הספריה הלאומית
S 2000 A 3050
מחזור לבני אשכנז :
VOL.1-2 C.4
1951476-250
ELI

ספר

קרובות

הוא

מחזור

מסודר בשלמות הסדור ומדויק בתכלית הדיוק

מ ל ת י

MUSEUM OF PRINTING ART
מוזיאון אמנות הדפוס
ע״ש ... ז״ל, קרית הציירים צפת
האי... עובדי הדפוס
הכריכה והקרטונג'

רעדעלהיים

בדפוס ובהוצאת המבאר והמתרגם.

בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי ירושלים
4487

מחזור

ליום ראשון ושני של פסח

מדויק היטיב ומבואר יפה ומתורגם אשכנזית·

וכל הענינים הנהוגים בעת הזאת, וכל הדינים וכל התפלות, כלם נקבצו באו הנה איש איש על מקומו הראוי לו, ואין מוקדם ואין מאוחר, ואין בו תוספת אף לא מגרעת.

MUSEUM OF PRINTING ART
אמנות הדפוס
ע״ש צבי אסף ז״ל, קרית הציירים צפת
האיגוד הארצי של עובדי הדפוס
הכריכה והקרטונג׳

רעדעלהיים

שנת ת״קצ״ב לפ״ק·

(מהדורא תמינאה.)

נייע, דורכאויז פערבעסערטע אונד פערמעהרטע אָריגינאַלאויפלאַגע.

Roedelheim,

verlegt u. gedruckt in der privilegirten Buchdruckerey von W. Heidenheim. 1832.

סדר ערוב תבשילין ודיניו·

אם חל ערב פסח ביום ד' אז צריכים לעשות ערובי תבשילין קודם י"ט, וכך מעשהו: לוקחין מצה שלמה וחתיכת תבשיל, או בשר או ביצה צלוי' ומניחין אותה על המצה; ובעל הבית או מי שעשה העירוב מצוה יתן העירוב לחבירו שאינו סומך על שולחנו, שיזכה בעירוב זה ג"כ לשאר ישראלים הדרים בעיר הזאת שבכאן ולא עשו עירוב, וצריך הזוכה להגביה העירוב טפח ממקום שהוא מונח עליו, וחוזר בעל הבית ונוטלו מיד הזוכה ומברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת עֵרוּב:

בַּהֲדֵין עֵרוּבָא יְהֵא שָׁרֵא לָנָא לְמֵיפֵא וּלְבַשָּׁלָא וּלְאַטְמָנָא וּלְאַדְלָקָא שְׁרָגָא וּלְמֶעְבַּד כָּל־צָרְכָּנָא מִיּוֹמָא טָבָא לְשַׁבְּתָא לָנוּ וּלְכָל־הַדָּרִים בָּעִיר הַזֹּאת:

ווער קיין לה"ק פערשטעהט, דער מאג אויך אויף דייטש זאגען:

דורך דיעזען ערוב זייא עז אונז ערלויבט, צו באקקען, צו קאָכען, שפייזעווארם צו ערהאלטען, ליכטער אנצוצינדען אונד איבערהויפט אללעז נאָטהיגע פאָן י"ט אויף שבת צו פערריכטען, זאָ וואָהל אונז, אלז יעדעם, דער אין דיעזער אָרטע וואָהנט.

ערובי חצרות·

המנהג לעשות ערובי חצרות בערב פסח, וכן עיקרו: שמש הקהל גובה מעט קמח מכל אחד מן בעלי הבתים עד שיהיה בין הכל שיעור ערוב, ואופין אותו הקמח מאותן שיושבין בתוך העירוב, ועושין מצה מן הקמח, ואח"כ עומד השמש והחזן שבכבור ותופסים המצה בידם, והחזן אומר לחברו שתפס עמו, הנה אנו רוצים לזכות אותן שלא נתנו מקמחן למצה זו, או מי שיבוא לדור עמנו אחר הפסח. והחזן מברך:

בָּ"אַ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת עֵרוּב:

בַּהֲדֵין עֵרוּבָא יְהֵא שָׁרֵא לָנָא לְאַפָּקָא לְאֲעָלָא מִן הַמְּבוֹאוֹת לַחֲצֵרוֹת וּמִן הַחֲצֵרוֹת לַמְּבוֹאוֹת וּמִשְׁתֵּיהֶן לְבָתִּים וּמִבָּתִּים לִשְׁתֵּיהֶן בְּכָל שַׁבְּתוֹת הַשָּׁנָה (וי"ט) לָנוּ וּלְכָל הַדָּרִים בָּעִיר הַזֹּאת:

ונוהגין להניח העירוב בבה"כ במקום משומר שלא יאבד ושלא יאכלוהו העכברים.

S 2000 A 3050
1-2 4°

הסכמות והרמות מגאוני הזמן נר"ו·

מה יפו פעמי החכם השלם המדקדק הגדול ה"ה התורני המופלא כה"ר וואלף ב"ר שמשון היידנהיים, אשר כל רז מרזי החכמה הנפלאה הזאת לא אנס לו, ואשר לו יד ושם בספרי ובמדרשי חכמינו ז"ל אשר באמצעיתם חפץ ה' בידו הצליח לבאר באר היטיב בלשון צח ונאה תפלות ופיוטים יסדום באמונתם קדמונינו נוחי נפש, אשר ברבות השנים ובהעתקם מכתב לכתב ומדפוס לדפוס כסו פניהם חרולים, ולאין מספר העלו קמשונים, ולהאיש הזה חננו אלקי' בחכמה ומדע, כהימן ודרדע, ולו יאתה לקרבה אל המלאכה ולעשות אותה. ומבלעדי זה לשונו ממהרת לדבר צחות גם בלשון אשכנז למען העתיק התפלות והפיוטים בלשון נאה ומהודר, ולהבינם לאינם בקיאים בלשוננו העברית ולהורם מה ידברו, לא כהמעתיקים הראשונים האשכנזים אשר בלעגי שפה ובמעט בלשון אחרת ידברו אל העם הזה, ותהי להם חזות הכל כדברי הספר החתום. והנה הגיע לפני החכם המדקדק הנ"ל כרך אחד מפיוטי המועדים אשר הדפיס בביתו ועל הוצאותיו המרובים, ועברתי עליו ומצאתי בתוכו את שאהבה נפשי, חדול לא החדיל תירושו המשמח אלקים ואנשים, והטיח לנגדי דאגת לבבו ממגנבי דברים איש מאת רעהו ויאכלו אחרים פרי יגיעו, והטיתי אזני למלאות בקשתו ולבאת חוץ מגדרי, ולהטיל גזירת נחש על איש או אשה אשר יערב לבבו להסיג גבולו ולהדפיס אפילו כרך אחד או יותר מספרי המחזורים עם הביאור ותרגום אשכנזי שלו או עם הביאור לבד או עם תרגום אשכנזי לבד הן בל"א והן בכל לשון ואפילו עם קצת שינוי בכמותו או באיכותו בשינוי לשון או בשינוי שם, הן ע"י גירי דילי' והן ע"י השתתפות עם אחרים אשר לא מבני ישראל המה, והעובר על זה להדפיס כרך אחד או יותר מהמחזורים הנ"ל על אחד מן האופנים בלתי ידיעת והסכמת המחבר מהיום עד תום כ"ה שנים, יהי' נלכד בעונש חרם ובלטותא דרבנן, ולהשומעים יונעם ותבוא אליהם ברכת טוב. כ"ד הכותב והחותם פה ק"ק אלטונא ר"ח אדר תק"ס לפ"ק.

הק' נח חיים צבי בן מוהר"ר אברהם מאיר ברלין זצ"ל המונה פה ק"ק אה"ו יע"א.

רבים מישני אדמת עפר המה הגבורים אנשי השם אשר מעולם קדמונינו מחברי התהלות ופיוטי המחזורים, יעלזו לפני אלהים וישישו בשמחה לקראת פועל חכם ה"ה החכם השלם המדקדק הגדול ככה"ר וואלף היידנהיים יצ"ו אשר עמל ויגע בהם ימים ושנים, להלבישם שני עם עדנים. והיתה ראשית דרכו הגו סיגי הטעיות והשבושים מהם אשר באו אל קרבנה מההדפסות הראשונות ולהשיבם לתחילת הוייתם שפתי דעת ברור מללו, ותושע לו זרועו ורב חילו בחכמת הלשון ובקיאותו באגדות ומדרשי חז"ל לחבר ביאור ופירוש מספיק על כל הפיוטים באר היטב דברי חכמים וחידותם, עומק כונתם ומגמותם, בשפה ברורה ורכה, צחה וזכה. ובהיות כחו גדול מאד בשפת עם האשכנזים אשר רוב בני ישראל אשר באייראָפּאַ שוכנים בינותם ומשתמשים בלשונם, נטה שנית ידו לעשות לפני הבלתי בקיאים בלשון הקדש העתקה חדשה אשכנזית תחת ההעתקה הישנה אשר חוברה מימים ימימה בלעגת לשון אין בינה, למען ידעו ולמען יבינו כל העם למאיש ועד אשה כונת הפיוטים ונועם מליצותיהם ולמען יושג בתפילות ותהלות האלה מבוקש אומריהם באשר קרבת אלהים יחפצון, ואני בקראי את הקונטרס אשר שלח לי מראשית פריו קדש הלולים לה', עמדתי משתומם על זה החכם אשר ערב את לבו לגשת הנה להעמים

הסכמות והחרמות

על שכמו עולם כובד משא המעשה הגדול הזה, שמח לבי ויגל כראותי כי חפץ ה' בידו יצליח, ולא כחדתי משלוח לו אז דברי ברכה וחן כאשר יאות לפי חכמתו ויושר עמלו. אפס כהיום הודיעני את אשר נתן את לבו להוציא את המחזור מכל השנה עם באורו והעתקתו לאור עולם, וארא לחברה עם אומן גדול במעשה הדפוס ה"ה המושלם והנעלה האלוף כהר"ר ברוך בר"מ בשוויץ יצ"ו להדפיסו על אופן היותר נאה ומהודר ובהגהה מדוייקת, אולם גור יגור אפס מאנשי חמס אשר אולי יבואו להדפיס גם הם כמתכונתו או יעשו בערמה להוסיף מעט ביאור על ביאורו או לשנות קצת ממנו למען יתראה כענין חיבור חדש; ויותר נקל לעשות רמי' זו בהעתקתו האשכנזית, אשר כל הנקי באותו לשון ולא ירא אלהים, אחרי עמדו על עיקר מליצת הפייטן ע"י העתקת החכם הלזה, לא יכבד עליו להפך סדר המליצות ולהכניס ביניהם עוד מלות אשכנזיות שונות לשנות הדברים עד יתן להם תמונת העתקה חדשה, ובהיות כן יבוזו זרים יגיעו, הוא יטע ואחר יבצור, יזרע ואחר יקצור, והיתה לו ח"ו מעשהו הטוב לתקלה, והוא ושותפו הנ"ל יגעו לריק וילדו לבהלה. לכן קולי אל בני אדם אשר מזרע ישראל המה, אל נא אחי תרעו לרעכם אחיכם אשר יגע ועמל להטיב ולהועיל לכם ולכל עדת בני ישראל, בעלות להשחית את יבולו, בהשג את גבולו; חלילה לאיש ישראלי או אשה ישראלית להדפיס את המחזורים הן עם הביאור העברי לבדו והן בהעתקה האשכנזית לבדה או בשניהם חוברה להם יחדו אפי' בקצת שינוי בתוספ' או מגרעת בין ע"י עצמו או גירא דילי' תוך משך עשרים וחמש שנים בלתי רשות החכם המחבר ושותפו המדפיס הנ"ל. ופן יבא איש נכרי אשר לא מבני ישראל הוא וידפיסם, אם לו' לזרעא דישראל לישא וליתן במחזורים אשר ידפיס הנכרי או להיות לו עוזר בשום אופן, כי מלבד הנזק הגדול אשר יגיע מהדפסה חדשה להחכם הנ"ל ושותפו, אין לך נעילת דלת בפני פרסום החכמה וההגעה אל השלמות גדול מזה, אם לא יובלון חכמי לב הישרים בלבותם להפיץ מעינות עיונם חוצה מפני סכנת אנשי חמס אשר לדמם יארובו. עם אלהי אברהם! חלילה לאחד מכם מנפול ממעלת חומת גזעו אל שפל מדרגת הנבלי' ובני עולה. חלילה לך יוצא ירך יעקב להלכד בפחי החרמות והשמתות לרגלי כל העושה הרעה הגדולה הזאת. חלילה לך להביא עליך את הקללה הכתובה בתורה, ארור מסיג גבול רעהו, וכי תאמר להוסיף קצת דברי אמת ולתועלות אומתי אני בא, לשוא תתיפה, וקלונך לא תחפה, כי הוספת לשוא בהתנכלות זו בבואך בערמה להכות את רעיך בגדי', ונלכדת גם בארור עושה מלאכת ה' ברמי', והיא לא תכלה, כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא ורבצו בו כל האלות והקללות העתידות למגנבי דברים, לעומדים על דם רעיהם כארי במסתרי', המשתוקקי' לבלוע חיל כנפש עיפה אל מים קרים, חיל בלעו ויקיאוהו ובאו בם המים המאררים למרים. ואורח צדיקים כאור נוגה ואורם יבקע כשחרים, יעלו ויצליחו הצלחה אחר הצלחה ברכה אחר ברכה חדשים לבקרים, הנ"ד המצפה ליום יחונן ה' את ציון יכונן את ירושלים ותגלה ותראה מלכותו עלינו וקרן לעמו ירים.

החותם פה ראטרדם בעו"ב אדר בשנת עצת ה' היא תקום.

ארי' ליב ברעסלא.

הסכמות והרמות

שוחר טוב יבקש רצון, ה"ה התורני הרבני המופלג מוהר"ר צבי הירש נר"ו מדפיס ומ"מ מפה שחר פני למלאות תאות ורצון המשותפים המדפיסים בק"ק רעדלהיים ה"ה אחיו התורני כה' ברוך בשוויץ שי' ומשותפו ה"ה הרבני המופלא בהפלאת חכמים החכם המדקדק מוהר"ר בנימין וואָלף היידנהיים נר"ו המתעסק בעת בהדפסת מחזורים מ"א ומ"פ אין אָקטאַוו בדפוס חדש אשר הקימו בק"ק רעדלהיים, ויחמול הרבני מוהר"ר וואלף הנ"ל על מיטב התפלות והפיוטים כי נפלו בהם שבושים רבים וטעיות גדולות מעת נקבעו בדפוס עד עתה וישם על לבו להגיה המחזור כולו בהגהה מדויקת ולבאר הנוסחאות הנכונות והישרות ע"פ מחזורים ישנים כתבי יד וע"פ חכמת הדקדוק והלשון ולהוסיף עליו פירוש המלות וחבור הדברים בהעתקה בלשון אשכנז, גם ביאור יפה ומהודר בלשון תורה ולשון חכמים. והמה בקשו מאתי לתת ידי בהסכמה עלי המחזורים עם פירושם והעתקתם הנ"ל והנה הי' למראה עיני איזה קונטרסים ומצאתי כי לשונו עט סופר מהיר יפה לבני אדם הוצק חן בשפתותיו, לשון חכמים תיטב דעת, וכבר אתמחי החכם הנ"ל מכמה גאונים גדולי הדור כי לפי שכלו יהולל איש, וגם אני לא אחשך פי להללו כי הוא נחל נובע מקור חכמה לכן פועל אדם ישולם לו והנני באתי למלאות דברי הגאונים שקדמוני ולגזור בגזירה דרבנן חלילה מחטוא בזה לשום אדם לחזור ולקבוע בדפוס ספרי המחזורים בדמות פָּרְמַאַט שלהם בין עם פירושם או עם פי' אחר, בין עם העתקתם בל"א או בהעתקה אחרת בל"א, ואף לא פירושם לבד או העתקתן בל"א לבד בלי מחזורים או בשום צד ואופן שיוכל להזיק למשותפים הנ"ל, ובגזירת נחש על מדפיס שלא להגיה בשום מחזור אשר ידפוס אפילו הגהה אחת או נוסחא אחת שנאמרה מחדש בזה המחזור במ"פ או במ"א, בלי רשות המדפיסים הנ"ל משך כ"ה שנים מיום דלמטה, והגזירה היא כוללת גם לקונים שאסור לשום אדם לקנות מן המחזורים או הפירושים וההעתקות אם יודפסו ע"י אחרים באחד מן האופנים הנ"ל תוך זמן הנ"ל בלי רשותם של החכם מוהר"ר וואלף הנ"ל ומשותפו כה' ברוך הנ"ל, והשומע ישכון בטח ושאנן, ויהי כזית רענן.

פפד"א י"ט אדר תומת ישרים תנחם לפ"ק.

הק' נפתלי הירש לבית קאצנאילנבאגן חונה פה ק"ק פפד"א יע"א.

למען היום כוננו מעשה ידי רבותינו הראשונים, להציב לנו ציונים, דבר יום בי"ט ולעתים מזומנים, בפיוטים ושירים יערכו תהלות ותפלות ברכות ותחנונים, ביעקב נחלקו ובישראל נפוצו ומלאו פרי תנובתם כל פנים. והנה כי ארכו הזמנים, ופנים מפנים שונים, אשר נדפסו עי"כ נוסחאות נשתנו ומלות רבות תחת חטה יצאו קמשונים, והיה מאורה לצפעונים. גם היות דברי הפייטנים בכמה מקומות מליצות סתומות וחידות ספונים, לא נודע מקום מוצא ספיר גזרתם מקום זהב ודרכמונים, וללא ידעו ספר לשון עבר לא ימצא להם די ביאור והעתקה ללשון אחרת להבינם מה ידברו הפייטנים. לכן לחוקקי ישראל ה"ה התורני המופלג המדקדק הגדול הר"ר וואָלף ב"ר שמשון היידנהיים אזר כגבר חלציו להיות חוקק חקקי אונים, ועצמה ירבה עלם מפנינים, לו שם בשלשה המה מטיבי מצעדי גבר בנתיבות לפונים, בחכמת הלשון גדול שמו ונודע בשערים המצויינים, בעולם בינתו וע"י כתבי יד

ישנים, טרח ויגע לתקן בהגהה מדויקת תיבות וענינים, והיותו שוקד על
דלתי מדרשי חז"ל הנאמנים, משם חפר באר מים חיים להשקות פרחי שושנים,
בפירושים נאים נוזלים מתוך באר אגדות ודרשות דברי חכמים כדרבונים,
ולמען השביע נפש חסרי דעת לשון זהורית בת עברית ולהטעים גם אותם
מעדנים, פעל ועשה העתקה בלשון אשכנזי צח ונקי היות להם לעינים,
ידעו מה יאמרו ישמח לבבם ויטהרו רעיונים, את כל יקר ראתה עיני
בכרך אחד מפיוטי מועדי ה' שלוש אלי מידיו אמונים, בדפוס חדש אשר
העלה והביא הוא עשות למלאכת שמים כוונים, וישפוך שיחה נאה פן יסוגו
אחרים גבולו ויבוזו זרים יגיעו זה כמה שנים, להיות גם אנכי הקטן נמנה
בין הרבנים, סניף לראשונים, אחרי רואי מה שנאמר מפי ידידי הרב הגאון
המפורסם אב"ד דשלש ק"ק אה"ו אענה אמן אחריו לצאת בחצי שנונים, כל
איש ואשה אשר יעיז פנים, מהיום תוך כ"ה שנים להדפיס אפילו כרך אחד
או יותר מספרי המחזורים עם הביאור ות"א של התורגמי ר' וואלף הנ"ל או
עם אחת מהנה הביאור או הת"א לבדנה, ואף אם ישנה קצת בכמות או
באיכות הן בעצמו או ע"י גירי דילי' או ע"י השתתפות עם אחרים יהי' מי
שיהי' אשר יעשה אחת מאלה בא' מאופנים הנ"ל בלתי ידיעת ורשות
המחבר הנ"ל, יהי' נלכד בעונש חרם ונלטותא דרבנן סרבים וסלונים,
ולהשומעים יונעם ועליהם יבואו ברכות על אחת עשר מונים. ברכת חיים
ושלום יצאו מתחת ידי.

פה הענא יום א' כ"ו אדר, ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה לפ"ק.

הק' משה טובי' מזונטהיים החונה פה ק"ק הענא והמדינה יע"א.

ועוד זאת להרב הנ"ל על דבר ההערה אשר שמתי לפירושו בסוף מערבית ליל א'.

„יצאו הרים שלו' לאהו' וכו'. ומה שהעיר בביאור אזכרה וכו', לא עלי
תלונתו כ"א על המפרש, יראה מ"ש וכו', כי הי' רק העתק דברי
המפרש, ומה שלא שלחתי יד לדחות דברי כנראה הי' חכם גדול ולא
יהי' טועה בדבר משנה ואמרתי שכוונתו על חגיגת י"ד הבאה עם
הפסח ודינה כשלמים הטעונה נסכים, וזהו שאים מלוות טעין כנאמר
בפירושו, ונתוכה לזבוח חגיגה עם הפסח, ורבוע הכליל וכו' כנ"ל, ואע"ג
שאם היתה מן הבקר טעונה יין לנסך חצי ההין, מ"מ תפס המועט אם באה
מן הצאן, ועיקר כוונתו ליופי המליצה לצאת בשיר תוף וחליל, ועכ"ז פירושו
גם הוא עולה יפה, רק מ"ש רבוע הכליל ארבע כוסות, יותר נראה
רבוע למה דאמרינן בפסחים דף ק"ח ע"ב ד' כוסות הללו צריך שיהי'
בהן כדי רביעית וכו' והיינו לכל א' וא' רובע רביעית הלוג." עכ"ל.

ועוד הסכמות וחרמות לגאוני הזמן נר"ו הלא המה כתובים בכרך של שבועות.

MUSEUM OF PRINTING ART
מוזיאון אמנות הדפוס
ע"ש צבי אסף ז"ל, קרית הציירים צפת
האיגוד הארצי של עובדי הדפוס

פאָרבעריכט.

דאַז מחזור ענטהאַלט איינע זאַממלונג פיוטים ותפלות הקבועים למועדי ה'. דיעזע געזאַנגע אונד געבעטע זינד פאָן דעם גראָסטען טהיילע אונזערער נאַציאָן אַנגענאָממען וואָרדען, זאָ דאַס מאַן, אום דערען וויכטיגקייט צו בעווייזען, ניכט ערזט דען איננערן געהאַלט דערזעלבען אַנצופיהרען בעדאַרף. זאָ וויכטיג אונד אינטערעססאַנט אינדעס דאַז מחזור אַן אונד פיר זיך איזט, זאָ נאַכלאָסיג איזט מאַן ביזהער דאַמיט פערפאַהרען. עז וואורדע צוואַר צו אַללען צייטען, אָפט אונד אויך מאַנכערלייא אַרט נ י י א א ו י פ ג ע ל ע ג ט; אַבער עבען דיעזעז איזט'ז, וואַז עז זאָ זעהר פעראונשטאַלטעט האַט. אַללע פעהלער דער ערזטערן עדיציאָנען זינד אין דען נאַכפאָל-גענדען מיט אויפגענאָממען אונד נאָך מיט איינער מענגע נייערער אַנ-געהייפט וואָרדען, זאָ דאַס מאַן מיט רעכט בעהויפטען קאַן, דאַס אין דען יעטצט פאָרהאַנדענען מחזורים זעלטען איינע איינציגע פעהלערפרייע זייטע אַנצוטרעפפען זייא. דורך דיעזע פעראונשטאַלטונג איזט זעהר אָפט אונזין, פאַלשער זין אונד ניכט זעלטען זאָגאַר חלופים וגדופים ענטשטאַנדען.

דיא פ י י ט נ י ם האַבען דיא געוואָהנהייט, איהרע זיננרייכען געדאַנקען מיט איינער ערסטוינליכען קירצע אויזצודריקקען אונד זיא אין אויזגעזוכטע אונד זעלטענע וואָרטער צו פערהילען, דיא פאָן וועניגען פערשטאַנדען ווערדען. נעבען איהרער קירצע אים אויזדרוקק האַבען זיא נאָך דיא מעטהאָדע, אויף דינגע, אויזלעגונגען אונד בעגעבענהייטען אַנצוספיעלען, דיא ענטוועדער אירגענדוואָ אין תורה נביאים וכתובים פערשטעקקט, אָדער אויך אין תלמוד ומדרשים הין אונד וויעדער צערשטרייט אַנצו-טרעפפען זינד, זאָ דאַס זעלבזט דעם י ל מ ד ן, דער אין אַללען דיעזען ס פ ר י ם וואָהל בעוואַנדערט איזט, אונמאָגליך איממער בייפאַללען קאַן, אויף וועלכע טראַדיציאָן דיעזער אָדער יענער אויזדרוקק אַנספיעלט, אונד איהנן דאַהער דער גאַנצע זאַץ אונפערשטענדליך בלייבען מוס.

אום דיעזעם פֿעהלער אַבצוהעלפֿען, האַט מאַן אין פֿריהערן צייטען שאָן געזאָרגט, דאַז מחזור מיט איינעם פרוש צו פֿערזעהען אונד איהן דעמזעלבען בייצודרוקקען; דאַס אַבער דיעזער פרוש ניכט צורייכענד וואַר, אום דאַז מחזור פֿאָללקאָממען אויפֿצוקלאָרען, בעווייזט דיא אימערוואָהרענדע אַללגעמיינע קלאַגע איבער אונפֿערשטאָנדליכקייט דער פיוטים.

וואַז אַבער אונזערע מחזורים ביזהער אַם מייזטען פֿערונשטאַלטעט האַט, וואַר דיא אַלטדייטשע איבערזעטצונג. דיעזע האַט דאַז מחזור זיינעס גלאַנצעס אונד זיינער ווירדע פֿאָללענדס בעראויבט; זיא איזט ניכט נור אונדייטש, פֿערוואָררען אונד אונפֿערשטאָנדליך, זאָנדערן אויך זעהר אָפֿט ווידערזיננינג, אונד ניכט זעלטען זאַגט זיא געראַדע דאַז ענטגעגענגעזעטצטע פֿאָן דעם, וואַז זיא אייגענטליך זאַגען וואָללטע אָדער זאָללטע. בעלעגע היעצו ליעפֿערט יעדעס בלאַטט. דיעזע אונגעטרייאַטע איבערזעטצונג האַט בייא פֿיעלען איינע געריננשאַטצונג דעס מחזור'ס זעלבסט הערפֿאָרגעבראַכט אונד מאַנכען אונוויססענדען זאָגאַר פֿעראַנלאַססט, זיך שפאָטט אונד האָהן צו ערלויבען. דיא וואַהרהייט דיעזעס זאַטצעס ווירד לייֿדער פֿאָן דער אַללגעמיינען ערפֿאַהרונג בעשטאָטיגט, ורבינו הגדול בעל **פני ארי'** ה"ה הגאון המפורסם החכם הכולל מוהר"ר **ארי' ליב** נר"ו, אב"ד דק"ק ראָטטערדאַם יע"א, האַט דיעזע וואַהרהייט זאָ שאָן אונד פאַססענד געשילדערט אונד דיא דאַראויס ענטשפּרינגענדען איבעלן פֿאָלגען זאָ ריכטיג בעמערקט, דאַס איך ניכט אומהין קאַן, דעססען אייגענע וואָרטע היער אַנצופֿיהרען. ער זאַגט אונטער אַנדערן פֿאָלגענדעס:

,,אפס באשר הודיעני בעת כי נשא לבו אותו בחכמה להביא מחדש לבית הדפוס סדר המחזור הנהוג אצלינו אחר עמל ויגיעת תיקון הטעיות ושיבושי הדפוס הנמצאים במחזורים שלנו ולשום בצדו העתקה אשכנזית חדשה בלשון נקיה ובאה תחת ההעתקה האשכנזית הישנה אשר מלבד שיבושי הדפוס משובשת היא בעצם הלשון, אוהבי! בשמועה זו העטית עלי כמעיל גיל ותאזרני שמחה. בשמים עדי אם לא זה שנים רבות נצטערתי על המכשול הגדול הזה אשר מלבד מה שנמצא מן ההשחתה בעיקור הפיוטים ותהלות לאלה מועדי ה' ע"י שיבושי הדפוס, הנה הנשים והמון העם שאינם מכירים בל' הפיוט וצריכים אל העתקה אשכנזית אין להם מאותה ההעתקה הנמצאת בעת כ"א עמל פה ויגיעת שפתים מאין דבר מאשר יהגו בגרונם, ומבלי יכולת, לצרף באחד מן הפיוטים כוונה תמה נמשכת מתחלת הפיוט עד סופו המקשרת ענינו, ואף כי בדורנו זה אשר לאורך ימי שבתנו על אדמת נכר רבות בנות ובנים מילדי העברים למדו לשונם דבר צחות לשון העמים אשר שכנו ביניהם הם ועם בלשונו ורגילים הרבה בספרי עלילותיהם ושירותיהם,

ובעונותינו שרבו עינינו הרואות שבקראם את הפיוט מתוך ההעתקה האשכנזית הנמצאת בעת ישחקו על העדר קישור וחיבור דבריו ילעגו על עלג לשונו וגעלה נפשם בו, ויתפאו דברים אשר לא כן על הפיוט עצמו בחשבם שהקלקול הוא בעצם הפיוט וקולר יד מחברו ויתנו פאר לספרי יתר העמים ואחריתם להחליף הקדש בחול, להמיר אמרי תְהִלּוֹת בְּתָהֳלוֹת וספרי תְפִלּוֹת בספרי תִפְלוֹת יעזבו אשת חיקם ויחבקו חיק נכרי'. ואתה כי הכינות את לבך להרים מכשול זה מדרך עם ה', ברוך אתה לה', אמת, כי תחת סבל רב ועול כבד הטית שכמך, כטית ימינך אל מלאכה רבה היא מאוד, להלביש כוונת הפיוט אשר ממאמרי רז"ל היא מוצאת, מעולים ממלות מעולות אשכנזיות, אך בכל זאת אל יפול לבך עליך, חזק ואמץ וקרב אל המלאכה, ומי שחנכך דעת הוא יחונן מעשה ידיך, הקדושים ומסדרי הפיוטים ותהלות נ"ע יהיו לך לפה לפני הנותן ליעף כח, והוא ית"ש בחסדו ישלח עזרך מקדש, עשה תעשה וגם יוכל תוכל, ומלבד רב טוב הצפון ליראי ה' ומצדיקי הרבים, עוד זה נא בשכרך כי אתה תנחל בכל גלות ישראל אשר באשכנז כבוד ותפארת, ושמך יהיה למשמרת, אנשי דורך ישבחוך, ודור אחרון יזכירך לברכה. סוף דבר לא לבד שאני מסכים אבל גם לבי שמח מאוד על צאת שתי המחברות*) האלה לאורה אשר זה יסודו תורת ה' תמימה, וזה עיקרו יראת ה' טהורה, וכו'." ע"כ מלשון רבינו נר"ו.

בייא דיעזער הערויזגאבע האט מאן זיך בעמיהעט, אללע אבגעזאנדערטע פֿעהלער בבל מאמלי כא צו פֿערבעסערן, דעם **מחזור** זיינע אורשפרינגליכע אכטהייט אונד ריינהייט וויעדער צו געבען, עז מיט איינעם פֿאללזיקאממענען באור אונד איינער דייטשען איבערזעצונג צו פֿערזעהען, דיא יעדען דייטשען פֿערשטענדליך זיין ווירד.

וזה משפט המחזור הזה ומעשהו:

א׳) סדר התפלות והפיוטים עם כל הנלוים אליהם בהכלית הנוי וההדור לבני אשכנז ופולין נכון ומסודר.

ב׳) הגהה מדויקת ע"פ דפוסים ישנים וע"פ כ"י קדמוניות אשר הקרה ה' לידי, ובתוכם כ"י אחד שנכתב בשנת י"ח לאלף הששי.

ג׳) שמתי עין השגחתי על הפסוקים הלקוחים ממקראי קודש, ובפרט על הפרשיות וההפטרות להדפיסם במלא וחסר ובנקוד וטעם כדת וכהלכה, ובמקום שיש מחלוקת בספרים הכרעתי ע"פ רוב המדויקים וכתבי יד והמסרה על דרך שעשיתי בספר תורת אלהים מפורש.

---

*) המחזור ותורת אלהים מפורש.

ד.) מנהגים ודינים לפני הסכמות הפוסקים.

ה.) באור ברור על התבות ועל הענינים לפי חקי הלשון והמליצה.

ו.) בכל מקום שדברי הפייטן מיוסדים על אחד ממאמרי רז"ל, אם בתלמוד ואם במדרשים, חפשתי אחר מקורם והעתקתי תוכן הענין, וציינתי המסכת והמדרש לפי הדף והעמוד, כדי שיוכל המעין לעמוד על עקרי הדברים.

ז.) תרגמתי הפיוטים בלשון הנהוג והמובן לכל בני אשכנז עד שיהנו ממנו גם אותם המורגלים בצחות הלשון ולא ידברו עוד תועה על חכמי הפייטנים נ"ע.

ח.) הדברים הנראים כמכעיסים למריבי דתנו תרגמתי לפי עיקר הכוונה בעזיבת התבות אשר להם פני הראות הכעס, ולפעמים הנחתים בלא תרגום כלל, ועשיתי זאת לבלתי תת יד למחלוקת.

ט.) הענינים המלאים להם דינים והלכות, או שהם רומזים לסודות עמוקים לא יכילם לב עמי הארץ, גם אותם הנחתי בלא תרגום לבלתי תת יד למתעקש ולאיש כסיל החכם בעיניו.

וזאת לדעת כי בסדר התפלה הלכתי בשיטת החכם בעל ויעתר יצחק והדפסתי רוב הנוסחאות ע"פ דעתו והכרעתו, כי רובם הם נוסחאות קדמוניות, והמה נכונים ומאושרים לפי יסודי הלשון הברורים, חוץ ממקומות מעטים שנגרר בהם אחר רז"ה לשנות הנהוג בלא ראיה ברורה, כגון תתברך ויתברך והדומים להם שע' הפעל בפת"ח בכל סדורי כ"י הקדמונים ודפוסים ישנים, וכן נכון בראיות, אלא שאין כאן מקום ברורם, וכן בענין המעריב ערבים נטיתי מעליו וכבר הערותי על זה בפירושי על ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, וגם העליתי שהעיקר המעריב ערבית, ומ"מ לא רציתי לשלוח יד לשנות הנוסחא הישנה ואמרתי הנח להם לישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם, ועוד במקומות מעטים שהעיון הכריחני לעזוב נוסחא שלו ולאחוז בנוסחא אחרינא, ואם יזכני השם להדפיס עוד סדר התפלה כאשר עם לבבי, אברר כל דבר ודבר על מקומו.

דיעזעס איזט אונגעפֿעהר דער הויפּטאינהאַלט פֿאָן דיעזעם מחזור — מאַכטע דיא איבריגען נאָך איינצוגעקאָממענען פֿערבעססערונגען, פֿערמעהרונגען אונד בעקוועמליכקייטען, דיא יעדער ביים דורכזעהען פֿינדען ווירד. מאַן נעהמע נור דיא מיהע, דיעזען מחזור אונד דיעזע איבערזעטצונג מיט דעם אַלטען פּרוש אונד דער אַלטען איבערזעטצונג צו פֿער־גלייכען; מאַן ווירד דאַן איינזעהען, דאַס ביים דיעזער איבערהויפּט שווערען אונד מיהזאַמען אַרבייט פֿיעלע שוויעריגקייטען צו איבערווינדען וואַרען, אונד עבענדאַרום האָפֿפֿע איך, דאַס דייטשע פּובליקום ווירד פֿיר דיעזע איבערזעטצונג אייניגע נאַכזיכט האַבען אונד זיא ניכט נאַך דער שטרענגע דער קריטיק בעאורטהיילען.

וואַס איבריגענס דיא ריינהייט דעס דרוקקס, דיא מאַנניגפֿאַלטיגקייט דער שטעללונג, דיא ריכטיגע אָרדנונג, אונד איבערהויפּט אַללעס, וואַס טיפּאָגראַפֿישע שאָנהייט בעטריפֿפֿט, זאָ שמייכלען וויר אונס, דאַס יעדער אונפּאַרטהייאישע אונזערע דיעזער עדיציאָן דיא גערעכטיגקייט ווידערפֿאַהרען לאַססען ווירד, דאַס זיא עס וואָהל פֿערדיענט, יעדער האָללאַנדישען אויזגאַבע אַן דיא זייטע געזעטצט צו ווערדען, אונד דאַס זיא אין מאַנכעם בעטראַכט יענע נאָך וייט איבערטריפֿפֿט. היעפֿאָן וויל איך ניכטס בעזאָנדערס ערוואַהנען — ווער אויגען האַט, דער זעהע!

נאָך האַטטע איך גערנע עטוואַס געזאַגט איבער דיא ענטשטעהונג דעס מחזור'ס איבער דעססען אַלטער, איבער דיא נאַמען קרובות ופיוטים ודומיהם אונד דערען פֿערפֿאַססער; איך האָפֿפֿע אַבער, אַם ענדע דער כרכים, בתוך ההקדמה הכוללת, מעהר געלעגענהייט צו האַבען, גענויער אונד בעשטיממטער היעריבער שפּרעכען צו קאָננען, וועלכעס אויך געשעהען ווירד, אם יגזור השם בחיים.

ותשלם מלאכת הכרך הזה, פה

רעדעלהיים,

בחדש שבט ת"ק"ס לפ"ק.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:
קמ"ה
תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ
וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ
וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ
אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר
רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם
וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ
כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ
וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר
מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־
דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי
כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ
אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד
בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ
בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם:
שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת
יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

הש"ץ אומר ח"ק ואח"כ מתפללין תפלה בלחש.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי
אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל

הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃ מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃ אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃

מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם׃

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר׃ מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃ ש״ץ אומר קדושת נקדש.

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה׃ חָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל׃ בָּא״יְ חוֹנֵן הַדָּעַת׃

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה׃

סְלַח־לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל־לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ כִּי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אָתָּה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ׃

רְאֵה בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי גוֹאֵל חָזָק אָתָּה׃ בָּ"אַ"יְ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל׃

רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה׃ וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל־מַכּוֹתֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת־כָּל־מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה וְתֵן טַל וּמָטָר לִבְרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת׃ בָּ"אַ"יְ מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים׃

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃

הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה וְהָסֵר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה יְיָ לְבַדְּךָ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְצַדְּקֵנוּ בַּמִּשְׁפָּט׃ בָּ"אַ"יְ מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט׃

וְלַמַּלְשִׁינִים אַל־תְּהִי תִקְוָה וְכָל־עוֹשֵׂי רִשְׁעָה כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ וְכֻלָּם מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ וְהַזֵּדִים מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר וְתַכְנִיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹבֵר אֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים׃

עַל־הַצַּדִּיקִים וְעַל־הַחֲסִידִים וְעַל־זִקְנֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְעַל פְּלֵטַת סוֹפְרֵיהֶם וְעַל גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם לְעוֹלָם וְלֹא נֵבוֹשׁ כִּי־בְךָ בָּטָחְנוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים׃

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם וְכִסֵּא דָוִד מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם׃

אֶת־צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל־הַיּוֹם׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה׃

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אָתָּה׃ וּמִלְּפָנֶיךָ

מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל־תְּשִׁיבֵנוּ׃ כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם׃ וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃ צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר׃ נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ: וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ׃ בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל־הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃ עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃ יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃

קבלת שבת·

צה ח׳ לְכוּ נְרַנְּנָה לַיְיָ נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ׃
ק׳ נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה בִּזְמִרוֹת נָרִיעַ לוֹ׃
ח׳ כִּי אֵל גָּדוֹל יְיָ וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃
ק׳ אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מֶחְקְרֵי־אָרֶץ וְתוֹעֲפוֹת הָרִים לוֹ׃
ח׳ אֲשֶׁר־לוֹ הַיָּם וְהוּא עָשָׂהוּ וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ׃
ק׳ בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי־יְיָ עֹשֵׂנוּ׃

ח׳ כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ הַיּוֹם אִם־בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ: ק׳ אַל־תַּקְשׁוּ לְבַבְכֶם כִּמְרִיבָה כְּיוֹם מַסָּה בַּמִּדְבָּר: ח׳ אֲשֶׁר נִסּוּנִי אֲבוֹתֵיכֶם בְּחָנוּנִי גַּם־רָאוּ פָעֳלִי: ק׳ אַרְבָּעִים שָׁנָה׀ אָקוּט בְּדוֹר וָאֹמַר עַם תֹּעֵי לֵבָב הֵם וְהֵם לֹא־יָדְעוּ דְרָכָי: ק׳וח׳ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי אִם־יְבֹאוּן אֶל־מְנוּחָתִי:

צו ח׳ שִׁירוּ לַייָ שִׁיר חָדָשׁ שִׁירוּ לַייָ כָּל־הָאָרֶץ: ק׳ שִׁירוּ לַייָ בָּרְכוּ שְׁמוֹ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ: ח׳ סַפְּרוּ בַגּוֹיִם כְּבוֹדוֹ בְּכָל־הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו: ק׳ כִּי גָדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים: ח׳ כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַייָ שָׁמַיִם עָשָׂה: ק׳ הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ: ח׳ הָבוּ לַייָ מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַייָ כָּבוֹד וָעֹז: ק׳ הָבוּ לַייָ כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְחַצְרוֹתָיו: ח׳ הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ חִילוּ מִפָּנָיו כָּל־הָאָרֶץ: ק׳ אִמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ מָלָךְ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט יָדִין עַמִּים בְּמֵישָׁרִים: ח׳ יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ: ק׳ יַעֲלֹז שָׂדַי וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ אָז יְרַנְּנוּ כָּל־עֲצֵי־יָעַר: ק׳וח׳ לִפְנֵי יְיָ כִּי בָא כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בֶּאֱמוּנָתוֹ:

צ״ז ח׳ יְיָ מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ יִשְׂמְחוּ אִיִּים רַבִּים:
ק׳ עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאוֹ:
ח׳ אֵשׁ לְפָנָיו תֵּלֵךְ וּתְלַהֵט סָבִיב צָרָיו: ק׳ הֵאִירוּ
בְרָקָיו תֵּבֵל רָאֲתָה וַתָּחֵל הָאָרֶץ: ח׳ הָרִים
כַּדּוֹנַג נָמַסּוּ מִלִּפְנֵי יְיָ מִלִּפְנֵי אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ:
ק׳ הִגִּידוּ הַשָּׁמַיִם צִדְקוֹ וְרָאוּ כָל־הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ:
ח׳ יֵבֹשׁוּ כָּל־עֹבְדֵי פֶסֶל הַמִּתְהַלְלִים בָּאֱלִילִים
הִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ כָּל־אֱלֹהִים: ק׳ שָׁמְעָה וַתִּשְׂמַח
צִיּוֹן וַתָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ יְיָ:
ח׳ כִּי־אַתָּה יְיָ עֶלְיוֹן עַל־כָּל־הָאָרֶץ מְאֹד נַעֲלֵיתָ
עַל־כָּל־אֱלֹהִים: ק׳ אֹהֲבֵי יְיָ שִׂנְאוּ *) רָע שֹׁמֵר
נַפְשׁוֹת חֲסִידָיו מִיַּד רְשָׁעִים יַצִּילֵם: ח׳ אוֹר
זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי־לֵב שִׂמְחָה: ק׳ וח׳ שִׂמְחוּ
צַדִּיקִים בַּייָ וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ:

צ״ח ח׳ מִזְמוֹר שִׁירוּ לַייָ שִׁיר חָדָשׁ כִּי־נִפְלָאוֹת
עָשָׂה הוֹשִׁיעָה־לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ: ק׳ הוֹדִיעַ
יְיָ יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גִּלָּה צִדְקָתוֹ: ח׳ זָכַר
חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָל־אַפְסֵי־
אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ: ק׳ הָרִיעוּ לַייָ כָּל־
הָאָרֶץ פִּצְחוּ וְרַנְּנוּ וְזַמֵּרוּ: ח׳ זַמְּרוּ לַייָ בְּכִנּוֹר
בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה: ק׳ בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר

*) שְׂנְאוּ רָע הר׳ בקמץ בס״מ וכ״י וכמשפט סגול׳ ויורד שיש לו כח לשנות הנקוד כמו האתנח וס״פ, וכמו שכתבתי בספרי משפטי טעמי אמ״ת.

הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְיָ׃ ח׳ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃ ק׳ נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ־כָף יַחַד הָרִים יְרַנֵּנוּ׃ ק׳ו״ח לִפְנֵי יְיָ כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים׃

צט ח׳ יְיָ מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יֹשֵׁב כְּרוּבִים תָּנוּט הָאָרֶץ׃ ק׳ יְיָ בְּצִיּוֹן גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל־כָּל־הָעַמִּים׃ ח׳ יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא׃ ק׳ וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב אַתָּה עָשִׂיתָ׃ ח׳ רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא׃ ק׳ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ קֹרְאִים* אֶל־יְיָ וְהוּא יַעֲנֵם׃ ח׳ בְּעַמּוּד עָנָן יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם שָׁמְרוּ עֵדֹתָיו וְחֹק נָתַן־לָמוֹ׃ ק׳ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עֲנִיתָם אֵל נֹשֵׂא הָיִיתָ לָהֶם וְנֹקֵם עַל־עֲלִילוֹתָם׃ ק׳ו״ח רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃

כט ח׳ מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז׃ ק׳ הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ׃ ח׳ קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים׃ ק׳ קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר׃ ח׳ קוֹל יְהוָה

---

*) קראים, סר׳ נקדשת בסילק וסא׳ נעלם.

שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהֹוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: ק׳ וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים: ח׳ קוֹל־יְהֹוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: ק׳ קוֹל יְהֹוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהֹוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: ח׳ קוֹל יְהֹוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: ק׳ יְהֹוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהֹוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: ק״ח יְהֹוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהֹוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

סס״ך מנגן בנעימה. ראשי החרוזים שלמה הלוי.

לְכָה דוֹדִי לִקְרַאת כַּלָּה. פְּנֵי שַׁבָּת נְקַבְּלָה: לכה

שָׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדִבּוּר אֶחָד. הִשְׁמִיעָנוּ אֵל הַמְיֻחָד. יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת וְלִתְהִלָּה: לכה

לִקְרַאת שַׁבָּת לְכוּ וְנֵלְכָה. כִּי הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה. מֵרֹאשׁ מִקֶּדֶם נְסוּכָה. סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה: לכה

מִקְדַּשׁ מֶלֶךְ עִיר מְלוּכָה. קוּמִי צְאִי מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה. רַב לָךְ שֶׁבֶת בְּעֵמֶק הַבָּכָא. וְהוּא יַחֲמוֹל עָלַיִךְ חֶמְלָה: לכה

הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי. לִבְשִׁי בִּגְדֵי תִפְאַרְתֵּךְ עַמִּי. עַל־יַד בֶּן־יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי. קָרְבָה אֶל־נַפְשִׁי גְאָלָהּ: לכה

הִתְעוֹרְרִי הִתְעוֹרְרִי. כִּי בָא אוֹרֵךְ קוּמִי אוֹרִי. עוּרִי עוּרִי שִׁיר דַּבֵּרִי. כְּבוֹד יְיָ עָלַיִךְ נִגְלָה: לכה

לֹא תֵבֹשִׁי וְלֹא תִכָּלְמִי. מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי וּמַה תֶּהֱמִי. בָּךְ יֶחֱסוּ עֲנִיֵּי עַמִּי. וְנִבְנְתָה עִיר עַל־תִּלָּהּ: לכה

וְהָיוּ לִמְשִׁסָּה שֹׁאסָיִךְ. וְרָחֲקוּ כָּל־מְבַלְּעָיִךְ. יָשִׂישׂ עָלַיִךְ

אֱלֹהָיִךְ· כִּמְשׂוֹשׂ חָתָן עַל־כַּלָּה׃ לכה

יָמִין וּשְׂמֹאל תִּפְרֹצִי· וְאֶת־יְיָ תַּעֲרִיצִי· עַל יַד־אִישׁ בֶּן פַּרְצִי· וְנִשְׂמְחָה וְנָגִילָה׃ לכה

בּוֹאִי בְשָׁלוֹם עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ· גַּם בְּשִׂמְחָה וּבְצָהֳלָה· תּוֹךְ אֱמוּנֵי עַם סְגֻלָּה· בּוֹאִי כַלָּה· בּוֹאִי כַלָּה׃ לכה

צב מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת׃ טוֹב לְהֹדוֹת לַיהֹוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן׃ לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת׃ עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר׃ כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְהֹוָה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן׃ מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהֹוָה מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ׃ אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־יָבִין אֶת־זֹאת׃ בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים׀ כְּמוֹ־עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד׃ וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהֹוָה׃ כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְהֹוָה כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן׃ וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי׃ צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה׃ שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהֹוָה בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ׃ עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ׃ לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהֹוָה צוּרִי וְלֹא־עַ*לָתָה בּוֹ׃ עַי׳ ק׳

צג יְהֹוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהֹוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט׃ נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה׃ נָשְׂאוּ נְהָרוֹת׀ יְהֹוָה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם׃ מִקֹּלוֹת׀ מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהֹוָה׃ עֵדֹתֶיךָ׀ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה*־קֹּדֶשׁ יְהֹוָה לְאֹרֶךְ יָמִים׃ *) מפיק א׳. קדיש יתום.

נרוב קהלות אשכנז ופולין אין אומרים מעריב ם בשבת, וכק"ק פפ"ד"מ אומרים,

ח, הש"ץ אומר ברכו בקול רם ובנעימה,

בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ:

קו"ח

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

והקהל עונים יתברך.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו· וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר· וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד:

מיוסד ע"פ א"ב.

לֵיל שִׁמֻּרִים, אוֹתוֹ אֵל חָצָה· בַּחֲצוֹת לַיְלָה בְּתוֹךְ מִצְרַיִם כְּיָצָא· גִּבּוֹר עַל קָמָיו יַחֲצֶנּוּ כְּחָצָה· דּוֹד מַעֲרִיב עֶרֶב וְנַזְמְרֶנּוּ בְּנֶפֶשׁ חֲפֵצָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

באור.

ליל שמורים, עפ"ה ל"ש הוא לה' שמורים לכל בני ישראל (שמות י"ב מ"ב). כיצא, כאשר יצא. גבור, הקב"ה שהוא גבור מלחמה. כחצה, כאשר חצה. דוד, תאר לשי"ת.

תרגום אשכנזי.

ליל שמורים*) טהייעטע דער וואכזאמקייט, ווא ער אייגסט אינטערנאהם דורך מצרים נאך; הא, מאכט' ער זיא אבערמאהלז עבענזא אינער זיינע ווידערזאכער טהיילען! ער איזט פריינדליך, ברינגט דען אבענד הערבייא — דאהער לאסט אונס פראה־מיטהיג זאנגען: געלאבט זייזט דוא, עוויגער, דער דיא אבענדע הערבייפיהרט!

*) נאכט דער בעאבאכטונג אדער בעוואהרונג.

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ, תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ, עַל כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ, וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים:

לֵיל שִׁמֻּרִים, הוּא זֶה הַלַּיְלָה. וְעִתְּדוֹ אֵל בְּאָמְרוֹ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. זֶה אֲשֶׁר הוּא לוֹ יוֹם וְלוֹ לַיְלָה. חֹק אַהֲבָתוֹ יִזְכּוֹר לְבָנָיו חֲלַק לַיְלָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: יחיד אומר אל מלך נאמן.

דברים ו׳ ד׳.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ יְהוָֹה אֶחָד:

בלחש: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת

על

ליל שמורים וכו'. ועתדו, והזמינו בזמן מסוים באמרו בחצות וגו', ולא בחצות וגו' הדמיון לפי שזה הקב"ה הוא אשר לו יום ולו לילה ויודע עתיו ורגעיו, כמו שפירש"י שמות י"א ד'. לביני וכו', לבניו אברהם אבינו שנאמר בו ויחלק עליהם לילה (בראשית י"ד ט"ו), וכמו שפירש גם רש"י ז"ל, עיין עליו.

ליל שמורים נאַכטע ער דיזע נאַכט; דען געוויס בעוואַכטע ער דען בעשטיממטען צייטפונקט, מיטטערנאַכט. ער וואוסט'ז, דעם דער טאַג, ער, דעם דיא נאַכט צוגעהאָרט. בעשטענדיגע ליעבע פערהיעס ער יענעם*), דער זיך דעז נאַכטז אין הויפען טהיילטע; מאַכט' ער זיא דאָך דעססען ענקעלן געדענקען! געלאָבט זייזט דוא, עוויגער, דער זיין פֿאָלק ישראל ליעבט!

---

*) אברהם אבינו.

עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

דברים י״א, י״ג. וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהֹוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהֹוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהֹוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

במדבר ט״ו, ל״ז. וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהֹוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר

הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם: יש לגרוס אלהיכם לאמת, אכן יתן ריוח מעט שלא יבולע הא'.

אמת ואמונה כל זאת וקים עלינו כי הוא יי אלהינו ואין זולתו ואנחנו ישראל עמו הפודנו מיד מלכים מלכנו הגואלנו מכף כל־העריצים האל הנפרע לנו מצרינו והמשלם גמול לכל־אויבי נפשנו העושה גדלות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר, השם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלנו׳ המדריכנו על במות אויבינו וירם קרננו על כל שונאינו, העשה לנו נסים ונקמה בפרעה אותות ומופתים באדמת בני חם המכה בעברתו כל־בכורי מצרים ויוצא את־עמו ישראל מתוכם לחרות עולם: המעביר בניו בין גזרי ים־סוף את־רודפיהם ואת־שונאיהם בתהומות טבע: וראו בניו גבורתו שבחו והודו לשמו ומלכותו ברצון קבלו עליהם משה ובני ישראל לך ענו שירה:

מיוסד ע"פ א"ב.

פסח אכלו פחוזים· ונפלאות חוזים· בימי חג פסח:
פסח בנו לשמר לדורות· פנה לנו להורות· בימי חג פסח:
פסח גזר ענוי אמונים· ארבע מאות נמנים· בח"פ:

פסח אכלו וכו'. המעיין בפיוט הזה ימצא כי החרוז הראשון לעולם עונה על מה שעבר ולכן דק לסיימו בימי ח"פ, וכו', והחרוז השני עונה על מה שעתיד להיות ולכן מסיימו כימי ח"פ וכו', וכן הגירסא בדפוס ישן וככתב יד של שנת י"ח ועל הדרך הזה פרשתיו ותרגמתיו. פסח, קרבן פסח. ונפלאות חוזים, כמו שאז"ל שבשעה שאכלו הפסח ראו בכורי מצרים נהרגים. פנה לנו להורות, כמאמר הנביא כימי

פסח*) אסען דיא איינפערטיגען אונד זאהען וואנדער אין דען טאגען פסח'ז. פסח איזט נון טוטע דער נאלבקונפט בעשטיממט; א, וועכרע דיך, לייגע פערנער וואנדער, וויא אין דען טאגען פסח'ז. פסח וואורדע טקלאפעריי איבער דיא טרייען פערהאנגט, פיערהונדערט פאללאניגע יאהרע, אין דען ט"פ.

פסח

*) דאז: איבערטרייטונג: פאססער אדער פעזט, קרבן פסח, אדער חג פסח.

פֶּסַח דַּת שָׁבוּעִים יְמַלֵּא· וְיוֹם נָקָם יְגַלֶּה· כִּ חַ"פֶּ:

פֶּסַח הָרַג בְּכוֹרֵי חָם· וּבֵן בְּכוֹרוֹ רִחַם· כִּ חַ"פֶּ:

פֶּסַח וָעַד לִשְׁפֹּט מַרְשִׁיעָם· וּלְהַעֲלוֹת לְצִיּוֹן מוֹשִׁיעָם· כִּ חַ"פֶּ:

פֶּסַח זֶמֶר בְּנוֹף נִתָּן· לִגְאוֹל בְּנֵי אֵיתָן· כִּ חַ"פֶּ:

פֶּסַח חֶרֶב עַל רִשְׁעֵי הֲדוֹם· בְּיַד צַח וְאָדוֹם· כִּ חַ"פֶּ:

פֶּסַח טְבִיחַת נִינֵי כוּשׁ· לְהוֹצִיא עַמּוֹ בִּרְכוּשׁ· כִּ חַ"פֶּ:

פֶּסַח יְדִידוּת קַן שְׁדוּדָה· כַּנֵּס אוֹם נְדוּדָה· כִּ חַ"פֶּ:

פֶּסַח כָּרַת לִשְׁמוֹ מִסִּים· וְהוֹצִיא עַמּוֹ בְּנִסִּים· כִּ חַ"פֶּ:

פֶּסַח לוֹחֲצֵינוּ יִלְחַץ· וִירַפְּאֵנוּ מִמַּחַץ· כִּ חַ"פֶּ:

לאתך מארץ מצרים הראנו נפלאות (מיכה ז' ו'). פסח גזר וכו', בפסח נגזר על בני אמונים העבוי של ד' מאות שנה, בברית בין הבתרים שהיה בליל פסח, כדאיתא בפרקי דר"א פ' כ"ח. דת שבועים, מבואר בדניאל סי' ט'. ויום נקם יגלה, כדכתיב כי יום נקם בלבי ושנת גאלי באה (ישעי' ס"ג ד'), והגאולה העתידה גם היא בפסח, כמו שקבלו רז"ל. וועד לשפוט, עש"ה ועלו מושיעים וגו' (עובדי' א' כא). זמר, לשון כריתה, כטעם זמיר עריצים (ישעי' כה ה). בנוף, נוף מארץ מצרים הוא. איתן, אברהם שנקרא איתן האזרחי. ידידות קן, לור הטעטירה וכתיב ואם בין כוכבים שים קנך (עובדי' א' ד' וירמי' מ"ט י"ו). שדודה, תשודד, כאמרו, פהתימך שודד תושד (ישעי' ל"ג א'). אום נדודה, המנודדת בגוים, עש"ה כי מפני חרב נדודה (ישעי' כ"א ט"ו).

פסח ווירד ער דאז געגעטן יענער וואכען[1]) פֿאָלֿפֿיהרען, דען טאג דער רחבֿע לייגען, וויא אין דען ט"פ. פסח טוג ער חס׳ז[2]) ערזטגעבורט, טאָטעטע זיינע ערזטגעבאָרנען אין דען ט"פ. פסח בעשטיאמטע ער, פֿרעפֿוער לו ריכֿטען, רעטטער אויף ציון׳ז געבירג לו פֿיהרען, וויא אין דען ט"פ. פסח ריכֿטעטע ער איינע ניעדערלאגע אין נוף[3]) אן, ערלאָזטע איתן׳ז[4]) זאָהנע אין דען ט"פ. פסח ווירד פֿרעפֿוער דעז שווערטעז שאַרפֿע טרעפֿפֿען דורך איינען געז ליעבטען לח ואדום[5]), וויא אין דען ט"פ. פסח ערלעגטע ער דיא ענקעל כוש׳ז[6]) וונד ליעס זיין פֿאָלק מיט רייכֿטהום ליעהען אין דען ט"פ. פסח ווירד ער דעז פֿיינדעז בעליעבטען שטאַאַטעז לערשטאָהרען, זאַממעלן זיין לערשטרייטעז פֿאָלק, וויא אין דען ט"פ. פסח זאַט ער אויזגעראָטטעט דיא, זאָ טריבוט ערז פרעסטען, בעפֿרייט זיין פֿאָלק וואונדערבאַרליך אין דען ט"פ. פסח ווירד ער יענע קראָנקען, דיא אונז געקראָנקט, אויזהיילען אונזערע וואונדען, וויא אין דען ט"פ.

פסח

---

[1]) וואָפֿאָן אין דניאל ט' מעלדונג געשיעהט. [2]) דער אורשטאַמפֿאַטער פֿאָן מצרים.
[3]) איינע פראָפֿינז אין מצרים. [4]) אברהם אבינו.
[5]) בייאנאַמע דעז אללמאַכֿטיגען. [6]) אין זאָהן פֿאָן חם.

פֶּסַח מִלֵּא הֲמוֹן הָרֵקָה· וְהִסִּיעַ גֶּפֶן שׂוֹרֵקָה· בּ״חַ״פֶּ:
פֶּסַח נְגִינוֹת צַר יַשְׁפִּיל· וְגִיל עַמּוֹ יַכְפִּיל· בּ״חַ״פֶּ:
פֶּסַח סִגֵּר זֵדִים לַדֶּבֶר· וְרִפֵּא עַמּוֹ מִשֶּׁבֶר· בּ״חַ״פֶּ:
פֶּסַח עֲבוּר כָּל צוֹרֵר שָׁמוּר· וְנָקַם עַמּוֹ כָּאָמוּר· בּ״חַ״פֶּ:
פֶּסַח פַּחַד בָּתֵּי מִצְרַיִם· וּבַן בְּעִנּוּי נוֹצְרִים· בּ״חַ״פֶּ:
פֶּסַח צְפִירַת צַר לַעֲלוּקָה· כִּנֵּס אוֹם הַקּוּקָה· בּ״חַ״פֶּ:
פֶּסַח קֶשֶׁר לְצַר אִבְּדָהּ· וְגָאַל יְדִידִים מֵעֲבוֹדָה· בּ״חַ״פֶּ:
פֶּסַח רָמִים זֵדִים תַּהֲרֹס· וְרַעְיָתְךָ תְּאָרֵשׂ· בּ״חַ״פֶּ:
פֶּסַח שָׁת בְּכָל בַּיִת יְלֵיל· בְּצֵאתוֹ בַּחֲצוֹת לֵיל· בּ״חַ״פֶּ:

מלא, כמו בלא יומו תמלא (איוב ט"ו ל"ב), והוא לשון כריתה. המון הרקה, אנשים ריקים ופוחזים והם אנשי מצרים, כלומר כרת והכחיד המון רקים. והסיע גפן שורקה, אלו ישראל, כדכתיב גפן ממצרים תסיע (תהלים פ ט). וגיל עמו יכפיל, כמאמר הנביא (ישעי' ס"א ז'). לכן בארצם משנה יירשו שמחת עולם. סגר, מסר. זדים, אנשי מצרים אשר זדו. עבור כל צורר שמור, עש"ה ועברתו שמרה נצח (עמוס א' י"א). כאמור, ודם עבדיו יקום (דברים ל"ב מ"ג). ובן בעינוי, של ישראל נוצרי עדותיו, והוא עש"ה וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים. צפירת, תפארת. לעלוקה, כנוי לשאול במשלי ל' ט"ו, כלומר ישליך תפארתם לשאול. אום הקוקה, אום המוכתר בחוקים ומצות, והוא דוגמת נוצרים הקודם לו. רמים זדים תהרס וכו', כ"כ בכ"י ישן נושן וכן עיקר מטעם שכתבתי בתחילת הפיוט. ורעיתך תארש, ישראל רעיתך תארש לך והוא עש"ה וארשתיך לי לעולם (הושע ב' י"ט).

פסח האט ער אונזיטליכעס געזינדעל אויסגעראָטטעט, דיא עדלע ווייגרעבע פֿער־פֿלאַנצט אין דען ט"פ. פסח ווירד ער דעס פֿיינדעס ליעדער הערונטערשטיממען, פֿערדאָפפעלן זיינעס פֿאָלקעס פֿריידע, וויא אין דען ט"פ. פסח האט ער יענע שטאָלצען דעם פֿערדערבען פרייזגעגעבען, זיין פֿאָלק געררעטטעט פֿאָן שאַדען אין דען ט"פ. פסח ווירד זיין גריממ איבער יעדען פֿרעפֿלער וויטהען, זיין פֿאָלק נאַך פֿערהייסונג ראַכען, וויא אין דען ט"פ. פסח שרעקקטע ער מצרים'ס בעוואָהנער, אַלז ער דאַז ליידען זיינער געהאָרזאַמען וואַהרנאַהם אין דען ט"פ. פסח ווירד ער דער ניעדערטראַכטיגען האָהייט שטירצען, איינע אויסגעצייכנעטע נאַציאָן וויעדער איינזאַממלען, וויא אין דען ט"פ. פסח האט ער דעס טיראַננען אונטערגאַנג בעשלאָסען, בעפֿרייט דיא פֿראָממען פֿאָן פֿראָהנדיענסט אין דען ט"פ. פסח ווירסט דוא שטאָלצע פֿרעפֿלער דאַהינפֿאַהרען לאַסען אונד דיר דיינע געטרייען וויעדער פֿערלאָבען, וויא אין דען ט"פ. פסח פֿיללט' ער יעדעס הויז מיט וועהקלאַגען, אַלז ער מיטטערנאַכטס אויסצאָג אין דען ט"פ.

פֶּסַח תִּכֵּן וְהוּחַק לְאוֹת· לְהַרְאֵנוּ בּוֹ נִפְלָאוֹת· כּ״חַ״פֶּ:

פֶּסַח תְּהִלָּה לְשֵׁם שׁוֹכֵן שְׁחָקִים· תָּקְפּוֹ יַבִּיעוּ קְרֹבִים וּרְחֹקִים· תֹּקֶף כְּבוֹדוֹ בַּיָּם מְחַקְקִים· שִׁיר וְתִשְׁבָּחוֹת מְשׁוֹרְרִים וּמְשַׂחֲקִים:
בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם·

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא· מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה:

לֵיל שִׁמֻּרִים, סִמָּן הוּא לֶעָתִיד לָבֹא· עֶלְיוֹן כִּי בֹא יָבוֹא· פָּקוֹד יִפְקוֹד עַם קְרוֹבוֹ· צוּרֵנוּ הוּא נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ: זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ·

יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

וְנֶאֱמַר כִּי־פָדָה יְיָ אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ:

ליל

ליל שמורים סמן הוא וכו', כאמרם ז"ל לילה המשומר ובא לעתיד לבוא.

פסח וואַר אַן: פֿאָרבערייטונג איינגעזעטצט, אונד פֿערנערהין וואונדער צו צייגען וויא אין דען טאַגען פסח'ס.

פסח גערייכט צום רוהמע דעססען, דער איים היממעל טהראָנט. זיינע אַללמאַכט וואורדע נאַה אונד פֿערן געפריעזען, דאַז פֿערמאָגען זיינער הערלליכקייט וואַרד ביי'ם מעערע בעגרינדעט; דאָרט שטיממטען זיא ליעדער, דאָרט ערטאָנטען לאָבגעזאַנגע, פֿראָהלאָקקענד, יובּלענד אונד וואָננעפֿאָלל, אונד אַללעז שפראַך: „ווער איזט אונטער דען מאַכטען, אָ עוויגער, וויא דוא?!" אַז"וו.

ליל שמורים איזט איינע פֿאָרבעדייטונג קינפֿטיגער צייטען. ער ווירד וויעדער קאָממען, דער אַללערהאַבענע, זיין פֿערוואַנדטעז פֿאָלק צו בעגליקען. אונזער גאָטט איזט ער, לאַסט אונז איהם פֿראָהלאָקקען, לאַסט אונז פֿראָהליך זיין! „דיעזעז איזט דער פֿעלז אונזערער רעטטונג!" זאָ ריעפֿען זיא דאָרט, אונד אַללעז שפראַך: „דער עוויגע, איממער אונד עוויג ווירד ער רעגיערען!" אַז"וו.

ליל

ליל שמרים, קראו נורא עלילה. כי בו שבר מטת עגלה. רעץ ירעץ אם מדקה ואכלה. יוסיף שנית בו להגאלה:

ברוך אתה יי גאל ישראל: (נ"א בא"י מלך צור ישרא' וגוא'.)

השכיבנו יי אלהינו לשלום והעמידנו מלכנו לחיים ופרוש עלינו סכת שלומך ותקננו בעצה טובה מלפניך והושיענו למען שמך והגן בעדנו והסר מעלינו אויב דבר וחרב ורעב ויגון והסר שטן מלפנינו ומאחרינו ובצל כנפיך תסתירנו כי אל שומרנו ומצילנו אתה כי אל מלך חנון ורחום אתה ושמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום מעתה ועד עולם. ופרוש עלינו סכת שלומך:

ליל שמרים, שמעו לעם אהבים. אשר הציל מיד להבים. תשועה היא לבת רבים

ליל שמורים. מוטות עגלה, המוטות שנתנו המצרים על צוארנו. עגלה כנוי למצרים כדכתיב עגלה יפה פיה מצרים (ירמיה מ"ו כ'). רעוץ ירעץ, לשון שבירה. מדקה ואכלה, ע"ש אכלה מדקה (דניאל ז' י"ט.)
ליל שמורים. לילה המשומר מן המזיקין כמאמרם ז"ל. שמעו, כמו את שמעי (ישעי' ס"ו י"ט, ובל"א רוף, רופן). להבים, גוי מבני מצרים, כדכתיב ומצרים

ליל שמורים נאננט' ער דיזע נאכט, ער, דער פֿירשטבארע אין זיינן מאטען, צערבראך דאריין דאז יאך, דאז אונז עגלה[1]) אויפגעלעגט. נאך ווירד ער דען אללערמאכטען אונד פֿערהעררענדען פֿיינד צערטריממערן, אונז אבערמאלז בעפֿרייען. געלאבט זייא דוא, עוויגער, דער ישראל ערלאזט!
ליל שמורים[2]) אויז אללגעריהמט בייא דעם געליעבטען פֿאלקע, דאז ער דער האנד דער להבים[3]) ענטריססען — אויך איזט דער פֿירזעהונגטאג.
איין

---

[1]) איין ביינאמע מצרים'ז.
[2]) הייסט אויך שוטצנאכט, איינע נאכט, וואריין מאן זיכער שוטץ פֿינדעט.
[3]) נאמע פֿאן איינעם דער שטאממע מצרים'ז.

רַבִּים· בְּנַחַת וְשָׁלוֹם בְּלִי פַחַד שׁוֹכְבִים:
(לֵיל שִׁמּוּרִים לְשׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל:)

בק"ק אין אומרים אזכרה.

אֶזְכְּרָה שְׁנוֹת עוֹלָמִים יָמִים מִקֶּדֶם. בִּנְעָלִים יָפְיָפִית בַּת נָדִיב הַקֹּדֶם. גְּבוּל גָּבוֹהַּ תְּחוּם צָעִיר רֹדֵם. דֻּגְמַת מְלָכִים בֵּית אֱלֹהִים אֲדַדֵּם. הֵרָאוֹת בָּעֲזָרָה בְּקָרְבָּן פָּנִים לְקַדֵּם. וּבִדְמֵי פְסָחַי מִזְבַּח הַקֹּדֶשׁ לְאַדֵּם: זֶבַח

ילד את לודים ואת ענמים ואת להבים (בראשית י יג) ועיין מה שפירשנו שם. לבת רבים, לישראל שהיא בת נגידים ונדיבים. רבים, ענינו נגידים כמו לא רבים יחכמו (איוב לב ט) ורבי המלך (ירמי' מא א) והיחיד מהם על כל רב ביתו (אסתר א ח), ובכמה מקומות נקראים ישראל בת נגידים ובת נדיבים על שם האבות הקדושים. בלי פחד שוכבים, בלילה הזה כי ליל שמורים. הוא מן המזיקים ולא יאונה להם כל רע.

באור לאזכרה· שנות עולמים להרב הגדול הגאון
מוהר"ר משה טובי' נר"ו אב"ד דק"ק האַנויא יע"א.

דרך הפייטן, יום יביע אומר, ובלילה יחוה דעת מעניני אותו הלילה בסלוק, כמו בליל ב' אור יום הנף לקבירת עומר, ובליל ש"ע שמחת בית השואבה, אף כי לא באותו הלילה היה מ"מ אחרי ממולאי י"ט ראשון של חג ואילך נעשתה בחר לו לילה האחרון ולא הראשון, גם להיות מעין חתימת ברכת פורס סוכת וכו' העלה ירושלים על לבנינו, וכן שמר הסדר בליל ראשון של פסח מהקרבת פסח ואכילתו שהיה בערב ובלילה. ופעמים בא בארוכה ופעמים בקצרה.

אזכרה, מיוסד ע"פ א"ב ושם המחבר יהודה ברבי יצחק. בנעלים, בהליכתך יפית בת אברהם שנדב לבו תחלה להתגייר, עש"ה מה יפו פעמיך (שיר ז ב) ובמדרש רבא (סוכה מט ב) מה יפו פעמותיהם של ישראל בשעה שעולים לרגל, בת נדיב, בתו של אברהם שנקרא נדיב וכו' שהי' תחלה לגרים, (פירש"י שנדבה לבו להתגייר), ולפ"ז פי' הקודם הוא מלשון קדימה והקדמה (ובל"א טהָבֿטער דעז ערזטען דער גרְפסאיטזיגען). ודלא כהמפרש שפי' שבא ממזרח, וא"כ הוא מלשון פאה מזרחית, שאיננו נופל עליו לשון הקודם ולא נמשך עם הקודם. גבול גבוה וכו', מקום הליכתך הוא לירושלים שגבוה במעלה מכל א"י, וע"פ דרשת רז"ל (סנהדרין פז א) בה"מ גבוה מא"י וא"י גבוה מכל ארצות, והוא תחום לצעיר רודם, עש"ה בנימין לעיר רודם (תהלים סח כח). דוגמת מלכים וכו' הראות פנים וכו', כדרך שרואין פני מלכים בדורון (כדאמרינן בזבחים דף ז' ב' עולה דורון הוא וכו' ופירש"י שם) כן אדדם בית אלהים. הראות פנים וכו', ע"פ הכתוב לא יראה פני ריקם ואמרינן בחגיגה (דף ז') ראי' פנים בקרבן, והוא חגיגה, והמפרש פירשו ע"פ מדרש בא"ת. ובדמי פסחי וכו', הוא מבואר. זבח המיוחד וכו', היות תמיד נשחט קודם הפסח, ונקרא מיוחד ע"פ דברי ר"י בפסחים (דף ס"ד) זבחי המיוחד לי, ומאי ניהו? תמיד. חוק וכו' עטן וכו',

---

אין איהר רואט זיא פערגניגט, פריינדליך אונד זארגענלאָז.

הַמְיֻחָד לְשֵׁם בֹּקֶר וָעֶרֶב. חֹק הֲלִיכָתוֹ כָּל־הַשָּׁנָה קָרֵב. טָעוּן הַקְדָּמָה עֶרֶב פְּסָחִים לְהִתְקָרֵב. יְרוּשָׁלַםִ הַבְּנוּיָה צֶדֶק יָלִין בָּהּ בְּקֶרֶב. כְּאֵין אַחֲרֶיהָ הֶתֵּר וְהַמִּקְדָּשׁ חָרֵב. לַעֲבוֹד בַּפֶּה נִכְסַפְתִּי לְרֵיחַ עָרֵב: מִדְבָּר נָוֶה מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ וַעֲלוּסֶיהָ. נִשְׁחַט בָּהּ הַפֶּסַח בְּשִׁלּוּשׁ אוּכְלוּסֶיהָ. סוֹדֶרֶת עֲנִיַּת הַלֵּל לְוִיָּה בְּקִלּוּסֶיהָ. פִּרְחֵי אַהֲרֹן עוֹמְדִים בְּשׁוּרוֹת פִּלּוּסֶיהָ. צְדֵי הַיְסוֹד זְרוֹק דְּמֵי מְקוֹלָסֶיהָ. קֶטֶר אֵמוּרִין עַל מִזְבַּח מִלּוּסֶיהָ: רֵעִים לִמְנוּיָו בַּלַּיְלָה נֶאֱכָל צָלִיל. שִׁשִּׁים מִצְוֹת טָעוּן וְרִבּוּעַ חַכְלִיל. תּוֹף וְחָלִיל יִשָּׂא:

תמיד נשחט בח' ומחצה ובע"פ נשחט בז' ומחצה, משנה רפ"ה דפסחים. וכל זה הי' ירושלים הבנויה וכו' ע"י הקרבת תמידין. צדק ילין בה, ע"פ מדרש תנחומא א"ר יודן בר סימון לא לן אדם בירושלים ובידו עון, כיצד? תמיד של שחר מכפר על עבירות של לילה ושל בה"ע על עבירות של יום. ועתה אין לנו להקריב אפילו בבמה. כאין אחרי' התר וכו', משנה זבחים פי"ד מ"ח. אשר לזאת לעבוד בפה וכו', עש"ה ונשלמה פרים שפתינו (הושע יד ג). ומבואר בקיצור סדר הפסח. מדבר נוה וכו', מקדש שהוא עתה מדבר הי' נוה משוש וכו' עש"ה נוה משולח ונעזב כמדבר (ישעיה כז י). עלוסיה, ל' שמחה כמו נתעלסה באהבים (משלי ז יח). נשחט וכו' עד רעים, הפי' מבואר ע"פ מתניתן פ"ה דפסחים, הפסח נשחט בג' כתות וכו' ובשעת השחיטה וההקרבה קוראים הלל, ולקבל הדם עומדים הכהנים בשורות מיושרות (ובל"א אין איהרען וואהלגעאָרדנעטען רייהען). פילוסיה, לשון יושר כמו פלס מעגל רגלך (משלי ד). מלוסיה, פי' המפרש אוירה, והיינו ע"פ ש"ס ב"ב דף ס"ז ר"א אמר המוכר את החצר לא מכר אלא מלוסא של חצר, ופירש רשב"ם מלוסי' אויר, ול"נ עפ"י מה שתרגם ירושלמי ושלו בפרור (במדב' יא ח) ובלשון במלסא, (ובל"א טאָפּף), וזהו קטר וכו' מזבח מלוסיה שהמזבח נקרא הפרור של האמורים בדרך העתק לשון, ולפירוש המפרש יש פקפוק כי אויר לא יכות על דבר המונח. רעים למנויו וכו', משנה ספ"ה דזבחים הפסח אינו נאכל אלא בלילה וכו'. ששים מצות, ע"פ מדרש רבה ריש פ' קדושים, וילקוט שמעוני ריש פ' משפטים, והכי איתא התם, אמר ר"י משום רשב"י ג' פרשיות כתב לנו משה בתורה וכל אחת ואחת יש בה מששים ששים מצות, ואלו הן, פ' פסחים ופ' נזיקים ופ' קדושים, ר"ל בשם ר"ש דכפר תמרתא אמר משבעים שבעים, אמר ר' תנחומא ולא פליגין מאן דעבד פרשת פסחים שבעים כלל עמה פ' תפילין, ומאן דעבד פ' נזיקין שבעים כלל עמה פ' שמטה, ומאן דעבד פ' קדושים שבעים כלל עמה פ' עריות עכ"ל. והמפרשים כולם תמהו על ככה כי לא יכלו למצוא מנין ששים אף כי שבעים, ודקדקתי בדברי בעל המאמר שאמר פ' פסחים ולא אמר פ' הפסח, או מהו הפרשה, והנה ימצאו ס' או ע' עם פ' תפילין. ונראה לענ"ד, הנה בוודאי למנין מצוות תרי"ג לא יומנה מנין העשה ול"ת שבאו על מצוה אחת אף כי רבים הם רק לאחת וכמ"ש הרשב"ם בשרשיו בס' המצוות, ועכ"ז מצאנו כהנה כמה וכמה, וכמו דאמרינן במנחות דף מ"ד אמר ר"ש כל שאינו מניח תפילין עובר במשנה עשה וכל שאין לו ציצית עובר בחמשה עשר וכו' וע"ש פירש"י, ובב"מ דף נ"ט ע"ב ת"ר המאנה את הגר וכו', תניא ר"א הגדול אומר מ"מ הזהירה תורה בל"ו מקומות בגר וכו' לפ"ז י"ל שהכי פירושו, יש בה מס' ס' מצות אם נעמיד למנין בכל פרשת פסח הנאמרים

יְהוּדָה וְגָלִיל. מֵקִים דְּבַר עַבְדּוֹ וַעֲצָתוֹ בַּעֲלִיל. אוֹמֵר לִירוּשָׁלַם תּוּשָׁב

בתורה ימצאו כן*) ; ואלה הם, בפ׳ בא מתחלת סי׳ י״ב עד פסוק כ״א ימצאו שם כ״א מצות, וזה מניינם: [1]לקדש חדשים. [2]מקח הפסח מבעשור (ואינו נוהג לדורות). [3]שה תמים. [4]בקור ד׳ ימים (פסחים דף צ״ו). [5]שחיטתו. [6]הזאה (ואינה לדורות). [7]אכילת הפסח. [8]שלא יאכלו נא. [9]שלא יאכלו מבושל. [10]שלא יאכלו כ״א צלי אש (פסחים דף מ״א א׳). [11]שלא יותירו. [12]לשרוף הנותר. [13]שיאכלנו בחפזון (ואינו נוהג לדורות). [14]לחוג ביום ראשון. [15]השבתת שאור. [16]שלא לאכול חמץ. [17]שלא לעשות מלאכה ביום ראשון. [18]שלא לעשות מלאכה ביום השביעי. [19]לאכול מצה בליל ראשון. [20]שלא ימצא שאור. [21]שלא יאכלו דברים שיש בהם תערובת חמץ, כל מחמצת וכו׳ (רמב״ם במנין המצות מ״ע קל״ח), הרי כ״א מצוות, ומן פסוק י״ג עד כ״א ה׳ מצוות ואלו הם. [22]שלא יאכל ממנו ישראל שנשתמד (רמב״ם מצוה קכ״ח). [23]שלא יאכל ממנו גר תושב. [24]שלא יוציא מבשר הפסח. [25]שלא ישבר עצם. [26]שלא יאכל ממנו ערל. ובפ׳ משפטים סי׳ כ״ג פ׳ י״ד עד פסוק י״ט לעניני הפסח שש מצות וזה סידורם. [27]לחוג ברגלים. [28]אכילת מצה. [29]שלא יראה ריקם. [30]להראות בעזרה שלש פעמים וכו׳ (מנין מצוות כ״ג). [31]שלא לשחוט פסח על חמץ. [32]שלא יניח אימורי הפסח (מצוה קט״ז). בפ׳ כי תשא סי׳ ל״ד מן פ׳ י״ח עד כ״ו לעניני פסח ה׳ מצות. [33]אכילת מצה. [34]שלא יראה ריקם. [35]להראות בעזרה ג׳ פעמים. [36]שלא ישחט פסח על החמץ. [37]שלא ילין לבקר. בפ׳ אמור סי׳ כ״ג פסוק ה׳ חמשה מצות. [38]לעשות הפסח בחדש הראשון. [39]לאכול מצה. [40]שלא יעשה מלאכה

ביום

---

*) אמר המבאר והמתרגם, הנה הבאתי לך את דברי הרב נר״ו בישוב הפסיקתא במועצות ודעת, ולולי דמסתפינא מלאמת מדרך הרב נר״ו הייתי אומר כי מנין הששים צריך שיהא כלול בפ׳ בא לבד, וכן הי׳ נראה ממשמעות ל׳ הפסיקתא, שאמר מאן דעבד פ׳ פסחים ע׳ כלל עמה פ׳ תפלין וכו׳ נשמע מני׳ כי מאן דאמר ששים מונה עד פ׳ תפילין ותו לא, והיה נראה לכאורה להמציא ס׳ מצוות בפ׳ בא מתחלת פ׳ החדש הזה לכם עד פ׳ תפלין והיינו פ׳ קדש לי כל בכור, ואין מן הצורך למנות מצוה אחת פעמים. אך בתנאי שנמנה כל מצוה לפי מספר נושאיה אף שהיא מצוה אחת בעיניה, וכן ראוי בעבור שיש שם גופים מחולקים ולכל אחד תצטרף עשיי׳ מיוחדת לכן גם למצו׳ מיוחדת תחשב. והנני מונה אותם על סדר הכתובים. [1]קדוש החודש. [2]לקיחת הפסח בעשור. [3]שה לבית אבות. [4]לקיחת הוא ושכנו בשותפות. [5]שה (מן הכשבים או מן העזים). [6]תמים. [7]זכר. [8]בן שנה. [9]בקור ד׳ ימים. [10]שחיטה בין הערבים. [11]לקיחת הדם והיינו הקבלה כפרש״י. [12]נתינתו על המשקוף והיינו ע״י הגעה באגודת אזוב כמבואר בפ׳ הסמוכה. [13]וכמוהו נתינתו על המזוזות. [14]אכילת הבשר. [15]צלי אש. [16]על מצות כמו שפי׳ רמב״ן. [17]על מרורים. [18]אזהרת נא. [19]אזהרת מבושל. [20]אזהרה על הבלתי צלי אש. [21]שלא להותיר. [22]לדון הנותר בשרפה. [23]אכילתו חגור מתנים. [24]במנעל. [25]במקל יד. [26]בחפזון. [27]זכרון היום. [28]חגיגתו. [29]אכילת מצה. [30]השבתת שאור. [31]אזהרת חמץ. [32]קדושת יום א׳. [33]קדושת יום ז׳. [34]איסור מלאכה. [35]התר אוכל נפש. [36]ושמרתם את המצות שלא יחמיצו כפרש״י, או שיהיו שמורים מימות הקציר כפי׳ ראב״ע. [37]ושמרתם את היום הזה ממלאכה כפרש״י. [38]אכילת מצה בערב ראשון. [39]שאור לא ימצא. [40]אזהרת מחמצת

וְחָרְבוֹתֶיהָ אַתְלִיל. בְּרִבְיוֹן יוֹפִי צִיּוֹן חֵיק תַּכְלִיל. חֶלָּה וְאַרְמְנוֹתֶיהָ בְּסֻכַּת שָׁלֵם תַּטְלִיל. אָז תַּחְפֹּץ זִבְחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם:

ביום הראשון. [41]שלא יעשה מלאכה ביום השביעי. [42]להקריב קרבנות בחג הפסח בפ' בהעלותך ארבע מצות. [43]לשחוט פסח שני. [44]לאכול בשר זבח פ"ש. [45]שלא ישאירו ממנו עד בקר. [46]שלא לשבור בו עצם. בפ' פנחס סי' כ"ח פ' ע"ז חמש מצות. [47]לעשות הפסח בי"ד. [48]לאכול מצה. [49] שלא לעשות מלאכה ביום ראשון. [50]להקריב קרבנות החג. [51]שלא לעשות מלאכה ביום השביעי. בפ' ראה סי' ע"ז תשע מצות. [52]לזבוח חגיגה עם הפסח. [53]שלא לאכול חמץ, לא תאכל עליו חמץ (להרמב"ם מצוה קל"ע הוא אזהרה שלא לאכול חמץ אחר חצות ביום י"ד). [54]לאכול מצה. [55]לא יראה. [56]שלא ילין מן הבשר. [57]שלא לזבחו בחוץ. [58]לזבוח הזבח בערב. [59]לאכול הפסח, ובשלת ואכלת וגו'. [60]שלא לעשות מלאכה ביום ז'. כמאה עולים למנין ששים וסמנך ששים המה מלכות ואם ימנה עמהם פ' קדש וגו' ימלאו שבעים, וממילא יובן הפסיקתא. ורבוע תכליל*), ונסך רביעית ההין יין וכו'. כך הי' סדר הפסח שבפינו כמלל וכפשנו תכתה. עכ"ל הרב כר"ו. ברביון יופי וכו', כן שיעורו, בריבוי יופי תכליל חיק ליון. חיק, כמו ומחיק הארץ, והסיק לה אמה (יחזקאל מג) ואמרו רז"ל חיק האמה זה היסוד. תכליל, היופי, כמו כללו יפיך (יחזקאל כז ד). חלה, כמו ישית חומות וחל (ישעיה כו א). בסכת שלם, כמו ויהי בשלם סכו (תהלים עו ג). תטליל, כמו והוא יבננו ויטללנו (נחמיה ג טו) טעמו ויסככנו, ול' ארמי הוא, כי כן כל לשון סכך מתורגם בלשון טלל.

שאול כפרש"י. [41]כל מחמצת לרבות תערובתו כפרש"י. [42]אכילת מצה בכל מושבות למעט מ"ש. [43] משכו ידיכם מע"ז וקחו לכם צאן. [44]לקיחת אגודת אזוב. [45]טבילתו בדם אשר בסף. [46]אזהרת יציאה. [47]שמירת הדבר הזה כפי' ראב"ע ורמב"ן. [48]שמירת עבודת הפסח כמו ראשו על כרעיו ועל קרבו — ויתר הענינים המעוררים לבן שישאל. [49]תשובה לבן השואל ואמרתם זבח פסח. [50]כל בן נכר מומר. [51]כל עבד איש ומלתה אותו. [52]גר תושב. [53]נכרי. [54]בבית אחד יאכל. [55]לא תוציא. [56]שבירת עצם. [57]כל עדת ישראל יעשו. [58]מילת גר. [59]ערל שמתו אחיו מחמת מילה. [60]להשוות גר לאזרח. הרי לך ששים מצות מתחלת פ' החדש עד פרשת קדש לי.

---

*) ורבוע תכליל, פ' הרב כר"ו ונסך רביעית ההין וכו', וכן פי' המפרש. ועתה בהיותי עוסק במלאכת ההגהה ועברתי על זה בעינא פקיחא עמדתי משתומם, נסך מה בעי הכא? הלא משנה ערוכה היא במנחו' דף צ' ע"ב, כל קרבנות צבור והיחיד טעונים נסכים חוץ מן הבכור והמעשר והפסח וכו'? והזמן קצר בעת לשאול בזה את פי הרב כר"ו מבלי השבית המלאכה מלאכת הדפוס, ובלי ספק שטעמו עמו, והיה לעת בוא דבריו הנעימים אשובה להדפיסם. ולפע"ד נראה שרבוע תכליל טעמו ארבע כוסות יין אדום, כמו חכלילי עינים (בראשית מ"ט י"ב) והיא מצוה דרבנן, ולכן איננה נכללת בהדי ששים.

נ״ס. וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

הש״ץ אומר חצי קדיש.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם·

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ· וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת· וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

(כשחל י"ט במוצאי שבת מוסיפין זה:)

וַתּוֹדִיעֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ וַתְּלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנֶךָ וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים וְתוֹרוֹת אֱמֶת חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים וַתַּנְחִילֵנוּ זְמַנֵּי שָׂשׂוֹן וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ וְחַגֵּי נְדָבָה. וַתּוֹרִישֵׁנוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת וּכְבוֹד מוֹעֵד וַחֲגִיגַת הָרֶגֶל. וַתַּבְדֵּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ. הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם השב' הזה ואת יום חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה זְמַן חֵרוּתֵנוּ באהבה מִקְרָא־קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ. וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה. זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ. וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ:

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שַׁבַּת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ. וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ·

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ· וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:
וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:
וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה: פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם· עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ· עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ· עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ· עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ· לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן

אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

בשבת אומרים ויכלו ובהרבה קהלות אומרים גם מגן אבות.

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

ח׳ **בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:**

ק׳ מָגֵן אָבוֹת בִּדְבָרוֹ מְחַיֵּה מֵתִים בְּמַאֲמָרוֹ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ הַמֵּנִיחַ לְעַמּוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קָדְשׁוֹ כִּי בָם רָצָה לְהָנִיחַ לָהֶם לְפָנָיו נַעֲבוֹד בְּיִרְאָה וָפַחַד וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מֵעֵין הַבְּרָכוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וּמְבָרֵךְ שְׁבִיעִי וּמֵנִיחַ בִּקְדֻשָּׁה לְעַם מְדֻשְּׁנֵי עֹנֶג זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ· וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

קדיש שלם, עלינו, קדיש יתום.

תפלת שחרית·

קודם שיכנס לבה"כ ישהה מעט בעזרת בה"כ ויאמר:
בעפאָר מאַן אין דיא שולע געהט, זאַגט מאַן:

ואני ברב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל־היכל קדשך ביראתך:

אז ילך בכותל ולא בפתח פתח ז' ויאמר: דאַן געהט מאַן מיט אַנשטאַנד הינײַן אונד זאַגט:

בבית אלהים נהלך ברגש:

כשיכנס לבה"כ יאמר: נאָך דעם איינטריטט אין דיא שולע זאַגט מאַן:

מה־טבו אהליך יעקב משכנתיך ישראל: ואני ברב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל־היכל קדשך ביראתך: יי אהבתי מעון ביתך ומקום משכן כבודך: ואני אשתחוה ואכרעה אברכה לפני־יי עשי: ואני תפלתי לך יי עת רצון אלהים ברב־חסדך ענני באמת ישעך:

בקשה לר' שלמה בן גבירול. ב' תנועות ויתד וב' תנועות.

שחר אבקשך· צורי ומשגבי אערוך לפניך· שחרי וגם־ערבי:
לפני גדלתך· אעמד ואבהל כי־עינך תראה· כל־מחשבות לבי:
מה־זה אשר יוכל· הלב והלשון לעשות ומה־כחי· רוחי בתוך קרבי:
הנה לך תיטב· זמרת אנוש על־כן אודך בעוד תהיה· נשמת אלוה בי:

אני קראתיך כי־תענני אל הט־אזנך לי שמע אמרתי: אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך: ואני עליך בטחתי יי אמרתי אלהי אתה: שמע קול תחנוני בשועי אליך בנשאי ידי אל־דביר קדשך: יי אלהי שועתי אליך ותרפאני: אליך יי אקרא ואל־אדני* אתחנן: האירה

פניך

*) אדני, כ"ה בכל כ"י וגם נמצא בסדרי קל"ד וודאין, וכן העיד הגאון בן חפני הובא בס' אבודרהם וכן העלה הט"ש.

פָּנֶיךָ עַל־עַבְדֶּךָ הוֹשִׁיעֵנִי בְחַסְדֶּךָ: כִּי־לְךָ יְיָ הוֹחָלְתִּי אַתָּה תַעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהָי: שִׁמְעָה תְפִלָּתִי יְיָ וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה אֶל־דִּמְעָתִי אַל־תֶּחֱרַשׁ: שְׁמַע־יְיָ וְחָנֵּנִי יְיָ הֱיֵה עֹזֵר לִי:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שָׂמַחְתִּי בְּאוֹמְרִים לִי בֵּית יְיָ נֵלֵךְ: שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב: הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעִי מַלְכִּי וֵאלֹהָי כִּי אֵלֶיךָ אֶתְפַּלָּל: יְיָ בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי בֹּקֶר אֶעֱרָךְ־לְךָ וַאֲצַפֶּה: אֲנִי קְרָאתִיךָ כִּי־תַעֲנֵנִי אֵל הַט־אָזְנְךָ לִי שְׁמַע אִמְרָתִי: רַגְלִי עָמְדָה בְמִישׁוֹר[2] בְּמַקְהֵלִים אֲבָרֵךְ יְיָ:

שיר מן ב׳ תנועות ויתד וב׳ תנועות ויתד וב׳ תנועות בדלת וכן בסוגר, ובתוכו רציף י״ג העקרים על סדר י״ג כתובים הנרשמים.

יִגְדַּל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח נִמְצָא וְאֵין עֵת אֶל־מְצִיאוּתוֹ:
אֶחָד וְאֵין יָחִיד כְּיִחוּדוֹ נֶעְלָם וְגַם אֵין סוֹף לְאַחְדוּתוֹ:
אֵין לוֹ דְּמוּת הַגּוּף וְאֵינוֹ גוּף לֹא נַעֲרוֹךְ אֵלָיו קְדֻשָּׁתוֹ:
קַדְמוֹן לְכָל־דָּבָר אֲשֶׁר נִבְרָא רִאשׁוֹן וְאֵין רֵאשִׁית לְרֵאשִׁיתוֹ:
הִנּוֹ אֲדוֹן עוֹלָם לְכָל־נוֹצָר יוֹרֶה גְדֻלָּתוֹ וּמַלְכוּתוֹ:
שֶׁפַע[1] נְבוּאָתוֹ נְתָנוֹ אֶל־אַנְשֵׁי סְגֻלָּתוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ:
לֹא קָם בְּיִשְׂרָאֵל כְּמשֶׁה עוֹד נָבִיא וּמַבִּיט אֶת־תְּמוּנָתוֹ:
תּוֹרַת אֱמֶת נָתַן לְעַמּוֹ אֵל עַל־יַד נְבִיאוֹ נֶאֱמַן בֵּיתוֹ:
לֹא יַחֲלִיף הָאֵל וְלֹא יָמִיר דָּתוֹ לְעוֹלָמִים לְזוּלָתוֹ:
צוֹפֶה וְיוֹדֵעַ סְתָרֵינוּ מַבִּיט לְסוֹף דָּבָר בְּקַדְמָתוֹ:
גּוֹמֵל[3] לְאִישׁ חֶסֶד כְּמִפְעָלוֹ נוֹתֵן לְרָשָׁע רַע כְּרִשְׁעָתוֹ:
יִשְׁלַח לְקֵץ יָמִין מְשִׁיחֵנוּ לִפְדּוֹת מְחַכֵּי קֵץ יְשׁוּעָתוֹ:
מֵתִים יְחַיֶּה אֵל בְּרֹב־חַסְדּוֹ בָּרוּךְ עֲדֵי־עַד שֵׁם תְּהִלָּתוֹ:

---

[1]) שֶׁפַּע כצ״ל ומסור עליו לי׳ ק״ת.

[2]) בְּמִישׁוֹר פליגי ביה הסופרים והספרים יש מדגישין הב ויש מרפים. וכבר דברתי בו בחומש מאור עינים אצל כי במקלי עברתי (בראשית לב י) ואצל ויחנו במדבר צין (במדבר לג לו).

[3]) גומל לאיש וכו׳, שעורו גומל חסד לכל איש כמפעלו ונותן רע לכל רשע כרשעתו. רז״ה בש״ת שלו העתיק דברים אלה הועיל.

שיר מורכב מיתד וב' תנועות ויתד וב' תנועות בדלת וכן בסיגר.

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ· בְּטֶֽרֶם כָּל־יְצִיר נִבְרָא:
לְעֵת נַֽעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹּל· אֲזַי מֶֽלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא:
וְאַֽחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל· לְבַדּוֹ יִמְלוֹךְ נוֹרָא:
וְהוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה· וְהוּא יִֽהְיֶה בְּתִפְאָרָה:
וְהוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי· לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּֽירָה:
בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית· וְלוֹ הָעֹז וְהַמִּשְׂרָה:
וְהוּא אֵלִי וְחַי גֹּֽאֲלִי· וְצוּר חֶבְלִי בְּעֵת צָרָה:
וְהוּא נִסִּי וּמָנוֹס לִי· מְנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא:
בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי· בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִֽירָה:
וְעִם־רוּחִי גְּוִיָּתִי· יְיָ לִי וְלֹא אִירָא:

ככל הברכות והתפלות צריך שיכוין פי' המלות מה שמוציא בשפתיו, וכשמזכירו שם הוי' ב"ה יכוין פי' קריאתו באדנות שהוא אדון הכל וגם יכוין בכתיבתו שהוא היה הוה ויהיה, וכשמזכירו שם אלהים יכוין שהוא התקיף ובעל היכולת ובעל הכחות כלם.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵֽינוּ מֶֽלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָֽׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּֽנוּ עַל נְטִילַת יָדָֽיִם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵֽינוּ מֶֽלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶת־הָאָדָם בְּחָכְמָה וּבָרָא בוֹ נְקָבִים נְקָבִים חֲלוּלִים חֲלוּלִים גָּלוּי וְיָדֽוּעַ לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶֽךָ שֶׁאִם יִפָּתֵֽחַ אֶחָד מֵהֶם אוֹ יִסָּתֵם אֶחָד מֵהֶם אִי אֶפְשַׁר לְהִתְקַיֵּם וְלַֽעֲמוֹד לְפָנֶֽיךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא כָל־בָּשָׂר וּמַפְלִיא לַֽעֲשׂוֹת:

בהרבה קהלות אשכנז מתחילים כאן אלהי נשמה.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לַעֲסוֹק בְּדִבְרֵי תוֹרָה:

וְהַעֲרֶב־נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ (וצאצאי צאצאינו) וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ לִשְׁמָהּ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ בָּא״י נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם: אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר הַפֵּאָה וְהַבִּכּוּרִים וְהָרְאָיוֹן וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְתַלְמוּד תּוֹרָה: אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לָעוֹלָם הַבָּא: וְאֵלּוּ הֵן כִּבּוּד אָב וָאֵם וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְהַשְׁכָּמַת בֵּית הַמִּדְרָשׁ שַׁחֲרִית וְעַרְבִית וְהַכְנָסַת אוֹרְחִים וּבִקּוּר חוֹלִים וְהַכְנָסַת כַּלָּה וְהַלְוָיַת הַמֵּת וְעִיּוּן תְּפִלָּה וַהֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כֻּלָּם:

אֱלֹהַי נְשָׁמָה שֶׁנָּתַתָּ בִּי טְהוֹרָה הִיא אַתָּה בְרָאתָהּ אַתָּה יְצַרְתָּהּ אַתָּה נְפַחְתָּהּ בִּי וְאַתָּה מְשַׁמְּרָהּ בְּקִרְבִּי וְאַתָּה עָתִיד לִטְּלָהּ מִמֶּנִּי וּלְהַחֲזִירָהּ בִּי לֶעָתִיד לָבֹא: כָּל־זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְקִרְבִּי מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי

רִבּוֹן כָּל־הַמַּעֲשִׂים אֲדוֹן כָּל־הַנְּשָׁמוֹת בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר נְשָׁמוֹת לִפְגָרִים מֵתִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן לַשֶּׂכְוִי בִינָה לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי נָכְרִי:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עָבֶד:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה:

הנשים מברכות בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשַׂנִי כִּרְצוֹנוֹ:
נק״ק ווין מוסיפים בא״י אלהינו מלך העולם מגביה שפלים (עיין א״ח סי׳ מו):

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם פּוֹקֵחַ עִוְרִים:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַתִּיר אֲסוּרִים:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם זוֹקֵף כְּפוּפִים:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם רוֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה לִי כָּל־צָרְכִּי:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר הֵכִין מִצְעֲדֵי־גָבֶר:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל בִּגְבוּרָה:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל בְּתִפְאָרָה:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּעֲבִיר שֵׁנָה מֵעֵינָי וּתְנוּמָה מֵעַפְעַפָּי: וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּרְגִּילֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבְּקֵנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְאַל תְּבִיאֵנוּ לֹא לִידֵי חֵטְא וְלֹא לִידֵי עֲבֵרָה וְעָוֹן וְלֹא לִידֵי נִסָּיוֹן וְלֹא לִידֵי בִזָּיוֹן וְאַל תַּשְׁלֶט בָּנוּ יֵצֶר הָרָע וְהַרְחִיקֵנוּ מֵאָדָם רָע וּמֵחָבֵר

רַע וְדַבְּקֵנוּ בְּיֵצֶר הַטּוֹב וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְכוֹף אֶת יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֶּד־לָךְ וּתְנֵנוּ הַיּוֹם וּבְכָל־יוֹם לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל־רוֹאֵינוּ וְתִגְמְלֵנוּ חֲסָדִים טוֹבִים בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתַּצִּילֵנִי הַיּוֹם וּבְכָל־יוֹם מֵעַזֵּי פָנִים וּמֵעַזּוּת פָּנִים מֵאָדָם רָע וּמֵחָבֵר רָע וּמִשָּׁכֵן רָע וּמִפֶּגַע רָע וּמִשָּׂטָן הַמַּשְׁחִית מִדִּין קָשֶׁה וּמִבַּעַל דִּין קָשֶׁה בֵּין שֶׁהוּא בֶן־בְּרִית וּבֵין שֶׁאֵינוֹ בֶן־בְּרִית:

לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם יְרֵא שָׁמַיִם בְּסֵתֶר וּמוֹדֶה
עַל־הָאֱמֶת וְדוֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ וְיַשְׁכֵּם וְיֹאמַר:

רִבּוֹן כָּל־הָעוֹלָמִים לֹא עַל־צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. מָה אֲנַחְנוּ מֶה חַיֵּינוּ מֶה חַסְדֵּנוּ מַה־צִּדְקוֹתֵינוּ מַה־יְשׁוּעָתֵנוּ מַה־כֹּחֵנוּ מַה־גְּבוּרָתֵנוּ מַה־נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲלֹא כָּל־הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל כִּי רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם תֹּהוּ וִימֵי חַיֵּיהֶם הֶבֶל לְפָנֶיךָ. וּמוֹתַר הָאָדָם מִן־הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל:

אֲבָל אֲנַחְנוּ עַמְּךָ בְּנֵי בְרִיתֶךָ. בְּנֵי אַבְרָהָם אֹהַבְךָ שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ לוֹ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. זֶרַע יִצְחָק

יְחִידוֹ שֶׁנֶּעֱקַד עַל גַּב־הַמִּזְבֵּחַ עֲדַת יַעֲקֹב בִּנְךָ בְכוֹרֶךָ שֶׁמֵּאַהֲבָתְךָ שֶׁאָהַבְתָּ אוֹתוֹ וּמִשִּׂמְחָתְךָ שֶׁשָּׂמַחְתָּ־בּוֹ קָרָאתָ אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל וִישֻׁרוּן:

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְשַׁבֵּחֲךָ וּלְפָאֶרְךָ וּלְבָרֵךְ וּלְקַדֵּשׁ וְלָתֵת־שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לִשְׁמֶךָ: אַשְׁרֵינוּ מַה־טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה־נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ וּמַה־יָּפָה יְרֻשָּׁתֵנוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁאֲנַחְנוּ מַשְׁכִּימִים וּמַעֲרִיבִים עֶרֶב וָבֹקֶר וְאוֹמְרִים פַּעֲמַיִם בְּכָל־יוֹם

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

רש"ל פי' נוהג לומ' כאן כל הפ"ק הראשונ' של ק"ש, מפני שלפעמי' כשאומרי' קרובות מתעכבין בקריאת שמע עד אחר זמנה ובזה הוא יוצא ידי חובת ק"ש.

אַתָּה הוּא עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם אַתָּה הוּא מִשֶּׁנִּבְרָא הָעוֹלָם אַתָּה הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְאַתָּה הוּא לָעוֹלָם הַבָּא קַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ עַל מַקְדִּישֵׁי שְׁמֶךָ וְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בְּעוֹלָמֶךָ וּבִישׁוּעָתְךָ תָּרִים וְתַגְבִּיהַּ קַרְנֵנוּ בָּא"י מְקַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ בָּרַבִּים:

אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ וּבִשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים· אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין אֱלֹהִים· קַבֵּץ קוֶֹיךָ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־בָּאֵי עוֹלָם כִּי אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ· אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־

הָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר בָּם · וּמִי בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ בָּעֶלְיוֹנִים אוֹ בַתַּחְתּוֹנִים שֶׁיֹּאמַר לְךָ מַה־תַּעֲשֶׂה · אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם עֲשֵׂה עִמָּנוּ חֶסֶד בַּעֲבוּר שִׁמְךָ הַגָּדוֹל שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ וְקַיֶּם־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מַה־שֶּׁכָּתוּב בָּעֵת הַהִיא אָבִיא אֶתְכֶם וּבָעֵת קַבְּצִי אֶתְכֶם כִּי־אֶתֵּן אֶתְכֶם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה בְּכֹל עַמֵּי הָאָרֶץ בְּשׁוּבִי אֶת־שְׁבוּתֵיכֶם לְעֵינֵיכֶם אָמַר יְיָ׃

בס"ק אשכנז אומרים כאן ברכו' התור', יברכך, אלו דברי', ויש שא"א הפסוקי' והמשנ'.

שמות ל'.
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרָחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם׃ וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם׃ בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ־מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת לְהַקְטִיר אִשֶּׁה לַיהוָה׃ וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמֻתוּ וְהָיְתָה לָהֶם חָק־עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ לְדֹרֹתָם׃ וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי־בַד יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת־הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ׃ וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת־הַדֶּשֶׁן אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם טָהוֹר׃

במדבר כ"ח
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ׃ וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְמִימִם

שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד: אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם: וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין: עֹלַת תָּמִיד הָעֲשֻׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהֹוָה: וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהֹוָה: וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהֹוָה:

ויקרא א' י"א

וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהֹוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם· כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָ אוֹתָם עַל יְדֵי מֹשֶׁה נְבִיאֶךָ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ:

שמות ל' ל"ד

וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ סַמִּים נָטָף׀ וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה סַמִּים וּלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה: וְעָשִׂיתָ אֹתָהּ קְטֹרֶת רֹקַח מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ מְמֻלָּח טָהוֹר קֹדֶשׁ: וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק וְנָתַתָּה מִמֶּנָּה לִפְנֵי הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם: וְנֶאֱמַר וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת־הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה: וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת־הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְהֹוָה לְדֹרֹתֵיכֶם:

תנו רבנן פטום הקטורת, הצרי והצפורן החלבנה והלבונה משקל שבעים שבעים מנה. מיר וקציעה שבולת נרד וכרכום, משקל ששה עשר ששה עשר מנה, הקושט שנים עשר, וקלופה שלשה, וקנמון תשעה, בורית כרשינה תשעה קבין. יין קפריסין, סאין תלתא וקבין תלתא, ואם אין לו יין קפריסין, מביא חמר חורין עתיק, מלח סדומית רובע הקב, מעלה עשן כל שהוא. רבי נתן אומר אף כפת הירדן כל שהוא ואם נתן בה דבש פסלה. ואם חסר אחת מכל סמניה חייב מיתה:

רבן שמעון בן גמליאל אומר, הצרי אינו אלא שרף, הנוטף מעצי הקטף. בורית כרשינה ששפין בה את הצפורן, כדי שתהא נאה. יין קפריסין ששורין בו את הצפורן, מפני שהיא עזה. והלא מי רגלים יפין לה, אלא שאין מכניסין מי רגלים בעזרה, מפני הכבוד:

תניא רבי נתן אומר כשהוא שוחק אומר הדק היטיב הדק מפני שהקול יפה לבשמים, פטמה לחצאין כשרה לשליש ולרביע לא שמענו. אמר רבי יהודה זה הכלל, אם כמדתה, כשרה לחצאין, אם חסר אחת מכל סמניה חייב מיתה:

תני בר קפרא אחת לששים או לשבעים שנה היתה באה של שירים לחצאין. עוד תני בר קפרא, אלו היה נותן בה קורטוב של דבש אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה, ולמה אין מערבין בה דבש, מפני שהתורה אמרה כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה ליי:

יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה: וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

תפלת רבי נחוניא בן הקנה.

אָנָּא בְּכֹחַ גְּדֻלַּת יְמִינְךָ תַּתִּיר צְרוּרָה.	אבג״יתץ
קַבֵּל רִנַּת עַמְּךָ שַׂגְּבֵנוּ טַהֲרֵנוּ נוֹרָא.	קרע״שטן
נָא גִבּוֹר דּוֹרְשֵׁי יִחוּדְךָ כְּבָבַת שָׁמְרֵם.	נגד״יכש
בָּרְכֵם טַהֲרֵם רַחֲמֵם צִדְקָתְךָ תָּמִיד גָּמְלֵם.	בטר״צתג
חֲסִין קָדוֹשׁ בְּרוֹב טוּבְךָ נַהֵל עֲדָתֶךָ.	חקב״טנע
יָחִיד גֵּאֶה לְעַמְּךָ פְּנֵה זוֹכְרֵי קְדֻשָּׁתֶךָ.	יגל״פזק
שַׁוְעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ יוֹדֵעַ תַּעֲלֻמוֹת.	שקו״ציח

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

בטבת שוסיפין:

נעדכל כ"מ ס'. וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

איזהו מקומן הוא במקו' לימוד, וכן ברייתא' דר' ישמעאל לכן לריך ללמרו ביכין כפי'. זבחים פ"ה.

א אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן שֶׁל־זְבָחִים קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל־יוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל־בֵּין הַבַּדִּים וְעַל הַפָּרֹכֶת וְעַל־מִזְבַּח הַזָּהָב מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל־מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אִם־לֹא נָתַן לֹא עִכֵּב: ב פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל־הַפָּרֹכֶת וְעַל־מִזְבַּח הַזָּהָב מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל־מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אִם־לֹא נָתַן לֹא־עִכֵּב אֵלּוּ וָאֵלּוּ נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדָּשֶׁן: ג חַטֹּאת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד אֵלּוּ הֵן חַטֹּאת הַצִּבּוּר שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשֶׁל־מוֹעֲדוֹת שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת: כֵּיצַד עָלָה בַכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב וּבָא־לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית· מִזְרָחִית צְפוֹנִית· צְפוֹנִית מַעֲרָבִית· מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית· שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי· וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן־הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל־מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד־חֲצוֹת: ד הָעוֹלָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָהּ בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָהּ בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָהּ טָעוּן שְׁתֵּי

מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע וּטְעוּנָה הַפְשֵׁט וְנִתּוּחַ וְכָלִיל לָאִשִּׁים:
ה זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר וַאֲשָׁמוֹת. אֵלּוּ הֵן אֲשָׁמוֹת אֲשַׁם גְּזֵלוֹת
אֲשַׁם מְעִילוֹת אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה אֲשַׁם נָזִיר אֲשַׁם
מְצוֹרָע אָשָׁם תָּלוּי. שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת
בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע. וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים
מִן הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל־מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת:
ו הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם
בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע. וְנֶאֱכָלִין בְּכָל
הָעִיר לְכָל אָדָם בְּכָל מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת: הַמּוּרָם
מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם
וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם: ז שְׁלָמִים קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן
בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע
וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־הָעִיר לְכָל־אָדָם בְּכָל־מַאֲכָל לִשְׁנֵי יָמִים
וְלַיְלָה אֶחָד: הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם
נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם: ח הַבְּכוֹר
וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם
בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אֶחָת. וּבִלְבָד שֶׁיִּתֵּן כְּנֶגֶד הַיְסוֹד:
שִׁנָּה בַאֲכִילָתָן הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים וְהַמַּעֲשֵׂר לְכָל־אָדָם
וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־הָעִיר בְּכָל־מַאֲכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד.
הַפֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַלַּיְלָה וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד־חֲצוֹת
וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָו וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי:

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַתּוֹרָה
נִדְרֶשֶׁת: מִקַּל וָחֹמֶר וּמִגְּזֵרָה שָׁוָה. מִבִּנְיַן אָב מִכָּתוּב
אֶחָד. וּמִבִּנְיַן אָב מִשְּׁנֵי כְתוּבִים. מִכְּלָל וּפְרָט וּמִפְּרָט

וּכְלָל· כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט· מִכְּלָל שֶׁהוּא צָרִיךְ לִפְרָט· וּמִפְּרָט שֶׁהוּא צָרִיךְ לִכְלָל· כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא מִן־הַכְּלָל לְלַמֵּד לֹא לְלַמֵּד עַל־עַצְמוֹ יָצָא אֶלָּא לְלַמֵּד עַל־הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא· כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טוֹעַן אֶחָד שֶׁהוּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחֲמִיר· כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טוֹעַן אַחֵר שֶׁלֹּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר· כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִדּוֹן בַּדָּבָר הֶחָדָשׁ אִי אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִירוֹ לִכְלָלוֹ עַד שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ הַכָּתוּב לִכְלָלוֹ בְּפֵרוּשׁ· דָּבָר הַלָּמֵד מֵעִנְיָנוֹ· וְדָבָר הַלָּמֵד מִסּוֹפוֹ· וְכֵן שְׁנֵי כְתוּבִים הַמַּכְחִישִׁים זֶה אֶת־זֶה עַד שֶׁיָּבוֹא הַכָּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְיַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם:

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

בודקים הטלית ומתעטפים מעומד, ויברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהִתְעַטֵּף בַּצִּיצִת:

ויכסה ראשו בטלית ויאמר ד׳ פסוקים אלו:

מַה־יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן:
יִרְוְיֻן מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַשְׁקֵם:
כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה־אוֹר:
מְשֹׁךְ חַסְדְּךָ לְיֹדְעֶיךָ וְצִדְקָתְךָ לְיִשְׁרֵי־לֵב:

ברוך שאמר יש לנגן בקול נעים, וצריך לאמרו בעמידה, וידקדק בקריאתו כמו גבי ק"ש. ואסור להפסיק מתחילת ב"ש עד לאחר י"ח, ואפילו לצורך מצוה, אבל לקדושה ולברכו דהיינו לומר ברוך ה' המבורך לעולם ועד, ולתיבות מודים אנחנו לך, ולקדיש דהיינו לומר יהא שמי' רבא עד יתברך, וגם לענות אמן אחר דאמירן בעלמא ולענות אמן אחר האל הקדוש ואחר שומע תפלה, מפסיק, אבל לשאר אמן לא יפסיק.

אם בא לבית הכנסת ומצא הצבור בסוף פסוקי דזמר' אומר ברוך שאמר עד מהולל בתשבחות ואח"כ תהל' לדוד עד מעת' ועד עולם הללוי', ואח"כ הללו את ה' מן השמים עד עם קרובו הללוי', ואח"כ הללו אל בקדשו עד כל הנשמ' תהלל יה הללוי', ואח"כ ישתבח, ואם יש לו שהות יותר יאמר הודו לה' עד והוא רחום וידלג עד והוא רחום שקודם אשרי יושבי כדי שיתפלל עם הצבור. ואם אין שהות כלל לא יאמר רק ברוך שאמר ותהל' לדוד וישתבח, ואם כבר התחילו יוצר אור ואין שהות לומר אפילו בדלוג יתחיל ברכת יוצר אור ויקרא ק"ש עם ברכותי' ויתפלל י"ח עם הצבור ואחר י"ח יתחיל הודו לה' וכו' עד ישתבח ולא יאמר ישתבח, ויש אנשים כשבאים לבית הכנסת והצבור מתחילין יוצר אור המה ג"כ מתחילים ישתבח עמהם וזה איסור גמור כי ישתבח נתקן להיות סוף פסוקי דזמרה וברוך שאמר הוא ההתחלה וא"כ אם לא אמר קצת פסוקי דזמרה האיך יאמר ישתבח? לכן טוב ונכון להתחיל יוצר אור.

אם בא לבה"כ ובתוך שיבדוק הציצי' מתחילין הצבו' יוצר אור טוב שיתפלל עם הצבור ולא יבדוק הציצי' ויסמוך על הרוב וחזקתו בדוק. ויאחז הב' ציצי' שלפניו בידו הימנית בשעת אמירת ב"ש וכשיסיי' בתשבחות ינשקם ויניחם בנחת מידו.

כתוב בשל"ה, קודם ברוך שאמר צריך לאמר בפה מלא:

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד
קב"ה ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. בָּרוּךְ הוּא. בָּרוּךְ
עוֹשֶׂה בְרֵאשִׁית. בָּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה. בָּרוּךְ
גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם. בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הָאָרֶץ. בָּרוּךְ
מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת. בָּרוּךְ מְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב
לִירֵאָיו. בָּרוּךְ חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח. בָּרוּךְ פּוֹדֶה
וּמַצִּיל בָּרוּךְ שְׁמוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם. הָאֵל הָאָב הָרַחֲמָן הַמְהֻלָּל בְּפִי עַמּוֹ
מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר בִּלְשׁוֹן חֲסִידָיו וַעֲבָדָיו. וּבְשִׁירֵי

דָּוִד עַבְדֶּךָ נְהַלֶּלְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בִּשְׁבָחוֹת וּבִזְמִירוֹת נְגַדֶּלְךָ וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וְנַזְכִּיר שִׁמְךָ וְנַמְלִיכְךָ מַלְכֵּנוּ אֱלֹהֵינוּ יָחִיד חֵי הָעוֹלָמִים. מֶלֶךְ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר עֲדֵי־עַד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

ד״ה א׳ ט״ז.

הוֹדוּ לַייָ קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו: שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ־לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל־נִפְלְאֹתָיו: הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְיָ: דִּרְשׁוּ יְיָ וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד: זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי־פִיהוּ: זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו: הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: זִכְרוּ לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר: אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק: וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶרֶץ־כְּנָעַן חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם: בִּהְיוֹתְכֶם מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ: וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי וּמִמַּמְלָכָה אֶל־עַם אַחֵר: לֹא־הִנִּיחַ לְאִישׁ לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים: אַל־תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי אַל־תָּרֵעוּ: שִׁירוּ לַייָ כָּל־הָאָרֶץ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־אֶל־יוֹם יְשׁוּעָתוֹ: סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת־כְּבוֹדוֹ בְּכָל־

הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו: כִּי גָדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד
וְנוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים: כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים
אֱלִילִים וַייָ שָׁמַיִם עָשָׂה: הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עֹז
וְחֶדְוָה בִּמְקֹמוֹ: הָבוּ לַייָ מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ
לַייָ כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַייָ כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה
וּבֹאוּ לְפָנָיו הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: חִילוּ
מִלְּפָנָיו כָּל־הָאָרֶץ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט:
יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ
מָלָךְ: יִרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ יַעֲלֹץ הַשָּׂדֶה וְכָל־
אֲשֶׁר־בּוֹ: אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יְיָ כִּי־בָא
לִשְׁפּוֹט אֶת־הָאָרֶץ: הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ: וְאִמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ
וְהַצִּילֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ
לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעֹלָם וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אָמֵן
וְהַלֵּל לַייָ: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ
לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ: וְהוּא
רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב
אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ: אַתָּה יְיָ לֹא־תִכְלָא
רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנִי:
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: תְּנוּ עֹז

לֵאלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים׃ נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נוֹתֵן עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים׃ אֵל־נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ׃ הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל עַל־גֵּאִים׃ לַייָ הַיְשׁוּעָה עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה׃ יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃ יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃ יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ׃ הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד־הָעוֹלָם׃ נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַייָ עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא׃ כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ׃ יְהִי־חַסְדְּךָ יְיָ עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ׃ הַרְאֵנוּ יְיָ חַסְדֶּךָ וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן־לָנוּ׃ קוּמָה עֶזְרָתָה לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ׃ אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַרְחֶב־פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ׃ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו׃ וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַייָ כִּי גָמַל עָלָי׃

ראיתי בספר המנהיג לאבן הירחי שאמר: בצרפת נהגו לדלג בשבתות וי"ט מזמור לתודה וכן בדין שהיו אומרין אותו בזמן הבית על הקרבת התודה שהיו מביאין ד' הצריכין להודות ואיכה קריבה בשבת וי"ט דנדרים ונדבות אין קריבין בהם, אבל בפרובנצא וספרד אומרין אותו ולא יתכן, עכ"ל, והר"ר אבודרהם יישב מנהג ספרד, אכן מנהגנו שלא לאמרו לא בשבת וי"ט וערב י"כ גם לא בע"פ וחה"מ של פסח, אכן בק"ק מדלגי' רק שתי התיבות מזמור לתודה ומתחילי' הריעו ליי וגו'.

בשבת ובי"ט מוסיפים מזמורים אלו ובפולין וק"ק אשכנז גם בהושענא רבה.

יט
לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּמַעֲשֵׂה
יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ: יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר וְלַיְלָה לְּלַיְלָה יְחַוֶּה־
דָּעַת: אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם: בְּכָל־הָאָרֶץ
יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם־אֹהֶל בָּהֶם: וְהוּא
כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח: מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם
מוֹצָאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל־קְצוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ: תּוֹרַת
יְהוָֹה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְהוָֹה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת
פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְהוָֹה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב מִצְוַת יְהוָֹה בָּרָה
מְאִירַת עֵינָיִם: יִרְאַת יְהוָֹה ׀ טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד מִשְׁפְּטֵי־
יְהוָֹה אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו: הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב וּמְתוּקִים
מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים: גַּם־עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם בְּשָׁמְרָם עֵקֶב
רָב: שְׁגִיאוֹת מִי־יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי: גַּם מִזֵּדִים ׀ חֲשֹׂךְ
עַבְדֶּךָ אַל־יִמְשְׁלוּ־בִי אָז אֵיתָם וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב: יִהְיוּ
לְרָצוֹן ׀ אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

לד לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת־טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ:
אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָֹה בְּכָל־עֵת תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי:
בַּיהוָֹה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ:
גַּדְּלוּ לַיהוָֹה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:
דָּרַשְׁתִּי אֶת־יְהוָֹה וְעָנָנִי וּמִכָּל־מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי:
הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל־יֶחְפָּרוּ:
זֶה עָנִי קָרָא וַיהוָֹה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ:
חֹנֶה מַלְאַךְ יְהוָֹה סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם:
טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב יְהוָֹה אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה־בּוֹ:

יְראוּ אֶת־יְהֹוָה קְדֹשָׁיו כִּי־אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו׃
כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְהֹוָה לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב׃
לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ־לִי יִרְאַת יְהֹוָה אֲלַמֶּדְכֶם׃
מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב׃
נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה׃
סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה־טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ׃
עֵינֵי יְהֹוָה אֶל־צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל־שַׁוְעָתָם׃
פְּנֵי יְהֹוָה בְּעֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם׃
צָעֲקוּ וַיהֹוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָם הִצִּילָם׃
קָרוֹב יְהֹוָה לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב וְאֶת־דַּכְּאֵי־רוּחַ יוֹשִׁיעַ׃
רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְהֹוָה׃
שֹׁמֵר כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה׃
תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ׃
פֹּדֶה יְהֹוָה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל־הַחֹסִים בּוֹ׃

צ תְּפִלָּה[*] לְמשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר׃ בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה־אֵל׃ תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי־אָדָם׃ כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה׃ זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף׃ בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ׃ כִּי־כָלִינוּ בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ׃ שַׁתָּ עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ׃ כִּי כָל־יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְמוֹ־הֶגֶה׃ יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם

---

*) הר׳ נקרסת בטלפפוס והא׳ נעלם.

בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן כִּי גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה: מִי־יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ: לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב חָכְמָה: שׁוּבָה יְהוָה עַד־מָתָי וְהִנָּחֵם עַל־עֲבָדֶיךָ: שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל־יָמֵינוּ: שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: יֵרָאֶה אֶל־עֲבָדֶיךָ פָעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל־בְּנֵיהֶם: וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

צא יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן: אֹמַר לַיהוָה מַחְסִי וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ: כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת: בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ: לֹא־תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם: מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם: יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי־אַתָּה יְהוָה מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ: לֹא־תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא־יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ: כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ: עַל־כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן־תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ: עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין: כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע שְׁמִי: יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ: אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי: ארך ימים וכו׳.

קלה הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה: שֶׁעֹמְדִים בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹהֵינוּ: הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב יְהוָה זַמְּרוּ לִשְׁמוֹ כִּי נָעִים: כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהוָה וַאֲדֹנֵינוּ מִכָּל־אֱלֹהִים: כֹּל אֲשֶׁר־

חָפֵץ יְהֹוָה עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיַּמִּים וְכָל־תְּהֹמוֹת: מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה מוֹצֵא־רוּחַ מֵאוֹצְרוֹתָיו: שֶׁהִכָּה בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה: שָׁלַח׀ אוֹתֹת וּמֹפְתִים בְּתוֹכֵכִי מִצְרָיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו: שֶׁהִכָּה גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג מְלָכִים עֲצוּמִים: לְסִיחוֹן׀ מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּלְכֹל מַמְלְכוֹת כְּנָעַן: וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ: יְהֹוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְהֹוָה זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר: כִּי־יָדִין יְהֹוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו יִתְנֶחָם: עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה־לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ: אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יַאֲזִינוּ אַף אֵין־יֶשׁ־רוּחַ בְּפִיהֶם: כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם: בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת־יְהֹוָה בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת־יְהֹוָה: בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת־יְהֹוָה יִרְאֵי יְהֹוָה בָּרְכוּ אֶת־יְהֹוָה: בָּרוּךְ יְהֹוָה׀ מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָם הַלְלוּיָהּ:

הודו זה הוא הלל הגדול, וההלל של ר"ה וי"מ סוף הלל המצרי. ברכות דף ד' וכ"ו ופסחים קי"ח.

קלו הוֹדוּ לַיהֹוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם בִּתְבוּנָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
אֶת־הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמֶמְשְׁלוֹת בַּלָּיְלָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמַכֵּה מִצְרַיִם בִּבְכוֹרֵיהֶם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְגֹזֵר יַם־סוּף לִגְזָרִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְהֶעֱבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנִעֵר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ בְיַם־סוּף כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמַכֵּה מְלָכִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנָתַן אַרְצָם לְנַחֲלָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר־לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
נֹתֵן לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמָיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

לג רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:
הוֹדוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ־לוֹ:
שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה: כִּי־יָשָׁר דְּבַר־יְהוָה וְכָל־מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה: אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ: בִּדְבַר יְהוָה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־צְבָאָם: כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם נֹתֵן בְּאוֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת: יִירְאוּ מֵיְהוָה כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל: כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד: יְהוָה הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא

מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת
לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר: אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהָיו הָעָם בָּחַר
לְנַחֲלָה לוֹ: מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְהוָה רָאָה אֶת־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם:
מִמְּכוֹן־שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: הַיֹּצֵר יַחַד
לִבָּם הַמֵּבִין אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם: אֵין הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרָב־חָיִל
גִּבּוֹר לֹא־יִנָּצֵל בְּרָב־כֹּחַ: שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ
לֹא יְמַלֵּט: הִנֵּה עֵין יְהוָה אֶל־יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: לְהַצִּיל
מִמָּוֶת נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב: נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיהוָה עֶזְרֵנוּ
וּמָגִנֵּנוּ הוּא: כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ:
יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ:

צב מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר
לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת:
עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי
יְהוָה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה
מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־
יָבִין אֶת־זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָה:
כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְהוָה כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן:
וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי:
צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית
יְהוָה בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים
וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָה צוּרִי וְלֹא־עַוְלָתָה בּוֹ:

צג יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן
תבל

תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט׃ נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה׃ נָשְׂאוּ נְהָרוֹת ׀ יְהֹוָה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם׃ מִקֹּלוֹת ׀ מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהֹוָה׃ עֵדֹתֶיךָ ׀ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹּדֶשׁ יְהֹוָה לְאֹרֶךְ יָמִים׃ *) מפיק א׳.

יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו׃ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ׃ רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם ׀ יְיָ עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ׃ יְיָ שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְיָ זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר׃ יְיָ בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה׃ יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ מָלָךְ׃ יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ יְיָ מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ גוֹיִם מֵאַרְצוֹ׃ יְיָ הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים׃ רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֶב־אִישׁ וַעֲצַת יְיָ הִיא תָקוּם׃ עֲצַת יְיָ לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר׃ כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד׃ כִּי־בָחַר יְיָ בְּצִיּוֹן אִוָּהּ לְמוֹשָׁב לוֹ׃ כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ׃ כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְיָ עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב׃ וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ׃ יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ׃

---

*) נאוה קדש הנ׳ בקמץ והא׳ בח״פ והק׳ דגוש בכ״י מדויק וד״י וכן עיקר וכ״כ רד״ק.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:
אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמה תְּהִלָּה לְדָוִד

אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר:
דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ:
הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה:
וֶעֱזוּז נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: יתיר ו'.
זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ:
חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: יתיר ו'.
טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו:
יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה:
כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ:
לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ:
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר:
סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים:
עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ:
פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ* וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן:
צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו:
קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת:
רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם:
שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד:

*) פותח את ידך ר"ת פאי כמנין כוזו אדני וס"ת חתך והוא שם של פרנסה.

תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
קט״ו י״ח וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

קמו הַלְלוּיָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה: אֲהַלְלָה יְהוָה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי: אַל־תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן־אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְשׁוּעָה: תֵּצֵא רוּחוֹ יָשֻׁב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ עֶשְׁתֹּנֹתָיו: אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ עַל־יְהוָה אֱלֹהָיו: עֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם הַשֹּׁמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם: עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים יְהוָה מַתִּיר אֲסוּרִים: יְהוָה פֹּקֵחַ עִוְרִים יְהוָה זֹקֵף כְּפוּפִים יְהוָה אֹהֵב צַדִּיקִים: יְהוָה שֹׁמֵר אֶת־גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קמז הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־נָעִים נָאוָה תְהִלָּה: בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם יְהוָה נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס: הָרֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם: מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא: גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר: מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהוָה מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי־אָרֶץ: עֱנוּ לַיהוָה בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְכִנּוֹר: הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעָבִים הַמֵּכִין לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר: נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ: לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ לֹא־בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה: רוֹצֶה יְהוָה אֶת־יְרֵאָיו אֶת־הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: שַׁבְּחִי יְרוּשָׁלַיִם אֶת־יְהוָה הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן: כִּי־חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ: הַשָּׂם

גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ: הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ
עַד־מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ: הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר כְּפוֹר כָּאֵפֶר
יְפַזֵּר: מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְפִתִּים לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי יַעֲמֹד:
יִשְׁלַח־דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־מָיִם: מַגִּיד דְּבָרָו
לְיַעֲקֹב חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל: לֹא עָשָׂה כֵן ׀ לְכָל־גּוֹי
וּמִשְׁפָּטִים בַּל־יְדָעוּם הַלְלוּיָהּ: *) דבריו ק'.

קמח הַלְלוּיָהּ ׀ הַלְלוּ אֶת־יְהֹוָה מִן־הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ
בַּמְּרוֹמִים: הַלְלוּהוּ כָל־מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָּל־צְבָאָו:
הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ הַלְלוּהוּ כָּל־כּוֹכְבֵי אוֹר: הַלְלוּהוּ שְׁמֵי
הַשָּׁמָיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר ׀ מֵעַל הַשָּׁמָיִם: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם
יְהֹוָה כִּי הוּא צִוָּה וְנִבְרָאוּ: וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם חָק־נָתַן
וְלֹא יַעֲבוֹר: הַלְלוּ אֶת־יְהֹוָה מִן־הָאָרֶץ תַּנִּינִים וְכָל־
תְּהֹמוֹת: אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֶג וְקִיטוֹר רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ:
הֶהָרִים וְכָל־גְּבָעוֹת עֵץ פְּרִי וְכָל־אֲרָזִים: הַחַיָּה וְכָל־
בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף: מַלְכֵי־אֶרֶץ וְכָל־לְאֻמִּים שָׂרִים
וְכָל־שֹׁפְטֵי אָרֶץ: בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם־
נְעָרִים: יְהַלְלוּ ׀ אֶת־שֵׁם יְהֹוָה כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ
עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן ׀ לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ: *) צבאיו ק'.

קמט הַלְלוּיָהּ ׀ שִׁירוּ לַיהֹוָה שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל
חֲסִידִים: יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּנֵי־צִיּוֹן יָגִילוּ בְמַלְכָּם:
יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ־לוֹ: כִּי־רוֹצֶה יְהֹוָה
בְּעַמּוֹ יְפָאֵר עֲנָוִים בִּישׁוּעָה: יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ

עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם: רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם: לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַּגּוֹיִם תּוֹכֵחוֹת בַּלְאֻמִּים: לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִּים וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל: לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כָּתוּב הָדָר הוּא לְכָל־חֲסִידָיו הַלְלוּיָהּ:

קנ הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ: הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר: הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָב: הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ: כ״ה ת״ה:

בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: בָּרוּךְ יְיָ מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ: בָּרוּךְ יְיָ אֱהִים אֱהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ: וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן:

צריך לעמוד קודם שיתחיל ויברך, ויעמוד עד אתה הוא וכו'.
ד"ה א' כ"ט.

וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת־יְיָ לְעֵינֵי כָּל־הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם: לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל: וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ: נחמי' ט' אַתָּה הוּא יְיָ לְבַדֶּךָ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צְבָאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיַּמִּים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת־כֻּלָּם

וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים: אַתָּה הוּא יְיָ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בְּאַבְרָם וְהוֹצֵאתוֹ מֵאוּר כַּשְׂדִּים וְשַׂמְתָּ שְׁמוֹ אַבְרָהָם: וּמָצָאתָ אֶת־לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ וְכָרוֹת עִמּוֹ הַבְּרִית לָתֵת אֶת־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי הָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי וְהַגִּרְגָּשִׁי לָתֵת לְזַרְעוֹ וַתָּקֶם אֶת־דְּבָרֶיךָ כִּי צַדִּיק אָתָּה: וַתֵּרֶא אֶת־עֳנִי אֲבֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם וְאֶת־זַעֲקָתָם שָׁמַעְתָּ עַל־יַם־סוּף: וַתִּתֵּן אֹתֹת וּמֹפְתִים בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו וּבְכָל־עַם אַרְצוֹ כִּי יָדַעְתָּ כִּי הֵזִידוּ עֲלֵיהֶם וַתַּעַשׂ־לְךָ שֵׁם כְּהַיּוֹם הַזֶּה: וְהַיָּם בָּקַעְתָּ לִפְנֵיהֶם וַיַּעַבְרוּ בְתוֹךְ־הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה וְאֶת־רֹדְפֵיהֶם הִשְׁלַכְתָּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־אֶבֶן בְּמַיִם עַזִּים:

וַיּוֹשַׁע יְהוָֹה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־שְׂפַת הַיָּם: וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָֹה בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ הָעָם אֶת־יְהוָֹה וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָֹה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ:

שירת הים לריך לאמרה מעומד בשמחה ובכוונה ובנגון הטעמים כמו בספר תורה.

אָז יָשִׁיר־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָֹה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אָשִׁירָה לַיהוָֹה כִּי־גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם: עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ: יְהוָֹה אִישׁ מִלְחָמָה יְהוָֹה שְׁמוֹ: מַרְכְּבֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם וּמִבְחַר שָׁלִשָׁיו טֻבְּעוּ בְיַם־סוּף: תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־אָבֶן: יְמִינְךָ יְהוָֹה נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ יְהוָֹה תִּרְעַץ אוֹיֵב: וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס

קָמֶיךָ תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ: וּבְרוּחַ
אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ־נֵד
נֹזְלִים קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֶב־יָם: אָמַר
אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל תִּמְלָאֵמוֹ
נַפְשִׁי אָרִיק חַרְבִּי תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי: נָשַׁפְתָּ
בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם
אַדִּירִים: מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי
כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה
פֶלֶא: נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ: נָחִיתָ
בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ גָּאָלְתָּ נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל־נְוֵה
קָדְשֶׁךָ: שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן חִיל
אָחַז יֹשְׁבֵי פְּלָשֶׁת: אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי
אֱדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד נָמֹגוּ
כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן: תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה
וָפַחַד בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן עַד־
יַעֲבֹר עַמְּךָ יְהֹוָה עַד־יַעֲבֹר עַם־זוּ
קָנִיתָ: תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן
לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְהֹוָה מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ
יָדֶיךָ: יְהֹוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ
יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב יי עלהם את מי הים. ובני ישרא׳ הלכו ביבשה בתוך הים:

כִּי לַייָ הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם: וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת־הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַייָ הַמְּלוּכָה: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

נִשְׁמַת כָּל־חַי תְּבָרֵךְ אֶת־שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃ וְרוּחַ כָּל־בָּשָׂר תְּפָאֵר וּתְרוֹמֵם זִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד׃ מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם אַתָּה אֵל׃ וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ פּוֹדֶה וּמַצִּיל וּמְפַרְנֵס וּמְרַחֵם בְּכָל־עֵת צָרָה וְצוּקָה אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה׃ אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים׃ אֱלוֹהַּ כָּל־בְּרִיּוֹת אֲדוֹן כָּל־תּוֹלָדוֹת הַמְהֻלָּל בְּרֹב* הַתִּשְׁבָּחוֹת הַמְנַהֵג° עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים׃ וַיְיָ לֹא־יָנוּם וְלֹא־יִישָׁן׃ הַמְעוֹרֵר יְשֵׁנִים וְהַמֵּקִיץ* נִרְדָּמִים׃ וְהַמֵּשִׂיחַ אִלְּמִים׃ וְהַמַּתִּיר אֲסוּרִים וְהַסּוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְהַזּוֹקֵף כְּפוּפִים׃ לְךָ לְבַדְּךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים׃ אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כַּהֲמוֹן גַּלָּיו וְשִׂפְתוֹתֵינוּ שֶׁבַח כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ׃ וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ׃ וְיָדֵינוּ פְרוּשׂוֹת כְּנִשְׁרֵי שָׁמָיִם׃ וְרַגְלֵינוּ קַלּוֹת כָּאַיָּלוֹת׃ אֵין אֲנַחְנוּ מַסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ וּלְבָרֵךְ אֶת־שְׁמֶךָ׃ עַל־אַחַת מֵאָלֶף

---

*) ברוב התשבחות, טעמו בריבוי התשבחות, כלומר בכל התשבחות ואף שהם רבים, וזה שימוש מלת רוב בלשון עברי להורות על ריבוי הכלל, וזה טעם ורוב עצמותי הפחיד (איוב ד' י"ד), כבוד עשרו ורוב בניו (אסתר ה' י"א) ריבוי בניו, ואמנם רז"ל הרגילו להשתמש בו בענין אחר באמרם רובו ככולו, והוצרכתי להעיר כאן על הענין הזה להניח דעת המתקשים בזה.

°) המנהג, הה' רפה כמו המטהר (ויקר' יד י"א) וכן משפט הלשון להרפות הה' כשפ' הפעל נפתח.

*) והמקיץ כ"י והמעיר.

אֶלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי° רְבָבוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשִׂיתָ עִם־אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ׃ מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ בְּרָעָב זַנְתָּנוּ וּבְשָׂבָע כִּלְכַּלְתָּנוּ · מֵחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ · וּמִדֶּבֶר מִלַּטְתָּנוּ וּמֵחֳלָיִם רָעִים וְנֶאֱמָנִים דִּלִּיתָנוּ׃ עַד־הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ · וְלֹא־עֲזָבוּנוּ חֲסָדֶיךָ · וְאַל־תִּטְּשֵׁנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לָנֶצַח׃ עַל־כֵּן אֵבָרִים שֶׁפִּלַּגְתָּ בָּנוּ · וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנָּפַחְתָּ בְּאַפֵּינוּ וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר שַׂמְתָּ בְּפִינוּ׃ הֵן הֵם יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת־שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ׃ כִּי כָל־פֶּה לְךָ יוֹדֶה · וְכָל־לָשׁוֹן לְךָ תִשָּׁבַע · וְכָל־בֶּרֶךְ לְךָ תִכְרַע · וְכָל־קוֹמָה לְפָנֶיךָ תִשְׁתַּחֲוֶה · וְכָל־לְבָבוֹת יִירָאוּךָ · וְכָל־קֶרֶב וּכְלָיוֹת יְזַמְּרוּ לִשְׁמֶךָ · כַּדָּבָר שֶׁכָּתוּב כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ מִי כָמוֹךָ · מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ׃ מִי יִדְמֶה־לָּךְ וּמִי יִשְׁוֶה־לָּךְ וּמִי יַעֲרָךְ־לָךְ · הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ נְהַלֶּלְךָ וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וּנְבָרֵךְ אֶת־שֵׁם קָדְשֶׁךָ · כָּאָמוּר לְדָוִד בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְיָ וְכָל־קְרָבַי אֶת־שֵׁם קָדְשׁוֹ׃

האל

°) ורבי כ״ס ורבו רבבות רבבות טעות.

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ: הַגָּדוֹל בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ:

הַגִּבּוֹר

לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ: הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא: שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ· וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיָי לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:

בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְהַלָּל· וּבְדִבְרֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ· וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְרוֹמָם· וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְקַדָּשׁ·

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן־יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים: הש"ץ אומר ח"ק.

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר.

זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

וואָהרענד דער חזן ברכו זאַגט,

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

קו"ח

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל:

זאגט קהל יתברך.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

הפיוט אור ישע וכו' מיוסד ע"פ א"ב מרובע, ובאות החלק השני מכל חרוז מתחיל באות מ' משם המחבר שלמה הקטן ברבי יהודה יחיה יגדל בתורה ובמעשים טובים אמן, ובחלק הרביעי מכל חרוז פסוק אחד מספר שיר השירי' אשר עליו נבנה כל הפיוט הזה, וכמו שגם' שיר השירים כתבנו שלמה ודבר על יציאת מצרי' ועל מתן תורה והמשכן וביאת הארץ ובית הבחירה וגלות בבל וביאת בית שני וחרבנו, כמו שפי' רש"י ז"ל שם סי' ב' פסוק ד', כן בפיוט הזה ובהבאים אחריו יבוא הדבור על כולם אך שהפייטני' חברו הענינים באופנים אחרים נאותים, וקשרו עמהם הפסוקים אם לפי פשוטם ואם לפי אחת מדרושי רז"ל גם לפי דרשת עצמם כפי אשר יוכל הל' שאת. וכמו שיסד שלמ' ספר שיר השירים ברוח הקדש בל' אשה צרורה אלמנות חיות מתשוקקת אל בעלה מתרפקת על דודה מזכרת אהבת נעורי' שלו ומודה על פשעה, אף דודה כר בכלתה ומזכיר חסדי נעוריה ונוי יפיה וכשרון בעליה אשר בהם נקשר עמה באהב' עזה להודי' כי לא מלבו ענה ולא שלוחי' שלוחין כי עוד היא אשתו והוא אישה והוא עתיד לשוב אלי', כמ"ש רש"י ז"ל בהקדמתו, כן הפיוטי' האלה מחוברים בלשון ההוא בעצמו. וגם מפי החכם ראב"ע היתה שומה באמרו, אל תתמה בעבור שהמשיל כנסת ישראל לכלה והמקום לדודה כי כן דרך הנביאים, ישעי' אמר שירת דודי לכרמו (ה א), ועוד ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך (שם סב ה), יחזקאל (יו ז) אמר, שדים נכונו ושערך צמח ואת ערם ועריה, ועוד ואכסה ערותך ואעדך עדי וכל הפרש' כלה (שם יו), הושע אמר וארשתיך לי לעול', לך אהב אשה, וגם' תהלות (מ"ה) משכיל שיר ידידות, וכתיב בו שמעי בת וראי והטי אזנך. ואחר ההצעה הזאת נלך לבטח בבאור הפיוט הקשה הזה.

אוֹר יֶשַׁע מְאֻשָּׁרִים • שִׁמּוּר זֶה מְבֻשָּׂרִים •
אֲהוֹדֶנּוּ בִּידִידָיו בְּשָׁרִים • שִׁיר הַשִּׁירִים:
אַיֶּלֶת אִוּוּי תְּשׁוּקוֹת • לַחֲלוּחַ עָיֵף שׁוֹקְקוֹת •
אֲסָמַי שְׂבַע לְהַשְׁקוֹת • יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת:
בְּרוּכֵי מֵעֲלָמוֹת מִשְּׁמַנֶּיךָ • מוֹשְׁלֵי גִּנְזַכֵּי מִכְמַנֶּיךָ •
בְּשַׁמְּתָם תַּמְרוּק סַמְמָנֶיךָ • לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ:

באור.

א. אור ישע, עפ"י ה' אורי וישעי (תהלים כז א) ואמרו בויקרא רבה ריש פ' כ"א, לדוד ה' אורי וישעי, רבי אלעזר פתר קרי' בים, אורי בים שנא' ויאר את הלילה, וישעי שנא' התיצבו וראו את ישועת ה' עכ"ל. וככה שעור המאמר להקב"ה שהוא אור וישע של ישראל המאושרי' במלות ומובשרי' לשמור זה. אליו אודה בתוך קהל ידידיו בשיר השירים כמו ששררו אז על הים. א. אילת, לשון חוזק, כמו אילותי (תהלי' כב כ), כלומר הקב"ה הוא אשר אליו התשוקה החזקה, והוא הלחלוח של עיף המשתוקק, לשון ונפשו שוקקה (ישעי' כט ח), הוא שבע אסמי מעולם, מי יתן וישקני עוד מנשיקות כמו מאז! ב. ברובי וכו', ישראל הם המבורכים במשמניך יותר משאר העלמות, ועלמות תאר ליתר האומות כמו ועלמות אין מספר (שיר ו ח). והם המושלים על האוצרות הגנוזים אתך, והיינו אוצרות התורה. בשמתם תמרוק סממניך, היינו התורה שהוא סם חיים ללומדיה, בשמתם לריח שמניך.

תרגום אשכנזי.

דיעזער פיוט איזט איינע נאכאהמונג פאן שיר השירים, אונד וויא דארט זא אויך היער ווירד הקב"ה כביכול מיט דער כנסת ישראל מיט איינעם ליעבענדען עהעפאאר פערגליכען, וועלכע זיך געטרעננט זיעהט אונד נאך זיינער וויעדערפעראייניגונג שמאכטעט. בעזאנדערז ווירד היער דיא כנסת ישראל רעדענד איינגעפיהרט; זיא עראיננערט זיך אללעז דעססען, וואז איהר געליעבטער זאנסט פיר זיא געטהאן, וויא ער זיא אויז אללען געפאהרען עררעטטעט, וויא ער איממער זארגפאלטיג פיר זיא געוואכט, וויא ער זיא פערפפלעגט אונד איהרען וויגשען איממער צופארגעקאממען, אונד נון איזט זיא אללעז פערלוסטיג, וואריבער זיא זיך גראמט אונד האהרמט, אונד זיך וויעדער בעזאנפטיגט, געטראסט אויף דיא מאכטיגע ליעבע איהרעז געליעבטען געגען זיא אונד איזט פאלל צוטרויענז, איינזט וויעדער פעראייניגט אונד גליקליך צו לעבען. זיעהע איבריגענז, וואז איך איבער באור נאך ערוואהנט.

א. דעם פיהרער אונד עררעטטער דער רעדליכען, דיא דעז טאטלעז ווירדיג זינד, איהם וויל איך אים כאר זיינער געליעבטען לאבזינגען וויא יענע זאנגער, איין האהעז ליעד. א. ער, דער מאכטיגסטע אללער וועסען, דאז ערקוויקקענדע לאבזאל דער לעכצענדען אירען, ער האטטע איינע שפייכער געפיללט מיט איבערפלוס; מאכט' ער מיך דאך וויעדער ליעבקאזען! ב. דיין אויזערוואהלטעז, געזעגנעטעז

פאלק

בְּנֵי בֵיתְךָ וְחוֹרֶיךָ· הִנָּם חָזַר סְחוֹרֶיךָ·
בֵּית מִדִּין צְחָרֶיךָ· מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ:
גֵּאֶה וְרַב עֲנָוָה· הוֹדִי מִבָּנוֹת נָוֶה·
גַּם כִּי דָוָה· שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה:
גַּחַל כִּי מְחָרְחֶרֶת· קְרַב רֹגֶז סְחַרְחֶרֶת·
גַּחַן קְדוֹרַנִּית כַּחֶרֶת· אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת:
דּוֹלִי וּכְמַר מִדְּלִי בְּדָלִי· טוֹטֶפֶת כְּלִילוֹ גְּדָלִי·
דִּגְלִי עֹז מִגְדָּלִי· הָיְרָה לִי:
דַּרְבוֹנִי מְלַמֵּד מַרְדְּעִי· נָתוּן רוֹעֶה דַּרְדְּעִי·

ב. צחוריך, סביביך. בית מדין, בית המקדש שישבו שם ת"ח המאחרין הלכה על מדין. צחוריך, לשון אתונות צחורות (שופטים ה י) וכל א' מחזר סביביך ואומר משכני אחריך. ג. גאה וכו', הקב"ה שהוא גאה ורב ענו', הנוה הודי מיתר הבנו', ואף גם כי דוה ושחורה אני עתה, כלומר מרוחקה ונעזבה, מ"מ נאוה אני. ג. קרב רגז וגו', הרוגז שהקיף אותי מכל צד שמני כגחלת מחורחרת ואלך קדורנית שחוח על גחון, לכן אין לכם לבזוני שאני שחרחורת. אל תראוני, אל תבזוני, כמו לראוה בך (יחזקאל כח יז), וכמו שפרש"י וראב"ע, וכחרת הוא השחור שמשחירין בו העור. ד. דולי, מרוממי לשון כי דליתני (תהלים ל ב). והגדילני כמר מדלי, עש"ה ישעי' מ' ט"ו. גדלני להיו' טוטפת כלילו, כלומר פאר תפארתו, וירמוז לתפילין דמרא עלמא כדאי' בברכו' ו' א'. טוטפת, הוא תכשיט הזרוע והראש, ואצעדה אשר על זרועו (ש"ב א י) ת"י וטוטפתא דעל דרעי', ופארכם על ראשיכם (יחזקאל כד כג) ת"י וטוטפתכון ברישיכון, ובמשנ' (שבת פ"ו א'), לא תצא אשה לא בטוטפת. ד. דרבוני,

---

פֿאָלק, איינגעווייהט אין דיינע געהיימניסע, האַט דאַ אויגע־
שמיקקט מיט וואָהלריעכענדען טפּעלערייען, מיט דיינעם ווייטריעכענדען
באַלזאַם. ב. זיא וואַרען דיינע הייליגטהימער אונד געפֿרייטען; זיעהע, וויא
זיא זיך נאַך דיר זעהנען, נאַך יענען אויז דער ערוויבטעסטען ריכטער!
אָ, ווינקע נור, איך פֿאָלגע דיר! ג. ער, דער ערהאַבענסטע אונד זאַנפֿט־
מיטהיגסטע, ער האַט זיך אויגעשמיקקט איבער אַללע טאַגען; האַט זיך אויך
אין אונפֿאַלל בעטראַכפֿען אונד ענטשטאַלטעט, זאָ בליעב איך דענכאָך ניעדליך.
ג. איינער דורכגעבראַננטען קאָהלע גלייך, האַט דער רונדאַום דריקקענדע קוואַער
איך אין טואַהרן געהיללט אונד ניעדערגעבייגט; אָ, טוט ניכט זאָ פֿעראַכטליך
אויף מיך, וויל איך טואַהרן בין! ד. האָך האַט ער מיך עמפּאָרגעהאָבען, זאָ־
דערטע פֿאָן דען היירען מיך, וויא דען טראָפּפֿען פֿאָם אייסער, ער לאָג מיך
גראָס נור פֿאָלקערליעדרע אונד לייגטע מיר דאַרט אויף פּאַניער, ווינע פֿענטונג
אונד אייגע כורג. ד. איינער לייטונג שטאַב איבערטרוג ער דרדעי'*) זאַנפֿטען
הירטען

*) דרדע, זאָ ווירד דאָ דור סטודנר גענאַננט; איהר זאַנפֿטער הירט וואַר משה רבינו.

דָּן וְהוֹכִיחַ פְּרָעִי · אִם לֹא תֵּדְעִי ׃
הִדְרִיךְ סוּס לִמְנוּסָתִי · בַּיָּם בְּקַע לִבְסִיסָתִי ·
הֱמִירוֹ וּמָלֵא בְּפִיסָתִי · לְסָסָתִי ׃
הִתְרַנִּי מִלֵּי חַיַּיִךְ · רְטִיַּת נוּמֵי מְחַיַּיִךְ ·
הֲוֵה וְהָבָא לְתַחְיַיִךְ · נָאווּ לְחַיַּיִךְ ׃
וְחָנַנִי חֵן מֻצְהָב · בְּנִצּוּל צוּל רַהַב ·
וְכַבִּיר הִצְבִּיר יָהַב · תּוֹרֵי זָהָב ׃

מלמד, מן ולהציב הדרבן (ש"א י"ג כ"א) ומן במלמד הבקר (שופטים ג' ל"א) המטה התקוע בראש עץ שנועצין בו השורים יקרא דרבן, והעץ יקרא מלמד, וע"ד השאלה יקראו השרים דרבן כי הם מנהיגים את העם כדרבן המנהיג את הפרה, ולכן בי שרים ישורו (משלי ח טז) תרגם המתרגם בי דורבני מתדורבין. מרדע, לשון תלמוד הוא כמו מלמד. עיין ויקרא רבה פ' כ"ט, ושלשתן רומזים על שבט המושל, וכוונת המאמר, הנהגתי והדרכתי והישרתי הי' נתון אל רועה של מרדע, הוא משה רבינו שהי' רועה של דור המדבר המכונה מרדע כפירש"י מ"א ד' י"א, והי' מרדעי ליחס. פרעי, הוא תרגומו של פרעה. ה. הדריך וכו', עפ"ה דרכת בים סוסיך (חבקוק ג' ט"ו). לבסיסתי, למען היות לי בסים לעמוד עליו, וכנו (שמות ל' י"ח) ת"א ובסיסי', מוסדי ארץ (תהלים פ"ב ה') מתורגם בסיסי ארעא, גם בל"י ובל"ר ובל"א נקר' המושב והיסוד Basis. המירו ומלא בפיסתי, הפריש וכרת פסת רגלי הסוסים שברכבי פרעה, כמ"ש רז"ל שנשמטו טלפי סוסיהם בקרקע הים, וכן פירש"י שמות י"ד כ"ד. המירו, הפרישו וכל לשון המרה לשון הפרשה כפירש"י בכמה מקומות. ומלא, והכרית כמו בלא יומו תמלא (איוב ט"ו ל"ב). למוסתי, לקבלת סוסים הרבה כמו שפי' עליו רש"י ז"ל. ה. נומי מחייך, פלעי מכותיך (νομαι). לחייך, כמו לוחותיך, ורומז לשני הלוחות, ודוגמתו בשיר רבה נאוו לחייך בתורים בשתי תורות שבכתב ושבעל פה. ו. חן מוצהב, דוגמת נחשת מוצהב (עזרא ח' כ"ז) ובדברי רז"ל להבו פניו של רבי, כלומר האירו פניו, והוא עפ"ה וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום וינצלו את מצרים (שמות י"ב ל"ו). וזהו בנצול צול רהב, ואמרו רז"ל שעשאוה כמצולה שאין בה דגים, מצרים נקרא רהב כדכתיב אזכיר רהב ובבל (תהלים פ"ז ד') וכן בהרבה מקומות. וכביר הצביר יהב, שעורו והצביר יהב כביר, כלומר מתנות רבות, כמו השלך על ה' יהבך (תהלים נ"ה) וכביר לשון רבוי הוא כמו מעט מזעיר לא

הירטען, ער ריגטע אונד בעשטראַפטע איינע פעהלער, ווען איך אונפאָרזיכטיג וואַר ה. דאָרט ספּאָרנט' ער זעלבסט דאַז ראָס צו איינער רעטטונג, שפּאַלטעטע דאַז מעער, טוף איר פעזטען פּפאַד אונד — ענטהופטע איינער פערפאָלגער פפערדע. ה. דאַן ריעף ער איר וואַרנענד צו: „איינע פעראָרדנונגען זינד דיין לעבען, דאַז אייל דיינער וואונדען, דיין וואַהל איין דיעזעם אונד יענעם לעבען; ניעהע היער דיא טאָכטען געזעטצ־ טאַפעלן!" ו. נור אַללזוגעוואָגען וואַר ער איר, איבערליעס איר דאַז: מאָכטיגע גוט יענער שטאַללען ניזבעוואַהנער, איבערהייפטע איט געשענקען איך, גאָלדנער געשמיידע דיוז

וְלִבִּי גַּם בּוֹ· יָדַע סִיג סֻבּוֹ·
וְסָר בְּאוֹכֵל עֶשְׂבּוֹ· עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ:
זִמֵּן זְמַן מִזְמוֹר· יְחוֹר עָרִיצִים לִזְמוֹר·
זְבָלַנִי בַּצַּר לִצְרוֹר· צְרוֹר הַמּוֹר:
זִלְזוּל כְּרוּם כֶּפֶר· הִזִּיל כַּרְכּוֹם חֶפֶר·
זִיֵּף חוֹב מִסֵּפֶר· אֶשְׁכּוֹל הַכֹּפֶר:

בשיר (ישעיה ע"ז י"ד) כשיר מלאה ידי (איוב ל"א כ"ה). ו. ולבי גם בו, ידוע מלשון תלמוד כלומר כאשר היה לבי גם בו בעבור רוב העושר אז הודיע הסיג שבי. סיג סובו, הוא הפסולת הנשאר מן המתכות אחר שהותך, וסובין הוא הפסולת הנשאר מן הקמח, כלומר הסיג שבי היינו הערב רב גלה והודיע הפסולת שבו כלומר יצר הרע, וסר בתבנית שור אוכל עשב, והיינו העגל אשר עשה, בעוד שהמלך במסבו, ודוגמתו אמר הושע (ב' י') וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל. ז. זמן זמן, הקב"ה ייעד זמן. מזמור, כמו לא תזמור (ויקרא כ"ה ד') לשון כריתה, וזה כנגד מ"ש הקב"ה ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם (שמות ל"ב י'). יחור עריצים לזמור, ענפי רשעים לגדע. זבלני, חבר עמי, כמו יזבלני אישי (בראשית ל' כ'), כלומר מ"מ אזר להתאחד עמי וכמרו רחמיו בצר לי בזכות צרור המור, והוא יצחק שנצרר על הר המוריה, וכמו שפרשנו כן תרגם הארמי הפסוק הזה בשיר השירים א' י"ג באמרו בההיא זמנא אמר ה' למשה אזל חות ארום חבילו עמך פסק מני ואשיצינון בכן תב משה ובעא רחמין מן קדם ה' ודכר ה' להון עקידת יצחק דכפתי' אבוי בטור מוריה על מדבחא וכו'. ח. זלזול, לשון זלות ובזיון. כרום, קבוץ בל' תלמוד, כלומר בעגל אשר נתקבץ ע"י הכפירה כזלזל. הזיל, לשון התכה והגרה. כרכום, שם נופל על המתכת החזק, קשת נחושה (איוב כ' כ"ד ותהלי' י"ח ל"ה) מתורגם קשתא כרכומא, וכן נחושה בלשון עברי נופל על כל מין מתכת חזק, כמו שפי' רד"ק. חפר, לשון בזיון כמו וחפרה הלבנה (ישעיה כ"ד כ"ג), ופרושו הגיר והתיך המתכת הבזויה והנמאסה והיינו העגל כדכתיב ויקח את העגל וישרוף באש ויטחן .... ויזר על פני המים (שמות ל"ב כ'). זייף חוב מספר, כדכתיב מי אשר חטא לי אמחנו מספרי (שם ל"ג). וזייף, מחה. אשכול הכופר, כל חברת הכופרי' מחה מספר, כדכתיב ויגוף ה' את העם על אשר עשו את העגל (שם ל"ה). גם בילקוט דרשו הכופר לשון כפירה, ואפשר כי אשכול הכופר תאר לשם יתעלה כמו שאמרו שם, אשכול זה הקב"ה איש שהכל שלו, הכופר,

---

פֿיזוע; ו. דאַדורך וואַרד איין הערץ איבערמיטהיג, לייגטע זיינע שלאַקקען ביים ניעדריגען געזינדעל, וואַרד אַבטריננִיג אונד וואָללטע נון שוטצע איין גראַזענדעס טהיער, וואָהרענד דער קאָניג נאָך איין זייגען צירקעל וואַר. ז. שאָן גאַב ער דאַז צייכען צום פֿערדערבען, יענען אויזוואוכס אויסצוראָטטען, נאַהם איך אַבער מיט ערבאַרמען ווידער אויף, יענעז אויף מוריה'ז*) געבירג געבונדענען האַלבען. ז. דאָך דאַז גאָטצענבילד ווארדע אויפגעלאָזט, צערטרייט דאַז עהערנע טייזאַל, דער טאָדליגע אויז דעם בוכע געטילגט, דיא גאַנצע גאָטטלאָזע ראָטטע

---

*) בערג מוריה, וואָהין יצחק צור עקדה געבראַכט וואַרדען.

חָשַׁק חִבַּת רֵעוּתִי · וְחָפֵץ חֶלְבֵּי רַעְוָתִי ·
חִוָּה לְחִבַּת יְרִיעָתִי · הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי :
חָשׁ חֲפָשֵׁי מְדוּדַי · דָּץ בִּרְווּי דוֹדַי ·
חִנַּנְתִּיו חֲתָנִי יְדִידִי · הִנְּךָ יָפֶה דוֹדִי :
טִלְטֵל פַּנִּיקָטֵי נִתְרָזִים · הָרִים עוֹקֵר וְתִרְזִים ·
טָס מַטַּע מְזֹרָזִים · קֹרוֹת בָּתֵּינוּ אֲרָזִים :
טִירַת בֵּיתוֹ נֶאֱצָלֶת · יִתְּנֵנִי רוֹן מְצַהֶלֶת ·
טַכְסִים חֲתֻנָּה מְצַלְצֶלֶת · אֲנִי חֲבַצֶּלֶת :
יַעֲלוּ רָם מְתוּחִים · חֲרוּשִׁים דוּשִׁים תְּחוּחִים ·
יָאִים עַרְבֵי נִיחוֹחִים · כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים :

הוא מכפר על עון שמרדתי בו, וכן במס' שבת פ"א. ח. חשק וכו', ואחר זאת חזר להשרות שכינתו עמי וחשק באהבת ריעותי. חלבי רעיתי, חלבי מרעה שלי כלומר הקרבנות. חוה, מן יחוה דעת (תהלים יט ג) לשון דבור. חבת יריעתי, היינו המשכן העשוי מיריעות, כלומר בכלות המשכן אמר לי, הנך יפה רעיתי! ח. חש וכו', מהר לחפשני מסבלות, עש"ה כפיו מדוד תעבורנה (תהלים פ"א) כדי לשמח עמי ברווי דודים, ל' לכה נרוה דודי' (משלי ז' י"ח). חננתיו וכו', גם אני השיבותי תשואת חן לחתני וידידי ואמרתי, הנך יפה דודי! ט. פניקטי נתרזים, בדאי' בריש ויקרא רבה דף קס"ה א', או"ה היו שומעין קול הדבור ונתרזין מתוך פניקטיהון, ור"ל נתחלחלו מתוך היכליהם. ותרזים, עלי תרזה (ישעיה מ' י"ד). טס, גדל גבה למעלה מטע של מזורזים הצדיקים ונעשו קורות בתינו ארזים וכפי' רש"י על ועשית את הקרשים (שמות כו טו) ע"ש. י. מתוחים, שמים הנמתחים (ישעיה מ' כ"ב). חרושים, ל' על גבי חרשו חורשים (תהלי' קכ"ט ג'). דושים, ל' דישה. תחוחים, ל' עפר תחוח, כלומר ישראל שהיו שחוחים עד עפר והיו למדרס הרגל עלו לרום שמים ונעשו נאים וערבים לריח ניחוח כשושנה בין החוחים. י. יאין, יפרח.

ראטטעטע ח. נון נייגט' ער זיך זיינע פריינדשאפט ווידער, נאהם איינער הערדע אפפער וואהלגעפאלליג אן, שפראך בייא פאללענדונג איינער טעמפעלהיטטע: „שאן ביזט דו, מיינע געליעבטע!" ח. (דארום איילטע ער, איך דעס דיענסטעס צו בעפרייען, אונד פראהליך איינער ליעבע צו פפלעגען.) ערוויעדערנד ריעף איך איינעם האלדען צו: „שאן ביזט דו, מיין ליעבער!" ט. דארט צערטריממערט ער דער רויבהאוזען הייליגע פאלאסטע, שטירצט בערגע הין, ענטוואורצעלט היינען; אבער דער פראממען שפראס־זינגע וואכזען אך תערמן, צום געבאלקע מיינעס צעדערנהויזעס. ט. יעצט פראנגטע אך זיינער וואהנונג פאלאסט, איך זאנג ענטציקקט דען וואנגעזאנג ווית בייא'ם האכצייטשמאלל — ריזעלנד וואר מיין מאנטעליך ווית איינע נארציסע. י. נון שטיעג עז היוואולאך, דאז טיעפגעבייגטע פאלק, ליעבליך אונד אנמוטהיג, ווית איין ראזענ־

יָצִיץ וְלֹא לְמִצְעָר • יֶתֶר שְׁאָר מְזְעָר •
יִפְרַח לְוִוּי מַעַר • כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר :
כִּתְּרַנִי מְהַכְשֵׁר יַיִן • הִרְבַּנִי מְלֹא עַיִן •
כָּתַב רְאָיָה וּמִנְיָן • הֱבִיאַנִי אֶל בֵּית הַיָּיִן :
כְּלְכֵּל עֲדָנִי מִתְּשִׁישׁוּת • יִסְּרַנִי קָשׁוֹת מְקֻשָּׁשׁוֹת •
כּוֹוַנְתִּי חוֹלַת חֲשָׁשׁוֹת • סַמְּכוּנִי בָּאֲשִׁישׁוֹת :
לֹא דֶרֶךְ כְּהִתְפַּלְּשִׁי • גַּם צִיָּה כְּהִפְרִישִׁי •
לְמָסָךְ וּפִנּוּי טְרָשִׁי • שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי :
לֵב אֶחָד וּשְׁכֶם • דָּאִים כָּעָב לְמֻשְׁכָּם •

לויי מער, ל' כמער איש ולויות (מ"א ז' ל"ו). עיין בשרשים שרש ערה. כ. כתרני, בכתר תורה המכשרת יותר מכלי יין, ועוד י"ל יין רומז לע' ס"ת (שבת קי"ו א'), ועין רומז לשבעים אומות, וכן איתא במדרש חזית משל לעשיר שהיה לו אוצר של יין נכנס לבדקו ומצא אותו חומץ רצה לצאת מצא שם חבית מלאה יין אמר זאת עומדת עלי כמלא אוצר, כך ברא הקב"ה ע' אומות ומכולם לא אהב אלא ישראל שנא' הביאני אל בית היין וכו', בית היין שאם הדגילנו משבעים אומות כמנין יין וכו' עכ"ל, וכנגד מלא אוצר תפס הפייטן בלשון מלא עין שהוא הנרמז באוצר וזהו כתב ראי' וכו'. כ. ימרני קשות, אבל לטוב לי, כדי שאקשט עצמי. מקוששות, ל' התקוששו וקשו (צפני' ב' א') ופירשו רז"ל קשוט עצמך וכו'. כוונתי, אבל כשכוונתי חולת חששות מיד סמכוני באשישות. אשישות, הם דברים המחזיקין ל' והתאוששו (ישעי' מו) או הוא כפשוטו ל' אשישי ענבים (הושע ג א). ל. לא דרך וכו', כשהלכתי אל מדבר לא דרך מקום ציה ושממה היה הוא לי למסך ופנה הדרך מן האבנים ושמאלו סמכתני תחת לראשי. כהפלישי, ל' עפר התפלשי (מיכ' א י) שטעמו התגלגלי בעפר. כהפרישי, ל' המפרש עם היבשה לים הידוע בדברי רז"ל. טרש, ל' טרשים וסלעים הנהוג בלשון תלמוד, ורומז למאמרם ז"ל כי הענן הלך לפניהם לפנות הסלעים ולהשוות הדרכים. ל. לב אחד וכו', מיוסד על תרגומו דהאי קרא בשיר השירים, גם במס' סנהדרין צ"ב ב', כי בני אפרים סמכו על גבורת' וזדו לצאת שלשים שנה לפני הקץ ונפלו ביד פלשתים ונהרגו, ואמר הקב"ה השבעתי אתכם שלא תזידו למהר קודם הקץ, וזה שאמר הפייטן כי לב אחד ושכם א' כלומר חלק ומנה חשוב והיינו הגבורים בני אפרים היו דאים

שטאַרק אונטער דאָרנבישען. י. מאַכטיג וואוכז ער הערואַן, דער קאָניגע איבער־
רעזט, בלייבט נור ערגעטצונג אויך וויא איין אפפעלבוים אין וואלדען געהאלטע.
כ. נאַטירליך פערפאָלגט' ער מיך אונד טיטעלטע מיך פאַר שוואַכע; צוואַר האַט ער
אָפט עמפפינדליך מיך נור בעסערונג געלינטיגט, דאָך ווען דער קראַנקהייט
אונגעמאַך בעדענקליך וואַרד, דאַ וואורד' איך באַלד געלאַבט מיט שטאַרקונ־
דען מיטטעלן. ל. דאַ: איך אויף אונגאַנגבאַרען וועגען וואַנדעלטע אונד יענע שטיי־
ניגטע וויזטע דורכשטריך, דאַ דעקקט' ער מיינען צוג. זיינע רעכטע רייאטע פעלז־
זען פאָן מיר וועג, זיינע לינקע וואַר מיינע אויפטע שטיטצע. ל. איין מאַכטיגער

לַאֲסִירִים יַחְפּוֹץ כְּסֻכָּם· הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם׃

מִבּוֹר תַּחְתִּיּוֹת רְדוּדִי· לְהָצֵן עֲקַרְבֵּי גְדוּדִי·

מַהֵר וְקַדֵּר מְדַדִּי· קוֹל דּוֹדִי׃

מִבֵּית חֹמֶר קְצָבִי· בֵּית חַיִּים נְצִיבִי·

מְצַפֵּי מְצִיפֵי מַצְּבִי· דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי׃

נַחֲלָה שֶׁפָּרָה לִּי· תִּקְוַת שְׁלוֹשׁ גּוֹרָלִי·

נְעִימוֹת כְּמַר לִי· עָנָה דוֹדִי וְאָמַר לִי׃

גָּם תַּתִּי סְבַר· וְרַק אֵין דָּבָר·

כעב ללאת והיתה זאת להם למכשול כי כמשכו ברשת הפלשתים, כי הקב"ה יחפוץ שיהיו אסירים בסכום שני העבוי והשביע אותם על זה שלא יעלו בחומה כדאי' במס' כתובות קי"א א', ואח"כ אמר הפייטן שאעפ"כ מהר הקב"ה וקצר המדה בעבור קושי השעבוד כמאן דאמר קושי שעבוד השלים המנין וזה שאמר אחריו מבור תחתיות וכו'. מ מבור תחתיו' וכו', מסכת בור תחתיו' שהיו מרדדין אותי בתוכו והיו לוחצי' אותי לברוע את בשרי בעקרבי' לכן בא קול דודי ומהר וקצר המדה הקצוב' וכמו שבארנו. רדודי, ל' הרודד עמי (תהלי' קמד ב). עקרבי, ל' ואני איסר אתכם בעקרבי' (מ"ב יב יא), גדודי, ל' לא תתגודדו (דברי' יד א) שעניכו השריטה בבשר. קדר, העביר והסיר בל' תלמוד. מדדי, המדה הקצובה לו. מ מבית חומר וכו', הגזרה שהיתה כחרלה ונקצבה עלי לבנות בתי חומר לפרע' המיר וכוה להכיב תמורתו בית חיי', והוא המקדש, ובראותו שהיו מציפים ילדי במים אז הי' דודי דומה לצבי למהר לגאלני. נציבי, לשון הקמה כמו ויצב שם (בראשית לג כ). מצפי, ל' צפי' וראי'. מציפי, ל' אשר הציף את מי ים סוף (דברי' יא ד). מצבי, שרשי ויסודי והיינו הילדים אשר לי, דוגמת זרע קדש מצבתה (ישעי' ו יג). נ תקות שלוש גורלי, תקות שלשת האבות. במר לי, ל' תמורה וחלוף דוגמת הנה לשלום מר לי מר (ישעי' לח יז) ולדעת הריק"ס. נ גם

טהייל, פֿאָן מוטה בעזעצט, וואַגטע עז פֿאָר דער לייט, זיך דעם דיענזטע צו ענטרייסען, אונד פֿיעל. „איין גאָטטליכער וויזע, שפּראַך ער, „האַט דיח פֿריזט איירער ליידען בעשטיממט; האַררעט, איך בעשוואָרע אייך!" מ. אַלליין איינע טרייבער וואַרען האַלזגרויזאַם, זיח פּייטשטען קוואַלענד מיך אין דער גרובע, וואָריין זיח מיך פֿערזענקט! דיעזע בעשלייניגטע מיינע בעפֿרייאונג, דיח שטונדע מיינער געליעבטען ערשאָלל. מ. פֿאָם בויא אירדישער הייזער, וואָלל זיח מיך באַנכטען, פֿיהרטע ער מיך, אין הויז דעז לעבענז*) אונפֿלביזען; ער טויטע, וויח זיח מיינען שטאַם ערזייפֿטען, אונד שנעלל וויח איין רעה איילטע ער הערביח, מיין ליעבער! נ. אין העררליכער אַנטהייל וואַרד מיר בעשיעדען, דאַז ער- ווינשטע לאָאָז מיינער אורפֿאָטער וואַרד מיר צו טהייל. „אונגעמאַך, שפּראַך ער, „פֿערוואַנדלע כון אין אַנמוטה זיך!" ער שפּראַך'ז אונד זיכערטע מיר'ז אויך צו. נ. זיעהע, דיינען וואונש האַבע איך ערפֿיללט; איהר האַבט נון ניכטז מעהר צו

טהון

*) דאַז טמפל.

נוּסוּ נוֹדוּ כְּבָר׃ כִּי הִנֵּה הַסְּתָו עָבָר׃

סַרְסוּר זֵרוּז מֵרֶץ׃ רֹאשׁ פֵּרוּז הֶרֶץ׃
סָלוּל שָׁלוֹם וָתֶרֶץ׃ הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ׃

סַפֵּק עַתִּיק מְפִיגֶיהָ׃ הָפֵק מַמְתִּיק פַּגֶּיהָ׃
סֹלֶת סֹלֶת סְפוּגֶיהָ׃ הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַגֶּיהָ׃

עֲקַלָּתוֹן נוֹשֵׁף קֶלַע׃ וּפִיתוֹם מְכַשֵּׁף נִצְלַע׃
עָרֵב שִׁלְשׁוּל בְּהַקֶּלַע׃ יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע׃

עֲרוּדִים עִם עֲלִים׃ מָדוּ זָדוּ שְׁעוּלִים׃
עָנָן לֹא מַעֲלִים׃ אֶחֱזוּ לָנוּ שֻׁעָלִים׃

וכו׳, אמר לתת לי תקוה, ואין לי לעשות דבר כ״א לנוס מהר ממקו׳ מנוחתי המיועד לי. כי הנה הסתיו עבר, אלו ת׳ שנים שנגזרו על אבותינו כדאיתא בילקוט. ס סרסור וכו׳, הסרסור שלי משה רבינו הזריז מאד, ל׳ וחבל נמרץ (מיכה ב). ראש פרוז הרץ, עש״ה נקבת במטיו ראש פרזיו (חבקוק ג). הרץ, לשון רכיבה ומשקלו התֵּלִי כמו שפרשתי שם (בראשית לא ז). סלול שלום ותרץ, הנהיג את ישראל במסלול שלום ומישור. תרץ, תרגומו של מישור, וזה היה בחדש ניסן בעת שהנצנים נראו בארץ. ע עקלתון נושף קלע, עקלתון תאר לנחש (ישעי׳ כז א) ונופל בו לשון נשיפה כפי׳ רש״י אמר שפיפון עלי ארח (בראשית מט יז). לקלע, הוא לשון השלכה וירייה כמו קולע באבן (שופטי׳ כ יז) ורומז בזה לאנשי מצרים המנחשים והמכשפים ברדפם אחר ישראל במהירות חזקה כשו הושלכו מן הקלע, וכמו שתרגמתי. ופיתום מכשף, בעלי כשפים בעיר פיתום שבארץ מצרים. נצלע, לשון והוא צולע (בראשי׳ לב לא) שעניני פסח, ונופל ל׳ צליעה ופסיחה ודלוג על המכשפים כמו שהיטיב לבאר הענין הזה החכם בעל יריעות שלמה בשרש דלג ופסח ובשר׳ שף ע״ש. ערב שלשול בהקלע, היתי מתערב ונלכד בתוך שלשלו׳ קלועו׳, וזה שמסיי׳ יונתי בחגוי הסלע, וכמו שפי׳ עליו רש״י ז״ל וכן תרגם המתרגם הארמי ע״ש, וע״ד זה תרגמתי גם אני. ע ערודים, חמורים זקנים. עלים, חמורים בחורים, כלומר הזקנים והבחורים של מצרים ירדו בזדון אל תוך הים

טהון! איילט, ליעהט נור, דער פראסטיגע ווינטער איזט פאריבער; ס. איין אבגעאררנעטער, דער וואלטיג טאפפערע (משה) ערשיען, סאמטעטערטע דענ פיינדעס העערעסהויפט, טאך פריעדען אונד איינטראכט ווידער, טבען אלז דיא וויסע בלוטהע איהן נאהרע זיך לייגטע. ס. אלז דער ווינטשאקק פערבליהט, דאז זיסע אבוט געריפט, לייטיג דאז געטריידע לאן פיינטען מעהל אונד דער פייגענ בוים זיינע יונגען פייגליין געטריעבען, ע. זיעה, דא קאם נון איינע טאנגענראטטע ליטענד הערהאנגעטאסען, דארט היפטע דאז לויבעררייכע פיתום נאך; דא וואר איך אין איינער ענגע ווידער, אין טטריקקע פערשלונגען, ווית איין טייבכען געדראנגט אין פעלזענריטלע; ע. איך טטירלטע איכ׳ז מעער — יונג אונד אלט (גאנז מצרים) פאלגטען מיר טאלקיהן נאך אין דעז מעערעז פלוטהען; אבער — זיא

אאבען

פְּתִיגִיל וְעָגִיל בְּדָלַי· עֲנוּק פִּנּוּק קְדָלַי·
פָּנִים בְּפָנִים הִשְׁדִילַי· הוֹדִי לִי:
פֹּעַל בָּם טָפוּחַ· שָׂכָר לֹא קָפוּחַ·
פְּקוֹד דַּר טָפוּחַ· עַד שֶׁיָּפוּחַ:
צִמְצֵם שִׁכְנוֹ מֶרְכָּבִי· יוֹם חִנּוּךְ כִּרְכּוּבִי·
צִפִּיתִי פֹּה עִכּוּבִי· עַל מִשְׁכָּבִי:
צְבִי קֹדֶשׁ מִנָּה· מְקוֹם מִבְחַר מָנָה·

המכונה שעל (ישעי׳ מ יב) אבל פנין לא מעלים, אבל לא העלו מטמוניות כדרך היורדים אל תוך הים להעלות מטמוניות ומרגליות ואדרבה נאחזו שם כשועלים הנאחזים במלודה, ושועלים תאל למצרים על שהיו ערומים כשועלים כדאית׳ בשמות רבה פ׳ כ״ב. אחזו, פעל עבר ע״מ אחרו פעמי מרכבותיו (שופטי׳ ה), ככתוב במכלול דף ס״ד ב׳. פ פתיגיל וכו׳, מוסב אל מעלה, הם לא העלו דבר אבל אני העליתי פתיגיל ועגיל אזני מביזת הים כמאמר רז״ל. בדלי, ל׳ בדל אזן (עמוס ג יב). ענוק, ל׳ ענקים. פנוק, ל׳ תפנוקים. קדלי, ערפי. השדילי, השתדל ופתה אותי, כמו שפרשתי אצל ויאבק שתרגומו ואשתדל (בראשית לב כה) כלומר דודי הרבני ופתני בפתיגיל ועגיל באזני ובענוק פנוק בערפי ובפנינים שעל פני. פנים, כמו פנין ל׳ פנינים והם׳ תמורת הן׳ כמו תנים ותנין ככתוב בשרשים, ואמר פנים בפנים לשון נופל על לשון, ונראה כי במוהו כל כבודה בת מלך פנימה (תהלי׳ מה) תמורת פנינה. פ פועל בם תפוח, בשני כתבי יד אשר לי כתיב פֹּעַל, הע׳ בפת״ח, והוא מאשר לא נקרא שם פועלו מהדגש דוגמת ומורק ושוטף (ויקרא כא). תפוח, כמו בשל תפוח, כלומר נעשה בם פעולת התפיחה כי נפחו מסבת המים. שכר לא קפוח, דרך התול כלומר לא נתקפח שכרם. פקוד דר טפוח, הקב״ה שוכן שמים המכונה טפוח ע״ד הכתוב בישעי׳ מ״ח י״ג, פקד עליהם עונם עד שיפוח, טרם שהאיר היום דכתיב ויהי באשמורת הבקר וגו׳, וטעם עד שיפוח היום, טרם שנשב רוח היום. פוח, הוא רוח, כי כן מתרגמינן לרוח (איוב ל כב ומשלי יא כט) לפוחא. צ צמצם וכו׳, צמצם שכינתו במרכבי הוא המשכן אשר הכינותי לו, ביום חנוכת המזבח שיש לו כרכוב, בדכתיב וכבוד ה׳ מלא את המשכן (שמות מ לד) ואמר צמצם על דרך שאמר שלמה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך ואף כי הבית הזה אשר בניתי (מ״א ח כז). צ צבי

אַבען ניכטז הערויפגעבראַכט! חיער וואורדען זיח געפאַנגען, דיח פּוֹויען פיכזע! פ. פראַכטגעוואַנר אונד אַהררינגע, קלייכאָדיען אונד האַלזגעשמייד דע וואורדען מיר נור בייטע, פערלענשמוקק דיח פּוֹלע! זאָ שמייכעלטע איין געליעבטער מיר. פ. דיח מאַכטיגע טהאַט איזט כון פּאָללפיהרט — רוח, דער רוח איכן איוואַט טהראָנגט, ליעסעזט זיח איהרען וואָהלפער־דיענטען לאָהן אייגז אָרנטען, נאָך עהע דער מאָרגען הויכטע. צ. כון בויטע איך זיינע וואָהנונג איהכן, ערריכטעטע דען אַלטאַר; ער טראַנקטע זיינע רעגירונג איניין. היער, דאַכט׳ איך, ווערד׳ איך ווילען, בייח איינען לאַגער איוואערדאַר. צ. זיין ראַטהשלוס האַבער פעשטימאטע דען אויזבוגר דער לאַנדער איר, יענעז איוליגז געלאַכטע

צִיּוֹן קִרְיָה נֶאֱמָנָה· אָקוּמָה נָּא:

קָרַצְתִּי דַּצְתִּי בָּאוֹמְרִים· טַפְתִּי נַפְתִּי בְּמוֹרִים·

קִלְקַלְתִּי שְׁמָנִים שְׁמָרִים· מְצָאוּנִי הַשּׁוֹמְרִים:

קִנְיָן כִּי שָׁבַרְתִּי· וְטוֹב לֹא סָבַרְתִּי·

קָדְשׁוֹ לוּלֵא חָבַרְתִּי· כִּמְעַט שֶׁעָבַרְתִּי:

רָשַׁם אִסָּר בְּצִבְאוֹתֵיכֶם· בְּזַעֲזוּעַ חִיל אֱיָלוּתְכֶם·

רחוק דחוק אֶתְכֶם· הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם:

רֵישׁ גָּלֵי כְּהֶעֱלָה· יוֹנָה תַמָּה עָלָה·

רָגְשׁוּ בְּנֵי עַוְלָה· מִי זֹאת עֹלָה.

וכו', כלומר לא כאשר צפיתי לעשה פה אבל הוא מנה לי לשי קדש א"י והמקום הנבחר ציון קריה נאמנה. ק קרצתי, מן קורץ עין (משלי י י) לשון הנעה ללעג. דצתי, דקצתי, דבר הנוקב כמו מחט נקר' דיצה בלשון תלמוד, כלומר גם שם בא"י לא הלכתי בדרכיו אבל קצתי בנביאים ובמורים, והטפתי ונפתי מור לע"ז. טפתי נפתי, שניהם לשון נזילה ונופלים על הקטרת המור כדכתיב וידי נטפו מור (שיר ה ו) וכתיב נפתי משכבי מור (משלי ז יז) כלומ' הקטרתי לע"ז, וזהו קלקלתי שמנים שמרי', ולכן מצאוני השומרי' האורבים עלי, דוגמת ותשמור כל ארחותי (איוב יג כז). ק קנין וכו', כלומר אחרי ששברתי ופרקתי מעלי קנין התורה לא הייתי סבור עוד לטוב, ולולא שעמדה לי זכות המקדש שחברתי לו כמעט שעברתי ואינני. ר רשם וכו', ירמוז להא דאי' במס' כתובות דף קי"א א', שהקב"ה השביע את א"ה שלא ישתעבדו בישראל יותר מדאי והשביע את ישרא' שלא ימרדו בא"ה ושלא יעלו בחומה ושלא ירחקו ושלא ידחקו את הקץ וכו', ע"ש פרש"י, וזהו רחוק דחוק אתכ' השבעתי אתכם; אכן בתרגומי תפסתי בשטה אחרת. אילותכם, ל' תוקף כמו אילותי (תהלי' כב כ). ר ריש גלי וכו', אמר זה לאשר ולקים המאמר הקודם ואמר הלא תזכרו כאשר העלה הקב"ה ישרא' יונה תמה ממצרים

געלאָבטע לאַגר אונד יענע: ציון דאָרט, דיא טרייהגעפריזענע שטאָדט. איך וואָללטע הינויף — ק. אַלליין דאָרט וואַרד איך אייטל-אונטרייא, פערהאָהנטע אייגנער לעהרער לעהרע, פערעהרטע געשטאַלטען אונד רייכערטע וויררהען איה־נען; דאַרום האַבען זיא מיך געטראָפפען, זיא, דיא וויר נאַכשטעללטען. ק. יאַ, אונטרייא וואַרד איך, פערלעטצטע דיא זיטטליכקייט; קאָננט' איך דענ־נאָך שטאַנד האַלטען? האַטט' איך ניכט זיין איילינטהום געשטיצעט, אָ, דאַן וואָרע איך לאַנגע שאָן ניכט מעהר! ר. אַבער אויך איהר, פירשטען, וויסעט, דאַס אויך אייער ווייט אויזגעדעהנטער העערקרייז זיינע ניכט־איבערשרייטענדען גרענצען האַט; בייא אייערער שרעקקליך פירכטערליכען מאַכט טריפפט איך דענגאָך דאַז לאָאָז דער צערשטרייאונג, דער בעדריקקונג! איך שוואָרע אייך! ר. דענקט, אַלז פאַראַאָ זיין קלייגעז פאָלק — פאָרסן וויא דיא טויבע — מיט ערהאַבענען הויפטע אויז דער שקלאַפערייא לאָג, וויא זיא שטויגטען, דענ פערפאָלגע וואַהנע: , ווער איזט דאַז פאָלק, דאַז זאָ שטאָטליך הערוויטרייטעט?

דיא

שֵׁרוֹת שַׁפְרִיר שְׁטָתוֹ· מַטּוֹת וְרִבּוֹא חִטָּתוֹ·
שַׁעַר צֵא וְשִׁטָּתוֹ· הִנֵּה מְטָתוֹ:
שִׁירַת עַרְבּוּב מִלְּעָרֵב· אֻמָּנוּת אַבּוּב עָרֵב·
שִׁירוֹת נִבּוּב הֶרֶב· כֻּלָּם אֲחוּזֵי חָרֶב:
תָּאָיו פָּסַק לוֹ· מְלֹאת כַּנֵּי טְרַסְקְלוֹ·

כיד רמה איך רגשו אז בני עולה והשתוממו לאמר, מי זאת עולה? גם תמהו כי ראו שירות שפריר וכו׳ וככתו אז כן כאו עתה למהר לגאלני. ריש גלי, הוא תרגומו של ביד רמה. ש שירות וכו׳, מוסב אמעלה כמבואר. שפריר, אהל (ירמי׳ מג י). שטתו, ל׳ שטים. מטות, שבטי ישרא. חטתו. נעריו, כי הילדים רכים (בראשי׳ לג יג) ת״י חטיין, האיש הרך (דברים כח נד) גברא דמתטי. שער, ל׳ שעור וערך. שטתו, ל׳ שטין הידוע בתלמוד והיינו שורות. מטתו, כנוי לאהל מועד כמו שפי׳ רש״י, והכי פרושו, העומדים לשרות אהל השטים, היינו אהל מועד הם מטות שבטי ישראל עם רבוא נעריהם והיינו פרחי כהונה ולויי׳, גם הילאה וההליכה היתה בשורות מסודרות ונערכות, וע״ד זה תרגמתי. ש שירת ערבוב מלערב וכו׳, מבואר בפירש״י על ב״ר פ׳ כ״ג שאמ׳ שם ועוגב ערדבלין ופרש״י כלי שיר (ὕδραυλοι), כהדא דתנינן הרדבלין היו במקדש כדי לערבב את הנעימה (ערכין דף י׳ סוף ע״ב) ומאן דגר׳ לא הי׳ במקדש סבור הוא שעל כן יסד הפייט שירת ערבוב לערב שירת כבוב בניב הפה לערבב זה בפה וזה בכלי שאותן הלוים המשוררים בפה קול ערב לא ישירו בכלי ואותן המשוררין בכלי לא ישירו בפה שאין זה נכנס באומנות חבירו דכתיב ביה מיתה, כדכתיב וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו בגשתם אל קדש הקדשים לשרת ושמו אותם איש איש על עבודתו ועל משאו, זה באומנות שלו, וזה באומנות שלו, וסמיך לי׳ ולא יבואו לראות כבלע את הקדש ומתו שלא יהיו נבלעים ומעורבבים זה באומנות חבירו אלא זה ינגן בכלי שיר וזה ישיר בפה כדי לערבב את הנעימה. עכ״ל. וטעם כולם אחוזי חרב ר״ל עונש מיתה עליהם. ת תאיו וכו׳, ואמר כי פסק לו משכן תאים להיותו ראוי למלאות שלשת עמודי העולם והיינו אהל מועד שבו ארון העדות שהוא הרגל השלישי, כמאמרם ז״ל ברכות פ׳ נשא דף רמ״ע ב׳, עד שלא הוקם המשכן הי׳ דומה לטרסקל של ב׳ רגלים שאינו יכול לעמוד, משהוקם המשכן נעשה לג רגל שלישי ונתבסס ועמד וכו׳. ויש ספרים גורסים תַּאַב פסק לו, ויהי׳ מלשון גרסה נפשי לתאבה (תהלים קיט) וכלעת מכתם שהזכיר רש״י ז״ל, שהוא ל׳ זכר, וירמוז להא שאז״ל בבמדבר רבה פרשה י״ב, ויהי ביום כלות משה ביום שכלו המזיקין מן העולם. ע״ש. כני טרסקלו, עמודי עולמו, ואת הכיור ואת כנו ת״א בסיסו, שפרשו מקום מושב.

ש דיא דיענער זיינע לעררנהויזעז זינד׳ו, פירזטענשטאמע מיט טויזענדען איהרער קנאבען! זיא טרייטען הערמן אין וואָהלגעאָרדנעטען רייהען, מיט דער בעהויזונג זיינער רוהע; ש. הערמאָניש שטיממטען דיא פאָטענטפיעלער איהרע ליעבליכען טאָנע, בעגלייטעט פאָן טויזענד מעלאָדישען געזאָנגען אונד זאַמטליך מיט בלינקענדען שווערטערן אויזגערישטעט; ת. דיא וואָהנונג וואַר אין קאָוערן געטהיילט, דערען מיטטע פיללטע דער ערדע פ׳ זייזער — דיא בונדעסלאָדע — ליערליכע טעפפיכע דיענטען איהר לזם פאָרהאַנג אונד פרזלטגעוואַנד נור דעקקע.

פרזלטינגער

תַּטְלִיל חָסָה לוֹ · אַפִּרְיוֹן עָשָׂה לוֹ:

חזן תְּתָאַר פָּנִים מֵהִכָּסֵף · גָּעֲמוֹ יְדִידוּת כֹּסֶף ·

תַּבְנִית אוֹת יוֹסֵף · עַמּוּדָיו עָשָׂה כֶסֶף:

חזן צְאֶינָה וּרְאֶינָה · קהל וחזן מַשְׂכִּיל שִׁיר יְדִידִים ·

רִנַּת חֲתֻנַּת דּוֹדִים:

הִנָּךְ יָפָה · קהל וחזן דַּת דִּין וּפִקּוּדִים ·

כָּפַל יָחִיד לִפְקוּדִים:

שִׁנַּיִךְ · קהל וחזן הַרְחֵק כְּאוֹר חֲמוּדִים ·

קְשׁוֹט לְשׁוֹן לְמוֹדִים:

טרסקל, מלה יונית וטעמו כסא של שלש רגלים ורומז בו ל העולם העומד על ג' דברים בידוע. תטליל וכו', בפסיקתא וילקוט שה"ש, אפריון זה אהל מועד, משל למלך שהיתה לו בת קטנה .... עד אין כבוד של בתי שאהא מדבר עמה בפרהסיא וכו', וזה טעם תטליל חסה לו אפריון עשה לו. תתאר וכו', הקב"ה תאר פנים שלא יהא בכסופים ובושת כעמו של ידידות כוסף, בשביל תבנית אות יוסף, סמן של יוסף דהיינו עגל, דיוסף נקרא שור שנא' בכור שורו הדר לו, לכן עשה עמודיו כסף ולא זהב שלא להזכיר מעשה העגל, כן פי' ר"ת במס' ב"ב דף י"ד סוף ע"א.

צאינה. בראשי החרוזים אחר פסוק שה"ש אתם המחבר שמו מרדכי הקטן יגדל יצלח בתורה אמן ואמן סלה. וראינה, ע"ד וכל העם רואים את הקולות כי אין השיר מושג בראות כ"א בשמע. עין בפרושנו בראשית כ"ז כ"ז אלא ראה ריח בני. משכיל שיר ידידים (תהלים מה), המשיל כנסת ישראל לכלה והקב"ה לדודה, כמו שכתבתי בפתיחת הפיוט הראשון. ע"ש. רנת חתונת דודים. ביום קבלת התורה התחתנו ברנה. הנך יפה, כנסת ישראל ע"י דת ודין ופקודים אשר כפל היחיד להיותם פקודים אללך, והכפל רומז לשתי

ת. פראַכטיגער טראָן וואַר דער מאַנאַרך יענער וואָהנונג[1]), מאַיעסטעטיש אונד ענטצוקענד ריינער; זיא וואַר אונטער יוסף'ס שטאַמע אויפגעפיהרט, איהרע זיילען אַללע פאָן מאַסיפען זילבער.

געהט הין, טאָכטער! — איין שאָהנעס, ליעבעס ליעד, געזונגען בייא דער פערמעהלונג דעס געליעבטען פּאָארעס[2]).

שאָן בּיזט דוא — מיט לעהרען, געזעטצען אונד פעראָרדנונגען, דיא דער איינציגע דיר צווייפאַך[3]) פאָרגעטראָגען. —

רייצע לאַכט — פערן פאָן שטערבליכער לויטערהייט, אויסגעבען איינע אין וואַהרהייט וואָהלגעמיינטע צונגע.

ויא

---

[1]) משכן שילה. [2]) דיעזער גאַנץ שפיעלט אָן אויף דיא פעראייניגונג דער כנסת ישראל מיט הקב"ה ביום מתן תורה. [3]) תורה שבכתב ושבעל פה.

כְּחוּט הַשָּׁנִי · קהל וחזן טַעַם זַיִן יְלִידִים ·
גְּדוּדוֹ שְׁלַּם לַיְלָדִים:
כְּמִגְדַּל דָּוִיד · קהל וחזן יִקְרַת פִּנַּת יְסוֹדִים ·
גְּבוּל הוֹרָיוֹת יְסוּדִים:

ח׳ שְׁנֵי שָׁדַיִךְ, דִּבּוּק אַחִים חֲסִידִים · לְרוֹעִים תַּיָּרִים
חֲסוּדִים: עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם, יוֹם צְדָקָה לַחֲרֵדִים ·
חִבּוּל זֵדִים זְרָדִים: כֻּלָּךְ יָפָה, בְּלִי מוּם מְכֻבָּדִים · תָּם
וְחֶלְקוֹ מְזֻבָּדִים: אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה, וְעוֹד שְׁכִינָה
בְּשִׁעְבּוּדִים, רָצוּף בְּבֹאוֹ מֵאֲבוּדִים: לִבַּבְתִּנִי אֲחֹתִי כַלָּה,
הַבַּת בַּת נְגִידִים · אַהֲבָה וְחִבָּה אֲגוּדִים: מַה יָּפוּ דֹדַיִךְ

תורות, שבכתב ושבע"פ. שניך, מרותקים מתמודים מכוערים, ומקושטים כלשון למודים. כחוט השני וכו', פירושו כמו שתרגמתי וכטעם האומר וירק את חניכיו, שחנכם למצות, ע"ש פרש"י, ומה שהגי' בעל מנחת שי. כמגדל דויד, שהוא יקרת פנת יסודים כן גבול הוריות מיוסדים. שני שדיך וכו', רומז למשיח בן דוד ומשיח בן אפרים העתידים לגאלנו והם אחים חסידים מדובקים דומים אל משה ואהרן אשר היו רועים ותירים לישראל. החסודים, ל' כלה נאה וחסודה, וכן אשת חן מתורגם אתתא חסידתא, כלומר נאה, ל' חן וחסד, וכאמרם ז"ל חוט של חסד משוך עלי', וכמו שבארנו כן תרגם הארמי האי קרא בשיר השירים. עד שיפוח היום, אשר עליו נבא מלאכי (ג יט) ואמר הנה היום בא בוער כתנור והיו כל זדים וכל עושי רשעה קש ולהט אותם היום הבא, וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה וכו', וזה שאמר היום שהוא יום צדקה לחרדים ויום חבול לזדים זרדים; וזרדים הם הענפי' הנפסדי' וראויים לקציצה ותאר בהם הזדים. אתי מלבנון וכו', מבואר ע"פ פי' רש"י בהאי קרא (שיר ד ח). מה יפו וכו', מכוונה זו ירושלים, ושאר ועודים מקום שנתועדה שם שכינה לישראל, כמו שפרשו רש"י ז"ל (שיר ד' ט').

וויא פורפורגעוועבע — געשמאַקקפאָלל, וואַפּפנעטע (אברהם*) זיינע הויז-
געבאָרנען; דאַפיר וואורדען זיינע ערלייכטען בעוואַכט.
וויא דוד'ס בורג — פראַכטפאָלל אונד פעסט בעגרינדעט, זאָ דיא שראַנקען
דער געזעטצע אונערשיטטערליך!
(דער איבריגע טהייל דיעזעס פיוט'ס, זאָ וויא דיא נאַכפאָלגענדען,
ענטהאַלטען גראָססטענטהיילס רמזים וחדות אונד לאַססען זיך אויס פער-
שיעדענען אורזאַכען ניכט וואָהל איבערזעטצען. זיעהע דיא פאָררעדע.)

---

*) איבטע זיא איהן געזעטץ אונד ריכטעטע זיא אויס מיט טוגענדהאַפטען לעהרען.

אֲחוֹתִי כַלָּה, מְנוּחָה וּשְׁאָר וְעוּדִים· וּשְׁמָנַיִךְ קִרְיַת מוֹעֲדִים: נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ כַּלָּה· אַחֲוַת מְשִׁיחִים עוֹמְדִים· מִבְּלִי קִנְאָה מְצֻמָּדִים: גַּן נָעוּל, נָקָם וְאֵין מַגִּידִים· סָתוּם לְתִלְבֹּשֶׁת הַבְּגָדִים:

שְׁלָחַיִךְ פַּרְדֵּס, שְׁפַר נָאִים וַהֲדוּרִים· לְטַכְסִים מְלָכִים אֲדוּרִים: נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם, מִזֶּה וּמִזֶּה סְדוּרִים· הַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ גְּדוּרִים: מַעְיַן גַּנִּים, הַדָּחַת קַלִים וַהֲמוּרִים· טְבִילוֹת נְקִיּוֹת שְׁמוּרִים: עוּרִי צָפוֹן וּבֹאִי תֵימָן, יַחַד לְכַנֵּס נִסְעָרִים· גָּלוּת כָּל שְׁעָרִים: בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַלָּה, דוּגְמַת מִלּוּאִים גְּמוּרִים· לְקַבֵּל אֵבָרִים וְאֵמוּרִים: אֲנִי יְשֵׁנָה, בִּיאַת עִיר מִשְּׂעִירִים· תּוֹחֶלֶת יִסְחָבוּם

צעירים

גן נעול נקם, יום נקם הוא כעין גן נעול ואין מגידים אותו אבל הוא סתום ללבוש הבגדים (דניאל י) כמו שאמר המלאך לדניאל סתום וחתום הדברים עד עת קץ.

שלחיך, נראה כל חרוז אחר פסוקי השיר חתם המחבר שמו שלמה הקטן יגדל בתורה אמן ואמן לעד נצח סלה חזק. ויבואר ע"פ מדרש רבה דהאי קרא ודרשו לשון שליחות ע"ש ויהי בשלח פרעה את העם, ובילקוט אמר א"ת שלחיך אלא שלוחיך, ואמר משל לא' שהי' לו שדה בית כור והלך ומכרו בדבר קל והלך הלוקח וחפר בו גנות ופרדסים התחיל המוכר רואה ונחנק ואומר, ווי מה אבדתי! כך כשהיו ישראל במצרים היו משועבדין בטיט ולבני' והיו מאוסין בעיני המצרי' וכיון שראום דגלים חונים על הים כטקסים מלכים (תרגום של דגל טקס) התחילו המצרים נחנקין ואומרין ווי מה שלחנו מארצנו! שנאמר ויהי בשלח פרעה. עכ"ל. וזה שאמר הפייטן שלחיך נאים והדורים כפרדס שפר ולטכסים מלכים אדורים, ולדגלי מלכים מוכתרים. אדורים, כ"כ בשני כ"י וכן נראה בעבור החרוז, והוא לשון זר ועגול לקוח מן אדרא דזיהרא במדרש חזית דף ז' ב'. נרד וכרכום וכו', מוסב על הדגלים שהיו משולשים בכל רוח מארבע הרוחות כי היו השבטים י"ב ורוחות העולם ארבע ע"כ היו ג' לכל רוח כמבואר היטב בפ' במדבר, ואמר הפייטן כי כמו נרד וכרכם המסודר בכל עברות הפרדס כן היו הדגלים סדורים מזה ומזה על ד' רבועים והיו גדורים בכל פאה בדמות משולש. מעין גנים .... עורי צפון .... באתי לגני וכו', שלשת מאמרים האלה מבוארים ע"פ פי' רש"י ז"ל, אני ישינה, בליל הגלות בעת ביאת השודד משעיר, עיר, לשון שודד; ובמסרה גדולה בשמואל א' סי' כ"ח מונה ח' מקומות במקרא שבאו בם לשון שודד בלשון עיר, ומנה בהדייהו עיר ונהלות (ירמי' טו ח) וכן פי' רש"י ז"ל. והמאמר הזה מיוסד על נבואת

ישעיה

צעירים: פשטתי את כתנתי, רבתי ושני כתרים.
האורים ותמי סתרים: דודי שלחידו, אז לסעוד הורים.
מזומן עוד לנמהרים: קמתי נצבתי בחמד הרים. ודצתי
אצתי בזהרים: פתחתי, מאלי בנטוף מורים. נעשה
ונשמע אמרים: מצאוני, לגיונות סבבוני כנהרים.
עומד כהדסים בהרים: השבעתי אתכם, דרוש דוד
מישרים. סור מרכסי קשרים: מה דודך מדוד,
לעתיד שאול נפשרים. הם באמות הכשרים: מה דודך
מדוד, נואמים בזה הקושרים. נגדו נהרגים כשורים.
גזר יחודו קושרים. נצח מלכותו שרים:

דודי טעמו עמו מישרים. נכתב ונקרא בשירים. צדקותיו
לרקים מהזרים. צביונו עשות מתאזרים. צפותינו צפות
משחרים. ציון עמוד שחרים. צור קוננו מכתירים. צרכנו
בפלל מעתירים. חזה נחזה בבאורים. חשבנו לעד לאורים.
חי זכנו במתפארים. קים לדור דורים. המאיר לארץ ולדרים:

ישעי' (כא יב) משא דומה, ובנבואת ירמי' (מט כ) אם לא יסחבום צעירי הצאן וגו'. פשטתי את כתנתי, אלו בגדי כהונה ואורים ותומים המגידי' נסתרים. דודי שלח ידו אז, בימי עזרא לסעוד הורים שלי והם עזרא וסיעתו שעלו לבנות הבית. והוא מזומן עוד לסעוד לנמהרים כנבואת ישעי' (לה ד) אמרו לנמהרי לב. קמתי נצבתי וכו', חוזר להזכיר היום הנכבד במעמד הר סיני ההר חמד אלהי' לשבתו (תהלי' סח יז), וזהו קמתי בחמד הרים. דן, ל' דיצה ושמחה. אצתי, ל' ויאיצו המלאכי' (בראשי' יט טו). פתחתי מאלי, מעצמי פתחתי שפתותי כנוטפות מור האמרי' הנאים נעשה ונשמע. מצאוני וכו', בגלות בבל מצאוני לגיונות נבוכדנאצר וסבבוני כנהרים, אבל הוא עומד כהדסים בהרים ודבר אלי דברים טובים דברי נחומים, כמבואר בנבואת זכרי' סי' א'. השבעתי וכו', מבואר ע"פ פי' רש"י, השבעתי אתכם האומות אנשי נבוכדנאצר שראיתם חנני' מישאל ועזרי' מוסרים עצמם לכבשן האש וכו', ואמר הפייטן השבעתי אתכם לדרוש אהבת ישראל אל ה' ואתם עדים. דוד מישרים, אהבת ישראל. סור מרוכסי קשרים, אשר סרו מחברת המורדי', ל' מרוכסי איש (תהלי' לא כא) ול' אחיתופל בקושרי' (ש"ב טו לא) מה דודך מדוד, פרש"י כך היו שואלין האומות את ישראל: מה אלהיכם מכל האלהי' שכך אתם נשרפין ונצלבי' עליו? ואמר הפייטן לעתיד לעת קץ יהיו נפשרי' מן השאלה הזאת וידעו פשר דבר ויודו לאמר ישראל הם האומו' הכשרי' הנה שכרם אתם.

דודי טעמו וכו', כנסת ישראל משיבה, דודי הוא אשר טעמו מישרים אנחנו עמו כמו שנכתב ונקרא בשיר השירים וכו', ואנחנו מיחלים אליו ומתפללים לפניו, ובוטחים בו, הוא יוציאנו מחושך לאור ויזכנו להיות מן המתפארים כי הוא חי וקים לדור דורים.

בחול.

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ. כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה הֵכִין

ופעל

בשבת.

הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ. וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ: הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה יוֹצֵר הַכֹּל. הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח: וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ. מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ: וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו. שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת רַחֲמִים: הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים. וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז. הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵין כְּעֶרְכֶּךָ וְאֵין זוּלָתֶךָ. אֶפֶס בִּלְתֶּךָ וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ: אֵין כְּעֶרְכְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: אֶפֶס בִּלְתְּךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. וְאֵין דּוֹמֶה לְּךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים:

אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים. בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל נְשָׁמָה: גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם. דַּעַת וּתְבוּנָה סֹבְבִים אוֹתוֹ: הַמִּתְגָּאֶה עַל חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל הַמֶּרְכָּבָה: זְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ. חֶסֶד וְרַחֲמִים לִפְנֵי כְבוֹדוֹ: טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ. יְצָרָם בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל: כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם. לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נֹגַהּ. נָאֶה זִיוָם בְּכָל הָעוֹלָם: שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבוֹאָם. עֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם: פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ. צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ: קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח אוֹר. רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה: שֶׁבַח נוֹתְנִים

לו

כחול.

וּפֹעַל זָהֳרֵי חַמָּה טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ: מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ: פִּנּוֹת צְבָאָיו קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ: תִּתְבָּרֵךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ,

כשבת.

לוֹ כָּל צְבָא מָרוֹם. תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ:

לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל הַמַּעֲשִׂים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ: תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה עֹנֶג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת: זֶה שֶׁבַח שֶׁלַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל מְלַאכְתּוֹ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לַייָ: לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ וִיבָרְכוּ לָאֵל כָּל יְצוּרָיו. שֶׁבַח יְקָר וּגְדֻלָּה יִתְּנוּ לָאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר כֹּל. הַמַּנְחִיל מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ: שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ. וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ יִתְפָּאַר. בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת: תִּתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעֵנוּ,

עַל שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל מְאוֹרֵי אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה: תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים

אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה. וְנוֹתְנִים רְשׁוּת זֶה לָזֶה. לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת־רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה. קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

אופן ע"ס תשר"ק כפול ובסוף חתום שלמה חזק.

ראשו כתם פז, תג עטור כתר. תחן יוחן עתר. שכנו ביושב סתר. שליח מפרש פותר. רם ונשא ביותר. רב בנין וסותר. קוראיו פתח חותר. קבל כנתוח בתר:

עיניו כיונים, צד רבוע דפנים. צופות צפות צפונים. פתוחות שיח ספונים. פונות לאליו פונים. עתיד וגנוז פנינים. ערוך נגדו מלפנים. סכיונו אין לפנים. שרפים וחיות ואופנים:

לחיו, נטוף מור לקחים. נעימים אמרים מלקוחים. מגדלות מרקח רקוחים. מתן לנפש פקוחים. לוחות חרות משוחים. לב עלוב משמחים. כאב ממריחים ומושחים. בערוגות ערבים שיחים: ידיו, ידי אדם פשוטות. יצוריו לקבל מלשטות. טועים דרך קושטות. טרף לכל מושטות. חזקות

ראשו כתם וכו', הולך ומספר שבחו של מקום כביכול על סדר הכתובים בשה"ש. צד רובע דפנים, ירמז אל מה שראה יחזקאל במרכבה. עיניו צופות צפונים, ופתוחות לכל דבר צפון וטמון, כענין שנאמר בכל מקום עיני ה' צופות (משלי טו ג), והטעם משגיחות. צפות, כמו לצפות. עתיד וגנוז וכו', כל דבר שעתיד להיות וגנוז לפני ולפנים, כבר הוא ערוך נגדו מלפנים. סכיונו, מראיתו. אין לפנים, של שרפים וכו', כענין משרתיו שואלים זה לזה איה מקום כבודו. לחיו וכו', במאמר הזה רומז לדברות הר סיני, והוא מה שפרש"י כל' שני ועל פי פרושו מבואר גם הוא. ידיו וכו', יצוריו לקבל. מלשטות טועים וכו', כלומר שלא ישטו טועים מדרך אמת. קושט, אמת. חזקות ומחזיקות מטות חיש וכו', ידיו חזקות ומחזיקות חיש מדחי את המטות מלקטות, כלומר ידיו מסולות להחזיק את המטים מדחי שלא יקוטו ויאבדו, כי סומך ה' לכל הנופלים, וזהו דוגמת הכתוב, ומטים להרג אם תחשוך

ומחזיקות מטות, חיש מדחי מלקטות· זכות מגלגלות ומטות· ועם הדין מלנטות: שוקיו, ועד כתלנו מצרף· ותחת רגליו שרפרף· הדמו מרעיד ומרפרף· הים מלחיך ומשרף:

ח׳ חכו ממתקים, דת משלים עתיקים, גוזר אומר ומקים, בדברו שפר שחקים, ואמר ויקרא ארקים:

קו״ח שבחו לגיוניו מפיקים· המולת המון אפיקים·
חלים זעים קריאת שלוש קדשה מספיקים:

והחיות ישוררו וכרבים יפארו ושרפים ירנו ואראלים יברכו פני כל חיה ואופן וכרוב לעמת שרפים לעמתם משבחים ואומרים· ברוך כבוד־יי ממקומו:

לאל ברוך נעימות יתנו· למלך אל חי וקים זמירות יאמרו ותשבחות ישמיעו· כי הוא לבדו פועל גבורות עושה חדשות בעל מלחמות זורע צדקות מצמיח ישועות בורא רפואות נורא תהלות אדון הנפלאות המחדש בטובו בכל־יום תמיד מעשה בראשית: כאמור לעשה

(משלי כד יא). מלקטות, כ״כ במחזור כ״י וכוונת מלשון אשר יקוט כסלו (איוב ח יד), שהוא ל׳ כליון. זכות מגלגלו׳ ומטות, כלפי חסד שלא ינטה הדין ל הזעם או שלא יטה הזעם את הדין לכף חוב. שוקיו וכו׳, בשיר רבה אמרו, שוקיו עמודי שש, שוקיו זה העולם, עמודי שש, שנברא בששה ימים. שרפרף, ספסל רגלים, ומיוסד על הכתוב השמים כסאי והארץ הדום רגלי (ישעי׳ סו א), וזהו הדומו מרעיד ומרפרף, כענין המרעיד ארץ ממקומה (איוב ט ו) ועמודי שמים ירופפו (שם כו יא). הים מלחיך, לשון ואת המים אשר בתעלה לחכה (מ״א יח לח). שפר שחקים, כענין ברוחו שמים שפרה (איוב כו יג). ארקים, תרגומו של ארץ ארקא, והוא ע״ש, ה׳ דבר ויקרא ארץ (תהלי׳ נ א). לגיוניו, חילותיו, מלאכי מעלה. המולת המון אפיקים חלים זעים וכו׳, כענין קול המולה כקול מחנה בעמדם תרפינה כנפיהן (יחזקאל א כד). המון אפיקים, גבורי כח, כמו ומזיח אפיקים רפה (איוב יב כא), וכענין מלאכיו גבורי כח (תהלי׳ קג כ).

אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: אוֹר חָדָשׁ עַל־צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ מְהֵרָה לְאוֹרוֹ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא־נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד: כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ: וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת׃ לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה: יחיד אומר אל מלך נאמן.

דברים ו׳ ד׳.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה ׀ אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת

עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃
וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃
(דברים י״א) וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־
נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה
וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃
וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ
וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם
וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־
הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן
אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־
דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם
וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת
בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר
בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ
וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ
וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם
לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

במדבר ט"ו ל"ז ויאמר יהוה אל־משה לאמר: דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם ועשו להם ציצת על־כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על־ציצת הכנף פתיל תכלת: והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את־כל־מצות יהוה ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר־אתם זנים אחריהם: למען תזכרו ועשיתם את־כל־מצותי והייתם קדשים לאלהיכם: אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם: יש לצרף אלהיכ' לאמת.

ספרד אמת ויציב ונכון וקים וישר ונאמן וטוב ויפה הדבר הזה· על אבותינו ועלינו על בנינו ועל דורותינו ועל כל דורות זרע ישראל עבדיך:

פולין אמת ויציב ונכון וקים וישר ונאמן ואהוב וחביב ונחמד ונעים ונורא ואדיר: ומתקן ומקבל וטוב ויפה הדבר הזה עלינו לעולם ועד: אמת אלהי עולם מלכנו צור יעקב מגן ישענו: לדור ודור הוא קים ושמו קים וכסאו נכון ומלכותו ואמונתו לעד קימת: ודבריו חיים וקימים נאמנים ונחמדים לעד ולעולמי עולמים על אבותינו ועלינו על בנינו ועל דורותינו ועל כל דורות זרע ישראל עבדיך:

על הראשונים ועל האחרונים לעולם ועד חק ולא יעבור· אמת שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד: אתה הוא מלכנו מלך אבותינו אתה· למען שמך מהר לגאלנו כאשר גאלת את אבותינו: אמת מעולם שמך הגדול עלינו נקרא באהבה אין אלהים זולתך:

הפיוט הזה הוא חתימת הפיוטים הקודמים ולכן סיים הפייטן חרוזיו בפסוקים האחרונים מספר שיר השירים במקום שעמדו הפייטנים אשר לפניו, ויסד פיוטו על דרך א"ב בראשי החרוזים, ובחלק השני מן החרוז חתום שמו מרדכי הקטן יגדל בתורה כהוגן וכשורה, ובכלות הא"ב, במאמר המתחיל שחורה אני ונאוה תשוקתו, חתום שלמה ברבי יהודה חזק ואמץ מאוד בתורה אמן ואמן.

זולת.

אֲהֵבוּךָ נֶפֶשׁ לְהַדֵּךְ • מוֹנִים בּוֹטֵחַ וְשׁוֹדֵךְ •
אָנָה הָלַךְ דּוֹדֵךְ:

בְּשׁוּב נוֹחֵךְ גְּנוּנוֹ • רְבָבָה תְּרַנֵּן בְּגִינוֹ •
דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ:

גָּשִׁים נִבְנֶה כְּהַחֲדִילִי • דוֹבְבִים נֵלְכָה לְהַבְדִּילִי •
אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי:

דמני

א. אהבוך וכו', כנה שעורו, עם היושב בטח ושקט מונים ומקנטרים אותך כדי להדך את נפשם באמור אליהם, אנה הלך דודך? וכן פי' רש"י האי קרא, או"ה מונים ומקנטרים את ישראל: אנה הולך דודך? למה הניח אותך עזובה ואלמנה? להדך, לשון אל ישוב דך נכלם (תהלי' ע"ד כ"א), שטעמו נדכה ונכאה. מונים, לשון אונאה וקנטור, מן והאכלתי את מוניך (ישעי' מט כו). שודך, הוא תרגומו של שקט ביהושע י"א כ"ג. ב. בשוב נוחך גנונו, כאשר ישוב מנוחתך לחופתו הוא ההיכל, אז רבבה תרנן בשבילו דודי ירד לגנו, כלומ' למקום טיול שלו, כענין והתהלכתי בתוככם (ויקר' כו יב), ונרא' כי כן פירושו של ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל (במדבר י לו), ושעורו ובנוחו, יאמר רבבות אלפי ישראל: שובה ה'! דוגמת לי יזעקו אלהי ידענוך ישראל (הושע ח ב), וכמו שפירש שם רש"י ז"ל, סרסוהו, לי יזעקו ישראל: אלהי, ידענוך! וטעם שובה ה', לשון מנוחה ומרגוע כפי' רש"י ורמב"ע. ג. גשים וגו', אז בימי כורש שנתן רשות לבנות הבית והתחילו לבנות וחדלו אז גשו צרי יהודה ואמרו נבנה עמכם כדכתיב ויגשו אל זרובבל.... ויאמרו נבנה עמכם כי ככם נדרוש לאלהים וגו' (עזרא ד ב), אבל כוונתם היתה לרעה כדי להשביתם ולהבדילם מן המלאכה, כמו שפי' רש"י שיר ו' א', וזהו דובבים נלכה להבדילי, היו

א. דיינע ליעבענדען צור זעעלענקוואַל אַכטעט איין פאָלק, דאַז אונגעשטאָרט אונד זיכער רוהט: „וואָ איזט דיינער ליעבלינג הינגעגאַנגען?
ב. גרוהסע דיינע גאָטטליכע מאַיעזטאַט, אין איהרע וואָהנונג צוריקקעהרען, דאַן ווערדען מיריאַדען אָב דיר פראָהלאָקקען: „מיין ליעבער האַט זיך ווידער אין זיינען גאַרטען הינאַב בעגעבען!" ג. מאַז איך בייא יענען טעמפעלבויא הינדערניס פאַנד, דאַ טראַטען זיא הערבייא — העאַמיש שפּראַכען זיא: וואָהלאַן, לאַסט אונז בויען העלפען! — איהרע אַבזיכט וואַר, אונז צו ענטצווייען; אַבער טרייא בלייב איך מיינעם ליעבלינג, מיין ליעבלינג מיר טרייא!

דִּמַּנִי נָאוָה וּתְרוּצָה· כְּבָנַי בְּלֹא פִּרְצָה·
יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי כְּתִרְצָה:

הִזְהִירַנִי מִמַּעַשׂ מְעַנַּיִךְ· הִתְעִב גַּיְא כְּנַעֲנַיִךְ·
הָסֵבִּי עֵינַיִךְ:

וְעַמֵּךְ כֻּלָּם הִלּוּלִים· קֹדֶשׁ וְלֹא חוּלִים·
שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הָרְחֵלִים:

זְבָדַנִי זְבוּל אַרְמוֹן· טִיב יוֹשְׁבֵי אָמוֹן· כְּפֶלַח הָרִמּוֹן:

חַכְמֵי מַלְאֲכוּת מְלָאכוֹת· נֶצַח עוֹלָם הֲלִיכוֹת·
שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת:

אומרים הלכה כדי להבדילי, אבל אני לדודי, כאמן לו והוא לי. ד. דמני, הקב"ה דמה אותי על זאת לאשה נאוה וישרה, תרגום על יושר תרין. בלא פרצה, בלא מום, כאמרו כלך יפה ומום אין בך (שיר ד ז), ואמר יפה את רעיתי כתרצה (שיר ו ד); ועיין פי' רש"י. ה. הזהרני, אמר לי הזהר ממעש מעניך, כדכתיב כמעשה ארץ מצרים לא תעשו (ויקרא יח ג), וכתיב לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד (דברים יז יו), וזה התעב וכו', גיא, ארץ. כנעניך, המכניעים אותך דוגמת מעניך, ואין לפרשו על עם כנען כי שם עלם לא יכונה. הסבי עיניך, כדכתיב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם (שמות יד יג). ו. ועמך כלם הלולים, כמו ועמך כלם צדיקים (ישעי' ס כא). קדש ולא חולי', לשון קדושה נופל על כל דבר שמציאתו יקר ונעלם, והפך ממנו חולי' שהוא נמצא לרוב כחול הים. שניך, הקצינים והגבורים שבך, כעדר הרחלים, כולם שוין לטובה, כן פרש"י. ז. זבדני, חלק לי. זבול ארמון, דירת ארמון, מן זבדני ויזבלני (בראשי' ל כ). טיב, יפה. יושבי אמון, יושבי לשכת הגזית והם הסנהדרין שהיו יושבין בחצי גורן עגולה כפלח הרמון. אמון, עמוד, כמו ואת האומנות (מ"ב יח יו) שעמדו העמודים אבני גזית חוזקי הקיים. ח. חכמי מלאכות מלאכות, החכמים שמלאכתם מלאכת המלאכים והליכותם הליכות עולם ונכחי, כענין הליכות

ד. דאַ פֿערגליך ער מיך מיט איינער שאָנען אונד טוגענדהאַפֿטען, נאַננטע מיך פֿאָללקאָממען: „שאָן בּיזט דוא, מיינע פֿרעונדע," שפּראַך ער, „שאָן וויא תרצה." ה. ענטהאַלטע דיך דער שאַנדטהאַטען יענער, דיא דיך געקוועהלט, פֿעראַבשייע דיינער אונטערדריקקער בּאָדען, ווענדע דיינע אויגען הינוועג! ו. דיינע גאַנצע נאַטיאָן איזט ריהמענסווירדיג, היילינג אונד זעלטען, דיא רייהע דיינער נאַטינע*) וויא לאַממערהעערדע. ז. צור וואָהנונג בעשיעד ער מיר יענען פּראַכטיגען פּאַלאַזט; ניערליך זאַססען דיא ראַטה, דיא מאַננער דעז געזעצעז, אין האַלבקרייזע, וויא איין געשפּאַלטענער גראַנאַטאַפּפעל. ח. דיא ווייזען, איהר געשעפֿט איזט ענגעלגעשעפֿט, פֿיהרט לאָן עוויגען לעבען, איהרע ראָטהע זינד זעכציג**) אַן דער נאַהל. נאָך

*) אונטער נאַטאַנען ווערדען דיא מאָכטיגען פֿערשטאַנדען.

**) זעכציג, זיעהע אין בּאור.

טוֹעֲנִים אֲסֻפּוֹת גַּנָּתִי · יַחַד נוֹטְעִים כַּנָּתִי ·
אַחַת הִיא יוֹנָתִי :
יָשְׁרָם לְהָלִיץ הִתְקִפָּה · גַּבְהוּת קֶרֶן זְקוּפָה ·
מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה :
כַּעַס וּשְׂחוֹק יָגוֹז · דַּלַּת רֹאשׁ מִלָּגוֹז ·
אֶל גִּנַּת אֱגוֹז :

עולם לו (חבקוק ג ו). ששים המה מלכות, רומז בו על התלמוד המקובץ מששים מסכתות שהם יסוד העלה, כדאי' בבמדבר רבה דף רע"א ד', ובשיר רבה דף ל"ב ג'. מלכות, מל' מלכי ישפר (דניאל ד כד), לשון המלכה ועצה. וגם מסכת הוא מן ולנסוך מסכה (ישעי' ל א) שהוא ל' עצה כמו שפי' רד"ק. וכמוהו בלשון ערבי קראו לספר הנהגות והדינים כם כי. ט. טוענים, לשון טוען וטען שבתלמוד והוא לשון זכות. אסופות, בעלי אסופות, הם ת"ח ובענין ובמסמרות נטועים בעלי אסופות נתנו מרועה אחד (קהלת יב יא), ופרשוהו, וכמסמרו' נטועים הם דברי בעלי אסופות הם הלוקטי' מספרים רבים וחוברי' מחברות, ואע"פ שיחלקו, כולם למדם בורא א', ולדעת הפייטן נקראו אסופו' בעבור אסיפתם יחד ע לשכת הגזית נבה"מ המכונ' בשם גן, בדכתיב באתי לגני (שיר ה א) ומתרגמינן עלית לבית מקדשי, וזהו טוענים אסופו' גנתי, אבל יחד לבם לנטוע התורה על מכונה, וזהו שמסיים עוד אחת היא יונתי וכמו שפירשו רש"י ז"ל (שיר ו ט) הרבה מחלוקת יש בנתי מדרשות וכולם לבם להבין תורה על מכונו. כנתי, לשון כן ובסיס כמו והשיבך על כנך (בראשית מ יג). י. ישרם להליץ התקפה, יהי רצון שיליץ ישרם שתתקוף גבהות קרן זקופה עד שיתוממו הרואים לאמר מי זאת הנשקפה, וגבהות קרן זקופה רומז למקדש שהוא גבוה מכל ארצות, גם ההיכל והמזבח הם זקופים וגבוהים, כמו שפירש"י שיר ד' ד' גם ז' ה' על כואדך כמגדל, ועל מי זאת הנשקפה (שם ו י) פרשו כמו כן על גבהות המקדש ע"ש. כ. כעס, שמכעיסין אותנו. ושחוק, ששוחקים עלינו. יגוז, יעבור ויסור לשון כי גז חיש ונעופה (תהלים צ י). דלת ראש מלגוז, שלא לגוז עוד דלת ראשנו על חרבן בית המקדש המכונה גנת אגוז כמו שפירשו רש"י (שיר ו יא). דלת ראש, מן ודלת ראשך (שיר ז ו) שענינו קווצות וקליעת השער (האחרוקקען). מלגוז, לשון גזיזה ותלישת השער, כמו ויגז את ראשו

ט. נאך זיטצט היער איין גארטען דער פֿראממע טויבענכאר, אונד פֿערטהײ׳ דעיט דאז רעכט; פֿערחייגט בעטטרעבט ער זיך, דיא גאטטליכען געזעטצע צו בעגרינדען — איניג איזט איין טייבכען! י. אמאכטעט דאז איהר רעדליכעז בעשטרעבען אונטערשטיטצען, דאס אונזער פֿאממעגדעז תאָרן*) האָך זיך װיעדער העבע אונד יעדער שטױנע : „װאז איזט׳ז, דאז זאָ גלאַנצענד הערוָב׳ שטראַהלט?" כ. אָ, פֿערשײכע קוואער אונד האַאן, לאָס אונז ניכט מעהר אונזי׳ רויפֿען אונזערעז הויפטעז לאָקקען איבער דען פֿערלוזט אונזערעז הייליגטהומז!

ניעהע

*) דער גאַנזן פֿאָן בית המקדש.

לְגוֹלֵל אֶבֶן צִמְּתַתְנִי · בְּאֵר חַיַּי צִמְּתַתְנִי ·
לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי :

מָתַי לְחָצִיר נַעֲמִית · תּוֹעָה וּמַתְעָה לְהַעֲמִית ·
שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלַמִּית :

נָאִים לְהִתְנַדֵּב מְעֻלִּים · רְאוֹת וּלְקַלֵּס מוֹעֲלִים ·
מַה יָּפוּ פְּעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים :

(איוב א ב). ל. צמתתני, מן צמתתני קנאתי (תהלים קי"ט קל"ט). באר חיי צמתני, דוגמת צמתו בבור חיי (איכה ג נג). לא ידעתי, למלאכה אשר לא ידעתי. נפשי שמתני, נפשי הושם. עיין מה שפרשתי בבראשית י"ז י"ד אצל ונכרתה הנפש. מ. מתי לחציר וכו', המאמר הזה קשה וסתום מאד, ודברי המפרש קשים יותר וסתומים ממנו, ונראה שרומז על מפלת אדום ושוב ישראל אל אדמתם כמאמר הנביא (ישעיה לד ב) כי קצף לה' על כל הגוים.... ועלתה ארמנותיה סירים, והיתה נוה תנים חציר לבנות יענה (שם לד יג) .... ופדויי ה' ישובון ובאו ציון וכו' (שם לה י). וככה פירושו, מתי תתקיים הנבואה האומרת והיתה חציר לבנות יענה. חציר, כמו חצר כמו שפי' שם רד"ק, ונעמית הוא תרגומו של בנות יענה, ושעורו, מתי יהי' חציר לנעמית! ובא הפוך על דרך יש לאל ידי (בראשית לא כט), כמו שפירשתי שם. תועה, נתעה. ומתעה, את אחרים. להעמית, להאלים, תרגום של כהה עמיא. שובי וכו', זהו תשובת האל ית', שובי מדרכיך הרעים ואז שובי השולמית, תשובי לירושלים כדכתיב בסוף הנבואה הנזכרת ופדויי' ה' ישובון וכו', וזה שסמך אחריו נאים התנדב וכו'. ושולמית כנוי לישראל, ויש לפרש שובי שובי הם דברי המתעים האומרים שובי שובי מאחרי המקום וכמו שפי' רש"י; אבל אין סדר המאמרים הבאים מתישב על פי הלשון הזה. נ. נאים וכו', מחובר אלמעלה שובי השולמית אל נאים מעולים להתנדב והיינו ציון וירושלים המקומות הנבחרים והמעולי' להתנדב. נאים, כמו נווים לשון משכן מן בנאות דשא (תהלי' כג), ובא הקיבוץ בי"ם דוגמת בכורים ובכורות ורבים בכה, והוא כענין ושובבתי את ישראל אל נוהו (ירמי' נ יט). ראות ולקלס וכו', ויראו שונאינו המועלים בך ויקלסו אותנו לאמר מה יפו וכו', דוגמת מי אלה כעב תעופינה (ישעי' ס ח).

ל. זיעהע, צום שטיינברעכען בין איך פֿערדאַממט, אין דער גרובע שווינדעט מיין לעבען הין; צור אַרבייט, דיא מיר אונבעקאַננט, ווערדע איך אַנגעהאַלטען. מ. אַך, וואַן ווירד יענער אָרט דען שטרויסען צור וואָהנונג ווערדען, וואַן דער פֿעראירטע אויפֿהאָרען צו איררען? — „שטרעבע בוסע, שולמית*) אונד קעהרע היים, נ. אייל נאך יענען צום אָפּפֿערן ערקאָרנען שטאַטטען! זיא ווערדען דיך איינוואָהלען זעהען, דיא טרייאולאוגען, אונד לאָבענד זאַגען: „„וויא שאָן זינד דיינע טריטטע אין דען שוהען!““

ראָן

*) איין בייאַנאַמע דער כנסת ישראל.

סֵדֶר עֲבוֹדָה מְהֻגָּן · הָשֵׁב לְשִׁיתוֹ נְגָן · שָׁרְרֵךְ אַגָּן:
עֲרוּךְ אֵילִים וּפָרִים · כְּאָז בְּיַד סוֹפְרִים ·
שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים:
פְּתַח שִׁיר מִלְּדַל · הֲדַר זָקָן מְגֻדָּל · צַוָּארֵךְ כְּמִגְדָּל:
צַו חֶסֶד כְּגוֹמֵל · וְנַשֵּׂא כְּאָמוּר חוֹמֵל ·
רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל:

ס. מהוגן, לשון כהוגן הידוע בתלמוד שטעמו כראוי. נגן, ל' נגון. שררך אגן, רומז אל לשכת הגזית כפי' רש"י, והכוונה להשב סדר העבודה והניגון והיינו הכהנים והלוים אל מקום לשכת הגזית. ע. סופרים, מורי התורה. שני שדיך, המלך והכהן הגדול כפי' רש"י, והכוונה אז יחזרו מלך וכהן כך ויערכו קרבנות כמאז, הפך מן וינאץ בזעם אפו מלך וכהן, זנח ה' מזבחו (איכה ב). פ. פתח, בינוי לפה שהוא פתח השיר דוגמת מגביה פתחו (משלי יז יט). מלדל, שלא ידל ולא ידום. הדר זקן מגודל, ירמוז בו לראש המשוררים, כענין זקן אהרן שיורד על פי מדותיו (תהלי' קלג ב), וזקן מגודל הדרת פני איש כמאמרם ז"ל. צוארך כמגדל, ירמוז למקום גבוה כמו שפי' עליו רש"י ז"ל וכופל על הדוכן שהוא איצטבא גבוה ששם הלוי' עומדי' לשורר גם הכהנים עולים שמה לברך את העם, וגם המאמר הזה מחובר עם אשר למעלה כלומר ואז לא ידל עוד פתח השיר של ראש המשוררים העומד על הדוכן. צ. צו חסד וכו', יבואר ע"פ הכתוב בנחמי' (יא כג) כי מצות המלך עליה' ואמנה על המשוררי' דבר יום ביומו, ופי' רד"ק מצות המלך דריוש היתה לתת ארוחת למשוררים ואמנה על המשוררים כלומר ארוחה זו קיימת שלא היתה נפסקת מצות הלוים והמשוררים והשוערי', ופירושו מה שמצוה על ישראל לתת להם המעשרות עכ"ל, וזה שאמר הפייטן לישראל אחר שהי' דברו על הלוים והמשוררים אמר צו חסד כגומל הוא דריוש שגמל חסד עמהם כמדובר אף אתה צו עליהם חסד לתת להם ארוחתם הראוי ואז תשא ראשך עליך ככרמל כנאום החומל. ונשא, מוסב על ראשך עליך, ונשיאות הראש הוא הפך ההכנעה, כדכתיב ויכנע מדין ולא יספו לשאת ראשם (שופטים ח כח). כאמור חומל, הוא הקב"ה שאמר וחמלתי עליהם כאשר יחמול איש על בנו וגו' (מלאכי ג יז). כרמל, הוא ראש ההרים, כפירש"י.

ס. דאַן ווירד דער וואָהלגעאָרדנעטע פריעסטערכאָר ווידער הינייגעזעטצט ווערדען זאַמט דען זאַנגערן, אין דיינע בעזעטיגטע האַללע; ע. ווידער אונד שטיערע ווערדען זיא דאַרברינגען — וויא פֿאָרמאַלס דיא וויזען — דאַס ליעבליכֿע פּאַאַר — קאָניג אונד אָבערפּריעסטער — איין שאָנעס רעהפּאַאַר! פּ. דאַן זאָלל ער אימּמער ערטאָנען, דער מונד דעז געזאַנגעז, ניכט מעהר פֿערזיעגען דיא שטיממע דעז שאָן גרויזבאַרטיגען אויף דיינער טהורמהאָכֿ האַללענדען שטאַטטע*). צ. זייא נור פֿראָם אונד מילד, דאַן ווירסט דו ווידער, וויא עז דער גוטיגע פֿערהייסען, דיין האופט עמפּאָרהעבען האָך וויא כרמל.

דער

*) איינע האָהע שטעללע, וואָראויף דיא כהנים אונד לוים ביים פֿערריכֿטונג איהרעז דיענסטעז זו שטעהען פּפֿלעגטען.

קָלָם תְּמוּר אַשְׁמָתֵךְ · גְּנַאי זִכְרוֹנֵךְ שַׂמְתְּ ·
מַה יָּפִית וּמַה נָּעַמְתְּ:
רִיב לְטוֹב יוֹמָר · וּלְשִׁפְלוּת עֵמֶק יְזֻמָּר ·
זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר:
שִׁתֵּף בְּכָל מִשְׁמָר · כֻּלָּם צַדִּיקִים בְּמַאֲמָר ·
אָמַרְתִּי אֶעֱלֶה בְתָמָר:
תַּעַן דָּבָר טוֹב · שׁוּרָה אַחַת לְהָטוֹב · וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב:

ק. קלם, לקלס היית תמורת אשמתך שמת זכרונך לגנאי תחת אשר היית מאז יפה ונעי' מאד, ר. ריב לטוב וכו', מבוא' ע"פ נבואת הושע (ב ד) שאמר ריבו באמכם (בכנסי' שלכם) וגו' — ואחר שדבר קשות וייעד עליה' קלס וגנאי מן פסוק י"א ואילך שב לנחמם ואמר (בפסוק יז) ונתתי לה את כרמי' משם ואת עמק עכור (עומק הגלו' שהם עכורי' שם) לפתח תקוה וענתה שמה (תזמר ותשיר שמה, כפי' רמב"ע ורד"ק) כימי נעוריה וגו', וזה שייסד הפייטן במלות קצרות אחר שאמר למעלה קלס תמור אשמת וכו' חזר לנחמם ואמר ריב לטוב וכו', כלו' כבר קבלת עונש אשמתך בהיותך לקלס ולגנאי לכן ריב לטוב יומר. ולשפלות עמק, כנגד ואת עמק עכור. יזומר, כנגד וענתה שמה. זאת קומתך, זאת תבוא לך על שהיית עומד בקומה זקופה כתמר הזה ולא נתפתית. כן פי' רש"י ואני קרא והוא מיושב בלשון הפיוט. ש. שתף וכו', בעבור שיש שתוף והתאחדות בכל המשמרות, הסך מן חלק לבם עתה יאשמו (הושע י ב), וכלם צדיקי' במדו' הגוכו' לכן אמרתי וכו'. שתף, שם הפעל הוא. במאמר, במדה משובחת, תרגום של מדותיו (תהלי' קלג ב) אימרא, את ה' האמרת (דברים כו יז), לשון שבח והלול הוא, והפייטן שיתף שתי הכוונות יחד, ויסודו על הכתוב ועמך כלם צדיקים, וכתיב צדיק כתמר יפרח, וזה טעם אמרתי אעלה בתמר. ת. תען וכו', יפה הוא מבואר ע"פ פ' רש"י ז"ל וחכך כיין הטוב הזהרי בתשובותיך (שאתה תענה לשפתים אותך) שיהיו כיין הטוב. לאטוב, וה' האמירך (דברי' כו יח) ת"א חטבך, והוא ל' הגבהה וגדולה לדעת הראב"ע שם. ובכ"י גרס הדבר טוב, ולפ"ז יש לפרש תען מן ותען להם מרים (שמות טו כא), שהוא ל' הגבהת הקול בשיר, גם לאטוב ל' הגבהה הוא, ושירה כמשמעו, וטע' המאמר, תנגן ותשיר כי ה' דבר טוב עליך לכן בשורה אחת תגביה קולך והיינו שורת המשוררי', וזהו וחכך וכו' וכמו שפי' הראב"ע באמרו (שיר ז י), וחכך הם המשוררים.

ק. דער שטאַמם געגען האַסט דוא געדולדעט אָב דיינער אונטרייע, פּער־
געלטליך וואַהרר דיין אַנדענקען, אָ דוא, דיא דוא זאָ שאָן, זאָ ליעבליך וואַהרסט !
ה. „לייזט פּערוואַנדעלט כון אין הייטראַכט זיך, געזאַנג טאָנט אויז דע־
טהאָלע: טיעפּע ווידער, דאַרונג, וויל דוא שטאַנדהאַפט דולדעטעזט,
אונבעוועגליך בליעבזט, גלייך דעם פּאַלמבוים." ש. אייגטראַכט אערעזט אין
האַלען ליכפּטען, זמאַוטליך זינד זיא טוגענדהאַפט ; זאָ דענק' איך, עמפּאָרלו־
שטייגען וויא פּאַלמענוויפּפעל ! ת. „פּראָמאַלאָקקע, דיין ליעבער אַאַט גוטעז פאָן
דיר געטפּראָכען ! וואָס וואָננעגעוואַנג ערטאָנען ! דיין גויאוען זייא וויא עדלער וויין !"

שחורה ונאוה תשוקתו· לא מרוב חשוקתו· אני לדודי ועלי תשוקתו: מחפורים שור שפורים· הסתכל בך כופרים· לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים: בינה רצוי תורמים· בסוס עולם גורמים· נשכימה לכרמים: יתן קול צורח· הטובות והרעות הפרח· הדודאים נתנו ריח: דודי נח לי· המנחמי ומוחל לי· מי יתנך כאח לי: חזות כאז צבאך· זהר שכינת מוראך· אנהגך אביאך:

קרובך

שחורה וכו', חברו שלמה ברבי יהודה כמבואר בתחלת הפיוט. לא מרוב תשוקתו, כדכתיב לא מרבכם חשק ה' בכם (דברי' ז ז) ות"י לא מן בגלל דאתון גותנין .... אלהן דאתון שפיכי רוחא ועינוותנין וכו', וכן דרשו ר"א בנו של ר"י הגלילי (חולין פט), אמר הקב"ה חושק אני בכם שאפי' בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם אבל אומו' העולם אינן כן וכו', וזה שמסיים עוד אני לדודי כלומר בכל עת אני שלו ומוכנע לפניו בענוה לכן עלי תשוקתו, הוא משתוקק לי. מחפורים וכו', מחובר עם למעלה אחר שזכר המדה הטובה אשר לישראל שהם ממעטים עצמם בהשפעת הגדולה הפך מדת או"ה שהם מתגאים ואמר ולא עוד אלא שאלו בושים לפניך ואילו כופרים בך וכמו שדרש רבא על הא קרא (בעירובין כא) לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים, א"ת בכפרי' אלא בכופרים, בוא ואראך זרעו של עשו שהשפעת להם טובה וכופרי' בך, והפייטן חבר שני המאמרים לאחדים כי ענין א' לשניהם וזה שיסד מחפורים ר"ל מישראל שהם מבוישים, ל' בושה וחפרה (ירמיה טו ט), שור שפורים, הכנוי באו"ה שהם שפורים הפך שחורה אני, והם כופרים מהסתכל בך, כלומר אינם מודים לך שהטובה מאתך, וזהו לכה דודי וגו' ע"ד שדרש רבא. בינה, שם דבר הוא והטעם אנשי בינה. רצוי תורמים, ירימו להם תרומת רצוי מהאל ית', כענין שנאמר שפתי צדיק ידעון רצון (משלי י לב) ועיין עוד פירש"י במשלי ג' ל"ד. בסוס עולם, יסודי עולם. גורמים, הם גורמים שיתקיים העולם וכמ"ש חז"ל, לכן נשכימה לכרמי', ע"ד שאמר רבא בסוף המאמר הנזכר לעיל נשכימה לכרמים אלו בתי כנסיו' ובתי מדרשות. יותן וכו', מחובר עם שלמעלה, נשכימה לכרמים, שם יתנו את קולם קול חזק בתפלה. הטובות והרעות וכו', כמו שפירש"י (שיר ז יד) דודאי התאנים הטובות והרעות כלומר הצדיקים והפושעים שניהם נתנו ריח טוב. צורח, ענינו הגבהת הקול בצעקה כמו מר צורח שם גבור (צפני' א יד). דודי נוח לי, לשון נוח לתשחורת (אבות פ"ג). חזות וכו', גם אלה דברי כנ"י לבאיך ישראל יחזו כאז זוהר שכינת מוראך, והיינו שכינתך בבית המקדש הנקרא מורא ע"ש ומקדשי תיראו (ויקרא יט ל). וכל המאמר הזה מיוסד על נבואת ישעי' (ל כ) והיו עיניך רואות את מוריך שתרגם יונתן ויהון עיניך חזיין ית שכינתי בבית מקדשא, ולדעתי יהי' מורה כמו מורא ומוריך כמו מוראך וכן ומורה לא יעלה על ראשו (ש"א א יא) תרגם ומרות אנש, ועיין שם פי' רד"ק. אנהגך אביאך, אל

קְרוֹבֵךְ עַם דְּבֵקָנִי · וֶסֶת שִׁבְחֵךְ סִפְּקָנִי · שְׂמֹאלוֹ תַּחַת רֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי: אַחֲרִית לְטַהֵר שׁוּלַיִם · מַהֵר לְשַׁלֵּשׁ בִּכְפָלַיִם · הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלָיִם: צִיּוֹן רְשָׁפִים מְלָבַיִךְ · מִי זֹאת כְּלַבְּבֵךְ · שִׂימֵנוּ כַחוֹתָם עַל לִבֵּךְ: אוֹתוֹת רָאוּת מְרֻבִּים · דֶּרֶךְ לַעֲבוֹר מְסִבִּים · מַיִם

בית המקדש, כפירש"י. קרובך וכו', עם קרובך אני לכן דבקני בך כבנואת יחזקאל (יג יא) כי כאשר ידבק האזור על מתני איש כן הדבקתי אלי את כל בית ישראל. וסת שבחך, כמו וכל וסת טובה היתה בהן (בירושלמי דיומ' דף ל"א), שפרושו כל מדה טובה, והכונה ספקני במדות שאתה משתבח בהן ויקויים בי הייעוד הנזכר להיות לך לעם לשם ולתהלה ולתפארת. שמאלו תחת ראשי, לסמכני. וימינו תחבקני, להחזיק בי. אחרית לטהר שולים מהר וכו', אותו האחרית המעותד לטהר שולים כדכתיב וזרקתי עליכם מים טהורי' וטהרתם מכל טמאותיכם וגו' (יחזקאל לו כה), מהר לשלש וכו', ואמר ל' לטהר שולים הפך שאמר ירמי' טומאתה בשוליה (איכה א' ט'). לשלש בכפלים השבעתי אתכם וכו', מבואר ע"פ מאמרם במס' כתובות דף קי"א, אמר ר"י בר חנינא ג' שבועות הללו למה? (ג' פעמים כתיב השבעתי אתכם אם תעירו ואם תעוררו), א' שלא יעלו ישראל בחומה וכו', ורבי יהודה אמר אם תעירו ואם תעוררו כתיב. (ופירש"י אם תעירו ואם תעוררו הרי ב' שבועות בכל אחת), ור' זירא מיבעי לי' לכדר' לוי דאמר ו' שבועות הללו למה? ג' הני דאמרן ואינך שלא יגלו את הקץ ושלא ירחקו את הקץ ושלא יגלו הסוד לעכו"ם. עכ"ל המאמר, כשמע מיניה כי בכפל הלשון אם תעירו ואם תעוררו בכל אחת משלש שבועות שהשביע הקב"ה את ישראל, ועל זה יסד הפייטן מהר לשלש בכפלים השבעתי אתכם וכו', והכוונה אותו האחרית המעותד לטהר אותנו ימהר ויחיש בעבור שילוש הכפל שהשביע אותנו וא' מהם שלא נרחיק את הקץ. ציון הו' נקנון, כ"כ בדפוסים ישנים ובכתבי יד, ועניינו סמן ואות, כמו עה הציון הלז (מ"ב כג יז). רשפים מלוביך, רשפי אש שלהבותיך, ואמר מלוביך בכנוי הך' לנוכח האל ית' על שכתוב רשפי אש שלהבתיה (שיר ח ו), והוא נגזר מן לבת אש שהוא מפעלי ל"ה כמו שכתוב בשרשים שרש לב. כְּלִבַּבְתִּי כ"כ בשני כ"י ונגזר מן לבבתיני אחותי כלה (שיר ד ט) ועל זאת נקראו ישראל מלבבים לאל ית', וטעם המאמר מי זאת בכל העולם המלוינת בכיון רשפי אש שלהבתך כלבבך עמך ישראל שהם נשרפים על קדוש שמך? לכן שימני כחותם על לבך שאהיה דבוקה בך לעולם! מְסִבִּים, הרב ר' יוסף קמחי בספר הזכרון שלו תפס האומר מְסַבִּים, ואמר שהראוי מוּסַבִּים, כמנהג הפעול מבנין הפעיל בפעלי הכפל וכמו מוסבות שם (במדבר לב כח). עכ"ל. גלדעתי אין כאן תפיסה כלל כי מסובים הוא מבנין הכבד הדגוש אלא שבא בחסרון הכפל וכמו שנאמר מְסִבִּים מן ראש מְסִבָּי (תהלים קמ י) ומסביבי ירושלים (מלכים ב' כ"ג ה') כן נוכל לאמר מְסִבִּים, וכבר מצאנו בניו יְרַצּוּ דלים וידיו תשבנה אונו (איוב כ י), שתרגמו המתרגם, ירעעון, לשון רצוצה וכן פי' רש"י, הדלים ירצצו את בניו ונוכל לבנות ממנו כל הבנין, ועל ההיקש הזה נוכל לומר גם יְסַבּוּ וַיְסִבּוּ וּמְסִבִּים, ונראה שכן דעת ר' יונה הזכירו הרד"ק בשרש סבב. אותות וכו',

חוזר

רַבִּים: בִּיטָה עֲנִיָּה לְנַחֲמָה· תַּעֲרַת אֹם חוֹמָה· אֲנִי
חוֹמָה: וִיהוּדָה כֶּרֶם גְּפָנַי· רֶגֶל הַהֵיכָל לְפָנַי· כַּרְמִי
שֶׁלִּי לְפָנָי: אֶלֶף הַמָּגֵן מְגִנִּים· אֶדֶר שָׂרִים סְגָנִים·
הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים: מִסְרִיּוֹת מַסְרִיחַ רְדִידַי· נֵרְדְּ וֶרֶד יְדִידִי·

חוזר אל מעלה, שימני כחותם חכני לראו' אותם מרוצי' לעבור דרך מים רבים מסובים ומוקפי' בענני כבוד כמו מאז, כדכתיב, כימי לאתך וגו' (מיכ' ז טו), וכתיב והיתה מסלה וגו' (ישעי' יא יו). ביטה, הביטה, ל' הבטה אף שאיננו על עיקר שרשו, וכן דרך הפייטן להשתמש בל' הבט' על דרך פעלי עלומי הע', ביטה ע"מ שימה דמעתי (תהלי' נו ט), ובלשון עבר בט, ע"מ קם שב, עיין פי' רש"י בראשי' ל' כ"נ, וכנגד עני' סוערה לא נחמה (ישעי' כד יא) יסד הוא הביטה לנחם עני', ותבת ביעה מוסב על תערת אום חומה, ושעורו, לנחם העני', הביטה תערת וכו', ותערת לשון מסירה למיתה הוא מן תחת אשר הערה למות נפשו (ישעי' נג יב), שתרגם יונתן, חלף דמסר למותא נפשי', ובמו שתאמר מן אוה תאות לב, כן תאמר מן ערה תערת. אום חומה, אומה העומדת באמונתה וביראתה כחומה, כמו שפי' רש"י וראב"ע שיר א' ע'. והנה ברוב ספרי הדפוס הגירסא תערת אחות אם חומה ואולם בכל כתבי יד הגירסא תערת אום חומה, ובן נראה, כי כל בתי הפיוט נבנים מן שלש שלש אבנים. אני חומה, חזקה באהבת דודי ושומרת דתו, כפי' רש"י וראב"ע, וכן תרגם הארמי, אנא תקיפא בפתגמי אוריתא כשורא. ויהודה כרם גפני, מה שפי' המפרש, בלתי מתיישב על הלשון ועל הענינים, ומה שהביא לראי' שנקרא יהודה כרם, עש"ה, כי כרם ה' לצאות בית ישראל (ישעי' ה ז), הוא ראי' לסתור; ועוד, יהודה מאי בעי הכא? והנכון הוא שרמז על מה שברך יעקב את יהודה, אסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו (בראשי' מט יא), ותרגם אונקלוס, יסחר ישראל וגו', וכמו שפירש רש"י כוונתו שיסוב המלוכה אל יהודה והוא ישיב את ישראל לירושלים עירו ויבנה ההיכל וישבו שם סביבו ת"ח בספות למשפט. ועל זה יסד הפייטן, ויהודה כרם גפני וכו', כלומר, ויהודה הוא ירגל ויוליך כרם ה' צבאות בית ישראל אל ההיכל לפני ושם יהיה כרם שלי לפני, כלומר המנהיגים וסנהדרין שלי יחזרו להיות לפני. ומצאנו פרנסים ומנהיגים נקראים כרם במקרא, כדכתיב, ונתתי לה את כרמיה משם (הושע ב יז), ות"י, ואמני להיות פרנסהה מתמן, וכמו שפי' רש"י ז"ל והביא לו חברים, וגם הסנהדרין קרויים כרם, על שהם יושבים שורות ככרם, כדאיתא בשיר רבה, וכנגד כרמי שלי לא נטרתי (שיר א' ו' ע"ש פירש"י) אמר כרמי שלי לפני וכמו שפירשתי, וזהו שסמך אחריו אלף המגן וכו'. אלף המגן מגנים, מחובר עם שלמעלה הימנו, כרמי שלי יהי' לפני, והיינו, אדר שרים וכו', ויסד זה עש"ה, אלף המגן תלוי עליו (שיר ד ד), הרומז על המנהיגים ות"ח, כמו שפי' עליו רש"י ז"ל, וכתיב והחרש והמסגר אלף (מ"ב כד יו) וזהו אדר שרים סגני' היושבת בגנים, ובה"מ מכונה בשם גן, כדכתיב, יבוא דודי לגנו (שיר ד יז), ומתרגמינן, לבית מקדשא. אדר, הוא לבוש תפארת, שלובשים השרים והסגנים. היושבת, מוסב על אדר לכן הוא בא בל"י. מסריות, ממוקים מגואל, לשון באוש; ותבאש הארץ (שמות ח י) ת"א, וסריו על ארעא, באוש (עמוס ד י) ת"י, סרות. מסריח, לשון סרחון והוא פועל יוצא אל רדידי, שהוא הלעיף בלשון ישמעאל, ומרומז בו התורה והמצוות שהם עטרת ראשנו, כמו שפי' על נשאו את רדידי מעלי (שיר ה ז). נרד ורד ידידי, עש"ה נרדי נתן

בְּרַח דּוֹדִי: סיו וּדְמֵה לְךָ בְּטִיּוּלִים. אַמֵּן כְּאָז חֲיָלִים. לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים: מִשְׁקָל בְּמִשְׁקָל שָׁמִים. נִיחֹחַ מֹר סַמִּים. עַל הָרֵי בְשָׂמִים:

עַל הָרֵי בְשָׂמִים. סב וּדְמֵה לְךָ דוֹדִי. מַשְׁגִּיחַ וּמֵצִיץ מֵחַרַכֵּי בֵּית וַעֲדִי. קוּמִי לָךְ רַעְיָתִי דְּפוֹק לְעוֹדְדִי. כִּי דַלּוֹתִי מְאֹד מַמְתֶּנֶת מְעִידִי. יוֹשֶׁבֶת עֲגוּמָה וַעֲגוּנָה וְאֵין מוֹעֲדִי. וְאַתָּה יְיָ מָגֵן בַּעֲדִי:

אֶל גִּבְעַת הָעֲרָלוֹת. מוֹר וּלְבוֹנָה וַאֲהָלוֹת. הַבֵּט מִמַּעֲלוֹת.

ריחו (שיר ה יב), ורומז בו אל ריח הקטרת, כמו שפי׳ עליו הראב״ע; ושעור המאמר: ברח דודי מסריות מסריח רדידי, כלומר מארץ טמאה, המלכלכת עטרת ראשי, וכן תרגם המתרגם הדי קרא ברח דודי: ערוק לך רחמי מארעא הדא מסאבא וכו׳ — אל נרד ורד ידידי, וכדאיתא בפסיקתא רבתי, הביאו הילקוט וז״ל: ברח דודי, אמרה כנסת ישראל לפני הקב״ה, רבש״ע, ערוק מריח׳ בישא ואתא לך לריח׳ טבא על הרי בשמים! עכ״ל. ובשיר רבה אמרו, ברח דודי מן גלות שאנו בה מתלכלכין בעוונות, על הרי בשמים ואתא לך לריח טבא. ודמה לך .... משקל במשקל שמים וכו׳, שני המאמרים נחברים וכבה שעורם: ודמה לך בטיולים לצבי או לעופר האילים, ואמן כאז חילים משקל במשקל שמים וכו׳, והכי פירושו ודמה לך, בענין הטיולים שאמרת לטייל עמנו, כדאי׳ בילקוט על פסוק והתהלכתי בתוככם (ויקר׳ כו יב), עתיד הקב״ה לטייל בין הצדיקים וכו׳, דמה לך בענין הטיולים האלה לצבי, למהרו ולהחישו, ואמן, כמו מאז, ר״ל של כהני׳ אשר שמים משקל במשקל של ניחוח מור סמי׳ על הרי בשמים, ופירוש משקל במשקל מבואר בפירש״י שמו׳ ל׳ ל״ד, והרי בשמי׳ הוא הר המוריה ובית המקדש שיבנה במהרה בימינו, וכן תרגמו הארמי: ותעיל יתן על טורא דירושלם ותמן יסקון כהניא קדמך קטרת בוסמין; ולדעתו הרי בשמים ההרי׳ שמקטירים שם קטורת סמים, והם הררי ציון, כי שם צוה ה׳ את הברכה חיים עד העולם. אמן.

על הרי בשמים, הררי ציון, כמו שבארנו בסמוך. בית ועדי, בתי כנסיותי. דפוק, על דלתותי. לעודדי, להקימני בקריאה: קומי לך, רעיתי! לעודדי, מן יתום ואלמנה יעודד (תהלי׳ קמו ט), שהוא ל׳ התרוממות ומגזרת הן עד לאומים, שבארתי במאמר הבא בסמוך. כי דלותי מאוד, בגלות הזה, וממתנת ומיחלת על מעידי הוא המלך המשיח, שנאמר עליו, הן עד לאמי׳ נתתיו (ישעי׳ נה ד), ות״י: הוא רב לעממיא מניתיה, וכן פי׳ רש״י, עד, שר וגדול. יושבת עגומה, בעגמת נפש, מן עגמה נפשי לאביון (איוב ל כה), שפרושו דאבה. עגונה, אלמנה חיה; והוא ל׳ אסור וקשור, ככתוב בשרשים שרש עגה. ואין מועדי, ואין מאסף אותי בקרב מועדיך ואין לנו על מי להשען כ״א עליך ה׳ שאתה מגן בעדי.

אל גבעת וכו׳, שעור המאמר, הבט ממעל אל גבעת וכו׳, והוא מיוסד על הא דאיתא בילקוט, בפסוק עד שיפוח היום וז״ל, אל גבעת הלבונה, כשמל אברהם כל הערלות שמל, ועשה אותם גבעה בתוך ביתו, וקרא הקב״ה למלאכי השרת ואמר בואו ונבקר את החולה. אמרו לפניו, רבש״ע, מה אד׳ ותדעהו? אתה הולך למקו׳ דם ומקו׳ הטנופת!

כִּי מַכּוֹת נַחְלוֹת: קוּמָה הַקְדֵּמָה חוֹפֵשׂ עוֹלוֹת עֲלִילוֹת. טֶנֶף וּגְעִילוֹת. יְחַלֵּל קֹדֶשׁ מְעִילוֹת. נָא שְׁבוֹר זְרוֹעוֹ מִלְּהַעֲלוֹת תְּעָלוֹת. וְעִם קְהִלּוֹת בְּמַקְהֵלוֹת. לְהוֹדוֹת הַלֵּלוֹת:

עַל הָרֵי בָתֶר. עַל אַחַד הֶהָרִים. יֵרָאֶה לִבְחִירִים. גְּמוּל פֹּעַל הוֹרִים. דְּבִים נְמֵרִים. אֲרָיוֹת וַחֲזִירִים. פָּרִים אַבִּירִים. לְפַסֵּג גִּזְרֵי גְזָרִים. כִּיקַר כָּרִים. כָּלִים גְּמוּרִים. תֹּר וְגוֹזָל שְׁלֵמִים וְלֹא חֲסֵרִים. שְׁמוּרִים בְּלֵיל שִׁמּוּרִים. הַלֵּל גּוֹמְרִים. כְּעוֹבְרִים שָׁרִים זַמָּרִים. אָשִׁירָה לַיְיָ אוֹמְרִים:

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם

אמר להם, חייכם, ערב לי אותו דם ממור ולבונה? שנא' אלך לי אל הר המור. עכ"ל. ולזה כיון הפייטן, הבט משמי מעל אל גבעת הערלות הערבים לך ממור ולבונה ואהלות, כלומר, זכר לנו אותו הזכות. כי מכות נחלות, כי המכות קשים בחולי גדול, ל' מכה נחלה מאד (ירמי' יד יז). קומה קדמה, כדכתיב, קומה ה' קדמה פניו (תהלי' יז). חופש עולות, פועל בינוני הוא, ל' חפוש בש' שמאל, ויסודו על הכתוב יחפשו עולות (תהלי' סד ז), ועולות מן עול ואון, וטעם המאמר, קומה ה' קדמה פניו של חופש עולות ועלילות של טנף וגעילות לחלל קודש במעילות. קודש, ישראל נקראו קודש, כדכתיב, קדש ישראל לה' (ירמי' ב ג), וכתיב, ואחלל שרי קדש (ישעי' מג כח), ועל הרפואה והארוכה נופל ל' העלאה, כדכתיב, כי אעלה ארוכה לך (ירמי' ל יז), וטעם מלהעלות תעלות, שלא יעלה להם שום רפואה ואז עם קהלות יודו הללות במקהלות כראוי לברך את ההלל במפלת האויב, כדכתיב אך אלהים ימחץ ראש אויביו וגו', ואחריו, במקהלות ברכו אלהים (תהלים סח כז).

על הרי בתר, פסוק הוא בשיר ב' י"ז, ומתרגמינן: בטור מוריה ומן קדמת דנא קרב תמן (אברהם) ית קורבניה ופלג יתהון בשוה. וכן בשיר רבה דרשוהו על ברית בין הבתרים, וכן הפייטן יסד כל המאמר הזה על המחזה הנורא ההוא, וכמו שפירשוהו רז"ל. אחד ההרים, הר המוריה, כדכתיב, על אחד ההרים (בראשי' כב ב), יראה הש"י לבחירים, הם ישראל. גמול וכו', לתשלום גמול של פעל הורים, כלומר מעשה האבות. פועל, שם דבר הוא כמו פעולה. הורים, אבות, כמו גברו על ברכת הורי (שם מט כו), שת"א: ברכת אבהותי. דבים נמרים וכו', רומז לד' מלכיות כמבואר בפי' רש"י, ויותר הוא מבואר בת"י ובמדרש רבה. לפסג, לגזור אותן לגזרי גזרים; וינתר אותם בתוך (שם טו י), ת"י: ופסג יתהון לפסגין. כיקר כרים, כמיטב הצאן, כלים גמורים, כליון גמור, ויסודו על הכתוב, כיקר כרים כלו (תהלי' לז כ). תור וגוזל, אלו ישראל שנמשלו לבני יונה, כפי' רש"י, וכתיב, ואת הצפור לא בתר, רמז שיהיו ישראל קיימין לעולם, וצפור כולל תור וגוזל, כמו שפרשנו שם על מקומו. כעוברים וכו', כמו שאמרו זמרים כשעברו את הים, ואמרו אשירה לה'; או שירמוז על עוברין שבמעי אמן.

אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ: אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ: אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ: מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ: כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם הָרָגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם: רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ. מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ. יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל (גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:

בְּרַח דּוֹדִי עַד שֶׁתֶּחְפָּץ אַהֲבַת כְּלוּלֵנוּ. שׁוּב

ברח דודי וכו', בעבור שבכל צרת' לו צר, וכתיב עמו אנכי בצרה, ובשישראל בגלות גם הוא כביכול בגלות עמהם, וכמו שלמדו רז"ל מן ושב ה' אלהיך את שבותך

ברח בעשלייניגע, אָ געליעבטער, אונזערע ערלאָזונג, זאָ דאַס מאַך ליעבע צו אונז העגנט

לְרַחֵם כִּי כִלּוּנוּ מַלְכֵי יָוָן הָרְשָׁעָה שׁוֹבֵינוּ
תּוֹלָלֵינוּ· הָרוֹם וְקַעֲקַע בְּצָעָם מִתִּלֵּנוּ· הָקֵם
טוֹרֶךְ גַּנֵּן שְׁתִילֵנוּ· הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ:
בְּרַח דּוֹדִי עַד שֶׁיָּפוּחַ קֵץ מַחֲזֶה· חוּשׁ וְנָסוּ
הַצְּלָלִים מִזֶּה· יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ גָּבֹהַּ· יַשְׂכִּיל

(דברי׳ ל ג), והשיב לא נאמר אלא ושב, מלמד כביכול שהשכינה שרוי׳ עם ישראל בצרת גלותם, וכשנגאלין הכתיב גאולה לעצמו, שהוא ישוב עמהם, כדאי׳ במס׳ מגילה דף כ״ט א׳ ובשמות רבה פ׳ ט״ו ובתנחומא סוף פ׳ אחרי; לזאת אמר ברח דודי. ואף שהמדרשים האלה על אדני המדע יצוקים, והם לחכמי לב כזהב וככסף מזוקקים, אכן להמון הם גבוהי׳ ורמי׳ עד שחקי׳, וילאו הנשים והטף להבין כאלה סודות עמוקים, ואף כי הבוערים בעם, אשר אור שכלם אסור בזיקים, ישאגו ילהגו וילעגו למו בקול משחקי׳ ומלחקים; לכן בתרגומי האשכנזי הסבתי הענינים הדקים, ל הגלוי מהם והבאורים אשר גם דנקים. וכן אמרו ז״ל, לתרגם הנאות על אפנו; והדברים עתיקים. עד שתחפץ, כל עוד שתחפץ אהבת כלולינו, וכן פי׳ רש״י שיר ב׳ ז׳. אהבת כלולינו, כדכתיב, זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך (ירמי׳ ב ב). שובינו, ל׳ שבי. ותוללינו, מן ותוללינו שמחה (תהלים קלז ג), ופירשוהו ל׳ הללות האויבים, שהם מהוללים ומתעתעין ומשטים בנו, ויותר נראה שהוא כמו ושוללינו בש׳ ומתיקן על דרך ל׳ ארמי כמו תור מקום שור, תב במקום שב, ודומיהם, וכן ובהגיע תור (אסתר ב), נאוו לחייך בתורים (שיר א), ל׳ שורה הם ורבים כאלה. וקעקע בצתם, ושרש שרשיהן; עיין פי׳ רש״י בראשית ל״ב כ״ו, ואלל ותקע כף ירך יעקב. בצתם, מן היגאה גומא בלא בצה (איוב ח יא), כלומר שרשיו הנשרשים בתלנו הרם אותם מתוכו ושרש אחריהם. מתלנו, ממקומנו; ונבנת׳ עיר על תלה (ירמי׳ ל יח), ת״י: ותתבני קרתא דירושלם באתרה. הקם טורך, כותלי היכלך, כמו וטור סביב בהם (יחזקאל מו כג). שתילנו, בנינו, עש״ה, בניך כשתילי זיתים (תהלי׳ קכח). הנה זה וכו׳, בנינו כשיראו כבוד ית׳ ינגנו לאמר: הנה זה עומד אחר כתלנו! כי ירמזו אליו באצבע דוגמת שאמרו בהגלות כבודו על הים: זה אלי ואנוהו! וכמו שפי׳ רש״י, היו מראין אותו באצבע וכו׳.

ברח דודי עד שיפוח קץ מחזה, טרם שישלים הקץ המוגבל, חיש קודם הזמן ונסו הצללים צללי חשכת הגלות הזה. והפייטן חבר שני כתובים המדברים בענין הקץ, והם:

הענזט! ערבאַרמע דיך אונזער וויעדער, דען וויר זינד גאַנצליך זו גרונדע גע-ריכטעט. יענע טיראַננען האַבען אונז שקלאַפענפעסעלן אַנגעלעגט אונד אונז בע-ראַבט, זיא האַבען אונזער היילוגעז געביעט בעפלעקקט, האַבען זיך פעסט היניינגע-פפלאַנצט. אָ, רייסע זיא וויעדער אויס דער וואורצעל הערויז! — דאַן פיהרע דיינע בורג וויעדער אויף, דאַס אונזערע יוגענד דיינע הערליכקייט שויע אונד איין וואָננע-געפיהל אויזרופע: „ער איזט׳ז! איעהע דאָרט, הינטער אונזרער היילוגען מויער!״
בעשלייניגע, אָ געליעבטער, דיא ערלאָזונג, בעפאָר דאַז לעצטע ציעל הערבאַננאַהט! איילע, לאַס זיא הינשווינדען, דיא פינזטערן שאַטטען, לאַס עז זיין הויפט וויעדער הערבען

וְיוּכִּיחַ וְגוֹיִם רַבִּים יַזֶּה· חֲשׂוֹף זְרוֹעֲךָ קְרוֹא
כָזֶה· קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה:

בְּרַח דּוֹדִי וּדְמֵה לְךָ לִצְבִי· יִגַּל יִגַּשׁ קֵץ קִצְבִּי·
דַּלּוֹתִי מִשִּׁבְיִי· לַעֲטֶרֶת צְבִי· תְּעוּבִים תְּאֵבִים
הַר צְבִי· וְאֵין מֵבִיא וְנָבִיא· וְלֹא תִשְׁבִּי· מְשַׁוִּי
מְשִׁיבִי· רִיבָה רִיבִי· הָסֵר חוֹבִי וּכְאֵבִי· וְיֵרָא

על שיפוח היום ונסו הצללים (שיר ב יז), ואמרו בשיר רבה, ונסו הצללים, אלו צללי המלכיות, וכתיב ויפיח לקץ (חבקוק ב ג). קץ מחזה, קץ מוגבל, מחזה הוא קצה הגבול, כמו שפי' רש"י אצל ויכחם אל מחוז חפצם (תהלי' קז ל). ירום ונשא וגבה כמוה, ישראל, שהוא נבזה עכשיו, ירום ונשא וכו', כנבואת ישעי' (נב יג) הנה ישכיל עבדי (עבדי יעקב כפרש"י), ירום ונשא וגבה מאד .... כן יזה גוים רבים .... נבזה וחדל אישים .... בדעתו יצדיק צדיק וגו', וזה טעם ויוכח; ופירוש יזה, ידבר, כמו שת"י, ויהי יזה כמו ידה בחילוף הז' בד', ורבים כמוהו, וכן פירשו רש"י ז"ל, לידות את קרנות הגוים, וכמוהו למי נדה (במדבר יט ט) פירש"י למי הזיה. ועיין מה שבארתי בהבנת המקרא לחומש מודע לבינה. חשוף זרועך, הראה גבורתך כגבור שיהרוג בכח זרועו, והוא עפ"ה, חשף ה' את זרוע קדשו לעיני כל הגוים (ישעיה נב י). קרוא כזה קול דודי וכו', שעורו, חשוף זרוע קדשך וכל אחד יראה גבורתך ויקרא כזה, כמאמר הזה: קול דודי הנה זה!

ברח דודי, מן הגולה במהירות ודמה לך במרוצתך לצבי, הקל ברגליו. יגל, ל' גלוי, דוגמת תגל ערותך (ישעי' מז ג). יגש, יקרב. קץ קצבי, הקצוב, כלומר גלוי הקץ הקצוב יקרב וימהר אלינו קודם זמנו. דלותי וכו', להגביה אותי משבי אל עטרת צבי, כדכתי', ביום ההוא יהי' ה' צבאו' לעטר' צבי ולצפירת תפאר' לשאר עמו (ישעי' כח ה). תעובים, כ"ה בכ"י, והוא ל' תעובה ושקוץ. תאבים, לשון תאבתי לישועתך (תהלי' קיט), והר צבי הוא הר המוריה, כדכתי', בין ים להר צבי קדש (דניאל יא מה). ואין מביא, מלך ושופט המוציא והמביא (ש"ב ה ב). ולא תשבי, אליהו התשבי. משוי, מהנה כי, לשון הנאה, כמו ולא שוה לי (איו' לג כז); ככתוב בפרשי'. משיבי, משיב נפשי, כדכתי',

---

העבען, אהבגעשטאטלט אונד ערהאבען ווערדען, דאז זא מאנגע פערמאכטעטע פאלק, זאס עז ווירער אונטערריכטען, בעטטראכטען אונד באנדיגען מאכטיגע נאציאנען, צייג' איהם דיא דאנגערקראפט דיינעז מאכטיגען ארמז, דאס עז איהן געפיהלן זיינער וואננע אויזרופע: „דיא שטיממע מיינעז געליבטען! זיא איזט'ז!"

בעשלייניגע, אָ געליעבטער, מיינע ערלאָזונג! לאס זיא מיט שנעלליגקייט איינעז רעהעז הערבייאייללען. העב' אויז דער טיעפע מיך אינפור צור פראכטיגען קראנע! זיעהע, ענטווייהטע האבען יענען אנמוטהיגען בערג ערהאטט! וועדער רעגענט נאך פראפעט, נאך תשבי, ניעמאנדען האב' איך, דער מיך בעזאנפטיגע, דער מיך בערוהיגע. אָ, זא פיהרע דוא מיינע רעכטזאכע! ווענדע דאז איבעל אב אונד דיא קוואל, דאס עז מיינע פיינדע זעהען — אונד ערראטהען. פערמאהליך ווערד' איך

דאן

ויבוש אויבי · ואשיבה חורפי בניבי · זה דודי גואלי קרובי · רעי ואהובי · אל אלהי אבי:

בגלל אבות תושיע בנים · ותביא גאלה
לבני בניהם: ברוך אתה יי גאל ישראל:

אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך:

ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקנה הכל וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה · מלך עוזר ומושיע ומגן · ברוך אתה יי מגן אברהם:

אתה גבור לעולם אדני מחיה מתים אתה רב להושיע ·
משיב הרוח ומוריד הגשם:

מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים ומקים אמונתו לישני עפר מי כמוך בעל גבורות ומי דומה לך מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה · ונאמן אתה להחיות מתים · ברוך אתה יי מחיה המתים:

הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא .... והשיב לב אבות על בנים וגו' (בסוף מלאכי). אויבי, שונאי. ויראה ויבוש אויבי, כדכתיב, עד אשר יריב .... ותרא אויבתי ותכסה בושה (מיכה ז פ י). ואשיבה חורפי בניב שפתים שלא לאמר, זה דודי וכו', כלומר כנגד שהיו מקנטרים אותי לאמר: אנה הולך דודך? למה הניח אותך עזובה? וכאלה דברי חרופי', אשיב להם: זה דודי! וכו', כי עין בעין אראה בשוב ה' ציון במהרה בימינו אמן.

דאַן מיינען שפאָטטערן ערוויעדערן: „דיעז איזט מיין ליעבער, מיין ערלאָזער, מיין פערוואַנדטער, מיין טרויטער, מיין געליעבטער, מיינער פאָטער וואָהלטיגער גאָטט!

דער פאָטער האַבען היילפט דוא דען קינדערן, ברינגסט ערלאָזונג איהרען שפעֶטעסטען ענקעלן. געלאָבט זייזט דוא, עוויגער, דער ישראל ערלאָזט!

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. בָּרוּךְ אַ״י הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

קדושה לש״ץ בחזרת התפלה.

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר קו״ה קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ש׳ אָז בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ: קו״ה בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ לָךְ מָתַי תִּמְלוֹךְ בְּצִיּוֹן בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד תִּשְׁכּוֹן: תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ לְדוֹר וָדוֹר וּלְנֵצַח נְצָחִים: וְעֵינֵינוּ תִרְאֶינָה מַלְכוּתֶךָ כַּדָּבָר הָאָמוּר בְּשִׁירֵי עֻזֶּךָ עַל יְדֵי דָוִד מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ: קו״ה יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ש׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ. וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם השבת הזה ואת יום חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה. זְמַן חֵרוּתֵנוּ באהבה מִקְרָא־קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ. וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵטָה

לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה. זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחָנֵּנוּ. וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ:

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שַׁבָּת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ. וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

בקצת קהלות עולים הכהנים לדוכן וסדרו תמצא בסוף המחזור.

ש"ץ אֱ"וֵ אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות.
וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות:

הש"ץ חוזר התפלה בקול.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר
קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לִקְרוֹא אֶת־הַהַלֵּל:

קי״ג הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְיָ: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ: רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם יְיָ עַל־הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי כַּיְיָ אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת: הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: מְקִימִי מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן: לְהוֹשִׁיבִי עִם־נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אֵם־הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ:

קי״ד בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז: הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו: הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר: הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן: מַה־לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר: הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן: מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב: הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מָיִם חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם:

קט״ו לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל־חַסְדְּךָ עַל־אֲמִתֶּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם: וֵאלֹהֵינוּ בַשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ עָשָׂה: עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ:

אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ אַף־לָהֶם וְלֹא יְרִיחוּן: יְדֵיהֶם ׀ וְלֹא יְמִישׁוּן רַגְלֵיהֶם וְלֹא יְהַלֵּכוּ לֹא יֶהְגּוּ בִּגְרוֹנָם: כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם: יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: יִרְאֵי יְהוָה בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא:

יְיָ זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית אַהֲרֹן: יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְיָ הַקְּטַנִּים עִם־הַגְּדֹלִים: יֹסֵף יְיָ עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם: בְּרוּכִים אַתֶּם לַייָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַייָ וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם: לֹא־הַמֵּתִים יְהַלְלוּיָהּ וְלֹא כָּל־יֹרְדֵי דוּמָה: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

קטו אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע ׀ יְיָ אֶת־קוֹלִי תַּחֲנוּנָי: כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבְיָמַי אֶקְרָא: אֲפָפוּנִי ׀ חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁאוֹל מְצָאוּנִי צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא: וּבְשֵׁם־יְיָ אֶקְרָא אָנָּה יְיָ מַלְּטָה נַפְשִׁי: חַנּוּן יְיָ וְצַדִּיק וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם: שֹׁמֵר פְּתָאיִם* יְיָ דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי כִּי יְיָ גָּמַל עָלָיְכִי: כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת־עֵינִי מִן־דִּמְעָה אֶת־רַגְלִי מִדֶּחִי: אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד: אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב:

מָה־אָשִׁיב לַייָ כָּל־תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי: כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא: נְדָרַי לַייָ אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה־

---

*) פתאים, הא' נעלם והחירק נקראת תחת הי'. °) נגדה הד' רפה.

נָא לְכָל־עַמּוֹ: יָקָר בְּעֵינֵי יְיָ הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו: אָנָּה יְיָ כִּי־אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן־אֲמָתֶךָ פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי: לְךָ אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא: נְדָרַי לַייָ אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ: בְּחַצְרוֹת בֵּית יְיָ בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלָםִ הַלְלוּיָהּ:

פ׳ הַלְלוּ אֶת־יְיָ כָּל־גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ כָּל־הָאֻמִּים: כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת־יְיָ לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

קי״ח

פ׳ הוֹדוּ לַייָ כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ק׳ הודו

פ׳ יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ק׳ הודו

פ׳ יֹאמְרוּ נָא בֵית אַהֲרֹן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ק׳ הודו

פ׳ יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְיָ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ק׳ הודו

מִן־הַמֵּצַר קָרָאתִי יָּהּ עָנָנִי בַמֶּרְחַבְיָהּ: יְיָ לִי לֹא אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם: יְיָ לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי: טוֹב לַחֲסוֹת בַּייָ מִבְּטֹחַ בָּאָדָם: טוֹב לַחֲסוֹת בַּייָ מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים: כָּל־גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם: סַבּוּנִי גַם־סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם: סַבּוּנִי כִדְבוֹרִים דֹּעֲכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם: דָּחֹה דְחִיתַנִי לִנְפֹּל וַייָ עֲזָרָנִי: עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה: קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל: יְמִין יְיָ רוֹמֵמָה יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל: לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ: יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָּהּ וְלַמָּוֶת

לֹא נְתָנָנִי: פִּתְחוּ־לִי שַׁעֲרֵי־צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ: זֶה־הַשַּׁעַר לַיְיָ צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה: אודך אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה: אבן מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ: מאת זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ: זה

סחזן מכגן אנא והקהל עונה. · סחזן חוזר ומכגן אנא והקהל עונה.

אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא
אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא: אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא:

בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְיָ בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְיָ: ברוך אֵל · יְיָ וַיָּאֶר לָנוּ אִסְרוּ־חַג בַּעֲבֹתִים עַד קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: א׳ אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ: א׳

הוֹדוּ לַיְיָ כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: הודו

יְהַלְלוּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ (עַל) כָּל מַעֲשֶׂיךָ · וַחֲסִידֶיךָ צַדִּיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנֶךָ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ כִּי לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשִׁמְךָ נָאֶה לְזַמֵּר כִּי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר.
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

ק׳ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

סדר הוצאת ספר התורה·

בקצת קהלות אומרים:

(אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר: יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

אַב הָרַחֲמִים הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם:

כִּי בְךָ לְבַד בָּטָחְנוּ מֶלֶךְ אֵל רָם וְנִשָּׂא אֲדוֹן עוֹלָמִים:)

פותחים ארון הקודש ומוציאים ס״ת ואומרים:

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְיָ מִירוּשָׁלָיִם:

בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ:

תפלה משערי ציון לאמר בשעת הוצאת ס״ת.

יְהֹוָה יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: ג״פ

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבִּי לְטוֹבָה וְהָפֵק רְצוֹנִי וְתֵן שְׁאֵלָתִי לִי עַבְדְּךָ פ׳ בר פלונית אֲמָתֶךָ וְזַכֵּנִי (ואת אשתי ובני ובנותי) לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם · וּמַלְּטֵנִי מִיֵּצֶר הָרָע · וְתֵן חֶלְקֵנוּ

בְּתוֹרָתֶךָ· וְזַכֵּנוּ כְּדֵי שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָתְךָ עָלֵינוּ· וְהוֹפַע עָלֵינוּ רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה וְיִתְקַיֵּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ· רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה· רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה· רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ: וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁאֶזְכֶּה לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעֵינֶיךָ· וְלָלֶכֶת בְּדַרְכֵי יְשָׁרִים לְפָנֶיךָ· וְקַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· כְּדֵי שֶׁנִּזְכֶּה לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא· וְתִשְׁמְרֵנוּ מִמַּעֲשִׂים רָעִים· וּמִשָּׁעוֹת רָעוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת לָבֹא לָעוֹלָם· וְהַבּוֹטֵחַ בַּייָ חֶסֶד יְסוֹבְבֶנְהוּ אָמֵן:

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי.

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ: ג״פ.

דיא ווייבער זאַגען דיעזעז רבונו של עולם·

הערר דעז וועלטאַללז! ערפֿיללע מיינע הערצענזווינשע צום גוטען, וויללפֿאַהרע מיר אונד געוואָהרע מיינע ביטטע, מיר, דיינער מאַגד[1] N. N. טאָכטער[2] N. N. דיינער מאַגד, פֿערלייהע פֿאָהיגקייט מיר, מיינעם מאַננע, מיינען זאָהנען אונד טאָכטערן, דיינען וויללען מיט אויפֿריכטיגען הערצען צו טהון, אונד בעפֿרייע מיך פֿאָן לאַסטערהאַפֿטען בעגיערדען! לאַס דיינע לעהרע אונזער אַנטהייל זיין; מאַכע אונז צור אויפֿנאַהמע דיינער שכינה עמפֿאָנגליך; בעשטראַהלע אונז מיט דעם גייסט דער ווייזהייט אונד איינזיכט; דאַס אַן אונז ערפֿיללט ווערדע יענע פֿערהייסונג: „אונד עז ווירד אויף איהם רוהען דער גייסט גאָטטעז, דער גייסט דער ווייזהייט אונד איינזיכט, דער גייסט דעז ראַטהעז אונד דער שטאַרקע, דער גייסט דער ערקענטניס אונד פֿורכט גאָטטעז“. זאָ זייא עז אויך דיין וויללע, עוויגער, אונזער גאָטט אונד אונזערער פֿאָטער, אונז פֿאָהיגקייט צו פֿערלייהען, דיר וואָהלגעפֿאַלליגע האַנדלונגען אויסצואיבען, אונד דען וועג דער טוגענד צו וואַנדעלן! הייליגע אונז דורך דיינע געבאָטע, דאַמיט אונז יענעז גליקזעליגע לאַנגע לעבען, דאַז לעבען דער קינפֿטיגען וועלט, צו טהייל ווערדע. בעוואַהרע אונז פֿאָר איבעלטהאַטען אונד פֿאָר אונגליקקליכען געשיק-קען, דיא אונזערן ערדבאָדען צו ווייזען טרעפֿפֿען! ווער גאָטט פֿערטרויט, דען אומגיבט גנאַדע אָמן אונד אָמן.

יהיו לרצון· וואָהל מאָגען דיר געפֿאַללען דיא רעדען מיינעז מונדעז, דיא געדאַנקען מיינעז הערצענז דיר, עוויגער, מיין האָרט אונד ערלאָזער! אָמן סלה.

היערויף ווירד ואני תפלתי דרייא מאַל געזאַגט.

אמר רבי שמעון כד מפקין ספר תורה בצבורא למקרי ביה מפתחי תרעי דשמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואבעי ליה לבר נש למימר הכי:

בְּרִיךְ שְׁמֵהּ דְּמָרֵא עָלְמָא בְּרִיךְ כִּתְרָךְ וְאַתְרָךְ· יְהֵא רְעוּתָךְ עִם עַמָּךְ

---

[1]) היער נעננט מאַן זיינען אייגענען נאַמען. [2]) היער דען נאַמען זיינער מוטטער.

יִשְׂרָאֵל לְעָלַם. וּפוּרְקַן יְמִינָךְ אַחֲזֵי לְעַמָּךְ בְּבֵית מַקְדְּשָׁךְ וּלְאַמְטוּיֵי לָנָא מְטוּב נְהוֹרָךְ וּלְקַבֵּל צְלוֹתָנָא בְּרַחֲמִין. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתוֹרִיךְ לָן חַיִּין בְּטִבוּתָא. וְלֶהֱוֵא אֲנָא פְּקִידָא בְּגוֹ צַדִּיקַיָּא: לְמִרְחַם עָלַי וּלְמִנְטַר יָתִי וְיָת כָּל דִּי לִי וְדִי לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. אַנְתְּ הוּא זָן לְכֹלָּא וּמְפַרְנֵס לְכֹלָּא. אַנְתְּ הוּא שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא. אַנְתְּ הוּא דְּשַׁלִּיט עַל מַלְכַיָּא וּמַלְכוּתָא דִּילָךְ הִיא. אֲנָא עַבְדָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּסָגִידְנָא קַמֵּהּ וּמִקַּמָּא דִּיקַר אוֹרַיְתֵהּ בְּכָל עִדָּן וְעִדָּן. לָא עַל אֱנָשׁ רָחִיצְנָא. וְלָא עַל בַּר אֱלָהִין סָמִיכְנָא. אֶלָּא בֶּאֱלָהָא דִשְׁמַיָּא. דְּהוּא אֱלָהָא קְשׁוֹט. וְאוֹרַיְתֵהּ קְשׁוֹט. וּנְבִיאוֹהִי קְשׁוֹט. וּמַסְגֵּא לְמֶעְבַּד טַבְוָן וּקְשׁוֹט. בֵּהּ אֲנָא רָחִיץ. וְלִשְׁמֵהּ קַדִּישָׁא יַקִּירָא אֲנָא אֵמַר תּוּשְׁבְּחָן. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתִפְתַּח לִבִּי בְּאוֹרַיְתָא וְתַשְׁלִים מִשְׁאֲלִין דְּלִבִּי. וְלִבָּא דְכָל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. לְטַב וּלְחַיִּין וְלִשְׁלָם:

(החזן אומר בקול רם) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

אֶחָד אֱלֹהֵינוּ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ קָדוֹשׁ (וְנוֹרָא) שְׁמוֹ:

המוליא ס"ת נוטלו ביד ימינו וש"ץ מקבלו בב' ידיו ומחזירו לימין ועומד לפני ההיכל ואומ' בקול

הש"ץ לוקח ס"ת ואומר גַּדְּלוּ לַייָ אִתִּי. וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:

והקהל עונים

לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

מגבי' הספר בידו למעלה והולך עם הס"ת ופונה דרך ימינו ועולה עמו למגדל שקורין אסן, וכל מי שס"ת עובר לפניו חייב לעמוד מפניו ולחבקו בשתי ידיו אם אפשר לו ולנשקו בפה מלא, כזדמן לו רוק בפיו ירוק תחלה בהפוך פניו אל הצד ואח"כ ינשק, ולא ינשק ואח"כ ירוק. (וצריך להשגיח על הילדי' הקטנים כשבאים לנשק הס"ת שלא יהיו מלוכלכים בצואת הסוטם ורירי הפה אלא ינקו אותם תחלה יפה שלא יהי' עונש למביאיהם.) וכל הפוגע בס"ת צריך ללותו עד הבימה, ובדרך הליכתו אומרים:

עַל הַכֹּל יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא: שְׁמוֹ שֶׁל־מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בָּעוֹלָמוֹת שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא: כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכִרְצוֹן כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל: צוּר הָעוֹלָמִים אֲדוֹן כָּל הַבְּרִיּוֹת אֱלוֹהַּ כָּל הַנְּפָשׁוֹת: הַיּוֹשֵׁב בְּמֶרְחֲבֵי מָרוֹם הַשּׁוֹכֵן בִּשְׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם: קְדֻשָּׁתוֹ עַל הַחַיּוֹת וּקְדֻשָּׁתוֹ עַל כִּסֵּא הַכָּבוֹד: וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ

שְׁמֵהּ בָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְעֵינֵי כָּל־חָי: וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁיר חָדָשׁ כַּכָּתוּב: שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו: וְנִרְאֵהוּ עַיִן בְּעַיִן בְּשׁוּבוֹ אֶל נָוֵהוּ כַּכָּתוּב: כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן: וְנֶאֱמַר וְנִגְלָה כְּבוֹד יְיָ וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִּי יְיָ דִּבֵּר:

בדרך הליכתו אומרים אב הרחמים.

אַב הָרַחֲמִים הוּא יְרַחֵם עַם עֲמוּסִים וְיִזְכּוֹר בְּרִית אֵתָנִים וְיַצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ מִן הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת וְיִגְעַר בְּיֵצֶר הָרַע מִן הַנְּשׂוּאִים וְיָחוֹן אוֹתָנוּ לִפְלֵטַת עוֹלָמִים וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּמִדָּה טוֹבָה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים:

כהגיע הש"ץ על הבימה מניח הס"ת על השולחן ופותח ואומר:

וְיַעֲזוֹר וְיָגֵן וְיוֹשִׁיעַ לְכֹל הַחוֹסִים בּוֹ וְנֹאמַר אָמֵן: הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה כֹּהֵן קְרָב. יַעֲמוֹד (פלוני בר פלוני הכהן): בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ: תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְיָ נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב מִצְוַת יְיָ בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם: הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְיָ צְרוּפָה מָגֵן הוּא לְכֹל הַחוֹסִים בּוֹ:

קהל וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

העול' לתור' יאחז בשתי ידיו ביריעו' התור' ע"י מפה של ס"ת, וקוד' הברכ' פותח הספר ורוא' הפסוק שצרי' להתחיל בו וינשק הס"ת ויאמר בלחש עץ חיים היא למחזיקים בה. והופך פניו לצד שמאל ומברך בקול בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

והעם עונים בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד: וחוזר המברך ב"י ה"ל ו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן־לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

וכשמתחיל הקורא לקרו' בתור' יסיר ידו השמאלית מהס"ת וישאר יד ימינו לבדה אוחזת בס"ת כל זמן הקריא', וגם הוא יקרא בלחש עם הקורא מלה במלה. ואחר הקריאה גולל ומברך.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן־לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

גרסינן בפ"ק דברכות, ועוזבי ה' יכלו, זה המניח ס"ת כשהיא פתוחה ויוצא, אבל בין גברא לגברא מותר לצאת ע"י דוחק ואונס, אבל בלאו הכי אין לצאת. וקוראי' בס"ת א' ויקרא משה בפ' בא, ומתחלק לה' גברי ובשבת מתחלק לז'.

ויקרא משה לכל־זקני ישראל ויאמר אלהם משכו וקחו לכם צאן למשפחתיכם ושחטו הפסח: ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר־בסף והגעתם אל־המשקוף ואל־שתי המזוזת מן־הדם אשר בסף ואתם לא תצאו איש מפתח־ביתו עד־בקר: ועבר יהוה לנגף את־מצרים וראה את־הדם על־המשקוף ועל שתי המזוזת ופסח יהוה על־הפתח ולא יתן המשחית לבא אל־בתיכם לנגף: ושמרתם את־הדבר הזה לחק־לך ולבניך עד־עולם: לוי והיה כי־תבאו אל־הארץ אשר יתן יהוה לכם כאשר דבר ושמרתם את־העבדה הזאת: והיה כי־יאמרו אליכם בניכם מה העבדה הזאת לכם: ואמרתם זבח־פסח הוא ליהוה אשר פסח על־בתי בני־ישראל במצרים בנגפו את־מצרים ואת־בתינו הציל ויקד העם וישתחוו: וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה יהוה את־משה ואהרן כן עשו: ס ישראל. ויהי בחצי הלילה ויהוה הכה כל־בכור בארץ מצרים מבכר פרעה הישב על־כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור וכל בכור בהמה: ויקם פרעה לילה הוא וכל־עבדיו וכל־מצרים ותהי צעקה גדלה במצרים כי־אין בית אשר אין־שם מת: ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם־אתם גם־בני ישראל ולכו עבדו את־יהוה כדברכם: גם־צאנכם גם־בקרכם קחו כאשר דברתם ולכו וברכתם

גַּם־אֹתִי׃ (בשבת ד.) וַתֶּחֱזַק מִצְרַיִם עַל־הָעָם לְמַהֵר
לְשַׁלְּחָם מִן־הָאָרֶץ כִּי אָמְרוּ כֻּלָּנוּ מֵתִים׃ וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת־
בְּצֵקוֹ טֶרֶם יֶחְמָץ מִשְׁאֲרֹתָם צְרֻרֹת בְּשִׂמְלֹתָם עַל־
שִׁכְמָם׃ וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כִּדְבַר מֹשֶׁה וַיִּשְׁאֲלוּ מִמִּצְרַיִם
כְּלֵי־כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּשְׂמָלֹת׃ וַיהוָה נָתַן אֶת־חֵן הָעָם
בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וַיַּשְׁאִלוּם וַיְנַצְּלוּ אֶת־מִצְרָיִם׃ פ ד (ובשבת ה).
וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס סֻכֹּתָה כְּשֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלִי
הַגְּבָרִים לְבַד מִטָּף׃ וְגַם־עֵרֶב רַב עָלָה אִתָּם וְצֹאן וּבָקָר
מִקְנֶה כָּבֵד מְאֹד׃ וַיֹּאפוּ אֶת־הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ
מִמִּצְרַיִם עֻגֹת מַצּוֹת כִּי לֹא חָמֵץ כִּי־גֹרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא
יָכְלוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ וְגַם־צֵדָה לֹא־עָשׂוּ לָהֶם׃ וּמוֹשַׁב בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרָיִם שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת
שָׁנָה׃ וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיְהִי
בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יָצְאוּ כָּל־צִבְאוֹת יְהוָה מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
לֵיל שִׁמֻּרִים הוּא לַיהוָה לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
הוּא־הַלַּיְלָה הַזֶּה לַיהוָה שִׁמֻּרִים לְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְדֹרֹתָם׃ פ ה (ובשבת ו).

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן זֹאת חֻקַּת הַפָּסַח כָּל־בֶּן־
נֵכָר לֹא־יֹאכַל בּוֹ׃ וְכָל־עֶבֶד אִישׁ מִקְנַת־כָּסֶף וּמַלְתָּה
אֹתוֹ אָז יֹאכַל בּוֹ׃ תּוֹשָׁב וְשָׂכִיר לֹא־יֹאכַל בּוֹ׃ בְּבַיִת אֶחָד
יֵאָכֵל לֹא־תוֹצִיא מִן־הַבַּיִת מִן־הַבָּשָׂר חוּצָה וְעֶצֶם לֹא
תִשְׁבְּרוּ־בוֹ׃ כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ אֹתוֹ׃ (בשבת ז.) וְכִי־
יָגוּר אִתְּךָ גֵּר וְעָשָׂה פֶסַח לַיהוָה הִמּוֹל לוֹ כָל־זָכָר וְאָז יִקְרַב
לַעֲשֹׂתוֹ וְהָיָה כְּאֶזְרַח הָאָרֶץ וְכָל־עָרֵל לֹא־יֹאכַל בּוֹ׃ תּוֹרָה

אַחַת יִהְיֶה לָאֶזְרָח וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם: וַיַּעֲשׂוּ כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָֹה אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן כֵּן עָשׂוּ: ס וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצִיא יְהוָֹה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־צִבְאֹתָם: פ

מניחים ס"ת ב' אצל הראשון ואומרים חצי קדיש על שניהם, ומגביהים וגוללים ס"ת שקראו בו, ופותחים ס"ת ב' וקוראים בו למפטיר בפ' פינחס.

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח לַיהוָֹה: וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חָג שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל: בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עֹלָה לַיהוָֹה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל תַּעֲשׂוּ: עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים: וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֵלֶּה: כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָֹה עַל־עוֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ: וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

מי שברך. ומגביהים וגוללים. כשמגביהים הס"ת מראים נגד הכתב של ס"ת ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

קודם קריאת ההפטרה, אחר שגמר הגולל, יברך המפטיר ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר

בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק׃

ביהושע סי׳ ג׳.

וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם הִתְקַדָּשׁוּ כִּי מָחָר יַעֲשֶׂה יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם נִפְלָאוֹת׃ וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר שְׂאוּ אֶת־אֲרוֹן הַבְּרִית וְעִבְרוּ לִפְנֵי הָעָם וַיִּשְׂאוּ אֶת־אֲרוֹן הַבְּרִית וַיֵּלְכוּ לִפְנֵי הָעָם׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם הַזֶּה אָחֵל גַּדֶּלְךָ בְּעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּן כִּי כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם־משֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ׃

כאן מתחילים בפפ"ד והרבה קהלות, ביהושע סי׳ ה׳.

ב בָּעֵת הַהִיא אָמַר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ עֲשֵׂה לְךָ חַרְבוֹת צֻרִים וְשׁוּב מֹל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שֵׁנִית׃ ג וַיַּעַשׂ־לוֹ יְהוֹשֻׁעַ חַרְבוֹת צֻרִים וַיָּמָל

ב. חרבות, הח׳ בגעיא והב׳ רפ׳ בס"מ וכ"י, ובעדות יהב"י שהזכרתי בהקדמה מאור עינים (שמות כ"א כ"ב), והאחרים בעל מ"ש, אשר העתקתי בשום שכל אצל תדשא הארץ (בראשי׳ א׳ יא). צרים, כלהון ח"ו, מס"ק במדבר כ"ג ט׳, וכלכון ע"י. חרבות צורים, ת"י אזמלין חריפין; וא"כ צורים תאר לחרבות, וזה שלא כמנהג הלשון; לכן הנכון, שהוא שם זולתי תאר וטעמו חרבות בעלי חדודים. מל, ס"ו. שנית, לפי הנחת פסקי הטעמים תבת שנית מוסב על ושוב, ושעורו: שוב שנית למול את ישראל הצריכים להמול; כי כבר מלו בליל יציאתם ממצרים קהל גדול יחד, ועכשו מלו הילודים במדבר בדרך, כמו שהכתוב מספר והולך. ומפני מה לא מלו הילודים במדבר? אמרו רז"ל כי מ׳ שנה שהיו ישראל במדבר לא נשבה להם רוח צפונית וכו׳, כמו שהאריך הרב רד"ק לבאר הענין הזה, עיין עליו. וי"מ, שלכך לא נמולו במדבר, בעבור שלא ידעו עת חניתם ונסיעתם, כי ע"פ ה׳ יחנו ועל פי ה׳ יסעו, ואולי בפתע פתאום יבוא הציווי שיסעו ויסתכן הנמול. ג. אל גבעת, כמו בגבעת, ונקראת הגבעה בזה השם מפני

ב. אום דיעזעלבע צייט שפראַך דער עוויגע צו יהושע: שאַפפע דיר שאַרפע מעססער אַן אונד ניםם אַבערמאַהלז דיא בעשניידונג אונטער דען קינדערן ישראל׳ז פאָר!
ג. יהושע שאַפפטע זיך שאַרפע מעססער אַן אונד בעשניטט דיא קינדער ישראל׳ז בייא דעם הינגעל

אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּבְעַת הָעֲרָלוֹת׃ וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־מָל יְהוֹשֻׁעַ כָּל־הָעָם הַיֹּצֵא מִמִּצְרַיִם הַזְּכָרִים כֹּל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה מֵתוּ בַמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם׃ כִּי־מֻלִים הָיוּ כָּל־הָעָם הַיֹּצְאִים וְכָל־הָעָם הַיִּלֹּדִים בַּמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם לֹא־מָלוּ׃ כִּי אַרְבָּעִים שָׁנָה הָלְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר עַד־תֹּם כָּל־הַגּוֹי אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים מִמִּצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם לְבִלְתִּי הַרְאוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבוֹתָם לָתֶת לָנוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃ וְאֶת־בְּנֵיהֶם הֵקִים

תחתם

זה הפועל שנעשה שם. ד. וזה הדבר וגו', טעמו וזה דבר מילת יהושע, כלומר כך היה הענין הזה. ה. מלים, א"ו ומ"י. הילדים, ג', ב' חסרים וא' מלא, וסמן: וכל העם הילדי', הילדי' לו בירושלי' (ש"ב ה יד), על הבנים ועל הבנות הילודים (ירמי' ט"ז ג'), בתרא מלא. כן הגירסא במסרת כתב יד מסכמת עם מגיהות ס"מ, ובדפוס נשתבש. ז. הקים תחתם, הקים ה'

היגעל ערלות. ד. דיעזע בעשניידונג יהושע'ס האט אייגענטליך פאָלגענדע בעוואנדניס: זעממטליכעס פאָלק, דאס אויס מצרים צאָג, מעננליכען געשלעכטס, נעמליך אללע קריעגסמעננער, שטארבען אין דער וויסטע אויף דער רייזע אויס מצרים. ה. דיעזעס אויסציעהענדע פאָלק וואר זעממטליך בעשניטטען! נור דער טהייל דעס פאָלקס, וועלכער אין דער וויסטע אויף דער רייזע אויס מצרים ערצייגט וואָרדען, וואר אונבעשניטטען — ו. דען פירציג יאהרע וואנדעלטען דיא קינדער ישראל'ס אין דער וויסטע, ביס דאס געשלעכט דער קריעגסמעננער, דאס אויס מצרים געצאָגען, גענצליך אויפגעריעבען וואר — ווייל זיא דער שטיממע דעס עוויגען ניכט געהאָרכט אונד ער איהנען דאהער געשוואָרען, זיא דאס לאנד ניכט זעהען צו לאססען, וועלכעס אונס איינצוגעבען ער איהרען פֿאָר־עלטערן צוגעשוואָרען האטטע, איין לאנד, וואָרין מילך אונד האָניג פֿליעסט — ז. אן איהרער שטעללע האטטע ער (דער עוויגע) איהרע קינדער ערהאלטען.

אונטער

תַּחְתָּם אֹתָם מָל יְהוֹשֻׁעַ כִּי־עֲרֵלִים הָיוּ כִּי
ח לֹא־מָלוּ אוֹתָם בַּדָּרֶךְ׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־תַּמּוּ כָל־
הַגּוֹי לְהִמּוֹל וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם בַּמַּחֲנֶה עַד
ט חֲיוֹתָם׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם גַּלּוֹתִי
אֶת־חֶרְפַּת מִצְרַיִם מֵעֲלֵיכֶם וַיִּקְרָא שֵׁם

תחתם לרשת הארץ, ואותם הם, אשר מל יהושע. אתם מל יהושע, אד מן ו׳ חסרים בספרא כמו שנמשר עליו, אבן מה שמסיים והוריש ה׳ מלפניכם, הוא טעות הסופר וכ״ל והוריש אתם מלפניכם, וכ״ה בכ״י. כי מלו אותם בדרך, ב׳ בדרך ב׳ ספגא, וע״ד זה תרגמתי. ח. החתם, במקומם. עַד, במרכא ובלא מקף, והוא אד מן י״א בטעם מאריך ונמסרו בבראשית ל״א י״ז. ועיין מה שכתבתי שם בשום שכל. עד חיותם, עד דאתסיאו, לשון רפואה, כמו ויצרחו על השחין ויחי (ישעי׳ ל״ח). והנה נתעכבו שם עד שנתרפאו, וזה ממה שיורה שאין ראוי לנמול שיעתק ממקומו עד חיות המכה. ט. גלותי, הסירותי, ושרשו גלל לשון גלגל. חרפת מצרים, לדעת רד״ק יפה טעמו: אותו הדבר שהוא חרפה למצרים, והיינו הערלה, גם לכם היה לחרפה, שאתם ערלים כמוהם ועתה גלותי אותה מעליכם. ולא ידעתי מדוע תקרא הערלה חרפת מצרים ביחיד, והלא היא חרפת כל עם כנען וחרפת כל הגוים? ולדעת רש״י יפה׳ טעם חרפת מצרים, מה שהמצרים מחרפים אתכם באמרם: ראו כי רעה נגד פניכם וכו׳. ולכל הפירושים לא יתיישב בטוב לשון גלותי, כי לא מצאנו הלשון הזה כ״א בדבר שיש לו כבדות, כמו ויגל את האבן מעל פי הבאר (בראשית כט), גללו את האבן (שם), גולו אבנים גדולות (יהושע י יח); ולכן לא יפול בטוב על החרפה, שאין כחה אלא בפה, לפי פי׳ רש״י ז״ל. והאמת, שהיו המצרים מקנטרים ומחרפים את ישראל להיות בהם ערלים, והיו אומרים להם: שקר אתם דוברים, באמרכם נלכה לרשת את ארץ אבותינו, וערלתכם תענה נגד פניכם כי שקר בפיכם, שהרי אין אתם הולכים לרשת את הארץ, כ״א בכח יעוד השם ית׳ לאביכם הזקן לתת לו ולזרעו אחריו את ארץ כנען, והרי היעוד ההוא לא הי׳ כ״א בתנאי ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחריך לדורותם, כמבואר בפרשת לך לך (בראשית י״ז); ואתם כבר הפרתם בריתו, שהרי ערלים אתם, לכן אין ממש בכל דבריכם ואינם כ״א דברי עזות, לענות סרה בכל העולה על רוחכם. בדברים כאלה היו מחרפים המצרים את ישראל; והנה היתה הערלה סבת חרפתם ובסור הסבה יסור המסובב. וידענו כי טעם מלת אֶת עצם הדבר, כמו שכתב הראב״ע בריש פ׳ בראשית, וזה טעם היום גלותי את חרפת מצרים, כלומר עצם החרפה

אונטער דיזען נאהם יהושע דיא בעשניידונג פאָר; דען עז וואָרען אונבעשניט־טענע, דיא מאַן דער רייזע האַלבען ניכט האַטטע בעשניידען קאָננען. ח אַלז נון דאז וועלק דער בעשניידונג בייא זאַממטליכען געשלעכט פאָללבראַכט וואַר, דאַ בליעב עז רוהיג איַן לאַגער, ביז עז גענאַז. ט. האַדראַן שפראַך דער עוויגע צו יהושע: נון האַב׳ איך איך פאָן טאַגראַפאָללען פאָרוואורף מצרים׳ז בעפרייט! דאַהער נאַננטע מאַן יענען אָרט גלגל (אַבוואַלצונג, בעפרייאונג) ביז

הַמָּקוֹם הַהוּא גִּלְגָּל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַיַּחֲנוּ י בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּגִּלְגָּל וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב בְּעַרְבוֹת יְרִיחוֹ׃ וַיֹּאכְלוּ מֵעֲבוּר הָאָרֶץ מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח יא מַצּוֹת וְקָלוּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַיִּשְׁבֹּת הַמָּן יב מִמָּחֳרָת בְּאָכְלָם מֵעֲבוּר הָאָרֶץ וְלֹא־הָיָה עוֹד

לבני

הסירותי מכם חרפת הערלה, ואמנם נופל לשון גלגל על הערלה, כי לשון ערלה הוא לשון כבדות, ומצאנו בכמה מקומות במקרא שיש שמש בלשון ערלה במקום לשון כבדות, ומשה אדוננו אמר כי כבד פה אנכי (שמות ד י) ובמקום אחר אמר ואני ערל שפתים (שם ו יב), ושניהם תרגם אונקלוס יקיר ממלל, וכן ערלה אזנם ולא יוכלו להקשיב (ירמי׳ ו י) הוא שוה בטעם אל כבדה אזנו משמוע (ישעי׳ נט א), וכן ערל לב (יחזקאל מד ט) עם כבד לב פרעה (שמות ז יד). וכן כתב רד״ק בשרש ערל שהוא לשון כבדות. עיין מה שפירשתי בבראשית ל״ד י״ד, והפירוש הזה הוא הנראה לי נכון מכל מה שפרשוהו ועל פיו תרגמתי. גלגל, נכפלה בו הפ׳, כי גלותי משרש גלל וכן מצאנו וגלגלתיך (ירמי׳ נא כה), ומדרך לשון הקדש בשמות הלקוחים מן הפעל להוסיף בו אות או לגרוע ממנו, כמו שפרשתי אצל זה ינחמנו (בראשית ה כט). י. בְּעַרְבוֹת בס״מ הע׳ בגעיא וכן נכון, דוגמת חרבות צורים דלעיל. יא. מעבור הארץ, אמרו כי הדגן משנה שעברה נקרא עבור, ושל שנה הבאה נקרא תבואה, והנה אכלו מן הישן מצות וקלוי כי החדש הי׳ אסור להם עד אחר הקרבת העומר בששה עשר בניסן. ומאין הי׳ להם ישן? ממה שהיו תגרי הגוים מוכרים להם. רד״ק. ממחרת הפסח, ממחרת הקרבת הפסח, והוא ט״ו בניסן, וכן כתוב בחמשה עשר יום לחדש ממחרת הפסח (במדבר לג ג), ומתחלת ליל ט״ו עד סוף היום נקרא מחרת הפסח, רד״ק. מִמָּחֳרָת במדויקים אין געיא בחירק המ׳, וכן הוא לבן אשר, בכתוב בחלופים, אבל בחברו בפסוק הסמוך יש שם געיא בכל המדויקים וכן נכון, כמו שכתבתי בס׳ משפטי הטעמים דף כ״ה ב׳. בעצם היום הזה, הוא שאכלו ישן לאפוקי למחרתו אחר הקרבת העומר שאכלו חדש. יב. וישבת המן ממחרת, מאותו מחרת שזכר מאותו היום והלך שבת המן מלירד כי אחר שירד בבקר באותו יום שוב לא ירד, וזה טעם וישבת, ואלו לדעת האומר שפסק

אויף דיעזען טאג. י. וואהרענד דיא קינדער ישראל׳ס אין גלגל לאגערטען, פייערטען זיא דאס פסח־אפפער, אם פירצעהנטען טאג דעס מאנאטס געגען אבענד, אין דער עבענע פאר יריחו. יא. דעס טאגעס נאך דעם פסח, אן דיעזעם טאגע אסען זיא אונגזייערטע קוכען אונד גערעסטעטע זאנגען פאם אלטען געטריידע דעס לאנ־ דעס. יב. אם נאכפאלגענדען טאגע, דא זיא נאך פאם אלטען געטריידע דעס לאנדעס

לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מָן וַיֹּאכְלוּ מִתְּבוּאַת אֶרֶץ כְּנַעַן
בַּשָּׁנָה הַהִיא׃ יג וַיְהִי בִּהְיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ
וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדּוֹ וְחַרְבּוֹ
שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ
הֲלָנוּ אַתָּה אִם־לְצָרֵינוּ׃ יד וַיֹּאמֶר ׀ לֹא כִּי אֲנִי
שַׂר־צְבָא־יְהוָה עַתָּה בָאתִי וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל־
פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אֲדֹנִי מְדַבֵּר
אל

בו' באדר והיו מסתפקים במן שבכליהם, היה לו להכתב ויכלה המן, כמו שכתב הרב רלב"ג. באכלם מעבור הארץ, באותו מחרת שאכלו מעבור הארץ. ולא היה עוד, מכאן ולהבא, כי בכניסת ליל י"ו פסק וכלה. ויאכלו בשנה ההיא, כלומר מכאן ואילך אכלו חדש מתבואת ארץ כנען. יג. ביריחו, בגבול יריחו, מכאן לעבודה של עיר שהוא מן העיר. וישא עיניו וירא, נשא עיניו וראה אנה ואנה. והנה איש וגו', בכל דבר חדוש רגיל לומר והנה, כמפורש בבראשית כ"ה כ"ד. הלנו אתה, איש ממערכת שלנו או ממערכת של צרינו. יד. ויאמר לא, לא משלכם ולא משל צריכם. שר צבא ה', שרו של ישראל שנקראו צבא ה' כדכתיב בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים (שמות יב מא), ומיכאל הי' שהוא שרו של ישראל, כדכתיב כי אם מיכאל שרכם (דניאל י כא), גם בתרגום של אסתר (ו א) בפסוק בלילה ההוא נדדה קרא למיכאל מלאכא רב חיילא דישראל. עתה באתי, ולא יצאתי מן המחנה כמו שהיית סבור, וההליכה מן המחנה לא יקרא ביאה כ"א יציאה, כדכתיב ויצא איש הבינים ממחנות פלשתים (ש"א יז ד). והרד"ק פרש עתה באתי, בעת שראיתני מאח"כ בבשר ודם, וזה להחזיק בלבו כי מלאך הוא. ויפול יהושע אל פניו, זהו קידה. וישתחו, זהו פשוט ידים ורגלים. מה אדוני מדבר אל עבדו, לדעת המפרשים שאל לו היש לו דבר לדבר אליו, ואיננו נכון כי מדבר לשון בינוני הוא, ולפי פרושם הי' לו לאמר מה לאדוני לדבר אל עבדו, ונראה כי נכנע יהושע בשמעו כי מלאך ה' לצבאות הוא,

---

געגעסען, האָרטע אויך דער מן אויף; זיא האַטטען אַלזאָ פערנער קיינען מן מעהר אונד נאָהרטען זיך דאַזזעלבע יאַהר פאָן דען פריכטען דעס לאַנ־ דעס כנען. — יג. אַלז יהושע פאָר יריחו וואַר, הוב ער איינעס טאַגעס זיינע אויגען אויף, אונד זאַה, דאַ שטאַנד איהם איין מאַן געגען־ איבער מיט געצוקקטעם שווערט אין דער האַנד! יהושע גינג אויף איהן צו אונד פראַגטע איהן: „געהאָרסט דו צו אונז אָדער צו אונזערן פיינדען?“ יד. „ניין, ערוויעדערטע יענער, „איך בין דאַז אָבערהויפט פאָן העערע דעז עוויגען אונד עבען ערסט אַנגעקאָממען.“ יהושע פיעל אויף זיין אַנגעזיכט צור ערדע, וואַרף זיך הין אונד שפראַך: „וואַז זאַגט מיין הערר זיינעם
קנעכטע

אֶל־עַבְדּוֹ׃ טו וַיֹּאמֶר שַׂר־צְבָא יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ שַׁל־נַעַלְךָ מֵעַל רַגְלֶךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עֹמֵד עָלָיו קֹדֶשׁ הוּא וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כֵּן׃ א וִירִיחוֹ סֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין יוֹצֵא וְאֵין בָּא׃ כז וַיְהִי יְהוָה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיְהִי שָׁמְעוֹ בְּכָל־הָאָרֶץ׃

המפטיר יברך ברכות אחרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק׃ נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה׃ בָּא״י הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו׃

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ׃

ובהשתוממות קרא מה אדוני וגו׳, וע״ד זה תרגמתי. טו. של, לשון שלוף והוצאה מגזרת נשל, כמו גע מן נגע; וכל דבר הנעתק ממקום. שהוא אדוק וקבוע בו נופל עליו לשון נשילה. ודע כי במקרא כ״י של כ״ד תיבת של במהפך בלא מקף, וכן נכון כמו שבארתי בשום שבל ברא׳שית ד׳ ח׳ אצל גן בעדן. נעלך מעל רגלך, אמר לשון יחיד דרך כלל (געשוהי), ולכן ת״י שרי סינך מעל ריגלך, כמו שת״א של נעליך (שמות ג ה) שרי סינך, וכן רגלך גם רגליך שניהם מתורגמי׳ ריגלך. קדש הוא, לכן אסור בנעילת הסנדל, וכן אמרו, כל מקום שהשכינה נגלית אסור בנעילת הסנדל, וכן הכהנים לא שמשו במקדש אלא יחפים. א. סגרת, מלאכת, ומסגרת, פלבוא, כדכתיב סוגר בית מבוא (ישעי׳ כד י)׃

קנעכטע!״ טו. דא; אבערהויפט פֿאָן העערע דעז עוויגען שפראַך פערי נער צו יהושע: „ציעהע דיינען שוה פֿאָן דיינען פֿוסע, דען דער אָרט, וואָרויף דוא שטעהעסט, איזט היילִיג!״ יהושע טהאַט עס. א. איזנרעסען וואָרר יריחו זאָרגפֿעלטיג געשפעררט וועגען דער קינדער ישראל׳ס, נימאַנד קאָננטע הערויז נאָך היניין. כז. דער עוויגע וואַר מיט יהושע, אונד זיין רוף פֿערברייטעטע זיך איבער גאַנצען לאַנדע.

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֶׁב זָר וְלֹא־יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד:

עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם השבת הזה ועל יום חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לקדשה ולמנוחה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת. עַל־הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

אם חל י"ט בשבת אומרים יקום פורקן וכו'.

יְקוּם פֻּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא: זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא. זַרְעָא דִּי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְמָרָנָן וְרַבָּנָן חֲבוּרָתָא קַדִּישָׁתָא. דִּי בְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְדִי בְּבָבֶל. לְרֵישֵׁי כַלֵּי וּלְרֵישֵׁי גַלְוָתָא וּלְרֵישֵׁי מְתִיבָתָא וּלְדַיָּנֵי דִי בָבָא: לְכָל־תַּלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל־תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל מָן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא. מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְהוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיהוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיהוֹן וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיהוֹן. וְיִתְפָּרְקוּן וְיִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל

עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּהוֹן כָּל־זְמַן וְעִדָּן וְנֹאמַר אָמֵן:

המתפלל ביחידות אין אומר יקום פורקן זה ולא מי שברך.

יְקוּם פּוּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא זַרְעָא דִּי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְכָל קְהָלָא קַדִּישָׁא הָדֵין· רַבְרְבַיָּא עִם זְעֵרַיָּא טַפְלָא וּנְשַׁיָּא· מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְכוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיכוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיכוֹן וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיכוֹן· וְתִתְפָּרְקוּן וְתִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל־עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין· מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּכוֹן· כָּל זְמַן וְעִדָּן· וְנֹאמַר אָמֵן:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב הוּא יְבָרֵךְ אֶת־כָּל הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה· עִם כָּל־קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ· הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְכָל־אֲשֶׁר־לָהֶם· וּמִי שֶׁמְּיַחֲדִים בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת לִתְפִלָּה· וּמִי שֶׁבָּאִים בְּתוֹכָם לְהִתְפַּלֵּל· וּמִי שֶׁנּוֹתְנִים נֵר לַמָּאוֹר וְיַיִן לְקִדּוּשׁ וּלְהַבְדָּלָה וּפַת לָאוֹרְחִים וּצְדָקָה לָעֲנִיִּים וְכָל־מִי שֶׁעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר בֶּאֱמוּנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָם וְיָסִיר מֵהֶם כָּל־מַחֲלָה וְיִרְפָּא לְכָל־גּוּפָם וְיִסְלַח לְכָל־עֲוֹנָם וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם עִם כָּל־יִשְׂרָאֵל אֲחֵיהֶם וְנֹאמַר אָמֵן:

אשרי וכו׳.

הש״ץ לוקח ס״ת בידו להוליכו מן הכיסא ולהכניסו בהיכל ואומר:

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ·

והקהל עונים הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

כ״ט בשבת.

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים: קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר: קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים: קוֹל־יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

כ״ד בי״ט כשחל בחול.

לְדָוִד מִזְמוֹר לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי־הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ: מִי־יַעֲלֶה בְהַר־יְהוָה וּמִי־יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבַר־לֵבָב אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

כשמחזירים הספר תוך ההיכל אומרים.

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: קוּמָה יְהוָה לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

הש"ץ אומר ח"ק׃ וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר. זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן׃ יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן׃

במוסף מפסיקי' לאמר משיב הרוח, עד שמיני עצרת, וכאול ג"כ מפסיקים לאמר טל ומטר. וי"א שש"ץ פוסק להזכיר משיב הרוח בתפלת מוסף אבל הקהל מזכירי' ואין פוסקי' עד מנח' ששמעו כבר מש"ץ שפסק בתפלת מוסף, וכן נוהגי' בקצת קהלות. אבל בפפ"ד המנהג, שהש"ץ מכריז בקול מכלכל חיים בחסד, ואז גם היחיד פוסק בתפלת מוסף; וכן מנהג רוב הקהלות.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃ מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃

(בק"ק אומרים׃ מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם׃)

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ

מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים׃ אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ׃ וְרָצִיתָ בָּנוּ׃ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת׃ וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ׃ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ׃ וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ׃

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם השבת הזה ואת יום חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה׃ זְמַן חֵרוּתֵנוּ באהבה מִקְרָא־קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפָנֶיךָ וְלַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד הַשְּׁלוּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ׃ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה

והופע והנשא עלינו לעיני כל חי וקרב פזורינו מבין הגוים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ והביאנו לציון עירך ברנה ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם: ואת מוספי יום השבת הזה ואת מוספי יום חג המצות הזה נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך מפי כבודך כאמור:

לשבת וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימם ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו:
עלת שבת בשבתו על עלת התמיד ונסכה:

(זה קרבן שבת וקרבן היום כאמור ליתא בכ"י וס"מ ואין לאמרו וכ"כ ייעב"ץ.)

ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח ליהוה: ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג שבעת ימים מצות יאכל: ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבדה לא תעשו: והקרבתם אשה עלה ליהוה פרים בני בקר שנים ואיל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימם יהיו לכם:

ומנחתם ונסכיהם כמדבר שלשה עשרנים לפר ושני עשרנים לאיל ועשרון לכבש ויין כנסכו ושעיר לכפר ושני תמידים כהלכתם:

לשבת ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי ענג עם מקדשי שביעי כלם ישבעו ויתענגו מטובך ובשביעי רצית בו וקדשתו חמדת ימים אותו קראת זכר למעשה בראשית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ טוֹב וּמֵטִיב הִדָּרֶשׁ לָנוּ שׁוּבָה אֵלֵינוּ בַּהֲמוֹן רַחֲמֶיךָ בִּגְלַל אָבוֹת שֶׁעָשׂוּ רְצוֹנֶךָ בְּנֵה בֵיתְךָ כְּבַתְּחִלָּה וְכוֹנֵן מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוֹנוֹ וְהַרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוֹ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּתִקּוּנוֹ וְהָשֵׁב כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדָתָם וּלְוִיִּם לְשִׁירָם לְזִמְרָם וְהָשֵׁב יִשְׂרָאֵל לִנְוֵיהֶם וְשָׁם נַעֲלֶה וְנֵרָאֶה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ בְּשָׁלֹשׁ פַּעֲמֵי רְגָלֵינוּ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְיָ רֵיקָם: אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְיָ אֱלֹהֶיךָ· אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ:

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שַׁבַּת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ· וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רצה לש"ץ וסדר דוכן תמצא בסוף המחזור.

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ·

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

הש״ץ אומר התפלה. בהרכנ׳ קהלות פותחים הארון עד נקודי סעיפים.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן:

ק׳ בְּדַעְתּוֹ, אַבִּיעָה חִידוֹת. בְּעַם זוּ בְּזוּ בְּטַל לְהַחֲדוֹת. ח׳ טַל, גַּיְא וּדְשָׁאֶיהָ לַחֲדוֹת. דְּצִים בְּצִלּוֹ לְהֵחָדוֹת. אוֹרַת יַלְדוּת טַל לְהָגֵן לְתוֹלָדוֹת: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.

בהרבה קהלות, ועמהן פפ״ד, גומר הש״ץ עד ומצמיח ישועה, וי״א עד להחיות מתים.

ק׳ תְּהוֹמוֹת, הֲדוֹם לִרְסִיסוֹ כְּסוּפִים. וְכָל נְאוֹת דֶּשֶׁא לוֹ נִכְסָפִים. ח׳ טַל, זִכְרוֹ גְּבוּרוֹת מוּסִיפִים.

באור.

בדעתו, ברצותו. בעם זו, בקרב עם זו. בזו, בתפלה זו. להחדות, לשמח. לחדות, לחדש. דצים, שמחים. להחדות, להתחדש. לתולדות, לפי פשוטו טעמו לתולדות האדמה, ובמדרש אמרו על פסוק לך טל ילדותך נשבע ה׳ (תהלי׳ ק״י), אמר ר׳ יעקב איש כפר חנן נשבע ה׳ לאברהם שאינו מזיז טל מבניו.

לרסיסו, לטפים שלו. כסופים ונכספים, לשון תאוה ומעלה. על זכרו וכו׳, ע״י הטל מוסיפין גבורותיו של הקב״ה לכן הותק והוקבע להזכירו בתפל׳ מוסף; וגי׳ שם

חקוק

בדעתי, מיט ערלויבניס דעז אַללמעכטיגען וויל איך איין געהיימניס שפרעכען, איין דיזען געבעטע וויל איך דער געמיינדע פֿאָן טהוי שפרעכען, דאַס זיך ערפֿרייע. דער טהוי ערפֿרישט ערדע אונד געוועכזע, אונטער זיינעם שאַטטען געדייהען זיך מיט פֿריידען; דער טהוי מוגט איין לייבען דער יוגענד, איין בעשיטצער דעז קיימז.

ההומות, דעז אונבעגרענצטע טיעפֿע זעהנט זיך נאָך זיינען טרייפֿעלן, זאָווי דיא גאַנצע פֿלור נאָך איהרען שמאַכטעט. איהן עוסף געבעטע*) ערוואַהנען וויר זיינער, דען זיין

*) עוסף, פֿאָן יסף, פֿערמעהרען, ערהעהען.

חָקוּק בְּגִישַׁרְת מוּסָפִים· טַל, לְהַחֲיוֹת בּוֹ נְקוּקֵי סְעִיפִים:

ק׳ אַרְשָׁה אֱרוּשׁ רַחֲשׁוֹן· בְּאֶרֶשׁ נִיב וְלָשׁוֹן· אַתְחִין בְּחִין לַחֲשׁוֹן· דִּבַּבִי מִלַּעֲשׁוֹן: בְּעַד נְצוּרֵי כְּאִישׁוֹן· אֶפְגְּעָה בְּלִי לִישׁוֹן· בְּקָשָׁה כְּשַׁי נַחְשׁוֹן· אֶרְצֶה בָרִאשׁוֹן: גְּרוֹנִי בַּל יְנְטַל· מִקְּרוֹא לְרָם וְנִטָּל· גְּוִי בַּל יָבְטַל· מֵהַזְכִּיר גְּבוּרוֹת טַל: דֵּעִי בַּל יוּטַל· רְשׁוּת מִלְּטַל· הוֹדִי יִתְנַטַּל· בְּשִׂיחַ תְּפִלַּת טָל: הֲמוֹן לוֹ נִכְסָף· לַעֲדַת אֵל אֶאֱסֹף· הוּא אִתָּם יִתְאַסֵּף· וּלְמַעֲשָׂיו יִכְסֹף: וְאֶתְיַצְּבָה בַּסַּף·

הוא לשון תפלה כמו שפירש"י בראשית י"א כ"א. נקוקי סעיפים, שוכני עפר, שנאמר הקיצו ורננו שוכני עפר כי טל אורות טלך (ישעי' כ"ו י"ט).

ארשה, מיוסד ע"פ א"ב כפולות בראשי חרוזות, ומתחלה נוטל רשות מן הקב"ה ועבדיו מן העדה הקדוש' וזהו ארשה וכו', וטעמו אקח רשות לדבר אמרי לבי. רחשון, שמחשבת הלב. בארש ניב, בארשת שפתים (תהלים כא ג). אתחין, אתחנן. בחין, בתחנה. לחשון, בלחש. דבבי מלעשון, שלא יהא דבורי לעשן ובעס כענין עד מתי עשנת בתפלת עמך (תהלי' פ ה). נצורי כאישון, ישראל, עש"ה דברי' ל"ב י', יצרנהו כאישון עינו. בלי לישון, בלי עללות ושיחה. כשי נחשון, כקרבן נחשון בן עמינדב שהקריב ראשון לנשיאים כן ארצה בראשון זה. בל ינטל, פתרונו לפי ענינו בל יתיבש ויחר, כענין נחר גרוני (תהלי' סט ד). ונטל, ונשא. בל ינטל, בל יושבת. דעי בל יוטל, דעתי בל יחסר. יתנטל, יתנשא. המון לו נכסף, קהל ישראל אשר לו יתאוה, אאסוף יחד לביה"כ לעדת אל, וגם הוא יתאסף אתם כענין שנא' אלהים נצב בעדת אל

זיין אנדענקען ערהאַלטען דיא אַללמאַכט גאָטטעס. דורך דיא וואונדערקראַפט דעס טהויעס ערוואַכען איינסט נאָך לעבען וויעדער, דיא טיעף אין גריפטען שלומערן.

ארשה, מיט ערלויבניס! איך ווערדע דיא שפראַכע מיינעס הערצענס דורך ליפפען אונד צונגע אויסצודריקקען זוכען. מאָכטען דאָך מיינע וואָרטע ניכט מיספאַללען, דיעס איזט מיינע היישליכע ביטטע. פיר דאַס פאָן גאָטט בעוואַכטע פאָלק ווערדע איך אונאויפהאָרליך ביטטען; מאָכטע דאָך מיינע ביטטע אַן דיעזעם ערזטען טאַגע וואָהלגעפאַלליג זיין, וויא דאַס אָפּפער פאָן נחשון! ניא זאָלל מיינע שטיממע אויפהאָרען, דען אַללערהאַבענסטען אַנצורופען, אימֿמער ווערדע איך איהן פרייזען בייא ערוואָגונג דער וואונדערקראַפט דעס טהויעס. זאָלאַנגע איך דענקען ווערדע, זאָלל ער, דער אַללגעליעבטע, האָכגעפריעזען ווערדען אין דיעזעם טל געבעט. דאַס פאָלק, דאַס זיך נאַך איהם זעהנט, וויל איך אינ'ס היילגטהום צור געמיינדע גאָטטעס זאַממלען — ער זעלבסט ווירד זיך דאַבייא איינפינדען — אונזרע אויפפיהרונג געפאַללט איהם וואָהל — בייא'ם איינגאַנג וויל' איך

לְחַלּוֹת פְּנֵי יָסַף· וְאִמְרַת טַל אֶאֱסֹף· לְחַבְּרָנָּה בְּמוּסָף:
זֶבֶד מַשְׂאַת בָּר· וְאָבִיב נְשִׁיקוֹת כָּר· וַעַק פִּי יְגַבָּר·
וְשִׂיחַ לְשׁוֹנִי יְכַבָּר: חֵן וָחֶסֶד יְחֻבָּר· לְחַנְּנִי עַל דָּבָר·
הַשְׁרַת מַיִם יַעֲבָר· כִּי הִנֵּה הַסְּתָו עָבָר: טַעַם רִנּוּן· וְשַׁאַג
שִׁנּוּן· טַלְתִּי בְּתַחֲנוּן· אֶת פְּנֵי הַחַנּוּן: יְשִׁישַׁי לַחֲנוֹן· בְּזֵכֶר
יֵין לְבָנוֹן· יְדוּעַי לִגְנוֹן· בְּפָסוֹחַ וְגָנוֹן: כְּשָׁרִים וְכַחוֹלְלִים·
אֲהַלֵּל כְּבַחֲלִילִים· כְּמִפִּי עוֹלָלִים· אֲשׁוֹרֵר הִלּוּלִים:
לִשָּׂא דֵּעַ פְּלִילִים· צַגְתִּי בְּמַסְלוּלִים· לְהִזָּכֵר בְּפִלּוּלִים·
שֶׁוַע גְּבוּרוֹת טְלָלִים: מִטַּעַם זְקֵנִים· אֶתְבּוֹנֵן עַד זְקֵנִים·
מוֹרִים תִּקּוּנִים· כַּדָּת מְתֻקָּנִים: נֹפֶת נְבוֹנִים· בִּינַת

(תהלי' פב). בסף, במזוזת הבית. פני יסף, פני אל שנאמר עליו יספת לגוי ה' יספת לגוי נכבדת (ישעי' כו יט), וע"ש פי' רש"י. אאסף, אגלה. זבד, חלק. ואביב נשיקות בר, ובכורי מזון תבואה. יוכבר, יגדל. השרת, רבוי. יעבר, יסתלק. טלתי, נשאתי. ישישי, זקני. בזכר יין לבנון, באזכרה של יין לבנון הוא בית המקדש אשר בתוכו מביאים אזכרה לה'. ידועי, קרובי' ומיודעים שלי. בפסוח וגנון, עי"ס בישעי' ל"א ל"ה. כמפי עוללים, שקולם ערב. לישא דיע פלולים, לקחת דעת מת"ח. צגתי, עמדתי. במסלולים, במסלה העולה בית אל. בפלולים,

דאַן אין טיעפסטער עהרפורכט פֿאָר דעם אַנגעזיכט איינעז וואָלטהאָטערז אונד ערלאָנגטע דאַן דיא אולדע דעז טהויעז אין דיעזעם מוסף־געבעטע. אונאויפהאָרליך ווערדע איך ביטטען, אונאויפהאָרליך צו איהם פֿלעהען, דאַס דאַז געטריידע וואָהל געדייהע, דיא ערנטע ערשפריעסליך ווערדע. אויך דאַרין מאַכט' ער מיר וואָלפאַהרען, דיא פֿלוטהען דעז רעגענז צון אַבצוהאַלטען; דען דיא צייט דעז רעגענז איזט פֿאָרחיבער. נון טרעטע איך נאָהער אים איינעם אינבריניטיגען פֿלעהען פֿאָר דאַז אַנגעזיכט דעז אַללמאַכטיגען, ערוואַרטע פֿאָר איהם דעז וואָהלגעפֿאַלליגען געברויכז דער נסכים אים בית המקדש אונד ערפֿלעהע דאַז וואָהל אונזערער גרייזע אונד דאַז גליקק אונזערער פֿריינדע. דאַן וויר איינע פֿלאָטע ערטאָנען אין לאָבגעזאַנגען, איין אונד איהם ליעבליכע פזאַלמען זינגען, וויא פֿאָרמאַלז אַם מעערע. איט איינשטימונג דער פֿאָרגעזעטצטען שטעהע איך בעטענד אויף איינעם שטאַנדע היער אום דיא געוואָהרונג דעז קראַפֿטיגען טהויעז. נאַך דעם ראַטהע דער אַלטען ווערדע איך איך בילדען בין אינ'ז אַלטער; איהרע לעהרען זינד פֿעראָרדנונגען דעז גאָטטליכען געזעטצעז, זיא געוואָהרען דען איינזיכטזפֿאָללען פֿערגניגען, אונד אויפקלאָרונג איינעם פֿערנינפֿטיגען פֿאָלקע; איהרע אונאַבאַנדערליכע לעהרע האַט איך

איעהער

עַם מְבִינִים · נְטִיעַת דָּרְבָנִים · תּוֹכוּנִי בֵּין שְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים: שְׂפָתַי בְּשֶׁוַע אֶפְתַּח · כְּאוּלָם הַמְּפֻתָּח · שִׂיחוֹת פִּי אֶפְתַּח · כְּאִיתוֹן אֲשֶׁר נִפְתָּח: עֹז וְכֹחַ לִי יִמְתַּח · כַּדֹּק אֲשֶׁר מָתַח · עָב טַל יְפַתַּח · וְחֹרֶב בַּל יֻרְתָּח: פְּנֵי רָם וְנִשָּׂא · עֵין בְּחִין אֶשָּׂא · פְּאֵרוֹ לְנוֹסְסָה · כְּמוֹ בְּטַל נִסָּה: צְבָאָיו לוֹ אֲגַיְּסָה · וְאִתָּם אֶתְגַּיְּסָה · צְעוֹק בַּעֲדָם אֶתְנַגְּשָׁה · וְלֹא בְּרוּחַ גַּסָּה: קַמְתִּי מִמִּשְׁפְּתַיִם · לְהַפְגִּיעַ בְּעַד לָנֵי שְׁפַתַּיִם · קוֹל מָה אֶתֵּן בְּשִׂפְתוֹתַיִם · הֵן אֲנִי עֲרַל שְׂפָתָיִם: רוֹן בְּלִי עֲצַלְתַּיִם · עָרַכְתִּי בְּמַחֲנוֹתַיִם · רָחַשְׁתִּי גִּישׁוֹת

בתפלות. תוכוני, העמידו אותו בתוך בין שני מזוזות ההיכל. כאיתון, שער היה בעזרה ונקרא שער האיתון (יחזקאל מ טו), והוא הי' מכוון כנגד פתח ההיכל ובתוכו היו נכנסים הבאים בעזרה להתפלל. ימתח, יתפשט. כדוק, כשמים. מתח, פרש ופשט (ישעי' מ כב). וחורב בל יורתח, שלא ירתיח החורב והיובש. בחין, בתחנון. פארו, ישראל, כדכתיב ישראל אשר בך אתפאר (ישעי' מט ג). לנוססה, לעשות להם נסים כמו שנעשה גם לגדעון ע"י הטל, והמעשה ההוא בפסח היה. צבאיו, ישראל נקראו צבאות ה' (שמות יב מא). אגייסה, אקבץ באגודה. אתגייסה, אתחבר. צעוק, תפלה. אתנגשה, אתפלל, וגישה הוא ל' תפלה כמו שכתבנו לעיל. ולא ברוח גסה, לא בגאות כ"א בענוה, ע"ד רז"ל העובר לפני התיבה וענוה אל יגיס דעתו עליו. ממשפתים, מן רובץ בין המשפתים (בראשית מט יד), ואמרו עליו בב"ר אלו התלמידים שיושבין בארץ לפני החכמים, וזהו קמתי ממשפתים, כלומר קמתי מעל הארץ מלפני ת"ח להפגיע ולהתפלל בעד ישראל הלנים בין שפתים כדכתי' אם תשכבון בין שפתים (תהלי' סח יד), וכדאי' בילקוט ביחזקאל סי' שכ"ד. גישות,

---

העהער בעפֿאָרדערט פֿאָר דען אָרון הקודש, אונד צווישען דען ביידען שטיינערנען זייולען צו שטעהען. אַנהאַלטענד וויל איך נון ביטטען, מיינע ליפפען זאָללען אונד פֿערשלאָססען בלייבען ווי דער אולם, איין אונד אָפֿפֿען בלייבען ווי דער איתון. מאַכטע ער מיר דאָך קראַפֿט אונד שטאַרקע פֿערלייהען! מאַכטע ער דאָך דיא וואָלקען דעס טהויעס אויפֿשליעסען, דאַמיט דיא היטצע קיינע דיררע פֿערור־זאַכע! צום ערהאַבענען ריכט' איך מיינע בליקקע שמאַכטענד אים גע־בעט; מאַכט' ער דאָך זיינען אַנגעשטאַלטען (ישראל) עבענזאָ וואונדער צייגען, ווי ער איינסט דעם גדעון צייגטע דורך דען טהוי! איך האַבע איהנען דאַז הייליגע הער צוזאַממענגערופֿען, שטעהע אין דעססען מיטטע, שרייע אונד בעטע פֿיר דאַזעלבע אין טיעפֿסטער דעמוטה. אויז דער שולע דער ווייזען האַבע איך מיך היעהער בעגעבען, אום איין געבעט פֿיר ישראל פֿאָרצובריינגען, דיא אין דער ענגע (אין גלות) שמאַכטען. אַבער אַך, ווי קאַן איך שוואַכעס גע־פֿעהליגעס הערפֿאָרבריינגען, מיינע ליפפען זינד יאַ שווער! צום ווייגען אונד שרייען שיקקע איך מיך אָן, אונד יאַ ברינגע איך מיינע צווייא געבעטע פֿלעהענד הערפֿאָר

שְׁתַּיִם· בְּעַד שְׁאֵלוֹת שְׁתַּיִם: שַׁחֲרִית חַנּוֹתִי לַמָּטָר· בְּלָקְשׁוֹ גֵּיא לַעֲטַר· שַׁבְתִּי לְקָהִי עוֹד לִנְטַר· מִתְּבוּעַ עֲרֹף מָטָר: י׳ תְּפִלַּת גְּבוּרוֹת טַל· חַלּוֹתִי בַּצֹּהַר לִנְטַל· תִּזַּל אִמְרָתִי כַּטַּל· לְקוֵֹי רְסִיסֵי טָל:

הפייטן הזה מסודר איך הנהיג הקב״ה את כל העולם בטל והתחיל מנ״ע ומונה והולך דור אחר דור עד שמסיי׳ בטל של תחיית המתי׳. ומיוסד ע״ס א״ב מרונע.

אֶאֱגְּרָה בְּנֵי אִישׁ הַמְּשֹׁרָר בְּטַל· אוֹעֵד אִתָּם לְחַנֵּן בְּעַד טַל· אֲבַשֵּׂר בְּקָהָל רָב זֵכֶר גְּבוּרוֹת טַל· אֲחַלֶּה פְּנֵי צוּרִי בְּזִיל אִמְרַת טָל: בְּפִתְחוֹן פִּי אַהֲלֵנוּ עֲלֵי טַל· בְּמַעֲנֵה לְשׁוֹנִי אֲפַתֶּנּוּ עֲדֵי טַל· בַּהֲפִיקִי מַעַן אַרְצָה כִּרְסִים טַל· בְּגִשְׁתִּי צְקוּנִי יַעַל כְּשִׁכְבַת טָל: גַּל בֵּינוֹ לְבֵינִי סִיּוּם אוֹת טַל· גָּלוּי לַכֹּל כְּאֵשׁ אוֹכְלָה וְלִי כִּפְרִיחַת טַל· גָּמַר מֵאָז

תפלות. בלקשו, במלקושו. ערף מטר, נזילת מטר. בצוהר, בצהרים, והיינו בתפלת מוסף. לנטל, לנשא, ומוסב על גבורות טל. רסיסי, טיפי.

אאגרה, אקהיל. איש המשורר בטל, זה יעקב שנשתרר על אחיו בברכת ויתן לך האלהים מטל השמים, ונאמר הן גביר שמתיו לך. אועד, אתועד ואתחבר. בהקיפי מען, בהוציאי מענה לשון. אחלה, אהי׳ לרצון לפניו כרסיסי טל שהם לרצון לעולם, ויש גורסי׳ ירכה והוא מוסב על המענה. בגשתי לפניו בתפלה יעלה תפלתי בשכבת הטל. צקוני, מן לקון לחש (ישעי׳ כו יו). גל בינו וכו׳, כלומר הסיום של טל שלא ירד בשבת בירדת המן הוא גלוי על האות שבינו לביני כדכתיב ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם (שמות לא יז). גלוי לכל וכו׳, המן הי׳ קשה לאו״ה, כשאמרם על והמן כזרע גד

הערפאָר. איך אָרגענגעבעט באַט איך אוכן רעגען, דאָמיט זיך דאַז ערדרייך ביי׳ן טפאָטרעגען ערקוויקקע; כוּן לענק׳ איך וויעדער איין, ווענדע איין געבעט פאָכן רעגען לוּן קרעֶפטיגען טהויא, יעטלט, אין דיעזען איט מאַנזגעבעט. אייכע רעדע פליעסע וויא טהויא רעכען, דיא אויך דאַז טריעפען דעז טהויעז האַררען.

אאגרה, איך וויל זיא לוזאַמאעכרופען, דיא זאָהכע דעז איט טהויא געזעגנעטען אַאנכעז, (דיא זאָהכע יעקב׳ז), פעראייכט איט איהכען וויל איך אוכן רעכן טהויא ביטטען; אוכטער דער גראָסען געמייכדע וויל איך דיא אַאַכט דעז טהויעז פערקינדען. דאַז אַנטליטז מייכעז טשֶׁפפער: וויל איך אַכבעטען, איט מוכד אוכר לונגע וויל איך לו איהם פלעהען אוכן דיא געזוואַהרונג רעז טהויעז. אמַכטען איהם דאָך מייכע וואָרטע געפאַללינג זיין, אאַכבעטע וויינע ביטטע היכויפשטייגען, וויא דיא לאַגע פאָכן טהויא! איינזט וואַר דיא ערטייכונג דעז טהויעז איין ציכען דעז בונדעז לווישען איהם אוכר איר. פיר יעדע נאַליאָן פערדערבליך וויא פערלעהרענד פייער אוכר איר איין טהויא דער ווילדע.

לאָננזט

אמר היות לי כטל· גם בהופיעו בי דפק בראש נמלא
טל: דרש וחקר מאז וחלש הטל· דק וחלד לכונן בקן
עתותי טל· דת קנוית קדם רשות מנה נטל· הע בה
נועץ ומאום לא בטל· הטביע אדני נשי הדום וכם
המנטל· הוליד בתולדותם תולדות אגלי טל· השתיל
שתילי עדן ברווי ענינת טל· הכין ותקן בשחק אסם
אצרות טל: ומשתית אבן מקום חרמון טל· ותק
להשתות שתותי טל· ומשם צר חמר גלם מטל· ונפח
בו נשם חיות בחיי טל: זבת מקדם אשש באד טל· זרע

(שמות טז). היות לי כטל, דכתיב אהיה כטל לישראל (הושע יד). בהופיעו בי, בהופיע מהר פארן (דברי' לג ב). דפק בראש, דכתיב קול דודי דופק שראשי נמלא טל (שיר ה ב), ואמרו שקאי על מתן תורה דכתיב בי' גם שמים נטפו (שופטים ה ד). מאז, בשעת הבריאה. וחלש, גורל. דוק וחלד, שמים וארץ. בקן וכו', היינו בניסן, עיין בתוס' ר"ה דף כ"ז א'. דת, תורה שהיא קנוית קדם שקדמה לעולם אלפים שנה, ובה נתייעץ הקב"ה בבריאת העולם כמאמרם ז"ל. הקביע אדני נשי, יסד יסוד הארץ, דכתיב על מה אדני' הטבעו (איוב לח ו). נשי, ארץ נשי' (תהלים פח יג). הדום, ארץ. וכם המנוטל, וכסא רם, עש"ה השמים כסאי והארץ הדום רגלי (ישעי' סו א). אגלי, טיפי (איוב לח). הכין וכו', כדאיתא בחגיגה דף י"ב ב'. ומשתיית אבן, אבן שתיי' שממנו הושתת ונתיסד העולם והוא מקום חרמון טל. ותק, חזק. להשתות שתותי, ליסד יסודי. ומשם צר צורת תומר של אדם הראשון והיה מוטל כגולם ונפח בו נשמת חיים בטל של תחיי'. זבת מקדם, ארץ זבת חלב ודבש והיינו א"י שנבראת תחלה, כדאית' בתענית י"א א'. אשש, ייסד

לאגט האט ער איר פערהייסען, אויסער וויא אידער טהויא צו זיין. אין
גלאנצע זיינער מאיעסטעט ערשיען ער איר, אונד זיין הויפט וואר פאלל טהויעס.
זעלבסט נאך אנבעגין דעס וועלטאלז וואהלטע זיין געטטליכער וויללע דען לייט־
פונקט דעס טהויעס. דאבייא האט ער דיא היילינע תורה*) צו ראטהע געצאגען, אונד
איהר פלאן וואר טרייליך בעפאלגט. ער זענקטע דיא פפיילער דער ערדע,
בעפעסטיגטע יענע אונערמעסליכע האהע אונד לעגטע אין זיא דען קיים צום
טריעפענדען טהויע. דאס גן עדן טריעב זיינע ספראסלינגע הערפאר, פערשיט־
טעלט איינעס געוואלקעס פאן טהויא. איינען פארראטה פאן טהויא האט
ער אין זיינער האהען פעסטע אויפבעוואהרט אונד איינען אין גרונדשטאק
דער ערדע פערשלאססען; ער בילדעטע אויסען דען קערפער איינעס איר־
דישען מענשען אונד בעזעעלטע איהן מיט לעבען דורך דען בעלעבענדען
טהויא. דער טהויא וואר דיא קראפט דעס פארטרעפליגען ערדרייכס, דיא

*) דער אינבעגריף אללער ווייזהייט.

וְדֶשֶׁא וָפֶרַח לְפַרְנֵס בְּמַתַּן טַל׃ זֶרֶם עַד לֹא הִמְטִיר וְגֶשֶׁם הַטַּל׃ וְזָדָה וְעִדְנָה חַיּוֹת בְּטִפֵּי טָל: חֲבָלִים נָפְלוּ לָהּ אֲסָמֵי אוֹרוֹת טַל׃ חַיַּת יְשֵׁנֶיהָ לְהַחֲיוֹת בְּאֵד טַל׃ חַשְׁרַת מֵי גֶשֶׁם עָלֶיהָ לְהֵטַל׃ חָזְיוּ לְאַרְבָּעִים שָׁנָה לְפָקְדָהּ יֻטַּל: טֹרַח מִטְרוֹת עֹז עַד עַתָּה לֹא הֻטַּל׃ טְלָלָהּ עַד דּוֹר עֲשִׂירִי מִתְנוֹבֶבֶת בְּטַל׃ טָפְשׁוּ דָרֶיהָ וְגָאוּ בְּאֵד טַל׃ טָרְחוּת גְּשָׁמִים מַה צֹּרֶךְ דַּיֵּנוּ בְּטָל: יַעַן כַּאֲשֶׁר מָדוּ מַדַּד וְהֵטַּל׃ יְקוּמָם מָחָה וְזָכְרָם בְּטַל׃ יְקָר כַּעֲסָם כַּחוֹל וְכָאֶבֶן נֵטַל׃ יְזֹרְבוּ נִצְמָתוּ בְּחֹרֶב וְחֹם טָל: כָּמוֹס גֹּפֶר

באד טל. זרם עד לא וכו׳, כי לא המטיר ה׳ אלהים (בראשי׳ ה). וזדה, חלק לה חיות והיא מעדן אותי בטיפי טל. חבלים נפלו לה, לארץ הנ״ל והיינו אל מקום גן עדן נפלו חלקי אסמי אורות טל של תחיי׳ שעתיד להחיות בו המתים. חזיו וכו׳, בנ״ר פי׳ י״ג אמרו שקודם המבול הי׳ האד עולה ומשקה א׳ לארבעים שנה. טורח מטרות עוז, עס״ה אף ברי יטריח עב (איוב לז), ואמרו בם בנ״ר, קשה היא גבורת גשמים שהיא שקולה כנגד כל מעשה בראשית. עד דור עשירי, מאדם עד נח י׳ דורות, והיתה מוליאה תנובתה בטל. טפשו, לשון עבשות ושטות. דריה, הדרים על הארץ, ונתגאו באד טל. כאשר מדו וכו׳, במדה שמדדו מדד והיטל עליהם, חטאו בגשמים ונהם נדונו כדכתי׳ אנכי ממטיר על הארץ ארבעי׳ יום ומחיתי את כל היקום (בראשית ז׳ ד׳). יקר כעסם, כעסם היה כבד כחול ומשא של אבן לכן יזורבו וכו׳, וליטנא דקרא נקט כובד אבן ונטל החול (משלי כז ג). יזורבו נצמתו (איוב י״ז), נתחממו ונכאדו בחורב וחום טל, כמו שאמרו ז״ל, ברותחין קלקלו וברותחין נדונו, ואמרו בבראשית רבה כל טפה שהוריד עליהן הרתיחה תחלה בגיהנם. כמוס גופר, נא

נאהרונג פאָן זאַאט, גראַז אונד בלוטהע. נאָך האַט ע׳ ניכט געררעגנעט, דיא טראָפּפען דעז טהויעז וואַרענ׳ז, דיא דיא ערדע ערפריטטען אונד בעלעבטען. איהר איזט איין אַנזעהנליכער פּאָררַאטה דעז ערלייכטענדען טהויעז לוגעטהיילט וואָרדען, דאָס זיא אויך איינזט דאַמיט ערוועקטע, דיא אין איהרעם שאָאָסע שלוממערן. אונד וועה זיא איינזט דעז רעגענז בעדורפטע, זאָ וואַרד זיא מיט איינעם געוויטטעררעגען בעגאָסט, דער איהר ערשפריעסליך וואַר אויך פיערליג יאַהרע — דיא בעשווערליכקייט דער פלוטהען וואַר דאַמאַלז נאָך אונבעקאַננט. פאָן דיעזער בעשאַפּפענהייט וואַר דיא ערדע ביז לום לעהנטען געשלעכט (פאָן אדם ביז נח), זיא וואורדע בעטהויט אונד בעפרוכטעט. יעטלט ענטשטאַנד איין טהאָרילטענ געזינדעל, זיין איבערמוטה טראָטלטע דער וייזען פאָרזעהונג: „וואַז ניטלט ניא אונז, שפראַכען זיא, „ויר בעדירפען איהרעז רעגענז ניכט, דער נאָטירליכע טהייא איזט אונז ערשפריעסליך!" זיא ווארדען איהרען פרעפעל געמאָס בעשטראַפט אונד פאָן דער ערדע פערטילגט אַלזאָמאָט דורך היטלע אונד זיעדענדען טהויא. נור נח מיט דען זייניגען וואורדען אין דען שוטן דער

וְלִוּוּיָו מִכֹּל נִטַּל· כִּי מֵי נֹחַ זֹאת לִי לְעוֹלָם בְּלִי לְבַטֵּל· כָּרַת לוֹ וּלְנֶשִׁי עוֹד בַּל יְבֻטַּל· כָּל יְמֵי הָאָרֶץ לְהַקְווֹת בְּקִוּוּי מָטָר וָטָל: לֹא בָנוּ נוֹסְעֵי קֶדֶם מִשְּׁאוֹן הַמְקֻטָּל· לְהַקְווּ וַיָּזֹמּוּ עֲלוֹת לְדֹק הַמְנֻטַּל· לָכֵם חָלַק וַעֲצָתָם בֻּטַּל· לְנַפֵּץ וּלְזֶרֶם לְצוּל לְהֻטַּל: מוֹט הִתְמוֹטְטָה גֵיא בְּחֹרֶב בְּלִי טַל· מֵאֲסָה עַד צָץ אָב וְהִפְרִיחָהּ כְּטַל· מְתֵי הֶרֶג הִסְלִיל

שנטמן בתיבת עצי גופר, ולוויו, והנלוים עמו. מכל נוטל, נכל מכולם. כי מי נח זאת לי (ישעיה נד ט), שלא לבטל העולם לכן כרת לו ברית ולארץ כל יובטל ויושבת כל ימי הארץ להקוות וכו׳ כדכתיב עוד כל ימי הארץ וגו׳ ויום ולילה לא ישבותו (בראשית ח כב). לא בנו, לא הבינו. נוסעי קדם, דור הפלגה בנסעם מקדם (שם יא ב). משאון המקוטל, מהמון הרב הנהרג ולא לקחו מוסר מדור המבול שנשמדו מן הארץ. לוהקו, נקהלו, מן להקת הנביאים (ש״א יט כ). ויזמו, וחשבו. לדוק המנוטל, לשמי מרום. לנפץ, כדכתיב ומאלה נפצה הארץ (שם ט׳ י״ט). לזרם, לשטף מים. לצול, לים דכתיב האומר לצולה חרבי (ישעי׳ מד כז), ואמרו נב״ר ויפץ ה׳ אותם, אין ויפץ אלא ויצף שהציף עליהם הים. מוט התמוטטה הארץ (ישעיה כד יט), מכאן ואילך היתה הארץ מתמוטטת בחורב בלי טל והיתה מואסה עד שצץ אברהם אבינו והפריחה ע״י לדקותיו כמו הטל המפריח הדשאים. מתי הרג, שבוים של מלך סדום שהיו נוטים להרג במלחמת המלכים. הסליל, הדריך במסלול. והטלילם בטל, וסככם בצל, שגיירם והכניסם בצל תחת כנפי השכינה, כדאיתא בבראשית רבה פ׳ מ״ג. טל, הוא כל בלשון ארמי, ואפשר, כי גם דבר טל נינכו, כי הוא מסך ומצל על הדשאים שלא יבש ערב

תיבה אויפגענאממען אונד גערעטטעט, זא וואר דער ראטהשלוס דעס אלל-גיטיגען, דאמיט דיא וועלט פערנערהין אויך בעשטעהע. ער ערריכטעטע איינען בונד מיט איהם אונד דער צערריטטעטען ערדע, מיט דער פערזיכע-רונג, דאסס לאנגע דיא ערדע זיין ווירד, זיא איממער מיט רעגען אונד טהוי צו פערזארגען. נון קאמען אים צוג פאן מארגען הער (דאס דור הפלגה), זיא וואָרען אונווייזע, האטטען ניכט דאס שטראפגעריכט, דאס יענע פרעפלער געטראָפפען, ראטטעטען זיך צוזאממען אונד מאכטען, דען היממעל צו בע-שטירמען. אבער צוויטראכט טהיילטע זיא ווייטער אונד פערייטעלטע איה-רען אנשלאג; צערשטרייאונג אונד איבערשוועממונג וואַרד איהר לאָהן. נון לאג זיא ווידער אֹדע*), דיא ערדע, וויא איין דירריס לאנד, דאס קיין טהוי ערקוויקט, ביס פאטער אברהם ערשיען אונד זיא ווידער אויפ-בליהטע וויא טהוי. ער נאהם זיך דער מענשהייט אן, רעטטעטע דיא דעס שטאדטעס**) וואָרען, אונד נאהם זיא אונטער זיינען שוטץ. דיעזע עדלע טהאט בעלאָהנטע

*) דאס הייסט, עס וואר ניעמאנד, דער דיא מענשען צו גאטטעס פערעהרונג אנהיעלט. **) זיעהע איין בראשית קאפיטעל י״ד.

וְהִטְלִילָם בְּטַל· מִשֵּׁם צֶדֶק נָהוּל לְיַלְדוּתָיו טָל: נֶחֱצַב
כְּצוּר אֹטֶם זֶרֶם מִלְּהָטֵל· נֶחְשַׁב אֶת עֶדְנוֹ לְהִפָּקֵד בְּעֵת
טַל· נִפְקְדוּ בְּמוֹעֵד זֶה בְּקֵץ זְכִירַת טַל· נֶעֱקַד לְהַפְרִיחַ
כְּשׁוֹשַׁנָּה בְּטָל: שִׂדֵּד תְּלָם לְזֶרַע וּבִקְצִירוֹ לָן טַל· שָׂדֶה
מְבֹרָךְ כַּהֲרִיחַ בֵּרְכוֹ בְּמַתַּן טַל· סִבֵּם אִתּוֹ צִיר חֲתוֹם
בְּבִרְכַּת טַל· שְׂרִידָיו לְהִתְבּוֹדֵד בְּבֶטַח עֲרֹף שְׁמֵי טָל:
עֲנָפָיו שֹׂרְדוּ הֱיוֹת בַּגּוֹיִם כְּטַל· עֲלֵי עַיִן לְבָרֵךְ מִמֶּגֶד

זמורה בידוע. משם צדק וכו', כדדרש ר' יעקב לך טל ילדותיך נשבע ה' (תהלי' קי ג) נשבע לו שאינו זז על מכניו. נחצב כצור וכו', מיוסד על מאמרם ז"ל (יבמות דף סד), אמר רב אמי אברהם אבינו ושרה טומטומין היו, שנא' הביטו אל אברהם וגו' וכתיב הביטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נוקרתם (ישעי' נ"א), והנה הי' אטום ומכוס' כצור מלהטיל זרע, ונחצב ונתקן, וצריכין לומר שנתקן בקחתו את הגר ושרה נתקנת בעת פקידתה ומדויק מלשון הכתוב ויעש ה' לשרה כאשר דבר, וכל לשון עשי' ל' תקון הוא. זרם, קילוח הזרע כמו וזרמת סוסי' זרמתם (יחזק' כג כ). נחשב את עדנו, נפקד עם אשתו. במועד זה, בפסח שהוא עת זכירת טל, נפקדו עם בן הנעקד להפריח וכו' כדכתי' בסוף העקדה יען אשר עשית וכו' כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך וגו'. שדד וכו', יצחק הנעקד הכין תלמי השדה לזרע ובקצירו לן טל דכתיב ויזרע יצחק וגו' (בראשית כו יב) **שדד**, בש', כמו יפתח **וישדד** אדמתו (ישעי' כח כד) **ישדד** לו יעקב (הושע י יא). תלם, הוא המקום הגבוה הנעשה ע"י החרישה, והמקום הנמוך יקרא גדודים. כהריח, כאשר הריח יצחק ריח שדה מבורך עם יעקב ברכו במתן טל, כדכתיב ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' ויתן לך האלהי' מטל השמי' (בראשי' כז). סבם, הסבים. ציר, משה רבינו ציר נאמן. לחתום וכו', לקיים ברכותיו בטל. שרידיו, בניו של יעקב. להתבודד, לשכון בטח בדד ע"י עריפת שמי טל כדכתיב בסוף ברכותיו וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב אף שמיו יערפו טל (דברי' ל"ג כ"ח). ענפיו, בניו. שורדו, כשארו שרידים בגוים כטל, כדכתיב והיה שארית יעקב בקרב עמי' רבי' כטל מאת ה' (מיכה ה ו). עלי עין, יוסף בן פורת עלי עין (בראשי' מט כב),

---

בעלאָהנטע איהם דער אַללגיטיגע מיט דעם פערשפרעכען, זיינע קינדער איממער מיט טהויא צו זעגנען. צוואַר וואַר ער דאַמאַלס נאָך אונפרוכטבאַר; דער עוויגע דאַכטע אַבער זיינער אונד זיינער געליעבטען, אום דיעזע צייט, וואָ מאַן אַנפאַנגט, דעז טהויעז צו ערוואַרטען. זיא צייגטען דען געדולדיגען (יצחק, דער זיך וויליג צום אָפפערן בינדען ליעס), אונד ער בליטהע אויף וויא איינע ראָזע אים טהויא, ער בעאַרבייטעטע דיא ערדע, אונד זיינע שפראָסען געדיעהען אונטער דעם טהויא. ער צייגטע יעקב, גאַב איהם דען זעגען פאָם טהויא, אַלז ער דען גערוך דעז געזעגנעטען פעלדעז בייא איהם געראָכען. דער געטרייע באָטע גאָטטעז בעזיעגעלטע דיעזען זעגען. אַלז ער שפראַך: „ישראל וואָהנע זיכער אונד אַבגעזאָנדערט אין איינעם לאַנדע, דעססען הימעל טריעפען פאָן טהויא!" דיא נאַכקאָממלינגע יעקב'ז ווערדען אונטער דען פעלקערן בלייבען וויא טהויא. אויך דאַז גרינע

רייז

וּמִטַּל · עָדָיו נָעוּ לוּדָה וְנָוָם טָלְטַל · עֹל בַּרְזֶל שָׂם עָלֵימוֹ
לְהַטַּל: פָּסַע וְדִלֵּג קֵץ כְּזֶכֶר בְּרִית טַל · פְּתָחַי דָּפַק בְּרֹאשׁוֹ
נִמְלָא טַל · פְּדוּת שָׁלַח לְיֶשַׁע בָּרִאשׁוֹן לְהַרְסִיס טַל · פֶּגַע
בְּכֵן חַקּוֹתִי בָּרִאשׁוֹן לְהַזְכִּיר גְּבוּרוֹת טָל: צֵאתִי לְאָלוּשׁ
עֲדַנְתִּי בְּרֶדֶת טַל · צָעַקְתִּי וְהֻזְכַּר לִי בְּרִית יַלְדוּת טַל ·
צְבָאַי כִּלְכְּלוּ בְּמַן אֲבוּר טַל · צֵדָה שָׁלַח לָהֶם לָשֹׂבַע
כַּעֲלוֹת שִׁכְבַת טָל: קִבַּצְתִּי לְהַר חֶמֶד נְחוֹל אִמְרֵי טַל ·
קְהָלַי עַל אֶבְרַת נְשָׁרִים נְטַל · קוֹל וּבָרָק וָנֶטֶף וְזִילַת טַל ·

וכתיב גביה וליוסף אמר מבורכת ה' ארצו ממגד שמים מטל (דברים לג יג). עדיו, בשבילו נעו וגלו ישראל ללוד והיינו מצרים כדכתיב ומצרים ילד את לודים (בראשי' י' י"ג). ונום, נוה שלהם שהיה בכנען טולטל. שם עלימו, לוד הנזכר שם עליהם. פסע. הקב"ה פסע פסיעה גסה ודלג כמנין ק"ץ, כי תחת שנגזר עליהם עינוי ד' מאות שנה לא היה שם כ"א רד"ו שנה. בראשון, בחדש הראשון. פגע, תפלה. חקותי, שמתי לחוק. צאתי לאלוש וכו', תחלת ירידת המן בשכבת הטל היתה למחרת בואם אל אלוש כדאיתא בסדר עולם פ' ה'. צעקתי, דכתיב וילונו כל עדת ישראל (שמות י"ו). במן אבור טל, לחם אבירים (תהלי' עח כה). קבצתי, נקהלתי להר סיני ההר חמד אלהים (תהלי' ס"ח) לנחול שם התורה שנאמר עליה תזל כטל אמרתי (דברים לב ב). קהלי וכו', עם"ה ואשא אתכם על כנפי נשרים (שמות יט ד). קול וברק, שמות י"ט י"ו. ונטף וזילת טל הזיל עלי

רייז אַן קוועללן (יוסף*) וואַרד געזעגנעט מיט איינעם פֿרוכטבאַרען לאַנדע דורך דען טהויא. דיעזער וואַר'ז, אום דעסענטוואַיללען דיא זאַהנע ישראל'ס איהרע וואָהנונג פֿערליעסען אונד נאַך לוד (מצרים) וואַנדערטען. דאַזעלבסט וואורדען זיא אַבער נאַכהער געמיסהאַנדעלט אונד זעהר געדריקקט; דער אַללמאַכטיגע געדאַכטע דען בונד דעס טהויעס. (עבען אַן דיעזעם ערסטען דער טהויאַהרצייט וואורדען זיא בעפֿרייט, דאַהער איזט אויך דיא צייט נון טהויאַנגעבעט אויף עבען דיעזען ערסטען פֿעסטגעזעטצט וואָרדען.) אַלס איך נאַך אלוש קאַם, ערקוויקקטע ער מיך וויעדער מיט טהויא. דאָרט שריע איך נאַך שפייזע; ער דאַכטע דען בונד דעס טהויעס, זאָגלייך וואורדע מיין העער מיט דער ענגעלקאָסט דעס מאַן פֿערפּפֿלעגט. דיעזע קאָסט רייכט' ער איהן איבערפֿלוס בייא'ם אויפֿשטייגען דער לאַגע דעס טהויעס. נון וואַרד איך צו יענעם אַנמוטהיגען בערג (סיני) גערופֿען, אום דיא וויא טהויא טריעפֿענדען וואָרטע (עשרת הדברות) דאַזעלבסט אַנצונעהמען. מיינע געמיינדע וואורדע אויף אַדלערס פֿיטטיגען דאַהין געטראַגען. דאָרט וואַר דאָננער אונד בליטץ אונד רעגען, אויך טהויא

אַמט

*) בראשית קאַפּיטעל מ"ט פסוק כ"ב.

קוֹנִי עָלַי הוֹיִל עֲיֵפוּת לְהָקֵר בְּטַל׃ רְשָׁפַי לַהַב וְקוֹל כֹּחַ הֵירַד לִי בְּטַל· רַעַשׁ בְּשׁוּרֵי חַלְתִּי וַיְעוֹרְרֵנִי בְּטַל· רֶגֶשׁ שִׁבְעַת עַנְנֵי הוֹד מָסַךְ וְהֵטַל· רָצִים לִפְנֵי תוֹר אֶרֶץ שֶׁבַעַת מִשְׁמַנֵּי טַל׃ שְׁכִינָה אֹהֶל צִיר בֵּין שָׁדַי בְּלִין טַל· שֶׁמֶן מָשַׁח אָח שֶׁיּוֹרֵד כְּטַל· שִׁבְטֵי בֵּרַךְ בְּעֵקֶב כְּעֵין נִתְבָּרַךְ בְּטַל· שִׁירָה שָׁר לָמוֹ בְּאֹמֶר זִיל טַל׃ תַּחְתָּיו צָג נֵצֶר מְגֻזַּע מְבֹרָךְ בְּטַל· תֵּבֵל עַם לְהַנְחִיל בְּתוֹךְ עֵינוֹת טָל· ס׳תִּרְגַּלְתָּם נְשָׂאָם

קוני להקר העייפות בטל, כדאיתא במכילתא והובא בילקוט שופטים סי׳ ה׳, ריב״א אומר, כפי שהיו ישראל מסולהבים מחמת האש שלמעלה אמר הקב״ה לענני כבוד, הזילו על חיים על בני שנאמר גם עבים נטפו מים, ואומר גשם נדבות תניף אלהים. שבעת ענני הוד וכו׳, כדאיתא בבמדבר רבה פ״א, ר׳ הושעי׳ אמר, ז׳ ענני כבוד היו מקיפין את ישראל במדבר, ארבעה לארבע רוחות העולם ואחד מלמעלה ואחד מלמטה ואחד שהיה מהלך לפניהם רחוק ג׳ ימים והיה מכה לפניהם את הנחשים ואת העקרבים ואת השרפים ואת השלטים, ואם היה מקום נמוך הי׳ מגביהו ואם הי׳ מקום גבוה הי׳ משפילו ועושה אותם מישור וכו׳, ובילקוט פ׳ בשלח נשנה הענין הזה בשנוי קצת. בשורי, כראותי רעש חלתי וכו׳. ציר, משה ציר נאמן אהל את השכינה בין שדי והיינו בין שני בדי ארון דכתיב ויקם משה את המשכן וגו׳ ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה׳ מלא את המשכן (שמות מ׳). שמן משח אח, אהרן אחי משה נמשח בשמן המשחה וכתיב כשמן הטוב יורד על הזקן זקן אהרן וגו׳ (תהלי׳ קלג). בעקב, בסוף, כלומר בסוף ברך השבטים כעין שברך יעקב הוא האיש שנתברך בטל, וכן ברך משה כמפורש בפ׳ וזאת הברכה וברכות שם. שירה וכו׳, שירת האזינו. תחתיו וכו׳, תחתיו הציג יהושע שהוא נצר מגזע יוסף שנתברך ממגד שמים מטל. תבל עם להנחיל, כדכתיב צו את יהושע וגו׳ והוא ינחיל אותם (דברי׳ ג כח). בתוך עינות טל, בתוך א״י שהיא ארץ עינות ותהומות (שם ח ז). תרגלם וכו׳, הרגילם ונשאם על שכמו כאשר ישא האומן את

האַט דער עוויגע מיטלייכטער רעגנען לאַססען, אום דאַמיט דיא ערמידעטען צו לאַבען. איך זאַה דיא שטראַהלען דעס בליטצעס: אונד דיא שטיממע דעס דאָננערס, אונד בעבטע; אַבער ער האַט מיך באַלד וויעדער ערמונטערט מיט דעם באַלזאַמיטען טהויא. היערויף בעאָרדערטע ער זיעבען הערר ליכע וואָלקען צו זיינעם שוטץ; זיא אומגאַבען אונד בעגלייטעטען מיך נאַך יענעם פרוכטבאַרען אונד טהויארייכען לאַנדע; היערויף בערייטעטע דער געטרייע באָטע גאָטטעס (משה) איינע וואָהנונג אין זיינער מיטטע צור גאָטטליכען רעגירונג, ווייהטע זיינען ברודער איין מיט דעם וויא טהויא טריעפענדען זאַלבאָהל, זעגנעטע איינע שטאַממע נאַך מיט יעקב׳ז זעגען, מיט דעם זעגען פאָן טהויא, אונד זאַנג צום בעשלוס יענען ערהאַבענען געזאַנג, ערקוויקענד וויא טריעפענדער טהויא. שטאַטט זיינער זעטצט׳ ער דאַן יהושע איין (יהושע, דיא שפראָססע אויס דעם שטאַממע דעס מיט טהויא געזעגנעטען יוסף), עמפפאַהל איהם, דאַס געליעבטע פאָלק נאַך יענעם וואַססער- אונד טהויארייכען לאַנדע צו פיהרען. יהושע לייטעטע עס, טרוג עס וויא אויף זיינען אַרמען,

בְּשֻׁכָּם כְּאוֹמֵן הֵן נָטַל. תְּקוּפַת צַר וָאוֹר בְּשֻׁלָּם בְּטַל:

מיוסד כחרוזות לאותיות ע"פ תשר"ק ובסופיות אלעזר בירבי קליר מקרית ספר.

ק׳ תַּחַת אֵילַת עֹפֶר בֹּרַךְ מוֹשִׁיעַ בְּטַל. אֻמַּץ וְנֻסַּס כְּאֵיתָן בְּחֹרֵב וְגִזַּת טַל. שְׁעֻנְתִּי מֵאָז וְעַד עַתָּה בְּהַבְטָחַת טַל. לָעַד בְּלִי לְהִמָּנַע מֵאִתִּי טַל. רָגַז תִּשְׁבִּי בְּחָר וְעָצַר טַל. עַל פַּת לֶחֶם וְטֶרֶף טֹרַד וְטֻלְטַל. קָדוֹשׁ כְּהִבִּיט לְבַל תּוּפַר בְּרִית טַל. זִלְעַף רוּחַ לַיֶּלֶד וְנַפְשׁוֹ נָטַל:

צרפית

בנו, וכתיב ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו (הושע יא ג). תקופת צר ואור, תקופה וסבוב של ירח ושמש (ישעי' ה ל).

תחת אילת עופר, תחת האלה אשר בעפרה נתברך גדעון המושיע בטל כדכתיב בשופטים ו' י"א. אמץ, נתחזק ונתאמץ להרוס מזבח הבעל אשר לאביו כמו שכתוב שם, ונדמה בזה לאברהם אבינו הנקרא איתן שגם הוא נתאמץ לשבר אלילי אביו כמו שבאה עליו הקבלה. ונוסס, ואח"כ נעשה לו נס בחורב ובגיזת טל כמפורש במקרא. כאיתן, כ"כ בשני כ"י בכ' ומוסב על אומץ כמו שבארתי. ובחורב וכו', מוסב על נוסס. לחם וטרף, לחם ומזון. טורד וטולטל, בטרדה ובטלטול ממקום למקום בנחל כרית ובצרפת, כמפורש במקרא. זלעף רוח לילד, שם בילד רוח זלעפות והיינו רוח של חום השורף, כדכתיב

וויא דער וואַרטער דען קנאַבען טראָגט, אונד העמטע איינזט זיינעטוועגען דען לויף פאָן מאָנד אונד זאָננע[1]).

תחת, אונטער עפרה'ס איכע וואַרד ישראל'ס רעטטער (גדעון) געזעגנעט מיט טהוי. ער וואַר טאַפּפער וויא איתן, דאַרום געשאַה איהם אויך יענעס וואונדערצייכען מיט דער וואָללע, דיא באַלד בעטהויט, באַלד טראָקקען[2]) וואַר. זייטדעם לעב' איך אין טרויטער צופערזיכט, דאַס ער מיר ניא דען טהויא פערוויגערן ווירד. איינזט צירנטע תשבי[3]) איבער אחאב, אונד צירנענד פערשוואור ער איהם דען טהויא. (ער זעלבסט וואַרד דאַדורך גענאָטהיגט, אויסצוואַנדערן נאַך ברויד אונד לעבענסמיטטעל.) דער אַללערהייליגסטע זאַה דען איינציגען, דער אין דען בונד דער טהויע געשטאַנדען, ליעס דאַן דען זאָהן (דער ווירטהין דעס פראָפעטען) ערקראַנקען אונד נאַהם איהם זיינע

---

[1]) זיעהע דיעזע געשיכטע אין יהושע קאַפיטעל י' פסוק י"ב.

[2]) זיעהע דיעזע געשיכטע אין שופטים קאַפיטעל ו'.

[3]) תשבי, אלי' הנביא, זיעהע מלכים א' קאַפיטעל י"ז.

צָרְפִית בְּצִיר רָגְנָה תְּנוּאוֹת לְהַטַּל· רְאוֹתוֹ כִּי
פָּס בֵּן הִתִּיר גֶּדֶר טַל· פָּשַׁע אִם הֶעֱוָה עֲדֵי
עֲצִירַת טַל· בְּכֵן עָרַךְ תַּחַן לְמוֹלִיד אֶגְלֵי טָל:
עָתַר לִפְנֵי חַי מְחַיֶּה כֹּל בְּטַל· יְחִידַת יֶלֶד הֵשִׁיב
בְּהַתָּרַת טַל· סָדַר וְחָשַׂף לַכֹּל כֹּחַ גְּבוּרוֹת טַל·
רָמַז כִּי שׁוֹכְנִים יָקִיצוּ בְטָל: נִכְרְתָה זֹאת

ורוח זלעפות (תהלים יא ו) וכתיב זלעפה אחזתני (שם קיט כג). צרפית, אם הילד, ונקראת כן על שם מקומה צרפת. בציר, בשליח השם הוא אליהו התשבי. רגנה, התרעמה לשון ותרגנו באהליכם (דברי' א' כ"ז). תנואות, עלילות, לשון הן תנואות עלי ימצא (איוב לג י) התרעמה עליו ואמרה כי בא להתעולל עלי' עלילות כמו שאמרה כי באת אלי להזכיר את עוני ולהמית את בני (מ"א יז יח). כי פס, נעדר לשון כפו אמונים (תהלים יב ב). התיר נדר. אמר המגיה: המפרש אשר לפני פירש כל הענין הזה ע"פ סוגיא דסנהדרין (דף קי"ג) ואמר שלזאת המית הש"י את הילד כדי שיצטרך אלי' למפתח של תחיי' ויחזור מפתח של טל ומטר וכו'. עיין בפירושו. ולא טוב פתר, כי לפי סוגיא דהתם המטר לבדו נעצר אבל הטל לא נעצר מעולם, וכן איתא בתענית (דף ג'), ולדעת הפייטן הטל נעצר כמו שאמר ועצר טל, וכל דבריו מיוסדים על עצירת הטל וזה שלא כסוגית הבבלי, אכן בירושלמי פ' ה' דברכות מצאתי כדבריו ופליגי ביה אמוראי מ"ד המטר נעצר לבד ומ"ד הטל והמטר נעצרו, ופריך שם, מ"ד על הטל ועל המטר נשמע לו היכן הותר נדרו של טל? ומשני בבנה של צרפית ויקרא אל ה' וגו' הגם על האלמנה וגו', אמר ר"י משל לאחד שגנב נרתיקו של רופא, עד שהוא יוצא נפצע בנו, חזר אצלו ואמר לו אדוני הרופא רפא את בני, אמר לו לך והחזר את הנרתק שכל מיני רפואות נתונים בו ואני מרפא את בנך, כך אמר הקב"ה לאלי' לך והתר נדר של טל שאין המתים חיים אלא בטל ואני מחי' בנה של צרפית וכו' עכ"ל, והובא גם בילקוט על מקומו ומעתה דברי הפייטן נכונים ומבוארין. עתר, התפלל. יחידת ילד, נשמת ילד (תהלים כב כא). שכונים, שוכני עפר. נכרתה זאת וכו', הברית נכרת להררי קדם והם יסודי עולם שנתן להם הטל במתנה, וכן איתא בירושלמי במקום הנזכר, ואמר שם עוד, אמר ר"ש בשעה שישראל באים לידי עבירות ומעשים רעים הגשמים נעצרים והן מביאין

זיינע זעעלע. צרפית (דיא מוטטער דעז קנאבען) ערהאב ביטטערע קלאגע ווידער דען גאטטגעזאנדטען; דיעזער זאה דען ענטזעעלטען זאהן, בערייטע זיינען טאוור אונד הוב איהן אויף. ער מערקטע, דאס ער געפעהלט האטטע, אונד שיקקטע זיך אן מיט איינער ביטטע לום זענדער דעז טהויעז. ער פלעהטע לום עווינען אום טהויא אונד גאב דעם קנאבען זיינע זעעלע ווידער דורך דען האלבעלעבענדען טהויא. דאדורך האט ער יעדען פאן דער וואונדערקראפט דעז טהויעז איבערלייגט, אונד געלייגט, דאס אויך דיא דעז טאדעז שלאפען, איינסט ווידער דורך טהויא ערוואכען ווערדען.
דיעזע

להררי קדם במתנת טל· בלא יקוה לאיש
ליחל עלי טל· ממחרת הפסח יחוגנו בעד טל·
יניפו במעלה ומוריד להניף רוע טל: לכן
מלפני עמר אזכיר בתחן טל· קדום לילה
אחד להלין בו טל· כרתה לחיים מחית ירידת
טל· למתים חפשי הוכנה תחית טל: יעוררו
יזוררו יחיו ברדת טל· יעמדו יקומו יעלו
כשכבת טל· טעם זמירות ישמיעו בטל אורת
טל· רון יושבי סלע אשר יהיו בטל: חבצלת
וערבה תגלנה בפריחת טל· מדבר וציה
ישישום

זקן אחד כגון ר"י הגלילי והוא מפגיע בעדם והגשמים יורדים, אבל טל אינו יורד בזכות ברי' לעולם, ומה טעם? דכתיב כטל מאת ה' אשר לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם (מיכה ה') עכ"ל, וזה שמיים בלא יקוה לאיש וכו'. ממחרת הפסח, הוא ט"ז בניסן יום הנפת העומר. יניפו במעלה ומוריד וכו', כדכתיב והניף את העומר .... ממחרת השבת יניפנו וגו' (ויקרא כג יא). ואיתא בפסיקתא והביאו רש"י בפירושו, כל תנופה מוליך ומביא מעלה ומוריד, מוליך ומביא לעצור רוחות רעות, מעלה ומוריד לעצור טללים רעים עכ"ל. קדום לילה אחד, כי הקצירה היתה ביום ט"ו סמוך לחשיכה. כורתה לחיים, רצונו כריתת ברית של ירידת הטל היא לחיים ולמתים, לחיים למחי' ולמתים לתחי'; ואמר למתים חפשי עש"ה במתים חפשי (תהלים פ"ח ו') להיותם חפשים מעמל העולם. יעוררו, יקיצו. יזוררו, יתעטשו בשוב בהם התנועה כמו ויזורר הנער (מ"ב ד לה). יושבי סלע, שנאמר ירונו יושבי סלע (ישעי' מ"ב י"א). חבצלת וערבה .... מדבר וצי' וכו', כמבואר בנבואת ישעיה (לה א) ישוש מדבר וציה ותפרח כחבצלת וגו', ופירש כל הנבואה היא על זמן התחיי' וכן איתא בילקוט בשמואל ברמז ק"מ.

(ריזע געוואַלט, דורך טהויא וואונדער אויפצובלִיבען, וואַר נור דען אויסערוואָהלטען געמיטע: פֿערליעהען, קיין שטערבליכער זאָגט אָהנע אַנשפרוך דאַרויף —.)
דער טהויא גיבט דען לעבענדען נאַהרונג, דען טאָדטען לעבען; זיא ווערדען דורך דיא וואונדערקראַפֿט דעז טהויעז ערוואַכען, זיא ווערדען זיך בעוועגען אונד ערהעבען אונד וואַהרנעהמען אונד אָבזינגען. וויט וואַסער ווירד איהר געזאַנג ערטאָנען, אונד פֿלור אונד היגעל אונד וויזע אונד טהאַל זיך דעמען ערפֿרייען, איין

ישושום בטלול טל· זרב ושרב ושמש וחרב
וחמת טל· קמות לא יקדירו בגיא טלולת טל:
וסכה תהיה לצל קרים מלהטל· רבוצים על
כבוד חפת עב טל· הוגי המלה יניפו רסיסי
טל· יפתחו אסמים להטיף נזלי טל: דדוי המון
חוגג שאריתם כטל· תרשישים יהללום
במרפא כנף טל· גיל קול רנה לעבור בסך
וטל· סלולים עלות אל נכון ונשא ונטל: בשורם

זרב ושרב, שניהם לשון חום, וכתיב כי הנה היום בא בוער כתנור (מלאכי ג׳ י״ט). לא יקדירו, לא ישחירו. בגיא טלולת טל, בארץ הטלולה בטל ורצונו כי כל חורב ושרב וחום אשר יהיו לעתיד בזמן התחיי׳ לא יקדירו את פני הקמות בארץ הטלולה וכתיב וסוכה תהיה לצל יומם מחורב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר (ישעי׳ ד ו) וזה שסמך אחריו וסוכה תהיה וגו׳. קרים, טעמו זרם ומטר כדכתיב מים זרים קרי׳ (ירמי׳ י״ח י״ד) והוא כנגד מזרם וממטר. כבוד חפת עב טל, כנגד וברא ה׳ ענן וגו׳ כי על כל כבוד חופה (ישעי׳ שם). הוגי המולה, המון מלאכי מעל׳, עפ״ה ואשמע קול המולה (יחזקאל א כד). יניפו, על הקמים לתחיי׳ ולשון הנפה הוא ל׳ תנועה בהולכה והובאה כמבואר לעיל. דדוי המון חוגג, עפ״ה כי אעבור בסך אדדם עד בית אלהים בקול רנה ותודה המון חוגג (תהלים מ״ב ה׳). שאריתם כטל, עפ״ה והי׳ שארית יעקב בקרב עמים רבים כטל (מיכה ה ו). תרשישים, מלאכי עליון, והכוונה כי שארית ישראל אשר ידדו אל הר ה׳ בהמון חוגג, יהללו התרשישים במרפא כנף על כדכתיב בנבואה הנזכרת וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה (מלאכי ג כ), וכנגד כי אעבור בסך אדדם בקול רנה ותודה, יסד גיל קול רנה לעבור בסך וטל. סך הוא ל׳ סכך וסוכה כמו שפי׳ עליו רש״י ז״ל, וכן טל לשון סכך הוא כמו יסככו ויטללו (נחמי׳ ג טו) ופירש״י הוא הי׳ מסכך אותו, לשון מטללתא. סלולים עלות וגו׳, השארית הנזכר יעלה בדרך סלולה כדכתיב והיתה מסלה לשאר עמו (ישעי׳ יא טז). אל נכון ונשא ונטל, אל הר בית ה׳ כדכתיב והי׳ באחרית הימים נכון יהי׳ הר בית ה׳ בראש ההרים ונשא מגבעות (ישעי׳ ב ב ומיכ׳ ד א), ונטל גם הוא לשון נשיאות. בשורם

פערלהאלטיגע טהויוואלקע ווירד זיא שירמען פאר ברעננענדער זאננענ-
היטצע אונד פאר וועטטער אונד רעגען, דאמיט איהר גלאנץ ניכט דונקעל ווערדע,
ענגעל דעז הימטעלז ווערדען איהנען פאלגען אונד באלזאמישען טהוי אויף זיא
הערראבטרייפעלן. אויף געבאהנטער עבענע, אין זינגענדען כארען, בעגלייטעט
פאן ענגעלן, ווערדען זיא דאן הינויפוואללען נאך יענעם וואהלגעגרינדעטען אונד
ערהאבנען

מֵאֲמָנָה עַל הֶרְמוֹן טַל· פָּרוֹחַ יִפְרְחוּ כַּשּׁוֹשַׁנָּה בְּטַל· י׳אֶל אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אַף שָׁמָיו יַעַרְפוּ טָל· רְאוּתָם אֵשׁ אוֹכֶלֶת כִּי נִהְיֶה כְּטָל׃

הפייט מסדר והולך י"ב חדשים וי"ב מזלות וכנגדם י"ב השבטים כנגד י"ב הרלות הכתובים בפ׳ עקב, ובחרוזה אחת מזל של אותו חדש ונגדו לדיק אחד באלו החדשים כל חודש רומז למזל והחדש והמזל הכל בשביל הלדיק כמלאת השנה מבורכת ומוללחת. ומיוסד ע"פ א"ב מרובע.

ק׳ אֵלִים בְּיוֹם מְחֻסָּן· חָלוּ פְּנֵי מְנוּסָּן· טַל אוֹרוֹת לְנוּסְסָן· לְהַטְלִילָם בְּעֶצֶם נִיסָן׃ קם אֶשְׁאֲלָה בְּעָדָם מַעַן· גְּבוּרוֹת טַל לְהַעַן· קו׳ח טַל אָב הַבְטַח לְשָׁעַן· יִתֵּן לְהַמְתִּיק לַעַן׃

בשמך

מאמנה וכו׳, עפ"ה תשורי מראש אמנה מראש שניר וחרמון (שיר ד ח), ואמרו עליו בילקוט, אמר ר׳ יוסטאי, הר הוא ושמו אמנה וכיון שהגליות מגיעין להר זה אומרים שירה שנאמר תשורי מראש אמנה עכ"ל, וכן איתא ברבות, אלא שבמקום הר אמנה גרס טורוס מונוס, ובפ"ק דגיטין (דף ח א) מלאנו טורוס אמנוס, וכן כל הר ההר ת"י טורים אומנים, וראש אמנה מתורגם טור תלגא וכן ת"א הר חרמון (דברים ג ח) טור תלגא, וע"ש פי׳ רש"י, וידענו כי יש שם שלשלאות של הרים תכופים מהם גבוה ומהם נמוך והשמו׳ מהם פרטים ומהם כללים ולפעמים יכנה הפרט בשם הכלל, ולפעמים בהפך זה. ראיתם אש אוכלת, כראותם כי היום ההוא שהוא בוער כתנור כהיה לישראל כטל, גם יתכן כי אש אוכלת תאר להש"י והוא יהיה להם כטל, כדכתיב אהי׳ כטל לישראל יפרח כשושנה (הושע יד ו).

אלים, תקיפים והיינו ישראל. ביום מחוסן, בעלם היום הזה, כי חוסן ועלם שניהם לשון חוזק ותוקף, וטעם בעלם היום, בעלומו ותוקפו של יום. חלו, בספרינו הח׳ בפת"ח, וא"כ הדבור לנוכחים וזה לא יתכן שהרי לנוססן ולהטלילם הדבור בהן לנסתרים, ומלאתי בכ"י חִלוּ בחירק, וכן נכון, והכונה כי בעלם היום הזה מאז ועד עתה חילו בני ישראל את פני אל משגבם ומנוסם לנוססן בטל אורות ולהטלילם בעלם ניסן. מנוסן, כמו מנוסם והן׳ מקום ם׳ דוגמת לקץ הימין. לנוססן, לרוממם. להטלילם, לסוככם. אשאלה בעדם, דברי הש"ץ המתפלל. לען, ל׳ מרה כלענה (משלי ה׳ ד׳).

ערהאבענן טעמפעלבערג. פֿאָן אמנה איבער חרמון׳: געבירגע ווערדען זיא דען טהויא בעזינגען; זיא ווערדען אין יענעס געטריידע= אונד וויינרייכען לאַנדע אויס טער טהויטריעפענדען היממעל אויפבליהען וויא איינע רָאזע אין טהויע — זיא ווערדען עז אנשויען, דאַז אַללעס פֿערצעהרענדע פֿייער; דען איהנען וויערד עז זיין וויא מילדער טהויא.

ק׳ בשמך טל אטלה· בילדות טל להטלה· טל בו איתן מטלה· בדיו ירעו כמו טלה: ברית כרותה לראש אבות· חיליו בטל להרבות· קו״ה טל בל יזיז מבני אבות· להרסים עם נדבות:

ק׳ גזע כרביב טל משיר· ששים ואחת ארחו במשיר· טל גד לצדם תיר· מחמשה עשר באיר: גיל טל לכל יגעים· ודודאי בכור בו רוגעים· קו״ה טל גאולים בו גאים· עם כטל נשארו בגוים:

ק׳ הופקי דלתיך לשור· הטלילם במעגל מישור· טל דוק למו חשור· עד קין להיכת שור: דגלי אסור מוף ענה· גיא ודשאיה תענה· קו״ה טל דשאימו יחנה· בטל סביבות המחנה:

הפגעת

בשנוך על אטלה, בשמך אסוכך במוכה כענין מגדל עוז שם ה׳ בו ירוץ לדיק ונשגב (משלי יח י) ושל גם הוא לשון סכך וסוכה כמו שבארתי בפיוט הקודם. בילדות טל, בזכות אברהם. איתן, זה אברהם, בדיו, בניו. טלה, ידוע הוא, וגם הוא אחד מן י״ב מזלות שבחגורה והחמה נכנסת בו בניסן ולכן אברם יחד וכן ביתר החדשים והמזלות. טל בל יזיז.... להרסים עם נדבות, עם״ה עמך נדבות ביום חילך וגו׳ לך טל ילדותך (תהלים ק״י ג׳) ואמר ר׳ יעקב איש כפר חנן נשבע ה׳ לאברהם שאינו מזיז טל מבניו. גזע וכו׳, גזעו של יעקב הנשאר בקרב העמים כרביב על כדכתיב והיה שארית יעקב בקרב עמים רבים כטל (מיכה ה ו). ארחו, ששים ואחת סעודות מבירי הבצק שהוציאו ממצרים וירד להם המן בט״ו באייר בדאיתא בפירש״י שמות י״ו א׳. טל גד, המן שהיה כזרע גד. והמן גם הוא נקרא טל כמו שאמרו בב״ר פ׳ ס״ו ויתן לך מטל השמים זה המן. לצדם, למזונם. תויר, הותקד ונדרשו לשון ויתורו את הארץ. ודודאי בכור, הדודאים שמצא ראובן בכור יעקב מולאים בו מרגיע ביותר. גאולים בו גאים, ישראל מתגאים בו כי הם נשארו כטל בגוים כדכתיב במיכה ה׳ ו׳. הופקי דלתיך. ישראל הופקי׳ בדלתות בית תפלתך לשור פניך. הטלילם, סוככם. טל דוק, טל שמים. למו חשור, הורד להם ברבוי. עד קין להיכת שור, עד שתכלה ירק מן השדה ואין לשור מה ללחוך והיינו עד החורף. ורומז בו למזלו של אייר. דגלי אסור מוף, דגלו שבטו של שמעון שהי׳ אסור במוף הוא מצרי׳ דכתיב מצרים תקבצם מוף תקברם (הושע ט ו) וכתיב ויאסור אותו לעיניה׳ (בראשי׳ מב כד).

ק' הפגעת טל תכון. מול מכון שבת כון. טל הנפת עב תתכונן. במתנת טל סיון: הלול קדש תירושי. ימגיד בטל קדושי. קו"ח טל הלנת קציר שרשי. ילין בטל להשרישי:

ק' ואות לחשוף התומים. ורמז לצחצח כתמים. טל ותר לתמימים. להאחות בו כתאומים: ורד עם אל להכן. ונם מנשי לתכן. קו"ח טל ועד צור לשכן. אתו כנם לעשות כן:

ק' ועקי בל תבוז. להטלילי מעוץ ומבוז. טל זמנת לרמוז. להתל כאב תמוז: זרע בן עתים חפש. לעד בלי יאפס. קו"ח טל זורר על פס. כבמדבר דק מחספס:

חבא

הפגעת טל תכון, תפלת הטל תהא מכוונת לעלות מול מכון שבתו ית' והוא ב"ה שלמעלה המכוון כנגד ב"ה שלמטה. הלול קודש תירושי, התירוש שמהללי' בו בקודש ימגיד וימתיק בטל קדושי, בזכות אהרן הלוי קדוש ה' (תהלים קו טז), ורומז ללוי שנקרא חסיד (דברים לג ח). טל הלנת קציר וכו', עפ"ה שרשי פתוח עלי מים וטל ילין בקצירי (איוב כט יט). ואות לחשוף הטל, הוא אות לחשוף ולגלות הטמונים בארץ. ללחצה כתמים, לנקות העוונות. לתמימים, לישראל. להאחות בו, שיתאחה הטל בארצו כתאומים המתאחים יחד, ורומז למזל סיון שהוא תאומים. וירד עם אל, רמז ליהודה כדכתיב ויהודה עוד רד עם אל (הושע יב א). להכן, ארץ יהודה. ונם מנשי, ונם גדעון משבט מנשה. לתכן, לכונן. ועד, כ"כ בשני כ"י והוא ל' ייעוד וזמון. צור, סלע. לשכן, להניח כדכתיב (שופטים ו יז), ויאמר אליו אם נא.... והנח אל הסלע הלז ויעש כן, וכתיב שם (ו' מ'), ועל כל הארץ היה טל. להטלילי, לסוככי. מעוץ ומבוז, בני נחור דכתיב את עוץ בכורו ואת בוז אחיו (בראשית כ"ב כ"א) ומרמז בהם לאדום דכתיב שישי ושמחי בת אדום יושבת בארץ עוץ (איכה ד' כ"א) וכתיב כה אמר ה' לאדום קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד (עובדי' א'). כאב תמוז, הייגו החום והיובש כמבואר בסוף הפיוט הקודם. זרע בן עתים חפש, זרע של בני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת (ד"ה א' י"ב ל"ג). לעד בל יאפס על זורר וכו', לעולם לא יעדר הטל הזורר על חלק ארצו כמו שהי' במדבר דק מחוספס. פס, לשון פסת בר (תהלים עב טז).

♋ תמוז

ק' חַבֵּא מִשּׁוֹר שָׂטָן· פְּסוּחֶיךָ בְּלִי לִשְׂטָן· טַל חַיִּים יֶרְטַן· לְהַפְסֵחַ כְּגוֹן סַרְטָן: חוֹף יַמִּים בְּצִיּוּנוּ· מַרְאִיַּת טְלָלֵי נִצָּנוּ· קו"י טַל חֲשׁוּר לְרַבֵּץ צֹאנֵנוּ· וּכְטַל עַל עֵשֶׂב רְצוֹנוּ:

♌ אב

ק' טְלָלֵי יֶשַׁע אֶשְׁאָב· בְּמָשׂוֹשׂ מִמַּשְׁאָב· טַל טַעַם אָב· יַטְעִימֵנוּ אֵל וְאָב: טְלוּל יְדִידוּת שִׁכְנִי· יִשְׁכּוֹן לָבֶטַח לְשִׁכְנִי· קו"י טַל טֹהַר מִשְׁכָּנִי· יִשְׁקוֹט כְּעָב טַל עַל מְכוֹנִי:

♍ אלול

ק' יַלְדוּת טַל תָּאֳרִי· כְּמֵאָז בּוֹ לְפָאֳרִי· טַל יָפִיק לְבֵית יַעֲרִי· לִשְׁאַג בּוֹ כַּאֲרִי: יוֹם טוֹבָה בְּטוּב אַבְלִילָה· בְּזִנּוּק בָּשָׁן לְהִתְהַלָּלָה· קו"י טַל יְבוּלִי אַל הַטְלִילָה· כְּעַל הַמַּחֲנֶה לָיְלָה:

ק' כִּרְסִיסִים רַד בְּרֹאשׁ תָּלוּל· בְּקֵץ רִאשׁוֹן לִטְלוּל· טַל כֵּן יְהֵא כָלוּל· לְהַדְשִׁיא פִּרְחֵי

חבא שור וכו', חבא והסתר פסוחיך משור של שטן שלא ישטין. פסוחיך, חמוליך, עיין פירש"י שמות י"ב י"ג. ירטן, יחובר, וחובר חבר (דברי' יח יא), ת"א ורטן רטן. חוף ימים בצייני, זבולון דכתיב זבולון לחוף ימים ישכון (בראשי' מט יג). מראיית טללי נצני, שיראו הנצנים שלו מבורכים בטל. חשור, לשון רבוי. וכטל על עשב רצונו, משלי י"ט י"ב. טל ישע וכו', עפ"ה ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (ישעי' י"ב י"ג). ממשאב, ממעין. טל טעם אב, הטל שטעם אבינו יצחק אחר העקידה שהטעימו האל יתברך טל של תחיה, כאמרם ז"ל, אותו הטל יטעימנו אלהינו ואבינו. טלול, טובה וחופה. ידידות שבני, ב"ה שנאמר מה ידידות משכנותיך (תהלים פד ב) והטעם חופת ידידות משכני ישכון לבטח להיות משכנו בי. לשבני, כמו לשכנו תדרשו (דברים י"ב ה'), ורומז גם לבנימין שב"ה נבנה בחלקו וכתיב גבי' ידיד ה' ישכון לבטח עליו חופף עליו כל היום (דברים ל"ג י"ב). טל טוהר וכו', עפ"ה כה אמר ה' אלי אשקוטה ואביטה במכוני .... כעב טל (ישעי' יח ד). ילדות טל, של אברהם תארי והודי. לבית יערי, לבה"מ הנקרא יער לבנון. לשאג בו כארי, כענין ה' מציון ישאג (עמו' א ב) וירמוז גם למזל אב שהוא ארי, וגם דן נמשל לארי. אבלילה, ל' ערוב ובלבול, ויתכן שהוא מלשון בליל חמיץ יאכל (ישעיה ל כד). בזנוק, בקלות, ורומז לדן דכתיב דן גור ארי' יזנק מן הבשן (דברי' לג כב). כרסים, לשון רסיסי לילה (שיר ה ב), ע"ש פי' רש"י. רד, יורד. בראש תלול, בראש הר גבוה ותלול והיינו כטל חרמון שיורד על הררי ציון. בקץ ראשון לטלול, היינו בניסן שהוא תחלת עת טל, כן יהא וגו'.

בנאים

אלול

אֱלוּל: כְּמֵהִים שְׂבַע רָצוֹן לְהַסְפֵּק. בְּלַחֲלוּחַ נֶגֶב לְהַאָפֵק. קו"ח טַל כְּנֶסֶת עַל דּוֹדָהּ תִּתְרַפֵּק. לְעוֹרְרָהּ בְּקוֹל דּוֹפֵק:

בתולה גד

ק' לְאוֹת טוֹב טַל נִתְלָה. תֵּת לְעוֹלָם חֲתֻלָּה. טַל לְנוֹבֵב תְּנוּב שְׁתוּלָה. לְהָגִיל בִּמְשׂוֹשׂ בְּתוּלָה: לֶאֱגוֹר גְּדוּד יְשֻׁפַּר. לְהַעֲצִים גְּדוּדָיו בְּלִי מִסְפָּר. קו"ח טַל לְהָקִיץ בְּקוֹל שׁוֹפָר. אֲטוּמִים שׁוֹכְנֵי עָפָר:

תשרי

ק' מִכָּל אֹם יְאַשְּׁרִי. וַאֲהוֹדֶנּוּ מִשִּׁירִי. טַל מֵאֶגְלוֹ יְעַשְּׁרִי. לְהַסְפִּיק עַד קֵץ תִּשְׁרִי: מִשְּׁמַן לֶחֶם מַקָּחִי. מֵעֲסִיס יַיִן רִקּוּחִי. קו"ח טַל מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת מַלְקוֹחִי. יַעֲרוֹף כַּמָּטָר לִקְחִי:

מאזנים דן

ק' נַאַק נוֹשְׂאֵי לְךָ עֵינַיִם. לַעֲנוֹתָם הַט אָזְנַיִם. טַל נוֹפֵף לִמְחוֹלַת מַחֲנַיִם. לְהַכְרִיעַ צִדְקָם בְּמֹאזְנָיִם:

כמהים, תאבים. שבע רצון, רמז לנפתלי שבע רצון (שם לג כג). נגב להאפק, ל' כאפיקי' בנגב (תהלי' קכו). כנסת, כנסת ישראל. דודה, הקב"ה. יתרפק, ל' מתרפקת על דודה (שיר ח ה). לעוררה, מן הגלות בקול דופק כדכתיב קול דודי דופק (שם ה ב) וכמו שתרגם שם המתרגם. לאות טוב טל נתלה, בשחק, כמ"ש הפייטן לעיל בפיוט אאגרה, הכין ותכן בשחק וכדאיתא בחגיגה דף י"ב. חתולה, ל' וערפל חתולתו (איוב לח ט) ענינו לבוש ועטוף, לנובב תנוב שתולה, לנובב תנובה השתולה בארץ ולהגיל במשוש בתולה, דכתיב ותירוש ינובב בתולות (זכריה ט' י"ז) ורומז לבתולה מזל אלול. לאגוד גדוד יושפר, להתיות עם רב כדי שיוכל לקבץ גדודים להרבות ולהעלים אותם בלי מספר ורומז לגד שנאמר גד גדוד יגודנו (בראשית מט יט), גם משה אמר ברוך מרחיב גד (דברים לג כ). יאשרי, יברכני ויללאני לשון כי אשרוני בנות (בראשית ל) ובנבואה העתידה כתיב ואשרו אתכם כל הגוים (מלאכי ג יב). ואהודנו משירי, כמו ומשירי אהודנו (תהלים כ"ח ז'). מאגלו, מעיפים שלו יעשרני להספיק עד קץ תשרי ומכאן ואילך אין צורך בטל כ"א בגשמים. משמן לחם, הטל יהא לברכה בתבואה ובפירות שיהיה הלחם שמן ודשן והיין ערב ומרוקח. ומרמז לאשר דכתיב מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך (בראשית מט כ). משאלות מלקוחי, משאלות פי. לענותם, לצעקתם כמו כי לא בזה ולא שקץ ענות עני (תהלים כ"ב כ"ה). למחולת מחנים, כנוי לישראל (שיר ז' א'). להכריע צדקם במאזנים, אם צדקם וזכותם במאזנים ישאו יכריע הצדק את

החוב

נִתְבָּרַךְ מִמֶּגֶד וּמִטַּל· כְּבְאַחִים מְנַשֶּׁא וּמְנֻטַּל· קו״ה טַל גֶּשֶׁב אֲגָלִים תְּטַל· מוֹלִיד אֶגְלֵי טָל:

י׳ שִׂיחַ זוּ אֱזוֹן לְיַשְּׁבָן· בֶּטַח לְהוֹשִׁיבָן· טַל שְׂעִירִים לְחַשְּׁבָן· מֵעֵת מַרְחֶשְׁוָן: סִדּוּר עָבִים לְהַטְלִילָם· כְּיֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים לְנַטְּלָם· קו״ה טַל שְׂבַע לְטַלְלָם· צַו לַשָּׁמַיִם תֵּת טַלָּם:

ק׳ עֲתִירַת טַל תֶּעֱרַב· וּלְפָנֶיךָ תִּקְרַב· טַל עֲלֵי שָׁרָב· יִפְרַח כְּבִמְקוֹם עַקְרָב: עֲלוֹת שִׁבְּבַת מַפְרַחַת· בְּאִבֵּי נַחַל מַאֲרַחַת· קו״ה טַל עֲלֵי עַיִן לְבָרֵךְ מֵרוֹם וּמִתַּחַת· וּמִתְּהוֹם רוֹבֶצֶת תָּחַת:

י׳ פִּרְחֵי חֶלֶד תַּשְׁלֵו· בְּטַל שַׁאֲנָן וְשָׁלֵו· טַל פֶּרַח לְהַדְגָּא וּלְהַשְׁלֵו· צִמְחֵי תְנוּב כִּסְלֵו: פְּקוֹד חֹרֶב בְּצִיּוֹן· לְמַלְּטָם מֵחֹרֶב צִחָיוֹן·

טל

הטוב, ורומז למאזנים מזל תשרי, נתברך, כהיה מבורכים ממגד ומטל כמו שנתברך המנושא והמנוטל באחים והיינו יוסף נזיר אחיו נתברך ממגד שמים מטל (דברים ל״ג). גֶשֶׁב אגלים, כ״כ בנ׳ כ״י וטעמו נשיבת אגלי׳ והוא עליית אגלי׳ דחגיגה דף י״ב ב׳ הלוק׳ את הפירות ונק׳ בל״א מעהלטויא (ובל״ר *rubigo*). תטל, תעלור אתה המוליד אגלי טל. שיח זו, תפלה של עם זו תאזין ליבשן ולהושיבן בטח. שעירים, ל׳ כשעירים עלי דשא (דברים לב ב) והיינו גשמים היורדין בסערה כפירש״י. לחשבן מעת מרחשון, כי בזמן ההוא יצטרכו לגשמים אבל בימות החמה אינם טובים. כילד שעשועים, רומז לאפרים שנקרא כן בירמיה ל״א כ׳. טל עלי שרב, טל על מקום מדבר וחורב יפרח וכו׳, לשון והיה השרב לאגם (ישעיה ל״ה). יפרח כבמקום עקרב, כלומר הטל ירד עלי חורב ויפרית כמו שירד על המן במדבר מקום נחש שרף ועקרב. באבי נחל, שיר ו׳ א׳. מארחת, לשון ארוחה וסעודה. עלי עין לברך, רומז למנשה שנכלל בברכתו של יוסף כמו שת״א בנות צעדה עלי שור, תרין שבטין יפקון מבנוהי, ואף כשברך מנשה ואפרים ברכם כדגים שאין עין הרע שולטת בהן כמו שפירש״י שם, ואף משה רבינו כללם בברכת יוסף. פרחי חלד, פרחי ארעיה. תשלו, ל׳ שלוה. להדגיא, ל׳ וידגו לרוב (בראשית מח טו) ורומז למנשה ואפרים. חורב בציון, חורב במקום ציה (ישעיה כה ה). מחורב צחיון, מיובש

קו"ח טַל פְּרוֹת לְבָרֵךְ בִּצְבְיוֹן· כְּטַל חֶרְמוֹן שֶׁיּוֹרֵד עַל הַרְרֵי צִיּוֹן:

קשת

ק' צִיָּה אִם מְלֻקֶּשֶׁת· וּמַלְקוֹשׁ אִם מְבֻקֶּשֶׁת· טַל צוּק עָבִים תְּהֵא מְאֻשֶּׁשֶׁת· כְּבַעֲנֶנֶת קֶשֶׁת: צִמְאוֹן צָהֳרַיִם· בַּל יַשְׁזִיף עֲדָנִים אֲחוֹרַיִם· קו"ח טַל צְלִיחַת אֲתוּי נַהֲרַיִם· תַּצְלִיחַ בּוֹ יְהוּדָה וְאֶפְרָיִם:

טבת ושבט

ק' קָלִי בַּל יֻצְבַּט· בְּלִי בְּחֹרֶב יְלֻבָּט· טַל קֶרַח בַּל יְחֻבַּט· לְזֵרְעוֹנֵי טֵבֵת וּשְׁבָט: קוֹרְאֶיךָ לְטוֹב תִּקּוֹב· לְהָסִיר מֵהֶם לֵב הֶעָקוֹב· קו"ח טַל קָמוֹת בְּלִי לִרְקוֹב· לִשְׁכּוֹן בֶּטַח בָּדָד עֵין יַעֲקֹב:

גדי ודלי

ק' רֶשַׁע מַר מִדְּלִי· מִצִּלָּם הֶחֱדִילִי· טַל רְסִיסִים תִּדְלִי· לְהַזִּיל לִגְדָאַי כְּמִדְּלִי: רֶשֶׁף נִיצוֹצִים בְּאוֹר חֶדֶק·

מיושב של למאון, תרגום של למאון לחיון. בצביון, ברצון. ציה, ארץ ציה ועיף בלי מים (תהלי' סג ב), אם מולקשת וכו', אם מאחרת הגשמים ומבקשת מלקוש והוא המטר המאוחר, תהא מאוששת ומחוזקת ביציקת עבים של טל, ל' וצור יצוק עמדי (איוב כט). כבעננת קשת, שהוא סי' למטר ואות לברית. צמאון צהרים, חמימות יובש של צהרים, בל ישזיף העדנים לאחורים. ישזיף, מן ששזפתני השמש (שיר א). עדנים, הפירות המתוקים. טל צליחת וכו', בטל הצלחה של אברהם הבא מארם נהרים תצליח בו יהודה ואפרים. והיינו כלל ישראל המיוחסים אחר יהודה ואפרים. קלי בל יוצבט, כמו ויצבט לה קלי (רות ב ד), ולדעת הפייטן הצביטה היא החרוך באור, וקלי הוא קמח עשוי מכרמל רך שמיבשין אותו בתנור, כמו שפי' רש"י ויקרא מ"ג י"ד, וזה טעם בל יוצבט כלומר שלא יפסד בחום. בלי בחורב יולבט, שלא ילקה בחורב, כמו ועם לא יבין ילבט (הושע ד). טל קרח בל יוחבט, הטל יגן שלא יחבוט הקרח לזרעוני טבת ושבט. תקוב, תברך, מן אשר פי ה' יקבנו (ישעי' סב ב). לב העקוב, לב של תרמות, כמו עקוב הלב מכל (ירמי' יז ט). טל קמות וכו', הטל יגן שלא ירקבו הקמות של תבואה בעבור ריבוי הגשמי' של טבת ושבט. רשע מר מדלי, רשעת עע"ז המכונים מר מדלי בישעי' מ' ט"ו. מצלם החדילני, החדילני שלא אשב ואתעכב עוד בצל שלהם כ"א תחת צלך בארץ הנבחרת. תדלי, תשאב רסיסי טל להזל אותם לגדאים שלי כמתוך דלי, והזכיר שני מזלות גדי ודלי לשני חדשים טבת ושבט. רשף, כ"כ נב' ב"י,

בְּצֵל צַלְמוֹן צוֹרָם לְהָדֵק· קו"ח טַל רַחֵף עֲלֵי זוּ בְּצֶדֶק· וּשְׁחָקִים יִרְעֲפוּ טַל וְיִזְּלוּ צֶדֶק:

ק' שַׁפֵּר אֲסָמֵי טַל דָּר· בַּקֹּדֶשׁ נֶאְדָּר· טַל שְׁתִילִים יְהַדֵּר· הַהֲנוּטִים מֵאֲדָר: תַּדְגִּיא תְּנוּב שָׁנָה· בְּשַׁעַר דָּגִים מְדֻשָּׁנָה· קו"ח טַל תַּשְׁרִישׁ אֲבִי יְשֵׁנָה· לְהַפְרִיחַ כְּטַל שׁוֹשַׁנָּה:

(בהרבה קהלות פותחים הארון.)

ח' אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ·

טַל תֵּן לִרְצוֹת אַרְצֶךָ· שִׁיתֵנוּ בְרָכָה בְּדִיצֶךָ· רוֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ בְּהַפְרִיצֶךָ· קוֹמֵם עִיר בָּהּ חֶפְצֶךָ· בְּטָל:

כמו ויצא רשף לרגליו (חבקוק ג). בצל צלמון, בגיהנם. צורם, כשמתם, כמו וצורם לבלות שאול (תהלי' מט). להדק, לכתת, מן ושחקת ממנו הדק (שמות ל) והכוונה שידק צורם של עע"ז הנזכרים בגיהנם שנתוכו רשפי ניצוצים של אור חדק, וחדק הוא קוץ ממיני הקוצים שניצוץ שלו חם ושורף ביותר. עלי זו, על עם זו. ושחקים ירעפו וכו', דכתיב הרעיפו שמים ממעל ושחקים יזלו צדק (ישעי' מה ח). שפר, ל' הטבה ויפוי. אסמי טל דר, שעורו אתה הדר ונאדר בקדש תשפר אסמי בטל. תדגיא, תרבה כדגים, ושיעורו, תדגיא בשער דגים תנובת שנה מדושנה, וידמה כי בשער הדגים היה מקום מסחר כל תנובות האדמה, וז"ש הכתוב והיה ביום ההוא קול צעק' משע' הדגים .... כי נכרתו כל נטילי כסף (צפניה א יא), ות"י כל עתירי נכסין, וכ"כ רד"ק כי לא יהיה עוד שם כל מקח וממכר. אבי ישנה, פירות של כנ"י הישנה בגלות, והוא עש"ה אהיה כטל לישראל יפרח כשושנה (הושע יד ו).

טל תן, הפיוט הזה ראשי חרוזיו תשר"ק, ל' אשרקה להם ואקבצם (זכרי' י ח) כי הוא מתפלל על הגאולה העתידה שתהיה במהרה בימינו. לִרְצוֹת, כן נראה בבנין הקל והוא מיוסד על הכתוב רצית ה' ארצך שבת שבות יעקב (תהלים פ"ה ב'), ולא מצאנוהו בלשון רצון בבנין הדגוש כ"א בדברי רז"ל ולישנא דקרא עדיף, וגם בדבריהם הוא תאומים במובן ל' רצון ול' רצוי מעות כידוע, ולכן ל' המבורר עדיף. שיתנו ברכה, כמו שנאמר ביום ההוא יהיה ישראל ברכה בקרב הארץ (ישעי' יט ד), וכתיב הגפן תתן פריה והארץ תתן את יבולה והשמים יתנו טלם .... והייתם ברכה (זכרי' ח). בדיצך, בשמחתך, כענין וגלתי בירושלים וששתי בעמי (ישעי' סה יט). ותירוש בהפריצך, עש"ה ותירוש יקביך יפרוצו (משלי ג י). קומם. ירושלים העיר אשר חפצך בה כדכתיב כי לך יקרא חפצי בה (ישעי' סב ד). בטל, לכאורה אין צורך בטל להקמת העיר, וכן כל חרוזיו מסיימין בטל ללא צורך, אבל האמת שכוונתו

טַל צַוֵּה שָׁנָה טוֹבָה וּמְעֻטֶּרֶת· פְּרִי הָאָרֶץ לְגָאוֹן וּלְתִפְאָרֶת·
עִיר כְּסֻכָּה נוֹתֶרֶת· שִׂימָהּ בְּיָדְךָ עֲטֶרֶת· בְּטָל:
טַל נוֹפֵף עֲלֵי אֶרֶץ בְּרוּכָה· מִמֶּגֶד שָׁמַיִם שַׂבְּעֵנוּ בְּרָכָה·
לְהָאִיר מִתּוֹךְ חֲשֵׁכָה· כַּנָּה אַחֲרֶיךָ מְשׁוּכָה· בְּטָל:
טַל יַעֲסִיס צוּף הָרִים· טְעֵם בִּמְאוֹדֶיךָ מְבְחָרִים· חֲנוּנֶיךָ
חַלֵּץ מִמַּסְגֵּרִים· זִמְרָה נַנְעִים וְקוֹל נָרִים· בְּטָל:
טַל וָשֹׂבַע מַלֵּא אֲסָמֵינוּ· הֲבָעֵת תְּחַדֵּשׁ יָמֵינוּ· דוֹד
כְּעֶרְכְּךָ הַעֲמֵד שְׁמֵנוּ· גַּן רָוֶה שִׂימֵנוּ· בְּטָל:

בטל של תחי׳ כמו שיבואר בסמוך. פרי הארץ לגאון ולתפארת, כנבואת ישעי׳ ד׳ ב׳. עיר כסכה נותרת, דכתי׳ ונותרה בת ציון כסכה (שם א ח). שימה בידך עטרת, דכתיב והיית עטרת תפארת ביד ה׳ (שם סב ג). בטל, של תחיי׳ כמו שיבואר. טל נופף, ל׳ גשם נדבות תניף אלהי׳ (תהלי׳ סח) ודרשוהו (חגיג׳ דף יא) על הטל שעתיד להחיות בו את המתים. על ארץ ברוכה, א״י כי שם צוה ה׳ את הברכ׳. כנה, מן וכנה אשר נטעה ימינך (תהלי׳ פ יו) והוא רומז לישראל כדאיתא בילקוט. אחריך משוכה, כנסת ישראל המשוכה אחריך דכתיב משכני אחריך (שיר א). טל יעסיס, הטל ימתיק הרי׳ כנופת צופי׳ (תהלי׳ יט יא). במאודיך, בטובותיך. מובחרים, ישראל אשר בחרת מכל אום. חלץ. הצל ופדה ממסגרים מן הגלות ואז זמרה ננעים וכו׳. מלא אסמינו, עפ״ה וימלאו אסמיך שבע (משלי ג י). הבעת תחדש ימינו, בכל הספרים וב״י ב״כ הבעת בה׳ התימה בראש, וזה תימה גדולה, גם הדבר הזה בלתי מתחבר לא עם המאוחר ולא עם הקודם, ועוד מה טעם לאמר העמד שמינו בערכך ואין ערוך אליו ית׳?—והמפרש אשר לפני נדחק מאוד והוסיף וגרע ודרש אבל לא הועיל בולם כי אין פרושו מתיישב לא על הלשון ולא על הענין, והנראה נכון וברור שדעת הפייטן היא כי זמן הגאולה היינו זמן התחיי׳, והחיים בימים ההם גם המתים שיחיו לא ישובו עוד לעפרם כי יזדכך גופם ויתקיימו לנצח בגוף ונפש, וזאת דעת הרמב״ן והרא״ה ז״ל, שלא כדעת הרמב״ם והנמשכים אחריו, האומרים שאין נצחיות לגוף האדם לעולם והמתים אחר שיחיו ויקומו זמן מה ימותו וישובו לעפרן ונשמותיהן יזכו לע״ה וכו׳, וזאת שאמר הפייטן, טל ושובע וכו׳, והיינו טל של תחיי׳, ואמר עוד בדרך תימה, הבעת תחדש ימינו? כלומר האם תחדש ימינו לעת שהיא כזאת עת הבליי׳ וההפסד, והמות גם הוא יהיה כרוך בעקבה, כדעת הרמב״ם? לא כן, דודי! שאין גאולה כשיש מיתה אחרי׳, כי בערכך שהוא הנצחיות כן תעמיד שמינו, ונהי׳ עלם עומד בעצמו וקיים לנצח, וכגן רוה אשר לא יכזבו מימיו כן תשימנו שלא נכזב ולא נפסוק לעולם! וכל המאמר הזה מיוסד על נבואת ירמיה לזמן הגאולה, שאמר (לא יב) כי פדה ה׳ את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו, ובאו ורננו במרום ציון ונהרו אל טוב ה׳ .... והיתה נפשם כגן רוה ולא יוסיפו לדאבה עוד, ויהי׳ טעם כי פדה כאשר יפדה ה׳ את יעקב אז יבואו וירננו וכו׳ והיתה נפשם כגן רוה שלא יכזב ולא יוסיפו לדאבה עוד כי יבולע המות לנצח, כן יתכן לפרש המקרא לפי הדעה הזאת. אמנם מה שיורה עוד אמתת פרושי

טַל בּוֹ תְּבָרֵךְ מָזוֹן· בְּמִשְׁמַנֵּינוּ אַל יְהִי רָזוֹן· אֲיֻמָּה אֲשֶׁר הִסַּעְתָּ כַּצֹּאן· אָנָּא תָּפֶק לָהּ רָצוֹן· בְּטָל:

שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ

מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַטָּל:

פותחים הארון. לִבְרָכָה וְלֹא לִקְלָלָה· אמן:

לְחַיִּים וְלֹא לְמָוֶת· אמן:

לְשֹׂבַע וְלֹא לְרָזוֹן· אמן: סוגרים הארון.

הקהלות שהיו אומרים בתחלה עד ומצמיח ישועה מסיימים כאן ונאמן אתה וכו', ומאותם שהיו אומרים בתחלה עד להחיות מתים יש מסיימי' בא"י מחיה המתים, ויש שחוזר הש"ץ ואומר מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה ואין דומה לך בא"י מחיה המתים. ובכ"י מסיים ממית ומחיה וכו'. עיין בבאור.

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

הוא טה שהפייטן מסיי' כל חרוזיו בתיבת בטל, ולכאורה אין שום שייכות לטל אל כל הענינים הנזכרים כ"א על הדרך שכתבנו. ועתה תשוב ותראה את כל דברי הפיוט בענייני הטל ותמצ' כי הגאולה והתחיי' המה לאחדים בפיו יתאחדו ולא יתפרדו ברוב מאמריו, וזה הטעם שבארתי. במשמנינו אל יהי רזון, הפך הכתוב לכן ישלח האדון במשמניו רזון (ישעי' י טז). איומה אשר הסעת כצאן, כדכתיב ויסע כצאן עמו (תהלים עח נב), ומסתבר שלדעת הפייטן טעם איומה כמו אומה אלא שנתוסף בו הי' כמו שנתוסף בלדריוש הדבר (עזרא י יז), וכן כלוב קיץ (עמוס ח ב), ת"י סיופי קייטי והוא כמו סופי קייטי והיינו סופי תאנים כפירש"י. אנא תפק לה רצון, ע"ד ויפק רצון מה' (משלי ח לה).

לברכה, שיהיה טל של ברכה ולא עליית אגלים שזכרנו לעיל אות נ' שהוא לקללה. לשבע, שישביע הצמאים והמועט מן המזון מתברך במעים. ולא לרזון, ידוע הוא שיש ממין הטללים הרעים המפסידים הצמחים והאוכל מהם יתכחש. לחיים ולא למות, נראה ע"ד שכתבנו שיהיה טל של תחיה שאין מות אחריו. ודע כי בכל כ"י אשר לי הגירסא: „לחיים ולא למות, לשובע ולא לרזון, ממית ומחיה ומצמיח ישועה ואין דומה לך. ברוך אתה ה' מחיה המתים."

נַעֲרִיצְךָ וְנַקְדִּישְׁךָ כְּסוֹד (שכל) שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ הַמַּקְדִּישִׁים שִׁמְךָ בַּקֹּדֶשׁ · כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ · וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר

קו״ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ח׳ כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

קו״ח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

ח׳ מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים:

קו״ח שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

ח׳ אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ · וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל חַי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים: ק׳ אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵנוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

ח׳ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר:

קו״ח יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ח׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

ח׳ אתה בחרתנו וכו׳ · קדיש תתקבל.

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ · אֵין כַּאדוֹנֵינוּ · אֵין כְּמַלְכֵּנוּ · אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ: מִי כֵאלֹהֵינוּ · מִי כַאדוֹנֵינוּ · מִי

כְּמַלְכֵּנוּ׃ מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ׃ נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ׃ נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ׃ נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ׃ נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ׃ בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ׃ בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ׃ בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ׃ בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ׃ אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ׃ אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ׃ אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ׃ אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ׃ אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים׃

פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת הַצֳּרִי וְהַצִּפֹּרֶן וְהַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה׃ מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה׃ מוֹר וּקְצִיעָה שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה׃ הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר׃ וְקִלּוּפָה שְׁלֹשָׁה׃ וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה׃ בֹּרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין׃ יֵין קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָתָא וְקַבִּין תְּלָתָא׃ וְאִם אֵין לוֹ יֵין קַפְרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוַּרְיָן עַתִּיק׃ מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע (הַקָּב)׃ מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל שֶׁהוּא׃ רַבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל שֶׁהוּא וְאִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ׃ אִם חִסַּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה׃ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר׃ הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף׃ בֹּרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת הַצִּפֹּרֶן׃ כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה׃ יֵין קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן׃ כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה׃ וַהֲלֹא מֵי

רַגְלַיִם יָפִין לָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בָּעֲזָרָה מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

משנה סוף מס' תמיד, וסופרים פי"ח.

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים, לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ: (כ"ד)

בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים,

גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ: (מ"ח)

בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים,

אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפּוֹט: (פ"ב)

בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים, אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: (צ"ד)

בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִי׳ הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: (פ"א)

בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים, יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: (צ"ג)

בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים, מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: (צ"ב)

מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבֹא. לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם: שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל תִּקְרָא בָּנַיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם· וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ (נ״א וכסא כבודו) בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד (נ״א אַחֵר)· אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן· לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ· לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ· יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ· וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ· וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל מַלְכוּתֶךָ· וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד: כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְהוָֹה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

קדיש יתום. שיר היחוד. ובהרבה קהלות אחר שיר של יום נוהגים לאמר ביום א׳ של פסח מזמור ק״ה, ביום ב׳ מזמור קל״ו, ביום ג׳ מזמור ע״ח, ביום ד׳ מזמור ק״ו, ביום ה׳ מזמור ק״ז, ביום ו׳ מזמור קל״ה.

למנחה נכנסים לבהכ״נ ומתפללים אשרי, ובא לציון, ח״ק, תפלה בלחש ואין מזכירים משיב הרוח, והש״ץ חוזר התפלה, ק״ש, עלינו, ק״י.
ובשבת אשרי, ובא לציון, ח״ק, ואני תפלתי, ומוציאים ס״ת וקורים בסדר השבוע הבא, ומחזירים הס״ת להיכל, ח״ק, תפלה בלחש וכו׳.

ת' הש"ץ אומר ברכו בקול רם ובנעימה,

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

קו"ח

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים

והקהל עונים יתברך.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו· וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

וּמְסַדֵּר אֶת הַכֹּכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר· וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד:

מיוסד ע"פ א"ב אלא שבין אות א' לט' נתמלא הפיוט אדיר ונאה וכו', וכל מאמר ומאמר תחלתו ל"ש וסופו פסוק א' ממקראי קדש.

לֵיל שִׁמּוּרִים, אוֹר יִשְׂרָאֵל קָדוֹשׁ אֲיֻמָּה נִדְגָּלוֹת· בְּצֹעַן עֲצַת מַלְאָכָיו הִשְׁלִים

אור ישראל קדוש איומה נדגלות, כ"כ בכ"י, ובלשונם אחרים אל האל ית' הנקרא אור ישראל וקדושו בישעיה י' י"ז, והוא איום למחנות בעלות דגלים, ולספרים הגורסים קדוש איומה כנדגלות, פירושו קדושו של כנ"י המכונה איומה כנדגלות בשיר ו' ד'. בצוען, היא היתה עיר מטרופולין של מצרים כדכתיב כי היו בצוען שריו (ישעי' ל ד). עצת מלאכים השלים, כדאי' בילמדנו ובילקוט וז"ל, מקים דבר עבדו ועצת מלאכיו ישלים (ישעי' מד כו), זה משה, שנא' וישלח מלאך ויציאנו ממצרים (במדבר כ יו), אמר הקב"ה למשה, לך אמור לישראל ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה! הלך משה ואמר להם, כה אמר ה' כחצות הלילה. אמר הקב"ה אף אני אעשה בחצי הלילה, לקיים גזרתו של משה. ע"כ.

ליל שמורים*), ישראל'ס ליכט, ער, דער פֿערהייליגטע אונד דער שרעקקען דעס קריעגסהעערס, ער האט אין דיעזער נאכט דען ראטה זיינער געזאנדטען פֿאָללפֿיהרט, אלס ער זיך אין צוען צייגטע. זיינע הערליכקייט ווארדע דאן געפריעזען אין

---

*) ביידע נאכטע פֿאן פסח ווערדען ליל שמורים גענאננט. זיעהע דיא אנמערקונג אין מעריב ליל ראשון.

עלינו לשבח לאדון הכל לתת גדלה ליוצר בראשית שלא עשנו כגויי הארצות ולא שמנו כמשפחות האדמה שלא שם חלקנו כהם וגרלנו ככל המונם · ואנחנו כורעים ומשתחוים ומודים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא נוטה שמים ויוסד ארץ ומושב יקרו (נ"א וכסא כבודו) בשמים ממעל ושכינת עזו בגבהי מרומים: הוא אלהינו אין עוד (נ"א אחר) · אמת מלכנו אפס זולתו ככתוב בתורתו וידעת היום והשבת אל־לבבך כי יהוה הוא האלהים בשמים ממעל ועל־הארץ מתחת אין עוד:

על כן נקוה לך יי אלהינו לראות מהרה בתפארת עזך להעביר גלולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתון · לתקן עולם במלכות שדי וכל־בני בשר יקראו בשמך · להפנות אליך כל־רשעי ארץ · יכירו וידעו כל־יושבי תבל כי לך תכרע כל־ברך תשבע כל־לשון: לפניך יי אלהינו יכרעו ויפולו · ולכבוד שמך יקר יתנו · ויקבלו כלם את־על מלכותך · ותמלוך עליהם מהרה לעולם ועד · כי המלכות שלך היא ולעולמי עד תמלוך בכבוד: ככתוב בתורתך יהוה ימלך לעלם ועד: ונאמר והיה יי למלך על־כל־הארץ ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד:

קדיש יתום. שיר היחוד. ובהרבה קהלות אחר שיר של יום נוהגים לאמר ביום א' של פסח מזמור ק"ה, ביום ב' מזמור קל"ו, ביום ג' מזמור ע"ח, ביום ד' מזמור ק"ו, ביום ה' מזמור ק"ז, ביום ו' מזמור קל"ה.

למנחה נכנסים לבהכ"נ ומתפללים אשרי, ובא לציון, ח"ק, תפלה בלחש ואין מזכירים משיב הרוח, והש"ץ חוזר התפלה, ק"ש, עלינו, ק"י.

ובשבת אשרי, ובא לציון, ח"ק, ואני תפלתי, ומוציאים ס"ת וקוראים בסדר השבוע הבא, ומחזירים הס"ת להיכל, ח"ק, תפלה בלחש וכו'.

ה' הש"ץ אומר ברכו בקול רם ובנעימה,

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

קו"ח

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים

והקהל עונים יתברך.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו· וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר· וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד:

מיוסד ע"פ א"ב אלא שבין אות ח' לט' נתמלא הפיוט אדיר ונאה וכו', וכל מאמר ומאמר תחלתו ל"ש וסופו פסוק א' ממקראי קדש.

לֵיל שִׁמּוּרִים, אוֹר יִשְׂרָאֵל קָדוֹשׁ אֲיֻמָּה נִדְגָּלוֹת· בְּצֹעַן עֲצַת מַלְאָכָיו הִשְׁלִים

אור ישראל קדוש איומה נדגלות, כ"כ בכ"י, ושלשתם תארים אל האל ית' הנקרא אור ישראל וקדושו כישעיה י' י"ז, והוא איום למחנות בעלות דגלים, ולספרים הגורסים קדוש אומה כנדגלות, פירושו קדושו של כנ"י המכונה איומה כנדגלות בשיר ו' ד'. בצוען, היא היתה עיר מטרופולין של מצרים כדכתיב כי היו בצוען שריו (ישעי' ל ד). עצת מלאכיו השלים, כדאי' בילמדנו ובילקוט וז"ל, מקים דבר עבדו ועצת מלאכיו ישלים (ישעי' מד כו), זה משה, שנא' וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים (במדבר כ יו), אמר הקב"ה למשה, לך אמור לישראל ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה! הלך משה ואמר להם, כה אמר ה' כחצות הלילה. אמר הקב"ה אף אני אעשה כחצי הלילה, לקיים גזרתו של משה. ע"כ.

ליל שמורים*), ישראל'ס ליכט, ער, דער אללערהייליגסטע אונד דער שרעקקען דעס קריעגסהעערס, ער האט אין דיעזער נאכט דען ראטה זיינער געזאנדטען פאללפיהרט, אלס ער זיך אין צוען לאגערטע. זיינע העררליכקייט ווארדע דאן געפריעזען אין

---

*) ביידע נאכטע פאן פסח ווערדען ליל שמורים גענאננט. זיעהע דיא אנמערקונג אין מעריב ליל ראשון.

בְּהִגָּלוֹת. גְּדֻלָּתוֹ מֵאָז יְרַנְּנוּ בְּמַקְהֵלוֹת הֲלָלוֹת. לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ, תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ, עַל כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ, וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים:

לֵיל שִׁמֻּרִים הִפְלִיא עֵצוֹת מֵרָחוֹק עָמוֹק וְנֶעְלָם. וּבוֹ כְּאָמָן נִינָיו מִשִּׁעְבּוּד הֶעֱלָם. זִקַּת חֲטִיבָה אַחַת עֲשָׂאָם לְעֻלָּם. בְּאַהֲבַת יְיָ אֶת יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בהגלות, בהגלותו בלוען. גדולתו מאז, מעעת מכת בכורות כבר התחילו לרנן ולהלל במקהלות, כדאי' בתנחומא ובילקוט ז"ל, מוליא אסירים בכושרות (תהלי' ס"ת ז'), ר' נתן אמר בכושרת אלו בוכים ואלו משוררים (דרש בכו שרות לתרין תבות) מצרים בוכים ישראל משוררים דכתיב קול רנה וישועה באהלי לדיקים. ע"כ. נמלא שהיו משוררים בלילה וביום, וזה שמסיים להגיד בבקר וכו'.

הפליא עצות מרחוק.... כְּאָמָן, וכו', כ"כ נב' כ"י, ופירושו שהקב"ה הפליא בדרך עמוק ונעלם עצות אשר יעץ מזמן רחוק לאברהם בברית בין הבתרים, ובו בלילה העלה ניניו של אברהם משעבוד כפי האומן שהבטיח; והמאמר מיוסד על הכתוב אודה שמך כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אמן (ישעי' כה א), וע"ש פי' רש"י. זיקת, לשון קשור ודבוק, כענין הדבקתי אלי את כל בני ישראל (ירמי' יג יא). חטיבה אחת, כמאמרם ז"ל (חגיגה דף ג' ב'), אמר הקב"ה אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם. לעלם, ל' עלוי, והם' לכנוי הרבים.

אין אָבענדגעגענדען כאָרען; דען אַרגענג ריהמטען זיא דיינע גיטע, דיינע טריינע דען אַבענדז. געלאָבט זייזט דוא, עוויגער, דער דיא אַבענדע הערבייפיהרט!

ליל שמורים אין דיעזער נאַכט האַט ער ראַטהשליסע פאָן פערנער צייט וואונדערבאַר פאָללצאָגען! ער האַט טריילִיך דיא ענקעל אברהם'ז אויז דען פעסעלן דער סקלאַפעריי בעפרייט אונד זיא דאַפיר מיט דעם באַנד דער ליעבע גע־פעסעלט; דען ער סאַמעלט זיא אַלז איין פאָלק, ער ליעבט ישראל אין עוויגקייט! גע־לאָבט זייזט דוא, עוויגער, דער זיין פאָלק ישראל ליעבט!

דברים ו' ד'

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה ׀ אֶחָד׃

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

דברים י"א י"ג

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם

וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת
בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר
בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ
וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ
וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם
לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

במדבר ט״ו ל״ז

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת
עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת
הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת
וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה
וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם
וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃
לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם
קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת
לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ יש לסמוך שהי״ב לאמת.

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵין
זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ
הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל־הֶעָרִיצִים הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ
וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ הָעֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד אֵין
חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר׃ הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נָתַן

לַמּוֹטְרַגְלֵנוּ: הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל שֹׂנְאֵינוּ: הָעֹשֶׂה לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם וַיּוֹצֵא אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם: הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם־סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע: וְרָאוּ בָנָיו גְבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה:

מיוסד ע"פ א"ב כפול, ובסוף חתום שם המחבר מאיר. והפייטן מונה והולך על סדר כל הענינים והנסים שנעשו בליל שמורים מאז ועד עתה.

לֵיל שִׁמֻּרִים אַדִּיר וְנָאֶה לִתְהִלּוֹתָיו · זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו · בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח:

לֵ"שׁ אֲנֻוֶה גּוֹמֵל חֲסָדִים · תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים · בְּחַ"פֶּ:

לֵ"שׁ בָּא מִבְּרֵאשִׁית לְהִתְאַמֵּר · לָנוּ הַלַּיְלָה מִשְׁמָר · בְּחַ"פֶּ:

לֵ"שׁ בְּגִין קָרְבַּן פִּסְחִי · יֶעֱרַב עָלָיו שִׂיחִי · בְּחַ"פֶּ:

לֵ"שׁ גִּיהַּ עוֹלָם הֵתְאִיר · פֵּתַח דְּבָרֶיךָ יָאִיר · בְּחַ"פֶּ:

לֵ"שׁ גָּשׁ רָצוּי לְכַהֵן · מִבְּכוֹרוֹת צֹאנוֹ וּמֵחֶלְבֵיהֶן · בְּחַ"פֶּ:

אנוה, אנבוהו, מן ואנוהו (שמות טו). בא מבראשית וכו', כדאיתא בחגיגה דף י"א, ר"י אומר בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל דכתיב ל"ש הוא לה', לילה המשומר ובא מששת ימי בראשית, שמורים לכל בני ישראל, ליל המשומר לע"ל. להתאמר, ל' העלאה וגדולה, כמו יתאמרו (תהלי' כד). בגין, בשביל. שיחי, דבורי, כענין ונשלמה פרים שפתינו. גיה עולם, נוגה של עולם האיר בל"ש כמ"ד בניסן נברא העולם, ופתח דברו הי' יהי אור ויהי אור. גש, הגיש.

ליל שמורים טפריכט איט זיינען רוהם; זיינען וואונדערטהאטען האט ער איין דענקמאהל ערריכטעט אין דער נאכט פאָן פסחפעסט.

ליל שמורים וויל איך דען מאגטיגען פרייזען, איין כאר דער פראָמען זיינען רוהם פערקינדען אין דער נאכט פאָן פסחפעסט.

ל"ש ווארד פאָן אנבעגין אן מאכטיגען טהאטען בעשטיממט; זיא ריענטע אונז לום שוטן, א"ד נ"פ"פ.

ל"ש גענאָסען ויר דעז פסחאָפפערז אבלבען; מאכטע דאך דעסען ערוואהנונג איהם עבענזאָ געפעלליג זיין א"ד נ"פ"פ.

ל"ש ווורדע דאז ליכט דער וועלט אנגעלינדעט; דאז ערזטע דיינער ווארטע וואר: „עז ווערדע ליכט!" א"ד נ"פ"פ.

ל"ש האט דער וואהלגעפאלליגע פריעסטער (הבל) זיין אפפער דארגעבראכט פאָן דען ערזטלינגען זיינער קליינען פיעהעז אונד פאָן איהרען פעטטטטיקקען, א"ר נ"פ"פ.

ל"ש דרך כוכב מזרחי · משכיל לאיתן האזרחי · ב"ח"פ:

ל"ש דלק מלכים ולבם · חרבם תבא בלבם · ב"ח"פ:

ל"ש הללה יסכה בפלך · לרקמות תובל למלך · ב"ח"פ:

ל"ש הדחף ונסחף אחורים · מופת על מצרים · ב"ח"פ:

ל"ש ועד לברא עלינו · נפלאותיך ומחשבותיך אלינו · ב"ח"פ:

ל"ש ופח חשאי בחילה · אבימלך בחלום הלילה · ב"ח"פ:

ל"ש זדים רדוי שפך · שלח ידו הפך · ב"ח"פ:

ל"ש זריזה ברכות כונה · אל יעקב בנה · ב"ח"פ:

דלוי לכהן, זה הבל שהקריב קרבנו בל"ש, כדאי' בפרקי ר"א כ"א. כוכב מזרחי ואיתן האזרחי, שניהם תארים לאברהם והוא דלק ורדף המלכים בליל פסח כדאי' שם פ' כ"ז. ולבם, כ"ה בכל כ"י וטעמו מתן לבם, מן לבבתיני (שיר ד' ט') כפירוש רד"ק. יסכה, זו שרה. הוללה, כדכתיב ויהללו אותה (בראשי' י"ב). בפלך, בארמון המלך, מן חצי פלך (נחמי' ג). הודחף, ל' דחוי, מן והמן נדחף אל ביתו (אסתר ו). ונסחף, ל' נגעים, מן מדוע נסחף אביריך (ירמי' מו). אחורים, במכות אחורים כתנגע אבימלך, כדאי' בב"ר פ' מ"א, וזה הוא אות ומופת על מצרי' לעתיד כדאי' בפרקי ר"א פ' כ"ו, ר' טרפון אומר באותו ליל' שנלקחה שרה אמנו ליל פסח הי' והבי' הקב"ה על פרע' ועל ביתו נגעים גדולי' להודיע שכן הוא עתיד להכות את מצרי' בנגעים גדולי' וכו'. ועד, מיועד ומזומן לגאולה עתידה. לברא, ל' בריאה, מן וברא אותהן (יחזקאל כג מז). ופח חשאי, הוכח בדברי' שנכנעה והיינו הטלוך. זדים, אנשי סדום. רדוי, ל' רדי' ומוסר, ואיתא בילקוט על פסוק מהר המלט שמה, שבי"ו בניסן הי' רודה אנשי סדום. זריזה, רבקה היתה זריזה לכון הברכות לבנה, ופסח הי' כמו שפרש"י וכדאיתא בפ' ר"א פ' ל"ב.

ל"ש נאך איין שטערן פאן מאָרגען הער (אברהם); ער גאב וויזען אונ־
טערריכט א"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש וואר'ז, אלז ער יענע קעניגע פערפאָלגטע אונד שלאָג; איהר שווערט
דורכבאָהרטע איהר אייגענעז הערץ, א"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש וואַרד יסכה (שרה) אין פאַלאַזט (דעז קעניגז פאָן מצרים)
גערויבט; זיא ווארדע שטאַטטליך דאַהין געבראַכט א"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש וואר'ז, אלז ער (מצרים'ז קעניג) מיטרעכטוועגען יאַממערליך געפּלאגט ווארדע;
דיעז וואר איינע פאָרבעדייטונג אויף דאַז קינפטיגע שיקזאַל מצרים'ז א"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש איזט בעשטיממט צו אונזערר קינפטיגען בעפרייאונג; איינסט ווירד
דאז אונז ווידער צייגען א"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש וואַרד אבימלך אים שטילען אָבגעשטראַפט; עז טרעקטע איהן איין
טרוים א"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש טראַף דאַז שטראַפגעריכט סדום'ז פרעפעלערהאַפטע; זיא פיהלטען
דער מאַכט שטרייך אונד שטירצטען א"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש וואר'ז: אלז דיא האַוזמוטטער (רבקה) נאך דעם זעגען שטרעבטע;
זיא פערשאַפפטע איהן איהרעם זאָהנע יעקב א"ד כ"פ פ"פ.

לְ״שׁ חָסַם בְּטוֹב לְאֱלוֹם · לָבָן הָאֲרַמִּי בַּחֲלוֹם · בְּ״חַ״פֶּ:

לְ״שׁ חָקוּק בְּהוֹד כִּסְאָךְ · וַיָּשַׂר אֶל מַלְאָךְ · בְּ״חַ״פֶּ:

לְ״שׁ טוֹב הִסְכִּים עַל יָדוֹ · מֵקִים דְּבַר עַבְדּוֹ · בְּ״חַ״פֶּ:

לְ״שׁ טַעֲמָה כִּי טוֹב סַחְרָהּ · לֹא יִכְבֶּה בַּלַּיְלָה נֵרָהּ · בְּ״חַ״פֶּ:

לְ״שׁ יַלְדָּה בְּנוֹף נָפְלָה · וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה · בְּ״חַ״פֶּ:

לְ״שׁ יוֹצְרוֹ חֶלְקוֹ בְּחָכְמָה · יוֹדֵעַ עַד מָה · בְּ״חַ״פֶּ:

לְ״שׁ כֹּהֵן וְשָׁבוּי לָקָה · שָׂמֵחַ לְאֵיד לֹא יִנָּקֶה · בְּ״חַ״פֶּ:

חסם בטוב וכו', חסם פיו של לבן בחלום שלא ידבר עם יעקב מטוב ועד רע. ובֿיש נוסחאות כתוב זהב בטוב ... חמודה ברכות וכו', ואין הבדל בכונה כ"א בסדור. חקוק וכו', צורת יעקב חקוקה בכסא הכבוד. וישר אל מלאך (הושע יב ה), ע"ש פי' רש"י. טוב הסכים וכו', כמבואר שם בפי' רש"י. ט ו ב, אחר לא ית' כמו זנח ישראל טוב (הושע ח ג). טעמה כי טוב.... ילדה בנוף נפלה ותקם וכו', מיוסדים על מה דאית' בפסיקת' רבתא דף ל"ב ובשמות רבה פ' י"א וז"ל, טעמה כי טוב סחרה וגו', אתה מוצא שאמר הכתו' כי אין בית אשר אין שם מת וכו', הנקבות הבכורו' אף הן מתין חוץ מן בתיא בת פרעה שנעשי' לה פרקליט (παράκλητος) ט ו ב, זה משה שנא' ותרא אותו כי ט ו ב הוא (טוב שמו) לפיכך אמר שלמה (בסוף משלי) טעמה כי ט ו ב סחרה, לא יכבה בלילה נרה (בליל כתיב, כד"א ליל שמורים הוא), באיזו לילה? ויהי בחצי הלילה. עכ"ל. ולדעתו יהיה טעם נרה נשמתה ע"ד נר ה' נשמת אדם (משלי כ כז). יוצרו, יוצרו של לילה חלקו בחכמה כדאי' בילקוט על ויהי בחצי הלילה. יודע עד מה, הוא יודע העתיד, כמבואר בריש מעריב דאתמול. כהן, עבד משועבד. ושבוי, והשבוים גם הם לקו לפי שהיו שמחין לאיד של ישראל כדאי' בילקוט וז"ל, עד בכור השבי, וכי שבוים מה חטאו? ללמדך שכל גזרות שהי' פרעה גוזר על ישראל היו השבוים שמחין בהן ועליהם הכתוב אומר שמח לאיד לא ינקה (משלי י"ז ה') עכ"ל.

ל"ש וואַר'ז, אַלז דעם אַראַמיטען לבן פֿערזאַגט וואורדע, דען גיטיגען יעקב זו בעליידיגען; אים טרוימע ערהיעלט ער דען געטטליכען בעפֿעהל, א"ד כ"פ"פ.

ל"ש וואורדע אין דען געטטליכען טהראָן יעקב'ז בילד איינגעצייכנעט; ער איבערוואַנד דען ענגעל א"ד כ"פ"פ.

ל"ש שטיממטע דער אַללגיטיגע מיט דעם זעגען איין; ער האַט דיא וואָרטע זיינעז דיענערז (יצחק) גוט געהייסען א"ר כ"פ"פ.

ל"ש גענאָס דיא ערציעהערין טוב'ז (משה'ז) דיא פֿריכטע איהרער לאָבליכען האַנדלונג; איהר זעעלענליכט ערלאָש ניכט א"ד כ"פ"פ.

ל"ש טראַף דער טאָדעזיאַממער אין נוף (מצרים) איין; זיא אַבער וואורדע ערהאַלטען אין דיעזער שרעקליכען נאַכט, א"ד כ"פ"פ.

ל"ש איזט פֿאָן שאָפּפֿער זעלבסט געטהיילט וואָרדען; נור ער וואוסטע דען מיטטערנאַכטספּונקט צו בעשטיממען א"ר כ"פ"פ.

ל"ש וואורדע קנעכט אונד שקלאַפֿע פֿאָן טאָדע איטגענאָממען; זיא האַטטען זיך איבער ישראל'ז עלענד געפֿרייט, דאַרום בליעבען זיא ניכט פֿערשאָנט א"ד כ"פ"פ.

ל"ש כוכבם נחטט ונכאו· הפך לילה וידכאו· ב"ח"פ:

ל"ש להדק נשחק איקונם· ראשית לכל אונם· ב"ח"פ:

ל"ש לבטה יראתם ולקה· בוקה ומבוקה ומבלקה· ב"ח"פ:

ל"ש מאודי הודאות לצדקך· על משפטי צדקך· ב"ח"פ:

ל"ש מאורי ישע להזמיני· אחזת ביד ימיני· ב"ח"פ:

ל"ש נוראות בעשותך נקוה· ולילה ללילה יחוה· ב"ח"פ:

ל"ש נלחמו כוכבי אורים· לעזרת יי בגבורים· ב"ח"פ:

ל"ש סיע צדק נעורים· צליל לחם שעורים· ב"ח"פ:

כוכם.... להדק וכו', שני המאמרי' מבוארי' ע"פ מה דאי' בילקוט וז"ל, ומת כל בכור, בכור לאיש בכור לאשה וכו', תנא בשם ר' נתן ביום שמת בכורו של אחד מהם היה לו איקונין שלו בתוך ביתו ואותו היום נדוקת ונשחקת והי' קשה עליה' כאלו אותו היום קברוס, אמר ר' יודן, לפי שהיה מצרי' קוברין בתוך בתיה' והיו הכלבים נכנסים דרך הכוכים (המערות) ומשמטין הבכורות ומתעדכין בהם וכו'. עכ"ל. והפך לילה וידכאו, איוב ל"ד כ"ה. להדק נשחק, ל' ושחקת ממנו הדק (שמו' ל). איקונם (ἀικῶν), צורתם שהיתה מצויירת בכותל או בטבלא. לובטה, נכשלת. יראתם, ע"ז שלהם שלא יאמרו קשה יראתם כדאי' בפרש"י ובילקוט שמות י"א ה'. בוקה ומבוקה ומבלקה, פסוק הוא בנחום ב' י"א, וכולן ל' כליון והשחתה. מאודי הודאות, הודאו' עד למאוד יש לאדק ולאב' לך. מאורי וכו', ל"ש הוכן להזמין לי מאורי ישע. נלחמו כוכבי אורי', במלחמת סיסרא, כמבוא' בשופטי' סי' ד'. סיע צדק וכו', לנעורי' מן הצדק ולדור ללול הי' מסייע לחם שעורי', כדאי' בפסקתא, א"ר יהושע בן לוי מלו' העומר עמד' להם בימי גדעון שנא' והנה איש מספר לרעהו חלום והנה צליל לחם שעורים (שופטי' ז' יג), מהו צליל? רבנן

ל"ש ווארדען אויך דיא שטערטען אין איהרען גריפטען צערמאלמט, צערשטייבט, אלז זיך דיא נאכט ווענדעטע, א"ד כ"פ פ.

ל"ש ווארדען זעלבסט איהרע געמאהלדע פערוויסט; דאז ביזר איינעז ערזטגעבארנען פערשוואנד א"ד כ"פ פ.

ל"ש ווארדען זאגאר איהרע געטצענבילדער צערשטערט, צערטריאז מערט אונד צערטרייט, א"ד כ"פ פ.

ל"ש וויזז איך דיר דאנקליעדער דיכטען, דיינער גערעכטען שפריכע וועגען, א"ד כ"פ פ.

ל"ש וואריזט דוא איר איין ליכט דעז הייזז, אוסטערשטיטלעטעט אייגע רעכטע, א"ד כ"פ פ.

ל"ש ווירזט דוא, וויא וויר אהאפען, נאך פירכטערליכע שאאטען אויזגעזיינען; דאן זאלז עז איינע נאכט דער אנדרען פערקינדען א"ד כ"פ פ.

ל"ש סטריטטען אייגזט דיא ליכטען שטערנע*), זיא טראטען הערבייא צור הילפע דער העלדען גאטטעז, א"ד כ"פ פ.

ל"ש וואר דער בייאשטאנד יענער גערעכטיגקייטזאהנען; איהנען פראמטע דיא גאבע דעז גערזטענבראדעז (עומר), א"ד כ"פ פ.

ליל

*) זיעהע שופטים קאפיטעל 5, פערז 20.

לֵיל שֶׁגַּב בְּמִבְטָחוֹ וּמָעוֹ · גֶּבֶר חָכָם בְּעוֹז · בְּחַג פֶּסַח:

לֵיל עָרִיצֵי פּוּל שָׁקַד · וְתַחַת כְּבוֹדוֹ יֵקַד · בְּחַג פֶּסַח:

לֵיל עֹמֶר הֶרְמִישׁוֹ פִּלְחָם · וּבְמִלְחֲמוֹת תְּנוּפָה נִלְחָם · בְּחַג פֶּסַח:

לֵיל פְּאֵר עֶלְיוֹן בַּאֲמִירוֹת · מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִירוֹת · בְּחַג פֶּסַח:

לֵיל פַּעֲנֵחַ צָפְנַת מַעְבָּדָיו · סוֹדוֹ אֶל עֲבָדָיו · בְּחַג פֶּסַח:

לֵיל צָפִית סְדוּרָה וַאֲרוּחָה · וְהִנֵּה יָד שְׁלוּחָה · בְּחַג פֶּסַח:

אמרין על שצלל עליהם אותו הדור מן הצדיקים, ובזכות מה צללו? בזכות לחם שעורים ואי זו? מצות העומר, עכ"ל, וכוונת דבריהם כפי שפירשם החכם בעל קרבן אהרן נספרו לב אהרן באמרו, חז"ל דרשו הכתיב דכתיב צלול כו' והוא מל' רקות וענין הכתוב לומר שהיה הדור צלול ונעור ורק מן הצדיקים אלא שעמד להם להושיעם לחם שעורי' שהוא קרבן העומר אשר הקריבו אז, כי ליל פסח הי' דבר האל ית' עם גדעון, כמ"ש חז"ל, והיום הזה הי' יום י"ו בניסן אשר הוא זמן הקרבת העומר, ופרוש הפסוק והנה צלול הדור ועם כל זה לחם שעורי' הוא המתהפך במחנה מדין ומכה אותם, ולזה בעל הטעמים נקד מלת צליל בגריש להפסיקו מאמרו לחם שעורים. ע"כ דפמ"ח. שוגב, נשגב ונתאמץ. גבר וכו', בועז, כדאי' בילקוט וז"ל, גבר חכם בעוז (משלי כד) זה בועז, ואיש דעת מאמץ כח (שם) שנזדרז על יצרו הרע בשבועה. פול, מלך אשור. שקד, ל"ש שקד ומהר הרעה עליהם. ותחת כבודו יקד (ישעי' י יו), שנשרפו שרפת נשמה וגוף קים. פלחם, בקע אותם ובמלחמות תנופת העומר נלחם גם כי ליל י"ו בניסן הי' כמבואר בפירש"י ישעי' ל' ל"ב. פואר עליון, הקב"ה נתפאר ע"י המעשה הנזכר באמירות ושירות ומכנף הארץ זמירות כי גם הארץ אמרה שירה במפלתו של מלך אשור כמ"ש בסנהדרין דף צ"ד א'. פענח צפנת מעבדיו, גלה סתרי מעשיו לדניאל. מעבדיו, מעשיו, מן יביר מעבדיהם (איו' לד כה). צפית סדורה, המנורה הית' ערוכה עם הארוח' והנה יד שלוח' כותבת כמבואר בדניאל סי' ה' וליל פסח הי' ובו בליל' נלעת ונכרת

ל"ש ווארדע בועז פאָן דעם מוטהע דער ענטהאַלטזאַמקייט בעזעעלט; ער זיעגטע זיך אַלז איינעס ווייזען מאַן ח"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש ווארדען דיא וויטהריגע פול'ז געבאַנדיגט*); פייערגלוטה פערצעהרטע זיא ח"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש מיט היזרען עומר בעווירקטע דערען אונטערגאַנג; זיא ווארדען בעזיעגט דורך נערעמאַניאַזע וועכרונגען ח"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש ווארדע דער אַללערהאַבענע דורך לאָבגעזאַנגע ערהאָבען; אויס אַללען ענדען דער ערדע ערטאָנטען איהם ליעדער ח"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש ענטדעקקטע ער זיין פאָרהאַבען, אָפפענבאַרטע געהיימניסע זיינען דיענערן, ח"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש ווארדע דיא קאָניגליכע טאַפעל (בעלטשאַצאַר'ז) פראַכטפאָלל צובערייטעט**). פלעטצליך שרעקקטע זיא איינע הערפאָררגענדע האַנד, ח"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש

*) זיעהע איין נאור. **) זיעהע אין דניאל קאַפּיטעל 5.

לֵ"שׁ צָמַת בּוֹ בְּלֵיל· קֹדֶשׁ יְיָ חִלֵּל· בְּ"חַ"פֶּ:
לֵ"שׁ קוֹמַת תָּמָר הָצָּלָה· הַהֲדַסִּים אֲשֶׁר בַּמְּצֻלָּה· בְּ"חַ"פֶּ:
לֵ"שׁ קֹמֶץ הִשְׂבִּיעַ לְשַׁנְּנָה· יִתֵּן לִידִידוֹ שֵׁנָא· בְּ"חַ"פֶּ:
לֵ"שׁ רוּחִי יְחַפֵּשׂ לְמַלְּלָה· אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַּלָּיְלָה· בְּ"חַ"פֶּ:
לֵ"שׁ רֶוַח וְהַצָּלָה עָמְדָה· בַּלַּיְלָה הַהוּא נָדְדָה· בְּ"חַ"פֶּ:
לֵ"שׁ שֵׁמַע מִצָּרִים לִנְצוֹר· יָחִילוּ כְּשֵׁמַע צוֹר· בְּ"חַ"פֶּ:
לֵ"שׁ שָׁמוּר לִנְקָמָה נְטוּרָה· עַל צוֹר הַמְּעַטִּירָה· בְּ"חַ"פֶּ:

בדכתיב ביה בליל' קטל בלשאצר, על אשר אלל כלי הקדש כמבואר שם, ועיין בפרש"י בישעיה כ"א ה'. קומת תמר, קומתן של ישראל המכונים בשם תמר הוצלה מכליון שהיה ראוי להם על שהשתחוו לצלם, ונצלה בשביל ההדסים הם הצדיקים חנני' מישאל ועזרי' אשר במצולה בבל, כמו שאמרו ז"ל בסנהדרין דף צ"ג א', מאי דכתיב אמרתי אעלה בתמר וכו'? בקש הקב"ה להפוך את העולם לדם כיון שנסתכל בחנני' מ"ו נתקררה דעתו דכתיב והוא עומד בין ההדסים אשר במצולה ואין הדסים אלא צדיקים ואין מצולה אלא בבל וכו'. קומץ השביע לשננה, מרדכי השביע והספיק לשנן הלכות קמיצה בליל פסח, כדאיתא בפ' ר"א פ' נ'. יתן לידידו שנא, היה נותן ומותר שנתו לידידו הקב"ה כי היה נעור כל הלילה וזאת עמדה להם בימי המן. וי"מ לידידו לשון נדוד שהיה מנדד שנה מעיניו, ע"ד שדרשוהו ביומא דף ע"ז א'; אבל אין לשון הפייטן מתישב עליו. רוחי יחפש למללה, לדבר שירות כי אזכרה נגינתי שהייתי מנגן בלילה הזה מקדם, והוא מיוסד ע"ס אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי (תהלי' עז ז), ואמרו עליו באיכה רבתא דף ס"ב ד', בלילה, זה לילו של פרעה ושל סנחרב ושל גדעון וכו' ע"ש. ל"ש שמור וכו', טעמו ל"ש הוא לנצור ולשמור שמע של פורענות שהיו שומעין על מצרים וכן

ל"ש נאך ווארדען זיא אויפגעריעבען; זיא האטטען דעס עוויגען אייגענטהום ענטווייהט, א"ד כ"פ"פ"פ.

ל"ש װאורדע דער האָכשטאַממיגע פּאַלמבױם[1]) ערהאַלטען דורך דיא מירטהען אין טהאַל, א"ד כ"פ"פ"פ.

ל"ש האַט דער פֿראָממע (מרדכי) מיט דער לעהרע פֿאָן קמיצה[2]) צוגעבראַכט; ער אָפּפֿערטע דעם אַללגעליעבטען זיינען שלאַף אויך א"ד כ"פ"פ"פ.

ל"ש קאַם טראָסט אונד רעטטונג, אַלס דער שלאַף דען קעניג פֿערליעס, א"ד כ"פ"פ"פ.

ל"ש פֿאָרשט מיין גייסט צו דיכטען; איך ערינגערע מיך מיינעס זאַיטענשפּיעלס א"ד כ"פ"פ"פ.

ל"ש מיסט איך צור ראַכע אויפבעוואַהרט פֿיר דאַס שטאָלצע צור, א"ד כ"פ"פ"פ.

ל"ש קאַם דיא נאַכריכט פֿאָן מצרים'ס פֿאַלל; איינע עבענזאָ שרעקקליכע נאַכריכט ווירד באַלד צור ערשאַללען א"ד כ"פ"פ"פ.

ליל

---

[1]) אונטער פּאַלמבױם ווירד דיא געמיינדע ישראל אונד אונטער מירטהען דיא פֿאָרציגליך פֿראָממען פֿערשטאַנדען. [2]) דיא בעהאַנדלונגסאַרט דער מעהלאָפּפֿער.

לֵ"שׁ תָּבוּעַ מִסֵּפֶר הַתּוֹרָה· אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נֶעְדָּרָה· בְּ"חַ"פְּ:

לֵ"שׁ תִּכַּנְתָּ לְיֶשַׁע וָנֵס· נִדְּחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס· בְּ"חַ"פְּ:

לֵ"שׁ מַאֲמָרַי יֵרָצֶה לִשְׁעוֹת· מִקֶּדֶם פֹּעֵל יְשׁוּעוֹת· בְּ"חַ"פְּ:

לֵ"שׁ אָז בַּהֲנִיחֲךָ שְׁלוּהִים· הוֹדִינוּ לְךָ אֱלֹהִים· בְּ"חַ"פְּ:

לֵ"שׁ יֶשַׁע לָנוּ תְּחַדֶּה· וְשִׁמְךָ לְעוֹלָם נוֹדֶה· בְּ"חַ"פְּ:

לֵ"שׁ רֶנֶן הַשִּׁיר בְּחַדְּשֶׁךָ· לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ· בְּ"חַ"פְּ:

לֵיל שִׁמֻּרִים, טֶכֶס פְּלָאֶיךָ מִשִּׁירֵי הוֹדָאוֹת נִתְיַחַדְתָּ· יוֹמָם לְחֶסֶד וְלַיְלָה לְשִׁיר נִתְוַעַדְתָּ·

כלוליך

יחילו השומעים כשיצא שמע צור כי גם הם ילקו כאותן הפורעניות שלקו מצרים כמבואר בפי' רש"י במקרא כאשר שמע למצרים יחילו כשמע צור (ישעי' כג ה) תבוע, דרוש, ור"ל כל המאורעות של ל"ש דרושים הם מעל ספרי קדש וכלן נקבלו כמו הנה אחת מהנה לא נעדרה. תכנו וכו', הקב"ה תכן והכין ל"ש לישע ונס וגם הגאולה העתידה תהי' בו. מאמרי, תפלתי. מקדם, הקב"ה שהוא פועל ישועות מקדם. בהניחך שלוהים, בתתך מנוח לעיפים. תחדה, תחדש. ל"ש רנן וכו', ל"ש מעותד לשיר חדש בזמן הגאולה, כענין שירו לה' שיר חדש (תהלים צו א).

טכס, תקון, ור"ל ל"ש מתוקן הוא לנפלאות לכן נתיחדת בו משירי הודאות, ל' ומשירי אהודנו (תהלים כח). יומם וכו', עה"כ יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי (תהלי' מב), ואמרו עליו (ע"ז דף ג), ביום הקב"ה עוסק בחסד לדון ולזון את העולם ובלילה הוא יושב ושומע שירה וכו', וזהו שיחד ובלילה לשיר

ליל שמורים: זאממעלסטע געשיכטע אויס אירער אויז דער הייליגען שריפט צוזאממענ-געטראגען; עז אנגעלאט ניכטז פאן אללען, וואז געשאה א"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש איזט צו וואונדערטהאטען געשיקקט; ישראל'ז צערשטרייטע ווערדען ווידער געזאממעלט ווערדען א"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש מאָכטען איהם מיינע וואָרטע געפעללינ זיין, איהם, דער אלל דאז הייל בעווירקט, א"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש האָזט דוא אונז איינסט ערקוויקקט; וויר דאנקען דיר, א הערר, א"ד כ"פ פ"פ!

ל"ש ווירזט דוא אונז מיט נייעם הייל ערפרייען, וויר ווערדען דיר דאן עוויג דאנקען א"ד כ"פ פ"פ.

ל"ש ווירזט דוא אונזערן יובעלגעזאנג ערנייערן; דאן זאללען דיינעם הייליגען נאמען נאך ניא געהאָרטע דאנקליעדער ערטאנען א"ד כ"פ פ"פ.

ליל שמורים, פראנגענד מיט וואונדערטהאטען, לאבפרייזט דיין איינציגעז, עוויגעז וועזען! דען טאג האזט דוא בעשטיממט צור גנאדע אונד דיא נאכט, ליעדער אנצוהערען

כְּלוּלַיִךְ אָז בֶּאֱמוּנָה רוּחֵךְ הִסַּדְתָּ· מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים עֹז יִסַּדְתָּ: בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם·

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָֹה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא· מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה:

לֵיל שִׁמֻּרִים, מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ חַי וְקַיָּם· נִפְתַּח שִׁבְחֲךָ בִּלְשׁוֹן עָתִיד וְנִסְתַּיֵּם· סֹבּוּ לְיָמִין

נתועדת. כלוליך, ישראל, כענין אהבת כלולותיך (ירמי' ב ב). באמונה רוחך הסדת, בזכות האמונה יסדת בם רוח קדשך, כאמרם ז"ל בילקוט ויאמינו בה' וגו' בזכות האמונה שרתה עליהם רוח הקדש ואמרו שירה אז ישיר משה ובני ישראל וכו', ואפילו עוללים ויונקים אמרו שיר, כדאי' בסוט' דף ל' ב'. הִסַּדְתָּ, כ"כ בכ"י ונכון הוא בעבור שהס' מאותיות השריקה, כמו שפרשנו היטב בבראשית כ"א כ"ח אצל ויצב אברהם, ע"ש, וכמו שתאמר מן יצב הִצַּבְתָּ, כן תאמר מן יסד הִסַּדְתָּ.

מלכותך וכו', בניך ראו מלכותך חי וקים ופתחו לשבחך בל' עתיד אז ישיר, כמ"ש ז"ל, שר לא נאמר אלא ישיר לעתיד לבוא, וכן בסיום השירה אמרו ה' ימלוך לעו"ו, וזהו ונסתים, שהפתיחה גם הסיום היו בל' עתיד לרמוז על הע"ל, וכדאיתא בילקוט, אמר ר"ה אלו אמרו ישראל בים ה' מלך ע"ו לא היתה אומה שולטת בהם לעולם אלא אמרו ה' ימלוך לעתיד לבוא, עכ"ל, ובלשון הזה בעצמו יסד בשירה ליום אחרון דפסח ובל' עתיד פתחה וסימה להעד, ה' ימלוך לעולם ועד. והמפרש הוסיף דברים על לשון המאמר מדליה ודחק כדי לקים פרושו, והנכון מה שבארתי. סבו, הביטו, ונופל לשון סבה על הסבה בעתיד, כמו סבה בלה"ק.

אנלוהאָרען. אייניגע בעגייסטערטע דער מאַכטיגע גלויבע דיינע פֿערלאָבטע (ישראל); זעלבסט קינדער אונד זייגלינגע לאַללטען דיינען רוהם פֿראָה, לאָקקענד, יובעלנד אונד וואָננעפֿאָלל, אונד אַללעז שפראַך: „ווער איזט אונטער דען מאַכטען, אָ עוויגער, וויא דוא?!" א"ז"וו.

ליל שמורים זאהען עז דיינע זאָהנע, עוויגער, דיין רייך, דאַז פֿיר אונד פֿיר וואָהרט; דאַראום בעגאַננען זיא אויך יעדר אין שפרעכען דער קינפֿטיגען צייט*) אונד זאָ בעשלאָססען זיא'ז אויך; זיא שטיטען צור רעכטען פֿאָן

*) אין אויזדריקקען, דיא מעהר בעצוג אויפ'ז צוקינפֿטיגע אַלז אויפ'ז געגענוואַרטיגע האַטטען.

מֹשֶׁה בּוֹקֵעַ יָם· וְהֵנִיף יָדוֹ עַל הַנָּהָר בַּעְיָם:
זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ·
יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
וְנֶאֱמַר כִּי־פָדָה יְיָ אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ:

לֵיל שִׁמֻּרִים, עָטוּר פִּלְאֵי צִדְקְךָ בְּצָבָא וָאוֹת· קִרְבָתְךָ לִי טוֹב יְשׁוּעוֹת הַבָּאוֹת· שַׁתִּי בְךָ מַחְסִי בְּמַלְאֲכוּת הַנְּבָאוֹת· מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ יְיָ צְבָאוֹת:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל: (נ"א בא"י מלך צור ישרא' וגוא'.)

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב

ויגון

והניף ידו וגו' פסוק הוא בישעי' י"א ט"ו והוא מדבר על הגאולה העתידה, ורצונו שהשתכלו לימין משה בוקע ים שעתיד הוא להניף ידו על נהר פרת בזמן קבוץ הגליות. ע"ש פי' רש"י.

ל"ש עטור וכו', מוכתר בפלאי לדקדק כי הרבה נסים נעשו בו כמדובר. בצבא, בישראל. ואות, סמן הוא לעתיד על קרבתך לי וכו', ומיוסד ע"פ בתהלים ע"ג כ"ח ואני קרבת אלהים לי טוב שתי בה' אלהים מחסי לספר כל מלאכותיך, ואמרו עליו בילקוט לפי ששאלו את בלעם היש להן קץ של ישועה? אמר להן הן ורחוק הוא, שאלו לנביאי ישראל ואמרו קרוב הוא וכו'. במלאכות הנבאות, בנביאים המתנבאים במלאכות ה' (חגי א' י"ג).

פֿאָן משה, דעם וואַסערשפאַלטער, זאַהען, דאַס זיך אייגט זיינע האַנד איבער מעהרערע פֿויסע שטרעקקען ווירד, אונד ריעפֿען: „דיעז איזט דער פֿעלז אונזערעז הייליז!" דאַן שפראַכען זיא: „דער עוויגע ווירד אימאמער אונד עוויג רעגיערען!" א"ז וו.

ליל שמורים, בעקראָנט אין ישראל מיט זאָ פֿיעלען טאַאַטען דיינער גערעכטיגקייט, איזט איינע פֿאָרבעדייטונג אונזערעז קינפֿטיגען הייליז. עז איזט ניכט מעהר פֿערן, דאַז עוויגע גוט! ווער האַבען צופֿערזיכט אויף דיך, אויף דיא ווייזאַגונגען דער אונטריגליכען פּראָפֿעטען: „ישראל'ז קאָניג אונד זיין ערלאָזער איזט ער, דער עוויגע, צבאות!" געלאָבט זייזט דוא, עוויגער, דער ישראל ערלאָזט!

יגון והסר שטן מלפנינו ומאחרינו ובצל כנפיך תסתירנו
כי אל שומרנו ומצילנו אתה כי אל מלך חנון ורחום אתה
ושמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום מעתה ועד עולם·
ופרוש עלינו סכת שלומך:

מיוסד ע"פ א"ל ב"ם, ובסוף חתום מאיר חזק.

אור יום הנף ספירה הכשרה בנגהים· לציון נדחה
קרוא דרושה עלות גהים· בנין מפאר כרך מחמד לב
וגהים· משכני עליון בעשר מעלות קדש גבהים· גיל
לבבות לבנון המלבן נצוחים שלוהים· נכבדות מדבר
בך עיר האלהים: דרישות לדרוש בשכנך מקום כפור
שלים· סלולי ציון מבקשים תפקידם הרם מכשולים·
המון חוגג עלות יראה התר שלשלים· עת כי בא לחננה
בלי רשולים· ומהקרוב לה בכורי נדבה להקריב בטהר

באור לאור יום הנף לרבינו הגדול הגאון המפורסם
מוהר"ר נח חיים צבי נר"ו, איתן מושבו כעת על כסא
ההוראה בק"ק המבורג יע"א ולפנים בק"ק מגנצא יע"א.

אור יום הנף, לילה שקודמת ליום הנף כמו אור לארבעה. (הָנֵף כ"כ בנ' כ"י וכן הוא). ספירה הוכשרה בנוגהים, ע"פ מאמרם במנחות דף ס"ו, קציר' וספירה בליל', ואומרו בנוגהים כפי דעת התו' שם דביום סמוך לחשיכה עדיף. לציון נדחה קרוא דרושה, כי הספירה בזמננו זכר למקדש כמאמרם שם וכמאמר ר"י בסוכה, מנ"ל דעבדינן זכר למקדש? דא"ק כי אעלה ארוכה .... כי נדחה ציון דורש אין לה, מכלל דבעי דרישה, וכנגד אעלה ארוכה אמר עלות גהים מל' לא יגהה מזור (הושע ה' י"ג). בנין וכו' מחמד לב, וגהים פי' עינים כמו אשו כוגהי. משכני עליון בעשר מעלות וכו', כמו עשר קדושות במתניתן פ"ק דכלים מונה אותה בל' מעלות פ' ערך בקלפי (דף מ"ד ב') ג"ע מעלות דאורייתא. גיל לבבות לבנון המלבן, כמאמר ריב"ע בפ' הנ"ל למה נקרא שמו לבנון וכו'. נצוחים שלוהים, זדונות ושגגות. נכבדות מדובר וכו', פסוק בתהלי' (פ"ז ג'). דרישות לדרוש וכו', ע"פ מאמרם בפסיקתא (ילקוט דף רע"ד ע"ג), יכול תמתין עד שיאמר לך נביא? ת"ל לשכנו וכו' דרוש ואתה מוצא! (א"ה, עיין בסנהדרין דף י"א ב'. שלוהים, שגגות.) סלולי, דרכי ציון השוממים מבקשים הנפקד עליהם להרים מכשול מהם, כמאמר סלו סלו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי (ישעי' נז יג), למען יבאו עלות המון חוגג משפתם אסירי התקוה עת שיבוא לחננה מהר חיש ולהקריב

שׁוּלַיִם· פִּצְחוּ רַנְּנוּ יַחְדָּו חָרְבוֹת יְרוּשָׁלָיִם: זָרְזוּ לְהַקְדִּים
שְׁלוּחִים דַּיָּנֵי גֵיא נְבוּאוֹת· צֵאת מִבָּעֶרֶב עֲשׂוֹת כְּרִיכוֹת
מֵאַבִּיבֵי תְבוּאוֹת· חוֹל וְשַׁבָּת כְּרַבִּים מְלָאכוֹתָיו בִּשְׁלוֹשׁ
בָּאוֹת· קָבְצוּ עֲיָרוֹת הַסְּמוּכוֹת עֵסֶק גָּדוֹל לְנָאוֹת· חֲשֵׁכָה
קְצָרוּהוּ וּנְתָנוּהוּ בְקוּפָּה וְלַעֲזָרָה מוּבָאוֹת· מַה יְּדִידוֹת
מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְיָ צְבָאוֹת: טוֹבָה כְּפוּלָה וּמְכֻפֶּלֶת לַמָּקוֹם
עָלֵינוּ לֵאמֹר· רַבָּה עֳמָרִים בַּמִּדְבָּר כְּנֶגְדָּם אֶחָד לְתְמוֹר·
יְהֻבַּט וְנִתַּן לְאַבּוּב הָאוּר בְּכֻלּוֹ לִגְמוֹר· שְׁטָחוּהוּ בָּעֲזָרָה
עֲמָלוֹ לְרוּחַ חַיִּים לִכְמוֹר· כַּמָּה כִּכְּרֵי מוֹר לַסַּנְטָר הַלָּז

בכורי נדבה בטובה טומאת שולים ואז פצחו וכו'. זורזו וכו', עתה מתחיל לספר סדר הקצירה ע"פ מתניתין דפרק ר' ישמעאל דף ס"ה שלוחי ב"ד יוצאין מעי"ט וכו'. חול ושבת כרבים וכו', ע"פ מחלוקת תנאים ר"פ הנ"ל ותב"א אחד שבת וא' חול וכו'. קבצו עירות, שם במתניתן. חשכה קצרוהו וכו', במשנה שלאחרי'. מה ידידות וכו', פסוק בתהלי' פ"ד. טובה כפולה וכו', רבה עומרים וכו', יתכן ע"פ מאמר ר' בני' בפסיקתא הובא בילקוט פ' בשלח, אמר השם לישראל בני כשהייתי נותן לכם.... לכל אחד עומר לגלגולת ועכשו שאתם נותנים את העומר אין לי אלא עומר אחד בשביל כלכם. ולתמור, (טעמו לתמורה) מלשון לא יחליפנו ולא ימיר. יהבט ונתן וכו', מבואר במשנה דמנחות נתנוהו לאבוב וכו' שיהא האור שולט בכלו. שטחוהו בעזרה, גם זה שם במשנה והרוח מנשבת בו, ואמרו חיים לכמור, ע"פ מאמר ר' לוי שם בפסיקתא על משנה זו, הרי שעמלת וחרשת .... אם אינו מוצא לך רוח שתזרה מהיכן אותו האיש חי? — לכמור, לשון חמום כמו כומר של זיתים בב"מ דף ע"ד ובתוס' שם דכמור מלאכה בידי שמים כמו מערא וסמכו לעמלו ברוח לזרות שממנו תוצאות חיים, כמאמר ר"ל הנ"ל. כמה ככרי וכו', ע"פ מאמר ר"ש בן חלפתא לבנו, שם דף פ"ו. שבעות חקות וכו', מקרא בנבואת ירמי' (ה כד) ומאמר ר"א בפסיקתא הנ"ל. ישמור לנו מן השרב וכו', ואימתי? בשבעה שבועות שבין פסח לעצרת. (א"ה, שני המאמרים יתקשרו היטב ע"פ המאמר בפסיקתא והובא בילקוט על מקומו וז"ל, ולא אמרו נירא נא את ה' אלהינו הנותן גשם יורה ומלקוש בעתו, יהב לכון כלה לית אתון צריכין לי', מן כדין שבועו' קציר ישמר לנו, ישמר לנו מן השרב ומן הרוחות הקשים, אמר ר"י בן לוי סנטרך (*Senator* שומר שלך) הנא, לית את יהב לי סנטרותי (שכר שמירתי)? עכ"ל, וכנגד זה יסד כמה ככרי מור ראוים לזמור לסנטר הלז שהרי שבועות חקות קציר לנו ישמור וראוי לתת לו סנטרותיה. ולזמור, טעמו לכרות כמו לא תזמור, כי המור צמח הוא.)

לזמר· שבעות חקות קציר לנו ישמר: תכן בלתת וצבור ונגרם בלי חסרון· בשלש עשרה נפה יוציאו ממנו עשרון· נתן שמנו ולבונתו יצק ובלל בהדרון· הניף והגיש קמץ ומלח והקטיר הזכרון· מזר שלחן גבה זכו בשירי הדורון· כל זכר בבני אהרן: קרב העמר שוקי ירושלים בפרות מעטרים· בזריזות בית דין מחצות רחוקים מתרים· מרחוק את יי מעזכם זכרו מזכירים ותוהרים· ירושלם הבנויה תעלה על לבבכם נמהרים· חזקו ותזכו לשמוע שיר ישורר להרים· הר בית יי בראש ההרים: לביתך נאוה קדש נוה תהלה חומל· בית יער הלבנון מלבלב מגדים וגומל· זהב פרוים פרות פרחיו עוד מהאמל· לזרעו של יצחק חסד ביום הגמל· ארוממך בעטור בכורי בקלתות מזהבות ולא בתורמל· כבוד

תכן וכו', ברייתא בפסחים ל"ו מנחת העומר לותתין ולוברין אותה. ונגרס וכו', משנה במנחות ס"ו נתכונו לרקים וכו'. נתן שמנו וכו', שם ס"ח. מזר שולחן וכו', הכל במשנה שם. קרב העומר, שם במשנה. בזריזות ב"ד וכו', משנה בדף ס"ח ע"א הרחוקים וכו' שאין ב"ד מתעצלין. מרחוק את ה' וכו', מבואר מעצמו. (ה"ה, שיר ישורר להרים הר בית ה' וכו', הכוונה בו כי הר בית ה' בעצמו ירים שיר וישורר בראש ההרים כדאי' בשוחר טוב מזמור פ"ז אמר ר' פנחס עתיד הקב"ה להביא לסיני ולתבור ולכרמל ולתן ירושלים בראשן שנאמר נכון יהי' הר בית ה' בראש ההרים (ישעי' ב ב), ולא עוד אלא שעתיד להיות מזמר והן עונין אחריו שירין וזמירין, שנא' ונשא מגבעות (שם) וכתיב וכנני' שר הלויים במשא יסור במשא (ד"ה א' ט"ו כ"ב וע"ש פי' רש"י). לביתך וכו', מתפלל אל המוצל לעשות בית נאות קדשו לנוה תהלה כמאמר ר"א בר פפא סוטה דף ט' אל תקרא נאוה אלא נוה תהלה וכו' שלא שלטו שונאיהם וכו'. בית יער וכו', מאמר ר"ז בר טוביה יומא ל"ט (ובמ"ר פ' יא), וגומל מל' ויגמול שקדים. זהב וכו', פרות פרחי זהב העתידים לחזור לא יאמלו עוד כפרח לכבון האמלל. לזרעו וכו', כדדרש רב עוירא פסחים קי"ט מאי דכתיב ויגדל וכו'. ארוממך וכו', משנה פ"ג דביכורים העשירי' מביאים וכו'. ולא בתורמל, הוא כלי מחזיק הענף כמו הרועה בתורמילו וגם הסלים והתאנים לכהנים ובתל עניה זמן מוזק פרק הגזול. כבוד וכו',

פסוק

הַלְּבָנוֹן נִתַּן לָהּ הֲדַר הַכַּרְמֶל: יֵרָאֶה כִּפַּת הַמּוֹקֵד תַּשְׁלוּם שָׁלֵם סְבִיבָיִךְ· שְׁמֵךְ כְּשֵׁם מַלְכֵּךְ שְׁעָרַיִךְ כְּשִׁבְטַיִךְ בַּהֲסָבַּיִךְ· הָעֵת כַּעֲדִי תִלְבְּשִׁי הֲדַר סָבִיךְ בִּמְסִבַּיִךְ· שִׁרוּת כֹּהֲנַיִךְ בַּאֲבִיבַיִךְ· נְעִימוֹת לְוִיַּיִךְ בְּאַבּוּבַיִךְ· עוֹד תַּעְדִּי תֻפַּיִךְ· טִלּוּל רוֹבַיִךְ בִּרְחוֹבַיִךְ· שַׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלָיִם יִשְׁלָיוּ אֹהֲבָיִךְ: יְתֵרָה חִבָּתֵךְ יְרוּשָׁלַיִם בְּנוּי שִׁבְעִים שְׁמוֹתַיִךְ· כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה לָּהּ הָפְקְדוּ שׁוֹמְרֵי חוֹמוֹתַיִךְ· מַזְכִּירִים לְרַחֲמֵךְ וּלְשׁוּמֵךְ תְּהִלָּה בָּאָרֶץ לְיַשֵּׁב שׁוֹמֲמוֹתַיִךְ· בְּאַהֲוָה וּבְרֵעוּת וּמִקְדָּשׁ אֵל בְּרָמָה גְוִיוֹתַיִךְ· אֲדַבְּרָה וַאֲבַקְשָׁה טוֹב וְשָׁלוֹם בָּאֵר מְנוּתַיִךְ· יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

הש"ץ אומר חצי קדיש.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל

פסוק בנבואת ישעי' ל"ה. יראה וכו', משנה בתמיד בית המוקד כפה. תשלום שלם וכו', יראה ע"פ נבואת יחזקאל בסופו, סביב י"ח אלף, וכנגד מאמרם ע"ז בסוכה מ"ה, תמני' סרי אלפי וכו' קראו תשלום שלם. שמך .... שעריך וכו', כנאמר בנבואת יחזקאל י"ב, שערים בשם שבטי יה נקראים ושם העיר על שמו ית'. העת בעדי .... הדר וכו', רומז לסנהדרין המסובין בעגולת חצי גורן. עוד תעדי וכו', נבואת ירמי' (לא ד) ויצאת במחול משחקים. טלול רוביך, רקידת ילדיך, כנבואת זכרי' (ח ה) ורחובות העיר וגו'. שירות וכו', בסדר הבאת בכורים, ודברו הלוים בשיר והוא אבוב של קנה, כדאי' בערכין. (בנוי שבעים שמותיך, בבמדבר רבה פ' י"ד על פסוק שבעים שקל, כנגד שבעי' שמו' שיש להקב"ה, שבעים שמות לישראל, ע' שמו' לתורה, ע' שמות לירושלים. ועיין בבעל הטורי' פ' בהעלותך.)

עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃ מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים׃ אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ׃ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת׃ וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ׃ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ׃ וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ׃

(כשחל י"ט במוצאי שבת מוסיפין זה:

וַתּוֹדִיעֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ וַתְּלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנֶךָ וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים וְתוֹרוֹת אֱמֶת חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים וַתַּנְחִילֵנוּ זְמַנֵּי שָׂשׂוֹן וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ וְחַגֵּי נְדָבָה׃ וַתּוֹרִישֵׁנוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת וּכְבוֹד מוֹעֵד וַחֲגִיגַת הָרֶגֶל׃ וַתַּבְדֵּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ׃ הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ׃)

וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן׃ אֶת יוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה׃ זְמַן חֵרוּתֵנוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ· וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ · וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ · וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ · לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה · זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים· וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים· חוּס וְחָנֵּנוּ· וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ: קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ· וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ · וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ · וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ

רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ: וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

קדיש שלם, עמר, עלינו, קדיש יתום, יגדל.

דיני ספירת העמר.

ליל ב' של פסח אחר קדיש תתקבל מתחיל הש"ץ לברך ברכת העומר בקול רם, וצריכים לברך ולספור מעומד. (ואם מברך מיושב יצא.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל סְפִירַת הָעֹמֶר:

הַיּוֹם יוֹם אֶחָד לָעֹמֶר*): (ס"א בָּעֹמֶר:)

יהי

---

*) שאלני חכם אחד מה זה שאנו אומרים על ספירת העומר, על מקרא מגלה, על מצות תפלין ודומיהן, והלא הראב"ע בפירושו לבראשית ב' י"ז הניח ליסוד כי כל צווי עם מלת על הוא לא תעשה, ורצונו

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

ואומרים מזמור ס"ו, למנצח בנגינות מזמור שיר אלהים יחננו וכו'. וכן בכל לילה קודם הספירה יברך, ואחריה יאמר יהי רצון והמזמור הנ"ל. ויאמר שני ימים, שלשה ארבעה חמשה ששה שבעה שְׁמוֹנָה (בקמץ) תשעה עשרה ימים, כולם בתוספת ה', כמנהג המספר על ל' זכר, וככולם יאמר ימים בלשון רבים, אבל מאחד עשר ואילך יאמר יום בלשון יחיד, כי כן מנהג הלשון בכל המקרא לחבר הנספר אל מספר האחדות בלשון רבים ואל העשרו' בלשון יחיד, וכשמגיע לשבעה ימים יאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד לעומר, ובשמיני יאמר היום שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד לעומר וע"ד זה מונה וסופר הימים והשבועות, וכשיגיע לי"ד יאמר היום ארבעה עשר יום (לא ימים, כנראה מלשון הש"ע) שהם שני שבועות לעומר וכן כלם ע"ז הדרך, והגאון מהור"ר יעב"ץ כתב, שי"ל היום שבעה ימים לעומר שהם שבוע אחד, היום שמונה ימים לעומר שהם שבוע אחד ויום אחד, וכן ביתר הספירות לעולם יש להסמיך הימים לעומר, והוא המוסכם מכל הדיקנים וכן ע"פ האר"י ז"ל.

ליל מוצאי שבת נהגינן לספור קודם הבדלה ובמקום שאין מבדילין בב"ה סופרין קודם שאמרו ויתן לך ואין לספור אותו אלא אחר קדיש תתקבל. ליל שבת וליל י"ט מברכים וסופרים אחר קדוש בב"ה, וכשחל י"ט האחרון של פסח במוצאי שבת דאז אומר קדוש והבדלה בפעם אחת יש לספור קודם שמברכין על הכוס בב"ה, והרב בעל ע"ז כתב דבלילה שבין ז' של פסח ליום ח' של פסח אפילו בחול יש לספור קודם קדוש, וכן נוהגין בפ"פ דמיין. שכח ולא ספר בלילה, יספור ביום בלא ברכה; ואם שכח ולא מנה לא בלילה ולא ביום ימנה בלילה שלאחריו ויאמר היום כך ואתמול כך, בברכה אחת, כ"כ אבודרהם בשם הרא"ש ז"ל, ואין מורין כן. וכתב התשב"ץ, מותר לברך ברכת העומר בין השמשות משום דספיקא דרבנן לקולא וספירת העומר בזמן הזה דרבנן, וכ"כ הר"י ז"ל.

שהיא אזהרה לבלתי עשות דבר ולפ"ז יהי' נוסח ברכותינו הפך הכוונה? והשיבותיו, ולטעמך קשין קראי: וילון על ישראל (ד"ה א כב יב) ותלוהו על מרדכי (אסתר ד ה) ודומיהם, וכי הכי לשון אזהרה כינהו? אכן הדין דין אמת אבל צריך לגדר והוא זה: צווי עם מלת על היא לא תעשה, בד"א כשמלת על משמשת על המצווה, רצוני על הענין שאליו בא הצווי, אבל כשהיא משמשת על המצוה, רצוני על הענין שבעבורו בא הצווי, אז הצווי הוא גזרה על אודות הדבר ההוא (עיין בספר המצות להרמב"ם שרש ח'). והשתא לא קשה מידי, והדברים ברורים. ונראה שאין אנו מברכים במלת על כ"א כשיש שם צווי על אודות העשיי' ההיא ולא תושלם העשייה כ"א באופן מן האופנים, אבל כשתושלם העשייה בכל אופן שתעשה, לא יפול עליה ל' על. עיין אבודרהם דף י' ע"א.

כפולין ונק״ק אשכנז מתחיל המזן האל, אבל כפפר״מ וכנותים מתחיל הגבור.

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ׃ הַגָּדוֹל בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ׃

הַגִּבּוֹר

לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ׃ הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא׃

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ׃ וְכָתוּב

רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה׃

בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְהַלָּל׃ וּבְדִבְרֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ׃ וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְרוֹמָם׃ וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְקַדָּשׁ׃

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן־יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ׃

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים׃ הש״ץ אומר ה״ק.

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר׃
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ

וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן׃ יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן׃

וואָהרענד דער חזן ברכו זאַגט,

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ׃

ק"ה

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל׃

זאַגט קהל יתברך.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו׃ וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה׃

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃

אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי׃

מיוסד ע"ס א"ב, ובסוף חתום שם המחבר משלם ברבי קלונימוס חזק.

אָפִיק רֶנֶן וְשִׁירִים׃ לְנוֹשְׂאִי עַל נְשָׁרִים׃ אֲשׁוֹרֵר כְּעָזּוּ שָׁרִים׃ שִׁיר הַשִּׁירִים׃ אָיוֹם שִׂבַּע שׁוֹקְקוֹת׃ נְחָנִי עֲסִיסוֹ לְהַשְׁקוֹת׃ אִלְּפַנִי דָת בִּנְשִׁיקוֹת׃ יִשָּׁקֵנִי

א. אָפִיק, כ"כ בכ"י קמץ ורפה ובכון הוא, מן ויפק רצון (משלי יב ב). לנושאי וכו', שמו' י"ט ד'. איום, נראה שהוא תאר הפעל להורות על השביעה בשפע רב, ודוחק הוא לאמר שהוא תאר לש"י ית' כי אין נכון לתארו באימה בשביל פעולת ההשבעה, כמבואר מדברי החבר לכוזרי מאמר ב' סי' ב' ובמורה בראשון פרק כ"ד. נחני, לאר

דיעזער פיוט איזט וויא יענער פאָן געסטערן איינגעריכטעט. זיעהע דאָזעלבזט.

א. איך וויל ליעדער שטימען אונד לאָבגעזאַנגע דעם, דער איך אויף אַדלערספיטטיגען טרוג, איהם וויל איך זינגען, וויא יענע מאַכטיגען זענגער, איין אמאָהנעז ליעד.

א. ער, דער מאַכטיגע לאַבזאַל דער לעכזענדען, ער האַט דיך געפיהרט צום גענוססע זיינעז נעקטארז, ליעבריך איך איהן געזעטצע אויסגעריכטעט — ער קיססטע*)

---

*) אויסער קיססען ווירד איינדליכער אויסערריכט פערשטאַנדען.

מנשיקות: בטתה לאות מאמיניך· המטרת למו מגניך· בחרתם השתעשע באמנך· לריח שמניך: בהקת אור שחריך· זרוע לאם משחריך· בואי בנצוח לשחריך· משכני אחריך: גאה עדוי גאוה· עבור בראשי התאוה· גורלי השפיר והנוה· שחורה אני ונאוה: גלף לחות חרת· יקרה מדר וסחרת· גאני ולא לאחרת· אל תראני שאני שחרחרת: דלג קץ להבדילי· ממשולי מר מדלי· דגלני ושח לגדלי·

סיני להשקות אותי עסיסו הוא מתיקות היין, ורומז לתורה, כענין ושתו ביין מסכתי (משלי ט). ישקני מנשיקות, מתרגמינן הוא מתמלל עמן אפין באפין כגבר דנשק לחבריה. ב. בטת, כמו הבטת, ל' ראיה. לאות מאמיניך, עיפות של ישראל המאמינים בך. באמנך, בתורה כענין ואהיה אצלו אמון (משלי ח'). לריח וכו', כפרש"י, בהקת, הגהת אור השחר שלך לאום משחריך ודורשיך, כענין אור זרוע לצדיק (תהלי' צ"ז י"א). בואי וכו', ועתה בבואי בנצוח לשחר פניך משכני אחריך במאז. בנצוח, בחוזק, מן מנצחים להעביד את העם (ד"ה ב, ב יח). ג. עבור בראשי וכו', דכתיב וה' הולך לפניהם (שמות יג כא) וכן בגאולה העתידה כתוב וה' בראשם (מיכה ב יג). גורלי השפיר והנוה, בחר לי גורל שפיר ונאה וירמוז לתורה עפ"ה אתה תומיך גורלי אף נחלת שפרה עלי (תהלים טז) וכמו שאמרו עליו בילקוט. שחורה וכו', אע"פ שהייתי שחורה במצרים במקלת מעשים רעים מ"מ נאוה הייתי בשמירת הברית ויחוד השם, כפי' ראב"ע. גלף וכו', חקק על הלוחות התורה שהיא יקרה מדר וסוחרת. גאני, רוממני בגאון התורה. ד. דלג קץ, כמנין ק"ץ וכמו שאז"ל. להבדילי ממשולי וכו', דכתיב הן גוים כמר מדלי

איך. ב. זיא וואַרען ערוואַרטעט, דיינע טרייען, דוא זאַהעסט עז אונד ליעסעסט מן רעגנען. דוא האַסט זיא ערקאָרען, דאַס זיא זיך ערגאָטצען מיט דיינעם לאַנג= זינגע[1]), מיט דיינעם ליעבליכדופֿטענדען באַלזאַם. ב. מיט דעם שטראַהל דעג מאָרגענז האַסט דוא ערלייכטעט דיינע נאַציאָן, דיא דיך געזוכט; איך קאָממע נון, זוכע מיט זעהנזוכט דיך, אָ, ציעה מיך דיר נאָך! ג. ער, דער ערהאַ= בענע, מיט מאַיעסטעט אומגעבען, איהם געפֿיעל'ז, אַן מיינע שפּיטצע צו טרע= טען; ער בעשיעד מיר דאַז שאָנסטע לאָאָז! שוואַרץ וואַר איך צוואַר, דאָך ציער= ליך. ג. ער האַטטע אין טאַפֿעלן איין דאַז געזעטץ, שאַטצבאַרער אַלז דר אונד סוחרת[2]); זאָגעט קיינע אויב ער האָך! אָ, שויעט ניכט זאָ פֿער= אַכטליך אויף איך, וויל איך שוואַרצליך בין! ד. דאַז ציעל מיינער בע= פֿרייאונג האָט ער בעשלייניגט, פֿאָן דען היידען איך געזאָנדערט, וויא דען טראָפּפֿען פֿאָם איימער; ער אוסערטע איך אונד שפּראַך: „דיך וויל איך צור

---

[1]) לאָבגעזאַנג, דיא תורה. זיעהע איין באור. [2]) שאַטצבאַרע עדעלשטיינע.

הַגִּידָה לִי: דְּרוֹר קָרָא לְפָדְעִי. כְּאָב מְיַסְּרִי וּמְיַדְּעִי. דָּרְבָן כַּבָּקָר רִדְּעִי. אִם לֹא תֵדְעִי: הֵנִיס יָם וּקְרָעוֹ. וְצָר בְּסַאסְּאָה פְּרָעוֹ. הִקְדִּים פָּנָיו וְהִכְרִיעוֹ. לְסֻסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה: הֱבִינַנִי סוֹדֵי סְתָרִים. עִנְּדַנִי שְׁלוֹשׁ כְּתָרִים. הִשְׁמִיעַ לְמִנְחַת תּוֹרִים. נָאווּ לְחָיַיִךְ בַּתּוֹרִים: וְתַר דֵּי זָהָב. אוֹיְבַי זִקֵּר טָהֵב. וְהֶעֱנִיק לְזֶרַע אָהֵב. תּוֹרֵי זָהָב: וְזָכַר בְּרִית סָבוֹ. וּמִפְּלֶשֶׁת

(ישעי' מ טז). דגלני, בדגלים. דרור, חירות. לפדעי, לפצעי, תרגום של פצע פדעא. דרבן וכו', הי' מרדע אותי להישרני הדרך כמו שמישרין הבקר בדרבן, ודרבן ומרדע מבואר ביובל דאתמול אות ד'. ה בסאסאה (ישעי' כז ח), במדה שמדד פרע לו, הטביע ונטבע. הקדים פניו, של צר וקפא רגליו עד שכרע ונפל, וכמו שפירש"י, קדמה פניו הכריעהו (תהלי' יז יג). לססתי וכו', כפירש"י. ענדני, קשר לי. שלוש כתרים, כתר תורה וכהונה ומלכות, וכאמרם (שבת דף פ"ח) בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע וכו', ועיין בפ' הרב מהרש"א בח"א. למנחת תורים, לישראל המקריבים תורים לריח ניחוח השמיע נאוו לחייך בתורים, וכמו שאמרו בשיר רבה. נאוו לחייך, אלו הרבנים. בתורים, בשתי תורות. ו ותר די זהב, הי' מותר לי די זהב בבזת מצרים. אויבי זקר טהב, הקפילם לקרקע הים. ובכ"י כתיב טהב, וענינו קרקע כמו טחב. והעניק, לזרע אברהם אוהבו תורי זהב בבזת הים. ברית סבו, הברית של אותו הזקן אברהם, וכמו שאמרו רז"ל, ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא (שמות יג יז), קרובה השבועה שנשבע אברהם אבינו לאבימלך מלך פלשתים אם תשקור לי ולניני ולנכדי, ועדין

נור מאַכטיגען כאַלדעאַן בילדען, זאַגע נור! ד. „דוא ביזט פֿרייא, ריעף ער, „איך האַבע דיך געזעהען! דאָך ווערד' איך וויא איין פֿאַטער דיך בעשטראַפֿען, דיא גייסעל דיך פֿיהלען לאַסען, זאָ דוא ווירסט אונפֿאָרזיכטיג זיין." ה. ער שפאַלטעטע דאַס מעער, עס פֿלאָה, פֿערגאָס דעם טיראַננען מיט גלייכעם מאַאַסע, קאַם איהם נאָהער — ער שטירצטע פרעה מיט זיינעם קריעגס געשפאַן. ו. ער ווייהטע מיך איין אין זיינע מיסטערען געהיימניסע, שמיקקטע מיך מיט דרייפֿאַכער קראָנע; איך אָפֿפֿערטע טורטעלטויבען איהם; דאַ ריעף ער: „שאָן זינד דיינע וואַנגען איהם געזעצלע!" ז. איינע גאָלדנע מענגע האַט ער מיר פֿרייגעגעבען; ער שטירצטע זו באָדען דיא פֿרעפֿלער אונד שמיקקטע דיא זאַהמע זיינעס ליעבלינגס (אברהם) מיט גאָלדענעם געשמיידע! ח. ער דאַכטע דען בונד דעס אַלטפֿאַטערס*), פֿיהרטע זיין פֿאָלק אום דאַס לאַנד

פלשתים

*) אברהם האַטטע איין בינדניס מיט פלשתים'ס קאָניג געשלאָססען; דאַ־ הער מוסטען ישראל דיעזען אומוועג מאַכען. זיעהע אויך באור.

עַם הֱסִבּוֹ· וְנִכַּח סִין סִבְּבוֹ· עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ: זְכוּת עָקוּד מוֹר· אָץ רַחֲמִים לִכְמוֹר· וְזַלְעֲף בְּשַׂר חֲמוֹר· צְרוֹר הַמֹּר: זִכְרוֹן מוֹשְׁלֵי אֵפֶר· חַק בְּגִינָם בַּסֵּפֶר· זָרִים תֵּת כֹּפֶר· אֶשְׁכֹּל הַכֹּפֶר: חָבַשׁ מַחַץ טְרִיָּתִי· כִּסָּה עֵרוֹם עֶרְיָתִי· חִבְּבַנִי כְּשֶׁעַ גָּעְיָתִי· הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי: חִבֵּל עֹל רוֹדִי· נָגַף שׁוֹלְלֵי רְדִידִי· חִדַּשְׁתִּי שִׁיר לִידִידִי· הִנְּךָ יָפֶה דוֹדִי: טָהוֹר פִּעְנַח רָזִים· חֲכָמַי מִדּוֹת מַפְרִיזִים· טַעֲמֵי תוֹרוֹת חוֹרְזִים· קוֹרוֹת

כבודו קיים, לכן ויסב אלהים את העם וגו', וזהו ומפלאת עם הסבו. ז זכות וכו', בזכותו של יצחק שנעקד על הר המוריה מהר הקץ כי נכמרו רחמיו. וזלעף, שרף, ל' רוח זלעפות (תהלי' יא). בשר חמור, מצרים אשר בשר חמורים בשרם (יחזקאל כג כ). צרור המור, כנוי להקב"ה, או ירמוז ליצחק שנכלל על הר המורי' וכמו שמתורגם הא' קרא בשיר השירים, וטעם המאמר וזלעף בשר חמור בזכות צרור המור, ויהי' כפל הענין במלות שונות. זכרון וכו', בזכותם של אבות שהמשילו את עצמם לעפר ואפר בגינם חק הקב"ה בספר הנביאים לתת זרים כופר תחת ישראל, כדכתיב נתתי כפרך מצרים (ישעי' מג ג). אשכול הכופר, כנוי להקב"ה, איש שהכל שלו, כדאי' בשבת דף פ"ח ובילקוט. ח חבש מחץ טריתי, רפא מכה טרי' שלי (ישעי' א ו). כסה וכו', כדכתיב ואכסה ערותך (יחזקאל טז ח). עול רודי, עולו של רודה אותי, לשון לא תרדה בו בפרך (ויקרא כה). רדידי, לעיפי. ט טהור, הקב"ה. פענח רזים, גלה סודות אל חכמים שלי המפריזין ומרחיבין מדות ע"י גדרים וסוגים ועיין בפי' רש"י במס' ב"מ דף ס"ע ב'. חֲכָמַי, כ"כ בב' כ"י. חורזי', מסדרים. קורות בתינו ארזים, אלו הסופרים

פלשתים הערזען, לאסס עס זיין געגענאיבער אין קרייזע לאגערן, אין דעם צירקעלס מיטטע ער זיצט, דער קעניג! ו. איינגעדענק דער אונשולד דעס אפפערווילליגען דולדער: אויף מור (יצחק), ענטברענטע זיינע צארטליכקייט; דיא אונקייטען (מצרים) ווארדען אויפגעריעבען, יענעס געבונדנען האלבען אויף מוריה'ס געבירגע. ז. איינגעדענק דער דעמוטה איינער אורפעטער, האט ער עס איהם בוך אויפגעצייכנעט, בארבארען אן איינער שטעללע פרייזצוגעבען, ער, דער אשכול הכופר*)! ח. ער זעלבסט האט מיינע וואונדען פערבונדען, מיינע בלעסע בעדעקקט! ליעבליך ווענדעטע ער זיך בייא מיינעם פלעהען אונד שפראך: „שען ביזט דוא, מיינע געטרייע!" ח ער צערבראך דאס יאך, דאס מיר מיינע טרייבער אויפגעלעגט, ער בעגנאדיגטע דיא רייבער מיינעס שמוקקעס, איך זאנג איהם איין נאך ניא געהערטעס ליעד: „שען ביזט דוא, מיין ליעבער!" ט. דער אללערהייליגסטע, ער אפפענבארטע געהיימניסע מיינען וויזען, דען זיטטענפערבעססערן; זיא ארדנעטען געשמאקקפאלל דיא געזעטצע, זיא, דיא לעדערן פאן מיינעס

*) אין בייאנאמע דעס אללגערעכטען.

בָּתֵּינוּ אֲרָזִים׃ טוֹב עֵרָה מְנֻצֶּלֶת· עֶגְלָה גּוֹי מְפַצֶּלֶת·
טְלָאָיו סָךְ בְּחוֹצֶלֶת· אֲנִי חֲבַצֶּלֶת׃ יִשְּׁרַנִי מֵעִקּוּשׁ
זְהִיהִים· חֲשָׁבַנִי מִבּוּל שׁוֹחֲחִים· יְקָרַנִי בְּגֵיא צְחִיחִים·
כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים׃ יוֹשְׁבֵי נוֹף כְּגָעַר· חַיַּת קָנֶה
יִגְעַר· יְחַלְּצֵנִי מִמְּכַרְסֵם מִיַּעַר· כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר׃
כְּגִבּוֹר מִתְרוֹנֵן מִיַּיִן· יָקַץ וְהֵרִיק יַיִן· כֹּהֲנֵי לְנַסֵּךְ יַיִן·
הֱבִיאַנִי אֶל בֵּית הַיָּיִן׃ כַּפּוֹת מְשִׁיחֲכֶם בּוֹשְׁשׁוֹת·

כדאיתא עליו במדרש. טוב זה הקב"ה. ערה, הריק, כמו וקיר ערה מגן (ישעי' כב ו), כפי' רש"י, ונקרא מצרים, מנוצלת ע"ש וינצלו את מצרים (שמות י"ב ל"ו). עגלה, תאר למצרים, כדכתיב עגלה יפה פיה מצרים (ירמיה מו כ), והיא היתה מפצלת גוי, ל' ויפצל בהן פצלות (בראשית ל לז). טלאיו, בניו היה הקב"ה מסכך כבחוצלת, והוא כסוי וחפיפה עשוי' מיריעות משוזרים מגמי, כדאיתא במסכת סוכה דף כ' ב'. יזהיהם, ויש גורסים וזחיחים, ושניהם ל' גאות וגסות הרוח, עיין בערוך ערך זהה וזחח, ומצרים נקראו כן, כדכתיב אזכיר רהב (תהלי' פ"ז) וכתיב כמעשה ארץ מצרים לא תעשו (ויקרא י"ח ג'), וזה טעם ישרני מעקוש וזהיהם. חשבני, נש', לשון טביעה. מבול שוחחים, מהמשתחוים לבול עץ (ישעיה מ"ד י"ט). יקרני, הוקירני וכבדני במדבר ארץ צחיחה, או יהיה גיא צחיחה ארץ מצרים כפי' רש"י על אך סוררים שכנו צחיחה (תהלים ס"ח ז'). כגער, ל' השחתה, דוגמת הנני גוער לכם את הזרע (מלאכי ב'), וטעמו כאשר גער יושבי נוף כן יגער כדכתיב גער חית קנה (תהלי' ס"ח), עיין שם רש"י. יחלצני, יוציאני. ממכרסם מיער (תהלים פ'), שאני בתוכו כתפוח. כגבור וכו', עש"ה ויקץ כישן אדני כגבור מתרונן מיין (תהלי' עח סה). בית היין, בית נסוך היין

מיינעס הויזעס געבראָכע. ט. דער אַללגיטיגע, ער האַט עגלה*) דאַס איך זאָ זעהר געקוועלט, ריין אויסגעלעערט, זיינע פֿראַווען אונד מעננער אַבער נאַהם ער אונטער דען שוטץ זיינער טעפפיכע אויף — ריינענד וואַר דאַ איין אַנבליק גלייך דעם איינער נאַרציסע. י. ער האַט איך הערויס געלייטעט אויס דען אירווענגען דער איבערמיטהיגען (מצרים), היעלט איך אַב פֿאָן שטראַפֿענדען גאָטלענדיגעס, ווירדיגטע איך אין דיררען לאַנדע, וויא איינע ראָזע אונטער דאָרנען. י. ער האַט דיא בעוואָהנער נאָף'ס פֿערטרייבט, עבענזאָ ווירד ער דאַס געליבט אונז טילגע פֿער־ טרייבען; כ. ער ווירד איך הערויסרייסען אויס דעם דורכוויהלטען וואַל־ דע, וויא איינען אַפֿפעלבוים אויס וואַלדעס געהעלץ. כ. „אייער ער־ וועקער געהט זעהר לאַנגזאַם!" — זאָ האַבען דיא בעדריקטיגען איך;

איהרע

---

*) איין בייאָנאַמע מצרים'ס.

חֵרְפוּנִי טוּחֵי עֲשָׁשׁוֹת· כְּלַפִּיד אֵשׁ בַּחֲשָׁשׁוֹת· סַמְּכוּנִי בָּאֲשִׁישׁוֹת: לִי יִשְׁקוֹד לְדָרְשִׁי· מִכַּף מְשַׁדְּדֵי וְחוֹרְשִׁי· לְהַרְבִּיצֵנִי בִּנְוֵה מִדְרָשִׁי· שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי: לִסְבּוֹל עַל גָּלוּתְכֶם· בְּלִי לִדְחוֹק גְּאֻלַּתְכֶם· לְהָחִישׁ יֶשַׁע בְּעִתְּכֶם· הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם: מֵרִים רֹאשִׁי וּכְבוֹדִי· לֶקַח טוֹב הִזְבִּידִי· מַלְאָכָיו צִוָּה לְדַדִּי· קוֹל דּוֹדִי: מִגַּר

הוא בית ה'. טוחי עששות, טוחי עינים חרפוני לאמר, כמות רגלי מעימכם כוששו' ומתאחרות! ודבריהם בוערות בלבי כלפיד אש הבוער בחששות הוא הקש הדק (ישעיה ה' כ"ד), לכן אני צריך סמיכה באשישות, ויותר נראה שתבת באשישות הוא מגזרת אש לדעת הפייטן, דוגמ' והתאוששו (ישעי' מו ח) לדעת הרד"ק בשרשים, וטעמו שהם סומכין אותי באש מתלקחת כזאת, ועד"ז תרגמתי. לי ישקוד, ישהר. לדרשי, לפקדני ולהוציאני מכף משדדי וחורשי, ל' יפתח וישדד אדמתו (ישעיה כח כד) וכתיב בש', וטעמו כטעם על גבי חרשו חורשים (תהלים קכט). להרביצני בנוה מדרשי, כדכתיב שם תרבצנה בנוה טוב (יחזקאל לד יד), ונוה מדרשי היא ציון עיר דרושה כדכתיב ולך יקרא דרושה (ישעי' סב יב). לסבול ... בלי לדחוק וכו', מבואר ע"פ מאמרם בכתובות דף קי"א, ג' שבועות הללו למה? א' שלא יעלו ישראל בחומה (כיד חזקה), וא' שהשביע הקב"ה את ישראל שלא ימרדו בעכו"ם, וא' שהשביע הקב"ה את העכו"ם שלא ישתעבדו בישראל יותר מדאי, ור"י וכו', ור' זירא מבעי ליה לכדדרש לוי דאמר, ו' שבועות הללו למה? ג' הני דאמרן, איך שלא יגלו את הקץ, שלא ירחקו את הקץ (פירש"י שלא ירבו בתחנונים יותר מדאי, ויש גורסים שלא ידחקו את הקץ, וע"פ הגירסא הזאת ייסד הפייטן בזולת דאתמול, מהר לשלש בכפלים וכו', ועל שתי הגירסות רמז ביוצר דאתמול באמרו שם אות ר' רחוק דחוק אתכם, השבעתי אתכם) ושלא יגלו הסוד לעכו"ם (פירש"י אמרי לה סוד העיבור ואמרי לה סוד טעמי התורה, וכנגד שלא ידחקו יסד הפייטן לסבול בלי לדחוק ולהחיש את הישועה. מ לקח טוב, התורה. מלאכיו צו לדדי, ע"פ מאמרם שבת דף פ"ח, אמר ר"י ב"ל בכל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה חזרו ישראל לאחוריהן י"ב מילין והיו מלאכי השרת מדדין אותן שנאמר מלאכי צבאות ידודון (תהלים סח) א"ת ידודון אלא ידדון (פי' רש"י מדדין, מסייעין אותם להתקרב מעט מעט

איהרע וואָרטע זינד מיר וויא פֿלאַממע דעם שטראָה, פֿערלעהרענדע אונ־טערהאַלטונג! ל. באַלד ווירד ער איך בעזוכען, ענטרייסען איך דער גע־וואַלט אייכער בייגער; ער ווירד איך לאַגערן אין יענע ערווינשטע פֿלור, אונד זיינע ליבע ווירד שטיטצען איין הויפט. ל. „דולדעט דאָך יאָך אייערעז דראַנג־זאַלז, זאָ שפראַך איין ליעבער, „ערצווינגט אייערע ערלאָזונג ניכט, אונ דען לייט־פונקט דעז אייל: געוואַלטזאַם צו בעשלייניגען, איך בעשוואָרע איך!" מ. ער, איין רואַם אונד אייניע עהרע, ער האָט מיר דיא בעסטען געזעטצע געגעבען, ער האָט זיינ־נען ענגעלן בעפֿאָהלען, איך הילפֿרייכען צור שטיטצע אייכער געליעבטען. מ. זיין

גרין

בְּאַף מַעֲצִיבַי· נִחֲלַנִי חֶמְדַּת צְבִי· מְדַמֶּה לְעֹפֶר נְצִיבִי· דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי: נִעֵר מְצֵרְלַי· עָנֵנִי בַּצַּר לִי· נִינַי חָסוּ בְּצִלִּי· עָנָה דוֹדִי וְאָמַר לִי: נְגִידִים לִי דִבֵּר· שִׁבְעָה קוֹלוֹת כְּמִדְבָּר· נִטְפֵי מוֹר הֶעֱבַר· כִּי הִנֵּה הַסְּתָו עָבָר: סָבַת שַׁוְעִי וַיִּרֶץ· שָׁלַח גּוֹדְרֵי פֶּרֶץ· סוֹנִים חִבֵּל בְּמֶרֶץ· הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ: סוּגָה

עועו

שהיו אלשין, כאשה המדדה את בנה בתחלת הלוכו). מגר, הפיל. חמדת צבי, א"י. כצבי, הקב"ה שהוא כצבי ואלוף שלי היה מדמה עצמו לעופר וכצבי לדלג על ההרים, מהר חורב להר סיני. נ נער וכו', דכתיב וינער ה' את מצרים (שמות י"ד כ"ז). נגידים, דברים נגידים, עש"ה שמעו כי נגידים אדבר (משלי ח ו), ואמרו במסכ' שבת דף פ"ח, למה נמשלו ד"ת לנגיד? לומר לך וכו'. שבעה קולות, כדאי' בילמדנו ובילקוט תהלים כ"ט שבעה קולות במתן תורה, ויהי קולות וברקים, וקול שופר, ויהי קול השופר, והאלהים יעננו בקול, וכל העם רואים את הקולות, ואת קול השופר, ויענו כל העם קול אחד, וכן דוד הוא אומר שבע ביום הללתיך. נטפי מור העבר, רומז למאמרם במס' שבת דף פ"ח ב', כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה הי' נתמלא כל העולם כולו בשמים, והיה הקב"ה מוציא רוח מאוצרותיו והעביר ראשון ראשון דכתיב שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר (שיר ה יג) א"ת שושנים אלא ששונים, ע"כ, ודרש כן מדלא כתיב כשושנים כמ' כחברו כעלוגת, ודרש עובר ל' העברה וזה טעם נטפי מור העבר. הסתו, כתרגומו, זמן שעבודא, ואפשר שנקראו ימי הסתו אותן הימים שהיו בהם בלא תורה. ס וירץ, ל' רצון. גודרי פרץ, משה ואהרן. סונים, מצרים חבל בחוזק, ל' תחבל וחבל נמרץ (מיכה ב י). הנצנים נראו בארץ, מרמז למשה ואהרן כפי' רש"י והמתרגם. סוגה, ישראל המכונה

גרימם שטירצטע מיינע קוואָלער, זיינע געוואָגענהייט רייזטע איר נאַך בענזטע נאַך איין, איין פֿירזט גליך דעם היפּפֿענדען ע׳פֿר, אייגען רעה חע וואַר איין ליעבער גלייך. נ. אייגע בעלייריגער אַחט ער אין דיח טיעפֿע פֿערזענקט, איך ערהאָרט אין אייגער נאָטה. „אייגע קינדער, שפראַך ער, „טיטלע איך אונטער אייגען אַכדאַך!' :אָ אַנטוואָרטעטע איין ליעבער איר. נ. ער אונטערריכטעט איך אוט פֿאָרטרעפֿליכען רעדען — זיעבען שטיאאען ערטאָנען דריין — דיח ווירדען דופֿטעטען אַבוועכ־עלנ דע גערינלע, דען דער ווינטער וואַר פֿאָרחיבער. ס. ער פֿערנאַהם זיין פֿלעהען אונד ווילפֿאַהרטע איר, זאַנדטע טיכטיגע אאַנער, דען פֿרעפֿעל אויזבריך אייבלוזהאַלטען; דיח סוינים*) ווורדען גאַנזליך צערשטאָרט, עבען אַלז דיח ווייסע בליטהע איך נאַהע זיך ציינטע. ס. בעטייבט

שטאַנדען

---

*) סוינים, מצרים.

עוּעוּ מוֹגֶיהָ· מוֹף כַּדּוֹנַג לְמוֹגְגֶיהָ· סֹעֲרָה מֵאַנְּחָה לַהֲפִיגָהּ· הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַּגֶּיהָ: עַזִּים שָׁת בַּסֶּלַע· רָאשֵׁי תַנִּינִים לְרַקַּע· עֲלוֹת פְּדוּיָה לְצֶלַע· יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע: עִזּוּז הִדְרִיךְ בַּנְּעָלִים· יוֹפִי פְּעָמֵי נְעָלִים· עָרַף קָמַי בַּשְּׁעָלִים· אֶחֱזוּ לָנוּ שֻׁעָלִים: פָּץ לִי מַחֲשִׁילַי·

סוגה בשושנים (שיר ז ג) כפי' רש"י. עוּעוּ, כ"כ נכ' כ"י והוא פעל עבר לשון טרדה וערבוב מן רוח עועי' (ישעי' יט יד). מוגיה. ל' הכנעה ועלעול מן ושמתיך ביד מוגיך (ישעי' נא כג). מוף, מצרים. למוגגיה, ל' מסיסה מן ותמוגגני תושיה (איוב ל כב). סוערה, כנוי לישראל עניה סוערה (ישעי' נד). להפיגה, ל' הוצאה, מן ויפג לבו (בראשית מה כו), ושעור המאמר, ישראל הי' מעונו מוגים שלה, ומוף נעשה כדונג להיות נמס לפני אותן שהיה ממוגג ומתמסס מלפניהם ועני' סוערה הוציאה מאנחה בעבור שהתאנה חנטה פגיה, וכמו שפי' רש"י כשרים שבכם חנטו והכלו לפני מעשים טובים, או עשמו כמו שתרגמו המתרגם כנשתא דישראל דמתילו לבכורי תאנין פתחת פומה ואמרת שירא על ימא דסוף. עזים, עם עזים שת בסלע, והמאמר מיוסד ע"ה אתה פוררת בעוז ים שברת ראשי תנינים על המים (תהלים עד יג) ואמרו במכילתא והובא בילקוט בסוף חבקוק, עשרה נסים נעשו לאבותינו על הים, נקרעו המים ונעשו כמין כפה, נחלק לשנים, נעשה יבשה, נעשה כמין טיט, נעשה פרורין שנא' אתה פוררת בעוז ים, נעשה סלעים שנאמר שברת ראשי תנינים על המים, נעשה גזרים, נעשה ערמות, נעשה כמין נד, יצאו להם מים מתוקין מתוך מים מלוחים, קפא הים משני חלקים ונעשה כמין בולוס של זכוכית (שתיכות ראשות של זכוכית שעושין לתלוכות, והוא בלוסא ($\beta\omega\lambda o\varsigma$) כנזכר במס' שבת דף קכ"ד ב'). עלות פדוי' לצלע, שיעלו ישראל אל צד השני של ים. צלע, הוא צד כל דבר. יונתי בחגוי הסלע, כים שנעשה כסלע, כמדובר, ויתכן שיבואר גם זה ע"ד שבארתיו ביוצר דאתמול. עזוז, הקב"ה שהוא עזוז וגבור. יופי וכו', כנוי לישראל עפ"ה מה יפו פעמיך בנעלים (שיר ז ב). ערף, ל' וערפתו (שמות יג יג). קמי, מתקוממי. בשעלים, בשעלי הים. אחזו לנו שועלים, מבואר ביוצר דאתמול. פפץ, דבר, ל' פוצה פה (ישעי' י יד). מחשילי, מעיק ומצר לי, ל' מהדק ומשל (דניאל ב' מ'), עש"ר רש"י;

שטאַנדען זיא דאַ, ישראל'ס בעדריקקער, מוף צערפלאָס וויא וואַקס; דיא בעדראַנגטען (ישראל) ווארדען בעפרייט, עבען אַלס דער פייגענבוים זיינע פייגען געטריעבען. ע. מעערעספלוטהען האַט ער אין פעלזען פער־וואַנדעלט, צערשמעטטערט דאַראַן דער קראָקאָדיללע שעדעל; דאַס ער־רעטטעטע פאָלק בעשטיעג דיא קליפפע — איין טייבכען אין דער פעלז־ענריטצע. — ע. דער מאַכטיגע פיהרטע זי טראָקקענן פוסעס דורך, אין שאָנער מיטטע טריטטע, ערגריף ביי'ם נאַקקען דען פיינד אונד טויכטע איהן אונטער. היער ווארדען זיא געפאַנגען, דיא שאָנען פיסע! פ. מיינע אונטערדריקקער שפראַכען מיר האָהן: „וואַס איזט דיר דיין געליעבטער מעהר אַלס דער אַנדרע?" — „ער האַט מיך אויס קאָטה אונד זומפע עררעטטעט!"

דיעס

מַה דּוֹדֵךְ מִשֶּׁלִּי· פּוֹצִי מֵרֶפֶשׁ וּמִדְּלִי· דּוֹדִי לִי: פִּלַּלְתִּי לְנוֹרָא וְאָיוֹם· רְאוֹת כָּמוּס יוֹם· פְּקַחְקוֹחַ אֲסִירֶיךָ לְפִדְיוֹם· עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם: צָעַקְתִּי לַצּוּר מִכְּאֵבִי· מָתַי יְהִתּוּל מַכְאוֹבִי· צְפוֹת בְּאָבְדַן מֻרְכָּבִי· עַל מִשְׁכָּבִי: צַחֲנָתִי הָתֵם נָא· שׁוּר מֵרֹאשׁ אֲמָנָה· צִיּוֹן קִרְיָה נֶאֱמָנָה· אָקוּמָה נָּא: קִוִּיתִי לְמַשְׁפִּיל וּמֵרִים· לְחַפְּשִׂי כְּאָז מֵחֲמוֹרִים· קוֹבֶלֶת מֵאֲרָיוֹת וּנְמֵרִים· מְצָאוּנִי הַשֹּׁמְרִים: קְרָנוֹת עֶשֶׂר שִׁבַּרְתִּי· לְאֻמִּים תַּחְתֶּיךָ

ועתה הטאמר אויבי מקנטר אותי לאמר מה דודך מדוד? ואני משיבו דודי הוא הפולה אותי מרפש ומדלי. פולי, ל' הצלה כמו פלטני ומלטני (תהלי' קמד), ורפש ודלי הוא רפש וטיט ל' מיא דדלו ועכירי (שבת דף קח א), ומ' מדלי בחירק בנ' כ"י. ראות כמוס יום, לראות היום הכמוס עמו דכתיב הלא הוא כמוס עמדי (דברי' לב לד). פקחקוח וכו', עש"ה ולאסירים פקחקוח (ישעי' סא א) וענינו פתוח המאסר. עד שיפיח היום, טרם שיתחמם היום יום הדין דכתיב הנה יום בא בוער כתנור (מלאכי ג יט) וכן אמרו בילקוט. צ מתול, לשון חבישה ורפואה, כמו לשום חתול לחבשה (יחזקאל ל כא). לפות, לראות. מורכבי, מורכב על כותרי, כענין הרכבת אנוש לראשנו (תהלי' סו יב). על משכבי, בלילה, במחשך הגלות. לחנתי, זוהמתי, כלומר קלוני, ל' ועלה באשו ותעל לחנתו (יואל ב כ), והוא כענין סחי ומאוס תשימנו בקרב העמים (איכה ג). שור מראש אמנה, הסתכל מראשית האמונה שהאמנתי בך, כפירש"י שיר ד' ח'. קו לחפשי כאז מחמורי', כמו שחפשני אז ממצרי' המשולי' לחמורי' להיותם שטופי זמה, כן יחפשני בהיותי קיבלת מאריות ונמרים והם בבל ויון החי' הראשונה והשלישי' שבמראה דניאל (ז, ד ו). מצאוני השומרי', פירש"י נבוכדנאצר מלך בבל וחיילותיו. קרנות עשר שברתי,

דיעזע אויז איין זיעבער איר — פ. אויך בעטע איך אַן, דען פֿורכטבאָרען!" אָ, לאָס מיך ערטיינען, דען פֿערגעלטונגזטאַג, לאָזע דיא פֿעסעלן דיינער געבונדע-נען, בעפֿרייע זיא, בעפֿאָר יענער אַללפֿערלעהרענדע טאַג ערגליהט! צ. לו מיינעם שאָפֿפֿער שרייע איך: „אַך, וואַן ווערדען מיינע לײדען איין ענדע נעה-מען? וואַן ווערדען מיינע בעלײדיגער אויפֿהאָרען, מיך לו בעאונרוהיגען נאַכטז אויף מיינער לאַגערשטאַטטע. צ. ענדע איין איבעל! ערוואַגע מיינע טרייע פֿאָן יעהער — ציון, בורג דער טרייע! — אָ, לאַס מיך היגויף וואַללען!" ק. לו איהם האָפֿפֿע איך, ער ווייס עז, דער ערניעדריגט אונד ווידער ערהאָהט! ער האַט איך איינזט דער געוואַלט דער אונקײשען (מצרים) ענטריסען, ער וויר מיך אַבערמאַלז דעם ראַכען דער לאָווען אונד טיגער ענטרייסען! יאַ, זיא האַבען מיך געטראָפֿפֿען, דיא איר נאַכטזוואַכטעןזטען! ק. „איך לערברעכע דאַז לעהנהאָרן*), אונטערוורפֿע נאַציאָנען דיר! (דיעזע גאָטטליכע שטיממע פֿערנאַהם איך

*) זיעהע אויך נאָור אונד איין דניאל קאַפּ' 4 פֿערז 6.

הִדְבַּרְתִּי· קוֹלוֹ שְׁמַעְנִי וְהֻגְבַּרְתִּי· כִּמְעַט שֶׁעָבַרְתִּי: רוֹמַמְתִּי קֶרֶן נְגִידְכֶם· יֶשַׁע אָשִׁית מַדֵּיכֶם· רוֹגְנִים מִלְּגַלּוֹת סוֹדְכֶם· הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם: רַבָּתִי אָשִׂים בְּעוּלָה· מִכָּל עֲלָמוֹת לְעַלָּה· רְצוּיָה כְּרֵיחַ עוֹלָה· מִי זֹאת עֹלָה: שָׁרֵת בְּבֵית אוּלָמוֹ· אִפְּדַנִי שִׁבּוּץ יַהֲלוֹמוֹ· שְׁתִיָּה מִכְלַל עוֹלָמוֹ· הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה: שׁוֹאֲגֵי בְּקוֹל עָרֵב·

מאמר האל ית', ושרמז אל החי' הרביעית שהזכיר דניאל וקרנין עשר לה, ואיתא באגדת שמואל (א ב) וירם קרן משיחו, אותן עשר קרנות שנגדעו לצדיקו של עולם שנא' וכל קרני רשעי' אגדע תרוממנה קרנות צדיק (תהלי' עה), אימתי הקב"ה מחזירן? כשירומם קרנו של משיח שנאמר וירם קרן משיחו, ועיין במדרש תהלים בלישנא אחרינא, וזהו שסמך אחריו רוממתי קרן נגידכ' וכו'. לאומי' תאתך הדברתי, תהלי' מ"ז ד'. והוגברתי, ונתחזקתי והתאמצתי. ר רוממתי וכו', כנגד שברתי דלעיל; ונגיד הוא המשיח כמבואר. מדיכם, לשון מדו בד (ויקרא ו ג), והוא כענין כי הלבישני בגדי ישע (ישעי' סא י). רוגנים מ'גלות סודכם השבעתי אתכם, ו' שבועות השביע הקב"ה את ישראל וא' מהן שלא יגלו הסוד לעכו"ם, כמ"ש לעיל אות ל' מטעם רז"ל. ורוגנים, ל' ורוגנים ילמדו לקח (ישעיה כט כד) והם אנשי תועי רוח. רבתי, ירושלים שהיתה רבתי עם. אשים בעולה, כדכתיב ולך יקרא חפצי בה ולארצך בעולה (ישעיה סב ד), וכנגד חפצי בה אמר רצוי' וכו', שתהי רצוי' כריח עולה עד שיתמהו הרואים לאמר מי זאת עולה, ואמר מכל עלמות לעלה כנגד עד ישים את ירושלים תהלה בארץ (שם), ועלמות תאר לאומות ולקריות. ש שרת וכו', לשרת בבית אולמו אפדני וכו', וענין האולם ידוע מבנין שלמה (מ"א ז'). אפדני, חגר אותי כאפוד משובץ בנופך ויהלום. שתיה, ל' יסוד כמו כי השתות יהרסון (תהלים י"א), ועיין בשרשים לרד"ק שרש שות. מכלל עולמו, כמו מציון מכלל יופי (תהלים נ ב). הנה מטתו שלשלמה, פי' רש"י

איך אונד וואר געטראָזט, זאָגט וואָרע איך שאָן זאָגט גיבט מעהר!)
ר. איירעז פירזטען האָרן העבע איך האָך, בעקליידע אייך מיט הייל; נור ענטדעקקט דען פֿווידערערן איהר געהיימניס ניכט, איך בעשוואָרע אייך!
ר. איך ווערדע זיא ווידער בעוואָהנען, דיא זאָנזט זאָ פֿאָלקרייכע שטאָדט (ירושלים), ווערדע זיא ערהאָהען נור ניערדע אַללער שטאָדטע, איך ווערדע מיין וואָהלגעפֿאַללען אָן איהר האָבען, וויא אָן דעם אַנגענעהמען דופֿט דער בראַנדאָפֿפֿער. „ווער איזט דיעזע (ווירד מאַן פֿראַגען) „דיא זאָ האָך הערפֿאָרראַגט?" ש. טילטיג צו זיינעם טעמפעלדיענזטע האָט ער מיך אויסגערטעט מיט דעם מיט ערלעזענסטען בעזעצטען אפוד. דיא גרונדפֿעזטע דעז וועלטאַללז וואַר דאַז רוהעבעטט פֿאָן שלמה*); ש. דאָרט ווורדע מיט ליעבליכער שטיממע אַנגעבעטעט זיין הייליגעז, עוויגעז וועזען

*) אונטער רוהעבעטט ווירד היער דאַז בה"מ, אונטער שלמה דער אַללמאַכטיגע, אַלז דער קאָניג דעז פֿריעדענז, פֿערשטאַנדען.

יְחוּד בֹּקֶר וָעֶרֶב. שְׁנוּן שְׁחוֹרוֹת כָּעוֹרֵב. כֻּלָּם אֲחֻזֵי
חֶרֶב: תַּלְפִּיּוֹת דְּבִיר הֵיכָלוֹ. כָּבוֹד אוֹמֵר כֻּלּוֹ. תַּעַף רְאֵם
הִכְלִילוֹ. אַפִּרְיוֹן עָשָׂה לוֹ: ס׳ תַּחֲנָתוֹ אִוָּה וְכִסֵּף. לוֹ
הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף. תָּאָיו רָצַף בְּכֹסֶף. עַמּוּדָיו עָשָׂה כֶסֶף:

חזן.		קהל וחזן.

צְאֶינָה וּרְאֶינָה. מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ מֻכְלָל:

אוהל מועד והארון שהיו נושאים במדבר, ומצאנו במקרא שיכנה בית קדשי הקדשים בשם מטה, כדכתיב בחדר המטות (מ"ב יא ב), ע"ש פי' רש"י. ואמרו בילקוט למה נמשל ב"ה למטה? אלא וכו', וטעם המאמר הנה מטתו שלשלמה הוא שתית מכלל עולמו כלומר יסודו וקיומו של עולם והוא כענין שאמר הפייטן תאיו פסק לו מלאת כני ערסקלו ביוצר דאתמול, ושלמה רומז למלך שהשלום שלו כמו שאמרו רז"ל. שואגי וכו', שם במקדש שואגים בקול ערב, ורומז למשוררים, ומיחדים שמו בוקר וערב, ושם משננים הבחורים ההלכות. ונקראו הבחורות שחרות בעבור שחרות השער וכן אמר שלמה כי הילדות והשחרות הבל (קהלת יא י). כלם אחזי חרב, מתרגמינן כולהון אחדין בפתגמי אוריתא דמתילין לחרבא. ת. תלפיות, הוא נוי שהכל מסתכלין בו כפי' רש"י שיר ג' ד' וכן פרשוהו במדרש, ואמר שדביר היכלו הוא תלפיות, ונקרא הבית החיצון היכל, והפנימי נקרא דביר כדכתיב ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתתן שם את ארון ברית ה' (מ"א ו יט). תעף ראם, ל' כתועפות ראם לו (במדבר כג כב) ענין גובה וחוזק. הכלילו, ל' כללו יפיך (יחזקאל כז ד). אפריון, בנין נכבד לדעת ראב"ע, ולדעת רש"י חופת כתר לכבוד, והמתרגם תרגמו היכל קודשא. תחנתו וכו', אל מקום תחנתו הוא בית ה' היה מתאוה וכוסף. לו, למקום תחנתו היה הזהב והכסף כי כל צפוי הבית וכל כליו עשה זהב וכסף כמבואר במקרא במלכים (א ז). תאיו, חדריו כמבואר ביוצר דאתמול. רצף, ל' רצפת בהט ושש (אסתר א ו), שענינו ענין הצעת אבנים בקרקע. בכוסף, בחמוד כמו שכיות החמדה (ישעי' ב טז), שטעמו רצפות חמודות, כמו שפרש"י.

צאינה וראינה וכו', גם הפיוט הזה מיוסד ע"ד חברו של אתמול, ואחר כל פסוק מפסוקי שה"ש אתום אות משמו משלם בירבי קלונימוס חזק. מלך ביפיו מוכלל, עפ"ה מציון מכלל יופי אלהים הופיע (תהלי' נ ב), וכתיב כי מציון תצא תורה.

ווענען, פֿריה אונד שפאַט; דאָרט געניאָסען דיא שאָן שוואַרצלאָקקיגען קנאַבען געזעטצליכען אונטעררי‌כט, אונד אַללע וואַרען מיט שווערטערן אויסגערוסטעט. ת. רייצענד שאָן וואַר דער כאָר*) זיינעס טעמפעלס! דאָרט שפּראַך אַללעס: מאַיעסטאַט! זיינעס ראֵם'ס אַבשטרעבענדע געוואַלט האַטטע דאַס פּראַכטגע- בוידע, דאַס ער זיך ערבויט. ת. ער האַט עס צו זיינער רעזידענץ ערקאָרען, פֿאַנד זיין פֿערגניגען דאַראַן, פֿערציערטע עס רייך מיט גאָלד אונד זילבער, דאַס בעלעגטע דער ליוואַנער — ענטציקקענד, דיא זיילען — פֿאָן מאַסיפֿעם זילבער!

---

*) דער אַללערהייליגסטע אָרט אים טעמפעל.

הִנָּךְ יָפָה· שׁוּבָה מְחַלֶּקֶת שָׁלָל:
שִׁנַּיִךְ· לְחַתֵּךְ פְּרָט וּכְלָל:
כְּחוּט הַשָּׁנִי· מְשׁוֹרֶרֶת לוֹ מַהֲלָל:
כְּמִגְדַּל דָּוִיד· בְּרוּם אָשְׁיוֹתָיו מְתֻלָּל:

שְׁנֵי שָׁדַיִךְ, יָבִילוּ מְלֹא כָל הֶחָלָל· עַד שֶׁיָּפוּחַ, רֵיחַ נִדְבָּכִין מְגֻלָּל· כַּלָּךְ, בָּרָה כְּנוֹצְצִים כְּעֵין קָלָל· אִתִּי, יָפָתִי קִשּׁוּרַיִךְ לְהִתְכַּלָּל· לִבַּבְתִּנִי, וְאֵרַשְׂתִּיךְ נוֹגְשַׂיִךְ יִתְעוֹלָל· מַה יָּפוּ מַעְגְּלוֹתַיִךְ וְאָרְחֵךְ סוֹלָל· נֹפֶת,

הנך יפה וכו׳, גם זה המאמר רומז לקבלת התורה והוא מיוסד ע״ה ונות בית תחלק שלל (תהלי׳ סח יג), המדבר בקבלת התורה, כמו שאמרו רז״ל, ואמר שובה כנגד נות בית, ומחלקת שלל כנגד תחלק שלל. וטעם שובה כטעם בשובה ונחת תושעון (ישעי׳ ל טו), שעניינו השקט ומנוחה. שניך לחתך וכו׳, כדאיתא במדרש, שניך אלו ת״ח כשם שאין כחו של אדם אלא בשניו כך אין כחן של ישראל אלא בת״ח. פרט וכלל, ממדות התורה. כחוט השני, שהוא נעים אף נאוה כן משוררת וכו׳, וכן אמרו במדרש כחוט השני שפתותיך זו השירה. אָשְׁיוֹתָיו יסודותיו, ל׳ נפלו אשיותיה (ירמיה נ טו) והא׳ בק״ח. מתלל, הר גבוה ותלול (יחזקאל יז כב). שני שדיך, רומז לשני בדי ארון שלמכם שבינתו ביניהן וזהו יבילו מלא כל החלל, ורצונו כל חללו של עולם, והיה זה עד שיפוח וכו׳, כלומר כל עד שהיה מפיח ריח הקטרת מבית ה׳ שהיה בנוי כדנכין די אבן גלל כמתוב בעזרא ו׳ ד׳. כלך ברה, כ״כ בנ׳ כ״י ונכון הוא, והמדפיסים החליפוהו בתיבת יפה בחשבם ליטנא דקרא עדיף, ולא שמו לבם על ראשי תבותיו והרסו שם המחבר, וטעם המאמר את כנסת ישראל כלך ברה ונקיה כמלאכי השרת, שנאמר עליהם ונוצצים כעין נחשת קלל (יחזקאל א ז), ורומז להא דאיתא בפרקי ר״א פ׳ מ״א כל אותו הדור זכו להיות כמלאכי השרת, לא ראו קרי וכו׳, וכולם היו מנוקים ממום. קשוריך להתכלל, ל׳ כלה קשוריה (ירמיה ב לב) ותקשרים ככלה (ישעי׳ מט יח), וטעמו, את כנסת ישראל יפתי אתי יתכלל קשוריך, כלומר אתקשר עמך כחתן את כלתו. וכבר כתבתי בפתיחת יוצר דאתמול כי המשיל כ״י לכלה והמקום לדודה, והקשור הזה היה ביום מתן תורה, וזהו שסמך אחריו לבבתני וארשתיך וכו׳; וארשתיך לשון אירוסין, והוא עפ״ה וארשתיך לי (הושע ב כא). נוגשיך יתעולל, כל אחד מן נוגשיך יהיה לבוז ולקלון, לשון כי התעללת בי (במדבר כב). יִתְעוֹלָל, ל׳ נתפעל הוא, לכן פתוח הל׳ ונקמץ בהפסק והוא לקוח מן לְהִתְעוֹלֵל עלילות (תהלים קמ״א), שהוא בנל״י, לפי שהוא ל׳ התפעל. מה יפו מעגלותיך, כשתעלה לירושלים וארחך נסלל ע״י תקון המסלה, כדכתיב והיתה מסלה לשאר עמו (ישעיה יא). נופת תטפנה, כ״כ בכ״י ונכון הוא, והספרים הגורסי׳ נופת תטופנה חכך לא שמו על לב כי לא יתכן

להתחבר

חבך זבד קדשה לכלל׃ ס׳לרומם לגדול ומהלל׃
המאיר גיא והלל׃

המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים ובטובו מחדש בכל־יום תמיד מעשה בראשית׃ מה רבו מעשיך יי כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך׃ המלך המרומם לבדו מאז המשבח והמפאר והמתנשא מימות עולם׃ אלהי עולם ברחמיך הרבים רחם עלינו אדון עזנו צור משגבנו מגן ישענו משגב בעדנו׃ אל ברוך גדול דעה הכין ופעל זהרי חמה טוב יצר כבוד לשמו׃ מאורות נתן סביבות עזו׃ פנות צבאיו קדושים רוממי שדי תמיד מספרים כבוד־אל וקדשתו׃ תתברך יי אלהינו על־שבח מעשה ידיך ועל־מאורי־אור שעשית יפארוך סלה׃ תתברך צורנו מלכנו וגאלנו בורא קדושים ישתבח שמך לעד מלכנו יוצר משרתים ואשר משרתיו כלם עומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה יחד בקול דברי אלהים חיים ומלך עולם׃ כלם אהובים כלם ברורים כלם גבורים וכלם עשים באימה וביראה רצון קונם וכלם פותחים את פיהם בקדשה ובטהרה בשירה ובזמרה ומברכים ומשבחים ומפארים ומעריצים ומקדישים וממליכים

להתחבר תטופנה עם חבך שזה ל׳ זכר יחיד וזה ל׳ נקבות רבות, וטעם המאמר נופת חבך כלומר דבש של חבך והיינו מתוק לשונך הוא לכל זבד וחלק קדושה לרומם לגדול ומהולל וכו׳. וראיתי בתנחומא, ר״א אומר נופת זה הדבש של צופים, יש דבש שהוא נקרא נופת צופים והוא מעולה מכל דבש שבעולם עכ״ל. ובמחזור גדול עם הדרת קודש בפי׳ באמת אלל ובקרב קדושים תתקדש כתוב בשם רוקח ז״ל, י״ב פעמים ק׳ ק׳ ק׳ בכל יום שחרית בישיבה בתפלה בעמידה ובא לציון במנחה, לכך י״ב תבות בפסוק נופת תטופנה, ובדרש במדרש חזית על קדושה, לכך יסד רבינו משלם נאפיק, רנן נפת חבך זבד קדושה לכלל, י״ב פעמים אומר קדוש י״ב פעמים קדש י״ב קדשים מקיפין כ״ה ג׳ בימין וכו׳. ע״ש באורך.

אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה· וְנוֹתְנִים רְשׁוּת זֶה לָזֶה· לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה· קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

אופן. מיוסד על דרך א"ב.

גַּן נָעוּל, אִוָּה שׁוֹכֵן תַּרְשִׁישִׁים· שְׁלָחַיִךְ, בָּחַר כְּעִירִין וְקַדִּישִׁין· נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם, גִּמֵּר תִּמְרוֹתַיִךְ לְהֶעָשֵׁן· מַעְיָן, דָּלוּחַ גָּאַל וְהֶאֱשִׁים: עוּרִי, הַמַּחְצֶבֶת רַהַב לִגְזָרִים· בָּאתִי, וְהוּשַׁת לִי דֶרֶךְ בְּעַזִּים· אֲנִי יְשֵׁנָה, זָךְ הִנְוַנִי בַּחֲרוּזִים· פָּשַׁטְתִּי,

גן נעול וכו', שעורו הקב"ה שהוא שוכן בין המלאכים שגויתם כתרשיש, כדכתיב בדניאל י' ו', הוא אוה ישראל המכונים גן נעול לפי שהיו גדורים מן ערוה כגן נעול ובזכות זה נגאלו, כדאית' במדרש חזית דף י"ח ע"ד, שלחיך וכו', מבואר באופן דאתמול, ויתכן שירמוז למשה ולאהרן שלוחי השם ית' והם כמלאכי אלהים שנקראים עירין וקדישין בדניאל ד' י"ד, וכדאיתא בבראשית רבה פ' ס"ה, והנה מלאכי אלהים זה משה ואהרן וכו'. נרד וכרכום גמר וכו', הקטיר נרד וכרכום להעלות העשן בגובה כתמר, ורומז למתן תורה כי בכל דבור שיצא מפיו נתמלא כל העולם כלו בשמים, כמו שפרשתי לעיל ביוצר אות נ' אצל נטפי מור העבר. גמר, ל' הקטרה, בלשון ארמי ותלמוד, ואמר תמרותיך להעשין, עפ"ה ותמרות עשן (יואל ג ג), והוא כענין עמוד העשן, וכן מצאנו בדברי רז"ל על העשן, משתעלה העשן תמרתו. מעין דלוח, מעין נרפש ועכור ל' ותדלח מים ברגליך (יחזקאל לב ב) ורומז בו לנימוסי מצרים עע"ז, שהם מעין נרפש, הפך תורת ה' שהיא מקור מים חיים. עורי המחצבת וכו', המאמר הזה מיוסד על הכתוב בישעי' (נא ט), עורי עורי לבשי עוז זרוע ה' הלא את היא המחצבת רהב השמה מעמקי ים דרך לעבור גאולים, ושעור המאמר, עורי (זרוע ה') המחצבת ים לגזרים כשבאתי והושת לי דרך במים עזים! רהב, שר של ים רהב שמו. אני ישנה וכו', בילקוט (שיר ה ב), אני ישנה, במצרים, שבאותו לילה הקב"ה שלח עליהם שינה ערבה וכו'. זך, הקב"ה. הנוני בחרוזים, היה מנאה ומיפה אותי בתכשיטים, כדכתיב וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום, (שמות יב לו). פשטתי וכו', אח"כ פשטתי תכשיטי בכרעי לפסל עץ תרזים, נין תרזה (ישעי' מד יד). חליתי, ל' חלי כתם (משלי

ב"ה

חליתי בכרעי לתרזים: דודי טכסני
תבנית מרכבו· קמתי, יחדתיו כחצובי שלהבו·
פתחתי, כבודו חמק מלבא· מצאני, לוחמי
פצעני כנוו: השבעתי, מחלתי לדודי
לחוות· מה דודך, נמו אלתי קשבות· דודי,
סלסולו ברבי רבבות· ראשו, עטור רכובו
בערבות: עיניו כיונים, פונות בכל חביונים·
לחיו כערוגת, צומחות בשם רגיונים· ידיו,
קשובות מקבלות הגיונים· שוקיו, רמו להדוך
גאונים: ח׳ חכו ממתקים, שעשוע מדרש
והקים: קו״ח אנה הלך, שרעיתו מדקים
ושוחקים

כ״ה י״ב), ואחז״ל במס׳ ע״א מדפלחו ישראל לעגל גלו אדעתיהו דכיחו להו בכל ע״ז וכו׳.

דודי טכסני וכו׳, מבואר ע״פ הא דאי׳ בשיר רבה על הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה, אמרה כנ״י הביאני הקב״ה למרתף גדול של יין זה סיני ושם ראיתי מיכאל ודגלו גבריאל ודגלו וראו עיני טקסים (תרגומו של דגל ט ק ס) של מעלה ואהבתי אותם, באותה שעה אמר הקב״ה הואיל ורצונם של בני לחנות בדגלים יחנו בדגלים הה״ד איש על דגלו באותות. יחדתי, הייתי מיחד אותו דוגמת מלאכים חצובי אש שלהבת, כדכתיב משרתיו אש לוהט, ואח״כ פתחתי לבי לע״ז ואז כבודו נסתר מלבוא ומלאוכי לוחמי והיינו חיל נבוכדנאצר ופלטוני בשית המקדש שכו, וכדאית׳ בשיר רבה מלאוכי השומרים בשעה שלרו על ירושלים כל מי שבורח היו מכין אותו ומפצעין ראשו וכו׳. השבעתי, לא״ה, שיגידו ויחוו לדודי מחלתי שאני סובל בשביל אהבתו, וא״ה הקושבות אלתי ושבועתי כמו אלי, מה דודך שאתה נהרג ונצלב על ידו? ואני משיבם, דודי וכו׳, וטעם סלסלו שבחו. ברבי רבבות, של מלאכים כדכתיב בדניאל ז׳ י׳. בכל חביונים, בכל מסתרים, ככתוב בזכרי׳ ד׳ י׳. לחייו, דברות הר סיני. רגיון, ל׳ חמוד הוא, ורומז למאמרם ז״ל (שבת דף פח ב), כל דבור שיצא מפי הקב״ה הי׳ נתמלא כל העולם בשמים. ידיו קשוטות, כ״כ בכל כ״י וכן נכון דאל״כ יחסר הק׳ ניא״ב. הגיונים, הגיון לב. להדוך גאונים, לרמוס הגאים, ל׳ והדוך רשעי׳ תחתם (איוב מ יב). חכו ממתקים, ע״י חקים ומצוות שהלב משתעשע בהם, וכדאי׳ עליו במדרש ובפי׳ רש״י ז״ל אדם אומר לחברו אם לא תחבל בעלמך את המקבל שבר, יש חיך מתוק מזה? וכו׳. אנה הלך וכו׳, אומרי׳ האומות לשאול,

אנה

וְשׁוֹחֲקִים· דּוֹדִי, תְּפוּצוֹתַי יְבַגֵּם מִמֶּרְחַקִּים· אֲנִי, תִּפְאַרְתּוֹ אֲשַׁגֵּן כְּלוֹהֲטִים הַמִּתְלַהֲקִים:

וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרֻבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָּל חַיָּה וְאוֹפַן וּכְרוּב לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים· בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

לָאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ· לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ· כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: אוֹר חָדָשׁ עַל־צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ מְהֵרָה לְאוֹרוֹ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא־נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד: כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ: וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: כִּי אֵל פּוֹעֵל

אנה הלך דודך שהוא טוב שמדקי׳ ושותקים רעיתו? וכנ״י משיבה, דודי וכו׳, ואז אני אשגן תפארתו כהגורת מגרתיו את לוהט. המתלהקים ל׳ להקת נביאים (ש״א יט כ).

יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת׃ לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה׃ יחיד אומר אל מלך נאמן.

דברים ו׳ ד׳.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד׃

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

דברים י״א י״ג. וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֺתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

במדבר ט״ו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ יש לחבר אלהיכם לאמת, אכן יתן ריוח מעט שלא יבולע הא׳.

ספרדי אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה. עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ׃

פולין אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְאָהוּב וְחָבִיב וְנֶחְמָד וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר׃ וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃ אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ׃ לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת׃ וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ׃

עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים לְעוֹלָם וָעֶד חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר. אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃ אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ אָתָּה. לְמַעַן שִׁמְךָ מַהֵר לְגָאֳלֵנוּ כַּאֲשֶׁר גָּאַלְתָּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ׃ אֱמֶת מֵעוֹלָם שִׁמְךָ הַגָּדוֹל עָלֵינוּ נִקְרָא בְּאַהֲבָה אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ׃

אודך

הפיוט הזה הוא וכוח בין הקב"ה שהוא הדוד לכנ"י רעיתו, והוא מיוסד על סדר א"ב בראשי חרוזיו הראשונים, וראשי החרוזים השניים משלם בירבי קלונימוס חזק, והחרוז השלישי הוא מפסוקי שיר השירים, אבל לא הלך על הסדר להתחיל במה שסיים בפיוט הקודם כי אם דלג על הפסוקים שבין אני לדודי ובין לא ידעתי נפשי שמתני, וכדרכו דרך רבינו שמעון בר יצחק בפיוטו לשבת חול המועד, ולא כן עשה הפייטן ליום ראשון אבל הוא עשה חרוזיו על כל פסוקי שיר עד תמם.

אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי׃ מוֹעֵד מִפֶּרֶךְ הִדְרַרְתָּנִי׃
לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי׃

בְּחַרְתַּנִי סֶגֶל לְהַעֲמִית׃ שֶׁפֶר נַחֲלָתְךָ עוֹלָמִית׃
שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלַמִּית׃

גְּאַלְתִּיךְ מִלַּחַץ מְזָעִימַיִךְ׃ לָחוֹג חַגֵּי מַנְעִימַיִךְ׃
מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ׃

א אודך כי עניתני, פסוק הוא בתהלים קי"ח כ"א, ותיבת עניתני מבנין הקל לכך הוא לשון מענה לא ל' ענוי. מועד, לעת מועד. מפרך, מעבודת פרך ממצרים. הדררתני, הוצאתני לחפשי להיות דרור. לא ידעתי וכו', מבואר ע"פ מה שדרשו עליו בשיר רבה, כשהיו ישראל במצרים משועבדין בטיט ולבנים היו מאוסין בעיני מצרים, וכשנעשו בני חורין ונגאלו ונעשו סגנים על כל באי עולם היו או"ה תמהים ואומרים אתמול הייתם עבדים בטיט ולבנים והיום כעשיתם בני חורין וסגנים! והיו ישראל משיבים כשם שאתם תמהים עלינו כך אנו תמהים על עצמנו וקראו על עצמן לא ידעתי נפשי שמתני. עכ"ל. ב סגל להעמית, לעם סגולה. נחלתך, ישראל, כדכתיב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו (דברי' לב ט). שולמית, תאר לישראל גם לירושלים על דעת המתרגם הארמי דוגמת מלך שלם (בראשי' יד יח), שת"א מלכא דירושלם כדכתי' ויהי בשלם סכו (תהלי' ע"ו ג'). ושעור המאמר אתה בחרתנו לעם סגולתך ולנחלתך לכן שפר נחלתך לאמור אלי שובי שובי ישראל, או שובי שובי אל ירושלים לדעת הארמי. ג גאלתיך — — לאגוד כדחי וכו', מתשובת האל ית'. מה יפו פעמיך, בעלותך

א איך דאנקע דיר, דען דוא האסט מיך ערהערט; דוא האסט מיך צור בעשטיממטען צייט פאטטליך פאן שקלאפען יאך פרייען ערהאבען, דאס איך זעלבסט איך ניכט דאריין צו פינדען וואוסטע! ב דוא האסט מיך ערוועהלט, דיין אייגנע פאלק צו זיין; יא, פאלגע דיין עוויגע אייגענטהום! שפריך: „קעהרע היים, קעהרע היים, שולמית*)! ג איך האבע דיך בעפרייט פאן דרוקק דיינער פיינדע, האבע „דיך היכויף געפיהרט, דיינע ליעבליכען פעסטע צו פייערן — וויא שאן וואַרען דא דיינע

*) שולמית, ישראל.

דִּמְיוֹן מַשְׂכִּילַיִךְ יִזְהַר · מַרְאֵיהֶן כָּרָקִיעַ מְנַהֵר ·

שָׁרְרֵךְ אַגַּן הַסַּהַר׃

הִצְמַתִּי כָּל מַעֲבִידָיִךְ · בְּהִתְלוֹנְנִי בֵּין בַּדָּיִךְ ·

שְׁנֵי שָׁדָיִךְ׃

וְכַחְתִּי צָרַיִךְ לֶעָשָׁן · יְדַעְתִּיךְ לְאֵפוֹד וְלַחֹשֶׁן ·

צַוָּארֵךְ כְּמִגְדַּל הַשֵּׁן׃

זָעַכְתִּי קָמַיִךְ לְהַאֲמֵל · רְצַצְתִּים כְּקָנֶה קָמֵל ·

רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל׃

לרגל כפי' רש"י וכדאיתא בסוכה דף מ"ט. ד דמיון משכיליך וכו', מיוסד ע"ה, והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע (דניאל י"ב ג'), ואמרו עליו בסנהדרין דף כ"נ, והמשכילים יזהירו, זה דיין שדן דין אמת וכו', ושעורו דמותם ובלמם של משכילך היינו ת"ח יוזהר ומראיהן יהי ברקיע מנהר כלומר כזהר הרקיע, ושררך היינו ראש הישיבה יזהר כאגן הסהר, וכן תרגמו הארמי וריש מתיבתך כאגונא דסוהרא וכו'. אגן הסהר, הוא עגול הלבנה, ולדעת רש"י שררך רומז לסנהדרין וכן איתא בתנחומא ובמס' סנהדרין דף ל"ז א' בשינוי מעט. ה הצמתי, ל' כריתה (תהלים עג כז). בין בדיך, בין שני בדי ארון שהיו בולטין ונראין כמין שני דדי אשה כדאיתא במסכת יומא דף נ"ד א'. ו וכחתי, ייסרתי ל' יום צרה ותוכחה (ישעיה ל"ז ג'). לעשן, לכלותם בעשן כענין ואויבי ה' כיקר כרים כלו (תהלים ל"ז כ'). ידעתיך וכו', אבל אותך הכרתי ובחרתי להיות נושא אפוד וחושן. צוארך וכו', ירמוז לדוכן שהכהנים נושאי אפוד וחושן עולים לשם כמו שאמרתי בזולת דאתמול אות כ'. ז זעכתי, גזרתי, מן ימי נזעכו (איוב יז א). להאמל, להכרית ולקלקל, נגזר מן אמולה לבתך (יחזקאל ט"ז ל'). כקנה קמל, בקנה יבש ונקלף. עיין פי' רש"י ישעי' י"ט ו'. וכל המאמר מיוסד על מפלת האויבים והרמת ישראל בצאתם ממצרים, וזה ראשך עליך וכו', רצונו אויביך הכנעתי

„דיינע טריסטע! ד נאך ווערדען זיא העלל גלענצען, דיינע ווייזען, זייען וויא דער
„ערלייכטעטע הימעל, דיינע סנהדרין וויא דער פאללע מאנד!
„ה דיינע בעדריקקער האטטע איך פערטילגט, אלז איך נאך דארט רעזידירטע
„צווישען דען ביידען הייליגען שטאנגען, דיינען צווייא הערפארראגענדען שאנהייטען!
„ו איך בעשטראפטע דיינע פיינדע, ליעס זיא וויא רויך פערגעהען, דיך אבער
„ריזטעטע איך מיט אפוד אונד חושן[1]) אויז; זיעהע דארט, דיינען אבהאנגיגען
„שטאנד[2]) וויא איין טהורם פאן עלפענביין! ז דיינע ווידערזאכער האבע איך זא
„גרונדע געריכטעט, זיא שוואנדען דאהין וויא איין פערוועלקטער האלם; דוא
אבער

---

[1]) ווארען היילינגע קליידער דער כהנים. [2]) איין האהער שטאנד, ווארויף דיא כהנים ביים פערריכטונג איהרעז דיענסטעז שטאנדען.

חָשַׁר לַחְמִי הִטְעַמְתְּ׃ בְּשֹׂבַע שְׂמָחוֹת הִנְעַמְתְּ׃

מַה יָּפִית וּמַה נָּעַמְתְּ׃

טְווּי יְרִיעוֹת רִקַמְתֵּךְ׃ יְדִידוֹת שֶׁכֵן הֲקָמָתֵךְ׃

זֹאת קוֹמָתֵךְ׃

יַחַד רֵיחֵךְ הִתַּמֵּר׃ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים לְתַמֵּר׃

אָמַרְתִּי אֶעֱלֶה בְתָמָר׃

כִּנַּסְתִּיךְ לְהָהָר הַטּוֹב׃ לְרַחוּשׁ דָּבָר טוֹב׃

וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב׃

אבל אותך הרימותי והולכתיך בקומה זקופה כדכתיב ואשבור מוטות עולכם ואולך אתכם קוממיו' (ויקר' כו יג), ובשיאו' הראש הוא הפך ההכנע' כמבואר בזולת דאתמול אות צ'. ח חושר לחמי, לחמי זקוק ונקי, ל' חשרת מים (ש"ב כ"ב י"ב), וכמו שפרשוהו בב"ר פרשה י"ג, ורומז אל המן שאכלו ישראל שהי' נקי ומזוקק ונבלע באיברים. בשובע שמחות הנעמת, עפ"ה שובע שמחות את פניך נעימות (תהלי' טז יא) וכדכתיב ובקר וראיתם את כבוד ה' (שמות טז ז) שהיו רואין כבוד אור פניו כמו שפירש"י מטעם רז"ל. ט טווי, ל' טוו ומטוה (שמות לה כה). ידידות שכן, ידידות משכן, כדכתיב מה ידידות משכנותיך (תהלי' פד ב), וטעם המאמר מטוה יריעו' העזים שרקמת לידידו' המשכן אשר הקמת זאת היתה עדות לקומתך שנמחל לך עון העגל, כמו שפרש"י ריש פקודי על משכן העדות, וכדאי' עליו במדרש רבות וילקוט. והמפרש אשר לפני פרש, זאת קומתך שזכית להקים המשכן על שהיית עומד בקומה זקופה ולא השתחוית לצלם נבוכדנאצר וכו', ואין לפי' הזה טעם, כי מה לעולי מצרים עם בני הגולה? י יחד ריחך וכו', ריחך כלו יחד קדש קדשים הוא והיינו ריח הקטרת וריח האיברים יחד היה מתמר ועולה לפני במשכן לריח ניחוח לזאת אמרתי אעלה בתמר, אעלה בקרבך בתמרות עשן שלך, כלומר אשכין שכינתי בקרבך. תומר ולתמר, שניהם לשון תמרות עשן, כמבואר לעיל באופן גן נעול. כ כנסתיך וכו', אח"כ כנסתי אותך לירושלים המכונה ההר הטוב כמו שפירש"י (דברי' ג' כ"ה). לרחוש דבר טוב, להגות

„אַבער, דאַס טרויגסט דיין הויפט האָך ווי כרמל. ח איך גאַב דיר מיינע ריינסטע
„שפייזע*) צו קאָסטען, דאַס גענאָססעסט דען זעליגען וואָננעגענוס. ווי שאָן,
„ווי ליעבליך וואַרסט דאַ! ט טעפפיכע, פאָן דיינער געשיקקליכקייט געשפאָננען
„אונד קינסטליך געווירקט, האַט דאַס מיינער ליעבליכען וואָהנונג געוויהעט,
„דיא דאַס עררינטטעטעסטע — זיא וואַר איין צייגע דיינער אויפרעכטהאַלטונג. —
„י דאָרט שטיעג מיר איינע אַנגענעהמע רויכוואָלקע אויף, דיינע הייליגען גאַבען, אונד
„איך בעשלאָסס, אין דיעזער אויפשטייגענדען זייולע צו ערשיינען. כ איך האַבע דיך
„פעראייניגט בייא יענעם פאָרטרעפליכען בערג אונד גאַב דיר דיא בעסטע לעהרע

דיין

*) דען מן.

לֶאֱגוֹד נִדָּחַי וּלְוַעֲדִי · וְלִרְאוֹת בְּקִרְיַת מוֹעֲדִי ·
אֲנִי לְדוֹדִי:

מָעוֹן נֶחֱרַשׁ כַּשָּׂדֶה · בָּאוֹר מִזִּיוְךָ תְּחַדֶּה ·
לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה:

נָא שְׁאַג מִמְּרוֹמִים · יֵרְדוּ לַטֶּבַח רְאֵמִים ·
נַשְׁכִּימָה לַכְּרָמִים:

סוּרָה בְּאוֹרְךָ תַּזְרִיחַ · מִנְחָתָהּ כְּקֶדֶם תָּרִיחַ ·
הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ:

בתורה, כדכתיב רחש לבי דבר טוב (תהלי' מ"ה ב') ואחכך בעסק התורה מתוק כיין הטוב, ועניין המאמר כענין ויתן להם ארצות גוים בעבור ישמרו חקיו ותורותיו ינצורו (תהלי' ק"ה), ויותר מסתבר כי ההר הטוב רומז להר סיני ואמר כנסתיך על שנתקבצו שם בלב אחד כאיש אחד, כמו שפי' רש"י על ויחן שם ישראל (שמות יט ב); או ירמוז על כפיית הר כגיגית שקבלו רז"ל. ואחכך כיין הטוב, בנעשה ונשמע. ל לאגוד וכו', עכשו חוזרת כנ"י לאמר, אחרי כל הטובות שגמל דודי אלי אני מייחל לדודי שישוב לאגוד נדחי באגודה אחת ולאסוף אותי עד שאוכל לראות בקרית מועדי היא ירושלים! לאגוד, ל' ויתקבצו בני בנימין ויהיו לאגודה אחת (ש"ב ב' כ"ה). אני לדודי, מייחל לו, כדפרישית, ודוגמתו אמרו בשיר רבה, אין תשוקתן של ישראל אלא לאביהם שבשמים דכתיב אני לדודי. ועיין ביפה תאר בב"ר פ' כ' סי' י"ו, ויתכן לפרש אני לדודי, אני לבדי לדודי ולא אומה אחרת לזאת בטחתי בו שיאגוד נדחי וכו'. מ מעון וכו', זה ציון דכתיב ציון שדה תחרש (ירמיה כו יח). באור, תאר לאל ית' בתהלים ע"ו ה'. מזיוך תחדה, מזיו אור פניך תשמח המעון הנזכר, ל' תחדהו בשמחה את פניך (תהלי' כ"א ז'). נצא השדה, נצא מן הגלות אל ציון שנחרש כשדה. נ ראמים, תאר לפריצים. נשכימה לכרמים, פירש"י אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות, וכן איתא במדרש חזית. וטעם המאמר שאג ממרומי' שירדו לואליכו לטבח ואז נעבדך השכם והערב. ס סורה, תאר לכנ"י

„דיין גניעסען[1]) וואר זיס וויא קעסטליכער ווין. ל יאָ, ער ווירד איינע פערשטאָססענען ווידער אויפנעהמען! איך ווערדע זיא וויעדערזעהען, דיא שטאָדט איינער שטיפטונג! איינע צופערזיכט היזט ער, איין געליעבטער! מ ערפרייע זיא ווידער, אָ אַללבעלייכטענדער! ערפרייע מיט דיינען ערקוויקענדען שטראַהלען יענע זאָנסט זאָ הערראליכע וואָהנונג (ציון), יעצט אָדע וויא אַקקערפעלד! קאָממע, מיין ליעבער, וויר וואָללען עז בעזוכען, דאַז פערוויסטעטע פעלד! נ אָ, ערטהיילע פאָן דיינער האָהע הערב דען שפרוך, ערטהיילע איהן, דאָס זיא אויז קאָממען, דיא וויטהריכע; דאָן וואָללען וויר דיינע וויינבערגע[2]) פלייסיג בעזוכען! ס בעשטראַהלע זיא ווידער, דיא פערשמאַכטעטע (כנסת ישראל), מיט דיינעם ליכטע!

מאָכטע

---

[1]) אונטער גניעסען ווירד דיא שפראַכע פערשטאַנדען. זיעהע איבן באור.

[2]) איין בילד דער אָפפענטליכען שטיפטונגען צור געטטעספערעהרונג.

עֲלוֹז בְּשִׂמְחַת אַרְמוֹנֵךְ· וְלָדוּץ בְּיוֹם חֲתוּנָּךְ·
מִי יִתְּנֵךְ:

פְּרָזוֹת מוֹשַׁב צְבָאֵךְ· סָבֵב כְּחָז נְבִיאֵךְ·
אֶנְהָגֵךְ אֲבִיאֵךְ:

צִפְצוּף נֹעַם בְּדָרְשִׁי· חֲמוּדִים מִפָּז בְּפָרְשִׁי·
שְׂמֹאלוֹ תַּחַת רֹאשִׁי:

קֵץ אַהַב נִדְבַתְכֶם· וּמַנּוּ מִלְּעוֹרֵר מְתֵיכֶם·
הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם:

בגלות, כישעיה מ"ט כ"א. הדודאים וכו', הצדיקים והפושעים שניהם נותנים ריח טוב. כן פירש"י, וכן איתא במדרש חזית ע"ש. ע מי יתנך, מוסב על עלוז ולדוץ כלומר מי יתנך שתשוב לעלות בשמחת ירושלים ולשמוח ביום חתונך אתנו, כדכתיב וגלתי בירושלים וששתי בעמי (ישעיה ס"ה י"ט) וכתיב שם ס"ב ה' ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך. פ פרזות וכו', שעורו, אנהגך אביאך לשבת פרזות מושב צבאך כחז נביאך, והיינו נבואת זכריה (ב' ח') אשר חזה, פרזות תשב ירושלים מרוב אדם ובהמה בתוכה ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב. צבאך, ישראל. אנהגך, מן העליונים לתחתונים, כן איתא במדרש חזית והוא מתיישב על ל' הפייטן. צפצוף נעם, אמרי נועם של תורה, כלומר כשאנהגך באמרי נועם החמודים מפז רב אז שמאלו תחת ראשי להיות למשען לי. ק קץ וכו', הקץ הנאהב לרות כדבתכם וכו', והיא מתשובת האל ית'. מְתֵיכֶם,

מעכטע דאך דער דופט איהרע שפייזעאפפער דיר ווידער איין אנגענעהמער גערוך זיין וויא עהעמאלס! דיא דודאים[1]) אללע ריעכען וואהל! ע אך, פיהרע אונז הערען, דאס פריידענפעסט דיינעס ציאָן טעמפעלבויעס! לאס איהן קאָממען, דען וואָננעפאָללען טאג דיינער ווידערפערזאממלונג[2])! אך, ווער גיבט דיך מיר ווידער! פ איך פיהרטע דיך, איך בראכטע דיך אין יענען פאלעסטען וואָהנארט דיינעס העערעס, דאס איהן דיינע הערליכקייט אויסגעבע נאך יענער פערהייסונג דיינעס פראָפעטען[3]). צ מיינע מיטמערוואָהרענדע אונטערהאלטונג דארט זאָל דיא ערגריינדונג זיינער לעבליכען לעהרע, דיא אויזלעגונג זיינעס שאָטצבארען געזעטצעס זיין. זיינע לינקע אונטער־שטיטצט מיין הויפט. ק „יא, איהר זאָללט עס ערלעבען, דאס ציעל איירער ערזעהנ־„טיגען ליעבע; נור איבערהאילט דען צייטפונקט ניכט, איך בעשווערע אייך!

ניא

[1]) דודאים זינד נאך דער מיינונג אייניגער געלעהרטען איינע ארט וואהל־ריעכענדער בלומען. דיא אייגענטליכען אונטערשיידען זיך פאָנאיינאנדער אין אנזע־הונג איהרעס גערוכעס אין מעהר אודער וועניגער, דיא גאנצע ארט אבער אהמט איינען אנגענעהמען גערוך אונד ווירד דאהער צום בילדע כנסת ישראל געברויכט.

[2]) זיעהע דיא איינלייטונג צום יוצר פאָן גוטער.

[3]) זיעהע זכריה ב' ח'.

רְצוּצַת זָרִים וּרְעוּלָה · קוֹמְמִיּוּת הוֹלֶכֶת וּמִתְעַלָּה ·
מִי זֹאת עֹלָה:

שְׁעֵה שִׁיר מִכְתָּם · חָשְׁבֵנִי מִזֵּדִים וְאֵיתָם ·
שִׂימֵנִי כַחוֹתָם:

ס'תֹּקֶף עֹז אֲהָבִים · בַּל יִשְׁטְפוּן רְהָבִים ·
מַיִם רַבִּים:

מַיִם רַבִּים תִּלַּלְתָּ עֲרֵמוֹת · אַדִּיר בִּמְרוֹמוֹת ·
תָּשִׁית יָם לַחֲרָמוֹת · וְנַפִּיק לָךְ רוֹמֵמוֹת:

עורת

ב"ב כנ"י המ' נשו"א, והוא לשון ויהי מתיו מספר (דברי' לג ו) שענינו אנשים, וטעם המאמר, השבעתי אתכם שלא יעוררו אנשיכם את זמן הקץ הנאהב, ויסודו על הכתוב השבעתי אתכם מה תעירו ומה תעוררו את האהבה (שיר ח ד) ועל מאמר רז"ל שהעתקתי לעיל ביוצר אות ל' שלא ידחקו את הקץ. ר רוכלת וכו', גם זאת מתשובת האל ית', וטעמו כנ"י שהיתה עד עכשו רצוצה מן זרים והיתה רעולה תהא הולכת קוממיו' עד שיתמהו עליה לאמר מי זאת עולה? רעולה, שכורת יין התרעלה (תהלי' ס'). ש שעה וכו', חוזרת כנ"י לאמר לדודה שעה אל שיר של מכתם וטעמו מן ותם כמו שפירשו רז"ל מכתם לדוד (תהלי' ט"ז א') וע"ש פירש"י. חשבני וכו', ל' גם מזדים חשוך עבדך אל ימשלו בי אז איתם ואמרו עליו במדרש, זדים אלו הזדונות ואיתם אלו תוקפי עברות. שימני כחותם, תחתמני על לבך שלא תשכחני. ת תוקף וכו', שעזו, האהובה העזה שיש לי לא ישטפון רהבים מים רבים, כלומר האומות (המשולים במים רבים) לא יבריחוני להמיר אהבתך לא ע"י חוזק ואימה ולא ע"י פתוי והסתה, כן פירש"י האי קרא וכן איתא בשיר רבה. מים רבים תללת ערמות, דכתיב נערמו מים (שמות טו ח). לחרמות, לגזרים ביום הגאולה, כדכתיב והחרים ה' את לשון ים מצרים (ישעיה י"א ט"ו) ואז נחדש לך שירות מעולות ורוממות.

ר „זיא זאָלל ווידער אויפרעכט געהען, דיא ביזהער זאָ טיעף געבייגטע (כנסת ישראל), זיא זאָלל ווידער עמפּאָרשטייגען, דאַס יעדער שטוינע: „„ווער איזט דיעזע, „דיא זאָ פּראַכטיג אויפשטייגט?““ זייגע, אָ געליעבטער, זייגע דיין אָהר דענן לידע דייכער פראָממען אונד בעדראָנגטען, בעהיטע זיא פאָר פרעפעל אונד פערדערבען אונד זעטצע זיא וויא איין זיעגעל אויף דיין הערץ! ת מאָכטיג איזט דיא ליעבעזגלוטה, שטראָמע לאָשען זיא ניכט, סטראָמע שטאַרקער פלוטהען! —
שטאַרקע פלוטהען טהירמטעזט דוא אייגזט אונד טהיילטעזט זיא, אָ מאָכטיגער אין יענער האָהע! דוא ווירזט זיא אונז אַבערמאָלז טהיילען; דאַן וואָללען וויר דיר ערהאָבענע דאַנקליעדער דיכטען.

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ: אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ: אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ: מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ: כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם הָרַגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאַלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם: רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ· מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ· יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל (גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

שם המחבר משלם. עיין ע"ש בגאולה של אתמול.

בְּרַח דּוֹדִי אֶל מָכוֹן לְשִׁבְתָּךְ׃ וְאִם עָבַרְנוּ אֶת בְּרִיתָךְ׃ אָנָּא זְכוֹר אִוּוּי חֻפָּתָךְ׃ הָקֵם קוֹשְׁטְ מִלָּתָךְ׃ כּוֹנֵן מְשׂוֹשׂ קִרְיָתָךְ׃ הַעֲלוֹתָהּ עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתָךְ׃

בְּרַח דּוֹדִי אֶל שָׁלֵם סֻכָּךְ׃ וְאִם תָּעִינוּ מִדַּרְכָּךְ׃ אָנָּא הָצֵץ מֵחֲרַכָּךְ׃ וְתוֹשִׁיעַ עַם עָנִי וּמִתְכָּךְ׃ חֲמָתְךָ מֵהֶם לְשַׁכָּךְ׃ וּבְאֶבְרָתְךָ סֶלָה לְהִסְתּוֹכָךְ׃

בְּרַח דּוֹדִי אֶל לִבְּךָ וְעֵינֶיךָ שָׁם׃ וְאִם זָנַחְנוּ טוֹב מְרֻשָּׁם׃ אָנָּא שְׁמַע שַׁאֲגַת קוֹל צוֹרְרֶיךָ וְרִגְשָׁם׃ רַוֵּה מִדָּם גּוּשָׁם׃ וַעֲפָרָם מֵחֵלֶב יְדֻשָּׁם׃ וּפִגְרֵיהֶם יַעֲלֶה בָאְשָׁם׃

חופתך, ציון, דכתיב אוה למושב לו (תהלי' קלב יג). הקם קושט מלתך, קיים אמתת דבורך לכונן משוש קריך, כדכתיב עד יכונן ועד ישים את ירושלים תהל' בארץ (ישעי' סב ז), וכתיב שם (סה יט) וגלתי בירושלי' וששתי בעמי. קושט, אמת.

אל שלם, אל ירושלים, כמבואר לעיל בגאולת אות ב'. הצץ מחרכך, הבט מן השמים מציץ מן החרכים (שיר ב' ט'). עם עני ומותכך, עם עני ונדכא, ל' רש ואיש תככים (משלי כ"ט י"ג) לדעת רד"ק, ודוגמתו פרשוהו בויקרא רבה פ' ל"ד. ובאברתך וכו', ל' באברתו יסך לך (תהלים צ"א ד').

אל לבך ועיניך שם, זה ב"ה כדכתיב והיו עיני ולבי שם כל הימים (מ"א ט' ג'). מרושם, ברוב ספרי הדפוס גם בכ"י כ"כ נר', ואולם בדפוס ישן מצאתי מרושם בר' וא"כ טעמו הרשום בכתב אמת. רוה מדם וכו', עש"ה (ישעי' לד ו) ובעבור החרוז החליף תיבת חלבם בתבת גושם שהוא קרוב לו במובן, ל' גוש עפר (איוב ז ה) ואמר ידושם במקום ידושן, בחלוף המ' בנ' ודוגמתו במקרא כידוע לבעלי הלשון. ופגריהם וגו' בכתוב שם (ישעי' ל"ד ג'). באשם, עניינו סרחונם.

אייֿלע, אָ געליעבטער, נאָך יענער ערקאָרנען וואָהנונג! אונד האַבען וויר אויך דיינען בונד פערלעטצט, אָ, זאָ געדענקע דיינער אהַנגעליעבטען עלטערן! בעשטעטיגע דיינע אונטריגליכע פֿערהייסונג, דיא וואָננע דיינער רעזידענץ וויעדער צו בעגרינדען אונד זיא צור פֿאָרציגליכסטען דיינער פֿראָהליכקייטען צו ערהעבען!

אייֿלע, אָ געליעבטער, נאָך שָׁלֵם, יענעם אָרטע דיינער היטטע! אונד זינד וויר אויך אירעוועגע געראַטהען, אָ, זאָ זיעה דורך דיינער הימעלס פֿענסטער אונד בעמיטליידע איין אָרמעס אונד זעהר בעדריקקטעס פֿאָלק! בעזאַנפֿטיגע דיינען גרימם, נימם עס וויעדער אונטער דיינער פֿליגעל שירם!

אייֿלע, אָ געליעבטער, נאַך יענעם אָרטע, וואָהין דיין הערץ אונד אויגע זיך ריכטעטע (מלכי' א' ט' ג')! אונד זינד וויר אויך פֿאָן דיינער גוטען פֿאָרשריפֿט אַבגעוויכען, אָ, זאָ ערוואָגע דאַס געבריל אונד ווילדע טאָבען דיינער פֿיינדע דאָרט! — טראַנקע איהר לאַנד מיט איהרעם בלוטע אונד איהר ערדרייך דינגע מיט איהרעם פֿעטטע, דאַס זיך וויט פֿערברייטע, דער געשטאַנק איהרער לייכנאַמע!

בְּרַח דוֹדִי אֶל מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן· וְאִם בָּגַדְנוּ כְּכַחֲשׁוֹן· אָנָּא סְכוּת צָקוּן לַחֲשׁוֹן· דַּלּוֹתִי מִטְּבוּעַ רִפְשׁוֹן· גְּאַל נְצוּרֵי כְּאִישׁוֹן· כְּאָז בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן:

בִּגְלַל אָבוֹת תּוֹשִׁיעַ בָּנִים· וְתָבִיא גְאֻלָּה לִבְנֵי בְנֵיהֶם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ

לישני

מרום מראשון, זה ב"ה, ככתוב מרום מראשון מקום מקדשנו (ירמי' יז ב). סכות, הסכה. לקון לחשון, ל' לקון לחש (ישעי' כו יז), וענינו שפיכת שיח, דוגמת ולפני ה' ישפוך שיחו (תהלי' קב א), הרי לך שעל התפלה נופל ל' שפיכה ויציקה

איילע, אָ געליעבטער, נאַך יענער פֿאָן יעהער אויסגעזעטצטען שטאַדט! אונזר אַטהמען וויר אויך טרייעלאָז געהאַנדעלט, אָ, זאָ פֿערגיס דאַז הייליגע ווייפֿלען איינעז ליידענדען אויז דעם מאָדער, וואָרין ער פֿערזענקט וואָרדען! ערלאָזע איין פֿאָלק, דאַז דוך האָכבעטהעטלענט וויא דען אַפפֿעל איין אויגע! ערלאָזע עז, וויא דוא עז דאַמאַלז ערלאָזעטעזט, אַן ערזטען דער מאָנאַטע!

דער פֿאָטער האָלבען אויפֿזט דוא דען קינדערן, ברינגזט ערלאָזונג איהרען שפֿאָטעזטען ענקעלן. געלאָבט זייזט דוא, עוויגער, דער ישראל ערלאָזטע!

לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ· וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת· וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן· אֶת־יוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה· זְמַן חֵרוּתֵנוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ· וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ· וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ· וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ· לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה· זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים· וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים· חוּס וְחָנֵּנוּ· וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ: קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ

אֱלֹהֵינוּ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ׃ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם׃ וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ׃ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ׃ בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת׃

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃ וְכָל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

נקלת קהלות עולים הכהנים לדוכן וסדרו תמצא בסוף המחזור.

לש״ז אֱ״ו אֱ״ו אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר׃ יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ׃ יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ׃ יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם׃

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל

כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה׃ פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם׃ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ׃ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃ עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃

ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות.
וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות.

חזרת התפלה לשליח צבור׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃ מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים׃ וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים׃ אֶפְתְּחָה פִּי בְּשִׁיר וּרְנָנִים׃ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל פְּנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים׃

מיוסד ע"פ א"ב.

ק׳ אֲסִירִים אֲשֶׁר בַּכֹּשֶׁר שִׁעֲשַׁעְתָּ· בַּעֲנָם שׁוַע צִקּוּנָם שַׁעְתָּ· גּוֹי וֵאלֹהָיו יַחַד הוֹשַׁעְתָּ· דִּלַּגְתָּ קֵץ וְאִתָּם נוֹשָׁעְתָּ: הֶמְשַׁכּוּ אַחֲרֶיךָ בַּמִּדְבָּר כִּבְהֵמָה· וְצוֹרְרֵיהֶם הֲמַמְתָּ בְּשִׁלּוּשׁ מְהוּמָה· זָעְמוּ בְּעֶשֶׂר מַכּוֹת בְּאַף וּבְחֵימָה· חֲנוּנֶיךָ בְּפָסוֹחַ וְגָנוֹן לְרַחֲמָה: טֶרֶם חִמְּצָה חֲרָרָה חָפְזוּ לָצֵאת בְּכִישׁוֹר· יָצְאוּ לְקֵץ רָץ דּוֹד רַךְ לְתְשׁוּר· י׳כַּוָּנַת בֶּן חַג בַּעֲבוֹתוֹת קָשׁוֹר· לַהֲגוֹת בּוֹ בְּקֵץ עֵרֶךְ עִנְיַן שׁוֹר:

אהבוך

אסירים, ישראל שהיו אסירים במצרים. בכושר, בחדש שהוא כשר להולכי דרכים זה ניסן, כמו שפי' רש"י על מוציא אסירים בכושרות (תהלי' סח ו). שעשעת, השמחת. בענם, במצרים. ענם, מבני מצרים כדכתיב ומצרים ילד את לודים ואת ענמים (בראשי' י יג). שוע צקונם, שפיכת תפלתם. שוע, הוא ל' תפלה וצקון ל' שפיכה. גוי ואלהיו יחד הושעת, דכתיב אשר פדית לך ממצרים גוים ואלהיו (ש"ב ז כג) ואמרו עליו בשמו' רבה פ' ט"ו, ר"נ אומר לי ולכם הי' הגאולה כביכול אני כפדיתי עמכם. ועיין מ"ש לקמן בסלוק. דלגת קץ, מכין ק"ץ שנה מארבע מאות לרד"ו. המשכו אחריך, דכתי' בחבלי אדם אמשכם (הושע יא ד). כבהמה במדבר, דכתיב וינהגם כעדר במדבר (תהלי' עח נב). בשלוש מהומה, כמהומה המשולשת באופנים, כדאיתא במכילתא והביאו השמעוני בפסוק תהומות יכסימו וז"ל, הרשעים שבהם היו מטורפים כקש, הבינונים כאבן, והכשרים כעופרת. עכ"ל. ולשון מהומה וטרוף אחת היא. זועמו, כזעמו. בפסוח וגנון, בחמלה והגנה, ל' גנון והציל פסוח והמליט (ישעי' לא ה). חופזו. ישראל נחפזו מן המצרים, כדכתיב ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם — וישא העם את בצקו טרם יחמץ (שמות יב לג). בכישור, בזכות אברהם, וכמאמר ר' אלעזר בן עקיבא על פסוק מוציא אסירים בכושרות (תהלים סח ו), והביאו הילקוט. יצאו לקץ רץ, ירמוז אל ק"ץ שנה שדלג על הקץ. דוד, זה אברהם שנקרא ידיד כמו שאמרו רז"ל (מנחות דף נג ב), והנה יצא ישראל באותו זמן אשר רץ אברהם לתשור תשורת רך וטוב למלאכי' שבאו אליו כדכתיב ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב — ויתן לפניהם (בראשי' יח) ואותו מעשה בפסח הי' כמו שאמרו רז"ל. כונת וכו', לכן לזכר אותו בן בקר של אברהם לוית נכוון לקשור חג (קרבן) בעבותות כדכתיב אסרו חג בעבותים (תהלי' קיח). ולהגות בו בקץ, כלומר לעסוק בו בזמן כערך ענין שור, והיינו שקורין בתורה פ' שור או כשב וכו' שבא בו ענין הערכת שור,

ודוגמתו

ק' אהבוך אוהביך אותם חנון. בהר הלבנון. ס' בפסוח וגנון. בעדם תגנון:

ברוך אתה יי מגן אברהם:

אתה גבור לעולם אדני מחיה מתים אתה רב להושיע. מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים ומקים אמונתו לישני עפר מי כמוך בעל גבורות ומי דומה לך מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה. ונאמן אתה להחיות מתים:

ק' מה אילו פלאי נסיך. מתנוסס בם את מנוסיך. נאור רחמיך על כל מעשיך. נפלאים יתר את עמוסיך: סוך מסך רעל ללודים מסבת. שיח נואקיך עת שם הסבת. עברים באברתך סבת. עורים בעברתך השבת: פצת תנוך הטו ואל תחטאו. פסילי פורכים

ודוגמתו בבן זכרון שור אהב וכו' דלקמן בפיוט אז על כל. אוהביך, ישראל האוהבים אותך והנאהבים עמך. בהר הלבנון, בירושלים.

מה אילו, מה אוקו לי כגבר אין איל (תהלים פח ה). מתנוסס בם וכו', כ"כ נב' כ"י, וטעמו, מה אוקו פלאי נסיך שהיית מתנוסס ומרומם בם את ישראל מנוסיך! מתנוסס, ל' הרמה כמו נתת ליראיך נס להתנוסס (תהלי' ס ו). מנוסיך, ישראל שנתנסו ועמדו בכמה נסיונות. נאור, תואר לאל ית' בתהלי' ע"ו ה' והוא בענין ונהורא עמיה שרא (דניאל ב כב). נפלאים יתר, כ"כ נב' כ"י, והוא פעל נגזר מן יותר, וטעם המאמר אתה נאור ברחמיך על כל מעשיך שוב לעשות נפלאים יותר עם עמוסיך היינו ישראל, ע"ש העמוסים מני בטן (ישעי' מו ג). סוך מסך רעל, ממסך של מסך כוס התרעלה מסכת ללודים והיינו למצרים דכתיב ומצרים ילד את לודים (בראשי' י יג). סוך ומסך ומסכת, כלם לשון מזיגה ותערובות הן, כמו מסכה יינה (משלי ט ב). שיח נואקיך, תפלת הנועקים לך. הסבת, הקשבת. באברתך סכות, ל' באברתו יסך לך (תהלים צא ד). עורים, מצרים אשר עת מראות עיניהם. בעברתך השבת, בחמתך הדלת אותם מן העולם. פצת, אמרת. תנוך הטו וכו', הטו אזן ואל תתטאו במצותי אשר אנכי מצוה אתכם, והיינו לקחת צאן לפסח ולשחוט את

את

לְעַמִּים לְהָטוּ· י׳צֹאן לַפֶּסַח מִשְׁכוּ וְשַׁחֲטוּ· צַדְּקוּ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ בְּיוֹם אֶחָד בַּל תִּשְׁחָטוּ: י׳מַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְרַחֲמֵנוּ· מִפְּעֻלּוֹתֶיךָ לְרוֹמְמֵנוּ· י׳מְעוֹרֵר רְדוּמֵנוּ· מַרְעִיף מְרוֹמְמֵנוּ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

י׳קָמֵי קְהָלֶךָ· קִצַּצְתָּ בְּחֵילָךְ· קָפַצְתָּ חֲמֵשׁ מֵאוֹת מַהֲלָךְ· קְנוֹת לָךְ עַם מְיַחֲלָךְ: רִשַּׁפְתָּ צָרִים· רִבּוּעַ מַכּוֹת צוֹרְרִים· רָאָה יִרְאוּ בֵּן

את תועבת מצרים לעיניהם, וזהו פסילי פורכים וכו', והיינו פסילי מצרים המעבידים אתכם בפרך והלהוטים לעומת אותן הפסילים, מאותן הפסילים משכו ושחטו לאן לפסח ואל תיראו מהם כמו שאמרתם הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלונו (שמות ח כב). וע"ש פרש"י ז"ל. צדקו אותו וכו', כלומר אע"פ שצויתי לכם לזבוח את תועבת מצרים מ"מ הצדיקו מצות אותו ואת בנו. ובעל המחבר נחלת יעקב, ה"ה הרבני החכם השלם מוהר"ר יאקב נ"ב נר"ו פירש לי אופן קשור שני המאמרים ע"פ מתניתן דחולין דף פ"ג א', בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו אמה מכרתי לשחוט בתה מכרתי לשחוט ואלו הן עי"ט האחרון של חג ועי"ט הראשון של פסח וכו', ופרש"י לפי שבזמנים הללו הלוקח בהמה מסתמא שוחטה מיד וכו'. עוד שם בגמרא ע"ב, רבי אומר יום אחד מיוחד טעון כרוז, מכאן אמרו בד' פרקים בשנה ופי' רש"י ימים מיוחדים יש בשנה דהיינו ד' פרקים שאתה מוזהר להכריז אמה מכרתי לשחוט, קרי בי' לא תשחיטו לא תגרם לה להשחט בימים הללו. ע"כ. וזהו שאמר לאן לפסח משכו ושחטו שכל אחד יקח פסח לשחוט וכיון שכולם שוחטים ביום אחד לכן צדקו אותו ואת בנו כלומר שתכריזו ותודיעו ללוקחים, אמה או בתה מכרתי היום כדי שלא יבואו לעבור על לאו דאותו ואת בנו. עכ"ל. מעורר רדומינו, אתה הוא המעורר נרדמים בטל של תחיה וזהו מרעיף מרוממנו, וטעמו אתה הוא המרעיף טל של תחיה המרומם ומקים אותנו מן העפר, ל' הרעיפו שמים (ישעי' מה ח).

קמי קהלך, אויבים של עמך. בחילך, בכחך. קפצת חמש מאות מהלך, מן השמים לארץ מהלך ה' מאות שנה, כמו שאמרו רז"ל וכתיב ועברתי בארץ מצרים (שמות יב יב) אני ולא מלאך, וכתיב ואתכם לקח ה' ויוצא אתכם מכור הברזל ממצרים להיות לו לעם נחלה (דברים ד כ) וזהו קנות לך עם מיחליך. רשפת צרים, כענין ישלח בם חרון אפו וגו' (תהלים עח מט), ואמר ר"א מכאן שכל מכה ומכה היתה של ד' מכות, וזהו רבוע מכות צוררים, כלומר המכות היו מקופלים בכפל ארבעה. צוררים, לשון צרור הכסף (משלי ז כ) שהוא ענין קפול וכריכה. ראה יראו בן צורים, כמאמר

צרים· רומם צורים בשלוח צירים: שחת
משולי קש באסר· שלום קרנות עשר·
שלהבם כאכלו קש בחסר· שטר תכלית
מכות עשר: תמו ברוח ולעפות· תמימים
כיצאו בתועפות· תחזק ידיכם רפות·
תפסח עלינו כצפרים עפות:

ימלך יי לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה:
ואתה קדוש יושב תהלות ישראל אל נא:

ערב אשר עלה את עם הסבבת· בכשלו

תנחומא על פסוק כאשר שמע למצרים יחילו כשמע צור (ישעי׳ כ״ג ה׳), אמר ר״א בן פדת כשם שהביא הקב״ה על מצרים עשר מכות כך הוא עתיד להביא על אומה זו, דאמר ר״א, כל צר שבמקרא חסר על אומה זו הוא מדבר וכו׳. רומם צורים, רומם ירושלים, עפ״ה הנני אליך צור המישור (ירמי׳ כא יג), ועי׳ פי׳ רד״ק. בשלוח צירים, ע״י שלוח צירים המבשרים מפלתו, ועפ״ד שאמרו רז״ל, אמלאה החרבה אם מלאה זו חרבה זו. וכל המאמרים האלה מיוסדים על נבואת עובדי׳ שאמר, כה אמר ה׳ לאדום שמועה שמענו מאת ה׳ וציר בגוים שלח קומו ונקומה עלי׳ למלחמה....והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום ולא יהיה שריד לבית עשו כי ה׳ דבר. וזה טעם בשלוח צירים, וזהו שחת משולי קש (היינו עשו) באוסר ע״י להבה של בית יוסף שהיה אסור במצרים. שלום קרנות וכו׳, שלום הוא לשון השלמה וכליון, וקרנות עשר הוא תאר אל החיה הרביעית שראה דניאל (ז׳ ז׳) והיא רומזת אל אדום. ועיין לעיל ביוצר אות ק׳. שלהבם כאכלו וכו׳, כשיהיו נאכלים ונשרפים (כדכתיב בם ודלקו בהם ואכלם) יעלה שלהבת שלהם כשלהבת הקש החסר לחות, כלומר כקש יבש, וכדכתיב אכלו כקש יבש מלא (נחום א י) ולא ישאר אחריו לא פאם ולא דשן וזה בנגד ולא יהיה שריד לבית עשו, וזאת יהיה תכלית פרעון השטר של מכות עשר המחויבים לבוא עליהם כמבואר במה שקדם. תמו ברוח ולעפות, המצרים תמו כאשר יצאו התמימים בתועפות חוזק. תחזק, עפ״ה חזקו ידים רפות אמרו לנמהרי לב חזקו אל תיראו הנה אלהיכם נקם יבוא גמול אלהים הוא יבוא ויושיעכם (ישעי׳ לה ג). תפסח וכו׳, כדכתיב (שם לא ה) כצפרים עפות כן יגן ה׳ צבאות על ירושלים גנון והציל פסוח והמליט.

ערב אשר עלה וכו׳, כדכתיב וגם ערב רב עלה אתם (שמות יב לח). את עם הסבבת, עם העם אשר הסבבת דרך המדבר ים סוף. בכשלו, של ערב רב נוקשו גם

עמך

נוקשו עשות זרות תעבת· ומכסלי כור הם
לך חצבת· וכתוע האספסוף בלי לתעות
צוית· ומאז מכאוב כדעתה הבלגת והרהבת·
ולהעלות תעל לתאל תאבת· וכתבנית אשר
המירוך לעין כל חבבת· שור בעד שור
לתשור הסבת· ועל כל תשורה תשורו
שגבת· שמצם העברת· דפים הצללת·
קצפם השבת· לחתלם חשבת· וישעם קרבת·
בועדם נצבת· ובקרבם נשגבת ונתקדשת:

חי

עמך בעשיית עבודה זרה אשר תעבת והיינו העגל. ומכסלי כור, ומטעות מצרים תעבת אותם להיות לך לעם כדכתי' ויוציא אתכם מכור הברזל ממצרים להיות לו לעם נחלה (דברים ד כ), ואמר ל' תעבת בעבור שכבר היו משוקעים בכסלי מצרים כמו שאמרו רז"ל. וכתוע וכו', צוית אותם בלי יתעו עוד כתעות האספסוף שהיינו ערב רב, כפי' רש"י, והאספסוף אשר בקרבו (במדבר יא ד). ומאז מכאוב כדעתה, כ"ב בנ' כ"י והוא עש"ה ראה ראיתי וגו' כי ידעתי את מכאוביו וגו' (שמו' ג ז) ואמרו עליו ברבות, ראה ראיתי, זה מעשה העגל, כי ידעתי את מכאוביו, אע"פ שידעתי את מכאוביו שעתיד להכעיסני מ"מ וארד להצילו וגו', וזה שאמר איוב (יא יא), כי הוא ידע מתי שוא וירא און ולא יתבונן, ידע הקב"ה העם העתידים לעשות שוא אלא וירא און ולא יתבונן עכ"ל, וזה שיסד הפייטן ומאז מכאוב כדעתה הבלגת והרהבת, כלומר כאשר ידעת מאז מכאוביו הבלגת והרהבת בנפשך עוז לבלתי התבונן בו. הבלגת, ל' חזוק, כמו המבליג שוד (עמוס ה ט). והרהבת, כ"ב בנ' כ"י וגם הוא ל' חזוק ואומץ והתאפקות כמו תרהיבני בנפשי עוז (תהלי' קלח ג). תעל, ל' רפואה. לתאל, לתאלהם של ישראל ל' תאלתך להם (איכה ג), וכתבנית וכו', הטעם, חבבת לעין כל כתבנית עגל אשר עשו בצוותך להם קח לך עגל בן בקר (ויקר' ט ב) וזהו שור בעד שור לתשור הסבת כלומר הסבות שיביאו תשורת שור בעד שור. שגבת, הגדלת ורוממת, ל' אשגבהו כי ידע שמי (תהלי' לא). שמצם, דבתם ל' לשמצה בקמיהם (שמות לב כה). דפים הצללת, חרפתם כסית, הצללת היית מצל עליו ל' צל. קצפם, הקצף שהי' לך עליהם השבת כדכתיב שם וינחם ה' על הרעה (שמו' לב). לחתלם, לחבש אותם לשון לתת רפואות לשום חתול לחבשה (יחזקאל ל' כ"א). וישעם קרבת, צוית להם לעשות המשכן כמבואר לעיל בזולת אות ט'. ובועדם נצבת, להשכין שכינתך בתוכם כדכתיב וירא כבוד ה' אל כל העם (ויקרא ט כג) וזהו ובקרבם נשגבת ונתקדשת אתה שאתה הוא חי וקים וכו'. גם יתכן שירצה בו אל מאמר האל ית' בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד.

חי וקים נורא ומרום וקדוש:

שם המחבר אלעזר בירבי קליר.

אז על כל חיתו יער נשאת שור· ועל כל ניחח עלית תשורת שור· ליציר כף רצית בהטבת פר שור· לחוות כי בהררי אלף כונן כה שור: עלה ויחס שמות חמשה· עגל פר אלף שור בקר כדת חמשה· זמן כפור בעד נפש נקובת חמשה· נפש רוח חיה נשמה יחידה מחמשה: רץ אל בקר אב בזה מועד· עת אשר גדודים להזמין ועד· בכן זכרון שור אהג בזה מועד· שור או כשב או עז להיות לי לעד: יוקשים בהתעו זו במעשה העגל· רבים עלצו ופצו אין ישועתה לסגל· רם כחפץ

אז על כל חיתו יער נשאת שור וכו', לשעותו מחבר הקרבנות. ליציר כף וכו', לאד' הראשון יציר כפיך כתרבית בהטבת פר שור, כמו שאמרו רז"ל (ע"ז דף ח) על פסוק ותיטב לה' משור פר (תהלי' סט לב). לחוות וכו', להגיד כי בהררי אלף שהיו לו לאדם הראשון לקחת היה בעל חי שירצה כונן בה שור לקרבן. עולה ויוחס וכו', ה' שמות לשור, ה' ספרים לתורה וה' שמות לנפש, ונזמן השור לכפר בעד הנפש. רץ אל בקר אב, אברהם אבינו. בזה מועד, בפסח באו אליו המלאכים. גדודים, הולכי שיירות. עיין פי' רש"י בראשית י"ח א'. אהג בזה מועד, אהגה ואעסוק בזה המועד בזכרון שור לקרוא בתורה פרשת שור או כשב וכו' להיות לי לעד זכותו של אברה', וכדאית' ברכות וז"ל, ואל הבקר רץ אברהם, אמר ר"ל, רץ לקדם אותה אומה שכתוב בה אפרים עגלה מלומדה אוהבתי לדוש (הושע י יא), ופי' רש"י להקדים להם דבר שיהיו מתכפרין בו. יוקשים. ערב לב. בהתעו, כאשר התעו עם זו במעשה העגל. רבים עלצו, האמות עלצו ואמרו אין ישועתה וכו', כדאיתא במדרש על פסוק רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו באלהים סלה (תהלי' ג) רבנין פתרין קריא באו"ה; ולמה קורא אותם רבי'? ע"ש הוי עמים רבים (ישעי' יז יב), אומרים לנפשי, אומרים לישראל, אומה ששמעה מאלהים לא יהיה לך אלהים אחרים, לסוף מ' אמרה לעגל אלה אלהיך ישראל — אין ישועתה לו באלהים סלה; אמרו ישראל ואתה ה' מגן בעדי וכו'. רם, הקב"ה. מלומדת עגל, ישראל,

כמבואר

לְהַצְדִּיק מְלֻמֶּדֶת עֵגֶל. חַק בְּלֶדֶת שׁוֹר בְּלִי
לְהַזְכִּיר עֵגֶל: בָּטוּ מָרֵי דְלִי רוֹעַ דִּבָּה קָשׁוּר.
בְּעַם הַמַּמְרִים כָּבוֹד בְּתַבְנִית שׁוֹר. יָהּ
הוֹדִיעָמוֹ כִּי נָחָם בְּאֹרַח מִישׁוֹר. לְכָל עוֹרְכֵי
שַׁי הִקְדִּים קָרְבַּן שׁוֹר: קוֹל צִפְצְפָה יוֹנַת אֵלֶם
אֵיךְ כִּי יִבְחַר. בְּקוֹל עֲנוֹת אֲשֶׁר שִׁמַּעְתִּי חַג לַיְיָ
מָחָר. לְפִידָה נָתַן שׁוּעַ בְּלִי עוֹד לְהִתְחַר. כִּי
תְמוּר חַג מָחָר חֲגִיגַת שׁוֹר לְחַג בָּחַר: יֻקַּשׁ
אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תָּעוּ בִלְעָדַי. יְכֻפַּר אֵלֶּה
בְּאֵלֶּה הֵם מוֹעֲדָי. ה' רִצּוּי שְׁלֹשֶׁת אֵלֶּה יַגִּישׁוּ
עָדַי. וְאֶזְכְּרָה לָמוֹ בְּרִית שְׁלֹשֶׁת עֵדַי:

כמבואר בסמוך. חק, חקק. בלי להזכיר עגל, כדאי' בויקר' רבה פ' כ"ז, שור או כשב או עז. וכי שור נולד והלא עגל נולד? אלא משום שעשו להם עגל מסכה לפיכך קראו הכתוב שור ולא עגל, ע"ש ולא יהיה עוד לבית ישראל למבטח מזכיר עון (יחזקאל כט יו) עכ"ל. בטו מרי דלי וכו', כ"כ בב' כ"י. אמרו האומות המשלים למר מדלי לקשו' ולאדק הדבה הרעה בעם הממירים וכו', יה להודיעמו כי נחם ונהג אותם באורח מישור הקדים קרבן שור לכל עורכי שי, וכדאי' בויקרא רבה פ' כ"ז וז"ל, וכי מה ראה לעשות שור ראש לכל הקרבנות? אמר ר"ל משל למטרונה שיצא עלי' שם רע עם א' וכו' והושיבו בראש וכו', כך או"ה מונין לישראל ואומרין להם עשית' העגל ובדק הקב"ה ולא מצא בהם ממש לפיכך נעשה שור ראש לכל הקרבנות עכ"ל. כי נחם, המ' לבנוי הרבים דוגמת ולא נחם אלהים (שמות יג יז). קול צפצפה יונת אלם, כנסת ישראל המבונה יונת אלם מצפצפת בקול לאמר איך כי וכו'. שִׁמַּעְתִּי, כ"כ בב' כ"י ונכון הוא כי הוא פועל יוצא. לפידה נתן שוע, לאיד ושבר שלה נתן תשועה שבלי יתחרו בם עוד האומות, כי תמור וכו'. לפידה נתן שוע, ל' אם בפידו להן שוע (איוב ל כד) כפי' רד"ק בשרש שוע, וגם לרז"ל במס' ע"ז דף ד' א' יהי' שוע ל' תשועה. יוקש אלה וכו', המוקש והנכשלון של דבור אלה אלהיך יכופר ע"י אלה הם מועדי. רצוי שלשת אלה, ג' פעמים כתיב בפ' המועדות ל' אלה, ב' פעמים אלה מועדי ה' ואחד אלה הם מועדי וזהו רצוי שלשת אלה יגישו לפני ואזכרה למו ברית שלשת עדי שלשת האבות שהעידו אל אחדותי. ועוד יש לפרש רצוי שלשת אלה היינו שור או כשב או עז יגישו עדי להזכיר להם ברית האבות, וכדאי' בויקר' רבה פ' כ"ז שור או כשב או עז, שור בזכות אברהם שנאמר ואל הבקר רץ אברהם, כשב בזכות יצחק דכתיב וירא והנה איל, עז בזכות יעקב דכתיב וקח לי משם שני גדיי עזים.

אל נא וכו'. לפי שהאריכנו בקרובות ולא אמרנו הקדושה כמו בכל יום לכך אומר זה במקום נעריצך שהיא הקדושה. כ"כ של"ה בסדורו שער השמים.

אֵל נָא, לְעוֹלָם תֻּעֲרָץ. וּלְעוֹלָם תֻּקְדָּשׁ. וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים תִּמְלוֹךְ וְתִתְנַשֵּׂא: הָאֵל מֶלֶךְ נוֹרָא מָרוֹם וְקָדוֹשׁ. כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים. מַלְכוּתוֹ נֶצַח. נוֹרְאוֹתָיו שִׂיחוּ. סַפְּרוּ עֻזּוֹ. פָּאֲרוּהוּ צְבָאָיו. קַדְּשׁוּהוּ רוֹמְמוּהוּ. רוֹן שִׁיר וָשֶׁבַח תֹּקֶף תְּהִלּוֹת תִּפְאַרְתּוֹ:

בקצת קהלות מדלגים זה ומתחילים ובכן ואמרתם זבח פסח.

וּבְכֵן, שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד:

ע"ס א"ב.

שׁוֹר אֲשֶׁר מֵאָז עֲלֵי עֹפֶר פָּסַח. בְּמַקְרִין וּמַפְרִים תֵּת כָּפְרוֹ שָׁח. גְּמוּלָיו צִיר צָו עָלֵימוֹ לִפְסֹחַ. בְּאֹמֶר וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לַיְיָ אֲשֶׁר פָּסַח: שׁוֹר.

שׁוֹר דָּרַשׁ אָב לְהַאֲרִיחַ קְרוּאֵי אֵל. הֵכִין עֻגוֹת מֵאָז לְהָמְשָׁכוּ אַחֲרֵי אֵל. וּבְצִדְקוֹ חָפְשׁוּ יִשְׁרֵי אֵל. אֲשֶׁר פָּסַח עַל בָּתֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: שׁוֹר.

שׁוֹר זָעַם יְתוֹמֵי אֲרַם נַהֲרָיִם. חֻיְּבוּ בְּתַבְנִיתוֹ לָשׁוּב אֲחוֹרַיִם. טוֹב זָכַר לָמוֹ יוֹשֵׁב כְּחֹם צָהֳרָיִם. בְּמִצְרַיִם בְּנָגְפּוֹ אֶת מִצְרַיִם: שׁוֹר.

שׁוֹר יֻמַּן מַעֲשֵׂה שׁוֹר בּוֹ לְהַצִּיל. כּוֹנוּ בְּמִלּוּאִים פְּסוּחִים בּוֹ לְהַצִּיל. לְהָגֵן לְמַלֵּט לִפְסוֹחַ וּלְהַצִּיל. כְּמוֹ בְּחֹם זֹאת בָּתֵּינוּ הִצִּיל: שׁוֹר.

שׁוֹר מְכַפֵּר בֶּעָשׂוֹר מְשׁוּחִים בּוֹ כְּחָיָב. נֶעְלַם דָּבָר בָּעֵדָה בּוֹ יֶאֱהָבוּ. סְלִיחָה מָצְאוּ בוֹ שׁוֹבָבִים כְּהֶעֱווּ. וַיִּקֹּד הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ: שׁוֹר.

שׁוֹר עֲלֵי מְשׁוֹרְרִים בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ. פִּשְׁעָם לִמְחוֹל לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ. צֶדֶק הֱיוֹת רֹאשׁ לְנִיחוֹחֵי קֹדֶשׁ. בְּאֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ: שׁוֹר.

שׁוֹר קָצַב לְחָגֵג וָכֶשֶׂב וָעֵז בְּמִלֵּל. רָנָּן עָלֵימוֹ קְרִיאַת הַלֵּל. שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת גְּבוּרוֹת בָּם לְמַלֵּל. תּוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל: שׁוֹר.

שור אשר מאז וכו', ירמז לשור שהקריב אדם הראשון שקרנותיו קודמות לפרסותיו. גמוליו, בניו. שור דרש אב וכו', אברהם אבינו דרש אחר שור להאריח המלאכי' ואותו מעשה הכין עוגות לישראל הנמשכים אחרי אל ובצדקו נעשו חפשים. שור זעם וכו', מעשה העגל הביא זעם השם ית' על בני אברהם אשר בא מארם נהרים על שנתחייבו בעבורו לשוב לגלות, אבל האל הטוב זכר להם זכות אברהם. שור ימן וכו', השור שהקריבו בשמיני למלואי' הי' מיומן לכפר על מעשה העגל. שור מכפר בעשור, ביה"כ. משוחים, כהנים. נעלם דבר, פר של העלם דבר, מצאו בו המורדים סליחה על עוונם. משוררים, לויים. צדק היות ראש, כמבואר בפיוט הקודם. שלש כתות, הפסח נשחט בשלש כתות שהשמיעו תודה וקול זמרה.

ובכן

יוֹצְאֵי חִפָּזוֹן. סִפַּקְתָּ מָזוֹן. לְשָׂבָע וְלֹא לְרָזוֹן. קָדוֹשׁ:

וּבְכֵן, וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח:

מיוסד ע"פ א"ב.

אֹמֶץ גְּבוּרוֹתֶיךָ הִפְלֵאתָ בַּפֶּסַח:
בְּרֹאשׁ כָּל מוֹעֲדוֹת נִשֵּׂאתָ פֶּסַח:
גִּלִּיתָ לְאֶזְרָחִי חֲצוֹת לֵיל פֶּסַח:

וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח:

דְּלָתָיו דָּפַקְתָּ כְּחֹם הַיּוֹם בַּפֶּסַח:
הִסְעִיד נוֹצְצִים עֻגוֹת מַצּוֹת בַּפֶּסַח:

ואל

ובכן ואמרתם זבח פסח, ענינו, ועשׂיו תספרו עניני חג הפסח, כלומר מן הנסים שנעשו בו. זבח וחג שניהם נופלים על הקרבן בהנחתם הראשונה, ובהנחה השני' יתואר בהם המועד עצמו בעבור הקרבן הבא בו.

אמץ גבורתך הפלאת, לאבותינו. בראש כל וכו', פסח נכתב ראשון למועדים אחר שבת בפ' אמור, ולדעת האומר בניסן נברא העולם הנה הוא ראש המועדים. גלית לאזרחי, לאברהם הנקרא איתן האזרחי (בתהלים פ"ט א') על שבא מארץ מזרח, גלית לו מה לעשות לבניו לעתיד בחצות ליל חג פסח, ואימתי גילה לו? בברית בין הבתרים, והמראה ההוא בליל פסח היה, כדאיתא בפרקי ר"א פ' כ"ח. דלתיו דפקת וכו', שנאמר וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחם היום (בראשית יח א) והמעשה ההוא בפסח היה כמו שפירש"י מטעם רז"ל. הסעיד נוצצים וכו', האכיל למלאכים עגות מצות כדכתיב שם, ונקראו המלאכים נוצצים כדכתיב ונוצצים כעין נחשת קלל (יחזק' א) ע"ש

נון שפרעכט פֿאָן פסחפֿעסטע!

א דאָס פֿערמאָגען דיינער קראַפֿט האָסט דו וואונדערבאַר געלייגט אַם פסח;
ב דאַרום זעטצטעסט דו אויך לו האָהער פֿעסטע ערסטעס דאָס פֿעסט פֿאָן פסח.
ג דעם אָרגענלענדער (אברהם) האַסט דו ענטדעקקט דיא וואונדערווייזע מיטטערנאַכט פֿאָן פסח.

זאָ שפרעכט פֿאָן פסחפֿעסטע!

ד דוא בעזוכטעסט איהן (אברהם) אַם הייסען מיטטאַג אַם פסח;
ה ער בעווירטהעטע דיא ענגעל גאָטטעס מיט אונגעזייערטען קוכען אַם פסח

אונד

וְאֶל הַבָּקָר רָץ זֶבֶר לְשׁוֹר עָרַךְ פֶּסַח:

וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח:

זֹעֲמוּ סְדוֹמִים וְלֹהֲטוּ בָּאֵשׁ פֶּסַח:

חֻלַּץ לוֹט מֵהֶם וּמַצּוֹת אָפָה בְּקֵץ פֶּסַח:

טִאטֵאתָ אַדְמַת מוֹף וְנוֹף בְּעָבְרְךָ בַּפֶּסַח:

וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח:

יָהּ רֹאשׁ כָּל אוֹן מָחַצְתָּ בְּלֵיל שִׁמּוּר פֶּסַח:

כַּבִּיר עַל בֵּן בְּכוֹר פָּסַחְתָּ בְּדַם פֶּסַח:

לבלתי

שהם צלוי אש. ו. זבר לשור ערך פסח, מבואר לעיל דף 93, בד"ה רץ אל בקר אב בזה מועד. זועמו סדומים, נשפך עליהם זעם ה' ונשרפו בלהט אש בפסח, אבל לוט חולץ ונוצל מהם בשביל שהיה זהיר בהכנסת אורחים, וזהו ומצות אפה בקץ פסח, בזמן פסח היה המעשה הזה כמו שפירש"י (בראשית יט ג). טאטאת, ע"ה וטאטאתיה במטאטא השמד (ישעיה יד כג), והוא הכלי שמכבדין ומנקין בו הבית, ופירוש טאטאת אדמת מוף ונוף, היית מכבד ומנקה אדמת מוף ונוף בעברך בם בפסח להכות בכוריהם מאדם ועד בהמה כדכתיב וכל בכור בהמה (שמות יא ה) ונתרוקנו בזה גם מנכסיהון. מוף ונוף, שם ערים בארץ מצרים. יה ראש כל און, ראש כל בכור מחצת, כדכתיב ויך כל בכור במצרים ראשית אונים (תהלים עח נא). כביר, הקב"ה שהוא כביר כח, וענין כביר עוצם ורבוי, על בן בכור, על ישראל שנאמר בני בכורי ישראל (שמות ד כב).

ו אונד ליעס איהנען איילענדז איין רינד צובערייטען — איין פֿאָרביאַלד דעז אָפּפֿערטהיערז אַם פסח.

זאָ שפּרעכט פֿאָן פסחפֿעזטע!

ז דיא גאָטטלאָזען סדומים פֿערגינגען אין פֿייערפֿלאַממען אַם פסח;

ח נור לוט ווּרדע געררעטטעט — ער האַטטע דען ענגעלן אונגעזייערטע קוכען געבאַקקען אַם פסח.

ט מוף אונד נוף[1]) האַסט דוא ריין אויסגעלעערט, אַלז דוא אין איהנען אומ־הערפֿוהרזט אין דער נאַכט פֿאָן פסח.

זאָ שפּרעכט פֿאָן פסחפֿעזטע!

י דוא, אָ אַללמעכטיגער, האַסט דאַז הויפּט יעדעז ערזטגעבאָרנען צער־שמעטטערט אין דער בעאָבאַכטעטען נאַכט פֿאָן פסח;

כ אָבער דיינען ערזטגעבאָרנען[2]) האַסט דוא, אָ אַללפֿערמאָגענדער, איבער־שריטטען, וועגען דעז אָפּפֿערבלוטז פֿאָן פסח,

וואָמיט

---

[1]) מוף אונד נוף זינד פראָפֿינצען אין מצרים. [2]) ישראל.

לְבִלְתִּי תֵּת מַשְׁחִית לָבֹא בִּפְתָחַי בַּפֶּסַח:

וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח:

מְסֻגֶּרֶת סֻגָּרָה בְּעִתּוֹתֵי פֶּסַח:
נִשְׁמְדָה מִדְיָן בִּצְלִיל שְׂעוֹרֵי עֹמֶר פֶּסַח:
שֹׂרְפוּ מִשְׁמַנֵּי פּוּל וְלוּד בִּיקַד יְקוֹד פֶּסַח:

וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח:

עוֹד הַיּוֹם בְּנֹב לַעֲמוֹד עַד גָּעָה עוֹנַת פֶּסַח:

פם

מסוגרת, יריחו שהיתה מסוגרת שנאמר ויריחו סוגרת ומסוגרת מפני בני ישראל (יהושע ו). סוגרה, נמסרה בעת פסח דכתיב לעיל מניה ויעשו בני ישראל את הפסח בי"ד יום לחדש בערב בערבות יריחו. סוגרה, נמסרה, ל' לא תסגיר עבד אל אדוניו (דברי' כג) היסגירוני בעלי קעילה (ש"א כ"ג). נשמדה מדין בצליל וכו', מבואר לעיל במערבית אות ס', ופירוש צליל עוגה ונקראת כן לפי שהיא נאפת על גבי גחלים כמו הצלי. שורפו משמני פול ולוד, הם גבורים של סנחריב מלך אשור שנא' בא פול מלך אשור על הארץ (מ"ב טו) וכתיב ישלח האדון ה' צבאות במשמניו רזון ותחת כבודו יקד יקוד כיקוד אש (ישעיה י) וכתיב בתריה והיה אור ישראל לאש וקדושו ללהבה, אור ישראל זה ליל ט"ו בניסן שהוא שמור לבני ישראל ובאותו לילה נשרפו, וקדושו ללהבה, זה אשו של גבריאל שנאמר (מ"ב יט) ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור. עוד היום בנוב לעמוד, פסוק הוא בישעי' י' ל"ב, וע"ש פי' רש"י והמאמר הזה מחובר עם שלמעלה, ועיין מה שכתבתי לעיל במערבית.

ל וואָהל איינע טהירען בעלייכטעט וואָרדען, דאַס ניכט הינייטרעטען דורפֿטע דער פֿערדערבער אָן פסח.

זאָ שפרעכט פֿאָן פסחפֿעסטע!

מ דיא איינגעשלאָססענע שטאַדט (יריחו) גינג איבער אַן פסח;
נ מדין ווורדע אויפֿגעריבען פֿערמיטטעלסט דעס גערשטענקוכענס פֿאָן עומר[1]) אַן פסח.
ס פול'ס אונד לוד'ס פֿירזטען פֿערברענטען עבען נור לייט, אַלס דאַס אָפפֿער דופֿטעטע אַן פסח.

זאָ שפרעכט פֿאָן פסחפֿעסטע!

ע ער (דער קאָניג) וואָללטע נאָך איינען טאַג אין נוב[2]), ביז זיא הערראַנקאַם, דיא צייט פֿאָן פסח.

איינע

[1]) זיעהע אויך באור. [2]) נוב, זיעהע ישעי' קאַפיטעל י' פ' ל"ב.

פַּס יַד כָּתְבָה לְקַעֲקַע צוּל בַּפֶּסַח׃
צָפֹה הַצָּפִית עָרוֹךְ הַשֻּׁלְחָן בַּפֶּסַח׃

וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח׃

קָהָל כִּנְּסָה הֲדַסָּה לְשַׁלֵּשׁ צוֹם בַּפֶּסַח׃
רֹאשׁ מִבֵּית רָשָׁע מָחַצְתָּ בְּעֵץ חֲמִשִּׁים בַּפֶּסַח׃
שְׁתֵּי אֵלֶּה רֶגַע תָּבִיא לְעוּצִית בַּפֶּסַח׃
תָּעֹז יָדְךָ תָּרוּם יְמִינְךָ כְּלֵיל הִתְקַדֵּשׁ חַג פֶּסַח׃

וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח׃

עד גועה, עד אשר הגיעה. פס יד, כף יד כתבה לבלשאצר. לקעקע צול, לעקור שרשה של בבל שנקראת צולה שנאמר האומר לצולה חרבי (ישעי' מד), וגם המאמר הזה מבואר לעיל במערבית. צפה הצפית, גם זה מבואר שם. ק. הדסה, היא אסתר. לשלש צום בפסח, כמו שאמרו רז"ל ויעבור מרדכי (אסתר ד) מלמד שעבר י"ט ראשון של פסח בתענית. ראש מבית רשע זה המן הנולד מאגג. שתי אלה וכו', מיוסד על נבואת אדום האמורה בישעיה מ"ז ט', ועתה שמעי זאת עדינה וגו' ותבאנה לך שתי אלה רגע ביום אחד שכול ואלמון, כלומר כנקמת מצרים ברגע חצי לילה כן תהי נקמתו של אדום, דק"ל בניסן עתידין ליגאל. עוצית, בת אדום יושבת בארץ עוץ (איכה ד) וכתיב בבני עשו ובני דישון עוץ (בראשית לו כח), וכמו שתאמר מן כוש כושי וכושית כן תאמר מן עוץ עוצי ועוצית. תעוז ידך, לגאלנו בליל חג פסח.

פ איינע אויזגעשטרעקטע האַנד שריעב אין דען אונטערגאַנג צולה's[1]) אַם פסח,
צ עבען אַלז דיא קעניגליכע טאַפעל פּראַכטפאָלל צובערייטעט ווארדע אַם פסח.
זאָ שפרעכט דאַן פּסחפעסטע!

ק הדסה[2]) זאַממעלטע איהר קוממערפאָללעס פאָלק צו איינעם דרייטאָגיגען פאַסטען אַם פסח;
ר דאַ ליעסעסט דו דען האַופטפיינד[3]) אויף דעם פֿונפֿציג עללען האָהען גאַלגען אויפריכטען אַם פסח —
ש איינסט ווירד אויך קאָממען דער אויגענבליק, אין וועלכעם דו יענען דאָפּפעלטען אונגליקספאַלל[4]) איבער עוצית[5]) ברינגען ווירסט אַם פסח;
ת דיינע האַנד ווירד דאַן זיעגרייך, דיינע רעכטע ערהאָבען זיין, וויא אין יענער נאַכט, אין וועלכער פֿאָן דיר איינגעזעצט ווארדע דאַז פֿעסט פֿאָן פסח!
זאָ שפרעכט דאַן פּסחפעסטע!

כון

---

[1]) איין בייגאַמע דעס רייכס בבל. זיעהע אין דניאל קאַפּיטעל ה'.
[2]) אסתר. [3]) המן. [4]) זיעהע ישעי' מ"ז ט'. [5]) אדום.

וּבְכֵן, וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וּמוֹשִׁיעַ:

בְּעֶשֶׂר מַכּוֹת פַּתְרוּסִים הִפְרַכְתָּ · וְאַרְכָּא לָמוֹ הֶאֱרַכְתָּ · לְשַׁלַּח בְּלִי עִכּוּב עַם אֲשֶׁר בֵּרַרְתָּ · וְכַמָּה פְּעָמִים בָּמוֹ הֵעַרְתָּ · וְכָאֵלֶּה כַּמָּה בָּם הִתְרֵיתָ · וְכִלָּיוֹן עֲלֵיהֶם לֹא גָמַרְתָּ · עַד כִּי גָמְרוּ רִשְׁעָם כַּאֲשֶׁר גָּזַרְתָּ · וְנִאֲצוּ לְמוּל צִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ · וְגַם מִי יְיָ אֲשֶׁר אָמַרְתָּ · לְשַׁלַּח אֶת הָעָם אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ · וְאַתָּה לְעֻמָּם קִנְאָה אָזַרְתָּ · וּכְגִבּוֹר מִתְרוֹנֵן מִשְּׁנָה הֵעַרְתָּ · כְּלֵי קְרָב חָגַרְתָּ · בְּאַרְצָם עָבַרְתָּ ·

בעשר מכות פתרוסים, ממשפחת מצרים (בראשית י יד). הפרכת, רצצת, ושוא פעל נגזר מן בפרך (שמות א ט), והוא נוהג בל' ארמי ובדברי רז"ל. וארכא, ל' הארכה, כמו הן תהוה ארכא לשלותך (דניאל ד כד). וארכא למו הארכת .... וכליון עליהם .... עד כי גמרו רשעם וכו', כל זה מבואר בתנחומא פ' בשלח ובילקוט ברמז רמ"ז, והכי איתא התם: ימינך ה' נאדרי בכח, ימינך פשוטה לקבל שבים שנתת ארכא לדור המבול לעשות תשובה ולא גמרת עליהן כליון עד שהשלימו רשעתן לפניך, וכן אנשי המגדל נתת להן ארכ' .... וכן אנשי סדום .... וכן במצרים לקו במכות אולי יעשו תשובה וכיון שלא עשו תשובה לא נשאר בהם עד אחד. עכ"ל. אשר בררת, אשר בחרת, ובכ' כ"י כתיב אשר ברכת. התרת, ל' התראה. עד כי גמרו רשעם, עד שהשלימו רשעתן וכמאמר התנחומא. ציר, שליח השם הוא משה רבינו. וכגבור מתרונן וכו', עפ"ה ויקץ כישן ה' כגבור מתרונן מיין (תהלי' עח סה). רהביהם,

---

ובכן· נון זאָלל זיא דיר אויפשטייגען דיא היילוגונג,
דען דוא ביזט ישראל'ז הייל אונד הילפע!

בעשר. מיט צעהן פּלאַגען האַזט דוא דיא פתרוסים*) אָללמאֶהליג אויפ־גריעבען. לאַנגע וואַרטעזט דוא איהנען נאַכזיכטזפאָלל, דאַס זיא דיין ערקאָרע־נעז פאָלק אונגעהינדערט מאֶכטען ציעהען לאַססען; אָפט האַזט דוא עז איהא־נען פאָרהער געצייגט, וויעדערהאָלטעזט דיינע וואַרנונג אָפט, אונד בעשלאָססעזט איהרען גאֶנצליכען אונטערגאַנג ניכט, אַלז ביז דאַ: מאַאַס איהרער פרעפעל־טהאַטען — נאַך דיינעם ראַטהשלוס — איבערפאָלל וואַר. זיא האָבען געגען דיא ערקאָרענען באָטען געטאָבט: „ווער איזט דער גאָטט, דען דוא וואָהנזט, דעם וויר דיעז פאָלק איכטליקען מאָגען?" זאָ אַנטוואָרטעטען זיא. — נון שטייגזט דוא אין אייפער ווירדער זיה, אונד וויא איין העלד טרונקען יובעלט, זאָ ערוואַכזט דוא פאָן דער לאַנגמוטה, לעגזט וואַפפען אַן, דורכפאָהרזט איהר

*) מצרים.

בְּכוֹרֵיהֶם פִּגַּרְתָּ· רְהָבֵיהֶם שִׁבַּרְתָּ· רֵאשִׁית אוֹנָם הִדְבַּרְתָּ· בְּשׁוֹפְטֵיהֶם שְׁפָטִים עָשִׂיתָ· לַיְלָה חָצִיתָ· רֹאשׁ מָחַצְתָּ· תַּנִּין רִעַצְתָּ· רֹאשׁ לִוְיָתָן רִצַּצְתָּ· בְּכָל גַּיְא אוֹתוֹ הֵפַצְתָּ· לְמַעַן סַפֵּר שִׁמְךָ עַצְתָּ· חֲמֵשׁ מֵאוֹת מַהֲלָךְ רַצְתָּ· וּלְסוֹף בַּסּוּף לְחֵמוֹ נִפַּצְתָּ· וְכָל שְׁאוֹנוֹ בְּסַאסְּאָה לָחַצְתָּ· וְעַל הָרִים קָפַצְתָּ· וּלְיֵשַׁע עַמְּךָ יָצָאתָ· וְאוֹתָם בִּזְרוֹעַ הוֹצֵאתָ· וְכָל הֲמוֹנֵי חָם כְּחוֹחִים הִצַּתָּ· כִּי כְמִדָּתָם

הראשים שנהם כדאית' במכילתא והובא בילקוט בתהלי' ק"ה, ויך כל בכור במצרים, אמר רב אחא בר חנא, בכור לאיש בכור לאשה בכור לבהמה וכל בית שלא הי' שם בכור היה הורג לאפוטרופוס שלו, כענין שומרי הראש כי לא היה בכור וישימהו אביהו לראש (ד"ה א' כ"ו י') וכן פי' רש"י בשמות י"ב ל' ע"ש. ראשית אונם, בכור לאיש אע"פ שאינו בכור לאשה. הדברת, פעל נגזר מן דבר וטעמו ראשית אונם המתה בדבר, ודוגמתו ותדבר את כל זרע הממלכה (ד"ה ב' כ"ב י'). בשופטיהם, באליליהם כדכתיב ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים (שמות י"ג י"ב), ונקראו שופטים לפי מחשבת עובדיהם. ראש מחצת, דכתיב מחצת ראש מבית רשע (חבקוק ג יג). תנין רעצת וכו', דכתיב שברת ראשי תנינים על המים אתה רצצת ראשי לויתן (תהלי' עד יג), ותנין תאר למצרים וראש לויתן תאר לפרעה כמו שפרש"י ז"ל. בכל גיא, בכל הארץ. חמש מאות מהלך, מן השמים לארץ מהלך ת"ק שנה כמ"ש רז"ל. בסוף, בים סוף. לחמו, נשרו כמו ולחמם כגללים (צפני' א יז). שאונו, המונו. בסאסאה, כדכתי' בסאסאה בשלחה תריבנה (ישעי' כז ח), והי' ר"מ אומר מנין שבמדה שאדם מודד מודדין לו? שנא' בסאסאה בשלחה תריבנה (סוטה דף ח ב). ועל ההרים קפצת, כדאי' בשיר רבה (ב ח) על מדלג על ההרי'. כחוחים הצית, בקוצים שרפת.

לאנד, מאכסט לייכנאמע אויז איהרען ערזטגעבארנען, בייגסט דאז הויפט איה־
רעז שטאלצעז, שלאגסט איהרער קראפטע ערזטלינגזפרוכט אונד זעלבזט
אן איהרען געטטערן איבסט דו שטראפגעריכטע. דו טהיילטעסט דיא נאכט,
שלוגסט אויפ'ז הויפט, צערקוועטשטעסט דאז אונגעהייער, צערשמעטטער־
טעסט דעז קראקאדיללען הויפט אונד צערשטרייטעסט אין אללע טהאלער
איהן, דאמיט מאן דיינען נאמען וויט ערצאהלע. איינע ענטפערנונג פאן
פינפהונדערטיאהריגער רייזע האסט דו שנעלל איבערשריטטען, אום איהנן
דארט אם שילפמעער נאך דעם לעצטען שטרייך צו פערזעצען אונד זיין געדרא־
נגע העערגעטיממעל פערדיענטערמאאסען היניינצושטירצען. שנעלל האסט דו
איבער בערגע געזעטצט, איילטעסט הערבייא צור הילפע דיינעז פאלקעז
אונד בעפרייטעסט עז מיט מאכטיגעם ארמע; אבער דיא העערעסמענגע
מץ'ז*) ווארדע וויא דארנען פאן פייער פערצעהרט. דא האסט איהנען —
צו אללער וועלט בייאשפיעל — נאך איהרעם אייגנען מאאסע געמעססען,
אונד

*) מץ, מצרים.

לָמוֹ מְדַדְתָּ· וְכָל הַיְקוּם בָּם לִמַּדְתָּ· וּכְמוֹ עִנּוּ עַם אֲשֶׁר חָמַדְתָּ· בָּהּ בְּמִדָּה אוֹתָם הִשְׁמַדְתָּ:

הֵם שָׁפְכוּ כַמַּיִם דַּם עוֹלְלֵיהֶם·
לָכֵן לְדָם נֶהֶפְכוּ נוֹזְלֵיהֶם:
הֵם מֵעֲכוּם לְמַעַן הַשְׁחִיתָם·
לָכֵן עָלְתָה צְפַרְדֵּעַ וַתַּשְׁחִיתָם:
הֵם לְחָצוּם בֶּעָפָר וָחֹמֶר לִלְבּוֹן לְבֵנִים·
לָכֵן הוּמַר עֲפָרָם לְכִנִּים:
הֵם הֶגְלוּם לְהָבִיא חַיּוֹת לְהַצְדָּאוֹת·

וכל היקום, כל בני אדם למדת בם שישמעו ויראו וכדכתיב אז נבהלו אלופי אדום.
הם שפכו וכו'. עתה מונה העשר מכות על הסדר ומפרש מה מדה כנגד מדה שהיתה בהם, ואמר שהפיכת מימיהם לדם היתה בעבור שהם שפכו כמים דם עוללי ישראל, וזה ידוע ממאמרם ז"ל על וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל. הם מעכום וכו', כתב המפרש, שנתנו אותם תוך הבנין והבליעום וכו', ואין פרושו מיושב על הלשון, ועוד מאי מדה כנגד מדה יש בו? ונראה לי הכונה הוא שמלת מעכו הוא לשון ומעוך וכתות (ויקרא כ"ב כ"ד), שטעמו סרים הבצים, ועניינו הם מעכו ביציהם של ישראל שלא יולידו עוד לפיכך עלתה צפרדע בהם והשחיתו כלי הזרע שלהם ושומטין את ביציהם, כמו שפי' רש"י ז"ל בפי' על וצפרדע ותשחיתם (תהלי' עח מה), שהיו שומטין את ביציהם, וכן איתא בשמות רבה פ' י' דף קכ"ז ג', ובפ' ט"ו דף קל"ג ב'. הם לחצום בעפר וכו', ביסוד העפר חטאו וביסוד העפר נדונו שנהפך עפרם לכני' והיו חופרים למצוא עפר ולא מצאו, כדאיתא במדרש. הם הגלום, ליערות. להביא חיות להצדאות, להביא כל מיני חיות לשחק בהם כדאיתא במדרש

אונד זאָ וויא זיא דיין געליעבטעז פאָלק געקוועהלט, עבען זאָ ווארדען זיא אויך גלייכערמאַסען בעשטראַפט:
זיא האַבען וויא וואַססער דאַז בלוט יענער קינדער פערגאָססען,
דאַרום ווארדע דאַז וואַססער איהרער פליססע איין בלוט פערוואַנדעלט;
זיא האַבען יענע ענטמאַננט, אונד איהרען קיים אויזגעראָטטעט,
דאַרום ווארדע איהר אייגענער קיים דורך צפרדע*) אויזגעראָטטעט;
זיא האַבען זיא צור אַרבייט איין שטויב אונד ערדע, ליעגעל צו שטרייכען, אַנגעהאַלטען,
דאַרום פערוואַנדעלטע איין אונגעציעפער איהר ערדרייך זיך;
זיא האַבען זיא הינויזגעטריעבען, געווילד צור העטצע בייאצוברינגען,
דאַרום

---

*) צפרדע וואַר נאַך דער טראַדיציאָן איינע אַרט טהיערכען, דיא זעלבזט איין דען קאָרפער זיך היניינדראַנגטען אונד דיא געשלעכטסטהיילע פערדאַרבען. באור.

לָכֵן עָרוֹב בָּא בִגְבוּלָם לְהַצְדוֹת:
הֵם הֶשִׁיתוּם כְּמוֹ חַלְלֵי קֶבֶר·
לָכֵן חַיָּתָם סֻגְּרָה לַדֶּבֶר:
הֵם אֲסָרוּם לְהָבִיא רִבּוּעוֹת·
לָכֵן מַס חֲמוּדָם בְּאַבַעְבּוּעוֹת:
הֵם הֶעֱבִידוּם בְּחֹם וָנֶשֶׁף·
לָכֵן סֻגַּר מִקְנֵיהֶם לַבָּרָד וְגַם רֶשֶׁף:
הֵם גָּאוּ בְּמֶלֶךְ אֵין לָאַרְבֶּה· לָכֵן לֹא הָיָה כֵן אַרְבֶּה:

והובא בשמעוני ז"ל, ערוב למה בא? לפי שאמרו להם לישראל לאו והביאו לנו דובים ואריו' וכשאר קניגיות (קנגיא [κυνηγία], מלה יונית, ובל"א יאַגד, העטצע) וכשמקשה בהם כמו שאנו רוצי' לפיכך הביא עליהם כל חיה רעה. עכ"ל. להצדאו', הוא ל' צידה, העשוי' לשחוק ולשעשוע. עין תלעג לאב (משלי ל יז) מתרגמינן עינא דמצדיא לאב — ובינ נוסחאות מצאתי דמצליא נר', ועפ"ז הגירסא הזאת מצאתי וראיתי במחזור א' כ"י שגרס גם כאן להצלאות נר'. להצדות, ל' שממה ומורגל בלשון ארמי. כמו חללי קבר, עשאום חפשי במתים. לכן חייתם וכו', כדכתיב חייתם לדבר הסגיר (תהלי' עח נ). חיית', מקניהם, ואף בהמה בכלל חיה דכתיב זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה (ויקרא יא ב). הם אסרום להביא רבועות, כ"כ בנ' כ"י וטעמו שמנעום מתשמיש; רבועות ל' את רובע ישראל (במדבר כג י), ע"ש רש"י. מס חמודם, נתבטלה תאותם, ל' ותמס כעש חמודו (תהלי' לט יב), וכמו שכתב בעל כלי יקר בעבור שמנעו ישראל מן התשמיש לכן הוכו בשחין אבעבועות שהתשמיש קשה לו. לברד וגם רשף, כדכתיב ויסגר לברד בעירם ומקניהם לרשפים (תהלי' עח מח), ע"ש פרש"י. הם גאו במלך אין לארבה וכו', מה שפי' המפרש איננו מיושב לא על הלשון ולא על הענין, גם איננו נכון לפרש המכה שכבר עברה עם החטא שעתידים הם לחטוא, והנראה נכון שטעמו הם גאו ובטאו אם בהשגחה בכלל ואם בפרט על ישראל להיותם אומה שפלה

דאַרום ווורדע איהר אַבער דורך אַללערלייא געוויללד פֿערהעערט;
זיא האַבען זיא אַלז טאָדעזווירדיגע ערקלאֶרט,
דאַרום ווורדע איהר פֿיעה דער פעזט איבערגעבען;
זיא האַבען דיא פֿאָרטפֿפֿלאַנצונג יענער צו העממען געזוכט,
דאַרום ווורדען זיא דורך בלאַזענענטצינדונגען איהרער מאַננליכען קראַפֿט בערויבט;
זיא האַבען זיא בייא זאָננענהיטצע אונד אונוועטטער צור אַרבייט געצוואונגען,
דאַרום ווורדע איהר פֿיעה דענן אונגעוויטטער אונד דען פֿלאַממען פרייזגעגעבען;
זיא וואַגטען איבערמיטהיג: קיינע פֿאָרזעהונג רעגיערט דיעזע הייששרעקקען*)!
דאַרום איבערפֿיעל זיא איינע הייששרעקקענמענגע, בייאשפיעללאָז;
זיא

---

*) זאָ נאַננטען זיא ישראל אוין פֿערהאַלטונג.

הֵם הֶאֱפִילוּ בָּרָה כַּשֶּׁמֶשׁ·
לָכֵן חָשַׁךְ אוֹרָם לְאֶמֶשׁ:
הֵן יָעֲצוּ לְאַבֵּד בֵּן בְּכוֹר·
לָכֵן חֲצוֹת לַיְלָה נָגַף בָּם כָּל בְּכוֹר:
הֵם זָמְמוּ לְאַבְּדָם בַּמַּיִם· לָכֵן בָּאוּ בָּאֵשׁ וּבַמַּיִם:

וְאַתָּה פָּסַחְתָּ בַּחֲצִי לֵיל עַל פְּתָחִים· בְּאָכְלָם זִבְחֵי פְסָחִים· וּבְעֶצֶם הַיּוֹם הוֹצֵאתָם שְׂמֵחִים· לְעֵין פַּתְרוּסִים וְכַסְלוּחִים· וְהֻצְּתוּ כְּקוֹצִים כְּסוּחִים· וְשׁוֹשַׁנִּים בְּלֻקְטוּ

בעיניהם, ואמרו שהכל נתון תחת המקרה, והאומות החשובות ומכ"ש השפלות כישראל הם כארבה אשר אין עליו שוטר ומושל משגיח ואעפ"כ מסודרים ענייניו בתכלית הסדור וכמאמר שלמה במשלי ל' כ"ז, מלך אין לארבה ויצא חוצץ כלו, וכמוהו עניני בני אדם מסודרים בלי משגיח ולית דין ולית דיין, וזה טעם הם גאו במלך אין לארבה וכענין שאמר חבקוק (א יד), ותעשה אדם כדגי הים כרמש לא מושל בו, ובעבור שלקחו הקדמת הדרוש הנפסד מן הארבה לכן העניש השגחתו ית' בארבה להודיעם כי נסרחה חכמתם. הם האפילו וכו', כדאית' בילקוט, הם חשבו לאסור אותם בבית האסורים. (מקום חשך) לכן הביא עליהם חשך. ברה כשמש, תאר לישראל. לכן חשך אורם לאמש, כ"כ בכ"י. לאמש, לחשך עב, ל' אמש שואה ומשואה (איוב ל ג). בן בכור, בני בכורי ישראל (שמות ד כב). באש ובמים, שהרתיח הקב"ה עליהם את מי הים כמו שאמרו רז"ל.

ואתה. פתרוסים וכסלוחים, ממשפחת מצרים (בראשית י יד). והצתו, נשרפו באש מתלקחת שבתוך הברד. כקוצים כסוחים, עפ"ה קוצים כסוחים באש יצתו (ישעי' לג יב), והנשרף בנקל יקרא כסוח. ושושנים בלקטו, אלו ישראל.

זיא האבען דען גלאנץ דער זאננענריינען (ישרא) צו פערדונקעלן געוואגט,
דאראום האט איהרע זאננע זיך אין פינסטערניס פערוואנדעלט;
זיא האבען יענע ערסטגעבאָרנען*) צו פערטילגען געטראכטעט,
דאראום ווארד' איהנען אין יענער מיטטערנאכט יעדער ערסטגעבאָרנע פערטילגט;
איהר ערסטער אנשלאג וואר, יענע דורך וואססער אומצובריינגען,
דאראום זינד זיא אן ענדע דורך פייער אונד וואססער אומגעקאָממען.
דוא האסט אין יענער שרעקקליכען מיטטערנאכט דיא טהירען דיינער שאָפע איבערשריטטען, אלז זיא עבען דאז פסחאָפפער אססען — דוא האסט זיא ביים העללען טאגע פריידיג הערויסגעפיהרט. דיא פתרוסים אונד כסלוחים זאהען עז אונד לאָדערטען אין פלאממען אויף, וויא דיררעז געניסט. אלז כון ישראל, דען ראזען פערגלייכבאר, אויז דען דאָרנען (מצרים) גע־פפליקקט

*) זיעהע שמות קאפיטעל 4 פערז 22.

מִבֵּין הַחוֹחִים · רֶנֶן וְהַלֵּל וְשִׁיר מְשׂוֹחֲחִים · רְנָנוֹת לְךָ מְשִׂיחִים · תּוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה פוֹצְחִים: וְאַתָּה בְּשִׂמְחָתָם שָׂמַחְתָּ · וּבִישׁוּעָתָם נוֹשַׁעְתָּ · וּבְכָל צָרָתָם צַרְתָּ · בְּכֵן קִצָּם קָצַרְתָּ: וּכְמוֹ הָיוּ בֵּין הַחוֹחִים · לְגָאֳמָן בַּיִת נִגְלֵיתָ בַּסְּנֶה בְּחוֹחִים: וּכְמוֹ לָחֲצוּ בִּלְבֵנִים וָחֹמֶר · כֵּן נִגְלֵיתָ בִּלְבְנַת סַפִּיר בָּאֹמֶר: וּכְהוֹצֵאתָם מִתַּחַת סִבְלוֹת · אִתָּם

החוחים, אלו א"ה כדכתיב כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות (שיר ב ב), ואמרו עליו בשיר רבה, מה שושנ' זו כשהיא שרויה בין החוחים קשה לבעלה ללקטה כך גאולתן של ישראל היתה קשה לפני הקב"ה וכו', וזהו טעם כלוקטו וכן אי' בשמות רבה פ' ב'. משוחחים ומשיחים, שניהם ל' דבור כמו במעשה ידיך אשוחח (תהלי' קמג) והקיצות היא תשיחך (משלי ו כב). פוצחים, ל' הרמת קול בזמרה כמו פצחו רנה (ישעי' כד א). ובישועתם נושעת, כדכתיב אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' (דברים לג כט), ואמרו בתנחומא ובילקוט זכרי' ע' ברמז תקע"ו, נושע לה' אין כתיב כאן אלא בה', משל לאדם שיש לו שפה של מעשר שני, מהו עושה? נותן מעות ופודה אותה, כך ישראל כביכול במה הם נפדים? בהקב"ה, עם נושע בה', וכן ויושע ה' ביום ההוא, ויושע ה' כתיב, כביכול כשישראל בצרה אף הוא עמהם שנא' בכל צרתם לו צר וכתיב עמו אנכי בצרה, וכתיב שם דרך ארצנו בישע אלהים וכו'. עכ"ל. וכמוהו אמרו במס' מגילה דף כ"ט א', ושב ה' אלהיך וכו'. ועין עוד בבאורי להושענא לגוחה מצוינת ויושע. וכמו היו וכו', כמבוא' בילקוט פ' שמות ברמז קס"ט ובשמות רבה פ' ב', למה מתוך הסנה ולא מתוך אילן אחר? אמר הקב"ה עמו אנכי בצרה והם נתונים בשעבוד ואני נגלה מתוך אילן אחר? לפיכך מתוך הסנה שהוא מלא קוצים עכ"ל. ועיין בפרקי דר"א פ' מ'. בלבנת ספיר באומר, במאמר עשרת הדברים נגלית בלבנת ספיר זכר לשעבוד ישראל בחומר ובלבנים, כדכתיב ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וגו' (שמות כד י) ות"י ותחות אפיפורין דרגלוי דמייצא תחות כורסיי' הוה כעובד אבן ספירינן מדכר

פֿאָליקט וואַרען, דאַ בראַכטען זיא אין געזאַנגע אויז, אין פּזאַלמען אונד ליעדער; פֿראָהלאָקקענד זאַנגען זיא אונד יובעלטען דיר דאַנק. זעלבסט דאַ נאַהמסט אַנטהייל אַן איהרער פֿריידע, אונד אין איהרעם וואָהל פֿאַנדעסט דו דאַז גלייכזאַם אייגנע וואָהל. אויך אַן איהרען ליידען נאַהמסט דו אינניגסטען אַנטהייל — דאַהער דאַז איהרער ליידען פֿריסט אַבגעקירצט האַט — . זיא זאַסען אין מצרים צווישען דאָרנען, אונד דאַ ערשיענסט דו דיינעם הייליגטהומען (משה) צווישען געדאָרן אים דאָרנבוש. זיא ווורדען מיט אַרבייט אין לעהם אונד לבנים געקוועלט; זאָ ערשיענסט דו אויך ביים יענער פֿייערליכען רעדע אין לבנת ספיר*). דו האַסט זיא אונטער דער לאַסט הערפֿאָרגעלאָגען אונד דו לאַגסט אויט איהנען.
זיא

---

*) אַללע דיעזע בעגעבענהייטען, דיא היער ערוואַהנט ווערדען, זינד פֿאָלל־שטאַנדיג אין באור ערקלאַרט וואָרדען. זיעהע דאָזעלבסט.

הוצאת מסבלות: וכהובאו בבלה. למענם שלחת בבלה: וכנדו לעילם. כסאך הושם בעילם: וכנעו ליון. עוררת בוא ליון: וכגלותם לשעיר. אלי קורא משעיר: ובשובם מאדום. אתם תבא אדום. כאמור מי זה בא מאדום: ובבואך לדלתי לבנון. אתך יבאו ללבנון: כי מרחם אותם נשאת. ומבטן אותם העמסת. כרעים ואחים הם לך התאמת. ברדתם לחם עמם

שעבודא דשעבידו מצראי ית בני ישראל בטינא ובלבנין וכו', וכן פי' רש"י וכן איתא בילקוט ברמז תש"ל. אתה הוצאת מסבלות, כדאמרן בסמוך, וכן ייסד, כהושעת מאמר וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם, נקוד וְהוּצֵאתִי אִתְּכֶם, והמאמרים האלה מבוארין על הסדר בשמות רבה פ' ט"ו דף קל"א ב' ובמס' מגילה דף כ"ט א'. וכהובאו בבלה, לגלות בבל. למענכם וכו', דכתיב למענכם שלחתי בבלה (ישעי' מג יד). לעילם, זו גלות מדי שנאמר עלי עילם צורי מדי (ישעי' כא ב). כסאך וכו', דכתיב ושמתי כסאי בעילם (ירמי' מט לח). אלי קורא משעיר, ישעי' כ"א י"א. אתם תבוא אדום, כנגד אדום, כאמור, מי זה בא מאדום, חמוץ בגדים מבצרה? מדוע אדום ללבושך (ישעי' סג)? לדלתי לבנון, לדלתי בית המקדש, אתך יבואו ללבנון, כדכתיב אתי מלבנון תבואי (שיר ד ח), ואמרו עליו במדרש חזית, לכשתחזרו לבית הבחירה בקרוב אני עמכם, הה"ד אתי מלבנון כלה, אמר ר"ל לא הי' צריך לומר אלא אתי ללבנון ואת אמרת מלבנון? אלא בתחלה הוא נוטל מבית המקדש ואח"כ הוא פורע וכו', ועיין עוד שמות רבה פ' כ"ג דף ק"מ א'. כי מרחם.... ומבטן וכו', כדכתיב בית ישראל העמוסים מני בטן הנשואים מני רחם (ישעי' מו ג). התאמת, הזדווגת, לשון תאומים. לחם, למצרים.

זיא ווארדען נאַך בבל געפֿיהרט, אונד דוא פֿאָלגטעסט איהנען נאַך, זיא ווארדען נאַך עילם פֿערטריעבען, דאַ שלוגסט דוא דיינען טהראָן אין עילם אויף, זיא ווארדען דען גריעכען אונטערווירפֿיג געמאַכט, אונד דוא שיקקטעסט דיך אַן, נאַך גריעכענלאַנד צו ציעהען. זיא זינד נאַך שעיר פֿערטריעבען וואָרדען, דאַ ריעף איר איינע שטיממע צו אויז שעיר — אונד קעהרען זיא איינסט אויז אדום צוריקק, זאָ קאָממסט דוא מיט איהנען צוריקק אין ראָטהען געוואַנדע — וויא עז ביי'ם פּראָפֿעטען*) הייסט: „ווער איזט'ז, דער קאָממט אויז אדום?" או"וו — אונד ווען דוא וויעדער דיא פֿפֿאָרטען לבנון'ז בעזוכסט, דאַן ציעהען זיא מיט דיר אין נאַך לבנון. דען: זיא האַסט דוא פֿאָן מוטטערלייבע אַן געהאָבען, געטראַגען פֿאָן איהרער געבורט אַן; דוא האַסט דיך מיט איהנען וויא מיט בוזענפֿריינדען, וויא מיט ברידערן פֿעראיינט. אַך: זיא נאַך אם הינאַבגעלאַנגען, צאָגסט דוא מיט איהנען הינאַב אונד מיט דיר דיינע היילינגען שאַרען אַללע; זיא גינגען וויעדער הינויף,

אונד

---

*) זיעהע ישעי', קאַפּיטעל 63 פֿערז 1.

רדת· וכל מחניך הורדת· ובעלותם אתם עלית· וכל
משרתיך העליתה· ובצאתם יצאת· ובענוים נמצאת·
ובנוחם מנוחה מצאת· וצבאותיך אשר במעלה הוצאת·
להודיעם כי במו נרצית· ובשבילם גיא ודק יצרת·
ובקרבם נתקדשת· ונשגבת ונערצת· ונתהדרת
ונתאדרת· וכפאר מעלה פארם אמצת· וכשירות רום
שירתם חפצת· ובקדשת מרום קדשתם היות פצת·
ובכנוי שם גבה שמותם חצצת: אלים בשם אלים·
אלהים בשם אלהים· בנים בשם בנים· מחנות בשם
מחנות· מחיצות בשם מחיצות· שמות בשם שמות:
אין כאל בשם מיכאל· גבורי אל בשם גבריאל· בני יעקב

וכשירות רום, מלאכי מעלה. ובקדושת מלאכי מרום אמרת להיות קדושתם של ישראל. פצת, אמרת. חצצת, ל' חלילה והבדלה שהבדלת אותם לכנות שמותם בשם גבוה, כגון אלים יתוארו בו המלאכים וישראל (ישעי' ס"א ג'), וכן אלהים (תהלים פב ו) וכן בנים (דברים יד א) ובמלאכים כתיב ויריעו כל בני אלהים (איוב לח ז) וכדאיתא בתנחומא ריש פ' קדושים. מחנות וכו', ישראל נקראו מחנות ה' בד"ה ב' ל"א ב', וכן המלאכים כמו מחנה אלהים זה (בראשית לב ג). ודע כי כל הפיוט הזה הוא מתוקן ע"ד ול' הקדושה של פ' פרה, ונראה כי מחבר אחד לשניהם. מחנות .... מחיצות .... שמות וכו', על הסדר הזה הם כתובים בשני כ"י אשר לי וכן נכון כי בתחלה הי' מונה כנויי השמות ועכשיו הוא מונה שמות עצמים כמיכא' וגבריאל ויעקב. אין כאל בשם מיכאל, כדאי' בב"ר פ' ע"ז, ר' ברכי' בשם ר' סימון

אונד דא גינגסט מיט איהנען, אונד מיט דיר דער זאממטליכע כאר דיינער דיענער־
שאפט. ביים איהרער בעפרייאונג צאגסט דא אויס, ביים איהרען ליידען ווארסט
דא צוגעגען אונד אין איהרער רוהע פאנדעסט דא גלייכזאם איינע רוהע. זעלבסט
דיין הימלישעס העער ליעסעסט דו אויסציעהען, דאמיט עס וויססע, דאסס דא
דיין וואהלגעפאללען אן ישראל האסט. ערדע אונד הימעל האסט דא איהרענטהאל־
בען ערשאפפען; אין איהרער מיטטע ווירסט דא געהייליגט, דאך ערהאבען,
דאך געריהמט, פערהערליכט אונד מאכטיג געפריעזען. דא האסט איהרע ווירדע
בעגריינדעט, גלייך דער ווירדע יענער ערהאבענען, צייגסט וואהלגעפאללען אן
איהרען ליעדערן וויא אן דען ליעדערן דער אָבערן אונד שפריכסט זיא הייליג, יע־
נען אָבענוואהנערן גלייך. דא האסט זיא מיט ערהאבענען ביינאמען אויסגע־
צייכנעט: אלים נאך יענען אלים, אלהים נאך אלהים, בנים נאך יענען בנים,
מחנות נאך דען הייליגען מחנות, מחיצות נאך דען הייליגען מחיצות; אויך מיט
אייגענען נאמען נאך יענען אייגענען נאמען: אין כאל נאך מיכאל, גבורי אל נאך
גבריאל

בְּשֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב׃ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב בְּשֵׁם קְדוֹשׁ יַעֲקֹב׃
מְשַׁלְּשֵׁי קָדוֹשׁ בְּשֵׁם מְשַׁלְּשֵׁי קָדוֹשׁ:

ח׳ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ׃ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר׃

קו״ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ח׳ אָז בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

קו״ח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

ח׳
מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ לָךְ מָתַי תִּמְלוֹךְ בְּצִיּוֹן בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד תִּשְׁכּוֹן: תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ לְדוֹר וָדוֹר וּלְנֵצַח נְצָחִים: וְעֵינֵינוּ תִרְאֶינָה מַלְכוּתֶךָ כַּדָּבָר הָאָמוּר בְּשִׁירֵי עֻזֶּךָ עַל יְדֵי דָוִד מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ:

קו״ח יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ח׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ
נקדיש

אמר אין כאל ישרון (דברים לג כו), אין כאל, ומי כאל? ישרון, ישראל סבא, וכן איתא בבמדבר רבה פ׳ ב׳ דף רי״א ד׳, למה נקרא שמו מיכאל? בשעה שעברו ישראל בים פתח משה בשירה מי כמכה וגו׳, ובשסיים התורה אמר אין כאל ישרון, מי כמוכה, אין כאל, הרי מיכאל וכו׳. ולמה נקרא שמו גבריאל? ביהודה כתיב וכו׳, וכתיב ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור (ישעי׳ ט ה) הרי גבריאל. בני יעקב, ישראל מתיחסים אחר יעקב, וכן הש״י, דכתי׳ ישגבך שם אלהי יעקב (תהלי׳ כ ב) וכתיב והקדישו את קדוש יעקב (ישעי׳ כט כג). משלשי קדוש, ישראל הם משלשי קדוש דוגמת המלאכים משלשי קדוש כבתוב וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש וגו׳ (ישע ו ג).

גבריאל, זאָהנע יעקב׳ז: נאָך דעם גאָטט יעקב׳ז, דיא הייליגען יעקב׳ז נאָך דעם הייליגען יעקב׳ז. זיא רופֿען דרייאמאָל הייליג, גלייך דען ענגעלן — נאָ׳ וויא עז ביא דיינעם פראָפֿעטען הייסט: אונד איינער ריעף דעם אַנדערן צו:
„הייליג, הייליג, הייליג איזט דער עוויגע צבאות!
„פֿאָלל איזט דיא גאַנצע ערדע זיינער מאַיעסטעט" אג״ו.

נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אתה בחרתנו וכו' ומתפללי' הלל וכו' כדאתמ"ל ומוליאים ב' ס"ת וקוראי' בראשון בפ' אמור שור או כשב וכו', ומתחלק לה' גברי. כהן עד אני יי. לוי עד לא תעשו. ישרא' עד אני יי אלהיכם. רביעי עד שבתכם. חמישי גומר עד אל בני ישרא'.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: שׁוֹר אוֹ־כֶשֶׂב אוֹ־עֵז כִּי יִוָּלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיהוָה: וְשׁוֹר אוֹ־שֶׂה אֹתוֹ וְאֶת־בְּנוֹ לֹא תִשְׁחֲטוּ בְּיוֹם אֶחָד: וְכִי־תִזְבְּחוּ זֶבַח־תּוֹדָה לַיהוָה לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחוּ: בַּיּוֹם הַהוּא יֵאָכֵל לֹא־תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר אֲנִי יְהוָה: וּשְׁמַרְתֶּם מִצְוֺתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה: וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם: הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה: פ לוי.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי יְהוָה אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדָי: שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבָּת הִוא לַיהוָה בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם: פ

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם: בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבָּיִם פֶּסַח לַיהוָה: וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַמַּצּוֹת לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ: בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי

מקרא־קדש כל־מלאכת עבדה לא תעשו: פ ישראל.
וידבר יהוה אל־משה לאמר: דבר אל־בני ישראל
ואמרת אלהם כי־תבאו אל־הארץ אשר אני נתן לכם
וקצרתם את־קצירה והבאתם את־עמר ראשית
קצירכם אל־הכהן: והניף את־העמר לפני יהוה לרצנכם
ממחרת השבת יניפנו הכהן: ועשיתם ביום הניפכם
את־העמר כבש תמים בן־שנתו לעלה ליהוה: ומנחתו
שני עשרנים סלת בלולה בשמן אשה ליהוה ריח ניחח
ונסכה* יין רביעת ההין: ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו
עד־עצם היום הזה עד הביאכם את־קרבן אלהיכם חקת
עולם לדרתיכם בכל משבתיכם: ס וספרתם
לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את־עמר התנופה
שבע שבתות תמימת תהיינה: עד ממחרת השבת
השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה
ליהוה: ממושבתיכם תביאו° לחם תנופה שתים שני
עשרנים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים ליהוה:
והקרבתם על־הלחם שבעת כבשים תמימם בני שנה
ופר בן־בקר אחד ואילם שנים יהיו עלה ליהוה ומנחתם
ונסכיהם אשה ריח־ניחח ליהוה: ועשיתם שעיר־עזים
אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים: והניף
הכהן אתם על לחם הבכרים תנופה לפני יהוה על־
שני כבשים קדש יהיו ליהוה לכהן: וקראתם בעצם
היום הזה מקרא־קדש יהיה לכם כל־מלאכת עבדה לא
תעשו חקת עולם בכל־מושבתיכם לדרתיכם:

*) תסכו ק׳. °) תביאו, א׳ דגוש.

וּבְקֻצְרְכֶם אֶת־קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא־תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ
בְּקֻצְרֶךָ וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ פ רביעי.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבָּתוֹן
זִכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא־קֹדֶשׁ׃ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ
וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה׃ ס וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
לֵּאמֹר׃ אַךְ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפֻּרִים
הוּא מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם
וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה׃ וְכָל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ בְּעֶצֶם
הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כִּפֻּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם׃ כִּי כָל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא־תְעֻנֶּה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה
וְנִכְרְתָה מֵעַמֶּיהָ׃ וְכָל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָּל־מְלָאכָה
בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְהַאֲבַדְתִּי אֶת־הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ׃
כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל
מֹשְׁבֹתֵיכֶם׃ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הוּא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־
נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב מֵעֶרֶב עַד־עֶרֶב
תִּשְׁבְּתוּ שַׁבַּתְּכֶם׃ פ חמישי.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת
יָמִים לַיהוָה׃ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ שִׁבְעַת יָמִים תַּקְרִיבוּ אִשֶּׁה לַיהוָה בַּיּוֹם
הַשְּׁמִינִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה
עֲצֶרֶת הִוא כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ אֵלֶּה מוֹעֲדֵי

יְהוָה אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אִשֶּׁה
לַיהוָה עֹלָה וּמִנְחָה זֶבַח וּנְסָכִים דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ׃ מִלְּבַד
שַׁבְּתֹת יְהוָה וּמִלְּבַד מַתְּנוֹתֵיכֶם וּמִלְּבַד כָּל־נִדְרֵיכֶם
וּמִלְּבַד כָּל־נִדְבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַיהוָה׃ אַךְ בַּחֲמִשָּׁה
עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאָסְפְּכֶם אֶת־תְּבוּאַת הָאָרֶץ
תָּחֹגּוּ אֶת־חַג־יְהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שַׁבָּתוֹן
וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שַׁבָּתוֹן׃ וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי
עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ־עָבֹת וְעַרְבֵי־נָחַל
וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים׃ וְחַגֹּתֶם אֹתוֹ
חַג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּשָּׁנָה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי תָּחֹגּוּ אֹתוֹ׃ בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים
כָּל־הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכֹּת׃ לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם
כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־
מֹעֲדֵי יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ פ

מכניסים ס"ת ב' אלל הראשון ואומרים חצי קדיש על שניהם, ומגביהים וגוללים ס"ת שקראו בו, ופותחים ס"ת ב' וקוראים בו למפטיר בפ' פינחס.

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח
לַיהוָה׃ וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חָג שִׁבְעַת
יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל׃ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־
מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עֹלָה
לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה
כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם׃ וּמִנְחָתָם סֹלֶת
בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים

לָאַ֖יִל תַּעֲשֽׂוּ׃ עִשָּׂר֣וֹן עִשָּׂר֔וֹן תַּעֲשֶׂ֖ה לַכֶּ֣בֶשׂ הָאֶחָ֑ד לְשִׁבְעַ֖ת הַכְּבָשִֽׂים׃ וּשְׂעִ֥יר חַטָּ֖את אֶחָ֑ד לְכַפֵּ֖ר עֲלֵיכֶֽם׃ מִלְּבַד֙ עֹלַ֣ת הַבֹּ֔קֶר אֲשֶׁ֖ר לְעֹלַ֣ת הַתָּמִ֑יד תַּעֲשׂ֖וּ אֶת־אֵֽלֶּה׃ כָּאֵ֜לֶּה תַּעֲשׂ֤וּ לַיּוֹם֙ שִׁבְעַ֣ת יָמִ֔ים לֶ֛חֶם אִשֵּׁ֥ה רֵֽיחַ־נִיחֹ֖חַ לַיהוָ֑ה עַל־עוֹלַ֧ת הַתָּמִ֛יד יֵעָשֶׂ֖ה וְנִסְכּֽוֹ׃ וּבַיּוֹם֙ הַשְּׁבִיעִ֔י מִקְרָא־קֹ֖דֶשׁ יִהְיֶ֣ה לָכֶ֑ם כָּל־מְלֶ֥אכֶת עֲבֹדָ֖ה לֹ֥א תַעֲשֽׂוּ׃

מי שברך. ומגביהים וגוללים. כשמגביהים הס"ת מניחים נגד הכתב של ס"ת ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

קודם קריאת ההפטרה, אחר שגמר הגולל, יברך המפטיר ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק:

כתוב במנהגי מהרא"ט: „מפטיר ליום שני וישלח המלך." ובסדר ההפטרות לפי מנהג ק"ק פפד"מ שנדפס מקרוב כתוב: „מפטירין במלכים ב' סי' כ"ג מן וישלח המלך עד ואחריו לא קם כמוהו." ואנו לא שמענו ולא ראינו כן מעולם באחד מן הסדורים, וכל קהלות ספרד ופולין ואשכנז, ועמהם פפד"מ, נוהגים לדלג י"א פסוקים באמצע, וכ"כ החכם אבודרהם ז"ל: „ומפטירין במלכים וישלח המלך עד כי אם אכלו מצות בתוך אחיהם, ומדלג ומתחיל ויצו המלך את כל העם עד ואחריו לא קם כמוהו." וכן נוהגים.

הפטרה יום שני של פסח, במלכים ב' סימן כ"ג.

א וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיַּאַסְפוּ אֵלָיו כָּל־זִקְנֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם׃ ב וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ בֵּית־יְהוָה וְכָל־אִישׁ יְהוּדָה וְכָל־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם אִתּוֹ וְהַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים וְכָל־הָעָם לְמִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל וַיִּקְרָא בְאָזְנֵיהֶם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי סֵפֶר הַבְּרִית הַנִּמְצָא בְּבֵית יְהוָה׃ ג וַיַּעֲמֹד הַמֶּלֶךְ עַל־הָעַמּוּד וַיִּכְרֹת אֶת־הַבְּרִית לִפְנֵי יְהוָה לָלֶכֶת אַחַר יְהוָה וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְאֶת־עֵדְוֹתָיו וְאֶת־חֻקֹּתָיו בְּכָל־לֵב וּבְכָל־נֶפֶשׁ לְהָקִים אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת הַכְּתֻבִים עַל־הַסֵּפֶר הַזֶּה וַיַּעֲמֹד כָּל־הָעָם בַּבְּרִית׃

ג. על העמוד, ת"י על אסטוונא, ופירוש סטיו (στοά) ספסל שיושבין בו השרים הגדולים, ולדעתו יהי' פרוש עמוד שהיה באותו הסטיו מקום מוכן לעמוד שם המלך ולפיכך נקרא עמוד, וכן בד"ה ב' ל"ד ויעמוד המלך על עמדו, כלומר במקום הראוי לו ושהוא רגיל לעמוד בו. עדותיו, בהנעת הו' ונהפכה בו ע' הפעל לל' הפעל דוגמת עולה ועלוה; ולא יתכן לאמר שיהיה ו' של עדותיו ו' הרבות, כמו עֵדְוֹתֶיךָ, הנחה, כי לא מצאנו ו' הרבות נחה. ויעמוד כל העם, ת"י וקבילו כל עמא עליהון קיימא, ופרוש ויעמוד נתחזקו בקבלת הברית לקיימו, וכן היעמוד לבך (יחזקאל כב יד).

*) א. דער קאָניג שיקקטע אונד ליעס אַללע אַלטעסטען אויז יהודה אונד ירושלם פערזאַממעלן, ב. גינג דאַן הינויף נאַך דעם טעמפעל דעז עוויגען, מיט איהם גאַנץ יהודה אונד אַללע איינוואָהנער ירושלם'ז, דיא פריעסטער, פראָפעטען, זאָ וויא אויך דאַז זאַממטליכע פאָלק פאָן קליין ביז גראָס; דיעזען לאַז ער אַללע וואָרטע אויז דעם בוכע דעז בונדעז פאָר, וועלכעז אים טעמפעל דעז עוויגען געפונדען וואָרדען וואַר. ג. דער קאָניג שטאַנד אויף דעם פפיילער אונד מאַכטע איינען בונד פאָר דעם עוויגען, איהם נאַכצופאָלגען, זיינע געבאָטע, לייגניסע אונד געזעטצע מיט גאַנצעם הערצען אונד גאַנצער זעעלע צו בעאָבאַכטען אונד דיא וואָרטע דעז בונדעז צו ערפיללען, וועלכע אין דיעזעם בוכע פערצייכנעט זינד, אונד דאַז גאַנצע פאָלק טראַט דעם בונדע ביי.

דער

*) דיעזע איבערזעטצונג איזט פאָן איינעם איינער פריינדע געאַרבייטעט.

נקלת קללות מתחילים כאן.

ד וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת־חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶת־כֹּהֲנֵי הַמִּשְׁנֶה וְאֶת־שֹׁמְרֵי הַסַּף לְהוֹצִיא מֵהֵיכַל יְהוָה אֵת כָּל־הַכֵּלִים הָעֲשׂוּיִם לַבַּעַל וְלָאֲשֵׁרָה וּלְכֹל צְבָא הַשָּׁמָיִם וַיִּשְׂרְפֵם מִחוּץ לִירוּשָׁלַםִ בְּשַׁדְמוֹת קִדְרוֹן וְנָשָׂא אֶת־עֲפָרָם בֵּית־אֵל׃ ה וְהִשְׁבִּית אֶת־הַכְּמָרִים אֲשֶׁר נָתְנוּ מַלְכֵי יְהוּדָה וַיְקַטֵּר בַּבָּמוֹת בְּעָרֵי יְהוּדָה וּמְסִבֵּי יְרוּשָׁלָםִ וְאֶת־הַמְקַטְּרִים לַבַּעַל לַשֶּׁמֶשׁ וְלַיָּרֵחַ וְלַמַּזָּלוֹת וּלְכֹל צְבָא הַשָּׁמָיִם׃ ו וַיֹּצֵא אֶת־הָאֲשֵׁרָה מִבֵּית יְהוָה מִחוּץ

לירושלם

ד. ואת כהני המשנה, שהיו שניים לכ"ג, וכת"י וית סגן כהניא, כ"כ רד"ק ורש"י. ועיין מה שפרשתי אצל במרכבת המשנה (בראשית מ"א ע"ג). שומרי הסף, הוא שם כלל לכלי השרת, וכן פירש"י, אמרכלין הממונים על צרכי הבית. בשדמות קדרון, ת"י במישר קדרון. ה. והשבית את הכמרים, הם כהנים עובדי ע"ז. ונקראו כמרי' על שהם לבושי שחורי', מענין עורינו כתנור נכמרו (איכה ה), וגם הכהנים הנזכרי' למעלה בענין הם עובדי ע"ז אלא שהם משתנים בלבושיהם, ואולם בצפני' א' ד' את שם הכמרים עם הכהני', ת"י פלחיהון עם כומריהון. ויקטר, כל אחד מהמלכים קטר בבמות. ומסבי, כמו ובמסבי. ואת המקטרי', פירושו והשבית גם את המקטרי' וכו'. ו. וידק לעפר, עפר יקרא הדק ברוב. בני העם, העם שהיו עובדים להם

ד. דער קעניג בעפאַהל פאָן דעם האָהענפריעסטער חלקיהו, דען פריעסטערן פאָן צווייטען ראַנגע אונד דען טהירהיטערן, אויס דעם טעמפעל דעס עוויגען אַללע גערעטהשאַפטען וועגצושאַפפען, דיא צום דיענסטע באַעל'ס, דעס האַיינס אונד דעס גאַנצען היממעלסהעערעס געמאַכט וואַרען; ער ליעס זיא אויסערהאַלב ירושלם'ס, אין דער עבענע קדרון, פערברעננען אונד דיא אַשע נאַך בית אל פיהרען. ה. ער שאַפפטע אויך דיא פפאַפפען אַב, דיא, פאָן יהודה'ס קעניגען איינגעזעצט, אויף דען אָפפערהאָהען אין דען שטעדטען יהודה'ס אונד אין דען געגענדען ירושלם'ס געריייכערט האַטטען, וויא אויך דיא ווייהרויכאָפפער דעס באַעל, דער זאָננע, דעס מאָנדעס אונד דעס זאַממטליכען היממעלסהעערעס. ו. ער ליעס אויך דען

האַין

לִירוּשָׁלַ͏ִם אֶל־נַחַל קִדְרוֹן וַיִּשְׂרֹף אֹתָהּ בְּנַחַל
קִדְרוֹן וַיָּדֶק לְעָפָר וַיַּשְׁלֵךְ אֶת־עֲפָרָהּ עַל־קֶבֶר
בְּנֵי הָעָם׃ ז וַיִּתֹּץ אֶת־בָּתֵּי הַקְּדֵשִׁים אֲשֶׁר בְּבֵית
יְהוָה אֲשֶׁר הַנָּשִׁים אֹרְגוֹת שָׁם בָּתִּים לָאֲשֵׁרָה׃
ח וַיָּבֵא אֶת־כָּל־הַכֹּהֲנִים מֵעָרֵי יְהוּדָה וַיְטַמֵּא
אֶת־הַבָּמוֹת אֲשֶׁר קִטְּרוּ־שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים
מִגֶּבַע עַד־בְּאֵר שָׁבַע וְנָתַץ אֶת־בָּמוֹת
הַשְּׁעָרִים אֲשֶׁר־פֶּתַח שַׁעַר יְהוֹשֻׁעַ שַׂר־הָעִיר
אֲשֶׁר־עַל־שְׂמֹאול אִישׁ בְּשַׁעַר הָעִיר׃ ט אַךְ לֹא
יַעֲלוּ כֹּהֲנֵי הַבָּמוֹת אֶל־מִזְבַּח יְהוָה בִּירוּשָׁלָ͏ִם
כִּי

בחייהם השליך עפר השרפה על קבריהם לבזיונם. ז. בתי הקדשים, בתי
הזמה, כדכתיב וגם קדש היה בארץ (מ"א יד כד). וכי תרצה לדעת ענין
התועבה הזאת תדרשנו מעל פי' החכם רא"בע לספר חגי. הנשים אורגות
שם בתים, הנשים היו אורגות שם יריעות להיות בתים לאשרה, כמו
לבתים לבדים (שמות כה כז). ח. ויבא את כל הכהנים, כבר באר
בספר יחזקאל כי הכהנים בני צדוק הם אשר לא עבדו ע"ז אך שאר
הכהנים חטאו כחטאת בני יהודה. ויטמא, שם בהם דבר טומאה. ט. אך לא
יעלו, הכהנים שקטרו בבמות לע"ז לא יעלו עוד לשרת אל מזבח ה' כי

האַין אויז דעם טעמפעל דעז עוויגען אויסערהאַלב ירושלם נאַך דעם גרונדע
קדרון ברינגען, ליעס איהן דאַזעלבסט צור רייכען אַשע פערברעננען, וועלכע
ער אויך דיא גראַבער דעז פאָלקעז שטרייען ליעס. ז. ער ליעס אויך דיא
געמאַכער דער גייזען בובען, אים טעמפעל דעז עוויגען, ניעדעררייסען,
אין וועלכען דיא ווייבער אומהאַנגע פיר דען האַין וועבטען. ח. היערויף ליעס
ער אַללע פריעסטער אויז דען שטאַדטען יהודה'ז צוזאַממענבריננגען, ענטוי
וויהטע דיא אָפּפערהאָהען, אויף וועלכען דיא פריעסטער געריייכערט האַטטען,
פאָן גבע ביז באר שבע, צערשטאָרטע אויך דיא אָפּפערהאָהען אַן דען טהאָרען
אונד דיא אַן דער פּפאָרטע דעז שטאַדטהאַלטערז יהושע, לינקז בײם איינגאַנג
דעז שטאַדטהאָרעז. ט. דיא דען אָפּפערהאָהען געווידמעטען פריעסטער
דורפטען נון ניכט מעהר הינויפשטייגען צום אַלטאַר דעז עוויגען אין ירושלם;
בלאָס דיא אונגעזייערטען קוכען גענאָסען זיא פערנער אונטער איהרען ברידערן.

כא כִּי אִם־אָכְלוּ מַצּוֹת בְּתוֹךְ אֲחֵיהֶם: וַיְצַו הַמֶּלֶךְ
אֶת־כָּל־הָעָם לֵאמֹר עֲשׂוּ פֶסַח לַיהוָה
כב אֱלֹהֵיכֶם כַּכָּתוּב עַל סֵפֶר הַבְּרִית הַזֶּה: כִּי לֹא
נַעֲשָׂה כַּפֶּסַח הַזֶּה מִימֵי הַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר שָׁפְטוּ
אֶת־יִשְׂרָאֵל וְכֹל יְמֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וּמַלְכֵי
כג יְהוּדָה: כִּי אִם־בִּשְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ
יֹאשִׁיָּהוּ נַעֲשָׂה הַפֶּסַח הַזֶּה לַיהוָה בִּירוּשָׁלָםִ:
כד וְגַם אֶת־הָאֹבוֹת וְאֶת־הַיִּדְּעֹנִים וְאֶת־
הַתְּרָפִים וְאֶת־הַגִּלֻּלִים וְאֵת כָּל־הַשִּׁקֻּצִים
אֲשֶׁר נִרְאוּ בְּאֶרֶץ יְהוּדָה וּבִירוּשָׁלַםִ בִּעֵר
יֹאשִׁיָּהוּ לְמַעַן הָקִים אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה

אם אכלו מצות, ופירשו רז"ל הרי הם כבעלי מומין חולקין ואוכלין אבל לא מקריבין, ומה שאומר מצות פי' מנחות שהיו באות מצות, והה"ד לכל הקדשים. כב. כי לא נעשה כפסח הזה וגו', הנכון שבפרושים הוא באשר פי' רבינו אלעזר בר משולם זצ"ל, כי מעולם לא נעשה פסח כמוהו שיתנו המלך והשרים בהמות לפסחים די ספוקם ובקר לשלמי חגיגה וצוה ללוים להכין להם ולשלוח לכל איש ואיש לפי אכלו, כמפורש כל זה בדברי הימים ב' סי' ל"ה, אלא שכאן קצר הספור. כד. האבות ואת הידעונים וגו', אמרו רז"ל, בעל אוב זה המעלה מבין הפרקים ומבין אצילי ידיו; ידעוני, זה המניח בפיו עצם של חיה ששמה ידוע ומדבר מאליו. התרפים. ענין התרפים פרשתי אצל ותגנב רחל את התרפים (בראשית לא יט).

כא. דער קעניג בעפאהל דעם גאנצען פאלקע וויא פאלגט: מאכעט דאס פסח־אפפער דעם עוויגען, אייערן גאטט, צו עהרען, זאוויא עס אין דיעזעם בוכע דעס בונדעס בעשריעבען איזט. כב. דען איין זאלכעס פסח איזט זייט דער ריכטער, וועלכע דיא ישראל געריכטעט האטטען, ניכט געמאכט ווארדען, אויך ניכט וואהרענד דער גאנצען צייט דער קעניגע ישראל'ס אונד יהודה'ס; כג. נור איזט אים אכטצעהנטען רעגיערונגסיאהרע דעס קעניגס יאשיהו איין זאלכעס פסח דעם עוויגען צו עהרען אין ירושלם געמאכט ווארדען. כד. אויך האט טאדטענבעשווארער, צייכענדייטער, געטצענבילדער, שייזאל אונד גרייעל, דיא אים לאנדע יהודה אונד ירושלים צו זעהען וואהרען, ראטטעטע יאשיהו אויס, אום דיא ווארטע אין ערפיללונג צו בריגגען,
דיא

הַכְּתֻבִים עַל־הַסֵּפֶר אֲשֶׁר מָצָא חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן בֵּית יְהוָה׃ כה וְכָמֹהוּ לֹא־הָיָה לְפָנָיו מֶלֶךְ אֲשֶׁר־שָׁב אֶל־יְהוָה בְּכָל־לְבָבוֹ וּבְכָל־נַפְשׁוֹ וּבְכָל־מְאֹדוֹ כְּכֹל תּוֹרַת מֹשֶׁה וְאַחֲרָיו לֹא־קָם כָּמֹהוּ׃

המפטיר יברך ברכות המרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק׃ נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה׃ בָּ״אַ יְיָ הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו׃

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ׃

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֶׁב זָר וְלֹא־יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ׃ כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד׃

עַל־הַתּוֹרָה וְעַל־הָעֲבוֹדָה וְעַל־הַנְּבִיאִים וְעַל־יוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ־לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה

לכבוד

דיא אים בוכע פֿערצייכנעט זינד, וועלכעז דער פריעסטער חלקיהו אים טעמפעל דעז עוויגען געפֿונדען האטטע. כה. פֿאָר זיינער צייט וואַר ניכט איין קעֶניג זייניגלייכען, דער צום עוויגען צוריקגעקעהרט וואָרע פֿאָן גאַנצעם הערצען אונד גאַנצער זעעלע אונד מיט גאַנצעם פֿערמעֶגען, גאַנץ נאַך דער לעהרע משה׳ס; — אויך נאַך זיינער צייט וואַר ניכט איין זאָלכער.

לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת· עַל הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

אשרי, יהללו, וגומרים תפלת מוסף כדאתמול אלא שמדלגים משיב הרוח.

למנחה נכנסים לבה"כ ומתפללים אשרי ובא לציון וש"ע וח"ק כדאתמול.

לערבית במוצאי י"ט לחה"מ בימי החול אומרים והוא רחום וכו', ומתפללים ש"ע של חול ואומרים אתה חוננתנו בחונן הדעת ויעלה ויבוא בעבודה, ואחר התפלה אומר הש"ץ קדיש שלם ומברכים על ספירת העומר וסופרים: היום שני ימים לעומר, ומבדילים על הכוס, המבדיל בין קדש לחול, אבל אין מברכים לא על הנר ולא על הבשמים, ואומרים עלינו וקדיש יתום.

ובמוצאי י"ט לשבת מתחילים ברכו וכו', ומתפללים כמו בשבת חה"מ, ויכלו ומגן אבות, ואין מזכירים בו של י"ט ואין חותמים רק בשל שבת (ובענין במה מדליקין נחלקו' הקהלות במנהגיהם יש שאומרי' אותו ויש שא"א) עלינו, קדיש יתום.

כל ימי חול המועד משפט אחד להם, רק בקריאת התורה הן חלוקין, ומתפללין בהם כסדר שמתפללין בחול רק שא"א מזמור לתודה (ובק"ק מדלגין רק שתי התיבות מזמור לתודה ומתחילין הריעו לה' וגו'). ובתפלת ש"ע אומרין יעלה ויבוא בעבודה ואם לא אמרו מחזירין אותו. והש"ץ חוזר התפלה, וחולצין התפילין קודם הלל, וקורין הלל בדלוג, קדיש שלם, ומוציאין ב' ס"ת וקורין בראשון ג' גברי, וגוללין ס"ת א', פותחין ס"ת ב' וקורין רביעי בפ' פנחס והקרבתם ע"ס פיסקא כל מלאכת עבודה לא תעשו, ומניחין ס"ת ראשון אצלו ואומרין חצי קדיש על שניהם ואח"כ גוללין ס"ת ב' ואומרין יהללו ומזמור ומחזירין להיכל. אשרי ובא לציון, חצי קדיש, תפלת מוסף של י"ט ופסוקי והקרבתם, והש"ץ חוזר התפלה ואומר קדושת כתר וגומר הסדר כדרכו בחול. שיר ומזמור כל מקום לפי מנהגו.

וזהו חלוף הקריאה לימי הה"מ.

ביום א' דחה"מ (י"ז ניסן) קורין בס"ת א' בפ' בא אל פרעה פ' קדש לי כל בכור.
ביום ב' דחה"מ (י"ח ניסן) קורין בס"ת א' בפ' משפטים פ' אם כסף תלוה.
ביום ג' דחה"מ (י"ט ניסן) קורין בס"ת א' בפ' כי תשא פ' פסל לך. ואם הוא שבת מתחילין ראה אתה אומר.
ביום ד' דחה"מ (כ' ניסן) קורין בס"ת א' בסדר בהעלותך וידבר ה' אל משה במדבר סיני.
ואם חל יום א' דחה"מ בשבת קורין של שבת חה"מ בסדר כי תשא פ' ויאמר ה' אל משה ראה אתה אומר אלי. וביום שני של חה"מ קורין של יום ראשון בפ' בא פ' קדש. וביום שלישי קורין של יום שני בסדר משפטים אם כסף תלוה. וביום הרביעי קורין של יום רביעי בפ' בהעלותך פ' וידבר ה' אל משה במדבר סיני.

ספר
קרובות
הוא
מחזור

מסודר בשלמות הסדור ומדויק בתכלית הדיוק

מאתי

וואלף בן לאזר ז״ל איך היידענהיים

MUSEUM OF PRINTING ...
קרית הציירים צפת
... של עובדי הדפוס

רעדעלהיים

בדפוס ובהוצאת המבאר והמתרגם.

הועברה היא רכוש
MUSEUM OF PRINTING ART
המוזיאון לאמנות הדפוס
קרית חמציירים צפת

מחזור

ליום שביעי ושמיני של פסח

ולשבת חה"מ

לבני **אשכנז** והנוהגים מנהגם יצ"ו,

מדויק היטיב ומבואר יפה ומתורגם אשכנזית.

וכל הענינים הנהוגים בעת הזאת, וכל הדינים וכל התפלות, כלם נקבצו באו הנה איש איש על מקומו הראוי לו, ואין מוקדם ואין מאוחר, ואין בו תוספת אף לא מגרעת.

היצירה היא רכוש
MUSEUM OF PRINTING ART
מוזיאון אמנות הדפוס
קרית האמנים צפת

רעדעלהיים

שנת **תקצ"ב** לפ"ק.

(מהדורא תמינאה.)

נייע, דורכאויז פערבעסערטע אונד פערמעהרטע אָריגינאַלאויפלאַגע.

Roedelheim,

verlegt u. gedruckt in der privilegirten Buchdruckerey von W. Heidenheim. 1832.

סדר חול המועד.

כל ימי חול המועד משפט אחד להם, רק בקריאת התורה הן חלוקין, ומתפללין בהם כסדר שמתפללין בחול רק שא"א מזמור לתודה (ובק"ק מדלגין רק שתי התיבות מזמור לתודה ומתחילין הריעו לה' וגו'). ובתפלת ש"ע אומרין יעלה ויבוא בעבודה ואם לא אמרו מחזירין אותו. והש"ץ חוזר התפלה, ואוללין התפילין קודם הלל, וקורין הלל בדילוג, קדיש שלם, ומוציאין ב' ס"ת וקורין בראשון ג' גברי, וגוללין ס"ת א', פותחין ס"ת ב' וקורין רביעי בפ' פנחס והקרבתם ע"ס פיסקא כל מלאכת עבודה לא תעשו, ומניחין ס"ת ראשון אצלו ואומרין חצי קדיש על שניהם ואח"כ גוללין ס"ת ב' ואומרין יהללו ומזמור ומחזירין להיכל. אשרי ובא לציון, חצי קדיש, תפלת מוסף של י"ט ופסוקי והקרבתם, והש"ץ חוזר התפלה ואומר קדושת נקדש וגומר הסדר כדרכו בחול. שיר ומזמור כל מקום לפי מנהגו. וברוב הקהלות נוהגים לומר ביום ג' דפסח מזמור ע"ח. ביום ד' דפסח מזמור ק"ו. ביום ה' דפסח מזמור ק"ז. ביום ו' דפסח קל"ה הללויה הללו את שם ה' וגו' תמצאהו בסדר שחרית.

וזהו חילוף הקריאה לימי חה"מ.

ביום א' דחה"מ (י"ז ניסן) קורין בס"ת א' בס' בא אל פרעה פ' קדש לי כל בכור.
ביום ב' דחה"מ (י"ח ניסן) קורין בס"ת א' בס' משפטים פ' אם כסף תלוה.
ביום ג' דחה"מ (י"ט ניסן) קורין בס"ת א' בס' כי תשא פ' פסל לך. ואם הוא שבת מתחילין ראה אתה אומר.
ביום ד' דחה"מ (כ' ניסן) קורין בס"ת א' בסדר בהעלותך וידבר ה' אל משה במדבר סיני.

ואם חל יום א' דחה"מ בשבת קורין של שבת חה"מ בסדר כי תשא פ' ויאמר ה' אל משה ראה אתה אומר אלי. וביום שני של חה"מ קורין של יום ראשון בס' בא פ' קדש. וביום שלישי קורין של יום שני בסדר משפטים אם כסף תלוה. וביום הרביעי קורין של יום רביעי בס' בהעלותך פ' וידבר ה' אל משה במדבר סיני.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו׃

קמה תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר׃ דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ׃ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה׃ וֶעֱזוּז נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה׃ זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ׃ חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד׃ טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו׃ יוֹדוּךָ יְיָ כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה׃ כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ׃ לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ׃ מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר׃ סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים׃ עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן׃ צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו׃ קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת׃ רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם׃ שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד׃ תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃ הש"ץ אומר ח"ק ואח"כ מתפללין תפלת בלחש.

בלחש אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּ"אַ יְיָ אֱ"אַ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

קדושה לש״ץ בחזרת התפלה.

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר קו״ה קָדוֹשׁ ׀ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃ ח׳ לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ. קו״ה בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ׃ ח׳ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר. קו״ה יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃
ח׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּא״יְ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה חָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חוֹנֵן הַדָּעַת׃

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ׃ בָּא״יְ הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה׃

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ כִּי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אָתָּה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ׃

רְאֵה בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי גוֹאֵל חָזָק אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל׃

רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה׃ וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל מַכּוֹתֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת־כָּל־מִינֵי

תְּבוּאָתָהּ לְטוֹבָה וְתֵן בְּרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת׃ בָּ"אַ"יְ מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים׃
תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ׃ בָּ"אַ"יְ מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃
הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה וְהָסֵר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה יְיָ לְבַדְּךָ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְצַדְּקֵנוּ בְּמִשְׁפָּט׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט׃
וְלַמַּלְשִׁינִים אַל תְּהִי תִקְוָה וְכָל עוֹשֵׂי רִשְׁעָה כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ וְכֻלָּם מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ וְהַזֵּדִים מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר וְתַכְנִיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׃ בָּ"אַ"יְ שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים׃
עַל הַצַּדִּיקִים וְעַל הַחֲסִידִים וְעַל זִקְנֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְעַל פְּלֵטַת סוֹפְרֵיהֶם וְעַל גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם לְעוֹלָם וְלֹא נֵבוֹשׁ כִּי בְךָ בָּטָחְנוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים׃
וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם וְכִסֵּא דָוִד מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם׃
אֶת צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם׃ בָּ"אַ"יְ מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה׃
שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אָתָּה׃ וּמִלְּפָנֶיךָ מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל תְּשִׁיבֵנוּ׃ כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה׃
רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם׃ וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ׃ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ׃ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ׃ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ׃ לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה׃ זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים׃ וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ׃ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ׃ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ׃ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ׃ בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ

יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדֹּם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃ עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃ יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃

ערוב תבשילין·

י"ט אחרון לא יחול כ"א באחד מימי בדו"ז, ואם חל ביום ו' אז צריכים לעשות עירוב תבשילין קודם י"ט וכך מעשהו, לוקחין מצה שלמה וכזית תבשיל, או בשר או ביצה צלוי' ומניחין אותם על המצה; ובעל הבית או מי שעשה העירוב בשבילו יתן העירוב לאחר שאינו סומך על שולחנו, שיזכה בעירוב זה ג"כ לשאר ישראלים הדרים בעיר הזאת שסמכו ולא עשו עירוב, וצריך הזוכה להגביה העירוב טפח ממקום שהוא מונח עליו, וחוזר בעל הבית ונוטלו מיד הזוכה ומברך:

בָּ"אַ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת עֵרוּב׃

בַּהֲדֵין עֵרוּבָא יְהֵא שָׁרֵא לָנָא לְמֵיפָא וּלְבַשָּׁלָא וּלְאַטְמָנָא וּלְאַדְלָקָא שְׁרָגָא וּלְמֶעְבַּד כָּל־צָרְכָּנָא מִיּוֹמָא טָבָא לְשַׁבְּתָא לָנוּ וּלְכָל־הַדָּרִים בָּעִיר הַזֹּאת׃

ווער קיין לה"ק פערשטעהט, דער מאַג אויך אויף דייטש זאַגען:
דורך דיזען ערוב זייא עס אונז ערלויבט, צו באַקקען, צו קאָכען, שפייזע וואַרם צו ערהאַלטען, ליכטער אַנצוצינדען אונד איבערהויפט אַללעס נאָטהיגע פאָן י"ט אויף שבת צו פעררינטען, זאָ וואָהל אונז, אַלז יעדען, דער אין דיזען אָרטע וואָהנט.

קבלת שבת·

צהח' לְכוּ נְרַנְּנָה לַייָ נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ׃
ק' נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה בִּזְמִרוֹת נָרִיעַ לוֹ׃
ח' כִּי אֵל גָּדוֹל יְיָ וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃
ק' אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מֶחְקְרֵי־אָרֶץ וְתוֹעֲפוֹת הָרִים לוֹ׃
ח' אֲשֶׁר־לוֹ הַיָּם וְהוּא עָשָׂהוּ וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ׃
ק' בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי־יְיָ עֹשֵׂנוּ׃

ח' כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ
הַיּוֹם אִם־בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ׃ ק' אַל־תַּקְשׁוּ לְבַבְכֶם
כִּמְרִיבָה כְּיוֹם מַסָּה בַּמִּדְבָּר׃ ח' אֲשֶׁר נִסּוּנִי
אֲבוֹתֵיכֶם בְּחָנוּנִי גַּם־רָאוּ פָעֳלִי׃ ק' אַרְבָּעִים
שָׁנָה אָקוּט בְּדוֹר וָאֹמַר עַם תֹּעֵי לֵבָב הֵם וְהֵם
לֹא־יָדְעוּ דְרָכָי׃ קו"ח אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי
אִם־יְבֹאוּן אֶל־מְנוּחָתִי׃

צו ח' שִׁירוּ לַייָ שִׁיר חָדָשׁ שִׁירוּ לַייָ כָּל־הָאָרֶץ׃
ק' שִׁירוּ לַייָ בָּרְכוּ שְׁמוֹ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ׃
ח' סַפְּרוּ בַגּוֹיִם כְּבוֹדוֹ בְּכָל־הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו׃
ק' כִּי גָדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל־כָּל־
אֱלֹהִים׃ ח' כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַייָ שָׁמַיִם
עָשָׂה׃ ק' הוֹד־וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ׃
ח' הָבוּ לַייָ מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַייָ כָּבוֹד וָעֹז׃
ק' הָבוּ לַייָ כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְחַצְרוֹתָיו׃
ח' הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ חִילוּ מִפָּנָיו כָּל־
הָאָרֶץ׃ ק' אִמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ מָלָךְ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל
בַּל־תִּמּוֹט יָדִין עַמִּים בְּמֵישָׁרִים׃ ח' יִשְׂמְחוּ
הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ׃ ק' יַעֲלֹז
שָׂדַי וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ אָז יְרַנְּנוּ כָּל־עֲצֵי־יָעַר׃
קו"ח לִפְנֵי יְיָ | כִּי בָא כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־
תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בֶּאֱמוּנָתוֹ׃

צז ח' יְיָ מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ יִשְׂמְחוּ אִיִּים רַבִּים׃
ק' עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאוֹ׃
ח' אֵשׁ לְפָנָיו תֵּלֵךְ וּתְלַהֵט סָבִיב צָרָיו׃ ק' הֵאִירוּ
בְרָקָיו תֵּבֵל רָאֲתָה וַתָּחֵל הָאָרֶץ׃ ח' הָרִים
כַּדּוֹנַג נָמַסּוּ מִלִּפְנֵי יְיָ מִלִּפְנֵי אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ׃
ק' הִגִּידוּ הַשָּׁמַיִם צִדְקוֹ וְרָאוּ כָל־הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ׃
ח' יֵבֹשׁוּ כָּל־עֹבְדֵי פֶסֶל הַמִּתְהַלְלִים בָּאֱלִילִים
הִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ כָּל־אֱלֹהִים׃ ק' שָׁמְעָה וַתִּשְׂמַח
צִיּוֹן וַתָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ יְיָ׃
ח' כִּי־אַתָּה יְיָ עֶלְיוֹן עַל־כָּל־הָאָרֶץ מְאֹד נַעֲלֵיתָ
עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃ ק' אֹהֲבֵי יְיָ שִׂנְאוּ רָע* שֹׁמֵר
נַפְשׁוֹת חֲסִידָיו מִיַּד רְשָׁעִים יַצִּילֵם׃ ח' אוֹר
זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי־לֵב שִׂמְחָה׃ ק' וח שִׂמְחוּ
צַדִּיקִים בַּייָ וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ׃

צח ח' מִזְמוֹר שִׁירוּ לַייָ שִׁיר חָדָשׁ כִּי־נִפְלָאוֹת
עָשָׂה הוֹשִׁיעָה־לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ׃ ק' הוֹדִיעַ
יְיָ יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גִּלָּה צִדְקָתוֹ׃ ח' זָכַר
חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָל־אַפְסֵי־
אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ׃ ק' הָרִיעוּ לַייָ כָּל־
הָאָרֶץ פִּצְחוּ וְרַנְּנוּ וְזַמֵּרוּ׃ ח' זַמְּרוּ לַייָ בְּכִנּוֹר
בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה׃ ק' בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר

*) שִׂנְאוּ רָע הר' בקמץ בס"מ וכ"י וכמשפט העול' ויורד שיש לו כח לשנות הנקוד כמו האתנח וס"פ, וכמו שכתבתי בספרי משפטי טעמי אמ"ת.

הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְיָ׃ ח׳ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃ ק׳ נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ־כָף יַחַד הָרִים יְרַנֵּנוּ׃ ק׳וח לִפְנֵי יְיָ כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים׃

צט ח׳ יְיָ מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יֹשֵׁב כְּרוּבִים תָּנוּט הָאָרֶץ׃ ק׳ יְיָ בְּצִיּוֹן גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל־כָּל־הָעַמִּים׃ ח׳ יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא׃ ק׳ וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב אַתָּה עָשִׂיתָ׃ ח׳ רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא׃ ק׳ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ קֹרְאִים* אֶל־יְיָ וְהוּא יַעֲנֵם׃ ח׳ בְּעַמּוּד עָנָן יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם שָׁמְרוּ עֵדֹתָיו וְחֹק נָתַן־לָמוֹ׃ ק׳ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עֲנִיתָם אֵל נֹשֵׂא הָיִיתָ לָהֶם וְנֹקֵם עַל־עֲלִילוֹתָם׃ ק׳וח רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃

כט ח׳ מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז׃ ק׳ הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ׃ ח׳ קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים׃ ק׳ קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר׃ ח׳ קוֹל יְהוָה

*) קְרִאִים, הר׳ נקודה בחירק והא׳ נעלם.

שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: ק׳ וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים: ח׳ קוֹל־יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: ק׳ קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: ח׳ קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: ק׳ יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: ק״ח יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

הש״ץ מנגן בנעימה. לחזי החרוזים שלמה הלוי.

לְכָה דוֹדִי לִקְרַאת כַּלָּה. פְּנֵי שַׁבָּת נְקַבְּלָה: לכה

שָׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדִבּוּר אֶחָד. הִשְׁמִיעָנוּ אֵל הַמְיֻחָד. יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת וְלִתְהִלָּה: לכה

לִקְרַאת שַׁבָּת לְכוּ וְנֵלְכָה. כִּי הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה. מֵרֹאשׁ מִקֶּדֶם נְסוּכָה. סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה: לכה

מִקְדַּשׁ מֶלֶךְ עִיר מְלוּכָה. קוּמִי צְאִי מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה. רַב לָךְ שֶׁבֶת בְּעֵמֶק הַבָּכָא. וְהוּא יַחֲמוֹל עָלַיִךְ חֶמְלָה: לכה

הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי. לִבְשִׁי בִּגְדֵי תִפְאַרְתֵּךְ עַמִּי. עַל־יַד בֶּן־יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי. קָרְבָה אֶל־נַפְשִׁי גְאָלָהּ: לכה

הִתְעוֹרְרִי הִתְעוֹרְרִי. כִּי בָא אוֹרֵךְ קוּמִי אוֹרִי. עוּרִי עוּרִי שִׁיר דַּבֵּרִי. כְּבוֹד יְיָ עָלַיִךְ נִגְלָה: לכה

לֹא תֵבֹשִׁי וְלֹא תִכָּלְמִי. מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי וּמַה תֶּהֱמִי. בָּךְ יֶחֱסוּ עֲנִיֵּי עַמִּי. וְנִבְנְתָה עִיר עַל־תִּלָּהּ: לכה

וְהָיוּ לִמְשִׁסָּה שֹׁאסָיִךְ. וְרָחֲקוּ כָּל־מְבַלְּעָיִךְ. יָשִׂישׂ עָלַיִךְ

אֱלֹהָיִךְ. כִּמְשׂוֹשׂ חָתָן עַל־כַּלָּה: לכה

יָמִין וּשְׂמֹאל תִּפְרוֹצִי. וְאֶת־יְיָ תַּעֲרִיצִי. עַל יַד־אִישׁ בֶּן
פַּרְצִי. וְנִשְׂמְחָה וְנָגִילָה: לכה

בּוֹאִי בְשָׁלוֹם עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ. גַּם בְּשִׂמְחָה וּבְצָהֳלָה.
תּוֹךְ אֱמוּנֵי עַם סְגֻלָּה. בּוֹאִי כַלָּה. בּוֹאִי כַלָּה: לכה

צב מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר
לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת:
עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי
יְהוָה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה
מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־
יָבִין אֶת־זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים ׀ כְּמוֹ־עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָה:
כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְהוָה כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן:
וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי:
צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית
יְהוָה בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים
וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָה צוּרִי וְלֹא־*עַלְתָה בּוֹ: עַוְ׳ ק׳

צג יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן
תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ
נְהָרוֹת ׀ יְהוָה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם:
מִקֹּלוֹת ׀ מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם
יְהוָה: עֵדֹתֶיךָ ׀ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־*קֹּדֶשׁ יְהוָה
לְאֹרֶךְ יָמִים: *) מפיק א׳. קדיש יתום.

ח' הש"ץ אומר ברכו בקול רם ובנעימה,

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ׃

קו"ה

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים

והקהל עונים יתברך.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה׃

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃

וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר· וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃

הפיוט הזה הוסד ע"ס א"ב, אלא שנעשה פסקי פסקי והפסיק בין אות ח' לאות ט' בפיוט אודה חסדו ובתשלומו חזר לאות ט' והשלים הפיוט. וכל מאמרי הפיוט הזה ושלאחריו יתמו על לשון הכתוב במקראי קדש דוק ותמצא. ושם מחברו מנחם בירבי יעקב.

אוֹרִי וְיִשְׁעִי עַל הַיָּם נִגְלָה· בְּהַחֲשִׁיכוּ לְצָרַי וְלִי הֵאִיר אֲפֵלָה· גְּדֹלַת מַעֲשָׂיו נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים לְהַלֲלָה· וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ וַיָּאֶר

באור.

אורי וישעי על הים נגלה, עפ"ה ה' אורי וישעי (תהלי' כז א), ואמרו בויקרא רבה ריש פ' כ"א, ר"א פתר קרי' בים אורי בים שנאמר ויאר את הלילה, וישעי שנא' התיצבו וראו את ישועת ה'. בהחשיכו לצרי וכו', כמו שאמרו רז"ל שהי' חשך

תרגום אשכנזי.

אורי מיין ליכט אונד מיין הייל (גאטט) צייגטע זיך בייא מעערע; מיינען פיינדען טוּךְ ער פינזטערניס אונד מיר ערלייכטעטע ער דיא נאכט. זיינע מאכטיגען טהאטען זינד וואונדערבאר, פורכטבאר איהן רוהמע! היער וואר וואלקע אונד פינזטערניס, אונד דאָ ערלייכטעטע עז דיא נאכט

אֶת הַלָּיְלָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ, תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ, עַל כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ, וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים:

הֵעִיר בְּרִית יְשֵׁנִים לְשַׁלֵּם בָּנִים גְּמוּלָם. וַיּוֹצֵא עַמּוֹ בְּשָׂשׂוֹן בְּאֶבְרָתוֹ נְטָלָם. זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ בִּידִידוּת לְנַהֲלָם. בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחֶמְלָתוֹ הוּא גְּאָלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

דברים ו׳ ד׳

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־

מאדך

למצרים יאור לישראל, שנאמר ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה (שמות יד כ).
העיר ברית ישנים, ברית האבות שוכני העפר שנאמר כי זכר את דבר קדשו את אברהם עבדו ויוצא עמו בששון (תהלי׳ קה מג). באברתו נטלם, כדכתי׳ ישאהו על אברתו (דברים לב יא). זכר חסדו ואמונתו וכו׳, כדכתיב זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל (תהלים צח), ואמרו עליו בב״ר פ׳ ע״ג, זכר חסדו זה אברהם שנא׳ חסד לאברהם, ואמונתו זה יעקב שנאמר תתן אמת ליעקב, לבית ישראל, ישראל סבא וכו׳. באהבתו ובחמלתו הוא גאלם, פסוק הוא בישעי׳ ס״ג ט׳.

נאכט! געלאבט זייסט דוא, עוויגער, דער דיא אבענדע דעממערן לאססט!
העיר. ער האט זיך דעס בונדעס מיט אונזערן זעליגען אורפאטערן עריננערט אונד דערען נאכקאממען בעשאצט. ער פיהרטע פריידיג זיין פאלק אונד טרוג עס אויף זיינען שווינגען; זיינער הולד אונד טריוע איינגעדענק, האט ער עס ליעבריך געלייטעט; זיינע ליעבע אונד מילדע האט עס ערלאזט. געלאבט זייסט דוא, עוויגער, דער זיין פאלק ישראל ליעבט!

מְאֹדֶךָ׃ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־
לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ
וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת
עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־
מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

דברים י״א י״ג

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־
לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה
וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב
בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה
לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה
מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל
הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי
אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־
יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־
בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃
לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

במדבר ט״ו ל״ז

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם
וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת
וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם

וְלֹא תָתֽוּרוּ אַֽחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַֽחֲרֵי עֵֽינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַֽחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַֽעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִֽהְיִיתֶם קְדשִׁים לֵֽאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹֽהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִֽהְיוֹת לָכֶם לֵֽאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹֽהֵיכֶם: יש לצרף אלהיכם לאמת, אבל יתן ריוח מעט שלא יבלע הא׳.

אֱמֶת וֶֽאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵֽינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵֽינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַֽאֲנַֽחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ הַפּוֹדֵֽנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּֽנוּ הַגּוֹאֲלֵֽנוּ מִכַּף כָּל־הֶֽעָרִיצִים הָאֵל הַנִּפְרָע לָֽנוּ מִצָּרֵֽינוּ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵֽׁנוּ הָעֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד אֵין חֵֽקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר: הַשָּׂם נַפְשֵֽׁנוּ בַּֽחַיִּים וְלֹא נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵֽנוּ: הַמַּדְרִיכֵֽנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵֽינוּ וַיָּֽרֶם קַרְנֵֽנוּ עַל כָּל שׂנְאֵֽינוּ: הָעֹֽשֶׂה לָּֽנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרָֽיִם וַיּוֹצֵא אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם: הַמַּֽעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם־סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע: וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה:

מיוסד ע״פ א״ב ושם המחבר מנחם בר יעקב חתום בסוף.

אוֹדֶה חַסְדּוֹ הִפְלָה· מַֽעֲשָׂיו וְנִפְלְאוֹתָיו בִּמְצֻלָה· נוֹרָאוֹת עַל יָם: בִּקְהַל עָם אֲהַלְלָה·

במושב

אודה חסדו הפלה, לשון כי הפלה ה׳ (תהלים ד ד) וטעמו כמו הפליא. נוראות על ים, כ״כ בכ״י וכן עיקר כלשון הכתוב בתהלים ק״ו כ״ב. וכל

א. זייער איבערשוואנגליכען גיטע וויל איך דאנקען. אללטיגע טהאטען, וואונדער האט ער געלייגט אין דעם מבגרונדז טיעפע, פורכטבארע טהאטען ביי'ם מעערע! ב. אין פאלקספערזאממלונג וויל איך פרייזען, אין זיטץ דער אלטען

בְּמוֹשַׁב זְקֵנִים אֲגַדְּלָה. רוֹגַע יָם: גּוֹזֵר בִּנְטוֹת
יָדוֹ. גָּאוּ גַלִּים נֶגְדּוֹ. יִרְעַם הַיָּם: דָּגוּל בִּכְבוֹדוֹ
נִגְלָה. אָז נִקְרַע בְּחַלְחָלָה. וַיַּעֲמוֹד הַיָּם: הֱשִׁיבוֹ
נֶאֱמָן בְּזַעְפּוֹ. גְּאוֹן גַּלֶּיךָ אֵיפֹה. מַה לְּךָ הַיָּם:
וְשִׁבְטֵי יָהּ הֶמְמוּ. שָׂרֵי יְהוּדָה רְגָמוּ. אֶל תּוֹךְ

כתי הפיוט הזה חותמין על לשון הכתוב וכמו שבארתי. נקהל עם וכו', עפ"ה בתהלים ק"ז ל"ב. גוזר. תאר למשה כדאי' בשמות רבה פ' כ"א אמר הקב"ה למשה כבר הכתבתי עליך בכל ביתי נאמן הוא ואתה ברשותי והים ברשותי וכבר עשיתיך גזבר עליו שנא' ואתה הרם את מטך. וטעם המאמר כי כאשר נטה משה את ידו על הים לבקעו גאו גלים נגדו וירעם הים כי לא רצה להבקע עד שנגלה עליו הקב"ה בכבודו ואז נקרע בחלחלה ועמד מזעפו. וכן איתא בפרקי דר"א פרק מ"ב ובילקוט בשלח ברמז רכ"ד, אמר הקב"ה למשה, משה, נטה את ידך על הים ובקעהו! ונטה משה את ידו על הים ולא קבל עליו להבקע, והראהו ברית מילה וארון יוסף והמטה שחקוק עליו שם המפורש ולא קבל, ושב משה להקב"ה ואמר רבון כל העולמים הים אינו שומע לי, מיד נגלה הקב"ה בכבודו על הים וברח הים ורגזו המים וחלו ורעדו וירדו לתהומות שנאמר ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו (תהלים עז יז). עכ"ל. ועל זה ייסד גוזר בנטות ידו .... דגול בכבודו וכו', ותיבת דגול תאר לאל יתברך כדכתיב דגול מרבבה (שיר ה י). השיבו נאמן וכו', משה רבינו נאמן בית השיב לים בזעפו ואמר לו גאון גליך איפה, מה לך הים? וכן אית' בילקוט הנ"ל ובשוחר טוב בפסוק מה לך הים כי תנוס (תהלים קיד). ושבטי יה המימו וכו', גם זה שם בפרקי דר"א ובשוחר טוב במזמור הנ"ל, ר"ע אומר הלכו ישראל לבוא אל ים סוף וחוזרים לאחוריהם יראים שמא ישובו המים עליהם ושבט בנימין רצה להכנס שנאמר שם בנימין צעיר רדם (תהלים ס"ח), א"ת רדם אלא רד ים התחילו שבט יהודה רוגמין אותם שנאמר שרי יהודה רגמתם וקפץ נחשון תחלה לים וקדש שמו הגדול לעיני הכל ובממשלת יד בני יהודה נכנסו אחריהם כל ישראל לים שנאמר היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו, ישראל הי' ממשלותיו של יהודה, ומפני שרגם לאחיו זכה לתרגמן, אמר לו הקב"ה אתה היית מרגם את אחיך בשביל לקדש את שמי הוה אתה מושל את אחיך, הוי היתה יהודה לקדשו

אַלטען ריהמען דען שפּאַלטער דעז מעערעז. ג. דער פערוואַלטער גאָטטעז (משה) נייגטע זיינע האַנד, דאָ עמפּאָרטען איהן דיא וואָגען זיך, טאָבענד וואַרד דאָז מעער — ד. דער אַללמאַכטיגע זעלבזט ערשיען איהן זיינער מאַיעזטאָט דאָן, דאָ פיהר עז הין אונד טהיילטע זיך — שוויגענד וואַרד דאָז מעער. ה. „וואָ זינד זיא? ריעף איהם דער טרייע דיענער גאָטטעז צו; „וואָ זינד נון דיינע שטאָלצען וואָגען? וואָז געשאַה דיר, מעער?" — ו. בעטייבט שטאַנדען נון דיא שטאַממע גאָטטעז דאָ; דיא פירזטען יהודה'ז וואַגטען צוערזט, היניינצושטירצען אין דיא מיטטע

הַיָּם: זָכָה מְלוּכָה לְהַשְׁרִישׁוֹ. הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ. בִּמְצֻלּוֹת יָם: חָצָה לִגְזוּרִים וּמוּלִים. דֶּרֶךְ לַעֲבוֹר גְּאוּלִים. מִמַּעֲמַקֵּי יָם: טוֹב בְּבֵן שִׁירָתוֹ. פָּתַח בְּאָז זְמִירָתוֹ. צָהֲלוּ מַיִם: יְשָׁרִים קִדְּמוּ רוֹנְנִים. אַחַר אֵלִים מְנַגְּנִים. מוֹשֵׁל בְּגֵאוּת הַיָּם: כְּבוּלוּס צְדָדִים הִקְפָּה.

ומלמעלה

ישראל ממצולותיו, עכ"ל. וע"פ הדברים האלה דברי הפייטן מבוארין, ועיין גם פי' רש"י בתהלים ס"ח ובילקוט ברמז רכ"ד, וגם אמר כי השבטים היו מריבין וכל אחד אמר אני ארד תחלה וכו' ע"ש. חצה לגזורים ומולים, לישראל שהיו מולים וגזורים חצה הקב"ה דרך לעבור במעמקי ים, וכדאי' בתנחומא והובא בילקוט בשלח ברמז רמ"א, ר"ל אמר בזכות המילה נקרע הים שנאמר לגוזר ים סוף לגזרים, שכן בלשון ארמי קורין למהולים גזורים. דרך לעבור וכו', עפ"י השמה מעמקי ים דרך לעבור גאולים (ישעי' נא). טוב בבן וכו' טוב תאר למשה כדאי' בסוטה דף י"א, ר"מ אומר טוב שמו כמו שנא' ותרא אותו כי טוב הוא, וטעם המאמר בעבור בן פתח משה שירתו· במלת אז לרמז על המילה שבזכותה נקרע הים, וכדאי' בתנחומא בפסוק הנזכר, אז בגימטריא שמונה, אמר משה בזכות המילה שנתנה לשמונה נקרע הים באז נקלס. עכ"ל. ישרים קדמו וכו', בתנחומא ובילקוט ברמז תשנ"ט, קדמו שרים אחר נוגנים (תהלים סח) קדמו שרים אלו ישראל אחר נוגנים אלו המלאכים וכו', כי ישראל הקדימו לרנן ואחר כן היו האילים מנגנים. כבולוס צדדים הקפה וכו', עשה הקב"ה הקפה לצדדי הים כבולוס (βωλος) והם חתיכות רחבות של זכוכית שעושין מהם לחלונות, גם עשה למעלה במין כיפה לכסות על הים וכדאית' במכילתא ובשוחר טוב מזמור קל"ו והובא גם בילקוט פ' בשלח ברמז רל"ג ובסוף חבקוק, עשרה נסים נעשו לאבותינו על הים, נקרעו ונעשו כמין כיפה, נחלק לשנים, נעשה יבשה, נעשה כמין טיט, נעשה פירורין, נעשה סלעים, נעשה גזרים, נעשה ערימות, נעשה כמין נד,

---

מיטטע דעז מעערעז. ז. דאַהער ווארדע דיעזער שטאַמם אויך אימער דעז צעפטערז געווירדיגט; יהודה וואַר דער ערזטע, דער דען אַללערהייליגסטען פֿערעהרטע אים אַבגרונדע דעז מעערעז. ח. דען בעשניטטענען אונד פֿאָרהויטיגען שפאַלטעטע זיך דאַז מעער, דען בעפֿרייטען וואַרד איין וועג געבאַהנט דורך דיא טיעפֿע דעז מעערעז. ט. אַן בעגאַנן דער זאַנפֿטמוטהיגע (משה) זיין אַבגעגעדיכט צו זינגען, אונד אַללעז יובעלטע אויז דעם מעערע — י. דיא פֿראָממען זאַנגען פֿאָראַן, ענגעל פֿאָלגטען נאַך, צום לאָבגעזאַנגע דעז בעהעררשערז דעז שטאָלצען מעערעז. כ. פֿאָן ביידען זייטען ליעס ער דיא געשפאַלטענען וואַססער עמפּאָר שטייגען; זיא שטאַנדען וויא גלעזערנע וואַנדע, אָבען שטיעסען זיא וויא איין געוועלבע

ומלמעלה כמין כפה· יכסו על ים: לכל אפסים
נגלו· אותותיו כי גדלו· קצוי ארץ וים: מי
כמוהו נהדר· חסין בכח נאדר· הקורא למי
הים: נהל ידידיו באהב· זרועו מחצבת רהב·
היא המחרבת ים: סלעים הפך זידונים· שבר
ראשי תנינים· הפך ליבשה ים: ערמות מים
נערמו· תהומות בהם נלחמו· בקרקע הים:
פרורים בעזו פוררו· גר אחד נצברו· כנד מי

יצאו להם מים מתוקים מתוך מים מלוחים, קפה הים משני חלקים ונעשה כמין בולוס של זכוכית. עכ"ל. (ועיין בפירושם באבות דר' נתן והענין הזה הובא בס' מדרש שמואל די אוזידא דף קפ"ט בענין משנה עשר' נסים ועוד תעיין שם דף קכ"א ע"ב במה שכתב על זה הרמב"ם, גם במשנה זו בפי' מס' אבות להרשב"ץ.) לכל אפסים וכו', אותותיו כי גדלו נגלו לכל אפסי ארץ וקצוי ארץ וים כי כל מלכי הארץ שמעו אותותיו כמבואר בכתובי' רבים, ובדברי רז"ל שבשעה שנקרע הים שמעו מסוף העולם ועד סופו שנאמר ויהי כשמוע כל מלכי האמורי. זרועו מחצבת רהב וכו', עפ"ה עורי עורי לבשי עוז זרוע ה' הלא את היא המחצבת רהב הלא את היא המחרבת ים (ישעי' נא ט) ואמרו רז"ל שר של ים רהב שמו. סלעים הפך וכו', טעמו המים הזידונים הפך לסלעים כדי לשבר בם ראשי המצריים שנקראו תנינים, והוא מן עשרה נסים הנ"ל. הפך ליבשה ים, גם זה מן עשרה נסים הנ"ל, וכן ערמות מים נערמו. תהומות בהם נלחמו, כמו שנאמר תהומות יכסימו ואמרו במכילתא, וכי תהומות יש שם והלא עשבית הוא? אלא מלמד שעלו תהום העליון ותהום התחתון והיו המים נלחמים בהם וכו' עכ"ל. וכבר כתבנו במפורש בריש פ' בראשית ל' תהום והכנתו. פרורים וכו', טעמו בעוזו של הקב"ה

געוואָלבע לוזאַמען אונר דעקקטען דאַז מעער. ל. אַן אַללען ענדען וואורדען זיינע גראָסען וואונדערטהאַטען קונד, אַן דער ערדע ענדען אונד דעז מעערעז. מ. ווער איזט וויא ער פֿערהערליכט מיט מאַיעסטאַט אונד אַללגעוואַלט? ער געז כייט דען פֿלוטהען דעז מעערז! נ. ליעבריך לייטעטע ער זיינע געליעבטען; זיין אַלמאַכטיגער אַרם האַט רהב*) געפֿאַללט אונד אויזגעטראָקקנעט דאַז מעער. ס. ווילדע פֿלוטהען האַט ער אין פֿעלז פֿערוואַנדעלט, לערשמעטטערט דאַראַן דער קראָקאָדיללען הויפט; ער וואַנדעלטע אין טראָקקען דאַז מעער. ע. דיא מעער רעוואָגען טהירמטען זיך, דיא פֿלוטהען וואָללטען דען בריללענדען קאַמפף ביז אויף דען אַבגרונד דעז מעערז. פ. דורך זיינע קראַפֿט וואורדען דיא וואַסער לערטרעננט, זיא טהירמטען זיך שטייל אויף; וויא וואַנדע שטאַנדען דיא
געוואַסער

*) נאַמע פֿאָן שוטצענגעל דעז מעערעז.

הַיָּם: צֶמֶד סוּסִים וְרוֹכְבִים. עוֹלִים וְיוֹרְדִים מְשֻׁלָּבִים. עַד גִּבְכֵי יָם: קְלָעָם בְּבִזָּה מְעֻטָּרִים. קִשּׁוּטֵי זְהָבִים וְתוֹרִים. עַל שְׂפַת הַיָּם: רִבָּה פְּלָאָיו לְנוֹסְסָה. נֶגֶד אֲבוֹתָם עָשָׂה. בָּקַע יָם: שְׁבִילָיו רָאוּ וַהֲלִיכוֹתָיו. וְלֹא נוֹדְעוּ עִקְּבוֹתָיו. אֱלֹהִים בַּיָּם: תְּמוּנַת גִּבּוֹר נִדְמָה. יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה. יָרָה בַיָּם: מַפְלִיא מִקֶּדֶם נוֹרָאוֹת.

נתפרדו המים לפרורים כדכתיב אתה פוררת בעזך ים (תהלי' עד יג), וכדאי' במכילתא הנ"ל. צמד וכו', הסוסים והרוכבים קשורים וצמודים עולים ויורדים משולבים ומהודקים יחד עד עמקי הים, וכדאית' במכילתא סוס ורוכבו רמה בים מגיד שהסוס קשור ברכב והרכב קשור בסוס עולין למרום ויורדין לתהום ואינן נפרדין זה מזה, כתוב אחד אומר רמה בים וכתוב אחד אומר ירה בים, כיצד יתקיימו שני הכתובים הללו? אלא רמה שהיה עולין למעלה וירה שהיו יורדין למטה. עד גבכי ים, איוב ל"ח י"ז. קלעם, כ"כ בכ"י וד"י והוא פעל עבר מבנין הדגוש מן ויקח משם אבן ויקלע (ש"א יז מט) והוא ענין יריה והשלכה וטעמו הקב"ה קלע אותם על שפת הים כשהיו מעוטרים בבזה ובקשוטי זהב ותורים כדאי' בתנחומ' והובא בפי' רש"י בפסוק ויסע משה (שמו' טו כב) ולמדו כן מפסוק תורי זהב נעשה לך (שיר א). רבה פלאיו לנוססה, הרבה פלאיו לרומם ולעלות, ל' נס להתנוסס (תהלי' ס' ו') רוח ה' נוססה בו (ישעי' נט יט) שהם ל' התרוממות כפי' רד"ק. נגד אבותם עשה בקע ים, עש"ה נגד אבותם עשה פלא וגו' בקע ים ויעבירם וגו' (תהלים עח). שביליו ראו וכו', עש"ה ראו הליכותיך אלהים (תהלים סח כה) וע"ש בים דרכך ושבילך במים רבים ועקבותיך לא נודעו (שם עז). תמונת גבור וכו', בים נגלה הקב"ה כגבור בכל מיני כלי זין כדאי' במכילתא בפסוק ה' איש מלחמה והובא בילקוט ברמז רמ"ו ובפי' רש"י בפסוק אנכי ה' אלהיך (שמות כ' ב'). מפליא וכו', עוד יראנו וכו', ככתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות (מיכ' ז טו).

געוואַססער דעז מעערז. צ. פפערדעגעשפאַן אונד רייטערייא וואורדען אויפ־ אונד ניעדער געשליידערט אין דער טיעפע דעז מעערז. ק. מיט בייטע גאָלדע־ נער געשמיידע אונד קאָסטבאַרקייטען אויזגעציערט, וואורדען זיא דאַן הינגע־ שליידערט אַנ'ז אופער דעז מעערז. ר. אונענדליך גראָסס, ערסטוינליך זינד דיא וואונדערטהאַטען, דיא ער אונזערן עלטערן געצייגט, דיא ער אויזגע־ איבט ביי'ם שפאַלטען דעז מעערז. ש. זיא שויטען זיינען פפאַד, זיינען וועג; אַבער אונקענטליך וואַרען דיא שפורען דעז גאָטטליכען לויפז דורך דאַז וואַססער. ה. ער, דער עוויגע אונד העררר דעז קריעגז, נאַהם דיא געשטאַלט איינעז העלדען אַן אונד שליידערטע איהנ'ז מעער. מ. וואונדער, פֿורכטבאַרע

עוֹד יַרְאֵנוּ נִפְלָאוֹת• וּמַטֵּהוּ עַל הַיָּם׃ נִדָּחִים
יַדְרִיךְ בַּנְּעָלִים• וְהִכָּהוּ לְשִׁבְעָה נְחָלִים• אֶת
לְשׁוֹן יָם׃ חָפְשִׁים יַדְרִיךְ שִׁירַיִם• נִשְׁאָרִים
מֵאַשּׁוּר וּמִמִּצְרַיִם• וּמֵאִיֵּי הַיָּם׃ מֵאַרְצוֹת יְקַבֵּץ
לְגָאֳלָם• לְנַטְּלָם (לְנַשְּׂאָם) כִּימֵי עוֹלָם• מִצָּפוֹן
וּמִיָּם׃ בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יֵצְאוּ• מַיִם חַיִּים וְיֵרָפְאוּ•
חֶצְיָם אֶל הַיָּם׃ רַבִּים מוּשְׁכִּים וְהוֹלְכִים• וּמִן

ומטהו על הים, ישעי׳ י׳ כ״ו. נדחים, נדחי ישראל. ידריך בנעלים וכו׳, כדכתיב והחרים ה׳ את לשון ים מצרים והכהו לשבעה נחלים והדריך בנעלים (ישעי׳ יא טו). חפשים ידריך, כ״כ בכ״י וד״י וטעמו שארית ישראל ידריך לחפשים, והוא עפ״ה והי׳ ביום ההוא יוסיף ה׳ שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים (ישעי׳ יא יא). מארצות יקבץ וכו׳, כדכתי׳ שם ואסף נדחי ישראל ונפוצו׳ יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ. לנטלם כימי עולם, כ״כ בכ״י בחסרון תיבת לנשאם, וכן מסתבר כי כל בתי הפיוט הזה נבנים מן ג׳ג׳ אבנים, והוא עפ״ה באהבתו גאלם וינטלם וינשאם כל ימי עולם (שם סג ט). מצפון ומים, כדכתיב הנה אלה מרחוק יבואו הנה אלה מצפון ומים (שם מט יב). בחצרות אלהינו יצאו וכו׳, כמבואר בנבואת זכרי׳ (יד ח) והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני, ובנבואת יחזקאל (מז א) והנה מים יוצאים מתחת מפתן הבית וגו׳ כי באו שמה המים האלה וירפאו וחי וגו׳. רבים מושכים והולכים וכו׳, ובכ״י כתיב רָבִים, והענין אחד שהמים האלה מתרבים ומושכים והולכים ומן המקדש מפכים והולכים אל הים, כמבואר בנבואה שם (פסוק יב), כי מימיו מן המקדש המה יוצאים, ולעיל מני׳ (בפסוק ב) והנה מים מפכים מן

פֿורכטבארע טהאטען האט ער דער פֿארוועלט געצייגט; ער ווירד אונז דערען אבער־מאלס צייגען אונד שווענקען זיינען שטאב איבער׳ז מעער. נ. זיינע צערטרעטענען (ישראל) ווירד ער טראָקקענען פֿוסעס דורכפֿיהרען; ער ווירד איין זיעבען באֶכע צער־טהיילען דיא צונגע דעס מעערעס[1]; ה. ער ווירד בעפֿרייען דען איבעררעסט זיינעס פֿאָלקעס, דער איבריג זיין ווירד פֿאָן אשור אונד מצרים אונד דען אינזעלן דעס מעערעס; מ. ער ווירד איהן אויס אַללען לענדערן זאַממעלן, ערלאֶזען, עמפּאָר־העבען אונד טראַגען, וויא אין דען טאַגען דער פֿאָרוועלט; ער ווירד איהן זאַממעלן פֿאָן דער זייטע דעס נאָרדענס אונד דעס מעערעס. ב. אויס פֿאָרהאָפֿע אונזערעס גאָטטעס ווערדען לעבענדיגע, היילענדע וואַססערקוועללען ענטשפּרינגען, דערען האַלפֿטע זיך אין דאַס אָסטמעער ערגיעסען ווירד[2]). ר. זיא ווערדען אַללמאָהליג אַנוואַכזען.

דורך

[1]) ישעיה קאַפּיטעל 11 פֿערז 15.

[2]) זכרי׳ קאַפּיטעל 14 פֿערז 8 אונד יחזקאל קאַפּיטעל 47.

הַמִּקְדָּשׁ מְפַכִּים. הוֹלְכִים אֶל הַיָּם: יַעֲלוּ עַל שְׂפָתָהּ. עֲצֵי מַאֲכָל לִתְרוּפָה. קְצִירֶיהָ עַד יָם: קָצִין עַם יַפְרִישׁ. מִגֶּזַע יִשַׁי שֹׁרֶשׁ. וְיֵרְדְּ מִיָּם עַד יָם: ה' בִּימִינוֹ יוֹפִיעַ הֲדָרוֹ. יָקֵם יְיָ אֶת דְּבָרוֹ. עֹשֶׂה אֶת הַיָּם:

טְלָאָיו נָהַל כְּאוֹמֵן מוֹשִׁיעַ וְגוֹאֵל. יְקַר זִיווֹ רָאוּ וְהִכִּירוּ כְּבוֹד אֵל. כִּלְכְּלָם דְּבַשׁ מִסֶּלַע הֶחָסָם בְּצִלּוֹ לְהַצְאִיל. בְּמַקְהֵלוֹת בָּרְכוּ:

הכתף הימנית. וטעם הענין כמו שפי' רש"י ז"ל מטעם רז"ל שבתחלה המים היוצאין מן המקדש אשר ראה יחזקאל בנבואה היו כרוחב פי הפך וזהו מים מפכים וכל עוד שנמשכים והולכים המה מתרבים ולבסוף ילכו אל הים לרפות המים המלוחים, ע"ש בפרשה. יעלו על שפה וכו'. גם זה שם בנבואה (פסוק יב) ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל וגו' והיו פריו למאכל ועלהו לתרופה. קציריה עד ים, תהלי' פ' י"ב, וטעם קצירי' סעיפים שלה. קצין עם וכו', עפ"ה ויצא חטר מגזע ישי (ישעי' יא א). וירד מים עד ים, תהלי' ע"ב.

טלאיו נהל וכו'. הקב"ה שהוא מושיע וגואל נהל טלאיו בני ישראל כאומן, והוא עפ"ה כרועה עדרו ירעה בזרועו יקבץ טלאים ובחיקו ישא עלות ינהל (ישעי' מ יא). יקר זיוו ראו והכירו כבוד אל, במכילתא גם בגמ' סוטה דף י"א אמרו, הקב"ה נגלה בכבודו על הים וכיון שראוהו הכירוהו ופתחו כולם ואמרו זה אלי ואנוהו. כלכלם דבש מסלע וכו', כדכתיב ויניקהו דבש מסלע (דברים לב יג) וכמו שדרשו עליו רז"ל במסכת סוט' במקום הנזכר. החסם בצלו להצאל, דכתי' בצלו חמדתי וישבתי (שיר ב ג), ואמרו עליו במדרש, זה עמוד ענן שהגין לישראל מ' שנה, וי"א זה משכן. במקהלות וכו', גם זה שם בגמ'

דורך דען טעמפעל פליעסען אונד הינשטראָמען ביז אינ'ז וועלטמעער. י. ע. אַן דען אופערן דעז שטראָמעז אויף ביידען זייטען ווערדען פרוכטבאַרע אונד איילנאַמע בייזע אויפוואַכזען אונד שפראָסען טרייבען ביז אינ'ז וועלטמעער. ק. דאַן ווירד גאָטט איינען פאָלקערגעגנטען ערוואַהלען אויז דעם שטאַממע ישי, דיעזער ווירד רעגיערען פאָם מעערע ביז צום מעערע. ב. אין אונזערן טאַגען ווירד דעסען הערליכקייט ערגלאַנצען; ער ווירד זיין פערהייסען בעשטאָטיגען, דער עוויגע, דער שאָפפער דעז מעערז.

טלאיו. וויא איין טרייער הירט האַט דער בעפרייער אונד ערריטטער (גאָטט) זיינע שאַפע (ישראל) געלייטעט; זיא שויטען דען גלאַנז זיינער הערליכקייט אונד ערקאַננטען דער אַללמאַכט מאַיעסטאָט, דיא זיא גענאָהרט וויט האָניג אויז פעלז זען, דיא זיא געשיטצט אונטער איהרעז שאַטטען. אין פאָללען כאָרען לאָבטען זיא

גאָטט

אלהים אדני ממקור ישראל: בגילה ברנה בשמחה רבה ואמרו כלם·

מי־כמכה באלם יהוה מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא· מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה:

מפעל נוראותיו ספון מי לגדלהו· עצם פלאותיו אשר הפליא למענהו· צמח קדושיו אני ולי מורשה לקלסהו· זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארוממנהו: זה צור ישענו פצו פה ואמרו: יהוה ימלך לעלם ועד:

ונאמר כי־פדה יי את־יעקב וגאלו מיד חזק ממנו:

רכב על כרוב ברקים רב מלכי· שלח

סוטה דף ל׳ ב׳, הי׳ ר״מ אומר אפילו עוברין שבמעי אמן אמרו שירה על הים, שנאמר במקהלות ברכו אלהים אדני ממקור ישראל (תהלים סח כז).

ספון, טמון, ואין מי שיוכל לגדלהו כענין מי ימלל גבורות ה׳. צמח קדושיו אני וכו׳, במכילתא והובא בילקוט פ׳ בשלח ברמז רמ״ה, אהי אבי וארוממנהו, אני מלכה בת מלכים אהובה בת אהובים קדושה בת קדושים טהורה בת טהורים וכו׳, לא על הנסים שעשית עמי בלבד אני אומר לפניך שירה ושבח אלא על כל הנסים שעשית עמי ועם אבותי ושאתה עושה עמי בכל דור ודור אלהי אבי וארוממנהו!

רכב על כרוב וכו׳, דכתיב וירכב על כרוב וגו׳ וברקי׳ רב וגו׳ ישלח ממרום יקחני ימשני ממים רבים (תהלי׳ יח) וכולו כדרש בשוחר טוב על אותה שעה

גאָטט, דיא פאָן אורשפרונג ישראל׳ס פריזען דען עוויגען פראָהלאָקקענד, יובּ= לענד אונד אַנבעטענד, אונד אַללעס שפראַך: „ווער איזט אונטער דען מאַכטען, אָ עוויגער, וויא דוא?״ א״ז״ו.

מפעל. אונבעגרייפליך זינד זיינע פורכטבאַרען טהאַטען, ווער פערמאַג זיא צו שטעלען, ווער דיא מאַכטיגען וואונדערטהאַטען, דיא ער אויסגעאיבט? — איך בין איינע שפראָסע זיינער היילגען, מיר איזט עס אייגען, איהן צו פרייזען; ער איזט מיין גאָטט, איהן וויל איך ריהמען, מיינעס פאַטערס גאָטט, איהן וויל איך ערהעבען. „דיעס איזט דער פעלז אונזערעס הייל׳ס!״ זאָ ריעפען זיא דאָרט, אונד אַללעס שפראַך: „דער עוויגע ווירד איממער אונד עוויג רעגיערען!״ א״ז״ו.

רכב. דאָרט פאָהר ער אויף דעם ריקקען איינעס כרוב׳ס, איין קאָניג, אונד סאָם

מִמָּרוֹם הַמְשַׂגְּבִי מִמַּיִם הַמְשִׁיבִי· תַּמָּתִי רַעְיָתִי פָּץ קוּמִי וּלְכִי· כִּי אָמְנָם כִּי גוֹאֵל אָנֹכִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם· וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ:

שם המחבר מנחם בר יעקב חזק ואמץ.

מָתַי אָבוֹא וְאֵרָאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים לְהַקְבִּילָהּ· נוֹי חוֹמוֹת מַגִּיעוֹת כִּסֵּא כָבוֹד לְמַעְלָה· חַיִל וְאַרְמוֹן עַל מִשְׁפָּטוֹ וְהָעִיר עַל תִּלָּהּ· מִכְלַל יוֹפִי יוֹפִיעַ כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה לָּהּ

שרדף פרעה אחרי ישראל ע"ש. תמתי רעיתי וכו', כך אמר לי דודי הקב"ה: תמתי רעיתי קומי ולכי! כדכתיב ענה דודי ואמר לי קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך (שיר ב' י'). כי אמנם כי גואל אנכי, רות ג' י"ב.

מתי אבוא וכו', עפ"י מתי אבוא ואראה פני אלהים (תהלים מ"ב ג'). להקבילה, לקבל פניו. נוי חומות וכו', מבואר ע"פ מאמר' במדרש שיר השירים בפסוק צוארך כמגדל השן והכי איתא התם, עתידה ירושלים להיות מתרחבת בכל צדדי' וכו' ונבנתה עיר על תלה (ירמי' ל' י"ח), כתאנה זו שצרה מלמטה ורחבה מלמעלה כך עתידה ירושלים להיותה מתרחבת בכל צדדיה וגליות באות ונכחות תחתיה, לקיים מה שנאמר כי ימין ושמאל תפרוצי. הרי לאורך, לרוחב מנין? תלמוד לומר ורחבה ונסבה למעלה לצלעות (יחזק' מא ז). תני עתידה ירושלים להתרחב ולעלות ולהיות מגעת עד כסא הכבוד וכו'. עכ"ל. מכלל יופי וכו', עפ"י מציון מכלל יופי אלהים הופיע (תהלי' נ ב) ועפ"י ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו ששם עלו שבטים וגו' (תהלי' קכב) ופי'

דאס בויטלע אב; מיר רייכטע ער אויז דער האהע זיינע האנד, ערגריף אונד לאג מיך אויז ברויזענדען פלוטהען. „מיינע טרייע, מיינע האלדע, ספראך ער, „קאממע אונד פאלגע מיר! וואהרליך, איך בין דיין ערלאזער!" — געלאבט זייזט דוא, עוויגער, דער ישראל ערלאזעטע!

בַּמְּסִלָּה · בֵּית אֵל עוֹלָה שְׂרִידֵי גוֹלָה לְהָגִילָה · אֱלֹהִים יְכוֹנְנֶהָ עַד עוֹלָם סֶלָה: נִכְסְפָה גַּם כָּלְתָה נַפְשִׁי אֶל יְפֵי מִכְלוּלֶיהָ · מִדֵּי חָדְשָׁהּ וְשַׁבַּתָּהּ לְהֵרָאוֹת תָּמִיד עָלֶיהָ · בַּעֲלוֹת כָּעָב קְרוּאֶיהָ לְשָׁלֹשׁ פַּעֲמֵי רְגָלֶיהָ · לְסַבֵּב צִיּוֹן וּלְהַקִּיף וְלִסְפּוֹר אֶת מִגְדָּלֶיהָ · בִּרָנִיּוֹת נוֹסָפִין לָהּ לְמִשְׁמַר נוֹי זְבוּלֶיהָ · יִקְרְאוּ לִירוּשָׁלַיִם כִּסֵּא יְיָ וְנִקְווּ אֵלֶיהָ: חִכִּיתִי לַיְיָ אוֹתוֹתָיו כִּימֵי עוֹלָם לְמַשְׁמֵשׁ · עַל צָרָיו עֶשֶׂר נְגָעִים עוֹד יְחַמֵּשׁ · תֹּהוּ וָבֹהוּ בִּכְרַךְ גָּדוֹל לְשַׁמֵּשׁ · וְעָלַיִךְ צִיּוֹן כְּבוֹדוֹ יֵרָאֶה בְּבֹקֶר וָרֶמֶשׁ · יְיָ לְאוֹר עוֹלָם יִהְיֶה שַׁחַר וָאֶמֶשׁ · לְאוֹר עוֹלָם לֹא יִהְיֶה לָךְ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ: מְאוֹר מְשָׁרְתָיו יַזְהִיר כְּזֹהַר הָרָקִיעַ לְהִתְחַדֵּשׁ · הַנּוֹתָר בְּצִיּוֹן קָדוֹשׁ יֵאָמֵר

עליורש"י ז"ל רבותינו אמרו יש ירושלים בכוי' בשמים ועתידה ירושלים של מטה להיות כמותה עכ"ל וכן אית' בשוחר טוב גם במס' תענית כ"ה א' והוא מסכי' עם מאמר המדרש הנ"ל שעתיד' ירושלים להתרחב ולהגיע עד כסא כבוד. וטעם המאמר, מכלל יופי היינו ציון יופיע להיות כעיר שחוברה לה במסלה העולה בית אל היינו ב"ה של מעלה, כדי להגילה שרידי גולה וכמאמר המדרש הנ"ל וגליות באות וכנאות תחתי'. אלהים יכוננה וגו', תהלים מ"ח. מדי חדשה ושבתה וכו', כמבואר בנבואת ישעי' (סו כג) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה', ואמרו עליו רז"ל והובא בילקוט ישעי' ברמז תק"ג, אמר ר"ל עתידה ירושלים להיות כארץ ישראל וא"י ככל העולם כלו. והאיך באים בר"ח ובשבת מסוף העולם? אלא העבים באים וטוענים אותם ומביאים אותם לירושלים והם מתפללין שם בבקר והוא שהנביא מקלסן מי אלה כעב תעופינה (ישעי' ס ח) עכ"ל. ובמסכת ב"ב דף ע"ה ב', עתיד הקב"ה להגבי' את ירושלי' ג' פרסאו' וכו', ושמא תאמר יש לצער לעלות, ת"ל מי אלה כעב תעופינה. עכ"ל. וכנגד זה בעלות כעב קרואים וכו'. לסבב ציון וכו', עש"ה סבו ציון והקיפוה ספרו מגדלי' (תהלי' מ"ח). בירניות נוספין וכו', גם זה שם במסכת ב"ב, עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים אלף ציצי בירניות וכו'. יקראו לירושלים וכו', דכתיב בעת ההיא יקראו לירושלים כסא ה' ונקוו אליה כל הגוים לשם ה' לירושלים (ירמי' ג יז). על צריו עשר נגעים עוד יחמש, מבואר ע"פ מאמרם ז"ל על פסוק כאשר שמע למצרים יחילו בשמע צר (ישעי' כג ה) והובא שם בילקוט, והוא יחמש להשוותה למכות מצרים שבכל מכה היתה של חמש מכות. ועליך ציון .... ה' לאור עולם וכו', עש"ה בישעי'. ס' פסוק א' וי"ט. מאור משרתיו יזהיר וכו', עש"ה והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע (דניאל יב ג), והמשכילים היינו צדיקים משרתיו עושי רצונו וכן אמרו במדרש עתידים צדיקים להזהיר כזהר השמים שנאמר והמשכילים יזהירו וגו'. הנותר בציון וכו',

עש"ה

לוֹ לְהִתְקַדֵּשׁ· אַדִּיר יְיָ שָׁם לֹא יַעַבְרֶנּוּ טָמֵא לְהָדֵשׁ· לֹא
יוֹסִיף יָבוֹא בוֹ עָרֵל וְקָדֵשׁ· שְׂרִידִים אֲשֶׁר יְיָ קוֹרֵא יִכָּנְסוּ
לַפַּרְדֵּס· לִבְשִׁי בִּגְדֵי תִפְאַרְתֵּךְ יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ׃
בְּרֹאשׁ חֲמִשָּׁה הָרִים מִקְדַּשׁ יְיָ לְכוֹנְנָהּ· בֵּית אֱלֹהִים
תַּחַת זִיו כְּבוֹדוֹ לְגוֹנְנָהּ· יַרְחִיבוּ אָהֳלֶיהָ יְרִיעוֹת
מִשְׁכְּנוֹתֶיהָ יַטּוּ לְשַׁכְּנָהּ· עוֹלָה וּמַרְחֶבֶת לְמַעְלָה וְנָסְבָּה
וְרָחֲבָה בָּעֶלְיוֹנָה· קְבוּצֵי גָלֻיּוֹת מִתְקַבְּצוֹת וְנָחוֹת בְּבֵית
מְלוֹנָהּ· וּפְדוּיֵי יְיָ יְשֻׁבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה׃ חָזָק וְאַמִּיץ
לְעֵינֵינוּ רוּחוֹ הַטּוֹבָה יָעִיר· שְׁנַת גְּאֻלָּה יַרְאֵנוּ יְחַיֵּנוּ רַב
וְצָעִיר· מִיַּד נֵכָר יִפְצֵנוּ מִיַּד בְּנֵי שֵׂעִיר· קוֹל מֵהֵיכָל קוֹל
שָׁאוֹן מַחֲרִיבָיו יַסְעִיר· חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב לָהּ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם
הַמַּבְעִיר· הִתְפַּלְּלוּ בַּעֲדָהּ וְדִרְשׁוּ אֶת שְׁלוֹם הָעִיר׃

עש"ה והי' הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו (ישעי' ד ג), אדיר ה' שם וכו', עש"ה כי אם שם אדיר ה' לנו (ישעי' לג כא). לא יוסיף יבוא .... לבשי בגדי וכו', עש"ה עורי עורי לבשי עזך ציון לבשי בגדי תפארתך ירושלים עיר הקדש כי לא יוסיף יבוא בך עוד ערל וטמא (ישעי' נב א), וכתיב כי בהר ציון ובירושלים תהי' פליטה ובשרידים אשר ה' קורא (יואל ג ה). בראש חמשה הרים וגו', מבואר ע"פ מאמרם ז"ל בפסיקתא והובא בילקוט מיכה סי' ד' וז"ל, אמר ר"פ בשם ר' ראובן עתיד הקב"ה להביא סיני ותבור וכרמל וחרמון ולבנות בה"מ עליהן; מה טעם? והי' באחרית הימי' נכון יהי' הר בית ה' בראש ההרים (ישעי' ב ב) עכ"ל. וידענו כי הר בית ה' היינו הר המורי' שבית ה' בנוי עליו וכמו שפי' שם הרב רד"ק, נמצא שלעתיד יהי' ב"ה בנוי בראש חמשה הרים והיינו מורי' וסיני ותבור וכרמל וחרמון. בית אלהים וכו', עש"ה ה' צבאות יגן עליהם (זכרי' ט טו). ירחיבו אהליה, עש"ה הרחיבי מקום אהלך ויריעות משכנותיך יטו (ישעי' נד ב). עולה ומרחבת .... קבוצי גליות מתקבצות ונחות וכו', כמבואר במדרש שיר השירים הנ"ל עתידה ירושלים להיות מרחבת וגליות באות ונחות תחתי' וכו'. ופדויי ה' וכו', ישעי' ל"ה י'. חזק ואמיץ וכו', הקב"ה שהוא חזק ואמיץ יעיר לעינינו רוחו הטובה. רב וצעיר, גדול וקטון. קול מהיכל וכו', טעמו הקול יסעיר מחריביו, והוא עש"ה קול שאון מעיר קול מהיכל קול ה' משלם גמול לאויביו (ישעי' סו ו). חומת אש וכו', שעורו, המבעיר שלם ישלם חומת אש סביב לה, והוא מיוסד על מאמרם ז"ל במס' ב"ק דף ס' ב', שלם ישלם המבעיר את הבערה, אמר הקב"ה אני הצתי אש בציון שנאמר ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה (איכ' ד יא) ואני עתיד לבנותה באש שנאמר ואני אהי' לה נאם ה' חומת אש סביב (זכרי' ב ט). התפללו וכו', עש"ה ודרשו את שלום העיר וגו' (ירמי' כט ז).

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם:

לשבת. וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְיָ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

הש"ץ אומר חצי קדיש.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ· וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת· וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם השב׳ הזה ואת יום חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה זְמַן חֵרוּתֵנוּ באהבה מִקְרָא־קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ· וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ· וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ· וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ· לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה· זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה· וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה· וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים· וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים· חוּס וְחָנֵּנוּ· וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ:
לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ
קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שַׁבַּת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ· וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ·

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ׃ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות.

וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות:

בשבת אומרים ויכלו גם מגן אבות וקצת קהלות גם במה מדליקין

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם׃ וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת׃

ח׳ בָּא״י אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃

ק׳ מָגֵן אָבוֹת בִּדְבָרוֹ מְחַיֵּה מֵתִים בְּמַאֲמָרוֹ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ הַמֵּנִיחַ לְעַמּוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קָדְשׁוֹ כִּי בָם רָצָה לְהָנִיחַ לָהֶם לְפָנָיו נַעֲבוֹד בְּיִרְאָה וָפַחַד וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מֵעֵין הַבְּרָכוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וּמְבָרֵךְ שְׁבִיעִי וּמֵנִיחַ בִּקְדֻשָּׁה לְעַם מְדֻשְּׁנֵי עֹנֶג זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ· וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת׃

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר׃
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן׃ יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה

וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ: תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

שבת פ״ב בַּמֶּה מַדְלִיקִין וּבַמָּה אֵין מַדְלִיקִין, אֵין מַדְלִיקִין לֹא בְלֶכֶשׁ וְלֹא בְחוֹסֶן וְלֹא בְכַלָּךְ, וְלֹא בִפְתִילַת הָאִידָן וְלֹא בִפְתִילַת הַמִּדְבָּר, וְלֹא בִירוֹקָה שֶׁעַל פְּנֵי הַמָּיִם, וְלֹא בְזֶפֶת וְלֹא בְשַׁעֲוָה, וְלֹא בְשֶׁמֶן קִיק וְלֹא בְשֶׁמֶן שְׂרֵפָה, וְלֹא בְאַלְיָה וְלֹא בְחֵלֶב. נַחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר מַדְלִיקִין בְּחֵלֶב מְבֻשָּׁל, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֶחָד מְבֻשָּׁל וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל אֵין מַדְלִיקִין בּוֹ: (ב) אֵין מַדְלִיקִין בְּשֶׁמֶן שְׂרֵפָה בְּיוֹם טוֹב. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר אֵין מַדְלִיקִין בְּעִטְרָן מִפְּנֵי כְבוֹד הַשַּׁבָּת. וַחֲכָמִים מַתִּירִין בְּכָל הַשְּׁמָנִים בְּשֶׁמֶן שֻׁמְשְׁמִין בְּשֶׁמֶן אֱגוֹזִים בְּשֶׁמֶן צְנוֹנוֹת בְּשֶׁמֶן דָּגִים בְּשֶׁמֶן פַּקּוּעוֹת בְּעִטְרָן וּבְנֵפְט. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר אֵין מַדְלִיקִין אֶלָּא בְשֶׁמֶן זַיִת בִּלְבָד: (ג) כָּל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אֵין מַדְלִיקִין בּוֹ אֶלָּא פִשְׁתָּן. וְכָל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אֵינוֹ מִטַּמֵּא טֻמְאַת אֹהָלִים אֶלָּא פִשְׁתָּן. פְּתִילַת הַבֶּגֶד שֶׁקִּפְּלָהּ וְלֹא הִבְהֲבָהּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר טְמֵאָה הִיא וְאֵין מַדְלִיקִין בָּהּ, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר טְהוֹרָה הִיא, וּמַדְלִיקִין בָּהּ: (ד) לֹא יִקּוֹב אָדָם שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁל בֵּיצָה וִימַלְּאֶנָּה שֶׁמֶן וְיִתְּנֶנָּה עַל פִּי הַנֵּר

בִּשְׁבִיל שֶׁתְּהֵא מְנַמֶּמֶת וַאֲפִילוּ הִיא שֶׁל חֶרֶס, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. אֲבָל אִם חִבְּרָהּ הַיּוֹצֵר מִתְּחִלָּה מֻתָּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּלִי אֶחָד. לֹא יְמַלֵּא אָדָם קְעָרָה שֶׁמֶן וְיִתְּנֶנָּה בְּצַד הַנֵּר וְיִתֵּן רֹאשׁ הַפְּתִילָה בְּתוֹכָהּ בִּשְׁבִיל שֶׁתְּהֵא שׁוֹאֶבֶת, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר: (ה) הַמְכַבֶּה אֶת הַנֵּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְיָרֵא מִפְּנֵי גוֹיִם מִפְּנֵי לִסְטִים מִפְּנֵי רוּחַ רָעָה אוֹ בִשְׁבִיל הַחוֹלֶה שֶׁיִּישַׁן, פָּטוּר. כְּחָס עַל הַנֵּר כְּחָס עַל הַשֶּׁמֶן כְּחָס עַל הַפְּתִילָה, חַיָּב. רַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר בְּכֻלָּן חוּץ מִן הַפְּתִילָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשָׂה פֶּחָם: (ו) עַל שָׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת נָשִׁים מֵתוֹת בִּשְׁעַת לֵדָתָן, עַל שֶׁאֵינָן זְהִירוֹת, בְּנִדָּה בְּחַלָּה וּבְהַדְלָקַת הַנֵּר: (ז) שְׁלֹשָׁה דְבָרִים צָרִיךְ אָדָם לוֹמַר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה. עִשַּׂרְתֶּם עֵרַבְתֶּם הַדְלִיקוּ אֶת הַנֵּר. סָפֵק חֲשֵׁכָה סָפֵק אֵינָהּ חֲשֵׁכָה, אֵין מְעַשְּׂרִין אֶת הַוַּדַּאי, וְאֵין מַטְבִּילִין אֶת הַכֵּלִים, וְאֵין מַדְלִיקִין אֶת הַנֵּרוֹת, אֲבָל מְעַשְּׂרִין אֶת הַדְּמַאי, וּמְעָרְבִין וְטוֹמְנִין אֶת הַחַמִּין:

תניא אמר ר' חנינא חייב אדם למשמש בבגדיו בערב שבת עם חשיכה שמא ישכח ויצא, אמר רב יוסף הלכתא רבתא לשבתא:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם: שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל תִּקְרָא בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

סדר קידוש׃

מקדשים על היין ואין אומרים זמן. (ובשבת מזכירים גם של שבת ובקידוש שמקדשים כל אחד בביתו אומרים תחלה יום הששי כנשאר שבתות השנה.)

סברי מרנן ורבנן ורבותי׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־עָם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל־לָשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו׃ וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה ו מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם השבת הזה ואת יום חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה. זְמַן חֵרוּתֵנוּ באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃ כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים ושבת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ באהבה וברצון בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן הִנְחַלְתָּנוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

ספירת העמר׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל סְפִירַת הָעֹמֶר׃

הַיּוֹם שִׁשָּׁה יָמִים לָעֹמֶר׃ (נ״א בָּעֹמֶר׃)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת׃

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם · וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ (נ"א וכסא כבודו) בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד (נ"א אַחֵר)· אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן · לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ · לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ · יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ · וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ · וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל מַלְכוּתֶךָ · וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד · כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד: כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְהוָֹה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

קדיש שלם, יגדל·

אַז שבת חה"מ פֿאַנגט דער חזן שוכן עד אָן חוזר זינגט אַלעז בניגון שבת, נאָך
אַבער ווירד אָהן שבת חה"מ וויא אַם י"ט אָנגעפֿאַנגען חוזר אַלעז בניגון י"ט געזונגען.

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ: הַגָּדוֹל בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ:

הַגִּבּוֹר*

לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ: הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא:

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ· וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:

בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְהַלָּל· וּבְדִבְרֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ· וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְרוֹמָם· וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְקַדָּשׁ·

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן־יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים: הש"ץ אומר ח"ק.

---

*) בפולין מתחילים האל ובאשכנז הגבור.

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר.
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

וואָהרענד דער חזן ברכו זאָגט,

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

קו"ח

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

זאָגט קהל יתברך.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל:

*) אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

ויושע

---

*) אור עולם באוצר חיים, מאוצר אלמעלה יוצר אור וכו' ואמר שאור עולם הוא האור שנברא מששת ימי בראשית הוא נגנז באוצר חיים כמו שאמרו רז"ל שאין העולם כדאי להשתמש בו ונגנז לצדיקים לעתיד לבוא לעולם שכלו חיים, ועיין בב"ר פ' ג' וביפה תאר סי' א' וסי' ו' וז' ועוד שם בפ' י"א, וכן פתח הפייטן ביוצר להפסקה שכי' אורות מאופל הזריח מהודו וכו', ואפשר כי אורות מאופל קאי על אור המאורות, וקרא לאור הנגנז אור עולם להיותו קיים לעולם, כדאי' בסדר א"ז פרק כ"א, ולאור השמש קראו אורות בלשון רבים כמ"ש הכתוב יהי מאורות ברקיע השמים להאיר על הארץ.

*) מאן שנת ווירד ביוצר הקבלות יוצר ואופן וזולת פאן שבת חה"מ געזאגט, וויא היער אנגעזעטצט שטעהט.

בראשי הטורים חתום שמעון בר יצחק חזק ואמץ אמן, אלא שהקדים בראש כל חרוז תיבה אחת מראשי׳ פסוקי שירת הים, והסיום יתום על ל׳ המזמור בצאת ישראל ממצרים וגו׳.

ויושע שושני פרח מזריח מאורים. שמרם כאישון כרדפו אחורים. בצאת ישראל ממצרים: וירא משסת מסתולל

בו

באור.

ויושע, שושני פרח, שושנה המשולה פרח והוא תואר לכנסת ישראל, כדכתיב, כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות (שיר ב), ובמדרש חזית תמשלו לו טעמים רבים; וכתיב, אהיה כטל לישראל יפרח כשושנה (הושע י"ד ו'). מזריח מאורים, תואר להקב"ה, שהוא מזריח המאורות, וטעם המאמר, הקב"ה הושיע את ישראל ושמרם כאישון, כאשר פו אחריהם פרעה וחילו. כרדפי, כ"כ בכ"י וכן עיקר. משסת, לשון מי נתן למשסה יעקב (ישעי׳ מב כד) ענין מרמס או בזה ושמם. מסתולל בו, כדכתיב, עודך

תרגום אשכנזי.

ויושע. ער, דער ערלייכטער דער היממעלזליכטער, עררעטטעטע דיא אויפ־ קייזענדע רא:ע (ישרא), בעוואהרטע זיא וויא דאז אויגענבליר, אלז געפאהר אויף ריקקען דראהטע, אלז ישרא אוי:לאג אוי: מלרים. ער זאה דעז אונטערי

יוצר לשבת חול המועד.

*) מיוסד ע"פ א"ב מרובע בראשי החרוזות, ובראשי החרוזות הבניות חתום שמעון בר יצחק יגדל בתורה ובמצות ובמעשים טובים אמן סלה.

אהוביך אהבוך מישרים. שירתך נוגנים ושוררים. אחרימו קדמו שרים. שיר השירים: אמונת עתי הקות. מפה אל פה נעתקות. אמרותיו חיך ממתיקות. ישקני מנשיקות: בעשותך נוראות להמוניך. עזים נסו מפניך. באורים כבדוך מרנניך. לריח שמניך: בחורי רחם משחריך. ונעדו לקראת דבריך. באהב הביאני חדריך. משכני אחריך: גדלני ורוממני לתאוה. נגעמתי בשמור

מצוה

כּוֹ לְהַלְעִז· מְמֻשָּׁךְ מִפֶּרֶךְ בְּיָד רָמָה לְהָעֵז·
בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז: אָז יָשִׁיר עֻזּוֹ וְסִיעָתוֹ
לְהַקְדִּישׁוֹ· עֻזּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ· הָיְתָה
יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ:

שִׁמְךָ עַל כֹּל יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ· מוֹשָׁבְךָ בָּרוּם וְהִלּוּכְךָ
בַּקֹּדֶשׁ· עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה קֹדֶשׁ· קָדוֹשׁ:

עזי

מסתולל בעמי לבלתי שלחם (שמות ט יז). להלעז, ל' לעז ידוע מדברי רז"ל, ואמרו (פסחים דף כח א), ולעזה עליהם כל המדינה ואמרו, מימינו לא ראינו כך. הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך (משלי ד כד) פי' רש"י, אל תעשה דבר שילעיזו בו הבריות ויעקימו עליך פיהם. ממושך מפרך, ישראל שהיו ממושכים ומורטים מעבודת פרך, ל', גוי ממושך ומורט (ישעיה יח ב). ביד רמה להעז, לקבץ ולאסוף אומה ביד רמה, ל' שלח העז את מקנך (שמות ט יט). מעם לועז, עם שפת ל' אחר שאינו לה"ק. עזו

דריקקערז שטייגענדען שטאָלץ הוכה בעזאָנפטיגט, מיט געוואַלטיגער האַנד דיא בעדריקקטען צו בעפרייען, יעקבז הויז פאָם באַרבאַרענפאָלקע. דאַ זאַנג איהם דער זאַנפטמוטהיגע (משה) אונד זיין כאָר איין הייליגעז ליעד, בעזאַנג זיינער אַללמאַכט רעכטע, דען אַרם זיינער הייליגקייט, יהודה'ז שטאַמם זיין הייליגטהום.

שמך. אַללגעריהמט איבער אַללעז איזט דיין נאַמע, אונד הייליג, דיין טהראָן אין יענער האָהע, דיין איינצוג אינז היילוגטהום! דיין צייגניס בלייבט אימער טריי, דיינעם טעמפעל ציערט הייליגקייט! קָדוֹשׁ.

יוצר לשבת חול המועד.

מְצֻוָּה· גָּדֵר בְּשׁוֹמְמֵי עֲוָה· שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה: גַּפֵּי מְרוֹמֵי
קָרֶת· בָּרַדְתִּי מֵהֱיוֹת גְּבֶרֶת· גֹּאֲלִי חַי אֲנִי מְזֻכֶּרֶת· אַל
תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת: דִּבַּרְתִּי בְּפִי לִמְהוֹלָלַי· רִבְצוּ בְּצֹהַר
לְהַשְׂכִּילַי· דּוֹדִי פּוֹדִי וְגוֹאֲלִי· הַגִּידָה לִּי: דַּרְכֵי הוֹרִים דְּעִי·
יוֹנֶקֶת חֶמֶד מַטָּעִי· דִּירַת מִשְׁכְּנוֹתָם תֵּדְעִי· אִם לֹא תֵדְעִי:
הַפֶּלֶא וָפֶלֶא הֶרְאֵיתִי· צֵאתִי לְיֵשַׁע רַעְיָתִי· הֲמוֹן לוּדָה
הִתְעֵיתִי· לְסֻסָתִי: הִקְשַׁרְתִּי יְפִי כְתָרִים· חֶמְדַּת נִצּוֹל
מצרים

עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ שׁוֹרְרוּ לוֹ מַקְהֲלוֹתָיו׃ וְשִׁוּוּ הוֹד וְהָדָר בִּתְהִלּוֹתָיו׃ יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו׃
יְיָ נִגְלָה לְעַמּוֹ הֱיוֹת מָגוֹס׃ נוֹזְלִים צָגוּ כְּמוֹ נֵד לִכְנוֹס׃ הַיָּם רָאָה וַיָּנוֹס׃ מַרְכְּבוֹת בּוֹגֵד בֻּלְּעוּ בְּסוּף וְשִׁיחוֹר׃ בִּנְהָרִים חָרָה אַפּוֹ וְנֶהֶפְכוּ סְחַרְחוֹר׃ הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר׃ תְּהֹמוֹת רָגְזוּ וַיֶּהֱמוּ גַּלִּים׃ רָאוּךָ מַיִם מֵאֵימָתְךָ חָלִים׃

וסיעתו, משה ובני ישראל. מרכבות בוגד, מרכבות פרעה. בסוף, בים סוף. ושיחור, הוא נחל מצרים, כדכתיב, מה לך לדרך מצרים לשתות מי שיחור (ירמיה ב' י"ח). בנהרים וכו', כמש"א ז"ל, ויבקעו המים, כל מימות שבעולם נבקעו, וכתיב, הבנהרים חרה ה' אם בנהרים אפך (חבקוק ג ח); ואמרו בשוחר טוב, וכי מה עונו של ירדן ומה איכפת לו? וכי בירדן היו עומדים? אלא מכאן אתה למד שאם ברח ראש האומניות ברחה כל האומנות; כיון שראה הירדן שברח הים אף הוא ברח. תהומות רגזו וכו', ראוך מים וכו', עש"ה, ראוך מים יחילו (תהלים ע"ז י"ז), וכדאיתא בפרקי דר"א פמ"ב.

עזי. מיין זיעג, מיין זאַיטענשפּיעל איזט יה! זאָ זאַנג איהם זיין כאָר. האָלד אָבזינגט איהם אונד מאַיעסטאָט ישראל זיין רייך. דער עוויגע אָפפּענבאַרטע זיינעם פֿאָלקע זיך לאַן טוטלע; פֿליעסענדעז געוואָסער שטאַנד אויפֿרעכֿט ווי איינע וואַנד, דאַז וועלטמעער זאַה אונד פֿלאָה! דעז טרייאוהאָזען (פרעה) קריעגזגעשפּאַן זאַנק איןז טיפֿמעער אונד שיחור*). ענטפֿלאַמט איזט דעז עוויגען לאָרן איבער שטראָמע, דאַ ווירבעלן זיה, דער ירדן וויכֿט צוריקק, פֿלוטהען טפּרודעלן, וואָגען ערברויזען; זיה טויען דייכען לאָרנבליקק, דיה געוואָסער, אונד ערבעבען. בערגע ענטפֿואַרען

*) שיחור, נילפֿלוס.

יוצר לשבת חול המועד.

מִצְּרִים׃ הֲקִימוֹתִי בְּרִית בְּתָרִים׃ נָאווּ לְחָיַיִךְ בַּתּוֹרִים׃ וְאֵלַי קֵרַבְתִּיךְ בְּאַהַב׃ קוֹל הִשְׁמַעְתִּיךְ מִלַּהַב׃ וַתַּעֲדִי עֲדִי מִצְהַב׃ תּוֹרֵי זָהָב׃ וְעַם בָּחַרְתִּי בוֹ׃ יָצָא שֶׁבֶל מִלִּבּוֹ׃ וְהֵמִיר כְּבוֹד מִשְׂגַּבּוֹ׃ עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ׃ זָעַף אֶשָּׂא

לכמור

הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים: יְמִינְךָ יֶשַׁע הֶחִישָׁה
בְּעֵת רָצוֹן· יִרְעֲשׁוּ הֶהָרִים וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלָּצוּן·
גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן: וּבְרֹב צִדְקָתְךָ מַפַּלְתָּם
תִּקְנוֹם· צוּלָה חֳרָבָה וְנַהֲרוֹתֶיהָ תֶּאֱנוֹם· מַה
לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס: וּבְרוּחַ חֲזָקָה סְעַרְתָּם

ימינך ישע החישה, כ"ה בכל כ"י וספרי הדפוס ולשון הוא הוא, וכן, ירעשו ההרים. מפלתם תקנום, ונהרותיה תאנום, כולם לשון הוה הם ונופלים על עבר שהיה לשעתו. צולה וכו', עפ"ה, האומר לצולה חרבי ונהרותיך אוביש (ישעיה מד כז). חרבה, ל' ציווי והה' בק"מ. סערתם סחרחור, הפלתם סביב ברוח סערה, כדכתיב, ויולך ה' את הים ברוח קדים וכו' (שמות יד כא). חומה ומסלה וכו', עפ"ה, והמים להם חומה מימינם ומשמאלם, וכתיב, והיתה מסלה לשאר עמו כיום עלותו מארץ

וויא ווידדער. דיינע רעכטע בעשלייניגט רעטטונג צור גנאדענצייט; דיא בערגע טויזען, איהרע פפיילער וואנקען, אונד היגעל היפפען; וויא לאממער! דיין אללמעכטיגער גערעכטיגקייטסאייפער האט דען אונ־טערגאנג יענער (מצרים) בעשלאססען; נון ליעססעסט דוא דיא טיעפע ערד־טרואקקנען אונד העממעסט דער פלוססע לויף. וואס: ווארד דיר, וועלט־מעער, דאס דוא פלאהסט? — איין אללמעכטיגער שטורם ווירבעלטע דיא

יוצר לשבת חול המועד.

לְכְמוֹר· גַּעַל פֶּשַׁע לִשְׁמוֹר· זִמַּת אִוֶּלֶת לִזְמוֹר· צְרוֹר הַמֹּר:
וַעַם עֵצֶר עֹפֶר· דּוֹפִי צַחַן כֹּפֶר· זִכְרוֹן כָּתוּב בַּסֵּפֶר· אֶשְׁכֹּל
הַכֹּפֶר: חֹבֶשׁ חָשׁ וּתְרוּפָה· לְכַנְפֵי כֶסֶף נֶחְפָּה· הֵן וָחֶסֶד
מַרְעֲפָה· הִנָּךְ יָפָה: חַנּוּן מֵשִׂים פֶּה· בְּרֹגֶז רַחֵם מְצַפֶּה·
חַי סֵתֶר צוֹפֶה· הִנְּךָ יָפֶה: טִירַת מְצוּקֵי נְעָוִים· תֹּאַר
אֵיתָנֵי חֲרוּזִים· טֶכֶס זְרוֹעֵי מְפֻזָּזִים· קוֹרוֹת בָּתֵּינוּ אֲרָזִים:
טֹרַח עַל סוֹבֶלֶת· וְלֹא גְבוֹהָה תוֹחֶלֶת· טָמוּן וְסָפוּן
מְנֻצֶּלֶת· אֲנִי חֲבַצֶּלֶת: יָקָר נֶעֱרַב כְּנִיחוֹחִים· רַחַשׁ תַּחַן
נֶאֱנָחִים· יְדָעֵם בְּגֵיא כַּסְלוּחִים· כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים:

סחרחור· חומה ומסלה לעמך תבחור· הירדן תסב לאחור: אמר קבץ כעמיר שרי אוילים· קלע נפשותם חפצו להשלים· ההרים תרקדו כאילים: נשפת חמתך תבער פנימי וחיצון· חלד התפוררה תוך וקיצון· גבעות כבני צאן:

מצרים (ישעי' יט טז), אמר וכו', האויב אמר וקבץ כעמיר שרי מצרים אשר מסרו נפשותם להיות קלועות נים, כדי להשלים חפצו של מלכם, ורקדו כאילים אל תוך הים על פי פרעה, כדכתיב, וירדפו מצרים ויבואו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים (שמות יד כג), והרים הוא משל על השרים והשלטונים, כידוע מן הכתוב וממאמרי רז"ל, ואמר קבץ כעמיר, ע"ש, קבצם כעמיר גרנה (מיכה ד יב), וקראם שרי אוילים, ע"ש, אך אוילים שרי צוען (ישעי' יט יא), כן קראם לפרש המאמר הזה. והמפרש אשר לפני פירש, חפצו להשלים, חפצו של הקב"ה, ופירש ההרים כמשמעו. פנימי וחיצון, מבית ומבחוץ; כי גם אותן שנשארו במצרים ולא יצאו חוצה לרדוף גם הם נלקו, כדכתיב, כי ה' נלחם להם במצרים (שמות י"ד כ"ה) וכמו שפירש"י ז"ל. חלד, הארץ. התפוררה, ל' פור התפוררה ארץ (ישעי' כד יט). זמיר עריצים וכו', זמורת

פֿלוטהען אויף; זיא ערשטאררטען אויפֿרעכט אונד באהנטען דיינעם פֿאָלקע דורכגאַנגע — דער ירדן וויך צוריקק! קוים האטטע דער קאָניג (פרעה) דען וואונש געאייסערט, שאָן פֿערמאַאססטען צור פֿערפֿאָלגונג זיך דיא טהאָריכטען פֿירסטען, אונד גאַבען איהר לעבען היין צור ערפֿיללונג דעס טיראַננענוואונשעס. איהר היפּפֿטעט וויא ווידדער, איהר האָהען! אַבער דאס ניעסעצט דיינען צאָרן ווירד זיא ענטפֿלאַממען; ער פֿערצעהרטע פֿאָן איננען אונד אויסען, ערדע=ענדען וואַנקטען, היגעל ציט-

---

יוצר לשבת חול המועד.

יורשי הר למצער· הכיר ואהב מנער· יחדוהו זקן ונער· כתפוח בעצי היער: כלכלני בציה מסבבת· ונפרע נשיון מגנבת· כנסני לארץ נושבת· הביאני אל בית: כללני בעוז מדרשות· בשבעים פנים נדרשות· כבודם חקור מלחשות· סמכוני באשישות: לא עזבני לנטשי· מגני ומרים ראשי· לודים מררו בקושי· שמאלו תחת לראשי:

לנחץ

מי כמכה ומזיר עריצים יענה במרץ· זרועך חשפת והתמוטטה הארץ· מלפני אדון חולי ארץ: נטית קשתך ראש פרזיו לנקוב· קריות ומבצרים נחשבו לרקוב· מלפני אלוה יעקב: נחית ונהלת עם עמוסי מעים· ולא מנעת

מפיהם

אל רעשים יענה ויכניע במרוצה. או יהיה טעמו, המון עריצים, וכפי' הרד"ק על זמיר עריצים יענה (ישעיה כה ה). במרץ, במרוצה, או בחוזק, ל' ונחל נמרץ (מיכה ב י). זרועך חשפת, כענין, חשף ה' את זרוע קדשו (ישעיה נב י). נטית וכו', עמ"ה, ערי' תעור קשתך וגו' נקבת במטיו ראש פרזיו (חבקוק ג) ות"י, גברי ראשי משריית פרעה וכו'. עמוסי מעיים, העמוסים מני בטן (ישעי' מו ג). ולא מנעת, דכתיב, ודגן שמים נתן למו (תהלים עח כד)

טערטען וויא לאמאער! ווער גלייכט דיר, דאמפפער דעז טירהאננענ טריומפס? דוא האסט דייכען אללגעוואלטיגען ארם געצייגט, דיא ערדע וואנקטע! פאר דעם הערנן ערבעבטע, ערדע! דוא צווידערטענט דיין געטאס, עז דורכבאהרטע דעז הערעז הויפט, טטארטע פערואא דערטען הונר פעזטען פאר דעם גאטט יעקב'ז. אבער דיין פיעל געליעבטעז פאלק האסט דוא געלייטעט, געפיהרט, דוא ענטצאגסט איהרען מונדע

יוצר לשבת חול המועד.

לנחץ קץ ישעכם· צאת מאסר כבליכם· להמתין בא עתכם· השבעתי אתכם: מסבל על רודי· ועדני צור פודי· ממהר ישע בעדי· קול דודי: מקצר זמן אבי· תת צרי למכאובי· מדלג מקבץ להאהיבי· דומה דודי לצבי: נגדשה סאת שודדי· והגיע עת מועדי· נסעי נא והכבדי· ענה דודי: נגדע על ונשבר· באין מחסור דבר· נאמן רועה גבר· כי הנה הסתו עבר: שרי מופת נבראו· מליצי ישר נקראו· סוררים תמהו בראו· הנצנים נראו: סבו עגלה הורגיה· עבותיה לקצץ ועוגיה· סוף להשבית

סיגיה

מִפִּיהֶם דָּגָן שָׁמַיִם· הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם מָיִם׃ שָׁמְעוּ אָמְצְךָ כָּל אַפְסֵי תְחוּמַיִם· אֶדֶר הוֹדְךָ עַל אֶרֶץ וְשָׁמַיִם· בְּתִתְּךָ חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ מָיִם׃ אָז מָצְאוּ אָבוֹת חֵן וּבְצִלְּךָ לָנוּ· אָנָּא הַבֶּט נָא עַמְּךָ כֻּלָּנוּ· לֹא לָנוּ יְיָ לֹא לָנוּ׃ תְּפִלַּת צָרָה בַּעֲדִינָה מֵאֱנוֹשׁ לֶאֱבוֹד· צַוֵּה יְשׁוּעוֹת

יעקב

אפסי תחומים, אפסי ארץ. אדר הודך, כ"כ בכ"י וכן עיקר, כי לשני אלפין אנו צריכים כאן, ככל בִּיתֵי הבתים המתחילים על אותיות שוות, כמו שכתבנו בתחלת הפיוט. ובצלך לנו, התלוננו. בעדינה, תאר לכשדים בישעיה מ"ז ח'.

ניכט דיח תיואעלקאַט אונר ווּאַנדעלטענט איהם פֿעלז אין וואַסער! דיינע אַלוואַכט פֿערנאַהווען דיח לאַנדעספירזטען, האָרטען דיינער מאַיעזטאַט פרייז איבער ערד' אונד היממעל, וויא דוח פֿערוואַנדעלט קיזעלשטיין אין קוועללען! יאַ, אונזערן פֿאַטערן וואַרד דוח געוואָגען, זיח פֿאַנדען אונטער דיינעם שאַטטען שוטז. אָ, סיעה דאָך דיין פֿאָלק, אונס אַללע אַן; ניכט אונזערט-האַלבען, גאָטט, ניכט אונזערטהאַלבען! פֿערהערדנע הילפֿע פיר יעקב'ס

לשבת חול המועד.

סִיגֶיהָ· הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַּגֶּיהָ׃ עֹז תּוּשִׁיָּה מִלְּגַלֵּעַ· סָבִיב הָגְבָּלוּ בְּצֶלַע· עָמְדָה בְּמִישׁוֹר מִלְּקַלֵּעַ· יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע׃ עֲוִילִים הוּצְאוּ חֲלָלִים· יְצִיאֵי עַקְרַבֵּי אֲמֵלָלִים· עוֹמְדִים לְזַנֵּב נֶהֱשָׁלִים· אֶחֱזוּ לָנוּ שׁוּעָלִים׃ פָּרַשׂ עָנָן לְהַאֲהִילִי· מְגִיהַּ בְּלֵיל הִלִּי· פִּנּוּקִים שָׁלֹשׁ הֶאֱכִילִי· דּוֹדִי לִי׃ פְּעֻלַּת שָׂכָר קָפוּחַ· טְפַלְתִּי כְּנֹאד נָפוּחַ· פִּלַּצְתִּי בִּשְׂאֵת וְסָפוּחַ· עַד שֶׁיָּפוּחַ׃ צִפִּיתִי עֹצֶב בִּי· וָתִיק רָחַק מִקִּרְבִּי· צַגְתִּי לְבַקֵּשׁ אוֹהֲבִי· עַל מִשְׁכָּבִי׃ צִיר עֲלוֹת בִּתְחִנָּה· בַּקֵּשׁ כִּפּוּר לְמִי מָנָה· צָעוֹק וְחַלּוֹת אָנָּא· אָקוּמָה נָּא׃ קָשְׁרוּ לְוִיִּם

יַעֲקֹב בְּיִרְאָה אוֹתְךָ לַעֲבוֹד׃ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד: תְּבִיאֵמוֹ אֲגוּדִים יַחַד לִמְכוֹן שִׁבְתֶּךָ׃ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר צְבִי קֹדֶשׁ נַחֲלָתֶךָ׃ עַל חַסְדְּךָ עַל אֲמִתֶּךָ: יְיָ מְקַוֶּיךָ מְקַבְּלִים עֹל מַלְכוּתְךָ

עליהם

נאַהנע, דאַס זיא איהן טעמפעל דיר עהרפורכטסבאָלל דיענען מאָגען! גיב דיינעם נאַמען עהרע! ברינג' זיא איין, פערזאַממעלט, איין יענען זיטץ, דען דוא נור וואָהנונג דיר איינגעריכטעט, פפלאַנצע זיא איין דיין אַנמוטהיגעז, הייליגעז עריבגעז בירגע איין, אוס דיינער גיטע, דיינער וואַהרהייט ווילען, עוויגער! דיא דיינער אַהררען, אונטערווערפען וויליג זיך דעם דיענסטע דיינער רעגיערונג; אַן

לשבת חול המועד.

קְשׁוּרִים׃ יוֹפִי תְּמִים וְאוּרִים׃ קוֹמָם לְהַכּוֹת בּוֹעֲרִים׃ מְצָאוּנִי הַשּׁוֹמְרִים: קַבֵּל מָרוֹם תְּפִלָּתִי׃ מְחַל פֶּשַׁע חַטָּאתִי׃ קָרְבָּנוֹ שֵׁת בַּעֲדָתִי׃ כִּמְעַט שֶׁעָבַרְתִּי: רְאוּ בָּחַרְתִּי בָכֶם׃ צֵ תִּתְנַחֲצוּ יְצִיאַתְכֶם׃ רְאוּת בְּצִיָּה עִתּוֹתֵיכֶם׃ הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם: רָמָה קֶרֶן סְגֻלָּה׃ מִמִּדְבָּר יָצְאָה נִדְגָּלָה׃ רוֹזְנִים נוֹסְדוּ לְמַלְּלָה׃ מִי זֹאת עֹלָה: שִׁכֵּן בְּאָדָם שְׁכִינָתוֹ׃ נִכְלְלָה מִצִּיּוֹן יִפְעָתוֹ׃ שָׁתַת אֶבֶן שְׁתִיָּתוֹ׃ הִנֵּה מִטָּתוֹ: שְׁלָמִים וְעוֹלוֹת לְקָרֵב׃ סֵדֶר בֹּקֶר וָעֶרֶב׃ שֵׁת כֹּהֲנֵי לְהִתְקָרֵב׃ כֻּלָּם אֲחֻזֵי חֶרֶב: תִּכֵּן אֲרוֹן מִכְלוּלוֹ׃ לוּחוֹת מוּנָחוֹת בְּצִלּוֹ׃ תַּבְנִית כְּרוּבִים לְהַאֲהִילוֹ׃ אַפִּרְיוֹן עָשָׂה לוֹ: ת׳ תְּעוּדָה נְתוּנָה בְּחֶסֶף׃ הֲמוֹן עַם בְּהִתְאַסֵּף׃ תֹּאַר סִפְּרָה בְּכֶסֶף׃ עַמּוּדָיו עָשָׂה כֶסֶף:

חזן. שהמ״ח שמעון בר יצחק חזק בתורה אמן סלה. קו״ח.

צְאֶינָה וּרְאֶינָה שׁוּר בָּעֲטָרָה הַמְעֻטֶּרֶת:

הנך

עֲלֵיהֶם· נָא הֱיֵה סֵתֶר לָמוֹ מִפְּנֵי שׁוֹדְדֵיהֶם· לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה נָא אֱלֹהֵיהֶם: כִּי בָא נוֹגֵשׂ וְכָל חֵילוֹ בַּמָּיִם· נָא שִׁית אוֹיְבֶיךָ
למורש

היה סתר וכו', עפ"ה ישעי' י"ו ד'. נוגש, פרעה. נא שית אויביך למורש

זייא איהר שוטץ, רעטטע פֿאָר פֿערפֿאָלגונג זיא! וואַ: זאָללען איירען שפרע־כען: „וואָ איזט דען איהר גאָטט?" דוא האַסט יענען מעכטענדריקקער (פרעה) זאַמט זיינען האַערע אין דען שטרודעל געשטירצט; זאָ שטירצע

לשבת חול המועד.

קו"ה.	חזן.
מוֹר וּלְבוֹנָה מְקֻטֶּרֶת:	הִנָּךְ יָפָה
עוֹרְכֵי טַעֲמֵי מַסֹּרֶת:	שִׁנַּיִךְ
וְתֵק שִׂפְתוֹתַיִךְ מְדַבֶּרֶת:	כְּחוּט הַשָּׁנִי
נוֹשְׂקֵי הַגִּבּוֹרִים נֶאֱזֶרֶת:	כְּמִגְדַּל דָּוִיד

ק' שְׁנֵי שָׁדַיִךְ, בְּמַלְכוּת וּכְהֻנָּה מְכֻתֶּרֶת· עַד שֶׁיָּפוּחַ רֶגֶשׁ הַמּוּלָה עוֹבֶרֶת· כֻּלָּךְ יָפָה, יְפֵיפִית לִהְיוֹת גְּבֶרֶת· אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה, צַעֲדִי טוֹטֶפֶת מְקֻשֶּׁרֶת· לִבַּבְתִּנִי חֹסֶן יְקָרִי מְזֻכֶּרֶת· מַה יָּפוּ, קְשׁוּטַיִךְ בְּעֹז וְתִפְאֶרֶת· נֹפֶת, חִכֵּךְ הָרִים עוֹקֶרֶת· גַּן נָעוּל, זוֹרַעַת חֶסֶד וְקוֹצֶרֶת· שְׁלָחַיִךְ קְבוּצֵי סִלְסוּל מְגֻבֶּרֶת· נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם בְּשׁוּמֵךְ בְּאַפִּי קְטֹרֶת· מַעְיַן גַּנִּים, תְּעוּדָה דוֹרֶשֶׁת וְגוֹמֶרֶת· עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי לְהַעֲלוֹת תְּמוֹרֶת· בָּאתִי לְגַנִּי, רְאוּת גֻּלַּת הַכּוֹתֶרֶת· אֲנִי יְשֵׁנָה, הַלֵּב עֵר בְּמִשְׁמֶרֶת· פָּשַׁטְתִּי, אֶדֶר כְּתֹנֶת
משורת

לְמוֹרַשׁ קִפּוֹד וַאֲגְמֵי מָיִם׃ וְיֵדְעוּ כִּי אֲנַחְנוּ עַמּוֹ וֵאלֹהֵינוּ בַּשָּׁמָיִם׃

ח׳ כְּהִפְלֵאתָ לְדוֹר רִאשׁוֹן רוֹב נִסֶּיךָ׃
הַפְלֵא עִם אַחֲרוֹנִים מְחַכֶּיךָ וְחוֹסֶיךָ׃
וְכָל פֶּה יְהַלֶּלְךָ מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ׃ קָדוֹשׁ׃

המאיר

קפוד וכו׳, כנכוחת ישעיה י״ח כ״ג, וקיפוד לדעת רש״י שם הוח הנקרח בל״ח חיגעל, ולדעת רד״ק שם הוח הנקרח בל״ח שילדקרחָטע, והר״ש והרע״ב בפרושו לכלחים פרק ח׳ משנה ה׳ מסכים לפי׳ רש״י ז״ל; וחולם בישעי׳ ל״ד י״ח פי׳ רש״י שהוח עוף הפורח בלילה, לוחי״ע (*chouette*) בלע״ז (ובל״ח חייולע), וכן פי׳ רד״ק בשרשו והוח מתנגד למחמרם ז״ל (ברכות דף נז ב), כל מיני חיות יפות לחלום חוץ מן הפיל והקוף והקפוד, וחפשר שהוח שם לעוף גם לחיה ידועה.

דיינע חַחסער חָללען ווחַנדלע חין חיגעלווחָחנונגען חיחרע סטחָרטע חונד חין ווחַסערגיוחפפע — דחַחיט זיח ערקעננען מחָגען, דחַס ווּיר דיין פֿחָלק זינד חונד דוח חונזער שוטלגחָטט ביזט.

כהפלאת. דען פֿריחערן געשלעכֿטערן לייגטעזט דוח דיינער וווּנדער מענגע; חָ, לייגע חויך דערען דען שפֿחֶטערן, דיח דיינער חַררען חונד הָחָפֿפֿען! דחַן ווירד חַללער מונד דיך פרייזען: „ויח גרחָס, וויח פֿיעל זינד דיינע וווּנדערטחַטען, קדוש!“

לשבת חול המועד.

מְשׁוֹרֶרֶת׃ דּוֹדִי, מוֹשִׁיעַ פְּלֵטָה הַנִּשְׁאֶרֶת׃ קַמְתִּי, נִצּוּחַ קְדֻשָּׁתוֹ מְסַפֶּרֶת׃ פָּתַחְתִּי, סִגּוּב תְּהִלָּתוֹ מְזַמֶּרֶת׃ מְצָאֻנִי, לִישְׁעוֹ מְקַוָּה וּמְסַבֶּרֶת׃ הִשְׁבַּעְתִּי, הֲמוֹן מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת׃ ח׳ מַה דּוֹדֵךְ, שְׁאָלוּנִי תָּמִיד מַחֲשֶׁבֶת וּמַאֲמֶרֶת׃ נַעֲרָץ וְנִשְׂגָּב תִּכֵּן שְׁחָקִים בַּזֶּרֶת׃ הַנַּעֲרָץ בְּשִׁלּוּשׁ קְדֻשָּׁה הַמְאֻשֶּׁרֶת׃

בחול.

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה הֵכִין

וּפָעַל

בשבת.

הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ. וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ: הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה יוֹצֵר הַכֹּל. הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח: וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ. מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ: וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו. שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת רַחֲמִים: הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים. וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז. הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵין כְּעֶרְכֶּךָ וְאֵין זוּלָתֶךָ. אֶפֶס בִּלְתֶּךָ וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ: אֵין כְּעֶרְכְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: אֶפֶס בִּלְתְּךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. וְאֵין דּוֹמֶה לְּךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים:

אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים. בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל נְשָׁמָה: גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם. דַּעַת וּתְבוּנָה סֹבְבִים אוֹתוֹ: הַמִּתְגָּאֶה עַל חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל הַמֶּרְכָּבָה: זְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ. חֶסֶד וְרַחֲמִים לִפְנֵי כְבוֹדוֹ: טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ. יְצָרָם בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל: כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם. לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נֹגַהּ. נָאֶה זִיוָם בְּכָל הָעוֹלָם: שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבֹאָם. עֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם: פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ. צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ: קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח אוֹר. רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה: שֶׁבַח נוֹתְנִים

לו

בחול.

וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ: מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ: פִּנּוֹת צְבָאָיו קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ: תִּתְבָּרַךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃

בשבת.

לוֹ כָּל צְבָא מָרוֹם. תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ:

לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל הַמַּעֲשִׂים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ: תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה עֹנֶג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת: זֶה שֶׁבַח שֶׁלַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל מְלַאכְתּוֹ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לַייָ: לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ וִיבָרְכוּ לָאֵל כָּל יְצוּרָיו. שֶׁבַח יְקָר וּגְדֻלָּה יִתְּנוּ לָאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר כֹּל. הַמַּנְחִיל מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ: שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ. וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ יִתְפָּאַר. בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת: תִּתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעֵנוּ׃

עַל שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל מְאוֹרֵי אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה:

תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים

אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה. וְנוֹתְנִים רְשׁוּת זֶה לָזֶה. לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת־רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה.

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ
יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃

אַם שבת זאָגט מאַן דיזן היערנאָכטען שטעהענדען אופן דודי שליט.

והאופנים

אופן לשבת חול המועד·

שמעון בר יצחק בר אבונא חתום בראשי החרוזות,
ובשניות, הקטן יזכה לחיי עד אמן.

דּוֹדִי, שַׁלִּיט בְּכָל מִפְעַל· הַכֹּל לְמַעֲנֵהוּ פָּעַל·
מֵרְבָבָה דָגוּל וּמוּעַל· קָדוֹשׁ בְּמַטָּה וּבְמַעַל׃

רֹאשׁוֹ עָטוּר פָּז כֶּתֶר· טָהוֹר צוֹפֶה כָּל סֵתֶר·
וּמַאֲזִין לְקוֹל עֶתֶר· נַעֲרָץ בְּשָׂפַת יֶתֶר׃

עֵינָיו, נֶגְדוֹ יַיְשִׁירוּ הוֹזִים· יָהּ הֲכַם הָרָזִים·
בָּחוּר נָעִים כַּאֲרָזִים· זָךְ עוֹשֶׂה חֲזִיזִים׃

לחיו

דודי, כנוי לאל יתברך תמלאנו הרבה בשיר השירים. עיין בפתיחתי ליוצר יום א׳ דפסח. הכל למענהו פעל, עפ״ה כל פעל ה׳ למענהו (משלי י״ו ד׳) וכנוי של למענהו לדעתי שב ע תבת כל שהוא שם מן השמות לא מלה מן המלות וכמו שהעירותי בבאורי לס׳ מאזנים סי׳ קע״ג, והטעם הוא כי חכמתו ית׳ עשתה הכל לתכלית הכל רלוני לתכלית הכלל כלו וזה שאמר אחריו וגם רשע ליום רעה שהוא לתכלית הכלל ליסר בני אדם ולהשיבם אל הדרך הטוב, ובענין הוי אשור שבט אפי (ישעיה י׳ ה׳), ונאמר מרשע חרבך (תהלים י״ז י״ג), ולא יעשה ה׳ אלהים דבר כי אם טוב כי הכל הוא טוב לעולם, וכן כתוב וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ואם היה שם רע היה בקלהו, כי בעבור רע מעט אין בדרך החכמה העליונה למנוע טוב רב, וכבר דבר בזה החכם אבן עזרא בפתיחתו לספר קהלת, עיין עליו. מרבבה דגול, עפ״ה דגול מרבבה (שיר ה׳ י׳). ומועל, כמו ומעולה וטעמו נתעלה. עטור, מוכתר. עתר, ל׳ עתירה ותפלה. נערץ בשפת יתר, עפ״ה אל נערץ בסוד קדושים רבה (תהלים פ״ט ח׳), וטעם בשפת יתר בלשון שיש לו יתרון והיינו בלשון של מלאכי השרת. עיניו נגדו וכו׳, כענין עיניך לנכח יביטו ועפעפיך יישירו נגדך (משלי ד׳ כ״ה) ופרוש הוזים רואים. הרזים, הסודות. זך, הקב״ה. עושה חזיזים, עפ״ה ה׳ עושה חזיזים

וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ בְּרַעַשׁ גָּדוֹל מִתְנַשְּׂאִים:

לעמת

אופן לשבת חול המועד.

לְחָיָו, רֶקַח מְגֻדָּלוֹת בְּשָׁמִים· כַּבִּיר מֵשִׁיב טְעָמִים·
יֹשֶׁר אֲמָרָיו נְעִימִים· הֶגְיוֹנָיו בִּין מְחַכְּמִים:
יָדָיו, צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְפֻלָּאִים· לִגְלִילֵי תַרְשִׁישׁ מְמֻלָּאִים·
חֵילֵי צְבָאָיו נוֹרָאִים· חַתִּים וּמִפָּנָיו יְרֵאִים:
שׁוֹקָיו, קוֹמַת עַמּוּדֵי שֵׁשׁ· יְסוֹד עוֹלָם לְהִתְאוֹשֵׁשׁ·
בַּשְּׁבִיעִי לְמַעְלָה מִשֵּׁשׁ· יָפֶה כִּסְאוֹ לְיַשֵּׁשׁ:
חִכּוֹ, רַבֵּי תוֹרוֹת וְחֻקִּים· יַחוּדוֹ בְּתֵבֵל וּבִשְׁחָקִים·
אַדִּירֵי חַשְׁמַלֵּי בְרָקִים· עֹצֶם קְדֻשָּׁתוֹ מְפִיקִים:
ח'
אָנָה, בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ שְׁמוֹ· דּוֹרְשִׁים אֶרְאֶלֵּי מְרוֹמוֹ·
וְזֶה אֶל זֶה קוֹרֵא נָאֳמוֹ· אוֹמֵר קָדוֹשׁ בְּשַׁלְּשְׁמוֹ:
חו"ק
דּוֹדִי, נוֹתֵן לְעַמּוֹ עֹז· מִפִּימוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּמָעוֹז·
אֲנִי, אֲחַזֵּק תְּהִלָּה וָעֹז· נְעֵם לְשֵׁם מִגְדַּל עֹז:

וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרוּבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ:
וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָּל חַיָּה וְאוֹפַן וּכְרוּב

לעמת

חזיזים (זכריה ו' א'). בין, בינה. ידיו וכו', עש"ה ידיו גלילי זהב ממולאים בתרשיש (שיר ה' י"ד). שוקיו וכו', עש"ה שם ה' ט"ו. להתאשש, להתחזק. בשביעי למעלה משש, ברקיע השביעי למעלה משש רקיעים שם יפה כסאו לישש, כדאית' במס' חגיגה דף י"ב ב', שברקיע השביעי הנקרא ערבות שם כסא הכבוד, וטעם לישש לישן, והוא פעל נגזר מן ישיש, וכטעם ועתיק יומין יתיב (דניאל ז'). חכו רבי תורות וכו', עש"ה חכו ממתקים (שיר ה' ט"ז), וכפי' רש"י. אדירי חשמלי ברקים, תאר למלאכים. מפיקים, מוציאים. אנה ברוך וכו', טעמו אראלי מרומו דורשים ושואלים, אנה ברוך ומבורך שמו, ובענין משרתיו שואלים זה לזה איה מקום כבודו. וזה אל זה, עש"ה וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש (ישעי' ו' ג'), וזהו קדוש בשלשמו. עוז, תאר לתורה, וכדכתיב ה' עוז לעמו יתן (תהלים כט). מפימו, מפיהם, ור"ל מפי עמו. לשם מגדל עוז, לשם הקב"ה שהוא מגדל עוז, כדכתיב מגדל עוז שם ה' (משלי יח י).

לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים: בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:
לְאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ· לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ· כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: אוֹר חָדָשׁ עַל־צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ מְהֵרָה לְאוֹרוֹ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא־נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד: כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ: וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת· לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה: יחיד אומר אל מלך נאמן.

דברים ו׳ ד׳.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה · אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־

נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם
לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ
בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת
עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ:
וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

דברים י״א י״ג. וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֺתַי אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־
נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה
וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ:
וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ
וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם
וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־
הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן
אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־
דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם
וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת
בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר
בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ

וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

במדבר ט״ו ל״ז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: יש לסמוך אה״כ לאמת.

ספרד אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה. עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:

פולין אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְאָהוּב וְחָבִיב וְנֶחְמָד וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר: וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ: לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת: וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:

עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים לְעוֹלָם וָעֶד חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר. אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ אָתָּה. לְמַעַן שִׁמְךָ מַהֵר לְגָאֳלֵנוּ כַּאֲשֶׁר גָּאַלְתָּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ: אֱמֶת מֵעוֹלָם שִׁמְךָ הַגָּדוֹל עָלֵינוּ נִקְרָא בְּאַהֲבָה אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ:

זולת ליום שביעי של פסח.
מיוסד ע"ס א"ב, וגם המחבר חתום בסוף, שמעון בר יצחק חזק.

*אִי פַּתְרוֹס בְּעָבְרְךָ רֹאשׁ תַּנִּין לְהָדֵשׁ· בִּמְלֹאת שִׁפְקוֹ שְׁאוֹנוֹ מוֹד בְּגֹדֶשׁ· בְּאוֹכְלֵי פְסָחִים נִתְקַדַּשְׁתָּ בְּשִׁיר לְהַדֵּשׁ· הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל חַג הִתְקַדֵּשׁ: גָּזוּ בְעַזִּים צְבָאוֹת יִשְׁרֵי אֵל· הִפְלֵאתָ לָמוֹ צְדָקָה כְּהַרְרֵי אֵל· דּוֹלְקֵימוֹ נִשְׁפַּטְתָּ תְּהוֹם רַבָּה לְהַתֵּל· אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: הֵן עַל הַבְּאֵר שׁוֹרְרוּ בַּעֲלִיזוֹת· בְּהַשְׁקַת הָרִים אֶת וָהֵב לַחֲזוֹת· וּבְסֵפֶר מִלְחָמוֹת רְשׁוּמָה בְּשִׁיטֵי חֲרוּזוֹת· אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל.

זולת לשבת חול המועד.
ע"פ א"ב בדלתי החרוזי' הראשוני' ובדלתי השניי' חתו' שמעון בר יצחק חזק ואמץ.

אֵלֶּה וְכָאֵלֶּה הֶרְאֵיתַנִי· שָׁמְעָה אָזְנִי וַהֲבִנֹתַנִי· לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי: בְּבוֹאֲךָ לְהָדִיץ דְּאֵבִי· מֶלֶל פַּצְתָּ לְהֵיטִיבִי· שׁוּבִי שׁוּבִי: גֵּיא חִזָּיוֹן תְּחוּמֶיךָ· עֲלוֹתֶיךָ לְהַגִּישׁ שְׁלָמֶיךָ· מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ: דְּגָלֶיךָ יַזְהִיר כְּזֹהַר· וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטֹהַר· שָׁרְרֵךְ אַגַּן הַסַּהַר: הֲדַר כְּהוּן אַפּוּדֶיךָ· נֹעַם מַלְכוּת כְּבוּדֶיךָ· שְׁנֵי שָׁדַיִךְ: וְנַחַת שֻׁלְחָן דָּשֵׁן· בְּנֹכַח מְנוֹרָה לְדַשֵּׁן· צַוָּארֵךְ כְּמִגְדַּל הַשֵּׁן: זְבוּל קֹדֶשׁ הִלּוּלָיִךְ· רֶפֶד

*) אי פתרוס, כמול חוגר איבערזעטצונג זיעהע אין אחרון של פסח דף 89.

ליום שביעי.

ישורר את השירה הזאת: זהר שמש הדמים דודי ומאמירי. וירח העמיד כיום תמים תמורי. חקוקה בספר הישר שירת מזמורי. אז ידבר יהושע ליי ביום תת יי את האמרי: טפשו חנף מלכו ממוקשי עם. ושבו ושחרו אל וצוה להושיעם. יבין ונגיד חרשת למפלה הכניעם. ותשר דבורה וברק בן אבינעם: כלל והקם על במלכים להתאשרה. ומירות הנעים והלך ארח ישרה. לעת זקנתו הוסיף שבח לשררה. וידבר דוד ליי את דברי השירה: מסר האב לבנו צרכי בנין להזביד. למצוא מקום נפשו בנגד העביד. נקרא על שמו כי במשאו הכביד. מזמור שיר חנכת הבית לדוד: שמחות רבו והגה כל מאפל. ביסוד

לשבת חה"מ.

יפי מכלוליך. ראשך עליך: חיל למאוד עצמת. ברבי תורות נתחכמת. מה יפית ומה נעמת: טכסים נוי תהלתך. יתאוו לאמים לראותך. זאת קומתך: ידועיך נטועים כמסמר. צנועים בכל משמר. אמרתי אעלה בתמר: כתורה בשכל טוב. חמודה מזהב טוב. וחכך כיין הטוב: לאל אקוה לסעדי. קדושי פודי וכבודי. אני לדודי: מפוזרת מקצה לקצה. חנון סגוריה היצא. לכה דודי נצא: נהל מעוטי עמים. זרח אורך לעמומים. נשכימה לכרמים: שוש מסבה להאריח. קול קורא להצריח. הדודאים נתנו ריח: עמך בועד להאהילי. ולבא בשמחת גילי. מי יתנך כאח לי: פנות דרך בבואך. אל מכונך ומקראך. אנהגך אביאך: צאת ממסגר נפשי.

הַבַּיִת נִבְצַר בֹּחַן וָעֹפֶל· עֹלוֹת וּזְבָחִים לָרֹב וּשְׁלָמִים לְהִטָּפֵל· אָז אָמַר שְׁלֹמֹה יְיָ אָמַר לִשְׁכֹּן בָּעֲרָפֶל: פִּגְּרוּ שְׂעִיר וְעַמּוֹן וּמוֹאָב חֵיל מְדָנַי· בְּמַעֲלֵה הַצִּיץ רְאוּת יְשׁוּעַת יְיָ· צָרְבוּ לְמַשְׁחִית אִישׁ בְּרֵעֵהוּ לְעֵינַי· נִקְהֲלוּ לְעֵמֶק בְּרָכָה כִּי שָׁם בֵּרְכוּ אֶת יְיָ: קוֹל שִׁירוֹת תֵּשַׁע שָׁמַעְנוּ בְּמֶרֶץ· וְהָעֲשִׂירִית עוֹד נִשְׁמַע מִכְּנַף הָאָרֶץ· רָנּוּ שָׁמַיִם וְהָרִיעוּ תַּחְתִּיּוֹת אָרֶץ· שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ בִּקְצֵה הָאָרֶץ: שִׁירוֹת אֵלֶּה לְשׁוֹן שִׁירָה מְיֻסָּדִים· כִּי תְשׁוּעָתָם כַּיּוֹלֵדָה לָבוֹא צָרוֹת וּמִסְפְּדִים· תֹּקֶף שִׁיר אַחֲרוֹן כִּזְכָרִים לֹא יוֹלְדִים· שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים: ח׳ שִׁעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת עִקֵּר וְנִסִּים מְרֻבִּים· בִּרְאוֹת מַפַּלְתָּם יִשְׂמְחוּ אִיִּים

רבים

מִבֵּין מַעֲבִידַי בְּקוֹשִׁי· שְׂמֹאלוֹ תַּחַת רֹאשִׁי: קַוּוֹת מוֹעֵד עִתְּכֶם· צִיּוֹן עֲלוֹת קְרִיַּתְכֶם· הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם: רוֹאֵי מוֹפְתֵי הַגְּאֻלָּה· אָמַר יַעֲנוּ בְמִלָּה· מִי זֹאת עֹלָה: קו"ח שׁוֹכְנֵי בְּגֵיא גָלוּתָם· מַהֵר מֵאִתְּךָ תְּהִלָּתָם· שִׂימֵנִי כַחוֹתָם: תֹּקֶף עֹז אֲהָבִים· נִגּוּן שִׁירִים עֲרֵבִים· כְּעַל מַיִם רַבִּים:

חתום בו המחבר שמעון בר יצחק.

ח׳ מַיִם רַבִּים, שַׂמְתְּ נְתִיבָה· אָחוֹת, מְשַׁכְתָּ לָךְ בְּאַהֲבָה· אִם עֻגַּתִי וְנַפְשִׁי תְּאֵבָה· אֲנִי חוֹמָה, וְשָׁדַי לְאֵין קִצְבָה· כֶּרֶם, נָעִים וְנַחֲלָה חֲשׁוּבָה· כַּרְמִי, בְּזָזוּ וְשָׂמוּנִי חָרְבָה· הַיּוֹשֶׁבֶת, רְבוּצָה וְיֵשַׁע מְקַוָּה· בְּרַח, יֶשַׁע הַפְלֵא דָגוּל מֵרְבָבָה: דּוֹדִי, צוּר בְּעֵדֶן בְּאַלְפֵי רְבָבָה· וּדְמֵה לְךָ, חַי כְּבַעַל מֵי תְהוֹם רַבָּה·

קדושים

ליום שביעי.

רַבִּים· יְצִיאַת חִנָּם קְרוֹא בְּטֶפֶל נֶאֱהָבִים· חִזֵּק קְדֻשָּׁתְךָ כְּעַל זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים:

לשבת חה״מ.

קְדוֹשִׁים שֶׁבְּתוֹךְ שִׁירָה עֲרֵבָה· בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה:

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ: אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ: אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ: מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ: כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם הָרַגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם: רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ· מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם: מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ· יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל (גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

ברוב אשכנז ווירד יום ליבשה ניכט געזאגט, זאגט דערן ברוך אתה יי גאל ישראל חוגר שמונה עשרה.

גאולה ליום שביעי.

מתוס כו יהודה הלוי.

יוֹם לְיַבָּשָׁה· נֶהֶפְכוּ מְצוּלִים· שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים: הִטְבַּעְתָּ בְּתַרְמִית· רַגְלֵי בַת עֲנָמִית· וּפַעֲמֵי שׁוּלַמִּית· יָפוּ בַנְּעָלִים· שירה חדשה שבחו גאולים: וְכָל רוֹאֵי יְשֻׁרוּן· בְּבֵית הוֹדִי יְשׁוֹרֵרוּן· אֵין כָּאֵל יְשֻׁרוּן· וְאוֹיְבֵינוּ פְּלִילִים· שירה חדשה שבחו גאולים: דְּגָלֵי כֵן תָּרִים· עַל הַנִּשְׁאָרִים· וּתְלַקֵּט נִפְזָרִים· כִּמְלַקֵּט שִׁבֳּלִים· שירה חדשה שבחו גאולים: הַבָּאִים עִמְּךָ· בִּבְרִית חוֹתָמְךָ· וּמִבֶּטֶן לִשְׁמְךָ· הֵמָּה נִמּוֹלִים· שירה חדשה שבחו גאולים: הַרְאֵה אוֹתוֹתָם· לְכָל רוֹאֵי אוֹתָם· וְעַל כַּנְפֵי כְסוּתָם· יַעֲשׂוּ גְדִילִים· שירה חדשה שבחו גאולים: לְמִי זֹאת נִרְשֶׁמֶת· הַכֶּר נָא דְּבַר אֱמֶת· לְמִי הַחוֹתֶמֶת· וּלְמִי הַפְּתִילִים· שירה חדשה

שבחו

גאולה לשבת חול המועד.

מתוס כו שמעון.

בְּרַח דּוֹדִי אֶל שַׁאֲנָן נָוֶה· וְאִם הֱלְאֵינוּ דֶּרֶךְ הָעֲוֶה· הִנֵּה לָקִינוּ בְּכָל מַהֲוֶה· וְאַתָּה יְיָ מָעוֹז וּמִקְוֶה· עָלֶיךָ כָּל הַיּוֹם נְקַוֶּה· לְגָאֳלֵנוּ וּלְשִׁיתֵנוּ כְּגַן רָוֶה: בְּרַח דּוֹדִי אֶל מְקוֹם מִקְדָּשֵׁנוּ· וְאִם עֲוֹנוֹת עָבְרוּ רֹאשֵׁנוּ· הִנֵּה בָאָה בַבַּרְזֶל נַפְשֵׁנוּ· וְאַתָּה יְיָ גֹּאֲלֵנוּ קְדוֹשֵׁנוּ· עָלֶיךָ נִשְׁפּוֹךְ שִׂיחַ רַחֲשֵׁנוּ· לְגָאֳלֵנוּ מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ לְהַחְפִּישֵׁנוּ: בְּרַח דּוֹדִי אֶל עִיר צִדְקֵנוּ· וְאִם לֹא שָׁמַעְנוּ לְקוֹל מַצְדִּיקֵנוּ· הִנֵּה אֲכָלוּנוּ בְּכָל פֶּה מַדִּיקֵנוּ· וְאַתָּה יְיָ שׁוֹפְטֵנוּ מְחֹקְקֵנוּ· עָלֶיךָ נַשְׁלִיךְ יְהַב חֶלְקֵנוּ· לְגָאֳלֵנוּ בְּהַשְׁקֵט וּבְבִטְחָה לְהַחֲזִיקֵנוּ: בְּרַח דּוֹדִי אֶל וַעַד הַזְּבוּל· וְאִם עָלֶיךָ שָׁבַרְנוּ בְּלִי סָבוּל· הִנֵּה לָקִינוּ בְּכָל מִינֵי חִבּוּל·

ואתה

ליום שביעי.

שבחו גאולים: וְשׁוּב שֵׁנִית לְהַקְדִּישָׁהּ. וְאַל תּוֹסִיף לְגָרְשָׁהּ. וְהַעֲלֵה אוֹר שִׁמְשָׁהּ. וְנָסוּ הַצְּלָלִים.

שירה חדשה שבחו גאולים:

יְדִידִים רוֹמְמוּךָ. בְּשִׁירָה קִדְּמוּךָ. מִי כָמֹכָה. יְיָ בָּאֵלִם. שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים:

לשבת חה"מ.

וְאַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ אָבוּל. עָלֶיךָ נַסְבִּיר לְהַתִּיר כָּבוּל. לְגָאֳלֵנוּ וּלְהִתְגַּדֵּל מֵעַל לִגְבוּל:

בְּרַח דּוֹדִי אֶל נִשָּׂא מִגְּבָעוֹת. וְאִם זַדְנוּ בִּפְרוֹעַ פְּרָעוֹת. הִנֵּה הִשִּׂיגוּנוּ צָרוֹת רַבּוֹת וְרָעוֹת. וְאַתָּה יְיָ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת. עָלֶיךָ נִשְׁפּוֹךְ שִׂיחַ שַׁוְעוֹת. לְגָאֳלֵנוּ וּלְעַטְּרֵנוּ כּוֹבַע יְשׁוּעוֹת:

בִּגְלַל אָבוֹת תּוֹשִׁיעַ בָּנִים. וְתָבִיא גְאֻלָּה לִבְנֵי בְנֵיהֶם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים: אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

בשבת הה"מ ווירד דהז היערהוגטען סטעהענדע ישמח משה געזאגט.

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים · אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ · וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת · וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ · וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ · וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה ומוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם השב׳ הזה ואת יום חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה זְמַן חֵרוּתֵנוּ באהבה מִקְרָא־קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ · וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ · וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ · וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ · לִפְלֵטָה לטובה

לשבת חול המועד.

יִשְׂמַח מֹשֶׁה בְּמַתְּנַת חֶלְקוֹ כִּי עֶבֶד נֶאֱמָן קָרָאתָ לּוֹ · כְּלִיל תִּפְאֶרֶת בְּרֹאשׁוֹ נָתַתָּ · בְּעָמְדוֹ לְפָנֶיךָ עַל הַר־סִינַי · וּשְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים הוֹרִיד בְּיָדוֹ · וְכָתוּב בָּהֶם שְׁמִירַת שַׁבָּת · וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ: וְלֹא נְתַתּוֹ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת · וְלֹא הִנְחַלְתּוֹ מַלְכֵּנוּ לְעוֹבְדֵי פְסִילִים · וְגַם בִּמְנוּחָתוֹ לֹא יִשְׁכְּנוּ עֲרֵלִים · כִּי לְיִשְׂרָאֵל עַמְּךָ נְתַתּוֹ בְּאַהֲבָה · לְזֶרַע יַעֲקֹב אֲשֶׁר בָּם בָּחָרְתָּ · עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי

לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה׃ זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה׃ וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה׃ וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים׃ וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים׃ חוּס וְחָנֵּנוּ׃ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ׃ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׃

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ׃

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ

ושמחנו

לשבת חול המועד.

כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ׃ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ. זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ׃ וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת׃

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם׃ וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ׃

וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שַׁבַּת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ · וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם · וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ·

ותחזינה

לשבת חול המועד.

וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ · וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ · וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ · לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה · זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים · וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ · וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ · כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ · כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ · אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָּל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ · אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ · בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

ועל

לשבת חול המועד.

נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

לש"ץ אֱ"וֵ אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

בקצת קהלות עולים הכהנים לדוכן וסדרו תמצא בסוף המחזור.

נ״ז אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי משֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כל

לשבת חול המועד.

כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

בשבת חה״מ אין אומרים קרובות, והש״ץ חוזר התפלה ואומר קדושת נקדש, וגומר כל סדר שבת, ואח״כ אומרים הלל ושיר השירים.

נקדש

כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃

אלהי

לשבת חול המועד.

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם׃ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ׃ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר׃

קו״ה קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃

ח׳ אָז בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ׃

קו״ה בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ׃

ח׳ מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ לָךְ מָתַי תִּמְלוֹךְ בְּצִיּוֹן בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד תִּשְׁכּוֹן׃ תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ לְדוֹר וָדוֹר וּלְנֵצַח נְצָחִים׃ וְעֵינֵינוּ תִרְאֶינָה מַלְכוּתֶךָ כַּדָּבָר הָאָמוּר בְּשִׁירֵי עֻזֶּךָ עַל יְדֵי דָוִד מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ׃

קו״ה יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

ח׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

ישמח משה וכו׳, ואח״כ הלל ושיר השירים, לקמן דף נ״ה.

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות.
וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות.

חזרת התפלה לשליח צבור.

בלחש אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן:

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים. וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים. אֶפְתְּחָה פִּי בְּשִׁיר וּרְנָנִים. לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל פְּנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים:

ווען אהרון דפסח אַן שבת איזט, ווירד אַן שביעי אַנשטאַטט אותותיך אימת נוראותיך געזאַגט, װעלכעז אין אחרון דפסח זו פינדען איזט.

בק״ק ווירד איזאָער אימת אַן אַבטען אונד אותותיך אַן זיעבענטען טאַג געזאַגט.

מיוסד ע״פ א״ב, ובסוף חתום שמעון בר יצחק.

אוֹתוֹתֶיךָ רָאִינוּ אָז בְּעַיִן. בְּעַטּוֹתְךָ כַּמְּעִיל תִּלְבֹּשֶׁת

אותותיך לאינו וכו׳, כדכתיב, אשר עשה אתך את הגדולות ואת הנוראות האלה

אותותיך. דאַמאַלז זאַהען וויר סויגענשיינליך דיינע וואונדערטהאַטען, אַלז דאַז קריעגעזרייטונג

תִּלְבֹּשֶׁת זַיִן. גּוֹיִם נֶגְדְּךָ הָיוּ כְּאַיִן. דָּחוּ וְנָפְלוּ כְּשִׁכּוֹרֵי יָיִן: הַנָּאוָה הוֹצֵאתָ מֵאִסּוּר כֶּבֶל. וְשִׁכְמָהּ הוּסַר מֵעִנּוּי סֵבֶל. זֵד תַּנִּין מְנָאֵץ וּמְנַבֵּל. חָפַז אַחֲרֶיהָ לְהַשְׁחִית וּלְחַבֵּל: טָסוּ אֲגַפָּיו כְּנֶשֶׁר לְמַהֵר. יָעֲצוּ אַבִּירָיו בְּחַיִל לְדַהֵר. כְּסִיל בְּאִוֶּלֶת שָׁנָה לְהִתְיַהֵר. לֹא יָדַע לְהָבִין וּלְהִזָּהֵר: מַחֲנֵהוּ קִבֵּץ וְכָל יוֹעֲצָיו. גִּבֹּרָיו שָׂרָיו וְגַם מְלִיצָיו. סָעוּ כְּאַחַת בְּהַשָּׁאַת

מפלציו

אשר ראו עיניך (דברים י׳ כ״א). בטעותך וכו׳, מבואר בדבריהם ז״ל, הובא בילקוט בשלח ברמז רע״ו: ה׳ איש מלחמה מגיד שנגלה עליהם הקב״ה בכל כלי זיין, נגלה עליהם כגבור חגור חרב שנאמר חגור חרבך על ירך גבור (תהלים מה). נגלה כפרש שנאמר וירכב על כרוב (שם יח), נגלה בשריון וכובע שנאמ׳ וילבש צדק׳ כשריון (ישעי׳ נט יז), נגלה בחנית נגלה בקשת וכו׳. הנאוה, תאר לישראל עש״ה שחורה אני ונאוה (שיר א). תנין, תאר לפרעה ביחזקאל כ״ט ג׳. טסו, פרחו במהירות, מן כנשר יטוש עלי אכל (איוב ט׳ כ״ו). אגפיו, חיילותיו כמו ועל אגפיו (יחזקאל לח). אביריו בחיל לדהר, ל׳ מדהרות דהרות אביריו (שופטים ה׳ כ״ב). כסיל, פרעה שנה באולתו לרדוף אחרי ישראל, אף שכבר לקה במצרים, והיה עושה זאת כדי להתיהר ולהתגאות, ושלמה אמר, ככלב שב על קיאו כסיל שונה באולתו (משלי כו יא), ולכן העיקר שָׁנָה, וכ״כ בכל כ״י. וכן כל ל׳ שניות בבנין הקל. סעו כאחת, נסעו בלב אחד, בהשאת מפלציו, בפתוי יראתו היינו אליליו, וכמו שפי׳ רש״י בפסוק וישובו ויחנו לפני פי החירות (שמות י״ד), ל׳ תפלצתך השיא אותך (ירמי׳ מט יו).

קריעגעריסטונג וויא איינען אַנצוג אַנגעלעגט ; דיא היידען וואַרען דיר איין ניכטס, זיא וואַנקטען, טוירעלטען, וויא פאָן וויין בעטרונקען. הנאוה. דיינע אויזערוועהלטע (ישראל) בעפרייטעסט דוא פאָן באַנד דער פעסלען, ענטלאַסטעטעסט איהרע קוואַלבעלאַסטעטען שולטערן, רעטטעטעסט זיא, דאַ דער אונדאַנקבאַרע, ניעדערטרעכטיגע טיראַן (פרעה) וויא איין אונגעהייער איהר נאַכאיילטע, זיא צו פערדערבען, צו צערפלייטשען. טסו. ער ליעס זיינע העערע־פליגעל מיט אַדלערזפלוג הערביירִיקקען, פיהרטע זיינע העלדען אַן אין געשלאָססענען רייהען; דער טהאָר וויעדערהאָלטע זיינע טהאָרהייט מיט איבערמוטה, וואַר אונפערנינפטיג אונד בעראַכטעטע ניכט, וואַז ביזהער געשעהען. מחנהו. ער זאַממעלטע זיין העער אונד זיינען גאַנצען ראַטה, זיינע פאָרנעהמען, זיינע פירזטען אונד רעדנער; פערפיהרט פאָן איהרען געטצען, צאָגען

מִפְלָצָיו· עֲרוּכֵי מִלְחָמָה נוֹסְפוּ נִקְבָּצָיו: פָּחֲזוּ כַּמַּיִם בְּלִי לְהוֹתִיר· צִבְאוֹת קֹדֶשׁ לִרְדּוֹף וּלְהַכְתִּיר· קָדוֹשׁ סִבַּבְתָּם דֶּרֶךְ לְהַאֲתִיר· רִחַפְתָּם בְּצִלְּךָ וּבְמָגִנְּךָ לְהַסְתִּיר: שִׁלַּחְתָּ בְּצָרִים חֲרִי וָזַעַם· שָׁמַרְתָּ בְּאֶבְרָתְךָ יְפֵיפֵי פַעַם: י׳ תְּקֶף פְּלָאוֹת הִפְלֵאתָ בְּנַעַם· תַּנִּין בְּעֵת שִׁלַּח אֶת הָעָם:

ק׳ אָזְנֵי שָׁמְעוּ מוֹפְתֵי עִנְיָנֶיךָ· וְנֶצַח בִּרְכָתֶיךָ יַזְכִּירוּ צְפוּנֶיךָ· י׳ חָפַצְתָּ לִפְסוֹחַ וּלְהָגֵן הֲמוֹנֶךָ· קָדוֹשׁ הֵן חָפוּץ לְגוֹנְנֵי בְּמָגִנֶּךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ · מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ

להאתיר, כ"כ בכ"י והוא ל' דרך האתרים (במדבר כ"א א'), וי"ג להתיר, והענין אחד מגזרת ויתירו בית יוסף בבית אל (שופטים א' כ"ג), וטעם המאמר, אתה הקדוש סבבת להאתיר להם דרך, כדכתיב, ויסב אלהים את העם (שמות י"ג י"ח). רחפתם, ל' על גוזליו ירחף (דברים ל"ב י"א). יפיפי פעם, ישראל היפים מכל פעמיהם כדכתיב מה יפו פעמיך (ש"ה ז' ב') וכדדרש רבא (סוכה מ"ט ב'), מה יפו פעמותיך של ישראל וכו'.

זיא פֿעראיינט אונד פֿערמעהרטען דען הויפֿען דער אויזגערישטעטען קריעגס־
מענער, פחזו. שטירצטען ווי פֿלוטהען הערהן, וואַכזענד, דאַס הייליגען
העער (ישראל) אייננוהאָלען, איינצושליעסען אונד גענצליך אויפֿצורייבען. אַבער
דוא, היילוגער, ליעסעסט עס איינען אויסוועג ציעהען, נאַכדעם עס אין דיי־
נעם שוטץ אונד בערגעס אונטער דיינעם שירם. שלחת. דען פֿיינדע שיקק־
טעסט דוא דיינען ענטפֿלאַמטען צאָרן נאַך; דיא שאַר טרייטענדען (ישראל) בע־
וואַהרטעסט דוא אונטער דיינער פֿליגעל שוטץ, שאַטעטעסט וואונדער איהנען. מאַכ־
טיגע וואונדערטהאַטען האַסט דוא אויזגעאיבט, אַלס דאַס אונגעהייער (פרעה)
דיין פֿאָלק ציעהען ליעס. אזני. וויר האַבען דיינע וואונדערדינגע פֿערנאָמ־
מען! דיא דוא געבאָרגען האַלט (ישראל), ווערדען דאַראַן דענקען אונד דיך
עוויג לאָבען; דוא פֿאַנדעסט לוסט דאַראַן, דיינע געמיינדע צו שאָנען אונד צו
שיטצען; יאַ, מאַכטע עס דיר, היילוגער, עבען זאָ געפֿאַלליג זיין, אויך אונס
צו שיטצען! געלאָבט זייסט דוא, עוויגער, שילד אברהם'ס!

נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃

הפיוט הזה עשאו המחבר כסי׳ תשר״ק לפי שיסודו על גאולת מצרים על שם הפסוק בזכרי׳ י׳ פסוק ה׳, אשרקה להם ואקבצם.

תִּרְגַּלְתָּ עֲמוּסִים מִמִּצְרַיִם בְּצֵאתָם׃ שָׁרִים כַּחוֹלְלִים וּמְבָרְכִים בְּמַקְהֲלוֹתָם׃ רוֹדְפֵיהֶם בִּמְצוּלוֹת יָם הֶאֱבַדְתָּם׃ קְנוּיֶךָ קַחְתָּ עַל זְרוֹעוֹתָם׃ צֹעֲנִים אֲשֶׁר נֶאֶסְפוּ לַמִּלְחָמָה׃ פִּגְרֵיהֶם הֲמַמְתָּ וְנִגְרְפוּ הַיָּמָּה׃ עֶשֶׂר מַכּוֹת הֻכּוּ בְמִצְרָיְמָה׃ סָפוּ בְּאַחַת עֶשֶׂר בְּיָד רָמָה׃ נָבְקָה רוּחָם וְנִבְלְעָה עֲצָתָם׃ מֶסֶךְ עִוְעִים נִמְסְכוּ לְהַתְעוֹתָם׃ לִבָּם נָמַס וְנָמַקּוּ גְוִיָּתָם׃ כָּלוּ בַּבֶּהָלוֹת הֲמוֹן שְׁאֵרִיתָם׃ יָזְמוּ לִרְדּוֹף

תרגלת. נהגת, כמו ואנכי תרגלתי לאפרים (הושע יא ג). עמוסים, ישראל ע״ש, העמוסים מני בטן (ישעי׳ מו ג). צוענים, מצרים. ספו, נכרתו, ל׳ ספו תמו (תהלי׳ עג יט). באחת עשר, טביעתם בים. נבקה וכו׳, עפ״ה ונבקה רוח מצרים ועצתו אבלע (ישעי׳ יט ג), ועפ״ה ה׳ מסך בקרבה רוח עועים והתעו את מצרים (שם פסוק יד).

תרגלת. דיזע הָכגעשטעלטען (ישראל) האַט דוא זעלבסט געלייטעט אויף איהרעם צוגע אויס מצרים, אונד לאָבזינגענדע כאָרע ערטאָנטען ווא פאָלטענשפיעל. איהרע פערפאָלגער פערדאַממטעט דוא צו דעם מעערעס טיעפען, דיזע ערקאָרנען אבער טרוגעט דוא אויף דעם אַרמען. צוענים. צוען׳ס געשלעכטער, נון קאַמפפע פערזאַממעלט, שטירצטען, אונד איהרע לייכנאַמע ווארדען דער וועללען שפיעל, צעהן עמפפינדליכע שטרייכע האַט־ טען זיא אין מצרים שאָן געטראָפפען, אבער גענצליך אויסגעריבען האַט דער איילפ־ טע זיא מיט אַללצערמאַלמענדער האַנד. נבקה. נון זאַנק איהר שטאָלצער מוטה, איהר אַנשלאַג וואַרד פערנייטעלט, איין שווינדעלגייסט ערגאָס זיך אין זיא, זיא טוימעלטען, איהר הערץ שמאָלץ, איהר קערפער צערגינג, אונד שרעקקליך שוואַנד דאַהין דער האויפען איהרעס איבעררעסטעס. יזמו. דיזע בעפרייטען איינוואָהנער

וּלְהָסִיר כֶּתֶר· טֹרַח עֲבֹדָה וּנְצוּל חֶתֶר· חֲזָקָה לְהוֹסִיף שְׁבוּעַת כֶּתֶר· וְזָהֲבֵי תוֹרִים וּנְקֻדּוֹת יֶתֶר: וְטֶרֶם הַגָּעַת עִתּוֹתֵי דוֹדִים· הָפְכוּ בְּקֶרֶב אֶפְרָתִים יְדִידִים· דִּגְלָם כְּחָפְזוּ גְּאֻלָּתָם לְהַקְדִּים· גְּדָעוּם אַנְשֵׁי גַת הַנּוֹלָדִים: בַּעֲבוּר זֹאת הֲסִבּוּ מִדֶּרֶךְ· בְּמַפַּלְתָּם מֵרְאוֹת לְיִרְאָם בְּמֹרֶךְ· ח׳ אִמַּצְתָּ וְחִזַּקְתָּ כּוֹשְׁלֵי בֶרֶךְ· אֲשׁוּרֵינוּ כּוֹנַנְתָּ בַּהֲסִבַּת דָּרֶךְ:

ולהסיר כתר, להסיר מישראל כתרם לבלתי היותם עוד חפשים. טורח עבודה, ולהסיר מעלמם עולת העבודה להעמיסו על ישראל. וניצול חתר, ולהסיר מישראל ביזת מצרים שנצלו במחתור כדכתיב וישאלו ממצרים כלי כסף וגו׳ וינצלו את מצרים (שמות יב לה) וכתיב מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו (שם יד ה). חזקה וכו׳, טעמו שבועת כתר היינו השבועה שנשבע הקב״ה לאברהם בין הבתרים חזקה להוסיף לישראל עוד זהבי תורים ונקודות יתר והיינו בזת הים כמפורש בקבלה תורי זהב נעשה לך עם נקודת הכסף (ש״ה א יא) וכמו שאז״ל גדולה היתה בזת הים מבזת מצרים. וטרם הגעת וכו׳, מבואר ע״פ הכתוב ובני אפרים שותלח וכו׳ והרגום אנשי גת הנולדים בארץ (ד״ה א ז כא) ואמרו ז״ל בשמות רבה פ׳ כ׳, שבטו של אפרים חפזו ומהרו לצאת ממצרים קודם שהגיע הקץ ועמדו עליהם אנשי גת והרגו מהם ל׳ רבוא והיו עצמותיהם שטוחים בדרך; אמר הקב״ה אם יראו בני עצמות אחיהם שטוחים בדרך יחזרו לאחריהם לכן ויסב אלהים את העם כדי שלא יראו עצמות אחיהם מושלכים בדרך ויחזרו למצרים.

איינצוהאָלען, צו טאָדען אונד איהנען דאַז דורך מיהזאַמע אַרבייט ער־וואָרבענע גוט צו רויבען, דאַז וואַר דעז פֿיינדעז טאָגליכער פּלאַן! אַללײן דיינע פֿערהייסונג האָט צווייטען דען צערשטיקקטען טהיילען*) אַבער־מאַהל, אונד אַבערהייפּטע זיא היער מיט גאָלדנען געשמיידע אונד קליינאָדיען דיא פֿילע! וטרם. נאָך וואַר דער צייטפּונקט דער בעפֿרייאונג ניכט דאַ, אַלז אייניגע דער האָרדע שטאַמם אפרת איין קריעגעריסטונג אַנלעגטען. דיעזער שטאַמם דאַכטע זיינע ערלאָזונג שלייניג צו ערצווינגען, אונד פֿיעל — דיא איינגעבאָרענען פֿאָן גת שלאַגען איהן אויפֿגעריעבען — בעבור. דאַרום פֿיהרטעסט דו דיינע בעפֿרייטען דורך אומוועגע, דאַמיט זיא יענע געפֿאַללענען ניכט זעהען אונד פֿערלאַנגען מאָכטען. (חזן) מוטה אונד טאַפּפֿערקייט פֿערליעהעסט דו דען געבייגטען קניעען; דו ליעסעסט אונז איינען אומוועג ציעהען אונד שופֿעסט אונז זיכערן פּסח.

אשורי

*) זיעהע אין ס׳ בראשית קאַפּיטעל 15.

ק׳ אשורי שמרת עקב צדקותיך· ונגה כאור פארתנו באהבתך· ח׳ בעבור אוהביך שומרי בריתך· תשמרנו ותחיינו בטל תחיתך: ברוך אתה יי מחיה המתים:

כוונת הפייטן להודיע אופן הגאולה במצרים
ומתפלל על העתיד. וחתום שמעון בר יצחק.

ק׳ שבטי יה הוצאת לפדיום· שלמים כצהרים בעצם היום· שדי כמו כן החיש בצביון· שנת שלומים לריב ציון: מגרת ונארת שבט הרשע· מכביד אזניו ועיניו השע· מהלומות וכחת לגו נפשע· מחצת ראש מבית רשע: עורי עורי זרוע יד הגדולה· עדינה תמחץ ושיתה כלה· עריה תעור מאנוש לחללה· ערות יסוד עד צואר סלה: ובצאתך לישע בעוז אזור· וצאן ידך בעדי נזור· ועוינים נפרדו כאפר פזור· וכשל עוזר ונפל עזור: נאור בראותך בדם מתבוסס· נגפת פורכים פרים

שבטי יה, ישראל. בצביון, ברצון. מגרת ונארת, שניהם ל׳ ביטול והשבתה. מהלומות, מכות. וכחת, הוכחת. עדינה, בבל. תמחץ וכו׳ עריה וכו׳ ערות יסוד וכו׳ (חבקוק ג יג). ועוינים, שונאים ל׳ ויהי שאול עוין את דוד (ש״א יח ט). וכשל עוזר, הוא שר מצרי׳. ונפל עזור, מצרי׳ וכמו שאז״ל וכן איתא בילקוט ברמז רמ״א. נאור, תאר לא׳ ית׳ כדכתיב נאור אתה אדיר (תהלי׳ עו ה). בראותך וכו׳, כשראית ישראל מתבוסס בדם פסח ומילה אז נגפת למצרים המעבידים ישראל בעבודת פרך,

---

אשורי. יאַ, דיינע גערעכטיגקייט זאָל אונז ניעמאַלס פעהלען, דיינע ליעבע שטראַהלע אונז וויא מיטטאַגסגלאַנץ! אָ, אומשיטצע דאַ אונז פערנער ערהאַלטען, דיינער ליעבען, דיינער פראָממען אהנען, אונד בעלעבע אונז מיט דיינעם אַללבעלעבענדען טהויע! געלאָבט זייסט דוא, עוויגער, דער דיא טאָדטען בעלעבט!

לקוסם. נפש ובשר כמסוס נוסס. נתת
ליראיך נס להתנוסס: ביטה ומהר שנת
גאולים. בגד בוגדים והלך אלילים. בטופלי
שקר הפל חללים. ביום הרג רב בנפול
מגדלים: רחם וחמול בן יקיר. רוה נפש
שוקקה להקיר. ראה כי גברה יד המדקיר.
רוח עריצים כזרם קיר: יום יום נצפה גאולתנו.
יגענו בקראנו נהר גרוננו. יד אזלה ותשכחנו.
יי חננו לך קוינו: צאנך פקוד והשב תפוצתו.
צפה כי שדדה מרעיתו. צמת עוין בתה
להשיתו. ציצת נובל צבי תפארתו: חפשו
עם מפרך בכסף. חשוקי חמד זהב וכסף.
חרות המציא והשמיענו בחשף. חנם נמכרתם

להכרית פרי בטנם. מתבוסס, ל' ואראך מתבוססת בדמיך (יחזקאל טז ו), ואמרו רז"ל שהוא רומז לדם מילה. לקוסם, ל' ואת פריה יקוסס (יחזקאל יז ט). נפש ובשר כמסוס נוסס, ע"ה מנפש ועד בשר יכלה והיה כמסוס נוסס (ישעיה י יח) וטעמו, כדבר הנמסס ונטחן דק דק ע"י הנוסס והוא התולעת הנקרא סס כדכתיב וכצמר יאכלם סס (ישעי' נא ח). נתת ליראיך וכו', תהלים ס' ו'. בן יקיר, ישראל המכונה בשם אפרים, כדכתיב הבן יקיר לי אפרים (ירמי' לא כ). נפש שוקקה, נפש המשתוקקת ומתאוה. להקיר מימיו, ל' כהקיר בור מימיה (ירמי' ו ז). המדקיר, ל' יש בוטה כמדקרות חרב (משלי יב יח). רוח עריצים וכו', ישעי' כ"ה ד'. כי שדדה מרעיתם, ע"ה כי שדד ה' את מרעיתם (ירמי' כה לו). צמת, הכרת. עוין, שונא. בתה, ל' חורבן, כמו ואשיתהו בתה (ישעי' ה ו). ציצת נובל וכו', מוסב על בתה להשיתו, ופסוק הוא בישעיה כ"ח ד'. חופשו עם וכו', טעמו אז במצרים הותפשו עם בעבודת פרך. בכוסף חשוקים, נחמדים של זהב וכסף. חשוקי, לשון וחשוקיהם כסף (שמות כ"ז י') שהוא ל' חגורה. בחושף, בגלוי לעין כל, כלומר השמיענו בגלוי מה שייעדת ע"י נביאך, כאמור חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו (ישעי' נ"ב ג'). בחושף, ל' חשף ה' את זרוע (שם נב י) מחשוף הלבן (בראשי' ל לז) וכן דרך רז"ל, לכתוב ס' מקום ש' וכן אמרו, זבן חד

חולקה

תִּגָּאֵלוּ וְלֹא בְכָסֶף׃ קְהִלּוֹת יַעֲקֹב בְּשֵׁם יִקְרָאוּךָ׃ קִוִּינוּ לוֹ לָז לָלָז יִרְאוּךָ׃ ח׳ קְדֻשָּׁתְךָ יַעֲרִיצוּ וּבְרוֹן יְנַשְּׂאוּךָ׃ קִרְיַת גּוֹיִם עָרִיצִים יִירָאוּךָ׃

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא׃

קו״ח כְּבַעַל גְּמוּלוֹת כְּעַל יְשַׁלֵּם׃ לְחֵיק זֵדִים לֹא יָדְעוּ הַכְלֵם׃ לְאִיִּים גְּמוּל יְשַׁלֵּם׃ קָדוֹשׁ׃

כוונת הפייטן להזכיר כל המכעיסים את ה׳ מדור אנוש עד המן; ואתו׳ שהמ״ת בראשי החרוזות: אני שמעון בר יצחק בר אבון חזק ואמץ בתורה.

ק׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים אַדִּירִים׃ מְאוֹד מַעֲשָׂיו נָאִים וַהֲדוּרִים׃ בְּתִתּוֹ אוֹת וּמוֹפֵת בְּצָרִים׃ נֶהֶרְגִים הוֹרְגִים אֶת הוֹרְגֵיהֶם׃ וְנִצְלָבִים צוֹלְבִים אֶת צוֹלְבֵיהֶם׃ וְנִשְׁקָעִים שׁוֹקְעִים

חולקה ואספתה (ירושלמי דב״מ כב). בשם יקראוך קוינו לו לז ללז יראוך, כ״כ בכל כ״י וכן עיקר, ורומז למאמרם ז״ל סוף מס׳ תענית: אמר ר״א עתיד הקב״ה לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמר ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו (ישעי׳ כה ט). עכ״ל. ופי׳ רש״י, כל אחד ואחד מראה הקב״ה באצבעו ואומר הנה אלהינו זה וגומר; וכן איתא בשמות רבה סוף פ׳ כ״ג. קרית גוים וכו׳, ישעי׳ כ״ה ג׳.

בעל גמולות וכו׳, עפ״ה כבעל גמולות כבעל ישלם חמה לצריו גמול לאויביו לאיים גמול ישלם (ישעי׳ נט יח) ע״ש פי׳ רש״י. לא ידעו הכלם, שעושים תועבה ולא יבושו ולא יכלמו, כדכתיב כי תועבה עשו גם בוש לא יבושו והכלם לא ידעו (ירמי׳ ח׳ י״ב).

אמרו לאלהים אדירי׳, ל׳ מי יצילני מיד האלהי׳ האדירי׳ (ש״א יד ח), ואמרו במדרש סוף מגלת אסתר, אמרו לאלהים מה נורא מעשיך (תהלי׳ סו), מה דחילין איכון מנגנית דידך (תחבולות שלך)! הנהרגים הורגים את הורגיהם והנצלבי׳ צולבים את צולביהם והמשוקעים בים משקיעים את משקיעיהם וכו׳. יהירים, תאר למצרים שהיו גסי

אמרו. פרייזעט דען אללמעכטיגען, זייגע טהאטען זינד אללע פרייזווירדיג אונד רוהמפאלל. ער גיבט וואונדערגעריכטע אויז אן זייגען פיינדען; מערדער ווערדען ערמארדעט, הענקער געהאנגען, ערטרענקער ערטרענקט. דיא איבערמיטהיגען אללע

אֶת שׁוֹקְעֵיהֶם: יְהִירִים אֲשֶׁר זָדוּ כְּזָדוֹן·
נִמְדְּדוּ בְּסַאסְּאָה כְּפָעֳלָם לָדוֹן· וְהוּרַד גְּאוֹנָם
שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן: שְׁטוּפֵי זַעַם נִשְׁכְּחֵי רֶגֶל· הָהְפַּךְ
עֲלֵיהֶם בַּלָּהוֹת לְגַלְגֵּל· כְּהוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם
אֱלִיל וּלְרַגֵּל: מָרוֹם קָרָא לְמֵי הַיָּם· וַאֲרֻבּוֹת
הַשָּׁמַיִם פָּתַח בַּעְיָם· וַיִּמַח יְקוּמָם בְּשֶׁטֶף
דָּכְיָם: עֲלֵיהֶם סִדְרֵי בְרֵאשִׁית נִשְׁתַּנּוּ·
בְּשַׁחֲתָם אֶת דַּרְכָּם נִתְגַּנּוּ· בְּרוֹתְחִין קִלְקְלוּ

הרוח. זדו כזדון וכו', כדכתיב כי בדבר אשר זדו עליהם (שמות יח יא) וכמו שפירשוה רז"ל בקדרה שבשלו בה נתבשלו; במים דמו לאבדם ובמים נאבדו, וכן אמרו (סוטה דף א' א') היה ר"מ אומר מנין שבמדה שאדם מודד מודדין לו? שנאמר בסאסאה בשלחה תריבנה (ישעי' כ"ז ח') וכו'; ויותר מסתבר כי המאמר יהירים אשר זדו וכו' הוא מאמר כולל אל המאמרים הפרטיים הבאים אחריו, ואמר בתחילה בדרך כלל כי כל היהירים אשר היו מעולם כולם נשתלמו במדה כנגד מדה ואח"כ פורט אותם אחד לאחד. וכן איתא בתנחומא פ' בשלח ובילקוט ברמז רמ"ג פסוק אשירה לה' כי גאה גאה, גאה על כל המתגאים, שבכל המתגאים במה שהם מתגאים בו נפרע מהם. דור המבול נתגאו וכו', וכן אתה מוצא באנשי המגדול שבמה שנתגאו בו נפרע מהם, וכן אתה מוצא באנשי סדום שבמה שנתגאו בו נפרע מהם שנאמר פרץ נחל מעם גר הנשכחים מני רגל (איוב כח ד) ששכחו תורת רגלי אורחים מארצם וכו' וכן אתה מוצא במצרים וכו', וכן בסנחריב ובנבוכדנאצר ובנגיד צור וכו' ללמדך שבכל המתגאים במה שנתגאו נפרע מהם. עכ"ל. ובבמדבר רבה פ' ט' נשנה הענין הזה ביתר ביאור, ועל המאמר הזה הוסדו כל דברי הפיוט הזה. שטופי זעם נשכחי רגל, רומז לדור אנוש ולדור המבול ששטפו בזעם מי הים ונשכחו מני רגל. לגלגל, בשביל גלגל העין שחטאו בו; כדאיתא בפרק חלק דף ק"ח א'. כהוחל לקרוא וכו', כאשר החלו לקרוא ולהתפלל בשם אליל ולרגל אחריו כלומר ללכת אחריו והוא עפ"ה אז הוחל לקרוא בשם ה' (בראשית ד' כ"ו) וכמו שפירש רש"י. מרום, הקב"ה. בעים, בכח. סדרי בראשית וכו', ברותחין וכו', כמו שאמרו

אַללע, דיא יע שטאָלצירט, וואורדען איהרען טהאַטען געמעַס בעשטראַפט ; איהר שטאַמם פֿוהר צור גרופֿט הינאַב אינ'ז פֿערדערבען. דורך ברויזענדע פֿלוטהען וואורדע דאַז אַנדענקען יענער (דור המבול) פֿערטילגט ; זיא ערגריף שרעקקען אום אונד אום, אַלז זיא אַנגעפֿאַנגען, געטצען צו פֿערעהרען אונד איהנען נאַכצוהאַנגען. דער אַללערהאַבענסטע ריעף דיא געוועססער דעז מעערעז הערבייא, עֶפֿפֿנעטע דיא שלייסען דעז היממעלז: אונד פֿערטילגטע יעדעז וועזען דורך דער פֿלוטהען אונגעשטים. פֿאָן

מאָרגען

וּבְרוֹתְחִין נִדּוֹנוּ: וּבִנְסוֹעַ מִקֶּדֶם יוֹשְׁבֵי שִׁנְעָר· בְּבִנְיַן הַמִּגְדָּל לִבָּם נִבְעָר· וַיָּזֹמּוּ לְהַגְבִּיהוֹ לְאֵין מִשְׁעָר: נוֹעֲצוּ לֵב וְנוֹסְדוּ מְזִמּוֹת· אִם נִצְטָרֵךְ לְטִפֵּי מֵימוֹת· נַעֲלֶה לָרָקִיעַ וְנַכֶּנּוּ בְּקַרְדֻּמּוֹת: בְּלַל לְשׁוֹנָם וְחִלְּשָׁם וְהִתִּישָׁם· וּבִנְיָנָם הִשְׁחִית עֲבוּר לְבַיְּשָׁם· וַיָּפֶץ יְיָ אֹתָם מִשָּׁם: רָעִים בְּגוּפָם וְחַטָּאִים בִּמְאוֹדָם· גְּאוֹן שִׂבְעַת לֶחֶם הָיָה יְסוֹדָם· וְעָנִי וְאֶבְיוֹן לֹא הֶחֱזִיקָה יָדָם: יָהּ בִּרְאוֹת כְּנִתְמַלֵּא סִפְקָם·

פחים

ז"ל סנהדרין (דף קח ב), ויהי לשבעת הימים, ששנה עליהם הקב"ה סדרי בראשי', שהיתה חמה יוצאת ממערב ושוקעת במזרח. אמר רב חסדא, ברותחין קלקלו וכו' עכ"ל. ובנסוע וכו', כדכתיב, ויהי בנסעם מקדם (בראשי' יא ב) ואמרו רז"ל, שנסעו מקדמונו של עולם ואמרו לאו כל הימנו שיבור לו העליונים ויתן לנו התחתונים! נעלה לרקיע ונכה אותו בקרדומות וכו'. כדאיתא בילמדנו פ' נח גם בפ' חלק דף ק"ט א'. רעים בגופם, היינו אנשי סדום, כדכתיב, ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד (בראשית יג יג) ואמרו רז"ל, רעים בגופם וחטאים בממונם. גאון שבעת לחם וכו', כדכתיב, הנה זה היה עון סדום אחותך גאון שבעת לחם ושלות השקט היה לה ולבנותיה ויד עני ואביון לא החזיקה (יחזקאל יו מט). כנתמלא ספקם, כהתמלאות סאתם די ספוקם, ל' במלאות ספקו יצר לו (איוב כ כב) וגם הפסוק

מארגען הערגעלאַנגען קאַמען דיא בעוואָהנער שנער'ז; דיא בעגיערדע, איינען מאַכטיגען טהורם צו בויען, ענטפלאַממטע איהר שטאָלצעז הערץ. זיא בעגאַננען איהן אין יענע אונערמעסליכע האָהע היגויפצופיהרען, דען זיא האַטטען טיקקע איק הערצען: „בעדירפען וויר דעז רעגענז טראָפפען, זאָ שטייגען וויר היגויף אונד הויען דען היממעל איין!" — זאָ וואָהנטען זיא — אַבער דער עוויגע פערז ווירטע איהרע שפראַכע, בעגאַהם איהנען קראַפט אונד מוטה, צערשטאָרטע דאַז געביידע, איהנען צור שאַנדע, אונד צערשטרייטע זיא פאָנאַנדער פאָן דאַ. אַן לייב אונד זעעלע פערדאָרבען וואַרען דיא בעוואָהנער סדום'ז, אַכפפאַרט אונד שוועלגעריא וואַר איהר וועזען, זיא רייצטען דען אַרמען ניכטז, ענטלאַגען דען דירפטיגען איהרע האַנד. גאָטט זאַה דאַז מאַאַס איהרער פרעפעל פאָלל אונד

פחים ורוח זלעפות השיקם· תחת רשעים
ספקם: צדקת אזרח אדון זכר· ובן אחיו
נמלט מלהתמכר· בשחת אלהים את ערי
הככר: חרפו וגדפו מלאכי תלגת· בצווי
אדוניהם לגדל לעגת· ומלאך יצא ובעטם
כגת: קנוא גלחו בתער השכירה· בעברי נהר
מלך אשורה· ולא נותר בם כי אם עשרה:
בהשתחותו לנסרוך דרכו ירט· ובניו הכוהו

הזה דרשו על אנשי סדום, כמבואר שם בפי' רש"י ז"ל. השיקם. כלחם אתם, ל' נושקי רומי קשת (תהלי' עח ט) וי"ג השיקם בש' ל' הבערה כמו, והשיקו בנשק ומגן (יחזקאל לט ט). תחת רשעים ספקם, ל"ה באיוב ל"ד כ"ו, וגם הוא נדרש על אנשי סדום ע"ש פירש"י. אזרח, אברהם. בן אחיו, לוט. מלהתמכר, שלהמסר ביד המשחית. וימכרם ביד אויביהם (שופטים ב יד) ת"י, ומסרינון. חרפו וגדפו מלאכי תלגת, שמלאכי מלך אשור חרפו את ה' כמבואר בישעי' ל"ז מענין סנחריב וחזקי', ותלגת הוא תגלת פלנאסר, הנקרא גם תלגת פלנסר בד"ה א' ה' פסוק ו' ופסוק כ"ו גם בד"ה ב' כ"ח פסוק כ'. ואפשר שתלגת היינו סנחריב, או שיהי' תלגת ותגלת שם תאר למלכי אשור כפרעה למלכי מצרים ואדני צדק למלכי ירושלים. לעגת, ל' לעג וקלס. ומלאך יצא, כדכתיב שם בישעי', ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור. ובעטם כגת, דרך אותם כדורכים ענבים בגת. קנוא, הקב"ה אל קנא, גלחו בתער השכירה, כמו שהתנבא עליו ישעי' (ז כ): ביום ההוא יגלח אדני בתער השכירה בעברי נהר במלך אשור וגו'. ולא נותר בם כ"א עשרה, כדאיתא בפ' חלק דף צ"ה ב', כמה נשתייר מהם? רב אמר עשרה שנאמר ושאר עץ יערו מספר יהיו ונער יכתבם (ישעי' י יט) כמה נער יוכל לכתוב? עשרה. בהשתחוותו לנסרוך וכו', כדכתיב, ויהי הוא

זיעם זיא דורך פלאממע אונד גלוטווינד פערלעהרען. — נאך זינד דיא שטעללען, וואָ דיא פרעפלער געוואָהנט, דענקמאָהלער איהרעס אונטערגאַנגס. — נור (לוט), דער ברודערזאָהן דעס פראָממען מאָרגענלאֶנדערס (אברהם), וואורדע היער געררעטטעט, אינדעם דאַכטע גאָטט דיא פראָממיגקייט זיינעס אָהיימס אונד רעטטעטע איהן, אַלס ער דיא שטאֶדטע דעס קרייזעס פערדערבטע. דאָרט שמאָהעטען אונד לאֶסטערטען תלגת'ז באָטען! אויך בעפאָהל איהרעס העררן שפראַכע זיא הֿאָהן ישראל'ז הייליגען; דאַ קאַם איין ענגעל אונד ריעב זיא אויף זאַממט איהרעם מאַכטיגען קריעגזהעער. גאָטט, דער אייפער-פאָללע, ראַזירטע — מיט וואָהלגעוועהלטעם מעססער — דיא פאָלקער יענ-זייטס דעס שטראָמעס, דיא אשור'ז קאָניג אַנגעפיהרט, אונד עס בליעבען פאָן אַללען נור צעהן איבריג. דער קאָניג זעלבסט פלאָכטעטע נאַך דעם טעמפעל, זיינעס געאָטצען נסרוך היער אַנצובעטען; דאָ בראַכטען איהן זיינע אייגנען זאָהנע

בְּזַיִן מְמֹרָט· וְהֵמָּה נִמְלְטוּ אֶרֶץ אֲרָרָט: רָם
וְנִתְגַּדֵּל מַשּׂוֹר עַל מְנִיפוֹ· וְאָמַר לַעֲלוֹת עַל
מְרוֹמֵי גַפּוֹ· כִּי פָקַד עָלָיו חֲרוֹן אַפּוֹ: אָרוֹן הֱסִירוֹ
מִמְּלוֹךְ בִּמְלוּכָה· וּמִבְּנֵי אָדָם טְרָדוֹ לְשַׁלְּכָה·
עִם בְּהֵמוֹת שֶׁבַע לְהַלְּכָה: בְּבוֹא פְּקוּדָתוֹ
נִסְחַף פִּגְרוֹ· וּכְנֵצֶר נִתְעָב הָשְׁלַךְ מִקִּבְרוֹ·
כְּפֶגֶר מוּבָס הָבְאַשׁ בְּשָׂרוֹ: וּבְעַזּוּת פָּנִים הֵעִיז
בֵּלְטְשַׁאצַּר· וְצִוָּה וְהוֹצִיא מִן הָאוֹצָר· כֵּלִים
אֲשֶׁר הֶגְלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר: נִתְגָּאָה לִשְׁתּוֹת בָּם

משתחוה בית נסרוך אלהיו ואדרמלך ושראצר בניו הכוהו בחרב והמה נמלטו ארץ אררט (ישעי' לז לח). משור על מניפו, לשון הכתוב, אם יתגדל המשור על מניפו (ישעיה י טו) וירמוז לנבוכדנאצר, שהי' מתגאה על יוצרו ואמר, אעלה על במתי עב אדמה לעליון (ישעיה יד טו); ועל כי נתגאה לכן הסירו הקב"ה ממלוכה וטרדו מן בני אדם והשליכו אל היער ודר עם שבע שנים ואכל עשב עם חיות השדה כמבואר כל זה בדניאל סימן ד'. בבוא פקודתו, עת פקודתו למות נסחף פגרו והשלך מקברו כמו שהתנבא עליו ישעיה (יד יט) ואתה השלכת מקברך כנצר נתעב וגו', וכן נעשה לו ע"י אויל מרודך בנו כמו שבאה הקבלה. ובעזות פנים העיז בלטשאצר וכו', כמבואר כל זה בדניאל סימן ה'.

מיט דעם שווערטע אונד רעטטעטען זיך דורך דיא פלוכט נאך דעם לאנדע אררט[1]). דער מאכטיגע פאלקערבאנדיגער וואר איינע זאגע אין דער אללמאכט האנד אונד טהאט שטאלץ געגען דען, דער זיא רעגיערטע[2]). ער וואגטע, ביז אין דיא וואלקען זיך הינויפצושווינגען; דא טראף איהן דער צארן דעס הערן, שטירצטע איהן פאן טהראנע הערא, פערבאננטע אויז דער מענשליכען געזעלל־שאפט איהן אונד ליעס איהן זיעבען יאהרע אונטער דען ווילדען טהיערען וואנדערן[3]). נאך זיינעם טאדע ווורדע זיין לייכנאם געשענדעט; ער ווורדע אויסגעגראבען, אויז דעם גראבע געריסען אונד וויא איין אאז צום טייגא הינגעווארפען[4]). דעמונגעאכטעט ערפרעכטע זיין זאהן בלטשאצר זיך, דיא היילגען געפעסע, דיא זיין פאטער נבוכדנאצר דעם טעמפעל געראובט, צו ענטווייהען; שטאלץ בעריעמטע ער זיך דערען ביי'ם מאהלע, רייכטע טראנק
דארין

---

[1]) זיעהע דיעזע גאנצע געשיכטע אין ישעי' קאפיטעל 37. [2]) דאזועלבסט קאפיטעל 10 פערז 15. [3]) אין דניאל קאפיטעל 4. [4]) אין ישעי' קאפיטעל 14.

תירושיו. הוא ושריו ועבדיו ונשיו ופלגשיו. ופסת יד כתבה פרושיו: חמודות באר לו האותיות. כי קצף עליו רב העליליות. ובו בלילה נהרג בשאיות: זד אגגי להרוג ולאבד. בנים אשר בם אב מתכבד. פתאם היה ככלי אובד: קצין עץ משנה לתלות. ולעצמו הכינו עליו להתלות. ויהודי עש מלחמה בתחבלות: ובגומץ אשר חפר נשדד. ובסאה אשר מדד המודד. וענו עליו הידד הידד: אמנם כל אלו המכעיסים. היה להם על לב להשים. להערים

ולהוסר

חמודות, תאר לדניאל איש חמודות. באר לו האותיות, כמבואר שם. אגגי, המן בן המדתא האגגי ומבוארים עניניו במגלת אסתר. וענו עליו הידד הידד, עפ״ה וענו עליך הידד (ירמי׳ נא יד), והידד הוא מלת הקריאה והצעקה אל השמחה.

דאַרין זיינען פֿירזטען, זיינען בעדיענטען, זיינען פֿרויען אונד נעבענפֿרויען. דאַ קאַם אונזיכטבאַר איינע האַנד אונד מאַכטע שריפֿטציגע אַן דיא וואַנד*); דער אֶדלע (דניאל) ערקלערטע איהם דיא שריפֿט, דיא דען לאַרן דעס אַללמאַכטיגען פֿערקינדעטע האַטטע, אונד נאַך אין דערזעלבען נאַכט קאַם ער אום, נאַכדעם דיא שטאַדט ערשטירמט וואָרדען. איין קעניגזגינשטלינג אויז דעם שטאַמם אגג (המן) ערקיהנטע זיך איינזט, איין פֿאָלק געהאָרזאַמער קינדער, דיא דעסען פֿאַטער עהרע מאַכטען, אויזצורעטטען, אַבער פּלעטצליך פֿיעל ער אונד וואורדע געאַכטעט וויא פֿערדאָרבענעז גערעטה. ער האַטט איינען גאַלגען פֿיר דען מאַרטאַלז (מרדכי) בערייטעט, אַבער ער וואַר פֿיר איהן זעלבזט בערייטעט; מרדכי אויז דעם שטאַממע יהודה איבערוואַנד זיינע רענקע מיט ליזט, ער פֿיעל זעלבזט אין דיא גרובע, דיא ער געגראַבען, איהן טראַף דאַז לאָאָז, דאַז ער אַנדערן בעשיעדען, אונד אַללעז יובעלטע דאַן הידד! הידד**)! וואַהרליך, דיעזע פֿרעפֿלער האַטטען עז וואָהל צו תערלען נעהמען זאָללען, האַטטען קאָננען

קלוג

*) דניאל קאַפיטעל 5. **) הידד, איין יובעלגעשריי.

ולהוסר ממלך חנסים: מאן לשלח עם המוני·
ושאג ואמר מי יי· לא ידעתי את יי: צור נגפו
בעשר להכו· ובעבור זאת העמידו והאריכו·
להודיע לכל מה הגיעו בכה: בחברות ופצעים
אותו אלח· וכירית חציו כבדו פלח· ואחרי
כן חזקה ידו לשלח: תחום מצרים עד לא
הרחיקו· הוא ועבדיו עצה העמיקו· לרדוף
אחריהם מגן החזיקו: וצור נערץ בסוד
קדושים רבה· שת את הים לחרבה· בים נתן
דרך ובמים עזים נתיבה: רסן מתעה הרסין
ענמים· ונהגם בכבדות לגלי הומים· וצללו
כעפרת בעמקי ימים: הולכי נתיבות במעמקי
מים

חנסים, מצרים, כדכתיב, מלאכיו חנס הגיעו (ישעי' ל ד). אלח, קלקל, ל' יחדו נאלחו (תהלי' יד ג). פלח, בקע, כמו, עד יפלח חץ כבודו (משלי ז כג). רסן מתעה, עש"ה, ורסן מתעה על לחיי עמים (ישעיה ל כח). ענמים, מבני מצרים.

קלוג ווערדען דורך דאס, וואס דעם קעניגע דער חנסים (מצרים) געשעהען. דיעזער ווייגערטע זיך, דאס פאלק אייגער געאייגדע ציעהען צו לאסען, אונד ריעף אוס: „ווער איזט גאטט? איך קעננע גאטט ניכט!" דא פערזעטצטע איהם דער אללמאכטיגע צעהן שטרייכע אונד ערהיעלט איהן דאבייא אם לעבען, דאמיט ער דער וועלט פערקינדען מעגע, וואס איהם געשעהען. פיעלע עמפפינדליכע שטרייכע ערהיעלט ער, ווארדע ביז איגז הערץ פערוואונדעט, דאן דראנג ער אויף דיא בעפרייאונג דעז פאלקעז. קוים האטטען דיא בעפרייטען נאך מצרים': געביעט פערלאסען, זא ענטשלאס ער זיך מיט זיינער דיענערשאפט, דאז געוועהר צו ער-גרייפען אונד זיא וויעדער איינצוהאלען. אבער דער אללמאכטיגע, דער פורכט-באהרע איים גראסען ראטה דער היילינגען ענגעל, וואנדעלטע דאז מעער אין פעזטען באדען, שוף איינע באהן אין פלוטהען, אונד אין געוואלטיגען געוואססערן איינען פפאד. דען ענמים (מצרים) האט ער איינען צוים אנגעלעגט, זיא מיט בעשווערטען צוגע אין ברויזענדע וועללען הינייגגעטריעבען; נון זינקן זיא וויא בלייא אין דעז מעערעז טיעפע געזונקען. יענע אבער (ישראל), דיא
אויף

מים· שבחו והודו לאל השמים· אשר נלחם להם במצרים: מאז והלאה הקבע לדורות· לספר לעד כח וגבורות· ולהזכיר יציאת מצרים בשירות:

כוונת הפייטן להזכיר שבח והודאת השם יתברך לעמו ישראל, ועשה הפיוט פעם בא"ב ופעם בתשר"ק, וגם המחבר חתום בסוף א"ב ראשון, שמעון בר יצחק, ועוד כמה פעמים חתום בראשי החרוזות.

ס' ובכן, ויושע יי ביום ההוא:

מיוסד ע"פ א"ב.

אילי הצדק ידועים· בנים מגדלים כנטיעים· גזע תפארת מטעים· דבוקים וחשוקים דרדעים· הגוים הגונים ונשמעים· ותיקים נבחרים משבעים· זרעם בגוים נודעים· חמודים ומעשיהם נעים· טובים בארצות

אילי הצדק ידועים, תאר לישראל הידועים לאילי הצדק, כדכתיב, וקורא להם אילי הצדק מטע ה' להתפאר (ישעי' סא ג), וזהו גזע תפארת מטעים, וכנגד אשר בנינו כנטיעים מגודלים (תהלי' קמד יב) כנה אותם בנים מגודלים כנטיעים. דבוקים וחשוקים, שניה' לשון חבור וקשור, כמו, וחשוקיהם כסף (שמו' כז י), ודרדעים היינו דור המדבר המכונה דרדעים כפי' רש"י מ"א ה' י"א, והם דבוקים בהקב"ה, כדכתיב, כי כאשר ידבק האזור אל מתני איש כן הדבקתי אלי את כל בית ישראל (ירמיה יג יא). הגוים, הגונים, כן גרס בכ"י וכן עיקר וכפל ל' הוא. משבעים, משבעים אומות. טובים

אויף געבאַהנטען וועגע דיא טיעפֿע דורכדרינגען, פריעזען אונד דאַנקטען דעם אללוועלטהערשער, דער פֿיר זיא אים מצרים געשטריטטען. פֿאָן נון אַן וואורדע עס דען קינפֿטיגען געשלעכטערן צום געזעטצע געמאַכט, איממער דיעזע וואונדערטהאַטען דער מאַכט צו ערצאֶהלען, אונד וויעדערהאָלט דען אויזצוג פֿאָן מצרים צו בעזינגען:

וואָהלאַן, אַן דיעזעם טאַגע האַט דער עוויגע ערעטטעט!

איין בעריהמטעס, טוגענדהאַפֿטעס פֿאָלק, זאָהנע, דיא וויא שאָסלינגע אויפֿגעוואַכזען, איין שטאַמם פֿאָן פּראַכטיגען וואוכזע, איינע אַן דען געזעטצן פֿעסטהאַנגענדע, גאָטטדענקענדע, עדלע אונד פֿאָלגזאַמע נאַציאָן, ערקאָהרנע ביעדערמאַננער אויז זיעבציג שטאַממען, דערען זאַמען אונטער דען היידען בעריהמט, אוררייכע, וואָהלטהאָטיגע

בָּאֲרָצוֹת מוּדָעִים. יוֹדְעִים יְדוּעִים וּמְיֻדָּעִים. כַּחוֹתָם בִּזְרוֹעַ נִקְבָּעִים. לְמוֹדֵי נִסִּים וְנוֹשָׁעִים:

נוֹשָׁעִים מִבֵּין קִצְרֵי יָד. תַּתָּה לָמוֹ שֵׁם וָיָד.

וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד:

מְחוֹלֶלֶת תַּנִּין בְּגַעֲרָה. נוֹתֶנֶת בַּיָּם מַעֲבָרָה. סוֹעֶרֶת גַּלִּים בִּסְעָרָה. עוֹרֶכֶת מְסִלָּה יְשָׁרָה. פְּלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת מַאֲדִירָה. צוֹלֶלֶת קָמִים בִּגְבוּרָה. קַנָּאַת מִלְחֶמֶת מְעִירָה. רַהַב מַחֲצֶבֶת בְּעֶבְרָה. שׁוֹלֶפֶת חֶרֶב מִתַּעְרָה. תַּמָּתוֹ לְהוֹשִׁיעַ מִצָּרָה:

מצרה

בארצות מודעים, כ"כ בכל כ"י וכן עקר. יודעים וכו', הם יודעים את ה' והם גם הם ידועים ומיודעים אצלו. ל' עם יודעי אלהיו (דניאל יא לב) ול' אדלו קרובי ומיודעי שכחוני (איוב י"ט י"ד), והם נקבעים בזרוע שלו כביכול כחותם; כמו שאמרו ז"ל על פסוק, שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך (שיר ח ו) וכדאיתא במדבר רבה פ' ה'. קצרי יד, מצרים היו קצרי יד כלומר חלושים ותש כח, ל' ויושביהן קצרי יד (מ"ב יט כו). תתה למו, נתת להם לישראל.

מחוללת תנין וכו', מוסב על וירא אלהים את היד, וטעמו, וירא ישראל את היד, המחוללת תנין, והוא עפ"ה, הלא את היא המחצבת רהב מחוללת תנין (ישעיה נא יט) ות"י, שליתי פרעה ומשיריתיה דהוו תקפין כתנינא. נותנת בים מעברה וכו', עפ"ה שם, הלא את היא המחרבת ים מי תהום רבה השמה מעמקי ים דרך לעבור גאולים. קנאת מלחמות מעירה, עפ"ה, כאיש מלחמות יעיר קנאה (שם מב יג). רהב מחצבת, ע"ש הלא את היא המחצבת רהב (שם נ"א ט'). שולפת וכו', ל' ויקח את חרבו וישלפה מתערה (ש"א יז נא) ועפ"ה, אני ה' הוצאתי חרבי מתערה (יחזקאל כא י). תמתי, תאר לישראל.

וואָהלטהאָטיגע, דערען גיטע אין אַללען לאַנדערן בעקאַננט, ווייזע, בעקאַננטע אונד בעריהמטע מאַננער, דיא דער גאָטטהייט אויף דעם אַרם וויא איין זיעגעל גיטלען, אונד אַנגעזעהן אויף וואונדערבאַרע אַרט געררעטטעט ווארדען;

זיא ווארדען פאָן דער האַנד דעס פיינדעס געררעטטעט, אונד ערוואַרבען

רוהען אונד אַכבט — דאָן ישראל זאַה דער אַללמאַכט האַנד,

וויא זיא דען דראַכען (פרעה) פערוואונדעט, וויא זיא אין מעערע איינען פפאַד געמאַכט, דורך שטורם דיא וועללען הינגעטריעבען אונד איינע באַהן געעבנעט, וויא זיא וואונדערבאַרע אונד פורכטבאַרע טהאַטען אויזגעאיבט, וויא זיא מיט מאַכט געוואַלט פערזענקט דען לויף קאַמפף אויפגערייצטען פיינד, וויא זיא דען שטאָלז דער איבערמיטהיגען (מצרים) געדעמיטהיגט, אונד מיט ענטבלאָסטען שווערטע דען פראָמען (ישראל) אויז דער נאָטה געהאָלפען!

מִצָּרָה נִצְּלוּ עַם אֵל׃ וְהִגִּידוּ צִדְקָתוֹ כְּהַרְרֵי אֵל׃

אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

מיוסד ע"פ שהמ"ת שמעון בר יצחק.

שֶׁבַח וְהוֹדָאָה מְעֻלָּה׃ מַלְכוּת שְׂרָרָה וּמֶמְשָׁלָה׃ עוֹז וְתַעֲצוּמוֹת לְאֱיָלָה׃ וְרוֹמֵמוֹת לְמַעְלָה לְמַעְלָה׃ נֵצַח גְּבוּרָה וּגְדֻלָּה׃ בְּרָכָה וְשִׁירָה מְהֻלָּלָה׃ רִנָּה וְזִמְרָה וְצָהֳלָה׃ יִחוּד קְדֻשָּׁה וּתְהִלָּה׃ צְפִירָה וְתִפְאֶרֶת לְסַלְסְלָה׃ חָסִיד לִמְאֹד נַעֲלָה׃ קוֹל תּוֹדָה לְצַלְצְלָה׃ נֵזֶר וַעֲטָרָה לְכַלְּלָה׃ לְכַלְּלָה בְּרוֹן וְהוֹדָיָה׃ לְצוּר הָעוֹנֶה בַּמֶּרְחַבְיָה׃

עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ׃

מיוסד ע"פ תשר"ק.

תָּמַךְ בְּמַעְגְּלוֹתָיו אֲשׁוּרַי׃ שִׁית בַּחֲמָתוֹ צוֹרְרַי׃

ראתה

שבח וכו', מחובר עם אז ישיר הקודם לו. לאילה, לחזק. צפירה, נזר. לסלסלה, לרומם, ל' סלסלה (משלי ד' ח'). לצלצלה, פעל נגזר מן הכלולה: מכלל יפי (תהלים נ"ב) וטעמו כמו לסלסלה בחילוף הס' והצ'. לכללה, ל' בניך כללו יפיך (יחזקאל כ"ז ד') ענין כלילת היופי.
תמך וכו', עפ"ה, תמוך אשורי במעגלותיך (תהלי' יז ה). ראתה וכו', כמו, ותבט

דענן פֿאָלקע געשטאַטטעט האַט ער אויז דער מאַכט געהאָלפֿען, אונד זיינע געֿרעכטיגקייט:ליעבע וואורדע אַללענטהאַלבען קונד, וויא געשטאַטטעט געבירגע. דאַן דאַמאַלז זאַנג משה אונד דיא קינדער ישראל'ז.

ערהאַבענע לאָב, אונד דאַנקליעדער, רייך, לעפסטער אונד רעגיערונג, זיעג, אַללגעוואַלט, ערהאַבענהייט, עוויגקייט, מאַכט אונד גרעסע געציעמען דיר; געזאַנג, זאַיטענשפּיעל אונד פֿריידענרוף ערטאָנען דיינער הייליגפּרייזונגען אייניהייט, דיינער הערליכקייט אונד מאַיעסטעֶט. אָ דו אַללגיטיגער, אַללער האַבענער, דאַנקליעדער, קראָנע אונד דיאַדעם געציעמען נור דיר!

ציעגעסליעד אונד הימנע געציעמען איהם, דעם מאַכטיגען,
דער דעם פֿלעהענדען אַנטוואָרט אונד רוה פֿערשאַפֿפֿט.
הזן איין זיעג, איין זאַיטענשפּיעל איזט יה!

ער האַט איינען פֿום פֿעזטגעשטעללט אין זיינען שטייגען; איינע פֿיינדע האַט זיין נאַמען

רָאֲתָה עֵינִי בְּשׁוּרַי· קָמַי הִכְרָעוּ וְשׁוֹרְרַי· צוּר עוֹלָמִים בְּעוֹזְרַי· פִּתַּח מִמַּסְגֵּר אֲסִירַי· עוֹיְנַי וּמַפְרִיכַי וְצוֹרְרַי· סֻגָּרוּ הֱיוֹתָם בְּעוֹכְרַי· נֶצַח יְנַצְּחוּהוּ אַדִּירַי· מְלַמְּדַי וּמַשְׂכִּילַי וְסוֹפְרַי:

וְסוֹפְרַי רוֹמְמוּ יְמִין רוֹמֵמָה· כִּי לַיְיָ הַמִּלְחָמָה·

יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה:

לוֹבֵשׁ צְדָקָה כַּשִּׁרְיָן· כֹּחַ וּגְבוּרָה מְזֻיָּן· יוֹדֵעַ וָעֵד וְדַיָּן· טַכְסִיסֵי מַלְכוּת מְצֻיָּן· חָצָה וְדִלֵּג מִנְיָן· זְמַן שִׁעְבּוּד תִּנְיָן· וּבִרְכוּשׁ מִקְנֶה וְקִנְיָן· הוֹצִיא צְבָאוֹתָיו

במנין

עיני בשורי (תהלי' צב יב). קמי ושוררי, אויבי ושונאי. עויני, ל' שונא, כמו ויהי שאול עוין את דוד (ש"א י"ח ט'). ומפריכי, המעבידים בי בפרך. סוגרו, כולם נמסרו למסגר ובור בעבור שהיו בעוכרי, ל' וסוגרו על מסגר (ישעי' כד כב). אבל אדירי ומלמדי וכו' ינצחו לצור עולמים לנצח. ינצחוהו, ל' למנצח בנגינות (תהלים ד' א'). אדירי, ראשים שלי, כמו ואת האדירים ואת המושלים (ד"ה ב' כ"ג כ').

לובש צדקה כשרין, ל"ה בישעי' נ"ט י"ז, ומחובר עם שלפניו ה' איש מלחמה, לובש צדקה כשריון והוא מזוין בכח וגבורה וכו'. חצה ודלג וכו', טעמו דלג וחצה את

לאַרן אויפגעריעבען; מיין אויגע זאה לוסט אַן מיינען פֿעראַכטערן, וויא זיא שטירצטען, מיינע ווידערזאַכער, דיא מאָרדענפֿאָהען. ער, דער וועל־טענשאֶפֿער, שטאַנד מיר בייא, אָפֿפֿנעטע דיא באַנדע מיינער פֿעסלען, באֶנגסטיגטע מיינע מיסהאַנדלער, דיא מיך געדריקקט, בעלייידיגט אונד זעהר געקוואַלט. עווינען דאַנק בראַכטען איהם מיינע רעגענטען, מיינע לעהרער, מיינע אונטערוויזער אונד שריפֿטגעלעהרטען.

מיינע שריפֿטגעלעהרטען ריהמטען זיינע ערהאַבענע רעכטע: „דעם עווי־
גען איזט דער קאַמפּף! און דער עוויגע איזט הערר דעס קריעגס!"

מיט גערעכטיגקייט בעפאַנצערט, מיט קראַפֿט אונד אַללגעוואַלט אויסגערוסטעט, אַללוויסענד, צייגע אונד ריכטער, קעניגליך געשמיקקט — ער האַט דאַז לייטאַמט דער דיענסטבאַרקייט געטהיילט, דיא האַלפֿטע דאַהינגעווינדען לאַסטען*) אונד דאַן מיט גראָסעם רייכטהום אונד גוט הערויסגעפֿיהרט זיין נאַכהערייבעס העער!

ער

*) נאַך יענער פֿערהייסונג אין בראשית קאַפּיטעל 15 פֿערז 13 האַטטען ישראל פֿיערהונדערט יאַהרע דיענסטבאַר זיין זאָללען אונד וואַרען עס נור צוויא הונדערט אונד צעהן יאַהרע, אַלזאָ אונגעפֿאַהר דיא האַלפֿטע דער צייט.

בְּמִנְיָן· דֶּרֶךְ חוֹמוֹת בִּנְיָן· גְּזָרִים הִסְלִיל בְּעִנְיָן·
בְּשׂוּמוֹ מַעֲמַקֵּי יָם· אֹרַח וּמַסְלוּל מְסֻיָּם:

מְסֻיָּם לְהַעֲבִיר כָּל חֵילוֹ· וַיִּנְעֵר בְּאֹמֶץ גָּדְלוֹ·
מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ: מיוסד ע"ס א"ב.

אִבַּד וְשִׁבֵּר וְכִלָּם· בָּאֵשׁ וּבְמַהֲמוֹרוֹת הִפִּילָם· גַּלִּים כִּסּוּ קְהָלָם· דָּעֲכוּ כַפִּשְׁתָּה כֻּלָּם· הֵסִיר אוֹפַנֵּי גַלְגַּלָּם· וְנִהֲגָם בִּכְבֵדוּת לְהַכְשִׁילָם· זָרְמוּ עָבוֹת לְמוּלָם· חֲצָצֶיךָ הָלְכוּ לְשַׁכְּלָם· טָבְעוּ בַבּוֹץ רַגְלָם· יָשׁוּב בְּרֹאשָׁם עֲמָלָם· כָּרְעוּ קָרְסוּ בְּנָפְלָם· לְהָסִיר מֵעֲלֵיהֶם צִלָּם:

צלם

מנין זמן שעבודם משנה, כי זמן השעבוד אשר נגזר עליהם ה' משנה מאשר נשתעבדו, כי לא נשתעבדו כ"א רד"ו שנה, והגזירה היתה ארבע מאות שנה; אהיה לך למשנה (ש"א כ"ג י"ז) מתורגם, אהי לך לתנין.

באש ובמהמורות, ל' בלא יפילם, במהמרות בל יקומו (תהלים קמ יא). דעכו וכו', ל' דעכו כפשתה כבו (ישעי' מג יז) דעכו כאש קוצים (תהלי' קיח ב) וע"ש פירש"י ז"ל. זורמו וכו', טעמו כזרמו מים עבות למולם, גם חצציך הלכו לשכלם, והוא עפ"ה זורמו מי' עבו' קול נתנו שחקי' אף חצציך יתהלכו (תהלי' עז יח), והיינו כשנגל' הקב"ה על הים כמו שפי' שם רש"י ז"ל, וחצציך, כמו חציך ורומז על הברק. טבעו וכו', ל' הטבעו בבץ רגלך (ירמי' לח כב). כרעו קרסו, ל' קרסו כרעו יחדו (ישעי' מו ב) ענין כפיפה.

ער האט איהנען אויז געוואססערן מויערן אויפגעפיהרט אונד געררייאיגע שטראססען געמאכט, ער האט אין דען מעערעס טיעפען איינען בעקוועמען וועג געבאהנט.

אויף בעקוועמען וועג האט ער' זיין העער דורך דאז מעער
געפיהרט אונד מיט אללגעוואלט איבעין געשלייידערט
דען פרעה'ס קריעגעספאן אונד העערעזמאכט.

ער האט זיא צערשטיקקט, צערמאלמט אונד גענצליך אויפגעריעבען, ער האט זיא אין פייערגלוט געשטירצט אונד אין טיעפע גריפטע; איין הויפע וואררע פאן וועללען פערשלונגען, איין אנדרער צערדרטע אין פייער אויף וויא פלאכס. ער האט דיא ראדער פאן איהרען וואגען געזאנדערט אונד זיא מיט בעשווערטעם לויגע געפיהרט, דאס זיא שטירצטען; היער שטראמטען איהנען גוססען ענטגעגען אונד דארט זענקטען זיך שמעטטערנדע בליטצע אויף זיא הערנאב; איהר פוס פערזאנק אין שלאם, איהר קאפף וואררע פאן אונגליקק געטראפפען, זיא וואנקי טען אונד פיעלען — איהר שאטטען וואר פאן איהנען געוויכען*).

*) דאז הייסט, זיא האטטען קיינען שוטץ מעהר.

צלם הוסר ונזעמו· ובושו וגם נכלמו·
תהמות יכסימו:

משברים נתחטאו וגלים· נגד שרי אוילים·
סוערים הומים ומתנטלים· עוזרי רהב מפילים·
פגריהם הציעו חללים· צללו כעופרת מסתוללים·
קנוים עברו גאולים· רוממות ימינך מגדילים· שרים
מתופפים כחוללים· תשבחות ושירים והלולים:
והלולים לתוחלתי וסברי· ועל משנאי להגבירי·
ימינך יי נאדרי:

מיוסד ע"פ שהמ"ת שמעון בר יצחק.

שתתה עולם בבניניך· מלאה הארץ קניניך· עליון

שמת

צלם הוסר, מגין שלהם שהיה מציל ומסיך עליהם.
משברים וכו', משברי הים וגליו נתחטאו וכזרקו נגד שרי אוילים וכו', והוא עש"ה משברי' יתחטאו (איו' מא יו), ל' אך במי נדה יתחטא (במדבר לא כג) שטעמו במי הזיה יתכזה. ומתנטלים, ומתנשאים. עוזרי רהב, עוזרי מצרים. מסתוללים, תאר למצרים, עש"ה עודך מסתולל בעמי (שמות ט יז). קנויים, תאר לישראל, אשר לקח ה' לו לעם. שרים, המשוררים. מתופפים, מקישים בתופים. כחוללים, כמחוללים, ל' ושרים כחוללים (תהלים פז ז), ול' מתפפות על לבבהן (נחום ב' ח').
שתתה וכו', מחובר עם ימינך ה', וטעם שתתה יסדה, מגזרת והיו שתתיה

איהר שטאַטטען וואַר פאָן איהנען געווילבען, דאַ שטאַנדען זיא, פערלאַססען,
אין שאַנדע אונד שוואַך; אן דער אַבגרונד בעדעקקטע זיא!
זיא וואורדען פאָן פלוטהען אינוועגגעשפיהלט אונד פאָן וועללען. ווידער דיא
פירזטען אוילים (מצרים) עמפאָרטען זיך דיא שטאַבענד ברויזענדען געוואַססער,
שטירצטען דיא געהילפען דעז וויטהריכז (פרעה) אונד צערשטרייטען שפיהלענד
איהרע לייכנאַמע; דאַ זאַנקען זיא וויא בלייא, דיא טיראַננען. דיינע ערקאָרנען
אַבער לאָגען פרייא אינדורך, ריהמטען דיינע ערהאַבענע רעכטע, אונד פויקענ־אונד
פלאָטענשפיעל בעגלייטעטען דער זאַנגער לאָבגעזאַנגע אונד דאַנקליעדער.
דאַנקליעדער ערטאָנטען איהם, דער מיינע האָפפנונג אונד מיין טראָזט!
ער ליעס מיך איבער מיינע פיינדע טריומפירען! אַ' דיינע רעכטע,
עוויגער, איזט פערהערליכט;
זיא האַט דאַז וועלטגעביידע געגרינדעט. פאָלל איזט דיא גאַנצע ערדע
פאָן

שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ׃ וְהוֹד וְהָדָר לְפָנֶיךָ׃ נְעִימוֹת נֶצַח בִּימִינֶךָ׃ בְּצֵאתְךָ לְיֵשַׁע בָּנֶיךָ׃ רָעֲשׁוּ הָרִים מִפָּנֶיךָ׃ יָחִילוּ מַיִם מֵחֲרוֹנֶךָ׃ צֶדֶק מָלְאָה יְמִינֶךָ׃ חַיִל וְיֶשַׁע לַהֲמוֹנֶיךָ׃ י׳ קַנּוֹא וְנוֹקֵם לְשׂוֹטְנֶיךָ׃ כִּי תָמְכָה יְמִינֶךָ׃

יְמִינְךָ הַגְּבָרָה שׂוֹנְאֶיךָ לַהֲרוֹס׃ וְאוֹתִי בֶּאֱמוּנָה לֶאֱרוֹס׃

וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס׃

ע״פ תשר״ק.

תַּלְמִיד לוֹמֵד וּמְלַמְּדוֹ׃ שׁוֹטֵר וּמוֹשֵׁל וּפְקִידוֹ׃ רַכָּב סוּסוֹ וּפִרְדוֹ׃ קָרוֹב וְגוֹאֲלוֹ וְדוֹדוֹ׃ צָעִיר וְיָשִׁישׁ וּמְכַבְּדוֹ׃ פּוֹעֵל וְאִכָּר וְצִמְדוֹ׃ עָשִׁיר וְרֵיעוֹ וִידִידוֹ׃ שָׂכִיר וְשׁוֹכֵר וּמְשַׁהֲדוֹ׃ נָדִיב וְנִינוֹ וְנֶכְדוֹ׃ מְשָׁרֵת אֲדוֹנוֹ וְעַבְדוֹ׃

לאבדון

מדכאים (ישעי׳ י״ט י׳). באמונה לארום, עפ״ה וארשתיך לי באמונה (הושע ב׳ כ״ב).

תלמיד. ואכר ולמדו, עפ״ה ונפלתי בך אכר ולמדו (ירמי׳ נ״א כ״ג), וטעמו, החורש ולמד בקר שלו. ומשהדו, הוא המורה הפועלים למלאכה בדברי פתוי והוא שוחד דברים.

פֿאָן דיינען גיטערן; יענע תאָהע תאַט דוא דיר זור וואַהרונג ערקאָרען, פֿאָר דיינען אַנטליטץ אויס מאַיעסטעֶט אונד פראַכט, עוויגע זעליגקייט אין דיינער רעכ־טען. אַלז דוא אויסגעצאָגען צום הייל דיינער זאָהנע, דאַ וואַנקטען דיא בערגע פֿאָר דיר, דיא וואַסער בעבטען פֿאָר דיינען בליקק; דיינע רעכטע וואַר פֿאָלל גע־רעכטיגקייט צום הייל אונד וואָהל דיינער געמיינדע, פֿאָללער אייפֿער אונד ראַכע געגען דיינע ווידערזאַכער. אויך תאַט זיא געשטיטצט, דיינע רעכטע.

דיינע רעכטע האַט טריומפֿירט! זיא האַט דיא פֿיינדע
צערשטרייט אונד מיך מיט דעם גלויבען פֿערמאָהלט.
הזן דורך דיינע גראָסע מאַיעסטעֶט תאַזט דוא צערמאַלמט

דען שילער, לעהרלינג אונד לעהראייגטער, דען פֿאַטראָן נעבזט פֿאַזאַליע אונד אַנפֿערוואַנדטען, דען יינגלינג, דען גרייז נעבזט זיינען פֿערעהרער, דען טאַגלאָהנער, דען בויערן נעבזט זיינען געשפאַן, דען רייכען נעבזט זיינען געזעללֿ־שאַפֿטער אונד ליעבלינג, דען מיעטהלינג אונד דען מיעטהער נעבזט זיינען אויפֿ־זעהער, דען מאַכהערן נעבזט ענקעל אונד אורענקעל, דען בעדיענטען נעבזט הערן

לַאֲבַדּוֹן הוּרַד כְּבוֹדוֹ· הָפְרַע וְכָל הַבָּא בְיָדוֹ:

בְּיָדוֹ כָּל חֵיל מִצְרָיִם· בָּאוּ בָאֵשׁ וּבַמַּיִם·

וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם:

לְבָדוֹ פְּנֵי תְהוֹמוֹת· כָּאֶבֶן נִתְחַבְּאוּ מֵימוֹת· יָשְׁרוּ מְסִלּוֹת רָמוֹת· טִירוֹת גְּבוֹהוֹת כְּחוֹמוֹת· חָזוּם מַלְכֵי אֲדָמוֹת· זָעוּ וְנִתְפַּלָּצוּ בְּאֵימוֹת· וְנָתְנוּ לָאֵל רוֹמֵמוֹת· הַנּוֹתֵן עֹז וְתַעֲצוּמוֹת· הִקְדִּק בַּצָּרִים נְקָמוֹת· גָּבַר וְהִשְׁבִּית מִלְחָמוֹת· בָּאָרֶץ שָׂם שַׁמּוֹת· אַדְּרוּהוּ שִׁירוֹת נְעִימוֹת:

נְעִימוֹת לְשַׁבֵּחַ וְלַעֲדוֹף· בְּהַפִּילוֹ צַר לִנְדוֹף·

אָמַר אוֹיֵב אֶרְדֹּף:

אויבים

הפרע, תאר לפרעה מלך מצרים, ככתוב בירמי׳ מ״ד ל׳, הנני נותן את פרעה חפרע מלך מצרים. ובתנחומא פ׳ וארא דף כ״ח ב׳ גם בשמות רבה פ׳ ח׳ דרא, כאלו כתוב הפרע בה׳, וכן כתב גם רש״י בפירושו: ח׳ זו משמשת במקום ה׳, וכ״כ רד״ק; ובכל ספרי הדפוס וכ״י הגירסא כאן הפלע וכל הבא בידו, ויותר מסתבר לגרוס חפרע בח׳ כלשון הכתוב.

לבדו וכו׳, עפ״ה כאבן מים יתחבאו ופני תהום יתלכדו (איוב לח ל). ישרו מסלות רמות, טירות וכו׳, עפ״ה ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חומה.

העררן אונד שקלאַפען. זאָוואָהל זאַנקען זיא אין דיא גרופט, הפרע (דער קאָניג) מיט אַללען, וואַס ער אויסגעפיהרט.

ער האַטטע אויסגעפיהרט מצרים׳ס זאַממטליכע העער,
אונד אַללע קאַמען אין פייערגלוטה, אין וואַססערפלוטה —
אזן פאַכן הויכע דיינער נאַזע טהירמטען זיך וואַססער עמפאָר!

דיא פלוטהען וואורדען פעסט, דיא וואַססער געהאַרטעט וויא שטיין; עס וואורדע איין וועג געבאַהנט, אונד וואַנדע ערהאָבען זיך אויף ביידען זייטען. דיא ערדענקאָניגע זאַהען׳ס מיט בעבען אונד שרעקליכעם ענטזעטצען אונד בעטעטען דען אַללמאַכטיגען אַן, דער זאָלכע אַללגעוואַלט אויסגעאיבט, דער אַן זיינען פיינדען זיך זאָ זעהר גערעכט, דער מאַכטיג דעם קריעגע געשטייערט אונד אויף דער ערדע זאָלך איינע אַווואַהאָלונג געשאַפפט! איהם ערשאַללען ליעבליכע ליעדער.

ליעבליכע ליעדער, דאַנקגעזאַנגע ערטאָנטען איהם, אַלז ער דען פיינד דאַהינגעשטרעקקט. — אזן „איך פערפאָלגע זיא!" שפראַך דער פיינד.

אין

טיוסד ע"ס א"ב.

אוֹיְבִים נֶחְלְקוּ לְכִתּוֹת· בְּהַשָּׁאַת פֶּתֶן לְפַתּוֹת· גִּבּוֹר הַמַּפְלִיא אוֹתוֹת· דְּרָכָם וּבְעֵטָם כַּגִּתּוֹת· הִכָּם בְּתַחֲלוּאֵי מִיתוֹת· וְכֻלָּם בְּנֶגֶף לְכַתּוֹת· זֵדִים עוֹרְכֵי חֲנִיתוֹת· חֲגוּרֵי חֲרָבוֹת וּקְשָׁתוֹת· טֹרְפוּ בְּמַכְמוֹרֵי רְשָׁתוֹת· יֵין הַחֵמָה לִשְׁתּוֹת· כְּזָכְרְךָ שְׁבוּעַת בְּרִיתוֹת· לְצָרָה נִשְׂגַּבְתָּ לְעִתּוֹת:

לְעִתּוֹת בַּצָּרָה נִמְצֵאתָ לָמוֹ· וּבְעִוּיִם הִשְׁלַכְתָּ צָרֵימוֹ·

נָשַׁפְתָּ בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ:

מֵי יַם סוּף הוּצָפוּ· נִבְכֵיהֶם לְרֹאשָׁם צָפוּ· סְלִיתָ צָרִים וְנִשְׁטָפוּ· עֶבְרָה וָזַעַם נֶאֱפָפוּ· פַּחִים לְרַגְלָם הֻקְפוּ

אויבים נחלקו לכתות, כדאיתא בילקוט ובמכילתא, ג' כתות נעשו מצרים על הים, אחת אומרת נטול ממונם וכו' ע"ש. בהשאת פתן, ל' הנחש השיאני (בראשית ג' י"ג). פתן, תאר לפרעה, המכונה תנין ופתן. לכתות, לשבר. טורפו, נטרפו ונתהוממו. במכמורי, ל' יפלו במכמוריו רשעים (תהלים קמ"א י'), ענין רשת, שלדין בו.

מי ים סוף הוצפו, כדכתיב אשר הציף את מי ים סוף (דברי' י"א ד). נבכיהם, ל' נבכי ים (איוב ל"ח ט"ז) וענינו מרוצת המי'. לראשם צפו, ל' צפו מים על ראשי (איכ' ג' נ"ד).

אין געטהיילטען הויפען, אַנגערייזט פאָן דער נאַטטער (פרעה) טאייבעל-
לונגע, לאגערטען דיא פיינדע; אַבער דער אֶוויגע, דער מאַכטיגע וואונדער-
טהאָטער, צערשמעטטערטע זיא וויא אין איינער קעלטער, שלוג זיא מיט
טאָדטענדען קראַנקהייטען אונד ריעב זיא מיט אַללגעמיינער פּלאָגע אויף.
דיא שטאָלצען לאַנצענטראַגער, מיט שווערט אונד געשאָס אויסגערוסטעט,
פיעלען אין שלינגען, פיר זיא געלעגט, אונד טראַנקען דען וויין, דען
דער גאָטטליכע צאָרן פיר זיא געמישט. דאס געדאַכטניס דען אייד דע-
בונדעס אונד וואורדעסט ישראל'ס לופֿהילפע צור צייט דער נאָטה.

צור צייט דער נאָטה שטאַנדעסט דוא איהנען בייא אונד
פֿערטרעטעסט איהרע קעמפֿער אין וואָגע פֿלוטהען —
אַן דאס בלאָזעס מיט דיינעם האוכע, דאַ: מעער בעדעקטע זיא.

דיא פֿלוטהען טהירמטען זיך, דיא וואָגען טאָנטען איהנען איבער'ן האופט;
זיא דריקקטען דיא פיינדע אונד ספּילטען זיא וויטהענד אין דען אַבגרונדעס
ערהיטצטע

הוקפו · צירים אחוזים ונהדפו · קלעו נפשם ונגפו · ראו ופניהם חפו · שברו עצמותם ושפו · תנופת שוא הונפו :
הונפו והומכו חללים · וקול השמיעו גאולים ·

מי כמכה באלם :

מיוסד ע"פ שהמ"א שמעון בר יצחק.

שליט חסין ונורא · מאד סביביו נשערה · עליות במים קרה · ושומע ומאזין עתירה · נערץ בקדושי טהרה · בקדש נאדר לפארה · רופף עמודים בגערה · ירוץ דברו מהרה · צבאותיו אין לשערה · השים במשלחתו למהרה · י' קנוא ונוקם בעברה · ומחיש עזרה בצרה :

בצרה

ושופו, התנתקו ממקומן, ל' ושפו עצמותיו (איוב לג כא). תנופת שוא הונפו, ל' להנפה גוים בנפת שוא (ישעי' ל כח), ורומז למאמרם ז"ל במכילתא, שהיו עולים ויורדים, וזהו הונפו והומכו, שפירושו, עלו וירדו, ל' והומכו ככל יקפצון (איוב כד כד), שהוא ענין שפלות, כפי' רד"ק.

שליט חסין וכו', מוסב על מי כמוכה באי'. מאד סביביו נשערה, ל' וסביביו נשערה מאד (תהלי' נ' ג'). עליות וכו', עפ"ה המקרה במים עליותיו (שם קד ג). נערץ וכו', עפ"ה אל נערץ בסוד קדושים רבה (שם פט ח). רופף וכו', עפ"ה עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו (איוב כ"ו י"א). ירוץ דברו מהרה, עפ"ה עד מהרה ירוץ דברו (תהלים קמז טו). צבאותיו וכו', עפ"ה היש מספר לגדודיו (איוב כה ג). השים וכו', כענין השולח אמרתו ארץ עד מהרה ירוץ דברו (תהלים קמ"ז ט"ו) וכענין ימהר יחישה מעשהו (ישעי' ה' י"ט). ומחיש עזרה בצרה, כמאמר עזרה בצרות נמצא מאוד (תהלים מ"ו ב').

ערהיטצטע טיעפע. מיט קוואַל בעלאַדען, וואורדען זיא הין אונד הער געשלייערט אונד זאַהן איהר שימפפליכעז ענדע, איהרען אונטערגאַנג אים שפיעלע דער וועללען.

אים שפיעלע דער וועללען פֿאַנדען זיא איהרען אונ־
טערגאַנג, דאַ ערשאַלל דיא שטיממע דער בעפֿרייטען:
אין „ווער איזט אונטער דען מאַכטען, אָ עוויגער, וויא דוא?"—

יאַ, ער איזט אַללבעהערשטער, אַללגעוואַלטיג, פֿורכטבאַר, אונד לאָבעז רעדען, דיא אונז איהן זינגען, שרעקקליך! ער האַט זיינען האָהען וואָהנזיץ געבויט איבער יענעם געוואַססער, אונד האַרבט ווארד ניעמאנד דער זינדער געבעטעט האָן. ער איזט עהרפֿורכטווערטה דען מאַכטעריטען הייליגען אונד האָכגעריהמט אים הייליגטהום. דער ערדע זיילען וואַנקען, ווען ער דראָהט, זיין בעפֿעהל ווירד שלייניג פֿאָללצאָגען, זיינע נאַחלאָזען באָטען ענדיגען שנעלל איהרע זענדונג. ער איזט איין אייפֿער־ פֿאָללער ראַכער דער פֿרעפֿעלטהאַטען אונד שלייניגער העלפֿער אין דער נאָטה.

בְּצָרָה גְּנַנְתָּם וַתְּפַלְּטֵמוֹ · וּבְפוֹרְכֵיהֶם רָאוּ עֵינֵימוֹ ·
נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ :

ע״ס תשר״ק.

תְּהוֹם זָרְקָן לְיַבֶּשֶׁת · שׁוּר זוּ בְּפִגְרֵי חֲשׂוּפֵי שֵׁת · רוֹעֶדֶת תֵּבֵל וּמִרְגֶּשֶׁת · קֳדָרִם אֵינָהּ מְבַקֶּשֶׁת · צָוְחָה וּפָתְחָה בַּאֲרֶשֶׁת · פָּחֲדָה מֵהַכְּלִם בְּבוֹשֶׁת · עֵת לָדִין מִתְבַּקֶּשֶׁת · שִׂיחַ מָה רוֹחֶשֶׁת · נִזְכֶּרֶת הֶבֶל וְנִרְעֶשֶׁת · מִקֶּדֶם נֶאֱרֶרֶת וְנֶחֱלֶשֶׁת · בִּרְאוֹתָהּ יְמִינְךָ מְאַשֶּׁשֶׁת · אָז עָרְבָה לָגֶשֶׁת :

לָגֶשֶׁת לִבְלוֹעַ אוֹם הַלֵּזוּ · וִידִידִים עָבְרוּ וְגָזוּ ·

נחית

תהום זרקן וכו׳, הים הי׳ זורק המצרים ליבשה כדי שיסורו ויראו עם זו הייני ישראל, בפגרי חשופי שת הייני מצרים, שנאמר וחשופי שת ערות מצרי׳ (ישעי׳ כ ד). וכל המאמר הזה מיוסד על מאמר׳ ז״ל במכילת׳ והובא בילקוט בשלח ברמז רכ״א וז״ל: נטית ימינך תבלעמו ארץ, מגיד שהי׳ זורקן ליבשה ויבשה זורקן לים, אמרה היבשה, ומה אם בשעה שלא קבלתי אלא דמו של הבל יחידי נאמר לי ארורה האדמה בעבורך, ועכשיו היאך אני יכולה לקבל דמן של כל אלו אוכלוסין! עד שנשבע לה הקב״ה שאינו מעמידה בדין, שנאמר נטית ימינך, ואין ימין אלא שבועה, שנאמר נשבע ה׳ בימינו. עכ״ל. והן הן דברי הפייטן. ימינך מאוששת, ימינך מתגברת ומחוזקת, והייני נטיית הימין בשבועה. אום הלזו, מצרים. וידידים, ישראל.

אין דער נאַטור וואַרט דאַ שוטן אונד לופֿט איהנען —
איהרע אויגען זאַהען לוזט אַן איהרען קוואַלען —
הון דאַ נייגטעזט דיינע רעכטע הין — זיא פֿערזאַנקען!

דער אַבגרונד שליידערטע זיא אויף דעז מעערעז אופֿער הין; איער זאַה דיין פֿאָלק דיא לייכנאַמע דער אונפֿערשאַמטען (מצרים) צערטרעטט. דאַז ערדרייך בעבטע פֿערלאַנגט צוריקק אונד וויגערטע איהנען דיא גראַבשטעטטע; עז אייסערטע זיך זיינע בעזאָרגניסע פֿאַר פֿאָרווירפֿען, דיא איהם איינזט צור צייט דעז יינגסטען געריכטעז געמאַכט ווערדען קאָננטען, ווען עז צור פֿעראַנטוואָרטונג געצאָגען ווערדען; עז ערחיננערטע זיך דעז פֿלוכז, וועלכער דיא ערדע געטראָפֿפֿען, אַלז זיא איינזט הבל אויפֿגענאָממען*). דאַ ווינקטעזט דוא איהם מיט דיינער רעכטען צו — נון טראַט עז הערבייא.

עז טראַט הערבייא אונד פֿערשלאַנג דאַז הינגעוואָרפֿענע פֿאָלק, וואָהרענד דיין געליעבטעז פֿאָלק דאַז מעער דורכצאָג.

כון

---

*) זיעהע אין ברֵאשית קאַפּיטעל 4 פֿערז 11.

נָהִיתָ בְחַסְדְךָ עַם זוּ:

לֹא כְמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם· כִּי אִם בְּחַסְדְךָ עֲלֵיהֶם· יָדַעְתָּ לְכָל אוֹיְבֵיהֶם· טוּבְךָ וְחַסְדְךָ עֲלֵיהֶם· הֵק שְׁבוּעַת אֲבוֹתֵיהֶם· זָכַרְתָּ לִפְדוֹתָם מִמְּעַנֵּיהֶם· וּבְעַמּוּד עָנָן לִפְנֵיהֶם· הָלַכְתָּ וְנֵהַלְתָּ שִׁבְטֵיהֶם· דָּתְךָ הוֹדַעְתָּ לָהֶם· גְּבוּרוֹת פָּעַלְתָּ לִמְעַנֵּיהֶם· בַּעֲשׂוֹתְךָ נוֹרָאוֹת לְעֵינֵיהֶם· אָפְפוּ חִתַּת כָּל שׁוֹמְעֵיהֶם:

שׁוֹמְעֵיהֶם מִשְׁמַנָּם יֵרָזוּן· וּבְעָתָה וּפַלָּצוּת יֹאחֵזוּן·

שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן:

מיוסד ע"פ א"ב עד אות מ'.

אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים וְנִסִּים· כְּהוֹצִיאֲךָ מִפֶּרֶךְ אֲנוּסִים· גָּאַלְתָּ בִּזְרוֹעַ חוֹסִים· דְּרוֹר קָרָאתָ לַעֲמוּסִים·

הוצאתם

אפפו חתת, יאחזון חיל, כדכתיב: שמעו עמים ירגזון וגו', ותחת עניכו חיל ורעדה, כדכתיב, תרלו חתת ותירלו (איוב ו כא). משמנם ירזון, נעשה כחוסים מסמן שלהם בעבור הפחד, והוא עפ"ה, ומשמן בשרו ירזה (ישעיה יז ד). אנוסי', ישרא, שנאנסו לעבוד' פרך. לעמוסי', ישרא, העמוסי' מני בטן (ישעי' מו ג).

אזן נון פיהרטעסט דוא מיט דיינער גנאָדע דיעזעס פאָלק.
ניכט וועגען איהרעס פערדיענסטעס: — אויס בלאָסער הולד לייטעטעסט דוא אללען איהרען פיינדען, וויא דוא איהנען גיטיג אונד גנאָדיג ביזט. דוא דאַכטעסט אַן דען אייד: דוא איהרען פאָרעלטערן אייידליך פערהייסען, אונד בעפרייטעסט זיא פאָן איהרען בעדריקקערן, גינגסט מיט איינער וואָלקענזייל פאָר איהנען הער, פיהר־טעסט אונד לייטעטעסט איהרע שטאֶממע, מאַכטעסט איהנען דיינע געזעטצע קונד, איבטעסט איהרענטהאַלבען מאֶכטיגע טהאַטען אויס, טהאַטעסט פורכטבאַרע וואונדער פאָר איהרען אויגען, דאס אַללע ערבעבטען, דיא איהרער פערנאָהמען.
דיא איהרער פערנאָהמען, לאַגטען, אונד שרעקקען אונד ענטזעטצען ערגריף זיא; אזן פאֶלקער האֶרטען עס, אונד בעבטען!
לייבען, וואונדערטהאַטען האַסט דוא אויסגעאיבט, אַלז דוא דיא אונטערדריק־טען אויס דער שקלאַפעריי בעפרייט; דוא האַסט זיא ערלאָזט געוואַלטיגליך, דיא דיר פערטרויט, ריעפסט פרייהייט צו דיינען האָלגעמאַטלטען, פיהרטעסט זיא

הוֹצֵאתָם בִּרְכוּשׁ שָׂשִׂים· וַיְנַצְּלוּ אֶת אֶרֶץ חֲנֵסִים· זְדוֹנִים וְשָׂרֵי מִסִּים· חֵילָם בְּרַגְלָם רְמוּסִים· טָבְעוּ וְצָלְלוּ פַּתְרוּסִים· יַמִּים עֲלֵיהֶם מְכַסִּים· כִּקְדוֹחַ אֵשׁ הֲמָסִים· לָבְשׁוּ חֲרָדוֹת מַכְעִיסִים:

מַכְעִיסִים יָשְׁבוּ בָדָד לַדּוּם· כִּי נִכְרְתוּ צָרִים מֵהֲדוֹם·

אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי אֱדוֹם:

מיוסד ע"פ א"ב.

אַלּוּפֵי אֲדוּמִים וּמוֹאֲבִים· בִּרְעָדָה וּבִדְאָגָה כּוֹאֲבִים· גָּרֵי כְּנַעַן הַיּוֹשְׁבִים· דָּמוּ בְּמַפֹּלֶת לְהָבִים· הַגּוֹי הָעַז הַחֲשׁוּבִים· וּמַמְלָכוֹת אֶשְׁכָּרִים מְשִׁיבִים· זְעוּכִים רְמוּסִים וְנִסְחָבִים· חֲשׁוּכִים וְכַפִּשְׁתָּה כָּבִים· טְבוּעִים

בגלי

ארץ חנסים, ארץ מצרים, ותחם מגבול מצרים כדכתיב, ומלאכיו חנס יגיעו (ישעי' ל ד). וצללו, וטבעו בים. פתרוסי', מבני מצרים, כדכתיב, ומצרים ילד את לודים ואת ענמים ואת להבים ואת נפתוחים ואת פתרוסים ואת כסלוחים (בראשי' י יג). כקדוח אש המסים, פסוק הוא בישעי' ס"ד א' ומדבר על מפלת מצרים כמו שפי' עליו רש"י ז"ל. מהדום, כנוי לארץ, ע"ש, השמים כסאי והארץ הדום רגלי (ישעי' סו א).

דמו, התאבלו וישבו דומם, ל', דמו יושבי אי (ישעי' כג ב). להבים, מבני מצרי'. הגוי העז וכו', טעמו, מצרי' אשר הי' העז והחזק עד שאחר המלכים היו משיבים לו אשכר ומנחה, ועתה במפלתם דמו יתר המלכי' כאדו' ומואב וכנען. זעוכים, ל' בליון כמו ימי נזעכו (איו' יז א) ובחלוף הז' בד' אמרו דעכו כפשתה כבו (ישעי' מג יז).

פריידיג הערויז מיט גראָסען רייכטהום. זיא האַטטען דאַז לאַנד דער חנסי' (מצרי') ריין אויזגעלעערט אונד מיט פיסען דאַז גוט דער פאָגטע אונד דער בעאַמטען דער פראָהנדיענסטע צערטרעטען. דיא נאַקע פאָן פתרוס (מצרי') ערטראַנקען, פער: זאַנקען, דאַז מעער בעדעקקטע זיא. שנעלל, וויא פלאַממען איבער דיררע: געוו: כיזט, פערברייטעטע יעטצט איין שרעקקען זיך איבער אַללע גאָטט: ערצירנער.

אַללע גאָטט: ערצירנער זאַסען נון איינזאַם אונד שוויגענד,
דען דיא פיינדע אַללע ווארדען פאָן דער ערדע פערטילגט,
נון פלאָטצליך ערשראַקקען דיא שטאַממהעררען אדום'ז.

דיא שטאַממהעררען פאָן אדום אונד מואב טרויערטען אין באַנגער בעזאָרגניס; כנען'ז בעוואָהנער זאַסען נאַכדענקענד איבער דען לאַבי' (מצרי') שטורץ. וויא איזט עז געפאַללען, דאַז מאַכטיגע, האָכבעריהמטע פאָלק, דעם אַללע רייכע שטייערבאַר וואַרען! דאַ ליעגט עז, צערטרעטען, פערלעררט אונד ענטשטאַלטעט וויא ערלאָשענער פלאַכז,

אונטער

בְּגַלֵּי רְהָבִים· יִמְתְּקוּ לָמוֹ רְגָבִים· כְּמוֹ כֵן גַּם הֵם נֶחֱרָבִים· לְיוֹם תּוֹכֵחָה קְרוֹבִים:

קְרוֹבִים וּרְחוֹקִים אֲחָזוּ בְעָתָה· וְצוּר עִתְּדָם לִמְחִתָּה·

תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה:

מֵרוֹמְמוּתֶךָ נָדְדוּ עַמִּים· נוֹאֲלוּ שָׂרִים וַחֲכָמִים· שָׂמוּ יָד לְפֶה וְנֶאֱלָמִים· עֲגוּמִים בְּפָנִים נִזְעָמִים· פֶּן יִקְרָאֵם כְּעֲנָמִים· צִירִים אֲחָזוּם מִמִּתְקוֹמְמִים· קְרוּאִים וּלְקוּחִים מֵעֲמָמִים· רָצוּ וְנִמְשְׁכוּ מְשֻׁלָּמִים· חזן שַׁדַּי הוֹלִיכָם שְׁלֵמִים· תִּרְגַּלְתָּם נְשָׂאָם לְבֵית עוֹלָמִים:

עוֹלָמִים הִנְחַלְתָּ לִסְגֻלָּתֶךָ· וְכַנֶּשֶׁר נְשָׂאתָם בְּאֶבְרָתֶךָ·

תְּבִיאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתֶךָ:

ארבעה

בגלי רהבים, בגלי הים. רגבים, מגרפות עפר, כמו, מתקו לו רגבי נחל (איו' כא לג). כאלו, כשתטו. כענמים. כבני מצרים. קרואים, אמר לישראל שנקראו מקוראיו של הקב"ה, כדכתיב, וישראל מקוראי (ישעיה מח יב). משלמים, בשלום. תרגלם, הנהיגם, כמו, ואנכי תרגלתי לאפרים (הושע יא ג).

אונטער דען פֿוסזאָהלען טיעף מיט קיעז בעדעקקט — זאָ דאַכטען זיא אונד מאַכטען אויך איהרען פֿאַלל; זיא נאַהטען דען טאַג דער בעשטראַפֿונג אין דער נאָהע.

דער נאָהע אונד דער פֿערנע האַטטע זיך שרעקקען בעמייסטערט; דער אַללמאַכ־
טיגע האַטטע דען אונטערגאַנג אַללער בעשטיממט — איהן אַנגסט איבערפֿיעל זיא.

דיא פֿאָלקער ערבעבטען, אַלז דוא דיך ערהובסט, דיא פֿירסטען אונד ווייזען שטאַנדען בעטייבט, לעגטען דיא האַנד אויף דען מונד אונד פֿערשטוממטען, קוממער דעקק־
טע איהר אַנגעזיכט אונד בעטריבניס, דער ענקמים אונגליקק מאַכטע איהנען, אונד אַנגסטוואָהל ערגריף זיא; זיא נאַהטען, וויא דיינע ערקאָרנען שנעלל הערצאַנלאַגען, וויא זיא פֿאָן דיר, אַללמאַכטיגער, געפֿיהרט, געלייטעט ווארדען נאַך יענעם הויזע (בית המקדש), צור עוויגען וואָהנונג*).

איינע עוויגע וואָהנונג האַסט דוא דיינען געליעבטען פֿער־
הייסען אונד זיא אויף אַדלערפֿיטיגען הינצוגעטראַגען.
אַ'דוא האַסט זיא הינגעבראַכט אונד איינגעפֿלאַנצט אין דיין ערבגעבירגע.

פֿיערען

---

*) דאַז בית המקדש.

מיוסד ע"פ א"ב.

ארבעה נקראו נחלה· בחפץ ובאהבה כלולה· גבול ארץ המעלה· דירת בנין זבולה· הנתונה מימין הגדולה· ומקבליה ברתת וחילה· זה היום נגילה· חרות המציא לסגלה· טרודים עתה בגולה· יזמנו ליום גאלה· כאשר שמע לעגלה· לאויביו יעשה כלה:

כלה ונחרצה להרעד· ביום כי אקח מועד·

יי ימלך לעלם ועד:

מלוכה וגבורה שלו· נשתחוה להדם רגלו· שמחת עולם בהגדילו· עלי באהב בהדגילו· פנות אויב ולהשפילו· צאנו לרעות בצלו· קרנות רשעים בהפילו· רוממותיו להגיד וחילו· שכם אחד לעבד לו· תבל ומלואה להללו:

ארבעה נקראו נחלה וכו׳, מיוסד על מאמר׳ ז"ל, ד׳ נקראו נחלה, ישראל, [illegible] והם עמך ונחלתך, א"י, שנא׳, בארץ אשר ה׳ אלהיך נותן לך נחלה, בה"מ, שנא׳, בהר נחלתך, התור׳, שנא׳, וממתנ׳ נחליא, אמר הקב"ה, יבואו ישראל שנקראו נחלה, לארץ שנקראת נחל׳, ויבנו בה"מ שנקרא נחלה בזכות התורה שנקראת נחלה, עכ"ל. והפייטן מנה תחלה א"י ואח"כ ב"ה שהוא דירת בנין זבול, ואח"כ התורה הנתונה מימין הגדולה, ואח"כ ישראל מקבלי התורה ברתת וחילה. כאשר שמע לעגלה וכו׳, עפ"ה, כאשר שמע למצרים יחילו כשמע צר (ישעי׳ כג ה), ועגלה תאר למצרים, כדכתיב, עגלה יפיפיה מצרים (ירמיה מו כ).

פֿיערען זענטע גנאַנט דען נאַמען ערבע בייא, דאַז ער איט זוּט אונד זיעבע אויפֿגענאָממען: דעם געזאָבטען לאַנדע, דעם הייליגען טעמפעל, דעם געטטליכען געזעטצבוך, אונד דענען, דיא עז אַנגענאָממען (ישראל). לאַסט אונז הייטע פֿראָהליך זיין! אַן דיעזעם טאַגע האַט ער איינזט זיין געליעבטעז פֿאָלק ערלעזט! ער ווירד עז אַבערמאַלז ערלאָזען.

ער ווירד עז אַבערמאַלז ערלאָזען, צום צייטפונקט, דען ער זיך ערזעהען. אונ דער עוויגע ווירד איממער אונד עוויג רעגיערען!

זיין איזט רייך אונד מאַכט; וויר ווערדען איינזט וויעדער אויפֿבלוהען, דאָרט אויף זיינעם פֿוסע: טעמפעל (בית המקדש). דאַ עוויגע וואָננע, ער ניממט אונז איינזט איט ליעבע וויעדער איין, טאַפֿפֿט זיינע וויעדער אַבער הינוועג אונד לאַסט זיינע לאָממער אונטער זיינען שאַטטען ווידען, ער בריכט דיא האָרנער דער פֿרעפֿלער אונד לייגט איהנען זיינע האָהייט אונד אַללגעוואַלט! דאַן ווירד אַללעז איינשטיממיג איהן אַלליין אַנבעטען, דיא ערדע, אונד וואַז זיא פֿיללט, איהן אַלליין האָכפּרייזען,

להללו יהודו להעריץ. יי מלך תגל הארץ. והיה יי למלך על כל הארץ:

מיוסד ע"פ שהמ"ח שמעון בר יצחק חזק ואמץ.

שם יקרא כבתיבתו. מחציו תתמלא תבתו. עוד תתנשא מלכותו. וכסאו יכון במלאתו. נגדי שעיר בהכותו. באויביו יתן נקמתו. רבות מופתי גבורתו. יתקע בשופר בסערתו. חזן ציון יקנא בקנאתו. חית קנה בגערתו. קרית מלך בבנותו. חביון עזו ותפארתו. זרוים בקצוי אדמתו. קבוצים בבית תפארתו. ושם נשורר תהלתו. אמץ חסדו וצדקתו. מורה צדק לעדתו. בתוכם יציב שכינתו:

שם יקרא ככתיבתו, לעתיד לבוא, כשיהי' ה' למלך על כל הארץ, יקרא השם ככתיבתו, ולא כמו שהוא נקרא עתה באדני, כמו שאמרו ז"ל בקדושין דף ע"א א'. מחציו תתמלא תבתו, כאמר' ז"ל, כל זמן שזרעו של עמלק קים, אין השם שלם ואין הכסא שלם, שנא', כי יד על כס יה (שמו' יז טו) כמו שפירש עליו רש"י ז"ל. יתקע בשופר בסערתו, עפ"ה, ואדני אלהים בשופר יתקע והלך בסערות תימן (זכרי' ט יד). חית קנה בגערתו, עפ"ה, גער חית קנה (תהלים סח לא). קרית מלך, ירושלים קרית מלך רב, והיא חביון עזו ותפארתו. זרוים בקצוי אדמתו, הנפוצים בקצוי ארץ, היינו ישראל, יקבצו בבית תפארתו.

אמֿפרייזען זייגע פֿורכטבארע אייכחייט! דער עוויגע רעגיערט, פֿראָה אויט דיא ערדע! אוֹן דער עוויגע ווירד קעניג זיין איבער דיא גאנצע ערדע!

דאן ווירד זיין היילגער נאמע פֿאָללקאָממען זיין, וויא ער פֿאָרגעשריעבען, אויך אויזגעשפראָכען ווערדען*); זיין רייך ווירד דאן ערהאבען, זיין טהראָן אונערשיט־טערט שטעהן. ער ווירד מיט דעם שופר שטירמען, ווירד זיך ליון'ז אננעהמען, דיא קעניגזשטאדט אין איהרער פראכט אונד מאיעזטעט וויעדער ערבויען, דיא צער־שטרייטען (ישראל) אויז אללען ערד־ענדען זאממלען אונד איינצופיהרען אין דאז אויז זיינער מאיעזטעט (בית המקדש); דארט ווערדען ווער זיינען רוהם בעזינגען, זיינע גראָסע גנאדע אונד גיטע. ער זעלבזט ווירד זיינע געמיינדע מיט טוגענדען בעז־לעהרען, זיינע מאיעזטעט ווירד אין איהרער מיטטע רעזידירען.

---

*) אויסער דעם טעמפעל וואר עז ניכט ערלויבט, דען אייגענטליכען היילגען נאמען נאך דער בוכשטאבען אויזצושפרעכען.

שְׁכִינָתוֹ עִמָּנוּ לְהִתְאַחֵד׃ וְאוֹתָנוּ יַעֲשֶׂה לְגוֹי אֶחָד׃
בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃

וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וּמוֹשִׁיעַ׃

סלוק.

חַסְדֵי יְיָ אַזְכִּיר תְּהִלּוֹת יְיָ׃ כְּעַל כֹּל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ יְיָ׃ וְרַב טוּב לְבֵית אֵיתָנַי׃ אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ כְּרַחֲמָיו וּכְרוֹב חֲסָדָיו לְעֵינַי׃ וַיֹּאמֶר אַךְ עַמִּי הֵמָּה וּבָנַי׃ בָּנִים לֹא יְשַׁקֵּרוּ נֶאֱמָנַי׃ בְּנֵי אֱמוּנַי בְּנֵי בְחוּנַי׃ וַיְהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ מִיגוֹנַי׃ בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר בְּעִנְיָנַי׃ וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעַ הֲמוֹנַי׃ בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחֶמְלָתוֹ גְּאָלָם מִמְּעַנַּי׃ וַיְנַטְּלֵם וַיְנַשְּׂאֵם עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ יְיָ׃ וְלֹא הֵסִיר

הסדי ה' אזכיר וכו' עד וינטלם וינשאם, מבואר בנבואת ישעי' ס"ג. לבית איתני, היינו בני ישראל, היולאים מבית האיתנים, היינו האבות, כמבואר במס' ר"ה דף י"א א'.

רעזידירען ווירד אין אונז זיינע מאיעזטעט, ער ווירד אונז צו איינעם איינציגען פאלק מאכען. דאן ווירד דער עוויגע איינציג אונד זיין נאמע איינציג זיין.

נון זאלל זיא דיר אויפשטייגען, דיא היילינגונג,
דען דוא ביזט ישראל'ז היילאנד אונד הילפע!

*) הסדי. איך וויל דיא גרעסטע הולד דעז העררן, דען רוהם דעז עוויגען פרייזען, וויל ער זא פיעלע גיטע אונז, גרעסטע גיטע דעם הויזע אונזרער פאטער ערצייגט. דורך זיין ערבארמען אונד זיינע גרענצענלאזע הולד ליעס ער זא פיעל אונז אנגעדייהען. זיא זינד יא נון מיין פאלק, שפראך ער, זינד קינדער אהנע טרוג, מיר געטרייא, קינדער מיינער געטרייען, זאהנע מייא נער ערפראבטען. אויז אללען טריבזאלען האלף ער איהנען, אלז פיהלטע ער איהר ליידען זעלבזט, זיין ענגעל שטאנד מיינעם פאלקע מיזמער בייא, אונד אללער ארטען, וואָ זיא היגעטריעבען ווארדען, ענטלאג ער איהנען זיינע גיטע ניכט; זיא ווארדען ניכט פאן איהם פערווארפען, ניכט דורך איבערדרוס

---

*) דיא איבערזעטצונג פאן דיעזעם סלוק ערהיעלט איך פאן מיינעם פריינדע, דעם איבערזעטצער פאן אתיתי לחנך אונד דער סליחות לכל נדרי.

חַסְדּוֹ מֵהֶם בְּכָל מְקוֹם גָּלוּתָם· וְלֹא מְאָסָם
וְלֹא גְעָלָם לְכַלּוֹתָם· גָּלוּ תְּחִלָּה לְמִצְרַיִם
בְּשִׁבְעִים נַפְשׁוֹתָם· וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ בִּמְאֹד מְאֹד
לְהַרְבּוֹתָם· וַיִּתְחַכְּמוּ עֲלֵיהֶם פּוּטִים
לְהַשְׁחִיתָם· הָפַךְ לִבָּם לִשְׂנֹאתָם· וּלְהִתְנַכֵּל
בְּסִבְלוֹתָם· וַיַּעֲבִידוּם בְּפֶרֶךְ בְּכָל עֲבוֹדָתָם·
וַיָּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם שָׂרֵי מִסִּים לְעַנּוֹתָם· וַיִּצְעֲקוּ אֶל
יְיָ בַּצַּר לָהֶם מִמְּצוּקוֹתָם· וְלִמְעוֹן קָדְשׁוֹ
הַשָּׁמַיְמָה עָלְתָה שַׁוְעָתָם· וַיָּקֶם לָהֶם מוֹשִׁיעִים
לְהוֹשִׁיעָם מִצָּרָתָם· שָׁלַח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֲשֶׁר
בָּחַר בָּהֶם וּבִשְׁלִיחוּתָם· וְשָׂם בְּמִצְרַיִם
אוֹתוֹתָיו וּמוֹפְתָיו לְהַרְאוֹתָם· וַיַּהֲפֹךְ לְדָם
יְאֹרֵיהֶם וְכָל נַהֲרוֹתָם· הָפַךְ אֶת מֵימֵיהֶם לְדָם

גלו תחלה למצרים וכו׳, כל הענין הזה מבואר בתורה, וכל לשון החרוז הנה לקוח מס׳ תהלים מזמור ע״ח; תרגמנו מאס. פוטים, מבני חם אבי מצרים.

איבערדרוס אויפגעריבען. דאַ וואורדען איהרער זיעבציג אַנפאַנגס נאַך מצרים געטריעבען; זיא פערמעהרטען זיך היער אונד פערשטאַרקטען זיך אין גראָססער מענגע. נון דאַכטען דיא פוטים (מצרים), זיא דורך ליסט אויסצוראָטטען — איהר הערץ וואורדע אומגעווענדעט, יענעס פאָלק צו האַססען אונד עס מיט הינטער-ליסט דורך אַרבייט צו דריקקען; זיא טריעבען זיא צור אַרבייט מיט האַרטער שטרענגע אַן, אַהן זעטצטע איבער זיא בעאַמטע, אום זיא צו אונטערדריקקען. היער טריעבען זיא צום שרייען אין איהרער נאָטה, איהר וועהקלאַגען שטיעג צור וואָהנונג דעס העררן גען היממעל; ער שטעללטע איהנען העלפער דאַר, פאָן איהרעם דרוק זיא צו בעפרייען, ער זאַנדטע משה אונד אהרן, דיא ער דאַצו ערקאָרען. אין מצרים ליעס ער צייכען אונד וואונדערטהאַטען צייגען; איהרע וואַססער זאַממט דען פליססען פערוואַנדעלטע ער אין בלוט, אויך אַללע וואַססער וואורדען

וימת את דגתם· אמר ויבא ערוב וכנים בכל
עפרותם· וישלח בם ערוב ויאכלם וצפרדע
והשחיתם· ויתן לחסיל יבולם ולארבה
תבואתם· ויאכל כל עשב בארצם וכל פרי
אדמתם· ויהרג בברד גפנם ובחנמל
שקמתם· ויסגר לברד בעירם ולרשפים
בהמתם· וישלח בם חרון אפו עברה וזעם וצרה
להבעיתם· ומלאכי רעים היו במשלחתם·
ולא חשך ממות נפשם וחיתם· ויך כל בכור
במצרים ואוני ראשיתם· ויוציאם בכסף וזהב
ואין כושל במחנותם· נפל פחדם על מצרים
ושמחו בצאתם· פרש ענן למסך ואש להאיר
אפלתם· ויצא עמו בששון בחיריו ברנתם·

בלוט, זאָ דאַס איהרע פֿישע אַללע שטאַרבען. ער שפּראַך — אונד עס שוואַרמטע פֿאָן געוויר, אונד אונגעציפֿער פֿיללטע איהרע געפֿילדע; ער ליעס פֿאָן אַללערלייא געוויר זיא פֿרעסען, אונד קראָקאָדיללע זיא פֿערלעהרען. ער גאַב דען ערד־קרעבזע איהר געוועכס, דען הייטרעקק איהרע פֿריכטע הין; דיא פֿראַסען אַללעס קרויט איס לאַנדע, זאַמט אַללער פֿרוכט דער פֿעלדער. ער ליעס האַגעל איהרען וויינשטאָקק טאָדטען אונד איהרע פֿייגענבייאמע פֿראָסט. איהר פֿיעה גאַב ער דען האַגעלשלאַג, רויבפֿאָגעלן איהרע לעבענדיגע פרייז, ליעס זיינען גרים איבער זיא אויז, וואוטה, לאָרן אונד אַנגסט, זיא צו טרעקקען, זאַמט שאַארען בעזער ענגעל; פֿערזאַגטע דעם טאָדע איהר דאַזיין אונד לעבען ניכט, שלוג אַללע ערזטגעבורט מצרים׳ס, דיא ערזטלינגע איהרער יוגענדקראַפֿט; פֿיהרטע זיין פֿאָלק הערויז מיט זילבער אונד גאָלד — קיין שוואַכלינג וואַר איס גאַנצען לאַגער. איהר טרעקקען פֿיעל איבער מצרים, זאָ דאַס איהר אויזצוג זיא פֿרייטע. ער בריייטעטע צור דעקקע איינע וואָלקע, דעס נאַכטס איין פֿייער אויז, צו לייכטען; זאָ פֿיהרטע ער זיין פֿאָלק מיט וואָננע, זיינע אויזערוואַהלטען

וַיִּסְעוּ מֵרַעְמְסֵס לְסֻכּוֹת וּמִסֻּכּוֹת לְאֵתָם·
ומאתם לפני פי החירות חיתה חנייתם· בין
מגדל ובין הים באמצעיתם· לפני בעל צפון
הנשאר מכל אלילי פחזותם· ולמה נשאר
הוא כדי להשיאם ולהטעותם· שיאמרו
קשה יראתם שלא לקתה כמותם· שם חנו
ביום השלישי לנסיעתם· וברביעי מתקנים
כליהם ומציעין בהמתם· ואמרו להם
האוקטורין במלתם· הגעתם תחום אשר
קבעו לכם צענים בטובתם· אשר אמרתם
דרך שלשת ימים נלך ונשוב לעבודתם·
וגאולים השיבו לא יצאנו ברשותם· כי אם

ביד

כדי להשיאם וכו׳, מבואר בפירש״י, בפסוק וישובו לפני פי החירות, (שמות י״ד ב׳).
האוקטרין, התיירי׳, שגלת פרע׳ עמהם, וכל הענין הזה מבוא׳ בילקוט בשלח ברמז ר״ל.

אויזערוואַהלטען אין פֿאַלזעם פֿאַרהאָהקקען אויז. זיא ריקקטען פֿאָן רעמסס
נאַך סכות. פֿאָן סכות נאַך איתם אונד פֿאָן דאַ נאַך פי החירות פֿאָר
אונד טזוגען צווישען מגדול אונד דעם מעערע, בעל צפון געגענאיבער,
איהר זאַגער אויך — בעל צפון וואַר דאַז איינציגע גאָטצענבילד, וועלכעז
פֿאָן אַללען געטצען דער מצרים איבריג געבליעבען — דער אערר ליעס עז
דאַרום שטעהען, אום זיא מעהר צו רייצען אונד איררע צו פֿיהרען, דאַמיט
אַה איך אייפֿער זאַגען מאָכטען, דיעזעז זייא, וויל עז צו פֿירכטבאַר,
ניכט וויא זיינעז גלייכען פֿערטילגט וואָרדען. איער רוהעטען זיא אַן
דריטטען טאַגע פֿאָן איהרעם מאַרשע אויז, בערייטעטען אַם פֿיערטען
איהרע געראַטהע אונד ברכאַכטען איהר פֿיעה אינ'ז געטיררע. דאָרט שפראַ=
כען איהרע בעגלייטער, מיט וואָרטען איהרער אָרט, צו איהנען: „איהר
האַבט נון דאַז ציעל ערריינט, דאַז דיא צוגנימטען אייך פֿערגאָננט, דען
איהר וואָללטע אויף דרייא טאַגע רייזען אונד דאַן צוריקק צור אַרבייט
קעהרען". ווער זינד, שפראַכען דיא ערלאָזטען — ניכט מיט יענער גונזט,

בְּיָד רָמָה בַּעַל כָּרְחָם שֶׁלֹּא בְּטוֹבָתָם׃ וְהֵם
עָנוּ רוֹצִים וְלֹא רוֹצִים אִישׁ כְּפִי שִׂיחָתָם׃ סוֹפְכֶם
לְקַיֵּם דְּבַר מַלְכוּת וְלֹא לַעֲבוֹר עַל דַּעְתָּם׃
וְעָמְדוּ עֲלֵיהֶם וְהִכּוּם וּפְצָעוּם וְהָרְגוּ מִקְצָתָם׃
וְהֵם הָלְכוּ וְהִגִּידוּ לְפַרְעֹה כָּל קוֹרוֹתָם׃ וַיֵּהָפֵךְ
לִבּוֹ וּלְבַב עַמּוֹ לִרְדּוֹף אוֹתָם׃ וַיֹּאמְרוּ מַה זֹּאת
עָשִׂינוּ וַיָּשִׂימוּ עַל עֵקֶב בָּשְׁתָּם׃ וְאָמְרוּ נְבוֹכִים
הֵם וְעָבְטוּ אָרְחוֹתָם׃ נִרְדְּפָה אַחֲרֵיהֶם וְנִרְאֶה
בְּרָעָתָם׃ וַיֶּאְסוֹר אֶת רִכְבּוֹ בְּעַצְמוֹ כְּדֵי לְזָרְזָם
וּלְפַתּוֹתָם׃ וְאֶת עַמּוֹ לָקַח עִמּוֹ בִּדְבָרִים
לְרַמּוֹתָם׃ דֶּרֶךְ מְלָכִים לְהִתְנַהֵג אַחֲרֵי
חַיָּלוֹתָם׃ וַאֲנִי אַקְדִּים רִאשׁוֹן לְהִלָּחֵם
בְּמִלְחַמְתָּם׃ דֶּרֶךְ מְלָכִים לִטּוֹל חֵלֶק רֵאשִׁית

בזתם

לועזים, מצרים. והם ענו רוצים וכו', האוקטורין ענו להם: בין ברצונכם בין שלא ברצונכם, סופכם לקיים דברי מלכות. ועמדו עליהם, ישראל עמדו עליהם. ויאמו

פיעלמעהר דורך שטארקע מאכט, געגען דען ווילען, אויפצולעגען. „וואללעט אדער ניכט — שפראכען יענע ווידער — „שפרעכט, ווית איהר וואללט, אבער וויסט איהר דאך דעם בעפעהלע דעז קעניגז פאלגען." ישראל מאכטען זיך איבער זיא הער, פערוואונדעטען אונד טאדטעטען איינינע. יענע פלאהען צו פרעה הין, ערצאהלטען, וואס איהנען צוגעקאממען. זאגלייך אנדערטע זיך פרעה'ז אונד זיינער דיענער געזיננונג; זיא בעשלאססען, ישראל נאכצוזעטצען. וואס האבען וויר געטהאן — זיא שטיממטען וועגען דיעזער טאדע, אונד שפראכען: יענע זינד פערוויררט, זיא פערקעננען איהרען רעכטען וועג; לאסט אונז איהנען נאכזעטצען, וויר ווערדען זיא אים עלענדע פינדען! פרעה, אום יענע אנצולאקען אונד צו איבעררעדען, בעשפאננטע זעלבסט זיינען וואגען אונד ריס זיין גאנצעז העער דורך טאייפעלוואארטע הין. אנדערע קעניגע — שפראך ער — פלאגען איהרען העערע נאך, איך אבער וויל אן איהרער שפיצע שטרייטען; אנדערע קעניגע נעהמען דען בעזטען טהייל דער בייטע, איך אבער טהיילע גלייך מיט

אייך

בּוֹתָם׃ וַאֲנִי אֶשְׁוֶה עִמָּכֶם בִּשְׁלַל צִבְעֵי
רִקְמָתְכֶם׃ וְעוֹד אֶפְתַּח אוֹצְרוֹתַי וּקְחוּ כָּל
שְׂכִיּוֹת חֶמְדָּתָם׃ מִיַּד יָצְאוּ כֻּלָּם בְּלֵב שָׁלֵם
וְעָרְכוּ מַעַרְכוֹתָם׃ וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר
עִם כָּל כְּלֵי מַשְׁחִיתָם׃ וְכָל רֶכֶב מִצְרַיִם עִמָּהֶם
בְּעֶזְרָתָם׃ וַיַּשִּׂיגוּ אוֹתָם חוֹנִים עַל הַיָּם
בְּמַקְהֲלוֹתָם׃ וְנָשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וְרָאוּ צָרֵיהֶם
בְּקִרְבָּתָם׃ חִיל וּרְתֵת שָׁם אֲחָזָתַם׃ וְזָעֲקוּ
בִּתְפִלָּה וְתָפְשׂוּ אֻמָּנוּת אֲבוֹתָם׃ וְגוֹאֲלָם חָזָק
וְנוֹקֵם נִקְמָתָם׃ וַיַּרְא בַּצַּר לָהֶם בְּשָׁמְעוֹ אֶת
רִנָּתָם׃ וַיּוֹשִׁיעֵם לְמַעַן שְׁמוֹ וַיִּגְאָלֵם מִצָּרָתָם׃
מִנֹּגַהּ נֶגְדּוֹ עָבָיו עָבְרוּ בָּרָד וְאֵשׁ גַּחֲלָתָם׃
וַיִּשְׁלַח חִצָּיו וַיְפִיצֵם וּבְרָקִים רָב לַהֲמוּתָם׃
וַיִּגְעַר בְּיַם סוּף וַיֶּחֱרָב וַיּוֹלִיכֵם בִּתְהוֹמוֹת

על עקב בשתם, לשון הכתוב בתהלים מ׳ י״ו. מנוגה נגדו וכו׳, תהלים י״ח.

אייך, זעלבסט דיא קאָסטליך געשטיקקטען געוואַנדער; איבערדיעס אָפֿפֿנע איך
מיינע שאַטצע אייך, איהר נעהמט אַללע קאָסטבאַרקייטען איין. אויך דער שטאָלצע
זאָגען מיט פֿאָללעם הערצען אַללע אין פֿאָללער ריסטונג אויס, זעכסהונדערט אויס־
ערלעזענע קריעגסוואַגען נאַהם ער, וואָהל אויסגעריסטעט, אויך אַללע געשפאַננע
מצרים'ס צור הילפֿע מיט; זיא האַלטען זיך בייזאַממען אַם מעערע געלאַגערט
איין. אַלס דיעזע נון דיא פֿיינדע אַנגעריקקט קאָממען זאַהען, איבערפֿיעל אַנגסט
אונד בעשטירצונג זיא; זיא טריעבן היער אין אַנדאַכט, נאַך אַרט אונד וויזע
איהרער פֿאַטער. איהר אַללמעכטיגער ערלעזער אונד רעטטער האָרטע איהר
יאַממער וועהקלאַגען אונד זאַה איהרע נאָטה, ער האָלף אונד ערלעזטע אום זיינער
זעלבסט ווילל'ען זיא. אויס לויכטענדען געגענשטיבער פֿאַהרען האַגעל אונד פֿייער־
בליטצע, ער וואַרף פֿפֿיילע אונד צערשטרייטע זיא, שאָס בליטצע האַב אונד
פֿערוויררטע זיא. האַרט פֿוהר ער דאַס שילפֿמעער אַן, אונד שנעלל וואַר עס טראָקק־
קען; ער פֿיהרטע אויף דער טיעפֿע וויא אויף געבאַהנטען וועגע זיא. איער

בִּמְסִלָּתָם׃ וְשִׁבְטֵי יָהּ עָמְדוּ עַל הַיָּם לֵירֵד בִּירִידָתָם׃ וְשָׁם בִּנְיָמִן צָעִיר רֹדֵם וְשָׂרֵי יְהוּדָה רִגְמָתָם׃ וְכֻלָּם עָבְרוּ בַּיַּבָּשָׁה בְּמַיִם עַזִּים נְתִיבָתָם׃ וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם בַּהֲלִיכָתָם׃ וְרֶסֶן מַתְעֶה עַל לְחָיֵי עֲנָמִים לַהֲבִיאָם בַּמַּיִם לְכַלּוֹתָם׃ וְנִהֲגָם בִּכְבֵדוּת וַיָּסַר אֶת אוֹפַנֵּי מַרְכְּבוֹתָם׃ וַיָּשׁוּבוּ הַמַּיִם וַיְכַסּוּ אֶת הָרֶכֶב וְאֶת הַפָּרָשִׁים בִּשְׁטִיפָתָם׃ וְנִעֵר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ בְּיַם סוּף וְכָל צִבְאוֹתָם׃ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתַר בִּשְׁאֵרִיתָם׃ וִידִידִים עָבְרוּ וְגָזוּ וְרָאוּ פִּגְרֵי שׂוֹנְאֵיהֶם בְּמַפַּלְתָּם׃ וַיַּאֲמִינוּ בִדְבָרָיו וַיָּשִׁירוּ תְּהִלָּתוֹ בִּישׁוּעָתָם׃ וְאִלּוּ כָּל הַיַּמִּים דְּיוֹ וַאֲגַמִּים קוּלְמוֹסִים׃ וּבְנֵי אָדָם

לבלרים

ושם בנימין צעיר וכו', ל"ה בתהלים ס"ח כ"ח, וכמבואר שם בפי' רש"י ובשוחר טוב מזמור קי"ד. ענמים, מצרים. ואלו כל הימים וכו', מסכת שבת דף י"א א'.

שטעללטען דיא שטראמע געשטעמט אן מעערע זיך, דער ארדנונג נאך דורכצו ציעהען. בנימן, דער יינגסטע, פיהרטע אן, דיא פירסטען יהודה'ס: איהן פורכ־ פורגעוואנד; זיא לאגען אללע אויף טראקקענעם, אויף פפאדען דורך מאכטיגע פלוטהען, וועלכע איהנען רעכטס אונד לינקס אין איהרעם צוגע צור מויער ריכטעטען. איינען ציגעל לעגטע דער עוויגע דעם קיניגע דער מצרים אן, אום אין פערווירונג זיא אין וואססער אומצובריגען. ער פיהרטע זיא מיט בעשווערליכעם צוגע, אינדעם דיא רעדער זיך פאסט וואגען טרעננטען; פלעטצליך שטראמטע דאס וואססער צוריק, איבערשוועממטע געשפאן אונד רייטער מיט העפטיגער פלוטה. זא שטירצטע פרעה אונד זיין העער מיט גאנצען שאארען אינ'ס שילפמעער; דא דעקקטען פלוטהען דיא קוואלער, דאס קיינער פאן איהנען איבריג בליעב. דיא ליעבלינגע אבער לאגען שנעלל אינדורך אונד זאהען דיא לייכנאמע איהרער געשטירצטען פיינדע, גלויבטען אן דעז עוויגען ווארט אונד שטיממטען פיר דיעזע רעטטונג איהם לאבגעזאנגע אן. וואֶרען אללע זעען דינטע, אללע שילפע פעדערן, אללע

לַבְּלָרִים וִירִיעוֹת אֲרָצוֹת פְּרוּסִים· וְכָל שַׂעֲרוֹת
אָדָם פִּיּוֹת וּלְשׁוֹנוֹת מְקַלְּסִים· אֵינָן מַסְפִּיקִין
לַחֲקוֹר פְּלָאוֹת וְנִסִּים· אַחַת מֵאֶלֶף אַלְפֵי
אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת הַנַּעֲשִׂים· אֲשֶׁר פָּעַל אָדוֹן
לְעַם מִבֶּטֶן עֲמוּסִים· כִּי מִי גוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר בְּנִסִּים
מִתְנוֹסְסִים· אוֹ הֲנִסָּה אֱלֹהִים לָבֹא לָקַחַת לוֹ
גּוֹי מִקֶּרֶב שׁוֹסִים· בְּמַסּוֹת בְּאוֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים
וּבְמִלְחָמָה נֶהֱרָסִים· כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לָנוּ
אֲדוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים׃

חַסְדֵי יְיָ כִּי לֹא תָמְנוּ· וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו מִמֶּנּוּ·
יוֹם יוֹם יַעֲמָס לָנוּ· הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ· בְּמִצְרַיִם נִגְלָה
עֲבוּר לְגָאֳלֵנוּ· וּבְכָל צָרָה עִמָּנוּ לְהוֹשִׁיעֵנוּ·
לֹא מְאָסָנוּ וְלֹא גְעָלָנוּ לְכַלּוֹתֵנוּ· וְלֹא עָשָׂה

עמנו

מקלסים, משבחי׳. שוסים, בוזזים; ויתנ׳ ביד שוסים (שופטי׳ ב׳ יד), ת״י: ביד בוזזין.
חסדי ה׳ וכו׳, לשון הכתוב איכה ג׳ כ״ב. יום יום וכו׳, תהלים ס״ח כ׳.

אַללע מענשען שרייבער אונד אַללע לאַנדער ראָללען, אונד לאָבענדע צונגען
אַללע האַארע דער מענשען, וואָהלריך, זיא פֿערמאָכטען ניכט איינען
טהייל דער וואונדער טויזענד וואונדערטהאַטען צו שילדערן, דיא דער
האַרר דיעזען פֿאָלקע פֿאָן מוטטערלייבע אַן ערצייגט! וואָ איסט נאָך זאָלך
איין גראָסעס פֿאָלק, דאַס זאָ דורך פֿערזוכע ערפּראָבט וואָרדען? אָדער
האָט איינע גאָטטהייט יע אונטערנאָממען, זיך אויס דער מיטטע פֿאָן
רייבערן איין פֿאָלק הערויסצונעהמען דורך פֿערזוכונגען, צייכען, וואונדער
אונד פֿערהעערענדע קריעגע, זאָוויא דיאָיעניגען, וועלכע דער האַרר
אַללער ווערקע פֿיר אונס געטהאַן?

חסדי. ניא האָרט גאָטטעס גיטע אויף, ניא ענטציעהט ער זיין ערבאַרמען אונס; טעגליך איבערהייפֿט ער אונס מיט מילדע, ער איסט איין גאָטט, דער איממער הילפֿט. אין מצרים אָפֿפֿענבאַרטע ער זיך, אונס צו ערלאָזען, אין יעדער נאָטה שטאַנד ער מיט זיינער הילפֿע אונס בייא, פֿערוואַרף אונס ניא, וואַרדע ניא אונזער איבערדריסיג,

אונס

עמנו כלה כחטאתינו· ובכל עת ידו נטויה
עלינו· בגלות שנער שלח למעננו· ובעילם
שם כסאו לרחמנו· ובעבדתנו לא עזבנו
אלהינו· ויט עלינו חסד לפני שובינו· לתת לנו
מחיה ולרומם בית מאוינו· גרנו משך עם
קדר לשכנינו· ולא עשה כלה עם שאריתנו·
ובארץ נכריה כמעט שכנה דומה נפשנו·
לולי יי שהיה בעזרתנו· כי בכל פה אכלונו
להדיקנו· ועלם הכבד הכבידו עלינו· עד
יערה ממרום רוח לנחמנו· כי יי שופטנו יי
מחוקקנו

שנער, בבל. שלח למעננו, שנאמר למענכם שלחתי בבלה (ישעי' מ"ג י"ד). וכתיב ושמתי כסאי בעילם (ירמיה מ"ט ל"ח), וזהו, ובעילם שם כסאו וכו'. וכל המאמר הזה מיוסד על מאמרם ז"ל במס' מגילה דף כ"ט א' וב"ר פ' ע"ו. ובעבדתנו, ויט, לתת, עש"ה, גם בעבדתנו וגו' (עזרא ט' ט'). גרנו משך, עש"ה, כי גרתי משך (תהלים ק"כ). ובארץ, לולי, עש"ה, לולי ה' עזרתה לי, כמעט שכנה דומה נפשי, שם צ"ד י"ז. עד יערה וכו', ישעיה ל"ב ט"ו. כי ה',

---

אונז אויפֿצורייבען, אונד בעשטראַפֿט אונז ניא נאָך אונזרער זינדען מאַאַס,
איזאָווער האָט ער זיינע האַנד איבער אונז. אין אונזרער געפֿאַנגענשאַפֿט
אין בבל האיילטע ער שנעלל צו הילפֿע אונז, שלוג זיינען טהראָן אין
עילם אויף, אונז צו נוצטען. ער, אונזער גאָטט, פֿערליעס אונז ניכט אין
אונזרער שקלאַפֿעריי, מאַכטע זעלבסט אונזרע טרייבער אונז געוואָגען, דאַס
זיא אונז נאַהרונג רייכטען אונד ווידער ערהאָבען דאַז הויז אונזרער
וואָננע (בית המקדש*). אַלז וויר אין משך וואָהנטען, נאַכבאַרן קדר'ז וואַ-
רען, ליעס ער אונזרן איבעררעסט ניכט אונטערגעהען; אונד אין יענעם
לאַנדע דער פֿרעמדען — שטינדע אונז דער העדר ניכט בייא, וויר
וואָהנטען שאָן אים רייך דער שטיללע! דאָרט שפעררטע אַללעז דען
ראַכען אויף, אונז צו פֿערטילגען, אַללעז בעלאַסטעטע אונז מיט שווע-
רעם יאָכע, ביז עז דעם הימעל ענדליך אונז צו טרעסטען געפֿאַללען;
דען דער עוויגע איזט אונזער ריכטער, דער עוויגע אונזער געזעטצגעבער,
דער

*) זיעהע אין עזרא קאַפיטעל 9 פֿערז 9.

מְחוֹקְקֵנוּ · יְיָ מַלְכֵּנוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ · קוֹל גְּאֻלָּה
יִשָּׁמַע בְּאַרְצֵנוּ · יְיָ חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ · הֱיֵה זְרוֹעָם
לַבְּקָרִים אַף יְשׁוּעָתֵנוּ · וְלֹא נָסוֹג אָחוֹר מִמְּךָ
וּתְחַיֵּינוּ · תְּמַהֵר לִשְׁכּוֹן כָּבוֹד בְּאַרְצֵנוּ · וְיָבֹא
מְבַשֵּׂר שָׁלוֹם לְבַשְּׂרֵנוּ · וְיִשְׂאוּ קוֹל לְרַנֵּן כָּל
צוֹפֵינוּ · בַּבֹּקֶר חַסְדְּךָ שַׂבְּעֵנוּ · וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה
בְּכָל יָמֵינוּ · וְכִימוֹת עִנִּיתָנוּ שַׂמְּחֵנוּ · וּמַעֲשֵׂה
יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ · הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנוּ ·
וּמִתְּהוֹמוֹת הָאָרֶץ תָּשׁוּב תַּעֲלֵנוּ · יְשׁוּעָתְךָ
אֱלֹהִים תְּשַׂגְּבֵנוּ · וּנְהַלְּלָה שִׁמְךָ בְּשִׁיר וּנְגַדְּלֶנּוּ ·
כִּי אֱלֹהִים יוֹשִׁיעַ צִיּוֹן בְּיָמֵינוּ · וְיִבְנֶה עָרֵי יְהוּדָה

ובהם

ה' מלכנו, שם ל"ג כ"ב. ה' חננו וכו', שם ל"ג ב'. ולא נסוג וכו', עש"ה תהלים פ' י"ט. תמהר לשכון כבוד, עש"ה תהלים פ"ה י'. ויבא, וישאו, עש"ה, מה נאוו על ההרים רגלי מבשר וגו' (ישעי' נב ז). בבקר, ונרננה, וכימות, ומעשה, עש"ה, שבענו בבקר חסדך וגו' (תהלים צ). הושיעה, שם ס' ז'. ומתהומות, שם ע"א כ'. ישועתך, ונהללה, שם ס"ט ל' ול"א. כי אלהים, ויבנה,

---

דער עוויגע אונזער קאָניג, ער אונזער רעטטער. לאַס דיא שטיממע דער ערלאָזונג אין אונזערם לאַנדע ערשאַללען! אָ הערר, זייא אונז גנאָדיג, נור צו דיר האַררען וויר! לאַס מיט יעדען מאָרגען דיינע קראַפֿט, דיינע הייל אויפֿבליהען! ניא ווערדען וויר פֿאָן דיר וויכען! בעלעבע אונז ווידער! לאַס הערר(ליכ)קייט באַלד ווידער אין אונזערם לאַנדע וואָהנען! זענדע איינען פֿריעדענס באָטען, דאַס ער עס אונז פֿערקינדע, דאַס אַללע אונזערע וואַכטער יובעלנד איהרע שטיממע ערהעבען! ערפֿילע אונז פֿריה מיט דיינער הולד, זאָ ריהמען וויר פֿראָהלאָקקענד אונזער לעבעלאַנג! ערפֿרייע אונז נון זאָ לאַנגע לייט, אַלז דוא אונז פּלאַגטעסט! לאַס אונזערע האַנדע ווערק געלינגען, לאַס אונז דיינע רעכטע בייאשטעהען, וואָלפֿאַהרע אונז! גלייך אויז דער ערדע טיעפֿע אונז הערויף אונד זעטצע דיינע הילפֿע האָך עמפּאָר! דאַן לאָבען דיינען נאַמען וויר אין איינעם ליעדע אונד עהרען איהן האָך. יאַ, גאָטט ווירד ציון'ז העלפֿער זיין אין אונזערן טאַגען, ווירד אויפֿבויען יהודה'ז שטאָדטע, דאַס וויר זיא בעזעטצען, אונד

זיינער

ובהם יושיבנו· וזרע עבדיו ואוהבי שמו בהם
ישכנו· ומכבשן וממצולות ים עת תעלנו· עוזה
אלהים זו פעלת לנו· השם בחיים נפשנו· ולא
נתן למוט רגלינו· כי בחנתנו ככסף לצרפנו·
הביאתנו במצודה שמת מועקה במתנינו·
הרכבת אנוש לראשנו· באנו באש ובמים
לרויה תוציאנו· תחננו ותברכנו ותאיר פניך
אלינו· תאיר נרנו ותגיה חשכנו· חזה ציון
קרית מועדינו· ח׳ כי אם שם אדיר יי׳ אדוננו·
חרבות ירושלים יפצחו רננו· כי נחם יי׳ ציון
בירת מקדשנו· חשף זרוע קדשו לנקום
נקמתנו· וראו כל אפסי ארץ את ישועת
אלהינו

וזרע, שם פסוק ל״ו ול״ז. ומכבשן, עס״ה, אמר ה׳ מבשן וכו׳, שם ס״ח כ״ד. עוזה וכו׳, שם פסוק כ״ט. השם, ולא, כי, הבאתנו, הרכבת, באנו, שם ס״ו. תחננו וכו׳, עס״ה, אלהים יחננו וגו׳, שם ס״ז. תאיר נרנו, עס״ה, כי אתה תאיר נרי וגו׳ שם י״ח כ״ט. חזה, כי אם, ישעיה ל״ג כ׳ וכ״א. חרבות, כי נחם, חשף, וראו, שם נ״ב ט׳.

זיינער קנעכטע זאמען, דיא פריינדע זיינעס נאמענס, זיא בעוואהנען. העבע
אויף באשן, אויס מעערעסטיעפען אונס הערויף! בעפעסטיגע, א הערר, דאס רייך,
דאס דוא פיר אונס געשטיפטעט, דוא, דער אונס בעסערן לעבען אונד ערהאל-
טען, דער אונזערן פוס ניכט גלייטען ליעס, דוא ערפראבטעסט אונס לויטער-
טעסט וויא זילבער אונס, האסט אונס פערשטריקקט אין שלינגען, אונזערן לענ-
דען לאסטען אויפגעלעגט, ליעססעסט מענשען פאהרען איבער אונס, בראכטעסט אונס
אין פייער, אונד אין וואססערפלוטה אונד לאגסט אונס פריידענמאהלע אונס הערויס.
זא בעגנאדיגע אונס ועגנע אונס! לאס דיין אנטליטץ אונס ערלייכטען, ער-
לייכטע אונזרע לייכטע, מאכ׳ אונזערע פינסטערניס צו ליכט! בליקקע אויף
ציון, דיא שטאדט אונזרער פעסטע! — יא, ער ווירד זיך דארט לייגען,
דער אללמאכטיגע, דער עוויגע, אונזער גאטט! ירושלים׳ס טריממער האללען אונז-
רע לאבגעזאנגע וויעדער; דען גאטט טראסטעט ציון, דאס אויז אונזרעס הייליג-
טהומס, לייגט זיינען הייליגען ארם אונד ראכט אונס. דא ווערדען דיא ערדענ-
גרענזען

אֱלֹהֵינוּ· בְּשׁוּבוֹ עִמָּנוּ מִגָּלוּתֵנוּ· וְיִצְמַח צֶמַח
צַדִּיק לַעֲדָתֵנוּ· וְזֶה שְׁמוֹ אֲשֶׁר יִקְרְאוֹ יְיָ צִדְקֵנוּ:
וְאָז תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ· אֵלִי מַלְכִּי בַּקֹּדֶשׁ·
נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדַּשׁ קֹדֶשׁ· אֱלֹהִים בַּדַּרְכְּךָ
בַּקֹּדֶשׁ· מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ· הַנַּעֲרָץ
בְּאֶרְאֶלֵּי קֹדֶשׁ· וִיהַלְלוּךָ בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ·
וְיִשְׁתַּחֲווּ בְּהַר הַקֹּדֶשׁ· אֶרְאֶלִּים וְחַשְׁמַלֵּי
קֹדֶשׁ· יַקְדִּישׁוּ וְיַעֲרִיצוּ בַּקֹּדֶשׁ· וְקוֹל כַּנְפֵי
הַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ· כְּקוֹל מַיִם רַבִּים בַּקֹּדֶשׁ· וְקוֹל
אוֹפַנֵּי הַקֹּדֶשׁ· לְעֻמָּתָם מִנַּשְּׂאִים בַּקֹּדֶשׁ·
קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בַּקֹּדֶשׁ· וְקוֹל דְּמָמָה דַקָּה
בַּקֹּדֶשׁ: קוֹרְאִים זֶה לָזֶה· וְשׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה·

וצמח, עפ"ה והקימותי לדוד צמח צדיק, וזה שמו, ירמיה כ"ג ה' ו'. נורא, עפ"ה נורא אלהים ממקדשך, תהלי' ס"ח ל"ו. אלהים, שם ע"ז י"ד. מי כמוך, שמות ט"ו י"א. הנערץ, עפ"ה, אל נערץ בסוד קדושים, תהלי' פ"ט ח'. באראלים וכו' עד סוף הפיוט הם ענייני המרכבה שבמראות יחזקאל סי' א', ועיין בפרקי דר"א פרק ד'.

גרענצלאזען מאכט דיא היילּגע מוטטער זעהן, ווען ער גלייכזאם זעלבסט מיט אונז אויזציעהט, אונזערן פֿאלקע איינען גערעכטען העלפֿער שיקקט, דען מאן נעננען ווירד אונזרער הערר אונזרער גערעכטיגקייט. דאן ווירזט דוא אויך היילּיגטהוּם פֿערהעררליכט אונד געהייליגט, מיין גאטט, מיין קאניג! פֿורכטבארער לייזעט דוא דיך אויז דיינען היילּיגטהימערן, דיינען וואנדעל, גאטט, איזט היילּיגען! ווער איזט פֿערהעררליכט מיט היילּיגקייט וויא דוא, דוא, דער טרעקקען דער היילּיגען ארעלים? דיך פרייזען זיא, היילּיג געשמיקקט, אונד בעטען דיך אן אויף דעם היילּיגען בערג. ארעלים אונד היילּיגע חשמלים פרייזען דיך היילּיג, דורכדרינגען פֿאן היילּיגעם טויער, דיא שטיממע דער פֿליגעל דער היילּיגען חיות רויששט וויא דיא שטיממע שטאבענדער פֿלוטהען אים היילּיגטהום; איהנען געגענאיבער ערהעבט זיך אים היילּיגטהום דיא שטיממע דער היילּיגען אופנים — איינע מאכטיגע דאננערשטיממע אונד איינע לייזע, היילּיגע שטיללע —. אין וועכזעלכארען רופֿען זיא איינאנדער צו; דיעזע פֿראגען יענע, אונד

וְנִרְשִׁים זֶה מִזֶּה · וְזֶה לְעֻמַּת זֶה · וְזֶה כְּנֶגֶד זֶה · וְזֶה מוּל זֶה · מִזֶּה וּמִזֶּה · מְשַׁלְּשִׁים בְּשִׁלּוּשׁ קָדוֹשׁ:

ח׳ כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶךָ · וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר ·

קו״ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ח׳ אָז בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ: קו״ח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ לָךְ מָתַי תִּמְלוֹךְ בְּצִיּוֹן בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד תִּשְׁכּוֹן: תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ לְדוֹר וָדוֹר וּלְנֵצַח נְצָחִים: וְעֵינֵינוּ תִרְאֶינָה מַלְכוּתֶךָ כַּדָּבָר הָאָמוּר בְּשִׁירֵי עֻזֶּךָ עַל יְדֵי דָוִד מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ: קו״ח יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ח׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

בי״ט אתה בחרתנו וכו׳ (ובשבת תה״ם ישמח משה וכו׳, תמצא לעיל דף כ״ט).

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לִקְרוֹא אֶת־הַהַלֵּל:

קי״ג הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְיָ: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ: רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם יְיָ עַל־הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי כַּיְיָ אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת: הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם

יענע ערלויבען ריעזען, דיעזע שטעהען יענען ענטגעגען, אונד יענע דיעזען לוגע־ווחנדט, איער איין כחר, דחרט איין כחר, אונד פֿחן דיעזען אונד פֿחן יע־נען ערשחללט דחז דרייאחל היילינ. — זח הייסט עז בייא דיינען פרחפֿעטען (ישעי׳): „אונד איינער ריעף דעם חנדערן צו: „„הייליג, הייליג, הייליג איזט דער עוויגע צבאות! פֿחלל איזט דיא גחנצע ערדע זיינער וחיעסטעט!““ א׳ ז״וו.

וּבָאָרֶץ: מְקִימִי מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן:
לְהוֹשִׁיבִי עִם־נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבִי
עֲקֶרֶת הַבַּיִת אֵם־הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ:
קיד בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם
לֹעֵז: הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל
מַמְשְׁלוֹתָיו: הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר:
הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן:
מַה־לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר:
הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן:
מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב:
הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מָיִם חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם:
יְיָ זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת־
בֵּית אַהֲרֹן: יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְיָ הַקְּטַנִּים עִם־
הַגְּדֹלִים: יֹסֵף יְיָ עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם:
בְּרוּכִים אַתֶּם לַייָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: הַשָּׁמַיִם
שָׁמַיִם לַייָ וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם: לֹא־
הַמֵּתִים יְהַלְלוּיָהּ וְלֹא כָּל־יֹרְדֵי דוּמָה: וַאֲנַחְנוּ
נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:
מָה־אָשִׁיב לַייָ כָּל־תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי: כּוֹס־יְשׁוּעוֹת
אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא: נְדָרַי לַייָ אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה־
נָּא לְכָל־עַמּוֹ: יָקָר בְּעֵינֵי יְיָ הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו:
אָנָּה יְיָ כִּי־אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן־אֲמָתֶךָ

פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי: לְךָ אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְיָ
אֶקְרָא: נְדָרַי לַייָ אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ:
בְּחַצְרוֹת בֵּית יְיָ בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלָם הַלְלוּיָהּ:
קי״ז הַלְלוּ אֶת־יְיָ כָּל־גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ כָּל־הָאֻמִּים:
כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת־יְיָ לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

קי״ח
ס׳ הוֹדוּ לַייָ כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ק׳ הודו
ס׳ יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ק׳ הודו
ס׳ יֹאמְרוּ נָא בֵית אַהֲרֹן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ק׳ הודו
ס׳ יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְיָ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ק׳ הודו

מִן־הַמֵּצַר קָרָאתִי יָּהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ: יְיָ לִי לֹא
אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם: יְיָ לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי
אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי: טוֹב לַחֲסוֹת בַּייָ מִבְּטֹחַ בָּאָדָם:
טוֹב לַחֲסוֹת בַּייָ מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים: כָּל־גּוֹיִם
סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם: סַבּוּנִי גַם־סְבָבוּנִי
בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם: סַבּוּנִי כִדְבֹרִים דֹּעֲכוּ כְּאֵשׁ
קוֹצִים בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם: דָּחֹה דְחִיתַנִי לִנְפֹּל
וַייָ עֲזָרָנִי: עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה: קוֹל
רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל:
יְמִין יְיָ רוֹמֵמָה יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל: לֹא־אָמוּת כִּי
אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ: יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָּהּ וְלַמָּוֶת
לֹא נְתָנָנִי: פִּתְחוּ־לִי שַׁעֲרֵי־צֶדֶק אָבֹא בָם
אוֹדֶה יָהּ: זֶה־הַשַּׁעַר לַייָ צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ:

אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה: אודך
אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה: אבן
מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ: מאת
זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ: זה

הקזן מנגן אנא וקהל עונה. הקזן קורא ומנגן אנא וקהל עונה.

אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא
אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא: אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא:

בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְיָ בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְיָ: ברוך
אֵל יְיָ וַיָּאֶר לָנוּ אִסְרוּ־חַג בַּעֲבֹתִים עַד קַרְנוֹת
הַמִּזְבֵּחַ: א׳ אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ: א׳
הוֹדוּ לַיְיָ כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: הודו

יְהַלְלוּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ (עַל) כָּל מַעֲשֶׂיךָ · וַחֲסִידֶיךָ צַדִּיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנֶךָ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ כִּי לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשִׁמְךָ נָאֶה לְזַמֵּר כִּי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן· יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא· יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

ק׳ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:
עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

חק שבת ווירד שיר השירים געזאגט.

שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה: יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן: לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ: מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָּרוּצָה הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּךְ נַזְכִּירָה דֹדֶיךָ מִיַּיִן מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךָ: שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלָםִ כְּאָהֳלֵי קֵדָר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה: אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת שֶׁשֱּׁזָפַתְנִי הַשָּׁמֶשׁ בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי שָׂמֻנִי נֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי: הַגִּידָה לִּי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִרְעֶה אֵיכָה תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם שַׁלָּמָה אֶהְיֶה כְּעֹטְיָה עַל עֶדְרֵי חֲבֵרֶיךָ: אִם לֹא תֵדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן וּרְעִי אֶת גְּדִיֹּתַיִךְ עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרֹעִים: לְסֻסָתִי בְּרִכְבֵי פַרְעֹה דִּמִּיתִיךְ רַעְיָתִי: נָאווּ לְחָיַיִךְ בַּתֹּרִים צַוָּארֵךְ בַּחֲרוּזִים. תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָּךְ עִם נְקֻדּוֹת הַכָּסֶף: עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ: צְרוֹר הַמֹּר ׀ דּוֹדִי לִי בֵּין שָׁדַי יָלִין: אֶשְׁכֹּל הַכֹּפֶר ׀ דּוֹדִי לִי בְּכַרְמֵי עֵין גֶּדִי: הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים: הִנְּךָ יָפֶה דוֹדִי אַף נָעִים אַף עַרְשֵׂנוּ רַעֲנָנָה: קֹרוֹת בָּתֵּינוּ אֲרָזִים רַחִיטֵנוּ* בְּרוֹתִים: אֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים: כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין

*) רהיטנו ק׳.

הַחוֹחִים כֵּן רַעְיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת: כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן דּוֹדִי
בֵּין הַבָּנִים בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי וּפִרְיוֹ מָתוֹק לְחִכִּי:
הֱבִיאַנִי אֶל בֵּית הַיָּיִן וְדִגְלוֹ עָלַי אַהֲבָה: סַמְּכוּנִי בָּאֲשִׁישׁוֹת
רַפְּדוּנִי בַּתַּפּוּחִים כִּי חוֹלַת אַהֲבָה אָנִי: שְׂמֹאלוֹ תַּחַת
לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי: הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַםִ
בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם תָּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת
הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ: קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא מְדַלֵּג עַל
הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת: דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר
הָאַיָּלִים הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ מַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלֹּנוֹת
מֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים: עָנָה דוֹדִי וְאָמַר לִי קוּמִי לָךְ רַעְיָתִי יָפָתִי
וּלְכִי לָךְ: כִּי הִנֵּה הַסְּתָו עָבָר הַגֶּשֶׁם חָלַף הָלַךְ לוֹ: הַנִּצָּנִים
נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ:
הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַגֶּיהָ וְהַגְּפָנִים סְמָדַר נָתְנוּ רֵיחַ קוּמִי לָכִי*
רַעְיָתִי יָפָתִי וּלְכִי לָךְ: יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה
הַרְאִינִי אֶת מַרְאַיִךְ הַשְׁמִיעִנִי אֶת קוֹלֵךְ כִּי קוֹלֵךְ עָרֵב
וּמַרְאֵי°ךְ נָאוֶה: אֶחֱזוּ לָנוּ שׁוּעָלִים שׁוּעָלִים קְטַנִּים מְחַבְּלִים
כְּרָמִים וּכְרָמֵינוּ סְמָדַר: דּוֹדִי לִי וַאֲנִי לוֹ הָרֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים:
עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים סֹב דְּמֵה לְךָ דוֹדִי לִצְבִי אוֹ
לְעֹפֶר הָאַיָּלִים עַל הָרֵי בָתֶר: עַל מִשְׁכָּבִי בַּלֵּילוֹת בִּקַּשְׁתִּי
אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו: אָקוּמָה נָּא
וַאֲסוֹבְבָה בָעִיר בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחֹבוֹת אֲבַקְשָׁה אֵת שֶׁאָהֲבָה
נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו: מְצָאוּנִי הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים
בָּעִיר אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי רְאִיתֶם: כִּמְעַט שֶׁעָבַרְתִּי מֵהֶם
עַד שֶׁמָּצָאתִי אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֲחַזְתִּיו וְלֹא אַרְפֶּנּוּ עַד

*) לך ק׳. °) יתיר י׳.

שֶׁהֲבֵיאתִיו אֶל בֵּית אִמִּי וְאֶל חֶדֶר הוֹרָתִי׃ הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם
בְּנוֹת יְרוּשָׁלַםִ בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם תָּעִירוּ וְאִם
תְּעוֹרְרוּ אֶת הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ׃ מִי זֹאת עֹלָה מִן הַמִּדְבָּר
כְּתִימְרוֹת עָשָׁן מְקֻטֶּרֶת מֹר וּלְבוֹנָה מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל׃
הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי
יִשְׂרָאֵל׃ כֻּלָּם אֲחֻזֵי חֶרֶב מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה אִישׁ חַרְבּוֹ עַל
יְרֵכוֹ מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת׃ אַפִּרְיוֹן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֵעֲצֵי
הַלְּבָנוֹן׃ עַמּוּדָיו עָשָׂה כֶסֶף רְפִידָתוֹ זָהָב מֶרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן
תּוֹכוֹ רָצוּף אַהֲבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלָםִ׃ צְאֶינָה וּרְאֶינָה* בְּנוֹת
צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לּוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ
וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ׃ הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים
מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מֵהַר גִּלְעָד׃
שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת
וְשַׁכֻּלָה אֵין בָּהֶם׃ כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׂפְתוֹתַיִךְ וּמִדְבָּרֵיךְ נָאוֶה
כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ׃ כְּמִגְדַּל דָּוִיד צַוָּארֵךְ
בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבֹּרִים׃
שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים תְּאוֹמֵי צְבִיָּה הָרוֹעִים בַּשּׁוֹשַׁנִּים׃
עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים אֵלֶךְ לִי אֶל הַר הַמּוֹר וְאֶל
גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה׃ כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ׃ אִתִּי מִלְּבָנוֹן
כַּלָּה אִתִּי מִלְּבָנוֹן תָּבוֹאִי תָּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֲמָנָה מֵרֹאשׁ
שְׂנִיר וְחֶרְמוֹן מִמְּעֹנוֹת אֲרָיוֹת מֵהַרְרֵי נְמֵרִים׃ לִבַּבְתִּנִי
אֲחֹתִי כַלָּה לִבַּבְתִּנִי בְּאַחַד° מֵעֵינַיִךְ בְּאַחַד עֲנָק מִצַּוְּרֹנָיִךְ׃
מַה יָּפוּ דֹדַיִךְ אֲחֹתִי כַלָּה מַה טֹּבוּ דֹדַיִךְ מִיַּיִן וְרֵיחַ שְׁמָנַיִךְ
מִכָּל בְּשָׂמִים׃ נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ כַּלָּה דְּבַשׁ וְחָלָב

*) וראינה קא׳ נכרי. מכלול. °) באחת ק׳.

תחת

תַּחַת לְשׁוֹנֵךְ וְרֵיחַ שַׂלְמֹתַיִךְ כְּרֵיחַ לְבָנוֹן: גַּן נָעוּל אֲחֹתִי
כַלָּה גַּל נָעוּל מַעְיָן חָתוּם: שְׁלָחַיִךְ פַּרְדֵּס רִמּוֹנִים עִם פְּרִי
מְגָדִים כְּפָרִים עִם נְרָדִים: יד׳ נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם קָנֶה וְקִנָּמוֹן
עִם כָּל עֲצֵי לְבוֹנָה מֹר וַאֲהָלוֹת עִם כָּל רָאשֵׁי בְשָׂמִים: מַעְיַן
גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנֹזְלִים מִן לְבָנוֹן: עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי
תֵימָן הָפִיחִי גַנִּי יִזְּלוּ בְשָׂמָיו יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי
מְגָדָיו: בָּאתִי לְגַנִּי אֲחֹתִי כַלָּה אָרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׂמִי
אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי אִכְלוּ רֵעִים
שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים: אֲנִי יְשֵׁינָה וְלִבִּי עֵר קוֹל דּוֹדִי דוֹפֵק
פִּתְחִי לִי אֲחֹתִי רַעְיָתִי יוֹנָתִי תַמָּתִי שֶׁרֹּאשִׁי נִמְלָא טָל
קְוֻצּוֹתַי רְסִיסֵי לָיְלָה: פָּשַׁטְתִּי אֶת כֻּתָּנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה
רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם: דּוֹדִי שָׁלַח יָדוֹ מִן הַחוֹר
וּמֵעַי הָמוּ עָלָיו: קַמְתִּי אֲנִי לִפְתֹּחַ לְדוֹדִי וְיָדַי נָטְפוּ מוֹר
וְאֶצְבְּעֹתַי מוֹר עֹבֵר עַל כַּפּוֹת הַמַּנְעוּל: פָּתַחְתִּי אֲנִי לְדוֹדִי
וְדוֹדִי חָמַק עָבָר נַפְשִׁי יָצְאָה בְדַבְּרוֹ בִּקַּשְׁתִּיהוּ וְלֹא
מְצָאתִיהוּ קְרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי: מְצָאֻנִי הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים
בָּעִיר הִכּוּנִי פְצָעוּנִי נָשְׂאוּ אֶת רְדִידִי מֵעָלַי שֹׁמְרֵי הַחֹמוֹת:
הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם אִם תִּמְצְאוּ אֶת דּוֹדִי מַה
תַּגִּידוּ לוֹ שֶׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי: מַה דּוֹדֵךְ מִדּוֹד הַיָּפָה
בַּנָּשִׁים מַה דּוֹדֵךְ מִדּוֹד שֶׁכָּכָה הִשְׁבַּעְתָּנוּ: דּוֹדִי צַח וְאָדוֹם
דָּגוּל מֵרְבָבָה: רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחֹרוֹת
כָּעוֹרֵב: עֵינָיו כְּיוֹנִים עַל אֲפִיקֵי מָיִם רֹחֲצוֹת בֶּחָלָב יֹשְׁבוֹת
עַל מִלֵּאת: לְחָיָו כַּעֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם מִגְדְּלוֹת מֶרְקָחִים
שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים נֹטְפוֹת מוֹר עֹבֵר: יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב

*) ישינה מ"י עפ"ה ומכלול.

מְמֻלָּאִים בַּתַּרְשִׁישׁ מֵעָיו עֶשֶׁת שֵׁן מְעֻלֶּפֶת סַפִּירִים׃
שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ מְיֻסָּדִים עַל אַדְנֵי פָז מַרְאֵהוּ כַּלְּבָנוֹן
בָּחוּר כָּאֲרָזִים׃ חִכּוֹ מַמְתַקִּים* וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים זֶה דוֹדִי וְזֶה
רֵעִי בְּנוֹת יְרוּשָׁלָםִ׃ אָנָה הָלַךְ דּוֹדֵךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים אָנָה
פָּנָה דוֹדֵךְ וּנְבַקְשֶׁנּוּ עִמָּךְ׃ דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרוּגוֹת הַבֹּשֶׂם
לִרְעוֹת בַּגַּנִּים וְלִלְקֹט שׁוֹשַׁנִּים׃ אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי
הָרֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים׃ יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי כְּתִרְצָה נָאוָה
כִּירוּשָׁלָםִ אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת׃ הָסֵבִּי עֵינַיִךְ מִנֶּגְדִּי שֶׁהֵם
הִרְהִיבֻנִי שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מִן הַגִּלְעָד׃ שִׁנַּיִךְ
כְּעֵדֶר הָרְחֵלִים שֶׁעָלוּ מִן הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת
וְשַׁכֻּלָה אֵין בָּהֶם׃ כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ׃
שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וּשְׁמֹנִים פִּילַגְשִׁים וַעֲלָמוֹת אֵין
מִסְפָּר׃ אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ בָּרָה
הִיא לְיוֹלַדְתָּהּ רָאוּהָ בָנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילַגְשִׁים
וַיְהַלְלוּהָ׃ מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שָׁחַר יָפָה כַלְּבָנָה בָּרָה
כַּחַמָּה אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת׃ אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבֵּי
הַנָּחַל לִרְאוֹת הֲפָרְחָה הַגֶּפֶן הֵנֵצוּ הָרִמֹּנִים׃ לֹא יָדַעְתִּי
נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי מַרְכְּבוֹת עַמִּי נָדִיב׃ שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלַמִּית
שׁוּבִי שׁוּבִי וְנֶחֱזֶה בָּךְ מַה תֶּחֱזוּ בַּשּׁוּלַמִּית כִּמְחֹלַת
הַמַּחֲנָיִם׃ מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת נָדִיב חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ
כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן׃ שָׁרְרֵךְ אַגַּן הַסַּהַר אַל יֶחְסַר
הַמָּזֶג בִּטְנֵךְ עֲרֵמַת חִטִּים סוּגָה בַּשּׁוֹשַׁנִּים׃ שְׁנֵי שָׁדַיִךְ
כִּשְׁנֵי עֳפָרִים תָּאֳמֵי צְבִיָּה׃ צַוָּארֵךְ כְּמִגְדַּל הַשֵּׁן עֵינַיִךְ
בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן עַל שַׁעַר בַּת רַבִּים אַפֵּךְ כְּמִגְדַּל הַלְּבָנוֹן

*) מַמְתַקִּים, הה׳ רפה כמנהגו וע״מ מַרְבַדִּים.

צוֹפֶה פְּנֵי דַמָּשֶׂק׃ רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ
כָּאַרְגָּמָן מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים׃ מַה יָּפִית וּמַה נָּעַמְתְּ אַהֲבָה
בַּתַּעֲנוּגִים׃ זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר וְשָׁדַיִךְ לְאַשְׁכֹּלוֹת׃
אָמַרְתִּי אֶעֱלֶה בְתָמָר אֹחֲזָה בְּסַנְסִנָּיו וְיִהְיוּ נָא שָׁדַיִךְ
כְּאֶשְׁכְּלוֹת הַגֶּפֶן וְרֵיחַ אַפֵּךְ כַּתַּפּוּחִים׃ וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב
הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים׃ אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי
תְּשׁוּקָתוֹ׃ לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה נָלִינָה בַּכְּפָרִים׃ נַשְׁכִּימָה
לַכְּרָמִים נִרְאֶה אִם פָּרְחָה הַגֶּפֶן פִּתַּח הַסְּמָדַר הֵנֵצוּ
הָרִמּוֹנִים שָׁם אֶתֵּן אֶת דֹּדַי לָךְ׃ הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ וְעַל
פְּתָחֵינוּ כָּל מְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים דּוֹדִי צָפַנְתִּי לָךְ׃ מִי
יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי יוֹנֵק שְׁדֵי אִמִּי אֶמְצָאֲךָ בַחוּץ אֶשָּׁקְךָ גַּם לֹא
יָבוּזוּ לִי׃ אֶנְהָגֲךָ אֲבִיאֲךָ אֶל בֵּית אִמִּי תְּלַמְּדֵנִי אַשְׁקְךָ מִיַּיִן
הָרֶקַח מֵעֲסִיס רִמֹּנִי׃ שְׂמֹאלוֹ תַּחַת רֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי׃
הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם מַה תָּעִירוּ וּמַה תְּעֹרְרוּ
אֶת הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ׃ מִי זֹאת עֹלָה מִן הַמִּדְבָּר
מִתְרַפֶּקֶת עַל דּוֹדָהּ תַּחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרַרְתִּיךָ שָׁמָּה חִבְּלַתְךָ
אִמֶּךָ שָׁמָּה חִבְּלָה יְלָדַתְךָ׃ שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל לִבֶּךָ כַּחוֹתָם
עַל זְרוֹעֶךָ כִּי עַזָּה כַמָּוֶת אַהֲבָה קָשָׁה כִשְׁאוֹל קִנְאָה רְשָׁפֶיהָ
רִשְׁפֵּי אֵשׁ שַׁלְהֶבֶתְיָה׃ מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת
הָאַהֲבָה וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ
בָּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ׃ אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ מַה
נַּעֲשֶׂה לַאֲחֹתֵנוּ בַּיּוֹם שֶׁיְּדֻבַּר בָּהּ׃ אִם חוֹמָה הִיא נִבְנֶה
עָלֶיהָ טִירַת כָּסֶף וְאִם דֶּלֶת הִיא נָצוּר עָלֶיהָ לוּחַ אָרֶז׃ אֲנִי
חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת אָז הָיִיתִי בְעֵינָיו כְּמוֹצְאֵת שָׁלוֹם׃

כֶּרֶם הָיָה לִשְׁלֹמֹה בְּבַעַל הָמוֹן נָתַן אֶת הַכֶּרֶם לַנֹּטְרִים אִישׁ יָבִא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כָּסֶף: כַּרְמִי שֶׁלִּי לְפָנָי הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה וּמָאתַיִם לְנֹטְרִים אֶת פִּרְיוֹ: הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעִנִי: בְּרַח דּוֹדִי וּדְמֵה לְךָ לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים עַל הָרֵי בְשָׂמִים: קדיש יתום.

סכום פסוקי דספר שיר השירים מאה ושבעה עשר, וסמנו אשר דבר טוב על המלך וחציו נרד וכרכם.

סדר הוצאת ספר התורה·

בקצת קהלות אומרים:

(אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר: יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

אַב הָרַחֲמִים הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם:

כִּי בְךָ לְבַד בָּטָחְנוּ מֶלֶךְ אֵל רָם וְנִשָּׂא אֲדוֹן עוֹלָמִים:)

פותחים ארון הקודש ומוציאים ס"ת ואומרים:

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְיָ מִירוּשָׁלָיִם:

בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ:

תפלה משערי ציון לאמר בשעת הוצאת ס"ת.

יְהוָֹה יְהוָֹה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: ג"פ

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבִּי לְטוֹבָה וְהָפֵק רְצוֹנִי וְתֵן שְׁאֵלָתִי לִי עַבְדְּךָ פ' בר פלונית אֲמָתֶךָ וְזַכֵּנִי (ואת אשתי ובני ובנותי) לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם· וּמַלְּטֵנִי מִיֵּצֶר הָרָע· וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ· וְזַכֵּנוּ כְּדֵי שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָתְךָ עָלֵינוּ· וְהוֹפַע עָלֵינוּ רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה וְיִתְקַיֵּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ·

רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה. רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה. רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ: וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁאֶזְכֶּה לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעֵינֶיךָ. וְלָלֶכֶת בְּדַרְכֵי יְשָׁרִים לְפָנֶיךָ. וְקַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. כְּדֵי שֶׁנִּזְכֶּה לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְתִשְׁמְרֵנוּ מִמַּעֲשִׂים רָעִים. וּמִשָּׁעוֹת רָעוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת לָבֹא לָעוֹלָם. וְהַבּוֹטֵחַ בַּייָ חֶסֶד יְסוֹבְבֶנְהוּ אָמֵן:

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי.

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ: ג״פ.

דיא וייבער זאגען דיעזעס רבונו של עולם.

הערר דעס וועלטאללס! ערפיללע מיינע הערצענסווינשע צום גוטען, וויללפאהרע מיר אונד געוואהרע מיינע ביטטע, מיר, דיינער מאגד[1] N. N. טאכטער[2] N. N. דיינער מאגד, פערלייהע פאהיגקייט מיר, מיינעם מאננע, מיינען זאהנען אונד טאכטערן, דיינען וויללען מיט אויפריכטיגעם הערצען צו טהון, אונד בעפרייע מיך פאן אללעם טרעהאפטען בעגיערדען! לאס דיינע לעהרע אונזער אנטהייל זיין; מאכע אונס צור אויפנאהמע דיינער שכינה עמפפאנגליך; בעטטראהלע אונס מיט דעם גייסט דער וויזהייט אונד איינזיכט; דאס אן אונס ערפיללט ווערדע יענע פערהייסונג: „אונד עס ווירד אויף איהם רוהען דער גייסט גאטטעס, דער גייסט דער וויזהייט אונד איינזיכט, דער גייסט דעס ראטהעס אונד דער שטארקע, דער גייסט דער ערקענטניס אונד פורכט גאטטעס".

זא זייא עס אויך דיין ווילללע, עוויגער, אונזער גאטט אונד גאטט אונזערער פאטער, אונס פאהיגקייט צו פערלייהען, דיר וואהלגעפאללינע האנדלונגען אויסצואיבען, אונד דען וועג דער טוגענד צו וואנדעלן! היילינע אונס דורך דיינע געבאטע, דאמיט אונס יענעס גליקזעליגע לאנגע לעבען, דאס לעבען דער קינפטיגען וועלט, צו טהייל ווערדע. בעוואהרע אונס פאר איבעלטהאטען אונד פאר אונגליקליכען געשיקקען, דיא אונזערן ערדבאדען צו וויילען טרעפפען! ווער גאטט פערטרויט, דען אומגיבט גנאדע אום אונד אום.

יהיו לרצון. וואהל מאגען דיר געפאללען דיא רעדען מיינעס מונדעס, דיא געדאנקען מיינעס הערצענס דיר, עוויגער, מיין האָרט אונד ערלאזער! אמן סלה.

היערויף ווירד ואני תפלתי דרייטמאל געזאגט.

אמר רבי שמעון כד מפקין ספר תורה בצבורא למקרי ביה מפתחי תרעי דשמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואבעי ליה לבר נש למימר הכי:

בְּרִיךְ שְׁמֵהּ דְּמָרֵא עָלְמָא בְּרִיךְ כִּתְרָךְ וְאַתְרָךְ. יְהֵא רְעוּתָךְ עִם עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְעָלַם. וּפֻרְקַן יְמִינָךְ אַחֲזֵי לְעַמָּךְ בְּבֵית מַקְדְּשָׁךְ וּלְאַמְטוּיֵי לָנָא מִטּוּב נְהוֹרָךְ וּלְקַבֵּל צְלוֹתָנָא בְּרַחֲמִין. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתוֹרִיךְ לָן חַיִּין

---

[1]) היער נעננט מאן זיינען אייגענען נאמען. [2]) היער דען נאמען זיינער מוטטער.

בְּטַבְוָתָא. וְלֶהֱוֵא אֲנָא פְקִידָא בְּגוֹ צַדִּיקַיָּא: לְמִרְחַם עֲלַי וּלְמִנְטַר יָתִי וְיַת כָּל דִּי לִי וְדִי לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. אַנְתְּ הוּא זָן לְכֹלָּא וּמְפַרְנֵס לְכֹלָּא. אַנְתְּ הוּא שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא. אַנְתְּ הוּא דְּשַׁלִּיט עַל מַלְכַיָּא וּמַלְכוּתָא דִּילָךְ הִיא. אֲנָא עַבְדָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּסָגִידְנָא קַמֵּהּ וּמִקַּמָּא דִּיקַר אוֹרַיְתֵהּ בְּכָל עִדָּן וְעִדָּן. לָא עַל אֱנָשׁ רָחִיצְנָא. וְלָא עַל בַּר אֱלָהִין סָמִיכְנָא. אֶלָּא בֶּאֱלָהָא דִשְׁמַיָּא. דְּהוּא אֱלָהָא קְשׁוֹט. וְאוֹרַיְתֵהּ קְשׁוֹט. וּנְבִיאוֹהִי קְשׁוֹט. וּמַסְגֵּא לְמֶעְבַּד טַבְוָן וּקְשׁוֹט. בֵּהּ אֲנָא רָחִיץ. וְלִשְׁמֵהּ קַדִּישָׁא יַקִּירָא אֲנָא אֵמַר תּוּשְׁבְּחָן. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתִפְתַּח לִבִּי בְּאוֹרַיְתָא וְתַשְׁלִים מִשְׁאֲלִין דְּלִבִּי. וְלִבָּא דְכָל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. לְטַב וּלְחַיִּין וְלִשְׁלָם:

והש״ץ אומר בקול רם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

אֶחָד אֱלֹהֵינוּ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ קָדוֹשׁ (וְנוֹרָא) שְׁמוֹ:

הש״ץ לוקח ס״ת ואומר גַּדְּלוּ לַייָ אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו: והקהל עונים

לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

ומצוה על כל אחד לחבק ולנשק הס״ת כשהיא עוברת לפניו, ואם יזדמן לו רוק בפיו ירוק ואח״כ ינשק אבל לא ינשק ולרוק אח״כ.

עַל הַכֹּל יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא: שְׁמוֹ שֶׁל־מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בָּעוֹלָמוֹת שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא: כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכִרְצוֹן כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל: צוּר הָעוֹלָמִים אֲדוֹן כָּל הַבְּרִיּוֹת אֱלוֹהַּ כָּל הַנְּפָשׁוֹת: הַיּוֹשֵׁב בְּמֶרְחֲבֵי מָרוֹם הַשּׁוֹכֵן בִּשְׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם: קְדֻשָּׁתוֹ עַל הַחַיּוֹת וּקְדֻשָּׁתוֹ עַל כִּסֵּא הַכָּבוֹד: וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ בָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְעֵינֵי כָּל־חָי: וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁיר חָדָשׁ כַּכָּתוּב: שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו: וְנִרְאֵהוּ עַיִן בְּעַיִן בְּשׁוּבוֹ אֶל נָוֵהוּ כַּכָּתוּב: כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן: וְנֶאֱמַר וְנִגְלָה כְּבוֹד יְיָ וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִּי יְיָ דִּבֵּר:

מנהג הגליל אומרים אב הרחמים.

אַב הָרַחֲמִים הוּא יְרַחֵם עַם עֲמוּסִים וְיִזְכּוֹר בְּרִית אֵתָנִים וְיַצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ

מִן הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת וְיִגְעַר בְּיֵצֶר הָרַע מִן הַנְּשׂוּאִים וְיָחוֹן אוֹתָנוּ לִפְלֵטַת עוֹלָמִים וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּמִדָּה טוֹבָה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים:

כהגיע הש"ץ על הבימה מניח הס"ת על השולחן ופותח ואומר:

וְיַעֲזוֹר וְיָגֵן וְיוֹשִׁיעַ לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ וְנֹאמַר אָמֵן: הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה כֹּהֵן קְרָב. יַעֲמוֹד (פלוני בר פלוני הכהן): בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ: תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְיָ נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב מִצְוַת יְיָ בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם: הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְיָ צְרוּפָה מָגֵן הוּא לְכֹל הַחֹסִים בּוֹ:

קהל וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

העול' לתור' יאחז בשתי ידיו ביריעו' התור' ע"י מפה של ס"ת, ויקוד' הברכ' פותח הספר ורוא' הפסוק שצרי' להתחיל בו וינשק הס"ת ויאמר בלחש עץ חיים היא למחזיקים בה. והופך פניו לצד שמאל ומברך בקול **בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:**

והעם עונים **בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:** וחוזר המברך ב"י ה' ל"ו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן־לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

וכשמתחיל הקורא לקרו' בתור' יסיר ידו השמאלית מהס"ת וישאר יד ימינו לבדה אוחזת בס"ת כל זמן הקריא', וגם הוא יקרא בלחש עם הקורא מלה במלה. ואחר הקריאה גולל ומברך.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן־לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

גרסינן בפ"ק דברכות, ועוזבי ה' יכלו, זה המניח ס"ת כשהיא פתוחה ויוצא, אבל בין גברא לגברא מותר לצאת ע"י דוחק ואונס, אבל בלאו הכי אין לצאת.

*) וקוראי' בס"ת א' פ' בשלח עד כי אני ה' רופאך ומתחלק לה' גברי ובשב' מתחלק לז'.

וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת־הָעָם וְלֹא־נָחָם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פלשתים

---

*) בשבת חול המועד קוראים בפ' כי תשא ומתחלק לז' גברי.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה רְאֵה אַתָּה אֹמֵר אֵלַי הַעַל אֶת־הָעָם

פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי | אָמַר אֱלֹהִים פֶּן־יִנָּחֵם הָעָם
בִּרְאֹתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרָיְמָה׃ וַיַּסֵּב אֱלֹהִים | אֶת־הָעָם
דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יַם־סוּף וַחֲמֻשִׁים עָלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם׃ וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הַשְׁבֵּעַ
הִשְׁבִּיעַ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם
וְהַעֲלִיתֶם אֶת־עַצְמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם׃ (כשבת לוי) וַיִּסְעוּ
מִסֻּכֹּת וַיַּחֲנוּ בְאֵתָם בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר׃ וַיהוָה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם
יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לַנְחֹתָם הַדֶּרֶךְ וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר
לָהֶם לָלֶכֶת יוֹמָם וָלָיְלָה׃ לֹא־יָמִישׁ עַמּוּד הֶעָנָן יוֹמָם
וְעַמּוּד הָאֵשׁ לָיְלָה לִפְנֵי הָעָם׃ פ לוי (כשבת ג).
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָשֻׁבוּ
וְיַחֲנוּ לִפְנֵי פִּי הַחִירֹת בֵּין מִגְדֹּל וּבֵין הַיָּם לִפְנֵי בַּעַל צְפֹן
נִכְחוֹ תַחֲנוּ עַל־הַיָּם׃ וְאָמַר פַּרְעֹה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְבֻכִים
הֵם בָּאָרֶץ סָגַר עֲלֵיהֶם הַמִּדְבָּר׃ וְחִזַּקְתִּי אֶת־לֵב־פַּרְעֹה
ורדף

בשבת חול המועד.

הָעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתַּנִי אֵת אֲשֶׁר־תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה
אָמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְשֵׁם וְגַם־מָצָאתָ חֵן בְּעֵינָי׃ וְעַתָּה אִם־נָא
מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הוֹדִעֵנִי נָא אֶת־דְּרָכֶךָ וְאֵדָעֲךָ לְמַעַן
אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךָ וּרְאֵה כִּי עַמְּךָ הַגּוֹי הַזֶּה׃ וַיֹּאמַר פָּנַי יֵלֵכוּ
וַהֲנִחֹתִי לָךְ׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו אִם־אֵין פָּנֶיךָ הֹלְכִים אַל־תַּעֲלֵנוּ
מִזֶּה׃ וּבַמֶּה | יִוָּדַע אֵפוֹא כִּי־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמֶּךָ
הֲלוֹא בְּלֶכְתְּךָ עִמָּנוּ וְנִפְלֵינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ מִכָּל־הָעָם אֲשֶׁר
על

וְרָדַ֣ף אַחֲרֵיהֶ֗ם וְאִכָּבְדָ֤ה בְּפַרְעֹה֙ וּבְכָל־חֵיל֔וֹ וְיָדְע֥וּ מִצְרַ֖יִם
כִּֽי־אֲנִ֣י יְהֹוָ֑ה וַיַּעֲשׂוּ־כֵֽן׃ (בשבת ד). וַיֻּגַּד֙ לְמֶ֣לֶךְ מִצְרַ֔יִם
כִּ֥י בָרַ֖ח הָעָ֑ם וַיֵּהָפֵ֞ךְ לְבַ֨ב פַּרְעֹ֤ה וַעֲבָדָיו֙ אֶל־הָעָ֔ם וַיֹּֽאמְרוּ֙
מַה־זֹּ֣את עָשִׂ֔ינוּ כִּֽי־שִׁלַּ֥חְנוּ אֶת־יִשְׂרָאֵ֖ל מֵעָבְדֵֽנוּ׃ וַיֶּאְסֹ֖ר
אֶת־רִכְבּ֑וֹ וְאֶת־עַמּ֖וֹ לָקַ֥ח עִמּֽוֹ׃ וַיִּקַּ֞ח שֵׁשׁ־מֵא֥וֹת רֶ֙כֶב֙
בָּח֔וּר וְכֹ֖ל רֶ֣כֶב מִצְרָ֑יִם וְשָֽׁלִשִׁ֖ם עַל־כֻּלּֽוֹ׃ וַיְחַזֵּ֣ק יְהֹוָ֗ה אֶת־
לֵ֚ב פַּרְעֹה֙ מֶ֣לֶךְ מִצְרַ֔יִם וַיִּרְדֹּ֕ף אַחֲרֵ֖י בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל וּבְנֵ֣י
יִשְׂרָאֵ֔ל יֹצְאִ֖ים בְּיָ֥ד רָמָֽה׃ ג (בשבת ה). וַיִּרְדְּפ֨וּ מִצְרַ֜יִם
אַחֲרֵיהֶ֗ם וַיַּשִּׂ֤יגוּ אוֹתָם֙ חֹנִ֣ים עַל־הַיָּ֔ם כָּל־ס֨וּס֙ רֶ֣כֶב פַּרְעֹ֔ה
וּפָרָשָׁ֖יו וְחֵיל֑וֹ עַל־פִּי֙ הַֽחִירֹ֔ת לִפְנֵ֖י בַּ֥עַל צְפֹֽן׃ וּפַרְעֹ֖ה
הִקְרִ֑יב וַיִּשְׂאוּ֩ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֨ל אֶת־עֵינֵיהֶ֜ם וְהִנֵּ֥ה מִצְרַ֣יִם נֹסֵ֣עַ
אַחֲרֵיהֶ֗ם וַיִּֽירְאוּ֙ מְאֹ֔ד וַיִּצְעֲק֥וּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֖ל אֶל־יְהֹוָֽה׃
וַיֹּֽאמְרוּ֮ אֶל־מֹשֶׁה֒ הֲֽמִבְּלִ֤י אֵין־קְבָרִים֙ בְּמִצְרַ֔יִם לְקַחְתָּ֖נוּ
לָמ֣וּת בַּמִּדְבָּ֑ר מַה־זֹּאת֙ עָשִׂ֣יתָ לָּ֔נוּ לְהוֹצִיאָ֖נוּ מִמִּצְרָֽיִם׃
הֲלֹא־זֶ֣ה הַדָּבָ֗ר אֲשֶׁר֩ דִּבַּ֨רְנוּ אֵלֶ֤יךָ בְמִצְרַ֙יִם֙ לֵאמֹ֔ר חֲדַ֥ל
מִמֶּ֖נּוּ וְנַעַבְדָ֣ה אֶת־מִצְרָ֑יִם כִּ֣י ט֥וֹב לָ֙נוּ֙ עֲבֹ֣ד אֶת־מִצְרַ֔יִם

בשבת חול המועד.

עַל־פְּנֵ֥י הָאֲדָמָֽה׃ פ לוי וַיֹּ֤אמֶר יְהֹוָה֙ אֶל־מֹשֶׁ֔ה גַּ֣ם אֶת־
הַדָּבָ֥ר הַזֶּ֛ה אֲשֶׁ֥ר דִּבַּ֖רְתָּ אֶֽעֱשֶׂ֑ה כִּֽי־מָצָ֤אתָ חֵן֙ בְּעֵינַ֔י וָאֵדָעֲךָ֖
בְּשֵֽׁם׃ וַיֹּאמַ֑ר הַרְאֵ֥נִי נָ֖א אֶת־כְּבֹדֶֽךָ׃ וַיֹּ֗אמֶר אֲנִ֨י אַעֲבִ֤יר
כָּל־טוּבִי֙ עַל־פָּנֶ֔יךָ וְקָרָ֧אתִֽי בְשֵׁ֛ם יְהֹוָ֖ה לְפָנֶ֑יךָ וְחַנֹּתִי֙
אֶת־אֲשֶׁ֣ר אָחֹ֔ן וְרִחַמְתִּ֖י אֶת־אֲשֶׁ֥ר אֲרַחֵֽם׃ ג׳ וַיֹּ֕אמֶר לֹ֥א
תוּכַ֖ל לִרְאֹ֣ת אֶת־פָּנָ֑י כִּ֛י לֹֽא־יִרְאַ֥נִי הָאָדָ֖ם וָחָֽי׃ וַיֹּ֣אמֶר יְהֹוָ֔ה

מִמֻּתֵנוּ בַּמִּדְבָּר׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם אַל־תִּירָאוּ
הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַת יְהוָה אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי
אֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת־מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תֹסִפוּ לִרְאֹתָם עוֹד
עַד־עוֹלָם׃ יְהוָה יִלָּחֵם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִשׁוּן׃ פ ד (כשבת ו).
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מַה־תִּצְעַק אֵלָי דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ׃ וְאַתָּה הָרֵם אֶת־מַטְּךָ וּנְטֵה אֶת־יָדְךָ עַל־
הַיָּם וּבְקָעֵהוּ וְיָבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה׃ וַאֲנִי
הִנְנִי מְחַזֵּק אֶת־לֵב מִצְרַיִם וְיָבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם וְאִכָּבְדָה
בְּפַרְעֹה וּבְכָל־חֵילוֹ בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו׃ וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי־
אֲנִי יְהוָה בְּהִכָּבְדִי בְּפַרְעֹה בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו׃ וַיִּסַּע מַלְאַךְ
הָאֱלֹהִים הַהֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם וַיִּסַּע
עַמּוּד הֶעָנָן מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲמֹד מֵאַחֲרֵיהֶם׃ וַיָּבֹא בֵּין ׀ מַחֲנֵה
מִצְרַיִם וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ וַיָּאֶר אֶת־
הַלָּיְלָה וְלֹא־קָרַב זֶה אֶל־זֶה כָּל־הַלָּיְלָה׃ וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ
עַל־הַיָּם וַיּוֹלֶךְ יְהוָה ׀ אֶת־הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עַזָּה כָּל־הַלַּיְלָה

בשבת חול המועד.

הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי וְנִצַּבְתָּ עַל־הַצּוּר׃ וְהָיָה בַּעֲבֹר כְּבֹדִי
וְשַׂמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר וְשַׂכֹּתִי כַפִּי עָלֶיךָ עַד־עָבְרִי׃ וַהֲסִרֹתִי
אֶת־כַּפִּי וְרָאִיתָ אֶת־אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ׃ ד׳ וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְכָתַבְתִּי
עַל־הַלֻּחֹת אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים
אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ׃ וֶהְיֵה נָכוֹן לַבֹּקֶר וְעָלִיתָ בַבֹּקֶר אֶל־הַר סִינַי
וְנִצַּבְתָּ לִי שָׁם עַל־רֹאשׁ הָהָר׃ וְאִישׁ לֹא־יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם־

וישם את־הים לחרבה ויבקעו המים: ויבאו בני־ישראל
בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם
ומשמאלם: וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס
פרעה רכבו ופרשיו אל־תוך הים: ויהי באשמרת הבקר
וישקף יהוה אל־מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את
מחנה מצרים: ויסר את אפן מרכבתיו וינהגהו בכבדת
ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל כי יהוה נלחם להם
במצרים: חמישי (בשבת ז). פ ויאמר יהוה אל־משה
נטה את־ידך על־הים וישבו המים על־מצרים על־רכבו
ועל־פרשיו: ויט משה את־ידו על־הים וישב הים לפנות
בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו וינער יהוה את־
מצרים בתוך הים: וישבו המים ויכסו את־הרכב ואת־
הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא־
נשאר בהם עד־אחד: ובני ישראל הלכו ביבשה
בתוך הים והמים להם חמה מימינם ומשמאלם:

בשבת חול המועד.

איש אל־ירא בכל־ההר גם־הצאן והבקר אל־ירעו אל־
מול ההר ההוא: חמישי. ויפסל שני־לחת אבנים כראשנים
וישכם משה בבקר ויעל אל־הר סיני כאשר צוה יהוה
אתו ויקח בידו שני לחת אבנים: וירד יהוה בענן ויתיצב
עמו שם ויקרא בשם יהוה: ויעבר יהוה על־פניו ויקרא
יהוה׀ יהוה אל רחום וחנון ארך אפים ורב־חסד ואמת:
נצר* חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה לא ינקה

*) נ׳ רבתי.

וַיּוֹשַׁע יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם וַיַּרְא
יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־שְׂפַת הַיָּם׃ וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל
אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ הָעָם
אֶת־יְהוָה וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ׃

פ

אָז יָשִׁיר־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ
לֵאמֹר   אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי־גָאֹה גָּאָה   סוּס
וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם׃   עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי
לִישׁוּעָה   זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ   אֱלֹהֵי
אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ׃   יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה יְהוָה
שְׁמוֹ׃   מַרְכְּבֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם   וּמִבְחַר
שָׁלִשָׁיו טֻבְּעוּ בְיַם־סוּף׃ תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־
אָבֶן׃   יְמִינְךָ יְהוָה נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ   יְמִינְךָ
יְהוָה תִּרְעַץ אוֹיֵב׃   וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס

בשבת חול המועד.

פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים וְעַל־בְּנֵי בָנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־
רִבֵּעִים׃ וַיְמַהֵר מֹשֶׁה וַיִּקֹּד אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ׃ וַיֹּאמֶר אִם־נָא
מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יֵלֶךְ־נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבֵּנוּ כִּי עַם־
קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ׃
וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי כֹּרֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל־עַמְּךָ אֶעֱשֶׂה נִפְלָאֹת
אֲשֶׁר לֹא־נִבְרְאוּ בְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הַגּוֹיִם וְרָאָה כָל־הָעָם
אֲשֶׁר־אַתָּה בְקִרְבּוֹ אֶת־מַעֲשֵׂה יְהוָה כִּי־נוֹרָא הוּא אֲשֶׁר
אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּךְ׃ ששי. שְׁמָר־לְךָ אֵת אֲשֶׁר אָנֹכִי

קָמֶיךָ   תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ׃   וּבְרוּחַ
אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם   נִצְּבוּ כְמוֹ־נֵד
נֹזְלִים   קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֶב־יָם׃   אָמַר
אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג   אֲחַלֵּק שָׁלָל תִּמְלָאֵמוֹ
נַפְשִׁי   אָרִיק חַרְבִּי תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי׃   נָשַׁפְתָּ
בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם   צָלֲלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם
אַדִּירִים׃   מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה   מִי
כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ   נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה
פֶלֶא׃   נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ׃   נָחִיתָ
בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ גָּאָלְתָּ   נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל־נְוֵה
קָדְשֶׁךָ׃   שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן   חִיל
אָחַז יֹשְׁבֵי פְּלָשֶׁת׃   אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי
אֱדוֹם   אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד   נָמֹגוּ
כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן׃   תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה
וָפַחַד   בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן   עַד־

בשבת חול המועד.

מְצַוְּךָ הַיּוֹם הִנְנִי גֹרֵשׁ מִפָּנֶיךָ אֶת־הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי׃ הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא עָלֶיהָ פֶּן־יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבֶּךָ׃ כִּי אֶת־מִזְבְּחֹתָם תִּתֹּצוּן וְאֶת־מַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּן וְאֶת־אֲשֵׁרָיו תִּכְרֹתוּן׃ כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי יְהֹוָה קַנָּא שְׁמוֹ אֵל קַנָּא הוּא׃ פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ וְזָנוּ ׀ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם וְזָבְחוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְקָרָא לְךָ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחוֹ׃

*) ר׳ רבתי.

יַעֲבֹר עַמְּךָ יְהוָה עַד־יַעֲבֹר עַם־זוּ
קָנִיתָ׃ תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן
לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְהוָה מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ
יָדֶיךָ׃ יְהוָה ׀ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ כִּי
בָא סוּס פַּרְעֹה בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו בַּיָּם וַיָּשֶׁב יְהוָה עֲלֵהֶם
אֶת־מֵי הַיָּם וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם׃

פ

וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אַהֲרֹן אֶת־הַתֹּף בְּיָדָהּ וַתֵּצֶאןָ
כָל־הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ בְּתֻפִּים וּבִמְחֹלֹת׃ וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם
שִׁירוּ לַיהוָה כִּי־גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם׃ ס וַיַּסַּע
מֹשֶׁה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּם־סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל־מִדְבַּר־שׁוּר וַיֵּלְכוּ
שְׁלֹשֶׁת־יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא־מָצְאוּ מָיִם׃ וַיָּבֹאוּ מָרָתָה וְלֹא
יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מַיִם מִמָּרָה כִּי מָרִים הֵם עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמָהּ

בשבת חול המועד.

וְלָקַחְתָּ מִבְּנֹתָיו לְבָנֶיךָ וְזָנוּ בְנֹתָיו אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ
אֶת־בָּנֶיךָ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן׃ אֱלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה־לָּךְ׃ שביעי.
אֶת־חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת אֲשֶׁר
צִוִּיתִךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב יָצָאתָ
מִמִּצְרָיִם׃ כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לִי וְכָל־מִקְנְךָ תִּזָּכָר פֶּטֶר שׁוֹר
וָשֶׂה׃ וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ
כֹּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא־יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם׃ שֵׁשֶׁת יָמִים
תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר תִּשְׁבֹּת׃
וְחַג שָׁבֻעֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ בִּכּוּרֵי קְצִיר חִטִּים וְחַג הָאָסִיף

מָרָה: וַיִּלֹּנוּ הָעָם עַל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר מַה־נִּשְׁתֶּה: וַיִּצְעַק
אֶל־יְהֹוָה וַיּוֹרֵהוּ יְהֹוָה עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל־הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם
שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ: וַיֹּאמֶר אִם־שָׁמוֹעַ
תִּשְׁמַע לְקוֹל יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהַאֲזַנְתָּ
לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל־חֻקָּיו כָּל־הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי
בְמִצְרַיִם לֹא־אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי יְהֹוָה רֹפְאֶךָ: ס

מניחים ס"ת ב' אצל הראשון ואומרים חצי קדיש על שניהם, ומגביהים וגוללים ס"ת שקראו בו, ופותחים ס"ת ב' וקוראים בו למפטיר בפ' פינחס.

וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עֹלָה לַיהֹוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל
אֶחָד וְשִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: וּמִנְחָתָם
סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים
לָאַיִל תַּעֲשׂוּ: עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת
הַכְּבָשִׂים: וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: מִלְּבַד עֹלַת
הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֵלֶּה: כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ
לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהֹוָה עַל־עוֹלַת

בשבת חול המועד.

תְּקוּפַת הַשָּׁנָה: שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ
אֶת־פְּנֵי הָאָדֹן יְהֹוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי־אוֹרִישׁ גּוֹיִם מִפָּנֶיךָ
וְהִרְחַבְתִּי אֶת־גְּבֻלֶךָ וְלֹא־יַחְמֹד אִישׁ אֶת־אַרְצְךָ בַּעֲלֹתְךָ
לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה: לֹא־
תִשְׁחַט עַל־חָמֵץ דַּם־זִבְחִי וְלֹא־יָלִין לַבֹּקֶר זֶבַח חַג הַפָּסַח:
רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־
תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ: פ

למפטיר והקרבתם, זאָ ווי היער אָבען שטעהט.

הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ: וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

מי שברך. ומגביהים וגוללים. כשמגביהים הס"ת מביטים נגד הכתב של ס"ת ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבֹתֶיהָ שָׁלוֹם: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

קודם קריאת ההפטרה, אחר שגמר הגולל, יברך המפטיר ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק:

*)הפטרת יום שביעי של פסח.

בשמואל ב׳ סמן כ"ב.

א וַיְדַבֵּר דָּוִד לַיהוָה אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּיוֹם הִצִּיל יְהוָה אֹתוֹ מִכַּף כָּל־אֹיְבָיו וּמִכַּף שָׁאוּל: ב וַיֹּאמַר יְהוָה

סלעי

באור.

א וידבר דוד, כמו וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת (דברי׳ לא ל). ודע שבס"י של כ"ד את דברי השירה דאוריתא בטעם עפחא מרכא גם הוא בספרו זה, וכן עקר. השירה, סדור דברים קרוי שיר׳. ומכף שאול, הקשה שבאויביו. ב ה׳ סלעי ומצדתי, שניהם ענין חוזק, כי ברוב יהיו הבנינים החזקים על שן סלע, והמצודה הוא הבנין החזק. ומפלטי לי, ר"ל ומציל אותי מהרעות אשר אני בהם, והרצון

תרגום אשכנזי.

א דוד זאַנג דעם עוויגען צו עהרען פאָלגענדע: געדיכט — דאַ גאָטט איהן פאָן האַנדען זיינען פיינדען, בעזאָנדערז פאָן דער האַנד שאול׳ס געררעטטעט האַטטע — ב זאָ זאַנג ער: עוויגער, מיין שוטצפעלז, מיינע פעסטע, מיין ערועטטער! גאָטט

*) דיא הפטרה לשבת חול המועד איזט צו פינדען בדף ס"ח.

סַלְעִי וּמְצֻדָתִי וּמְפַלְטִי־לִי׃ אֱלֹהֵי צוּרִי אֶחֱסֶה־בּוֹ מָגִנִּי ג
וְקֶרֶן יִשְׁעִי מִשְׂגַּבִּי וּמְנוּסִי מֹשִׁעִי מֵחָמָס תֹּשִׁעֵנִי׃ מְהֻלָּל ד
אֶקְרָא יְהוָה וּמֵאֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ׃ כִּי אֲפָפֻנִי מִשְׁבְּרֵי־מָוֶת נַחֲלֵי ה
בְלִיַּעַל יְבַעֲתֻנִי׃ חֶבְלֵי שְׁאוֹל סַבֻּנִי קִדְּמֻנִי מֹקְשֵׁי־מָוֶת׃ ו
בַּצַּר־לִי אֶקְרָא יְהוָה וְאֶל־אֱלֹהַי אֶקְרָא וַיִּשְׁמַע מֵהֵיכָלוֹ ז
קוֹלִי וְשַׁוְעָתִי בְּאָזְנָיו׃ וַ*תִּגְעַשׁ וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ מוֹסְדוֹת ח
הַשָּׁמַיִם

*) ויתגעש ק'.

בזה ה' לי סלעי ומצודתי ולא אצטרך למקום חזק ולמציל אחר. ומפלטי, הל' רפה. ג אלהי צורי, אלהי חזקי. וקרן ישעי, ותוקף ישעי; והמשיל התוקף לקרן, כי הוא כלי לבעל הקרנים להסיר ממנו כל מזיק, ולפי שהוא ישתמש בה ג"כ להזיק, וזה דבר לא יתכן היחס לשם ית', אמר, קרן ישעי, שהוא להושיע ולהציל מהרע, כי הש"י לא יעשה רע, אם לא מצד מה שהוא טוב. ומנוסי, כמו שינוס האדם אל המקום הידוע לו שיתכן לו שימלט בו, כי אין לי מנוס זולתי אל הש"י. ד מהלל וגו', אקר' ואושע, ל' הוה הם, וזה פירושו: כשאני קור' להש"י שיושיעני, ומסדר שבחו קוד' התפל' כמשפט, אני מתאר אותו במהולל, כאילו כבר נעשה הדבר אשר הישועה עליו, וכן הוא באמת, כי מאויבי אושע אח"כ, וזה תמיד, לא נפל גם אחד. ה אפפוני, פסוק זה והבאים אחריו כדמות באור או נתינת טעם אל הענין הנזכר, כי מזה הוליד כל הנזכר למעלה, ולכן פתח במלת כי, שהוא נתינת טעם. משברי מות, גלים המביאי' מות. ומלשון גלי הים נקראי' משברי', כל משבריך וגליך עלי עברו (תהלי' מב ח), וטע' אפפוני לדעתי הוא פעל נגזר מן אף, וטעמו: באו אלי באפס, ולכן לא מצאנו הפעל הזה כ"א לרע', וכן טעם כי אפפו עלי רעות (תהלי' מ יג). ונחלי בליעל, נחלי רשע. והנה קרא נחלי רשע הנחלים השוטפים ורצים בכח, וזה כולו משל על הרעות הגדולות. גם יתכן לפרש נחלי בליעל, חבורת אנשי בליעל, מל' נחיל של דבורים הידוע בדברי רז"ל, והפרוש הזה מסתבר יותר אחרי שלא מצאנו לשון בליעל, כ"א אצל בני אדם. ו חבלי שאול, באבני שאול, כי הח' בסגול, כלומר, כאבנים גדולים המביאים לשאול ולמות. קדמוני מוקשי מות, המוקשים אשר שת המות לי קדמו לכוונתי. והרצון בו, האויבים קדמו אותי לשום בדרכי מוקשים המוליכים אל מות. ז בצר לי אקרא ה', המשגיח הפועל הנסים. ואל אלהי, המנהיג אותי ומנהיג הטבע. ושועתי באזניו, באה באזניו, כלומר, שקבל אותה, דוגמת ידבר נא עבדך דבר באזני אדני (בראשי' מד יח) ופירש"י, יכנסו דברי באזניך. ח ויתגעש ותרעש הארץ וגו',

---

ג גאָטט, מיין האָרט, אויף דען איך טרויע, מיין שילד, מיינעס הייֵלעס האָרן, מיינע בורג, מיינע צופלוכט, מיין העלפער, דער פאָר געוואַלט מיך שיטצט! ד „געי זאָבט, ריעף איך, „זייא גאָטט!" אונד וואַר פאָר פיינד ערלאָזעט. ה טאָן אומפינגען מיך דעס טאָדעס וועללען, דיא שטראָמע דער אונטערוועלט שרעקקטען מיך טאָן, ו דער האָללע באַנדע אומשטריקקטען מיך, מיך וואַרד פאָן שלינגען דעס טאָדעס ערגריפפען — ז אָבער אין דער אַנגסט רופ' איך צום העררן, שריי' הינויף צו מיינעם גאָטט — ער האָרט אין פלעהן מיינע שטימע, אין געבעט דרינגט איהם צו אָהרען. ח דיא ערדע בעבטע, וואַרד ערשיטטערט,

הַשָּׁמַיִם יִרְגָּזוּ וַיִּתְגָּעֲשׁוּ כִּי־חָרָה לוֹ: ט עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל גֶּחָלִים בָּעֲרוּ מִמֶּנּוּ: י וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרַד וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו: יא וַיִּרְכַּב עַל־כְּרוּב וַיָּעֹף וַיֵּרָא עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ: יב וַיָּשֶׁת חֹשֶׁךְ סְבִיבֹתָיו סֻכּוֹת חַשְׁרַת־מַיִם עָבֵי שְׁחָקִים: יג מִנֹּגַהּ נֶגְדּוֹ בָּעֲרוּ גַּחֲלֵי־אֵשׁ: יד יַרְעֵם מִן־שָׁמַיִם יְהוָה וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ: טו וַיִּשְׁלַח חִצִּים וַיְפִיצֵם בָּרָק וַיָּהֹמ*: טז וַיֵּרָאוּ אֲפִקֵי יָם יִגָּלוּ מֹסְדוֹת תֵּבֵל בְּגַעֲרַת יְהוָה מִנִּשְׁמַת רוּחַ אַפּוֹ: יז יִשְׁלַח מִמָּרוֹם יִקָּחֵנִי יַמְשֵׁנִי מִמַּיִם רַבִּים: יח יַצִּילֵנִי מֵאֹיְבִי

*) ויהם ק'.

עז

ראש המקרא מחובר אל סופו, עם כי חרה לו, וכי זה משמש לשון כאשר, וטעם הכפל ויתגעש ותרעש כי הגעש יורה על זעזוע נסתר ונחבא בעומק הארץ, והרעש יורה על התנועה החזקה הרעשית בשטח הארץ. מוסדות השמים, ובס' תהלים אמר תמורתו, מוסדי הרים, והענין אחד, כי מוסדו' השמים הם ההרי' הגדולי', אשר ראשם מגיע השמימה, ונראה כאילו השמים נשענים עליהם. ירגזו, יתנועעו וירעדו מפני הפחד. ט עלה עשן באפו, כן דרך הכועס, ע"י שהגוף מתחמם, יוצא עשן מנחיריו, וזהו כל ל' חרון אף, שהאף נוחר ומעל' הבל. וזהו כלו משל על נקמת ה' באויביו והכלתו מהם. י ויט, הטעם, שירדה הגזירה על האויבים מן השמים מאת השם הנכבד. יא וירכב, הטעם רדת הגזירות במהירות בלי התמהמה ועכוב. כרוב, ידוע הוא ממראה יחזק'. ובמדרש תהלי' אמרו: וירכב על כרוב, מהיכן הביאו? מבין גלגלי המרכב'. יב חשרת מים, קשור העבים במים, לשון וחשוקיהם וחשוריהם (מ"א ז לג). יג מנוגה נגדו וכו', עתה יספר ענין הברק והרעם. יד ירעם, ל' רעם. טו חצים, ירמוז לקרני הברקים. טז אפיקי ים, מעמקי ים, וכן ת"י: עומקי ימא. מנשמת, מנשיבת. יז ישלח ממרום, ישלח ידו ממרום. ימשני, לשון כי מן המים משיתיהו,

---

עס וואנקטען דעס היממעלס פפיילער, זיא ערבעבטען, דא ער צארניג וואר, ט דאמפף שטיעג אויף, אלס ער ערגרימטע, אויס זיינעם מונדע לאדערנדעס פייער, גלוטפלאממען' ענטבראנדטע דאפאן. י ער נייגטע דען היממעל, פוהר הערניעדער, דונקעל זיינען פיססען דיכטערעס געוואלק, יא ער פאהרט אויף כרוב'ס ריקקען, פליעגט דאהער, ערשיינט אויף פליגעלן דעס ווינדעס, יב מאכט פינסטערניס זיך צום געצעלטע, פלוטהען פינסטע, וואלק' אויף וואלקען! יג אויס ליכטגלאנץ געגענאיבער ענטברענט פלאממענדער בליטץ. יד דער עוויגע דאננערט פאם היממעל הערב, דער האכסטע לאסט זיינע שטיממע הא־ רען, טו ווירפט פפיילע, שטרייעט וויטהער, שלייודערט בליטצע אין; טז זיכטבאר ווערדען דעס מעערעס אורקוועלן, אויפגעדעקקט דער ערדע גרונדע, דורך דעס עוויגען דראהען, דורך דען אדעם זיינעס נאזענשנויבען. יז ער רייכט ער אויס דער האהע זיינע האנד, ערגרייפט אונד ציעהעט מיך אויס ברויזענדען פלוטהען, יח ערעטטעט מיך פאן ווידערזאכערן, דיא מיר צו מאכטיג.

עֵץ מִשֹּׂנְאַי כִּי אָמְצוּ מִמֶּנִּי׃ יְקַדְּמֻנִי בְּיוֹם אֵידִי וַיְהִי יְהוָה יט מִשְׁעָן לִי׃ וַיֵּצֵא לַמֶּרְחָב אֹתִי יְחַלְּצֵנִי כִּי־חָפֵץ בִּי׃ יַגְמְלֵנִי כ כא יְהוָה כְּצִדְקָתִי כְּבֹר יָדַי יָשִׁיב לִי׃ כִּי שָׁמַרְתִּי דַּרְכֵי יְהוָה כב וְלֹא רָשַׁעְתִּי מֵאֱלֹהָי׃ כִּי כָל־מִשְׁפָּטָו*) לְנֶגְדִּי וְחֻקֹּתָיו לֹא־ כג אָסוּר מִמֶּנָּה׃ וָאֶהְיֶה תָמִים לוֹ וָאֶשְׁתַּמְּרָה מֵעֲוֺנִי׃ וַיָּשֶׁב כד כה יְהוָה לִי כְּצִדְקָתִי כְּבֹרִי לְנֶגֶד עֵינָיו׃ עִם־חָסִיד תִּתְחַסָּד כו עִם־גְּבוֹר תָּמִים תִּתַּמָּם׃ עִם־נָבָר תִּתָּבָר וְעִם־עִקֵּשׁ כז תִּתַּפָּל

*) משפטיו ק'.

(שמות כ י). יט יקדמוני ביום אידי, אויבי היו מקדימין לבוא עלי ביום אידי, והיינו בעת שהיתה המערכה כנגוד אליו. כ למרחב, למקום רחב, והוא הפך המצר. יחלצני, יוציאני. כא כבר ידי, ת"י, בברירות ידי, לשון בר לבב, ובענין ובנקיון כפי עשיתי זאת (בראשי' כ ה), ובעבור היות רוב המעשים בידים הזכיר עמהם בור ונקיון. כב כי שמרתי דרכי ה', מצות עשה. ולא רשעתי מאלהי, מדרכי אלהי, לעבור על מצות לא תעשה, ודרכי, הנזכר, עומד במקום שנים, והרשע הוא הנטיי' מדרך ה', כמו שהצדק הוא הליכה בדרכיו. כג כי כל משפטיו לנגדי, שמתי אותם תמיד לנגד עיני. וחקותיו, גם כל אחת מחקותיו לנגדי תמיד לא אסור מחוקה אחת. כד ואהיה תמים לו, שלא לפקפק ולחקור בחקותיו שאין להם טעם, להיות החקירה בהם מסובכת, ובזה הייתי נשמר מעון. כה לנגד עיניו, שהוא לבדו יודע צדקתי ובורי ותמימתי. כו כז עם חסיד וגו'. דע, שהאנשים ג' סוגים, טובים ורעים, ואולם הטובים ב' מינים, אם בדיניהם שאינם ראוים לעונש, כי לא פעלו עולה, ואם במעשיהם כי עשו צדקות; ובכלם ג' סוגים, צדיק עושה צדקות, צדיק בדינו, ורשע, והעושה לפנים משורת הדין, יקרא בלשוננו בפרט בשם חסיד, ועליו אמר, עם חסיד תתחסד, אמנם הצדיק כפי היושר קראו תמים, ועליו אמר עם גבור תמים תתמם, והצדיק בדינו קראו נבר, כי זך הוא בלי פשע, ועליו אמר ועם נבר תתבר, ואולם הרשע בכלל קראו עקש, יכלול בו הנגוד לכל אלה המדות אשר בצדיק, כי פי' עקש בלתי שוה, ועליו אמר ועם עקש תתפל, והכוונה בכל זה כי הוא נותן לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו.

יט זיא איבערפיעלען מיך אין אונפאללסווידריגען טאגען — אבער גאטט ווארד מיינע צופערזיכט, כ דער פיהרט מיך אויז אין וויטען רוים, ערעטטעט מיך — דען ער האט לוסט אן מיר. כא גאטט טהוט מיר וואהל נאך מיינער פראממיגקייט, בעלאהנעט מיינער האנדע ריינהייט. כב דען איך האלטע דיא וועגע דעז הערון, בין ניכט רוכלאז ווידער מיינען גאטט. כג זיינע רעכטע האב' איך שטעטז פאר אויגען אונד וויכע ניא פאן זייז נען לעהרען, כד אין הערץ אייזט אונגעטהיילט מיט איהם, איך היטע מיך פאר איבערטרעטונג; כה דארום פערגילט דער הערר נאך מיינער אונשולד מיר, נאך מיינער האנדע ריינעקייט פאר זיינען אויגען! — כו דוא בייזט דעם גיטיגען אללגיטיג, דעם טרייהגעזיננטען טרייהגעזיננט, כז פערפאהרזט מיט ריינען

כח תִּתַּפָּל׃ וְאֶת־עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ וְעֵינֶיךָ עַל־רָמִים תַּשְׁפִּיל׃
כט כִּי־אַתָּה נֵירִי יְהוָה וַיהוָה יַגִּיהַּ חָשְׁכִּי׃ ל כִּי בְכָה אָרוּץ גְּדוּד
לא בֵּאלֹהַי אֲדַלֶּג־שׁוּר׃ הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרוּפָה
לב מָגֵן הוּא לְכֹל הַחֹסִים בּוֹ׃ כִּי מִי־אֵל מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי־
לג צוּר מִבַּלְעֲדֵי אֱלֹהֵינוּ׃ הָאֵל מָעוּזִּי חָיִל וַיַּתֵּר תָּמִים דַּרְכִּו*׃
לד מְשַׁוֶּה רַגְלָיו° כָּאַיָּלוֹת וְעַל־בָּמֹתַי יַעֲמִדֵנִי׃ לה מְלַמֵּד יָדַי

*) דרכי ק'. °) רגלי ק'.

למלחמה

כח ואת עם עני, עם נכנע. ועיניך וגו', פירושו, ועיניך תשפיל על כל רמים, לעין בדיניהם; ואמר תשפיל, כענין וירד ה' לראות את העיר, כי רם על כל רמים ה'. כט נירי, מ"י כתיב. יגיה, מגזרת נוגה לו אורה. ל ארוץ, מבעלי עלומי הע', וכא במשפטו בשורק, והוא לשון מרוצה, כחבירו, אדלג שור; ושניהם לו' הווה הם, וטעם בן, בשמך ארוץ אחרי הגדוד. לא תמי' דרכו, שלם ומביא אל התכלי' לעולם. צרופה, מזוקקת מכל סיגים. לב צור, תקיף. לג האל מעוזי חיל, האל הוא מעוזי לתת לי חיל. וכתוב בו' עם הדגש. ויתר, המפרשים פרשוהו בדרך רחוק, מן מתיר אסורים, לשון פתיחה, או מן לנתר בהן על הארץ, לשון קפיצה; והנכון בעיני, שהוא מגזרת אל ארץ אשר תרתי להם (יחזק' כ ו), שענינו, הכנתי ותקנתי להם, וכן ת"י ויתר, ותקן, והוא מבעלי עלומי הע' ומבנין הפעיל; ואל יקשה לך פתחות הי', כי כמוהו: יַסִּית אתכם (מ"ב יח לב וישעי' לו יח), במקום יְסִית, ועוד אחרי' כמוהם, ככתוב במכלול לרד"ק; ונראה, כי כמוהו, ראה ויתר גוים (חבקוק ג'), כי אחר שאמר, לפניו ילך דבר וגו', שרומז בו לגרוש שבעה עממים, כפי' הראב"ע, אמר, עמד וימודד ארץ, וירמוז אל מאמר השם ית' לאברהם, לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרי' עד הנהר הגדול נהר פרת, את הקיני וגו', הנה במדדה הארץ כלה המיועד' לישראל זהו, עמד וימודד ארץ; ואמר עוד, ראה ויתר גוים, שטעמו, התבונן לתור דרך לישראל, ואח"כ אמר, ויתפוצצו הררי עד, ירמוז בו גרוש האומות החזקים יושבי הארץ מעולם; ובכמה מקומו' בכתוב יכנה האומו' התקיפים בשם הר וגבעה. לד משוה רגלי כאילו', רגלי הנקבות עומדות ביותר משל הזכרים; וי"ת, משוי ריגלי קלילין כאילתא, ורצונו, שהי' קל המרוץ, ולא יכלו הרודפים להשיגו, עד בואו אל במותיו בטח. לה מלמד,

---

דיין, בייא טיקקעפאללען אונבעגרייפליך; כח דען אונטערדריקקטען שטעהסט דוא בייא, בליקסט אויף שטאלצע אונד ערניעדריגסט זיא. כט דוא ביסט מיינע לייכטע, עוויגער! דער הערר אויבט פינסטערניס אין ליכטע מיר. ל מיט דיר דורכברעכ' איך קריעגעשאַאַר, מיט מיינעם גאָטטע זעטז' איך איבער מויער. לא ער, גאָטט, זיין וועג איזט וואַהרהאַפט, דעס הערן פערהייסונג ריין דורכלייטערט, שילד איזט ער איהנען, דיא איהם טרויען, לב דען ווער איזט אויסער דיעזעם הערן איין גאָטט? ווער מאַכע אויסערן גאָטט איין האָרט? לג דען גאָטט, דער זיעגעסמאַכט מיר איזט, דער איינען וואַהרהאַפטען וועג מיר באַהנט, לד באַלד איינען פאָם דעם הירשען גלייך בעפליגעלט; באַלד איך אויף מיינען האָהען זיכער שטעללט!? לה ער איבט צום קאַמפפע מיינע האַנד, לעהרט מיינען אַרם דען

עהרנען

למלחמה ונחת קשת־נחושה זרעתי: ותתן־לי מגן ישעך לו
וענתך תרבני: תרחיב צעדי תחתני ולא מעדו קרסלי: לז
ארדפה איבי ואשמידם ולא אשוב עד־כלותם: ואכלם לח לט
ואמחצם ולא יקומון ויפלו תחת רגלי: ותזרני חיל מ
למלחמה תכריע קמי תחתני: ואיבי תתה לי ערף מא
משנאי ואצמיתם: ישעו ואין משיע אל־יהוה ולא ענם: מב
ואשחקם כעפר־ארץ כטיט־חוצות אדקם ארקעם: מג
ותפלטני מריבי עמי תשמרני לראש גוים עם לא־ידעתי מד
יעבדני: בני נכר יתכחשו־לי לשמוע אזן ישמעו לי: בני מה מו
נכר יבלו ויחגרו ממסגרותם: חי־יהוה וברוך צורי וירם מז

לשון הרגל ואמון, שיהי' לו אמון ידים למלחמה. ונחת, דקדוקו מבואר היטב בפי' רש"י בתהלי' ועוד בתהלי' ל"ח ג', אבל כי חציך נחתו בי. לו וענתך תרבני, לשון ענוה, כחברו בתהלים. לז תרחיב צעדי תחתני, המרחיב צעדיו אינו נוח לפול. קרסולי, הם הרגלים מן האסתוירין (שקוראים קביליא בלע"ז ובל"א טיענביין) ולמטה. מ ותזרני, כמו ותאזרני. מא תתה לי, נתתה לי. ואצמיתם, הו' בקמ"ץ בב"י וס"מ, ובכ"כ מ"ש. מב ישעו, יפנו. מג ואשחקם, ת"י, ודוששתינון, ל' ושחקת ממנה הדק (שמות ל). אדיקם, אעשם דק לעפר. ארקעם, ארמסם. מד עמי, כמו עמים. יעבדני, ת"ו, והד' בקבוץ. מה יתכחשו לי, מחמת יראה יאמרו לי כזבים, מו יבולו, ילאו, ל' עלה נבל (ירמי' ח יג). ויחגרו, לשון פסחים. ממסגרותיהם, מקושי יסורי מסגר שאני מיסרן בהם. מז חי ה', ר"ל, ה' העוזר אותי,

---

עהרנען באָגען זענקען. לו נון טיהרע גאַבּסט דוא מיר דיין הייל, ויעמעגט דיך
הערהאב, איך גראָם צו אהלען, לז ווייטערזט איינע טריטטע אונטער מיר,
דאס איין געלענק ניכט קראָפֿטלאָז ווירד. לח נון זעטצ' איך מיינען פֿיינדען
נאָך אונד ראָטטע זיא אויז, אונד לאָס' ניכט אַב, ביז איך זיא אויפֿגעריעבען.
לט איך פֿערטילגע, אויע זיא ניעדער — זיא קאָממען ניכט אויף, שטירצען
הין צו מיינען פֿיסען! מ זאָ האַסט דוא איך צום קאַמפֿ געריסטעט, זאָ
ביזגט דוא מיינע ווידערזאַכער אונטער איך, מא זאָ ווענדעזט דוא מיר
צו דעז פֿיינדעז נאַקקען אונד מיינע האַסער, דאָס איך זיא בענדיגע.
מב זיא ווענדען זיך — ניעמאַנד הילפֿט — צו גאָטט עמפאָר — דער
האָרט זיא ניכט. מג נון צערשטאָס' איך זיא ווית ערדענשטויב, צערטרעטע,
צערמאַלמע זיא ווית גאַסענקאָטה. מד דוא שיטצעזט איך פֿאָר פֿאָלקעזמייטעריי,
ערהאַלטעזט איך צום הויפט ענטפֿערנטער רייכע, איר אונבעקאַננטעז פֿאָלק
דיענט מיר, מה דער באַרבאַרען זאָהנע שמייכלען מיר, זינד אויפֿ'ז געריכט
איר אונטערטאַן — מו דיא זאָהנע דער באַרבאַריי פֿערשמאַכטען, ציטטערן
אויז איהרען פֿעסטען אָערטערן. — מז עוויג לעבט דער אַערר!

אֱלֹהֵי צ֖וּר יִשְׁעִֽי׃ מח הָאֵ֕ל הַנֹּתֵ֥ן נְקָמֹ֖ת לִ֑י וּמֹרִ֥יד עַמִּ֖ים תַּחְתֵּֽנִי׃ מט וּמוֹצִיאִ֖י מֵאֹֽיְבָ֑י וּמִקָּמַי֙ תְּרֽוֹמְמֵ֔נִי מֵאִ֥ישׁ חֲמָסִ֖ים תַּצִּילֵֽנִי׃ נ עַל־כֵּ֛ן אוֹדְךָ֥ יְהֹוָ֖ה בַּגּוֹיִ֑ם וּלְשִׁמְךָ֖ אֲזַמֵּֽר׃ נא מִגְדּ֖יל * יְשׁוּע֣וֹת מַלְכּ֑וֹ וְעֹֽשֶׂה־חֶ֧סֶד לִמְשִׁיח֛וֹ לְדָוִ֥ד וּלְזַרְע֖וֹ עַד־עוֹלָֽם׃ *) מגדול ק׳.

המפטיר יברך ברכות אחרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק׃ נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה׃ בָּ״אַיְיָ הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו׃

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ׃

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֶׁב זָר וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ׃ כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד׃

הוא חי וקים. וברוך צורי, צורי ותקפי הוא ברוך על כל ברכה ותהלה, ולזה אין לי ליראה שיחדל עזרו ממני, והאלהים שהוא תוקף ישעי הוא רם על כל רמים, ולזה לא אירא שתקצר ידו מלהושיעני. מט ומקמי תרוממני, המרוממני ומגביהי, שלא תחול בי ידם. נא מגדול, שם דבר הוא, ומוסב על ולשמך אזמר, הקודם לו, וטעמו, אזמר לשמך שהוא מגדול ומשגב ישועות מלכו, וכן כתיב, מגדל עוז שם ה׳ בו ירוץ צדיק ונשגב (משלי יח י).

פרייז מיינעם הארטע, פערהערליכונג דעם גאטטע מיינעס הייל, מח דעם גאטטע, דער מיר ראכע גיבט אונד פעלקער אונטער מיך, מט דער מיך מיינען פיינדען ענטרייסט, מיך פאר עמפארערן ערהעבט, פאן יענעם אונגערעכטען מאננע רעטטעטעסט! נ דרום דאנק׳ איך דיר, עוויגער, אונטער דען היידען, אונד ריהמע דיר איין זאיטענשפיעל, נא דיר, דער זיינעם קעניגע רעטטונגסטהורם איזט, דער וואהלטהאט זיינעם געזאלבטען, דוד אונד זיינעם זאמען עוויגליך!

עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם השבת הזה ועל יוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לקדשה ולמנוחה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת. עַל־הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

הפטרת לשבת חול המועד.

ביחזקאל סמן ל"ז, היתה עלי. ויש קהלות מוסיפים כאן:

כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה עוֹד זֹאת אִדָּרֵשׁ לְבֵית־יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לָהֶם אַרְבֶּה אֹתָם כַּצֹּאן אָדָם: כְּצֹאן קָדָשִׁים כְּצֹאן יְרוּשָׁלַםִ בְּמוֹעֲדֶיהָ כֵּן תִּהְיֶינָה הֶעָרִים הֶחֳרֵבוֹת מְלֵאוֹת צֹאן אָדָם וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה:

ברוב הקהלות מתחילים כאן:

הָיְתָה עָלַי יַד־יְהוָה וַיּוֹצִאֵנִי בְרוּחַ יְהוָה וַיְנִיחֵנִי בְּתוֹךְ הַבִּקְעָה וְהִיא מְלֵאָה עֲצָמוֹת: וְהֶעֱבִירַנִי עֲלֵיהֶם סָבִיב סָבִיב וְהִנֵּה רַבּוֹת מְאֹד עַל־פְּנֵי הַבִּקְעָה וְהִנֵּה יְבֵשׁוֹת מְאֹד: וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם הֲתִחְיֶינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וָאֹמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה אַתָּה יָדָעְתָּ: וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא עַל־הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם הָעֲצָמוֹת הַיְבֵשׁוֹת שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה: כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה לָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה הִנֵּה אֲנִי

מֵבִיא בָכֶם רוּחַ וִחְיִיתֶם׃ וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם גִּידִים וְהַעֲלֵתִי עֲלֵיכֶם בָּשָׂר וְקָרַמְתִּי עֲלֵיכֶם עוֹר וְנָתַתִּי בָכֶם רוּחַ וִחְיִיתֶם וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ וְנִבֵּאתִי כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתִי וַיְהִי־קוֹל כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה־רַעַשׁ וַתִּקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל־עַצְמוֹ׃ וְרָאִיתִי וְהִנֵּה עֲלֵיהֶם גִּידִים וּבָשָׂר עָלָה וַיִּקְרַם עֲלֵיהֶם עוֹר מִלְמָעְלָה וְרוּחַ אֵין בָּהֶם׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא אֶל־הָרוּחַ הִנָּבֵא בֶן־אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל־הָרוּחַ כֹּה־אָמַר ׀ אֲדֹנָי יֱהֹוִה מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ וּפְחִי בַּהֲרוּגִים הָאֵלֶּה וְיִחְיוּ׃ וְהִנַּבֵּאתִי כַּאֲשֶׁר צִוָּנִי וַתָּבוֹא בָהֶם הָרוּחַ וַיִּחְיוּ וַיַּעַמְדוּ עַל־רַגְלֵיהֶם חַיִל גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה הִנֵּה אֹמְרִים יָבְשׁוּ עַצְמוֹתֵינוּ וְאָבְדָה תִקְוָתֵנוּ נִגְזַרְנוּ לָנוּ׃ לָכֵן הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה הִנֵּה אֲנִי פֹתֵחַ אֶת־קִבְרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלֵיתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל׃ וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּפִתְחִי אֶת־קִבְרוֹתֵיכֶם וּבְהַעֲלוֹתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי׃ וְנָתַתִּי רוּחִי בָכֶם וִחְיִיתֶם וְהִנַּחְתִּי אֶתְכֶם עַל־אַדְמַתְכֶם וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי נְאֻם־יְהוָה׃

נקלת קהלת מוסיפים זה:

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ וְאַתָּה בֶן־אָדָם קַח־לְךָ עֵץ אֶחָד וּכְתֹב עָלָיו לִיהוּדָה וְלִבְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲבֵרָו* וּלְקַח עֵץ אֶחָד וּכְתוֹב עָלָיו לְיוֹסֵף עֵץ אֶפְרַיִם וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל חֲבֵרָו*׃ וְקָרַב אֹתָם אֶחָד אֶל־אֶחָד לְךָ לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ לַאֲחָדִים בְּיָדֶךָ׃

*) חבריו ק׳.

המפטיר יברך ברכות אחרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק: נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה. בָּ"א יְיָ הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו:

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ:

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֵׁב זָר וְלֹא־יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא־יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד:

בשבת חה"מ אין מזכירים של י"ט לא באמצע ולא בחתימה.

עַל־הַתּוֹרָה וְעַל־הָעֲבוֹדָה וְעַל־הַנְּבִיאִים וְעַל־יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ־לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת. עַל־הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

לשבת.

יְקוּם פֻּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא: זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא. זַרְעָא דִּי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְמָרָנָן וְרַבָּנָן חֲבוּרָתָא קַדִּישָׁתָא. דִּי בְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְדִי בְבָבֶל. לְרֵישֵׁי

כָּלֵּי וּלְרֵישֵׁי גַלְוָתָא וּלְרֵישֵׁי מְתִיבָתָא וּלְדַיָּנֵי דִי בָבָא: לְכָל־תַּלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל־תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל מָן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא. מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְהוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיהוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיהוֹן וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיהוֹן. וְיִתְפָּרְקוּן וְיִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּהוֹן כָּל־זְמַן וְעִדָּן וְנֹאמַר אָמֵן:

יְקוּם פּוּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מְעַלְיָא זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא זַרְעָא דִי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְכָל קְהָלָא קַדִּישָׁא הָדֵין. רַבְרְבַיָּא עִם זְעֵרַיָּא טַפְלָא וּנְשַׁיָּא. מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְכוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיכוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיכוֹן וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיכוֹן. וְתִתְפָּרְקוּן וְתִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל־עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין. מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּכוֹן. כָּל זְמַן וְעִדָּן. וְנֹאמַר אָמֵן:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב הוּא יְבָרֵךְ אֶת־כָּל הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. עִם כָּל־קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ. הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְכָל־אֲשֶׁר־לָהֶם. וּמִי שֶׁמְיַחֲדִים בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת לִתְפִלָּה. וּמִי שֶׁבָּאִים בְּתוֹכָם לְהִתְפַּלֵּל. וּמִי שֶׁנּוֹתְנִים נֵר לַמָּאוֹר וְיַיִן לְקִדּוּשׁ וּלְהַבְדָּלָה וּפַת לָאוֹרְחִים וּצְדָקָה לָעֲנִיִּים וְכָל־מִי שֶׁעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר בֶּאֱמוּנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָם וְיָסִיר מֵהֶם כָּל־מַחֲלָה וְיִרְפָּא לְכָל־גּוּפָם וְיִסְלַח לְכָל־עֲוֹנָם וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם עִם כָּל־יִשְׂרָאֵל אֲחֵיהֶם וְנֹאמַר אָמֵן:

בשבת חה"מ אומרים הנותן תשועה וכו'. אשרי וכו'.

סש"ץ לוקח ס"ת בידו להוליכו מן התיבה ולהכניסו בהיכל ואומר:

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ:

והקהל עונים הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

כ"ט בשבת.

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים: קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר: קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים: קוֹל־יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

כ"ד בי"ט כשחל בחול.

לְדָוִד מִזְמוֹר לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי־הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ: מִי־יַעֲלֶה בְהַר יְהוָה וּמִי־יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבַר־לֵבָב אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

כשמחזירים הספר תוך ההיכל אומרים.

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: קוּמָה יְהוָה לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

סש"ץ אומר חצי קדיש.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃ מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

קדושה לש"ץ בחזרת התפלה.

נַעֲרִיצְךָ וְנַקְדִּישְׁךָ כְּסוֹד (שכל) שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ הַמַּקְדִּישִׁים שִׁמְךָ בַּקֹּדֶשׁ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר קו"ה קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃

ח' כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ׃ לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ׃ קו"ה בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ׃ ח' מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים׃ קו"ה שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד׃ ח' אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ׃ וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל חַי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים׃ קו"ה אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם׃

ח' אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ׃ וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃ ח' וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר׃ קו"ה יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

לדור ודור וכו'.

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים · אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ · וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת · וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ · וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ · וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה ומוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם השב׳ הזה ואת יום חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה זְמַן חֵרוּתֵנוּ באהבה מִקְרָא־קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפָנֶיךָ וְלַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד הַשְּׁלוּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת מוּסַף יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת מוּסַף יוֹם

חג המצות הזה נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך מפי כבודך כאמור:

לשבת וביום השבת שני־כבשים בני־שנה תמימם ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו: עלת שבת בשבתו על־עלת התמיד ונסכה:

(זה קרבן שבת וקרבן היום כאמור ליתא בכ"י וס"ט ואין לאמרו וכ"כ יעב"ץ.)

והקרבתם אשה עלה ליי פרים בני בקר שנים ואיל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימם יהיו לכם:

ומנחתם ונסכיהם כמדבר שלשה עשרנים לפר ושני עשרנים לאיל. ועשרון לכבש ויין כנסכו. ושעיר לכפר. ושני תמידים כהלכתם:

לשבת ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי ענג עם מקדשי שביעי. כלם ישבעו ויתענגו מטובך ובשביעי רצית בו וקדשתו חמדת ימים אותו קראת זכר למעשה בראשית:

אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם עלינו טוב ומטיב הדרש לנו שובה אלינו בהמון רחמיך בגלל אבות שעשו רצונך בנה ביתך כבתחלה וכונן מקדשך על מכונו והראנו בבנינו ושמחנו בתקונו והשב כהנים לעבודתם ולוים לשירם לזמרם והשב ישראל לנויהם ושם נעלה ונראה ונשתחוה לפניך בשלש פעמי רגלינו ככתוב בתורתך שלוש פעמים בשנה יראה כל־זכורך את־פני

יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְיָ רֵיקָם: אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ:

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שַׁבַּת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ· וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ· וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ· עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ· בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת

עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

סדר דוכן וכו׳ תמצא בסוף המחזור.

בש״ז אֱ״וֵ אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה: פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם· עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ · לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

הש״ץ חוזר התפלה בקול.

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ · אֵין כַּאדוֹנֵינוּ · אֵין כְּמַלְכֵּנוּ · אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ : מִי כֵאלֹהֵינוּ · מִי כַאדוֹנֵינוּ · מִי כְמַלְכֵּנוּ · מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ : נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ · נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ · נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ · נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ : בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ · בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ · בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ · בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ : אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ · אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ · אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ · אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ : אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים :

פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת הַצֳּרִי וְהַצִּפֹּרֶן וְהַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה · מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה : מוֹר וּקְצִיעָה שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה · הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר · וְקִלּוּפָה שְׁלֹשָׁה · וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה · בֹּרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין · יֵין קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָתָא וְקַבִּין תְּלָתָא · וְאִם אֵין לוֹ יֵין קַפְרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוַּרְיָן עַתִּיק : מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע (הַקָּב) · מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל שֶׁהוּא : רַבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל שֶׁהוּא וְאִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ · אִם חִסֵּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה : רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר · הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף : בֹּרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת

הַצִּפֹּרֶן׳ כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה: יֵין קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן׳ כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה: וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בָּעֲזָרָה מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

משנה סוף מס׳ תמיד, ומסופרים פי״ח.

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים, לַיָי הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ: (כ״ד)

בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים,

גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ: (מ״ח)

בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים,

אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט: (פ״ב)

בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים, אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: (צ״ד)

בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִי׳ הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: (פ״א)

בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים, יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: (צ״ג)

בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים, מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: (צ״ב)

מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבֹא. לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא׳ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם: שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל תִּקְרָא בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

בשביעי של פסח אחר שיר של יום אומרי׳ מזמור קי״ד בצאת ישראל ממצרים וכו׳, תמצא בדף נ״ה, ובשמיני אחר שיר של יום אומרי׳ מזמור ס״ו, למנצח שיר מזמור הריעו וכו׳.

למנחה נכנסים לביה״כ ואומרים אשרי ובא לציון וכו׳.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו׃

קמה.

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר׃ דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ׃ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה׃ וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה׃ זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ׃ חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד׃ טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו׃ יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה׃ כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ׃ לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ׃ מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר׃ סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים׃ עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן׃ צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו׃ קָרוֹב יְיָ לְכָל קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת׃ רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם׃ שׁוֹמֵר יְיָ אֶת כָּל אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד׃ תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְיָ׃ וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְיָ רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּפִיךָ לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְיָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃ וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל׃ וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ ׀ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃ וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן דֵּין וְאָמְרִין קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ קַדִּישׁ עַל אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יְיָ צְבָאוֹת מַלְיָא כָל־אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ׃ וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ׃ וּנְטָלַתְנִי רוּחָא וְשִׁמְעֵית בַּתְרַי קָל זִיעַ סַגִּיא דִּמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין בְּרִיךְ

יְקָרָא דַיְיָ מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ: יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ מַלְכוּתֵהּ קָאֵם לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבוֹתֵינוּ שָׁמְרָה זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: בָּרוּךְ (הוּא) אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְנָתַן־לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְיָ אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּייָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ: בִּטְחוּ בַייָ עֲדֵי עַד כִּי בְּיָהּ יְיָ צוּר עוֹלָמִים: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹּרְשֶׁיךָ יְיָ: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר: ח"ק.

(לשנת וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ:

וקורחים בתורה ומחזירים ספר תורה להיכל ואומרים ח"ק.)
ומתפללים, והש"ץ חוזר התפלה, קדיש תתקבל, עלינו.

ה״ש הש״ץ אומר ברכו בקול רם ובנעימה,

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

קו״ח

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים

והקהל עונים יתברך.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו· וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר· וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד:

מיוסד ע״ס א״ב והחסר כאן נשלם בתשלום הפיוט אשירה לה׳ וכו׳ שחוזר להתחיל באות ז׳ זכרתי וכו׳, ובסוף חתום אלעזר הקטן.

*) אֱמוּנַת אֹמֶן לְעַם זוּ רָם זָכַרְתָּ· בִּשְׂכַר הָאֱמוּנָה הַיָּם קָרַעְתָּ· גּוֹי שׁוֹמֵר אֱמוּנִים בֶּאֱמוּנָה אֵרַשְׂתָּ· לְךָ יוֹם אַף לְךָ לַיְלָה אַתָּה

אמונת אומן, האמונה הנאמנת זכרת אתה הרם והנשא לעם זו. בשכר האמונה וכו׳, כדאיתא בשמות רבה פ׳ כ״ג דף ק״מ ע״א. באמונה ארשת, דכתיב וארשתיך

אמונת. דעז אויפריכטיגען גלויבענז געדאַכטעזט דוא, האָוערהאַבזטער, דיעזעס דייכעס פֿאָלקעז; דעז גלויבענז האַלבען האַזט דוא איהם דאַז מעער געשפאַלטען; איין טרייעז פֿאָלק האַזט דוא פֿערלאָבט דעז גלויבענז דיר פֿערטרויאַט. דיין איזט דער טאַג, דיין דיא נאַכט, דוא האַזט בייזרע איינגעזעטצט. געמאַכט זייזט

ע״ס א״ב. *) אין איניגען קהלות אשכנז ווירד דיעזעז מעריבות געזאַגט.

אוֹר לְשְׁבִיעִי גֹּשׁ אוֹיֵב לְהִלָּחֵמָה· כִּבְנִים חֲבִיבִים

כִּיצְאוּ

הכינות: ברוך אתה יי המעריב ערבים:

אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת, תורה ומצות חקים ומשפטים אותנו למדת, על כן יי אלהינו בשכבנו ובקומנו נשיח בחקיך, ונשמח בדברי תורתך ובמצותיך לעולם ועד, כי הם חיינו וארך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה. ואהבתך אל־תסיר ממנו לעולמים:

דברי האמנתם כיבשה עברו בני. הן נגד אבות לגוזר ים סוף נאמני. וגליות יקבצו מראש אמנה בעדני. אהבתי אתכם אמר יי: ברוך אתה יי אוהב עמו ישראל:

לי באמונה (הושע ב כ), ואמרו רז"ל שהתורה היתה כסף קדושין של ישראל. דברי וכו', בשכר האמונה נקרע הים וגליות יקובצו דכתי' תשורי מראש אמנ' (שיר ד ח) וכמו שדרשוהו שם בשמו' רבה דף ק"מ א'. אהבתי אתכ' וגו', פסוק הוא במלאכי א' ב'.

נייגט דוך, עוויגער, דער דיא אבענדע דעממערן לאסט!

דברי. „דיא געליבטען מיינן ווארטען, דארום ליעס איך זיא אויך טראקקנען דורך דאז מעער ציעהען, מיינע זאגע. דען פֿעטערן, מיינען טרייען, האב' איך דאז מעער געשפאלטען; אויך איך, נערטטרייטע, ווערד' איך איינזט, דעז געליבטען אהבען, זאממעלן! — איך ליעבע אייך!" זא שפראך דער עוויגע. געלאבט נייגט דוך, עוויגער, דער זיין פאלק ישראל ליעבט!

ביצאו ביד רמה. גיהו האיר להם ולמצרים חשך ושמה. דודם עושה שחר ועיפה בחכמה: ברוך אתה יי המעריב ערבים: אהבת עולם וכו'.

הלא מאז חבב שביעיות וכללם. וקדשם לשבת לשבות בהם מעולם. זמן שביעי לפסח בראשון לעלם. חשקם וחבבם באהבת ישראל לעולם: ברוך אתה יי אוהב עמו ישראל:

דברים ו׳ ד׳

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה אֶחָד׃

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־
מְאֹדֶךָ׃ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־
לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ
וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת
עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־
מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

דברים י״א וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־
לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה
וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב
בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה
לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהֹוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה
מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל
הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהֹוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי
אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־
יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־
בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃
לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
יְהֹוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

במדבר ט״ו ל״ז וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: יש לצרף אלהיכם לאמת, אכן יתן רוח מעט בלא יכולע הא׳.

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל־הֶעָרִיצִים הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ הָעוֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר, הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ׃ הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל שׂוֹנְאֵינוּ, הָעֹשֶׂה לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם וַיּוֹצֵא אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם: הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם־סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע: וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה: ע״פ א״ב. *) אָשִׁירָה לַיְיָ בְּשִׁירָה עֲרֵבָה· אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד

א. דעם עוויגען וויל איך זינגען איין ליעבליכעז ליעד; הקֿבערהאבען איזט דער הערר

מיוסד ע״פ א״ב, ובסוף חתום אליעזר ברבי נתן חזק ואמץ.

*) שְׁבִיעִי, אָמַר לִרְדּוֹף מַחֲנַי· אוֹיֵב וְכָל מְדָנַי· וַיּוֹשַׁע יְיָ:

קְדוֹשִׁים רַבָּה· יְיָ מִי כָּמוֹךָ: בְּמַקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים יִשְׁרֵי אֵל· אֲדֹנָי מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל· יְיָ מִי כָּמוֹךָ: גַּאֲנִי וְגַאֲוָתִיו וּמִתְגָּאֶה עַל מִתְגָּאִים· רָם עַל כָּל גּוֹיִם· יְיָ מִי כָּמוֹךָ: דִּגְלַנִי וְהֶאֱמִירַנִי עָזִּי וּלְךָ יָאָתָה· כִּי תִפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ אָתָּה· יְיָ מִי

אל נערץ בסוד קדושים רבה, ל"ה בתהלי' פ"ט ח'. וכן כל סיומי החרוזים הם על לשון הכתוב ממש. במקהלות וכו', (תהלים סח כז), ואמרו עליו רז"ל אפילו עוברין שבמעי אמן אמרו שירה על הים. גאני וכו', מבואר ע"פ מאמרם ז"ל בילקוט על פסוק אשירה לה'. רם, ל"ה בתהלי' קי"ג. כי תפארת עזמו אתה, ל"ה שם פ"ט י"ח, וישראל אמרוהו על הים כדאי' בילקוט ברמז רמ"ד על פסוק עזי וזמרת יה. הן עוללים ויונקים הבירוך אלי וכו', כדאי' בשמות רבה פ' כ"ג, ר"י אמר מי אמר קלוס להקב"ה? התנוקות, אותן שהי' פרעה מבקש להשליך ליאור שהם מכירין להקב"ה. כיצד? כשהיו ישראל במצרים והיתה אשה מבנות ישראל מבקשת לילד היתה יוצאת לשדה ויולדת שם וכיון שהיתה יולדת עוזבת הנער ומוסרת אותו להקב"ה ואומרת רבונו של העולם אני עשיתי את שלי ואתה עשה שלך, מיד היה יורד הקב"ה בכבודו ותותך טבורן ומרחיצן וסכן, וכן יחזקאל אמר ותשלכי אל פני השדה וכו', והי' נותן ב' טיגרין בידו אחד מניקו שמן וא' מניקו דבש שנא' ויניקהו דבש מסלע והיו גדלים בשדה שנאמר רבבה כצמח השדה נתתיך, וכיון שהיו גדלין היו נכנסין לבתיהן אצל אבותיהן והיו שואלין להן, מי הי' זקוק לכם? והיו אומרין להם בחור אחד נאה ומשובח הי' יורד ועושה לנו כל צרכינו שנאמר דודי צח ואדום דגול מרבבה, וכיון שבאו ישראל לים היו אותן התנוקות שם והם ראו להקב"ה בים התחילו אומרים לאבותיהם, זהו אותו שהי' עושה לנו כל אותן הדברים כשהיינו במצרים! שנא' זה אלי

אין ראטהע דער היילוגען! ווער איזט וויא דוא, אָ עוויגער? ב. אין פֿאַללען כאָרען לאָבטען דען העררן דיא גאָטטזעליגען, דיא פֿאָן אורשפרונג ישראל'ז דען עוויגען: ווער איזט וויא דוא, אָ עוויגער? ג. ער האַט זיך האָך ערהאָבען, האָכפֿרייגען וויל איך איהן; ער איזט איבער אַללע האָהען, איבער אַללע פֿאָלקער ערהאַבען! ווער איזט וויא דוא, אָ עוויגער? ד. אונטער זיינע פֿאַהנע נאַהם ער איך אונד פֿערשפראַך איר זיעג! יאָ, דיעז געליעמט' איך דיר, דוא ביזט יאָ אונזרעז זיעגעז רוהם! ווער איזט וויא

שְׁבִיעִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר צִיֵּד· בִּפְנוֹת בֹּקֶר גִּדֵּד· וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד: שְׁבִיעִי גִּלְגֵּל בְּרָעָה לִבּוֹ מַקְשֶׁה· גַּלְגַּלֵּי מַרְכְּבוֹתָיו לְהִנָּשֶׁה· אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה: שְׁבִיעִי דְּכָאָהּ עֶגְלָה יְפֵה פִיָּה· דּוּבְבוּ יְדִידִים בַּהֲגִיָּה· עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ: שְׁבִיעִי הַמַּיִם לִגְאוּלִים חוֹמָה· הֵשִׁיב עֲלֵי רֹדְפִים בְּחֵמָה· יְיָ אִישׁ

כָּמוֹךָ: הֵן עוֹלָלִים וְיוֹנְקִים הִכִּירוּךָ אֵלִי· אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי
לִי· יְיָ מִי כָּמוֹךָ: וַיִּרְאוּךָ דָּגוּל מֵרְבָבָה בְּפָנִים לְבָחוּר·
דּוֹדִי שָׁלַח יָדוֹ מִן הַחוֹר· יְיָ מִי כָּמוֹךָ: זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ אוֹתוֹ
אִוִּינוּ· הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ· יְיָ מִי כָּמוֹךָ: חָגוּר חֶרֶב
כְּגִבּוֹר וּמְרַחֵם עַמּוֹ· יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה יְיָ שְׁמוֹ· יְיָ מִי כָּמוֹךָ:
טָבְעוּ בְּיַם סוּף וּבְעַשְׁוֹנִית לְדִינָהּ· בְּסַאסְּאָה בְּשַׁלְּחָהּ
תְּרִיבֶנָּה· יְיָ מִי כָּמוֹךָ· יָרָה רָמָה רִמָּה בַּיָּם מִלְּהֲבֵן· יָרְדוּ

ואנוהו עכ"ל. אני לדודי, ל"ה בשיר ו' ג'. ויראוך, כ"כ במדויקים והוא לשון ראי' שהיו רואים אותו כבחור נאה כמבואר במאמר הנ"ל. דודי שלח ידו מן החור, פסוק הוא בשיר השירים ה' ד' ואמרו עליו בילקוט בשעה שעברו את הים עשה להם אלונות והיו השבטים רואים זה את זה והיו רואים את השכינה לאכלת מצרים וכו'. הנה אלהינו, ל"ה בישעי' כ"ה ט' ועיין בשמות רבה סוף פ' כ"ג. חגור חרב וכו', מבואר במערבית דאתמול דף ט' בד"ה תמונת גבור נדמה. ובעשונית, בכבדי מים, עיין במערבית דאתמול אצל ערמות מים. בסאסאה, ל"ה בישעי' כ"ז ח' ובדאי' עליו במס' סוטה דף ע' א' במדה כנגד מדה וכן אית' במכילת' מרכבות פרעה וחילו ירה בים, במד' שאדם מודד מודדין לו הם אמרו מי ה' אשר אשמע בקולו, ואף אתה באותה מדה מדדת להם לכך נאמר ירה בים. ירה רמה וכו', גם זה שם, כתוב א' אומר רמה וכתוב א' אומר ירה בים? מלמד שהיו עולין לשמים ויורדין לתהום וכו'. ובשמות רבה פ' כ"ג דרשו רמה

וויא דוא, אָ עוויגער? ה. דיך, מיין גאָטט, ערקאַננטען מיינע קנאַבען, מיינע זייגלינגע דאָרט: „מיין ליעבער! איך בין זיין! מיין ליעבער, ער איזט מיין! ווער איזט וויא דוא, אָ עוויגער?" ו. זיא זאַהען דיך, פֿאָן מיריאַדען אומגעבען, וויא איינען יונגען קריעגסהעלד; מיין ליעבער האַט דורכ'ז גיטטער זיינע האַנד געשטרעקקט. ווער איזט וויא דוא, אָ עוויגער? ז. „דיעזער איזט מיין רעטטער, זאָ שפּראַך יעדער, „איך וויל איהן ריהמען, איהן, אונזרע הערלעכגעזט! אונזער גאָטט איזט דיעזער! זיין האַררען וויר! ווער איזט וויא דוא, אָ עוויגער?" ח. דאָרט האַט ער אַנגעגירטעט, דעם העלדען גלייך, זיין שווערט אונד גערעטטעט זיין געליעבטעס פֿאָלק. דער עוויגע איזט הערר דעס קריעגס, עוויגעז ווענען זיין נאַמע! ווער איזט וויא דוא, אָ עוויגער? ט. ער פֿערזענקטע איג'ז שילפֿמעער אונד ריכֿטעטע דורך ברויזענדע פֿלוטהען דען פֿיינד; קאָמפּפֿענד בעשטראַפֿט' ער איהן, זיינען טהאַטען געמאָס. ווער איזט וויא דוא, אָ עוויגער? י. היאמעלאָן טזיידערטע דאַז אָאָיסטע מעער אונד פֿערזענקטע
דיא

מִלְחָמָה: שְׁבִיעִי וְקוֹלוֹ לִפְנֵי חֵילוֹ· וַיְּהֻמֵּם וַיָּרְעֵם בְּקוֹלוֹ·
מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ: שְׁבִיעֵי יְדִים אֲשֶׁר זָמְמוּ· זוֹדוּ
ובאחרית

בִּמְצוּלוֹת כְּמוֹ אָבֶן· יְיָ מִי כָּמוֹךָ: כִּי יְמִינְךָ וּזְרוֹעֲךָ עַתָּה
וְלָבֹא חַיֵּב· יְמִינְךָ יְיָ תִּרְעַץ אוֹיֵב· יְיָ מִי כָּמוֹךָ: לְהִתְגָּאוּת
בְּקָמֶיךָ מִי יָכִיל בְּמִתְקוֹמְמֶיךָ· וּבְרוֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס קָמֶיךָ·
יְיָ מִי כָּמוֹךָ: מָדַדְתָּ סְאוֹן בְּעַרְמוּמִית עֲרֵמוֹת בְּעִוּוּיָם·
קָפְאוּ תְהֹמוֹת בְּלֶב יָם· יְיָ מִי כָּמוֹךָ: נְאֶץ בַּחֲמִשָּׁה וּבְכִתּוֹת
שָׁלֹשׁ מִתְחַלֵּק· אָמַר אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק· יְיָ מִי

בים ל' רמי' שרימו אותם גלי הים שהיו נדמי' גלי הים לסוסיות נקבות והם היו רוכבים על סוסים זכרים והיו רצים אחריהם עד שנשתקעו בים שנאמר סוס ורוכבו רמה בים עכ"ל, וכנגד זה ייסד רימה בים מלהבן. כי ימינך וזרועך וכו', טעמו ימינך וזרועך תחייב הרשעי' עתה גם לעתיד לבא וזהו דכתיב ימינך ה' תרעץ אויב וכדאי' במכילתא רעצה אויב לא נאמר אלא תרעץ לעתיד לבוא וכו'. להתגאות וגו', גם זה שם במכילתא וילקוט וז"ל וברוב גאונך תהרוס קמיך, הרבית להתגאות כנגד מי שקמו לנגדך, ומי הם שקמו כנגדך? מי שקמו כנגד בניך וכו'. מדדת וכו', שם וילקוט שרמז רמ"ח, וברוח אפיך נערמו מים, במד' שמדדו בה מדדת להם הם אמרו הבה נתחכמה לו אף אתה נתת ערמת המים והיו המי' נלחמים בהם בכל מיני פורענות לכך כתיב נערמו מים, ד"א עשאן כמין ערמות עכ"ל, ודרשו נערמו לשון ערמה גם ל' עירימות ועל זה ייסד הפייטן ערמומית ערימות. נאץ בחמשה ובכתות שלש מתחלק, גם זה שם בילקוט ברמז רמ"ע וז"ל, שלש כתות נעשו מצרים על הים, אחת אומרת נטול ממונם וכו', זו שאמרו נטול ממונם ולא נהרגם אמר אחלק שלל, וזו שאמרה נהרגם ולא נטול ממונם אמר תמלאמו נפשי, וזו שאמרה נהרגם ונטול ממונם אמר תורישמו

דיא פערשטאָקקטען[1]); זיא זאַנקען אין טיעפען וויא שטיין! ווער איזט וויא דוא, אָ עוויגער? ב. יאַ, דיינע רעכטע, דיין אַרם האָט אונז ווירד דיא פער־טוֹרשטען איממערדאַר בעשטראַפען; דיינע רעכטע צערשמעטטערט דען פיינד! ווער איזט וויא דוא, אָ עוויגער? ל. וואָ איזט דער שטאָלצע ווידער־זאַכער, דער אונגעשטראַפט ווידער דיך זיך אויפגעלעהנט? דורך דיינע גראָסע מאַיעסטאַט צערמאַלמט דוא דיינע ווידערזאַכער. ווער איזט וויא דוא, אָ עוויגער? מ. דעם הינטערליסטיגען פיינד וואַרסט אויך דוא הינטערליסטיג[2]); דיא פלוטהען וואורדען פעסט מיטטען אים מעערע. ווער איזט וויא דוא, אָ עוויגער? נ. פינף שויערליכער איינדריקקע בעדרענגטע פרעה זיך, דאַ טהיילטע זיך זיין פאָלק אין דריי הויפען. „איך פערפאָלגע, שפּראַך דער פיינד," אַללע
איין

---

[1]) זיעהע אים באור. [2]) זיעהע אים באור.

וּבְאַחֲרִית נֶהֱמוּ· תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ: שְׁבִיעִי חָסַן תְּאֵת
שְׁבָרַי· חֲזָקַת תֵּת לְהוֹרַי· יְמִינְךָ יְיָ נֶאְדָּרִי: שְׁבִיעִי טִבַּעְתָּ
רון

כָּמוֹךָ: סַלְסְלוּ לְאַדִּיר עַל אַדִּירִים בִּמְאַדְּרִים· צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם אַדִּירִים· יְיָ מִי כָמוֹךָ: עֹשֵׂה פֶלֶא לְאָבוֹת וְלְבָנִים בְּהִלּוּלִים· נָאוֹר וְאַדִּיר יְיָ מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם· יְיָ מִי כָמוֹךָ: פַּרְעֹה הִצְדִּיק דִּין בְּמֶרֶץ· נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אֶרֶץ· יְיָ מִי כָמוֹךָ: צָרְכֵיהֶם בְּלֹא חִסָּרוֹן חֶסֶד לִמְבַקְשֶׁיךָ·

ידי. חמשה דברים הי' פרעה אומר ומכאן בתוך ארץ מצרים אמר אויב ארדוף אשיג, אחלק שלל, תמלאמו נפשי, אריק חרבי, תורישמו ידי, וכנגדן של ה' דברים השיבתו רוח הקודש נשפת ברוחך כסמו ים, צללו כעופרת במים אדירים, ימינך ה' תרעץ אויב, וברוב גאונך תהרוס קמיך, תשלח חרונך יאכלמו כקש, עכ"ל. סלסלו, שבחו והודו. לאדיר וכו', להקב"ה שהוא אדיר על אדירי'. במאדרים, כדאי' במנחות דף נ"ג א', יבוא אדיר ויפרע לאדירים מאדירים באדירים, אדיר זה הקב"ה שנאמר אדיר במרום ה', ויפרע לאדירים אלו ישראל דכתיב ואדירי כל חפצי בם, מאדירים אלו מצרים דכתיב צללו כעופרת במים אדירים, באדירים אלו מים דכתיב אדירים משברי ים וכו'. עושה פלא לאבות ולבנים, כן אמרו רז"ל על קורא תהלות עושה פלא, עָשָׂה פלא אין כתיב כאן אלא עֹשֵׂה פלא, עשה עם אבות ועתיד לעשות עם בנים שנא' כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. נאור ואדיר, כן דרשו רז"ל מאמרם מי כמכה נאדר בקדש, נאור אתה ואדיר בקדש שלא כמדת ב"ו מדת הקב"ה וכו'. פרעה הצדיק וכו', במכילתא אמרו, נטית ימינך תבלעמו ארץ, באיזו זכות נתן להם המקום קבורה? בזכות שאמרו ה' הצדיק אמר המקום אתם צדקתם הדין אף אני לא אקפח שכרכם ואתן לכם מקום קבור'. צרכיהם בלא חסרון חסד, שנאמר נחית בחסדך, ואמרו עליו רז"ל

איין, טהיילע ביימע אויג''—. ווער איזט וויא דוא, אָ עוויגער? ס. פרייזט איהן אָהָך, דען אַללגעוואַלטיגען, דער געוואַלטיגע דורך געוואַלטיגע גע־ בעֶנדיגט; דיא געוואַלטיגען זאַנקען וויא בלייא אין געוואַלטיגע פֿלוטהען. ווער איזט וויא דוא, אָ עוויגער? ע. וואונדערטהאַטען לייסטעטסט דוא דען פֿאֶטערן, לייסטעטסט דען נאַכקאָממען זאָהנען; אָ דוא געוואַלטיגער, אַנבעטיגער, עוויגער, ווער איזט אונטער דען אַנבעטען וויא דוא? ווער איזט וויא דוא, אָ עוויגער? פּ. „דער עוויגע איזט דער גערעכטע!" זאָ שפראַך פרעה איינזט[1]) — דיעז שטאַנד איהם בייא; דוא נייגטעסט דיינע רעכטע, אונד דיא ערדע געוואָהרטע איהנן איין גראַב[2]). ווער איזט וויא דוא, אָ עוויגער? צ. כון בעי־ רייטעטעסט דוא דיא בעדירפֿניססע דיינער פֿערעהרער; דיינע הולד ליעס זיא ניא מאַנגעלן

[1]) שמות קאפיטעל 9 פערז 27. [2]) נאַך דער טראַדיציאָן וואָללטע דיא ערדע זייגען לייכנאַם ניכט אויפֿנעהמען, ביז זיא איינען גאָטטליכען ווינק ערהיעלט.

רוֹן פְּרוֹם· מַלְכוּתוֹ בַּיָּם לֶאֱרוֹם· וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס: שְׁבִיעִי יְדִידִים סִכֹּכְתָּ בִּכְנָפֶיךָ· יְהִירִים שִׁקַּעְתָּ בְּזַעְפֶּךָ·

וברוח

נהלת בעזך אל נוה קדשך · יי מי כמוך : קול נשמע רגזו
עמים ולבשו שכול · יאחזמו רעד נמגו כל · יי מי כמוך :
רבות עשית אל עם סגלתך · תבאמו ותטעמו בהר
נחלתך · יי מי כמוך : שבתך מכון כסא פעלת לידידיך ·
מקדש אדני כוננו ידיך · יי מי כמוך : ח׳ תרום ידך על
צריך להועד · יי ימלך לעלם ועד · יי מי כמוך :
זכרתי חסדיך טוב לקראיך בהודיה · יחיד כמוך אין לך
שירה

חסד עשה עמנו, שלא היו בידינו מעשים. תרום ידך וכו׳, לע״ל, וזהו דכתיב ה׳

אהנגעל ליידען אוכד ליטעטע זיא לו דיינער איילינען וואהנונג. וועך איזט וויא דוא, א עוויגער? ק. וויט ערטאָלל איהר רוף, ליטטערנד פערנאחמען פאָלקער איהן אונד בעבענד; אנגזטוועה ערגריף זיא, אללע לאגטע — וועך איזט וויא דוא, א עוויגער? ר. גראָסע טהאטען האַזט דוא פיר דיין אייגענעז פאָלק אויזגעפיהרט! דוא האַזט עז היגעברהכט אונד איינגעפפלאנצט אין דיין ערבגעבירגע. וועך איזט וויא דוא, א עוויגער? ש. איינען זיטץ לור וואהנונג דיר האַזט דוא אונטער דיינען געליעבטען איינגעריכטעט, איין היילינטהום האבען דיינע האנדע, א העדר, בערייטעט. וועך איזט וויא דוא, א עוויגער? ת. איינזט וירד זיך דיינע האנד ערהעבען געגען דיינע ווידערזאכער אללע; דער עוויגע וירד איממער אונד עוויג רעגיערען! וועך איזט וויא דוא, א עוויגער?

זכרתי. וואהל איינגעדענק בין איך דיינער גנאדע, אללגיטיגער, דיא דוא יענען

וברוח אפיך : שביעי כזמם ותשב לרדוף · כהנדוף עשן
תנדוף · אמר אויב ארדף : שביעי לב ים לחמו · לשון
ים החרימו · נשפת ברוחך כסמו : שביעי מדה במדה
האלים · מזמור שיר גאולים · מי כמכה באלם : שביעי
נורא תהלות לרוממו · נפצם על פני הדומו · נטית ימינך
תבלעמו : שביעי סערו צרי ונחפזו · ששו צורים כחזו ·
נחית בחסדך עם זו : שביעי עברו ים וגזון · עמים חבלים
אחזון · שמעו עמים ירגזון : שביעי פלשת ולוטי חלו ·
פאתי

שירה חויה · מי כמוך מחריש בעלבון שביה · יי אלהים מי
כמוך חסין יה: בגילה ברנה בשמחה רבה ואמרו כלם:
מי כמכה באלם יהוה מי כמכה נאדר בקדש נורא
תהלת עשה פלא · מלכותך ראו בניך בוקעים לפני משה:
נטע שורק עצם פארות בערץ · צבי צדיק תביא גוער
פרץ

ימלוך, לשון עתיד, כיום ההוא יהי' ה' אחד. מי כמוך מחריש וכו', כן דרשו רז"ל במס' גיטין דף נ"ו ב', מי כמוך חסין יה (תהלים פט ט), מי כמוך חסין וקשה שומע לנאוצים ומחריש! וכן אית' במדרש, מי כמוך מתאפק ואינו נפרע מיד! (ויתאפק מתרגמינן, ואתחסין.)
נטע שורק, אמר לישראל בישעי' ה' ב'. פארות, ענפים. בערץ, בחוזק. צבי צדיק, אמר לצדיק. גוער חיה, עפ"ה גער חית קנה (תהלים סח לא), ע"ש פי' רש"י.

ערוויעזען, דיא זאבענד דיך אנגערופען. איינציגעז וועזען, קיין געזאנג פערמאג איין דיינער איינהייט אנגעמעססענעז ליעד! ווער איזט שווייגענד געגען לעסטערונגען וויא דוא? עוויגער, דער וועלטען גאטט, ווער איזט וויא דוא מאכטיג, גאטטעס קראפט? — זא זאגען זיא דאנקבאר פראהלאקקענד, יויבעלנד אונד וואננעפאלל, אונד אללעז שפראך: „ווער איזט אונטער דען מאכטען וויא דוא, א עוויגער!" או"וו.
נטע. א, לאסס זיא וואהל געדייהען, דיא לווייגענרייבע, מאכטיגע שפראססע (ישראל)! ברינג' איהן נאהע, דען גערעכטען, נאך דעם וויר אונז זעהנען, דאס ער דעם

פאתי אדום נתחלחלו · אז נבהלו: שביעי ציץ למואב
נכרתה · צירים אחזום בעתה · תפל עליהם אימתה:
שביעי קול נפל בפימו · קנין ארץ לבנימו · תביאמו
ותטעמו: שביעי ראשה וסופה לעד · רשום לעתיד
להועד · יי ימלך לעלם ועד: ח' שביעי שר ים לשר נוא
הבריעו · תגיד עליו רעו · כי בא סוס פרעה:
פרעה, אל תוך הים ברכבו ובפרשיו הצלילם · לא
נשאר כי אם הוא מכלם · יען הצדיק צדיק יסוד עולם ·
משה ובני ישראל לך ענו שירה ואמרו כלם: בגילה
ברנה בשמחה רבה ואמרו כלם: מי כמכה וכו'.

פרץ· קנה עדה גער חיה בארץ· והיה יי למלך על כל הארץ: זה צור ישענו פצו פה ואמרו· יי ימלך לעלם ועד: ונאמר כי פדה יי את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו:

רם חבבת שביעיות צבאך רבה· שמע מצרים תשמיע לצר והגבה· תקנה שנית ופדה עדר הנשבה· ובא לציון גואל ולשבי: ברוך אתה יי גאל ישראל:

רם, תאר להקב"ה. חבבת שביעיות, בויקרא רבה סוף פ' כ"ט, כל השביעיו' חביבין לפני המקום, ברקיעים, בארצות, בדורות, באבות, בבני ישי, במלכים, בשנים, בחדשים, בימים וכו'. ע"ש. וזה מטעם הפייטן באמרו חבבת שביעיות; ואולם מה שסמך אל זה צבאך רבה הוא קשה כי לא מצאתי שיהיו ישראל שביעין, ונראה שרמז על שבעה כבשים שהקריבו בכל יום מימי הפסח, וכפל שבעה לכל יום מימי החג כי הכבשים רומזים על ישראל לכן הם קבועים להורו' על קיומם ואינם פוחתים והולכים כפרי החג, כמו שאמרו ז"ל והובא בפי' רש"י בפ' פינחס על כאלה תעשו (כח יט) ואצל ומנחתם ונסכיהם לפרים (כט כא), והנה ביום השביעי ז' פרים וארבעה עשר כבשים לרמז שאלה יתמעטו עד שיתרבו אלה על אלה למשנה, וזה צבאך רבה והיינו ישראל כדכתיב יצאו כל צבאות ה' (שמות יב מא), ובעבור שהתרבות הצבא באופן הנזכר אינכו בעצם כ"א במקרה לכן סמך עליו שמע מצרים וכו', וזהו טעם והגבה. זה הנראה לי בהמשך החרוז הקשה הזה. שמע מצרים וכו', עפ"ה כאשר שמע למצרים יחילו כשמע צר (ישעי' כג ה), וכמו שפי' רש"י ז"ל.

אויזברוך איינהאַלט טהוע! דאַן ווירסט דוא, עוויגער, אַללייו רעגיערען איבער דיא גאַנצע ערדע. „דיעז איזט דער האָרט אונזרעז היילז," זאָ ריעפען זיא דאָרט אונד שפּראַכען: „דער עוויגע ווירד איממער אונד עוויג רעגיערען!"

רם. האָכערהאַבענער! דוא ליעבסט דיא זיעבענער (זיעהע אין באור); אָ, זאָ ערהאַלטע דען דיין פאָלק! לאַס מצרים'ז רוף איבער צור ערשאַללען! נימם אַבערמאַלז אויף, זאַממלע דיינע צערשטרייטע העערדע! זענדע ציון איינען ערלאָזער, זענדע איהן דיינען פֿראָממען. געלאָבט זייסט דוא, עוויגער, דער ישראל ערלאָזטע!

שביעי, ענו הסיען ומעברה עברו· זה אלהינו הראם באצבע וזמרו· ראינוהו שדה צען במנו ושוררו: זה צור ישענו פצו פה ואמרו· יי ימלך לעולם ועד וכו'.

שביעי, בברכוהו במקהלות עמו וקהלו· ברוך הוא צור ישראל וגאלו· יאמרו גאולי יי לשבחו ולהללו· כי פדה יי את עמו וגאלו: ברוך אתה יי גאל ישראל: השכיבנו וכו'.

השכיבנו יי אלהינו לשלום והעמידנו מלכנו לחיים ופרוש עלינו סכת שלומך ותקננו בעצה טובה מלפניך והושיענו למען שמך והגן בעדנו והסר מעלינו אויב דבר וחרב ורעב ויגון והסר שטן מלפנינו ומאחרינו ובצל כנפיך תסתירנו כי אל שומרנו ומצילנו אתה כי אל מלך חנון ורחום אתה ושמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום מעתה ועד עולם· ופרוש עלינו סכת שלומך:

אל עוז הקם טלאיך לעילום· נפלאות יראנו עדים להלביש הלום· ציון תדרוש שלם תקם כיהלום· יי יברך את עמו בשלום: ברוך אתה יי הפורש סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלם:

לשבת ושמרו בני־ישראל את־השבת לעשות את־השבת לדרתם ברית עולם: ביני ובין בני ישראל אות הוא לעלם כי־ששת ימים עשה יי את־השמים ואת־הארץ וביום השביעי שבת וינפש:

וידבר משה את־מעדי יהוה אל־בני ישראל:

חצי קריש. אדני

טלאיך. ישראל. לעילום, ל׳ השים את שמי לעילום (דה״ב לג ז). עדים, תכשיטים. שלם, היא ירושלם כדכתיב ויהי בשלם סכו (תהלי׳ עו ג). הלום, מלכות כמו שאמרו ז״ל על כי הביאתני עד הלום (ש״ב ז יח). כיהלום, באבנים טובות, כמו שאמר ישעי׳ (נד יא) ויסדתיך בספירים ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ וכל בניך למודי ה׳ ורב שלום בניך, וזהו ה׳ יברך את עמו בשלום.

אל. מאכטיגער בעשיצער, ערהאלטע דיינע הערדע עוויגליך! לייגע וואונדער אויף, שענק׳ אונז וויעדער דאז ליעבליכע דיאדעם! בעגליקע ציון, ריכטע שלם אין זיינער פראכט וויעדער אויף! — יאה, דער עוויגע ווירד זיין פאלק זעגנען מיט פריעדען!

שביעי, נצלו ונגאלו עמך· תנתן גם עתה שנית כנאמך· חזקנו ואמצנו על דבר כבוד שמך· ופרוש עלינו סכת שלומך: ברוך אתה יי הפורש סכת שלום א״ז וויא אבען.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃ מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃ אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים׃ אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ׃ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת׃ וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ׃ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ׃ וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ׃

(כשחל י"ט במוצאי שבת מוסיפין זה:

וַתּוֹדִיעֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ וַתְּלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנֶךָ וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים וְתוֹרוֹת אֱמֶת חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים וַתַּנְחִילֵנוּ זְמַנֵּי שָׂשׂוֹן וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ וְחַגֵּי נְדָבָה׃ וַתּוֹרִישֵׁנוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת וּכְבוֹד מוֹעֵד וַחֲגִיגַת הָרֶגֶל׃ וַתַּבְדֵּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ׃ הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ:)

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם השב׳ הזה ואת יום חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה זְמַן חֵרוּתֵנוּ באהבה מִקְרָא־קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדּוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ׃ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ׃ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ׃ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ׃ לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה׃ זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים׃ וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ׃ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ׃ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׃

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ׃

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שַׁבַּת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ׃ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם׃ וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ׃ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ

רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:
וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:
וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

בשבת אומרים ויכלו והחזן קהלות אומרים גם מגן אבות.

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

ח׳ בָּ״א״י אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

ק׳ מָגֵן אָבוֹת בִּדְבָרוֹ מְחַיֵּה מֵתִים בְּמַאֲמָרוֹ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ הַמֵּנִיחַ לְעַמּוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קָדְשׁוֹ כִּי בָם רָצָה לְהָנִיחַ לָהֶם לְפָנָיו נַעֲבוֹד בְּיִרְאָה וָפַחַד וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מֵעֵין הַבְּרָכוֹת

אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וּמְבָרֵךְ שְׁבִיעִי וּמֵנִיחַ בִּקְדֻשָּׁה לְעַם מְדֻשְּׁנֵי עֹנֶג. זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ· וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

ליל שבת וי"ט מברכי' וסופרי' אחר קדוש בבהכ"נ וכשחל י"ט האחרון במ"ש דאז אומר קידוש והבדל' בפע' אחת, יש לספור קודם שמברכי' על הכוס בבהכ"נ. והרב בעל ט"ז כת' דבליל שבין ז' ושמיני ש"פ אפילו בחול יש לספו' קודם קידוש. וכ"כ בפפר"ט. בקידוש שמקדשין על השולחן אומרין תחלה יום הששי כשחל בשבת.

סברי··· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־עָם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל־לָשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו· וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם השבת הזה ואת יום

חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה. זְמַן חֵרוּתֵנוּ

באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם· כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים ושבת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ באהבה וברצון בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן הִנְחַלְתָּנוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

במוצאי שבת מוסיפין נר והבדלה. חַן מוצאי שבת זאָגט מאַן חויך דיעזעס·

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים. בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה· בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ· וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ. הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ· בָּ"אַ יְיָ הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ:

עלינו, קדיש יתום, יגדל.

מאַן בעטעט כסדר וויא געזעטצט, זאַגט אור עולם, אונד נאַכהער דיעזעס יוצר. אַם שבת ווירד ביז קדושת יוצר, אופן אונד זולת פֿאָם שבת חול המועד געזאַגט.

מיוסד ע"פ א"ב מרובע, וסיום כל אות על ראשי פסוקים של שירת הים.

אַתָּה הֵאַרְתָּ יוֹמָם וָלַיְלָה לִפְנֵי מַחֲנַי. אַחֲרֵי רֹדְפַי מַרְכְּבוֹת מְעַנַּי. אֲבַדְתָּ גוּפָם עַל שְׂפַת יָם רָאוּ עֵינַי. אֱמוּנִים שׁוֹרְרוּ בַּיּוֹם הַהוּא. וַיּוֹשַׁע יְיָ: בְּרִית בְּתָרִים הִזְהִיר דַּיָּן וְגוֹאֵל. בִּנְטוֹתוֹ זְרוֹעוֹ וּגְדֻלַּת יָד כָּאֵל. בְּכֵן עַם יְרֵאָיו הֶאֱמִינוּ בוֹ כִּי הוּא אֵל. בְּלוּעֵי גֵּיא יַם סוּף. וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל: גְּאוּלִים כְּיָצְאוּ מִכּוּר לְחֵרוּת חֲפוּשֶׁה. גֹּשׁוּ לְיַם סוּף וְלַמָּוֶת אֲנוּשָׁה. גֵּאִים רָדְפוּ וְאָבְדוּ בְּגַלֵּי יָם הַלּוּשָׁה. גָּאֹה גָּאָה

באור.

אתה הארת וכו', כדכתיב, וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם (שמות יג כא). אחרי רדפו, כדכתיב, וירדפו מצרים אחריהם (שם יד ט). ברית בתרים הזהיר וכו', כבר בברית ב"ה הזהיר להיות דין וגואל כדכתיב שם, וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול (בראשי' טו יד). בלועי גיא ים סוף, מצרים שהיו בלועים בגיא הים ראו ישראל, כי הים הי' זורקן ליבשה. חֲפוּשֶׁה, כ"כ בשני ב"י בסגול וכן אֲנוּשֶׁה, חֲלוּשֶׁה, וכן נראה בעבור החרוז מֹשֶׁה, ומצאנו שמות בסגול על הה', כמו עֵלְפֶּה (יחזק' לא טו) תָּפְתֶּה (ישעי' ל לג), ותפושה ענינו חופש וחרות. ולמות אנושה, היו חולים מחלת מות בעבור היראה כדכתיב, וייראו מאד ויצעקו בני ישראל (שמות יד י), ל' אנושה מכותיה (מיכה א ט). חלושה, ל' חולש על גוים (ישעי' יד יב) ענין זריקה והשלכה.

תרגום אשכנזי.

אתה. דוא זעלבסט גינגסט מיינעם העערע פֿאָראַן דעס טאַגעס, אונד לייכטעטעסט איהנען דעס נאַכטס; איהם ריקקען וואורדע עס פֿערפֿאָלגט פֿאָן דעס פֿיינדעס רייטעריי, אבער — אַן אופֿער דעס מעערעס, דאָרט זאַהען מיינע אויגען זיא הינגעשטרעקקט! אן דיעזעם טאַגע זאַנגען דיא טרייען: „דער עוויגע האַט זיא גערעטטעט!" ב. שאָן בייא דעם בינדניס צווישען דען צערשטיקקטען טהיילען*) האַט ער בעטהייערט, איינסט ריכטער אונד ערלעזער צו זיין; יעצט שוואַנג ער זיינען אַללמאַכטיגען אַרם, צייגטע דיא געוואַלט זיינער אַללמאַכטיגען האַנד, איהם פֿערטרויטע זיין פֿראָממעס פֿאָלק ישראל אונד זאַה זיינע פֿיינדע פֿאָם שילפֿמעער פֿערשלונגען. ג. פֿאָם פֿעססעלן בעפֿרייט, צאָגען דיא ערלעזטען אונד ריקקטען ביז אַנ'ס שילפֿמעער אַן. איהר געריעטהען זיא אין טאָדעסאַנגסט; דאַס שטאָלצע מצרים איהם ריקקען בעדראָהעטע זיא; אבער — אין דעס מעערעס וועללען פֿאַנד עס זיינען אונטערגאַנג.

און

*) ברית בין הבתרים. זיעהע אין פ' לך לך.

שִׁיר יְשׁוּעָה, אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה: דָּפַק פִּתְחֵי יְשֵׁנָה בְּנֶפֶשׁ בְּזוּיָה· דְּרוֹר נָחַת מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת עֲטוּיָה· הוֹדָהּ הוֹצִיאָהּ בִּזְרוֹעַ נְטוּיָה· דּוֹבְבוּ יוֹנְקִים זֶה אֵלִי, עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ: הָלְכוּ בְּתוֹךְ הַיָּם וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה· הוֹלִיכָם בַּתְּהוֹמוֹת כְּבַבִּקְעָה אָדָם וּבְהֵמָה· הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם וְעַמּוֹ בְּאַף וּבְחֵימָה· הֲדוּרִים שִׁבְּחוּ לִשְׁמוֹ וְנָמוּ, יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה: וַיְחַזֵּק לִבּוֹ לִרְדּוֹף עִם כָּל צְבָא קְהָלוֹ· וְשֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר לָקַח לוֹ· וַיּוֹרֵם בְּחִצֵּי אֵשׁ וְהָמָם וְהִבְהִילוֹ· וְטֻבְּעוּ בְיַם סוּף, מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ: זָמְמוּ פֶּן יִרְבֶּה יוֹעֲצֵי תוֹלָלֵימוֹ· זָדוּ בְּפֶרֶךְ וְהִכְבִּידוּ עֻלֵּימוֹ· זְדוֹן מַחְשְׁבוֹתָם

דפק וכו', הקב"ה הי' דופק על פתחי ישראל, אשר היתה ישנה במצרים בנפש בזויה, דכתיב אני ישנה קול דודי דופק (שיר ה ב). דובבו יונקים וכו', מבואר ע"פ מאמרם ז"ל במסכת סוטה דף ל' ב'. הוליכם וכו', עש"ה מוליכם בתהומות כבהמה בבקעה תרד רוח ה' תניחנו כן נהגת עמך לעשות לך שם תפארת (ישעי' סג יג). הדורים, תאר לישראל. ויורם, ירה בהם והוא עש"ה ויורם אלהים חץ פתאום (תהלי' סד ח). זממו וכו', שיעורו יועצי תוללימו המהוללים גם זממו פן ירבה. תוללימו, ל' כי שם שאלונו שובינו דברי שיר ותוללינו שמחה (תהלי' קלז ג), וטעמו המהוללים ומתעתעים בנו, כפי' רש"י.

נון זאַנג משה דען וואָהלבעקאַנטען זיעגעסליעד. ד. אַלס זיינע געליעבטען (ישראל) שמאַכטענד אונד בעטריבטער זעעלע אין דער שקלאַפעריי נאָך שליע-פֿען, האַטטע ער שאָן אַן איהרע טהירע געפּאָכט אונד איהנען זיסע פֿרייהייט פֿערהייסען! נון קאַם ער, איהר ליעבער, אונד פֿיהרטע זיא הערויס מיט אויסגע-שטרעקקטעם אַרמע! איהן ערקאַננטען זעלבסט איהרע זייגלינגע אונד לאַללטען איהם צו: „אונזער גאָטט איזט דיעזער! זיעג אונד זאַיטענשפּיעל איזט יה!" ה. נון גינגען זיא טראָקקנען פֿוסעס דורך דאַס מעער, דיא וואַססער וואַרען וואַנדע איהנען. מענש אונד פֿיעה האַט ער דורך פֿלוטהען וויא איבער איינע עבנע געפֿיהרט; איהרע פֿערפֿאָלגער טראַף צאָרן אונד וואוטה. דיא איבערווינדער בעזאַנגען זיינען רוהם אונד ריעפֿען: „דער עוויגע איזט הערר דעס קריעגס!" ז. איין פֿער-שטאָקקטעס הערץ האַטטע פּרעה אונד זיינע העערעסהויפֿען אַנגעטריעבען, ישראל נאַך פֿערפֿאָלגען; זעכסהונדערט יונגע קריעגער נאַהמען מיט איהם אויס. אַבער פֿייערפֿיילע וואורדען אויף זיא אַבגעשאָססען אונד בראַכטען זיא אין פֿערווירונג אונד ענטזעצען; זיא זאַנקען אַללזאַמט אינ'ס שילפֿמעער, פּרעה'ס קריעגס-געשפּאַן אונד העער. ז. זיא קאָננטען איינסט מעכטיג ווערדען — דאַס אַרגוואָהנטען פּרעה'ס טהאָריכטע ראַטהע אונד צוואַנגען ישראל צור האַרטען אַרבייט אונד בעלאַסטעטען זיא מיט שווערעם יאָכע, אַבער איהר פֿערפֿאָלגער

נֶהְפַּךְ עֲלֵימוֹ· זוֹרְקֵי יְלוֹד בַּמַּיִם, תְּהוֹמוֹת יְכַסְיֻמוֹ: חָתַם
עַל הָרֵי בָתֶר נִקְמַת דִּינַי· חֵבֶל נוֹגְשַׂי וְדָן דַּיָּנַי· חָלְקוּ בְּגַלֵּי
יָם פִּגְרֵי מְדָנַי· חִזַּקְתַּנִי בְּכֹחַ נֶאְדָּרִי, יְמִינְךָ יְיָ: טִמְּנוּ בְּנֶגֶף
בְּכוֹרֵי שׂוֹטְנֶיךָ· טָרְפוּ פְּעָמֵי רוֹדְפֵי הֲמוֹנֶיךָ· טָבְעוּ
בְּלִבּוֹתֵי יָם צוֹרְרֵי אֲמוּנֶיךָ· טֵאטְאוּ קָמֶיךָ בַּחֲרוֹנֶךָ, וּבְרֹב
גְּאוֹנְךָ: יָרִיתָ בָּאֵשׁ וְעָנָן חִצֵּי רְשָׁפֶיךָ· יָרְדוּ עַל מַחֲנוֹת
צְבָא מְחָרְפֶיךָ· יַעַן כִּי רָדְפוּ אַחַר עַם מְצַפֶּיךָ· יִקַּפְתָּ
תְּהוֹם כְּקֶרַח, וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ: כִּנֵּס כָּל עַמּוֹ יָהִיר חֲסַר לֵב·
כַּעֲסוֹ הֵעִיר לִרְדּוֹף כְּדוֹב אוֹרֵב· כְּחָפַר בּוֹר לִנְפּוֹל בּוֹ חַיָּב·
כָּלָה לְהוֹרִישׁ שׁוֹר וָשֶׂה, אָמַר אוֹיֵב: לִשְׁפּוֹט זֵדִים לַמַּבּוּל

חותם וכו', כבר נחתם בברית בין הבתרי' נקמת מדיני כדכתי' שם, וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי (בראשי' טו יד). טומנו, ירדו לטמיון ולקבר. טאטאו, ל' וטאטאתי' במטאטא השמד (ישעי' יד כג). רשפיך, ל' רשפי קשת (תהלי' עו ד), וע"ש פי' רש"י ז"ל. יקפת, הקרשת והקפאת, מגזרת קפאו תהומות אף שאיננו משרשו. יהיר, תאר

פארראטען ווארדע מאן איתנען זעלבסט אויזגעפיהרט; זיא וואללטען איינע געבורט פאן וואססער ערטראנקען, אונד נון ווארדען זיא זעלבסט פאן פֿלוטהען בעדעקקט.
ח. דאָרט אויף דעם געבירגע כתר*) ווארדע שאָן ראכע איינען ווידער־שטרייטערן בעשלאססען, אונד יעטצט איין ערפֿיללונג געבראכט. ער האט זיך מיינער רעכטזאכע אנגענאממען, אונד איינע קוואלער געלינדיגט; דיא לייכע נאמע דיינער אחדרעער ווארדען דען וועללען דעז מעערז צו טהייל. איך האט דוא ערהאלטען מיט דער פֿערהערלויכטען קראפֿט דיינער רעכטען, אָ עוויגער!
ט. זיא ווארדען דעם טאָדע צור ביימע, דיא ערזטגעבאָרנען דיינער ווידער־שטרעבער, דיא טריטטע דער פֿערפֿאָלגער דיינער געמיינדע וואנקטען, זיא שטירצטען אין דיא מיטטע דעז מעערז, דיא בעליידיגער דיינער טרייען; דיין גריטם ריעב זיא אויף, דיא ווידערזאכער, אונד דיא גרעססע דיינער מאיעסטעט!
י. פֿייער אונד געוועלק, דיא פפֿיילע דיינעז געשאָססעז האט דוא הינגעשלייי־דערט, זיא טראפֿען דיא לאגער פאָן דיינעז העערעז שמעהדער. דארום, דאס זיא איין פאָלק פֿערפֿאָלגטען, דאז נור אויף דיך האררעטע, דארום ווארדען דיא פֿלוטהען פעסט וויא אייז, פֿאָם האוכע דיינער נאזע. כ. אללע זיין פֿאָלק האט ער אויפגעבאָטען, דער שטאָלצע טהאָר (פרעה)! פֿאָללער אייפֿער פֿערפֿאָלגטע ער, וויא איין לויערנדער באֶר! (ער האט איינע גרובע גע־גראבען אונד שטירצטע זעלבסט היניין) „אללע וויל איך זיא אויפֿרייבען, מאַן: אונד לאַם!" זאָ שפראך דער פֿיינד. ל. מבער דוא, דער צור זינדפֿלוטה

אויף

*) ברית בין הבתרים. זיעהע אין פ' לך לך.

יָשַׁבְתָּ׃ לְאַדִּירֵי מַיִם כְּדָגִים לְרֶשֶׁת אָסַפְתָּ׃ לְלוֹחֲצֵי עַמְּךָ מַכּוֹת עַל מַכּוֹת הוֹסַפְתָּ׃ לְכַסּוֹתָם מֵי יַם סוּף, בְּרוּחֲךָ נָשַׁפְתָּ׃ מוּשָׁעֵי יַם סוּף בְּשִׁירָה קִדְּמוּךָ׃ מְסַפְּרִים מַעֲשֶׂיךָ וְרֶנֶן הִנְעִימוּךָ׃ מְנַשְּׂאִים כְּבוֹדְךָ בְּהִלּוּל רוֹמְמוּךָ׃ מְשַׁבְּחִים לְשִׁמְךָ וְנָמוּ, יְיָ מִי כָמוֹךָ׃ נַאֲנָחוּ מֵעֲבֹדוֹת וְאֹזֶן הִטִּיתָ׃ נְקָמָה לָבַשְׁתָּ וְקִנְאָה עָטִיתָ׃ נוֹגְשֵׂימוֹ גָּעַרְתָּ וְכִלָּם טֵאטֵאתָ׃ נִבְלָתָם לִבְלוֹעַ גֵּיא, יְמִינְךָ נָטִיתָ׃ סוֹבְלֵי עֹל כֹּבֶד לַחֲצָם רָאִיתָ׃ סְגוּרֵי כוּר בַּרְזֶל מִתּוֹכָם הוֹצֵאתָ׃ סוֹטְנֵימוֹ גָּעַרְתָּ וְלִתְהוֹם דָּחִיתָ׃ סְמוּכִים עַל שֵׁם קָדְשֶׁךָ, בְּחַסְדְּךָ נָחִיתָ׃ עוֹרֵר סְעָרָה בְּשַׁאֲגַת רְעָמִים׃ עוֹכֵר זֵדִים בְּמִשְׁבְּרֵי יַמִּים׃ עָרַץ גֵּאִים וְהִשְׁפִּיל רָמִים׃ עֲלִילוֹת נִסֵּי נוֹרְאוֹתֶיךָ, שָׁמְעוּ עַמִּים׃ פְּדוּיִם כְּיָצְאוּ לְחֵרוּת לְגוֹאֲלָם

לפרעה. נבלתם לבלוע גיא ימינך נטית, מבואר לעיל. עורר סערה, תאר לאל ית'.

אויף דעם טהראָנע געזעססען, דיא פֿרעפֿלער צו ריכֿטען, דאַז האַטטעסט זיא צו
דען מאַכֿטיגען געוואַססערן, וויא פֿישע צום נעטצע צוזאַממענגעלאָקקט; שטרייכֿע
אויף שטרייכֿע פּלאָגטען אויף דיא בעדריקקער דיינעס פֿאָלקס; דיא וואַססער דעס
שילפֿמעערס זאָללטען זיא נון גאַנץ בעדעקקען, דאַרום בליעזעסט דוא מיט דיינעם
אָדעם! מ. נון ערטאָנטע דער געזאַנג דער בעפֿרייטען אויס דעם שילפֿמעערע;
זיא ערצעהלטען דיינע טהאַטען אין אייגנעם ליעבליכֿען ליעד, ערהאָבען דיינע הערר-
ליכֿקייט אונד לאָבטען דיך האָך, זיא ריהמטען דיינען נאַמען אונד ריעפֿען: „ווער,
ווער איזט וויא דוא?" נ. אויס איהרער קנעכֿטשאַפֿט האָבען זיא צו דיר הינויפֿגע-
זייפֿצט, אונד דוא האַזט איהנען דיין אָהר געניגט; דוא לעגטעסט דאַז געוואַנד דער
ראַכֿע אַן, שטיעגסט אין אייפֿער, שטירצטעסט דיא קוועלער אונד ריעבסט זיא אַללע
אויף. דוא נייגטעסט דיינע האַנד — דיא ערדע פֿערשלאַנג איהרע לייכֿנאַמע.
ס. מיט שווערעם יאָכֿע וואַרען דיינע זעהנע בעלאַסטעט; דוא נאַהטעסט איהר
דראַנגזאַל, דען אייזערנען קערקער, וואָרין זיא געפֿעססעלט וואַרען, אונד צאָגסט
זיא הערויס, שטירצטעסט איהרע ווידערשטרייטער אונד שטיעססעסט זיא אין דעס
אַבגרונדס טיעפֿע — אָבער דיא דיינעם היילינגען נאַמען פֿערטרויטען, האַסט דוא
געלייטעט מיט דיינער גנאַדע. ע. ער, דער עררעגער דעס שטורמס אונד דעס
דאָננערגעבריללס, ער האַט זיא געבענדיגט, דיא טירמענדען, אין דען וועללען דעס
מעערס, ער האַט זיא געבייגט, דיא שטאָלצען, אונד ערניעדריגט דיא האָכֿמיטהיגען.
דיעזע דיינע שרעקקליכֿען וואונדערטהאַטען האָבען דיא פֿעלקער פֿערנאָממען. —
פֿ. וואָהרענד דיא ערלאָזעטען אויף איהרעם פֿרייהייטזצוגע פֿריידיג איהרעם בעפֿרייער
זאַנגען

הַלָלוּ׃ פְּזוּרֵי כְנַעַן רָגְזוּ וְחָלוּ׃ פַּאֲתֵי מוֹאָב רָעֲדוּ וְהָלְחָלוּ׃
פַּחֲתֵי אַלּוּפֵי אֱדוֹם, אָז נִבְהֲלוּ: צִיר חִנֵּן לְהָנִיא עוֹבְדֵי
פְסִילֵיהֶם׃ צְוָחוֹת פִּימוֹ לְדוֹם כְּאַבְנֵי אֱלִילֵיהֶם׃ צֹאנְךָ
לְהַעֲבִיר עַד גְּבוּלֵיהֶם׃ צוֹקַת אֵימָתָה וָפַחַד׃ תִּפֹּל עֲלֵיהֶם:
קְהִלּוֹת אִישׁ תָּם בִּרְכַּת אָב תַּשְׂבִּיעֵמוֹ׃ קָמֵיהֶם תַּפִּיל
וּמִיָּדָם תּוֹשִׁיעֵמוֹ׃ קַבֵּץ פְּזוּרִים וּבְמִרְעֶה טוֹב תַּרְעֵמוֹ׃
קִרְיַת הַר נַחֲלָתְךָ, תְּבִיאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ: רַחֲבַת יָדַיִם גָּעַר
וְהִרְעִד׃ רָפוּת יָדַיִם לְהַעֲבִיר בָּהּ צוּר וָעֵד׃ רָז הַמְּלוּכָה
יְשֻׁרוּן לְהָעֵד׃ רֶנֶן וְשִׁירָה שׁוֹרְרוּ׃ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
שָׁאַג כְּאַרְיֵה וְהָשַׂף זְרוֹעוֹ׃ שִׁבְּעַת יַם סוּף חָרַב וְהִבְקִיעוֹ׃
שִׁדְּפוֹ בְּרוּחַ קָדִים וְהִכְרִיעוֹ׃ שָׁב וַיְכַּס רִכְבּוֹ וְחֵילוֹ, כִּי בָא

פחתי, ל' פחות וסגנים (יחזקאל כג ו). ציר, משה רבינו ציר נאמן. חנן להניא, התפלל לבטל עובדי פסיליה', דכתיב והיה כאשר ירים משה ידו (שמות יז יא). איש תם, יעקב. רחבת ידים, לשון המעטירה. רפות ידים, עש"ה לא הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים וסמוך לי' להכרי' לצור ולצידון כל שריד עוזר (ירמי' מז ג). שבעת ים סוף, רבוי מי ים סוף. חרב והבקיעו, עש"ה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים (שמות יד כא), וכתיב שם ויולך ה' את הים ברוח קדים וגו' וזהו שדפו ברוח קדים כלו' חבטו

זאגגען, גראָמטען אונד אָנגזטיגטען זיך דיא איינוואָהנער כנען'ז, מואב'ז פירזטען בעבטען אונד ליטטערטען, אונד דיא עדלען שטאַממפירזטען אדום'ז ערשראַקען. צ. דער טרייע באָטע (משה) פֿלעהטע אום דיא פערניכטונג דער געטצענדיענער, דאַס זיא פערשטוממען מאָכטען, וויא איהרע שטיינערנען בילדער. דוא פיהרטעזט דיינע העערדע געגען איהרע גרענצען הין, דאַ איבערפיעל זיא באַנגע פורכט אונד אַנגזט. ק. מיט דעז פאַטערז זעגען פערגניגזט דוא דיא געמיינדע דעז פראָממען מאַננעז (יעקב), שטרעקקזט איהרע ווידערזאַכער ניעדער אונד רעטטעזט זיא פאָן איהרער האַנד; געזאַממעלט אונד אויף גוטער ווייע דאָרט נאָך דער שטאַדט דיינעז ערבגעבירגעז בריגגזט דוא זיא הין אונד פפלאַנצעזט זיא איין. ר. איינע וויטאויזגעדעהנטע מאַכט שרעקקזט דוא, בעשטראַפֿזט זיא מיט אונמאַכט; פיר ישרון וואַר דאַז ריין בעשטיממט; דאַ זאַנגען זיא פראָהלאָקקענד: „דער עוויגע ווירד איוואער אונד עוויג רעגירען!" ש. וויא איין לאָווע בריללטע זיינע וואָכטיגע שטיממע, ער ענטבלאָסטע זיינען אַללגעוואַלטיגען אַרם, דאַ לערטהיילטע זיך דער שוואַלל דער פלוטהען דער בינזענזעע אונד לייגטע פעזטען באָדען. איין העפטיגער אָסטווינד האַט איהן געפייטשט אונד איינגעטריעבען; דאָך ער קאַם לוריקק אונד דעקקטע קריעגזגעשפאַן אונד העער, אַלז פרעה'ז פפערדע מיט איהנען איינצוגעגאַנגען. ת. דיא

סוּס פַּרְעֹה: י׳תֹּקֶף בֵּית יַעֲקֹב אַדֶּרֶת עַמִּים. תִּפְאֶרֶת בְּרֹאשָׁם וַעֲטֶרֶת עֲדָיִים. תּוֹפְפוּ בִּמְחוֹלוֹת כְּיָצְאוּ מִן הַיָּם. תְּעוּדָה שִׁירָה נָמָה, וַתִּקַּח מִרְיָם:

בחול.

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ. כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מלאה

בשבת.

הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ. וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּייָ: הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה יוֹצֵר הַכֹּל. הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח: וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ. מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ: וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו. שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת רַחֲמִים: הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים. וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז. הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. רַחֵם עָלֵינוּ. אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵין

כערכך

והכהו ברוח קדים כ׳ והדוגמת קדים (בראשי׳ מא ו). והבריעו, הכניעו. תוקף וכו׳, המאמר הזה הוא קשה הבאור, לא ראשו סופו ולא סופו ראשו, ועוד שלא נאמרו שתופפו במחולות כ״א הנשים ואין להם זכר במאמר הזה, ונראה כי בית יעקב רומז לנשים וכמו שאמרו רז״ל, כה תאמר לבית יעקב (שמות יט ג) אלו הנשים, והפייטן אומר תוקף בית יעקב רצונו התקיפות והיינו הצדקניות שבהן וכמו שפי׳ רש״י ז״ל על ותצאנה כל הנשי׳ אחרי׳ בתפים (שמו׳ טו כ), ובי מאיכן היו להן תפים? מובטחות היו הצדקניו׳ שבדור שהקב״ה עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרי׳. עכ״ל. ונקראו עוד שהצדקנית נקראת עטרת בעלה, כדכתי׳ אשת חיל עטר׳ בעל׳ (משלי יב ד), ונקרא׳ גם תפאר׳, כדכתי׳ בתפארת אדם לשבת בית (ישעי׳ מד יג). ואחרי הידיעות האלה מבוארים דברי הפייטן בטוב טעם ודעת, ורצונו שנשי׳ הצדקניות שהם תוקף בית יעקב ואדרתם ותפארתם ועטרת עדים תופפו במחולות וכו׳. תעודה, ל׳ לתורה ולתעודה (ישעי׳ ח כ), ל׳ עדות. נמה, אמרה והיינו נאם, כדכתיב ותקח מרים את התף וגו׳.

שטיטצען פאָן הויזע יעקב׳ז*), דיא געוואַנדער זיינער פראַכט*), דיא שטאַנהייטען זיינער הויפטער*) אונד דיא ליעדערן זיינער קראָנע*) ריהרטען דיא פויקען לוסט טאַנץ, אַלז זיא אויז דעם מעערע הערפאָרגינגען, אונד זאַנגען איהרען וועטטגעזאַנג, אַנגעשטיממט פאָן מרים.

---

*) אונטער דיעזען אויזדריקקען ווערדען דיא פֿראַווען הויזאיטער פערשטאַנדען.

בחול.

מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה הֵכִין וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ: מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ: פִּנּוֹת צְבָאָיו קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ: תִּתְבָּרַךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ,

בשבת.

כְּעֶרְכְּךָ וְאֵין זוּלָתֶךָ. אֶפֶס בִּלְתֶּךָ וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ: אֵין כְּעֶרְכְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: אֶפֶס בִּלְתְּךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. וְאֵין דּוֹמֶה לְּךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים:

אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים. בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל נְשָׁמָה: גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם. דַּעַת וּתְבוּנָה סֹבְבִים אוֹתוֹ: הַמִּתְגָּאֶה עַל חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל הַמֶּרְכָּבָה: זְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ. חֶסֶד וְרַחֲמִים לִפְנֵי כְבוֹדוֹ: טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ. יְצָרָם בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל: כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם. לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נֹגַהּ. נָאֶה זִיוָם בְּכָל הָעוֹלָם: שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבוֹאָם. עֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם: פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ. צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ: קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח אוֹר. רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה: שֶׁבַח נוֹתְנִים לוֹ כָּל צְבָא מָרוֹם. תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ:

לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל הַמַּעֲשִׂים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ: תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה עֹנֶג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת: זֶה שֶׁבַח שֶׁלַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל מְלַאכְתּוֹ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לַיְיָ: לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ וִיבָרְכוּ לָאֵל כָּל יְצוּרָיו: שֶׁבַח יְקָר וּגְדֻלָּה יִתְּנוּ לָאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר כֹּל. הַמַּנְחִיל מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ: שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ. וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ יִתְפָּאַר. בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת: תִּתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעֵנוּ,

עַל שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל מְאוֹרֵי אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה׃

תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם׃ כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת־פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים׃

אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא׃ וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה · וְנוֹתְנִים רְשׁוּת זֶה לָזֶה · לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת־רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה׃ קָדוֹשׁ׀ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃

*וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ בְּרַעַשׁ גָּדוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים׃

ברוך

---

*) נק"ק אזמירי' אופן זה, וכל החרוזי' מתחילי' בל' ואחריו אות ת' נט"הע בנימין.

לְבַעַל הַתִּפְאֶרֶת, מְתַכֵּן רוּם כַּזֶּרֶת, מַעֲצִימִים אַדֶּרֶת, מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, נוֹתְנִים לוֹ לְתִשְׁחוֹרֶת, כַּהֲלָכָה וּמַסּוֹרֶת, וַאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת, תְּהִלָּה בְּפִי סוֹדֶרֶת׃ לְנִקְרָא רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן, מֶלֶךְ אַדִּירִירוֹן, מַבִּיעִים סֶלֶד וָרוֹן, בְּיֹשֶׁר וְכִשְׁרוֹן, וְאִתָּם מְטַטְרוֹן, פִּסְקוֹן אִטְמוֹן סִגְרוֹן,

ואני

בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

לָאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ· לַמֶּלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ· כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: אוֹר חָדָשׁ עַל־צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ מְהֵרָה לְאוֹרוֹ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק

לבנו

וַאֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן, מִשְׁתַּחֲוָה פְּנֵי אָרוֹן: לְיָהּ חוֹצֵב לֶהָבָה, נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים רַבָּה, וְעִירֵי מֶרְכָּבָה, וְקַדִּישֵׁי שַׁלְהֶבָה, מִתְגַּבְּרִים לְהַקְשִׁיבָה, קְדֻשָּׁה כְּאַחַת חֲטִיבָה, וַאֲנִי חוֹלַת אַהֲבָה, בַּקָּשָׁה כְּשַׁי עֲרֵבָה: לְמַפְלִיא פְלָאוֹת, אֲדוֹן כָּל הַנִּפְלָאוֹת, כִּתִּים וַחֲיָלוֹת, בְּחַדְרֵי הֵיכָלוֹת, רוֹעֲשִׁים בְּקוֹלוֹת. נוֹעָדִים בְּמַקְהֵלוֹת, וַאֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת, תִּשְׁבָּחוֹת וּתְהִלּוֹת: לְנֶאֱמָן בִּבְרִיתוֹ, וְקַיָּם בִּשְׁבוּעָתוֹ, חַשְׁמַלֵּי שֵׁרוּתוֹ, מִתְבַּהֲלִים מִשְּׂאֵתוֹ, מִתְנַטְּלִים מֵאֵימָתוֹ, מַגִּידִים אֱלָהוּתוֹ, וַאֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ, בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ:

וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרוּבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָּל חַיָּה וְאוֹפָן וּכְרוּב לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים:

ברוך כבוד יי וכו׳ וויא דָּאָרטען שטעהט.

לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא־נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד: כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ: וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת. לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה: יחיד אומר אל מלך נאמן.

דברים ו׳ ד׳

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

בלחש: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

דברים י״א י״ג וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי

אֵ֫לֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

במדבר ט"ו ל"ז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ יש לכרך אלהיכם לאמת, אכן יתן רוח מעט שלא יבולע כ"א.

אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל־דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ׃

עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים לְעוֹלָם וָעֶד חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר׃ אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃ אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ אָתָּה׃ לְמַעַן שִׁמְךָ מַהֵר לְגָאֳלֵנוּ כַּאֲשֶׁר גָּאַלְתָּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ׃ אֱמֶת מֵעוֹלָם שִׁמְךָ הַגָּדוֹל עָלֵינוּ נִקְרָא בְּאַהֲבָה אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ׃

פיוסד ע"פ א"ב וגם המחבר חתום לבסוף שמעון בר יצחק.

אִי פַּתְרוֹס בְּעָבְרְךָ רֹאשׁ תַּנִּין לְהָדֵשׁ· בִּמְלֹאת סִפְקוֹ שְׂאוֹנוֹ מוֹד בְּגֹדֶשׁ· בְּאוֹכְלֵי פְסָחִים נִתְקַדַּשְׁתָּ בְּשִׁיר לְחַדֵּשׁ· הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל חַג הִתְקַדֵּשׁ: גָּזוּ בְעַזִּים צְבָאוֹת יִשְׁרֵי אֵל· הִפְלֵאתָ לָמוֹ צְדָקָה כְּהַרְרֵי אֵל· דּוֹלְקֵימוֹ נִשְׁפַּטְתָּ תְּהוֹם רַבָּה לְהִתְאֵל· אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: הֵן עַל הַבְּאֵר שׁוֹרְרוּ בַּעֲלִיזוּת· בְּהַשָּׁקַת הָרִים אֶת וָהֵב לַחֲזוֹת· וּבְסֵפֶר מִלְחָמוֹת רְשׁוּמָה בְּשִׁטֵּי

אי פתרום וכו', הפיוט הזה הוסד על מאמרם ז"ל במכילתא והובא בתנחומא פ' בשלח ובילקוט ברמז רמ"ב, עשר שירות הן וכו' והפייטן מנהג על הסדר. פתרום, שם מחוז בארץ מצרים, כמבואר מדברי ישעיה י"א י"א וירמיה מ"ד א' ויחזקאל כ"ט י"ד ול' י"ד, ונקרא כן על שם פתרוסים מבני מצרים כמבואר בס' בראשית י' י"ג ומדרך הלשון לקחת החלק בעד הכל. ראש תנין, כל ראש של מצרים, ככתוב, שברת ראשי תנינים על המים (תהלי' עד יג) וכפי' רש"י ז"ל וירמוז למכת בכורים. להדש, לשון דישה ודריסה. במלאת ספקו, עפ"ה במלאת ספקו יצר לו (איוב כ כב) ואמרו עליו (ערכין טו א) אין הקב"ה נפרע מן האדם עד שתתמלא סאתו, וטעם הענין במלאת ספקו של פרעה אז כשעודד לו המון עוונותיו במדה גדושה כלו' שנפרע ממנו בהרבה פורעניות. וגודש הוא התוספת העולה למעלה על מלאת המדה. באוכלי פסחים, בישראל. נתקדשת וכו', שאמרו הלל על הפסח כמו שלמדו רז"ל מן הכתוב השיר יהיה לכם וגו' (ישעי' ל כט) ע"ש פירש"י ז"ל. גזו בעזים, עברו במים עזי'. דולקימו, רודפיהם. להתאל, פעל נגזר מן תאלתך להם (איכה ג), מגזר' אלה, והת' נוסף לתקון השם ונשתרש בו עד שעשו ממנו פעל, וכן אז"ל תורמין ויתרום, מן שם דבר תרומה משרש רום. בהשקת הרים וכו', נתבאר ע"פ פי'

אי. דוא דורכפֿוהרסט דיא איגזעל פתרום, דאַז דראַכֿענהויפט צו צערטרעטען; דאַז מאַאַס זיינער פֿערהיבטען גרייעלטהאַטען וואַר פֿאָלל, אונד אין איבערפֿאָללעם מאַאַסע האַסט דוא איהם פֿערגעלטונג צוגעמעססען. דאַ פֿייערן הייליג דיך, דיא דאַז פסחאָפּפֿער גענאָססען, אין איינעם ליעדע, נייאגעדיכֿטעט. „איהר ווערדעט אַבערמאַהלז זינגען, זאָ זאַגט יענע פּראָפֿעצייהונג[1]), „וויא אין דער איינווייהונגזנאַכֿט דעז פסחפֿעסטעז." דורך מעערעזפֿלוטהען רייזטע דאַז פֿראָממע געמטעזהער; דוא לייטעטעסט גיטע איהנען וואונדערבאַר אונד מאָך וויא געטטעזעבירגע! איהרע פֿערפֿאָלגער מאַכט דוא גע-ריכֿטעט, פֿערדאַממט אין דעז אַבגרונדז טיעפֿע! דאַ זאַנגען משה אונד ישראל'ז זאָהנע. — אויך ביים יענען ברוננען[2]) ערטאָנטען פֿריידענ-ליעדער; דאָרט זאַהען זיא, וויא בערגע צוזאַממענריקקטען אונד איהרע בעקריע-גער צערקוועטשטען. — אים בוכֿע דער קריעגע איזט דיעזע וואונדערגעשיכֿטע אין

[1]) זיעהע אין ישעי' קאַפּיטעל 30 פֿערז 29. [2]) זיעהע אים באור.

חֲרוּזוֹת· אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת: זֹהַר שֶׁמֶשׁ
הִדְמִים דּוֹדִי וּמַאֲמִירִי· וְיָרֵחַ הֶעֱמִיד כְּיוֹם תָּמִים תְּמוּרִי·
חֲקוּקָה בְּסֵפֶר הַיָּשָׁר שִׁירַת מִזְמוֹרִי· אָז יְדַבֵּר יְהוֹשֻׁעַ לַיְיָ
בְּיוֹם תֵּת יְיָ אֶת הָאֱמֹרִי: טָפְשׁוּ חָנֵף מָלְכוּ מְמוּקְשֵׁי עָם·
וְשָׁבוּ וְשִׁחֲרוּ אֵל וְצִוָּה לְהוֹשִׁיעָם· יָבִין וּנְגִיד חֲרֹשֶׁת
לְמַפָּלָה הִכְנִיעָם· וַתָּשַׁר דְּבוֹרָה וּבָרָק בֶּן אֲבִינֹעַם: כְּלָל
וְהֻקַם עַל בַּמְלָכִים לְהִתְאַשְּׁרָה· זְמִירוֹת הַנְּעִים וְהִלֵּךְ
אֹרַח יְשָׁרָה· לְעֵת זִקְנָתוֹ הוֹסִיף שֶׁבַח לְשׁוֹרְרָה· וַיְדַבֵּר
דָּוִד לַיְיָ אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה: מָסַר הָאָב לִבְנוֹ צָרְכֵי בִנְיָן

רש"י בפ' חקת בפסוק על כן יאמר וגו' ואשד הנחלי' וגו' ומשם באר' וגו' אז ישיר וכו' (במדבר כא טו טז יז) ע"ש. זוהר שמש וכו', הקב"ה שהוא דודי ומאמירי, הדמים זוהר השמש, גם העמיד הירח וכו', כדכתיב, וידום השמש וירח עמד וגו' הלא היא כתובה על ספר הישר וגו' כיום תמים (יהושע י יג). טפשו וכו', עש"ה, ממלוך אדם חנף ממוקשי עם (איוב לד ל), ואמרו עליו במגל' אסתר רבה (דף קיז ב), בשעה שהמלך חנף ומושל על הבריות, ממוקשי עם, מן קשותיהון וחוביהון דבריתא, די לא עבדין רעותי' דברי עלמא עכ"ל; וטפשו טעמו טמאו. ושבו ושחרו וכו', כל זה מבואר בס' שופטים סי' ד'. כולל, נתעטר. והוקם על וכו', שנא', נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על, ונעים זמירות (ש"ב כג א). וידבר דוד וכו', שם כ"ב א'. מסר האב, דוד מסר לבנו שלמה כל צרכי הבנין למחלקותיו כדכתי', ויתן לשלמה בנו את תבנית האולם וגו' ולמחלקות הכהנים והלוים וגו', (דה"א כח,

---

אין פערזען בעזינגט — דא זאנג ישראל איינען וועטטגעזאנג. אלז איין פריינד אונד געליעבטער דעם זאננענליכטע דארט צו שווייגען בעפאהל, דען זאה דעז מאנדעז העמאטע איינען גאנצען טאג[1]), אויך דא ערטאנטע זאט איין לאבגעזאנג — ער איזט אין ספר הישר אויפגעצייכנעט — יהושע איעלט דעם עוויגען צו עהרען איינע רעדע, אלז ער, דער עוויגע, דען אמורי געשטירצט. איינזט, אלז טהארהייט דער טאיילעלייח פראהנטע, דא בעשטיעגען פאלקזבעדריקקער דען טהראן; דאז פאלק, אין זיך געקעהרט, פלעהטע וויעדער דען אללמאכטיגען אן, ער געוואהרטע רעטטונג איהנען, שטירצטע יבין אונד חרושת'ז פירשטען. נון זאנגען דבורה אונד ברק, דער זאהן אבינועם'ז[2]). אויך דער געקראנטע טהראנבעשטייגער, דער גליקקליכגעפריעזנע אונטער דען קאניגען (ד:ד), זאנג מאנך ליעבליכעז ליעד אונד וואנדעלטע אין וועגע דער פראממיגקייט; אין זיינעם אלטער נאך זאנג ער איין מאכטיגעז לאבגעדיכט — דעם עוויגען צו עהרען זאנג דוד יענעז געטטליכע ליעד. פאטער דוד איבערליעפערטע אויך זיינעם זאהן (שלמה) אללעז ערפארדערליכע צום טעמפעלבויא;

מאנכע

---

[1]) יהושע קאפיטעל 10 פערז 12. [2]) זיעהע אין ס' שופטים קאפ' 4.

לְהַזְבִּיד· לִמְצוֹא מָקוֹם נַפְשׁוֹ בְּנֶדֶד הֶעֱבִיד· נִקְרָא עַל
שְׁמוֹ כִּי בְמַשָּׂאוֹ הִכְבִּיד· מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד:
שְׂמָחוֹת רַבּוּ וְהֻגָּה כָּל מַאֲפֵל· בִּיסוֹד הַבַּיִת נִבְצָר בֹּחַן
וָעֹפֶל· עוֹלוֹת וּזְבָחִים לָרֹב וּשְׁלָמִים לְהִטָּפֵל· אָז אָמַר
שְׁלֹמֹה יְיָ אָמַר לִשְׁכֹּן בָּעֲרָפֶל: פְּגָרוּ שֵׂעִיר וְעַמּוֹן וּמוֹאָב

יא יב יג), ושם הוא לשון חלק ומחלקו'. למצוא מקום נפשו בנדד העביד, כ"כ בכל כ"י, וטעמו, כדי למצוא מקום לה', העביד נפשו בנדד שנה ועל אשר כי במשאו של בה"מ הכביד עצמו ונתן נפשו עליו, לכן נקרא על שמו. וכל' הזה אית' בבמדב' רב' פ' י"ב דף רמ"ט א' וז"ל, אין הקב"ה מקפח שכר כל בריי'. כל מקום שאדם יגע ונתן נפשו על הדבר אין הקב"ה מקפח שכרו, ורצונך לידע, שלמ' בנה בהמ"ק שנא', ויבן שלמ' את הבית ויכלהו (מ"א ו יד) בשביל שנתן דוד נפשו על בהמ"ק שנבנ' שנא' זכור ה' לדוד את כל ענותו וגו' אם אבא באהל ביתי וגו' אם אתן שנת לעיני וגו' עד אמצא מקום לה' וגו' (תהלי' קלב) ולא קפח הקב"ה שכרו אלא הכתיבו על שמו, מזמור שיר חנכת הבית לדוד, לשלמה אין כתיב כאן אלא לדוד הוי נוצר תאנה יאכל פרי'. עכ"ל. ובתנחומא פ' בשלח מוסיף עוד ואומר, ראה מה כתיב בו, ואתה ראה ביתך דוד (מ"א יב יו), הא לפי שנתן נפשו עליו נקראת על שמו, עכ"ל. שמחות רבו וכו', בחנכת הבית רבו השמחו' כדכתי', וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב (מ"א ח סו). והוגה כל מאפל, והואר כל אפלה, כי בבנין בהמ"ק נתוסף אור בכוכבים; והוגה ל' נוגה, או ל' כאשר הוגה מן המסלה (ש"ב כ יג) ענין הסרה, וטעמו והוסר כל מאפל. בוחן ועופל, מבצר ומשגב, ל' עופל ובחן הי' (ישעי' לב יד). ושלמים להטפל, גם שלמי' נטפלו על העולות וזבחים שהביאו לרוב כמבואר שם במלכי' ובד"ה א' סי' ה'. אז אמר שלמה וגו', (מ"א ח יב ודה"ב ו א) והיו שם הלוים משוררים להלל ולהודות לה' ככתוב, והלוים המשוררים וגו' (דה"ב ה יב יג). פגרו שעיר ועמון וכו', כל זה מבואר בד"ה ב' סי' כ', כשבאו בני עמון ומואב למלחמה על יהושפט ויאמר להם ה' אל תיראו מחר רדו עליהם הנם עולים במעלה הציץ ומצאתם אות' בתוך הנחל וגו' עמדו וראו את ישועת ה' עמכם וגו', וכתיב שם, ויהודה בא על המצפה למדבר, ויפנו אל

מאַנכע שלאַפֿלאָזע נאַכט האַט איהם דיעזער פֿאָרזאַטץ, דעם עוויגען איין הויז צו באַו־
ען, פֿערשאַפֿט, דאַרום ווירד אויך דיא איינווייהונג דיעזעס שווערען אונטער־
נעהמענס¹) נאַך זיינעם נאַמען גענאַננט. זאָ הייסט עס דאָרט: „איין פּסאַלם, אַב־
געזונגען בייא דער איינווייהונג דעס טעמפעלס דוד'ס"²). אָ, וועלכע פֿריידע, וועלכע
הייטערקייט! דיא בעגרינדונג דעס טעמפעלס וואַר פֿעסטע אונד בורג איהנען;
בראַנדאָפּפֿער אונד שפּייזעאָפּפֿער וואורדען נון דאַרגעבראַכט אין מענגע נעבסט
פֿריעדענסאָפּפֿערן! דאַ שפּראַך שלמה: „דער עוויגע האַט'ס פֿערהייסען, איער אים
דונקעלן צו רעזידירען"³). אויך דאָרט, וואָ דיא העערע זיינער בעקריעגער, שעיר,
עמון אונד מואב אומגעקאָממען, וואורדע יענע שטייגע, דער נאַך ציץ הינויפֿ־
פֿיהרט

¹) דער טעמפעל וואורדע פֿאָן שלמה ערבויט. ²) תהלים קאַפּיטעל 30.
³) מלכים א' קאַפּיטעל 8 פֿערס 12.

חֵיל מְדָנַי׃ בְּמַעֲלֵה הַצִּיץ רָאוּת יְשׁוּעַת יְיָ׃ צָרְבוּ לְמַשְׁחִית
אִישׁ בְּרֵעֵהוּ לְעֵינַי׃ נִקְהֲלוּ לְעֵמֶק בְּרָכָה כִּי שָׁם בֵּרְכוּ
אֶת יְיָ׃ קוֹל שִׁירוֹת תֵּשַׁע שָׁמַעְנוּ בְּמֶרֶץ׃ וְהָעֲשִׂירִית
עוֹד נִשְׁמַע מִכְּנַף הָאָרֶץ׃ רָנּוּ שָׁמַיִם וְהָרִיעוּ תַּחְתִּיּוֹת
אָרֶץ׃ שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ בִּקְצֵה הָאָרֶץ׃
שִׁירוֹת אֵלֶּה לְשׁוֹן שִׁירָה מְיֻסָּדִים׃ כִּי תְשׁוּעָתָם

ההמון, והנם פגרים נופלים ארצה וגו' וזה פגרו שעיר וכו'. חיל מדני, חיל שונאי ולוחמי. במעלה הציץ, שם מקום שנפלו שם. צרבו למשחית וכו'. שם פסוק כ"ג, ופירוש צורבו נתבערו ונכרתו, והית' לבער (ישעי' ו יג) ת"י והי' לצרבא. נקהלו לעמק ברכה, מבואר שם בד"ה פסוק כ"ו. במרץ, בחוזק. עוד נשמע, לעתיד. רנו וכו' ישעי' מ"ד כ"ג. שירו לה' וגו', ישעי' מ"ב י', וקאי אלעתיד, וכתיב בי' שיר חדש לשון זכר ובאחרים שעברו כתיב שירה ל' נקבה, וזהו שאמר, שירות אלה לשון שירה מיוסדי' וכו', וכן איתא בשמות רבה פ' כ"ג ובתנחומ' פ' בשלח וילקוט רמ"ב, כל השירות שעברו קרויות בל' נקבה כשם שהנקבה יולדת וחוזרת ויולדת, כך התשועות שעברו הי' אחריהן שעבוד אבל התשועה העתידה לבוא קרוי' בל' זכר שנא' שאלו נא וראו אם יולד זכר (ירמי' ל ו). כשם שאין הזכר יולד כל התשוע' העתידה לבוא אין אחריה שעבוד שנא' ישראל נושע בה' תשועת עולמים (ישעי' מה יז). עכ"ל. ואמרו עוד בשיר רבה בפסוק שחורה אני ונאוה, ר' ברכי' בשם רשב"ן אמר, כמשלו ישראל כנקבה, מה נקבה זו נוטלת עישור נכסי' מאבי' ויוצאה, כך ירשו ישראל ארץ ז' עממים שהוא עישור שבעים אומות, וע"י שירשו ישראל בנקבה, אמרו שירה בלשון נקבה שנא', אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה', אבל לע"ל הן עתידין לירש כזכר, היורש כל נכסי אביו, הה"ד, מפאת קדימה עד פאת יהודה אחד דן אחד אשר אחד (סוף ס' יחזק') וכלהון כך, והן אומרין בלשון זכר שנא', שירו לה' שיר חדש (תהלים לו א), שירה חדשה אין כתיב כאן אלא שיר חדש, ר' ברכיה וריב"ל, למה נמשלו ישראל בנקבה? מה נקבה זו טוענת ופורקת, טוענת ופורקת וחוזרת ופורקת ושוב אינה טוענת כך ישראל משתעבדין ונגאלים וחוזרין ונגאלין ושוב אין משתעבדין לעולם. בעה"ז, ע"י שצרתן צרת נקבה יולדת, הן אומרין שירה לפניו בלשון נקבה, אבל לעה"ב, שצרתן אין צרת יולדת, הן אומרין

פֿיהרט[1]), דיא תיפֿע דעז מאָנאַכליכען זיכטבאַר; דיא פֿיינדע גערעטהען אין פֿערווירונג, אונד איך זאַה, וויא זיא זיך אונטעראיינאַנדער זעלבסט אויפֿריבען. נון זאַממעלטע זיך איין כאָר אים טהאַל ברכה אונד דאַנקטע דאָזעלבסט דעם עווי־גען[2]). דיא שטיממע פֿאָן ניין מאָנאַכליכען לאָבגעזאַנגען האַבען וויר בערייטז גע־האָרט, דיא שטיממע דעז צעהנטען ווערדען וויר הייכט אויז אַללען ערד־ענדען ער־שאַללען האָרען[3]): „פֿראָהלאָקקעט, איהר היממעל! יויכצט, איהר ערדענטיעפֿען! זינגט דעם עוויגען איין נייעז ליעד, זיינען רוהם, אַן דער ערדע ענדע!" דיעזען געזאַנגען אַללען וואָרדע דער וויבליכע נאַמען שירה בייגעלעגט, דען דאַז תייל,

דאַז

[1], [2]) זיעהע אים צווייטען בוך דברי הימים קאַפּיטעל 20 פֿערז 12 אונד 16.
[3]) נאַך דער פֿערגלייכונג ישעי' קאַפּיטעל 44 פֿ' 23 אונד 42 פֿערז 10.

כַּיּוֹלֵדָה לָבוֹא צָרוֹת וּמִסְפְּדִים· תֹּקֶף שִׁיר אַחֲרוֹן כְּזָכָרִים לֹא יוֹלְדִים· שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים:

ח׳ שִׁעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת עִקָּר וְנִסִּים מְרֻבִּים· כִּרְאוֹת מַפַּלְתָּם יִשְׂמְחוּ אִיִּים רַבִּים· יְצִיאַת חָנֵס קָרוּא בְּטֶפֶל נֶאֱהָבִים· חַזֵּק קְדֻשָּׁתְךָ כְּעַל זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים:

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ: אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ: אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ: מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ: כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם הָרַגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם: רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ· מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

בלשון זכר, הה"ד, ביום ההוא יושר השיר הזה (ישעי' כו א) עכ"ל. שעבוד מלכיות וכו', כאמרם ז"ל (ברכו' יב ב) לע"ל יהי' שעבוד מלכיו' עקר, ויציאת מצרים טפל לו. חנס, שם מקום במצרי' כנזכר בישעי' ל' ד'. כאהבים, תאר לישראל; וכן אהובים.

דאַז זיא בעזאַנגען, וואַר דער ענטבינדונג איינער געבאָהרערין צו פֿערגלייכען, דיא טווערלען האַרטען שאָן אויך קינפֿטיגע געבורט; אַבער דענן זעטלטערן, וואָהנטיגען געזאַנג ווירד דער אונגלייכע נאַהע שיר בייגעלעגט, ער איזט פֿאָן זונגלייכער אַרט, „זינגט דעם עוויגען איינען נייען ליד, זיינען רוהם איינן באָרע זיינער פֿראָממען!"

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ׃ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל (גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

מאַן בעטעט נון תפלה לחש וויא געוועהנליך. זיעהע דף כ"ט.

חזרת התפלה לשליח צבור׃

בלחש אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃ מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן:

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים׃ וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים׃ אֶפְתְּחָה פִּי בְּשִׁיר וּרְנָנִים׃ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל פְּנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים:

ווען אחרון של פסח אַן שבת איזט, זאָגט מאַן אין אנשטאַט קהלות אותותיך; דאַז קרובית פֿאָן געווטערן, זיעהע דף ל"ג.

מיוסד ע"פ א"ב, והוא מיוסד רבינו משה ב"ר קלונימוס.

אֵימַת נוֹרְאוֹתֶיךָ בְּשָׂדֵה צֹעַן כְּהִשְׁלַחְתָּ׃ בַּעַר כְּסִלָּן בְּצִיר אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ׃ גּוֹי מִקֶּרֶב גּוֹי בְּמַסּוֹת לָקַחְתָּ׃ דְּבָרֶיךָ

אימת נוראותיך. לוען, מלרי'. בַּעַר כְּסִלָּן, כ"כ בכל כתבי יד ודפוסים ישנים, לכן אין לפרש בער כמו קלף, פעל עבר, כמו שפי' המפרש, גם אין הנ' לכינוי, כמו שחשב, שא"כ יהי' הל' קמוץ, והוא' עקר פרושו, להיו' בער תאר לפרע', וכדכתיב, אך אוילים שרי לוען חכמי יועלי פרעה עלה נבערה (ישעי' יט יא), והנ' של כסלן שמוש והתבה נגזרת מן סלון ממאיר (יחזק' כח כד), והפייטן עשה ממנו פעל עבר מבנין הדגש, ומלאכו, ויסלו עלי דרכם (איוב יט יח) ממנו, כמו שפרש עליו הראב"ע וכמו שכתוב בשרשי' שרש סלל, וטעם כסלן, כאשר הפריש בדברי אדודין בציר אשר שלחת. גוי מקרב וכו', שעורו, לקחת גוי מקרב גוי במסו', כדי להקי' דבריך

אימת. טרעקקענפֿאָללע טהאַטען האַטט דוא אין לוען': געפֿילדרן אויזגעאיבט, אַלז דער טהאָר (פרעה) דיינען געזאַנדטען (משה) פֿערהאָהנטע. דוא האַטט איין פֿאָלק אויז איינעם אַנדערן פֿאָלקע דורך וואונדערלייבען הערויזגענאָממען, דיין וואָרט

להקים כמו לאב הבטחת: העז יהיר וגאץ מול שלוחך·
וגם מי יי אשר שלחך· זעם ועברה בו באף בשלחך· חזר
בעל כרחו עשות משלחך: טפש לבו ונבער אחרי זאת·
יעץ רדוף אחרימו לבוז בזות· כלי קרב נשא וחרבות
שחוזות· להשיב לעבדות אם נאוה בחרוזות: מועד
שלשת ימים חכה לחזור· נהפך לבו בלא אבו חזור·
ספוני גנזיו פנה לחילותיו לבזור· עבור בכל לב אותו
לעזור: פרשת דרכים כגע עם משלח· צדדם מארח
פלשת טוב וסלח· ח׳ קלגסים מראות עצמות זבד
ושותלח· התקם מדרך אותם צר בשלח:

ק׳ עבדו שלח להוציא עמו בששון· שודדיהם שת בם

כמו שהבטחת לאב הוא אברה׳. יהיר, אמר לפרעה. זעם וכו׳, דכתי׳ ישלח בם חרון אפו עברה וזעם (תהלי׳ עח מט). שחוזות, מחודדו׳. אום נאוה בחרוזו׳, ישרא׳, עש״ה, נאוו לחייך בתרוזי׳ (שיר א י). לבזור, לפזור, כמו ורכוש להם יבזור (דניא׳ יא כד). פרשת דרכי׳ וגו׳, טעמו, כאשר הגיע עם משולח, היינו ישרא׳, אל פרשת דרכי׳ שהדרך הא׳ פונ׳ אל ארץ פלשתים והאחרת אל המדבר לדדם הקב״ה והסיבם דרך ארץ פלשתים שלא יראו המיילו׳ עצמו׳ של זבד ושותלח שנהרגו עם בני אפרי׳, כדכתי׳, וזבד בנו ושותלח בנו והרגום אנשי גת (ד״ה א ז כא), כמבוא׳ בקרובו׳ דאתמול. קלגסים, המון וחיל. עבדו, משה רבנו כדכתי׳, שלח מש׳ עבדו וגו׳ ויוצא עמו בששון וגו׳ (תהלי׳ קה).

צו ערפֿילען, דאַז דוא דעם פֿאַטער (אברהם) צוגעזיכערט. דער איבערמוטה דעז שטאָלצען ערצירנטע דיינען געזאַנדטען; ער אַנטווארטעטע: „ווער איזט דער עוויגע, דער דיך געזאַנדט?" — דאַ ליעססעסט דוא צאָרניג גרימם אונד וואוטה איבער איהן זִיהֶ, זיא נאַטהיגטען איהן, צו טהון, וואַז דוא איהם געבאָטען. אַבער זיין פֿערשטאָקקטעז הערץ פֿיהרטע נאַכהער איהן צו זיינער טהאָרהייט צוריק אונד ריעטה איהם, דיא בעפֿרייטען אייגענטהומען, אונד ביטטע צו מאַכען; ער ערגריף קריעגזגעראַטהע אונד שווערטער, שאַרפֿגעוועטצט, צור קנעכטשאַפֿט צוריקצופֿיהרען איין צירליך געשמיקקטעז פֿאָלק. דריא טאַגע האַטטע ער אויף דעז פֿאָלקעז וויעדערקונפֿט געהאַררט, אונד זיא קאַמען ניכט; נון אַנדערטע ער זיינע געזיננונג. ער אָפֿפֿנעטע זיינע שטאַלע, פֿערהיעס זיינען העערע זיא צור ביטטע, דאַס זיא איהרען טרייליך בייצושטעהן אַנמַלטען. אַלז דאַז בעפֿרייטע פֿאָלק אַן סיידעוועג אַנגעקאָממען, לענקטע דער אַללגיטיגע עז פֿאָרן וועגע, דער נאַך פלשתי׳ פֿיהרט, אַב, דאַמיט דיא קריעגער ניכט דיא גריפפע איהרער מיט זבד אונד שותלח געפֿאַללענען ברידער זעהען אונד פֿערלאַגען מאָכטען; ער האַט זיא וויט פֿאָרן וועגע אַבגעפֿיהרט, נאַכדעם זיא דער פֿיינד האַטטע ליעהען לאַססען.

עבדו. ער האַט זיינען דיענער (משה) געזאַנדט, זיין פֿאָלק מיט פֿריידען הערויז

מַכּוֹת אָסוֹן: י׳ תָּמִים זָכַר מְנֻסֶּה וְנִמְצָא חָסוֹן · תּוֹלְדוֹתָיו לְהָגֵן נַחֲלַת אָב לַחֲסוֹן: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ · מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה · וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים:

מיוסד ע"פ תשר"ק.

תַּחְבּוּלוֹת עָשׂ רַב עֵצָה וּגְבוּרָה · שׁוֹכְנֵי חֶלֶד לְלַמֵּד חָכְמָה מִגְּבוּרָה · רֶסֶן מַתְעֶה הִרְסִין שַׂר הַבִּירָה · קְהָלָיו לְהַקְהִיל לִרְדוֹף יָפָה וּבָרָה: צָלוּל כְּחָבוּ מַשְׁלִיכֵי יְאוֹר זְכָרִים · פּוֹרֵעַ פִּלְּשָׁם סוּף הֱיוֹת סְכוּרִים · עֵצוֹת מֵרָחוֹק

תמים וכו', הקב"ה זכר אברה' שהי' תמים ומנוסה בנסיונו' ונמצא חסון ונאמן, והוא עש"ה, כי זכר את דבר קדשו את אברהם עבדו (שם). לחסון, לרשת. וכל לשון ירושה מתורגם בלשון חוסן. ונחלת אב, הייגו נחלת אברה' המיועדת לבניו, כמבוא' בפ' לך לך. והמפרש פירשו על נחלת יעקב, ואיננו נכון, שא"כ אין החתימה מעין הברכה.

תחבולות וכו', טעמו, הקב"ה רב עצה וגבורה עשה תחבולות, כדי ללמד שוכני תבל וכו'. רסן מתעה, ישעי' ל' כ"ח. שר הבירה, פרעה, וירמוז למאמרו ית', וישובו ויחנו (שמות יד ב), כדי להטעות את פרעה כמו שפירש"י ז"ל. יפה וברה, ישראל. צלול וכו', טעמו כאשר נתחייבו המצרים צלול וטביעה על שהשליכו ביאור זכרי ישראל. פורע וכו', הקב"ה, הפורע ומשלם מדה כנגד מדה שקל ופלס להם במדתם להסגיר' בים סוף. פלש, בש', ל' פלס מעגל רגלך (משלי ד). וי"ג פלש, ל' התגלגלות. עצות וכו', כפירש"י ישעי' כ"ה א'.

צופיהרען אונד דיא רייבער צו גייסעלן מיט שמאָהליכען שטרייכען. גאָטט געדאַכטע דעס ערפראָבטען, שטאַנדהאַפטען פאַטערס (אברהם) אונד מיטלעטע דעסען שפראָסען, אונד זיא אין דעס פאַטערס ערבע איינצוזעטצען.

תחבולות. אַבזיכטליך האַט דער הערר דעס ראַטהס אונד דער מאַכט דען פיינד בעקאָמפפט! ער וואָללטע דיא בעוואָהנער דער אונטערוועלט בעלעהרען, דאַס ווייזהייט מאַכטיגער איזט אַלס געוואַלט. ער האַט דעם שטאַאַטסרעגענטען דען צוים דעס אירטהומס אַנגעלעגט אונד איהן היגגעריסען, זיין העער צו זאַממלען, אונד — צו זיינעם אונטערגאַנג — דיא שאָנע אונד ריינע (ישראל) צו פערפאָלגען. זיא וואַרען דעס ערטראַנקענס שולדיג, זיא, דיא איינע קנאַבען אין דען פלוס געוואָרפען, דאַרום האַט אויך דער פערגעלטער זיא דער מאַפפען גנע פרייגעגעבען; ער האַט טריי־ליך פאָללפיהרט, וואַס ער אין יענער פערנען צייט פיר זיין אַנערקאַננטעס פאָלק בעש־ שלאָססען

אמן לעם נכרים· שיח אשר שח לשרש בכורים: נואלו שרי צען עצה נבערה· מצעדי זאת שגת להפיצה בסערה· לולי אל שהוציא חרבו מתערה· כרתו יערה ובערו בה הבערה: יושב בשמים שחק והלעיג למו· טכסים גיסיו כגיסו לצאת עלימו· חז כי בא יום גמולימו· זאת תחת זאת נקמת עוללימו: ולעשות בהם משפט הכתוב בחסוף· השב גמולם כזדו בעם הכסוף· ה׳ הרך הסב לגאולי בזרוע חשוף· גלגלם המדברה דרך ים סוף:

ק׳ מעלליו, בקהל עם תמיד ארנן· כבקר להגיד חסדו ואמונתו בהתלונן· ח׳ אורות טללי תחי מנו אתחונן· אטומים להחיות עם בצלו

לעם נכרי׳, לישראל. ול"ה, כן אכיר את גלו׳ יהוד׳ (ירמי׳ כד ה). שיח, ל׳ דבור. לשורש בכורי׳, לאברה׳, עש"ה, כבכור בתאנ׳ בראשיתה ראיתי אבותיכם (הושע ט י). זאת, ישראל. שגת, לשגת, כדכתי׳, אמר אויב ארדוף א שיג. טכסים גיסיו כגיסו, תקון גדודיו בהתגודדו. חז, ראה. בחסוף, בגלוי. בעם הכסוף, בישראל עם הנכסף והנחמד. בזרוע חשוף, בזרוע מגול׳, כלומ׳ ביד רמ׳. גלגל׳, הסיבם. אורו׳, גשמי׳. אטומי׳, טמוני׳ בקבר.

טוֹאָסען, וואַז ער דעם שטאַמפאַטער זיינעז ערזטלינגזפאָלקז פערהייסען. שאַנדליכען ראַטה חאַבען לוען׳ז טהאָריכטע פירזטען געפפלאָגען, דאַז תעערעזפאָלק חיינלוחאָלען חונד עז חין שטורם לו לערשטרייען. חאָטטע ניכט דיח אַללמאַכט זעלבזט דאַז שווערט ווידער זיח געלאָגען, וואַהרליך, זיח חאַטטען דען גאַנלען וואַלד (ישראל׳ז העער) חוותזיען חונד חין פייער חויפלאָדערן לאַסען! אַבער דער חים חיוומעל טהראָנט, לאַכטע חונד זאַח מיט שפאָטט חויף זיח הערחב, אַלז זיח מיט געזאַוועלטען שאַרען ווידער ישראל לאָגען; ער זאַח, דאַס כון געקאָממען דער פערגעלטונגזטאַג, מייכע יוגענד אַן מיהרער יוגענד לו רעכען, דאַז חיבער זיח געשפראָכענע חורטהייל חויזלוחיבען חונד חיהנען לו פערגעלטען נאָך דען פרעזפעלן, דיח זיח אַן חייגען מאַוטהזפאָללען פאָלקע חויזגעחיבט; דאַרום ליעס ער יענע, דיח ער מיט ענטבלאָסטעם אַרמע בעפרייט, חייגען חוואוועג ליעהען חונד לענקטע מיהרען וועג דורך דיח וויזטע לור בינזענזעע חין.

מעלליו. חין פערזאַממעלטען כאָרען ווערדע חיך חיממער זיינע טהאַטען בעזינגען, דעז מאָרגענז זיינע גיטע ריהמען, דעז אַבענדז זיינע טרייע. חיך ווערדע דאַז טרייפלן דעז אַללבעלעבענדען טחויז פאָן מיהם ערפלעהען, לור

בצלו מתלונן: ברוך אתה יי מחיה המתים:

מיוסד ע"פ א"ת ב"ש, ותתגלותו חתום חננא קלונימוס.

ק'איום ונורא מי לא יראך· תועי לב לא הכירו מוראך· בחורי און ופיבסת דין בהראך· שומעי שמעך רגזו וחלו ממוראך: גדל נוראותיך מי יוכל לספר· רבו עד למאוד ועצמו מספר· דיו הים וכל יציר סופר· קצת (נוראותיו) לא יוכלו לחק בספר: הלוך חמש מאות קפצת ממעוניך· צורריך הצמת כהרעו בטלאי ענך· ובמחמדי בטנם לא חסה עינך· פטרי רחם וראשי און בענך: ועכם בעשר

איום ונורא. און ופיבסת, שם מקומות נזכרים במצרים ביחזקאל סי' ל' י"ז. הלוך חמש מאות, מסמים לארץ ה' מאות פרסה. בטלאי ענך, בעדרי צאנך. ראשי און, ראשית אונם. ועכם, הכריתם, כמו ימי נזעכו (איוב י"ז א'). בעשר

ווידערבעלעבונג דער טאָדטען דעז פאָלקס, דאַז זיך אונטער זיינען שאַטטען בירגט. געלאָבט זייזט דוא, עוויגער, דער דיא טאָדטען בעלעבט!

איום. שרעקקליכער, עהרפורכטווערטהער, ווער מאַג דיך ניכט עהר־פירכטען? דיא פערשטאָקקטען ערקאַננטען דיינע פורכטבאַרקייט ניכט, ביז דוא שטראַפגעריכטע אַן דען ייגלינגען פאָן אָון אונד פיבסת*) אויז־געאיבט; דאַן פערנאַהמען זיא דיינען רוף אונד ציטטערטען אונד בעבטען פאָר פורכט. ווער פערמאַג דיינע גראָסטען, שרעקקליכען טהאַטען צו ער־צעהלען? זיא זינד מאַכטיג פיעל אונד איבערשרייטען יעדע צאַהל! וואָרע אויך דינטע דאַז וועלטמעער אונד אַללע געשאָפפע שרייבער — אויך נור איינען טהייל פאָן דיינען פורכטבאַרען טהאַטען וואָרע איהנען אונמאָגליך אויפצוצייכנען! איינע רייזע פאָן פינפהונדערט יאַהרען — פאָן דיינעם היממעל צור ערדע — האַסט דוא שנעלל געמאַכט, דיא פיינדע אויזצוראָט־טען, דיא דען לאָממערן דיינער העערדע ליידעז געטהאַן. דוא שאָנטעסט ניכט איהרער צאָרטליכען לייבעספרוכט, אַלז דוא דיא ערזטגעבאָרענען אונד דיא הייפטער פאָן אָון*) צו קוואַלען בעשלאָסען. איינער דער פינפע

*) פראָפינצען אין מצרים. דער דיכטער נימט איינען טהייל פיר'ז גאַנצע אַן.

בְּחֹמֶשׁ יָד הַגְּדוֹלָה • עוֹלוֹת אַחַת לְחָמֵשׁ
בַּעֲבוֹת גְּדֵלָה • חָשְׂפוֹ זְרוֹעַ אֲשֶׁר מְאֹד גָּדְלָה •
סְעָפָם עַל אַחַת חָמֵשׁ בִּגְדוֹלָה: טְבוּעִים בְּיוֵן
מְצוּל בְּתִלּוּל הַגְּשִׁיר • נֶגֶף אֶבֶן הָסֵר וְעָקוֹב
הַיְשִׁיר • ה׳ יֶשַׁע מִצִּיּוֹן שְׁלַח וְחָדָשׁ נָשִׁיר • כֶּתֶר
לְךָ לָתֵת כְּאָז יָשִׁיר:

ק׳ חָרְשׁוּ יוֹשְׁבֵי חֲרֹשֶׁת לְאַבֵּד יָפָה וּבָרָה • נָתוֹשׁ
וְאַבֵּד שֵׁם וּשְׁאָר בִּגְבוּרָה • ה׳ נַחַל קִישׁוֹן גְּרָפָם
וְזֵרוֹעָם נִשְׁבָּרָה • אָז לָבְשָׁה רוּחַ וְשָׁרָה דְּבוֹרָה:

וכו׳, בעשר מכות בחומש היד הגדולה, כלומר בחמישית של היד והיינו באצבע אחת; וכל מכה אחת היתה עולה לחמש להיותה בעבות גדלה, כי כל מכה היתה של חמש מכות והרי באצבע א׳ חמשים מכות ונמצא כי בחשפו זרוע הגדולה שהיא ה׳ אצבעות יהיו המכות מכופלים חמש בידו הגדולה, וזה לדעת ר׳ עקיבא. חשפו, גלותו. סעפם, הכריתם. טבועים וכו׳, עכשיו מתפלל הפייטן על הגלות שאנו שקועים בתוכו ונדמה כאלו אנו טבועים ביון מצול, ומתפלל שיעשה הקב״ה גשר גבוה ותלול כדי שנוכל לעלות בו מתוך המצולה, ויסיר אבן נגף ויישיר העקוב כמו שהתנבא (ישעיה מ׳ ג׳), קול קורא במדבר פנו דרך ה׳ ישרו בערבה מסלה לאלהינו. כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו והיה העקוב למישור וגו׳.

חרשו, חשבו. יושבי חרושת, יבין וסיסרא היושב בחרושת הגוים (שופטים ד ב). יפה וברה, ישראל. נתוש, לנתוש ולנתוץ. נחל קישון גרפם, כדכתיב שם ה׳ כ״א.

פֿינפֿע*) פֿאָן דער אַללמאַכט אונד פֿערגעלטעטע איינען צעהן שטרייכע, יעדער שטרייך וואַר פֿינפֿפֿאַך; נון טראַף זיא דיא גאַנצע אונד זייגער אַללמאַכט, אונד דיא זומע דער שטרייכע וואַר פֿינפֿפֿאַלטיג. — יאָ, האבע ער הערויז! זייטע אויך יעטצט איין פֿאָלק, דאַס טיעף איין וואַסער געזונקען! רייסע אינוועג דען שטיין דעס אַנשטאָסעס אונד עבנע דיא רעכטע באַהן! זענדע אילפֿע אויס ציון, דאַן וואָללען וויר מיט איינעם נייען ליעד דיך קראָנען, אונד זינגען וויא דאַמאַלס!

הרשו. איינסט האַטטען דיא בעוואָהנער פֿאָן חרושת דען טעדליכען פלאַן, דיין טאָכטער, דאַס רייניגע פֿאָלק צו גרונדע צו ריכטען, דעססען נאַמען אונד אַנדענקען אויסצוראָטטען אונד צו פֿערניכטען; אַבער דער שטראָם קישון שפיהלטע זיא הינוועג. איהרע געוואַלט שייטערטע — דאַ וואַר דבורה בעגייסטערט אונד זאַנג איין לאָבגעדיכט**).

קם

*) מיט איינעם פֿאָן דען פֿינף פֿינגערן. זיעהע אויך באור. **) שופטים קאַפּ׳ 5.

ק׳ קָם עָל רַבּוּ קָמָיו לְלָזוּת· לְחַמּוֹת לוֹחֲמָיו וְהַכְנָעַת אוֹתָם לְהַבְזוֹת: ח׳ נְעַם זְמִירוֹת בּוֹטָה לְךָ לְהַזּוֹת· יַחַד וְשָׁר אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת:

ק׳ מִכְלַל יוֹפִי עַל מִשְׁפָּטוֹ יְחֻדַּשׁ· וְעוֹד נָוְךָ בּוֹ כְּקֶדֶם יִתְחַדַּשׁ· ח׳ שִׂיאוֹ לְמַעְלָה לְמַעְלָה יָרוּם וְיֻגְדַּשׁ· סֶלָה בְּתוֹכוֹ נָשִׁיר שִׁיר חָדָשׁ:

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדוֹר וָדוֹר הַלְלוּיָהּ:

וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא:

אדני

קם על, הגבר אשר הוקם על והיינו דוד, כדכתיב, נאם הגבר הוקם על (ש"ב כ"ג א'). רבו קמיו, כמו שאמר, מה רבו צרי רבים קמים עלי (תהלים ג ב) והיו מליצים עליו בלזות שפתים כמבואר במזמור. נועם זמירות, נעימות. בוטה, פעל עבר מגזרת לבטא בשפתים (ויקרא ה' ד') ומלאנוהו גם בה' בסוף, יש בוטה (משלי י"ב י"ח). להזות, מגזרת כן יזה גוים רבים (ישעיה נ"ב ט"ו), ופירשו, שהוא ל' דבור וכענין תזל כטל אמרתי (דברים ל"ב ב'), וההזלה וההזאה קרובים בענין, וכן, ועלימו תטוף מלתי (איוב כ"ט כ"ב). יחד ושר, כ"כ בכ"י וכן עיקר, כי לאות י' של קלונימוס אנו צריכים כאן. את השירה הזאת, הכתובה בס' תהלים מזמור י"ח.

מכלל יופי, ציון מכלל יופי (תהלים נ' ב'). ועוד נוך, מכון כבודך. ועוד, מגזרת אוהל מועד. נוך, דירתך כמו ופקדת נוך ולא תחטא (איוב ה כד). שיאו, רוממתו כמו אם יעלה לשמים שיאו (איוב כ' ו'), והוא עה"ה והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות (ישעיה ב' ב'). ויוגדש, גם זה ל' גבהות, נגזר מן גדיש, ורז"ל עשו ממנו פעל, באמרם: המגדיש (מס' ב"ק דף כ"ט א') ואמרו עוד, גדוש ונגדש ודומיהן.

קם. דער האָהע טהראָנבעשטייגער (דוד) האַטטע פֿיעלע ווידערזאַכער דיא איהן פֿעראַכטעטען; דאָך האַט זיא אויך פֿעראַכטונג געטראָפֿפֿען אונד איהרען שטאָלץ געבייגט. אויז זיינען ליפפען פֿלאָס אַנך ליעבליכער געזאַנג; דיר האַט ער צוגעאייגנעט אונד געזונגען יענע: גאָטטליכע ליעד (תהלים י"ח).

מכלל. ציון, דיא קראָנע דער שאָנהייט, ווירד דאָ איינסט ערנייערן אונד זיך צו דיינער רעזידענץ ערהעבען, וויא פֿאָרמאַלס; איהר גלאַנץ ווירד אַלסדאַן איבער אַללע שטראַהלען; דאַן זינגען וויר דאָרט איין נאָך ניא געהאָרטעס ליעד.

ימלך. דער העֶרר רעגיערט עוויגליך, דיין גאָטט דורך אַללע צייטען, ציון! הללויה!

ואתה. דוא, היילגער, טהראָנסט איבער לאָבגעזאַנגען ישראל'ס! אל נא.

ק' אדני חלד עד לא טבועים· וטרם תלולי
רום לאהל קבועים· מאז העלה במחשבת
דגלי רבועים· היות לו מכל אום תבועים·
ובהמליך לבראת יציר ראש טבעים· בעדם
הלו מלך ומשרתיו מצביעים· ומאז בחלקו
עלו מחלשים שבעים· וסגלם לו לחבל נחלה
מקבעים· וכחבו גרות ועני וקבעום קובעים·
נתגלגלו רחמיו לסוף שלשים שבועים· ויט
חסד על בני רבעים· והטה אזן וסבת שיח
משועים· ויקץ כישן ויך צריו בגוועים· הכה
ופצוע בכל מכה ואבעבועים· ואחרי כן שלחום
ברכוש גדול שבעים· בפז ובכסף ובזהב וכל
מיני צבעים· ועוד מסך בקרבם רוח עועים·
ויסיתם

אדני חלד, מוסדי ארץ. טבועים, מיוסדים. תלולי רום, גבהי שמים, ל' הר גבוה ותלול (יחזקאל י"ז כ"ב). דגלי רבועים, ישראל המרובעים בדגלים. עיין פי' רש"י במדבר כ"ג י'. ובהמליך, והתיעצו בפמליא של מעלה, לברוא אדם הראשון, שהוא יציר ראש טבועים וכל הבריות הוטבעו בחותמו. בעדם, בעד ישראל. הלו, התחילו. מלך ומשרתיו, הקב"ה ופמליא שלו. מצביעים, מטילים גורל; והלשון ידוע בדברי רבותינו ז"ל כאומרם אמר להם הצביעו (יומא ריש פרק ב'). מחלשים, מגורלות, וכדברי רז"ל: מטילין חלשים על הקדשים, ואמרו: חלשין ליסנא דפוריא הוא, דכתיב, חולש על גוים (ישעי' י"ד י"ב) ואמר ר' וכו' (שבת דף קמ"ט ב'). שבעים, ע' אומות. וסגלם לו, לקחם לו לעם סגולה והקביעם לחבל נחלתו. וכחבו, וכתשו נתחייבו. וקבעום קובעים, וחמסו אותם החומסים, ל' כי אתם קובעים אותי (מלאכי ג'). שלשים שבועים, שלשים שמטות והיינו רד"ו שנה במצרים. בני רבעים, ישראל עם ה' ומספר את רובע ישראל (במדבר כ"ג י'). וסבת, והקשיב, לשון הסכת ושמע ישראל (דברים כ"ז ט'). בגוועים, בגויעת מיתות. ועוד מסך וכו', כדכתיב, ה' מסך בקרבה רוח עועים (ישעיה י"ט י"ד).

כאשר

וַיְסִיתֵם רְדוֹף אַחֲרֵימוֹ בְּשִׁרְיוֹנוֹת וְכוֹבָעִים · וְאָז עָלְתָה חֲמָתוֹ וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אוֹנָם וְשִׁקְּעָם בְּטִבּוּעִים · וְנָפְלוּ וְנִשְׁבְּרוּ כְּשֶׁבֶר נֵבֶל לְמַבּוּעִים:

קו"ח בִּגְזֵרַת

חַי וְקַיָּם נוֹרָא וּמָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

חו"ק חֲכַם לֵבָב וְאַמִּיץ כֹּחַ · מִי יוּכַל אֵלָיו לִגְבוֹהַּ · אֲשֶׁר בְּיָדוֹ הַגְּבוּרָה וְהַכֹּחַ · קָדוֹשׁ:

שם המחבר חתום בראשי החרוזות משה ברבי קלונימוס.

מַה מּוֹעִיל רֶשַׁע בִּבְעָלָיו · וּמַה יָּעוֹז זֵד בְּמַעֲלָלָיו · פְּנֵי מְשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמִפְעָלָיו: מֶרֶד הֲיוּכַל עֲרוּךְ חֹמֶר · נֹכַח יוֹצֵר כֹּל בְּאֹמֶר · רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ בְּיָדוֹ שׁוֹמֵר: שִׁכְנוֹ שָׁת בִּמְרוֹם עוֹלָם · מֶמְשַׁלְתּוֹ

כשבר נבל למבועים, כענין ותשבר כד על המבוע (קהלת יב ו). בגזרת חי וכו', כל הנ"ל נעשה בגזרת חי וקים וכו'.

חכם לבב וכו' עפ"ה, חכם לבב ואמיץ כח מי הקשה אליו וישלם (איוב ט ד) ורז"ל דרשוהו על פרעה שהקשה לבו ונלקה. לגבוה, להתוכח.

מה מועיל וכו', הפייטן מונה והולך המכעיסים שקדמו לפרעה, ואיך נעשה בהם דין והוא ראה ולא לקח מוסר לסכלותו וגאותו; והחרוזים הראשונים הם כדמות הלצה אל הנאים, וכמו שבארתי בפיוט אמרו לאלהים, בקרובות דאתמול ע"ש. היוכל ערוך חומר, כ"כ נבל כ"י ועיקר, כי כל בתי הפיוט נבנו מן ד' ד' אבנים, דוק ותמצא; וטעמו: היוכל האדם שהוא ערוך חומר, למרוד נוכח יוצר כל באומר, השומר בידו רוחו ונשמתו. מי הקשה אליו וישלם,

---

הכם. ער איזט וויזען הערצענז אונד פֿאָן איבערשוענגליכער קראַפֿט — ווער קאַן זיך איהם ווידערזעטצען. אין דעססען האַנד דיא אללגעוואַלט אונד מאַכט? קדוש!

מה. קאַן וואַז דענן בעזוויכט דיא באָזהייט ניטצען? וואַז דעם וויטהע־ריך דיא פֿרעפֿעלטהאַטען פֿאָר דעם אַנגעזיכטע רעטטען, דער יעדעם נאַך פֿערדיענסט פֿערגילט? קאַן איין לעהמערנעז געשעפֿף זיך ווידער דען אויפֿלעהנען, דער דאַז וועלטאַלל מיט איינעם וואָרטע ערשאַפֿפֿען, דער גייזט אונד לעבען אין זיינער האַנד בעוואַהרט? — — ער האַט זיינע וואָהנונג אין יענער האָהע אויפֿגעשלאַגען, ער טהראָנעט איבער דיא גאַנזע

ק׳ אַדְנֵי חֶלֶד עַד לֹא טְבוּעִים· וְטֶרֶם תְּלוּלֵי רוּם לְאֹהֶל קְבוּעִים· מֵאָז הֶעֱלָה בְּמַחֲשֶׁבֶת דִּגְלֵי רְבוּעִים· הֱיוֹת לוֹ מִכָּל אוֹם תְּבוּעִים· וּבְהִמָּלֵךְ לִבְרֹאת יְצִיר רֹאשׁ טְבָעִים· בַּעֲדָם חָלוּ מֶלֶךְ וּמְשָׁרְתָיו מַצְבִּיעִים· וּמֵאָז בְּחֶלְקוֹ עָלוּ מֵחֲלָשִׁים שִׁבְעִים· וְסִגְּלָם לוֹ לְחֶבֶל נַחֲלָה מְקַבְּעִים· וּכְחָבוּ גֵּרוּת וְעִנּוּי וְקִבָּעוּם קוֹבְעִים· נִתְגַּלְגְּלוּ רַחֲמָיו לְסוֹף שְׁלֹשִׁים שָׁבוּעִים· וַיֵּט חֶסֶד עַל בְּנֵי רִבֵּעִים· וְהִטָּה אֹזֶן וְסָכַת שִׂיחַ מְשַׁוְּעִים· וַיִּקַץ כְּיָשֵׁן וַיַּךְ צָרָיו בְּגוֹוְעִים· הַכֵּה וּפָצוֹעַ בְּכָל מַכָּה וַאֲבַעְבּוּעִים· וְאַחֲרֵי כֵן שִׁלְּחוּם בִּרְכוּשׁ גָּדוֹל שְׂבֵעִים· כַּפָּז וּבְכֶסֶף וּבְזָהָב וְכָל מִינֵי צְבָעִים· וְעוֹד מָסַךְ בְּקִרְבָּם רוּחַ עִוְעִים·

ויסיתם

אדני חלד, מוסדי ארץ. טבועים, מיוסדים. תלולי רום, גבהי שמים, ל׳ הר גבוה ותלול (יחזקאל י״ז כ״ב). דגלי רבועים, ישראל המרובעים בדגלים. עיין פי׳ רש״י במדבר כ״ג י׳. ובהמלך, ובהתיעצו בפמליא של מעלה, לברוא אדם הראשון, שהוא יציר ראש טבועים וכל הבריות הוטבעו בחותמו. בעדם, בעד ישראל. חלו, התחילו. מלך ומשרתיו, הקב״ה ופמליא שלו. מצביעים, מטילים גורל; והלשון ידוע בדברי רבותינו ז״ל באומרם אמר להם הצביעו (יומא ריש פרק ב׳). מחלשים, מגורלות, וכדברי רז״ל: מטילין חלשים על הקדשים, ואמרו: חלשין ליסנא דפוריא הוא, דכתיב, חולש על גוים (ישעי׳ י״ד י״ב) ואמר ר׳ וכו׳ (שבת דף קמ״ט ב׳). שבעים, ע׳ אומות. וסגלם לו, לקחם לו לעם סגולה והקביעם לחבל נחלתו. וכחבו, ונתחייבו. וקבעום קובעים, וחמסו אותם החומסים, ל׳ כי אתם קובעים אותי (מלאכי ג׳). שלשים שבועים, שלשים שמטות והיינו רד״ו שנה במצרים. בני רבעים, ישראל עם״ה ומספר את רובע ישראל (במדבר כ״ג י׳). וסכת, והקשיב, לשון הסכת ושמע ישראל (דברים כ״ז ט׳). בגוועים, בגויעת מיתות. ועוד מסך וכו׳, כדכתיב, ה׳ מסך בקרבה רוח עועים (ישעיה י״ט י״ד).

בשגר

ויסיתם רדוף אחרימו בשריונות וכובעים· ואז עלתה חמתו וישב עליהם אונם ושקעם בטבועים· ונפלו ונשברו כשבר נבל למבועים:

קו"ח כגזרת

חי וקים נורא ומרום וקדוש:

חו"ק חכם לבב ואמיץ כח· מי יוכל אליו לגבוה· אשר בידו הגבורה והכח· קדוש:

שם המחבר חתום בראשי החרוזות משה ברבי קלונימוס.

מה מועיל רשע בעליו· ומה יעוז זד במעלליו· פני משלם לאיש כמפעליו: מרד היוכל ערוך חמר· נכח יוצר כל באמר· רוחו ונשמתו בידו שומר: שכנו שת ברום עולם· ממשלתו

כשבר נבל למבועים, כענין ותשבר כד על המבוע (קהלת יב ו). כגזרת חי וכו', כל הנ"ל נעשה כגזרת חי וקים וכו'.

חכם לבב וכו' עפ"ה, חכם לבב ואמיץ כח מי הקשה אליו וישלם (איוב ט ד) ורז"ל דרשוהו על פרעה שהקשה לבו ונלקה. לגבוה, להתוכח.

מה מועיל וכו', הפייטן מונה והולך המכעיסים שקדמו לפרעה, ואיך נעשה בהם דין והוא ראה ולא לקח מוסר לסכלותו וגאותו; והחרוזים הראשונים הם כדמות הקדמה אל הבאים, וכמו שבארתי בפיוט אמרו לאלהים, בקרובות דאתמול ע"ש. היוכל ערוך חומר, כ"כ בכל כ"י ועיקר, כי כל בתי הפיוט נבנו מן ד' ד' תבות, דוק ותמצא; וטעמו: היוכל האדם שהוא ערוך חומר, למרוד נוכח יוצר כל בחומר, השומר בידו רוחו ונשמתו. מי הקשה אליו וישלם,

---

הכם. ער איזט ווייזען הערצענז אונד פֿאָן איבערשוענגליכער קראַפֿט — ווער קאַן זיך איהם ווידערזעטצען. אין דעסען האַנד דיא אַללגעוואַלט אונד מאַכט? קדוש!

מה. קאַן וואַז דעם בעזעוויכט דיא באָזהייט ניטצען? וואַז דעם וויטהעריך דיא פֿרעפֿעלטהאַטען פֿאָר דעם אַנגעזיכטע דעטען, דער יעדעם נאַך פֿערדיענסט פֿערגילט? קאַן איין לעהמערנעז געשעפּף זיך ווידער דען אויפֿלעהנען, דער דאַז וועלטאַלל מיט איינעם וואָרטע ערשאַפֿפֿען, דער גייסט אונד זעעלע אין זיינער האַנד בעוואַהרט? —— ער האַט זיינע וואָהנונג אין יענער האָהע אויפֿגעשלאַגען, ער טהראָנט איבער דיא גאַנצע

עַל כָּל הָעוֹלָם· מִי הִקְשָׁה אֵלָיו וַיִּשְׁלָם: שְׁלִישִׁים
פָּתְחוּ רִאשׁוֹן לְקַלְקֵל· אָצוּ סְלוֹל אֹרַח לְעַקֵּל·
שֵׁם אֵל בֶּאֱלִיל לְהָקֵל: הַעַל פָּרְצוּ גֶּדֶר
עוֹלָם· פָּרַץ מֵי הַיָּם בִּגְבוּלָם· וּשְׁטָפָם וְאִבְּדָם
מִן הָעוֹלָם: הֶרְאָם בָּם דִּין לְדוֹרוֹת· לְבִלְתִּי
פְּלוֹחַ לְכָל יְצִירוֹת· כִּי אִם לְקוֹרֵא הַדּוֹרוֹת:
בַּעֲלֵי זְרוֹעַ הֵחֵלּוּ לָרוֹב· וַיֹּאמְרוּ לָאֵל סוּר
מִקָּרוֹב· בְּמַלֵּא בָתֵּיהֶם טוֹבוֹת רוֹב: בָּעֲטוּ
בְּאֵד עוֹלֶה מִן הָאָרֶץ· וְנָאֲצוּ לְמַמְטִיר עַל
הָאָרֶץ· מַה לָּנוּ לִמְטָרוֹת עָרֶץ: רָם מָתַח דִּין
בהם

מי הקשה לנו כנגדו ויצא בשלום? ופסוק הוא באיוב ט׳ ד׳. שלישים, דור שלישי לאדם, והיינו דור אנוש הם התחלו לראשון לקלקל ומהרו לעקל הדרך הישר, כדכתיב, אז הוחל לקרוא בשם ה׳ (בראשית ד׳ כ״ו) שהתחילו לקרוא האלילים בשם ה׳, ונענשו שעלו מי הים והציפו שליש של עולם כמו שבא בקבלה, ועל שפרצו גדר עולם לכן פרץ וכו׳. העל פרצו, כ״כ בכ״י ועיקר. בעלי זרוע, דור המבול בעלי זרוע היו. החלו לרוב, כדכתיב, ויהי כי החל האדם לרוב וגו׳ (בראשית ו׳ א׳). ויאמרו לאל וכו׳, ככתוב, האומרים לאל סור ממנו, והוא מלא בתיהם טוב וגו׳ (איוב כ״ב י״ז) ועל אנשי דור המבול מדבר. בעטו באד עולה מן הארץ וכו׳, כן איתא בבראשית רבה פרשה י״ג

גאַנצע וועלט! ווער האַט אונגעשטראַפט זיך איהם נאָך ווידערזעטצט? — אַהנגעהליכע מאָננער וואַרען יענע, דיא צוערשט דען געבאָהנטען וועג פערדאָרבען אונד דען נאַמען דער גאָטטהייט דורך געטצענבילדער הערַאב־געווירדיגט; זיא האַבען דען צוין דער וועלט דורכבראָכען, דאַרום האַבען אויך דיא געוואָססער דעס מעערעס דיא דריטטע איהרער גרענצע דורכבראָכען, זיא ווענגעשפיהלט אונד פאָן דער ערדע פערטילגט, דאַמיט דיא צוקינפטיגען געשלעכטער דאַז רעכט בעהערציגען אונד וויסען מאָגען, דאַס עז אונערלויבט זייא, אירגענד איין וועזען געטטליך צו פערעהרען, אויסער דעם עוויגען, דער דיא געשלעכטער פאָן אַנבעגין הערפאָרגערופען. אַלז יענע געוואַלטטהאַטיגען אַנגע־פאַנגען, מאַכטיג צו ווערדען, באַטען זיא דער אַללמאַכט טראָטץ, דיא איהרע הייזער מיט זעגען אַנגעפיללט; זיא פערהאַפטעטען דיא פאָן דער ערדע אויפשטייגענדען דינסטע אונד ערלאַנגטען דען זעגנענדען רעגען. וואַז נוצען אונס דיא רעגענ־פלוטהען

בָּהֶם· וּמְטָרוֹת עֹז שָׁפַךְ עֲלֵיהֶם· וַיִּמַח אֶת כָּל
יְקוּמֵיהֶם: רָמָה רוּחַ יוֹשְׁבֵי שִׁנְעָר· וְלַעֲלוֹת
לַשַּׁחַק לִבָּם נִבְעַר· וְהֱפִיצָם בְּרוּחַ סוֹעָה וָסָעַר:
בַּר בְּבַד פֶּרַע שְׁאוֹנָם· וְנֶפֶץ מוּל נֶפֶץ דָּנָם·
וְהֻטְלָה עֲצָתָם כְּפִלֶּג לְשׁוֹנָם: כַּאֲשֶׁר הֵם
בְּשָׂפָה זָדוּ· וּבַאֲגֻדָּה אַחַת כֻּלָּם נוֹעָדוּ· בָּלַל
לְשׁוֹנָם וּמִשָּׁם נִפְרָדוּ: יָקְשׁוּ צָרֵי עַיִן בְּבֶצַע·
וּמֵאֲנוּ פְּרוּסָה לְרָעֵב לִבְצֹעַ· וְהֶאֱרִיכוּ וְקִצְּרוּ
אֶת הַמַּצָּע: יָד קָפְצוּ מֵעָנִי וָדַל· וְעוֹבֵר אֹרַח
מֵעֲלֵיהֶם חָדַל· וְכָבֵד חֵטְא וְעָוֹן גָּדַל: קִלְקְלוּ

ובפרקי ר"א פ' כ"ג. רמה רוח יושבי שנער, בוני המגדל גסי רוח היו, כאשר
בארתי בקרובות דאתמול בפיוט אמרו לאלהים. בד בבד, במדה כנגד מדה.
ונפץ מול נפץ, הם אמרו, פן נפוץ, והקב"ה הפיצם משם. יקשו צרי עין,
אנשי סדום צרי עין, נוקשו בבצע כסף כמבואר בנבואת יחזקאל (י"ו מ"ט).
והאריכו וקצרו את המצע, גם זה מבואר בדברי אגדה ובפרט בס' הישר ע"ש.

פֿלוטהען? — זאָ שפּראַכען זיא — דער אַללערהאֶכסטע איבטע שטראַפֿ־
גריכטע אַן איהנען אויז, שיטטעטע רעגענגיסע איבער זיא אונד פֿער־
טילגטע אַללע אירדישע וועזען. אָכֿוּטה איבערנאַהם דיא בעוואָהנער
שנער'ז אונד ענטפֿלאַממטע דיא בעגיערדע אין איהרען הערצען, איינען
טהורם ביז גען הימעל אויפֿצופֿיהרען; אַבער איין שטורם צערשטריי־
טע זיא, אונד זיא ווורדען אין פֿאָלגע איהרעז איבערמוטהז בעשטראַפֿט.
זיא האַבען צערשטרייאונג געפֿירכטעט, אונד צערשטרייאונג וואַרד איהר לאָהן;
איהר אַנשלאַג ווורדע פֿערניכטעט דורך פֿערווירראונג איהרער שפּראַכע.
שטאַטט אויף איהרע שפּראַכע, ראַטטעטען זיא זיך צוזאַממען אונד וואָללטען
איהרער צערשטרייאונג פֿאָרבייגען; גאָטט פֿערווירדטע איהרע שפּראַכע,
אונד צערשטרייטע זיא פֿאָללענדז פֿאָן דאַ. האַבזיכט וואַר דיא זינדע יענער
אייגענניטליגען (פֿאָן סדום); זיא ענטזאָגען דעם הונגריגען דאַז ברויט, דעם
וואַנדערער דאַז לאַגער, איהרע האַנד פֿערשלאָססען זיא דעם נאָטהלײדענ־
דען אונד אַרמען אונד פֿערשייכטען דען וואַנדערער אויז איהרעם לאַנ־
דע. איהרע זינדע וואַר שווער אונד גראָס איהר פֿערברעכען; זיא
האַבען דיא פֿאָדע דעז רעכטז פֿערדרעהט, דאַרום האַט אויך גאָטט דיא
נאַטור זיינעז וואָהלטהאֶטיגען בעהאַלטערז (דען הימעל) אין בעצוג

אויף

צַעֲדֵי יֹשֶׁר לְהַלֵּךְ· וְאוֹצָרוֹ הַטּוֹב עֲלֵיהֶם חִלֵּף· וֶהֱפָכָם מִשֹּׁרֶשׁ דּוֹרוֹת לְאָלֶף: קַחַת מוּסָר מֵאֲנוּ צֹעֲנִים· וְלֹא לָמְדוּ דַּעַת מִקַּדְמוֹנִים· הֵרֵעוּ מִכֹּל אֲשֶׁר לְפָנִים: לָחֲצוּ בְּמֶרֶר זֶרַע חֲסִידָיו· וְגָזְרוּ גְזֵרוֹת לִבְנֵי יְדִידָיו· וַיַּרְא יְיָ וַיְעוֹרֵר חֲסָדָיו: לְמַלֹּאת דְּבָרוֹ וּלְהָחִישׁ עֶזְרָה· אָחוֹר הֵשִׁיב חֶשְׁבּוֹן גְּזֵרָה· וְעַל תַּנִּין שָׁפַךְ עֶבְרָה: וְלֹא בְּכֹחַ לְפִי הַגְּדֻלָּה· הֵחֵל בְּבַעֲלֵי זְרוֹעַ תְּחִלָּה· כִּי אִם בַּעֲנָוָה גְּדוֹלָה: וְאוֹת וּמוֹפֵת שָׁלַח

ואוצרו הטוב וכו', שהמטיר עליהם גפרית ואש תחת גשם, שהוא אוצרו הטוב, כדכתיב, יפתח ה' לך את אוצרו הטוב וגו' (דברים כח יב). והפכם משרש, כדכתיב, ויהפך את הערים האל (בראשית יט כה); ובאה הקבלה: שארבעתם יושבות בסלע אחד והפכן מלמעלה למטה. דורות לאלף, כדי ללמד לדורות הבאים שלא יזידו עוד. קחת מוסר מאנו צוענים, היינו מצרים, מאנו לקחת מוסר. ולהחיש עזרה אחור השיב וכו', כי הגזרה של ארבע מאות שנה התחיל למנות מלידת יצחק, וזה כדי להחיש עזרה. תנין, פרעה. ולא בכח וכו', טעמו, ולא החל בכח תחלה לפי גדולתו, וכדרך בעלי זרוע

אויך זיא געענדערט*) אונד איהרע שטאדטע אויז דער וואורצעל אומגע-קעהרט, דען קינפטיגען געשלעכטערן צור לעהרע. אללייז דיא בעוואהנער צוען'ז (מצרים) נאהמען קיינע לעהרע אן, דיא געשיכטע דער פארוועלט קאננטע זיא ניכט וויזע מאכען; איהרע פרעפעלטהאטען איבערשטיגען דיא ביזהעריגען אללע. זיא קוואלטען ביטטערליך דיא קינדער דער גאטטעז-פירכטיגען אונד ערויעסטען מאנכע פערפאלגונג ווידער דיא זאכע זיינער געליעב-טען. דיעז זאה דער עוויגע, אונד זיין מיטלייד וואר רעגע. ער האט צור ער-פיללונג זיינער פערהייסונג אונד צור בעשלייניגונג דער הילפע דען אנפאנגספונקט דעז בעשטיממטען צייטמאססעז**) צוריקגעזעטצט אונד ערגאס זיינען גרים איבער דאז דראכענהויפט (פרעה). דאך גריף ער איהן ניכט אנפאנגז גלייך מיט זיינער איבערלעגענען קראפט, נאך ארט דער מאכטיגען, אן, זאנדערן מיט גראססער זאנפטמוטה. ער ליעס פאהרער פאר זיינען אנגעזיכטע מאנכע וואונדער

*) דער וואהלטהאטיגע רעגען פערוואנדעלטע זיך אין פייער אונד שוועפעל. זיעהע אין בראשית קאפיטעל 19 פערז 24. **) דיא פיערהונדערטיאהריגע קנעכטשאפט, דיא פיר דיא נאכקאממען אברהם'ז בעשטיממט וואר.

לְהַרְאוֹת· וְהִקְשָׁה עָרְפּוֹ וְהִכְבִּיד תְּלָאוֹת· אָז
הִכָּהוּ מַכּוֹת נוֹרָאוֹת: נָאוֹר אַף לְפִי חֲמָתוֹ·
לֹא עִבַּר דִּין אֲמִתּוֹ· כִּי אִם בְּיֹשֶׁר מִדָּתוֹ: נֶגַע
אֲשֶׁר בְּסוֹף הִבְעִיתוֹ· בּוֹ הִקְדִּים תְּחִלָּה
לְהַתְרוֹתוֹ· וּמִקֵּץ לְקֵץ הֶאֱרִיךְ עֶבְרָתוֹ: יָהּ
מַכָּה לֹא הִכָּהוּ· עַד שֶׁלֹּא קִדֵּם וְהִתְרָהוּ·
וְאַחֲרֵי כֵן שָׁלַח וְהִלְקָהוּ: יֶרַח הַקָּצֻב לְכָל
מַכָּה· וּשְׁלֹשֶׁת חֲלָקִים הֵעִיד וְתִכָּה· וּרְבִיעִית
הַחֹדֶשׁ שִׁמְּשָׁה הַמַּכָּה: מָחַץ בּוֹ מְחָצוֹת
תֵּשַׁע· וְלֹא נִכְנַע וְלֹא שָׁע· וּבָעֲשִׂירִית נִשְׁבַּר

הנופלים פתאום על אויבם והורגים אותו; אבל הקב"ה לא עשה כן, אלא התרה אותו קודם שלוח המכה. לא עבר דין אמתו, כלומר לא הי' עובר על אמתת הדין לענשו יותר מכדי רשעתו כי אם ביושר מדתו. נגע אשר בסוף הבעיתו, היינו מכת בכורות, בו הקדים תחלה להתרותו, כדכתיב, כה אמר ה' בני בכורי ישראל. ואומר אליך שלח את בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הורג את בנך בכורך (שמות ד כג). וכמו שפי' עליו רש"י ז"ל. יה מכה וכו', מבואר במקרא. ירח הקצב וכו', מבואר בדברי רז"ל ובפירוש רש"י ז"ל אבל וימלא שבעת ימים (שמות ז כה). העיד ותכה, כ"כ בכ"י וכן עיקר, ל' המתנה; ובכל ספרי הדפוס

וואנדרער אונד לייבען טהון; אבער דאז אונגעהייער וואר איממער הארטנאקי קיגער אונד ערשווערטע דען דרוקק איממערפארט. דא ערזט פלאגטע ער עז מיט פירכטערליכען פלאגען; ער גאב זייגען גערעכטען צארן נאך, איבערטריטט אבער דיא שטרענגע דער גערעכטיגקייט ניכט, זאנדערן בעאבאכטעטע גענויא דאז מאאס דער רעדליכקייט. דיא לעטצטע פלאגע (מכת בכורות), דיא פרעה זא זעהר געשרעקקט, האט ער איהם צוערזט אנגעצייגט אונד איהן דאראן געווארנט; גאטט האט זייגען צארן פאן צייט צו צייט צוריקגעהאלטען אונד דען פרעה ניא געשלאגען, בעפאר ער איהן געווארנט האטטע; נאכהער ערזט טראף ער איהן. צו יעדער פלאגע ווורדע דיא צייטפריזט איינעז מאנאטז פעזטגעזעצט; דרייא פיערטעל מאנאט האט ער איהן געווארנט אונד אויף זייגע בעסערונג געהאפט, אונד איין פיערטעל מאנאט ליעס ער דיא פלאגע אנהאלטען. נייון עמפפינדליכע וואו־ דען האטטע ער איהם בערייטז שאן בייגעבראכט, אבער נאך גינג ער ניכט אין זיך אונד קעהרטע זיך ניכט דאראן; בייא דער צעהנטען ערזט

מַטֵּה הָרָשָׁע: מֵעֶרֶשׂ יְצוּעוֹ קָם לַיְלָה. וּבְאֶרֶץ
פַּתְרוֹס צְוָחָה גְּדוֹלָה. מֵאֵין בַּיִת בְּלֹא יְלָלָה:
וּפֶה שֶׁאָמַר לֹא אֲשַׁלֵּחַ. הוּא הַפֶּה חִנֵּן לְשַׁלֵּחַ.
(עָנָה כְּנֶאֱלָח) קוּמוּ צְאוּ כְּדַבֶּרְכֶם לִפְלֹחַ:
וְלָמָּה זֶה לַחֲשׁוּבֵי כְּאַיִן. לִקְנוֹת חָכְמָה וְלֵב אַיִן.
מֻתָּרִים כְּנוֹגֵעַ בְּבָבַת עָיִן: שֵׂכֶל זֹאת לֹא יָבִינוּ.
פּוֹטִים אֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה הִתְקִינוּ. כְּעִקְּלוּ בְּסוֹף כָּךְ
נִדּוֹנוּ: ה' שָׂעִיר וּטְפוּלָיו אֲשֶׁר לְחָרְבָּה. נִתְכַּוְּנוּ
מֵרֹאשׁ וְעַד קִצְבָּה. מַה יַּעֲשׂוּ בְּלַהַט הַיּוֹם הַבָּא:

בהרבה קהלות, גם בספר"מ, א"א זה.

חו"ק בַּעֲטוּתוֹ קִנְאָה בְּלָבְשׁוֹ נָקָם. לְהָרִיעַ וּלְהַצְרִיחַ
מִקָּמָיו לְהִתְנַקֵּם. שִׁבְעָתַיִם יָשִׁיב אֶל חֵיקָם. קָדוֹשׁ:

בקצת קהלות אומרים אל נא, אבל בכל כ"י ודפוסי' ישני' איננו, גם בספר"מ
אין אומרים אותו, ונכון שלא לאמרו, מפני שמעשה ידיו של הקב"ה טבעו בים וכו'.

אֵל נָא, לְעוֹלָם תֻּעֲרָץ. וּלְעוֹלָם תֻּקְדָּשׁ. וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים
תִּמְלוֹךְ וְתִתְנַשֵּׂא: הָאֵל מֶלֶךְ נוֹרָא מָרוֹם וְקָדוֹשׁ. כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ
מלכי

שבשו והחליפו הה' בה'. הוא הפה חנן לשלח, קומו לאו וכו', כן הגירסא
בכ"י וכן עיקר, כי כל בתי הפיוט על ד' אבנים נבנו, כמו שהערותי בתחלת
הפיוט. לפלח, לעבוד. לחשובי כאין, עש"ה, כל הגוים כאין נגדו מאפס ותוהו
נחשבו לו (ישעיה מ יז). מותרים, ל' התראה, שהותרו על ישראל, כדכתיב,
הנגע בכם נגע בבת עינו (זכרי' ב יב). פוטים, מצרים. בתחל, בתחלה.
התקינו, היו עושים כתקונו והושיבו ישראל במיטב הארץ, ובסוף קלקלו, להעבידם
בפרך; ובן נדונו ונענשו, כי המכות היו הולכים וכבדים.

נעביאך דער נעפעטער דער באזהייט. שטאלץ שפראך ער נאכט: אוי: זיינען רוהע
בעטט, איין יאממערליך געשריי ערטאנט דורך דאס לאנד פתרוס, קיין הויז וואר
אהן יאממער פֿרייא. נון אנדערטע זיך דיא שפראכע, אונד דער מונד, דער פֿארא
הער געשפראכען: „איך לאסע זיא ניכט ציעהען!" עבען דיעזער מונד פֿלעהטע
אונד שפראך: „אויף, ציעהט אין אונד דיענט איירען גאטט, וויא איהר פֿערלאנגט!"

מַלְכֵי הַמְּלָכִים. מַלְכוּתוֹ נֶצַח. נוֹרְאוֹתָיו שִׂיחוּ. סַפְּרוּ עֻזּוֹ. פָּאֲרוּהוּ צְבָאָיו. קַדְּשׁוּהוּ רוֹמְמוּהוּ. רוֹן שִׁיר וָשֶׁבַח תֹּקֶף תְּהִלּוֹת תִּפְאַרְתּוֹ:

סדרי·

כוונת הפייטן להגיד נפלאות האל בגאולת מצרי', וסוף כל בית פסוק מהשיר, ויסד כל ראשי אותיות החרוזות על סדר א"ב ואח"כ בתשר"ק, ובהמ"ת משה ברבי קלונימוס הקטן חתום בר"ת הבתי' של החרוזים הקטנים.

ח' וּבְכֵן, וַיּוֹשַׁע יְיָ בַּיּוֹם הַהוּא:

מיוסד ע"פ א"ב.

אֲצוּלִים מִפֶּרֶךְ סֹוְנִים. בְּחֹזֶק יָד וְנִסְיוֹנִים. גּוֹי שׁוֹמֵר אֱמוּנִים. דֵּעָה וְחָכְמָה חֲנוּנִים. הַהוֹגִים בִּיקָרָה מִפְּנִינִים. וּמִצְוֹתֶיהָ וְהוֹרָיוֹתֶיהָ מְבִינִים. זְמִירוֹת לָאֵל נוֹתְנִים. חֶבֶל נַחֲלָתוֹ מְכֻנִּים. טְפוּלִים בּוֹ וְעָלָיו נִשְׁעָנִים. יוֹדְעִים מַה פָּעַל דַּר מְעוֹנִים. כָּאֵזוֹר בְּמָתְנַיִם נְתוּנִים. לוֹ דְבֵקִים וּבְצִלּוֹ לָנִים:

לנים

אצולים וכו', מוסב על ויושע ה'; וטעם אצולים, פרושים ונמלטים, והוא תואר לישראל. סונים, יושבי סונה והוא בגבול מצרים, כדכתיב, ממגדל סונה ועד גבול כוש (יחזקאל כט י). גוי וכו', ישראל, כדכתיב, פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים (ישעי' כו ב). ביקרה מפנינים, בתורת ה'. חבל נחלתו מכונים, שנאמר, יעקב חבל נחלתו (דברי' לב ט). טפולים, דבוקים. יודעים וכו', דכתיב, כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל (במדבר כ"ג). כאזור וכו', עש"ה, כאשר ידבק האזור על מתני איש, כן הדבקתי אלי את כל בית ישראל (ירמיה יג יא). ובצלו לנים, עש"ה, בצל שדי יתלונן (תהלים צ"א).

וואָהלאַן, אַן דיעזען טאַגע האַט דער עוויגע עררעטטעט!

אצולים. איין פאָלק, דאַס ער מיט שטאַרקער האַנד אונד וואונדערצייכען אויז דער שקלאַפעריי געפיהרט, איין אונוואַנדעלבאַר טרייעז, פערנינפטיגעז, וויי זעז אונד האָלדעז פאָלק, דאַז זיך איממער מיט דעם האָכ:שטאַטצבאַרען געזעטצע בעשעפטיגט, דעססען געבאָטע אונד לעהרען בעהערציגט אונד זיעדער דעם האַוּפטאָטיגען זינגט, דער עז דען הױטהייל זיינעז ערבטהיילז גענאַננט, איינע איהם אַנהאַנגליכע אונד פערטרויטע נאַציאָן, דיא נור זייט ערפאַהרט, וואַז ער, דער הימטעלזטהראָנער, היהרעטוועגען געטהאַן, אונד וויא דער גורט אַן דעז מאַננעז לענדען, זאָ שליעסט זיא זיך דער גאָטטהייט אַן אונד בירגט זיך אין איהרעם שאַטטען.

לָנִים, מִסְתּוֹפְפִים בְּצֵל יְיָ מְשׁוּכִים אַחֲרֵי יְיָ· וּבְצוֹרְרֵיהֶם נִלְחָם הָאֵל· וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל:

מוֹתַחַת גָּבְהֵי מְרוֹמִים· נוֹטַעַת אַדְנֵי הֲדוֹמִים· סוֹעֶרֶת שְׁאוֹן יַמִּים· עוֹרֶפֶת הֲמוֹן קָמִים· פּוֹרַעַת דִּין עֲנָמִים· צוֹדָה מְחַבְּלִים כְּרָמִים· קוֹלַעַת עַד צִית רָמִים· רוֹטֶשֶׁת עַד הוּג תְּהוֹמִים· שׁוֹפֶטֶת דִּין יְתוֹמִים· תְּהִלָּתוֹ תָּמִיד הָיוּ נוֹאֲמִים:

נוֹאֲמִים, שְׁלוֹל הֵילָם בְּלֵב מָקְשֶׁה· כְּסָכְרוֹ בְּיַד אֲדוֹנִים קָשֶׁה· אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה:

מסתופפים, דרים, כמו, הסתופף בבית אלהי (תהלים פד). משוכים וכו', עפ"ה משכני אחריך נרוצה (שיר א).

מותחת גבהי וכו', מחובר עם וירא ישראל, כלומר, ישראל ראה מותחת גבהי מרומים, והיינו ידו של הקב"ה, שהיא מתחה והמשיכה השמים, והיא נטעה ויסדה יסודי הארץ, כדכתיב, הנוטה כדוק שמים וימתחם כאהל לשבת (ישעי' מ כב) וכתיב, אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים (שם מח יג), והיא סוערת שאון ימים, והיא עורפת וכו'. ענמים, מצרים. צודה וכו', ידו היא מצודדת המצרים, המחבלים כרם ה' צבאות בית ישראל. קולעת, ל' קולע באבן (שופטים כ טז), ענין השלכה. עד צית רמים, עד לב השמים, ת"י עד צית שמיא. רוטשת, משברת ומכתתת. נואמים, אומרים. נואמים שלול וכו', ישראל היו אומרים, לשלול שלל קשי לב. כסכרו ביד אדונים קשה, כלומר, כאשר נמסרו בידי המלאכים האכזרים, כדאי' בילקוט ברמז רל"ז, אז ישיר משה, והוא עפ"ה, וסכרתי את מצרים ביד אדונים קשה (ישעי' יט ד).

אין דער אַללמאַכט שאַטטען פֿאָגרען טוטן אונד טירען זיא, דיא איהנן, דענן אַללמאַכטיגען, נאַכגעפֿאָלגט; ער זעלבסט, דער אַללמאַכטיגע, האַט איהרע פֿיינדע בעקאַמפֿפֿט — אונ ישראל זאַה

דיא האַנד, דיא יענע אונערמעסליכען האָהען אויסגעשפאַננט אונד דיא גרונד־פֿעסטע דער ערדע איינגעזענקט, דיא דיא מעערעזוואָגען אויפֿשטירמט אונד דיא טאָבענדען פֿיינדע באַדריגט — זיא האַט שטראַפֿגעריכטע אויסגעאיבט אַן דען ענמים (מצרים), וויל זיא זינדיג דען ווייכגאַרטען (ישראל) צו פֿערדערבען געטראַכטעט, זיא האַט זיא היממעלאַן געשליידערט אונד געזענקט אין דעז אַבגרונדז טיעפֿע, זיא האַט דען וואַיזען (ישראל) רעכט פֿערשאַפֿפֿט, דאַס זיא פֿאָרטאַן אימאַער פֿאָן רוהמע גאָטטעז שפּרעכען.

פֿאָן רוהמע גאָטטעז שפּראַכען זיא, אַלז ער איהנען דאַז גוט דער פֿערשטאָקקטען צור ביוטע גאַב, אונד דיא פֿיינדע דער געוואַלט אַללמאַכטיגער טיראַננען איבערליעפֿערטע*). אונ דאַמאַלז זאַנג משה דאַנק

*) דיא מצרים ווורדען דען באָזען ענגעלן פּרייזגעגעבען.

מיוסד ע"פ תשר"ק.

תּוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה· שֶׁבַח וְהַלֵּל וּצְפִירָה· רוֹן וָעֹז וְתִפְאָרָה· קוֹל אוֹמְרִים אָשִׁירָה· צִלְצוּל לְדָר בִּנְהוֹרָא· פּוֹדֶה וּמֵחִישׁ עֶזְרָה· עוֹנֶה בְּעֵת צָרָה· סוֹכֵת מֵעַמּוֹ עֲתִירָה· נוֹתֵן תְּשׁוּעָה לְעַם נִבְרָא· מַצְלִיל קָמֵיהֶם בְּעֶבְרָה:

בְּעֶבְרָה, הֵשַׁח יְפֵה פִיָּה· וְדִלַּנִי מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיָּה·

עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ:

לוֹ חִכְּתָה נַפְשִׁי· כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי· יוֹדֵעַ בְּצַר נַפְשִׁי· טָס עַל עָב קַל לְהַנְפִּישִׁי· חָמַל עָלַי וְשָׁע רַחֲשִׁי· זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לְהַחְפִּישִׁי· וַיַּעֲלֵנִי מִטִּיט רִפְשִׁי· הַמּוֹצִיאִי מִמַּסְגֵּר לַחָפְשִׁי· הֵעַךְ וְצִמֵּת מְבָאִישִׁי· גִּלָּה כְבוֹדוֹ עָלַי לְדָרְשִׁי·

בצר

תודה וכו', מחובר עם אז ישיר משה. וצפירה, ל' ולצפירת תפארה (ישעיה כח ה), פי' רש"י, ולכתרת דתושבחא. צלצול, ל' ובמנענעים ובצלצלים (ש"ב ו ה) וטעמו כמו סלסול, ל' הדור וכבוד. מצליל, מטביע. השח, השפיל. יפה פיה, תאר למצרים. ודלני, ורוממני. טס, פרח ועף. ושע רחשי, וישע אל תפלתי. להחפישי, להוציאני חפשי. דעך, הכרית.

דאַנק אונד פֿריידענליעד, לאָב, פרייז אונד הערליכקייט, יובעל, הערדטאַפֿפֿט אונד מאַיעסטעט טאָנטען אין פֿריידענגעזאַנג צום רוהמע דעססען, דער אין צילטע וואָהנט, דער ערלאָזט אונד הילפֿע בעשלייניגט, דער אַנטוואָרטעט צור צייט דער נאָטה, דער זיינעס פֿאָלקעס געבעטע פֿערנימט, דער הילפֿע זענדעט זיינען ערוואָרבענען פֿאָלקע אונד דעססען פֿיינדע גריממיג אין דיא טיעפֿע פֿערזענקט.

מיט גרים האָט ער דאָס גלאַנצענדע מצרים אין דיא טיעפֿע פֿערזענקט;
מיך האָט ער עמפּאָרגעהאָבען אויס אונטערירדישען גריפֿטען.
איזט מיין זיעג, מיין זאַיטענשפּיעל איזט יה!

צו איהם שמאַכטעט מיינע זעעלע, ער איזט מיינע עהרע אונד העבט מיין הויפּט עמפּאָר, וויס, וואָס מיינע זעעלע קוועלט, אונד פֿליעגט אויף לייכטען וואָלקען הער, מיך צו בערוהיגען. ער האָט זיך מיינער ערבאַרמט אונד מיין געבעט ערהאָרט, וואַר איינגעדענק זיינער גנאַדע אונד טרייע אונד בעפֿרייטע מיך; ער האָב מיך אויס דעם וואַסער, פֿיהרטע אויס דען פֿעססעלן מיך צור פֿרייהייט, פֿערניכטעטע מיינע האַססער אונד ריכטעטע זיך גנעדיג אַן. איר שטראַהלטע זיינע מאַיעסטעט, דאָ איך איהן געזוכט; אין

דער

בְּצַר לִי קְרָאתִיו וְלֹא נְטָשָׁשִׁי· אֱיָלִי וְחֵילִי וְלֹא בָזָה לַחֲשִׁי:
לַחֲשִׁי, כֵּן וַיֵּצֵא בְחֵימָה· מוּל צָר לְהִלָּחֲמָה·
יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה:

מיוסד ע"פ א"ב.

אָזַר עוֹז וָעֶט קִנְאָה· בְּשִׁרְיוֹן וְכֹבַע נִרְאָה· גֵּאוּת לָבֵשׁ וְנִתְגָּאָה· דָּרַךְ קַשְׁתּוֹ וּבְרַק חֲנִית הֶרְאָה· הִרְעִים רַעַשׁ וְקוֹל תְּשׁוּאָה· וַתִּתְגָּעַשׁ וַתִּרְעַשׁ אֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ· זִלְעֵף פּוּט וְלוּד בִּמְשׁוֹאָה· חָרוֹב וְהֶחֱרִיב בְּלִי רְפוּאָה· טָרַף זְרוֹעַ וְקָדְקֹד וּפֵאָה· יַחַד שׁוֹעַ וְקוֹעַ וְשַׂר מֵאָה· כֻּלָּם נִעֵר בְּכַלָּאָה· לְבַעֲבוּר אוֹם הַנֶּהֱלָאָה:
הַנֶּהֱלָאָה, רִחֵף בְּצִלּוֹ· וְצָר בְּתוֹךְ יָם הִצְלִילוֹ·
מַרְכְּבֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ:

מחנה

אילי וחילי, כמו לי אילות וחיל; ושניהם ל' תוקף וחוזק.
זלעף, הרעיד. במשואה, ברעדה. וקדקד ופאה, משל על השרי' והשלטונים, וכן שוע וקוע, ולשון הכתוב הוא ביחזקאל כ"ג כ"ג וכפירש"י ז"ל. בכלאה, במסגר הים, ל' בית כלא. אום הנהלאה, אמר לישראל במיכה ד' ו'. רחף ל' על גוזליו ירחף (דברי' לב יא).

דער נאָטה אַכטעטע איך איהן גערופען, אונד ער פֿערליעס איך ניכט, ער פֿערליעה מיר מאַכט אונד שטאַרקע אונד פֿערשמאַהטעטע מיין פֿלעהען ניכט.

זיין פֿלעהען פֿערנאַהם ער אונד נאַך גריממיג אויס, דען פֿיינד צו בעקאַמפּפֿען. אין דער עוויגע איזט הערר דעס קריעגעס!

מיט זיעג אומגירטעט, מיט אייפֿער אומוואונדען, שטיעג ער אין פּאַנצער אונד העלם אונד לעגטע אַן זיין געוואַנד, דיא מאַיעסטאַט, אונד דריקקטע זיינען באָגען אַב אונד שליידערטע זיינען פֿלאַממענדען שפּעער. עס דאָננערטע, עס שטירמטע אונגעשטיים, אונד קראַכענד וואַנקטע דיא ערדע אונד וואַס זיא פֿיללט. פוט אונד לוד האַט ער אין שטורם פֿערהעערט, אונהיילבאַר פֿערוואונדעט אונד פֿערלעהרט מאַרק אונד טייטעל אונד הויפּטע. זוע אונד קוע אונד דער פֿירסטען אונטערטע האַט ער מאַזע אין דיא פֿלוטהען געשטירצט, צור ערנעטטונג זיינעס ערוואַהלטען פֿאָלקעס.

דאַס ערוואַהלטע פֿאָלק טוואַנג ער אונטער זיינען פֿיטטיגען אונד שלייערטע דען פֿיינד טיעף אינ'ס מעער — אין פּהאַראָ'ס קריעגסגעשפּאַן אונד העער.

דעס

מַחֲנֵה צָר וְכָל שְׁאוֹנוֹ · נָגִיד וְנוֹשֵׂא כְּלֵי זֵינוֹ · שַׂר כָּל פֶּלֶךְ וּפֶלֶךְ וּלְגְיוֹנוֹ · עָטוּר כּוֹבַע וְלָבוּשׁ שִׁרְיוֹנוֹ · פָּרָשׁ וְרַכָּב מְצֻמֶּדֶת עַל מָתְנוֹ · צוֹעֵד בְּרֶגֶל וְקוֹלֵעַ בְּאַבְנוֹ · קָצִין וְנִקְלֶה וְעַבְדּוֹ וַאֲדוֹנוֹ · רוֹמֵי קֶשֶׁת וְאִטֵּר יַד יְמִינוֹ · שָׁם פַּרְעֹה וְכָל הֲמוֹנוֹ · תַּמּוּ נִכְרְתוּ וְהוּרַד שְׁאוֹל גְּאוֹנוֹ:

גְּאוֹנוֹ, בֻּלַּע וּשְׁאוֹנוֹ נֶחֱרְמוּ · וַיַּחַד כֻּלָּם נֶהֱמָמוּ ·

תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ:

מיוסד ע״פ תשר״ק.

תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קָרָא · שְׁאוֹן סוּף לְעֻמָּתָם נִתְגָּרָה · רַעַם וָרַעַשׁ וְקוֹל עֶבְרָה · קָדִים וְסוּפָה וּסְעָרָה · צִנּוֹרוֹת מִפֹּה וּמִפֹּה מְקַלְּחִין בִּגְבוּרָה · פְּלָגִים יִבְלֵי נְהָרָה · עֶבְרָה וָזַעַם וְצָרָה · סָבִיב בְּעַתוּהוּ צָר עִם כָּל שְׁיָרָה · גִּשְׁקְעוּ כֻּלָּם יחד

ולגיונו, ולבאו. ואטר יד ימינו, לשון הכתוב, איש כחול אטר יד ימינו כל זה קולע באבן (שופטים כ יו).

תהום וכו׳, כדאיתא במכילתא, תהומות יכסימו וכו׳, וכי תהומות יש שם, והלא עשנות היא? אלא מלמד שעלה תהום העליון ותהום התחתון והיו המים נלחמים בהם בכל מיני פורעניות, לכן נאמר, תהומות יכסימו. פלגים יבלי נהרה, לשון פלגים יבלי מים (ישעיה ל כה) ות״י,

דעס פֿיינדעס גאַנצעס העער אונד געטיממעל, דער ערדע אונד זיין וואַפֿפֿענ־טראַגער, דער פֿירסט יעדער פראָפֿינץ נעבסט זיינער שאַאַר, וואָס העלם געטראַגען אונד פאַנצער אַנגעלאַגט, רייטער אונד קוטשער מיט איהרען וואַפֿפֿען אוף דיא לענדען, פֿוספֿאָלק אונד שטיינשליידערער, דער האָהע אונד ניעדריגע, קנעכט אונד העהר, דער באָגענשיטצע אונד דער מאַן זיינער רעכטען געוואַפֿנעטע, אַללע, פּרעה נעבסט זיינעם גאַנצען העערעסהויפֿען, זיא שוואַנדען דאַהין, אונד איהרע האָהייט זאַנק צור גרופֿט הינאַב.

איהרע האָהייט פֿערזאַנק, איהר שטאָלץ פֿערגינג, זיא ווארדען
אַללע צערריטטעט, אין פֿלוטהען בעדעקקעט זיא.

פֿלוטהען שטיעסען געגען פֿלוטהען, וועללען געגען וועללען, איינע דאָננערנדע, טאָבענדע אונד וויטהענדע שטיממע פֿאָן אָסטווינד, אונגעוויטטער אונד שטורם — היער אונד דאָרט שוואָללען שטראָמע אַן מיט אונגעשטים, אונד באַלד אונד פֿליסע, גריממיג, וויטהענד אונד טאָבענד, זיא אומפֿאַססטען שרעקקליך דען פֿיינד מיט זיינער

יַחַד כַּאֲבָרָה · מִבְּלִי הוֹתִיר מוֹלִיךְ בְּשׂוֹרָה:

בְּשׂוֹרָה, יָצְאָה וְהֵחִילוּ כָּל בַּעֲלֵי מְדָנַי · וְאִדְּרוּהוּ יַחַד צִיר וְכָל הֲמוֹנַי · יְמִינְךָ יְיָ:

לְמַעַן סַפֵּר בְּכָל גֵּיא שְׁמֶךָ · כֹּחֲךָ הֶרְאֵיתָ בְּמִתְקוֹמְמֶיךָ · יָצָאתָ לְיֵשַׁע עַמֶּךָ · טִבְחָה לָשִׁית בְּקָמֶיךָ · חָשַׂפְתָּ יְמִין תַּעֲצוּמֶיךָ · זֵרוֹת כַּמּוֹץ לוֹחֲמֶיךָ · וַתִּנְהוֹם בְּשַׁאֲגַת רְעָמֶיךָ · הֲמוֹן הוֹמִים לְעֻמֶּךָ · דִּין גָּמוּר דַּנְתָּ כִּנְאֻמֶךָ · גּוֹי הַמַּעֲבִיר רַחוּמֶיךָ · בְּכָל גּוֹיִם נִשְׁמַע נְקָמֶךָ · אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְעַמֶּךָ:

לְעַמְּךָ, קוֹלָם הִסְכֵּיתָ מִמְּעוֹנֶךָ · וְרוֹדְפֵיהֶם הִכְנַעְתָּ בַּחֲרוֹנֶךָ · וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ:

אדר

מילדי בגדי מיון. בד, המלאך המשחית. כאברה, כעופרת. בשורה יצאה, מעלמה יצאה הבשורה. ואדרוהו. שבחוהו. ציר, משה רבינו.

בכל גיא, בכל הארץ. טבחה, הריגה. חשפת, גלית. זרות כמוץ, לפזור כמוץ. גוי המעביר רחומיך, כ"כ בכל כ"י וד"י, וטעמו: גוי המעביר מדת הרחמנות מעל פניו; כענין ושחת רחמיו (עמוס א׳ י״א).

זיינער ראָטטע, זענקטען איהן וויא בלייא הינאב, אונד ליעססען קיינען איבריג, דער באָטשאַפט ברינגען קאָננטע.

דיא באָטשאַפט קאַם אונד שרעקקטע אַללע זיינע ווידערזאַכער.
דער געטטליכע באָטע (משה) אונד דיא גאַנצע געמיינדע פּרייז־
הערר־ליכטען דיינע רעכטע, אָ עוויגער!

דאַמיט דיין רוהם אין דער גאַנצען וועלט קונד ווערדע, האַסט דוא דיינע אַללגעוואַלט דען פֿיינדען געצייגט; דוא זעלבסט צאָגסט אויז צור הילפֿע דיינעס פֿאָלקעס אונד ריכטעטעסט איינע שרעקקליכע ניעדערלאַגע אַן אונטער דיינען ווידערזאַכערן. דוא האַסט דיא רעכטע דיינער אַללגעוואַלט ענטבלאָסט אונד דיינע ווידערזאַכער צערשטרייט וויא שפּרייא — מיט דיינער מאַכטיגען דאָננערשטיממע האַסט דוא פֿערשייכט דיא ראָטטע, דיא ווידער דיך געטאָבט; דוא האַסט, דיינער פֿערהייסונג געמעס, טרייליך בעשטראַפֿט איין אונבאַרמהערציגעס פֿאָלק. אונטער אַללען פֿאָלקערן ערשאָלל דיא ראַכע, דיא דוא פֿיר דיין פֿאָלק אויסגעאיבט.

דיינעס פֿאָלקעס שטיממע האַסט דוא פֿערנאָממען אויז דיינער
היממלישען וואָהנונג אונד איהרע פֿערפֿאָלגער געדעמיטהיגט
דורך דיינען גרימם אונד מיט דיינער גראָסען מאַיעסטאַט!

עיוסד ע"פ א"ב.

אדר גאות לבשת. בעזך ים פוררת. גאות עריצים השפלת. דכאות דלים רוממת, הלא מים סוף הובשת. ובמעמקי ים דרך שמת. זכים בו העברת. חנפים בתוכו שקעת. טבעך בעולם הודעת. יראתך על פני כל העמים תתה. כסלחים עת הכנעת. לבדך על כל אלהים נתגדלת: נתגדלת, לשבור ראשי תנינים בתקפך. והסערת לב ים בזעפך. וברוח אפיך:

מפה ומפה ערמות. נוזלים צגו כחומות. סערו וקפאו תהמות. עמדו צרורים כחמות. פנו כן וכן שליש.

כסלוחים, טלרים. נתגדלת לשבור ראשי וכו', כ"כ בכל כ"י וד"י וכן עקר, שהרי לאות ל' אנו לריכים כאן לחתימת שם המחבר, כמו שכתבתי בראש הפיוט.

עמדו לרורים כחומות, עמדו כאלו הם לרורים באחד, וכן דרשו במדבר רבה פ' י"ב דף רמ"ט ב' על נכנו כמו נד, ודרשו נד כמו נאד, ובין אותו באבות דר' נתן בפר' עשרה; עיין בשוחר טוב במזמור קל"ו. פנו כאן וכאן וכו', בילקוט סוף חבקוק על פסוק נקבת במטיו אותו, י' נסים נעשו לאבותינו על הים: נבקעו ונעשו כמין כפה, נחלק לשבים, קפא הים משני חלקים ונעשה כמין בולוס של זכוכית וכו'. ובבמדבר רבה פ' ע' דף ר"ל ב' אית', הקפא שליש של ים, שנאמ', קפאו תהומו' בלב ים, והלב שליש של אדם. ע"כ. ומשני המאמרים האלה נראה, כי שליש מי הים

דאַז געוואַנד דער האָהייט האַסט דוא אַנגעלעגט, אַלז דוא דורך דיינע מאַכט דאַז מעער צערטרעננט, האַסט דיא שטאָלצען איבערמיטהיגען ערניעדריגט, דיא אַרמען ניעדערגעשלאַגענען עמפּאָרגעהאָבען, האַסט דיא געוואַססער דער ביזענ= זעע אויזגעטראָקקנעט אונד אין דער טיעפֿע דעז מעערעז איינען וועג גע= באַהנט, דיינע פֿראָממען דורכצופֿיהרען אונד דיא הייכלער צו פֿערזענקען, האַסט דיינען רוהם דער גאַנצען וועלט קונד געמאַכט אונד דיינען שרעקקען איבער אַללע נאַציאָנען פֿערברייטעט, האַסט דיא כסלוחים געדעמיטהיגט, אונד גע= צייגט, דאַס דוא אַללײן ביזט, איבער אַללע געטטערוועזען ערהאַבען.

ערהאַבען האַסט דוא דורך דיינע מאַכט דיא הייפּטער דער מעערעזאונגעהייער צערשמעטטערט, דאַז שטירמישע מעער אויפֿ= גערעגט דורך דיינען צאָרן אונד דורך דען הויך דיינער נאַזע.

אויף ביידען זייטען טהירמטען זיך דיא געוואַססער אונד שטאַנדען אויפֿרעכט ווי וואַנדע; דיא פֿלוטהען, פֿאָם שטורם געטריעבען, ווארדען פֿעסט אונד שטאַנ= דען צוזאַממענגעפּרעסט ווי אין שלייכען. איין דריטטעל דער פֿעסטען געוואַססער=

שְׁלִישׁ רוּם מֵימוֹת· צָעוּ הַנּוֹתָרִים לְמִדְרַס פְּעָמוֹת· קָרְעוּ אֶת שֶׁבִּנְהָרִים וַאֲגַמּוֹת· רִבָּה בּוֹר וְשִׁיחַ וְנִקְרַת אֲדָמוֹת· שְׁאוּבִים אַף שֶׁהָיוּ בְּכָל מְקוֹמוֹת· תְּוֹכוּ יַחַד בִּגְזֵרַת לוֹבֵשׁ נְקָמוֹת:

נְקָמוֹת· וְקִנְאָה יָעַט שׂוֹנְאָיו לַהֲדוֹף· כְּמוֹ לְשֶׁעָבַר עָט לִנְדּוֹף· **אָמַר אוֹיֵב אֶרְדֹּף:**

מיוסד ע״פ תשר״ק.

תַּעֲלוּלֵי צָר וְרוֹעַ מַעֲלָלֵהוּ· שָׁקֵט וְשָׁלֵו לֹא הִנִּיחוּהוּ· רוּחַ עָרִיצִים הִתְעָהוּ· קִיאוֹ לָשׁוּב וּלְבַלְּעֵהוּ· צוּר עִבּוּר לְגֵבוֹת שְׁטַר נְשִׁיָּהוּ· פִּלֵּג לִבּוֹ וְהִשְׁגָּהוּ· עָם הַנִּתָּק מִמְּתַלְּעוֹת פִּיהוּ· שָׂח אֶרְדֹּף אַשִּׂיג וַאֲבַלֵּהוּ· נִפְרַע סְאָה בִסְאָה בְּרִשְׁעֵהוּ· מָדַד לוֹ כְּנֶגֶד מִדּוֹתֵיהוּ:

נקפא ועלה למעלה כחומה על שני הצדדים ונעשה כמין כותל ושני שלישים היו למדרס פעמות. צעו, ל׳, צועה ברב כחו (ישעיה סג א), שענינו חגור ונאזר, ונשאל הלשון על המים הנקרשים ודבוקים. קורעו וכו׳, כמאז״ל, ויבקעו המים כל מימות שבעולם. בור ושיח, בש׳, כמו, כרו לפני שיחה (תהלים נז ז). תוכו, התוכו, נקבעו בתוך. תעלולי צר, מעשיו ומנהגיו של הצורר ורוע מעלליהו לא הניחוהו להיות יושב ושקט ושלו, והוא כענין, והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל (ישעיה נז). והשגהו, ל׳ שגיון. שח אמר.

שטיעג רעכטז אונד לינקז אויף, דיא איבריגען טהיילע בליעבען אַלז פוסבאָדען, אויך אַללע וואַססער דער איבריגען שטראָמע אונד זעען וואָרדען געשפּאַלטען; זעלבסט דיא וואַססער דער גרובען, דער טייכע אונד דער פֿעלדפֿליסע, נעבסט דענען אין דען שטאֶפּפּאייזערן, וואָ זיא איינער שטאַנדען, טהיילטען זיך אַללענטהאַלבען אויף. דאַז געהייס דעז הערדן אין געוואַנד דער ראַכע.

אין געוואַנד דער ראַכע אונד דעז אייפערז לאָג ער אַבערוואַלז אויז, זיינע פֿיינדע זו צערשטרייען. אַן דער פֿיינד שפּראַך: איך פֿערפֿאָלגע —

דעז פֿיינדעז פֿערוועגענהייט אונד באָסהאַרטיגקייט ליעססען איהם וועדער ראַסט נאָך רוהע; זיין קיהנער מוטה לייטעטע איהן זו זיינעם שחֶרליכען פֿאָרנאַטען זוריקק. דער אַללמאֶכטיגע וואָללטע איהן פֿערטוזדעטראַססען בעשטראַפֿען, דאַרום האַט ער איהם זיינע געזיננונג געאַנדערט אונד איהן אִירדע געפֿיהרט. — איין פֿאָלק, דאַז זיינען ראַכען ענטריססען וואָרדען, וואָהנטע ער זו פֿערפֿאָלגען, אייגלוז האָלען אונד אויפֿלויבען; אַבער דער אַללמאֶכטיגע בעשטראַפֿטע איהן זיינעם פֿרעפֿעל געמאֶס אונד פֿערגאַלט איהם נאַך זיינער באָזאַרטיגקייט.

נאַך

מִדּוֹתֶיהוּ. גָּאוֹן מִי יְיָ מוּל שְׁלוּחֶךָ. גְּרַרְתּוֹ בְּמֵי יָם לְהוֹדִיעוֹ כֹּחֶךָ. נָשַׁפְתָּ בְרוּחֶךָ:

לְהָשִׁיב יָם לְאֵיתָנוֹ. כִּפְנוֹת בֹּקֶר לְעֵינָיו. יָם הַגָּדוֹל פָּרַץ מֵאוֹגְנוֹ. טָרַף זֶה בְּזֶה לְהַגְבִּיר שְׁאוֹנוֹ. חַי כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּעוֹד יֶשְׁנוֹ. וְלָעַף רוּחוֹ בְּתוֹךְ נִדְנוֹ. וַיַּעֲלֵם עַד רוּם מְעוֹנוֹ. הוֹרִידָם לְמַטָּה בְּדָכְיוֹת עִשּׁוּנוֹ. דִּבֵּק סוּס בְּרֶכֶב וְהִשְׁמִיט אוֹפַנּוֹ. גְּרָרָם בְּכֹבֶד בְּמֶתֶג רִסְנוֹ. בְּלֶב יָם הֱבִיאָם בְּעֹצֶם אוֹנוֹ. אָכְלוּ כְּקַשׁ יָבֵשׁ בַּחֲרוֹנוֹ:

בַּחֲרוֹנוֹ יָרָה בַיָּם אֱוִילִים. וְשׁוֹרְרוּ לוֹ בְּנֵי אֵלִים.

מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם:

מיוסד ע"פ א"ב.

אֱלֹהַּ עַל כָּל אֱלֹהִים. בּוֹרֵא עֹמֶק וְרוּם גְּבֹהִים. גּוֹזֵר יָם

מאוגנו, ממפתו. בתוך נדנו, בתוך גופו, כי הגוף נדן לנפש. בדכיות, ל', כמו נהרות דכים (תהלים לג). עשונו, תוקף מימותיו.

נאַך זיינער באַרמהערציגקייט לייטעטע ער ווידער דיינע געזאַנדטען (משה) אונד שפּראַך: ווער איזט דער עוויגע? — דאַ שלייפטעסט דוא איהן אין דעז מעערעס פלוטהען אונד לייגטעסט איהם דיינע מאַכט!

און דוא בליעזעסט מיט דיינעם הויכע,

פיהרטעסט דאַז מעער צו זיינער פאָריגען געוואַלט צוריק, אַלז דער מאָרגען אַנבראַך; דאַז שטירמישע וועלטמעער איבערשטיעג זיינע אופער, וואָגען ראָללטען איבער וואָגען מיט שרעקקליכען געבריללע. נאָך וואַרען דיא פיינדע אַם לעבען, נאָך אַטהמעטען זיא — דאַ הוב דער אַללמאַכטיגע זיא הימעלהאָך אונד שלייודערטע זיא טיעף אין שטרודעלנדע שלינדע. פעסט שלאָס ער דאַז פפערד אַן דען וואַגען, צערברעכטע דיא ראָדער אַב, ערגריף דען צויג, שלייפטע מיט בעטויבטעם זינע אונד ריס זיא מיט דער גאַנז וואַלט זיינער שטאַרקע אין דיא טיעפע דעז מעערעז, אונד וויא שטאָפּפעלן פערלעשטע זיא זיין ענטבראַננטער צאָרן.

זיין ענטבראַננטער צאָרן האַט דיא טהאָרען אינ'ז מעער געשלייודערט; דאַ זאַגען איהרן דיא זאָהנע דער מאַכטיגען: א' „ווער איזט אונטער דען מאַכטיגען וויא דוא?"

דער גאָטטער גאָטט, דער שאַפפער דער טיעפען אונד הימעלזהאָהען, ער צערבריכט

יָם גַּלָּיו לְבַל יָהוּ זוֹחִים· דֹּק וָחֶלֶד מֵאֵימָתוֹ נִרְהִים·
הָאוֹמֵר לַחֶרֶס וְזָהֳרָיו כֵּהִים· וְחוֹתֵם בְּעַד הֵילִים וְלֹא
מַגִּיהִים· זִקִּים וּבְרָקִים מִמֶּנּוּ נִשְׁלָחִים· חָשִׁים בִּשְׁלִיחוּתוֹ
וְלֹא שׁוֹהִים· טִכֵּס גַּלְגַּל קָבוּעַ וּמַזָּלוֹת צוֹמְחִים· יַחַד
כְּסִיל וְכִימָה עִמָּם זוֹרְחִים· כּוֹנֵן עָשׁ בַּצָּפוֹן וְעַקְרָב
בַּדָּרוֹם מוּנָחִים· לְיִחוּד שְׁמוֹ כֻּלָּם מוֹכִיחִים:

מוֹכִיחִים· מַעֲשֶׂיךָ אַהֲבַת אֱמוּנֶיךָ· לִבְלוֹעַ לוֹחֲצֵי
הֲמוֹנֶיךָ· נָטִיתָ יְמִינְךָ:

מוּמָתִים וְלֹא מֵתִים בְּעוֹדָם· נַפְשׁוֹתָם עֲדַיִן צְרוּרוֹת
בְּחֶלְדָּם· סַעַר סוּף לְיַבֶּשֶׁת לְיַדָּם· עֵיפָתָה אַף הִיא קְלָעָתַם
לבית

זוחים, מתגאי', ול' תלמוד הוא, כדאית' בערוך ערך זהה. דוק וחלד, שמים וארץ. נרהים, מתפחדים, כמו, אל תפחדו ואל תרהו (ישעי' מד ח). האומר לחרס וכו', עפ"ה, האומר לחרס ולא יזרח ובעד כוכבים יחתום (איוב ט' ז'); וזהו חותם בעד הילים והיינו כוכבי אור. הילים, מגזרת כי כוכבי השמים וכסיליהם לא יהלו אורם (ישעיה יג י). מגיהים, מאירים, ל' יגיה חשכי (תהלים יח כט). זקים, להבות אש (משלי כו יח). חשים, ממהרי'. ולא שוהים, ולא מתמהמהי'. טכס. תקן כסיל וכימה וכו'. כונן עש, עפ"ה, עושה עש כסיל וכימה וחדרי תימן (איוב ט ט), ועניינם מבואר במס' ברכות דף נ"ח ב', ובפסחי' דף צ"ד ב'. בחלדם, בגופם. לידם, לזורקם. עיפתה, תאר לארץ, כמו, ארץ עיפתה כמו

זערבריכט דיא שטאָלצען מעערעזוואָגען! איוזעו אונד ערדע טרעקט זיינע פורכטבאַרקייט; ער טילט דיא זאָננע, אונד איהרע שטראַהלען פערשווינדען, ער פערזיעגעלט דער שטערנע גלאַנז, זיא פונקעלן ניכט מעהר, ער זענדעט בליטצע אונד דאָננער, זיא פערריכטען דיא באָטשאַפט אונפערציגליך שנעלל. דיא איוזעלז־פאָהרען האָט ער איינגעזעטצט אונד בעפעסטיגט, אין איהנען פאָללפיהרען דיא שטערנבילדער איהרען לויף; דאָרט שטראַהלט דער אָריאָן אונד איער ראַז זיעז בענגעסטירן. ער האַט דען פאָלאַרשטערן אים נאָרדען אונד דיא וואַסערשלאַנגע אים זידען געלאַגערט; זיא זינד דער איינהייט זיינעס נאַמענס צייגען.

צייגען דיינער ליעבע זו דיינען געטרייען זינד דיינע טהאַטען אַללע.
דוא האָסט זיא ערטראַנקט, דיא דיינע געמיינדע געדריקקט,
אלז דוא צייגטעסט דיינע רעכטע! —

שטערבענדע וואַרען זיא שאָן, אַבער ניכט טאָדט; נאָך האַפטעטע דיא זעעלע אין איהרעם לייבע, אַלז זיא דאַז שטירמישע מעער אַנ'ז לאַנד וואַרף. דיא ערדע
שלייודערטע

לְבֵית מְצוּדָם· פְּצוּעִים וְנִפְצָעִים וּמְפֻלָּח כְּבֵדָם· צְנוּפִים
כַּדּוּר עִם מַרְכְּבוֹת כְּבוּדָם· קָרוּעַ וְרָקוּעַ נֶחֱרִים בַּעֲדָם· רִיב
וּמַצָּה נִתְגָּרוּ עַל יָדָם· ח׳ שַׁדַּי הַמְשַׁלֵּם לְשׂוֹנְאָיו לְהַאֲבִידָם·
שַׁת יְמִינוֹ לָאָרֶץ לִגְמוֹל לָהֶם חַסְדָּם· תָּפְתֶּה פָּעֲרָה פִיהָ
וּבָלְעָה הוֹדָם· תּוּחַתְתוֹ יַחַד וְעִמָּם רֶכֶב וָסוּס נִרְדָּם:

נִרְדָּם, וְאָבַד שְׁאוֹן בּוֹגְדֶיךָ· וּבְנֵי זֶרַע חֲסִידֶיךָ·
נָהִיתָ בְּחַסְדֶּךָ:

מיוסד ע"ס א"ב.

אֹרַח עוֹלָם עֲלֵיהֶם בְּאַהַב שָׁנִיתָ· בְּנֵי עֲבָדֶיךָ כְּדֶרֶךְ

אופל (איוב י כב). כבדם, נקוע הכבד, ל' יפלח חץ כבדו (משלי ז כג). צנופים כדור, ל' צנוף יצנפך צנפה כדור (ישעי' כב יח). עיין פירש"י ורד"ק. קרוע ורקוע, הים והארץ היו נחרים ומריבים בעדם, כי הים הי' זורקן ליבשת והארץ לא רצתה לתת להם קבר, כמבואר לעיל דף ע"ד ב'. ונקראת הארץ רקוע, כי היא מורקעת על המים, כדכתיב, לרוקע הארץ על המים. ונחרים, מגזרת, בני אמי נחרו בי (שיר א ו). שדי המשלם וכו', כמו שאמרו רז"ל, הקב"ה משלם לשונאיו שכר מצותם בעה"ז, כדי להאבידם מן עה"ב. לכן שת ימינו וכו', עיין לעיל דף ע"ד ב'. לגמול להם חסדם, בעבור שאמרו, ה' הצדיק, מכאן זכו לקבורה. תפתה, גיהנם. תוחתתו, פעל נגזר מן תחתית, ונוספה בו הת' וכמו שנוספה בתבת בעותיך צמתתוני (תהלי' פח יז), שהוא ל' צמיתה לדעת המפרשים ולדעת רד"ק במכלול בטור השלישי. ולדעתי התבה נגזרת מן והארץ לא תמכר לצמיתות, ונשתרש בו הת', עד שאמרו, צמתתוני; וטעם המאמר, בעותיך כבר היו לי לצמיתות ולחלוטין, שהרי סבוני כמים כל היום בלי הפסק, עד שידמו לי לקנין מוחלט.

אורח עולם עליהם וכו', טעמו, בעבור שהנהגת לישראל שנית מנהג העולם, וכמו שאחז"ל בשמו' רב' פ' כ': ולא נחם אלהי' דרך ארץ, שלא נהג עמם כדרך כל הארץ. היאך ?

שלייודערטע זיא דען שטרודעל צוריק, פֿערלעטצט, בעשעדיגט אונד פֿערוואונ־דעט; זיא שפיעלטען מיט איהנען אונד איהרען פראַכטגעשפאַן וויא מיט ווינצי־גען באַללען; זאַנד אונד זעע געריעטהען אין צוויסט, אונד נאַך אונד אַנדער ענט־שטאַנדען איהרענטהאַלבען*) — דאַ ווינקטע דער אַללמעכטיגע — דער זיינע פֿיינדע היניעדען צור עוויגען פֿערדאַממונג בעשטימט — ער ווינקטע דער ערדע צו, דאַס זיא איהנען פֿערגעלטען מעכטע, וואַס זיא איינסט גוטעס געטהאַן; דאַ עפֿנעטע דיא גרופט איהרען ראַכען אונד פֿערשלאַנג דער שטאָלצען ראָססע, זיא זאַנק נעבסט וואַגען אונד ראָס אונד ענטשליעף.

זיא ענטשליעף דעס אונטערגאַנגס, דיא ראָטטע דער טרייאָלאָזען; דיא נאַכנע
דיינער טרייען אַבער   חזן פֿיהרטעזט דוא מיט דיינער גנאַדע.
אויז ליעבע צו איהנען אַמזט דוא דען צויג דער וועלט געאַנדערט. דיא נאַכנע
דיינער

*) ווערדער אונד נאַך וואַסער וואַללטען דיא פֿרעפֿלער אויפֿנעהמען.

אֲדוֹנִים הִנְחֵיתָ׃ גַעְגּוּעִים כְּאָב לְבָנִים לָמוֹ עָשִׂיתָ׃ דְּבַשׁ מִסֶּלַע אוֹתָם הֵינַקְתָּ׃ הִרְחַצְתָּ וְהִלְבַּשְׁתָּ וְהִנְעַלְתָּ וְסַכְתָּ׃ וּבְסֹלֶת וּדְבַשׁ וְשֶׁמֶן אוֹתָם הִרְבֵּיתָ׃ זֶה בְּעַמּוּד עָנָן הִנְחֵיתָ׃ חֹשֶׁךְ בְּעַמּוּד אֵשׁ כְּמַנְהִיר נַעֲשֵׂיתָ׃ טַל מִתַּחַת וְלֶחֶם מִמַּעַל לָמוֹ הֶעֱשַׁרְתָּ׃ יְאוֹרִים לִצְמָאָם מִצּוּר הוֹצֵאתָ׃ כְּנַסְתָּם לְהַר חֶמֶד וּמִצְווֹת וְחֻקִּים הוֹרֵיתָ׃ לְמַעַנְךָ בְּגֹדֶל חַסְדְּךָ לִנְוֵה קָדְשְׁךָ נֵהַלְתָּ׃

נָהַלְתָּ, סְגֻלֶּיךָ יָם כְּגָזוֹן׃ וְצוֹרְרֵיהֶם צִירִים כַּיּוֹלֵדָה אֲחָזוּן׃ שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן׃

מִקּוֹל מַפֶּלֶת שְׁאוֹן פּוֹרְכִים׃ נִרְעֲשׁוּ אִיִּים וְיוֹשְׁבֵי

כרכים

דרך כל הארץ, מי שקונה עבדים, קונה אותם על מנת שיהיו מרחיצין אותו וסכין אותו ומלבישין אותו ונועלין אותו ומאירין לפניו; אבל הקב"ה לא עשה כן, אלא שהיה מרחיצן וסך אותן ומלבישן ונועלן ומאיר לפניהם, שנא׳, וארחצך במים ואסוכך בשמן ואלבישך רקמה וגו׳ (יחזקאל ט"ז ט׳). ונשנה המאמר הזה בשינוי מעט שם פ׳ כ"ה דף קמ"ב א׳. געגועים, שעשועים. הינקת, היית מיניק אותם. הרחצת וכו׳, כמבואר בנבואת יחזקאל י"ו. הרבית, המטרת, ל׳ ומתבורות מים ע"ג קרקע (תענית ע׳ ב׳). להר חמד, זה סיני. ים כגזון, כאשר עברו את הים.
פורכים, תאר למצרים שהעבידו את ישראל בפרך, והוא עש"ה ביחזקאל ל"א ט"ז.

דיינער קינדער ליעסעסט דוא וויא פֿרייהעררן רייזען, שמיקטעסט איהנען ערגאָטצליכ־קייטען, וויא איין פֿאַטער דען זעהנען, ליעסעסט זיא האָניג אויז דעם פֿעלזען זוי־גען; האַסט זיא געבאַדעט, בעקליידעט, בעשוהעט אונד געזאַלבט אונד מיט זעממעל אונד האָניג אונד אֶהל ערלאַבגען; דעז טאַגעז האַסט דוא זיא מיט איינער וואָלקענזייולע געלייטעט, אונד איהן פֿינסטערן איהנען געלייכטעט מיט איינער פֿייערזייולע; ליעסעסט איהנען טהוייא הייפֿטטייגען, ספייזעטעסט זיא מיט היממעלז־ברָאָט אונד שטיללעטעסט איהרען דורסט מיט קוועללען, דיא דעם פֿעלזען ענט־שפרינגען; פֿערזאממעלטעסט זיא אונטער יענעם ערקאָרנען בערג (סיני), בע־לעהרטעסט זיא מיט דיינען געבאָטען אונד געזעצען אונד פֿיהרטעסט זיא מיט דיינער גנאָדען הוילד נאָך יענער וואָהנונג דיינער הייליגקייט.
דיינע געליעבטען האָסט דוא דורך דאַז מעער געפֿיהרט; דאַ ערגריף באַנגיגקייט איהרע פֿיינדע, גלייך איינער געבאָהרערין — ה׳ פֿעלקער האָרטען עז אונד בעבטען.
איין ענטזעטצליכעז געבריללע ערדעגטע דער שטורץ דער טירעננערנאָטטע, דיא איזולען ערבעבטען דאַפֿאָן אונד דיא בורגבעוואָהנער. אוזין פֿאָלגטען דיא רחטחע,

בְּרַכִּים· סֻלְּעָמוּ סוֹד נִמְלָכִים· עֻלְּפוּ וְנָסוֹגוּ אָחוֹר נְסִיכִים· פַּחוֹת וּסְגָנִים נִמְרָכִים· צוֹר וְצִידוֹן וְכָל גְּלִילֵי פְלֶשֶׁת נְבָכִים· קָצִין וָרָשׁ וְאִישׁ תְּכָכִים· רֶטֶט הֶחֱזִיקוּ וְכַמַּיִם נִשְׁפָּכִים· שָׁמְמוּ עֲלֵיהֶם הוֹלְכֵי דְרָכִים· תִּמָּהוֹן קָמוּ מִכִּסְאוֹתָם מְלָכִים:

מְלָכִים, הוֹלְלוּ וְהָרְעָלוּ· וְשֵׂעִיר וְזִמִּי וַאֲרוֹדִי חַלְחָלוּ·

אָז נִבְהֲלוּ:

ע"פ תשר"ק.

תֵּימָן וְיֹשְׁבָיו נְפוּגִים· שִׁבְרוֹן לֵב וְרִפְיוֹן יָדַיִם מַשִּׂיגִים· רַבֵּי מוֹאָב מִתְמוֹגְגִים· קִינִים וָנֶהִי בְּפִיהֶם הוֹגִים· צְעִיר הָם וְכָל אֵלָיו זוֹגִים· פָּחֲדוּ וְרָעֲדוּ וְכַדּוֹנַג נְמוֹגִים· עַרְקִי וְסִינִי כַּשִּׁכּוֹר הוֹגִים· סוֹעָה וָסַעַר בָּם מַנְהִיגִים· נִבְעֲרוּ כֻלָּם וְנַעֲשׂוּ שׁוֹגִים· מְדַמְמִים לָאָרֶץ יָשְׁבוּ נוּגִים:

סולעמו סוד נמלכי', נבלעו עצת היועצים; בלע אדוני, מתרגמינן, שלעם אדני; ועצתו אבלע (ישעיה יט ג), וחכימיהון אשלעם. וכן רוב ל' בליעה מתורגם בל' שלעם, וטעם כולם השחתת העצה. עלפו, ל' בניך עלפו (ישעי' נא כ), והעלוף היא החולשה, אשר יקרה לאדם, עד שכמעט תצא רוחו. נמרכים, נחלשי'. איש תככי', איש שאינו לא קצין ולא רש אבל הוא בתוך ביניהם. רטט, רתת. הוללו, נעשו כהוללים ושוטים. והרעלו, והוכו בתמהון לבב, ל' והברושים הרעלו (נחום ב ד). ושעיר וזמי וארודי, שמות אומות הם.

תימן, אופי תימן. נפוגי', נפוג לבם. רבי מואב, שרי מואב. מתמוגגי', ל' נמוגו כל יושבי כנען. וכדונג נמוגי', וכשעו' מתמססי'. ערקי וסיני, מבני כנען. הוגי', נאנחי'.

איינע אנגסט ערגריף דיא פירזטען, אונד זיא שאקען ריקלינגז, דיא פאשא'ז אונד עדלען ערשטאטטעטען, צור אונד צידון אונד דער גאנצע קרייז פלשת ליעפען איררינג אומהער, איבער דען רייכען, ארמען אונד מיטטעלמאן ערגאס שרעקקען זיך וויא וואסער, דיא וואנדערער שטוינטען, אונד בעטייבט ענטפֿוהרען איהרען טהראנע קאניגע.

קאניגע ווארען בעטייבט אונד זינגלאָז, אונד שעיר אונד זמי אונד ארודי בע־שטירצט; א' איין פלאָטצליכער שרעקקען האטטע זיך איהרער בעמאכטיגט.

תימן נעבזט דעסען איינוואהנערן ווארד באנגע, הערצברעכען אונד שוואכע ערגריף זיא, מואב'ז פירזטען פערלאנגטען אונד זייפֿצטען אך אונד וועה, דיא כנא־קאנווען פאן אס נעבזט דערען אנמאסונג ליטטערטען אונד בעבטען אונד צערפלאסטען וויא וואכז, ערקי אונד סיני טוימעלטען וויא בעטרונקען, פאן ווירבעל אונד שטורם געטריעבען; זיא ווארען אללע בעטהערט אונד זינג־לאָז אונד ווארפֿען זיך צור ערדע שווייגענד אונד טרויערנד.

נוגים, קְטַנִּים וּגְדוֹלִים כְּאֶחָד׃ וּבָאוּ בֵן עַתָּה כָּל צוֹרְרֶיךָ יַחַד׃ תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד׃

לְמַעַן לָמוֹג לְבָבֵיהֶם׃ כּוֹס חֲמָתְךָ מְסוֹךְ בֵּינֵיהֶם׃ יִרְאָה וָרַעַד יָבֹא בָהֶם׃ טֵרוּף דַּעַת בִּלְבָבֵיהֶם׃ חַלְחָלָה וּמַעַד עַל מָתְנֵיהֶם׃ זִיעַ וָרֶתֶת בְּכָל אֵבָרֵיהֶם׃ וְכָשְׁלוּ מֵהֶם וּבָהֶם׃ הֹוָה עַל הֹוָה תָּבֹא עֲלֵיהֶם׃ דּוּמָם יֵשְׁבוּ תַחְתֵּיהֶם׃ גַּעַר מְלֵאִים וְאֵין מַרְפֵּא לָהֶם׃ בָּנֶיךָ עַד יַעַבְרוּ לִגְבוּלֵיהֶם׃ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵיהֶם׃

לַאֲבוֹתֵיהֶם טוּב פַּצְתָּ מַלֵּא לְבָנֵימוֹ׃ וְאֶל הַר מְרוֹם מַאֲוַיֵּימוֹ׃ תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ׃

מיוסד ע״פ א״ב.

אֶרֶץ מִכָּל אֲרָצוֹת עִשּׂוּר מְפֹרָשָׁה׃ בְּעֶשֶׂר קְדֻשּׁוֹת מְקֻדָּשָׁה׃ גַּם עוֹד מִמֶּנָּה מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר מְנַת גָּבֹהַּ

הפרשה

הוה על הוה, שבר על שבר. דוממ, לשון דומי׳ כאלם. גער, גערת ה׳. ארץ מכל ארצות וכו׳, מחובר אל שלמעלה, תביאמו ותטעמו אל ארץ, המפורשה מכל ארצות.

טרויערנד וואר קוים אונד גראם; זא ווערדען דיינע פיינדע
אללע, און אנגסט אונד פורכט ווירד איבער זיא פאללען!
זא איהרעז הערצענס בעגיערקייט אענגסט דאז איהנען דיינעז צארנעס קעלך;
פורכט אונד ציטטערן וואנדעלט זיא אן, העפטיגעז בעבען איהר הערץ,
שרעקקען אונד בעבען איהרע לענדען, אונד שמערצהאפט דרינגט אויז אללען
גליעדערן, זיא שטירצען, איינער איבער דען אנדערן, אונפאלל טריפפט זיא
איבער אונפאלל, זיא ווערפען זיך צור ערדע שטומם אונד קראפטלאז,
אנגסט הייז, ביז דיינע זאהנע איהרע גרענצען איבערשריטען נאך
יענעם לאנדע, דאז דוא איהרען פאטערן צוגעשווארען.
דען פאטערן האסט דוא גוטעז פערשפראכען, דוא ערפיללסט דיינע
פערהייסונג דען זאהנען, ברינגסט זיא נאך יענעם האהען געבירגע איהרז
פערלאנגענס, דאן דוא ברינגסט זיא הין אונד פפלאנצעסט זיא איין
אין יענעז אללען לאנדערן לאנג נעהנטען אבגעזאנדערטע אונד מיט
צעהנערלייא היילינקייטען געהייליגטע לאנד, אויז דעם אבערמאלז, צור העבע
דעז אללערהאכסטען, דער צעהנטע פאן דעם צעהנטען אבגעזאנדערט וואר, דער
ארט

הַפְּרָשָׁה׃ דִּירַת יְבוּסִי הִיא הָעִיר הַקְּדוֹשָׁה׃ הָעֲלָה
מֵאָז בְּמַחֲשֶׁבֶת עַד לֹא קְרֹאת יַבָּשָׁה׃ וְתָמִיד עֵינֵי אֱלֹהִים
בָּהּ לְדָרְשָׁהּ׃ וּמָנָה לוֹ לָכֶם שֶׁבֶת וּלְיִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁה׃ חֲנוֹת
בְּתוֹכָהּ סֻכּוֹת מֵהֶם לְחִישָׁה׃ טִלְּלָם בְּצֵל מֵחֹרֶב מְצוֹא
נְפִישָׁה׃ יַחַד לְהַשְׁכֵּם מִזֶּרֶם וְרוּחַ קָשָׁה׃ כָּל נֶגַע וְכָל
מַכָּה אֲנוּשָׁה׃ לְהָסִיר מֵאֻם מְשֻׁלָּשָׁה׃

מְשֻׁלָּשָׁה׃ נָבְטָה בְּרוּחַ לְהַרְעֵד׃ וּבִלְשׁוֹן עָתִיד פָּתְחָה
וְסִיְּמָה לְהָעֵד׃ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃

מַלְכוּת עַד לֹא קֶדֶם קְדוּמָה׃ נֵצַח נְצָחִים מְקֻיָּמָה׃ סוֹף

וקדם

עשור והמקדשה בעשר קדושות, כדאיתא במס׳ כלים פרק א׳. גם עוד ממנה וכו׳, כלומר, מן א״י, שהיא מעשר של שאר ארצות, הופרש עוד מעשר מן המעשר לחלק גבוה, והיינו דירת יבוסי, הוא הגורן שקנה דוד מן היבוסי ושם נבנה ירושלים. ואמרו בפרקי דר״א פ״ג: י׳ דברים עלו במחשבה ביום ראשון, ירושלים ורוחות אבות וכו׳, וזה הועלה מאז במחשבת וכו׳. ועיין גם בילקוט פ׳ עק׳ נרמז תשמ״ג. חנות בתוכה וכו׳, לשכון בתוכה ולהאזין תפלת ישראל. נפישה, מנוחה ונחת. מאום משולשה, כהנים לוים וישראלים. נבטה ברוח, הביטה ברוח הקודש, ופתחה השירה בלשון עתיד, אז ישיר משה, גם סימה בל׳ עתיד, ה׳ ימלוך לעולם ועד, לרמז על השירה שלעתיד, וכמו שאז״ל. להרעד, כ״כ בנ׳ כ״י.
מלכות עד לא קדם וכו׳, מלכות שהיתה נראה ומקדם, תתקיים לנצח נצחים.

ארט, וואָ יבוס געוואָהנט, אָדער דיא היילינגע שטאַדט (ירושלים); דיעזע וואורדע שאָן אין גדאַנקען געבראַכט פאָר ערשאַפפונג דער ערדע, אויך זיא האַטטע גאָטט בעשטאַנדיג זיין אויגענמערק. ער האַט זיא פיר זיך צום טהראָנע אונד פיר ישראל צום ערבע בעשטיממט, דאַרין צו רעזידירען, דיא געבעטע יענער אַנצוהאָרען אונד זיא ביא ברעננענדער היטצע צו בעשאַטטען, צו ערגאָטלען אונד צו שיטצען פאָר פלוטהען אונד שטורם, אונד אַללע פּלאַגען אונד אַללע מענשליכע אונפאַללע אַבצואווענדען פאָן דעם געדריטטעטטען פאָלקע*).

דאַז געדריטטעטטע פאָלק זאַנג אים גייסטע דער פראָפעצייהונג; דאַרום בעגאַן עז זיין ליעד אין דיא צוקונפט אונד שלאָס עז אויך זאָ**): אום „דער עוויגע ווירד הערשער אונד עוויג רעגיערען.״

איין רייך, דאַז פאָר אַנבעגין שאָן וואַר, בעשטעהט אויך פיר אונד פיר; וואַז

ענרע

---

*) ישראל הייסט איין „געדריטטעטעז פאָלק, ווייל עז אויז דריא שטאַנדען, כהנים, לוים אונד ישראלים, בעשטעהט. **) זיעהע אים באור.

וקדם ותוך עצומה· עד עלמי עד מסימה· פוטים כבכלה במהומה· צניף מלוכה המליכוהו דגלי איומה· קומו לעד דומה להוממה· רום ותחת ימליכוהו באימה· שמים יפצחו רנן נעימה· תהלתו יתנו כל מלכי אדמה:

ח׳ אז יהפוך אל עמים שפה ברורה יחד· לקרא כלם בשם המיחד· וימאסון איש אלילי כספו ואיש אלילי זהבו בכחד· ויטו שכם אחד לעבדו בפחד:

בפחד וברעד ימליכוהו גוי אחד· ואותנו יעשה לגוי אחד·

כיום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד:

סלוק.

ובכן ולך תעלה קדשה כי אתה קדוש ישראל ומושיע:

אמן

פוטים כבלה וכו׳, כאשר כלה במהומה הפוטים, הם המצריים, אז צניף מלוכה המליכוהו ישראל, הנקראים דגלי איומה, ובעת קומי לעד להומם דומה, אז ימליכוהו באימה רום ותחת, והיינו שמים וארץ. וכל המאמר הזה מיוסד על נבואת צפניה (ג׳), לכן חכו לי נאם ה׳ ליום קומי לעד, כי משפטי לאסוף גוים וגו׳, כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה, לקרא כלם בשם ה׳, לעבדו שכם אחד וכו׳. וכתיב, משא דומה, אלי קורא משעיר וגו׳ (ישעי׳ כא יא). וכתיב, והי׳ ה׳ למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה ה׳ אחד ושמו אחד (זכרי׳ יד ט).

ענדע, אנפאנג אונד מיטטע אין זיך שליעסט, רוהערט אין עוויגקייט. אלז ער דיא געשלעכטער פאן פאר איהם שטורם אויפגעריעבען, דא הולדיגטע איהם איינע פורכטבארע נאציאן מיט פליעגענדער פאהנע, אונד שטעהט ער איינשט לאנג גערוה-טע אויף, דומה צו בעקריגען, דאן ווערדען הימעל אונד ערדע אין פורכט איהם הולדיגען; דיא הימעל ווערדען ליעבליכע ליעדער אנשטימען, אונד פרייזען דיא ערדענקעניגע זיינען רוהם. דאן ווירד ער דיא ליפפען דער פעלקער אנדערן אין ריינע שפראכע, דאס זיא אללע דען נאמען דעס איינציגען וועזענס אנרופען, איהרע געטצען אויס זילבער אונד גאלד פעראכטונגספאלל פעראכטען אונד איינמיטהיג איהם אללײן עהרפורכטספאלל דיענען ווערדען.

עהרפורכטספאלל אונד בעבענד ווירד איהם הולדיגען איינע איינציגע
נאציאן, ער ווירד אונז צו איינער איינציגען נאציאן מאכען; דאן
ווירד דער עוויגע איינציג אונד זיין נאמע איינציג זיין!
נון נאהט זיך דיר אויפשטייגען, דיא הייליגונג,
דען דוא ביזט ישראל׳ס הייל אונד הילפע!

כוונת הפייטן, להודיע, אעפ"י שהרבה בשבח רבון עלמא, ודי שלא לתת פ"פ לבעל דין לחלוק ולומר סיימתינהו שבחא דמרא, לכן התחיל להכני' הפרכא ולומר, שאן מלך גדלת הכותן ושפע רב שמשפיע, והן מלך ליאו' המקבל וקבלתו שפע יותר מן הראוי לו, א"א להספיק שבח וגם לא לבא לתכלית ספור הנעשה.

אמץ גבורותיך מי ימלל, ומי יעצר כח שבחך למלל, אלו פינו מלא כים שירה והלל, וכל שערות ראשנו לשונות להתפלל, ובם אנו עסוקים יומם וליל, לא נוכל להספיק מלל· על אחת מרבי רבבות שמך להלל, אשר הפלאת וחשבת להתעולל, על עם אשר לך מתחולל· בטרם הרים ילדו וארץ תחולל, השקתם לשמך באהב לכלל, היות לך לבנים ואתה למו מהולל, בצל ידך אותם לטלל, על כל עם ולשון ראשם להתלל, בארח חיים אותם להסלל, בלי להחליפם באמה אחרת אותם לחלל, להתפאר בם והם בך להתהלל: כי מי אלה זולתך

בעליונים

אומץ. וכו', בעבור שהאריך עד הנה בשבחות של הקב"ה לכן יסד זה הפסוק, לאמר, שאין כח בגברא לשבחו כראוי, ובענין שאמר דוד, מי ימלל גבורות ה'. מתחולל, ל', דום לה' והתחולל לו (תהלי' לז). בטרם הרים וכו', ישראל עלו במחשבה קודם הבריאה. באהב לכלל, לתת כלילת האהבה על ראשם. מהולל, יוכר. לטלל, לסכך. להתלל, לרומם. להסלל, להדריכם.

אומץ. דאז פֿערמאָגען דיינער אַללגעוואַלט, ווער קאַן עז אויזשפרעכֿען? ווער פֿערמאַג דיינען רוהם צו ערצאָהלען? פֿיללטען אויך לידער אונד געזאַנגע אונזערן מונד, ווית וואַסער דאַז וועלטמעער, אונד וואָרען אויך אַללע האַארע אונזרעז הויפטעז שפּרעכֿענדע צונגען, בעשטעֿפּטיגט טאַג אונד נאַכֿט, דיינען רוהם צו פּרייזען, וואַהרליך, ווירֿ וואָרען ניכֿט פֿערמאָגענד, מיט וואָרטען דען רוהם איינער איינציגען טהאַט דער מיריאַדען טויזענדע געהאָריג צו פּרייזען, דיח דוח וואונדערבאַר אויזגעפֿיהרט פֿיר איין פֿאָלק, דאַז דיינער האַררעט! עהע דען דיח בערגע געצייגט אונד געשאַפֿפֿען וואורדע דיח ערדע, דאַכֿטעסט דוח שאָן, דיעזעז פֿאָלק דיר איינזט ליעברייך אַלז זאָהנע צו ערקיעזען אונד איהר פֿאַטער צו זיין, זיח מיט דעם שאַטטען דיינער שוטצעז צו דעקקען, איהר הויפּט עמפּאָרצוהעבען איבער יעדע נאַציאָן אונד שפּראַכֿע, זיח אויף וועגע דעז לעבענז צו לייטען, זיח געגען קיינע אַנדערע נאַציאָן צו פֿערטוישען אונד זיח צו ערהאַלטען צו דיינעז רוהמעז פּרייז. וואָ איזט איינע גאָטטהייט

מיט

בָּעֶלְיוֹנִים, וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בַּתַּחְתּוֹנִים, אֲשֶׁר
הָלְכוּ אֱלֹהִים לִפְדּוֹתָם מִמְּעַנִּים, בְּמַסּוֹת בְּאוֹתוֹת
וּבְמוֹפְתִים מְשֻׁנִּים, כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים, לִבְנֵי
שְׁלֹשֶׁת אֵיתָנִים, אֲשֶׁר בִּשְׁבִילָם טַסְתָּ מִמְּעוֹנִים, בִּרְכוּב
כְּרוּב וְרוּחַ וַעֲנָנִים, וְנִגְלֵיתָ בִּכְבוֹדְךָ בְּאַדְמַת צְעָנִים, וְנָעוּ
מִלְּפָנֶיךָ אֲשֵׁרִים וְחַמָּנִים, וְלֵב מִצְרַיִם הַמְסִית בְּדִבְיוֹנִים,
בְּמַכּוֹת גְּדֹלֹת וָחֳלָיִם רָעִים וְנֶאֱמָנִים, וַתּוֹצִיא אֶת עַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל מִקֶּרֶב מוֹנִים, כְּעֶבֶד הַנִּשְׁמָט מֵרֶחֶם בְּתוֹךְ זְמַנִּים.
בְּלֹא פְגַם וְנֶזֶק וְצַעַר בָּנִים, וְשֶׁלֹּא לִתֵּן פִּתְחוֹן פֶּה לַמִּינִים,
לוֹמַר כְּעֶבֶד שֶׁבָּרַח מֵאֲדוֹנָיו כֵּן בָּרְחוּ אֱמוּנִים. וְלֹא
הוֹצֵאתָם בְּשָׁעָה שֶׁבְּנֵי אָדָם יְשֵׁנִים, כִּי אִם לְאוֹר הַבֹּקֶר

לעין

שלשת איתנים, שלשת האבות. טסת, מהרת, ל' כנשר יטוש עלי אכל (איוב ט כו). ברכוב כרוב, כדכתיב, וירכב על כרוב (תהלי' יח יא). צענים, מצרי'. ונעו מלפניך וכו', דכתיב, הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרי' ונעו אלילי מצרים מפניו ולבב מצרים ימס בקרבו (ישעי' יט א). בדביונים, בדאבון נפש. מקרב מונים, ל' אונאה, והוא תאר למצרי', שהונו את ישראל. כעובר הנשמט וכו', כן איתא בשוחר טוב והובא

איך הייאעל אויסער דיר, אונד וואָ אויף ערדען איין איינציגעס פאָלק וויא
דיין פאָלק ישראל, פיר וועלכעס זיך איינע אַללמאַכט פערווענדעט, עס פאָן זיינען
בעלייטיגערן צו בעפרייען, דורך אויסערליכע פערזוכונגען אונד צייכען אונד
וואונדערטהאַטען, וויא דוא, העררע דער העררען, געטהאַן פיר דיא זאָהנע דער
דרייא שטאַמפאַטער*)! איהרעטהאַלבען פוהרסט דוא אויס דיינער היממעלסטען וואָהנ
זונג אויף דעם ריקקען איינעס כרוב'ס הערנאָב אונד אויף פליגעלן דער ווינדע אונד
וואָלקען, אונד אָפפענבאַרטעסט דיינע העררליכקייט איזן לאַנדע מצרים, דאַס
דיא אצלים אונד זאַנגבילדער עיבעבטען פאָר דיינעם אַנגעזיכטע; דוא אַהנט
דאַז הערז דער מצרים בעטריבט דורך גראָסע פלאַגען, דורך בעאַרטיגע
אונד אַנהאַלטענדע קראַנקהייטען, אונד זאָגט דיין פאָלק ישראל אויז דער
שפאָטטער מיטטע, וויא איין געשיקקטער אַרצט דען עמבריאָ פאָר דער
צייט דעם מוטטערלייבע ענטרייסט, אָהנע פעהל, אָהנע שאַדען אונד אָהנע
וועהען. אויך וואָללטעסט דוא דען שפאָטטערן קיינען אַנלאַס געבען, צו זאַ־
גען, דיינע טרייען זייען ענטלויפען, וויא שקלאַפען דעם העררן ענטלויפען;
דאַרום האָסט דוא זיא ניכט צור צייט, ווען דיא מענשען שלאַפען, הערויס
געפיהרט

---

*) אונזערע אורפאָטער, אברהם, יצחק אונד יעקב:

לעין כל המונים, כתועפות ראם רמים ועליונים, ועל כנפי נשר נטענים, שיר ושבח והלל רוננים, בתוף וכנור ועגב ומנים, ולקים דברך אשר עצת לראש מאמינים, לא הוצאתם בפחי נפש ריקנים, כי אם מלאים כל טוב כרמונים, כלי כסף וכלי זהב וטובות אבנים, ובגדי חפש ורקמת צבעונים, כדי לשלם שכר שעבוד חמר ולבנים, חופפתם בטלול שבעת עננים, מעלה ומטה ומארבע רוחות גנונים, להשכבם מזרם וחרב וצנים, ומפני חיות ונשיכת צפעונים· וענן בענן כבודך מהלך לפנים, בענן יומם לנחותם נתיבות מתקנים, ובאש לילה בלי להכשל באישונים, מנוה טוב לנוה טוב נוסעים וחונים, לא

צמאים

ילקוט פ' ואתחנן ברמז תתכ"ו. לראש מאמינים, אברהם אבינו. חופפתם, היית חופף ומסכך עליהם בסכך של ז' עננים, כדאיתא בילקוט פ' בשלח ברמז רכ"ח ובבמדבר רבה פרשה א': שבעה ענני כבוד היו מקיפין אותם; ד' לד' רוחות העולם, ואחד מלמעלן ואחד מלמטן ואחד שהיה מהלך לפניהם רחוק ג' ימים, והיה מכה לפניהם את הנחשים ואת העקרבים ואת השרפים ואת הסלעים ואם היה מקום נמוך היה מגביהו וכו'. באישונים, באישון לילה.

געפיהרט, זאנדערן בייא העללעם טאגעסליכטע, פאָר אללער אויגען אונד מיט דער אכטטערבעבענדען געוואַלט איינעז ראֵאֶם'ז. זיא וואורדען אויף אַדלער-פליגעלן הערויזגעטראַגען, אונטער ליעדערן, לאָב- אונד דאַנקגעזאַנגען, אונטער פויקען אונד האַרפענקלאַנג, אונטער פלאָטען- אונד צימבעלנשפיעל. דא וואָללטעסט דיין וואָרט ערפיללען, דאַז דו דעם פאַטער דער רעכטגלייביגען (אברהם) פערהייסען, דאַרום ליעססעסט דו זיא ניכט אונטהאַטיג אונד לעער הערויזגעהן. זאָנדערן פאָלל אונד וואָהל בעגיטערט מיט זילבערגעטיר אונד עדעלשטיינען אונד קאָסטבאַרען געוואַנדערן, רייך געשטיקקט, אום איהנען איהרע אַרבייט, דיא זיא אין לעהם אונד ציעגעלן געטהאַן, צו בעלאָהנען. דו נאַהמסט זיא אין שוטץ אונד דעקקטעסט זיא מיט זיעבען וואָלקען, דאַמיט זיא פאָן אָבען אונד אונטען פאָן פיער זייטען געשיטצט וואַרען פאָר איבערשוועממונגען אונד היטצע אונד קעלטע; איינע וואָלקע אַבער דיענטע צור פערטייליגונג ווידער טהיערע אונד גיפטיגער שלאַנגען. דיינע הערליכקייט גינג זיכטבאַר פאָר איהנען הער אין איינער וואָלקענזיילע דעז טאַגעז, זיא דען רעכטען וועג צו פיהרען, אונד אין איינער פייערזיילע דעז נאַכטז, דאַמיט זיא ניכט אים פינזטערן שטרויכלען. זיא לאַגען פאָן איינער גוטען רוהעשטעטטע צור אַנדערן אונד

ראַזטעטען

צְמֵאִים וְלֹא מְכֻפָּנִים, כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם עַל מַבּוּעֵי שְׁמָנִים, וְהוּא יְנַהֲלֵם עַל מַבּוּעֵי עֲיָנִים, וְשַׂר נוֹא יוֹשֵׁב עַל מִפְתַּן אַרְמוֹנִים, מְצַפֶּה יַד הֶרֶךְ לְיָמִים הַנִּתָּנִים, וְהִנֵּה כְּתָב אֵלָיו מֵאֶרֶץ תֵּימָנִים, וְשׁוֹמְרִים שֶׁהִפְקִיד עֲלֵיהֶם מְמֻנִּים, הִתְחִילוּ כָּזֹאת אֵלָיו מְתַנִּים, וְהֶרְאוּהוּ פְּצָעִים שֶׁפְּצָעוּם פִּרְחֵי נֶאֱמָנִים, וְצָוַח וַי וַי וְכָל עֲבָדָיו אַחֲרָיו עוֹנִים, וְנָמוּ מַה זֹּאת עָשִׂינוּ כִּסְבְלוֹנִים, כִּי שִׁלַּחְנוּ עֲבָדִים שֶׁתַּחַת יָדֵינוּ מְבֻדָּנִים, מִי יִרְמֹס לָנוּ חֹמֶר וּמִי יַחֲזִיק לָנוּ מַלְבֵּנִים, מִי יִבְנֶה לָנוּ חוֹמוֹת וּבִנְיָנִים. הָעֵת יַגְדִּילוּ עָלֵינוּ שְׁכֵנִים, וְגַם הַמְּלָכִים שֶׁמַּס לָנוּ נוֹתְנִים. שׁוּב לֹא יִהְיוּ אֵלֵינוּ פּוֹנִים, כִּי יֹאמְרוּ הִנֵּה עֲבָדִים שֶׁתַּחַת יְדֵיהֶם נְתוּנִים, הֵם פָּשְׁעוּ בָם וּבָהֶם לֹא סוֹפְנִים, אַף כִּי אֲנַחְנוּ

חורי

מוכפנים, רעבים. ושר נוא, שר של מצרים, הייינו פרעה. לימי׳ הנתני׳, למועד שלשת ימי׳, אשר ייעד להם לשוב. מתנים, מספרים. פרחי נאמני׳, בני אברהם יצחק ויעקב. וגמו, ואמרו. כסבלונים, כסבלים ועבדי׳. מבודני׳, משועבדים. לא סופנים, אינם

רַאסטעטען פֿריעדליך אונד ווארדען ווערדער פַֿאסט דורזט נַאך פַֿאסט הונגער געדריקקט, דען איהר געליעבטער פֿיהרטע זיא ביים שטראֶמען אָן: אונד לייטעטע זיא ביים וואַססערקוועללען. מיטטלערווייזע זַאם מצרים׳: קאָניג אַן איינגאַנג זיינעז פּאַללאַזטעז, אויף דיא שטראַססע טויענר אונד האַררענר אויף דערען צוריקקונפֿט נור בעשטיממטען צייט. דאַ קאַם איינע באָטשאַפֿט אויז תימאַנאַנר, אויך דיא בעגלייטער, דיא ער מיטגעגעבען, קאַמען אונד ערצאֶהלטעז טען איהם דיעז אונד יענעז אונד לייגטען איהם דיא וואונדער, דיא זיא פֿאָן דען טרייחגעפריעזנען זאַהמען ערהאַלטען. דאַ טריע ער: „וועהע! וועהע!" זיינע דיענערשאַפֿט שטיממטע דאַריין אונד שפראַך: „אַה, וועלכע טהאָרהייט האַבען וויר בעגאַנגען, אונזערע שקלאַפֿען אונד לייבאייגנען צו בעפֿרייען! ווער ווירד אונז נון לעהם שטאַמפּפֿען אונד ווער אונז ציעגעל שטריי-כען? ווער מויערן אונד הייזער באַוען? אונזערע נאַכבאַרן ווערדען נון איבער אונז שטאָלצירען, אונד יענע קאָניגע, דיא אונז ביזהער טריבוט געגעבען, ווערדען אונז ניכט מעהר צאַהלען, זיא ווערדען זאַגען: „„זיעהע, „שקלאַפֿען, דיא אין איהרער געוואַלט וואַרען, האַבען זיך ווידער זיא עמ-„פּאָרט אונד זיא הערראַבגעווירדיגט, אונד וויר, דעז לאַנדעז ערזטע אונד

פֿירזטען

הורי הארץ וקצינים· ובכן שלח וקבץ את כל חרטמי
מצרים ואצטגנינים, וגם את האובות ואת הידעונים,
ויועץ בם ובזקנים, ויצאו כלם בעצה אחת מכונים,
לרדוף אחריהם ולבלעם כתנינים, ויצו ויעבירו קול
בארץ סונים· כל שולף חרב היות מוכנים, ויאספו כלם
כאיש אחד מזומנים· והאחשדרפנים והפחות והסגנים,
ואנשי הצבא איש ואיש בכלי זינים, אז פתח אוצרות גנזי
מטמונים, אשר גנז הוא ומלכים קדמונים, והוציא כלי
יקר ודרכמונים, וחלק לכל אחד ואחד כפי הגונים,
ושדלם בדברים והסביר למו פנים, וכה אמר להם בשיח
מענים, משפט המלך כל העם בוזזים ולפניו נותנים,
ואני כאחד מכם אטול מנים· משפט המלך עבדיו

יוצאים

מטמונים גם. והדרכונים, גם מטבע הוא, נזכר בעזרא ח' כ"ז. וי"ג דרכמונים
והוא הנזכר גם כ' ס"ע. ונקלת ספרים חדשים הדפיסו אדרכמונים, וזה שיבוש
ואין לו מליצות במקרא. כפי הגונים, כפי הראוי. ושדלם, פתה אותם.

פירשטען — "". נון שיקקטע ער אונד ליעס שנעלל פערזאממעלן אללע חרטומים אינ
לאנדע מצרים אונד אללע שטערנדייטער, אללע טאָדטענבעשוועהרער אונד צייכענ־
דייטער, אונד פפלעגטע ראטה מיט איהנען אונד דען אעלטעסטען; זיא בעשלאססען
איינשטימיג, אויזצוצויהען, איהנען נאכצוזעטצען אונד זיא מיט דראכענוואוטה צו
פערשלינגען. ער ערטהיילטע דען בעפעהל, ליעס איהן אים גאנצען לאנדע פערקינ־
דען, דאס יעדער קריעגער אינ'ז געוועהר טראטע. איינשטימיג זאממעלטען זיך
אונד שטאנדען אין בערייטשאפט זאטראפען, פאשא'ז אונד פירשטען אונד אללע
קריעגער מיט דען וואפפען אין דער האנד. נון טראט ער אויף, אעפנעטע אללע
קאממערן דער שאטצע, דיא פאן איהם אונד זיינען פארפאהרען געזאממעלט וואָר־
דען, נאהם הערויז קאָסטבארע גערעטה אונד דראכמען *) אונד פערטהיילטע זיא אונ־
טער איהנען נאך שטאנדעזגעביהר, שמייכעלטע איהנען מיט וואָרטען, וואַרף איהנען
פריינדליכע בליקקע צו אונד שפראך מיט הערבלאססונג פאָלגענדע וואָרטע: „איין
קאָניג האט דאס רעכט, צו וואלטען איבער דעז פאָלקעז בייטע, איך אבער טהיילע מיט
אייך אין גלייכע טהיילע; פערנער איזט עז דעז קאָניגז רעכט, זיין געפאָלגע אן

דיא

*) נאמע איינער געלדזאָרטע.

יוֹצְאִים רִאשׁוֹנִים, וַאֲנִי אֵצֵא רִאשׁוֹן וְאַתֶּם צְאוּ אַחֲרוֹנִים, מִשְׁפַּט הַמֶּלֶךְ עֲבָדָיו אוֹסְרִים מֶרְכַּבְתּוֹ וּמְתַקְּנִים, וַאֲנִי בְּעַצְמִי אֶאֱסוֹר רִכְבִּי וְאָשִׂים רְסָנִים, וְנִתְרַצּוּ יַחַד גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, וַיָּשִׂימוּ כּוֹבַע עַל רָאשֵׁיהֶם וְלָבְשׁוּ שִׁרְיוֹנִים, וַיַּחְגְּרוּ אִישׁ חַרְבּוֹ וְנָטְלוּ כִידוֹנִים. וַיִּקְחוּ אִישׁ רֹמַח בְּיָדוֹ וַיַּחֲזִיקוּ מָגִנִּים, וְנָשְׂאוּ קֶשֶׁת וּמָלְאוּ שִׁלְטֵיהֶם חִצִּים שְׁנוּנִים, וְהַקַּלָּעִים אִישׁ קַלְעוֹ בְּיָדוֹ לְקַלַּע בָּאֲבָנִים, וַיֵּצְאוּ יַחַד בְּלֵב שָׁלֵם וּבִצְבְיוֹנִים, וְלֹא נִכְשַׁל אֶחָד מֵהֶם וְלֹא אִרְעוּהוּ סִמָּנִים, לְבִלְתִּי לְנַחֵשׁ לָשׁוּב לִמְלוֹנִים, כִּי חֻקּוֹת הָעַמִּים מְנַחֲשִׁים וּמְעוֹנְנִים, וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל עַל שְׂפַת יָם חוֹנִים, וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נוֹסְעִים כַּעֲנָנִים, וְאֵין מָקוֹם לָנוּס לֹא לְאָחוֹר וְלֹא לְפָנִים, וְאַף לֹא מִדְּפָנוֹת מִפְּנֵי חַיּוֹת וּפְתָנִים, וַיִּצְעֲקוּ אֶל יְיָ וְהִפִּילוּ לְפָנָיו תַּחֲנוּנִים, וַיִּמָּצֵא לָהֶם הַמָּצוּי בְּכָל עִדָּנִים, וַיִּגְעַר בְּיַם סוּף וְהָרְבוּ זֵידוֹנִים,

כידונים, מין ממיני הרמחים. ובצביונים, וברצון שלם. זידונים, המים הזידונים.

דיא שפיטצע זו שטעללען, איך אבער ווערדע מיך אן דיא שפיטצע שטעללען אונד איהר בלייבט אים ריקקען; פֿערנער איזט עז איין רעכט דעז קעניגז, זיינען קריעגזוואַגען פאָן זיינעם פֿאָלקע בעשפאַננען אונד אויזריזטען צו לאַססען, איך אבער שפאַננע אונד שאַטטלע זעלבזט." היערויף וואַרען זיא אַללע בערייטוויללינג, גראָס אונד קליין, זעטצטען העלמע אויף, שטיעגען אין פאַנצער, אומגירטעטען זיך מיט שווערטערן אונד נאָהמען לאַנצען, יעדער נאַהם זיינען שפיעס אין זיינע האַנד, ערגריף זיינען שילד, פאַסטע זיינען באָגען אונד פֿיללטע דען קאָכער מיט שפיטציגען פפיילען; דיא שטיינשליידע-רער נאַהמען אויך איהרע שליידער מיט. נון צאָגען זיא אויז, איינמיטהיג אונד פאָללער בעגיערדע; קיינער פאָן איהנען שטרויכעלטע, אונד קיינעם ווידערפֿוהר איין ווידרי-געז צייכען, דאַמיט קיינע אַהנונג זיא נאַך הויזע צוריקקפֿיהרע — דען אַהנונגזוועזען אונד צייכענדייטונג וואַר דען היידען גענעהם. אַלז ישראל אַם אופֿער דעז מעערעז לאַגערטען, האָבען זיא איהרע אויגען אויף אונד זאַהען; מצרי' וויא איינע וואָלקע איהנען נאַכציעהען. נון האַטטען זיא קיינען רעטטונגזאָרט, ווערער פאָן הינטען נאָך פאָן פאָרן — אויך ניכט זייטווערטז, וועגען דער געוויללדעז אונד גיפֿטיגער שלאַנגען. דאַ שריען זיא צום עוויגען הינויף אונד פֿלעהטען איהן אַן; דער הערר, דען אַללען צו העללען ליטטען פֿינדעט, וואָללטע העלפֿען, דראָהעטע דעם שילפֿמעער אונד דאַס געוואַססער פֿערזיעגטע

וילכו בתהומות כבעל דרכים מפנים· מזה ומזה העלה
אילנות טעונים, ובתוך תהומות המתיק למו מעינים,
ועשן לפניהם קטורת סממנים, וינחם אל מחוז חפצם
שאננים, ובעלות לצד זה על שפת ים כנים, באו מצד
זה בתוך ים סונים, תחלה ברצון וסוף ברסן מרסנים,
כי סדרי בראשית עליהם משתנים, דרך ארץ סוסים
מושכים אופנים, ונהפך בם ונמשכו סוסים אחר
הסדנים, דרך ארץ מקום שרכב מנהיג שם מושכים
ופונים, וכן מנהיג ומושך בעל כרחם נפנים, ובאו לתוך
ים באמצע שאונים, והנה כבוד יי אלהי ישראל בא ברוב
לגיונים, וירכב על כרוב ויהא מול בעלי מדנים, ועמו
שרפי הקדש וחיות ואופנים, ואלף אלפין ורבו רבבן
גדודי שאננים, ורכב אש וסוסי אש וכל דמיונים·

כמראה

כנים, תאר לישראל, ל' כנים אתם (בראשי' מב), וי"ג בָּנִים. סוינים, מצרי'. הסדני',

---

פֿערגניגטע, דאַ גינגען זיא דורך אַבגרינדע וויא איבער געבאַהנטע שטראַסען.
אויף ביידען זייטען ליעס ער שנעלל פּראַכטבייאמע אויפשטייגען אונד אויס
דען אַבגרונדען טיעפע זיסע וואַסערקוועללען ענטשפּרינגען, פֿאָר איהנען הער
ליעס ער וואָהלריעכענדע געווירצע דופֿטען, אונד זאָ פֿיהרטע ער זיא פֿערגניגט
נאַך ציעלע איהרעס וואונשעס. אַלס נון דיא פֿראָממען (ישראל) אויף דיעזער
זייטע דאַס אופֿער דעס מעערעס בעשטיעגען, גינגען דיא סוינים (מצרי') פֿאָן יענער
זייטע אינ'ס מעער הינײַן; אַנפֿאַנגס וואַר עס פֿרייוויללינג, דאַן אַבער ווורדען זיא
וויא פֿאָן איינעם לויטע היניינגעריסען. דען איהרעטהאַלבען ווורדע דער וועלט-
לויף געאַנדערט; נאַך דעם געמיינען לויף ווירד דער וואַגען פֿאָן דען פּפֿערד-
דען געצאָגען, היער וואַר עס אומגעקעהרט — דיא פּפֿערדע ווורדען פֿאָן
וואַגען געצאָגען; נאַך דעם געמיינען לויף ציעהען דיא פּפֿערדע, וואָהין זיא דער
קוטשער לענקט, היער אַבער ווורדען קוטשער אונד פּפֿערדע מיט געוואַלט
צוריקגעלענקט אונד זאָ קאַמען זיא אין מיטטע פֿערזאַממעלטער פֿלוטהען. נון קאַם
דיא העררליכקייט דעס עוויגען, ישראל'ס גאָטט, מיט איינער לעגיאָנענמענגע אַנגע-
צאָגען, ער פֿוהר אויף כרוב'ס ריקקען אונד טראַט ווידער דיא קריעגסמאַננער, זיין
געפֿאָלגע וואַרען היילינגע שרפים, חיות אונד אופנים אונד טויזענדמאַל טויזענד,
אונד מיריאַדענמאַל מיריאַדען העערע פֿאָן מלאכים אונד פֿייערוואַגען אונד פֿייער-

כְּמַרְאֶה אֲשֶׁר רָאָה צִיר בְּחֶזְיוֹנִים, סוּסִים אֲדֻמִּים וְסוּסִים
שְׁחוֹרִים שְׂרֻקִּים וּלְבָנִים, וַיַּחֲנוּ אֵלֶּה נֹכַח אֵלֶּה אֲפוּנִים,
מַחֲנֵה אֵשׁ מוּל מַחֲנֵה קַשׁ פָּנִים בְּפָנִים, וּלְפִי שָׁעָה הִרְגִּישׁוּ
כָּל צְבָא מְעוֹנִים, בִּזְרוֹעַ עֻזּוֹ נִלְחָם רַב אוֹנִים, לֹא בְּעֹצֶם
יַד חֵיל שׁוֹטְנִים, הֲלֹא הַנְּפִילִים וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם מְכֻנִּים,
מֵרוּחַ אַפּוֹ כָּלוּ וְהִנָּם טְמוּנִים, וְאַף כִּי מְשׁוּלִים לְמִשְׁעֶנֶת
קָנִים, אֲשֶׁר הֶבֶל וָרִיק לְעֶזְרָה מְתֻקָּנִים, כִּי אִם לְהוֹדִיעַ
חִבַּת אָב לְבָנִים, וַיַּרְעֵם בְּקוֹל גְּאוֹנוֹ עַל גְּאוֹנִים, וַיָּרָץ
לִקְרָאתָם בְּמָגֵן וְצִנִּים, וַיַּדְרִיכֵם בְּאַפּוֹ וַיִּרְמְסֵם בַּחֲמָתוֹ
כְּחֹמֶר טִינִים, וְהִדִּישָׁם כְּהִדּוּשׁ מַתְבֵּן בְּמוֹ מַדְמֵנִים,

העגלות, בעגלות אשר שלח פרעה (שם מו ה) ת"י, בסדנא. ציר, זכרי' הנביא ראה בחזיון סוסים אדומי' שרוקים ולבני' (זכרי' א ח). שְׂרֻקִּים בשׂ', ופרושו, נקודים במראה אדום ולבן ושחור. אפונים, ערוכים. מחנה קש, כן כתוב בכל כ"י וד"י. הרגישו, התאספו. רב אונים, הקב"ה. לא בעוצם וכו'. כלומר, לא בעבור עוצם יד חיל השוטנים נלחם בם הקב"ה בזרוע, שהרי המכונים נפילים ואנשי השם כלו מרוח אפו והם טמונים, ומכ"ש מצרים שנמשלו למשענת קנה רצוץ ולהבל וריק, כדכתיב, וידעו יושבי מצרים כי אני ה' יען היותם משענת קנה לבית ישראל (יחזקאל כט ו); וכתיב, הנה בטחת על משענת הקנה הרצוץ הזה על מצרים (ישעי' לו ו); וכתיב, ומצרים הבל וריק יעזורו (שם ל' ז). כי אם וכו'. הקב"ה נלחם בם בעצמו, כדי להודיע חבתו לישראל. כהדוש מתבן במו מדמנים,

---

פפערדע פערשיעדענער געשטאלטען, זא וויא זיא יענער פראפעט*) אים געזיכטע געזעהען, ראטהע פפערדע אונד שווארצע אונד שעקקיגע אונד ווייסע. דיא העערע לאגערטען איינאנדער געגענאיבער — איין פייערהעער לאגערטע זיך איינעם דעם שטרוה פערגלייכבארען העערע געגענאיבער! — היער וואַרען אללע אויסערווייטע העערע פערזאממעלט. דער אללמעכטיגע זעלבסט שטאנד דא מיט ענטבלאססטעם ארמע זיינער אללגעוואלט — ניכט אום דען מעכטיגען פיינד צו בעקעמפפען, וואר דיעזע שרעקקליכע אויפגעבאט — יענע ריעזען אונד בעריהמטע העלדען פער־גינגען יא פאָר דעם האויכע זיינער נאזע, וויא פיעל לייכטער דיא שוואכען מצרים, דיא דעם שילפע גליכען. דיא אייטעלקייט אונד טאנד צו הילפסמיטטעלן געוואהלט! — זאנ־דערן אום זיינען זאהנען זיינע מעכטיגע ליעבע צו צייגען, דארום דאננערטע ער מיט זיינער מעכטיגען שטיממע אויף דיא שטאלצען העערע, לאג ווידער זיא מיט שילד אונד וואפפען אונד צערטראט זיא אים צארן אונד צערמאלמטע אים גרימע זיא וויא געמענגטע אונד צערשטאמפפטע זיא, וויא מאן שטרוה אונטער לעהם שטאמפפט

*) זכרי' קאפיטעל 1 פערז 8.

ואז שר ים עם שר חם יחד נדונים, זה לעמת זה נאבקו במעונים, ויחזק רהב על שר אונים, וישליכהו ארצה וירמסהו בעזרת דר אופנים, ועם זו בשורם באלה דינים, עוזר ועזור בקו נדונים, פתחו פיהם בשיר וברננים, עזי וזמרת יה פצחו ברנונים, לרם על רמים ומתגאה על גותנים, לשומע אנקת אביונים, למשפיל רמים ומרים מסכנים, וקדמו שרים אחר נוגנים, ובתוך עלמות תופפו נגונים, ואחר כך הרשו שנאנים: ככתוב וכו'.

קדושה, הלל, א"ו וויא געשטערן.

עשר

לשון הכתוב הוא בישעיה כ"ה י'. ויחזק רהב, שר של ים רהב שמו. שר אונים, שר מצרים. עוזר, שר של מצרים. ועזור, מצרים. וקדמו שרים וכו'. פסוק בתהלים ס"ח; ואמרו עליו בתנחומא ובשמות רבה פ' כ"ג והובא בילקוט בפסוק אז ישיר: אמר ר' חייא, קדמו שרים, אלו ישראל, אחר נוגנים, אלו המלאכים, בתוך עלמות תופפות, אלו הנשים. אמר ר' לוי, השמים, לא אקבל דבר זה! אלא הנשים קלסו תחלה, דכתיב, בתוך עלמות תופפות; הנשים בתוך. התחילו מלאכי השרת להתרעם וכו' עכ"ל, וזה מטעם הפייטן, וקדמו שרים, היינו ישראל, ואחר כך הנוגנים, היינו המלאכים, ובאמצע ובתוך היו העלמות תופפות הנגוני', ואח"כ הורשו השנאנים, לאחר שסיימו הנשים שירתם.

שטראפע. יעטצט בעגאַן דער קאַמפף צווישען דעם שוטצענגעל דעס מעערעס אונד דעם שוטצענגעל אס'ס; זיא גריפפען איינאַנדער אַן אין איהרען היממלישען וואָהנונגען. רהב*) איבערוואַנד מצרים'ס שוטצענגעל אונד וואַרף איהן, מיט הילפע דעס אופניםבעוואָהנערס, צו באָדען. אַלס ישראל דיעזע שטראַפגעריכטע זאַהען, וויא פערטהיידיגער נעבסט פערטהיידיגטען צוגלייך געריכטעט ווורדען, ברעכען זיא אויס אין ליעדער אונד אַבגעזאַנגע: „מיין זיעג, מיין זייטענשפיעל איזט יה!" זאָ זאַנגען זיא איהם, דעם אַללערהאָכסטען, אַללערהאַבענסטען, דער דאַס זייפצען דער געפאַנגטען פערנימאט, דיא האָהען ערניעדריגט אונד דיא דעמיטהיגען ערהאָהעט! — דיא זאַנגער שטימטען צוערסט, דאַן זייטענשפיעלער, אומגעבען פאָן פויקענשלאַגערינען — נון פאָלגטען דיא הייליגען שנאנים.

*) רהב, זאָ הייסט דער שוטצענגעל דעס מעערעס.

קורין בס"ת א' בפ' ראה. בשבת מתחילים עשר תעשר ומתחלקים לז' גברי, ובחול מתחילים לקמן כל הבכור ומתחלקים לה' גברי.

עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל־תְּבוּאַת זַרְעֶךָ הַיֹּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה׃ וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־הַיָּמִים׃ וְכִי־יִרְבֶּה מִמְּךָ הַדֶּרֶךְ כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ כִּי־יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם כִּי יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וְנָתַתָּה בַּכָּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ׃ וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר־תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיךָ לֹא תַעַזְבֶנּוּ כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ׃ ס מִקְצֵה שָׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת־כָּל־מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַהִוא וְהִנַּחְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ׃ וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין־לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְאָכְלוּ וְשָׂבֵעוּ לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה׃ ס לוי מִקֵּץ שֶׁבַע־שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה׃ וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט כָּל־בַּעַל מַשֵּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה בְּרֵעֵהוּ לֹא־יִגֹּשׂ אֶת־רֵעֵהוּ וְאֶת־אָחִיו כִּי־קָרָא שְׁמִטָּה לַיהוָה׃ אֶת־הַנָּכְרִי תִּגֹּשׂ וַאֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ אֶת־אָחִיךָ תַּשְׁמֵט יָדֶךָ׃ אֶפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה־בְּךָ אֶבְיוֹן כִּי־בָרֵךְ יְבָרֶכְךָ יְהוָה בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן־לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ׃

רַק אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת
אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ כִּי־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְהַעֲבַטְתָּ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה
לֹא תַעֲבֹט וּמָשַׁלְתָּ בְּגוֹיִם רַבִּים וּבְךָ לֹא יִמְשֹׁלוּ׃ ס כִּי־
יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן מֵאַחַד אַחֶיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצְךָ אֲשֶׁר־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא תְאַמֵּץ אֶת־לְבָבְךָ וְלֹא תִקְפֹּץ
אֶת־יָדְךָ מֵאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן׃ כִּי־פָתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ לוֹ
וְהַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ דֵּי מַחְסֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ׃ הִשָּׁמֶר לְךָ
פֶּן־יִהְיֶה דָבָר עִם־לְבָבְךָ בְלִיַּעַל לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת־הַשֶּׁבַע
שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ
וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃ נָתוֹן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא־
יֵרַע לְבָבְךָ בְּתִתְּךָ לוֹ כִּי בִּגְלַל ׀ הַדָּבָר הַזֶּה יְבָרֶכְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֶׂךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ׃ כִּי לֹא־יֶחְדַּל
אֶבְיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר פָּתֹחַ תִּפְתַּח
אֶת־יָדְךָ לְאָחִיךָ לַעֲנִיֶּךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ בְּאַרְצֶךָ׃ ס כִּי־יִמָּכֵר
לְךָ אָחִיךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבַשָּׁנָה
הַשְּׁבִיעִת תְּשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ׃ וְכִי־תְשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי
מֵעִמָּךְ לֹא תְשַׁלְּחֶנּוּ רֵיקָם׃ הַעֲנֵיק תַּעֲנִיק לוֹ מִצֹּאנְךָ
וּמִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּתֶּן־לוֹ׃ וְזָכַרְתָּ
כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל־כֵּן
אָנֹכִי מְצַוְּךָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה הַיּוֹם׃ וְהָיָה כִּי־יֹאמַר אֵלֶיךָ
לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי אֲהֵבְךָ וְאֶת־בֵּיתֶךָ כִּי־טוֹב לוֹ עִמָּךְ׃
וְלָקַחְתָּ אֶת־הַמַּרְצֵעַ וְנָתַתָּה בְאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת וְהָיָה לְךָ עֶבֶד
עוֹלָם וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה־כֵּן׃ לֹא־יִקְשֶׁה בְעֵינֶךָ בְּשַׁלֵּחֲךָ

אֹתוֹ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ כִּי מִשְׁנֶה שְׂכַר שָׂכִיר עֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה׃ פ ישראל.

בחול מתחילים כאן.

כָּל־הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ׃ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְשָׁנָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃ וְכִי־יִהְיֶה בוֹ מוּם פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר כֹּל מוּם רָע לֹא תִזְבָּחֶנּוּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ בִּשְׁעָרֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו כַּצְּבִי וְכָאַיָּל׃ רַק אֶת־דָּמוֹ לֹא תֹאכֵל עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃ פ ב ובשבת ד.

שָׁמוֹר אֶת־חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה׃ וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם׃ לֹא־תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל־עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃

ג ובשבת ה. וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלְךָ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־יָלִין מִן־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בָּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר׃ לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת־הַפָּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח בָּעָרֶב כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם׃ וּבִשַּׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפָנִיתָ בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאֹהָלֶיךָ׃ שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַיהוָה

אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה׃ ס ד (ובשבת ו). שִׁבְעָה שָׁבֻעֹת תִּסְפָּר־לָךְ מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת׃ וְעָשִׂיתָ חַג שָׁבֻעוֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִסַּת נִדְבַת יָדְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן כַּאֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם׃ וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרָיִם וְשָׁמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ אֶת־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה׃ פ ה (ובשבת ז).

חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים בְּאָסְפְּךָ מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ׃ וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ׃ שִׁבְעַת יָמִים תָּחֹג לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה כִּי יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־תְּבוּאָתְךָ וּבְכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ׃ שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְהוָה רֵיקָם׃ אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ׃ ס

מכניסים ס"ת ב' אצל הראשון ואומרים חצי קדיש על שניהם, ומגביהים וגוללים ס"ת שקראו בו, ופותחים ס"ת ב' וקוראים בו למפטיר בפ' פינחס.

וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם׃ וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל תַּעֲשׂוּ׃ עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת

הַכְּבָשִׂים׃ וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃ מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֵלֶּה׃ כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה עַל־עוֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ׃ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃

מי שברך. ומגביהים וגוללים. כשמגביהים הס"ת מניחים נגד הכתב של ס"ת ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה׃ עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר׃ דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם׃ אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד׃ יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר׃

קודם קריאת ההפטרה, אחר שגמר הגולל, יברך המפטיר ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק׃

הפטרת יום אחרון של פסח·

ישעיהו סמן י' פסוק ל"ב.

לב. עוֹד הַיּוֹם בְּנֹב לַעֲמֹד יְנֹפֵף יָדוֹ הַר בֵּית־צִיּוֹן *

*) בת ק'. גבעת

באור.

(לב) עוד היום וכו', פירש"י מטעם רז"ל, כל הדרך הזה נתלבט, כדי לעמוד בעוד היום, לפי שאמרו לו אצטגניניו, אם תלחם בה היום תכבשנה; וכשעמד בנוב וראה

תרגום אשכנזי.

(לב) עוד. הייטע נאך אין נוב איינגעטראָפען! — שטאָלץ העבט ציון'ז בערג זיינע

גִּבְעַת יְרוּשָׁלִָם׃ הִנֵּה הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת לג
מְסָעֵף פֻּארָה בְּמַעֲרָצָה וְרָמֵי הַקּוֹמָה גְּדֻעִים
וְהַגְּבֹהִים יִשְׁפָּלוּ׃ וְנִקַּף סִבְכֵי הַיַּעַר בַּבַּרְזֶל לד
וְהַלְּבָנוֹן בְּאַדִּיר יִפּוֹל׃ וְיָצָא חֹטֶר מִגֵּזַע יִשָׁי וְנֵצֶר יא א

משרשיו

את ירושלים קטנה לא תש לדברי אילטגניכיו והתחיל להניף ידו בגאוה: וכי על עיר כזו הרגשתי כל החיילות הללו? לינו פה הלילה ולמחר ישליך בה איש אבנו. הר בת ציון, להר בת ציון; עכ"ל רש"י ז"ל. ואולם לפי פשוטו נראה, כי כל המאמר דרך התול ולחוק על מהירתו לבוא בעוד היום בנוב זיאמר, כי לשוא התיגע, כי הר בת ציון ישחק ילעג לו ויכופף אליו ידו וגבורתו והייכו גבעת ירושלים שהוא תקפו וחזקו, והוא כענין שאמר: בזה לך לעגה לך בתולת בת ציון אחריך ראש הניע' בת ירושלים (לקמן ל"ז כ"ב); ידו, תקפו וגבורתו. והרבה לשונות נופלים על ל' יד, והמפרש יתקן הלשון אחר ענין הדבור, כמו שפי' רש"י אצל וירא ישראל את היד הגדולה (שמות יד לא) גם כפ' במדבר ב' י"ז; גם הבנין החשוב שהציב אבשלום נקרא יד אבשלום (ש"ב י"ח י"ח). לג הנה האדון וכו', סנחריב חשב שאין עליו אדון כמו שאמר: בכח ידי עשיתי ובחכמתי כי נבונותי, ואמר הנביא: הנה האדון ה' צבאות מעלה ומטה הוא יפיל צבא מלך אשור, והמשיל מחנהו ליער מלא עצים גבוהים ואמר, שהשם ית' יכרית הסעיפים וכו'. מסעף פארה במערצה, מפשח פארות עיקר ענפי אילנות. במערצה, במשור המקצץ ענפי', ומסעף הוא ל' מקצץ ענפים איטברנקי"ר בלעז*), כמו וכלה סעיפיה (לקמן כ"ז י'), בסעפיה פוריה, לקמן י"ז ו'. במערצה, בכלי משחית העורץ ושובר אותם, ל' רש"י ז"ל. ורמי הקומה, משל על המלכים והשרים. גדעים, אין ל' גדוע נופל אלא באילנות ודבר קשה. לד ונקף, לשון נפעל, ואף זה ל' קציצה, כמו כנוקף זית (לקמן י"ז ו'). סבכי היער, האילנות המסובכים. והלבנון, עובי יערו. וכרמל הן מרכית חיילותיו. באדיר, בברזל אדיר, והנה בברזל מושך עצמו ואחר עמו, ורש"י פי' באדיר ע"י מלאך. א חוטר, מטה בלשון ארמי ור"ל שבט מלוכה. מִגֶּזַע, בסגול בכ"י של כ"ד וכ"כ רד"ק בשרשו, ויקרא גזע מה שנשאר על הארץ אחר כריתת העץ, והשרש הוא הנשאר תחת הארץ ואמר הנביא, כי משרש ישי ומגזעו יצא עוד חוטר ונצר ויהיה עוד מלך על ישראל כבתחלה

זיינע פעזטע, ירושלים'ז היגעל עמפּאָר! לג זיעהע, דער הערר, דער עוויגע, צבאות, ענטאַזטעט דאַז בליטהענפּראַכטע געלווייגע מיט דער אַקזט; האָכע שטאַממע ווערדען ניעדערגעהויען, עמפּאָררהאַגענדע געפּאַללט; לד דעז וואַלדעז געבימע שטירצט אונטער דעם שטאַהל, דער לבנון זינקט אונטער דעם מאַכטיגען. א אַבער דעם שטאַממע ישי ענטשפּריעסט איין שטאַמליינג, איין שפּראָססע קייםט אויז

---

*) ébrancher (ענטאַזטען); כי branche (אַזט) הוא שם לענף ובתוספת é (ענט) בראשו טעמו הסרת הענף, וכן בל' עברי סעיף הוא שם לענף, ובבנין הדגוש יהי' טעמו הסרת הענף. ועמ"ש בפרושי על הולך ערירי (בראשית טו ב).

מִשָּׁרָשָׁיו יִפְרֶה׃ ב וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְהוָה׃ ג וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת יְהוָה וְלֹא־לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט וְלֹא־לְמִשְׁמַע אָזְנָיו יוֹכִיחַ׃ ד וְשָׁפַט בְּצֶדֶק דַּלִּים וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעַנְוֵי־אָרֶץ וְהִכָּה־אֶרֶץ בְּשֵׁבֶט פִּיו וּבְרוּחַ שְׂפָתָיו יָמִית רָשָׁע׃ ה וְהָיָה צֶדֶק אֵזוֹר מָתְנָיו וְהָאֱמוּנָה אֵזוֹר חֲלָצָיו׃ ו וְגָר זְאֵב

ויותר ממה שהיה, וטעם כמו יונק אילן. נֵצֶר, בחמש נקודות. רד"ק בשרשו. ב וְנָחָה, ע"מ וְשָׁבָה מהשניי' הנראים, והנה אמר רוח ה' ואח"כ פרש, כי רוח ה' היא רוח חכמה ובינה וכו', והחכמה הוא הדבר שילמדהו האדם וידענו ויהי' בו מזומן בכל עת, והבינה התבוננות האדם במה שלא למד ממה שלמד, ועצה היא הידיעה והרגילות במוסרים ובדרכי בני העולם זה עם זה, ודעת ויראת ה' שניהם סמוכים על ה' ית', ר"ל, שידע השם ויירא ממנו. עיין עוד בס' ראב"ע שמות ל"א ג' בפסוק ואמלא אותו. ג והריחו, פעמים תטעה הרגשת האוזן שתשמע ואין קול, גם העין תטעה שיראה לה הנה שהוא כן, רק הרגשת הריח לא תטעה, ועוד שהרגשת הריח רוחני' והתיב' נגזרת מן רוח, והרגשת יתר החושי' גופנית, לזה אמר: והריחו ביראת ה', כאילו יריח הדבר ביראת השם שיש לו ולא ישפוט כאשר יראה לעיניו ולא כאשר ישמע, כי יתכן להיות עדות העדים שקר, ואלה התוכחות והמשפטים הם כמשפט המלוכה, וכן פי' הרד"ק: והריחו ביראת ה', כלומר במעט הבנ' ירגיש בני האדם הטובים והרעים ולא יצטרך למראה עינים ולמשמע אזנים בשפטו בני אדם. וכן פירשוהו רז"ל בסנהדרין דף צ"ג ב'. ד ושפט בצדק דלים, כמשפט התורה, שלא יהדר פני דל. במישור, לשון נוח ורך. בשבט פיו, פיו יהי' כמו שבט לרשעי' כי יקללם וימותו כמו שכתוב לצדיק: ותגזר אומר ויקם לך (איוב כב כח) ואמר: כל אשר ידבר בוא יבוא (ש"א ט' ו'), וכן כתיב באלישע: ויקללם בשם ה' ותבאנה שתים דובים מן היער וגו' (מ"ב ב כד). ה והי' צדק וגו', הצדק והאמונה יהיו דבקים בו כאזור, וי"ת ויהון צדיקיא סחור סחור לי'. ו וגר זאב

אויז זיינען וואורצלען; ב אויף איהם רוהט גאָטטעס גייסט, גייסט דער ווייזהייט אונד איינזיכט, גייסט דעס ראַטהעס אונד דער טאַפּפערקייט, גייסט דער ער־קענטניס אונד פורכט גאָטטעס. ג בעגאַבט מיט אונטריגליכעם געפיהל פיר גאָטטעספורכט, ווירד ער ניכט נאַך אויגענשיינע ריכטען, ניכט נאַך געהאָר דער אָהרען ענטשיידען; ד נאַך גערעכטיגקייט ווירד ער דיא אַרמען ריכטען, נאַך ביליגקייט ענטשיידען פיר דיא זאַנפטמוטהיגען דער ערדע; צִיכטיגען ווירד ער דיא ערדענזאָהנע דורך צויבערקראַפט זיינעס מונדעס, אונד דורך זיינער ליפּפּען גייסט הינשטרעקקען דען פרעפלער. ה גערעכטיגקייט ווירד דער גורט זיינער לענדען זיין אונד טריייע זיינער היפטען גירטעל. ו דאַן ווירד דער וואָלף ביי'ם לאַממע וואָהנען,

עִם־כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם־גְּדִי יִרְבָּץ וְעֵגֶל וּכְפִיר
וּמְרִיא יַחְדָּו וְנַעַר קָטֹן נֹהֵג בָּם׃ וּפָרָה וָדֹב ז
תִּרְעֶינָה יַחְדָּו יִרְבְּצוּ יַלְדֵיהֶן וְאַרְיֵה כַּבָּקָר
יֹאכַל־תֶּבֶן׃ וְשִׁעֲשַׁע יוֹנֵק עַל־חֻר פָּתֶן וְעַל ח
מְאוּרַת צִפְעוֹנִי גָּמוּל יָדוֹ הָדָה׃ לֹא־יָרֵעוּ וְלֹא־ ט
יַשְׁחִיתוּ בְּכָל־הַר קָדְשִׁי כִּי־מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה
אֶת־יְהוָה כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא י
שֹׁרֶשׁ יִשַׁי אֲשֶׁר עֹמֵד לְנֵס עַמִּים אֵלָיו גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ

וגו', ד"מ, מהשלום שיהיה בימיו. או שהוא כפשוטו, כי בימות המשיח יתחלף טבע החיות וישוב למה שהיתה בתחלת הבריאה, עיין בפי' רד"ק. ומריא, שור פטם. ז ודוב, היא הנקבה. יאכל תבן, כאילו יסור מנהג תולדתו ולא יזיק לטרוף. ח ושעשע, ושחק, וכטעם הזה התיבה כפולה לעולם. חור, הפה או האף, ומאורת, העין שהיא בעלת אור. ורש"י פי' חור עפר שהנחש מקנן בתוכו, וכן מאורות ל' נקב וחור עיין עליו. גמול, תנוק הגמול משדי אמו. ידו הדה, ת"י: ידוהי יושיט, כמו הד הרים (יחזקאל ז' ז') וכמו הידד (ישעי' י"ו י'), שהוא ל' הרמת קול, אף זה ל' הרמת יד, וה' אחרונה באה בתוכו יסוד כופל כמו עשה בנה קנה, רש"י. ולי נראה ידו הדה טעמו שירו ירים, וכמו שבארתי בטוב בהפטרת יום ב' של שבועות ע"ש; והדה ל' הרמת קול כפי' רש"י. או יהיה פעל נגזר משם דבר יְדָה, ונשא הה' תמורת הי', כמו שכתב עליו הראב"ע, וזכר פתן וצפעוני שהם הרעים שבמיני הנחש. ט לא ירעו, הפתן והצפעוני, כאילו כל א"י מלאה דעת את ה', כי ידוע הוא כי יודע השם לא ישחית לעולם רק יבנה ויתקן. כמים לים מכסים, הדעות תרבינה כמו אשר יכסו המים על ים שלא יפסיקו רק תוספנה. י שרש ישי, ת"י בר בריה דישי, וכן פי' רד"ק: היוצא משרש ישי, ופי' אשר עומד אשר יהי' עומד ביום ההוא וכו' ע"ש. ול"נ שרש ישי כמשמעו, השרש הנשאר בארץ שהוא סמן לקיום המלוכה וכמ"ש דניאל (ד כג): ודי אמרו למשבק עיקר

דער טיגער זיך בייא'ם בעקליין לאגערן, אונד קאלב אונד פארר אונד פייזטער שטיער בייזאממענגעהאלטען — איין קליינער קנאבע ווירד זיא לייטען — ז אונד קוה אונד בערין אויף איינער ווייד איין הייטערמאכט איהרע יונגען לאגערן; דער לאווע ווירד, דעם רינדע גלייך, פאן שטרוה זיך נעהרען, ח אונד שפיעלען ווירד דער זייגלינג אויף דעם נאטטערלאך, אונד איבער באזיליסקענהאלע זיין ליעדכען טריללערן דער ענטוואהנטע קנאבע. ט זיא ווערדען ניכט שאדען, ניכט פערדערבען אויף מיינעם גאנצען, היילינגען בערגע; דען ערקענטניס גאטטעס ווירד דיא ערדע פיללען, וויא געוואססער דעס מעערעס טיעפע דעקקען. י אן יענעם טאגע ווירד (דער שפראססע) דער וואורצעל ישי נאך העררענבלייבען שטעהן, זו איהם ווערדען נאציאנען זיך

וְהָיְתָה מְנֻחָתוֹ כָּבוֹד׃ יא וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יוֹסִיף אֲדֹנָי שֵׁנִית יָדוֹ לִקְנוֹת אֶת־שְׁאָר עַמּוֹ אֲשֶׁר יִשָּׁאֵר מֵאַשּׁוּר וּמִמִּצְרַיִם וּמִפַּתְרוֹס וּמִכּוּשׁ וּמֵעֵילָם וּמִשִּׁנְעָר וּמֵחֲמָת וּמֵאִיֵּי הַיָּם׃ יב וְנָשָׂא נֵס לַגּוֹיִם וְאָסַף נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל וּנְפֻצוֹת יְהוּדָה יְקַבֵּץ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ׃ יג וְסָרָה קִנְאַת אֶפְרַיִם וְצֹרְרֵי יְהוּדָה יִכָּרֵתוּ אֶפְרַיִם לֹא־יְקַנֵּא אֶת־יְהוּדָה וִיהוּדָה לֹא־יָצֹר אֶת־אֶפְרָיִם׃ יד וְעָפוּ

שרשוהי די אילנא מלכותך לך קיימא וגו'. וטעם אשר עומד במשמעו, כי עקר שרשוהי בארעא שבקו, וזהו טעם והיתה מנוחתו כבוד. ומש"א והיה ביום ההוא, היינו והיה ביום ההוא שבפסוק אחריו ובעבור מצוע האחרון של שרש ישי הולך לכללו, כמ"ש הרמב"ן בפרושו על והיו המים אשר תקח (שמות ד). לנס עמים, להיות עמים מרימים נס להקבץ אליו. כבוד, בכבוד, וכן הנמצא בית ה' (מ"ב י"ו ח') וכן ת"י: ויהי אתר בית משרוהי ביקר. יא שנית, כנגד גאולת מצרים. יב ונשא נס, השם ישא נס לכל הגוים, שיראוהו ישראל וישובו אל ארצם. נדחי ישראל, עשרת השבטים; גם הזכיר נפוצות יהודה. יג וסרה וכו', שלא יקנא אפרים, בעבור שהמשיח הוא ממשפחת יהודה ויהודה לא יצור את אפרים, להשיב להם גמולם בימי פקח. יד ועפו, ישראל. בכתף פלשתים, אל עבר פלשתים אשר הם במערבה של א"י ויכבשו את ארצם, ע"כ ל' רש"י כפי שמצאתיו בכתב יד. ובספרי הדפוס הוסיפו בלשונו: ועפו, וירוצו, וכן ת"י: ויתחברון כתף חד על פלשתאי. עכ"ל. וזהו שבוש, והפרש גדול יש בין פירושו לבין ת"י, שלפי פרושו יהי' ועפו ל' התעופפות ומהירת התנועה וכדעת רד"ק, גם בכתף פלשתים מחובר וטעמו אל עבר פלשתים, ולדעת יונתן יהי' ועפו ל' חבור והוא מקושר עם בכתף, וטעמו, ישראל יתחברו בכתף ושכם אחד על פלשתים, וכן כתב הרמב"ם, כי ועפו ל' חבור הוא ודמהו אל ל' התלמוד (חגיג' דף טו א) שאמרו: אין למעלה לא עורף ולא עיפוי, ופירש עיפוי חבור, כמו שגלה

זיך ווענדען; זיינע רוהע ווירד עהרענפאָלל זיין. יא אָן יענעם טאָגע ווירד דער הערר אַבערמאָהלס זיינע האַנד אויסשטרעקקען, דען רעסט זיינעס פאָלקעס צו ווערבען, דען איבעררעסט אויס אשור אונד מצרים, אויס פתרוס, כוש אונד עילם אונד שנער אונד חמת אונד דען אינזעלן דעס מעערס, יב ער ווירד דען נאַציאָנען איין הערעצייכען ערהעבען, אויפנעהמען ישראל'ס פערשטאָססענע אונד יהודה'ס צערשטרייטע זאַממלען אויס דען פיער ענדען דער ערדע. יג דאַן ווירד פערשווינדען אפרים'ס אייפערזוכט, אונד יהודה'ס פיינדזעליגקייטע ווערדען פערגעהען, ניממערמעהר ווירד אפרים יהודה בענײדען, אונד יהודה ניכט מעהר אפרים בעפיינדען; יד פערי

בכתף פלשתים ימה יחדו יבזו את־בני־קדם אדום ומואב משלוח ידם ובני עמון משמעתם: טו והחרים יהוה את לשון ים־מצרים והניף ידו על־הנהר בעים רוחו והכהו לשבעה נחלים והדריך בנעלים: טז והיתה מסלה לשאר עמו אשר ישאר מאשור כאשר היתה לישראל ביום עלתו מארץ מצרים: יב א ואמרת ביום ההוא אודך יהוה כי אנפת בי ישב אפך ותנחמני: ב הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד כי עזי וזמרת יה יהוה ויהי־לי לישועה:

דעתו כיסוד השלישי אשר ייסד במשנת כל ישראל בפ׳ חלק. וכן מסתבר שאיננו מגזרת עוף והתעופפת, שאילו כן היתה הנגינה ראויה להיות מלעיל אצל הע׳, כמשפט בעלי עלומי הע׳, ואנחנו מצאנוהו מלרע בכל ספרי הדפוס וכ״י וזה דרך זר, ואם הוא מגזרת עפה הוא בא כדין. אדום ומואב, נגבה. ובני עמון, לצפונה. ידם, רשותם. משמעתם, יסורו אל משמעתם. טו והחרים, ליבשו כדי שיעברו בו גליות ישראל ממצרים. על הנהר, נהר פרת לעבור בו גליות אשור. בעים רוחו, אין לו דמיון במקרא, ולפי הענין יפתר: בחוזק רוחו. והדריך, פעל יוצא לשנים פעולים. א ואמרת, הת׳ לכנסת ישראל הם השבים אל ארצם. כי אנפת בי, והגלתני וכפר גלותי עלי ועתה נרצה עווני וישוב אפך ותנחמני. ב הנה אל ישועתי, אל הוא ישועתי לכן אבטח, אשכן בטח. עזי וזמרת יה, לדעת

איינסט ווערדען זיא ווידער פלשתים ציעהען געגען אבענד, איינמיטהיג איבערפאללען דיא זעהנע דעס מארגענס, איבער אדום אונד מואב ווירד איהרע געוואלט זיך ערשטרעקקען, אונד איבער דיא זעהנע עמון׳ס איהרע באטמעסיגקייט. טו דער עוויגע ווירד פערבאננען דיא צונגע מצרים׳ס, ווירד שווענקען זיינע האנד געגען דען שטראהם מיט ברויזען זיינעס שטורמס אונד איהן זיעבען באכע איהן צערטהיילען; איהן טוהען ווירד מאן מיט שוהן דורכגעהן. טז דענן איבערגעבליבענע זיינעס פאלקס, יענען איבערגעבליבענע אויס אשור, ווירד געבאהנטער וועג זיין, וויא ער איינסט דען קינדערן ישראל׳ס וואר, אלס זיא פאן מצרים הערויף געלאנגען. א דאן ווירסט דוא זאגען: „איך לאבע פרייזע דיך, עוויגער! דוא האטטעסט דיינען צארן אויסגעלאססען איבער מיך, נון איסט ער בעזענפטיגט, אונד דוא טראסטעסט מיך וויעדער! ב זעהט, דער אללמעכטיגע איסט מיין הייל, איך בין געטראסטען מוטהעס, פירכטע ניכטס! מיין זיעג, מיין זאיטענשפיעל איסט יה, דער עוויגע! ער וואר ערעטטונג מיר!“

ג וּשְׁאַבְתֶּם־מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה׃ ד וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו הַזְכִּירוּ כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ׃ ה זַמְּרוּ יְהוָה כִּי גֵאוּת עָשָׂה מֻידַעַת* זֹאת בְּכָל־הָאָרֶץ׃ ו צַהֲלִי וָרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי־גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃

*) מוּדַעַת ק׳.

המפטיר יברך ברכת אחרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק׃ נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה. בָּ״אַ יְיָ הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו׃

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ׃

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֵׁב זָר

רש״י יהיה עזי כמו עוז, וזמרת דבוק אל יה, ויהי כמו היה, והאריך בראיות; ובפירושו לפ׳ בשלח באר הענין ביתר באור, ושם פרשנוהו. ג ושאבתם מים בששון, משל שיתענגו כאשר בשאבו מים. ממעיני, הע׳ בפתח. ד ואמרתם, זה לזה. עלילותיו, מעלליו ומעשיו. הזכירו, הזכירו לשבח שמו, כי נשגב הוא לבדו. ה זמרו ה׳, ת״י: שבחו קדם ה׳. מודעת, פעול מהבנין הכבד הנוסף, מגזרת ידע. ו צהלי, הגביהי קולך בעליזות. כי גדול בקרבך, כי הקב״ה בקרבך והוא קדוש ישראל; ודוגמתו רני בת ציון ה׳ בקרבך וכו׳, (צפניה ג) גדול, אשר לאל יתברך, כדכתיב, כי גדול ה׳ ומהלל מאד.

ג אונד שעפפעט איהר הייטער וואססער אויס דעס היילס קוועללען, ד דאן ווערדעט איהר זאגען: „דאנקעט דעם עוויגען, פערקינדעט זיינען נאמען, מאכט דען פעלקערן זיינען טהאטען קונד, ריהמט זיינען נאמען זייט, ער איזט אללמעכטיג; ה לאבזינגט דעם עוויגען, דער ערהאבענעס האט געלייסטעט! קונד זייא עס דער גאנצען ערדע! ו פראהלאקקע, יויכצע, ציון'ס בירגערין, דער אללערהאכסטע איזט אין דיר, דער היילגע ישראל'ס!"

וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ׃ כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד׃

עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם השבת הזה ועל יום חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לקדשה ולמנוחה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃ עַל־הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ השבת ויִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

בשבת אומרים יקום פורקן תמצא לעיל דף ס״ט.

סדר מתנת יד׃

אחר שסיים המפטיר ברכה אחרונה (ואחר יקום פורקן בשבת) השמש שבקהל הולך אצל כל אחד ואחד וס״ת בידו ומברך לכל זכר ואומר:

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן דוד ושלמה, הוא יברך את (ר״פ בר״פ), בעבור שיתן מתנת ידו לכבוד המקום ולכבוד התורה ולכבוד הרגל, בשכר זה הקב״ה ישמרהו ויצילהו מכל צרה וצוקה, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו ויברכהו ויזכהו לעלות לרגל עם כל ישרא׳ אמן:

וכן במי שברך שמברך הש״ץ אל הקרואים לתורה מזכיר לכבוד היום ולכבוד הרגל, ומסיים ויזכהו לעלות לרגל וכו׳.

בפולין ובפיהם ובהרבה קהלות אשכנז נוהגים להזכיר נשמות ואומרים.

בעבור נשמת האב.

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אַבָּא מוֹרִי (פלוני בר פלונית) שֶׁהָלַךְ לְעוֹלָמוֹ בַּעֲבוּר שֶׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בַּעֲדוֹ בִּשְׂכַר זֶה תְּהֵא נַפְשׁוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן׃

בעבור נשמת האם.

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אִמִּי מוֹרָתִי (פלונית בת פלונית) שֶׁהָלְכָה לְעוֹלָמָהּ בַּעֲבוּר שֶׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בַּעֲדָהּ בִּשְׂכַר זֶה תְּהֵא נַפְשָׁהּ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן׃

בעבור נשמת אב ואם הזקנים ויתר הקרובים.

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אָבִי וְאִמִּי זְקֵנַי וּזְקֵנוֹתַי דּוֹדַי וְדוֹדוֹתַי אַחַי וְאַחְיוֹתַי בֵּין מִצַּד אָבִי בֵּין מִצַּד אִמִּי שֶׁהָלְכוּ לְעוֹלָמָם בַּעֲבוּר שֶׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בַּעֲדָם בִּשְׂכַר זֶה תִּהְיֶינָה נַפְשׁוֹתָם צְרוּרוֹת בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן:

בעבור נשמת המומתים על קדושת הש"י.

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים נִשְׁמַת (פלוני בר פלונית) וְנִשְׁמַת כָּל קְרוֹבַי וּקְרוֹבוֹתַי הֵן מִצַּד אָבִי הֵן מִצַּד אִמִּי שֶׁהוּמְתוּ הֵן שֶׁנֶּהֶרְגוּ הֵן שֶׁנִּשְׁחֲטוּ וְשֶׁנִּשְׂרְפוּ וְשֶׁנִּטְבְּעוּ וְשֶׁנֶּחְנְקוּ עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם בַּעֲבוּר שֶׁאֶתֵּן צְדָקָה בְּעַד הַזְכָּרַת נִשְׁמוֹתֵיהֶם בִּשְׂכַר זֶה תִּהְיֶינָה נַפְשׁוֹתֵיהֶם צְרוּרוֹת בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן:

אח"כ אומר הש"ץ א' מלא רחמים, ומזכירים נשמות הקדושי' ואומרי' אב הרחמים.

אַב הָרַחֲמִים שׁוֹכֵן מְרוֹמִים. בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים. הוּא יִפְקוֹד בְּרַחֲמִים. הַחֲסִידִים וְהַיְשָׁרִים וְהַתְּמִימִים. קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם. הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרָדוּ. מִנְּשָׁרִים קַלּוּ וּמֵאֲרָיוֹת גָּבֵרוּ. לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם וְחֵפֶץ צוּרָם: יִזְכְּרֵם אֱלֹהֵינוּ לְטוֹבָה. עִם שְׁאָר צַדִּיקֵי עוֹלָם. וְיִנְקוֹם מֵאוֹיְבֵנוּ (נ"י לעינינו) נִקְמַת דַּם עֲבָדָיו הַשָּׁפוּךְ: כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים. הַרְנִינוּ גוֹיִם עַמּוֹ כִּי דַם עֲבָדָיו יִקּוֹם. וְנָקָם יָשִׁיב לְצָרָיו וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ: וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר. וְנִקֵּיתִי דָּמָם לֹא נִקֵּיתִי. וַיְיָ שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן: וּבְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמַר. לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם: יִוָּדַע בַּגּוֹיִם לְעֵינֵינוּ. נִקְמַת דַּם עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ: וְאוֹמֵר כִּי דוֹרֵשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכָר לֹא שָׁכַח צַעֲקַת עֲנָוִים: וְאוֹמֵר יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת מָחַץ רֹאשׁ עַל אֶרֶץ רַבָּה: מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל כֵּן יָרִים רֹאשׁ:

אשרי, יהללו, תפלת מוסף כדאתמול.

למנחה נכנסים לביהכ"נ ואומרים אשרי ובא לציון, ומתפללים כדאתמול.

לערבית מתפללין ערבית כמו במ"ש ומבדילין בתפלה וכן על הכוס כמו שמבדילין במ"ש, אלא שאין אומרין אליהו הנביא וגם אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים, חוץ מבמ"ש שאז מזכירין אלי' הנביא ומברכין על הנר ועל הבשמים ככל שארי מ"ש.

אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי. הָאֱלֹהִים הָרוֹעֶה אוֹתִי מֵעוֹדִי:
עַד הַיּוֹם הַזֶּה הֶחֱזַקְתָּ בְּיָדִי· חַיִּים וָחֶסֶד עָשִׂיתָ עִמָּדִי:
בָּרוּךְ יְיָ וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ. כִּי עַל עַבְדּוֹ הִפְלִיא חַסְדּוֹ:
אֱלֹהֵי מָרוֹם בַּמָּה אֲקַדֵּם· וּבַמָּה אִכַּף לֵאלֹהֵי קֶדֶם:
אִלּוּ הָרִים לְמַעֲרָכָה. וְכָל עֲצֵי לְבָנוֹן בַּכֹּל עֲרוּכָה:
וְאִם כָּל בְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת קְרוּצִים· נְתָחִים עֲרוּכִים עַל הָעֵצִים:
וְאַף זָוִיּוֹת מִזְבֵּחַ מְכוּסִים דָּם כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים:
וְכַחוֹל סֹלֶת דָּשֵׁן וְשָׁמֵן· בָּלוּל בְּרִבְבוֹת נַחֲלֵי שָׁמֶן:
וּלְאַזְכָּרָה לְבוֹנָה וְסַמִּים. וְלִקְטוֹרֶת כָּל רָאשֵׁי בְשָׂמִים:
(וְאִלּוּ נֵרוֹת עַל הַמְּנוֹרוֹת. יִהְיוּ מְאִירוֹת כִּשְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת:)
(וּכְהַרְרֵי אֵל לֶחֶם הַפָּנִים. עַל שֻׁלְחָנוֹת עֲרוּכִים בִּפְנִים:)
וְיַיִן כִּמְטַר הַשָּׁמַיִם· וְשֵׁכָר לְנֶסֶךְ כְּעֵינוֹת מָיִם:
וְאִלּוּ כָּל בְּנֵי אָדָם כֹּהֲנִים. לְוִיִּם מְשׁוֹרְרִים בִּכְנַף רְנָנִים:
וְכָל עֲצֵי עֵדֶן וְכָל עֲצֵי יְעָרִים· כִּנּוֹרוֹת וּנְבָלִים לַשָּׁרִים:
וְכָל בְּנֵי אֱלֹהִים בְּקוֹל תְּרוּעָתָם. וְהַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם:
וְכָל הַלְּבָנוֹן וְחַיָּה כֻּלָּהּ· אֵין דֵּי בָעֵר וְאֵין דֵּי עוֹלָה:
הֵן בְּכָל אֵלֶּה אֵין דֵּי לַעֲבוֹד. וְאֵין דֵּי לְקַדֵּם אֶל הַכָּבוֹד:
כִּי נִכְבַּדְתָּ מְאֹד מַלְכֵּנוּ· וּבַמֶּה נִכַּף לַאֲדוֹנֵנוּ:
אָמְנָם לֹא יוּכְלוּ כַּבְּדֶךָ. כָּל חַי אַף כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ:
וַאֲנִי נִבְזֶה וַחֲדַל אִישִׁים· נִמְאָס בְּעֵינַי וּשְׁפַל אֲנָשִׁים:
וְאֵין לְעַבְדְּךָ כֹּל לְכַבְּדֶךָ. לְהָשִׁיב לְךָ גְּמוּל עַל חֲסָדֶיךָ:
כִּי הִרְבֵּיתָ טוֹבוֹת אֵלַי. כִּי הִגְדַּלְתָּ חַסְדְּךָ עָלַי:
וְרַב שִׁלּוּמִים לְךָ חִיַּבְתִּי. כִּי עָשִׂיתָ טוֹבוֹת אִתִּי:
וְלֹא חִיַּבְתָּ לִי גְּמוּלֶיךָ. כָּל טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ:
עַל הַטּוֹבוֹת לֹא עֲבַדְתִּיךָ. אַחַת לְרִבּוֹא לֹא גְמַלְתִּיךָ:
אִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה נָּא כְמוֹ· לֹא יָדַעְתִּי סְפוֹרוֹת לָמוֹ:
וּמָה אָשִׁיב לְךָ וְהַכֹּל שֶׁלָּךְ. לְךָ שָׁמַיִם אַף אֶרֶץ לָךְ:
יַמִּים וְכָל אֲשֶׁר בָּם בְּיָדֶךָ· וְכֻלָּם יִשְׂבְּעוּן מִיָּדֶךָ:
וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְצֹאנֶךָ. וַחֲפֵצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ:

וְאֵיךְ נַעֲבֹד וְאֵין לְאֵל יָדֵנוּ · וְלִשְׂרֵפַת אֵשׁ בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ:
וְאֵיךְ נַעֲבוֹד וְאֵין זֶבַח וּמִנְחָה. כִּי לֹא בָאנוּ אֶל הַמְּנוּחָה:
וּמַיִם אַיִן לְהַעֲבִיר טֻמְאָה · וַאֲנַחְנוּ עַל אֲדָמָה טְמֵאָה:
שָׂשׂ אָנֹכִי עַל אֲמָרֶיךָ. וַאֲנִי בָאתִי בִּדְבָרֶיךָ:
כִּי כָתוּב לֹא עַל זְבָחֶיךָ · וְעוֹלֹתֶיךָ אוֹכִיחֶךָ:
עַל דְּבַר זֶבַח וְעוֹלוֹתֵיכֶם. לֹא צִוִּיתִי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם:
מַה שָּׁאַלְתִּי וּמָה דָּרַשְׁתִּי · מִמְּךָ כִּי אִם לְיִרְאָה אוֹתִי:
לַעֲבוֹד בְּשִׂמְחָה וּבְלֵבָב טוֹב. הִנֵּה שְׁמוֹעַ מִזֶּבַח טוֹב:
וְלֵב נִשְׁבָּר מִמִּנְחָה טְהוֹרָה · זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה:
זֶבַח וּמִנְחָה לֹא חָפַצְתָּ. חַטָּאת וְעוֹלָה לֹא שָׁאָלְתָּ:
מִזְבֵּחַ אֶבְנֶה בְּשִׁבְרוֹן לִבִּי · וַאֲשַׁבְּרָה אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי:
רוּם לֵב אַשְׁפִּיל וְאֶת רוּם עֵינָי. וְאֶקְרַע לְבָבִי לְמַעַן אֲדֹנָי:
שִׁבְרֵי רוּחִי הֵם זְבָחֶיךָ · יַעֲלוּ לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחֶךָ:
וְאַשְׁמִיעַ בְּקוֹל הוֹדָיוֹתֶךָ. וַאֲסַפְּרָה כָּל נִפְלְאוֹתֶיךָ:
אֲשֶׁר יָדְעָה נַפְשִׁי אַחְבִּירָה · אֲמַלֵּל גְּבוּרוֹת וַאֲדַבֵּרָה:
וּמָה אֶעֱרוֹךְ וְלֹא יָדַעְתִּי מָה. הֲיָכוֹל אוֹכַל דַּבֵּר מְאוּמָה:
כִּי אֵין חֵקֶר לִגְדֻלָּתוֹ · וְגַם אֵין מִסְפָּר לִתְבוּנָתוֹ:
חֲכַם לֵבָב הוּא מִי כָמוֹהוּ. שַׂגִּיא כֹחַ לֹא מְצָאנוּהוּ:
עוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת וְרַב נוֹרָאוֹת · גָּדוֹל אַתָּה וְעוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת:
עַד אֵין מִסְפָּר וְעַד אֵין חֵקֶר. וְלֹא נוֹדַע כִּי לֹא יֵחָקֵר:
אֵיזוֹ עַיִן אֲשֶׁר תְּעִידֶךָ · וְאֵיזֶה פֶּה אֲשֶׁר יַגִּידֶךָ:
חַי לֹא רָאֲךָ וְלֵב לֹא יְדָעֲךָ. וְאֵיזֶה שֶׁבַח אֲשֶׁר יְצִיעֶךָ:
גַּם מְשָׁרְתֶיךָ לֹא רָאוּךָ · וְכָל חַכְמֵי לֵב לֹא מְצָאוּךָ:
אַתָּה לְבַדְּךָ מַכִּיר שִׁבְחֶךָ. וְאֵין זוּלָתְךָ יוֹדֵעַ כֹּחֶךָ:
וְאֵין יוֹדֵעַ בִּלְעָדֶיךָ · שְׁבָחוֹת רְאוּיוֹת לִכְבוֹדֶךָ:
עַל כֵּן תִּתְבָּרֵךְ כָּרָאוּי לָךְ. כְּפִי קָדְשְׁךָ כִּכְבוֹדְךָ וְגָדְלָךְ:
וּמִפִּי הַכֹּל בְּכָל אֱיָלוּתָם · כְּפִי מַדָּע אֲשֶׁר אַתָּה חֲנַנְתָּם:
יוֹדוּ פִלְאֲךָ הַשָּׁמַיִם. וַיַּאדִּירוּךָ קוֹלוֹת מַיִם:
וְיַבִּיעוּ לְךָ כָּל הָאָרֶץ. יוֹדוּךָ כָּל מַלְכֵי אָרֶץ:

אַף יוֹדוּךָ כָּל הָעַמִּים. וְיִשְׁתַּחֲווּךָ כָּל הָאֻמִּים:
כָּל זֶרַע יַעֲקֹב עֲבָדֶיךָ. כִּי עֲלֵיהֶם גָּבְרוּ חֲסָדֶיךָ:
אֶת שֵׁם יְיָ יְהַלְלוּ כֻלָּם. אֵל אֱלֹהִים אֱמֶת וּמֶלֶךְ עוֹלָם:
ברוך אתה יחיד ומיוחד ה׳ אחד ושמו אחד:

ליום שני.

וַאֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן אֲמָתֶךָ. אֲדַבֵּר אֲמַלֵּל גְּבוּרוֹתֶיךָ:
דַּרְכֵי שִׁבְחֲךָ קְצָתָם אֲסַפֵּרָה. מַעֲשֶׂיךָ מַה נּוֹרָא אוֹמְרָה:
אֵין אֵלֶיךָ עָרוֹךְ בַּסֵּפֶר. אַגִּידָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר:
חֵקֶר אֱלוֹהַּ לֹא יִמָּצֵא. וְתַכְלִית שַׁדַּי לֹא תִקָּצֶה:
וְלִתְבוּנָתוֹ הֲלֹא אֵין חֵקֶר. וּמִסְפַּר שָׁנָיו לֹא יֵחָקֵר:
וְגַם אֵין מִסְפָּר לִגְדוּדֶיךָ. בְּצִבְאוֹתֶיךָ אוֹת כְּבוֹדֶךָ:
אֵיזוֹ עַיִן אֲשֶׁר תְּעִידֶךָ. וְחַי לֹא רָאָה פְּנֵי כְבוֹדֶךָ:
נָבוֹן וְחָכָם הֵן לֹא יָדַע. וְאֵיךְ אֶעֱרוֹךְ עַל אֲשֶׁר לֹא אֵדָע:
וְאִם יֹאמַר אִישׁ עַד תַּכְלִיתוֹ. אֶעֱרוֹךְ אֵלָיו וּבְמַתְכֻּנְתּוֹ:
אָבֹא וְאֶמְצָא תַּכְלִית שִׁבְחוֹ. לֹא נֶאֶמְנָה אֶת אֵל רוּחוֹ:
יְבֻלָּע כִּי לֹא יָדַע עֶרְכּוֹ. אַחֲרִית פִּיהוּ רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ:
וְעִמָּדִי לֹא כֵן אָנֹכִי. וּפִי לֹא אֶתֵּן לַחֲטוֹא וְחִכִּי:
אֲסַפְּרָה לְאֶחָי קְצוֹת דַּרְכֵי אֵל. וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל:
כַּכָּתוּב אִמְרוּ לֵאלֹהִים. מַה נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ אֱלֹהִים:
וְאָמַרְתָּ עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי יְסַפְּרוּ שְׁמִי וּתְהִלָּתִי:
בְּמִצְרַיִם שַׂמְתִּי עֲלִילוֹתַי. לְמַעַן תְּסַפֵּר אֶת אוֹתוֹתַי:
וַאֲנִי עַבְדְּךָ עַל כֵּן אֲסַפֵּר. כַּאֲשֶׁר אֶדְרוֹשׁ מֵעַל סֵפֶר:
תְּהַלֵּל נַפְשִׁי כֹּחַ מַעֲשֶׂיךָ. וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשֶׁךָ:
וַאֲבָרֶכְכָה בְּכָל עִנְיָנַי. וּבְכָל לִבִּי אוֹדֶה אֶת אֲדֹנָי:
גַּם בִּגְרוֹנִי רוֹמְמוֹתֶיךָ. וְאֶת פִּי אֲמַלֵּא תְּהִלָּתֶךָ:
כִּי פִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ. כָּל הַיּוֹם אֶת תִּפְאַרְתֶּךָ:
(וְאֹמְרָה נָּא עֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ. וְאָשִׂיחָה דִּבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ:)
וְאַזְכִּיר טוּבְךָ וְצִדְקוֹתֶיךָ. חֲסָדֶיךָ וּגְבוּרוֹתֶיךָ:
יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל אַתָּה. עַל כָּל אֱלֹהִים מְאֹד גָּדַלְתָּ:

כִּי כָל אֱלֹהֵי הָעַמִּים הֵם · אֱלִילִים אִלְּמִים רוּחַ אֵין בָּהֶם:
הֵן לְעוֹבְדֵיהֶם גְּמוּל אֵין מְשִׁיבִים · וְלָמָּה לָהֶם הֵמָּה מְטִיבִים:
וּבְעֵת צָרָה אָז יִתְפַּלָּלוּ · וְלֹא יַעֲנוּם כִּי לֹא יוֹעִילוּ:
דּוֹרְשִׁים בְּכָל לֵב לְרוּחַ אֵין בּוֹ · וְקָרוֹב יְיָ אֶל עַם קְרוֹבוֹ:
הַיּוֹצֵר כֹּל הוּא אֱלֹהֵינוּ · הוּא עָשָׂנוּ וְלוֹ לְבַד אֲנָחְנוּ:
עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ · נְבָרֵךְ שְׁמוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
כַּצַּר לָנוּ מְאֹד נִמְצֵאתָ · כִּי דוֹרְשֶׁיךָ לֹא עָזַבְתָּ:
וְתָמִיד בְּפִינוּ תְּהִלָּתֶךָ · וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ:
עַד אַתָּה כָּךְ וּכִכְבוֹדֶךָ · וּמְשָׁרְתֶיךָ אַף עֲבָדֶיךָ:
אֲשֶׁר כְּבוֹדְךָ מְלֹא כָל הָאָרֶץ · וּכְבוֹדְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ:
וַאֲבוֹתֵינוּ בָּחֲרוּ אוֹתְךָ · לְבַדְּךָ לַעֲבוֹד וְאֵין לְזָר אִתָּךְ:
גַּם אֲנַחְנוּ אוֹתְךָ לְבַדֶּךָ · נַעֲבוֹד כְּבֵן אָב וּנְכַבְּדֶךָ:
וְהִנֵּנוּ עַל יִחוּדֶךָ · יוֹמָם וָלַיְלָה עֵדֶיךָ:
בְּפִי כֻלָּנוּ וּבִלְבָבֵנוּ · שָׁאַתָּה לְבַדְּךָ אֱלֹהֵינוּ:
אֱלֹהֵינוּ עַל יִחוּדֶךָ · עֵדִים אֲנַחְנוּ וַעֲבָדֶיךָ:
אֵין תְּחִלָּה אֶל רֵאשִׁיתֶךָ · וְאֵין קֵץ וְתִכְלָה לְאַחֲרִיתֶךָ:
רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מִבְּלִי רֵאשִׁית · וּמִבְּלִי אַחֲרִית וְאֵין לֵב לְהָשִׁית:
אֵין קֵצֶה אֶל גַּבְהוּתֶךָ · וְאֵין סוֹף לְעֹמֶק מִדּוֹתֶיךָ:
אֵין לְךָ סוֹבֵב וְאֵין לְךָ פֵּאָה · עַל כֵּן אוֹתְךָ חַי לֹא רָאָה:
אֵין צַד וְצֶלַע יַצְלִיעוּךָ · וְרוֹחַב וְאוֹרֶךְ (נ״א ועומק) לֹא יִמְצְעוּךָ:
(אֵין פֵּאָה לִסְבִיבוֹתֶיךָ · וְאֵין תּוֹךְ מַבְדִּיל בֵּינוֹתֶיךָ:)
אֵין חָכְמָה אֲשֶׁר תֵּדָעֶךָ · וְאֵין מַדָּע אֲשֶׁר יַגִּיעֶךָ:
וְלֹא יַשִּׂיג אוֹתְךָ כָּל מַדָּע · וְאֵין שֵׂכֶל אֲשֶׁר יָבִין וְיֵדַע:
מִמְּךָ מְאוּמָה וְאֵיכָה אַתָּה · וְאֵיךְ בְּלִי מְאוּמָה כֹּל בָּרָאתָ:

ליום שלישי.

אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה · אֱלֹהֵי יַעֲקֹב כֹּל יָצַרְתָּ:
אַתָּה בוֹרֵא וְלֹא נִבְרֵאתָ · אַתָּה יוֹצֵר וְלֹא נוֹצַרְתָּ:
אַתָּה מֵמִית וְאֵת כֹּל תְּכַלֶּה · אַתָּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וְאַף תַּעֲלֶה:

וְנֶאֱמָן לְהַחֲיוֹת מֵתִים אָתָּה· וְעַל יְדֵי נְבִיאֶךָ כֵּן הוֹדַעְתָּ׃
וְלֹא תָמוּת אֵל חַי וְלֹא מֵתָּה. מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אָתָּה׃
מַשְׁבִּיר וּמוֹלִיד וְלֹא נוֹלַדְתָּ· מוֹחֵץ וְרוֹפֵא וְלֹא חָלִיתָ׃
מָוֶת וּמַדְוֶה אֵין לְפָנֶיךָ. תְּנוּמָה וְשֵׁנָה אֵין לְעֵינֶיךָ׃
הֲלֹא מִקֶּדֶם אֵל חַי אָתָּה· מֵאֲשֶׁר בְּךָ לֹא נִשְׁתַּנֵּיתָ׃
וְעַד הָעוֹלָם לֹא תִשְׁתַּנֶּה. מֵאֱלָהוּתְךָ לֹא תִתְגַּנֶּה׃
חָדָשׁ וְנוֹשָׁן לֹא נִמְצֵאתָ· חִדַּשְׁתָּ כֹּל וְלֹא חֻדַּשְׁתָּ׃
לֹא יָחוּלוּ זִקְנָה וּבַחֲרוּת עָלֶיךָ גַּם שֵׂיבָה וְשַׁחֲרוּת׃
וְלֹא חָלוּ בְךָ שִׂמְחָה וְעֶצֶב· וְדִמְיוֹן נוֹצָר וְכָל דְּבַר קֶצֶב׃
כִּי לֹא יְסוֹבֵב אוֹתְךָ גֶּשֶׁם· אַף לֹא תִדְמֶה אֶל כָּל נֹשֶׁם׃
כָּל הַיְצוּרִים גְּבוּל סִבַּבְתָּם· אֶל רֵאשִׁיתָם וּלְאַחֲרִיתָם׃
כִּי הַבְּרוּאִים בִּגְבוּל שַׂמְתָּם. וְלִימֵי צְבָאָם גְּבוּל הִקַּפְתָּם׃
וּלְךָ אֵין גְּבוּל וּלְיָמֶיךָ· וְלִשְׁנוֹתֶיךָ וּלְעַצְמֶךָ׃
עַל כֵּן אֵינְךָ צָרִיךְ לַכֹּל. לְיָדְךָ וּלְחַסְדְּךָ צְרִיכִים הַכֹּל׃
הַכֹּל צְרִיכִים לְצִדְקוֹתֶיךָ· וְאֵינְךָ צָרִיךְ לִבְרִיּוֹתֶיךָ׃
כִּי טֶרֶם כָּל יְצִיר הָיִיתָ. לְבַדְּךָ מְאוּמָה לֹא נִצְרַכְתָּ׃
רֵאשִׁית וְאַחֲרִית בְּיָדְךָ עֲרוּכִים· אַתָּה בָם וְהֵם בְּרוּחֲךָ שְׂרוּכִים׃
כָּל אֲשֶׁר הָיָה בָרִאשׁוֹנָה. וַאֲשֶׁר יִהְיֶה בָאַחֲרוֹנָה׃
כָּל הַיְצוּרִים וְכָל מַעֲשֵׂיהֶם· וְכָל דִּבְרֵיהֶם וּמַחְשְׁבוֹתֵיהֶם׃
מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף תֵּדַע כֻּלָּם. וְלֹא תִשְׁכַּח כִּי אַתָּה אֶצְלָם׃
אַתָּה בְרָאתָם וְלִבְּךָ עֲרָכָם. לְבַדְּךָ תֵּדַע מְקוֹמָם וְדַרְכָּם׃
הֵן אֵין דָּבָר מִמְּךָ נֶעְלָם. כִּי לְפָנֶיךָ נְכוֹנִים כֻּלָּם׃
אֵין חֹשֶׁךְ וְאֵין מָנוֹס וְסֵתֶר· לָנוּס שָׁמָּה וּלְהִסָּתֵר׃
אֶת אֲשֶׁר תְּבַקֵּשׁ אַתָּה מוֹצֵא. בְּלִי נְטוֹת אֲלֵיהֶם בְּעֵת שֶׁתִּרְצֶה׃
כִּי אֶת הַכֹּל כְּאַחַת תִּרְאֶה· לְבַדְּךָ תַּעֲשֶׂה וְאֵינְךָ נִלְאֶה׃
כִּי עַל גּוֹי וְעַל אָדָם יָחַד· עַל כֹּל תְּדַבֵּר בְּרֶגַע אֶחָד׃
תִּשְׁמַע בְּרֶגַע כָּל הַקּוֹלוֹת· זַעַק וְלַחַשׁ וְכָל הַתְּפִלּוֹת׃
אַף תָּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם. בְּרֶגַע תַּחְקוֹר כָּל לְבָבֵיהֶם׃
וְלֹא תַאֲרִיךְ עַל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ· וְלֹא תִתְמַהְמַהּ עַל עֲצָתֶךָ׃

אֵצֶל עֲצָתְךָ גְּזַרְתָּהּ. לְקֵץ וּלְמוֹעֵד קְרִיאָתֶךָ:
וְכֻלָּם בֶּאֱמֶת בְּתוֹם וּבְיֹשֶׁר. מִבְּלִי עוֹדֵף וּמִבְּלִי חוֹסֵר:
מִמְּךָ דָּבָר לֹא יֹאבַד. וְדָבָר מִמְּךָ לֹא יִכָּבֵד:
כָּל אֲשֶׁר תַּחְפּוֹץ תּוּכַל לַעֲשׂוֹת. וְאֵין מִי מוֹחֶה בְּיָדְךָ מֵעֲשׂוֹת:
יְכוֹלֶת יְיָ בְּחֶפְצוֹ קְשׁוּרָה. וּבִרְצוֹת יְיָ לֹא אֲחֵרָה:
אֵין דְּבַר סֵתֶר מִמְּךָ נִכְחַד. עֲתִידוֹת וְעוֹבְרוֹת לְךָ הֵם יַחַד:
אֲשֶׁר מֵעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. הֵם כֻּלָּם בְּךָ וְאַתָּה בְּכֻלָּם:
חֲדָשׁוֹת תַּגִּיד וְסוֹד דְּרָכֶיךָ. אֶל עֲבָדֶיךָ וּמַלְאָכֶיךָ:
וְאֵינְךָ צָרִיךְ לְהַשְׁמִיעֶךָ. דְּבַר סוֹד וָסֵתֶר לְהוֹדִיעֶךָ:
כִּי מִמְּךָ כָּל סוֹד יִגָּלֶה. בְּטֶרֶם עַל לֵב כָּל יְצִיר יַעֲלֶה:
בְּלֵב כָּל נִבְרָא לֹא תִמָּצֵא. מִמְּךָ עָתָק לֹא יֵצֵא:
בְּאֵין לוֹ קָצֶה וְלֹא יֵחָצֶה. לֵב לֹא יָתוּר וְאֵין פֶּה פּוֹצֶה:
בְּאֵין לוֹ רוּחוֹת וְאֵין בּוֹ רְוָחוֹת. אֵין לוֹ שִׂיחוֹת בּוֹ מוֹכִיחוֹת:
לְמֵרָחוֹק מִי יִשָּׂא דֵעוֹ. לְלֹא תְחִלָּה וְלֹא סוֹף לְהַגִּיעוֹ:
אֲגוּדִים אֲחוּדִים תּוֹךְ וְסוֹף וָרֹאשׁ. פֶּה וָלֵב אֶבְלוֹם מִדְּרוֹשׁ וּמֵחֲרוֹשׁ:
גֹּבַהּ וָעֹמֶק נְעוּצִים כְּסוֹבֵב. חֲכַם לֵב וְנָבוֹן לֹא יִלָּבֵב:
סוֹבֵב (נ"א סובל) הַכֹּל וּמָלֵא אֶת כֹּל. וּבִהְיוֹת הַכֹּל אַתָּה בַכֹּל:
אֵין עָלֶיךָ וְאֵין תַּחְתֶּיךָ. אֵין חוּץ לָךְ וְאֵין בֵּינוֹתֶךָ:
אֵין מַרְאֶה וָגַב לְאַחוּדְךָ. וְאֵין גּוּף לְעוֹצֶם יִחוּדְךָ:
וְאֵין בְּתוֹכְךָ מִמְּךָ נִבְדַּל. וְאֵין מָקוֹם רֵק מִמְּךָ נֶחְדַּל:
וְאֵינְךָ נֶאֱצָל מִכֹּל וְנִבְדַּל. וְאֵין מָקוֹם רֵק מִמְּךָ וְנֶחְדַּל:
מִקְרֶה וְשִׁנּוּי אֵין בְּךָ נִמְצָא. וְלֹא זְמַן וְעִרְעֵר וְלֹא כָּל שֶׁמָּצָא:
כָּל זְמַן וְכָל עֵת אַתָּה מְכִינָם. אַתָּה עוֹרְכָם וְאַתָּה מְשַׁנָּם:
כָּל מַדָּע לֹא יַשִּׂיג אוֹתְךָ. אֵין שֵׂכֶל אֲשֶׁר יִמְצָא אוֹתְךָ:
כְּמִדָּתֶךָ חָכְמָתֶךָ. כִּגְדֻלָּתְךָ תְּבוּנָתֶךָ:
חָכָם אַתָּה מֵאֵלֶיךָ. חַי מֵעַצְמְךָ וְאֵין כְּגִילֶיךָ:
זוּלַת חָכְמָתְךָ אֵין חָכְמָה. בִּלְתִּי בִינָתְךָ אֵין מְזִמָּה:
חִלַּקְתָּ בְּלֵב חֲכָמִים שֵׂכֶל. וְרוּחֲךָ תְּמַלְאֵם וְדַעְתָּם תַּשְׂכֵּל:
מִבַּלְעֲדֵי כֹּחֲךָ אֵין גְּבוּרָה. וּמִבַּלְעֲדֵי עֻזְּךָ אֵין עֶזְרָה:

אֵין נִכְבָּד כִּי אִם כִּבְדָתוֹ · וְאֵין גָּדוֹל כִּי אִם גְּדֻלָּתוֹ:
כָּל יְקָר וְכָל טוּב מִיָּדֶךָ. לַאֲשֶׁר תַּחְפּוֹץ עֲשׂוֹת חֲסָדֶיךָ:
אֵין חֵקֶר לִגְדֻלָּתֶךָ · וְאֵין מִסְפָּר לִתְבוּנָתֶךָ:
אֵין עוֹד זוּלַת הֲוַיּוּתֶךָ. חַי וְכֹל תּוּכַל וְאֵין בִּלְתֶּךָ:
וְלִפְנֵי הַכֹּל כֹּל הָיִיתָ · וּבִהְיוֹת הַכֹּל כֹּל מִלֵּאתָ:
לֹא לְחָצוּךְ וְלֹא הַטּוּךְ יְצוּרֶיךָ אַף לֹא מִעֲטוּךָ:
בַּעֲשׂוֹתְךָ כֹּל לֹא נִבְדַּלְתָּ · מִתּוֹךְ מְלַאכְתְּךָ לֹא נֶחְדַּלְתָּ:
בַּעֲשׂוֹתְךָ אֶת הַשָּׁמַיִם. וְאֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַמָּיִם:
לֹא קֵרְבוּךָ וְלֹא רִחֲקוּךָ · כִּי כָל קִירוֹת לֹא יְחַלְּקוּךָ:
זֶרֶם מַיִם לֹא יִשְׁטְפֶךָּ. וְרוּחַ כַּבִּיר לֹא יֶהְדְּפֶךָּ:
אַף כָּל טִנּוֹפֶת לֹא תְטַנְּפֶךָּ · אֵשׁ אוֹכְלָה אֵשׁ לֹא תִשְׂרְפֶךָּ:
לַהֲוַיּוּתְךָ אֵין חִסָּרוֹן. וּלְיִחוּדְךָ אֵין יִתְרוֹן:
כְּמוֹ הָיִיתָ לְעוֹלָם תִּהְיֶה. חוֹסֵר וְעוֹדֵף בְּךָ לֹא יִהְיֶה:
וְשִׁמְךָ מְעִידְךָ כִּי הָיִיתָ. וְהֹוֶה וְתִהְיֶה וּבַכֹּל אָתָּה:
הֹוֶה לְעוֹלָם וְכֵן נוֹדַעְתָּ · נְעִידְךָ וְכֵן בְּךָ הָעֵידוֹתָ:
שֶׁאַתָּה הוּא וְהֹוֶה בַּכֹּל. שֶׁלְּךָ הַכֹּל וּמִמְּךָ הַכֹּל:
שְׁמוֹת יְקָרְךָ יַעֲנוּ וְיָעִידוּ · בְּתוֹקֶף יְקָרְךָ בְּךָ יַסְהִידוּ:

לְיוֹם רְבִיעִי.

אֲרוֹמֵם אֱלֹהֵי אָבִי וְאֵלִי. אֲנַוֶּה אֱלֹהֵי צוּרִי וְגוֹאֲלִי:
אֲיַחֵד אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּכָל יוֹם פַּעֲמָיִם:
אֵל חַי אֶחָד הוּא בְרָאָנוּ. אֲבִיר יִשְׂרָאֵל אָב לְכֻלָּנוּ:
אֲדוֹנֵנוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ · מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ:
אֵין כָּאֵל אֵשׁ אוֹכְלָה וְקַנָּא. לְעוֹלָם יְיָ אֱמֶת אֵל אֱמוּנָה:
אוֹרִי וְיִשְׁעִי מָעוֹז חַיַּי. עָלָיו תְּלוּיִם כָּל מַאֲוַיַּי:
אֱלֹהִים אֱמֶת הוּא אֱלֹהִים חַיִּים. לֹא יָכִילוּ זַעְמוֹ גּוֹיִם (וְאִיִּים):
אַדִּיר וְאַמִּיץ כֹּחַ וְרַב אוֹנִים. אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדוֹנִים:
אֱלֹהַּ עוֹשֵׂי אִישִׁי וּבוֹעֲלִי. אַלּוּף נְעוּרַי שׁוֹמְרִי וְצִלִּי:
בּוֹרֵא כֹל וְיִשְׂרָאֵל גּוֹאֵל · בָּרוּךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:

בּוֹרֵא רוּחַ הָרִים יוֹצֵר. מִמְּךָ מְזִמָּה לֹא יִבָּצֵר:
גֵּאֶה מֵשִׁיב גְּמוּל עַל גֵּאִים· עַל הָרָמִים וְעַל הַנִּשָּׂאִים:
גִּבּוֹר בְּקוּמוֹ לַעֲרוֹץ בְּעֶבְרָה. מֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ מִי לֹא יִירָא:
גָּבוֹהַּ כָּל אֲשֶׁר תַּחְתָּיו נוֹשֵׂא· וּגְדָל כֹּחַ גְּדוֹלוֹת עוֹשֶׂה:
גָּדוֹל הוּא וּשְׁמוֹ בִּגְבוּרָה. אַרְיֵה שָׁאַג מִי לֹא יִירָא:
דּוֹדִי דָּגוּל הוּא מֵרְבָבָה· אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים רַבָּה:
דַּיָּן יָתִיב כְּעַתִּיק יוֹמִין· וּצְבָאוֹ עַל שְׂמֹאל וְעַל יָמִין:
הֲדָרוֹ וְהוֹדוֹ עַל בְּנֵי עֲבָדָיו· הָדוּר הֶדֶר הוּא לְכָל חֲסִידָיו:
הוּא אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה מִכֹּל:
וַדַּאי וָתִיק יוֹדֵעַ וָעֵד· יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:
(וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֵנוּ. לְהִלָּחֵם מִלְחֲמוֹתֵנוּ:)
זוֹכֵר לְעוֹלָם בְּרִית רִאשׁוֹנִים· כְּיוֹם אֶתְמוֹל לוֹ אֶלֶף שָׁנִים:
זֶה אֱלֹהֵינוּ וְלוֹ קִוִּינוּ. וְזִמְרַת יָהּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ:
חֵלֶק יַעֲקֹב יוֹצֵר הַכֹּל· חַנּוּן יְיָ וְחָסִיד בַּכֹּל:
חַי הָעוֹלָם יְיָ חֶלְקִי· חֲכַם הָרָזִים יְיָ חִזְקִי:
טוֹב וּמֵטִיב הַמְלַמֵּד דֵּעָה· טְהוֹר עֵינַיִם מֵרְאוֹת בְּרָעָה:
יָשָׁר יְיָ וְיָשָׁר דְּבָרוֹ. יְדִידֵי יְדִידוּת מִשְׁכְּנוֹת דְּבִירוֹ:
יוֹעֵץ וְגוֹזֵר מִי יְפֵירֶנָּה· וְיַחְתּוֹף וְיִפְעַל מִי יְשִׁיבֶנָּה:
(יָפֶה דוֹדִי יָפְיוֹ וְטוּבוֹ. יִרְאוּ וְיֶחֱזוּ צִיּוֹן כְּשׁוּבוֹ:)
כְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת· יָעִיר קִנְאָה לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת:
(כְּנֶשֶׁר עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים. נָשָׂא עֲבָדָיו וְיַשֵּׁר הֲדוּרִים:)
(כְּדוֹב שַׁכּוּל וּכְנָמֵר שַׁחַל· כְּרֶקֶב וּכְעָשׁ וְרוּחוֹ כְּנַחַל:)
(כְּדוֹב שַׁכּוּל וּכְנָמֵר שׁוֹקֵד. דְּבָרוֹ לַעֲשׂוֹת כְּמַקֵּל שָׁקֵד:)
כַּבִּיר כֹּחַ לֵב כְּמוֹ שָׁחַל· כְּלָבִיא וְכַאֲרִי וְרוּחוֹ כְּנָחַל:
(כְּאֶרֶז בָּחוּר בִּגְדֻלָּתוֹ. כִּבְרוֹשׁ רַעֲנָן עִנְוְתָנוּתוֹ:)
(כְּתַפּוּחַ בְּרֵיחוֹ עוֹז אַהֲבָתוֹ· עַל יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ:)
(כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר. כֵּן דּוֹדִי עִם יוֹשְׁבֵי שָׁעַר:)
(כַּבִּיר כֹּחַ לְמַרְגִּיזֵי אֵל· נוֹקֵם וְכַטַּל הוּא לְיִשְׂרָאֵל:)
(כּוֹסִי מְנָת חֶלְקִי וְגוֹרָלִי. אֲנִי לְדוֹדִי נַחֲלָה וְדוֹדִי לִי:)

(כבודי יי לא אמירנו. האמרנוהו והאמירנו:)

(כאריה ישאג וככפיר ינהם. אל יהיה כגר וכאיש נרדם:)

(כרועה גבור אשר לא יוכל צאנו להציל והיה למאכל:)

(כגבור אין איל וכאורח. גם וכורת מר צורח:)

(כאריה משחית וככפיר יעזביו. כרקב גם כעש לאויביו:)

(כביר כח כשמיר ושית. ולא ישאיו כנוקף זית:)

(כשמיר ושית צרים ימגן. כצפרים עפות לעירו יגן:)

(כגשמי נדבה לנו יבא. כמלקוש וכטל להקים בו:)

(כנשר ירחף על גוזליו. ובצל כנפיו יחסו מיחליו:)

כצפרים על עירו יגן. ובצל כנפיו רננות נגן:

(לבדו (יי) הוא ונפלאות גדולות. עושה אל נורא עלילות:)

לצבי ועופר דומה דודי. כי ירחמני אלהי חסדי:

לפני עמו יישר ההדורים. וינשאם על כנפי נשרים:

לעולם חלקי הוא וצור לבבי. כלה שארי לך ולבבי:

(לבדו יי הוא ונפלאות גדולות עושה ורב נוראות:)

מקום אתה לעולמך. ואין יודע את מקומך:

מוראי אל רועי ויוצרי. צור ילדני מחוללי וצורי:

מרום ומעוז הוא לי ומחסי. מגדל עוז שם יי מנוסי:

מלך יעקב משגב לנו. הוא מחוקקנו ומושיענו:

מגדול ישועות מטען יהי לי. מבטח אלהים יי חילי:

מושל עולם מלכותך. בכל דור ודור ממשלתך:

מי יהגך כאח לי לצרה. הושע (יי) כי ידך לא קצרה:

מקור חיים מקוה ישראל. לא אעזוב כי מעזי אל:

מגן ישעי וחרב גאוה. לשמך ולזכרך נפש תאוה:

מגן הוא לכל החוסים בו. אשרי אדם אשר עוז לו בו:

גבר ונעים נאור ונורא. נאדר ונאזר שמו בגבורה:

נאמן נצח ישראל וגואלו. לא ישקר אשרי כל חוכי לו:

נצח ישורון האל הנאמן. מאלהיו יהודה לא אלמן:

נפלא על כל הנפלאים. ומתנשא על כל הנשאים:

נִקְדָּשׁ וְנַעֲרָץ אֱלֹהֵי קְדוֹשִׁי. נָכוֹן וְנִשְׂגָּב יְיָ נִסִּי:

נוֹקֵם וְנוֹטֵר וּבַעַל חֵימָה. לְצָרָיו לְאוֹיְבָיו אִישׁ מִלְחָמָה:

נֵרִי יְיָ בְּהִלּוֹ נֵרוֹ עֲלֵי רֹאשִׁי וְנֵר לְרַגְלִי דְּבָרוֹ:

סוֹמֵךְ וְסוֹעֵד יְיָ סַלְעִי. סוֹבֵל וְסוֹלֵחַ וְנוֹשֵׂא פִּשְׁעִי:

סַהֲדִי יְיָ סַלְעִי וְסִתְרִי. סוֹלֵחַ וְסוֹבֵל כַּעֲדִי וְסִבְרִי:

סַלְעֵנוּ (יְיָ) וּמְצוּדָתֵנוּ. עֶזְרָתֵנוּ וּמְפַלְטֵנוּ:

עִזּוּז וְגִבּוֹר עֻזִּי וְעֶזְרִי. עֶלְיוֹן עוֹז לִי אַל יְהִי עָרִי:

עִיר וְקַדִּישׁ שָׁת סְבִיבָיו סֵתֶר. אָכֵן אַתָּה אֵל מִסְתַּתֵּר:

עַד מְמַהֵר לְשַׁלֵּם גְּמוּל לְאוֹיְבָיו. שׁוֹמֵר בְּרִית וָחֶסֶד לְאוֹהֲבָיו:

פָּדָה אֶת אַבְרָהָם יְדִידוֹ. הוּא יִפְדֶּה יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ:

פַּחַד יִצְחָק יִתֵּן פַּחְדּוֹ. עַל צָרֵי בְּנֵי יַעֲקֹב עַבְדּוֹ:

פּוֹעֵל וְחוֹקֵר וְדוֹרֵשׁ וּבוֹדֵק. כֹּל לְבָבוֹת לוֹ אֶתֵּן צֶדֶק:

צְרוֹר הַמּוֹר אֶשְׁכּוֹל הַכֹּפֶר. נוֹתֵן לְעַמּוֹ צָרָיו כֹּפֶר:

צַח וְאָדוֹם דּוֹד בִּצְבָאָיו אוֹת. עַל כֵּן נִקְרָא יְיָ צְבָאוֹת:

צַדִּיק יְיָ הַצּוּר תָּמִים. אֶבְטַח עֲדֵי עַד בְּצוּר עוֹלָמִים:

צְבָא הַשָּׁמַיִם מִשְׁתַּחֲוִים לוֹ. שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ:

קָדוֹשׁ הוּא בְּכָל מִינֵי קְדֻשּׁוֹת. כִּתּוֹת שָׁלֹשׁ קָדוֹשׁ מְשַׁלְּשׁוֹת:

קַיָּם לְעָלְמִין אֱלָהָא חַיָּא. מָרָא דְאַרְעָא וּמָרָא דִשְׁמַיָּא:

קַנָּאִי מְרַחֵם מְקַנֵּא לְשׂוֹנְאָיו. קֶרֶן יִשְׁעִי וְקָרוֹב לְקוֹרְאָיו:

רָחוֹק מִכֹּל וְאֶת כֹּל רוֹאֶה. כִּי רָם יְיָ וְשָׁפָל יִרְאֶה:

רוֹעִי יְיָ לֹא אֶחְסַר כֹּל. וְרַב כֹּחַ וְרַב חֶסֶד לַכֹּל:

רַחוּם יְיָ רוֹפֵא וּמְחַבֵּשׁ. לִשְׁבוּרֵי לֵב וְעָוֹן כּוֹבֵשׁ:

רֵעִי כֻּלּוֹ הוּא מַחֲמַדִּים. מִשְׁפָּטָיו אֱמֶת מְתוּקִים וְנֶחֱמָדִים:

רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל שׁוֹכֵן עַד:

שַׁלִּיט מֶלֶךְ שְׁמַיָּא בְּכָל דָּר וְדָר. לֵיהּ אֲנָא מְשַׁבַּח מְרוֹמֵם וּמְהַדָּר:

שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְיָ אֱלֹהִים. שׁוֹפֵט צֶדֶק וּמַשְׁפִּיל גְּבוֹהִים:

שַׂגִּיא כֹחַ לֹא מְצָאנוּהוּ. יַשְׂגִּיב בְּכֹחוֹ וּמִי כָמוֹהוּ:

שְׁלֹמֹה שְׁמוֹ כִּי שֶׁלּוֹ שָׁלוֹם. כִּי יְדַבֵּר אֶל חֲסִידָיו שָׁלוֹם:

שֵׁם יְיָ אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה. תּוֹעֲפוֹת רְאֵם לוֹ כַּבִּיר וְנוֹרָאָה:

שַׁדַּי מְאוֹרֵי מַלְכִּי וְאֵלִי· הַלְלוּיָהּ שְׁמוֹ נַפְשִׁי הַלְלִי:

תִּתַּמָּם עִם יוֹשְׁבֵי נְטָעִים. הַשָּׂרִים שְׁלֹשֶׁת הָרוֹעִים (נ"א רֵעִים):

תִּתְחַסָּד תִּתַּבָּר עִמָּם· וְעִם עִקְּשִׁים תִּתַּפָּל לְהָמָם:

תָּמִים דַּרְכְּךָ תַּקִּיף מִכֹּל. תּוּכַל לְבַדְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת כֹּל:

תּוֹחַלְתִּי וְסִבְרִי וְתִקְוָתִי· תַּאֲוַת נַפְשִׁי וּתְשׁוּקָתִי:

תְּהִלָּתִי וְתִפְאַרְתִּי וְעֻזִּי. מִמְּעֵי אִמִּי גוֹחִי וְגוֹזִי:

תְּמִים דֵּעִים אֵל דֵּעוֹת אֶחָד· כָּל הַלְּבָבוֹת דּוֹרֵשׁ יַחַד:

ליום חמישי·

מִי כָמוֹךָ דֵּעָה מוֹרֶה. נִיב שְׂפָתַיִם אַתָּה בּוֹרֵא:

מַחְשְׁבוֹתֶיךָ עָמְקוּ וְרָמוּ· וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ:

לֹא לְמַדּוּךָ חָכְמָתֶךָ. וְלֹא הֱבִינוּךָ תְּבוּנָתֶךָ:

לֹא קִבַּלְתָּ מַלְכוּתֶךָ· וְלֹא יָרַשְׁתָּ מֶמְשַׁלְתֶּךָ:

לְעוֹלָם יְהִי לְךָ לְבַדֶּךָ. וְלֹא לַאֲחֵרִים כְּבוֹד הוֹדֶךָ:

וְלֹא תִתֵּן לֵאלֹהִים אֲחֵרִים· תְּהִלָּתְךָ לַפְּסִילִים וְזָרִים:

וְכָבוֹד וְגַם כָּל יְקָר מֵאִתָּךְ. וּכְבוֹדְךָ לֹא לְזָרִים אִתָּךְ:

אַתָּה תָּעִיד בְּיִחוּדֶךָ· וְתוֹרָתְךָ וַעֲבָדֶיךָ:

אֱלֹהֵינוּ עַל יִחוּדֶךָ. אַתָּה עֵד אֱמֶת וַאֲנַחְנוּ עֲבָדֶיךָ:

לְפָנֶיךָ לֹא אֵל הִקְדִּימְךָ· וּבִמְלַאכְתֶּךָ אֵין זָר עִמָּךְ:

לֹא נוֹעַצְתָּ וְלֹא לָמַדְתָּ. בְּחֶשְׁקְךָ בְּרִיאוֹת כִּי נְבוֹנוֹתָ:

מִמַּעֲמַקֵּי מַחְשְׁבוֹתֶיךָ· וּמִלִּבְּךָ כָּל פְּעֻלּוֹתֶיךָ:

קְצוֹת דְּרָכֶיךָ הֲלֹא הִכַּרְנוּ. וּמִמַּעֲשֶׂיךָ הֵן יְדַעְנוּ·

שֶׁאַתָּה אֵל כֹּל יָצַרְתָּ· לְבַדְּךָ מְאוּמָה לֹא נִגְרַעְתָּ:

לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתְּךָ לֹא לָחַצְתָּ. וְגַם לְעֵזֶר לֹא נִצְרַכְתָּ:

כִּי הָיִיתָ לִפְנֵי הַכֹּל· וְאָז בְּאֵין כֹּל לֹא נִצְרַכְתָּ כֹּל:

כִּי מֵאַהֲבָתְךָ עֲבָדֶיךָ. כֹּל בָּרָאתָ לִכְבוֹדֶךָ:

וְלֹא נוֹדַע אֵל זוּלָתֶךָ· וְאֵין כָּמוֹךָ וְאֵין בִּלְתֶּךָ:

וְלֹא נִשְׁמַע מִן אָז וָהָלְאָה. וְלֹא קָם וְלֹא נִהְיָה וְלֹא נִרְאָה:

וְגַם אַחֲרֶיךָ לֹא יִהְיֶה אֵל. רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן אֵל יִשְׂרָאֵל:

בָּרוּךְ אַתָּה יָחִיד וּמְיוּחָד. יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד

אֲשֶׁר מִי יַעֲשֶׂה כִּמְלַאכְתֶּךָ. כְּמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרוֹתֶיךָ:

אֵין יְצִיר זוּלַת יְצִירָתֶךָ. וְאֵין בְּרִיאָה כִּי אִם בְּרִיאָתֶךָ (נ"א מלאכתך):

כָּל אֲשֶׁר תַּחְפּוֹץ תַּעֲשֶׂה בַכֹּל. כִּי אַתָּה נַעֲלֵיתָ עַל כֹּל:

אֵין כָּמוֹךָ וְאֵין בִּלְתֶּךָ. כִּי אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ:

אַתָּה הָאֵל עוֹשֵׂה פֶלֶא. וְדָבָר מִמְּךָ לֹא יִפָּלֵא:

מִי כָמוֹךָ נוֹרָא תְהִלּוֹת. אֱלֹהִים לְבַדְּךָ עוֹשֵׂה גְדוֹלוֹת:

אֵין אוֹתוֹת כְּמוֹ אוֹתוֹתֶיךָ. אַף אֵין מוֹפֵת כְּמוֹ מוֹפְתֶיךָ:

אֵין תְּבוּנָה כִּתְבוּנָתֶךָ. אֵין גְּדֻלָּה כִּגְדֻלָּתֶךָ:

כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. וְגָבְהוּ דַּרְכֵי אָרְחוֹתֶיךָ:

אֵין גַּאֲוָה כְּמוֹ גַאֲוָתֶךָ. אַף אֵין עֲנָוָה כְּעַנְוָתֶךָ:

אֵין קְדֻשָּׁה כִּקְדֻשָּׁתֶךָ. אֵין קְרֵבוּת כְּמוֹ קְרֵבוּתֶךָ:

אֵין צְדָקָה כְּמוֹ צִדְקָתֶךָ. אֵין תְּשׁוּעָה כִּתְשׁוּעָתֶךָ:

אֵין זְרוֹעַ כִּזְרוֹעוֹתֶיךָ. אֵין קוֹל כְּרַעַם גְּבוּרוֹתֶיךָ:

אֵין רַחֲמִים כְּרַחֲמָנוּתֶיךָ. אֵין חֲנִינוּת כַּחֲנִינוּתֶךָ:

אֵין אֱלָהוּת כֵּאלָהוּתֶךָ. וְאֵין מַפְלִיא כְּשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ:

כִּי שְׁמוּתֶיךָ אֵלִים מְרוּצִים. בְּזָכְרְךָ לְחוּצִים לְהַפְלִיא נְחוּצִים:

וְאַשָּׁף וְחַרְטֻמִּים לֹא יְלַחֲצוּךָ. וְכָל שֵׁם וְלַהַט לֹא יְנַצְּחוּךָ:

לֹא יְנַצְּחוּךָ כָּל הַחֲכָמִים. כָּל הַקּוֹסְמִים וְהַחַרְטֻמִּים:

אַתָּה מֵשִׁיב לְאָחוֹר חֲכָמִים. לֹא יוּכְלוּ לְךָ עֲרוּמִים וְקוֹסְמִים:

לְהָשִׁיב לְאָחוֹר מְזִמּוֹתֶיךָ. לְהָפֵר עֲצַת סוֹד גְּזֵרָתֶךָ:

מֵרְצוֹנְךָ לֹא יַעֲבִירוּךָ. לֹא יְמַהֲרוּךָ וְלֹא יְאַחֲרוּךָ:

עֲצָתְךָ תָּפֵר עֲצַת כָּל יוֹעֲצִים. וְעֻזְּךָ מַחְלִישׁ לֵב אַמִּיצִים:

אַתָּה מְצַוֶּה וּפַחְדְּךָ מַשְׁוֶה. וְאֵין עָלֶיךָ פָּקִיד מְצַוֶּה:

אַתָּה מְקַוֶּה וְאֵינְךָ מְקַוֶּה. לְךָ כָּל מְקַוֶּה נֶפֶשׁ תִּרְוֶה:

וְכָל הַיְצוּרִים וְכָל עִנְיָנָם. וְכָל יְקָר אֲשֶׁר בְּךָ אֵין דִּמְיוֹנָם:

לֹא מַחְשְׁבוֹתָם מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. כִּי אֵין בּוֹרֵא זוּלָתֶךָ:

וְאֵין דִּמְיוֹן נִפְלָא אֱלֹהֵינוּ. וְאֵין חֵקֶר נִשְׂגָּב אֲדוֹנֵנוּ:

בָּתוּר מִכָּל סָתוּר וְעָצוּם. נִבְדָּל עָצוּם וּמִכָּל כָּמוּס:

דַּק מִכָּל דַּק וְצָפוּן מִכֹּל. צָפוּן וְיָכוֹל מִכָּל יָכוֹל:
נִשְׂגָּב מִכָּל נִשְׂגָּב וְנֶעְלָם. מִכָּל נֶעְלָם וּשְׁמוֹ לְעוֹלָם:
גָּבוֹהַּ מִכָּל גָּבוֹהַּ וְעֶלְיוֹן. מִכָּל עֶלְיוֹן וּמִכָּל חֶבְיוֹן:
חָבוּי וְעָמוֹק מִכָּל עָמוֹק. לֵב כָּל דַּעַת עָלָיו הָמוֹק:
שֶׁאֵין שֵׂכֶל וּמַדָּע וְחָכְמָה. יְכוֹלִים לְהַשְׁווֹת לוֹ כָּל מְאוּמָה:
לֹא מַשִּׂיגִים לוֹ אֵיךְ וְכַמָּה. לֹא מוֹצְאִים לוֹ דָּבָר דּוֹמֶה:
מִקְרֶה וְרַעַר וְשִׁנּוּי וְטָפֵל. וְחֶבֶר וּמִסְמָךְ אוֹר וְגַם אוֹפֶל:
וְלֹא מוֹצְאִים לוֹ מַרְאֶה וְצֶבַע. וְלֹא כָּל טֶבַע אֲשֶׁר שֵׁשׁ וְשֶׁבַע:
לָכֵן נְבוּכוֹת כָּל עֶשְׁתּוֹנוֹת. וְנִבְהָלוֹת כָּל הַהֶשְׁבּוֹנוֹת:
וְכָל שַׂרְעַפִּים וְכָל הַרְהוּרִים. נִלְאִים לָשׂוּם בּוֹ שִׁיעוּרִים:
מִלְּשַׁעֲרֵהוּ וּמִלְּהַגְבִּילֵהוּ. מִלְּתָאֲרֵהוּ וּמִלְּפַרְסְמֵהוּ:
בְּכָל שִׂכְלֵנוּ חִפַּשְׂנוּהוּ. בְּמַדָּעֵנוּ לִמְצוֹא מַה הוּא:
לֹא מְצָאנוּהוּ וְלֹא יְדַעְנוּהוּ. אַךְ מִמַּעֲשָׂיו הִכַּרְנוּהוּ:
שֶׁהוּא לְבַדּוֹ יוֹצֵר אֶחָד. חַי וְכֹל יוּכָל וְחָכָם מְיוּחָד:
כִּי הוּא הָיָה לְכֹל קוֹדֵם. עַל כֵּן נִקְרָא אֱלֹהֵי קֶדֶם:
בַּעֲשׂוֹתוֹ בְּלִי כָל מְאוּם אֶת כֹּל. יָדַעְנוּ כִּי הוּא כֹּל יָכוֹל:
כַּאֲשֶׁר מַעֲשָׂיו בְּחָכְמָה כֻּלָּם. יָדַעְנוּ כִּי בְּבִינָה פְּעָלָם:
בְּכָל יוֹם וָיוֹם בְּחַדְּשׁוֹ כֻּלָּם. יָדַעְנוּ כִּי הוּא אֱלֹהֵי עוֹלָם:
כַּאֲשֶׁר הָיָה קוֹדֵם לְכֻלָּם. יָדַעְנוּ כִּי הוּא חַי (וְקַיָּם) לְעוֹלָם:
וְאֵין לְהַרְהֵר אַחַר יוֹצְרֵנוּ. בְּלִבֵּנוּ וְלֹא בְסִפּוּרֵנוּ:
לְמַמָּשׁ וְגוֹדֶשׁ לֹא נְשַׁעֲרֵהוּ. לְטָפֵל וְתוֹאַר לֹא נְדַמֵּהוּ:
וְלֹא נַחְשְׁבֵהוּ לְעִקָּר וְנִצָּב. וְלֹא לְמִין וְכָל אוֹן וּלְכָל נִקְצָב:
כָּל הַנִּרְאִים וְהַמַּשְׂכָּלִים *) וְהַמַּדָּעִים בְּעֶשֶׂר כְּלוּלִים:
וְשֶׁבַע כַּמֻּיּוֹת וְשֵׁשֶׁת נִדּוֹת. וְשָׁלֹשׁ גְּזֵרוֹת וְעִתּוֹת וּמִדּוֹת:
הֵן כַּבּוֹרֵא אֵין גַּם אֶחָד. כִּי הוּא בְּרָאָם כֻּלָּם יָחַד:
כֻּלָּם יִבְלוּ אַף יַחֲלוֹפוּ. הֵם יֹאבֵדוּ וְאַף יָסוּפוּ:
וְאַתָּה תַעֲמוֹד וּתְבַלֶּה כֻּלָּם. כִּי חַי וְקַיָּם אַתָּה לְעוֹלָם:

---

*) כל הנראי' וכו' הל' הזה בעלמו הוא ל' ר' סעדי' גאון ז"ל במאמר שני מספרו האמונות, וכלפו המפרשים כולם לעמוד על סודו להעדר ידיעתם בחכמת ההגיון, לכן אנפרשו: ידוע

כי

אַתָּה לְבַדְּךָ יוֹצֵר כֹּל הוּא. וְלֹא יִדְמֶה מַעֲשֶׂה לְעוֹשֵׂהוּ׃
כָּל הָאֲרָצוֹת לֹא יְכִילוּךָ. וְאַף שָׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ׃
אָז (נ״א אַף) יָחִילוּ מַיִם חַיִּים. מִפָּנֶיךָ אֱלֹהִים חַיִּים׃
רָעֲשָׁה אֶרֶץ וְנָסוּ מָיִם. וְנָטְפוּ (מַיִם) מִן הַשָּׁמָיִם׃
נוֹטֶה לְבַדְּךָ הַשָּׁמַיִם. רוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם׃
עָשִׂיתָ כָּל חֶפְצְךָ לְבַדֶּךָ. וְלֹא נִצְרַכְתָּ עֵזֶר כְּנֶגְדֶּךָ׃
סוֹעֵר אֵין מִי יִסְעָדֶךָ. הַכֹּל מִמְּךָ וּמִיָּדֶךָ׃
כְּכֹחֲךָ אָז כֵּן עַתָּה וְדַעְתְּךָ. וּלְעוֹלָם כָּל כְּבוֹדְךָ אִתָּךְ׃
וְלֹא יָעַפְתָּ וְלֹא יָגַעְתָּ. כִּי בִמְלַאכְתְּךָ לֹא עָמַלְתָּ׃
כִּי בִדְבָרְךָ כָּל יְצוּרֶיךָ. וּמַעֲשֵׂה חֶפְצְךָ בְּמַאֲמָרֶיךָ׃
וְלֹא אֵחַרְתּוֹ וְלֹא מִהַרְתּוֹ. הַכֹּל עֲשִׂיתוֹ יָפֶה בְּעִתּוֹ׃
מִבְּלִי מְאוּמָה כֹּל חִדַּשְׁתָּ. וְאֶת הַכֹּל בְּלִי כֹל (נ״א כלי) פָּעָלְתָּ׃
וְעַל לֹא יְסוֹד הַכֹּל יָסַדְתָּ. בִּרְצוֹן רוּחֲךָ כֹּל תָּלִיתָ׃
זְרוֹעוֹת עוֹלָם אֶת כֹּל נוֹשְׂאוֹת. מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף וְאֵינָם נִלְאוֹת׃
בְּעֵינֶיךָ לֹא דָבָר הוּקְשָׁה. רְצוֹנְךָ כָּל דְּבַר רוּחֲךָ עוֹשָׂה׃
לִפְעֻלָּתְךָ לֹא דָמִיתָ. אֶל כָּל תּוֹאַר לֹא שָׁוִיתָ׃
וְלֹא קָדְמָה לִמְלַאכְתְּךָ מְלָאכָה. חָכְמָתְךָ הִיא הַכֹּל עָרְכָה׃
לִרְצוֹנְךָ לֹא קִדְּמוּ וְאִחֲרוּ. וְעַל חֶפְצְךָ לֹא נוֹסְפוּ וְחָסֵרוּ׃
מִכָּל חֶפְצְךָ לֹא שָׁכַחְתָּ. וְדָבָר אֶחָד לֹא חִסַּרְתָּ׃
לֹא הֶחֱסַרְתָּ וְלֹא הֶעֱדַפְתָּ. וְדָבָר רֵק בָּם לֹא פָּעָלְתָּ׃
אַתָּה תְּשַׁבְּחֵם וּמִי תְּעִיבֵם. וְשֶׁמֶץ דָּבָר לֹא נִמְצָא בָם׃
הַהִלּוֹתָ בְּחָכְמָה עֲשִׂיתָם. בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת כִּלִּיתָם׃
מֵרֵאשִׁית וְעַד אַחֲרִית עֲשׂוּיִם. בֶּאֱמֶת וּבְיוֹשֶׁר וְטוֹב רְאוּיִם׃

כי כל הנמצאים לא ימלטו מהיותם או עצם או מקרה, ומבואר בהגיון להרמב״ם שער י׳ וברוח חן לאבן תבון פ״י ובפירושי למלות זרות למורה כי הסוגים העליוני׳ לכל הנמצאי׳ הם י׳ מיני׳ אשר קראו עשר׳ מאמרות, והסוג העליון והראשון הוא העצם, והתשעה האחרים הם מקרים המשיגים לעצם והם הכמות והאיכות והמצטרף והאנה והמצב והמתי הוא הזמן והלו הוא הקנין והפועל והמתפעל; ויאמר בן רשד כי במאמר הכמות מצאו שבעה מיני׳ והם המספר, והגשם, והשטח, והקו, והמאמרים, והזמן, והמקום; ומספר מיני הפועל והמתפעל הם ששה, כמספר מיני התנועות והנדידות המשיגים לעצם בהשתנותו, שנים מהם במאמר העצם והם ההווי׳ וההפסד שהם שנוי ימצאו בעצם

מצד

הִקְדַּמְתָּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ · רוֹב רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ:

כִּי רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ · הֲלֹא מֵעוֹלָם עַל עֲבָדֶיךָ:

וְעַד לֹא כָּל חַי הוּכַן לְכַלְכֵּל · לִפְנֵי אוֹכֵל תִּתֵּן אֹכֶל:

וּמָזוֹן וּמָכוֹן תַּעֲשֶׂה בְּפִי כֹל · צָרְכֵי הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל

שְׁלֹשֶׁת יָמִים הָרִאשׁוֹנִים · אָז הֱכִינוֹתָם לָאַחֲרוֹנִים:

אָז עָטִיתָ אוֹר כַּשַּׂלְמָה · אַחַר מְאוֹרוֹת מִמּוּל שַׂלְמָה:

בְּטֶרֶם כָּל יְצוּר מְאוֹד גָּדַלְתָּ · וְאַחַר כָּל מְאוֹד נִתְגַּדַּלְתָּ:

אָז בְּאֵין לְבוּשׁ הוֹד וְהָדָר לוֹבֵשׁ · עַד לֹא אוֹרֵג גֵּאוּת לָבֵשׁ:

אוֹר כַּשַּׂלְמָה וְכִמְעִיל עוֹטֶה · שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה נוֹטֶה:

עָשִׂיתָ בָּם לְאוֹרִים דְּרָכִים · וְרָצוֹא וָשׁוֹב בְּנַחַת מְהַלְּכִים:

הִבְדַּלְתָּ בֵּין מַיִם לְמָיִם · בִּמְתִיחַת רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם:

מְזוֹנוֹת מְעוֹנוֹת לְשֶׁרֶץ מָיִם · וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל (פְּנֵי רְקִיעַ) הַשָּׁמָיִם:

עֵשֶׂב וְחָצִיר לְבְשָׂה אֲדָמָה · מַאֲכָל לְחַיָּה וּלְכָל בְּהֵמָה:

בְּקֶדֶן שֶׁמֶן גַּן נָטַעְתָּ · אֶל הָאָדָם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ:

עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ עָשִׂיתָ לּוֹ · דֵּי מַחְסוֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ:

כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּיָדוֹ תַּתָּה · וְתַחַת רַגְלָיו הַכֹּל שַׁתָּה:

לְהַעֲלוֹת מֵהֶם בָּקָר וָצֹאן · עַל מִזְבַּחֲךָ יַעֲלוּ לְרָצוֹן:

עָשִׂיתָ לוֹ כְּתוֹנֶת לְשָׁרֵת · לְהַדְרַת קוֹדֶשׁ וּלְתִפְאֶרֶת:

שַׂמְתָּ בְּקִרְבּוֹ חָכְמַת אֱלֹהִים · כִּי יְצַרְתּוֹ לְךָ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים:

לֹא מָנַעְתָּ עַל פְּנֵי אֲדָמָה · צָרְכֵי אָדָם וְכֻלָּם בְּחָכְמָה:

מַעֲשֶׂיךָ מְאֹד רַבּוּ וְגָדְלוּ · וְשִׁמְךָ יְיָ כֻּלָּם יְהַלֵּלוּ:

רַבּוּ וְגָדְלוּ מְאֹד מַעֲשֶׂיךָ · יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ:

כֹּל פָּעַלְתָּ לְמַעֲנֶךָ · וְלִכְבוֹדְךָ כָּל קִנְיָנֶךָ:

מלך עצמו והוא שיפשוט צורה וילבש צורה אחרת ונשתנה מעצם אל עצם אחר, ושני' מהם במאמר הכמות והם הצמיחה והיינו השינוי מקטנות לגדלות, וההיתוך והוא שינוי מגדלות לקטנות, ואחד במאמר האיכות והוא השינוי בתכונותיו ממראה אל מראה או מקור אל חום וכדומה, והוא הנקרא שינוי בשם, ואחד מהם במאמר האנה והוא ההעתק ממקום אל מקום; ויאמר עוד כי לכל גזירה ר"ל לכל מאמר גוזר וחותך יתכנו ג' מיני ביאור, ביאור בגדר והוא אשר יתחבר מסוג והבדל כאמרנו האדם הוא חי מדבר, וביאור בחוק והוא המתחבר מסוג וסגולה או מקרה כאמרנו האדם הוא חי צוחק או חי כותב וכדומה, וביאור אינו לא בגדר ולא בחק והוא המתחבר ממין ומקרה כאמרי

נראובן

אתה לבדך יוצר כל הוא. ולא ידמה מעשה לעושהו:
כל הארצות לא יכילוך· ואף שמים לא יכלכלוך:
אז (נ"א אף) יחילו מים חיים. מפניך אלהים חיים:
רעשה ארץ ונסו מים· ונטפו (מים) מן השמים:
נוטה לבדך השמים. רוקע הארץ על המים:
עשית כל חפצך לבדך· ולא נצרכת עזר כנגדך:
סועד אין מי יסעדך. הכל ממך ומידך:
כחך אז כן עתה ודעתך· ולעולם כל כבודך אתך:
ולא יעפת ולא יגעת. כי במלאכתך לא עמלת:
כי בדברך כל יצוריך· ומעשה חפצך במאמריך:
ולא אחרתו ולא מהרתו. הכל עשיתו יפה בעתו:
מבלי מאומה כל חדשת· ואת הכל בלי כל (נ"א כלי) פעלת:
ועל לא יסוד הכל יסדת. ברצון רוחך כל תלית:
זרועות עולם את כל נושאות· מראש ועד סוף ואינם נלאות:
בעיניך לא דבר הוקשה. ורצונך כל דבר רוחך עושה:
לפעלתך לא דמית· אל כל תואר לא שוית:
ולא קדמה למלאכתך מלאכה. חכמתך היא הכל ערכה:
לרצונך לא קדמו ואחרו· ועל חפצך לא נוספו וחסרו:
מכל חפצך לא שכחת. ודבר אחד לא חסרת:
לא החסרת ולא העדפת· ודבר רק בם לא פעלת:
אתה תשבחם ומי יתעיבם. ושמץ דבר לא נמצא בם:
ההלות בחכמה עשיתם· בתבונה ובדעת כליתם:
מראשית ועד אחרית עשוים. באמת וביושר וטוב ראוים:

כי כל הנמצאים לא ימלטו מהיותם או עצם או מקרה, ומבואר בהגיון להרמב"ם שער י' וברוח חן לאבן תבון פ"י ובפירושי למלות זרות למורה כי הסוגים העליוני' לכל הנמצאי' הם י' מיני' אשר קראו עשר' מאמרות, והסוג העליון והראשון הוא העצם, והתשעה האחרים הם מקרים המשיגים לעצם והם הכמות והאיכות והמצטרף והאנה והמצב והמתי הוא הזמן והלו הוא הקנין והפועל והמתפעל; ויאמר בן רשד כי במאמר הכמות מצאו שבעה מיני' והם המספר, והגשם, והשטח, והקו, והמאמרים, והזמן, והמקום; ומספר מיני הפועל והמתפעל הם ששה, כמספר מיני התנועות והנדידות המשיגים לעצם בהשתנותו, שנים מהם במאמר העצם והם ההווי' וההפסד שהם שנוי ימצאו בעצם

מצד

הִקְדַּמְתָּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ · רוֹב רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ:
כִּי רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ . הֲלֹא מֵעוֹלָם עַל עֲבָדֶיךָ:
וְעַד לֹא כָּל חַי הוּכַן לְכַלְכֵּל . לִפְנֵי אוֹכֵל תִּתֵּן אֹכֶל:
וּמָזוֹן וּמָכוֹן תַּעֲשֶׂה בְּפִי כֹל . צָרְכֵי הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל
שְׁלֹשֶׁת יָמִים הָרִאשׁוֹנִים · אָז הֲכִינוֹתָם לָאַחֲרוֹנִים:
אָז עָטִיתָ אוֹר כַּשַּׂלְמָה . אַחַר מְאוֹרוֹת מִמּוּל שַׂלְמָה:
בְּטֶרֶם כָּל יְצוּר מְאוֹד גָּדַלְתָּ · וְאַחַר כֹּל מְאוֹד נִתְגַּדַּלְתָּ:
אָז כְּאֵין לְבוּשׁ הוֹד וְהָדָר לוֹבֵשׁ . עַד לֹא אוֹרֵג גֵּאוּת לָבֵשׁ:
אוֹר כַּשַּׂלְמָה וְכִמְעִיל עוֹטֶה · שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה נוֹטֶה:
עָשִׂיתָ בָּם לְאוֹרִים דְּרָכִים . וְרָצוֹא וָשׁוֹב בְּנַחַת מְהַלְּכִים:
הִבְדַּלְתָּ בֵּין מַיִם לָמָיִם · בִּמְתִיחַת רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם:
מְזוֹנוֹת מְעוֹנוֹת לְשֶׁרֶץ מָיִם . וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל (פְּנֵי רְקִיעַ) הַשָּׁמָיִם:
עֵשֶׂב וְחָצִיר לְבְשָׂה אֲדָמָה · מַאֲכָל לְחַיָּה וּלְכָל בְּהֵמָה:
בְּקֶדֶם שֶׁמֶן גַּן נָטַעְתָּ . אֶל הָאָדָם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ:
עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ עָשִׂיתָ לּוֹ · דֵּי מַחְסוֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ:
כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּיָדוֹ תַּתָּה . וְתַחַת רַגְלָיו הַכֹּל שַׁתָּה:
לְהַעֲלוֹת מֵהֶם בָּקָר וָצֹאן · עַל מִזְבַּחֲךָ יַעֲלוּ לְרָצוֹן:
עָשִׂיתָ לוֹ כְּתֹנֶת לְשָׁרֵת . לְהַדְרַת קוֹדֶשׁ וּלְתִפְאֶרֶת:
שַׂמְתָּ בְּקִרְבּוֹ חָכְמַת אֱלֹהִים · כִּי יְצַרְתּוֹ לְךָ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים:
לֹא מָנַעְתָּ עַל פְּנֵי אֲדָמָה . צָרְכֵי אָדָם וְכֻלָּם בְּחָכְמָה:
מַעֲשֶׂיךָ מְאֹד רַבּוּ וְגָדְלוּ · וְשִׁמְךָ יְיָ כֻּלָּם יְהַלְלוּ:
רַבּוּ וְגָדְלוּ מְאֹד מַעֲשֶׂיךָ . יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ:
כֹּל פָּעַלְתָּ לְמַעֲנֶךָ · וְלִכְבוֹדְךָ כָּל קִנְיָנֶךָ:

מלך עצמו והוא שיפשוט צורה וילבוש צורה אחרת ונשתנה מעצם אל עצם אחר , והב׳ מהם במאמר הכמות והם הצמיחה והיינו השינוי מקטנות לגדלות, וההיתוך והוא שינוי מגדלות לקטנות , ואחד במאמר האיכות והוא השינוי בתכונותיו ממראה אל מראה או מקור אל חום וכדומה, והוא הנקרא שינוי בנתס , ואחד מהם במאמר האנה והוא ההעתק ממקום אל מקום ; ויאמר עוד כי לכל גזירה ר״ל לכל מאמר גוזר וקוצץ יתכנו ג׳ מיני ביאור, ביאור בגדר והוא אשר יתחבר מסוג והבדל כאמרנו האדם הוא חי מדבר, וביאור בחוק והוא המתחבר מסוג וסגולה או מקרה כאמרנו האדם הוא חי צוחק או חי כותב וכדומה , וביאור איננו לא בגדר ולא בחק והוא המתחבר ממין ומקרה כאמרי

נראונן

אָז בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נַחְתָּ. יוֹם הַשַּׁבָּת עַל כֵּן בֵּרַכְתָּ:

וְעַל כָּל פּוֹעַל תְּהִלָּה עֲרוּכָה. חֲסִידֶיךָ בְּכָל עֵת יְבָרְכוּכָה:

בָּרוּךְ יְיָ יוֹצֵר כֻּלָּם. אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם:

כִּי מֵעוֹלָם עַל עֲבָדֶיךָ. רוֹב רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ:

וּבְמִצְרַיִם הַחִלּוֹתָ. לְהוֹדִיעַ כִּי מְאֹד נַעֲלֵיתָ:

עַל כָּל אֱלֹהִים בַּעֲשׂוֹת בָּהֶם. שְׁפָטִים גְּדֹלִים וּבֵאלֹהֵיהֶם:

בְּבָקְעֲךָ יַם סוּף עַמְּךָ רָאוּ. הַיָּד הַגְּדוֹלָה וַיִּירָאוּ:

נִהַגְתָּ עַמְּךָ לַעֲשׂוֹת לָךְ. שֵׁם תִּפְאֶרֶת לְהַרְאוֹת גָּדְלָךְ:

וְהִבְרַתָּ עִמָּם מִן הַשָּׁמַיִם. וְגַם הֶעָבִים נָטְפוּ מָיִם:

יָדַעְתָּ לֶכְתָּם בַּמִּדְבָּר. בְּאֶרֶץ צִיָּה אִישׁ לֹא עָבַר:

תַּתָּה לְעַמְּךָ דְּגַן שָׁמַיִם. וְעָפָר שְׁאֵר וּמִצּוּר מָיִם:

תְּגָרֵשׁ גּוֹיִם רַבִּים עַמִּים. יִירְשׁוּ אַרְצָם וַעֲמַל לְאֻמִּים:

בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקִּים וְתוֹרוֹת. אִמְרוֹת יְיָ אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת:

וַיִּתְעַדְּנוּ בְּמִרְעֶה שָׁמֵן. וּמֵחַלְמִישׁ צוּר פַּלְגֵי שָׁמֶן:

בְּנוּחָם בָּנוּ עִיר קָדְשֶׁךָ. וַיְפָאֲרוּ בֵּית מִקְדָּשֶׁךָ:

וַתֹּאמֶר פֹּה אֵשֵׁב לְאֹרֶךְ. יָמִים צֵדָהּ בָּרֵךְ אֲבָרֵךְ:

כִּי שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק. אַף כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק:

וּבֵית הַלֵּוִי נְעִימוֹת יְזַמֵּרוּ. לְךָ יִתְרוֹעֲעוּ אַף יָשִׁירוּ:

בֵּית יִשְׂרָאֵל וְיִרְאֵי יְיָ. יְכַבְּדוּ וְיוֹדוּ שִׁמְךָ יְיָ:

הֱטִיבוֹתָ מְאֹד לָרִאשׁוֹנִים. כֵּן תֵּטִיב גַּם לָאַחֲרוֹנִים:

יְיָ תָּשִׂישׂ נָא עָלֵינוּ. כַּאֲשֶׁר שַׂשְׂתָּ עַל אֲבוֹתֵינוּ:

אוֹתָנוּ לְהַרְבּוֹת וּלְהֵטִיב. וְנוֹדֶה לְךָ לְעוֹלָם כִּי תֵטִיב:

יְיָ תִּבָּנֶה עִירְךָ מְהֵרָה. כִּי עָלֶיהָ שִׁמְךָ נִקְרָא:

וְקֶרֶן דָּוִד תַּצְמִיחַ בָּהּ. וְתִשְׁכּוֹן לְעוֹלָם יְיָ בְּקִרְבָּהּ:

זִבְחֵי צֶדֶק שָׁמָּה נִזְבְּחָה. וְכִימֵי קֶדֶם תֶּעֱרַב מִנְחָה:

כראובן שהוא אדם לבן או סופר מהיר; ושלש עתות הם החולף וההוה והעתיד, ושלש מדות הם הם הידועות בשם ג' רחקים שהם האורך והרוחב והעומק, והם צורת הקו והשטח והגשם; והנה הענינים הנזכרים הם מקיפים כל הנמצאות עם משיגיהם ומשיגי משיגיהם וכולם שינויים בגשמים ובמקריהם לכן אין גם אחד מהם נבורא ית' כי הוא בורא כל עצם וכל מקרה והוא מרומם מכל שינוי והשתנות ואין כח ברעיון לתפוס בו כל מאומה.

MUSEUM OF PRINTING ART
מוזיאון ... הדפוס
ע"ש צבי אסף ז"ל, קרית הצירים

וּבָרֵךְ עַמְּךָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ · כִּי חֲפֵצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ:
וּבִרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה חֶפְצֵנוּ · הַבֶּט נָא עַמְּךָ כֻּלָּנוּ:
בְּחַרְתָּנוּ הֱיוֹת לְךָ לְעַם סְגֻלָּה · עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה:
וְתָמִיד נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · וּנְהַלֵּל לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ:
וּמִבִּרְכָתְךָ עַמְּךָ יְבֹרָךְ · כִּי אֶת כָּל אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ:
וַאֲנִי בְּעוֹדִי אֲהַלְלָה בוֹרְאִי · וַאֲבָרְכֶנָּה כָּל יְמֵי צְבָאִי:
יְהִי שֵׁם יְיָ מְבוֹרָךְ לְעוֹלָם · מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם:

כַּכָּתוּב בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם · וַיֹּאמְרוּ כָל הָעָם אָמֵן וְהַלֵּל לַייָ: עָנֵה דָנִיֵּאל וְאָמַר לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי אֱלָהָא מְבָרַךְ מִן עָלְמָא וְעַד עָלְמָא דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא דִּי לֵהּ הִיא: וְנֶאֱמַר וַיֹּאמְרוּ הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וְקַדְמִיאֵל בָּנִי חֲשַׁבְנְיָה שֵׁרֵבְיָה הוֹדִיָּה שְׁבַנְיָה פְתַחְיָה קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם מִן הָעוֹלָם עַד הָעוֹלָם וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבֹדֶךָ וּמְרוֹמַם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה: וְנֶאֱמַר בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן הַלְלוּיָהּ: וְנֶאֱמַר וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת יְיָ לְעֵינֵי כָּל הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם:

שיר הכבוד ·

כשפותחים ארון הקדש לאנעים זמירות יש לאמר ד' פסוקים אלו.

שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד:
מי זה מלך הכבוד ה' עזוז וגבור ה' גבור מלחמה:
שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד:
מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה:

אַנְעִים זְמִירוֹת וְשִׁירִים אֶאֱרוֹג · כִּי אֵלֶיךָ נַפְשִׁי תַעֲרוֹג:
נַפְשִׁי חָמְדָה בְּצֵל יָדֶיךָ · לָדַעַת כָּל רָז סוֹדֶךָ:
מִדֵּי דַבְּרִי בִּכְבוֹדֶךָ · הוֹמֶה לִבִּי אֶל דּוֹדֶיךָ:
עַל כֵּן אֲדַבֵּר בְּךָ נִכְבָּדוֹת · וְשִׁמְךָ אֲכַבֵּד בְּשִׁירֵי יְדִידוֹת:

יג"ם א"ב.

אֲסַפְּרָה כְבוֹדְךָ וְלֹא רְאִיתִיךָ · אֲדַמְּךָ אֲכַנְּךָ וְלֹא יְדַעְתִּיךָ:
בְּיַד נְבִיאֶיךָ בְּסוֹד עֲבָדֶיךָ · דִּמִּיתָ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ:
גְּדֻלָּתְךָ וּגְבוּרָתֶךָ · כִּנּוּ לְתֹקֶף פְּעֻלָּתֶךָ:

דִּמּוּ אוֹתְךָ וְלֹא כְּפִי יֶשְׁךָ· וַיְשַׁוּוּךָ לְפִי מַעֲשֶׂיךָ:
הִמְשִׁילוּךָ בְּרוֹב חֶזְיוֹנוֹת. הִנְּךָ אֶחָד בְּכָל דִּמְיוֹנוֹת:
וַיֶּחֱזוּ בְךָ זִקְנָה וּבַחֲרוּת· וּשְׂעַר רֹאשְׁךָ בְּשֵׂיבָה וְשַׁחֲרוּת:
זִקְנָה בְּיוֹם דִּין וּבַחֲרוּת בְּיוֹם קְרָב. כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָדָיו לוֹ רָב:
חָבַשׁ כּוֹבַע יְשׁוּעָה בְּרֹאשׁוֹ· הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ:
טַלְלֵי אוֹרוֹת רֹאשׁוֹ נִמְלָא. וּקְוֻצּוֹתָיו רְסִיסֵי לָיְלָה:
יִתְפָּאַר בִּי כִּי חָפֵץ בִּי· וְהוּא יִהְיֶה לִּי לַעֲטֶרֶת צְבִי:
כֶּתֶם טָהוֹר פָּז דְּמוּת רֹאשׁוֹ. וְחַק עַל מֵצַח כְּבוֹד שֵׁם קָדְשׁוֹ:
לְחֵן וּלְכָבוֹד צְבִי תִפְאָרָה· אֻמָּתוֹ לוֹ עִטְּרָה עֲטָרָה:
מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ כְּבִימֵי בְחֻרוֹת. קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחוֹרוֹת:
נְוֵה הַצֶּדֶק צְבִי תִפְאַרְתּוֹ· יַעֲלֶה נָּא עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתוֹ:
סְגֻלָּתוֹ תְּהִי בְיָדוֹ עֲטֶרֶת. וּצְנִיף מְלוּכָה צְבִי תִפְאֶרֶת:
עֲמוּסִים נְשָׂאָם עֲטֶרֶת עִנְּדָם· מֵאֲשֶׁר יָקְרוּ בְעֵינָיו כִּבְּדָם:
פְּאֵרוֹ עָלַי וּפְאֵרִי עָלָיו. וְקָרוֹב אֵלַי בְּקָרְאִי אֵלָיו:
צַח וְאָדוֹם לִלְבוּשׁוֹ אָדֹם· פּוּרָה בְדָרְכוֹ בְּבוֹאוֹ מֵאֱדוֹם:
קֶשֶׁר תְּפִלִּין הֶרְאָה לֶעָנָו. תְּמוּנַת יְיָ לְנֶגֶד עֵינָיו:
רוֹצֶה בְעַמּוֹ עֲנָוִים יְפָאֵר· יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת בָּם לְהִתְפָּאֵר:
רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת קוֹרֵא מֵרֹאשׁ. דּוֹר וָדוֹר עַם דּוֹרֶשְׁךָ דְּרוֹשׁ:
שִׁית הֲמוֹן שִׁירַי נָא עָלֶיךָ· וְרִנָּתִי תִּקְרַב אֵלֶיךָ:
תְּהִלָּתִי תְּהִי לְרֹאשְׁךָ עֲטֶרֶת. וּתְפִלָּתִי תִּכּוֹן קְטֹרֶת:
תִּיקַר שִׁירַת רָשׁ בְּעֵינֶיךָ· כְּשִׁיר יוּשַׁר עַל קָרְבָּנֶיךָ:
בִּרְכָתִי תַעֲלֶה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר. מְחוֹלֵל וּמוֹלִיד צַדִּיק כַּבִּיר:
וּבְבִרְכָתִי תְנַעֲנַע לִי רֹאשׁ· וְאוֹתָהּ קַח לְךָ כִּבְשָׂמִים רֹאשׁ:
יֶעֱרַב נָא שִׂיחִי עָלֶיךָ. כִּי נַפְשִׁי תַעֲרוֹג אֵלֶיךָ:

סדר נשיאת כפים·

כשהחזן אומר ·ומפני חטאנו תאמר זה:

יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו ואלהי אבותינו שכל טפה וטפה קרי שיצא ממני לבטלה ומכל ישראל בכלל ובפרט שלא במקום מצוה בין באונס ובין ברצון והנשמות העשוקות בקליפות הנפוצים מארבע כנפות הארץ והנשמות דאזלין ערטלאין הנפזרים בין הגוים ועל ידי זה חרב עירנו ושמם בית מקדשנו וגלה יקרנו ונטל כבוד מבית חיינו תפליטם הקליפות כל הניצוצות הקדושה שבעולם ויחזרו לקבצם בקדושה שנית וקרב פזורנו מבין הגוים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ ויקוים בנו מקרא שכתוב ושב ה׳ אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה׳ אלהיך שמה אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה׳ אלהיך ומשם יקחך ויקוים בנו באהבתו ובחמלתו הוא גאלם וינטלם וינשאם כל ימי עולם בכח השם הקדוש הזה בי״ם ובשם הקדוש הזה חב״ו היוצא מפסוק ״חיל ״בלע ״ויקיאנו שתחזירם למקום קדושה ויגאלנו גאולת עולם לחבר האוהל להיות אחד:

אין נשיאת כפים בפחות מעשרה והכהנים מן המנין. אפי׳ מתפללין בבית שאין שם ס״ת נושאין כפיהם. נתפשט המנהג באלו המדינות שאין הכהנים נושאים כפיהם אלא בימים טובים שהם ימי שמחה וטוב לב הוא יברך כי צריך שיהיה המברך בשמחה, ומטעם זה האבל אינו נושא את כפיו, וצריך האבל לצאת מבה״כ כשהכהנים רוחצין ידיהם לעלות לדוכן, שלא יהא בבה״כ כשהש״ץ קורא כהנים שלא יעבור בג׳ עשה. כהן שעומד בתפלה והחזן מגיע לרצה פוסק ועולה, ואם יש שם כהנים אחרים אינו פוסק. לא יעלו הכהנים לדוכן במנעלים. ואע״פ שנטל ידיו שחרית חוזר ונוטל ידיו. והלוי יצק מים על ידיו, אם אין לוי בבה״כ ישפכו הבכורים המים על ידיהם, ואם אין בכור בבה״כ ולא לוי ישפוך הכהן עצמו על ידיו ולא ישראל. כשמתחיל הש״ץ רצה יעקרו הכהנים שבבה״כ רגליהם לעלות לדוכן, וכשעומדין על הדוכן יאמרו זה.

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהיה הברכה הזאת

להעם	לכהנים
שצויתנו לברך את עמך ישראל	שצוית הכהנים לברכנו

ברכה שלמה ולא יהיה בה מכשול ועון מעתה ועד עולם:

ומאריכין בתפלה זו עד שיכלה מפי הציבור אמן שלאחר הטוב שמך וכו׳ כדי שיענו הציבור אמן על תרוייהו. ועומדים הכהנים עם פניהם כלפי היכל עד שיתחיל הש״ץ כהנים בקול רם ואז מחזירין פניהם כלפי העם ולא יחזירו פניהם בין בתחלה בין בסוף אלא דרך ימין ומברכין.·

ומגביהין ידיהם כנגד כתפיהם ופושטין ידיהם וחולקין אצבעותיהן, ומכוונין לעשות ה׳ אוירים בין שני אצבעות לשני אצבעות אויר אחד ובין אצבע לגודל ובין גודל לגודל לקיים מציץ מן החרכים. אין לכהנים לנגן אלא ניגון אחד מתחלה ועד סוף, כדי שלא יבואו לידי טירוף דעת. בשעה שהכהנים מברכין את העם לא יביטו ולא יסיחו דעתם אלא יהא פניהם כלפי מטה כמו שעומדין בתפלה. ״אלו מקומות שהכהנים הופכין פניהם

לדרום ולצפון: יברכך. וישמרך. אליך. לך. שלום.
וצריך הכהן לכוון במלת יברכך שהאל ית"ש ישפיע חכמה על ישראל: ובמלת וישמרך יכוין שהאל ית"ש יתן בנים לישראל. ובמלת יאר יכוין שהאל ית"ש יוסיף קיים לישראל. ובמלת ויחנך יכוין שהאל ית"ש יברך את ישראל בנשיאת חן. ובמלות ישא ה' פניו אליך יכוין שהאל ית"ש יברך את ישראל בעושר וממשלה. ובמלות וישם לך שלום יכוין שהאל ית"ש יברך את ישראל בברכת שלום כמשמעו.

ע"כ מצאתי כוונות האלו כתובים בשם ספר יצירה, ונראה שעל כן נהגו קדמונינו להאריך קצת בניגונים לכוין כל אלה והם כוונות הפשוטות שכל כהן יכול לכוין בזה, ומי שבא בסוד ה' ימצא כוונות גדולות על פי הסדר בכתבי האר"י ז"ל.

וכל אדם יכוין לברכת כהנים ויהא פניו כלפי הכהנים ולא יסתכל בהם. והאנשים הנוהגים לאמר פסוקים מעין כל מלה ומלה של ברכה יהיו נזהרים לאמרם בשעה שהש"ץ מנגן דוקא אבל לא כשהכהני' מנגנים. והש"ץ מקרא את הכהנים מלה במלה עד שסיימו פסוק ראשון, ואז הקהל עונין אמן, וכן אחר פסוק שני ואחר פסוק שלישי:

רצה לש"ץ.

רצה יי אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם. והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל ותפלתם באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך. ותערב[*] עליך עתירתנו כעולה וכקרבן אנא רחום ברחמיך הרבים השב שכינתך לציון וסדר העבודה לירושלם. ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים. ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות:

הש"ץ מסיים ברוך אתה יי שאותך לבדך ביראה נעבוד: מודים וגו'.

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד צור חיינו מגן ישענו. אתה הוא לדור ודור נודה לך ונספר תהלתך. על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך ועל

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול והקדוש על שהחייתנו וקיימתנו כן תחיינו ותקיימנו ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם על שאנחנו מודים לך. ברוך אל ההודאות:

---

*) ותערב עליך כצ"ל, כמ"ש החכם ראב"ע בצחות דף כ"ט ב', וכ"כ וי"צ

נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

בר"ה וי"כ וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו ש"ץ בקול כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁיךָ כָּאָמוּר:

והכהנים מברכין בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בִּקְדֻשָּׁתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן וְצִוָּנוּ לְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה:

ש"ץ מקרא.

יְבָרֶכְךָ יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

יְיָ יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ:

וְיִשְׁמְרֶךָ שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי חָסִיתִי בָךְ: כשהכהני' מנגני' וישמרך אומרי' זה.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֲנִי שֶׁלָּךְ וַחֲלוֹמוֹתַי שֶׁלָּךְ חֲלוֹם חָלַמְתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה הוּא יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁיִּהְיוּ כָּל חֲלוֹמוֹתַי עָלַי וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה בֵּין שֶׁחָלַמְתִּי עַל עַצְמִי וּבֵין שֶׁחָלַמְתִּי עַל אֲחֵרִים וּבֵין שֶׁחָלְמוּ אֲחֵרִים עָלַי אִם טוֹבִים הֵם חַזְּקֵם וְאַמְּצֵם וְיִתְקַיְּמוּ בִי וּבָהֶם כַּחֲלוֹמוֹת יוֹסֵף הַצַּדִּיק · וְאִם צְרִיכִים רְפוּאָה רְפָאֵם כְּחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה מֵחָלְיוֹ וּכְמִרְיָם הַנְּבִיאָה מִצָּרַעְתָּהּ וּכְנַעֲמָן מִצָּרַעְתּוֹ וּכְמֵי מָרָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וּכְמֵי יְרִיחוֹ עַל יְדֵי אֱלִישָׁע · וּכְשֵׁם שֶׁהָפַכְתָּ אֶת קִלְלַת בִּלְעָם הָרָשָׁע מִקְּלָלָה לִבְרָכָה כֵּן תַּהֲפֹךְ כָּל חֲלוֹמוֹתַי עָלַי וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה וְתִשְׁמְרֵנִי וּתְחָנֵּנִי וְתִרְצֵנִי: אמן.

יָאֵר אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה:

יְיָ יְיָ יְיָ אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת:

פָּנָיו פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי יָחִיד וְעָנִי אָנִי:

אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא׃

וִיחֻנֶּךָּ הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל־יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל־יַד גְּבִרְתָּהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל־יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵּנוּ׃ רכש״ע.

יִשָּׂא יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְיָ וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ׃ וּמְצָא־חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם׃

יְיָ יְיָ חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ הֱיֵה זְרוֹעָם לַבְּקָרִים אַף־יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה׃

פָּנָיו אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי בְּיוֹם צַר לִי הַטֵּה־אֵלַי אָזְנֶךָ בְּיוֹם אֶקְרָא מַהֵר עֲנֵנִי׃

אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת־עֵינַי הַיֹּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם׃

וְיָשֵׂם וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם׃

לְךָ לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ׃

שָׁלוֹם שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְיָ וּרְפָאתִיו׃

בשערי ציון כתוב שלא יאמר אלא שלום סרבון רק יאמר זה:

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתעשה למען קדושת חסדיך וגודל רחמיך הפשוטים ולמען טהרת שמך הגדול הגבור והנורא בן עשרים ושתים אותיות היוצא מפסוקים של ברכת כהנים

(ויהרהר השמות האלה במחשבתו ולא יוציאם מפיו)

אנקתם פסתם פספסים דיונסים

האמורה מפי אהרן ובניו עם קדושיך שתהיה קרוב לי בקראי לך ותשמע תפלתי ואנקתי תמיד כשם ששמעת אנקת יעקב תמימך הנקרא איש תם. ותתן לי ולכל נפשות ביתי מזונתינו ופרנסתנו ברוח ולא בצמצום בהתר ולא באסור בנחת ולא בצער מתחת ידך הרחבה כשם שנתת פסת לחם לאכול ובגד ללבוש ליעקב אבינו הנקרא איש תם ותתננו לאהבה ולחן ולחסד בעיניך ובעיני כל רואינו. ויהיו דברי

נשמעין לעבודתך. כשם שנתת את יוסף צדיקך בשעה שהלבישו אביו כתונת פסים לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואיו. ותעשה עמי נפלאות ונסים ולטובה אות. ותצליחני בדרכי ותן בלבי בינה להבין ולהשכיל ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך וסודותיך. ותצילני משגיאות ותטהר רעיוני ולבי לעבודתך. ותאריך ימי

(וימי אשתי ובני ובנותי) (וימי אבי ואמי)

בטוב ובנעימות ברוב עוז ושלום. אמן סלה:

ויכוין לסיים עם הכהנים כדי שיענו הקהל **אמן:**

אַדִּיר בַּמָּרוֹם שׁוֹכֵן בִּגְבוּרָה. אַתָּה שָׁלוֹם וְשִׁמְךָ שָׁלוֹם. יְהִי רָצוֹן שֶׁתָּשִׂים עָלֵינוּ וְעַל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל חַיִּים וּבְרָכָה לְמִשְׁמֶרֶת שָׁלוֹם:

והכהנים מחזירין פניהם כלפי ההיכל ואומרין:

רִבּוֹן הָעוֹלָם עָשִׂינוּ מַה שֶּׁגָּזַרְתָּ עָלֵינוּ אַף אַתָּה עֲשֵׂה עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הִבְטַחְתָּנוּ. הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ

הכהנים יזהרו בנעילת מנעליהם שלא יגעו בהם בידים ואם נגעו יחזרו ליטול ידיהם.

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ:

למשוך ידיה' פון דעם אין ווין נאכגעדרוקטן מחזורי' אשר קללת החרמות רבוצה עליה'.

כרוז שהוכרז בק"ק פ"פ דמיין יע"א בשם האב"ד רבינו הזקן הגאון המפורסם החסיד והעניו מופת דורינו וכליל תפארתנו אדונינו מורינו ורבינו מוהר"ר פינחס הלוי איש הורוויץ זצוק"ל.

שמעו נא אחינו בני ישראל!

עס איזט בעפאהלן וואָרדן בשם הגאון אב"ד נר"ו, מאחר דאס איש אחד דורך אפענטליכן דרוק בעקאננט געמאכט האט דאס ער המחזורים הנחמדים הנדפסי' ברעדלהיים עם הביאור והפירוש אשכנזי אשר ייסד התורני הר"ר וואלף היידנהיים נאכדרוקן וויל, אונד ווייל דיעזע מחזורים הגאון אב"ד נר"ו בחדש אלול תקס"ג העבר לא לבד הסכמה וחרם געגעבן האט שלא ישיג שום אדם גבולם לדפוס או להדפיס אותם משך כ"ה שני', אף גם זאת האט הגאון אב"ד נר"ו אויך ההסכמות והחרמות מכמה גאוני ארץ אשר קדמוהו בהסכמותיהם, ה"ה הרב הגאון מוהר"ר נח חיים צבי זצ"ל, אשר הי' אב"ד בק"ק א"ה"ו, והרב הגאון אב"ד דק"ק ראָטטערדאַם מוהר"ר ארי' ליב ברעסלוי נר"ו, והרב הגאון אב"ד דק"ק האַגוי מוהר"ר משה טובי' נר"ו, והרב הגאון אשר הי' יושב מקדם על כס ההוראה בק"ק פפ"דא מוהר"ר נפתלי הירש לבית קאַצנאילנבאָגען נר"ו.

כל אלה דברי ההסכמות והחרמות האט הגאון אב"ד נר"ו דורכגעזעהן אונד עס חרם שלו מאשר ומקיים געוועזן. ואחריהם החזיקו אב"ד דק"ק א"ה"ו ה"ה הרב הגאון מוהר"ר צבי הירש מזאַמשט נר"ו, ואב"ד דק"ק לונדן הרב הגאון מוהר"ר שלמה נר"ו בן הגאון מוהר"ר צבי זצ"ל, ואב"ד דק"ק פפ"דא הרב הגאון מוהר"ר יהודה ליב מרגליות נר"ו.

ע"כ לאַסט הרב הגאון אב"ד נר"ו עוד פעם מכריז ומודיע זיין בחרם הגדול כחרם יהושע בנ"נ דאס זיך קיינר אונטרשטעהן זאָלל לא ע"י גירי' וגירי גירי דילי' המחזורי' הנ"ל בשום אופן נאכצודרוקן, ולא לבד זאָלל החרם הנ"ל על המדפיס חל זיין, זאָנדערן ווער נור איין מסייע דאבייא זיין אונד לתמוך יד עוברי עבירה וחרמים, ומכ"שכ ווער זיך אויך זאָלכע מחזורים פרענומערירט אָדר קאמפט אָדר זאָלכע קויפן וויל כאמור בפירוש בהסכמות מגאוני ארץ הנ"ל שהחרם יחול לא לבד על המדפיס והמסייעי' לו והמתעסקי' עמו כ"א גם על הקונה אותם, ומי שיעבור על זה ענוש יענש כעכן אשר מעל בחרם ויחולו עליו כל האלות והקללות הכתובות בספר התורה הזאת, וכל ישראל ישמעו וייראו ולא יזידון לעשות כדבר הרע הזה, ויהיו נקיים ותבוא עליהם ברכת טוב.

אזהרה אחר אזהרה

לרבינו הגדול הגאון האמתי עטרת תפארת ישראל אב"ד ור"מ דק"ק פפ"דמ יע"א בנו של הרב הגאון הנ"ל.

ואלה מוסיף על הראשוני'. יען כי שמענו בקול מבשר ממדפיס אחד עם בעל הגהה שלו אשר הודיעו לרבים איך שהמה נכנסו למלאכה להדפיס המחזורים הנ"ל בלי רשות החכם המחבר נרו' ובדו לעצמ' התרות במקו' איסור ושמא יתפתו מן בני עמנו ע"י דברי שוא ומדוחים ויבואו לקחת מן המחזורים מהדפסה האסור' וילכדו ח"ו במצודות החרמות והשמתות הפרושות עליהם, ראיתי שמוטל עלי ועל כל העומד בפרץ להודיע לרבים כי ההסכמות והחרמות הנ"ל כולם בתקפם עומדים בכל מקום ואין רשות לשום אדם לעבור עליהם בשום אמתלא שבעולם, והנני מזהיר לבלתי קחת מן המחזורים הנ"ל הנדפסים שלא ברשות, ושלא להיות בהם שום עסק המתפלל מתוכם תפלתו תהי' לחטאה ולשומעים יונעם ועליהם תבוא ברכת טוב.

פה ק"ק פפ"דמ יע"א יו' ב' ד' אלול תקס"ז לפ"ק. d. 7. Sept. 1807.

הק' צבי הירש הלוי איש הורוויץ.

הספריה הלאומית
S 2000 A 3050

מחזור לבני אשכנז :
VOL.1-2 C.4
1951476-250
ELI

בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי

DATE DUE		תאריך החזרה
		[illegible]

הספריה הלאומית
S 2000 A 3050
מחזור לבני אשכנז :
VOL.3 C.1
000203659784

שייך להאחים בני הרה"צ
פ"ל וויס

שייך להאחים בני
הר״רי פ״ל נוסן

ספר
קרובות
הוא
מחזור

מסדר בשלמות הסדור ומדויק בתכלית הדיוק

מאתי

בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי ירושלים

רעדלהיים

בדפוס ובהוצאת המבאר והמתרגם·

S 2000 A3050

מחזור
לחג השבועות
מדויק היטב ומבואר יפה ומתורגם אשכנזית

וכל הענינים הנהוגים בעת הזאת, וכל הדינים וכל התפלות, כלם נקבצו באו הנה איש איש על מקומו הראוי לו, ואין מוקדם ואין מאוחר, ואין בו תוספת אף לא מגרעת ׃

רעדלהיים
שנת תקצ״ב לפ״ק ׃

(מהדורא תמינאה.)
נייע, דורכאויז פערבעסערטע אונד פערמעהרטע אָריגינאַלאויפלאַגע.

Roedelheim,
verlegt u. gedruckt in der privilegirten Buchdruckerey
von W. Heidenheim. 1832.

קצת דינים והנהגות,

לקוחים מסדור מוהר"ר הגאון יעב"ץ זצ"ל.

ביום חמישים לספירת העומר (לפי סדר קביעתנו בגלות הוא לעולם ששה בסיון ואינו חל כ"א באחד מימי אוב"ד) הוא חג השבועות. ונוהגין קודם י"ט לשטוח עשבים זכר למ"ת שהי' בהר ירוק כמ"ש אל ירעו אל מול ההר, ואם חל שבועות ביום א' צ"ל קודם כניסת שבת. גם נוהגין להעמיד ענפי אילנות, לפי שבו נידונין פירות האילן, כדי שיתפללו עליהן. וזהרין במיני פרחים המריקים לשמחת הי"ט הזה. י"א שמאחרין להתפלל עד שחשכה, והוא דקדוק קלוש מקודש מן האחרונים ומי שמקדים להתפלל בשעיר שמוסיפין מחול על הקדש ה"ז זריז ונשכר בקיום מלית ומתקיים זה וזה בידו, כי מ"מ בעוד שמתפללין כבר הוא לילה, ועיקר הקפידא למאן דחש לה היא שלא לאכול קודם הלילה.

בחג השבועות אומרים זמן מתן תורתנו (אע"פ שמ"ת הי' בנ"א לספירה מ"מ לקביעותנו שאייר חסר לעול' הוא ו' בסיון שבו נתנה תורה איבא דחכמי') כ"כ יעב"ץ.

וראיתי להחכם אבן שועב בדרשותיו על התורה (שנדפסו בעיר קרקא) שכתב שם בדף כ"ט סוף ע"א שלכך אין אנו אומרים יום מתן תורתנו כמו בראש השנה או ביום הכפורים שהם יום אחד שאנו מזכירים היום ואין אנו אומרים זמן תרועתנו או זמן סליחתנו אלא יום תרועה יום סליחה אבל בפסח וסכות שהם שבעת ימים נמשכים אנו אומרי' זמן חרותנו זמן שמחתנו ובבאן היה לו לומר יום מתן תורתנו אלא בעבור שאיננו מתן תורה ממש אנו אומרים זמן כי מיום ג' עלה משה להר ונתעסק בקבלתה ימים רבים מן ההר אל העם ומן העם אל ההר ולכן אנו מזכירים זמן כי יום החמשים הוא זמן מתן תורה ואם לא נתנה עד יום אחד וחמשים אבל בעבור קדושת היום הנכבד שיש בו מגל אחד אנו מזכירים בו גם מתן תורה שהיה ג"כ בו ולכן לא הזכירה התורה. בזה החג מ"ת אלא חג שבועות ולא אמר כי בו נתתי לכם תורתי כמו שאמר בפסח כי ביום הזה הוצאתי ובסכות כי בסכות הושבתי עכ"ל.

כבר התפשט המנהג עפס"ה והאר"י להיות נעורים בליל זה לעסוק בתורה, אמנם הנעורים יזהרו שלא יעסקו בדברי בטלה ואכ"ל בשחוק וקלות ראש כי או נאה להם השינה והנאה לעולם, ומי שאינו בטוח בעצמו שלא יטרד בתפלתו למחר כשלא יישן כל הלילה מוטב שיישן קצת כדי שלא יצא שכרו בהפסדו. ע"פ מנהגי האר"י ז"ל אסור בתש"ה לילה זה.

סדר ערוב תבשילין ודיניו.

י"ט שחל בע"ש לא יבשלו בתחלה לשבת הקדרה בפ"ע, אבל מבשל כמה קדרות לי"ט ואם הותיר, הותיר לשבת, אכן ע"י עירוב מבשל בתחל' לשבת. עירוב זה עושין אותו בפת ותבשיל, ואם לא עשאו אלא מתבשיל לבד מיתר, ושיעורו בכזית בין לאחד בין למאה, (ויש מצריכין בפת כביצה וכן נוהגין לכתחלה.) מצוה על כל אדם לערב, וגדול העיר מערב על כל בני עירו כדי שיסמוך עליו מי ששכח או נאנס או אבד עירובו. המערב לאחרי' צריך לזכות להם ע"י אחר, ואחר שהגביה הזוכה חוזר המזכה ונוטלו בידו ומברך:

בָּ"אַ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת עֵרוּב:

בַּהֲדֵין עֵרוּבָא יְהֵא שָׁרֵא לָנָא לְמֵיפֵא וּלְבַשָּׁלָא וּלְאַטְמָנָא וּלְאַדְלָקָא שְׁרָגָא וּלְמֶעְבַּד כָּל צָרְכָּנָא מִיּוֹמָא טָבָא לְשַׁבְּתָא לָנוּ וּלְכָל הַדָּרִים בָּעִיר הַזֹּאת:

גם אלה לחכמים חכמי הדור גאוני הזמן נר"ו אשר באו בחרמיהם ובהסכמותיהם על אודות ס' קרובות הוא המחזור עם באור ות"א אשר זכני ה' להחל גם לכלות*.

האירו מול עבר פני כזוהר חמה מזהירים, ספרי קדש לכל המועדים מחזורים, שנדפסו והוגהו ע"י התורני הרבני המופלא המדקדק מוהר"ר וואלף היידנהיים ופירש מאהבה פירוש קצר בלשון הקדש וגם בלשון אשכנז דכה לאנשים ונשים אשר קצרה ידם להבין לשון הקדש, וצירף עמו מצרף לכסף מוצא המדפיס האלוף כהר"ר ברוך בשוויץ. וראיתי יופי המלאכה כל טוב לא נעדר, וחלקם ביעקב שיהיו בכרך קטן דבר בעתו מה טוב שיהיו קלים להביאם לבית ה', וכבר סמכו ידיהם רבנים גאוני הדור ושבחוהו רבנים דשפיר עביד, אף אנא נקיטנא בשיפולי גלימא דרבנן ואימא דשפירא מילתא באנפי ורוח חכמה נוחה מכפרים אלו המאירים כספירים, וכדעתם כן דעתי לגזור בגזירת נח"ש בלטותא דרבנן בשמתא ליהוי מי שיערב לו לדפוס או להדפיס מחזורים עם פירוש שהוסיף התורני מוהר"ר וואלף הנ"ל או פירוש בל"א כלשונו או כדוגמתו משך זמן ועידן שקבעו הגאונים אשר קדמוני בהסכמותיהם בלתי ידיעת המשותפים הנ"ל, ובכלל השמתא גם המסייעים אל הדפסת מחזורים כאלה זולתם גם הקונים מהם, והממרה פי חכמים כעלה נבול יבול והשומעים ברכות על ראשם יחולו ובכל אשר יפנו יצליחו וישכילו, הכ"ד הכותב היום יום שהוכפל כי טוב לסדר כה תאמר לבית יעקב וגו', ט"ו שבט תקס"ה לפ"ק. אַלטונא יע"א.

הק' צבי הירש מזאמשט·

הנה מאז יצא הקול במחנה העברים מבשר רב טוב לבית ישראל לאמור הנה כבר משרשינו יפרח ה"ה התורני הרבני המופלא המופלג המדקדק הגדול חכם וסופר מוהר"ר וואלף ב"ר שמשון היידנהיים יצ"ו אשר החל להיות המשביר לעם ה' יודעי לשון אשכנזי בשום שכל וטוב טעם בתרגום אשכנזית ובאר היטב את לשון הפיוטים מאנשי שם אשר בארץ המה מאות שנים קדושי עליון זלה"ה, והוא אזן חקר ותקן לסקל כל המכשולים בתפלות ופיוטים מראשית השנה עד אחרית שנה אשר השקיעו המדפיסים והתעיבו את נועם מליצותיהם עד עתה, ויפג לבי כי לא האמין לשמוע יען אמרתי הנמצא כזה איש אשר יפליא לעשות ביאור קדש ותרגום יפה אף נעים בלשון עם ועם על כיונת באה נגלו למו הראשונים אשר במחזה שדי חזו ידעו ויבינו כל פעל ה' למענהו איש איש כפי מעלתו והשגתו בסוד ה' עלי אהלו שם בספר לזכרון יום ליום יביע אם לפני ה' ישפוך שיחו ואשב עם קינהו, מי בדורנו זה האיש נקי כפים ובר לבב יאמר זכיתי לבי הנה בסודם תבוא נפשי ובלשון אחרת אדבר ואעתיקהו? היעלה זאת על דעת אנוש אנוש, ומי יתן ואדעהו! הלא בזמנינו זה האיש משה אשר ידענו מה היה לו יד בכל חכמה ומדע, איש רגל על לשונו לא קם כמוהו, וייף בגדלו בהעתקת ס' התורה הזאת, וס' תהלים מעשי ידיו כוננהו, כמה כבדה העבודה הזאת עליו מאז החל את כל אשר חשב לעשות עד אם כלה מעשהו! ואם כן הנגלות לנו ולבנינו, אף כי הנסתרות לה'; לו יהי כי יש בקרבנו איש אשר החל רוח ה' לפעמו וכל סתום

---

*) ויתר דברי ההסכמות והמליצות מגאוני הזמן נר"ו הלא המה כתובים אנה ואנה בחלקי המחזורים זעיר שם זעיר שם.

לא עממוהו, התשיג ידו לעשות חיל לתרגם בלשון העמים והיה לבאר כל נעלם ולהסיר מכסהו? כן שויתי ודוממתי כל הימים כי הוא הנמנע לתרגם את כל; עד אחר כפונו הקונה אלו המחזורים עם המחברת סניב אשר מקרוב זה איזה שבועות באו במדינתנו, והנה אגרת סופר שלוחה אלי על יד אחד ממאהבי מאת החכם המחבר הנ"ל למען שיתי גם אותיותי בהסכמה ובלטותא דרבנן כמשפט, ובהפתחי לקרות השער לו יפתח פיהו משתומם הייתי על המראה כאדם אשר יראה לעינים הלום ראיתי אחרי רואי כי כל מחשבותי מחשבותיו ודרכיו דרכי, שמר רגליו מלכת לעלות אל הר ה' ונגוע בקלהו לתרגם הפיוטים כתבם חכם ומנין מדעתו איש האלהים לו ולמשכהו אשר גלה טפח וכסה טפחיים נרזין עילאין — וזאת סבה כי באו לפעמים בלשון סתום אין בינה בתוספת ומגרעת מזיכה ממשפט השירים והמליצות לעיני ההמון אשר לא ידעו ולא יבינו בשכותו את טעמון, המה ראו כן תמהו — על כן היטב אשר דבר המחבר בהקדמת משפט המחזור ומעשהו באומרו שם סי' ט' „הענינים המלאים להם דינים והלכות או שהם רומזות לסודות עמוקות לא יכילם לב עמי הארץ, גם אותם הנחתי בלא תרגום לבלתי תת יד למתעקש ולאיש כסיל החכם בעיניו“, עכ"ל, סגר הדלת בעדו ולא יתן המשחית לבוא כי יגלה למבוא פתח השער לפני ה'. הנה עתה ידעתי משפט האיש ואת שיחו, וכי עם אלהיו כאמנה רוחו, אורך ימים ישביעהו, כי בזה הרים קרן קדמונינו בהראותו עוצם כחם וגבורתם בנחות שפתם וכלילות יופי המליצה כי היה לאל ידם לדבר לשון מדברת גדולות ככל אות נפשם להשמיע במרום קולם נגד כל מבין שפה ברורה להקיץ הלבבות מתרדמת השינה והבלי הזמן אשר יסובבנהו. מה רב טובו של המחבר אשר עשה לפעולת אדם נדבר שפתיו הן בתרגום אשכנזית והן בביאור כל מלה זרה ומקור המאמרים והמדרשים אשר חתר אחריהן להביאן במקומן כרב בקיאותו וקנאת סופרים אשר קנאתהו לברר וללבן דברי חכמים וחידותם בהגהה מדויקת כאמרת ה' צרפתהו, לזאת נשאתי פניו למלאות שאלתו להיות כטפל לעושי מצוה, ואם אמנם ידעתי גם ידעתי כי רב לו ביקר סהדותא ותוקף גזירתם דהנהו רבנן קשישאי גאוני זמנינו יהיה נועם ה' עליהם, אשר נודעו בשערים גדולת ערכם אם נזקנה בחכמה ואם בירא ה' דמלתא זוטרתא לגבייהו, ושפל רוח כי יתמוך כבוד במה נחשב הוא, עם כל זה לא חשכתי להשלים חפץ המחבר אשר ירה בלבי חץ האהבה אהבת האמת והטוב, ולנגד זקני העם אשר אנכי היום עבד למו כבד אכבדהו, למען ידע כל איש אשר קרבת אלהים יחפץ הכי קרא שמו קרובות כי קרוב לנו כהיום הדבר בלבבינו ולב חכם ישכיל פיהו, תפלה לעני כי יעטוף בכל לשון שהוא שומע יעתר אל אלוה וירצהו, והנני עונה אמן על כל אשר גזרו אומר בגזירת כח"ש מרי אורייתא גאוני הדור המפורסמים, לא ידעך נרם, בהסכמותיהם על כל איש אשר ישלח ידו במלאכת רעהו להשיג גבולו באחד מן האופנים המזיקים הלכך ילכד ברשת החרם לא יעשה פרי בכל תנוב עלהו, והתומכים את ידיהו, ואלה יעמדו על הברכה התומכים ידי המחבר הנ"ל להפיק רצון מאויו בעבודת הקודש כי נזכה גם יחד לקרוא בשפה ברורה את שם ה' בבית תפלה אשר יקרא לכל העמים ונראה אותו ואת נוהו. הכ"ד עבד נרצע לעבדי ה' מצפה לתשועתו את עמו, ויתקדש שמו בעולמו.

יום ו' עש"ק ח"י שבט אתה תקים תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד לפ"ק פה ק"ק לונדון יע"א.

שלמה בן הגאון מוהר"ר צבי זצ"ל חונה פה ק"ק הנ"ל והמדינה יע"א.

נדרשתי לאשר שאל מאתי הרבני המדקדק הגדול אדם יקר חרוץ וחכם מפורסם כהר"ר וואלף היידנהיים שאשית ידי אף אני עם הרבנים הגאונים אשר נתנו ידיהם והסכימו על הדפסת המחזורים אשר באר ותרגם החכם הנ"ל, ועיינתי במקומות רבות בביאורו וראיתי והנה הכל יפה עשה מטעמים כאשר אהבתי, ממוצא הדברים לא חדל להשכיל להטיב לבאר כפי הכוונה האמיתית אשר כיוון בהם הפייטן, ושלא ביאורו בלשון ערומים שליח המצפון דברים היוצאים מלב חכם משכיל לדבר לאות די ספוק ההודעה לקורא מה שבנפש המבאר, והכל בקוצר מילים המחזיקים הרבה, וכבר נאמר כי הקוצר יקר לעולם וכל מאריך פרקא, וביותר בבאור הפיוטים הקיצור בו משובח ומפואר כי לפעמים איש מהר ירדוף הקורא בהרים הש"ץ קולו בסוף הפרק, ואז הקורא יירא מהביט בפירושים המאריכים, פן ילאה ממצוא חפצו ודבר דבר; על כל אלה ביאורו של החכם המדקדק הנ"ל מלא חן בעיני ואמינא לפעלא טבא יישר. נפש עמל מעמל נפשו ישבע ויאכל פרי מגדיו. והנני מצטרף בצירוף דרבנן עם כבוד הרבנים הגאונים אשר קדמוני להטיל גודא ולאסור איסר על כל המדפיסים והבאים עליהם שלא ישיגו גבול המשותפים ה"ה החכם הנ"ל ומשותפו האלוף הר"ר ברוך בשוויץ להדפיס המחזורים האלו עם הביאור ופי' האשכנזי ולא הביאור לבד אף לא הפי' לבד לא כולו ולא מקצתו ולא בשום אופן שיזיק להחכם הנ"ל ומשותפו במשך הזמן שקבעו הרבנים הגאונים אשר קדמוני בהסכמותיהם ולשומעים יונעם ותבוא עליהם ברכת טוב. כ"ד היום יום ו"ו עש"ק כ"א אדר שני שנת ביאור טוב ונחמד ונעים מאד לפ"ק.

הק' יהודא ליב מרגליות
הח"פ ק"ק פפד"א.

ואלה דברי הרב בעל תקון סופרים ומבאר לס' נתיבות השלום ה"ה החכם הגדול המדקדק והמליץ המפורסם לשם ולתהלה מוהר"ר שלמה דובנא נר"ו, למעלת ותהלות המחזורים האלה.

אמר שמ"ד לקראת צמא (למי החכמה) התיו מים, ממבוע חכמת המשכיל ונבון התורני כהר"ר בנימין וואלף בהר"ר שמשון איש היידנהיים יצ"ו, אשר ידעתיו מאז הייתי בק"ק פפד"מ לפני י"ז שנה, ראיתי בימי בחורותיו מלא דבר בחכמות ובלשונות ומדקדק עצום בלשה"ק, גם בתלמוד ובמדרשים ובאגדה, ידו רדה, השתעשעתי אז בחברתו הנעימה, עת כי דברנו על ענינים שונים בחכמת הלשון, ויוצא פרח תבונתו ויצץ ציץ חכמתו. ועכשיו יותר אחרי רואי כי הבשילו אשכלותיו ענבים, וישקה מיינו הטוב לכל צמא, ותחת מים הביא יין, בהדפיסו המחזור מ"א ומ"פ בבית דפוסו הנאה. וראיתי כי טוב עשה בג' ענינים, ואפרטם אחד אחד:

א הגהות הטעיות שבמחזורים אשר אדור לדור רבו מאוד, מחסרון ידיעת דקדוק הלשון למגיהים שעברו, גם משגגת המדפיסים, והוא הגיהם ממחזורים ישנים כ"י, אשר א' מהם ראיתי בהיותי בפ"פ כתוב על קלף בשנת י"ח לאלף השטי, וגם ממחזורים דפוסים ישנים. והנה יש בידי ג"כ מחזור מדפוס ישן, וגם יש אצלי מחזור כ"י על קלף עם פירוש בב' כרכים חין $\frac{1}{4}$, (ולא נודע לי זמן כתיבתו, כי לא נכתב בו, אך מצאתי בסופו רשימה מא' שכתב שבן נולד לו בשנת רפ"ג, אך זמן כתיבת המחזור הרבה קודם זה, ויש בו ג"כ פיוטים שלא נודעו לנו), וראיתי בהם הרבה מההגהות שהגי' כה' וואלף הנ"ל שנכתבו בם כהוגן.

ב הבאור הנחמד המראה מקום כל תיבה ולשון הפיוט מדרכי הלשון וממקראי קדש ומראה מקור כל ענין וענין מאיזה מדרש או אגדה יצא מה שלא עשו כן המבארים הקדמונים כ"א מעט מזעיר ועל דרך רמז לבד, ומה יקרו לי אמריו הנכוחים במוסף יום א' של ר"ה בפיוט אנסיכה מלכי, בצאתו לישע ר"א הקליר נגד הראב"ע בקהלת אשר הרבה ללעוג עליו, ושרי לי' מארי' לראב"ע כי נתן יד למשאילים לתלות עצמם באילן גדול כמוהו, ועם כל גדולות הראב"ע וחכמתו, אומר אני, מי יגלה עפר מעיניך לראות כי יעמוד ש' שנה אחריך האר"י ז"ל אשר רוח ה' דבר בו כנודע ומפורס', והי' ג"כ חריף עצום בנגל' תלמידו של הגאון מוהר"ר בצלאל אשכנזי ז"ל, ואם שלא נראה ממנו חבור בנגלה, יראה הרואה בספר תמת ישרים (הנדפס בוויניציאה שנת שכ"ב $\frac{1}{2}$) בהקדמ', שאחר פטירתו ראו בספרי רב אלפסי שלו חדושים רבים כתובים בגליונות, קנתם מרבו הנ"ל וקנתם שלו, ועל כל חדוש כתוב שם בעליו עליו. וידו חלקתה לו גם במלאכת השיר, כאשר נראה בג' שירים שעש' לג' סעודות שבת, וחתם שמו ושם אביו ומשפחתו בראשי הבתים, והמה יפים בחרוזי' ובמקבב היתדות והתנועות, ובלשון ארמי שאיננו רגיל כ"כ על לשוננו כלה"ק, וכלל בם בקוצר לשונו הכונות של ג' הסעודות. ועם שהי' ספרדי מלידה מבטן ומהריון, כי תואר אשכנזי שמתואר בו, לא ממנו הוא, רק מאבותיו ואבות אבותיו שבאו לשכון כבוד בארצנו (כי משפחת לוריא איננ' משפחה ספרדית, כי לא נמצאת ביניהם, רק משפחה אשכנזית ופולונית), אבל הוא ז"ל נולד בצפת ובילדותו ירד למצרים אצל דודו ונתגדל שם, עד שנ' אחת ואיזה חדשים קודם פטירתו חזר לצפת למסור רזי הקבל' למוה' חיים ויטל ז"ל, ונפטר שם, ולפי שהיה ספרדי, לכן כל מנהגיו היו כמנהג הספרדים, וכן יסד כל כונותיו על התפלות כמ"ש, עם כל זה בפיוטי' עזב פיוטי הספרדים ובחר בפיוטי האשכנזי', באמרו שהמ' מיוסדי ע"פ הקבלה הנכונה האמתית, ובפרט פיוטי הקליר, חוץ מסדר עבודת מוסף יו"כ, שהוא מר' משולם ב"ר קלונימוס, עזב אותו, ובחר בסדר אתה כוננת של הספרדים, והעמיד עליו כונותיו, כי סדרו יוסי בן יוסי כה"ג, מהכהנים הגדולים ששמשו בבית שני, כמו שכתבנו בשם בעל העיטור, ואין בו לא חרוז ולא

משקל, רק כמו פסוקים קצרים כפסוקי תנ"ך, רק א"ב ותשר"ק וא"ב בראשי פסוקיו, שגם במקרא נמצאו מזמורים מיוסדים על א"ב בתהלים ומשלי ומגלת קנות, כי החרוזים ומקצב התנועות אינם עצמים לשירי לה"ק, שאינם משקיפים רק על עומק הכונה, ולא על היופי להשמעות האוזן, ועדיין לא הי' שווי החרוז כפרץ בזמן בית שני, ואף בזמן חכמי התלמוד, כנראה בברכות בתחנות שאמרו קצת האמוראי' אחר תפלת ש"ע, וכן במ"ק הספדות הספדנים, כולם המה מיוסדי' על דרך מליצות המקרא, והחרוזים ומשקלי התנועות למדנו משירי הערביים והיונים בזמן מאוחר בימי רב האי גאון (שהוא הי' הגאון האחרון), או קודם לזה מעט וכמש"כ ידידי הר"ר וואלף כר"ו בסוף מאמרו על הפיוטי' והפייטני', וגם זה לראי' כי כן משפטו חרץ שר"א הקליר לא הי' תנא או אמורא, אבל הי' גדול בתור' ומקובל נאמן, ולכן בחר האר"י ז"ל בפיוטיו יותר מבפיוטי הספרדי'. ע"כ אומר אני אל ידידי כה' וואלף המבאר יישר כחך ששברת טענות הראב"ע ז"ל, ונפלת עוללי ראיותיו אל הסלע. ועל הזרים הרבים הנמצאי' בפיוטי' היוצאי' מאוד מדרכי לשון הקדש, אחשוב אני להסיר התלונה דרך כלל: ואומר כי כמו שאמרו חז"ל בחולין (דף קל"ז ע"ב) גבי רחלים ורחלות לשון תורה לעצמה ולשון חכמים לעצמן, עם שהי' יכול כאן לשמור לשון הכתוב, עכ"ז שנה, ואמר לו הסבה בזה כי הוא כמעט לשון אחר, וכן השרישו רז"ל במשנה שרשי' אחרים שאינם מלשון המקרא, כמו תרומה ששרשו רום, והפעל בקל רם ובהפעיל הרים ירים ירימו, והתי"ו במלת תרומה נוספת כדרכה בשמות הנגזרים מן הפעלים ע"מ תנופה תשובה, וחז"ל השרישו התי"ו ואמרו תרם יתרום במקום הרים ירים ולא עשו כן במלו' תנופה תשובה לומר תנף יתנוף תשב יתשוב, רק הניף יניף השיב ישיב, כדרך לשון המקרא וכן במלת התחיל השרישו התי"ו, ולפי דרך המקרא הראוי החל ודעתם רחבה מדעתנו, וכבר העיר על זה הרמב"ם ז"ל בפי' המשניות בתחלת מסכת תרומות ואמר שם כי עקר כלה לשון מן הלשונות הוא חוזר למה שמדברים בו בעלי אותו הלשון ומה שנשמע מהם, ואלו בעלי המשנה בלי ספק עברים היו במקומן בארץ הצבי ונשמע מהם ל' תרם ובו נשתמשו, הנה זו ראי' שהוא מקובל בל' ושזו המלה ל' מלשונו' העבריים. על זה הדרך תהי' תשובת' לכל מי שיאמר מן האחרונים שלשון המשנה אינו נח או שהם נשתמשו במלות שאינן כראוי בלשון וזה העקר שזכרתי אמיתי אצל החכמי' השלמים המדברי' על הדברים הכוללים כל הלשונות כלם עכ"ל, ובחולין (דף כב ע"א) על המשנה כשר בתורין כתב רש"י ז"ל. תורין, ל' משנה, כי בכתוב הוא תורים. כן אחשוב שהפייטנים בחרו ג"כ דרך לעצמם, ולפי דעתי הי' זה בעבור שעקר הפיוטים בנוי על ההגדות והמדרשים, ויש בהם הרבה מלות שאינם נמצאים במקרא, לכן נשאו את שמותם על שפתם, כמ"ש הרמב"ם ז"ל בהקדמת ספר המצות שלו שהתכלל שלא חבר ספרו בלשון המקרא בעבור שהוא קצר בידנו ואין לנו רק מה שנמצא בכ"ד ספרים, לכן חברו בלשון משנה, וכן הפייטנים עשו פעלים משמות ומלים וכן להפך, הכל לסבה זאת, גם אם נצטרף עוד דברי האר"י ז"ל שכונו בם רזי

הקבלה, לא יקשו עוד עלינו השנוים הרבים. והנה ר"א הקליר בקרובות לפורים בפיוט המתחיל אותו מבהלת, אמר שם ובעא אחד כוחתו, ר"ל שנתלו בעץ אחד. ומי לא ירגיש זאת שבכונה שנה מלשון הכתוב שאמר ויתלו את המן על העץ, ולמה לא אמר ובעץ אחד, ובפרט שהתואר אחד הוא לה"ק, ובארמי. הוא חד או חדא, ואולי כיון לשם ע"ב (כמספר אע עם הכולל) שהוא בחסד והכונה שלא היו ישראל ראוים לאותו הנס, אם בעבור שהשתחוו לצלם בימי נ"נ, או שנהנו מסעודת אחשורש (כמ"ש במגילה), רק האל בחסדו אשר ימינו פשוטה לקבל שבים, קבל תשובתם וזכו לנס, ואולי כיון הקליר לענין אחר אשר לא ידעתי*.

ג ההעתקה הנחמדת בל"א, אשר ההעתקות שנעתקו עד הנה אין בהם לא נועם ולא יופי כ"א לשון המוני, גם לא ידעו לחבר הענינים, ושמו כל ענין וענין בודד לעצמו, והנה יש בדורות האלו חכמי עמים הלומדים לשה"ק במדרשיהם על בוריו, וכאשר ראו הפיוטים היו הענינים זרים בעיניהם, וכאשר הביטו אל ההעתקה האשכנזית, היתה יותר זרה להם מלשון הפיוטים, ולא עוד אלא גם קצת מבני עמנו המתרפקים אליהם ולמדו לשונותיהם ע"פ נחותם, גם הם הפכו עורף אל ההעתקה הנ"ל ואל הפיוטים. והנה הרמב"ם ז"ל כתב במשנה תורה שלו שק"ש נאמרת בכל לשון ופסק כחכמי' הוסיף בזה"ל, והקורא בכל ל' צריך להזהר מדברי שיבוש שבאותו הלשון ומדקדק באותו הלשון כמו שמדקדק בלשון הקודש עכ"ל, ועם שהראב"ד ז"ל בהשגותיו לא רצה לקבל דבריו אלה, הנה כבר השיב עליו בעל כס"מ ע"ש. והנה חז"ל בסוט' (פ"ז מ"ה) למדו ממלות באר היטב, שכתבו את התורה על האבנים בשבעים לשון, ופי' ר"ע מברטנורה הטעם כדי שכל הרוצה ללמדה יבוא וילמוד שלא יהיה פתחון פה לאומות לומר לא היה לנו מהיכן ללמוד, וכן פי' רש"י בגמר' (שם דף לה ע"ב), וכן משמע שם בברייתא'. והנה בלי ספק אדוננו משה רבינו ע"ה מבחר מין האנושי, הי' מכיר כל ע' הלשונות בנחותן ויופין, שאפי' הסנהדרין שבכל דור הי' צריכין להכיר ע' לשון, ובלי ספק כשהעתיק התורה על האבנים בע' ל' העתיקם ע"פ נחותם ודקדוקם, כדי שלא תתבטל הכונה הנרצית בהעתקה, כי בזולת זה לא תערב ההעתקה בעיני חכמי עם ועם, וימאסו באר"ש לא מטוהר' משבושי', ועדיין יהי פתחון פה לאומות. ולכן הטיב ידידי כהר"ר וואלף כר"ו בהעתקתו הנחמדת יהי' אלקיו עמו ויעל על במתי ההצלחות, וישיג שובע שמחות.

---

*) אמר וואלף היידנהיים, כבר כתבתי שם בבאורי שכונת הפייטן בזה לרמוז אל הא דאיתא בפרקי דר"א פ' נ' ובילקוט מגילה בסוף רמז תרנ"ו שהי' לו להמן בביתו עץ מבית קדשי קדשים לתלות עליו את מרדכי ונתקיים בו יתנסח אע מן ביתי' (עזרא ו יא) ע"ש.

והנה ידידי בקש ממני לשום עיני ועיוני על חבורו אם להשיג או להסכים, ותמהתי עליו לאמור, מי אנכי? ומה מני יהלוך? הלא הרבנים המפורסמים אשר קטנם עבה ממתני כבר הסכימו ורצו את מעשיו, ואיך יבוא קטן הערך כמוני למלאות דבריהם, גם לא יאות לי הסכמה, כי אינני מרבני העם, כי למליץ ומדקדק יאות השירה והזמרה, ולרבנים יאות ההסכמה, וכחה גדול מהשירה, כי מלבד שתפאר את החבור, עוד תגזור ותענוש למשיגי גבול, לא כן השירה. כי דברה בנחת לשבח את הספר ולברך את המחבר, אין בה לא גזירה, לא צווי ולא אזהרה. גם לערוך איזה שיר קשה אצלי, כי כבר זקנתי, וישחו כל בנות השיר, ואין רצוני עוד להתחתן בהן; אולם בטלתי רצוני מפני רצונו, גם נזכרתי משיר קטן שכתבתי בקונטרס יובל ונעמן (הוא חבר קטן ע"ד מליצת המקרא ממש, כתבתיו בימי עלומי בעוד כפתי רעננה), על ענין חשק המשפיע בחכמות כי בעת כי ימצאו מבקשים לשמוע חכמותיו יתרבה, אולם עת יכבידו אזן משמוע יתמעט גם שפע המשפיע, ולהב חשקו יכבה. וכתבתי שם שיר קטן על ענין זה (והוא ע"מ יתד וששה תנועות בדלת וכן בסוגר), וזהו:

חֲלֵב הַדִּים מַהֵר יִיבָשׁ, בְּעֵת יֶחְסַר יוֹנֵק אוֹתָם;
וְאוּלָם עֵת כִּי יִמָּצֵא, הֲלוֹא הֶחָלֵב יִתְגַּבָּר ·
מְקוֹר חָכְמָה זוּלַת דּוֹרֵשׁ וְחוֹקֵר הִנֵּה הוּא נִסְתָּם;
אֲבָל יִפָּתֵחַ, עֵת כִּי יְבַקֵּשׁ אוֹתָהּ אִישׁ נָבָר ·

והנה בסוף סוטה אמרו, בעקבות משיחא אין דורש ואין מבקש, והכונה המורגלת בפי כל היא על מקבל החכמה, והוא כפל לשון במלות שונות, והוא נאות כפי לשון המקרא שבו כונת הדרישה על התלמיד לקבל מהרב כמו ותלך לדרוש את ה', ת"א לקבל אולפני וכן ת"א על לדרוש שקים דיתרו, אולם לפי מה שהבנותי בלשון המשנה הכונה על הרב המלמד לעם תורה כמ"ש היה דורש כל היום כולו וכן גבי ר"ג וראב"ע שר"ג היה דורש שלשה שבתות וראב"ע שבת א', תהיה הכונה לדעתי אין דורש ללמד לעם לפי שאין מבקש ללמוד, ואיננו כפול נל', רק שהב' סבה לא'.

ולכן כדי להלביב לבות העם, ועי"ז גם המחבר יפיק עוד תבונות, אמרתי לקדש כנשר נעורי, ואפנה עוד הפעם אל בנות השיר, ושוררתי השיר הקטן המוצג פה, לכלול בו אלו הג' מעלות שהזכרתי. ואען ואומר:

(שיר פשוט מן י"א תנועות, והשוא לא נחשב בין נח ובין נע.)

אִם קַדְמוֹנִים בְּפִיּוּטִים חָקְרוּ,
בָּאֵר כַּוָּנָתָם שָׂמוּ עֵינֵימוֹ,
מִמְּרַבֵּי עִנְיָנָם הָלְאָה עָבְרוּ,
כִּי אֶל הַמָּקוֹר לֹא שָׁתוּ פְּנֵימוֹ;

גַּם לִלְשׁוֹן לַעַז מְלִיצֵיהֶם הֶעְתִּיקוּ,
אוּלָם דַּרְכֵי הַלָּשׁוֹן לֹא יָדָעוּ;
עַל כֵּן אִמְרוֹתָם זֶה מִזֶּה הִרְחִיקוּ,
אֵין טַעַם בִּלְשׁוֹנָם נָדוּ גַּם נָעוּ —

מִי יְסַפֵּר הַטָּעֻיּוֹת, בָּם נָפָלוּ
מֵחֶסְרוֹן מַגִּיהִים? כָּאַרְבֶּה רַבּוּ!
גַּם מִשְּׁגְגַת מַדְפִּיסִים, בָּם כָּשָׁלוּ —
לָכֵן מִקָּצֶה אֶל קָצֶה נָסַבּוּ.

עַד כִּי שַׁקַּמְתָּ, בִּנְיָמִן, שַׁקַּמְתָּ,
לִמְצוֹא מָזוֹר וּתְרוּפָה אֶל כָּל אֵלּוּ!
הִגַּהְתָּ — גַּם בֵּאַרְתָּ — אַף תִּרְגַּמְתָּ —
עַתָּה הַשִּׁבּוּשִׁים כְּסוּף קָמֵלוּ!

עַל זֶה חַכְמֵי עַמִּים יֹאמְרוּ: אַשְׁרֶיךָ!
וּנְבוֹנֵי עַמִּי עָלֶיךָ יָגִילוּ;
עֵת כִּי יִרְאוּ מַחְמַדֵּי בֵאוּרֶיךָ
אֶת בִּרְכָתָם אֵלֶיךָ שַׁי יוֹבִילוּ.

אִם לִשְׁמוֹעַ חָכְמָה מִמְּךָ יָאִיצוּ
חַכְמֵי עַם וָעָם וּנְבוֹנֵי עַמֶּךָ,
הִנֵּה הַמּוֹשְׁלִים עָלֶיךָ יַמְלִיצוּ,
כִּי אַחֲרֶיךָ בִּנְיָמִן בַּעֲמָמֶיךָ!

תמו דברי אוהב דבק מאח,

שלמה מדובנא

רבתי.

אמר המבאר והמתרגם:

אחרי התהלה וההודאה לא' ית' אשר זכני להחל גם לכלות ס' קרובות לתשעה מחלקותיו ויתן את ביאורי ותרגומי לחן בעיני חכמי הדור ומשכילי בני עמנו יצ"ו, כנראה מתוך הסכמותיהם ומכתבי מליצותיהם, אחלה פניו לחזקני ולאמצני לכלות גם יתר החבורים אשר ידעתי ואשר כבר החלותי בהם, ולולי המון התלאות והטרדות אשר סבבוני ואכלו חצי עתותי כי עתה כבר נשלמו מקצתם, אכן בחסדו אבטח ועל טובו אשען, כי הוא הנותן כח לברי לבב והעשינה ידיהם תושיה.

ואולם הסבה אשר הביאתני לבוא אל מלאכה רבה וגדולה כזאת ולעמוס עלי את כל המשא הכבד הזה הלא היא קנאת כבוד הפייטנים ראשי עמנו נ"ע וקדושת חכמתם המקובלת באומתנו עד שיהגו בפיוטיהם כל קהל עדת ישראל בצרפת ואיטליא ובאשכנז ובפולין והמדינות הנלוים עליהם. ורבת שבעה לה נפשי הלעג המתפרצים בעם בהקפיאם בפחזותם דברים אשר לא כן על מחברי הפיוטים ועל מקבליהם אבותינו הקדושים אשר בארץ החיים המה לאמור: עלגי לשון הם ואין בפיהם לא נאות ולא נעימות, וברעיונם לא דעת ולא תבונה; וכאשר נענה להם לאמור: הן גבהו דרכי הפייטנים מדרכיכם ומחשבותם ממחשבותיכם, ישחקו עלינו בהשענם על משענת קנה רצוץ מן הפירושים וההעתקות האשכנזיות המתנבאים לרוח ויחזו משאות שוא ומדוחים, קול דברים אנחנו שומעים ותמונת תבונה אין בהם. לזאת הציקתני רוח בטני והטיתי שכמי לסבול התלאות הרבות והנכה אשר מצאוני, וסבלתי תחת משא העבודה הקשה הזאת זה שנים, גם פעמים רבות הייתי מתחרט על אשר החילותי לעשות, כי מלבד קושי שעבוד המלאכה עוד החמס קם למטה רשע קנאת חמס אנשי און אשר התגודדו בתרמית לפרוץ גדרי ולהשחית את יבולי, וכמעט נטיו רגלי והשיבותי אחור ימיני באמצע המלאכה לולי הקימוני ריעי ומאהבי אנשי אמת אוהבי החכמה והמדע, ובראשם גבר חכם בעוז ה"ה האלוף התורני החכם השלם המפורסם הר"ר וואלף ברײדנבאך נר"ו הוא האיש המהולל מאשר פעל ועשה רב טוב לבית ישראל, הוא האיש אשר התאמץ בכל עוז להסיר מעלינו עול חרפת המכסים אשר נדו בעדינו בכל ארצותינו זה כמה מאות שנים, וה' נתן את חנו בעיני העמים והשרים ויעשו לו ככל אשר חפץ, ועודו על משמרת נדיבתו הוא עומד לדבר טוב על עמו בית ישראל להכין להם מרגוע ולהשיב נפשנו, ויהי נועם ה' עליו לברך מעשי ידיו ולהעלותו על במתי ההצלחה! הן זה האיש היקר אשר ידו תמכתני וזרועו אמצני; גם הוא הקל מעלי טרחת ההעתקה וריח מניחתו עשה גם הוא מטעמים בהעתקת איזה פיוטים כגון בפיוט אתיתי לחננך ובסלוק ליום שביעי של פסח ובסליחות לכל נדרי, ובכל מקום שכתבתי עליהם כי נתונים המה לי מאחד ממאהבי לו הם וידיו כוננו אותם; ואתה המעיין כאשר תמצא דבר טוב בחיבורי זה אשר ייטב לבך ותברכני נפשך, ברכהו גם הוא, כי לולי הוא לא באו לידך כל אלה.

ועתה באתי למלאות דברי אשר דברתי מאז בזכרון השמות הנהוגים בפי הפיטנים ומפרשיהם, ואבאר אותם כאשר תשיג ידי, ואף כי הרבה מהם מבוארים בעצמם, מ"מ אזכירם, כדי שיהיו ערוכים ושמורים לכל מבקשיהם.

מחזור, השם הזה יחדשו האחרונים וכינו בו הספר אשר נקבצו באו בו כל התפלות והפיוטים מראשית השנה עד אחרית שנה, והלשון לקוח מלשון מחזור השנים לתקופות ידועות, והוא מלשון חזרה בעבור שוב המנהג אל הנקודה שהחל בו.

פיוט, שם נופל על כל מאמר והגדה העשויי' ע"פ חקי המליצה, והשם הזה לוקח מלשון יוני ורומי (*poësis*), וקבוצו: פיוטים, ומחבר הפיוט הוא הפייטן (*poëta*) וקבוצו פייטנים. וכבר מצאנו השם הזה בדברי רז"ל כאשר לקמן.

קרובות, השם הזה יגדור הפיוטים הבאים באמצע התפלה דוקא לא זולתם, ואמרו בשיר רבה כל דמך ר' אלעזר ב"ר שמעון היה דורו קורא עליו מקוטרת מור ולבונה מכל אבקת רוכל, דהוי ר"א בר"ש קראוי (בעל מקרא) ותנוי (בעל משנה) וקרינוי (בעל קרובות) ופייטוי (בעל פיוטים) עכ"ל, ודוגמתו אמרו בויקרא רבה פ' ל' בפסוק ולקחתם לכם דהוי ר"א בר"ש קרוי ותנוי פייטן ודרשן עכ"ל לפי גירסת ספרינו ואולם בעל הערוך בערך פייט ובערך קרב גרס קרוי ותנוי קרוב ופייטן, ויאמר הרב בעל יפה תאר, במדרש חזית גרס וקרובוי ופייטוי ולפ"ז תרווייהו מענין אחד דקרובי מלשון קרובות והם הפייטנים המיועדים על סדר התפלות כמנהג האשכנזים, ואפשר דפייטוי היינו מן שאר פיוטים שאינן ע"ס התפלות עכ"ל, ועוד מצאתי במדרש חזית בפסוק ראשו כתם פז גם בויקרא רבה פרשה י"ט ר' אלכסנדרי קרובה, ור"ל בעל קרובות, ועוד בב"ר פ' מ"ט גם בירושלמי דברכות ר' זעירא הוי סמוך לקרובה כדי שיהיה שוחה תחלה וסוף, ומן הל' הזה משמע שהיו קורין לש"ץ קרובה, ועוד מצאתי שם ר' יוחנן בשם ר' מנחם דמן גליא זה שעבר לפני התיבה אין אומרין לו בא והתפלל אלא בא וקרב, עשה קרבנינו עשה נרכינו עשה מלחמותינו פיים בעדנו עכ"ל, ויאמר החכם אבודרהם דף מ"ז א' ומזה הטעם נקראו הפיוטים שאומר הש"ץ באמצע התפלה קרובות (ר"ל בתפלות העמידה), ואפשר שנקראו כן מפני שאומרין אותם בקרב התפלות ובאמצעם עכ"ל וכ"כ בעל אליה רבה סי' כ"ג ס"ק כ"ג לא יקרא קרובות כ"א אותן שאומרין בתוך התפלה עכ"ל, ואגב גררא למדנו שעיקרו קרובות בתי"ו וכ"כ בהדיא ר"א הלוי בנימוק שרש עתר וז"ל בזאת המלה נשתבשו האשכנזים וקוראים הפיוטים שאומרים בשבתות וי"ט קרובץ ואומרין שהוא ר"ת קול רנה וישועה באהלי צדיקים וכבר השיבותי עליהם בספר התשבי וכתבתי שם איך בא להם זה השיבוש, והכלל כי טעות הוא לומר קרובץ ואינו אלא קרובות לפי שמקרבין אותן אל התפלה עכ"ל, ובתוך הקרובות יבואו הפיוטים הסדר והסלוק ויקראו סדר הפיוט המדבר מסדר היום כגון אנסיכה מלכי וחביריו לר"ה א' ואהללה וחביריו לר"ה ב' ואמיץ כח למוסף י"כ שבו סדר העבודה, והפיוט האחרון שבקרובות הוא הסלוק וכן קראו ר"ת בתוס' במס' חולין דף ק"ט ב'. ובעבור שהקרובות הם עיקר הפיוטים לכן קראנו חיבורנו זה על שמו ס' קרובות.

ואולם הפיוטים האמורים בברכות ק"ש תחל' וסוף נקראו על שם הברכה ההיא, ויקראו יוצר אל הפיוט הבא בברכת יוצר אור, והבא בקדושת יוצר אבל והאופנים יקראו על שמו אופן, והמתוקן ליוצר המאורות יקראו מאורה ויאמרו אהבה באהבה רבה, ויאמרו זולת אבל אין אלהים זולתך, והבא קודם ברכת גאל ישראל יקראו גאולה, וכל הפיוטים הנזכרים כולם נברכות ק"ש ובתפלה, ולא מצאתי פיוטים בתוך הזמירות שבין ברוך שאמר לישתבח חוץ מנשמת. ויאמר הרב אבן הירחי בספרו המנהיג הלכות תפלה סי' כ"ח הא דאמר ר"י אמר שמואל לעולם אל ישאל אדם צרכיו לא בג' ראשונות ולא בג' אחרונות כתב רבי יעקב מ"כ דוקא בצרכי יחיד הוא דאמר כן אבל צרכי רבים שואלין ותדע שכן הוא שהרי כל עיקרן של ג' ראשונות וג' אחרונות צרכי רבים נינהו, ומטעם זה נהגו כל ישראל לומר באבות זכרנו לחיים ובגבורות מי כמוך ובקדושה ובכן ובכן ובכן ובאחרונות בהודאה וכתוב לחיים ובשים שלום בספר חיים מר"ה עד יה"כ וכן מנהג כל ישראל לומר קרובות שיסדו המשוררים בשלוש ראשונות, וכן ביוצר אור יוצרות ואהבה באהבת עולם וזולת באמת ויציב ומי כמוך סמוך לסופו מקום שנהגו להאריך הכל כמנהג המדינה ואין בזה הפסק כלל. עכ"ל.

והפיוטים שאומרים בערבית נקראו מעריבים ע"ש הראשון הבא בברכת המעריב ערבים, ויתכן לקרוא כל אחד בשם הברכה אשר הוא בו אלא שלא מצאנום חלוקים בשמות זולת הפיוט האחרון הבא לפעמים לדבר בענין הבאת המעשרות והביכורים כגון אור יום הנף לפסח, ואשריך ישראל לשבועות, אלה יקראו בשם ביכור ע"ש הביכורים.

ויש פיוטים המכונים בשם סליחות והם ידועים מענינם, ויקראו הסליחה שמזכירים בה מעשה העקידה בשם עקידה על שם המאורע, ויקרא לסליחה מיוחדת פזמון ויאמר התשבי שהוא לשון צעקה כי כן תרגום ויען איוב ופזים איוב עכ"ל ואנחנו לא מצאנו כן בשום תרגום, גם לא ידענו טעם לצעקה בסליחה זולת סליחה, ואולם המעיין בסדר והילוך הפזמונים ימצא כי הטור האחרון מן הבית הראשון הוא חוזר ושב בכל סיומי הבתים כגון בפזמון שופט כל הארץ שביתו הראשון מסיים עולת הבקר אשר לעולת התמיד והוא חוזר ושב בכל סיומי הבתים וכן בפזמון לערב י"כ כל בתיו מסיימין מחר יהיה האות הזה, ועד"ז הוסדו כל הפזמונים ובזה הם נבדלים מסליחות זולתם, וראיתי בקצת סדר סליחות שחסרו החרוז האחרון הזה באמצע מקצת הפזמונים ולא יפה עשו כי לא כן דעת מסדרו ומייסדו, וכל פיוט ההולך על זה הסדר נקרא בשם פזמון (ψαλμὸς) וכ"כ בסוף ס' מהלך להר"י קמחי בדיני השירי': „והמין העשירי הוא מורכב משתי תנועות וכו' והוא על משקל פזמון והמין הזה מה שאומר הראב"ע כי אשמרה שבת אל ישמרני וכו'." עכ"ל. ובעבור שכל הסליחות המה בעלי ארבע טורים, לכן יקראו שלישיה לבעל שלש טורים ויקראו שניה לבעל שני טורים, ואולם שלמונית הוא שם אל נועם הפיוט לקוח מנועם פיוט שתחלתו שלמונית אשר הי' ידוע ומקובל להם והיו מכנים בשם זה הפיוטים והנוגנים בנועמו, ומה שיורה על אמתת זה הוא מה שמצאנו לפעמים רשום למעלה בנגון שלמונית, וזה דבר הראב"ע בפי' תהלים מזמור ז' כי כן היה מנהג כותבי הפיוטים לכתוב למעלה בתחלת טור הפיוט נועם פיוט ידוע, והמעיין בפיוטים המכונים בשם זה ימצא כולם ארוכי הטורים בעלי קמץ תיבות לכן יצטרכו לנועם מיוחד.

ובענין תרגומי דרכתי בדרך אשר הורה לנו איש אלהים קדוש רבנו הגדול הרמב"ם ז"ל באומרו באחד מאגרותיו להחכם ר' שמואל אבן תבון וז"ל:

„ואני אבאר לך הכל אחר שאזכיר לך כלל אחד, והוא שכל מי שירצה להעתיק מלשון אל ל' ויכון לתרגם המלה האחת במלה אחת גם כן וישמור ג"כ סדר המאמר וסדר הדברים יטרח מאוד ותבוא העתקתו מסופקת ומשובשת ביותר ואין ראוי לעשות כן, אבל צריך למעתיק מלשון אל ל' שיבין הענין תחלה ואח"כ יספר ויפרש במה שיובן ממנו הענין ההוא בלשון ההוא ויבאר היטב ואי אפשר לו מבלתי שיקדים ויאחר, יספר מלה אחת במלות רבות ויספר מלות רבות במלה אחת, ויחסר תיבות ויוסיף תיבות עד שיסודר הענין ויבואר יפה, ויובן הלשון לפי הלשון ההוא אשר יעתק אלי', וכן עשה חנין בן יצחק בספרי גאליניס, ועשה יצחק בנו ג"כ בספרי ארסטו, ועל כן באו כל פירושיהם מבוארי' ביותר, ולכן ראוי לנו שנתעסק בהם לבדם ונניח זולתם, וכן ראוי לישיבה המעולה לעשות בכל מה שתתרגמהו ותעתיקהו לאדונים ההם וכו'," עכ"ל.

והוא יסוד גדול לכל מתרגם, גם אונקלוס שמר הדרך הזה להוסיף ולגרוע תיבות לפי היאות בל' ארמי. ואת בנימן, (בראשי' מג טו) תרגם ודברו ית בנימן הוסיף מלת ודברו מטעם שפי' עליו רש"י ז"ל, גם בפסוק שובה ה' רבבות אלפי ישראל (במדב' י לו) הוסיף ג' תיבות לכוון הענין, וכן במקומות זולתם אין מספר, כי מלאכת התרגום בעצמ' היא מלאכ' רבה וכבדה מאוד ויותר מלשון עברי אל לשון אשכנז אשר שני הלשונות רחוקות גם במלותיהם גם בשימושיהם גם במליצותיהם כרחוק מזרח ממערב, ואף כי לשון הפייטנים אשר כל דבריהם אינם כ"א רמזים! ומי לנו גדול במלאכת ההעתקה האשכנזית מהחכם המפורסם מוהר"ר משה בן מנחם? ז"ל גם הוא תרגם רק קינה אחת המתחלת ציון הלא תשאלי וכו' ועזב שם שני מאמרים לבלתי העתיקם ולא מפני קוצר ידו כי אם בעבור שלא יאותו אל ל' ומליצת אשכנז וכמו שגלה דעתו אל החכם המבאר רש"ד נר"ו ככתוב שם על מקומו. ואם כן קרה לגדול המתרגמים אשר נשאו לבו לתרגם רק פיוט אחד ולא יאבה לו הלשון, מה יקרה לכל זולתו הנכנס לתרגם הפיוטים כולם איש לא נעדר הלא יכלם ויאלם! — ודי בהערה זאת לכל חכם לב.

ואם תצטרף עם דברי אלה את כל הדברים אשר כתבתי על אודות הפיוטים באחרית החלקים האלה, יהי לך כנפשך שבעך לדעת עיקרם ויסודם ועל מה אדניהם הוטבעו ודי בזה לעת כזאת. ואולם בספר מבוא הפיוטים, אשר יעדתי לחבר שם אתן את דודי הפיוטי' לך, ושם אדבר דרך כלל מחכמת המליצ' ועל דרך פרט משירי העברים חדשים גם ישנים, וה' אלהים יעזור לי להוציאו לאור.

ותשלם מלאכת החלק הזה ועמו ס' קרובות
כלו לתשערת מחלקותיו בחדש האביב בשנת
ה' אלפים וחמש מאות וששים וחמש ליצירה.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמה

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב־יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ: ס"ק.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּ"אַ יְיָ אֱ"וֵא אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃

קדושה לש"ץ בחזרת התפלה.

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר ק"ו קָדוֹשׁ׃ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃ ק׳ לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ. ק"ו בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. ק׳ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר. ק"ו יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃ ק׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה חָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חוֹנֵן הַדָּעַת׃

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ׃ בָּ"אַ"יְ הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה׃

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ כִּי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אָתָּה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ׃

רְאֵה בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי גוֹאֵל חָזָק אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל׃

רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה׃ וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל מַכּוֹתֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת־כָּל־מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה וְתֵן בְּרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת· בָּ״אַ״יְ מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:
תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ· בָּ״אַ״יְ מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:
הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה וְהָסֵר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה יְיָ לְבַדְּךָ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְצַדְּקֵנוּ בַּמִּשְׁפָּט· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט:

וְלַמַּלְשִׁינִים אַל תְּהִי תִקְוָה וְכָל עוֹשֵׂי רִשְׁעָה כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ וְכֻלָּם מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ וְהַזֵּדִים מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר וְתַכְנִיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּ״אַ״יְ שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

עַל הַצַּדִּיקִים וְעַל הַחֲסִידִים וְעַל זִקְנֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְעַל פְּלֵיטַת סוֹפְרֵיהֶם וְעַל גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכֹל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם לְעוֹלָם וְלֹא נֵבוֹשׁ כִּי בְךָ בָּטָחְנוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם וְכִסֵּא דָוִד מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם:
אֶת צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם· בָּ״אַ״יְ מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ כִּי אַל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אָתָּה· וּמִלְּפָנֶיךָ מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל תְּשִׁיבֵנוּ· כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה

תְּקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃
וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ׃ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃
וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:
וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם׃ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

הש"ץ חוזר התפלה בקול ואומר ק"ת.

הש"ץ אומר ברכו בקול רם ובנעימה.

ברכו את יי המבורך:

ק"ה ברוך יי המבורך לעולם ועד:

והקהל עונין יתברך.

יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא ראשון והוא אחרון ומבלעדיו אין אלהים סלו לרכב בערבות ביה שמו ועלזו לפניו. ושמו מרומם על כל ברכה ותהלה:

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

יהי שם יי מבורך מעתה ועד עולם:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בדברו מעריב ערבים בחכמה פותח שערים ובתבונה משנה עתים ומחליף את הזמנים ומסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו בורא יום ולילה גולל אור מפני חשך וחשך מפני אור. ומעביר יום ומביא לילה ומבדיל בין יום ובין לילה יי צבאות שמו אל חי וקים תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד:

הפיוט הזה הוסד ע"ס א"ב אלא שהקדים בראש כל אות תיבה אחת מפסוקי הדברות והתחיל מן וירד משה מן ההר אל העם וגו' (שמות יט כה) ובתשלום הא"ב חתום שם המחבר יוסף הקטן בר שמואל.

וירד, אביר יעקב נורא עלילה.
וידבר, בטוי עשרת הדברות בהמולה.

אנכי

באור.

וירד אביר יעקב נורא עלילה, שכינה תארים לאל יתברך כדכתיב וגואלך אביר יעקב (ישעיה מט כו) וכתיב לכו וראו מפעלות אלהים נורא עלילה (תלים סו ה). בטוי, דבור, ל' לבטא בשפתים (ויקרא ה ד). בהמולה, בקול המולה כדכתיב קול גדול ולא יסף (דברים ה כב) ואמרו עליו בשמות רבה סוף פ' כ"ח ר"י אומר קול אחד נחלק לז' קולות והם נחלקים לע' לשונות; ואמרו במדרש הנעלם פ' ויקרא, גם בפסיקתא: עשר דברות כנגד עשרה מאמרות ודבור אנכי כנגד מאמר יהי אור, וזהו לשון:

תרגום אשכנזי.

ווירד. יעקב'ז מעכטיגער, ער, דער פורכטבארע אין זיינען טהאטען, ליעס זיך העראב אונד שפראך מיט לויטער שטיממע דען שפרוך דער צעהן געבאטע:

אנכי

אָנֹכִי, גִּלָּה וְהֵאִיר לְעַמּוֹ תְּחִלָּה·
דּוֹד מַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה·
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ, תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ, עַל כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ, וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה· וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים:

לֹא יִהְיֶה לְךָ, הֶבֶל תַּבְנִית אֱלִיל נִכְלָם·
לֹא תִשָּׂא, וְתָמִיר קְדֻשַּׁת שֵׁם נֶעְלָם·
זָכוֹר, זְרִיזוּת מִשְׁפְּטֵי נֹעַם וְסִלְסוּלָם·

חנון

אנכי גלה והאיר לעמו תחלה, וכתיב שם ויהי ערב וגו' וזהו דוד מעביר יום וכו'.

לא. אליל נכלם, ע"ז המכלמת מבקשיה, כענין בושו וגם נכלמו כלם יחד הלכו בכלימה חרשי צירים (ישעי' מה יו). שם נעלם, שמו של הקב"ה ואמרו רז"ל זה שמי לעלם כתיב, והנשבע לשקר ממיר קדושת השם. זכור זריזות, כ"כ בכ"י ודפוסים ישנים וכן עיקר כי באות ז' קאמינא ואין מלת זכור מן המנין כי הוא תחלת הדבור השלישי שהוא זכור את יום השבת, ועל שביתת שבת יסד זכור זריזות וטעמו לזכור ולהיות זריז במשפטי שבת שנקרא נועם וענג כדכתיב וקראת לשבת ענג וכבדתו (ישעי' נח יג) וסלסול הוא ל' כבוד כדכתיב סלסלה ותרוממך (משלי ד ח).

אנכי[1] איך בין דאַז עוויגע וועזען; דיעזע אָפֿפֿענבאַרונג וואַר דאַז ערזטע, וואָמיט ער זיין פֿאָלק בעגליקטעטע, ער, דער אַללגעליעבטע אייזט'ג, דער דען טאַג הינוועגפֿיהרט אונד דיא נאַכט הערבייבריגגט. געלאָבט זייזט דוא, עוויגער, דער דיא אַבענדע דאַממערן לאָסט!

לא.[2] דוא זאָללזט קיינע סאָנדעלייען האַבען, געשטאַלטען שאַנדליכער געטצענבילדער. [3]דוא זאָללזט ניכט פֿערגעבליך אויזשפּרעכען, ניכט ענטווייהען דען אונערפֿאָרשליכען הייליגען נאַמען. [4]דאַז געזעץ דעז רוהע־טאַגעז (שבת) אונד דעסזען פֿייערונג זייא דיר אימער איין אַנדענקען.

דער

[1]) ערזטעז געבאָט. [2]) צווייטעז. [3]) דריטטעז. [4]) פֿיערטעז געבאָט.

חַנּוּן יִזְכָּר לָנוּ אַהֲבַת עוֹלָם·

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃

דברים ו׳ ד׳

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה׀ אֶחָד׃

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

דברים י״א י״ג וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ

חנון וכו׳, הוסף כנגד הכתוב שם בישעי׳ בשכר שמירת שבת והאכלתיך נחלת יעקב אביך.

דער אַללגנעדיגע ווירד אונז דאַפֿיר יענע פֿעראייסענע עוויגע ליעבע געדענקען.
געלאָבט זייזט דוא, עוויגער, דער זיין פֿאָלק ישראל ליעבט!

וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

במדבר טו ל״ו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ יש לצרף אלהיכם לאמת, אכן יתן רוח מעט שלא יבולע האל״ף.

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל־הֶעָרִיצִים הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ הָעוֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר, הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל שׂוֹנְאֵינוּ, הָעֹשֶׂה לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם וַיּוֹצֵא אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם׃ הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם־סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע׃ וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה׃

לתשלום הא״ב מן אות ט׳ ואילך.

טוֹבִיָּה לַמָּרוֹם עָלָה׃ וְהוֹרִיד דַּת כְּלוּלָה׃ בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת׃
יָרַד צוּר בְּעַצְמוֹ׃ וְנָתַן עֹז לְעַמּוֹ׃ בִּרְעָמִים וְזְוָעוֹת׃
כָּל עֲצֵי הַיַּעַר׃ אֲחָזוּם חִיל וָסַעַר׃ וְהָרִים וּגְבָעוֹת׃
לִמֵּד לְעַם קְדֹשִׁים׃ סֵדֶר תְּקוּפוֹת וְחֳדָשִׁים׃ וְחֶשְׁבּוֹן הַשָּׁעוֹת׃
מִכָּל אוֹם חִבְּבָם׃ וּלְהַר סִינַי קֵרְבָם׃ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת׃
נְשָׂאָם בְּכַנְפֵי נְשָׁרִים׃ שׁוֹכֵן בְּרוּם אֲוֵרִים׃ וּמִתַּחַת זְרוֹעוֹת׃
סוֹרְרִים בְּעֵת שָׁמְעָם׃ צְבִי תִּפְאֶרֶת עָם׃ יִרְגְּזוּן יְרִיעוֹת׃
עֲלוּבִים חָפוּ רֹאשָׁם׃ וְלַהֲרָגָה צוּר הִקְדִּישָׁם׃ בִּפְרוֹעַ פְּרָעוֹת׃

פרישת

טוביה׃ זה משה כדאי׳ במס׳ סוטה דף י״ב א׳. למרום עלה, שנאמ׳ ומשה עלה אל האלהים. צור, הקב״ה. ברעמי׳ וזועות, עש״ה ויהי קולות וברקים וגו׳ (שמו׳ יט יו) ואמרו עליו במכילתא׃ קולות קול קולות מינים משונים זה מזה, וברקים ברק ברקים משונים זה מזה, ואמרו עוד ויתיצבו בתחתית ההר מלמד שהיו מתירדאין מפני המזיקין ומפני הזועות ומפני הרעמים ומפני הברקים. כל עצי וכו׳, כדכתיב קול ה׳ שובר ארזים וגו׳ ובמתן תורה משתעי כדכתיב בסוף ה׳ עוז לעמו יתן (תילי׳ כט) כן פי׳ רש״י ז״ל, וכל זה מבואר בפרקי דר״א פרק מ״א. והרים וגבעות, כדכתיב הרים נזלו מפני ה׳ (שופטים ה ה). למד לעם קדושים סדר תקופות וכו׳, כדכתיב החדש הזה לכם וכדאי׳ עליו בפסיקתא והובא בילקוט פ׳ בא. נשאם בכנפי נשרים, עש״ה ואשא אתכם על כנפי נשרים (שמות יט ד) וכמו שפי׳ רש״י ז״ל. סוררים, שלא קבלו התורה, והוא עש״ה אך סוררים שכנו צחיחה (תילי׳ סח ז) ואז״ל בבמדבר רבה פ׳ ג׳ דף רי״ג צחיחה צמאה בלא תורה. ירגזון יריעות, כדכתיב ירגזון יריעות ארץ מדין (חבקוק ג ז). עלובים, חפו ראשם כעלובים. ולהרגה וכו׳, כדכתיב שם בחבקוק ראה ויתר גוים וכאמרם ז״ל. בפרוע פרעות, ל״ה שופטים ה׳ ב׳ והוא ל׳ פרעון או ל׳ גילוי או ל׳ ביטול.

ט טוביה (משה) בעשטיעג דען היממעל אונד בראכטע אונז הערונטער, דאס פריינליכע געזעטץ, אם פעסט שבועות. י דער שעפפער זעלבסט ליעס זיך הערחב אונד ערטהיילטע דען פרייז זיינעם פאלקע אונטער דאננער אונד בעבענדעם שאלל. כ טרעקקען אונד בעבען ערגריף דאז וואלדעז בייזע אונד בערגע אונד היגעל. ל ער לעהרטע איין געהייליגטעז פאלק דיא אנרדנונג דעז זאננען·אונד·מאנדעלויפז אונד דיא בערעכנונג דער שטונדען. מ איבער אללע פאלקער ליעבט׳ ער זיא, פיהרטע לאן בערג סיני זיא הין, דער גאטט דעז הייל! נ אויף אדלערפליגעלן טרוג ער זיא, ער, דער בעוואהנער דעז אונערמעסליכען רוימז, דער ערהאלטער דער אונטערוועלט! ס היידען פערנאהמען דעז מאיעסטעטישען פאלקז קראנונג בעבענד אונטער איהרען היטטען — ע זיא פערהיללטען בעשאמט איהר הויפט. דער שעפפער האט זיא פרייז געגעבען, אלז ער זיך דארט אפפענטליך געצייגט.

פְּרִישַׂת הוֹד שַׁלְמָה· וּרְקוּעַת גַּבַּת אֲדָמָה· שְׁתֵּיהֶן נוֹגְעוֹת:
צַדִּיק הַר כָּפָה· עֲלֵי נָאוָה וְיָפָה· כְּגִיגִית וְכִירִיעוֹת:
קָשְׁבוּ עַם בְּחִירִים· חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים· לְאֹזֶן הַשְׁמָעוֹת:
רָם בְּחַסְדּוֹ שְׁמָרָם· מִכַּף כָּל צוֹרְרָם· וּמִגְּזֵרוֹת רָעוֹת:
שָׁלַח אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים· וְהִנְחִילָם דָּתוֹת חֲרוּתִים·
בְּחָכְמָה וּבְדֵעוֹת: ת׳ תִּפְאַרְתָּם הִגְדִּיל לְמַעְלָה·
לְתִתָּם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה· בְּבִרְכַּת כּוֹס יְשׁוּעוֹת:

יְשׁוּעוֹת רַבּוֹת הֶרְאָם פּוֹדֶה וְגוֹאֵל· וְעִטְּרָם וְהִנְוָם בְּדַת יְקוּתִיאֵל· שׂוֹחֲחִים רֶנֶן וְהוֹדָיָה לָאֵל· פֵּאֲרוּ וְשִׁבְּחוּ מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

פרישת הוד שלמה, כינוי לשמים. ורקועת וכו', כינוי לארץ. שתיהן נוגעות, כמו שפי' רש"י על וירד ה' על הר סיני, שהרכין שמים ושמי השמים והציען על גבי הר סיני. ועיין בפרקי דר"א פ' מ"א. צדיק, הקב"ה. הר כפה, כמו שאמרו ז"ל (שבת דף פ"ח) ויתיצבו בתחתית ההר מלמד שכפה עליהם הקב"ה ההר כגיגית וכו'. נאוה. ויפה, תאר לכנסת ישראל. חרותים, ע"ש חרות על הלוחות.
והנום, ל' נאוה ויפה. בדת יקותיאל, בתורת משה. שוחחים, ל' שיח ודבור.

פ דער ווייטאויסגעשפאַננטע מאַיעסטאַטישע הימעל אונד איין היגעל אויף דער ערדפלאַכע (דער בערג סיני), בעריהרטען איינאַנדער. צ דער אַללגערעכטע שטירצטע דען בערג (סיני) איבער דאַס האָלדע אונד שאָנע פאָלק, ווי איינען באָטטיך; דאַ שטאַנדען זיא ווי אונטער איינעם באַלדאַכין. ק דים אויסערוואָהלטע נאַציאָן פערנאַהם געראַדע געזעצע אונד רעכטע מיט האָרכענדעם אָהרע. ר דעס אַללערהאָכסטען גיטע שיטצטע זיא פאָר דען אַנ: גריפפען איהרער בעליידיגער אונד באֶזען פערהענגניסען. ער ליעס צייכען אויס אונד וואונדער, אונד איבערליעפערטע איהר געהייליגטע טאַפעלן דעס געזעצעס, פאָלל פאָן ווייסהייט אונד קענטניסען. ת האָך האָב ער איהרען גלאַנץ, צום איהר נאַמען אונד רוהם דורך דען זעגנענדען בעכער דעס היילס.

גראָססעס הייל צייגטע איהר דער ערלאָזער אונד בעפרייער; ער קראָנטע אונד צירטע זיא מיט דעם געזעצע יקותיאל'ס (משה). געזאַנג אונד דאַנק צום אַלל: מאֶכטיגען יובעלטען אונד פריעזען משה אונד דיא קינדער ישראל'ס פראָהלאָקענד, יויצענד אונד וואָננעפאָלל, אונד אַללעס שפראַך: ווער איזט אונטער דען מאַכטען וויא דוא, אָ עוויגער! או"ו.

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה
נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא:
מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה:
כַּבֵּד, הוֹרֶיךָ בְּדִבּוּר חֲמִישִׁי הִשְׁמִיעָם·
לֹא תִרְצָח, קְרוּצֵי חֹמֶר לְהַכְרִית בְּזַעַם·
לֹא תִנְאָף, טוֹבַת חֵן וְסָרַת טָעַם·
נֶצַח צוּר יִשְׁעֲךָ הַמְלִיכֵהוּ בְּרוֹב עָם:
זֶה צוּרִי יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ· יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
וְנֶאֱמַר כִּי־פָדָה יְיָ אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ:
לֹא תִגְנוֹב, בְּמִסְתָּרִים· לֵישֵׁב בְּמַאֲרַב חֲצֵרִים·
לֹא תַעֲנֶה, רֵיעַ חָמָס הֱיוֹת עֵד שְׁקָרִים·
לֹא תַחְמוֹד, שִׁפְעַת רֵיעַ וַחֲפָצִים יְקָרִים·

ככד הוריך, אביך ואמך. קרוצי חמר, בני אדם עפ"ה מחמר קרצתי גם אני (איוב לג ו). טובת חן וכו', תאר לאשה מנאפת.
לא תגנוב במסתרים. כל ל' גניבה נופל על הלקיחה בסתר; ויגנוב יעקב ת"א וכסי, ותגנוב את לבבי וכסיתא. רֵיַע חמס כ"כ בכ"י והוא עיקר. שפעת ריע, מה שהשפיע ה' לרעך.

ככד. [5]פערעהרע, דיא דיך געצייגט! זא וויטעט דאס פינפטע געבאט. [6]דוא זאללסט קיין מירדיטעס וועזען באזהאפטער ווייזע אומבריגגען. [7]דוא זאללסט דיך פאן ריינע אייגעס אונקייטען וויבעס ניכט פערפיהרען לאסען. דיעס זינד בעס פעהלעדעס אונענדליכען, דעס שעפפערס דייכעס הייליג! מיהם הולדיגע אונטער פאלקסמענגע! „דיעס איזט דער האַרט אונזערעס היילס!„ זא ריעפען זיא דאָרט אונד טערהאַבען: דער אונענדליכע ווירד איממער אונד עוויג רעגיערען!
לא. [8]דוא זאללסט ניכט שטעהלען, נאך העהלען, נאך לויערן היגג הינטערהאַלט דער האַפע. [9]דוא זאללסט ווידער דייכען נאַכזטען ניכטס אונריכטיג אויזזאַגען אַלס פאַלשער צייגע. [10]דוא זאללסט נאך דייכעס נאַכזטען איבערפלוס אונד קאַזטבאַרקייטען ניכט לויטערן זיין. ישראל'ס קאָניג אונד ערלאָזער וואָהרט
פיר

---

[5]) פינפטעס. [6]) זעכזטעס. [7]) זיעבענטעס. [8]) אַכטעס.
[9]) נייגטעס. [10]) צעהנטעס געבאָט.

מלך ישראל וגואלו קים לדור דורים:

ברוך אתה יי גאל ישראל (כ״א ברוך אתה יי מלך צור ישרא׳ וגואו):

השכיבנו יי אלהינו לשלום והעמידנו מלכנו לחיים ופרוש עלינו סכת שלומך ותקננו בעצה טובה מלפניך והושיענו למען שמך והגן בעדנו והסר מעלינו אויב דבר וחרב ורעב ויגון והסר שטן מלפנינו ומאחרינו ובצל כנפיך תסתירנו כי אל שומרנו ומצילנו אתה כי אל מלך חנון ורחום אתה ושמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום מעתה ועד עולם · ופרוש עלינו סכת שלומך ·

וכל העם רואים, ושומעים את הקולות·
אגודים יחד לקבל חמורות וקלות·
לבטח הושיבם עושה גדולות·
כן יפרוש שלומו על כל מקהלות:

ברוך אתה יי הפורש סכת שלום עלינו ועל כל־עמו ישראל ועל ירושלים:

וידבר משה את מעדי יי אל־בני ישראל:

חצי קדיש.

וכל העם רואים ושומעים את הקולות, כדאי׳ בפרקי דר״א פ׳ מ״א שהיו רואים את הקול יוצא מפי הגבורה בברקים ורעמים וכו׳. אגודים יחד וכו׳, כדכתיב כל העם יחדו, שהשוו כלם בלב אחד.

פיר אונד פיר. געלאבט זייזט דוא, עוויגער, דער ישראל ערלאזטע!

וכל. דיא גאנצע נאציאן עמפפאנד אונד פערנאהם דיא דאנגערטטיאאען, זאאאטליך וואהרען זיא איינאיטהיג, אנגלונגעהאן דיא טווערע זאוואהל אלז דיא לייכטע בעפאלגענדען געבאטע. דער פעררייכטער גראסער טהאטינן זעטלטע זיא אין זיכרע רוהע; מאגע דאך איבער אללע געמיינדען עבען זא זיין פריעדע וואלטען! געלאבט זייזט דוא, עוויגער, דער דיא דעקקע דעז פרידענז אויזברייטעט איבער אונז, איבער זיין גאנצעז פאלק ישראל אונד איבער ירושלים!

בלחש אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּ"אַ יְיָ אֱו"אֲ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה: מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ· וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת· וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

(כשחל י"ט במוצאי שבת מוסיפין זה:

וַתּוֹדִיעֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ וַתְּלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנֶךָ וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים וְתוֹרוֹת אֱמֶת חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים וַתַּנְחִילֵנוּ זְמַנֵּי שָׂשׂוֹן וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ וְחַגֵּי נְדָבָה. וַתּוֹרִישֵׁנוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת וּכְבוֹד מוֹעֵד וַחֲגִיגַת הָרֶגֶל· וַתַּבְדֵּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ· הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ:)

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן· אֶת־יוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה· זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ· וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ· וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ· וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ· לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה· זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים· וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ· וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ: קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ·

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ· וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ·

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם· עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

הש"ץ אומר קדיש תתקבל.

מקדשין בבהכ"נ ובבית על השולחן.

סברי· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עָם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לָשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו· וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת יוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם· כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן הִנְחַלְתָּנוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

במוצאי שבת מוסיפין נר והבדלה· סִמָּן מוצאי שבת יקנה"ז· סימן יין קידוש נר הבדלה זמן דיע:·

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים. בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ. וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ. הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ:

בָּא״יְ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם. וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ (נ״א וכסא כבודו) בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד (נ״א אַחֵר). אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן. לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ. לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ. יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ. וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ. וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עוֹל מַלְכוּתֶךָ. וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד: כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: קי׳

תפלת שחרית·

קודם שיכנס לבה"כנ ישהה מעט בעזרת בה"כנ ויאמר :
בעפאר מאן אין דיא שול געהט, זאגט מאן :

ואני ברב חסדך אבא ביתך אשתחוה אל־היכל קדשך ביראתך:

אז ילך בנחת ולא בפתע פתאו' ויאמר: דאן געהט מאן מיט אנשטאנד הינײן אונד זאגט:

בבית אלהים נהלך ברגש:

כשיכנס לבהכ"נ יאמר: נאך דעם אײנטריטט אין דיא שול זאגט מאן:

מה־טבו אהליך יעקב משכנתיך ישראל: ואני ברב חסדך אבא ביתך אשתחוה אל־היכל קדשך ביראתך: יי אהבתי מעון ביתך ומקום משכן כבודך: ואני אשתחוה ואכרעה אברכה לפני־יי עשי: ואני תפלתי לך יי עת רצון אלהים ברב־חסדך ענני באמת ישעך:

בקשה לר' שלמה בן גבירול. ב' תנועות ויתד וב' תנועות.

שחר אבקשך. צורי ומשגבי אערוך לפניך. שחרי וגם־ערבי:
לפני גדלתך· אגור ואבהל כי־עינך תראה. כל־מחשבות לבי:
מה־זה אשר יוכל. הלב והלשון לעשות ומה־כחי· רוחי בתוך קרבי:
הנה לך תיטב· זמרת אנוש על־כן אודך בעוד תהיה. נשמת אלוה בי:

אני קראתיך כי־תענני אל הט־אזנך לי שמע אמרתי: אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך: ואני עליך בטחתי יי אמרתי אלהי אתה: שמע קול תחנוני בשועי אליך בנשאי ידי אל־דביר קדשך: יי אלהי שועתי אליך ותרפאני: אליך יי אקרא ואל־אדני* אתחנן: האירה

פניך

---

*) אדני, כ"ה בכל כ"י וגם במנה. בהדי קל"ד וודאין, וכן העיד הגאון בן חפני הובא בס' אבודרהם וכן העלה המ"ש.

פָּנֶיךָ עַל־עַבְדֶּךָ הוֹשִׁיעֵנִי בְחַסְדֶּךָ׃ כִּי־לְךָ יְיָ הוֹחָלְתִּי אַתָּה תַעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהָי׃ שִׁמְעָה[1] תְפִלָּתִי יְיָ וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה אֶל־דִּמְעָתִי אַל־תֶּחֱרַשׁ׃ שְׁמַע־יְיָ וְחָנֵּנִי יְיָ הֱיֵה עוֹזֵר לִי׃

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שָׂמַחְתִּי בְּאוֹמְרִים לִי בֵּית יְיָ נֵלֵךְ׃ שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב׃ הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעִי מַלְכִּי וֵאלֹהָי כִּי אֵלֶיךָ אֶתְפַּלָּל׃ יְיָ בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי בֹּקֶר אֶעֱרָךְ־לְךָ וַאֲצַפֶּה׃ אֲנִי קְרָאתִיךָ כִי־תַעֲנֵנִי אֵל הַט־אָזְנְךָ לִי שְׁמַע אִמְרָתִי׃ רַגְלִי עָמְדָה בְמִישׁוֹר[2] בְּמַקְהֵלִים אֲבָרֵךְ יְיָ׃

שיר מן ב׳ תנועות ויתד וב׳ תנועות ויתד וב׳ תנועות בדלת וכן בסוגר. ובתוכו רצוף י״ג העיקרים על סדר י״ג כתובים הנרשמים.

יִגְדַּל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח נִמְצָא וְאֵין עֵת אֶל־מְצִיאוּתוֹ׃
אֶחָד וְאֵין יָחִיד כְּיִחוּדוֹ נֶעְלָם וְגַם אֵין סוֹף לְאַחְדּוּתוֹ׃
אֵין לוֹ דְמוּת הַגּוּף וְאֵינוֹ גוּף לֹא נַעֲרוֹךְ אֵלָיו קְדֻשָּׁתוֹ׃
קַדְמוֹן לְכָל־דָּבָר אֲשֶׁר נִבְרָא רִאשׁוֹן וְאֵין רֵאשִׁית לְרֵאשִׁיתוֹ׃
הִנּוֹ אֲדוֹן עוֹלָם לְכָל־נוֹצָר יוֹרֶה גְדֻלָּתוֹ וּמַלְכוּתוֹ׃
שֶׁפַע נְבוּאָתוֹ נְתָנוֹ אֶל־ אַנְשֵׁי סְגֻלָּתוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ׃
לֹא קָם בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה עוֹד נָבִיא וּמַבִּיט אֶת־תְּמוּנָתוֹ׃
תּוֹרַת אֱמֶת נָתַן לְעַמּוֹ אֵל עַל־יַד נְבִיאוֹ נֶאֱמַן בֵּיתוֹ׃
לֹא יַחֲלִיף הָאֵל וְלֹא יָמִיר דָּתוֹ לְעוֹלָמִים לְזוּלָתוֹ׃
צוֹפֶה וְיוֹדֵעַ סְתָרֵינוּ מַבִּיט לְסוֹף דָּבָר בְּקַדְמָתוֹ׃
גּוֹמֵל[3] לְאִישׁ חֶסֶד כְּמִפְעָלוֹ נוֹתֵן לְרָשָׁע רָע כְּרִשְׁעָתוֹ׃
יִשְׁלַח לְקֵץ יָמִין מְשִׁיחֵנוּ לִפְדּוֹת מְחַכֵּי קֵץ יְשׁוּעָתוֹ׃
מֵתִים יְחַיֶּה אֵל בְּרֹב־חַסְדּוֹ בָּרוּךְ עֲדֵי־עַד שֵׁם תְּהִלָּתוֹ׃

---

1) שמעה כל״ל ומסור עלי׳ לי׳ ק״מ.

2) בְּמִישׁוֹר פליגי ביה הסופרים והספרים יש מדגישין הב׳ ויש מרפים וכבר דברתי בו בחומש מאור עינים אצל כי במקלי עברתי (בראשית לב י) ואצל ויחנו במדבר צין (במדבר לג לו).

3) גומל לאיש וכו׳, פירושו גומל חסד לכל איש כמפעלו ונותן רע לכל רשע כרשעתו. ורז״ה בש״ת שלו העתיר דברים ללא הועיל.

שיר מורכב מיתד וב' תנועות ויתד וב' תנועות כדלת וכן בסוגר •

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ • בְּטֶרֶם כָּל־יְצִיר נִבְרָא:
לְעֵת נַעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹּל • אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא:
וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל • לְבַדּוֹ יִמְלוֹךְ נוֹרָא:
וְהוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה • וְהוּא יִהְיֶה בְּתִפְאָרָה:
וְהוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי • לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה:
בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית • וְלוֹ הָעֹז וְהַמִּשְׂרָה:
וְהוּא אֵלִי וְחַי גֹּאֲלִי • וְצוּר חֶבְלִי בְּעֵת צָרָה:
וְהוּא נִסִּי וּמָנוֹס לִי • מְנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא:
בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי • בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה:
וְעִם־רוּחִי גְּוִיָּתִי • יְיָ לִי וְלֹא אִירָא:

ובכל הברכות והתפלות צריך שיכוין פי' המלות מה שמוציא בשפתיו, וכשמזכירו שם הוי' ב"ה יכוין פי' קריאתו באדנות שהוא אדון הכל וגם יכוין בכתיבתו שהוא הי' הו' ויהי', וכשמזכירו שם אלהים יכוין שהוא התקיף ובעל היכולת ובעל הכחות כלם •

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדָיִם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶת־הָאָדָם בְּחָכְמָה וּבָרָא בוֹ נְקָבִים נְקָבִים חֲלוּלִים חֲלוּלִים גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ שֶׁאִם יִפָּתֵחַ אֶחָד מֵהֶם אוֹ יִסָּתֵם אֶחָד מֵהֶם אִי אֶפְשַׁר לְהִתְקַיֵּם וְלַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא כָל־בָּשָׂר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת:

נהרנה קבלנו שאנו מתחילין כאן אלהי נשמה•

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לַעֲסוֹק בְּדִבְרֵי תוֹרָה:

וְהַעֲרֶב־נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ (וצאצאי צאצאינו) וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ לִשְׁמָהּ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ בָּא״י נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם: אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר הַפֵּאָה וְהַבִּכּוּרִים וְהָרֵאָיוֹן וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְתַלְמוּד תּוֹרָה: אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לָעוֹלָם הַבָּא: וְאֵלּוּ הֵן כִּבּוּד אָב וָאֵם וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְהַשְׁכָּמַת בֵּית הַמִּדְרָשׁ שַׁחֲרִית וְעַרְבִית וְהַכְנָסַת אוֹרְחִים וּבִקּוּר חוֹלִים וְהַכְנָסַת כַּלָּה וְהַלְוָיַת הַמֵּת וְעִיּוּן תְּפִלָּה וַהֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כֻּלָּם:

אֱלֹהַי נְשָׁמָה שֶׁנָּתַתָּ בִּי טְהוֹרָה הִיא אַתָּה בְרָאתָהּ אַתָּה יְצַרְתָּהּ אַתָּה נְפַחְתָּהּ בִּי וְאַתָּה מְשַׁמְּרָהּ בְּקִרְבִּי וְאַתָּה עָתִיד לִטְּלָהּ מִמֶּנִּי וּלְהַחֲזִירָהּ בִּי לֶעָתִיד לָבֹא: כָּל־זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְקִרְבִּי מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי

רִבּוֹן כָּל־הַמַּעֲשִׂים אֲדוֹן כָּל־הַנְּשָׁמוֹת בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר נְשָׁמוֹת לִפְגָרִים מֵתִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן לַשֶּׂכְוִי בִינָה לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי נָכְרִי:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עָבֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה:

הנשים אומרות בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשַׂנִי כִּרְצוֹנוֹ:

נק"ק מין מוסיפין בא"י אלהינו מלך העולם מגביה שפלים (עיין א"ח סי' מו):

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם פּוֹקֵחַ עִוְרִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַתִּיר אֲסוּרִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם זוֹקֵף כְּפוּפִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם רוֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה לִי כָּל־צָרְכִּי:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר הֵכִין מִצְעֲדֵי־גָבֶר:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל בִּגְבוּרָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל בְּתִפְאָרָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּעֲבִיר שֵׁנָה מֵעֵינָי וּתְנוּמָה מֵעַפְעַפָּי: וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּרְגִּילֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבְּקֵנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְאַל תְּבִיאֵנוּ לֹא לִידֵי חֵטְא וְלֹא לִידֵי עֲבֵרָה וְעָוֹן וְלֹא לִידֵי נִסָּיוֹן וְלֹא לִידֵי בִזָּיוֹן וְאַל תַּשְׁלֶט בָּנוּ יֵצֶר הָרָע וְהַרְחִיקֵנוּ מֵאָדָם רָע וּמֵחָבֵר

רע וְדַבְּקֵנוּ בְּיֵצֶר הַטּוֹב וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים וְכוֹף אֶת יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֶּד־לָךְ וּתְנֵנוּ הַיּוֹם וּבְכָל־יוֹם לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל־רוֹאֵינוּ וְתִגְמְלֵנוּ חֲסָדִים טוֹבִים בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתַּצִּילֵנִי הַיּוֹם וּבְכָל־יוֹם מֵעַזֵּי פָנִים וּמֵעַזּוּת פָּנִים מֵאָדָם רָע וּמֵחָבֵר רָע וּמִשָּׁכֵן רָע וּמִפֶּגַע רָע וּמִשָּׂטָן הַמַּשְׁחִית מִדִּין קָשֶׁה וּמִבַּעַל דִּין קָשֶׁה בֵּין שֶׁהוּא בֶן־בְּרִית וּבֵין שֶׁאֵינוֹ בֶן־בְּרִית:

לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם יְרֵא שָׁמַיִם בְּסֵתֶר וּמוֹדֶה
עַל־הָאֱמֶת וְדוֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ וְיַשְׁכֵּם וְיֹאמַר:

רִבּוֹן כָּל־הָעוֹלָמִים לֹא עַל־צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים· מָה אֲנַחְנוּ מֶה חַיֵּינוּ מֶה חַסְדֵּנוּ מַה־צִּדְקוֹתֵינוּ מַה־יְּשׁוּעָתֵנוּ מַה־כֹּחֵנוּ מַה־גְּבוּרָתֵנוּ מַה־נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲלֹא כָּל־הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל כִּי רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם תֹּהוּ וִימֵי חַיֵּיהֶם הֶבֶל לְפָנֶיךָ· וּמוֹתַר הָאָדָם מִן־הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל:

אֲבָל אֲנַחְנוּ עַמְּךָ בְּנֵי בְרִיתֶךָ. בְּנֵי אַבְרָהָם אֹהַבְךָ שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ לוֹ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. זֶרַע יִצְחָק

יְחִידוֹ שֶׁנֶּעֱקַד עַל גַּב־הַמִּזְבֵּחַ עֲדַת יַעֲקֹב בִּנְךָ בְּכוֹרֶךָ שֶׁמֵּאַהֲבָתְךָ שֶׁאָהַבְתָּ אֹתוֹ וּמִשִּׂמְחָתְךָ שֶׁשָּׂמַחְתָּ־בּוֹ קָרָאתָ אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל וִישֻׁרוּן׃ לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְשַׁבֵּחֲךָ וּלְפָאֶרְךָ וּלְבָרֵךְ וּלְקַדֵּשׁ וְלָתֵת־שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לִשְׁמֶךָ׃ אַשְׁרֵינוּ מַה־טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה־נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ וּמַה־יָּפָה יְרֻשָּׁתֵנוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁאֲנַחְנוּ מַשְׁכִּימִים וּמַעֲרִיבִים עֶרֶב וָבֹקֶר וְאוֹמְרִים פַּעֲמַיִם בְּכָל־יוֹם

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד׃

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

רש"ל הי' נוהג לומר כאן כל הפרשה הראשונה של ק"ש, משום שלפעמים כשאומרי' קרובות מתעכבין בקריאת שמע עד אחר זמנה ובזה הוא יוצא ידי חובת ק"ש.

אַתָּה הוּא עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם אַתָּה הוּא מִשֶּׁנִּבְרָא הָעוֹלָם אַתָּה הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְאַתָּה הוּא לָעוֹלָם הַבָּא קַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ עַל מַקְדִּישֵׁי שְׁמֶךָ וְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בְּעוֹלָמֶךָ וּבִישׁוּעָתְךָ תָּרִים וְתַגְבִּיהַּ קַרְנֵנוּ בָּא"יְ מְקַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ בָּרַבִּים׃ אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ וּבִשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים· אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין אֱלֹהִים· קַבֵּץ קוֶֹיךָ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־בָּאֵי עוֹלָם כִּי אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ· אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־

הָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר בָּם׃ וּמִי בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ
בָּעֶלְיוֹנִים אוֹ בַתַּחְתּוֹנִים שֶׁיֹּאמַר לְךָ מַה־תַּעֲשֶׂה׃ אָבִינוּ
שֶׁבַּשָּׁמַיִם עֲשֵׂה עִמָּנוּ חֶסֶד בַּעֲבוּר שִׁמְךָ הַגָּדוֹל שֶׁנִּקְרָא
עָלֵינוּ וְקַיֶּם־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מַה־שֶּׁכָּתוּב בָּעֵת הַהִיא אָבִיא
אֶתְכֶם וּבָעֵת קַבְּצִי אֶתְכֶם כִּי־אֶתֵּן אֶתְכֶם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה
בְּכֹל עַמֵּי הָאָרֶץ בְּשׁוּבִי אֶת־שְׁבוּתֵיכֶם לְעֵינֵיכֶם אָמַר יְיָ׃

בק"ק שבכאן אומרין כאן ברכו' התור', יברכך, אלו דברי', ויש שא"א הפסוקי' והמשנ'.

שמות ל'

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ
נְחֹשֶׁת לְרָחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ
וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם׃ וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת־יְדֵיהֶם
וְאֶת־רַגְלֵיהֶם׃ בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ־מַיִם וְלֹא
יָמֻתוּ אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת לְהַקְטִיר אִשֶּׁה לַיהוָה׃
וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמֻתוּ וְהָיְתָה לָהֶם חָק־עוֹלָם
לוֹ וּלְזַרְעוֹ לְדֹרֹתָם׃ וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי־בַד
יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת־הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־
הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ׃ וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדָיו
וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת־הַדֶּשֶׁן אֶל־מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם טָהוֹר׃

במדב' כ"ח וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ צַו אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי
לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי
בְּמוֹעֲדוֹ׃ וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר
תַּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְמִימִם

שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד: אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם: וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין: עֹלַת תָּמִיד הָעֲשֻׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה: וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה: וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:

ויקרא א׳ י״א

וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם. כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָ אוֹתָם עַל יְדֵי משֶׁה נְבִיאֶךָ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ:

שמות ל׳ ל״ד

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־משֶׁה קַח־לְךָ סַמִּים נָטָף ׀ וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה סַמִּים וּלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה: וְעָשִׂיתָ אֹתָהּ קְטֹרֶת רֹקַח מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ מְמֻלָּח טָהוֹר קֹדֶשׁ: וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק וְנָתַתָּה מִמֶּנָּה לִפְנֵי הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם: וְנֶאֱמַר וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת־הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה: וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת־הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם:

תנו רבנן פטום הקטורת, הצרי והצפורן החלבנה והלבונה משקל שבעים שבעים מנה· מור וקציעה שבולת נרד וכרכום, משקל ששה עשר ששה עשר מנה, הקושט שנים עשר, וקלופה שלשה, וקנמון תשעה, בורית כרשינה תשעה קבין· יין קפריסין, סאין תלתא וקבין תלתא, ואם אין לו יין קפריסין, מביא חמר חורין עתיק, מלח סדומית רובע הקב, מעלה עשן כל שהוא· רבי נתן אומר אף כפת הירדן כל שהוא ואם נתן בה דבש פסלה· ואם חסר אחת מכל סמניה חייב מיתה:

רבן שמעון בן גמליאל אומר, הצרי אינו אלא שרף, הנוטף מעצי הקטף· בורית כרשינה ששפין בה את הצפורן, כדי שתהא נאה. יין קפריסין ששורין בו את הצפורן, מפני שהיא עזה· והלא מי רגלים יפין לה, אלא שאין מכניסין מי רגלים בעזרה, מפני הכבוד:

תניא רבי נתן אומר כשהוא שוחק אומר הדק היטיב הרק מפני שהקול יפה לבשמים, פטמה לחצאין כשרה לשליש ולרביע לא שמענו· אמר רבי יהודה זה הכלל, אם כמדתה, כשרה לחצאין, ואם חסר אחת מכל סמניה חייב מיתה:

תני בר קפרא אחת לששים או לשבעים שנה היתה באה של שירים לחצאין· עוד תני בר קפרא, אלו היה נותן בה קורטוב של דבש אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה, ולמה אין מערבין בה דבש, מפני שהתורה אמרה כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה ליי:

יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה:

יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בּוֹטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה:

וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

תפלת רבי נחוניה בן הקנה.

אָנָּא בְּכֹחַ גְּדֻלַּת יְמִינְךָ תַּתִּיר צְרוּרָה·	אבג'יתץ
קַבֵּל רִנַּת עַמְּךָ שַׂגְּבֵנוּ טַהֲרֵנוּ נוֹרָא·	קרע'שטן
נָא גִבּוֹר דּוֹרְשֵׁי יִחוּדְךָ כְּבָבַת שָׁמְרֵם·	נגד'יכש
בָּרְכֵם טַהֲרֵם רַחֲמֵם צִדְקָתְךָ תָּמִיד גָּמְלֵם·	בטר'צתג
חֲסִין קָדוֹשׁ בְּרוֹב טוּבְךָ נַהֵל עֲדָתֶךָ·	חקב'טנע
יָחִיד גֵּאֶה לְעַמְּךָ פְּנֵה זוֹכְרֵי קְדֻשָּׁתֶךָ·	יגל'פזק
שַׁוְעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ יוֹדֵעַ תַּעֲלֻמוֹת·	שקו'ציח

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

בשבת מוסיפין:

במדבר כ״ח ט׳ וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

איזהו מקומן הוא במקו' לימוד וכן בריית' דר' ישמעאל לכן צריך ללמדו שיבין הפי'. זבחים פ״ה.

א אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן שֶׁל זְבָחִים קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל־בֵּין הַבַּדִּים וְעַל הַפָּרֹכֶת וְעַל־מִזְבַּח הַזָּהָב מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אִם־לֹא נָתַן לֹא עִכֵּב: ב פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל־הַפָּרֹכֶת וְעַל־מִזְבַּח הַזָּהָב מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אִם־לֹא נָתַן לֹא־עִכֵּב אֵלּוּ וָאֵלּוּ נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדָּשֶׁן: ג חַטֹּאת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד אֵלּוּ הֵן חַטֹּאת הַצִּבּוּר שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשֶׁל מוֹעֲדוֹת שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת: כֵּיצַד עָלָה בַכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב וּבָא־לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית· מִזְרָחִית צְפוֹנִית· צְפוֹנִית מַעֲרָבִית· מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית· שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי· וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן־הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל־מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד־חֲצוֹת: ד הָעוֹלָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָהּ בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָהּ בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָהּ טָעוּן שְׁתֵּי

מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע וּטְעוּנָה הַפְשֵׁט וְנִתּוּחַ וְכָלִיל לָאִשִּׁים: הַזִּבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר וַאֲשָׁמוֹת· אֵלּוּ הֵן אֲשָׁמוֹת אֲשַׁם גְּזֵלוֹת אֲשַׁם מְעִילוֹת אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה אֲשַׁם נָזִיר אֲשַׁם מְצוֹרָע אָשָׁם תָּלוּי· שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע· וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל־מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת: ו הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע· וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר לְכָל אָדָם בְּכָל מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת: הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם: ז שְׁלָמִים קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־הָעִיר לְכָל־אָדָם בְּכָל־מַאֲכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד: הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם: ח הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אֶחָת· וּבִלְבַד שֶׁיִּתֵּן כְּנֶגֶד הַיְסוֹד: שִׁנָּה בַאֲכִילָתָן הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים וְהַמַּעֲשֵׂר לְכָל־אָדָם וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־הָעִיר בְּכָל־מַאֲכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד· הַפֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַלַּיְלָה וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד־חֲצוֹת וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָו וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי:

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת: מִקַּל וָחוֹמֶר וּמִגְּזֵרָה שָׁוָה· מִבִּנְיַן אָב מִכָּתוּב אֶחָד· וּמִבִּנְיַן אָב מִשְּׁנֵי כְתוּבִים· מִכְּלָל וּפְרָט וּמִפְּרָט

וּכְלָל · כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט · מִכְּלָל שֶׁהוּא צָרִיךְ לִפְרָט · וּמִפְּרָט שֶׁהוּא צָרִיךְ לִכְלָל · כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא מִן־הַכְּלָל לְלַמֵּד לֹא לְלַמֵּד עַל־עַצְמוֹ יָצָא אֶלָּא לְלַמֵּד עַל־הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא · כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טוֹעַן אֶחָד שֶׁהוּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחֲמִיר · כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טוֹעַן אַחֵר שֶׁלֹּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר · כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִדּוֹן בַּדָּבָר הֶחָדָשׁ אִי אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִירוֹ לִכְלָלוֹ עַד שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ הַכָּתוּב לִכְלָלוֹ בְּפֵרוּשׁ · דָּבָר הַלָּמֵד מֵעִנְיָנוֹ · וְדָבָר הַלָּמֵד מִסּוֹפוֹ · וְכֵן שְׁנֵי כְתוּבִים הַמַּכְחִישִׁים זֶה אֶת־זֶה עַד שֶׁיָּבוֹא הַכָּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְיַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם :

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ : וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת :

נודקין הטלית ומתעטפים מעומד, ויברך :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהִתְעַטֵּף בַּצִּיצִת :

ויכסה ראשו בטלית ויאמר ד׳ פסוקים אלו :

מַה־יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן :
יִרְוְיֻן מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַשְׁקֵם :
כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה־אוֹר :
מְשׁוֹךְ חַסְדְּךָ לְיֹדְעֶיךָ וְצִדְקָתְךָ לְיִשְׁרֵי־לֵב :

ברוך שאמר יש לנגן בקול נעים. וצריך לאמרו בעמידה, וידקדק בקריאתו כמו גבי ק"ש. ואסור להפסיק מתחלת ב"ש עד לאחר י"ח, ואפילו לצורך מצוה, אבל לקדושה ולברכו דהיינו לומר ברוך ה' המבורך לעולם ועד, ולתיבות מודים אנחנו לך, ולקדיש דהיינו לומר יהא שמי' רבא עד יתברך, וגם לענות אמן אחר דאמירן בעלמא ולענות אמן אחר האל הקדוש ואחר שומע תפלה, מפסיק, אבל לשאר אמן לא יפסיק.

אם בא לבית הכנסת ומצא הצבור בסוף פסוקי דזמר' אומר ברוך שאמר עד מהולל בתשבחות ואח"כ תהל' לדוד עד מעת' ועד עולם הללוי', ואח"כ הללו את ה' מן השמים עד עם קרובו הללוי', ואח"כ הללו אל בקדשו עד כל הנשמ' תהלל יה הללוי', ואח"כ ישתבח, ואם יש לו שהות יותר יאמר הודו לה' עד והוא רחום וידלג עד והוא רחום שקודם אשרי יושבי כדי שיתפלל עם הצבור. ואם אין שהות כלל לא יאמר רק ברוך שאמר ותהל' לדוד וישתבח, ואם כבר התחילו יוצר אור ואין שהות לומר אפילו בדלוג יתחיל ברכת יוצר אור ויקרא ק"ש עם ברכותי' ויתפלל י"ח עם הצבור ואחר י"ח יתחיל הודו לה' וכו' עד ישתבח ולא יאמר ישתבח, ויש אנשים כשבאים לבית הכנסת והצבור מתחילין יוצר אור המה ג"כ מתחילים ישתבח עמהם וזה איסור גמור כי ישתבח נתקן להיות סוף פסוקי דזמרה וברוך שאמר הוא ההתחלה וא"כ אם לא אמר קצת פסוקי דזמרה האיך יאמר ישתבח לכן טוב ונכון להתחיל יוצר אור.

אם בא לבה"כ ובתוך שיבדוק הציצית מתחילין הצבו' יוצר אור טוב שיתפלל עם הצבור ולא יבדוק הציצי' ויסמוך על הרוב וחזקתו בדוק. ויאחז הב' ציצי' שלפניו בידו הימנית בשעת אמירת ב"ש וכשיסיים בתשבחות ינשקם ויניחם בנחת מידו.

כתוב בשל"ה קודם ברוך שאמר צריך לאמר בפה מלא:

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קב"ה ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. בָּרוּךְ הוּא. בָּרוּךְ עוֹשֶׂה בְרֵאשִׁית. בָּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה. בָּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם. בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הָאָרֶץ. בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת. בָּרוּךְ מְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לִירֵאָיו. בָּרוּךְ חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח. בָּרוּךְ פּוֹדֶה וּמַצִּיל בָּרוּךְ שְׁמוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הָאֵל הָאָב הָרַחֲמָן הַמְהֻלָּל בְּפִי עַמּוֹ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר בִּלְשׁוֹן חֲסִידָיו וַעֲבָדָיו. וּבְשִׁירֵי

דוד

דָּוִד עַבְדֶּךָ נְהַלֶּלְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בִּשְׁבָחוֹת וּבִזְמִירוֹת
נְגַדֶּלְךָ וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וְנַזְכִּיר שִׁמְךָ וְנַמְלִיכְךָ
מַלְכֵּנוּ אֱלֹהֵינוּ יָחִיד חֵי הָעוֹלָמִים. מֶלֶךְ מְשֻׁבָּח
וּמְפֹאָר עֲדֵי־עַד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

ד״ה א׳ י״ו

הוֹדוּ לַייָ קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו:
שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ־לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל־נִפְלְאֹתָיו:
הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְיָ:
דִּרְשׁוּ יְיָ וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד: זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו
אֲשֶׁר עָשָׂה מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי־פִיהוּ: זֶרַע יִשְׂרָאֵל
עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו: הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־
הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: זִכְרוּ לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה
לְאֶלֶף דּוֹר: אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ
לְיִצְחָק: וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית
עוֹלָם: לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶרֶץ־כְּנָעַן חֶבֶל
נַחֲלַתְכֶם: בִּהְיוֹתְכֶם מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים
בָּהּ: וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי וּמִמַּמְלָכָה אֶל־עַם
אַחֵר: לֹא־הִנִּיחַ לְאִישׁ לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם
מְלָכִים: אַל־תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי אַל־
תָּרֵעוּ: שִׁירוּ לַייָ כָּל־הָאָרֶץ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־אֶל־
יוֹם יְשׁוּעָתוֹ: סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת־כְּבוֹדוֹ בְּכָל־

הָעַמִּים נִפְלְאֹתָיו׃ כִּי גָדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד
וְנוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃ כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים
אֱלִילִים וַייָ שָׁמַיִם עָשָׂה׃ הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עֹז
וְחֶדְוָה בִּמְקֹמוֹ׃ הָבוּ לַייָ מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ
לַייָ כָּבוֹד וָעֹז׃ הָבוּ לַייָ כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה
וּבֹאוּ לְפָנָיו הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ׃ חִילוּ
מִלְּפָנָיו כָּל־הָאָרֶץ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט׃
יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ
מָלָךְ׃ יִרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ יַעֲלֹץ הַשָּׂדֶה וְכָל־
אֲשֶׁר־בּוֹ׃ אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יְיָ כִּי־בָא
לִשְׁפּוֹט אֶת־הָאָרֶץ׃ הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ וְאִמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ
וְהַצִּילֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ
לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ׃ בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעֹלָם וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אָמֵן
וְהַלֵּל לַייָ׃ רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ
לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא׃ רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃ וְהוּא
רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב
אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ׃ אַתָּה יְיָ לֹא־תִכְלָא
רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנִי׃
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃ תְּנוּ עֹז

לֵאלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים׃ נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נוֹתֵן עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים׃ אֵל־נְקָמוֹת יי אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ׃ הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל עַל־גֵּאִים׃ לַיי הַיְשׁוּעָה עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה׃ יי צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃ יי צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃ יי הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ׃ הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד־הָעוֹלָם׃ נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיי עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא׃ כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ׃ יְהִי־חַסְדְּךָ יי עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ׃ הַרְאֵנוּ יי חַסְדֶּךָ וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן־לָנוּ׃ קוּמָה עֶזְרָתָה לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ׃ אָנֹכִי יי אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַרְחֶב־פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ׃ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיי אֱלֹהָיו׃ וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַיי כִּי גָמַל עָלָי׃

ראיתי בספר המנהיג לאבן הירחי שאמר: בצרפת נהגו לדלג בשבתות וי"ט מזמור לתודה וכן בדין שהיו אומרין אותו בזמן הבית על הקרבת התודה שהיו מביאין ד' הצריכין להודות ואיכה קריבה בשבת וי"ט דנדרים ונדבות אין קריבין בהם, אבל בפרובנצא וספרד אומרין אותו ולא יתכן, עכ"ל, והר"ד אבודרהם יישב מנהג ספרד, אכן מנהגנו שלא לאמרו לא בשבת וי"ט וערב י"כ גם לא בע"פ וחה"מ של פסח, אכן בק"ק מדלגין רק שתי התיבות מזמור לתודה ומתחילין הריעו ליי וגו'.

בשבת וביו"ט ובפולין יק"ק אשכנז גם בהושענא רבה מוסיפין מזמורים אלו.

יט
לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּמַעֲשֵׂה
יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ: יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר וְלַיְלָה לְּלַיְלָה יְחַוֶּה־
דָּעַת: אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם: בְּכָל־הָאָרֶץ
יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם־אֹהֶל בָּהֶם: וְהוּא
כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח: מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם
מוֹצָאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל־קְצוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ: תּוֹרַת
יְהוָֹה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְהוָֹה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת
פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְהוָֹה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב מִצְוַת יְהוָֹה בָּרָה
מְאִירַת עֵינָיִם: יִרְאַת יְהוָֹה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד מִשְׁפְּטֵי־
יְהוָֹה אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו: הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב וּמְתוּקִים
מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים: גַּם־עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם בְּשָׁמְרָם עֵקֶב
רָב: שְׁגִיאוֹת מִי־יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי: גַּם מִזֵּדִים חֲשֹׂךְ
עַבְדֶּךָ אַל־יִמְשְׁלוּ־בִי אָז אֵיתָם וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב: יִהְיוּ
לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת־טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ:
אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָֹה בְּכָל־עֵת תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי:
בַּיהוָֹה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ:
גַּדְּלוּ לַיהוָֹה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:
דָּרַשְׁתִּי אֶת־יְהוָֹה וְעָנָנִי וּמִכָּל־מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי:
הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל־יֶחְפָּרוּ:
זֶה עָנִי קָרָא וַיהוָֹה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ:
חֹנֶה מַלְאַךְ יְהוָֹה סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם:
טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב יְהוָֹה אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה־בּוֹ:

יְראוּ אֶת־יְהוָה קְדֹשָׁיו כִּי־אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו:
כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב:
לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ־לִי יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם:
מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב:
נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה:
סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה־טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ:
עֵינֵי יְהוָה אֶל־צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל־שַׁוְעָתָם:
פְּנֵי יְהוָה בְּעֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם:
צָעֲקוּ וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָם הִצִּילָם:
קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב וְאֶת־דַּכְּאֵי־רוּחַ יוֹשִׁיעַ:
רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְהוָה:
שֹׁמֵר כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה:
תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ:
פּוֹדֶה יְהוָה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל־הַחֹסִים בּוֹ:

צ תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר: בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל: תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי־אָדָם: כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה: זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף: בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ: כִּי־כָלִינוּ בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ: שַׁתָּ עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ: כִּי כָל־יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְמוֹ־הֶגֶה: יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם

בגבורות

*) הר' נקודות במלאפום והא' נעלם. °) שחה ק'.

בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן כִּי גָז חִישׁ
וַנָּעֻפָה: מִי־יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ: לִמְנוֹת יָמֵינוּ
כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב חָכְמָה: שׁוּבָה יְהוָה עַד־מָתָי וְהִנָּחֵם עַל־
עֲבָדֶיךָ: שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל־יָמֵינוּ:
שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: יֵרָאֶה אֶל־עֲבָדֶיךָ
פָעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל־בְּנֵיהֶם: וִיהִי נֹעַם ׀ אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ
וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:
צא יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן: אֹמַר לַיהוָה מַחְסִי
וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ: כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר
הַוּוֹת: בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה
אֲמִתּוֹ: לֹא־תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם: מִדֶּבֶר
בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם: יִפֹּל מִצִּדְּךָ ׀ אֶלֶף
וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת
רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי־אַתָּה יְהוָה מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ:
לֹא־תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא־יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ: כִּי מַלְאָכָיו
יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ: עַל־כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן־
תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ: עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר
וְתַנִּין: כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע שְׁמִי:
יִקְרָאֵנִי ׀ וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ:
אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי: ארך ימים וכו׳.
קלה הַלְלוּיָהּ ׀ הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה: שֶׁעֹמְדִים
בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹהֵינוּ: הַלְלוּ־יָהּ כִּי־טוֹב יְהוָה זַמְּרוּ
לִשְׁמוֹ כִּי נָעִים: כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי
אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהוָה וַאֲדֹנֵינוּ מִכָּל־אֱלֹהִים: כָּל אֲשֶׁר־

חָפֵץ יְהֹוָה עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיַּמִּים וְכָל־תְּהֹמוֹת׃
מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה מוֹצֵא רוּחַ
מֵאוֹצְרוֹתָיו׃ שֶׁהִכָּה בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה׃
שָׁלַח אוֹתֹת וּמֹפְתִים בְּתוֹכֵכִי מִצְרָיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־
עֲבָדָיו׃ שֶׁהִכָּה גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג מְלָכִים עֲצוּמִים׃ לְסִיחוֹן
מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּלְכֹל מַמְלְכוֹת כְּנָעַן׃
וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ׃ יְהֹוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
יְהֹוָה זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר׃ כִּי־יָדִין יְהֹוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו יִתְנֶחָם׃
עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם׃ פֶּה־לָהֶם וְלֹא
יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ׃ אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יַאֲזִינוּ אַף
אֵין־יֶשׁ־רוּחַ בְּפִיהֶם׃ כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ
בָּהֶם׃ בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת־יְהֹוָה בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ
אֶת־יְהֹוָה׃ בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת־יְהֹוָה יִרְאֵי יְהֹוָה בָּרְכוּ
אֶת־יְהֹוָה׃ בָּרוּךְ יְהֹוָה מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ׃

הודו, זה הוא הלל הגדול, והלל של ר"ח וי"ט הוא הלל המצרי. ברכות דף ד' וכ"ו ופסחים קי"ח.

הוֹדוּ לַיהֹוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְעֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם בִּתְבוּנָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְרֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
אֶת־הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמֶמְשְׁלוֹת בַּלָּיְלָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְמַכֵּה מִצְרַיִם בִּבְכוֹרֵיהֶם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃

וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְגֹזֵר יַם־סוּף לִגְזָרִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְהֶעֱבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנִעֵר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ בְיַם־סוּף כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמַכֵּה מְלָכִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנָתַן אַרְצָם לְנַחֲלָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר־לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
נֹתֵן לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמָיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

לג רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה: הוֹדוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ־לוֹ: שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה: כִּי־יָשָׁר דְּבַר־יְהוָה וְכָל־מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה: אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ: בִּדְבַר יְהוָה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־צְבָאָם: כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם נֹתֵן בְּאוֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת: יִירְאוּ מֵיְהוָה כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל: כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד: יְהוָה הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא

מחשבות

מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת
לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר: אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהָיו הָעָם ׀ בָּחַר
לְנַחֲלָה לוֹ: מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְהוָה רָאָה אֶת־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם:
מִמְּכוֹן־שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: הַיֹּצֵר יַחַד
לִבָּם הַמֵּבִין אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם: אֵין הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרָב־חָיִל
גִּבּוֹר לֹא־יִנָּצֵל בְּרָב־כֹּחַ: שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ
לֹא יְמַלֵּט: הִנֵּה עֵין יְהוָה אֶל־יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: לְהַצִּיל
מִמָּוֶת נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב: נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיהוָה עֶזְרֵנוּ
וּמָגִנֵּנוּ הוּא: כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ:
יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ:

צב מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר
לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת:
עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי
יְהוָה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה
מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־
יָבִין אֶת־זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים ׀ כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָה:
כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְהוָה כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן:
וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי:
צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית
יְהוָה בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים
וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָה צוּרִי וְלֹא־עַוְלָתָה בּוֹ:

צג יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן

תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט׃ נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה׃ נָשְׂאוּ נְהָרוֹת ׀ יְהוָֹה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם׃ מִקֹּלוֹת ׀ מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָֹה׃ עֵדֹתֶיךָ ׀ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹּדֶשׁ* יְהוָֹה לְאֹרֶךְ יָמִים׃

יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו׃ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ׃ רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם ׀ יְיָ עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ׃ יְיָ שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְיָ זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר׃ יְיָ בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה׃ יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ מָלָךְ׃ יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ יְיָ מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ גוֹיִם מֵאַרְצוֹ׃ יְיָ הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים׃ רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֶב־אִישׁ וַעֲצַת יְיָ הִיא תָקוּם׃ עֲצַת יְיָ לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר׃ כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד׃ כִּי־בָחַר יְיָ בְּצִיּוֹן אִוָּהּ לְמוֹשָׁב לוֹ׃ כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ׃ כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְיָ עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב׃ וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֺן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ׃ יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ׃

אשרי

---

*) נאוה קדש הנ' נקמץ והא' בס"פ וסק' דגוש בכ"י מדויק וד"י וכן עיקר וכ"כ רד"ה.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמה תְּהִלָּה לְדָוִד

אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר:
דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ:
הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה:
וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: יתיר ו׳.
זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ:
חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: יתיר ו׳.
טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו:
יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה:
כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ:
לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ:
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר:
סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים:
עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ:
פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן:
צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו:
קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת:
רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם:
שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד:

*) פותח את ידך ר"ת פאי כמנין הויה ואדני וס"ת חתך והוא שם של פרנסה.

תְּהִלַּת יְהֹוָה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
קט"ו י"ח וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

קמו הַלְלוּיָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת־יְהֹוָה: אֲהַלְלָה יְהֹוָה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי: אַל־תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן־אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְשׁוּעָה: תֵּצֵא רוּחוֹ יָשֻׁב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ עֶשְׁתֹּנֹתָיו: אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ עַל־יְהֹוָה אֱלֹהָיו: עֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם הַשֹּׁמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם: עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים יְהֹוָה מַתִּיר אֲסוּרִים: יְהֹוָה פֹּקֵחַ עִוְרִים יְהֹוָה זֹקֵף כְּפוּפִים יְהֹוָה אֹהֵב צַדִּיקִים: יְהֹוָה שֹׁמֵר אֶת־גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת: יִמְלֹךְ יְהֹוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קמז הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־נָעִים נָאוָה תְהִלָּה: בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַםִ יְהֹוָה נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס: הָרֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם: מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא: גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר: מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהֹוָה מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי־אָרֶץ: עֱנוּ לַיהֹוָה בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְכִנּוֹר: הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעָבִים הַמֵּכִין לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר: נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ: לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ לֹא־בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה: רוֹצֶה יְהֹוָה אֶת־יְרֵאָיו אֶת־הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: שַׁבְּחִי יְרוּשָׁלַםִ אֶת־יְהֹוָה הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן: כִּי־חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ: הַשָּׂם

גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ: הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ
עַד־מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ: הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר כְּפוֹר כָּאֵפֶר
יְפַזֵּר: מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְפִתִּים לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי יַעֲמֹד:
יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־מָיִם: מַגִּיד *דְּבָרָו
לְיַעֲקֹב חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל: לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל־גּוֹי
וּמִשְׁפָּטִים בַּל־יְדָעוּם הַלְלוּיָהּ: *) דבריו ק׳.

קמח הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ
בַּמְּרוֹמִים: הַלְלוּהוּ כָל־מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָּל־*צְבָאָו:
הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ הַלְלוּהוּ כָּל־כּוֹכְבֵי אוֹר: הַלְלוּהוּ שְׁמֵי
הַשָּׁמָיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמָיִם: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם
יְהוָה כִּי הוּא צִוָּה וְנִבְרָאוּ: וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם חָק־נָתַן
וְלֹא יַעֲבוֹר: הַלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הָאָרֶץ תַּנִּינִים וְכָל־
תְּהֹמוֹת: אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֶג וְקִיטוֹר רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ:
הֶהָרִים וְכָל־גְּבָעוֹת עֵץ פְּרִי וְכָל־אֲרָזִים: הַחַיָּה וְכָל־
בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף: מַלְכֵי־אֶרֶץ וְכָל־לְאֻמִּים שָׂרִים
וְכָל־שֹׁפְטֵי אָרֶץ: בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם־
נְעָרִים: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ
עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ: *) צבאיו ק׳.

קמט הַלְלוּיָהּ שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל
חֲסִידִים: יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּנֵי־צִיּוֹן יָגִילוּ בְמַלְכָּם:
יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ־לוֹ: כִּי־רוֹצֶה יְהוָה
בְּעַמּוֹ יְפָאֵר עֲנָוִים בִּישׁוּעָה: יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ

עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם: רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם:
לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַּגּוֹיִם תּוֹכֵחוֹת בַּלְאֻמִּים: לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם
בְּזִקִּים וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל: לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט
כָּתוּב הָדָר הוּא לְכָל־חֲסִידָיו הַלְלוּיָהּ:

קנ הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ:
הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע
שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר: הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ
בְּמִנִּים וְעֻגָב: הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי
תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ: כ״ה ת״י ה:

בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: בָּרוּךְ יְיָ מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן
יְרוּשָׁלָםִ הַלְלוּיָהּ: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ: וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם
וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן:

צריך לעמוד קודם שיתחיל ויברך, ויעמוד עד אתה הוא וכו׳.
ד״ה א׳ כ״ט.

וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת־יְיָ לְעֵינֵי כָּל־הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם: לְךָ יְיָ
הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם
וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: וְהָעֹשֶׁר
וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה
וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל: וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ
וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ: נחמי׳ ט׳ אַתָּה הוּא יְיָ לְבַדֶּךָ אַתָּה
עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צְבָאָם הָאָרֶץ וְכָל־
אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיַּמִּים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת־כֻּלָּם

וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים: אַתָּה הוּא יְיָ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בְּאַבְרָם וְהוֹצֵאתוֹ מֵאוּר כַּשְׂדִּים וְשַׂמְתָּ שְּׁמוֹ אַבְרָהָם: וּמָצָאתָ אֶת־לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ וְכָרוֹת עִמּוֹ הַבְּרִית לָתֵת אֶת־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי הָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי וְהַגִּרְגָּשִׁי לָתֵת לְזַרְעוֹ וַתָּקֶם אֶת־דְּבָרֶיךָ כִּי צַדִּיק אָתָּה: וַתֵּרֶא אֶת־עֳנִי אֲבֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם וְאֶת־זַעֲקָתָם שָׁמַעְתָּ עַל־יַם־סוּף: וַתִּתֵּן אֹתֹת וּמֹפְתִים בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו וּבְכָל־עַם אַרְצוֹ כִּי יָדַעְתָּ כִּי הֵזִידוּ עֲלֵיהֶם וַתַּעַשׂ־לְךָ שֵׁם כְּהַיּוֹם הַזֶּה: וְהַיָּם בָּקַעְתָּ לִפְנֵיהֶם וַיַּעַבְרוּ בְתוֹךְ־הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה וְאֶת־רֹדְפֵיהֶם הִשְׁלַכְתָּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־אֶבֶן בְּמַיִם עַזִּים:

וַיּוֹשַׁע יְהוָֹה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־שְׂפַת הַיָּם: וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָֹה בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ הָעָם אֶת־יְהוָֹה וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָֹה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ:

שירת הים צריך לאמרה מעומד בשמחה ובכוונה וכנגון הטעמים כמו בספר תורה.

אָז יָשִׁיר־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָֹה וַיֹּאמְרוּ
לֵאמֹר   אָשִׁירָה לַיהוָֹה כִּי־גָאֹה גָּאָה   סוּס
וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם: עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי
לִישׁוּעָה   זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ   אֱלֹהֵי
אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ:   יְהוָֹה אִישׁ מִלְחָמָה יְהוָֹה
שְׁמוֹ:   מַרְכְּבֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם   וּמִבְחַר
שָׁלִשָׁיו טֻבְּעוּ בְיַם־סוּף: תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־
אָבֶן: יְמִינְךָ יְהוָֹה נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ   יְמִינְךָ
יְהוָֹה תִּרְעַץ אוֹיֵב: וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס

קָמֶיךָ תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ: וּבְרוּחַ
אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ־נֵד
נֹזְלִים קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֶב־יָם: אָמַר
אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל תִּמְלָאֵמוֹ
נַפְשִׁי אָרִיק חַרְבִּי תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי: נָשַׁפְתָּ
בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם
אַדִּירִים: מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי
כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה
פֶלֶא: נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ: נָחִיתָ
בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ גָּאָלְתָּ נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל־נְוֵה
קָדְשֶׁךָ: שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן חִיל
אָחַז יֹשְׁבֵי פְּלָשֶׁת: אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי
אֱדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד נָמֹגוּ
כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן: תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה
וָפַחַד בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן עַד־
יַעֲבֹר עַמְּךָ יְהוָה עַד־יַעֲבֹר עַם־זוּ
קָנִיתָ: תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן
לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְהוָה מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ
יָדֶיךָ: יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ
יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב יי עלהם את מי הים· ובני ישרא׳ הלכו ביבשה בתוך הים:

כִּי לַיְיָ הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם: וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת־הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַיְיָ הַמְּלוּכָה: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

נִשְׁמַת כָּל־חַי תְּבָרֵךְ אֶת־שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ. וְרוּחַ כָּל־בָּשָׂר תְּפָאֵר וּתְרוֹמֵם זִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם אַתָּה אֵל. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ פּוֹדֶה וּמַצִּיל וּמְפַרְנֵס וּמְרַחֵם בְּכָל־עֵת צָרָה וְצוּקָה אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה: אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים. אֱלוֹהַּ כָּל־בְּרִיּוֹת אֲדוֹן כָּל־תּוֹלָדוֹת הַמְהֻלָּל *בְּרֹב הַתִּשְׁבָּחוֹת °הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים. וַייָ לֹא־יָנוּם וְלֹא־יִישָׁן. הַמְעוֹרֵר יְשֵׁנִים וְהַמֵּקִיץ* נִרְדָּמִים. וְהַמֵּשִׂיחַ אִלְּמִים. וְהַמַּתִּיר אֲסוּרִים וְהַסּוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְהַזּוֹקֵף כְּפוּפִים. לְךָ לְבַדְּךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים. אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כַּהֲמוֹן גַּלָּיו וְשִׂפְתוֹתֵינוּ שֶׁבַח כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ. וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ. וְיָדֵינוּ פְרוּשׂוֹת כְּנִשְׁרֵי שָׁמָיִם. וְרַגְלֵינוּ קַלּוֹת כָּאַיָּלוֹת: אֵין אֲנַחְנוּ מַסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. וּלְבָרֵךְ אֶת־שְׁמֶךָ. עַל־אַחַת מֵאָלֶף

---

*) ברוב התשבחות, טעמו בריבוי התשבחות, כלומר בכל התשבחות ואף שהם רבים, וזה שימוש מלת רוב בלשון עברי להורות על ריבוי הכלל, וזה טעם ורוב עצמותי הפחיד (איוב ד' י"ד), כבוד עשרו ורוב בניו (אסתר ה' י"א) ריבוי בניו, ואמנם רז"ל הרגילו להשתמש בו בענין אחר באמרם רובו ככולו, והוצרכתי להעיר כאן על הענין הזה להכיח דעת המתקשים בזה.

°) המנהג, המ' רפה כמו המטהר (ויקר' יד י"א) וכן משפט הלשון להרפות המ' בשפ' הפעל בפתח.

*) והמקיץ כ"י. והמעיר.

אֶלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי* רְבָבוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשִׂיתָ עִם־אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ: מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ בְּרָעָב זַנְתָּנוּ וּבְשָׂבָע כִּלְכַּלְתָּנוּ. מֵחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ. וּמִדֶּבֶר מִלַּטְתָּנוּ וּמֵחֳלָיִם רָעִים וְנֶאֱמָנִים דִּלִּיתָנוּ: עַד־הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ. וְלֹא־עֲזָבוּנוּ חֲסָדֶיךָ. וְאַל־תִּטְּשֵׁנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לָנֶצַח: עַל־כֵּן אֵבָרִים שֶׁפִּלַּגְתָּ בָּנוּ. וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנָּפַחְתָּ בְּאַפֵּינוּ וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר שַׂמְתָּ בְּפִינוּ: הֵן הֵם יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת־שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ: כִּי כָל־פֶּה לְךָ יוֹדֶה. וְכָל־לָשׁוֹן לְךָ תִשָּׁבַע. וְכָל־בֶּרֶךְ לְךָ תִכְרַע. וְכָל־קוֹמָה לְפָנֶיךָ תִשְׁתַּחֲוֶה. וְכָל־לְבָבוֹת יִירָאוּךָ. וְכָל־קֶרֶב וּכְלָיוֹת יְזַמְּרוּ לִשְׁמֶךָ. כַּדָּבָר שֶׁכָּתוּב כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ מִי כָמוֹךָ. מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ: מִי יִדְמֶה־לָּךְ וּמִי יִשְׁוֶה־לָּךְ וּמִי יַעֲרָךְ־לָךְ. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: נְהַלֶּלְךָ וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וּנְבָרֵךְ אֶת־שֵׁם קָדְשֶׁךָ. כָּאָמוּר לְדָוִד בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְיָ וְכָל־קְרָבַי אֶת־שֵׁם קָדְשׁוֹ:

*) ורבי. כ"א ורבו רבבות רבבות הטובות.

הָאֵל

בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ: הַגָּדוֹל בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ: הַגִּבּוֹר לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ: הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא:

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ· וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:

בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְהַלָּל· וּבְדִבְרֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ· וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְרוֹמָם· וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְקַדָּשׁ·

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן־יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים: הש"ץ אומר ח"ק.

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן׃ יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

װֶהרענד דער חזן ברכו זאגט,

ס׳**בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:**

ק״ת
בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל

זאגט קהל יתברך·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

***אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:**

אדון

---

*) אור עולם באוצר חיים, מחובר אל מעלה יוצר אור וכו' ואמר שאור עולם הוא האור שנברא מששת ימי בראשית הוא נגנז באוצר חיים כמו שאמרו ראה שאין העולם כדאי להשתמש בו וגנזו לצדיקים לעתיד לבוא לעולם שכולו חיים, ועיין בב"ר פ' ג' ויפה תאר סי' א' וסי' ו' ז' ועוד שם בפ' י"א, וכן פתח הפייטן ביוצר להפסקה שני' אורות מאופל הזריח מהודו וכו', ואפשר כי אורות מאופל קאי על אור המאורות, וקרא לאור הגנוז אור עולם להיותו קיים לעולם כדאי' בסדר א"ז פרק כ"א ולאור המשמש אצלינו אורות בלשון רבים כמ"ש הכתוב יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ.

מיוסד ע"ס א"ב משולש בכל חרוז, וכל החרוזים מסיימים על ל' הכתוב מפסוקי ה' קנני ראשית דרכו וגו' שבמשלי סימן ח', ובתשלום הא"ב חתום שם המחבר שמעון בר יצחק·

אָדוֹן אִמְּנַנִי· אֶצְלוֹ שִׁכְּנַנִי· אָדָם הִקְנַנִי· יְיָ קָנָנִי: בִּנְיָן בְּעָרְכוֹ· כִּי עֵץ צָרְכוֹ· בְּשַׁעֲשׁוּעַ בִּרְכוֹ· רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ: גַּשְׁתִּי לְרַגְלָיו· גַּרְתִּי בְּצִלָּיו· גְּעַגּוּעַי עָלָיו· קֶדֶם מִפְעָלָיו: דָּתוֹתַי עִלָּם· דּוֹדִי לְהוֹעִילָם· דַּעַת הַנֶּעְלָם· מֵאָז מֵעוֹלָם: הֲגִיגִי לֶאֱרוֹשׁ· הַמְזֻקָּק לִפְרוֹשׁ·

הנפלא

באור·

א· אדון אמנני וכו', כל הפיוט הזה ממהלל התורה שהיא עיקר החכמה והיא ראשית כל ואחרית הכל ונמלאת בכל ונעלמת מכל, ויסודו על הכתובים ה' קנני ראשית דרכו וגו' שבמשלי סי' ח' וכמו שפירשום רז"ל. אדם הקנני, לבן אדם נתנני לקנין וירמוז למאמרם ז"ל שבשעת נתינת התורה קטרגו המלאכים ואמרו לפניו ית' מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו והחזיר להם הקב"ה תשוב' כמבואר במדרש תילי' מזמור ח'. ב בנין, בריאת העולם. עץ, התיקן כדאי' בפרקי דר"א פ"ג ויבואר לקמן אות ס'. בשעשוע ברכו, עש"ה ואהי' שעשועים יום יום (שם במשלי). ג גשתי לרגליו, בכל מקום שהלך גשתי אליו. לרגליו. להליכותיו. ד דתותי עלם, ל' העלמה שהעלים והצפין דתותי להועיל בהם לדודי, ויתכן שרמז במלת דודי אל דברי סופרים כמאמרם ז"ל במס' ע"ז דף ל"ה א' ויהי דודי כרדף עם דתותי. ה הגיגי, מחשבתי והיינו התורה שהיא מחשבת החכמה, ל' בינה הגיגי. לארוש, לדבר ל' ארשת שפתיו (תילי' כא ד). המזוקק וכו', שיעורו לדרוש ולפרש התורה המזוקקה והנפלאה, ל' אמרות ה' אמרות

תרגום אשכנזי·

א אדון· *איך בין איין אנפאנג דעז העררן, זיינער הויזגענאססען איינע; איך גאב ער דעם אענטשטעהן נאך ערווערב, איין שאפפער, גאטט. ב אלז ער זיין וועלט־געבייאדע ענטווארף, נאה ער איך צו ראטהע, אונד אונטער דען האלדען אנבליקען זיינעז שאטטעז: וואר איך דיא פארנעהמסטע זיינער אונטערהאלטונג. ג איהם פאלגטע איך אויף דעם פוסע, וויילטע אונטער זיינעם צעלטע, וואר זיינע ערגעטצונג, זיינער ווערקע ערזטעז. ד איינע געזעטצע האט ער אויפבעוואהרט, איינען גינזטלינגען צום היילע; איינע געהיימע וויסענשאפט פאן יע, פאן עוויגקייט הער. ה בעגריפפע אויפצולעזען, דיא ריינזטע וואהרהייט צו ערגרינדען, דאז

אונבעגרייפליכזטע

*) רעדע דער תורה, אלז אונבעגריף אללער וויזהייט.

הנפלא לדרוש · נסכתי מראש: ואהיה בערץ · ושעשועי ירץ · וקדמני במרץ · מקדמי ארץ: זהר נכללתי · זכיות נבללתי · זאת נתהללתי · באין תהומות חוללתי: חקר עונות · חלל ומעונות · חקבי ענינות · באין מעינות: טפוחי שמים · טפסרי אש ומים · טרמני יומים · נכבדי מים: יקרותי נבעו · יתדותי נקבעו · יריעותי רבעו · בטרם הרים הטבעו: כללות

טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים (תילים יב ז). ו בערץ, בשמים. ירץ, ירצה. במרץ, במרוצה. ז זוהר, ל' זהירות ונקיות וכן זכיות ל' זכות וטהרה, ואמרה התורה שהיא כלולה מזהירות ובלולה מזכות וכענין אמרות ה' אמרות טהורות וכו', ואז"ל רצה הקב"ה לזכות את ישראל וכו'. זאת, בזאת. ח עונות, ל' עת ועונה. חלל, חללו של עולם. ומעונות, השמים. חק בי ענינות, חקק בי כל עניני העול', שנתן להם חוקים כאשר יוכלון שאת. ט טפוחי שמים, עפ"ה וימיני טפחה שמים (ישעי' מח יג). טפסרי אש ומים, שרים בלולים מאש ומים והיינו המלאכים. טרמני, ל' קדימה והוא פעל נגזר ממלת ט ר ם. יומים, ב' אלפים שנה שהתורה קדמה לעולם כמו שאז"ל. י יקרותי, לפי עניני הוא ל' מקור, ונבעו ל' מעין נובע ויהי' יקור ומקור ע"ד יקום ומקום, או שיהיה יקרותי ל' פנת יקרת מוסד (ישעי' כח יז) וטעמו יסודותי, ונבעו ל' גילוי כמו נבעו מצפוניו (עובדי' א ו). כ כללות, החכמה היא ציור הבריאה בכלל ובפרט ויתכן שירמוז אל כללות ופרטות שבתורה, והנראה יותר ככון בקיצור והמשך המאמר הקשה הזה הוא ע"פ מה דאי' ברבות דף רכ"ד א' ודף רע"ב א'

אונבעגרייפליכסטע צו ערפארשען, וואר איין אנפאנג פאן יעהער. ואיך הייסע האטט' איך איינען אנפענגטהאלט; איינע אנמוטה ריינטע איהן; איך האט ער פריהע הערפארגעבראכט, פאר דער ערדע אורלייט. ז איך בין דער ריינהייט אינבעגריף, איינע מאסע פאן קלארהייטען. יא, איך קאן איך ריהמען: פאר איינער געבורט וואַרען יענע פלוטהען נאך ניכט. ח דא: אייגענטהימליכע דער לייט, דע: רויא: אונד יענער וואָלבונג האט ער וועזענטליך דורך איך בעשטיממט, אַלז נאך ניכטז הערפארגעקוואָללען; ט יענע ווייטאויסגעשפאנטען הימעל, זאמט דערען פייער: אונד וואַסערוועזען, ענטשטאנדען צווייא טאגע נאך איר, נעבזט דען וואַסערמאַסען. י איינע גרונדשטייגע וואַרען איינגעלעגט, איינע פפיילער בעפעזטיגט, איינע טעפפיכע אויגעהאַנגט, בעפאר נאך בערגע איינגעזענקט וואורדען. כ איך בין דאַז אַללז איין גאנצען, זאָ וויא דאַז אורוועזען איין יעדען איינצעלנען

נִכְלַלְתִּי· כֵּן פְּרָט נִתְלַלְתִּי· כְּמִדָּתִי נִגְלַלְתִּי· לִפְנֵי גְבָעוֹת חוֹלָלְתִּי: לִישַׁת מוֹעֵצוֹת· לָרוּץ בְּרִיצוֹת· לֹא עָשָׂה קְצוֹת· אֶרֶץ וְחוּצוֹת: מְצֻוֹּתַי לְקַבֵּל· מָנָה וָחֶבֶל· מְדֻבָּקִים לֹא גֻבַּל· וְרֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל: נוֹי שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם· נֹעַם

תרי"ג אותיות יש מן אנכי עד אשר לרעך כנגד תרי"ג מצות. ושבעה אותיות יתירות כנגד ז' ימי בראשית ללמדך שכל העולם לא נברא אלא בזכות התורה עכ"ל. ואמרו עוד במס' פסחים דף נ"ד א' התורה אחד משבעה דברים שנבראו קודם שנברא העולם, וזהו מטעם הפייטן: כללות נכללתי, והרצון כלל המצות שאנכי נכלל מהם והיינו תרי"ג, כן פרט נתללתי, כן פרטי האותיות הנמנים בי מאנכי עד אשר לרעך, ואולם נמדתי שאני בו עכשו תר"ך אותיות נגללתי ונתקפלתי מהם לפי שלפני גבעות חוללתי קודם שבעת ימי בראשית. נתללתי, ל' קווצותיו תלתלים ענין קיבוץ, ונגללתי ל' גלילה וקיפול או ל' התגלגלות על הדבר. לישת מועצות, כדכתי' אני עצה לי בינה. וכתיב הלא כתבתי לך שלישים במועצות ודעת (משלי כב כ). לרוץ בריצות, עש"ה ואהי' שעשועים יום יום משחקת לפניו בכל עת. לא עשה קצות, כנ"ל שהרי לאות ל' משולש אנו צריכים. מנה וחבל, תאר לישראל מנת חבלו ית', ויש סופרים מנקדים מָנֶה בסגול הנ' וא"כ הוא ל' מנין או משקל כמו המנה יהי' לכם (יחזקאל מה יב), וחבל הוא ל' מדה כידוע והרצון כי המשקלים והמדות יקבלו מצות החכמה וכמאמר איוב (כח) והחכמה מאין תמצא וגו' אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה לעשות לרוח משקל ומים תכן במדה, וכתיב מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן וכל בשליש עפר הארץ ושקל בפלס הרים וגבעות במאזנים (ישעי' מ יב), וכבר העמיק הרחיב לדבר בזה הפייטן בסילוק לפ' שקלים. מדובקים, צרורות הארץ המדובקים והוא עש"ה בצקת עפר למוצק ורגבים ידובקו (איוב לח לח). ול' גיבל נופל על פסילת האבנים ועל בלילה ועירוב בחומר וטיט לעשות מעשה מה. וראש עפרות תבל, וראשית הישוב, או שהוא כינוי לאד"ה כפי' רש"י ז"ל. נוי שלשים ושתים, ירמוז אל ל"ב נתיבות פליאות החכמה המבוארים בס' יצירה וכנגדם ל"ב מדות של ר"א בר"י הגלילי

איינגעלעגען; איך בין איינגעטראַגט נאַך איינעם איינגענען מאַסע אונד וואַר שאָן, עהע היגעל נאָך וואַרען. צו מיר האַט ער זיינע מיטגעטהיילט, פֿון ענטציקקען, ער האַטטע נאָך ניכט ערשאַפֿפֿען, וועדער דען ערדבאַלל נאָך רעכטען אומריס. מ מיינען געזעטצען זינד אונטערוואָרפֿען דיא טווערע אונד דיא גרעסע; מאַגע איך האַטטען דיעזע שאָללען זיך ניכט געבאַללט, נאָך דער אורשטאָף דעז ערדענ־קלאָססעז. נ צוויאונדדרייסיג ליעבליכע אונד אַנמוטהיגע ספֿאַרע* האַט ער

---

*) אין דער מיזטיק האַט דיא וויזהייט 32 גאַנגע אָדער אויזפֿליססע, עבען זאָ האַט דיא תורה צוויאונדדרייסיג אויזלעגונגען. זיעהע אין בחור.

נְתִיבוֹתַיִם · נֶהֱר בִּי שְׂפָתַיִם · כַּהֲכִינוֹ שָׁמָיִם:
סְפוּנוֹת הֶרְאַנִי · סוֹדוֹ קְרָאַנִי · סֶמֶךְ לִגְאוֹנִי ·
שָׁם אָנִי: עֲצָתִי תָהוּג · עוֹלָם נָהוּג · עֲנֵד בִּמְחוּג ·
בְּחָקוֹ חוּג: פְּצוּמָה לֵהוֹם · פָּקַד קֹר וָחֹם · פִּלֵּס
לִתְהוֹם · עַל פְּנֵי תְהוֹם: צוֹפִיָּה לְמֶרְחַקִּים ·

שהתורה נדרשת בהם, והרמב"ם במלות הגיון פ"ז קרא להם הקשי הדינים התורים. נועם נתיבותים, עפ"ה דרכי' דרכי נועם וכל נתיבותי' שלום. שפתים, ל' אם תשכבון בין שפתים (תלי' סח יד) וברכות דף קי"ג ב' אמרו אילו התלמידי' שיושבין לפני חכמים בארץ. ס ספונות, ענינים ספונים ויקרים. סודו. התורה נקראת סוד ה' (תלים כה יד). סמך לגאוני, לגאון שלי הוא הקב"ה. כי בחכמה יסד כל ועל החכמה נסמכה הבריאה כולה כדכתי' ה' בחכמה יסד ארץ וגו' (משלי ג יט), אלהים הבין דרכה (איוב כח כג) פי' רש"י נסתכל בה וברא את העולם באותיותיה כסדרן ומשקלן יצר כל היצורים כאשר כתב בסוד ס' יצירה עכ"ל, וכן ת"י בראשי' ברא אלהים בחוכמתא ברא, ובב"ר ריש פ' בראשית ואהי' אצלו אמון, התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה, בנוהג שבעולם מלך ב"ו בונה פלטין אינו בונה אותו מדעת עצמו אלא מדעת האומן והאומן אינו בונה אותו מדעת עצמו אלא דפתראות ופנקסאות יש לו לדעת היאך הוא עושה חדרים היאך הוא עושה פשפשין כך הי' הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם והתורה אמרה בראשית ברא אלהים ואין ראשית אלא תורה היך מה דאת אומר ה' קנני ראשית דרכו. ע תחוג, תרמוז ל' במחוג משתעי (ברכו' דף מו ב) וטעמו עצתי תרמוז איך שהעולם יהא נהוג וי"ג תהוג ל' הגיון. ענד במחוג, הקיף במחוגה. ל' ענדם על גרגרותיך (משלי ו כא) ול' ובמחוגה יתארהו (ישעי' מד יג) והוא שם לכלי שמתארין בו העגולה, והעגולה עצמה נקראת חוג. פ פצומה, תאר לארץ בעבור השברים אשר לה עפ"ה הרעשת ארץ פצמתה רפה שברי' (תלי' ס ד). להום, לרפאות ל' הימום היא כריבה בבראשית רבה פ' מ"ה שפירשוהו ל' רפואה, וטעמו כדי לרפאות הארץ מתחלואי' היתה פקודתו על קור וחום שהם רפואה לארץ כאשר יעידו חכמי הטבע, גם פלס לתהום על פני תהום שלא יציפו העולם כדכתיב מי מדד בשעלו מים (ישעי' מ יב) וכתיב לעשות לרוח משקל ומים תכן במדה (איוב כח כה). צ צופי' למרחקים, אני החכמה צופי' אני למרחקים וכצופי מצחקים ומשמחים בכל

ער איננערהאלב איינער גרענצען בעצייכנעט, אַלז ער דיא היממעל בערייטעטע;
ס מיר האט ער פערבארגענהייטען אָפפענבאַרט, איך נאננטע ער זיין געהיימניס.
דער גרונדריס צור שעפפונג וואר מיך פיר זיינע געטטליכע מאַיעסטאט דאָרט; ע מיין
ראַטה וואר איהם איין ווינק צור בעסטיממונג דער וועלטאָרדנונג; מיך האט ער
שטאַטט דעז צירקעלז געברויכט, אַלז ער דען אומריס דער וועלט געצייכנעט.
פ צור ערהאלטונג דער ערדע האט ער פערענדערליכע יאהרעזצייטען איינגעזעטצט,
אונד אבגעוואָגען דיא פלוטהען אויף דער פלאַכע דעז אבגרונדעז. צ איך בין דיא
זעהערין

צפצופי משחקים · צעדי לא דוחקים · באמצו שחקים: קבועם מזוז · קדירתם לחזוז · קרישתם לפזוז · ממעל בעזוז: רוגעים בנהום · רגבים יגיהום · רתק חול לתהום · עינות תהום: שוה ארקו · שפר מתקו · שב בהנתקו · בשומו

מקום ל' המצפצפים והמהגים (ישעי' ח כ). צעדי לא דוחקים, כענין בלכתך לא יצר צעדך (משלי ד יב) והרצון כי השמי' גם הארץ מעידים על חכמת הבורא ית'. ק קבועם מזוז, שלא יזוזו ויזדעזעו. קדירתם, ל' נתקדרו השמים בעבים. לחזוז, פעל נגזר מן ודרך לחזיז קולות (איוב לח כה) שהרצון בו עב וענן או שיהי' קדירתם ל' קדירה וקערה והרצון שקערורית השמים מוכן לאסוף החזיזים. קרישתם, כמו שאז"ל יהי רקיע יקרש הרקיע לחים היו וכו' קרש ו. לפזוז, לחזק כמו ויפוזו זרועי ידיו. ר רוגעים בנהום, כינוי לגלי הים ל' וינהום עליו כנהמת ים (ישעיה ה ל) ול' רגע הים ויהמו גליו (שם נא טו). רגבים יגיחום, כ"כ בקצת ספרים בח' וא"כ הוא ל' מלחמה כי כן כל ל' מלחמה מתורגם גיחת קרב, וטעמו כי הרגבים שסביבת הים יגיחו אתם מלחמה ולא יניחום לעבור, ובקצת ספרים כתיב יגיהום בה' ויהי' טעמו יסירו וימשכו אותם לאחור, ל' כאשר הוגה מן המסלה (ש"ב כ יג). רתק חול לתהום, הקיף שלשלאות ורתוקות של חול סביב לים שלא יוכלו המים לעבור וכדכתיב אשר שמתי חול גבול לים חק עולם ולא יעברנהו והמו גליו ולא יעברנהו (ירמי' ה כב). רתק, פעל נגזר מן ורתוקות כסף צורף (ישעי' מ יט) שענינו שלשלאות. עינות תהום, הע' בחירק בכל כ"י ובעדות ר"דק שקל פיל, גם במסרה מסר עליו לית ואילו בנרי אית דכוותי'. ש שוה ארקו, ע"י שרתק חול לתהום השוה ארצו כמו הלא אם שוה פני' (ישעי' כח כה), או שקאי על קרקע הים וטעמו שנתן לים קרקע טוב ושוה לו לפי תכונתו ל' פרי ישוה לו (הושע י א) וידוע כי קרקע הים משונה מקרקע היבשה לפי טבעו. מתקו, תכונתו כמו החדלתי את מתקי (שופטי' ט יא), ואי קאי על תכונות הים ירמוז אל הבריאות שבו מדומם ולומח וחי. שב בהנתקו, הים בהנתקו מיסודו בשוא גליו ישוב לאחור בעל כרחו בעבור כי חק שם לים, ויתכן שירמוז אל ההליכה והחזירה התמידית אשר לים והנה בהליכתו ידמה כאילו הוא רוצה ללכת לו חוץ מגבולו אל מקום אחר והוא מוכרח לשוב בשומו לים חקו חק עולם

זעהערין דער ווייטבעוואָהנטען וועלט. מייכע פרעדיגטען זינד אַללערגעטלענד; אויך וואָרען מייכע טריטטע ניכט ענגע, אַלז ער יענע הימעל אויסגערעהנט. ק זיא רוהען אויף אונערשיטטערליכען פפיילערן; אין איהרער בלויען שאַלע בילדען וואָלקען זיך, ווען פייכטיגקייטען געררינגען אונד שטאָקקען אין יענער האָהע. ר ברויזענד שטירמען דאָרט וואָגען הערן, אונד בעגעגנען דער קיזטע איגן טרעקליכען קאַמפפע; אַבער ער האַט עז מיט זאַנדהיגעלן אומקעטטעט, דאַז אונערז מעסליכע מעער; דאַ טייטערן דעז אַבגרונדז עמפאָרטע קוועללען, ש זיא ווייכען שיכטערן נאַך איהרעם גרונדע צוריק, אין דען שטאַם דער איהריגען; דאַז געטרענטע געוואַססער לענקט ווידער איין, וויל ער דעם מעערע שראַנקען געזעטצט.

לַיָּם חָקוֹ: תֵּבֵל בְּשַׁכְלְלוֹ· תּוּשִׁיָּה שָׁת שִׂכְלוֹ·
תְּכוּנִים קֶדֶם מִלֵּא· וּמַיִם לֹא: שָׁתוֹת חִבְּרוֹ·
מְלוֹאָם הִגְבָּרוּ· עֲבוֹדָתוֹ יַגְבִּרוּ· וּפִיו לֹא
יַעֲבוֹרוּ: חזן וְעַל נֶאֱמְנֵי אֶרֶץ· בְּרִיָּתוֹ הִתֵּרֶץ·
צִדְקָם חָשׂוּךְ קֶרֶץ· בְּחוּקּוֹ מוֹסְדֵי אָרֶץ:

שהמ"ח שמעון בר יצחק חזק חתום בראשי החרוזי' אלא שהקדים בראש
כל חרוז תיבה אחת מפסוקי ואהיה אצלו אמון וכו', במשלי סי' ח'.

חזן וָאֶהְיֶה שְׁכוּנָה· קהל וחזן בְּחֶבְיוֹן עוֹז אַרְמוֹן:
אֶצְלוֹ מְיוּחֶדֶת· בְּתוֹךְ גְּנָזָיו לִטְמוֹן:
אמון

ולא יעברוהו. ה בשכללו, בכלותו. תושיה, כינוי לתורה ולחכמה. שת, ייסד. מלא, בכל ספרינו המ' בשוא לכן הוא ל' מילוי, ויתכן שירמוז אל דעת האומר כי היו שם גשמים רוחניים קדמוניים המכונים בלשונם: Atomen; והיא הדעת השני אשר ביטל רבינו סעדיה הגאון ז"ל בספרו האמונות והדעות מאמר א', והמים גם הם כינוי ליסוד וחומר ראשון כמבואר בדבר החבר למלך כוזר מאמר ד' סי' כ"ה, ולזה רמז הפייטן כי התכונים מלא קדם והם הגשמים הקדמונים הנזכרים גם התכונים בשם מים לא היו עדיין וכולם נבראו בתורה. שתות, יסודות כמו כי השתות יהרסון (תילים יא ג). ועל נאמני ארץ, צדיקי הדור. ברייתו התרץ, ייסד העולם ועליהם הוא עומד במישור, תרגום של מישור תריצותיה. צדקם חשוך קרץ, הצדיקים עוצרים ההשחתה מן העולם כי הם מליצים לעולם. ועיין בביאורי לפיוט אופד מאז למוסף יום א' דר"ה.
ואהיה שכונה וכו', גם זה ממהלל התורה וכמו שאז"ל בב"ר פ' א' ואהי' אצלו אמון, אמון פדגוג, אמון מולנע, אמון מכוסה, אמון רבתא וכו'. מיוחדת בתוך גנזיו

ת זאָ האַט ער דיא וועלט פאָללענדעט, זיינע גאָטטליכע פערנונפט גרינדעטע אויף ווייזהייט זיא; וואַז מאַן וועלטאַללעס נענט, וואַז מאַן וואַססער נענט, וואַר נאָך ניכט. שתות. ער האַט דיא עלעמענטע צוזאַממענגעפיגט, איהרען בעשטאַנד= טהיילען פעסטיגקייט פערליעהען; זאָ בלייבען זיא איהרער בעסטיממונג געטרייא אונד איבערטרעטען ניכט גאָטטעס געהייס. ועל. אַבער, נור אויף דען רעדליכען דער ערדע האַפטעט דיעזע גאַנצע שאָפפונג; איהרע טוגענדען זינד'ס, דיא זיא פאָר צערריטטונג בעוואַהרען, איהרע טוגענדען זינד דיא גרונדפעסטע, וואָרויף ער דיא פפיילער דער ערדע געשטיטצט.
איך וואַר דיא בעוואָהרערין דעס איננערסטען געמאַך'ס זיינעס פראַכטגעביידעס, וואַר זיינע איינציגע, אויפבעוואַהרט אין דער קאַממער זיינער שאַטצע.

איך

קו"פ חזן

אָמוֹן עֲמוּסָה· מִלּוּי מִצְווֹת כָּרִמּוֹן:

וָאֶהְיֶה וְעוּדָה· לִבְנֵי פִּצֵּל לַח וְלוּז וַעֲרְמוֹן:

חזן וקהל

שַׁעֲשׁוּעִים, נַחֲלִיאֵל מַתָּנָה מִמִּדְבָּר לִזְמוֹן·
יוֹם, בָּאוּ לְסִינַי נוֹחֲלֵי דַּת אָמוֹן·
יוֹם, רָדוּ מַלְאֲכֵי צְבָאוֹת בֶּהָמוֹן·
מְשַׂחֶקֶת, יְדִידוּת עָל נִשְׁמַעַת כְּפַעֲמוֹן·
לְפָנָיו, צָגוּ מְלָכִים בְּפָרֵשׂ בָּהּ תַּשְׁלֵג בְּצַלְמוֹן·
בְּכָל עֵת, חָשְׁכוּ מִיֹּשֶׁר מוֹאָב וְעַמּוֹן·

משחקת

לטמון, התורה היתה מיוחדת להיות טמונה בתוך גנזיו עד זמן מועד וכמו שאז"ל במס' שבת דף פ"ח ב' אמרו המלאכים לפני הקב"ה חמודה גנוזה שגנוזה לך מששת ימי בראשית תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? וכו'. ועודה, לי ייעוד ואירוסין מיועדת ומאורסה לבניו של יעקב אשר פצל לח ולוז וערמון וכמו שאז"ל תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב א"ת מורשה אלא מאורסה בחילוף הש' בש'. שעשועים נחליאל וכו', טעמו התורה שהיא נחלת אל ושעשועיו נתנה מתנה לישראל ממדבר כדי שתהא מזומנת לכל שכל הרוצה ליטול יבוא ויטול, וכמו שאז"ל על פסוק וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות (במדבר כ"א י"ח). יום רדו מלאכי צבאות, עפ"י רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (תילי' סח יט)! ואז"ל בפרקי דר"א פ' מ"ז כשירד הקב"ה ליתן תורה לישראל ירדו עמו ס' רבוא של מלאכי השרת ועטרו את ישראל וכו'. משחקת ידידות על, ששון ושמחה שהיתה משחקת כנסת ישראל האהובה למעלה נשמעת כפעמון. ידידות על, אהובה למעלה כמו נאם הגבר הוקם על (ש"ב כג א). לפניו צגו מלכים וכו'. עפ"י בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון (תילים סח טו) וכמו שפירשו רש"י ז"ל כשפירש הקב"ה לפניהם תורתו אשר המלכים הייני תלמידי חכמים נשלגים ונתלבנים בה בארץ צלמות וחושך, ע"ש. בכל עת חשכו מיושר מואב ועמון, היו מונעים עצמם מלקיים שבע מצות שנתנו להם.

איך געגאָם זיינע ערליעהונג, וואָר זיינע אונטערריכטונג פֿאָןן וואָ איין גראַנאַטע אַפפֿעל, וואורדע דאָן פֿער לאָבט מיט דען ענקעלן דעס שטאַבעשאָלערו יעקב*.

---

*) זיעהע אין ס' בראשית קאַפיטעל 30 פֿערז 37.

מְשַׂחֶקֶת, קִלְקְלוֹן פָּארָן וּבוּז וְאַדְמוֹן׃

בְּתֵבֵל, הֲמוֹנֵי קִבְּלוּנִי הוֹלְכֵי יְלֵל יְשִׁמוֹן׃

אַרְצוֹ, זָרַח אוֹרִי וְנָדַף רֵיחִי כַּאֲפַרְסְמוֹן׃

וְשַׁעֲשׁוּעַי, קִדְּשׁוּ חוֹרֵב וְנָדוּ תָּבוֹר וְחֶרְמוֹן׃

יְ' אֶרֶת, אֱלֹהַּ קְדֻשָּׁה וְכָבוֹד כָּל יְשִׁימוֹן׃

בְּנֵי, מַעְלָה מוֹרָאוֹ יַעֲרִיצוּן וְיַעֲצִימוּן׃

אָדָם, נֶצַח תְּהִלָּתוֹ יַקְדִּישׁוּן וִירוֹמְמוּן׃

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃ מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ׃ הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם׃ אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן

משחקת קלקלון וכו', התורה היתה לשחוק באהל פארן ובוז ואדמון כדאי' במס' ע"ז דף ב' על פסוק וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן (דברים לג ב) מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן? אמר ר"י מלמד שהחזירה הקב"ה לתורה על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שבאו ישראל וקבלוה וכו' והוא מבואר יותר בילקוט פ' וזאת הברכה. קלקלון, תאר לאהל של יריעות והוא כמלא בתלמוד ע"ז דף כ"א ב' כל שהוא לפנים מן הקלקלין. פארן, הייני ישמעאל עה"ה וישב במדבר פארן, ובוז הוא ממשפחת נחור כדכתיב את עוץ בכורו ואת בוז אחיו (בראשית כב כא) וכתיב אליהוא בן ברכאל הבוזי (איוב לב א), ואדמון, עשו ע"ש ויצא הראשון אדמוני. הולכי ילל ישימון, ישראל שהלכו במדבר ילל ישימון. ארצו זרח אורי, התורה נקראת אור כדכתיב כי נר מצוה ותורה אור (משלי ו כג) והיא זרחה בארצו של הקב"ה והיינו התבל כדכתיב משחקת בתבל ארצו (שם ח לא). ונדף ריחי כאפרסמון, כמו שאז"ל כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה הי' נתמלא כל העולם כולו בשמים וכו', במס' שבת דף פ"ח ב'. ושעשועי, ילדי שעשועים שלי הייני ישראל קדשו חורב כדכתיב הגבל את ההר וקדשתו. ונדו תבור וחרמון, הר תבור וחרמון כששמעו שבאו ישראל אל הר אלהים חרבה לקבל התורה עליו נתקנאו בו ונדו ממקומם אל הר סיני כדי שתנתן תורה עליהם כדאי' במס' מגילה דף כ"ט א' והוא יותר מבואר בבראשית רבה ריש פ' נ"ט. כל ישימון, כל הברואים ישימו קדושה וכבוד לאלה וכדכתיב ישימו לה' כבוד ותהלתו באיים יגידו (ישעיה מב יב). בני מעלה, המלאכים. מוראו יעריצון, עה"ה את ה' צבאות אותו תקדישו והוא מוראכם יהוא מעריצכם (ישעי' ח יג). ויעצימון, יתנו לו התעצומות. אדם, בני אדם.

עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה הֵכִין וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ: מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ: פִּנּוֹת צְבָאָיו קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ: תִּתְבָּרַךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל־שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל־מְאוֹרֵי־אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה:

תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה וְנוֹתְנִים רְשׁוּת זֶה לָזֶה לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת־רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה:

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

אופן.

שם המחבר חתום בראשי החרוזים שמעון אשר הקדים בראש כל חרוז תיבה אחת או שתים מפסוק ועתה בנים שמעו לי וכו'.

וְעַתָּה בָנִים, שִׁירוּ לַמֶּלֶךְ בְּתִפְאֶרֶת מְפֹאָר. בְּרִקְמֵי שִׁיר מְעֻטָּף וּמְעֻטָּר וּמְתֹאָר. בְּהוֹד
והדר

ועתה. בתפארת מפואר, המפואר בתפארת. ברקמי שיר מעוטף וכו', כמו שאז"ל סנדלפון מקבל תפלתן של ישראל ועושה ממנה עטרה לראשו ית'. ומתואר, גם הוא

וְהָדָר וָשֶׁבַח מְבֹאָר׃ בַּעֲטֶרֶת גֵּאוּת
וְכֶתֶר נוֹרָא יִתְפָּאָר׃

שִׁמְעוּ לִי, מְלָלוֹ׃ עֱזוּז נוֹרָא פְּלָאֵי גָדְלוֹ׃ שֶׁשְּׂמוּ עָרֵב
לוֹ׃ וְזִכְרוֹ נָעִים לְהַלְּלוֹ׃ וְהֵיכָלוֹ נֶחְמָד
לוֹ׃ וּכְבוֹדוֹ נֶהְדַּר לוֹ׃ וְהוֹדוֹ נָאֶה
לוֹ׃ וּמְשָׁרְתָיו מַנְעִימִים לוֹ׃

וְאַשְׁרֵי, עֲבָדָיו הַמַּשְׁמִיעִים בְּקוֹל שְׁבָחוֹ׃ כִּי עֲרֵבִים
לְפָנָיו וּמְקַבְּלִים נִכְחוֹ׃ ק״י שַׁמְעִיאֵל
הַשָּׂר מַשְׁמִיעָם בְּכֹחוֹ׃ לְשַׁתֵּק הֲמוֹן
מַעְלָה בְּרוֹן בְּנֵי אֶזְרָחוֹ׃

דַּרְכֵי, וְחוֹבַי תֵּת קְדֻשָּׁה לַמְקָרֶה אֲוֵרִים׃
הַמְּשֻׂגָּב וּמְכֻתָּר בְּכִתְרֵי כְתָרִים׃
פְּאֵר מְלָכִים תְּהִלָּה לִבְרוּרִים׃ מִפַּחְדּוֹ
יָחִילוּ אֵיתָנִים וְצוּרִים׃

ק׳ יִשְׁמְרוּ, נִכְסָפִים בַּחֲצֵרוֹת מְעַט מִקְדָּשׁוֹ׃ בְּפַחַד
וְיִרְאָה לְהַעֲרִיצוֹ וּלְהַקְדִּישׁוֹ׃

אחר

הוא ל׳ עיטור וסיבוב כמו ותאר הגבול (יהושע טו ט) או שהוא ל׳ יפוי. בעטרת וכו׳, שיעורו בעטרת גאות וכתר יתפאר ש׳ נורא, ואמר עטרת גאות עש״ה ה׳ מלך גאות לבש, ועש״ה הוי עטרת גאות (ישעי׳ כח א). שמעו לי מללו, שמעו לי למלל לו ולספר עזוז נורא וכו׳. ששמו ערב לו וזכרו וכו׳, כענין לשמך ולזכרך תאות נפש (ישעי׳ כו ח). ואשרי עבדיו, בני מעלה. שמעיאל השר, המלאך הממונה להשמיע תפלת ישראל. משמיעם בכחו, מכריז להם למלאכים בכחו לשתק אותם עד שינמרו ישראל שירתם כדכתיב ברון יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים (איוב לח ז) ואמרו עליו במס׳ חולין דף צ״א ב׳ אין המלאכים אומרין שירה למעלה עד שאמרו ישראל למטה. בני אזרחו, בני אברהם המכונה איתן האזרחי. דרכי וחובי, כן דרכי והוא חוב עלי לתת קדושה להקב״ה המקרה אוירים, ל׳ המקרה במים עליותיו (תילים ק״ד ג׳). לברורים, לנבחרים ומשובים. מפחדו יחילו אתנים וצורים, כענין ראוך יחילו הרים (חבקוק ג י) וכענין חמתו נתכה כאש והצורים נתצו ממנו (נחום א ו). ישמרו נכספים וכו׳, טעמו ישראל הנכספים לחצרות בה״כ שהוא מקדש מעט ישמרו להעריצו ולהקדישו בפחד
ויראה

קו"ח אַחַר שְׁתֵּי תֵבוֹת מַזְכִּירִים שֵׁם קָדְשׁוֹ׃ לְהוֹדִיעַ לַכֹּל כִּי הֵם זֶרַע קְדוֹשׁוֹ׃

וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרֻבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָּל חַיָּה וְאוֹפַן וּכְרוּב לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים׃ בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ׃

לְאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ׃ לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ׃ כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃ כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ אוֹר חָדָשׁ עַל־צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ מְהֵרָה לְאוֹרוֹ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת׃

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ׃ אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה׃ וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא־נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד׃ כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ

נגילה

וירא"ה. אחר שתי תיבות וכו', כדאי' שם במסכת חולין דף צ"א ב' חביבין ישראל לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת, שישראל מזכירים את השם אחר שתי תיבות שנאמר. שמע ישראל ה' וגו' והמלאכים אין מזכירין אותו אלא אחר ג' תיבות כדכתיב קדוש קדוש ה' צבאות.

נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ: וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת· לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה: יחיד אומר אל מלך נאמן·

דברים ו׳ ד׳

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה ׀ אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

דברים י״א י״ג וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהֹוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהֹוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־

בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהֹוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

במדבר ט״ו וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהֹוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם: יש לצרף אלהיכם לאמת, אכן יתן רוח מעט שלא יבולע האל״ף

אשכנז אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה· עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:

ל אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְאָהוּב וְחָבִיב וְנֶחְמָד וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר: וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ: לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת: וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:

עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים לְעוֹלָם וָעֶד חוֹק וְלֹא יַעֲבוֹר· אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם

ועד

וָעֶד: אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ אָתָּה• לְמַעַן שִׁמְךָ מַהֵר לְגָאֳלֵנוּ כַּאֲשֶׁר גָּאַלְתָּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ: אֱמֶת מֵעוֹלָם שִׁמְךָ הַגָּדוֹל עָלֵינוּ נִקְרָא בְּאַהֲבָה אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ:

שם המחבר שמעון בר יצחק חזק ואמץ חתום בראשי החרוזים אלא שהקדים בראש כל חרוז ראשי הכתובים מעשרת הדברים, וכל חרוז מסיים על לשון הכתוב מפסוקי שמעו מוסר וגו' שבמשלי סי' ח'.

אָנֹכִי• שִׁמַּעְתָּ וְנִתְאַיַּמוּ• קַבְּלוּ מַלְכוּתִי
וְלֹא תֶאְשָׁמוּ• שִׁמְעוּ מוּסָר וַחֲכָמוּ:
לֹא יִהְיֶה• מְקַוֵּיכֶם זָר וְתָרֵעוּ• וּמֵעֲבוֹדָתִי
כָּל תִּגְרָעוּ• וְאַל תִּפְרָעוּ:

אנכי• שמעת, השמעת. ונתאימו, ל' אימה, נתחלחלו ונרתעו בשמעם הדבור כמו שאז"ל במס' שבת דף פ"ח ב' וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק שהיו נרתעין לאחוריהם י"ב מיל וכו'. ועוד יש לפרש ונתאיימו ל' אום ואומה שנעשו לו לאום ע"י קבלת אלהותו וזהו שסמך אחריו קבלו מלכותי. ולא תאשמו, ולא תתחרטו לאמר אשמנו כי קבלנו מלכותך דוגמת ולא יאשמו כל החוסים בו (תהלים לד כג) וכפי' רש"י ז"ל. שמעו מוסר וחכמו, לשון הכתוב במשלי סי' ח' פסוק ל"ג, וכמו שבפיוט הקודם התחיל כל חרוזיו בלשון הכתוב ועתה בנים שמעו לי ואשרי דרכי ישמרו, כן בפיוט הזה חתם כל חרוזיו על לשון הכתובים שאחריו והם שמעו מוסר וחכמו ואל תפרעו אשרי אדם וגו' עד חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה שהוא פסוק ראשון שבסי' ט'. ועתה תוכל לשפוט במישור איך כשתבשו המדפיסים בסיומי החרוזים האלה והוסיפו תיבת וחכמו בסיום דבור לא יהי' והוא כבר בא בחרוז הקודם, גם בדבור לא תחמוד חתמו חכמות נשים בנתה ביתה — נשים מה בעי הכא? ולשון הכתוב הוא חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה ועליו בנה דיבור לא תחמוד וחרוז וכל קנינך, אלא שנתחלף להם הכתוב הזה עם הכתוב שם סי' י"ד והוא שבוש גמור אשר השתבשו המדפיסים, ובכל כ"י אינכו. לא יהיה מקויכם זר, מקוה ישראל הוא ה' ית' כדכתיב מקוה ישראל מושיעו בעת צרה (ירמי' יד ח) לזאת אמר לא יהי' מקויכם אל זר. ותרעו, הפך ה' ית' שהוא מושיע בעת צרה. ומעבודתי כל תגרעו ואל תפרעו. כנ"ל כמ"ש בסמוך, וטעם ואל תפרעו אל תבטלו מעבודתי; או שהוא מלשון רז"ל הקורא למפרע והטעם שלא תגרעו מעבודתי אף לא תפרעו אותה להקדים המאוחר ולאחר המוקדם בהפך הסדר

אנכי[1]. איך בין דאַז עוויגע וועזען — ריעפֿט דוך, דאַס זיא ערבעבטען — הולדיגט מיינר רעגיערונג! עז ווירד אייך ניכֿט גערייען; זייד געהאָרזאַם אונד וויזע. [2]זעטצט אייער פֿערטרויען ניכֿט אויף פֿרעמדע גאָטטער, עז אַהנדט' אייך איבעל בעקאָממען; בעפֿלייסיגט אייך מיינעז דיענזטעז אונאונטערבראָכֿען.

לא

---

[1]) ערזטעז געבאָט. [2]) צווייטעז געבאָט.

לֹא תִשָּׂא, עֹנֶשׁ לְחַלְּלִי · וְתִנָּצֵל מִמַּכְאוֹב
וּמֵחָלְיִ · אַשְׁרֵי אָדָם שֹׁמֵעַ לִי:
זָכוֹר, וְשָׁמוֹר אֶת יוֹם · וְתִמְצָא כֹּפֶר
וּפִדְיוֹם · לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֹתַי יוֹם יוֹם:
כַּבֵּד, נָא הוֹרֶיךָ בְּמִבְטָחִי · וְתַאֲרִיךְ יָמִים
וְתִהְיֶה חַי · לִשְׁמֹר מְזוּזוֹת פְּתָחָי:
לֹא תִרְצָח, בְּנֶפֶשׁ מֵחַיִּים · וִיהִי חֶלְקְךָ בַּחַיִּים ·
כִּי מֹצְאִי מָצָא חַיִּים:

המלוה לכם. לא תשא עונש לחללי, לא תשא עליך עונש של חילול השם שהנשבע לשוא מחלל השם כדכתיב ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם אלהיך (ויקרא יט יב). ותנצל ממכאוב ומחלי, כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא וכתיב ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו (זכרי' ה ד). זכור ושמור, שניהם בדבור אחד נאמרו. את יום, היום מיוחד הוא שבת, ואמרו רז"ל במס' שבת דף קי"ח אלמלא משמרין ישראל שתי שבתות מיד הן נגאלין שנאמר כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וגו' וכתיב בתריה והביאותים אל הר קדשי (ישעי' נו ז) וזה טעם ותמצא כפר ופדיום, לשקוד על דלתותי יום יום. במבטחי, בשומך בטחונך בי שאם יגיע לך היזק מכבודם אמלא לך. ותאריך ימים, כדכתיב למען יאריכון ימיך. ותהיה חי, בריא ושלם, והוא כנגד ולמען ייטב לך. לשמור וכו' שתזכה לשמור מזוזת פתחי ולעבוד עבודתי. ויהי חלקך בחיים, כי אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם (תילים נה כד) וחכמתם משתכחא ולא ליהוי להו בנין רבנן כדאיתא במסכת סנהדרין דף ק"ו ב', וזה טעם כי מוצאי מצא חיים, ואפשר שהרצון בחיים בחיי העולם הבא וכדאיתא בדברים רבה דף ק"ל ע"ג שופך דם האדם באדם דמו ישפך אמר ר' לוי והרי

[3] לאם דיר ניכט דיא ענטווייהונג מיינעס נאמענס צו שולדען קאממען, דאמיט דיך ניכט טרעפפע קוממער אונד קוואל. הייל דעם ערדענזאהן, דער מיר פאלגט.

[4] ערינערע דיך דעס רוהעטאגעס אונד ניכט מיהן וואהל איין האלט! דאן פינדעסט דוא גענעזונג אונד הייל, מיינע פפארטען צו בעשיצען טאגטעגליך.

[5] פערעהרע דיינע ערצייגער, דאן לעבסט דוא — בייא מיינער טרייע — לאנגע, אונד בלייבסט געזונד, צו ווארטען דיא פפארטען מיינער טהארע.

[6] מארדע קיינע לעבענדיגע זעעלע, דאן האסט דוא אנשפרוך אויף לעבען. ווער מיך ערווירבט, ערווירבט עוויגעס לעבען.

פיהרע

[3]) דריטטעס, [4]) פיערטעס, [5]) פינפטעס, [6]) זעכזטעס געבאט.

לֹא תִנְאָף, רֶשֶׁף כִּוְיוֹנָי. מַרְחִיקָהּ יִשְׂבַּע עֲדָנַי. וַיָּפֶק רָצוֹן מֵיְיָ:

לֹא תִגְנֹב, יְגִיעַ אִישׁ לְאִישׁוֹ. כִּי עֲמָלוֹ לָרִיק יְחִישׁוֹ. וְחֹטְאִי חֹמֵס נַפְשׁוֹ:

לֹא תַעֲנֶה, צֶרֶק לְעֵוּת. מְלָשְׁנִי יִירַשׁ צַלְמָוֶת. כָּל מְשַׂנְאַי אָהֲבוּ מָוֶת:

לֹא תַחְמֹד, חֲפָצִים הִרְבֵּיתָהּ. תְּעוּדָה קַשֵּׁר אהבתה

כמה בני אדם שהרגו ומתו על מטותיהם? השיבו אותו מהו באדם דמו ישפך? כשיבואו כל בני אדם לעתיד לבוא אותה שעה דמו ישפך. רשף, ל' רשפיה רשפי אש (שיר ח ו). כויוני, ל' כוי' ומכות אש וכענין שאמר שלמה על הנואף היחתה איש אש בחיקו ובגדיו לא תשרפנה אם יהלך איש על הגחלים ורגליו לא תכוינה כן הבא אל אשת רעהו וגו' (משלי ו' כ"ז), ור' של כויוני הוא כר' של וקרע לו חלוני (ירמי' כב יד) וכר' של ואורגים חורי (ישעיה יט ט) ודומיהם. מרחיקה ישבע עדני, שנוטל שכר כאילו עשה מצוה גם עושין לו נס כדאי' בקידושין דף ל"ט ב' וזהו ויפק רצון מה'. לא תגנוב יגיע איש לאישו, לא תגנב יגיע של שום איש אשר ראוי לאישו לבעלו להיותו הוא האיש אשר יגע בקנינו, ואע"פ שהלאו הזה אגונב נפשות הוא קאי, היינו בפרט אבל בכלל הוא כולל כל מיני גניבה. גם החכם בן גבירול ייסד רחק זמה וחמה, ומאזני מרמה, כנגד לא תנאף ולא תגנוב. כי עמלו, עמלו של חבירו. לריק יחישו, לריק יחיש ויתענג בו הגונב כי לא יקום בידו ואפילו מה שיש לו כבר בהיתר גם הוא יאבד ממנו ויכלה כדכתיב ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר וכלתו את עציו ואת אבניו (זכרי' ה ד) וזהו וחוטאי חומס נפשו, שהוא חומס גם את אשר לנפשו. מלשני יירש צלמות, שנאמר מלשני בסתר רעהו אותו אצמית (תהלים קא ה) והמעיד שקר בכלל מלשין. חפצים הרבית, כבר הרבית לך חפצים ולא תחמוד יותר כי אין לדבר סוף כי החומד לא ישבע לעולם. תעודה קשר אהבתה,

[7] פֿיהרע קיין אונזיטטליכעס לעבען, עס איזט פֿערלעהרענד פֿייער! דען ענטהאלטזאמען נאהרט דער וואָננעגענוס, איהם געדייהט דיא גאָטטליכע צופֿריעדענהייט.
[8] בעמאָכטיגע דיך דעס געווערבעס איינעס אַנדערן ניכט; אומזאָנזט קאַן דיר איינעס פֿרעמדען פֿלייס געדייהען. ווער ווידעררעכטליך האַנדעלט, פֿערלעטצט זיך זעלבסט.
[9] צייגע ניכט דעם רעכטע צווידער; פֿערלייאומדער פֿאַהרען צור האָללע הינאַב. דיא זיך איינען האַס צוציעהען, זינד פֿריינדע דעס טאָדעס.
[10] לוזטערע ניכט אונרעכטמאָסיג נאַך שאַטצען; דאַס גאָטטליכע געזעטץ זייא דיר

[7]) זיעבענטעס, [8]) אַכטעס, [9]) נייכטעס, [10]) צעהנטעס געבאָט.

אהבתה׃ חכמות בנתה ביתה׃

(ו) וכל קנינך שבעה׃ יקר מאד טבעה׃ חצבה עמודיה שבעה׃

חזק ואמץ בגזרה׃ ביראת צורך התאזרה׃ והוא יהיה לך לעזרה׃

עזרת אבותינו אתה הוא מעולם מגן ומושיע לבניהם אחריהם בכל־דור ודור׃ ברום עולם מושבך ומשפטיך וצדקתך עד אפסי ארץ׃ אשרי איש שישמע למצותיך ותורתך ודברך ישים על לבו׃ אמת אתה הוא אדון לעמך ומלך גבור לריב ריבם׃ אמת אתה הוא ראשון ואתה הוא

אבל אהבת התורה והתעודה היא תקשר על לבך תמיד כדכתיב צור תעודה חתום תורה בלמודי (ישעיה ח טז), וצור ל׳ קשירה הוא כמבואר עליו בפרוש רש״י ז״ל. חכמות בנתה ביתה, חכמות התורה היא בנתה ביתה, לכן היא עקרית — כמבואר עליו בפי׳ רש״י ז״ל ובמס׳ סנהדרין דף ל״ח א׳. וכבר כתבתי לעיל, כי הגורסים: חכמות נשים בנתה ביתה, נשתבשו ונתבלבלו. כל קנינך שבעה, טעמו על כל הקנינים אשר לך לשבעה יקר מאוד טבעה של תורה אשר חצבה עמודיה שבעה, וכמ״ד שבעה ספרים לתורה, כדאי׳ במס׳ שבת דף קי״ו א׳; או שר״ל יקר מאד טבעה מחצבם, כי נחצבה משבעה רקיעים ונתנה לבני אדם, וכן איתא במדרש משלי סימן ט׳. ביראת צורך, ביראת ה׳, שהוא צור שלך, תתאזר, והוא יהיה לך לעזרה.

דיר איין בונד דער זיעבע. דיא וויזהייט אללײן פֿאָללענדעט איהרען טעמפעל[1].

וכל. אללע דיינע גיטער זינד נור אירדיש, זיא אללײן איזט פֿאָן וויט האָהערער נאַטור; זיא רוהט אויף זיעבען אונערשיטטערליכען פֿפײלערן.[2] חזק זייא שטאַנדהאַפֿט אונד בעהאַררליך אין איהרעם קרײזע, ריסטע דיך מיט גאָטטעספֿורכט; דאַן ווירד ער, דיין שאָפּפֿער, דיר נור הילפֿע זײן.

---

[1]) דער מענש איזט דער טעמפעל דער וויזהייט; נור זיא קאַן איהן פֿאָללקאָממען גליקליך מאַכען.

[2]) דיא זיעבען פֿרײען קינסטע דער אַלטען זינד בעקאַננט.

הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ: מִמִּצְרַיִם
גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ: כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם
הָרַגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים
הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל־זֹאת
שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת
וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם: רָם וְנִשָּׂא
גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים
וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְעָם
אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ. מֹשֶׁה וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם.

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר
בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה
שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם
הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ. יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה
כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל. (גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ
קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל.) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

(אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל
עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת
וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה.
מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ·
מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ
נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ
לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ
מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים·
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים: אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ
וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ·
וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת· וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקֵרַבְתָּנוּ
מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים
וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן· אֶת־יוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה· זְמַן מַתַּן
תּוֹרָתֵנוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה
וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ·
וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ· וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ·
וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ· לִפְלֵטָה לְטוֹבָה
לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת
הַזֶּה· זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ
בוֹ לְחַיִּים· וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ· וְרַחֵם עָלֵינוּ
וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם
לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ:
קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ
וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ

אלהינו

אֱלֹהֵינוּ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים :

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם · וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ·

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן :

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ · אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ :

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ · בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת :

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד : וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת :

בקצת קהלות עולים הכהנים לדוכן וסדרו תמצא בסוף המחזור·

לש״צ אֱ״וֵ אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר : יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ : יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ : יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם :

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

ושם נעבדך ביראה כִּימי עולם וכשנים קדמוניות.

וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות.

חזרת התפלה לש״ץ.

בלחש אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בקול בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן.

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים. וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים. אֶפְתְּחָה פִּי בְּשִׁיר וּרְנָנִים. לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל פְּנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים:

אין פיעלען קהלות אשכנז, זאָ וויא ברוב קהלות פולין וביהם ואיטליא, ווירד אַן ערשטען טאַג דאַז קרובות **ארץ מטה** פאָן צווייטען טאַג געזאַגט. ע"ס א"ב.

אֹרַח חַיִּים מוּסַר תּוֹכַחַת · בְּתִתְּךָ לְנוֹשָׁעִים בְּשׁוּבָה וָנַחַת · גָּעֲשׁוּ עַמּוּדֵי רוּם וָתַחַת · דְּבֵקֶיךָ בְּבוֹאָם מַתָּנוֹת לָקַחַת: הִסַּעְתָּ עַם כַּצֹּאן לַנְחוֹת · וְנִהַגְתָּם כְּעֵדֶר בְּשֶׁבַע שְׂמָחוֹת · זִכִּיתָם לַתּוֹרָה בְּאַהַב לְהֵאָחוֹת · חֹדֶשׁ שְׁלִישִׁי בְּצֵאתָם לִרְוָחוֹת: טֶרֶם נִגְלֵיתָה בְּשֵׂעִיר וּפָארָן · יְדַעְתָּם חֻקֶּיךָ עָגְשָׁן וּשְׂכָרָן · כִּרְאוֹתְךָ

כי

אורח חיים וכו׳, כינוי לתורה עש"ה ודרך חיים תוכחות מוסר (משלי ו כג) לנושעים בשובה ונחת, כינוי לישראל, והוא עש"ה בשובה ונחת תושעון (ישעי׳ ל טו). געשו, נתגעשו ונרעדו. עמודי רום ותחת, עמודי שמים וארץ, שנא׳ ה׳ בצאתך משעיר בצעדך משדה אדום ארץ רעשה גם שמים נטפו וגו׳ (שופטים ה׳ ד׳). וכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה (תילים ע"ו ט׳). דבקיך, ישראל הדבקים בך. מתנות לקחת, דכתיב עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם (תילים ס"ח י"ט) ובמתן תורה משתעי קרא. הסעת וכו׳, שנא׳ ויסע כצאן עמו וינהגם כעדר במדבר (תילים ע"ח נ"ב). באהב, באהבה. לאחות, להתחבר באחוה, והוא פעל נגזר מן אח ואחות וכמנהג לרוב בדברי רז"ל. טרם, קודם לכן. נגלית בשעיר ופארן, כדאית׳ במס׳ ע"ז דף ב׳ ב׳ וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן (דברי׳ ל"ג ב׳) מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן? אמר ר"י מלמד שהחזיר הקב"ה לתורה על כל אומה ולשון ולא קבלוה

אורח. דיא פפאַדע דער גליקזעליגקייט האָסט דוא — דורך ערמאַהנונגען צור זיטטליכקייט — איינעם פאָלקע געצייגט, דעם דוא זאַנפט אונד געלינדע זיינע פעסלען געלעזט. דיא פפיילער דער הימעל אונד דער ערדע ערבעבטען, אַלז דיינע אַנהענגער הערנאַנקאַמען, דאַז געטטליכע געשענק (דיא תורה) צו עמפפאַנגען. דוא ליעטעטעסט איין פאָלק וויא שאַאַפע ציעהען, פיהרטעסט עז וויא העערדען וואָננעפאָלל אונד בע־גליקטעסט עז דאַן מיט דיינער ליעבעפאָללען לעהרע, אַם דריטטען מאָנאַט, נאַכדעם עז צור פרייהייט הינגעלאַנגען. צוערסט ערשיענסט דוא אַן דער שעיר אונד פארן אונד מאַכטעסט דאַזעלבסט דיינע געזעצע, דעסען בעטראַכטונגען אונד בעלאָהנונגען בעקאַננט; אַללײן דוא זאַהסט, וויא

כִּי מֵאֲנוּ לְשָׁמְרָן· לֹא חֲשַׁבְתָּם וְרָאִיתָ לְהַתִּירָן: מִמִּדְבָּר נִתְּנָה מְקוֹם הֶפְקֵר· נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ לְעֵין כָּל סוֹקֵר· סוֹרְרִים שָׁכְנוּ צְחִיחָה לְהִתְעַקֵּר· עֵת יָבוֹאוּ בַּמִּשְׁפָּט לְהִתְחַקֵּר: פִּיךָ לֹא דִבֵּר בְּמִסְתָּרִים· צֶדֶק דּוֹבֵר מַגִּיד מֵישָׁרִים· קוֹלוֹת וְלַפִּידִים וּבְרָקִים בּוֹעֲרִים· רָאוּ וְתָמְהוּ מְלָכִים וְשָׂרִים: שָׁלִישִׁים כָּתַבְתָּ

וכו'. ועיין עוד בפרקי דר"א פרק מ"א. וראית להתירן, שנא' עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים (חבקוק ג ה) ואמר ר"א מה ראה? ראה שבע מצות שקבלו עליהם ולא קיימם עמד והתירן וכו' (ב"ק דף לח א). ממדבר נתנה וכו' כמו שאז"ל מאי דכתיב ממדבר מתנה וממתנה נחליאל (במדבר כא כ)? כיון שעושה אדם את עצמו כמדבר שהיא מופקרת לכל, תורה ניתנה לו במתנה וכו', במסכת נדרים דף נ"ה א', ואמרו עוד שלכך נתנה במדבר מקום הפקר שכל הרוצה ליטול יבוא ויטול. לעין כל סוקר, לעין כל רואה. סוררים וכו', עפ"ה אך סוררים שכנו צחיחה (תילים סח ז). להתעקר, כדי שיתעקרו עת יבואו וכו' כדאיתא בריש מס' ע"ז. פיך לא דבר במסתרים, כדכתיב לא מראש בסתר דברתי (ישעיה מח יז). צדק דובר וכו', ישעי' מ"ה י"ח. ראו ותמהו וכו', עפ"ה המה ראו כן תמהו (תילי' מח ו). שלישים כתבת לעם משולשי שלשת וכו', כדאיתא בתנחומא פ' וארא דף ל"ה ד' וז"ל נחדש השלישי זה שאמר הכתוב הלא כתבתי לך שלישים במועצות ודעת (משלי כב כ) זו תורה שאותיותיה משולשים א' ב' ג' והכל היה משולש תורה משולשת תורה נביאים וכתובים, משנה משולשת תלמוד הלכות ואגדות, הסרסור משולש מרים אהרן ומשה, תפלה משולשת ערב ובקר וצהרים, קדושה משולשת קדוש קדוש קדוש, ישראל משולשים כהנים לוים וישראלים, משה אותיותיו משולשים משבט לוי שאותיותיו משולשים, מזרע אברהם יצחק ויעקב אבות שלשה, בחדש משולש ניסן אייר

ווא מאן זיך דארט וויגערטע, זיא אנצונעהמען, אונד דאז ענטזעטצענד זיא מיט פערהאכטונג. אויף אייכער פריען, געמיינשאפטליכען היידע, בייא העללען טאגע אונד פאר אללער אויגען האט דאז דיין גאטטליכעז געזעטץ פארגעטראגען, יעדען זיטטענלאזען דיררעבעוואהנערן צום נאכטהייל, דאמיט זיא אייכעז איהרעז בעטראגענז האלבען פאר געריכט געלאגען ווערדען קאננען. דיין ווארט האט ניכט געהיים געשפראכען; גערעכטיגקייט פערקינדעטעז דאז אונד טוגענדען אונטער דאננערטיזמען אונד פלאממענדען בליטצען, דאס עז דיא קאניגע אונד פירזטען עמפפאנדען אונד אין בעטייבונג געריעטהען. איין געדריטטעז לעהרבוך*

פיר

*) אין דרייא אבטהיילונגען, תורה נביאים אונד כתובים.

לְעַם מְשֻׁלָּשִׁי· שְׁלַשְׁתָּ שָׁלִישׁ מִשֵּׁבֶט שְׁלִישִׁי·
י׳תְּמִימָה וּבָרָה מְשִׁיבַת נַפְשִׁי· תָּמַכְתָּ לְהַנְחִילִי בְּיֶרַח שְׁלִישִׁי:

ק׳מֵישָׁרִים כָּל מַעְגְּלֵי טוּבוֹ· הִשְׁמִיעַ מִפִּיו לְעַם קְרוֹבוֹ·
ס׳לַהֲבוֹת אֵשׁ בְּקוֹל חֲצָבוֹ· מָגֵן הוּא לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים·

מיוסד ע"פ תשר"ק·

ק׳תָּמְכוּ כָבוֹד נוֹחֲלֵי תְעוּדָה· שֶׁתָּפוּ בְּמַתַּן יקרה

סיני, על הר סיני שאותיותיו משולשים ויחנו במדבר לשלשה ימים וכו' עכ"ל. ובילקוט פ' יתרו בפסוק וישלח משה את חתנו הוסיף דבר ואמר ומשה שלישי ביניהם אככי עמד בין ה' וביניכם ונכפן ג' ירחים שנאמר ותצפנהו שלשה ירחים. התמימה וברה, תאר לתורה עש"ה תורת ה' תמימה וגו' מצות ה' ברה וגו' (תילים יט ח).
תמכו כבוד, ל' אשת חן תתמוך כבוד (משלי יא יו) ועש"ה עושר וכבוד אתי (שם ח יח).

פֿיר איין געדריטטעס פֿאָלק[1] האַטט דאס ניעדערגעטריבען, אונד לאָס פֿערמיטטלער דען דריטטען דעס דריטטען שטאַממעס[2] ערקאָרען, איר דיעזעס פֿאָלקאָממענע, ריינע אונד זעעלענערקוויקקענדע לעהרבוך צו איבערגעבען אַם דריטטען דער מאָנאַטע.

מישרים· געראַדע זינד אללע וועגע, דיא זיינע גיטע פֿאָרגעצייכנעט; זיין מונד ליעס זיא זיין איהם פֿערוואַנדטעס פֿאָלק פֿערנעהמען אונטער פֿייערפֿלאַממען אונד דאָננערשטיממען — ער איזט איין שילד אללען, דיא איהם טרויען.

תמכו· עוויגער רוהם קרֶנטע דיא ערבען דעס געזעטצעס; זיא איבערנאַהמען זיא

---

[1]) דאָס אויס דרייא קלאַססען בעשטעהט, כהנים, לוים אונד ישראלים.

[2]) משה וואַר דער דריטטע זיינער געשוויסטער, אויס דעם שטאַממע לוי, דעם דריטטען דער צוועלף שטאַממע ישראל'ס.

יְקָרָה וַחֲמוּדָה · רְצוּיָה חֲשׁוּקָה מִכָּל כְּלִי חֶמְדָּה ·
קְרוּאָה בַּת מֶלֶךְ כְּבוּדָּה: צִיר נֶאֱמָן קְרָאתָ
לַעֲלֹת · פְּנִינֶיךָ בֵּאַרְתּוֹ חֲמוּרוֹת וְקַלּוֹת · עֳנָשִׁין
וְאַזְהָרוֹת פְּרָטוֹת וּכְלָלוֹת · שְׂכַר הַמִּצְוֹת וְשִׁלּוּם
גְּמוּלוֹת: נַמְתָּ לוֹ כֹּה תֹאמַר · מִלְּפַחוֹרֵת
וּמִלְּהוֹסִיף מַאֲמָר · לְנָשִׁים בְּלָשׁוֹן רַכָּה לוֹמַר ·
כֹּבֶד הַדִּקְדּוּק לַאֲנָשִׁים לִגְמֹר: יָרַד מִן הָהָר
וְהִשְׁמִיעָם · טַעֲמֵי מֶתֶק וְאִמְרֵי נֹעַם · חֻבְּרוּ
וְהוּשְׁווּ כְּאֶחָד בְּמַדָּעָם · זֹרְזוּ לְהַקְדִּים מַעַשׂ
לְמִשְׁמָעָם: וּבַשְּׁלִישִׁי לְיוֹם הִתְקַדְּשָׁם בּוֹ ·

הקדים

תעודה, תורה. שותפו, כל ישראל נעשו שותפין לתורה. ציר נאמן, משה. פניניך, כינוי לתורה עש"ה יקרה היא מפנינים (משלי ג טו). נמתה לו כה תאמר וכו', אמרת לו כה תאמר אל בית יעקב ותגד לבני ישראל (שמות יט ג) ואמרו רבותינו ז"ל כה תאמר בלשון רכה לנשים ותגד דברים הקשים כגידים לאנשים, והיינו כובד דקדוקי המצות. חוברו והושוו כאחד וכו', שנאמר ויען כל העם קול אחד (שמות כד ג). זורזו להקדים וכו', הקדימו נעשה לנשמע שנאמר שם (פסוק ז') כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע.

זיא געמיינשאפטליך, דיא העררליכע אונד פרייזליכע גאבע, דיא געפאלליגע,
אללבעליעבטע, אללבעריהמטע אונד עהרענווערטהע קאֶניגסטאכטער! —
משה, דיינען געטרייען באטען, האטטעסט דו היניינגערופען צו דיר, אונד
איהם ערקלארט דיא שווער אונד לייכט צו בעגרייפענדען געבאטע, דיא בע־
שטראפונגען בייא איבערטרעטונג איינצעלנער אדער זאממטליכער פערבאטע,
זא וויע דיא בעלאהנונג אונד פערגעלטונג בייא בעפאלגונג דער געבאטע. דאס
שפראכסט צו איהם: עבענזא זאלסט דו זאגען — אהנע אבקירצונג אונד אהנע
צוזאטץ; מיט דעם ווייבליכען געשלעכטע שפריכסט דו זאנפט, דען מאננערן
אבער שארפסט דו אללעס אויפ'ס גענויעסטע איין! — ער קאם פאם בערגע
צוריק אונד בערייטעטע דאס פאלק צו אנגענעהמען פעראָרדנונגען אונד
ליעבליכען אויפטראגען פאר; זיא טראטען צוזאממען, אונד הערצאיננינגליך אהנע
צווידערן געלאבטען זיא געהארזאם, בעפאר זיא נאך דען איינהאלט אנגעהערט
האטטען. אם דריטטען טאגע טראט דיא ערשיינונג איהרעס קאניגס צוערסט איין
בעסטיממטען

הקדים על ידם מלך במסבו. הרך תלמיד להמתין לרבו. גדלתו הפליא לזרע אוהבו: בנסעם מים סוף אגודים. בריב ומצה נוסעים ועומדים: פ׳אזי בעת נסעו מרפידים. אל סיני באו כאחד אחודים:

ק׳הללויה כי הוא היה ויהיה. בגשם נדבות אותנו יחיה. פ׳לפניו יקימנו ונחיה. וצדיק באמונתו יחיה:

ברוך אתה יי מחיה המתים:

כונת הפייטן להודיע מעשה מ״ת וקתם המחבר שמו מרובע בכל בית שמעון בר יצחק.

ק׳ שלמים בחנותם נגד ההרה. שוים ונכונים

ברוח

הקדים על ידם וכו׳, כמבואר בפי׳ רש״י ויהי ביום השלישי (שם יט טז). בריב ומצה וכו׳, בשעת נסיעתם היה תמיד ריב ומצה ביניהם אבל בבואם אל הר סיני השוו כולם בדעה אחת כדכתיב ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני ויחנו במדבר. ויחן שם ישראל נגד ההר (שמות יט ב) ואז״ל ויחן כאיש אחד בלב אחד אבל שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת. וצדיק וגו׳, חבקוק ב׳ ד׳.
שלמים. ישרא׳ שהיו שלמים באמונה ושלמי׳ בבריאותן וכמו שאז״ל על וכל העם רואי׳

בעשטיממטען אָרטע איין. דער אָרדנונג נאָכפאָלגע האַטטען דיא לעהרלינגע אויף דען לעהרער וואַרטען מאָססען; אַללײן דיא גאָטטליכע האָהייט וואָללטע זיך אויף איינע זעלטנע אַרט דעם נאַמען זיינעס ליעבלינגס (אברהם) צייגען. אין איינינקייט וואַרען זיא פאָם ים סוף אבגעצאָגען; האַדער אונד צאַנק האַטטען בייא איהרען לאַגען אָבגעוואַלטעט — אין רפידים פערייניגטען זיא זיך וויעדער אונד קאַמען איינעס זיננעס היער אַן סיני אַן.
הללויה. לאָבעט דען אַללמאַכטיגען! ער איזט אונפעראַנדערליך, עוויג! איינזט ווירד ער אונז וויעדער אויפלעבען לאַססען דורך איינען מילדען רעגען! וויר ווערדען פאָר זיינעם אַנגעזיכטע אויפערשטעהען אונד לעבען — דורך דען גלויבען ערוואַכט דער פראָממע צום לעבען אויף. געלאָבט זייזט דו, גאָטט, בעלעבער דער טאָדטען!
שלמים. אַלס דיא פערייניגטען זיך דענן בערגע געגענאיבער לאַגערטען

אונד

בְּרוּחַ נִשְׁבָּרָה׃ שְׁמַעְתֶּם חֻקֶּיךָ עֲרוּכָה וּשְׁמוּרָה׃ שִׁמְעָה עַמִּי וַאֲדַבֵּרָה׃ מִצְוֹת וְחֻקִּים דַּת וָדִין׃ מִשָּׁם לָמְדוּ מַאֲמַצֵּי הַדִּין׃ מִדֶּשֶׁן בֵּיתְךָ זָכוּ לְהַעֲדִין׃ מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ דִּין׃ עַד לֹא נִגְלָה לִמְצוּקֵי אֶרֶץ׃ עָבַר וְזָרַח וְהוֹפִיעַ בָּאָרֶץ׃ עַמִּים מִשָּׁם נִפְרְצוּ פֶּרֶץ׃ עָמַד וַיְמֹדֶד אָרֶץ׃ וּמֵרִבְבוֹת קֹדֶשׁ אָתָה בְּמִצְעָד׃ וּלְעַם קְרוֹבוֹ מִסִּינַי נוֹעַד׃ וְעַמּוּדֵי תֵבֵל גָּעֲשׁוּ לְהִרְעַד׃ וַיִּתְפֹּצְצוּ הַרְרֵי עַד׃ נִקְבְּצוּ לְאֻמִּים רֶגֶשׁ בְּשָׁמְעָם׃ נֶאֶסְפוּ לְקוֹסֵם לְשָׁאֲלוֹ מַה טַּעַם׃ נְאֻם הֱשִׁיבָם עַל מָה הָרַעַם׃ נֹתֵן עֹז

(שמות כ יט)׃ שמעה עמי ואדברה, לשון הכתוב בתילים כ׳ ז׳. וכן כל סיומי החרוזים שבפיוט כולם הם על לי הכתוב ממש. משמים וכו׳, שם ע״ו ט׳. למצוקי ארץ, לישראל ע״ש שעליהם נתקיים העולם בקבלם התורה. עבר זרח וכו׳, ביארתיו בסמוך בפיוט אורח קיים באות ט׳. עמד וכו׳, גם זה מבואר שם. ויתפוצצו הררי עד, סיפיה דקרא של עמד וימודד ארץ וגו׳ (חבקוק ג ה). נקבצו לאומים וכו׳, כל זה מבואר במכילתא והובא בילקוט פ׳ יתרו בפסוק אנכי ברמז רפ״ו. לקוסם, לבלעם. נותן עוז וגו׳,

---

אונד אייכעז זיינעז איהרע אונטערטהאֶניגע בערייטוויליגקייט אייסערטען, ליעסעזט דוא זיא פערנעהמען דייכע וואָהלגעאָרדנעטען אונד בעפאָהלגונגווירדיגען געזעטצע: „האֶרע, מיין פאָלק, איך רעדע!״ — היער ערפוהרען זיא רעכטזקראֶפ־טיגע געבאָטע, געזעטצע, פעראָרדנונגען אונד רעכטע — פאָן פריידענמאַהלע דייכעז הויזעז געגעסען זיא וואָנגע; פאָן הייאמעז הערחב ליעסעזט דוא רעכטע האֶרען ׃ נאָך האַטטע ער זיך ניכט דען פראָמען דער ערדע (ישראל) געאָפפענבאַרט, אַלז זיינע ערטיינונג דורכ׳ז לאַנד לאָג; ער מערקטע דיא זיטטענלאָזיגקייט דער היידען אונד בעטאָס, דאַז לאַנד פיר איין געזיטטעטערעז פאָלק אויפצוזעהען. כון קאַמן ער אונטער מיריאַדען הייליגען הערצוגעלאָגען אונד ערטיען פאָמסיני זיינען פערוואַנדטען פאָלקע; דאַ וואַנקטע דיא גרונדפעזטע דער ערדע, אונד עוויגע געבירג ערבעבטע. פאָלקער פערנאַהמען דאַז טרעקליכע געטאָז; זיא זאַממעלטען זיך בייא דעם בעריהמטען דרואידען (בלעם), פראַגענד: וואַז אורזאַך? — „גאָטט גיבט זיינעם פאָלקע

וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם: בַּנְתָּה מֵרָחוֹק לְנוֹחֲלֵי תְעוּדָה· בְּשֶׁלֶם יִסַּדְתָּ עַל אֶרֶץ אֲגֻדָּה· בְּכֵן נַעֲבָדְךָ בְּגִיל וּרְעָדָה· בְּסוֹד יְשָׁרִים וְעֵדָה: רְדִתְךָ לְסִינַי בָּאֵלִים בּוֹעֲרִים· רֶשֶׁף לְרַגְלֶיךָ יָצָא בְּהַהֲדוּרִים· רוֹעֲדִים נְמוֹגִים כָּל יְצוּרִים· רָאוּךָ יָחִילוּ הָרִים: יָרְאָה וְחָלָה מִתְנָאָה הָאָרֶץ· יָזְמָה פֶּן תֵּהָפֵךְ לְתֹהוּ בְּחֶרֶץ· יָסְדוּ עַמּוּדֶיהָ בְּאָנֹכִי בְּמֶרֶץ· יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַלְכֵי אָרֶץ: צְבָאוֹת קֹדֶשׁ אֲחָזוּם בְּעָתָה· צֶלַע כְּגִיגִית

תילים ס"ח ל"ו. בסוד ישרים, שם קי"א א'. באלים בוערים, במלאכים בוערים כאש. רשף לרגלך, ע"ש ויצא רשף לרגליו (חבקוק ג ה) ע"ש פי' רש"י. ראוך יחילו הרים, שם פסוק י'. יראה וחלה וכו', כמבואר במס' שבת דף פ"ח א' מאי דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה (תילים עו ט)? אם יראה למה שקטה ואם שקטה למה יראה? אלא בתחלה יראה ולבסוף שקטה. ולמה יראה? כדדריש ר"ל תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלין התורה אתם מתקיימים ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו וכו'. יזמה, חשבה. בחרץ, בכליון. יוסדו עמודים באנכי וכו', בדבור אנכי נתייסדו עמודי העולם במרץ וחוזק. יודוך וגו', תילים קל"ח ד'. צבאות קודש, ישראל. צלע, חלק ההר. כגיגית וכו', שכפה עליהם הר כגיגית ואמר אם תקבלו התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, כמבואר שם במס'

פֿאָלקע זיעג אונד קראַפֿט (דאַז געזעטץ), אַנטוואָרטעטע ער, דאַהער דיזע שרעקקליכען דאָננערשטיממען. אַם אַנבעגין שאָן זאַגען דיזע אינטע־ גטאַטירבען אין דיינעם שאָפּפונגספּלאַן; איהרענטהאַלבען האַט דאַ דיא באַנדע דער ערדע בעפֿעסטיגט; דאַראום איזט עס אונזרע פֿפֿליכט, דיר עהרפֿורכטספֿאָלל אונד מיט זיטטערן צו הולדיגען אין ראַטהע פֿאָללער פֿער־ זאַממלונגען. אַלס האַסט דיך אויף דען סיני הערנבגעלאַססען אונטער פֿייערגלעאַנצען, אונד בליטצע פֿלאַממטען דעין זוגע פֿאָראַן. אַללע וועלט־ געשאָפּפֿע ציטטערטען אונד בעבטען, אונד בערגע ענטפֿוהרען ביים דיינעם אַנבליקק; מיט באַנגיגקייט זאַה עס דיא ערדע אונד אַהנטע איהרען אונטערגאַנג; אַבער איהרע פֿפֿיילער ערהיעלטען פֿעסטיגקייט, נאַכדעם דאַ דיא לעהען געבאָטע אויסגעשפּראָכען, אונד דיא פֿירסטען דער ערדע דאַנקטען דיר. אַבער וועלכע אַנגסט ערגריף דאַס הייליגע העער (ישראל), אַלס דאַ פּלאָטצליך דען בערג גלייך איינעם באָטטיך דראָהענד איבער זיא היעלטעסט! בעבענד אונד שוידערנד

עֲלֵיהֶם כָּפַפְתָּ· צְרוּפָה קִבְּלוּ בְּמָגוֹר וְאֵימָתָה·
צוֹפִיָּה הֲלִיכוֹת בֵּיתָהּ: חָשׁוּ הָרִים לְקַבֵּל
שְׁכִינָתוֹ· חֲפֵצִים לְהִתְעַלּוֹת בִּיקַר תִּפְאַרְתּוֹ·
חֻבַּב חוֹרֵב מֵהָרֵי אַדְמָתוֹ· חָמַד אֱלֹהִים
לְשִׁבְתּוֹ: קָרָאתָ לְעָנוּ מֵרוּם גְּבֹהִים· לְהַנְחִיל
תְּעוּדָה לְעַם כְּמֵהִים· י׳מְאוֹד נַעֲלֵיתָ עַל
כָּל אֱלֹהִים· וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים:

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:
וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא:

אִם לֹא אֲמָרֶיךָ הַנְּעִימִים· חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ
לא

שבת. צרופה, התורה, ע"ש כל אמרת אלוה צרופה. במגור, ברעדה. צופיה וגו', סוף משלי ופי' רש"י התורה מלמדתם דרך הטוב לפרוש מן העבירה. חשו הרים וכו', כבר ביארתיו לעיל בסוף יוצר בחרוז ושעשועי קדשו חורב וכו'. חמד וגו', תילים ס"ח י"ז. מרום גבוהים, ממרומים הגבוהים. לעם כמהים, לישראל החשוקים, ל' כמה לך בשרי (תילים סג ב).

אם לא וכו', כמו שכתבתי בסמוך מטעם רז"ל שתנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית שלא יתקיימו כ"א בתנאי שיקבלו ישראל התורה, וכן אמרו במס' פסחים דף ס"חב' אמר אלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה

סוידערנד הולדיגטען זיא דא דער אונבעפלעקטע (תורה), דער טאראפבליק, קענדען פערוואלטערין דעז הויזוועזענז. זעלבזט דיא בערגע האבען געוועטט; איינפערט אום דיא אויפנאהמע דער שכינה, אונד יעדער בעשטרעבטע זיך אום זיינער מאיעזטעט הערלליכקייט; אבער ער האטטע אונטער אללען בערגען דער ערדע דען חורב אויזערזעהן, איהן ערקאהר לו זיינעם זיטלע גאטט. אויז יענער האהע האזט דוא דען זאנפטמוטהיגען (משה) גערופען, אום דיין לייגניס דעם בעגיערינגען פאלקע לו איבערברינגען — האכערהאבען האזט דוא דיך געלייגט איבער אללע געטטערוועזען — אונד משה בעשטיעג דען געטטליכען בערג.
ימלך· דער הערר רעגיערט עוויגליך, דיין גאטט, דורך אללע לייטען, ציון! הללויה·
ואתה· דוא, אללערהייליגסטער, טהראנזט אונטער לאבגעזאנגען ישראל'ז! אל נא·

אם· וואהרען ניכט דיינע האלדען געבאטע, זא האטטען דיא געזעטלע דער
הימעל

לא מתקיימים· והנחלתם מורשה למעוטי
עמים· מאהבתך אותם ובזכר שבועת
קדומים· ומאד תתאוה למו להיות שלמים·
ובמשפטי חקיך לב ודעת משימים· ובסוד
יראיך ישיבו טעמים· בריתך לנטור לכת
בדרך תמימים· ובעת השמעתם חקיך
התמימים· עמדו במורא כאחד משלמים·
ונגלה למו רז מלאכי מרומים· עשיה לשמיעה
היות מקדימים· ונמת מי יתן והיה לבבם זה
לעולמים· ליראה אותי לטוב להם כל הימים·

לו

חוקות שמים וארץ לא שמתי (ירמי' לג כה). למעוטי עמים מאהבתך וכו', כדכתיב לא מרבכם וגו' כי אתם המעט מכל העמים כי מאהבת ה' אתכם ומשמרו את השבועה אשר נשבע לאבותיכם (דברים ז ז). ונגלה למו רז וכו', כדאי' במסכת שבת דף פ"ח א' אמר ר"א בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו וכו'. ונמת, ואמרת. מי יתן וכו', ל"ה מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי וגו' למען ייטב להם ולבניהם לעולם

הימעל אונד דער ערדע קיינן בעשטאנד. דוא האזט זיא דעם אינדערלאהזרייכען פאלקע איבערטראגען אויז ליעבע צו איהנן אונד אין געמעסהייט דעז איידעז מיט דען אלטפאטערן. עז וואר דיין איניגזטער וואונש, זיא היער אונואנגעלזט האפט אויפטרעטען צו לאסען, דאמיט זיא דעזטא אויפמערקזאמער מיט הערץ אונד גייזט דיא רעכטע דיינער געזעטצע אנהארען אונד אין פראממער פערזאממלונג וואהלבעדאכטיג אנטווארטען מאכטען, דיינען בונד צו היטען אונז איין וועגע דעז רעכטז צו' וואנדעלן. נון ליעסעזט דוא זיא דיינע טהדעלזאמען געזעטצע פערנעהמען, אלז זיא פאלזער עהרפורכט אונד גזאנד אן לייב אונד זעעלע דאשטאנדען. היערבייא האבען זיא איינע געהייאע זיטטע, דיא זאנזט נור אונטער הימאליטען קארען איבליך וואר, בעאבאכטעט, נעמליך זיא ריפען נעמליך: „וויר וואללען דיינע געבאטע האלטען" אונד דאן ערזט: „וויר וואללען זיא אנהארען!" הירויף זאגטעזט דוא: ווען דאך דיעזעז הערץ איממערפארט בייא איהנען בליעבע, איך צו פירכטען, דאמיט עז איהנען וואהלגעהען מאכטע! אן דאס מיין פאלק געהארזאם בליעבע, אין איינען וועגען וואנדעלטע,

אונד

לוּ עַמִּי שׁוֹמֵעַ לִי וּבִדְרָכַי מְסַיְּמִים׃ וְיִצְדְּקוּ וְיִתְהַלְּלוּ בְּלִי הֱיוֹת אֲשֵׁמִים׃ כִּמְעַט מִפְּנֵיהֶם אַכְנִיעַ שׁוֹטְמִים׃ וְאָשִׁיב יָדִי עַל אוֹיְבִים וְקָמִים׃ ח׳ יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּיָי תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים׃ לֹא בוֹשִׁים וְלֹא נִכְלָמִים׃ וְאַתָּה אָדוֹן הַצּוּר תָּמִים׃ בְּאוֹר פָּנֶיךָ יְהַלְּכוּן לְאֹרֶךְ יָמִים׃ פֵּתַח דְּבָרֶיךָ הֲבִינֵם בְּחִכּוּמִים׃ וּתְזַכֵּם לִהְיוֹת חַיִּים וְקַיָּמִים׃ וּבְתוֹכָם תִּשְׁכּוֹן רָם עַל רָמִים׃

חַי וְקַיָּם נוֹרָא וּמָרוֹם וְקָדוֹשׁ׃

סו״ק וַיָּקֶם עֵדוּת בְּיַעֲקֹב׃ וְתוֹרָה שָׂם בְּיִשְׂרָאֵל לִנְקוֹב׃ מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב׃ קָדוֹשׁ׃

שבוית

(דברי׳ ה כו). לו עמי וכו׳, לשון הכתוב בתהלים פ״א י״ד. כמעט וכו׳, ואשיב ידי וכו׳, ל״ה שם בתהלים. ישראל נושע וכו׳, ישעיה מ״ה י״ז.
ויקם עדות וגו׳, תילי׳ ע״ח ה׳. לנקוב, לפרוש, מורשה קהלת יעקב, דברי׳ ל״ג ד׳.

אונד טוגענדהאפט אונד טאדעללאז האנדעלטע! באלד וואללטע איך זיא בענדיגען, דיא פיינדע, אונד מיינע האנד געגען האססער אונד ווידערזאכער קעהרען. ישראל ווירדע הילפע פינדען בייא גאטט, עוויגע הילפע! זיא ווירדען נימאהר בעשעמט, נימאהר צו שאנדען ווערדען. דא דוא, הערר, שעפפער אללער פאללקאממענ-הייטען! דא, לאס זיא וואנדעלן אים ליכטע דיינעס אנטליטצעס אימערדאר! גיב איהנען ווייזהייט, דיא איינלייטונג דיינער ווארטע גרינדליך צו פער-שטעהן, געוואהרע איהנען לעבען אונד דויער אונד מאכע דיינע רעזידענץ אין איהנען, דא אללערהאכסטער,

ח׳. זעלבסטלעבענדער, זעלבסטשטאנדיגער,
פורכטבארער, ערהאבענער אונד הייליגער!

ויקם. ער זעטצטע צייגניסע איין אין יעקב אונד פעראררדנונג געזעטצע אין ישראל צום ערבטהייל דער געמיינדע יעקבס. קדוש.

סס. המחבר שמעון בר אבון הזק׳

ק׳ שְׁבוּיַת מָרוֹם לְקָחָה כְּהַיּוֹם· מִצְוֹתֶיהָ וְהוֹרָיוֹתֶיהָ מִפִּי אָיוֹם· מִמִּדְבָּר נְתוּנָה לְיוֹצְאֵי פִדְיוֹם׃ מַאֲמָר וְצִוּוּי וְעֹנֶשׁ וְאַזְהָרָה· חֹק וּמִשְׁפָּט בְּרִית וְתוֹרָה· נֹעַם הֶגֶה דִּבְּרוֹת עֲשָׂרָה׃ עֲרוּכִים יַחַד זֶה אַחַר זֶה· וּצְמוּדִים מַחֲזֶה אֶל מַחֲזֶה· לוּחוֹת כְּתוּבִים מִזֶּה וּמִזֶּה׃ וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים לְאַשְּׁשָׁה· חֲקָקָם זֶה כְּנֶגֶד זֶה לְדָרְשָׁה· כּוֹנְנָם וְהִתְוָם חֲמִשָּׁה מוּל חֲמִשָּׁה׃ נֹעַם אָנֹכִי הִשְׁמִיעַ בְּמַאֲמָר· כְּנֶגְדּוֹ לֹא תִרְצָח הִזְהִיר בְּמִשְׁמָר· זֶה עַל זֶה לְהָבִין

שבוית מרום, התור׳ שהיתה כשבויה במרום עד זמן נתינתה, והוא עפ"ה עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם (תילים סח יט) וכפי׳ רש"י. כהיום, בששה בסיון. ערוכים יחד זה אחר זה וכו׳, כל המאמר הזה בענין איכות כתיבת הדברות על שני לוחות אבנים חמשה מול חמשה הוא מבואר במכילתא והובא בילקוט פ׳ יתרו ברמז רנ"ט ע"ש ובירושלמי דשקלים פרק ששי נחלקו רז"ל יש מי שאמר ה׳ על לוח זה וה׳ על לוח זה וי"א כ׳ וי"א מ׳ על לוח זה ומ׳ על לוח זה וע"ש ביפה מראה. וצמודים מחזה אל מחזה, ל"ה במלאכים א׳ ז׳ ד׳ וע"ש פי׳ רש"י, אלא שבמקרא זה המ׳ בסגול והה׳ בקמץ ופה מוכרחים אנו לנקד הז׳ בסגול בעבור החרוז. לאששה, לחזקה. לדרשה, כדי לדרוש היקום שביניהם וכמו שמפרש ואזיל. כונם, הי׳ מכוון אותם. והתום, והרשימם,

---

שבוית׃ הייטע ווארדע זיא עראָבערט, דיא פֿאָן היממעל ערבייטעטע (תורה), פֿאָן דער גאָטטליכֿען געבאָטע אונד לעהרען, אונד ווארדע דעם פֿרייען פֿאָלקע אין דער וויזטע איבערגעבען. בעפֿעהלע אונד געבאָטע, פֿערבאָטע אונד ערמאַהנונגען, געזעטצע אונד רעכֿטע, בינדניסע אונד לעהרען, זינן־ אונד דענקשפריכֿע ענטהיעלטען דיא צעהן שפריכֿע גאָטטעס. זיא פֿאָלגטען נאַך אָרדנונג אויפֿאיינאַנדער אונד שטאַנדען בעזיעהונגזווייזע נעבענאיינאַנדער אויף צווייא שטיינערנען טאַפֿעלן, בעשריבען אויף דיזער אונד יענער זייטע. דיא שריפֿט וואַר גאָטטעס שריפֿט, אונד פֿערוועזליך, ער זעלבזט האַטטע זיא איינגעגראַבען אונד שפרוך געגען שפרוך, פֿינף אונד פֿינף, נאַך איהרער פֿערוואַנדטשאַפֿט, נעבענאיינאַנדער געשטעללט. היער שטאַנד דאַז ערזטע געבאָט פֿאָן דער אַנערקעננונג זיינער גאָטטהייט, געגענאיבער פֿאָלגטע דאַז פֿערבאָט צו מאָרדען; איינע אַנשפיעלונג, דאַס דורך מאָרדען דאַז עוויגע וועזען

וְלִגְמָר: בְּהִכָּשֵׁל יְצוּרִים לִשְׁפֹּךְ דָּם. כְּאִלּוּ
מְמַעֲטִים דְּמוּת בַּהֲזִידָם. כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים
עָשָׂה אֶת הָאָדָם: רָמַז לֹא יִהְיֶה בַּשֵּׁנִי
דִּבּוּר. כְּנֶגְדּוֹ לֹא תִנְאָף הִזְהִיר לְצִבּוּר. עַל
אָפְנָיו דָּבָר דִּבּוּר: יַגִּיד וְיוֹכִיחַ עֲלֵי כּוֹפְרִים.
דּוֹמִים לְאִשָּׁה מְנָאֶפֶת מֵאֲחֵרִים. תַּחַת אִישָׁהּ
תִּקַּח אֶת זָרִים: צִוָּה לֹא תִשָּׂא לַשָּׁוְא שֵׁם
כְּלָיוֹת חוֹקֵר. כְּנֶגְדּוֹ לֹא תִגְנֹב הִזְהִיר
לְהִתְיַקֵּר. הֲגָנֹב רָצֹחַ וְנָאֹף וְהִשָּׁבֵעַ לַשָּׁקֶר:
חִוָּה זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. כְּנֶגְדּוֹ לֹא
תַעֲנֶה הִזְהִיר בִּמְשִׁיבַת. פֶּן תְּשַׁקֵּר וְתוֹצִיא
דִּבַּת: קְרִיאָתָם יוֹכִיחַ לָז לְלָז לְדוֹן. כָּל מְחַלֵּל
יוֹם קֹדֶשׁ בְּזָדוֹן. כְּאִלּוּ מֵעִיד עֵדוּת שֶׁקֶר

ל' והתוית תו (יחזקאל ט ד). כנגדו לא תגנוב וכו', כן איתא במכילתא מגיד הכתוב כל מי שהוא גונב סופו לבוא לידי שבועת שוא שנא' הגנוב רצוח ונאוף והשבע לשקר (ירמיה ז ט). פן תשקר ותוציא דבת וכו', זה לשון המכילתא מגיד הכתוב שכל מי שהוא מחלל שבת מעיד לפני הקב"ה שלא ברא עולמו לששה ימים ולא נח בשביעי, וכל מי שמשמר את השבת מעיד לפני המקום שברא עולמו לששה ימים ונח ביום השביעי שנאמר ואתם עדי נאם

האָכשטבעלייריגט ווירד, דען איך עבענבילדע גאָטטעס האַט ער דער מענשען געשאַפֿט. איך צווייטען וואַרד דער גאָטלעסדיענסט פֿערבאָטען אונד געגענאיבער דער עהעברוך; דערגאָטצענדיענער בעגעהט איינע אונטריי גלייך דער עהעברעכערין, דיא נעבען איהרעם מאַננע פֿרעמדע מאַנניט. כון פֿאָלגטע דאַס פֿערבאָט, דען היילינגען נאַמען דעס אַללוויסענדען פֿערגעבליך אויסצוספרעכען אונד נעבען איהם דאַס פֿערבאָט, צו שטעהלען, וויל שטעהלען, מאָרדען, עהעברעכען אונד פֿאַלש שוואָרען אויפֿאיינאַנדער פֿאָלגענדע לאַסטער זינד. כון פֿאָלגטע דאַס געבאָט: „ערמיננערע דיך שטעטס דעס רוהעטאַגעס!" אונד איהם געגענאיבער דאַס פֿערבאָט: „דוא זאָללסט ניכט פֿאַלש לייגען." היערויס ווירד געפֿאָלגערט, דאַס דער מוטהוויללינגע ענטווייהער

בארון: בשמור יציר שבת מחלל· מעיד כי
לששה עולם שכלל· ואתם עדי נאם יי ואני
אל: רשם מצות כבד לעם נברא· אב ואם
מכבד במורא· משמועה רעה לא יירא:
אמר לא תחמד שת לנגדו· בירת רע
ואמתו ועבדו· שורו וחמורו וכל כבודו: באר
מאמר למאמר למולו· יגיד על החומד
להכשילו· סופו להוליד בן שהוא מקללו:
ואלו עשרת הדברות הכלולות· נחרתו על
הלחות המעלורת· ומפה אל פה השמעו
בקולות: נבונים שלהבו מלהב המשמע·

והשמיעו

ה' ואני אל (ישעי' מג י). רשם מצות כבד וכו', במכילתא, כתיב כבד וכנגדו לא תחמוד מגיד הכתוב שכל מי שהוא חומד סופו להוליד בן מקלל לאביו ומכבד למי שאינו אביו, לכך נתנו עשרת הדברות ה' על לוח זה וה' על לוח זה וכו'. נחרתו, שנא' חרות על הלחות (שמות לב טז). נבונים, ישראל. שלהבו, נתחממו, ל' שלהבת.

ענטוויהער דעז היליגען רוהעטאגעז גלייכזאם אלז איין פֿאלשער צייגע געגען דען הערררן אויפֿטריטט, וויל דאז פֿייערן דעז רוהעטאגעז אלז צייגניס אנגעזעהן ווירד, דאס גאטט אין זעכז טאגען דאז וועלטגעביידע פֿאללענדעט אונד אם זיעבענטען גערוהעט האט. „איהר זייד מיר צייגען, שפראך גאטט, „דאס איך דער וועלטשעפפֿער בין!" — זא עמפפֿאהל ער האכאכטונג אונד פֿערעהרונג דער עלטערן, מיט דער פֿערזיכערונג, דאס דאז געהארזאמע קינד בייא אללען טרעקקליכען גרינדטען פֿורכטלאז זיין קאן; געגענאיבער פֿאלגטע דאז פֿערבאט, ניכט ליזטערן צו זיין ווענדער נאך דעז נעכזטען הויז, נאך אגד, נאך קנעכט, נאך מגד, נאך עזעל, אדער זאנזטיגען בעזיטצונגען זיינעז נעבענמענשען. דיא שלוספֿאלגע דיעזער ביידען איינאנדער געגענאיבער שטעהענדען שפריכע פֿערקינדעט דעם ליזטערנען איינען אונגעהארזאמען זאהן, דער איהם פֿלוכען ווירד. דיעזע צעהען פֿאללוואמעסטענדע, אין עדלע טאפֿעלן איינגעהויענע שפריכע ווארדען אויך אינדליך אויזגעשפראכען אונד וואהרען זיט פֿערנעהמליך. דיא פֿערנינפֿטיגען צוהארער, בעטייבט פֿאן דען פֿלאממענדען טאגען,

ריעפֿען

וְהִשְׁמִיעוּ אֵין יְכֹלֶת לִשְׁמֹעַ׃ קְרַב אַתָּה וּשְׁמָע׃ חַי הוֹדָה לַאֲשֶׁר אָמְרוּ׃ זָכוּ קְדוֹשִׁים וּמִשָּׁם נִתְאַשְּׁרוּ׃ כְּנָם הֵטִיבוּ אֵת אֲשֶׁר דִּבֵּרוּ׃

ויקם עדות ביעקב׃ ותורה שם בישראל לנקוב׃ מורשה קהלת יעקב׃ קדוש׃

יש מקומות שא"א אל נא׃

אֵל נָא׃ לְעוֹלָם תֻּעֲרָץ. וּלְעוֹלָם תֻּקְדָּשׁ. וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים תִּמְלוֹךְ וְתִתְנַשָּׂא׃ הָאֵל מֶלֶךְ נוֹרָא מָרוֹם וְקָדוֹשׁ. כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים. מַלְכוּתוֹ נֶצַח. נוֹרְאוֹתָיו שִׂיחוּ. סַפְּרוּ עֻזּוֹ. פָּאֲרוּהוּ צְבָאָיו. קַדְּשׁוּהוּ רוֹמְמוּהוּ. רֹן שִׁיר וָשֶׁבַח תֹּקֶף תְּהִלּוֹת תִּפְאַרְתּוֹ׃

קי"ח כַּאֲשֶׁר נִגְלֵיתָה לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיּוֹם הַזֶּה׃ כֵּן נִזְכֶּה שְׁכִינָתְךָ לַחֲזוֹת׃ וְנֹאמַר הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה׃ קָדוֹשׁ׃

כוונת הפייטן להודיע שבח התורה ותהלתה בקדימה ומעלה, וטעם למה נתאחרה נתינתה עד משה ולא נתנה לאדם או לשאר דורות עד משה וכאלו היא מתפארת בעצמה. — וכמעט כל דבריו נתפרשו כבר, כי כל דבריו בלשון לא ולשון מקרא. וחתם הפייטן שמו שמעון בר יצחק חזק ואמץ בראשי בתי החרוזות, אשר כל בית מן י"ב חרוזות וחסרים היו ד' בתים מחתימה זאת והם ב' י' ח' ז', שבחרוזות אלו מזכיר דופי שנמצא בכל אחד מן הקדומים. אבל בעבור שהן נמצאות במחזורים הקדמונים ראוי להדפיסם.

וּבְכֵן יְיָ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ׃

שַׁעֲשׁוּעַ יוֹם יוֹם מֵרֹאשׁ אֲמָנָה׃ קֶדֶם מִפְּעָלָיו אַלְפַּיִם שנה

יכולת לשמע, כדכתיב ועתה למה נמות כי תאכלנו האש וגו' קרב אתה ושמע וגו' (דברים ה כב). חי, הקב"ה. הודה לאשר אמרו וכו', שנאמר ויאמר ה' אלי.... הטיבו כל אשר דברו (שם ה כה). זכו קדושים וכו', כמו שאז"ל משם זכו ישראל להעמיד מהם נביאים. נתאשרו, נעשו מאושרים, ל' אשרי האיש.

ובכן ה' קנני וכו', גם הפיוט הזה הוסד על הכתובים שבמשלי סי' ח' דוגמת הפיוט אדון אמנני שאומרין ליוצר, ועניין שניהם שוה ממהלל התור' והחכמה, לכן עיין שם בבאורי.

שעשוע יום יום, התור' שהיתה שעשועו ובאמנה אתו מראש שנאמר ואהי' אצלו

ריעפען דענן משה לו: „וויר זינד אָהנמאַכטיג, ווייטער לו הערען; טריטט דו אַן היגלו אונד הערע!" — גאָטט געפיעלען דיעזע ווערטע, ער נאַננטע זיא היילינג, פריעז זיא גליקקליך אונד שפראַך: „זיא האַבען וואָהל געערדעט!"

שָׁנָה׃ אָז רָאָה וַיְסַפְּרָה חֲקָרָה וֶהֱכִינָהּ׃ בִּימִינוֹ חֲקוּקָה וּבְחֵיקוֹ נְתוּנָה׃ הֲלֹא חָכְמָה תִקְרָא וּתְבוּנָה׃ בְּרֹאשׁ מְרוֹמִים קוֹלָהּ נָתְנָה׃ אֲלֵיכֶם אֶקְרָא בַּעֲלֵי אֱמוּנָה׃ שִׁמְעוּ כִּי נְגִידִים אֲדַבֵּר לְהָבִינָה׃ מִפְתַּח שְׂפָתַי מֵישָׁרִים וּנְכוֹנָה׃ בְּצֶדֶק כָּל אִמְרֵי פִי בְּלִי תוֹאֲנָה׃ כֻּלָּם נְכוֹחִים לְיוֹדְעֵי בִינָה׃ קְחוּ מוּסָרִי וְאַל כֶּסֶף וּתְבוּנָה׃

מִקַּדְמֵי קֶדֶם מֵרֹאשׁ נִסַּכְתִּי׃ בְּאֵין תְּהוֹם וּמַעְיָן נִתְהַלָּלְתִּי׃ בְּטֶרֶם הַר וָגֶבַע נִתְחוֹלָלְתִּי׃ בַּהֲכִינוֹ שָׁמַיִם שָׁם הָיִיתִי׃ בְּאַמְּצוֹ שְׁחָקִים עִמּוֹ נִמְצֵאתִי׃ אֲנִי חָכְמָה עָרְמָה שָׁכַנְתִּי׃ מְשַׁחֲרַי יִמְצָאֻנְנִי וְאוֹהֲבַי אָהַבְתִּי׃ מֵחָרוּץ וּמִפָּז נִבְחָרָה תְבוּאָתִי׃ בְּאֹרַח צְדָקָה וּמִשְׁפָּט הִתְהַלַּכְתִּי׃ יָסוּרוּ אֵלַי חֲסַר לֵב וָפֶתִי׃ לִלְחוֹם בְּלַחֲמִי וְלִשְׁתּוֹת יֵין מָסָכְתִּי׃ כִּי עֹשֶׁר וְכָבוֹד נִמְצָא אִתִּי׃

עֲצָתוֹ מֵרָחוֹק אֹמֶן לְאָמְנִי׃ חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ שָׂם

אמון ואהיה שעשועים יום יום (משלי ח) ואמר ר"ש בן לקיש שני אלפים שנה קדמה התורה לברייתו של עולם שנא' ואהיה שעשועים יום יום, ויומו של הקב"ה אלף שנים שנאמר כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול וכו', כדאיתא בבראשית רבה פ' ח' ובתנחומא פ' וישב דף י"ח א'. אז ראה ויספרה, ל"ה באיוב כ"ח כ"ז וע"ש פי' רש"י ז"ל. בימינו חקוקה, כדאיתא באותיות דר"ע כ"ב אותיות שבהם נתנה התורה כולה הם חקוקים בעט שלהבת על כתר נורא של הקב"ה וכו'. ובחיקו נתונה, כדאי' באבות דר' נתן פ' ל' דף ח' א' ר' יוסי הגלילי אומר תשע מאות ושבעים וארבע דורות קודם שנברא העולם היתה תורה כתובה ומונחת בחיקו של הקב"ה ואומרת שירה של המלאכים וכו'. הלא חכמה תקרא וכו', עד סוף החרוז, כולו מבואר מלשון הכתובים שם במשלי סי' ח' וסי' ג'.

מקדמי קדם וכו', גם הפסקא הזאת כולה לקוחה ונקבצה מלשון הכתובים שם והמה מבוארים על מקומם.

עצתו מרחוק אמן לאמני, עש"ה עצות מרחוק אמונה אומן (ישעיה כה א) ואמרה התורה כי כבר מרחוק קודם הבריאה היתה עצתו לאמני. חקות שמים וארץ וכו', כדאי' במס' פסחים דף ס"ח ב' אלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי (ירמי' לג כה), ואמרו עוד בראשית ברא אלהים בזכות התורה שנקראת ראשית שנאמר ה' קנני ראשית דרכו, וזהו ראשית דרכו בחסד קנני, ואמר בחסד עש"ה עולם חסד יבנה (תילים פ"ט ג').

מכוף

לְמַעֲנִי· רֵאשִׁית דְּרָכוֹ בְּחֶסֶד קָנָנִי· וּמִצּוּף דְּבַשׁ וְנֹפֶת הִמְתִּיקָנִי· זָהָב וּפְנִינִים לֹא יַעַרְכוּנִי· כִּי כָל בֵּיתִי לָבוּשׁ שָׁנִי· לִוְיַת חֵן וְרִפְאוּת נְתָנָנִי· יָדַי וְכַפַּי לִפְרוֹשׂ לֶעָנִי· פִּי פָּתוּחַ בְּחָכְמָה וּבְשֵׂכֶל הִכְמַנִי· וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנִי· טָבוּחַ טִבְחִי וְעָרוּךְ שֻׁלְחָנִי· אֹרֶךְ יָמִים וְכָבוֹד בִּשְׂמֹאלִי וּבִימִינִי:

וּבַעֲצָתִי נוֹעַץ רוֹכֵב כְּרוּבִים· מְמַדֵּי אֶרֶץ שָׂם וְדִבֵּק

מצוף דבש וכו', עש"ה הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים (תהלים יט). זהב ופנינים לא יערכוני, עש"ה לא יערכנה זהב וזכוכית ומשך חכמה מפנינים (איוב כח, יז ויח). כי כל ביתי לבוש שני, ל"ה בפרשת אשת חיל מי ימצא שבסוף ס' משלי וכולה נדרשת על התורה כפי' רש"י שם, ובמדרש משלי אשת חיל זה התורה, ורחוק מפנינים שהיתה לפני ולפנים וזכה משה והורידה לישראל וכו', לא תירא לביתה משלג זו גיהנם, כי כל ביתה לבוש שנים, זה דם המילה אמר הקב"ה מי מציל את בני מאש לוהט? הוי אומר זו המילה. ויעוין רבינו בחיי בפ' לך לך בפסוק והיתה בריתי בבשרכם גם בסוף הפרשה על בהמולו בשר ערלתו. לוית חן וכו', עש"ה כי לוית חן הם לראשך (משלי א ט) ועש"ה רפאות תהי לשרך (שם ג ח). ידי וכפי וכו' עש"ה שם בפ' אשת חיל כפה פרשה לעני וידיה שלחה לאביון וע"ש פי' רש"י. פי פתוח וכו' עש"ה שם פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה. טבוח טבחי וכו' עש"ה טבחה טבחה מסכה יינה אף ערכה שולחנה (משלי ט ב). ארך ימים וכו' עש"ה ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד (שם ג יו).

ובעצתי נועץ וכו', עיין מ"ש לעיל ביוצר אדון אמנני אות ס', ובתנחומא ריש פ' בראשי', ה' בחכמה יסד ארץ כשברא הקב"ה את עולמו נתיעץ בתור' וברא את העולם שנא' לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה (משלי ז יד) והתורה במה היתה כתובה? היתה על גבי אש לבנה באש שחורה שנא' קוצותיו תלתלים שחורות כעורב (שיר ה יא) מה קווצותיו תלתלים? על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות. כיצד? כתוב בה לא תחללו את שם קדשי אם אתה עושה ח' ה' אתה מחריב את העולם, כל הנשמה תהלל יה אם אתה עושה ה' ח' אתה מחריב את העולם, שמע ישראל וכו', אם אות אחת כך כל שכן התיבה כולה לכך נאמר קווצותיו תלתלים, לפיכך דוד מקלס ואומר רחבה מצותך מאוד ואומר ארוכה מארץ מדה וגו', והוא היה אומן לכל מעשה בראשית שנאמר ואהיה אצלו אמון, א"ת אמון אלא אומן, ובה נטה שמים ויסד ארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה וגו' ובה סתם ים אוקינוס שלא יצא וישטוף את העולם שנאמר האותי לא תיראו נאם ה' וגו' ובה כבש את התהום שלא יצף את העולם שנאמר בחקו חוג על פני תהום ובה ברא חמה ולבנה שנאמר כה אמר ה' נותן שמש לאור יומם חקות ירח וכוכבים לאור לילה רוגע הים ויהמו גליו ה' צבאות שמו (ירמיה לא לה) הא למדת שהעולם ל נתייסד אלא על התורה והקב"ה נתנה לישראל שיתעסקו בה; בשביל עסקי התורה העולם עומד שכן אמרה חנה כי לה' מצוקי ארץ (ש"א ב ח) וכו' עכ"ל. ועל דברי המאמר הזה נתייסדו רוב הפיוטים אשר לפנינו. ממדי ארץ שם וכו', עש"ה מי שם ממדיה כי תדע

איוב

רְגָבִים · שָׁמַיִם נָטָה וְשָׂם סִתְרוֹ עָבִים · שֶׁמֶשׁ הִזְרִיחַ וְצָר
יָרֵחַ וְכוֹכָבִים · וְהִדְשִׁיא וְהִזְרִיחַ אִילָנוֹת וַעֲשָׂבִים · וְהִשְׁרִיץ
דָּגִים וְעוֹפוֹת וַחֲגָבִים · וְחַיָּה וּבְהֵמָה וְכָל פָּרִים וְרָבִים ·
וַיִּצֶר בְּכַפּוֹ רֹאשׁ לְכָל נְצִיבִים · בְּהִבָּרְאוֹ כּוֹנְנוּ תֻּפִּים
וּנְקָבִים · וּמְעַט מֵאֱלֹהִים חִסְּרוֹ כָּאֳהָבִים · וְכָבוֹד וְהָדָר
עִטְּרוֹ בִּשְׂגוּבִים · וְהִמְשִׁילוֹ בְּמַעֲשָׂיו הָעֲצוּמִים וְהָרַבִּים:

נֹעַם אֶבֶן יְקָרָה שָׁת מְסֻכָּתוֹ · בְּצַלְמוֹ רִקְמוֹ וְהִפְאִיר
תְּמוּנָתוֹ · וּמִקָּצֶה עַד קָצֶה הֵקִים קוֹמָתוֹ · וְחָלַק לוֹ מִשֵּׂכֶל
תְּבוּנָתוֹ · וּבְמִלַּת לָשׁוֹן הִפְלָא דִּבְּרָתוֹ · וַיִּקְרָא שֵׁמוֹת
לְכָל בְּרִיָּתוֹ · וְעַל כָּל יְצוּרִים הָיְתָה אֵימָתוֹ · וּבְעֵדֶן גַּן
הָיְתָה חֲנָיָתוֹ · וּלְהַמְתִּיקֵנִי בְּפִיו הָיְתָה תַּאֲוָתוֹ · עֵקֶב
הֱיוֹתוֹ רֹאשׁ עַפְרוֹת אַדְמָתוֹ · חֻקּוֹתַי וְתוֹרוֹתַי לַהֲגוֹת
בְּאִמְרָתוֹ · וְנֹעַם מִשְׁפָּטַי צִדְקִי לְחַוּוֹתוֹ:

בשורי

(איוב לח ח) וע"ש בצקת עפר למוצק ורגבים ידבקו (שם פסוק לח). שמים נטה וכו', כולם נבראו בתורה כדאמרן. וכל פרים ורבים, כל בעלי חיים שנא' עליהם פרו ורבו. ראש לכל נציבים, אדם הראשון מבחר יציר כפיו וראש לכל היקום. נציבים, יקומים כי קימה ונציבה אחת היא ואין הפרש בין לשון ויקם מצבה לויצב מצבה, ושתי הלשונות שוות בשמוש המקרא. בהבראו כוננו תופים ונקבים וכו', בפרקי דר"א פרק י"ב עשר חופות עשה הקב"ה לאדם הראשון בגן עדן שנא' בעדן גן אלהים היית כל אבן יקרה מסוכתיך אודם פטדה ויהלום תרשיש שהם וישפה ספיר נופך וברקת וזהב מלאכת תפיך ונקביך בך ביום הבראך כוננו (יחזק' כח יג) הרי אלו עשר חופות והיו המלאכי' מתופפים בתפים ומרקדים כנקבות שנא' מלאכת תפיך ונקביך בך ביום הבראך כוננו, ביום שנברא אדם הראשון וכו' עכ"ל. ומעט מאלהים וכו', שנא' ותחסרהו מעט מאלהים (תילים ח', ו' ז').

נעם אבן יקרה שת מסכתו, עשה חופתו מכעס אבן יקרה וכדאמרן; ובפרקי דר"א פי"א במקום טהור היה בטבור הארץ היה ורקמו ותקנו ויפח באפיו נשמת חיים ועמד על רגלו והי' מסתכל כלפי מעלה ומטה והי' קומתו מסוף העולם ועד סופו שנא' אחור וקדם צרתני (תילים קלט ה) וכו' עכ"ל. וכן אי' במס' חגיג' דף י"ב א' ובסנהדרין דף ל"ח ב'. וחלק לו וכו', ע"ש ויפח באפיו נשמת חיים. ובמלת לשון וכו', הלשון הזה לקוח ממס' יצירה פ' א' שהזכיר שם מלת לשון ומלת המעור, ויש מדגישים הל' מלשון כי אין מלה בלשוני (תילי' קלט ד) ויש מרפים אותו ואמרו שהוא ל' מילה שנימול לשוני בתת לו כח הדיבור וכן מסתבר. ולהמתיקני בפיו היתה תאותו, הקב"ה היה חפץ לתת אותי לאדם ולהמתיק אותי בפיו.

בשורי

בְּשׂוּרִי מַעֲשֵׂהוּ זָר מַעֲשֵׂהוּ· לֹא שָׁמַר צִוּוּי וַיְפִירֵהוּ·
בִּיקָר לֹא לָן וַיְגָרְשֵׁהוּ· וְנִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמָה מִקְרֵהוּ·
בְּאָכְלוֹ מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוָּהוּ· לְבִלְתִּי אֲכָל מִמֶּנּוּ
וּלְטַעֲמֵהוּ· וְהִרְצֵתִי אֲמָרַי לִפְנֵי בוֹרְאֵהוּ· לֹא חָפַצְתִּי
בוֹ כִּי מָרִי הוּא· בְּמִפְקָד אֶחָד לֹא עָמַד לְקַיְּמֵהוּ·
וּבִקְצוֹת תַּלְתַּלַּי אֵיךְ יַעֲמוֹד הוּא· בַּחֲסַר לֵב יָמוּת
בְּלִי לְהַחֲיֵהוּ· לֹא נוּכַל לְהִדָּבֵק אֲנִי וָהוּא:

רַבּוּ שָׁנִים וְהָלְכוּ דוֹרוֹת· אֲנִי הָיִיתִי אֲצוּרָה בִּמְרוֹמֵי
דִירוֹת· בֵּין אֶרְאֶלֵּי טֹהַר אִמְרוֹתַי טְהוֹרוֹת· וְעָמַד אִישׁ
צַדִּיק תָּמִים בְּדוֹרוֹת· מְיַשֵּׁר מַעְגָּל וּמְסִלּוֹת יְשָׁרוֹת· אֶת
הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ בְּכַשְׁרוּת· מְנַחֵם מִמַּעַשׂ וּמֵעֶצֶב
מְאֵרוֹת· וּבְשֶׁטֶף זַעַם נֶחֱלַץ מִצָּרוֹת· בְּצֵאתוֹ לִרְוָחָה
מִתּוֹךְ מַסְגֵּרוֹת· הִקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה וְתִשּׁוּרוֹת· מִכָּל חַיָּה
וּבְהֵמָה וְעוֹפוֹת טְהוֹרוֹת· וְרָצָה לְדָבְקוֹ בִי אִמְרוֹתַי לְהוֹרוֹת:

יוֹם נִשְׁתַּבֵּר נִפְרְדָה תַאֲוָתוֹ· מִמַּטָּעֵי כַרְמוֹ הִרְוָה
שְׁתִיָּתוֹ· וְנִתְגַּל בְּאָהֳלוֹ וְגִלָּה נַבְלוּתוֹ· וּבְנוֹ נִכְנַס וְרָאָה
עֶרְוָתוֹ· וַיִּיקַץ מִיֵּינוֹ וְאֵרֲרוֹ בְּקִלְלָתוֹ· עֶבֶד עֲבָדִים לְאֶחָיו

בשורי, בראותי. ביקר וכו', עש"ה ביקר בל ילין (תהלים מט יג) וכדאיתא בסנהדרין דף ל"ח ב'. ובקצות תלתלי, בתורה שיש בכל קוץ וקוץ תילי תילים הלכות כמו שאז"ל במס' עירובין דף כ"א ב'. במפקד אחד, כן אי' בתנחומא סוף פ' שמיני; וכ"ע בב"ר פ' כ"ד שאמר, שש מצות נתתי לו ולא היה יכול לעמוד בהם וכו' עכ"ל. ואולם בפי' רש"י ז"ל שם גרס שתי מצוות נתתי מצות עשה ומצות לא תעשה דכתיב ויצו על האדם לאמר מכל עץ הגן אכול תאכל הרי מצות עשה ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו הרי מצות לא תעשה ולא עמד בהן והאיך אני נותן לו תרי"ג? וכו' עכ"ל. — ויתכן כי שניהם כלולים במפקד אחד שלשון מפקד כולל עשה ולא תעשה.

רבו שנים וכו', עשרה דורות מאדם עד נח. אצורה, טמונה באוצר. במרומי דירות, בדירות מרומי'. איש צדיק תמי', נח. מנחם וכו', עש"ה זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו מן האדמ' אשר אררה ה' (בראשי' ה כט). ובשטף זעם, מי המבול ששטפו בזעם. מתוך מסגרו', מן התיב' שנסגר שם כמ"ש ויסגר ה' בעדו. ורצה, הקב"ה.

יום נשתבר נפרדה תאותו וכו'. ענין נח בשכרותו כלו מבואר שם בכתובים.

הֱיוֹתוֹ· בַּעֲשׂוֹתוֹ כָּכָה מֵאַסְתִּיו לְשִׂנְאָתוֹ· וְנַמְתִּי לְצוּרִי לֹא אֶחְפּוֹץ קִרְבָתוֹ· כִּי בְשִׁכָּרוּתוֹ יָצָא מִדַּעְתּוֹ· וַיָּפֶר חֻקִּי וַיְקָרֵב מִיתָתוֹ· לֵץ הַיַּיִן הֹמֶה בִּשְׁתוּתוֹ· כָּל שֹׁגֶה בּוֹ לֹא יַרְבֶּה חָכְמָתוֹ:

צֶדֶק לְעֶשְׂרִים הֵעִיר מִמִּזְרָח· בּוֹרְאוֹ הִכִּיר לְשָׁלֹשׁ אֵיתָן הָאֶזְרָח· וְכִתֵּת וְשִׁבֵּר אֱלִילֵי תֶרַח· וּמִבֵּין חֲשֵׁכִים אוֹרוֹ זָרַח· וּמִבֵּית מוֹלַדְתּוֹ גָּלָה וּבָרַח· וְהִצְלִיחַ בְּלֶכְתּוֹ וְכַחֲבַצֶּלֶת פָּרַח· אֶשֶׁל נָטַע וְהָעוֹבְרִים הָאֹרַח· וּבְקַצְוֵי אֶרֶץ רֵיחוֹ הֵירַח· וְתוֹעֵי דֶרֶךְ הִסְלִיל בְּאֹרַח· יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם וּמְלָכִים הִבְרַח· וְשָׁמַר תּוֹרוֹת וּבְמִצְוֹת טָרַח· וְגָבַר כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ מִן הַמִּזְרָח:

חָבַב וְנֶחְשַׁב בְּשָׁמְרוֹ אֱמוּנָה· בְּנִסְיוֹנוֹת עֶשֶׂר נִצְרַף לְבָחֲנָה· וּמָצָא שְׂכַר בִּטְנוֹ לְמֵאָה שָׁנָה· וְהִתְחִיל בְּמִצְוָה נִתְּנָה לִשְׁמוֹנָה· וְנָם צוּר בָּא עֵת וְהִגִּיעָה עוֹנָה· אָמוֹן שַׁעֲשׁוּעִים לְהִנָּתֵן בְּמַתָּנָה· וְגַם אֲנִי נִרְצֵיתִי בוֹ לְהִתְחַתְּנָה· לוּלֵי נָם בַּמָּה אֵדַע כִּי אִירָשֶׁנָּה· וְשָׂא אוֹת לְהוֹדִיעוֹ נְכוֹנָה· וְגָרַם גֵּרוּת אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה· בְּפֶרֶךְ לְעַנּוֹת עֲדַת מִי מָנָה· אָז חָדַלְתִּי בָּאָרֶץ לִשְׁכֹּנָה:

קָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו וְהוּשַׁת לְשָׂרִים· בְּדַרְכֵי הוֹרוֹ הָלַךְ

לץ היין וכו', עש"ה לץ היין הומה שכר וכל שגה בו לא יחכם (משלי כ א) והוא כדרש על נח בבמדבר רבה פ' י' דף רל"ז ד'.

צדק לעשרים וכו', טעמו איש צדק העיר ממזרח לעשרים דורות, וירמוז לאברהם שקם עשרה דורות אחר נח, ועש"ה מי העיר ממזרח צדק (ישעי' מא ב) ועיין בשוחר טוב מזמור ק"י ובב"ר פ' ע"ג. בוראו הכיר לשלש וכו', כדאי' במס' נדרים דף ל"ב בן שלש שנים הכיר אברהם את בוראו. איתן האזרח, תאר לאברהם בתילי' פ"ט. אשל נטע והעוברים הארח, כמו שדרשו ז"ל על ויטע אשל וכן אי' בשוחר טוב.

חובב, ל' אהבה וחיבה והוא עש"ה כי ידעתיו למען אשר יצוה וגו'. ונם צור, ואמר הקב"ה. אמון שעשועי', כנוי לתורה. לולי נם וכו', כמבואר בכתובים ובמס' נדרי' שם. קם בנו, יצחק. והושת לשרים, נעשה שר וגדול כאחד השרים. הורו, אביו.

במישרים· לעשות צדקה ומשפטים ישרים· וכקרבן
ניחח העלה בברורים· ונרצה ככליל ושלמי אמורים·
וזרע ומצא מאה שערים· והצליח והשכיל והנעים
אמרים· וחפץ להגדילו בתורת מוסרים· וגם אני
אהבתיו וחמדתיו מנעורים· לולי שאתו פני עוכר
בעוכרים· ובעשנו געשן והכהה מאורים· בעבורו
נמנעתי להודע בשערים:

חביון עז שכנתי במחמד· לארץ לא ירדתי להתלמד·
ועמד איש תם ותאותי חמד· ישב אהלים עתותי
להתמד· ברכה ירש ולגביר העמד· זרעו להרבות
כחול לא ימד· ורוח נדיבה סמכתהו להצמד· בתמו
הלך ובכשרו עמד· יוצרו אהבו ובעיני נחמד· ויורני
הנה זה נעים ונחמד· ונאה לו בהגיונך ללמד·
יתמוך לפו דבריך ובסודך יעמד:

זך היה ונבר ואיש אמונה· וראוי להשתעשע במתן
צפונה· אבל לא שקט ולא הפנה· בבית אביו לא נח
מתלונה· אחיו מתנחם להרגו בשטנה· עמד מפניו
וילך פדנה· במקלו עבר ויבא חרנה· באשה שמר
עשרים שנה· בגדול בנים נטרח באנינה· נמכר
פרת לתאלה ולמגנה· ובשני רעבון ירד גושנה·
לכן לא נפלתי בגורלו למנה:

בבירורי', בטהר' ובבירור'. וחפץ, הקב"ה חפץ. לולי שאתו, כדאי' במס' מגיל' דף כ"א א'.
ובעשנו וכו', כדאי' בתנחומא ובפי' רש"י על ותכהינה עיניו מראות (בראשית כז א).
חביון עז, עש"ה ושם חביון עזה (חבקוק ג ד) ; וע"ש פי' רש"י. איש תם, יעקב.
זך היה, יעקב. ונבר, בר לבב. ולא הופנה, לא הי' לו פנאי. כטרח באנינה, שהיה
לו טורח וצער גידול בנים, וי"ג טרח באמנה, ל' באמנה אתו (אסתר ב כ). פורת,
יוסף. לתאלה ולמגנה, ל' תתן להם מגנת לב, תאלתך להם (איכה ג סה)

קָרַב מוֹעֵד וְהִגִּיעַ זְמָן · וְשָׂר בְּעִנּוּי עַם לֹא אַלְמָן · וַיָּקֶם מוֹשִׁיעַ רוֹעֶה נֶאֱמָן · תְּחִלַּת צֵאתוֹ מִצָּרֵי טָמָן · וַיַּךְ בְּמִצְרַיִם כָּל אֱלִיל וְחַמָּן · וַיְכַחֵד כָּל גִּבּוֹר שַׂר וּמִשְׁמָן · וְהִגִּיהַּ אוֹר וְהֵאִיר אַשְׁמָן · אֲסִירֵי עוֹנִי לְיֶשַׁע זִמָּן · יָם הֶעֱבִירָם וְהִסִּיעָם לִתְחוּמָן · וְהֵגִיז לָמוֹ שְׂלָו וְהִמְטִירָם מָן · הִכָּה צוּר וַיָּזוּבוּ מֵימָן · וְאִוָּה לְהַנְחִילָם מַעֲשֵׂי יְדֵי אָמָּן:

וּבְיֶרַח הַשְּׁלִישִׁי לְחֹפֶשׁ לְצֵאתָם · בָּאוּ לְחוֹרֵב כָּל מִקְהֲלוֹתָם · וְנֶגֶד הָהָר הָיְתָה חֲנָיָתָם · הִסְכִּימוּ דַעְתָּם וְהִשְׁווּ עֲצָתָם · וּמֹשֶׁה עָלָה וְהוּשַׂם כְּחוֹתָם · וְנִצְטַוָּה לֵךְ אֶל הָעָם וְקִדַּשְׁתָּם · הַיּוֹם וּמָחָר צִוָּה פְּרִישָׁתָם · וְיוֹם אֶחָד הוֹסִיף לְטָהֳרָתָם · וְסִדֵּר עִנְיָנָם וּמִצְוַת הַגְבָּלָתָם · וּבָנָה מִזְבֵּחַ וְכָרַת בְּרִיתָם · וְהֵקִים מַצֵּבוֹת כְּנֶגֶד שִׁבְטֵי תָם · וַיְקַדֵּשׁ אֶת הָעָם וַיְכַבְּסוּ שִׂמְלֹתָם:

אֲזַי בַּשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹת בַּבֹּקֶר · מֶלֶךְ בִּמְסִבּוֹ הוֹפִיעַ בִּיקָרוֹ · רִבּוֹתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן מְשַׁנְּנֵי פְאֵרוֹ · וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים וְהִזְרִיחַ אוֹרוֹ · קוֹלוֹ בְּכֹחוֹ וְקוֹלוֹ בַּהֲדָרוֹ · וְרוּחַ סְעָרָה עוֹשָׂה דְבָרוֹ · וְעָנָן כָּבֵד כִּסָּה עַל הָרוֹ · וְהַצּוּרִים נִתְּצוּ הָרִים בְּעָקְרוֹ · הוֹלֵךְ וְחָזֵק קוֹל שׁוֹפָרוֹ · חוֹצֵב לֶהָבוֹת אֲרָזִים בְּשָׁבְרוֹ · קוֹל יְיָ יָחִיל מִדְבָּרוֹ · וְכֻלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד בְּפָאֵר הִדּוּרוֹ:

קרב מועד וכו', אח"כ קרב המועד לנתינת התורה. אליל וחמן, לשון והכרתי את חמניכם (ויקרא כו ל). ומשמן, איש בריא ושמן, מן ויהרוג במשמניהם (תלים עח לא), והמ' הראשון בחירק. והגיה והאיר, ל' נוגה. אשמן, חושך, ל' באשמנים כמתים (ישעיה נט י).

ובירח השלישי, בחדש השלישי. הסכימו דעת וכו', כמבואר לעיל בסוף פיוט תמכו כבוד.

אזי בשלישי וכו' גם זה מבואר גם אצל הקדים על ידם מלך במסבו, וכל המאמר מבואר.

מִתְפָּאֶרֶת הָיִיתִי בְּיוֹם חֲתֻנָּתִי· הִנֵּה בָּא קִצִּי וְהִגִּיעַ עִתִּי· לְהוֹדִיעַ יָפְיִי וּלְהַגִּיד תִּפְאַרְתִּי· יֵצֵא טִבְעִי וְתִתְעַלֶּה חֶפְצִי· יֵדְעוּ הַכֹּל מַה מְּלַאכְתִּי· צֶדֶק וּמִשְׁפָּט בְּתוֹךְ נְתִיבָתִי· עֹמֶק חָכְמָתִי וְסוֹד בִּינָתִי· יָבִינוּ שְׂכָרִי עָנְשִׁי וְאַזְהָרָתִי· עֵרֶךְ שֻׁלְחָנִי וְסֶגֶר מִסְגַּרְתִּי· תִּקּוּן אֶצְבְּעוֹתַי וְרַב פְּעֻלָּתִי· כִּי עַד עַתָּה בַּמְּרוֹמִים שָׁכַנְתִּי· וְהַיּוֹם בָּאָדָם מַתָּנוֹת לָקָחְתִּי:

צִיר אֱמוּנִים נִתְעַלָּה בִּבְחִירִים· כְּצִנַּת שֶׁלֶג בְּיוֹם קְצִירִים· חָכָם עָלָה לְעִיר גִּבּוֹרִים· וַיֹּרֶד עֹז מִבְטֶחָה לַהֲדוּרִים· אֲמָרִים נְעִימִים מִפְּנִינִים יְקָרִים· וְקִבְּלָם מִימִין יוֹצֵר הָרִים· וְצִבְאוֹת קֹדֶשׁ עוֹנִים וְאוֹמְרִים· טֶרֶם נִשְׁמַע אָנוּ שׁוֹמְרִים· וְשָׁמְעוּ מִפִּיו עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים· וּפָחֲדוּ וְרָעֲדוּ מֵרְעָמִים כַּבִּירִים· וּפָתְחוּ וְעָנוּ כָּל הַיְצוּרִים· יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן וּמִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים: ס׳ וַיִּשְׂמְחוּ כָּל הָעָם· בְּשִׂמְחַת אִמְרֵי נֹעַם· וְנִתְמַנָּה צִיר רֹעַם·

וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן הָהָר אֶל הָעָם:

כוונת הפייטן לזכור כל עשרת הדברות וטרם כל דבור יודיע קווצות תלתלי דיביו בשתי בתים. והקדים בפסוק וירד משה ובפסוק וידבר אלהים. ובו כלל שבח כולל את עשרת הדברות. וקווצות הדיבים הזכירם בכל דבור ודבור בבתים ובחרוזות באל"ף בי"ת ובתשר"ק בראשי תיבות החרוזות. ובסוף הדברות חתום שמו שמעון בר יצחק חזק.

וּבְכֵן, וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן הָהָר אֶל הָעָם:

אלוף

ביום חתונתי, שנתחתנתי עם ישראל. עתי, עת דודים. באדם וכו', תהלי' ס"ח י"ט. ציר אמונים, משה רבינו שליח נאמן. כצנת שלג וכו', עפ"י כצנת שלג ביום קציר ציר נאמן לשולחיו (משלי כה יג). חכם עלה וכו', עפ"י עיר גבורים עלה חכם וירד עז מבטחה (משלי כא כב); וע"ש פי' רש"י.

ע'ס א'ב' · סדר ·

אַלּוּף מְסֻבָּל בְּהוֹד אֲפוּדִים · בְּיָדָיו גְּלִילֵי זָהָב עַמּוּדִים · גָּרוֹן עָנוּק לְשׁוֹן לִמּוּדִים · דְּבָרִים דְּבוּרִים בְּאוֹפָן שְׁקוּדִים · הַמְּשׁוּלִים לְשָׁלֹשׁ מַשְׁקִים נֶחֱמָדִים · וּבְפָחוֹת שֶׁבַּכֵּלִים נִשְׁמָרִים וְעוֹמְדִים · זוֹנְחִים הַגָּבֹהַּ וְלַנָּמוֹךְ יוֹרְדִים · חַיִּים וּרְפָאוֹת לְמוֹצְאֵיהֶם מַעֲמִידִים · טָהֹר בַּעֲלִיל שִׁבְעָתַיִם מְנֻקָּדִים · יְקָרִים מִזָּהָב וּמִפְּנִינִים נֶחֱמָדִים · כָּל חֲפָצִים לְנֶגְדָּם בַּל נִמְדָּדִים · לֶקַח טוֹב וּמוּסָר מַגִּידִים · מֶתֶק

ומרפא

אלוף מסובל וכו', מוסב על וירד משה ואמר עליו שהיה אלוף ושר מסובל ועמוס באפודי הוד וירמוז לקרני הוד שזכה בקבלת הלוחות, והפייטן תפש לשון הכתוב אלופינו מסובלים (תילים קמד יד) לרמוז עוד מה שאז"ל ברכות דף י"ז שופים בתורה ומסובלים במצות. בידיו גלילי זהב עַמּוּדִים כ"כ בכ"י והוא עיקר וירמוז לשני לוחות אבנים שהיו דומים לשני גלילי עמודים ועיין פי' רש"י על ידיו גלילי זהב (שיר ה יד). גרון ענוק, עש"ה וענקים לגרגרותיך (משלי א ט). דברים דבורים וכו', ל' דבר דבור על אפניו (שם כה יא). שקודים, ל' משוקדים כפתוריה ופרחיה, ובכ"י שׁקוּדים כתיב בשי"ן שמאל וא"כ הוא מל' נשקד על פשעי (איכ' א יד) שתרגומו אתייקר. המשולים לשלש משקים וכו', במסכת תענית דף ז' א': אמר רחב"א למה נמשלו דברי תורה למים, דכתיב הוי כל צמא לכו למים? לומר לך מה מים מניחים מקום גבוה והולכים למקום נמוך אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה; וא"ר אושעיא למה נמשלו ד"ת בג' משקים הללו במים ויין וחלב? לומר לך מה שלשה משקין הללו אין מתקיימין אלא בפחות שבכלים אף ד"ת אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה וכו'. חיים ורפאות וכו', שנאמר כי חיים הם למוצאיהם ולכל בשרו מרפא (משלי ד כב). טוהר בעליל וכו', עש"ה אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים (תילים יב) וכמאן דאמר שבעה ספרי תורה (שבת קט"ו) וזהו מנקדים שטעמו מסמנים. יקרים וכו', עש"ה יקרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה (משלי ג טו). מתק

אלוף · איהן, דען האכגעלעהרטען פירזטען, אויסטראהלטע פייערגלאנז; ער האטטע דיא גאלדנען געזעטצטאפעלן אין זיינען הענדע. איינע ליעבליכע שטיממע, איינע בערעדטע לונגע שפראך זיא אויז, דיא דען געגענשטאנדען וואהלאנגעמעססענען וואָרטע גאבטען. זיא גלייכען דען דרייערלייא ליעבליכען געטראנקען, (וואססער, וויין אונד מילך), דיא זיך בעססער האלטען אין גערינגען געפאססען, דיא דאז האהע טייען אונד דאז ניעדריגע זוכען. לעבען געוואהרען זיא אונד הייל דענען, דיא זיא איננע האבען; זיא זינד ריין, זיעבענפאך געלייטערט, ווירדיגער אלז גאלד, שאטצבארער אלז פערלען, אונד אללע קאסטבארקייטען האבען געגען זיא קיינען ווערטה. זיא פערקינדען פארטרעפליכע לעהרען אונד ערמאהנען צור זיטטליכ·

קיט

וּמַרְפֵּא לַעֲצָמוֹת וְגִידִים. נְתוּנִים מֵאֵשׁ וְכָאֵשׁ יוֹקְדִים. סַם חַיִּים לְבָהֶם מִתְכַּבְּדִים. עוֹזְבֵיהֶם עוֹזְבִים וְחוֹבְקֵיהֶם מְכַבְּדִים. פִּלְפּוּלָם בְּשָׁלשׁ עֶשְׂרֵה מִתְלַמְּדִים. צוֹרְפֵיהֶם מוֹשִׁיבִים בֵּין נְגִידִים. ק׳קוֹנֵיהֶם לְחַיֵּי עוֹלָם עֲתִידִים. רַב טוּב הַצָּפוּן לַחֲסִידִים. שׁוֹמְרֵיהֶם יֻצָּלוּ מִכָּל פְּחָדִים. תּוֹמְכֵיהֶם מְאֻשָּׁרִים וּבוֹזֵיהֶם מְלֻפָּדִים:

מְלַפְּדִים לַפִּידִים וּבְרָקִים נוֹגְהִים. בְּתִתּוֹ קוֹל עֹז מִשְּׁמֵי גְבֹהִים: וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים:

ע״פ תשר״ק.

תַּחְתִּיּוֹת אֶרֶץ כַּדּוֹנַג נְמַקִּים. שַׁחוּ גִּבְעוֹת עוֹלָם הַמְצוּקִים

ומרפא וכו׳, עש״ה רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך (שם), ואמר מתוק לנפש ומרפא לעצם (שם טז כד). נתונים מאש, שנאמר אש דת למו. וכאש יוקדים, שנא׳ הלא כה דברי כאש. סם חיים וכו׳, שנאמר עץ חיים היא (משלי ג). עוזביהם וכו׳, עז״ה אל תעזבה ותשמרך וגו׳ סלסלה ותרוממך תכבדך כי תחבקנה (שם ד). פלפולם בשלש עשרה וכו׳, י״ג מדות של ר׳ ישמעאל שהתורה נדרשת בהן. צורפיהם וכו׳, דברי התורה מושיבים צורפיהם בין נגידים ומזמנים קוניהם לחיי ע״ה. רב טוב וכו׳, עש״ה מה רב טובך אשר צפנת ליראיך (תהלים לא כ). שומריהם יוצלו וכו׳, שנאמר שומר מצוה לא ידע דבר רע (קהלת ח ה). תומכיהם מאשרים וכו׳, שנאמר ותומכיה מאשר (משלי ג יח). ובוזיהם מלפדים, מבערים אותם כלפיד אש. מלפדים לפידים וכו׳, הלפידים היו מלפדים והברקים נוגהים בתתו קול עוז וכו׳.

תחתיות ארץ וכו׳, בשעת מתן תורה חרדו ופחדו שמים והארץ. כדנג

קייט; אַנגענעהם זינד זיא אונד היילזאַם פיר מארק אונד געביינע. זיא שטאַממען פֿאָן פייער, אונד זינד אַלדורכדרינגענד גלייך דעם פייער; איהרען פערעה־רערן געוואָהרען זיא לעבענסאַרצנייא, פעראַכטען איהרע פעראֶכטער אונד פערעהרען, דיא זיא שאַטצען. דורך דרייצעהן אַרגומענטע ווערדען זיא שטרייטיגע פונקטע אין איהנען ערערטערט; דיא זיא אויפהעללען, ווערדען אונטער פירסטען געזעצט, אונד דיא זיך איינע פערטיגקייט דאַרין ערווערבען, רייפען צום עוויגען לעבען, אונד אַנזעהנליכעס גוט האַררעט דער פראָממען. דיא גאָטטעס וואָרטע היטען, טריפפט קיין אונגליק; זעליג זינד, דיא זיך פעסט אַן זיא האַלטען — איהרע פעראַכטער לאָדערן אויף אין פייערפלאַממען.

אין פייערפלאַממען אונד בליטצשטראַהלען ערטאָנט דיא שטיממע דער אַללמאַכט אויס יענען אונערמעסליכען האָהען, ס׳אונד גאָטט — שפראַך — דאַ צערפלאָסטען דער ערדע טיעפען וויא וואַכס, אונד דיא עוויגען, אונערשיטטער־ליכען

המצוקים· רבו רעמים וגברו זקים· קולי קולות משנים
וחזקים· צפצוף הדבור כניצוצי ברקים· פטיש מפוצץ
סלעי נקיקים· עורך אחת ושתים מתחלקים· סוד יראים
ומשפטים צדיקים· נותני קול שופר מתחזקים· משה
ידבר והכל שותקים· לעמו הנחיל מדבש מתוקים·
כשר אמונת עתים חשוקים· ידיעת חסן וישועת
נזיקים· טעמי חכמה ודעת מפיקים· חנם נתנם גוזר
ומקים· זכם במתנה לבו דבקים· וכלו מחמדים וחכו
ממתקים

ממקים, כשעוה נתמסמסו כדכתיב הרים כדונג נמסו (תילי' נז ה). ובעבור החרוז אמר ממקים מקום נמסים וטעמם שוה כמו וגם אנחנו נמקים (יחזקאל לג י), שטעמו נמסים. שחו גבעות עולם, ל"ה בחבקוק ג'. המצוקים, החזקים. קולי קולות וכו', כדאי' במכילתא ויהי קולות וברקים וגו', קול קולות מיני קולו' משונות זה מזה וברקים ברק ברקים משונים זה מזה. צפצוף הדבור וכו', כדאיתא בפרקי דר"א פמ"א, ישראל שמעו קולו של הקב"ה וראו את הקול יוצא מפי הגבורה בברקים ורעמים שנאמר וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים. פטיש מפוצץ וכו', שנא' הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע (ירמי' כג כט). עורך אחת וכו', שנאמר אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי (תהלים סב יב) וע"ש פי' רש"י ז"ל. כושר אמונת עתים וכו', עש"ה והיה אמונת עתיך חסן ישועת חכמת ודעת יראת ה' היא אוצרו (ישעיה לג ו), ואז"ל במסכת שבת דף ל"א: אמונת זה סדר זרעים, עתיך זה סדר מועד, חסן זה סדר נשים, ישועת זה סדר נזיקין, חכמת זה סדר קדשים, ודעת זה סדר טהרות, ואפילו הכי יראת ה' היא אוצרו עכ"ל, והרצון בו שכולם נתנו למשה מסיני, וכדאי' בויקר' רבה פ' כ"ב. וכלו מחמדים וכו', תאר לש"י ית' עיין ש"ר פ' י"ז דף קל"ו ב' ובמדב' רבה פ' ט' דף רל"ו ב'.

זיבען היגעל זאַנקען. דאַז דאָנערן ווארדע שטאָרקער אונד העפטיגער דאַז בליטצען, שטיממען פאָלגטען אויף שטיממען, מאַנניגפאַלטיגער אונד מאַכטיגער; דיא טאָנע דעז אַללגעוואַלטיגען שפראַכעז בילדעטען בליטצ= שטראַהלען אונד צערשמעטטערטען פעלזענשטיקקע. נור איין שפרוך ענטז= פוהר דעם געטטליכען מונדע, אַבער פאָן דאָפפעלטעם געהאַלטע: גרונד= בעגריפפע דער גאָטטעזפערעהרונג אונד דער גערעכטען געזעטצע. דיא שופרטיאָנען וואורדען איממער שטאַרקער, ביז משה צו שפרעכען בעגאַן, אונד אַללעז שוויעג. ער איבערליעפערטע פראַממענדע גלויבענזאַרטיקעל, ליעב= ליכער אַלז האָניג, צייטליכע פייערטאַגע, הייליגע רעכטע. דער עהען, הייל= זאַמע רעכטזלעהרען, ווייזע אָפּפערגעזעטצע אונד פערנינפטיגע רייניגונגז= לעהרען. דער אַללפערמאָגענדע האַט זיא איהם איבערליעפערט, זיינע געטרייען דאַמיט צו בעשענקען. ער, דער אַללגעליעבטע, ליעס צוערזט

דען

מַמְתַקִּים· הִשְׁמִיעַ אָנֹכִי בְּרֹאשׁ פְּרָקִים· דֶּרֶךְ בַּעֲשׂוֹתוֹ בְּמַיִם עֲמוּקִים· גִּבּוֹר נִגְלָה וְנִלְחַם בִּמְצוּקִים· בְּתִתּוֹ בְּסִינַי דָּתוֹת וְחֻקִּים· אֲזַי כְּרַחֲמָן נִגְלָה מִשְּׁחָקִים: מִשְּׁחָקִים הִבְרַקְתָּ נְגָהֶיךָ· וְהִשְׁמַעְתָּ לְעַם כְּמֵהֶיךָ·

ח׳ אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ:

מיוסד ע״ס א״ב.

אֶרֶץ עָשִׂיתִי וְאָדָם בָּרָאתִי· בְּרִיחַ וּדְלָתַיִם לַיָּם שַׂמְתִּי· גִּלִּיתִי שַׁחַר וָנֶשֶׁף וּבֹקֶר צִוִּיתִי· דֶּרֶךְ לַחֲזִיז קוֹלוֹת פִּלַּגְתִּי· הָאוֹר וְהַחֹשֶׁךְ בִּמְקוֹמָם שִׁכַּנְתִּי· וְהָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ לִכְבוֹדִי

יצרתי

דרך בעשותו וכו׳ כמו שאז״ל והובא בפי׳ רש״י בפסוק אנכי ה׳ אלהיך לפי שנגלה בים כגבור מלחמה ונגלה בסיני כזקן מלא רחמים הואיל ואני משתנה במראות לא תאמרו שתי רשויות הם אנכי ה׳ אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים ועל הים וכו׳ וע״ש. במצוקים, תאר למי הים האדירים: הברקת נוגהיך, שלחת נוגה ואור שלך כברקים, ל׳ לנוגה ברק חניתך (חבקוק ג). כמהיך, חושקיך, ל׳ כמה לך בשרי (תילי׳ סג ב).
ארץ עשיתי וכו׳, מוסב על ה׳ אלהיך, והוא עש״ה אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי׳ בראתי (ישעי׳ מה יב). בריח וכו׳, עש״ה ויסך בדלתים ים וגו׳ וכתיב שם ואשים בריח ודלתים (איוב לח). גלית שחר וכו׳, עש״ה עושה שחר עיפה (עמוס ד יג) ועש״ה המימיך צוית בקר ידעתה שחר מקומו (איוב לח יב). דרך לחזיז וכו׳, עש״ה מי פלג לשטף תעלה ודרך לחזיז קולות (שם לח כה). האור והחשך וכו׳, עש״ה אי זה הדרך ישכן אור וחושך אי זה מקומו (שם לח יט). והארץ וכו׳, עש״ה

דען שפרוך: „איך בין עס, דער עוויגע, דיין גאָטט, דער איך דיך אויס דעם לאַנדע מצרים געפיהרט האַבע״* פערנעהמען; דאָרט, אַלס ער איינען וועג דורך טיעפעס געוואַססער באַהנטע, צייגטע ער זיך אין געשטאַלט איינעס מאַכטיגען קריעגסהעלדען; היער אַבער, אויף דעם סיני, וואָ ער געזעטצע אונד רעכטע פעראָרדנעטע, דאַ ערשיען ער אונטער דער געשטאַלט איינעס ערבאַרמונגספאָללען אויס דען הימעלן.
אויס דען הימעלן ליעסעסט דוא דיין פייער בליטצען אונד דיין אויפמערקזאַמעס פאָלק פערנעהמען: ח׳ איך בינ׳ס, דער עוויגע, דיין גאָטט!״
ארץ׳ איך האַבע דיא ערדע ערשאַפפען אונד איינען מענשען הערפאָרגעבראַכט; איך האַבע דיא ריעגעל אונד דיא טהירען דעס מעערעס געמאַכט; איך דעקע דען מאָרגען אויף, אויף מיין געהייס דאַממערט עס אונד טאַגט; איך לייטע דעס דאָננערס בליטץ אויף רעכטער באַהן; איך האַבע דעם ליכטע אונד דער פינסטערניס איהרע הערבערגע אַנגעוויעזען, אונד דיא ערדע מיט אַללעם, וואַס

זיא

*) דאַס הייסט: איך, דאַס עוויגע וועזען, דאַס דיר יעטצט אַלס געזעטצגעבער ערשיינט, בין עבען דאַססעלבע וועזען, דאַס דיר אונטער דער ערשיינונג אַלס רעטטער בעקאַננט איזט.

יצרתי· זריחת מזרות בעתם הוצאתי· חקות שמים
וארץ משטרם שמתי· טופלי שקר בשטף האבדתי·
יורדי בקעה לשונם בללתי· כדרלעמר ועוזריו הכיתי·
לעמק שוה לילה חלקתי· מוריה עקדת יחיד ראיתי·
נדר נדרתי בי נשבעתי· שר אל מלאך בעזרו הייתי· עמו
מדבר לרודפו הזהרתי· פתרוסים בעשר מכות מחצתי·
צבאותיכם בעצם היום גאלתי· קרעתי ים סוף ואתכם
העברתי· ראיתם בעיניכם אשר עשיתי· שדדתי מזנב
וחילו החלשתי· שבת קדש לכם הנחלתי· תרגלתי
ובכנפי נשר נשאתי· תקף שלש מתנות לכם נתתי:

(ישעיה מג ז). זריחת מזרות וכו', עש"ה (איוב לח לב). טופלי שקר, דור המבול. יורדי בקעה, כינוי לבוני המגדל ע"ש וימצאו בקעה (בראשי' יא ב). לעמק שוה וכו', עש"ה באברהם ויחלק עליהם לילה וגו' (שם יד טו). עקדת יחיד, יצחק. שר אל מלאך, יעקב ע"ש וישר אל מלאך ויוכל (הושע יב ה). עמו מדבר וכו', כדכתיב השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע (בראשית לא כט). פתרוסים, בני מצרים. שדדתי מזנב, עמלק עש"ה ויזנב בך כל הנחשלים אחריך (דברים כה יח), ועש"ה ויחלוש יהושע את עמלק (שמות יז יג). תרגלתי וכו', עש"ה ואנכי תרגלתי לאפרים (הושע יא ג) וע"ש ואשא אתכם על כנפי נשרים (שמות יט ד). תוקף שלש מתנות, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות.

זיא פילזט, ערשאפפען צו מיינער עהרע. איך פיהרטע זיא אויף, דיא לייכטען שטערנע, צור בעשטיממטען צייט, אונד דעס היממעלס געזעטצע אונד רעגיערונג האב' איך פעסט געזעטצט. איך בינ'ס, דער יענע אללגעמיינע איבערשוועממונג געבראכט צום אונטערגאנג יענער זינדערראטטע. איך האבע דיא שפראכע דער בעוואהנער יענער עבענע פערווירט; איך שלוג כדרלעומר זאמט זיינען וואפפענברידערן אונד פערפאלגטע זיא גען עמק שוה דיא האלבע נאכט; איך זאה אויף דעם בערגע מורי', וויא דער פאטער זיינען איינציגען זאהן צום אפפער בערייטעטע, אונד דארט טהאט איך איין געלובדע, שוואור בייא מיר זעלבזט; איך וואר דער בייאשטאנד יעקב'ס, אלז ער מיט דעם ענגעל ראנג; איך ווארנטע זיינען פערפאלגער, לבן, איהם ניכטס צו לײדע צו טהון; איך שלוג דיא פתרוסים (מצרים) מיט צעהן שטראפען; איך האבע אייערע העערע בייא העללעם טאגע בעפרייט; איך האבע דאס מעער געשפאלטען אונד אייך הינדורכגעפיהרט — איהר האבט מיט אויגען געזעהען, וואס איך געטהאן — איך האבע אייערן פערפאלגער עמלק געשטירצט אונד זיין העער אויפגעריבען — איך האבע אייך דען הייליגען רוהעטאג (שבת) געשענקט. איך האבע אייך געלייטעט, אויף אדלערספליגעלן געטראגען אונד — איין דרייפאכעס מעכטיגעס געשענק געגעבען.

נתתי לך תוכחות מוסרים. השמר לבל תטה אשורים.

ח׳ לא יהיה לך אלהים אחרים:

ע״פ תשר״ק.

תעתועים המה מוסר הבלים. שחר אין למו ולא מועילים. רודפים אחריהם לבם התולים. קצף מוסיפים וחימה מגדילים. צורת החמה ולבנה נוטלים. פלשי עב ותבנית מזלים. עצבים בתבונם מעשה כשילים. סוגדים להם ואליהם מתפללים. נותנים להם כבוד והלולים. משתחוים למו ומשאלתם שאלים. לא ישיבו ללבם ואינם משכילים. כי יראתם פגרים אמללים. יצעקו אליהם ואינם נצולים. טחו עיניהם ולבותם סכלים. חוכים ישועה מאטים ואלילים. זנוחים תעובים שקוצים וגלולים. וחלק

יעקב

תוכחות מוסרים, משלי ו׳ כ״ג. לבל תטה אשורים, שלא תטה אשוריך מן הדרך הישר, ל׳ ותט אשורנו מני ארחך (תהלים מד יט).

תעתועים המה, אלהים אחרי׳ כדכתי׳ הבל המה מעשה תעתועים וגו׳ (ירמי׳ י׳ טו), וכתיב מוסר הבלים עץ הוא (שם פסוק ח׳). שחר וכו׳, עפ״ה אשר אין לו שחר (ישעי׳ ח כא), ועפ״ה הבל ואין בם מועיל (ירמי׳ יו יט). לבם התולים, כדכתיב רועה אפר לב הותל הטהו (ישעי׳ מד כ). קצף מוסיפים וכו׳, כדכתיב ויהי קצף על יהודה (ד״ה ב כד יח). פלשי עב, ל׳ מפלשי עב (איוב לז יו). עצבים בתבונם, עפ״ה בהושע י״ג ב׳. סוגדים, משתחוים. אטים, אחד מן השמות של ע״ז הנזכר בישעי׳ י״ט ג׳. וחלק יעקב וכו׳, עפ״ה לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא (ירמי׳ י טז).

געגעבען האב׳ איך דיר ערפראבטע זיטטענלעהרען ; נימם דיך וואהל אין אכט, ווייכע ניכט פאם פפאדע! ח׳ נימם דיר קיינע פרעמדע געטטער אן!

תעתועים. טאנדעלייען, אייטלע וועזען זינד זיא, הייללאזע אונד אונניטצע דינגע ; נור געטייטשטע הערצען האנגען; זיא אונד ציעהען איבער זיך דען גאטטליכען אונ= ווילען אונד זיינען מאכטיגען צארן ; זיא נעהמען דאס בילד דער זאננע אדער דעס מאנדעס, אדער אירגענד איינע וואלקע ; אדער פלאנעטענגעשטאלט, אדער אויך זאנדערבארע געשניטצטע געשטאלטען, ביקקען זיך, בעטען זיא אן, פערעהרען זיא, פאללען הין אונד פלעהן אום ערפיללונג איהרער ווינשע, אהנע צו בעדענקען, דאס דיעזע געשטאלטען לעבלאזע, אונמאכטיגע קערפער זינד, דיא איהרע אנבעטער ניכט רעטטען קאננען. בלינדע אויגען נור אונד פערשטאקקטע הערצען הארען אויף היילפע דער טייזאלע, דיא איהרע טהארהייט זיך זעלבסט געוואהלט ; אבער

יעקב יוצר הכל אלים. המון מים נותן ונשיאים עולים. דברו מקים ועצתו ישלים. גוער בים ויהמו גלים. בו תדבקו ועדיו היו מהללים. אויביכם יפיל חללים חללים:

חללים אפיל כל שוכחי השם. השמר פן תכשל ותאשם:

ח׳ לא תשא את שם:

ע״פ א״ב.

אמתי שמו המפורש בשבעים. בו נוסדו ארצות ונטעו רקיעים. גבולות ארץ ורוחות מרבעים. דבקו בחותמו

המון מים וכו׳ ככתוב שם פסוק י״ג. דברו מקים וכו׳, כדכתיב מקים דבר עבדו ועצת מלאכיו ישלים (ישעיה מד כו). גוער וכו׳, כדכתיב רוגע הים ויהמו גליו (ישעיה נא טו) ות״י דכזיף בימא ופירש אותו כמו גוער בהיפוך אותיות ע״ד כבש וכשב ככתוב במכלול.

אמתי שמו, מחובר עם לא תשא, וטעמו לא תשא שמו האמיתי וכו׳. המפורש בשבעי׳, פי׳ המפרש לאו שבעים כי ע״ב הם ויוצאים מן ג׳ פסוקים ויסע ויבא ויט, אף שכן דרך הזוכרים קשבונות אינם משגיחים בפרוטרוט, ואמר שבעים בעבור החרוז, והנה מלבד שפירושו זה דחוק מאוד (שיאמר שבעי׳ במקום שנים ושבעים גם כאן גם לקמן באזהרת ראשית נקרא שמות שבעים וכו׳) הנה הוא בטל מצד עצמו שאילו כן לא יהי׳ עובר על לא תשא כ״א הנשבע בשם המיוחד דוקא ובהדיא תניא (נת״כ פ׳ קדושי׳) יכול לא יהי׳ חייבין אף על שם המיוחד, מניין לרבות כל הכנויין (כגון שדי צבאות וכל דדמי להון) תלמוד לומר בשמי בכל שמות שיש לי, עכ״ל וכן איתא בסמ״ג בלאוין סי׳ רל״ט, ואולם הפירש האמיתי והברור יתבאר ע״פ מה דאי׳ בבמדבר רבה פ׳ י״ד וז״ל שבעים שקל כנגד שבעים שמות שיש לו להקב״ה וכו׳, עכ״ל, ושבעים שמותיו ית׳ הלא הם כתובים בפי׳ בעל הטורים לפ׳ בהעלותך והזכרתים בסילוק ליום אחר ע״ש, וכולם תארים רומזים עליו ית׳ והשם המיוחד איננו מן המנין כי הוא קודם ויסודם כדמות האחד במספר, וזהו מטעם הפייטן לא תשא את שמו האמתי המפורש בשבעים שמות, והיינו כל הכינויים הרומזים אליו ית׳ והם שבעים בכולם אסור לישבע. בו, בשמו האמתי נוסדו ארצות וכו׳ וכדאי׳ במס׳ מנחות דף כ״ט ב׳ ע״ש. ורוחות מרובעים,

---

חבער יעקב'ז געטהייל איזט דער וועלטענשאפפער, דער אללמאכטיגע גאטט, דער דען רעגען זענדעט אונד דיא וואלקען טרייבט, דער זיינע פערהייסונג בעשטעטיגט אונד זיינען ראטהשלוס פאללפיהרט, דער דיא טאבענדען מעערעס וועגען צור רוהע שילט, איהם זאללט איהר אנהאנגען אונד האררען צו איהם; דאן שטרעקט ער איירע פיינדע הין אין הויפען לייכנאמע.

אין הויפען לייכנאמע ווערדע איך שטרעקקען אללע גאטטפערגעססענע. נימם דיך אין אכט, דאס דיר ניכטס צו שאדען קאממע

ח׳ נעננ׳ איהן ניכט פערגעבליך, דען הייליגען נאמען,

אמתי דען וואהרען, דורך זיעבציג איגענשאפטסווערטער אנגעדייטעטען נאמען — אין איהם ליעגט דער ערדע אורגרונד אונד דעס אויסגעדעהנטען היממעלס, דער ערדען גרענצען נעבסט דען פיער ווינדען האפטען פעסט אן זיינעם זיעגעל;

ביי'ם

הֱיוֹת נִקְבָּעִים · הַזּוֹכֵר עַל הַיָּם וְנַעֲשָׂה בְקִיעִים · וְעַל הַמַּיִם אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים · זֵכֶר קָדְשׁוֹ בוֹ יָרוּצוּ נוֹשָׁעִים · חוֹצֵב לֶהָבוֹת וּמְפוֹצֵץ סְלָעִים · טְהוֹר עֵינַיִם מֵרְאוֹת רָעִים · יְצוּרָיו בּוֹחֵן בְּכָל עִתִּים וּרְגָעִים · כַּלּוֹת בְּחֵימָה בוֹ נִפְשָׁעִים · לְהָבִיא שֶׁבֶר לַחַטָּאִים וּפוֹשְׁעִים · מְפִירֵי חוֹק וְלַשֶּׁקֶר נִשְׁבָּעִים · נִלְכָּדִים בַּעֲוֹנָם וּבִזְדוֹנָם נִתְבָּעִים · שׂוֹנְאֵי תוֹכָחוֹת וּמוּסָר פּוֹרְעִים · עֲבָרוֹת יוּבָלוּ וּבְרֹגֶז שְׁבֵעִים · פּוֹקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל שִׁלֵּשִׁים וְרִבֵּעִים · צוֹמֵת לַבְּקָרִים כָּל רְשָׁעִים · יְיָ קַנּוֹא וְנוֹקֵם וְקוֹבֵעַ קוֹבְעִים · רוֹאֶה וְצוֹפֶה טוֹבִים וְרָעִים · שְׁמוֹר וְהִזָּהֵר מֵאֵרֶר פְּגָעִים · תִּתְיָרֵא

ד' רוחות העולם. הזכר, שמו האמתי הזכר על הים ויבקעו המים כדאי' בדברים רבה ובמדרש תילים הים ראה וינוס מה ראה? ר' נהוראי אומר שם המפורש ראה חקוק על המטה ונקרע. ועל המים וכו', שנא' קול ה' על המים אל הכבוד הרעים (תילי' כט). זכר קדשו וכו', עש"ה מגדל עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב (משלי יח י). טהור וכו', ככתוב טהור עינים מראות רע (חבקוק א יג). יצוריו וכו', ככתוב ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו (איוב ז יח). להביא שבר וכו', עש"ה ושבר פושעים וחטאים יחדו (ישעי' א כח). עברות יובלו, ליום הקצף והחרון מובאים כדכתיב ליום עברות יובלו (איוב כא ל). צומת וכו' כדכתי' לבקרים אצמית כל רשעי ארץ (תילי' קא ח). וקובע קובעים, ועושק העושקים, והוא עש"ה וקבע את קובעיהם (משלי כב כג). רואה וכו', עש"ה בכל מקום עיני ה' צופות רעים וטובים (שם טו ג). שמור והזהר מארר פגעים, שלא יפגיעך מארה וקללה וכענין שנאמר זאת האלה היוצאת וגו' ובאה אל בית

בײ'ם מעערע װאַרד' ער אויסגעשפּראָכען, אונד עס טהײלטע זיך — איבער פלוטהען דאָננערטע גאָטט דער עהרע. דער נאַמע זײנער הײליגקײט איזט אײנע פעסטע, אין איהן פליכטען, דיא הילפע זוכען. ער װירפט פלאַממענדען בליטץ, אונד פעלז= זענשטיקקע צערשמעטטערן. זײן בליק איזט רײן, קאַן קײן אונהײל שויען; זײנע געשעפּפע פּריפט ער צו אַללען צײטען, אין יעדעם אויגענבליק; זײן גרימם רײבט פרעפלער אויף, ברינגט אונגליק איבער זינדער אונד פערברעכער; געזעטצעסטאָ= רער אונד לעסטערער פאַללען אין איהרער זינדען נעטצע, אונד איהר מוטהװיללע װירד געאַהנדעט. פײנדע דער זיטטליכקײט אונד פעראַכטער דער גוטען צוכט פאַהרען צורגרופט הינאַב קוואַלזאַם; ער אַהנדעט פערברעכען איבער דאַס דריטטע אונד פיערטע געשלעכט; מיט יעדעם מאָרגען ראָטטעט ער באָזעװיכטער אויס. ער איזט אײן אײפערפאָללער ראַכער אונד פערטרײבער דער געװאַלטטהאַטיגען מאַכט, ער זיעהט אונד שויט דער מענשען װאַנדעל: אונד איבעלטהאַטען. היטע דיך אונד נימם דיך װאַהל אין אַכט, דאַס דיך ניכט טרעפפע דעס שיקזאַלס פלוך.

מלשא לשוא שם תמים דעים:

תמים דעים דבר בקדשו · והזהיר על מורא מקדשו ·

ע"פ תשר"ק. ח' זכור את יום השבת לקדשו:

תשלום כל מעש וגמר מלאכה · שבת מנוחה וקדוש ברכה · רגל להשיב ולמעט הליכה · קרוי ענג לכבדו כהלכה · צעד תחומיו אלפים ללכה · פסיעה גסה בו בלי להלכה · ערך הכנתו בששי לערכה · סעודות שלש מצותו ערוכה · נכפל בלחמו לענוגה ורכה · ממרה נתן כדת וכהלכה · לאות הושם עליו לסמכה · כי לששה מלאכתו

הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו וכו' (זכרי' ה ד). תמים דעים, הקב"ה, עש"ה תמים דעות עמך (איוב לו ד).

תשלום כל מעש, כל מעשה. רגל להשיב וכו', עש"ה אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד וכבדתו מעשות דרכיך וגו' (ישעי' נח יג) וכמו שדרשו ז"ל במס' שבת דף קי"ג א' שלא ילך פסיעה גסה. ערך הכנתו וכו', שנאמר והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו והיה משנה (שמות טז ה). לענוגה ורכה, תאר לישראל. ממרה נתן וכו' כמו שפי' רש"י על שם שם לו חק ומשפט (שם טו כה). לאות הושם וכו', ככתוב ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם כי ששת ימים עשה ה' וגו'.

האַבע פֿאָרזיכט, אונד נעננע איהן ניכט, דען הייליגען נאַמען דעז אַללוויסענדען!
דער אַללוויסענדע זעלבזט האַט זיך אונגעפריזען, זיינע הייליגקייט, ער האַט
עז טחַרך עמפּפֿאָהלען, עהרפֿורכט געגען זיין הייליגטהום צו האַבען.
ח' זייא דעז רוהעטאַגעז (שבת) איינגעדענק, איהן צו הייליגען!

תשלום · ער איזט דער טאַג דעז בעשלוססעז אַללער אַרבייט אונד דער פֿאָלל-
לענדונג אַללער ווערקע; ער איזט דער פֿערגניגליכקייט געווייהט אונד געהייליגט
דעם זעגען; אַן איהם זאָלל מאַן זיך דעז געהענז אונד לויפֿענז ענטהאַלטען;
ער הייסט וואָננעטאַג, איהם געביהרט געהאָריגע פֿערעהרונג. איינע
שטרעקקע פֿאָן צווייטויזענד שריטטען איזט דאַז ערלויבטע געהעמאַס; אין ווייט-
אויזגעדעהנטען שריטטען דאַרף מאַן אַן שבת ניכט געהען. אַם פֿרייטאַג טהאָן אוּם
דיא פֿאָרבערייטונג אויף שבת געטעהען; מאַן איזט צו דרייא מאַהלצייטען אַן שבת
פֿערפֿפֿליכטעט. אַן איהם פֿאַנד יעגליכער פֿאָן פֿאָלקע זיינען אַנטהייל מן דאָפּפעלט.
טאָן אין זאַגער צו מרה ערהיעלט דאַז פֿאָלק דיא זאַממטליכן געזעטצע פֿיר שבת. ער
איזט צום אונטריגליכען צייכען איינגעזעטצט וואָרדען, דאַס גאָטט אין זעקז טאַגען

זיינע

מְלַאכְתּוֹ נֶעֶרְכָה· יְצִיאוֹתָיו וּרְשׁוּיוֹתָיו בְּלִי לְהָפְכָה· טֹרַח מַשָּׂא בוֹ לְחָשְׁכָה· חִלּוּל מֵזִיד לִסְקִילָה לְמָשְׁכָה· זְכִירָה וּשְׁמִירָה עָדָיו תְּנוּכָה· וּמֵעֵין הָעוֹלָם הַבָּא מָתְקוֹ לְחַנְּכָה· הַנּוֹצְרוֹ יִנָּצֵל מִשִּׁלּוּשׁ מְבוּכָה· דִּין עָנְשׁוֹ וְאַזְהָרָתוֹ חֲתוּכָה· גְּמוּל מַשְׂכֻּרְתּוֹ מֵאִתִּי תְּמוּכָה· בֵּינִי וּבֵין אוֹם הַמְבֹרָכָה· אוֹת שַׂמְתִּי כִּי לִי הַמַּמְלָכָה:

הַמַּמְלָכָה הַמְלִיכֻנִי כְּנָאֳמֶךָ· וְתִזְכֶּה לְאֹרֶךְ יָמֶיךָ·

ח' כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ: ע"ס א"ב.

אָמֵן וּמֵינֶקֶת בָּךְ מִתְעַסְּקִים· בְּשֶׁלְּךָ תְּחִלָּה כָּאֵזוֹר דְּבֵקִים· גְּעִיַּת שַׁוְעוֹ וְתַחַן מְפִיקִים· דּוֹרְשִׁים לְצוּרָם הֱיוֹת

לחשכה, לחשוך ולמנוע. למשכה, למשוך ולהוציא לסקילה. עדיו תנוכה, פי' המפרש ל' תנוך האוזן שהוא הגדר האמצעי. ודע שבכ"י של י"א כתיב עֲדָיו הע' בגר"י ל' עדות. ולכל הגרסאות הדבור קשה. ולי נרא' שפי' תנוכה תקוע והוא לקוח ממאמר' בכריתות ג' ב' שבת וע"ז תני יתהון בכליהון ע"ש פירש"י גם בערוך ערך כן הראשון. הנוצרו, השומר שבת ינצל מג' פורעניות מחבלו של משיח וממלחמת גוג ומגוג ומדינה של גיהנם. כדאי' במס' שבת דף קי"ח א'. חתוכה, חרוכה, ל' נחתך על עמך (דניאל ט כד).

אומן ומינקת, אב ואם. געית שוע ותחן, צעקת תפלה ותחנה, ל' הלוך וגעו

זיינע ווערקע פֿאָללענדעט האַט. אַן שבת איזט'ס אונערלויבט, אויך נור עטוואַס אויס איינעם אומשראַנקטען געביעט אין איין אונאומשראַנקטעס, אָדער אומגעקעהרט, צו טראַגען, אונד דורכאויס קיינע לאַסטען צו טראַגען. דער מוטהווילליגע ענטווייהער דעס רוהעטאַגעס: ווירד צור שטייניגונג אויסגעפיהרט. דעס שבת'ס איינגעדענק צו זיין, אָדער דען שבת היטען, ביידע געבאָטע זינד פֿאָן גלייכעם אינהאַלט. שבת איזט איין פֿאָרגעשמאַק דעס צוקינפֿטיגען לעבענס; ווער איהן רעכט האַלט, ווירד פֿאָן דען דרייא דראַנגזאַלען, דיא דער וועלט בעפֿאָרשטעהן, עררעטטעט. איך האַבע דיא שטראַפֿע פֿיר דען ענטווייהער דעס רוהעטאַגעס בעשטיממט — שפריכט גאָטט — אויך זיכרע איך דעם הייליגער בעלאָהנונג צו. איך האַבע דען שבת איינגעזעצט צווישען מיר אונד איינעם געזעגנעטען פֿאָלקע צום צייכען, דאַס איך בין דער וועלטרעגענט.

דער וועלטרעגענט בין איך! הולדיגע מיר, וויא דו פֿערשפּראָכען, דאַן ווירסט דו לאַנגע לעבען. ח' עהרע דיינען פֿאַטער אונד דיינע מוטטער!

אַמען. דיינע פֿפֿלעגע אונד ערהאַלטונג האַט ביידע בעשעֶפֿטיגט; דאַ וואַרסט איהר ערנסטעס אַנליעגען. זיא האַבען מאַנכעס אינברינסטיגע געבעט צו גאָטט געשיקט, דעם שעֶפּפֿער פֿאַסט אַנגעפֿלעהט, דעס גליקעס האַלבען דיך צו אומאַרמען.

בֵּן חוֹבְקִים· הִשְׁתַּתְּפוּ שְׁנֵיהֶם עִמּוֹ עֲסוּקִים· וְנוֹצַרְתָּ
וְנוֹלַדְתָּ לְעִתֵּי חֻקִּים· זִכּוּךְ וֶהֱבִיאוּךְ בִּבְרִית לְהָקִים·
חִבְּקוּךְ בִּרְכַּיִם וְשָׁדַיִם מְנִיקִים· טֶרֶף חֻקֶּךָ זָנִים וּמַשְׁקִים·
יְגִיעַת עֲמָלָם עִמְּךָ מְחַלְּקִים· כֹּשֶׁר וּמוּסָר מְחַנְּכִים
וּמְחַזְּקִים· לְשׁוֹן לִמּוּדִים וּדְבָרִים עַתִּיקִים· מְתַקְּנִים לְךָ
עֵזֶר וּלְהַשִּׂיאֲךָ זוֹקְקִים· נוֹשְׂאִים פֶּלֶל בַּעֲבוּרְךָ וְלָךְ זוֹעֲקִים·
סָמְכֵם בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה וּבְתַפְנוּקִים· עָנְדֵם בִּכְסוּת
נְקִיָּה בַּחֲשׁוּקִים· פְּנֵה לְגַעֲרָתָם לְבַל יִהְיוּ מְצוּקִים· צַפֵּה
לְמוּסָרָם וְלֹא תְהַדֵּף רֵקִים· קַיֵּם כְּבוֹדָם וּמוֹרָאָם כַּחֻקִּים·
רְבוֹת אֹרֶךְ יָמִים וּמְעוֹן מְנוּקִים· שָׂם לִכְבוֹדוֹ וּלְמוֹרָאוֹ

גוזר

(ש"א ו יב). זכוך, לחיי ע"ה שהביאוך בברית קדש. טרף חקיך, ל' הטריפני לחם חקי (משלי ל ח), כושר ומוסר, כ"כ בכל כ"י. ודברים עתיקים, דברי תורה. עזר, כינוי לאשה ע"ש אעשה לו עזר כנגדו. סמכם במאכל וכו', כלומר אחרי שהם עשו לך כל אלה לכן גם אתה תגמול גמולם לסמכם במאכל ובמשתה וכו'. בחשוקים, ל' וחשוקיהם כסף (שמות כז י) שהוא ענין חגורה כפי' רש"י. מצוקים, ל' צר ומצוק (תילים קיט קמג). שום לכבודו וכו', הקב"ה הגוזר ומקים השוה כבוד אב ואם ומוראם לכבודו ולמוראו כדאי'

זיא זינד ביידע טהיילהאבער דיינעז זייגז. נאכדעם דוא נון געשאפפען אונד נור בעשטיממטען צייט ערצייגט ווארדען, האבען זיא אויך פיר דיינע זעליגקייט געזארגט אונד דיך אין דאז געטטליכע בינדניס געבראכט. זיא האבען דיך אין איהרען שאָסע געטראגען, אונד דיינער מוטטער ברוזט האט דיך גענאהרט. זיא האבען דיך געפפלעגט מיט שפייז' אונד טראנק, זיא האבען מיט דיר געטהיילט, וואז איהר אונגראידעטער פלייס ערשפארט; זיא האבען דיר איינע גוטע ערציעהונג געגעבען; זיא האבען דיך וואהל שפרעכען געלעהרט אונד דיר אונטעררילט געגעבען אין דען געזעטצען. איהרע זארגפאלט גינג אויך דאהין, דיר איינע געהילפין צו שאפפען אונד דיך צו פערעהליכען. דיינטהאלבען העבען זיא איהרע האנדע אנדאכטזפאלל אונד פלעהען דען אללמאכטיגען אן. א, זייא אויך דוא איינע שטיטצע איהנען! פערזארג' אויך זיא מיט שפייז' אונד טראנק אונד בעקוועמ־ליכקייטען; קלייד' אויך זיא ריין אונד אנשטאנדיג; האבע נאכזיכט מיט איהנען, דאמיט זיא זיך ניכט ארגערן! נים איהרע שטראפרעדען אן אונד גיב דיך מיט שאנדע ווייען ניכט אב. זיא צו פערעהרען אונד האכצוהאלטען זייא דיר איין אונז וואנדעלבארעז געזעטץ; דאן ווירזט דוא איין האהעז אלטער ערלייכען אין רייגער אונשולד. גאטט האט דיא עהרפורכט דער עלטערן דער זייניגען גלייכגעשטעלט

אונד

גּוֹזֵר וּמֵקִים· תַּחַת כֵּן הוֹדוּהוּ מַלְכֵי אֲרָקִים:
אֲרָקִים וּגְבוֹהִים יִסַּד בְּפֶצַח· קִבֵּל מוֹרָאוֹ וְאַל תָּעִיז מֵצַח·

ח'לֹא תִּרְצָח:

ע"פ תשר"ק·

תּוֹכַחַת אֱהַב מוּסַר יְרֵאִים· שְׁמוֹר וְהִזָּהֵר מִפִּתּוּי חַטָּאִים· רַגְלֵיהֶם רָצִים וְלָרַע מוּבָאִים· קֶשֶׁר קוֹשְׁרִים לְהַפִּיל חֲלָכָּאִים· צָרִים בְּעִמְקֵי שְׁאוֹל קְרוּאִים· פּוֹעֶרֶת לִבְלִי חוֹק בָּאִים· עַצֶּבֶת נוֹתְנִים וְכֹשֶׁל מַמְצִיאִים· שִׂפְתוֹתֵיהֶם אֱרָב דָּם מְמַלְּאִים· נַחֲלַת אִוֶּלֶת יִנְחֲלוּ פְתָאִים· מְשׁוּבָתָם תַּהַרְגֵם בְּתַחֲלוּאִים· לֹא תֹאבֶה לַעֲצַת נִשְׂנָאִים

במס' קידושין דף ל"ב, ואמרו עוד שם דף ל"א א' מאי דכתיב יודוך ה' כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך (תילי' קל"ח ד)? בשעה שאמר הקב"ה אנכי ולא יהיה לך אמרו או"ה לכבוד עצמו הוא דורש, כיון שאמר כבד את אביך ואת אמך חזרו והודו למאמרות הראשונות וכו', וזהו מטעם הפייטן תחת כן הודוהו מלכי ארקים. ארקים וגבוהים; ארץ ושמים. בפצח, בפציחת פיו, כדכתיב בדבר ה' שמים נעשו.

הוכחת אהב וכו', עפ"ה בני אם יפתוך חטאים אל תובא וגו' רגליהם לרע ירוצו וגו' (משלי א). בעמקי שאול קרואים, עפ"ה בעמקי שאול קרואי' (שם ט יח). פוערת לבלי חק, כינוי לגיהנם עפ"ה לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חק (ישעי' ה' י"ד). עצבת נותנים, עפ"ה קורץ עין יתן עצבת (משלי י' י'). נחלת אולת וכו', עפ"ה נחלו פתאים אולת (שם י"ד י"ח). משובתם וכו', עפ"ה שם א' ל"ב.

אונד עבען דאַרום הולדיגטען איהם דיא קעניגע דער ערדע.*

דער ערדע גרונדלאַגע אונד דער הימעל האַט זיין וואָרט בעפעסטיגט; ערקעננע זיא, זיינע מאַיעסטעט, זייא ניכט שטאַררזיננינג!

ח'בעגעהע קיינע מאָרדטהאַט.

הוכחה· נימם זיא וויליג אַן, דיא ערמאַהנונגען אונד שטראָפרעדען דער גאָטטעספירכטיגען. היטע דיך! זייא פאָרזיכטיג! לאַס דיך דיא טייפעלייא דער זינדער ניכט פערפיהרען! איהרע פיסע זינד בעהענד, צום באָזען צו לויפען. זיא פערבינדען זיך מיט דער אַבזיכט, דיא אונשולד צו שטירצען; אַבער זיא זעלבזט, דיא וויכטע, שטירצען אין דיא טיעפע דער אונערמעסליכן גרופט. זיא טראַכטען, אונהייל צו שטיפטען אונד אונגליק צו פערברייטען, נאַכשטעלונג איזט איהר לאָזונגזוואָרט. דיא טהאָרען! איהר אַנטהייל איזט טהאָרהייט, איהרע אונבעזאָננענהייט בריננגט זיא אום מיטטעלז לאַנגוויעריגער קראַנקהייטען. פאָלגע יאַ ניכט דעם ראַטהע דיעזער פער·

*) זיעהע אוין נאָך.

נשואים. כי כחציר ימלו וכדשאים. יהירים אשר ברצח חוטאים. טרח גזרתם עלי משיאים. חנפים ארץ בדם מטמאים. זהר שכינתי מתוכם מוציאים. ועל ידי חללים הנמצאים. העגלה הערופה בנחל מביאים. דם שופכים בשוגג בלא רואים. גולים לערי מקלט הנקראים. בהזידם להרוג בצלם ברואים. אתה תבער הדם לעין כל רואים:

ראים יוסרו להשמר מאף. שמר מצוה ולהבל אל תשאף.

ח' לא תנאף:

ע"ס א"ב.

אשת כסילות הומיה וסוררת. ביתה הרחק כי נפשות

עוכרת

כי כחציר וכו' עפ"ה בתילים ל"ז ב'. יהירים, גאים. טורח גזירתם וכו', כמו שאז"ל לא דיין לרשעים שהם מכעיסין אותו אלא שמטריחין אותי ועומסים עלי משא להביא עליהם גזירות כדי להוציא שכינתי מתוכם שבעון שפיכת דמים שכינה מסתלקת מישראל שנאמר ולא תחניפו את הארץ וגו' ולא תטמאו וגו' (במדבר ל"ה ל"ג) ואמרו בספרי אל תרגומו שתהא הארץ מחנפת לכם שלא תוציא פירות, ועיין בפירוש הכתוב הזה להרמב"ן ז"ל ושם מבואר יותר, והעתקתי דבריו לקמן דף פ"ד בזולת אנכי גדול. הנקראים, המזומנים, לשון מקראי קדש ול' והקריתם (במדבר לה יא). בצלם ברואים, ע"ש כי בצלם אלהים עשה את האדם.

אשת כסילות וכו' עפ"ה במשלי ט' י"ג. ביתה וכו' עפ"ה שם ה' ח'.

הַסטען; זיא וועלקען הין וויא גראז אונד בלומען. איבערמיטהיגע, דיא פֿרעפֿעלטהאַט אויזאיבען, בירדען מיר דיא לאַסט איהרעז געטיקעז אויף; זיא בעפֿלעקען דאַז לאַנד, פֿעראונרייניגען עז דורך בלוטשולד אונד פֿעראַנלאַסען מיך, דען גלאַנץ מיינער שכינה אויז איהרער מיטטע הערויזצוציהען ∴ בייא עראייגנונג איינעז געפֿונדענען טאָדטענקערפּערז זאָלל דיא צערעמאָניע מיט דעם עגלה ערופה איים טהאַלע פֿאָרגענאָממען ווערדען; פֿיר דען אונפֿאָרזעטצליכען אונד אָהנע צייגען געשעהענען טאָדטשלאַג זינד דיא אַנגעוויעזענען פֿרייאשטאָדטע בעשטיממט; בייא איינעם פֿאָר־זעטצליכען טאָדטשלאַג אַבער, דער אַן איינעם עבענבילד גאָטטעז ערטאַפּפּען ווענן אויזגעאיבט וואָרדען, בעזט דוא געהאַלטען, דאַז בלוט צו ראָכען אונד דען מאָרדער עקזעמפּלאַריש צו בעשטראַפֿען פֿאָר דען אויגען אַללער צושויער. אַללע צושויער ווערדען דאַדורך געוואַרנט, אום זיך פֿאָר באָזהייט צו היטען — היטע דאַז געבאָט, האַסטע ניכט נאַך טאָד. ח' דוא זאָללזט ניכט עהעברעכען!

אשת. מיידע דאַז הויז איינער טהאָריכטען, אויזגעלאַססענען אונד טרייאלאָזען פֿרויא; עז האַט שאָן מאַנכע רייכע זעעלע געטריבען. זיא אונטערהאַלט גאַנץ איין

איהרען

עוכרת. גחלים בחיק מחתה ומבערת. דרכיה שאול ומות חורדת. הולך אחריה לטבח מוסרת. וכעכס אל מוסר אויל מיסרת. זעם מרבה ועצב ממהרת. חמת גבר ושנאה מעוררת. טיף נפת בשפתיה מדברת. יום אחריתה כלענה ממררת. כי אין האיש בביתו אומרת. ליד שערים לפי קרת. מודע תקרא לבינה המאשרת. נצח עדי עד עליך משמרת. שמח באשת נעוריך המחברת. עמה תתרפק ולא באחרת. פוצת מעינותיך חוצה עוברת. צמחים תרבה לשם ולתפארת. קדש עצמך בפרישות אדרת. רצה לעשות משמרת למשמרת. שמע מוסר וענדהו לגרגרת. תתן לראשך לוית חן ועטרת:

ועטרת תנחל ובשיבה תנוב. אם תשמור הון מלגנוב.

ח׳ לא תגנוב:

גחלים וכו', שם ו' כ"ח, דרכי וכו', שם ז' כ"ז, הולך וכו', שם ז' כ"ב, וכן כל המאמר הזה לקוח מן הפרשיות שם המדברות באשה זרה. פוצת מעינך, ל' יפוצו מעינותיך (שם ה טז). צמחים, כינוי לבנים. קדש עצמך וכו', כמו שאז"ל קדש עצמך במותר לך. משמרת למשמרת, כמו שאז"ל יבמות דף כ"א א' ושמרתם את משמרתי עשו משמרת למשמרתי. תתן לראשך וכו', ל"ה שם ד' ט'. ובשיבה תנוב, ל' עוד ינובון בשיבה (תילים צב טו).

איהרען שמאָסע אונד פערלעהרענד פייער. דער וועג, דער צו איהר פיהרט, איזט דער געראַדע וועג צור העָללע, צום טאָד! דיא איהר פאָלגען שמעקקט זיא צור שלאַכטבאַנק, וויא דיא קלאַפּפערשלאַנגע דען טהאָרען צו זיינען וועהע שלאָגט. זיא גיעסט קוממער אונד אָרגערניס אונד ענטפלאַממט דעס מאַננעס וואוטה אונד האַס. איהרע צונגע ענטפליעסט האָניגזיים ביי'ם שפּרעכען, אַם ענדע אַבער ביטטערע גאַללע. נים דיא וויזהייט צור פריינדין אַן אונד פאָלגע דער פערנונפט; לאַסע זיא דיך לייטען, דאַן ביזט דוא געטיטלט אויף עוויגע צייטען. געהאָרכע אונד לעבע ניכטיג; דיא זיטטליכקייט איזט דיר איינע צירדע אויף דיינעם האַלזע אונד אויף דיינעם הויפּטע איין האָלדער שמוק אונד קראַנץ.

איינען קראַנץ הינדערלאַססעסט דוא אונד בליהסט נאָך אים שפּעטעסטען אַלטער, ווען דוא דיך איין אַכט נימסט, קיין פרעמדעס גוט צו ענטווענדען. ח'. דוא זאָללסט ניכט שטעהלען!

ע"פ חשר"ק.

תִּתְעַב מְתֵי גַנָּבִים וְסִיעָתָם· שׁוֹלְלִים וְחוֹמְסִים כָּל עִתָּם· רַחֵק מֵעֹשֶׁק וֶהְיֵה תָם· קַשֵּׁט מַעֲבָדֶיךָ וְהַצְּהֵק אוֹתָם· צְפֵה לַחֲכָמִים וֶאֱלַף אָרְחוֹתָם· פְּעֻלַּת צְדָקָה לְחַיִּים תְּבוּאָתָם· עִקְּשִׁים הַרְחֵק הַמְעַקְּלִים נְתִיבָתָם· שִׂפְתוֹתֵיהֶם דּוֹלְקִים וּבְלִבָּם רָעָתָם· נָכוֹנוּ שְׁפָטִים וּמַהֲלֻמוֹת לְגֵוָתָם· מָדוֹן מְשַׁלְּחִים וּמַצָּה אַהֲבָתָם· לֹא יֶחֶרְכוּ רְמִיָּה צֵידָתָם· כִּי אָוֶן וְעָמָל תַּחַת שְׂפָתָם· יוֹם יִלָּכְדוּ בוֹגְדִים בְּהַוָּתָם· טוֹרְפִים בַּנֹּעַר וּבַקְּדֵשִׁים חַיָּתָם· הוֹלְקִים עִם גַּנָּב שׂוֹנְאֵי נַפְשׁוֹתָם· זֶה דַּרְכָּם וְלַהֶבֶל אַחֲרִיתָם· וְאַל תְּאַשֵּׁר נְלוֹזֵי מַעְגְּלוֹתָם· הִזָּהֵר פֶּן תִּלָּכֵד בִּמְצוּדָתָם· דִּין אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה הַשְׁלָמָתָם· גְּנֵבָה

תתעב מתי גנבים, אנשי גנבים, ל' מתי מספר. וסיעתם, וחבורתם. פעולת לדקה וכו', עפ"ה. פעולת לדיק לחיים תבואת רשע לחטאת (משלי י' ט"ז). שפתיהם וכו', עפ"ה שפתים דולקים ולב רע (שם כ"ו כ"ג). נכונו וכו' עפ"ה נכונו לללים שפטים ומהלמות לגו כסילים (שם י"ט כ"ט). מדון משלחים, עפ"ה מדינים ישלח (שם ו' י"ד) ועפ"ה אוהב פשע אוהב מצה (שם י"ז י"ט). לא יחרכו וכו', שם י"ב כ"ז. יום ילכדו וכו', שם י"א ו'. טורפים בנוער וכו', עפ"ה תמות בנוער נפשם וחייתם בקדשים (איוב לו יד). חולקי וכו', עפ"ה במשלי כ"ט כ"ד. ואל תאשר, ואל תדרוך. נלוזי מעגלותם. בני שמעגלותם נלוזים ואורחותיהם עקשים והוא עפ"ה במשלי ב' ט"ו. גניבה, תשלומי הגניבה.

תתעב· פערַאבשייע דיא דיעבעשבַאנדען אונד איהרע געהילפען; טהוע ניעמַאנדען אונרעכט, אונד זייא רעדליך; שמיקקע דיינע הַאנדלונגען דורך גערעכ־טיגקייט. שויע אויף דיא ווייזען, אונד לערנע איהרען וואַנדעל; דער טוגענד לאָהן, איהרע ערנטע, איזט גליקזעליגעזלעבען. האַלטע דיך פערן פאָן היכטערלי־שטיגען, דיא ניע דען געראַדען וועג געהען. איהרע ליפפען גליהען, אונד באָזהייט נאָהרט איהר הערץ; אַבער זיא בערייטען זעלבזט גייסעלן פיר איהרען לייב, לאַנקזיכטיגע אונד האַדערליעבענדע געניעסען ניכט דען פאַנג איהרעז בעטרוגעז, דען זיא דורך באָזהאַפטע אונד פערלייאדעריגע ליפפען ערהאַשט; איינזט קאָממט דער טאַג, זיא ווערדען אויף דער טהאַט ערטאַפפט, דאַן וועהע איהנען! — ווער נור דען אונטערדרוקטען אנטהייל אַן דיעבען נימט, דער איזט איין פיינד זיינער זעלבזט, אויף איהן האַרט טאַנד' אונד טואַך. געהע ניכט אין דיעזען געפאַהר־ליכען וועגע אונד גיב אַכט, דאַס זיא דיך ניכט אין איהרע נעטזע שליגען. דאַז געזעטז פערדאַממט דען דיעב זור פיער־ בין פינפפאַכען בעצאַהלונג, אונד ווען

אֵין לָמוֹ נִמְכָּרִים בִּגְנֵבָתָם· בְּנִי אַל תֵּלֵךְ בַּדֶּרֶךְ אִתָּם· אֶת רַגְלְךָ מְנַע מִנְּתִיבָתָם:

מִנְּתִיבָתָם חֲשׂוֹךְ וְאַל תִּתְגַּנֶּה· וְרָעָה אֵלֶיךָ לֹא תְאֻנֶּה·

ח׳ לֹא תַעֲנֶה:

ע"פ א"ב.

אִמְרֵי כָזָב וּמַעַן כְּחָשִׁים· בְּנִיב שְׂפָתֶיךָ בַּל יִהְיוּ אֲרוּשִׁים· גַּם אֱוִילִים אֲשֶׁר מַחֲרִישִׁים· דּוֹמִים וְנֶחֱשָׁבִים לְחַכְמֵי חֲרָשִׁים· הוֹלְכֵי רָכִיל שְׁלֹשָׁה מַעֲנָשִׁים· וְנֶאֶמְנֵי רוּחַ מְכַסִּים וּמַחֲשִׁים· זֶה חֵלֶק מִלְּשׁוֹנִים הַמַּרְגִּישִׁים· חִצֵּי גִבּוֹר שְׁנוּנִים קָשִׁים· טוֹמְנֵי פַח כְּשַׁךְ יוֹקְשִׁים· יוֹעֲצֵי מִרְמָה וְכָזָב מְלַחֲשִׁים· כְּמַדְקְרוֹת חֶרֶב בּוֹטִים מְנַקְּשִׁים· לְשׁוֹן חֲכָמִים מַרְפֵּא מַגִּישִׁים· מִפְּרִי פִיהֶם יִשְׂבְּעוּ

אמרי כזב ומען כחשים, ומענה שקר, ל' ויכחשו אויביך לך. ארושים, אמורים, ל' וארשת שפתיו (תלים כא ג). גם אוילים וכו', כדכתיב גם אויל מחריש חכם יחשב (משלי יז כח). לחכמי חרשים. (ישעיה ג ג) עיין שם פי' רש"י. שלשה מענשים, כמו שאמרו רז"ל ג' לשון הרע הורגתן האומרו והמקבלו ומי שנאמר עליו. חצי גבור וכו', לשון הרע הורגת מרחוק כמו חצי גבור שנונים ככתוב חצי גבור שנונים (תלים קכ) וכפירוש רש"י. פח, מצודה ורשת. כשך יוקשים, ל"ה בירמיה ה' כ"ו וע"ש פי' רש"י. כמדקרות וכו', כדכתיב יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא (משלי יב יח). מפרי פיהם וכו',

---

זיא ניכט זא פיעל האבען, זא ווערדען זיא איהרעז דיעבשטאהלז האלבען פערקויפט. מיין זאהן! געהע ניכט אויף איינעם וועגע מיט איהנען, ציהע דיינען פוס צוריק פאן איהרעם פפאדע!

פאן איהרעם פפאדע וויכע אונד ווירדיגע דיך ניכט העראב! דאן ווירד דיר קיין איבעל ווידערפאהרען. ח'. דוא זאללסט ניכט פאלש ליגען.

אמרי. ליגענרעדען אונד פאלשע בעריכטע זאללען ניע דיינען ליפפען ענט־פאהרען. דאס שווייגען גיבט זעלבסט דעם טהארען דען אנשיין איינעס ווייזען; דער מאהרענבלאזער בריגגט אונהייל איבער דרייא פערזאנען —* טרייע גע־מיטהער פערהעהלען אונד שווייגען. קלאטשהאפטע צונגען זינד געפאהרליכער אלז אבגעדריקטע שפיטצע פפיילען דעז העלדען; איהרע נעטצע ליעגען טיעף פער־בארגען צום שטריכלען. זיא דיכטען ארגליסט, ליפפען ליגען, שטעכענד וויא דאלכע. דיא צונגע דער ווייזען בריגגט היילונג, אונד איהרער ליפפען פרוכט אינז

מענשען־

*) איבער זיך, איבער דיא פערזאהן, פאן דער, אונד איבער דיא, צו דער ער טראגט.

אנשים· נרגן דבריו כמתלהמים חשים· שפת אמת יכון בישישים· עד ארגיעה לשון מפשים· פושקי שפה מחתה ענושים· צרות רודפים וענש מבקשים· קמים להעד חמס ולא בושים· רוחם יוציאו כסילים אנושים· שקר בהעידם יזממו בפרושים· תעשה למו כזמותם להאשים:

להאשים מנע עצמך לתמוד· ונצח לפני תעמד·

ה׳ לא תחמד:

סהמ״ש שמעון בר יצחק חזק·

שכן רעך ביתו ואהלו· מקנהו וקנינו וכל חילו· עבדו ואמתו שדהו וגבולו· ושורו וחמורו וכל אשר לו· נטעו וכרמו גנו ושבילו· בעירו ועציו פרותיו ויבולו· רכבו

ופרשיו

כדכתיב מפרי פי איש ישבע טוב (שם יב יד). נרגן וכו׳, כדכתיב דברי נרגן כמתלהמים (שם יח ח). שפת אמת וכו׳, כדכתיב שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר (שם יב יט). פושקי שפה וכו׳, עש״ה ופושק שפתיו מחתה לו (שם יג ג). רוחם וכו׳, עש״ה כל רוחו יוציא כסיל (שם כ״ט י״א). תעשה למו וכו׳, עש״ה ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו (דברים יט יט). לתמוד, בתמידות.

שכן רעך, מחובר עם לא תחמוד וטעם שכן שכינת לכן הוא דנוק. והפייטן מונה

מענשענקרענקונג. דער שוואַטצלער געפֿידער איזט קוואַלענד; איינע וואַהר־האַפֿטע ליפפע פֿינדעט אויפֿנאַהמע אונטער דען ווייזען; דיא צונגע דער טהאָרען ווירד קוים פֿערנאָממען. ווייט שפּעררען זיא דאַס מויל אויף, דיא שטראַפֿבאַרען ליגנער, אום אונהייל אויסצוהויכען; זיא טרייבען עלענד אונד זולען לייִדען. זיא זינד אונפֿערשאַמט גענוג, איינעם איג׳ז אַנגעזיכט בעזוהאַפֿטע ליגען צו לייגען, אונד פֿערראַטהען נעבסט איהרען באָזען ווילען ניעדערטראַכטיגע טהאָרהייט. ווירד נון איהר לייגנים אַלז פֿאַלש ערוויעזען, זאָ ביזט דוא געהאַלטען, איהנען עבען דאַס צו טהון, וואַס זיא אין אַנשלאַג געהאַבט, יעמאַנדען צו טהון דורך איינע אַנקלאַגע.
איין פֿערטוואָרדען לאַס ניע אויף דיך קאָממען; דאַן ווירזט דוא עוויג פֿאָר איינעם אַנגעזיכט שטעהן. ה׳. דוא זאָללזט דיך ניכט געלייזטען לאַססען.

שכן. דיינעז נאַכבּזטען הויז אָדער צעלט, דעססען גיטער, גרונדשטיקקע אָדער זאָנזטיגעז איגענטהום, דעססען שקלאַפֿען אָדער שקלאַפֿיננען, פֿעלד אונד געמאַרק, דעססען אָכז, עזעל אונד דערגלייכען, דעססען פפֿלאַנצשטאַקק, ווייגבערג, גאַר־טען אונד גאַנגע, דעססען וויעזע, בויאַסטיקק, פֿריכטע אָדער געטריידע, דעססען

וואַגען

וּפָרָשָׁיו יַעְרוֹ וְכַרְמִלּוֹ · יְקַר כַּסְפּוֹ וּזְהָבוֹ וְנֹעַם גָּדְלוֹ · צֹאנוֹ וַאֲלָפָיו מַשְׁקֵהוּ וּמַאֲכָלוֹ · חֲבֵרְתּוֹ וְכָל מַחֲמַדֵּי מִכְלָלוֹ :

פ׳ קָרוּץ מֵחֹמֶר מַה מּוֹעִילוֹ · חוֹמֵד וּמִתְאַוֶּה אֶת שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ · זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵינוֹ שֶׁלּוֹ · קִנְיָן שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ לָמָּה הוּא לוֹ · יָבִין וְיַשְׂכִּיל בְּדֵעוֹ וְשִׂכְלוֹ · יִשְׂמַח וְיָעֹז בְּמַתַּת גּוֹרָלוֹ :

גּוֹרָלוֹ הִנְחִיל אֵל לִירֵאִים · בְּקוֹלוֹת וּבְרָקִים וְלַפִּידִים נוֹרָאִים ·

וְכָל הָעָם רוֹאִים :

פ׳ וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וּמוֹשִׁיעַ :

סלוק וְכָל הָעָם רוֹאִים אֶת הַנִּרְאֶה וְהַנִּשְׁמָע · וְשׁוֹמְעִים אֶת הַנִּשְׁמָע וְהַנִּרְאֶה · כְּשֶׁהַדִּבּוּר

ופורט כמה מעניני החמדה. קרוץ מחומר, תאר לאדם עש"ה מחמר קרצתי גם אני (איוב לג ו). זה שיש לו אינו שלו, כי אינו דבוק בו ובקל יאבד ממנו. קנין שאינו שלו, כלומ׳ מה שיש לו מקניני המדומי׳ שאינם שלא באמת. למה הוא לו, לתכלית מה הוא לו?

וכל העם רואים וכו׳, כל הפיוט הזה הוסד על ל׳ המכילתא הובא בילקוט פ׳ יתרו ברמז ש׳ וז"ל וכל העם רואים את הקולות, רואים את הנראה ושומעים את הנשמע, ראו דבור של אש יוצא מפי הגבורה ונחצב על הלוחות שנא׳ קול ה׳ חוצב להבות אש (תילי׳ כט) עכ"ל. ונרא׳ שהגירסא משובשת וצ"ל רואים את הנשמע ושומעין את הנרא׳, וכלשון זה העתיק רש"י ז"ל בפירושו על התורה, וכן אית׳ בפרקי דר"א פ׳ מ"א ר"י אומר אדם מדבר עם חברו הוא נרא׳, וקולו אינו נרא׳, וישראל שמעו קולו של הקב"ה וראו את הקול יוצא מפי הגבורה בברקים ורעמים שנאמר וכל העם רואים את הקולות עכ"ל ·

ואגען אונד געשפאן, וואלדונג אדער טריפטען, דעסען קאסטבארקייטען אן זילבער אדער גאלד אדער עדלגעשטיינען, דעסען שאאפע, רינדער, טראנק אונד שפייזע, דעסען געהילפין, אדער וואס איהם זאנסט טהייער זיין מאג; א׳. וואס קאן דיזעס אללעס דעם ערדענזאהן פראממען? ער ווינשט אונד ניזטעט, וואס ניכט איהם געהערט; געהערט דאך דאס, וואס ער האט, ניכט איהם! וואס בעזיטצט ער עס, דיזעס אונאייגענטליכע אייגענטהום? א מאכטע ער דאך וויזע זיין אונד דיזעס רייפליך איבערלעגן! דאן ווירד ער געוויס פראה אונד פערגניגט זיין מיט דעם, וואס איהם בעשיעדען זיין זאלל.

זיין לאס האט גאט בעשיעדען זיינען פראממען וועטער דאננער אונד בליטץ אונד פירכטערליכען פלאממען. אונד זאממטליכעס פאלק זאה עס.

ובכן· נון זאלל זיא דיר אויפשטייגען, דיא היילוגונג,
דען דוא ביזט ישראל'ז הייל אונד הילפע·

וכל· זאממטליכעס פאלק זאה נעבזט דעם זיכטבארען אויך דאס הערבארע, אונד הערטע נעבזט דעם הערבארען אויך דאס זיכטבארע. יעגליכער שפרוך, דער

דעם

יוֹצֵאת מִפִּי הַגְּבוּרָה· וְנֶחֱצַב עַל הַלֻּחוֹת בְּתִפְאָרָה· קוֹל קוֹלֵי קוֹלוֹת וְרוּחַ סְעָרָה· וְלַפִּיד לַפִּידִים וְלַפִּידֵי אֵשׁ בּוֹעֵרָה· קוֹל יְיָ בַּכֹּחַ וְקוֹל יְיָ בֶּהָדָרָה· מְפָרֵשׁ אֶת הַדִּבּוּר לְבָאֲרָה· יְסוֹבְבֶנְהוּ יְבוֹנְנֵהוּ סִתְרֵי תוֹרָה· וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ לָבֹם לְשַׁבְּרָה· וַיַּעַמְדוּ מֵרָחוֹק מִילִין שְׁנַיִם וַעֲשָׂרָה· וּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת יָרְדוּ לְסַיְּעָם

ונכתב על הלוחות. הדבור היה נכתב ונחקק על הלוחות מאיליו כדאי' בשיר רבה בפסוק ישקני מנשיקות פיהו ע"ש. קול קולי קולות וכו', גם זה שם במכילתא וז"ל וכל העם רואים את הקולות, קול קולי קולות ולפיד לפידי לפידים, וכמה קולות היו וכמה לפידים היו אלא משמיעין את האדם כפי כחו שנא' קול ה' בכח קול ה' בהדר, עכ"ל; והרצון בו שהקב"ה היה משמיע קול כח שלו בכמה קולו' כפי כחו של אדם לסבול, וכן אית' בתנחומא סוף פ' שמות וז"ל והמן כזרע גד וכו' אמר ר' יוסי בר חנינא ומה אם המן שהי' מין אחד נהפך למינין הרבה בשביל צורך כל אחד ואחד, הקול שהיה בו כח על אחת כמה וכמה שהי' משתנה לכל אחד ואחד שלא יזוקו, ומנין שהקול נחלק לקולות הרבה שלא יזוקו? שנאמר וכל העם רואים את הקולות הקול אין כתיב כאן אלא את הקולות הוי ירעם אל בקולו נפלאות (איוב לז ה) עכ"ל והדבר מבואר יותר שם ריש פ' דברים ע"ש, ובזה מתבארין דברי הפייטן. מפרש את הדבור וכו', גם הלשון הזה שם במכילתא: ד"א להודיע שבחן של ישראל שכשעמדו כולן לפני הר סיני לקבל את התור' היו שומעים את הדיבור ומפרשים אותו שנא' יסובבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו (דברים לב י) שמכיון שהיה הדיבור יוצא היו מפרשים אותו עכ"ל ובשיר רבה בפסוק הנ"ל הדיבור עצמו הי' מחזיר על כל אחד ואחד ואמר לו מקבלני אתה עליך כך וכך מצות יש בי כך וכך דינין יש בי כך וכך עונשין כך וכך גזירות כך וכך קלין וחמורין כך וכך מתן שכר והוא אומר הן מיד הדבור נושקו על פיו ובילקוט האזינו רמז תתקמ"ג יסובבנהו לפני הר סיני, יבוננהו בעשר דברות מלמד שהיה הדבור יוצא מפי הקב"ה והיה סובב כל המחנה והיו ישראל מסתכלין בו ויודעין

דעם מונדע דעז אַללמאֶכטיגען ענטפוהר, היעב זיך זעלבזט אין דיא פראַכטטאַפעלן איין; יעגליכער דאָננערטע שטיממען פאָן אַללערלייא אַרט, אונד בראַוזטע שטירמע, אונד בליטצטע מאַננפאַלטיגע פלאַממענדע שטראַהלען. — דיא שטיממע דעז העררן, געוואַלטיג — דיא שטיממע דעז העררן, פראַכטפאָלל — זיא זעלבזט פערשטאֶנדיגטע זיך דייטליך; זיא אומפאַנג דאַז גאַנצע לאַגער אונד ווייהטע יעדען אין דער לעהרע געהייאמניססע איין. דאַז פאָלק עמפפאַנג'ז, דאַז העררן פאַכטע, אונד זיא בעבטען אויף צוואָלף מיל* צוריקק. דאַ קאַמען באָטען גאָטטעז אויז איהרען הימעלן הערַאב

*) מיל (mille), איינע איטאַליעניסע מייַלע — פערדאָמאָס פאָן 8 ג מינוטען.

מִשְּׁמֵי שִׁפְרָה׃ וּמַלְאֲכֵי צְבָאוֹת יִדּוֹדוּן בַּהֲלִיכָה יִדּוֹדוּן בַּחֲזִירָה׃ וְלֹא הֵם בִּלְבָד כִּי אִם עוֹטֶה אוֹרָה׃ שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי לְהֵעָזְרָה׃ וְנִשְׁתַּלְהֲבוּ מִכֹּחַ הָאֵשׁ וְרוּחָם עָבְרָה׃ וַעֲנָנֵי כָבוֹד הִזִּילוּ טַלְלֵי אוֹרָה׃ אֶרֶץ רָעֲשָׁה וְגַם שָׁמַיִם נָטְפוּ לְחַשְׁרָה׃ גֶּשֶׁם נְדָבוֹת תָּנִיף אֱלֹהִים לְיָפָה וּבָרָה׃ נַחֲלָתְךָ וְנִלְאָה אַתָּה כּוֹנַנְתָּהּ לְשָׁמְרָה׃ וּכְמוֹצֵא שָׁלָל רָב שָׂשׂוּ

כמה מדרש יש בו וכמה הלכות יש בו וכמה קלין וחמורין יש בו וכמה ג"ש יש בו וכו' (עיין בת"י בפסוק אנכי). יצרנהו כאישון עינו, הולכין י"ב מיל וחוזרין י"ב מיל על כל דבור ודבור ולא היו נרתעין מקול הלפיד עכ"ל, ולעיל דף ל"ב א' העתקתי מאמר מתייחס לזה ע"ש, ועוד שם בפ' יתרו ברמז ש' וירא העם וינועו, אין נוע אלא זיע, ויעמדו מרחוק חוץ לשנים עשר מיל, מגיד שהיו ישראל נרתעים לאחוריהם י"ב מיל וחוזרין לפניהם י"ב מיל, כ"ד מיל על כל דבור ודבור, נמצאו מהלכים באותו יום ר"מ מיל באותה שעה אמר הקב"ה למלאכי השרת רדו וסייעו את אחיכם שנאמר מלאכי צבאות ידודון ידודון (תילים סח) ידודון בהליכה ידודון בחזירה, ולא מ"ה בלבד אלא אף הקב"ה שנאמר שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני (שיר ב ו), ריב"א אומר לפי שהיו ישראל מתולהבים מחמת האש של מעלה אמר הקב"ה לענני כבוד הזילו טל של חיים על בני שנאמר ה' בצאתך משעיר וגו' ואומר גשם נדבות תניף אלהים (תילים סח) וכו' עכ"ל, והן הן בעצמן דברי הפייטן, ועיין במסכת שבת דף פ"ח ב'. ודע שבספרי הדפוס ישנו איזה תיבות נוספות שאין להם שייכות לכאן ובכל כתבי יד אינן וגם בלשון המדרש הנזכר אין להם זכר לכן הסירותים. ונשתלהבו, פעל נגזר מן שלהבת. ורוחם, נשמתם. לחשרה, ל' חשרת מים (ש"ב כ"ב י"ב) ומפרשינן במסכת תענית דף ט' ב' מים היורדים לארץ כאילו הם מנוקים בכברה. ליפה וברה, תאר לישראל עש"ה יפה כלבנה ברה כחמה (שיר ו י).

הערהב, איהנען בייצושטעהן, אונד ענגעלכאָרע גאַנגעלטען זיא, וויע זיא הין אונד וויע זיא הער געוואַנקט. ניכט נור ענגעל, אויך דער אַללבעלעבענדע איינ־ציגעוואַהרע, ער זעלבסט ליעס זיך צו איר הערהב; זיינע לינקע אונטערשטיצטע מיין הויפט, אונד זיינע רעכטע אומשלאַנג מיך. דאַז מאָכטיגע פייער האַטטע זיא שמאַכטען געמאַכט, איהרע זעעלע בעגאַן צו פערגעהען; דאַ טרייפעלטען דיא וואָלקען באַלזאַמישען טהויא; איין אַנגענעהמער דופט שטיעג פאָן דער ערדע אויף אונד דיא הימעל טראָפפטען. איינען מילדען רעגען ליעסעסט דו, אָ גאָטט, הערהב אונד ערקוויקטעסט דיין זעהנענדעס ערבגוט (ישראל). זיא פריייטען זיך דער פער־היישונג דיינער לעהרען, וויא דער פינדער גראָססער בייטע. „וויר וואָללען פאָלגען

בַּאֲמִירָה טְהוֹרָה· וְנַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע הִשְׁמִיעוּ
בַּאֲמִירָה· וְלֹא הָיָה בָהֶם כֹּחַ לְקַבֵּל יוֹתֵר
מִדִּבְּרוֹת עֲשָׂרָה· וְנָמוּ לְרוֹעָם קְרַב אַתָּה
וּשְׁמַע אֲמִירָה· כִּי אִם יֹסְפִים אֲנַחְנוּ לִשְׁמֹעַ
נָמוּת מְהֵרָה· וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ הוֹדָה לְדִבְרֵיהֶם
בְּעֵינָיו לְיָשְׁרָה· וּמִשָּׁם זָכוּ לְהַעֲמִיד נְבִיאִים
לְהִתְאַשְּׁרָה· וְנָם מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם
לְבָחֳרָה· אִלּוּ אֶפְשַׁר לְבַלַּע הַמָּוֶת וּלְהַעֲבִירָה·
אֲבָל אִי אֶפְשַׁר שֶׁכְּבָר נִגְזְרָה גְזֵרָה· וְעַל תְּנַאי
כַּךְ עָמְדוּ לְקַבֵּל הַתּוֹרָה· אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים
אַתֶּם לְהִתְפָּאֲרָה· חִבַּלְתֶּם מַעֲשֵׂיכֶם אָכֵן
כְּאָדָם תְּמוּתוּן בְּעֶבְרָה· וּמֹשֶׁה מְזָרֵז וּמְפַיֵּס
לְכָל שׁוּרָה וְשׁוּרָה· וְהַכָּתוּב מְשַׁבְּחוֹ וְהַחָכְמָה
תָּעֹז לֶחָכָם יוֹתֵר מִשַּׁלִּיטִים עֲשָׂרָה· וְאָמַר

וכמו, ואמרו. לרועם, משה רבינו רועה שלהם. קרב אתה וכו׳, עפ״ה בל׳ ואתחנן אם יוספים אנחנו וגו׳ קרב אתה וגו׳. ורוח הקדש הודה לדבריהם וכו׳. משם זכו וכו׳ כל זה מבואר ע״פ מאמרם ז״ל והובא בילקוט פ׳ יתרו ברמז ש״א קרב אתה ושמע מאתה שעה זכו ישראל להעמיד להם נביאים וכו׳ ויאמר ה׳ אלי היטיבו כל אשר דברו, אשרי בני אדם שהמקום הודה לדבריהם וכו׳ מי יתן והיה לבבם זה להם, אלו אפשר להעביר מלאך המות הייתי מעבירו אלא שכבר נגזרה גזירה, ר״י אומר על תנאי כך עמדו ישראל לפני הר סיני שלא ישלוט בהם מלאך המות שנאמר אני אמרתי אלהים ובני עליון כלכם; חבלתם מעשיכם, אכן כאדם תמותון (תלים כב ז) עכ״ל ועיין גם בשמות רבה ריש פ׳ ל״ג. ומשה מזרז וכו׳, גם זה הלשון במכילתא שם. והחכמה תעוז וכו׳, ל״ה בקהלת ז׳ י״ט, ועיין

אונד געהאָרכען' — ריעפֿען זיא פֿריידיג — אַבער איהרע קראַפֿט האַטטע זיא פֿערלאַז־ זען; עז וואַר איהנען אונמאָגליך, מעהר אַלז דיא 10 געבאָטע צו פֿאַססען. דאַ שפּראַכען זיא צו איהרעם הירטען: טריטט דוא הערבייא אונד האָרע ווייטער; וויר שטערבען, ווען וויר פֿערנער פֿערנעהמען. משה אַנטוואָרטעטע: לאַסט אייך ניכט באַנגע זיין וועגען

לָהֶם אַל תִּירְאוּ מִן הָאֵשׁ וּמִן הַסְּעָרָה׃ כִּי
לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אֶתְכֶם בָּא וּלְגַדֵּל לָכֶם עֲטָרָה׃
וּבַעֲבוּר תִּהְיֶה עַל פְּנֵיכֶם יִרְאָה טְהוֹרָה׃ סִמָּן
טוֹב בְּאָדָם שֶׁהוּא בַּיְשָׁן וְרוּחוֹ נִשְׁבָּרָה׃ שֶׁכָּל
מִי שֶׁהוּא עָנָו עִמּוֹ שְׁכִינָה שׁוֹרָה׃ אֶשְׁכּוֹן אֶת
דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ לְעֶזְרָה׃ וְאֶל זֶה אַבִּיט אֶל עָנִי
וּנְכֵה רוּחַ לְהַעְתָּרָה׃ אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ עִמּוֹ
אָנֹכִי בַצָּרָה׃ וְעָנָו נִכְנַס לִפְנִים מִשָּׁלֹשׁ
מְחִיצוֹת׃ חֹשֶׁךְ עָנָן וַעֲרָפֶל נְחוּצוֹת׃ עָנָן לִפְנִים
וַעֲרָפֶל לִפְנַי וְלִפְנִים וְחֹשֶׁךְ בַּחוּצוֹת׃ וְסִבַּר לוֹ
פָּנִים לְהִתְרַצּוֹת׃ וְקִבְּלוּ עַל יָדוֹ שֵׁשׁ מֵאוֹת
וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת קְבוּצוֹת׃ וְנָתַן נַפְשׁוֹ עַל
הַתּוֹרָה בְּדַעַת וּבְמוֹעֵצוֹת׃ וְלָכֵן נִקְרֵאת עַל

עליו בילקו'. כי לבעבו' נסות אתכ' וגו', שם במכילתא לנסות אתכם לגדל אתכ' בין האומו' נכנס הזה של שכינה עכ"ל. וענו נכנס וכו'. גם זה שם ומשה נגש אל הערפל, לפנים מג' מחיצות חשך ענן וערפל, חשך מבחוץ ענן מבפנים וערפל מלפני ולפנים.

זינגען דעז פייערז אונד דעז שטורמז; דאראן איזט ער אללמאכטיג ערשיענען, ווען איך האך לו קראנען אונד דיא ריינע גאטטעזפורכט אויף אייער אנגעזיכט לו פראגען. בעשיידענהייט איזט דעז מענשען ריהמליכעז לייכען, נור איין זאנפטמיטהיגען רוהט דיא שכינה. „איך וואהנע איין געבייגטען אונד לערקנירשטטען געמיטהע — שפריכט גאטט — טוי' אויף דאז געבעט דעז ארמען אונד דעז זאנפטמיטהיגען, ענטרייס' איהן דער געפאהר, זעטלע איהן איין עהרען אונד בין זיין בייאשטאנד אין דער נאטה." ⁘ דער זאנפטמיטהיגע משה האט דרייא טיידעוואנדע, פינזטערניס, וואלקען אונד נעבעל דורכדרונגען. וואלקען וואראן דיא מיטלערע, נעבעל דיא איננערע אונד פינזטערניס דיא אייסערע טיידעוואנד. ער ווארדע פריינדליך עמפפאנגען, אונד דורך זיינע האנד ערז היעלטען ווירר איינע זאממלונג פאן זעכזהונדערט אונד דרייצעהן געבאטע. ער האטטע זיך גאנץ דער לעהרע געווייהט, זיא ואר דער בעשטאנדיגע געגענשטאנד, זיינער געדאנקען אונד זיינר אויפמערקזאמקייט, דאראן ווירד איהר אויך, איין איהרעם

שְׁמוּ תַּלְתַּלֶּיהָ קְוֻצּוֹת· זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי
אֲשֶׁר עָמַד בִּפְרָצוֹת· אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתוֹ בְּחוֹרֵב
הַר הַנִּבְחָר מֵהָרֵי אֲרָצוֹת· חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים
וְתוֹרוֹת לְחִכְּךָ נִמְלָצוֹת: וְכָל הַדּוֹר הַהוּא אֲשֶׁר
שָׁמְעוּ קוֹלוֹ· זָכוּ לִהְיוֹת כְּמַלְאֲכֵי זְבוּלוֹ· עָלָיו
נִתְרַפְּקוּ וְהָיוּ בְּצִלּוֹ· וְנָתַן בְּתוֹכָם מִשְׁכָּנוֹ
וְאָהֳלוֹ· וְהֶרְאָם וְהִרְכִּבָם לְהַרְאוֹתָם מוֹפְתֵי
מִפְעָלוֹ· וְיָדוֹ הַחֲזָקָה וּכְבוֹדוֹ וְגָדְלוֹ· וּבְשׁוּב
רוּחָם לְאוֹצַר מִכְלָלוֹ· לֹא שָׁלְטָה בִּבְשָׂרָם
רִמָּה לְאָכְלוֹ· אַשְׁרֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה הִדְרִיכָם
שְׁבִילוֹ· וְלָעוֹלָם הַבָּא יֵאָסְפוּ לוֹ· וַעֲלֵיהֶם
הַכָּתוּב אוֹמֵר מִלּוּלוֹ· אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ·
וּבְיוֹם זֶה הִשְׁמִיעַ אֶת הוֹד קוֹלוֹ· וְכָל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל

כתן כפשו וכו׳ גם זה ל׳ המכילתא הובא בילקוט סוף ספר מלאכי. וכל הדור ההוא וכו׳,

---

גאַנצען אויפאַנג, זיין נאַמע בייאַגעלעגט: „געדענקט דער לעהרע מיינעז קנעכ־
טעז משה, מייערעז ערזעטטערז, זאַגט דער פראָפעט מלאכי, דיא איך איהם
אויף דעם ערקאָרענען בערגע חורב געבאָטען, גיזעטצע, רעכטע אונד פאָרז
טרעפליכע לעהרען! ·:· יענע זאַמטליכען געשלעכטער, דיא זיינע געטטליכע
שטיממע פערנאָממען, ווורדען פערקלאָרט גלייך דען הימלישען ענגעלן.
גאָטט וואַר איהר שוטץ אונד שירם, אונד ליעס וואָהנען אין איהנען זיינע געטטליכע
מאַיעזטאֶט. ער האַטטע איהנען פיעלע וואונדערטהאַטען געצייגט, זיינען מאַכטיגען
אַרם, זיינע הערליכקייט אונד האָהייט; לעטצט גאָבען זיא דעם הימעל
איהרען גייזט צוריק; איהר פערקלאָרטער לייב רוהט זאַנפט אין דער ערדע,
אונד קיין וואורם וואַגט עז, איהן צו בעאונרוהיגען. דיא זעליגען! אויף דיעזער
וועלט האַט זיא דיא אַלמאַכט אין איהרען וועגע געלייטעט אונד דאַן צור
זעליגקייט בייא זיך אויפגענאָממען אין יענער וועלט. פאָן איהנען זאַגט דער
הייליגע זאֶנגער: „וואָהל דעם פאָלקע, דעם עז זאָ ערגעהט!"
הייטע אוזט דער טאַג, אַן וועלכעם דער אַללמאַכטיגע האַט פערנעהמען
לאַססען זיינע מאַיעזטאֶטיטע שטיממע; דאַ בראַכען זיא אויז אין לאָבגעזאֶנגע,

פצחו הלולו· ומלאכי מעלה הנעימו מהללו·
ובהיכלו כבוד אומר כלו· שרפים ואופנים וזיקי
חשמלו· קדשה ותהלה קדמו לסלסלו· וחיות
הקדש אשר עליהם סבלו· נראים נושאים
ונשאים בחילו· ונהר דינור העובר למולו· נותן
עז וגדלה להללו· ומאז מקדישים חבל גורלו·
יום יום ינשאוהו וירוממוהו קהלו· חילי מעלה
אינם מעריצים לו· עד יקדישוהו העם אשר
בחר לו· אלו אחר אלו מאדירים צלצולו·
ושלוש קדשה ישלשו לו· דרי מעלה עם דרי
מטה קוראים ומשלשים להקדיש לו:

כל הענין הזה לקוח מפרקי דר״א פרק מ״א ע״ש. סבלו, משאו של כסא כבודו. נראים נושאים וכו׳ ונהר דינור וכו׳, כל זה בפרקי דר״א פ״ד. חילי מעלה אינם מעריצים לו עד וכו׳, כמו שאז״ל (חולין דף צא ב) ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים (איוב לח ז) משקלסו אותו זרעו של יעקב שנמשלו לכוכבים דכתיב ומצדיקי הרבים ככוכבים (דניאל יב) אחר כך ויריעו כל בני אלהים, וכן אי׳ בב״ר סוף פ׳ ס״ה. צלצלו, סלסלו בחילוף אותיות השריקה.

דיא ערדענבעוואָהנער אַללע, הימעלסקאָרע שטיממען אַן איהרע ליעבליכען
ליעדער, אונד אין זיינעם פּאַללאַסטע שפּראַך אַללעס מאַיעסטעט. דיא סעראַפים אונד
אופנים נעבסט דען פייערשפּריהענדען חשמלים מאַכטען דען אַנפאַנג, דען
רוהם זיינער היילגקייט מיט צו פערקינדען. דיא היילגען חיות — דיא טיינבאַרען
טראֶגער פאָן זיינער מאַיעסטעט טהראָן — אונד דער איהנען געגענאיבער ברויזענדע
פייערשטראָם פאָלגטען נאָך, דיא אַללגעוואַלט זיינער אַללמאַכט צו פּרייזען. זייטדעם
אַבער זיינע איהם אייגענע נאַטיאָן איהן צו הייליגען אונד איהן טעגליך
איהן קאָרע האָכצופּרייזען בעגאַננען, זייטדעם איזט עס דען הימעלסקאָרען
ניכט ערלויבט, איהרע ליעדער אַנצושטיממען, ביז איהן צופאָר געהייליגט זיין
ערקאָרנעס פאָלק; נאָך דיעזעם שטיממען יענע דאַ: דרייפאַך היילג! דיא
בעוואָהנער דער הימעל נעבסט דען ערדענבעוואָהנערן רופען דרייפאַך מיט:
„הייליג!" זאָ הייסט עס בייא דיינען פּראָפעטען (ישעי׳) :„ אונד איינער ריעף
דעם אַנדערן צו: הייליג, הייליג, הייליג איזט דער עוויגע צבאות! פאָלל איזט
דיא גאַנצע ערדע זיינער מאַיעסטעט!„ אַז״וו.

ק״ס פ׳ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר
קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

פ׳ אָז בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ: ק״ופ בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ לָךְ מָתַי תִּמְלֹךְ בְּצִיּוֹן בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד תִּשְׁכּוֹן: תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ לְדוֹר וָדוֹר וּלְנֵצַח נְצָחִים: וְעֵינֵינוּ תִרְאֶינָה מַלְכוּתֶךָ כַּדָּבָר הָאָמוּר בְּשִׁירֵי עֻזֶּךָ עַל יְדֵי דָוִד מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ: ק״פ יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

פ׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אתה בחרתנו וכו׳ תמצא לעיל בדף י״א, ואח״כ גומרין את ההלל ומברכים תחלה.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לִקְרוֹא אֶת־הַהַלֵּל*:

קיג הַלְלוּיָהּ׀ הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְיָ: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ: רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם׀ יְיָ עַל־הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי כַּייָ אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת: הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: מְקִימִי מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן: לְהוֹשִׁיבִי עִם־נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אֵם־הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ:

---

*) ההלל כן עיקר בה״א הידיעה ברא״ש וכן הוא בתלמוד בכל מקום וכן ברמב״ם בי״ב מי״א לברכות וכן בס׳ המנהיג לאב״ן הירחי ובס׳ המפוא׳ בדיני ר״ח ובאבודרה׳ וכ״ה בכל סדורי הספרדים גם בכל סדורי האשכנזים הקדמונים וכ״י וכן בסדור של ר״ה ש״ן של שנת ש״ך גם במחזור מ״א דפוס וויניציא של שנת ש״ס ובאחרים זולת׳ אלא שהמדפיסי׳ האחרוני׳ השתבשו ונשתרבב השבוש בכל הסדורי׳ הקדשי׳.

קיד בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז׃ הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו׃ הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר׃ הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן׃ מַה־לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר׃ הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן׃ מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב׃ הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מָיִם חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם׃

קטו לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל־חַסְדְּךָ עַל־אֲמִתֶּךָ׃ לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם׃ וֵאלֹהֵינוּ בַשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ עָשָׂה׃ עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם׃ פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ׃ אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ אַף־לָהֶם וְלֹא יְרִיחוּן׃ יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן רַגְלֵיהֶם וְלֹא יְהַלֵּכוּ לֹא יֶהְגּוּ בִּגְרוֹנָם׃ כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם׃ יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃ בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃ יִרְאֵי יְהוָה בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃

יְיָ זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית אַהֲרֹן׃ יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְיָ הַקְּטַנִּים עִם־הַגְּדֹלִים׃ יֹסֵף יְיָ עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם׃ בְּרוּכִים אַתֶּם לַייָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ הַשָּׁמַיִם

*) אף לפי עדו' רש"י ז"ל בתילי' קל"ה ולפי מה שמסר שם בגליון המס"ק צ"ל כאן אָף בקמ"ץ, אכן לפי עדות בן אשר וכמה מסרות העיקר בפתח.

שָׁמַיִם לַיָי וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם׃ לֹא־הַמֵּתִים יְהַלְלוּ־יָהּ וְלֹא כָּל־יֹרְדֵי דוּמָה׃ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

קט״ו אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע יְיָ אֶת־קוֹלִי תַּחֲנוּנָי׃ כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבְיָמַי אֶקְרָא׃ אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁאוֹל מְצָאוּנִי צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא׃ וּבְשֵׁם־יְיָ אֶקְרָא אָנָּה יְיָ מַלְּטָה נַפְשִׁי׃ חַנּוּן יְיָ וְצַדִּיק וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם׃ שֹׁמֵר פְּתָאִים° יְיָ דַּלֹּתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ׃ שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי כִּי־יְיָ גָּמַל עָלָיְכִי׃ כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת־עֵינִי מִן־דִּמְעָה אֶת־רַגְלִי מִדֶּחִי׃ אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים׃ הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד׃ אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב׃

מָה־אָשִׁיב לַיָי כָּל־תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי׃ כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא׃ נְדָרַי לַיָי אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה*־נָּא לְכָל־עַמּוֹ׃ יָקָר בְּעֵינֵי יְיָ הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו׃ אָנָּה יְיָ כִּי־אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן־אֲמָתֶךָ פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי׃ לְךָ אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא׃ נְדָרַי לַיָי אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ׃ בְּחַצְרוֹת בֵּית יְיָ בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלָםִ הַלְלוּיָהּ׃

קי״ז הַלְלוּ אֶת־יְיָ כָּל־גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ כָּל־הָאֻמִּים׃ כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת־יְיָ לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

קי״ח ח׳ הוֹדוּ לַיָי כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ ק׳ הודו

ח׳ יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ ק׳ הודו

°) פתאים, הא׳ כעלם והחירק נקראת תחת הי׳. *נגדה הד׳ רפה.

ק' יאמרו נא בית אהרן כי לעולם חסדו: ק' הודו
ק' יאמרו נא יראי יי כי לעולם חסדו: ק' הודו
מן־המצר קראתי יה ענני במרחב יה: יי לי לא
אירא מה־יעשה לי אדם: יי לי בעזרי ואני
אראה בשנאי: טוב לחסות ביי מבטח באדם:
טוב לחסות ביי מבטח בנדיבים: כל־גוים
סבבוני בשם יי כי אמילם: סבוני גם־סבבוני
בשם יי כי אמילם: סבוני כדבורים דעכו כאש
קוצים בשם יי כי אמילם: דחה דחיתני לנפל
ויי עזרני: עזי וזמרת יה ויהי־לי לישועה: קול
רנה וישועה באהלי צדיקים ימין יי עשה חיל:
ימין יי רוממה ימין יי עשה חיל: לא־אמות כי
אחיה ואספר מעשי־יה: יסר יסרני יה ולמות
לא נתנני: פתחו־לי שערי־צדק אבא בם
אודה יה: זה־השער ליי צדיקים יבאו בו:
אודך כי עניתני ותהי־לי לישועה: אודך
אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה: אבן
מאת יי היתה זאת היא נפלאת בעינינו: מאת
זה היום עשה יי נגילה ונשמחה בו: זה

החזן מכנן אנא והקהל עונה. החזן חוזר ומכנן אנא והקהל עונה.

אנא יי הושיעה נא	אנא יי הושיעה נא
אנא יי הצליחה נא:	אנא יי הצליחה נא:

בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְיָ בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְיָ: ברוך
אֵל יְיָ וַיָּאֶר לָנוּ אִסְרוּ־חַג בַּעֲבֹתִים עַד קַרְנוֹת
הַמִּזְבֵּחַ: א׳ אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ: א׳
הוֹדוּ לַייָ כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: הודו

יְהַלְלוּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ (עַל) כָּל מַעֲשֶׂיךָ · וַחֲסִידֶיךָ צַדִּיקִים עוֹשֵׂי
רְצוֹנֶךָ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ
וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ כִּי לְךָ
טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשִׁמְךָ נָאֶה לְזַמֵּר כִּי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל·
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ
וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל
בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ
אָמֵן · יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא · יִתְבָּרַךְ
וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה
וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא
וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

ק׳ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי
בִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:
יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:
עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

(בקלת קהלות אומרים:

אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר: יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

אַב הָרַחֲמִים הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם: כִּי בְךָ לְבַד בָּטָחְנוּ מֶלֶךְ אֵל רָם וְנִשָּׂא אֲדוֹן עוֹלָמִים:)

פותחים ארון הקודש ומוציאים ס״ת ואומרים:

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְיָ מִירוּשָׁלָיִם:

בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ:

תפלה משערי ציון לומר בשעת הוצאת ס״ת.

יְהֹוָה יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה· ג״פ.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבִּי לְטוֹבָה וְהָפֵק רְצוֹנִי וְתֵן שְׁאֵלָתִי לִי עַבְדְּךָ פ׳ בר פלונית אֲמָתְךָ וְזַכֵּנִי (ואת אשתי ובני ובנותי) לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם· וּמַלְּטֵנִי מִיֵּצֶר הָרָע· וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ· וְזַכֵּנוּ כְּדֵי שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָתְךָ עָלֵינוּ· וְהוֹפַע עָלֵינוּ רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה וְיִתְקַיֵּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ· רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה· רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה· רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ: וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁאֶזְכֶּה לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעֵינֶיךָ· וְלָלֶכֶת בְּדַרְכֵי יְשָׁרִים לְפָנֶיךָ· וְקַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· כְּדֵי שֶׁנִּזְכֶּה לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא· וְתִשְׁמְרֵנוּ מִמַּעֲשִׂים רָעִים· וּמִשָּׁעוֹת רָעוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת לָבֹא לָעוֹלָם· וְהַבּוֹטֵחַ בַּיְיָ חֶסֶד יְסוֹבְבֶנְהוּ אָמֵן:

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי.

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ: ג״פ

דיא וויבער זאגען דיעזעז רבונו של עולם.

הערר דעז וועלטאללז ! ערפיאללע מיינע הערצענזווינשע נאך גוטען, וויללפאהרע מיר אונד געוואהרע מיינע ביטטע, מיר, דיינער מאגד[1] N. N. טאכטער[2] N. N. דיינער מאגד, פערלייהע פאהיגקייט מיר, מיינעם מאננע, מיינען זאהנען אונד טאכטערן, דיינען ווילען מיט אויפריכטיגען הערצען צו טהון, אונד בעפרייע מיך פאן לאזטערהאפטען בעגיערדען. לאס דיינע לעהרע אונזערן אנטהייל זיין; מאכע אונז צור אויפנאהמע דיינער שכינה עמפפאנגליך; בעטטראהלע אונז מיט דעם גייזט דער ווייזהייט אונד איינזיכט; דאס האן אונז ערפיאללט ווערדע יענע פערהייסונג: „אונד עז ווירד אויף איהם רוהען דער גייזט גאטטעז, דער גייזט דער ווייזהייט אונד איינזיכט, דער גייזט דעז ראטהעז אונד דער שטארקע, דער גייזט דער ערקעננטניס אונד פורכט גאטטעז". זא זייא עז אויך דיין וויללע, עוויגער, אונזער גאטט אונד אונזערער פאטער, אונז פאהיגקייט צו פערלייהען, דיר וואהלגעפאלליגע האנדלונגען אויזצואיבען, אונד דען וועג דער טוגענד צו וואנדעלן. הייליגע אונז דורך דיינע געבאטע, דאמיט אונז יענעז גליקזעליגע לאנגע לעבען, דאז לעבען דער קינפטיגען וועלט, צו טהייל ווערדע. בעוואהרע אונז פאר איבעלטהאטען, אונד פאר אונגליקליכען געטיקקען, דיא אונזערן ערדבאדען צו ווייזען טרעפפען. ווער גאטט פערטרויט, דען אומגיבט גנאדע אום אונד אום.

יהיו לרצון· וואהל מאגען דיר געפאללען דיא רעדען מיינעז מונדעז, דיא געדאנקען מיינעז הערצענז דיר, עוויגער, מיין הארט אונד מיין ערלאזער! אמן סלה.

היערויף ווירד ואני תפלתי דרייא מאל געזאגט.

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ: ג"פ

אמר רבי שמעון כד מפקין ספר תורה בצבורא למקרי ביה מפתחי תרעי דשמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואבעי ליה לבר נש למימר הכי:

בְּרִיךְ שְׁמֵהּ דְּמָרֵא עָלְמָא בְּרִיךְ כִּתְרָךְ וְאַתְרָךְ· יְהֵא רְעוּתָךְ עִם עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְעָלַם· וּפוּרְקַן יְמִינָךְ אַחֲזֵי לְעַמָּךְ בְּבֵית מַקְדְּשָׁךְ וּלְאַמְטוּיֵא לָנָא מִטּוּב נְהוֹרָךְ וּלְקַבֵּל צְלוֹתָנָא בְּרַחֲמִין. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתוֹרִיךְ לָן חַיִּין בְּטִיבוּתָא· וְלֶהֱוֵא אֲנָא פְּקִידָא בְּגוֹ צַדִּיקַיָּא· לְמִרְחַם עָלַי וּלְמִנְטַר יָתִי וְיָת כָּל דִּי לִי וְדִי לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. אַנְתְּ הוּא זָן לְכֹלָּא וּמְפַרְנֵס לְכֹלָּא· אַנְתְּ הוּא שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא· אַנְתְּ הוּא דְּשַׁלִּיט עַל מַלְכַיָּא וּמַלְכוּתָא דִּילָךְ הִיא. אֲנָא עַבְדָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּסָגִידְנָא קַמֵּהּ וּמִקַּמָּא דִּיקַר אוֹרַיְתֵהּ בְּכָל עִדָּן וְעִדָּן· לָא עַל אֱנָשׁ רָחִיצְנָא· וְלָא עַל בַּר אֱלָהִין סָמִיכְנָא. אֶלָּא בֶּאֱלָהָא דִשְׁמַיָּא· דְּהוּא אֱלָהָא קְשׁוֹט· וְאוֹרַיְתֵהּ קְשׁוֹט· וּנְבִיאוֹהִי קְשׁוֹט· וּמַסְגֵּא לְמֶעְבַּד טַבְוָן וּקְשׁוֹט. בֵּהּ אֲנָא רָחִיץ· וְלִשְׁמֵהּ קַדִּישָׁא יַקִּירָא אֲנָא אֵמַר תֻּשְׁבְּחָן· יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתִפְתַּח לִבִּי בְּאוֹרַיְתָא וְתַשְׁלִים מִשְׁאֲלִין דְּלִבִּי· וְלִבָּא דְכָל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל· לְטַב וּלְחַיִּין וְלִשְׁלָם:

[1] היר נעננט דיא פערזאן איהרען אייגנען נאמען. [2] היר דען נאמען איהרער מוטטער.

המוציא ס"ת נוטלו ביד ימינו וש"ץ מקבלו בב' ידיו ומחזירו לימינו ועומד לפני ההיכל ואומ' בקול רם גדלו, ובפולין וקצת קהלות אשכנז אומר הש"ץ שמע ישראל ואחריו הקהל,

(הש"ץ אומר בקול רם **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:**

אֶחָד אֱלֹהֵינוּ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ קָדוֹשׁ (וְנוֹרָא) שְׁמוֹ:)

הש"ץ לוקח ס"ת ואומר **גַּדְּלוּ לַייָ אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:**

והקהל עונה

לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדוֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

מגבי' הספר בידו למעלה והולך עם הס"ת ופונה דרך ימינו ועולה עמו למגדל שקורין שם, וכל מי שס"ת עובר לפניו. חייב לעמוד מפניו ולחבקו בשתי ידיו אם אפשר לו ולנשקו בפה מלא, נזדמן לו רוק בפיו ירוק תחלה בהפוך פניו אל הצד ואח"כ ינשק, ולא ינשק ואח"כ ירוק. (וצריך להשגיח על הילדי' הקטנים כשבאים לנשק הס"ת שלא יהיו מלוכלכים בגואלת החוטם ודירי הפה אלא ינקו אותם תחלה יפה שלא יהי' עונש למביאיהם.) וכל הפוגע בס"ת צריך ללותו עד הבימה, ובדרך הליכתו אומרים:

עַל הַכֹּל יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא: שְׁמוֹ שֶׁל־מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בָּעוֹלָמוֹת שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא: כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכִרְצוֹן כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל: צוּר הָעוֹלָמִים אֲדוֹן כָּל הַבְּרִיּוֹת אֱלוֹהַּ כָּל הַנְּפָשׁוֹת: הַיּוֹשֵׁב בְּמֶרְחֲבֵי מָרוֹם הַשּׁוֹכֵן בִּשְׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם: קְדֻשָּׁתוֹ עַל הַחַיּוֹת וּקְדֻשָּׁתוֹ עַל כִּסֵּא הַכָּבוֹד: וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ בָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְעֵינֵי כָּל־חָי: וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁיר חָדָשׁ כַּכָּתוּב: שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו: וְנִרְאֵהוּ עַיִן בְּעַיִן בְּשׁוּבוֹ אֶל נָוֵהוּ כַּכָּתוּב: כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן: וְנֶאֱמַר וְנִגְלָה כְּבוֹד יְיָ וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִּי יְיָ דִּבֵּר:

בדרך הליכתו אומרין אב הרחמים.

אַב הָרַחֲמִים הוּא יְרַחֵם עַם עֲמוּסִים וְיִזְכּוֹר בְּרִית אֵיתָנִים וְיַצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ מִן הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת וְיִגְעַר בְּיֵצֶר הָרַע מִן הַנְּשׂוּאִים וְיָחוֹן אוֹתָנוּ לִפְלֵיטַת עוֹלָמִים וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּמִדָּה טוֹבָה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים:

כשהגיע הש"ץ על הבימה מניח הס"ת על השולחן ופותח ואומר:

וְיַעֲזוֹר וְיָגֵן וְיוֹשִׁיעַ לְכֹל הַחוֹסִים בּוֹ וְנֹאמַר אָמֵן: הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל

לֵאלֹהֵינוּ וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה כֹּהֵן קְרָב. יַעֲמוֹד (פלוני בר פלוני הכהן):
בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ: תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְיָ נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב מִצְוַת יְיָ בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם: הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְיָ צְרוּפָה מָגֵן הוּא לְכֹל הַחוֹסִים בּוֹ:

קהל וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

העול' לתור' יאחז בשתי ידיו בירינו' התור' ע"י מפה של ס"ת, וקוד' הברכ' פותח הספר ורוא' הפסוק שצרי' להתחיל בו וינשק הס"ת ויאמר בלחש עץ חיים היא למחזיקים בה.

הופך פניו לצד שמאל ומברך בקול בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

והעם עונים בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד: וחוזר המברך ב'י'ה'ל'ו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

כשמתחיל הקורא לקרו' בתור' יסיר ידו השמאלי' מהס"ת וישאר יד ימינו לבדה אוחזת בס"ת כל זמן הקריא', וגם הוא יקרא בלחש עם הקורא מלה במלה. ואחר הקריאה גולל ומברך.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

גרסינן בפ"ק דברכות, ועוזבי ה' יכלו, זה המניח ס"ת כשהיא פתוחה ויוצא, אבל בין גברא לגברא מותר לצאת ע"י דוחק ואונס, אבל בלאו הכי אין לצאת.

וקורין בפ' יתרו בחדש השלישי ומתחלק לה' גברי.

בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינָי:

אקדמות

אקדמות. כוונת הפייטן הזה להגיד שבח רבון עלמא בבריאת עולם וכנאו' מעלה ומשם ירד לנבאות מטה בהודיעו חוזק אמונתם נגד המסיתים כנראה מתשובתם להם; ויכוח האומות; והבטחון לרב טוב הצפון, וקצת איכותו ומהותו ברמז. ועשאו המחבר בל' ארמי. ולרוב חשיבות הפיוט אנו מפסיקים בו בקריאת התורה (ויש חולקים עיין ט"ז א"ח סי' תכ"ד ובסדור הגאון יעב"ץ) וקלא דלא פסיק כי רב מעשהו שבא המחבר לכך (הלא הוא כתוב במעשה נסים דק"ק ווירמייזא); ואם קבלה היא נקבל, ואם אין ראיה ומופת ע"ז ואין משגיחין בבת קול, ואמרתי איני יודע והנחתיו. ושמעתי, שזה המחבר היה רבי מאיר שליח צבור. ובתשלום א'ב חתום שמו מאיר ביר רבי יצחק יגדל בתורה ובמעשים טובים אמן וחזק ואמץ. (אומר המבאר והמתרגם: בקונטרס מיוחד שחברתי והדפסתי בסוף ס' שמות על דבר שינויי הנקודות והטעמים שבעשרת הדברות, דברתי גם על אודות הפיוט הזה ושם גליתי יפיותיו וסודותיו. ע"כ)

אַקְדָּמוּת מִלִּין וְשָׁרָיוּת שׁוּתָא·
אַוְלָא שָׁקִילְנָא הַרְמָן וּרְשׁוּתָא:
בְּ בָבֵי תְרֵי וּתְלָת דְּאֶפְתַּח בְּנַקְשׁוּתָא·
בְּבָרֵי דְבָרֵי וְטָרֵי עֲדֵי לְקַשִּׁישׁוּתָא:
גְּ בוּרָן עָלְמִין לֵיהּ וְלָא סְפֵק פְּרִישׁוּתָא·
גְּ וִיל אִלּוּ רְקִיעֵי קְנֵי כָּל חוּרְשָׁתָא:
דְּ יוֹ אִלּוּ יַמֵּי וְכָל מֵי כְּנִישׁוּתָא·

דירי

אקדמות. הפיוט הזה הוא רשות לעשרת הדברות, וטעם אקדמות מילין ראשית הדברים והיינו עשרת הדברים. ושריות שותא, ופתיחת המאמר האלהי רצונו מאמר הדברות. אולא, תחלה. הרמן, ל' הסכמה והוא מורגל מאוד בפי רז"ל הרמונא דמלכא, גם בלשון יוני ורומי כך שמו: Harmonia והונח ראשונה על הסכמת הקולות בנגינה ואח"כ נשתרבב על כל ענין הסכמה בדעת ובמעשים ובל"א: איבער-איינשטיממונג, צוזאממענשטיממונג. ורשותא, ענינו ידוע, ועיין פי' רש"י עזרא ג' ז', ורד"ק שרש רשה. בבבי, ל' שער ופתח כאמרם ז"ל טרף אבבא, וכן בבא קמא בבא מציעא בבא בתרא שטעמם שער כי כן מדרך הקדמונים לחלק ספריהם אל שערים והשערים לפרקים, וטעם בבבי תרי ותלת בפתיחה של שנים או שלשה מאמרים אטול רשות. בנקשותא, ל' וארכבתה דא לדא נקשן (דניאל ה ו) מאימת הבהלה והרעד. בברי, ל' ברירות וטהרה וקדושה, ור"ל אפתח לדבר מקדושת הבורא ית'. וטרי, ונושא. עדי, ל' עולם ונצחות היא. לקשישותא, לזקנות, והוא עש"ה בישעי' מ"ו ד' וכדאי' עליו בשמו' רבה סוף פ' ל"ו ובויקר' סוף פ' ד'. גויל, יריעה לכתוב עליו והוא לקוח מל' המקרא קח לך גליון (ישעי' ח א) וממנו מגילה וכן בל"א ראָללע וכולם ל' גלילה וקפול הס. מי כנישתא, מקוה מים.

א אַן אַנפאַנג דער שפריכע[1], בעפאָר איך זיא צו לעזען בעגיננען,
צוערשט ביטט' איך אום גענעהמיגונג, אום ערלויבניס.[2]
ב מיט איינִיגען וואָרטען וויל איך זיא איינלייטען, אונד שפרעכען טיכטערן פאָן דער
היילִיגקייט דעס שאָפפערס, דעס ערהאַלטערס דער וועלטען ביז אינ'ס גרויע אַלטער.
ג ער בעזיטצט אונענדליכע קראַפט, אונאויסשפרעכליכע! —
וואָרען אויך דיא פירמאמענטע ראָללען, אונד פעדערן זאממטליכע גראַזהאַלמע
ד אונד דינטע דאַס וועלטמעער אונד אַללע געוואַססער דער זעען

אונד

---

[1]) דער שפריכע גאָטטעס אָדער דער צעהען געבאָטע, דיא יעצט פאָר-
געלעזען ווערדען זאָללען.
[2]) זאָלכע היילִיגע שפריכע דעס האָכגעלובטען וועזענס מיט מענשליכען
ליפפען נאַכצושפרעכען.

דַ יָרֵי אַרְעָא סָפְרֵי וְרָשְׁמֵי רַשְׁוָתָא:
הֲדַר מָרֵי שְׁמַיָּא וְשַׁלִּיט בְּיַבֶּשְׁתָּא·
הֲ קֵם עָלְמָא יְחִידָאי וְכַבְשֵׁיהּ בְּכַבְשׁוּתָא:
ו בְלָא לֵאוּ שַׁכְלְלֵיהּ וּבְלָא תְשָׁשׁוּתָא·
ו בְאָתָא קַלִּילָא דְלֵית בַּהּ מְשָׁשׁוּתָא:
זְ מִן כָּל עֲבִידְתֵּיהּ בְּהַךְ יוֹמֵי שִׁתָּא·
זְ הוֹר יְקָרֵיהּ עֲלִי· עֲלֵי כָרְסְיֵהּ דְאֶשָּׁתָא:
חֵיל אֶלֶף אַלְפִין וְרִבּוֹא לְשַׁמְשׁוּתָא·
חַדְתִּין נְבוֹט לְצַפְרִין סַגִּיאָה טְרָשׁוּתָא:

וכבשי' בכבשותא, והעלימו בהעלמה וכפי' רש"י על גם את העלם נתן בלבם (קהל' ג יא) חסר כתיב לשון העלמה ע"ש. ובלא לאו ובלא תששותא, בלא עמל ובלא יגיעה. שכלליה, השלימו. ובאתא קלילא, באות קל וכדאי' במדרש תילי' ס"ב העולם הזה כברא בה' מה ה' כשאדם מוציאה מתוך פיו אין בה לא ריקוש שפתים ולא חריכת לשון כך בלא עמל ובלא יגיעה ברא הקב"ה את עולמו שנא' בדבר ה' שמים נעשו עכ"ל; וכבר ידענו כי שם עולם בל' רז"ל כולל השמים והארץ וכל צבאם. חיל אלף אלפין וכו', ל"ה בדניאל ז' י' ואמרו ז"ל בחגיגה דף י"ג אלף אלפין למספר גדוד אחד אבל לגדודיו אין מספר. ורבוא, מספר של עשרת אלפים יקרא רבוא, ולפעמים יורה על הרבוי לבד בלי מספר. חדתין וכו', עפ"ה חדשים לבקרים רבה אמונתך (איכה ג כג) ואמרו ז"ל חגיג' דף י"ד א' בכל יום ויום נבראים מלאכי השרת מנהר דינור ואמרי שירה ובטלי שנא' חדשים לבקרים רבה אמונתך, ופי' רש"י ז"ל רבה אמונתך רבה תהלתך עליהם עכ"ל וע"ש בתוס' דף י"ג ב' ובבראשית רבה ריש פ' ע"ח, ואמרו שחוזרין לנהר דינור ע"ש. נבוט, לשון יציאה וצמיחה. סגיאה טרשותא, הוא כמו רבה אמונתך כי טרש בלשון רז"ל הוא לשון חוזק וקיום וכן אמונה בלשון עברי, ומה שכתב המפרש כי תרגומו של אמונתך מטרשא, לא ידעתי אנה מצא כן, כי כל לשון אמונה

אונד אללע ערדבעוואָהנער טריפֿטקונדיגע אונד פֿערטיגע טרייבער—
ה אונבעשרייבליך, דיא מאַיעזטעט דעז הימועלרעגענטן, דעז הערן דעז ערדבאַללז!
ער האַט עז אַלליין אויפֿגעפֿיהרט, דאַז וועלטאַלל, דאַז אונערפֿאָרשליכע,
ו אונד אָהנע מיהע, אונד אָהנע מידיגקייט פֿאָללענדעט,
מיט איינעם איינפֿאַכען לויטע נור, מיט איינעם אונאָרגאַניטען הויכע.
ז אין זעכז טאָגען האַט ער עז פֿאָללפֿיהרט, דיעז גאַנצע מייזטערווערק
אונד געזעטצט זיינער מאַיעזטעט הערליכקייט אויף זיינען פֿייערטהראָן!
ח לעגיאָנען פֿאָן טויזענדמאַל טויזענד אונד מיריאַדען שטעהן איהם צו געבאָטע,
אונד יעדער מאָרגען ברינגט נייע וועזען צו זיינעס רוהמעז פריז.

ט פֵי יְקִירִין (נ"א יקירין) שְׂרָפִין כְּלוּל גַּפֵּי שִׁתָּא·
ט עַם עַד יִתְיְהֵב לְהוֹן שְׁתִיקִין בְּאַדִּשְׁתָּא:
י קַבְּלוּן דֵּין מִן דֵּין שָׁוֵי דְּלָא בְשַׁשְׁתָּא·
י קַר מְלֵי כָל אַרְעָא לְתְלוֹתֵי קְדוּשְׁתָּא:
כ קָל מִן קֳדָם שַׁדַּי כְּקָל מֵי נְפִישׁוּתָא·
כ רוּבִין קֳבֵל גַּלְגְּלִין מְרוֹמְמִין בְּאַוְשָׁתָא:
ל מֶחֱזֵי בְּאַנְפָּא עֵין כְּוַת גִּירֵי קַשְׁתָּא·
ל כָּל אֲתַר דְּמִשְׁתַּלְּחִין זְרִיזִין בְּאַשְׁוָתָא:

שבמקרא מתורגם בל' הימנות או קיום. טפי יקירין, וי"ג יקירין. כלול גפי שתא, המעוטפים בשש כנפים. טעם, ל' רשות. באדשתא, ל' שתיקה, שאותקין עד שנתן להם רשות וכן אומרים ביוצר ונותני' רשות זה לזה וזה שייסד יקבלון דין מן דין וכו' הוא תרגומו של וקרא זה אל זה. שוי דלא בששתא, חרדים בלי עכוב, עיין בערוך ערך שו השני. ובכ"י גרס דלא שוי בששתא ויהיה טעמו שלא לשום עיכוב, וכן איתא בס' היכלות ברתת ובזיע משרתים אותו מתבהלין בנזיר' בפה אחד אין בהם מוקדם ומאוחר וכו'. יקר מלי וכו', מלא כל הארץ כבודו. לתלותא קדושתא, לשלש קדושה קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו והשרפי' אומרין כן, במס' חולין דף צ"א ב'. כקל וכו', עפ"ה כקול מים רבים כקול שדי (יחזקאל א כד). כרובין קבל גלגלין. חיות לעומת אופנים והוא עפ"ה שם והאופנים לעומתם (שם יט) וכרובים היינו חיות וגלגלים היינו אופנים. מרוממין באושתא, ע"ש קול רעש גדול. למחזי באנפא, לראות בפנים. עין כות גירא קשתא, מראה דמות כנגה הקשת, ועפ"ה שם כמראה הקשת אשר יהי' בענן ביום הגשם כן מראה הנוגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'. באשותא, בזריזה, והמפרש כתב, ויעף אלי מתורגם ואשתוי לותי, והלשון הזה לקוח מערוך ערך שו ובלי ספק שגירסא מוטעת נזדמנה לו כי כל לשון התעופפות מתורגם ואישתדי בר' דוק. ותמלא. מברכין בריך יקריה וכו', הכרובים והגלגלין והיינו האופנים והחיות מברכין ברוך כבוד ה' ממקומו, וכדאיתא במס' חולין דף צ"ב א' וע"ש בתוס'.

ט דיא הָאכְוִירדיגען סרפים, דיא זעָקסגעפֿיעדערטען מיט זעקס פֿליגעלן, הַררען ליישטענד דעז בעפֿעהלז, אין פֿייערליכער שטיללע,
י אונד עֶנגעגענליך אונד פֿעָרטענליך רופֿט יעדער איינער דעם אַנדערן צו:
פֿאָלל איזט דאַז וועלטאַלל דער מאַיעזטאֶט דעז דרייאמאַלהייליגען!
כ וויא דיא שטיממע דעז מֶעכטיגען, וויא דאַז ברויזען געדרונגענער שטרֶאמע, מיט טרעקליכעם געטֶאזע, ערהעבען זיך וועכזעלנד דיא כרובים אונד גלגלים,*
ל עמפֿאָרשוועבנד געגען דאָז רעגענבאָגענפֿאַרביג שיינענדע אַנטליץ, דען בעשטיממונגזאָרט איהרער שלייניגען זענדונג, האָרכענד

*) נאַמען פֿער שיעדנער זענגעלן היממלישער קאָרע.

מְבָרְכִין בְּרִיךְ יְקָרֵיהּ בְּכָל לְשָׁן לְחִישׁוּתָא·
מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ דְּלָא צְרִיךְ בְּחִישׁוּתָא:
נְהִים כָּל חֵיל מְרוֹמָא מְקַלְּסִין בַּחֲשַׁשְׁתָּא·
נְהִירָא מַלְכוּתֵיהּ לְדָר וְדָר לְאַפְרַשְׁתָּא:
סְדִירָא בְהוֹן קְדוּשְׁתָּא וְכַד חָלְפָא שַׁעְתָּא·
סִיּוּמָא דִלְעָלַם וְאוּף לָא לִשְׁבוּעֲתָא:
עֲדַב יְקַר אַחְסַנְתֵּיהּ חֲבִיבִין דִּבְקְבַעְתָּא·
עֲבִידִין לֵיהּ חֲטִבָה בִּרְנַח וּשְׁקַעְתָּא:
פְּרִישָׁן לְמָנָתֵיהּ לְמֶעְבַּד לֵיהּ רְעוּתָא·

לחישותא, סוד. בחישותא, חיפזון, כי מלא כל הארץ כבודו. נהים, המון ור"ל שארא חילא מרומא אומרים ימלוך ה' לעולם וכו'. בחששתא, ברעד. נהירא מלכותיה, הדר מלכותיה. לאפרשתא, לכלא ת"י לאפרש. וכד חלפא שעתא, וכאשר עבר העת מלומר שירה אז כבר הגיע סיומם לעולם כי לא ישובו עוד לומר שירה ואף לא לשבועה והיינו לשבע שנים כי חוזרין הם לנהר דינור וכמו שבארתי לעיל אות ח' וזהו שאמרו ז"ל במס' חולין דף צ"א ב' חביבין ישראל יותר ממלאכי השרת שישראל אומרין שירה בכל שעה ומלאכי השרת אינן אומרין אלא פעם אחת ביום ואמרי לה פעם בשבוע ואמרי לה פעם אחת ביובל ואמרי לה פעם אחת בעולם וכו', וכנגד זה ייסד הפייטן סיומא דלעלם ואף לא לשבועתא. עדב יקר אחסנתיה, גורל חבל נחלתו היינו ישראל חביבין ממ"ה דבקביעות משבחין ליה בזריחת השמש ובשקיעותו ר"ל בכל שעה מה שאין רשאין המלאכים. חטיבה, לשון שבח וכמאמרם ז"ל במסכת חגיגה דף ג' אמר הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם הזה שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם הבא דכתיב מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ עכ"ל וגם גירסת הגאון בערוך ערך חטב בעולם הזה ובעה"ב. פרישן למנתיה, פרושי' ונבדלים לחלקו יתברך כדכתיב יעקב חבל נחלתו. רעותא, רצון.

מ אונד בעטענד: „פרייז דיינער מאַיעסטעט! פרייז פאָן יעדער הייליגען צונגע! פאָן יעדעם אָרטע, דען דיינע הערליכקייט פיללט! זיא איזט אַללגעגענוואַרטיג!"
נ אונד זאַממטליכע כאָרע דער היממלישען לעגיאָנען ערוויעדערן בעבענד:
„דיינע רייכע גלאָריע דויערט פיר אונד פיר אין עוויגקייט!"
ס נאַך פאָללענדונג דיעזער בעענדיגונג אונד נאַך פערלויף דיעזער צייט פערשטוממען זיא אַללעזאַממט, אונד נימערמעהר קאָממט דיא רייהע אַן זיא.
ע קאָסטבאַרער איזט דאַז פאָלק, דאַז ער צום אייגענטהומע ערקאָרען, בעשטאַנדיג מאַג דיעזעס זיינע הייליגקייט פרייזען, ביי'ם אויפ- אונד ניעדערגאַנג;
פ ער האַט עז אויזערלעזען פיר זיך זעלבזט, דאַס עז איהם געניגע טהוע

פְּרִישְׁתֵּי שְׁבָחֵיהּ יְחַוּוֹן בְּשָׁעוּתָא:
צְבִי וְחַמִּיד וְרַגִּיג דִּילָאוֹן בְּלָעוּתָא·
צְלוֹתְהוֹן בְּכֵן מְקַבֵּל וְהַנְיָא בָעוּתָא:
קְטִירָא לְחַי עָלְמָא בְּתָגָא בִשְׁבוּעָתָא·
קָבֵל יְקַר טוֹטַפְתָּא יְתִיבָא בִקְבִיעָתָא:
רְשִׁימָא הִיא גוּפָא בְּחָכְמְתָא וּבְדַעְתָּא·
רְבוּתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל קָרָאֵי בִשְׁמַעְתָּא:
שְׁבַח רִבּוֹן עָלְמָא אֲמִירָא דִכְוָתָא·
שְׁפַר עֲלַי (נ״א עליה) לְחַוָּיֵהּ בְּאַפֵּי מַלְכְּוָתָא:

פרישתי שבחיה, כ״כ בכ״י תרגום של כפלאות פרישות. יחוון יספרו. בשעותא, בכל שעה. צבי וחמיד ורגיג, שלשתם ל׳ חשק וחמדה ושלשתם תארים של התורה הנאהבת והנחמדה, הנחמדים מזהב (תלים יט) מתורגם דרגיגי מדהב, והמאמר מחובר עם הקודם הקב״ה הבדיל ישראל לחלקו לעשות רצונו ולספר פלאות שבחו ולהגות בתורה הנחמדה. דילאון, כ״כ בכ״י ועיקר, וטעמו שילאו, ל׳ ליאות. בלעותא, ביגיעה. צלותהון, תפלתן. בכן, בעבור שיגעו בתורה. והניא בעותא, ומועלת התפלה שתהא מקובלת. קטירא, קשורה. בתגא, בכתר. בשבועתא, כמו שאחז״ל במס׳ היכלות מלאך עומד אחר המרכבה וקושר תפלתן של ישראל ומשביע אותן והולכין לראש הכבוד, וכן אמרו ז״ל במס׳ חגיג׳ דף י״ג ב׳. וכן ייסד בעל שיר היחוד בשיר הכבוד תהלתי תהי לראשך עטרת וכו׳, והמאמר הזה הובא גם בשמות רבה פ׳ כ״א דף קל״ח ג׳ בשינוי מעט. קבל יקר טוטפתא, לעומת פאר התפילין. יתיבא, יושבת וכמו שאחז״ל (ברכות דף ו) מנין שהקב״ה מניח תפילין וכו׳ ואמרו עוד תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו? ומי כעמך ישראל וכו׳ וזהו רשימא היא גופא וכו׳. רבותהון, חשיבותם. קראי בשמעתא, הקוראים שמע ישראל ועושים אותו חטיבה אחת בעול׳. אמירא דכוותא, אמירה כמות׳ כלומ׳ אמיר׳ של שבח נאה גם לי לספר עליו. שפר עלי לחוויה, נאה לי לספר. באפי מלכותא, בפני המלכים מלכי ארץ השואלים

דאַס שטעטס עס פֿערקינדע זיינע רוהמעס וואונדערטהאַטען, אונד איממערוואָהרענד
צ זיך מיט דעם אַנגענעהמען, ליעבליכען אונד אַנמוטהיגען געזעטצע בעשעפֿטיגע;
דאַן ניממט ער אויך דעסען געבעטע מיט וואָהלגעפֿאַללען אַן.
ק איין ענגעל ניממט זיא אויף, בילדעט דאַרויס איין דיאַדעם,
צו שמיקען דאַמיט דעס וועלטענערהאַלטערס הייליגעס הויפט,
ר מיט דער אויפשריפֿט: „איינע ווייזע, פֿערנינפֿטיגע
אונד גראָסע נאַציאָן איזט ישראל; זיא הולדיגט דעם איינציגען,,
ש דעס וועלטרעגענטען פרייז — דעם שפרוכע געמאָס —
זיעמט עס מיר, לויט צו פֿערקינדען, אין געגענוואַרט דער ערדענקעניגע.

תָּאִין וּמִתְכַּנְשִׁין כְּחֵיזוּ אִדְוָתָא·
תְּמֵהִין וְשָׁיְלִין לֵיהּ בְּעֵסֶק אַתְוָתָא:
מְנָן וּמָאן הוּא רְחִימָךְ שַׁפִּירָא בְּרֵיוָתָא·
אֲרוּם בְּגִינֵיהּ סָפֵית מְדוֹר אַרְיְוָתָא:
יְקָרָא וְיָאָה אַתְּ אִין תְּעָרְבִי לְמַרְוָתָא·
רְעוּתֵיךְ נַעֲבִיד לִיךְ בְּכָל אַתְוָתָא:
בְּחָכְמְתָא מְתִיבָתָא לְהוֹן קְצָת לְהוֹדָעוּתָא·
יְדַעְתּוּן חַכְּמִין לֵיהּ בְּאִשְׁתְּמוֹדָעוּתָא:
רְבוּתְכוֹן מָה חֲשִׁיבָא קֳבֵל הַהִיא שְׁבַחְתָּא·

על אודותיו כמו שמספר והולך. תאין ומתכנשין, באים ומתאספים. כחיזו אדותא, כדמות גלי הים. תמהין ושיילין, מתמיהים ושואלים. ליה, על אודותיו. אתותא, האותות. מנן ומאן הוא רחימך, כך היו האומות שואלין את ישראל: מה אלהיכם מכל אלהים שכך אתם נהרגים ונצלבים עליו? עיין פי' רש"י בפסוק מה דודך מדוד היפה בנשים (שיר ה ט). שפירא בריותא, יפת המראה, והוא במקום היפה בנשים שבכתוב. ארום בגיניה, כי למענו. ספית מדור אריותא, בקרת הסתופף במעונות אריות, וירמוז לבבל ומדי ועש"ה ממעונות אריות (שיר ד ח) וכדאי' עליו בשמות רבה פ' כ"ג דף ק"מ א'. אין תערבי למרותא, אם תתערב עמנו לקבל מלכות שלנו ואז רעותך ורצונך נעביד לך בכל מקום ואתר, וכל הדיבור הזה מבואר בבמדבר רבה פ' ב'. בחכמתא מתיבתא, כ"י משיבה להם בחכמה וכו', ענין התשובה מבוארת שם ברבות. ידעתון חכמין ליה באשתמודעותא, תדעו אתם היודעים אותו בהתנכרות, עיין פי' רמב"ן בפ' בא בפסוק כל בן נכר

ת דארט טראטען זיא שטאלץ אויף, שטירנטען איינהער וויא מעערעזוואגען*
אונד ערקונדיגטען האהניש זיך נאך איהם אונד זיינען וואונדערטהאטען:
מ "וואז, אונד ווער איזט דיין טרויטער, דוא שטאלצע שאנע,
א אום דעסענטוויללען דוא זא זעהר דולדעזט?
י ווירדיגער וואערעזט דוא אונד שאנער, ווען דוא אונזרער האהייט הולדיגעזט,
ר דאן וואללטען וויר דיר געניגע טהון אללענטהאלבען,,
ב וואהלבעדאכט גאב איך איהנען איינע קוויינע קונדע צוריק:
י "איהר וויסטעט איהר, דיא איהר איהן פערניכטעלנד איסקעננט,
ר וויא אונבעדייטענד איירע האהייט צו אכטען איזט פערגלייך יענער האהע,

יענער

---

*) דיא קאניגע פאן בבל אונד מדי. זיעהע אים באור.

רְבוּתָא דְיַעְבֵּד לִי כַּד מָטְיָא יְשׁוּעֲתָא:

בְּמֵיתֵי לִי נְהוֹרָא וְתַחְפֵּי לְכוֹן בַּהֲתָא׃

יְקָרֵיהּ כַּד אִתְגְלִי בְּתָקְפָּא וּבְגֵיוָתָא:

יְשַׁלֵּם גְּמֻלַיָא לְסַנְאֵי וְנַגְוָתָא׃

צִדְקְתָא לְעַם חַבִּיב וְסַגֵּי זַכְוָתָא:

חֲדוּ שְׁלֵמָא בְּמֵיתֵי וּמָנָא (נ"א וּמַנָא) דַכְיָתָא׃

קִרְיְתָא דִירוּשְׁלֵם כַּד יְכַנֵּשׁ גַּלְוָתָא:

יְקָרֵיהּ מְטִיל עֲלֵיהּ בְּיוֹמֵי וְלֵילָוָתָא׃

גְּנוּנֵיהּ לְמֶעְבַּד בַּהּ בְּתוּשְׁבְּחָן כְּלִילָתָא:

דְּזֵהוֹר עֲנָנַיָא לְמִשְׁפַּר כִּילָתָא׃

רבותא, גדולה. כד מטיא ישועתא, כ"כ בכ"י וכן עיקר, כי אין מדרך הפייטן לחרוז תיבה אחת פעמים. במיתי, בבוא. ותחפי לכון בהתא, ותכסה לכם בושה, תכסך בושה (עובדי' א י), ת"י תחפינך בהתא, וי"ג כהתא בכ' ל' כהה עיין סנהדרין דף צ"ט א': אימת אתי משיחא? לכי חפי להו חשוכא וכו'. ובגיותא, כ"כ בכ"י ועיקר, מטעם שכתבתי בסמוך. לסנאי ונגותא, לשונאים ולאיי הים והיינו צור היושבת באיי הים שת"י נגוותא דימא, ומצאנו כי צור נקרא בסתם אי כגון מלכי תרשיש ואיים (תלים עב י) ע"ש פי' רש"י ז"ל. צדקתא, מוסב על ישלם. וסגיא זכוותא. ורב זכות, וגם זה תאר לישראל כלומר עם חביב ורב זכות. חדו, חדוה ושמחה. במיתי, בבוא. ומנא דכייתא, וכלים טהורים. כד יכנש גלותא, כאשר יקבץ הגליות. מטיל עליה, מגין על גלות ירושלים. גנוניה, חפתו, יוצא מחופתו (תלי' יט ו) מתורגם מגנוניה, והטעם שתהי' שכינתו שורה בתוכה. דזהיר עננייא, של זוהר עננים. למשפר כילתא, ליפות החופה.

ר יענער גראָססע, דאַ וועלכער ער מיך עמפּאָרהעבט איינזט,
ב ווען ער'ז מיר אויפגעהן לאָססט, זיין ליכט — אייך אויזגעבעלט פינזטערניס —
י ווען ער אין זיינער מאַיעזטאָט גלאַנץ ערשיינט מאַכטיג אונד פּראַכטפאָלל,
י דאַן פערגילט ער זיינען פיינדען אונד יענען איינוואָהנערן
צ אונד בעלאָהנט איינע האָלדע אונד טוגענדהאַפטע נאַציאָן;
ח דאַן קעהרט פאָללע פריידע צוריקק אונד ריינע וואָננע
ק נאַך זיינר רעזידענץ ירושלם, נאַכדעם דיא אויזגעוואַנדערטען ווידר היימגעקעהרט;
י זיינע הערלליכקייט וואַלטעט דאַן איבער איהר טאַג אונד נאַכט,
ג אין איהר ווערדען רייהעטכאַנצע אויפגעפיהרט, פאַן לאָבגעזאַנגען בעגלייטעט,
ד אונטער פּראַכטהיממעלן, געבילדעט אויס קריזטאַללוואָלקען.

לְ פוּמֵיהּ דְּעֲבִידְתָּא עֲבִידָן מְטַלַּלְתָּא:
בְּ תַכְתְּקֵי דְּהַב פִּיזָא וּשְׁבַע מַעֲלָתָא.
תְּ חִימִין צַדִּיקֵי קֳדָם רַב פָּעֳלָתָא:
וְ רֵיוֵיהוֹן דָּמֵי לְשָׂבְעָא חֶדְוָתָא.
רְ קִיעָא בְּזֵיהוֹרֵיהּ וְכוֹכְבֵי זִיוָתָא:
הֲ דָרָא דְּלָא אֶפְשַׁר לְמִפְרַט בְּשִׂפְוָתָא.
וְ לָא אִשְׁתְּמַע וְחָמֵי נְבִיאָן חֶזְוָתָא:
בְּ לָא שָׁלְטָא בֵּיהּ עֵין בְּגוֹ עֵדֶן גִּנְתָּא.

לפומי' דעבידתא, לפי מעשיו של כל צדיק. עבידן מטללתא, עושים החופה וכמו שאמרו ז"ל (ב"ב דף עה) אמר ר"י עתיד הקב"ה לעשות לכל צדיק וצדיק שבע חופות בג"ע שנאמר וכו' כי על כל כבוד חפה אר"י מלמד שכל צדיק וצדיק הקב"ה עושה לו חופה לפי כבודו וכו' עכ"ל. בתכתקי, כצ"ל עיין בערוך ערך תכתק וטעמו כסאות. דהב פיזא, זהב פז. ושבע מעלתא, שבע חופות כדאמרן. תחימין, נגבלים ונתחמים. קדם רב פעלתא, לפני הקב"ה רב העליליה. וריויהון דמי, ומראיתם דומה. לשבעה חדותא, לשבע שמחות וי"ג בש' וכמו שאז"ל בשוחר טוב מזמור ט"ז שבע שמחות את פניך א"ת שבע אלא שֶׁבַע אלו ז' כתות של צדיקים שעתידין לראות פני שכינה לע"ה עכ"ל, ובכ"י גרס לשבעא חזותא בז' ל' מראה, ובכ"י אחר שׂבעא בש' ומסתבר. רקיעא בזיהוריה וכו', עש"ה והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד (דניאל יב ג), וטעם כוכבי זיותא, כוכבי אור. הדרא דלא אפשר וכו', יקר שלא אפשר לפרש בשפתים ולא נשמע ולא נראה של כל נביא במראה, וכן אמרו ז"ל ברכות דף ל"ד וסנהדרין דף צ"ט א' כל הנביאים כולם לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לע"ה עין לא ראתה אלהי' זולתך (ישעי' סד ד), מאי עין לא ראתה? אמר ר"י ב"ל זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית, רשב"נ אומר זה עדן שלא שלטה בו עין בריה, אי הכי אדם היכן הוה? בגן, שמא תאמר גן זה עדן, ת"ל ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן גן לחוד ועדן לחוד עכ"ל. ונגד זה

ל נאך פערהעלטניס דער פערדיענסטע ווערדען טהראנהיממעל
ב נעבזט גאָלדנען טהראָנען פאָן זיעבען שטופען
ת אַלזאָ פראַמען אַנגעוויעזען פאָן פערגעלטער דער טהאַטען;
ו איהר אַנגעזיכט, פערגניגט אונד וואָננעזאַטט, גלייכט
ר דעם הייטערן היממעל, אונד דען ליכטען שטערנען—
ה איין אַנבליקק, דען קיינע שפראַכע צו שילדערן פערמאַג,
ו דען קיין פראָפעט געזעהען נאָך עמפפונדען האַט;
ב נאָך איזט קיינעז וועזענז בליקק איינגעדרונגען אין יענע וואָננעגעפילדע,
וואָ

מטילי בי חנגא לבהדי דשכינתא:
עליה רמזי דין הוא ברם באמתנותא.
שברנא ליה בשבין תקוף הימנותא:
ידבר לן עלמין עלמין מדמותא.
מנת דילן דמלקדמין פריש בארמותא:
טלולה דלויתן ותור טור רמותא.

ייסד בלא שלטא בי' עין בנו עדן גנתא, גן לחוד ועדן לחוד. מטיילי בי חנגא, הצדיקים מטיילין במחול. לבהדי דשכנתא, בחברת השכינה, וכמו שאז"ל והתהלכתי בתוככם אטייל עמכם בג"ע. עלי' רמזי, עליו על הקב"ה ירמזו באצבע ויאמרו דין הוא וכו', והוא עש"ה ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו וגו' (ישעיה כה י) ואמרו עליו במס' תענית דף ל"א אמר ר"א עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים בג"ע וכל אחד מראה עליו באצבע שנא' ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה עכ"ל. ובתנחומא לעולם הבא אני נגלה בכבודי על כל ישראל והם רואין אותי וחיים לעולם שנא' וכו' ולא עוד אלא שהם מראים כבודי זה לזה באצבע שנא' ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה וכן הוא אומר כי זה אלהים אלהינו עולם ועד הוא ינהגנו עלמות (תילי' מח טו) עכ"ל ובויקרא רבה סוף פ' י"א מסיים עלמות עולם שאין בו מות, עלמות בשני עולמות העה"ז והעה"ב, עלמות כאילין עולמתא כדכתיב בתוך עלמות תופפות עכ"ל ור"ל שהקב"ה יעשה מחול עם הצדיקים וינהגם כבתולה במחול. באמתנותא שברנא ליה, במתינות והתמהמהות קוינו לו בשבי'. בתקיף הימנותא, באמונה רבה. ידבר לן עלמין וכו', ינהגנו עלמות וכדאמרן בסמוך. עלמין מדמותא, כדמות העלמות במחול וכדאמרן. מנת דילן. מנה וחלק שלנו. פריש בארמותא, הפריש בהרמה. טלולא דלויתן, שחוק של לויתן עם שור הבר, ל' חוכא וטלולא. ותור טור רמותא, ושור של ההרים הרמים, תרגום של שור תור ותרגום של הר טור, והלויתן ושור הבר שניהם מפורשים באיוב סי' מ' פסוק ט"ו הנה נא בהמות אשר עשיתי עמך וגו' והוא הנזכר בתילים נ' בהמות בהררי אלף ותרגומו ותור ברדעי בכל יומי טורין אלפין, ובאיוב מ' כ"ה תמשוך לויתן בחכה וגו', ועתיד הקב"ה לעשות בהם שחוק ושעשוע לצדיקים כדאיתא במס' ב"ב

מ וואָ זיא לוסטוואַנדעלן, דיא זעליגען, בעגלייטעט פֿאָן דער מאַיעסטעט גאָטטעס!
ע אויף איהן דייטענד ווערדן זיא אויזרופֿען: „האַ! ער איזט'ז, דען וויר געדולדיג
ש פֿערטרויט איין אונזרער געפֿאַנגענשאַפֿט מיט זאָ גראָססער שטאַנדהאַפֿטיגקייט;
י יעטצט לייטעט ער אונז אין דיעזער עוויגקייט אונד וויר גענייסען עוויגע וואָננע,
מ דיא ער לונז אַנטהייל אונז אַן אַנבעגין בעשטיעדען!"
ט נון בעגיננט איינע לוסטהעטצע צווישען לויתן אונד דעם ווילדען בערגשטיער;*

זיא

*) לויתן איזט דאַז גראָססטע מעערונגעהייער; דער ווילדע בערגשטיער אָדער בהמות דאַז גראָססטע לאַנדאונגעהייער. פֿאָן ביידען פֿינדעט מאַן איינע בעשרייבונג אין איוב קאַפּיטעל 40; פֿאָללשטאַנדיגער נאָך אין תלמוד. זיעה אויך בחור.

וְ חָד בְּחַד כִּי סָבִיךְ וְעָבִיד קְרָבוּתָא:
בְּ קַרְנוֹהִי מְנַגַּח בְּהֵמוֹת בִּרְבוּתָא·
יְ קַרְטַע נוּן לְקִבְלֵיהּ בְּצִיצוֹי בִּגְבוּרְתָּא:
מְקָרֵב לֵיהּ בָּרְיֵהּ בְּחַרְבֵּיהּ רַבְרְבוּתָא·
אֲרִסְטוֹן לְצַדִּיקֵי יְתַקֵּן וְשֵׁרוּתָא:
מְסַחֲרִין עֲלֵי תַכֵּי דְּכַדְכּוֹד וְגוּמַרְתָּא·
נְ גִידִין קַמֵּיהוֹן אֲפַרְסְמוֹן נַהֲרָתָא:
וּ מִתְפַּנְּקִין וְרָווֹ בְּכַסֵּי רְוָיָתָא·

דף ע"ה א' אמר ר"י עתיד גבריאל לעשות קנוגי' (מלה יונית κυνηγία ובל"א העטצע) עם לויתן וכו' ואלמלא הקב"ה עוזרו וכו' דכתיב העשו יגש חרבו ופי' רש"י בהמות כתיב והה"ד עם לויתן, ועיין ויקרא רבה סוף פ' כ"ב. וחד בחד כי סביך, כאשר יסתבכו יחד לויתן ושור הבר ויעשו מלחמה כדאמרן. יקרטע, ידלג. נון, התנין הוא לויתן. בציצוי, בסנפירין שלו ותרגום של סנפיר ציצין, ואמרו בויקרא רבה פ' י"ג ובתנחומא פ' שמיני בהמות ולויתן קניגיון של צדיקים לע"ל וכו', כיצד הם נשחטים? שניהם מזדוגין זה לזה שנא' אחד באחד יגשו בהמות נותן ללויתן בקרניו וקורעו, ולויתן נותן לבהמות בסנפיריו ונוחרו וכו' ע"ש. מקרב ליה בריה בחרביה, יקרב לו בוראו בחרבו הגדולה, והוא עש"ה בשור הבר העושו יגש חרבו (איוב מ יט) שקאי גם אלויתן כמו שפי' רש"י שם במס' ב"ב. והנה מל' המדרש הנזכר נראה שהאחד ימית את חברו ומדברי התלמוד משמע שהקב"ה ימיתם וע"ש בחידושי אגדות למהרש"א ישוב על זה. ארסטון, סעוד (ἄριστον') בל"י, וכן איתא שם בויקרא רבה פ' הנ"ל אר"י ארסטון עתיד הקב"ה לעשות לעבדיו הצדיקים לע"ל וכו'. ושירותא, גם זה ל' סעודה ומשתה בל' ארמי. וארוחתו ארוחת תמיד (מ"ב כה ל) ת"י ושירותיה שירותא תדירא, וכתיב גבי לויתן יכרו עליו חברים (איוב מ' ל')) שמתורגם יעבדון עליו תכימיא שירותא. מסחרין עלי תכי, מסובין על שולחנות של כדכוד ואבני אקדח ושמתי כדכוד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח (ישעיה נד יב) ות"י לאבני גמר (gommarium). נגידין קמיהון, מושכים ונגרים לפניהם. ומתפנקין ורוו,

---

ו זיא גרייפען איינאנדער טאפפער אן אונד פֿיהרען איינען בעלוטיגענדען קאמפף.
ב מיט דען הערנערן פֿיהרט דאז בהמות זיינע טאדליכען שטאססע;
י דעז מעערעז אונגעהייער שנעללט איהן טאדט מיט זיינען עהערנען פֿלאססען.
מ זיא ערליגען אונד ווערדען דורך דעז טאפפֿערז אונגעהייערז שווערט צערגליעדערט
א אונד צובערייטעט צום קאסטליכען מאהלע פֿיר דיא זעליגען.
מ היער זיטצען זיא אין רייהען, אום טישע פֿאן יאספּיס אונד קארפֿונקעל
נ נעבען באלזאמשטראמענדען באכען
ו אונד לאבען ענטציקקט אויז פֿאללען פאקאלען

חמר מרת דמבראשית נטיר בי נעותא:
ז כאין כד שמעתון שבח דא שירתא·
קביעין כן תהוון בהנהו חבורתא:
ו תזכון די תיתבון בעלא דרתא·
ארי תציתון למלוי דנפקין בהדרתא:
מרומם הוא אלהין בקדמתא ובתריתא·
צבי ואתרעי בן ומסר לן אוריתא: ⁘

ומתענגים ומשביעים בכוס רויה. חמר מרת, יין עסיס; וכעסים (ישעיה מט כו) ת"י וכחמר מרת. דמבראשית נטר בי נעותא, המשומר ביקב מששת ימי בראשית כנזכר בסמוך מטעם רז"ל. והנה בענין התענוגים האלה אם יהיו גופנים או רוחנים כבר הרחיבו לדבר בהם גדולי ישראל ה"ה הרמב"ם והרמב"ן והרשב"א והמהרש"א בחדושי אגדות שלו. ואולם הקשה שבפיוט הוא שמחברו חבר כל היעודים האלה על זמן קבוץ הגליות כפי הנראה ממליצתו, ורז"ל כבר הפרידו ביניהם כי על מקצתם אמרו לימות המשיח ועל מקצתם אמרו לע"ל ועל מקצתם לעה"ב, וברור הוא כי ימות המשיח איננו העה"ב ממה שאמרו כל הנביאים לא התנבאו אלא לימות המשיח אבל העה"ב עין לא ראתה וכו', ואמרו עוד במס' זבחים דף קי"ח כל היום אלו ימות המשיח ובין כתפיו זה העה"ב, הרי לך שהם שני עולמות, והפייטן ייעד כל הענינים לעולם אחד, ועוד קשה שלא הזכיר תחיית המתים כלל, ולא יכלתי לכוון דעתו בזה. זכאין וכו', עתה מיסב המחבר פניו אל העם ואומר אליהם: אתם הצדיקים, כאשר שמעתם שבח השירה זאת כן תהיו קבועים באות' החבורה! ותזכון די תתבון, ותזכו לשבת. בעלא דרתא, בשורה העליונה. ארי תציתון למלוי, כאשר תשמעו לדבריו יתברך. דנפקין בהדרתא, אשר יצאו בהדר כדכתיב קול ה' בהדר. צבי ואתרעי בן, חפץ ורצה בנו.

ח דעס קאָסטליכען ווינס, דער זייט דעם אַנבעגין אין בעערען אויפבעוואָהרט איזט*.

ז איהר האַבט איהן פֿערשטאַנדען, אָ פֿראָממע, דען ווערטה דיעזער היממע;
ק זאָ, מאָכֿטעט אויך איהר איינסט אויפגענאָממען ווערדען אין דיעזער זעליגען געזעללשאַפֿט!
ו יאַ, איהר ווערדעט זעליג זיטצען דאָרט, אין דער ערזטען רייהע,
א ווען איהר דען וואָרטען געהאָרכֿט; דיא מאַיעזטעטיש זיינעם מונדע ענטפֿלאָססען.
מ האָכֿגעפריזען זייא דער הערר, אַם אַנפֿאַנגע אונד אַם ענדע!
צ אויז ליעבע אונד נייגונג צו אונז האַט ער אונז דאַז געזעטץ איבערליעפֿערט.

---

*) דיא ביזהעריגע שילדערונג פֿאָן דעם גליקליכען צושטאַנד איינעז קינפֿטיגען לעבענז ווירד פֿאָן דען מייזטען אונזערער געלעהרטען אַלז איינע אַללעגאָריע, דאַז היישט, איינע אַנשויליכע דאַרשטעללונג איינער אַללגעמיינען וואַהרהייט אונטער איינעם זיננליכען בילדע בעטראַכֿטעט. זיעהע איבריגענז אין מיינעם באור.

וַיִּסְעוּ מֵרְפִידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי וַֽיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר וַיִּֽחַן־
שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר׃ וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל־הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא
אֵלָיו יְהוָה מִן־הָהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתַגֵּיד
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרָיִם וָאֶשָּׂא
אֶתְכֶם עַל־כַּנְפֵי נְשָׁרִים וָאָבִא אֶתְכֶם אֵלָי׃ וְעַתָּה אִם־
שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקֹלִי וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־בְּרִיתִי וִהְיִיתֶם לִי
סְגֻלָּה מִכָּל־הָעַמִּים כִּי־לִי כָּל־הָאָרֶץ׃ וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לִי
מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ לוי וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי הָעָם וַיָּשֶׂם
לִפְנֵיהֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה׃ וַיַּעֲנוּ
כָל־הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כֹּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וַיָּשֶׁב
מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הֶעָנָן בַּעֲבוּר יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְּרִי
עִמָּךְ וְגַם־בְּךָ יַאֲמִינוּ לְעוֹלָם וַיַּגֵּד מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם
אֶל־יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ אֶל־הָעָם וְקִדַּשְׁתָּם
הַיּוֹם וּמָחָר וְכִבְּסוּ שִׂמְלֹתָם׃ וְהָיוּ נְכֹנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
כִּי בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי יֵרֵד יְהוָה לְעֵינֵי כָל־הָעָם עַל־הַר סִינָי׃
וְהִגְבַּלְתָּ אֶת־הָעָם סָבִיב לֵאמֹר הִשָּׁמְרוּ לָכֶם עֲלוֹת בָּהָר
וּנְגֹעַ בְּקָצֵהוּ כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהָר מוֹת יוּמָת׃ לֹא־תִגַּע בּוֹ יָד כִּי־
סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ־יָרֹה יִיָּרֶה אִם־בְּהֵמָה אִם־אִישׁ לֹא יִחְיֶה
בִּמְשֹׁךְ הַיֹּבֵל הֵמָּה יַעֲלוּ בָהָר׃ ג וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן־הָהָר
אֶל־הָעָם וַיְקַדֵּשׁ אֶת־הָעָם וַיְכַבְּסוּ שִׂמְלֹתָם׃ וַיֹּאמֶר אֶל־
הָעָם הֱיוּ נְכֹנִים לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים אַל־תִּגְּשׁוּ אֶל־אִשָּׁה׃ וַיְהִי
בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כָּבֵד

עַל־הָהָר וְקֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד וַיֶּחֱרַד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה׃ וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹהִים מִן־הַמַּחֲנֶה וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר׃ וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְהוָה בָּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן וַיֶּחֱרַד כָּל־הָהָר מְאֹד׃ וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל׃ ד וַיֵּרֶד יְהוָה עַל־הַר סִינַי אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיִּקְרָא יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיַּעַל מֹשֶׁה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה רֵד הָעֵד בָּעָם פֶּן־יֶהֶרְסוּ אֶל־יְהוָה לִרְאוֹת וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב׃ וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנִּגָּשִׁים אֶל־יְהוָה יִתְקַדָּשׁוּ פֶּן־יִפְרֹץ בָּהֶם יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֹא־יוּכַל הָעָם לַעֲלֹת אֶל־הַר סִינָי כִּי־אַתָּה הַעֵדֹתָה בָּנוּ לֵאמֹר הַגְבֵּל אֶת־הָהָר וְקִדַּשְׁתּוֹ׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה לֶךְ־רֵד וְעָלִיתָ אַתָּה וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם אַל־יֶהֶרְסוּ לַעֲלֹת אֶל־יְהוָה פֶּן־יִפְרָץ־בָּם׃ וַיֵּרֶד מֹשֶׁה אֶל־הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם׃ ס

בקצת קהלות אומרין כאן ארכין וכו׳ ככתוב למטה בעמוד.

וידבר

מיוסד ע״ס א״ב.

אַרְכִּין יְיָ שְׁמַיָּא לְסִינָי וַאֲמַר לְמֹשֶׁה מְהֵימְנָה תָּא סוּק׃
בְּנֵי פַלָּטִין דִּידִי לָא יְבַהֲלוּנָךְ דִּכְבַשׁ יָתְהוֹן סָבָךְ מִן רֵישׁ׃
גּוּמְרִין דְּאַתּוּן וְהַוַת נוּרֵהּ דְּנִמְרוֹד דְּלָא יְכִיל לְמִבְוָא רַגְלוֹי
דְּסָבָךְ׃ דַּבֵּק לֵית הוּא נוּרָא דְּמַלְאֲכֵי בָּךְ דְּעַמָּךְ אֶשָּׁא

אכלא

ארכין, כמאז״ל, ויט שמים וירד, מלמד שהרכין הקב״ה השמים העליונים והציען על הר סיני. מהימנה, נאמן ביתו. תא סוק, בוא ועלה. בני פלטין דידי, בני היכלי (*Palatium*), והיינו המלאכים. סבך, זקינך אברהם. גומרין דאתון, גחלי כבשן. הות נוריה דנמרוד, היא אשו של נמרוד שהשליך את אברהם לתוך כבשן האש כמפורש בקבלה. דלא יכיל למבוא, שלא היה יכול להתקרב. דבק לית הוא נורא וכו׳, טעמו לא יכול להדביק בך אשם של

מלאכי

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר: ס אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:* לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנָיַ

*) אוו"ה, הדבור אנכי לעולם נקרא פסוק לעצמו וכן הי' מנהג קדמונינו ז"ל והוא עיקר וכמו שהוכחתי בראיות ברורות בקונטרס מיוחד שחברתי בסוף ס' שמות.

אָכְלָא אֶשָּׁא: הָא אֲנָא מַלְבִּישׁ לָךְ פּוֹרְפִּירוֹן דִּידִי דְּאִין קָרִיב מַלְאָכָא תְּנַגְּשִׁנֵּהּ בְּהוֹן: וְקָבָעִית קַרְנֵי הוֹדָא בְּרֵאשָׁךְ דְּלֵית גְּבַר דְּאִתְקְרֵב לְוָתָךְ: זְעֵרָא לָא תֶּהֱוֵי בְּאַפָּךְ מֹשֶׁה דְּלֵית אַתְּ יָדַע מַה חִבָּתָךְ עֲלָי: חַי וְקַיָּם אֲנָא דִּבְרָאִית אִקּוּנָךְ עַד לָא שַׁכְלְלִית רוּמָא וּמוּכָא: טְרוֹנֵי מְרוֹמָא קָמוּ לְהוֹן תְּמֵהִין דֵּין אַכְסְנָאָה הָכָא מָאן הוּא: יָהּ יְהַב רְשׁוּ לְבִשְׂרָא וּדְמָא לְמִקְרַב הָכָא וּמַאן כַּדוּ אַנְפְּרֵטִין (כ"א וּמַן כַּדוּ אֲנָא אַנְפְּרֵטִין): כַּד חֲמוֹן מַלְאָכַיָּא דְּעָנֵי כְּדֵין לְהוֹן דֵּין אַכְסְנָאָה אֲנָא מוֹדַע לְכוֹן: לְעִנְוְתָנָא דְּאִתְקְרֵי מֹשֶׁה רַעְיָהוֹן דִּבְנֵי מְהֵימְנֵהּ דְּבֵיתִי: מָכוּ שְׁמַיָּא וּרְמַת אַרְעָא וְאִשְׁתְּכַח דְּקָאִים בֵּין חֵיוָתָא: נָעוּ מַלְאָכִין וּדְחִילוּ אוֹפַנִּין וְגַלְגַּלִּין כַּד חֲמוֹן מֹשֶׁה דְּקָרֵב לְעַרְפֶּלָא: שַׂעֲרוֹת

רישה

מלאכי, כי עמך אני אש אוכלה אש. פורפירון, לבוש מלכות בל"י (Purpur) וירמוז למה שאז"ל במס' שבת דף פ"ח מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו עליו. תנגשניה, ל' נגישה ודחיקה. זערא וכו', לא תהא קטן בעיניך. חי וקים אנא, ל' שבועה הוא וטעמו חי אני כי כבר בראתי איקונך טרם שכליתי שמים וארץ. רומא, שמים הרמים. ומוכא, הארץ השפלה. טרוני מרומא, שרי מעלה. דין אכסנאה, האורח הזה. רשו, רשות. ומאן כדו אנפרטין, כ"כ בכל ספרינו, ופירוש ומאן כדו ומי כזה, כי מאן תרגומו של מי וכדו תרגומו של כזה. ומצאתי בכ"י של י"א גרס יפה כדו אנא אנפרטין והמ' בחירק, והגירסא הזאת מסתברת ופירושו ומן עכשו אנחנו המשרתים. אנפרטין (ὑπηρέται) שטעמו בל"י משרתים, עיין כתר כהונה בשרשו; ומדרך לשון ארמי להפיל הנ' כידוע וכן אמרו אפליון (πυλεών) גם אנפליון וכדומה. כד חמון, כאשר ראו. דעני כדין, שהשיב כזה, שהוא מפרש והולך. רעייהן דבני, רועה של בנים שלי. מהמניה דביתי, נאמן ביתי. מכו, השפלו. נעו, אזדעזעו.

דתקות

לֹ֣א תַֽעֲשֶׂה־לְךָ֣ פֶ֣סֶל ׀ וְכׇל־תְּמוּנָ֡ה אֲשֶׁ֣ר בַּשָּׁמַ֣יִם ׀ מִמַּ֡עַל וַֽאֲשֶׁר֩ בָּאָ֨רֶץ מִתַּ֜חַת וַֽאֲשֶׁ֥ר בַּמַּ֣יִם ׀ מִתַּ֣חַת לָאָ֗רֶץ לֹֽא־תִשְׁתַּחְוֶ֥ה לָהֶם֮ וְלֹ֣א תָעָבְדֵם֒ כִּ֣י אָֽנֹכִ֞י יְהֹוָ֤ה אֱלֹהֶ֙יךָ֙ אֵ֣ל קַנָּ֔א פֹּ֠קֵד עֲוֺ֨ן אָבֹ֧ת עַל־בָּנִ֛ים עַל־שִׁלֵּשִׁ֥ים וְעַל־רִבֵּעִ֖ים לְשֹֽׂנְאָ֑י וְעֹ֤שֶׂה חֶ֙סֶד֙ לַאֲלָפִ֔ים לְאֹהֲבַ֖י וּלְשֹׁמְרֵ֥י מִצְוֺתָֽי׃ ס לֹ֥א תִשָּׂ֛א אֶת־שֵֽׁם־יְהֹוָ֥ה אֱלֹהֶ֖יךָ לַשָּׁ֑וְא כִּ֣י לֹ֤א יְנַקֶּה֙ יְהֹוָ֔ה אֵ֛ת אֲשֶׁר־יִשָּׂ֥א אֶת־שְׁמ֖וֹ לַשָּֽׁוְא׃ פ

זָכ֛וֹר֩ אֶת־י֨וֹם הַשַּׁבָּ֜ת לְקַדְּשׁ֗וֹ שֵׁ֤שֶׁת יָמִים֙ תַּעֲבֹ֔ד֮ וְעָשִׂ֣יתָ כׇל־מְלַאכְתֶּ֒ךָ֒ וְי֙וֹם֙ הַשְּׁבִיעִ֔י שַׁבָּ֖ת ׀ לַיהֹוָ֣ה אֱלֹהֶ֑יךָ לֹ֣א תַעֲשֶׂ֣ה כׇל־מְלָאכָ֡ה אַתָּ֣ה ׀ וּבִנְךָ֣ וּבִתֶּ֗ךָ עַבְדְּךָ֤ וַאֲמָֽתְךָ֙ וּבְהֶמְתֶּ֔ךָ וְגֵרְךָ֖ אֲשֶׁ֣ר בִּשְׁעָרֶ֑יךָ כִּ֣י שֵֽׁשֶׁת־יָמִים֩ עָשָׂ֨ה יְהֹוָ֜ה

את

רֵישֵׁהּ קָמוּ לְהוֹן כַּחֲדָא דְּאִקוֹנִין דְּיַעֲקֹב חַיָּא מְזוּקַּף לְקָבְלֵהּ: עוּל וּקְרַב לָךְ הָכָא בְּעֵיזוּן דִּבְנֵי צְוַח מִן כָּרְסְיֵהּ מַלְכָּא רָמָא: פְּסַל לָךְ תְּרֵין לוּחִין מִן סַנְפִּרְנוֹן דִּתְחוֹת כָּרְסְיֵהּ דְּמַלְכָּא חַיָּא: צָהִיל הֲוָה לִבֵּהּ דְּמשֶׁה וְחָדֵי דַּהֲוָה רַחוּם אֶפִּילְגוֹס דִּידֵהּ: קְרִיבוּ מַלְאֲכַיָּא לְוָת כָּרְסְיֵהּ דְּקִירִים וְאָמְרִין בְּבָעוּ מִנָּךְ דְּלָא יִשְׁלוֹט בָּן: רֵישָׁא דְכֵפָא בְּחוּטְרֵהּ תְּבַר וְאַנַּן קָשְׁיָן לֵהּ לְמִנְגְּשָׁא: שַׁדַּי אֲמַר לֵהּ לָא תִדְחַל משֶׁה דְמֵמְרִי יְהֵוֵי לָךְ בְּסַעְדָּךְ: תִּסַּב אוֹרַיְתִי וְתֵיחוֹת לָךְ דְּלָא אַשְׁכָּחִית בִּנְבִיאֵי מְהֵימָן כְּוָתָךְ: וידבר אלהים וכו'.

דתחות כרסיה דמלכא חייא, שמתחת כסא כבודו יתברך. צהיל, ל' שמחה. וחדי, ל' חדוה. אפילגוס, מלין (ἐπίλογος) בל"י. קרים (κύριος), אדון. רישא דכיפא, ראשו של סלע. בחוטרה תבר, במטהו שבר. ותחות, ותירד.

אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם
וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל־כֵּן בֵּרַךְ יְהוָה אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת
וַיְקַדְּשֵׁהוּ׃ ס כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִכוּן
יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ ס לֹא
תִּרְצָח׃ ס לֹא תִנְאָף׃ ס לֹא תִגְנֹב׃ ס לֹא־תַעֲנֶה
בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר׃ ס לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ ס לֹא־
תַחְמֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ וְשׁוֹרוֹ וַחֲמֹרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר
לְרֵעֶךָ׃ פ ה

וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלַּפִּידִם
וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת־הָהָר עָשֵׁן וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ
מֵרָחֹק׃ וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר־אַתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה
וְאַל־יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן־נָמוּת׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם
אַל־תִּירָאוּ כִּי לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אֶתְכֶם בָּא הָאֱלֹהִים וּבַעֲבוּר
תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל־פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי תֶחֱטָאוּ׃ וַיַּעֲמֹד
הָעָם מֵרָחֹק וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל־הָעֲרָפֶל אֲשֶׁר־שָׁם
הָאֱלֹהִים׃ ס וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן־הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם׃
לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם׃
מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה־לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת־עֹלֹתֶיךָ וְאֶת־
שְׁלָמֶיךָ אֶת־צֹאנְךָ וְאֶת־בְּקָרֶךָ בְּכָל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר
אֶת־שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ׃ וְאִם־מִזְבַּח אֲבָנִים
תַּעֲשֶׂה־לִּי לֹא־תִבְנֶה אֶתְהֶן גָּזִית כִּי חַרְבְּךָ הֵנַפְתָּ עָלֶיהָ
וַתְּחַלְלֶהָ׃ וְלֹא־תַעֲלֶה בְמַעֲלֹת עַל־מִזְבְּחִי אֲשֶׁר לֹא־
תִגָּלֶה עֶרְוָתְךָ עָלָיו׃ פ

מניחין ס"ת שני אצל הראשון ואומר חצי קדיש על שניהם, ומגביהין וגוללין ס"ת שקראו בו, ופותחין ס"ת ב' וקורין בו למפטיר בפ' פינחס.

וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהֹוָה בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהֹוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אַיִל אֶחָד שִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה׃ וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד׃ עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים׃ שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃ מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תְּמִימִם יִהְיוּ־לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם׃

מי שברך. ומגביהים וגוללים. כשמגביהים הס"ת מביטין כנגד הכתב של ס"ת ואומרים.

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה׃ עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר׃ דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם׃ אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד׃ יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר׃

קודם קריאת ההפטרה ואחר שגמר הגולל יברך המפטיר ברכה זו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק׃

ויהי

במס' מגילה דף ל"א א' כתב רש"י ז"ל הטעם להפטרת מעשה מרכבה בחג השבועות, על שם שנגלה הקב"ה היום הזה בסיני ברבי רבבות אלפי שנאן. — וראיתי בסדר ההפטרות לפי מנהג ק"ק פפד"מ, אשר נדפסו בק"ק אופיבאך ע"י ר' קלמן פוזנא, שכתב: „מפטירין ביחזקאל ויהי בשלשים שנה ברביעי וגו' עד סי' ג' פ' י"ב ברוך כבוד ה' ממקומו" עכ"ל. וזה שבוש גדול מאוד; ועוד שם שבושים כאלה בשמני יתר ההפטרות; לכן אין לסמוך עליו כלל וכלל. —

בתחלת יחזקאל: ויהי בשלשים שנה עד ואשמע קול מדבר ומסיים בפסוק ותשאני רוח מפרשה שלאחריה סי' ג' בפסוק י"ב.

*וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה בָּרְבִיעִי בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ וַאֲנִי בְתוֹךְ־הַגּוֹלָה עַל־נְהַר־כְּבָר נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים׃ בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ הִיא הַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לְגָלוּת הַמֶּלֶךְ יוֹיָכִין׃ הָיֹה הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יְחֶזְקֵאל בֶּן־בּוּזִי הַכֹּהֵן בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים עַל־נְהַר־כְּבָר וַתְּהִי עָלָיו שָׁם יַד־יְהוָה׃ וָאֵרֶא וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן־הַצָּפוֹן עָנָן גָּדוֹל וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל

א ויהי, מצאנו תיבות ויהי בראשית הספרים אף במקום שאין להדביק ספר אל ספר, וכמוהו ויהי בימי שפוט השופטים, ויהי בימי אחשורוש, ורבים זולתם. בשלשים שנה, ליובל. ברביעי, בחדש הרביעי הוא חדש תמוז. הגולה, ת"י בני גלותא. נהר כבר, יש פלוגתא ברבותינו ר' יודן אומר הוא פרת הוא כבר, רב הונא אומר פרת בפני עצמו כבר בפני עצמו עכ"ל, ולפי עדות גודלי הארצות מחכמי קדם הלא המה (Strabo, Ptolmäus) (אשר כתבו ספריהם זה קרוב לשני אלפים שנה) נהר יוצא מהר *Masio* באחד נהרים ושמו כ ב ו ר ויורד ונופל תוך נהר פרת אצל העיר הנקראת אל כ ב ו ר (Kabarda) על שמו עד היום הזה. ב יויכין, הוא יהויכין וכן יוכבד ויהוכבד יונתן ויהונתן ודומיהם. ג היה היה, הראשון מקור והשני פעל עבר וכן דרך המקרא לכפול כמו ראה ראיתי, עלה נעלה ודומיהם, ועיין רש"י. אל יחזקאל בן בוזי וכו', כן דרך לשון המקרא כשהאדם מדבר בעד עצמו פעם ידבר בלשון מדבר בעדו ופעם בנסתר גם עליו כאלו הוא מדבר בעד זולתו, וידענו כי כל התורה כלה כתב משה מפי הגבורה ובמקצת הדבורים כתב ויאמר ה' אלי אבל ברובם ויאמר ה' אל משה, וכן תמצא ברוב דברי הנביאים. יד ה', כל לשון יד האמורה בספר זה ובכל לשון נבואה אינו אלא ל' אנס שהנבואה תוקפתו על כרחו כאדם המשתגע דיסטרי"נא (*distraction* בעגייזטרונג, פערליקקונג) בלעז, רש"י; ור"ל יד ה' בשימוש מלת על אבל עם ב' השימוש הוא ל' הכאה כמו ותהי יד ה' בפלשתים (ש"א ז יג) ודומיהם. ד וארא וכו', כתב רד"ק בפתיחת הספר הזה וז"ל: "ואחר שרבותינו ז"ל הזהירו שלא לדרוש במעשה מרכבה אינני ראוי לכתוב בפי' הספר הזה מה שעלה בדעתי לפרש במרכבה כי אם אעשה כן אהיה כדורש אותה ברבים כי הפירוש הזה נמסר לכל לומד ספר, לפיכך .... ולא אפרש בפסוקי המרכבה אלא טעמי המלות מפסוק וארא עד סוף המרכבה". עכ"ל, וע"ש יותר. מתלקחת, בתוך הענן. ומתוכה, ת"י ומגו עננא מגו עלעולא. כעין החשמל מתוך האש, ראיתי כעין חשמל הנראה מתוך האש, או יהיה מתוך האש באור על ומתוכה דוגמת ונלחם עמו עם מלך הצפון (דניאל יא יא). כעין, ל' ועינו כעין הבדלח (במדבר יא ז). החשמל, אינגו שם עצם

*) איניגע אונזערער חכמים האבען דאז אפפענטליכע פארלעזען דיעזער הפטרה פערבאָטען, אנדערע האבען נור דיא פארלעזונג אין דער אורשפראַכע ערלויבט, אונטער

מִתּוֹךְ הָאֵשׁ׃ וּמִתּוֹכָהּ דְּמוּת אַרְבַּע חַיּוֹת וְזֶה מַרְאֵיהֶן ה
דְּמוּת אָדָם לָהֵנָּה׃ וְאַרְבָּעָה פָנִים לְאֶחָת וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם ו
לְאַחַת לָהֶם׃ וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל ז
עֵגֶל וְנֹצְצִים כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל׃ וִידוּ* אָדָם מִתַּחַת כַּנְפֵיהֶם ח
עַל אַרְבַּעַת רִבְעֵיהֶם וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם לְאַרְבַּעְתָּם׃
חֹבְרֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ כַּנְפֵיהֶם לֹא־יִסַּבּוּ בְלֶכְתָּן אִישׁ ט
אֶל־עֵבֶר פָּנָיו יֵלֵכוּ׃ וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה י
אֶל־הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאול לְאַרְבַּעְתָּן
וּפְנֵי־נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן׃ וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת מִלְמָעְלָה יא
לְאִישׁ שְׁתַּיִם חֹבְרוֹת אִישׁ וּשְׁתַּיִם מְכַסּוֹת אֵת גְּוִיֹּתֵיהֶנָה׃

*) וידי ק׳. ואיש

פרטי בעלות הה' שבראשו, ואמר רש"י ז"ל חשמל לא נודע מה הוא. החיות, ת"י בריין ור"ל בריאות. ז רגל ישרה, ת"י ריגלין כיוונן, מכוונים זה כנגד זה. ונוצצים מתוך זהרוריתם דומה כאלו יוצאות מהם ניצוצות, ונוצצים איסטינצילאנט (*étincellant*) בלע"ז (בל"א פונקעלנד). כעין, כמראה. קלול, מזוקק ומאיר. ח על ארבעת רבעיהם, לארבע רוחות העולם. לארבעתם, לכל ד' רוחות יש להם פנים וכנפים. ט חוברות אשה אל אחותה כנפיהם, טעמו כנפיהם חוברות אשה אל אחותה כנפה של זו פרושה לנגד כנפה של זו כמבואר ברש"י; וכנף הוא שם בל' נקבה בכל המקרא לכן נופל עליהם ל' אשה. איש אל עבר פניו ילכו, נראה שבבחינת המראה שאמר וזה מראיהן קראם איש ומדבר עליהם בלשון זכר פניהם וכנפיהם רבעיהם בלכתם כי מראה שם דבר בלשון זכר כמו המראה הגדול הזה (שמות ג ג) וכן בדניאל כתוב והנה עומד לנגדי כמראה גבר וכו' הבן להלז את המראה (דניאל ח טו) אשתומם על המראה (שם כז), ובבחינת שהם חיות מדבר עליהן בל' נקבה כנפיהן רבעיהן בלכתן ודומיהם ולכן בתחלה הוצרך לומר וזה מראיהן בנ' כי הכינוי עונה על החיה אבל אחר שאמר וזה מראיהן ידבר עליהם פעם בבחינת המראה ופעם בבחינת החיה ואין בזה תפיסה. לא יסבו בלכתן, אין צריכות להסב פניהם כשהם רוצים ללכת שהרי יש להם פנים לכל צד לפיכך איש אל עבר פניו ילכו לצד פניו של אותה הרוח שהם רוצים ללכת ילכו. י אל הימין, ת"י מימינא. ופני השור מהשמאל, ולהלן סי' י' פסוק י"ד אמר פני האחד פני הכרוב במקום שאמר כאן פני השור— ויאמר הראב"ע בפירושו לפ' תרומה אבל ועשית כרובים כי שם כרוב כולל לכל צורה וכו'. ורז"ל במס' חגיגה דף י"ג ב' תירצו באופן אחר ע"ש. ובתנחומ' פ' אמור בפסקא שור או כשב או עז. יא ופניהם, טעמו ופניהם להם כמו שנזכר, וכנפיהם היו פרודות למעלה מפניהם ומכסות אותן; כיצד? לאיש שתים חוברות וכו', עיין רש"י.

אונטער דער בעדינגונג, דיאזעלבע וועבער צו איבערזעטצען, נאך צו ערקלאֶרען·
דעמענ:

יב וְאִישׁ אֶל־עֵבֶר פָּנָיו יֵלֵכוּ אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה־שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת
יג יֵלֵכוּ לֹא יִסַּבּוּ בְּלֶכְתָּן׃ וּדְמוּת הַחַיּוֹת מַרְאֵיהֶם כְּגַחֲלֵי־
אֵשׁ בֹּעֲרוֹת כְּמַרְאֵה הַלַּפִּדִים הִיא מִתְהַלֶּכֶת בֵּין הַחַיּוֹת
יד וְנֹגַהּ לָאֵשׁ וּמִן־הָאֵשׁ יוֹצֵא בָרָק׃ וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב
טו כְּמַרְאֵה הַבָּזָק׃ וָאֵרֶא הַחַיּוֹת וְהִנֵּה אוֹפַן אֶחָד בָּאָרֶץ
טז אֵצֶל הַחַיּוֹת לְאַרְבַּעַת פָּנָיו׃ מַרְאֵה הָאוֹפַנִּים וּמַעֲשֵׂיהֶם
כְּעֵין תַּרְשִׁישׁ וּדְמוּת אֶחָד לְאַרְבַּעְתָּן וּמַרְאֵיהֶם
יז וּמַעֲשֵׂיהֶם כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאוֹפַן בְּתוֹךְ הָאוֹפָן׃ עַל־אַרְבַּעַת
יח רִבְעֵיהֶן בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ לֹא יִסַּבּוּ בְּלֶכְתָּן׃ וְגַבֵּיהֶן וְגֹבַהּ לָהֶם
יט וְיִרְאָה לָהֶם וְגַבֹּתָם מְלֵאֹת עֵינַיִם סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּן׃ וּבְלֶכֶת

יב אל עבר, אל צד. הרוח, הרצון וכן ת"י. יג ודמות החיות מראיהם, ר"ל דמותם בבחינת מראיהם. היא מתהלכת בין החיות, המראה הזה מתהלכת בכל החיות. כן פי' רש"י ז"ל; ורד"ק אמר היא האש מתהלכת וכן ת"י. ולי נראה כי מלת היא שב על הדמות. ברק, זהרורית, פלנדרו"ר (*splendeur*) בלע"ז, ובל"א גלאנץ, שיממער. יד רצוא ושוב, עיין רש"י. כמראה הבזק, פי' רש"י וגוון אש שלהם כגוון אש היוצא מבין החרסים שמזקקים זהב בכור בתוכן והאש שיוצאה משם נבוע' בגווני' עכ"ל וכן כגירסא בפי' רש"י כ"י והלע"ז די"ל אטינ"ציללא (*de l'étincelle*) הכתוב בספרי הדפוס שהוא בל"א פונקען לית' שם ודין הוא כי אינכו מסכים עם פי' הרב ז"ל שפרשו חרסין דוגמת ויפקדם בבזק (ש"א יא ח) שפרשו בו חרסין. טו אופן, גלגל. בארץ, ברצפת הרקיע. לארבעת פניו, של האופן, כי הי' לו ד' פנים. ולפי הענין אנו למדין שהאופנים ארבעה הם. טז כעין תרשיש, כגוון אבן טובה ששמה תרשיש, ולקמן י' ט' כעין אבן תרשיש, ושניהם ת"י אבן טבא, אבל לקמן כ"ח י"ג תרגמו כרום ימא כמו שת"א באבני חשן, ונראה שהוא אבן יש לה סגולת העוף הנזכר במס' ברכות דף ו' עוף אחד יש בכרכי הים ושמו כרום וכיון שהחמה זורחת מתהפך לכמה גוונים. כאשר יהי' האופן בתוך האופן, כאשר יהיה אופן קבוע בתוך האופן שתי וערב לפי שהם הולכות לכל עבר פניהם לארבע רוחות לריך שיהיה האופן מגלגל לארבע רוחותיו. יז על ארבעת רבעיהן, ת"י על ארבעת סטריהון; ובשביל מעשה האופנים הוצרך לשנותם לאמר שאין האופנים מעכבים עליהם שאף הם עשויים לכך. יח וגביהן, וגב יש להם. וגובה להם ויראה להם, מאוימים הם לרואה אותם. וגבותם, פי' רד"ק, שהוא כמו וגביהם אלא שזה מקובץ בלשון זכרים וזה בל' נקבות ומפני כפלו שנה המלה, עכ"ל. ויותר נכון פירש"י שפי' וגבותם אי' לו"ר שורצי"ל"ש (*et leurs sourcils*) בלע"ז עכ"ל, והוא בל"א איהרע אויגענבראווען, והוא לשון גבות עינים וזה ההפרש שבין וגביהן לגבותם. מלאות עינים סביב,

דעסענאונגעאכטעט פינדען וויר זאוואהל אונטערע אלז אויך נייערע איבערזעטצונגען אין אללען דייטשען ספרי נביאים ומקוראים מונד הפטרות. איך איינערזייטז
התבע

הַחַיּוֹת יֵלְכוּ הָאוֹפַנִּים אֶצְלָם וּבְהִנָּשֵׂא הַחַיּוֹת מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ הָאוֹפַנִּים׃ (כ) עַל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָּׁם הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת וְהָאוֹפַנִּים יִנָּשְׂאוּ לְעֻמָּתָם כִּי רוּחַ (כא) הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים׃ בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ וּבְעָמְדָם יַעֲמֹדוּ וּבְהִנָּשְׂאָם מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ הָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים׃ (כב) וּדְמוּת עַל־רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא נָטוּי עַל־רָאשֵׁיהֶם מִלְמָעְלָה׃ (כג) וְתַחַת הָרָקִיעַ כַּנְפֵיהֶם יְשָׁרוֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ לְאִישׁ שְׁתַּיִם מְכַסּוֹת לָהֵנָּה וּלְאִישׁ שְׁתַּיִם מְכַסּוֹת לָהֵנָּה אֵת גְּוִיֹּתֵיהֶם׃ (כד) וָאֶשְׁמַע אֶת־קוֹל כַּנְפֵיהֶם כְּקוֹל מַיִם רַבִּים כְּקוֹל־שַׁדַּי בְּלֶכְתָּם קוֹל הֲמֻלָּה כְּקוֹל מַחֲנֶה בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶן׃ (כה) וַיְהִי־קוֹל מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶן׃ (כו) וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן־סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה׃ (כז) וָאֵרֶא כְּעֵין חַשְׁמַל כְּמַרְאֵה־אֵשׁ בֵּית־לָהּ סָבִיב מִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמָעְלָה

לראות לכל רוח שהרי לא יסבו בלכתן. יט מעל הארץ, מעל רצפת הרקיע; וכן ת"י. כ הרוח, הרצון של הקב"ה. שמה, לשם. הרוח ללכת, אין צריך לאמר להם לצד זה לכו, שרוח של הקב"ה בחיות ורוח החי' באופנים. לָלֶכֶת, בסגול באתנח. כא בלכתם, החיות. ילכו, האופנים. כב הקרח הנורא, ת"י גליד חסין, גלי"ס פור"ט (gelée fort) בלע"ז, רש"י, ובל"א שטאַרקעז אייז. ורצונו שהתואר נורא יורה על ההפלגה; וכן דרך המקרא לומר נורא על ענין מופלג וחזק להיותו מעורר יראה בלב הרואה, וכן לעיל, ויראה להם. כג ישרות, מכוונות. כד כקול שדי, כקול אל יתברך הנקרא שדי, וכן אמר במראה השלישית כקול אל שדי. המולה, לשון שאון עם רב, וכן לקול המולה דירמי' י"א ט"ז, וי"ת קל מילוליהן כ' מלה. בעמדם תרפינה כנפיהן, בעמדם מלכת תרפינה כנפיהן מלהשמיע קול. כו וממעל וכו'. כתב הרד"ק: „דמות כמראה אדם לא תרגמו יונתן." ובנוסחאות שלנו מצאנו לו תרגום. כז וארא כעין חשמל, לא ניתן רשות להתבונן במקרא זה. רש"י. בית לה, מלפנים לה וכן ת"י מגיו לה. ויונתן

האבע דעננאך פיר ראטהזאם ערמאכטעט, דיעזע הפטרה אונאיבערזעטצט צו לאססען.

וּמִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַטָּה רָאִיתִי כְּמַרְאֵה־אֵשׁ וְנֹגַהּ לוֹ
כח סָבִיב׃ כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶעָנָן בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם כֵּן
מַרְאֵה הַנֹּגַהּ סָבִיב הוּא מַרְאֵה דְּמוּת כְּבוֹד־יְהוָה וָאֶרְאֶה
ג וָאֶפֹּל עַל־פָּנַי וָאֶשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר׃ יב וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ
וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ׃

המפטיר יברך ברכות אחרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים
צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה הַמְדַבֵּר
וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק׃ נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם
כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה׃ בָּא״אַ יְיָ הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו׃
רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ
בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ׃
שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית
דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֶׁב זָר
וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ׃ כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ
לּוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד׃
עַל־הַתּוֹרָה וְעַל־הָעֲבוֹדָה וְעַל־הַנְּבִיאִים וְעַל־יוֹם חַג
הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ־לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה
לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃ עַל־הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ
וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם
וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

אַשְׁרֵי

תרגם הפסוק כן וחזית כעין חשמלא וכו' ולא אפשר לאסתכלא בי' ולרע וכו' כמו שנמצא בספרי הדפוס ; ובנוסחא אחרת מצאתי ולא אפשר דלא לאסתכלא בי' ולרע וגו'.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהֹוָה אֱלֹהָיו: תְּהִלָּה לְדָוִד
אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
גָּדוֹל יְהֹוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר:
דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ:
הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה:
וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדוּלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: יתיר ו'.
זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ:
חַנּוּן וְרַחוּם יְהֹוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: יתיר ו'.
טוֹב־יְהֹוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו:
יוֹדוּךָ יְהֹוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה:
כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ:
לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ:
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר:
סוֹמֵךְ יְהֹוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים:
עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ:
פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן:
צַדִּיק יְהֹוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו:
קָרוֹב יְהֹוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת:
רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם:
שׁוֹמֵר יְהֹוָה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד:
תְּהִלַּת יְהֹוָה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
קט"ו י"ח וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

הש"ץ לוקח ס"ת בידו להוליכו מן הבימה ולהכניסו בהיכל ואומר:

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָֹה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ

והקהל עונים הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

כד לְדָוִד מִזְמוֹר לַיהוָֹה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ: מִי יַעֲלֶה בְהַר יְהוָֹה וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָֹה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָֹה עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהוָֹה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָֹה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

כשמחזירין הספר תוך ההיכל אומרים:

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָֹה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: קוּמָה יְהוָֹה לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָֹה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:
יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן· יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא· יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים: אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ· וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת· וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן׃ אֶת יוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה׃ זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפָנֶיךָ וְלַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד הַשְּׁלוּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ׃ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָל חָי וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם׃ וְאֶת מוּסַף יוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר׃

וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיְיָ

בשבעתיכם

בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אַיִל אֶחָד שִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה:

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר· וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל· וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ· וְשָׂעִיר לְכַפֵּר· וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ טוֹב וּמֵטִיב הִדָּרֶשׁ לָנוּ שׁוּבָה אֵלֵינוּ בַּהֲמוֹן רַחֲמֶיךָ בִּגְלַל אָבוֹת שֶׁעָשׂוּ רְצוֹנֶךָ בְּנֵה בֵיתְךָ כְּבַתְּחִלָּה וְכוֹנֵן מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוֹנוֹ וְהַרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוֹ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּתִקּוּנוֹ וְהָשֵׁב כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדָתָם וּלְוִיִּם לְשִׁירָם לְזִמְרָם וְהָשֵׁב יִשְׂרָאֵל לִנְוֵיהֶם וְשָׁם נַעֲלֶה וְנֵרָאֶה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ בְּשָׁלשׁ פַּעֲמֵי רְגָלֵינוּ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְיָ רֵיקָם: אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ: קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ·

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ׃ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ׃ בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת׃

נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃ וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

לש"ץ אֱ"וֵ אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר׃ יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ׃ יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ׃ יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם׃

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל

הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי. עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

חזרת התפלה לש״ץ.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה.

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

נַעֲרִיצְךָ וְנַקְדִּישְׁךָ. כְּסוֹד שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ הַמַּקְדִּישִׁים שִׁמְךָ בַּקֹּדֶשׁ. כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ. וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר ק״ה קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: ח׳ כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ. לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ: ק״ה בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: ח׳ מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה

שְׁמַע אוֹמְרִים: חז״ה שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד: ק׳ אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ. וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל־חָי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים: חז״ה אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: ח׳ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר: חז״ה יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ח׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן. אֶת יוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה. זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפָנֶיךָ וְלַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד הַשְּׁלוּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ

מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת מוּסַף יוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנְךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַייָ בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אַיִל אֶחָד שִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה:

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר. שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר. וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל. וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ. וְשָׂעִיר לְכַפֵּר. וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

מיוסד ע"ס א"ב.

ק' אַתָּה הִנְחַלְתָּ תּוֹרָה לְעַמֶּךָ. וּכְאָב אֶת בֵּן אוֹתָם יִסַּרְתָּ:

אתה. כתב המפרש אשר לפני וז"ל: „כל ימי גדלתי בין החכמים ולא יכולתי לעמוד על כוונת המחבר בסדר תרי"ג מצוות שאמר, כי לא הלך על סדר התורה ולא כסדר שמות הסדרים ולא ע"פ שום פוסק, וקשה מזה שבא לומר אתה הנחלת וכו' והכניס בהם גם מצוות דרבנן, ושאלתי לחכמים ואין מגיד לי, ושמעתי כי שם המחבר הי' ר' אליה הזקן (במחזורי' חדשים הדפיסו בשבוש ר' אליעזר הזקן) מופלג בחכמה וזקנה, והי' בבית האבורים כשחבר הסדר הזה, ואולי לגודל חכמתו ובקיאותו וזכירתו העלה סדרו בע"פ בלי ספרים רבים ראויים למלאכה גדולה כזו וא"כ הוא תכוח דעתנו בשינוי הסדרים, ומאחר שבאנו לכלל זה יש לנו ללמוד זכות ולומר שסמך המחבר על לאו דלא תסור ולכן מנה גם מצוות דרבנן, וחלק אותן לשמונה פרקים גדולים וכל פרק לשנים ועשרים קטנים, פרק אחד ע"ס א"ב ופרק אחד ע"ס תשר"ק וכן כולם". עכ"ל. אכן כבר כתבתי במאמרי על הפיוטים והפייטנים שאין אלו האזהרות לר' אלי' הזקן בראיות ברורות, שאזהרות של רבינו אלי' תחלתן אמת יהגה חכי כמו שכתבו התוס' במס' סוכה דף מ"ח א' ד"ה שכל המזבח וכו' והעתיקו שם חרוז שלם מאזהרותיו, ועוד חרוז אחר העתיקו במס' יומא דף ס' א' ד"ה דכ"ע ובנד' דף ל' א' ד"ה וש"מ, ועוד חרוז שלישי במס' ב"ב

בִּימִינְךָ כָּתַבְתָּ דִּבְּרוֹת חַיִּים· וּבְאֶצְבְּעוֹתֶיךָ חַקַּקְתָּ תּוֹכְחוֹת
מוּסָר: גֹּדֶל עֳנָשִׁין וְאַזְהָרוֹת הַרְבֵּה· מִצְוֹת עֲשֵׂה וּמִצְוֹת
לֹא תַעֲשֶׂה: דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְדִינֵי נְפָשׁוֹת· וּנְתִינַת מוּם
בְּנוֹתְנֵי מוּמִים: הַזְהָרַת שׁוֹפְטִים בַּל שֹׁחַד רָשָׁע לָמוּת·
וְצַוָּאַת שׁוֹמְרִים לְבַל הַכֵּר פָּנִים: וּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת וּשְׁבוּעַת
הַפִּקָּדוֹן· וּשְׁבוּעַת הֶעְלֵם דָּבָר וְשִׁלּוּם גָּזֵל וְהָשֵׁב אֲבֵדָה:
זִקּוּק בֵּית דִּין בִּדְרִישָׁה וּבַחֲקִירָה· סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה

דף קמ"ה ב' ד"ה ואין השביעית, גם בס' דעת זקנים לרבותינו בעלי התוס' בריש פ' וארא פסוק ויקח עמרם הועתק חרוז שלם מאזהרותיו ע"ש. ומכל אלו ברור שאין אזהרות שלנו לרבינו אלי' הזקן שאזהרותיו מתחילין אמת יהגה חכי וגם נעשו בחרוזים ואזהרות שלנו תחלתם אתה הנחלת וגם אין בהם שום חרוז, לכן הדין עם רש"ל בתשובה שלו שרבינו שמעון הגדול הוא שייסד אזהרות אתה הנחלת והוא הי' בר פלוגתו של ר' אליה הזקן שייסד אזהרות אמת יהגה חכי; ומה שהכניס הפייטן מצות דרבנן בכללם אין עליו תפיסה כלל כי הלך בשיטת בעל הלכות גדולות שגם הוא מונה נר חנוכ' ומקרא מגלה והלל ודומיהם בכלל תרי"ג מצות, וכבר נחלקו בזה גדולי ישראל ה"ה הרמב"ם והרמב"ן בספר המצות בשורש הראשון, ע"ש ותראה נפלאות תמים דעים; וכן כתב לי במכתב ידידי התורני הרבני החכם השלם מוהר"ר יאקב נ"ב כר"ו; „עיינתי בהלכות גדולות ומצאתי בכמה מקומות סגנון אחד ולשון אחד לפייטן עם בעל ההלכות, ואעתיק הנה איזה מקומות, בה"ג במצות עשה והשיאת את והלואת אביון והוא ממש לשון הפייטן בפסקא שניי' אות ה'; ועוד בה"ג וימים שמונה עשר ולילי' אחד לגמור בהן את ההלל, והוא בעצמו לשון הפייטן בפסקא אחרונה אות ו' ועוד בה"ג מצות כהנים ללמוד לעשות יציקות ובלילות ופתיתות מליחות תנופות הגשות קמיצות הקטרה שחיטה ומליקה קבלה והזאות, וקרוב ללשון זה בפסקא שלישי אות ג'; ועוד בה"ג תקיעת שופר בר"ה ועינוי ביה"כ, והוא בפסקא ראשונה אות ק', ונאלה רבות שתפס הפייטן בלשון בה"ג ובשיטתו הלך לבטח דרכו. ויאמר עוד החכם הנזכר מרגלא בפומי' דאינשי שהפייטן שכח למנות מצוה ראשונה והיא מצות פ"ו, ואנכי חקרתי ומצאתי שלא מנה מצוה אחרונה והיא כתיבת ס"ת, וזה פלא שישכח מצוה ראשונה ואחרונה, לכן נראה שאין שכחה לפני רוחב בינתו של המחבר רק שכללם במצוה אחרת כדרכו בכל הפיוט הזה לכלל כמה מצות כאשר יבואר בפסקא א' אות ע' ופ' גם בפ"ד אות נ' עיין עליהם לכן י"ל שמצות פ"ו נכלל בדבריו בפסקא שני אות נ' ומצות כתיבת ס"ת בפסק' ה' אות י' כמפורש עליהם ע"ש." עכ"ל. בימינך, ע"ש מימינו אש דת למו (דברי' לג ב). ובאצבעותיך, ע"ש כתובים באצבע אלהים (שם ט י). ונתינת מום וכו', ע"ש כאשר עשה כן יעשה לו (ויקר' כד יט). בל שוחד וכו'. עש"ה במדבר ל"ה ל"א. וצואת שוטרים וכו', ע"ש שופטים ושוטרים תתן לך.... לא תכירו פנים. ושבועת העדות, ע"ש ושמעה קול אלה והוא עד (ויקרא ה א). ושבועת הפקדון, שבועת ה' תהי' בין שניהם (שמות כב י). ושבועת העלם דבר, נפש כי תשבע לבטא בשפתים ונעלם ממנו (ויקרא ה ד). סנהדרי גדולה,

של

וְסַנְהֶדְרֵי קְטַנָּה: חִזּוּק בֵּית דִּין בְּאַרְבַּע מִיתוֹת. עֲבֵרָה וַעֲבֵרָה וְעֹנֶשׁ שֶׁלָּהּ: טְרֵפָה לְהַשְׁלִיךְ וּנְבֵלָה לִמְכּוֹר לְנָכְרִי. כָּל חֵלֶב וְכָל דָּם שֶׁלֹּא לֶאֱכוֹל: יַיִן לְנַסֵּךְ וְשֶׁמֶן לְהַדְלִיק. וְעִשָּׂרוֹן וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם גֶּרֶשׂ קָלִי וְכַרְמֶל: כֹּהֲנִים לְשָׁרֵת וּלְוִיִּם לְשׁוֹרֵר. תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת וְעָרֵי מִגְרָשׁ: לְחָיַיִם וְהַזְּרוֹעַ וְהַקֵּבָה לָתֵת לַכֹּהֵן מֵאֵת הָעָם וּמֵאֵת זוֹבְחֵי הַזֶּבַח. רֵאשִׁית הַגֵּז מִגּוֹזְזֵי צֹאן: מַעְשַׂר בְּהֵמָה וְקִדּוּשׁ בְּכוֹרוֹת. וּפִדְיוֹן הַבֵּן וְנֶדֶר וְהֶקְדֵּשׁ: נֶטַע רְבָעִי וִדּוּי מַעֲשֵׂר. מִקְרָא בִכּוּרִים בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת: שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה לִשְׂמוֹחַ בֶּחָג. סֻכָּה וְלוּלָב וַעֲרָבָה וְנִסּוּךְ הַמָּיִם: עֲרָיוֹת לְהַפְרִישׁ נִדָּה לְהַרְחִיק. חֲלִיצָה וְיִבּוּם וְסֵפֶר כְּרִיתוּת: פָּרָשַׁת סוֹטָה וּפָרָשַׁת עֶגְלָה עֲרוּפָה. תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת וּמִצְוַת צִיצִת: צְוָאַת כֹּהֲנִים לְבָרֵךְ קָהָל וְעֵדָה. וּפִקּוּד לְוִיִּם לַעֲנוֹת בְּקוֹל רָם: קְרִיאַת מוֹעֲדִים וּזְמַנֵּי רְגָלִים. תְּקִיעָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעִנּוּי נֶפֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים: רְגָלִים לַעֲלוֹת בְּשָׁלֹשׁ פַּעֲמֵי שָׁנָה. וּמַתְּנוֹת יָדַיִם מִבִּרְכוֹתֶיךָ: שְׁלָמִים וְעוֹלוֹת זְבָחִים וּנְסָכִים. נְדָרִים וּנְדָבוֹת חַטָּאוֹת

של ע"א בלשכת הגזית. וסנהדרי קטנה, של כ"ג בכל פלך ופלך. וידוי מעשר. מקרא בכורים ברכות וקללות, שלשתם בפ' כי תבוא. עריות להפריש וכו', כלל בכלל עריות י"ט לאוין מלבד נדה והרבעת בהמ' ומשכב זכר שמנה המחבר בפירוש. פרשת סוט' ופרשת עגל' ערופה. בסוטה יש מ"ע אחת להביאה אל הכהן ושני מל"ת שלא יתן במנחתה לא שמן ולא לבונה, וכן בע"ע יש מ"ע ומל"ת אלא שהמחבר כללם יחד כדרכו. תקיעה בר"ה וענוי נפש ביה"כ, כתב המפרש, לקמן בפיוט אהל מועד חשיב ג"כ העברת שופר בר"ה וענוי נפש ביה"כ, אבל הגירסא הנכונה לקמן העברת שופר בי"כ והיינו ביובל עכ"ל, ובדקתי בכל כ"י ומצאתי הגירסא כבדפוס ויאמר החכם הנזכר מהורר"י נר"ו שא"כ להגי' דיה"כ של יובל נמי קרוי ר"ה כדאי' בערכין דף י"ב א', ועינוי ביה"כ נמי אינו מיותר דכאן קחשיב העשה וכאן הל"ת, ועיין בס' אלה המצות סי' ש"ג וש"ו שהן שתי מצות ועד"ז יש ליישב דברי הפייטן בכמה מקומות שמנה מצוה אחת פעמים בעבור העשה והל"ת שבה.

וַאֲשָׁמוֹת: י' תְּמִידִין וּמוּסָפִין בְּשַׁבָּתוֹת וּבֶחֳדָשִׁים וּבְמוֹעֲדִים. וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ לְשָׁרֵת לְפָנָיו:

ע"פ חשר"ק.

תּוֹדָה וּמִנְחָה כִּשְׁבָּה וּשְׂעִירָה. תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה: שְׁמִטִּים וְיוֹבְלוֹת וְחִשּׁוּב תְּקוּפוֹת. וּסְפִירַת הָעֹמֶר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת: רִבִּית הָאֹכֶל וְנֶשֶׁךְ הַכֶּסֶף. הַשְׁמָטַת מַלְוֶה וּגְאֻלַּת מִמְכָּר: קְרִיאַת דְּרוֹר וְשִׁלּוּחַ חָפְשִׁי. חִפּוּשׁ הַנִּרְצָע בַּיּוֹבֵל וְהָאָמָה בְּסִמָּן: צֶדֶק צֶדֶק לִרְדּוֹף אֱמֶת וּמִשְׁפָּט לַעֲשׂוֹת. פְּעֻלַּת שָׂכִיר בַּל תָּלִין עַד בֹּקֶר: פְּלִיאַת הַדִּין לְלַמֵּד מִלִּשְׁכַּת הַגָּזִית. וּמִיתַת חֶנֶק לְעֹשֶׂה בְּזָדוֹן: עֲשִׂיַּת מַעֲקֶה לְבַל יִפֹּל הַנּוֹפֵל. וְעָרֵי מִקְלָט לְרוֹצֵחַ בִּבְלִי דָעַת: סִדְרֵי קְרָב וּמְשׁוּחַ מִלְחָמָה. אַזְהָרַת שׁוֹטְרִים וְשָׂרֵי צְבָאוֹת: נְקִיּוּת לְבַיִת לָבֹא לְשַׂמּוֹחַ בַּכַּלָּה. מְאָרֵס וּבוֹנֶה וְנוֹטֵעַ וְרַךְ הַלֵּבָב וְקִדּוּשׁ מַחֲנֶה מֵעֶרְוַת דָּבָר: מוֹצָא שְׂפָתַיִם בְּדָבָר וּשְׁבוּעַת הָאִסָּר. וּפְצַת פֶּה בְּנֶדֶר לְהָפֵר וּלְקַיֵּם: לְבִישַׁת שַׁעַטְנֵז וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם. הַרְבָּעַת בְּהֵמָה וְהַרְכָּבַת הָאִילָן: כָּתְנוֹת כָּבוֹד לְהַלְבִּישׁ לַכֹּהֲנִים. וְאַזְהָרַת עֲבוֹדָה לְבַל יִקְרַב כָּל זָר: יִדְּעוֹנִים לְהַשְׁמִיד וְאוֹבוֹת לְהַכְרִית. לִהְיוֹת תְּמִימִים לְקַבֵּל תְּמִימָה: טָהֳרָה וּנְקִיּוּת מִלָּבֹא מַמְזֵר בַּקָּהָל. עַמּוֹנִי

ומואבי

תודה וכו'. עשירית האיפה, על שבועת עדות והעלם דבר. והאמה בסמן, אף בסמן, משא"כ העבד. פליאת הדין, כי יפלא ממך דבר. מלשכת הגזית, מקום סנהדרי גדולה. נקיות לבית, נקי יהי' לביתו שנה אחת ושמח וכו'. וקדוש מחנה מערות דבר, שנאמר והי' מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר (דברים כג טו). להיות תמימים, תמים תהי' עם ה' אלהיך. לקבל תמימה, לקבל התורה התמימה. טהרה ונקיות וכו', בשביל טהרה ונקיות לא יבוא ממזר ועמוני וכו', וכמוהן נס' מאמר השכל דבור שביעי ע"ש.

זריזות

וּמוֹאָבִי פְּצוּעַ דַּכָּה וּכְרוּת שָׁפְכָה: חֲסִימָה וּפְרִיקָה וְתוֹכָחוֹת שִׂנְאָה· וְקִלְלַת חֵרֵשׁ וּמִכְשׁוֹל עִוֵּר: זְרִיזוּת לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא לַטָּהוֹר· וְשִׁקּוּץ חַיָּה וּבְהֵמָה טְמֵאָה הַמֻּבְדָּלָה לְטַמֵּא: וְאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ בְּיוֹם אֶחָד· וְגִיד הַנָּשֶׁה וְאֵבֶר מִן הַחַי וּבָשָׂר בְּחָלָב: הַחְיָאַת אָח וְהַלְוָאַת אֶבְיוֹן· חֲבִילַת רֵחַיִם וָרֶכֶב וַהֲשָׁבַת הָעֲבוֹט: דִּבְרֵי הוֹדָיַת עָוֹן וְקָרְבַּן חַטָּאת· סְמִיכָה וּתְנוּפָה כַּפָּרָה וּסְלִיחָה: גְּנֵבָה וַאֲבֵדָה טְרֵפָה וּשְׁבוּרָה וּשְׁבוּיָה· תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה· שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׂוֹכֵר: בִּעוּר חָמֵץ וַאֲכִילַת מַצָּה· זִכְרוֹן חֹק לָחוֹג כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים: ה׳ אַף פָּרָשַׁת שְׁקָלִים לְהַזְכִּיר אוֹתָהּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה· וּפוּרְעָנוּת עֲמָלֵק וּפָרָה אֲדֻמָּה וְהַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם:

ע"ס א"ב.

אַבְחָנַת מוּמִים מִלְּהַגִּישׁ בַּעַל מוּם· מוּמֵי אָדָם וּמוּמֵי בְהֵמָה: בְּרִית מֶלַח שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּית· לְהַקְרִיב אוֹתָהּ עַל כָּל קָרְבָּן: גַּם בְּלִילָה וּפְתִיתָה קְמִיצָה וְהַקְטָרָה· הַקְרָבָה וְהַגָּשָׁה קַבָּלָה וְהַזָּיָה: דִּין הַבְּכוֹר לִטּוֹל פִּי שְׁנַיִם· וּמִשְׁפַּט אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ: הַנִּצִּים יַחַד לָקוּץ כַּף שׁוֹלַחַת יָד בִּמְבוּשָׁיו· מְגָרָה מָדוֹן· כְּלִי גֶבֶר עַל אִשָּׁה וְשִׂמְלַת אִשָּׁה עַל גָּבֶר: וְהַקְרָבַת גֵּרֵי צֶדֶק לָגוּר יַחַד· וּלְקַיֵּם חֻקִּים כִּמְחַפְּשֵׂי מִפֶּרֶךְ צוֹעֲנִים· וְלָחוֹן גֵּרֵי שַׁעַר וּלְהַאֲכִילָם

זריזות להבדיל וכו', צריך לזרז עצמו לדעת להבדיל בין טמא לטהור ולשקץ הטמאים. החיאת אח, וחי אחיך עמך. דברי הודאת עון, שנאמר והתודו את עונם (ויקרא כו מ). זכרון חוק, זאת חקת הפסח. אף פרשת שקלים וכו', ענין ד' פרשיות מבואר בפ' בתרא דמגילה.

אבחנת מומים וגו', להבחין בקרבנות ובמקריביהם הכהנים שלא יהיו בעלי מומים. הנצים יחד וכו', עש"ה כי ינצו אנשים יחדו וגו' (דברים כה יא). מפרך צוענים, מעבודת פרך מצרים ועש"ה ואהבתם את הגר וגו' (דברים י יט). ולחון גרי שער,

נְבֵלוֹת: זְרִיקַת דָּם וְהַקְטֵר חֲלָבִים· לִשְׂרוֹף בָּאֵשׁ בַּבֹּקֶר
כָּל הַנֶּאֱכָלִים לְיוֹם אֶחָד: חֵרֶם וְחַלָּה וְשֶׁמֶן שְׂרֵפָה לָתֵת
לַכֹּהֵן· וְהָאָשָׁם הַמּוּשָׁב מִמִּי שֶׁאֵין לוֹ גּוֹאֵל: טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ
אָדָם לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי· וּבַל הוֹצָאַת בָּשָׂר חוּצָה וּשְׁבִירַת
הָעֶצֶם: יְצִיקַת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה עַל רֹאשׁ כֹּהֵן גָּדוֹל· לְמַלֵּא
יָדָיו לְכֹהֵן תַּחַת אָבִיו: כָּל מַעֲשֵׂה יוֹם הַכִּפֻּרִים לַעֲשׂוֹתָן
כְּתִקְנָן· לְכַפֵּר עַל חַטֹּאתֵינוּ אַחַת בַּשָּׁנָה: לָקוּם מִפְּנֵי
שֵׂיבָה וּלְהַדֵּר פְּנֵי זָקֵן· אַזְהָרָה שֶׁלֹּא תֵלֵךְ רָכִיל וְשֶׁלֹּא
לַעֲמוֹד עַל דַּם רֵעַ: מִצְוַת דִּין הַחוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ לְחַיְּבוֹ
בַּחֲמִשָּׁה דְבָרִים בְּנֶזֶק וְצַעַר וְרִפּוּי וְשֶׁבֶת וּבֹשֶׁת· וְנוֹגֵף
אִשָּׁה הָרָה לְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת: נְקִימָה וּנְטִירָה לְהַרְחִיק
מִלֵּב· וְשׁוֹכֵב עִם נֶחֱרֶפֶת לְהָבִיא אֵיל אָשָׁם: שֶׂרֶט לָנֶפֶשׁ
וּכְתֹבֶת קַעֲקַע· קָרְחַת וְהַקָּפַת רֹאשׁ וְהַשְׁחָתַת פְּאַת זָקָן:
עוֹרֵךְ וּמַפְלִיא בְּנֶדֶר וּתְמוּרַת בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה· אֶתְנַן זוֹנָה
וּמְחִיר כֶּלֶב לְתָעֵב מִדְּבִיר קֹדֶשׁ: פּוֹעֵל הַבָּא בְּקָמַת רֵעַ
שֶׁלֹּא לְהָנִיף חֶרְמֵשׁ· וְשָׂכִיר הַבָּא בְּכֶרֶם שֶׁלֹּא לִתֵּן אֶל כֶּלִי:
צַוָּאַת בּוֹצֵר הַכֶּרֶם לְהַשְׁאִיר עוֹלֵלוֹת· וְחוֹבֵט זֵיתִים שֶׁלֹּא
לְפָאֵר אַחֲרָיו: קָרֵב בַּחֲלַל חֶרֶב וְנוֹגֵעַ בְּמֵת אוֹ בְעֶצֶם אָדָם
אוֹ בְקֶבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים· לְהַזּוֹת עָלָיו מֵי הַנִּדָּה בַּיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי

דכתיב לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה, וגרי שער היינו הגרים בארץ
שלא קבלו התורה, אבל גרי צדק שקבלו התורה. שמן שרפה, שמן של תרומה
שנטמאה קרוי שמן שרפה הואיל ולשרפה עומד שהרי אסור באכילה. והאשם
המושב וכו', שנאמר ואם אין לאיש גואל להשיב האשם אליו האשם המושב לה' לכהן
(במדבר ה ח). קָרְחַת והקפת ראש, כ"כ בכ"י של י"א וכן מסתבר וכמו שאז"ל
במסכת מכות דף כ' א': מנין לרבות כל הראש? ת"ל בראשם וכו' —. ובכ"י אחרת
גרס קָרְחָה וגבחת והקפת הראש וכו', ואיננו נכון, כי אין ענינים לכאן וכבר
הזכירם הפייטן בסוף הפסקא.

הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי: רְאִיַּת נְגָעִים לְהַחֲלִיט וּלְהַסְגִּיר. בַּהֶרֶת וְצָרֶבֶת שְׂאֵת וְסַפַּחַת: שְׁחִין וּמִכְוָה וְנִתְקֵי רֹאשׁ וְזָקָן. קָרַחַת וְגַבַּחַת וְכָל בֹּהַק לְטַהֵר: י׳ תּוֹרַת צֶמֶר וּפִשְׁתִּים בֶּגֶד הַשְּׁתִי וְהָעֵרֶב. לִקְרֹעַ וְלִשְׂרֹף וּלְכַבֵּס שֵׁנִית:

ע"פ תשר"ק.

תּוֹצָאַת מְשָׁרֵת אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה. לְטַהֵר הַמְּצֹרָע בְּעֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּבִשְׁנִי תוֹלַעַת: שְׁחִיטַת צִפּוֹר אַחַת וְשִׁלּוּחַ אֶחָת. תִּגְלַחַת שְׂעַר רֹאשׁוֹ וּזְקָנוֹ וְגַבּוֹת עֵינָיו: רֹאשׁ בְּהוֹנוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו לְהַצִּיק בִּשְׁמָנִים. וּתְנוּךְ אָזְנוֹ לְחַטֵּא בְּדָמִים: קִירוֹת בָּתִּים לְטַהֲרָם מִנֶּגַע. וְעָפָר נְתִיצָה לְהַשְׁלִיךְ אֶל חוּץ: צוּאַת טֻמְאַת הַזָּב וְנַבְלוּת דָּוָה. זָבָה נִדָּה וְיוֹלֶדֶת לְטַהֲרָם בְּקָרְבָּן: פְּתוּי לֵב אִישׁ אִם יִרְאֶה קֶרִי. יָבֹא בַמַּיִם לִפְנוֹת עֶרֶב: עַל רֹאשׁ כֹּהֲנִים שֶׁלֹּא לְהַעֲלוֹת פֶּרַע. וּבַל יַשְׁכִּירוּ נֶפֶשׁ עֵת יָבֹאוּ לָאֹהֶל: סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בְּנַפְשׁוֹת הַמַּיִם. וְעוֹף טָמֵא לְשַׁקֵּץ וְלֶאֱכוֹל מֻנָּתֵר: נְתִיצַת פֶּסֶל וּמַצֵּבָה. וֵאלֹהֵי מַסֵּכָה גִּלּוּלִים וּפְסִילִים בַּל יַעֲלוּ עַל לֵב: מוֹרָא וּכְבוֹד אָב וָאֵם. הַרְחָקַת חִמּוּד בָּתִּים וְתַאֲוַת נָשִׁים: לַעֲזוֹב שִׁכְחָה וּלְהַנִּיחַ פֵּאָה. לְהַשְׁאִיר לֶקֶט וָפֶרֶט (נ"א להפקיר לקט ופאה) לְעָנִי וְלַגֵּר: כָּל חֹבֵר חֶבֶר וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים. מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף וּמַעֲבִיר לַמֹּלֶךְ: יוֹצֵר שְׂנָאָם וְהֵם תּוֹעֲבַת נַפְשׁוֹ. בַּל תִּדְרוֹשׁ מֵהֶם פֶּן לְשַׁחַת תִּוָּרֵשׁ: טֶבֶל וְעָרְלָה וַדַּאי וּדְמַאי וּמְתֻקָּן (וְעֹשֶׁק גָּזֵל) וּתְשׂוּמֶת יָד. וּבַל תֹּאכְלוּ עַל

תוצאת משרת אל מחוץ וכו', שנאמר ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וגו'. ונבלות דוה, כ"כ בכל כ"י לי אגלה את נבלותה (הושע ב יב) שת"י קלנה. ודאי ודמאי ומתוקן, כתב המפרש: „דמאי אינו ממנין המצוות שהוא מדרבנן. ולפענ"ד שמונה גם כן מה שאינו בכלל המצוות; שמונה מתוקן, ומתוקן מה מצוה יש בו?" — ויאמר הקכס מהורר"י הנ"ל, שאין מזה תפיסה על הפייטן, שהרי

הַדָּם: חֹק שְׁמִירַת שַׁבָּת וּמוֹרָא מִקְדָּשׁ · וְקִדּוּשׁ הָאָרֶץ פֶּן תִּמָּלֵא זִמָּה: זְכוּת וּמִישׁוֹר לְהִתְהַלֵּךְ בָּמוֹ · וּנְתִיב יִרְאָה לַעֲשׂוֹתוֹ מֵאַהֲבָה: וְאָרְחוֹת יָפוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים · בְּלִי לַעֲשׂוֹת עָוֶל בַּמִּדָּה בַּמִּשְׁקָל וּבַמְּשׂוּרָה: הִינִין לְצַדֵּק וּמִדּוֹת לְהַאֲמִין · לְהַרְחִיק אֶבֶן וָאֶבֶן מִכִּיס אֵיפָה וְאֵיפָה מִבָּיִת: דִּבַּת לָשׁוֹן הָרָע לְהַרְחִיק מִפֶּה · וְדוֹבֵר שָׁלוֹם אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: גְּרוּשָׁה וַחֲלָלָה זוֹנָה לְהַבְדִּיל מִשְּׁאָר כֹּהֲנִים · וְכֹהֵן גָּדוֹל לָתֵת זַרְעוֹ בְּאִשָּׁה בְתוּלָה: בִּשְׁאֵרוֹ לֹא יִטַּמָּא בְּמֵת מִצְוָה יִטַּמָּא · בְּנַפְשׁוֹת אָדָם וְלֹא בְנַפְשׁוֹת בְּהֵמָה: פ׳ אָז יְלִידֵי בֵיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ · אִם יִגַּע בְּטֻמְאָה וְיֹאכַל (נ״א ויגע) בְּקֹדֶשׁ הוּא יִכָּרֵת:

ע״ס · א״ב.

אֶת שֵׁם הַמְיוּחָד שֶׁלֹּא לְקַלֵּל · וְשֶׁלֹּא לְהַזְכִּיר בְּשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים: בַּת כֹּהֵן כִּי תִזְנֶה מִיתָתָהּ בִּשְׂרֵפָה · וְאִם תְּחַלֵּל זֶרַע לֹא תֹאכַל בַּקֹּדֶשׁ: גְּרִישַׁת טְמֵאִים אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה · וְגוֹזֵל הַגֵּר וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וּמְעִילוֹת: דִּבְרֵי נְזִירוּת לְטֻמְאָה וּלְתִגְלַחַת · וּמִלֶּאֱכוֹל כָּל מִשְׁרַת גֶּפֶן מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג: הַעֲבָרַת תַּעַר עַל כָּל בְּשַׂר לְוִיִּם · וּלְהָרִים

מנה נמי כן סוכה וקריאת מגילה והלל שהם מדרבנן אלא שאזל בשיטת בה״ג כמו שכתבנו בפתיחת הפיוט הזה; גם מה שמנה מתוקן צ״ל ע״פ מ״ש במכות ט״ז ב׳: יכול לא יהא חייב אלא על הטבל שלא הורם ממנו כל עיקר, נטלה ממנה תרומה גדולה ולא תרומה ומעשר, תרומה ומעשר, ולא מעשר ראשון ולא מ״ש ולא מ״ע מניין? ת״ל לא תוכל לאכול בשעריך וכו׳ ע״ש. וזה שכתב הפייטן, ומתוקן ר״ל אע״פ שהוא מתוקן אלא שלא ניטל ממנו אחד מן המעשרות אפ״ה אסור לאכול ממנו והוא בכלל טבל והאוכל ממנה לוקה. זכות ומישור וכו׳. כתב המפרש: „כל זה אינו ממנין המצות רק מדות חסידות." ויאמר מוהרל״י: „ול״נ שיש בזה מצות יקרות ונכבדות משרשי האמונה והוא יראת ואהבת המקום והם חמשה מ״ע לאהוב אותו וליראה מפניו ולהתפלל לפניו ולהשבע בשמו שהוא מכלל היראה כמ״ש הרמב״ם בס״ה עשה ז׳ ויש עוד בכלל אהבה ללכת בדרכיו, ובכלל היראה יש ל״ת אחת והוא שלא למחוק שום שם משמות הקדושים — הרי נכללו בתיבות הללו כמה מצות!"

את שם המיוחד שלא וכו׳, בשם המיוחד חייב סקילה ועל הכינוי בלאו.

תרומה ממעשר נחלתם: וכסוי הדם ומגע ומשא ואהל
והסט. ואונן וטבול יום ומחסר כפורים: וזביחת בשר
לאכול בתאוה. ונביא השקר שלא לשמוע לו: חקירת
עדים ומסית ומדיח. ועיר הנדחת לשרפה באש: טמאת
ארבע ספקות וסוד השסועה. ומעשר ראשון וקרבן
נשיאים: יופי חלק כחלק וממכר אבות. ופרשת המלך
ומשיג גבול רעהו: כל עד זומם לענוש וגדילים לעשות.
משפט אהובה ושנואה ובן סורר ומורה: לשלח הקן
להביא יפת תאר. מצרי ואדומי עד דור שלישי: מילה
ורחיצה דמי טמאה ודמי טהרה. ובל תסגיר עבד אל
אדוניו. וקדש וקדשה וגונב נפש מאחיו: נגיחה ונגיפה
נשיכה רביצה ובעיטה. ודין יום או יומים וחפוש עבד
כנעני בעינו או בשנו: ספוק נופל למשכב לרפאות שברו.
ואם יתהלך בחוץ לתת שבתו: עברת דלקה ושלוח
בעירה. והורג בערמה ונמצא במחתרת: פותח וכורה
בור ברשות הרבים לשלם נזקי נופל. מפתה בתולת
לשקול מהר ותופשה לשלם קנס: צואת בל קללת חרש
שופט ונשיא. מלאה ודמע שלא לאחר: קול להריע
בחצצרות ולהסיע מחנות. ומשים עלילות לענשו בממון:
רחבה בגבולותיה להנחיל אדון לשבטים. ושלא תסוב
נחלה ממטה למטה אחר: שבועת שוא וחלול השם.

ופרשת המלך, יש בפ' זו חמשה מל"ת ושתי מ"ע ואחת מהן שיכתוב לו המלך
ס"ת מיוחד מלבד מה שמחויב כל אחד מישראל, וכן לשון ספר אלה המצות
למהר"ם חאגיז פ' שופטים: וא"כ במלך כתיב וכתב לו את משנה התורה שמחויב
לכתוב שני ס"ת אחת מה שמחויב כ"א מישראל ועוד אחת נוספת הרי ככלל
בזה מצות כתיבת ס"ת." וכן בעל הלכות גדולות לא מנה בכלל מ"ע שלו רק
שיכתוב לו המלך שני ס"ת. ככ"ל ליישב דעת הפייטן.

וְשׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה וְהָאִשָּׁה הַנִּרְבַּעַת לִבְהֵמָה: י' תּוֹעִים בַּדֶּרֶךְ לְהָשִׁיב לְאָח וּלְאוֹיֵב. וְאִם רָחוֹק מִמֶּנּוּ תְּהִי עִמּוֹ עַד דְּרִישָׁה:

ע"פ תשר"ק.

תּוֹרָה לִשְׁמוֹר תְּעוּדָה לִנְצוֹר. תִּקְוַת מְכַשֵּׁף לְסָקְלוֹ בָּאָבֶן: שְׁמַע שָׁוְא שֶׁלֹּא לִשָּׂא. וְנָקִי וְצַדִּיק שֶׁלֹּא לַהֲרוֹג: רִיב דַּלִּים שֶׁלֹּא לְהַטּוֹת. אַחֲרֵי רַבִּים בַּל תְּהִי לְרָעוֹת: קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּבְנֵי אֱלֹהִים. לִקְרוֹא שָׁלוֹם בַּמִּלְחָמָה וְשֶׁלֹּא לָקֹץ כָּל עֵץ מַאֲכָל: צֹאן פְּסָחִים שֶׁלֹּא לִזְבֹּחַ עַל חָמֵץ. נָא וּבָשֵׁל מְבֻשָּׁל בַּל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ: פֶּן יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה. כְּצֵאת הָעֲבָדִים בַּל יוֹצִיאֶנָּה: עַם נָכְרִי לֹא יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ. אָדוֹן אִם לֹא יְעָדָהּ יִפְדֶּנָּה הָאָב: שָׁמָּה צֶלַע לְבִינוֹ בַּבַּיִת. יְכַבֵּד אוֹתָהּ כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת: נַפְשׁוֹ אִם תִּתְאַוֶּה לִשָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת. שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרַע מִמֶּנָּה: מְשֻׁלָּשׁ אֵלֶּה אִם יִמְנָעֶנָּה. תֵּצֵא חִנָּם בְּלֹא מַתַּת כָּסֶף: לֹא לְהִתְחַתֵּן בְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא לְחָנְנָם וְלֹא לִכְרוֹת בְּרִית עִמָּם. וְנִבְלַת חוֹטֵא נִתְלֶה בַּל תָּלִין עַל עֵץ: כִּנּוּס סַמְמָנִים וְסֵדֶר פְּטוּמִים. וְשֶׁמֶן מְמֻלָּח וּקְטֹרֶת הַסַּמִּים: יְרִיעוֹת וְלֻלָאוֹת קְרָסִים וּקְרָשִׁים. וָוִים וּבְרִיחִים וְעַמּוּדִים וַאֲדָנִים וִיתֵדוֹת לַמִּשְׁכָּן: טֹהַר מִזְבַּח הַזָּהָב וּמִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת. וּמִכְבָּר וְכַרְכּוֹב וְסִירוֹתָיו לְדַשְּׁנוֹ: חִנּוּךְ מְנוֹרָה וְנֵרוֹתֶיהָ קָנֶיהָ גְּבִיעֶיהָ

תורה. תעודה, ל' עדות, כענין עדות ה' נאמנה. שמה צלע לבינו, אם נתן אותה לאשה לבנו, חייב לכבד אותה כמשפט הבנות. שארה כסותה וכו', זהו מצות עונה ומכש"כ שלא יגרע מבת ישראל. וכ"כ הרמב"ם בלאוין רס"ב: וזאת האזהרה תכלול כל אישה בת ישראל שלא יענה אותה בדבר מאלו הדברים עכ"ל והיינו מטעם פ"ו לכן אסור למנוע העונה וא"כ במלוה זאת נכלל פ"ו עכ"ל מוהרר"י הנ"ל. ואינו נכון לדעתי כי אין איסור מניעת העונה מטעם קיומו בפ"ו שהרי כשכבר השלים חקו והוליד זכר ונקבה הנה הוא פטור מפ"ו ומ"מ חובת עונה עליו כשיש לו אשה. חינוך מנורה ונרותיה וכו',

לעשות

כַּפְתּוֹרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ· וּמַלְקָחֶיהָ וּמַחְתּוֹתֶיהָ לַעֲשׂוֹת מִכִּכַּר
זָהָב: זֶבֶד לֶחֶם הַפָּנִים לַעֲרוֹךְ עַל הַשֻּׁלְחָן· וְקִדּוּשׁ יָדַיִם
וְרַגְלַיִם מִן הַכִּיּוֹר: וְקַלְעֵי הֶחָצֵר וּשְׁתֵּי כְתֵפוֹת· בָּתִּים
לַבַּדִּים וּנְבוּב לֻחוֹת: הֲבָאַת הַבַּדִּים בְּטַבְּעוֹת הָאָרוֹן· מָסָךְ
וּמִכְסֶה לְאֹהֶל פָּרוֹכֶת וְכַפּוֹרֶת וּשְׁנֵי כְרוּבִים: דַּקָּה וְקִדָּה
קָנֶה וְקִנָּמוֹן· מוֹר נָטָף וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה וּלְבוֹנָה לְרִקּוּחַ
בְּשָׂמִים: גַּם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת שֶׁלֹּא לְבָעֵר אֵשׁ· לְהַסִּיק עֲצֵי
הַמַּעֲרָכָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר: בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת·
אוּרִים וְתוּמִּים אַרְבָּעָה טוּרִים: פ׳ אֵפוֹד וְחֹשֶׁן וּמְעִיל
וְצִיץ הַזָּהָב וְנֵזֶר הַקֹּדֶשׁ· כְּתֹנֶת וּמִכְנְסַיִם וּמִצְנֶפֶת
וְאַבְנֵט בַּד וּמִגְבָּעוֹת:

ע׳ס א׳ב.

אֹהֶל מוֹעֵד לִנְטוֹתוֹ בְּחֶסֶד· לְחַנְּכוֹ בְּאִשִּׁים בְּיוֹם הֲקָמָתוֹ:

לעשות מככר זהב, כדכתיב בפ׳ תרומה כ״ה ל״ט, וי״ג מ כ כ ר זהב ושיבוש הוא כי אין המככר זהב. וציץ הזהב ונזר הקדש, לדעת כל המפרשים היינו ציץ היינו נזר הקדש ולפ״ז יש לגרוס כאן נזר הקדש בלא ו׳ בראש, אכן בכל ספרי הדפוס גם בכל כ״י גרס ונזר הקדש בו׳ לכן נראה שלדעת הפייטן הוא רבינו שמעון הגדול אין נזר הקדש תאר לציץ אבל הוא תאר אל פתיל תכלת וכן אז״ל במס׳ חולין דף קל״ח א׳ תני׳ כפה של צמר היתה מונחת בראש כ״ג ועליה הציץ נתון לקיים מה שנאמר ושמת אותו על פתיל תכלת, ופי׳ רש״י כיפה קובע קטן, והערוך פי׳ חוטי דעמרא דגדלין מעשה עבות וכו׳ עכ״ל ויהי טעם פתיל כטעם חותמך ופתילך דיהודה שפירשו בו סודר הראש וכן פי׳ שם הרמב״ן, הפתיל הוא סודר קטן אשר יעטוף בו קצת הראש לפעמים וכו׳ עכ״ל. וקראו הכתוב פתיל תכלת על שם חומרו וקראו נזר הקדש על שם צורתו כי היה נזר של קדש שהוא הציץ שהיה מפותח עליו קדש לה׳, וזה טעם הקדש נה׳, ויקרא נזר ע״ש שהיה מקיף כל הראש משא״כ הציץ שלא יפול בו ל׳ נזר והיקף. ובזה יתיישבו הפסוקי׳, שבליווי אמר ועשית ציץ ונתת אותו על פתיל תכלת (שמו׳ כח לז) והיינו על כיפה של צמר הכ״ל המכונ׳ נזר הקדש בפסוק ונתת את נזר הקדש על המצנפת (שם כט ו) ולא הזכיר בפסוק זה פתיל תכלת כלל ובמקום שהזכיר פתיל תכלת לא נזכר עמו נזר הקדש כלל כי הוא והציץ אדוק בו וזהו טעם ציץ נזר הקדש או ציץ הזהב נזר הקדש ודוק. וכבר הרחבתי בזה בתורת שהים מפורש אשר כתבתי. וראיתי דבר תימה להחכם הרב ר״א מזרחי ז״ל בפירושו לפי׳ רש״י על מה שפי׳ מצנפת (שמות כח ד) כמין כיפת קובע וכו׳ וכתב הוא ז״ל שהוא כיפה של צמר שהזכירו בשלהי ראשית הגז וכו׳ ע״ש; וזה שגיאה גדולה, שהרי המצנפת של שש והכיפה של צמר — ומי יתן ואדע!

אהל מועד לנטותו בחסד, פי׳ המפרש: „בשביל שיהי׳ חסד לישראל מאבינו שבשמים.״ ול״נ

בְּמַחֲבַת וּבְמַרְחֶשֶׁת בְּחַלּוֹת וּבִרְקִיקִים בְּסֹלֶת בְּשֶׁמֶן
וּלְבוֹנָה וּבְאַזְכָּרָה· שֶׁלֹּא לְהַקְרִיב לְשֵׁם כָּל שְׂאֹר וְכָל דְּבָשׁ:
גַּם נָשִׂיא וּמְשׁוּחַ עֵדָה וְיָחִיד· אִם יֶחֶטְאוּ בִשְׁגָגָה בְּקָרְבָּן יֵרָצוּ
לַמֶּלֶךְ: דְּבַר שְׁמִיעַת קוֹל אָלָה אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע· אִם לוֹא יַגִּיד
וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: הוֹרָיַת בֵּין דִּין וּשְׁבוּעַת בִּטּוּי וּפַר הַבָּא עַל כָּל
הַמִּצְוֹת· אָשָׁם וַדַּאי וְאָשָׁם תָּלוּי: וְקָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו לַחֲצוֹת
בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב· מֻרְבֶּכֶת תֻּפִינֵי מִנְחַת כֹּהֵן וְכֹהֶנֶת: וְסַּק
מַרְאָה וְנוֹצָה מְלִיקָה וְהַמְצָיָה· וְהַפְשֵׁט וְנִתּוּחַ בַּבְּהֵמָה
וְשִׁסּוּעַ וּבַל הַבְדָּלָה בָּעוֹף: חֵלֶב וּשְׁתֵּי הַכְּלָיוֹת וְיוֹתֶרֶת
הַכָּבֵד וְהָעֲצֶה· שְׁחִיטַת צֹאן בְּצָפוֹן וְהַפְרָשַׁת אַלְיָה וְאֵמוּרִים:
טֻמְאַת שֶׁרֶץ בְּבֶגֶד אוֹ בְעוֹר אוֹ בְשַׂק אוֹ בְכָל כְּלִי עֵץ· וְאֹכֶל
וּמַשְׁקֶה וְכָל זֶרַע זֵרוּעַ מַעְיָן וּבוֹר תַּנּוּר וְכִירַיִם: יִגַּע בִּבְשַׂר
קֹדֶשׁ יִקְדָּשׁ וּמַזֵּה מִדָּמָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו· שְׁבִירָה בִּכְלִי חֶרֶשׂ
מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה בִּכְלִי נְחֹשֶׁת: כֹּל הוֹלֵךְ עַל גָּחוֹן וְכֹל הוֹלֵךְ
עַל אַרְבַּע· חֲגָבִים טְמֵאִים וַחֲגָבִים טְהוֹרִים: לְהַרְחִיץ קֶרֶב
וּכְרָעַיִם וּלְהָנִיף חָזֶה וְשׁוֹק הַיָּמִין· וּפָרִים הַנִּשְׂרָפִים וְשָׂעִיר
הַמִּשְׁתַּלֵּחַ: מַלְקוּת אַרְבָּעִים כְּדֵי רִשְׁעַת אִישׁ· לְזַכּוֹת אֶת
הַזַּכַּאי וּלְחַיֵּב אֶת הַחַיָּב: נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה כִּי תֵאָנֵס· בּוֹעֲלָהּ
יִסָּקֵל וְהִיא תִנָּקֶה: סֵדֶר עִבּוּרִים (נ"א עבודים) לְהַעֲנִיק לְעֶבֶד
וּלְאָמָה· וְשֶׁלֹּא לְאַמֵּץ לֵב וְשֶׁלֹּא לִקְפּוֹץ יָד מֵעָנִי וָדָל: עִם זָכָר
שֶׁלֹּא לִשְׁכַּב· וְכָל שְׁאֵר בָּשָׂר לְהַרְחִיק מִגּוּף: פֶּטֶר חֲמוֹר
לִפְדּוֹתוֹ בְשֶׂה· וְהַעֲבָרַת שׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה· וְעִנּוּי נֶפֶשׁ
בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים: צֵאת עֶבֶד עִבְרִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית· אִם
יֶאֱהַב אֲדֹנוֹ יִהְיֶה לוֹ עֶבֶד עוֹלָם עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל: קִדּוּשׁ שְׁנַת
הַחֲמִשִּׁים בְּיוֹבֵל· לָשׁוּב לַאֲחֻזָּה וּלְמִשְׁפָּחָה וְלָתֵת גְּאֻלָּה

ול"נ שנקט ל' נאסף בעבור הנדבות שהתנדבו כדכתיב וכל אשר נדבה רוחו הביאו את תרומת ה' (שמות לה כא). שלא להקריב לשם וכו', וי"ג שלא להקטיר לשם וכו'. סדר עבורים, עבור השנים. ובכ"י גרס עבודים ויהי' טעמו הנהגת העבדו' בעבד ואמה.

תשמח

לָאָרֶץ שֶׁלֹּא תִמָּכֵר לִצְמִיתוּת: רֵאשִׁית דָּגָן תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר. עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מַתְּנוֹת כְּהֻנָּה: שׁוֹחֵט וּמַעֲלֶה בַּחוּץ לְחַיְּבוֹ כָּרֵת. חֹק עוֹלָם שֶׁלֹּא לִזְבּוֹחַ לַשְּׂעִירִים: י׳ תִּעוּב בֶּן נֵכָר שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל בַּפֶּסַח. כֹּהֲנִים בְּמוּמִים לִפְסוֹל וּלְוִיִּם בַּשָּׁנִים:

ע״פ תשר״ק.

תְּשַׂמַּח לֵוִי בְּיוֹם שִׂמְחָתֶךָ וְכָל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ וְגֵר וְיָתוֹם וְאַלְמָנָה: שֵׁם מֶלֶךְ לְיַחֵד שַׁחֲרִית וְעַרְבִית. בָּתֵּי הַחֲצֵרִים וּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה: רוֹאֶה עִוֵּר וּמַשְׁגֵּהוּ בַּדֶּרֶךְ. תַּשִּׂיגֵהוּ קְלָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר: קוֹלֵעַ וּמַכֶּה רֵעֵהוּ בַּסָּתֶר. שׁוֹפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ: צִוּוּי עַל הַסֵּרוּס שָׂרוּעַ וְקָלוּט וּמָעוּךְ וְכָתוּת וְנָתוּק וְכָרוּת. וְשֶׁלֹּא לַעֲבוֹד בִּבְכוֹר שׁוֹר וְשֶׁלֹּא לָגוֹז בְּכוֹר צֹאן: פִּנּוּי מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן מִתּוֹךְ הַבַּיִת. וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִן הָאוֹצָר: עַל אֲזֵנֶיךָ לְתַקֵּן יָתֵד. לַחְפּוֹר וּלְכַסּוֹת צֵאת מַאֲכָלֶיךָ: סְפִיחֵי שְׁבִיעִית וּפֶרֶט כֶּרֶם וָזַיִת. לְשָׂכִיר וּלְתוֹשָׁב וְיִתְרָם לְחַיָּה: נֶצַח תִּשְׁבּוֹת בְּהֶמְתְּךָ בְּיוֹם מְנוּחָתֶךָ. וְגֵר וְעֶבֶד וְאָמָה כָּמוֹךָ יָנוּחוּ: מִזְבַּח אֲדָמָה לִבְנוֹת בַּאֲבָנִים שְׁלֵמוֹת. וְלָחוּק עֲלֵיהֶם דָּת בָּאֵר הֵיטֵב: לָתֵת לַלְוִיִּם מְנַת חֵלֶק בָּאָרֶץ. כִּי בְיִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֲלוּ נַחֲלָה: כִּי יִרְבֶּה הַדֶּרֶךְ לָשֵׂאת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. יִפְדֵּהוּ בַכֶּסֶף וְיַעֲלֵהוּ לְעִיר הַקֹּדֶשׁ: יִתֵּן הַכֶּסֶף בְּכָל אַוַּת נַפְשׁוֹ. בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר: טֶרֶף עִשּׂוּר תְּבוּאָה בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית. לְהוֹצִיא וּלְהָנִיחַ בִּשְׁעָרֶיךָ לְהַשְׂבִּיעַ

דלים

תשמח. ביום שמחתך. שנאמר ושמחת לפני ה׳ אלהיך אתה והלוי וגו׳, (דברי׳ טז יא). שם מלך וגו׳, לייחד שמו שחרית וערבית ולקבל עליו עול מלכות שמים. צווי על הסרוס וגו׳ כדכתיב ומעוך וכתות וגו׳ ובארצכם לא תעשו (ויקרא כב כד)

וכפי׳

דַּלִּים: חֲלוֹת פְּנֵי אֵל כְּשִׁבְעַת יְמֵי הֶחָג· כִּפְרִי עֵץ הָדָר וּבְקִלּוּס עַרְבֵי נָחַל: זִמְרָה וְהַלֵּל לָתֵת בַּהֲדַס· וְרוֹב הוֹדָיוֹת בְּכַפּוֹת תְּמָרִים: וְיָמִים שְׁמֹנָה עָשָׂר וְלַיְלָה אֶחָד לִגְמוֹר בָּהֶם אֶת הַהַלֵּל וּבַגּוֹלָה עֶשְׂרִים וְאֶחָד יוֹם וּשְׁנֵי לֵילוֹת· וְנֵר חֲנֻכָּה בְּעִתָּהּ בַּל תַּשְׁבִּית מֵאָהֳלֶיךָ· בְּרָכָה וְהוֹדָאָה עַל הַמָּזוֹן בְּאָכְלְךָ וּבְשָׂבְעֶךָ: הַמְלִיכֵהוּ עָלֶיךָ בְּיוֹם הַזִּכָּרוֹן· אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם וְהַצְנֵעַ לֶכֶת עִם אֱלֹהִים· הוֹדַע וְלֹא הוֹדַע וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה וּשְׂעִירֵי רְגָלִים וּשְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וּשְׂעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים: דַּת הַמִּלֻּאִים וּפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁים· וְשֶׁלֹּא לַחֲרוֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּו: שְׁהִיָּה דְרָסָה חֲלָדָה הַגְרָמָה וְעִקּוּר: גַּם תְּרוּמַת בָּצֵק לָתֵת לַכֹּהֵן· הַפִּגּוּל וְהַלָּן וְהַנּוֹתָר וְהַיּוֹצֵא וְהַטָּמֵא וְהַנִּשְׁחָט חוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ: נֶזֶק וַחֲצִי נֶזֶק· וְעֶשְׂרִים גֵּרָה· וּכְשֶׁקִּבְּלוּ פְסוּלִין וְזָרְקוּ אֶת דָּמָן· הַנִּתָּנִין לְמַעְלָה שֶׁנְּתָנָן לְמַטָּה· וְהַנִּתָּנִין לְמַטָּה שֶׁנְּתָנָן לְמַעְלָה· הַנִּתָּנִין בִּפְנִים שֶׁנְּתָנָן בַּחוּץ· וְהַנִּתָּנִין בַּחוּץ שֶׁנְּתָנָן בִּפְנִים· וְהַפֶּסַח וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן אִם עָלוּ לֹא יֵרֵדוּ: בְּבִיאָה וּבְכֶסֶף וּבִשְׁטָר לִקְנוֹת בָּהֶם אֶת הָאִשָּׁה· שְׂדֵה אֲחֻזָּה וּשְׂדֵה מִקְנָה· רְשׁוּמוֹת קְמוּצוֹת פְּתוּחוֹת וּסְתוּמוֹת נוֹטָרִיקוֹן קַלּוֹת וַחֲמוּרוֹת: אַזְכָּרַת מִקְרָא מְגִלָּה וַעֲצֶרֶת

וכפי' רש"י. רשומות וכו', רמוזות כמו שאז"ל דורשי רשומות היו אומרים וכו', במס' ברכות דף כ"ד א' וב"ב דף פ"ב א' וסנהדרין ק"ד ב'. קמוצות ופתוחות וסתומות, נראה שרומז בזה על מוסדי התנועות שהם שלשה כדבר המחבר בס' הכוזרי מאמר ב' סי' פ' באמרו כדרי הדבור בעברית בדרך החלוקה משיגים קמוץ ופתיחה ושבר וגו'; וכ"כ הראב"ע בספרו מאזנים דף י' א' ד"ה קמץ גדול, גם בריש ספרו צחות ע"ש, ואולם ש מה שקרא המחבר שבר והיינו החירק והצרי קרא הוא בשם סתומות להיות הברתם ממוצעת בין הקמיצה והפתיח' והנה היא סתום'; וכוונת הפייטן שגם הנקוד נמסר בסיני. ועי"ל כי פתוחות וסתומות הייני המנוא' במס' שבת דף ק"ד. נוטריקון, גם ענין זה מבואר שם

וְיוֹם טְבוֹחַ· רְאִיָּה חֲגִיגָה וְשִׂמְחָה וְהַקְהֵל וְתִקּוּן גָּדוֹל:

ח׳ אָז שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת· פֵּרוּשׁ עָנְשָׁן וּמַתַּן שְׂכָרָן· אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת מְזֻקָּקוֹת שִׁבְעָתָיִם· צְרוּפוֹת כַּכֶּסֶף וּבְחוּנוֹת כַּזָּהָב: אֲהוּבִים שְׁמָרוּם· עֲמוּסִים חֲקָרוּם· בְּכָל לֵב נְצָרוּם· בְּחָכְמָה דְרָשׁוּם: אֶת אֵלֶּה תִּזְכָּר לָנוּ אֱלֹהֵי מְעוֹנוּ· וְתִרְצֶה לָנוּ וּתְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ: עֶלְיוֹנִים שָׂשׂוּ וְתַחְתּוֹנִים עָלְזוּ· בְּקַבָּלַת תּוֹרָה הַכְּתוּבָה מִסִּינַי (נ״א בקבלת כלה כתובת חתן)· תֹּאַר כַּלָּה מְאֹד נִתְעַלָּה· בְּקַבָּלַת יוֹם זֶה עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ טוֹב וּמֵטִיב הִדָּרֶשׁ לָנוּ שׁוּבָה אֵלֵינוּ בַּהֲמוֹן רַחֲמֶיךָ בִּגְלַל אָבוֹת שֶׁעָשׂוּ רְצוֹנֶךָ בְּנֵה בֵיתְךָ כְּבַתְּחִלָּה וְכוֹנֵן מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוֹנוֹ וְהַרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוֹ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּתִקּוּנוֹ וְהָשֵׁב כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדָתָם וּלְוִיִּם לְשִׁירָם לְזִמְרָם וְהָשֵׁב יִשְׂרָאֵל לִנְוֵיהֶם וְשָׁם נַעֲלֶה וְנֵרָאֶה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ בְּשָׁלֹשׁ פַּעֲמֵי רְגָלֵינוּ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְיָ רֵיקָם: אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ:

דף ק״ה א׳. קלות וחמורות, הענינים הנדרשים בקו״ח. ויום טבוח, הוא א״ח של עצרת מפני שהיה יום טבוח כשחל עצרת בשבת. ראיה חגיגה שמחה והקהל, ענינו מבואר. ותקון גדול, הוא הנזכר במס׳ סוכה דף נ״א במשנה: ומתקנין שם תקון גדול.

אהובים, תאר לישראל ע״ש ואתכם אהב ה׳. עמוסים, גם זה תאר לישראל עש״ה העמוסים מני בטן (ישעי׳ מו ג). עליונים, מלאכים. ותחתונים, ב״א. בקבלת כלה כתובת חתן, כ״כ בכל כ״י והקב״ה הוא החתן וכנ״י הכלה והתורה היא הכתובה; וכן אמרו במכילתא ויוצא משה את העם לקראת האלהים כחתן זה שיוצא לקראת כלה.

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

רצה וכו׳, וסדר דוכן תמצא בסוף המחזור. וגומר התפלה ואומר קדיש שלם.

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ. אֵין כַּאדוֹנֵינוּ. אֵין כְּמַלְכֵּנוּ. אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ׃ מִי כֵאלֹהֵינוּ. מִי כַאדוֹנֵינוּ. מִי כְמַלְכֵּנוּ. מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ׃ נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ. נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ. נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ. נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ׃ בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ. בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ. בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ. בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ׃ אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ. אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ. אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ. אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ׃ אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים׃

פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת הַצֳּרִי וְהַצִּפֹּרֶן וְהַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה. מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה׃ מוֹר וּקְצִיעָה שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה׃ הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר. וְקִלּוּפָה שְׁלֹשָׁה. וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה. בֹּרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין. יֵין קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָתָא וְקַבִּין תְּלָתָא. וְאִם אֵין לוֹ יֵין קַפְרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוַּרְיָן עַתִּיק׃ מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע (הַקָּב). מַעֲלֶה

עָשָׁן כָּל שֶׁהוּא: רַבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל שֶׁהוּא וְאִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ. אִם חִסַּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף: בֹּרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת הַצִּפֹּרֶן. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה: יֵין קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה: וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בָּעֲזָרָה מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

משנה סוף מס' תמיד, וסופרים פי"ח.

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים, לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ:

בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים,

גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ: (מ"ח)

בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים,

אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט: (פ"ב)

בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים, אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: (צ"ד)

בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִ' הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: (פ"א)

בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים, יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף־ תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: (צ"ג)

בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים: מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת. (צ"ב)

מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבֹא. לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם: שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב

שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל תִּקְרָא בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם · וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ (נ״א וכסא כבודו) בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד (נ״א אַחֵר) · אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן · לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ · לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ · יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ · וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ · וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עוֹל מַלְכוּתֶךָ · וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד · כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד: כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: ק״י.

ואומרין מזמור של יום ואחריו מזמור ס״ק, וביום שני מזמור כ״ט הבו לה׳ בני אלים.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:
אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמ״ה

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת כָּל אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְיָ: וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְיָ רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּפִיךָ לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְיָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ׀ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן דֵּין וְאָמְרִין קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ קַדִּישׁ עַל אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יְיָ צְבָאוֹת מַלְיָא כָל־אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: וּנְטָלַתְנִי רוּחָא וְשִׁמְעֵית בַּתְרַי קָל זִיעַ סַגִּיא דִּמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין: בְּרִיךְ

יְקָרָא דַייָ מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ: יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ מַלְכוּתֵהּ קָאֵם לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבוֹתֵינוּ שָׁמְרָה זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: בָּרוּךְ (הוּא) אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְנָתַן־לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְיָ אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּייָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ: בִּטְחוּ בַייָ עֲדֵי עַד כִּי בְּיָהּ יְיָ צוּר עוֹלָמִים: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹּרְשֶׁיךָ יְיָ: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

חצי קדיש, שמונה עשרה וויא בײַ מעריב, והש״ץ חוזר. קדיש שלם, עלינו, ק״י.

ח' הש"ץ אומר ברכו בקול רם ובנעימה.

בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ׃

ק"ה: בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים

והקהל עונין יתברך·

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה׃

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃

וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר· וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃

אין אייניגען קהלות אשכנז וברוב קהלות פולין ווירד שטאטט דיעזעז מערבית דאז היערונטען שטעהענדע ווירד געזאגט.

אֵל אֱלֹהִים יְיָ דִּבֶּר וַיִּקְרָא אָרֶץ· בַּעֲשָׂרָה

אל אלהים וכו', ל"ה בתילים כ' א' והזכיר הפסוק הזה בעבור היחס שבין בריאת העולם ובין נתינת התורה וכדאית' עליו בשוחר טוב, אל אלהים ה' דבר, למה הזכיר שמו של הקב"ה ג' פעמים? ללמדך שבשלש' שמות הללו ברא הקב"ה את עולמו כנגד שלש מדות שבהם נברא העולם ואלו הם החכמה והדעת והתבונה וכו', וכן הוא אומר (במתן תורה) כי ה' אלהיך אל קנא וכו', אל אלהים ה' שבהם ניתנה התור', אל אלהים ה' שבהם נברא העולם וכו' עכ"ל. בעשרה מאמרות, כמו שאז"ל (אבות פרק ה') בעשר' מאמרו' נברא העולם.

אלי· דער גָאטטער גָאטט, דער עוויגע שפרַאך, אונד ריעף דיא ערדע הערפָאר. דורך

מיוסד ע"פ א"ב, אלא שהקדים בראש כל אות תיבה אחת מראשי פסוקי הדברות מן וירד משה וגו'.

וַיֵּרֶד, אֱלֹהִים עַל הַר סִינַי· בֵּאֵר דָּת לִנְבוֹנַי· וַיְדַבֵּר, גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת לְעֵינַי· דָּגוּל מַעֲרִיב

מַאֲמָרוֹת כְּלַל עוֹלָם בְּמֶרֶץ· גְּבוּלוֹת יָשֵׁב בְּדִבְּרוֹת עֲשָׂרָה בְּלִי פֶרֶץ· אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה לֹא שַׂמְתִּי חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ, תּוֹרָה וּמִצְווֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ, עַל כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ, וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה· וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים:

דִּבְּרוֹת עֲשָׂרָה כָּתַב אֵל לַהֲמוֹנַי· הִכְלִיל בָּהֶם

כלל, הכליל. במרץ, בתוקף ועוז. גבולות ישב בדברות עשרה וכו', כמו שאז"ל במסכת פסחים דף ס"ח ב' אמר ר"א אלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי (ירמי' לג כה) עכ"ל וזהו שמסיים אם לא בריתי וכו'.
דברות עשרה וכו' הכליל בהם תרי"ג פקודוני, בעשרת הדברות נכללו כל תרי"ג

דורך נעהען שפריכע האט ער דאס וועלטאלל הערפארגעבראכט[1], דורך נעהען געבאטע האט ער עס בעגרינדעט[2]. ווארען ניכט דיא טאפעלן איינעס בונדעס — שפראך גאטט — זא האטטען דיא עוויגען געזעטצע פאן הימעל אונד ערדע וונד טאג אונד נאכט קיינען בעשטאנד. געלאבט זייסט דוא, עוויגער, דער דיא אבענדע דאממערן לאססט.
דברות· נעהען געבאטע האט גאטט געלעזט פיר איינע נאציאן ניעדערגעשריבען;
אין

[1]) נעהען מאל הייסט עס אין דער שאפפונגסגעשיכטע: גאטט שפראך עס ווערדע אדער עס זייא אד"ג.

[2]) רעכט אונד גערעכטיגקייט, געזעטץ אונד ארדנונג זינד דיא גרונדפעזטען דער וועלט. אין דעם נאכזטען פיוט פערגלייכט דער פערפאססער דיא 10 געבאטע מיט דען 10 שפריכען בייא דער שאפפונג אונד פינדעט זיא פארהאנדען.

שְׁמוּשׁוֹ מִפָּנַי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אהבת עולם וכו'.

אָנֹכִי הָאֵל עֹשֵׂה פֶלֶא· וְהוֹצֵאתִיךָ מִבֵּית כֶּלֶא·
לא

שש מאות ושלש עשרה פקודני · ומאהבתם נגלה על הר סיני · אהבתי אתכם אמר יי: ברוך אתה יי אוהב עמו ישראל:

דברים ו׳ ד׳.

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה · אחד:

בלחש ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

ואהבת את יהוה אלהיך בכל־לבבך ובכל־נפשך ובכל־מאדך: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על־לבבך: ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך: וקשרתם לאות על־ידך והיו לטטפת בין עיניך: וכתבתם על־מזזות ביתך ובשעריך:

דברים י״א י״ג. והיה אם־שמע תשמעו אל־מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את־יהוה אלהיכם ולעבדו בכל־

מצוות כמו שמבאר הפייטן בפיוט הבא. ומאהבתם נגלה, שנאמר כי מאהבת ה׳ אתכם (דברי׳ ז ז.) אהבתי אתכם אמר ה׳, ל״ה במלאכי א׳ ב׳.

אין איהנען ליעגט דער גרונד דער געזאהנדערט אונד דרייאלעהן געבאטע[3]. אויז ליעבע צו איהר ערשיען ער אויף דעם בערגע סיני.[4] „איך ליעבע אייך,“ זא שפראך דער עוויגע. געלאבט זייסט דוא, עוויגער, דער זיין פאלק ישראל ליעבט!

---

[5]) זאמטליכע געבאטע, געזעטצע, רעכטע, פֿעראָרדנונגען אונד לעהרען דעז גאטטליכען בונדעז בעלויפֿען זיך אויף זעכזהונדערט אונד דרייאלעהן. דער גרונד פֿאן אללען ליעגט אין דען צעהן געבאטען. זיעהע איבריגענז אינן באור.

לא יהיה לך, זדון צמאה להעלה · חשקתי באהבה עליך להגלה: ברוך אתה יי אוהב עמו ישראל: שמע ישראל וכו׳.

לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהוָֹה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָֹה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָֹה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

במדבר סי׳ ט״ו

וַיֹּאמֶר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָֹה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם׃ יש לצרף אלהיכם לאמת, אכן יתן רוח מעט שלא יבולע הא״ל״ף.

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ

הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל־הֶעָרִיצִים הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ
וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ הָעֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד אֵין
חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר: הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נָתַן
לַמּוֹט רַגְלֵנוּ: הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל
שֹׂנְאֵינוּ: הָעֹשֶׂה לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים
בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם וַיּוֹצֵא
אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם: הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין
גִּזְרֵי יַם־סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת
טִבַּע: וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ וּמַלְכוּתוֹ
בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה:

חין חייניגען קהלות אשכנז וברוב קהלות פולין וויר סטחטט
דיעזעז אנכי דחז הירחוכטען סטעהענדע אימה געזחגט.

ע"פ א"ב ותשר"ק וכל חרוז מסיי' על ל' הכתוב ממש ובסוף חתו' אליעזר ברבי נתן.

אָנֹכִי רֹאשׁ לְדִבְּרוֹת הִבְאִיר. פֶּתַח דְּבָרֶיךָ יָאִיר. בְּיוֹם
מתן

אנכי. דברי הפייטן הזה המה כדברי הספר החתום כי לא באר לנו איזה מן המצוות נכללו בדבור זה ואיזה מהן בזולתו, ומדוע נכללו בזה כך וכך מצוות ובזולתו כך וכך דווקא, ולולי שהשאיר אחריו ברכה בספר מאמר השכל לא מצאנו ידינו ורגלינו בכל דברי הפיוט הזה, ואולם בספר הנזכר באר במועצות ודעת כל ענייני המצוות והאזהרות, בטעמים וסברות, נכונות וברורות, וערך וספר ומנה ושקל סך מצוות היוצאות מכל דבור ודבור והמיוחסות אליהם עד שבכלל העשרה נכללו תרי"ג, ובעבור שהספר הנחמד הזה הוא גדול הכמות עם רב האיכות ולא יכולתי להעתיק אותו הנה, לכן הדפסתי אותו לבדו עם כמה תוספות והערות הנצרכות לשלימות ולהבנת הספר, והי' כל מבקש ה' יקחהו וידביקהו בכיך הזה ודעת לנפשו יכעס. ועתה אפרש: אנכי ראש וכו', פתח דבריך יאיר, ל"ה נתהלי'

אנכי. „איך, דחז עזויגע וועזען, בין דיין גאָטט!" דיעזע ערזטע דער אָפּפּענ־ בחרונגען וואר דיר גרונדלאַגע דער איבריגען געבאָטע. דיינער וואָרטע ערזטעז

מיוסד ע"פ א"ב ברחשי החרוזות.

אֲיֻמָּה נִבְחָרָה. עֲדוּיָה וּמְעֻטָּרָה. בְּיוֹם
מַתַּן תּוֹרָה: בְּחוּרָה מֻעֲמָמִים. בַּת שְׁלֹשֶׁת
התמימים

מַתַּן תּוֹרָה: בּוֹ נִכְלְלוּ שְׁמוֹנִים מִצְוֹת מִלְּנֶשֶׁה· תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה· מוֹרָשָׁה בְּרוּרָה: גְּבוֹהִים וְגֵאִים בְּמַאֲמַר רִאשׁוֹן נִפְרָשׂוּ· בִּדְבַר יְיָ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ· בְּרֵאשִׁית בָּרָא: דִּבֵּר בּוֹ חָמֵשׁ פְּעָמִים אוֹר· כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר·

קי"ט וירמוז למה שאז"ל במכילתא והובא בילקוט יתרו בשעה שעמד המקום ואמר אנכי ה' אלהיך נתמלאו בתיהם מזיו השכינה וכו'. בו נכללו שמונים וכו', כולם מבוארים בס' מאמר השכל מדף י"א ואילך. גבוהים וגאים, כ"כ בכ"י נא' וטעמו השמים והארץ נבראו במאמר ראשון שנא' בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, ואמרו ז"ל בראשית נמי מאמר הוא. גבוהים כינוי לשמים וגאים כינוי לארץ, וכן מדרך הפייטני' לכנות הארץ בשם גיא בהרבה מקומות ואין צריך להביא עדות על זה כי רבים הם. והפייטן רצה לפרש כאן היאם שאין כל מאמר ודבור אלא שקיצר מאד בלשונו כדרכו לכן דבריו צריכים ביאור, והנה מצאתי הענין הזה בשלשה מקומות: הא' בפסיקתא רבתא דף ל"ט ב', והב' במדרש הנעלם בפ' ויקרא, והג' והוא הלשון היותר צח וברור בלקוטי החכם ר' יוסף גיקאטילא אשר העתיק בעל באר מים חיים בחלק שני בספרו אשר קרא מקור חיים בסי' י"ט, ואעתיק הנה כל דבריו על סדר הפיוט ומתוכם יתבארו דברי הפייטן באר היטיב. וז"ל החכם הנזכר: אמרו ז"ל בעשרה מאמרות נברא העולם; ומת"ל והלא במאמר אחד יכול להבראות? דע כי מעשה בראשית הוא כלל ופרט, ע"ד כלל הוא מאמר אחד דכתיב בדבר ה' שמים נעשו (תילי' לג ו), וע"ד פרט הם עשרה מאמרות למעשה בראשית והפרט בתוך הכלל, וכן הוא ע"ד האמת כשברא הקב"ה את עולמו רשם אותו בכחותיו כדי שיודו כל הנבראים על מהות שמו ומעלותיו ותעיד כל בריי' ובריי' על שפע העליון שבא לה מאת הש"י, ולכן נברא בעשר' מאמרות כנגד עשר ספירות וכנגדם עשרת הדברות, ואור ישראל הי' שוקל אותם עשרה מאמרות כנגד עשרת הדברות בשקל הקדש ואמר: כתיב במ"ת אנכי ה' אלהיך וכתיב במעשה בראשית יהי אור ויהי אור בהאי דעת דקודשא ב"ה איקרא אור דכתיב ה' אורי וישעי (תילים כז א). דבר בו חמש פעמים אור, כ"כ בספרינו, ובכ"י גרס דולי נא הבהיק בו חמשה אור, ור"ל ה' פעמי' כתיב אור במעשה בראשית כנגד חמשה חומשי תורה, ודבר זה מבואר היטב בבראשית רבה פ' ג' ע"ש. כי נר מצוה ותורה אור,

---

פערברייטעטע ליכט אן טאגע דער געזעטצגעבונג; ב אויז איהם ווערדען אכטציג לעהרען געפאלגערט, לעהרען, דיא משה אונז געבראכטען דורך דיינע איבערליעפערונג. ג היממעל אונד ערדע ענטשטאנדען אויף דעז טאפפערז ערזטען שפּרוך; דורך דעז עוויגען וואָרט ענטוויקעלטען דיא היממעל זיך, דיא ער אן אנבעגין ערשאפ-פען. ד פינפמאל ווירד היער דעז ליכטעז ערוואהנט. דאז געבאָט איזט איינער לייכטע, דיא לעהרע איינעם ליכט פערגלייכבאר — איינע אנשפיעלונג אויף דיא פינף געזעטצ-ביכער

הַתְּמִימִים· מִפּוּט וְתָרָה: גָּרְרָה בְּרוֹב נִסִּים·

אדון

חֲמִשָּׁה חֻמְּשֵׁי תוֹרָה: הִזְהִיר לֹא יִהְיֶה לְךָ אֵל מִבַּלְעָדַי·
כִּי אֲנִי אֵל נְאֻם יְיָ וְאַתֶּם עֵדַי· יָפָה וּבָרָה: וְשִׁשִּׁים מִצְוֹת
כָּלוּל וְנַפְשָׁה· כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ נַעֲשֶׂה· הֵיטִיבָה דִּבְּרָה:
זִוֵּג לוֹ חֶלְקַת כַּבִּירִים· מַיִם רַבִּים אַדִּירִים· מִתְנַשְּׂאִים

ל"ה במשלי ו' כ"ג. ונכללו בו ששים מצות ונפשה, מה שכתב המופרש בזה הם דברי חלומות ורעיון רוח כי לא מחסרון יד המחבר יחסרו שם ששה מצות שא"כ לא יעלו מספר תרי"ג, ואולם החסרון הזה נעשה משגגת הסופרים או המדפיסים אשר השמיטו כמה דיבורים ועניינים מגוף הספר, וכבר השלמתי החסרון ותקנתי הבלבולים והוצאתיו לאור על נכון וכמו שהעירותי שם בהקדמה, ואולם ונפשה טעמו התפשטות ור"ל כי אף שדיבור אחד הוא מ"מ הוא מתפשט ומתחלק לששים מצות, ובכ"י גרס וששים מצות כלול ונפשה, ור"ל הדיבור כולל ומקיף ס' מצות. הטיבו דברה, הטיבו לדבר. דִּבְּרָה מקור בתוספת ה'. זוג לו, חבר לו לדבור שני חלקת מים כבירים. ז"ל הרב רי"ג כתיב במ"ת לא יהי' לך אלהי' אחרי' על פני וכתיב במעשה בראשית יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים, יהי רקיע אלו ישראל שהם חלקו של הקב"ה ואחוז לחלקם מדה הנקראת שמים וזהו שפעם אחת שאל ר' ייסא סבא לרבי אלעאי אמר לו האומות נתן להם הקב"ה תחת שרים ממונים עליהם הם שבעים שרים הסובבים כסא כבודו, ישראל באיזה מקום נתנם? שלא לו ויתן אותם אלהים ברקיע השמים, והאמת שלא לו בתוך המים בתוך ד"ת שנמשלו למים ולכן כשהם עוסקים בתורה אין כל אומה ולשון שולטת בהם ולא עין הרע כדגים הללו שהם בתוך המים תוך ממש שאין שום מצודה נכנסת שם ואפילו יצר הרע שהוא המצודה אם מקטרג שם התורה שומרת אותן שלא ילכדו במצודתו, ויהי מבדיל בין מים למים בין הקב"ה שהוא מי' חיים ובין ע"ז שהם בורות נשברי' אשר לא יכילו המים והם מים סרוחים מכונסים ועל זה ישראל עומדים להבדיל בין מים למים עכ"ל; וכנה הע"ז בבור חצובה והקב"ה למקור מים חיים נוזלים עפ"ה אם ינתשו מים זרים קרים נוזלים

ביאור. ה„דוא זאָלסט קיינע גאָטטהייט אַנערקעננען אויסער מיר, דען איך בין גאָטט — שפּריכט דער עוויגע — אונד דוא, טאָנע אונד האָלדע, ביזט מיר לייגע!" זאָ לויטעט דאַז צווייטע געבאָט. ז אין דיעזעם זינד זעכציג פערבאָטע ענטהאַלטען. וויר וואָללען געהאָרכען, ערוויעדערטע דאַז פאָלק, וואַז גאָטט געשפּראָכען! וואָהל געשפּראָכען! ז דיעזעם געבאָט ענטשפּריכט יענער צווייטע שפּרוך: „עז זייא איינע אַבטיילונג צווישען דען אירדישען וואַסערן אונד דעם אָבערן, מאַכטיגען געוועסער." ה ערקעננע דען מאַכטיגען אונטערשייד צווישען אייגעם געגראַבענען וואַסער;

אֲדוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים· בָּאָה לְמִדְבָּרָה: דִּבֵּר עַל
לִבָּהּ· יֹשֵׁב בְּכֵס רִבְבָה· עָדָיו לְהִתְחַבְּרָה: הֵרִיץ
לָהּ שְׁלִישִׁי· בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי· לְיְצִיאַת שֶׂה

בִּגְבוּרָה: חָצַב בּוֹר לְנוֹזְלִים אֵל תְּרַמֵּהוּ· כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵל
קַנָּא הוּא· בְּעוֹבְדֵי זָרָה: טַעַם לֹא תִשָּׂא שֵׁם הַנִּכְבָּד
וְהַנּוֹרָא· אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא· וְהוֹגֵי דַת יְקָרָה: יְסָדוֹ
בַּאֲדָנָיו אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה· תְּעֲבוּרָנָה עַל יְדֵי מוֹנֶה·
לַחֲכָמִים מְסוּרָה: כִּבְּדוּהוּ אַדִּירִים בִּפְנוֹתָם לְמִקְוֵיהֶם·
אֶל מְקוֹם זֶה יָסַד לָהֶם· חֹק מֵעֲבוּרָה: לְכַבְּדוֹ בְּגוּף נָקִי

(ירמי' יח יד) ועי"ש אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בארות (שם ב יג). והוגי דת יקרה, היינו ת"ח ההוגים בתורה גם אותם תירא וכשאז"ל את ה' אלהיך לרבות ת"ח. יוסדו באדניו ארבעים ושמונה, מכוין בס' מאמר השכל בדבור ג', וכן כלם מכויים שם ע"ש הדברות עיין עליהם. לחכמים מסורה, כמו שאז"ל במס' תמורה דף כ' כי לא ינקה ה' ב"ד של מעלה אין מנקים אותו אבל ב"ד של מטה מלקין אותו ומנקים אתו. כבדוהו אדירים, המים האדירים כבדוהו כי הלכו למקויהם, וז"ל הרי"ג: כתיב במ"ת לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא וכתיב במעשה בראשית יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד בוא וראה שכל הנשבע בשם הגדול לשקר כאילו מפריד אלוף בין הקב"ה ובין כנסת ישראל. וכל המדות אינן מתיישבות במקומן בדרך אותו עץ החיים הנקרא קו האמצעי כדכתיב ונרגן מפריד אלוף ואין אלוף אלא הקב"ה וכתיב יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ולא תשים פרוד בין שמים אל מקום אחד באותו הנקרא אמת תשבע ולא לשקר ומאי שקרא הוא שהולכים המים אל מקום אחד שאינו שלו עכ"ל. לכבדו.

וואסערבעהאלטער, אונד דער קוועללע לעבענדיגער וואססער. דיא אורקוועללע,
דער עוויגע, דיין גאָטט, איזט איין אייפערפֿאָללער גאָטט געגען געטצענדיענער.
ט אין דריטטען בעפֿאָהל ער: "דוא זאָללסט ניכט פֿערגעבענס אויסשפרעכען
דען פֿערהעררליכטען אונד פֿורכטבאַרען נאַמען! דוא זאָללסט דען עוויגען דיינען
גאָטט עהרפֿירכטען; אויך דיא בעפֿאָלסענען דעס ווירדיגען געזעצעס„ י אויף
דיעזען גרונדע רוהען אַכט אונד פֿירציג דער געבאָטע; זיא ווארדען אַללע
אויפגעצאֶהלט אונד דען ווייזען איבערליעפֿערט. כ דיעס טאָפּפֿער: דריט
טעס געהיים פֿערעהרטען דיא געוואַלטיגען וואַסער; זיא וואַנדערטען זיך
נאַך איהרעם זאַממעלפּלאַטץ, דעם אָרטע, דען ער פֿיר זיא בעשטיממט, איהן
ניע צו איבערטרעטען. ל פֿערעהרט איהן ריין, נעננט איהן יאַ ניכט פֿערגעבענס,
דען

פְּזוּרָה: וְחֶמְדָּה בְּצִלּוֹ חָסַת· וְהֵשִׁיבָה כֵּן לַעֲשׂת·
וְנִתְיַפְּתָה נְזוּרָה: זְמַנָּהּ רָם וְאָיוֹם· וְנִתְקַדְּשָׁה
לִשְׁלֹשֶׁת יוֹם· כְּרָמִים נוֹטֵרָה: חֲלָאִים
נתקשטה

וּמִלִּשָּׂא בוֹ· זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבוֹ· כָּפַל אַזְהָרָה: מִצְוַת זָכוֹר
וְשָׁמוֹר כְּאַחַת נֶאֱמָרוּ· לַסָּרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ· זְכִירָה
וּשְׁמִירָה: נֶחֱרָתוּ בוֹ שִׁבְעִים וְחָמֵשׁ אֲמָרוֹת· אִמֲרוֹת יְיָ
אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת· פְּרִישׁוּת וְטָהֳרָה: סֵדֶר דְּשָׁאִים וּפֵרוֹת
לְכַבְּדֵהוּ· כֹּל פָּעַל יְיָ לַמַּעֲנֵהוּ· לִכְבוֹדוֹ בָרָא: עָרַךְ עֵדֶן
מֵעֵין שַׁבָּת, לְהוֹגֵי תְמִימָה נֶפֶשׁ מְשִׁיבַת, מִצְוַת יְיָ בָּרָה:

בגוף נקי. לכבד שמו יתברך בגוף נקי הנשבע בב"ד שהוא מ"ע שנא' ובשמו תשבע, ושלא לישא בו בני אברהם כפל אזהרה. לא תשא ולא תשבעו בשמי לשקר. מצות זכור ושמור וכו', כתיב במ"ת זכור את יום השבת לקדשו וכתיב במ"ב תדשא הארץ דשא אימתי עת ארץ החיים מעוטרת ומוכללת כמו הכלה הכלולה מהכל? הוי אומר ביום השבת כי אזי מתברכת ארץ ישראל ומתחברת למעלה (במדרש הנעלם פ' ויקרא גרס איתחברת כלה במלכא) להוציא דשאים וברכות ונשמות לעולם ואזי היא מריקה נשמות על בנים המזווגים מערב שבת לערב שבת ועליהם הוא אומר כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי (ישעיה נ"ו ד) מאי סריסים? אלו ת"ח שמסרסין עצמן כל השבוע וממתינים לשבת, ישמרו כמו דאת אומר ואביו שמר את הדבר, ועיין עוד בזוהר פ' יתרו בפסוק זכור. לסריסים אשר ישמרו, כטעם ואביו שמר את הדבר וזהו זכירה ושמירה וכדאמרן. סדר דשאים וכו',

---

דען הייליגען נאַמען, שפראַכען זיינע געטרייען אבראהאמ'ס! דיעז האַט ער איין דאָפפעלט איינגעשאָרפֿט. מ „ערינגערע דיך שטעטס דעס רוהעס טאַגס! האַלטע דען שבת וואָהל!" זאָלוטען דיא וואָרטע דעס פֿיערטען געבאָטעס. ביידע אויזדריקקע ענטהאַלטען איינערלייא; דעס רוהעטאַגס איינגעדענק צו זיין, אונד איהן געביהרענד צו פֿייערן. נ דיעזעס געבאָט איזט דער איינבעגריף פֿאָן פֿינפֿאונדזיעבציג דער געלייטערטען וואָרטע גאָטטעס, עס איזט לויטער אונד ריין. ס איהם גלייכפֿאָרמיג איזט יענער פֿיערטע שפרוך: „דיא ערדע בריגגע אַללערלייא שפראָססען אונד פֿרוכטבייאמע הערפֿאָר." גאָטט ערשוף אַללעס צו זיינער פֿערהערליכונג, צו זיינען רוהמע. ע ער האַט דאַס פּאַראַדיעז דיעז אַנגעלעגט; דאָרט פֿייערן זיא דען וואָכענשבת זיא, דערען בעשטאָפֿטיגונג היער דאַס וועלענערקוויקקענדע געזעטץ, דיא רייגען לעהרען גאָטטעס וואָרען.
אַוז

נִתְקַשְּׁטָה· וּבִלְאוֹתֶיהָ פָּשְׁטָה· מִמּוֹר מְקֻטָּרָה:
טָהוֹר כָּאֵשׁ וָזֹהַר· יָרַד לְרֹאשׁ הָהָר· וְנִזְדַּעְזְעָה
בָּרָה: יָשְׁבָה בִּנְקִיקִים· מֵחֶרְדַּת הַבְּרָקִים·
וּמִקּוֹל הַהֲבָרָה: כְּלָלָהּ עֲדָיִים· וְנָכוֹנוּ שָׁדַיִם·

פִּצַּת כַּבֵּד כְּהִשָּׁמַע בְּתֶרֶץ· יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַלְכֵי אָרֶץ· כִּי
שָׁמְעוּ אֲמִירָה: עָמְדוּ שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה בִּגְבוּלוֹ· כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה לוֹ· בַּעֲלוֹתוֹ הָהָרָה: קְבוּעַ לְהוֹרִים מְאוֹרִים
חִבּוּר· עַל אָפְנָיו דָּבָר דִּבּוּר· בִּמְאוֹרוֹת לְהָאִירָה: רְחוּמֶיךָ
מְנַהֲרֶיךָ הַשְׁווּ לְקוֹנֶךָ· כַּבֵּד אֶת יְיָ מֵהוֹנֶךָ· בְּכָבוֹד
וּבְמוֹרָא: שַׁנֵּן לֹא תִרְצַח מֵהַצְרִיחַ הַדָּם· שׁוֹפֵךְ דַּם הָאָדָם

כדאמרן. פצת כבד וכו' יודוך ה' כל מלכי ארץ, מבואר לעיל דף כ"ט א' ממאמר חז"ל. עמדו שבעים ושבעה בגבולו, כנ"ל וכן הוא בס' מאמר השכל ולולי כן יחסרו שנים ממנין תרי"ג. קבוע להורים וכו', כתיב במ"ת כבד את אביך ואת אמך וכתיב במ"ב יהי מאורות ברקיע השמים אלו המאורות הם אביך ואמך, אביך זה השמש אמך זו ירח ואין שמש אלא הקב"ה שנא' כי שמש ומגן ה' צבאות (תהלים פד יב) ואין ירח אלא כנסת ישראל דכתיב וירחך לא יאסף כי ה' יהיה לך לאור עולם (ישעיה ס כ) וכל זה הכל אחד עכ"ל. וי"ג קביע מאורות להורים חיבור והגירסא הזאת מתיישבת יותר על הלשון. רחומיך מנהריך, אביך ואמך המרחמים אותך ומנהירים עיניך. השוו לקוניך וכו', כמו שאז"ל במס' קידושין דף ל' א' נאמר כבד את אביך ואת אמך ונאמר כבד את ה' מהונך השוה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום, נאמר איש אמו ואביו תיראו ונאמר את ה' אלהיך תירא השוה הכתוב מורא אב ואם למורא המקום וכו'. שנן, ל' דיבור כמו ושננתם לבניך. מהצריח הדם,

---

פ אַלז ער דאַז פינפטע געבאָט אויזשפּראַך: „עהרע דיינע עלטערן!" דאַ הולדיגטען איהם דיא קעניגע דער ערדע;[4] זיא האַטטען עז וואָהל בעהער-ציגט. צ אינערהאָלב דיעזעז געביעטעז ליעגען זיעבענאונדזיעבציג געבאָטע; גאָטט האַט זיא מינדליך דעם משה איבערליעפערט, אַלז ער אויף דען בערג סיני גינג. ק יענער פֿינפֿטע שפּרוך: „עז ווערדען ליכטער אין דער אויז-דעהנונג דעז היממעלז," גלייכט דיעזעם געבאָטע אין הינזיכט דער בעלייכ-טונג. ר דיינע עלטערן זינד דיינע בעלייכטער, זינד דיינעם שעפּפֿער אֶהנליך. פֿערעהרע גאָטט מיט דיינעם גוטע, האָכאַכטענד אונד עהרפֿורכטזפֿאָלל. ש אין זעכזטען בעפֿאַהל ער: „דוא זאָללזט ניכט מאָרדען," ניכט אונ-שולדיג בלוט פֿערגיעסען; ווער מענשענבלוט פֿערגיעסט, דעסען בלוט זאָלל דורך מענשען

---

[4]) אונטער עלטערן ווערדען ניכט נור דיא ערצייגער, זאָנדערן אויך אַללע אָבערע אונד פֿאָרגעזעטצטע פֿערשטאַנדען.

לְיוֹנָה מְסֻתָּרָה: לְמַדָּהּ בַּמֶּה לְעָבְדוֹ· בְּכָל
לִבָּהּ לְכַבְּדוֹ· וְהַדָּת נִפְתָּרָה: מָלְאָה פִיהָ שְׂחוֹק·
כְּיוֹם נְתִינַת חֹק· בְּכָל מְפֹאָרָה: נֶחֱמָדִים

בָּאָדָם· דָּמוֹ לְהַגִּירָה: תֹּקֶף מִצְוֹת חֲמִשִּׁים בְּאָפְנָיו הַטְּעֵים· חֶרֶב פָּתְחוּ רְשָׁעִים· בְּלִבָּם לְדָקְרָה: תִּאֵם לוֹ מְעוֹפְפִים וְשֶׁרֶץ הַמַּיִם· עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם· לַחֲבֵרִים כֵּרָה (נ״א וְאָרַח יְהֻבְרָה): שֶׁלֹּא יִבְלַע גָּדוֹל לְקָטָן כַּדָּגִים· כִּי עָיְפָה נַפְשִׁי לְהוֹרְגִים· מַחֲנִיפֵי אֲרוּרָה: רָמַז לֹא תִנְאָף

יחוסים

ל׳ צעקה כענין קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה. להגירה, ל׳ כמים הנגרים ארצה (ש״ב יד) ענין הזלה. לדקרה, ל׳ דקירה ונעילת החרב. תאם לו, כ״כ בכ״י ועיקר וטעמו חיבר ל׳ תאומים. מעופפים ושרץ המים על פני וכו׳, כדכתיב ישרצו המים ומעופפים על פני רקיע השמים ובא הפיך בעבור החרוז. וז״ל הרי״ג, כתיב במ״ת לא תרצח וכתיב במ״ב ישרצו המים שרץ נפש חיה. גם אתה לא תהרוג אדם שנקרא כן דכתיב ויהי האדם לנפש חיה ולא תהא כדגים שהגדולים אוכלים הקטנים עכ״ל. לחברים כרה, ל״ה יכרו עליו חברים (איוב מ ל) וטעמו לחברים וחכמים השכיל והתבים ללמד וממנו שלא יבלע. כרה, ל׳ השכלה לדעת רש״י שם ובכ״י גרס וארח לחברה והוא ל״ה באיוב ל״ד ו׳. מחניפי ארורה, כענין שנא׳ ברציחה ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה כי הדם הוא יחניף את הארץ (במדב׳ לה לג) וכתיב ותחניפי ארץ בזנותיך וברעתך (ירמיה ג ב), וארירה תאר לארץ ע״ש ארורה האדמה בעבירך (בראשי׳ ג יז) כי בעבור

מענשען ווערדען פֿערגאָסען ווערדען! אין דיעזען זיעגט דער גייסט פֿאָן פֿינפֿציג אַהנליכען געבאָטען. דאַס שווערט, דאַ דער פֿרעפֿלער ווידער זיינען נעבענמענשען ציעהט, מוס צוריקק אין זיין הערץ געשטאָסען ווערדען. אַ דיעזען געז באָטע קאַן דער נעכסטע טפֿויך: „דאַס וואַססער רעגע בעזעעלטע טהיער אונד געפֿליגעל אַן דער אָבערעהנונג דעס הימעלס,״ צור זייטע געזעטצט ווערדען. ש זייד ניכט ווית פֿישע, וואָ דער גראָססערע דען קליינערן פֿערטילגט. מאָרדער זינד מיינען גאָטטליכען ווענען צווידער, זיא שאַנדען דאַס לאַנד. דאַס זיעבענטע געבאָט: „דו זאָללסט ניכט עהעברעכען״, האַטטע

יְרֻשָּׁה· לִהְיוֹת לָהּ מוֹרָשָׁה· לִצְבִי וְתִפְאָרָה: סַלְסוּל פְּנִינֶיהָ· חָגְרָה בְּעוֹז מָתְנֶיהָ· עֵקֶב טוֹב סַחְרָהּ: עָרְכָה שֻׁלְחָנָהּ· וּמַלְכָּה שָׁם חָנָהּ· וְלִלְחוֹם נִסְחָרָה: פְּתוּכֵי אֵשׁ וּמַיִם· יָרְדוּ מִן הַשָּׁמַיִם· לְרַקֵּד בַּחֲבוּרָה: צוּרָה תּוֹךְ עִירָהּ·

יְחוּסִים לְרוֹמְמוֹ· כִּי חֵלֶק יְיָ עַמּוֹ· נַחֲלַת שְׁפָרָה: קֶצֶב חֲמִשִּׁים וּשְׁמֹנָה בּוֹ נוֹעָדוּ· אֲשֶׁר חֲכָמִים יַגִּידוּ וְלֹא כִחֲדוּ· לְעַלֵּם וּלְהַסְתִּירָה: צִוּוּי תּוֹצִיא הָאָרֶץ לְמוּלוֹ מִנָּה· נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ· וְחַיְתוֹ יַעְרָה: פָּרְצוּ בְּטָהֳרָה מִפְּלֵי בְשָׂרוֹ

דבקו

החטא נתקללה. יחוסים לרוממו, כדי לרומם ולגדל לו בנים מיוחסים כי חלק ה' עמו ונחלה יפה לכן צריכים להיות קדושים כדכתיב בסוף פ' עריות קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם וכמו שאמרו עליו רז"ל הוו פרושים מן העריות שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדוש'. לרוממו, לרומם לו ול' גידול הוא כמו בנים גדלתי ורוממתי (ישעי' א ב), וכינוי הו' במקום שימוש ל' כמו מספר צעדי אגידנו (איוב לא לז) אגיד לו. קצב, מנין. בו נועדו, בדבור זה נקבצו נ"ח מצות והיינו כל איסורי ביאה והמתגלגלים על ידיהם כמבואר בספר מאמר השכל. לעלם ולהסתירה, כמו שאז"ל אין דורשין בעריות בשלשה. צווי תוציא וכו', כתיב במ"ת לא תנאף וכתיב במ"ב תוציא הארץ נפש חי' למינה וחיתו ארץ למינה, שלא יבוא אדם על אשת חבירו שלא הוא מינה ולא היא בת זוגו ועל כיוצא בזה כתיב תוציא הארץ נפש חי' למינה שלא תוליד האשה אלא מינה ומי הוא מינה? בן זוגה. למולו מנה, לנגדו הזמין. ל' אשר מנה את מאכלכם (דניאל א י). פרצו בטהרה וכו', מצאנו ל' פריצה בפריה ורביה כן ירבה וכן יפרוץ (שמות א יב) הזנו ולא יפרוצו (הושע ד י) ת"י יסגון כשין ולא יולדון. וטעם המאמ' מיני בעלי החיים כולם פרים ורבים בטהרה להיותם מתדבקים במינם כולם ולא יתדווג מין א שאינו מינו, וכן ראוי לכל איש מאישי מין האנושים שהוא בבחינת המין ממיני סוג החיים לפי המוצא שנפש החי הוא חומר המדבר ולא מצאנו מינים במדבר כמו שמצאנום בחי לכן אישי האדם הם כנגד מיני החי, וזאת תורת ההשגחה לפי דעת תורתנו הקדושה כמו שכתב הרב רבינו המורה זצ"ל סוף פי"ז מחלק ג' והחכם ר"י אלבו בעיקרים שלו מאמר ג' פי"א ע"ש, ועיין עוד בפי' אוהב משפט לאיוב פרק י"ד וט"ו. וטעם ידבקו כטעם ודבק באשתו. וכתר להסתירה, ע"ד אשת חיל עטרת בעלה (משלי יב ד) ולצאות

האַטטע נור אַבגיזאָנט, זיך איינע עדלע נאַטיאָן צו שטיפֿטען; דעז עוויגען טהייל איזט זיין פֿאָלק, עז איזט איהם איין קליינאָד. ק אין דיעזען געבאָטע זינד פֿינפֿאונדאַכט־ציג פֿעראָרדנונגען בעגריפֿפֿען; דיא ווייזען וויסען זיא צו ענטוויקקעלן אונד אויפֿ־צובעהאַלטען. צ מיט דיעזען געבאָטע שטיממט דער זיעבענטע שפּרוך איבעראיין: „דיא ערדע ברינגע בעזעעלטעז טהיער הערפֿאָר, אויך געוויזזע דעז וואַלדעז, יעדעז נאַך זיינער אַרט.“ פ דיא פֿאָרטפֿפֿלאַנצונג איזט טהיעררייך איזט ריין, יעדע אַרט בלייבט

נוֹרָע בַּשְּׁעָרִים· כִּי לוֹ הַגְּבוּרָה: קְצִיעוֹת וַאֲהָלוֹת· מְבֻסֶּמֶת בְּשִׁיר וּתְהִלּוֹת· וְחֶסֶד

מקשרה

דָּבֵקוּ· אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבָּקוּ· כֶּתֶר לְהַכְתִּירָה: עֶרְבוֹן
רֵעֲךָ מִגְּנוֹב הִזְהִיר אֵל בְּקָדְשׁוֹ· חוֹלֵק עִם גַּנָּב שׂוֹנֵא נַפְשׁוֹ·
וּבְבֵיתוֹ מְאֵרָה: סְפִירַת תֵּשַׁע וַחֲמִשִּׁים בּוֹ תִּמָּצֶאנָה·
וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלֶנָּה· וּמִשָּׁם בְּאֵרָה: נִסְמַךְ לוֹ מַאֲמַר
נָתַתִּי לָכֶם לֶאֱכוֹל· כְּיֶרֶק עֵשֶׂב אֶת כֹּל· לָכֶם לְהַתִּירָה:
מֵהֶפְקֵר וְלֹא מִגְּנֵבָה תֹּאכְלוּ וּשְׂבַעְתֶּם· אָכוֹל וְשָׂבוֹעַ
וְהִלַּלְתֶּם· שֵׁם הַנּוֹרָא: לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ שְׁקָרִים לְכָזוֹב·

המליצה אמר מפלי בשרו דבקו כלשון הכתוב באיוב מ"א ט"ו ור"ל מין במינו ובשרו.
מפלי, ל' נפילות חתיכות כמו שפי' רש"י ז"ל, ובשרו, ל' קורבה ומשפחה כמו
ומבשרך לא תתעלם (ישעי' נח ז). ערבון רעך, קנין רעך, וכינה הקנין בשם ערבון
כי קניניו של אדם עורבים ערובתו. חולק עם גנב שונא נפשו, ל"ה במשלי כ"ט
כ"ד. ובביתו מארה, שנאמר זאת האלה היוצאת וגו' ובאה אל בית הגנב וכלתו
(זכריה ה). ספירת, מספר. ואיש תבונה ידלנה, כנ"ל כלשון הכתוב משלי כ' ה'.
ומשם בארה, ומשם לבאר אותם. נסמך לו וכו', ז"ל הרי"ג, כתיב במ"ת לא תגנוב
וכתיב במ"ב הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע וגו', מה שנתתי לכם יהיה שלכם
לא תגנובו מאחר עכ"ל, וזה טעם מהפקר ולא מגניבה וכו' ואמר ושבעתם אכול וכו'
כלשון הכתוב יואל ב' כ"ו ואמר והללתם שם הנורא לרמז על מה שאז"ל במס' ב"ק צ"ד
א' הרי שגזל ובירך אין זה מברך אלא מנאץ. וכבר כתבתי לעיל כי לפי פשוטו לא
תגנוב כולל כל עניני גניבה הנעשה בסתר יהיה ממון או נפשות. רעך ורע אביך אל

בלייבט ביא איהרער ארט. זא בלייבע אויך יעדער מאן ביא זיינען אייגענטהום
אונד טמיקקע זיך מיט דער קראנע זיינעז אייגנען הויפטעז. ע ניכטז פאן דיינעז
נאכזטען האבע אונד גוט לו ענטווענדען, האט גאטט איין אכטען בעפאהלען. ווער מיט דיעבען טהיילט, דער היזט זיך זעלבזט פיינד, אין זיינען הויזע רוהט
דער פלוך. ס היערויז לאסען זיך דער געבאטע ניינאונדפופציג פאלגערן; איין
וויזער מאן ווירד זיא הערלייטען אונד דארויז לו פערשטאנדיגען וויסען.
נ דיעזען געבאטע קאן לוגעזעלט ווערדען יענער אלטע טפרוך: „איך איבערגעבע
אייך אללע ערדענגעוועכזע לור טפייזע, זא וויא איך אייך דיא קרייטער דעז
פעלדעז ערלויבע, אללע לו געניעסען." מ פאן געמיינשאפטליכען דינגען,
ווא קיין דיעבסטאהל שטאטט פינדעט, זאללט איהר אייך נאהרען; דא פאן קעננט איהר
געניעסען לור גענוגע אונד דאנקען דאפיר דעם פורכטבארען, הייליגן נאמען. ל„דו א
זאללזט ווידער דיינען נאכזטען קיין פאלט לייגניס, קיינע
ליגע

מְקַשְּׁרָה: רַבּוֹת עָשׂוּ הֲמוֹנָה· וְאַתְּ עָלִית עַל
כֻּלָּנָה· בְּזֹאת מְאֻשָּׁרָה: שׁוֹשַׁנַּת עֲמָקִים· קִבְּלָה

רֵעֲךָ וְרֵעַ אָבִיךָ אַל תַּעֲזוֹב· תְּהִלָּתוֹ לְסַפְּרָה: כְּלוּלַת
חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם בּוֹ נִסְכָּם· יֵדַע לֵב חָכָם· בְּמִשְׁפָּט לְחָקְרָה:
יְצִירַת אָדָם לְלֹא תַעֲנֶה הֻקְבַּע· שֵׁשׁ הֵנָּה שָׂנֵא יְיָ וְשֶׁבַע·
תְּעוּב נִקְרָא: טְפִיפַת שֵׁטִים וְהוֹלְמִים תְּעַקֵּר· יָפִיחַ
כְּזָבִים עֵד שָׁקֶר· כִּי דִבֶּר סָרָה: חֶמְדַּת רֵעֲךָ בַּל תִּתְאַוֶּה·
וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה· וּכְנָהָר לְהִתְגַּבְּרָה: זְבוּדִים אִתּוֹ חֲמִשִּׁים

תעזוב, ל"ה במשלי כ"ז י', ואמרו ז"ל בויקרא רבה ריש פ"ו ונפש כי תחטא ושמעה קול
אלה והוא עד וגו' זהו שאמר הכתוב אל תהי עד חנם ברעך והפתית בשפתך (משלי
כד כח) אל תהי עד חנם אלו ישראל שנא' ואתם עדי נאם ה' ואני אל (ישעי' מג יב)
ברעך זה הקב"ה שנא' רעך ורע אביך אל תעזוב וגו' והפתית בשפתיך, מאחר
שפתיתם אותי בסיני ואמרתם כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע וכו' ע"ש, וזהו שמסיים
תהלתו לספרה. ואולם בכ"י גרס מדריכך ישרה. ידע לב חכם, כנ"ל כלשון הכתוב
קהלת ח' ה'. יצירת אדם וכו', ז"ל הרי"ג, כתיב במ"ת לא תענה וכתיב במ"ב נעשה
אדם בצלמנו כדמותנו, מי שהוא בצלם ודמות לא תעיד בו עדות שקר שכל המעיד בו
שקר כאילו מעיד למעלה עכ"ל. שש הנה שנא ה', שנאמר שש הנה שנא ה' ושבע
תועבת נפשו (משלי ו טז) וזהו ושבע תעוב נקרא, ובכללן יפיח כזבים עד שקר.
טפיפת שטים והולמים, דברי שוא של אנשים שטים והולמים. טפיפת, ל' דבור מן
והטף אל דרום (יחזק' כא ב). והולמים, מי שדבריהם כמתהלמים והיינו נרגן שנאמר
דברי נרגן כמתהלמים משלי יח ח) ולהם והלם אחד הוא כמו שפירש"י שם. חמדת
רעך, הדברים החמודי' אשר לרעך בל תתאוה. והיית כגן רוה, ל"ה בישעי' נ"ח י"א.
זבודים אתו, כתובים ומחברים עמו. זבודים, ל' זבד טוב (בראשי' ל כ) ע"ש פי' רמב"ן.

ליגע אויסזאָגען" — בעפֿאָהל ער אונז ניינטענס — ער איזט יאָ דיין אונד
דיינעס פֿאַטערס גאָטט, בעהיטע דיך פֿיעלמעהר דעסען טוגענדען צו פֿערקינדען.
כ דיעזעס געבאָט אומפֿאַסט דער געזאַמטע צוויי אונד פֿופֿציג; איין ווייזעס
הערץ קאַן אונד וויס ווא דורך זעהר אַלטע לענטוויקעלן יעדער ניינטע ספֿיר,
פֿאָן ערשאַפֿפֿונג דעס מענשען אין עבענבילדע גאָטטעס, קאַן
דיעזען געבאָט גאָטטעס צור ווייטערען ווירד. זעלבדיגע, זאַגט גאָטט,
האַססע איך, דאָס זיעבענטע איזט מיר איין גרייל: ט אָבטעררעדען אונד פֿערז
לייאדונגען ווער ווייטער געשטייגערט ... טפֿיפֿט אָדער פֿאַלש צייגט,
דער טפֿיפֿט געטטעז ... האַבע קיינע בעגיערדע נאָך דיינעס
נאָכבשטען קאָסטבאַרקייטען, בעפֿיעהלט דאס צעהנטע געבאָט. דאַן
ווירסט דו געדייהען וויא איין וואַססעררייכער גאַרטען אונד אַנשוועללענדער
שטראָם. ז מיט דיעזען זעכס פֿערוואַנדט פֿיערוואַנדפֿופֿציג געבאָטע — דיא וואָרטע
דער

מִצְוֹת וְחֻקִּים· בִּכְתָב מְהֻרָה: ח׳תּוֹרָה מִנְיָנָם·
ושתים

וְאַרְבַּע לְמָנוֹת· דִּבְרֵי חֲכָמִים כַּדָּרְבָנוֹת· נְטוּעִים
כְּמַשְׂמֵרָה: וּמַאֲמַר לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ· אֶעֱשֶׂה
לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ· לַחְמוֹד מְחַבְּרָה: הֲלֹא אָצַל לְךָ עֵזֶר
לְהִשָּׁעֶךָ· לֹא תַחְמוֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ· וְתִזְכֶּה לַעֲטָרָה:
י׳דִּבּוּרֵי כָּל הַמִּצְוֹת בְּאָפְנֵי עֲשָׂרָה נִכְלָלוֹת· וְכָל הָעָם
רוֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת· וְאֵשׁ בּוֹעֲרָה:

גּוֹאֲלָם כְּזָקֵן בִּישִׁיבָה נִגְלָה לְכֻלָּם· בְּמֵאָנֹכִי עַד לְרֵעֶךָ

דברי חכמים וכו׳. ל״ה בקהלת י״ב י״א. ומאמר לא טוב וכו׳, היא מזוכר
ללא תחמוד ונלמוד בעבור היאם שביניהם יהיה אחרי שהאציל לך ה׳ עזר
להשעך לכן לא תחמוד אשת רעך. ותזכה לעטרה, שימציא לך השם יתברך
אשה לעטרת לך שנא׳ אשת חיל עטרת בעלה (משלי יב ד.

גואלם, הקב״ה. כזקן בישיבה, כמו שפי׳ רש״י ז״ל אצל דבור אנכי. במאנכי עד
לרעך אותיות מנין מצות הכללים, כראה לגרוס עד אשר לרעך וכלשון זה אית׳ במדבר
רבה פ׳ י״ג דף רכ״ד א׳, תרי״ג אותיו׳ יש מן אנכי עד אשר לרעך כנגד תרי״ג מצות, וז׳
אותיות יתרות כנגד ז׳ ימי בראשית ללמדך שכל העולם לא נברא אלא בזכו׳ התור׳ עכ״ל
וכן אי׳ שם בפ׳ י״ז דף רע״ב א׳ תרי״ג מצות כנגד א תיות מן אנכי עד אשר לרעך לא
פחות ולא יותר (זולת ז׳ כנגד ז׳ י״ב) ובולן כתבו למשה בשיני שבהם חקים ומשפטים
תורה ומשכה תלמוד ואגדה עכ״ל, ולא לחנם דייק הדורש בלשונו לאמר עד אשר לרעך
ולא אמר עד לרעך להורות כי שתי התיבות האלה שהם שבעה אותיות הם העודפים על
תרי״ג לעומת ז׳ ימי בראשית. ובדרך הלצה נראה לומר כי לקח שתי התיבות האלה

דער ווייזען היבען גרונד, אונד פֿעסטגעפֿלאַנצט. וויענער נעהנטע טפיוך:
„עס איזט ניכט גוט, דאַס דער מענש אַללײן בלייבע, איך וויל איהם
איינע געהילפֿין מאַכען", איזט דיעזען געבאָטע פֿאָלקאָממען אַנגעמעססען;
ה׳ ער האַט דיר איינע געהילפֿין צו דיינער גליקזעליגקייט צוגעזעללט,
געלייטע ניכט דיינעס נאָכזטען פֿרויא אונד מאַכע דיא קײַשהייט דיר
צו דיינער הויפטצירע. ד׳ זאַממטליכע געבאָטע זינד דענקמאַל אין דען
צעהען געבאָטען ענטהאַלטען. — דאַז גאַנצע פֿאָלק האַט זיא פֿערנאָמ
מען אונטער דאָננערשטיממען אונד פֿייערפֿלאַממען.

וּשְׁתַּיִם בְּרֹאשׁ בִּנְיָנָם· כְּהֶגֶה מְזֻהָרָה:
לֹא תִשָּׂא, טִבּוּס שֵׁם נוֹרָא עֲלִילָה· יַחֵד שְׁמוֹ
יוֹמָם וָלָיְלָה: זָכוֹר· כִּלְכּוּל עֹנֶג לְכַפְּלָה·
לְיוֹצֶרְךָ תְּשׁוֹרֵר כְּעוֹבְרֵי מְצוּלָה:

אוֹתִיּוֹת מִנְיַן מִצְוֹת הִכְלִילָם׃ אֲזַי כְּגִבּוֹר נִגְלָה וְשִׁבְּחוּהוּ עַם עוֹלָם׃ מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה וְאָמְרוּ כֻלָּם׃
בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם׃
מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא׃ מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה׃

אֱמוּנָה אֹמֶן שִׁבְעָה אוֹתִיּוֹת נוֹתָרוּ׃ לְעֻמַּת יְמֵי בְרֵאשִׁית נֶאֱמָרוּ׃ יִסַּדְתָּ עֹז יוֹנֵק עִם אִישׁ שֵׂיבָה שׁוֹרְרוּ׃ זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ׃
זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ׃
יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃
וְנֶאֱמַר כִּי־פָדָה יְיָ אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ׃
עצות

רומזות לז' י"ב נעבור שגמטריא שלהם בצירוף ז' אותיותיה' הוא גמטריא של שבעת יום דוק ותמצא. אזי כגבור וכו', אז כשנגאלם נגלה כגבור וכמו שפי' רש"י שם.
אמונה אומן, טעמו אכן אמת ואמונה הוא כי שבעה אותיו' וכו' וכלשון המדרש הנ"ל.

בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם׃
מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא׃ מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה׃

כַּבֵּד, מְאֹד אָבִיךָ וְאִמֶּךָ׃ נֶצַח יִרְבּוּ יָמֶיךָ׃ לֹא תִרְצַח, סָדוּר בְּצַלְמִי וּבְגָלְמֶךָ׃ עֶלְיוֹן צוּרָךְ הַמְלִיכֵהוּ כִּנְאוּמֶךָ׃ זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ׃ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃
וְנֶאֱמַר כִּי פָדָה יְיָ אֶת יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ׃
לא

עצות מרחוק מקרא אחרון מעידנו· זכות לעלות לציון קרית מועדנו· ראות מופתי גאלה ביאת משיחנו· לגאלנו מיד חזק ממנו:
ברוך אתה יי גאל ישראל:

השכיבנו יי אלהינו לשלום והעמידנו מלכנו לחיים ופרוש עלינו סכת שלומך ותקננו בעצה טובה מלפניך והושיענו למען שמך והגן בעדנו והסר מעלינו אויב דבר וחרב ורעב ויגון והסר שטן מלפנינו ומאחרנו ובצל כנפיך תסתירנו כי אל שומרנו ומצילנו אתה כי אל מלך חנון ורחום אתה ושמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום מעתה ועד עולם· ופרוש עלינו סכת שלומך:

ברבי תורות נתחכמו נעימים· נתעטרו נכתרו כתרים

עצות מרחוק, הוא רישא דקרא של אמונה אומן (ישעי' כה א) וטעמו מה שיעצת מרחוק לגאלנו מקרא אחרון מעידו לנו שכן המקרא האחרון שבנביאים הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא וגו' בסוף מלאכי והוא היה סוף הנביאים.

ברבי תורות. ברבוי תורות, והוא עפ"ה אכתב לו רבי תורתי (הושע ח יב). נתחכמו, נעשו חכמים מחוכמים. נעימים, ישראל. נתעטרו וכו', כמו שאז"ל במס'

לא תנאף, פעמות חוצות ומחליקות· צודות נפשות בשוחות עמוקות· לא תגנוב, קבוצות זהב חשוקות· רחום יגאלך ממצוקות:
ב"א"י מלך צור ישראל וגאלו:	השכיבנו עד סכת שלומך·

לא תענה, שקרים לענות בעדותיך·

כְּתָרִים מְסֻיָּמִים· נִתְאַשְּׁרוּ בְּמִי יִתֵּן לָהֶם לְטוֹב כָּל הַיָּמִים· יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּיָי תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים:

מיוסד ע"ס א"ב ובסוף חתום שהמ"ח אליעזר ברבי נתן יגדל ויאמץ בתורה אמן ואמן, והשיטה האחרונה מכל חרוז תתום לעולם על ל' הכתוב ממש.

אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם סְגֻלָּתוֹ· בִּשְׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת קִדְּשָׁךְ לִשְׁמוֹ בִּקְדֻשָּׁתוֹ· גּוֹרָלְךָ תּוֹמֵךְ וְחֶלְקוֹ אַתָּה וְחֶבֶל נַחֲלָתוֹ· דּוֹדֶיךָ אָהַב וְהִקְדִּימְךָ לְכָל יְסוֹדֵי אֲגֻדָּתוֹ· הַכָּתוּב מֵעִיד וּבְהֵא כָּתוּב שִׁטָּתוֹ· קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיָי רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה: וְאֶרֶץ פְּרוּשָׂה בְּעֶשֶׂר מַעֲלוֹת מְקֻדָּשָׁה· וְכָם

שבת דף פ"ח בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ס' ריבו של מ"ה וקשרו לכל אחד ואחד ב' כתרים. נתאשרו, נעשו מאושרים במאמרו ית' מי יתן והיה לבבם זה להם וגו' (דברי' ה כו). ישראל נושע וכו', ל"ה בישעיה מ"ה י"ז.

אשריך. בשתי קדושות וכו', בויקרא רבה פ' כ"ד: בכל יום ויום העליונים מכתירים להקב"ה ג' קדושות. מה הקב"ה עושה? נותן בראשו אחת ושתים בראשם של ישראל הה"ד דבר אל כל עדת בני ישראל קדושים תהיו, והתקדשתם והייתם קדושים עכ"ל. גורלך תומך, הוא תומך וסומך גורלך שנאמר אתה תומיך גורלי חבלים נפלו לי בנעימים (תילים טז ה) ואמרו עליו בשוחר טוב הגורל הזה תמכני בסיני, חבלים, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, אמר ר' פנחס הפלת גורלות על או"ה ושלי נפלה בנעימים בהנחל עליון גוים וכו', וזהו וחלקו אתה וחבל נחלתו. דודיך, ידידותיך. והקדימך לכל יסודי אגודתו, בבראשית רבה פ' א' ששה דברים קדמו לבריאת העולם יש מהם שנבראו ויש מהם שעלו במחשבה להבראות, התורה וכסא כבוד והאבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח וכו', איזה מהם קודם? ראב"כ אמר התורה קדמה וכו' ר"ה ור' ירמיה בשם ר"ש בר"י אמרו מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר וכו' עכ"ל, ואמרו עוד שם בראשית ברא אלהים בזכות ישראל שנקראו ראשית שנאמר קדש ישראל לה' ראשית תבואתה (ירמיה ב ג) עכ"ל. ושני המאמרים יתאחדו ולא יתפרדו והכוונה בהם כי ששת הדברים הם יסודי הבריאה, ויסוד היסודות ישראל, וזהו שדקדק הפייטן ואמר והקדימך לכל יסודי אגודתו כי חמשת הדברים הם יסודי העולם וישראל קדמו להם והנה הם יסודי היסודות. ודקדק עוד ויאמר, הכתוב מעיד ובה' כתוב שיטתו וכו' ור"ל כי מן הכתוב הזה בעצמו יש עוד ראיה שישראל קדמו מדכתיב ראשית תבואתה בה' והיה ראוי תבואתו בו' כמשפט הכינוי לנסתר אלא שלכך כתב בה' לרמוז שישראל הם ראשית חמשת היסודות הנזכרים — וזה דקדוק נכון מאוד אף שבעל הדרש לא הזכירו בפירוש. ויש להטעים הענין עוד באמרנו שהבריאה תכונה בשם תנואה בהצטרפות אל הדברים הקדומים לה שהם סבת ההוויה. בעשר מעלות, כמפורש

לעם מכל אום נפרשים בקדשה· חביבים בנים נוחלי דת
מורשה· טנא בכורים משבח הארץ בזריזות להפרישה·
יפה מצוה בשעתה בעתה להחישה· ביום הבכורים
בהקריבכם מנחה חדשה: כבוד הלבנון בית כפר אשכל·
להעלות ולהביא מראשית פרי כל· מצות בכורים ראה
תאנה רמון ואשכל· נבכר מבשל מסמנו להביאו
לאמרכל· סודר בכוריו להדרן ולעטרן מכל· ראשית
כל בכורי כל וכל תרומת כל: עירו של מעמד מתכנסות
כל העירות· פן יאהילו לנים ברחוב כל השירות· צהר
עלה ממנה אומר קומה ונעלה ציון בשירות· קרובים
מביאים תאנים וענבים בהדרות· רחוקים מביאים
צמוקים וגרוגרות· טבות מאד כתאני הבכרות:

במס' כלים פ"א מ"ו. מכל אום וכו', כדכתיב כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה' להיות לו לעם סגלה מכל העמים (דברים יד ב). משבח הארץ, מין ז' מינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל. בזריזות להפרישה, ראשון ראשון שביכר מפריש כדתנן בריש פ"ג דבכורים. ביום הבכורים וכו', ל"ה בבמדבר כ"ח כ"ו. כבוד הלבנון, לבנון ביה"מ כמו שאז"ל על ההר הטוב הזה והלבנון. בית כופר אשכול, ביתו של הקב"ה המתואר אשכול הכופר בשיר השירים וכמאמרם ז"ל במסכת שבת דף פ"ח. מראשית פרי כל, שנאמר ולקחת מראשית כל פרי האדמה וגו' (דברים כו ב). מצות בכורים רואה וכו', כ"ה בריש פ"ג דבכורים: אדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה אשכול שבכר רמון שבכר קושרן בגמי ואומר הרי אלו בכורים וכו'. נבכר, כ"כ בכ"י וכן עיקר לשון ביכור, ומה שאמר מבושל ר"ל מבושל מעט אע"פ שלא נתבשל כל צרכו שהרי יכול ליקרא שם כשהם פגים. מסמנו, כ"כ בכ"י והוא ל' סמן והיינו שכורך עליו גמי או דבר אחר לסמן, ובספרינו מזמנו בז' ויהיה טעמו שהיה מזמינו לביכורים על ידי סמן. לאמרכול, הראש הממונה על הדבר נקרא אמרכול, וכאן ר"ל ראש המעמד כי לעירו היו מתכנסים. סודר בכוריו, כל אחד היה מסדר בכוריו בכלים והיה מהדרן ומעטרן מכל המינים הטובים והיפים להניחם למעלה. ראשית כל בכורי וכו', ל"ה ביחזקאל מ"ד ל'. עירו של מעמד וכו', שם משנה ב'. צוהר עולה וכו', שם משנה ג'. טובות מאד וכו', ל"ה בירמיה כ"ד ב'.

יופי צחות קנין עמיתך· בנוה משכנות השלום

שׁוֹר הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם וְקַרְנָיו מְצֻפּוֹת זְהָבִי׃ תָּג זַיִת בְּרֹאשׁוֹ
וְחָלִיל מַכֶּה לְהַצְבִּיא׃ אֲזַי בְּהַגִּיעָם בְּקָרוֹב לְקִרְיַת לָבִיא׃
לְעַטֵּר בִּכּוּרֵיהֶם שְׁלוּחִים רָצִים לִפְנֵיהֶם כַּצְּבִי׃ יוֹפִי
תִפְאַרְתּוֹ בְּשִׁבְעָה כֵלִים לְהָבִיא׃ רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ
בֵּית יְיָ אֱלֹהֶיךָ תָּבִיא׃ עִטְּרוּ בִכּוּרֵיהֶם יוֹצְאִים לִקְרָאתָם
בַּשָּׂדֶה׃ זָרְזוּ לְפִי כְבוֹד הַנִּכְנָסִים לָצֵאת וְלַעֲדֶה׃ רָצִים
לִשְׁאוֹל בִּשְׁלוֹמָם סְגָנִים וְאָמָּנִים לְהַחֲדֶה׃ בְּאֹמֶר בֹּאֲכֶם
לְשָׁלוֹם לְהַרְגִּילָם לֶעָתִיד לְדַדֶּה׃ רְגִילִים הֱיוֹת לָבוֹא
וּלְהָבִיא וְלָחוֹג מוֹעֲדֶה׃ וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר
תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה׃ בְּהַגִּיעָם לְהַר הַבַּיִת אַף הַמֶּלֶךְ סַלּוֹ מֵרִים׃
יַחַד בְּבוֹאָם לַעֲזָרָה דִּבְּרוּ הַלְוִיִּם בְּשִׁירִים׃ נוֹאֲמִים
אֲרוֹמִמְךָ יְיָ כִּי דִלִּיתָנִי וְגוֹמְרִים׃ תּוֹרִים וְגוֹזָלוֹת שֶׁבְּצַד
הַסַּלִּים עוֹלוֹת לְהַדְרִים׃ נוֹתְנִים מַה שֶּׁבְּיָדָם לַכֹּהֲנִים וְכָל
הַפָּרָשָׁה קוֹרִים׃ וְהֵנִיף הַכֹּהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם הַבִּכּוּרִים׃
יוֹדֵעַ מַקְרִין וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִלְּהַכְסִיפָה׃ גְּבוּל קְרִיאָה מְעֻצֶּרֶת

תג זית, עטרה של זית. להצביא, להעלותם בצבא. לקרית לביא, תואר לירושלים כדכתיב אריאל קרית חנה דוד (ישעי' כט א) ע"ש פי' רש"י והיינו לביא והיינו ארי, או שיהי' טעמו עירו של דוד המכונה לביא. לעטר בכוריהם וכו', שם במשנה. יופי תפארתו, טעמו מצוה מן המובחר להביא הבכורים בשבעה כלים כל מין בכלי מיוחד כדאי' בתוספתא. עטרו בכוריהם וכו', שם מ"ג. להרגילם לעתיד לדדה, שעל ידי זה שנתקבלו בסבר פנים יפות היו מרגילים לבוא לעתיד. לדדה, ל' הלוך, ותפס בלשון זה בעבור שמלאכוהו בעולי רגלים כדכתיב אדדם עד בית אלהים בקול רנה ותודה (תלים מב ה) וע"ש פי' רש"י. בהגיעם להר הבית וכו', שם מ"ד. תורים וגוזלות שבצד הסלים וכו', היו תולים מצד הסלים תורים ובני יונה כדי לעטר את הביכורים והם היו עולות כדאי' שם מ"ה ובירושלמי, ועולות העוף נעשים בקרן דרומית מזרחית כדאיתא במשנה ה' פ"ו דזבחים וזהו עולים להדרים. יודע וכו', שם משנה ז'. מלהכסיפה, שלא לבייש את שאינו יודע. גבול

תִּשְׁכַּב וְעָרְבָה שְׁנָתֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַפּוֹרֵשׂ

סכת

וְעַד זְמַן אֲסִיפָה· דָּבָר שִׂמְחָה מֵאָז וָהָלְאָה לֹא חֲשׂוּפָה·
לֹא קוֹרִין וּמְבִיאִים עַד חֲנֻכָּה לְעָרְפָּה· וּמֵאָז אֵין מְבִיאִים
קוֹדֶם יוֹם הַנָּפָה· מִמּוֹשְׁבוֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה׃
וּמַה יָּפוּ פְּעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים תָּאֳמֵי צְבִיָּה· יָשִׁירוּ בַּעֲלוֹתָם
שָׂמַחְתִּי בְּאוֹמְרִים לִי נֵלֵךְ בֵּית יָהּ· אוֹמְרִים עוֹמְדוֹת הָיוּ
רַגְלֵינוּ בְּשַׁעֲרֵי בְנוּיָה· מְזַמְּרִים בְּהַר הַבַּיִת הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ
בַּהֲנָיָה· צוֹהֲלִים וְרוֹנְנִים בְּבוֹאָם לַעֲזָרָה בְּהוֹדָיָה· כָּל
הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ׃ בִּהְיוֹת כָּל אֵלֶּה תָּקְפוּ מַשְׁעֲנָי·
תְּשׁוּרָתִי וּמִנְחָתִי הוֹלֶכֶת וּמְכַפֶּרֶת לְפָנָי· וְעַתָּה אֵין זֶבַח
וְאָסְפוּ דוֹרוֹנָי· רֻחַקְנוּ מֵעַל גְּבוּלְךָ וְאֵין לְהַתְשִׁירְךָ בְּקָרְבָּנָי·
הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ וְנַעַבְדְךָ כְּמַאֲמַר חֶזְיוֹנָי· כַּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּנְחָה בִּכְלִי טָהוֹר בֵּית יְיָ׃ אֲרִיאֵל בִּהְיוֹתוֹ
בִּמְוֹסָדוֹ רְבָעָיו מְכַפְּרִים· מֵעֵת נֶחֱרַב לֹא כְפָּרוּ חוֹבוֹת

קריאה וכו', שם פ"א משנה ו'. מאז והלאה, מן החג ואילך עד חנוכה. לא חשופה, לא גלוי' לכן אין קורין אבל מ"מ מביאין עד חנוכה אבל מן אחר חנוכה ואילך אין מביאין עד עצרת וכל זה מבואר שם במשנה. יום הנפה, עצרת יום הנפת העומר. מה יפו פעמיך וכו', פסוק הוא בשיר השירים ז' ב' וכמו שאמרו עליו רז"ל במס' סוכה דף מ"ט ב', מה יפו פעמותיהם של ישראל בשעה שעולים לרגל! ישירו בעלותם וכו', כל הענין הזה מבואר בירושלמי פ"ג דבכורי' בדרך היו אומרים שמחתי באומרים לי בית ה' נלך, בירושלים היו אומרים עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, בהר הבית היו אומרים הללויה הללו אל בקדשו, בעזרה היו אומרים כל הנשמה תהלל יה. תקפו משעני, הדברים שהיו למשען לי היו חזקים ותקיפים. ואין להתשירך, להביא תשורה לך. כמאמר חזיוני, כמאמר הנבואה ישעי' ס"ו כ'. אריאל, תאר למקדש ע"ש המזבח. רבעיו מכפרים, פי' המפרש „ע"ש ונסכו רביעית ההין"; ואיננו נכון כי לא מצאנו בשום מקום שיהי' נסך רביעית ההין לכפרה גם אין טעם לומר רבעיו מכפרים כאלו לא הקריבו כ"א רבעים. ואולם הפי' האמתי הוא הכתוב המפורש ביחזקאל מ"ג ט"ז שנאמר שם והאריאל שתים עשרה ארך בשתים עשרה רחב

סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל
וְעַל יְרוּשָׁלָיִם׃

וְנִדָּרִים׃ נִסּוּךְ נֶחֱשַׁב מְמַלֵּא גְּרוֹן מוֹרִים׃ וְנִזְקָק לַחֲכָמִים כְּאִלּוּ בִּכּוּרִים מֵרִים׃ מִקְרָא מָלֵא כָּתוּב רְאָיָה לַדְּבָרִים׃ וַיָּבֵא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים לֶחֶם בִּכּוּרִים׃ אָפְסוּ דּוֹבְרֵי בְגַאֲוָה אִישׁ צָרְכֵּנוּ שׁוֹאֵל׃ מָטוּ וּפַסּוּ אֱמוּנִים וְאֵין יָד לָאֵל׃ נַפְשֵׁנוּ תְּאֵבָה וּמְצַפָּה לְבִיאַת גּוֹאֵל׃ חַזְּקֵנוּ וְאַמְּצֵנוּ בְּבִנְיַן אֲרִיאֵל׃ סְלוּל הַשָּׁלוֹם פְּרוֹס עַל עַמְּךָ הוֹאֵל׃ הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם׃

לשבת וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם׃ בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ׃

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ חצי קדיש.

רבוע אל ארבעת רבעיו וע"ש פי' רש"י; ואז"ל במס' ברכות דף כ"ה ומנחות כ"ז א' בזמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר וכו' והן הן דברי הפייטן. נסוך נחשב וכו', ר"ל עכשו שאין בהמ"ק קיים נחשב כנסך וקרבן כשאנו ממלאים גרון מורי התורה ונזקקים לחכמים; ומקרא מלא ראי' לדברים שנא' ויבא לאיש האהים לחם בכורים (מ"ב ד מב) ואז"ל במס' כתובות דף ק"ה וכי אישע אוכל בכורים היה? אלא לומר לך המביא דורון לת"ח כאילו מקריב בכורים. אפסו דוברי בגאוה, הצדיקים, כמו שאז"ל במס' ברכות דף י"ז ב' כל העולם כולו נזון בצדקה (של הקב"ה) והם (הצדיקים) נזונים בזרוע (בזכות שבידם). אמונים, כשמוא הנביא שאמר ענו בי. סלול השלום וכו', לפרוש מסלת השלום על עמך הואל והתרצה! השקיפה וכו', ל"ה בדברי' כ"ו ט"ו.

לשבת וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם׃ בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ׃

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ חצי קדיש.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃ מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים: אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים׃ אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ׃ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת׃ וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ׃ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ׃ וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת יוֹם השבת הזה ואת יוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה׃ זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת

הַזֶּה׃ זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים׃ וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים׃ חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ׃ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׃

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ׃

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ באהבה וברצון בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שבת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ׃ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם׃ וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃ וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ׃ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃

וכל החיים יודוך סלה ויהללו את שמך באמת האל ישועתנו ועזרתנו סלה. ברוך אתה יי הטוב שמך ולך נאה להודות:

שלום רב על ישראל עמך תשים לעולם כי אתה הוא מלך אדון לכל השלום וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומך. ברוך אתה יי המברך את עמו ישראל בשלום:

אלהי נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך ובמצותיך תרדוף נפשי וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם. עשה למען שמך עשה למען ימינך עשה למען קדשתך עשה למען תורתך למען יחלצון ידידיך הושיעה ימינך וענני: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי: עשה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן: יהי רצון לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך:

הש"ץ אומר קדיש תתקבל כשחל בחול וכשחל בשבת אומרים ויכלו ומגן אבות.

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם: ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה: ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות:

ח' ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון קונה שמים וארץ:

יום שבת זכור השמיע בסיני. נגיד עלי ימים הוא קום משחהו. ומעשה מאבות מלאכות ארבעים חסר אחת. ביום זה לא תוכל עשוהו.

ק׳ מָגֵן אָבוֹת בִּדְבָרוֹ מְחַיֵּה מֵתִים בְּמַאֲמָרוֹ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ הַמֵּנִיחַ לְעַמּוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קָדְשׁוֹ כִּי בָם רָצָה לְהָנִיחַ לָהֶם לְפָנָיו נַעֲבוֹד בְּיִרְאָה וָפַחַד וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מֵעֵין הַבְּרָכוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וּמְבָרֵךְ שְׁבִיעִי וּמֵנִיחַ בִּקְדֻשָּׁה לְעַם מְדֻשְּׁנֵי עֹנֶג זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

ח׳ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ· וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת: ק׳ח.

בקידוש שמקדשין על השלחן אומרין תחלה יום הששי כשחל בשבת.

סברי··· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־עָם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל־לָשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו· וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה ו מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם השבת הזה ואת יום

חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַזֶּה· זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ

באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם· כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים ושבת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ באהבה וברצון בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן הִנְחַלְתָּנוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

בָּא״י אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

עלינו, קדיש יתום, יגדל·

הָאֵל

בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ: הַגָּדוֹל בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ: הַגִּבּוֹר לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ: הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא:

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ· וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:

בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְהַלָּל· וּבְדִבְרֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ· וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְרוֹמָם· וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְקַדָּשׁ·

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן־יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים: הש"ץ אומר ח"ק.

וואָהרענד דער חזן ברכו זאָגט,

ח' בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

קו"ח בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל

זאָגט קהל יתברך:

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

מיוסד ע"ס א"ב וחתום בו שמעון בר יצחק.

אַיֶּלֶת אֲהָבִים מַתְּנַת סִינָי. אָמוֹן שַׁעֲשׁוּעִים מוֹרָשָׁה מִסִּינָי. בְּאוֹר תּוֹרָה אוֹר קְדֻשַּׁת סִינָי. בְּהֶחָרֵד עַם סְבִיבוֹת סִינָי:

הִשָּׁמְרוּ עָם בְּלִי נְגוֹעַ בָּהָר. וְעָנָן כָּבֵד עַל הָהָר. קוֹלוֹת וּבְרָקִים מִן הָהָר. שָׁמְעוּ נִצָּבִים בְּתַחְתִּית הָהָר. יוֹצֵר אוֹר בְּעַמּוֹ יִבְחָר. קָדוֹשׁ:

אילת אהבים, תאר לתורה עפ"ה אילת אהבים ויעלת חן (משלי ה יט) וכמו שאז"ל במס' עירובין דף כ"ד ב' למה נמשלו דברי תור' לאילת? לומר לך מה אילה וכו' אף דברי תורה חביבין על לומדיהן כל שעה ושעה כשעה ראשונ', ויעלת חן שמעל' חן על לומדיה וכו'. אמון שעשועים, גם זה תאר לתורה עפ"ה ואהי' אצלו אמון ואהי' שעשועים (משלי ח ל). באור תורה אור קדושת סיני, אור זה ל' פועל הוא כמו הבקר אור, והגורסים באור תורת אור הכוונה באור של תורת ה' הנקראת אור שנא' ה' אורי וישעי (תהלי' כז).

אילת. ליעברייצענד וואַר דיא ערהאַלטענע גאַבע אויף דעם סיני, ערגעטצענד דאַז איבערליעפערטע געשענק פאָם סיני, דאַז ליכט דעז געזעטצעז שטראַהלטע הייליג פאָם סיני, אַלז דאַז פאָלק הערום בעבטע אום דען סיני.

דעם פאָלקע וואַרד פערבאָטען, צו בעריהרען דען בערג, איינע דיכטע וואָלקע דעקקטע דען בערג, דאָננער אונד בליטצע ענטפוהרען דעם בערגע. האָרכענד שטאַנד עז אַם פוסע דעז בערגעז, אַלז דער שאָפפער דעז ליכטז צו זיינעם פאָלקע עז ערקלאָרטען, דער אַללערהייליגסטע!

דער

גֶּבֶר חָכָם עָלָה לְסִינַי · גֵּאֶה בְּרָב כֹּחוֹ שִׁכֵּן
בְּסִינָי · דָּת מְשַׂחֶקֶת יוֹם יוֹם לְסִינָי · דַּעַת
מְחַוָּה הֵאִירָה הַר סִינָי · הִגְבִּיל גּוֹי קָדוֹשׁ
תַּחְתִּית סִינָי · הוֹפִיעַ בִּכְבוֹדוֹ וְקִדֵּשׁ סִינָי · וַיֵּט
שָׁמַיִם וַיֵּרֶד לְסִינָי · וְעִמֵּהּ שְׁרֵי נְהוֹרָא הֵאִירָה
הַר סִינָי · זָעַף בֶּהָרִים וּבָחַר בְּסִינָי · זֹהַר אוֹר
הִזְרִיחַ זֶה סִינָי · חָשׁוּ גַּבְנוּנִים לְקַדֵּם לְסִינָי · חָמַד
אֱלֹהִים לְשִׁבְתּוֹ זֶה סִינָי · טְהוֹרָה יִרְאָה הִשְׁמִיעַ
בְּסִינָי · טוֹב בְּמָאוֹר טוֹב נִגַּשׁ לְסִינָי · יִרְצְדוּ הָרִים
אֶל מוּל סִינָי · יְקַבְּלוּ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינָי : כַּלַּת

גבר חכם, זה משה עש"ה גבר חכם בעוז (משלי כד ה), ועש"ה עיר גבורים עלה חכם ויורד עוז מבטחה (שם כא כב) ואז"ל זה משה שעלה לבין המלאכים גבורי כח והוריד התורה שנקראה עוז. גאה, הקב"ה. דת משחקת, עש"ה ואהיה שעשועים יום יום משחקת לפניו (משלי ח ל). דעת מחוה, התורה המחוה דעת כדכתיב ולילה ללילה יחוה דעת (תלים יט) היא האירה הר סיני. זעף בהרים ובחר בסיני, שנאמר למה תרצדון הרים גבנונים ההר חמד אלהים לשבתו (תלים ס"ח י"ז) ואז"ל במסכת מגלה דף כ"ט א' יצא בת קול ואמרה להם (לתבור וכרמל שבאו ממקומן, להנתן תורה עליהם) למה תרצו דין עם סיני? כולכם בעלי מומין אתם אצל סיני כתיב הכא גבנונים וכתיב התם או גבן או דק; אמר רב אשי ש"מ האי מאן דיהיר בעל מום הוא, עכ"ל, וזהו שאמר אחריו חשו גבנונים וכו', שהיו חשים וממהרים לבוא וכן איתא בבראשית רבה ריש פ' נ"ט בשעה שבא הקב"ה ליתן תורה

דער וויזע מאַן (משה) בעשטיעג דען סיני, דער אַללערהאָבענזטע לייגטע זיך מאַכטיג אויף דעם סיני; ער האַט עז מיטגעבראַכט, דאַז געזעטץ, דאַז ערגאָטצליכע, לאַנג סיני; דאַז זעעלענערקוויקענדע בעלייכטעטע דען בערג סיני. דאַז פאָלק שטאַנד אַם פוסע פאָם סיני; דיזו מאַיעזטאֶט גאָטטעז הייליגטע דען סיני, דער אַללערהאָכזטע נייגטע דען היממעל אונד פוהר הערניעדער אויף דען סיני, איין ליכטשטראָם אומפלאָס איהן אויף דעם בערג סיני. שטאָלזע בערגע האַט ער פעראַכטעט, אונד ערקאָרען דען סיני. איבער דיא גאַנזע וועלט האַט זיך דער גלאַנז דעז ליכטעז פערברייטעט פאָן דיעזעם סיני. האָכפראַנגענדע בערגע זינד הערבייאגעאיילט אונד האַבען געוויפערט מיט דעם סיני; אַבער גאָטט האַט לו זיינעם זיטצע ערקאָרען דיעזען סיני, אונד ריינע גאָטטעזפורכט ווארדע היער געפרעדיגט פאָם סיני. דער גיטיגע (מש') מיט דעם טאַטן דעז העלזטען גזטעז נאָהערטע זיך דעם סיני. משה אונטעררינטעטע דאַז האָרע פאָלק; משה

טריעב

לְבָנוֹן הִזְהִיר מֹשֶׁה· כְּתַב שָׁלִישִׁים לִמְּדָם מֹשֶׁה· לַעֲרָפֶל נִגַּשׁ מֹשֶׁה· לְהַשְׁמִיעַ לָעָם וַיֵּרֶד מֹשֶׁה: מִתּוֹךְ הָאֵשׁ אָמַר אֱלֹהִים· מָתוֹק הָאוֹר כְּתוֹרַת אֱלֹהִים· נֹפֶת צוּפִים נָתַן אֱלֹהִים· נֶחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים: שִׂמַּחְתָּ גּוֹי קָדוֹשׁ בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ· סִדַּרְתָּ לֶעָנָו סוֹד שַׁעֲשׁוּעֶךָ· עַל הַר סִינַי נִגְלֵיתָ בְּרִבְבוֹת אֲלָפֶיךָ· עָנִיתָ וְאָמַרְתָּ אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ: פּוֹרַרְתָּ יָם בְּעֻזְּךָ וְעָלָיו דָּרְכָה רַגְלֶךָ· פָּדִיתָ בְּלַהֲבוֹת אֵשׁ אֲשֶׁר חָצַב קוֹלֶךָ· צִהַרְתָּ

בסיני היו ההרים רצים ומדיינים אלו עם אלו זה אמר עלי תורה ניתנה וזה אמר עלי תורה ניתנה, תבור בא מבית אלים כרמל מאספמיא זה אומר אני נקראתי וזה אומר אני נקראתי, אמר הקב"ה למה תרצדון הרים גבנונים כולם הרים אלא כולכם גבנונים המד"א או גבן או דק כולכם נעשה ע"ז על ראשיכם אבל סיני שלא נעשה ע"ז עליו ההר חמד אלהים לשבתו עכ"ל. טוב, זה משה. במאור טוב, באור תורה הנקראת טוב שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם (משלי ד). ירקדו הרים, כדאמרן שכאשר נגש משה לסיני היו מדיינים ההרים כדי לקבל הלכה למשה מסיני. כלת לבנון, תאר לישראל עש"ה אתי מלבנון כלה (שיר ד ח). כתב שלישים, בארתי לעיל בקרובות אורח חיים דף י"ג א'. במעשה ידיך, הלוחות. לענו, משה. סוד שעשועך, סודות התורה שהיתה שעשועך. ברבבות אלפיך, עש"ה רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (תילי' סח יח) וע"ש פי' רש"י. פדית וכו' צהרת וכו', שני המאמרים נחברים וכנה שעורם בלהבי אש אשר חצב קולך פדית וצהרת אור אל מקבלי לא יהיה לך, כי לכך פדה אותם כדי לקבל התורה. בלהבות אש וכו', עש"ה קול ה' חוצב להבות אש (תילים כט). צהרת, הארת ל' הארה מגזרת צהרים וזוהר

טריעב איהנן דאַז רייכהאַלטיגע געזעטץ; משה דראַנג היניין אינ'ז געוואָלק; משה ליעס דאַז פאָלק דיא גאָטטליכען געבאָטע פערנעהמען. פייערפלאַממען וואַרען דיא וואָרטע גאָטטעז; ליעבליך וואַר דאַז ליכט דער לעהרע גאָטטעז; זיסער האָניגזיים דיא גאַבע גאָטטעז; שאָטצבאַרער אַלז גאָלד אונד קאָסטליך ערץ וואַרען דיא שפריכע גאָטטעז. היילינעז פאָלק האַסט דוא מאַכטיג ערפרייעט מיט דעם ווערק דיינער האַנדע (דיא געזעטצטאַפעלן). דוא האַסט דעם זאַנפטמיטהיגען (משה) ערז געטליכע געהיימניסע אָפפענבאַרט, אַלז דוא אויף דעם בערג סיני מיט מיריאַדען היילינען ערשיענען אונד לויט גערופען: „איך בין דער עוויגע, דיין גאָטט!" דוא האַסט דאַז מעער צערטרענט, דיין פוס האַט דיא וואָגען צערטרעטען, האַסט דיין פאָלק נור פרייהייט געלייטעט מיט איינער פייערזייַלע, דיא דיינע שטימ= מע געבילדעט. דוא האַסט עז אויפגעקלאָרט דורך דיינע ליכטפלאַמען געבאָטע:

„דוא

אור מקבלי לא יהיה לך· צוית לא תשא לשוא
כבוד שמי במלולך: קדש זכור וקים שמור·
קהלות יעקב יענו מזמור· רוץ למצות כבד
ואור נתיבותיה תגמור· ראה לא תרצח צלם
צורך ועצמך תשמור: שם רע לא תנאף זנוני
זמה· שמור לא תגנב פן תושת לכלמה· תמיד
לא תענה ברעך עדות מזמה· תאות רעך
לא תחמד מאדם ועד בהמה:
השמרו עם בלי נגוע בהר· וענן כבד על
ההר· קולות וברקים מן ההר· שמעו נצבים
בתחתית ההר· יוצר אור בעמו יבחר· קדוש:

וזוהר אחים ורעים דוגמת זעיר ולעיר זעק ולעק ודומיהם אלא שיש הבדל ביניהם בחוזק וחולשה וכבר הארכתי בענין זה בהוספותי על ס' לשון למודים. קדש זכור וקים שמור, במכילתא זכור את יום השבת לקדשו בברכה מכאן אמרו מקדשין על היין בכניסתו, אין לי אלא קדושה ליום קדושה ללילה מנין? ת"ל ושמרתם את השבת עכ"ל, ועיין במס' פסחים דף ק"ו ובפירוש התורה להרמב"ן ז"ל. קהלת יעקב יענו מזמור, שהיא מטעם זכור כמו שכתב הסמ"ג עשה כ"ט כן פירוש המקרא זכור את יום השבת בזכירת דברים של שבח וקידוש וכו' עכ"ל. ואור לנתיבותיה תגמור, תלמוד כל הלכות מצות כבוד עד היכן מגעת; או יהיה תגמור ענין גמר השלמה והטעם תשלים כל דרכי מצות כבוד, ואמר ואור נתיבותיה ע"ד נר לרגלי דבריך ואור לנתיבתי (תלים קיט קה). צלם צורך, צלם אלהים. ועצמך תשמור, שלא תהרוג. שם רע לא תנאף וכו', השמר מחשד ניאוף והכלל. פן תושת לכלימה, כענין בושת גנב כי ימצא (ירמי' ב כו) וכתיב כאשר יתגנב העם הנכלמים (ש"ב יט ד).

„דוא זאָללסט קיינע פרעמדע געטטער האבען! דוא זאָללסט ניכט פערגעבענס
„אויספרעכען מיינען עהרפאָללען נאמען! הייליגע דען שבת אונד האלטע
„איהן וואָהל. יעקבס געמיינדע זאָלל איהן בעזינגען! בעשטרעבע דיך, דיא
„פפליכטען געגען דיינע עלטערן צו ערפיללען אונד איהנען אין אללעם גענוגע צו
„טהון! בעגעהע קיינע מאָרדטהאט; דאס עבענבילד דיינעס שאָפפערס —
„דיין נעבענמענש, זייא דיר הייליג! שאָנדע דיינען לייב ניכט דורך אונ-
„צוכט! היטע דיך, יעמאנדען עטוואס צו שטעהלען, דאמיט דוא ניכט צו שאנדען
„ווערדעסט! ניע זאָללסט דוא געגען דיינען נאָכסטען אלס פאלשער צייגע אויפ-
„טרעטען! לאס דיך ניכט געליסטען, וואס דיינעם נאָכסטען געהאָרט, עס זייא
„מענש אָדער פיעה. (דעם פאָלקע וואר מז"ו וויא אָבען.)

בחול

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ. כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה הֵכִין

ופעל

בשבת

הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ. וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ: הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה יוֹצֵר הַכֹּל. הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח: וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ. מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ: וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו. שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת רַחֲמִים: הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים. וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז. הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵין כְּעֶרְכֶּךָ וְאֵין זוּלָתֶךָ. אֶפֶס בִּלְתֶּךָ וּמִי דוֹמֶה לָּךְ: אֵין כְּעֶרְכְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: אֶפֶס בִּלְתְּךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. וְאֵין דּוֹמֶה לְּךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים:

אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים. בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל נְשָׁמָה: גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם. דַּעַת וּתְבוּנָה סֹבְבִים אוֹתוֹ: הַמִּתְגָּאֶה עַל חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל הַמֶּרְכָּבָה: זְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ. חֶסֶד וְרַחֲמִים לִפְנֵי כְבוֹדוֹ: טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ. יְצָרָם בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל: כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם. לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נֹגַהּ. נָאֶה זִיוָם בְּכָל הָעוֹלָם: שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבוֹאָם. עֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם: פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ. צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ: קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח אוֹר. רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה: שֶׁבַח נוֹתְנִים

לו

וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ: מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ: פִּנּוֹת צְבָאָיו קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ: תִּתְבָּרַךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ,

לוֹ כָּל צְבָא מָרוֹם. תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ:

לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל הַמַּעֲשִׂים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ: תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה עֹנֶג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת: זֶה שֶׁבַח שֶׁלַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל מְלַאכְתּוֹ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לַיְיָ: לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ וִיבָרְכוּ לָאֵל כָּל יְצוּרָיו. שֶׁבַח יְקָר וּגְדֻלָּה יִתְּנוּ לָאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר כֹּל. הַמַּנְחִיל מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ: שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ. וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ יִתְפָּאַר. בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת: תִּתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעֵנוּ,

עַל שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל מְאוֹרֵי אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה:

תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים

אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה. וְנוֹתְנִים רְשׁוּת זֶה לָזֶה. לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת־רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ברוב קהלות אשכנז אומרים זה.

אֶרְאֶלִּים אֲרָחוֹת יַקְדִּישׁוּ בְּרִדְתּוֹ לְסִינָי. מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: בְּרוּאֵי בְקָרִים יַרְעִידוּ בְּבֹאוֹ בְּסִינָי. מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

כְּבוֹדוֹ נִגְלָה עַל הַר סִינָי. וּמַלְכוּתוֹ עַל הַר סִינָי. אָמוֹן אֶצְלוֹ מַתְּנַת סִינָי. וְדִבְּרוֹת עֲשָׂרָה שָׁמְעוּ בְּסִינָי. מְקַבְּלֵי הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינָי:

גְּנוּזֵי גַלְגַּלִּים הִלְּלוּ בְּסִינָי. מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: דִּגְלֵי דְבֵקִים יַאְדִּירוּ בְּפָצְחוֹ בְּסִינָי. מלא כל הארץ כבודו: הוֹגֵי הֲדוּרִים מְפָאֲרִים בְּשׁוּרוֹ בְּסִינָי. מ״כ הארץ כבודו: וְרָצִים וְשָׁבִים מִתְיַחֲדִים בהטותו

ברוב קהלות פולין וביהם אומרין זה.

באור מוגר חיברזעטנאג ויה׳ מכן דף ו׳ ע״ב

וַעֲתָּה בָנִים שִׁירוּ לַמֶּלֶךְ בְּתִפְאֶרֶת מְפֹאָר. בְּרִקְמֵי שִׁיר מְעֻטָּף וּמְעֻטָּר וּמְתֹאָר. בְּהוֹד וְהָדָר וָשֶׁבַח מְבֹאָר. בַּעֲטֶרֶת גֵּאוּת וְכֶתֶר נוֹרָא יִתְפָּאָר: שִׁמְעוּ לְיִי מְלָלוֹ. עֱזוּז נוֹרָא פְּלָאֵי גָדְלוֹ. שֶׁשְּׁמוֹ עָרֵב לוֹ. וְזִכְרוֹ נָעִים לְהַלְלוֹ. וְהֵיכָלוֹ נֶחְמָד לוֹ. וּכְבוֹדוֹ נֶהְדָּר לוֹ. וְהוֹדוֹ נאה

ארחות אראלים, כתות מלאכים הנקראים אראלים. מלא כל הארץ כבודו, זאת הקדושה שהיו מקדישים ואומרים. ברואי בקרים, גם זה תאר למלאכים עפ״ה חדשים לבקרים וכמאמרם ז״ל שהעתקתי לעיל בהקדמות אות ח׳. ירעדו, היו אומרים ברעד מכה״כ. גנוזי גלגלים, הגנוזים בגלגל ערבות והם נשמתם של צדיקים ורוחות ונשמות שעתיד להבראות שכולם גנוזות בגלגל ערבות, כמאמרם ז״ל בחגיגה דף י״ב ב׳, וכולם עמדו שם במעמד הר סיני והללו להקב״ה, כמו שאז״ל במסכת שבועות דף ל״ט א׳; וכן אמרו ז״ל בשוחר טוב מזמור ח׳ שאפילו עוברין שבמעי אמן הללוהו שנאמר מפי עוללים ויונקים יסדת עוז, והם היו ערבים על אבותיהם. ע״ש באורך. דגלי דבקים, גם זה תאר למלאכים על שהם דבוקים ואחויים יחד ואין בהם קנאה ותחרות כמו שאז״ל. והמפרש פירשו על ישראל. בפצחו בסיני, כ״כ בכ״י, ור״ל בפתחו הדברות. בשורו בסיני, כ״כ בכ״י א׳ ובכ״י אחר בְּשׁוּרוֹ וטעמו כאשר ראוהו בסיני, ל׳ אשר שוררו אנשים (איוב לג כד) ול׳ ושור שחקים (שם לה ה). ורצים ושבים, כינוי למלאכים, ע״ש והחיות

רצוא

בְּהַטּוֹתוֹ בְּסִינָי. מ"כ הא' כבודו:
זִקֵּי זְהָרִים זָרְזוּ בְּהַשְׁגִּיחוֹ
בְּסִינָי. מלא כל הארץ כבודו:
חֵילֵי חַשְׁמַלִּים רָעֲשׁוּ
בְּסִינָי. מלא כל הארץ כבודו:
טַפְסְרֵי טְפוּחִים יִרְקְדוּ
בְּסִינָי. מלא כל הארץ כבודו:
יְקָדִים יוֹקְדִים דָּצוּ בְּסִינָי.
מ"כ ה"כ: כִּתֵּי כְרוּבִים נָעֲמוּ
בְּסִינָי. מ"כ ה כבודו: לוֹהֲבֵי
לוֹהֲטִים רִנְּנוּ בְּסִינָי. מ"כ ה"כ:
מַלְאֲכֵי מְרוֹמִים נָשְׂאוּ
בְּהוֹפִיעוֹ בְּסִינָי. מ"כ ה כבודו:
נוֹצְצֵי נֹעַם הִמְלִיכוּהוּ
בְּהִגָּלוֹתוֹ בְּסִינָי. מ"כ ה כבודו:
סְבִיבֵי שְׂרָפִים סִלְסְלוּ
וְרוֹמְמוּ בְּסִינָי. מ"כ ה כבודו:
עִלְּזוּ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים
בְּסִינָי. מ"כ הארץ כבודו: פְּנֵיהֶם
פְּחוּדִים יְחוֹפְפוּ לְחוֹפֵף

נָאֶה לוֹ. וּמְשָׁרְתָיו
מַנְעִימִים לוֹ: וְאַשְׁרֵי
עֲבָדָיו הַמַּשְׁמִיעִים
בְּקוֹל שִׁבְחוֹ. כִּי עֲרֵבִים
לְפָנָיו וּמְקֻבָּלִים נִכְחוֹ:
קי"ס שַׁמְעִיאֵל הַשָּׂר
מַשְׁמִיעָם בְּכֹחוֹ.
לְשַׁתֵּק הֲמוֹן מַעְלָה
בְּרוֹן בְּנֵי אֶזְרָחוֹ: דַּרְכֵי
וְחוֹבֵי תֵּת קְדֻשָּׁה
לַמְקֻדָּשׁ אוּרִים.
הַמְּשֻׂגָּב וּמְכֻתָּר
בְּכִתְרֵי כְתָרִים. פְּאֵר
מְלָכִים תְּהִלָּה
לִבְרוּרִים. מִפַּחְדּוֹ
יָחִילוּ אֵיתָנִים וְצוּרִים:
קי"ז יִשְׁמְרוּ נִכְסָפִים

רצוא ושוב (יחזקאל א). זיקי זוהרים, גם זה כנוי למלאכים וכן כל יתר התארים הנזכרים כאן. וכבר פירשתי טעמן בפיוט אדירי איומה בקרובות ליום א' של ראש השנה ובפיוט כל שנאני שחק בקרובות ליום ב' דר"ה. בהשגיחו בסיני, כ"כ בכ"י, והוא מלשון ממכון שבתו השגיח (תהלים לג יד). דצו, שמחו, ל' דיצה וחדוה; וי"ג רצו בר'. כתי כרובים נעמו בסיני, כ"כ בכ"י. פניהם פוחדים, תאר למלאכים עפ"י ויראה להם (יחזקאל א יח). יחופפו לחופף

בְּסִינָי׃ מלא כל הארץ כבודו׃
צוּרַת צְנוּעִים יַצְנִיפוּ לְצוֹפֵף בְּסִינָי׃ מ"כ ה"כ׃
קְהַל קְדוֹשִׁים קָמוּ בְּסִינָי׃ מ"כ ה"כ׃
רָאוּ רֶכֶב רִבּוֹתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן בְּסִינָי׃ מ"כ ה כבודו׃
קי"ס שַׁאַג שׁוֹפָרוֹת שָׁמְעוּ בְּסִינָי׃ מ"כ הארץ כבודו׃
תּוֹרָה תְּמִימָה תִּכְבַּדְתֶּם בְּסִינָי׃ מלא כל הארץ כבודו׃

בַּחֲצְרוֹת מְעַט מִקְדָּשׁוֹ׃ בְּפַחַד וְיִרְאָה לְהַעֲרִיצוֹ וּלְהַקְדִּישׁוֹ׃
קי"ס אַחַר שְׁתֵּי תֵבוֹת מַזְכִּירִים שֵׁם קָדְשׁוֹ׃ לְהוֹדִיעַ לַכֹּל כִּי הֵם זֶרַע קְדוֹשׁוֹ׃

וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרֻבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָל חַיָּה וְאוֹפַן וּכְרוּב לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים׃ בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ׃
לָאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ׃ לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ׃ כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃ כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ אוֹר חָדָשׁ עַל־צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ מְהֵרָה לְאוֹרוֹ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת׃
אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ׃ אָבִינוּ הָאָב

בסיני, כ"כ בספרינו; אבל בכ"י גרס יחופפו בסיני, וטעם יחופפו יכתירו והוא פעל נגזר מן חפה ול' חופף עליו כל היום; וזהו לחופף בסיני, כטעם ורצון שוכני סנה והוא תאר להקב"ה השוכן בסיני. יצניפו, יעשו צניף עטרה להקב"ה החופף ונגלה בסיני. חופף ל' ראיה והתגלות הוא.

הרחמן המרחם רחם עלינו ותן בלבנו להבין ולהשכיל לשמע ללמד וללמד לשמר ולעשות ולקים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה: והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה שמך ולא נבוש לעולם ועד: כי בשם קדשך הגדול והנורא בטחנו נגילה ונשמחה בישועתך: והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ ותוליכנו קוממיות לארצנו: כי אל פועל ישועות אתה ובנו בחרת מכל עם ולשון וקרבתנו לשמך הגדול סלה באמת. להודות לך וליחדך באהבה: ברוך אתה יי הבוחר בעמו ישראל באהבה: יחיד אומר אל מלך נאמן׃

דברים ו׳ ד׳

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד:

בלחש ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

ואהבת את יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך: ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך: וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך: וכתבתם על מזזות ביתך ובשעריך:

דברים י״א י״ג והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את יהוה אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם: ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה

וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהֹוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהֹוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהֹוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

במדבר ט״ו ל״ז וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהֹוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם

וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם: יש לצרף אהיכ' לאמת.

אשכנז אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה· עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:

פולין אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְאָהוּב וְחָבִיב וְנֶחְמָד וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר: וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ: לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיָּמֶת: וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:

עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים לְעוֹלָם וָעֶד חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר· אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ אָתָּה· לְמַעַן שִׁמְךָ מַהֵר לְגָאֳלֵנוּ כַּאֲשֶׁר גָּאַלְתָּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ: אֱמֶת מֵעוֹלָם שִׁמְךָ הַגָּדוֹל עָלֵינוּ נִקְרָא בְּאַהֲבָה אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ:

ברוב קהלות אשכנז אומרים זה.

אָנֹכִי גָּדוֹל בַּנּוֹעָדִים· גּוֹאַלְךָ מִבֵּית עֲבָדִים· דּוֹבֵר קוֹלוֹת וְלַפִּידִים: לֹא יִהְיֶה לְךָ

ברוב קהלות פולין יביהם אומרים זה.

*אָנֹכִי שִׁמַּעְתָּ וְנִתְאַיְּמוּ· קִבְּלוּ מַלְכוּתִי וְלֹא תֶאְשָׁמוּ· שִׁמְעוּ מוּסָר וַחֲכָמוּ: לֹא יהיה

אנכי גדול בנועדים, אנכי הגדול בנועדים אתי מרבבות קדש; וירמוז למה שאז"ל בספרי

*) ביאור אונד איבערזעטצונג היעפֿאָן זיעהע אָבען דף ח' ע"ב.

לְךָ דְמוּת צֶלֶם וּתְמוּנָה· הֶבֶל הֵמָּה מֵאֱמוּנָה· בִּלְעָדַי אֵין בִּמְעוֹנָה: לֹא תִשָּׂא הֶחָקוּק לַשֶּׁקֶר· צַעֲדֵי כָּל חוֹקֵר· קִנְאַת שְׁמוֹ יֵיקַר: זָכוֹר וְשָׁמוֹר לְקַדְּשׁוֹ· כִּיבוֹ שַׁבָּת לְהַקְדִּישׁוֹ· וּבֵרְכוֹ וְקִדְּשׁוֹ: כַּבֵּד זוֹרְעֶיךָ בְּטָהֳרָה· וְיִפְרוּ צֶאֱצָאֶיךָ מְהֵרָה· הֲגוּת יִרְאַת יְיָ טְהוֹרָה: לֹא תִרְצַח חֹמֶר יוֹצֵר· מְמַלֵּא כַּפּוֹ קוֹצֵר· שָׁמַיִם פֶּן תֵּעָצֵר· וּבְרָעָה

תבצר

יִהְיֶה מְקַוֶּיכֶם זָר וְתָרֵעוּ· וּמֵעֲבוֹדָתִי בַּל תִּגְרְעוּ· וְאַל תִּפְרָעוּ: לֹא תִשָּׂא עֹנֶשׁ לְהַלְלִי· וְתִנָּצֵל מִמַּכְאוֹב וּמֵחָלְיִי· אַשְׁרֵי אָדָם שׁוֹמֵעַ לִי: זָכוֹר וְשָׁמוֹר אֶת יוֹם· וְתִמְצָא כֹּפֶר וּפִדְיוֹם· לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֹתַי יוֹם יוֹם: כַּבֵּד נָא הוֹרֶיךָ בְּמִבְטָחַי· וְתַאֲרִיךְ יָמִים וְתִהְיֶה הֶחָי· לִשְׁמוֹר מְזוּזוֹת פְּתָחַי· לֹא תִרְצַח בְּנֶפֶשׁ מְחַיִּים· וִיהִי חֶלְקְךָ בַּחַיִּים· כִּי מֹצְאִי

מצא

בספרי והובא בילקוט פ׳ וזאת הברכה ז״ל: ואתה מרבבו׳ קדש, מלך ב״ו יושב בפמליא שלו יש בה בני אדם נאים ממנו גדולי׳ ממנו גבורי׳ ממנו, מי שאמר והיה העול׳ אינו כן אלא ואתה מרבבות קדש אות הוא ברבבות קדש. חקיק, השם הכתב ואינו נקרא. צעדי כל חוקר, הקב״ה שהוא חוקר כל צעדי איש ייקר קנאת שמו כי לא ינקה ה׳ את אשר ישא שמו לשוא. כבד זורעיך וכו׳, כ״כ בכ״י ועיקר, שהרי באות ז׳ קאימנא; וטעם זורעיך הוריך, וכמו שיקרא הבן זרע כן יקרא האב זורע. ויפרו צאצאיך וכו׳, ותזכה לרוב בנים ההוגים בתורה. לא תרצח חומר יוצר, עפ״ה אנחנו החומר ואתה יוצרנו (ישעי׳ סד ח). ממלא כפו קוצר, עפ״ה שלא מלא כפו קוצר (תילי׳ קכט ז). ובכ״י אחר גרס וימלא כפו קוצר וגירסא זאת מתיישבת יותר על הענין וטעם המאמר לא תרצח מעשה יוצר יתברך ויתברכו השמים ויהיה הקוצר ממלא כפו מתבואת הארץ, כי בעון רציחה נעצרו השמים והארץ לא תוציא פירותיה וימותו בני אדם בשנת בצורת. וכן אמרו בספרי ולא תחניפו את הארץ כי הדם יחניף (במדבר לה לג) אל תגרמו שתהא הארץ מחנפת לכם עכ״ל. ויאמר הרמב״ן בפירושו, ענין החנופה הוא הנאמר בקללות, זרע רב תוציא השדה ומעט תאסוף, כרמים תטע ועבדת ויין לא תשתה, זיתים יהיו לך ושמן לא תסוך, כל עצך ופרי אדמתך יירש הצלצל, כי כל חנופה עשות הפך הנרא׳ והנדמ׳ לעינים והוא ענש בארץ בע״ז ובשפיכות דמים ובגלוי עריות כמו שנא׳ הלא חנף תחנף הארץ (ירמי׳ ג א) והארץ חנפה תחת יושבי׳ (ישעי׳ כד ה) ותחניפי ארץ בזנותיך (ירמיה ג ב), וענין הטומאה שתהא הארץ טמאה ולא ישכון בה כבוד השם בהיות בה דם נקי שלא נתכפר

בדם

תִּבָּצֵר: לֹא תִנְאָף טֶרֶם
תִּכָּוֶה· וְנֵרְךָ תָּמִיד יִכְבֶּה·
טוֹב תֹּאכַל אִם תֹּאבֶה: לֹא
תִגְנֹב יְגִיעַ רֵעֶךָ· בּוֹ עַיִן
בַּהֲרִיעֶךָ· שְׂבַע מֵעֲמָלֶיךָ·
וְיָשְׁרַשׁ בָּאָרֶץ גִּזְעֶךָ: לֹא
תַעֲנֶה כָּזָב לְהָעֵד· עַד מִפִּי
עֵד· כִּי אָנֹכִי הַיּוֹדֵעַ וָעֵד:
לֹא תַחְמֹד (חֵלֶק) לֹא לָךְ· כִּי
שֶׁלְּךָ לֹא לָךְ· לָמָּה תִתְאַוֶּה
דָּבָר לֹא מוֹעִילָךְ:

פ' וְכָל הָעָם מֵרָחוֹק עָמְדוּ·
נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע סָבִיב לְסִינַי
כְּנוֹעֲדוּ· וְעַל קְרִיעַת יַם
סוּף הוֹדוּ· וּלְצוּרָם יַחֲדוּ
וְנִתְיַחֲדוּ:

מָצָא חַיִּים: לֹא תִנְאַף רֶשֶׁף
כְּוִיּוֹנַי מַרְחִיקָהּ· יִשְׂבַּע עֲדָנַי·
וַיָּפֶק רָצוֹן מֵיְיָ: לֹא תִגְנֹב
יְגִיעַ אִישׁ לְאִישׁוֹ· כִּי עֲמָלוֹ
לָרִיק יְחִישׁוֹ· וְחוֹטְאִי חֹמֵס
נַפְשׁוֹ: לֹא תַעֲנֶה צֶדֶק
לְעַוֵּת· מַלְשְׁנִי יִירַשׁ צַלְמָוֶת·
כָּל מְשַׂנְאַי אָהֲבוּ מָוֶת: לֹא
תַחְמֹד חֲפָצִים הִרְבֵּיתָה·
תְּעוּדָה קֶשֶׁר אַהֲבָתָהּ·
חָכְמוֹת בָּנְתָה בֵיתָהּ: פ' וְכָל
קִנְיָנֶיךָ שָׁבְעָה· יָקָר מְאֹד
טִבְעָהּ· חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ
שִׁבְעָה: חֲזַק וֶאֱמַץ בִּגְבוּרָה·
כְּיִרְאַת צוּרְךָ לְהִתְאַזָּרָה·
וְהוּא יִהְיֶה לְךָ לְעֶזְרָה:

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם
אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ

בדם שופכו עכ"ל, וזהו מטעם הפייטן והוא מבואר. לא תנאף טרם תכוה, טעמו לא תביא עצמך לידי הרהור כמו שאז"ל במס' נדה י"ג ב' וזהו טעם טרם תכוה כי הניאוף הוא הכויי' וכענין אם יהלך איש על הגחלים ורגליו לא תכוינה (משלי ו כח). ונרך תמיד יכבה, וי"ג ונר אורך יכבה. וי"ג ונרך לא יכבה וענין כולם אחד. טוב תאכל וכו', עש"ה אם תאבו ושמעתם טוב הארץ תאכלו (ישעי' א' י"ט). בו עין בהריעך, שלא תרע עיניך בקניניו. שבע מעמלך וכו', כענין יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך. וישרש בארץ גזעך, הפך קללת איוב על החומד שאמר אם תטה אשורי מני הדרך ואחר עיני הלך לבי ובכפי דבק מאום אזרעה ואחר יאכל וצאצאי ישורשו (איוב לא ח). לא תחמוד חלק לא לך, וי"ג חפץ לא לך, וי"ג יגיע לא לך, ולי נראה לגרוס לא תחמוד לא לך כי לאות לי' אנו צריכין כאן. כי שלך וכו', מבואר לעיל דף ל"ב א'.

וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ: אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ
וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ: אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ
וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה
הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ: מִמִּצְרַיִם
גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ: כָּל בְּכוֹרֵיהֶם
הָרָגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים
הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל זֹאת
שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת
וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם: רָם וְנִשָּׂא
גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים
וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם
אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ. מֹשֶׁה וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם.
מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת
עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל שְׂפַת
הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ. יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל
(גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל
עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת
וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה.
מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים: אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ· וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת· וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחת וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת יוֹם השבת הזה ואת יום חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה· זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה· זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים· וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים· חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ:

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ
קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ
וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ באהבה וברצון בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שבת ומוֹעֲדֵי
קָדְשֶׁךָ · וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
מְקַדֵּשׁ השבת ויִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם · וְהָשֵׁב
אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה
תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ·
וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה
יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ · אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ · בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת׃

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃
וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

גש"ץ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

חזרת התפלה לש״ץ.

מין פיוטן קהלות אשכנז, זה וויא ברוב קהלות פולין וביהם ואיטליא, וויא מאן גוויטען טאג דאז קרובות פאקען ערזטען טאג אורח חיים געזאגט.

בלחש אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בקול בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן:

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים. וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים. אֶפְתְּחָה פִּי בְּשִׁיר וּרְנָנִים. לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל פְּנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים:

אֶרֶץ מָטָה וְרָעֲשָׁה· בְּסַהַר שְׁלִישִׁי הֶחָג עָשָׂה· גָּרֶיהָ חַיָּתָם נִרְעָשָׁה· הוֹד בְּשׁוּרָהּ וַתִּתְרָעֲשָׁה: הוֹד אַפַּדְנוֹ נָטָה· וְעַל גַּבְנוּן אוֹתוֹ הִטָּה· וְהַסִּינַי גֵּאוּת עָטָה· הִידָתוֹ כְּעַל אֶבְרָה הָעֳטָה: טֹהַר צוּף שְׁלִישִׁי· יְשָׁרִים הִרְגִּיל לְפַלְשִׁי: י׳כְּתַב שָׁלִישִׁים שִׁלְשִׁי· לְעֵת גָּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי:

ארץ מטה ורעשה, הארץ המוטטה ורעשה בנתינת התור' וכמאמרם ז"ל שהעתקתי בקרובות דאתמול דף ט"וב'. בסהר, בחדש. גריה, הגרים בתוכו. חיתם נרעשה, שלא יחזור העולם לתוהו ובוהו וכמאמר רז"ל הנ"ל. דוד, תאר להקב"ה. בשורה, בראותה. אפדנו, אהלו, והוא תאר לשמים. ורומז למאמרם ז"ל שהרכין השמים על הר סיני וזהו ועל גבנון אותו הטה. גבנון, תאר להר סיני עש"ה הר אלהים הר בשן הר גבנונים הר בשן (תילי' סח יו) וע"ש פי' רש"י ז"ל ובתנחומא והובא בילקוט תילים רמז תשנ"ו, ששה שמות נקראו לו, הר אלהים הר בשן הר גבנון הר חמד הר חורב הר סיני וכו', ועיין במס' שבת דף פ"ט. גאות עטה, גאות לבש כי שכן עליו כבוד ה'. הידתו כעל אברה הועטה, נראה כי הידתו הוא ל' הודו של אילן (ב"ק דף פא א) ור"ל ראש ההר הי' מתנשא למעלה בשמים כאילו עף על כנפים ונתעטה בערפל וכן איתא בפרקי דר"א פרק מ"א בששה בסיון נגלה הקב"ה על ישראל בהר סיני וממקומו נתלש הר סיני ונפתחו השמים ונכנס ראש ההר בשמים וערפל מכסה את ההר והקב"ה יושב על כסאו ורגליו עומדות על הערפל שנאמר ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו (תילי' יח) עכ"ל, גם יתכן לפרש הידתו כמו יחידתו ויהי' כינוי לישראל וירמוז על ואשא אתכם על כנפי נשרים (שמו' יט ד). טוהר צוף שלישי, כנוי לתורה הטהורה והמתוקה מנופת צופים והיא משולשת כמו שבארתי בקרובות דאתמול דף י"ג א' ע"ש ובילקוט פ' יתרו בפסוק וישלח משה את חתנו הוסיף מלין על ל' התנחומא הנ"ל ואומר ומשה שלישי ביניהם שנאמר אנכי עומד בין ה' וביניכם. ישרים, גם זה כינוי לתורה ע"ש פקודי ה' ישרים (תילי' יט). לפלשי, ל' התגלגלות; ואם הוא בש' שמאל יהי' ל' גילוי. כתב שלשים שלשי, מבואר לעיל במקום הנ"ל. לעת געה, כאשר הגיע העת בחדש השלישי.

ארץ. דיא ערדע וואנקטע אונד בעבטע — אן דריטטען דער מאנאטע ערגריף זיא ליטטערן, איהר וואר אונ דאז לעבען איהרער בעוואהנער באנגע; זיא האטטע דען אללמאכטיגען איך אנלוגע געזעהען אונד ערבעבטע. ער האט זיינע פראכט־וואהנונג, דיא היממעל, הערניעדערגעזענקט אונד אויף דעז בערגעז גיפפעל אויפ־געשפאנט. דאהייט אומוואנד סיני'ז אין דען וואלקען שוועבענדעז הויפט. דורך דען פֿערמיטטלער (משה) אונטערריכטעטע ער איך אין דען רייזטען, ליעבליכזטען אונד גערעכטעזטען געזעטצען. אייניגע דרייטהייליגען פאלקע האט ער איין דרייטהייליגעז לעהרבוך געטריעבען אן דריטטען דער מאנאטע.*)

---

*) זיעהע דיא אנמערקונג אבען דף י"ג ב'.

יו גּוֹרָלִי תָּמוּךְ לְגוֹנְנֵנִי· פֶּן כְּבָאתִי לְגַנִּי· יי עֶזְרִי וּמָגִנִּי· בְּמָגִנּוֹ לְגוֹנְנֵנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יי מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ: מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים·

מִן הָהָר לִמְעוֹנָיו· מִהֵר וְקָרָא לְעָנָיו· נִקְדַּשׁ שִׁבְעָה בַּעֲנָנָיו· נְהָגוֹ לְפַעֲנֵחַ לוֹ עִנְיָנָיו: שַׂר וְנֶאֱמָן כְּהוּשַׁת לַבַּיִת· שָׂשׂ וְרָץ שְׁלוֹל נְוַת בָּיִת· עוֹדוֹ צָג בִּפְרוֹזְדוֹר הַבַּיִת· עֶלְיוֹנִים נָעֲלוּ בַעֲדוֹ.

בית

גורלי תמוך, עש"ה אתה תומיך גורלי (תילים טז ה) וכמו שאמרו עליו רז"ל הגורל הזה תמכני בסיני והוא מגין עלי וזהו לגונני. פן, אמר. באתי לגני, שנאמר באתי לגני אחותי כלה (שיר ה א) ואמרו ז"ל באתי לגנוני.

מן ההר למעוניו מהר וכו', טעמו, הקב"ה הנקדש בשבע' רקיעים, מהר וקרא למשה מן ההר אל מעוניו השמים שהגיע על הר סיני וכן כתיב ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה' מן ההר (שמות יט ג). נהגו, הוליכו. לפענח, לגלות. נות בית, תאר לתורה עש"ה ונות בית תחלק שלל (תילי' סח כ) ועש"ה ואהי' אצלו אמון (משלי ח). עודו צג, בעודו עומד. עליונים נעלו וגו', המלאכים נעלו בעדו ואמרו מה אנוש כי תזכרנו (תילי' ח ה) והיו מדיינים שלא ליתן לו התור' כדאיתא עליו במדרש תהלים ובמס' שבת דף פ"ח.

גורלי. מיר האַט ער דאַס בעסטע לאָאָס צו מיינער זיכערהייט אנגעוויעזען; ער האַט מיר פערהייסען, אין מיינער מיטטע צו רעגירען — ער איזט מיין הייל אונד שילד, ער נימּמט מיך אין שוץ. געלאָבט זייסט דו, עוויגער, שילד אברהם'ס!

מן. פאָם בערגע נאַך דען וואָהנונגען זיינער הייליגקייט ריעף איילענדס דען שאַנפטמיטהיגען ער, דער געהייליגטע אין זיעבען הימּמעלן, אונד אונטערריכטעטע איהן אין זיינער געשטאַפטע געהיימניססע. ער וואורדע צום פערוואַלטער אונד הויס פערטרויטען איינגעזעטצט אונד — אָ וועלכע פריידע! וועלכע וואָננע! — דיא הויספערוואַלטערין (דיא תורה) ווירד איהם צו טהייל! אַלס ער נאָך אַבן איינגאַנגע דעס הימּמעלס געשטאַנדען, האַטטען יענע האָהערן מאַכטע איהם דיא פאָרטען פערשלאָססען

בָּיִת: פָּצוּ מָה אֱנוֹשׁ לְהִזָּכֵר בְּמַעְלָהּ׃ פְּאֵר מִבְטֶחָה לְהוֹרִיד מִמָּעְלָה: ס׳ צָעַד וְגָבַר וְעָלָה וְנִתְעַלָּה׃ צִוָּה צוּר לְצִיר עֲלֵה וְגַשׁ וְעָלָה:

ק׳אֱלֹהִים הִזִּיל מִשְּׁחָקִים׃ כְּטַל אִמְרֵי חֻקִּים׃ ס׳ מִמְּרֻחָקִים נְקוּקִים יָקִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

קָדוֹשׁ הוֹפִיעַ מִפָּארָן׃ רָד בְּאַלְפֵי שִׁנְאָן׃ סִין

השית

פאר מבטחה, כינוי לתורה עפ"י עיר גבורים עלה חכם ויורד עוז מבטחה (משלי כא כב) ואמרו עליו בויקרא רבה פ' ל"א דף ר"א ג', עיר גבורים עלה חכם זה משה (שעלה לבין המלאכים גבורי כח) ויורד עוז מבטחה עוז זה תורה, מבטחה שבטחונה בה ומתן שכרה בצדה ורבנן אמרו מבטחה שכל מי שיגע בה בטוח שהוא נזון ואחרים מקיימין. צעד, הלך. צוה צור לציר, צוה הקב"ה לציר נאמן שלו שיעלה ויגש ויעל. אלהים הזיל משחקים, שנאמ' גשם נדבות תניף אלהים (תילי' סח י) והיינו במתן תורה כמו שאז"ל במס' שבת דף פ"ח ב'. נקוקים יקים, המתים הטמונים בנקיקי סלעים גם אותם יקים באותו טל של תחיה.

קדוש, הקב"ה. הופיע מפארן, שנא' הופיע מהר פארן (דברי' לג ב). רד באלפי שנאן וכו', כל המאמר מיוסד על ל' הפסיקתא והובא בילקוט תהלים ברמז תשנ"ו וז"ל, רכב אלהים רבותים אלפי שנאן אדני בם סיני בקדש (תילי' סח יח) אמר רבי אבדימי דמן חיפה שניתי במשנתי שירד עם הקב"ה לסיני כ"ב אלף של מלאכי השרת כמחנה לויים שצפה הקב"ה שהן עומדים באמונתן אלא שבטו של לוי, ד"א כ"ב אלף מרכבות וכולן ירדו שנינים לכלות שונאיהם של ישראל אם לא יקבלו את התורה. אמר ר"א מהו אלפי שנאן? הנאים והמשובחים שבהם, אעפ"כ אדני בם מסוים ביניהם, מלך ב"ו יוצאין לקמפון כמה נאים כיוצא בו כמה קונים כיוצא בו אבל הקב"ה אינו כן אלא בשעה שבא לסיני נטל עמו מלאכי השרת הנאים והמשובחים שבהן, אעפ"כ דודי צח ואדום. אמר ר"י בר סימון מה כתי' ביה? ואתה מרבבות קדש, אות הוא בתוך רבבות קדש שלו בשעה שבא לסיני וכו', ד"א רכב אלהים רבותים אמר ר"א בן פדת במקום שיש אוכלסין יש דוחק אבל בסיני אעפ"כ הי' מרווחין, אלפי שנאן בל"א שאנן מואב מנעוריו א"ל הקב"ה הארך הרחב קבל בני

פערזאַמלטען אונטער דעם רופע: „וואַז? איין ערדענזאָהן וואַגט עז אין דיעזען האַל־לען, צו ענטפיהרען דיא צירדע דער מאַכטיגען צור ערדע הינאַב?" — ער ריקקטע פאָהר, איבערוואַלטיגטע, שטיעג אונד דראַנג היניין! דער וועלטשאָפפער ריעף דעם געטרייען באָטען: הער צו! — ער טראַט הינצו אונד שוואַנג זיך אויפוואַרטס.

אלהים. אויז דעם גאָטטליכען וואָלקע טרייפעלטען פאָן היממעל הערנאַב דיא וואָרטע דעז געזעטצעז, האַלבעלעבענד וויא טהויא, דורך וועלכען איינזט דיא גרופ־טענבעוואָהנער אויפערשטעהן. געלאָבט זייזט דוא, עוויגער, טאָדטענבעלעבער!

קדוש. פאָן פארן הער ערשיען דער היילִיגע; ער ליעס זיך הערנאַב מיט טויזענדען

דער

הֵשִׁית שַׁאֲנָן׃ וְרָתוּ בוֹ שִׁנָּן׃ רָם רָד בְּמַרְכָּבוֹת בְּעֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף׃ לְהַכְתִּיר מַטֶּה סָפוּר בְּעֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף׃ שִׁנֵּן בְּפָארָן וְשֵׂעִיר׃ וְאוֹתָם אֶל הַסְעִיר׃ וְאָתָה מֵרִבְבוֹת קֹדֶשׁ׃ אֲדֹנָי בָּם סִינַי בַּקֹּדֶשׁ׃ י׳ תּוֹרָה חִנְּכִי׃ תּוּשִׁיָּה אִנְּכִי׃ תַּכְלִית פָּץ אָנֹכִי׃ לָכֵן פָּתַח בְּאָנֹכִי׃

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

ואתה

אדוניך, אדני בם (אדני כתיב באד"ן) טעלא יש. על לנו של כל מלאך ומלאך ושמרשל הקב"ה משותף עם שמו של כל מלאך מיכאל רפאל גבריאל אדני בם אדונתו בם ואל תאמר בהם בלבד אלא אף כשבא ליתן תורה לישראל בלשון הזה נתנה ופתח בסיני אנכי ה׳ אלהיך אדני בם אדונתו בם ע"כ פתח בלשון הזה עכ"ל. ועיין עוד בשמות רבה ריש פ׳ כ"ט ובפי׳ רבינו בחיי בפסוק אנכי, וע"פ הדברים האלה כל דברי הפייטן מבוארים. סין השית שאנן, שהיה מרויחו לקבל כל האכלסין, כדאמרן. בעשרים ושנים אלף להכתיר וכו׳, כ"כ בכ"י ישן ועיקר וכלשון המדרש הנ"ל כ"ב אלף מרכבות, גם מלשון הפייטן עצמו מוכח כן שלא להרוס החרוז, וכלשון הזה בעצמו כתב לקמן בסמוך בסוף פיוט אז בכתב אשורית. שנן וכו׳, מבואר ע"פ מאמרם ז"ל שהעתקתי לעיל דף י"ב ב׳. ואתה מרבבות קדש אדני בם וכו׳, כלשון המדרש הנ"ל. תורה חנכי, התורה חנכני, תושי׳. כינוי לתורה. אנכי, אנכני יישרני וחזקני והוא פעל נגזר מן חומת אנך (עמוס ז ז) וכבר מצאנו גם לרז"ל שבנו ממנו פעל ואמרו שאנכן בתוספ׳ דכלים. תכלית פן אנכי, נראה שרומז על מאמר האל ית׳ ליעקב אנכי האל אלהי אביך אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה (בראשי׳ מ"ו ג׳) וזה הי׳ המראה האחרון ודבר בו בלשון אנכי לכן פתח הדברות באנכי.

דער היממלישען מאַכטע, אונד לאַגערטע אויף דעם סיני זיא, פאָן וואָ אויז ער זיינע געזעטצע לעהרטע. איינע לעגיאָן פאָן צוויא אונד צוואַנציג טויזענד פאָלגטע זיינער גאָטטליכען מאַיעזטעֶט צור קראָנונג דעז שטאַמעז לוי, דער עבענפאַללז צוויא אונד צוואַנציג טויזענד מיטגליעדער געצאַהלט. אויך דיא פאָלקערשאַפטען פאָן פארן אונד שעיר האַטטע ער איינגעלאַדען, אַבער מיט פעראַכטונג ווידער ענטלאַססען. דאַן קאַם ער מיט מיריאַדען היילינגען דאַהערגעצאָגען — קעננבאַר אונטער איהנען וואַר דער הערר אויף דעם סיני, מאַיעזטאֶטיש! — ער גאַב מיר דיא תורה צור פיהרערין, דאַ: האַלבטע גוט צום איינגענטהום. איינזט האַט ער זיינע רעדע געשלאָססען מיט דעם וואָרטע אנכי; דאַרום בעגאַן ער זיא היער מיט עבען דיעזעם וואָרטע אנכי.* ימלך. דער הערר רעגיערט עוויגליך; דיין גאָטט דורך אַללע צייטען, ציון! הללויה.

*) זיעהע אים באור.

וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא:

אָנֹכִי בְּשֵׁם אֵל שַׁדַּי· פַּצְתִּי מֵאָז לְעוֹלָמִי דַּי· וּבְבָשָׁן בֵּאַרְתִּיו בְּפֵרוּשׁ לִידִידַי· כְּשֶׁקִּבְּלוּ עֹל מַלְכוּתִי עֲבָדַי· צִוִּיתִי לֹא יִהְיֶה לְךָ אֵל אַחֵר מִבַּלְעָדַי· לֹא תִשָּׂא שֵׁם לַשָּׁוְא וְתִנָּקֶה עֲדַי· זָכוֹר וְשָׁמוֹר כִּי הֵם שְׁנֵי עֵדַי· כַּבֵּד אוֹמְנֶיךָ (נ״א הוֹרֶיךָ) כִּי כְבוֹדָם כְּבוֹדַי· לֹא תִרְצַח מִתֹּאַר מַעֲשֵׂה יָדַי· לֹא תִנְאָף אַף בְּסָפֵק פֶּן תֵּעָנֵשׁ בְּוַדַּאי· לֹא תִגְנֹב וְתִתְבָּרֵךְ עַד בְּלִי דָי· לֹא תַעֲנֶה עֵדוּת שֶׁקֶר

אנכי בשם אל שדי וכו', כן אי' במדרש על פסוק אני אל שדי (בראשי' יז א) אני הוא שאמרתי לעולמי די שאלמלא שאמרתי לשמים וארץ די עד עכשו היו מותחין והולכין, אני הוא, שאין העולם ומלואו כדאי לאלהותי עכ"ל. ובבשן, כינוי לסיני כי ששה שמות נקראו לו כמו שבארתי לעיל בפיוט ארץ מטה אות ה'. כי הם שני עדי, כמבואר לעיל י"ח א'. כבד אומניך, כ"כ בכל כ"י וכן נראה כדי לכלול במצוה זאת מצות כיבוד גדולי ישראל כמבואר בסמ"ג. כי כבודם כבודי, מבואר לעיל דף כ"ח ב'. לא תנאף בספק וכו', כמו שאז"ל במס' נדרים דף כ' אל תרבה שיחה עם אשה שסופך בא לידי נאוף. או שירצה לומר ספק

ואתה. דוא, אללערהייליגסטער, טהראָנסט אונטער לאָבגעזאָנגען ישראל'ס! אל נא.
אנכי. איך, דער איך אונטער דעם נאַמען אל שדי דעם פֿאָרטשרייטענדען װעלטען דער נאַטור איינהאַלט געטהאַן, ערקלאָרטע אויף בשן (סיני) מיינען װאַהרען נאַמען מיינען געליבטען. דאָרט האַבען זיא געהאָרזאַם מיינער רעגיערונג געהולדיגט, אונד איך ערטהיילטע איהנען פֿאָלגענדע געבאָטע: דוא זאָללסט קיינע פֿרעמדע גאָטטהייט אַנערקעננען אויסער מיר. דוא זאָללסט מיינען נאַמען ניכט בייא איינער אונװאַהרהייט אויסשפּרעכען אונד דיך שטראַפֿ־פֿאַלליג מאַכען. געדענקע אונד פֿייערע דען שבת, דיעזע זינד מיר צוויא צייגען. עהרע דיינע עלטערן; זיא עהרען הייסט אויך מיך עהרען. דוא זאָללסט ניכט מאָרדען, װאַס איינע האַנדע אין איינעם עבענבילד געמאַכט. מאַכע דיך קיינער אונצוכט פֿערדאַכטיג, דיא שטראַפֿע איזט אונצווייפעלהאַפֿט. דוא זאָללסט ניכט שטעהלען, דאַמיט דיך דעס זעגענס פֿיללע טרעפֿפֿע. דוא זאָללסט קיין פֿאַלשעס צייגניס אויסזאַגען װידער דיינען נאָכסטען, דען צייגען איינער גאָטטהייט. דיך
זאָלל

שקר בעדי· לא תחמד כי אם מחמדי:
אלה הם סודי· מורי שרידי· מועדי פקודי·
סהדי מעידי· כי אין בלעדי· ואני אל שדי·

חי וקים נורא ומרום וקדש:

שם המחבר חתום בראשי החרוזות אלעזר בירבי קליר·

אז בכתב אשורית· ובלשון עברית· ובדבור מצרית· הנחלת לבת עברית: לאלף הקדמת בית ביצירת בראשית· כי הוכן מאז למתן קנין ראשית: עולם הוכן באות שני· כי יש עולם שני· אנכי באות ראשון כי הוא אחד ואין שני: זע אלף ויירא מול כסא עשרים וששה דורות· עד שנתן תחלה לדברות: רון דת אנכי בכתב

שקר בעדי. בבני ישראל שהם עדי שנא' ואתם עדי נאם ה' (ישעי' מג י). כי אם מחמדי, התור' והמצות הנחמדים מותרי' לחמוד לעשותם. אלה הם סודי, מורי שרידי, מועדי פקודי, סהדי מעידי, כי אין בלעדי, ואני אל שדי, כ"כ בכ"י של י"ח ועיקר והכוונ' מבוארת כי אלה הדברות הם סודי ר"ל יסודות האמונה והם מורים על מציאתי שאני ראשון ועל שרידתי שאני אחרון והם כל העדות והפקודים, כמבואר במערבית, שכל תרי"ג מצות נכללים בדברות והם מסהידים ומעידים כי אין בלעדי וכו'.

אז בכתב אשורית ובלשון עברית, מצאנו מחלוקת בדברי רז"ל בענין הכתב שבו נכתבו הלוחות והתורה, ומפרשי דבריהם האריכו למעניתם והכלל העולה מדבריהם הוא שהי' כתב אשורית, עיין בתשובת הר"מ אלשקר סי' ע"ד וכ"כ הרמב"ם בפי' המשנה למס' ידים פ"ד ע"ש. ובדבור מצרית, כן אית' במדרש והובא בילקוט ברמז רפ"ו ואמר ר' נחמי' אנכי ל' מצרי הוא משל למלך וכו'. לאל"ף הקדמת בי"ת וכו', הקב"ה הקדים אות ב' לאות א' לפתוח התורה בב' לפי שהא' הוכן מאז קודם הבריא' לפתוח בו הדברות הנקראות קנין ראשית. זע אל"ף וכו', אות א' נזדעזע ופרחה לפני כסא כבודו ית' כ"ו דורות והיינו מעת הבריא' עד נתינת התור', כמבואר ברבות ריש ס' בראשי' ובאותיו' דר"ע. רון דת וכו',

---

זאָללסט ניכטס ליסטען, אַלס מיינע האָרען געבאָטע. — דיעזעס זינד דיא טעסטאמענטע מיינער לעהרען אונד געזעטצע, מיינער צייגניססע אונד בעפעהלע. זיא זינד דיא פערקינדער מיינער איינהייט אונד דיא צייגען, דאַס אויסער מיר ניכטס, אונד איך אַללײן בין דער אל שדי, דער

ח'. זעלבסטלעבענדע, זעלבסטשטאַנדיגע,
פֿורכטבאַרע, ערהאַבענע אונד הייליגע!

נוֹטַרִיקוֹן נֶחְבֵּאת · אָ נ כִ י אָנָא נַפְשִׁי כְּתָבִית יְהָבִית · בֵּאֲרָהּ לְעַמּוֹ פָּנִים בְּפָנִים · עַל כָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה תִּשְׁעִים וּשְׁמוֹנָה פָּנִים: יָהּ רָאָהּ וַיְסַפְּרָהּ · הֱכִינָהּ וְגַם חֲקָרָהּ · לְאוֹהֲבֶיהָ וּלְשׁוֹמְרֶיהָ וַיְשַׁנֶּהָ וַיִּתְמְרָהּ: רָשַׁם לְמַפְרֵעַ אוֹתוֹתֵי מַאֲמָרֶיהָ · יְהִיבָה כְּתִיבָה נְעִימִים אֲמָרֶיהָ: בִּשְׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים חַיָּתָם עָלְפָה · כִּי הִסְכִּיתוּם מִפֶּה אֶל פֶּה: יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת וְלֹא כָּל נְשִׁיקוֹת · סָחוּ אֶל יָרֵד אוֹתָם מִיֵּין הָרֶקַח לְהַשְׁקוֹת: קְצוּבוֹת וּנְעִימוֹת · וּפְתִי מַחְכִּימוֹת · רְשׁוּמוֹת וַחֲתוּמוֹת · פְּתוּחוֹת וּסְתוּמוֹת: לְעַם אֲשֶׁר אָהֵב · בְּחִבָּה יָהַב · וְהִנְחִיל נֶחֱמָדִים מִזָּהָב · לְעַם לוֹ מְאֹהָב: יָהּ שׁוֹכֵן עֲרָבוֹת · רָד לְהַנְחִיל רְבָבוֹת · בְּעֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף מַרְכָּבוֹת · אֲשֶׁר מֵאֵשׁ וְשֶׁלֶג חֲצוּבוֹת: רַחוּם הֲדַר בַּשְּׁחָקִים · יִסַּד עֹז מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים · וּבִזְכוּת אַפְסֵי אֶרֶץ הֵקִים · זְהַר תּוֹרוֹת וְחֻקִּים:

אֵל נָא, לְעוֹלָם תֻּעֲרָץ. וּלְעוֹלָם תֻּקְדָּשׁ. וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים תִּמְלוֹךְ וְתִתְנַשֵּׂא: הָאֵל מֶלֶךְ נוֹרָא מָרוֹם וְקָדוֹשׁ. כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים. מַלְכוּתוֹ נֶצַח. נוֹרְאוֹתָיו שִׂיחוּ. סַפְּרוּ עֻזּוֹ. פָּאֲרוּהוּ צְבָאָיו. קַדְּשׁוּהוּ רוֹמְמוּהוּ. רֹן שִׁיר וָשֶׁבַח תֹּקֶף תְּהִלּוֹת תִּפְאַרְתּוֹ:

ובכן

גם זה מבוארשם. תשעים ושמונה פנים, מ"ט להיתר ומ"ט לאיסור כמבואר בחידושי הריטב"א פ"ק דעירובין בדף י"ג ב' ע"ש. וישנה ויתמרה, שהי' אומר כל דבור בינו לבין עצמו שנים ושלש פעמי' כדאי' בתנחומ' פ' ויקהל וברבות ריש פ' כי תשא. בשנים הראשונים חייתם עלפה, בשתי דברות הראשונות יצאה נשמתם כמו שאז"ל במס' שבת דף פ"ח ב' ובשיר רבה בפסוק ישקני מנשיקות ר' יהושע אומר ב' דברות שמעו ישראל מפי הקב"ה אנכי ולא יהי' לך הה"ד ישקני מנשיקות ולא כל הנשיקות עכ"ל. סחו אל ירד, אמרו אל משה. רשומות וחתומות וכו', כאן מצאתי שלש גירסות: הא' הכתובה בפנים, והב' פתוחות וסתומות חקוקות ורשומות, והג' קמוצות סתומות רשומות וחתומות — ועיין מה שכתבתי בסוף א. ז ה ר ת דאתמול דף ס"א ב'. רד להנחיל רבבות, ירד להנחיל לרבבות אלפי ישראל. בעשרים ושנים וכו', מבואר בדיבור הקדוש ד"ה קדוש הופיע. יסד עוז וכו', מבואר לעיל דף פ"ב א' ד"ה גנוזי גלגלים.

אלפים

כוונת המחבר לאמר כי התורה מתפארת בקדימתה ובמעלתה; ונותנה סבה, למה לא נתנה לא לאדם ולא לנח ולא לאבות רק למשה; אברה הויכוח על זה שרצה השם יתברך לתתה לכל אחד מהם. ודוגמת זה נמצא בפיוט המתחיל שעשוע יום יום וכלם נתנו מרועה אחד.

וּבְכֵן יְיָ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ:

מיוסד ע"פ א'ב אלא שהקדים לכל חרוז איזה תיבות מפסוקי משלי סי' ח'.

יְיָ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ· אַלְפַּיִם שָׁנָה נִמְתַּקְתִּי בְּחִכּוֹ· עַד לֹא מָדַד עוֹלָם רָחְבּוֹ וְאָרְכּוֹ· טֶרֶם מָתַח רוּם עַד כֹּה וְעַד כֹּה· וְקֶדֶם הֵכִין בָּם רֶכֶב אַרְתַּכּוֹ· אֲנִי הָיִיתִי מִשְׁתַּעֲשַׁעַת עַל בִּרְכּוֹ· מְשַׂחֶקֶת לְפָנָיו לְהַלְלוֹ וּלְבָרְכוֹ· מְשַׂחֶקֶת בְּתֵבֵל אוֹתִי אָיוֹם (נ"א היום) בְּעֶרְכּוֹ· לְהוֹדִיעַ לַכֹּל כִּי אֵין כְּעֶרְכּוֹ: (וָאֶהְיֶה אָמוֹן אֵצֶל אָדוֹן· וָאֶהְיֶה שַׁעֲשׁוּעִים יוֹם יוֹם· מְשַׂחֶקֶת עַד זֶה הַיּוֹם:)

קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז· בְּקֶדֶם קַדְמוֹנִים קִדַּמְתִּי מֵאָז· קֶדֶם עַמּוּדֵי רוּם הָיִיתִי עַמּוּד מֵאָז· קֶדֶם פָּעַל יְסוֹד הָיָה יְסוֹדִי מֵאָז· קֶדֶם אֶבֶן פִּנָּה הָיִיתִי אֶבֶן פִּנָּה מֵאָז· קֶדֶם כָּל נְסִיכִים הָיִיתִי נְסוּכָה מֵאָז· (וּבִהְיוֹת עוֹלָם מַיִם בְּמַיִם הָיִיתִי חֲקוּקָה מֵאָז·) וּבִהְיוֹת עוֹלָם תֹּהוּ וָבֹהוּ הָיִיתִי כַּנֵּר מֵאָז· וּבִהְיוֹת חֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם הָיִיתִי כִּמְנוֹרָה מֵאָז· קֶדֶם כָּל אֵלֶּה הוּא וַאֲנִי הָיִינוּ מֵאָז:

והיה

אלפים שנה וכו', כל ענין הפסקא הזאת כבר מבואר בסדר דאתמול ע"ש. טרם מתח רום, קודם שהרקיע השמים הרמים. בם, בשמים. רכב ארתכו, מרכבת כבודו.

קדם מפעליו וכו', גם הפסקא הזאת כבר מבוארת לעיל בסדר גם בסוף יוצר. עמודי רום, עמודי השמים. יסוד, הארץ. אבן פנה, אבן שתיי' שממנה הושתת העולם. כל נסיכים, כל יועצים והיינו המלאכי' ונפשותם של צדיקים וזולתם כמבואר בילקוט בראשי' רמז י"ג. הייתי נסוכה מאז, הייתי יועצו תחלה כדאי' בפרקי דר"א פ"ג עד שלא נברא העולם נתיעץ הקב"ה בתורה שמה תושיה לברוא את העולם; השיבה לו וכו', ועיין לעיל דף ג' ב'. והיה אמון וכו', ליתא בכ"י.

מעולם

(וְהָיָה אָמוֹן מְהַדֵּר לְמַעֲנָהּ. וְאָמַר בְּלִבּוֹ אֶבְרָא עוֹלָם בְּבִינָה בַּעֲבוּר אָמְנָה:)

מֵעוֹלָם נִסַּכְתִּי מֵרֹאשׁ. גְּזֵרָה שָׁוָה גָּזַר בִּי מֵרֹאשׁ. לַחֲקוֹר וְלִדְרוֹשׁ. הַכֹּל מֵרֹאשׁ. מִי יַעֲלֶה בְּרֹאשׁ. מִי יִהְיֶה בְּרֹאשׁ. מַה שֶּׁהָיָה מֵרֹאשׁ. הוּא שֶׁיִּהְיֶה בְּסוֹף לְרֹאשׁ. נְסִיכֵי אָדָם נִסְּכוּ בִי מֵרֹאשׁ. וְנִסַּכְתִּי לְמַלְכֵי הַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ:

(וְהָיָה אֵלָיו בְּדִבְרָהּ. וְנִשְׁתַּעְשַׁע בְּדִבּוּרָהּ. וְאָמַר בַּעֲבוּרָהּ. אֶבְרָא עוֹלָם לְהַגְבִּירָהּ. וְלַהוֹרוֹת לְהַסְבִּירָהּ):

מִקַּדְמֵי אָרֶץ. (נ"א מִקְּדוּמֵי אָרֶץ.) דְּבָרִים שִׁבְעָה קָדְמוּ לָאָרֶץ. כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא קֹדֶם לִשְׁמֵי עֶרֶץ. כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל קֹדֶם לְמַמְלְכוֹת הָאָרֶץ. אֲבוֹת הָעוֹלָם קָדְמוּ לְמוֹסְדֵי אָרֶץ. שֵׁם מָשִׁיחַ קֹדֶם לְשֵׁמוֹת אֲשֶׁר בָּאָרֶץ. גַּן עֵדֶן קָדְמָה לְעַנְוֵי אָרֶץ. עָרוּךְ מֵאֶתְמוֹל תָּפְתֶּה קֹדֶם לְרִשְׁעֵי אָרֶץ. יִשְׂרָאֵל וְהַתְּשׁוּבָה קָדְמוּ לְיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ. וַאֲנִי לָהֶם קָדַמְתִּי מִקַּדְמֵי אָרֶץ:

(וְהָיָה מֶלֶךְ בִּמְסִבּוֹ. מְהַדֵּר בְּמִדַּת טוּבוֹ. וְאָמַר בְּלִבּוֹ. אֶבְרָא עוֹלָם לְיַשְּׁבוֹ. בַּעֲבוּר יְשׁוּבוֹ:)

בְּאֵין תְּהוֹמוֹת חוֹלָלְתִּי. הָאָרֶץ עַד לֹא נִתְחוֹלְלָה נִתְחוֹלָלְתִּי. וּבְאֵין חֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם הֵאַרְתִּי וְהִגַּהְתִּי.

ובאין

מעולם. נסכתי מראש, ל' נסיכי בני אדם, או ל' ענה. גזרה שוה גזר בי מראש וכו', כענין צופה ומביט עד סוף כל הדורות. והי' אליו בדברה וכו', ליתא בכ"י.

מקדמי ארץ. דברים שבעה וכו', הן הן המנויים בבראשית רבה פ' א' ובמס' פסחי' דף נ"ד א' ובפרקי דר"א פ"ג ובמד' משלי סי' ח' ולא ראי' זה כראי' זה וצ"ע, ועיין בבאורי לעיל דף ע"ג ב'. כסא ישראל, הייכו מקדש. אבות העולם, הם מן עשר' דברי' שעלו במחשב' להבראות. בפרק דר"א הנ"ל, ועיין עוד בבראשי' רב' פ' א' ובבמדבר רב' דף ק"ל ב'. ערוך מאתמול, גיהנם עש"ה בישעי' ל' ל"ג, והי' מלך וכו', ליתא בכ"י.

באין תהומות וכו', בפרק ג' מפרקי ר"א: ח' דברים נבראו ביום ראשון ואלו הן שמים

וארץ

וּבְאֵין קוֹרֵא תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם בְּפִיו נִקְרֵאתִי׃ וּבָעֵת נִבְקְעוּ בְּדַעְתּוֹ נִבְקְעוּ בְּדַעְתִּי׃ וּבִתְהוֹם רַבָּה מִשְׁפָּטַי מִלֵּאתִי׃ וַעֲלֵיהֶם חֹק חַגּוֹתִי וְנִגְבַּלְתִּי׃ וּבְתַנִּינִים אֲשֶׁר בִּתְהוֹמוֹת נִתְהַלָּלְתִּי׃

בְּאֵין מַעְיָנוֹת נִכְבַּדֵּי מָיִם׃ וּבְאֵין מַעְיָנוֹת מַעְיְנֵי נוֹבַעַת מָיִם׃ וּבְאֵין נְהָרוֹת נַהֲרֵי מוֹשֵׁךְ מָיִם׃ וּבְאֵין בְּאֵרוֹת בְּאֵרֵי נוֹבַעַת מָיִם׃ וּבְאֵין מְקוֹרוֹת מְקוֹרֵי חַיִּים מָיִם׃ וּבְאֵין מַיִם הָיִיתִי כִּבְרֵכַת מָיִם׃ וּבְאֵין מִקְוֵה מָיִם׃ מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל יְיָ לְהַוּוֹת מִמִּקְוֵה מָיִם׃

בְּטֶרֶם הָרִים הָטְבָּעוּ׃ זָוִיּוֹת עוֹלָם כִּי נִטָּעוּ׃ הַרְרֵי יִשְׂרָאֵל כִּי נִתְקָעוּ׃ הַרְרֵי עַד כִּי נִתְיַדָּעוּ׃ הַרְרֵי אֵל כִּי נִתְוַדָּעוּ׃ בְּפֶלֶס וּבְמֹאזְנַיִם כִּי נִשְׁקָלוּ וְנוֹדָעוּ׃ תּוֹעֲפוֹת גָּבְהָם וּמֶחְקְרֵי יְסוֹדָם כִּי נִשְׁתַּמָּעוּ׃ וּבְהוֹדָעִי בְּסִינַי כֻּלָּם נִזְדַּעְזָעוּ׃ וּלְהַר הַמּוֹרִיָּה כֻּלָּם נִכְרָעוּ׃ וְעַל מָה אֲדָנֶיהָ הָטְבָּעוּ׃ בְּטַבַּעְתִּי אֶרֶץ וַאֲדָנֶיהָ הָטְבָּעוּ׃

לִפְנֵי גְבָעוֹת חוֹלָלְתִּי׃ חֵקֶר גִּבְעוֹת עוֹלָם נִתְחוֹלַלְתִּי׃ גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה אֲנִי חַלְתִּי׃ וְגִבְעָה נִשָּׂאָה אֲנִי

וארץ ואור וחושך ותוהו ובוהו ורוח ומים, וי"א אף יום ולילה (במקום אחר גרס אף מדת יום ולילה) וכו' ע"ש. ועליהם חוק חגתי ונגבלתי, ל' בחקו חג על פני תהום (משלי ח כז), חוק חג על פני מים (איוב כו י).

באין וכו'. נִכְבַּדֵּי, כנ"ל בעדות המסרת שמסרה ג', דין ותרין בישעי' כ"ג, ככבדי ארץ. וכן העיד רד"ק במכלול שער בנין כפעל דף ס"א ב', וכ"כ במכלל יופי בשמו. מעיני נובעת מים, כינוי לתורה כמו שאז"ל על הוי כל צמא לכו למים (ישעי' נה א).

בטרם הרים וכו'. זויות עולם, פנות העולם וחזקו. נתקעו, ל' תקע את אהלו (בראשי' לא כה). בפלס וכו', עש"ה ושקל בפלס הרים וגבעות במאזנים (ישעי' מ יב). תועפות גבהם. ל' כתועפות ראם לו (במדבר כג כב). נזדעזעו וכו' ולהר המוריה וכו', מבואר לעיל ביוצר אילת אהבים אות ח'.

ולפני גבעות וכו'. אני חלתי, ל' לא חלתי ולא ילדתי (ישעי' כג ד).

עד

הוֹלַדְתִּי· וּגְבָעוֹת כְּנִשָּׂאוּ בִּצְדָקָה נִתְנַשֵּׂאתִי· וּלְכָל הַר וְגִבְעָה קְדֻמָּה גִּבְעָתִי· וּמִגִּבְעוֹתַי לְגִבְעוֹת עוֹלָם דִּלַּגְתִּי· וּמִגִּבְעוֹת עוֹלָם לְגִבְעַת סִינַי נִגְבַּלְתִּי:

עַד לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוּצוֹת· טַבּוּר הָאָרֶץ וְטַבּוּר חוּצוֹת· טַבּוּרִי הָיָה מַשְׁתִּית אֶרֶץ וְחוּצוֹת· וּמִשְׁתִּיַּת טַבּוּרִי הוּשָׁתוּ אֶרֶץ וְחוּצוֹת· מְחִיקִי אֶל חֵיק הָאָרֶץ וּמֵחֵיק הָאָרֶץ אֶל חֵיק חוּצוֹת· וּמִמַּשְׁתִּיתִי הָיָה מַשְׁתִּית הָאָרֶץ וְחוּצוֹת· כְּכַפֵּי תַחֲרָא בֵּין אֶרֶץ וְחוּצוֹת:

וְרֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל· יְצִיר אֲשֶׁר יָצַר רֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל· מִמֶּנּוּ הֵצִיק מְצוּקֵי תֵבֵל· וַיָּשֶׁת עֲלֵיהֶם תֵּבֵל· כִּתְרוּמָה הוּרַם רֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל· כְּחַלָּה מֵעִסָּה הִפְרִישָׁם לְתֵבֵל· וּמִזְבַּח אֲדָמָה הָיָה רֹאשׁ לְתֵבֵל· מִגּוּשֵׁי הֻשְׁלַךְ עָפָר לְתֵבֵל· הוּא הָיָה רֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל:

בַּהֲכִינוֹ שָׁמַיִם שָׁם אָנִי· כְּאֹהֶל עֵת טֶרֶם מְתָחָם יוֹתֵר מֵהֶם מְתָחַנִי· כַּדּוֹק עֵת טֶרֶם נָטָם אֶצְלוֹ נְטָנִי· בִּימִין טֶרֶם טִפְּחָם מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת טִפְּחָנִי· וּבְזֶרֶת טֶרֶם תִּקְּנָם בָּהּ תִּקְּנַנִי· וְאֶצְבָּעוֹת טֶרֶם קְבָעָם בְּאֶצְבְּעוֹתָיו

קבעני

עד לא וכו׳, טבור הארץ, אמצע ארץ ישראל שהוא אמצע שאר ארצות הנקראות חוצות. משתית ארץ, יסוד הארץ ל׳ אבן שתיה שממנו הושתת העולם. מחיקי אל חיק הארץ, ל׳ ומחיק הארץ (יחזק׳ מג יד) שהוא ל׳ יסוד כפי׳ רש״י. כפי תחרא, כשפת השריון בין ארץ ישראל לשאר ארצות. ועיין בילקוט במשלי ברמז תתקמ״ג.

וראש עפרות תבל, כינוי לאדם הראשון. ממנו, מאדה״ר. מצוקי תבל, אבות העולם כמבואר לעיל בפסקא מקדמי ארץ. ומזבח אדמה, אדם הראשון נברא מעפר המזבח שהובבר מכל עפר הארץ.

בהכינו שמים וכו׳. כדוק וכו׳ ל׳ הנוטה כדוק שמים וימתחם כאהל לשבת (ישעיה מ כב). בימין וכו׳, עש״ה וימיני טפחה שמים (ישעי׳ מח יג) וע״ש מימינו אש דת למו (דברים לג ב). בזרת, ושמים בזרת תכן (ישעי׳ מ יב). ואצבעות, עש״ה כי אראה

שמיך

קְבָעַנִי· וְעֵת אֲשֶׁר פֵּרְשָׂם כָּאֹהֶל כִּירִיעָה פֵּרְשַׂנִי· וְלִירִיעוֹתָם אָמַר דַּי וְלִירִיעוֹתַי לֹא אָמַר דַּיֵּנִי:

בְּחוּקוֹ חוּג עַל פְּנֵי תְהוֹם· לְמַעֲנִי חַק שְׁלֹשָׁה חֻקִּים עַל רוּם וְעַל תַּחַת וְעַל תְּהוֹם· בְּשׂוּמוֹ לַיָּם חֻקּוֹ חָקִי חָג עַל פְּנֵי תְהוֹם· בְּחֻקּוֹ אֶבֶן שְׁתִיָּה עַל פְּנֵי תְהוֹם· בְּחֻקּוֹ לְוִיָּתָן עַל דַּלְתוֹת תְּהוֹם· בְּחֻקּוֹ אֶבֶן פִּנָּה שֶׁלֹּא יָצִיף לָעוֹלָם תְּהוֹם· בְּחֻקּוֹ חוּג חָקִי כָּבוּשׁ עַל תְּהוֹם:

בְּאַמְּצוֹ שְׁחָקִים מִמָּעַל· מִתְאַמֶּצֶת הָיִיתִי בִּמְרוֹמֵי מַעַל· בְּאַמְּצוֹ עֲרָבוֹת לִרְכוּבוֹ· הָיִיתִי רְכוּבוֹ· בְּאַמְּצוֹ שְׁחָקִים לְעֻזּוֹ· הָיִיתִי מָעֻזּוֹ· בְּאַמְּצוֹ מְעוֹנָה בִּזְרוֹעוֹ· הָיִיתִי כְּקָמֵיעַ עַל זְרוֹעוֹ· בְּאַמְּצוֹ זְבוּל לְקָדְשׁוֹ· הָיִיתִי זְבוּלָה בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ· בְּאַמְּצוֹ עֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו· הָיִיתִי מִשְׁתַּעֲשַׁעַת עַל אַרְכּוּבוֹת רַגְלָיו· בְּאַמְּצוֹ שָׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם· וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמַיִם· בְּאַמְּצוֹ כָּל אֵלֶּה אִמְּצַנִי נוֹטֶה שָׁמָיִם:

בַּעֲזוֹז עֵינוֹת תְּהוֹם· נֶעֱזָה מַעְיָנִי מִמַּעְיְנוֹת תְּהוֹם· נִתְעַזְּזוּ מֵימַי מִמֵּימֵי תְהוֹם· בְּטֶרֶם נֶעֶזְזוּ עַזִּים

שמיך מעשה אלבעותיך (תילים ח ד). ולירעותם אמר די, כמבואר לעיל בד"ה אנכי בשם אל שדי ובב"ר סוף פ' ה'. ולירעותי לא אמר דיני, כענין לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מלותך מאוד (תילים קי"ט צ"ו).

בחקו חוג וכו', כל הפסקא מבוארת במה שקדם. למעני חק, חקק ויסד.

באמצו שחקים וכו', הפייטן מונה כאן שבעת הרקיעים בשמותם שמנאום רז"ל במסכת חגיגה דף י"ב ב' אלא שקרא את המכון שבו ברד ושלג וקיטור וטללים בשם ערפל שתחת רגליו ואת הוילון ואת הרקיע קרא בשם שמים ושמי השמים. ערבות לרכובו, ע"ש סלו לרוכב בערבות (תילים סח ה). שחקים לעוזו, ע"ש ועזו בשחקים (תילים סח לה). מעונה בזרועו, ע"ש מעונה אלהי קדם ומתחת זרועות עולם (דברים לג כז). זבול לקדשו, ע"ש מזבול קדשך (ישעיה סג טו). ערפל תחת רגליו, עס"ה בתילים י"ח י'.

בַּעֲזוֹז עֵינוֹת תהום, הע' נחירק כמ"ש לעיל דף ד' א' וכולו מבואר.

עַזָּה הָיִיתִי עַל תְּהוֹם· בְּשׂוּמוֹ לַיָּם חֻקּוֹ· שָׂם עֲלֵיהֶם חֻקִּי· וּמַיִם לֹא יַעַבְרוּ פִּיו· כֵּן לֹא יַעַבְרוּ עַל פִּי· וְנִשְׁתַּכְלֵל עוֹלָם בְּמַאֲמַר פִּי שֶׁהָיִיתִי בְּפִיו:

בְּחוּקוֹ מוֹסְדֵי אָרֶץ· סָד בְּמוּסָדֵי מוֹסְדֵי אָרֶץ· הֵמָּה הַיּוֹצְרִים הַיְצוּרִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ· וְיוֹשְׁבֵי נְטָעִים נְטִיעַת שׂוֹרֵק בָּאָרֶץ· לִנְטוֹעַ שָׁמַיִם וְלִיסוֹד אָרֶץ· וּגְדֵרָה נַעֲשֵׂיתִי גָּדֵר בָּאָרֶץ· וְעִם הַמֶּלֶךְ בִּמְלַאכְתּוֹ מָלַךְ כִּי מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ· הִמְלִיכַנִי וְהִמְלַכְתִּיו עַד לֹא שָׁמַיִם וָאָרֶץ· וּמִיּוֹם דִּבֵּר וַיִּקְרָא אָרֶץ· קָרָא לִי רָאשֵׁי דּוֹרוֹת אָרֶץ:

ק' בניגון קָרָא לְאָדָם הַנּוֹצָר מֵאֶרֶץ· קָרָא לְנֹחַ אִישׁ צַדִּיק בָּאָרֶץ· קָרָא לְאַבְרָהָם מֵאֲצִילֵי אָרֶץ· קָרָא לְיִצְחָק הַזּוֹרֵעַ בָּאָרֶץ· קָרָא לְיַעֲקֹב הַנֶּחְתָּם בִּשְׁמֵי עָרֶץ· קָרָא לִשְׁבָטִים לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ· וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד שְׁאָלַנִי יוֹצֵר הָאָרֶץ:

עָמַד אָדָם רֹאשׁ לִנְשָׁמוֹת· זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם רְשׁוּמוֹת: וְאָמַר אֵלֶיהָ הִנֵּה זֶה חָכָם מָלֵא חָכְמוֹת·

בחוקו וכו'. סדר במוסדי, ייסד ביסודות שלי. מוסדי הארץ המה היוצרים וכו', כל הפסקא הזאת מיוסדת על הכתוב המה היוצרים ויושבי נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו ישבו שם (דה"א ד כג) וכמו שאמרו עליו בבראשית רבה פ' ח' וז"ל בנפשותן של צדיקים נמלך הקב"ה כשברא עולמו שנא' המה היוצרים ע"ש וייצר ה' אלהים את האדם, יושבי נטעים ע"ש ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם, וגדרה ע"ש אשר שמתי חול גבול לים, עם המלך במלאכתו ישבו שם, עם מלך מלכי המלכים ב"ה במלאכת עולמו ישבו שם נפשותם של צדיקים שבהם נמלך הקב"ה וברא את העולם עכ"ל, וע"ש ביפה תאר; והן הן בעצמם דברי הפייטן המה היוצרים וכו' ר"ל נפשותם של צדיקים, ונטיעת שורק היינו גן עדן, וגדר בארץ היינו חול גבול לים שלא יצף העולם. ראשי דורות הארץ, היינו נח ואברהם ויצחק ויעקב והשבטים כמו שביאר הפייטן ענינם בפסקא הסמוכה.

קרא לאדם וכו', כולם בשם נקראו לעיין על אודותם אם הם ראויים לקבלת התורה וזהו ועל כל אחד ואחד שאלני יוצר הארץ.

עמד אדם. זה ספר וכו', טעמו תולדותיו של אדם הלא הם רשומות על זה ספר. ואמר אליה, הקב"ה אמר לתורה. וכל הפסקא מבוארת במקרא.

בְּצֶלֶם וּבִדְמוּת אוֹתוֹ לְדַמּוֹת· כְּאַחַד מִמֶּנּוּ מְעֻלֶּה
בָּאֵימוֹת· וּמוֹרָאוֹ עַל חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת· וְכֻלָּם יָצַרְתִּי עֲלֵי
אֲדָמוֹת· וּבְדַעְתּוֹ קָרָא לָהֶן שֵׁמוֹת· וְאַחֲרֵי כֵן קָרָא
שְׁמִי הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא בַּשֵּׁמוֹת׃

כאן הושמט בפנים חרוזת אות ע אחת שהשיבה תורה בגנות אדם הראשון והדפסתי אותה לבדה במבוא המחזור בצירוף יתר הפיוטים הנמצאים הנה והנה במחזורים כתבי יד ישן והי' כל מבקש דבר ה' ידרשהו משם.

פֵּרַשׁ זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם· וְנִמְצָא דוֹר שְׁלִישִׁי
דָּחוּף מִבְּנֵי אָדָם· כְּהוּחַל לִקְרוֹא בְּשֵׁם מַעֲשֵׂה
יְדֵי אָדָם· וְקָם דּוֹר עֲשִׂירִי מְקַלְקֵל בָּאָדָם· וַיִּרְאוּ בְנֵי
הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם· וַיַּרְא יְיָ כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם·
וַיֹּאמֶר יְיָ אֶמְחֶה אֶת הָאָדָם· לוּלֵי נוֹלַד אִישׁ צַדִּיק בָּאָדָם·
זֶה יְנַחֲמֵנוּ אוֹמְרִים מִלְמַעְלָה פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם· וּלְמַטָּה
אוֹמְרִים זֶה יְנַחֲמֵנוּ בְּנֵי אָדָם׃ וְאָמַר אֵלֶיהָ הִנֵּה זֶה אָדָם
תַּחַת אָדָם· וּמָצָא חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם׃

גם כאן הושמט בפנים חרוזת אות פ' וגם אותה תמצא במבוא המחזור אשר כתבתי.

צָץ מִמִּזְרָח וְכַשַּׁחַר עָלָה· וְנִקְרָא עַיִט פּוֹרֵחַ עַל פְּנֵי
מַעְלָה· אַב הֲמוֹן נִקְרָא וְנִתְעַלָּה· וּבְעֶשֶׂר נִצְרַף וְלֹא נִמְצָא
בוֹ עַוְלָה· עֲבוֹדָה זָרָה עַל יָדוֹ בָּטְלָה· וְקֵרַב רְחוֹקִים
לזכות

פרש זה ספר וכו', הקב"ה פירש זה ספרו של אדם הראשון שהראהו בו כל תולדות האדם עד סוף כל הדורות כדאי' בבראשית רבה פ' כ"ד ונמצא דור שלישי והיינו דור אנוש דחוף ונטרד מבני אדם כי אז החלו לטעות אחר ע"ז מעשי ידי אדם. דור עשירי, דור המבול. זה ינחמנו וכו', ר"ל מלאכי מעלה שנאמר עליהם ודמות פניהם פני אדם (יחזקאל א י) אמרו על נח זה ינחמנו שהי' נח לשמים, וגם דרי מטה בני האדם אמרו עליו זה ינחמנו כי קודם שנולד נח זורעים חטים וקוצרין קוצים ודרדרים כיון שנולד נח חזר עולם לישובו ולא עוד אלא שקודם שנולד נח עושין מלאכה בידיהן לכן כתיב מעצבון ידינו נולד נח התקין להם כלי מחרישה ומגלות וקרדומות וכל כלי מלאכה כדאי' עליו בתנחומא.
צץ ממזרח וכו', אברה' שנא' עליו מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגליו (ישעי' מא ב)

ונאמר

לִזְכוּת מְנֻטָּלָה· הִכִּירַנִי וְהִכַּרְתִּיו בְּאַהֲבָה כְּלוּלָה: כְּדַי הוּא לָךְ לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה· לִשְׁמוֹר מִצְוֹתֶיךָ יוֹמָם וָלַיְלָה· דּוֹרוֹת אֲשֶׁר זָכוּ לְפָנָיו לֹא זָכוּ לְמִילָה· וּמֵעֵת נִתְחַתְּמָה בּוֹ נִתְמַנָּה רֹאשׁ לְכָל תְּפִלָּה:

גם כאן הושמט בפנים חרוזת אות צ' ותמצאהו במבוא הנזכר.

קָרְבָּן שָׁלֵם יְחִידוֹ נִמְצָא· כְּטֶנֶא בִּכּוּרִים אָז נִרְצָה· כְּשֶׂה לָטֶבַח רָץ בִּמְרוּצָה· שְׁלֹשָׁה יָמִים טָרַף וְנַפְשׁוֹ לֹא קָצָה: הִוָּעֲצִי נָא עַמִּי דַּת מוֹעֵצָה· וְלִקְחִי אוֹתוֹ לְחֻפַּת עֲלִיצָה· לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִקְרָאתֶךָ יָצָא· וּלְמַעֲנוֹ אֶרְאֶלִּים מִמְּחִיצָה· מַר צָעֲקוּ חוּצָה:

גם כאן נשמט אות ק' קום מצאהו ממבוא הנ"ל.

רָחַק אִישׁ שָׂדֶה וְקֵרַב אִישׁ תָּם· יֹשֵׁב אֹהָלִים בְּאָהֳלֵי רוּם נֶחְתָּם· וְגַם בַּמֶּרְכָּבָה תָּאֳרוֹ נֶחְתָּם· עוֹלִים בְּמַעֲלוֹתָם וְיוֹרְדִים בִּירִידָתָם· תְּמֵהִים עַל מַרְאֵה זֶה חוֹתָם: וְאָמַר אֵלֶיהָ הִנֵּה זֶה חוֹתָם יָפֶה מִכָּל חוֹתָם· חוֹתָמוֹת שְׁנֵים עָשָׂר נֶחְתָּמוּ מִזֶּה חוֹתָם· בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ טְבוּעִים בְּאֶחָד חוֹתָם· עַל לֵב וְעַל זְרוֹעַ לְמַעַנְךָ חָתַמְתִּי חוֹתָם:

וכאמר קורא ממזרח עיט (שם מו יא) וכמו שפירשו רש"י ז"ל. ובעשרה נצרף, נבחן בעשרה נסיונות. וקרב רחוקים, שהי' מכניס תחת כנפי השכינה. נתמנה ראש לכל תפלה, אברהם תקן תפלת שחרית (ברכות דף כ"ו ב').

קרבן שלם יחיד נמצא, בנו יחידו יצחק. שלשה ימים טרף, ללכת להר המוריה שנא' ויהי ביום השלישי וישא אברהם את עיניו. לשוח בשדה לקראתך יצא, שתקן תפלת מנח' (שם). ולמענו אראלים וכו', כמו שאחז"ל על פסוק הן אראלם צעקו חוצה (ישעי' לג ז).

רחק איש שדה, עשו איש שדה. איש תם, יעקב. באהלי רום, בשמים. וגם במרכבה תארו נחתם, דמות דיוקנו של יעקב נחקק בכסא כבוד. עולים וכו', המלאכים שהיו עולים ויורדים. חותמות שנים עשר, י"ב שבטי יה בטבעת המלך וכו', כולם היו טבועים בחותם אחד בטבעת המלך הקב"ה, שהיו כולם צדיקים. למענך, אתה התורה למענך חתמתי חותם על זרועי ועל לבי וכענין שאמרו ז"ל: תפילין דמרא עלמא מאי כתיב בהו? וכו'.

גם כאן כשמע חרוזת אות ר' קחהו מן המקום אשר הוריתיך.

שָׁלְמוּ כָּל אֵלֶּה בַּעֲמוֹד עַד עוֹלָם· כְּשָׁלְמוּ אַלְפַּיִם עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא עוֹלָם· וְאַלְפַּיִם וְאַרְבַּע מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה מִשֶּׁנִּבְרָא עוֹלָם· אָמְרָה תוֹרָה זֶה מֹשֶׁה אֲשֶׁר נִקְרָא עָנָו מֵעוֹלָם· וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אֲשֶׁר נִכְתָּב מֵעוֹלָם· הוּא יִירָשֵׁנִי מוֹרָשַׁת עוֹלָם· וְהוּא יִקָּחֵנִי מַתְּנַת עוֹלָם· וְכָל בָּאֵי עוֹלָם יַאֲמִינוּ בִי לְעוֹלָם:

וְהָיָה אֵל אֱמוּנָה, מְהַרְהֵר לְמַעֲנָהּ, וּמֵבִין
בַּחֲנִינָה, אֶבְרָא עוֹלָם בְּבִינָה, בַּעֲבוּר אֱמָנָה:

תּוֹלְדוֹת רוּם וְתַחַת בְּהִזְדַּעְזְעָם· וּבְשִׁבְעָה קוֹלוֹת כְּנִבְרְאוּ בְנֹעַם· שְׁתַּיִם זוּ שֶׁשָּׁמַעְנוּ שִׁמְעָם· וְלִשְׁתֵּי שְׁמִיעוֹת נֶחֱלַק קוֹל רַעַם· לַגּוֹיִם קוֹל זַעַם· וּלְיִשְׂרָאֵל קוֹל נֹעַם· וְאָמְרוּ הַכֹּל מַה זֶּה קוֹל מוּרְעָם· הוֹלֵךְ וּמִתְגַּלְגֵּל כְּגַלְגַּלֵּי רַעַם· וְאָמַר לָהֶם יֵשׁ לִי טַעַם בֵּינִי וּבֵין עָם· וְרֶכֶב רִבּוֹתַיִם נִתְכַּוְּנוּ מוּל עָם· וְשִׁבְעָה רְקִיעִים נָטוּ בְּזוּ עָם· בַּזֶּרֶת אֲשֶׁר תִּכְּנָם בָּהּ קְרָעָם· וַיִּטֵּם וַיַּסִּיעֵם מִמְּקוֹמָם וּמִמַּסָּעָם· וְהָיוּ נוֹטְפִים בְּשֵׁם מִזְּעָם· וְאָמְרוּ מַלְאֲכֵי

השרת

שלמו כל אלה, כשלמו כל אלה הדברי' שבין הקב"ה לתורה בעמדם על זמן של ישראל הנקרא עם עולם בישעי' מ"ד ז' שבשבילם נברא העולם, והנה הויכוח הזה שבין הקב"ה כביכול לתור' הי' בשעת בריאת התור' שקדמה לעולם אלפים שנה כידוע ממאמרי רז"ל שהעתקתי לעיל דף י"ט א' אבל שעשוע יום יום וזהו כשלמו אלפים עד שלא נברא העולם ואלפים וארבע מאות וארבעים ושמונה משנברא העולם עד זמן נתינת התור'. וידבר ה' אל משה וכו'. כן אמר' התור' כבר כתב בי וידבר ה' אל משה. והיה אל אמונה וכו', כאן מצאתי החרוז הזה בכ"י של י"ח והוא מקומו הנכון כי אחר שאמרה התורה יאמינו בי לעולם הי' הקב"ה מהרהר בתשובתה ואמר אברא העולם בעבור האמונ' והכל נעשה בשביל אמנה כמו שאז"ל בשמות רבה פ' כ"ג מגל תשורי מראש אמנה (שיר ד ח).

תולדות וכו', תולדות שמי' וארץ. ובשבע' קולות מבואר לעיל ובילקוט בתילי' כ"ט. שתים וכו', שנא' אחת דבר אלהים שתים זו שמענו (תילי' סב יג). והיו נוטפים וכו', כדאי' בשב' דף פ"ח ב' כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה הי' נתמלא כל העול' כולו בשמי'.

אתו

הַשָּׁרַת מַה זֶּה הַטַּעַם· נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשׁוֹ הַמְּנֻעָם· אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נוֹתֵן עֹז וְתַעֲצוּמוֹת לָעָם· וּבְכֵן אָמַר לֶעָנוּ רֵד הָעֵד בָּעָם:

וַיִּשְׂמְחוּ כָּל הָעָם· בְּשִׂמְחַת אִמְרֵי נֹעַם· וּנְתַמַּנָּה צִיר רוֹעָם· וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן הָהָר אֶל הָעָם:

וּבְכֵן וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן הָהָר אֶל הָעָם:

מיוסד ע"פ א"ב. סדרי·

אִתּוֹ מִצְוֹת וְחֻקִּים· בָּאֵר הֵיטֵב חֲקוּקִים· גְּמוּלֵי חָלָב מְנִיקִים· דַּדֵּימוֹ חָכְמָה מְפִיקִים· הַשְׁפֵּעַ מְקוֹר מַיִם חַיִּים מְזַנְּקִים· וּמְנוֹפֶת צוּפִים וּמִדְּבַשׁ מְתוּקִים· זֹהַר לָעֵינַיִם מַבְהִיקִים· חֹבֶשׁ לַעֲצָמוֹת מַשְׁקִים· טוֹבִים יְשָׁרִים וְצַדִּיקִים· יְקָרִים מִפְּנִינִים וּמִכָּל חֲשׁוּקִים· כְּתַב אֶצְבַּע

אתו, עם משה הנזכר. באר היטיב חקוקים, כתובים באר היטיב ואמרו רז"ל במס' שבת דף פ"ח כל דבור הי' מתחלק לשבעים לשונות. גמולי חלב וכו', המשיל התורה לאשה מינקת ואמר דרך נאות כי אינה מינקת ליונקים כי אם לאנשים גמולי מחלב כי מוציאים מדדי' חכמה. וכן אמר שלמה דדי' ירווך בכל עת (משלי ה יט) ואמרו עליו רז"ל במס' עירובין דף נ"ד ב' מה דד זה כל זמן שהתינוק ממשמש בו מוצא בו חלב אף ד"ת כל זמן שאדם הוגה בהם מוצא בהם טעם. מפיקים, מוציאים כ' ויפק רצון (משלי ח לה). השפע וכו', שפע מקור חיים מזנקים ומקלחין כ' יזנק מן הבשן (דברים לג כב)· ומנופת וכו', עפ"ה ומתוקים מדבש ונופת צופים (תלים יט). זוהר לעינים, ע"ש מצות ה' ברה מאירת עינים (שם). מבהיקים, מזהירים ומופיעים והלשון ידוע בדברי רז"ל. חובש וכו', עפ"ה רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך (משלי ג ח), וחובש הוא ל' רפואה, ומשיקים מגזרת ושיקוי ומשכו ומוח עצמותיו ישקה (איוב כא כד). ומכל חשוקים, ומכל חפצים כדכתיב יקרה היא מפנינים וכל חפציך (משלי ג טו). כתב אצבע, כדכתיב כתובים באצבע אלהים.

ובכן· נון גינג משה פֿאָן בערגע צום פֿאָלקע.

אתו· ער האַטטע זיא בייא זיך, מיט דייטליכער שריפֿט געצייכנעט, דיא אורז קונדען דער געבאָטע אונד געזעטצע — דיא זאַמען קליינער זייגלינגע, אויז איהרען בריזטען ווירד וויזהייט געזאָגען — זיא זינד שטראָמע לעבענדיגער וואַסערקוועללען, ליעבליכער אַלז האָניגזיים; זיא ערלייכטען דיא אויגען אונד היילען מאַרק אונד געביינע; גוט זינד זיא אונד גערעכטע אונד גערעכט, עדלער אַלז עדעלגעשטיינע אונד שאַטצע, בעזער אַלז אַללע קאָסטבאַרקייטען. ער האַט זיא אייגענהענדיג געשריבען, ער זעלבסט,

דער

שוכן שחקים· לנוצרימו מחטא מנקים· מצדיקים לכל בם עוסקים· נדברימו בספר נחקקים· סופרימו בצדק מחקקים· עץ חיים היא למחזיקים· פאר לוית חן וענקים· צדקות מלאים ולא רקים· קדומים טרם יסוד אפיקים (נ"א ארקים)· רום ועמק בם הקים· שמעם לשושנת העמקים· תוצאותם לחיך ממתקים:

ממתקים דברי אלהים· לאומרי אין כמוך באלהים:

ח' וידבר אלהים:

ע"פ תשר"ק.

תתו קול עוז אלים· שלהבו לפידי גחלים· רצו ברקים קלים· קולות הרעימו גלגלים· צרח שופר ממעלים· פצמה רקועת שעולים· עמים אחזום בהלים·

סער

לנוצרימו וכו', שנא' מזמה תשמור עליך וגו' (משלי ב יא). נדברימו, עפ"י אז נדברו יראי ה' וגו' ויכתב ספר זכרון לפניו (מלאכי ג טז). סופרימו בצדק מחוקקים, כ"כ בכ"י. עץ חיים וכו', פאר לוית וכו', עפ"ה שם במשלי. קדומים, מבואר לעיל. אפיקים, מים. רום ועומק, שמים וארץ. לשושנת עמקים, כינוי לישראל בשיר השירים ב' א'.
תתו קול עוז וכו', כשנתן קולו קול עוז כשתלהבו הלפידים והברקים רצו והגלגלים הרעימו וקול השופר הבריח משמי מעלה והארץ התגעשה, וכל הענין מבואר. ממעולים, תאר לשמי'. פצמה, ל' הרעשתה ארץ פצמתה (תלים ס ד). רקועת שעולים, תאר לארץ

דער אללערהאכסטע! איהרע פלאגער בעוואהרען זיא פאר פעהלטריטטען, רעכטפערטיגען אללע, דיא זיך איהרער בעפלייסיגען, אונד דיא זיך מיט איהנען בעשעפטיגען, ווערדען אין דאס בוך דער טוגענד איינגעשריבען. דיא וויזהייט איזט דער בוים דעס לעבענס, דעס הויפטעס האלדער שמוק אונד ציערדען, דער איינבעגריף דער טוגענדען, דער עלעמענטען עלעמענט; דורך זיא האט דער אללמאכטיגע העהע אונד טיעפע בעגרינדעט. ער האט זיא היינגעגעבען זיינעם אַם פֿוסע דעס בערגעס — וויא איינע רוזע אים טהאלע — שטעהענדען פֿאלקע, אונד דער זעליגען גענוס וואר איהרען גוימען זיס.

זיס וואהרען דיא ווארטע גאטטעס דענען, דיא איהם ענטגעגען גערופען: „קיינע מאכט איזט דיר אונטער געטטערוועזען גלייך!" ח' אונד גאטט שפראך.

תתו. ער ליעס זיא אויס, זיינע מאכטיגע שטיממע, דער געטטער גאטט! גלוטה פייער לאדערטע פֿלאממענד אויף, אונד בליטשטראהלען דורכפֿוהרען שנעלל, אונד דאננערשטיממען שטירמטען דיא היממעל, דעס שופר'ס שרעקליכער שאלל צעררים דיא פֿלאכע דער ערדע; אנגסט ערגריף דיא פֿעלקערשאפטען אונד שרעקקען אונד ציטטערן

כַּעַר צִירִים וַחֲבָלִים· נָהִי כַּיּוֹלֵדָה חָלִים· מְרַצְּדִים הָיוּ מְגֻבָּלִים· לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כַּעֲגָלִים· כַּרְמֶל וּבָשָׁן כְּמוֹ אֵילִים· יַחַד תָּבוֹר וְכָל תְּלוּלִים· טָרְחוּ בְּגֹבַהּ וְנִמְצְאוּ פְּסוּלִים· חַי רָם רוֹאֶה שְׁפָלִים· זֶה סִינַי כַּדְּךָ לֹא הִכְלִים· וְהִטָּה אֵלָיו זְבוּלִים· הֶעְטִירוּ עֲנָנִים וַעֲרָפֶלִים· דָּר בּוֹ בְּשִׁנְאַן אֶרְאֶלִּים· גְּאוֹן קוֹלוֹ הִשְׁמִיעַ לִנְדְגָּלִים· בִּסְבִיב הָהָר נִגְבָּלִים· בְּנַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע דַּת מְקַבְּלִים· אָזְנָם שָׂם רֹאשׁ מִלִּים· אָנֹכִי שִׁמַּע לִכְלוּלִים:

לִכְלוּלִים הִשְׁמַעְתָּ מִלֶּיךָ· מִפּוֹצֵץ הָרִים קוֹלֶךָ:

א׳ אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ:

ע״ש שהיא נרקעת על המי׳ כדכתי׳ לרוקע הארץ על המים (תילי׳ קלו) והמים נקראים שעולים על שם שהם נמדדים בשעלו ית׳ כדכתי׳ מי מדד בשעלו מים (ישעי׳ מ יב). נהי, ל׳ אשא בכי ונהי (ירמי׳ ט ט). וחלים ל׳ חיל כיולדה (שם ו כד) מרצדים וכו׳, מבואר לעיל ביוצר דף ע״ט א׳ ד״ה זעף בהרי׳. לבנון ושריון, גם הם רקדו שנא׳ וירקידם כמו עגל לבנון ושריון כמו בן ראמים (תילי׳ כט) וכן כרמל ובשן ותבור וכל ההרים באו לכאן והיו מתגאים בגבהם ולכן נפסלו וכל זה כבר בארתי לעיל ביוצר. וכל תלולי׳, ל׳ הר גבוה ותלול (יחזק׳ יז כב). זה סיני, סיני הי׳ היותר נמוך שבהרים ולכן נבחר כדאי׳ במס׳ סוט׳ דף ה׳ א׳. זבולים, שמי׳. לנדגלים, לישראל שהיו חונים לדגליהם. אזנם, האזינם והשמיעם. לכלולים של המוכללים ונכתרים בכתרים כי כבר נתעטר כל אחד בשני כתרים כדאי׳ במס׳ שבת דף פ״ח א׳. לכלולים ל׳ כליל יופי (יחזקאל כח יב); או שהוא ל׳ אהבת כלולותיך (ירמי׳ ב ב) וכפי׳ רש״י שם ל׳ הכנסה לחופה.

ליטטערן אונד וועהמוטה גלייך איינער בהאגגען געבהֶערינין. טיעף איינגעזענקטע בערגע שפראַנגען, לבנון אונד שריון וויא קֶעלבער דאַהער, אונד כרמל אונד בשן וויא רעהען, אונד תבור אונד אַללע האָכגיפפעל; אַבער זיא װאורדען צוריקגעוויעזען, דיא טראָטצענדען האָהען; דעז אַללערהאַבענסטען בליק וואַר אויף דען ניעדריגסטען געריכטעט. ער טוייטע אויף דען סיני הערהַב; אויף איהן בריטעטע ער זיינע הימעל אויז אונד קרענטע דעססען הויפט מיט וואָלקען אונד נעבעל. ער, דער היילִיגע טהראָנער אונטער דען קֶערען פֿאָן ארלאלים, ליעס זיינע מאַיעז טֶעטישע שטיממע אויז; פֿריידיג פֿערנאַהמען זיא דאַז אום דען בערג געלאַגערטע פֿאָלק; עז האַטטע זיינע בערייטוויליגקייט צום עמפפאַנג דעז געזעטצעז בעז ציגט — אויפמערקזאַם האָרכטע עז אויף דער גאָטטליכען וואָרטע ערנסטעז. אנכי וואַר׳ז, דאַז ער צוערזט האָט פֿערנעהמען לאַססען דיא געליגטען.

דיא געליגטען האָזט דוא פֿערנעהמען לאַססען דיין וואָרט. בערגע צערשפּליטטער־טען ביי׳ם טאָן דער שטיממע: א׳ איך בין דער עוויגע, דיין גאָטט!

ע"ס א'ב.

אשר כל פעלו תמים· בונה מעלות במרומים· גודר תחתיות הדומים· דלת סוגר בעד הומים· המזריח מאורות רמים· ומנהיגם לילות וימים· זיקים עושה ורעמים· חשר טללים וגשמים· טיעות מגדל וצמחי תלמים· יוצר ובורא כל הגשמים· כל רוחותם בידי שמים· לחמם אבין במטעמים· ממית ומחיה ואני חי לעולמים· נסי גדולים ועצומים· סלה לעולמים קימים· עוזרך בברית אבות תמימים· פודך מסבלות ענמים· צללם בנבכי תהומים· קורע לפניך ימים· רועך במן מטעמים· שקרתי לבחרך לי מאמים· תרתי לסגלך לי מעמים:

מעמים חשתי להבדילך· תמורי אל לא יהיה לך·

אשר כל פעלו תמים, ל"ה דברי' ל"ב ד'. בונה וכו', ל"ה עמוס ט' ו'. תחתיות הדומים, תחתיו' הארץ, ע"ש והארץ הדום רגלי (ישעי' סו א'). הומים מי הים וזאת ע"ש ויסך בדלתים ים (איו' לח). חושר, ל' חשרת מים (ש"ב כב יב) ותז"ל ש"ש מנק' אותן כמו שמנקין בכבר'. טיעות, כטיעות. תלמים, ל' תלמי שדי (הושע' ד). ענמים, מצרי', צללם, השקיעם, ל' צללו כעופרת. בנבכי תהומי', ל' נבכי ים (איו' לח יו).

אשר· דעססען טהאט גאנץ פאללקאממען, דער זיך וואונדער אויפגעבויט אין זיינען העהען, דער דיא אבגרינדע דער ערדע בעגרענצט, דער דעם ברויזענדען מעערע שראנקען געזעצט, דער ליכטקוגעלן אין דען אונערמעסליכען רוים איינגעזעצט אונד נאכט אונד טאג טרייבט, דער בליצע שאפפט אונד דאננער, דער טהוי אונד רעגען טרייפ פעלן לאססט, דער בייאומע עמפארבריננגט אונד פפלאנצען ליעהט — איך, איך בין דער וועלטשעפפער, דער אללע וועזען הערפארגעבראכט, אונד מיינער האנד עמפפעהלען זיך אללע איהרע גייסטער; איך בערייטע פיר אללע שמאקהאפטע שפייזען, איך טעדטע אונד בעלעבע אויך ווידער, איך, דער עוויג לעבענדע! גראס אונד מאכטיג זינד מיינע וואונדער אונד דויערהאפט אויף עוויגע צייטען. איך האבע דיך געזעגנעט — לאסאנגע דעס בונדעס מיט דיינען פראממען פאטערן — האבע דיך פאן דער שקלאפעריי דער ענכמים מצרים, בעפרייט אונד זיא אין דעס אבגרינדעס שטורדעל פערזענקט. דיר האבע איך דאס מעער געשפאלטען, דיך האבע איך גענעהרט מיט וואהלשמעקקענדעם מן; דיך האבע איך אויס אללען נאציאנען ערקארען אונד צו מיינעם נאציאן געוועהלט אויס אללען פעלקערן.

אויס אללען פעלקערן האבע איך דיך געזאנדערט, פערקענג' אויך דאס איך ניכט;

אבריגע

ס׳לֹא יִהְיֶה לְךָ:

ע״ס תשר״ק׳

תָּעוּת זוֹרְחִים וְצוֹלְלִים· שִׁקּוּץ תּוֹעֲבוֹת וְגִלּוּלִים· רִיק וְתֹהוּ הֵם הָאֱלִילִים· קֶטֶב שְׂעִירֵי בְעָלִים· צַלְמֵי מַסֵּכוֹת וּפְסִילִים· פְּעֻלַּת תַּבְנִית כָּל סְמָלִים· עֲצַבֵּי עוֹבְדֵי הָאֲמֵלָלִים· סוּמִים חֵרְשִׁים וְלֹא מְמַלְּלִים· נְשָׂאִים עַל כָּתֵף וְנִסְבָּלִים· מְאוּמָה לְהוֹעִיל לֹא יְכוֹלִים· לֹא עוֹזְרִים וְלֹא מַצִּילִים· כִּנְפָלָם נִשְׁבָּרִים כִּנְבָלִים· יֵבוֹשׁוּ כָּל בָּם מִתְהַלְלִים· טוֹעֵיהֶם לַחֹשֶׁךְ מוּבָלִים· חַגֵּיהֶם מְאוּסִים וּגְעוּלִים· זִבְחֵיהֶם מְרַק פִּגּוּלִים· וְנִסְכֵּיהֶם יֵין תַּרְעֵלִים· הֶבְלֵיהֶם הִפִּילוּ חֲלָלִים· דָּתֵיהֶם חֻקּוֹת הֲבָלִים· גּוֹיִם לְתֹפֶת נִדְגָּלִים (כ״א נגרלים). בְּנִי לְבוֹרַאֲךָ תְּנָה הִלּוּלִים· אַל תִּתֵּן אֶת שְׁמוֹ לְחִלּוּלִים:

תעות זורחים וצוללים, תעות תבנית מאורות הזורחים בשמים או תעות תבנית כל דגה הצוללי׳ במצולת ים והוא עש״ה לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ וכו׳ וכל הפסקא מבוארת בעצמה. גוים, גוייתם. לתופת, כינוי לגיהנם בישעי׳ ל׳ ל״ג. נדגלים, כאספו שם לדגליהם.

ח׳. האָלדיגע קיינען פרעמדען,

תעות. קיינען היממעלסעלן, קיינען אירדישען בילד. האַסליך, גראַסליך, סייסליך, איילעל אונד לעער זינד דיא גאָטצענבילדער. דער טייפעלס געפירכטעטע בעל, דיא געגאָססענען אונד געהויענען קלאָטצען, דיא קינסטליך געשטאַלטעטען ריעזענבילדער, וועלכע אַללע פאַר דען פערשטאָקקטען היידען פערעהרט ווערדען, זינד זאַמטליך בלינד, טויב אונד שטומם! זיא מיססען אויף שולטערן געהאָבען אונד געטראַגען ווערדען, וויל זיא אונפערמאָגענד זינד, זיך זעלבסט צו טראַגען; זיא זינד הילפלאָז אונד אונניטץ, פאַללען צור ערדע אונד ברעכען וויא אירדענע טאָפפע. בעשאַמט ווערדען אַללע, דיא זיך איהרער ריהמען, אונד דיא איהנען נאַכהאַנגען, גלייטען אין פינסטערן. איהרע פעסטע זינד פעראַכטליך אונד אַבשייליך, איהר שפייזאָפפער זינד גרייעלאָפפער אונד איהרע טראַנקאָפפער טויטעלוויין, איהרע לערעמאַניען זינד מענשענווירגענד אונד איהרע געבריילע שטאַנדיגע געזעטצע,* איהרע גאַנצע ראַטטע פאַהרט צור העללע הינאַב. מיין זאָהן, ברינגע דיינעם שאָפפער רוהם, לאַס זיינען נאַמען ניכט ענטווייהען!

לאַס

*) דיא אַבשייליכען גרייעלטהאַטען, דיא בייא דען באַבבלאָניאַנען דער אַלטען, היידען רעליגיאָנזגעזעטצע וואַרען, זינד בעקאַננט.

לְחִלּוּלִים צ׳ תִּתֵּן אֶת שֵׁם· וְסוּר מֵרַע פֶּן תִּכָּשֵׁל וְתֶאְשָׁם·

ק׳ לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם:

ע״ס א״ב.

אֶת שֵׁם אַדִּיר בָּאַדִּירִים· בָּרוּךְ זִכְרוֹ לְדוֹר דּוֹרִים· גַּחֲלֵי אֵשׁ מִמֶּנּוּ בוֹעֲרִים· דָּתוֹ חָרֵב לְלָהּ מְפִירִים· הַמַּרְעִישׁ אֶרֶץ וּמַרְגִּיז הָרִים· וְגוֹעֵר בַּיָּם וּמַחֲרִיב קָרִים· זַעְמוֹ לֹא יָכִילוּ יְצוּרִים· הֲמָתוֹ מְנַתֶּצֶת צוּרִים· טוֹב לַיְשָׁרִים וְנוֹקֵם לְצָרִים· יֵחַתּוּ מִמֶּנּוּ אַבִּירִים· כֻּלָּם מִפַּחְדּוֹ נִסְעָרִים· לוֹ מְשָׁרְתִים וְתָאֳרוֹ לֹא שָׁרִים· מוֹרָא שְׁמוֹ לַשָּׁוְא לֹא תָרִים· נָגְעֲךָ בוֹ יִרְעֲדוּ בְךָ אֵבָרִים· סוּר מִשְּׁבוּעַת שְׁקָרִים· עָרוּךְ בָּהּ אָלוֹת וַאֲרָרִים· פּוֹרַעַת מֵעוֹר וּמִבְּשָׂרִים· צוֹפֶרֶת כָּעוֹף וּבָאָה בַּחֲדָרִים· קִירוֹת הוֹפֶכֶת עִם מְקָרִים·

את שם אדיר, הקב״ה. קרים, מים קרים, או שטעמו מקורים והוא עש״ה בגערתי אחריב ים אשים נהרות מדבר (ישעי׳ נ ב). לא שרים. לא מביטים, ל׳ אשורנו ולא קרוב (במדב׳ כד יז). פורעת וכו׳, כדכתיב זאת האלה היוצאת וגו׳ ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו (זכרי׳ ה ד). צופרת כעוף, פורחת וממהרת כעוף, ל׳ ישוב ויצפור (שופטים ז ג).

לאס איהן ניכט ענטווייהען, דען היילִיגען נאמען! וויכע פאָם בעזען; דאן, קאָננטעסט דיך פערגעהען אונד פערשולדען!

ק׳. דוא זאָללסט זיינען נאמען ניכט אויססרעכען,

אתי. דען נאמען דעס מאַאכטיגען, געבענעדייט זייא דעססען אַנדענקען פיר אונד פיר. גלוטפייער* ענטפלאממט זיינעם מונדע, זיינע רעליגיאָן איזט איין פייערט ווידער געזעטצעסטערער, ער ערשיטטערט דיא ערדע אונד צערטריממערט בערגע, ער טיילט דאַז מעער, אונד טראָקנע פערזיעגען; זיין דראָהען ערטראַגען זיינע געשעפפע ניכט, זיין צאָרן טאָעלגט פעלזען. געגען רעדליכע איזט ער גיטיג אונד איבערפאָלל געגען ווידערזאַכער. זעלבסט דיא היממלישען מאַכטע ציטטערן פאָר איהם אונד זאַגען פאָלער פורכט; זיא זינד זיינע דיענער, זעהען אבער קיינע געשטאַלט.— נעננע ניכט פערגעבליך דען עהרפורכטסווערטהען נאמען; איין הייליגער טייער דורכדרינגע אללע דיינע גליעדער בייא דעססען בעזענונג. פליעהע פאַלשע שווירע, זיא ענטהאַלטען פלוך אונד אונגליקק, זיא צערנאַגען הויט אונד פלייט; פלוגז וויא איין רויבפאָגעל שיעסען זיא אין דיינע געמאַכער אונד צערשטערען געמייער אונד געבאַלקע. ענטהאַלטע דיך דעז שווערענז

*) דאַז גאָטטליכע געזעטז. זיעהע דברים קאַפיטעל ל״ג.

רַחֵק מִמֶּנָּה בְּכָל דְּבָרִים · שְׁמוֹר שְׁבוּעַת אִסָּר וּנְדָרִים ·
תִּירָא אֵל נוֹתֵן שַׁבָּת לַשּׁוֹמְרִים :
לַשּׁוֹמְרִים יוֹם שַׁבָּת נְפִישׁוֹ · עֲתִידִים בְּקֹדֶשׁ לְהַקְדִּישׁוֹ ·
י׳ זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ :

ע״פ תשר״ק.

תַּכְלִית כָּל פֹּעַל רוּם וְתַחְתּוֹנִים · שְׁבִיעִי לַיָּמִים הַנִּמְנִים · רִאשׁוֹן לְמִקְרָאֵי זְמַנִּים · קָדוֹשׁ לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים · צְבִי קֹדֶשׁ שַׁבָּת שַׁאֲנַנִּים · פְּדֻת מִדִּין יְצִיר מִלְּפָנִים · עָנְתָה שִׁירָה וְכַפָּרָה פָנִים · סִימָה לְאוֹת וָעֵד בֵּין אָב לְבָנִים ·

תכלית כל פועל, השבת הוא תכלית וסוף של פעולת שמים וארץ. צבי קדש, שרצה בה הקב״ה וכיאמר ר״ע במס׳ סנהדרין דף ס״ה ב׳, שבת כמי דמרי צבי. שאננים, ל׳ שקט ושאנן וכמו שאז״ל בשוחר טוב מזמור צ״ב יום השבת יום ששבתו המזיקין מן העולם, יום שישבו עמו בשלום, יום ששבת מן המלחמות. פדת מדין וכו׳, בדאי׳ בפרקי דר״א פ׳ י״ט בע״ש גירש ובא השבת ונעשה סניגור לאדה״ר אמר לפניו, רבש״ע בששת ימי המעשה לא נהרג הרג בעול׳ ובי אתה מתחיל? זו היא קדושתו וזו היא ברכתו שנא׳ ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו, ובזכות יום השבת נצל אדם מדינה של גיהנם וראה אדם כחה של שבת אמר לא לחנם ברך הקב״ה את השבת יקדש אותו התחיל משורר ומזמר ליום השבת שנא׳ מזמור שיר ליום השבת עכ״ל. וכן אי׳ בשוחר טוב מזמור צ״ב ומסיים שם בזה הלשון, כיון שראה האד׳ כחה של שבת בא אדם לומר הימנון (מלה יונית [Hymnus] ובל״ע מזמור במקומו) לשבת מזמור שיר ליום השבת, אמר לו השבת לי אתה אומר הימנון? אני ואתה נאמר הימנון להקב״ה, שנא׳ טוב להודות לה׳ עכ״ל. וזה שייסד הפייטן ענתה שירה וכו׳. וכפרה פנים, שבפרה פני הקב״ה ולא הענים אדם הראשון. סוימו לאות, עפ״ה ביניובין בני

סווהרעגז אין אַללען דינגען ; האַלטע אָבער, וואַז דוא געשוואָרען אונד געלאָבט האַגע.
פֿירכטע גאָטט, דער איינזט עוויגע זעליגקייט געוואָהרט דען טוגענדהאַפֿטען.
דען טוגענדהאַפֿטען, דיא דען שבת פֿייערן, ווירד
עוויגע זעליגקייט צו טהייל אים אַללערהייליגסטען.

י׳. ערחיננרע דיך שטעטז דעז רוהעטאַגז, איהן צו הייליגען!

תכלית· ער וואַר דער פֿאָללענדונגזטאַג אַללער האָהערן אונד ניעדריגען ווערקע, דער זיעבענטע טאַג דער וואָכע אונד ערזטע אַללער פֿייערטאַגע, ער איזט דעם העררן אַללער הערען געוויהט, דיעז איזט דער ווילע דעז אַללערהייליגסטען, דאַס מאַן דען שבת רוהיג פֿייערע; ער איזט׳ז, דער איינזט דען ערזטען מענשען פֿאָם געריכט בעפֿרייט,* ער שטיממטע זיין ליעד אַן אונד בעזאַנפֿטיגטע דען גאָטטליכען אונוויללען. ער איזט צום צייכען איינגעזעטצט צווישען דעם פֿאַטער אים הימעל אונד
זיינען

---

*) זיעהע אים בסוף.

נְצוּר יְצִיאוֹתֶיהָ כְּהוֹרוּ נְבוֹנִים· מַשָּׂא כְּלִי לְהוֹצִיא מִבִּפְנִים·
לִמְחַלְּלֶיהָ מִיתוֹת דָּנִים· כָּרֵת וּרְגִימַת אֲבָנִים· יְדוּעָה
הִיא לְךָ כְּמָן מִיָּמִים קַדְמוֹנִים· טַעֲמוֹ לֹא רָד בָּהּ מִמְּעוֹנִים·
חוֹבְרֵי אוֹב בָּהּ לֹא נֶעֱנִים· וְכוֹר כִּי בָהּ יִשְׁבּוֹת נְהַר צְפוּנִים·
וְנַח בָּהּ מִמְּלֶאכֶת חוּץ וּפְנִים· הֶגֶה בָהּ לָאֵל קְדֻשּׁוֹת וּרְנָנִים·
דַּשֵּׁן עַל שֻׁלְחָנְךָ מַעֲדַנִּים· גַּם עֶבֶד וְאָמָה אֲשֶׁר לְךָ נִקְנִים·
בָּהּ יָנוּחוּ עִמְּךָ בְּכָל פִּנִּים· אֵל הוֹרָה לְךָ לְכַבֵּד הוֹרִים וּזְקֵנִים:
וּזְקֵנִים הַנְעִימוּךְ מִיָּמֶיךָ· כַּבְּדֵם סֶלָה וְיִרְבּוּ יָמֶיךָ·

י׳כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ:

ישראל אות היא לעולם (שמו' לא יז). טעמו, מזונו של מן, או ש"ל שלא ירד טעמו בו בשבת אבל נבאש כדכתיב וירם תולעים ויבאש. חוברי אוב וכו', כתשובת ר"ע לטורנוס רופוס ששאל מי יימר דהאידנא שבת? א"ל נהר סמבטיון יוכיח (נהר אחד של אבנים ובכל ימות השבת שוטף והולך וביום השבת שוקט ונח) בעל אוב יוכיח (אינו עולה בשבת) עכ"ל וזהו חוברי אוב ל' וחובר חבר. ונהר צפונים, הוא נהר סמבטיון שמעבר לו צפונים עשרת השבטים. חוץ ופנים, שדה ובית. הגה בה, שנאמר טוב להודות לה'. דשן על שולחנך וכו', ע"ש ונחת שולחנך מלא דשן (איוב לו יו) וע"ש וקראת לשבת עונג (ישעי' נח יד). בכל פינים, בכל עברים. הורים וזקנים, בכלל כבוד נכלל גם כבוד זקנים, כמבואר בסמ"ג ובס' מאמר השכל וכמו שאז"ל, זקן זה שקנה חכמ'. וזקנים הנעימוך, הנעימו לך טעמי תורה.

זיינע זאָהנען; ענטהאַלטע דיך דעז טראַגענז — נאַך פֿאָרשריפֿט דער וויזען — קיינע לאַזט פֿאָן איינעם געביעטע אינ'ז אַנדערע צו טראַגען. ווער דען שבת ענטהייליגט, האַט זיין לעבען פֿערווירקט; ער ציעהט זיך איינען פֿריהען טאָד צו, אָדער גאַר דאַז געריכטליכע שטייניגען. דער שבת אייזט דיר אויז דען טאַגען דער פֿאָרוועלט געגוגזאַם בעקאַננט דורך דען מן, דען דער הימעל אַן קיינעם שבת הערנאַבגעזענדעט. דיא טאָדטענבעשוואָרער ערהאַטען קיינע קונדע אַן שבת. געדענקע, דאַס זעלבזט יענער אונבעגרייפֿליכע פֿלוס, זאַבבאַטהיאָן גענאַננט, דען שבת פֿייערט — אויך דוא פֿייערע איהן אונד ענטהאַלטע דיך אַללער פֿעלד׳ אונד הויזאַרבייט, ווייהע איהן דעם אַללערהאָכזטען דורך הייליגע לידער אונד געזאַנגע, בערייטע דיינען טיש מיט שמאַקקהאַפֿטען שפייזען, אויך דיינע לייבאייגענען, דיין קנעכט אונד מאַגד אַללער אַרט, זאָללען אַן שבת ערז האָלונג פֿינדען בייא דיר. גאָטט האַט דיר דיא ווייזונג געגעבען, דאַס דוא פֿערעהרען זאָללזט דיינע עלטערן אונד דיינע אַלטעזטען.

דיינע אַלטעזטען זאָרגען פֿיר דיינע זעליגקייט; עהרע זיא אימֿמערדאַר, דאַןווירזט דוא לאַנגע לעבען. י'. עהרע דיינען פֿאַטער אונד דיינע מוטטער!

ע"ס א"ב.

אזון להוריך בחבור אמונים. בעתירות אותך קונים. גררוך בברית איתנים. די חלב שדים לך מדשנים. המלבישיך לבוש עדנים. ומאכלים בפיך נותנים. וזעקים בעדך תחנונים. חיתך למו דר עליונים. טועניך על שכמם כאומנים. יגיעי בך שבעי אונים. כאב אם יקראך הם מתענים. ליראת שדי אותך מפנים. מצות ודתות לך מבוננים. נחלת הון ובית לך מקנים. סומכים לך עזר ומתחתנים. עשה חפצם ולא תעיז פנים. פן יעמידוך לפני דינים. צפה דת סורר ומורה בבנים. קהל ירגמוך באבנים. ראה פן תעזבם לעת זקונים. שרתם כעבד לאדונים. תפלתם קח ותאריך ימים ושנים: ושנים תאריך ותזכה פני צח. יציר צלם אם לא תרצח.

ק' לא תרצח:

אזון. האזינה. בחיבור אמונים, שחיבורם הי' באמונה, או שהוא ל' אומן שהתחברו יחד להיות אומניך. וכל הפסקא מבוארת בסדר דאתמול דף כ"ח א'. יציר צלם אם לא תרצח, שלא תעש' לו דבר שהוא כרצח בעצמותיו שלא לביישו ושלא לחרפו, וכמאמז"ל, כל המבייש את חבירו כאילו שופך דמים וכן אמר דוד ברצח בעצמותי חרפוני צוררי (תלים מב יא) לכן הם יוצאים מכלל לא תרצח וכן הורה בעל מאמר השכל.

אזון. געהאָרכע דיינען עלטערן, דעם געטרייטען פאַאר; זיא האַבען דיך פאָן גאָטט ערפלעהט; דיין פאַטער האַט דיר דאַ זיעגעל דעז גאָטטליכען בונדעז אויפגעדריקקט, דיינע מוטטער האַט דיא מילך איהרער ברוזטע דיר גערייכט; זיא האַבען דיך אַנשטאַנדיג געקליידעט אונד דיר אונטערהאַלט פערשאַפפט; זיא האַבען אום דיינע ערהאַלטונג אַנגסטע געבעטע גען היממעל געשיקקט; זיא האַבען אויף איהרען שולטערן דיך געטראַגען; זיא האַבען זיך פיעלע מיהע אום דיך געגעבען אונד אַנגסטע: אונגעמאַך ערדולדעט — וויא זעהר האַבען זיא זיך געגראַמט, ווען דיך אירגענד איינע אונפאַססליכקייט בעפאַללען! זיא האַבען דיך צור גאָטטעספורכט אַנגעהאַלטען אונד אין דען געבאָטען אונד רעכטען אונטערריכטעט; זיא האַבען דיר גוט אונד הויז צו פערשאַפפען געוואוסט; איהרע אונטערשטיטצונג האַט דיר איינע געהילפין, איינע טרייטע גאַטטין פערשאַפפט. אַ, זייא ערקעננטליך! וואָלפאַהר' אויך איהנען! קאָממע איהרען ווינשען צופאָר, דאַן ווירזט דוא גליקקליך אונד לאַנגע לעבען.

לאַנגע לעבען ווירזט דוא אונד גאָטטעז אַנטליטץ הייטער זעהען, ווען דוא זיינעם עבענבילדע ווירזט קיין לייד צוגעפיגט האַבען. מ'דוא זאָללזט ניכט מאָרדען!

ע״ס תשר״ק.

תּוּר וְסוּר מֵאַנְשֵׁי דָמִים· שׁוֹמְרִים בְּלִבָּם אֵיבָה וְשׁוֹטְמִים· רִשְׁעַת סוֹד מַעֲרִימִים· קַחַת נֶפֶשׁ צַדִּיק זוֹמְמִים· צוֹפְנִים וְאוֹרְבִים עַל תְּמִימִים· פַּח טוֹמְנִים לִמְיַשְּׁרִים פְּעָמִים· עַל דַּם רֵעַ בְּזָדוֹן קָמִים· שְׂאֵת כְּלֵי מָוֶת בְּאַף מְזוּעָמִים· נְקִי רוֹצְחִים בְּאֵין רַחֲמִים· מְאַבְּדִים מַעַשׂ הַצּוּר תָּמִים· לְנִבְרָא בְּצַלְמוֹ לַשַּׁחַת הוֹמִים· כְּרֶגַע נְשָׁמָה מַשִּׁימִים· יִרְאַת אֵל בְּלִבָּם לֹא שָׂמִים· טוֹרְדִים נֶפֶשׁ לַמָּוֶת בְּלֹא יָמִים· חֲדַל מִלְּהַחֲנִיף גֵּיא בְּדָמִים· וְכוֹר כִּי יִזְעַק דָּם לִמְרוֹמִים· וְשׁוֹפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם נִנְקָמִים· הֵן נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ מְשַׁלְּמִים· דִּין הֶרֶג לְנַפְשָׁם גּוֹרְמִים· גּוּר מִפְּנֵי חֶרֶב וְזַעְמִים· בְּרַח לְךָ מִגַּחֲלֵי רְתָמִים· אֲשׁוּרֶיךָ תַּצְעִיד בְּתָמִים:

בְּתָמִים תֵּלֵךְ וְתִנָּצֵל מֵאַף· שׁוֹטָה אִם לֹא תִנְאָף·

ק׳ לֹא תִנְאָף:

אל

תור· הנט. וככר נשנה הענין לעיל דף כ״ט א׳. מלהחניף וכו׳ עיין לעיל דף כ״ד ב׳.

תור· טויח חויך! ווייכע פֿחָן דען בלוטגיעריגען! זיח טרחָגען גרחָלל חונד החַס חים הערלצען, פֿפֿלעגען בחָזהייט חונד טפיעלען רחָנקע, טרחַכטען דעם גערעכטען נחַך דעם לעבען, לויטען חונד לויערן חויף דען פֿרחָמען, לעגען שלינגען פֿיר דיח חונשולדיגווחַנדעלנדען, שטעללען דעם בלוטע חיהרע נעבענמענשען מוטה׳ ווילליג נחַך, טרחַגען מחָרדגעווהרע, פֿחַללען וויטהיג חַן חונד מחָרדען דיח חונשולד חָהנע ערבחַרמען, ריכטען לו גרונדע דעז שחָפפֿערז פֿחָללקחָממענזטעז ווערק חונד שיקקען לור גרופֿט דחַז געטחָפֿל, זיין עבענבילד. חיין חויגענז בליקק—געטעהען חיזט דער מייכעלמחָרד!—גחָטטעזפֿורכט החַבען זיח פֿערז בחַנט חויז חיהרעם הערלען; זיח חיבערלייפֿערן דעם טחָד חונרייפֿע זעעלען.— לחַס חַב! טחָנרע דיח ערדע ניכט דורך בלוטפֿערגיעסען; גערענקע, וויח דחַז בלוט לום היממעל טרייט! פֿיר גחָססענעז מענטענבלוט מוס דורך מענטען געדחָכט ווערדען; נור דיח זעעלע קחַן דיח זעעלע בעפֿריעדיגען. פֿירכטע דחַז שווערט דער רחַכע! פֿליעהע דיח החָללענגלוט! ווחַנדלע חים פֿפֿחַדע דער חונשולד!

חים פֿפֿחַדע דער חונשולד ווחַנדעלזט דוח, חונד זחָרגלחָז, ווען דוח דיח פֿערפֿיהרונג פֿליעהזט. ק׳. דוח זחָללזט ניכט עהעברעכען!

ע"ס א"ב.

אַל תִּתְעָרֵב בִּמְנָאֲפִים. בִּמְגַלֵּי עֶרְיוֹת גּוּפִים.
גְּוִיָּם בְּתוֹעֲבוֹת מְטַנְּפִים. דּוֹרְשֵׁי רָע וּמְבַקְשֵׁי כְשָׁפִים.
הַמְטַמְּאִים אֶרֶץ וּמַחֲנִיפִים. וּמַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָן מְסַלְּפִים.
זַרְעָם לְשֵׁם אַחֵר מַחֲלִיפִים. חֲמַת אֵל וְקִצְפּוֹ מַאֲנִיפִים.
טוּר עַצְמְךָ מִשּׁוֹטְטַת נְאוּפִים. יָפְיָהּ אַל יַדִּיחֲךָ לִרְשָׁפִים.
כָּל נוֹגְעֶיהָ בָּאוּר נִשְׂרָפִים. לְחַדְרֵי מָוֶת הֵם נִשְׁאָפִים.
מַעֲמַקֵּי שְׁאוֹל נֶהֱדָפִים. נוֹפְלִים לַשַּׁחַת וְלֹא נִזְקָפִים.
שְׂמַח בְּחֶלְקְךָ בַּחַיִּים יָפִים. עִם לְקוּחָה לְךָ וְהַכֹּל צוֹפִים.
פּוֹרִיָּה תַּפְרִיחַ לְךָ עֲנָפִים. צְמוּדִים לְשֻׁלְחָנְךָ מַקִּיפִים.

קדש

אל תתערב, להיות בחברת מנאפים. גוים, גופם. ומבקשי כשפים, תלמיד מכשפים ומנאפי' כי כן נמצא במקרא במלאכי ג' ה' וכן במלכי' ב' ט' כ"ב עד זנוני איזבל אמך וכשפיה הרבים, וכמו שכתב הרב המורה ז"ל; כי כל התועבות האלו עשו המכשפים בחשבם שע"י גילוי העריות יחול עליהם כח כוכב ידוע ויגיד להם עתידות ויעשו בו פלאות ויעוננו ויכשפו. המטמאים ארץ ומחניפי', גם בענין עריות תחניף הארץ, כמבואר לעיל דף פ"ד ב'. ומעשה ידי אמן מסלפים, יש לפרשו ג"כ על חנופת הארץ שהם מסלפים ומעותים מעשי ידיו היינו הארץ שלא תוציא כראוי, והארץ נקראת מעשה ידיו כדכתיב אף ידי יסדה ארץ (ישעי' מח יג), או שירצה לומר שמסלפי' ומעותי' לערב מין בשאינו מינו וע"ד שבארתי לעיל במעריבית דף ע' ב'. זרעם לשם אחר מחליפים, כי לא יקרא שמם על זרעם כ"א שם בעל המנאפת. וכל הענין מבואר ע"פ פסוקי משלי סי' ו' ז' ט' בדברו על האשה המנאפת. טור, כטור ושמור. לרשפים, לרשפי אש, וכענין אם יהלך איש על הגחלים. צמודי' לשולחנך וגו', ע"ש בניך כשתילי זיתים סביב לשלחנך (תילי' קכח).

ט. מאַכע קיינע געמיינשאַפט מיט אונצוכטיגען, מיט אונקייטען בלוטשאַנדערן! זיא בעפלעקקען שייסליך איהרען קאָרפער; נור בעפריעדיגונג איהרער לאַסטען בעגיערדען בוהלען זיא נאך ליבעריען; זיא פערונרייניגען דאַז ערדרייך, שאַנד דען עז אונד פערשטיממעלן דאַז האַנדוועערק דעז מייזטערז; זיא פער־פאַלשען איהרע ליבעזפרוכט דורך פרעמדער נאַמען אונד ערגען דען גאָטטעז ליכען אונווילען אונד צאָרן. — היטע דיך, דאַס זיא דיך ניכט פערפיהרט, דיא בוהלערין, לאַס דיך איהרע שאָנהייט ניכט אינ'ז פייער לאָקקען! בעריהרטסט דוא זיא, דאַן האַסט דיך שאָן דיא פלאַממע ערגריפפען, דאַן האַט דיך דער אַרם דעז טאָדעז אומפאַססט – ערשטירצט דיך אין דען שלונד דעז אַבגרונדז, דוא פאַללסט הינאַב צור גרופט אונד שטעהסט ניא וויעדער אויף! בעגניגע דיך מיט דעינם אַנטהייל, דער דיר צום לעבענזגענוס בעשיעדען, מיט דער גאַטטין, דיא דיר פאָר אַללער אויגען צום אייגענטהום צוגעטהיילט וואָרדען; זיא מאַכט אין צווייגרייכער שטאַם, דער שפראָססען טרייבט אום דיינען טיש

הערום

קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לָאֵל מַצְנִיפִים· רִנָּה בִּלְבָבְךָ אָז מוֹסִיפִים·
שְׁתֵה מִבּוֹרְךָ מַיִם כְּסוּפִים· תַּעֵב גְּנֵבַת מַיִם טְנוּפִים:
טְנוּפִים מַיִם לֹא תִגְנֹב· שְׂמַח בְּחֶלְקְךָ וּבְטוּב תָּנוֹב·

ח' לֹא תִגְנֹב:

ע"פ תשר"ק·

תִּרְחַק מֵחֲבוּרַת גַּנָּבִים· שׁוֹדְדִים לְלֹא לָמוֹ אוֹרְבִים·
רוֹאִים בְּאֶשְׁנַבֵּי עֲרָבִים· קִירוֹת בַּחֹשֶׁךְ נוֹקְבִים· צוֹדְדִים
וּבָאִים בְּאֶשְׁנַבִּים· פְּעֻלַּת יְגִיעַ אֲחֵרִים גּוֹנְבִים· עֲשִׁירִים
עֲרוּמִּים מַצִּיבִים· שְׂבֵעִים לַלֶּחֶם מַרְעִיבִים· נְפָשׁוֹת
מַפִּיחִים וּמַדְאִיבִים· מְאָרְבִים עַל דְּרָכִים יוֹשְׁבִים· לִגְזוֹל
לְכָל עוֹבְרֵי נְתִיבִים· כְּלֵי זַיִן עֲלֵיהֶם מַלְהִיבִים· יַחַד גַּם
לַהֲרֹג רוֹהֲבִים· טְעוּנוֹ וּבִגְדוֹ שׁוֹלְלִים כְּאוֹיְבִים· חוֹטְפִים
וְטוֹרְפִים כִּזְאֵבִים· זֶה עֲמָלָם לָרִיק חוֹטְבִים· וּמְאֵרָה
לְבָתֵּיהֶם

מצניפים, מכתירי'. תעב גנבת מים טנופים, הפך מאמר אשה זונה מים גנובים ימתקו (משלי ט יז). ובטוב תנוב, תעשה תנובה בטוב, ל' עוד ינובון בשיבה (תילים צב).
תרחק וכו', כל הפסקא מבוארת בעצמה ונשנית לעיל דף ל' ב'. באשנבי ערבים, בחשכות הערב וכענין שאמר איוב, לאור יקום רוצח יקטל עני ואביון ובלילה יהי כגנב ועין נואף וגו' חתר בחשך בתים וגו' (איוב כד).

הערון. דיינע נאהע שטיממען דער גאטטהייט הייליגע ליעדער, אונד דיא פריידע דיינעס הערצענס שטייגט. טרינקע אויס דיינער קוועללע ריינעס וואססער; פעראבשייע דען גענוס דער געהיימען סודעלוואססער.
סודעלוואססער שלירפע ניכט; בעגניגע דיך מיט דעם דייניגען,
דאן טרייבסט דוא נאך איהן אלטער. ח' דוא זאללסט ניכט שטעהלען.
תרחק. האלטע דיך פערנע פאן דען דיעבסבאנדען; זיא פלינדערן אונד האשען אונרעכטמעסיגעס גוט, זיא שייען אויס פאלטען דער דאממערונג, אים פינסטערן דורכבאהרען זיא ווענדע, ברעכען פענסטער, שטייגען איין אונד שטעהלען אנדערער פלייס, ברינגען רייכע נאקט צום בעטטעלשטאבע, אין הונגערסנאטה, דיא זאנגט אים איבערפלוס געלעבט, אונד מאנכע ערלע זעעלע אין יאממער אונד עלענד; זיא שטעקען אים הינטערהאלט דער שטראססען, בערויבען דיא פאראיבערגעהענדען, ריסטען זיך מיט מארדגעוועהר, דען אונשולדיגען וואנדערער צו ווירגען, זיא נעהמען איהם, דעם פיינדע גלייך, לאסט אונד געוואנד, אונד פאללען אן וויא רייסענדע וועלפע. אבער — עס פראממט ניכט, דיעס רויבגעווערב; זיא ציעהען דען פלוך איבער איהר

לְבָתֵּיהֶם שׁוֹאֲבִים· הוֹן בְּרָכָה אַחֲרֵימוֹ לֹא עוֹזְבִים· דִּבְרֵי אָלוֹת עֲלֵיהֶם קוֹבִים· גּוֹיִם לְמַהֲלוּמוֹת מְחַיְּבִים· בְּשִׁתָּם בִּרְחוֹבוֹת מְסוֹבְבִים· אֵידָם בְּבוֹא יִרְאוּ רַבִּים· אֱסוֹף יְגִיעֲךָ הַטּוֹבִים· אֱכוֹל וּלְנַפְשְׁךָ יְהוּ עֲרֵבִים· אַל תִּפְנֶה בְּנִי אֶל רְהָבִים· וְאַל תְּהִי עִם שָׂטֵי כְזָבִים:

כְּזָבִים בְּרֵעֲךָ לֹא תַעֲנֶה· וְרָעָה אֵלֶיךָ לֹא תְאֻנֶּה·

ח׳ לֹא תַעֲנֶה:

ע״ס א״ב.

אֱטוֹם שְׂפָתֶיךָ מִתַּפְלוּצִים· בַּל תִּתְחַבֵּר לַלֵּצִים· גּוֹלְשִׁים דְּבָרִים נִמְרָצִים· דַּרְדַּר זוֹרְעִים עִם קוֹצִים· הַשּׁוֹנְנִים לְשׁוֹנָם כְּחִצִּים· וּפִימוֹ יְפוֹצֵץ נִצּוֹצִים· זוֹמְמִים אָוֶן וּמִרְמָה יוֹעֲצִים· חֲנֵפִים וְלָרֶכֶל אָצִים· טִפְלוּת עֵדוּת שָׁוְא פּוֹצִים· יְהִירִים וּבְעַיִן קוֹרְצִים· כְּצִפְעוֹנֵי נוֹשְׁכִים וּמוֹחֲצִים·

אטום שפתיך, הסגר וסתום שפתיך מדברי ליצנות וטפשות ואון, ל' תפלצתך השיא אותך (ירמי' מט יו) את"י טפשותך. גולשים, מגלים ומדברים. נמרצים, ל' קללה נמרצת (מ"א ב ח). דרדר וכו', ל' וקוץ ודרדר תצמיח לך (בראשי' ג יח) ור"ל שדבריהם הם כסלון ממאיר וכקוץ מכאיב וכעכין שננו לשונם כמו נחש (תילי' קמ ד). ולרכל אצים, ולרכילות ממהרים. יהירים, שנא' זד יהיר לץ שמו (משלי כא כד) וכפי' רש"י. ובעין קורצים, שנא' הולך עקשות פה קורץ בעיניו (משלי ו יג). כצפעוני, ל' כנחש ישך

הויז, לאַסען קיינען פֿערמאָגענזעגען נוריק. אויך איהנען האַפֿטען מאַנע וואָרטע דעז פֿאָלקעז, זיע האַבען איהרען קאָרפער דעם הענקער פֿערשולדעט, איהרען לייב דער שאַנדביהנע; איהרע שטראַפֿע איזט עקזעמפּלאַריש אין געגענוואַרט פֿיעלער לוי טויער. איין זאָהן, האַלטע לו ראַטהע, וואַז דיין רעדליכער פֿאַטער ערוואָרבען; דוא קאַננזט עז געניעסען, עז בעקאָממט דיר וואָהל. שפּירע ניכט נאַך רייכ־ טהימערן אונד האַלטע ניכט לו מיט דען גריבלערן נאַך פֿאַלט.

פֿאַלט זאָללזט דוא ניע געגען דייכען נאָכזטען זיין, דאַן ווירד דיך אויך קיין אונגליק טרעפֿפֿען. ח' דוא זאָללזט ניכט פֿאַלט לייגען.

אטום • שליעסע דייכע ליפּפּען דען אַפֿטעררעדען, מאַכע ניכט געזעללשאַפֿט מיט שפּאָטטערן; זיא הויכען פֿרעכע וואָרטע, שטרייען דען זאַמען פֿאָן דאָרנען אונד דיזטעלן אויז, איהרע לונגען זינד שפּיטזע פֿפֿיילען, לעהרענד פֿייער שפּריטזט איהר מונד, איהרע געדאַנקען זינד ראַנקעפֿאָלל אונד איהרע ראַטהשלאָגע טרוג; זיא זינד טשייכלער, פֿערטיגע הייכלער; איין פֿאַלט לייגנים לו געבען איזט איהנען קינדר־ שפּיעל. פֿרעך איזט איהרע שטירן, איהרע אויגען זינד פֿערראָטהער, זיא בייסען וויא

באַזיליזקען

לְרַעְרָצִים וּלְאֵיד דָּצִים· מְדָנִים בֵּין אַחִים מְנַצִּים· נוֹתְנֵי מַחֲלוֹקֶת וְגָדֵר פּוֹרְצִים· שְׂנוּאִים לָאֵל וּמְשֻׁקָּצִים· עֲתִידִים לִמְדוּרַת אֵשׁ וָעֵצִים· פָּעֳלָם עַל רֹאשָׁם קוֹבְצִים· צָרַעַת בְּעוֹרָם מְנַפְּצִים· קְלָלוֹת בִּבְשָׂרָם רוֹבְצִים· רֹאשׁ וְלַעֲנָה בְּכוֹסָם מָצִים· שְׁמוֹר לְשׁוֹנְךָ מִנְּאוּצִים· תְּתַעֵב תַּרְמִית שֶׁקֶר וְשִׁקּוּצִים:

שִׁקּוּצִים וּזְנוּת אַל יְהִי מְרֵעֲךָ· וּבְמִרְעֶה טוֹב הוּא יִרְעֲךָ·

ח׳ לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ:

ע"ס תשר"ק·

תַּחֲמוּדוֹת בָּתִּים וְאֹהָלִים· שֶׁקֶר הַחֵן וְיוֹפִי הֲבָלִים· רֶשַׁע חוֹמְסִים וְגוֹזְלִים· קִנְיָן אֲשֶׁר קָנוּ עֲמֵלִים· צוֹפֶה עַיִן תַּאֲוַת שְׁלָלִים· פָּז וָכֶסֶף וְכָל בֶּצַע כְּלוּלִים· עָשׁ בְּגָדִים

ורקב

וכצפעוני יפרש (שם כג לב) וכתיב אם ישך הנחש בלא לחש ומה יתרון לבעל הלשון (קהלת י יא). דצים, שמחים. מדנים וכו', ל"ה במשלי ו' י"ט. מנצים, ל' כי ינצו אנשים, ענין ריב ומצה. עתידים, מעותדים הם לאש של גיהנם. צרעת וכו' כמו שאז"ל במסכת ערכין דף ט"ו ב' כל המספר ל"ה נגעים באים עליו. מצים, ל' מציצה, כמו שתית מצית (ישעיה נא יז).

תחמודות, שם דבר ע"מ תעלומות והוא כמו חמודות. רשע חומסים וגוזלים, הפייטן מונה בפסקא הזאת חמס וגזל ועוד כמה דברי' המסתעפים מן החמדה לכן הם בכלל לא תחמוד וכן עשה בעל מאמר השכל. בצע כללים, ל' המה רוכליך במכללים (יחזק' כז כד) והוא שם כלל לכל הדברי' שהם למכלול ולתכשיט. עש בגדי',

---

באַזיליזקען געפֿאֶהרליכע וואונדען. באָזהייט איזט איהר בעשטרעבען, איהרע פריידע אונהייל, זיא שטיפֿטען לאַנק לוישען ברידערן, לוויעטראַכֿט אונטערהאַלטען זיא אונד שטאֶרען דיא גוטע אָרדנונג, זינד גאָטטפֿערהאַסטע, אַבשייליכע קרעז; אַטורען, פֿיר דיא דיא האָללע געשאַפֿפֿען איזט. איהר אונרעכֿט טריפֿפֿט איהרען איינגנען שייטעל, איהרע הויט ווירד מיט אויזאַטץ, איהר לייב מיט פֿלוך איבערלאָגען; איין געמיט פֿאָן גאַללע אונד ווערמוטה ווירד איהרעז בעכֿערז טראַנק. בעוואַהרע דיינע צונגע פֿאָר לאַזטערערדען, פֿעראַבשייע טרוג, פֿאַלט אונד היגטערליזט.

היגטערליזט אונד אונטרייע זייא דיר קיינע געזעלשאַפֿט, דאַן ווירעט ער דיך אויף גוטען אויען. ח׳ דוא זאָללזט ניכֿט געליזטען דיינעז נאֶכֿזטען הויז.

תחמודות · לוזטהייזער אונד גאֶרטען זינד ריילענדע טאֶנדעלייען, שאֶנע אייטעלז קייטען. דיא באָזהייט רויבט אונד שטיעהלט, וואַז אַנדערע דורך פֿלייס ערוואָרבען. איין נײדישעז אויגע לויטערט אונערזאֶטטליך גאָלד, זילבער אונד קאָזטבאַרקייטען;

וְרָקָב כֵּלִים· שָׂדֶה וָכֶרֶם לָרוּחַ נִנְחָלִים· נֶפֶשׁ וְכָל אֲשֶׁר לָהּ מוּטָלִים· מִלַּחֲמוֹד אֵלֶּה עֵין תַּעֲלִים· לָמָּה תִּהְיֶה בִּפְלִילִים· כְּסוּת אַלְמָנָה חוֹבְלִים· יְתוֹמִים חוֹמְסִים וְלֹא חוֹמְלִים· טוֹרְחִים לְהַשִּׂיג גְּבוּל עוֹלִים· חוֹטְפִים עֲנִיִּים וְדַלִּים· וְעֵת יְגִיעַ אֲחֵרִים גּוֹזְלִים· וְנֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית מַכְפִּילִים· הֲלֹא לִקְבָרוֹת הֵם מוּבָלִים· דְּבַר הוֹן בְּיָדָם לֹא מוֹבִילִים· גֶּחָלִים כְּקַשׁ אוֹתָם אוֹכְלִים· בְּיוֹם עֶבְרָה לֹא מְצֻלָּלִים· אֲנָשִׁים אֲשֶׁר עַוְלָה פּוֹעֲלִים· אֵלֶּה הַדְּבָרִים בְּלֹא תַחְמוֹד תְּלוּלִים· אִם תִּשְׁמְרֵם וְלִבְּךָ לָאֵל תַּשְׁלִים· י׳ אָז תַּצְלִיחַ בְּכָל מִפְעָלִים· אוֹרְךָ יַזְהִיר כְּמַשְׂכִּילִים· אֲשֶׁר שְׁנֵי עוֹלָמוֹת נוֹחֲלִים· וִיאַשְּׁרוּךָ קְטַנִּים וּגְדוֹלִים:

עש״ה והוא כרקב יבלה כבגד אכלו עש (איוב יג כח). ורקב כֵּלִים, כ״כ בכ״י של י״א הכ׳ בכר״י. וכן מסתבר והוא כפל ל׳ של בגדים, ועש ורקב גם הם אחים ורעים, ובכ״י אחר גרס בלים בב׳ ע״ש כרקב יבלה ואיננו מסתבר. וטעם המאמר כי העין הגופה וקומד קנין אחרים הוא כמו עש לבגדי׳ וכמו הרקב לכלים מן הנפש ועד בשר יכלה וכמו שאז״ל במס׳ סוטה דף ט׳ א׳ הנותן עיניו במה שאינו שלו מה שמבקש אין נותנין לו ומה שבידו נוטלים הימנו. למה תהיה בפלילים, כרא׳ שהוא מל׳ עון פלילים (איוב לה יא) וטעמו למה תעמוס על עצמך עון פלילים, וכל יתר ענין הפסקא מבואר בעצמו.

עז איזט איינע מאטטע אים קלייד, איין ווארם אים געראטהע. פֿעלדער אונד וויינ־גארטען, דיא עז אן זיך געבראכט, בעפֿריעדיגען עז ניכט. עז פֿערלעהרט דיא זעעלע אים אבערפֿלוס דער גיטער. א ווענדע עז היגוועג, דיין אויגע, פֿאן זאלכען אבערנהייטען! צו וועלכעם צוועקקע וויללזט דוא אונטער דער קאסטע דער זעעלזיכטיגען זיין? זיא פֿאנדען דער וויטטווען געוואנדר, בעטטעהלען דיא וואיזען אהנע מיטלייד, טטרעבען, איהר געביעט צו ערווייטערן, פֿאללען זעלבזט דען ארמען אן אונד דען דירפֿטיגען, רויבען, וואז אנדערע דורך טוויים אונד פֿלייס ערווארבען, בערייכערן זיך דורך ציגזען אונד וואוכער. אללייין — ווערדען זיא דארום ניכט צור גרופט געטראגען? פֿיהרען זיא עטוואז מיט אינ׳ז גראב? דאז האללענפֿייער פֿערצעהרט זיא וויא שטראה, אם צארנטאג פֿינדען אענזטען קיינע רעטטונג, דיא זאלכע באזהייט אויזגעאיבט :· בעאעלדעטע צאנטער אללע זינד־פֿאלגען דער זינטעהנהייט; דאז פֿערבאט: דוא זאללזט ניכט געלוזטען אונטערזאגט זיא אללע. ענטהאלטזט דוא דיך דערען אונד פֿערמיינזט דיין הערץ מיט גאטט, דאן געלינגט דיר אלל דיין טהון, דאן שטראהלט דיין ליכט וויא דאז דער גליקזעליגען, דענען דיעזע אונד יענע וועלט צו טהייל געווארדען; דאן פרייזט דיך זעליג קליין אונד גראס.

גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים נָעוּ מִקּוֹלוֹת · וְנִשְׁמוֹת עַמּוֹ מִקּוֹלֵי קוֹלוֹת׃

קו״ח וְכָל הָעָם רוֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת׃

וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וּמוֹשִׁיעַ׃

סלוק· אֵלֶּה הָעֵדוֹת וְהַחֻקִּים· אֲשֶׁר נִתְּנוּ לְעַם חֲשׁוּקִים· בְּקוֹלוֹת וְשׁוֹפָרוֹת וְלַפִּידִים וּבְרָקִים· בְּרַעַשׁ וּבְרַעַד בְּאֵימָה וְזִיקִים· בִּנְשִׁיקָה מִפִּי שׁוֹכֵן שְׁחָקִים· מְבֹאָרִים וּמְחֻזָּקִים· מְשׁוּלִים בְּכָל מֶתֶק אוֹכָלִים וּמַשְׁקִים· מִנֹּפֶת צוּפִים וּמִדְּבַשׁ מְתוּקִים· בְּתִשְׁעִים וּשְׁמֹנָה פָּנִים בְּפֵרוּשׁ חֲקוּקִים· בְּאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה פָּנִים טָמֵא נֶחֱקָקִים· אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה פָּנִים טָהוֹר מְחֻשָּׁקִים· מִנְיַן וְדִגְלוֹ נִדְרָשִׁים וְנֶחֱקָקִים· בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת זְקוּקִים· מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה בַּעֲשֵׂה לְהָקִים· וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ בְּלֹא תַעֲשֶׂה מִתְחַזְּקִים· בַּעֲלִיל

שבעתים

אלה העדות וכו', אלה העדות הנזכרים שנכללם כל העדות והחקים כמבואר במערבית. בנשיקה מפי וכו', עשרת הדברות וכל התורה כלה נתנו בנשיקה כמו שאז"ל במדרש חזית בפסוק ישקני מנשיקות פיהו (שיר א ב). מבוארים, כל דיבור היה מבאר את עצמו כמה מצות וכמה דינים תלויים בו כמבואר שם וכמו שבארתי לעיל דף ל"ב ב'. משולים וכו', מבואר לעיל דף כ"ג ב'. בתשעים ושמונה וכו', בארתי לעיל דף ל' ב'. מנין ודגלו נדרשים, כמנין ודגלו עלי אהבה (שיר ב ד) שגמטריא שלו מ"ט, כך מ"ט פנים יש לכאן ולכאן. בשש מאות וכו', תרי"ג מצות בכלל מהם רמ"ח מצות עשה

כמנין

שִׁבְעָתַיִם מְזֻקָּקִים׃ וְשׁוֹמְרֵימוֹ לָעַד לֹא נִזָּקִים׃ וְלִוְיַת חֵן לְרֹאשָׁם מַעֲנִיקִים׃ וּלְגַרְגְּרוֹתָם עִטּוּר עֲנָקִים׃ מְשַׂמְּחִים לֵב וְעֵינַיִם מַבְהִיקִים׃ מָתוֹק לַנֶּפֶשׁ וּמַרְפֵּא לָעֶצֶם מְפִיקִים׃ עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים׃ וּכְעָלְתָה עַל דַּעְתּוֹ לִתֵּן תּוֹרָה לְעַמּוֹ׃ בָּא מִסִּינַי בִּכְבוֹד נְאֻמוֹ׃ וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ׃ וְעָרַךְ לֹא תִרְצָח לְפָנֵימוֹ׃ וְעַל כִּי בְחַרְבָּם הֵם חַיֵּימוֹ׃ לֹא קִבְּלוּ עוֹל תּוֹרָה עָלֵימוֹ׃ וּמֵהַר פָּארָן הוֹפִיעַ לָמוֹ׃ לֹא תִגְנֹב שִׁנֵּן בְּמַחֲנֵימוֹ׃ וְעַל כִּי בִגְנֵבוֹת וּבִגְזֵלוֹת הֵם מִפְעָלֵימוֹ׃ לֹא קִבְּלוּ עוֹל תּוֹרָה עָלֵימוֹ׃ וְאָתָה מֵרִבְבוֹת קֹדֶשׁ לִתֵּן עֹז לְעַמּוֹ׃ הֵם קִבְּלוּ עֹל תּוֹרָה עָלֵימוֹ׃ וְנַעֲשֶׂה לְנִשְׁמַע הִקְדִּימוּ׃ טֶרֶם נִשְׁמַע נַעֲשֶׂה נָמוּ׃ וּצְדָקָה בָּהּ נֶחְשְׁבָה לָמוֹ׃ וְלִשְׁנֵי כְתָרִים סִיְּמוּ׃ לִמְלוּכָה וְלִכְהֻנָּה וְלִלְוִיָּה אִיְּמוּ׃ וּבַעֲשָׂרָה

קדושים

כמנין איבריו של אדם ושס"ה לא תעשה כמנין ימות החמה. ובעלתה וכו' עד ואתה מרבבות קודש כולו מבואר היטב בפרקי דר"א פרק מ"א ובמכילתא פ' יתרו פ"ה, וכבר העתקנו במה שקדם רוב דבריו הנה והנה. ולשני כתרים סימו, כדאיתא במסכת שבת דף פ"ח א', כי כל אחד מישראל נתעטר בשני כתרים כנגד נעשה ונשמע. למלוכה ולכהונה וללויה אוימו, נעשו לאומה משולשת. ובעשרה קידושים קדשם לשמו, פי' המפרש אלו עשר קדושות שארץ ישראל מקודשת מכל ארצות וחשיב כולהו בריש מסכת כלים. ולא ידעתי מה ענין קדושות ארץ ישראל לקדושת ישראל והפייטן אמר שקידש את ישראל עצמן בעשרה קידושין ונראה לפי פשוטו שכיון על יו"ד הדברות שבהם קדשם לו לעם, או שירמוז להא דאיתא בדברים רבה סוף פרשת ואתחנן, בעשרה מקומות קרא הקב"ה לישראל כלה ואילו הן וכו' ויהיה קדשם לשון

קדושין

קְדוֹשִׁים קִדְּשָׁם אֵל לִשְׁמוֹ· וּבְשִׁבְעִים שֵׁמוֹת יִחֲסָם לְאֻמּוֹ· וּבִשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת תּוֹצְאוֹתָם בְּקִיּוּמוֹ· וְכָלַל שְׁמָם בִּשְׁמוֹ· וְכָאֵזוֹר לַחֲלָץ הִדְבִּיקָם לְנָעֳמוֹ· וּלְסִינַי הִטָּה שְׁמֵי מְרוֹמוֹ· וַיֵּרֶד הוּא וְכָל קְדוֹשָׁיו עִמּוֹ· וְהִגְעִישׁ וְהִרְעִישׁ וְהִרְעִיד הֲדוֹמוֹ· וְאַחַת בְּדַבְּרוֹ הֶחֱרִיד עוֹלָמוֹ· וְעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִיל מַהֲלָךְ נָעוּ עַמּוֹ· שְׁתַּיִם זוּ בְּהַשְׁמִיעוֹ נְאֻמוֹ: וְרָגְזוּ וְחָלוּ כָּל בָּאֵי עוֹלָם· מֵאֵימַת חַי הָעוֹלָם· בְּרִדְתּוֹ לְדַבֵּר לְעַם עוֹלָם· רָעֲשׁוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם· פַּחַד קְרָאָם וְרַעַד הִזְחִילָם· חִיל כַּיּוֹלֵדָה הִבְהִילָם· נָעוּ וְרָעֲדוּ וְסָר צִלָּם· וְאֶצֶל קְמוּאֵל בָּאוּ כֻלָּם· לְנַחֵשׁ בְּקִסְמֵי

קלקולם

קדושין, על דרך האיש מקדש את האשה. ובשבעים שמות יחסם לאומו, בשבעים שמות ייחס הקב"ה את ישראל לו לעם וכן איתא במדבר רבה פ' י"ד שבעים שקל בשקל הקדש כנגד שבעים שמות שיש לו להקב"ה, שבעים שמות לישראל וכו' עכ"ל ואינם מכויין שם אבל בבעל הטורים בפ' בהעלתך מנה יתהון אלא שחסרים שם שנים מן המנין כי בפרטן אינן כ"א ס"ח גם מנה רכים וזה ודאי טעות סופר כי לא מצאנו בכל המקרא שיקראו ישראל רכים לכן נראה ברור שזה נ"ל רעים והשנים החסרים הם אלהים ודודים ולמדתי כן ממדרש תנחומא בפ' קדושים דף ס"א סוף ע"ד שאמר וז"ל כל שם חביב שהיה להקב"ה בהם קרא את ישראל קרא שמו אלהים וקרא לישראל אלהים שנאמר וכו' קרא לישראל אחים, קרא להם דודים שנאמר אכלו רעים שתו ושכרו דודים, קרא להם בחורים וכו' עכ"ל והרב בעל הטורים לא הזכיר במניינם ג' אלה לכן גזרתי שרכים נ"ל רעים והוספתי עליהם אלהים ודודים ויעלה המספר מכוון. ובשלש עשרה מדות וכו', פי' המפרש י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם ויש לפרש ג"כ י"ג מדות סליחה עכ"ל ולא ידעתי לכוונו על ל' הפיוט. וכלל שמם בשמו, ישראל טעמו ישרא"ל. וכאזור לחלץ וכו', וכאזור לחלצים כדכתיב כי כאשר ידבק האזור אל מתני איש כן הדבקתי אלי את כל בית ישראל (ירמיה יג יא). לנעמו, כ"כ נב"י, ובספרינו לנואמו, כלומר לפי דבורו הנזכר. ועשרים וארבעה מיל וגו', מבוא' לעיל דף ל"ג א'. הזחילם, כ"כ בכ"י ל' זחלתי ואירא (איוב לב ו). ואצל קמואל,

אצל

קִלְקוּלָם· וְשָׁאֲלוּ לוֹ מַה זֶּה בָּא לָעוֹלָם· שֶׁמָּא
הַיּוֹם לְמֵימָיו חוֹזֵר עוֹלָם· יְיָ לַמַּבּוּל יָשָׁב לָבוֹא
לָעוֹלָם· וְהֵשִׁיב אוֹתָם כִּשְׁאֵלָם· יְיָ עֹז לְעַמּוֹ
יִתֵּן לְהַנְחִילָם· וּכְשָׁמְעָם כַּךְ נָמוּ כֻלָּם· יְיָ יְבָרֵךְ
אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם· וְדָתוֹ לְהַשְׂכִּילָם: בְּכָל דּוֹר
וָדוֹר וּמַנְהִיגֵיהֶם· אֲשֶׁר עָמְדוּ לִפְנֵיהֶם·
וְהָעֲתִידִים לַעֲמוֹד אַחֲרֵיהֶם· כֻּלָּם הֶעֱמִידָם
בְּסִינַי עִמָּהֶם· לְהוֹדִיעָם כִּי דוֹר רֵעַ נֶחֱשַׁק
מִכֻּלָּהֶם· טוּב טַעַם וָדַעַת לְהַשְׂכִּילֵיהֶם· וְכָל
מוּם לֹא הָיָה בָהֶם· כִּי שְׁלֵמִים וּמְשֻׁלָּמִים הָיוּ
כֻלָּהֶם· בְּהִגָּלוֹתוֹ בְּסִינַי עֲלֵיהֶם· וּבְפָנִים הַרְבֵּה
נִרְאָה לָהֶם· מְדַבֵּר אָנֹכִי עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד
מֵהֶם· פָּנִים בְּפָנִים לְהַרְאוֹתֵיהֶם· פָּנִים בְּאֵימָה
לְמִקְרָא לְמוֹרֵיהֶם· פָּנִים בֵּינוֹנִיּוֹת לְמִשְׁנַת
עָרְכֵּיהֶם· פָּנִים שׂוֹחֲקוֹת לְתַלְמוּד חֲכָמֵיהֶם·
פָּנִים מַסְבִּירוֹת לְאַגָּדוֹת טַעֲמֵיהֶם· כְּעַתִּיק
יוֹמִין וְצַח נִדְמָה לָהֶם· נֶחֱמָדִים כְּהַר חֶמֶר עָרֵךְ
לפניהם

אצל בלעם כמבואר כל הענין הזה במכילתא בפרשת בחדש השלישי ובילקוט
פ׳ יתרו ברמז רפ״ו. וכל דור ודור וכו׳, כמבואר לעיל דף פ״ב א׳. וכל
מום לא היה בהם, כמו שדרשו במכילתא בפרשת יתרו פ״ט שנתרפאו כל
בעלי מומין בישראל בשעת מתן תורה. פנים בפנים וכו׳, כן איתא
במסכת סופרים ובילקוט התורה ברמז רפ״ו גם תת״ל: פנים בפנים דבר
ה׳ עמכם, תני ר״ח ב״פ פנים תרי בפנים תרי הא ארבעה אפין
פנים של אימה למקרא פנים בינונית למשנה פנים שוחקות לתלמוד פנים
מסבירות

לפניהם· וחקים ומצות טובים ושכר אתנניהם·
אשר יעשה אתם האדם וחי בהם· כי חיים
הם למוצאיהם· למען ירבו ימיהם וימי בניהם:
ודבור אחד (נ"א שתי דברות) מפיו במללו· שתים
זו בהשמיעו לקהלו· רחקו שנים עשר מיל
מפחד הילו· ופרחה נפשם ממשמע הוד קולו·
והעמיד ענני כבוד גדלו· וגשם נדבות הניפו
והזילו· וחיו ושבו שנים עשר מיל בתקף חילו·
ודברו לציר ואמרו לו· קרב אתה ושמע מלולו·
ודבר עמנו קנין פעלו· פן נמות מאימת קולו·
וישמע אל דברי קהלו· וייטב לפניו וגם ערב
לו· ויקרא לציר ולמרומו העלו· ובינו לבין עם
שלישי עלו· והעמידו ונגש אל ערפלו· ופנים
בפנים דבר לו· וקרנים מידו לו· ידודון ידודון
רעשו למולו· ודברו לפני צור ואמרו לו· מה
אנוש כי תגדלו· ומה תחשבהו למקומנו
להעלו

מסבירות לאגדה. ודבור אחד וכו', שנאמר אחת דבר אלהים שתים זו שמענו (תילים ס"ב י"ב). רחקו שנים עשר מיל, כמבואר לעיל דף ל"ג א'. ופרחה נפשם •••• והעמיד ענני כבוד וכו', כדאיתא במסכת שבת דף פ"ח ב', כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה יצאה נשמתן של ישראל שנאמר נפשי יצאה בדברו. ומאחר שבדבור ראשון יצאה נשמתן, דבור שני היאך קבלוהו? הוריד טל שעתיד להחיות בו את המתים והחיה אותם שנאמר גשם נדבות תניף אלהים וכו' עכ"ל. ועיין עוד בפרקי דר"א פרק מ"א. בינו ובין עם שלישי העלו, העמיד אותו להיות שליש וסרסור ביניהם. ידודון, מלאכים. ודברו וכו', מבואר ע"פ מה שכתבתי לעיל דף פ"ח א' מטעם רבותינו ז"ל.

לְהַעֲלוֹ׃ קִנְיַן שַׁעֲשׁוּעִים לְהַנְחִילוֹ׃ וְהֱשִׁיבָם אֶל הַנִּיחוּ לוֹ׃ מֵאָז חֲשַׁקְתִּיו לְהַגְדִּילוֹ׃ קִנְיַן שַׁעֲשׁוּעִים לְנַחֲלוֹ׃ וּלְהִכָּנֵם לִפְנַי וְלִפְנִים רְשׁוּת נָתַתִּי לוֹ׃ שְׁבוּיַת מָרוֹם לָתֵת לוֹ׃ מְנָת חֶלְקוֹ וְגוֹרָלוֹ׃ לְלַמֵּד לִבְנֵי כָּל אֲשֶׁר יְדַבֵּר לוֹ׃ וּמֵהַר סִינַי קִבְּלוּ תוֹרָה׃ לֹא מִפִּי מַלְאָךְ וְלֹא מִפִּי שָׁלִיחַ אֲמוּרָה׃ כִּי אִם מִפִּי מֶלֶךְ עוֹטֶה אוֹרָה׃ טְהוֹר עֵינַיִם וְיִרְאָתוֹ טְהוֹרָה׃ מִפִּי גְבוּרָתוֹ לִבְחִירוֹ הוֹרָה׃ דָּת בָּאֵר הֵיטֵב מְבֹאָרָה׃ כְּדִבּוּר בַּאֲמִירָה׃ כְּצִוּוּי בְּאַזְהָרָה׃ בְּתַלְמוּד בְּאַגָּדָה בְּמִשְׁנָה בְּמִקְרָא׃ בְּחֻקָּה בְּמִצְוָה בִּבְרִית גְּמוּרָה׃ עֲרוּכָה בַכֹּל וּשְׁמוּרָה׃ וְכָל מִצְוָה שֶׁבָּהּ כְּעִנְיָן סְדוּרָה׃ לְהִתְבָּרֵךְ בְּהוֹגֶיהָ בְּכָל יוֹם בָּרוּךְ נוֹתֵן הַתּוֹרָה׃ וּבְאָלֶף שֶׁהִיא לְכָל הָאוֹתִיּוֹת רֹאשׁ׃ פָּתַח בְּאָנֹכִי לְדִבְּרוֹת רֹאשׁ׃ לְהוֹדִיעַ שֶׁהוּא אֱלֹהֵי קֶדֶם רֹאשׁ׃ בְּרֵאשִׁית רֹאשׁ׃ וּבְאַחֲרִית רֹאשׁ׃ רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן בְּסוֹף וּבְרֹאשׁ׃ צוֹפֶה מַה יִּהְיֶה בְּסוֹף מֵרֹאשׁ׃ וְלָמָּה בְּאָלֶף פָּתַח בְּרֹאשׁ׃ כְּנֶגֶד אֶלֶף דּוֹר שֶׁצָּפָה מֵרֹאשׁ׃ לָתֵת לָהֶם אֱמוּנַת

ראש

וכן איתא בפרקי ר״א פרק מ״ו. ובא׳ שהיא לכל האותיות ראש וכו׳ עד סוף

ראש· לצוות להם דבר מראש· ועבר מהם
תשע מאות ושבעים וארבעה לפרוש· ולסוף
עשרים וששה דורות חשק תבואת ראש·
דבר צוה לאלף דור מראש· לנחול חק
נסוכת ראש· ברת עצומותיה לחקור
ולדרוש· להשתחוות ולכרוע ולקוד ראש·
לאל חי וקים המתנשא לכל לראש: ובשורם
צבאות אלים· כי למתן דת זכו סגולים·
ויכברו בה נדגלים· נתנו שבח ותהלה לאל
אלים· והמון גדודים וכתי אראלים·
שיר ותשבחות מפארים ומהללים· ושרפים
ממעל להם עומדים ומעלים· וליושב
על כסא רם ונשא מגדילים· וצבאות גבורי
חילים· מנעימים שיר הלולים· ופאר כרובים
ורעש גלגלים· במתן אמון היו גילים·
ומלאכי אש ומים בלולים· בשמחת נות
בית מסלדים ומחלים· וזה אל זה קוראים
ושואלים· לקדוש וברוך תפארת מכללים·

רוממות

סוף המאמר, כולו לקוח מדברי הרבות בראשית פ"א ותדרשהו משם. ועבר מהם תשע מאות וכו', כן איתא במס' שבת דף פ"ח ב'. חוק נסוכת ראש, התורה הנסוכה מראש. ובשורם, ובראותם. סגולים, ישראל עם סגולתו, נדגלים, גם זה תאר לישראל החונים על דגלם. וכל יתר ענין הפיוט מבואר בעצמו וממה שקדם בבאורו בכמה מקומות.

רוֹמְמוּת לְמַלְכָּם מְמַלְּלִים · וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתָיו מַגְדִּילִים · וְשִׁלּוּשׁ קְדֻשָּׁה לְקָדוֹשׁ בַּקֹּדֶשׁ מַעֲלִים:

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר ·

קו"ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

אָז בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

ק' בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ לָךְ מָתַי תִּמְלוֹךְ בְּצִיּוֹן בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד תִּשְׁכּוֹן: תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ לְדוֹר וָדוֹר וּלְנֵצַח נְצָחִים: וְעֵינֵינוּ תִרְאֶינָה מַלְכוּתֶךָ כַּדָּבָר הָאָמוּר בְּשִׁירֵי עֻזֶּךָ עַל יְדֵי דָוִד מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ:

קו"ח יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ח' לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אתה בחרתנו וכו' תמצא לעיל בדף פ"ו. וגומרים את ההלל ומברכים תפלה כדאתמול. קדיש תתקבל, ואח"כ אומרים מגלת רות*·

---

*כתב הרב אבן הירחי בהלכו' סוכה סי' כ"ח וז"ל: „בעצרת נהגו לומר רות שכתוב בו בתחלת קציר שעורים והוא זמן הקציר. ואני מצאתי טעם יפה, לפי שאבותינו לא קבלו את התורה ולא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה ורחיצת המים כדאמר בפ' החולץ; והיא נתגיירה כדכתיב כי אל אשר תלכי אלך וגו', ומתוך דברי תשובת רות אנו יודעין את דברי נעמי, שאמרה לה: אסור לן תחום שבת, באשר תלכי אלך. אסור לן ייחוד, באשר תליני אלין. אסור לן ע"ז, ואלהיך אלהי. מפקדינן בתרי"ג מצות, ועמך עמי — כדאית' בפ' החולץ, וכן ישראל נתגיירו בקבלת התורה על כן יתכן לומר ס' רות בעצרת. אב"ן."

וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּלֶךְ אִישׁ
מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה לָגוּר בִּשְׂדֵי מוֹאָב הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי
בָנָיו׃ וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נָעֳמִי וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָיו
מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן אֶפְרָתִים מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וַיָּבֹאוּ שְׂדֵי מוֹאָב
וַיִּהְיוּ שָׁם׃ וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ אִישׁ נָעֳמִי וַתִּשָּׁאֵר הִיא וּשְׁנֵי
בָנֶיהָ׃ וַיִּשְׂאוּ לָהֶם נָשִׁים מֹאֲבִיּוֹת שֵׁם הָאַחַת עָרְפָּה וְשֵׁם
הַשֵּׁנִית רוּת וַיֵּשְׁבוּ שָׁם כְּעֶשֶׂר שָׁנִים׃ וַיָּמוּתוּ גַם שְׁנֵיהֶם
מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן וַתִּשָּׁאֵר הָאִשָּׁה מִשְּׁנֵי יְלָדֶיהָ וּמֵאִישָׁהּ׃ וַתָּקָם
הִיא וְכַלֹּתֶיהָ וַתָּשָׁב מִשְּׂדֵי מוֹאָב כִּי שָׁמְעָה בִּשְׂדֵה מוֹאָב
כִּי פָקַד יְהוָה אֶת עַמּוֹ לָתֵת לָהֶם לָחֶם׃ וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁמָּה וּשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ עִמָּהּ וַתֵּלַכְנָה בַדֶּרֶךְ
לָשׁוּב אֶל אֶרֶץ יְהוּדָה׃ וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לִשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ לֵכְנָה
שֹּׁבְנָה אִשָּׁה לְבֵית אִמָּהּ יַעֲשֶׂה* יְהוָה עִמָּכֶם חֶסֶד כַּאֲשֶׁר
עֲשִׂיתֶם עִם הַמֵּתִים וְעִמָּדִי׃ יִתֵּן יְהוָה לָכֶם וּמְצֶאןָ מְנוּחָה
אִשָּׁה בֵּית אִישָׁהּ וַתִּשַּׁק לָהֶן וַתִּשֶּׂאנָה קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה׃
וַתֹּאמַרְנָה לָּהּ כִּי אִתָּךְ נָשׁוּב לְעַמֵּךְ׃ וַתֹּאמֶר נָעֳמִי שֹׁבְנָה
בְנֹתַי לָמָּה תֵלַכְנָה עִמִּי הַעוֹד לִי בָנִים בְּמֵעַי וְהָיוּ לָכֶם
לַאֲנָשִׁים׃ שֹׁבְנָה בְנֹתַי לֵכְןָ כִּי זָקַנְתִּי מִהְיוֹת לְאִישׁ כִּי
אָמַרְתִּי יֶשׁ לִי תִקְוָה גַּם הָיִיתִי הַלַּיְלָה לְאִישׁ וְגַם יָלַדְתִּי
בָנִים׃ הֲלָהֵן תְּשַׂבֵּרְנָה עַד אֲשֶׁר יִגְדָּלוּ הֲלָהֵן תֵּעָגֵנָה
לְבִלְתִּי הֱיוֹת לְאִישׁ אַל בְּנֹתַי כִּי מַר לִי מְאֹד מִכֶּם כִּי יָצְאָה
בִי יַד יְהוָה׃ וַתִּשֶּׂנָה קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה עוֹד וַתִּשַּׁק עָרְפָּה
לַחֲמוֹתָהּ וְרוּת דָּבְקָה בָּהּ׃ וַתֹּאמֶר הִנֵּה שָׁבָה יְבִמְתֵּךְ
אֶל עַמָּהּ וְאֶל אֱלֹהֶיהָ שׁוּבִי אַחֲרֵי יְבִמְתֵּךְ׃ וַתֹּאמֶר רוּת

*) יעש ק׳

אַל תִּפְגְּעִי בִי לְעָזְבֵךְ לָשׁוּב מֵאַחֲרָיִךְ כִּי אֶל אֲשֶׁר תֵּלְכִי
אֵלֵךְ וּבַאֲשֶׁר תָּלִינִי אָלִין עַמֵּךְ עַמִּי וֵאלֹהַיִךְ אֱלֹהָי׃ בַּאֲשֶׁר
תָּמוּתִי אָמוּת וְשָׁם אֶקָּבֵר כֹּה יַעֲשֶׂה יְהוָה לִי וְכֹה יֹסִיף כִּי
הַמָּוֶת יַפְרִיד בֵּינִי וּבֵינֵךְ׃ וַתֵּרֶא כִּי מִתְאַמֶּצֶת הִיא לָלֶכֶת
אִתָּהּ וַתֶּחְדַּל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ׃ וַתֵּלַכְנָה שְׁתֵּיהֶם עַד בּוֹאָנָה
בֵּית לָחֶם וַיְהִי כְּבֹאָנָה בֵּית לֶחֶם וַתֵּהֹם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן
וַתֹּאמַרְנָה הֲזֹאת נָעֳמִי׃ וַתֹּאמֶר אֲלֵיהֶן אַל תִּקְרֶאנָה לִי
נָעֳמִי קְרֶאןָ לִי מָרָא כִּי הֵמַר שַׁדַּי לִי מְאֹד׃ אֲנִי מְלֵאָה
הָלַכְתִּי וְרֵיקָם הֱשִׁיבַנִי יְהוָה לָמָּה תִקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי וַיהוָה
עָנָה בִי וְשַׁדַּי הֵרַע לִי׃ וַתָּשָׁב נָעֳמִי וְרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה כַלָּתָהּ
עִמָּהּ הַשָּׁבָה מִשְּׂדֵי מוֹאָב וְהֵמָּה בָּאוּ בֵּית לֶחֶם בִּתְחִלַּת
קְצִיר שְׂעֹרִים׃ וּלְנָעֳמִי מֹידַע* לְאִישָׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל
מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ בֹּעַז׃ וַתֹּאמֶר רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה
אֶל נָעֳמִי אֵלְכָה נָּא הַשָּׂדֶה וַאֲלַקֳטָה בַשִּׁבֳּלִים אַחַר אֲשֶׁר
אֶמְצָא חֵן בְּעֵינָיו וַתֹּאמֶר לָהּ לְכִי בִתִּי׃ וַתֵּלֶךְ וַתָּבוֹא וַתְּלַקֵּט
בַּשָּׂדֶה אַחֲרֵי הַקֹּצְרִים וַיִּקֶר מִקְרֶהָ חֶלְקַת הַשָּׂדֶה לְבֹעַז
אֲשֶׁר מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ׃ וְהִנֵּה בֹעַז בָּא מִבֵּית לֶחֶם
וַיֹּאמֶר לַקּוֹצְרִים יְהוָה עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרֶכְךָ יְהוָה׃
וַיֹּאמֶר בֹּעַז לְנַעֲרוֹ הַנִּצָּב עַל הַקּוֹצְרִים לְמִי הַנַּעֲרָה הַזֹּאת׃
וַיַּעַן הַנַּעַר הַנִּצָּב עַל הַקּוֹצְרִים וַיֹּאמַר נַעֲרָה מוֹאֲבִיָּה הִיא
הַשָּׁבָה עִם נָעֳמִי מִשְּׂדֵה מוֹאָב׃ וַתֹּאמֶר אֲלַקֳטָה נָּא
וְאָסַפְתִּי בָעֳמָרִים אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים וַתָּבוֹא וַתַּעֲמוֹד מֵאָז
הַבֹּקֶר וְעַד עַתָּה זֶה שִׁבְתָּהּ הַבַּיִת מְעָט׃ וַיֹּאמֶר בֹּעַז אֶל
רוּת הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ בִּתִּי אַל תֵּלְכִי לִלְקֹט בְּשָׂדֶה אַחֵר וְגַם

*) מודע ק'.

לֹא תַעֲבוּרִי מִזֶּה וְכֹה תִדְבָּקִין עִם נַעֲרֹתָי׃ עֵינַיִךְ בַּשָּׂדֶה
אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן וְהָלַכְתְּ אַחֲרֵיהֶן הֲלוֹא צִוִּיתִי אֶת הַנְּעָרִים
לְבִלְתִּי נָגְעֵךְ וְצָמִת וְהָלַכְתְּ אֶל הַכֵּלִים וְשָׁתִית מֵאֲשֶׁר
יִשְׁאֲבוּן הַנְּעָרִים׃ וַתִּפֹּל עַל פָּנֶיהָ וַתִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה וַתֹּאמֶר
אֵלָיו מַדּוּעַ מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְהַכִּירֵנִי וְאָנֹכִי נָכְרִיָּה׃
וַיַּעַן בֹּעַז וַיֹּאמֶר לָהּ הֻגֵּד הֻגַּד לִי כֹּל אֲשֶׁר עָשִׂית אֶת
חֲמוֹתֵךְ אַחֲרֵי מוֹת אִישֵׁךְ וַתַּעַזְבִי אָבִיךְ וְאִמֵּךְ וְאֶרֶץ
מוֹלַדְתֵּךְ וַתֵּלְכִי אֶל עַם אֲשֶׁר לֹא יָדַעַתְּ תְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם׃
יְשַׁלֵּם יְהוָה פָּעֳלֵךְ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתֵּךְ שְׁלֵמָה מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּאת לַחֲסוֹת תַּחַת כְּנָפָיו׃ וַתֹּאמֶר אֶמְצָא
חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנִי כִּי נִחַמְתָּנִי וְכִי דִבַּרְתָּ עַל לֵב שִׁפְחָתֶךָ
וְאָנֹכִי לֹא אֶהְיֶה כְּאַחַת שִׁפְחֹתֶיךָ׃ וַיֹּאמֶר לָהּ בֹעַז לְעֵת
הָאֹכֶל גֹּשִׁי הֲלֹם וְאָכַלְתְּ מִן הַלֶּחֶם וְטָבַלְתְּ פִּתֵּךְ בַּחֹמֶץ
וַתֵּשֶׁב מִצַּד הַקֹּצְרִים וַיִּצְבָּט לָהּ קָלִי וַתֹּאכַל וַתִּשְׂבַּע
וַתֹּתַר׃ וַתָּקָם לְלַקֵּט וַיְצַו בֹּעַז אֶת נְעָרָיו לֵאמֹר גַּם בֵּין
הָעֳמָרִים תְּלַקֵּט וְלֹא תַכְלִימוּהָ׃ וְגַם שֹׁל תָּשֹׁלּוּ לָהּ מִן
הַצְּבָתִים וַעֲזַבְתֶּם וְלִקְּטָה וְלֹא תִגְעֲרוּ בָהּ׃ וַתְּלַקֵּט בַּשָּׂדֶה
עַד הָעָרֶב וַתַּחְבֹּט אֵת אֲשֶׁר לִקֵּטָה וַיְהִי כְּאֵיפָה שְׂעֹרִים׃
וַתִּשָּׂא וַתָּבוֹא הָעִיר וַתֵּרֶא חֲמוֹתָהּ אֵת אֲשֶׁר לִקֵּטָה וַתּוֹצֵא
וַתִּתֶּן לָהּ אֵת אֲשֶׁר הוֹתִרָה מִשָּׂבְעָהּ׃ וַתֹּאמֶר לָהּ חֲמוֹתָהּ
אֵיפֹה לִקַּטְתְּ הַיּוֹם וְאָנָה עָשִׂית יְהִי מַכִּירֵךְ בָּרוּךְ וַתַּגֵּד
לַחֲמוֹתָהּ אֵת אֲשֶׁר עָשְׂתָה עִמּוֹ וַתֹּאמֶר שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר
עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בֹּעַז׃ וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לְכַלָּתָהּ בָּרוּךְ הוּא
לַיהוָה אֲשֶׁר לֹא עָזַב חַסְדּוֹ אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַמֵּתִים

ותאמר

וַתֹּאמֶר לָהּ נָעֳמִי קָרוֹב לָנוּ הָאִישׁ מִגֹּאֲלֵנוּ הוּא׃ (חצי הספר)
וַתֹּאמֶר רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה גַּם כִּי אָמַר אֵלַי עִם הַנְּעָרִים אֲשֶׁר
לִי תִּדְבָּקִין עַד אִם כִּלּוּ אֵת כָּל הַקָּצִיר אֲשֶׁר לִי׃ וַתֹּאמֶר
נָעֳמִי אֶל רוּת כַּלָּתָהּ טוֹב בִּתִּי כִּי תֵצְאִי עִם נַעֲרוֹתָיו וְלֹא
יִפְגְּעוּ בָךְ בְּשָׂדֶה אַחֵר׃ וַתִּדְבַּק בְּנַעֲרוֹת בֹּעַז לְלַקֵּט
עַד כְּלוֹת קְצִיר הַשְּׂעֹרִים וּקְצִיר הַחִטִּים וַתֵּשֶׁב אֶת
חֲמוֹתָהּ׃ וַתֹּאמֶר לָהּ נָעֳמִי חֲמוֹתָהּ בִּתִּי הֲלֹא אֲבַקֶּשׁ לָךְ
מָנוֹחַ אֲשֶׁר יִיטַב לָךְ׃ וְעַתָּה הֲלֹא בֹעַז מֹדַעְתָּנוּ אֲשֶׁר הָיִית
אֶת נַעֲרוֹתָיו הִנֵּה הוּא זֹרֶה אֶת גֹּרֶן הַשְּׂעֹרִים הַלָּיְלָה׃
וְרָחַצְתְּ וָסַכְתְּ וְשַׂמְתְּ שִׂמְלֹתַךְ[1] עָלַיִךְ וְיָרַדְתִּי[2] הַגֹּרֶן אַל
תִּוָּדְעִי לָאִישׁ עַד כַּלֹּתוֹ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת׃ וִיהִי בְשָׁכְבוֹ
וְיָדַעַתְּ אֶת הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּב שָׁם וּבָאת וְגִלִּית מַרְגְּלֹתָיו
וְשָׁכָבְתִּי[3] וְהוּא יַגִּיד לָךְ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשִׂין׃ וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ
כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמְרִי * אֶעֱשֶׂה׃ וַתֵּרֶד הַגֹּרֶן וַתַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר
צִוַּתָּה חֲמוֹתָהּ׃ וַיֹּאכַל בֹּעַז וַיֵּשְׁתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ וַיָּבֹא לִשְׁכַּב
בִּקְצֵה הָעֲרֵמָה וַתָּבֹא בַלָּט וַתְּגַל מַרְגְּלֹתָיו וַתִּשְׁכָּב׃ וַיְהִי
בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיֶּחֱרַד הָאִישׁ וַיִּלָּפֵת וְהִנֵּה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת
מַרְגְּלֹתָיו׃ וַיֹּאמֶר מִי אָתְּ וַתֹּאמֶר אָנֹכִי רוּת אֲמָתֶךָ
וּפָרַשְׂתָּ כְנָפֶךָ עַל אֲמָתְךָ כִּי גֹאֵל אָתָּה׃ וַיֹּאמֶר בְּרוּכָה אַתְּ
לַיהוָה בִּתִּי הֵיטַבְתְּ חַסְדֵּךְ הָאַחֲרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן לְבִלְתִּי
לֶכֶת אַחֲרֵי הַבַּחוּרִים אִם דַּל וְאִם עָשִׁיר׃ וְעַתָּה בִּתִּי אַל
תִּירְאִי כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמְרִי אֶעֱשֶׂה לָּךְ כִּי יוֹדֵעַ כָּל שַׁעַר עַמִּי
כִּי אֵשֶׁת חַיִל אָתְּ׃ וְעַתָּה כִּי אָמְנָם כִּי אם[4] גֹאֵל אָנֹכִי וְגַם
יֵשׁ גֹּאֵל קָרוֹב מִמֶּנִּי׃ לִינִי הַלַּיְלָה וְהָיָה בַבֹּקֶר אִם יִגְאָלֵךְ

[1]) שמלתיך ק׳. [2]) וירדת ק׳. [3]) ושכבת ק׳. *) אלי ק׳. [4]) אם כתיב ולא ק׳. [5]) ל׳ רבתי.

טוֹב יִגְאָל וְאִם לֹא יַחְפֹּץ לְגָאֳלֵךְ וּגְאַלְתִּיךְ אָנֹכִי חַי יְהוָה
שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר׃ וַתִּשְׁכַּב מַרְגְּלוֹתָו[1] עַד הַבֹּקֶר וַתָּקָם
בְּטֶרֶום[2] יַכִּיר אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וַיֹּאמֶר אַל יִוָּדַע כִּי בָאָה הָאִשָּׁה
הַגֹּרֶן׃ וַיֹּאמֶר הָבִי הַמִּטְפַּחַת אֲשֶׁר עָלַיִךְ וְאֶחֳזִי בָהּ וַתֹּאחֶז
בָּהּ וַיָּמָד שֵׁשׁ שְׂעֹרִים וַיָּשֶׁת עָלֶיהָ וַיָּבֹא הָעִיר׃ וַתָּבוֹא אֶל
חֲמוֹתָהּ וַתֹּאמֶר מִי אַתְּ בִּתִּי וַתַּגֶּד לָהּ אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה
לָהּ הָאִישׁ׃ וַתֹּאמֶר שֵׁשׁ הַשְּׂעֹרִים הָאֵלֶּה נָתַן לִי כִּי
אָמַר ..[3] אַל תָּבוֹאִי רֵיקָם אֶל חֲמוֹתֵךְ׃ וַתֹּאמֶר שְׁבִי בִתִּי
עַד אֲשֶׁר תֵּדְעִין אֵיךְ יִפֹּל דָּבָר כִּי לֹא יִשְׁקֹט הָאִישׁ כִּי אִם
כִּלָּה הַדָּבָר הַיּוֹם׃ וּבֹעַז עָלָה הַשַּׁעַר וַיֵּשֶׁב שָׁם וְהִנֵּה הַגֹּאֵל
עֹבֵר אֲשֶׁר דִּבֶּר בֹּעַז וַיֹּאמֶר סוּרָה שְׁבָה פֹּה פְּלֹנִי אַלְמֹנִי
וַיָּסַר וַיֵּשֵׁב׃ וַיִּקַּח עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָעִיר וַיֹּאמֶר שְׁבוּ
פֹה וַיֵּשֵׁבוּ׃ וַיֹּאמֶר לַגֹּאֵל חֶלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר לְאָחִינוּ
לֶאֱלִימֶלֶךְ מָכְרָה נָעֳמִי הַשָּׁבָה מִשְּׂדֵה מוֹאָב׃ וַאֲנִי אָמַרְתִּי
אֶגְלֶה אָזְנְךָ לֵאמֹר קְנֵה נֶגֶד הַיֹּשְׁבִים וְנֶגֶד זִקְנֵי עַמִּי אִם
תִּגְאַל גְּאָל וְאִם לֹא יִגְאַל הַגִּידָה לִּי וְאֵדְעָ[4] כִּי אֵין זוּלָתְךָ
לִגְאוֹל וְאָנֹכִי אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֶגְאָל׃ וַיֹּאמֶר בֹּעַז בְּיוֹם
קְנוֹתְךָ הַשָּׂדֶה מִיַּד נָעֳמִי וּמֵאֵת רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה אֵשֶׁת
הַמֵּת קָנִיתָי[5] לְהָקִים שֵׁם הַמֵּת עַל נַחֲלָתוֹ׃ וַיֹּאמֶר הַגֹּאֵל
לֹא אוּכַל לִגְאָול[6] לִי פֶּן אַשְׁחִית אֶת נַחֲלָתִי גְּאַל לְךָ אַתָּה
אֶת גְּאֻלָּתִי כִּי לֹא אוּכַל לִגְאֹל׃ וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל
עַל הַגְּאוּלָּה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל דָּבָר שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ
וְנָתַן לְרֵעֵהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר הַגֹּאֵל לְבֹעַז

[1]) מרגלותו חסר י'. [2]) בטרום יתיר ו'. [3]) אליך ולא כתיב. [4]) וארעה ק'.
[5]) קנית ק'. [6]) לגאול יתיר ו'.

קְנֵה לָךְ וַיִּשְׁלֹף נַעֲלוֹ׃ וַיֹּאמֶר בֹּעַז לַזְּקֵנִים וְכָל הָעָם עֵדִים
אַתֶּם הַיּוֹם כִּי קָנִיתִי אֶת כָּל אֲשֶׁר לֶאֱלִימֶלֶךְ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר
לְכִלְיוֹן וּמַחְלוֹן מִיַּד נָעֳמִי׃ וְגַם אֶת רוּת הַמֹּאֲבִיָּה אֵשֶׁת
מַחְלוֹן קָנִיתִי לִי לְאִשָּׁה לְהָקִים שֵׁם הַמֵּת עַל נַחֲלָתוֹ וְלֹא
יִכָּרֵת שֵׁם הַמֵּת מֵעִם אֶחָיו וּמִשַּׁעַר מְקוֹמוֹ עֵדִים אַתֶּם
הַיּוֹם׃ וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וְהַזְּקֵנִים עֵדִים יִתֵּן
יְהוָה אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתֶךָ כְּרָחֵל וּכְלֵאָה אֲשֶׁר בָּנוּ
שְׁתֵּיהֶם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וַעֲשֵׂה חַיִל בְּאֶפְרָתָה וּקְרָא שֵׁם
בְּבֵית לָחֶם׃ וִיהִי בֵיתְךָ כְּבֵית פֶּרֶץ אֲשֶׁר יָלְדָה תָמָר
לִיהוּדָה מִן הַזֶּרַע אֲשֶׁר יִתֵּן יְהוָה לְךָ מִן הַנַּעֲרָה הַזֹּאת׃
וַיִּקַּח בֹּעַז אֶת רוּת וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַיִּתֵּן יְהוָה
לָהּ הֵרָיוֹן וַתֵּלֶד בֵּן׃ וַתֹּאמַרְנָה הַנָּשִׁים אֶל נָעֳמִי בָּרוּךְ
יְהוָה אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ גֹּאֵל הַיּוֹם וְיִקָּרֵא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל׃
וְהָיָה לָךְ לְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ וּלְכַלְכֵּל אֶת שֵׂיבָתֵךְ כִּי כַלָּתֵךְ אֲשֶׁר
אֲהֵבָתֶךְ יְלָדַתּוּ אֲשֶׁר הִיא טוֹבָה לָךְ מִשִּׁבְעָה בָּנִים׃ וַתִּקַּח
נָעֳמִי אֶת הַיֶּלֶד וַתְּשִׁתֵהוּ בְחֵיקָהּ וַתְּהִי לוֹ לְאֹמֶנֶת׃
וַתִּקְרֶאנָה לוֹ הַשְּׁכֵנוֹת שֵׁם לֵאמֹר יֻלַּד בֵּן לְנָעֳמִי וַתִּקְרֶאנָה
שְׁמוֹ עוֹבֵד הוּא אֲבִי יִשַׁי אֲבִי דָוִד׃ וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת פָּרֶץ
פֶּרֶץ הוֹלִיד אֶת חֶצְרוֹן׃ וְחֶצְרוֹן הוֹלִיד אֶת רָם וְרָם הוֹלִיד
אֶת עַמִּינָדָב׃ וְעַמִּינָדָב הוֹלִיד אֶת נַחְשׁוֹן וְנַחְשׁוֹן הוֹלִיד
אֶת שַׂלְמָה׃ וְשַׂלְמוֹן הוֹלִיד אֶת בֹּעַז וּבֹעַז הוֹלִיד אֶת
עוֹבֵד׃ וְעֹבֵד הוֹלִיד אֶת יִשָׁי וְיִשַׁי הוֹלִיד אֶת דָּוִד׃

סכום פסוקי דספר רות שמנים וחמשה, וסמנו סורה שכה פה פלני אלמני, וחציו והאמר רות המואביה׃

קדיש יתום׃

(בקצת קהלות אומרים:

אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר: יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

אַב הָרַחֲמִים הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם: כִּי בְךָ לְבַד בָּטָחְנוּ· מֶלֶךְ אֵל רָם וְנִשָּׂא אֲדוֹן עוֹלָמִים:)

פותחים ארון הקודש ומוציאים ס"ת ואומרים:

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְיָ מִירוּשָׁלָיִם:

בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ:

תפלה מסערי ציון לומר בשעת הוצאת ס"ת.

יְהֹוָה יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה· ג"פ.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבִּי לְטוֹבָה וְהָפֵק רְצוֹנִי וְתֵן שְׁאֵלָתִי לִי עַבְדְּךָ פ' בר פלונית אֲמָתֶךָ וְזַכֵּנִי (ואת אשתי ובני ובנותי) לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם· וּמַלְּטֵנִי מִיֵּצֶר הָרָע· וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ· וְזַכֵּנוּ כְּדֵי שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָתְךָ עָלֵינוּ· וְהוֹפַע עָלֵינוּ רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה וְיִתְקַיֵּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ· רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה· רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה· רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ: וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁאֶזְכֶּה לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעֵינֶיךָ· וְלָלֶכֶת בְּדַרְכֵי יְשָׁרִים לְפָנֶיךָ· וְקַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· כְּדֵי שֶׁנִּזְכֶּה לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא· וְתִשְׁמְרֵנוּ מִמַּעֲשִׂים רָעִים· וּמִשָּׁעוֹת רָעוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת לָבֹא לָעוֹלָם· וְהַבּוֹטֵחַ בַּיְיָ חֶסֶד יְסוֹבְבֶנְהוּ אָמֵן:

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי.

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ: ג"פ

דיא וויבער זאַגען דיעזעז רבונו של עולם.

הערר דעז וועלטאַללז! ערפֿיללע מיינע הערצענזווינשע צום גוטן, וויללפֿאַהרע מיר אונד געוואָהרע מיינע ביטטע, מיר, דיינער מאַגד[1] א. א. טאָכטער[2] א. א. דיינער מאַגד, פֿערלייהע פֿאָהיגקייט מיר, מיינעם מאַננע, מיינען זאָהנען אונד טאָכטערן, דיינען וויללען מיט אויפֿריכטיגעם הערצען צו טהון, אונד בעפֿרייע מיך פֿאָן לאַסטערהאַפֿטען בעגיערדען. לאַס דיינע לעהרע אונזערן אַנטהייל זיין; מאַכע אונז צור אויפֿנאַהמע דיינער שכינה עמפֿפֿאַנגליך; בעטטראַכטע אונז מיט דעם גייסטע דער וויזהייט אונד איינזיכט; דאַס מאַן אַן אונז ערפֿיללט ווערדע יענע פֿערהייסונג: „אונד עז ווירד אויף איהם רוהען דער גייסט גאָטטעז, דער גייסט דער וויזהייט אונד איינזיכט, דער גייסט דעז ראַטהעז אונד דער שטאַרקע, דער גייסט דער ערקעננטניס אונד פֿורכט גאָטטעז". זאָ זייא עז אויך דיין ווילֿלע, עוויגער, אונזער גאָטט אונד אונזערער פֿאָטער, אונז פֿאָהיגקייט צו פֿערלייהען, דיר וואָהלגעפֿאַלליגע האַנדלונגען אויסצואיבען, אונד דען וועג דער טוגענד צו וואַנדעלן. הייליגע אונז דורך דיינע געבאָטע, דאַמיט אונז יענעז גליקזעליגע לאַנגע לעבען, דאַז לעבען דער קינפֿטיגען וועלט, צו טהייל ווערדע. בעוואַהרע אונז פֿאָר איבעלטהאַטען, אונד פֿאָר אונגליקליכען געשיקקען, דיא אונזערן ערדבאָדען צו ווייזען טרעפֿפֿען. ווער גאָטט פֿערטרויט, דען אומגיבט גנאַדע אום אונד אום.

יהיו לרצון. וואָהל מאָגען דיר געפֿאַללען דיא רעדען מיינעז מונדעז, דיא געדאַנקען מיינעז הערצענז דיר, עוויגער, מיין הארט אונד מיין ערלאָזער! אָמן סלה.

היערויף ווירד ואני תפלתי דרייםאַהל געזאַגט.

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ: ג״פ

אמר רבי שמעון כד מפקין ספר תורה בצבורא למקרי ביה מפתחי תרעי דשמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואבעי ליה לבר נש למימר הכי:

בְּרִיךְ שְׁמֵהּ דְּמָרֵא עָלְמָא בְּרִיךְ כִּתְרָךְ וְאַתְרָךְ. יְהֵא רְעוּתָךְ עִם עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְעָלַם. וּפוּרְקַן יְמִינָךְ אַחֲזֵי לְעַמָּךְ בְּבֵית מַקְדְּשָׁךְ וּלְאַמְטוּיֵי לָנָא מִטּוּב נְהוֹרָךְ וּלְקַבֵּל צְלוֹתָנָא בְּרַחֲמִין. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתוֹרִיךְ לָן חַיִּין בְּטִבוּתָא. וְלֶהֱוֵא אֲנָא פְּקִידָא בְּגוֹ צַדִּיקַיָּא. לְמִרְחַם עָלַי וּלְמִנְטַר יָתִי וְיַת כָּל דִּי לִי וְדִי לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. אַנְתְּ הוּא זָן לְכֹלָּא וּמְפַרְנֵס לְכֹלָּא. אַנְתְּ הוּא שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא. אַנְתְּ הוּא דְּשַׁלִּיט עַל מַלְכַיָּא וּמַלְכוּתָא דִּילָךְ הִיא. אֲנָא עַבְדָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּסָגִידְנָא קַמֵּהּ וּמִקַּמָּא דִּיקַר אוֹרַיְתֵהּ בְּכָל עִדָּן וְעִדָּן. לָא עַל אֱנָשׁ רָחִיצְנָא. וְלָא עַל בַּר אֱלָהִין סָמִיכְנָא. אֶלָּא בֶּאֱלָהָא דִשְׁמַיָּא. דְּהוּא אֱלָהָא קְשׁוֹט. וְאוֹרַיְתֵהּ קְשׁוֹט. וּנְבִיאוֹהִי קְשׁוֹט. וּמַסְגֵּא לְמֶעְבַּד טַבְוָן וּקְשׁוֹט. בֵּהּ אֲנָא רָחִיץ. וְלִשְׁמֵהּ קַדִּישָׁא יַקִּירָא אֲנָא אֵמַר תֻּשְׁבְּחָן. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתִפְתַּח לִבִּי בְּאוֹרַיְתָא וְתַשְׁלִים מִשְׁאֲלִין דְּלִבִּי. וְלִבָּא דְּכָל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. לְטַב וּלְחַיִּין וְלִשְׁלָם:

---

[1]) איר נעננט דיא פּערזאָן איהרען אייגען נאַמען. [2]) היר דען נאַמען איהרער מוטטער.

המוציא ס"ת נוטלו ביד ימינו וש"ץ מקבלו בב' ידיו ומחזירו לימינו ועומד לפני ההיכל ואומ' בקול רם גדלו, ונכפלין וקונת קהלות אשכנז אומר הש"ץ שמע ישראל ואחריו הקהל.

(הש"ץ אומר בקול רם **שמע ישראל יי אלהינו יי אחד:**

אחד אלהינו גדול אדונינו קדוש (ונורא) שמו:)

הש"ץ ליקח ס"ת ואומר **גדלו ליי אתי ונרוממה שמו יחדו:**
והקהל עונין

לך יי הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ לך יי הממלכה והמתנשא לכל לראש: רוממו יי אלהינו והשתחוו להדום רגליו קדוש הוא: רוממו יי אלהינו והשתחוו להר קדשו כי קדוש יי אלהינו:

מגבי' הספר בידו למעלה והולך עם הס"ת ופונה דרך ימינו ועולה עמו למגדל שקורין שם, וכל מי שהס"ת עובר לפניו חייב לעמוד מפניו ולאחוז נשתי ידיו אם אפשר לו ולנשקו בפה מלא, נזדמן לו רוק בפיו ירוק תחלה בהפוך פניו אל הצד ואח"כ ינשק, ולא ינשק ואח"כ ירוק. (וצריך להשגיח על הילדי' הקטנים כשבאים לנשק הס"ת שלא יהיו מלוכלכים בלוחת החוטם ורירי הפה אלא ינקו אותם תחלה יפה שלא יהי' עונש למביאיהם.) וכל הפוגע בס"ת צריך ללוותו עד הבימה, ובדרך הליכתו אומרים:

על הכל יתגדל ויתקדש וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא: שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא: בעולמות שברא העולם הזה והעולם הבא: כרצונו וכרצון יראיו וכרצון כל בית ישראל: צור העולמים אדון כל הבריות אלוה כל הנפשות: היושב במרחבי מרום השוכן בשמי שמי קדם: קדשתו על החיות וקדשתו על כסא הכבוד: ובכן יתקדש שמך בנו יי אלהינו לעיני כל חי: ונאמר לפניו שיר חדש ככתוב: שירו לאלהים זמרו שמו סלו לרוכב בערבות ביה שמו ועלזו לפניו: ונראהו עין בעין בשובו אל נוהו ככתוב: כי עין בעין יראו בשוב יי ציון: ונאמר ונגלה כבוד יי וראו כל בשר יחדו כי פי יי דבר:

בדרך הליכתו אומרין אב הרחמים.

אב הרחמים הוא ירחם עם עמוסים ויזכור ברית איתנים ויציל נפשותינו מן השעות הרעות ויגער ביצר הרע מן הנשואים ויחון אותנו לפליטת עולמים וימלא משאלותינו במדה טובה ישועה ורחמים:

בהגיע הש"ץ על הבימה מניח הס"ת על השולחן ופותח ואומר:

ויעזור ויגן ויושיע לכל החוסים בו ונאמר אמן: הכל הבו גדל

לאלהינו ותנו כבוד לתורה כהן קרב. יעמוד (פלוני בר פלוני הכהן): ברוך שנתן תורה לעמו ישראל בקדשתו: תורת יי תמימה משיבת נפש עדות יי נאמנה מחכימת פתי: פקודי יי ישרים משמחי לב מצות יי ברה מאירת עינים: יי עז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום: האל תמים דרכו אמרת יי צרופה מגן הוא לכל החסים בו:

קהל ואתם הדבקים ביי אלהיכם חיים כלכם היום:

העול' לתור' יאחז בשתי ידיו ביריעו' התור' ע"י מפה של ס"ת, וקוד' הברכ' פותח הספר ורוא' הפסוק שצרי' להתחיל בו וינשק הס"ת ויאמר בלחש עץ חיים היא למחזיקים בה.

הופך פניו לצד שמאל ומברך בקול **ברכו את יי המברך:**

והעם עונים **ברוך יי המברך לעולם ועד:** וחוזר המברך ב"י ה"ל"ו.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את־תורתו ברוך אתה יי נותן התורה:

כשמתחיל הקורא לקרו' בתור' יסיר ידו השמאלי' מהס"ת וישאר יד ימינו לבדה אוחזת בס"ת כל זמן הקריא', וגם הוא יקרא בלחש עם הקורא מלה במלה. ואחר הקריאה גולל ומברך.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו: ברוך אתה יי נותן התורה:

גרסינן בפ"ק דברכות, ועוזבי ה' יכלו, זה המניח ס"ת כשהיא פתוחה ויוצא, אבל בין גברא לגברא מותר לצאת ע"י דוחק ואונס, אבל בלאו הכי אין לצאת.

וקורין בס"ת ראשון בפ' ראה, ובשבת מתחילין עשר תעשר ומתחלק לז' גברי, ובחול מתחילין לקמן כל הבכור ומתחלק לה' גברי. נמי שברך שמברך הש"ץ אל הקוראים לתורה נוהגים להזכיר לכבוד היום ולכבוד הרגל ומסיים ויזכהו לעלות לרגל עם כל ישראל וכו'.

עשר תעשר את כל־תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה: ואכלת לפני יהוה אלהיך במקום אשר־יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך למען תלמד ליראה את־יהוה אלהיך כל־הימים: וכי־ירבה ממך הדרך כי לא תוכל שאתו כי־ירחק ממך המקום אשר יבחר יהוה אלהיך לשום שמו שם כי יברכך יהוה אלהיך: ונתתה בכסף וצרת הכסף

בְּיָדֶךָ וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ׃
וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר־תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן
וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר־תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָּׁם לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיךָ לֹא
תַעַזְבֶנּוּ כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ׃ ס מִקְצֵה ׀
שָׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת־כָּל־מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה
הַהִוא וְהִנַּחְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ׃ וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין־לוֹ חֵלֶק
וְנַחֲלָה עִמָּךְ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְאָכְלוּ
וְשָׂבֵעוּ לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ אֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂה׃ ס לוי מִקֵּץ שֶׁבַע־שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה׃
וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט כָּל־בַּעַל מַשֵּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה
בְּרֵעֵהוּ לֹא־יִגֹּשׂ אֶת־רֵעֵהוּ וְאֶת־אָחִיו כִּי־קָרָא שְׁמִטָּה
לַיהוָה׃ אֶת־הַנָּכְרִי תִּגֹּשׂ וַאֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ אֶת־אָחִיךָ
תַּשְׁמֵט יָדֶךָ׃ אֶפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה־בְּךָ אֶבְיוֹן כִּי־בָרֵךְ יְבָרֶכְךָ
יְהוָה בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן־לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ׃
רַק אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת
אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ כִּי־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְהַעֲבַטְתָּ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה
לֹא תַעֲבֹט וּמָשַׁלְתָּ בְּגוֹיִם רַבִּים וּבְךָ לֹא יִמְשֹׁלוּ׃ ס כִּי־
יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן מֵאַחַד אַחֶיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצְךָ אֲשֶׁר־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא תְאַמֵּץ אֶת־לְבָבְךָ וְלֹא תִקְפֹּץ
אֶת־יָדְךָ מֵאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן׃ כִּי־פָתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ לוֹ
וְהַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ דֵּי מַחְסֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ׃ הִשָּׁמֶר לְךָ
פֶּן־יִהְיֶה דָבָר עִם־לְבָבְךָ בְלִיַּעַל לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת־הַשֶּׁבַע

שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ
וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃ נָתוֹן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא־
יֵרַע לְבָבְךָ בְּתִתְּךָ לוֹ כִּי בִּגְלַל ׀ הַדָּבָר הַזֶּה יְבָרֶכְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֶׂךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ׃ כִּי לֹא־יֶחְדַּל
אֶבְיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר פָּתֹחַ תִּפְתַּח
אֶת־יָדְךָ לְאָחִיךָ לַעֲנִיֶּךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ בְּאַרְצֶךָ׃ ס כִּי־יִמָּכֵר
לְךָ אָחִיךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבַשָּׁנָה
הַשְּׁבִיעִת תְּשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ׃ וְכִי־תְשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי
מֵעִמָּךְ לֹא תְשַׁלְּחֶנּוּ רֵיקָם׃ הַעֲנֵיק תַּעֲנִיק לוֹ מִצֹּאנְךָ
וּמִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּתֶּן־לוֹ׃ וְזָכַרְתָּ
כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל־כֵּן
אָנֹכִי מְצַוְּךָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה הַיּוֹם׃ וְהָיָה כִּי־יֹאמַר אֵלֶיךָ
לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי אֲהֵבְךָ וְאֶת־בֵּיתֶךָ כִּי־טוֹב לוֹ עִמָּךְ׃
וְלָקַחְתָּ אֶת־הַמַּרְצֵעַ וְנָתַתָּה בְאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת וְהָיָה לְךָ עֶבֶד
עוֹלָם וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה־כֵּן׃ לֹא־יִקְשֶׁה בְעֵינֶךָ בְּשַׁלֵּחֲךָ
אֹתוֹ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ כִּי מִשְׁנֶה שְׂכַר שָׂכִיר עֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים
וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה׃ פ ישראל

בחול מתחילין כאן.

כָּל־הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ׃
לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְשָׁנָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר
יְהוָה אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃ וְכִי־יִהְיֶה בוֹ מוּם פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר כֹּל מוּם
רָע לֹא תִזְבָּחֶנּוּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ בִּשְׁעָרֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא
וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו כַּצְּבִי וְכָאַיָּל׃ רַק אֶת־דָּמוֹ לֹא תֹאכֵל עַל־

הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃ פ ב (ובשבת ד)
שָׁמוֹר אֶת־חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי
בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה׃
וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר
יְהוָה לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם׃ לֹא־תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים
תֹּאכַל־עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃
ג (ובשבת ה) וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלְךָ שִׁבְעַת
יָמִים וְלֹא־יָלִין מִן־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בָּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
לַבֹּקֶר׃ לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת־הַפָּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח בָּעָרֶב כְּבוֹא
הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם׃ וּבִשַּׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפָנִיתָ בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאֹהָלֶיךָ׃
שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה׃ ס ד (ובשבת ו) שִׁבְעָה
שָׁבֻעֹת תִּסְפָּר־לָךְ מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר
שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת׃ וְעָשִׂיתָ חַג שָׁבֻעוֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
מִסַּת נִדְבַת יָדְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן כַּאֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ
וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה
אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ
שָׁם׃ וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרָיִם וְשָׁמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ
אֶת־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה׃ פ ה (ובשבת ז)

חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים בְּאָסְפְּךָ מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ: וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ: שִׁבְעַת יָמִים תָּחֹג לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה כִּי יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל תְּבוּאָתְךָ וּבְכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ: שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְהוָה רֵיקָם: אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ: ס

מניחין ס"ת שני אצל הראשון ואומר חצי קדיש על שניהם, ומגביהין וגוללין ס"ת שקראו בו, ופותחין ס"ת ב' וקורין בו למפטיר בפ' פינחס.

וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אַיִל אֶחָד שִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה: וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד: עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים: שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תְּמִימִם יִהְיוּ־לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם:

מי שברך. ומגביהין וגוללין. כשמגביהים הס"ת מניטין כנגד הכתב של ס"ת ואומרים.

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

קודם קריאת ההפטרה ואחר שגמר הגולל יברך המפטיר ברכה זו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר

בנביאים טובים ורצה בדבריהם הנאמרים באמת ברוך אתה יי הבוחר בתורה ובמשה עבדו ובישראל עמו ובנביאי האמת וצדק:

הפטרת יום שני של שבועות בחרי עשר בחבקוק סימן ג'.
והטעם כתב רש"י ז"ל במגילה דף ל"א א' לפי שמדבר במתן תורה.

ויהוה בהיכל קדשו הס מפניו כל־הארץ:

ברוב קהלות אשכנז ואיטליא מתחילין כאן.

א תפלה לחבקוק הנביא על שגינות:

יהוה;

בק"ק אומרי' זה אחר פסוק ראשון של הפטר', וי"א אתא ודוגמא תמצאהו במבוא המחזור.

י ציב פתגם· לאת ודגם· ברבו רבבן עירין:
ע ני אנא· במנינא· דפסלין ארבעא טורין:
ק דמוהי· לגו מוהי· נגיד ונפיק נהר דנורין:
ב טור תלגא· נהור שרגא· וזיקין דנור ובעורין:
ב רא וסבא· מה בחשוכא· ועמיה שרין נהורין:
ר חיקין צפא· בלא שטפא· וגלין ליה דמטמרין:
ב עית מניה· ית הורמניה· ובתרוהי עדי גוברין:
י ודעי הלכתא· ומתניתא· ותוספתא ספרא וספרין:
מ לך חיא· לעלמיא· ימגן עם להון משחרין:
א מיר עליהון· כחלא יהון· ולא יתמנון היך עפרין:
י חורון כען· להון בקען· יטופון נעוהי חמרין:
ר עותהון הב· ואפיהון צהב· ינהרון כנהר צפרין:
ל י הב תקוף· ועינך זקוף· חזי ערך דבך כפרין:
ו יהון כתבנא· בגו לבנא· כאבנא ישתקון חפרין:
י הונתן· גבר ענותן· בכן ליה נמטי אפרין:

א תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות, תפלה הוא אחד מעשרה מיני זמר שנא'

א תפלה דעז פרתזעטען חבקוק חוין שגיונות.

ב יְהוָה שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי יְהוָה פָּעָלְךָ בְּקֶרֶב שָׁנִים חַיֵּיהוּ בְּקֶרֶב שָׁנִים תּוֹדִיעַ בְּרֹגֶז רַחֵם

בהם ס' תהילי', וכמנו בריש מדרש שוחר טוב ובפי' רש"י ס' תהילי', וכן כל הפרשה הזאת נאמרה על דרך מליצת שירי דוד בנועם ובלי ניגון, ולכן גם בה תמצא התיבות המיוחדות לנועם וזמר ונלים כגון שגיון וסלה ולמנצח בנגינות מה שלא תמצא בספר זולתם בכל ספרי קדש. על שגיונות, כך שמו של כלי זמר ידוע, ואם הית' נעימות המזמור לפי שיר הראוי לכלי זה יתכן לקרוא המזמור בשם שגיון וזהו שגיון לדוד (תילי' ז). ב ה' שמעתי שמעך יראתי, לא נתפרש כאן מה שמועה שמע אבל היא הנבואה נתפרשת בסוף הפרש' שמעתי ותרגז בטני לקול צללו שפתי וגו' כי תאנה לא תפרח וגו' והיינו ביאת גדודי האויב המחריבים ארץ ומלואה והארץ לא תתן את יבולה ויבואו שני בצורת, ולקול פחדים אשר באזני הנביא התחלחל מאוד עד שקרא בקול: ה' שמעתי שמעך יראתי! ומרוב התעוררות לבבו אשר הי' מלא פחד ובהלה לא היו לו ידים לספר ענין השמועה על מתכונתו אבל העולה על רוחו ראשונה הי' תפלה ובקשה לאל להחיות עמו בקרב שנות הצרות הבאים האלה, ויקרא ה' פעלך בקרב שנים וכו', ויהי כאשר התשוטטו מורשי לבבו אנה ואנה לתור אחר הרוחה כמנהג הנפש השוכן בתוך פחדים ואימה ויפן כה וכה על פני השנים הקדמוניות ויעברו על נפשו כל הקורות אשר מצאו את עמו מאז הי' לגוי וירא כי יד ה' היתה עם עמו להצילם מרעה בכל תהפוכות הזמן בדרך נפלא ונעלם וכי ה' הוא הנלחם להם במצרים סיחון ועוג ויתר המלכים העצומים וכי הנותן בים דרך ובירדן נתיבה ונאלה רבות עמו, ובאמצעית הבחינות האלה הנכללים בכתובים הבאים הוסב פחדתו אל תקוה ותוחלת ונתקררה דעתו ורוחו שב אליו בשומו בטחונו באל המושיע ואחרי אשר נחה שקטה נפשו חזר לתחלת דיבורו לספר ענין השמועה אשר גרמה כל אלה וזהו שמעתי ותרגז בטני וגו' ובתוך הסיפור נתגדל בטחונו בה' ותרב תוחלתו עד שהי' שמח וטוב לב באומרו ואני בה' אעלוזה וגו', וזה סדר מליצת הנבואה הזאת והוא הדרך הנאות אשר הוסד גם בחכמת המלצה. פעלך, מצאנו ישראל נקראו פעלו ית' על בני ועל פעל ידי תצווני (ישעי' מה יא) ונקראו מעש' ידיו הלא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוננך (דברים לב ו) ועיין בביאורי להפטרת יום שני של ר"ה אבל כי יש שכר לפעולתך; והתפלל הנביא שיחי' ישראל בקרב שני הצרות המעותדות לבוא. בקרב שנים תודיע, בקרב השנים האלה תודיע לכל שהם פעולתך ואתה רוצה בקיומם כדרך הפועל המרחם על פעלו. ויתכן שיהי' תודיע מל' כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו (בראשי' יח יט) ענין חיבה וכמו

תרגום אשכנזי.

ב גאָטט, איך האָבּ' זיין פערנאָממען, דיא קונדע*, שרעקקליך! —

גאָטט! ערהאַלטע דיין ווערק אין מיטטע דער יאַהרע!

אין מיטטע דער יאַהרע נאַם ־ליעבע,

אים צאָרנע ערבאַרמונג אָבוואַלטען.

*) דיא קונדע דער הערנאַהענדען אונגליקסשוואַנגערן יאַהרע, וואָפאָן ווייטער פֿאָר: אומשטאַנדליכער געשפּראָכען ווירד. זיעהע איבריגענס אין מיינען באור.

תְּזכּוֹר׃ אֱלוֹהַּ מִתֵּימָן יָבוֹא וְקָדוֹשׁ מֵהַר־פָּארָן ג סֶלָה כִּסָּה שָׁמַיִם הוֹדוֹ וּתְהִלָּתוֹ מָלְאָה הָאָרֶץ׃ וְנֹגַהּ כָּאוֹר תִּהְיֶה קַרְנַיִם מִיָּדוֹ לוֹ וְשָׁם חֶבְיוֹן ד

שפירשו שם רש"י ז"ל עיין עליו וזהו ברוגז רחם תזכור. ג אלוה מתימן וכו', עתה החל לספר מקצת נוראותיו אשר פעל ועשה בשביל פועלו ישראל, ותימן מבני אדום כדכתיב בפ' וישלח ויהי בני אליפז תימן אומר (בראשית לו יא), ודוגמתו פתח דוד אלהים בצאתך לפני עמך בצעדך בישימון סלה וגו' (תילי' סח) וכן פתח משה ה' מסיני בא וזרח משעיר למו וגו' גם בשירת דבורה ה' בצאתך משעיר משדה אדום וגו', והיינו שעיר והיינו אדום, ולפי הפשט כראין דברי הראב"ע שלא בא להזכיר כאן גילוי שכינתו ית' כזקן מלא רחמים בשעת מתן תורה כ"א הגלותו בגבורות ונוראות במלחמות המלכים, עיין בפירושו לתילים ס"ח גם בפי' מקור חיים לפ' וזאת הברכה. כסה שמים הודו, בהגלותו בהוד שכינתו ית'. ותהלתו, ת"י ואמרי תושבחתי', וי"מ אותו ענין זוהר מן בהלו נרו עלי ראשי (איוב כט). ד ונוגה כאור תהי' וגו', זה אחד מן המקראות היותר קשים גם בתיבותיהם גם במליצותיהם גם בדקדוקם ואף אחר פירושי המפרשים. והנראה לי בו הוא שהנביא רצה לתת ציור מעט מגודל הודו ית' שהזכיר בפסוק הקודם כדי לחקקו באופן מה בלב השומע לזאת אמר ונוגה כאור תהי' מלת תהיה שב על הארץ הנזכרת ור"ל שאף שהיא גשם חשוך ואפל בטבעה תאיר ותזהר עד שתהי' נוגה כאור וזהו בסבת הקרנים הבולטים מיד הודו ית' אשר הופיעו לו לנוגה לכן יפיץ שפעת אורו, ואמר תהיה בלשון עתיד כמנהג המליצה כמו יעשו עגל בחורב (תילים קו יט) ומטעם שכתב הגאון ז"ל במאמר השלישי מספרו האמונו' והדעות והחכם ראב"ע בספרו מאזנים ד"ה הבינונים דף מ"ז א' וכמו שביארתיו בבימוקים וביותר בפירושו לפ' וילא אבל ישקו העדרים (בראשי' כט ב) ע"ש, ואומר כָּאוֹר בקמצות הכ' לרמוז על האור הידוע והוא אור השמש או של שבעת הימים כדעת רש"י. ושם, תיבה רומזת על מקום רחוק וגובה ומעלה וממנו כנגד שמים לדעת הראב"ע, לכן יהיה טעם ושם השמים הוא חביון עזו וכענין ועזו בשחקים (תילים סח לה) והרצון שהוא נגלה ונעלם, נגלה מצד הארתו הגלוי לעין כל ונעלם מצד עצמותו ית' עד שלא נוכל לתארהו בשום תואר ולא בשום סיפור אמתי כ"א בלשון שם שהכוונה בו שהוא נמצא יש, וכל שארי הסיפורים אינם עליו באמת אבל יספרו בם עליו על צד הרחבת הלשון כמ"ש הגאון ז"ל במאמר האחדות, ויתכן עוד שמלת ושם רומזת על ההארה הנזכרת שבה חבוי ומעוטף עוזו ית' ומעטה לבושו הוא האור כדכתיב עוטה אור כשלמה (תילי' קד ב). חביון, שם דבר סמוך מגזרת חבה ענין כיסוי ועיטוף ע"מ והגיון לבי מגזרת הגה, ובעבור שהכיבוא בכח העוז לכן סמך אליו לפניו ילך דבר וכו' וכן דוד ייחס אבדון האויב אל זרוע עוזו כדכתיב בזרוע עוזך פזרת אויביך (תילים פט יא).

ג דיא מאַיעסטעט נאַהט פֿאָן תימן הער,
דער היילגע פֿאָם בערגע פארן —
דיא הימעל היללטע זיינע הערליכקייט,
אונד זיינעס גלאַנצעס וואַר דיא ערדע פֿאָלל —
ד — זיא שיען, דער זאָננע גלייך, איין שטראַהלענבילד,
אַנגעפֿלאַממט פֿאָן זיינער פֿייערהאַנד. —
דיעס איזט דיא היללע זיינער מאַיעסטעט.

ה עֻזֹּה׃ לְפָנָיו יֵלֶךְ דָּבֶר וְיֵצֵא רֶשֶׁף לְרַגְלָיו׃ עָמַד ׀
ו וַיְמֹדֶד אֶרֶץ רָאָה וַיַּתֵּר גּוֹיִם וַיִּתְפֹּצְצוּ הַרְרֵי־
עַד שַׁחוּ גִּבְעוֹת עוֹלָם הֲלִיכוֹת עוֹלָם לוֹ׃ ז תַּחַת
אָוֶן רָאִיתִי אָהֳלֵי כוּשָׁן יִרְגְּזוּן יְרִיעוֹת אֶרֶץ מִדְיָן׃

עזה כ׳

ה לפניו ילך דבר וגו׳, ירמוז על הכתוב את אימתי אשלח לפניך והמותי את כל העם אשר תבוא בהם וגו׳ ושלחתי את הצרעה לפניך וגרשה את הכנעני ואת החתי (שמות כג כז). רשף, ת״י שלהובית אשתא וטעמו מבואר בטוב בפי׳ רש״י לתילי׳ ע״ו ד׳ ע״ש.
ו עמד וימודד ארץ. כל המפרשים פירשוהו ל׳ מדידה אבל לא יתכן לעיקר מדקדק ל׳ עברי שאו כן הי׳ לו לינקד וימדד כמו וימדדם בחבל וימדד שני חבלי׳ (ש״ב ח׳ ב׳) ועמק סוכות אמדד (תילי׳ ס ח) כמשפט פעלי הכפל בבנין הדגוש וכמקרה כל ל׳ הלול וחלול ורנון אשר הם מפעלי הכפל באמת שיבואו לעולם ע״ד השלמי׳ אהלל אחלל ארנן יכן בבנין התפעל מתהלל מתחלל ודוגמתם, אבל יהולל יחולל וירונן אינם מפעלי הכפל כ״א מנעלומי הע׳ שמשפטם לבוא ע״ד המרובע בבנין הדגוש וכן בהתפעל מתהולל מתחולל מתרונן והפרש גדול יש בטע׳ בין יהולל ליהלל ובין יחולל ליחלל וכבר בארתי כל הענין הז׳ בטוב במפורש לפ׳ תולדות אלל ויתרוננו הבנים בקרבה עיין עליו, לכן ברור שאין וימודד כמו וימדד אבל הוא מגזרת מוד ומשרשו ויתמודד על הילד (מ״א יז כא) ומסתבר דעת יונתן שתרגם וימודד ארץ ואזיעת ארעא ל׳ הזדעזעות ואיננו רחוק לומר שזה בטעם עם וימוטט בחילוף הט׳ בד׳ להיותם ממוצא אחד וכטעם מוט התמוטטה ארץ (ישעי׳ כד יט). ויתר גוי׳, הקפיצם והעתיקם ממקומ׳, והוא פעל יוצא כי העומד ויתר ממקומו (איוב לז ז) בבנין הקל ועיין מה שפירשתי בהפטרה ליום שביעי של פסח על ויתר תמים דרכי. ויתפוצצו ענין פיזור מן כפטיש יפוצץ סלע (ירמי׳ כג כט). הררי עד, משל למלכי כנען וכן גבעת עולם. שחו, מן תחתיו שחחו עוזרי רהב (איוב ט יג) ויחסר הכפל כמשפט ובא מלרע. הליכות עולם לו, מהלכי עולם כולו שלו הם לפיכך יעשה בהם כרצונו. ז תחת און, טעמו במחיתת און ועמל. תחת שם דבר מן תחת ע״מ חבל חמס אלא שנפתח בעבור הח׳ כמשפט; גם נכון הוא להיות זה רמז לדבר כושן רשעתים (שופטים ג) וארץ מדין על דבר גדעון בדברי החלום (שם ז) והאהל הוא פרישת היריעות ורגזו כשבא גדעון אליהם.

ה זיינעם, בליק געהט טאָד פֿאָראַן,
נעהרענד פֿייער פֿאָלגט איהם נאַך!
ו ער שטעהט — דער ערדבאַלל וואַנקט!
שויט — נאַטיאָנען שווינדען,
אורגעבירגע צערשעללען,
עוויגע היגעל זינקען. —
דער וועלטען לויף איזט זיין!
ז אין טרויערנאַכט ערבליקק׳ איך כושן׳ז היטטען,
מדין׳ז צעלטע אין רעגער באַנגיגקייט.*

וויא

---

*) זיעהע אין שופטים קאַפּיטעל 3 אונד 7.

הֲבִנְהָרִים חָרָה יְהֹוָה אִם בַּנְּהָרִים אַפֶּךָ אִם־ ח בַּיָּם עֶבְרָתֶךָ כִּי תִרְכַּב עַל־סוּסֶיךָ מַרְכְּבֹתֶיךָ יְשׁוּעָה׃ עֶרְיָה תֵעוֹר קַשְׁתֶּךָ שְׁבֻעוֹת מַטּוֹת ט

ח הבנהרים חרה ה', ירמוז לבקיעת הירדן. אם בים עברתך, בקיעת ים סוף, ולא זכר הנסים על הסדר. כי תרכב על סוסיך, כנגד סוס פרעה, וידמה כי סוסיך רומזי' לגלי הים אשר דרך עליהם אשר בגיאם ושאונם ידמו לסוסים דוהרים, ודוגמתו הנה ה' רוכב על עב קל (ישעי' יט א) וכמו שאבאר עוד בסמוך. מרכבותיך ישועה, הפך מרכבות פרעה האומללים, והרצון כי הישועה בעצמה היא מרכבותך אשר אתה יושב בה וכן מדרך המליץ להגשים הנבדלים ולהאחיות הדומים והוא מין אחד ממפארי המאמר אשר קראו בעלי החכמה בשם פערזאָניפיקאַציאָן (פערזאָנענדיכטונג) וכמוהו וכעב עברה ישועתי (איוב ל טו) כי כשלה ברחוב אמת (ישעי' נט יד) וממין הזה והאניה חשבה להשבר (יונה א ד) ורבים הם על כל פני המקרא וכן בכל לשון. ט עריה תעור קשתך, גם במקרא זה נתקשו המפרשים מאוד והנרא' לי לפי פשוטו ולפי הילוך הלשון שהרצון בו שקשתו ית' תשים שממה רבה וחורבן גדול בהנלחמי' עמו, וערי' ותעור שניהם נופלים ביחוד על גילוי הבשת בהריסת הכיסוי ונשתרבב ההוראה על החורבן והשממה בכלל, ומזה ערו ערו עד היסוד בה (תילי' קלז ז) שהם ל' חורבן כמו שפי' עליו רש"י ז"ל והיינו התגלות היסוד בהריסת הבנין והתגלות השרש בעקירת הנטע. גם יתכן כי תעור ל' הרקה הוא מן ותער כדה (בראשי' כד כ) כי בירית החץ נעשה הקשת ריק דוגמת אריק חרבי (שמות טו ט) ע"ש פירש"י ז"ל והכוונה כי חרבן ושממה תריק קשתו להפיץ על הנלחמים עמו. שבועות מטות, הוא כפל ענין במלות שונות שבועות הוא לעומת ערי' ומטות לעומת קשתך, וענין שבועות גם הוא ל' חורבן וחרם וקללה כי במקום אחד מצאתו לאלה ולשבועה ובמקום אחד לאלה ולקללה כי הם אחים ורעים, והעד הנאמן במעשה יהונתן בן שאול שהכתוב אומר כי ירא העם את השבועה ויונתן לא שמע בהשביע אביו (ש"א יד כו) ולא מצאתו ל' שבועה כ"א ויואל שאול את העם לאמר ארור האיש וגו' ש"מ שעיקר השבועה הוא המארה והארור והוא אחות השממה והחורבן, ותיבת מטות הוא נרדף עם הקשת כי הוא שם לכלי זין עשוי ממט' עב וברזל חד בראשו והשתמשו בו הקדמונים במלחמתם לדקור בו בקרוב מקום ולירות אותו ברחוק מקום וידוע הוא בכלי קרב לאומות הקדמונים, והוא הנזכר עוד בסמוך נקבת במטיו ראש פרזיו, ומעתה עולה לשון המליצה כהוגן וככה שעורו

עריה תעור קשתך
שבועות — מטות

ומלת תעיר עומדת במקום שנים כמשפט השירים. גם יתכן לפרש שבועות מטות כמו שבעת מטות וירצה בו שבעת האומות שהם מטות כנען ואל תתמה שיבוא שבועות מקום

ח וויא? אויף שטראָמע צירנעט גאָטט?
ענטפֿלאַממען יענע שטראָמע דיינען גרים?
האַט דאַז וועלטמעער דיך ענטריסטעט? —
דוא איילסט איינהער אויף דיינען ראָססען,
אויף דיינען וואַגען דעז טריומפֿז!
ט דיין באָגען שליידערט פֿערדערבען אומהער,
פֿערהעערונגען דיינע שפעערע! . . . .

פֿויסע

י אֹמֶר סֶלָה נְהָרוֹת תְּבַקַּע־אָרֶץ׃ רָאוּךָ יָחִילוּ הָרִים זֶרֶם מַיִם עָבָר נָתַן תְּהוֹם קוֹלוֹ רוֹם יָדֵיהוּ

שבעת כי כמוהו מצאנו חג שבועות ימים מצות יאכל (יחזק' מה כא) שתרגם יונתן שבעא יומין וכן פירשו רד"ק עיין עליו; ולפ"ז יהי' טעם המאמר קשתך תשים שממה רבה בשבעת העממים, וטעם אומר סלה כפי' רש"י או כפי' ראב"ע; אבל לבי אומר לי כי תיבת אומר במקום הזה לא יור' שום הוראה עצמית מענין המאמר אבל הוא דומה לאחיו סלה ושניהם סימנים על נעימות השיר להרים או להשפיל וכדומה והם שוים בהוראתם אל הגיון סלה (תילי' ט יז) כי פתרון אחד לאומר והגיון ול' שניהם ל' דיבור בין בפה בין בלב כידוע מענינם, ומצאתי און לי בפי' הראב"ע בתילי' ג"כ באמרו עלי הגיון בכנור, הגיון נועם השיר או שם כלי הניגון עכ"ל ומה שיורה על אמתת זה כי לא מצאנו עוד התיב' הזאת בכל המקרא זולת בס' תילים כמו שלא מצאנו יתר התיבות המורות על הנעימו' ועל הכלים כ"א בו, ועוד ראי' כי המתרגמים הקדמונים הסורי והיוני לא תרגמוהו כלל כמנהגם בתיבות כאלה שלא לתרגמם, ועיין עוד בסמוך בפסוק י"ג. נהרות תבקע ארץ, לדעת הראב"ע ת' תבקע לנוכח השם והארץ שהיא הנבקעה היא הפעול' על שתעש' כמו נהרות, ואפשר עוד שהת' לסי' הנסתרת ועונה על הארץ שהיא הפועל' המבקעת בה נהרות והיינו לקול פחד ה' וכענין פור התפורר' ארץ (ישעי' כד יט). י ראוך, כענין ראת' ותחל הארץ (תילי' נז). עבר, כענין הים ראה וינס (שם קיד), והמי' היוצאים ממקומם נופל עליהם ל' העבר' כמו ומים לא יעברו פיו (משלי ח) וטעם פיו שפתיו וגדותיו. נתן תהום קולו רום ידיהו נשא, לדעתי תהו' ורום שניה' שמות עצמיים לשני קצות הבריא' זה לגובה העליון וזה לעומק התחתית ושניהם פועלים זה יתן קולו וזה יתן ידו, והכונ' כי הבריאה כלה ממוצק הארץ עד שמי רום נתעוררה בהגלותו ית' לפני עמו התהום נתן קולו והיינו שאון ימים וכענין נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים (תילי' צג), והרום נשא ידו, ורש"י פי' נתן תהום קולו שבחוהו יושבי ארץ, רום ידיהו נשא צבא השמי' הודו לו, וגם לדעתו יהי' רום הפועל ופעולתו נשיאת ידו בהודא' דוגמת בנשאי ידי אל דביר קדשך (תילי' כח ב) ואולם המעיין במקרא זה ימצא שהכוונה בו ששני נושאים מתחלפים יפעלו פעולה אחת בעינה כי רום הוא כנגד תהום ונשא לעומת נתן נשאר א"כ ידיהו שיבוא לעומת קולו ולא ידענו היחס אשר ביניהם לכן נרא' לעיקר פשוטו כי אין ידיהו במקום הזה ל' יד ממש אבל הוא שם דבר של הודיה ל' תודה והלל, וכמוהו לדעתי ל' הודיה זה יאמר לה' אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתוב ידו לה' (ישעי' מד ה) והמפרשי' נתקשו מאוד בכוונת תיבת ידו לה' ולדעתי כן טעמו זה יכתוב שיר תודתו לה' וכן טעם גמול ידו הדה (ישעי' יא ח) ידים קול בשירו כי הדה ל' הרמת קול כמו שפי' עליו רש"י ז"ל. ולפי פירושי זה יהי' ל' המליצ' נאה ומסודר באופן נאות ונא מאוד וכבר מצאנו ל' נשא נופל על השיר כדכתי' ישאו בתוף ומחול (איוב כא יב) ועיין פי' רש"י ד"ה א' ט"ו כ"ב. ואולם לדקדוקי דע כי כבר כתב הראב"ע בצחות בשער השמות כי משקלי השמות רבים אין קץ להם ולא נמצאו במקרא לכל ענין נירופם כי מקצתם מצאנו לבד בנפרד ומקצתם

פֿליסע ענטשפרודעלן דער בערזטענדען ערדע.

י ביזו דיינעם חֲנבליקק ליטטערן בערגע;

וויזדע סטרֶמע טרעטען אויז —

דיח טיעֿפֿע ברייזט —

דיח הֹוֶה' ערטאָנט —

נָשָׂא: שֶׁמֶשׁ יָרֵחַ עָמַד זְבֻלָה לְאוֹר חִצֶּיךָ יְהַלֵּכוּ יא
לְנֹגַהּ בְּרַק חֲנִיתֶךָ: בְּזַעַם תִּצְעַד־אָרֶץ בְּאַף יב
תָּדוּשׁ גּוֹיִם: יָצָאתָ לְיֵשַׁע עַמֶּךָ לְיֵשַׁע אֶת־ יג
מְשִׁיחֶךָ מָחַצְתָּ רֹּאשׁ מִבֵּית רָשָׁע עָרוֹת יְסוֹד

עד

בקנון לבד ומהם בכנוי לבד. וידענו כי ידו גם ידהו שרשם ידה, לכן קרוב לשמוע שיש בלשון עברי שם דבר יָדָה ע"מ קָנָה, שָׂדָה וחבריהם, שמהם באמר בקבורם עם כנוי היחיד קָנוֹ שָׂדוֹ גם בתוספת ה' קָנֵהוּ שָׂדֵהוּ כמבואר בדייקות במקרא ובמכלול שקל מָוֶת, ועל משקלה יכון לומר יָדוֹ גם יָדֵהוּ מלשון הודיה, וזה ברור. יא שמש ירח עמד זבולה, השמש גם הירח כל אחד עמד במעגל שלו. זבולה, הה' רפה שאיננו לכנוי אבל הוא במקום ל' בתחלת התיבה כפי' רש"י ז"ל, וירמוז לעמידת השמש בחצי השמים במלחמת גבעון וגם השליך ה' על האויבים אבנים גדולות מן השמים והם מכוכים נשם חצים וחניתים ולאורם הלכו ישראל. כן טעם הכתוב לדעת המפרשים. ול"נ טעם שמש ירח עמד זבולה, שעמדו במעגל שלהם תוהה ומשתומם על שפעת אור חציו ונוגה ברק חניתיו שהי' שבעתים כאור עצמם, וכן דרך בן אדם הרואה פתאו' ענין נפלא לא ראהו מאז להיו' עומד משתומם ומתבהל, וכן קרה לשמש ולירח שעמדו מתמהון המראה ולא הלכו עוד לאור עצמם כי הוא חשוך בערך האור הנפלא אשר ראו אבל יהלכו לאור חציך לנוגה ברק חניתך, וזה מליצה מפוארה מאוד. ובענין ההבדל שבין נוגה וברק וזוהר ואור דע שלכל גשם הממורט יפה יש זיו מה והוא הנקרא זוהר (שיממער) והפכו הוא הכהה, והזיו היוצא מן הזהר הוא הברק (שטראהל) ואם הוא יוצא מן האש יקרא בשם שביב, והאורה המסובבת מן הברק או מן האש היא הנקראת נוגה (שיין) והפכו האופל, ואולם אור סתם הוא שם כלל לכל ענין הגורם ראות עין והוא הפך החושך ולכן מצאנו שייחס הכתוב אור לנוגה כדכתיב ואורח צדיקים כאור נוגה (משלי ד יח). ויש לי פרוש נאה בכתוב הזה אלא שאין כאן מקום ביאורו. יב בזעם תצעד ארץ, לגרש שבעה אומות וטעם תצעד תלך, אך שהצעידה היא ההליכה בפסיעות שקולות ובערכות. יג מחצת ראש, כל ראש בית רשע, והר' דגוש. ערות, מקיר והוא כמו לערות וטעמו להרוס ולגלות יסוד עירותם עד צוארם והם החומות הגבוהות והמגדלים הבולטים,

---

יא דיא זאננע, שטאררענד, נעבסט דעם מאנדע,
וואללען הין בייא'ם פפיילענגלאנץ,
בייא'ם בליטצעסשיממער דיינער לאנצע;
יב צארניג שרייטעסט דוא איבער'ס לאנד;
צערטראמפעסט גריממיג פאלקערשאפטען.
יג זא ליעהסט דוא אויס צו דיינעס פאלקעס רעטטונג,
זא צור רעטטונג דיינעס הייליגגעזאלבטען;
צערשפאלטעסט דעס וויטהריכס הויזעספיטצע,
צערשטערסט דער פעסטע גרונד נעבסט גיעבעל,

יד עַד־צַוָּאר סֶלָה׃ נָקַבְתָּ בְמַטָּיו רֹאשׁ פְּרָזָו* יִסְעֲרוּ לַהֲפִיצֵנִי עֲלִיצֻתָם כְּמוֹ־לֶאֱכֹל עָנִי בַּמִּסְתָּר׃ טו דָּרַכְתָּ בַיָּם סוּסֶיךָ חֹמֶר מַיִם רַבִּים׃ טז שָׁמַעְתִּי וַתִּרְגַּז בִּטְנִי לְקוֹל צָלֲלוּ שְׂפָתַי יָבוֹא רָקָב

*פרזיו ק׳

שהם הנאמר בנביאים, וכן על צוארנו נרדפנו (איכה ה). סלה, מלת הנגון שהיו המנגנים משלימים בן. כ״כ רד״ק בשרש סל ע״ש, וכן המנהג עוד היום במזמורי הערביים שיעמידו גם כמה פעמים מלת נה ומלת לה לתשלום הניגון לבד מבלי היות להם התלות בכוונת המאמר וזה ידוע לחכמי לשונם. יד במטיו, הב׳ דגוש בדין ב׳ אותיות המשמשות על מ״ף ובמקצתן רפה. ועיין בחומש מאור עינים בפ׳ וישלח ל״ב י׳, כי במקלי. וטעם במטיו באורתי לעיל, והו׳ שב על הרשע. פרזיו, עריו וטירותיו, או שיהיה תאר לחיילותיו. יסערו להפיצני, במטיו אשר יסערו ברוח סער להפיצני גם נקבת ראשו, ונופל ל׳ סער על המט׳ לפי שהוא משפשף ברוח כשמרימים אותו ומשמיע קול שריקה. טו דרכת בים סוסיך, אין לפרש שהדריך סוסיו בים שא״כ הי׳ לו לומר הדרכת בבנין הפעיל, ועוד שלא ידענו מי ומי הם סוסיו עד שיכון לומר עליה׳ שהדריכם בים והנרא׳ שטעם דרכת בים כטעם ודורך על במותי ים (איוב ט ח), וירצה בו הגלים העולים ומתנשאים עד שחקים, ובעבור שהם בתנועה תמידית ברקידה ודלוג כידוע מענינם לכן ידמו בהעברת הל׳ לסוסים דוהרי׳ ומרכבה מרקדה ויחשוב הרעיון כאלו כבוד יתברך רוכב עליהם וכענין הנה ה׳ רוכב על עב קל; וזהו מטעם הכתוב דרכת בים ר״ל בגלי הים שהם סוסיך. ודוגמת מליצה זאת מאמר שלמה משחקת בתבל ארצו (משלי ח לא) הרצון בו בתבל שהוא ארצו יתברך כי התבל כולו ארצו לא כארץ מצרים וארץ ישראל ודומיהם שהמובן מן ארץ איננו רק חלק מן התבל משא״כ בהשם יתברך כי כל הארצות הם ארצו. חומר מים רבים, גם זה רומז לגלי הים הגבורים חמרים והם מרכבתו. טז שמעתי ותרגז בטני וגו׳, אחרי ספרו את כל מעשה ה׳ הגדול והנורא אשר עשה לעמו שב רוחו עליו והחל לספר ענין השמועה אשר רמז עליה בתחלת הפרשה וכמו שכתבתי שם. בטני, רמז ללב כמו המו מעי לו (ירמי׳ לא) כי ללב יכון ל׳ הרוגז והחמי׳ והשמחה וההשקט לא לבטן ולמעים אך לפי שהלב בכללם יכנו לשונו׳ הלב עליהם. רד״ק. לקול צללו שפתי. לקול השמועה אזני רעד עד ששפתי נוקשות זו לזו וקול נשמע מהם. צללו, ל׳ מצלות הסוס (זכרי׳ יד כ). יבוא רקב בעצמי, ואפילו עצמי שהם הדבר הקשה אשר בגוף ירקבו

יד דורכבאָהרט מיט איינענן שפעערען דער האָרדען הייפטער,
דיא צערריטטונג מיר איינהערגעשטיידערט,
דיא האָמיט מיט איינניגער פֿריידע דען אַרמען פֿערצעהרען!
טו דוא בענדיגעסט דיא וועללען — דיינע ראָססע —
האָכאויפגעטהירמטע מעערעסוואָגען!

טז איך האָב׳ס געהאָרט, אונד העפֿטיג וואַללט׳ס אין מיר! *)
נאָך קלאַפפערן מיינע ליפפען פֿאָר שאַלל דער שטיממע!
שאָן האַט דער מאָדער מיין געביין דורכוועהלט —

איך

---

*) זיעהע דיא אַנמערקונג אַן אַנפאַנגע דעס קאַפיטעלס.

בְּעַצְמַי וְתַחְתַּי אֶרְגָּז אֲשֶׁר אָנוּחַ לְיוֹם צָרָה
לַעֲלוֹת לְעַם יְגוּדֶנּוּ׃ כִּי־תְאֵנָה לֹא־תִפְרָח וְאֵין יז
יְבוּל בַּגְּפָנִים כִּחֵשׁ מַעֲשֵׂה־זַיִת וּשְׁדֵמוֹת לֹא־
עָשָׂה אֹכֶל גָּזַר מִמִּכְלָה צֹאן וְאֵין בָּקָר
בָּרְפָתִים׃ וַאֲנִי בַּיהוָה אֶעְלוֹזָה אָגִילָה בֵּאלֹהֵי יח

לזאת השמועה ותחתי ארגז, במקומי אני מזדעזע. אשר אנוח ליום צרה, אשר מנוחתי זאת מוכנת ליום צרה. לעלות וכו', עיין רש"י. והנראה לי, אחרי שמצאנו שמדרך הכתוב לכנות ההצלחה באור והאיד בחושך ולכנות יציאת השמש בל' עליה ושקיעתה בל' ביאה והיום דבוק באור השמש לכן נכון לכנות עלית ההצלחה בעלית היום ושקיעתה בביאת היום, וזה טעם לא יומו יבוא ונספה (ש"א כו י) כי ראה כי יבוא יומו (תילים לז יג). והנה היום והעת נרדפים לכן יתכן לכנות הסרת ההצלחה גם בביאת העת וזה טעם וקרוב לבוא עתה וימיה לא ימשכו (ישעיה יג כב) והבן זה. ואחרי שלשון ביאת היום כנוי לשקיעת ההצלחה כאמור לכן עלית היום כנוי לעלית ההצלחה וזה מטעם הכתוב אשר לפנינו: אשר אנוח ליום צרה המעותד לעלות לעם יגודנו ר"ל לגדודי האויבים הוא עולה והוא יום צרה לישראל. יגודנו, ל' גדוד לדעת המפרשים, וראוי הי' הד' להדגש כמשפט בעלי הכפל אך שבא הנח תמורת הדגש, וכן נקברו גד גדוד יגודנו (בראשי' מט יט); ולפי דרכי יתכן, שאין יגודנו ל' גדוד אבל הוא מגזרת העורכי' לגד שולחן (ישעי' סה יא) שהוא שם ש כוכב צדק המורה על ההצלחה, וכמוהו בא גד (בראשית ל יא), ובעבור שהשמש והכוכבים נגדיים לכן ביאת הכוכב הוא עלייתו הפך ביאת השמש שהוא שקיעתו, והפעולה הנגזרת מן גד הוא יגוד ויגודנו על משפטו, וזהו טעם גד גדוד יגודנו שבתחלה יצליח הגדוד עליו אבל הוא יגודנו ויצליחנו בעקב ובסוף. ע"ש בפי' הראב"ע. וכן טעם לעלות לעם יגודנו, שיהי' עולה לעם אשר יצליח, והבן. ואנכי תרגמתיו באופן סובל כל הפרושים. יז כחש מעשה זית, כאלו לא היה זית בתולדתו. ושדמות, שדה לבן. ממכלה, דיר הצאן כמו ממבלאות צאן (תהלים עח ע) אלא שזה כתיב בה'. ברפתים, ידוע הוא בדברי רז"ל והוא בית הבקר. יח ואני בה' אעלוזה, הקל בירא׳ה וסיים בשמחה כי נכון לבו בטוח בה'.

איך וואַנק' אויף מיינער שטעטטע.—
קאַן רוהיג איך דעז יאַממערז האַררען,
דער מיינער פיינדע האָרדען גליק צוזאַמבעלט?
יז ווען נימער קנאָספט דער פייגענבוים,
מיט טרויבען נימער פראַנגט דיא רעבע,
ווען זעלבסט דעז אָהלבוימז בליטהע טייסט,
ניכט שפייזע מעהר דאַז זאַאטפעלד בריננגט,
ווען פֿרייא דיא הירדע פאָן דען שאַאַפען
אונד לעער דער שטאַלל פאָן רינדערן ווירד!?
יח אַבער — מיינע ערגעטצונג איזט גאָטט!
ענטציקקענדע פריידע דער הערר מיינעז הייל!

יט יֱהֹוִה אֲדֹנָי חֵילִי וַיָּשֶׂם רַגְלַי כָּאַיָּלוֹת וְעַל בָּמוֹתַי יַדְרִכֵנִי לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹתָי׃

המפטיר יברך ברכות אחרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק׃ נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה׃ בָּא״י הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו׃

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ׃

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֵׁב זָר וְלֹא־יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ׃ כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד׃

עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יום השבת הזה ועל יום חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה

יט אלהים ה׳ חילי, לכן לא אירא מרבבות עם ובכל תהפוכות הזמן רגלי קלות כאילות לרקוד בשמחה כי בטוח אני בו שידריכני על במותי. למנצח בנגינותי, לבן לוי המנצח בשיר בבית המקדש אנעים לו בנגינותי והלוי יתן קול כנגדן בכלי שיר. למנצח, כמה דאת אמר ויעמדו הלוים מבן עשרים שנה ומעלה לנצח על מלאכת וגו׳ (עזרא ג ג). בנגינותי, הוא ל׳ נעימות קול להרים ולהשפיל. לשון רש״י ז״ל; נשמע מיניה שאין נגינות שם לכלי השיר, כמו שחשבו רוב המפרשים, וכן עיקר, אלא שאין כאן מקום באורו.

יט דיח אללמאכט, גאטט איזט מיינע קראפט!
פערלייהעט הירשפֿענדע פיסע דעז הירטען מיר
אונד לייטעט זיכער מיך אויף מיינען האהען!

דען טאנקינסטלער מיינער געזאנגע. —

* * *

שֶׁנָּתַתָּ־לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לקדשה ולמנוחה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃ עַל־הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

לשבת.

יְקוּם פּוּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא׃ זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא׃ זַרְעָא דִּי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא׃ לְמָרָנָן וְרַבָּנָן חֲבוּרָתָא קַדִּישָׁתָא׃ דִּי בְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְדִי בְבָבֶל׃ לְרֵישֵׁי כַלֵּי וּלְרֵישֵׁי גַלְוָתָא וּלְרֵישֵׁי מְתִיבָתָא וּלְדַיָּנֵי דִי בָבָא׃ לְכָל־תַּלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל־תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל מָן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא׃ מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְהוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיהוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיהוֹן וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיהוֹן׃ וְיִתְפָּרְקוּן וְיִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּהוֹן כָּל־זְמַן וְעִדָּן וְנֹאמַר אָמֵן׃

יְקוּם פּוּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא זַרְעָא דִּי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא׃ לְכָל קְהָלָא קַדִּישָׁא הָדֵין׃ רַבְרְבַיָּא עִם זְעֵרַיָּא טַפְלָא וּנְשַׁיָּא׃ מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְכוֹן יַפִּישׁ

חַיֵּיכוֹן וְיִסְגֵּא יוֹמֵיכוֹן וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיכוֹן · וְתִתְפָּרְקוּן וְתִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל־עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין · מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּכוֹן · כָּל זְמַן וְעִדָּן · וְנֹאמַר אָמֵן:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב הוּא יְבָרֵךְ אֶת־כָּל הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה · עִם כָּל־קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ · הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְכָל־אֲשֶׁר־לָהֶם · וּמִי שֶׁמְּיַחֲדִים בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת לִתְפִלָּה · וּמִי שֶׁבָּאִים בְּתוֹכָם לְהִתְפַּלֵּל וּמִי שֶׁנּוֹתְנִים נֵר לַמָּאוֹר וְיַיִן לְקִדּוּשׁ וּלְהַבְדָּלָה · וּפַת לָאוֹרְחִים וּצְדָקָה לָעֲנִיִּים וְכָל־מִי שֶׁעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר בֶּאֱמוּנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָם וְיָסִיר מֵהֶם כָּל־מַחֲלָה וְיִרְפָּא לְכָל־גּוּפָם וְיִסְלַח לְכָל־עֲוֹנָם וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם עִם כָּל־יִשְׂרָאֵל אֲחֵיהֶם וְנֹאמַר אָמֵן:

סדר מתנת יד·

אחר שסיים המפטיר ברכה אחרונה (ואחר יקום פורקן בשבת) החזן שבקהל הולך אצל כל אחד ואחד וס"ת בידו ומברך לכל זכר ואומר:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה, הוּא יְבָרֵךְ אֶת (ר"פ בר"פ), בַּעֲבוּר שֶׁיִּתֵּן מַתְּנַת יָדוֹ לִכְבוֹד הַמָּקוֹם וְלִכְבוֹד הַתּוֹרָה וְלִכְבוֹד הָרֶגֶל, בִּשְׂכַר זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׁמְרֵהוּ וְיַצִּילֵהוּ מִכָּל צָרָה וְצוּקָה, וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדָיו וִיבָרְכֵהוּ וִיזַכֵּהוּ לַעֲלוֹת לָרֶגֶל עִם כָּל יִשְׂרָאֵל אָמֵן: אשרי

בפולין ובביהם ובהרבה קהלות אשכנז נוהגים להזכיר נשמות ואומרים. בעבור נשמת האב.

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אַבָּא מוֹרִי (פלוני בר פלונית) שֶׁהָלַךְ לְעוֹלָמוֹ בַּעֲבוּר שֶׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בַּעֲדוֹ בִּשְׂכַר זֶה תְּהֵא נַפְשׁוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן:

בעבור נשמת האם.

יזכור אלהים נשמת אמי מורתי (פלונית בת פלונית) שהלכה לעולמה בעבור שאני נודר צדקה בעדה בשכר זה תהא נפשה צרורה בצרור החיים עם נשמת אברהם יצחק ויעקב שרה רבקה רחל ולאה ועם שאר צדיקים וצדקניות שבגן עדן ונאמר אמן:

בעבור נשמת אב ואם הזקנים ויתר הקרובים.

יזכור אלהים נשמת אבי ואמי זקני וזקנותי דודי ודודתי אחי ואחיותי בין מצד אבי בין מצד אמי שהלכו לעולמם בעבור שאני נודר צדקה בעדם בשכר זה תהיינה נפשותם צרורות בצרור החיים עם נשמת אברהם יצחק ויעקב שרה רבקה רחל ולאה ועם שאר צדיקים וצדקניות שבגן עדן ונאמר אמן:

בעבור נשמת המומתים על קדושת הש"י.

יזכור אלהים נשמת (פלוני בר פלונית) ונשמת כל קרובי וקרובותי הן מצד אבי הן מצד אמי שהומתו הן שנהרגו הן שנשחטו ושנשרפו ושנטבעו ושנחנקו על קדוש השם בעבור שאתן צדקה בעד הזכרת נשמותיהם בשכר זה תהיינה נפשותיהם צרורות בצרור החיים עם נשמותיהם של אברהם יצחק ויעקב שרה רבקה רחל ולאה ועם שאר צדיקים וצדקניות שבגן עדן ונאמר אמן:

בק"ק אומר הש"ץ אל מלא רחמים, ומזכירין נשמות הקדושי' ואומרי' אב הרחמים.

אב הרחמים שוכן מרומים. ברחמיו העצומים. הוא יפקוד ברחמים. החסידים והישרים והתמימים. קהלות הקדש שמסרו נפשם על קדשת השם. הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו. מנשרים קלו ומאריות גברו. לעשות רצון קונם וחפץ צורם: יזכרם אלהינו לטובה. עם שאר צדיקי עולם. וינקום לעינינו נקמת דם עבדיו השפוך: ככתוב בתורת משה איש האלהים. הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום. ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו: ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר: ונקיתי דמם לא נקיתי. וי״י שכן בציון: ובכתבי הקדש נאמר: למה יאמרו הגוים איה אלהיהם: יודע בגוים לעינינו. נקמת דם עבדיך השפוך: ואומר כי דורש דמים אותם זכר לא שכח צעקת ענוים: ואומר ידין בגוים מלא גויות מחץ ראש על ארץ רבה: מנחל בדרך ישתה על כן ירים ראש: אשרי.

הש"ץ לוקח ס"ת בידו להוליכו מן הבימה ולהכניסו בהיכל ואומר:

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ

והקהל עונים הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

כ"ט בשבת.

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים: קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר: קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים: קוֹל־יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

כ"ד בי"ט כשחל בחול.

לְדָוִד מִזְמוֹר לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי־הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ: מִי־יַעֲלֶה בְהַר יְהוָה וּמִי־יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבַר־לֵבָב אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

כשמחזירין הספר תוך ההיכל אומרים.

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: קוּמָה יְהוָה לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן׃ יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא׃ לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

כלחש אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃
מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

קדושה לש"ץ חזרת התפלה.
נַעֲרִיצְךָ וְנַקְדִּישְׁךָ כְּסוֹד (שכל) שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ הַמַּקְדִּישִׁים שִׁמְךָ בַּקֹּדֶשׁ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר קה"ק קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ח׳ כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ. לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ: ק״וח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: ח׳ מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבוֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים: קו״ח שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד: ח׳ אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ. וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל־חַי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים: קו״ח אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: ח׳ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר: קו״ח יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ח׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם השבת הזה ואת יום חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ באהבה מִקְרָא־קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנֶיךָ וְלַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד הַשְּׁלוּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ

בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת מוּסַף יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת מוּסַף יוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנְךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

לשבת וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

(זה קרבן שבת וקרבן היום כאמור ליתא בכ"י וס"מ ואין לאומרו וב"כ יעב"ץ).

וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיְיָ בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אַיִל אֶחָד שִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה:

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר· וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל· וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ· וְשָׂעִיר לְכַפֵּר· וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

לשב' יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי· כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ

וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ טוֹב וּמֵטִיב הִדָּרֶשׁ לָנוּ שׁוּבָה אֵלֵינוּ בַּהֲמוֹן רַחֲמֶיךָ בִּגְלַל אָבוֹת שֶׁעָשׂוּ רְצוֹנֶךָ בְּנֵה בֵיתְךָ כְּבַתְּחִלָּה וְכוֹנֵן מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוֹנוֹ וְהַרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוֹ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּתִקּוּנוֹ וְהָשֵׁב כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדָתָם וּלְוִיִּם לְשִׁירָם לְזִמְרָם וְהָשֵׁב יִשְׂרָאֵל לִנְוֵיהֶם וְשָׁם נַעֲלֶה וְנֵרָאֶה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ בְּשָׁלֹשׁ פַּעֲמֵי רְגָלֵינוּ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְיָ רֵיקָם: אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ:

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ באהבה וברצון בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שבת ומוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ· וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ השבת ו יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ׃ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָּל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ׃ בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

ש"ץ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם׃ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן

יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

הש"ץ חוזר התפל' עד ושני תמידים כהלכתם (וכשב' עד זכר למעשה בראשית) ואח"כ אומרין. אזהרת·

ע"ס א"ב.

אַזְהָרַת רֵאשִׁית לְעַמְּךָ נָתַתָּ· מִצְוֹת עֲשֵׂה וּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה: בְּמִסְפָּר בְּמִפְקָד הֵם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ· כְּנֶגֶד יְמוֹת הַחַמָּה: גַּם מִצְוֹת עֲשֵׂה מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה· כְּנֶגֶד אֵבָרִים שֶׁבְּאָדָם: דּוֹק וָחֶלֶד הֵעַדְתָּ בָּנוּ· עַל עָנְשָׁן וּשְׂכָרָן הַחַיִּים וְהַמָּוֶת וְהַטּוֹב וְהָרָע: הוֹרֵיתָ לָנוּ עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת· וְקָשַׁרְתָּ לָנוּ עֲשָׂרָה כְּתָרִים: וּבִשְׁנֵי לֻחוֹת חֲקַקְתָּם· וּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת הִנְחַלְתָּם· עַל יְדֵי נֶאֱמָן נְתַתָּם· וּבֵין שְׁנֵי כְרוּבִים הִנַּחְתָּם: זֵרוּז מִקְרָא וְתַרְגּוּם תּוֹרָה וּנְבִיאִים שְׁמוֹנָה· וּכְתוּבִים מְשֻׁלָּשִׁים אַחַד עָשָׂר: חִקְרֵי הֲלָכוֹת וּסְדָרִים שִׁשָּׁה· וַעֲלֵיהֶם תַּלְמוּד שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה: טַעֲמֵי מִשְׁלוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים· וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה

ואלף

אזהרת ראשית, אזהרת בגימטריא תרי"ג. דוק ותלד, שמים וארץ, העדת בנו, שנא' העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ (דברים ל יט). החיים והטוב וכו', שם ט"ו. עשרה כתרים, עשרת הדברות. תורה, חמשה ספרי תורה. ונביאים שמונה, במס' ב"ב דף י"ד ב' סדרן של נביאים יהושע שופטים שמואל מלכים ירמיה יחזקאל ישעיה ותרי עשר הרי ח'. וכתובים משולשים, ר"ל עם כתובים הספרים משולשים. ובמס' ב"ב במקום הנזכר סדרן של כתובים רות תהלים איוב משלי קהלת שיר וקינות דניאל ומגלת אסתר עזרא (ונחמי' בכלל) ד"ה, הרי י"א. חקרי הלכות וכו', ששה סדרי משנה שבהם מחקרי הלכות. ועליהם תלמוד שלשים וששה, ל"ו מסכתות שעליהם מצאנו תלמוד והם: ברכות, שבת, עירובין, פסחים, יומא, סוכה, ביצה, ר"ה, תענית, מגלה, מועד קטן, חגיגה, יבמות, כתובו', נדרי', נזיר, סוט', גטין, קידושין, ב"ק, ב"מ, ב"ב, סנהדרין, מכו', שבועו', ע"ז, הוריות, זבחי', חולין, מנחו', בכורו', ערכין, תמורה, מעילה, כריתו', נדה, ועל זולתם לא מצאנו תלמוד חוץ מן תמיד שנסדר אחר רב אשי. טעמי משלו וכו', שנא' גבי שלמי' וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף (מ"א ה יב)

ואז"ל

ואלף· יחידה נתונה לששים רבוא· לעם אשר בחר
משבעים לשונות: כתובה באותיות עשרים ושתים·
וגם בשם המפורש בשבעים ושנים: לכל אחד ואחד
שלשה כתרים· כתובים באצבע אלהים מעשה אדון:
מלך הדרה ברוב נוראות· אזהרה בשם קדשו ובשם
ישראל יכנה: נקרא שמות שבעים ועמו בחר משבעים·
ושמו מעלה למעלה משבעים: סדרה בסמנים
ובמסורות· ובדקדוקי חקירות· בדיני ממונות ודיני
נפשות: עטיפת הזין צהלה ורנה יראה ונבואה הגיון
ומליצה תפארת ושמחה: פרקי אגדות וערכי ענינות·
דקדוקיהן ודקדוקי סופרים: צור כתבם בסוד שלישים
ונתנם באהבה לזרע המקדש: קבלה שלישי בחדש
השלישי· ונתנה יחד לזרע ישרון: ראשית ואחרית

ואז"ל במס' עירובין דף כ"א ב' מלמד שאמר על כל דבר ודבר של תורה ג' אלפים משל ועל כל דבר ודבר של סופרים חמשה ואלף טעמים. יחידה, תאר לתורה. לכל אחד ואחד שלשה כתרים, כ"כ בכל כ"י ונראה שרומז על תגי האותיות הנקראים כתרי האותיות במס' מנחות דף כ"ט ב'. ובשם ישראל יכנה נקרא שמות שבעים, שבעים שמות לישראל ושבעים שמות להקב"ה כמבואר בסדר דאתמול דף כ"ו ב' ד"ה אמתי ובסלוק היום דף ק"ד א'. ושמו מעולה למעלה משבעים, מצאתי בפי' הרב חזקוני בפ' ואתחנן בפסוק שמע ישראל וז"ל מצינו באגדה: ע' של שמע תלוי לפי שהקב"ה ברא מעשיו בע' ע'; כיצד? ישראל אחד משבעים באומות, האומות אחד משבעים בבהמות, בהמות אחד מע' בעופות, עופות א' מע' שבדגים, דגים א' מע' שבשדים, שדים א' מע' שבמלאכים והקב"ה מלך על כולם; ועל זה יסד הפייט באזהרת ראשי' ושמו מעלה למעלה משבעים עכ"ל. בסמנים, כגון פתוחות וסתומות. ובמסורות, מסרת המקרא לדעת מנין כל תיבות ואותיות והחסר והמלא והקרי והכתיב וכדומה. עטיפת הזין, ר"ל לדעת איזה אותיות צריכים להיות מעוטפים בזיינין שהם התגים. צהלה ורנה יראה וכו', כולם מיני לשונות של י' נבואה הנמצאים במקרא. פרקי אגדות כגון מדרשי אגדות ופרקי דר"א. בסוד שלישים, עפ"ה הנה כתבתי לך שלישים (משלי כב כ) ור"ל שאין לך דבר שלא תמצא לו רמז וסוד באחד מן השלשה ספרים אם בתורה אם בנביאים ואם בכתובים. קבלה שלישי בחדש השלישי, כ"כ בכל כ"י ור"ל משה השלישי לבטן כמבואר לעיל דף י"ג א'. ראשית ואחרית חקוק בתוכה, ר"ל שהכל כתוב וחקוק בתורה מראשית הבריאה עד אחרית העולם. שירה פתח עניו, משה רבינו פתח על זאת שירת האזינו השמים וגו כתובים כל העתידות. אז שש וכו' מבואר לעיל.

חָקוּק בְּתוֹכָהּ· וְהֵעִיד עֲלֵיהֶם שָׁמַיִם וָאָרֶץ: שִׁירָה פָּתַח עָנָיו עַל זֹאת וְאָמַר שִׁירוֹת הַרְבֵּה· וּפָץ וְאָמַר אֵין כָּאֵל יְשֻׁרוּן: תּוֹרָה תְּמִימָה הִנְחִיל אָדוֹן לִשְׁבָטִים· כְּדֵי לְהַכְנִיסָם בְּגַן עֵדֶן לְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים: תּוֹרָה תְּמִימָה נָתַתִּי לָכֶם· עַמִּי וְנַחֲלָתִי קְרָאתִי אֶתְכֶם· כְּדֵי שֶׁאֶתֵּן לָכֶם שָׂכָר טוֹב בָּעוֹלָם הַזֶּה וְחֵלֶק טוֹב לָעוֹלָם הַבָּא: ק׳ כנגין דִּבְרֵי אֱמֶת וְחֻקֵּי צֶדֶק וְשֵׂכֶל טוֹב יִנְחֲלוּ עוֹשֵׂיהֶם לְעוֹלָם וָעֶד:

ח׳ אָז שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת· פֵּרוּשׁ עָנְשָׁן וּמַתַּן שְׂכָרָן· אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת מְזֻקָּקוֹת שִׁבְעָתַיִם, צְרוּפוֹת כַּכֶּסֶף וּבְחוּנוֹת כַּזָּהָב:

אֲהוּבִים שְׁמָרוּם· עֲמוּסִים חֲקָרוּם· בְּכָל לֵב נְצָרוּם· בְּחָכְמָה דְרָשׁוּם: אֶת אֵלֶּה תִּזְכָּר לָנוּ אֱלֹהֵי מָעֻזֵּנוּ· וְתִרְצֶה לָנוּ וּתְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ: עֶלְיוֹנִים שָׂשׂוּ וְתַחְתּוֹנִים עָלְזוּ· בְּקַבָּלַת תּוֹרָה הַכְּתוּבָה מִסִּינַי (נ״א בקבלת כלה כתובת חתן) · תְּאַר כַּלָּה מְאֹד נִתְעַלָּה· בְּקַבָּלַת יוֹם זֶה עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים:

אלהינו ואלהי אבותינו וכו׳ תמצא בדף הקודם וגומרין התפלה. ק״ת, אין כאלהינו, עלינו, כדאתמול.

למנחה נכנסין לביהכ״נ ומתפללין כדאתמול, ואם הוא שבת מוסיפין ואני תפלתי וגו׳, ומוציאין ס״ת וקורין ג׳ בני אדם בפ׳ נשא, ומתפללין וגומרין התפלה כדאתמול.

לערבית במוצאי י״ט אומרין והוא רחום וכו׳ ומתפללין ש״ע של חול ואומרין אתה חוננתנו כחונן הדעת, ואחר התפל׳ אומר הש״ץ קדיש תתקבל ומבדילין על הכוס אבל לא על הנר ולא על הבשמי׳. עלינו, קדיש יתום. אבל במוצאי שבת מתפללין כנשארי מ״ש.

אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי. הָאֱלֹהִים הָרוֹעֶה אוֹתִי מֵעוֹדִי:
עַד הַיּוֹם הַזֶּה הֶחֱזַקְתָּ בְּיָדִי. חַיִּים וָחֶסֶד עָשִׂיתָ עִמָּדִי:
בָּרוּךְ יְיָ וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ. כִּי עַל עַבְדּוֹ הִפְלִיא חַסְדּוֹ:
אֱלֹהֵי מָרוֹם בַּמָּה אֲקַדֵּם. וּבַמֶּה אִכַּף לֵאלֹהֵי קֶדֶם:
אִלּוּ הָרִים לְמַעֲרָכָה. וְכָל עֲצֵי לְבָנוֹן בְּכָל עֲרוּכָה:
וְאִם כָּל בְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת קְרוּצִים. נְתָחִים עֲרוּכִים עַל הָעֵצִים:
וְאַף זָוִיּוֹת מִזְבֵּחַ מְבוּסִים. דָּם כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים:
וְכַחוֹל סֹלֶת דָּשֵׁן וְשָׁמֵן. בָּלוּל בְּרִבְבוֹת נַחֲלֵי שָׁמֶן:
וּלְאַזְכָּרָה לְבוֹנָה וְסַמִּים. וְלִקְטֹרֶת כָּל רָאשֵׁי בְשָׂמִים:
(וְאִלּוּ נֵרוֹת עַל הַמְּנוֹרוֹת. יִהְיוּ מְאִירוֹת כִּשְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת:)
(וּכְהַרְרֵי אֵל לֶחֶם הַפָּנִים. עַל שֻׁלְחָנוֹת עֲרוּכִים בִּפְנִים:)
וְיַיִן כִּמְטַר הַשָּׁמַיִם. וְשֵׁכָר לְנֶסֶךְ כְּעֵינוֹת מָיִם:
וְאִלּוּ כָּל בְּנֵי אָדָם כֹּהֲנִים. לְוִיִּם מְשׁוֹרְרִים בִּכְנַף רְנָנִים:
וְכָל עֲצֵי עֵדֶן וְכָל עֲצֵי יְעָרִים. כִּנּוֹרוֹת וּנְבָלִים לְשָׁרִים:
וְכָל בְּנֵי אֱלֹהִים בְּקוֹל תְּרוּעָתָם. וְהַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם:
וְכָל הַלְּבָנוֹן וְהָיָה כָלֶה. אֵין דֵּי בָעֵר וְאֵין דֵּי עוֹלָה:
הֵן בְּכָל אֵלֶּה אֵין דֵּי לַעֲבוֹד. וְאֵין דֵּי לְקַדֵּם אֶל הַכָּבוֹד:
כִּי נִכְבַּדְתָּ מְאֹד מַלְכֵּנוּ. וּבַמֶּה נִכַּף לַאֲדוֹנֵנוּ:
אָמְנָם לֹא יוּכְלוּ כַּבְּדֶךָ. כָּל חַי אַף כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ:
וַאֲנִי נִבְזֶה וַחֲדַל אִישִׁים. נִמְאָס בְּעֵינַי וּשְׁפַל אֲנָשִׁים:
וְאֵין לְעַבְדְּךָ כֹּל לְכַבְּדֶךָ. לְהָשִׁיב לְךָ גְּמוּל עַל חֲסָדֶיךָ:
כִּי הִרְבֵּיתָ טוֹבוֹת אֵלַי. כִּי הִגְדַּלְתָּ חַסְדְּךָ עָלַי:
וְרַב שִׁלּוּמִים לְךָ חָבְתִּי. כִּי עָשִׂיתָ טוֹבוֹת אִתִּי:
וְלֹא חִיַּבְתָּ לִי גְמוּלֶיךָ. כָּל טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ:
עַל הַטּוֹבוֹת לֹא עֲבַדְתִּיךָ. אַחַת לְרִבּוֹא לֹא גְמַלְתִּיךָ:
אִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה נָּא כְמוֹ. לֹא יָדַעְתִּי סְפוֹרוֹת לָמוֹ:
וּמָה אָשִׁיב לְךָ וְהַכֹּל שֶׁלָּךְ. לְךָ שָׁמַיִם אַף אֶרֶץ לָךְ:
יַמִּים וְכָל אֲשֶׁר בָּם בְּיָדֶךָ. וְכֻלָּם יִשְׂבְּעוּן מִיָּדֶךָ:
וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְצֹאנֶךָ. וַחֲפֵצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ:

וְאֵיךְ נַעֲבֹד וְאֵין לְאֵל יָדֵנוּ. וְלִשְׂרֵפַת אֵשׁ בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ:
וְאֵיךְ נַעֲבוֹד וְאֵין זֶבַח וּמִנְחָה. כִּי לֹא בָאנוּ אֶל הַמְּנוּחָה:
וּמַיִם אַיִן לְהַעֲבִיר טֻמְאָה. וַאֲנַחְנוּ עַל אֲדָמָה טְמֵאָה:
שָׂשׂ אָנֹכִי עַל אֲמָרֶיךָ. וַאֲנִי בָאתִי בִּדְבָרֶיךָ:
כִּי כָתוּב לֹא עַל זְבָחֶיךָ. וְעוֹלֹתֶיךָ אוֹכִיחֶךָ:
עַל דְּבַר זֶבַח וְעוֹלוֹתֵיכֶם. לֹא צִוִּיתִי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם:
מַה שָּׁאַלְתִּי וּמָה דָרַשְׁתִּי. מִמְּךָ כִּי אִם לְיִרְאָה אוֹתִי:
לַעֲבוֹד בְּשִׂמְחָה וּבְלֵבָב טוֹב. הִנֵּה שְׁמוֹעַ מִזֶּבַח טוֹב:
וְלֵב נִשְׁבָּר מִמִּנְחָה טְהוֹרָה. זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה:
זֶבַח וּמִנְחָה לֹא חָפַצְתָּ. חַטָּאת וְעוֹלָה לֹא שָׁאָלְתָּ:
מִזְבֵּחַ אֶבְנֶה בְּשִׁבְרוֹן לִבִּי. וַאֲשַׁבְּרָה אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי:
רוּם לֵב אַשְׁפִּיל וְאֶת רוּם עֵינָי. וְאֶקְרַע לְבָבִי לְמַעַן אֲדֹנָי:
שִׁבְרֵי רוּחִי הֵם זְבָחֶיךָ. יַעֲלוּ לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחֶךָ:
וְאַשְׁמִיעַ בְּקוֹל הוֹדָיוֹתֶךָ. וַאֲסַפְּרָה כָּל נִפְלְאוֹתֶיךָ:
אֲשֶׁר יָדְעָה נַפְשִׁי אַחְבִּירָה. אֲמַלֵּל גְּבוּרוֹת וַאֲדַבֵּרָה:
וּמָה אֶעֱרוֹךְ וְלֹא יָדַעְתִּי מָה. הֲיָכוֹל אוֹכַל דַּבֵּר מְאוּמָה:
כִּי אֵין חֵקֶר לִגְדֻלָּתוֹ. וְגַם אֵין מִסְפָּר לִתְבוּנָתוֹ:
חֲכַם לֵבָב הוּא מִי כָמוֹהוּ. שַׂגִּיא כֹחַ לֹא מְצָאנוּהוּ:
עוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת וְרַב נוֹרָאוֹת. גָּדוֹל אַתָּה וְעוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת:
עַד אֵין מִסְפָּר וְעַד אֵין חֵקֶר. וְלֹא נוֹדַע כִּי לֹא יֵחָקֵר:
אֵיזוֹ עַיִן אֲשֶׁר תְּעִידֶךָ. וְאֵיזֶה פֶּה אֲשֶׁר יַגִּידֶךָ:
חַי לֹא רָאֲךָ וְלֵב לֹא יְדָעֲךָ. וְאֵיזֶה שֶׁבַח אֲשֶׁר יַצִּיעֲךָ:
גַּם מְשָׁרְתֶיךָ לֹא רָאוּךָ. וְכָל חַכְמֵי לֵב לֹא מְצָאוּךָ:
אַתָּה לְבַדְּךָ מַכִּיר שִׁבְחֶךָ. וְאֵין זוּלָתְךָ יוֹדֵעַ כֹּחֶךָ:
וְאֵין יוֹדֵעַ בִּלְעָדֶיךָ. שְׁבָחוֹת רְאוּיוֹת לִכְבוֹדֶךָ:
עַל כֵּן תְּבוֹרַךְ כָּרָאוּי לָךְ. כְּפִי קָדְשְׁךָ כְּבוֹדְךָ וְגָדְלָךְ:
וּמִפִּי הַכֹּל בְּכָל אֱיָלוּתָם. כְּפִי מַדָּע אֲשֶׁר אַתָּה חֲנַנְתָּם:
יוֹדוּ פִלְאֲךָ הַשָּׁמַיִם. וְיַאְדִּירוּךָ קוֹלוֹת מַיִם:
וְיָרִיעוּ לְךָ כָּל הָאָרֶץ. יוֹדוּךָ כָּל מַלְכֵי אֶרֶץ:

אַף יוֹדוּךָ כָּל הָעַמִּים. וִישַׁבְּחוּךָ כָּל הָאֻמִּים:
כָּל זֶרַע יַעֲקֹב עֲבָדֶיךָ. כִּי עֲלֵיהֶם גָּבְרוּ חֲסָדֶיךָ:
אֶת שֵׁם יְיָ יְהַלְלוּ כֻלָּם. אֵל אֱלֹהִים אֱמֶת וּמֶלֶךְ עוֹלָם:
ברוך אתה יחיד ומיוחד ה׳ אחד ושמו אחד:

לְיוֹם שֵׁנִי.

וַאֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן אֲמָתֶךָ. אֲדַבֵּר אֲמַלֵּל גְּבוּרוֹתֶיךָ:
דַּרְכֵי שִׁבְחֲךָ קְצָתָם אֲסַפְּרָה. מַעֲשֶׂיךָ מַה נּוֹרָא אוֹמְרָה:
אֵין אֱלֹהַּ עֲרוֹךְ בַּסֵּפֶר. אַגִּידָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר:
חֵקֶר אֱלוֹהַּ לֹא יִמָּצֵא. וְתַכְלִית שַׁדַּי לֹא תִקָּצֶה:
וְלִתְבוּנָתוֹ הֲלֹא אֵין חֵקֶר. וּמִסְפַּר שָׁנָיו לֹא יֵחָקֵר:
וְגַם אֵין מִסְפָּר לִגְדוּדֶיךָ. בְּצִבְאוֹתֶיךָ אוֹת כְּבוֹדֶךָ:
אֵיזוֹ עַיִן אֲשֶׁר תְּעִירֶךָ. וְחַי לֹא רָאָה פְּנֵי כְבוֹדֶךָ:
נָבוֹן וְחָכָם הֵן לֹא יָדַע. וְאֵיךְ אֶעֱרוֹךְ עַל אֲשֶׁר לֹא אֵדָע:
וְאִם יֹאמַר אִישׁ עַד תַּכְלִיתוֹ. אֶעֱרוֹךְ אֵלָיו וּבְמַתְכֻּנְתּוֹ:
אָבֹא וְאֶמְצָא תַּכְלִית שִׁבְחוֹ. לֹא נֶאֶמְנָה אֶת אֵל רוּחוֹ:
יְבֻלָּע כִּי לֹא יָדַע עֶרְכּוֹ. אַחֲרִית פִּיהוּ רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ:
וְעַמְּדִי לֹא כֵן אָנֹכִי. וּפִי לֹא אֶתֵּן לַחֲטוֹא וְחִכִּי:
אֲסַפְּרָה לְאַחַי קְצוֹת דַּרְכֵי אֵל. וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל:
כַּכָּתוּב אִמְרוּ לֵאלֹהִים. מַה נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ אֱלֹהִים:
וְאָמַרְתָּ עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי יְסַפְּרוּ שְׁמִי וּתְהִלָּתִי:
בְּמִצְרַיִם שַׂמְתִּי עֲלִילוֹתַי. לְמַעַן תְּסַפֵּר אֶת אוֹתוֹתַי:
וַאֲנִי עַבְדְּךָ עַל כֵּן אֲסַפֵּר. כַּאֲשֶׁר אֶדְרוֹשׁ מֵעַל סֵפֶר:
תְּהַלֵּל נַפְשִׁי כֹּה מַעֲשֶׂיךָ. וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשֶׁךָ:
וַאֲבָרֶכְכָה בְּכָל עִנְיָנַי. וּבְכָל לִבִּי אוֹדֶה אֶת אֲדֹנָי:
גַּם בִּגְרוֹנִי רוֹמְמוֹתֶיךָ. וְאֶת פִּי אֲמַלֵּא תְהִלָּתֶךָ:
כִּי פִּי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ. כָּל הַיּוֹם אֶת תִּפְאַרְתֶּךָ:
(וְאֹמְרָה נָא עֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ. וְאָשִׂיחָה דִּבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ:
וְאַזְכִּיר טוּבְךָ וְצִדְקוֹתֶיךָ. חֲסָדֶיךָ וּגְבוּרוֹתֶיךָ:
יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל אַתָּה. עַל כָּל אֱלֹהִים מְאֹד גָּדַלְתָּ:

כִּי כָל אֱלֹהֵי הָעַמִּים הֵם אֱלִילִים. אִלְּמִים רוּחַ אֵין בָּהֶם:
הֵן לְעוֹבְדֵיהֶם גְּמוּל אֵין מְשִׁיבִים. וְלָמָּה לָהֶם הֵמָּה מְטִיבִים:
וּבְעֵת צָרָה אָז יִתְפַּלְּלוּ. וְלֹא יַעֲנוּם כִּי לֹא יוֹעִילוּ:
דּוֹרְשִׁים בְּכָל לֵב לְרוּחַ אֵין בּוֹ. וְקָרוֹב יְיָ אֶל עַם קְרוֹבוֹ:
הַיּוֹצֵר כֹּל הוּא אֱלֹהֵינוּ. הוּא עָשָׂנוּ וְלוֹ לְבַד אֲנָחְנוּ:
עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ. נְבָרֵךְ שְׁמוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
בְּצַר לָנוּ מְאֹד נִמְצֵאתָ. כִּי דוֹרְשֶׁיךָ לֹא עָזַבְתָּ:
וְתָמִיד בְּפִינוּ תְּהִלָּתֶךָ. וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ:
עַד אַתָּה כָּךְ וּכְבוֹדֶךָ. וּמְשָׁרְתֶיךָ אַף עֲבָדֶיךָ:
אֲשֶׁר כְּבוֹדְךָ מְלֹא כָל הָאָרֶץ. וּכְבוֹדְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ:
וַאֲבוֹתֵינוּ בָּחֲרוּ אוֹתָךְ. לְבַדְּךָ לַעֲבוֹד וְאֵין לְזָר אִתָּךְ:
גַּם אֲנַחְנוּ אוֹתְךָ לְבַדֶּךָ. נַעֲבוֹד כְּבֵן אָב וּנְכַבְּדֶךָ:
וְהִנֵּנוּ עַל יִחוּדֶךָ. יוֹמָם וָלַיְלָה עֵדֶיךָ:
בְּפִי כֻלָּנוּ וּבִלְבָבֵנוּ. שֶׁאַתָּה לְבַדְּךָ אֱלֹהֵינוּ:
אֱלֹהֵינוּ עַל יִחוּדְךָ. עֵדִים אֲנַחְנוּ וַעֲבָדֶיךָ:
אֵין תְּחִלָּה אֶל רֵאשִׁיתֶךָ. וְאֵין קֵץ וְתִכְלָה לְאַחֲרִיתֶךָ:
רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מִבְּלִי רֵאשִׁית. וּמִבְּלִי אַחֲרִית וְאֵין לֵב לְהָשִׁית:
אֵין קִצְבָה אֶל גַּבְהוּתֶךָ. וְאֵין סוֹף לְעוֹמֶק מִדּוֹתֶיךָ:
אֵין לְךָ סוֹבֵב וְאֵין לְךָ פֵּאָה. עַל כֵּן אוֹתְךָ חַי לֹא רָאָה:
אֵין צַד וְצֶלַע יַצְלִיעוּךָ. וְרוֹחַב וְאוֹרֶךְ (נ"א ועומק) לֹא יְמַצְּעוּךָ:
(אֵין פֵּאָה לִסְבִיבוֹתֶיךָ. וְאֵין תּוֹךְ מַבְדִּיל בֵּינוֹתֶיךָ:)
אֵין חָכְמָה אֲשֶׁר תֵּדָעֶךָ. וְאֵין מַדָּע אֲשֶׁר יַגִּיעֶךָ:
וְלֹא יַשִּׂיג אוֹתְךָ כָּל מַדָּע. וְאֵין שֵׂכֶל אֲשֶׁר יָבִין וְיֵדַע
מִמְּךָ מְאוּמָה וְאֵיכָה אַתָּה. וְאֵיךְ בְּלִי מְאוּמָה כֹּל בָּרָאתָ:

לְיוֹם שְׁלִישִׁי.

אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה. אֱלֹהֵי יַעֲקֹב כֹּל יָצַרְתָּ:
אַתָּה בוֹרֵא וְלֹא נִבְרֵאתָ. אַתָּה יוֹצֵר וְלֹא נוֹצַרְתָּ:
אַתָּה מֵמִית וְאֶת כָּל תְּבַלֶּה. אַתָּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וְאַף תַּעֲלֶה:

וְנֶאֱמָן לְהַחֲיוֹת מֵתִים אַתָּה · וְעַל יְדֵי נְבִיאֲךָ כֵּן הוֹדַעְתָּ:
וְלֹא תָמוּת אֵל חַי וְלֹא מֵתָּה. מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אָתָּה:
מַשְׁבִּיר וּמוֹלִיד וְלֹא נוֹלַדְתָּ · מוֹחֵץ וְרוֹפֵא וְלֹא חָלִיתָ:
מָוֶת וּמַדְוֶה אֵין לְפָנֶיךָ. תְּנוּמָה וְשֵׁנָה אֵין לְעֵינֶיךָ:
הֲלֹא מִקֶּדֶם אֵל חַי אָתָּה · מֵאֲשֶׁר בְּךָ לֹא נִשְׁתַּנֵּיתָ:
וְעַד הָעוֹלָם לֹא תִשְׁתַּנֶּה. מֵאֱלֹהוּתְךָ לֹא תִתְגַּנֶּה:
חָדָשׁ וְנוֹשָׁן לֹא נִמְצֵאתָ · חִדַּשְׁתָּ כֹל וְלֹא חֻדַּשְׁתָּ:
לֹא יְחוּלוּ זִקְנָה וּבַחֲרוּת עָלֶיךָ גַּם שֵׂיבָה וְשַׁחֲרוּת:
וְלֹא חָלוּ בְךָ שִׂמְחָה וְעֶצֶב · וְדִמְיוֹן נוֹצָר וְכָל דְּבַר קֶצֶב:
כִּי לֹא יְסוֹבֵב אוֹתְךָ גֶּשֶׁם. אַף לֹא תִדְמֶה אֶל כָּל גֹּשֶׁם:
כָּל הַיְצוּרִים גְּבוּל סְבִיבָתָם · אֶל רֵאשִׁיתָם וּלְאַחֲרִיתָם:
כִּי הַבְּרוּאִים בִּגְבוּל שָׁתָּם. וְלִיטֵי צְבָאָם גְּבוּל תְּקֻפָּתָם:
וּלְךָ אֵין גְּבוּל וּלְיָמֶיךָ · וְלִשְׁנוֹתֶיךָ וּלְעָצְמֶךָ:
עַל כֵּן אֵינְךָ צָרִיךְ לַכֹּל. לְיָדְךָ וּלְחַסְדְּךָ צְרִיכִים הַכֹּל:
הַכֹּל צְרִיכִים לְצִדְקוֹתֶיךָ · וְאֵינְךָ צָרִיךְ לִבְרִיּוֹתֶיךָ:
כִּי טֶרֶם כָּל יְצִיר הָיִיתָ. לְבַדְּךָ מְאוּמָה לֹא נִצְרַכְתָּ:
רֵאשִׁית וְאַחֲרִית בְּיָדְךָ עֲרוּכִים · אַתָּה בָם וְהֵם בְּרוּחֲךָ שְׂרוּכִים:
כָּל אֲשֶׁר הָיָה בָרִאשׁוֹנָה. וַאֲשֶׁר יִהְיֶה בָאַחֲרוֹנָה:
כָּל הַיְצוּרִים וְכָל מַעֲשֵׂיהֶם · וְכָל דִּבְרֵיהֶם וּמַחְשְׁבוֹתֵיהֶם:
מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף תֵּדַע כֻּלָּם. וְלֹא תִשְׁכַּח כִּי אַתָּה אֶצְלָם:
אַתָּה בְרָאתָם וּלְבַדְּךָ עֲרַכְתָּם. לְבַדְּךָ תֵּדַע מְקוֹמָם וְדַרְכָּם:
הֵן אֵין דָּבָר מִמְּךָ נֶעְלָם. כִּי לְפָנֶיךָ נְכוֹנִים כֻּלָּם:
אֵין חֹשֶׁךְ וְאֵין מָנוֹס וָסֵתֶר · לָנוּס שָׁמָּה וּלְהִסָּתֵר:
אֵת אֲשֶׁר תְּבַקֵּשׁ אַתָּה מוֹצֵא. בְּלִי נְטוֹת אֲלֵיהֶם כְּעֵת שֶׁתִּרְצֶה:
כִּי אֶת הַכֹּל כְּאַחַת תִּרְאֶה · לְבַדְּךָ תַּעֲשֶׂה וְאֵינְךָ נִלְאֶה:
כִּי עַל גּוֹי וְעַל אָדָם יָחַד. עַל כֹּל תְּדַבֵּר בְּרֶגַע אֶחָד:
תִּשְׁמַע בְּרֶגַע כָּל הַקּוֹלוֹת · זַעַק וְלַחַשׁ וְכָל הַתְּפִלּוֹת:
אַף תָּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם. בְּרֶגַע תַּחְקוֹר כָּל לְבָבֵיהֶם:
וְלֹא תַאֲרִיךְ עַל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ · וְלֹא תִתְמַהְמַהּ עַל עֲצָתֶךָ:

אֵצֶל עֲצָתְךָ נִגְרָתָהּ. לְקֵץ וּלְמוֹעֵד קְרִיאָתָהּ:
וְכֻלָּם בֶּאֱמֶת בְּתוֹם וּבְיֹשֶׁר. מִבְּלִי עוֹדֶף וּמִבְּלִי חוֹסֶר:
מִמְּךָ דָּבָר לֹא יֹאבַד. וְדָבָר מִמְּךָ לֹא יְכֻפַּר:
כָּל אֲשֶׁר תַּחְפּוֹץ תּוּכַל לַעֲשׂוֹת. וְאֵין מִי מוֹחֶה בְּיָדְךָ מֵעֲשׂוֹת:
יְכוֹלֶת יְיָ בְּחֶפְצוֹ קְשׁוּרָה. וּבִרְצוֹת יְיָ לֹא אִחֲרָה:
אֵין דְּבַר סֵתֶר מִמְּךָ נִכְחַד. עֲתִידוֹת וְעוֹבְרוֹת לְךָ הֵם יַחַד:
אֲשֶׁר מֵעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. הֵם כֻּלָּם בְּךָ וְאַתָּה בְּכֻלָּם:
חֲדָשׁוֹת תַּגִּיד וְסוֹד דְּרָכֶיךָ. אֶל עֲבָדֶיךָ וּמַלְאָכֶיךָ:
וְאֵינְךָ צָרִיךְ לְהַשְׁמִיעֶךָ. דְּבַר סוֹד וָסֵתֶר לְהוֹדִיעֶךָ:
כִּי מִמְּךָ כָּל סוֹד יִגָּלֶה. בְּטֶרֶם עַל לֵב כָּל יְצִיר יַעֲלֶה:
בְּלֵב כָּל נִבְרָא לֹא תִמָּצֵא. מִפִּיו עָתָק לֹא יֵצֵא:
בְּאֵין לוֹ קָצֶה וְלֹא יֶחֱצֶה. לֵב לֹא יָתוּר וְאֵין פֶּה פוֹצֶה:
בְּאֵין לוֹ רוּחוֹת וְאֵין בּוֹ רְוָחוֹת. אֵין לוֹ שִׂיחוֹת בּוֹ מוֹכִיחוֹת:
לְמֵרָחוֹק מִי יִשָּׂא דֵעוֹ. לְלֹא תְחִלָּה וְלֹא סוֹף לְהַגִּיעוֹ:
אֲגוּדִים אֲחוּדִים תּוֹךְ וְסוֹף וָרֹאשׁ. פֶּה וְלֵב אֻבְּלוּם מִדְּרוֹשׁ וּמֵחֲרוֹשׁ:
גּוֹבַהּ וְעֹמֶק נְעוּצִים כְּסוֹבֵב. חֲכַם לֵב וְנָבוֹן לֹא יְלַבֵּב:
כּוֹבֵב (נ"א סובל) הַכֹּל וּמָלֵא אֶת כֹּל. וּבִהְיוֹת הַכֹּל אַתָּה בַכֹּל:
אֵין עָלֶיךָ וְאֵין תַּחְתֶּיךָ. אֵין חוּץ לְךָ וְאֵין בֵּינוֹתֶיךָ:
אֵין מַרְאֶה וָגַב לְאַחְדֶךָ. וְאֵין גּוּף לְעוֹצֶם יִחוּדֶךָ:
וְאֵין בְּתָוֶךָ מִמְּךָ נִבְדָּל. וְאֵין מָקוֹם רֵק מִמְּךָ נֶחְדָּל:
וְאֵינְךָ נֶאֱצָל מִכֹּל וְנִבְדָּל. וְאֵין מָקוֹם רֵק מִמְּךָ וְנֶחְדָּל:
מִקְרֶה וְשִׁנּוּי אֵין בְּךָ נִמְצָא. וְלֹא זְמַן וַעֲרָעֵר וְלֹא כָּל שֶׁמֶּצֶא:
כָּל זְמַן וְכָל עֵת אַתָּה מְכִינָם. אַתָּה עוֹרְכָם וְאַתָּה מְשַׁנָּם:
כָּל מַדָּע לֹא יַשִּׂיג אוֹתְךָ. אֵין שֵׂכֶל אֲשֶׁר יִמְצָא אוֹתְךָ:
כְּמִדָּתְךָ חָכְמָתֶךָ. כִּגְדֻלָּתְךָ תְּבוּנָתֶךָ:
חָכָם אַתָּה מֵאֵלֶיךָ. חַי מֵעַצְמְךָ וְאֵין כְּגִילֶיךָ:
זוּלַת חָכְמָתְךָ אֵין חָכְמָה. בִּלְתִּי בִינָתְךָ אֵין מְזִמָּה:
חִלַּקְתָּ בְּלֵב חֲכָמִים שֵׂכֶל. וְרוּחֲךָ תְּמַלְאֵם וְדַעְתָּם תַּשְׂכֵּל:
מִבַּלְעֲדֵי כֹחֲךָ אֵין גְּבוּרָה. וּמִבַּלְעֲדֵי עֻזְּךָ אֵין עֶזְרָה:

אֵין נִכְבָּד כִּי אִם כְּבֵדוּתוֹ. וְאֵין גָּדוֹל כִּי אִם גְּדֻלָּתוֹ:
כָּל יְקָר וְכָל טוּב מֵאִתָּךְ. לַאֲשֶׁר תַּחְפּוֹץ עֲשׂוֹת חֲסָדֶיךָ:
אֵין חֵקֶר לִגְדֻלָּתֶךָ. וְאֵין מִסְפָּר לִתְבוּנָתֶךָ:
אֵין עוֹד זוּלַת הֲוָיוֹתֶךָ. חַי וְכֹל תּוּכָל וְאֵין בִּלְתֶּךָ:
וְלִפְנֵי הַכֹּל כֹּל הָיִיתָ. וּבִהְיוֹת הַכֹּל כֹּל מִלֵּאתָ:
לֹא לְהַצּוּךְ וְלֹא הַטּוּךְ. יְצוּרֶיךָ אַף לֹא מְעַטּוּךְ:
בַּעֲשׂוֹתְךָ כֹּל לֹא נִבְדַּלְתָּ. מִתּוֹךְ מְלַאכְתְּךָ לֹא נֶחְדַּלְתָּ:
בַּעֲשׂוֹתְךָ אֶת הַשָּׁמַיִם. וְאֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַמָּיִם:
לֹא קֵרְבוּךָ וְלֹא רִחֲקוּךָ. כִּי כָל קִירוֹת לֹא יְחַלְּקוּךָ:
זֶרֶם מַיִם לֹא יִשְׁטְפֶךָּ. וְרוּחַ כַּבִּיר לֹא יְהֶדְפֶךָּ:
אַף כָּל טִנּוֹפֶת לֹא תְטַנְּפֶךָּ. אֵשׁ אוֹכְלָה אֵשׁ לֹא תִשְׂרְפֶךָּ:
לַהֲוָיוֹתֶךָ אֵין חִסָּרוֹן. וּלְיִחוּדְךָ אֵין יִתָּרוֹן:
כְּמוֹ הָיִיתָ לְעוֹלָם תִּהְיֶה. חוֹסֶר וְעוֹדֶף בְּךָ לֹא יִהְיֶה:
וְשִׁמְךָ מְעִידְךָ כִּי הָיִיתָ. וְהוֶֹה וְתִהְיֶה וּבַכֹּל אָתָּה:
הוֶֹה לְעוֹלָם וְכֵן נוֹדַעְתָּ. נְעִידְךָ וְכֵן בְּךָ הַעֵידוֹתָ:
שֶׁאַתָּה הוּא וְהוֶֹה בַכֹּל. שֶׁלְּךָ הַכֹּל וּמִמְּךָ הַכֹּל:
שְׁמוֹת יְקָרְךָ יַעֲנוּ וְיָעִידוּ. בְּתוֹכְךָ יְקָרְךָ בְּךָ יַסְהִידוּ:

לְיוֹם רְבִיעִי.

אֲרוֹמֵם אֱלֹהֵי אָבִי וְאֵלִי. אַנְוֶה אֱלֹהֵי צוּרִי וְגוֹאֲלִי:
אֲיַחֵד אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּכָל יוֹם פַּעֲמָיִם:
אֵל חַי אֶחָד הוּא בְרָאָנוּ. אֲבִיר יִשְׂרָאֵל אָב לְכֻלָּנוּ:
אֲדוֹנֵינוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ:
אֵין כָּאֵל אֵשׁ אוֹכְלָה וְקַנָּא. לְעוֹלָם יְיָ אֱמֶת אֵל אֱמוּנָה:
אוֹרִי וְיִשְׁעִי מָעוֹז חַיַּי. עָלָיו תְּלוּיִם כָּל מַאֲוַיַּי:
אֱלֹהִים אֱמֶת הוּא אֱלֹהִים חַיִּים. לֹא יָכִילוּ זַעֲמוֹ גוֹיִם (וְאִיִּים):
אַדִּיר וְאַמִּיץ כֹּחַ וְרַב אוֹנִים. אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדוֹנִים:
אֱלוֹהַּ עוֹשִׂי אִישִׁי וּבוֹעֲלִי. אַלּוּף נְעוּרַי שׁוֹמְרִי וְצִלִּי:
בּוֹרֵא כֹּל וְיִשְׂרָאֵל גּוֹאֵל. בָּרוּךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:

בּוֹרֵא רוּחַ הָרִים יוֹצֵר. מִמְּךָ מְזִמָּה לֹא יִבָּצֵר:
גֵּאָה מֵשִׁיב גְּמוּל עַל גֵּאִים. עַל הָרָמִים וְעַל הַנִּשָּׂאִים:
גִּבּוֹר בְּקוּמוֹ לַעֲרוֹץ בְּעֶבְרָה. מֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ מִי לֹא יִירָא:
גָּבוֹהַּ כָּל אֲשֶׁר תַּחְתָּיו נוֹשֵׂא. וּגְדָל כֹּחַ גְּדוֹלוֹת עוֹשֶׂה:
גָּדוֹל הוּא וּשְׁמוֹ בִּגְבוּרָה. אַרְיֵה שָׁאַג מִי לֹא יִירָא:
דּוֹדִי דָּגוּל הוּא מֵרְבָבָה. אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים רַבָּה:
דַּיָּן יָתִיב כְּעַתִּיק יוֹמִין. וּצְבָאוֹ עַל שְׂמֹאל וְעַל יָמִין:
הֲדָרוֹ וְהוֹדוֹ עַל בְּנֵי עֲבָדָיו. הָדוּר הָדָר הוּא לְכָל חֲסִידָיו:
הוּא אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה מִכֹּל:
וַדַּאי וָתִיק יוֹדֵעַ וָעֵד. יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:
(וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֵנוּ. לְהִלָּחֵם מִלְחַמְתֵּנוּ:)
זוֹכֵר לְעוֹלָם בְּרִית רִאשׁוֹנִים. כְּיוֹם אֶתְמוֹל לוֹ אֶלֶף שָׁנִים:
זֶה אֱלֹהֵינוּ וְלוֹ קִוִּינוּ. וְזִמְרַת יָהּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ:
חֵלֶק יַעֲקֹב יוֹצֵר הַכֹּל. חַנּוּן יְיָ וְחָסִיד בַּכֹּל:
חַי הָעוֹלָם יְיָ חֶלְקִי. חֲכַם הָרָזִים יְיָ חִזְקִי:
טוֹב וּמֵטִיב הַמְלַמֵּד דֵּעָה. טְהוֹר עֵינַיִם מֵרְאוֹת בְּרָעָה:
יָשָׁר יְיָ וְיָשָׁר דְּבָרוֹ. יְדִידֵי יְדִידוּת מִשְׁכְּנוֹת דְּבִירוֹ:
יוֹעֵץ וְגוֹזֵר מִי יְפֵירֶנָּה. וְיִתְהוֹף וְיִפְעַל מִי יְשִׁיבֶנָּה:
(יָפָה דוֹדִי יָפְיוֹ וְטוּבוֹ. יִרְאוּ וְיֶחֱזוּ צִיּוֹן בְּשׁוּבוֹ:)
כְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת. יָעִיר קִנְאָה לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת:
(כְּנֶשֶׁר עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים. נָשָׂא עֲבָדָיו וְיַשֵּׁר הֲדוּרִים:)
(כְּדוֹב שַׁכּוּל וּכְנָמֵר שַׁחַל. כְּרָקָב וּכְעָשׁ וְרוּחוֹ כְּנַחַל:)
(כְּדוֹב שַׁכּוּל וּכְנָמֵר שׁוֹקֵד. דְּבָרוֹ לַעֲשׂוֹת כְּמַקֵּל שָׁקֵד:)
כַּבִּיר כֹּחַ לֵב כְּמוֹ שָׁחַל. כְּלָבִיא וְכַאֲרִי וְרוּחוֹ כְּנָחַל:
(כְּאֶרֶז בָּחוּר בִּגְדֻלָּתוֹ. כִּבְרוֹשׁ רַעֲנָן עַנְוְתָנוּתוֹ:)
(כְּתַפּוּחַ בְּרֵיחוֹ עוֹז אַהֲבָתוֹ. עַל יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ:)
(כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר. כֵּן דוֹדִי עִם יוֹשְׁבֵי שָׁעַר:)
(כַּבִּיר כֹּחַ לְמַרְגִּיזֵי אֵל. נוֹקֵם וְכַטַּל הוּא לְיִשְׂרָאֵל:)
(כּוֹסִי מְנָת חֶלְקִי וְגוֹרָלִי. אֲנִי לְדוֹדִי נַחֲלָה וְדוֹדִי לִי:)

(כְּבוֹדִי יְיָ לֹא אֲמִירֶנּוּ. הֶאֱמַרְנוּהוּ וְהֶאֱמִירָנוּ:)
(כְּאַרְיֵה יִשְׁאַג וְכִכְפִיר יִנְהֹם. אַל יְהִיֶה כְּגֵר וּכְאִישׁ נִדְהָם:)
(כְּרוֹעֶה גִּבּוֹר אֲשֶׁר לֹא יוּכַל צֹאנוֹ לְהַצִּיל וְהָיָה לְמַאֲכָל:)
(כְּגִבּוֹר אֵין אֱיָל וּכְאוֹרֵחַ. נָס וּבוֹרֵחַ מִיַּד צוֹרְרָהּ:)
(כְּאַרְיֵה מַשְׁחִית וְכִכְפִיר לְעוֹזְבָיו. כְּרָקָב גַּם כָּעָשׁ לְאוֹיְבָיו:)
(כַּבִּיר כֹּחַ כְּשָׁמִיר וָשַׁיִת. וְלֹא יַשְׁאִיר כְּנֹקֶף זַיִת:)
(כְּשָׁמִיר וָשַׁיִת צָרִים יְכַסֵּן. כְּצִפֳּרִים עָפוֹת לְעִירוֹ יָגֵן:)
(כְּגִשְׁמֵי נְדָבָה לְגוֹי יָבֹא. כְּמַלְקוֹשׁ וְכַטַּל לַדְּבֵקִים בּוֹ:)
(כְּנֶשֶׁר יְרַחֵף עַל גּוֹזָלָיו. וּבְצֵל כְּנָפָיו יֶחֱסוּ מְהַלְלָיו:)
כְּצִפֳּרִים עַל עִירוֹ יָגֵן. וּבְצֵל כְּנָפָיו רְנָנוֹת נְגַגֵּן:
(לְבַדּוֹ (יְיָ) הוּא וְנִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת. עוֹשֶׂה אֵל נוֹרָא עֲלִילוֹת:)
לִצְבִי וְעוֹפֶר הוֹמֶה דוֹדִי. כִּי יְקַדְּמֵנִי אֱלֹהֵי חַסְדִּי:
לְפָנֵי עַמּוֹ יְיַשֵּׁר הֲדוּרִים. וַיִּנַּשְּׂאֵם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים:
לְעוֹלָם חֶלְקִי הוּא וְצוּר לְבָבִי. כָּלָה שְׁאֵרִי לְךָ וּלְבָבִי:
(לְבַדּוֹ יְיָ הוּא וְנִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת עוֹשֶׂה וְרַב נוֹרָאוֹת:)
מָקוֹם אַתָּה לְעוֹלָמֶךָ. וְאֵין יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמֶךָ:
מוֹרָאִי אֵל רוֹעִי וְיוֹצְרִי. צוּר יְלָדַנִי מְחוֹלְלִי וְבוֹרְאִי:
מָרוֹם וּמָעוֹז הוּא לִי וּמַחְסִי. מִגְדַּל עֹז שֵׁם יְיָ מְנוּסִי:
מֶלֶךְ יַעֲקֹב מִשְׂגָּב לָנוּ. הוּא מְחוֹקְקֵנוּ וּמוֹשִׁיעֵנוּ:
מִגְדּוֹל יְשׁוּעוֹת מִשְׁעָן יְהִי לִי. מִבְטַחַת אֱלֹהִים יְיָ חֵילִי:
מוֹשֵׁל עוֹלָם מַלְכוּתֶךָ. בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מֶמְשַׁלְתֶּךָ:
מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי לְצָרָה. הוֹשַׁע (יְיָ) כִּי יָדְךָ לֹא קָצָרָה:
מְקוֹר חַיִּים מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל. לֹא אֶעֱזֹב כִּי מָעֻזִּי אֵל:
מָגֵן יִשְׁעִי וְחֶרֶב גַּאֲוָה. לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרְךָ נֶפֶשׁ תַּאֲוָה:
מָגֵן הוּא לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ. אַשְׁרֵי אָדָם אֲשֶׁר עוֹז לוֹ בוֹ:
נֶגֶד וְנָעִים נָאוֹר וְנוֹרָא. נֶאְדָּר וְנֶאְזָר שְׁמוֹ בִּגְבוּרָה:
נֶאֱמָן נֵצַח יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ. לֹא יְשַׁקֵּר אַשְׁרֵי כָּל חוֹכֵי לוֹ:
נֵצַח יְשֻׁרוּן הָאֵל הַנֶּאֱמָן. נֶאֱלָהָיו יְתוֹרָה לֹא אַלְמָן:
נִפְלָא עַל כָּל הַנִּפְלָאִים. וּמִתְנַשֵּׂא עַל כָּל הַנִּשָּׂאִים:

יקדש ונעריץ אלהי קדושי. נכון ונשגב יי נסי:
טקס ונוטר ובעל חימה. לצריו לאויביו איש מלחמה:
נרי יי בהלו נרו עלי ראשי ונר לרגלי דברו:
סומך וסועד יי סלעי. סובל וסולח ונושא פשעי:
סהדי יי סלעי וסתרי. סולח וסובל מעדי וסבתרי:
סלענו (יי) ומצודתנו. עזרתנו ומפלטנו:
עזוז וגבור עזי ועזרי. עליון עוז לי אל יהי עזרי:
עיר וקדיש שת סביביו סתר. אכן אתה אל מסתתר:
עד ממהר לשלם גמול לאויביו. שומר ברית וחסד לאוהביו:
פדה את אברהם ידידו. הוא יפדה ישראל עבדו:
פחד יצחק יתן פחדו. על צרי בני יעקב עבדו:
פועל והוקר ודורש ובודק. כל לבבות לו אתן צדק:
צרור המור אשכול הכופר. נותן לעמו צריו כופר:
צח ואדום דוד בצבאיו אות. על כן נקרא יי צבאות:
צדיק יי הצור תמים. אפתח עדי עד בצור עולמים:
צבא השמים משתחוים לו. שרפים עומדים ממעל לו:
קדוש הוא בכל מיני קדשות. כתות שלש קדוש משלשות:
קים לעלמין אלהא חיא. מרא דארעא ומרא דשמיא:
קוני מרחם מקנא לשונאיו. קרן ישעי וקרוב לקוראיו:
רחוק מכל ואת כל רואה. כי רם יי ושפל יראה:
רועי יי לא אחסר כל. ורב כח ורב חסד לכל:
רחום יי רופא ומחבש. לשבורי לב ועון כובש:
רעי כלו הוא מחמדים. משפטיו אמת מתוקים ונחמדים:
ראשון ואחרון מעולם ועד. עולם אתה אל שוכן עד:
שליט מלך שמיא בכל דר ודר. ליה אנא משבח מרומם ומהדר:
שמש ומגן יי אלהים. שופט צדק ומשפיל גבוהים:
שגיא כח לא מצאנוהו. ישגיב בכחו ומי כמהו:
שלמה שמו כי שלו שלום. כי ידבר אל חסידיו שלום:
שם יי אהיה אשר אהיה. תועפות ראם לו כבפיר וכאריה:

שדי באורי מלכי ואלי· הללויה שמו נפשי הללי:
תתמם עם יושבי נטעים. השרים שלשת הרועים (נ"א רעים):
תתחסד תתבר עמם· ועם עקשים תתפל להמם:
תמים דרכך תמיד מכל. תוכל לבדך לעשות את כל:
תוחלתי וסברי ותקותי· תאות נפשי ותשוקתי:
תהלתי ותפארתי ועזי. ממעי אתה גוחי וגוזי:
תמים דעים אל דעות אחד· כל הלבבות דורש יחד:

ליום חמישי·

טוב כטוב דעה טורח. ניב שפתים אתה בורא:
מחשבותיך עמקו ורמו· ושנותיך לא יתמו:
לא לטורח חכמתך. ולא הביגוע תבונתך:
לא קבלת מלכותך· ולא ירשת ממשלתך:
לעולם יהי לך לבדך· ולא לאחרים כבוד הודך:
ולא תתן לאלהים אחרים· תהלתך לפסילים וזרים:
וכבוד וגם כל יקר מאתך· וכבודך לא לזרים אתך:
אתה תעיד ביחודך· ותורתך ועבדיך:
אלהינו על יחודך. אתה עד אמת ואנחנו עבדיך:
לפניך לא אל הקדימך· ובמלאכתך אין זר עמך:
לא נועצת ולא למדת. כחפשך בריאות כי נבונות:
ממעמקי מחשבותיך· ומלבך כל פעולותיך:
קצות דרכיך הלא הכרנו· ומעשיך הן ידענו·
שאתה אל כל יצרת· לבדך מאומה לא נגרעת:
לעשות מלאכתך לא לחצת. וגם לעזר לא נצרכת:
כי היית לפני הכל· ואז באין כל לא נצרכת כל:
כי מאהבתך עבדיך. כל בראת לכבודך:
ולא נודע אל זולתך· ואין כמוך ואין בלתך:
ולא נשמע מן אז והלאה· ולא קם ולא נהיה ולא נראה:
גם אחריך לא יהיה אל. ראשון ואחרון אל ישראל:

ברוך אתה יחיד ומיוחד. יי אחד ושמו אחד:
אשר מי יעשה כמלאכתך. כמעשיך וכגבורותיך:
אין יציר זולת יצירתך. ואין בריאה כי אם בריאתך (נ"א מלאכתך):
כל אשר תחפוץ תעשה בכל. כי אתה נעלית על כל:
אין כמוך ואין בלתך. כי אין אלהים זולתך:
אתה האל עושה פלא. ודבר ממך לא יפלא:
מי כמוך נורא תהלות. אלהים לבדך עושה גדולות:
אין אותות כמו אותותיך. אף אין מופת כמו מופתיך:
אין תבונה כתבונתך. אין גדלה כגדלתך:
כי מאד עמקו מחשבותיך. וגבהו דרכי ארחותיך:
אין גאוה כמו גאותך. אף אין ענוה כענותך:
אין קדשה כקדשתך. אין קרבות כמו קרבותך:
אין צדקה כמו צדקתך. אין תשועה כתשועתך:
אין זרוע כזרועותיך. אין קול כרעם גבורותיך:
אין רחמים ברחמנותיך. אין חנינות כחנינותך:
אין אלהות כאלהותך. ואין מפליא כשם תפארתך:
כי שמותיך אלים מרוצים. בזכרך להוצים להפליא נחוצים:
ואשף והרטום לא ילחצוך. וכל שם ולהט לא ינצחוך:
לא ינצחוך כל החכמים. כל הקוסמים והחרטמים:
אתה משיב לאחור חכמים. לא יוכלו לך ערומים וקוסמים:
להשיב לאחור מזמותיך. להפר עצת סוד גזרתך:
מרצונך לא יעבירוך. לא ימהרוך ולא יאחרוך:
עצתך תפר עצת כל יועצים. ועוזך מחליש לב אמיצים:
אתה מצוה ובחוקך משוה. ואין עליך פקיד מצוה:
אתה מקוה ואינך מקוה. לך כל מקוה נפש תרוה:
וכל היצורים וכל ענינם. וכל יקר אשר בך אין דמיונם:
לא מחשבותם מחשבותיך. כי אין בורא זולתך:
ואין דמיון נפלא אלהינו. ואין חקר נשגב אדוננו:
סתור בכל סתור ועצום. טבל עצום וטבל נעום:

דַּק מִכָּל דַּק וְצָפוּן מִכֹּל. צָפוּן וְיָכוֹל מִכָּל יָכוֹל:
נִשְׂגָּב מִכָּל נִשְׂגָּב וְנֶעְלָם. מִכָּל נֶעְלָם וּשְׁמוֹ לְעוֹלָם:
גָּבוֹהַּ מִכָּל גָּבוֹהַּ וְעֶלְיוֹן. מִכָּל עֶלְיוֹן וּמִכָּל הֶגְיוֹן:
חָכוּי וְעָמוֹק מִכָּל עָמוֹק. לֵב כָּל דַּעַת עָלָיו חָמוּק:
שֶׁאֵין שֵׂכֶל וּמַדָּע וְחָכְמָה. יְכוֹלִים לְהַשְׁווֹת לוֹ כָּל מְאוּמָה:
לֹא מְעַיְּנִים לוֹ אֵיךְ וְכַמָּה. לֹא מוֹצְאִים לוֹ דָּבָר דּוֹמֶה:
מִקְרֶה וְרַעַד וְשִׁנּוּי וְטֶפֶל. וְחָבֵר וּמִסְמָךְ אוֹר וְגַם אֹפֶל:
וְלֹא מוֹצְאִים לוֹ מַרְאֶה וָצֶבַע. וְלֹא כָּל טֶבַע אֲשֶׁר שֵׁשׁ וָשֶׁבַע:
לָכֵן נְבוֹכוֹת כָּל עֶשְׁתּוֹנוֹת. וְנִבְהָלוֹת כָּל הַחֶשְׁבּוֹנוֹת:
וְכָל שַׂרְעַפִּים וְכָל הַרְהוּרִים. נִלְאִים לָשׂוּם בּוֹ שִׁיעוּרִים:
מִלְּשַׁעֲרֵהוּ וּמִלְּהַגְבִּילֵהוּ. מִלְּתָאֲרֵהוּ וּמִלְּפַרְסְמֵהוּ:
בְּכָל שִׂכְלֵנוּ הִפְשַׁטְנוּהוּ. כְּמוֹ דַעְתֵּנוּ לִמְצוֹא מַה הוּא:
לֹא מְצָאנוּהוּ וְלֹא יְדַעֲנוּהוּ. אַךְ מִמַּעֲשָׂיו הִכַּרְנוּהוּ:
שֶׁהוּא לְבַדּוֹ יוֹצֵר אֶחָד. חַי וְכֹל יָכֹל וְחָכָם מְיוּחָד:
כִּי הוּא הָיָה לַכֹּל קוֹדֵם. עַל כֵּן נִקְרָא אֱלֹהֵי קֶדֶם:
כַּעֲשׂוֹתוֹ בְּלִי כָל מְאוּם אֶת כֹּל. יָדַעְנוּ כִּי הוּא כֹּל יָכוֹל:
בַּאֲשֶׁר מַעֲשָׂיו בְּחָכְמָה כֻּלָּם. יָדַעְנוּ כִּי בְּבִינָה פְּעָלָם:
בְּכָל יוֹם וָיוֹם כְּחַדְּשׁוֹ כֻלָּם. יָדַעְנוּ כִּי הוּא אֱלֹהֵי עוֹלָם:
בַּאֲשֶׁר הָיָה קוֹדֵם לְכֻלָּם. יָדַעְנוּ כִּי הוּא חַי (וְקַיָּם) לְעוֹלָם:
וְאֵין לְהַרְהֵר אַחַר יוֹצְרֵנוּ. בְּלִבֵּנוּ וְלֹא בְּסִפּוּרֵנוּ:
לְמַמָּשׁ וְגוֹדֶשׁ לֹא נְשַׁעֲרֵהוּ. לְטֶפֶל וְתוֹאַר לֹא נְדַמֵּהוּ:
וְלֹא נַחְשְׁבֵהוּ לְעִקָּר וְנִצָּב. וְלֹא לְמִין וְכָל אוֹן וּלְכָל נִקְצָב:
*כָּל הַנִּרְאִים וְהַנִּשְׂכָּלִים. וְהַמַּדָּעִים בְּעֶשֶׂר כְּלוּלִים:
וְשֶׁבַע כַּמִּיּוֹת וְשֵׁשֶׁת נָדוֹת. וְשָׁלֹשׁ גְּזֵרוֹת וְעִתּוֹת וּמִדּוֹת:
הֵן בַּבּוֹרֵא אֵין גַּם אֶחָד. כִּי הוּא בְּרָאָם כֻּלָּם יָחַד:
כֻּלָּם יִבְלוּ אַף יַחֲלוֹפוּ. הֵם יֹאבֵדוּ וְאַף יָסוּפוּ:
וְאַתָּה תַעֲמוֹד וְתַבְלִית כֻּלָּם. כִּי חַי וְקַיָּם אַתָּה לְעוֹלָם:

---

*כל הנראי׳ וכו׳ הל׳ הזה בעצמו הוא ל׳ ר׳ סעדי׳ גאון ז״ל במאמר שני מספרו האמונות, ולאו המפרשים כולם לעמוד על סודו להעיר ידיעתם במכונת הענין, לכן אפרשהו ידוע כי

אַתָּה לְבַדְּךָ יוֹצֵר כֹּל הוּא. וְלֹא יִדְמֶה בְּמַעֲשֶׂה לְעוֹשֵׂהוּ:
כָּל הָאֲרָצוֹת לֹא יְכִילוּךָ. וְאַף שָׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ:
אָז (נ"א אַף) יָהִילוּ מַיִם חַיִּים. מִפָּנֶיךָ אֱלֹהִים חַיִּים:
הָעֹשֶׂה אֶרֶץ וְנֹסֵד מָיִם. וְנָטְפוּ (מַיִם) מִן הַשָּׁמַיִם:
נוֹטֶה לְבַדְּךָ הַשָּׁמַיִם. רוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם:
עָשִׂיתָ כָּל חֶפְצְךָ לְבַדְּךָ. וְלֹא נִצְרַכְתָּ עֵזֶר כְּנֶגְדְּךָ:
סוֹעֵד אֵין מִי יִסְעָדְךָ. הַכֹּל מִמְּךָ וּמִיָּדְךָ:
כְּכֹחֲךָ אָז כֵּן עַתָּה וְדַעְתְּךָ. וּלְעוֹלָם כָּל כְּבוֹדְךָ אִתָּךְ:
וְלֹא יָעַפְתָּ וְלֹא יָגַעְתָּ. כִּי בִמְלַאכְתְּךָ לֹא עָמַלְתָּ:
כִּי בִדְבָרְךָ כָּל יְצוּרֶיךָ. וּמַעֲשֵׂה חֶפְצְךָ בְּמַאֲמָרֶיךָ:
וְלֹא אִחַרְתּוֹ וְלֹא מִהַרְתּוֹ. הַכֹּל עֲשִׂיתוֹ יָפֶה בְּעִתּוֹ:
מִבְּלִי מְאוּמָה כֹּל חִדַּשְׁתָּ. וְאֶת הַכֹּל בְּלִי כֹל (נ"א כלי) פָּעַלְתָּ:
וְעַל לֹא יְסוֹד הַכֹּל יָסַדְתָּ. בִּרְצוֹן רוּחֲךָ כֹּל תָּלִיתָ:
זְרוֹעוֹת עוֹלָם אֶת כֹּל נוֹשְׂאוֹת. מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף וְאֵינָם נִלְאוֹת:
כְּעֵינֶיךָ לֹא דָבָר הוּקְשָׁה. רְצוֹנְךָ כָּל דְּבַר רוּחֲךָ עוֹשֶׂה:
לִפְעֻלָּתְךָ לֹא דִמִּיתָ. אֶל כָּל תּוֹאַר לֹא שִׁוִּיתָ:
וְלֹא קָדְמָה לִמְלַאכְתְּךָ מְלָאכָה. חָכְמָתְךָ הִיא הַכֹּל עָרְכָה:
לִרְצוֹנְךָ לֹא קָדְמוּ וְאִחֲרוּ. וְעַל חֶפְצְךָ לֹא נוֹסְפוּ וְחָסֵרוּ:
מִכָּל חֶפְצְךָ לֹא שָׁכַחְתָּ. וְדָבָר אֶחָד לֹא חִסַּרְתָּ:
לֹא הֶחְסַרְתָּ וְלֹא הֶעֱדַפְתָּ. וְדָבָר רַק בָּם לֹא פָּעָלְתָּ:
אַתָּה תְּשַׁבְּחֵם וּמִי הִתְעִיבָם. וְשֶׁמֶץ דָּבָר לֹא נִמְצָא בָם:
הַחִלּוֹתָ בְּחָכְמָה עֲשִׂיתָם. בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת כִּלִּיתָם:
מֵרֵאשִׁית וְעַד אַחֲרִית עֲשׂוּיִם. בֶּאֱמֶת וּבְיוֹשֶׁר וְטוֹב רְאוּיִם:

כי כל הנמצאים לא ימלטו מהיותם או עצם או מקרה, ומבואר בהגיון להרמב"ם שער י' וברוח חן לאבן תבון כ"י ובפירושו למלת זרות למורה כי הסוגים העליוני' לכל הנמצאי' הם י' מיני' אשר קראו עשר' מאמרות, והסוג העליון והראשון הוא העצם, והתשעה האחרים הם מקרים המשיגים לעצם והם הכמות והאיכות והמצטרף והאנה והמצב והמתי הוא הזמן והלו הוא הקנין והפועל והמתפעל; ויאמר בן רשד כי נאמר הכמות על שבעה מיני' והם המספר, והגשם, והשטח, והקו, והמאמרים, והזמן, והמקום; ומספר מיני הפועל והמתפעל הם ששה כמספר מיני התנועות והנדידות הם מין לעצם בהשתנותו, שנים מהם בנאמר העצם והם ההווי' וההפסד שהם בשני יפלו בעצם

מן

הקדמת במעשי ידיך. רוב רחמיך וחסדיך:
כי רחמיך וחסדיך. הלא מעולם על עבדיך:
ועד לא כל חי הוכן לכלכל. לפני אוכל תתן אכל:
ומזון ומכון תעשה כפי כל. צרכי הכל כאשר לכל:
שלשת ימים הראשונים. אז הכינותם לאחרונים:
אז עטית אור כשלמה. אדר מאורות מטול שלמת:
בטרם כל יצור מאוד גדלת. ואחר כל מאור נתגדלת:
אז באין לבוש הוד והדר לובש. עד לא אור גאות לבש:
אור כשלמה וכמעיל עוטה. שמים כיריעה נוטה:
עשית בם לאורים דרכים. ורצוא ושוב בנחת מהלכים:
הבדלת בין מים למים. במתיחת רקיע השמים:
מזונות מעונות לשרץ מים. ועוף יעופף על (פני רקיע) השמים:
עשב והציר לבשה אדמה. מאכל לחיה ולכל בהמה:
בקדם שמן גן נטעת. אל האדם אשר עשית:
עזר כנגדו עשית לו. די מחסורו אשר יחסר לו:
כל מעשיך בידו תתה. ותחת רגליו הכל שתה:
להעלות מהם בקר וצאן. על מזבחך יעלו לרצון:
עשית לו כתונת לשרת. להדרת קודש ולתפארת:
שמת בקרבו חכמת אלהים. כי יצרתו לך בצלם אלהים:
לא מנעת על פני אדמה. צרכי אדם וכלם בחכמה:
מעשיך מאד רבו וגדלו. ושמך יי כלם יהללו:
רבו וגדלו מאד מעשיך. יודוך יי כל מעשיך:
כל פעלת למענך. ולכבודך כל קנינך:

מנד עצמו והוא שיפשוט צורה וילבוש צורה אחרת ונשתנה מעצם אל עצם אחר, ושני' מהם במאמר הכמות והם הצמיחה והיינו השינוי מקטנות לגדלות, וההיתוך והוא שינוי מגדלות לקטנות, ואחד במאמר האיכות והוא השינוי בתכונותיו ממראה אל מראה או מקור אל חום וכדומה, והוא הנקרא שינוי בפתם, ואחד מהם במאמר האנה והוא ההעתק ממקום אל מקום; ויאמר עוד כי לכל גזירה ר"ל לכל מאמר גוזר וחותך יתכנו ג' מיני ביאור, ביאור בגדר והוא אשר יתחבר מסוג והבדל כאמרנו האדם הוא חי מדבר, וביאור בחוק והוא המתחבר מסוג וסגולה או מקרה כאמרנו האדם הוא חי צוחק או חי כותב וכדומה, וביאור אינו לא בגדר ולא בחק והוא המתחבר ממין ומקרה כאמרנו

שִׁיר הַיִּחוּד לְיוֹם הַשַּׁבָּת׃

אָז בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נַחְתָּ. יוֹם הַשַּׁבָּת עַל כֵּן בֵּרַכְתָּ׃

וְעַל כָּל פּוֹעַל תְּהִלָּה עֲרוּכָה. חֲסִידֶיךָ בְּכָל עֵת יְבָרְכוּכָה׃

בָּרוּךְ יְיָ יוֹצֵר כֻּלָּם. אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם׃

כִּי מֵעוֹלָם עַל עֲבָדֶיךָ. רוֹב רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ׃

וּבְמִצְרַיִם הַחִלּוֹתָ. לְהוֹדִיעַ כִּי מְאֹד נַעֲלֵיתָ׃

עַל כָּל אֱלֹהִים בַּעֲשׂוֹת בָּהֶם. שְׁפָטִים גְּדֹלִים וּבֵאלֹהֵיהֶם׃

בְּבָקְעֲךָ יָם סוּף עַמְּךָ רָאוּ. הַיָּד הַגְּדוֹלָה וַיִּירָאוּ׃

נִהַגְתָּ עַמְּךָ לַעֲשׂוֹת לְךָ. שֵׁם תִּפְאֶרֶת לְהַרְאוֹת גָּדְלָךְ׃

וְהִמְטַרְתָּ עָמָּם מִן הַשָּׁמַיִם. וְגַם הֶעָבִים נָטְפוּ מָיִם׃

יָדַעְתָּ לֶכְתָּם בַּמִּדְבָּר. בְּאֶרֶץ צִיָּה אִישׁ לֹא עָבַר׃

תַּתָּה לְעַמְּךָ דְּגַן שָׁמַיִם. וְכֶעָפָר שְׁאֵר וּמִצּוּר מָיִם׃

תְּגָרֵשׁ גּוֹיִם רַבִּים עַמִּים. יִירְשׁוּ אַרְצָם וַעֲמַל לְאֻמִּים׃

בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקִּים וְתוֹרוֹת. אִמְרוֹת יְיָ אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת׃

וַיִּתְעַדְּנוּ בְּמִרְעֶה שָׁמֵן. וּמֵחַלָּמִישׁ צוּר פַּלְגֵי שָׁמֶן׃

בְּנוּחָם בָּנוּ עִיר קָדְשֶׁךָ. וַיְפָאֲרוּ בֵּית מִקְדָּשֶׁךָ׃

וַתֹּאמֶר פֹּה אֵשֵׁב לְאוֹרֶךְ. יָמִים צֵדָהּ בָּרֵךְ אֲבָרֵךְ׃

כִּי שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק. אַף כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק׃

וּבֵית הַלֵּוִי נְעִימוֹת יְזַמְּרוּ. לְךָ יִתְרוֹעֲעוּ אַף יָשִׁירוּ׃

בֵּית יִשְׂרָאֵל וְיִרְאֵי יְיָ. יְכַבְּדוּ וְיוֹדוּ שִׁמְךָ יְיָ׃

הֲטִיבוֹתָ מְאֹד לָרִאשׁוֹנִים. כֵּן תֵּיטִיב גַּם לָאַחֲרוֹנִים׃

יְיָ תָּשִׂישׂ נָא עָלֵינוּ. כַּאֲשֶׁר שַׂשְׂתָּ עַל אֲבוֹתֵינוּ׃

אוֹתָנוּ לְהַרְבּוֹת וּלְהֵטִיב. וְנוֹדֶה לְךָ לְעוֹלָם כִּי תֵטִיב׃

יְיָ תִּבָּנֶה עִירְךָ מְהֵרָה. כִּי עָלֶיהָ שִׁמְךָ נִקְרָא׃

וְקֶרֶן דָּוִד תַּצְמִיחַ בָּהּ. וְתִשְׁכּוֹן לְעוֹלָם יְיָ בְּקִרְבָּהּ׃

זִבְחֵי צֶדֶק שָׁמָּה נִזְבְּחָה. וְכִימֵי קֶדֶם תֶּעֱרַב מִנְחָה׃

בראובן שהוא אדם לבן או סופר מהיר; ושלש עתות הם החולף וההוה והעתיד, ושלש מדות הם הם הידועות בשם ג׳ רחקים שהם האורך והרוחב והעומק, והם צורת הקו והשטח והגשם; וככה הענינים הנזכרים הם מקיפים כל הנמצאות עם משיגיהם ומשיגי משיגיהם וכולם שינויים בגשמים ובמקריהם לכן אין גם אחד מהם בבורא ית׳ כי הוא בורא כל עולם וכל מקרה והוא מרומם מכל שינוי והשתנות ואין כח ברעיון להשיג בו כל מאומה׃

וּבָרֵךְ עַמְּךָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ׃ כִּי חֲפֵצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ׃
וּבִרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה חֶפְצֵנוּ׃ הַבֶּט נָא עַמְּךָ כֻּלָּנוּ׃
בְּחַרְתָּנוּ הֱיוֹת לְךָ לְעַם סְגֻלָּה׃ עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה׃
וְתָמִיד נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃ וּנְהַלֵּל לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ׃
וּמִבִּרְכָתְךָ עַמְּךָ יְבוֹרָךְ׃ כִּי אֶת כָּל אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבוֹרָךְ׃
וַאֲנִי בְּעוֹדִי אֲהַלְלָה בוֹרְאִי׃ וַאֲבָרְכֶנָּה כָּל יְמֵי צְבָאִי׃
יְהִי שֵׁם יְיָ מְבוֹרָךְ לְעוֹלָם׃ מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם׃

כַּכָּתוּב בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעֹלָם׃ וַיֹּאמְרוּ כָל הָעָם אָמֵן וְהַלֵּל לַייָ׃ עָנֵה דָנִיֵּאל וְאָמַר לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי אֱלָהָא מְבָרַךְ מִן עָלְמָא וְעַד עָלְמָא דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא דִּי לֵהּ הִיא׃ וְנֶאֱמַר וַיֹּאמְרוּ הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וְקַדְמִיאֵל בָּנִי חֲשַׁבְנְיָה שֵׁרֵבְיָה הוֹדִיָּה שְׁבַנְיָה פְתַחְיָה קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם מִן הָעוֹלָם עַד הָעוֹלָם וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבֹדֶךָ וּמְרוֹמַם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה׃ וְנֶאֱמַר בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן הַלְלוּיָהּ׃ וְנֶאֱמַר וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת יְיָ לְעֵינֵי כָּל הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם׃

שיר הכבוד׃

כשפותחין ארון הקדש לאנעים זמירות יש לומר ד׳ פסוקים אלו׃
שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד׃
מי זה מלך הכבוד ה׳ עזוז וגבור ה׳ גבור מלחמה׃
שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד׃
מי הוא זה מלך הכבוד ה׳ צבאות הוא מלך הכבוד סלה׃

אַנְעִים זְמִירוֹת וְשִׁירִים אֶאֱרוֹג׃ כִּי אֵלֶיךָ נַפְשִׁי תַעֲרוֹג׃
נַפְשִׁי חָמְדָה בְּצֵל יָדֶיךָ׃ לָדַעַת כָּל רָז סוֹדֶךָ׃
מִדֵּי דַבְּרִי בִּכְבוֹדֶךָ׃ הוֹמֶה לִבִּי אֶל דּוֹדֶיךָ׃
עַל כֵּן אֲדַבֵּר בְּךָ נִכְבָּדוֹת׃ וְשִׁמְךָ אֲכַבֵּד בְּשִׁירֵי יְדִידוֹת׃
ע״ס א״ב
אֲסַפְּרָה כְבוֹדְךָ וְלֹא רְאִיתִיךָ׃ אֲדַמְּךָ אֲכַנְּךָ [illegible]
בְּיַד נְבִיאֶיךָ בְּסוֹד עֲבָדֶיךָ׃ דִּמִּיתָ ה[illegible]
גְּדֻלָּתְךָ וּגְבוּרָתֶךָ׃ כִּנּוּ לְתוֹ[illegible]

דִּמּוּ אוֹתְךָ וְלֹא כְפִי יֶשְׁךָ · וַיְשַׁוּוּךָ לְפִי מַעֲשֶׂיךָ:
הִמְשִׁילוּךָ בְּרוֹב חֶזְיוֹנוֹת · הִנְּךָ אֶחָד בְּכָל דִּמְיוֹנוֹת:
וַיֶּחֱזוּ בְךָ זִקְנָה וּבַחֲרוּת · וּשְׂעַר רֹאשְׁךָ בְּשֵׂיבָה וְשַׁחֲרוּת:
זִקְנָה בְּיוֹם דִּין וּבַחֲרוּת בְּיוֹם קְרָב · כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָדָיו לוֹ רָב:
חָבַשׁ כּוֹבַע יְשׁוּעָה בְּרֹאשׁוֹ · הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ:
טַלְלֵי אוֹרוֹת רֹאשׁוֹ נִמְלָא · וּקְוֻצּוֹתָיו רְסִיסֵי לָיְלָה:
יִתְפָּאֵר בִּי כִּי חָפֵץ בִּי · וְהוּא יִהְיֶה לִּי לַעֲטֶרֶת צְבִי:
כֶּתֶם טָהוֹר פָּז דְּמוּת רֹאשׁוֹ · וְחַק עַל מֵצַח כְּבוֹד שֵׁם קָדְשׁוֹ:
לְחֵן וּלְכָבוֹד צְבִי תִפְאָרָה · אֻמָּתוֹ לוֹ עִטְּרָה עֲטָרָה:
מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ כְּבִימֵי בְחֻרוֹת · קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחוֹרוֹת:
נְוֵה הַצֶּדֶק צְבִי תִפְאַרְתּוֹ · יַעֲלֶה נָּא עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתוֹ:
סְגֻלָּתוֹ תְּהִי בְיָדוֹ עֲטֶרֶת · וּצְנִיף מְלוּכָה צְבִי תִפְאֶרֶת:
עֲמוּסִים נְשָׂאָם עֲטֶרֶת עִנְּדָם · מֵאֲשֶׁר יָקְרוּ בְעֵינָיו כִּבְּדָם:
פְּאֵרוֹ עָלַי וּפְאֵרִי עָלָיו · וְקָרוֹב אֵלַי בְּקָרְאִי אֵלָיו:
צַח וְאָדוֹם לִלְבוּשׁוֹ אָדוֹם · פּוּרָה בְדָרְכוֹ בְּבוֹאוֹ מֵאֱדוֹם:
קֶשֶׁר תְּפִלִּין הֶרְאָה לֶעָנָו · תְּמוּנַת יְיָ לְנֶגֶד עֵינָיו:
רוֹצֶה בְעַמּוֹ עֲנָוִים יְפָאֵר · יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת בָּם לְהִתְפָּאֵר:
רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת קוֹרֵא מֵרֹאשׁ · דּוֹר וָדוֹר עַם דּוֹרֶשְׁךָ דְּרוֹשׁ:
שִׁית הֲמוֹן שִׁירַי נָא עָלֶיךָ · וְרִנָּתִי תִּקְרַב אֵלֶיךָ:
תְּהִלָּתִי תְּהִי לְרֹאשְׁךָ עֲטֶרֶת · וּתְפִלָּתִי תִּכּוֹן קְטֹרֶת:
תִּיקַר שִׁירַת רָשׁ בְּעֵינֶיךָ · כְּשִׁיר יוּשַׁר עַל קָרְבָּנֶיךָ:
בִּרְכָתִי תַעֲלֶה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר · מְחוֹלֵל וּמוֹלִיד צַדִּיק כַּבִּיר:
וּבְבִרְכָתִי תְנַעֲנַע לִי רֹאשׁ · וְאוֹתָהּ קַח לְךָ כִּבְשָׂמִים רֹאשׁ:
יֶעֱרַב נָא שִׂיחִי עָלֶיךָ · כִּי נַפְשִׁי תַעֲרוֹג אֵלֶיךָ:

כשהכהן אומר ומפני חטאנו יאמר זה:

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שכל טפה וטפה קרי שיצא ממני לבטלה ומכל ישראל בכלל ובפרט שלא במקום מצוה בין באונס ובין ברצון והנשמות העשוקות בקליפות הנפוצים מארבע כנפות הארץ והנשמות ראזלין ערטלאין הנפזרים בין הגוים ועל ידי זה חרב עירנו ושמם בית מקדשנו וגלה יקרנו ונטל כבוד מבית חיינו תפליטם הקליפות כל הניצוצות הקדושות שבעולם ויחזרו לקבצם בקדושה שנית וקרב פזורנו מבין הגוים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ ויקוים בנו מקרא שכתוב ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלהיך שמה אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך ויקוים בנו באהבתו ובחמלתו הוא גאלם וינטלם וינשאם כל ימי עולם בכח השם הקדוש הזה בי"ט ובשם הקדוש הזה חב"ו היוצא מפסוק "חיל "בלע "ויקיאנו שתחזירם למקום קדושה ויגאלנו גאולת עולם לחבר האוהל להיות אחד:

אין נשיאת כפים בפחות מעשרה והכהנים מן המנין. אפי' מתפללין בבית אחד עם ש"צ נושאין כפיהם. נתפשט המנהג באלו המדינות שאין הכהנים נושאים כפיהם אלא בימים טובים שהם ימי שמחה וטוב לב הוא יברך כי צריך שיהיה המברך בשמחה, ומטעם זה האבל אינו נושא את כפיו, וצריך האבל לצאת מבה"כ כשהכהנים רוחצין ידיהם לעלות לדוכן, שלא יהא בבה"כ כשהש"ץ קורא כהנים שלא יעבור בג' עשה. כהן שעומד בתפלה והחזן מגיע לרצה פוסק ועולה, ואם יש שם כהנים אחרים אינו פוסק. לא יעלו הכהנים לדוכן במנעלים. ואע"פ שנטל ידיו שחרית חוזר ונוטל ידיו. והלוי יצק מים על ידיו, אם אין לוי בבה"כ ישפכו הבכורים המים על ידיהם, ואם אין בכור בבה"כ ולא לוי ישפוך הכהן עצמו על ידיו ולא ישראל. כשמתחיל הש"ץ רצה יעקרו הכהנים שבבה"כ רגליהם לעלות לדוכן, וכשעומדין על הדוכן יאמרו זה.

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהיה הברכה הזאת שצויתנו לברך את עמך ישראל | שצוית הכהנים לברכנו (לכהנים / להעם) ברכה שלמה ולא יהיה בה מכשול ועון מעתה ועד עולם:

ומאריכין בתפלה זו עד שיכלה מפי הציבור אמן שלאחר הטוב שמך וכו' כדי שיענו הציבור אמן על תרווייהו. ועומדים הכהנים עם פניהם כלפי היכל עד שיתחיל הש"ץ כהנים בקול רם ואז מחזירין פניהם כלפי העם ולא יחזירו פניהם בין בתחלה בין בסוף אלא דרך ימין ומברכין

ומגביהין ידיהם כנגד כתפיהם ופושטין ידיהם וחולקין אצבעותיהן, ומכוונין לעשות ה' אוירים בין שני אצבעות לשני אצבעות אויר אחד ובין האצבע לגודל ובין גודל לגודל לקיים מציץ מן החרכים. אין לכהנים לנגן אלא ניגון אחד מתחלה ועד סוף, כדי שלא יבואו לידי טירוף דעת. בשעה שהכהנים מברכין את העם לא יביטו ולא יסיחו דעתם אלא יהא פניהם כלפי מטה כמו שעומדין בתפלה. אלו מקומות שהכהנים הופכין פניהם

לדרום ולצפון: יברכך· וישמרך· אליך· לך· שלום·

וצריך הכהן לכוון במלת יברכך שהאל ית"ש ישפיע חכמה על ישראל. ובמלת וישמרך יכוין שהאל ית"ש יתן בנים לישראל. ובמלת יאר יכוין שהאל ית"ש יוסיף חיים לישראל. ובמלת ויחנך יכוין שהאל ית"ש יברך את ישראל בנשיאת חן. ובמלות ישא ה' פניו אליך יכוין שהאל ית"ש יברך את ישראל בעושר וממשלה. ובמלות וישם לך שלום יכוין שהאל ית"ש יברך את ישראל בברכת שלום כמשמעו.

ע"כ מצאתי כוונות האלו כתובים בשם ספר יצירה, ונראה שעל כן נהגו קדמונינו להאריך קצת בניגונים לכוין כל אלה והם כוונות הפשוטות שכל כהן יכול לכוין בזה, ומי שבא בסוד ה' ימצא כוונות גדולות על פי הסדר בכתבי האר"י ז"ל.

וכל אדם יכוין לברכת כהנים ויהא פניו כלפי הכהנים ולא יסתכל בהם. והאנשים הנוהגים לאמר פסוקים מעין כל מלה ומלה של ברכה יהיו זהירים לאמרם בשעה שהש"ץ מנגן דוקא אבל לא כשהכהני' מנגנים. והש"ץ מקרא את הכהנים מלה במלה עד שסיימו פסוק ראשון, ואז הקהל עונין אמן, וכן אחר פסוק שני ואחר פסוק שלישי:

רצה לש"ץ·

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ·

וְתֶעֱרַב עָלֶיךָ עֲתִירָתֵנוּ כְּעוֹלָה וּכְקָרְבָּן אָנָּא רַחוּם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים הָשֵׁב שְׁכִינָתְךָ לְצִיּוֹן וְסֵדֶר הָעֲבוֹדָה לִירוּשָׁלָיִם· וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים· וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

הש"ץ מסיים בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שֶׁאוֹתְךָ לְבַדְּךָ בְּיִרְאָה נַעֲבוֹד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ· אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ· עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

ותערב עליך כצ"ל, כמש"כ הקכס ראב"ע בנזות דף כ"ט ב', וכ"כ וי"יצ·

נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם· הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

בע"ת וי"כ וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו הש"ץ בקול כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁיךָ כָּאָמוּר:

והכהנים מברכין בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בִּקְדֻשָּׁתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן וְצִוָּנוּ לְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה:

הש"ץ מקרא

יְבָרֶכְךָ יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

יְיָ יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ:

וְיִשְׁמְרֶךָ שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי חָסִיתִי בָךְ: כשהכהני' מנגני' וישמרך אומרי' זה.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֲנִי שֶׁלָּךְ וַחֲלוֹמוֹתַי שֶׁלָּךְ חֲלוֹם חָלַמְתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה הוּא יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁיִּהְיוּ כָּל חֲלוֹמוֹתַי עָלַי וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה בֵּין שֶׁחָלַמְתִּי עַל עַצְמִי וּבֵין שֶׁחָלַמְתִּי עַל אֲחֵרִים וּבֵין שֶׁחָלְמוּ אֲחֵרִים עָלַי אִם טוֹבִים הֵם חַזְּקֵם וְאַמְּצֵם וְיִתְקַיְּמוּ בִי וּבָהֶם כַּחֲלוֹמוֹת יוֹסֵף הַצַּדִּיק. וְאִם צְרִיכִים רְפוּאָה רְפָאֵם כְּחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה מֵחָלְיוֹ וּכְמִרְיָם הַנְּבִיאָה מִצָּרַעְתָּהּ וּכְנַעֲמָן מִצָּרַעְתּוֹ וּכְמֵי מָרָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וּכְמֵי יְרִיחוֹ עַל יְדֵי אֱלִישָׁע. וּכְשֵׁם שֶׁהָפַכְתָּ אֶת קִלְלַת בִּלְעָם הָרָשָׁע מִקְּלָלָה לִבְרָכָה כֵּן תַּהֲפֹךְ כָּל חֲלוֹמוֹתַי עָלַי וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה וְתִשְׁמְרֵנִי וּתְחָנֵּנִי וְתִרְצֵנִי: אמן

יָאֵר אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה:

יְיָ יְיָ יְיָ אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת:

פָּנָיו פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי יָחִיד וְעָנִי אָנִי:

אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא׃

וִיחֻנֶּךָּ הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל־יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל־יַד גְּבִרְתָּהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל־יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵּנוּ׃ רמ״ע

יִשָּׂא יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְיָ וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ׃ וּמְצָא־חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם׃

יְיָ יְיָ חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ הֱיֵה זְרוֹעָם לַבְּקָרִים אַף־יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה׃

פָּנָיו אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי בְּיוֹם צַר לִי הַטֵּה־אֵלַי אָזְנֶךָ בְּיוֹם אֶקְרָא מַהֵר עֲנֵנִי׃

אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת־עֵינַי הַיֹּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם׃

וְיָשֵׂם וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם׃

לְךָ לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ׃

שָׁלוֹם שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְיָ וּרְפָאתִיו׃

בשערי ציון כתוב שלא יאמר אלא שלום הרבון רק יאמר זה:

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתעשה למען קדושת חסדיך וגודל רחמיך הפשוטים ולמען טהרת שמך הגדול הגבור והנורא בן עשרים ושתים אותיות היוצא מפסוקים של ברכת כהנים

(ויהרהר השמות האלה במקשבתו ואל יוציאם מפיו)

אנקתם פסתם פספסים דיונסים.

האמורה מפי אהרן ובניו עם קדושיך שתהיה קרוב לי בקראי לך ותשמע תפלתי ואנקתי תמיד כשם ששמעת אנקת יעקב תמימך הנקרא איש תם. ותתן לי ולכל נפשות ביתי מזונותינו ופרנסתנו ברוח ולא בצמצום בהתר ולא באסור בנחת ולא בצער מתחת ידך הרחבה כשם שנתת פסת לחם לאכול ובגד ללבוש ליעקב אבינו הנקרא איש תם ותתננו לאהבה ולחן ולחסד בעיניך ובעיני כל רואינו. ויהיו דברי

נשמעין לעבודתך. כשם שנתת את יוסף צדיקך בשעה שהלבישו אביו כתונת פסים לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואיו. ותעשה עמי נפלאות ונסים ולטובה אות. ותצליחני בדרכי ותן בלבי בינה להבין ולהשכיל ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך וסודותיך. ותצילני משגיאות ותטהר רעיוני ולבי לעבודתך. ותאריך ימי

(וימי אשתי ובני ובנותי) (וימי אבי ואמי)

בטוב ובנעימות ברוב עוז ושלום. אמן סלה:

ויכוין לסיים עם הכהנים כדי שיענו הקהל **אמן:**

אַדִּיר בַּמָּרוֹם שׁוֹכֵן בִּגְבוּרָה. אַתָּה שָׁלוֹם וְשִׁמְךָ שָׁלוֹם. יְהִי רָצוֹן שֶׁתָּשִׂים עָלֵינוּ וְעַל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל חַיִּים וּבְרָכָה לְמִשְׁמֶרֶת שָׁלוֹם:

והכהנים מחזירין פניהם כלפי ההיכל ואומרין:

רִבּוֹן הָעוֹלָם עָשִׂינוּ מַה שֶּׁגָּזַרְתָּ עָלֵינוּ אַף אַתָּה עֲשֵׂה עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הִבְטַחְתָּנוּ. הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ

הכהנים יזהרו בנעילת מנעליהם שלא יגעו בם בידים ואם נגעו יחזרו ליטול ידיהם.

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ:

למשוך ידיה' פֿאָן דען מין ווין נאַכגעדרוקטן מחזורי' אשר קללת החרמות רבוצה עליה!

כרוז שהוכרז בק"ק פפ"דמיין יע"א בשם האב"ד רבינו הזקן הגאון המפורסם החסיד והעניו מופת דורינו וכליל תפארתנו אדונינו מורינו ורבינו מוהר"ר פינחס הלוי איש הורוויץ זצוק"ל.

שמעו נא אחינו בני ישראל!

עז איזט בעפֿאָהלן אויסגרופֿן בשם הגאון אב"ד כר"ו, מאחר דאַס איש אחד דורך אָפֿענטליכן דרוק בעקאַנט געמאַכט האַט דאַס ער המחזורים הנחמדים הנדפסי' ברעדלהיים עם הביאור והפירוש אשכנזי אשר ייסד התורני הר"ר וואלף היידנהיים נאַכדרוקען וויל, אויף וועלכע מחזורים הגאון אב"ד כר"ו בחדש אלול תקס"ג העבר לא לבד הסכמה וחרם געגעבן האַט שלא ישיג שום אדם גבולם לדפוס או להדפיס אותם משך כ"ה שני', אף גם זאת האַט הגאון אב"ד כר"ו אויך ההסכמות והחרמות מכמה גאוני ארץ אשר קדמוהו בהסכמותיהם, ה"ה הרב הגאון מוהר"ר נח חיים צבי זצ"ל, אשר הי' אב"ד בק"ק א"ה"ו, והרב הגאון אב"ד דק"ק ראָטטערדאַם מוהר"ר ארי' ליב ברעסלוי כר"ו, והרב הגאון אב"ד דק"ק האַגוי מוהר"ר משה טובי' כר"ו, והרב הגאון אשר הי' יושב מקדם על כס ההוראה בק"ק פפ"דא מוהר"ר נפתלי הירש לבית קאַצנאַ־לנבאָגען כר"ו.

כל אלה דברי ההסכמות והחרמות האַט הגאון אב"ד כר"ו דורכגעזעהן אונד עס הרם שלו מאשר ומקיים געוועזן. ואחריהם החזיקו אב"ד דק"ק א"ה"ו ה"ה הרב הגאון מוהר"ר צבי הירש מזאַמשט כר"ו, ואב"ד דק"ק לונדן הרב הגאון מוהר"ר שלמה כר"ו בן הגאון מוהר"ר צבי זצ"ל, ואב"ד דק"ק פפ"דא הרב הגאון מוהר"ר יהודה ליב מרגליות כר"ו.

ע"כ לאָסט הרב הגאון אב"ד כר"ו עוד פעם מכריז ומודיע זיין בהרם הגדול כחרם יהושע ב"נ דאַס זיך קיינר אונטרשטעהן זאָלל לא ע"י גירי' וגירי גירי דילי' המחזורי' הנ"ל בשום אופן נאַכצודרוקן, ולא לבד זאָלל החרם הנ"ל על המדפיס חל זיין, זאָנדערן ווער נור איין מסייע דאַבייא זיין מאַג לתמוך יד עוברי עבירה וחרמים, ומכ"ש ווער זיך אויף זאָלכע מחזורים פרענומערירט אָדר קונפֿטיג אָדר זאָלכע קויפֿן וויל כאמור בפירוש בהסכמות מגאוני ארץ הנ"ל שהחרם יחול לא לבד על המדפיס והמסייעי' לו והמתעסקי' עמו כ"א גם על הקונה אותם, ומי שיעבור על זה ענוש יענש כעכן אשר מעל בחרם ויחולו עליו כל האלות והקללות הכתובות בספר התורה הזאת, וכל ישרא' ישמעו ויראו ולא יזידון לעשות כדבר הרע הזה, ויהיו נקיים ותבוא עליהם ברכת טוב.

אזהרה אחר אזהרה

לרבינו הגדול הגאון האמתי עטרת תפארת ישראל **אב"ד**

ור"מ דק"ק פפ"דמ יע"א בנו של הרב הגאון הנ"ל.

ואלה מוסיף על הראשוני'. יען כי שמענו בקול מבשר מדפיס אחד עם בעל הגהה שלו אשר הודיעו לרבים איך שהמה נכנסו למלאכה להדפיס המחזורים הנ"ל בלי רשות החכם המחבר כרו' ובדו לעצמ' התרות במקו' איסור ושמא יתפתו מן בני עמנו ע"י דברי שוא ומדוחים ויבואו לקחת מן המחזורים מהדפסה האסור' וילכדו ח"ו במלודות החרמות והשמתות הפרושות עליהם, ראיתי שמוטל עלי ועל כל העומד בפרץ להודיע לרבים כי ההסכמות והחרמות הנ"ל כולם בתקפם עומדים בכל מקום ואין רשות לשום אדם לעבור עליהם בשום אמתלא שבעולם, והנני מזהיר לבלתי קחת מן המחזורים הנ"ל הנדפסים שלא ברשות, ושלא להיות בהם שום עסק והמתפלל מתוכם תפלתו תהי' לחטאה ולשומעים יונעם ועליהם תבוא ברכת טוב.

פה ק"ק פפ"דמ יע"א יו' ב' ד' אלול תקס"ז לפ"ק. d. 7. Sept. 1807.

הק' צבי הירש הלוי איש הורוויץ.

הספריה הלאומית
S 2000 A 3050
מחזור לבני אשכנז :
VOL.3 C.1
000203659784
60984 81800

ספר
קרובות
הוא
מחזור

מסודר בשלמות הסדור ומדויק בתכלית הדיוק

מאתי

וואלף בר״ש הלוי איש היידנהיים

רעדלהיים

בדפוס ובהוצאת המבאר והמתרגם.

הספריה הלאומית
S 2000 A 3050
מחזור לבני אשכנז :
VOL. 4-5 C.4
1951476-300
YOS OS

מחזור

ליום ראשון של ראש השנה

לבני אשכנז והנוהגים מנהגם יצ"ו,

מדויק היטיב ומבואר יפה ומתורגם אשכנזית·

וכל הענינים הנהוגים בעת הזאת, וכל הדינים וכל התפלות, כלם נקבצו באו הנה איש איש על מקומו הראוי לו, ואין מוקדם ואין מאוחר, ואין בו תוספת אף לא מגרעת·

רעדעלהיים

שנת תקצ"ב לפ"ק·

(מהדורא תמינאה·)

נייע, ד"רכאויז פערבעסערטע אונד פערמעהרטע אריגינאלאויפלאגע.

Roedelheim,

verlegt u. gedruckt in der privilegirten Buchdruckerey von W. Heidenheim. 1832.

תפלה לשליח צבור,

לאומרה בכונה וברתת ובחרדה קודם התפלה.

אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן שַׁדַּי מֶלֶךְ עֶלְיוֹן קַבֵּל שַׁוְעָתִי בְּרָצוֹן וּבְאִמּוּץ הַלֵּב. כוז"ו במוכס"ז כוז"ו אֶחָד אֵל חַי דַּיָּן אֱמֶת שׁוֹפֵט צֶדֶק רַחוּם וְחַנּוּן. רַחֵם עָלַי וּשְׁמַע תְּפִלָּתִי הַיּוֹם אֲשֶׁר אֶתְפַּלֵּל בַּעֲדִי וּבְעַד בֵּיתִי וּבְעַד עֲדָתִי הַמַּסְכִּימִים עִמִּי בִּתְפִלָּתִי וְתִכְלוֹל תְּפִלָּתִי עִם הַתְּפִלּוֹת הַיְשָׁרוֹת וְהַנְּקִיּוֹת אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל. וְתַחְתּוֹר תַּחַת כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ כְּמוֹ שֶׁחָתַרְתָּ לִתְפִלַּת משֶׁה (נ"א מְנַשֶּׁה). וְאַל יֵבוֹשׁוּ בִי שׁלְחַי וְלֹא אֲנִי בָהֶם. יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי. אָמֵן סֶלָה: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ אָיוֹם שֶׁתִּתֶּן לִי קוֹל נָעִים וְעָרֵב הַיּוֹם וְאַל יִפְסוֹק קוֹלִי וְאַל יֵחַר גְּרוֹנִי וְיִהְיֶה קוֹלִי נָעִים וְחָזָק כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק: אמן סלה:

תפלה אחרת לש"ץ.

הִנְנִי הֶעָנִי מִמַּעַשׂ נִרְעָשׁ וְנִפְחָד מִפַּחַד יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל בָּאתִי לַעֲמוֹד וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שְׁלָחוּנִי וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינִי כְדַאי וְהָגוּן לְכָךְ. עַל כֵּן אֲבַקֶּשְׁךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. יְיָ יְיָ. אֵל רַחוּם וְחַנּוּן. אֱלֹהִים. שַׁדַּי אָיוֹם וְנוֹרָא. הֱיֵה נָא מַצְלִיחַ דַּרְכִּי אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ לַעֲמוֹד וּלְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עָלַי וְעַל שׁוֹלְחַי. וְנָא אַל תַּפְשִׁיעֵם בְּחַטֹּאתַי וְאַל תְּחַיְּבֵם בַּעֲוֹנוֹתַי כִּי חוֹטֵא וּפוֹשֵׁעַ אָנִי וְאַל יִכָּלְמוּ בִּי בִּפְשָׁעַי וְאַל יֵבוֹשׁוּ בִי וְאַל אֵבוֹשָׁה בָהֶם וְקַבֵּל תְּפִלָּתִי כִּתְפִלַּת זָקֵן וְרָגִיל וּפִרְקוֹ נָאֶה וּזְקָנוֹ מְגֻדָּל וְקוֹלוֹ נָעִים וּמְעוֹרָב בְּדַעַת עִם הַבְּרִיּוֹת. וְתִגְעַר בְּשָׂטָן לְבַל יַשְׂטִינֵנוּ. וִיהִי נָא דִּגְלֵנוּ עָלֶיךָ אַהֲבָה. לְכָל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה בְּאַהֲבָה. וְכָל צוֹמוֹתֵינוּ וְעִנּוּיֵינוּ הֲפוֹךְ לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. הָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם אֱהָבוּ. וְאַל יְהִי שׁוּם מִכְשׁוֹל בִּתְפִלָּתִי:

וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה שֶׁכָּל הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם בַּעֲלֵי תְפִלּוֹת יָבִיאוּ תְּפִלָּתִי לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ וְיָפִיצוּ אוֹתָהּ לְפָנֶיךָ בַּעֲבוּר כָּל הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים הַתְּמִימִים וְהַיְשָׁרִים וּבַעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים בא"י שומע תפלה:

קבלה מהר"ת לומר ד' פסוקים אלו, קודם שמתחיל הש"ץ המלך וקודם הקדיש:

יָדַעְתִּי יְיָ כִּי צֶדֶק מִשְׁפָּטֶיךָ וֶאֱמוּנָה עִנִּיתָנִי:

הַקְשִׁיבָה לִּי וַעֲנֵנִי אָרִיד בְּשִׂיחִי וְאָהִימָה:

וְנַפְשִׁי תָּגִיל בַּיְיָ תָּשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ:

הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים הַפּוֹצֶה אֶת דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה:

אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה:

אשרי העם שככה לו אשרי העם שיי אלהיו:

תהלה לדוד ארוממך אלוהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד: בכל־יום אברכך ואהללה שמך לעולם ועד: גדול יי ומהלל מאד ולגדלתו אין חקר: דור לדור ישבח מעשיך וגבורתיך יגידו: הדר כבוד הודך ודברי נפלאתיך אשיחה: ועזוז נוראתיך יאמרו וגדלותך אספרנה: זכר רב־טובך יביעו וצדקתך ירננו: חנון ורחום יי ארך אפים וגדול־חסד: טוב־יי לכל ורחמיו על־כל־מעשיו: יודוך יי כל־מעשיך וחסידיך יברכוכה: כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו: להודיע לבני האדם גבורתיו וכבוד הדר מלכותו: מלכותך מלכות כל עלמים וממשלתך בכל־דור ודר: סומך יי לכל־הנפלים וזוקף לכל־הכפופים: עיני כל אליך ישברו ואתה נותן־להם את־אכלם בעתו: פותח את־ידך ומשביע לכל־חי רצון: צדיק יי בכל־דרכיו וחסיד בכל־מעשיו: קרוב יי לכל־קראיו לכל אשר יקראהו באמת: רצון־יראיו יעשה ואת־שועתם ישמע ויושיעם: שומר יי את־כל־אהביו ואת כל־הרשעים ישמיד: תהלת יי ידבר פי ויברך כל־בשר שם קדשו לעולם ועד: ואנחנו נברך יה מעתה ועד־עולם הללויה:

הש"ץ לומר ח"ק ואח"כ מתפללין תפלה בלחש.

אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך:

ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקונה הכל וזוכר חסדי אבות

וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

קדושה לש"ץ בחזרת התפלה.

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר ק"ה קָדוֹשׁ. קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: ח' לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ. ק"ה בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: ח' וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר. ק"ה יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ: ח' לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּא"י הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה חָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חוֹנֵן הַדָּעַת:

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. בָּא"י הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה:

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ כִּי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ:

רְאֵה בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי גוֹאֵל חָזָק אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה.

והעלה רפואה שלמה לכל מכותינו כי אל מלך רופא נאמן ורחמן אתה. ברוך אתה יי רופא חולי עמו ישראל:

ברך עלינו יי אלהינו את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה לטובה ותן ברכה על פני האדמה ושבענו מטובך וברך שנתנו כשנים הטובות. בא"י מברך השנים:

תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גליותינו וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ. בא"י מקבץ נדחי עמו ישראל:

השיבה שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחלה והסר ממנו יגון ואנחה ומלוך עלינו אתה יי לבדך בחסד וברחמים וצדקנו במשפט. ברוך אתה יי מלך אוהב צדקה ומשפט:

ולמלשינים אל תהי תקוה וכל עושי רשעה כרגע יאבדו וכלם מהרה יכרתו והזדים מהרה תעקר ותשבר ותמגר ותכניע במהרה בימינו. בא"י שובר אויבים ומכניע זדים:

על הצדיקים ועל החסידים ועל זקני עמך בית ישראל ועל פליטת סופריהם ועל גרי הצדק ועלינו יהמו רחמיך יי אלהינו ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת ושים חלקנו עמהם לעולם ולא נבוש כי בך בטחנו. ברוך אתה יי משען ומבטח לצדיקים:

ולירושלים עירך ברחמים תשוב ותשכון בתוכה כאשר דברת ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם וכסא דוד מהרה לתוכה תכין. ברוך אתה יי בונה ירושלים:

את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך כי לישועתך קוינו כל היום. בא"י מצמיח קרן ישועה:

שמע קולנו יי אלהינו חוס ורחם עלינו וקבל ברחמים וברצון את תפלתנו כי אל שומע תפלות ותחנונים אתה. ומלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו. כי אתה שומע תפלת עמך ישראל ברחמים. ברוך אתה יי שומע תפלה:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם · וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ·

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן :

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ · אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָּל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ · בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת :

נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ :

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד : וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת :

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם :

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל

החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם. עשה למען שמך עשה למען ימינך עשה למען קדשתך עשה למען תורתך למען יחלצון ידידיך הושיעה ימינך וענני: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי: עשה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן: יהי רצון לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך:

ערוב תבשילין.

ו"ה וכן חג הסכות לא יחול כ"א באחד מימי בג"ה"ו. ואם חל ערב י"ט ביו' ד' אז צריכים לעשות ע"ת קודם י"ט, וכך מעשהו: לוקחין פת שלם וכזית תבשיל או בשר או ביצה צלוי' ומניחין אותם על השלחן ובעל הבית או מי שעשה העירוב בשבילו יתן העירוב לחברו שאינו סומך על שולחנו שיזכה בעירוב זה ג"כ לשאר ישראלים הדרים בעיר הזאת שבכאו ולא עשו עירוב, וצריך הזוכה להגביה העירוב טפח ממקום שהוא מונח עליו, וחוזר בעל הבית ונוטלו מיד הזוכה ומברך.

ב"א יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות ערוב:

בהדין ערובא יהא שרא לנא למפא ולבשלא ולאטמנא ולאדלקא שרגא ולמעבד כל צרכנא מיומא טבא לשבתא לנו ולכל הדרים בעיר הזאת:

ווער קיין להק פערשטעהט, דער מאג חויך מויך דייטש זאגען:

דורך דיזען ערוב זייא עז אונז ערלויבט, צו באקקען, צו קאכען, שפייזע וואררם צו ערהאלטען, ליכטער אנצוצינדען אונד איבערהויפט אללעס נאטהיגע פאן י"ט אויף שבת צו פעררישטען, זאָ וואהל אונז, אלז יעדעם, דער אין דיזען אָרטע וואהנט.

קבלת שבת.

אה ח' לכו נרננה ליי נריעה לצור ישענו:

ק' נקדמה פניו בתודה בזמרות נריע לו:

ח' כי אל גדול יי ומלך גדול על כל אלהים:

ק' אשר בידו מחקרי ארץ ותועפות הרים לו:

ח' אשר לו הים והוא עשהו ויבשת ידיו יצרו:

ק' באו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני יי עשנו:

ח׳ כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ
הַיּוֹם אִם־בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ׃ ק׳ אַל־תַּקְשׁוּ לְבַבְכֶם
כִּמְרִיבָה כְּיוֹם מַסָּה בַּמִּדְבָּר׃ ח׳ אֲשֶׁר נִסּוּנִי
אֲבוֹתֵיכֶם בְּחָנוּנִי גַּם־רָאוּ פָעֳלִי׃ ק׳ אַרְבָּעִים
שָׁנָה אָקוּט בְּדוֹר וָאֹמַר עַם תֹּעֵי לֵבָב הֵם וְהֵם
לֹא־יָדְעוּ דְרָכָי׃ ק׳וח׳ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי
אִם־יְבֹאוּן אֶל־מְנוּחָתִי׃

צו ח׳ שִׁירוּ לַייָ שִׁיר חָדָשׁ שִׁירוּ לַייָ כָּל־הָאָרֶץ׃
ק׳ שִׁירוּ לַייָ בָּרְכוּ שְׁמוֹ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ׃
ח׳ סַפְּרוּ בַגּוֹיִם כְּבוֹדוֹ בְּכָל־הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו׃
ק׳ כִּי גָדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל־כָּל־
אֱלֹהִים׃ ח׳ כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַייָ שָׁמַיִם
עָשָׂה׃ ק׳ הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ׃
ח׳ הָבוּ לַייָ מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַייָ כָּבוֹד וָעֹז׃
ק׳ הָבוּ לַייָ כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְחַצְרוֹתָיו׃
ח׳ הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ חִילוּ מִפָּנָיו כָּל־
הָאָרֶץ׃ ק׳ אִמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ מָלָךְ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל
בַּל־תִּמּוֹט יָדִין עַמִּים בְּמֵישָׁרִים׃ ח׳ יִשְׂמְחוּ
הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ׃ ק׳ יַעֲלֹז
שָׂדַי וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ אָז יְרַנְּנוּ כָּל־עֲצֵי־יָעַר׃
ק׳וח׳ לִפְנֵי יְיָ כִּי בָא כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־
תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בֶּאֱמוּנָתוֹ׃

צ״ז ח׳ יי מלך תגל הארץ ישמחו איים רבים:
ק׳ ענן וערפל סביביו צדק ומשפט מכון כסאו:
ח׳ אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו: ק׳ האירו
ברקיו תבל ראתה ותחל הארץ: ח׳ הרים
כדונג נמסו מלפני יי מלפני אדון כל־הארץ:
ק׳ הגידו השמים צדקו וראו כל־העמים כבודו:
ח׳ יבשו כל־עבדי פסל המתהללים באלילים
השתחוו־לו כל־אלהים: ק׳ שמעה ותשמח
ציון ותגלנה בנות יהודה למען משפטיך יי:
ח׳ כי־אתה יי עליון על־כל־הארץ מאד נעלית
על־כל־אלהים: ק׳ אהבי יי שנאו* רע שמר
נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם: ח׳ אור־
זרע לצדיק ולישרי־לב שמחה: ק׳ו״ח שמחו
צדיקים ביי והודו לזכר קדשו:

צ״ח ח׳ מזמור שירו ליי שיר חדש כי־נפלאות
עשה הושיעה־לו ימינו וזרוע קדשו: ק׳ הודיע
יי ישועתו לעיני הגוים גלה צדקתו: ח׳ זכר
חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל־אפסי־
ארץ את ישועת אלהינו: ק׳ הריעו ליי כל־
הארץ פצחו ורננו וזמרו: ח׳ זמרו ליי בכנור
בכנור וקול זמרה: ק׳ בחצצרות וקול שופר

*) שנאו רע הר׳ בקמץ בס״מ וכ״י וכמשפט העול׳ ויורד ס״ס לו כח לשנות הנקוד כמו האתנח וס״פ, וכמו שכתבתי בספרי משפטי טעמי אמ״ת.

הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְיָ: ס׳ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: ק׳ נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ־כָף יַחַד הָרִים יְרַנֵּנוּ: ק׳וח לִפְנֵי יְיָ כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים:

צט ח׳ יְיָ מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יֹשֵׁב כְּרוּבִים תָּנוּט הָאָרֶץ: ק׳ יְיָ בְּצִיּוֹן גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל־כָּל־הָעַמִּים: ח׳ יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: ק׳ וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב אַתָּה עָשִׂיתָ: ח׳ רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: ק׳ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ קֹרְאִים אֶל־יְיָ וְהוּא יַעֲנֵם: ח׳ בְּעַמּוּד עָנָן יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם שָׁמְרוּ עֵדֹתָיו וְחֹק נָתַן־לָמוֹ: ק׳ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עֲנִיתָם אֵל נֹשֵׂא הָיִיתָ לָהֶם וְנֹקֵם עַל־עֲלִילוֹתָם: ק׳וח רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

כט ח׳ מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: ק׳ הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: ח׳ קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים: ק׳ קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר: ח׳ קוֹל יְהוָה

*) קֹרְאִים, הר׳ נקראת בחירק והא׳ כעלם.

שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: ק׳ וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים: ח׳ קוֹל־יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: ק׳ קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: ח׳ קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: ק׳ יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: ק״ח יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

כם״ן מכנ׳ בכעימו׳ ראשי החרוזים שלמה הלוי.

לְכָה דוֹדִי לִקְרַאת כַּלָּה · פְּנֵי שַׁבָּת נְקַבְּלָה: לכה

שָׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדִבּוּר אֶחָד · הִשְׁמִיעָנוּ אֵל הַמְיֻחָד · יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד · לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת וְלִתְהִלָּה: לכה

לִקְרַאת שַׁבָּת לְכוּ וְנֵלְכָה · כִּי הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה · מֵרֹאשׁ מִקֶּדֶם נְסוּכָה · סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה: לכה

מִקְדַּשׁ מֶלֶךְ עִיר מְלוּכָה · קוּמִי צְאִי מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה · רַב לָךְ שֶׁבֶת בְּעֵמֶק הַבָּכָא · וְהוּא יַחֲמוֹל עָלַיִךְ חֶמְלָה: לכה

הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי · לִבְשִׁי בִּגְדֵי תִפְאַרְתֵּךְ עַמִּי · עַל־יַד בֶּן־יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי · קָרְבָה אֶל־נַפְשִׁי גְאָלָהּ: לכה

הִתְעוֹרְרִי הִתְעוֹרְרִי · כִּי בָא אוֹרֵךְ קוּמִי אוֹרִי · עוּרִי עוּרִי שִׁיר דַּבֵּרִי · כְּבוֹד יְיָ עָלַיִךְ נִגְלָה: לכה

לֹא תֵבוֹשִׁי וְלֹא תִכָּלְמִי · מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי וּמַה תֶּהֱמִי · בָּךְ יֶחֱסוּ עֲנִיֵּי עַמִּי · וְנִבְנְתָה עִיר עַל־תִּלָּהּ: לכה

וְהָיוּ לִמְשִׁסָּה שֹׁאסָיִךְ · וְרָחֲקוּ כָּל־מְבַלְּעָיִךְ · יָשִׂישׂ עָלַיִךְ

אֱלֹהָיִךְ · כִּמְשׂוֹשׂ חָתָן עַל־כַּלָּה: לכה
יָמִין וּשְׂמֹאל תִּפְרוֹצִי · וְאֶת־יְיָ תַּעֲרִיצִי · עַל יַד־אִישׁ בֶּן
פַּרְצִי · וְנִשְׂמְחָה וְנָגִילָה: לכה
בּוֹאִי בְשָׁלוֹם עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ · גַּם בְּשִׂמְחָה וּבְצָהֳלָה ·
תּוֹךְ אֱמוּנֵי עַם סְגֻלָּה · בּוֹאִי כַלָּה · בּוֹאִי כַלָּה: לכה

צב מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהֹדוֹת לַיהוָֹה וּלְזַמֵּר
לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת:
עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי
יְהוָֹה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָֹה
מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־
יָבִין אֶת־זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָֹה:
כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְהוָֹה כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן:
וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי:
צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית
יְהוָֹה בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים
וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָֹה צוּרִי וְלֹא־עַוְלָתָה בּוֹ: פּ׳
צג יְהוָֹה מָלָךְ* גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָֹה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן
תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ
נְהָרוֹת יְהוָֹה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם:
מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם
יְהוָֹה: עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹּדֶשׁ יְהוָֹה
לְאֹרֶךְ יָמִים: *) נפיק א׳. קדיש יתום.

חזן אומר ברכו בקול רם ובנעימה, והקהל עונים יתברך.

בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ:

קהל: בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר. וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ, תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ, עַל כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ, וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: (יחיד אומר אל מלך נאמן.)

דברים ו' ד'

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה׀ אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ

ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך: וקשרתם לאות
על־ידך והיו לטטפת בין עיניך: וכתבתם על
מזזות ביתך ובשעריך:

והיה אם־שמע תשמעו אל־מצותי אשר אנכי מצוה
אתכם היום לאהבה את־יהוה אלהיכם ולעבדו בכל־
לבבכם ובכל־נפשכם: ונתתי מטר־ארצכם בעתו יורה
ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך: ונתתי עשב
בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת: השמרו לכם פן־יפתה
לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם
להם: וחרה אף־יהוה בכם ועצר את־השמים ולא־יהיה
מטר והאדמה לא תתן את־יבולה ואבדתם מהרה מעל
הארץ הטבה אשר יהוה נתן לכם: ושמתם את־דברי
אלה על־לבבכם ועל־נפשכם וקשרתם אתם לאות על־
ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם: ולמדתם אתם את־
בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך
ובשכבך ובקומך: וכתבתם על־מזוזות ביתך ובשעריך:
למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע
יהוה לאבתיכם לתת להם כימי השמים על־הארץ:

ויאמר יהוה אל־משה לאמר: דבר אל־בני ישראל
ואמרת אלהם ועשו להם ציצת על־כנפי בגדיהם לדרתם
ונתנו על־ציצת הכנף פתיל תכלת: והיה לכם לציצת
וראיתם אתו וזכרתם את־כל־מצות יהוה ועשיתם אתם
ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר־אתם
זנים אחריהם: למען תזכרו ועשיתם את־כל־מצותי

וִהְיִתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: יש לנרף אהיכם לאמת, אכן יתן רוח מעט שלא יבולע הא׳.

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל־הֶעָרִיצִים הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ הָעוֹשֶׂה גְּדוֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר, הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל שׂוֹנְאֵינוּ הָעֹשֶׂה לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם וַיּוֹצֵא אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם: הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם־סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע: וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא׃ מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה. זֶה אֵלִי עָנוּ וְאָמְרוּ׃ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

וְנֶאֱמַר כִּי פָדָה יְיָ אֶת יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים וּפְרֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב

וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְרוּשָׁלָיִם:

בשבת. וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ:
כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב:

הש"ץ אומר חצי קדיש.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה: זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים: מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים. זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים: וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

נִרְאָה לִי וְאַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךְ עַל־כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חָסֶד: ד עוֹד אֶבְנֵךְ וְנִבְנֵית בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל עוֹד תַּעְדִּי תֻפַּיִךְ וְיָצָאת בִּמְחוֹל מְשַׂחֲקִים: ה עוֹד תִּטְּעִי כְרָמִים בְּהָרֵי שֹׁמְרוֹן נָטְעוּ נֹטְעִים וְחִלֵּלוּ: ו כִּי יֶשׁ־יוֹם קָרְאוּ נֹצְרִים בְּהַר אֶפְרָיִם קוּמוּ וְנַעֲלֶה צִיּוֹן אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:

הזה חלוק במענה ותשובה; אומר' כנסת ישרא' בגלות למה שאמר האל מלא חן במדבר, אמרה היא, אמת הוא זה, כי מזמן רחוק ה' נראה לי, אך עתה הסתיר פניו ממני בגלות, ענה אותה האל, ואהבת עולם אהבתיך, לא היתה אהבתי אליך לפי שעה אלא להיות האהבה לעולם, על כן משכתיך חסד, ר"ל ע"כ משכתי לך חסדי והראיתי לך בכבודי על הר סיני להיות אהבתי לך לעולם לא לזמן ואע"פ שעזבתיך בגלות זה שנים עוד אבנך וגו'. כן פי' רד"ק. ונראה עוד, כי מרחוק ה' נראה לי הוא מאמר ישרא' אל הש"י, ויהי' נראה לי כמו נראה אתה לי דוגמת כי עין בעין נראה אתה ה' (במדב' יד יד) ולא אמר נראית. ועיין בצחות שער בנין נפעל. ד עוד אבנך וגו', העדה הפזורה כמו הבנין ההרוס שיתפזרו אבניו וכשיבנה יתקבצו, והטעם אני בעצמי אבנך ואז תהיה נבנית לעולם וכפי' רש"י. בתולת ישראל, דבוק הוא וטעמו בתו הבתולה של ישראל שהוא יעקב. ומדרך הלשון לכנות העבודה לזולתו ית' בלשון ביאה וזנות, לכן העובדת לה' לבדו בתולה יקרא לה. תעדי. תתקשטי. ה תטעי, בכ"י של כ"ד הטי' רפה וכן אחרו בישעי' י"ז י', וכן יטעו (שם ס"ה כ"ב) רפה, וכן הי' מסתבר בעבור אות הגרון שאחריו דוגמת כל יקחו ישאו יסעו; אבן המ"ש העלה שצ"ל דגוש. בהרי שומרון, זכר הרי שומרון, לפי שהיו שם בפחד האויב ימים רבים במצור ובמצוק, כ"כ רד"ק. גם יתכן שזכר הרי שומרון בפרט בעבור פרסומה למקו' מבחר הכרמים כנרא' מנבואת עמוס סי' ד'. נטעו נטעי', כתב הרד"ק, שבא עבר במקו' עתיד; ואין צורך אבל טעמו עוד תטעי כרמי' בהרי שומרון במקו' שכבר נטעו שם נוטעים גם חללו שם. וחללו, לפי פשוטו ל' חלילי', וכן פי' הרב חזקוני בפ' שופטי' (כ) וז"ל: „ולא חללו, ל' חלילים כי כבר היה מנהג' לחול בכרמיהם, כמו שמצינו בבנות שילה (שופטי' כא כא), וכן נטעו נוטעי' וחללו". עכ"ל וכ"כ הראב"ע והרמב"ן. ו כי יש יום קראו וגו', פי' הרד"ק, יש יום שעתיד לבוא שיקראו נוצרים והם הצופים שהיו עומדים שם לקרוא ליושבי הכפרים לעלות לציון להודות לה' על רוב הטובה, ויום

יענער פֿערנע, דאַ ערשיענט דוא מיר, עוויגער! — אונד עוויג ליעבט' איך דיך! דאַרום שטראָמטע מיינע גיטע דיר! ד איך זעלבסט ווערדע דיך נאָך אויפבויען, דאַן בינסט דוא וואָהלגעבויט, יונגפֿרויא ישראל'ז! נאָך וירסט דוא ציערליך דיינען רייגען אויפֿפֿיהרען אונד אויזציעהען אין וואָנגעטאַנץ, ה נאָך וירסט דוא וויינגאַרטען אַנלעגען אויף שמרון'ז געבירגע, וואָ ווינצער יעצט געפֿלאַנצט אונד געלעזען בייא אינטראַווענטמאַל. ו שאָן מאַנכען טאַג האַבען זיא גערופֿען, דיא וואַכען אויף אפרים'ז געבירגע: אויף, לאַסט אונז הינויף נאָך ציון וואַללען, צום עוויגען, אונזערן גאָטט!

דען

ז כִּי־כֹה ׀ אָמַר יְהוָֹה רָנּוּ לְיַעֲקֹב שִׂמְחָה וְצַהֲלוּ
בְּרֹאשׁ הַגּוֹיִם הַשְׁמִיעוּ הַלְלוּ וְאִמְרוּ הוֹשַׁע
ח יְהוָֹה אֶת־עַמְּךָ אֵת שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל׃ הִנְנִי מֵבִיא
אֹתָם מֵאֶרֶץ צָפוֹן וְקִבַּצְתִּים מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ בָּם
עִוֵּר וּפִסֵּחַ הָרָה וְיֹלֶדֶת יַחְדָּו קָהָל גָּדוֹל יָשׁוּבוּ
ט הֵנָּה׃ בִּבְכִי יָבֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֵם אוֹלִיכֵם
אֶל־נַחֲלֵי מַיִם בְּדֶרֶךְ יָשָׁר לֹא יִכָּשְׁלוּ בָּהּ כִּי־
י הָיִיתִי לְיִשְׂרָאֵל לְאָב וְאֶפְרַיִם בְּכֹרִי הוּא׃ שִׁמְעוּ
דְבַר־יְהוָֹה גּוֹיִם וְהַגִּידוּ בָאִיִּים מִמֶּרְחָק וְאִמְרוּ
מְזָרֵה יִשְׂרָאֵל יְקַבְּצֶנּוּ וּשְׁמָרוֹ כְּרֹעֶה עֶדְרוֹ׃

פי׳ עת וזמן וכו׳ עכ״ל, ולדעתו גם פה יבוא העבר במקום העתיד, ואין צורך, אחרי שידענו שמלת יש נופל על ענין שהוויתו לפעמים, כמו יש צדיק אובד בצדקו (קהלת ז יז), ויש נספה בלא משפט (משלי יג כג), ויש אשר יהי׳ הענן (במדבר ט כ), לכן אפשר לפרש, כי כבר פעמי׳ רבות אשר קראו הצופי׳ קומו ונעלה וגו׳, ואף שעתה שבת קולם מבלי באי מועד עוד ישאו קולם כמאז. ז כי כה אמר ה׳ רנו ליעקב וגו׳, נראה שהמאמר הזה אל הנוצרים והצופים ויאמר להם האל ית׳ רנו ליעקב וגו׳ שטעמו רנו בשביל יעקב וגו׳, ותבת הושע ל׳ צווי ופיוס כמשמעו. והרד״ק אמר שהמוקדם מאוחר, ושעורו, כה אמר ה׳ ליעקב רנו שמחה! ח מארץ צפון, כי רוב הגלות בצפון. י מזרה ישראל, מי שזרה והגלה את ישראל הוא יקבצנו, ורש״י תרגמו ספריי״ש (*separant*) בלע״ז, בל״א צערשטרייען, והוא תאר

ז דען זאָ האַט דער עוויגע געשפּראָכען: רופֿט לויט פֿיר יעקב פֿריידענרוף, יובעלט אַן דער פֿעלקער שפּיטצע, לאַסט איהר הערען, פּרייזט אונד שפּרעכט: „הילף, עוויגער, דיינעם פֿאָלקע, דעם איבעררעסטע ישראל׳ס!״ ח יאַ, איך ווערדע זיא ברינגען אויס דעם פֿערנען נאָרדען, זאַממלען פֿאָן דער ערדע גרענצען, בלינדע אונד לאַהמע, שוואַנגערע אונד וועכנערינען אַללעזאַממט, איינע גראָסע פֿאָלקסמענגע ווירד היעהער קעהרען. ט זיא ווערדען וויינענד קאָממען, אונד פֿלעהענד פֿיהר׳ איך זיא, לייטע זיא אַן וואַססערבעכען, אויף עבנעם פּפֿאַדע, וואָ קיין אַנשטאָס זיא בעדראָהט; דען איך בין ישראל איין פֿאַטער, אונד אפרים איסט מיר איין ערסטגעבאָרנער. י פֿערנעהמעט געטטעס וואָרט, פֿעלקער, אונד פֿערקינדעט׳ס אין פֿערנען איילאַנדען! זאַגט: ישראל׳ס צערשטרייער זאַממעלט איהן וויעדער אונד היטעט איהן, וויא דער הירט דיא העערדע.״

ווען

כִּי־פָדָה יְהוָֹה אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ׃ יא וּבָאוּ וְרִנְּנוּ בִמְרוֹם־צִיּוֹן וְנָהֲרוּ אֶל־טוּב יְהוָֹה יב עַל־דָּגָן וְעַל־תִּירֹשׁ וְעַל־יִצְהָר וְעַל־בְּנֵי־צֹאן וּבָקָר וְהָיְתָה נַפְשָׁם כְּגַן רָוֶה וְלֹא־יוֹסִיפוּ לְדַאֲבָה עוֹד׃ אָז תִּשְׂמַח בְּתוּלָה בְּמָחוֹל יג וּבַחֻרִים וּזְקֵנִים יַחְדָּו וְהָפַכְתִּי אֶבְלָם לְשָׂשׂוֹן וְנִחַמְתִּים וְשִׂמַּחְתִּים מִיגוֹנָם׃ וְרִוֵּיתִי נֶפֶשׁ יד הַכֹּהֲנִים דָּשֶׁן וְעַמִּי אֶת־טוּבִי יִשְׂבָּעוּ נְאֻם־יְהוָֹה׃ כֹּה אָמַר יְהוָֹה קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי טו בְּכִי תַמְרוּרִים רָחֵל מְבַכָּה עַל־בָּנֶיהָ מֵאֲנָה

מבנין הכבד הדגש מגזרת וזריתים לכל רוח (ירמי' מט). יב וְדָגָן, כ"כ בכ"י של כ"ד, והג' רפה, וכן מסתבר ע"פ יהב"י הנקדן, והעתקתיו בשום שכל, בראשי' ט' י"ד, אלא בענני ענן. וּבַחֻרִים, כ"כ בכ"י ובלא מקף. ונהרו, יאספו כמי נהר. לדאבה, לדאג ולהעצב. יד דשן, ת"י תפנוקין, ורש"י פי' שמן. טו ברמה, עיר ידועה בהר אפרים כדכתיב בין הרמה ובין בית אל בהר אפרים (שופטי' ד), ולנו בגבעה או ברמה (שם יט יג), ואמר ע"ד משל על עטרת השבטים שראשם אפרים וזכר האם לכולם היא רחל כאילו בוכה על בני' — כפי' רד"ק. ועוד ממנו פתר הרמב"ן בפ' וישלח, באמרו הרמה אשר לבנימין רחוקה מקבורת רחל ד' פרסאות והרמה אשר בהר אפרים רחוקה ממנה יותר משני ימים, ע"כ אני אומר שהכתוב האומר קול ברמה נשמע מליצה בדרך משל, לאמר כי היתה רחל צועקת

יא ווען דערעוויגע ווירד יעקב בעפרייעט, ערעטטעט האבען אויז מאכטיגער האנד, יב דאן ווערדען זיא זינגענד ציון'ז אנהאהע בעשטייגען אונד הינשטראמען צום זעגען גאטטעז, צום קארן, צום מאסט אונד צום אהל אונד צו יונגען שאאפען אונד רינדערן; איהרע זעעלע ווירד, וויא איין וואססעררייכער גארטען, פערנערהין קוממערלאז זיין. יג דאן ווירד זיך פרייען דאז מאדכען אים רייגענטאנץ אונד יינגלינגע אונד גרייזע אללעזאמט; זא ווענדע איך איהרע טרויער אום אין וואננע אונד טרעסטע זיא אונד ערפרייע זיא, איהרעז קוממערז לאז. יד מיינער פריעסטער זעעלע ווערדע איך טרענקען מאכען פאן וואננע, אונד מיין פאלק ווירד מיינעז זעגענז פיללע געניעסען." דיעז וואר דעז עוויגען ווארט. טו זא שפריכט דער עוויגע: אין רמה ווירד איינע שטיממע געהערט, איין וויממערנדעז וועהקלאגען; רחל בעווייגט איהרע זאהנע, זיא איזט טראסטלאז איבער איהרע זאהנע

טו לְהִנָּחֵם עַל־בָּנֶיהָ כִּי אֵינֶנּוּ׃ כֹּה אָמַר יְהוָה מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי וְעֵינַיִךְ מִדִּמְעָה כִּי יֵשׁ שָׂכָר
יז לִפְעֻלָּתֵךְ נְאֻם־יְהוָה וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב׃ וְיֵשׁ־תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ נְאֻם־יְהוָה וְשָׁבוּ בָנִים
יח לִגְבוּלָם׃ שָׁמוֹעַ שָׁמַעְתִּי אֶפְרַיִם מִתְנוֹדֵד יִסַּרְתַּנִי וָאִוָּסֵר כְּעֵגֶל לֹא לֻמָּד הֲשִׁבֵנִי וְאָשׁוּבָה

בקול גדול ומספד מר עד שנשמע הקול למרחוק ברמה שהיא בראש ההר לנגב בנימין כי איננו שם והיא תדבה מהם, לא נאמר בכתוב ברמה רחל מבכה על בניה אבל אמר שם נשמע הקול וכו' עכ"ל. כי איננו, כנוי היחיד שב על העם. טז יש שכר לפעולתך, כפל לשון הוא של יש תקוה לאחריתך, וכמו שלשון אחרית נופל על הבנים, כמו שאבאר, כן ל' פעולה נופל על הבנים שנקראו כחו ואונו של איש. יז לאחריתך. לבניך, וכ"ש רש"י ז"ל בפרוש דניאל י"א ד' וז"ל, אחריתו איננו נופל אלא על ל' בנים, וכן הוא אומר ואחריתכן בסירות דוגה (עמוס ד ב), ות"י ובניכון ובנתיכון בדגוגית ליידין עכ"ל. וגם העם נקרא אחרית, כדכתיב ואחריתכם בחרב תפול (יחזקאל כג כה), ות"י ועמיך בחרבא יתקטלון. יח שמוע שמעתי, ל' קבלה, כמו וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל (שמות ו ה). מתנודד, פי' רש"י קומפלייג"ט (*complaignant*) בלע"ז, כ"מי ינוד לך (ישעי' נא יט), והו' בל"א קלאַגען, וכפי' רד"ק. יסרתני ביסורים. ואוסר, וגם נוסרתי. כעגל לא לומד, שעדיין בלתי מלומד במלמד הבקר שמכין אותו ללמדונו, ורש"י תרגמו פו"ש אגווילוני"ן (*fus aiguillonné*) בלע"ז, ובס' שופטי' ג' לא"ב מלמד הבקר, תרגם אגוויליו"ן (*aiguillon*) בלע"ז, הוא דרבן מרדע בל"א דייכזעל, ומפירושו על ולהציב הדרבן (ש"א יג כא) נראה, שהדרבן הוא המסמר התקוע בראש העץ שדוקרין בו השורי' הנקרא מרדע בל' תלמוד ומלמד בל' עברי ובמשנ' אמרו מלמד שבולע את הדרבן; ואולם בויקר' רב' פ' כ"ט אמרו, שהיינו מלמד והיינו מרדע והיינו דרבן, וג' שמות נקראו לו. ע"ש. השיבני, לעיר משכן שמך ותשובה לעבדך, דוגמת השיבנו ה' אליך ונשובה שבסוף איכה ושם אמר כי אם מאס מאסתנו קצפת עלינו עד מאד, כלומר כבר קצפת עלינו לייסרנו ביסורין, וזה דוגמת אמרו כאן ייסרתני ואוסר. ודע שברוב ספרי הדפוס השבני כתיב ח',

---

זאָהנע, ווייל זיא ניכט מעהר זינד." — טו זאָ שפריכט דער עוויגע: האַלט' איין דיינע וויינענדע שטיממע, לאַסס דיין אויגע ניכט מעהר טהרע־נען! עס גיבט בעלאָהנונג פיר דיינע שפראָססען! — דער עוויגע שפריכט: — זיא ווערדען צוריקקעהרען אויס דעס פיינדעס לאַנד! יז דיינען נאַכקאָממען שפריעסט האָפפנונג אויף! — דער עוויגע שפריכט: — זיא ווערדען צוריק־קעהרען, דיא זאָהנע, נאַך איהרער היימאַטה. יח וואָהל האַבע איך עפֿ־ראַיים'ס קלאַגען: „דוא האַסט מיך מאַכטיג געצויכטיגט, וויא איינען אונבאַנדיגען שטיער; אַך, נים מיך ווידער אויף, איך קעהרע צוריק!

דוא

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה
וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:
וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ: וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ וְכָל הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:
וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:
קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:
אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:
וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם השבת הזה ואת יום הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה. יום זכרון תְּרוּעָה באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ· וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ· וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ· וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ· לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה· זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים· וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים· חוּס וְחָנֵּנוּ· וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ· וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ וְיָבִין כָּל יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה:

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ· (לשבת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ·) וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת כִּי אַתָּה אֱלֹהִים אֱמֶת וּדְבָרְךָ (מלכנו) אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ·

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ · וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ · וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל־)בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ·

בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

בשבת אומרים ויכלו ובהרבה קהלות אומרים גם מגן אבות.

ויכלו השמים והארץ וכל־צבאם: ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל־מלאכתו אשר עשה: ויברך אלהים את־יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל־מלאכתו אשר־ברא אלהים לעשות:

ק׳ ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון קנה שמים וארץ:

ק׳ מגן אבות בדברו מחיה מתים במאמרו המלך הקדוש שאין כמוהו המניח לעמו ביום שבת קדשו כי בם רצה להניח להם לפניו נעבוד ביראה ופחד ונודה לשמו בכל־יום תמיד מעין הברכות אל ההודאות אדון השלום מקדש השבת ומברך שביעי ומניח בקדשה לעם מדשני עונג זכר למעשה בראשית:

ח״ז אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך שבענו מטובך ושמחנו בישועתך וטהר לבנו לעבדך באמת והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך · וינוחו בה ישראל מקדשי שמך · ברוך אתה יי מקדש השבת: ק״ת.

בספרד ומיין אומרים במה מדליקין גם כשחל בשבת.

שבת פ״ב במה מדליקין ובמה אין מדליקין, אין מדליקין לא בלכש ולא בחוסן ולא בכלך, ולא בפתילת האידן ולא בפתילת המדבר, ולא בירוקה שעל פני המים, ולא בזפת ולא בשעוה, ולא בשמן קיק ולא בשמן שרפה, ולא באליה ולא בחלב · נחום המדי אומר מדליקין בחלב מבשל, וחכמים אומרים אחד מבשל ואחד שאינו מבשל

אין מדליקין בו: (ב) אין מדליקין בשמן שרפה ביום טוב. רבי ישמעאל אומר אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת. וחכמים מתירין בכל השמנים בשמן שמשמין בשמן אגוזים בשמן צנונות בשמן דגים בשמן פקעות בעטרן ובנפט. רבי טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד: (ג) כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן. וכל היוצא מן העץ אינו מטמא טמאת אהלים אלא פשתן. פתילת הבגד שקפלה ולא הבהבה, רבי אליעזר אומר טמאה היא ואין מדליקין בה, רבי עקיבא אומר טהורה היא, ומדליקין בה: (ד) לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן ויתננה על פי הנר בשביל שתהא מנטפת ואפילו היא של חרס, ורבי יהודה מתיר. אבל אם חברה היוצר מתחלה מתר מפני שהוא כלי אחד. לא ימלא אדם קערה שמן ויתננה בצד הנר ויתן ראש הפתילה בתוכה בשביל שתהא שואבת, ורבי יהודה מתיר: (ה) המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני גוים מפני לסטים מפני רוח רעה או בשביל החולה שיישן, פטור. כחס על הנר כחס על השמן כחס על הפתילה, חיב. רבי יוסי פוטר בכלן חוץ מן הפתילה מפני שהוא עושה פחם: (ו) על שלש עברות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות, בנדה בחלה ובהדלקת הנר: (ז) שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה. עשרתם ערבתם הדליקו את הנר. ספק חשכה ספק אינה חשכה, אין מעשרין את הודאי, ואין מטבילין את הכלים, ואין מדליקין את הנרות, אבל מעשרין את הדמאי, ומערבין וטומנין את החמין:

תניא אמר ר' חנינא חייב אדם למשמש בבגדיו בערב שבת עם חשיכה שמא ישכח ויצא, אמר רב יוסף הלכתא רבתא לשבתא:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא· תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם: שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל תִּקְרָא בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן· יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

כשמקדשים בשבת על השלחן מתחילים ויכלו, תמצאהו בדף 9.

סברי מרנן ורבנן ורבותי.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־עָם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל־לָשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו· וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יום השבת הזה ואת יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה יום זכרון תְּרוּעָה באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם· כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל־הָעַמִּים· וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל כָּל־הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

עלינו, קדיש יתום.

ונוהגים לאמר איש לחברו.

ליחיד לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתֵב: ולרבים תִּכָּתֵבוּ:

ולנקבה לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתֵבִי: ולרבות תִּכָּתַבְנָה:

כשם שמקדשין בב"הכ כך מקדשין בבית (אלא שבשבת מתחילין יום הששי וכו'. וטובלין על הפת ומברכין המוציא ואוכלין פרוסת הבליעה. ואח"כ טובלין התפוח מתוק וטובלין אותו בדבש ומברכין עליו בורא פרי העץ ואוכלין אותו ואח"כ אומרים:
יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱ"וֵא' אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּחַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה:

קודם שיכנס לבה"כ ישהה מעט בעזרת בה"כ ויאמר:
בעפאר אמן אין דיח שולע געהט, זאגט אמן:

ואני ברב חסדך אבא ביתך אשתחוה אל־היכל קדשך ביראתך:

אז ילך בנחת ולא בפתע פתאו' ויאמר: דאן געהט אמן מיט אנשטאנד היניין אונד זאגט:

בבית אלהים נהלך ברגש:

כשיכנס לביהכ"נ יאמר: נאך דעם מיינטריטט אין דיח שולע זאגט אמן:

מה־טבו אהליך יעקב משכנתיך ישראל: ואני ברב חסדך אבא ביתך אשתחוה אל־היכל קדשך ביראתך: יי אהבתי מעון ביתך ומקום משכן כבודך: ואני אשתחוה ואכרעה אברכה לפני־יי עשי: ואני תפלתי לך יי עת רצון אלהים ברב־חסדך ענני באמת ישעך:

נקשה לר' שלמה בן גבירול. ג' תנועות ויתד וג' תנועות.

שחר אבקשך. צורי ומשגבי אערוך לפניך. שחרי וגם־ערבי:
לפני גדלתך. אעמד ואבהל כי־עינך תראה. כל־מחשבות לבי:
מה־זה אשר יוכל. הלב והלשון לעשות ומה־כחי. רוחי בתוך קרבי:
הנה לך תיטב. זמרת אנוש על־כן אודך בעוד תהיה. נשמת אלוה בי:

אני קראתיך כי־תענני אל הט־אזנך לי שמע אמרתי: אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך: ואני עליך בטחתי יי אמרתי אלהי אתה: שמע קול תחנוני בשועי אליך בנשאי ידי אל־דביר קדשך: יי אלהי שועתי אליך ותרפאני: אליך יי אקרא ואל־*אדני אתחנן: האירה

פניך

*) אדני, כ"ה בכל כ"י וגם כמכה בסדי קל"ד וולאן, וכן העיד הגאון בן חפני סוכא בס' אבודרהם וכן העלה המ"ש.

פָּנֶיךָ עַל־עַבְדֶּךָ הוֹשִׁיעֵנִי בְחַסְדֶּךָ: כִּי־לְךָ יְיָ הוֹחָלְתִּי אַתָּה תַעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהָי: שִׁמְעָה[1] תְפִלָּתִי יְיָ וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה אֶל־דִּמְעָתִי אַל־תֶּחֱרַשׁ: שְׁמַע־יְיָ וְחָנֵּנִי יְיָ הֱיֵה עֹזֵר לִי:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שָׂמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית יְיָ נֵלֵךְ: שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב: הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעִי מַלְכִּי וֵאלֹהָי כִּי אֵלֶיךָ אֶתְפַּלָּל: יְיָ בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי בֹּקֶר אֶעֱרָךְ־לְךָ וַאֲצַפֶּה: אֲנִי קְרָאתִיךָ כִי־תַעֲנֵנִי אֵל הַט־אָזְנְךָ לִי שְׁמַע אִמְרָתִי: רַגְלִי עָמְדָה בְמִישׁוֹר[2] בְּמַקְהֵלִים אֲבָרֵךְ יְיָ:

שיר מן ב' תנועו' ויתד וב' תנועות ויתד וב' תנועו' בדלת וכן בסוגר, ובתוכו רצוף י"ג העקרים על סדר י"ג כתובים הנרשמים:

יִגְדַּל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח נִמְצָא וְאֵין עֵת אֶל־מְצִיאוּתוֹ:
אֶחָד וְאֵין יָחִיד כְּיִחוּדוֹ נֶעְלָם וְגַם אֵין סוֹף לְאַחְדוּתוֹ:
אֵין לוֹ דְמוּת הַגּוּף וְאֵינוֹ גוּף לֹא נַעֲרוֹךְ אֵלָיו קְדֻשָּׁתוֹ:
קַדְמוֹן לְכָל־דָּבָר אֲשֶׁר נִבְרָא רִאשׁוֹן וְאֵין רֵאשִׁית לְרֵאשִׁיתוֹ:
הִנּוֹ אֲדוֹן עוֹלָם לְכָל־נוֹצָר יוֹרֶה גְדֻלָּתוֹ וּמַלְכוּתוֹ:
שֶׁפַע נְבוּאָתוֹ נְתָנוֹ אֶל־ אַנְשֵׁי סְגֻלָּתוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ:
לֹא קָם כְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה עוֹד נָבִיא וּמַבִּיט אֶת־תְּמוּנָתוֹ:
תּוֹרַת אֱמֶת נָתַן לְעַמּוֹ אֵל עַל־יַד נְבִיאוֹ נֶאֱמַן בֵּיתוֹ:
לֹא יַחֲלִיף הָאֵל וְלֹא יָמִיר דָּתוֹ לְעוֹלָמִים לְזוּלָתוֹ:
צוֹפֶה וְיוֹדֵעַ סְתָרֵינוּ מַבִּיט לְסוֹף דָּבָר בְּקַדְמָתוֹ:
גּוֹמֵל[3] לְאִישׁ חֶסֶד כְּמִפְעָלוֹ נוֹתֵן לְרָשָׁע רַע כְּרִשְׁעָתוֹ:
יִשְׁלַח לְקֵץ יָמִין מְשִׁיחֵנוּ לִפְדּוֹת מְחַכֵּי קֵץ יְשׁוּעָתוֹ:
מֵתִים יְחַיֶּה אֵל בְּרֹב־חַסְדּוֹ בָּרוּךְ עֲדֵי־עַד שֵׁם תְּהִלָּתוֹ:

---

1) שְׁמָעָה כנ"ל ומכור עלי' לי' ק"ח.
2) בְּמִישׁוֹר פליגי ביה הסופרים והספרים יש מדגישין הב' ויש מרפים. וכבר דברתי בו בקונטרס מאור עינים אצל כי במקלי עברתי (בראשית לב י) ואצל ויחנו במדבר צין (במדבר לג לו).
3) גומל לאיש וכו', שעורו גומל חסד לכל איש כמפעלו ונותן רע לכל רשע כרשעתו. רו"ס בס"ם שלו העתיק דברים אלה לעיל.

שיר מורכב מיתד וב׳ תנועות ויתד וב׳ תנועות בדלת וכן בסוגר ·

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ · בְּטֶרֶם כָּל־יְצִיר נִבְרָא:
לְעֵת נַעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹּל · אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא:
וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל · לְבַדּוֹ יִמְלוֹךְ נוֹרָא:
וְהוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה · וְהוּא יִהְיֶה בְּתִפְאָרָה:
וְהוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי · לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה:
בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית · וְלוֹ הָעֹז וְהַמִּשְׂרָה:
וְהוּא אֵלִי וְחַי גֹּאֲלִי · וְצוּר חֶבְלִי בְּעֵת צָרָה:
וְהוּא נִסִּי וּמָנוֹס לִי · מְנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא:
בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי · בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה:
וְעִם־רוּחִי גְּוִיָּתִי · יְיָ לִי וְלֹא אִירָא:

בכל הברכות והתפלות צריך שיכוין פי׳ המלות מה שמוציא בשפתיו, ובהזכירו שם הוי׳ ב״ה יכוין פי׳ קריאתו באדנות שהוא ארון הכל וגם יכוין בכתיבתו שהוא הי׳ הו׳ ויהי׳, ובהזכירו שם אלהים יכוין שהוא התקיף ובעל היכולת ובעל הכחות כלם ·

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדָיִם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶת־הָאָדָם בְּחָכְמָה וּבָרָא בוֹ נְקָבִים נְקָבִים חֲלוּלִים חֲלוּלִים גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ שֶׁאִם יִפָּתֵחַ אֶחָד מֵהֶם אוֹ יִסָּתֵם אֶחָד מֵהֶם אִי אֶפְשַׁר לְהִתְקַיֵּם וְלַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא כָל־בָּשָׂר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת:

בהרבה קהלות אשכנז מתחילים כאן אלהי נשמה·

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לַעֲסוֹק בְּדִבְרֵי תוֹרָה:

וְהַעֲרֶב־נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ (וצאצאי צאצאינו) וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ לִשְׁמָהּ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ בָּא״י נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם: אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר הַפֵּאָה וְהַבִּכּוּרִים וְהָרֵאָיוֹן וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְתַלְמוּד תּוֹרָה: אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לָעוֹלָם הַבָּא: וְאֵלּוּ הֵן כִּבּוּד אָב וָאֵם וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְהַשְׁכָּמַת בֵּית הַמִּדְרָשׁ שַׁחֲרִית וְעַרְבִית וְהַכְנָסַת אוֹרְחִים וּבִקּוּר חוֹלִים וְהַכְנָסַת כַּלָּה וְהַלְוָיַת הַמֵּת וְעִיּוּן תְּפִלָּה וַהֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כֻּלָּם:

אֱלֹהַי נְשָׁמָה שֶׁנָּתַתָּ בִּי טְהוֹרָה הִיא אַתָּה בְרָאתָהּ אַתָּה יְצַרְתָּהּ אַתָּה נְפַחְתָּהּ בִּי וְאַתָּה מְשַׁמְּרָהּ בְּקִרְבִּי וְאַתָּה עָתִיד לִטְּלָהּ מִמֶּנִּי וּלְהַחֲזִירָהּ בִּי לֶעָתִיד לָבֹא: כָּל־זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְקִרְבִּי מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי

רִבּוֹן כָּל־הַמַּעֲשִׂים אֲדוֹן כָּל־הַנְּשָׁמוֹת בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר נְשָׁמוֹת לִפְגָרִים מֵתִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן לַשֶּׂכְוִי בִינָה לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי נָכְרִי:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עָבֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה:

הנשים אומרות בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשַׂנִי כִּרְצוֹנוֹ:

בק"ק מין מוסיפים בא"י אלהינו מלך העולם מגביה שפלים (עיין א"ח סי' מו):

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם פּוֹקֵחַ עִוְרִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַתִּיר אֲסוּרִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם זוֹקֵף כְּפוּפִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם רוֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה לִי כָּל־צָרְכִּי:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר הֵכִין מִצְעֲדֵי־גָבֶר:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל בִּגְבוּרָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל בְּתִפְאָרָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּעֲבִיר שֵׁנָה מֵעֵינָי וּתְנוּמָה מֵעַפְעַפָּי: וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּרְגִּילֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבְּקֵנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְאַל תְּבִיאֵנוּ לֹא לִידֵי חֵטְא וְלֹא לִידֵי עֲבֵרָה וְעָוֹן וְלֹא לִידֵי נִסָּיוֹן וְלֹא לִידֵי בִזָּיוֹן וְאַל תַּשְׁלֶט־בָּנוּ יֵצֶר הָרָע וְהַרְחִיקֵנוּ מֵאָדָם רָע וּמֵחָבֵר

רַע וְדַבְּקֵנוּ בְּיֵצֶר הַטּוֹב וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים וְכוֹף אֶת יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֶּד־לָךְ וּתְנֵנוּ הַיּוֹם וּבְכָל־יוֹם לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל־רוֹאֵינוּ וְתִגְמְלֵנוּ חֲסָדִים טוֹבִים בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתַּצִּילֵנִי הַיּוֹם וּבְכָל־יוֹם מֵעַזֵּי פָנִים וּמֵעַזּוּת פָּנִים מֵאָדָם רָע וּמֵחָבֵר רָע וּמִשָּׁכֵן רָע וּמִפֶּגַע רָע וּמִשָּׂטָן הַמַּשְׁחִית מִדִּין קָשֶׁה וּמִבַּעַל דִּין קָשֶׁה בֵּין שֶׁהוּא בֶן־בְּרִית וּבֵין שֶׁאֵינוֹ בֶן־בְּרִית:

לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם יְרֵא שָׁמַיִם בְּסֵתֶר וּמוֹדֶה עַל־הָאֱמֶת וְדוֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ וְיַשְׁכֵּם וְיֹאמַר:

רִבּוֹן כָּל־הָעוֹלָמִים לֹא עַל־צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. מָה אֲנַחְנוּ מֶה חַיֵּינוּ מֶה חַסְדֵּנוּ מַה־צִּדְקוֹתֵינוּ מַה־יְּשׁוּעָתֵנוּ מַה־כֹּחֵנוּ מַה־גְּבוּרָתֵנוּ מַה־נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲלֹא כָּל־הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל כִּי רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם תֹּהוּ וִימֵי חַיֵּיהֶם הֶבֶל לְפָנֶיךָ. וּמוֹתַר הָאָדָם מִן־הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל:

אֲבָל אֲנַחְנוּ עַמְּךָ בְּנֵי בְרִיתֶךָ. בְּנֵי אַבְרָהָם אֹהַבְךָ שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ לּוֹ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. זֶרַע יִצְחָק

יְחִידוֹ שֶׁנֶּעֱקַד עַל גַּב־הַמִּזְבֵּחַ עֲדַת יַעֲקֹב בִּנְךָ בְּכוֹרֶךָ שֶׁמֵּאַהֲבָתְךָ שֶׁאָהַבְתָּ אוֹתוֹ וּמִשִּׂמְחָתְךָ שֶׁשָּׂמַחְתָּ־בּוֹ קָרָאתָ אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל וִישֻׁרוּן: לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְשַׁבֵּחֲךָ וּלְפָאֶרְךָ וּלְבָרֵךְ וּלְקַדֵּשׁ וְלָתֵת־שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לִשְׁמֶךָ: אַשְׁרֵינוּ מַה־טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה־נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ וּמַה־יָּפָה יְרֻשָּׁתֵנוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁאֲנַחְנוּ מַשְׁכִּימִים וּמַעֲרִיבִים עֶרֶב וָבֹקֶר וְאוֹמְרִים פַּעֲמַיִם בְּכָל־יוֹם

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

רש״ל פי׳ נוהג לומ׳ כאן כל הפרש׳ הראשו׳ של ק״ש, משום שלפעמי׳ כשאומרי׳ קרובות מתעכבין בקריאת שמע עד אחר זמנה ובזה הוא יוצא ידי חובת ק״ש.

אַתָּה הוּא עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם אַתָּה הוּא מִשֶּׁנִּבְרָא הָעוֹלָם אַתָּה הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְאַתָּה הוּא לָעוֹלָם הַבָּא קַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ עַל מַקְדִּישֵׁי שְׁמֶךָ וְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בְּעוֹלָמֶךָ וּבִישׁוּעָתְךָ תָּרִים וְתַגְבִּיהַּ קַרְנֵנוּ בָּא״י מְקַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ בָּרַבִּים:

אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ וּבִשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים· אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין אֱלֹהִים· קַבֵּץ קֹוֶיךָ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־בָּאֵי עוֹלָם כִּי אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ· אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־

הָאָֽרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר בָּם ׃ וּמִי בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ בָּעֶלְיוֹנִים אוֹ בַתַּחְתּוֹנִים שֶׁיֹּאמַר לְךָ מַה־תַּעֲשֶׂה ׃ אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם עֲשֵׂה עִמָּנוּ חֶסֶד בַּעֲבוּר שִׁמְךָ הַגָּדוֹל שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ וְקַיֶּם־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מַה־שֶּׁכָּתוּב בָּעֵת הַהִיא אָבִיא אֶתְכֶם וּבָעֵת קַבְּצִי אֶתְכֶם כִּי־אֶתֵּן אֶתְכֶם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה בְּכֹל עַמֵּי הָאָרֶץ בְּשׁוּבִי אֶת־שְׁבוּתֵיכֶם לְעֵינֵיכֶם אָמַר יְיָ ׃

בס"ק אשכנז אומרים כאן ברכו' התור', יברכך, אלו דברי', ויש שא"א הפסוקי' והטעכ'.

שמות ל'

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר ׃ וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרָחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם ׃ וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם ׃ בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ־מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת לְהַקְטִיר אִשֶּׁה לַיהוָה ׃ וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמֻתוּ וְהָיְתָה לָהֶם חָק־עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ לְדֹרֹתָם ׃ וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי־בַד יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת־הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ ׃ וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת־הַדֶּשֶׁן אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם טָהוֹר ׃

במדבר כ"ח וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר ׃ צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ ׃ וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְמִימִם

שנים

שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד: אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם: וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין: עֹלַת תָּמִיד הָעֲשֻׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה: וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה: וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:

ויקרא א׳ י״א

וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם. כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָ אוֹתָם עַל יְדֵי מֹשֶׁה נְבִיאֶךָ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ:

שמות ל׳ ל״ד

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ סַמִּים נָטָף ׀ וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה סַמִּים וּלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה: וְעָשִׂיתָ אֹתָהּ קְטֹרֶת רֹקַח מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ מְמֻלָּח טָהוֹר קֹדֶשׁ: וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק וְנָתַתָּה מִמֶּנָּה לִפְנֵי הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם: וְנֶאֱמַר וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת־הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה: וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת־הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם:

תנו רבנן פטום הקטורת, הצרי והצפורן החלבנה והלבונה משקל שבעים שבעים מנה· מור וקציעה שבולת נרד וכרכום, משקל ששה עשר ששה עשר מנה, הקושט שנים עשר, וקלופה שלשה, וקנמון תשעה, בורית כרשינה תשעה קבין· יין קפריסין, סאין תלתא וקבין תלתא, ואם אין לו יין קפריסין, מביא חמר חורין עתיק, מלח סדומית רובע הקב, מעלה עשן כל שהוא· רבי נתן אומר אף כפת הירדן כל שהוא ואם נתן בה דבש פסלה· ואם חסר אחת מכל סמניה חייב מיתה:

רבן שמעון בן גמליאל אומר, הצרי אינו אלא שרף, הנוטף מעצי הקטף· בורית כרשינה ששפין בה את הצפורן, כדי שתהא נאה. יין קפריסין ששורין בו את הצפורן, מפני שהיא עזה· והלא מי רגלים יפין לה, אלא שאין מכניסין מי רגלים בעזרה, מפני הכבוד:

תניא רבי נתן אומר כשהוא שוחק אומר הדק היטיב הדק מפני שהקול יפה לבשמים, פטמה לחצאין כשרה לשליש ולרביע לא שמענו· אמר רבי יהודה זה הכלל, אם כמדתה, כשרה לחצאין, אם חסר אחת מכל סמניה חייב מיתה:

תני בר קפרא אחת לששים או לשבעים שנה היתה באה של שירים לחצאין· עוד תני בר קפרא, אלו היה נותן בה קורטוב של דבש אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה, ולמה אין מערבין בה דבש, מפני שהתורה אמרה כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה ליי:

יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בּוֹטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה: וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

תפלת רבי נחוניא בן הקנה.

אָנָּא בְּכֹחַ גְּדֻלַּת יְמִינְךָ תַּתִּיר צְרוּרָה·	אבג'יתץ
קַבֵּל רִנַּת עַמְּךָ שַׂגְּבֵנוּ טַהֲרֵנוּ נוֹרָא·	קרע'שטן
נָא גִבּוֹר דּוֹרְשֵׁי יִחוּדְךָ כְּבָבַת שָׁמְרֵם·	נגד'יכש
בָּרְכֵם טַהֲרֵם רַחֲמֵם צִדְקָתְךָ תָּמִיד גָּמְלֵם·	בטר'צתג
חֲסִין קָדוֹשׁ בְּרוֹב טוּבְךָ נַהֵל עֲדָתֶךָ·	חקב'טנע
יָחִיד גֵּאֶה לְעַמְּךָ פְּנֵה זוֹכְרֵי קְדֻשָּׁתֶךָ·	יגל'פזק
שַׁוְעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ יוֹדֵעַ תַּעֲלֻמוֹת·	שקו'צית

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

בשבת מוסיפין:

במדבר כ״ח ט׳. וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

איזהו מקומן סוף במקו׳ לימוד, וכן ברייתא׳ דר׳ ישמעאל לכן לריך ללמדו מיכין כפי׳. ובמים פ״ס.

א אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן שֶׁל זְבָחִים קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן פָּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל־בֵּין הַבַּדִּים וְעַל הַפָּרֹכֶת וְעַל־מִזְבַּח הַזָּהָב מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכָּבֶת שִׁירֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אִם־לֹא נָתַן לֹא עִכֵּב: ב פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל־הַפָּרֹכֶת וְעַל־מִזְבַּח הַזָּהָב מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכָּבֶת שִׁירֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אִם־לֹא נָתַן לֹא־עִכֵּב אֵלּוּ וָאֵלּוּ נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדֶּשֶׁן: ג חַטֹּאת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד אֵלּוּ הֵן חַטֹּאת הַצִּבּוּר שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשֶׁל מוֹעֲדוֹת שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת: כֵּיצַד עָלָה בַכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב וּבָא־לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית· מִזְרָחִית צְפוֹנִית· צְפוֹנִית מַעֲרָבִית· מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית· שִׁירֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי· וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן־הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל־מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד־חֲצוֹת: ד הָעוֹלָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָהּ בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָהּ בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָהּ טָעוּן שְׁתֵּי

מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע וּטְעוּנָה הַפְשֵׁט וְנִתּוּחַ וְכָלִיל לָאִשִּׁים:
ה זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר וַאֲשָׁמוֹת· אֵלּוּ הֵן אֲשָׁמוֹת אֲשַׁם גְּזֵלוֹת
אֲשַׁם מְעִילוֹת אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה אֲשַׁם נָזִיר אֲשַׁם
מְצוֹרָע אָשָׁם תָּלוּי· שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת
בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע· וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים
מִן הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל־מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת:
ו הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם
בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע· וְנֶאֱכָלִין בְּכָל
הָעִיר לְכָל אָדָם בְּכָל מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת: הַמּוּרָם
מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם
וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם: ז שְׁלָמִים קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן
בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע
וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־הָעִיר לְכָל־אָדָם בְּכָל־מַאֲכָל לִשְׁנֵי יָמִים
וְלַיְלָה אֶחָד: הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם
נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם: ח הַבְּכוֹר
וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם
בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אֶחָת· וּבִלְבָד שֶׁיִּתֵּן כְּנֶגֶד הַיְסוֹד:
שִׁנָּה בַאֲכִילָתָן הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים וְהַמַּעֲשֵׂר לְכָל־אָדָם
וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־הָעִיר בְּכָל־מַאֲכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד·
הַפֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַלַּיְלָה וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד־חֲצוֹת
וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָו וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי:

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר בִּשְׁלשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַתּוֹרָה
נִדְרֶשֶׁת: מִקַּל וָחֹמֶר וּמִגְּזֵרָה שָׁוָה· מִבִּנְיַן אָב מִכָּתוּב
אֶחָד· וּמִבִּנְיַן אָב מִשְּׁנֵי כְתוּבִים· מִכְּלָל וּפְרָט וּמִפְּרָט

וּכְלָל׃ כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט׃ מִכְּלָל שֶׁהוּא צָרִיךְ לִפְרָט׃ וּמִפְּרָט שֶׁהוּא צָרִיךְ לִכְלָל׃ כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא מִן־הַכְּלָל לְלַמֵּד לֹא לְלַמֵּד עַל־עַצְמוֹ יָצָא אֶלָּא לְלַמֵּד עַל־הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא׃ כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טוֹעַן אֶחָד שֶׁהוּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחֲמִיר׃ כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טוֹעַן אַחֵר שֶׁלֹּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר׃ כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִדּוֹן בַּדָּבָר הֶחָדָשׁ אִי אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִירוֹ לִכְלָלוֹ עַד שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ הַכָּתוּב לִכְלָלוֹ בְּפֵרוּשׁ׃ דָּבָר הַלָּמֵד מֵעִנְיָנוֹ׃ וְדָבָר הַלָּמֵד מִסּוֹפוֹ׃ וְכֵן שְׁנֵי כְתוּבִים הַמַּכְחִישִׁים זֶה אֶת־זֶה עַד שֶׁיָּבוֹא הַכָּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְיַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם׃

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת׃

בודקים הטלית ומתעטפים מעומד, ויברך׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהִתְעַטֵּף בַּצִּיצִת׃

ויכסה ראשו בטלית ויאמר ד׳ פסוקים אלו׃

מַה־יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן׃
יִרְוְיֻן מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַשְׁקֵם׃
כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה־אוֹר׃
מְשׁוֹךְ חַסְדְּךָ לְיֹדְעֶיךָ וְצִדְקָתְךָ לְיִשְׁרֵי־לֵב׃

ברוך שאמר יש לנגן בקול נעים, וצריך לאמרו בעמידה, וידקדק בקריאתו כמו גבי ק"ש. ואסור להפסיק מתחלת ב"ש עד לאחר י"ש, ואפילו לבורך מצוה, אבל לקדושה ולברכו דהיינו לומר ברוך ה' המבורך לעולם ועד, ולתיבות מודים אנחנו לך, ולקדיש דהיינו לומר יהא שמי' רבא עד יתברך, וגם לענות אמן אחר דאמירן בעלמא ולענות אמן אחר האל הקדוש ואחר שומע תפלה, מפסיק, אבל לשאר אמן לא יפסיק.

אם בא לבית הכנסת ומצא הצבור בסוף פסוקי דזמר' אומר ברוך שאמר עד מהולל בתשבחות ואח"כ תהל' לדוד עד מעת' ועד עולם הללוי', ואח"כ הללו את ה' מן השמים עד עם קרובו הללוי', ואח"כ הללו אל בקדשו עד כל הנשמ' תהלל יה הללוי', ואח"כ ישתבח, ואם יש לו שהות יותר יאמר הודו לה' עד והוא רחום וידלג עד והוא רחום שקודם אשרי יושבי כדי שיתפלל עם הצבור. ואם אין שהות כלל לא יאמר רק ברוך שאמר ותהל' לדוד וישתבח, ואם כבר התחילו יוצר אור ואין שהות לומר אפילו בדלוג יתחיל ברכת יוצר אור ויקרא ק"ש עם ברכותי' ויתפלל י"ח עם הצבור ואחר י"ח יתחיל הודו לה' וכו' עד ישתבח ולא יאמר ישתבח, ויש אנשים כשבאים לבית הכנסת והצבור מתחילין יוצר אור המה ג"כ מתחילים ישתבח עמהם וזה איסור גמור כי ישתבח נתקן להיות סוף פסוקי דזמרה וברוך שאמר הוא ההתחלה וא"כ אם לא אמר קצת פסוקי דזמרה האיך יאמר ישתבח? לכן טוב ונכון להתחיל יוצר אור.

אם בא לבהכ"נ ובתוך שיבדוק הציצי' מתחילין הצבו' יוצר אור טוב שיתפלל עם הצבור ולא יבדוק הציצי' ויסמוך על הרוב וחזקתו בדוק. ויאחז הב' ציצי' שלפניו בידו הימנית בשעת אמירת ב"ש וכשיסיי' בתשבחות ינשקם ויניחם בנקת מידו.

כתוב בשל"ה, קודם ברוך שאמר צריך לאמר בפה מלא:

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קב"ה ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. בָּרוּךְ הוּא. בָּרוּךְ
עוֹשֶׂה בְרֵאשִׁית. בָּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה. בָּרוּךְ
גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם. בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הָאָרֶץ. בָּרוּךְ
מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת. בָּרוּךְ מְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב
לִירֵאָיו. בָּרוּךְ חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח. בָּרוּךְ פּוֹדֶה
וּמַצִּיל בָּרוּךְ שְׁמוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם. הָאֵל הָאָב הָרַחֲמָן הַמְהֻלָּל בְּפִי עַמּוֹ
מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר בִּלְשׁוֹן חֲסִידָיו וַעֲבָדָיו. וּבְשִׁירֵי

דָּוִד עַבְדֶּךָ נְהַלֶּלְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בִּשְׁבָחוֹת וּבִזְמִירוֹת נְגַדֶּלְךָ וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וְנַזְכִּיר שִׁמְךָ וְנַמְלִיכְךָ מַלְכֵּנוּ אֱלֹהֵינוּ יָחִיד חֵי הָעוֹלָמִים. מֶלֶךְ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר עֲדֵי־עַד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

ד״ה פ׳ י״ו

הוֹדוּ לַייָ קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו: שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ־לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל־נִפְלְאֹתָיו: הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְיָ: דִּרְשׁוּ יְיָ וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד: זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי־פִיהוּ: זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו: הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: זִכְרוּ לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר: אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק: וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶרֶץ־כְּנָעַן חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם: בִּהְיוֹתְכֶם מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ: וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי וּמִמַּמְלָכָה אֶל־עַם אַחֵר: לֹא־הִנִּיחַ לְאִישׁ לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים: אַל־תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי אַל־תָּרֵעוּ: שִׁירוּ לַייָ כָּל־הָאָרֶץ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־אֶל־יוֹם יְשׁוּעָתוֹ: סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת־כְּבוֹדוֹ בְּכָל־

הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו: כִּי גָדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְנוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים: כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַייָ שָׁמַיִם עָשָׂה: הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְחֶדְוָה בִּמְקֹמוֹ: הָבוּ לַייָ מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַייָ כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַייָ כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְפָנָיו הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: חִילוּ מִלְּפָנָיו כָּל־הָאָרֶץ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ מָלָךְ: יִרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ יַעֲלֹץ הַשָּׂדֶה וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ: אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יְיָ כִּי־בָא לִשְׁפּוֹט אֶת־הָאָרֶץ: הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: וְאִמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעֹלָם וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אָמֵן וְהַלֵּל לַייָ: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ: אַתָּה יְיָ לֹא־תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנִי: זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: תְּנוּ עֹז

לאלהים

לֵאלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים: נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נֹתֵן עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים: אֵל־נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל עַל־גֵּאִים: לַייָ הַיְשׁוּעָה עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ: הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד־הָעוֹלָם: נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַייָ עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא: כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ: יְהִי־חַסְדְּךָ יְיָ עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: הַרְאֵנוּ יְיָ חַסְדֶּךָ וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן־לָנוּ: קוּמָה עֶזְרָתָה לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ: אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַרְחֶב־פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו: וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַייָ כִּי גָמַל עָלָי:

ראיתי בספר המנהיג לאבן הירחי שאמר: בצרפת נהגו לדלוג בשבתות וי"ט מזמור לתודה וכן בדין שהיו אומרין אותו בזמן הבית על הקרבת התודה שהיו מביאין ד' שצריכין להודות ואיננה קריבה בשבת וי"ט דנדרים ונדבות אין קריבין בהם, אבל בפרובנצא וספרד אומרין אותו ולא יתכן, עכ"ל, והר"ד אבודרהם יישב מנהג ספרד, אכן מנהגנו שלא לאמרו לא בשבת וי"ט וערב י"כ גם לא בע"פ וחה"מ של פסח, אכן בק"ק מדלגי' רק שתי התיבות מזמור לתודה ומתחילי' הריעו ליי וגו'.

בשבת וביו"ט מוסיפים מזמורים אלו ובפולין וק"ק אשכנז גם כפוסעגא רנה.

יט

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּמַעֲשֵׂה
יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ: יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר וְלַיְלָה לְּלַיְלָה יְחַוֶּה־
דָּעַת: אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם: בְּכָל־הָאָרֶץ
יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם־אֹהֶל בָּהֶם: וְהוּא
כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח: מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם
מוֹצָאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל־קְצוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ: תּוֹרַת
יְהֹוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְהֹוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת
פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְהֹוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב מִצְוַת יְהֹוָה בָּרָה
מְאִירַת עֵינָיִם: יִרְאַת יְהֹוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד מִשְׁפְּטֵי־
יְהֹוָה אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו: הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב וּמְתוּקִים
מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים: גַּם־עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם בְּשָׁמְרָם עֵקֶב
רָב: שְׁגִיאוֹת מִי־יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי: גַּם מִזֵּדִים חֲשֹׂךְ
עַבְדֶּךָ אַל־יִמְשְׁלוּ־בִי אָז אֵיתָם וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב: יִהְיוּ
לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהֹוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

לד לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת־טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ:
אֲבָרְכָה אֶת־יְהֹוָה בְּכָל־עֵת תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי:
בַּיהֹוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ:
גַּדְּלוּ לַיהֹוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:
דָּרַשְׁתִּי אֶת־יְהֹוָה וְעָנָנִי וּמִכָּל־מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי:
הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל־יֶחְפָּרוּ:
זֶה עָנִי קָרָא וַיהֹוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ:
חֹנֶה מַלְאַךְ־יְהֹוָה סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם:
טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב יְהֹוָה אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה־בּוֹ:

יְראוּ אֶת־יְהֹוָה קְדֹשָׁיו כִּי־אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו׃
כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְהֹוָה לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב׃
לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ־לִי יִרְאַת יְהֹוָה אֲלַמֶּדְכֶם׃
מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב׃
נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה׃
סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה־טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ׃
עֵינֵי יְהֹוָה אֶל־צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל־שַׁוְעָתָם׃
פְּנֵי יְהֹוָה בְּעֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם׃
צָעֲקוּ וַיהֹוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָם הִצִּילָם׃
קָרוֹב יְהֹוָה לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב וְאֶת־דַּכְּאֵי־רוּחַ יוֹשִׁיעַ׃
רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְהֹוָה׃
שֹׁמֵר כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה׃
תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ׃
פּוֹדֶה יְהֹוָה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל־הַחֹסִים בּוֹ׃

צ תְּפִלָּה* לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר׃ בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל׃ תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי־אָדָם׃ כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה׃ זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף׃ בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ׃ כִּי־כָלִינוּ בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ׃ שַׁתָּה° עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ׃ כִּי כָל־יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְמוֹ־הֶגֶה׃ יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם

---

*) הר' נקראת במלאפום והא' נעלם. °) שחה ק'.

בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן כִּי־גָז חִישׁ
וַנָּעֻפָה: מִי־יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ: לִמְנוֹת יָמֵינוּ
כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב חָכְמָה: שׁוּבָה יְהוָה עַד־מָתָי וְהִנָּחֵם עַל־
עֲבָדֶיךָ: שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל־יָמֵינוּ:
שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: יֵרָאֶה אֶל־עֲבָדֶיךָ
פָעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל־בְּנֵיהֶם: וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ
וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:
צא יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן: אֹמַר לַיהוָה מַחְסִי
וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ: כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר
הַוּוֹת: בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה
אֲמִתּוֹ: לֹא־תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם: מִדֶּבֶר
בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם: יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף
וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת
רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי־אַתָּה יְהוָה מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ:
לֹא־תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא־יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ: כִּי מַלְאָכָיו
יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ: עַל־כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן־
תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ: עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר
וְתַנִּין: כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע שְׁמִי:
יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ:
אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי:

קלה הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה: שֶׁעֹמְדִים
בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹהֵינוּ: הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב יְהוָה זַמְּרוּ
לִשְׁמוֹ כִּי נָעִים: כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי
אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהוָה וַאֲדֹנֵינוּ מִכָּל־אֱלֹהִים: כָּל־אֲשֶׁר־

חָפֵץ יְהֹוָה עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיַּמִּים וְכָל־תְּהֹמוֹת: מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה מוֹצֵא רוּחַ מֵאוֹצְרוֹתָיו: שֶׁהִכָּה בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה: שָׁלַח׀ אוֹתֹת וּמֹפְתִים בְּתוֹכֵכִי מִצְרָיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו: שֶׁהִכָּה גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג מְלָכִים עֲצוּמִים: לְסִיחוֹן׀ מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּלְכֹל מַמְלְכוֹת כְּנָעַן: וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ: יְהֹוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְהֹוָה זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר: כִּי־יָדִין יְהֹוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו יִתְנֶחָם: עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה־לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ: אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יַאֲזִינוּ אַף אֵין־יֶשׁ־רוּחַ בְּפִיהֶם: כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם: בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת־יְהֹוָה בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת־יְהֹוָה: בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת־יְהֹוָה יִרְאֵי יְהֹוָה בָּרְכוּ אֶת־יְהֹוָה: בָּרוּךְ יְהֹוָה׀ מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ:

הודו זה הוא הלל הגדול, והלל של ר״ח וי״ט הוא הלל המצרי. ברכות דף ד׳ וכ״ו ופסחים קי״ח

קלו הוֹדוּ לַיהֹוָה כִּי־טוֹב | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם בִּתְבוּנָה | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְרֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
אֶת־הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמֶמְשְׁלוֹת בַּלָּיְלָה | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמַכֵּה מִצְרַיִם בִּבְכוֹרֵיהֶם | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְגֹזֵר יַם־סוּף לִגְזָרִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְהֶעֱבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנִעֵר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ בְיַם־סוּף כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמַכֵּה מְלָכִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנָתַן אַרְצָם לְנַחֲלָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר־לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
נֹתֵן לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמָיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

לג רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהֹוָה לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:
הוֹדוּ לַיהֹוָה בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ־לוֹ:
שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה: כִּי־יָשָׁר דְּבַר־
יְהֹוָה וְכָל־מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה: אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד
יְהֹוָה מָלְאָה הָאָרֶץ: בִּדְבַר יְהֹוָה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־
צְבָאָם: כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם נֹתֵן בְּאוֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת: יִירְאוּ
מֵיְהֹוָה כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל: כִּי הוּא אָמַר
וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד: יְהֹוָה הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא

מַחְשְׁבוֹת עַמִּים׃ עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר׃ אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהָיו הָעָם בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ׃ מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְהוָה רָאָה אֶת־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם׃ מִמְּכוֹן־שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃ הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם הַמֵּבִין אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם׃ אֵין הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרָב־חָיִל גִּבּוֹר לֹא־יִנָּצֵל בְּרָב־כֹּחַ׃ שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ לֹא יְמַלֵּט׃ הִנֵּה עֵין יְהוָה אֶל־יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ׃ לְהַצִּיל מִמָּוֶת נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב׃ נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיהוָה עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא׃ כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ׃ יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ׃

צב מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת׃ טוֹב לְהֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן׃ לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת׃ עֲלֵי־עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר׃ כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְהוָה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן׃ מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ׃ אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־יָבִין אֶת־זֹאת׃ בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד׃ וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָה׃ כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְהוָה כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן׃ וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי׃ צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה׃ שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ׃ עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ׃ לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָה צוּרִי וְלֹא־עַלָתָה בּוֹ׃

צג יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן

תבל

תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְהוָה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָה: עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹּדֶשׁ יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים: *) מפיק א׳.

יְהִי כְבוֹד יי לְעוֹלָם יִשְׂמַח יי בְּמַעֲשָׂיו: יְהִי שֵׁם יי מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יי: רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם יי עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: יי שִׁמְךָ לְעוֹלָם יי זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר: יי בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יי מָלָךְ: יי מֶלֶךְ יי מָלָךְ יי יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יי מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ גוֹיִם מֵאַרְצוֹ: יי הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֶב־אִישׁ וַעֲצַת יי הִיא תָקוּם: עֲצַת יי לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר: כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד: כִּי־בָחַר יי בְּצִיּוֹן אִוָּהּ לְמוֹשָׁב לוֹ: כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יי עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֺן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ: יי הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ:

---

*) נאוה קדש כנ׳ בקמץ והא׳ בח״פ וסק׳ לגוש בכ״י מדויק ת״י וכן עיקר וכ״כ רד״ק.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמה תְּהִלָּה לְדָוִד

אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:

בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:

גָּדוֹל יְהוָֹה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר:

דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ:

הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה:

וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּוֹתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: יתיר ו'.

זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ:

חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָֹה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָוֹל־חָסֶד: יתיר ו'.

טוֹב־יְהוָֹה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו:

יוֹדוּךָ יְהוָֹה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה:

כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ:

לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ:

מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר:

סוֹמֵךְ יְהוָֹה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים:

עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ:

פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ* וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן:

צַדִּיק יְהוָֹה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו:

קָרוֹב יְהוָֹה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת:

רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם:

שׁוֹמֵר יְהוָֹה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד:

*) פותח את ידך ר"ת פאי כמנין הויה אדני וס"ת חתך והוא שם של פרנסה.

תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
קט״ו י״ח וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

קמו הַלְלוּיָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה: אֲהַלְלָה יְהוָה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי: אַל־תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן־אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְשׁוּעָה: תֵּצֵא רוּחוֹ יָשֻׁב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ עֶשְׁתֹּנֹתָיו: אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ עַל־יְהוָה אֱלֹהָיו: עֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם הַשֹּׁמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם: עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים יְהוָה מַתִּיר אֲסוּרִים: יְהוָה פֹּקֵחַ עִוְרִים יְהוָה זֹקֵף כְּפוּפִים יְהוָה אֹהֵב צַדִּיקִים: יְהוָה שֹׁמֵר אֶת־גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קמז הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־נָעִים נָאוָה תְהִלָּה: בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַםִ יְהוָה נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס: הָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם: מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא: גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר: מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהוָה מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי־אָרֶץ: עֱנוּ לַיהוָה בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְכִנּוֹר: הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעָבִים הַמֵּכִין לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר: נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ: לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ לֹא־בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה: רוֹצֶה יְהוָה אֶת־יְרֵאָיו אֶת־הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: שַׁבְּחִי יְרוּשָׁלַםִ אֶת־יְהוָה הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן: כִּי־חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ: הַשָּׂם

גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ: הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ עַד־מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ: הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר כְּפוֹר כָּאֵפֶר יְפַזֵּר: מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְפִתִּים לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי יַעֲמֹד: יִשְׁלַח־דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־מָיִם: מַגִּיד דְּבָרָו לְיַעֲקֹב חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל: לֹא עָשָׂה כֵן ׀ לְכָל־גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל־יְדָעוּם הַלְלוּיָהּ:

קמח הַלְלוּיָהּ ׀ הַלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים: הַלְלוּהוּ כָל־מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָּל־צְבָאָו*: הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ הַלְלוּהוּ כָּל־כּוֹכְבֵי אוֹר: הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמָיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר ׀ מֵעַל הַשָּׁמָיִם: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי הוּא צִוָּה וְנִבְרָאוּ: וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם חָק־נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר: הַלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הָאָרֶץ תַּנִּינִים וְכָל־תְּהֹמוֹת: אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֶג וְקִיטוֹר רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ: הֶהָרִים וְכָל־גְּבָעוֹת עֵץ פְּרִי וְכָל־אֲרָזִים: הַחַיָּה וְכָל־בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף: מַלְכֵי־אֶרֶץ וְכָל־לְאֻמִּים שָׂרִים וְכָל־שֹׁפְטֵי אָרֶץ: בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם־נְעָרִים: יְהַלְלוּ ׀ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן ׀ לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

*) צבאיו ק׳.

קמט הַלְלוּיָהּ ׀ שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים: יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּנֵי צִיּוֹן יָגִילוּ בְמַלְכָּם: יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ־לוֹ: כִּי־רוֹצֶה יְהוָה בְּעַמּוֹ יְפָאֵר עֲנָוִים בִּישׁוּעָה: יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ

עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם: רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם: לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַּגּוֹיִם תּוֹכֵחוֹת בַּלְאֻמִּים: לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִּים וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל: לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כָּתוּב הָדָר הוּא לְכָל־חֲסִידָיו הַלְלוּיָהּ:

קנ הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ: הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר: הַלְלוּהוּ בְתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעוּגָב: הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ: כ״ה ת״י״ה:

בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: בָּרוּךְ יְיָ מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ: וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן:

צריך לעמוד קודם שיתחיל ויברך, ויעמוד עד אתה הוא וכו׳. ד״ה א׳ כ״ט.

וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת־יְיָ לְעֵינֵי כָּל־הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם: לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל: וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ: נחמי׳ ט׳ אַתָּה הוּא יְיָ לְבַדֶּךָ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צְבָאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיַּמִּים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת־כֻּלָּם

וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים: אַתָּה הוּא יְיָ הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בְּאַבְרָם וְהוֹצֵאתוֹ מֵאוּר כַּשְׂדִּים וְשַׂמְתָּ
שְּׁמוֹ אַבְרָהָם: וּמָצָאתָ אֶת־לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ וְכָרוֹת עִמּוֹ
הַבְּרִית לָתֵת אֶת־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי הָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי
וְהַיְבוּסִי וְהַגִּרְגָּשִׁי לָתֵת לְזַרְעוֹ וַתָּקֶם אֶת־דְּבָרֶיךָ כִּי צַדִּיק
אָתָּה: וַתֵּרֶא אֶת־עֳנִי אֲבֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם וְאֶת־זַעֲקָתָם שָׁמַעְתָּ
עַל־יַם־סוּף: וַתִּתֵּן אֹתֹת וּמֹפְתִים בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו
וּבְכָל־עַם אַרְצוֹ כִּי יָדַעְתָּ כִּי הֵזִידוּ עֲלֵיהֶם וַתַּעַשׂ־לְךָ שֵׁם
כְּהַיּוֹם הַזֶּה: וְהַיָּם בָּקַעְתָּ לִפְנֵיהֶם וַיַּעַבְרוּ בְתוֹךְ־הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה
וְאֶת־רֹדְפֵיהֶם הִשְׁלַכְתָּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־אֶבֶן בְּמַיִם עַזִּים:
וַיּוֹשַׁע יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם וַיַּרְא
יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־שְׂפַת הַיָּם: וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל
אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ הָעָם
אֶת־יְהוָה וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ:

שירת הים צריך לאמרה מעומד בשמחה ובכוונה ובנגון הטעמים כמו בספר תורה.

אָז יָשִׁיר־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ
לֵאמֹר   אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי־גָאֹה גָּאָה   סוּס
וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם: עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי
לִישׁוּעָה   זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ   אֱלֹהֵי
אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ:   יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה יְהוָה
שְׁמוֹ:   מַרְכְּבֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם   וּמִבְחַר
שָׁלִשָׁיו טֻבְּעוּ בְיַם־סוּף: תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־
אָבֶן: יְמִינְךָ יְהוָה נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ   יְמִינְךָ
יְהוָה תִּרְעַץ אוֹיֵב: וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס

קָמֶיךָ תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ: וּבְרוּחַ
אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ־נֵד
נֹזְלִים קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֶב־יָם: אָמַר
אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל תִּמְלָאֵמוֹ
נַפְשִׁי אָרִיק חַרְבִּי תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי: נָשַׁפְתָּ
בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם
אַדִּירִים: מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי
כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה
פֶלֶא: נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ: נָחִיתָ
בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ גָּאָלְתָּ נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל־נְוֵה
קָדְשֶׁךָ: שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן חִיל
אָחַז יֹשְׁבֵי פְּלָשֶׁת: אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי
אֱדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד נָמֹגוּ
כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן: תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה
וָפַחַד בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן עַד־
יַעֲבֹר עַמְּךָ יְהוָה עַד־יַעֲבֹר עַם־זוּ
קָנִיתָ: תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן
לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְהוָה מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ
יָדֶיךָ: יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ
יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב יי עלהם את מי הים · ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים:

כִּי לַיְיָ הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם: וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן
לִשְׁפֹּט אֶת־הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַיְיָ הַמְּלוּכָה: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ
עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:
וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

כשבת וכי"ט אומרים כאן נשמת. אין שבת וי"ט ווירד היער נשמת געזאגט.

נִשְׁמַת כָּל־חַי תְּבָרֵךְ אֶת־שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃
וְרוּחַ כָּל־בָּשָׂר תְּפָאֵר וּתְרוֹמֵם זִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ
תָּמִיד׃ מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם אַתָּה אֵל׃
וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ פּוֹדֶה
וּמַצִּיל וּמְפַרְנֵס וּמְרַחֵם בְּכָל־עֵת צָרָה וְצוּקָה
אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה׃ אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים
וְהָאַחֲרוֹנִים׃ אֱלוֹהַּ כָּל־בְּרִיּוֹת אֲדוֹן כָּל־
תּוֹלָדוֹת הַמְהֻלָּל בְּרֹב* הַתִּשְׁבָּחוֹת הַמְ°נַהֵג
עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים׃ וַיְיָ לֹא־יָנוּם
וְלֹא־יִישָׁן׃ הַמְעוֹרֵר יְשֵׁנִים וְהַמֵּקִיץ* נִרְדָּמִים׃
וְהַמֵּשִׂיחַ אִלְּמִים׃ וְהַמַּתִּיר אֲסוּרִים וְהַסּוֹמֵךְ
נוֹפְלִים וְהַזּוֹקֵף כְּפוּפִים׃ לְךָ לְבַדְּךָ אֲנַחְנוּ
מוֹדִים׃ אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה
כַּהֲמוֹן גַּלָּיו וְשִׂפְתוֹתֵינוּ שֶׁבַח כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ׃
וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ׃ וְיָדֵינוּ פְרוּשׂוֹת
כְּנִשְׁרֵי שָׁמָיִם׃ וְרַגְלֵינוּ קַלּוֹת כָּאַיָּלוֹת׃ אֵין
אֲנַחְנוּ מַסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ׃ וּלְבָרֵךְ אֶת־שְׁמֶךָ׃ עַל־אַחַת מֵאָלֶף

---

*) ברוב התשבחות, טעמו בריבוי התשבחות, כלומר בכל התשבחות ואף שהם רבים, וזה שימוש מלת רוב בלשון עברי להורות על ריבוי הכלל, וזה טעם ורוב עצמותי הפקיד (איוב ד' י"ד), כבוד עשרו ורוב בניו (אסתר ה' י"א) ריבוי בניו, ואמנם רז"ל הרגילו להשתמש בו בענין אחר באמרם רובו ככולו, והוצרכתי להעיר כאן על הענין הזה להכין דעת המתקשים בזה.
°) המנהג, המ' רפה כמו המטהר (ויקר' יד י"א) וכן משפט הלשון להרפות המ' כשפ' הפעל בפתח. *) והמקיץ כ"י והמעיר.

אֶלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבֹת
שֶׁעָשִׂיתָ עִם־אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ: מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ בְּרָעָב זַנְתָּנוּ
וּבְשָׂבָע כִּלְכַּלְתָּנוּ׃ מֵחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ׃ וּמִדֶּבֶר
מִלַּטְתָּנוּ וּמֵחֳלָיִם רָעִים וְנֶאֱמָנִים דִּלִּיתָנוּ: עַד־
הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ׃ וְלֹא־עֲזָבוּנוּ חֲסָדֶיךָ׃ וְאַל־
תִּטְּשֵׁנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לָנֶצַח: עַל־כֵּן אֵבָרִים שֶׁפִּלַּגְתָּ
בָּנוּ׃ וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנָּפַחְתָּ בְּאַפֵּינוּ וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר
שַׂמְתָּ בְּפִינוּ: הֵן הֵם יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ
וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת־שִׁמְךָ
מַלְכֵּנוּ: כִּי כָל־פֶּה לְךָ יוֹדֶה׃ וְכָל־לָשׁוֹן לְךָ
תִשָּׁבַע׃ וְכָל־בֶּרֶךְ לְךָ תִכְרַע׃ וְכָל־קוֹמָה
לְפָנֶיךָ תִשְׁתַּחֲוֶה׃ וְכָל־לְבָבוֹת יִירָאוּךָ׃ וְכָל־
קֶרֶב וּכְלָיוֹת יְזַמְּרוּ לִשְׁמֶךָ׃ כַּדָּבָר שֶׁכָּתוּב כָּל
עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ מִי כָמוֹךָ׃ מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק
מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ: מִי יִדְמֶה־לָּךְ וּמִי
יִשְׁוֶה־לָּךְ וּמִי יַעֲרָךְ־לָךְ׃ הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר
וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: נְהַלֶּלְךָ
וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וּנְבָרֵךְ אֶת־שֵׁם קָדְשֶׁךָ׃
כָּאָמוּר לְדָוִד בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְיָ וְכָל־קְרָבַי
אֶת־שֵׁם קָדְשׁוֹ:

°) ורבי כ״א ורבו רבבות פעמים הטובות.

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ: הַגָּדוֹל בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ:
הַגִּבּוֹר לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ:

יוצר ליום ראשון של ראש השנה·

תפלה לש"ץ הנדפסת כאן בהרבה מחזורים השמטתי מפה, כי שאלתי את פי רבותי והורו שאסור להפסיק כאן באום דבור; לכן הדפסתי אותה לבדה בתחלת הכרך הזה ויוכל הש"ץ לאמרה קודם ברוך שאמר.

הַ מֶּ לֶ ךְ

יוֹשֵׁב* עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא:

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ· וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה: בְּפִי

יְ שָׁרִים תִּתְ רוֹמָם: וּבְדִבְרֵי
צַ דִּיקִים תִּתְ בָּ רַךְ: וּבִלְשׁוֹן
חֲ סִידִים תִּתְ קַ דָּשׁ: וּבְקֶרֶב
קְ דוֹשִׁים תִּתְ הַ לָּל:

ובמקהלות

*) יושב על כסא רם ונשא, כן מנהגנו לומר בר"ה וביה"כ יושב בלא ה' בראש, וכן הגירסא בכל ספרי הדפוס אשר ראיתי; ואולם בכל כתבי יד אשר לי הגירסא המלך היושב בה' בראש.

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים: הש"ץ אומר ח"ק·

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן׃ יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה

וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן׃

וואהרענד דער חזן ברכו זאגט,

בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ׃

ק"ה בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל׃

זאגט קהל יתברך׃

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה׃ בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃

(2) אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי׃

מלך

---

(1) מנהג ק"ק פ"פ דמיין הש"ץ כופל לעלא בשחרית ובמוסף; אבל לא במנחה וערבית. גם בקדיש יתום אין כופלין.

(2) אור עולם באוצר חיים, מחובר אל מעלה יוצר אור וכו' ואמר שאור עולם הוא האור שנברא מששת ימי בראשית הוא נגנז באוצר חיים כמו שאמרו ראה שאין העולם כדאי להשתמש בו וגנזו לצדיקים לעתיד לבוא לעולם שכולו חיים, ועיין בב"ר פ' ג' וביפה תאר סי' א' וסי' ו' וז' ועוד שם בפ' ר"א, וכן פתח הפייטן ביוצר להפסקה שני' אורות מאופל הוציא מהודו וכו', והפשט כי אורות מאופל קאי על אור המאורות, וקרא לאור הגנוז אור עולם להיותו קיים לעולם כדאי' בסדר א"ז פרק כ"א ולאור המשמש אלליכו אורות בלשון רבים כמ"ש הכתוב יהיה מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ.

מיוסד ע"פ א"ב ·בראשי החרוזות.

מֶלֶךְ אָזוּר גְּבוּרָה· גָּדוֹל שִׁמְךָ בִּגְבוּרָה· לְךָ זְרוֹעַ עִם גְּבוּרָה: מֶלֶךְ בִּגְדֵי נָקָם· לָבַשׁ בְּיוֹם נָקָם· לְצָרָיו יָשִׁיב אֶל חֵיקָם: מֶלֶךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ· יַמִּים מְיַבֵּשׁ· וְגַאֲוַת אֲפִיקִים מְכַבֵּשׁ:

מֶלֶךְ בַּעֲשָׂרָה לְבוּשִׁים· הִתְאַזָּר בִּקְדוֹשִׁים·
אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים· קָדוֹשׁ:

באור.

א מלך אזור גבורה וכו' עד מלך יעט קנאה, עשרת החרוזים האלה מיוסדים על מה דאי' בפסיקתא והובא בילקוט בישעי' סי' ס"א ברמז תק"ו: בעשרה מקומות.... ובנגדם לבש הקב"ה ע ש ר ה ל ב ו ש י ן וכו'. ועוד תמצא המאמר הזה בשנוי מעט ברכות סוף פ' ואתחנן, ובמדרש חזית בפסוק מה יפו דודיך גם בילקוט תהלים ברמז תתמ"ז בשטה אחרת. והפייטן מונה והולך על סדר א"ב. וידמה כי חלוף הפעולות ושנוי הכחות היוצאות מאחדותו יתברך יתיחסו אליו בלבושים נערכים אל הענינים דוגמת שאמרו בזוהר י' ספירין איכון מאנין ולבושין דקוב"ה, וכבר הראיתו לדבר בענינים האלה רבינו סעדיה גאון ז"ל במאמר האחדות והרמב"ם ז"ל במורה בראשון, וביחוד בפ' כ"ו ומ"ו והראב"ע בפי' דניאל סי' י"א, וכבר מנה הגאון ז"ל המלות הגשמיות הנהוגות בכתובים בתארי האל יתברך ומצא גם אותם עשרה במספר ע"ש במאמר הנזכר והעתקתי דבריו במפורש בפסוק נעשה אדם (בראשית א' כ"ו) ובפסוק וינחם ה' (שם ו' ו'). אזור גבורה, עש"ה אל נאזר בגבורה (תהלים סה ח). גדול, ירמיה' י' ו'. לך, תהלים פ"ט י"ד. ב בגדי נקם, עש"ה וילבש בגדי נקם (ישעיה נ"ט י"ז) ות"י ויתגלי למעבד לאתפרעא. ג גאות לבש, דכתיב ה' מלך גאות לבש (תהלים צ"ג) וזה הלבוש כנגד מלחמת הים כדאיתא עליו בילקוט, וזהו ימים מיבש. וגאות אפיקים, גאות גבורים, ל' ומזיח אפיקים רפה (איוב י"ב כ"א) ורומז לאנשי מצרים שהיו גסי הרוח. בעשרה לבושים וכו', כדאמרן. בקדושים, בשביל ישראל עם קדושו וכמו שמסיים במדרש חזית במקום הנזכר. ד נערץ, תהלים פ"ט ח',

---

תרגום אשכנזי.

א קעניג, מיט אללגעוואלט אומגירטעט, גראססמעכטיג איזט דיין נאמע! דיין איזט אַרם אונד קראפט! ב קעניג איין ראכעגעוואנד! ער אנוועדעט עס אן טאגע דער ראכע אונד טריפפט דיא ברוסט זיינער ווידערזאכער. ג קעניג מיט האָהייט אומגעבען! איינסט ליעס ער שטירמישע מעערע ערטראקקנען אונד דעמיטהיגטע דער מעכטיגען שטאָלצען איבערמוטה.

נעהן מאנניגפאלטיגע געוואנדער*) לעגט דער קעניג אן, זיינער אויס ערוועהלטען (ישראל) האלבען; אללמעכטיג איזט ער אונד שרעקליך אין דער פערזאממלונג דער היילגען (מלאכים). קדוש.

קעניג

*) זיעהע איינ. באור.

מֶלֶךְ דָּר בִּנְהוֹרָא· עוֹטֶה כַּשַּׂלְמָה אוֹרָה· מִשְׁפָּטֵנוּ יוֹצִיא כָאוֹרָה: מֶלֶךְ הִתְאַזָּר עוֹז· יְמִינוֹ תָּעוֹז· וֶאֱנוֹשׁ לַיָּעוֹז: מֶלֶךְ וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה· וְנִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה· לְךָ יְיָ הַצְּדָקָה: מֶלֶךְ זֶה הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ· וְכוֹבַע יְשׁוּעָה בְּרֹאשׁוֹ· אֱלֹהִים יָשַׁב עַל כִּסֵּא קָדְשׁוֹ: מֶלֶךְ חֲמוּץ בְּגָדִים· בְּדָרְכוֹ בּוֹגְדִים· יְבַצֵּר רוּחַ נְגִידִים: מֶלֶךְ טַלִּיתוֹ כַּשֶּׁלֶג מְצֻחְצָח· צַח וּבְצַחְצָחוֹת יְצַחְצַח· מְצַחְצְחִים

וכמו שדרשוהו בויקרא רבה פ' כ"ט דף קכ"ט א'. ד דר בנהורא, עש"ה ונהורא עמי' שרא (דניאל ב כב). עוטה, תהלים ק"ד ב'. ה התאזר עוז, תהלים צ"ג, וזה בשעת מתן תורה כדכתי' ה' עוז לעמו יתן. ימינו תעוז, ע"ש תעוז ידך תרום ימינך (תהלים פט יד), ועיין ברכות ריש פ' משפטים. ו וילבש צדקה, (ישעי' נ"ט י"ז). ות"י ויתגלי למעבד זכוון לעמיה. ז זה הדור, ישעי' ס"ג א', וכדאי' שם בילקוט. וכובע, שם נ"ט י"ז. אלהי', תהלי' מ"ז ט'. ח חמוץ בגדים, עש"ה מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה (ישעי' סג א), וכל דבר שהוא מתנאץ בריחו בטעמו ובמראיתו נופל בו ל' חימוץ בל' עברי, וידענו כי האודם מתנאץ לעין ויזיקנו וכמ"ש רבינו סעדי' הגאון ז"ל מאמר י' שער י"ג מספרו האמונות והדעות, ולכן נופל ל' חמוץ על בגד שמראיתו אדום, והמין המראה יקרא בל"א גרעלל. ט טליתו כשלג מצוחצח, לבושו כשלג מלובן כדכתיב לבושי' כתלג חור (דניאל ז' ט'). צח, תאר להקב"ה עש"ה דודי צח ואדום (שיר ה י), ואז"ל בשיר רבה דודי צח לי בר"ה, והוא יצחצח בצחצחות אותם המצחצחים פעלם כדי לצאת בדין. צח וצחצוח לשון לבון וזכות הן ורומז לזה דאי' בילקוט ישעי' סי' ס"א על פסוק מי זה בא מאדום וגו', הקב"ה נוטל כל עונותיהם של ישראל ונותנם על בגדיו ונעשים אדומים כתולעת שני והוא מכבסן עד שנעשים כשלג שנאמר לבושי' כתלג חור עכ"ל. והמפרש אשר לפני פירש פ ע ל ם ל נ צ ח. „ישראל מנצחים פועל שלהם הוא הקב"ה" וכו'. ומלבד שהפי' הזה בלתי מיוסדת הנה לא יאבה לו הלשון

ד קעניג אין ליכטער וואהנונג, דער ליכט אומהיללט ווי אין געוואנד; ער ווירד אונז אויספיהרען, אונזער רעכט, ווי זאננענליכט! ה קעניג אין זיעגעסריסטונג! זיינע רעכטע זיעגט! איהם טראָטצטע דער מענשען קיינער! ו קעניג אין אנצוג דער גערעכטיגקייט, געהייליגט דורך גערעכטיגקייט! דיין, ה' עוויגער, איזט דיא גערעכטיגקייט! ז קעניג! אין פראכטגעוואנדע, דען העלם דעז טריומפז אויף זיינעם הויפטע, זאָ זיטצט ער, גאָטט, אויף זיינעם הייליגען טהראָנע! ח קעניג אין גרעללער קליידונג! ער צערטרעטטעט דיא טרייאָזען, דעמיטהיגט דען האָכמוטה דער פֿירזטען! ט קעניג מיט ריינעם געוואנדע, ווייס ווי שנעע! הייטער איזט

פְּעָלָם לְנֵצַח: מֶלֶךְ יָעַט קִנְאָה. קַנָּא קִנֵּא גָּאֹה
גָאָה. כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָעִיר קִנְאָה: מֶלֶךְ כָּל
אַפְסֵי אָרֶץ. יִשְׁתַּחֲווּ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ. כִּי
בָא לִשְׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ: מֶלֶךְ לְיוֹם קוּמוֹ לָעַד.
כָּל יְצוּר לְפָנָיו יִרְעַד. רָם וְנִשָּׂא שׁוֹכֵן עַד: מֶלֶךְ
מוֹשֵׁל עוֹלָם בִּגְבוּרָתוֹ. יִרְעֲשׁוּ הָרִים מִגַּאֲוָתוֹ.
וּכְאֵילִים יִרְקְדוּ מִגַּעֲרָתוֹ: מֶלֶךְ נוֹרָא לְמַלְכֵי
אֶרֶץ. חוּל תָּחוּל הָאָרֶץ. מוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים
תָּנוּט הָאָרֶץ: מֶלֶךְ שְׂאֵתוֹ מִי יַעֲצָר כֹּחַ. וְהוּא

כי הפרש גדול יש בין פעלם לפועלם שזה נופל על המפעל וטעמו פועל שלהם ר"ל מִפְעָלָם דוגמת ויגד להם פעלם (איוב לו ט), אבל פועלם נופל על הפועל, כמו יוצרם, שטעמו יוצר שלהם כמבואר היטיב בפי' רש"י לישעי' א' ל"א על ופועלו לניצוץ ע"ש. י יעט קנאה, עש"ה ויעט כמעיל קנאה (ישעי' נט יז) ות"י ויתיב נקמתא לבעלי דבבוהי, ול' קנאה כרדף עם ל' נקמה אלא שהוא קודם לו בזמן, עיין פירש"י ריש פ' פנחס. כאיש מלחמות, ישעי' מ"ב י"ג. ב כל אפסי ארץ וכו', עש"ה בזכרי' י"ד ט"ז. ל ליום קומו לעד, צפני' ג' ח', ות"י ליום אתגליותי למידן, וע"ש רש"י וברכות דף קכ"ד ג'. רם ונשא וכו' עש"ה בישעי' נ"ז ט"ו. מ מושל עולם, תהלים ס"ו ז'. ירעשו, שם מ"ו ד'. נ נורא, שם ס"ו י"ג. חול תחול, יחזקאל ל' י"ו, ל' חלחלה. מיושב. תהלים צ"ט א'. ס שאתו, פחדו, כמו משאתו יגורו אילים (איוב מ"א י"ז) או טעמו כובדו כפירש"י ומשאתו לא אוכל (שם לא כג) והיינו גזירתו

אינט ער דעגען דיזו נאך רייגען טהאטען שטרעבען. י קעניג, אין אייפער געהיללט, ענטפלאממט פאן עדעלזטען, ערהאבענזטען אייפער, ווא איין העלד, דער פערפעלו אנהעבעט! כ קעניג! אללער וועלט; ענדען בעוואהנער ווערדען איהן פערעהרען, דען קעניג אללער וועלטען, ווען ער איינזט קאממען ווירד, דיא ערדע צו ריכטען. ל קעניג! איינזט ווירד ער זיך ערהעבען, דאז רעכט צו שפרעכען; דאן ווערדען אללע ערשאפפענע וועזען פאר איהם בעבען! ער, דאז אללערהאכזטע, אללערהאבענזטע וועזען, דאז דיא אונענדליכקייט בעוואהנט! מ קעניג! זיינע אללמאכט רעגיערט דיא וועלט! בערגע בעבען פאר זיינער האהייט, אונד ווא ווידדער ענטפאהרען זיא איהרער שטעללע, ווען ער דראהט. נ קעניג! פורכטבאר איזט ער דען ערדענקעניגען! דיא ערדע בעבט, טואנקט פאר דעם, דער אויף כרובים טהראנט! ס קעניג! זיינע פערהאנגניססע זינד אונאכאנדערליך, זיינע אללמאכט ערהאלט

דאז

נוֹשֵׂא כֹל בְּכֹחַ· נוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ: מֶלֶךְ עָמְדוּ לָדִין· בְּיוֹם הַדִּין· שְׁפוּט גֵּאִים בַּדִּין: מֶלֶךְ פִּלֵּשׂ סוֹד הַמַּעֲמִיקִים· לַסְתִּיר עֵצָה בְּמַעֲמַקִּים· יַחְשׂוֹף וִיגַלֶּה עֲמוּקִים: מֶלֶךְ צִוָּה מִכָּל רוּחַ· עָרִיצֵי גַּסֵּי הָרוּחַ· לְאַפְּסֵם בְּשֶׁטֶף רוּחַ: מֶלֶךְ קָהָל מַלְכֵי אֲדָמָה· בְּסַעֲרוֹ מַשָּׂא דוּמָה· יִפְקֹד עַל צְבָא רוֹמָה: מֶלֶךְ רָם וְגָבֹהַּ בְּמִשְׁפָּט· וְעֹז

וכמו שת"י ממנו משפטו ושאתו (חבקוק א' ז') מיני' דיני' וגזירתי', ונופל ל' שאת אל הגזרה שהיא כמשא מוטלת על הנגזר ואין מי שיעצור כח להמלט, וזהו, מי יעצור כח, דוגמת ומי יעצור כח לבנות לו בית (דה"ב ב' ה') וע"ש בפי' המיוחס לרש"י ז"ל. ע עמדו לדין, עפ"ה ועומד לדין עמים (ישעי' ג יג). שפוט גאים, לענוש גאים עיין פירש"י פ' תבוא כ"ח ע"ו. פ פלש, בשי' שמאל, מן התדע על מפלשי עב (איוב ל"ז ט"ז) שפירש"י גילוי עב. ובכ"י של י"א כתיב פלס נס', ושיעור המאמר, הוא מגלה סוד של אותם המעמיקי' להסתיר עצה במעמקים כענין הכתוב הוי המעמיקים מה' לסתיר עצה וגו' (ישעי' כ"ט ט"ו). יחשוף, מן חשף ה' (ישעי' כ"ב י') לשון גלוי. צ צוה וכו', שיעורו צוה על עריצי גסי הרוח מכל רוחות העולם לאפפס ברוח שוטף כענין לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנו (איוב ל"ח י"ג). לאפפס, לשון הקפה וסבוב כמו כי אפפו עלי רעות (תהלים מ יג) ויסוד החרוז הזה בנוי על הכתוב והי' כמוץ עובר המון עריצים וכו' ברעש וברעש וקול גדול סופה וסערה וגו' (ישעי' כ"ט ה'). ק בסערו משא דומה, בפקדו המשא הנבואת על דומה, עיין רש"י ישעי' כ"א י"א. בסערו, בפקדו, וכיוס פקדי ופקדתי (שמות ל"ב ל"ד) ת"א וביום אסערותי ואסער. יפקדו וכו', עפ"ה יפקוד ה' על צבא המרום במרום (ישעי' כד כא) וכמו שפירש"י מטעם רז"ל שיפיל שרי האמות תחלה. ר רם וגבוה במשפט, דכתיב והוא רמים ישפוט (איוב

דאס וועלטאלל אונד גיבט דען מאטטען קראפט: ע קאֶניג! אן גריכטסטאגע שטעהט ער דא, דאס אורטהייל צו שפרעכען, צו בעשטראפען דיא שטאלצען נאך דעם רעכטע. פ קאֶניג! ער ענטדעקקט דאס געהייםניס דערער, דיא טיעף איהרע אנשלאֶגע פערבערגען; פרייא אונד אפפען זינד איהם אללע פערבארגענהייטען! צ קאֶניג, ערטהיילט דען בעפעהל, דאס זיא אויז אללען ווינדען צוזאממענטרייבען, דיא האכמוטהיגען טיראננען! גיב זיא דען ווינדסטירמען צום שפיעל איהרער ווירבעל היין! ק קאֶניג! ער טרייבע זיא צוזאממען, דיא קאֶניגע דער ערדע, ווען ער דיא ווייסאגונג איבער דומ'* צור ערפיללונג בריגגען אונד הייםזוכען ווירד דאס היממליטע° העער! ר קאֶניג! האכערהאבען איזט ער אים גריכטע! איין מאכטי־ טיגער

*) זיעהע ישעי' קאפיטעל כ"א י"א. °דאזעלבסט כ"ד כ"א.

מֶלֶךְ אֹהֵב מִשְׁפָּט · מְכוֹן כִּסְאוֹ צֶדֶק וּמִשְׁפָּט ·
מֶלֶךְ שׁוֹפֵט צֶדֶק · לְפָנָיו יְהַלֵּךְ צֶדֶק · לְהָלִיץ
בְּעַד רוֹדְפֵי צֶדֶק: מֶלֶךְ תַּקִּיף בְּמֶמְשָׁלָה ·
וְכִסְאוֹ תָּלָה לְמַעְלָה · וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה:
י׳מֶלֶךְ תַּחַת חֶלֶד מֵהַבִּיטוֹ · מַרְעִיד יְסוֹד
בְּהַבִּיטוֹ · בְּכָל מְשׁוֹטֵט מַבָּטוֹ: מֶלֶךְ תָּר בְּכָל
פֹּעַל · בְּכָל מַה יִּפְעַל · בְּמַטָּה וּבְמָעַל:
מֶלֶךְ אֱלֹהֵי עוֹלָם · הִמְלִיכוּהוּ עַם
עוֹלָם · יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם · קָדוֹשׁ:

כ״א כ״ב). ועוד, תהלים צ״ט ד׳. מכון, שם כ״ו כ׳. ש לפניו יהלך צדק, שם פ״ה י״ד. ת תקיף בממשלה, עפ״י מושל בגבורתו עולם (תהלי׳ סו ז). וכסאו תלה למעלה, כדאי׳ בפרקי ר״א פ״ד, ד׳ כתות של מלאכי השרת מקלסין לפני הקב״ה . . . וכסאו גבוה ותלוי למעלה באויר וכו׳. ת תחת חלד מהביטו, מרעיד יסוד וכו׳, כענין המביט לארץ ותרעד (תהלי׳ קד לב) וכדכתיב המרגיז ארץ ממקומה ועמודי׳ יתפלצון (איוב ט ו). ועיין פירש״י על תחת גערה במבין (משלי יז). בכל משוטט מבטו, דכתיב עיני ה׳ המה משוטטים בכל הארץ (זכרי׳ ד י). ת תר, מן אשר תרו אותם במדבר יג לב) ל׳ חיקור וחיפוש. פעל, ל׳ פעל פעלת בימיהם (תהלים מד ב) ועיין לעיל אות ט׳. עם עולם, ל׳ הכתוב בישעי׳ מ״ד ז׳, ע״ש פירש״י. ויתכן שישראל נקראו עם עולם עפ״י ותכונן לך את עמך ישראל להיות לך לעם עד עולם (ש״ב ז׳ כ״ד), וכתיב כן יעמוד זרעכם ושמכם (ישעי׳ סו כב). המליכוהו, על הים ואמרו ה׳ ימלוך לעולם.

טיגער קעניג, דער גערעכטיגקייט ליעבט ; זיינע טהראָנעס פעסטע — בילליגקייט אונד רעכט ! ש קעניג אונד גערעכטער ריכטער ! פאָר איהם הער געהט דיא גערעכטיגקייט אונד שפריכט דענען דאס וואָרט, דיא נאך איהר שטרעבען.
ת קעניג אונד מעכטיגער רעגענט ! ער האט זיינען טהראָן אין יענער האָהע בעפעסטיגט, אונד זיינע הערשאפט וואלטעט איבער אללעס.
ת קעניג ! ער ערשיטטערט דיא ערדע מיט זיינעם אנבליקק, װיט דיא גרונדפעסטע אן, אונד זיא בעבט ; זיין בליקק שוועבט איבער אללעס ! ת קעניג ! ער דורכפאָרשט יעדע טהאט, איינעס יעדען טהון, אין דער טיעפע, אין דער האָהע !
דעם קעניג אונד עוויגען גאָטט הולדיגט איינע אויסערוואָהרענע נאַציאָן*) ;
דער אללמעכטיגע ווירד עוויג רעגירען ! קדוש.

---

*) ישראל.

בחול.

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ. כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה הֵכִין

ופעל

בשבת.

הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ. וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ: הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה יוֹצֵר הַכֹּל. הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח: וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ. מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ: וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו. שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת רַחֲמִים: הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים. וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז. הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵין כְּעֶרְכֶּךָ וְאֵין זוּלָתֶךָ. אֶפֶס בִּלְתֶּךָ וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ: אֵין כְּעֶרְכְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: אֶפֶס בִּלְתְּךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. וְאֵין דּוֹמֶה לְּךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים:

אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים. בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל נְשָׁמָה: גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם. דַּעַת וּתְבוּנָה סֹבְבִים אוֹתוֹ: הַמִּתְגָּאֶה עַל חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל הַמֶּרְכָּבָה: זְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ. חֶסֶד וְרַחֲמִים לִפְנֵי כְבוֹדוֹ: טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ. יְצָרָם בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל: כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם. לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נֹגַהּ. נָאֶה זִיוָם בְּכָל הָעוֹלָם: שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבוֹאָם. עֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם: פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ. צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ: קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח אוֹר. רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה: שֶׁבַח נוֹתְנִים

לו

בחול.

וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ: מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ: פִּנּוֹת צְבָאָיו קְדֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ: תִּתְבָּרַךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ,

בשבת.

לוֹ כָּל צְבָא מָרוֹם. תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ:

לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל הַמַּעֲשִׂים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ: תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה עֹנֶג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת: זֶה שֶׁבַח שֶׁלַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל מְלַאכְתּוֹ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לַיְיָ: לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ וִיבָרְכוּ לָאֵל כָּל יְצוּרָיו. שֶׁבַח יְקָר וּגְדֻלָּה יִתְּנוּ לָאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר כֹּל. הַמַּנְחִיל מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ: שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ. וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ יִתְפָּאַר. בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת: תִּתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעֵנוּ,

עַל שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל מְאוֹרֵי אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה:

תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה. וְנוֹתְנִים רְשׁוּת זֶה לָזֶה. לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

אופן מיוסד על דרך א״ב.

כְּבוֹדוֹ, אִהֵל כְּהַיּוֹם בְּרַחֲמִים מֶלֶךְ׃ ·פ׳ בּוֹחֵן כָּל עֶשְׁתּוֹנוֹת צָעִיר וְרַב מֶלֶךְ׃ · גֵּאוּת וָעוֹז הִתְאַזֵּר מֶלֶךְ׃ · דּוֹק וָחֶלֶד יֶחֶרְדוּן מֵאֵימַת מֶלֶךְ׃ ·

הַיּוֹצֵר יַחַד לִבָּם יָחוֹן מֶלֶךְ׃ · וּמֵבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם

כבודו, כינוי לשמים עש״ה על השמים כבודו (תהלים קיג ד). אהל, הכין לאהל כדכתיב הנוטה כדוק שמים וימתחם כאהל לשבת (ישעי׳ מ׳ כ״ב). כהיום, בר״ה וכמ״ד בתשרי נברא העולם. ברחמים, כמאמרם ז״ל ראה שאין העולם מתקיים במדת הדין והקדים מד״הר ושתפה למדה״ד, וזהו שסמך אליו בוחן כל עשתונות וכו׳ כלומר להיותו בוחן כל עשתונות של קטן וגדול וראה שאין העולם מתקיים במדה״ד לכן הקדימו ברחמים. ורב מלך, כמו ומלך רב, כלומר קטן וגדול. גאה ועוז התאזר, בשעת בריאת העולם כדכתיב ה׳ מלך גאות לבש לבש ה׳ עוז התאזר אף תכון תבל בל תמוט (תהלים צג). דוק וחלד, שמים וארץ. יחרדו מאימת מלך, כמאמרם ז״ל (חגיג׳ דף יב א), עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו (איוב כו יא) מלמד שגער בהם הקב״ה ונקרשו מאימתו וכו׳, וכן פי׳ רש״י בפסוק יהי רקיע. עד כאן פירשנו כל המאמר בפרט על ר״ה של בריאת העולם; ויתכן לפרשו בכלל על ר״ה בכל שנה ושנה וכדאי׳ בפסיקת׳ דף ע״ג ובש״ט מזמור כ״ב וילקוט פ׳ פנחס ברמז תשפ״ב על פסוק ובחדש השביעי, בר״ה נברא אדם הראשון, בשעה ראשונה עלה במחשבה וכו׳ בעשירי חטא, באחד עשר נידון, בשתים עשר יצא זכאי מלפני הקב״ה אמר לו הקב״ה אדם אתה סימן לבניך כשם שנכנסת לפני בדין ביום זה ויצאת זכאי כך עתידין בניך להיות נכנסין לפני בדין ביום זה ויוצאין זכאים וכו׳. וכן איתא ברבות ויקרא ריש פ׳ כ״ט ואמרו עוד בתנחומא ובילקוט תהלים קי״ט, מהו לעולם ה׳ דברך נצב בשמים? אמר דוד, רבון העולם אין אתה בא עלינו בדין אלא במדת הרחמים אלולי כך לא היינו יכולים לעמוד אפילו שע׳ אחת, לעולם אלהים אין כתיב כאן, אלא לעולם ה׳, במה אתה דננו? באותה מדה של רחמים שנאמר ה׳ ה׳ אל רחום, ולא לנו בלבד אלא אף לאדם הראשון יציר כפיך אלולי שתפת מדה״ר בשעה שדנת אותו לא היה עומד, וכך התנית עמו לדון לבניו ולזכותם וכו׳, מהו נצב בשמים? קיים דברך שהתנית עם אדה״ר שכשם שדנת אותו ברחמים כך אתה דן את כל הבריות אחריו ברחמים וכו׳ עכ״ל וזהו כבודו אהל כהיום ברחמים וכו׳, כלומר כהיום בכל שנה הוא מאהיל מכוחת כבודו ית׳ במדת הרחמים כמו שייעד לאדה״ר. גאות ועוז התאזר, כשהוא יושב על כסא המשפט ואז דוק וחלד יחרדון מאימתו. ובפרקי ר״א פ׳ י״א אמר אדה״ר המליך הקב״ה ראשון ואמר ה׳ מלך גאות לבש וגו׳.

היוצר.... ומבין וכו׳, עש״ה היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיה׳ (תהלי׳ לג טו). יחון

כבודו, דאַז צעלט זיינער מאַיעסטאַט האַט ער אַן דיעזען טאַגע מיט באַרמ־הערציגקייט אויפגעשלאַגען, דער קעניג! ער, דער אַללע געדאַנקען פריפט פאָן ניעד־ריגזטען, ביז צום ערהאַבענסטען קעניג, ער סטיעג אין פראַכט אונד זיעגעריסטונג, דער קעניג; דאַ בעבטען היממעל אונד ערדע פאָר דעם טרעקקליכען, דעם קעניגע.

היוצר, דער דיא הערצען זאַממטליך געבילדעט, ווירד איהרער שאָנען, דער קעניג; דער אַלל איהר טהון בעמערקט, ווירד זיא רעכטפערטיגען, דער קעניג

יַצְדִּיק מֶלֶךְ · זִכָּרוֹן הוּא יוֹם תְּרוּעַת מֶלֶךְ · ח' חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא לְזַכּוֹתָם מֶלֶךְ · טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו מַמְלִיךְ כָּל מֶלֶךְ · יִזְכּוֹר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ בְּזִכְרוֹן טוֹב מֶלֶךְ:

כָּלָה אַל תַּעַשׂ לִשְׁאֵרִית בְּנֵי מֶלֶךְ · לָכֵן אָתָנוּ לְךָ מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ · מֵאֶתְמוֹל קִדַּמְנוּךָ לְחַלּוֹתְךָ מֶלֶךְ: ח' נָא נְצוֹר חֶסֶד לְנִינֵי שְׁלָחוּ לוֹ שְׁלֹשֶׁת

יחונן כמו ונער לא יחון (דברים כ"ח נ'). יצדיק מלך, כ"כ בכל הנוסחאות גם בכ"י של שנת י"ח, וי"ג צדיק ומלך, והראשון יותר נכון שהקב"ה יחונן ויצדיק בתרועה, כמו שיבואר. זכרון וכו', כדכתיב זכרון תרועה (ויקר' כ"ג כ"ד) שע"י התרועה אנו נזכרים למקום, כפי' רשב"ם ע"ש. חוק לישראל הוא, דכתיב תקעו בחדש שופר כי חוק לישראל הוא (תהלים פא ד), ואמר לזכותם כלשון המאמר הנזכר שהתנה עם אדם הראשון וקיים לו לדון לבניו ביום זה ולזכותם, ועוד שם בפסיקתא מהו למשפטיך עמדו היום ? אמר הקב"ה, אדם הראשון אני דנתי אותו וזכיתי אותו ביום משלי אף אתם כשתהיו באים לפני בדין בר"ה היו באים בשופרות ואפילו יש לכם כמה קטגורים אני אזכיר עקידת יצחק ואזכה אתכם בדין. ע"כ. וזה שאמר יום תרועת מלך הוא חוק לישראל לזכותם כי שם שם לו לאדה"ר חוק לזכותם בתרועה, וזה שסיים יזכור לעולם בריתו וכו'. ועוד שם בילקוט הנ"ל ריב"ן בשם רז"ל פתח עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר (תהלים מז ו) בשעה שהקב"ה עולה ויושב על כסא דין (לדון ולשפוט תבל) בדין הוא עולה (לדון ולשפוט ע"פ חריצת הדין) שנא' עלה אלהים (מדת הדין) בתרועה (לשון התרועעות ורציצה, כמו רועה התרועעה ארץ (ישעיה כ"ד י"ט), כי בדין אין העולם יכול להתקיים) ובשעה שישראל נוטלין שופר ותוקעין עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמי' דכתי' ה' (מדת הרחמי') בקול שופר (ע"י קול שופר) ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם והופך להם מדת הדין (המרומז בשם אלהים) למדת הרחמים (המרומז בשם הוי') עכ"ל. ועל זה יסד הפייטן לקמן נעלה בדין עלות בתרועה וכו'.

כלה לא תעש, עש"ה ואותך לא אעשה כלה ויסרתיך למשפט (ירמיה מו כח). בני מלך, ישראל בני מלכים הם. מאתמול, מע"ר ר"ה. לחלותך, לחלות פניך, ועיין בפי' הראב"ע במזמור ע"ז על ואמר חלותי היא. נא נצור וכו', מזכיר אבות הקדושים שבשבילם אנו זוכין בדין כדאי' בילקוט במקום הנזכר אמר הקב"ה לישראל אם מבקשין אתם לזכות לפני בדין תהיו מזכירין זכות אבותיכם ואתם זוכין לפני בדין. לכיני

קעניג. היינט קאָממען וויר אין אַנדענקען פֿאָר איהם, אַם טאַגע, דאַ וויר איהם שופּר בלאָזען, דעם קעניגע. עז איזט אין ישראל געזעטץ, ער לאָסט זיך זיעגען, דער קעניג! זיינען פֿראָממען גיבט ער אונטערהאַלט, דער קעניגע קעניג, בעהאַלט עוויגליך זיינען בונד אים בעזטען אַנדענקען, ער, דער קעניג!

כלה, ערהאַלטע דען איבערעזט דער אַבקאָממלינגע דעז קעניגז (אברהם)! וויר טרעטען פֿאָר דיך, קעניג, אונזערן קעניג! זייט געזטערן טיקקטען וויר אונז טאָן אַן, דיך אַנלובעטען, אָ קעניג! אָ, לאַס דיינע האָלד דען ענקעלן דעסען (אברהם'ז) אונגעווייהען, דעם לוגענאַנדע ווארדען דרייא אַבֿטיגע

אֵילֵי מֶלֶךְ · סְכוּת בָּאֵי בְּתַחַן לְמַר בָּכוּ אֶרְאֶלֵּי
מֶלֶךְ · עֲנוּתָם בַּל תְּבֶז לָלֶן בַּמָּקוֹם עָלוּ וְיָרְדוּ
בוֹ מַלְאֲכֵי מֶלֶךְ:

פְּרֵם הַיּוֹם מִדִּין גָּמוּר מְלַחַיְּבֵם מֶלֶךְ · ח׳ צַדְּקֵם
בְּרַחֲמִים וּפָקְדֵם לְטוֹבָה מֶלֶךְ · קְשׁוֹב קוֹל
תְּקִיעָה מְתוּקְנֵי (בשבת קְשׁוֹב זִכְרוֹן תְּקִיעָה מְזוּכְּרֵי
לָךְ

וכו׳, לכינוי של אברהם ששולחו לו שלשה מלאכים כדכתיב וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו (בראשית י״ח ב׳). סכות, ל׳ הסכת ושמע ישראל (דברים כ״ז ט׳) ורצונו הקשב והאזן אל הבאים לפניך בתחנה בזכות האיש שבשבילו מר בכו אראלי מלך בשעת העקידה כמו שאמרו בב״ר פ׳ נ״ו על פסוק הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון (ישעי׳ ל״ג ז׳), ואע״ג שנקרא אֶרְאֶלָּם כתיב דרשיהו כמו אראלים כמו שפי׳ רד״ק בשרש אראל. ודע שבכל המדויקי׳ וכ״י שני האלפי״ן בסגול והל׳ דגוש כדין, ובעל מקנה אברם בשער השמות כתב שהיחיד אֲרִאֵל בב׳ פתחין ולא ידעתי מנא לי׳. ענותם בל תבז, לצעקתם בל תבזה והוא עש״ה כי לא בזה ולא שקץ ענות עני (תהלי׳ כ״ב כ״ה) וע״ש פי׳ רש״י לכן יש לנקד הע׳ בחטף סגול. ללן וכו׳, בשביל יעקב שלן במקום וכו׳.

פרם וכו׳, גמור מלחייבם, שלא לחייבם כלי׳ ח״ו כשתדין אותם במדת הדין גמור ל׳ כליון הוא, עשה כלה (בראשי׳ י״ח כ״א) ת״א תעבד עמהון גמירא. קשוב תקיעה, ועל ידו תעורר רחמים כמאמר ריב״ן על עלה אלהים בתרועה

דעם קעניג[1]). פערניך איהר געבעט, אום דעסטענוויללען (בזכות יצחק), פיר וועלכען זיא ביטטער וויינטען, דיא ענגעל דעס קעניגס.[2]). אָ, פערנאַכטע איהר פלעהען ניכט, דעסטענוויללען (בזכות יעקב), דער אַן יענען אָרטע איבערנאַכ־טעטע האַטטע, וואָ זיא אויף אונד אַב שטיעגען, דיא ענגעל דעס קעניגס!

פרם, בעפרייע זיא, לאַס זיא שולדלאָס פאָן געריכטע געהן, אָ קעניג! דייגע באַרמהערציגקייט ערקלאַרע זיא אונשולדיג אונד פערהאַנגע גוטעס איבער זיא, אָ קעניג! האָרע דען טאָן **תקיעה**, דען מאַן דיר הייטע בלאָזט, אָ קעניג! (אַן שבת זאַגט מאַן: האָרע דיא ערוואַהנונג דער **תקיעה**, וואָראַן מאַן

---

[1]) אברהם אבינו ווירד פאָן דריא ענגעלן בעזוכט. זיעהע אין פ׳ וירא.
[2]) זיעהע אונטן באור.

ו"א קשוב קול זכירה מזוכרי) לְךָ הַיּוֹם מֶלֶךְ· רַחֲמִים תְּעוֹרֵר לִמְחַכֶּיךָ מֶלֶךְ׃

קו"ס שְׁעֵה שַׁוְעַת עַם מְשַׁחֲרֶיךָ מֶלֶךְ· תֵּפֶן בְּתוֹמְכֵי בָּרוּךְ וּנְבָרֶכְךָ אֱלֹהִים חַיִּים וָמֶלֶךְ׃

ברוב קהלו' אשכנז אומרי' והאופנים, בפולין וקצת קהלו' אשכנז אומרי' והחיות.

וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ בְּרַעַשׁ גָּדוֹל מִתְנַשְּׂאִים | וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרֻבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָּל־חַיָּה וְאוֹפָן וּכְרוּב

לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים·

בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ׃

לָאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ· לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ· כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ

בכל

שהעתקנו בדף הקודם לזה. למחכיך, למחכים לך, וכבר מצאנוהו בהצטרפו עם הפעול, כמו ואליהו חכה את איוב בדברים (איוב לב ד).

שעה וכו', שעה אל שועת עם המשחרים אותך, ל' וישע ה' (שם ד' ד'). תפן, תפנה. בתומכי ברוך, ישראל תומכין הברכה על כל העול' כמאמרם ז"ל (יבמות ס"ג א') אפילו משפחות הדרות באדמה אינן מתברכות אלא בשביל ישראל אפי' ספינות הבאות מגליא (Gallien) לאספמיא (Spanien) אינן מתברכות אלא בשביל ישראל. ולפרוש המפרש יקשה שהי' לו להכתב בתמוכי ברוך —.

אָן דיך הייטע עראיננערט) אונד לַאס באַרמהערציגקייט אָבוואַלטען איבער יענע, דיא דיינער האַררען, אָ קעֶניג!

שעה, זייא איהם געניגט, דעם געבעטע איינעס פאָלקעס, דאַס דיר פֿלעהט, אָ קעֶניג! ווענדע דיין אַנטליטץ דענען צו, דיא דען וועלטענגאַנג אונטערהאַלטען*, אונד וויר בענעדייען דיך, לעבענדיגער גאָטט אונד קעֶניג!

*) ישראל. זיעהע אויך באור.

קעֶניג

בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית· כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: אוֹר חָדָשׁ עַל צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ מְהֵרָה לְאוֹרוֹ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא־נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד: כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ: וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת· לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה: יחיד אומר אל מלך נאמן:

דברים ו׳ ד׳

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה׀ אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת

עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃
וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

דברים י״א י״ג וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־
נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה
וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃
וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ
וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם
וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־
הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן
אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־
דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם
וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת
בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר
בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ
וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ
וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם
לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

במדבר ט״ו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת
עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת
הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת
וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה
וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם
וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:
לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם
קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת
לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: יש לצרף שכיב׳ לאמת.

אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְאָהוּב
וְחָבִיב וְנֶחְמָד וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר: וּמְתֻקָּן
וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם
וָעֶד: אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן
יִשְׁעֵנוּ: לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ
נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת: וּדְבָרָיו
חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי
עוֹלָמִים עַל־אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל־בָּנֵינוּ וְעַל
דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל־דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:
עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים דָּבָר טוֹב וְקַיָּם
לְעוֹלָם וָעֶד: אֱמֶת וֶאֱמוּנָה חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר:

אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ גּוֹאֲלֵנוּ גּוֹאֵל אֲבוֹתֵינוּ יוֹצְרֵנוּ צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ· אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ׃

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר׃ בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ׃ אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ׃ אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם׃ אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹ׳ וּמוֹשִׁיעַ׃ מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ׃ כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם הָרַגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר׃ עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵ׳ חַי וְקַיָּם׃ רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו׃ תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ· מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם·
מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא׃ שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ· יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ צוּר יִשְׂרָ׳ קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָ׳ וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָ׳ (גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָ׳) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּ׳ יִשְׂרָ׳׃

*) נלחש אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך:

ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקנה הכל וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה: זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלהים חיים: מלך עוזר ומושיע ומגן· ברוך אתה יי מגן אברהם:

אתה גבור לעולם אדני מחיה מתים אתה רב להושיע· מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים ומקים אמונתו לישני עפר מי כמוך בעל גבורות ומי דומה לך מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה:

מי כמוך אב הרחמים· זוכר יצוריו לחיים ברחמים: ונאמן אתה להחיות מתים· ברוך אתה יי מחיה המתים:

אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה:

ובכן תן פחדך יי אלהינו על כל מעשיך ואימתך על כל מה שבראת וייראוך כל המעשים וישתחוו לפניך כל הברואים ויעשו כלם אגדה אחת לעשות רצונך בלבב שלם כמו שידענו יי אלהינו שהשלטון לפניך עז בידך וגבורה בימינך ושמך נורא על כל מה שבראת:

ובכן תן כבוד יי לעמך תהלה ליראיך ותקוה לדורשיך ופתחון פה למיחלים לך שמחה לארצך וששון לעירך וצמיחת קרן לדוד עבדך ועריכת נר לבן ישי משיחך במהרה בימינו:

---

*) דיח דייטשע איבערזעטצונג היערפאן זיעהע אין מוסף.

וּבְכֵן (נ"א ואז) צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ וְכָל הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם השבת הזה ואת יום הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה. יום זכרון תְּרוּעָה באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ. וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה. זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחָנֵּנוּ. וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ

בִּכְבוֹדֶךָ וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן
עֻזֶּךָ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ · וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה
פְעַלְתּוֹ וְיָבִין כָּל יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר
נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה:

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ · וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ
וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ · (לשבת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן
שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ ·) וְטַהֵר לִבֵּנוּ
לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת כִּי אַתָּה אֱלֹהִים אֱמֶת וּדְבָרְךָ (מלכנו)
אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ
מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם · וְהָשֵׁב
אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה
תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ·
וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה
יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה
הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן
יִשְׁעֵנוּ · אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר
נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · עַל
חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל
נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל
נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא
יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל
בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת
וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ
עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ
וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת
קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ
וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ
מוֹדִים לָךְ · בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם
כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:
וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:
וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל־)בְּנֵי בְרִיתֶךָ:
וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

בקלת קהלות עולים הכהנים לדוכן וסדרו תמצא בסוף המחזור.

א״ז אֱ״יְ אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ:
בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם·
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם· עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות.
וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות·

כלח: (אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:)

בקול בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים· וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים· אֶפְתְּחָה פִּי בִּתְפִלָּה וּבְתַחֲנוּנִים· לְחַלּוֹת וּלְחַנֵּן פְּנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים וַאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים (כ"א פני מס"ה מלא רחמים):

אין פפר"ם אונד מעהרערען קהלות ווירד דיעזעז ניכט געזאַגט ; מאַן פאַנגט אָגלייך אַן את חיל א"ז"וו.

רשות לש"ץ. שהס"ח כראשי החרוזות יקותיאל בר משה חזק.

יָרֵאתִי בְּפִצוֹתִי שִׂיחַ לְהַשְׁחִיל· קוּמִי לְחַלּוֹת פְּנֵי נוֹרָא וְדָחִיל· וְקָטֹנְתִּי מַעַשׂ לָכֵן אָזְחִיל· תְּבוּנָה חָסַרְתִּי וְאֵיךְ אוֹחִיל· יוֹצְרִי הֲבִינֵנִי מוֹרָשָׁה לְהַנְחִיל· אַיְּלֵנִי וְאַמְּצֵנִי מֵרִפְיוֹן וָחִיל· לַחֲשִׁי יֵרָצֶה כְּמַנְטִיף וּמַשְׁחִיל· בִּטּוּיִי יָמְתַּק כְּצוּף נָחִיל· רָצוּי בְּיֹשֶׁר וְלֹא כְּמַבְחִיל· מְשַׁלְּחֵי לְהַמְצִיא כֹּפֶר וּמְחִיל· שַׁאֲגִי יֶעֱרַב וְלֹא כְמַשְׁחִיל· הֵעָתֵר לְנִגָּשִׁים וְנֶחֱשָׁבִים כְּזָחִיל· חַנּוּן כְּהַבְטִיחֲךָ לִבְנִקְרַת מְחִיל· וַעֲקִי קָשׁוּב בְּעֵת אַתְחִיל· קְרָבַי יֶחֱמְרוּ בְּחָקְרְךָ חֲלוּחִיל·

ומאימת

יראתי בפצותי שיח, כשפתחתי תפלה. להשחיל, להוציא. ודחיל. ונורא, ול' ארמי הוא. אזחיל, אירא. מורשה, תורה, איילני, חזקני. לחשי, תפלתי. ירצה, יהי נרצה לפני הקב"ה. כמנטיף ומשחיל, כתפלת כ"ג שהקטיר נטף ושחלת. בטויי, דבורי. יומתק, יהא מתוק. כצוף נחיל, כדבש של נחיל דבורים. ולא כמבחיל, ולא כחיש לבוש שאין תוכו כברו. ומחיל, ומחילה. שאגי יערב ולא כמשחיל, שאגי יערב לך ולא יהי' כשאגת קול שחל שצועק ואין ערבות בשאגתו. ונחשבים כזחיל, ישראל מכניעים ומשפילים עצמם בתפלתם עד שנחשבים כזוחלי עפר. כהבטיחך לבנקרת מחיל, כמו שהבטחת למשה רבינו בנקרת הצור שלא תהי תפלת ישראל חוזרת ריקם מלפניך. יחמרו, נתכוולו מאימה. בחקרך חלוחיל, כשתחקור הוללות לבי, והוללות בלכנס

קהלת

ומאימת הדין נפשי תבהיל. אם כגמול הלב יחיל.
מקורי עפעפי אזיל כמזחיל. צדקה אקוה ממך ואוחיל.
ישר הורי זכרה להאחיל. חם לבי בהגיגי יגחיל.
יסתער בקרבי בעת את חיל: סוגרים הארון.

מיוסד ע"פ א"ב.

את חיל יום פקדה. באימו כל לחם לשקדה. גשים בו ברך לקודה. דעם לישר כבעל מוקדה: היוצר יחד כסל נשפט. ושוע ודל בפלוס ישפט. זכר לא יעשה משפט. חין

ערכו

(קהלת ט' ג') מתרגמינן וחולחולתא בלבביהון, הוללות רעה (שם י' י"ג) פולחולתא בישא, ובויקרא רבה פ' כ' דף קפ"ז א' אלו שלבם מלא עליהם הוללות רעות. תבהיל, תבהל, ל' וגם נפשם בחלה בי (זכרי' יא ח). אם כגמול, אם תשיב לבו כגמול ידיכו. אזיל, אוריד דמעות. כמזחיל, כצנור שזוחלין בו המים לארץ. ישר הורי, זכות אבותי. להאחיל, למחול. בהגיגי יגחיל, בקרבי תבער כמו אש גחלת. יסתער, ל' ויסער לב מלך (מ"ב ו' י"א) תרגומו ואסתער לבי, ל' אחיזת שער וסערה.

את חיל, באה חלחלה של יום פקודת עוונות היינו ר"ה. את לשון ביאה. כל לחום, כל בשר (צפני' א יז). לשקדה. בש' שמאל, ובכ"י לפקדה ועיין רש"י ז"ל בפירושו על נשקד עול פשעי (איכ' א יד). ברך ליקודה, לכרוע על ברכיהם, וקידה היא ל' כריעה-כי כן כל ויקוד תרגם אונקלוס וכרע, ועיין מה שפירשתי בתורת אלהים מפורש אצל ויקדו וישתחוו (בראשית מג כח) ובתוס' במס' מגילה דף כ"ב ב'. דעם, הרהורם ומחשבותם. כבעל מוקדה, כעולה היא העולה על מוקדה והיא המובחר שבקרבנות שכולה כליל לאשים והיא באה על הרהור הלב כדאי' בויקרא רבה פ' ז'. כסל, כנוי ללב. נשפט, התוכחת. וגם שוע גם דל יושפט בפלס ומאזני משפט (משלי טז יא), וכתיב ולא נכר שוע לפני דל (איוב לד יט). זכר לא יעשה משפט, זכרונו של תפלת אברהם שאמר השופט כל הארץ לא יעשה משפט. חין

את חיל. נון איזט ער דא, דער שרעקליכע טאג דער אונטערזוכונג; אללע געשעפפע לאגען אין באנגער ערווארטונג. זיא (ישראל) טרעטען איין געבעטע הערא מיט געבייגטען קניען אונד פארדנען איהרע געדאנקען לייטערן, וויא בייא פייעראפפער.
היוצר. דער שאפפער, דער אללע הערצען פאר געריכט לאדעט, דער רייך אונד ארם מיט דער וואגע ריכטעט, ער ווירד דער בעמערקונג: „קיינע וועלט קאן בייא דער שטרענגע דעס געריכטס בעשטעהן", דיעזער פארטרעפליכען בעמערקונג אברהם'ס;

ערכו יזכר במשפט: טרם כל מפעל חצב· יזם
במחשבת צור חצב· כאחור וקדם בתוך
נחצב· ליהב עליו כל המחצב: מנתו כהיום
כהרשנה· נצר להחניט לתשעים שנה· סימה
אות היות לשושנה· עבור לפניו בזה ראש

ערכו, פסוק הוא באיוב מ"א ג' ובב"ר פ' מ"ט דרשו כלפי אברהם ואמר, חן נתן בעריכת שפתים, בשעה שבקש רחמים על סדומים .... ואמר לו הקב"ה, אייך שאני נותן לבניך כפרה בהם וכו', ואולם לא הזכיר הפייטן בכל תפלתו של אברהם כי אם הדבור הזה של לא יעשה משפט, בעבור התוכחה שבו על הכרת הייחוד וכמו שאמרו עליו בב"ר, אמר ר"ל השופט כל הארץ לא יעשה משפט? אם עולם אתה מבקש אין דין ואם דין אתה מבקש לית עולם, את תפיס חבלא בתרין-ראשוי בעי עלמא ובעי דינא! אי לית אתה מותר לבתר (מעט) לית עלמא יכיל קאים וכו', וכן איתא בויקרא רבה פ' י'. טרם כל מפעל חצב וכו', קודם שיצר כל יציר הי' חושב במחשבתו על בריאת הצור שממנו חוצבנו הוא אברהם, כדכתיב הביטו אל צור חצבתם הביטו אל אברהם אביכם (ישעי' נא א) ואולם לא נברא כ"א בתוך ובאמצע הדורות בין אחור וקדם כדי לעמוס עליו משא של כל היצורים, וכדאי' בב"ר פ' י"ד, וייצר ה' אלהים את האדם, בזכותו של אברהם, אמר ר"ל האדם הגדול בענקים זה אברהם, ולמה קורא אותו גדול? שהי' ראוי להבראות קודם אדה"ר, אלא אמר הקב"ה שמא יקלקל ואין מי שיבוא לתקן תחתיו .... כך למה ברא הקב"ה את אברהם באמצע הדורות? כדי שיסבל דורות שלפניו ודורות שלאחריו. עכ"ל. חצב ונחצב ומחצב, כולם ל' פסילה ויצירה (ביודען). ליהב, לעמוס, והוא פעל נגזר מן השלך על ה' יהבך (תהלים נה כג). מנתו, מנת חלקו מה' היינו שרה אשתו. כהיום, בר"ה נתבשרה בבא נערות, שהרי אחרי בלותה היתה לה עדנה עד שהיתה ראויה להחניט כנר, להוציא ענף להצמיח פרי, ובר"ה נתקבלה תפלתה ונפקדה כמו שקבלנו, והנה נעשתה להיות לאות לישראל המכונה שושנה לעבור לפניו בתפלה ולהפקד בראש השנה. סוימה, לשון סמן, והלשון הזה ידוע באגדות, כמו וסיימו אותן בבראשית רבה פ' א' סי' ע"ו. עבור לפניו, לשון העובר לפני התיבה.

(אברהמ'ז), ווירד ער ביי'ם אורטהייל ערוויננערן. טרם. בעפאר נאך איין געשאפף אויז איינעם ניכטז הערפארגערופען ווארדען, דאכטע דער שאפפער שאן אן דיעזען פעלזען (אברהם), וואפאן וויר געהויען; ער שוף איהן אבער צווישען דער פאר- אונד נאכוועלט, דאמיט ער איינע שטיטצע דער פאר אונד נאך איהם ערשאפפענען וועזען זייא. מנתו, זיינע האפפטע (זיינע פרויא שרה) ווארד אן דיעזען טאגע ערהארט אונד מיט יוגענדקראפט בעגאבט, אין איהרעם נייצינגסטען יאהרע נאך שוואנגער צו ווערדען; דיעז דיענטע איהרען נאכ- קאממען צום צייכען, דאס דער הייטיגע טאג — ראש השנה — געהייליגט איזט,

השנה: פלצו פרחיה בזה (נ"א בחק) יום · צגתם פני כם איום · קול דבוקם ירחישו כהיום · רוגשים להריע למצוא פדיום: שעונים עליה בה להפקדה · שואגים בלהק דלתות לשקדה · ה' תמוכים בדשן שה עקדה · תשר אשר בו נפקדה:

בעלה בדין עלות בתרועה · גיא עם דריה לרועה · ה' בשופר (בזכות בזכרון שופר) אפתנו (נ"א ארצנו) ובברך כריעה · במגנת רעים בגנו אתרועעה:

פותחים הארון.

זכרנו לחיים · מלך חפץ בחיים · וכתבנו בספר החיים · למענך אלהים חיים · מלך עוזר ומושיע ומגן · ברוך אתה יי מגן אברהם:

אתה גבור לעולם אדני מחיה מתים אתה רב להושיע · מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים סומך

פלצו, חרדו, ל' פלצות בעתתני (ישעי' כא ד). צגתם וכו', עמידתם לפני כסא של בורא. דבוקם, ל' דבור. ירחישו, ינענעו בשפתם. עליה, על שרה. בה, בזכותה. בלהק, בקהל, ל' להקת נביאים (ש"א י"ט כ'). בעלה בדין וכו', כשהוא מתעלה בדין הוא עולה בהתרועעות ובגילה לרועה גיא עם דריה אבל בשופר אפתנו וכו', כמבואר ממאמרם ז"ל על עלה אלהים בתרועה, והעתקתיו לעיל באופן כבודו אהל. רעים, ישראל, כדאית' ברכות דף קס"ד א' ורל"ג א', ומגננו ה' (תהלים פט יט). בגנו, בבה"מ, כענין באתי לגני (שיר ה א). אתרועעה, אריס קול תרועת שופר.

אין געבעטע פֿאר גאָטט צו ערשיינען. פלצו. איהרע שפּראָסען באָהערן זיך הייטע ליטטערנד דעם ריכטערשטוהל דעז אַללפֿערבאַרמערס, מיט לויטער שטיממע טראַגען זיא איהר אַנליעגען פֿאָר אונד בעטען איינדרינגליך אום ערלאָזונג. שעונים. געשטיצט — וועגען דער פֿראָממיגקייט איהרער מוטטער (שרה) ערהאָרט צו ווערדען, ביטטען זיא אין פֿערזאַממעלטען קרייזען, פֿאָלגענד אן דיינע פֿאָרטען אונד געשטיטצט אויף דיא זאַטע דעז געבונדענען לאַממעז (עקידת יצחק), מיט וועלכען זיא (שרה) בעשענקט וואָרדען.

נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה: סוגרים הארון.

מיוסד ע"פ תשר"ק.

תַּאֲלַת זוּ כְּחָפֵץ לְהַתְעִיל· שׁוּעַ עָרוֹךְ לִמְּדָם לְהוֹעִיל· רוֹן הַרְרֵי קֶדֶם הַמּוֹעִיל· קְרוֹא בְּגָרוֹן מוֹקֵשׁ לְהַגְעִיל: צִדְקָם לְהַקְפּוֹת בְּנִיב שַׁוְעָה· פָּעֳלָם בְּקֶרֶב שָׁנִים לְשָׁמְעָה· עֵת רָצוֹן וְיוֹם יְשׁוּעָה· סְבִיכַת קֶרֶן וּבְרִית שְׁבוּעָה: נוֹבְבִים בְּגִישַׁת חוֹתָמוֹת תְּשַׁעְדָּה· מִסְפַּר שָׁתוֹת וְחוֹתָמֵיהֶן תִּשְׁעָה· לְמִנְיַן פִּלּוּל שֵׁמוֹת תִּשְׁעָה·

תעלת, מן תאלתך להם (איכה ג סה). עיין רש"י. **להתעיל**, ל' רפאות תעלה אין לך (ירמי' ל יג), וטעם המאמר, כאשר חפץ הקב"ה להעלות רפאות תעלה לתאלתם של עם זו, למדם תפלה לערוך לפניו להועיל להם. **שוע**, תפלה, ל' היערוך שועך (איוב לו יט). **רון**, ל' רנה ותפלה. **הררי קדם**, אבות העולם. **קרוא**, לקרוא. **מוקש**, משטין, או הוא כנוי לחטא. **להגעיל**, ל' הרחקה ולשון הפלטה. **צדקם**, של הררי קדם. **להקפות**, להגביה, ל' דמוקפיא נפשיה, (שבת דף קכח ב). **בניב שועה**, בשפתי תפלה. **פעלם**, פעולתם שפעלו בקרב שני חייהם להשמיע ולהזכיר אותו עת רצון יום ישועה של עקידה כשנאחז האיל בסבך בקרניו, וברית שבועה שבמעמד ההוא. **נובבים**, מדברים. **בגישת וכו'**, בתפלה המותמת בט' ברכות והיינו ג' ראשונות וג' אחרונות וג' אמצעיות דמלכיות וזכרונות ושופרות. **מספר שתות וכו'**, המפרש הביא ד' פירושים וכולם לאולים ודחוקים. ולי נראה פשוט שהמאמר הזה הוא כדמות באור ל הקודם, ויהי' טעם מספר שתות מספר התפלות והשיתות

תאלה. אַלז זיין געטטליכער וואָלע דיא פערגעהונגען דיעזעז פאָלקז (ישראל) געבעסערט פערלאַנגטע, לעהרטע ער זיא שיקליכע געבעטע; ער עמפּפאַהל איהנ־ נען — אונד אַללע הינדערניסע אַבצווענדען — דיא פראָמווענדען געבעטע דער פֿאַטער דער פֿאָרוועלט (אונזרער שטאַממפֿעטער) מיט צו בעטען, איהרער טוגענ־ דען צו ערוואֶהנען, איהרע גראָסען טהאַטען, דיא זיא אין לויפֿע איהר־ רער יאַהרע אויזגעאיבט האַטטען, אין ערינגערונג צו ברינגען, יענע גאָטטגעפֿעלליגע צייט, יענען טאַג דעז הייל, אַן וועלכען דער ווידדער אין געביסטע זיך פֿערווירטע (בשעת עקדה), אונד וואָ ער דען בונד דער טרייע געשוואָרען האַטטע. נון ברינגען וויר אונזערע געבעטע פֿאָר אין נייען אַבשניטטען; וויר האַבען אונזערע אַנליעגענהייטען מיט איהרען ברכות אַן ענדע אין ניין אַבטהיילונגען געבראַכט, נאַך אַנלאַגע דעז גאָטטליכען, היילינגען נאַמענז,

כְּחַנָּה עֲקָרָה יָלְדָה שִׁבְעָה׃ יַאֲמִירוּ עֹז מַלְכִיּוֹת עֶשֶׂר׃ טְבוּעוֹת לְשֵׁם בְּחַן בְּעֶשֶׂר׃ חָק זִכְרוֹנוֹת וְקוֹלוֹת עֶשֶׂר׃ זֵכֶר מְבָרֵךְ גְּבִיר (נ"א גְּבִירוֹ) בְּעֶשֶׂר׃ וַיִּפֶן בְּאָהוּב אֲתוּי נַהֲרָיִם׃ הֶעָקוּד בְּהַר מוֹר אֲחוֹרָיִם׃ דִּשְׁנוֹ יֵרָא לָחוֹן שְׂרִים׃ גָּשִׁים עָדָיו בֹּקֶר וְצָהֳרָיִם׃ בְּזֶה פֶּרֶק חִנֵּן עֲתִירָה׃ בְּעַד אֲסוּרָה עַד הֻתָּרָה׃ (א) אֶנְקַת אָסִיר אָז בְּהֻכְתָּרָה׃ אֱלִי לְהֵעָתֵר כְּמוֹ נֶעְתָּרָה׃

ברכות שאנו עומדי' לפני ה' הם לפי אתימתם תשעה וכדאמרן. שתות, שיחות, ול' ארמי הוא, יערב עלי שיחי (תהלים קד לד) מתרגמינן שותי, וכן רבים. למנין פלול וכו', למנין תשעה שמו' שהזכירה בתפלתה העקרה אשר ילדה שבעה והיינו חנה כדכתיב עד עקרה ילדה שבעה (ש"א ב ה) וכדאי' במס' ברכות דף כ"ט א', הני תשעה דר"ה כנגד מי? כנגד תשעה אזכרו' שאמרה חנה בתפלתה וכו'. יאמירו וכו', י' פסוקים של מלכיו' היטבעו לשם עשרה נסיונות שנתנסה ונבחן בם אברהם והמליך הקב"ה על כל העולם, ואמר מלכיות נופל ל' עוז כדכתי' ויתן עוז למלכו (ש"א ב י). חק, הוחק. וקולות, קול השופר. זכר וכו', זכר ליצחק שברך ליעקב גביר אחיו בעשר ברכות, כדאי' בפרקי דר"א פ' ל"ב וברכות דף רפ"ד ג'. ויפן, ויסתכל. באהוב וכו', בבן אהוב לאברה' שבא מארם נהרים והיינו יצחק שנעקד בהר המוריה עקדת יד ורגל לאחוריו. דשנו, אפרו. שרים, שארית ישראל. בזה פרק, בר"ה. חנן, התפלל יצחק. בעד אסורה, בעד אשתו העקר', והעקרה נקראת אסורה בבית, כדאי' בב"ר ריש פ' ע"א. אנקת אסיר, אנקת יצחק, והוא ע"ה לשמוע אנקת אסיר, ולעיל מיני' פנה אל תפל' הערער (תהלי' קב), ל' ערירי. בהוכתר, כאשר נתעטר' ונתקבל' כן יעתר לי.

וועלכער ניינמאַל ערוועֶהנט ווורדע אין געבעטע דער פֿראָממען חנה, דיא, ערסט אונפֿרוכטבאַר, נאַכהער מוטטער פֿאָן זיעבען זעֶהנען וואַרד*), וויר ערוועֶה־נען לעהן פסוקים פֿאָן מלכיות**), דיעזע האַבען איהרען גרונד אין לעהן פֿער־זוכונגען, וואָמיט אברהם אבינו ערפראָבט ווורדע. זכרונות אונד קולות זינד עבענפֿאַללס אין' לעהן געטהיילט וואָרדען, לום אַנדענקען דער לעהן ברכות, וואָמיט יצחק זיינען זאָהן יעקב געזעגנעט, דאַמיט דער אַללגיטיגע פֿאַטער זיך דעז געלויבטען זאָהנעז אברהם'ז, דעז אויף דעם בערג מוריה לום אָפּפֿער געבונ־דענען יצחק ערוויננערע, זיינע אַשע זעהע אונד בעשיטצע דען איבער־רעסט זיינער נאַכקאָממלינגע, דיא פֿריה אונד שפּעֶט פֿאָר איהם בעטען. עבען זאָ דיעזע צייט (ר"ה) פֿלעהטע אויך ער (יצחק) וועגען זיינער אונפֿרוכטבאַרען פֿרויא (רבקה), דאַס זיא פֿרוכטבאַר ווערדען מעֶכטע; גאָטט ליעס זיך פֿאָן איהם ערפֿלעהען. אָ, מעֶכטע ער זיך עבענזאָ אויך פֿאָן אונז ערפֿלעהען לאַססען!

---

*) זיעהע אין ספר שמואל קאַפּיטעל א'. **) זיעהע אונטען.

ימלך בדין ערלות בתרועה. גיא עם דריה לרועעה. ה' בשופר (נ"א בזכרון) שופר אפתנו (נ"א ארצנו) ובברך כריעה. בטללי תחי בגנו אתרועעה:

פותחים הארון.

מי כמוך אב הרחמים. זוכר יצוריו לחיים ברחמים. ונאמן אתה להחיות מתים. ברוך אתה יי מחיה המתים:

ע"ס א"ת ב"ש. סוגרים הארון.

אבן חוג מצוק נשיה. תהום רבה צול שאיה. בפנת ראש יסוד שלישיה. שתתו שעון בה לשעיה: גבעת שרש מאוסת בונים. רבעה היום מארבעה אבנים. דמעות מבכה על בנים. קשבה מנעי אם הבנים: הארמון כבט

אבן חוג, יסוד שמים, ע"ש וחוג שמים (איוב כב יד). מצוק נשיה, יסוד הארץ, ל' בארץ נשיה (תהלים פח יג). וצול שאי', ומצולות ים, ל' שאון ימים (תהלי' סה ח). שלישי', רחל שהיתה שלישי' לאמהות. שותתו, נשתתו ונתיסדו. לשעי', לדבוק, וטעם המאמר השמים והארץ והתהום גם הוא כולם נשתתו בברכת יוסף שהוא פנת ראש ויסוד של רחל השלישי' להיות הברכות כולן תלות על בניה, ורומז לברכת יעקב ליוסף, כמו שאמרו בב"ר סוף פ' כ"ח על ברכת שמים מעל ברכת תהום וכו'. גבעת שרש וכו', רחל שהיתה גבעת שרש ועקר של הבית, כמו שאמרו בב"ר פ' ע"א. רובעה היום, נתרבעה ע"י בנים של לאה והיתה כמו סגורה במרובע של ד' אבנים; כי אחרי שילדה לאה ד' בנים כתיב ותקנא רחל באחותה וגו' והיתה מבכה דמעית להיות גם היא זוכה לבנים וקשבה קול קורא לה מנעי קולך מבכי, את אם הבנים! והוא לישנא דקרא בירמי' ל"א ט"ז. ומה שפי' המפרש מתנגד אל ל' הפייטן בסמוך, מעות שנים מנה הסביר. הארמון כבט וכו', כלו מבואר בפי' רש"י בפסוק ויזכור אלהים את רחל (בראשי' ל' כב). ארמון,

אבן חוג. דער הימעל אונד דיא ערדע, דער אבגרונד אונד דאס שטירמישע וואססער ערהיעלטען פעסטיגקייט דורך דען זעגען, וואָמיט פאטער יעקב זיינעם זאהן יוסף זעגנעטע, יוסף, דעם פערזינליכסטען זאהן רחל'ס, דער דריטטען אונזרער אמהות. זיא — דיא וואורצעל דער שטאממע — וואר אנפאנגס ניכט געזעגנעט, זיא וואר נאך אונפרוכטבאר, וועהרענד איהרע שוועסטער לאה זיא מיט פיער זאהנען איבערגאב. טהרענען פלאססען אויף איהרע וואנגען, דער קינדער האלבען; דא הארטע זיא איינע שטיממע, רופענד: „זייא געטראסט, דוא וויררסט נאך מוטטער פיעלער זאהנע ווערדען!" דער רעטהזעליגע (עזו) זאה, דאס זיא אונפרוכטבאר וואר,

שֶׁלֹּא חָלָה· צָבָה לְקַחְתָּהּ לוֹ וְנִתְבֶּהָלָה· וּפִלְלָה רַבִּים בְּעַד הַתּוֹחֶלָה· פְּדוּתָהּ מִיָּד וְלֹא חֻלָּלָה׃ זָכַר לָהּ יֹשֶׁר אֳרָחוֹת· עוֹבֵר לְהָמִיר בְּבֶטֶן אָחוֹת· חֲשָׁבָה כְּהַיּוֹם זָכְרָה לְהָאָחוֹת· סִלּוּף דִּינָה בִּיהוֹסֵף לְהַנְחוֹת׃ טֶבַע כִּכְלִי יוֹצֵר הֶעֱבִיר· נִסֵּי חֲיָלִים לְהַעֲצִים וּלְהַגְבִּיר· יָהּ כְּסָכַת אֶנְקַת גְּבִיר· מַטּוֹת שְׁנַיִם מִנָּהּ הִסְבִּיר׃

תאר. לעשו שהי' אדמוני. שלא חלה. שלא ילדה רחל, לשון חיל כיולדה. צבה, רצה. ופללה רבים, התפללה תחנונים רבים כנגד תוחלתו של עשו להיות כפדה מידו ולא תתחלל. עובר להמיר, להחליף ולהמיר העובר שבבטן אחותה לאה לתוך בטנה, ובדאי' בת"י (בראשית ל כא), ושמיע קדם ה' צלותא דלאה ואיתחלפו עובריא במעיהון והוא יהב יוסף במעה דרחל ודינה במעה דלאה וכו', וכן משמע ברכות, וכנגד זה ייסד הפייטן עובר להמיר .... סלוף דינה ביהוסף להנחות, והוא שלא כמשמעת האגדה דמס' ברכות דף ס' א'. חושבה כהיום וכו', כפקדה כהיום בר"ה. זכרה להאחות, כי זכר לה אלהים שמסרה סמנים לאחותה, כמו שפי' רש"י שם בפסוק ויזכור אלהים. להנחות, להניח ולהשכין, ורומז על ההולכה וההעברה מבטן לבטן. טבע ככלי יוצר וכו', כ"כ בכ"י ודפוסי' ישנים והוא ל' בראשית רבה סוף פ' ע"ב, היתה אשתו מעוברת .... אמר ר"י בן פזי אף היושבת על המשבר יוכל להשתנות, הה"ד הכיוצר הזה לא אוכל לעשות לכם בית ישראל? הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל! (ירמיה יח י) מה היוצר הזה לאחר שיצר הפך שוברו ועושה אחר אף אני עושה כן, אפילו על המשבר וכו', וזה מטעם הפייטן שהקב"ה העביר הטבע ככלי של יוצר כדי להעצים ולהגדיל נסים חיילים. אנקת גביר, תפלת יעקב. מטות שנים, יוסף ובנימן. מנה הסביר,

אונד האָפפטע דאַהער, צו איהרעם בעזיטצע צו געלאַנגען; זיא ערטראַק אונד באַט אינשטענדיג, דאַס גאָטט יענע האָפפנונג פעראייטעלן אונד דער פרעפלער זיא ניכט ענטוויהען מעכטע. גאָטט געדאַכטע איהרעס פראָמ־ מען וואַנדעלס אונד ליעס דיא פרוכט אויס דעם לייבע איהרער שוועסטער לאה אין דען איהריגען איבערגעהן; דאַמיט איהר אַנדענקען פערעוויגט ווערדע, וואורדע דינה אין יוסף פערוואַנדעלט*). היער האַט דער אַלל־ מעכטיגע דיא נאַטור — ויא דער טעפפער דיא אירדענן געפעסע — אומגעפאָרמט אונד דיא וואונדערקראַפט זיינער אַללמאַכט געצייגט. ער האַט יעקב'ס פלעהען ערהאָרט אונד ליעס צווייא שטעממע פאָן רחל

*) זיעהע אין באור דיא בעשאַפפענהייט דיעזעס וואונדערס.

כַּעֲקֶרֶת בַּיִת בִּתְחִלָּה נִכָּרָה· כְּבִכּוּר רֵאשִׁית בְּרֵתֶּכֶל בְּכוֹרָה· י׳ לְבַדֶּיהָ רַתְעֲמוֹר בְּיוֹם זְכִירָה· לְהִזָּכֵר לָמוֹ כְּמוֹ נִזְכָּרָה:

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא:

(אין פפד"ם ווירד דיעזעז ניכט געזאגט, אמן פאנגט זאגלייך אן תעיר ותריע או"ו. פותחים הארון. מיוסד ע"פ א"ב.

אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ·	בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:
גִּבּוֹר וְנַעֲרָץ·	דָּגוּל מֵרְבָבָה:
הוּא שָׂח וַיֶּהִי·	וְצִוָּה וְנִבְרָאוּ:
זִכְרוֹ לָנֶצַח·	חַי עוֹלָמִים:
טְהָר עֵינַיִם·	יוֹשֵׁב סֵתֶר:
כִּתְרוֹ יְשׁוּעָה·	לְבוּשׁוֹ צְדָקָה:
מַעֲטֵהוּ קִנְאָה·	נֶאְפַּד נְקָמָה:
סִתְרוֹ יֹשֶׁר·	עֲצָתוֹ אֱמוּנָה:
פְּעֻלָּתוֹ אֱמֶת·	צַדִּיק וְיָשָׁר·

קָרוֹב לְקוֹרְאָיו בֶּאֱמֶת· רָם וּמִתְנַשֵּׂא:

ממכה העמיד וכלכל. כעקרת בית, כעקרה בבית, ל׳ מושיבי עקרת הבית (תהלים קיג ט) וכמו שפרשוהו בב"ר דף כ"ע ב׳. בתחל, בתחלה. נוכרה, נחשבה כבכריה, אבל בתכל, בסוף ובתכלית, בוכרה, נעשית בכור ועקר, כמו שאמרו רז"ל על בני רחל אשת יעקב (בראשית מו יט), ועל אלה תולדות יעקב יוסף, שהרי הברכות גוי וקהל גוים מחלציך יצאו לא נאמרו כ"א על בני רחל. לבדיה, לבניה, כמו לא בן בדיו (ישעי׳ י"ו ו׳). ימלך וגו׳, תהלים קמ"ו י׳. ואתה קדוש וגו׳, שם כ"ב ד׳.

אבשטאמונג. אנפאנגס ווארד זיא, אלז איינע אונטראכטיגע פרויא, פערי אכטעט, אבער ענדע אבער פארגעלאגען וויא ערשטלינגזפריכטע. א, וואלטע איהרע פראמיגקייט הייטע איהרען זאהנען בייאשטעהן אונד גאטט אן זיא עבענזא דענקען, וויא ער איינזט אן רחל דאכטע.
ימלך. דער הערר רעגיערט עוויגליך, דיין גאטט דורך אללע צייטען, ציון! הללויה, ואתה, דוא, אללערהייליגסטער, טהראנזט אונטער לאבגעזאנגען ישראל׳ז! אל נא.

שׁוֹכֵן שְׁחָקִים · תּוֹלֶה אֶרֶץ עַל בְּלִימָה׃
חַי וְקַיָּם נוֹרָא וּמָרוֹם וְקָדוֹשׁ׃ (סוגרים הארון.)

אין שבת ווירד דאס היערנעבען שטעהענדע שמו מפארים אי"ו געזאגט,

תָּעִיר וְתָרִיעַ · לְהַבְרִית כָּל מֵרִיעַ · וְתִתְקַדֵּשׁ בְּיוֹדְעֵי לְהָרִיעַ · קָדוֹשׁ׃

שהט"מ בראשי חרוזות אלעזר בירבי קליר:

אַדֶּרֶת מַמְלָכָה · עַל מָה הֻשְׁלָכָה · וְעוֹד לֹא מְלָכָה · לְבַל הִמְלִיכָה · וְאַחֲרָיו הָלְכָה · שֶׁלֹּא כַהֲלָכָה׃

עליה

בשבת אומרים זה.
אין שבת זאגט מאן דיעזעז.

יו"ק שְׁמוֹ מְפָאֲרִים עֲדַת חֲבֵלוֹ · וְנַעֲרָץ בְּאֶרְאֶלֵּי קֹדֶשׁ הִלּוּלוֹ · וּבְהֵיכָלוֹ כָּבוֹד אוֹמֵר כֻּלּוֹ · קָדוֹשׁ׃

שׁוֹמְרֵי מִצְוֹתָיו עוֹד יְשׁוּבוּן לְבִצָּרוֹן · נִדְבָּרִים יִרְאָיו בְּהַכְשֵׁר וְיִתְרוֹן · וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן · קָדוֹשׁ׃

שַׁפְּרוּ מַעֲשֵׂיכֶם וּבְרִית לֹא תוּפַר · נַאֲקַתְכֶם יַאֲזִין שְׁחָקִים שְׁפַר · וְתִיטַב לַיְיָ מִשּׁוֹר פָּר · קָדוֹשׁ׃

שִׁבְטֵי מִקְרָאֶךָ עֲלֵה וְהַמְשֵׁל · נְטִישׁוֹת צָרִים בְּהַתִּיזְךָ לְנַשֵּׁל · כִּי לַיְיָ הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל · קָדוֹשׁ׃

שְׁבוּתֵינוּ מִמֶּרְחָק עֲלוֹת לְהַר קָדְשׁוֹ · וְנִתְפָּאֲרֵנוּ תָּמִיד בִּדְבִיר מִקְדָּשׁוֹ · כִּי זָכַר אֶת דְּבַר קָדְשׁוֹ · קָדוֹשׁ׃

כל

אדרת ממלכה, ישראל שהיתה תפארת ממלכה. השלכה, שנאמר השליך משמים ארץ תפארת ישראל (איכה ב א). ועוד לא מלכה, ומעת שהושלכה לא מלכה עוד, ונאנסה להמליך עליה עובדי אליל בל, כלומר עובדי ע"א. והאליל בל ידוע בשקוץ בבליים, כמבואר בישעי' מ"ו א' ובשאר מקומות, והיונים יקראו לבל: Zeus, והרומים יקראו לו: Jupiter. ואחריו הלכה, בעל כרחה, לקיים

אדרת ממלכה, דיא בעניטלעררין דעז פראכטיגזטען רייכז, אך, ווארום ווארד זיא פערוואָרפען? זיא חיזט נאך יעטצט לעסטערונג. זיא מוסטע גאָטלעזדינערן הולדיגען

עליה המלכה· גברת ממלכה· עד תופיע מלוכה: זבולי חרבה· מתמימי פרכה· ונתן לה ארכה: רחבה וארכה· וקשת דרוכה· ועל האריכה: בעתה ברכה· והנה דרוכה· ועד עתה מולכה: יסודות ערמה· ערה והחרימה· ועד יסוד ערמה: ראש הרימה· וסוד הערימה· וירִיה

רמה

בשבת

(כל יושבי תבל ושוכני ארץ. יאמרו תמיד הגדיל יי לעשות בארץ. והיה יי למלך על כל הארץ. קדוש:)

ח׳ אדר והוד אתן בצביון· שוע אערוך בניב והגיון·

ק׳ אקרא לאלהים עליון:

ח׳ ביום הנבחר משמי ארץ· מישרים לשפוט קדשתו להערץ·

ק׳ יי מלך תגל הארץ:

ח׳ גאותו גדלה עולם מהכיל· עזוזו לספר כח מי יכיל·

ק׳ מלך על כל הארץ אלהים זמרו משכיל: שמו ספארים.

דע

גזרותיו שלא כהלכה. גברת ממלכה, תאר למלכות כשדים כישעי׳ מ״ז ה׳. עד תופיע, עד שתתגלה עלינו מלכותו ית׳. רחבה וארכה, כ״כ בשני כ״י ודפוס ישן ושניה׳ פועלים המה דוגמת ורתכה וכסכה (יחזק׳ מא ז) כי ארכו לו (ברמזי׳ כו ח). ברכה, בישראל הרכה והמעונגה. יסודות ערמה, יסודות ב״ה. ערה, כמו כי ארזה ערה (צפני׳ ב יד), שהוא מל׳ ערו ערו (תהלי׳ קלז). ווריה רמה, כ״כ בכל כ״י; ויש

הולדיגען, איהנען געהאָרכען, רעבעלווידריגען פֿעראָרדנונגען. זיא מוסטע זיך אונטערווערפֿען דער געוואַלט איינעס מאַכטיגערן רייכס — ביז דער גלאַנז דעז גאָטטליכען רייכס ערשיינען ווירד —. דיעזע געוואַלט האַט איינע וואַהז נזיג פֿערזענגט, איינע פֿראָממען אויסגעריעבען, אונד דענכאָך וואורדע איהר דיעזער פֿערציהען. זיא האַט זיך אויסגעדעהנט אין דיא ברייטע, אין דיא לאַנגע, האַט דען באָגען געשפּאַננט אונד איהר יאָך ווייט אויסגעשטרעקט, זיא האַט דיין צאַרטליבעז פֿאָלק ערשרעקט, מיט פֿיסען געטרעטען אונד איבט נאָך יעטצט איהרע הערשזוכט אויז; זיא האַט דיא פֿפֿיילער אונזרעז היילינטהומס אויזגעוויהלט אונד פֿערהעערט, ביז אויף דען טיעפֿסטען גרונד פֿערהעערט, זיא טראָגט שטאָלץ איהר הויפּט, שמיעדעט היימליך ראַנ־ קע, אונד איהרע האַנד טריומפֿירט אונגעשייערט פֿאָן אַרגליסט, שטייגט

זיא

רָמָה: בְּעֶרְוָה מְעֻרָמָה׃ וְעַד שַׁחַק רוֹמָה׃ וְתֶאְפּוֹד מְלוּכָה: יְרִיעוֹתַי גָּדְדָה׃ אָהֳלַי שָׁדְדָה׃ וְחָרְשָׁה וְשָׁדְדָה: קְצִינוּת רָפְדָה׃ וּמַלְכוּת אָפְדָה׃ וְזֹאת הִקְפִּידָה: יָזְמָה וּמָרְדָה׃ עֲבוֹר לָזָר חָרְדָה׃ וְחִלְּלָה מְלוּכָה: לְחָצְרָה בְּנֵי מֶלֶךְ׃ וּפָצָה לְעֵין מֶלֶךְ׃ מִי לִי כְּדוּק מֶלֶךְ:

בשבת

ס׳ דֵּעַ יָשִׂימוּ כָּל בְּרִיּוֹתָיו׃ וְיֵדְעוּ כִּי גָּדְלוּ גְבוּרוֹתָיו׃ ק׳ זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו: ס׳ הִצִּיב וְיָרָה אֶבֶן פִּנָּתוֹ׃ נַחֲלִיאֵל עֲבוּר לְשַׁעֲשֵׁעַ בְּאֻמָּתוֹ: ק׳ זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ: ס׳ וְרָשַׁם כְּחֹק דַּת הֶגְיוֹנָי׃ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה לִזְכּוֹר זִכְרוֹנָי׃ ק׳ לְזִכָּרוֹן בְּהֵיכַל יְיָ: שומרי מצותיו׃

ס׳ זֶבַח קֹדֶשׁ כְּהֻכְשַׁר אָז בְּעֵינָיו׃ רֶגֶל תְּמוּרָתוֹ אַיִל לְהַקְרִיב לְפָנָיו׃ ק׳ אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו: ס׳ חִכָּם חֲגִיגָיו לִתְקוֹעַ בְּזֶה

יהרה

חֹדֶשׁ׃ יוֹם זֶה אִם יִקָּרֵה בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ׃ ק׳ זִכְרוֹן

תרועה

גורסי׳ ובידיה. גדדה, ל׳ קריעה וכריתה. אהלי שדדה, ל׳ אהלי שודד (ירמי׳ י כ). וחרשה ושדדה, ל׳ יחרוש וישדד אדמתו (ישעי׳ כח כד), וכתיב בש׳ שמאל. רפדה, החזיק׳. אפדה, חגרה. וזאת, עם זו ישראל. הקפידה, הכעיסה. יזמה ומרדה, חשבה מזמות ומרדה בה׳. חרדה, מהרה. בני מלך, ישראל. ופצה, ואמרה. כדוק, כשמים.

זיא הישמעלטן אונד אומגירטעט דיא קעניגליכע טאכטער. זיא האט איינע הייליגען טעמפעל צערשמעטערט, איינע וואהנונג צערטריממערט, געשקקערט דארויף אונד געפפליגט, זיא האט זיך דער אבערהערשאפט בעמעכטיגט, דען פורפור אנגעלעגט, אונד קראנקט פון דיעזע: פאלק (ישראל); זיא זאגט — פאלט אב — ניממט געטצלען אן אונד ענטווייהט דאז היממעלרייך; זיא קוואלט דעז עוויגען קעניגז קינדער, ערפרעכט זיך, צו שפרעכען אין דער אנגעגענווארט דעז וועלטקעניגז: „ווער זאגט מיר קעניג זיין אין יענער היממעלזהאהע?" שטאלץ שפריכט זיא פאר טהראנע

תערגוב

כנסת

יְהֵרָה בְּכֶם מֶלֶךְ׃ זוּלָתִי אֵין מֶלֶךְ׃ אֲנִי וְאַפְסִי מֶלֶךְ׃ ק׳ רָם עַל כָּל מֶלֶךְ׃ יַתְּגְעִילֶנָּה מִמֶּלֶךְ׃ וּלְךָ תָּשִׁיב מְלוּכָה׃

(תָּעִיר וְתָרִיעַ. לְהַכְרִית כָּל מֵרִיעַ. וְתִתְקַדֵּשׁ בְּיוֹדְעֵי לְהָרִיעַ. קָדוֹשׁ.)

בק״ק פ״פ דמיין ורוב אשכנז מדלגים זה ומתחילים מלך ממלט מרעה וכו׳.

וּבְכֵן וַיְיָ פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר׃ וְצֶאֱצָאֶיהָ כֵּן פְּקוֹד לְטוֹב הַיּוֹם קָדוֹשׁ׃

אֵם אֲשֶׁר בְּצֶדֶק נִתְיַשְּׁנָה. כְּמוֹ נִתְיָאֲשָׁה בְּתֶכֶל דֻּשְּׁנָה. גּוֹחָה פָּקְדָה

תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ׃ ק׳ טִבְעוּ אֵם בְּחֹל יְבוֹאֲכֶם׃ צִוּוּ לִתְקוֹעַ בְּכָל גְּבוּלְכֶם׃ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם׃ שפרו.

ק׳ יָרוּם צוּר יִשְׁעִי בְּפִי כָּל אֻמִּים׃ חֲשׂוֹף זְרוֹעֲךָ לְהוֹשִׁיעַ מִמִּתְקוֹמְמִים׃ ק׳ מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עוֹלָמִים׃ ק׳ כְּהִגָּלוֹתְךָ לְעֵין כָּל שׁוֹכְנֶךָ לְהִוָּעֵד׃ קְהִלּוֹת וּרְבָבוֹת בְּפִימוֹ לְהָעֵד׃ ק׳ יְיָ יִמְלֹךְ

לעלם

כְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה׃ הִבְּבָה הַיּוֹם אֲנִי נִדּוֹנָה. הִנְנִי עֲגוּמָה כִּכְלוֹת עֶדְנָה. וַתְּחַתֵּם בְּצֶדֶק לְבַל הֱיוֹת עֲגוּנָה׃ זֹאת בְּהִתְבַּשְּׂרָה הָשְׁקְדָה. חַלּוֹת פְּנֵי צַח שָׁקְדָה. טֶרֶם קָרְאָה מִיַּד נִפְקְדָה׃ יִצְחַק כָּל שׁוֹמֵעַ זֹאת שָׂמֵחָה. כִּי גַלְמוּדָה לְלֹא עֵת צָמֵחָה. לָהּ כָּל שִׁמְעוּ אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה׃ מְצָאָהּ הַשֶּׁקֶט אַחֲרֵי בְלוֹתָהּ. נִתְחַדְּשָׁה כַּנֶּשֶׁר בְּנִוְתָהּ. שָׂשׂוּ שָׂרוֹת לְלַוּוֹתָהּ׃ עָלְזוּ וְשִׁישׁוּ עֲבוּרָהּ נִקְרָא. פָּצוּ עֲדֶיהָ רָנִּי עֲקָרָה. צָמְקוּ שְׁדֵיהֶן וְעוֹד בָּם יְקָרָה׃ קָשַׁת רוּחַ אֲשֶׁר הָעֲקָרָה. רָפְאָה לְקֵץ תִּשְׁעִים כְּנִתְבַּקְּרָה. שִׁלְחָהּ פֹּארוֹת וְלֹא שִׁקְּדָה׃ ק׳ תֵּפֶן בַּנְּצָרִים אֲשֶׁר חוֹלְלוּ כְּהַיּוֹם. וְשָׁלֹשׁ עֲקָרוֹת שֶׁהָפְקְדוּ בְּזֶה יוֹם. תַּצְדִּיק בְּצִדְקָתָם מְיַהֲלֶיךָ אָיוֹם׃ וצאצאיה וכו׳.

מלך

יהרה, כתגאה. תגעילנה, תפליטנה ותשליכנה, לשון ולא יגעיל (איוב כ״א י׳).

אם אשר בצדק נתישנה, שרה אמנו שנזדקנה בצדקתה. כמו נתיאשה, כמה שנתיאשה כי חדל ממנה אורח כנשים. בתכלית דושנה, בתכלית ובסוף נתדשנה. גוחה, יולדה. צמקו שדיהן וכו׳, כדאי׳ במס׳ ב״מ דף פ״ז ובראשי׳ פ׳ כ״ג. בנצרי׳ אשר חוללו וכו׳. כדאי׳ במס׳ ר״ה דף י״א, בר״ה נולדו אבות העולם, בר״ה נפקדו שרה רחל וחנה וכו׳.

הערהב: „אויסער מיר גיבט׳ס קיינען קעניג! איך אללײן רעגיערע, אונד אָהנע מיך — ניכטס!״ אָ דוא ערהאבענסטער, אללער קעניגע קעניג, שטירצע זיא פָּאָן טהראָנע אונד גיב עס דיר וויעדער, דאס רייך!

חז"ק מֶלֶךְ מְמַלֵּט מֵרָעָה· לְיוֹדְעֵי תְרוּעָה· הָאֵל קָדוֹשׁ:
מֶלֶךְ זוֹכֵר אֲחוּז קֶרֶן· לְרוֹקְעֵי (לְךָ) הַיּוֹם בְּקֶרֶן· נוֹרָא וְקָדוֹשׁ:

ע"ס א"ב. החזן בנגון.

אַאְפִּיד נֵזֶר אָיוֹם· בְּשָׁלוֹשׁ קְדֻשָּׁה בַּיּוֹם: גִּבּוֹרֵי כֹחַ גְּדֻלָּה·

דהרוהו

לְעֹלָם וָעֶד: ק' לְךָ יָאֲתָה כָּבוֹד וָעֹז הַגּוֹיִם· חֶלֶד וְכָל שׁוֹכְנֶיהָ וְכָל הָאִיִּים· ק' מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם: שבטי.

פ' מַטּוֹת צָרִים שַׁבֵּר וְהַכְחִידֵם· זְרוּיֶיךָ קַבֵּץ וְתִגָּם תְּפָרְדֵם· ק' זְכֹר עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶּדֶם: פ' נְדִיבֵי עַמִּים יְנֻחָמוּ כְּכִפְלַיִם· קָמֵיהֶם עַל פָּנֵימוֹ גַּלֵּה שׁוּלַיִם· ק' זְכוֹר יְיָ לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלָיִם: פ' סְלוּל מְסִלָּתֵנוּ יַשֵּׁר לְצָעוֹד· וּבֶן יַקִּירְךָ קַרְסֹל לֹא יִמְעוֹד· ק' כִּנְאֻמָתָךְ זָכוֹר אֲזְכְּרֶנּוּ עוֹד: שביתנו. פ' קִרְיַת מָשׂוֹשׂ הֵיכָל וְאוּלָם· מִזְבֵּחַ יָשִׁיב וּכְלֵי שָׁרֵת כֻּלָּם· ק' יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם:
פ' שָׁמַיִם וָאָרֶץ יְרַנְּנוּ לִשְׁמוֹ· יְעָרוֹת יִמְחֲאוּ כַף לְהַנְעִימוֹ· ק' כִּי פָקַד יְיָ אֶת עַמּוֹ: פ' תֹּקֶף אֶרְאֶלִּים וְכוֹכְבֵי צָפַר· תְּהִלּוֹת יִתְּנוּ שֶׁבַח לְהַשְׁפַּר· ק' הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר:

(כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשׁוֹכְנֵי אָרֶץ. יֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל יְיָ לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ. וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ. קָדוֹשׁ:)

ישפט

אאפיד וכו'. הפיוט הזה מיוסד ע"פ א"ב כפול, כי התיבה הראשונה גם השלישית מכל חרוז הלוך ילכו על סדר א"ב אאפיד נזר איום, בשלוש קדושה ביום וכו'; לכן ברור, שטעות נפל באות מ', שנדפס משרתי בחיל ומורא, וצ"ל משרתי בחיל מורא בלא ו', ומי שהוסיף ו' חשב לתקן הלשון ושגה מדעת מחברו וכן לא יעשה; וכבר הפליגו רז"ל בסגול' המיוחדת אל השירי' והתפלות הכתובי' ע"ס א"ב. ויתכן שהמחבר בסדורו רמז על עניינים נשגבים לא ידענום, לכן אין לשנות מטבע שטבעו. אאפיד, לשון תקון וקשוט, עיין פירש"י שמות כ"ח ה' אשר ואפדת לו. גבורי כח, כנוי לישראל,

דהרוהו בבית דגילה׃
הוגי הגה המלה·
ותקוהו בהלל ומלה׃
זוכר לעד זכירות·
חדשוהו זמר חיות׃
טוב עומס טורח·
יחדוהו בחדוש ירח׃
כובש כל כעסים·
לכל אף להשים׃
משרתי בחיל מורא·
נכחם הללו נורא׃
שרפי סביב סערה·
ענו למעביר עברה׃
פליאים

כנגנת

מו"ק. ישפט תבל בצדק ולאמים במישרים· האל קדוש׃

מו"ק והוא באחד ומי ישיבנו· ונפשו אותה ויעש· נורא וקדוש׃

כנגון אאפיר.

אתן לפועלי צדק· כיום הנבחר מעש להצדק׃ גאותו מאוד גדלה· דרך ענותו לפי הגדלה׃ הוא אדון העולם· ומי הקשה אליו וישלם׃ זוכר הולך בתום· חונן ועושה דין יתום׃ טהור מרום ונשא· יפה בעתו הכל עשה׃ כביר לא ימאס· לנבזה בעיניו נמאס׃ מפאר רוכב ערבות· נגה נגדו ואש להבות׃ סועף בחרבות שנונות· עבור יתומים ואלמנות׃ פעל אדם ישלם· צר פח ומשים אלם׃ קונה הכל ברחמים· רם ומשפיל רמים׃ שופט יצוריו בחנינה· תמים פעל אל אמונה׃ שופטי ארץ כתהו· מפחדו יבהלו

ויתמהו

כדאי' גרים ויקרא רבה. דהרוהו בבית דגילה, עלזו לפניו בבה"כ. דהר ל' רקוד של שמחה הוא. הוגי וכו', רומז למלאכים, עפ"ה קול המולה (יחזקאל א' כ"ד). ותקוהו, שבחוהו. טוב, תאר לאל ית', שנא' זנח ישראל טוב (הושע ח ג), והוא גם תאר, ככתוב בגלגים. עומס טורח, נושא עון. בחיל מורא, כצ"ל כמ"ש בסמוך, וכן מצאתי בב"י

ישן

פְּלִיאִים פִּצְחוּ פֶה· צַלְצְלוּ הַכֹּל צוֹפֶה׃ קְהִלּוֹת עַם קְדוֹשִׁים· רוֹמְמוּהוּ רְבָבוֹת רוֹעֲשִׁים׃ שָׁמַע קוֹל שׁוֹפָר· תַּאֲזִין וְאַשְׁמָה תוּפָר׃

קו״ח תְּשַׁלֵּשׁ שׁוֹפָרוֹת בְּהַר הַקֹּדֶשׁ· וַאֲשַׁלֵּשׁ קְדֻשָּׁה בַּקֹּדֶשׁ׃

(מֶלֶךְ זוֹכֵר אֲחוּז קֶרֶן· לְתוֹקְעֵי לְךָ הַיּוֹם בְּקֶרֶן· נוֹרָא וְקָדוֹשׁ׃)

בשבת

וְיִתְמָהוּ׃ עוֹשֶׂה מִשְׁפַּט עַמּוֹ· וּתְהִלָּה מְקַדְּמָם מִפְּנֵי זַעְמוֹ׃ נְדִיבִים בְּדִקְדּוּקָם יְחִילוּ· כַּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטוֹ פָּעֲלוּ׃ רוֹאֶה כָּל תַּעֲלוּמוֹת· יוֹשֵׁב בְּגָבְהֵי מְרוֹמוֹת׃ צוֹפֶה כָּל נוֹלָדוֹת· חוֹפֵשׂ כָּל הָעֲתִידוֹת׃ קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ׃ חִקְרֵי לֵב לָתוּר וְלִדְרוֹשׁ׃

קו״ח זוֹכֵר בְּרִית רִאשׁוֹנִים· קַיֵּם שְׁבוּעָה לָאַחֲרוֹנִים׃

(יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק· וּלְאֻמִּים בְּמֵישָׁרִים. הָאֵל קָדוֹשׁ׃)

פותחים הארון. (וּבְכֵן נַמְלִיכְךָ׃)

יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃

אדירי

יען כושן, שכתגרר הו׳. פליאים, המלאכים שגמס פלאי. שָׁמַע, כנ״ל, וכ״כ גנ׳ כ״י והוא שם דבר. תשלש שופרות וכו׳. „עתיד הקב״ה לתקוע ג׳ שופרות, א׳ לקבוץ גליות וא׳ לפקד האומות, וא׳ להחיות המתים״. כ״כ המפרש. וחפשתי אחר המאמר הזה ולא מצאתיו.

ה׳ מלך ה׳ מלך וכו׳, זה איננו מן הכתובים במקראי קדש, אבל המלאכי׳ אומרין כך, כדאיתא בפרקי היכלות, והם כנגד הוה והיה ויהיה. ואע״ג תחלה לשון הוה יש להמליכו תחלה על ההוה היום ואח״כ על העבר ואח״כ על העתיד. כ״כ אבודרהם בנוסחת יראו עינינו.

ה׳ מלך. גאטט רעגיערט, גאטט האט רעגיערט, גאטט ווירד רעגיערען איממער אונד עוויג!

דיח

הַזָּ"ן טִנְגְט. מיוסד ע"פ א"ב משולש. והקהל חוזר.

אַדִּירֵי אָיֻמָּה יַאְדִּירוּ בְקוֹל· יְיָ מֶלֶךְ:
בְּרוּאֵי בָרָק יְבָרְכוּ בְקוֹל· יְיָ מָלָךְ:
ג' גִּבּוֹרֵי גֹבַהּ יַגְבִּירוּ בְקוֹל· יְיָ יִמְלֹךְ:

יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

ד' דּוֹהֲרֵי דוֹלְקִים יְדוֹבְבוּ בְקוֹל· יְיָ מֶלֶךְ:
הֲמוֹנֵי הַמֶּלָּה יְהַלְלוּ בְקוֹל· יְיָ מָלָךְ:

וחילים

אדירי איומה, אדיר ל' גדולה וחשיבות, ואיומה תאר לישראל, עש"ה איומה כנדגלות (שיר ו ד), אומה הדומה לדגלי המלאכים, כדאי' בשמות רבה פ' ק"ו דף ק"ל א' ובבמדבר רב' פ' ב' דף רי"א א'. ועיין מה שאמרתי בסוף מוסף ליו' א' של פסח בתפלת טל. יאדירו, יתנו אדר והוד לה'. והפיוט הזה מקושר עם שלאחריו, לאל עורך דין וכו', אלא שהקהל מפסיקין אחר כל חרוז בפסוק ה' מלך וכו'. **ברואי ברק**, תאר למלאכים, עש"ה התשלח ברקים וילכו (איוב ל"ח ל"ה), ובדאיתא עליו בילמדנו, בה"ד וכמלכיה עביד בחיל שמיא (דניאל ד' ל"ב). פעמים שהוא עושה אותם מלאכים אש, שנאמר משרתיו אש לוהט (תהלי' ק"ד), פעמים שהוא עושה אותם לפידים, שנאמר ומראיהם כמראה הלפידי' (יחזקאל א יג), פעמים שהוא עושה אותם ברקי', שנאמר התשלח ברקים וילכו? (איוב ל"ח ל"ה) פעמים שהוא עושה אותם שרפי', שנאמר ויעף אלי אחד מן השרפים (ישעיה ו' ו'), פעמים שהוא עושה אותם רוחות, שנאמר עושה מלאכיו רוחות (תהלים קד ד). וכן אתה מוצא ויאמר מנוח אל מלאך ה' מי שמך (שופטי' י"ג י"ז), אמר לו המלאך איני יודע בדמות מי אני עשוי, בכל שעה הוא מחליפני, למה זה תשאל לשמי והוא פלאי, פלאים הוא עושה בי, וכן אתה מוצא באברהם מלאכים ונדמו לו כאנשים ובסדום נדמו כמלאכים שנאמר ויבואו שני המלאכים סדומה (בראשית י"ט א). **גבורי גבה**. כ"כ בכ' כ"י ודפוס ישן וכן נכון כי הפיוט הזה נבנה ע"פ א"ב משולש, ואם תאמר גבורי כח, יהרס הבנין, ומי שהגי' כן חשב לתקן אחר ל' הכתוב וקלקל הענין. עיין מ"ש בתחלת הפיוט הקודם לזה. והאופנים נקראו גבורי גובה עש"ה וגובה להם (יחזקאל א' י"ח). **דוהרי דולקי' והמוני המולה**, תארים למלאכים. ידובבו, לשון דובב שפתי ישנים (שיר ז' י') ענין הגיון ודבור. המוני המולה, עש"ה בחיות, קול המולה (יחזק' א' כ"ד), וכתיב וקול דבריו

א דיא הָאכגעשְׁטעלטען (ישראל) האלדיגען זיט: ה' מֶלֶךְ.
ב דיא בליטצגעשטאַלטען (מלאכים) בעגעדייען זיט: ה' מָלָךְ.
ג דיא מעכטיגהאָהען רופען זיט: ה' ימלך. ה' מלך וכו'.
ד דיא פייערשפייענדען (מלאכים) פערקינדען זיט: ה' מלך.
ה דיא רויטענדען הייאאָלהכּערע וֿאָבען זיט: ה' מלך.

ק' וַחֲיָלִים וְחַיּוֹת יְוַעֲדוּ בְּקוֹל· יְיָ יִמְלֹךְ:

יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

פ' זוֹכְרֵי זְמִירוֹת יְזַמְּרוּ בְּקוֹל· יְיָ מֶלֶךְ:

חַכְמֵי חִידוֹת יְחַסְּנוּ בְּקוֹל· יְיָ מָלָךְ:

ק' טַפְסְרֵי טְפוּחִים יְטַכְּסוּ בְּקוֹל· יְיָ יִמְלֹךְ:

יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

פ' יוֹרְשֵׁי יְקָרָה יְיַשְּׁירוּ בְּקוֹל· יְיָ מֶלֶךְ:

כַּבִּירֵי כֹחַ יַכְתִּירוּ בְּקוֹל· יְיָ מָלָךְ:

ק' לְבוּשֵׁי לֶהָבוֹת יְלַבְּבוּ בְּקוֹל· יְיָ יִמְלֹךְ:

יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

פ' מַנְעִימֵי מֶלֶל יְמַלְּלוּ בְּקוֹל· יְיָ מֶלֶךְ:

נוֹצְצֵי נֹגַהּ יְנַצְּחוּ בְּקוֹל· יְיָ מָלָךְ:

שרפים

בקול המון (דניאל י ו). יחסנו, פעל נגזר מן חוסן, ל' תוקף וחוזק. טפסרי טפוחים, שרי מעלה, לשון וטפסריך (נחום ג' י"ז), ול' וימיני טפחה שמים (ישעיה מ"ח י"ג). יטכסו, יאפידו נזר, ואפדת לו (שמות כ"ט ה') ת"י ותכס ליה. יורשי יקרה, ישראל שהתורה מורשה להם. ילבבו, לשון לבבתיני (שיר ד' ט'). נוצצי נגה, עש"ה בחיות, ונוצצים כעין נחשת קלל (יחזקאל א' ז') וכתיב שם ונוגה לו סביב. ינצחו, לשון בכנורות על השמינית לנצח (דה"א טו כא).

ו דיא הייליגען לעגיאָנען חוגד חיות בעלייגען לויט: ה' ימלך, ה' מלך וכו'.
ז דיא פּזאַלמענזענגער זינגען לויט: ה' מלך.
ח דיא טריפּטגעלעהרטען בעקראַפֿטיגען לויט: ה' מלך.
ט דיא היממעלסבעוואָהנער פֿערעהרען לויט: ה' ימלך, ה' מלך, וכו'.
י דיא ערבען דעס שטאַטסבאַהרען געזעטצעס ריהמען לויט: ה' מלך.
כ דיא מאַכטיג קראַפֿטיגען פֿערהערליכען לויט: ה' מלך.
ל דיא מיט פֿלאַממען בעקליידעטען דאַנקען לויט: ה' ימלך, ה' מלך וכו'.
מ דיא אַנגענעהם רעדענדען שפרעכען לויט: ה' מלך.
נ דיא שטראַהלענפֿונקעלנדען טרייען לויט: ה' מלך.

ק' שְׂרָפִים סוֹבְבִים יְסַלְסְלוּ בְּקוֹל · יְיָ יִמְלֹךְ:

יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

ח' עוֹרְכֵי עוֹז יַעֲנוּ בְּקוֹל · יְיָ מֶלֶךְ:

פְּחוּדֵי פְלָאֶיךָ יִפְצְחוּ בְּקוֹל · יְיָ מָלָךְ·

ק' צִבְאוֹת צֹאנֶךָ יְצַלְצְלוּ בְּקוֹל · יְיָ יִמְלֹךְ:

יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

ח' קְהִלּוֹת קֹדֶשׁ יַקְדִּישׁוּ בְּקוֹל · יְיָ מֶלֶךְ:

רִבְבוֹת רְבָבָה יְרַנְּנוּ בְּקוֹל · יְיָ מָלָךְ:

ק' שְׁבִיבֵי שַׁלְהָבוֹת יְשַׁנְּנוּ בְּקוֹל · יְיָ יִמְלֹךְ:

יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

ח' תּוֹמְכֵי תְהִלּוֹת יַתְמִידוּ בְּקוֹל · יְיָ מֶלֶךְ:

תּוֹקְפֵי תִפְאַרְתֶּךָ יַתְמִימוּ בְּקוֹל · יְיָ מָלָךְ:

קו"ח תְּמִימֵי תְעוּדָה יְתַנּוּ בְּקוֹל · יְיָ יִמְלֹךְ:

אז"ק יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

עורכי עוז, ישראל העורכים התורה הנקראת עוז. צבאות צאנך, עש"ה ואתן צאני (יחזקאל לד לא). יצלצלו, יסלסלו, ל' בצלצלי תרועה (תהלים קנ ה). רבבות רבבה, עש"ה ורבו רבון קדמוהי (דניאל ז י). תוקפי תפארתך וכו', תמימי תעודה וכו'. שני החרוזים האלו אינם בכ"י של י"א, ובכ"י אחרת ישנם ונכתב בגליונו: „אין אומרין"; ועדיין הקהלות חלוקות.

ס דיא שרפים אום פייערקרייזע טאָנען מיט ה' ימלך, ה' מלך וכו'.

ע דיא דאָס געזעטץ פֿאָרטראַגען, ערוויעדערן מיט ה' מלך.

פ דיא פֿאָן דיינען וואונדערטהאַטען דורכדרונגענען, ערקלֶהרען מיט ה' מלך.

צ דיא העערדען דיינער שאַפֿע שטיממען מיט ה' ימלך, ה' מלך, וכו'.

ק דיא היילוגען קאָרע היילוגען מיט ה' מלך.

ר דיא מיריאַדען טויזענדע בעזינגען מיט ה' מלך.

ש דיא פֿונקענשפריהענדען פֿערזיכערן מיט ה' ימלך, ה' מלך. וכו'.

ת דיא מיט לאָב בעקראָנטען (ישראל) בעטהייערן מיט ה' מלך.

ת דיא דיינע הערליכקייט פֿערעהרען, בעקענען מיט ה' מלך.

ת דיא איהן געזעטצע פֿאָלקאָממענען פרייזען מיט ה' ימלך, ה' מלך.

וּבְכֵן דַּיָּן אֱמֶת אָתָּה: (נ"א וּבְכֵן לְךָ הַכֹּל יַכְתִּירוּ:)

פותחים הארון. חזן. מיוסד ע"ס א"ב. קהל.

לְאֵל עוֹרֵךְ דִּין.	לְבוֹחֵן לְבָבוֹת בְּיוֹם דִּין:
לְגוֹלֶה עֲמוּקוֹת בַּדִּין:	לְדוֹבֵר מֵישָׁרִים בְּיוֹם דִּין:
לְהוֹגֶה דֵעוֹת בַּדִּין:	לְוָתִיק וְעֹשֶׂה חֶסֶד בְּיוֹם דִּין:
לְזוֹכֵר בְּרִיתוֹ בַּדִּין:	לְחוֹמֵל מַעֲשָׂיו בְּיוֹם דִּין:
לְטַהֵר חוֹסָיו בַּדִּין:	לְיוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת בְּיוֹם דִּין:
לְכוֹבֵשׁ כַּעֲסוֹ בַּדִּין:	לְלוֹבֵשׁ צְדָקוֹת בְּיוֹם דִּין:
לְמוֹחֵל עֲוֹנוֹת בַּדִּין:	לְנוֹרָא תְהִלּוֹת בְּיוֹם דִּין:
לְסוֹלֵחַ לַעֲמוּסָיו בַּדִּין.	לְעוֹנֶה לְקוֹרְאָיו בְּיוֹם דִּין:
לְפוֹעֵל רַחֲמָיו בַּדִּין:	לְצוֹפֶה נִסְתָּרוֹת בְּיוֹם דִּין:
לְקוֹנֶה עֲבָדָיו בַּדִּין:	קו"א לְרַחֵם עַמּוֹ בְּיוֹם דִּין:
לְשׁוֹמֵר אֹהֲבָיו בַּדִּין:	לְתוֹמֵךְ תְּמִימָיו בְּיוֹם דִּין:

סוגרים הארון.

ובכן דין וכו' ובכן לך וכו' איכא בכלל כ"י אשר לי.

לאל עורך דין וכו', הפיוט הזה מקושר עם הפיוט אשר לפניו ורצונו שדרי מעלה עם דרי מטה יברכו וישבחו לאל עורך דין וכו', ולכן שני הפיוטי' שוים במספר תרוזיה'. עורך דין, ל' ערכתי משפט (איו' יג יח). לעמוסיו, לישרא' הנמוסי' מני בטן (ישעי' מו ג).

לא. א דעם אַללמעכטיגען, דער עס אנאָרדנעט, דאס געריכט, ב דער אללע הערצען פריפֿט אַם געריכטסטאַג, ג דער דיא געהיימניסע אויפֿדעקקט ביי'ם געריכטע, ד דער דאס רעכט שפריכט אַם געריכטסטאַג, ה דער אללע מיינונגען איבערדענקט ביי'ם געריכטע, ו דער טוגענד אונד וואָהלע איבט אַם געריכטסטאַגע, ז דער זיינען בונד געדענקט ביי'ם געריכטע, ח דער זיך זיינער געשעפּפֿע ערבאַרמט אַם געריכטס-טאַג, ט דער זיינע פֿערטרויטען ענטזינדיגט ביי'ם געריכטע, י דער אללער געדאַנ-קען קעננט אַם געריכטסטאַג, כ דער זיך זיינעס צאָרנעס ענטהאַלט ביי'ם געריכטע, ל דער דען אַנצוג דער גערעכטיגקייט אַנלעגט אַם געריכטסטאַג, מ דער דיא זינדען פֿערגיבט ביי'ם געריכטע, נ דער פֿורכטבאַר איזט אונד לאָבע איזט אַם געריכטסטאַג, ס דער זיינען ניא איבערלאַסטיגען (ישראל) פֿערצייהט ביי'ם געריכטע, ע דער זיינען אַנרופֿערן אַנטוואָרטעט אַם געריכטסטאַג, פ דער זיינע באַרמהערציגקייט וואַלטען לאַסט ביי'ם געריכטע, צ דער אַללע פֿערבאָרגענהייטען שויט אַם געריכטסטאַגע, ק דער זיך זיינער דיענער אַננימט ביי'ם געריכטע, ר דער זיך זיינעס פֿאָלקעס ערבאַרמט אַם געריכטסטאַגע, ש דער איבער אַללע, דיא איהן ליעבען, וואַכט ביי'ם געריכטע, ת דער זיינע פֿראָממען שיטצט אַם געריכטסטאַגע!

וּבְכֵן לְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה· כִּי אַתָּה (הוּא) אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ:

מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ· עֶלְיוֹן עַל כָּל הָאָרֶץ· יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל הָאָרֶץ· כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשֹׁכְנֵי אָרֶץ· מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד קְצֵה הָאָרֶץ· כִּי הוּא בּוֹרֵא קְצוֹת כָּל הָאָרֶץ· עֹשֶׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בָּאָרֶץ· בְּקוּמוֹ לַמִּשְׁפָּט יַשְׁקִיט הָאָרֶץ· לְהוֹשִׁיעַ כָּל עַנְוֵי אָרֶץ· לַעֲשׂוֹת כַּתֹּהוּ שֹׁפְטֵי הָאָרֶץ· לֶאֱחוֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ· לְנַעֵר כָּל רִשְׁעֵי אָרֶץ· וְקוֹל יַשְׁמִיעוּ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ· מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ· וּבְמָלְכוֹ עַל כָּל הָאָרֶץ· יָרִיעוּ תַּחְתִּיּוֹת אָרֶץ· יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ· וַאֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל לָאָרֶץ·

ותגל

מלך במשפט וגו', ל"ה במשלי כ"ט ד', ורז"ל דרשוהו על עמ"ה הקב"ה, שברא ומקיים עולמו במשפט. לעשות כתוהו, ישעי' מ' כ"ג. לאחוז וכו', איו' ל"ח י"ג. מה אדיר, תהלי'

ובכן: כון זאללע דיא דיר אויפשטייגען, דיא הייליגע זונג, דען דוא ביזט אונזער גאטט, א קאניג!

מלך. דער קאניג, דורך דאז רעכט ערהאלט ער דיא וועלט, ער, דער האכזטע איבער אללער וועלט! זיא ווערדען עז איינזעהען, אללע וועלטען, אללע ערדענבירגער, אללע וועלטבעוואהנער פאן ענדע צו ענדע ווערדען עז ערפאהרען, דאס ער, דער וועלטשאפפער, רעכט אונד גערעכטיגקייט אויסאיבט. ער ווירד זיך אויפמאכען צום געריכטע — דער ערדבאלל שווייגט — צו רעטטען דיא אונטערדריקקטען איהן לאנדע אונד דיא שטאלצען ערדענבעהערשער צו פערניכטען, דיא ערדע ביים דען ענדען צו פאסען אונד דיא פרעפלער דאפאן אבצושיטטעלן. איינע שטיממע ערשאללט דאן אים הימעל אונד אויף דער ערדע: „ווית רוהמפאלל איזט דיין נאמע אויף ערדען!" זיין רייך ערשטרעקקט זיך איבער דיא גאנצע ערדע; לויט טאנען דער ערדע טיעפען, דיא הימעל פרייען זיך, דיא ערדע פראהלאקקט, אונד אללעז איזט הימעל איבער דער ערדע אונד ערדע איזט אללעז אין וואססער אונטער דער ערדע, אללעז:

וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ· וְאָז יִפְצְחוּ רֶנֶן בָּאָרֶץ· כְּבוֹדוֹ מְלֹא כָל הָאָרֶץ· יְיָ מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ· וּבְכֵן יְשַׁלֵּשׁ שׁוֹפְרוֹת עָרֶץ· וַיַּפְחִיד חוֹרֵי יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ· וַיַּהֲפוֹךְ כִּסֵּא מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ· וְיֹאמְרוּ כָל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ בָּאָרֶץ· ה׳ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ· וִיכוֹנֵן מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ· וִיעוֹרֵר כָּל יְשֵׁנֵי אֶרֶץ· וְיַעֲלוּ זְמִירוֹת מִכְּנַף הָאָרֶץ· שִׁירוּ לַיְיָ כָּל הָאָרֶץ:

אֶרֶץ וְדָרֶיהָ יְצַפּוּ לַדִּין· וְיֵחַתּוּ וְיֶחֶרְדוּ מֵאֵימַת הַדִּין· כִּי גָדוֹל יוֹם הַדִּין· וּמִי יְכִילֶנּוּ לְהִצְטַדֵּק בַּדִּין· וְכָל יוֹשְׁבֵי עַל מִדִּין· וְכָל יוֹרְעֵי דַת וָדִין· וְכָל שֶׁנַּעֲשָׂה בוֹ דִין· אוּלַי יֵחָנֵן בִּשְׁעַת הַדִּין· כִּי אֵין רַחֲמִים בַּדִּין· וְלֹא יִשָּׂא פָנִים בַּדִּין· וְהוּא

ח׳. ישלש שופרו׳ ערץ, כתב המפרש: *„עתיד הקב״ה לתקוע ג׳ תקיעות״ וכו׳ ולעיל בסוף פיוט אתאפיד הביא המאמ׳ הזה בל׳ אחר, ועיין מה שכתבתי שם. ומי יכילנו, ל׳ ולא יכילו גוים זעמו ירמי׳ י׳. יושבי על מדין, שופטים ה׳. והוא עד ובעל דין, ידענו כי מי

אללעס ווירד איהנען יובלען: „פֿאללט אונס דיא גאנצע ערדע זייענער מאיעס־טעט! דער עוויגע רעגיערט, פֿרעה זיך דאס ערדרייך! דרייאמאל ווירד ער דאס שופֿר בלאזען אונד שרעקקען דיא פֿירזטען דער ערדע אונד שטירצען דען טהראן דער ערדענקעניגע, אונד אללעס, וואס אטהעם הויכט, ווירד אויסרופען: „וויא רוהמפֿאלל איזט דיין נאמע אויף ערדען!" ער ווירד דאן בעגריינדען דיא פֿריידע דער ערדע, אונד אויפוועקקען, דיא אין איהר שלומערן; געזאנגע ווערדען דאן אויפשטייגען פֿאן אללען ערדענדען: „זינגט דעם העררן, אללע וועלט!"

דיא ערדע זאמט איהרע בעוואהנער ערוואַרטען דאס געריכט, זיא ציטטערן אונד בעבען פֿאר דעם שרעקקליכען געריכטע; גראס איזט דער געריכטסטאג, אונד ווער איזט פֿערמעגענד, זיך צו רעכטפֿערטיגען? אונד אללען, דיא אויף ריכטערשטיה־לען זיטצען אונד אללען טריפֿט, אונד רעכטסגעלעהרטען איזט עס — עבענזא וויא יעדען אנדערן, דער פֿאר געריכט געלאדען ווירד — אונגעוויס, אב זיא ביי׳ם געריכטע בעגנאדיגט ווערדען; דען ווייטלייך איזט פֿער פֿאָן געריכטע, אונד אהנע אנזעהען

עַד וּבַעַל דִּין· לָדַעַת בָּאָרֶץ מַעֲשֵׂהוּ בַּדִּין·
וּבְיַד כָּל אָדָם יַחְתּוֹם דִּין· וּלְפִי מִשְׁטָרוֹ יַעֲשֶׂה
לוֹ דִין· וּכְפָעֳלוֹ יִפְעַל לוֹ דִּין· וּמַעֲשָׂיו יוֹכִיחוּ
אוֹתוֹ בַּדִּין· וְאֶבֶן מִקִּיר תִּזְעַק בַּדִּין· וְכָפִיס מֵעֵץ
יַעֲנֶנָּה בַּדִּין· הַכֹּל בֶּאֱמֶת וְהַכֹּל בַּדִּין· בְּמִדַּת
רַחֲמִים וּבְמִדַּת הַדִּין· וְהַיּוֹם הוּכַן עִמִּים בּוֹ
לָדִין· לַעֲשׂוֹת אוֹת לְיוֹם הַדִּין· וְכָל נְפָשׁוֹת בּוֹ
יָדִין: וְהוּא עָשׂוּי חֹק זִכָּרוֹן· לְיוֹם רִאשׁוֹן וּלְיוֹם

שפוסק הדין הוא הדיין. ואשר לו הריב הוא בעל הדין, לכן פרוש והוא
עד ובעל דין, האדם הוא העד והוא הבעל דין כי האד' מעיד על עצמו לפי
חתימת ידו ממש, וכמו שמבאר הפייטן בזמרו, לדעת בארץ מעשהו בדין וביד
כל אדם יחתום וכו', והוא עפ"ה באיוב ל"ז ז' וביד כל אדם יחתום לדעת
כל אנשי מעשהו, וכמו שדרשוהו רז"ל במס' תענית דף י"א א', וכן פי' שם רש"י
ז"ל: „כשאדם הולך לפניו האדם עצמו חותם כתב ידו ביום מותו על עבירות
שעבר הכתובות לפניו, לדעת כל אנשי מעשהו, להודיע על מה הוא נדון". עכ"ל.
ולפי משטרו, ולפי הכתוב בשטר שלו, ל' התשים משטרו בארץ (איוב לח לג),
וכן פרשו רד"ק בשרשו מלשון שטר חוב הנהוג בדברי רז"ל. ואבן מקיר וכו'
וכפיס מעץ וכו', עפ"ה כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה (חבקוק ב יא)
ואמרו עליו רז"ל (תעני' יא א) אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידין
בו. לעשות אות, כ"כ בכל כ"י, וכן גרס המפרש והוא כ' אות וסמן ורומז
על מזמור האל ית' לאדה"ר, אדם, אתה סמן לבניך! וכו' כדאי' בפסיקתא
שהעתקנו לעיל באופן כבודו אהל ע"ש. ועולם בספרי הדפוס כתוב לעשות
סותו. ליום ראשון, שבו נדון אדה"ר כדאמרן. וליום אחרון, לעתיד לבוא ביום

מענשען בלייבט פאָן איהם אונגעאַכטעט. דער געריכטעטע זעלבסט איזט אויך
זיין אייגנער צייגע; דען אייגנע יעדען טהון איזט — דאַוויט דיא ערדענזאַהנע
איהרען לעבענסוואַנדעל זעלבסט איינזעהען אונד אַנערקעננען מיסען — מיט
דעסען אייגנער האַנדשריפט אונטערצייכנעט; ער ווירד דאַן געריכטעט, לויט
זיינער זעלבסטבעשטיממונג, אונד בעלאָהנט נאַך זיינען פערדיענסטע. יאַ,
זיינע אייגנען האַנדלונגען לעהנען זיך ווידער איהן אויף, זעלבסט דאַס
געמייער אים הויזע אונד דאַס געבעלק צייגען ווידער איהן טרייליך
אונד געטריי, דער רעדליכקייט געוואָהס אונד דעם רעכטע. דער הייטי
גע טאַג איזט'ז, אַן וועלכעם מענשען פאָר געריכט געלאַדען ווערדען;
פאָן אַנבעגין וואַרד ער אַלז געריכטסטאַג בעצייכנעט אונד אַן איהם ווירד יעדע
זעעלע געריכטעט. ער איזט דעז געזעטצעז אייגענטהום, אַן ערזטען אונד
יינגזטען.

אַחֲרוֹן· לְהִזָּכֵר בּוֹ יְשֵׁנֵי חֶבְרוֹן· בְּצִלָּם
לְהַחָבְאוֹת חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן· בָּהֶם לְהַצְדִּיק
שָׁבִים לְבִצָּרוֹן· תּוֹקְעֵי בַשּׁוֹפָר וְקוֹרְאֵי בְגָרוֹן·
לִמְצוֹא בְצִדְקָם מַעֲשֵׂה כִשְׁרוֹן· בָּם לְהִנָּצֵל
מֵאַף וְחָרוֹן: וּכְשָׁמַר אָב דֶּרֶךְ מִשְׁפָּט וּצְדָקָה·
יַעֲשֶׂה לְנִינָיו בְּמִשְׁפָּט חֶסֶד וּצְדָקָה· וּכְיוֹנַת
אֵלֶם זָרַע לִצְדָקָה· יִקְצְרוּ נִינָיו אֱמֶת וּצְדָקָה·

וכנתן

בוא יום ה' הגדול והנורא. ישני חברון, האבות הקדושים שבמערת המכפלה אשר בחברון. בצלם, בצל שלהם. חבצלת השרון, כנוי לישראל בשיר השירים ב' א'. שבים לבצרון, ישראל, עפ"ה שובו לבצרון אסירי התקוה (זכרי' ט יב). וכשמר אב, אברהם. וכיונת אלם, תאר ליצחק שפשט צוארו לשחיטה כיונה אלמה. זרע לצדקה, בפרקי דר"א פ' ל"ג, ויזרע יצחק, וכי יצחק דגן זרע ח"ו? אלא שלקח את כל מעשר ממונו וזרע לצדקה לעניים, כד"א זרעו לכם לצדקה (הושע יב) וכו'. והפייטן מזכיר כאן ענין הצדקה אצל אברהם יצחק ויעקב ואצל כסא הכבוד. ויאמר ידידי הרבני החכם השלם מוהר"ר יאקב נ"ב מ"כ בעל נחלת יעקב, שהמאמר הזה כולו מיוסד על הא דאיתא בילקוט פ' וירא (כג ד) וז"ל: גדולה צדקה וכו' אבותינו הראשונים מפני מה זכו בעה"ז ולימות המשיח ולעה"ב? מפני שנהגו עצמן בצדקה שנאמר כי ידעתי וכו'; יצחק לא נשתבח אלא בצדקה שנאמר קטנתי מכל החסדים, אין קטנתי אלא מעט, ואין מעט אלא צדקה, שנאמר טוב מעט בצדקה (משלי יו ח), ואף כסא הכבוד נשתבח בצדקה שנא' צדק ומשפט מכון כסאך (תהלי' פט ח)." עכ"ל; ועל

ייגנעטען טאגע, יענע אין חברון שלומערנדען* אין ערינערונג צו ברינ-
גען, אונד איהרע שפראָסען (ישראל) אין דערען שאטטען צו בערגען, דורך
דיא פֿראָממיגקייט יענער, דיענע אויך ערלאָזונג האררענדען (ישראל) צו
רעכטפערטיגען, דיא יעטצט שופר בלאזען אונד מאכטיג ביטטען, איהנען
דיען טוגענדען איהרער פֿאטער אנגעדייהען צו לאססען, דאמיט זיא געררעט-
טעט ווערדען מאגען פֿאר צארן אונד גרים. זא וויא יענער פֿאטער (אברהם)
איין וועגע דער גערעכטיגקייט אונד בילליגקייט געוואנדעלט, זא מאגע אויך
זיינען ענקעלן בייא'ן געריכטע גערעכטיגקייט אונד בילליגקייט וידערפאהרען,
אונד וויא יענער זאנפטע דולדער (יצחק) מילדטהאטיגקייט געזאעט האט,
זא מאגען אויך זיינע ענקעל טרייע אונד מילדטהאטיגקייט איינערנדטען, אונד זא
וויא יענען רעכטשאפפֿענען (יעקב) פֿיר טרייע גערעכטיגקייט בעשיעדען ווורדע,

זא

---

*) אונזערע היילגען אבות, דיא אין חברון בעגראבען זינד.

וכנתן לתם באמת צדקה· ינתן לניניו אמת וצדקה· וכסא כבוד מתקן בצדקה· לפניו יעמוד מליץ וילמד צדקה· וכעלות שופר מדלי צדקה· יחננו ויפגיעו אבות הצדקה· ויאמרו לפני אוהב צדקה· חלילה לך מדבר בצדקה· מעשות משפט בלא צדקה· ובמקום משפט אין צדקה· ובאין משפט יש צדקה· ואתה במשפט תעשה צדקה· לשפוט תבל במעשה הצדקה· ומכון כסאך משפט וצדקה· ובחפשך מעשים מבלי צדקה· הזכר לטוב מעט בצדקה· ובמתנת חנם תעשה צדקה· לפתוח למו אוצרות הצדקה· ואם יצאה גזרה רחוקה· לחבל יושבי ארקא· בבוקה ומבוקה ומבלקה· הסתכל בתבנית אשר בכסא חקוקה· ובתבה אשר תחתיו פקוקה· ונפשות צורים בתוכה נקוקה·

המאמר הזה סובב והולך כל ל' הפייטן ויוסד כל הענין על נכון. לתם, יעקב איש תם. באמת, דכתיב תתן אמת ליעקב (מיכ' ז כ). וכסא כבוד, כנ"ל. מדלי צדקה, משפתי צדקה ל' דל שפתי (תהלי' קמא ג), או יהי' טעם מדלי צדקה, מדלים מצדקה, כלומר שאין להם צדקה. מדבר בצדקה, תאר לש"י ית' עש"ה אני מדבר בצדקה (ישעי' סג א). הזכר לטוב מעט בצדקה, מבואר ע"פ המאמר הנ"ל. יושבי ארקא, יושבי הארץ. בבוקה וגו', פסוק הוא בנחום ב' י"א, וכלם ל' השחתה וחורבן. בתבנית וכו', דמות יעקב חקוקה תחת כסא הכבוד. פקוקה, סתומה. ונפשות צורים, נפשות

אָה וועגע אויך זייגען ענקעלן טרייע אונד גערעכטיגקייט בעטייעדען ווערדען!
(דער איבריגע טהייל דיעזעס פיוט'ס ענטהאלט וויטער רמזים
אונד סודות אונד לעסט זיך אהנע פיעלע ווייטלויפיגקייטען, וועלכע
בייגען אונד אויסלעגונגען ניכט וואהל אינ'ס דייטשע איבערזעטצען.)

ובעטרה אשר בראשך זקוקה · ובשם ישראל
בכנוי מחוזקה · ובדמות שבטים מעוזקה · ובין
כתפיו שכן בחזקה · ובכם אשענה ובכם
אתחזקה: כי בשבתו בכסא לשפטי · יעמדו
כלם לפני שופטי · להדמיכם כשופר בעל
משפטי · להליץ בעדי ולזכות ישפטי ·
וכמשפטי הגוים בלי לשפטי · כי לאור יוציא
משפטי · ונגה כאור תהיה בהשפטי: ראשו
כתם פז לצדקי · לבושה כתלג חור לנקי ·
ושער ראשה כעמר נקי · בנקה לא ינקה
לנקי · באמר ימלט אי נקי · והוא רוכב

יסודי עולם ובשם ישראל בכנוי מחוזקה, בראשו של הקב"ה בשם כנוי של יעקב הוא ישראל. מעוזקה, מעוטרת. עזקא הוא טבעת. ובין כתפיו שכן בחזקה, כמאמרם (ילקוט סי' תתקנ"ז) מפני מה זכה בנימין שתשרה שכינה בחלקו וכו'. ישפטי, ישפטני. וכמשפטי הגוים.... כי לאור וכו', מבואר על פי מאמרם בבראשית רבה פ' כ', אמר ר"ל אין הקב"ה דן את אומות העולם אלא בלילה בשעה שהם ישנים, ואינו דן את ישראל אלא ביום בשעה שהם עסוקים במצוות, הה"ד והוא ישפוט תבל בצדק ידין לאמים במישרים (תהלי' ט ט). עכ"ל. והענין הזה יותר מבואר בילקוט תהלים בפסוק הנ"ל ע"ש. וזה מטעם הפייטן וכמשפטי הגוים בלי לשפטי, ר"ל בלילה. כ"א לאור.... ונוגה כאור תהיה במשפטי, ר"ל ביום בשעה שאני עוסק במצוות. כן פי' לי מהור"ר יאקב נ"ב הנ"ל והוא פירש נאה מאוד. ראשו כתם פז לצדקי לבושיה כתלג חיור וכו', מבואר ע"פ מאמרם במס' חגיגה דף י"ד ב', כתוב אחד אומר ראשו כתם פז שחורות כעורב וכתוב אחד אומר לבושיה כתלג חיור ושער ראשי' כעמר נקי? לא קשיא, אחד לדין ואחד לצדקה.... ראב"ע אומר א' לכסא וא' לשרפרף וכו', ובילקוט ישעיה ס"א על פסוק מי זה בא מאדום אמרו, הקב"ה נוטל כל עוונותיהם של ישראל ונותנם על בגדיו ונעשים אדומים כתולעת שני ושוב מכבסן עד שנעשים כשלג שנאמר לבושי' כתלג חיור. עכ"ל. בנקה לא ינקה לנקי, לנקי בנקה לא ינקה ורומז למאמרו ע"פ ירמיה (מו ח) ויסרתיך למשפט ונקה לא אנקך; ויש ספרים גורסים, ונקה לא ינקה ינקי, ועיין בתנחומא ריש פ' קדושים. באומר, במאמר. אינקי, השרוי בצער ואנקה מתוך תשובה; והר' יתירה בתיבה, וכן פרשו רש"י ז"ל באיוב כ"ב ל' ומפי ר' יעקב. והוא רוכב,
עש"ה

בערבות מבהיקי· ויושב בחדרי תימן כבקי·
בגבול בנימין בצלצח לנקי: ורגלי החיות אשר
במישור ערבות· ועד למעלה למעלה רבות·
וסלסול לברוך ממקומו מרבות· ופורדות
ומשיקות סליחה להרבות· להצדיק במשפט
אלפי רבבות· כמראה בזק רצות ושבות·
ומראות תמונת דמיון מתחבאות· ומטיפות
כנופת רשפי שלהבות· להעשות נהר דינור
אש להבות: ועל ראשיהם נטוי במורא· דמות
רקיע כקרח הנורא· ושמי מעונה מקום מה
נורא· ושם אתו שרא נהורא· וממעל לרקיע
כאבן יקרה· כמראה אבן ספיר כס תפארה·
ובו יושב עוטה אורה· חוצב מפיו תלמוד תורה·
ומשם שומע שועת עתירה· וממינו אש דת

עש"ה סלו לרוכב בערבות (תהלים סח ה) ואמרו עליו במדבר רבה פ' ג' דף רט"ו ב' ברא רקיעים ובחר לו א' מהם זה ערבות, ובמס' חגיגה דף י"ב אמרו ערבות שבו צדק ומשפט צדקה וגנזי חיים וכו'. מבהיקי, כ"ה בספרינו ופי' המפרש הקב"ה שהוא יושב ושוכן בערבות הוא מבהיק, שהוא ל' מבהיל ומאיר. עכ"ל. ואולם בשני כ"י שלי כתיב מַבַּקִי ויהי' טעמו משגיח שלי. ויושב בחדרי תימן כבקי, הקב"ה יושב בתדיר בה"מ של מעלה שמכוון כנגד בה"מ של מטה שהוא בדרום כדאמרינן במדרש (במדבר רבה פ' י"ג) עורי צפון ובאי תימן (שיר ד' ט"ז) יבוא מלך המשיח שהוא נתון בצפון ויבנה בה"מ שהוא נתון בדרום. עכ"ל. וזהו בגבול בנימין, שבה"מ בחלקו. בצלצח, שם מקום סמוך לבה"מ. לנקי, לנקה אותי מחטא בשביל קרבנות שמקריבין בבה"מ שלמעלה, כן פי' המפרש. ורגלי החיות וכו', מכאן ואילך קבץ הפייטן ענינים מסודות המרכבה מוזכרים ולקוחים ממאמרי רז"ל אנה ואנה, ועיין בילקוט ריש יחזק' ובפרק ד' מפרקי ר"א. מתחבאות, מסתירות פניהן מלראות בשכינה. ובכ"י אחד מלאתי שגורס ומראה תמונת. ומטיפות כנופת רשפי שלהבות וכו', בפרקי ר"א פ"ד מזיעת פניהם של

כַּתּוֹרָה: וְשָׁם בְּיָמִין יֵשׁ חַלּוֹנוֹת· בְּצַד רָאשֵׁי הַכְּרוּבִים בִּמְעוֹנוֹת· כִּי דֶרֶךְ אוֹתָן הַחַלּוֹנוֹת· יַאֲזִין תְּפִלּוֹת וְיַקְשִׁיב תְּחִנּוֹת· פְּעָמִים פְּתוּחוֹת וּפְעָמִים צְפוּנוֹת· כְּכֵן עִתִּים הֵם לְהִתְעַנּוֹת· בְּעֵת רָצוֹן לְהִפָּתֵחַ וּלְהֵעָנוֹת· וּכְשֶׁיַּחְפּוֹץ רַחוּם לִשְׁעוֹת וְלַעֲנוֹת· יִגְזוֹר וְיִפָּתְחוּ אוֹתָן הַחַלּוֹנוֹת: וְיֵצְאוּ בָם אֶלֶף וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת· הַמְּלִיצִים יֹשֶׁר מִשְׁפָּט לְנָאוֹת· וִיקַבְּלוּ תְּפִלּוֹת מִלְּבּוֹת בָּאוֹת· וְיִתְּנוּם בְּרֹאשׁ אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת· בְּכֶתֶר וָנֵזֶר בְּרֹאשׁוֹ לְהֵרָאוֹת· עֲשׂוֹת בָּמוֹ לְטוֹבָה אוֹת· בְּיוֹם תְּרוּעָה מוֹפֵת לְהַרְאוֹת: וְאָז אֵלִים יְשַׁלְּשׁוּ קְדֻשּׁוֹת· שְׁתַּיִם לְעַם קָדוֹשׁ מִתְפָּרְשׁוֹת· וְאַחַת בְּרֹאשׁ קָדוֹשׁ מַקְדִּישׁוֹת· וְקָדוֹשׁ בְּכָל מִינֵי קְדֻשּׁוֹת· מִיָּדוֹ נָתַן שְׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת· וְיִקְדֵּשׁ בְּאַחַת מִשָּׁלֹשׁ קְדֻשּׁוֹת· וַיְעָרֵב לוֹ מִלְּמַטָּה שָׁלֹשׁ תְּקִיעוֹת· כְּמוֹ מִלְמַעְלָה שָׁלֹשׁ קְדֻשּׁוֹת:

י׳ כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶךָ· וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר·

ק׳י׳ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

חיות נהר של אש מושך ויוצא לפניו שנא׳ נהר דינור נגיד ונפיק מן קדמוהי וכו׳. ע״ש יותר ובמסכת חגיגה דף י״ג ב׳. ואז אלים ישלשו קדושות שתים לעם קדוש .... מידו נתן שתי קדושות וכו׳, בויקרא רב׳ פ׳ כ״ד, משל לבני מדינה שעשו ג׳ עטרות למלך, מה עשה המלך? נתן בראשו אחת ושתים בראשם של בניו. כך בכל יום ויום העליונים מכתירים להקב״ה ג׳ קדושות, מה הקב״ה עושה? נותן בראשו אחת ושתים בראשן של ישראל הה״ד דבר אל כל עדת בני ישראל קדושים תהיו, והתקדשתם והייתם קדושים. עכ״ל. וזהו מידו נתן שתי קדושות וכו׳.

ס׳ אָז בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

ק׳ י׳ בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

ס׳ מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ לָךְ מָתַי תִּמְלוֹךְ בְּצִיּוֹן בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד תִּשְׁכּוֹן: תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ לְדוֹר וָדוֹר וּלְנֵצַח נְצָחִים: וְעֵינֵינוּ תִרְאֶינָה מַלְכוּתֶךָ כַּדָּבָר הָאָמוּר בְּשִׁירֵי עֻזֶּךָ עַל יְדֵי דָוִד מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ:

ק׳ י׳ יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ס׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה:

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל־הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל־הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל־כָּל־מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ־פִּיהָ · וְכָל־הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן־הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים · אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ · וְרָצִיתָ בָּנוּ · וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת · וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ · וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ · וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם השבת הזה ואת יום הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה · יוֹם זכרון תְּרוּעָה באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ

וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ· וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ· וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ· וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ· לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה· זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה· וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים: וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אלהינו ואלהי אבותינו מלוך וכו' עד עושה השלום ואומרים אבינו מלכנו.

פותחים הארון. אם שבת ווירד אבינו מלכנו ניכט געזאגט.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל־גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מַחְשְׁבוֹת שׂוֹנְאֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָפֵר עֲצַת אוֹיְבֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה כָּל־צַר וּמַשְׂטִין מֵעָלֵינוּ:

אבינו. אונזער פאטער אונד קעניג, וויר האבען דיר געזינדיגט.
אונזער פאטער אונד קעניג, וויר האבען קיינען קעניג אויסער דיר.
אונזער פאטער אונד קעניג, ווערפאהרע אונז, דיינעס נאהמענס ווילען.
א"פ"א"ק, ערנייערע אונז איין גליקקליכעס יאהר.
א"פ"א"ק, פערניכטע אללע בעזע פערהענגניסע.
א"פ"א"ק, פערניכטע דיא ענטווירפע אונזערער פיינדע.
א"פ"א"ק, פעראייטלע דיא אנשלעגע אונזערער האססער.
א"פ"א"ק, בעזייטיגע יעדען אונזערער בעליידיגער אונד פערראטהער.

אָ״מ כַּלֵּה דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וּשְׁבִי וּמַשְׁחִית (וּמַגֵּפָה) מִבְּנֵי בְרִיתֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְנַע מַגֵּפָה מִנַּחֲלָתֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוֹלֵי עַמֶּךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ סְלַח וּמְחַל לְכָל־עֲוֹנוֹתֵינוּ (נ״א מחל וסלח):

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵנוּ (וחטאתנו) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קְרַע רוֹעַ גְּזַר דִּינֵנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים כָּל שִׁטְרֵי חוֹבוֹתֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכוֹר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר זְכֻיּוֹת:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר פַּרְנָסָה וְכַלְכָּלָה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר גְּאֻלָּה וִישׁוּעָה:

אָ״מ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר סְלִיחָה וּמְחִילָה (נ״א מחילה וסליחה):

א״פ״א״ק, ווענדע אב פעסט, קריעג הונגערזנאָטה, געפאַנגענשאַפט אונד פערדערבען פאָן דיינען בונדעסקינדערן.

א״פ״א״ק, ענטפערנע יעדע פלאָגע פאָן דער דיר אייגענען נאַליאָן.

א״פ״א״ק, זענדע פאָללקאָממענע גענעזונג דען קראַנקען דיינעז פאָלקעז.

א״פ״א״ק, פיהרע אונז דורך פאָללקאָממענע בוסע וויעדער צו דיר צוריקק.

א״פ״א״ק, פערגיב אונד פערצייהע אַללע אונזערע זינדען.

א״פ״א״ק, טילגע אונד בעזייטיגע אונזערע איסעטהאַטען פאָר דיינען אויגען.

א״פ״א״ק, צעררייסע דאַז איבער אונז פערהאָנגטע טוּיאוּע אורטהייל.

א״פ״א״ק, לאַס דיינע גראָססע באַרמהערציגקייט אַללע אורקונדען פערניכטען, דיא אונז אַנשולדיגען.

א״פ״א״ק, לאָס עז דיר איינגעדענק זיין, דאַס וויר נור שטויב זינד.

א״פ״א״ק, דענקע אונזער צום גוטען.

א״פ״א״ק, טרייב׳ אונז איין אין דאַז בוך דעז גליקקליכען לעבענז.

א״פ״א״ק, טרייב׳ אונז אין דאַז בוך דער אונשולד איין.

א״פ״א״ק, טרייב׳ אונז איין אין דאַז בוך דער נאַהרונג אונד פערפפלעגונג.

א״פ״א״ק, טרייב׳ אונז איין אין דאַז בוך דער ערלאָזונג אונד דעז הייל.

א״פ״א״ק, טרייב׳ אונז איין אין דאַז בוך דער פערצייהונג אונד פערגעבונג.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַצְמַח לָנוּ יְשׁוּעָה בְּקָרוֹב:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחֶךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁמַע קוֹלֵנוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ נָא אַל־תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן הֲרוּגִים עַל שֵׁם קָדְשֶׁךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן טְבוּחִים עַל יִחוּדֶךָ:
אָ״מַ עֲשֵׂה לְמַעַן בָּאֵי בָאֵשׁ וּבַמַּיִם עַל קִדּוּשׁ שְׁמֶךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ נְקוֹם לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דַּם עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ אִם־לֹא־לְמַעֲנֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים:
אָ״מַ עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ:
אָ״מַ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וָחֶסֶד וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

א״פ״א״ק, לאס אונז באלדיגע הילפע ערבליהען.
א״פ״א״ק, ערהעבע דאז האָרן דיינעז פאָלקעז ישראל.
א״פ״א״ק, ערהעבע דאז האָרן דיינעז געזאַלבטען.
א״פ״א״ק, ערהאָרע אונזרע שטיממע, שאָנע אונד ערבאַרמע דיך אונזער.
א״פ״א״ק, נימם מיט ערבאַרמען אונד וואָהלגעפאַללען אונזער געבעט אַן.
א״פ״א״ק, אָ, לאַס אונז ניכט אונערהאָרט פאָן דיר געהען!
א״פ״א״ק, וויללפאַהרע אונז, דער מאָרטירער דיינעז הייליגען נאַמענז וויללען.
א״פ״א״ק, וויללפאַהרע אונז, דער פיר דיינע איינהייט אומגעקאָממענען וויללען.
א״פ״א״ק, וויללפאַהרע אונז יענער האַלבען, דיא דער פאָלטער פאָן פייער
אונד וואַססער ענטגעגענאיילטען צור הייליגונג דיינעז נאַמענז.
א״פ״א״ק, רעכע פאָר אונזערן אויגען דאַז פערגאָססענע בלוט דיינער דיענער.
א״פ״א״ק, וויללפאַהרע אונז דיינעטהאַלבען, וועַן ניכט אונזערטהאַלבען.
א״פ״א״ק, וויללפאַהרע אונז דיינעטוועגען אונד ערראַטטע אונז.
א״פ״א״ק, וויללפאַהרע אונז, דיינער גרענצענלאָזען באַרמהערציגקייט האַלבען.
א״פ״א״ק, וויללפאַהרע אונז, דיינעז גראָססען, מעכטיגען אונד פורכטבאַרען
נאַמענז האַלבען, נאַך וועלכעם וויר גענאַננט ווערדען.
אונזער פאַטער אונד קעניג, בעגנאַדיגע אונד אַנטוואָרטע אונז, דען וויר
האָבען קיין פערדיענזט; ערצייגע אונז מילדע אונד גיטע, אונד הילף אונז!

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר׃
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃
יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ
וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל
בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ
אָמֵן׃ יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ יִתְבָּרַךְ
וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה
וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִן
כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן
בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן׃ ק׳ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ׃
תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי
בִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן׃ ק׳ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃
יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃ ק׳ עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃
עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃

סדר קריאת התורה׃

בקצת קהלות אומרים׃

(אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ׃ מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים
וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר׃ יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ יְיָ עֹז
לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃
אַב הָרַחֲמִים הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם׃
כִּי בְךָ לְבַד בָּטָחְנוּ מֶלֶךְ אֵל רָם וְנִשָּׂא אֲדוֹן עוֹלָמִים׃)

פותחים ארון הקודש ומוציאים ס״ת ואומרים.

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ
מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ׃ כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְיָ מִירוּשָׁלָיִם׃

בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ:

תפלה מטערי ציון לומר בשעת הוצאת ס"ת.

יְהֹוָה יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: ג"פ.

רִבּוֹן הָעוֹלָם מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ לְטוֹבָה וְהָפֵק רְצוֹנֵנוּ וְתֶן לָנוּ שְׁאֵלָתֵנוּ וּמְחוֹל עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ וְעַל כָּל עֲוֹנוֹת אַנְשֵׁי בָתֵּינוּ מְחִילָה בְּחֶסֶד מְחִילָה בְּרַחֲמִים וְטַהֲרֵנוּ מֵחֲטָאֵינוּ וּמֵעֲוֹנוֹתֵינוּ וּמִפְּשָׁעֵינוּ וְזָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ: וּפָקְדֵנוּ בִּפְקוּדַת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְזָכְרֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם לְפַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה וְתֶן לָנוּ לֶחֶם לֶאֱכוֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ וְעשֶׁר וְכָבוֹד וְאֹרֶךְ יָמִים לַהֲגוֹת בְּתוֹרָתֶךָ וּלְקַיֵּם מִצְוֹתֶיהָ וְשֵׂכֶל וּבִינָה לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל עִמְקֵי סוֹדוֹתֶיהָ וּשְׁלַח רְפוּאָה לְכָל מַכְאוֹבֵינוּ וּתְבָרֵךְ אֶת כָּל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ וְתִגְזוֹר עָלֵינוּ גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת וּתְבַטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְתַטֶּה לֵב הַמַּלְכוּת וְיוֹעֲצֶיהָ וְשָׂרֶיהָ עָלֵינוּ לְטוֹבָה. אָמֵן וְכֵן יְהִי רָצוֹן: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ: ג"פ

דיא וויבער זאגען דיעזעז רבונו של עולם.

רבון. הערר דעז וועלטאללז, ערפיללע אונזערע הערצענזוונשע צום גוטען, וועלפאהרע אונז אונד געוואהרע אונזערע ביטטע; פערגיב אונזערע אונד אונזערער הויזגענאססען מיססעטהאטען, אויז גנאדע אונד בארמהערציגקייט, רייניגע אונז פאן אונזערן זינדען, פאן אונזערן מיססעטהאטען אונד פער־ברעכען; זייא אונזערר אייגעדענק צום גוטען, אונד בעזוכע אונז מיט הייל אונד טראָזט; שענקע אונז איין גליקקליכעז אונד לאנגעז לעבען, פריעדען, נאהרונג אונד אונטערהאלט; גיב אונז בראָד צור קאָזט, געוואנד צור קליידונג, רייכטהום, עהרע אונד לאנגעז לעבען, דיינע לעהרע צו ער־לערנען אונד דערען געבאָטע ערפיללען צו קאָננען, אויך פערשטאנד אונד איינזיכט, איהרע טיעפען געהיימניססע ערגרינדען אונד ערפאָרשען צו קאָננען; זענדע גענעזונג פיר אללע אונזערע שמערצען; זעגנע אללע אונזער טהון; בעז שליסע גליקק, הייל אונד טראָזט איבער אונז אונד פערטייליע יעדעז מיסגעשיק; נייגע דאז הערץ דעז רעגענטען, זיינער ראָטהע אונד בעאמטען, צו אונזערם בעזטען! אמן וכן יהי רצון.

יהיו לרצון. וואהל מאגען דיר געפאללען דיא רעדן מיינעז מונדעז, דיא געדאנקען מיינעז הערצענז דיר, עוויגער, מיין הארט אונד מיין ערלעזער! אמן סלה:

היערויף ווירד ואני תפלתי דרייאמאל געזאגט.

אמר רבי שמעון כד מפקין ספר תורה בצבורא למקרי ביה מפתחי תרעי דשמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואבעי ליה לבר נש למימר הכי:

בריך שמה דמרא עלמא בריך כתרך ואתרך. יהא רעותך עם עמך ישראל לעלם. ופורקן ימינך אחזי לעמך בבית מקדשך ולאמטויא לנא מטוב נהורך ולקבל צלותנא ברחמין. יהא רעוא קדמך דתורך לן חיין בטבותא. ולהוא אנא פקידא בגו צדיקיא. למרחם עלי ולמנטר יתי וית כל די לי ודי לעמך ישראל. אנת הוא זן לכלא ומפרנס לכלא. אנת הוא שליט על כלא. אנת הוא דשליט על מלכיא ומלכותא דילך היא. אנא עבדא דקודשא בריך הוא דסגידנא קמה ומקמא דיקר אוריתה בכל עדן ועדן. לא על אנש רחיצנא. ולא על בר אלהין סמיכנא. אלא באלהא דשמיא. דהוא אלהא קשוט. ואוריתה קשוט. ונביאוהי קשוט. ומסגא למעבד טבון וקשוט. בה אנא רחיץ. ולשמה קדישא יקירא אנא אמר תושבחן. יהא רעוא קדמך דתפתח לבי באוריתא ותשלים משאלין דלבי. ולבא דכל עמך ישראל. לטב ולחיין ולשלם:

בק"ק פפד"מ ובכותיה אין אומרים שמע ישראל.

(הש"ץ אומר בקול רם) **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:**

אֶחָד אֱלֹהֵינוּ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ קָדוֹשׁ (וְנוֹרָא) שְׁמוֹ:

הש"ץ לוקח ס"ת ואומר **גַּדְּלוּ לַייָ אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:**

והקהל עונה

לך יי הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ לך יי הממלכה והמתנשא לכל לראש: רוממו יי אלהינו והשתחוו להדום רגליו קדוש הוא: רוממו יי אלהינו והשתחוו להר קדשו כי קדוש יי אלהינו:

מגבי' הספר בידו למעלה והולך עם הס"ת ופונה דרך ימינו ועולה עמו למגדל שקורין שם, וכל מי שס"ת עובר לפניו חייב לעמוד מפניו ולקבלו בשתי ידיו אם אפשר לו ולנשקו בפה מלא, נזדמן לו רוק בפיו ירוק תחלה בהפוך פניו אל הצד ואח"כ ינשק, ולא ינשק ואח"כ ירוק. (וצריך להשגיח על הילדי' הקטנים כשבאים לנשק הס"ת שלא יהיו מלוכלכים בצואת החוטם ורירי הפה אלא ינקו אותם תחלה יפה שלא יהי' עונש למביאיהם.) וכל הפוגע בס"ת צריך ללוותו עד הבימה, ובדרך הליכתו אומרים:

על הכל יתגדל ויתקדש וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא: שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא: בעולמות שברא העולם הזה והעולם הבא: כרצונו וכרצון יראיו וכרצון כל בית ישראל: צור העולמים אדון כל הבריות אלוה כל

הַנְּפָשׁוֹת: הַיּוֹשֵׁב בְּמֶרְחֲבֵי מָרוֹם הַשּׁוֹכֵן בִּשְׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם: קְדֻשָּׁתוֹ עַל הַחַיּוֹת וּקְדֻשָּׁתוֹ עַל כִּסֵּא הַכָּבוֹד: וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ בָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְעֵינֵי כָל־חָי: וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁיר חָדָשׁ כַּכָּתוּב: שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו: וְנִרְאֵהוּ עַיִן בְּעַיִן בְּשׁוּבוֹ אֶל נָוֵהוּ כַּכָּתוּב: כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן: וְנֶאֱמַר וְנִגְלָה כְּבוֹד יְיָ וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִּי יְיָ דִּבֵּר:

בדרך הליכתו אומרים אב הרחמים.

אַב הָרַחֲמִים הוּא יְרַחֵם עַם עֲמוּסִים וְיִזְכּוֹר בְּרִית אֵתָנִים וְיַצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ מִן הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת וְיִגְעַר בְּיֵצֶר הָרַע מִן הַנְּשׂוּאִים וְיָחוֹן אוֹתָנוּ לִפְלֵטַת עוֹלָמִים וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּמִדָּה טוֹבָה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים:

כשהגיע הש"ץ על הבימה מניח הס"ת על השולחן ופותח ואומר:

וְיַעֲזוֹר וְיָגֵן וְיוֹשִׁיעַ לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ וְנֹאמַר אָמֵן: הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה כֹּהֵן קְרָב. יַעֲמוֹד (פלוני בר פלוני הכהן): בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ: תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְיָ נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב מִצְוַת יְיָ בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם: הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְיָ צְרוּפָה מָגֵן הוּא לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ:

קהל וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

העולה לתורה יאחז בשתי ידיו בירִיעות התורה ע"י מפה של ס"ת, וקודם הברכה פותח הספר ורואה הפסוק שצריך להתחיל בו ויסגר הס"ת ויאמר בלחש עץ חיים היא למחזיקים בה. והופך פניו לצד שמאל ומברך בקול בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

והעם עונים בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד: וחוזר המברך ב"י"ה"ל"ו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן־לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

כשמתחיל הקורא לקרות בתור' יסיר ידו השמאלית מהס"ת וישאר יד ימינו לבדה אוחזת בס"ת כל זמן הקריא', וגם הוא יקרא בלחש עם הקורא מלה במלה. ואחר הקריאה גולל ומברך.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן־לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת

וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

גרסינן בפ"ק דברכות, ועוזבי ה' יכלו, זה המניח ס"ת כשהוא פתוח ויוצא, אבל בין גברא לגברא מותר לצאת ע"י דוחק ואונס, אבל בלאו הכי אין לצאת.

וקורין בס"ת ראשון וה' פקד את שרה בפרשת וירא.

וַיהוָה פָּקַד אֶת־שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר וַיַּעַשׂ יְהוָה לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר: וַתַּהַר וַתֵּלֶד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֵּן לִזְקֻנָיו לַמּוֹעֵד אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֹתוֹ אֱלֹהִים: וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת־שֶׁם־בְּנוֹ הַנּוֹלַד־לוֹ אֲשֶׁר־יָלְדָה־לּוֹ שָׂרָה יִצְחָק: וַיָּמָל אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ בֶּן־שְׁמֹנַת יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים: לוי. וְאַבְרָהָם בֶּן־מְאַת שָׁנָה בְּהִוָּלֶד לוֹ אֵת יִצְחָק בְּנוֹ: וַתֹּאמֶר שָׂרָה צְחֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כָּל־הַשֹּׁמֵעַ יִצְחַק־לִי: וַתֹּאמֶר מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הֵינִיקָה בָנִים שָׂרָה כִּי־יָלַדְתִּי בֵן לִזְקֻנָיו: וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגָּמַל וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתֶּה גָדוֹל בְּיוֹם הִגָּמֵל אֶת־יִצְחָק: (בשבת ג.) וַתֵּרֶא שָׂרָה אֶת־בֶּן־הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר־יָלְדָה לְאַבְרָהָם מְצַחֵק: וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גָּרֵשׁ הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן־הָאָמָה הַזֹּאת עִם־בְּנִי עִם־יִצְחָק: וַיֵּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדֹת בְּנוֹ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם אַל־יֵרַע בְּעֵינֶיךָ עַל־הַנַּעַר וְעַל־אֲמָתֶךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע: ג. (בשבת ד.) וְגַם אֶת־בֶּן־הָאָמָה לְגוֹי אֲשִׂימֶנּוּ כִּי זַרְעֲךָ הוּא: וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם ׀ בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח־לֶחֶם וְחֵמַת מַיִם וַיִּתֵּן אֶל־הָגָר שָׂם עַל־שִׁכְמָהּ וְאֶת־הַיֶּלֶד וַיְשַׁלְּחֶהָ וַתֵּלֶךְ וַתֵּתַע בְּמִדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע: וַיִּכְלוּ הַמַּיִם מִן־הַחֵמֶת וַתַּשְׁלֵךְ אֶת־הַיֶּלֶד תַּחַת אַחַד הַשִּׂיחִם: וַתֵּלֶךְ וַתֵּשֶׁב לָהּ מִנֶּגֶד הַרְחֵק

כִּמְטַחֲוֵי קֶשֶׁת כִּי אָמְרָה אַל־אֶרְאֶה בְּמוֹת הַיָּלֶד וַתֵּשֶׁב
מִנֶּגֶד וַתִּשָּׂא אֶת־קֹלָהּ וַתֵּבְךְּ׃ וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־קוֹל
הַנַּעַר וַיִּקְרָא מַלְאַךְ אֱלֹהִים ׀ אֶל־הָגָר מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר
לָהּ מַה־לָּךְ הָגָר אַל־תִּירְאִי כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קוֹל הַנַּעַר
בַּאֲשֶׁר הוּא־שָׁם׃ (בשבת ה.) קוּמִי שְׂאִי אֶת־הַנַּעַר וְהַחֲזִיקִי
אֶת־יָדֵךְ בּוֹ כִּי־לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׂימֶנּוּ׃ וַיִּפְקַח אֱלֹהִים אֶת־
עֵינֶיהָ וַתֵּרֶא בְּאֵר מָיִם וַתֵּלֶךְ וַתְּמַלֵּא אֶת־הַחֵמֶת מַיִם
וַתַּשְׁקְ אֶת־הַנָּעַר׃ וַיְהִי אֱלֹהִים אֶת־הַנַּעַר וַיִּגְדָּל וַיֵּשֶׁב
בַּמִּדְבָּר וַיְהִי רֹבֶה קַשָּׁת׃ וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַּר פָּארָן וַתִּקַּח־
לוֹ אִמּוֹ אִשָּׁה מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ פ ד. (בשבת ו.)
וַיְהִי בָּעֵת הַהִוא וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל שַׂר־צְבָאוֹ אֶל־
אַבְרָהָם לֵאמֹר אֱלֹהִים עִמְּךָ בְּכֹל אֲשֶׁר־אַתָּה עֹשֶׂה׃
וְעַתָּה הִשָּׁבְעָה לִּי בֵאלֹהִים הֵנָּה אִם־תִּשְׁקֹר לִי וּלְנִינִי
וּלְנֶכְדִּי כַּחֶסֶד אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי עִמְּךָ תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי וְעִם־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר־גַּרְתָּה בָּהּ׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אָנֹכִי אִשָּׁבֵעַ׃
וְהוֹכִחַ אַבְרָהָם אֶת־אֲבִימֶלֶךְ עַל־אֹדוֹת בְּאֵר הַמַּיִם אֲשֶׁר
גָּזְלוּ עַבְדֵי אֲבִימֶלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ לֹא יָדַעְתִּי מִי עָשָׂה
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְגַם־אַתָּה לֹא־הִגַּדְתָּ לִּי וְגַם אָנֹכִי לֹא
שָׁמַעְתִּי בִּלְתִּי הַיּוֹם׃ וַיִּקַּח אַבְרָהָם צֹאן וּבָקָר וַיִּתֵּן
לַאֲבִימֶלֶךְ וַיִּכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם בְּרִית׃ (ה. בשבת ז.) וַיַּצֵּב אַבְרָהָם
אֶת־שֶׁבַע כִּבְשֹׂת הַצֹּאן לְבַדְּהֶן׃ וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל־
אַבְרָהָם מָה הֵנָּה שֶׁבַע כְּבָשֹׂת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הִצַּבְתָּ לְבַדָּנָה׃
וַיֹּאמֶר כִּי אֶת־שֶׁבַע כְּבָשֹׂת תִּקַּח מִיָּדִי בַּעֲבוּר תִּהְיֶה־לִּי
לְעֵדָה כִּי חָפַרְתִּי אֶת־הַבְּאֵר הַזֹּאת׃ עַל־כֵּן קָרָא לַמָּקוֹם

הַהִוא בְּאֵר שָׁבַע כִּי שָׁם נִשְׁבְּעוּ שְׁנֵיהֶם׃ וַיִּכְרְתוּ בְרִית בִּבְאֵר שָׁבַע וַיָּקָם אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל שַׂר־צְבָאוֹ וַיָּשֻׁבוּ אֶל־אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים׃ וַיִּטַּע אֶשֶׁל בִּבְאֵר שָׁבַע וַיִּקְרָא־שָׁם בְּשֵׁם יְהוָה אֵל עוֹלָם׃ וַיָּגָר אַבְרָהָם בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים יָמִים רַבִּים׃ פ

מניחים ס"ת שני אצל הראשון ואומר חצי קדיש על שניהם, ומגביהים וגוללים ס"ת שקראו בו, ופותחים ס"ת ב' וקוראים בו למפטיר בפ' פינחס:

וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם׃ וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם׃ וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל׃ וְעִשָּׂרוֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים׃ וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃ מִלְּבַד עֹלַת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃

מי שברך. ומגביהים וגוללים. כשמגביהים הס"ת מביטין נגד הכתב של ס"ת ואומרים.

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה׃ עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר׃ דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם׃ אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד׃ יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר׃

קודם קריאת ההפטרה ואחר שגמר הגולל יברך המפטיר ברכה זו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר

בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק׃

הפטרת יום א׳ של ראש השנה בשמואל א׳ סמן א׳.

א וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִן־הָרָמָתַיִם צוֹפִים מֵהַר אֶפְרָיִם וּשְׁמוֹ אֶלְקָנָה בֶּן־יְרֹחָם בֶּן־אֱלִיהוּא בֶּן־תֹּחוּ בֶן־צוּף אֶפְרָתִי׃ ב וְלוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם אַחַת חַנָּה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פְּנִנָּה וַיְהִי לִפְנִנָּה יְלָדִים

באור.

א. הרמתים צופים, שתי רמות היו שצופות ורואות זו את זו, ועיין בפי׳ רד״ק. ב. שם אחת חנה, הי׳ לו לאמר שם האחת כמנהג הלשון בכל המקר׳, שם האחד אלדד ושם השני מידד (במדב׳ יא כו), שם האחת שפרה ושם השנית פועה (שמות א טו), ואמר שם אחת בלא ה׳ נראה לחלק ההצטרפות שביניהם ולהורו׳ שהיא היתה החשובה והמיוחד׳ בנשיו כי את חנה אהב. ודוגמת זה אמרו רז״ל (מגיל׳ דף כח א) אמר לו, רבי אם נאמ׳ כבש (נ״ל הכבש) למה נאמר אחד? א״ל אחד המיוחד שבעדרו, ופירש״י אם נאמר כבש דכתיב את הכבש אחד תעשה בבקר (במדב׳ כח ד) עכ״ל; וכוונת השאלה לפי פירש״י מבואר שהיא על הקרא שבפ׳ פינחס דכתי׳ שם את הכבש אחד ושנה מלשונו שבפ׳ תצוה דכתיב שם את הכבש האחד, ובזה מתבארים מעצמם דברי רש״י התמוהים והמופלאים שבמס׳ מנחות דף נ׳ ע״א שאמרו, אבל נתחנך המזבח אפי׳ ראשון בין הערבים, ופי׳ רש״י ז״ל דכתי׳ בפ׳ פינחס ואת הכבש השני תעשה בין הערבים ובההוא קרא לא כתיב את הכבש האחד תעשה בבקר (כצ״ל וכן העתיק הרב ברענורא משמו אלא שבדפוס נפלה הה׳), וכוונתו מבוארת שבנפול הה׳ נתחלק ההצטרפות שבינותם, ואין להאריך. וכי תרצה לדעת עקר ההבדל שבין שתי הלשונות עיין בס׳ מאזנים להראב״ע (דפוס אופיבאך) דף כ״ב ב׳ ומה שבארתי עליו. ויהי לפננה ילדים, דוגמת ויהי אנשים אשר היו טמאי׳, והטעם פרשתי בתורת אלהים מפורש אצל והיה הנער׳ (בראשי׳ כד יד).

תרגום אשכנזי.

א עס וואר איין מאן פאן רמתים צופים, אויף דעם געבירגע אפרים, נאמענס אלקנה זאהן ירחם׳ס זאהן אליהוא׳ס זאהן תחו׳ס זאהן דעס אפרתיטען צוף. ב ער האטטע צוויא ווייבער, איינע היס חנה, דיא צווייטע פננה; דיזע האטטע קינדער

ג יְלָדִים וּלְחַנָּה אֵין יְלָדִים׃ וְעָלָה הָאִישׁ הַהוּא מֵעִירוֹ מִיָּמִים יָמִימָה לְהִשְׁתַּחֲוֺת וְלִזְבֹּחַ לַיהוָה צְבָאוֹת בְּשִׁלֹה וְשָׁם שְׁנֵי בְנֵי־עֵלִי חָפְנִי וּפִנְחָס
ד כֹּהֲנִים לַיהוָה׃ וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּזְבַּח אֶלְקָנָה וְנָתַן לִפְנִנָּה אִשְׁתּוֹ וּלְכָל־בָּנֶיהָ וּבְנוֹתֶיהָ מָנוֹת׃
ה וּלְחַנָּה יִתֵּן מָנָה אַחַת אַפָּיִם כִּי אֶת־חַנָּה אָהֵב
ו וַיהוָה סָגַר רַחְמָהּ׃ וְכִעֲסַתָּה צָרָתָהּ גַּם־כַּעַס

ולחנה אין ילדים, בתנא דבי אלי' מצאתי, שהיתה עקרה י"ט שנים ושנה חדשים. ג. ועלה האיש, ל' הווה הוא עולה ה'. מימים ימימה, ה' נוסף מקום ל' בתחלה, ופירושו משנה לשנה, דוגמת ושמרת את החקה הזאת למועדה מימי' ימימה (שמות יג י). ופנחס, דין לחוד חסר י' וזולתיו מלאים, כנמסר בגליון המסרה ריש פ' פינחס. ד. ונתן לפנינה, הי' לו לאמר ויתן כמנהג הלשון במאמר ספורי, אכן הוא פעל עבר מוחלט וע"ד שתרגמתי. ובנותי', ברוב המדויקים מ"ו ובמקצתן חסר וכן בכ"י של כ"ד, ובמסרת סוף פ' חקת אמר: „בנותי' ה' חסר ו' וסי' כל או', תענך עקרון וכו'. „והמסרה הזאת מוטעת ואית בה תברא מינה ובה, שהרי בכלל מסר ה' ובפרט מנה ד', ועוד מדמסיים וכל כתובים דכוותי' מלא בר מן ו' מכלל דעד השתא מן המלאים דבר לא מן החסרי', ועוד דבכלל מסר בר מן ו' ובפרט מפיק ה'. ואולם הגירסא הנכונה מצאתי במסרת כ"י בד"ה א' ז' וז"ל: „ובנותי' ו' מלא (רצונו בכתובי') וסי' מגדו ובנותי' דור ובנותי' תרויהון בפסוק (דה"א ז כט) בית אל ובנותי' ישנה ובנותי' (ד"ה ב יג יט) שוכו ובנותי' תמנה ובנותי' (שם כח יח), וכל נביאים דכוו' מלא בר מן ה' חסר וסי' עקרון (יהושע טו מה) תענך (שם יז יא) יבלעם תענך דשופטי' (א' כז תרויהון בפסוק) ובנותי' באש תצתנה (ירמי' מט ב) וכל אור' דכוו' חסר." עכ"ל מסכמת עם הספרים המדויקים. מנות. ת"י חולקין. ה. מנה אחת אפים, ת"י חולק חד בחיר; וכן פירש"י ורשב"ם בפי' לחם הפני' (שמות כה ל). וה' סגר רחמה, אע"פ שה' סגר, וזה אחד משמושי הו' להוראת אע"פ, והוא השמוש השמיני לפי הסדר שמנה בעל ערוגת הבושם. ו. צרתה, פנינה אשת בעלה. כל שתי נשים לאיש אחד נקראות צרות זו לזו

קינדער, חנה אבער קיינע. ג דער מאן פפלעגטע פאן יאהר צו יאהר פאן זיינעם וואהנארטע הינויף נאך שילה צו רייזען, אום דען עוויגען צבאות דארט אנצובעטען אונד איהם צו אפפערן. — ביידע זאהנע פאן עלי, חפני אונד פנחס, דיענטען דאזעלבסט אלז פריעסטער דעם עוויגען. — ד איינעס טאגעס, אלז אלקנה אפפערטע, אונד זיינער פרויא פנינה, זא וויא יעדעם איהרער זאהנע אונד טאכטער, איינען טהייל געגעבען האטטע, ה גאב ער דער חנה איינען זעהר אנזעהנליכען טהייל; דען חנה ליעבטע ער, אבשאן דער עוויגע איהרע געבארמוטטער פערשלאססען האטטע: ו איהרע נעבענפרויא (פננה) האהנטע זיא אויסערפֿאָרט אום זיא צו
קראַנקען

בַּעֲבוּר הַרְּעִמָהּ כִּי־סָגַר יְהוָה בְּעַד רַחְמָהּ׃ וְכֵן יַעֲשֶׂה שָׁנָה בְשָׁנָה מִדֵּי עֲלֹתָהּ בְּבֵית יְהוָה ז כֵּן תַּכְעִסֶנָּה וַתִּבְכֶּה וְלֹא תֹאכַל׃ וַיֹּאמֶר לָהּ ח אֶלְקָנָה אִישָׁהּ חַנָּה לָמֶה תִבְכִּי וְלָמֶה לֹא תֹאכְלִי וְלָמֶה יֵרַע לְבָבֵךְ הֲלוֹא אָנֹכִי טוֹב לָךְ מֵעֲשָׂרָה בָּנִים׃ וַתָּקָם חַנָּה אַחֲרֵי אָכְלָה בְשִׁלֹה ט וְאַחֲרֵי שָׁתֹה וְעֵלִי הַכֹּהֵן יֹשֵׁב עַל־הַכִּסֵּא עַל־מְזוּזַת הֵיכַל יְהוָה׃ וְהִיא מָרַת נָפֶשׁ וַתִּתְפַּלֵּל י עַל־יְהוָה וּבָכֹה תִבְכֶּה׃ וַתִּדֹּר נֶדֶר וַתֹּאמַר יא

יהוה

לפי שברוב הן אויבות זו לזו. גם כעס, כעס אחר כעס תמיד לכן נאמר גם, וכן אמרו בפסיקתא מכעסת וחוזרת ומכעסת. מה הוות א"ל? זבנת לבנך רבא סודר וכתונת וחלק וכו'. הרעימה, כ' רעמו פנים (יחזקאל כז לה) ענין זעף, והר' דגושה; ויש לה חברים. עיין מכלול דף ס"ג. ז וכן יעשה וכו', המפרשים פירשו וכן יעשה אלקנה, לכן הוצרכו להוסיף ו' על כן תכעיסנה, להיות וכן תכעיסנה, ואין צריך, כי וכן יעשה וכמעשה זה נעשה שנה בשנה. ח לָמֶה, וְלָמֶה, שלשתם שבפסוק מלעיל והמ' רפה ובסגול. ט אחרי אכלה, מקור בתוספות ה', בפלס ולדבקה בו (דברי' ל כ) לקרבה אל המלאכה (שמות לו ב), וטעמו אחרי שאכלו ואחרי ששתו, ועיין רש"י. על מזוזת, אצל מזוזת. י ותתפלל על ה', ת"י ומצליא קדם ה' ויהי' על מקום אל וכ"כ רד"ק. והחכם רלב"ג פי' שהתפלל' כנגד קדש הקדשים והצד ההוא הי' לפני ה' ר"ל מה שיגיע לצד המערבי שהי' בו ארון ברית ה', והיתה בוכה בעת התפל' כי שערי דמעה לא ננעלו והנ' לא הזכיר הכתו' מה שהתפללה לפי שהתפללה בלחש ככתוב בסמוך אבל ענין הנדר כבר גלתה היא עצמה ככתוב להלן. יא ותדר וגו',

---

קראָנקען, וויל דער עוויגע איהרע געבאֶרמוטטער פערשלאָססען האַטטע. ז אונד זאָ גינג עס פאָן יאַהר צו יאַהר, זאָ אָפט זיא ווידער הינויפרייזטע נאַך דעם הויזע גאָטטעס, זאָלטע יענע זיא צו האָהנעקקען; חנה ווייגטע אונד אַס ניכטס. ח דאַ שפראַך איהר מאַן אֶלקנה צו איהר: „חנה, וואַרום ווייגסט דוא? וואַרום איססעסט דוא ניכטס, אונד וואַרום גראֶמט זיך זאָ דיין הערץ? בין איך דיר ניכט שאֶצבאַרער אַלז צעהן זאֶהנע?" ט נאַכדעם מאַן צו שילה געגעססען אונד געטרונקען האַטטע, שטאַנד חנה אויף (דער פריעסטער עלי זאַס עבען אויף דעם שטוהלע נעבען איינער פפאָרטע דעס היכל דעס עוויגען) — י זיא וואַר בעטריבטער זעעלע — אונד בעטעטע צום עוויגען אונד ווייגטע העפטיג, יא טהאַט איין געלובדע אונד

יהוה צבאות אם־ראה תראה ׀ בעני אמתך וזכרתני ולא־תשכח את־אמתך ונתתה לאמתך זרע אנשים ונתתיו ליהוה כל־ימי חייו ומורה לא־יעלה על־ראשו: יב והיה כי הרבתה להתפלל לפני יהוה ועלי שמר את־פיה: יג וחנה היא מדברת על־לבה רק שפתיה

ונתתיו לה', נזיר קודש לה'. ומורה, תער כנזכר בשמשון. יב והיה כי הרבתה להתפלל, לא מצאנו ל' רבוי תפלה כ"א במקום הזה ועוד אחר גם כי תרבו תפלה (ישעי' א' ט"ו) ושניהם יורו על עולם ההפלגה שלא כמנהג. ועלי שומר את פיה, פי' רש"י ממתין שתפסוק, כן תרגמו יונתן ועלי מוריך לה עד דתפסוק; שומר, ל' המתנה כמו ואביו שמר את הדבר (בראשי' ל"ז י"א) לא תשמור על חטאתי (איוב י"ד ט"ז) עכ"ל, והורה לנו שדעת יונתן שלא שמר עלי עד שפסקה תפלת' אבל הפסיקה הוא, לכן לא תרגם עד דפסקה ותרגום עד דתפסוק שהי' ממתין ומצפה שתפסיק ובראותו כי לא פסקה ויחשבה לשכורה וגו', ובעבור שהשכור אסור להתפלל לכן הפסיקה עלי בתפלת' שלא כהלכה. יג וחנה היא מדברת וגו', שב למעל' על ותתפלל חנה על ה', ולכן אמר וחנה היא מדברת ולא אמר ותדבר חנה, וכמו שבארתי בהפטרת שמות תור'. ויחשבה עלי לשכורה, מחובר עם והי' כי הרבת' להתפלל, כי בעבור שהאריכה כל כך בתפלת' אחר שאכל' ושת' חשבה עלי לשכור', ואולם הוצרך להזכיר כאן וחנה היא מדברת על לבה ור"ל שהתפללה בלחש לפי שאלו היית' מתפללת בקול והי' עלי שומע אותות הסדור ואחית המליצה בתפלתה לא הי' לו מקום לחשוד אותה לשכור', אבל עכשו שלא שמע קולה חשב כי שכרותה סבה להארכת תפלתה, גם מתשובת חנה נתברר כן וכמו שאבאר שם; וראיתי לרש"י ז"ל שפי', ויחשבה עלי לשכורה, לפי שלא היו רגילים להתפלל בלחש עכ"ל, ועד"ז פרשו הרד"ק ויתר המפרשים, ולדעתם ויחשבה עלי לשכורה הוא מחובר עם וקולה לא ישמע, וזה תימה גדולה, כי מלבד שפרוש זה מתנגד ל הלשון והמליצה, אבל הוא מתנגד גם אל האמת, כי כבר קודם חנה היו רגילים להתפלל בלחש ע"פ תקנה ישנה, כדאי' במס' סוט' דף ל"ב ב', אמר ר"י משום רשב"י, מפני מה תקנו תפלה בלחש? שלא לבייש את עוברי עביר', ופי' רש"י מפני מה תקנו שיהי' אדם אומר תפלתו בלחש, כדאשכחנא בחנה וקולה לא ישמע עכ"ל, הרי לך כי מעולם לא הי' היחיד מתפלל בקול כי אם בלחש וע"פ תקנה קדמונית שלא לבייש ומה שאמרו במס' ברכות דף ל"א א', כמה הלכתא גברואתא איכא למשמע מהני קראי דחנה, וחנ' היא מדברת על לבה, מכאן למתפלל שצריך שיכוון לבו,

שפראַך: „עוויגער, צבאות, ווירסט דוא דאַז עלענד דיינער מאַגד אַנזעהען, מיך בעדענקען, דיינער מאַגד ניכט פֿערגעססען אונד איהר איין מענליכעז קינד שענקען, זאָ זאָלל עז דעם עוויגען לעבענסלאַנג געוויהט זיין, אונד קיין שעערמעססער זאָלל אויף זיין הויפט קאָממען. יב אַלז זיא נון אַנהאַלטענד פֿאָר דעם עוויגען באַט אונד עלי איהר געזיכט בעאָבאַכטעטע — יג דען חנה שפראַך אין איהרעם הערצען נור,

נָעוֹת וְקוֹלָהּ לֹא יִשָּׁמֵעַ וַיַּחְשְׁבֶהָ עֵלִי לְשִׁכֹּרָה׃
יד וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ עֵלִי עַד־מָתַי תִּשְׁתַּכָּרִין הָסִירִי
אֶת־יֵינֵךְ מֵעָלָיִךְ׃ טו וַתַּעַן חַנָּה וַתֹּאמֶר לֹא אֲדֹנִי
אִשָּׁה קְשַׁת־רוּחַ אָנֹכִי וְיַיִן וְשֵׁכָר לֹא שָׁתִיתִי
וָאֶשְׁפֹּךְ אֶת־נַפְשִׁי לִפְנֵי יְהוָה׃ טז אַל־תִּתֵּן אֶת־
אֲמָתְךָ לִפְנֵי בַּת־בְּלִיָּעַל כִּי מֵרֹב שִׂיחִי וְכַעְסִי
דִּבַּרְתִּי עַד־הֵנָּה׃ יז וַיַּעַן עֵלִי וַיֹּאמֶר לְכִי לְשָׁלוֹם

רק שפתיה נעו', מכאן למתפלל שיחתוך בשפתיו, וקולה לא ישמע מכאן שאסור להגביה קולו בתפלתו, ויחשבה עלי לשכורה, מכאן שכור אסור להתפלל וכו', אין הרצון שעד חנה לא היו נזהרין בכל אלה, דאטו שעד חנה היו מתפללין בשכרות שהוא כאלו עובד ע"ז? וכן יתר הענינים, אמנם הרצון באמרם זה כי מהני קראי דחנ' איכא למשמע כמה הלכות שהיו בישרא' מעולם מימות משה אע"פ שלא מצאנו שבא עליה' הלווי בפרוש בתור', מ"מ כן היתה הלכ' בישרא' מעולם וזה הוא אשר שמענו מן הוכוח הזה שבין עלי וחנה, כי בלי ספק כי גם עלי גם חנ' שניהם עשו כהלכ' כל מה שעשו, את שעלי עשה בשקול דעתו שחשבה לשכור', ולכן עשה מה שעש' כהלכ' גם חנה עשתה הכל כהלכ', ולכן פי' רש"י קשה אם לא שנאמר שכוונת רש"י שהתקנה הזאת עדיין לא נתפשט' בימי עלי בכל ישרא' עד שיהיו רגילים בה כל העם מאיש עד אשה מקטן ועד גדול ולכן כרך עלי שתי הסבות יחד ויחשבה לשכור', אכן ממה שפי' רש"י על ועלי שומר את פיה ועל מרוב שיחי וכעסי דברתי עד הנה, כרא' כי הל' הזה „לפי שלא היו רגילין להתפלל בלחש" איננו מפירושו ז"ל, אבל איזה תלמיד כתבו בגליון והכניסהו בפני' בפי רש"י שלא מדעתו. יד עד מתי תשתכרין, תשתכרי עלמך יותר כרבוי דברי' כי רבוי הדבור מבלבל דעת השכורי' ומוסיף שכרות. הסירי את יינך מעליך, ע"י שנה שמפיג היין. טז אל תתן את אמתך וגו', שהמתפלל בשכרות כאלו עובד ע"ז; לזאת אמרה ל תחשבני כבת בליעל. כי מרוב שיחי וכעסי דברתי עד הנה, כתרגומו אדי מסגי אקביותי ואתרגיזותי אוריכת בצלו עד כען, ל' רש"י. ומתשובה זאת נתברר, כי סבת האשד הי' רבוי התפל' לא הלחישה, שאלו כן הי' לה לתת טעם על מה שלחשה והיא לא נתנה טע' כי אם על מה שהאריכ' שאמרה כי מרוב שיחי וגו', ר"ל מרבוי שיחי וכעסי הוארכתי

באָס איהרע ליפפען רעגטען זיך, אָהנע דאַס מאַן איהרע שטיממע הערטע — דאַ היעלט זיא עלי פֿיר בעטרונקען. יד אונד שפּראַך צו איהר: „וויא לאַנגע ווילסט דוא דיך! ענטלעדיגע דיך דיינעס ווייגעס!" טו חנה אַבער ערוויעדערטע אונד שפּראַך: „ניכט דאָך, מיין העדר! איך בין איין שווערמוטהיגעס וייב, האַבע וועדער וויין נאָך זאָנסט געוואַס בעראישענדעס געטרונקען, אַבער איך ערגיעססע מיינע זעעלע פֿאָר גאָטט. טז האַלטע דיינע מאַגד ניכט פֿיר איין ניעדערטראַכטיגעס וייב! וואַהרליך, פֿאָן דער מענגע מיינער קוומערס אונד פֿערדרוססעס האַבע איך ביזהער געשפּראָכען!" יז עלי אַנטוואָרטעטע אונד שפּראַך:

וֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יִתֵּן אֶת־שֵׁלָתֵךְ אֲשֶׁר שָׁאַלְתְּ
יח מֵעִמּוֹ: וַתֹּאמֶר תִּמְצָא שִׁפְחָתְךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ
וַתֵּלֶךְ הָאִשָּׁה לְדַרְכָּהּ וַתֹּאכַל וּפָנֶיהָ לֹא־הָיוּ־
יט לָהּ עוֹד: וַיַּשְׁכִּמוּ בַבֹּקֶר וַיִּשְׁתַּחֲווּ לִפְנֵי יְהוָה
וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּיתָם הָרָמָתָה וַיֵּדַע אֶלְקָנָה
כ אֶת־חַנָּה אִשְׁתּוֹ וַיִּזְכְּרֶהָ יְהוָה: וַיְהִי לִתְקֻפוֹת
הַיָּמִים וַתַּהַר חַנָּה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ
כא שְׁמוּאֵל כִּי מֵיְהוָה שְׁאִלְתִּיו: וַיַּעַל הָאִישׁ אֶלְקָנָה
וְכָל־בֵּיתוֹ לִזְבֹּחַ לַיהוָה אֶת־זֶבַח הַיָּמִים
כב וְאֶת־נִדְרוֹ: וְחַנָּה לֹא עָלָתָה כִּי־אָמְרָה
לְאִישָׁהּ עַד־יִגָּמֵל הַנַּעַר וַהֲבִאֹתִיו וְנִרְאָה
כג אֶת־פְּנֵי יְהוָה וְיָשַׁב שָׁם עַד־עוֹלָם: וַיֹּאמֶר לָהּ
אֶלְקָנָה אִישָׁהּ עֲשִׂי הַטּוֹב בְּעֵינַיִךְ שְׁבִי עַד־

להאריך בדבור עד הנה, וזה שת"י אריכת בללו עד כען. יז שֵׁלָתֵךְ מן י"ז מילין דלא מפקין א' כמס"ג בס' ע"ב י"ו יח ופניה, פנים זועפים שהיו לה. כג ויאמר לה....

„זאָ רייזע דען גליקקליך! דער גאָטט ישראל'ס בעשיידע דיין בעגעהר, וואָראום דוא איהן געבעטען האָסט! יח יענע שפראַך: „אָ, לאַס דיינע דיענערין פֿערגעה־ געוואָגענהייט אין דיינען אויגען פֿינדען!" נון גינג זיא איהרעס וועגעס, נאַהם שפייזע צו זיך, אונד האַטטע אויך איהר קוממערפֿאָללעס אַנזעהען ניכט מעהר. יט דעס מאָרגענס דאַרויף מאַכטען זיא זיך פֿריה אויף, וואַרפֿען זיך ניעדער פֿאָר דעם עוויגען, רייזטען זאָדאַן נאַך הויזע צוריק אונד קאַמען נאַך רמה; אלקנה וואָהנטע זיינער פֿרויא חנה ביי, אונד דער עוויגע בעדאַכטע זיא. כ נאַך פֿערלויף דער צייט איהרער שוואַנגערשאַפֿט, געבאַר זיא איינען זאָהן אונד נאַננטע איהן שמואל, „דען, שפראַך זיא, „איך האַבע איהן פֿאָן גאָטט ערבעטען." כא דער מאַן, אלקנה, רייזטע מיט זיינער פֿאַמיליע ווידער הינ־ אויף, דעם עוויגען דאַס יעהרליכע אָפפֿער אונד וואַס ער זאָנסט געלאָבט האַטטע, דאַרצובריינגען. כב חנה אַבער רייזטע ניכט מיט; זיא זאַגטע צו איהרעם מאַננע: „וועננ דער קנאַבע איינסט ענטוואָהנט זיין ווירד, דאַן בריינג' איך איהן הינויף, דאַס ער פֿאָר דעם עוויגען ערשיינע אונד דאָזעלבסט בלייבע." כג איהר גאַטטע אלקנה אַנטוואָרטעטע היערויף: „מאַכע עס, וויא עס דיר גוט דינקט — בלייבע

גְּמְלֵךְ אֹתוֹ אַךְ יָקֵם יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ וַתֵּשֶׁב הָאִשָּׁה וַתֵּינֶק אֶת־בְּנָהּ עַד־גָמְלָהּ אֹתוֹ׃ כד וַתַּעֲלֵהוּ עִמָּהּ כַּאֲשֶׁר גְּמָלַתּוּ בְּפָרִים שְׁלֹשָׁה וְאֵיפָה אַחַת קֶמַח וְנֵבֶל יַיִן וַתְּבִאֵהוּ בֵית־יְהוָה שִׁלוֹ וְהַנַּעַר נָעַר׃ כה וַיִּשְׁחֲטוּ אֶת־הַפָּר וַיָּבִאוּ אֶת־הַנַּעַר אֶל־עֵלִי׃ כו וַתֹּאמֶר בִּי אֲדֹנִי חֵי נַפְשְׁךָ אֲדֹנִי אֲנִי הָאִשָּׁה הַנִּצֶּבֶת עִמְּכָה בָּזֶה לְהִתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה׃ כז אֶל־הַנַּעַר הַזֶּה הִתְפַּלָּלְתִּי וַיִּתֵּן יְהוָה לִי אֶת־שְׁאֵלָתִי אֲשֶׁר שָׁאַלְתִּי מֵעִמּוֹ׃ כח וְגַם אָנֹכִי הִשְׁאִלְתִּהוּ לַיהוָה כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה הוּא שָׁאוּל לַיהוָה וַיִּשְׁתַּחוּ שָׁם

אך יקם ה' את דברו, גם הפסוק הזה לעד, כי ואלהי ישראל יתן את שאלתך האמור למעלה לשון נבואה, שאלו לשון בקשה, מאי יקם ה' את דברו? ולמה ופניה של זעם לא היו לה עוד? — כיוצא בו הוא ישלח מלאכו (בראשי' כד ז) ל' נבוא' לא ל' בקשה, והעד ותהי אשה לבן אדונך כאשר דבר ה' והיכן דבר? ש"מ של' נבוא' הוא, לא ל' בקש' (תוספת רבינו יוסף בר שמעון). וַתֵּינֶק, הנ' בסגול בעבור הנגינה שהיא מלעיל, בסבת הו' הפתוחה, דוגמת וַתֵּיטֶב את ראשה (מ"ב ט' ל') וכן דינם. כד בפרים שלשה. כן הוא מנוגן במקרא כ"י של שנת כ"ד. והנער נער, עודנו קטן ורך ואף על פי כן לא המתינה מלהביאו.

בלייבע נאָך, ביז דוא איהן ווירסט ענטוועהנט האבען. מאָגע נור דער עוויגע זיינע פערהייסונג ערפיללען!" דיא פרויא בליעב אלזא צו הויזע אונד זייגטע איהרען זאָהן ביז צו זיינער ענטוועהנונג. כד נאכדעם ער אבער ענטוועהנט וואר, נאהם זיא איהן מיט הינויף — נעבסט דרייא שטיערען, איינער איפה מעהל אונד איינעם שלויך וויין — אונד בראכטע איהן זאָ נאך שילה אין דאס הויז דעס עוויגען, אונגעאכטעט דער קנאבע נאך זעהר יונג וואר. כה נאכדעם מאן דען שטיער געשלאכטעט האטטע, בראכטע מאן דען קנאבען דעם עלי. כו דא שפראך זיא: „אום פערצייהונג, מיין הערר, זא וואהר דוא לעבסט, הערר, איך בין דיאזעלבע פרויא, דיא היער נעבען דיר געשטאנדען אום דעם עוויגען צו פלעהען! כז אום דיעזען קנאבען היער האבע איך געבעטעט, אונד דער עוויגע געוואהרטע מיר דאס, וואראום איך איהן געבעטען. כח איך האבע איהן אבער צוגלייך אויך דעם עוויגען געווידמעט, אונד זאלאנגע ער זיין ווירד, זאלל ער אויך דעם עוויגען געווידמעט בלייבען." היערויף ביקקטע

ער

ליהוה: ב א ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי ביהוה רמה קרני ביהוה רחב פי על־אויבי כי שמחתי בישועתך: ב אין־קדוש כיהוה כי־אין בלתך ואין צור כאלהינו: ג אל־תרבו תדברו גבהה גבהה יצא עתק מפיכם כי אל דעות יהוה ולא נתכנו עללות: ד קשת גברים חתים ונכשלים אזרו חיל: ה שבעים בלחם נשכרו ורעבים חדלו עד עקרה ילדה

א קרני, הקרנים תוקף החיה, ויחסם לאדם עד"מ, להורות על תוקפו, כדכתי' וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח (דברי' לג יז). רחב פי על אויבי, כענין וירחיבו עלי פיהם (תהלי' לה כא), על מי תרחיבו פה (ישעי' נז ד), שטעמם כטע' אז ימלא שחוק פינו (תהלי' קכו ב). על אויבי, פננה וחברותיה. ב כי אין בלתך, כי אין אלהי בלתך. ואין צור, אין תקיף שיוכל להפוך הטבעים, גם יתכן להיותו כמו יוצר, ורז"ל אמרו אין צייר, ושלשתם על יסוד אחד הם כשעני'. ג אל תרבו תדברו, מה שפי' המפרשי' קש' על הלשון. ולי נרא' שאין כאן לא חסרון ולא כפל, אך שתיבת גבהה הראשון הוא שם דבר, ע"מ עבודה ל' גאות וגדלו' ועונה על אל תרבו, והשני עונה על אל תדברו והטע' אל תרבו גאון ואל תדברו דברי גאות דוגמת ועשיר יענה עזות (משלי יח כג) ואל יצא עתק מפיכ', ומלת אל עומד במקו' שלש'. עתק, דבור קשה. כי אל דעות ה', יודע מה שבלבבכם. ולו נתכנו עלילות, כל מעש' האדם נמנין לפניו, רש"י, ועיין בפירושו אצל ואת מתכנת הלבנים (שמו' ה ח). ודע שבכ"י של כ"ד תבת ולא כטעם שפח', נתכנו במרכ' וכן מסתבר לפי הקרי. ד קשת גבורי' חתים, טעם חתים על גבורים לא על קשת כי הי' לו לאמר חתה, ופרוש חתים הם וקשתם, כ"כ רד"ק, ורי"א ז"ל אמר שטעמו גבורי קשת ובעבור שהקדים קשת הוצרך לומר גבורים גם', ולי נרא' שתיבת קשת מוסך עלמו ואחר עמו ובכה הוא, קשת גבורים קשת חתים והטעם קשת גבורים הוסב לקשת חתים, והענין בפירש"י, כך אומנתו של הקב"ה מתים את הגבורי' ומחזיק את החלשים משביע רעבים ומרעיב שבעים. ה שבעים בלחם. בעבור שבעל הטעמים הפסיק תיבת בלחם לכן הוא מחובר עם שבעים לא עם נשכרו ופרושו, אותם שהיה להם גאון שבעת לחם

ער (שמואל) זיך פֿאָר דעם עוויגען. א חנה געריכטעטע דאַן אין טיעפֿע אַנדאַכט אונד שפראַך: „מיין הערץ פֿראָהלאָקקט דעם הערן, מיין האָרן שטייגט האָך דורך איהן; נון איזט ער מיינען פֿיינדען אָפֿפֿען, מיין מונד, דען איך פֿריי' מיך דיינער הילפֿע זיך. ב קיין הייליגער גלייכט דעם עוויגען! (דען אויסער דיר גיבט עס יאַ קיינען!) קיין האָרט אונזערן גאָטט! ג אָ, הייפֿט ניכט זאָ שטאָלץ, שפרעכט ניכט זאָ האָך! קיין שפאָטט ענטפֿאַהרע אייערן מונדע נאָך! דער עוויגע איזט איין אַללוויססענדער גאָטט, איהם זינד אַללער טהאַטען אינהאַלט בעקאַננט. ד דער שטאַרקען וועהרע ברעכען אָב, אונד שוואַכלינגע אומגירטעט קראַפֿט; ה דיא זאַטט איין איבערפֿלוס געלעבט, פֿערמיעטען דיענסטע נון ... אונד דאַרבענדע פֿערראַסטען

שבעה ורבת בנים אמללה: יהוה ממית
ומחיה מוריד שאול ויעל: יהוה מוריש
ומעשיר משפיל אף־מרומם: ח מקים מעפר
דל מאשפת ירים אביון להושיב עם־נדיבים
וכסא כבוד ינחלם כי ליהוה מצקי ארץ וישת
עליהם תבל: ט רגלי חסידו ישמר ורשעים
בחשך ידמו כי־לא בכח יגבר־איש: י יהוה
יחתו מריבו עלו בשמים ירעם יהוה ידין אפסי־
ארץ ויתן־עז למלכו וירם קרן משיחו:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם צור כל־העולמים
צדיק בכל־הדורות האל הנאמן האומר ועושה המדבר

הולכו להשתכר בעבור פרנסתם ורעבי' שהיו נשכרי' למזונת' חדלו משכירות'. ל א ס
כולל כל מאכל, רש"י ויקר' כ"ז י"ז. ח מצקי ארץ, עמודי ארץ, כי הוא ית' הוא
קיום העולם ומעמידו ומעמידי הארץ לו הם וכחו עומד הכל וסדר הישוב בארץ
להעמיד הילודים עלי', וזהו שאמר וישת עליהם תבל כי מקומות הישוב יקראו תבל.
ט ישמור, שלא ינגפו. ידמו, יכרתו, והמ' דגוש בכ"י וס"מ. י יחתו, ישברו.
ויאמר רלב"ג, שהתפלל' בעבור בנה שיחתו מריביו ובעבורו ירעם ה' בשמי', וכן הי'
במלחמה הראשונה שנלחם שמואל בפלשתים, שנא' וירעם ה' בקול גדול ביום ההוא
על פלשתי' ויהמם (לקמן ז י), וטעם ידין אפסי ארץ כי הוא הלך ממקום למקום
לשפוט את ישראל, ויתן ה' עוז למלכו אשר ימליכהו שמואל והוא שאול באופן שיכלה
אויביו, וירם קרן משיחו, אשר ימשחהו שמואל בקרן השמן והוא דוד אשר רמה קרנו
מאוד לכלות כל אויביו ונתנה לו המלוכה ולזרעו אחריו לעולם.

פערלאַססען איהן; אינדעס דיא אונפרוכטבאַרע זיעבען געבאָהרט, וועלקט דאַהין דיא
קינדערייכע. ו דער עוויגע טאָדטעט אונד בעלעבט אויך וויעדער, זענקט נאך
גרופט אונד העבט אויך הערויף! ז דער עוויגע איזט'ז, דער אַרם מאַכט אונד
רייך, ערניעדריגעט אונד וויעדער ערהעבט, ח דען גערינגען פאָם שטויב אויפ־
ריכטעט, דען דירפטיגען פאָם קאָטה ערהעבט, נעבען פירזטען איהן זו זעטצען
אונד דער עהרע זיטץ איהם צו צוטהיילען; דען דער ערדע פפיילער זינד דעם עוויגען,
ער האַט דען ערדבאַלל דאַרויף געשטיטצט! ט ער בעוואַהרעט זיינער פראָממען
טריטטע, פרעפלער פערגעהן אים פינסטערן; דורך אייגנע קראַפט זיעגט ניכט
דער מאַן! — י לאַס זיא, אָ עוויגער, פערלאַגען, זיינע ווידערזאַכער! זיינעטהאַלבען
דאָננערע פאָם הימעל הערעב! עוויגער, לאַס איהן ריכטען דער ערדע ענדען,
פערלייהע זיעג זיינעם קאָניגע אונד ערהעבע דאַז האָרן זיינעז געזאַלבטען!

וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק: נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה. בָּא״י הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו:

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ:

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֶׁב זָר וְלֹא־יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד:

עַל־הַתּוֹרָה וְעַל־הָעֲבוֹדָה וְעַל־הַנְּבִיאִים וְעַל־יוֹם השבת הזה ויום הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ־לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לקדשה ולמנוחה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת. עַל הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן:

הלכות שופר וטעמי תקיעה.

כתב אבודרהם בשם רבינו סעדי' מה שצונו הבורא ית' לתקוע בשופר בר"ה יש בזה עשרה ענינים:

הענין הא' מפני שהיום תחלת הבריא' שבו ברא הקב"ה העולם ומלך עליו; וכן עושי' המלכים בתחלת מלכותם שתוקעין לפניהם בחצוצרות ובקרנות להודיע ולהשמיע בכל מקום תחלת מלכותם, וכן אנו ממליכים עלינו את הבורא יתברך ביום זה. וכן אמר דוד בתהלים צ"ח ו': „בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'.״

הענין הב' כי יום ר"ה הוא ראשון לעשרת ימי תשובה ותוקעין בו שופר להכריז עלינו כמו שמזהיר ואומר, כל הרוצ' לשוב ישוב ואם לאו אל יקרא תגר על עצמו, וכן עושין המלכי' מזהירין את העול' תחל' בגזרות' וכל העובר אחר האזהר' אין שומעין לו טענה.

הענין הג' להזכירנו מעמד הר סיני, שנא' בו בשמות י"ט פ' ט"ז: „וקול שופר חזק מאד,״ ונקבל על עצמנו מה שקבלו אבותינו על עצמם נעשה ונשמע.

הענין הד' להזכירנו דברי הנביאים שנמשלו בתקיעת שופר שנא' ביחזקא' ל"ג: „ושמע השומע את קול השופר ולא נזהר ותבא חרב ותקחהו דמו בראשו יהי'. . . והוא נזהר את נפשו מלט.״

הענין הה' להזכירנו חורבן בה"מ וקול תרועת מלחמו' האויבי'. כמו שנא' בירמי' ד': „כי קול שופר שמעת נפשי תרועת מלחמה,״ וכשאנו שומעים קול השופר נבקש מאת ה' על בנין בה"מ.

הענין הו' להזכירנו עקדת יצחק, שמסר נפשו לשמים, וכן אנחנו נמסור נפשנו על קדושת שמו ויעלה זכרוננו לפניו לטובה.

הענין הז' כשנשמע תקיעת השופר נירא ונחרד ונשבר עצמנו לפני הבורא, כי כן הוא טבע השופר מרעיד ומחריד כמו שנאמר בעמוס ג' ו': „אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו?"

הענין הח' להזכיר יום הדין הגדול ולירא ממנו, שנאמר בצפני' א' י"ד: „כי קרוב יום ה' הגדול קרוב ומהר מאד" — „יום שופר ותרועה" (שם ט"ז).

הענין הט' להזכירנו קבוץ נדחי ישראל ולהתאוות אליו שנאמר בו בישעיה כ"ז י"ג: „והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור" וגו'.

הענין הי' להזכירנו תחיית המתים ולהאמין בה, שנאמר בישעיה י"ח ג': „כל יושבי תבל ושוכני ארץ כנשוא נס הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו," ואמרו במדרש: כל השנה השטן מקטרג על ישראל לפני הקב"ה, והקב"ה דוחה אותו לר"ה ליום הדין, ובר"ה בא השטן לקטרג ומביא החמה להעיד על עוונותיהם של ישראל, והחמה מעידה והקב"ה אומר לה הרי עד אחד ואין עד אחד נאמן, הבא עד אחר עמך והוא הולך להביא את הלבנה ואינו מוצא אותה שהיא נכסית שנאמר תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו יום שהלבנה מתבקשת ואינה נמצאת שהיא מכוסה. ועוד תמצא בכסה נגי' לבנה, לרמז שהיא נתכסה בו. ואמרינן בפסיקתא: רבי ברכי' פתח: תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו, וכל החדשים אינם נכסים אלא ליום חגנו, והלא ניסן חדש ונכסה ויש לו חג בפני עצמו, אלא חדש ויש לו חג וחגו בו ביומו, ואיזה זה? תשרי. תשרי כתיב על שם ת ש ר י ותשבוק על חובינן, אימתי? בחדש השביעי.

בשבת אין תוקעין, ותוקעין ביום שני ואומרים שהחיינו.

תחנה לתוקע לפני התקיעה.

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי אלהי השמים ואלהי הארץ אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא שתשלח לי המלאכים הקדושים והטהורים נאמנים משרתים ונאמנים בשליחותם חפצים ורצויים לזכות את ישראל ואת המלאך הגדול פצפ"ציה הממונה להוציא זכיותיהן של ישראל בעת שהיום תוקעים בשופר ואת המלאך הגדול תש"בש הממונה להשמיע זכיותיהן של ישראל ולהבעית השטן בתקיעתם ואת השרים הגדולים הממונים על השופר אנקת"ם פסת"ם ומלאכים הגדולים הדרני"אל וסנדל"פון הממונים על תקיעתנו המעלים תקיעתנו לפני כסא כבודך ואת המלאך שמשי"אל הממונה על התרועה ואת המלאך פרס"טא הממונה על קשר"ק להיותם מזמנים בשליחותם להעלות תקיעתנו לפני הפרוכת ולפני כסא כבודך והמלא על עמך ישראל ברחמים ותכנס להם לפנים משורת הדין ותנהג עם בניך במדת רחמים ותעלה תקיעתנו לפני כסא כבודך והסתכל באפרו של יצחק הצביר על גבי המזבח. וזכור לנו עקדתו היום לזרעו של יצחק כי אל מלך נאמן וזוכר ברית אתה, ברוך (אתה ה') זוכר הבריח:

אלו המלאכים הממונים על התקיעות:

אנקתם, הוא בגימטריא השופר ובגמטריא שר הכ"סה והוא מעל' את השופר. שברים, בגימטריא שר יהיאל והוא מעלה את השברים. תרועה,

בגימטריא שמשיאל והוא שר של מזרח והוא מעלה את התרועה. תקיע בגימטריא הדרניאל וסנדלפון והם מעלין את התקיעה. תקיעה גימטרי' השר"ף גם הוא מעלה את התקיעה. פס"תם, בגימטריא תקיע, כמו כן ממונה על התקיעה. גם האוחז תקנו עזרא וזרבבל והם שמות שהם טובים למדת הדין ולמדת הרחמים והם מעלי' את השופר. כל זה מ"כ בספר יש"

הועתק משל"ה: צריך התוקע לכסות השופר בשעת הברכה ועין כל סי' וסי'. ב"ש.

ויכוין באלו שני שמות יקהרו"עה ישהטו"נה והם ב"פ הוי"ה ומעורבים ביניהם אותיות קר"ע שט"ן, שעל ידי זה נקרע השטן. ואח"כ יאמר עלה אלהים בתרועה ה' קול שופר. ואח"כ יאמר אלו הפסוקים שר"ת שלהם קרע שטן.

קוֹלִי שָׁמָעְתָּ אַל־תַּעְלֵם אָזְנְךָ לְרַוְחָתִי לְשַׁוְעָתִי׃ (איכה ג נו)

רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת וּלְעוֹלָם כָּל־מִשְׁפַּט צִדְקֶךָ׃ (תהלי' קיט קס)

עֲרֹב עַבְדְּךָ לְטוֹב אַל־יַעַשְׁקֻנִי זֵדִים׃ (תהלים קיט קכב)

שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב׃ (תהלי' קיט קסב)

טוּב טַעַם וָדַעַת לַמְּדֵנִי כִּי בְמִצְוֺתֶיךָ הֶאֱמָנְתִּי׃ (תהלי' קיט סו)

נִדְבוֹת פִּי רְצֵה־נָא יְהוָה וּמִשְׁפָּטֶיךָ לַמְּדֵנִי׃ (תהלי' קיט קח)

ואחר אלו הפסוקים יאמר תפלה זו.

יהי רצון מלפניך יי אלהי אלהי המשפט שעתה יהיה עת רצון לפניך ותקרע ברחמיך הרבים וחסדיך הגדולים כל המסכים אשר הם מבדילים בינך ובין עמך ישראל היום הזה והעבר מלפניך כל המשטינים והמקטרגים על עמך ישראל. סתום פה שטן ואל ישטין עלינו כי עליך תלויות עינינו ארוממך אלהי המלך אלהי המשפט שמע קול תפלות ותרועות עמך ישראל היום ברחמים אמן.

כתב החכם ראב"ע בפ' שמות ג' י"ח: „כל שמע אשר אחריו ל' או ב', הטעם, שישמעו הענין שנושא את הקול ולא לשמוע הקול". וכ"כ הר"ד אבודרהם: „קודם שיתקע מברך: ב"א י"א מ"ה אקב"ו לשמוע קול שופר, ושהחיינו". וכתב רבינו החיי: „הלכה רווחת בישראל לברך: לשמוע קול שופר, ולא תזוז מינה". וכ"כ בה"ג, והכי איתא בירושלמי. ואין לומר: „בקול שופר" בב', שהב', היא נופלת אלא על לשון קבלה, כמו שנאמר: אם שמוע תשמעו בקולי, ומתרגמינן, אם קבלא תקבלון.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לִשְׁמוֹעַ קוֹל שׁוֹפָר׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה׃

תקיעה: שברים: תרועה: תקיעה:
תקיעה: שברים: תרועה: תקיעה:
תקיעה: שברים: תרועה: תקיעה:

שב.

קשר"ק בגימטרי' ברכת והוא מעלה את הברכת למעלה והוא שם של הב"ה. יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתקיעות ק'ש'ר'ק שאנחנו תוקעים היום תעשה ממנה עטרה על יד הממונה שרשי"ה להיות עולה ולישב בראש אלהי ויעשה עמנו אות לטובה וימלא עלינו ברחמים. ברוך (אתה יי) בעל הרחמים:

תקיעה: שברים: תקיעה:
תקיעה: שברים: תקיעה:
תקיעה: שברים: תקיעה:

שב.

קש"ק בגימטרי' שר וזהו שם של שר שרשי"ה נקרא והוא מעלה את הקש"ק. יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתקיעות ק'ש'ק שאנו תוקעים היום תהא מרוקמת על היריעה על יד הממונה טרטיא"ל כשם שקבלת על יד אליהו זכור לטוב וישו"ע שר הפנים שר מטטרו"ן ותמלא עלינו ברחמים. ברוך (אתה יי) בעל הרחמים:

תקיעה: תרועה: תקיעה:
תקיעה: תרועה: תקיעה:
תקיעה: תרועה: תקיעהגדולה:

קר"ק בגימטרי' אליהו הנביא זכור לטוב והוא מעלה קר"ק ובגימטרי' ישעיה"ה כך שמו של שר הפנים מטטרון. ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שיעלו אלו המלאכים היוצאים מן השופר ומן התקיעה ומן השברים ומן התרועה ומן ק'ש'ר'ק ומן ק'ש'ק ומן ק'ר'ק לפני כסא כבודך וימליצו טוב בעדינו לכפר על כל חטאתינו: ואח"כ מתחיל הש"ץ בקול רם אשרי העם וכו'. ובשבת אין אומרים.

אַשְׁרֵי הָעָם יֹדְעֵי תְרוּעָה יְיָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן:

לשבת.

יְקוּם פּוּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא: זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא. זַרְעָא דִּי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְמָרָנָן וְרַבָּנָן חֲבוּרָתָא קַדִּישָׁתָא. דִּי בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְדִי בְּבָבֶל. לְרֵישֵׁי כַלֵּי וּלְרֵישֵׁי גַלְוָתָא וּלְרֵישֵׁי מְתִיבָתָא וּלְדַיָּנֵי דִי בָבָא: לְכָל־תַּלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל־תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל מָן־דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא. מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְהוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיהוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיהוֹן וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיהוֹן. וְיִתְפָּרְקוּן וְיִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּהוֹן כָּל־זְמַן וְעִדָּן וְנֹאמַר אָמֵן:

יְקוּם פּוּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא זַרְעָא דִּי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְכָל קְהָלָא קַדִּישָׁא הָדֵין. רַבְרְבַיָּא עִם זְעֵרַיָּא טַפְלָא וּנְשַׁיָּא. מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְכוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיכוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיכוֹן וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיכוֹן. וְתִתְפָּרְקוּן וְתִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל־עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין. מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּכוֹן. כָּל זְמַן וְעִדָּן. וְנֹאמַר אָמֵן:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב הוּא יְבָרֵךְ אֶת־כָּל הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. עִם כָּל־קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ. הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְכָל־אֲשֶׁר־לָהֶם. וּמִי שֶׁמְּיַחֲדִים בָּתֵּי

כְּנֵסִיּוֹת לִתְפִלָּה. וּמִי שֶׁבָּאִים בְּתוֹכָם לְהִתְפַּלֵּל. וּמִי שֶׁנּוֹתְנִים נֵר לַמָּאוֹר וְיַיִן לְקִדּוּשׁ וּלְהַבְדָּלָה וּפַת לָאוֹרְחִים וּצְדָקָה לַעֲנִיִּים וְכָל־מִי שֶׁעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר בֶּאֱמוּנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָם וְיָסִיר מֵהֶם כָּל־מַחֲלָה וְיִרְפָּא לְכָל־גּוּפָם וְיִסְלַח לְכָל־עֲוֹנָם וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם עִם כָּל־יִשְׂרָאֵל אֲחֵיהֶם וְנֹאמַר אָמֵן:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמה תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וַאֲנַֽחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַֽלְלוּיָהּ׃

ש"ץ לוקח ס"ת בידו להוליכו מן הבימה ולהכניסו בהיכל ואומר׃

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהֹוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ׃

והקהל עונים הוֹדוֹ עַל אֶֽרֶץ וְשָׁמָֽיִם׃ וַיָּֽרֶם קֶֽרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַֽלְלוּיָהּ׃

כ"ט בשבת.

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהֹוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהֹוָה כָּבוֹד וָעֹז׃ הָבוּ לַיהֹוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהֹוָה בְּהַדְרַת־קֹֽדֶשׁ׃ קוֹל יְהֹוָה עַל־הַמָּֽיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהֹוָה עַל־מַֽיִם רַבִּים׃ קוֹל־יְהֹוָה בַּכֹּֽחַ קוֹל יְהֹוָה בֶּהָדָר׃ קוֹל יְהֹוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהֹוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן׃ וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵֽגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים׃ קוֹל־יְהֹוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ׃ קוֹל יְהֹוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהֹוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ׃ קוֹל יְהֹוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּֽחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד׃ יְהֹוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּֽשֶׁב יְהֹוָה מֶֽלֶךְ לְעוֹלָם׃ יְהֹוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהֹוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃

כ"ד בי"ט כשחל בחול.

לְדָוִד מִזְמוֹר לַיהֹוָה הָאָֽרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹֽשְׁבֵי בָהּ׃ כִּי־הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶֽהָ׃ מִי־יַעֲלֶה בְהַר יְהֹוָה וּמִי־יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ׃ נְקִי כַפַּֽיִם וּבַר־לֵבָב אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה׃ יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהֹוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ׃ זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁיו מְבַקְשֵׁי פָנֶֽיךָ יַעֲקֹב סֶֽלָה׃ שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶֽלֶךְ הַכָּבוֹד׃ מִי זֶה מֶֽלֶךְ הַכָּבוֹד יְהֹוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהֹוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה׃ שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶֽלֶךְ הַכָּבוֹד׃ מִי הוּא זֶה מֶֽלֶךְ הַכָּבוֹד יְהֹוָה צְבָאוֹת הוּא מֶֽלֶךְ הַכָּבוֹד סֶֽלָה׃

כשמחזירין הספר תוך ההיכל אומרים׃

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהֹוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל׃ קוּמָה יְהֹוָה לִמְנוּחָתֶֽךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּֽךָ׃ כֹּהֲנֶֽיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶֽדֶק וַחֲסִידֶֽיךָ יְרַנֵּֽנוּ׃ בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּֽךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶֽךָ׃ כִּי לֶֽקַח טוֹב נָתַֽתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹֽבוּ׃ עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶֽיהָ מְאֻשָּׁר׃ דְּרָכֶֽיהָ דַרְכֵי־נֹֽעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶֽיהָ שָׁלוֹם׃ הֲשִׁיבֵֽנוּ יְהֹוָה אֵלֶֽיךָ וְנָשֽׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵֽינוּ כְּקֶֽדֶם׃

תפלה לש"ץ תמלא למעלה.

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:

זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן · יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא · יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

ביחוד לא יתפלל אדם תפלת מוסף בר"ה עד אחר ג' שעות על היום.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

תרגום אשכנזי.

אדני. הערר, עפפנע מיינע ליפפען, דאס דיינען רוהם מיין מונד פערקינדע!

ברוך. געלאָבט זייסט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פֿאָטער, גאָטט אברהם'ז, גאָטט יצחק'ז אונד גאָטט יעקב'ז! דוא, דער גראָססע, מאַכטיגע אונד פֿורכטבארע גאָטט, דאַז הֶאכסטע וועזען, דאַז וואָהלטהאַטען מיט גיטע פֿערגילט, דער איינגענטהימער דעז וועלטאַללז, דער דיא פֿראָממיגקייט דער אורפֿאָטער געדענקט אונד ליעבריך איינען ערלאָזער איהרען שפּעטעסטען ענקעלן בריינגט, זיינעז נאַמענז האַלבען.

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים · מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים · וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים · לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים · מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ · מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה ·

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים · זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים · וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה ·

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל

מה

זכרנו. געדענקע אונזער צום לעבען, אָ קעניג, דער דוּא וואָהלגעפאַללען האַט אַם לעבען! טרייב' אונז איין אין דאַז בוך דעז לעבענז, אום דיינעטווילן, הערר דעז לעבענז! קעניג אונד העלפער, עררעטטער אונד בעשיצער! געלאָבט זייסט דוּא, עוויגער, שילד אבֿרהם'ז!

אתה. מעכטיג בּיזט דוּא אין עוויגקייט, אָ הערר! דוּא בעלעבסט דיא טאָדטען וויעדער, מעכטיגער רעטטער!

דיינע גנאַדע ערנעהרט דיא לעבענדען, דיינע אונענדליכע בּאַרמהערציגקייט לעסט דיא טאָדטען וויעדעראויפלעבען: דוּא ביזט דער וואַנקענדען שטיטצע, דער קראַנקען הייל אונד בעפרייער דער געפעססעלטען. דוּא האַלטסט איהנען טרייליך דיינע צוזאַגע, יענען, דיא אין דער ערדע שלוממערן. ווער גלייכט דיר, אָ דוּא, דער מאַכטפאָללע הערר! ווער איזט דיר אָהנליך, קעניג דעז טאָדעז אונד דעז לעבענז אונד שפענדער דעז היילז!

מי כמוך. ווער גלייכט דיר, פאַטער דער בּאַרמהערציגקייט, דער זיינער געשעפפע ערבאַרמונגזפאָלל צום לעבען געדענקט!

דוּא ביזט דיינער פערהייסונג געטרייא, דיא פערשטאָרבענען איינזט וויעדער צו בעלעבען. געלאָבט זייסט דוּא, גאָטט, דער דיא טאָדטען בעלעבט!

אתה. דוּא ביזט הייליג, הייליג דיין נאַמע, אונד הייליגע פרייזען דיך טעגליך. סלה.

ובכן. זאָ פערברייטע דען, גאָטט אונזער הערר, דיינען שרעקען איבער אַללע דיינע

ווערקע

מה שבראת וייראוך כל המעשים וישתחוו לפניך כל הברואים ויעשו כלם אגדה אחת לעשות רצונך בלבב שלם כמו שידענו יי אלהינו שהשלטון לפניך עז בידך וגבורה בימינך ושמך נורא על כל מה שבראת:

ובכן תן כבוד יי לעמך תהלה ליראיך ותקוה לדורשיך ופתחון פה למיחלים לך שמחה לארצך וששון לעירך וצמיחת קרן לדוד עבדך ועריכת נר לבן ישי משיחך במהרה בימינו:

ובכן (נ"א ואז) צדיקים יראו וישמחו וישרים יעלזו וחסידים ברנה יגילו ועולתה תקפץ פיה וכל הרשעה כלה כעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ:

ותמלוך אתה יי לבדך על כל מעשיך בהר ציון משכן כבודך ובירושלים עיר קדשך ככתוב בדברי קדשך

ווערקע אונד דיינע פֿורכט איבער אללעס, וואס דוא ערשאפֿפֿען, דאס דיך עהרפֿירכטען אללע ווערקע, אינגעשטרעקט דיך אנבעטען אללע געשאפֿפֿע, דאס זיא אללע אין איינען בונד צוזאממענטרעטען, אום געמיינשאפֿטליך דיינען וויללען מיט אויפֿריכטיגעם הערצען צו ערפֿיללען; דען וויר ערקעננען עס, עוויגער אונזער גאטט! דיין איזט דיא הערשאפֿט, דער זיעג אין דיינער האנד, שטארקע אין דיינער רעכטען, אונד דיין נאמע איזט פֿורכטבאר יעדעם וועזען, דאס דוא ערשאפֿפֿען.

ובכן. זא שאפֿפֿע, א עוויגער, דיינעם פֿאלקע עהרע, דיינען פֿערעהרערן רוהם, אונד אויזזיכט דענען, דיא דיך זוכען, אונד מוטה צו רעדען דענען, דיא דיינער האררען, פֿריידע דיינעם לאנדע, אונד דיינער שטאדט פֿראהליכקייט! לאס עמפארוואכזען דאס גליקקזהארן דיינעס קנעכטעס דוד, אונד העלל לייכטען דיא לאמפע דעס זאהנעס ישי, דיינעס געזאלבטען, באלד, אין אונזערן טאגען.

ובכן. דאן ווערדען דיא פֿראממען עס זעהען אונד זיך פֿרייען, דיא רעדליכען פֿראהלאקקען, דיא היילינגען אין פֿריידענגעשרייא אויזברעכען, אונד דאס לאסטער ווירד פֿערשטוממען אונד דער פֿרעפֿעל גלייך וויא רויך הינשווינדען; דען דוא ווירסט פֿערטייבען דעס פֿרעפֿעלס געוואלט פֿאן דער ערדע הינוועג.

והמלוך. דוא ווירסט, א עוויגער, אללײן רעגיערען איבער אללע דיינע ווערקע, אויף דעם בערג ציון, דעם טהראן דיינער העררליכקייט, אונד אין ירושלים, דער רעזידענץ דיינער היילינקייט, זא וויא עס געשריבען איזט אין דען טריפֿטען

יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ· וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת· וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם השבת הזה ואת יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה· יוֹם זכרון תְּרוּעָה באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ

דייכטער הייליגען (דוד): „דער הערר רעגיערט עוויגליך; דיין גאָטט דורך אַללע צייטען ציון! הללויה”!

קדוש. הייליג ביזט דוא, פורכטבאַר דיין נאַמע, אונד אויסער דיר איזט קיין גאָטט! זאָ לויטעט אויך יענער שפרוך: „גראָס וירד זיין דער עוויגע צבאות אים געריכט, דער הייליגע גאָטט געהייליגט דורך גערעכטיגקייט”. געלאָבט זייזט דוא, עוויגער, דער קאָניג, דער הייליגע!

אתה. דוא האַזט אונז אויז אַללען פאָלקערן ערקאָרען, ליעבטעזט אונז אונד לייגטעזט אַן אונז דיין וואָהלגעפאַללען, ערהאָבזט אונז איבער אַללע נאַציאָנען, הייליגטעזט אונז דורך דיינע געבאָטע, נאַהערטעזט אונז, אָ אונזער קאָניג, דיינעם דיענזטע אונד נאַננטעזט אונז נאַך דיינעם גראָסען אונד הייליגען נאַמען!

ותתן לנו. אונד אויז גאַבזט דוא אונז, עוויגער אונזער גאָטט, דיעזען (שבת אונד דיעזען) טאַג דעז אַנדענקענז אַנגעאָרדנעט, איין טאַג דעז **תרועה**-בלאַזענז (בשבת. איין טאַג צור ערוואַהנונג דעז **תרועה**-בלאַזענז) אונד דער פייערונג דער הייליגקייט, צום אַנדענקען דעז אויזצוגעז אויז מצרים.

ומפני חטאינו. אַבער אונזערער זינדען האַלבען זינד ויר אויז אונזערן פאַטערלאַנדע פערטריעבען אונד וייט ענטפערנט פאָן אונזערם איגענען ערדרייכע. נון קאָננען ויר אונזרע פפליכטען ניכט מעהר ערפיללען אין יענעם פאָן דיר ערקאָרענען

כְּבֵית בְּחִירָתֶךָ כְּבַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד הַשְּׁלוּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת מוּסְפֵי יוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְיוֹם) הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה· נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה

טעמפעל, אין יענעם גראָסטען אונד הייליגען הויזע — דאַז דיינען נאַמען געפיהרט — וועגען דער געוואַלט, דיא אַן דיינעם הייליגטהום אויסגעאיבט וואָרדען.
אָ, מאַכט' עז דיר געפאַלליג זיין — עוויגער, אונזער אונד אונזרער פֿאָטער גאָטט! ערבאַרמונגספֿאָללער קאָניג! — מיט דיינער אַללבאַרמהערציגקייט צוריקצוקעהרען, דיך אונזער אונד דיינעז הייליגען טעמפעלז צו ערבאַרמען, איהן באַלד וויעדער צו ערבויען, אונד צו ערהאָהען דעססען הערליכקייט! אָ פֿאַטער אונד קאָניג, לאַס זיא אונז באַלד קונד ווערדען, דיא הערליכקייט דיינער רעגיערונג! ערשיינע אונד ערהעבע דיך פֿאָר דען אויגען אַללער לעבענדיגען! פֿיהרע אונזרע צערשטרייטען אויז דען פֿאָלקערן הערבייא אונד זאַממלע אונזרע פֿערבאַננטען אויז אַללען ווינקעלן דער ערדע. ברינג' אונז דאַן נאַך דיינער שטאַדט ציון מיט וואָננע, אונד נאַך ירושלים, דער וואָהנונג דיינעז הייליגטהומז, מיט עוויגער פֿריידע — דאָרט וואָללען וויר דיר אונזרע פֿפֿליכטגעמאַסען אָפּפֿער צובערייטען, דיא טאַגליכען נאַך אָרדנונג אונד דיא מוספים נאַך דער פֿאָרשריפֿט. דיא מוספים (דיעזעז שבת אונד) דיעזעז טאַגז דעז אַנדענקענז וואָללען וויר מיט פֿערגניגען צובערייטען אונד דיר דאַרברינגען

כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי משֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

לשבת וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

(זֶה קָרְבַּן שַׁבָּת וְקָרְבַּן הַיּוֹם כָּאָמוּר:

ליתא בכ"י וס"ט ואין לא מרו וכ"כ יעב"ץ.)

וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ

ברינגען נאך דיינעם וואהלגעפאלליגען געבאטע, זא וויא דאז עז אין דיינער לעהרע דורך דיינען דיענער משה אויז דעם מונדע דיינער הערליכקייט האזט ניעדער־שרייבען לאססען, אונד וועלכעז זא לויטעט:

(לשבת — „אם שבתטאג צווייא יאהריגע לאממער אהנע פעהלער, אונד צוויי צעהנטהייל פיינען מעהלז מיט אהל איינגעריהרט, מעהלאפפער נעבזט דעם טראנקאפפער דאזו. דיעזעז איזט דאז גאנצאפפער פיר יעדען שבת, אויסער דעם טעגליכען גאנצאפפער, נעבזט דעם ווייגאפפער.)

ובחדש. „אם ערזטען טאג דעז זיעבענטען מאנאטז זאללט איהר היילינע פערזאמ־לונגען האלטען אונד קיינע קונזטמעסזיגע ארבייט פעררינכטען; דיעזעז זאלל אייך איין טאג דעז לערמבלאזענז זיין. איהר האבט דעם עוויגען צו עהרען אלז איין גאנצאפפער צום אנגענעהמען גערוך דארצובריגגען: איינען יונגען שטיער, איינען ווידדער, זיעבען יאהריגע לאממער אהנע לייבעזפעהלער; דאזו איהר מעהל־ אונד טראנק־אפפער נאך דער פארשריפט: דרייא צעהנטעל צו יעדעם שטיערע, צווייא צעהנטעל צו יעדעם ווידדער, איין צעהנטעל צו יעדעם לאממע; וויין צום טראנק־אפפער

וּשְׁנֵי שְׂעִירִים לְכַפֵּר. וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם: מִלְּבַד עֹלַת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ. וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ׳ וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיְיָ:

נק"ק פפ"דמ ובכותי' אומרי'. וְשָׂעִיר לְכַפֵּר מִלְּבַד עֹלַת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְשָׂעִיר לְחַטָּאת וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

לשב' יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי׳ כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם׳ וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ

אָפְּפֶער, לֿווייא בֶעקקע לֿור פֿערזֶאהנונג אונד דיזן לֿווייא טֶאגליכֿען אָפפֿער נאַך דער פֿאָרשריפֿט — אויסער דעם נייאמאָנדליכֿען גאַנלאָפפֿער אונד דעססען וועהלאָפפֿער, אונד אויסער דעם טֶאגליכֿען גאַנלאָפפֿער אונד דעססען וועהלאָפפֿער, נעבזט דען לֿו ביידען געהאָריגען טראַנקאָפפֿערן נאַך פֿאָרשריפֿט, ווירד דיעז לֿום אַנגענעהמען גערוך דעם עוויגען לֿו עהרען דעם פֿייער לֿו פֿערלֶעהרען געגעבען."

(לשבת. זיא ווערדען זיך דיינעז רייכֿעז פֿרייען, דיא דען שבת האַלטען אונד איהן דער זעליגקייט וויהען. איין פֿאָלק, דאַז דען זיעבענטען הייליגט, געניעסט דען וואָננעגענוס דיינער גיטע. דער זיעבענטע געפֿיעל דיר וואָהל, דוא האַזט איהן געהייליגט אונד נאַננטעזט איהן דען אַנמוטהיגזטען דער טאָגע, לֿום אַנדענקען דער טהאַטען ביים אַנבעגין דער וועלט.)

עלינו. אונז איזט עז פֿפֿליכֿט, דען העררן דעז וועלטאַללז לֿו לֿאָבען, לֿו פֿערהערליכֿען דען שאֶפפֿער דעז אַנבעגינז; ער האַט אונז ניכֿט דען נאַליאָנען יענער לֿענדער גלייכֿגעזעטלֿט, אונז ניכֿט געמאַכֿטעט גלייך דען בעוואָהנערן יענעז ערדרייכֿעז; אונזער אַנטהייל איזט ניכֿט דער איהריגע אונד אונזער לֿאָז ניכֿט דאַז לֿאָז איהרעז גראָססען הויפֿענז. וויר קניעען הין, פֿאַללען ניעדער אונד בעטען אַן דען קאָניג אַללער קאָניגע, דען אַללערהייליגזטען, האָכֿגעלאָבט זייא ער! ער איזט'ז, דער דיא הימעל אויזגעשפאַננט אונד דיא ערדע געגרינדעט האַט! דען טהראָן זיינער מאַיעזטאַט האַט ער דאָרט אין הימליזען האָבען, אונד זיינער אַללמאַכֿט וואָהנונג איין

(נ״א וכסא כבודו) בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד (נ״א אַחֵר)׃ אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן׃ לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ׃ לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ׃ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ׃ וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ׃ וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל מַלְכוּתֶךָ׃ וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד׃ כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד: כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְהוָֹה ׀ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

וְנֶאֱמַר לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל

יענער אונערמעסליכען העהע! ער אַללײן איזט אונזער גאָטט, זאָנזט קיינער. װאַהרליך, אונזער קאָניג איזט ער, אונד אויסער איהם ניעמאַנד! זאָ שטעהט אויך אין געזעטצע געשריעבען: „ערקעננעט אַלזאָ אונד נעהמט װאָהל צו הערצען, דאַס דער עװיגע, ער אַללײן גאָטט זייא אָבען אים הימּמעל אונד אונטען אויף דער ערדע, אונד זאָנזט קיינער."

דאַרום האָפפען װיר, גאָטט, אונזער הערר, באַלד דיא הערר ליכקייט דיינער מאַיעסטעט װיעדערצושויען! דיא געצען װערדען דאַן פאָן דער ערדע פערבאַננט אונד דיא גאָטצען אויזגעראָטטעט װערדען; דורך דאַס רייך דעס אַללמעכטיגען װירד דיא װעלט פערפאָללקאָממנעט װערדען אונד אַללע קינדער דעס פלײשעס דיינען נאַמען אַנרופען; צו דיר װערדען זיך װענדען, אַללע פרעפלער דער ערדע, אונד אַללע בעװאָהנער דעס ערדבאָדענס װערדען עס ערקעננען אונד איינזעהען, דאַס דיר אַללײן אַללע קניע זיך ביעגען אונד אַללע צונגען שװאָרען מיסען; פאָר דיר, עװיגער, אונזער גאָטט, װערדען זיא הינקניען, ניעדערפאַללען, דיא עהרע דיינעס נאַמענס פערהערליכען אונד זיך אַן דאַס יאָך דיינעס רייכעס שליעסען, דאַס דו אונאונטערבראָכען איבער זיא רעגיערעסט. דען דיין איזט דאַס רייך, דו װירסט עס רוהמליך רעגיערען אין עװיגקייט, זאָ װיא עס אין דיינער לעהרע געשריעבען שטעהט: „דער עװיגע װירד מאָנאַרך אונד עװיג רעגיערען."

ונאמר. פערנער הייסט עס: „מאַן שויט קיין אונגליק פיר יעקב, מאַן זיעהט קיין עלע־

יי אלהיו עמו ותרועת מלך בו: ונאמר ויהי בישרון מלך
בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל· ובדברי קדשך
כתוב לאמר כי ליי המלוכה ומושל בגוים: ונאמר
יי מלך גאות לבש לבש יי עז התאזר אף תכון תבל בל
תמוט: ונאמר שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי
עולם ויבוא מלך הכבוד: מי זה מלך הכבוד יי עזוז וגבור
יי גבור מלחמה: שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם
ויבא מלך הכבוד: מי הוא זה מלך הכבוד יי צבאות הוא
מלך הכבוד סלה: ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר
כה אמר יי מלך ישראל וגאלו יי צבאות אני ראשון ואני
אחרון ומבלעדי אין אלהים: ונאמר ועלו מושיעים בהר
ציון לשפט את הר עשו והיתה ליי המלוכה: ונאמר והיה
יי למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי אחד

עלענד פיר ישראל; דער עוויגע, זיין גאָטט, איזט מיט איהם, האָט קעניגליכע רעי
זידענץ ביי איהם." אונד אין איינער אַנדערן שטעללע: „דאַ וואַרד ער קעניג
איבער ישרון, אַלז דיא הויפטער דעז פאָלקעז פערזאַממעלט, איינמיטהיג וואַרען
דיא שטאַממע ישראל'ז." אונד אין דען ליעדערן דיינעז הייליגען (דוד) שטעהט געי
שריעבען: „דען דעם עוויגען איזט יעדעז רייך, ער הערשט אונטער דען הייָדען."
פערנער: „דער הערר איזט קעניג, הערליך געשמיקקט; דער הערר האַט זיין
געוואַנד, דיא אַללמאַכט, אַנגעלעגט אונד פעזט אומגירטעט; זאָ שטעהט זיא
דאַ, דיא וועלט, אונד וואַנקעט ניע." אַן איינער אַנדערן שטעללע הייסט עז:
„ערהעבעט, איהר טהאָרע, דאַז הויפט! ערווייטערט דיא עוויגען פפאָרטען! לאַסט
איהן איינציעהען, דען קעניג דער רוהמז! — ווער איזט דער קעניג דער רוהמז?
דער הערר איזט מעכטיג אונד זיעגרייך, דער הערר איזט זיעגרייך אים
שטרייט! ערהעבעט, איהר טהאָרע, דאַז הויפט, ערווייטערט דיא עוויגען פפאָרטען!
לאַסט איהן איינציעהען, דען קעניג דער רוהמז! — ווער איזט דער קעניג דער רוהמז?
גאָטט, דער וועלטאַללז הערר, דער איזט קעניג דער רוהמז! סלה." דורך דיינע
דיענער, דיא פראָפעטען, איזט ניעדערגעשריעבען וויא פאָלגט: „זאָ שפריכט
דער עוויגע, ישראל'ז קעניג אונד זיין ערלאָזער, דער עוויגע צבאות: איך בין
דער ערזטע, איך דער לעטזטע, אונד אויסער מיר איזט קיין גאָטט!" פערנער
הייסט עז: „ערררעטטער ווערדען הינויפשטייגען אויף ציון'ז בערג, עשו'ז געי
בירגע צו ריכטען; דאַן ווירד דאַז רייך דעם עוויגען ווערדען." פערנער: „דער עוויגע
ווירד קעניג ווערדען איבער דיא גאַנצע ערדע; דאַן ווירד דער עוויגע איינציג
אונד

וּשְׁמוֹ אֶחָד: וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ. וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ וְיָבִין כָּל יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְאַפּוֹ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה:

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. (לשבת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ.) וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת כִּי אַתָּה אֱלֹהִים אֱמֶת וּדְבָרְךָ (מלכנו) אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל

אונד זיין נאמע איינציג זיין. „אונד אין דיינער לעהרע שטעהט געשריעבען: „האָרע, ישראל, דער עוויגע, אונזער גאָטט, איזט אין איינציגעז עוויגעז וועזען!" או"א. אונזער גאָטט אונד אונזרער פֿאָטער, אָ, לאַס דיינע מאַיעזטאֶט רעגיערען איבער דיא גאַנצע וועלט! ערהעבע דיינע הערלליכקייט איבער דיא גאַנצע ערדע אונד ערשיינע אים גלאַנצע דיינער גלאָררייכען זיעגע אַללען בעוואָהנערן דער ערדע, דיינעז לאַנדעז, דאַמיט יעדעז געשאֶפּף ערקעננע, דאַס דוא עז געשאַפפען, אונד יעדעז געבילדעטע וועזען איינזעהע, דאַס דוא עז געבילדעט האַזט; דאַן ווירד אַללעז, וואַז לעבען האַכט, אויזרופען: דער עוויגע, ישראל'ז גאָטט, איזט קאֶניג, זיינע הערשאַפט וואַלטעט איבער אַללעז!

(לשב'. אונזער אונד אונזרער פֿאָטער גאָטט; זייגע וואָהלגעפֿאַללען אַן אונזערער רוהעטאַג!) הייליגע אונז דורך דיינע געבאָטע, גיב אונז אַנטהייל אַן דיינער לעהרע, לאַס אונז דיינע גיטע פֿערגניגען אונד דיין הייל ערפֿרייען, (לשב', לאַס אונז, אָ עוויגער, אונזער גאָטט, דען הייליגען שבת אין ליעבע אונד פֿערגניגליכקייט געניעסען, דאַס זיך אַן איהם ערגאָטצען ישראל, דיא דיינען נאַמען הייליגען!) רייניגע אונזער הערץ, דאַס עז דיר אויפֿריכטיג דיענע! דען דוא ביזט אין טרייא ערפֿילענדער גאָטט, אונד דיינע פֿערהייסונג (אונזער קאֶניג) בלייבט טרייא אונד בעשטאַנדיג אין עוויגקייט. געלאָבט זייזט דוא, גאָטט, וועלכער רעגיערט

על כל הארץ מקדש השבת ו ישראל ויום הזכרון:
אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל־יצורי קדם
לפניך נגלו כל־תעלמות והמון נסתרות
שמבראשית: אין שכחה לפני כסא כבודך ·
ואין נסתר מנגד עיניך: אתה זוכר את־כל־
המפעל · וגם כל־היצור לא נכחד ממך · הכל
גלוי וידוע לפניך יי אלהינו · צופה ומביט עד
סוף כל־הדורות · כי תביא חק זכרון להפקד
כל־רוח ונפש · להזכר מעשים רבים והמון
בריות לאין תכלית · מראשית כזאת הודעת ·
ומלפנים אותה גלית · זה היום תחלת מעשיך
זכרון ליום ראשון · כי חק לישראל הוא משפט
לאלהי

רעגענט, דער (דען שבת) ישראל אונד דען טאג דעס אנדענקענס היילעגט!
אתה. דוא געדענקסט אללער ווערקע דער וועלט אונד ערוויננערסט דיך
אללער געשעפפע יענער אורראלטען צייט; דיר זינד אללע געהיימניססע אפפען, אונד
דיא גראססע מענגע פערבארגענער דינגע, דיא פאן אנבעגין וואַרען, בעקאננט!
דען פאר דעם טהראנע דיינער הערר̈ליכקייט פינדעט קיין פערגעססען שטאטט,
אונד דיינען אויגען בלייבט ניכטס פערבארגען. דוא געדענקסט אללער טהאטען,
אונד קיין דינג ענטפאללט דיינעם געדעכטניס; אללעס איסט בעקאננט אונד
אפפענבאר פאר דיר, עוויגער, אונזער הערר, דער דוא שויעסט אונד דורכזיעהסט
ביז צום ענדע דעס שפעטעסטען צייטאלטערס! פאן אנבעגין האסט דוא עס בעס
קאננט געמאכט אונד פארמאלס בערייטס אפפענבארט, דאס דוא איינע בעס
שטיממטע צייט ווירסט קאממען לאססען, איינע צייט דעס אנדענקענס, אום וועל
כער יעדער גייסט אונד יעדעס וועזען היימגעזוכט ווערדען ווירד, אונד דוא דיך
דער פיעלפעלטיגען טהאטען אונד דער אונענדליכען מענגע דער געשעפפע
ערינערן ווירסט. הייטע איסט דער טאג דעס אנדענקענס יענעס ערסטען, אום
וועלכען דוא דיינע וועלטשעפפונג בעגאננסט, בעסטיממט פיר ישראל, אלס

לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: וְעַל הַמְּדִינוֹת בּוֹ יֵאָמֵר אֵיזוֹ לַחֶרֶב. וְאֵיזוֹ לַשָּׁלוֹם. אֵיזוֹ לָרָעָב. וְאֵיזוֹ לָשָׂבַע. וּבְרִיּוֹת בּוֹ יִפָּקֵדוּ. לְהַזְכִּירָם לַחַיִּים וְלַמָּוֶת. מִי לֹא נִפְקָד כְּהַיּוֹם הַזֶּה. כִּי זֵכֶר כָּל הַיְצוּר לְפָנֶיךָ בָּא. מַעֲשֵׂה אִישׁ וּפְקֻדָּתוֹ. וַעֲלִילוֹת מִצְעֲדֵי גָבֶר. מַחְשְׁבוֹת אָדָם וְתַחְבּוּלוֹתָיו וְיִצְרֵי מַעַלְלֵי אִישׁ. אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁלֹּא יִשְׁכָּחֶךָּ. וּבֶן אָדָם יִתְאַמֶּץ־בָּךְ. כִּי דוֹרְשֶׁיךָ לְעוֹלָם לֹא יִכָּשֵׁלוּ. וְלֹא יִכָּלְמוּ לָנֶצַח כָּל־הַחוֹסִים בָּךְ: כִּי זֵכֶר כָּל־הַמַּעֲשִׂים לְפָנֶיךָ בָּא וְאַתָּה דוֹרֵשׁ מַעֲשֵׂה כֻלָּם: וְגַם אֶת־נֹחַ בְּאַהֲבָה זָכַרְתָּ. וַתִּפְקְדֵהוּ בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים בַּהֲבִיאֲךָ אֶת־מֵי הַמַּבּוּל לְשַׁחֵת כָּל־בָּשָׂר מִפְּנֵי רֹעַ

געריכטזטאַג דעז גאָטטעז יעקב'ז. הייטע ווירד איבער דיא לענדער דאַז אורטהייל געשפראָכען, וואַז קריעג אונד וואַז פֿריעדע, וואַז הונגערזנאָטה אונד וואַז איבערפֿלוס זיין זאָלל; יעדעז איינצעלנע געשעפּף ווירד פֿאָרגעלאַדען אונד צום לעבען אָדער צום טאָדע געדאַכט! ווער איזט עז, דעססען הייטע ניכט ערוואָהנט ווירדע? דאַז אַנדענקען דער גאַנצען שאָפּפֿונג זאָוואָהל, אַלז דיא האַנדלונג יעדעז איינצעלנען וועזענז אונד זיינע פֿערוואַלטונג, דיא ווירקונג דעז קליינזטען טריעבעז איינעז יעדען מאַננעז, זיינע געדאַנקען אונד ענטווירפֿע אונד דיא טריעבע צו זיינען האַנדלונגען ווערדען זאַממטליך הייטע פֿאָרגענאָממען! הייל דעם מאַננע, דער דיינער ניכט פֿערגעססען! וואָהל דעם מענשענקינדע, דאַז זיך פֿעזט אַן דיך האַלט! דען דיא דיך זוכען, ווערדען נימערמעהר פֿאַללען, אונד דיא אויף דיך פֿערטרויען, ווערדען ניא בעשאַמט ווערדען. דאַז אַנדענקען דער גאַנצען שאָפּפֿונג קאָממט פֿאָר דיך, אונד דוא אונטערזוכזט איהרע ווערקע אַללע. אויך אַן נח דאַכטעזט דוא מיט ליעבע אונד בעוואָהרטעזט איהן מיט דער פֿערהייסונג דעז היילז אונד דעז ערבאַרמענז, אַלז דוא דיא זינדפֿלוטה ווערדען ליעססעזט, וום אַללעז פֿלייש צו פֿערדערבען,

מַעַלְלֵיהֶם. עַל־כֵּן זִכְרוֹנוֹ בָּא לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
לְהַרְבּוֹת זַרְעוֹ כְּעַפְרוֹת תֵּבֵל. וְצֶאֱצָאָיו כְּחוֹל
הַיָּם: כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ
וְאֵת כָּל־הַחַיָּה וְאֶת־כָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ
בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל־הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ
הַמָּיִם: וְנֶאֱמַר וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־נַאֲקָתָם
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־בְּרִיתוֹ אֶת־אַבְרָהָם אֶת־
יִצְחָק וְאֶת־יַעֲקֹב: וְנֶאֱמַר וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי
יַעֲקוֹב וְאַף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת־בְּרִיתִי
אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ
כָּתוּב לֵאמֹר זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ:
וְנֶאֱמַר טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ:
וְנֶאֱמַר וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנָּחֵם כְּרֹב חֲסָדָיו:

וועגען זיינער איבלען האנדלונגען. דאהער מאג היטע זיין אנדענקען פֿאר
דיך, עוויגער, אונזער הערר, קאממען, זיינען זאאמען פֿיעל ווערדען צו
לאססען, ווי שטויב דער ערדע, אונד זיינע נאכקאממענשאפֿט ווי זאנד אם
מעערע. זא שטעהט אין דיינער לעהרע געשריבען: „עהעדעם דאכטע
גאָטט אן נח אונד אן אללע טהיער אונד אן אללעס פֿיעה, וועלכעס מיט איהם
אין דער ארכע וואר, אונד גאָטט פֿיהרטע איינען ווינד איבער דיא ערדע, דאפאן
דאס געוואססער זיך לעגטע.״ פֿערנער היישט עס: „גאָטט ערהערטע איהר
יאממערן, געדאכטע אויך זיינעס בונד מיט אברהם יצחק אונד יעקב.״ אונד
אין איינער אנדערן שטעללע: „איך ווערדע מיינעס בונדעס מיט יעקב, אונד
מיינעס בונדעס מיט יצחק אונד מיינעס בונדעס מיט אברהם געדענקען
אונד דאס לאנד בעדענקען.״ אין דען ליעדערן דיינעס הייליגען (דוד'ס)
שטעהט געשריבען ווי פֿאָלגט: „געדאכטניס שטיפֿטעט זיינער וואונ־
דער דער גנעדיגע, בארמהערציגע, דער הערר!״ פֿערנער: „ער גיבט
זיינען דיענערן אונטערהאלט, דענקט עוויגליך אן זיינען בונד.״ פֿערנער:
„ער געדענקט זיינעס בונדעס מיט איהנען אונד אנדערט זיינען ראטה־
שלוס נאך זיינער גראססען גיטע.״ דורך דיינע דיענער, דיא פּראָפֿעטען,

וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר הָלוֹךְ וְקָרָאתָ בְאָזְנֵי יְרוּשָׁלַיִם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְיָ זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה: וְנֶאֱמַר וְזָכַרְתִּי אֲנִי אֶת־בְּרִיתִי אוֹתָךְ בִּימֵי נְעוּרָיִךְ וַהֲקִימוֹתִי לָךְ בְּרִית עוֹלָם: וְנֶאֱמַר הֲבֵן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים כִּי־מִדֵּי דַבְּרִי בּוֹ זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד עַל־כֵּן הָמוּ מֵעַי לוֹ רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נְאֻם־יְיָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ וּפָקְדֵנוּ בִּפְקֻדַּת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִשְּׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם וּזְכָר־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד וְאֶת־הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם

אינס ניעדערגעשריעבען ווא פֿערזאגט: „געהע הין אונד רופֿע לויט אין דיא אָהרען דער ירושלמיטען אונד זאגע: זאָ שפריכט דער העררּ; איך געדענקע דיר דיינער יוגענדליכע געפֿעֶלליגקייט, יענער לִיעבע דיינער פֿערמעֶהלונג, וויא דוא מיר נאך דער וויסטע פֿאָלגטעסט, אינ'ס אונפֿרוכטבאַרע לאַנד.” פֿערנער הייסט עס: „איך געדענקע מיינעס בונדעס מיט דיר אין דיינער יוגענד, דען איך וויל דיר שטיפֿטען איינען עוויגען בונדע.” אונד אַן איינער אַנדערן שטעללע: „איסט אֶפרים מיר איין טהייערער זאָהן, אָדער מיינער שפיעלע קנאַבע? דען, זאָ איך נור פֿאָן איהם רעדע, זאָ בלייבט ער מיר איינגעדענק אימממערדאַר; דאַרום איסט מיין איננערסטעס רעגע פֿיר איהן. ערבאַרמען, יאַ, ערבאַרמען וויל איך מיך זיינער! שפריכט דער עוויגע.”

או"א. אונזער גאָטט אונד אונזערער פֿעֶטער גאָטט! געדענקע אונזער צום גוטען, אונד עמפֿפֿעהלע אונס דעם אַללערהעֶכסטען הימממעל מיט היילּ אונד ערבאַרמען; געדענקע אונס, עוויגער, אונזער גאָטט, דען בונד, דיא פֿריינדשאַפֿט אונד דען איד, דען דוא אונזערם פֿאָרפֿאַטער אברהם אויף דעם בערג מוריה צו

אָבִֽינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה וְתֵרָאֶה לְפָנֶֽיךָ עֲקֵדָה
שֶׁעָקַד אַבְרָהָם אָבִֽינוּ אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ עַל גַּב
הַמִּזְבֵּֽחַ וְכָבַשׁ רַחֲמָיו לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב
שָׁלֵם כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶֽיךָ אֶת־כַּעַסְךָ מֵעָלֵֽינוּ
וּבְטוּבְךָ הַגָּדוֹל יָשׁוּב חֲרוֹן אַפְּךָ מֵעַמְּךָ וּמֵעִירְךָ
וּמִנַּחֲלָתֶֽךָ· וְקַיֶּם־לָֽנוּ יְיָ אֱלֹהֵֽינוּ אֶת־הַדָּבָר
שֶׁהִבְטַחְתָּֽנוּ בְּתוֹרָתֶֽךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּֽךָ מִפִּי
כְבוֹדֶֽךָ כָּאָמוּר: וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים
אֲשֶׁר הוֹצֵֽאתִי־אֹתָם מֵאֶֽרֶץ מִצְרַֽיִם לְעֵינֵי
הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהֹוָה: כִּי זוֹכֵר כָּל־
הַנִּשְׁכָּחוֹת אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם וְאֵין שִׁכְחָה לִפְנֵי
כִסֵּא כְבוֹדֶֽךָ· וַעֲקֵדַת יִצְחָק לְזַרְעוֹ (שֶׁל יַעֲקֹב) הַיּוֹם
בְּרַחֲמִים תִּזְכּוֹר· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ זוֹכֵר הַבְּרִית:

געוואָהרען; סטעללע דיר דיא אָפּפערהאַנדלונג. פֿאָר, וויא פֿאַטער אַברהם זיינען
איינציגען זאָהן יצחק באַנד, אויף דען אַלטאַר לעגטע אונד זיינע פֿאַטערליעבע
אונטערדריקקטע, אום דיר מיט גאַנצעם הערצען צו ווילפֿאַהרען, אונד לאַססע
דאַפֿיר אויך דיין ערבאַרמען דיינען אונוויללען איבער אונז בעזיעגען;
דיינע גראָססע גיטע ווענדע דען ענטבראַננטען צאָרן אַב פֿאָן דיינעם פֿאָלקע,
פֿאָן דיינער שטאַדט אונד דיינעם ערבע. ערפֿיללע, עוויגער, אונזער גאָטט,
דיא פֿערהייסונג, דיא אונז דיינע לעהרע דורך דיינען דיענער משה אויז דעם
מונדע דיינער הערליכקייט פֿערקינדעט, אונד דיא זאָ לויטעט: „איך ווערדע
דען פֿריינדשאַפֿטסבונדעס מיט איהרען פֿאָרפֿאַהרען אַללעצייט געדענקען,
וויא איך זיא פֿאָר דעם אַנגעזיכטע דער פֿעלקער אויס מצרים געפֿיהרט האַבע,
אום איהר גאָטט צו זיין! איך, דער עוויגע!" דען דוא געדענקסט פֿאָן עוויג־
קייט הער אַללער אונגעטפֿערגעססענען דינגע; פֿאָר דעם טהראָן דיינער
הערליכקייט פֿינדעט קיין פֿערגעססען שטאַטט; דאַ ווירסט איך
דער אָפּפערהאַנדלונג יצחק'ס זיינען קינדערן היטע מיט ערבאַרמען געד־
דענקען. געלאָבט זייסט דוא, עוויגער, געדענקער דעס בונדעס!

אַתָּה נִגְלֵיתָ בַּעֲנַן כְּבוֹדְךָ עַל עַם קָדְשְׁךָ לְדַבֵּר עִמָּם מִן
הַשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּם קוֹלֶךָ וְנִגְלֵיתָ עֲלֵיהֶם בְּעַרְפַלֵּי* טֹהַר גַּם
(כָּל) הָעוֹלָם כֻּלּוֹ חָל מִפָּנֶיךָ וּבְרִיּוֹת בְּרֵאשִׁית חָרְדוּ מִמֶּךָּ
בְּהִגָּלוֹתְךָ מַלְכֵּנוּ עַל־הַר סִינַי לְלַמֵּד לְעַמְּךָ תּוֹרָה וּמִצְוֹת
וַתַּשְׁמִיעֵם אֶת־הוֹד קוֹלֶךָ וְדַבְּרוֹת קָדְשְׁךָ מִלַּהֲבוֹת אֵשׁ
בְּקוֹלוֹת וּבְרָקִים עֲלֵיהֶם נִגְלֵיתָ וּבְקוֹל שֹׁפָר עֲלֵיהֶם הוֹפָעְתָּ:
כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי

אתה. דוא ערשיענסט אין איינער מאַיעסטעטישען וואָלקע דיינעם היילגען פֿאָלקע, אום מיט איהנען צו רעדען; פֿאָם הימּעל הערַאב ליעססעסט דוא עס דיינע שטיממע הערען אונד לייגטעסט דיך איהנען אין ערלייכטעטען נעבעלן. דאַ וועלטאַלל בעבטע אונד דיא גאַנצע שעפּפֿונג ערציטטערטע, אַלס דוא, אונזער קעניג, איבער דעם בערג סיני ערשיענסט, דיין פֿאָלק מיט לעהרע אונד געבאָטען צו אונטערריכטען! דוא ליעססעסט עס דיינע מאַיעסטעטישע שטיממע אונד דיינע היילגען רעדען אויס פֿייערפֿלאַממען פֿערנעהמען. אונטער דאָננער אונד בליטזען ערשיענסט דוא איהנען אונד אָפֿפֿענבאַרטעסט דיך אונטער דעם שטיממע פֿאָם שופֿר. זאָ שטעהט עס אין דיינער לעהרע געשריעבען: „עס וואַר אַם דריטטען טאַגע, אַלס דער מאָרגען

---

*) בְּעַרְפַלֵּי טהר, כ"כ נב' כ"י הפ' נפתח ורפה והל' בדגש חזק, וזאת היא הגירסא הנכונה בלי ספק, וכ"כ החכם בן מלך בעל מכלל יופי סוף פ' יתרו, וז"ל: „עֲרָפֶל, בסגול ובקמץ ובכנוי תדגש הל', ולכן האומר בתפלת ר"ה ונגלית עליהם בְּעַרְפְלֵּי טהר טועה והראוי בְּעַרַפְּלֵי„ עכ"ל. וברור הוא שהמדפיס השתבש הנקוד וצ"ל: „והראוי בְּעַרְפַלֵּי". כגירסת כ"י, שהרי דבריו בזה הועתקו מספר מכלול לרד"ק ולדעתו צ"ל הל' בדגש חזק ואיך תדגש באות אחרי שוא? ואולם בעל ויעתר יצחק סי' שכ"ג שגה בזה בהבנת ל' רד"ק ואשם במקראי קדש להחזיק הרפה שלא כהלכה, וכן אמר: „ערפלי רבוי מסופק, ולפי הסברה היתה לאויה הל' להיות דגושה כמו מן בָּבֶל בָּבֶלָה, אֲרִאֵל אֶרְאֶלָּם, כַּרְמֶל כַּרְמִלּוֹ; וכ"כ רד"ק". עכ"ל. וכוונתו על מה שכתב רד"ק במכלול בסוף שער דקדוק השמות וז"ל: „עֲרָפֶל בסגול ובקמץ, ובכנוי תדגש הל', וכן בבל בבלה, יזרעאל יזרעאלה", עכ"ל. והבין מדבריו כי בבלה וכן יזרעאלה בדגושת הל', וזה מתנגד למציאת הספרים כלם, כי כל ב ב ל ה (מ"ב כ' י"ז, וכ"ד ט"ו ואחרים) הל' רפה, וכן כל י ז ר ע א ל ה (מ"א סי' י"ח פסוק מ"ה ומ"ו) רפה, וכן כל כ ר מ ל ה (ש"א ט"ו י"ב גם כ"ה ה' ומ' ואחרים) רפה בכל המדויקים וכ"י; והאמת שמה שכתב הרד"ק: „וכן בבל בבלה יזרעאל יזרעאלה" רצונו לאמר שגם אלה ב ס ג ו ל ולדוגמת הכתובים בסגול אמר כן כאשר יראה המעיין שם, לא לדוגמת הדגושים, ולכן נשמר מאוד בלשונו באמרו שם פעמים ושלש: ובקמץ ו ב כ נ ו י ת ד ג ש ה ל'", דוקא בקמץ ובכנוי, אבל לא בתוספ' ה' בסוף, שכלם רפויים, וכן נכון, כמו שהארכתי לדבר בזה בבאור המכלול אשר לי; ואין כאן מקום להאריך.

קלת וברקים וענן כבד על ההר וקל שפר חזק מאד ויחרד
כל העם אשר במחנה: ונאמר ויהי קול השפר הולך
וחזק מאד משה ידבר והאלהים יעננו בקול: ונאמר וכל
העם ראים את הקולת ואת הלפידם ואת קול השפר
ואת ההר עשן וירא העם וינעו ויעמדו מרחק: ובדברי
קדשך כתוב לאמר עלה אלהים בתרועה יי בקול שופר:
ונאמר בחצצרות וקול שופר הריעו לפני המלך יי: ונאמר
תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו: כי חק לישראל הוא
משפט לאלהי יעקב: ונאמר הללויה הללו אל בקדשו הללוהו
ברקיע עזו: הללוהו בגבורתיו הללוהו כרב גדלו: הללוהו
בתקע שופר הללוהו בנבל וכנור: הללוהו בתף ומחול
הללוהו במנים ועגב: הללוהו בצלצלי שמע הללוהו
בצלצלי

אמרגען אנבראך, דא וואר דאננער אונד בליטץ אונד איינע דיכטע וואלקע אויף דעם בערגע, אויך וואר איין זעהר שטארקער פוזוינען לו האָרען; דאס פאָלק איס לאגער ציטטערטע פאָר שרעקקען." פערנער הייסט עס: „דער פוזוינען ווארד איממער שטאַרקער; משה שפראך דיא אנרעדע, אונד גאָטט אנטוואָרטעטע איהם מיט לויטער שטיממע." פערנער שטעהט געשריעבען: „דאס גאנצע פאָלק עמפפאנד דיא דאָננערשטיממען, דיא פייערפלאממען, דען פוזוינען, אונד דען רויכענדען בערג; אלס עס דאס פאָלק געוואַהר ווארד, ערבעבטע עס אונד שטאנד פאָן פערנע." אונד אין דען ליעדערן דיינעס היילינען (דוד'ס) שטעהט געשריעבען: „גאָטט פאָהרט עמפאָר אונטער'ן טראָמפעטענשאַלל, דער עוויגע אונטער דער שטיממע פאָן שופר." פערנער הייסט עס: „לאסט טראָמפעטען אונד פוזוינען פאָר'ן העררן, דעם קאָניג, ערטאָנען!" אונד אַן איינער אנדערן שטעללע: „בלאָזעט אַם נייאמאָנד דאס שופר, אַם פייערטאַג אונזרעס פעסטעס; עס איסט געזעטץ אין ישראל, פעראָרדנונג יעקב'ס גאָטט." אונד פערנער שטעהט: „הללויה. לאָבט גאָטט אין זיינעם היילינטהום! לאָבט איהן אין זיינער אללמאַכט פעסטע! לאָבט איהן אין זיינען וואונדערטהאַטען, לאָבט איהן נאַך זיינער גראָססען העררליכקייט! לאָבט איהן מיט קלאַנגע פאָן שופר! לאָבט איהן מיט האַרפ' אונד פזאַלטער! לאָבט איהן מיט פויק' אונד רייגען! לאָבט איהן מיט זאַיטענשפיעל אונד פלאָטען! לאָבט איהן מיט העללען ליאַבעלקלאַנגע! לאָבט איהן מיט טאָנענדען. געטאָזע דער ליאַבעלן! וואס נור אָטהעם האַט, לאָבט דען אללפאָרגע:

בצלצלי תרועה: כל הנשמה תהלל יה הללויה: ועל ידי
עבדיך הנביאים כתוב לאמר כל־ישבי תבל ושכני ארץ
כנשא־נס הרים תראו וכתקע שופר תשמעו: ונאמר
והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ
אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו ליי בהר הקדש
בירושלם: ונאמר ויי עליהם יראה ויצא כברק חצו
ואדני יהוה בשופר יתקע והלך בסערות תימן: יי
צבאות יגן עליהם: כן תגן על עמך ישראל בשלומך:
אלהינו ואלהי אבותינו תקע בשופר גדול לחרותנו
ושא נס לקבץ גליותנו וקרב פזורינו מבין הגוים
ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ והביאנו לציון עירך ברנה
ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם ושם נעשה
לפניך את קרבנות חובותינו כמצוה (נ"א כמצוה) עלינו
בתורתך

לאבען! הללויה!" דורך דיינע דיענער, דיא פראפעטען, איזט ניעדערגע־
שריעבען וויא פאלגט: „איהר וועלטבעוואהנער אונד ערדענבירגער אללע! איהר
ווערדעט דיא פאהנע האכאויפגעסטעקקט זעהען אונד הארען דען שאלל פאם
שופר!" פערנער הייסט עס: „אן יענעם טאגע ווירד דאס גראסע שופר גע־
בלאזען ווערדען, דאן ווערדען זיא הערבייקאממען, דיא פעראיררטען אים
לאנדע אשור אונד דיא לערסטרייטען אים לאנדע מצרים, אונד דען עוויגען
אנבעטען אויף דעם היילינגען בערג אין ירושלים." אונד אן איינער אנדערן
שטעללע: „דער עוויגע ווירד איבער זיא ערשיינען אונד זיינען פפייל וויא
בליטץ אבשיעסען; גאטט דער הערר ווירד אינ'ז שופר בלאזען אונד
דאהערפאהרען אין זידליכען שטירמען — דער עוויגע צבאות ווירד זיא
שיטצען." זא נימם דיין פאלק ישראל אין דען שוטץ דיינעז פריעדענז!
או"א. אונזער גאטט אונד גאטט אונזערער פעטער! בלאזע דאז גראסע
שופר אונזערער בעפרייאונג! ערהעבע דאז פאהנער לור פעראייניגונג
אונזערער פערטריעבענען, בריגגע אונזערע פערשטאססענען אויז אללען
פאלקערן הערבייא אונד זאממלע אונזערע לערשטרייטע אויז אללען טהיילען
דער ערדע! פיהרע אונז דאן אים טריומף נאך דיינער שטאדט ציון אונד
נאך ירושלים, דער רעזידענז דיינעז היילינגטהומז, אין עוויגער פריידע.
דארט וואללען וויר דיר אונזערע פפליכטגעמאססען אפפער בערייטען,

בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי משֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ קוֹל שׁוֹפָר וּמַאֲזִין תְּרוּעָה וְאֵין דּוֹמֶה לָּךְ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ קוֹל תְּרוּעַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

וויא עס אונז דיינע לעהרע דורך דיינען דיענער משה אויז דעם מונדע דיינער הערלליכקייט בעפֿיעהלט, אונד וועלכעז זא לויטעט:

וביום. „אן פֿריידענטאגען, פֿעזטען אונד נייאמאנדען זאללט איהר מיט דען טראמפעטען בלאזען בייא אייערן גאנגאפֿפֿערן; זא זאללען זיא אייך לום אנדענקען זיין פֿאר אייערעם גאטט! איך, דער עוויגע, אייער גאטט!" דען דוא הערזט דיא שטיממע דעז שופר'ז אונד האָרכזט דער תרועה; ניאמאנד איזט דיר גלייך! געלאבט זייזט דוא, עוויגער, דער דען תרועהשאלל זיינעז פֿאלקעז ישראל מיט ערבארמען האֶרט!

רצה. לייגע וואהלגעפֿאללען, א עוויגער, אונזער גאטט, אן דיינעם פֿאלקע ישראל אונד זיינען געבעטע; פֿיהרע דען אפפֿערדיענזט ווידער וויען אין דען קאר דיינעז טעמפעלז, ניממ ישראל'ז אפפֿער — זיינע געבעטע — מיט ליעבע אונד וואהלגעפֿאללען אן; א מעכטע דיר דער דיענזט דיינעז פֿאלקעז ישראל אימאערדאר וואהלגעפֿעלליג זיין!

ותחזינה. מעכטען אונזערע אויגען עז זעהען, ווען דוא מיט ערבארמען נאך ציון צוריקקעהרזט! געלאבט זייזט דוא, עוויגער, דער זיינע מאיעזטאט איינזט ווידער אין ציון טהראנען לעסט!

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ · אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ · בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

(אבינו מלכנו זכור רחמיך וכבוש כעסך וכלה דבר וחרב ורעב ושבי ומשחית ועון ורעה ומגפה ופגע רע וכל מחלה וכל תקלה וכל קטטה וכל מיני פורעניות וכל גזירה רעה ושנאת חנם מעלינו ומעל כל בני בריתך:)

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל־)בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ

מודים. וויר בעקעננען דיר, דאס דוא, דער עוויגע, אונזער אונד אונזערער פאטער גאטט זייסט אין עוויגקייט. דוא ביזט דער הארט אונזערעז לעבענז, דער שילד אונזערעז הייל, פיר אונד פיר. וויר דאנקען דיר אונד לאבפרייזען דיך, פיר אונזער לעבען, דאז נור פאן דיר אבהאנגט, פיר אונזערע זעעלען דיא דוא בעוואהרזט, פיר דיינע וואונדערטהאטען, דיא וויר טעגליך פאר אונז האבען, אונד פיר דיינע אונערמידליכע גיטע, דערען וויר בעשטענדיג גענייסען, דעז אבענדז, דעז מארגענז אונד דעז מיטטאגז. אללגיטיגער! דיין ערבארמען איזט גרענצענלאז, דיינע גנאדע אונענדליך, א דוא אללעז בארמהערציגער, אונזערע צופערזיכט פאן עוויגקייט!

ועל כלם. פיר אללעז דיעזעז, זייא דיין נאמע געלאבט אונד האכגעפריזען, דוא, אונזער הערשער, אימער אונד עוויג!

וכתוב. א, שרייבע צום גליקליכען לעבען איין אללע דיינע בונדעזקינדער!

וכל. אונד אללעז, וואז לעבט ווירד דיר דאנקען אונד אויפריכטיג פרייזען דיינען נאמען, גאטט, אונזער הייל אונד הילפע! סלה.

ועזרתנו סלה׃ ברוך אתה יי הטוב שמך ולך נאה להודות׃

ש״ץ אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו בברכה המשלשת בתורה הכתובה על ידי משה עבדך האמורה מפי אהרן ובניו כהנים עם קדושך כאמור׃ יברכך יי וישמרך׃ יאר יי פניו אליך ויחנך׃ ישא יי פניו אליך וישם לך שלום׃

שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך ברכנו אבינו כלנו כאחד באור פניך כי באור פניך נתת לנו יי אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומך׃ בספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום׃ ברוך אתה יי עושה השלום׃

געלאָבט זייסט דוא עוויגער! אַללגיטיגער איסט דיין נאַמע, אונד דיר אַללײן געביהרט דער דאַנק!

(אלהינו. אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזערער פֿאֶטער! זעגנע אונס מיט דעם דרייא־פֿאַכען זעגען, דער איהן געזעטצבוכע דורך דיינען דיענער משה ניעדערגעשריעבען אונד פֿאָן אהרן'ס אונד זיינער קינדער מונדע, דיינעם הייליגען פריעסטערפֿאָלקע אויזגעשפּראָכען וואורדע אונד זאָ לויטעט: דער עוויגע זעגנע דיך אונד בעהיטע דיך! דער עוויגע לאַססע זיין אַנטליטץ דיר לייכטען אונד זייא דיר גנאֶדיג, דער עוויגע ווענדע זיין אַנטליטץ דיר צו אונד געבע דיר גליקזעליגקייט!)

שים. בעפֿעהלע איבער אונס אונד דיין גאַנצעס פֿאָלק ישראל פֿריעדען, זעגען, גליק, האָלדזעליגקייט, גנאַדע אונד ערבאַרמען! זעגנע אונס זאַממטליך, אָ פֿאַטער, מיט דעם ליכטע דיינעס אַנטליטצעס! דען מיט דעם ליכטע דיינעס אַנטליטצעס גאַבסט דו אונס לעהרע דעס לעבענס, ליעבע צור טוגענד אונד פֿאָללקאָממענהייט, זעגען, ערבאַרמען, לעבען אונד פֿריעדען. דיר געפֿאַללע עס, דיין פֿאָלק ישראל צו יעדער צייט אונד שטונדע מיט דיינעם פֿריעדען צו זעגנען!

בספר. אָ מאָגען וויר אונד דיין גאַנצעס פֿאָלק, דאַס האַוס ישראל, אים בוכע דעס לעבענס, דעס זעגענס, דעס פֿריעדענס אונד דער ערשפּריעסליכען נאַהרונג געדאַכט, אונד איינגעשריעבען ווערדען צום וואָהללעבען אונד פֿריעדען; געלאָבט זייסט דוא, עוויגער, שטיפֿטער דעס פֿריעדענס.

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבֹתָם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות.
וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות.

קרובות בחזרת התפלה.

פותחים הארון.

כלחש. (אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:)

בקול בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

אלהי. מיין גָאטט! בעוואַהרע פָאָר בעזען מיינע צונגע אונד מיינע ליפפען פָאָר בעטריגליך רעדען. לאַס מיינע זעעלע געגען מיינע לעסטערער געלאַססען אונד געגען יעדען געדולדיג זיין, וויא שטויב דער ערדע. עֶפפנע מיין הערץ דיינער לעהרע, דאַס מיינע זעעלע נאַך ערפיללונג דיינער געבאָטע שטרעבע. פערניכטע דער באָזהאַפטען ענטווירפע ווידער מיך אונד פערייטלע איהר פָארהאַבען. טהוע עז דיינעז נאַמענז ווילען, דיינער רעכטען ווילען, דיינער היילינקייט ווילען, דיינער לעהרע ווילען; אויף דאַס ערֶרעטטעט ווערדען דיינע ליעבען, לאַס מיר דיינע רעכטע ביישטעהען, אונד ערהאֶרע מיך. וואָהל מאֶגען דיר געפאַללען דיא רעדען מיינעז מונדעז, דיא געדאַנקען מיינעז הערצענז, דיר, עוויגער, מיין האָרט אונד מיין ערלאֶזער! ער, דער אונטער זיינען היממעלזקאֶרען פריעדען שטיפטעט, ערהאַלטע אויך אונז אונד גאַנץ ישראל אין פריעדען, **אמן.**

עז זייא דיין ווילע, אָ עוויגער, אונזער אונד אונזרער פָאֶטער גאָטט. דען היילינען טעמפעל באַלד, אין אונזערן טאַגען, ווידער צו ערבויען, דאַס יעדער זיינען אנטהייל אַן דיינען געזעטצע נעהמע!

מסור

מסוד חכמים ונבונים · ומלמד דעת מבינים · אפתחה פי בתפלה ובתחנונים · לחלות ולחנן פני מלך מלכי המלכים ואדוני האדונים (כ"א פני ממ"ה מלא רחמים):

סוגרים הארון.

מיוסד ע"פ א"ב.

אפר מאז לשפט היום · בחון מעשה כל יום · גישת יקומים פני איום · דינם בו לפלם לפדיום: הראשון אדם בו נוצר · וצוה חק ולא נצר · זה מליץ כהרחיב בצר · חקקו למשפט ולדורות מנצר: טיעת חוצב גבעות

אפר, סוכן. מאז, מזמן הבריאה מיום שנכנס אדה"ר לדין ויצא זכאי כמאמר' ז"ל, בר"ה נברא אדה"ר וכו', העתקתיו לעיל באופן כבודו אהל. גישת, ל' הגשה לתפלה. יקומים, בריות. הראשון אדם, טעמו האיש הראשון ששמו אדם. זה מליץ, פי' המפרש: „הקב"ה הנקרא זה המליץ בעדו והרחיב לו בצר, שהרחיב היום הקצר ליומו של הקב"ה שהוא אלף שנים וכדאיתא בב"ר אכל לרוח היום, ועוד נראה שמלת זה נופל על היום כמאמר הנזכר, וכן יסד הקליר לקמן בפיוט אומץ אדירי כל חפץ, ויום זה ליוצר דרשו. וא"ת הרי בע"ש נברא ויום המלילה יום שבת הי' א"כ לא הי' יום המלילה יום הבריאה? כבר אמרו שם בשוחר טוב במזמור צ"ב כי האור שמש היום הששי וליל השביעי, ול"ו שעות שמש האור שהיה אף לילה כולו יום, וכן איתא בב"ר פ' י"א ונ"ב ופ"כ ובפסיקתא רבתא דף ע"ג בפ' מנה אחת אפים. טיעת חוצב וכו'. הדבור הזה קשה, ומה שפי' בו המפרש בלתי מתיישב על הלשון, והנראה נכון הוא שטיעת חוצב רומז אל השיתין מוסדי הארץ שנבראו בששת ימי בראשית ועליהם נופל ל' חציבה כמאמרם ז"ל במס' סוכה דף מ"ט א', אמר ר"י שיתין מששת ימי בראשית נבראו דכתיב וגם יקב חצב בו (ישעיה ה ב) אלו

מסור. נאך דעם ראטהע דער ווייזען טריפטגעלעהרטען אונד נאך דער לעהרע דער פערנונפט אפפנע איך מיינען מונד מיט בעטען אונד פלעהן אונד נאהערע מיך דעם אנגעזיכטע דעס ווערטהאביגען, אללער קאניגע קאניג אונד אללער הערן הערר.

אפר. פאן אנבעגין ווארד הייטע צום גריכטסטאגע בעסטיממט; אונזרע טאגע זינען הינדורגען ווערדען אונטערזוכט, אללע געשאפפע נאהערן זיך דעם אנגעזיכט דעס אללפורכטבארען אונד פלעהן אום דען רעכטשפרוך צור בעפרייאונג. דער מענשטען ערזטער (אדם) ווורדע הייטע ערשאפפען; איהם ווארד איין איינציגער בעפעהל אויפגעטראגען, ער בעפאלגטע איהן ניכט. דיעזער טאג שפראך איהם רייא ווארט אונד האלף איהם אויז דער נאטה, דאהער ווארד ער צום גריכטסטאג פעסטגעזעטצט אונד פיר דיא נאכוועלט אויפבעוואהרט. דיא גרונדפעסטע, דיא היגעל אונד דיא פעלזען, אללעז ווארד הייטע ערלייגט, דער ביעדערקייט דער

אורפאטער

וצורים· ילדו בו מראש צורים· כי יושבי נטעים
המה היוצרים· ללמד בו צדק לעצורים:
מיוחס שמו בשם איתנים· גם להתנוסס
עליונים ותחתונים· ספרים נפתחים ומעשים
מתנים· עוברים לפניך והשבון נותנים: פקיד
הוכן לתקון מועדיך· צאן להעביר בשבט
עדיך· ה׳ קרן במשכם (בשבת קרן בזכרם) היום

האיתן וכו׳. גבעות וצורים, כמשמעו. יולדו בו, בר״ה נולדו כולם בזכות האבות המכונים לאש צורים, וכמאמרם ז״ל בבמדבר רבה דף ק״ל ב׳, כי מראש צורים אראנו (במדב׳ כ״ג ט׳), אלו האבות, שנאמר שמעו הרים את ריב ה׳ והאיתנים מוסדי ארץ (מיכ׳ ו ב), כשבא הקב״ה לברוא את העולם לא הי׳ מוצא מקום לכונן עולמו, משל למלך וכו׳ כיון שבאו האבות וזכו אמר על אלו אני מכונן את העולם שנאמר כי לה׳ מצוקי ארץ וישת עליהם תבל (ש״א ב ח) עכ״ל. כיושבי נטעים המה היוצרים, פסוק הוא בד״ה א׳ ד׳ כ״ג, ורז״ל (בב״ר פ׳ ח׳ ובילקוט ברמז י״ג) דרשוהו על נפשותן של צדיקים שישבו שם בשעת נטיעת העולם והקב״ה נמלך בהם ולמדו צדק על הבריות, ברא את עולמו ולכן נקראו המה היוצרים ע״ש, וזה טעם ללמד בו צדק וכו׳. ועוד איתא בפרקי דר״א פ׳ג׳, י׳ דברים עלו במחשבה, ירושלים, ורוחות אבות וכו׳. לעצורים, לבריות שהיו עצורים אז בבטן ההוי׳ ובדאמרן. עיין עוד מאמר מתיחס לזה העתקנוהו לעיל בקרובות את חיל אות ק׳. ועיין עוד בב״ר פ׳ מ״ג מאמרם על צדק יקראהו לרגליו. מיוחס שמו, של תשרי בשם איתנים, שנאמר בירח האיתנים בחג בחדש השביעי (מ״א ח׳ ב׳) והוקבע לנס להתנוסס וכו׳. וטעם איתנים מבואר בס׳ ר״ה דף י״א, וגם והתנוסס שניהם ל׳ נסיון על דעת רז״ל בב״ר ריש פ׳ נ״ה ע״ש. מתנים, מספרים כלומר הספרים עומם מספרים המעשים. פקיד הוכן, ר״ה הוכן לראש לתקון המועדים. קרן במשגם....

פֿורפֿאָטער ווייזען. זיא וואַרען דיא ערזטען אין שעפּפֿונגספּלאַן, וואַרען גלייכזאַם
בייזאַסען אונד מיטשעפּפֿער; דען איהרע טוגענדען דורכשטראַהלטען גאַנץ דיא
וואונדערוואַללע נאַטור. אין דיעזעם מאָנאַטע, דער דען ביינאַמען **איתנים***
(שטאַרקער) פֿיהרט, ווירד דיא שעפּפֿערקראַפֿט אַללער אָבערן אונד אונטערן וועזען גע-
פריזען; דיא ביכער ווערדען ערעפֿפֿנעט, דיא דאַרין פֿערצייכנעטען טהאַטען אויפֿ-
געצאַהלט, דיר פֿאָרגעטראַגען אונד דיא רעכנונג אויפֿגענאָממען. עבען דיעזער מאָ-
נאַט — דער פֿאָרגעזעטצטע דער איבריגען, נאַך וועלכען דיא פֿייערטאַגע אייגע-
טהיילט אונד בעשטיממט ווערדען, פֿיהרט דיינע שאַפֿע (ישראל) מיט דעם היר-
טענשטאַבע דיר פֿאָר; זיא, דיא ליעגען דיינער אייניגקייט, בויגען דיר הייטע דאַ-
הערן

*) דער מאָנאַט תשרי הייסט אויך דער מאָנאַט דער (איתנים) שטאַרקערן, ווייל
אונזערע פֿורפֿאָטער, דיא שטאַרקען, דאַרין ערצייגט ווארדען.

עָרֶיךָ׃ רַחוּם זְכוֹר שְׁבוּעַת עֲבָדֶיךָ׃

קהל נַעֲלֶה שׁוֹפָר עִם תַּחֲנוּן. שַׁדַּי לְפַתּוֹתְךָ בּוֹ בְּחִנּוּן. חזן תָּשִׁיב לְנֶדֶן (נ"א לַנֵּדֶן) בְּרַק הַשָּׁנוּן. תַּחֲזִק מָגֵן לְגוֹנְנֵי בְּגִנּוּן׃

פותחים הארון.

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים. מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים. לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה. סוגרים הארון.

מיוסד ע"ס תשר"ק.

תֵּפֶן בְּמָכוֹן לְכֶם שֶׁבֶת. שְׁעוֹן וּמוּסָר בְּעָלוּ בְמַחֲשֶׁבֶת. רָם תְּהִי אָזְנְךָ קַשֶּׁבֶת. קוֹל שׁוֹפָר

שעות

רחום זכור וכו', מבואר ע"פ מאמרם שהעתקתי לעיל באופן כבודו אהל.

תפן במכון וכו', אם תפנה לשבת על כסא מכונך היינו כסא הדין ויעלו במחשבתך עון ומוסר לייסר הארץ אז תהי אזנך קשבת לקול שופר ותתהפך מה"ד לרחמים, וכמאמרם ז"ל בילקוט, ריב"ן בשם רז"ל פתח, עלה אלהים בתרועה וגו', בשעה שהקב"ה עולה ויושב על כסא דין בדין הוא עולה .... ובשעה שישראל נוטלין שופר

האָרן נור ערהיננערונג. אָ, זאָ געדענקע, ערבאַרמונגספאָללער, דעס איידעס, דען דוא דיינען דיענערן (דען אבות) צוגעשוואָרען!

דעס שופר'ס שאַלל שטייגט דיר אונטער דער שטימע דער געבעטע אויף; זאָ לאַס דיך דען ערפלעהען, אַללמאַכטיגער, שטעקקע דאַס בלינקענדע שווערט ווידער אין דיא שיידע אונד ניכט אין דיינען מאַכטיגען צארן אונס אויף!

תפן. ווען דוא אויף דעם ריכטערשטוהל זיטצעסט אונד דיר דער געדאַנקע אויפ־שטייגט, דיא ערדע צו ציכטיגען, זאָ לאַס דיין אָהר, ערהאַבענער, דעם שאַלל דעס שופר'ס

שעות מנושבת: צרת אמר לא ידון· פעמים
לא תקום לאבדון· עולם אשר בארבעה נדון·
סמוך בחסדך ובאמתך אדון: נועדים ביום
קרב ונלחמים· מול אבן נגף מתלחמים·
ליבוב תרועתם שעה ממרומים· כסא דין
להמיר בשל רחמים: יחיד אשר בעקד
נשפט· טלאיו יחננו מלהשפט· חלילה לך
אלהי המשפט· זכור לא יעשה משפט: ואם
כאדם עברו ברית· האל כאל הבט לברית·

דברות

ותוקעין עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים וגו' וכאשר העתקתי לעיל באופן. אומר, מלעיל וטעמו כמו אמר. בארבעה נדון, כמאמרם ז"ל בד' פרקים בשנה העולם נדון, בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן. בר"ה על כל באי עולם, בחג על המים, כן פי' המפרש; ויותר מסתבר שהפייטן רומז אל ארבעת שפטים הרעים שהקב"ה שופט בהם עולמו והכתוב קראם שפטיו של הקב"ה, כדכתיב, אף כי ארבעת שפטי הרעים וגו' (יחזקאל יד כא). אבן נגף, כנוי ליצר הרע. ליבוב תרועתם, כ"כ בכ"י ליבוב והל' שמוש, שהוא ל' יבבא שהוא תרגומו של תרועה. זכור לא יעשה משפט, מבואר לעיל בפיוט את חיל אשר זכר לא יעשה

שופר'ס ערשאללען, דער פאן דער ערדע צו דיר הינויפשטייגט. דאך געבאטס אונ־
זייגט דיין וואָרט, דיא ערדע ניאמערמעהר צו גרונדע צו ריכטען; געדענקע דעס־
סען, ווען דוא אין דען פיער בעשטיממטען צייטען* דיא ערדע ריכטעסט, אונד
אונטערשטיטצע זיא מיט דיינער גיטע אונד טרייע, העררי! הייטע איזט איין טאג
דעס קאמפפעס; פערזאמעלט שטעהן וויר דא, ווידער דען שטיין דעס אנשטאָססעס
(דען יצר הרע) צו שטרייטען; הערע אויס דיינען הימעלן, או העררי, דאס יאממערנדע
שטורמבלאזען אונד פערוועכסלע דען ריכטערשטוהל מיט דעם טהראָן דער בארמ־
הערציגקייט! געדענקע, או העררי דעס רעכטס, דיא אָפפערהאנדלונג יענעס איינציג־
גען זאָהנעס (יצחק) אונד ערבארמע דיך זיינער קינדער ביי'ם געריכטע! געדענ־
קע דעס פאטערס (אברהם) ריכטיגער בעמערקונג, דאס קיינע וועלט בייא דער
שטרענגע דעס געריכטס בעשטעהן קאן! אונד האבען וויר אויך ערדענ־
זאָהנע דיינען בונד איבערטרעטען, זא האבע דוא, העררי, גיטיג, נאכזיכט
אונד

*) זיעהע אבען באור.

פ׳ הִבְרוֹת אֵלֶּה דִּבְרֵי הַבְּרִית׃ גַּלֵּה (נ״א גל) בְּזִכְרוֹן שִׁלּוּשׁ בְּרִית׃

עוֹלָם בְּבַקֶּרְךָ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה׃ בְּהַכְרָעַת צֶדֶק תַּכְרִיעַ (נ״א תְּעַטֵּר) שָׁנָה׃ פ׳ אֲסוּמָה טְלוּלָה גְּשׁוּמָה אִם שְׁחוּנָה׃ אֲטוּמִים לְהַחֲיוֹת בְּטַלְלֵי שֵׁנָה (נ״א שָׁנָה)׃

פותחים הארון.

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים׃ זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

מיוסד ע״ס א״ת ב״ש. סוגרים הארון.

אַף אֹרַח מִשְׁפָּטֶיךָ יְיָ קִוִּינוּךָ׃ תַּאֲוַת לֵב בַּצַּר פְּקָדְנוּךָ׃ בָּרֵי לֵבָב מֵאֶתְמוֹל קִדַּמְנוּךָ׃ שׁוֹפַר תְּרוּעָה טֶרֶם שִׁמַּעְנוּךָ׃ גְּזֵרָה חֻקַּת מִיצִירַת בְּרֵאשִׁית׃ רֹאשׁ דַּרְכְּךָ תְּשׁוּבָה לְהָשִׁית׃ דִּין

משפט ע״ש. דברות אלה וכו׳, פי׳ המפרש בשם ר׳ מנחם ב״ר חלבו ז״ל, הם תוכחות שבמשנה תורה שמסיימים באלה דברי הברית אשר צוה ה׳ משה, ואותם תוכחות גלה והסר בזכות שלשה אבות כרותי ברית. גלה ל׳ הסרה כמו היום גלותי (יהושע ה ט). אסומה טלולה, שתהא מאוסם בפירות ובטללים ושתהא גשומה בזמן שחונה הייכו בזמן החום, כדאיתא בתענית כ״ד ב׳. אטומים, הסגורים בקבר. בטללי שינה, בטל המחיה ישיני עפר.

אף ארח וכו׳, ישעי׳ כ״ו ח׳. שִׁמַּעְנוּךָ, כ״כ בב׳ כ״י בבנין הדגוש וכן נכון. ראש דרכך תשובה להשית, התשובה היא א׳ מז׳ דברים שנבראו קודם בריאת העולם, כדאית׳

אונד בעזייטיגע דיא אין דער תורה אַנגעדראָהטען שטראַפֿען, אינדעם דוא דעס דרייאַפֿאַכען בונדעס מיט דען פֿאָטערן געדענקסט!

הייטע וואַגסט דוא דיא טהאַטען דער וועלטבירגער געגענאיינאַנדער אויף; יאַ, לאַס דיא גוטען איבערוויעגען! שענק׳ אונס איין געזעגנעטעס, פֿרוכטבאַרעס אונד טהויאַרייכעס יאַהר! — אויך רעגען ביים איבעראַלמעכטיגער היטצע — אונד בעלעבע דורך דען טהויא דיא שלאַפֿענדען אין איהרען גריפֿטען!

אף ארח. וויר דאַן נאָך האָפֿפֿען וויר צו דיר, עוויגער, וועגן דוא שאָן דיין שטראַפֿגעריכט איבער אונס הערגעהן לאַססען! יאַ דוא, אונזערעס הערצענס וואונש, דיך בעזוכען וויר אין דער נאָטה! מיט איינעם הערצען אָהנע פֿאַלש ערשיינען וויר געגענווערטיג שאָן פֿאָר דיר, בעפֿאָר וויר דיך דאַס שטיראַען דעס שופר׳ האָבען פֿערנעהמען לאַססען. שאָן אַנבעגין שאָן האַסט דוא דען ענטשלוס געפֿאַסט, פֿאָר אַללען דינגען איינע בוססע פֿיר זינדער צו בעשטיממען. נאָך האַטטעסט דוא קיינע

טֶרֶם הָעֲרַךְ מֵרֵאשִׁית· קְדָמָה לְמַלֵּט
שׁוֹבָבִים מֵחֲרִישִׁית: הַיּוֹצֵר יַחַד שְׁנֵי לְבָבֵיהֶם·
צוֹפֶה וּמַבִּיט סַרְעַף קְרָבֵיהֶם· וְאִם אָוֶן נִרְאָה
בְּמַחֲבוֹאֵיהֶם· פָּקוֹד תִּפְקוֹד לָמוֹ קְרוֹבֵיהֶם:
זֵכֶר הֲסָרַת שֶׁכֶם מִסֵּבֶל· עֶבֶד כְּהָחְפַּשׁ מֵעִנּוּי
כֶּבֶל· חֲנִיטָיו אִם תְּעָתְעוּ בְּתֶבֶל· שִׂיחוֹ יְחוֹנְנֵם
לְחַיֵּי הֶבֶל: טְמִינַת לֵב וּנְקִימַת קֵץ· נִדָּחִים
לֶאֱסוֹף בּוֹ בְּקֵץ· יוֹם מוּכָן עִתִּים לְהָקֵץ· מִיָּמִים
יָמִימָה וּמִקֵּץ לְקֵץ: כֶּסֶא לְהַקְפּוֹת חֹדֶשׁ
לָקוֹב· כְּסוּחִים בְּלַהֲטוֹ לְהַבְהַב לִרְקוֹב·

במס' פסחים נ"ד א'. שובבים, מזלות. מחרישית, מרוח חרישית (יונה ד ח) היינו דין קשה. סרעף קרביהם, מחשבה פנימית. זכר הסרת שכם וכו', רומז ליוסף דכתיב גבי' הסירותי מסבל שכמו וגו' (תהלי' פא ז). בתבל, בנאוף, ל' תבל עשו (ויקרא כ יב), כי הוא מלעיל בעדות החרוז, ואלו היה ל' ישוב (תֵּבֵל) היה ראוי להיות מלרע. שיחו. ענינו ומעשהו שלא נתפתה ליצרו. יחונן חניטיו בימי חיי הבליהם האלו, כלומר זכותו יעמוד להם בחייהם. שיחו, ענינו, כמו שפי' רד"ק בשרשו. טמינת לב ונקימת קץ, עש"ה הלא הוא כמוס עמדי חתום באוצרותי. לי נקם ושלם וכו', דברים ל"ב ל"ד. עתים להקץ, לעשות קץ לעתות בצרה. להקפות, לגלות. לקוב, לארר. כסוחים, הרשעים נמשלו לקוצים כסוחים. והמאמר מיוסד על הכתוב בסוף ספר מלאכי, כי הנה היום בא בוער כתנור והיו כל

געריכטבאַרקייט איינגעזעטצט, דאָך האַלטעסט דוא שאָן אויך מיטטעל, וואָדורך
דעם זינדער דיא שטראַפֿע קאַן ערלאַססען װערדען. דוא, שעפּפֿער אונזערער טריעבע,
דער דוא אונזערער נייגונגען זיעהסט אונד דורכזיעהסט, אָ, מערקע ניכט דיא
אויפֿקיימענדען שוואַכהייטען אונזערער הערצענס! געדענקע, דאַס וויר דען
טוגענדהאַפֿטעסטען אַהנען ענטשפּראָססען! געדענקע אַן יוסף, דעססען שולטערן
דוא דיא בירדע אַבגענאָממען, איהן אויז דער דריקקענדען שקלאַפֿעריי בעפֿ-
רייעט, געדענקע — ווען וויר פֿאַסט ווידערשטאַנדסלאָזע בעפֿאַללען וואַרדען
— דעססען קייזהייט, אונד בעשיטצע אונזערע ליידען! ברינג' איהן, דען טאַג,
אַן וועלכעם דוא ראַכע אַן דען פֿערפֿיהרערן אויזאיבען אונד דיין פֿערשטאָססענעס
פֿאָלק וויעדער אויפֿנעהמען ווירסט, יענען טאַג, וואָרנאַך וויר שאָן זאָ פֿיעלע יאַהרע
האַררען! לאַס איהן ערשיינען, דען בעשטיממטען צייטפונקט, אַן וועלכעם דיא ניכטס-
ווירדיגען אויזגעראָדעט אונד פֿערגעהן ווערדען, אַן וועלכעם דער בעטרוג וויע

דען

ה' לְהָסִיר מִכְשׁוֹל מִלֵּב הֶעָקוֹב · לְהִזָּכֵר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב:

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא:

סו"ק אֵל אֱמוּנָה בְּעָרְכְּךָ דִּין · אִם תְּמַצֶּה עֹמֶק הַדִּין · מִי יִצְדַּק לְפָנֶיךָ בַּדִּין · קָדוֹשׁ:

אִם לֹא לְמַעֲנוֹ יַעַשׂ · וְיָסִיר (מִמֶּנּוּ) חֲרוֹן אַף וָכַעַשׂ · אֵין לְבַקֵּר וְלִמְצוֹא מַעַשׂ · קָדוֹשׁ:

כוונת הפייטן להזכיר מאדם הראשון עד ישעיהו שכל אחד ואחד לא עמד זכאי בדין, ומזה יבינו כל יצורי ארץ, אם בצדיקים דקדק הקב"ה כך ברשעים על אחת כמה וכמה! ובהמ"א בראשי החרוזות אלעזר ברבי קליר.

אֹמֶץ אַדִּירֵי כָּל חֵפֶץ · בְּהִתְבַּקְּרָם בַּדִּין חֻיְּבוּ לְנֵפֶץ · כְּלֹא נִמְצָא בָהֶם חֵפֶץ: אָדָם יְצִיר עָפָר מֵאֲדָמָה · לְאֵילֵי

ודי' וכל עושי רשעה קש ולהט אותם היום הבא וגו'. להסיר מכשול מלב העקוב, ע"ה והסירותי את לב האבן מבשרכם (יחזקאל לו כו) וע"ה עקוב הלב מכל (ירמיה יז ט).

אל. אם תמצה, אם תדקדק לבוא עד תכלית ועומק הדין. מי יצדק וכו', כמאמר שלמה (מ"א ח מו) כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. לבקר, לחפש. מעש, מעשה ראויה לזכות אותנו.

אמץ אדירי כל חפץ, גבורי החפץ והתאוה היודעים לכפות את יצרם. לנפץ, למכות. כלא כמלא וכו', כמו אותן בני אדם שאינן שוין כלום. וכוונת הפייטן להודיע

דען פערדארבענען הערצען ווירד הערויזגעשטאססען ווערדען, אונד דא אונז געדענקען ווירסט דער פראממיגקייט פאן אברהם, יצחק אונד יעקב!

ימלך. דער הערר רעגיערט עוויגליך, דיין גאטט דורך אללע צייטען, ציון! הללויה.

ואתה, דאך, אללערהייליגסטער, טהראנסט אונטער לאבגעזאנגען ישראל'ס! אל נא.

אל. גאטט דער טרייע, ווען דוא דאס געריכט אנאָרדנעסט, אונד נאך דער שארפע דעס רעכטס זא פערפאהרען, ווער קאן דאן טאדעלאס פאר דיר בעשטעהען? קדוש.

אם. וואפערן ער אונז ניכט צייגעטווילען, אונד גרימם אונד צארן הינוועגגעשאפפען, דאן זאלטען וויר אונז פערגעבענס רעכטפערטיגענדע טהאטען. קדוש.

אומץ. דיא טאפפערסטען אונד פערדיענסטפאללסטען מענשען, אללע זיא פאר געריכטע געפריפט ווארדען, ערגאב עס זיך, דאס אויך זיא גייסטיג פערדיענטען, אויך יענען, דיא קיין פערדיענסט האטטען. אדם, דער ערדענזאהן, דען ענגעלן גלייך

מָרוֹם אוֹתוֹ דִּמָּה· לֹא כֵן וְלַהֶבֶל דָּמָה: לַעֲבוֹד וּלְשָׁמוֹר גַּן הִפְרִישׁוֹ· וְעָבַר עַל צִוּוּיוֹ וַיְגָרְשׁוֹ· וְיוֹם זֶה לְיֹשֶׁר דְּרָשׁוֹ: לְעֵת הֵעִיר אֶזְרָח מִמַּאֲפֵל· עוֹלָם הָיָה תֹהוּ וּמְאֻפָּל· עֶשְׂרִים דּוֹר בָּזוּי וְשָׁפָל: עִקְּשִׁים בְּאֹרַח מִישׁוֹר מַסְלוּל יָדַע· וְעַל נֶאֱמוֹ בַּמָּה אֵדַע· נִדּוֹן כְּקַו יָדֹעַ תֵּדַע: עוֹבְרִים בְּעֵמֶק הַבָּכָא לְהִבָּדֵק· אִם כְּפָעֳלָם בְּרִיב יְדֻקְדַּק· לִפְנֵי שׁוֹפֵט מִי יִצְטַדֵּק: זַךְ הַמְּשׁוּלִים בְּעֵקֶד נֶפֶשׁ· בְּזֹקֶן לֹא מָצָא נֹפֶשׁ· וַתִּכְהֶיןָ עֵינָיו בְּעֶשֶׁן טֹפֶשׁ: זַרְעוֹ רֶגֶל בְּאָהֳלֵי תוֹרָה

כי הצדיקים לא היו יכולים להצטדק בדין וילמדו עמי הארץ ק"ו מהם. ויום זה, ר"ה הי' דורש בעד ישרו, וכן אי' בפרקי דר"א פי"ט נע"ש בין השמשות גורש, בא יום השבת ונעשה סנגור לאדה"ר וכו', ועיין לעיל דף כ"א א'. לעת העיר וכו', רומז לאברהם שבא אחר עשרים דורות והאיר את כל העולם להדריכם בדרך הישר ומ"מ נידון על אמרו במה אדע כידוע ממאמרם ז"ל במס' נדרים ל"ב א'. ובכ"י כוזן מצאתי „לעת העיר" נע', וזה מסתבר, עש"ה מי העיר ממזרח צדק וגו' (ישעיה מא ב), ורז"ל דרשוהו על אברהם. עוברים וכו', אלו עמי הארץ שילמדו ק"ו מאברהם. ועיין מאמרם ז"ל במס' עירובין דף י"ט א'. זך וכו', זה יצחק. ותכהינה עיניו בעשן טפש, כדאי' בפי' רש"י בראשית כ"ז

גלייכגעאַכטעט, וואַרד אונווייזע אונד אייטעל; איהם וואַרד דאַז פּאַראַדיעז איינגערייזט, עז אַנצובויען אונד צו בעוואַכען, אַבער ער פאָלגטע זיינער בעשטיממונג ניכט, אונד וואַרד ווידער הערויזגעטריעבען — אונד הייטע וואַר דער טאַג זיינער בוסע. אַלז דאַז גראָססע ליכט יענער מאָרגענלאַנדער (אברהם אבינו) אויפגינג, וואַר דיא וועלט, דיא טאָן צוואַנציג געשלעכטער געלאָהוט, נאָך פינסטער אונד דונקעל; ער צייגטע דען פערוויררטען דיא רעכטע באַהן דער גאָטטזעליגקייט. דאָך פערגינג ער זיך, דען טאָפּפער צו פראַגען: „וואָדורך ווערדע איך פערזיכערט?" אונד ערהיעלט דיא עמפּפינדליכע אַנטוואָרט: דוא זאָללסט עז ערפאַהרען[2]! מערקט עז נון, איהר, דיא איהר אין אייערן אירדישען טרייבען פאָרטפאַהרט! דאַז גריכט ווירד אייך שאַרף אויזפאָרשען, אונד ווער קאַן אייך דאַ וואָהל ענטשולדיגען? דער אונשולדיגע (יצחק) דער זיך צום אָפּפערן וויללינג בינדען ליעס, האַטטע דענגאָך איין אונפערגניגליכעז אַלטער; ער פערלאָר זיין געזיכט, וויל ער געלאַססען צוגעזעהן דען גאָטלאָזען רייכערן. אויך דעסן, דער זיינע קינדער צום טעמפּעל דער טוגענד געפיהרט (יעקב), שטיעס איינזט

[1]) זיעהע אין ס' בראשית ע"ו פסוק א'. [2]) דאַזעלבזט פ' י"ג. נאָך דער טראַדיציאָן ערהיעלט ער דיזע אַנטוואָרט צור שטראַפע אויף יענע פראַגע אונד האַט דאַדורך איינע פיערהונדערטיאָהריגע שקלאַפעריי איבער זיינע קינדער געבראַכט.

תורה· ועל אמרו דרכי נסתרה· נכסה ממנו פורת בסתירה: רשע אשר במחבא יתחתר· צדק לפניו יהלך וינתר· אולי ביום אף יסתר: רעים שנים עשר כהבדיק· בריב אותם לא הצדיק· על מכרם בכסף צדיק: בני בלי שם במכרם עמוסים· בזונה וביין ובשוד חמסים· איך בדין יהיו נעמסים: בהתיצבו לריב בעמדו לדין· על זאת אותם ידין· למען ידעון שדון בדין: ירד אשר הוריד אמרים· והדריר בכור שור מחמורים· ונענש בשמעו נא המורים: יען אשר נוקש בעשר· נחרתו בו מיתות

עשר

א', והוא יותר מבואר בתנחומא. דרכי נסתרה, עש"ה למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה' (ישעי' מ כז), ובב"ר פ' ל"א וכ"ד דרשוהו על יעקב אבינו ע"ה. בני בלי שם, הכשדים. עמוסי', ישראל. בזונה וכו', כדכתיב ויתנו הילד בזונה וגו' (יואל ד ג). ידעון שדון, ידעו שיש דין והוא עש"ה למען תדעון שדון (איוב יט כט). ירד, זה משה. בכור שור, ישראל. מחמורים, ממצרים. נוקש בעשר, המפרש פי': „בעשר מקומות בתורה קרא משה לישראל שלא כהוגן ואלו הן שמעו נא המורים, ממרים הייתם" וכו'; ולא ידעתי אנה מצא כן באגדה, וגם' פענח רזא בפ' חקת פי' ענין כזה וז"ל: „וי"מ שהכעס הי' על שאמרו נוציא לכם מים, כמדברים בעד עצמם ואלו הגדולה נעלמה." וכן פרשתי אני כוונת הפייטן בפיוט ר"ה באמרו על משה, יען

אײנט דער געדאַנקע אויך: מאַג וואָהל אײנע אויפפיהרונג דער גאָטטהייט ניכט ענטגעהן? אונד דאַרום טראַכט איהן דאַס שיקזאַל, זיינען געליעבטעסטען זאָהן (יוסף) צו מיסען, וויא מאַג עס מיט דענן פרעפלער געהן, דער זיין וועזען אים פער־בארגענען טרייבט, דיא טוגענד פערפאָלגט אונד פאָן זיך יאַגט? ווירד ער וואָהל דעם שטראַפגעריכטע פערבאָרגען בלייבען? יענע צוואָלפע, דיא בעריהמטען גע־ברידער, בליעבען אויך פאָן געריכטע ניכט פערשאָנט, וויל זיא דען אונשולדיגען (איהרען ברודער יוסף) אום געלד פערקויפט. וואַס ווערדען נון דיא עהרלאָזען מאַנ־פאַנגען, דיא דיא טוגענד דער אונצוכט, דער שוועלגרייא אונד דער רויבבעגיערדע אויפאָפפערן? וועלכע בירדע ווירד איהנען דאַס געריכט אויפלאַדען! יאַ, דאַס געריכט ווירד זיך אויפמאַכען, דאַס רעכט ווירד זיך עמפאָרשווינגען אונד זיא געהעריג אַב־שטראַפען, דאַמיט זיא ערפאַהרען, דאַס בײ'ם געריכט גערעכטיגקייט אָבוואַלטעט. דער איבערליעפערער דעס גאָטטליכען געזעטצעס (משה), דער ישראל אויס דער שקלאַ־פערייא בעפרייטע, פערגינג זיך, אינדעם ער צו איהנען שפראַך: „האָרט, איהר אונגעהאָרזאַמען*!" נעהמליך שטיעס ער שעלטוואָרטע געגען זיא אויס, אונד נעהמליך

*) זיעהע במדבר כ' י'.

עָשֶׂר· וּכְנֶגַע גְּבוּל כְּכָל בְּאַסֵּר: רָאשֶׁיהָ אֲשֶׁר בְּשֹׁחַד
יִשְׁפּוֹטוּ· אֵיךְ בְּכֵן צֶדֶק יִשְׁפֹּטוּ· כִּי אִם כְּמוֹ שָׁפָטוּ: רוֹבִים
עָלַי אֵשׁ זָרָה· פָּגְעָה בָם בְּאַף גְּזֵרָה· לְלַמֵּד בָּם פּוֹשְׁעֵי
פְּזוּרָה: בָּעַר חָמַד מִן הַחֵרֶם· וְנִלְכַּד הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ
בַּחֵרֶם· מַגְדִּישׁ וְעַד קָמָה וָכֶרֶם: בּוֹגֵד וְשׁוֹדֵד מַה מּוֹעִיל·
הוֹן בְּעֶבְרָה לֹא יוֹעִיל· כִּי אִם לְחַלּוֹת פְּנֵי מְלַמֵּד לְהוֹעִיל:
יָד שָׁלַח אֱחוֹז בָּאָרוֹן· נַעֲשָׂה בּוֹ מִשְׁפָּט וְחָרוֹן· מַה יַּעֲשׂוּ

אשר נוקש בעשר" וכו', שר"ל בשביל שנכשל בר' שאמר נולית בנ' המדברים בעלמם והיה לו לומר יולית בר' בלפי הש"י, לכן במדה כנגד מדה נכתבו עליו ר' מיתות בתורה" עכ"ל. ול"נ טעם בעשר בתוך העשר, והיינו בי' נסיונות שנסו אבותינו את המקום, כדאיתא בערכין דף ט"ו א' נוקש גם הוא בתוכם. ועשר מיתות שנכתבו עליו מפורשים ברבות פ' וזאת הברכה דף ש"כ א' ע"ש. רובים, נערים גרומז לנדב ואביהו. ללמד בם פושעי פזורה, כמו שפי' רש"י בפ' שמיני על ועל פני כל העם אכבד (יג) כשהקב"ה עושה דין בצדיקים מתירא מתעלה ומתקלס, א"כ באלו כל שכן ברשעים וכו'. בער חמד וכו', פי' המפרש: „זה עכן שמעל בחרם כדכתיב ביהושע סי' ז'"; וקשה עכן מאן דכר שמי' להמנות בהדי הצדיקים, הלא לדעת רז"ל בסנהדרין דף מ"ד א' עבר על ה' חומשי תורה, ומאי רבותא שנענש? ויאמר הרבני המב' השלם מוהר"ר יאקב נוימבורג נר"ו, שהכוונה על יהושע שעל שהחרים את יריחו נפלו ל"ו איש מישראל ויהושע נפל על פניו, והכי איתא בסנהדרין בדף הנ"ל, ויאמר ה' אל יהושע קום לך, אתה גרמת להם שלא הי' לך לאסור עליהם ביזת יריחו, וא"כ חטא עכן הי' עונש ליהושע, וזהו שקאמ' מגדיש ועד קמה, ע"ד שאמרו רז"ל בב"ק דף ס' א', ונאכל גדיש אלו הצדיקים וכו', כי נענש בעבור יאיר בן מנשה ששקול כרובה דסנהדרין. ואולם בתרגומי האשכנזי ראיתי לקשר המאמרים באופן אחר גם הוא נאה. יד שלח וכו',

צעהנמאל ווארד איהם זיין טאד פערקינדעט. ער קאם ביז אן דיא גרענצע (פאן ארץ ישראל), מוסטע צוריקבלייבען אונד שטערבען. ריכטער, דיא איהר נאך בעטטע־ כונג גריכטעט, קאננט איהר פאן געריכטע אעהר גערעכטיגקייט פערלאנגען, אלז נאך מאסגאבע אייערעס פערפאהרענס? יענע פראממען קנאבען (נדב ואביהוא) טראגען יאממערליך דאס שטראפגעריכט, וויל זיא פרעמדעס פייער פאר דען עוויגען געבראכט[1]; דארום האטטע זיך אונזער פערפאלער וואהל שפיעגעלן קאננען, דעססען אונגעאכטעט ליזטערטע יענער אונפערזעטטיגע (עכן) נאך דעם פערבאננטען גוט[2]; דער באננשטראהל טראף איהן, ער ווארדע אויזגעראטטעט נעבזט פאמיליע אונד פערמאגען, דעס רייבערס גוט הילפט איהם ניכטס, פערמאגען קאן מאן לארנטאג ניכטס ניטצען; בעטען נור קאן פראממען, בעטען פאר דעם אנגעזיכטע דעססען, דער אללעס גוטע שטיפטעט! מיט גוטער אבזיכט רייכטע עוזה נאך דער היילינגען לאדע[3], דעננאך טראף איהן דאס שטראפגעריכט; וויא מאג עז
כון

[1]) ויקרא י') א'. [2]) יהושע ז'. [3]) זיעהע שמואל ב' א' ו'.

עוברי כבני מרון: יודע נגן כפץ בחנני· נבחן וגם הנם
חנני· ואל תבא במשפט לדינני: קוראי בגרון וקול
שופר· אם פשעם בדין יספר· במתנת חנם היום יכפר:
קצין כגאה לקטר לשם· נגע במצחו זרח להרשם· ונשפט
בלא ידע ואשם: לעת תמוט רגל זדים· אשר באו להיכל
מזידים· ישפטו במכניע זדים: לעת יבקרו פעלי שקר·
להשפט בוכוח אף ויחקר· יסכר פי דוברי שקר: ישר
מתהלך לפניו באמת· איך אחרי הדברים והאמת·

זה עוזה הכהן כמבואר בש"ב סי' ו'. יודע נגן, זה דוד שאמר בחנני ה' ונסני (תהלי' כו ב) ואחר שנתנסה במעשה בת שבע ונכשל אמר ח נ נ י אלהים כחסדך (תהלי' נא ג) ל' מתנת חנם, ואל תבוא במשפט (שם קמג ב). קוראי בגרון, ישראל שמתפללין ותוקעין. במתנת חנם יכופר להם, כמו לדוד. קצין, זה עוזיהו המלך, שנתגאה ואמר אני מלך וראוי לקטר לגבוה נאה למלך לשרת למלך ונענש כדכתיב והצרעת זרחה במצחו (ד"ה ב כו יט). ונשפט בלא ידע ואשם, כלומר על העלם ידיעתו שההקטרה לזרע אהרן דוקא. ומה שפי' המפרש שנידון בעולה ויורד לא ידעתי מנא ליה הא, שאין עולה ויורד בא אלא על טומאת מקדש וקדשיו ולא על זר המקריב, גם הנטמא בעזרה אינו חייב עד ששהה כדי השתחואה ועד שהיה לו ידיעה בתחלה ובסוף והעלם בנתים. ישר מתהלך לפניו באמת, זה חזקי' שאמר התהלכתי לפניך באמת ובלבב שלם (מ"ב כ ג). אחרי הדברים והאמת, נראה שקאי על מעשה הראותו לשלוחי מלך בבל את כל בית נכותו ככתוב במ"ב סי' כ', ועל המעשה הזה גבה לבו ככתוב בדה"ב כ"ב ע"ו והי' ראוי החויב לבוא עליו כי הי' עליו קצף מלפני ה' אך שלא בא בימיו בעבור שנכנע ובא בימי בניו כמבואר גם בפי' רש"י. והחכם הרבני מוהר"ר

נון ערשט דעגען געהן, דיא אויסשווייפונגען וויא שטיערע הינלעבען? דער אנגענעה-
מע האַרפענשפיעלער (דוד) שפראַך איינסט זאָ געבעטעט: „פריפע מיך, אָ העררי!"
ער וואַרד געפריפט — דאַן אַבער שפראַך ער: „ערבאַרמע דיך מיינער, גאָטט,
נאַך דיינער גנאַדע, אונד געהע ניכט אינ'ס געריכט מיט מיר!" זאָ בעטען
אויך וויר אונטער דעם שאַלל פאָם שופר: ווערדען אונזרע זינדען היטע ביי'ם
געריכטע אויפגעצאָהלט, אָ, זאָ פערלייהע זיא נאַך דיינער גנאַדע! עוזיהו, דען
פירשטען, איבעררַאשטע איינסט דער שטאָלץ, ער גלויבטע אַלס קעניג אויך טיכטיג
צום פריעסטערדיענסטע צו זיין; דאַ וואַרד זיינע שטירנע מיט אויסזאַטץ געבראַנד-
מאַרקט, אונד ער מוסטע זיינע אונוויססענהייט ביססען. אויך דער פוס דער
איבערמיטהיגען, דיא דיין היילגטהום ענטווייהט, ווירד איינסט גלייטען, אונד
געבייגט ווערדען איהר שטאָלץ. איינסט ווערדען דיא טהאַטען דער הייכלער אונ-
טערזוכט ווערדען, מאַן ווירד זיא פאָר געריכט לאַדען אונד צור פעראַנטוואָר-
טונג ציעהען, דאַן ווערדען זיא פערשטוממען, דיא ליגענמיילער. קעניג חזקיהו
וואַר אויפריכטיג אונד וואַנדעלטע אים וועגע דער רעכטשאַפענהייט; דאָך
וואורדע

חִשֵּׁב פְּעָלוֹ אֱלֹהִים אֱמֶת׃ יְדִיד אֲשֶׁר לְפָנָיו וְאַחֲרָיו · לֹא קָם כָּמוֹהוּ בִּבְחִירָיו · וְאַחֲרֵי כָל זֹאת דִּקְדֵּק אַחֲרָיו׃ יָבִינוּ כָּל יְצוּרֵי אָרֶץ · אִם כֵּן בִּמְצוּקֵי אָרֶץ · מַה יַּעֲשׂוּ רִשְׁעֵי אָרֶץ׃ רָאֹה יִרְאוּ יַעֲרֵי שִׂיחִים · אִם אֵשׁ אָחֲזָה בַלַּחִים · אָז יָנוּעוּ יְבֵשִׁים כְּסוּחִים׃ ר׳ רְאֵה כִּי אֵין אִישׁ · לְהַפְגִּיעַ בְּעַד בְּנֵי אִישׁ · וְאַתָּה אֵל וְלֹא אִישׁ׃ רָשׁוּם בִּכְתַב אֱמֶת אֲשַׁנֵּנָה · מַעֲשֵׂה כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה · לְרַצּוֹתְךָ בְּשׁוֹפָר (בשבת בְּזִכְרוֹן שׁוֹפָר) בְּזֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה׃ אם לא למעננו יעש וכו׳.

חזן וּבְכֵן נַמְלִיכְךָ מֶלֶךְ עֶלְיוֹן׃ (נ״א וּבְכֵן וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ׃)

יאקב הנ״ל פירשו ע״פ מאמרם במסכת ברכות דף י׳ ב׳ כל התולה בזכות עצמו תולין לו בזכות אחרים וכו׳, חזקי׳ אמר זכור את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלבב שלם, והשיבו הקב״ה למעני ולמען דוד עבדי. ידיד, זה יאשיהו המלך שהכתוב העיד עליו וכמוהו לא היה לפניו מלך אשר שב אל ה׳ בכל לבבו (מ״ב כג כה). דקדק אחריו, דכתיב ויורו המורים למלך יאשיה (ד״ה ב לה כג). וזה מבואר במסכת תענית דף כ״ב ב׳ ובמדרש איכה על פסוק צדיק הוא ה׳. ראה כי אין איש, עפ״ה אם יחטא איש לאיש (ש״א ב׳ כ״ה) וע״ד שדרשוהו ביומא דף פ״ז ב׳, וזהו רשום בכתב אמת וכו׳, כלומר אודה עלי פשעי לה׳ כי תשובה מכפרת. רשום בכתב אמת וגו׳, אחרי שאין איש לכן אספר בעצמי מעשה כל ימות השנה שהם כתובים ורשומים כבר על ספר אתך, ואודה עלי פשעי לרצותך בשופר וכו׳. אשננה, אספר, וכל׳ ארמי אֲתַנֶּה בחלוף הש׳ בת׳ כמנהגו.

וואורדע ער, נאַך יענער בעגעבענהייט*, פֿאָר גאָטט נור רעכטשאַפֿט גע-לאָגען. יאשיהו וואַר דער ליעברייכסטע קעֶניג, ער האַטטע זיינעסגלייכען ניכט אונטער אַללען פֿאָר אונד נאַך איהם רעגיערענדען קעֶניגען; דענגאָך קאָננטע ער דער שטראָפֿע דעס געריכטס ניכט ענטקאָממען. אָ, מעֶכטען דיא ערדענזעֶהנע דיעס אַללעס וואָהל בעהערציגען! ערגינג עס זאָ דען גרונדפֿייליערן דער ערדע (דען פֿראָממסטען), וויא מאַג עס וואָהל דען לייכטפֿערטיגען געהן? זיעה דאָרט יענע בושרייכע האַידע! האָט דאַס פֿייער שאָן דיא פֿאָללזאַפֿטיגען שטאָממע פֿערצעהרט, וויא ליטטערע דאַס דיררע געניסטע! —— זיעה, וויר האַבען קיינען מענשען, דער פֿיר אונס בעטען קאָננטע, אַבער —— דוא ביסט יאַ קיין מענש, גאָטט! שאָן לאַנגע זינד זיא דיר פֿאָרגעלעגט, אונזערע האַנדלונגען דעס גאַנצען יאַהרעס; וויר בעקעננען זיא דיר —— דוא ווירסט דיך דורך דאַס שופר בעזאַנפֿטיגען לאַססען, הייטע, אַן דיעזעם ראש השנה.

נון וואָללען וויר דיר הולדיגען, אַללערהאַבענסטער קעֶניג! אַללער-

---

*) איינע געזאַנדטשאַפֿט דעס קעֶניגס פֿאָן באַבעל מאַכטע איהם דיא אויפֿוואַרטונג, אונד ער וואַרד שטאָלץ, וועסוועגען אונגליק איבער דאַס לאַנד פֿערהאַנגט וואורדע.

חזן פותחים הארון.

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן · אֵל דָּר בַּמָּרוֹם · אַדִּיר בַּמָּרוֹם · אֹמֶץ יָדוֹ תָּרוֹם · ק׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן · גִּבּוֹר לְהָקִים · גּוֹזֵר וּמֵקִים · גּוֹלֶה עֲמוּקִים · ק׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן · הַמְדַבֵּר בִּצְדָקָה · הַלּוֹבֵשׁ צְדָקָה · הַמַּאֲזִין צְעָקָה · ק׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן · זוֹכֵר צוּרִים · זַכּוּת יְצוּרִים · זוֹעֵם צָרִים · ק׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן · טוֹב שׁוֹכֵן עַד · טוּבוֹ לָעַד · טִפַּח שְׁמֵי עַד · ק׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מלך עליון. הפיוט הזה עיקר יסודו הי׳ על סדר א״ב מצולש אחר תיבות מלך עליון ומלך אביון, אלא שהקהלות הסירו כל חרוז מלך אביון בעבור המחלוקת. צורים, אבות. כמבוא׳ לעיל בפיוט אופד אות י׳, כלומר זכות אבות כדי לזכות היצורים, כמאמרם ז״ל שהעתקתי לעיל באופן כבודו אהל באות ג׳. צרים, המשטיני׳. טפח וכו׳ עש״ה וימיני טפחה שמים (ישעי׳ מח יג). כל מאורי אור,

---

חזן אללערהאָכזטער קאָניג! ער, דער אמאכטיגזטע היממעלזבעוואָהנער, דער ערהאַבענזטע אין יענער האָהע, זיינע אללקראַפטיגע האַנד ווירד זיך האָך עמפאָרהעבען! קהל, ער ווירד עוויג רעגיערען!

חזן אללערהאָכזטער קאָניג! ער פאָללציעהט מיט אללמאַכט, טפריכט אונד פאָללפיהרט׳ז אונד דורכדרינגט דיא טיעפזטען געהייאניסע! קהל. ער ווירד עוויג רעגיערען.

חזן אללערהאָכזטער קאָניג! ער טפריכט גערעכטיגקייט, אוווינדעט גע־רעכטיגקייט אונד פערניממט דיא געבעטע! קהל. ער ווירד עוויג רעגיערען!

חזן אללערהאָכזטער קאָניג! ער געדענקט דער אורפאָטער, רעכטפער־טיגט איהרע נאַכקאָממען אונד פערנאַכטעט איהרע פערפאָלגער! קהל. ער ווירד עוויג רעגיערען!

חזן אללערהאָכזטער · קאָניג! דער אללגיטיגזטע היממעלזטהראָנער, זיינע גיטע איזט אונענדליך! ער האָט דיא אונערמעסליכען היממעל אויפ־געשפאַננט! קהל. ער ווירד עוויג רעגיערען!

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן · כַּשַּׂלְמָה עוֹטֶה אוֹר · כָּל מְאוֹרֵי אוֹר · כַּבִּיר וְנָאוֹר · ק׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן · מֶלֶךְ עוֹלָמִים · מְפַעֲנֵחַ נֶעְלָמִים · מֵשִׂיחַ אִלְּמִים · ק׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן · סוֹבֵל הַכֹּל · סָב וּמְבַלֶּה הַכֹּל · סוֹקֵר הַכֹּל · ק׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן · פְּאֵרוֹ עֹז · פֹּעַל יְמִינוֹ תָּעוֹז · פּוֹדֶה וּמָעוֹז · ק׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן · קְדוֹשָׁיו לַהַב · קוֹרֵא מֵי רַהַב · קָרוֹב לְקוֹרְאָיו בְּאַהַב · ק׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן · שֵׁנָה אֵין לְפָנָיו · שֶׁקֶט בִּפְנִינָיו · שֶׁבַח

הוא האור של כל המאורות. כביר ונאור, עז"ה נאור אתה אדיר (תהלי' עו ה) ל' אור לדעת ראב"ע ורד"ק ולדעת המתרגם ל' נורא שתרגמו את דחיל וזה מסתבר לפי הענין. מפענח נעלמים, מגלה עמוקות. סובל, נושא. סב, ל' זקנה ושיבה. סוקר, צופה, ול' ארמי הוא. מי רהב, מי הים, ובאגדה אמרו שר של ים רהב שמו. שקט בפניניו וכו', ע"ד עושה שלום במרומיו.

חזן אללערהאֶכסטער קאֶניג! ער אומווינדעט ליכט וויא איינען מאַנטעל! ער, דעז ליכטעז ליכט, איזט מאֶכטיג אונד עהרפורכטזווערטה!
קהל. ער ווירד עוויג רעגיערען!
חזן אללערהאֶכסטער קאֶניג! קאֶניג אללער וועלטען! איהם ערשלאָססען זיך אללע געהייאניססע, איהם ספריכט דער ספראַכלאָזע!
קהל. ער ווירד עוויג רעגיערען!
חזן אללערהאֶכסטער קאֶניג! ער ערהאַלט דאַז וועלטאַלל, ער איבערלעבט אללעז, ער דורכפאָרשט אללעז!
קהל. ער ווירד עוויג רעגיערען!
חזן אללערהאֶכסטער קאֶניג! זיינע קראָנע, מאַיעסטאֶט, זיינס טהאַטענרייכע רעכטע, זיעג! ער, דער טוטן אונד דיא לאָזכט, ק׳. ער ווירד עוויג רעגיערען!
חזן אללערהאֶכסטער קאֶניג! זיינע הייליגען זינד פייערפלאַממען, ער [illegible] קאָנן דיא וועגענפלוטהען; אַבער נאַהע אונד ליעבריך איזט ער [illegible]
קהל. ער ווירד עוויג רעגיערען!

טוֹב בְּמַצְפּוּנָיו· ק' לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ: כתסככו מ"מ מלך עליון.

סוגרין· מֶלֶךְ אֶבְיוֹן· בָּלֶה וְיֹרֵד שַׁחַת· בִּשְׁאוֹל וּבְתַחַת· בְּלֵאוּת בְּלִי נַחַת· עַד מָתַי יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ אֶבְיוֹן· תְּנוּמָה תְעוֹפְפֶנּוּ· תַּרְדֵּמָה תְּעוֹפְפֶנּוּ· תֹּהוּ יְשׁוּפֶנּוּ· עַד מָתַי יִמְלוֹךְ: אֲבָל פותחין

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן· תָּקְפּוֹ לָעַד· תִּפְאַרְתּוֹ עֲדֵי עַד· תְּהִלָּתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד· קו"מ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

סוגרין·

*) וּבְכֵן לְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה· כִּי אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ:

וּנְתַנֶּה תֹּקֶף קְדֻשַּׁת הַיּוֹם· כִּי הוּא נוֹרָא וְאָיוֹם· וכו

ונתנה, ונספר. קדושת היום, היום הזה, היינו ר"ה. וכו תנשא וכו'. פי' המפרש:

און אללערהאכבעטער קאניג! אונענדליך איזט זיינע מאכט, אונענדליך זיין רוהם, אונענדליך זיין לאב! קהל. ער ווירד עוויג רעגיערען! כון זאללט איהר דיר אויפשטייגען, דיא היילינג, דען דוא ביזט אונזער גאטט, א קאניג! ונתנה תוקף, וויר וואללען פאן דער אכבטיגען היילינגקייט דיעזעז טאגעז עטוואז ערצעהלען: ער איזט פורכטבאר אונד שרעקקליך; אן איהם ווירד זיך דיין ריך ערהעבען

---

*) מעשה גדול ונורא.

אונטער דען הינטערלאססענען האנדשריפטען דעז ר' אפרים איז באן פאנד מאן פאלגענדע וואונדערבארע געשיכטע אויפגעצייכנעט:

ר' אמנון איז מאינץ וואר איינער דער גראססטען זיינער צייטגענאססען, רייך, פארנעהם אונד וואהלגעבילדעט; ער וואר ביי'ם קורפירזטליכען האף אין אנזעהען זעהר אנגעזעהען. דיא האפלייטע פערזוכטען עז הייפיג, איהן צו בערעדען, דאס ער זיך בעקעהרע, ער לעהנטע עז אבער איממער אב. אלז זיא איהם הירחיבער אנהאלטענד שטארק אנלאגען, אונד דער פירזט זעלבזט העפטיג אין איהן דראנג, גאב ער איינזט צור אנטווארט: „גיב מיר דרייא טאגע בעדענקצייט!" דיעז וואר איינענטליך איינע אויספלוכט, אום זיך לאנג צו מאכען. אלז ער אבער צוריקקעהרטע, דריקקטע איהן זיין געוויססען, וויל ער איינע זאלכע אנטווארט געגעבען, דיא זיינען גלויבען גלייכזאם אין צווייפעל ליעהע. ער קאם זעהר טרויריג אונד בעטריבט נאך הויזע אונד וואללטע וועדער עססען נאך טרינקען; זיינע פריינדע בעזוכטען אונד טראזטעטען איהן, אבער ער נאהם קיינען טראזט אן אונד

ספראך

וּבוֹ תִנָּשֵׂא מַלְכוּתֶךָ · וְיִכּוֹן בְּחֶסֶד כִּסְאֶךָ · וְתֵשֵׁב עָלָיו בֶּאֱמֶת · אֱמֶת כִּי אַתָּה הוּא דַיָּן וּמוֹכִיחַ

„ישראל מנשאים להקב"ה במלכיות זכרונות ושופרות, ופי' ותשב עליו באמת, למה? כי הוא דין אמת, ופי' ותפתח את ספר הזכרונות, כדאמרינן, ג' ספרי' נפתחי' לפניו

ערהעבען, דיין גנאַדענטהראָן געגריכדעט ווערדען, אונד דוא ווירזט דאַן בעשטאַנדיג דאַרויף זיטצען. וואַהר איזט'ז! דוא ביזט ריכטער אונד ענטשיידער, צושויער אונד צייגע, טרייבער

שפּראַך: „איך ווערדע איבער מיינע אונבעזאָננענהייט אין דיא גרעסט פאַהרען!" ער ווייגטע אונד טרויערטע זעהר. אַן דריטטען טאַגע זיינעז קוממערז אונד פערדרוססעז ליעס איהן דער פירזט צו זיך רופען, אַבער ער גינג ניכט היין; ער וואורדע אַבערמאַהלז פריינדליך אָנגעלאַדען, אבער איך דיעזמאַהל בליעב ער צו הויזע אונד גינג ניכט. היערויף וואַרד דער בעפעהל געגעבען, דאַס מאַן איהן מיט געוואַלט הערבייפיהרע, אונד ער וואורדע געבראַכט. דאַ שפּראַך דער פירזט צו איהם: וואַז וואַר דאַז, **אמנון**? וואַרום קאַמסט דוא ניכט צו דער בעשטיממטען צייט, מיר צו אַנטוואָרטען אונד צו ווילפאַהרען? היערויף זאַגטע **ר' אמנון**: „איך וויל מיר מיין אורטהייל זעלבסט שפּרעכען: מיינע צונגע, דיא געלאָגען האַט, זאָלל הערויזגעשניטטען ווערדען." (**ר' אמנון** וואָללטע דאַדורך **מקדש השם** זיין איבער זיינע פֿאָרהעריגע איבלע אַנטוואָרט.) ניין אַנטוואָרטעטע דער פירזט, ניכט דיינע צונגע, זאָנדערן דיינע פיססע וויל איך דיר אַבהויען לאַססען, וויל זיא ניכט נאַך פֿערשפּרעכען היעהער געקאָממען זינד, אונד איך דיינען איבריגען קערפער ווערדע איך ציכטיגען. ער בעפאַהל, אונד מאַן שניטט איהם זאָגלייך דיא פיססע פאָן דען האַנדען אונד פיסען אַב. דאַן בעפאַהל ער, דאַס מאַן **ר' אמנון** נעבסט זיינען אַבגעשניטטענען פיססען צוזאַממען אין איינען זאַרג לעגען אונד איהן זאָ נאַך הויזע טראַגען זאָלל, אונד עז געשאַה זאָ. **ר' אמנון** בליעב אַלזאָ זיינען גלויבען געטרייא אונד דולדעטע וויליג דיא העפטיגסטען שמערצען איבער דאַז איינע וואָרט, דאַז ער אונבעזאָננען געשפּראָכען האַטטע. אַלז דאַרויף **ראש השנה** הערבייקאַם, פערלאַנגטע **ר' אמנון** פאָן זיינען פריינדען, דאַס מאַן איהן — נעבסט זיינען אַבגעשניטטענען פיססען, דיא נעבען איהם איינגעזאַלצען לאַגען — אין דיא **שולע** טראַגע אונד נעבען דען חזן זעטצע. מאַן וויללפאַהרטע איהם אונד בראַכטע איהן אין דיא שולע. אַלז נון דער חזן אַן דיא **קדושה וחיות** קאַם, ריעף איהם **ר' אמנון** צו אונד שפּראַך: „האַלט! איך וויל ערזט **מקדש השם** זיין!" ער פינג אַן מיט לויטער שטיממע: „**ובכן ולך תעלה קדשה .... ונתנה תוקף**" אונ"ז ביז אַן „**ישמנו קראת בשמך**". ער האַט דאַרין דיא גערעכטיגקייט פאָן גאָטטעז שטראַפגעריכט אַנגעפיהרט, אונד דאַס מאַלעז איבער דען מענשען שאָן אַן **ראש השנה** פערהאַנגט ווירד. אַלז ער דאַן גאַנץ אויזגערעדעט האַטטע, פערשוואַנד ער אין אַללער געגענוואַרט — דען גאָטט האַט איהן צו זיך גענאָממען. דרייא טאַגע נאַכהער ערשיען ער דעז נאַכטז דעם **רבינו קלונימוס בן רבינו משולם בן רבינו קלונימוס בן רבינו משה בן רבינו קלונימוס**, לעהרטע איהן דען גאַנצען **פיוט** אויזוועגדיג אונד בעפאַהל איהם, דאַס ער איהן אַללענטהאַלבען אונטער **ישראל** הערומשיקקע צום עוויגען אַנדענקען **לטובה לכל ישראל, אכי"ר.**

וְיוֹדֵעַ וָעֵד· וְכוֹתֵב וְחוֹתֵם וְסוֹפֵר וּמוֹנֶה· וְתִזְכּוֹר כָּל הַנִּשְׁכָּחוֹת· וְתִפְתַּח אֶת סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת· וּמֵאֵלָיו יִקָּרֵא· וְחוֹתָם יַד כָּל אָדָם בּוֹ· וּבְשׁוֹפָר גָּדוֹל יִתָּקַע· וְקוֹל דְּמָמָה דַקָּה יִשָּׁמַע· וּמַלְאָכִים יֵחָפֵזוּן· וְחִיל וּרְעָדָה יֹאחֵזוּן· וְיֹאמְרוּ הִנֵּה יוֹם הַדִּין· לִפְקוֹד עַל צְבָא מָרוֹם בַּדִּין· כִּי לֹא יִזְכּוּ בְעֵינֶיךָ בַּדִּין· וְכָל בָּאֵי עוֹלָם תַּעֲבִיר

בר"ה וכו'. ובשופר גדול יתקע, שמכריזין ותוקעין בא יום הדין וכו'"; אמנם ל' הפיוט איננו סובל פירושו, ולא מצאנו שיתקע בשופר גדול כ"א לעתיד לבוא. לכן נראה יותר, שכל הענין קאי אלעתיד, והכי פירושו: ונתנה תוקף קדושת היום כי הוא נורא ואיום, וכן בר"ה לעתיד תנשא מלכותך ויכון בחסד כסאך ואז תשב עליו באמת שיהיה השם שלם והכסא שלם. וסופר ומונה, שניהן אינן נב' ב"י. וחותם בקמץ, כ"כ נב' בב"י ונכון הוא, והוא עש"ה ביד כל אדם יחתום (איוב לז ז) ועל דרך מאמרם ז"ל שהעתקתי לעיל בסלוק דף כ"ג א'. ובשופר גדול יתקע, בפרקי דר"א סוף פרק ל"א, קרן של ימין הוא גדול משמאל ועתיד לתקוע בו לע"ל בקבוץ של גליות שנאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול (ישעי' כז יג). עכ"ל. ומלאכים יחפזון.... לפקוד על צבא מרום, שנאמר והיה ביום ההוא יפקוד ה' על צבא מרום במרום (ישעיה כד כא) וגם זה קאי אלעתיד, וכן איתא בסוף שיר רבה. כי לא יזכו בעיניך בדין, כדכתיב הן בקדושיו לא יאמין ושמים לא זכו בעיניו (איוב טו טו). וכל באי עולם וכו', אחר שהזכיר מן הענינים המופלאים שיהיו ביום זה לעתיד, שהמה מתוקף קדושת היום הזה, חוזר לספר מעניניו של ר"ה שבכל שנה ושנה, ואמר כי כל באי עולם, והיינו הראויים לבוא לעולם ועדיין הם בבטן ההויה כולם עוברים לפניו לפקדם ולגזור עליהם כל ימי חיותם. וא"ת איך תתקיים הגזירה הכוללת עם יום הדין של כל שנה, ומה גם לדעת האומר אדם נדון בכל יום ובכל שעה? כבר האריכו למעניתם גדולי המפרשים — עיין בפי' החכם אברבנאל לפ' אמור ובדברי החכם בעל

שרייבער אונד בעזיגלער, בוכהאלטער אונד רעכנונגספיהרער! דוא ערינ-
נערסט דיך אללער לאנגסטפערגעסענען דינגע! דאס בוך דער געשיכטע ווירד
ערעפפנעט — דיא בעגעבענהייטען לעזען זיך זעלבסט הערויס, אונד יעדע
טהאט איזט מיט דעס טהאטערס אייגענער האנד אונטערשריבען. דא
ווירד אין דאס גראָסע שופר געבלאזען; איין דומפפעס געריישט ווירד פערנ-
נאָממען, דיא ענגעל געראטהען אין בעבענדע אייפערטיגקייט, זיא ערג-
גרייפט שרעקקען אונד ציטטערן! דאן ברעכען זיא אויס: „הא! דער געריכטס-
טאג! דאס היממלישע העער ווירד פאר געריכט געלאדען!" אויך זיא זינד דיר
ניכט זינדענריין. אללעס וואס אין דער וועלט איינטרעטען זאלל, ווירד דיר היינטע
גלייך

(נ״א יַעַבְרוּן) לְפָנֶיךָ כִּבְנֵי מָרוֹן׃ יש כְּבַקָּרַת רוֹעֶה עֶדְרוֹ׃ מַעֲבִיר צֹאנוֹ תַּחַת שִׁבְטוֹ׃ כֵּן תַּעֲבִיר וְתִסְפּוֹר וְתִמְנֶה׃ וְתִפְקוֹד נֶפֶשׁ כָּל חָי׃ וְתַחְתּוֹךְ קִצְבָה לְכָל בְּרִיָּה׃ וְתִכְתּוֹב אֶת גְּזַר דִּינָם׃

בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יִכָּתֵבוּן׃ וּבְיוֹם (צוֹם) כִּפּוּר יֵחָתֵמוּן׃ כַּמָּה יַעַבְרוּן׃ וְכַמָּה יִבָּרֵאוּן׃ מִי יִחְיֶה׃ וּמִי יָמוּת׃ מִי בְקִצּוֹ׃ וּמִי לֹא בְקִצּוֹ׃ מִי בָאֵשׁ׃ וּמִי בַמַּיִם׃ מִי בַחֶרֶב׃ (וּמִי בַחַיָּה) וּמִי בָרָעָב׃ (וּמִי בַצָּמָא׃) מִי בָרַעַשׁ׃ וּמִי בַמַּגֵּפָה׃ (מִי בַחֲנִיקָה וּמִי בִסְקִילָה׃) מִי יָנוּחַ׃ וּמִי יָנוּעַ׃ מִי יִשָּׁקֵט׃ וּמִי יִטָּרֵף׃ מִי יִשָּׁלֵו׃ וּמִי יִתְיַסָּר׃ מִי יָרוּם׃ וּמִי יִשָּׁפֵל׃ מִי יֵעָשֵׁר׃ וּמִי יֵעָנִי׃

עקידה שער מ״ז פ״ה, ובמפרשי׳ אחרים.— כבני מרון, כבני לאן. כמה יעברון, מן העולם. מי ירום ומי ישפל וכו׳. כאן מצאתי גירסות מתחלפות יש גורסי׳ ירום ישפל יעני יעשר, וי״ג יעשר יעני ירום ישפל. וי״ג ירום ישפל יעשר יעני, וזאת גירסת כ״י של שנת י״ח; ובכ״י אחר כושן גרס יעשר יעני ישקט יטרף ישלו יתיסר ירום ישפל, והקהלות אוחזות מנהגן ואין לשנות.

גלייך איינער העערדע שאַפע, פאָרגעפיהרט; אונד וויא דער הירט זיינע העערדע אונטער דעם הירטענשטאַבע וואָרבייא געהען לעסט, זאָ לעסט דוא, כיוואָנט אויך, נאָהערט, בעפיעהלסט רעכט פיר יעדעז לעבענדע גשעפף, בעשטיממסט דיא לעבענספריסט איינעס יעדען אונד שרייבסט דעססען פערהענגניססע נידער.

אַם ראש השנה ווירד'ז ניעדערגעשריעבען, אונד אַם יום כפור בעזיעגעלט, וויא פיעלע אויז דער וועלט אונד וויא פיעלע היניין טרעטען זאָללען, ווער לעבען, ווער שטערבען, ווער אַם ענדע זיינער בעשטיממונג, ווער אויסער דעם ענדע, ווער דורך פייער, ווער דורך וואַססער, ווער דורך קריעג, ווער דורך הונגערסנאָטה, ווער דורך אונגעוויטטער אונד ווער דורך פעסט אומקאָממען זאָלל, ווער אַנגסטליך אונד ווער אונשטעט זיין זאָלל, ווער איין רוהיגעז, ווער איין אונרוהיגעז, ווער איין פערגניגטעז אונד ווער איין טאָרעלהאַפטעז לעבען פיהרען זאָלל, ווער האָך, ווער ניעדריג, ווער רייך, ווער אַרם זיין זאָלל.

צום קול ממון

וּתְשׁוּבָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה
מַעֲבִירִין אֶת רֹעַ הַגְּזֵרָה:

כִּי כְּשִׁמְךָ כֵּן תְּהִלָּתֶךָ · קָשֶׁה לִכְעוֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת · כִּי לֹא תַחְפּוֹץ בְּמוֹת הַמֵּת · כִּי אִם בְּשׁוּבוֹ מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה · וְעַד יוֹם מוֹתוֹ תְּחַכֶּה לוֹ · אִם יָשׁוּב מִיַּד תְּקַבְּלוֹ: ח׳ אֱמֶת כִּי אַתָּה הוּא יוֹצְרָם · וְיוֹדֵעַ יִצְרָם · כִּי הֵם בָּשָׂר וָדָם: אָדָם יְסוֹדוֹ מֵעָפָר וְסוֹפוֹ לֶעָפָר · בְּנַפְשׁוֹ יָבִיא לַחְמוֹ · מָשׁוּל כַּחֶרֶס הַנִּשְׁבָּר · כְּחָצִיר יָבֵשׁ · וּכְצִיץ נוֹבֵל · כְּצֵל עוֹבֵר · וּכְעָנָן כָּלָה · וּכְרוּחַ נוֹשָׁבֶת · וּכְאָבָק פּוֹרֵחַ · וְכַחֲלוֹם יָעוּף:

וְאַתָּה הוּא מֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם:

כי כשמך, שם של ד׳ אותיות מורה על מדת הרחמים וכן תהלתך שאתה אל רחום וחנון. לִרְצוֹת, כ״כ נכ״י בבנין הקל וכן נראה עיקר. כי לא תחפוץ וכו׳, עפ״ס ביחזקאל י״ח כ״ג. יסודו מעפר וכו׳, ככתוב כי עפר אתה ואל עפר תשוב (בראשי׳ ג יט). בנפשו וכו׳, עפ״ה באיכה ה׳ ט׳. כחציר וכו׳, עפ״ה בישעי׳ מ׳ ז׳. וכצל עובר, תהלי׳ קמ״ד ד׳. וכענן כלה, עפ״ה בהושע ו׳ ד׳. וכחלום יעוף, איוב כ׳ ח׳.

אַבער — **תשובה** (רייע) אונד **תפלה** (געבעטע) אונד **צדקה** (אַלמאָזען) ווענדען דאַז בָּאֶזע פערהֶענגניס אַב!

דען וויא דיין נאַמע זאָ דיין רוהם: שווער צו ערצירנען, לייכט צו בעזאֶנפטיגען. דוא פערלאַנגסט ניכט, דאַס ער שטערבע, דער טאָדעסווירדיגע, זאָנדערן, דאַס ער זיך קעהרע אונד לעבע! דוא טראֶגסט איהם געדולד ביז צו זיינעם שטערבע־טאַגע; קעהרט ער צוריק, זאָגלייך נימסט דוא איהן וויליג אויף. (חזן) וואַהר איזט׳ז! דען דוא ביזט יאַ שאֶפפער, קעננסט דער מענשען טריעבע; זיא זינד נור פלייש אונד בלוט. דער ערדענזאָהן, זיין ענטשטעהען — וואָז ערדע! זיין ענדע — נור ערדע! אום שפייזע זאָלען מיט לעבענזגעפאַהר! — איינע פערדאָרבענע שערבע איזט ער. דיררעז גראַז, איין פערוועלקטער שטויבפאַדען (איינער בלומע), איין גלייטענדער שאַטטען, איין שווינדענדער רויך, איין שוועבענדער גייזט, איין לאָסגעטרייבלען, איין פלאַטטערנדער טרוים! —

אַבער דוא, קאֶניג! ביזט

איין אַללמאַכטיגער לעבענדער אונד עוויגבעשטאֶנדיגער וועזען!

אֵין קִצְבָה לִשְׁנוֹתֶיךָ · וְאֵין קֵצָה (נ"א קֵץ) לְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ ·
וְאֵין לְשַׁעֵר מַרְכְּבוֹת כְּבוֹדֶךָ · וְאֵין לְפָרֵשׁ עֵילוּם שְׁמֶךָ ·
שִׁמְךָ נָאֶה לְךָ וְאַתָּה נָאֶה לִשְׁמֶךָ · וּשְׁמֵנוּ קָרָאתָ בִּשְׁמֶךָ :
עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ · וְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ עַל מַקְדִּישֵׁי שְׁמֶךָ :

(בעבור כבוד שמך הנערץ-והנקדש.)

כְּסוֹד שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ · הַמַּקְדִּישִׁים שִׁמְךָ בַּקֹּדֶשׁ · דָּרֵי מַעְלָה עִם דָּרֵי מַטָּה קוֹרְאִים וּמְשַׁלְּשִׁים בְּשִׁלּוּשׁ קְדֻשָּׁה בַּקֹּדֶשׁ ·

ח' כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ · וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר ·

ק"ה קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ :

ח' כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ :

מיוסד ע"ס א"ב ובסוף חתום שם המחבר אלעזר.

*) וְחַיּוֹת אֲשֶׁר הֵנָּה מְרֻבָּעוֹת כִּסֵּא · בְּמֵאתַיִם

ואין לשער מרכבות כבודך, רבוי המלאכים, כדכתיב היש מספר לגדודיו (איוב כה ג). ואין לפרש עילום שמך, וי"ג ואין שעור למרכבות כבודך ואין פרוש לעילום שמך. עֵילוֹם כמ"ל ל' אשים את שמי לעילום (ד"ה ב לג ו), ועיין רד"ק בשרש, וכן חז"ל עלם כתיב (פסחים נ' א'), ועיין בזהר מ"ד סי' א' וג', וברמזין ממורה פרק ס"א. ושמנו קראת בשמך, כדכתיב כי שם ה' נקרא עליך (דברי' כח י), וכתיב ואתה בקרבנו ה' ושמך עלינו נקרא (ירמי' יד ט). ואי' בתנחומא פ' קדושי' דף ס"א ד', ישראל נקראו בשמו של הקב"ה וכו'.
וחיות אשר הנה מרובעות כסא, כן הגירסא בנ' כ"י, גם בדפוס ישן פראג שע"א וכן גי' המפרש וכן גי' התוס' בחגיג' דף י"ג א', וטעמו מרובעו של כסא ול' מ ר ו ב ע נופל על כל ענין שיש לו ד' צלעות אף שאינן שוות מאח"כ ל' ר ב ו ע שאינו נופל כ"א של

דיינע יאהרע האבען קיין ציעל, אונענדליך זינד דיינער טאגען לענגע, כאהוואה: דאז געפאלגע דיינער מאיעסטעט, אונערגרינדליך דאז געהייםניספאללע דיינעז הייליגען נאמענז! דיר גיזט דיין הייליגער נאמע טיקקליך אונד דוא דיינען הייליגען נאמען! אויך אונז נאמענסט דוא נאך דיינעם הייליגען נאמען; זא וויללפאהרע אונז דען, דיינעז הייליגען נאמענז האלבען, אונד פערהערליכע איהן איבער דיא, זא איהן הייליגען!

*) אין דיעזען פיוט ווירד פאן דעם טהרן אונד וועזען דער היממעלסכארע, פאן

וַחֲמִשִּׁים וָשֵׁשׁ מַכְנִיפוֹת כִּסֵּא. גּוֹעֲשׁוֹת בּוֹ
בְּסוֹבְבָם פָּנִים בְּפָנִים לַכִּסֵּא. דְּמוּת רָקִיעַ
בְּרֹאשָׁם נָטוּי לַכִּסֵּא: הוּא כְּעֵין הַקֶּרַח בּוֹ
שְׁבִיב כִּסֵּא. וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ כְּמַרְאֵה דְּמוּת
כִּסֵּא. זָעוֹת בְּלִי לֵאוֹת מֵחִיל כִּסֵּא. ח׳ חָשׁוֹת
בְּרָצוֹא וָשׁוֹב מֵרְעִישׁוֹת (נ״א מַרְעִישׁוֹת) כִּסֵּא.
טָסוֹת כַּבָּזָק וְלֹא מְזִיזוֹת הוֹד כִּסֵּא. יוֹדְעוֹת
כִּי כָל מָקוֹם לֹא יָכִיל מְקוֹם כִּסֵּא:

ק׳ כַּף רֶגֶל חֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה יְשָׁרָה
לַכִּסֵּא. לְעֵת תֵּרָשֶׁינָה לְפָאֵר קוֹפְצוֹת מִתַּחַת

ענין בעל ד׳ פנים שהן כאחת מראה אחת. ובכ״י של שנת ק״ו כתוב בגליון: מהר״מ הי׳ אומר מְרֻבָּעוֹת וכן נראה, עכ״ל. וכל הפיוט הזה הוסד על המרכבה כנאמר ביחזקאל סי׳ א׳. במאתים וחמשים וכו׳, כפירש״י שם פסוק ו׳. מכניפות, פעל נגזר מן כנפים, כלומר שהם מסוככים הכסא בדרך כנפים. גועשות, מתנודדות ומתנועעות, לשון ותגעש ותרעש הארץ (תהלים יח ח). בסובבם, המפרש פירשו ל׳ סבך, אבל אין הלשון מתחבר היטיב עם פנים בפנים, ונראה שהוא ל׳ סביבה והבטה, ופירושו בהביטם פנים בפנים לכסא. דמות רקיע וכו׳, שם פסוק כ״ב. וממעל לרקיע, שם פ׳ כ״ו, זעות בלי לאות, נזיעות ולא מתמות ליאות ועיפות כ״א מחיל כסא, וכדאי׳ בפרקי דר״א פ״ד מזיעת פנים של חיות נהר של אש מושך וכו׳. חשות, ממהרות ברצוא ושוב, שם פ׳ י״ד. מַרְעִישׁוֹת. כ״כ בגליון כ״י של י״א ובפנים כ״י של ק״ו וכן הגירסא בדפים פראג הס׳ בלרי והש׳ במלאפוס וכן נכון ויהיה רעישות שם דבר ע״מ ידידות כסילות ודומיהן, וטעמו מפחד ומורא. טסות, מעופפות. כבזק, כדכתיב והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק, שם פ׳ י״ד. ולא מזיזות, ולא מעתיקות. לא יכיל, לא יחזיק, ל׳ אשר לא יכילו המים (ירמי׳ ב יג) וכן השמים ושמי השמים לא יכלכלוך (מ״א ח כז), ועיין חגיגה דף י״ג א׳.

חמש מאות וחמש עשרה ישרה לכסא, כן הגירסא בכתבי יד ודפוסים ישנים, וכן איתא בירושלמי דברכות ריש פ׳ הרואה והביאו הילקוט בריש יחזקאל וז״ל, אמר ר׳ ברכיה אף טלפי החיות מהלך ת״ק שנה ועוד חמש עשרה, מה טעם? ורגליהם רגל ישרה, כמנין ישר״ה עכ״ל וכן כתב התוס׳ בהדיא בחגיגה דף י״ג א׳. לעת תרשינה לפאר, לעת שהרשות ניתן להן לפאר

פֿאָן איהרען אייגענשאַפֿטען, איהרער בעשאַפֿענהייט אונד בעשטימונג גע׳

לַכִּסֵּא· מִתְעַלְּפוֹת מִפַּחַד רָם יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא·
נִרְאוֹת נוֹשְׂאוֹת וְהֵם נְשׂוּאוֹת עִם כִּסֵּא· סְבוּלוֹת
מִתַּחַת זְרוֹעוֹת עוֹלָם לַכִּסֵּא· עֲתִירַת זוֹ כְּתַעַל
תְּרַפֶּינָה כְּנַף כִּסֵּא· פְּשָׁעִים אִם עָצְמוּ מַשִּׁיקוֹת
כִּסֵּא· צוֹרֵר כִּי יַסְטִין יְפַרְשֵׁז עֲנַן כִּסֵּא· קוֹל
שׁוֹפָר לְעֵת יַעַל מְאַחֵז פְּנֵי כִסֵּא· רַחֲמִים יָלִיץ
בְּעַד רְשׁוּמִים בַּכִּסֵּא· שׁוֹפֵט אִם יִרְצֶה שֶׁבֶת
בְּאוּלָם הַכִּסֵּא· תַּבְנִית תָּם יִפֶן חֲקוּקָה בַּכִּסֵּא·
אַרְבַּע חַיּוֹת נוֹשְׂאוֹת וּמְנֻשָּׂאוֹת עִם כִּסֵּא:

ח׳ לְבִלְתִּי לְנַבֵּל לְמַעֲנוֹ כִּסֵּא· עוֹד יִפְצֶה פֶּה
וְיַפְגִּיעַ כִּסֵּא· זְכוֹר לְיוֹשְׁבֵי נְטָעִים אֲשֶׁר
עִמְּךָ בַּכִּסֵּא:

לפאר להקב"ה. מתעלפות, ל' חולשות הכסא מרוב הבהלה, כמו תתעלפנה הבתולות היפות (עמוס ח יג). סבולות, נשואות. מתחת זרועות עולם, לא כמנהג בשר ודם שסובל משאו על גבו והקב"ה סובלו מתחת וכמו שאמרו ז"ל בחגיגה דף י"ג ב', סערה תלוי' בזרוע של הקב"ה שנאמר ומתחת זרועות עולם (דברי' לג כז). עדירת זו, תפלתן של ישראל. כתעל, כאשר תעלה. תרפינה, מפרידות כדי לקבל תפלתן. משיקות, חובטות שלא יעלו. יפרשז ענן כסא, עש"ה פרשז עליו עננו (איוב כו ט) והוא ל' פרישה. בעד רשומים בכסא, ישראל חקוקי' בכסא כבוד כדאי' במדרש והביאו רש"י ז"ל בירמי' י"ד כ"א. שופט אם ירצה וכו', בס' כ"י גם בדפוס ישן הגירסא שופט ירצה משבת באולם הכסא, וכן גרס המפרש וא"כ הוא דבוק עם שלמעלה הימנו, כי לעת יעל קול שופר רחמים יליץ ואז ירצה השופט שלא לשבת באולם הכסא, וכמאמרם ז"ל שהעתקתי לעיל באופן. שע"י השופר יקום הקב"ה מכסא הדין לשבת על כסא רחמים, וטעם משבת לבלתי שבת, ואולם הכסא הוא הדין כדכתיב ואולם הכסא (מ"א ז ז). ולספרינו שגורסי' שופט אם ירצה שבת וכו' יהי' דבוק עם למטה הימנו כשירצה השופט לשבת על כסא דין תבנית תם יפן וכו' ואז יבקש רחמים על בניו. תם, יעקב איש תם, ותבניתו חקוקה בכסא והוא דמות אדם שבמרכבה כמו שאמרו רז"ל. לבלתי לנבל למענו כסא. עש"ה אל תנבל כסא כבודך (ירמי' יד כא) ופי' רש"י בשם המדרש אל תנבל ישראל החקוקי' בכסא כבודך, וטעם למענו למען ישראל או למען יעקב. עוד יפצה וכו', הכסא עצמו יפצה פיו להפגיע בעד ישראל ויאמר זכור ליושבי

נטעים

טפראבען ; ווייטער געהייזניספאָללע דינגע, דיא אייגער ווייטלייפיגען ערווייטערונג

קו"ח רַחֵם מְצוּקִים אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם שַׁתָּ הֲדוֹם וְכִסֵּא· וְאָז יִתְרַעֵם הַגַּלְגַּל וְיִתְרַעַשׁ הַכִּסֵּא· וְאוֹפַן לְאוֹפַן וְחַיָּה לְחַיָּה וּכְרוּב לִכְרוּב (נ"א וּכְרוּב לִכְרוּב וְחַיָּה לְחַיָּה) לְעֻמַּת כִּסֵּא:

ח' כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה

אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

קו"ח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

ח' מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים:

מיוסד ע"פ תשר"ק ובסוף חתום שם המחבר אלעזר·

וְעַמְּךָ תְּלוּאִים בִּתְשׁוּבָה לְהִתְיַחֵד· שְׁנֵי לְבָבוֹת לְךָ כְּאֶחָד לְאֶחָד· רַחֵץ בְּנִקָּיוֹן כַּפַּיִם נוֹשְׂאֵי לֵב אֶחָד· קוֹל שׁוֹפָר כָּפוּף כְּפוּף לֵב אֶחָד· צִיּוּן שׁוֹפָר פָּשׁוּט פְּשׁוּט לֵב אֶחָד· פּוּר יָמִים יוּצָּרוּ בָּם לָבוּר אֶחָד· עוֹבְרִים בּוֹ

נטעי' וכו' והם האבות במאמר' ז"ל שהעתקתי לעיל דף כ"ח. מצוקים, האבות שעליהם נתכונן העולם כדאיתה במאמר הנזכר. ואופן לאופן וחי' לחי' וכרוב לכרוב, כן גורסים מקצת ספרים ומקצתן מהפכים ואומרים וכרוב לכרוב וחיה לחיה.

ועמך תלואים וכו' טעמו עיני עמך תלואים בתשובה להתיחד לך שני לבביהם כאחד, לכן רחץ בנקיון כפים אותן הנושאים לב אחד, כלומר רחצם בנקיון כפים שיהיו נקיים מן החטא כטי בפירש"י בנקיון כפי (בראשי' כה) נקי אני מן החטא. קול שופר כפוף... ציון שופר פשוט וכו', מה שפי' המפרש שנתן טעם בין ל' מצוה בכפופין ובין ל' מצוה בפשוטין נראה דוחק דמוכח שערה לבי תרי, ונראה דקאי לדעת ר"י במס' ר"ה דף כ"ו ב' דאמר בר"ה תוקעין בשל זכרים (היינו כפופים) וביובלות בשל יעלים (היינו פשוטין) ומפרש שם בגמרא טעמו דר"י דס"ל בר"ה כמה דכייף איניש דעתי' טפי מעלי וביה"כ כמה דפשט איניש דעתי' טפי מעלי וע"ש פירש"י, וע"ז אמר הפייטן קול שופר כפוף דהיינו בר"ה שתוקעין בכפופין אליבא דר"י כפוף לב אחד, כמפרש בגמ' כמה דכייף וכו', ציון שופר פשוט דהיינו ביה"כ של יובל שמצותו בפשוט משום פשוט לב אחד דכמה דפשט איניש דעתי' וכו', או דקאי לשיטת ר' לוי התם וקאי שופר כפוף על ר"ה ויה"כ שופר פשוט על תעניות, ופי' זה נראה יותר דקיי"ל כר' לוי. כן פי' לי במכתב ידידי הרבני השלם מוהרר יאקב כ"ב נר"ו בעל נחלת יעקב, ויפה פירש. ציון, ל' אות וסמן כמו מה הציון הלז (מ"ב כג יז) לכן הו' שרוקה. פור ימים יוצרו וכו', עש"ה ימים

יוצרו

אונד ערקלערונג בעדירפען, וועלכע נור איינגערוקטען פערשטענדליך זינד.

לְהַקְבִּיל פְּנֵי יוֹצֵר אֶחָד׃ ח׳ סְמוּכִים בְּצִדְקַת אָב הָיָה אֶחָד׃ נִשְׁעָנִים בְּסִבַּךְ יָחִיד וּמְיוּחָד׃ מֻבְטָחִים בְּתוֹם וּבְיֹשֶׁר אָב אֶחָד׃

לְהִזָּכֵר לָמוֹ עֲנִיַּת קוֹל אֶחָד׃ בְּשִׁבְתּוֹ בַּכִּסֵּא שְׁפוֹט גּוֹי אֶחָד׃ יַעֲמִיד מֵלִיץ יֹשֶׁר מִנִּי אֶלֶף אֶחָד׃ טוֹבוֹת לְהַגִּיד בַּשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד׃ חָשׁוּב גֵּר וְאֶזְרָח לְמִשְׁפָּט אֶחָד׃ זַךְ וָרָע מֵהַיּוֹם מוֹדַע דִּינָם לְאֶחָד׃ וַאֲשֶׁר מַעֲשָׂיו שְׁקוּלִים עַד עָשׂוֹר יְאֻחָד׃ הוּא כְּחָפֵץ לְהַצְדִּיק עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְשׁוּבָה יַחַד׃ דֶּלֶת פְּתוּחָה לַשָּׁבִים תֵּת צֳרִי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד׃ גּוֹלֶה זְכוּת וָרֶשַׁע לְהַגִּישׁ אֶחָד בְּאֶחָד׃ בִּקּוּר חֶשְׁבּוֹן לִמְצוֹא אֶחָד לְאֶחָד׃ ח׳ אִם יַשְׁקִיט וּמִי יַרְשִׁיעַ לַהֲשִׁיבֶנּוּ וְהוּא בְּאֶחָד׃ אֱמֶת חוֹתָמוֹ לְהוֹדִיעַ כִּי הוּא אֶחָד׃ לְעֵת תָּמוּט וּכְכַל יַד עַם אֶחָד׃

יוצרו ולא (ולו קרי) אחד בהם (תהלי׳ קלט טז) ואמרו עליו במדרש, רבי יהושע אומר מהו ולו אחד בהם? מימים שברא הקב״ה בחר לו אחד מהם יום הכיפורים עכ״ל, וזה מטעם הפייטן שכפל הפסוק בכל הימי׳ שיוצרו לדור ולבחור בם אחד היינו יה״כ. אב היה אחד, זה אברה׳ דכתי׳ אחד היה אברה׳ (יחזקאל לג כד) וגם יצחק נקרא אחד ומיוחד לאברהם לאפוקי ישמעאל וזהו כשעני׳ בסבך יחיד ומיוחד, גם יעקב נקרא אב אחד כי הוא המיוחד באבות שלא נמצא פסול בזרעו כמו שאמרו רז״ל וזהו מובטחים בתום וביושר אב אחד שהם בטוחים על תמימותו ויושרו של אב אחד היינו יעקב. והמפרש מחק הו׳ מן בתום ואין צורך ובכל דפוסים ישני׳ וכ״י בתום כתיב והוא נכון וכמו שפירשתי, לכן אין למחקו.

להזכר למו ענייה קול אחד, במתן תורה ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דבר ה׳ נעשה (שמות כד ג). שפוט גוי אחד, ישראל גוי אחד בארץ. יעמוד מליץ וכו׳, עש״ה באיוב ל״ג כ״ג. בשביעי באחד, בחדש השביעי באחד לחדש היינו ר״ה. חשוב גר ואזרח למשפט אחד, דכתיב תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם ולגר (במדבר טו טז). זך ורע וכו׳ מי שהוא זך ונקי כלומר צדיק גמור ומי שהוא רשע רע כלומר רשע גמור שניה׳ יודע דינם היו׳ בר״ה וכמו שאמרו רז״ל צדיקים נכתבים לאלתר לחיים, רשעים נכתבים לאלתר למיתה והבינונים תלויים ועומדים עד יה״כ זכו נכתבים עם הצדיקים וכו׳, וזה ואשר מעשיו שקולים לזכות הבינונים גולה וכו׳, הקב״ה מגלה הזכיות והעוונות ומגישם יחד לשקלם בכף מאזנים וזהו בקור חשבון וגו׳. והוא באחד, עש״ה באיו׳ כ״ג י״ג ואז״ל דברי׳ רבה פ״א׳ מאי והוא באחד? אמר ר״ל שהקב״ה דן וחותם לעצמו. אמת חותמו וגו׳,

כן

מאַכט ווערדען אָפֿזען, דיעזער זיא אָן אונד פיר זיך טהון אויסגעבערעטשנער זינד.

קהל וחזן **עוֹד יִזְכֹּר לָמוֹ מִטַּת שִׁכְמָם אֶחָד· זֹאת הַמִּתְמַדֶּרֶת שְׁמַע פֶּה אֶחָד· רוֹגֶשֶׁת נֶשֶׁף וָשַׁחַר לְיַחֵד לְאֶחָד:**

ח׳ מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים:

קו״ח **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:**

ח׳ **אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ· וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל חַי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים:**

מיוסד ע״פ א״ת ב״ש.

וְאַתָּה אֱזוֹן קוֹל מְפָאֲרֶיךָ בְּכָל אֵבְרֵיהֶם· תֹּכֶן מִצְוֹת מַעֲשֵׂיהֶם בְּמָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה אֵיבְרֵיהֶם: בְּזֶה

כן אמרו חז״ל במס׳ יומ׳ דף ס״ט ב׳, ש״מ חותמו של הקב״ה אמת, והמפרשי׳ פירשו כל אחד טעם לפי סברתו, ומצאתי בירושלמי פ״ק דסנהדרין מהו חותמו של הקב״ה? אמת; מהו אמת? אמר ר׳ בון שהוא אלהים חיים ומלך עולם, אמר ר״ש לקיש א׳ רישי׳ דאלפ״א בית״א. מ׳ מאמצעיתא, ת׳ מסופה, לומר אני ה׳ ראשון שלא קבלתי מאחר ומבלעדי אין אלהים שאין לי שותף ואת אחרונים אני הוא שאיני עתיד למוסרה לאחר עד כאן לשונו, וכן אית׳ בדברי׳ רבה פ׳ א׳. ובעלי המספר אמרו אמת עולה במ״ק למנין ט׳ ומצאנו סגולה נפלאה לעצם המספר הזה והיא שלא יקבל שנוי ע״י שום מיני רבשה, וזה בחשוב העשרות והמאות והאלפים לאחדים והמשל בזה ב׳ פעמים ט׳ הם י״ח שהם ט׳, ג׳ פעמים ט׳ הם כ״ז שהם ט׳ וכן תמיד לא יגרעו ולא יוסיפו על ט׳, וכל האחדים יחד לא יעדיפו על ט׳ כי מא׳ עד ט׳ והט׳ בכלל הם עולים למספר מ״ה שהיא ט׳ ורמז לדבר זה האמת לא ישתנה להיות מלת אמת עולה ט׳ ונאמר וה׳ אלהים אמת (ירמי׳ י׳) וזה טעם אמת חותמו להודיע כי הוא אחד. וככל, עש״ה וככלות נפץ יד עם קדוש (דניאל יב ז) וע״ש פי׳ רש״י ותבין. עוד יזכר למו, להם. מטת שכם אחד, זאת המתמדת וכו, רלונו, עוד יזכור לישראל בטייתם לעבדו שכם אחד, והיא זאת המתמדת וכו׳. נשף ושחר, ערב ובוקר.

ואתה אזון וכו׳, ואתה תשמע קול ישראל המפארים אותך בכל איבריהם, ובעבור שהזכיר ק״ש שיש בו רמ״ח תיבות כנגד רמ״ח איבריו של אדם לכן חברם יחד. תוכן מצות וכו׳, רמ״ח מצות עשה בתור׳, ומנין רמ״ח האיברים המנויי׳ כאן הלא המה שמנו רז״ל במשנה א׳ פרק א׳ דאהלות כמו שהם סדורים כאן אלא שבמקום שמנה שם במשנה בפרש ב׳ בקנה, ב׳ במרפק ז׳ בזרוע וד׳ בכתף, כללם הפייטן יחד ואמר כמו תשעה בזרועותיהם. בזה חודש, ויש גורסים בכל חודש, ושתי הגירסות נכונות, ולא כמו שפי׳ המפרש, כי השלשים תקיעות הם ג׳ פעמים קש״ק קש״ק קר״ק שהרי אין זה מדינא

כ״א

חדש תקוע שלשים. כמו שלשים בכף רגליהם: שי
מוספי יום עשרה. כמו עשרה בקרסליהם: גשים פני
תבה שחרית שתים. כמו שתים בשוקיהם: רשומים
קרות בו חמשה. כמו חמשה על ברכיהם: דרושים
תקוע בכסא באחד. כמו אחד בירכותיהם: קרן ימשכו
לשלש שלשה. כמו שלשה בקוטליהם: הן מוספי
חדש עשתי עשרה. כמו עשתי עשרה צלעותיהם: צקון
לחשם ברכות תשע. כמו תשעה שבזרועותיהם: ומלכיות
וזכרונות ושופרות שלשים. כמו שלשים בפסת ידיהם:
פלול תמידים שמנה עשרה. כמו שמנה עשרה חוליות
שבשדרותיהם: וזבחי תמידים תקיעות תשע. כמו
תשעה שבראשיהם: עתירות שתים שחוח בם שמנה.

כ"א ממנהגא וכבר היו מי שנהגו לתקוע ארבעי' קולות כדאי' בתוספ' במס' ר"ה דף ל"ג ב'; אמנם כוונת הפייטן מבוארת ע"פ משנה ה' פ"ה דסוכה שאמרו אין פותחין מכ"א תקיעו' במקדש, ובכל יום היו שם כ"א, ג' לפתיחת שערי' ט' לתמיד ש"ש וט' לתמיד שבה"ע ובמוספין היו מוסיפין עוד ט' הרי ל' בכל חדש גם בר"ה כי לענין התקיעות הוקשו כל החדשים זה לזה כדאי' במס' סוכה דף נ"ה א'. כמו שתים שבשוקיהם, שני איברים יש בשוק כדאי' שם במשנ' ולא כמו שכתב המפרש כנגד ב' שוקי' כי המשנה גם הפייטן לא מנה כ"א לד אחד מן הגוף כגון יד אחד ורגל א' ודופן א' וכן כתב בהדי' הר"ש בפי' המשנ' שלו. דרושים תקוע וכו', המצוה המיוחדת לתקוע בכסא באחד לחדש. לשלש שלשה, מעתה יתן סבה על שהתקיעות הם שלש על שלש והיינו ג' פעמים תקיעה תרועה תקיעה כדאי' במס' ר"ה דף ל"ג ב' במשנה. הן מוספי חודש י"א. המוספין של כל חדש הן י"א והיינו שני פרי' ואיל אחד ושבע' כבשים לעולה ושעיר עזים אחד לחטאת הרי י"א, ולעיל שאמר שי מוספי יום עשר', הרצון המוספים של היום שלא היו כ"א פר אחד איל אחד ושבעה כבשים לעול' ושעיר עזים אחד לחטאת, והיינו י' ועיין בתוספ' במס' ר"ה דף ח' ב' ד"ה שהחדש מתכסה. לקון לחשם, תפלתם, ט' ברכות ג' ראשונות וג' אחרונות ומלכיות זכרונות ושופרות באמצע. ומלכיות וזכרונות ושופרות שלשים, י' פסוקים לכל אחד ואחד. פלול תמידים, התפלה התמידה בכל יום י"ח. וזבחי תמידים תקיעות תשע, יתן סבה על שהיו תוקעין על כל תמיד תשע תקיעות דוקא והיינו הסבוב הכולל של ג' ג' שהוא ט'. עתירות שתים וכו'. רצונו שאתי תפילות הן שמשתחווים בם ח' פעמים, והיינו תפלת שחרית ותפלת מוסף ובכל אחת מהן יש ב'
השתחויות

מרכבה בעקאננט, אונד איין אבגעטהיילטער פארטראג דעססען ווירד וואהרשיינליך

כְּמוֹ שְׁמֹנָה שֶׁבְּצַוְּארֵיהֶם: חַק דָּתָם סְפָרִים חֲמִשָּׁה. כְּמוֹ חֲמִשָּׁה שֶׁבְּנִקְבֵיהֶם: ה׳ שָׁם הֲלִיכוֹת עוֹלָם שִׁשָּׁה. כְּמוֹ שִׁשָּׁה בִּלְבָבֵיהֶם: טוּחוֹת וָכֶסֶל וְשֶׂכְוִי וְסַרְעַף וּבֶטֶן וָקֶרֶב וְעֶשְׁתְּנוֹתֵיהֶם: נֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה יְחִידָה חַיָּה. עוֹר וּבָשָׂר וְגִיד וַעֲצָמוֹתֵיהֶם:

קו״ה יִשְׂאוּ עַיִן וְיִכְרוּ אֹזֶן וְיִפְצוּ פֶּה וְלָשׁוֹן וְנִיב שִׂפְתוֹתֵיהֶם. מִכַּף רֶגֶל וְעַד רֹאשׁ נִתְוַכְּחוּ פְּרוֹט מַעֲשֵׂיהֶם. כִּתְקוֹעַ שׁוֹפָר בְּקוֹל יַחְפְּרוּ שׁוֹטְנֵיהֶם.

השתחווית בתחלה וב׳ בסוף. ספרים חמשה, ה׳ חומשי תורה, כמו חמשה שבנקביהם, כדאי׳ שם במשנה דאהלות ופי׳ הרב ברטנורא שהם הבילים וגיד והאמה, והרמב״ם פי׳ שה׳ כלי ההולדה והאמ׳, וכתב עליו הרב בית דוד שזה נכון ומבואר למי שיש לו פתח בחכמ׳ הנתוח כי מלבד הבילי׳ יש שני אברים אחרי׳ אשר בהם יעבור הזרע מהבילי׳ אל האמה עכ״ל. והמפרש פי׳ כאן מסברת עצמו שהם נקבי הפה והאזן והחוטם ופי האמה ופי התחתון. ולא שם על לב שלא יפול שם אבר על נקב התלל שהוא העדר אבר, גם ל׳ נקובים לא יתיישב בטוב לא לפי׳ הרמב״ם ולא לפי׳ הברטנורא שהרי אין הגיד והאמה כתובים בנקובים עד שיתכן לומר עליהם שהם האברים שבנקובים. לכן נראה לי שירמוז על אברי חמשת החושים והיינו נושאי החושים שהם מתחברין בשני נקבים שנמצא לדעת החכמים הקדמונים וכמו שכתב החכם ראב״ע בפ׳ תצוה על ועשית ציץ (שמות כ״ח ל״ו) וז״ל: דע כי בשנים הנקבים שהם דמות על המצח שם יתגבר כח הזמן הרגשות ושם כח הדמות ושם תחל המחשבה וכו׳, וכזה כתב בפ׳ כי תשא (שמות ל״א ג) בפי׳ ההבדל שבין חכמה ותבונה ודעת, עיין עליו, ובזה מדויק היטיב ל׳ המשנה והפייטן שאמרו חמשה שבנקביהם כלומר אותם החמשה הכתובים בנקביהם הידועים, והפייטן רמז בו עוד לענין נכבד שהחמשה חומשי תורה המה כנגד חמשת נושאי החושים לרמז שהתורה היא החכמה והבינה והדעת והיא מקדשת החושים כולם. ואחר כתבי זאת מצאתי בספר שלחן ארבע שכתב ה׳ חושים הם כנגד ה׳ חומשי תור׳ וכנגד ה׳ אור שבפ׳ בראשית וה׳ אצבעות ביד וכו׳, והוא מבואר יותר באריכות בס׳ באר מיים חיים ח״ב סי׳ כ׳ ע״ש, וכיון בזה לדעת הפייטן, ודוק. הליכו׳ עולם ששה, היינו ו׳ סדרי משנה המכונים בש׳ הליכות עולם כמו שאמרו ז״ל במס׳ מגילה דף כ״ח ב׳. כמו ששה בלבביהם, במפתח של לב עיין בפ׳ הרב מברטנורא שם. טוחות, אלו הכליות, ושכוי, כנוי ללב, באיוב ל״ח ל״ו, וכן אמרו רז״ל במס׳ ר״ה דף כ״ו א׳ ועיין בבאורי לסליחה אותך אדרוש אות ב׳ בערבית ליה״כ. כסל, ל׳ תוחלת. סרעף, ל׳ מחשבה. נפש רוח וכו׳, בבראשית רבה פ׳ י״ד סי׳ י״א, ה׳ שמות נקראו לה, נפש רוח נשמה יחידה חיה, נפש זה הדם שנא׳ כי הדם הוא

הנפש

לְהַצְדִּיקָם בְּיוֹם דִּין שְׁמוֹעַ שֵׁנִית מֵאֱלֹהֵיהֶם:

ס' אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ. וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל חָי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים:

ק' וס' אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

בפפ"דמ אין אומרין כאן אדיר אדירנו.

אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

*) תְּהִלּוֹת כְּבוֹדְךָ, אָמְצָךְ מְלֹא כָל הָאָרֶץ. שִׁמְעֲךָ דִּין מִשָּׁמַיִם, בְּכֵן יָרְאָה וְשָׁקְטָה הָאָרֶץ. רַעַשׁ יוֹם מִשְׁפָּט, גָּעֲשׁוּ (נ"א גָּעַשׁ) תְּהוֹמוֹת הָאָרֶץ. קוֹל שׁוֹפָר חָזָק, דִּבֵּר וַיִּקְרָא אָרֶץ. צְבִי לַצַּדִּיק בְּזֶמֶר, הִשְׁמִיעָה כְּנַף הָאָרֶץ. פַּחַד וָפַחַת וָפַח, וּפַלָּצוּת יְבַעִיתוּ אָרֶץ. עֵת תָּקוּם לַמִּשְׁפָּט, זַעַם כָּל אַפְסֵי אָרֶץ. סֹלּוּ פַּנּוּ (נ"א סוּרוּ מִנִּי) דֶרֶךְ יְנוֹבְבוּ, חֲרֵדִים מֵחֶרְדַּת הָאָרֶץ. נָאוֹר וְאַדִּיר, טַעַם תָּשִׁיב לָאָרֶץ. מַה תִּירָאִי אֲדָמָה, יָרִיעוּ תַחְתִּיּוֹת אָרֶץ:

הנפש, רוח שהיא עולה ויורדות, נשמה זו האופ"ה (דעת) דברייתא אומרין האופיתה טבא, חי', שכל האברים מתים והיא חי' בגוף, יחידה, שכל האברים משני' שנים והיא יחידה בגוף עכ"ל. ועיין עוד בפי' ראב"ע בקהלת ז' ג' ובפי' משפטים בפסוק וברך את לחמך (שמות כג כה) ובספר האמונות והדעות לרבינו סעדיה הגאון ז"ל במאמר הששי ודבריו הם דברי רז"ל ביתר באור.

רעש יום משפט גָּעַשׁ וכו', כ"כ בדפוס ישן וכ"י. השמיע מכנף הארץ, ובכ"י וד"י כתוב השמיעה כנף הארץ, ובכ"י אחרת צבי לצדיק השמיע מכנף הארץ, והוא עפ"ה בישעיה כ"ד ט"ז ע"ש, פחד ופחת וכו', עפ"ה שם פסוק י"ז. סולו פנו דרך וכו', עפ"ה פנו דרך העם סלו סלו המסלה. שם ס"ב י'. ובדפוס ישן גם בב' כ"י גרס סורו מני דרך וכו' והוא עפ"ה שם ל' י"א. נאור ואדיר, הארים לאל ית' בתהלים ע"ו ה'. טעם, ל' מטעם המלך (יונה ג ז).

כי

תו״ק לְהִתְוַדַּע וּלְהִגָּלוֹת. כִּי הוּא מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ׃
כְּמוֹ פֵּאֲרוּהוּ מְאֹד בַּשַּׁחַק. יוֹרְשׁוּ בְּחוּנָיו לְפָאֲרוֹ בָּאָרֶץ׃

אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃

ק׳ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר׃

קו״ח יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

ק׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה׃

נשכחו ס״ס. חֲמוֹל עַל מַעֲשֶׂיךָ. וְתִשְׂמַח בְּמַעֲשֶׂיךָ. וְיֹאמְרוּ לְךָ חוֹסֶיךָ. בְּצַדֶּקְךָ עֲמוּסֶיךָ. תֻּקְדַּשׁ אָדוֹן עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ׃

כִּי מַקְדִּישֶׁיךָ בִּקְדֻשָּׁתְךָ (כ״א כערכך) קִדַּשְׁתָּ. נָאֶה לְקָדוֹשׁ פְּאֵר מִקְּדוֹשִׁים. וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ. וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ. וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ וְעַל מְכוֹנְךָ וְהֵיכָלֶךָ׃ עוֹד יִזְכָּר לָנוּ אַהֲבַת אֵיתָן אֲדוֹנֵנוּ. וּבַבֵּן הַנֶּעֱקַד יַשְׁבִּית מְדַיְּנֵנוּ. וּבִזְכוּת הַתָּם יוֹצִיא אָיוֹם (כ״א היום) לְצֶדֶק דִּינֵנוּ. כִּי קָדוֹשׁ הַיּוֹם לַאֲדוֹנֵנוּ׃ בְּאֵין מֵלִיץ יוֹשֶׁר מוּל מַגִּיד פֶּשַׁע. תַּגִּיד לְיַעֲקֹב דְּבַר חוֹק וּמִשְׁפָּט. וְצַדְּקֵנוּ בַּמִּשְׁפָּט הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט.

כי מקדישך וכו', בכ״י הסדר כן הוא: כי מקדישך וכו' באין מליץ יושר וכו' עוד יזכור וכו' ובכן יתקדש וכו' ולא כן בכל ספרי הדפוס שראיתי זולת ליוכר ולמנטה ע״כ. בקדושתך קדשת, דכתיב כי קדוש אני ה' מקדשכם (ויקרא כ״א ח') ודוגמתו בנוסחאת ותודיענו וקדשת את עמך ישראל בקדושתך. אהבת איתן האזרחי, הוא אברהם. ובבן הנעקד, יצחק. התם, יעקב איש תם. איום תאר לאל ית', וי״ג היום, וי״ג יוציא לצדק בחסרון מלת איום וכן מסתבר. כי קדוש וכו' ל״ה נחמי' ח' י'. מגיד ליעקב דְּבַר חוק ומשפט, וכן הגירסא בכ' כ״י וכן נכון כי איננו סמוך שהוא מיוסד ע״ה מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל (תהלים קמז יט) והנה הם ג' נושאים, ועל האי קרא אמרו בתנחומא והובא בילקוט לתורה ברמז תרע״א אמר הקב״ה לישראל אם עשיתם חקי אין השטן נוגע בכם וכו', וזהו טעם באין מליץ וכו' ואחר שקיימנו תקיעת השופר בכל חקותיו לכן וצדקנו במשפט.

פותחים הארון. חזן ע"ס א"כ כפול. קהל

הָאוֹחֵז בְּיַד מִדַּת מִשְׁפָּט: וְכֹל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא אֵל אֱמוּנָה:

הַבּוֹחֵן וּבוֹדֵק גִּנְזֵי נִסְתָּרוֹת: וּמ"ש בּוֹחֵן כְּלָיוֹת:

הַגּוֹאֵל מִמָּוֶת וּפוֹדֶה מִשַּׁחַת: וּמ"ש גּוֹאֵל חָזָק:

הַדָּן יְחִידִי לְבָאֵי עוֹלָם: וּמ"ש דַּיָּן אֱמֶת:

הֶהָגוּי בְּאֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה: וּמ"ש הָיָה (וְהֹוֶה) וְיִהְיֶה:

הַוַּדַּאי שְׁמוֹ כֵּן תְּהִלָּתוֹ: וּמ"ש וְאֵין בִּלְתּוֹ:

הַזּוֹכֵר לְמַזְכִּירָיו טוֹבוֹת זִכְרוֹנוֹת: וּמ"ש זוֹכֵר הַבְּרִית:

הַחוֹתֵךְ חַיִּים לְכָל חַי: וּמ"ש חַי וְקַיָּם:

הַטּוֹב וּמֵטִיב לָרָעִים וְלַטּוֹבִים: וּמ"ש טוֹב לַכֹּל:

האוחז ביד מדת משפט, הקב"ה אוחז מדת הדין בידו שנאמר ותאחז במשפט ידי (דברים לב מא) ואמרו עליו בשמות רבה דף קמ"ה ג' ודף קל"ה ג' אמר הקב"ה אם משנן אני מדת הדין שלי בברק אחד אני מבלה אותן וכו' ואני איני מעביר אלא תופס אני בדין כך אתם לא תלאו אוץ לדין וכו'. ההגוי ל' דיבור גם ל' מחשבה. היה ויהי' ב"ה בכל כ"י וכן עיקר ככל חביריו בעלי ב' תיבות. שמו כן תהלתו, זי"ג כשמו ומהר"ס אמר שמו וכן בגליון כתב יד. החותך, הגוזר ופוסק.

ח' האוחז ביד. ער איזט דער הנדהאבער דעס רעכטס,

ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער איין גאטט דער טריע איזט.

ח' ער פריפט אונד דורכפארשט דיא פערבארגענסטען געהיימניסע,

ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער דעס מענשען איננערסטעס פריפט.

ח' ער ערלעזט פאן טאדע אונד בעפרייט אויס דער גרופט,

ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער איין מאכטיגער ערלעזער איזט.

ח' ער איזט אליין ריכטער אללער וועלטגעשאפפע,

ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער איין טרייער ריכטער איזט.

ח' ער ווירד דאס אונפעראנדערליכע, עוויגע וועזען גענאננט,

ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער וואר, איזט, אונד זיין ווירד.

ח' ער איזט'ס, דעססען רוהם זיינעם נאמען גלייכט,

ק' אונד יעדער גלויבט, דאס אויסער איהם קיינער איזט.

ח' ער האלט איהם בעסטען אנדענקען, דיא זיינער געדענקען,

ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער דעס בונדעס געדענקט.

ח' ער איזט'ס, דער אללען לעבענדען דאס לעבען צומיסט,

ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער דאס לעבענדע זעלבסטשטאנדיגע וועזען איזט.

ח' ער איזט אללגיטיג; איין וואהלטהאטער דער ניכטסווירדיגען וויא דער פראממען,

ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער וואהלטהאטיג איזט.

קהל	חזן
וּמַ״שֶׁ יוֹצְרָם בַּבָּטֶן:	הַיּוֹדֵעַ יֵצֶר כָּל יְצוּרִים:
וּמַ״שֶׁ כֹּל יוֹכָל:	הַכֹּל יוֹכָל וְכוֹלְלָם יַחַד:
וּמַ״שֶׁ שֶׁהוּא לְבַדּוֹ הוּא:	הַלָּן בְּסֵתֶר בְּצֵל שַׁדַּי:
וּמַ״שֶׁ מֶלֶךְ עוֹלָם:	הַמַּמְלִיךְ מְלָכִים וְלוֹ הַמְּלוּכָה:
וּמַ״שֶׁ נוֹצֵר חָסֶד:	הַנּוֹהֵג בְּחַסְדּוֹ כָּל דּוֹר:
וּמַ״שֶׁ סוֹלֵחַ סֶלָה:	הַסּוֹבֵל וּמַעֲלִים עַיִן מִסּוֹרְרִים:
וּמַ״שֶׁ עוֹנֶה לָחַשׁ:	הָעֶלְיוֹן וְעֵינוֹ אֶל יְרֵאָיו:
וּמַ״שֶׁ פְּתוּחָה יָדוֹ:	הַפּוֹתֵחַ פִּתְחוֹ לְדוֹפְקֵי בִתְשׁוּבָה:
וּמַ״שֶׁ צַדִּיק וְיָשָׁר:	הַצּוֹפֶה לָרָשָׁע וְחָפֵץ בְּהִצָּדְקוֹ:

היודע יֵצֶר, כ״ה בכל המקרא בחמש נקודות. הכל יוכל, עפ״ה ידעתי כי כל תוכל (איוב מב ב) לכן העיקר כל יוכל. הלן בסתר בצל שדי, עפ״ה יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן (תהלים צא א) ומתרגמינן דאשרי שכינתי' ברזא עלאה בטלל ענני יקרא דשדי דבית, ולזה נוטה דעת הפייטן; ושדי ל' חוזק הוא כפירש״י, וענינו כענין ישת חשך סתרו סביבותיו סוכתו חשרת מים עבי שחקים (תהלים יח יב). וכל מאמינים שהוא לבדו הוא, כצ״ל וכן כולם שהוא פותח ידו שהוא תמים פעלו כמבואר בסידור של״ה בסוף תפלת מוסף עיין שם, גם הדקדוק יאבה לו. הנוהג בחסדו כל דור, וי״ג הנוהג חסדו בכל דור. הסובל, ל'

ח' ער קענט דיא נייגונג אללער געשעפפע,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער זיא אים מוטטערלייבע שאן געבילדעט האט.
ח' ער איזט אללפערמאגענד אונד אללומפאסענד,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער אללמעכטיג איזט.
ח' ער וואהנט פערבארגען, אים יענען אונדורכדרינגליכען שאטטען,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער דער אללייניגע איזט.
ח' ער זעצט קעניגע איין, איהם אללייך איזט דיא הערשאפט,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער איין עוויגער קעניג איזט.
ח' ער לעסט זיינע הולד וואלטען איבער אללע געשלעכטער,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער זיינע הולד אויפבעהאלט.
ח' ער איזט דען ווידערשפענסטיגען געלאַטען אונד נאכזיכטספאלל,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער אויך עוויג פערלייהט.
ח' ער איזט דער אללערהעכסטע אונד זיינע אויגען מערקען אויף זיינע פראממען,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער געבעטע ערהארט.
ח' ער אפנעט דען בוספערטיגען זיינע פפארטע, ווען זיא דאראן פאכען,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער זיא מיט אפפענען ארמען עמפפאנגט.
ח' ער האט מיט דעם פרעפלער נאכזיכט; ווינשט דאס ער זיך בעקעהרע,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער גערעכט אונד רעדליך איזט.

חזן | קהל

הַקָּצַר בְּזַעַם וּמַאֲרִיךְ אַף: וּמַ"שֶׁ קָשֶׁה לִכְעוֹס:

הָרַחוּם וּמַקְדִּים רַחֲמִים לְרֹגֶז: וּמַ"שֶׁ רַךְ לִרְצוֹת:

הַשָּׁוֶה וּמַשְׁוֶה קָטֹן וְגָדוֹל: וּמַ"שֶׁ שׁוֹפֵט צֶדֶק:

קו"ח הַתָּם וּמִתַּמֵּם עִם תְּמִימִים: וּ"מַ שֶׁהוּא תָּמִים פָּעֳלוֹ:

(בק"ק פפ"ד ובקצת קהלות א"א לא תושגב ולא ככתוב.

תִּשְׂגַּב לְבַדֶּךָ וְתִמְלֹךְ עַל כֹּל בְּיִחוּד. כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ

וצמיחת

סגנון הידוע כדברי רז"ל. הַקָּצַר, כ"כ בכל ספרינו הק' בצו"א והוא קשה כי אין לסמוך בה' הדעת, אף כי אחריו ב' השימוש, והאומר הקצר אפים, הכבד פה והכבד לשון אינו אלא טועה והעיקר כבד פה וכבד לשון קצר אפים, וכן זקן ביתו, ואם יאמר תמורתו הזקן בביתו גם הוא נכון כי כן טעמו, וכן האומר החפצים בצדקי במקום חפצי צדקי (תהלים לה כז); ומצאתי בכ"י ישן שכתב בפנים הקוצר ובגליון כתב ס"א הַקָּצַר עכ"ל וגירסא זאת מסתברת והיא נכונה. התם ומתמם עם תמימים, עפ"ה עם גבר תמים תתמם (תהלים יח כו).

ה׳ער איזט קורץ אים צארנע אונד לאנגמוטהיג,
ק׳אונד יעדער גלויבט, דאס ער שווער צו ערצירנען איזט.
ח׳ער איזט ערבארמונגספאָלל; דיא ערבארמונג ווירד דעם צארנע פארגעצאגען,
ק׳אונד יעדער גלויבט, דאס ער לייכט צו בעזאנפטיגען איזט.
ח׳ער איזט רעכטשאפפען; קליין אונד גראס זינד איהם פאללקאממען גלייך,
ק׳אונד יעדער גלויבט, דאס ער איין גערעכטער ריכטער איזט.
ה׳ער איזט אויפריכטיג, אונד טרייאגעזינט דען טרייאגעזינטען,
ק׳ אונד יעדער גלויבט, דאס זיין טהון גאנץ פעהלאס איזט.

וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ: וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ וְכָל הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

בק"ק פפ"ד אין אומרים ויאתיו, ודע שהפיוט הזה הוסד ע"פ א"ב אחר וי שבראש כל חרוז, ולכן צ"ל ויומרו תמיד דוגמת כל אומר ואומרה שבא ו' תמורת א', גם ויזבחו לך איננו בדפוסים ישנים.

וְיֶאֱתָיוּ כֹּל לְעָבְדֶךָ. וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדֶךָ. וְיַגִּידוּ בָאִיִּים צִדְקֶךָ. וְיִדְרְשׁוּךָ עַמִּים לֹא יְדָעוּךָ. וִיהַלְלוּךָ כָּל אַפְסֵי אָרֶץ. וְיוֹמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל יְיָ. (וְיִזְבְּחוּ לְךָ אֶת זִבְחֵיהֶם). וְיִזְנְחוּ אֶת עֲצַבֵּיהֶם. וְיַחְפְּרוּ עִם פְּסִילֵיהֶם: וְיַטּוּ שְׁכֶם אֶחָד לְעָבְדֶךָ. וְיִירָאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ. וְיַכִּירוּ כֹּחַ מַלְכוּתֶךָ. וִילַמְּדוּ תוֹעִים בִּינָה. וִימַלְּלוּ אֶת גְּבוּרָתֶךָ. וִינַשְּׂאוּךָ מִתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ. וִיסַלְּדוּ בְחִילָה פָּנֶיךָ. וִיעַטְּרוּךָ נֵזֶר תִּפְאָרָה. וְיִפְצְחוּ הָרִים רִנָּה. וְיִצְהֲלוּ אִיִּים בְּמָלְכֶךָ. וִיקַבְּלוּ עוֹל מַלְכוּתְךָ עֲלֵיהֶם. וִירוֹמְמוּךָ בִּקְהַל עָם. וְיִשְׁמְעוּ רְחוֹקִים וְיָבוֹאוּ. וְיִתְּנוּ לְךָ כֶּתֶר מְלוּכָה:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם השבת הזה ואת יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה. יוֹם זכרון תְּרוּעָה באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד הַשְּׁלוּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת מוּסְפֵי יוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְיוֹם) הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

לשבת וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם
וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ:
עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

(זה קרבן שבת וקרבן היום כאמור לומר כב"י וש"ס ולא לקמן וכ"כ יענ"ז.)

ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא־קדש יהיה לכם כל־מלאכת עבדה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם: ועשיתם עלה לריח ניחח ליי פר בן־בקר אחד איל אחד כבשים בני־שנה שבעה תמימם: ומנחתם ונסכיהם כמדבר שלשה עשרנים לפר ושני עשרנים לאיל ועשרון לכבש ויין כנסכו ושני שעירים לכפר. ושני תמידים כהלכתם: מלבד עלת החדש ומנחתה. ועלת התמיד ומנחתה· ונסכיהם כמשפטם לריח ניחח אשה ליי׳

בק״ק פפ״דמ ובכותי׳ אומרי׳.
ושעיר לכפר מלבד עלת החדש ומנחתה ושעיר לחטאת ונסכיהם כמשפטם ושני תמידים כהלכתם:

לשנ׳ ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי ענג עם מקדשי שביעי· כלם ישבעו ויתענגו מטובך ובשביעי רצית בו וקדשתו חמדת ימים אותו קראת זכר למעשה בראשית:

בעלינו פותחין הארון, בשלא שם חלקנו ס״ה, בואנחנו כורעים פותחין הארון.

עלינו לשבח לאדון הכל לתת גדלה ליוצר בראשית שלא עשנו כגויי הארצות ולא שמנו כמשפחות האדמה שלא שם חלקנו כהם וגרלנו ככל המונם· ואנחנו כורעים ומשתחוים ומודים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא נוטה שמים ויוסד ארץ ומושב יקרו (כ״א וכסא כבודו) בשמים ממעל ושכינת עזו בגבהי מרומים:

*) ומושב יקרו, כ״ה בספרינו, ובגליון כ״י ס״א וכסא כבודו וכן עיקר להר״ס.

הוא אלהינו אין עוד (נ״א אחר)· אמת מלכנו אפס זולתו ככתוב בתורתו וידעת היום והשבת אל־לבבך כי יהוה הוא האלהים בשמים ממעל ועל־הארץ מתחת אין עוד:

הש״ץ אומר בקול רם הוא אלהינו וכו׳.

בשעה שהצבור אומר הוא אלהינו וכו׳ אומר הש״ץ אלו הפסוקים וטוב לבטל גזירות רעות, וקבלה הוא מן רבי אלעזר בעל הרוקח.

אתה הראית לדעת כי יי הוא האלהים אין עוד מלבדו: וידעת היום והשבות אל לבבך כי יי הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד: שמע ישראל יי אלהינו יי אחד: הן ליי אלהיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה: כי יי אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים האל הגדול הגבור והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד: כי שם יי אקרא הבו גדל לאלהינו: יהי שם יי מבורך מעתה ועד עולם:

סוגרים הארון.

אלהינו ואלהי אבותינו היה עם פיפיות שלוחי עמך בית ישראל· העומדים לבקש תפלה ותחנונים מלפניך על עמך בית ישראל: הורם מה שיאמרו· הבינם מה שידברו· השיבם מה שישאלו· ידעם היך יפארו: באור פניך יהלכון· ברך לך יכרעון· עמך בפיהם יברכון· ומברכות פיך כלם יתברכון: עמך לפניך יעבירון· והם

בתוך

היה עם פיפיות וכו׳. בגליון כ״י של ק״ו כתיב מהר״מ ה״י אומר פיות כי לא מצאנו פיפיות כ״א בחרב וכלי זין עכ״ל. ואולם הראב״ע בפירוש קהלת ה׳ א׳ העתיק פיפיות ושתק. הורם מה שיאמרו, כענין ואנכי אהי׳ עם פיך והורתיך אשר תדבר (שמות ד יב).

אלהינו. אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פֿאָטער! זייא מיט דעם מונדע דער אבגעשיקטען דיינעס פֿאָלקס ישראל, דיא פֿאָר דיר איזט געבעטע שטעהן, אום ערבארמונג פֿיר דיין פֿאָלק ישראל צו ערפֿלעהן. לעהרע זיא, וואס זיא רעדען, אונטערריכטע זיא, וואס זיא זאגען זאָללען, וויא פֿאָהרע איהרען ווינשען אונד אונטערווייזע זיא, וויא זיא דיך פֿערפרייזען; לאס זיא וואנדעלן אים ליכטע דיינעס אנטליטצעס! זיא בייגען דיר דיא קניעע, איהר מונד זעגנעט דיין פֿאָלק; יא, זעגנע זיא זעממטליך מיט דעם זעגען דיינעס אייגנען מונדעס! זיא פֿיהרען דיר דיין פֿאָלק פֿאָר, אונד אין דעססען

מיטטע

בְּתוֹךְ יַעֲבוֹרוּן: עֵינֵי עַמְּךָ בָּם תְּלוּיוֹת· וְעֵינֵיהֶם לְךָ מְיַחֲלוֹת: נִגָּשִׁים מוּל אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ בְּאֵימָה· לְשַׁכֵּךְ כַּעַס וְחֵימָה· וְעַמְּךָ מְסַבְּבִים אוֹתָם כַּחוֹמָה· וְאַתָּה מִן הַשָּׁמַיִם תַּשְׁגִּיחַ אוֹתָם לְרַחֲמָה: עַיִן נוֹשְׂאִים לְךָ לַשָּׁמַיִם· לֵב שׁוֹפְכִים נָכְחֶךָ כַּמַּיִם· וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן הַשָּׁמַיִם· שֶׁלֹּא יִכָּשְׁלוּ בִלְשׁוֹנָם· וְלֹא יִנָּקְשׁוּ בְשִׁנּוּנָם· וְלֹא יֵבוֹשׁוּ בְּמַשְׁעֲנָם· וְלֹא יִכָּלְמוּ בָם שְׁאוֹנָם· וְאַל יֹאמַר פִּיהֶם דָּבָר שֶׁלֹּא כִרְצוֹנֶךָ: כִּי חֲנוּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ הֵמָּה חֲנוּנִים· וּמְרַחֲמֶיךָ הֵמָּה מְרֻחָמִים: כְּמָה שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת אֲשֶׁר תָּחוֹן יוּחָן· וְאֶת אֲשֶׁר תְּרַחֵם יְרֻחָם: כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וְחַנֹּתִי אֶת אֲשֶׁר אָחֹן· וְרִחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם:

וְנֶאֱמַר אַל יֵבֹשׁוּ בִי קֹוֶיךָ אֲדֹנָי אֱלֹהִים צְבָאוֹת·
אַל יִכָּלְמוּ בִי מְבַקְשֶׁיךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל·

ולא ינקשו בשנונם, ולא יטרפו בספורם כמו פן תנקש (דברי' יב ל) ע"ש פירש"י. במשעננם, במשענת שלהם, היינו שלוחיהם. שאונם, המונם. ומרחמיך המה מרוחמים, כן הגיהו האחרונים אחר לשון הכתוב ואולם בכל כ"י וד"י ומלומדיך המה מלומדים. ככתוב בתורתך וכו', שמות ל"ג י"ט. אל יבושו, תהלי' ס"ט ז'.

מיטטע טרעטען זיא אויף; דיא אויגען דיינעז פֿאָלקעז זינד אויף זיא גע־
העפֿטעט, אונד דיא איהריגען טראַכטען נאך דיר. אַנגסטליך טרעטען זיא
פֿאָר דען ארון הקדש הין — פֿאָן דיינעם פֿאָלקע אומגעבען, וויא פֿאָן
איינער רינגמויער — דיינען אונוויללען צו בעזאַנפֿטיגען אונד דיינען גרים.
אָ, בליקקע אויף זיא ערבאַרמונגספֿאָלל פֿאָן דיינעם האָהען הערראַב! זיא
העבען איהרע אויגען געהן היממעל עמפּאָר, שיטטען איהר הערץ פֿאָר דיר
אויז; זאָ ערהאָרע זיא אויז דיינען היממעלן! גיב איהרער צונגע לייכטיג־
קייט, איהרעם פֿאָרטראַג אַנשטאַנד, דאַמיט זיא אין איהרעם בייסטאַנד
ניכט בעשטאָמט, אונד איהרע געמיינדע ניכט דורך זיא צו שאַנדען ווערדע!
אָ, מאַכט' איהר מונד קיין וואָרט אויזשפּרעכען, דאַז דיר מיספֿיעלע! דען
נור ד י י נ ע גינסטלינגע, הערר, אונזער גאָטט, זינד בעגינסטיגט, נור
ד י י נ ע בעגנאַדיגטען זינד בעגנאַדיגט; ווир וויססען עז, הערר, אונזער
גאָטט, דאַס נור ד ע ר בעגנאַדיגט איזט, דען ד ו א בעגנאַדיגזט, נור ד ע ר
בעגינסטיגט איזט, דען ד ו א בעגינסטיגזט; זאָ שטעהט אין דיינער לעהרע
געשריעבען: „איך ווערדע געוואָגען זיין, וועם איך געוואָגען בין, אונד
איך ערבאַרמען, דעסען איך מיך ערבאַרמע.“

פותחים הארון

אוֹחִֽילָה לָאֵל· אֲחַלֶּה פָנָיו· אֶשְׁאֲלָה מִמֶּנּוּ· מַעֲנֵה לָשׁוֹן: אֲשֶׁר בִּקְהַל עָם· אָשִֽׁירָה עֻזּוֹ: אַבִּֽיעָה רְנָנוֹת· בְּעַד מִפְעָלָיו: לְאָדָם מַעַרְכֵי לֵב· וּמֵיְיָ מַעֲנֵה לָשׁוֹן: יְיָ שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶֽךָ: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶֽיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

סוגרים הארון.

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְּךָ יְיָ אֱלֹהֵֽינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶֽרֶת עֻזֶּֽךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָֽרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן· לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי· וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶֽךָ· לְהַפְנוֹת אֵלֶֽיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָֽרֶץ· יַכִּֽירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּֽרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶֽיךָ יְיָ אֱלֹהֵֽינוּ יִכְרְעוּ וְיִפּֽוֹלוּ· וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּֽנוּ· וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל מַלְכוּתֶֽךָ· וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעֽוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד·

ווען ר"ה אויף שבת פאָללט, זאַגט מאַן אין פיעלען קהלו' אהללה שטאַטט אנסיכה.

אוחילה לאל, עפ"ש על כן אוחיל לו (איכה ג כא). אחלה פניו, ע"ש חליתי פניך בכל לב (תהלים קיט נח). מענה לשון, עפ"ה ומה' מענה לשון (משלי טז א). אשר בקהל עם וכו', עפ"ה בשרתי צדק בקהל רב (תהלי' מ י). אשירה עוזו, ע"ש ואני אשיר עוזך (שם נט יז). אביעה רננות, ע"ש תבענה שפתי תהלה (שם קיט קעא), ואמר רננות ע"ש ושפתי רננות יהלל פי (שם סג ו). בעד מפעליו, ע"ש כל פעל ה' למענהו (משלי טז ד). לאדם מערכי וכו', פסוק הוא במשלי ט"ז א', ונראה מתוך אוחילה שאין ליחיד לאמרו לפי שהוא רשות לש"ץ, שהרי אומר בו אשר בקהל עם אשירה עוזו. אבודרהם.

פערנער הייסט עס (תהלי' סט ו): „לאַס ניכט דורך מיך בעשאָמט זיין, דיא דיר פערטרויען, גאָטט, הערר צבאות! לאַס ניכט אין מיר צו שאַנדען ווערדען, דיא נאַך דיר פראַגען, גאָטט ישראל'ס!"

אוחילה. איך בעטע צום העררן, פלעהע איהן אַן אונד ערבעטע מיר איינען איינגעהמענדען פאָרטראַג. אונטער דיעזער פערזאַממלונג וויל איך זיינע הערליכקייט בעזינגען, אונד זיינער טהאַטען רוהם זאָלל פאָן מיינען ליפפען פליעסען. דער מענש אָרדנעט זיינע געדאַנקען, גאָטט אַבער גיבט דער צונגע דען אויסדרוק. הערר, עָפפנע מיינע ליפפען, דאַס דיינען רוהם מיין מונד פערקינדע! מאָגען וואָהלגעפאַללען דיר דיא רעדען מיינעס מונדעס, דיא געדאַנקען מיינעס הערצענס דיר, עוויגער, מיין האָרט אונד מיין ערלאָזער!

מיוסד ע"פ א"ב מרובע.

אַנְסִיכָה מַלְכִּי· לְפָנָיו
בְּהִתְהַלְּכִי· אָמְצוֹ
בְּהַמְלִיכִי· יֶאֱזוֹר עֹז
וְיִמְלוֹךְ: אֱלִיל
בְּהַשְׁלִיכִי· לִפְנֵי בוֹא
יוֹם מַלְכִּי· אִישׁ מַלְאָכִי
יִשְׁלַח, וְאָז יִמְלוֹךְ:
בְּבוֹאוֹ לַהֲלוֹךְ נָתוֹשׁ

חנף

ע"פ א"ב כפול. אַן שבת זאַגט מאַן דיעזעס.

אֲהַלְלָה אֱלֹהַי· אָשִׁירָה עֻזּוֹ·
אֲסַפְּרָה כְבוֹדוֹ· אֲאַפְּדֶנּוּ
מְלוּכָה: אֲשַׂגֵּב לְפוֹעֵל·
אֲשֶׁר שָׂח וּפָעַל· אַנְוֵהוּ· כִּי
לוֹ יָאֲתָה מְלוּכָה: בְּעֻזּוֹ נֶצַח
אֲשַׁנֵּן· כִּי צְבָאוֹ אֲנִי· וְלִי
נָאֶה שִׂיחַ· גֹּדֶל הַמְּלוּכָה:
בִּקְהַל אֲבַשֵּׂר· בְּרֹב עַם

אדבר

אנסיכה מלכי וכו'. כתב החכ' ראב"ע בפירושו לס' קהלת סי' ה' וז"ל: "אמר אברהם המחבר וכו', וכלל אומר שיש בפיוטי ר' אלעזר הקליר מ"כ ארבעה דברים קשים, הדבר האחד כי רובי פיוטיו חידות ומשלים וכו', והדבר השני שפיוטיו מעורבים בלשון תלמוד וכו', והדבר השלישי אפי' המלות שהם בלה"ק יש בהם טעיות גדולו' כמו אנסיכה מלכי לפניו בהתהלכי, והנמצא מזה הענין ואני נסכתי מלכי (תהלים ב ו) והוא מן הבנין הקל על משקל נפלתי ונדרתי, והעתיד אסוך או אנסוך כמו אפול ואדור (נ"ל ואנדור כמו לנדור נדר), ומן הבנין הכבד יאמר הפיל והעתיד אפילו וכן מן הסיך יאמר אסיך או אנסיך בהראות הנ' כמו ולנפיל ירך (במדב' ה כב) והנה יהיה פירוש אנסיכה מלכי אעשה ממנו נסוך, בל אסיך נסכיה' מדם (תהלי' יו ד), וי"א נסכתי מלכי (ב ו) כמו משחתי, ואם היה הפירוש אמת תהי' טעות שנית ולמה לא יאמר ארומם מלכי?" וכו'. עכ"ל. ואחרי מחילת כבוד חכמתו אומר אני שהוא לא דק היטב בכוונת הקליר ואין אנסיכ' מל' נסכתי מלכי שאילו כן וודאי שהי' כא"ז כסברי קושיותיו, אמנם הוא ל' בל אסיך נסכיה' וכהוכחת הראב"ע ולא כטעמה שפרש אותו אעשה ממנו נסך כ"א אעשה לפניו נסך ויחסר הל' כמנהגו במקרא בהרב' מקומו' ככתוב בשבלול וכן כתב הוא בעצמו בספרו מאזני' דף מ' א' (מדפו' אופיבאך) וז"ל: "ופעמי' יחסרו אות ענין בעבור שהוא ידוע אמרו ויבוא ירושלים, (דה"א כא ד) וכו' עכ"ל; גם אנו נאמר שככה אנסיכה מלכי אנסיכה למלכי לפניו בהתהלכי, ור"ל אעשה לפניו בהתהלכי לפניו לשמוע בקולו והענין הנה שמוע מזבח טוב (ש"א טו כב). לכן לדקו מאמרי הקליר וישרו חרוזותיו בשבור ודבק טוב. ודע כי במקרא כ"י נכתב בגליונו י"א אֲנַסְּכָה וגם הגירסא הזאת מסכמת עם פירושי. אליל בהשליכי, עפ"ה ישעי' ב' כ'. לפני בוא וכו', עפ"ה

אנסיכה. איך רייכע מיינעם קעניגע שפייזעאָפּפער דאַר, ווען איך זיינען וועג וואַנדלע, אונד ווען איך זיינער אַללמאַכט הולדיגע, זאָ ערשיינט ער אין מאַיעסטעטס־מיטען געוואַנד, אונד ווען איך דען געטצענדיענסט אַבשאַפפע, זאָ שיקקט ער מיר, נאָך פאָר דעם בעשטיממטען טאַג, דען פערהייסענען באָטען (אלי' הנביא) אונד דאַן רעגיערט ער זעלבסט. מיט דער אַנקונפט דיעזעס באָטען ווירד ער דיא

חָנֵף מִמְּלוֹךְ · בֵּית
גֵּאִים בְּלִי מְלוֹךְ · יִסַּח
לְבַל יִמְלֹךְ : בְּתוֹכִי
יְהַלוֹךְ · בְּהוֹפִיעוֹ
לִמְלוֹךְ · בְּמַלְכוּתוֹ
אֶמְלוֹךְ · וְאָז יִמְלוֹךְ :
גְּבֶרֶת מַמְלָכוֹת ·
בְּמַגְּרוֹ מַמְלָכוֹת ·
גּוֹיִם וּמַמְלָכוֹת · יָהוֹם
וְהוּא יִמְלוֹךְ : גִּלְיוֹן
הֲלִיכוֹת · וְסֵפֶר
תַּהֲלוּכוֹת · גַּל הַיּוֹם
לְחַכּוֹת · חוֹכָיו לִמְלוֹךְ :

אֲדַבֵּר · לְמִי שְׂאֵת וְיֶתֶר עָז ·
וּלְמִי הַמְּלוּכָה : גּוֹשׁוּ גּוֹיִם ·
וּבֹאוּ מַמְלָכוֹת · רְאוּ מַה
נֶּהְדָּר · בְּמֵזַח הַמְּלוּכָה :
גַּדְּלוּהוּ אִתִּי · וּנְרוֹמְמֶנְהוּ
יַחַד · וְאַל תִּתְגָּאוּ · בְּנֵזֶר
הַמְּלוּכָה : דְּרָכִים בְּעֵת
נֶעֶשְׂתָה מְצוּלָה · הִתְבּוֹנְנוּ
יַחַד · לְמִי נִזְרְקָה מְלוּכָה :
דֶּרֶךְ סוּס בַּיָּם · כְּנֶגֶד שֵׁשׁ
מֵאוֹת רֶכֶב · וּמַה יוֹעִיל
גֶּבֶר · עֹז בִּמְלוּכָה : הָאֱזִינוּ

רוזנים

דּוֹרֶכֶת נְסִיכוּת · בְּחִנּוּן
קוֹל

בסוף מלאכי. חנף, עש"ה באיוב ל"ד ל'. בית גאים וכו', עש"ה בית גאים יסח ה' (משלי טו כה). בתוכי יהלוך, עש"ה והתהלכתי בתוככם (ויקרא כ"ו י"ב). גברת ממלכות, אמר למלכות כשדים ישעי' מ"ז ה'. במגרו, בהפילו, ל' לארץ מגרתה (תהלים פט מה.) יהום, ל' מהומה. גליון הליכות, המגלה שבה כתובו הליכות עולם, ל' קח לך גליון (ישעי' ח' א') והל' בקמץ בב' כ"י ונראה בשו"א כי הוא סמוך. וספר תהלוכות, הספר שרשומים בו תהלוכות בני אדם. גל, ל' גלוי. חוכיו, ישראל המחכים לו. דורכת נסיכות, גם זה רומז לבת כשדים שהיתה גברת ממלכות והיתה דורכת ממלכות אחרות בחלקלקות; וזהו בחנון קול בכות. והמפרש פי', וכל זה שנמשכה מלכותם אינו אלא בשכר

צווייבעלייא פֿאַלן טהראָנע שטאָסען, דאַז הויז דער שטאָלזען צערשטאָרען, דאָס עס ניעמאַהלס מעהר הערשטע. אין מיינער מיטטע ווירד ער וואַנדעלן, ווירד אַלז קאָניג ערשיינען, איר דאַז רייך געבען, אונד דאַן רעגיערט ער אַלליין. ער ווירד דיא בעהעררשערין דער רייכע (בבל) דעמיטהיגען, פֿאָלקער אונד רייכע צערשטאָרען אונד אַלליין רעגיערען. הייטע ווערדען איינגט דיא פֿערזיגעלטע דער בעגעבענהייטען, דיא ביכער דער געשיכטע אויפֿגעשלאַגען; דיא זייגער האַררען, ווערדען צואָר; דאַז געשפּראָכען אונד נור רעגיערונג צוגעלאַסען ווערדען. יענע איבערמיטהיגע

קול בכות · דברה אני
במלכות · ומי יוכל
למלוך: דכאי רוח
נמיכות · מחפשי ביום
דין זכות · דשה בעל
מלכות · עד צור
ימלוך: הלוך מהלך ·
חמש מאות הלך ·
הדור עד המלך ·
בעזו למלוך: הבל
הממלך · על מה
מלך · הלא במי נמלך ·
כי אין למלוך: ומלפני
מלך מלך · חי מלפנים
מלך

רוזנים · אז וירגזו · הביטו
חתת · ומאסו מלוכה:
הגידו לחו · לאמים ודברו ·
לזה יכתב · שם המלוכה:
ונלחם ראשית גוים ואבד ·
כי נשבעתי · בכסא מלוכה:
וילעג בכל דור · כי לא
למד · מי נלחם בים · ועטה
מלוכה: זד על אדוניו · עבד
ישב נגב · בזאת תרגז ארץ ·
בשאת עבד מלוכה: זרע
ברוכים · החרימו ארורים ·
כי נתנו קול · לאדיר
במלוכה: חשבון ובשן ·
עוררו מלחמת · בלי לתת
דרך

דמעה שבכה עשו שלש דמעות כשקבל יעקב הברכות, וכן איתא בשוחר טוב מזמור פ'. דבר' אני במלכות וכו', עש"ה בישעי' מ"ז האומרה בלבבה אני ואפסי עוד. דכאי רוח וכו', תאר לישראל והד' כ"ל בפתח כלישנא דקרא תהלי' ל"ד י"ט. דשה, הממלכה הנזכרת דשה את ישראל. דשה, ל' דישה. הלוך מהלך חמש מאות וכו', משמים לארץ ה' מאות פרסה. הדור, הקב"ה. הבל המומלך, אליל כשדים בל שמו, ע"ל בפיוט אדרת

בעחערטערין — דיא דען נעפטער דאך אַר ערבעטטעלט האט — האט אנדערע קראָנען צערטרעטען אונד שטאָלץ געשפראָכען: „איך אַללײן געביהרט דער צעפטער, קיינער זאָנסט איזט טיכטיג צור קעניגסווירדע!” זיא האט איינעם ניעדערגעשלאַגענען פאָלקע, דאַס נור נאך ריינהייט שטרעבט (ישראל), איין שווערעס יאָך אויפגעלעגט — עס אום עס ערטראָגען, ביס איינסט דער שעפּפער וויעדער דיא רעגיערונג אַללײן איבערנעהמען ווירד. זיא, דיא דעם גאָטטע בל געהולדיגט, וואָ דיא רעגיערונג איהר? האט זיא יעמאנד בעז פֿאָגט, זיך דיא הערשאַפט אַנצומאַסען? דעס לעבענדיגען גאָטטעס אַללײן
וואָר

מֶלֶךְ׃ וְעַד תֵּבֵל כָּל
מֶלֶךְ׃ הוּא לְבַדּוֹ
יִמְלוֹךְ׃ וּמַה יָּעֹז מֶלֶךְ.
בְּעֹז מִשְׁפַּט מֶלֶךְ.
וְכַעֲבוֹר סוּפָה בְּהֵלֶךְ.
יַחֲלוֹף מִמְּלוֹךְ׃ זֶה דִּין
בְּעֶרְכּוֹ. יֹאחֵז דַּרְכּוֹ.
זֵדִים בְּדָרְכוֹ. נָקָם יַעַט
וַיִּמְלוֹךְ׃ זֵר יֵזֵר בְּשַׁלְכוֹ.
יִתֵּן עֹז לְמַלְכּוֹ. זַכִּים
בְּהַמְלִיכוֹ. עַל כֹּל
יִמְלוֹךְ׃ חַדְּשׁוּ מְלוּכָה.
כְּדַת וְכַהֲלָכָה. חֹטֶר
מַמְלָכָה. בְּמִישׁוֹר
יִמְלוֹךְ׃ הֶבֶשׁ אֲרוּכָה.
וְאֶרֶךְ יוֹם מְבוּכָה.
חתלה

הֲדָךְ. לִצְבְאוֹת מְלוּכָה׃
חֵילָם נִשְׁמַד. וְאַרְצָם
חֻלְּקָה. וּמֵעַל זְרוֹעָם. נָפְלָה
מְלוּכָה׃ טָפְשׁוּ בְּנֵי כְנַעַן.
כִּי נָכְרִים הֵם. בְּאַדְמַת בְּנֵי
שֵׁם. זֶרַע מְלוּכָה׃ טְבָחָם
בִּן נוּן. עַד פִּנָּה אֶרֶץ. לִפְנֵי
אֲרוֹן הַבְּרִית. אֲרוֹן הַמְּלוּכָה׃
יוֹשְׁבֵי חֲרוֹשֶׁת. אָז הִקְשָׁה
לַחַץ. עֲזָרוּהוּ בְּלִי בֶצַע.
אַפְסֵי מְלוּכָה׃ יָהּ נִלְחָם
בָּם. צָבָא בְּלִי בֶצַע. כֵּן
יֹאבְדוּ שְׁאָר. וְלָא הַמְּלוּכָה׃
כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן. אַשּׁוּר
גָּדַל. וְחֶרֶף אוֹרִיד. כַּבִּיר
הַמְּלוּכָה׃ כְּלִיל אֵשׁ הֲמָמָם.
בְּלֵיל שִׁמּוּרִים. וְאָז יָדְעוּ כֹּל.
כי

ממלכה. ועד תבל, ועד תכלית, וי"ג תֵּבֵל כחולם כשקל תִּסֹּב. מולך, האליל הידוע.

וואַר דאַס רייך, בעפאָר נאָך איין קעניג וואַר; ער ווירד אויך דער אַלליינינע
קעניג זיין נאַך ענדע דער ערדענקעניגע. וואַס שטאָלצירט דער גאָטצע מולך מיט
זיינער קעניגליכען ריכטערמאַכט? זיינע הערשאַפט ווירד פערשווינדען וויא
איין פאָריבעררוישענדער שטורמווינד; גאָטט ווירד דאַס יינגסטע געריכט האַלטען,
נאָך וועלכעם ער דיא פרעפלער צערטרעטען, ראַכע אויסאיבען, דיא
קראָנע דער איבערמיטהיגען פערניכטען אונד דען לעצטער זיינעם קעניג (משיח)
איבערגעבען ווירד; איהם ווערדען דיא פראָממען (ישראל) הולדיגען, אונד ער ווירד
איבער אַללעס רעגיערען. ער ווירד דאַס רייך דורך איינפיהרונג פאָן רעכט אונד

חֲתֻלָּה לְמַכָּה· יַעַל בְּעֶרֶת יִמְלֹךְ: טוֹרַח מַלְכֻיּוֹת· עוֹבְדֵי מַשְׂכִּיּוֹת· טִמְּאוּ חֶמֶד שְׂכִיּוֹת· בְּגַאֲוָה לִמְלֹךְ: טֹהַר זְכִיּוֹת· וְשַׁאַג קוֹל בְּכִיּוֹת· טָבַע צוּל דָּכְיוֹת· יָפֶן וּבָם יִמְלֹךְ: יַהַב מַשְׁלִיכִים· עָלָיו בְּנֵי מְלָכִים· יוֹם זֶה לוֹ מְחַכִּים· בּוֹ יָבֹא לִמְלֹךְ:

כִּי לָאֵל הַמְּלוּכָה: לַשַּׁחַת כָּרַע בֵּל· כְּחָשְׁבוּ עֲלוֹת לַשַּׁחַק· וְסָר מֶנּוּ לְבַב אֱנוֹשׁ· וְיָרַד הַמְּלוּכָה: לְכַנּוּ הוּשַׁב· וְכֹחַ אֵל הִכִּיר· לְמֵרִים וּמַשְׁפִּיל· הִשְׁלִים מְלוּכָה: מְגֻרָה צֹאן לַטֶּבַח· וְנִתְכְּנוּ עֲלִילוֹת· בִּלְבוּשׁ צָעִיר· רַדֵּם הַמְּלוּכָה: מְכוּרֵי בְלֹא הוֹן· פְּדוּיֵי בְלֹא כֶסֶף· סָלוּ לְמַטֶּה כַּמַּיִם· לֵב הַמְּלוּכָה:

נמכרו

יַעַבְרוּ מִתְהַלְּכִים· לְפָנָיו כְּמַלְאָכִים· יַחַד מַמְלִיכִים· יְיָ יִמְלֹךְ: כִּתִּים בְּכַתָּתוֹ· אִיִּים בְּהַכּוֹתוֹ· כֵּס מַמְלַכְתּוֹ· יִכּוֹן וְיִמְלֹךְ: כְּבוֹד

מלכותו

חתולה, ל' חבישה ועטיף. משכיות. צורות מצויירות. חמד שכיות, כלי בהמ"ק. טבע קול דביות יפן וכו', הטביעים במצולות ים על קדושת שמו יפן. דכיוה, ל' ישאו נהרו' דכים (תהלי' צג ג). כתים, שם אומה דכתי' וצים מיד כתי' (במדב' כד כד). בכתתו, ל' כתיתה ורציצה. איים, גם הוא כתים דכתי' איי כתים (יחזקא' כז ו),

---

אָרדנונג וויעדער הערשטעללען אונד דען קעֶניגליכען נעמען נור געזעצמעסיגקייט צווינגען. דיא אונז טיעפגעטאָרגענע וואונדע ווירד דאַן אויזגעהיילט ווערדען אונד וויר גלֶיכליך געניעסען אונטער זיינער רעגיערונג. יענע לאָזטיגען רייכע, פערעהרער דער געֶטצענבילדער, האַבען דיא אַנמוטהיגע געֶטטליכע וואָהנונג ענטווייהט אונד איהרע שטאָלצע הערשזוכט אויזגעאיבט. אַבער דער העדר ווירד דאַנן וויעדערום געהייליגט דער טיעפפערזונקענען פראָממען טוגענד אונד זעלבזט וויעדער איבער זיא רעגיערען. וועהן איבערלאַסטען זיא זיך גאַנץ, האַבען פערטרויען, דאַס ער וויינט אַן דיעזען טאַגע קאָממען אונד דען קעֶניגליכען נעמען אַלזיין איבערנעהמען ווירד. זיא ערוויינען מאַר איהם, דען ענגעלן גלייך, אונד רופען פערהיינט: „דער עוויגע ווירד רעגיערען"! יאָ, ער ווירד דיא

מַלְכוּתוֹ · וְקָדוֹשׁ נִמְכְּרוּ יוֹנִים · לִבְנֵי יְוָנִים ·
הֲלִיכָתוֹ · כִּגְמְרוֹ וְרִחֲקוּם מֵעַל גְּבוּל מְלוּכָה:
מְלַאכְתּוֹ · לְעֵין כֹּל נֵאֲרוּ בְּרִית וָדָת · וְהִמְרִידוּ
יִמְלֹךְ: לְכָל גֹּבַהּ יַפִּיל · עַם בְּאֵל · וּמְגָרוּם בְּלֹא כֹחַ ·
וְהַר וָגֶבַע יַשְׁפִּיל · לְכָל מִכַּהֲנֵי מְלוּכָה: שָׂעִיר
אוֹם יַאְפִּיל · וְכָאוֹר הֶחֱנִיף · לְהוֹרִדוּ בְּצָרוֹ ·
זָרוּעַ יִמְלוֹךְ: לְרְאִי וַיִּירַשׁ בְּקוֹל בֶּכִי · חֶרֶב
יַקְפִּיל · וַחֲדָשִׁים יַכְפִּיל · וּמְלוּכָה: חזן שָׁגַב חָלָק ·

ליום   היות

וכפל ענין במלות שונות. וקדוש הליכתו, כ"כ בנ' ב"י, והוא עש"ה הליכו' אלי מלכי בקדש (תהלי' סח כה). כגמרו מלכתו, נקמת ה' באויביו נקראת מלאכה דכתיב כי מלאכה היא לאדני אלהים צבאות (ירמי' נ כה). לכל גובה וכו', עש"ה כי יום לה' צבאות על כל גאה ורם ועל כל נשא ושפל, ועל כל ההרים הרמים ועל כל הגבעות הנשאות וגו' (ישעי' ב יב), והוא משל על השרים והשלטונים שיכלו ליום הדין לעתיד כמו שפי' עליו רש"י ז"ל. לכל אום יאפיל וכאור וכו', דכתיב כי החשך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח ה' (ישעי' ס ב). לראי, כנוי לשמים כאיוב ל"ז יח. יקפיל, ל' קפול הוא ל' גלילה כידוע ורומז לנבואת ישעי' (לד ד) ונמקו כל צבא השמים ונגלו כספר השמים. וחדשים יכפיל, דכתיב כי הנני בורא שמים חדשים (שם סה יז) ועל הדבר הכנכה כופל ל' כפל וכן אי' בפרקי דר"א פנ"א שמים וארץ עתידין ליעבר ולהתחדש; מה כתוב עליהם? ונגלו כספר השמים, כאדם שהוא קורא בספר וגולל אותו כך עתיד הקב"ה לגלל את השמים וכך הוא מקפל את הארץ וחוזר ומחדש אותה. ר"א אומר בית המקדש עתיד להעלות ולהתחדש וכו'. ליום זה פור הפיל, פי' המפרש לר"ה נפל הגורל שבו יושעו ויגאלו בני ישראל. והראב"ע בפרושו לס' קהלות במקו' הנזכר לעג על החרוז הזה ואמר שאיננו נכון לומר על המקום ליום זה פור הפיל כי המשליך גורל לא ידע מה יהיה וכו' עכ"ל. ולדעתי גם בחרוז הזה לא בא הראב"ע אל תוך כוונת החכם הקליר ולא ראה כי באותה הנבואה עצמה שכתוב בה ונגלו כספר השמים והיינו ליום הדין לעתיד, באותה הנבואה עצמה כתיב והוא הפיל להן גורל (שם פסוק ד') ואל זה רמז הפייטן באמרו ליום זה פור הפיל, ובעבור שיום הדין הנורא ההוא יהי' בר"ה ויתקיים בו ענין

כהים אויפרייבען, איהרע איכזען לערסטערען, דען טהראן זייכעז אייגענען רייכעז בעגרינדען אונד זעובזט רעגיערען. דאן ווירד מאן דיא מאיעזטאט זייכעז רייכעז, זייכען פראכטלוג איכ'ז הייליגטהום טויען, אונד ער ווירד — נאך פאללענז דונג זייכעז גראסען ווערקז — פאר אללער אויגען רעגיערען. אללעז, וואז סטאלז עמפארראגט ווירד ער דאן בייגען, בערג אונד היגעל ערניעדריגען, מיט דונקעל דיא פאלקער דעקקען אונד אללעז בעליכטען מיט דעם שטראהל זיינער מאיעזטאט, ווירד דיא הימועל אויפראללען, ווייע אויפספאנען. אויף דיעזען טאג האט ער דאז לאאז בעז

שטיאט

לְיוֹם זֶה פּוּר הִפִּיל· מִצִּיּוֹן לִמְלוֹךְ: מָטוּ גּוֹיִם הָמוּ גֵּאִים· מָעֲדוּ מִתְגָּאִים· גֵּאֶה בְּבֹאוֹ לִמְלוֹךְ: מָלְכוּ דְגוּיִם· נָטְלוּ סְגוּיִם· מֶלֶךְ הַגּוֹיִם· עֵת אָתָא

הֱיוֹת גְּבִיר לְאֶחָיו· וְעוֹד תִּסּוֹב· לִישֻׁרוּן מְלוּכָה:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל:

עֲשֵׂה לְךָ בְּצִיּוֹן· שֵׁם נוֹרָאוֹת· כְּאָז תַּצְלִיחֶנָּה· בְּבֹא

מלוכה

לִמְלוֹךְ: נְדִיבֵי עַמִּים· יֵאָסְפוּ מֵעַמִּים· נְשׂוֹא מְעֻטֵּי עַמִּים· אֶל מְקוֹמָם יִמְלוֹךְ: נִגּוּן נְעִימִים· לְמוּלָם מַנְעִימִים· נְשָׂאָם מֵעֲמָמִים· עֲלֵיהֶם לִמְלֹךְ: סִכּוּת אֱלִילִים·

הפלת הגורל הנזכר לכן יפה אמר הפייטן ליום זה פור הפיל, ורצונו שהגורל הנזכר הפיל לכן ליום זה. מציון למלוך, כ"כ בספרינו, ובכ"י גרס מציון ימלוך, והראב"ע במקום הנזכר היה גורס ומציון ימלוך והגירסא הזאת מסתברת יותר. מטו גוים המו וכו', ע"ש המו גוים מטו ממלכות (תהלי' מו ז). גאה, אחר לאל יתעלה כדכתיב אשירה לה' כי גאה גאה (שמות טו א) וכמו שת"א. דגוים, ל' וידגו לרוב (בראשית מח טז) והוא ל' רבוי וכן סגוים ל' רבוי. מלך הגוים, הקב"ה שנאמר מי לא יראך מלך הגוים (ירמי' י ז). נדיבי וכו', ע"ש נדיבי עמים נאספו (תהלי' מז י). נשוא מעוטי עמים, לנשוא ישראל אל מקומם, והוא ע"ש כי אתם המעט מכל העמים (דברי' ז ז) וע"ש והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' בסוסים וברכב ובצבי' ובפרדים ובכרכרות על הר קדשי ירושלים (ישעי' סו כ), וזה טעם כגון נעימים.... נשאם מעממים וכו', כלומר כשישאו אותם מכל הגוים ינגנו למולם נגונים נעימים. סכות אלילים כיון גלולים, כ"כ בדפוסים ישנים וכ"י ושניהם שמות עצבים ושניהם בפסוק אחד בעמוס ה' כ"ו, ונשאתם את סכות מלככם ואת

שטיצט — אונד ווירד פאן ציון אויז רעגיערען. היידען ווערדען שטירצען, איבערמיטהיגע פאללען, שטאלצע גלייטען, ווען ער דער אללערהאבענסטע, קאממען ווירד, דיא רעגיערונג צו איבערנעהמען. דאן ווערדען זיא צוזאמ־מענטרעטען, דיא פירשטען דער פעלקער ווערדען דאס קליינע פאלק (ישראל) הינויפטראגען אונד איהם זיינע איגענע שטאדט (ירושלי') ווידער איינרייאען. מיט ליעבליכען געזאנגען ווערדען זיא עס הינויפפיהרען אונד זיינען בעפרייער (משיח) איינשטיממיג הולדיגען. דען געשטאלטען שמות, דאס

כִּיּוֹן לְלוּלִים · סָחוּב כְּמוֹ
הֲלָלִים · יְשָׁלְכוּ בְּלִי
לִמְלוֹךְ: סוּר אֱלִילִים ·
הָבוּ בְּנֵי אֵלִים · שְׂאוּ
זִמְרָה וְהִלּוּלִים · לָאָדוֹן
כִּי יִמְלוֹךְ: עֱזוּז יָד
בְּהַשִּׂיאוֹ · לְהָרִים נְשִׂיאוֹ · עֲמָסָיו בְּנַשְּׂאוֹ · יָעֹז
וְיִמְלוֹךְ: עַל רוּם מַשָּׂאוֹ · יָדֵיהוּ בְּנָשְׂאוֹ · עַל הוֹד
כִּסְאוֹ · יֵשֵׁב וְיִמְלוֹךְ: פּוּר תְּפוֹרֵר אֶרֶץ · בְּבִלָּיוֹן
וְחֶרֶץ · פַּח בְּיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ · יַרְגִּיז וְיִמְלוֹךְ: פַּחַד
שׁוֹפְרוֹת עֶרֶץ · יְשַׁלֵּשׁ וּבָם יָרֶץ · פְּאֵר מִכְּנַף
הָאָרֶץ · יַעֲלוּ כִּי יִמְלוֹךְ: צְבִי מֵהֲדוֹם יַעַל · וְאֶדֶר

משעל

מְלוּכָה: מ' עוֹרֵר וְהָקֵץ · מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ · וכונן כִּסְאֲךָ · בְּקִרְיַת מְלוּכָה ·

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ · יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ : הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב :

פני

כיון ללמבס וגו'. סחוב כמו חללים ישלכו וכו', והיינו לעתיד כדכתי' ביום ההוא ישליך האדם את אלילי כספו ואת אלילי זהבו וגו' (ישעי' ב כ) וכתיב גבי' והאלילים כליל יחלוף. עזוז יד בהשיאו, ע"ש תעוז ידך תרום ימינך (תהלי' פט יד). נשיאו, נשיא שלו היינו מלך המשיח. עמוסיו, תאר לישראל העמוסי' מני בטן (ישעי' מו ג). על רום משאו וכו', כענין כי אשא אל שמים ידי (דברי' לב מ) וע"ש רום ידיהו נשא (חבקוק ג י). פור וכו', עפ"ה פור התפוררה ארץ (ישעי' כד יט). פחד שופרות ערץ ישלש ובם ירץ פאר וכו', מבואר לעיל בסלוק אלל ובכן ישלש שופרות ערץ .... ויעלו זמירות מכנף הארץ וכו', והוא עפ"ה מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק וגו' (ישעי' כד טז), וזהו צבי מהדום

ציאָנס פֿיינדע ווערדען זיא דאַן צערשטערען, וויא איין האַוז דאַהינגעווארפֿען
אונד איהרע טהראָנע ענטזעצצען. אונד איהר, זעהנע דער גראָסען, האַלדיגט
דעם גאָטטע דער גאָטטער, שטיממט דעם העררן זאַיטענשפיעל אונד לאָבגעזאַנגע!
ער אַללײן ווירד רעגיערען, ער ווירד דיא האַנד זיינער אַללמאַכט אויסשטרעקקען,
זיינען פֿירזטען עמפּאָרהעבען, ישראל ערהעבען אונד מיט מאַיעסטעט דען
טהראָן בעזעטצען. ער ווירד דיא ערדע זאַממט דערען שטאָלצען בעוואָהנערן ער־
שיטטערן. אונד דאַן אַללײן רעגיערען. דרייפֿאַך ווירד ער אין דאַז גראָסע שופר
בלאַזען אונד שרעקקען פֿערברייטען; אויז אַללען ענדען ווירד זיין רוהם
ערשאַללען, ווען ער רעגיערען ווירד. דיא ערדע, דאַז מעער, דיא הימעל, אַללעז

ווירד

מְשַׂעַל · צַהַל מִשְׁמֵי
מַעַל · יְרַנְּנוּ כִּי יִמְלֹךְ:
צְבָאוֹת כָּל פֹּעַל ·
לְצַלְעָם יַרְטִי תַעַל ·
צְפִירַת פְּאֵר לְהַעַל ·
הֵן לְצֶדֶק יִמְלֹךְ:
קְצִינִים אֲשֶׁר מָלְכוּ ·
אַדֶּרֶת יַשְׁלִיכוּ · קוֹל
יִתְּנוּ וְיַמְלִיכוּ · לְאָדוֹן
כִּי יִמְלֹךְ: קְרוּאִים
יִמְלוֹכוּ · וְאַחֲרָיו
יַהֲלוֹכוּ · קוֹמְמִיּוּת
יֵלְכוּ · וּבְרֹאשָׁם יִמְלֹךְ:
רָז הַמֻּכְמָן · לְיוֹם זֶה
מְזֻמָּן · רָשׁוּם לְמוֹעֵד

פְּנֵי מְאוֹר לְבָנָה · וְחַמָּה
תַּחְפִּיר · וְיֵבוֹשׁוּ עוֹבְדֵימוֹ ·
בְּשְׂאֵתְךָ מְלוּכָה: ח׳ פְּאֵר
עִיר יוֹפִי · לְבָרָה כַּחַמָּה ·
וְגַלֵּה לְנֶגְדֵּנוּ · כְּבוֹד מְלוּכָה:

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ. וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה כִּי מָלַךְ יְיָ צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד:

צְבָאוֹת גְּאוּלֵי צֹעַן · שׁוֹרְרוּ
בְּלֵיל חַג · וְהוּא לַיְלָה נִשְׁמַר ·
לְסַחֵף מְלוּכָה ח׳ צָעֲדוּ בְּמֵי
שַׁעַל · צָפוּ בְּרוּחַ שֵׂכֶל · אָנָּה
יִנָּטְעוּ · וַיְקַבְּלוּ מְלוּכָה:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ תְּבִיאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ: וְנֶאֱמַר יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

יעל. ואדר מעל, וכנה מגעלי הים. וכהל, וכהלה משמי מעל. לצלעם. למומם. ירטי, ל׳ רעיה. תעל, ל׳ רפואות תעלה (ירמי׳ ל יג). רז המוכמן, הסוד הכמוס וחתום והיינו הקץ. ליום זה מזומן, בר״ה יהי׳ יום הדין העתיד וקבוץ גליות. רועה

ווירד פֿראָהלאָקקען אָב זיינער רעגיערונג. ער ווירד אַללע ערטשאַפֿטען וועזען פֿאָן איהרען געברעכען אונד מאָנגעלן בעפֿרייען, אונד אַללע ווערדען אין דער וואָננע איהרער פֿריידע אויזרופֿען: „האַ, דער גערעכטע רעגיערט!" אַללע רעגענטען ווערדען דאַן איהר פֿירשטענגעוואַנד פֿאָן זיך ווערפֿען, איהם הולדיגען אונד לויט אויזרופֿען: „דער העררר איזט קעניג!" ער ווירד דאַז רייך זיינען בערופֿענען, דיא איהם פֿאָלגען, געבען; זיא ווערדען אויפֿ־ רעכט דאַהערציעהען, אונד אַן איהרער שפיטצע ער, דער וועלטקעניג! דער טאַג דער ערלעזונג, דעסען בעשטיממטע צייט איין אונדורכדרינג־ ליכעז דונקעל פֿערהיללט, ווירד עבען הייטע קונד ווערדען אונד הייטע

וְזְמַן׃ וּבוֹנוֹקֵם יִמְלֹךְ׃ רוֹעֶה נֶאֱמָן׃ בְּבֹאוֹ מִתֵּימָן׃ רוּחַ יַסְעִיר בְּתֵימָן׃ בְּגִלְעָד יִמְלֹךְ׃ שִׁנְאַן עֲלִיּוֹת׃ וְסוֹד פְּלִיאִיּוֹת (נ״א פְּלִילִיּוֹת)׃ שִׁיר מִתְּלוּלִיּוֹת׃ יִפְצְחוּ כִּי יִמְלֹךְ׃ שְׁאִיּוֹת תַּחְתִּיּוֹת׃ וְהוֹד אוֹתִיּוֹת׃ שְׁאוֹן הֲמוֹן בְּרִיּוֹת׃ יָרִיעוּ כִּי יִמְלֹךְ׃ תְּכַן כֵּס כַּשֶּׁמֶשׁ׃ שְׁמוֹ לִפְנֵי שֶׁמֶשׁ׃ תָּאֳרוֹ כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ׃ בְּמָלְכוֹ יִמְלֹךְ׃

קָמְמוּ שַׁעֲרֵי זְבוּל׃ בֵּית עוֹלָמִים׃ כִּי מְבִינֵימוֹ׃ שָׁבְתָה מְלוּכָה׃ ח׳ קָדוֹשׁ יָבֹא בָם לְעָלְמִים׃ וְאָז יִשְׂאוּ רֹאשׁ׃ בְּחַדְּשׁוֹ מְלוּכָה׃

כַּכָּתוּב שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד׃ מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְיָ עִזּוּז וְגִבּוֹר יְיָ גִּבּוֹר מִלְחָמָה׃ וְנֶאֱמַר שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד׃ מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְיָ צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה

רָבְצָה עֲדִינָה׃ שְׁקֻדָה מֵאַלְמוֹן׃ כִּי אָרַךְ לָהּ קֵץ הַמְּלוּכָה׃ ח׳ רִיבוּ מוֹשִׁיעִים׃ שְׂאוּ אֶדֶר מֵאֱדוֹם׃ וְשִׁית עַל אָדוֹן׃ הוֹד הַמְּלוּכָה׃

נאמן, הקב״ה. מתימן, דכתיב אלוה מתימן יבוא (חבקוק ג ג) וכתיב והלך בסערות תימן (זכרי׳ ט יד) וזהו רוח יסעיר בתימן. בגלעד, כנוי לירושלים בירמי׳ כ״ב ו׳. שנאן עליות, המלאכים השנאנים הדרים בשמי עליות. וסוד פליאיות, קבוץ המלאכי׳ שעמם פלא. מתלוליות, מגבהי מרומים. שאיות תחתיו׳, הארצות התחתיות. אותיות, אותות השמים. וכל המאמר הוסד על הכתוב בישעי׳ מ״ד כ״ג רנו שמים כי עשה ה׳ הריעו תחתיות ארץ פצחו הרים רנה יער וכל עץ בו כי גאל ה׳ יעקב. תכן וכו׳, עפ״ה לפני שמש ינון שמו (תהלי׳ עב יז) וע״ש כסאו כשמש

ווירד דער אייפערפאָללע רעגירען. ער, דער טרייע הירט, ווירד פאָן תימן אויפטרעטען גלייך שטירמען דאהערפאַהרען אונד זיינען טהראָן אין גלעד אויפשלאַגען. דיא ערהאַבענען שנאנים אונד זאַממטליכע הימעלסכאָרע ווערדען דאַן אויז איהרען הוֹהען לאָבזינגען דעם קעניג, ווען ער רעגיערט דיא ערדע, דאַז הימאלישע העער אונד דער געשטירנטע הימעל; אַללעז ווירד אין פריידע אויזברעכען: „דער הערר רעגיערט! „הייטע ווירד ער (משיח), דעססען טהראָן, דעססען רוהם אונד ביזהאַנג ... זאָנגע פערגלייכבאַר זינד, אין זיינע רעגיערונג איינגעזעטצט ווערדען,

ח׳ רוֹמֵם מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ · וְעַד מְבוֹאַת שֶׁמֶשׁ · תַּמָּה בָּרָה כַּשֶּׁמֶשׁ · יְרוֹמַם וְיִמְלֹךְ:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ: וְנֶאֱמַר וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר כִּי לַיְיָ הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם: וְנֶאֱמַר יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט: וְנֶאֱמַר שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְיָ עִזּוּז וְגִבּוֹר יְיָ גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְיָ צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה: וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְיָ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ יְיָ צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדַי אֵין אֱלֹהִים: וְנֶאֱמַר וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַיְיָ הַמְּלוּכָה: וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַיְיָ הַמְּלוּכָה:

שָׁוְא שָׂנֵא אֵל · וְהוּא עַל לְשׁוֹנֵנוּ · בִּקֵּשׁ אֱמֶת וָאַיִן · וְרִחֲקָה מְלוּכָה: ח׳ שַׁדַּי הָסֵר אָוֶן מִצְּבָאֶיךָ · וְיָרִיעוּ לָךְ · תְּרוּעַת מְלוּכָה:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ:

תַּחְגּוֹר גֵּאוּת · תִּתְאַזָּר עֹז · לְבַל יִשְׂתָּרֵר · זָר בִּמְלוּכָה: ח׳ תִּכּוֹן תֵּבֵל · כִּי יִנָּעֵר רָשָׁע · וְשָׂם צֶדֶק לִרְגָלָיו · וְיִצְנוֹף מְלוּכָה:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט:

תָּקוּם גּוֹיִם · תּוֹכִיחַ לְאֻמִּים · תִּשְׁבּוֹר מַטֵּה רֶשַׁע · מוֹשֵׁל הַמְּלוּכָה: ח׳ תַּחֲלִיף אֱלִילִים · תִּשָּׂגֵב לְבַדֶּךָ · תִּקָּרֵא נֶצַח · יָחִיד בִּמְלוּכָה:

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְהָיָה יְיָ

נגדי (פט לז) וירמז למשיח. תמה, תאר לישרא׳ בשיר ו׳ ט׳, וכן ברה כשמש שם פסוק י׳.

אונד ער, דער ערהאַלטער פֿאָן אויפֿגאַנג ביז צום ניעדערגאַנג, ווירד דאַ פֿערהאַווע אונד זאַנגענעריתע פֿאָלק עמפּפֿאַהעבען אונד זעלבסט רעגיערען.

לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ· וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ וְיָבִין כָּל יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה:

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ· (לשבת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ·) וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת כִּי אַתָּה אֱלֹהִים אֱמֶת וּדְבָרְךָ (מלכנו) אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן:

כתב הרב אבן הירחי בספר המנהיג בדיני התקיעות סימן כ׳: „ולסדר מוסף יש לעשות אלו השלשת הסמנים תשר״ת תש״ת תר״ת פעם אחת למלכיות וכן לזכרונות וכן לשופרות ואנו חכמים לטורח הצבור ואחרי שעשאום מיושב כמנהגו לעשותן מעומד על סדר ברכות אע״פ שעל סדר ברכות הוא העקר. ומנהג ספרד ופרובינציא (*Provence*) כך: תשר״ת למלכיות תש״ת לזכרונות תר״ת לשופרות ובין כלם שלשים, אך בצרפת יש מקומות שעושין תשר״ת למלכיות וכן לזכרונות וכן לשופרות ע״פ רבנו יעקב מ״כ וכן עושין לכל קמפניא *Champagne* ובורגוניא (*Bourgogne*) דטוב לנו לחוש על הספקות ולא לחוש על ההפסקות דאל״י שמע ט׳ תקיעו׳ בט׳ שעות ביום יצא, זו היא סברת ר׳ יעקב וכן עקר (ועיין בא״ח סימן תקצ״ב). ושמעתי כי במדינת בבל עושין מאה קולו׳ וכן בערוך ערך פע (בערך ערב) ק׳ פעיות דפעיא אמי׳ דסיסרא, וכן מנהגם: מיושב ל׳ קולות במנהג כל הגולה וכן מעומד למוסף כשהיחידים מתפללים אחד תוקע להם על סדר הברכות ל׳ קולות שלשת הסמנים למלכיות וכן לזכרונות וכן לשופרות, וכששליח צבור אומר המוסף בקול רם להוציא את שאינו בקי, שלשים על סדר הברכות הרי צ׳ קולות ולאחר סיום התפלה לפני קדיש בתרא תוקע להם היחיד עשרה קולות כדאמר לא שמע אינש קול אודני׳ מקל תקועיא דמירושלים הרי ק׳ קולות כנגד ק׳ פעיות דפעיא אמי׳ דסיסרא. כך קבלתי ומצאתי סמך לדבר שלמדנו בפ׳ אמור וכו׳ ושלום. אבן הירחי.״ ועדין המנהגים חלוקים.

ותוקעין — ובשבת אין תוקעין.

תקיעה: שברים: תרועה: תקיעה:

יש קהלות שאין אומרים בשבת לא היום ולא ארשת, ויש שאומרים היום אבל לא ארשת. ויש שאומרים שניהם אבל אין הש"ץ אוחז, ויש שהש"ץ אוחז היום ואינו אוחז ארשת, ויש שהש"ץ אוחז שניהם וכן מנהג ק"ק פפד"מ.

הַיּוֹם הֲרַת עוֹלָם· הַיּוֹם יַעֲמִיד בַּמִּשְׁפָּט· כָּל יְצוּרֵי עוֹלָמִים· אִם כְּבָנִים· אִם כַּעֲבָדִים· אִם כְּבָנִים רַחֲמֵנוּ כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים· וְאִם כַּעֲבָדִים עֵינֵינוּ לְךָ תְלוּיוֹת· עַד שֶׁתְּחָנֵּנוּ וְתוֹצִיא כָאוֹר מִשְׁפָּטֵנוּ אָיוֹם קָדוֹשׁ:

ואומרים ארשת והש"ץ אוחז, ויש קהלות שא"א בשבת, ויש שאין הש"ץ אוחז.

אֲרֶשֶׁת שְׂפָתֵינוּ יֶעֱרַב לְפָנֶיךָ אֵל רָם וְנִשָּׂא· מֵבִין

היום הרת עולם, עפ"ה ורחמה הרת עולם (ירמי' כ יז) כי בתשרי נברא העולם והי' הריונו כי ההריון יאמר גם על עת הלידה כמו הורה גבר (איוב ג ג), ואמרי' בר"ה כמאן מצלינן האידנא זה היום תחלת מעשיך? כמאן כר"א דאמר בכ"ה באלול נברא העולם וביום הששי שהוא ר"ה נברא אדם הראשון, נמצא שהיום נגמר הריונו של עולם ולכך כל העולם נדון ביום זה, והיינו דאמרי' נמי בפסיקתא לעולם ה' דברך נצב בשמים ר"א אומר בר"ה נברא אדה"ר וכו' כמו שהעתקתי לעיל באופן. היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים, ע"ש מלך במשפט יעמיד ארץ (משלי כט ד) וכתיב למשפטיך עמדו היום (תהלי' קיט צא). אם כבנים אם כעבדים, כלומר לא ידענו אם תדיננו על ענין שאנו בניך שנא' בנים אתם לה' אלהיכם (דברים יד א) או אם תדיננו על ענין שאנו עבדיך שנאמר כי לי בני ישראל עבדים (ויקרא כה נה) ואין דרך לרחם על העבד כעל הבן. אם כבנים, אם זכינו שתדיננו כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, ואם לא זכינו שתדיננו כבנים אלא כעבדים הנה יש הרבה אדונים מרחמים על עבדיהם ועיני העבדים תלויות אל אדוניהם שנאמר הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם ....כן עינינו אל ה' אלהינו עד שיחננו (תהלי' קכג ב). ותוציא כאור וכו', ע"ש והוציא כאור צדקך ומשפטיך (תהלי' לז ו) וכתיב ומשפטיך אור יצא (הושע ו ה). ארשת, ע"ש וארשת שפתיו (תהלי' כא ג) ל' דבור. יערב לפניך, ע"ש יערב עליו שיחי (קד לד) ולעדות ראב"ע בספרו צחות ריש שער הפעלים הל' המגורל יערב אליך או לך.

היום. הייטע איזט דער געבורטסטאָג דער וועלט, הייטע ווערדען פֿאָר געריכט געלאַנגען אַללע וועלטגעשעפּפֿע; זיא מעגען וויא קינדער אָדער וויא קנעכטע אַנגעזעהען ווערדען. זיעהסט דוא אונס אַלז קינדער אַן, זאָ ערבאַרמע דיך אונזער וויא זיך דער פֿאַטער זיינער קינדער ערבאַרמט; זיעהסט דוא אונס אַלז קנעכטע אַן, דאַן שמאַכטען אונזערע אויגען האַררענד צו דיר, ביז דוא דיך אונזער ערבאַרמסט אונד אונזער רעכט אויספֿיהרסט וויא זאָננענליכט, אָ דוא הייליגער, פֿורכטבאַרער!

ארשת. מעכטע דאַז רעגען אונזערער ליפּפּען דיר אַנגענעהם זיין, אַללער־
הֶכסטער

וּמַאֲזִין מַבִּיט וּמַקְשִׁיב לְקוֹל (בשבת זִכְרוֹן) תְּרוּעָתֵנוּ וּתְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן סֵדֶר מַלְכֻיּוֹתֵינוּ:

הש"ץ אומר אתה זוכר.

אַתָּה זוֹכֵר מַעֲשֵׂה עוֹלָם וּפוֹקֵד כָּל יְצוּרֵי קֶדֶם· לְפָנֶיךָ נִגְלוּ כָּל תַּעֲלוּמוֹת וַהֲמוֹן נִסְתָּרוֹת שֶׁמִּבְּרֵאשִׁית: אֵין שִׁכְחָה לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ· וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ· אַתָּה זוֹכֵר אֶת כָּל הַמִּפְעָל· וְגַם כָּל הַיְצוּר לֹא נִכְחָד מִמֶּךָּ· הַכֹּל גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ· צוֹפֶה וּמַבִּיט עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת· כִּי תָבִיא חֹק זִכָּרוֹן לְהִפָּקֵד כָּל רוּחַ וָנֶפֶשׁ· לְהִזָּכֵר מַעֲשִׂים רַבִּים וַהֲמוֹן בְּרִיּוֹת לְאֵין תַּכְלִית· מֵרֵאשִׁית כָּזֹאת הוֹדָעְתָּ וּמִלְּפָנִים אוֹתָהּ גִּלִּיתָ· זֶה הַיּוֹם תְּחִלַּת מַעֲשֶׂיךָ זִכָּרוֹן לְיוֹם רִאשׁוֹן: כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: וְעַל הַמְּדִינוֹת בּוֹ יֵאָמֵר אֵיזוֹ לַחֶרֶב· וְאֵיזוֹ לַשָּׁלוֹם· אֵיזוֹ לָרָעָב· וְאֵיזוֹ לָשֹׂבַע· וּבְרִיּוֹת בּוֹ יִפָּקֵדוּ· לְהַזְכִּירָם לַחַיִּים וְלַמָּוֶת· מִי לֹא נִפְקַד כְּהַיּוֹם הַזֶּה· כִּי זֵכֶר כָּל הַיְצוּר לְפָנֶיךָ בָּא· מַעֲשֵׂה אִישׁ וּפְקֻדָּתוֹ· וַעֲלִילוֹת מִצְעֲדֵי גָבֶר· מַחְשְׁבוֹת אָדָם וְתַחְבּוּלוֹתָיו· וְיִצְרֵי מַעַלְלֵי אִישׁ· אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁלֹּא יִשְׁכָּחֶךָּ· וּבֶן אָדָם יִתְאַמֶּץ בָּךְ· כִּי דוֹרְשֶׁיךָ לְעוֹלָם לֹא יִכָּשֵׁלוּ· וְלֹא יִכָּלְמוּ לָנֶצַח כָּל הַחוֹסִים בָּךְ· כִּי זֵכֶר כָּל הַמַּעֲשִׂים לְפָנֶיךָ בָּא וְאַתָּה דוֹרֵשׁ מַעֲשֵׂה כֻלָּם:

אן חייכען וואכענטאג ווירד היער פאן זכר או"ו געזאגט; אם שבת אבער ווירד פאלגענדעז אויך געזאגט אונד דאן אפאר א"ו.

וְגַם אֶת נֹחַ בְּאַהֲבָה זָכַרְתָּ וַתִּפְקְדֵהוּ בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים: בַּהֲבִיאֲךָ אֶת מֵי הַמַּבּוּל לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֵיהֶם· עַל כֵּן זִכְרוֹנוֹ בָּא לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ· לְהַרְבּוֹת זַרְעוֹ כְּעַפְרוֹת תֵּבֵל· וְצֶאֱצָאָיו כְּחוֹל הַיָּם:

האכלויטער אונד אללערהאבענשטער גאטט! דוא ווערקסט, האָרכסט, שויסט אונד פערניממסט דיא שטיממע אונזערעז תרועה־בלאזענז; זא נים אויך מיט ערבארמען אונד וואהלגעפאללען אן אונזער סדר מלכיות!

בחול.

מיוסד ע״פ תשר״ק מרובע אחר זכר.

זֵכֶר תְּחִלַּת כָּל מַעַשׂ. אֲשֶׁר בְּכָל שָׁנָה נַעַשׂ. תּוֹחַלְתָּם לִמְאַס. יוֹצֵר כֹּל יִזְכּוֹר: תּוֹכַחַת מַעַשׂ. אִם יָצְאָה בְּכַעַס. תּוֹמֵךְ לְמַעֲנוֹ יַעַשׂ. וִיצוּרִים יִזְכּוֹר: זֵכֶר שֶׁמִּבְּרֵאשִׁית. תְּבוּאַת רֵאשִׁית. שֹׁרֶשׁ בְּכוֹר רֵאשִׁית. יֵרָצֶה וְיִזְכּוֹר: שֶׁצֶף חֲרִישִׁית. אִם חַר לְהָשִׁית. שׁוּבָה אֲשֶׁר הֵשִׁית לַשּׁוֹבָבִים יִזְכּוֹר:

זכר

בשבת.

מיוסד ע״פ א״ב כפול בראשי החרוזות.

אֶפְחַד בְּמַעֲשַׂי. אֶדְאַג בְּכָל עֵת. אִירָא בְּיוֹם דִּין. בְּבוֹאִי לְזִכָּרוֹן: אֶדְרוֹשׁ לְחַנּוּן. אֲחַלֶּה לְרַחוּם. אֲחַנֵּן לְחַקְלִי. יוֹם לְזִכָּרוֹן: בְּבוֹאִי לְמִשְׁפָּט. בְּמִי אֶשָּׁעֵן. וּמִי יְחַפֵּשׂ לִי. צֶדֶק לְזִכָּרוֹן: בָּאָבוֹת בָּטַחְתִּי. וּפָעֳלָם אָכַלְתִּי. וְהֵם הָיוּ לִי. קֶדֶם לְזִכָּרוֹן: גָּבְרָה זְרוֹעִי. כְּשֵׁת מְחֵנִי נָא. לְבַל יִמַּח מֶנִּי. שֵׁם וְזִכָּרוֹן: גֶּבֶר אִם יַעֲמוֹד לְפָנָיו הֲיוֹעִיל. בְּעֵת יְבַקֵּשׁ מֶנִּי. זְכוּת לְזִכָּרוֹן: דַּצְתִּי בְּלוּבֵשׁ אֵפוֹד. וְחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט. אֲשֶׁר בָּם הוּחַק.

שמי

זכר תחלת כל מעש וכו׳, דוגמת זה היה תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון, וטעמו היום הזה שהוא בכל שנה זכר לתחלת כל מעשה בראשית ובו מיחלים ישראל להיות נזכרים לפניו לטוב, יוצר כל יזכור למאס תוחלתם, ונ׳ של נַעַש לפי׳ בנין נפעל שאילו הוא לפי׳ המדברים לא יכון בטוב כנוי הם׳ של תוחלתם. תוכחת מעש וכו׳, טעמו אם כבר יצאה הגזירה בכעס להוכיחם ולייסר אות׳ על מעשיה׳, הקב״ה שהוא תומך הכל, יעשה למען שמו ויזכור יצוריו מעשה ידיו, וכענין שאמר (ישעי׳ סד ז) ועתה ה׳ אבינו אתה אנחנו החמר ואתה יוצרנו ומעשה ידך כלנו אל תקצוף וגו׳. זכר שמבראשית וכו׳, ישראל נקראו ראשית ואמרו עליו בתנחומא לא נברא העולם אלא בשביל ישראל שנא׳ ירמי׳ ב׳ ג׳) ראשית תבואתה וכתיב בראשית ברא אלהים. שורש בכור ראשית, אלו האבות שנא׳ כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם (הושע ט י). שצף חרישית קצף חזק. אם חר, אם חרה. שובה וכו׳, יזכור התשוב׳ אשר

זְכֹר רֹאשׁ עֲפָרוֹת ·
וְתוֹלְדוֹת סְפוּרוֹת ·
רְשׁוּמִים סְפוּרוֹת ·
לְמִסְפַּר חוֹל יִזְכּוֹר:
רֹבַע מִסְפָּרוֹת · מְחַנְנֵי
לְכַפָּרוֹת · רֶגֶשׁ שׁוֹפָרוֹת ·
לְשַׁפְּרֵם יִזְכּוֹר: זְכֹר
קְרִיאַת סֵפֶר · אֲשֶׁר
גָּלְמִי שִׁפֵּר · קָצַב לוֹ
בַּסֵּפֶר · בְּכָל דּוֹר וָדוֹר
לִזְכּוֹר: קֶצֶף אִם
הֶחֱרַט בַּסֵּפֶר · לְבִלְתִּי
מְצוֹא כֹפֶר · קִיּוּם
זִכְרוֹן זֶה סֵפֶר · לְפָנָיו יִזְכּוֹר: זְכֹר צָפוּן מוֹרְדֵי
אוֹר · תְּמִים דּוֹר כָּאוֹר · צִיָּה כְּחָר לָאוֹר · קְנוּיָו
יִזְכּוֹר

שְׁמִי לְזִכָּרוֹן: דִּלֵּג בְּמַחְתָּה ·
עַד · יֵעָצֵר נֶגֶף · בְּגֶשֶׁת זָר
מִכֹּהֵן · יָקוּד לְזִכָּרוֹן:
הַבִּיטָה אֵל · בְּעָמְדִי לְפָנֶיךָ ·
אֵין בְּקִרְבִּי אֱנוֹשׁ · תָּוִי
לְזִכָּרוֹן: הֲיֵשׁ מִי יְפַלֵּל ·
וְיָשִׁיב חֵימָה · וִיחוֹקַק לְדוֹרוֹת ·
שְׁמוֹ לְזִכָּרוֹן: וּמִי שׂוֹנֵא בֶצַע ·
יְדַבֵּר עָנוּ בִי · וַיַּעַן וַיֹּאמַר
עֵד · אָדוֹן לְזִכָּרוֹן: וּבְטָלֵה
חָלָב · יְכַפֵּר בַּעֲדֵנוּ · וּכְנֶגֶד
שְׁנֵי עֳפָרִים · יַעַל לְזִכָּרוֹן:
זַעַף יֵרָא וַיֹּאמַר · תְּהִי יָדְךָ
כי

הזית לשובבים, והוא ע"ש שובו בנים שובבים (ירמי' ג יד). ראש עפרות, כינוי לאדה"ר שהובבר עפרו מכל העולם כמו שאמרו רז"ל בסנהדרין דף ל"ח, וגם הוא היה ראש לתולדות הספורות בתור' שנא' זה ספר תולדות אדם. רשום וכו', מעשיה' של צדיקים רשומי' שהם ספורות למספר חול, כמו שאמרו ז"ל במס' ב"ב דף ז' על פסוק אספר' מחול ירבון (תהלי' קלט יח) אותם יזכור הקב"ה. רובע מספרות, כנוי לישראל כס' במדב' כ"ג י"ד. לשפרם, ליפות ולהשפר כיעור מעשיה', כפי' רד"ק ירמי' מ"ג י'. זכר קריאת ספר, בפסיקתא רבתא אמרו גלמי ראו עיניך (תהלים קלט יז) מלמד שהרא' הקב"ה כל הדורות ונתנם בספרו שנא' זה ספר תולדת אדם, ואמר רשב"ל מלמד שהראה הקב"ה לאדה"ר עד שהוא גולם דור ודור ודורשיו דור ודור וחכמיו וכו'. זכר צפון וכו', זכרונו של נח שהיה צפון בדור מורדי אור והיינו דור המבול שנאמר עליהם המה היו במורדי אור (איו' כד יג). תמים דור וכו', נח איש צדיק תמים היה בדורותיו. ציה כחר לאור, כאשר יחרה אפו של הקב"ה לקלל את אדמה, קנויו יזכור. ציה, אדמה. לאור, ל' לכה ארה לי יעקב (במדב' כג ז).

יִזְכֹּר: צְפוּפִים פְּנֵי
נָאוֹר. מִשְׁפָּטָם תֵּת
לָאוֹר. צַחַן רוֹעַ שְׁאוֹר.
בְּרִיב בַּל יִזְכּוֹר: זֵכֶר
פְּעֻלַּת אֶזְרָח. הֶעֱרְתָּה
מִמִּזְרָח. פָּעֳלוֹ יִזְרָח.
בְּקֶרֶב שָׁנִים יִזְכֹּר: פַּח
אִם הָטְרַח. פְּרָחָיו
לְמָרַח. פִּלּוּלוֹ יִצְרַח.
בְּעָדָם יִזְכּוֹר: זֵכֶר

כִּי אֲשֶׁר כִּלֵּב אֱלֹהָיו. הוּא
לְזִכָּרוֹן: זָעַק וְהֵשִׁיב. חֶרֶב
אֶנְדְּנָה. וְהוּשַׁת לוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ.
כֵּם לְזִכָּרוֹן: חִבַּתִּי בְּעֵת
עֶצֶר. לְפוֹתֵחַ וּמַמְטִיר.
כְּמֵשִׁיב רוּחַ לַיֶּלֶד. אָבוּר
מִזִּכָּרוֹן: חַי לִרְאוֹת בְּרִית.
בְּדַבְּרוֹ קִנֵּאתִי. כִּי עָזְבוּ עַם.
בְּרִית וְזִכָּרוֹן: טֶרֶם הָיָה לִי.
מְכַפֵּר פָּנִים. מִנְחָה הֲלֶכֶת.

כשחד

עֲקֵדַת מוֹרִיָּה. כְּהִית רְאִיָּה. עֲדֵי עֵרוֹם
וְעֶרְיָה. סְבוּכוֹ יִזְכּוֹר: עֶצֶב טְרִיָּה. אִם
כּוֹאֲבָה פּוֹרִיָּה. עֲתָרוֹ לִרְאִיָּה. וְלִזְכוּת יִזְכּוֹר:
זֵכֶר סֻלָּם חָלָב. וְעָלָיו מְהוּלָּלָם. שָׂרֵי אַרְבַּע

ועלם

קנויו, בילקוט משלי ברמז תתקמ"ב אמרו ד' נקראו קנין, ישראל וא"י ובית המקדש וכו'. צפופים וכו', העומדים צפופים לחלות פני נאור שיוציא לאור משפטם. צחן רוע שאור, עיפוש של יצר הרע הוא השאור שבעיסה. זכר פעולת אזרח וכו', אברהם נקרא איתן האזרחי וכתיב מי העיר ממזרח צדק (ישעי' מא ב) ודרשוהו על אברהם. פעלו וכו', עפ"ה פעלך בקרב שנים (חבקוק ג ב). פח, ל' מוקש. פרחיו, בניו. למרח, למעך ולכתת, ל' מרוח אשך (ויקרא כא כ). פלולו וכו', תפלתו שהוא מתפלל בעדם יזכור. כהית ראיה, יצחק כהו עיניו מראות. עדי ערום ועריה, כנוי לישראל שהם ערומים ממצות. סבוכו, אילו שנאחז בסבך ועדיין עפרו צבור תחת כסא כבוד. עצב טריה, עצבון של מכה טריה. פוריה. תאר לישראל, והטעם אם נגזר על ישראל שתלקה במכאוב עצב טריה, אז יזכור עתירתו ותפלתו לראיה ולזכות, ונקט ל' לראיה לרמוז על מה שאמרו בב"ר פ' נ"ו דף ס"ג ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אמר לפניו רבש"ע.... יהי רצון בשעה שיהיו בניו של יצחק באים לידי עברות ומעשים רעים תהא נזכר להם אותה עקידה ותתמלא עליהם רחמים עכ"ל. וזהו טעם עתירתו לראי' כלומר תפלתו ה' יראה תהי' לו לראי' ולזכות. מהוללם, יוצרם, עפ"ה והנה ה' נצב עליו וגו', ואמרו עליו רז"ל שהלאהו הקב"ה

וְעָלָם · בּוֹ כְּמֵאָז
יִזְכּוֹר: שָׂרִינָיו בְּמֵעֳלָם ·
וַיֹּאמַר לְגָאֳלָם · שִׂיחוֹ
יוֹעִילָם · בְּרִית לִזְכּוֹר:
זֶכֶר נְקוּבֵי מַטּוֹת ·
שְׁבוּעוֹת מַטּוֹת ·
גְּדִידוֹת הַמַּטּוֹת ·
לְאַמְּצָם יִזְכּוֹר: נְשׂוּאֵי
עַל מוֹטוֹת · אִם פָּץ
לְהַמְטוֹת · נֶפֶץ חֲדַר
הַמְּטוֹת · לְכִפּוּר יִזְכּוֹר:

כְּשׁוֹחַר לְזִכָּרוֹן: טֶרֶף גֵּרַד
וְסַמִּים · לְמֵסַב חֲדָרָיו · דַּם
וְחֵלֶב לְנִיחוֹחַ · וְלֶחֶם הַפָּנִים
לְזִכָּרוֹן · יְצֻגְתִּי עַל גֶּחָלֵי
רְיָקָה · כִּי לֹא אַלְמָן · שְׁתֵּי
לְזִכָּרוֹן: יָהּ אֶבְטַח בָּךְ · וְלֹא
בִּנְדִיבִים · כִּי הֵם כַּבָּקָר ·
וְלָנֶצַח שִׁמְךָ לְזִכָּרוֹן: כָּל
אֱלֹהַּ סְמָכוּנִי · וְרַחֲמֶיךָ
בְּבַקָּשָׁתִי · לוּלֵא הֵם תַּמְתִּי ·
וְאֵינִי לְזִכָּרוֹן: כִּי הֵם בִּזְרוֹעַ ·
עדיך

זֶכֶר מְצוּקִים · יְסוֹד מוּצָקִים · מִפְּעָלָם
לְצֹעֲקִים · בְּפוּט חָשׁ לִזְכּוֹר: מִפִּי יוֹנְקִים ·
אשר

שיהיו בניו משועבדים תחת עול ד' מלכיות שישלטו עליהם ולבסוף יכלו, כדאי' בב"ר פ' ס"ח, וכן אית' בפרקי דר"א פ' ל"ה הראהו הקב"ה ד' מלכיות מושלן ואבודן. שיחו יועילם, תפלתו של יעקב שנא' ויפגע במקום ואין פגיעה אלא תפלה. ברית לזכור, שנא' וזכרתי את בריתי יעקוב. זכר נקובי מטות, זכרונם של שני' עשר שבטי יה. שבועות מטות, כמבואר בב"ר פ' מ"ז אמר ר"י כתוב כל אלה שבטי ישראל שנים עשר (בראשית מט כח) וישמעאל אינו מעמיד שנים עשר? (בתמי' הלא כתיב שנים עשר נשיאי' יוליד)! אלא אותם נשיאים (כלומר עננים וכענן יכלו) כד"א נשיאים ורוח וגשם אין (משלי כה יד) אבל אלה מטות (כלומר חזקים) כד"א שבועות מטות אמר סלה (חבקוק ג ט). גדידות המטות, כ"כ בב' כ"י הם' בפתח, וטעם גדידות גלות, ומטות תאר לישראל, נושאי וכו', ישראל שנושאים על מיטות, ל' מטת עלכם (ויקרא כו יג). אם פץ להמטות, אם אמר לכלות יזכור לכפורם נפץ וכו'. להמטות מגזרת מטה, ל' המעדה. ונפץ חדר המטות, פרושו חרבן בה"מ כמו שפרש"י מ"ב י"א ב' וד"ה ב' כ"ב י"א. מצוקים, האבות שעליה' הוסד העול' כמבוא' לעיל בקרובות אופד מאז. מפעלם וכו', מעשיהם הטובים עמדו לישראל כשצעקו במצרים עד שמהר הקב"ה ואץ לזכור אותם ולגאלם. פוט, מצרים. מפי יונקים וכו', היונקים אמרו שירה על הים. מאמר ברית וכו', עש"ה ויאמר אלהים לאברהם ואתה את בריתי תשמור

אֲשֶׁר בַּסּוּף נֶאֱקִים· מַאֲמַר בְּרִית וְהֵקִים· דְּבַר קָדְשׁוֹ יִזְכּוֹר: זֵכֶר לִין כְּפָרִים· וְאִמְרֵי שְׁפָרִים· לִמְשַׁלְּמֵי פָרִים· בְּשָׂפָה יִזְכּוֹר: לְעֵת בִּקּוּר סְפָרִים· סְתָרִים מְסַפְּרִים· לִשְׁנֵי עֳפָרִים· לְצֶדֶק יִזְכּוֹר: זֵכֶר כְּבוֹד מִשְׁכָּן· מְקוֹם דּוֹד שָׁכַן· כְּרוּבִים בּוֹ שִׁכֵּן· חֶסֶד נְעוּרִים יִזְכּוֹר: כִּיּוֹר עִם כֵּן· וְנֹעַם קוֹל

עָרֶיךָ לֹא בָאוּ· רוֹמְמוֹתֶיךָ בְּפִיהֶם· שָׂמוּ לְזִכָּרוֹן: לְיוֹם זֶה נִכְמַס· סֶכֶם חֶשְׁבּוֹנוֹת· תְּחִלָּה לְיָמִים· וְרֹאשׁ לְזִכָּרוֹן: לְהִקָּרֵא בוֹ· כְּתַב עֵט וְשָׁמִיר· גָּלוּי וּבָאֵר· וְיָדוּעַ לְזִכָּרוֹן: מָוֶת וְחַיִּים· שָׁלוֹם וּמִלְחָמוֹת· צַחֲצָחוֹת וָשֹׂבַע· בָּאִים לְזִכָּרוֹן: מַעַלְלֵי גֶבֶר· וּמִסְפַּר צְעָדָיו· נִשְׁכָּחוּ מֵאֱנוֹשׁ· וְלָאֵל לְזִכָּרוֹן: נִסְתְּרָה דְרָכַי· מִי יוּכַל שִׂיחַ· לַשָּׁוְא נִכְתַּב לִי· חֵטְא לְזִכָּרוֹן: נֶגֶד פְּנֵי גָבֶר· מַעֲשָׂיו יוֹכִיחוּ· וְיַעֲנֶה בּוֹ

כחשו

דּוֹכָן· כַּבִּיר בְּיוֹם מוּכָן· לַנְּבוֹנִים יִזְכּוֹר: זֵכֶר יְלִיד נוּן· וּמִשְׁפְּטֵי אוּרִי אָפְנוּן· יִזָּכְרוּ בְרִנּוּן·

פלאם

וגו׳ (בראשית יז ט), וכתיב כי זכר את דבר קדשו את אברהם עבדו ויוציא עמו .... בעבור ישמרו חקיו (תהלים קה) וזהו דבר קדשו יזכור. זכר לין כפרים, זכרונם של לין כפרים והיינו ת״ח העוסקים בתורה מתוך הדחק כמו שאמרו רז״ל על פסוק נלינה בכפרים (שיר ז יב). ואמרי שפרים, גם הוא ירמוז לתורה. למשלמי וכו׳, לישראל המשלמים פרים בשפתם עפ״ה ונשלמה פרים שפתינו (הושע יד ג) וע״ד שפירשוהו רז״ל. לעת וכו׳, בר״ה שהוא יום בקור הספרים המספרים סתרי בני אדם יזכור לצדק זכותן של שני עפרים היינו משה ואהרן כדאיתא במדרש על שני שדיך כשני עפרים (שיר ד ה). כיור עם כן, ע״ש כיור נחשת וכנו (שמות ל יח). כביר, תאר לש״ית. זכר יליד נון, זכרונו של יהושע בן נון. ומשפטי אורי אפנון, הדבור הזה קשה מאוד. ונראה שפירוש אורי אפנין אורי סיפנה והיינו בצלאל בן אורי

פְּלָאִם לִזְכּוֹר: יָקֹשׁ בְּרַק הַשָּׁנוּן· אִם הָשְׁלַךְ לְתַנּוּן· יַקְשִׁיב תַּחֲנוּן· חֲנוּנָיו לִזְכּוֹר: זֵכֶר טַעַם שֹׁפְטִים· וְאוֹת קְצִיר חִטִּים· טֶפֶשׁ שׁוֹטִים· יְחַתֵּל מִלִּזְכּוֹר: טָרַח אַרְבַּעַת שְׁפָטִים· אִם

כַּחְשׁוֹ· עַד לְזִכָּרוֹן: שִׁיחוּ מְזִמּוֹת אֵל· יַחַד כָּל בְּנֵי אִישׁ· עוֹבְרֵי תַּחַת שֵׁבֶט· כַּצֹּאן לְזִכָּרוֹן: י׳ סוֹגֵר דֶּלֶת· בְּעַד תְּמִימִים בְּזַעַם· עַד בֹּא קִצָּם· צֵאת לְזִכָּרוֹן:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֵת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם:

עשה

גֶּעֶנְשׁוּ נִשְׁפָּטִים· טֶבַע מִשְׁפָּטִים· אֲשֶׁר שָׂם יִזְכּוֹר: זֵכֶר חֲצוֹת לַיְלָה· וְתוֹדוֹת מִשְׁפְּטֵי לַיְלָה· חֹשֶׁךְ בְּאִישׁוֹן לַיְלָה: נִגּוּנוֹ לָמוֹ יִזְכּוֹר: חֵקֶר מִפְקַד לַיְלָה· יַגִּיהַּ בְּלַהַב לַיְלָה· חֹק הֶגֶה יוֹמָם וָלַיְלָה· לְגֵיהֶם יִזְכּוֹר: זֵכֶר זֶה זְבוּל·

אשר

בן חור בן כלב היפנה כידוע מיחוסי בני יהודה בדברי הימים א' ד', ובב"י כתוב איפנון בי' להורות על גזרתו, ואל תתמה על תוספת הנ', שהוא כדגשות הנ' של יְפֻנֶּה שנדגש לעולם להורות על כפלו; ויתכן עוד שאיפנון רומז לכלב היפנה, כי יפנה תאר לכלב כי שם אביו הי' חצרון כמו שאמרו רז"ל בפ"ק דתמורה דף קט"ז א' על ובני כלב בן יפנה (ד"ה א' ד' ט"ו) וכמו שפי' עליו רש"י ז"ל. ואות קציר חטים, רומז לשמואל שנאמר הלא קציר חטים היום (ש"א יב י). טפש שוטים יחתל, טפשותם של שוטים ירפא. שוטים, חוטאים שאין אדם חוטא אא"כ נכנס בו רוח שטות, והחטא נקרא טפשות. ארבעת שפטים, הם ארבעת השפטים הכתובי' ביחזקאל י"ד כ"א. אם נענשו, אם יצאה הגזירה לענוש בם ישראל הנשפטים היום, יזכור טבע של המשפטים אשר שם לפניהם והיינו התורה המצלת והמגנת. זכר חצות וכו', דוד שאמר חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך (תהלי' קיט סב). חקר מפקד לילה, ע"ש בחנת לבי פקדת לילה (תהלי' יז ג) כלומר החקר על מפקד לילה, והיינו העבירות הנעשות בלילה. יגיה בלהב ליל', כלומר בזכות העולה שנאמר היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה (ויקרא ו ב) ועכשיו שאין קרבן יכפר בזכות הנרו' הדולקו' בלילה בב"הכ. חוק הגה וכו', הזכות שהוגים בתורה יומם ולילה יזכור לגיהם, לשון

אשר בבצעי חבול· זדונות סבול· עוד בל יזכור: ועם כמבול· אם יצאה לחבול· זכרון ירח בול· לחמלה יזכור: זכר וכח כל פעל· בקו ופלס יעל· ואם במרד ואם במעל· רב חסד יזכור: ואם טוב ואם רע· אשר בו יארע· וסתו יפרע· בסאסאה מלזכור: זכר החיים· עד כמה הם הימים· הן למות אם לחיים· חי חי יזכור: המון שאון

ברואים

עשה פלא לחיים· לבל יהיו כמתים· היש אמתך· בקבר לזכרון: ת' עוררת אז בפעל· עוררנו בלא פעל· הלא לנפלאותיך· תעש לזכרון:

ככתוב בדברי קדשך זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום יי: ונאמר טרף נתן ליראיו יזכר לעולם בריתו:

פני אלהים· ביושבי גנים· מקשיב לנדברימו· בדת לזכרון: ת' פעלם לפניך· ושכרם אתך· אוכלי לחם העצבים· בספר לזכרון:

ככתוב על יד נביאך אז נדברו יראי יי איש אל רעהו ויקשב יי וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי יי ולחושבי שמו:

צצו שעלים· מחבלים

כרמים

לב שמח ייטיב גהה (משלי יז כב) ועניינו רפואה. זה זבול, בה"מ. אשר בבצעי חבול, שנתמשכן בשביל עוונותי, כמו שפירש"י על אלה פקודי המשכן משכן העדות. זכרון ירח בול, היינו מרחשון שבו נשלמה מלאכת הבית כדכתיב ובשנה האחת עשרה בירח בול הוא החדש השמיני כלה הבית לכל דבריו (מ"א ו לח) ויזכור זכות השלמת הבית לחמלה. או טעמו שיזכור ירח בול שבו פסקו מי המבול ובאותו חדש באה הבטחת הש"י שלא לשחת עוד הארץ. זכר וכו', זכרון ובוא של כל היצורי' יעלה בקו המדה ובפלס ומאזני משפט. רב חסד, הקב"ה שהוא רב חסד מטה כלפי חסד. וסתו יפרע בסאסאה מלזכור, שלא יזכור לפרע וסתו, היינו דרכו. בסאסאה, כלומר במדה כנגד מדה. וסו, ל' דרך ומנהג, וסאסאה ל' מדה, זכר החיים.... חי חי יזכור, עפ"ה חי חי הוא יודך (ישעי' לח יט) והטעם שהקב"ה יזכור זכר כל החיי' לעולם בלשון חיות בין שיגזור עליהם חיים בין שיגזור

בְּרוּאִים· יַעַבְרוּ לְפָנָיו
כִּמְרִיאִים· הֲלֹא כְּמוֹ
רְאוּיִם· לְכָל אֶחָד
יִזְכּוֹר: זֵכֶר דַּלּוּת
וָעֹשֶׁר· בַּצּוֹרֶת וָחֹשֶׁר·
דּוֹפִי וְגַם יֹשֶׁר· בַּדִּין
הוּא יִזְכּוֹר: דְּבַר גָּלוּי
וָסֵתֶר· בֵּינוֹת וְסוֹתֵר·
דֵּי חָסֵר וְיָתֵר· לְקֶצֶב
יִזְכּוֹר: זֵכֶר גַּנּוּנִים
לַיֵּשֵׁב· בַּמִּדְבָּר וְיוֹשֵׁב·
גֶּשֶׁם וְרוּחַ לְנַשֵּׁב·
מֵהַיּוֹם יִזְכּוֹר: גָּרוֹן
לְהַקְשֵׁב· מְעַט שְׁמוֹ
הוֹשֵׁב· גָּלִיּוֹת לְהָשֵׁב·
כְּיוֹם תֵּקַע יִזְכּוֹר: זֵכֶר
בַּהַל וְהֵימָדָה· קְרָב
וּמִלְחָמָה· בְּקוֹעַ

כְּרָמִים· לְהַכְרִית מִגֶּפֶן·
שֹׁרֶשׁ וְזִכָּרוֹן: ס״ צְרָרוּם
בְּפֶרֶךְ· נֶאֱנְקוּ וְנוֹשָׁעוּ·
בְּבַשֵּׂר הַבְרִי קֶדֶם· הוּחַק
לְזִכָּרוֹן:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב:

קֶדֶם כַּנֵּתָה לַדּוֹרוֹת· אֵין
בָּהֶם חֵפֶץ· חִלַּפְתָּם
וְאִבַּדְתָּם· מִהְיוֹת לְזִכָּרוֹן:
יו״ן קִחְתָּה דּוֹר מֵאֶלֶף·
אֲמָרֶיךָ הִנְחַלְתָּם· לְמַעֲנָם
בְּכָל דּוֹר· חַקְתָּה לְזִכָּרוֹן:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר:

רָם חָשַׁק מְאֹד· בְּכַלַּת
נְעוּרִים· הֲרוּגֶיהָ וַעֲנִיֶּיהָ·
תַּתָּה לְזִכָּרוֹן: יו״ן רָצָה
אַחֲרֶיךָ· בְּגֵיא צִיָּה וְצַלְמָוֶת·
אהבת

חוֹמָה· לְחוֹמַת יָם יִזְכּוֹר: בְּאָדָם וּבִבְהֵמָה·

אם

מיתה, כי גזרתו היא עד כמה הם חיים, ואף על הראוי למיתה יגזור שיחיה עד הזמן הקרוב הקצוב מאתו. כמריאים, ל' וחלב מריאים, (ישעי' א יא). בצורת וחושר, רעב ושובע. גנונים לישב, להושיב גנות ופרדסים במדבר או בישוב. מעט שמו מושב, ישראל. בקוע חומה, חורבן ירושלים. לחומת ים, לצור שהים חומה לה דכתיב
עי

אֹם הַקְּנָס מְהוּמָה׃ בְּצוּר קוֹל הוֹמָה׃ לַאֲדָמָה יִזְכּוֹר׃ זֵכֶר אֱמוּנָה וָשֶׁקֶר׃ אִזּוּן שִׂיחַ וָסֶקֶר׃ אוֹת פְּקֻדַּת בֹּקֶר׃ לִרְגָעִים יִזְכּוֹר׃ ח׳ אִם לְזוּל אִם לִיקָר׃ אוֹ לְטַעַת אוֹ לַעֲקֹר׃ אֱנוֹשׁ בְּדִקְדּוּק וָחֵקֶר׃ לַמִּשְׁפָּט יִזְכּוֹר׃

וְגַם אֶת נֹחַ בְּאַהֲבָה זָכַרְתָּ וַתִּפְקְדֵהוּ בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים׃ בַּהֲבִיאֲךָ אֶת מֵי הַמַּבּוּל לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר מִפְּנֵי רוֹעַ מַעַלְלֵיהֶם׃ עַל כֵּן זִכְרוֹנוֹ בָּא לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃ לְהַרְבּוֹת זַרְעוֹ כְּעַפְרוֹת תֵּבֵל׃ וְצֶאֱצָאָיו כְּחוֹל הַיָּם כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֵת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם׃ וְנֶאֱמַר

אַהֲבַת כְּלוּלוֹתֶיהָ׃ תַּעַשׂ לְזִכָּרוֹן׃

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ הָלֹךְ וְקָרָאתָ בְאָזְנֵי יְרוּשָׁלַיִם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְיָ זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה׃

שְׁחֵתוּ עַם זוּ׃ שְׂאֵת שִׁמְצָה בְּקָמֵיהֶם׃ שָׂם פֶּסֶל וְלֹא אֵל׃ שָׁתוּ לְזִכָּרוֹן׃ ח׳ שֶׁבָּלוּ כִּמְעַט רֶגַע׃ לוּלֵי קָם בַּפֶּרֶץ׃ מְעוֹרֵר שְׁבוּעָה׃ וּבְרִית לְזִכָּרוֹן׃

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ וַתְּדַבֵּר אֲלֵהֶם אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲכֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתֵּן לְזַרְעֲכֶם וְנָחֲלוּ לְעֹלָם׃

תַּעֲבַת מֵאָז׃ עֲדַת כָּל לְאֻמִּים׃ חָשַׁקְתָּנוּ מֵהֶם׃ עֵדוּת לְזִכָּרוֹן׃ ח׳ תְּמוּר כֶּסֶף

מי כצור כדומה בתוך הים (יחזק׳ כז לב). בצור קול הומה, חוזק הקול ההומה, והיינו צעקתן של ישראל. בצור, א׳ מעשר לשונות של תפלה כדאי׳ ברכות ריש פ׳ ואתחנן. אזין, השמעת אוזן. שיח, דבור. וסקר, ראיה. אות פקדת בקר לרגעים, עפ״ה ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו (איוב ז יח) ואמרינן במס׳ ר״ה דף ט״ז א׳ ר״י אומר אדם נדון בכל יום שנאמר ותפקדנו לבקרים, ר׳ נתן אומר בכל שעה שנאמר לרגעים תבחננו. מ״ע דר״י ? זכו׳, ונראה שלדעת הפייטן תהיה הפקידה בכל בקר והבחינה על פקידת הבקר תהיה בכל רגע וזהו שאמר אות פקודת בקר לרגעים יזכור. עיין בס׳ פענח רזא בפ׳ בשלח דף ל׳ א׳ מדפים אמשטרדם פרוש אחר.

וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב: וְנֶאֱמַר וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ: וְנֶאֱמַר טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ: וְנֶאֱמַר וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנָּחֵם כְּרֹב חֲסָדָיו: וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר הָלֹךְ וְקָרָאתָ בְאָזְנֵי יְרוּשָׁלַיִם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְיָ זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה: וְנֶאֱמַר וְזָכַרְתִּי אֲנִי אֶת בְּרִיתִי אוֹתָךְ בִּימֵי נְעוּרָיִךְ וַהֲקִימוֹתִי לָךְ בְּרִית עוֹלָם: וְנֶאֱמַר הֲבֵן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים כִּי מִדֵּי דַבְּרִי בּוֹ זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד עַל כֵּן הָמוּ מֵעַי לוֹ רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נְאֻם יְיָ:

נִמְאָס · דּוֹר נִשְׁכַּח קְהָת · קִנְּנוּ שְׂעִירַת · כִּי שְׁכַחְנוּ מוּזְכָּרוֹן:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ זְכֹר עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶּדֶם גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ הַר צִיּוֹן זֶה שָׁכַנְתָּ בּוֹ:

תָּר אִישׁ תָּם · בְּמִי זַרְעוֹ יִכָּנֶה · שִׂכֵּל יָדָיו · לְאוֹת וְזִכָּרוֹן: תִּתְרַפֵּק מְשׁוּל אֶפְרַיִם · כְּשַׁעֲשׁוּעַ יֶלֶד וּבֵן יַקִּיר · הֲלֹא בְּכוֹרִי הוּא · חֻקַּת לְזִכָּרוֹן:

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ הֲבֵן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים כִּי מִדֵּי דַבְּרִי בּוֹ זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד עַל כֵּן הָמוּ מֵעַי לוֹ רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נְאֻם יְיָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ וּפָקְדֵנוּ בִּפְקֻדַּת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִשְּׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם וּזְכָר לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד וְאֶת־הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה וְתֵרָאֶה לְפָנֶיךָ עֲקֵדָה שֶׁעָקַד אַבְרָהָם אָבִינוּ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ עַל גַּב הַמִּזְבֵּחַ וְכָבַשׁ רַחֲמָיו לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעַסְךָ מֵעָלֵינוּ וּבְטוּבְךָ הַגָּדוֹל יָשׁוּב חֲרוֹן אַפְּךָ מֵעַמְּךָ וּמֵעִירְךָ וּמִנַּחֲלָתֶךָ וְקַיֵּם לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַדָּבָר

שהבטחתנו בתורתך על ידי משה עבדך מפי כבודך כאמור: וזכרתי להם ברית ראשנים אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני יי:

(כשיש ברית מילה פותחים ארון הקודש ומוסיפים זה.

זכור ברית אברהם ועקדת יצחק והשב
שבות אהלי יעקב והושיענו למען שמך:)

כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם ואין שכחה לפני כסא כבודך. ועקדת יצחק לזרעו (של יעקב) היום ברחמים תזכור: ברוך אתה יי זוכר הברית:

ותוקעין — ובשבת אין תוקעין.

תקיעה: שברים: תקיעה:

היום הרת עולם. היום יעמיד במשפט. כל יצורי עולמים. אם כבנים. אם כעבדים. אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים. ואם כעבדים עינינו לך תלויות. עד שתחננו ותוציא כאור משפטנו איום קדוש:

ארשת שפתינו יערב לפניך אל רם ונשא. מבין ומאזין מביט ומקשיב לקול (בשבת זכרון) תקיעתנו ותקבל ברחמים וברצון סדר זכרונותינו:

אתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך לדבר עמם מן השמים השמעתם קולך ונגלית עליהם בערפלי טהר גם (כל) העולם כלו חל מפניך ובריות בראשית חרדו ממך בהגלותך מלכנו על־הר סיני ללמד לעמך תורה ומצוות ותשמיעם את־הוד קולך ודברות קדשך מלהבות אש בקלות וברקים עליהם נגלית ובקול שפר עליהם הופעת:

בחול.

מיוסד ע"ס א"ב מהופך.

אשא דעי בצדק· תת לפועלי צדק· אשאלה משפטי צדק· קול להרים כשופר: אין קורא בצדק· רודף צדק צדק· אקרא שמעה צדק· בקול בלול בשופר: בנתי במדעי· למרחוק שארת דעי· בטוי תרועה בידעי· בקול מתן שופר: בו בהריעי· ארצה לירועי· באמצו

זרועי

בשבת.

מיוסד ע"פ א"ב כפול כרפשי החרוזות.

אנוסה לעזרה· אמצא נגדי· אל קרוב לי· בעת קראי בקול: אשר בעדת אל· בקרבי נצב· ופה במקדש מעט· אצפצף לו בקול: בקרני דרשני· שה פזורה אני· נגזרתי ונאלמתי· בלי להרים קול: באמור גוזני· נדחה היא· שומרה וצלה· לא ישאג בקול: גלתי שיח כחקיו· וחכי ערב· הטה אזן ושח· השמיעני את קולך קול: גז וברח מני· כעפר על הרי בתר· בבקשו דרת ואות·

במשכנותי

אשא דעי וכו', עפ"ה אשא דעי למרחוק ולפועלי אתן צדק (איוב לו ג). אשאלה וכו', עפ"ה ישאלוני משפטי צדק (ישעיה נח ב). אין קורא בצדק, שם נ"ט ד'. בנתי במדעי, חשבתי בדעתי. למרחוק שאת דעי, אל הקב"ה אשא דעי, והוא עפ"ה אשא דעי למרחוק (איוב לו ג) ובמדרש דרשוהו כלפי הקב"ה עיין עליו. בטוי, ל' הכרה וקול. תרועה בידעי, ע"ש אשרי העם ידעי תרועה (תהלים פט יו) ופרשוהו במדרש אשרי העם שיודעים לפתות את בוראם בתרועה, וזהו בו בהריעי ארצה לי רועי וכו'. מתן שופר, כלא' שהוא ל' המתנ' והמשכה וטעמו משיכ' שופר כענין במשוך היובל (שמו'

אשא. איך זינגע נאך גערעכטיגקייט, נאהערע איינען שטאפער איך דורך גערעכטיגקייט אונד ביטטע אום גערעכטיגקייט, לויט, וויא דעז שופר'ז טאָנע. קיינער פיהרט זיינע זאכע נאך גערעכטיגקייט, ניעמאנד פאָלגט דער גערעכטיגקייט — זאָ ערהאָרע איך דען, גאָטט דער גערעכטיגקייט, ווען איך דיך אנ-רופע אונטער דעם טאָנע פאָן שופר! איך זינגע נאך, טיעף אין דיא פערנע צוריקק, דאַ ווערדע איך געוואַהר*) דען תרועהטאָן, דען טאָנאַטאָן דעז שופר'ז.

אונטער

*) בייא מתן תורה.

זְרוֹעִי · בְּקוֹל כֹּחַ שׁוֹפָר: גַּשְׁרוּתִי בְּיוֹם דִּין · לְהִתְוַכֵּחַ בַּדִּין · גּוֹלֶה עֹמֶק הַדִּין · בְּקוֹל קִפְּאוֹן שׁוֹפָר: גְּזֵרַת דַּת וָדִין · אִם חִיַּבְתִּי בַּדִּין · גְּרוֹנִי יַעֲבֹב מוֹרַע דִּין · בְּקוֹל עִם שׁוֹפָר: דְּרֹשׁ וְהַעַל רְטִיָּה · לִפְנֵי טְרִיָּה · דַּעַת לִטְרוּיָה · קוֹל חֹבֵשׁ שׁוֹפָר: דָּחוּי לִבְרוּיָה · בְּעַד נָבְרִיָּה · דְּרוֹר לְכָל בְּרִיָּה · בְּקוֹל

העברת

בְּמוֹשְׁבְנוֹתַי וְאֵין קוֹל: דִּלֵּג מִבֶּתֶר לְבֶתֶר · הֲשִׁיבֵהוּ אֵלַי · אוּלַי יִשָּׂא פָנֶיךָ · עֵקֶב שָׁמְעֲךָ בְּקוֹל: דְּרוֹשׁ טוֹבָה לָמוֹ · וּרְאֵה שֵׂה מוֹרִיָּה · אֵלֶם פִּיהוּ יְהִי צֶדֶק · לְלֹא שָׁמְעָה בְּקוֹל: הָסֵר מֵחָלָק · יְדֵיהֶם שְׂעִירוֹת · הוֹגֶה בְּתַחֲנוּנִים · כִּי לְךָ הַקּוֹל: הוֹשַׁע · אֲשֶׁר לֹא תִשָּׁכַח עֵדוּת · וּמִפִּי זַרְעוֹ · לֹא יָסוּף קוֹל: וְחוֹנַי וּמְלִיצַי · הֵם בְּנֵי אִמִּי · וְאָז נִחֲרוּ בִי · לְמַעַן אֶשְׁמַע קוֹל: וְעַל מִשְׁמַרְתָּם · יַעַמְדוּ

ויזעקו

יט יג). קפאון, ל' גלוי כמו אור יקרות וקפאון (זכרי' יד ו). והעל רטי' לפני טרי', והעלה רפואה לפני המכה. לטרויה, תאר לישראל הטרוי' והמכוסה. בקול חובש שופר, כ"כ בכ"י. חובש, ל' ולא חבשו (ישעי' א ו). דחוי לברוי' בעד נכרי', מי שנדחה להיות נמכר לנכרי יצא לחפשי בדרור לכל בריה. ברוי', ל' מכירה, כפרש"י בראשית נ' ה'. בקול העברת שופר, דכתי' והעברת שופר תרועה....וקראת' דרור בארץ (ויקר' כה ט).

אונטער דיעזען טאָן וואַר זיין טאַפּפער איר געפֿאָלליג, ער פֿערליעה איר קראַפֿט דורך דיא מאַכטיגע שטיממע דעס שופר'ס. אונד ווען איך מאַך געריכטסטאַג פֿאָר געריכט טרעטע, דאַן ווירד וויך דיא שטרענגע דעס רעכטס ווייכען דורך דען רייכען טאָן דעס שופר'ס. — אונד מיסט דער רעכטסשפרוך טאָן ערגאַנגען אונד האַט איך שולדיג געשפראָכען, זאָ ווירד דעם היבעל דעס שטראַפֿגעריכטס מייכמאָלט געטהאַן דורך איין בעטען אונטער דער שטיממע פֿאָן שופר. דיא אונס טיעף געשלאַגענען וואונדען ווערדען אייגעהיילט אונד אונזערע קוואַלען פֿערשווינדען דורך דיא היילענדע שטיממע דעס שופר'ס. דיא אונטער פֿרעמדער באָטמעסיגקייט שטעהען, ווערדען, זאָ וויא אַללע דיענסטבאָרע געשטאָפֿפֿע, בעפֿרייט ווערדען דורך

דען

הַעֲבָרַת שׁוֹפָר: הַכְּשַׁל בְּנַאֲפוּף · בְּזָרַת גִּפּוּף · הַצָּג בְּרִיב צִפּוּף · בְּקוֹל חֶרְדַּת שׁוֹפָר: הָעֱנַשׁ בְּאַפּוּף · וְשָׁב הֱיוֹת חָפוּף · הוֹעִילוּ לֵב כָּפוּף · בְּקוֹל כְּפִיפַת שׁוֹפָר: וְאִם שׁוֹד יַעַלְזוּ · וּבַדִּין יְלִיזוּ · וְצֶדֶק יָרוּץ לְאָחֲזוּ · בְּקוֹל חֵיל שׁוֹפָר: וּכְמוֹ מַכְנִיס בְּזוֹ · וּמוֹצִיא בְּזוֹ ·

וכן

וַיִּזְעֲקוּ · וְגַל לָהֶם סוֹד · וְהוּא יַעֲנֵם בְּקוֹל: זֶה חָמַק מִמֶּנִּי · אֲסוֹבֵב וַאֲבַקְשֶׁנּוּ · בְּכָל מָקוֹם הוּא · אָנָה אֶשָּׂא קוֹל: זֵכֶר דּוֹדִי לְמַטָּה · אַדִּיר בַּמָּרוֹם · מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ · לְמַעְלָה קוֹרְאִים בְּקוֹל: חֵילֵי מַיִם · אֲשֶׁר בָּם שְׁבִילוֹ · דִּבְּרוּ תְּמוּנָה לֹא רָאִינוּ · זוּלָתִי קוֹל: חִפַּשְׂתִּי יְשִׁימוֹן הֲיֵשׁ · וְאָמְרוּ אַיִן · קֶדֶם תַּחְתּוֹ עוֹז · בְּעֲתַנִי בְקוֹל: טָהוֹר הַלֵּג · הָרִים

ועבר

הכשל בנאפוף, הנכשל בנאוף. בזרת גפוף, בגפוף אשה זרה. גפוף, חבוק. הצג בריב וכו', כלומר ע"י קול חרדת שופר יוצג לפוף ודחוק בריב, כלומר שיחרד ויתחרט. הענש באפוף וכו', הנענש באף וחימה ושב בתשוב' להיות חף וזך מעון, יועילו לב כפוף, כלומ' הכנעתו. בקול כפיפת שופר, מבואר לעיל בקדושה אלא קול שופר כפוף לב אחד. חפוף, ל' חף אנכי ולא עון לי (איוב לג ט). שוד, כנוי ליצר הרע. יעלזו, ישמחו בהסיתו לדבר עבירה ואח"כ מקטרג עליו בדין, כמש"א רז"ל יורד ומסית עולה ומקטרג. יליזו, ל' בעושק ונלוז (ישעי' ל יב) ענין עוות. וכמו מכניס בזו וכו', כמש"ש רז"ל הובא בילקוט תהלים פ"א מה שופר זה אדם תוקע בזה ומוצי' בזה כך כל הקטגורין המקטרגין עליכם אני שומע בזו ומוציא בזו. יניז,

---

דען שאַלל דעז פֿערקינדענדען שופר'ז. זעלבסט דער אויזגעלאַססענסטע שוועלגער, דער דיא קײשהײט שאָן לענגסט פֿערלעטצט, געהט אין זיך דורך דיא שרעקקענסטיממע דעז שופר'ז. שאָן האַט איהן דאַז געריכט פֿערדאַממט; ער קעהרט צור דע־ מוטה צוריקק, בייגט זיך אונד ווירד געררעטטעט דורך דיא שטיממע דעז איינ־ געבאָגענען שופר'ז. אונד האַט אויך דער פֿערפֿיהרער איהן שאָן גאַנצליך איינגע־ נאָממען אונד ביז צום פֿאַלל געבראַכט, זאָ קאָממט דיא טוגענד בעהענד, איהן אויפֿרעכט צו האַלטען, ווען דיא ערשיטטערנדע שטיממע דעז שופר'ז ערשאַללט. זאָ וויא דאַז שופר דען שאַלל ניכט אויפֿנימט, זאָנדערן נור דורכפֿאַהרען לעססט, זאָ ווירד אויך גאָטט דיא שטיממע דעז פֿערלײמדערז (שטן) ניכט אויפֿנעהמען;

זיא

וכן מנו יגיזו. בקול רוח שופר: זה מכל קולות. אשר במקהלות. זקק לקהלות. קול תקע שופר: זוממי עקלקלות. מחיבי סקילות. זעו בגדוע מקלות. בקול שמע שופר: חי מכל שנה. יום זה שנה. חקוק לשושנה. לקול חרות שופר: חבתו משנה. שניה מראשונה.

ועבר. וממעון הדר מור. אז נתן קול: טמאתי ידידות שכנו ועלה. ליום כסא יבא. באזני קול: יקרתי בעיניו. ונגלה לי בשביי. עמו אנכי. אז הבטיחני בקול: ירד לשגער. ושם כס בעילם. השמיע כארי. וכנחש קול: כלה מני דוב. כהתרפה ממלאכת. חק במכתב.

ויעבר

חטא

יעבירו, ל' כגוזזו ועבר (נחום א יב). זה מכל קולות וכו', מה שפי' המפרש בלתי מתיישב לא על הלשון ולא על הענין, ונראה שמלת זה רומז על היום, ורצונו שביום זה זקק והצריך לקהלות לתקוע קול תקע שופר דוקא, וזה משונה מכל שאר קולות אשר היו במקהלות שהיו תוקעין בחצוצרות ולא בשופר וכדאי' בסוף ר"ה. ועוד יש לפרש זה כמו לזה והיינו בעבור שטיעותו יותר משאר מיני זמרים וטעם הנזכר, ועד"ז תרגמתי. זוממי עקלקלות .... זעו בגדוע וכו', הכוונה על יום מתן תורה שהוגבל ההר ונתחייב סקילה כל מי שהלך והרס ממצבו כדכתיב לא תגע בו יד כי סקל יסקל (שמו' יט יג) וכתיב קול ה' שובר ארזים (תהלי' כט) והיינו בשעת מ"ת, ויאמר הפייטן כי זוממי עקלקלות והיינו החושבים ללכת בדרך עקלקלו' להרוס ממצבם עד שיתחייבו סקילה, גם המה נזדעזעו לאחור בסבת גדוע מקלות שנשברו בקול שמע שופר, וגדוע המקלות היינו שבירת הארזי' בקול ה'. חקוק לשושנה, הושם לחוק לישראל המכונה שושנה. לקול חרות שופר, שנא' ביום ההוא יתקע בשופר גדול (ישעי' כז יג). חבתו משנה שניה מראשונה וכו', כלומר עוד חבה יתירה שניה ומשונה מראשונה נודעת

זיא ווירד פערשווינדען וויא דיא דורכפאהרענדע לופט דעז שופר'ז. דארום האט אויך גאטט אונזער וואָלען נור געמיינדעפערזאמלונג אימליבען שטימען פיר הייטע דיא שטימע דעז טויבטען שופר'ז געוועהלט. אונזער וואָלען טאגען דעז יאהרעז האט דער עווינלעבענדע דען הייטיגען טאג אויזגעצייכנעט; ער האט איהן פיר ישראל בעשטימט, אין איהם אייגט דאז שופר איהרער בעפרייאונג ערשאָללען צו לאסען. נאך איינען ריהמליכען פארצוג האט דיעזער טאג: אין איהם ווערדען דיא זינדען דעז גאנצען יאהרעז פערניכטעט

חֵטְא כָּל הַשָּׁנָה· דְּחוֹת בְּקוֹל שׁוֹפָר: טֶבַע בְּרָכוֹת תֵּשַׁע· מוּל שׁוֹפָרוֹת תֵּשַׁע· טָהוֹר מֵהֶם יִשַּׁע· בְּקוֹל דַּת שׁוֹפָר: טֶנֶף צַחוּנֵי רֶשַׁע· בְּשׁוּבָם מִפֶּשַׁע· טְרִיָּתָם תְּשַׁעֲשַׁע· בְּקוֹל שֶׁוַע שׁוֹפָר: יִיטַב מִשּׁוֹר פָּר· וּמֵאַיִל הַמְשֻׁפָּר· יוֹם הַמְסֻפָּר· לְקוֹל חִדּוּשׁ שׁוֹפָר: יָקֹשׁ יוּפָר· וְסוֹטֵן יֶחְפָּר·

יושר

וַיַּעֲבֶר קוֹל: כָּבַשׁ לִי· אַרְבָּעָה רָאשֵׁי נָמֵר· וְגַם אֲנִי בְּהוֹדָיוֹת סֶלָה· אַשְׁמִיעַ לוֹ קוֹל: לְחַיַּת קָנֶה· אָז מָכַר אֶרֶץ· מִי לִי בַשָּׁמַיִם· אָז הֵרִימָה קוֹל: לֶאֱהֵי יִשְׁעִי· מִשִּׁנֵּי בַרְזֶל שַׁוְּעָתִי· וּמֵרֶגֶל עַבְטִיט· הִצְרַחְתִּי בְקוֹל: מִדַּת קִצִּי· לֹא הוֹדִיעֵנִי· מָתַי בְּאַרְצִי· תּוֹר יַשְׁמִיעַ קוֹל: מִיּוֹדְעֵי סֵפֶר· חָתַם

קצי

ליום זה והיינו לדחות בקול שופר החטא של כל השנה. טבע ברכות תשע, פירושו כמו לקון לחשם ברכות תשע שהזכיר לעיל בקדושה. מול שופרות תשע, גם זה מבואר שם. טהור מהם ישע, פי' המפרש הקב"ה שהוא טהור ישע ויקבל מישראל שזכו בתורה לשמוע קול שופר, ודומה לו וישע ה' אל הבל (בראשי' ד ד) עכ"ל; וזה דחוק. ויותר נסתבר לפרש ע"ש דרכו, הקב"ה יפן מהם כלומר מברכת תשע והיינו מתפלה אל קול דת שופר בעבור שהם מכוונות אלה כנגד אלה לכן אחר קבלו זאת יפן אל זאת. אמנם בכל ספרי הדפוס גם בכ"י נדגש ש' של ישע לכן אין להוציאו כלל מגזרת וישע ה' אל הבל, לכן נראה שהוא מבנין נפעל ומגזרת ושוע אל ההר (ישעי' כב ה) כ' שועה ולעקה ויהי' טעמו הקב"ה יתפייס מהם בקול דת שופר. טנף צחוני רשע, זוהמת מגואלי רשעות והיינו המלוכלכים בעוונות. טריתם, מכתם. תשעשע, תטהר, מגזרת ובמים לא רוחצת למשעי (יחזקאל יו ד) שהוא ל' טהרה לדעת יונתן ולדעת ר"י הביאו הרד"ק בשרש שוע ייטב וכו', כל"ל בבנין הקל, שהוא עומד, וטעמו יהי טוב מקרבן, וכמו ותיטב לה' משור פר (תהלים סט לב). ומאיל המשפר, ומאילו של יצחק שהיה משופר בקרנן שופר. המשפר, פעל נגזר מן שופר. יום המספר לקול וכו', זה ר"ה שהוא ממוכה ומזומן לקול חדוש שופר. יוקש, תאר ליצר הרע. וסוטן, תאר

דורך דעז שופר'ז טאָן. זעלבזט יענע, דיא גאַנץ מיט זינדען בעזודעלט זינד, ווערדען — זאָ זיא דיא זינדען פֿערלאַסען — פֿאָללקאָממען גערייניגט ווערדען דורך דאַז האָללען דעז שופר'ז. דער פֿערפֿיהרער ווירד בעשאַמט,

דער

יָשַׁר לֵב יְשֻׁפַּר · בְּקוֹל שִׁפּוּר שׁוֹפָר: כְּעֵת הֵם תֹּקְעִים · גַּיְא מַבְקִיעִים · כְּרַכִּים מַשְׁקִיעִים · בְּקוֹל שְׁאוֹן שׁוֹפָר: כָּל הֲמוֹן מְרֵעִים · בְּחִיל מִתְרוֹעֲעִים · כַּאֲשֶׁר הֵם מַתְרִיעִים · קוֹל יָרִיעַ בַּשּׁוֹפָר: לְקוֹלוֹ כִּיקְשַׁב · יְבְעַת כָּל מוֹשָׁב · לְאֻמִּים בְּסַעַר יְנֻשַּׁב · בְּקוֹל סַעֲרַת שׁוֹפָר: לְיוֹדְעָיו יוֹשֵׁב ·

לאות

קִצִּי · לְבַל דַּעַת צוֹפַי · עֵת יִשְׂאוּ קוֹל: נָא הַבֵּט וּרְאֵה · עָנְיִי וּמְרוּדִי · אֵין לִי מַכִּיר · לְמִי אֶשָּׂא קוֹל: נֶצַח אֲקַוֶּה · כִּי לֹא יִפֹּל דָּבָר · מִמַּקְשִׁיבַי · דְּמָמָה וָקוֹל: שׂוֹשׂ יָשִׂישׂ · לִבִּי בְּקִרְבִּי · בְּשָׁמְעִי דוֹדִי דוֹפֵק · עַל פִּתְחֵי קוֹל:

ס׳ סֶלָה יְשִׂימֵנִי · כַּחוֹתָם עַל לֵב · כְּאָז תַּחַת הַתַּפּוּחַ · עוֹרַרְתַּנִי בְּקוֹל:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כָּבֵד עַל הָהָר וְקֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד וַיֶּחֱרַד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה:

עליתני

למקטרג, ועיין בערוך ערך ערב א'. כעת הם תוקעים וגו', רצונו לספר כמה גדול כחו של שופר שהרי בעת שהם תוקעין בו מבקיעים הארץ כדכתיב ויתקעו בשופר .... ותבקע הארץ בקולם (מ"א א' לט ומ), גם משקיעים בקול שאון שופר, וזה היה בחומת יריחו שהיתה משוקעת בארץ. כדכתיב ויתקעו בשופרות ותפול החומה תחתי' (יהושע ו כ). כל המון מרעים וכו', רומז לבני רשעים שיחילו ויתרועעו מקול תרועת שופר כדכתיב תקעו שופר בגוים .... ותרעש הארץ ותחול .... אנשי המלחמה נבהלו (ירמי' נ"א, כ"ז וכ"ט ול"ב) ונכ"י גרס בחילו מתרועעים והיינו בחילו של שופר, וכדכתיב אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו (עמוס ג' ו') וכתיב וה' אלהים בשופר יתקע והלך בסערות תימן (זכרי' ט' י"ד), וזהו לקולו כיקשב .... לאומים בסער ישב וכו', ליודעיו, ליודעי תרועה היינו ישראל. יושב,

דער פֿערלייאדער צו שאַנדען, דאַז רעדליכע העֶרץ אַבער אויפֿגעהייטערט, דורך דיא היטערע שטיממע דעז שופר'ז. איינזט ווירד דיא ערדע קראַכען, שטאַרקע ווערדען פֿערזינקען דורך דען מאַכטיגען שאַלל דעז שופר'ז. זאַממטליכע פֿרעפֿלער־ראַטטע ווירד דאַן בעבען אונד שאַבענד אויפֿפֿאַהרען פֿאָם שופר־שאַלל. יעדע שטאַדט ווירד זיך ענטזעטצען, ווען זיא דעסען שטיממע פֿערנימט; נאַציאָנען ווערדען איהן שטורם דאַהינפֿאַהרען, בייא'ם שטירמען דעז שופר'ז. אַבער דיא

לְאוֹת טוֹב יִתְחַשֵּׁב · לְעֵת יִתְיַשֵּׁב · בְּקוֹל טַעַם שׁוֹפָר: מוֹאֲסָיו לְהִבָּקֵעַ · בּוֹגְדָיו לְקַעְקֵעַ · מוֹרְדָיו לְהַשְׁקִיעַ · בְּקוֹל חֲזוּק שׁוֹפָר: מַאֲרִיךְ בְּהִתָּקֵעַ · מְקַצֵּר בְּהִבָּקֵעַ · מֵרִיעַ וְתוֹקֵעַ · בְּקוֹל שְׁלוֹשׁ שׁוֹפָר: נוֹתֵן אֵימוֹת · מַחְפִּיז אֻמּוֹת · נוֹסוּ נוּאֻמּוֹת · מִקּוֹל בּוּךְ שׁוֹפָר:

עִלִּיתַגִּי אֵל · עַל כָּל בָּנוֹת · כִּי בַעֲבוּרִי · כְּחוֹרֵב תִּתָּה קוֹל: פי' עַל כָּל אֱלֹהִים מְאֹד נִתְעַלֵּיתָ · נֶצַח תִּתְעַלֶּה · בִּתְרוּעַת קוֹל:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה יְיָ בְּקוֹל שׁוֹפָר: וְנֶאֱמַר בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְיָ:

פָּעָה מִמִּדְבָּר · צִפּוֹר מִמִּצְרַיִם · וְיוֹנָה הִשְׁמִיעָה · מֵאַשּׁוּר קוֹל: פי' פְּקוֹד צְפִיר בַּיִת · דְּרוֹשׁ יוֹנַת אֵלֶם · תְּקַע לָמוֹ בַּשּׁוֹפָר · וּשְׁרֹק לָמוֹ בְּקוֹל:

ככתוב

נותץ

יהא השופר משובח ונאה כדכתי' שם (פסוק טו) ה' צבאו' יגן עליה' וגו', או יהי' טעם יושב, שיושיבם במנוחה שנא' שם (יו) והושבותים כי רחמתים. ואמרינן במכילתא פ' יתרו ויהי קול השופר, כל מקום שנא' שופר הרי זה סימן יפה לישראל וכו', וזהו טעם לאות טוב יתחשב. לעת יתישב, עד"ה וישב ומשל על כסאו (זכרי' ו יג). מאריך וכו', כדאי' במס' ר"ה דף ל"ג ב', סדר תקיעות ג' של ג' ג' שעור תקיעה כג' תרועות וגו', ול' תרועה הוא ל' נקוע ושבירה כמו רועה התרועעה הארץ (ישעי' כד יט), תרועם בשבט ברזל (תהלי' ב ט). נותן אימות, השופר יתן אימה

פֿערעהרער גאָטטעס ווערדען רוהיג בלייבען, איהנען ווירד'ס איין גוטעס לייבען זיין, זיא ווערדען אויפֿגעהייטערט ווערדען בייא'ם זאַנפֿטען טאָן דעס שופר'ס. נור יענע, דיא דיעזע פֿעראַכטען, ווערדען אונטערגעהען, דיא טרייאלאָזע אַן איהנען געהאַנדעלט, ווערדען אויפֿגעריעבען, אונד דיא זיך ווידער זיא אויפֿגעלעהנט, ווערדען פֿערזינקען דורך דען מאַכטיגען טאָן דעס שופר'ס. עס ווירד איין שרעקקען פֿערברייטעט ווערדען, נאַציאָנען ווערדען ערבעבען אונד אין דיא פֿלוכט געטריעבען דורך דיא רייסענדע שטיממע דעס שופר'ס. טאָללוועהרע ווערדען צערשטאָרט, קריעגסהעערע צערשטרייט

נוֹתֵץ חוֹמוֹת · מַשְׁבִּית מִלְחָמוֹת · נוֹהֵם כַּהֲמוֹת · קוֹל שַׁאַג שׁוֹפָר: סוֹדוֹ כְּגִלָּה · בְּסִין לִסְגֻלָּה · סִיֵּם מְגֻלָּה · בְּקוֹל הָלוֹךְ שׁוֹפָר: סוֹד יוֹם גְּאֻלָּה · בְּהִסָּפוֹ לִגְאוּלָה · שָׂשׂוֹן וְגִילָה · קוֹל יַשְׁמִיעַ שׁוֹפָר: עָשׂוֹר דּוֹחֶה · עֹנֶג מַדְחֶה · עֲבֵרוֹת

ממחה

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְהִשְׁתַּחֲווּ לַיְיָ בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלָיִם:

צוּר חֻקִּים מֶנִּי · לְבַל יְעוּפוּ בַּגֶּשֶׁר · לְבַל יִכָּנְפוּ · מַשְׁמִיעֵי קוֹל: י׳ צְרוּפָה אֶלְמַד · וְעֵינַי לְמוֹרַי · כְּאָז צִיר מְדַבֵּר · וְאֵל מְשִׁיבוֹ בְקוֹל:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל:

קָרֵב קֵץ · בָּא עֵת מִשְׁפָּט ·

קס

ויחפיזו האומות עד שינאשו ויקראו: נוסו מלטו נפשיכם! נותץ חומות, שנא' וכל חומה לארץ תפול (יחזקאל לח כ). משבית מלחמות, כי לא ישא עוד גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה כמבואר בנבואת ישעי' סימן ב' ובמיכה סימן ד', והיינו לעתיד. נוהם כהמות וכו', ל' כהמות ימים יהמיון (ישעי' יז ב). סודו כגלה וכו', כאשר גלה סודו לעם סגולתו בהר סיני הי' מסיים מגלתו היינו התורה בקול הלוך שופר כדכתיב במשוך היובל המה יעלו (שמות יט יג) שמשיכת השופר הי' סימן לסלוק שכינה, ובכ"י כתיב סִיֵּם מְגֻלָּה הר' בצר"י והג' בחירק והכוונה שזה, ואלו הוי גרסינן מְגַלֶּה בפתחות הג' היה הענין יותר נאות לפרש שבקול הלוך שופר היה מגלה הסיום, היינו הסתלקות השכינה. סוד יום גאולה, כדאיתא בילקוט פ' בהעלותך רמז תשכ"ד אמר הקב"ה בעה"ז נתתי תורתי בקול שופר לעתיד לבוא אני מכנס גלותכם בקול שופר. בהספו לגאולה, בהגלותו לישראל. עשור דוחה, בשנת היובל שנאמר והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש (ויקרא כה ט). עונג מדחה, דוחה שבת. ממחה, ל' קנוח וטהרה.

צערשטרייט, דען וויא רוישענדע פֿלוטהען ברילט דיא שטימע דעס שופר'ס. איינסט, אלס גאָטט דאס געהיימניס זיינער לעהרע זיינעם געליעבטען אויף סיני אָפֿפֿענבאַרטע, וואורדע דער בעשלוס געמאַכט מיט איינעם אַנהאַלטענדען טאָן פֿאָן שופר. אויך דער געהיימע טאַג דער ערלאָזונג, ווען ער ישראל ווירד קונד ווערדען, ווירד איהנען פֿריידע אונד וואָננע פֿערקינדען דיא שטימע דעס שאַללענדען שופר'ס. דיא זינדען ווערדען פֿערניכטעט, דיא קאַסטייאונג ווירד אויפֿגעהאָבען

מַמְחֶה· בְּקוֹל צְרַח
שׁוֹפָר: עֲוֹנוֹת מוֹחֶה·
עַבְדוּת מְאַחֶה·
עֲבוֹדוֹת מַנְחֶה· קוֹל
חֲצוֹר שׁוֹפָר: פֶּגֶר
וְהַסְּעִיר· מַמְלְכוּת
שֵׂעִיר· פִּשְׁעָה תָּעִיר·
בְּקוֹל קוֹלוֹת שׁוֹפָר:
פִּתְחֵי הָעִיר· תַּשְׁקִיעַ
וְתַבְעִיר· פַּחַד רַב

רנן

וְצָעִיר· מִקּוֹל הֶמְיַת שׁוֹפָר: צִיּוּן רֶמֶז אוֹת·
שׁוֹפָרוֹת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת· צְוָחָה בְּמִדְיָן דְּאוֹת·

קָם מֵלִיץ יָשָׁר· לְהִתְחַנֵּן
בְּקוֹל: יח׳ קַדֵּשׁ חֹדֶשׁ· וְהוּכַן
מוֹעֵד· וְאֶתְקַע בַּשּׁוֹפָר·
וַיַּעֲנֶה לִי בְקוֹל:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֵּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ: כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב:

רֶגֶשׁ מִקֶּבֶר· צְוָחָה מִסֶּלַע·
בְּתֵת יְבֵשֵׁי עֶצֶם· מֵעָפָר
קוֹל: יח׳ רְאוּ נֵס בֶּהָרִים·
וְקוֹל שׁוֹפָר בָּאָרֶץ· לְהַשְׁמִיעַ

צְרַח שופר, כ"כ בכ"י ובכן הוא, שהוא שם דבר. מוחה, ל' מחוי' ומחיקה. עבדות מאחה, עבודות מנחה, כ"ה בספרינו, ובכ"י גרס עבדות מנחה עבודות מאחה, וזה מתיישב על ל' רז"ל שאמרו במסכת ר"ה דף ח' תקעו ב"ד בשופר נפטרו עבדים לבתיהן והשדות חוזרות לבעליהן. חצור שופר, ל' חצוצרה, מגזרת ויהי כאחד למחצרים (דה"ב ה יג). פַּחַד, כ"כ בכ"י ל' בזוי ובכן הוא. רב וצעיר, קטון וגדול. ציון רמז אות, שלשתם ל' סמן ואות הן, וירמוז על מעשה גדעון במלחמת מדין, ואפשר שלכך נקט ג' לשונות של ל' אות לרמוז על שלשה אותות שנעשו לו א' בגזה וא' בצרוף המלקקים וא' בחלום צליל לחם שעורים. שופרות .... צוחה וכו', כדכתיב ויתקעו ש"ש מאות השופרות וישם ה' את חרב איש ברעהו ובכל המחנה וינס המחנה וגו' (שופטי' ז כב). דאות, ל' כאשר ידאה

אויפגעהאבען אונד יעדעס זיין אייגענטהום וויעדערגעגעבען דורך דעס שופר'ס קלאנג[1]). דאס רייך שעיר ווירד זא גרונדע געהן אונד פערוויסטעט ווערדען; זיינע פערפעסטהאטען אללע ווערדען זיך געגען עס עמפארען, ווען דיא שטימע דעס שופר'ס ערשאללען ווירד. דיא פפארטען זיינער שטאדטע ווערדען אונטערגעהן אונד פערזינקען; דער מאכטיגע ווירד ציטטערן וויא דער שוואכלינג, דורך דיא שאבענדע שטימע דעס שופר'ס. אויך ליעסען אונד בעלעג זא דיעזער ערטיינונג ליעפערט אונס יענע געשיכטע דער דרייהונדערט שופרות[2]). וואוך איין יאמערגעשריי דער מדינים ערשאללן

[1]) אם גראסען יובעלישאהר. [2]) דער קריעג גדעון'ס מיט מדין. שופטי' קאפ' 7.

בְּקוֹל שִׁתּוּף שׁוֹפָר: צִפְצְפוּ צְבָאוֹת· כְּשָׁרוּ פְּלָאוֹת· צוּר כְּעֵשׂ נִפְלָאוֹת· בְּקוֹל עָרֵב שׁוֹפָר: קוֹל חֲלוּשָׁה· בְּאַרְקָא חֲלָשָׁה· קָלוֹת מַתַּן שְׁלֹשָׁה· קוֹלוֹת כְּנִתְּנוּ בַּשּׁוֹפָר: קֶרֶן

רֶנֶן· מְדַמּוּמֵי קוֹל:
כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶךָ כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשֹׁכְנֵי אָרֶץ כִּנְשֹׂא נֵס הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְקֹעַ שׁוֹפָר תִּשְׁמָעוּ:
שֶׁגֶג לֵב הוּתַל· עוֹד כָּל יְשֵׁנוּ· בְּלִי לְהַכְבִּיד אֹזֶן· מַשְׁמוּעַ קוֹל: פ' שׁוֹבֵב לִי כְּקֶדֶם· דַּת מוֹרָשָׁה· אֲשֶׁר בָּהּ עָלְפָתְנִי· בְּלַפִּידִים וָקוֹל:

ככתוב

מְשֻׁלָּשָׁה· הַיּוֹם לִזְכֹּר אֲשַׁלְּשָׁה· קָרוֹא עוֹד שְׁלֹשָׁה· בְּקוֹל עָתוּד שֹׁפָר: רָחַשְׁתִּי לַעֲלִיּוֹת· וְעֵינַי תְּלוּיוֹת· רְאוֹת כִּנּוּס גָּלֻיּוֹת· בְּקוֹל גָּדֹל שׁוֹפָר: רְבִיעִית חַיּוֹת· לִיקוֹד לִהְיוֹת· רֶשֶׁף

הנשר (דברי' כח מט) שהיתה אומה שלהם פורחת באויר עד למרחוק; וי"ג לאות נר'. בקול שתוף שופר, אומת מדין היתה משתתפת ומעורבת עם קול השופרות. צפצפו וכו', שעורו לגאות ישראל כאשר ראו הפלאות והנפלאות שעשה כורש צפצפו בקול ערב שופר. כשרו, מגזרת אשורנו (במדבר כ"ד י"ז), וצפצפו, מגזרת ופוצה פה ומצפצף (ישעי' י יד) והוא ל' דבור ורכן לקוח מצפצוף העופות. בארקא חולשה, בארץ הוטלה, ל' חולש על גוים (ישעי' יד יב). קולות מתן שלשה, קולות ולפידים וקול שופר. קרן משולשה וכו', הרכון שתוקעין היום ג' קולות לזכר שלעתיד יהיו עוד קריאת ג' קולות בזמן קבוץ הגליות כמבואר לעיל בפסוק אלל ובכן ישלש שופרות ערץ, וזהו שסמך אחריו לחש וכו'. לעליות, כלפי מעלה. רביעית חיות וכו', רומז ל החי' הרביעית שראה דניא. שנפ

ערשאָלל אונטער דער שטיממע פֿאָן שופר! דאַ העער גאָטטעס (ישראל) זאַה וואונדערטהאַטען, דיא דער טאַפּפֿער איהם געטהאַן, אונד זאַנג דאַנקליעדער אונטער דער אַנגענעהמען שטיממע פֿאָן שופר. דרייאָואַל וויעדערהאָלענד בלאָזען וויר היטטע דיא טאָנע דעס שופר'ס; אויך דאַס לאָזגעלייטען אונזערער בעפֿ פֿרייאונג ווירד איינסט געשעהען דורך איין דרייאַמאַליגעס שופרבלאַזען. דאַרום פֿלעהע איך אונד העבע מיינע אויגען גען היממעל עמפּאָר; אָ, מאָכטען זיא עס דאָך זעהען, דאָס אונזרע לערשטרייטען וויעדער געזאַממעלט ווערדען דורך דיא שטיממע דעס גראָסען שופר'ס! דאַס פֿיערטע טהיער ווירד דאַן איין פֿלאַממען אויפֿ לאָדערן

שַׁלְהֲבִיּוֹת · בְּקוֹל לַהַב שׁוֹפָר: שֵׁנָה תְעוֹרֵר · לְשַׁלֵּם גְּמוּל לְצוֹרֵר · שְׁאוֹנוֹ תְפוֹרֵר · בְּקוֹל גְּבוּרוֹת שׁוֹפָר: שׁוֹשָׁן תַּדְרֵר · גְּאֻלָּה תְבָרֵר · שׁוֹכְנִים תְּזוֹרֵר · בְּקוֹל הַעֲרַת שׁוֹפָר: תִּישַׁר מֵחֶרְמוֹן · לְרוֹעֵעַ אַרְמוֹן · תַּשְׁלֵג בְּצַלְמוֹן · בְּקוֹל הֲמוֹן שׁוֹפָר: י׳ תִּצְעַד כְּבִישִׁימוֹן · בְּמַתַּן אָמוֹן · תַּשְׁמִיעַ בְּאַרְמוֹן · קוֹל קוֹרֵא כַּשּׁוֹפָר:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת הָהָר עָשֵׁן וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק:

תְּבוּנָה הֵפִיק · אִישׁ נְבוֹן דָּבָר · וְחַק נֹעַם וְזִמְרוֹת · בִּנְעִימוֹת קוֹל: י׳ תְּהִלָּה יִתְּנוּ · אָז לַכֹּל הִשְׁמִיעַ · לִי

מושל

ככתוב

תעורר וכו׳, ואז כביכול יעיר שנתו לשלם גמול לצורר וכו׳, והוא עפ״ה ויקץ כישן ה׳ כגבור מתרונן מיין ויך צריו אחור וגו׳ (תהלי׳ ע״ח סה). שושן, תאר לישראל. תדרר, תקרא דרור. שוכנים תזורר, שוכני עפר תעיר לתחיות, ל׳ ויזורר (מ״ב ד׳ ל״ה). הערת שופר, ל׳ הערה והקיצה. תישר מחרמון. תבוא בדרך ישר מחרמון, ויסודו על הכתוב אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה מראש שניר וחרמון (שיר ד ח) וכדאי׳ עליו בשמות רבה פ׳ כ״ג דף ק״מ א׳. לרועע, לרצץ ולשבר. ארמון, תאר לעשו. תשלג בצלמון, תלבן הגיהנם כדי שיעלו הנתונים שם, וכל זה לעתיד בשעת התחיה, והוא עפ״ה בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון (תהלי׳ סח טו) ועיין בתנחומ׳ דף כ״ג ג׳. תצעד כבישימון, תחזור ללכת בינינו כמו שהלכת בישימון במדבר בשעת מתן אמון היא התורה, ותשמיע בארמון קול קורא כשופר לקבץ נדחי ישראל ולהחיות המתים במהרה בימינו אמן.

אנדערן אונד פערלעהרט ווערדען אונטער דער שטיממע דעס פאזוינענדען שופר׳ס. דאן ווירסט דוא דיך אויפמאכען, דיינען ווידערזאכערן פערגעלטען, איהר טאבען ברעכען דורך דעס שופר׳ס געוואלטיגע שטיממע. דיא מיט איינער ליליע פערגליכנע ווירסט דוא דאן בעפרייען; דער טאג דער ערלעזונג ווירד ערשיינען אונד דיא טאדטען ערוועקקען דורך דיא אויפמונטערנדע שטיממע דעס שופר׳ס. פאן חרמון ווירסט דוא דען וועג באהנען, אדמון ניערערשמעטטערן דורך דעס שופר׳ס שטיממע, ווירסט וויעדער פאר אונס דאהערשרייטען וויא דאמאלס אין דער וויסטע ביים איבערליעפערונג דעס געזעטצעס אונד ווירסט אונס אין טעמפעל זאממלען; מיט לויטער שטיממע, גלייך דער שטיממע דעס שופר׳ס.

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כָּבֵד עַל הָהָר וְקֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד וַיֶּחֱרַד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה: וְנֶאֱמַר וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל: וְנֶאֱמַר וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת הָהָר עָשֵׁן וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה יְיָ בְּקוֹל שׁוֹפָר: וְנֶאֱמַר בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְיָ: וְנֶאֱמַר תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ: כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: וְנֶאֱמַר הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ: הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר: הַלְלוּהוּ בְתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָב: הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ: וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשֹׁכְנֵי אָרֶץ כִּנְשֹׂא נֵס הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְקֹעַ שׁוֹפָר תִּשְׁמָעוּ: וְנֶאֱמַר וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְהִשְׁתַּחֲווּ לַיְיָ בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלָיִם: וְנֶאֱמַר וַיְיָ עֲלֵיהֶם יֵרָאֶה וְיָצָא כַבָּרָק חִצּוֹ וַאדֹנָי יֱהֹוִה בַּשּׁוֹפָר יִתְקָע וְהָלַךְ בְּסַעֲרוֹת תֵּימָן: יְיָ צְבָאוֹת יָגֵן עֲלֵיהֶם: כֵּן תָּגֵן עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלוֹמֶךָ:

מוֹשֵׁל בַּכֹּל · יַמְתִּיקוּ בְּקוֹל:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ: הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר: הַלְלוּהוּ בְתֹף וּמָחוֹל · הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָב: הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי שָׁמַע · הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ:

יי׳ תַּחַת בְּנֵי צִיּוֹן · בִּבְנֵי יָוָן שָׁחוּ · הִבְרַקְתָּ חִצִּים · וַתְּהֻמֵּם בְּקוֹל: יי׳ תַּרְעֵם לְבוֹזַי · תִּתְקַע בַּשּׁוֹפָר · בְּסַעֲרוֹת תֵּימָן · אָז יֵלֵךְ קוֹל:

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וַיְיָ עֲלֵיהֶם יֵרָאֶה וְיָצָא כַבָּרָק חִצּוֹ וַאדֹנָי יֱהֹוִה בַּשּׁוֹפָר יִתְקָע וְהָלַךְ בְּסַעֲרוֹת תֵּימָן: יְיָ צְבָאוֹת יָגֵן עֲלֵיהֶם: כֵּן תָּגֵן עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלוֹמֶךָ:

אלהינו

אלהינו

אלהינו ואלהי אבותינו תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גליותינו וקרב פזורינו מבין הגוים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ והביאנו לציון עירך ברנה ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו כמצוה (נ"א כמצוה) עלינו בתורתך על ידי משה עבדך מפי כבודך כאמור: וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצצרת על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם אני יי אלהיכם: כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך. ברוך אתה יי שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים: ותוקעין — ובשבת אין תוקעין.

תקיעה: תרועה: תקיעה:

היום הרת עולם. היום יעמיד במשפט. כל יצורי עולמים. אם כבנים. אם כעבדים. אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים. ואם כעבדים עינינו לך תלויות. עד שתחננו ותוציא כאור משפטנו איום קדוש:

ארשת שפתינו יערב לפניך אל רם ונשא. מבין ומאזין מביט ומקשיב לקול (בשבת זכרון) תקיעתנו ותקבל ברחמים וברצון סדר שופרותנו:

רצה, סדר דוכן אז"ו שטעהט אם ענדע פֿאָן מחזור.

נאך דיעזען פֿאָלגט אמן וויעדער היער אן.

ונאמר כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים: לחיים טובים

---

*) בכ"י של י"א ושל ק"ו גורס לקול תרועתנו אצל מלכיות ואצל שופרות משא"כ אצל זכרונות שגרס תקיעתנו, וסדר התקיעות כפי שהם נרשמים. שם: קשר"ק למלכיות, קש"ק לזכרונות וקר"ק לשופרות.

טוֹבִים תִּכְתְּבֵנוּ: אֱלֹהִים חַיִּים כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים: כַּכָּתוּב וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

פותחים הארון.

הַיּוֹם תְּאַמְּצֵנוּ: אמן

הַיּוֹם תְּבָרְכֵנוּ: אמן

הַיּוֹם תְּגַדְּלֵנוּ: אמן

הַיּוֹם תִּדְרְשֵׁנוּ לְטוֹבָה: אמן

הַיּוֹם תְּחַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה: אמן

הַיּוֹם תִּשְׁמַע שַׁוְעָתֵנוּ: אמן

הַיּוֹם תְּקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ: אמן

וי"א מוסיפים: היום תתמכנו בימין צדקך: אמן

סוגרים הארון.

כְּהַיּוֹם הַזֶּה תְּבִיאֵנוּ שָׂשִׂים וּשְׂמֵחִים בְּבִנְיַן שָׁלֵם· כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי· עוֹלוֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחִי· כִּי בֵיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל הָעַמִּים: וְנֶאֱמַר וַיְצַוֵּנוּ יְיָ לַעֲשׂוֹת

והביאותים וגו' ישעיה נ"ו ז'. ויצונו ה' —— ולדקה וגו' דברים ו' כ"ד.

חייטע חַמְכטעזט דוח חונז קרחַפט פערלייהען, אמן.

הייטע חַמְכטעזט דוח חונז זעגנען. אמן.

הייטע חַמְכטעזט דוח חונז עמפָּרהעבען. אמן.

הייטע חַמְכטעזט דוח חונז מיט גליקק בעגולען. אמן.

חייטע חַמְכטעזט דוח חונז חיין גליקקליכעז יחַהר ערנייערן. אמן.

הייטע חַמְכטעזט דוח חונזער פלעהען חַנחֶרען. אמן.

הייטע חַמְכטעזט דוח מיט ערבַּחרמען חונד וואָהלגעפַחללען

חונזער געבעט פערנעהמען. אמן.

חַכן הייטיגען טחַגע ווירזט דוח חונז פריידיג חונד פרחָהליך היניינפיהרען חין דען טעמפעל זלס, וויח ניעדערגעשריעבען חיזט דורך דיינען פרחָפעטען (ישעי' נ"ו ז'): „חיך ווערדע זיח הינלייטען נחַך מיינעם היילינען בערגע, ווערדע זיח ערפרייען חין מיינעם בעטהויזע; חיהרע ברחַנדחָפפער חונד טפייזעחָפפער ווערדען חַנגענעהם זיין חויף מיינעם חַלטחַר! דען מיין הויז ווירד חיין בעטהויז הייסען פיר חַללע פֶחלקער." פערנער הייסט עז (דברים ו' כ"ד): „דחַ געבחָט חונז דער עוויגע,

אֶת כָּל הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֵינוּ· לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים לְחַיּוֹתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה: וְנֶאֱמַר וּצְדָקָה תִּהְיֶה לָּנוּ כִּי נִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ: וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם יִהְיֶה לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל עַד הָעוֹלָם· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר·
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן· יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא· יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ: תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

אַללען דיעזען געזעטצען נאַכצולעבען, אום, דען עוויגען, אונזערן גאָטט, צו פירכטען, דאַמיט עס אונס צו אַללען צייטען וואָהלגעהע, אונד ווער זאָ לעבען מאָגען, וויא יעטצט געשיעהט". פערנער הייסט עס דאַזעלבסט: „אויך ווירד עס אונס דאַפיר צור גערעכטיגקייט גערעכנעט, ווען ווער פֿאָר דעם עוויגען, אונזערם גאָטט, אַללע דיא געבאָטע האַלטען, וויא ער זיא אונס פֿאָרגעשריבען האַט". גערעכטיגקייט, זעגען, ערבאַרמען, לעבען אונד פריעדען ווירד אונס אונד גאַנץ ישראל בעשיינען ווערדען אין עוויגקייט. געלאָבט זייסט דו, עוויגער, שטיפטער דעס פריעדענס!

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ. אֵין כַּאדוֹנֵינוּ. אֵין כְּמַלְכֵּנוּ. אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ: מִי כֵאלֹהֵינוּ. מִי כַאדוֹנֵינוּ. מִי כְמַלְכֵּנוּ. מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ: נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ. נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ. נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ. נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ: בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ. בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ. בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ. בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ. אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ. אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ. אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים:

פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת הַצֳּרִי וְהַצִּפֹּרֶן וְהַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה. מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה: מוֹר וּקְצִיעָה שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה: הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר. וְקִלּוּפָה שְׁלשָׁה. וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה. בֹּרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין. יֵין קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָתָא וְקַבִּין תְּלָתָא. וְאִם אֵין לוֹ יֵין קַפְרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוַּרְיָן עַתִּיק: מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע (הַקָּב). מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל שֶׁהוּא: רַבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל שֶׁהוּא וְאִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ. אִם חִסַּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף: בֹּרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת

הַצִּפֹּרֶן, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה: יֵין קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה: וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בָּעֲזָרָה מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

מסכה סוף מס' תמיד, וסופרים פי"ח.

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים, לַיָי הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ: (כ"ד)

בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים,

גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ: (מ"ח)

בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים,

אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט: (פ"ב)

בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים, אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: (צ"ד)

בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אֹמְרִי', הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: (פ"א)

בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים, יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: (צ"ג)

בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים, מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: (צ"ב)

מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבֹא. לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם: שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל תִּקְרָא בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית

שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם · וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ (נ"א וכסא כבודו) בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד (נ"א אַחֵר) · אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן · לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ · לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ · יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפּוֹלוּ · וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ · וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עוֹל מַלְכוּתֶךָ · וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד · כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד · כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

קדיש יתום. שיר היחוד, ואחר שיר של יום נוהגים לאמר מזמור פ"א והוא זה.

פא לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית לְאָסָף: הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: שְׂאוּ־זִמְרָה וּתְנוּ־תֹף כִּנּוֹר נָעִים עִם־נָבֶל: תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ: כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם שְׂפַת לֹא־יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע: הֲסִירוֹתִי

מִסֵּבֶל שִׁכְמוֹ כַּפָּיו מִדּוּד תַּעֲבֹרְנָה: בַּצָּרָה קָרָאתָ וָאֲחַלְּצֶךָּ אֶעֶנְךָ בְּסֵתֶר רַעַם אֶבְחָנְךָ עַל־מֵי מְרִיבָה סֶלָה: שְׁמַע עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ יִשְׂרָאֵל אִם־תִּשְׁמַע־לִי: לֹא־יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר: אָנֹכִי יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַרְחֶב־פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ: וְלֹא־שָׁמַע עַמִּי לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא־אָבָה לִי: וָאֲשַׁלְּחֵהוּ בִּשְׁרִירוּת לִבָּם יֵלְכוּ בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם: לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי יִשְׂרָאֵל בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ: כִּמְעַט אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ וְעַל־צָרֵיהֶם אָשִׁיב יָדִי: מְשַׂנְאֵי יְהֹוָה יְכַחֲשׁוּ־לוֹ וִיהִי עִתָּם לְעוֹלָם: וַיַּאֲכִילֵהוּ מֵחֵלֶב חִטָּה וּמִצּוּר דְּבַשׁ אַשְׂבִּיעֶךָ:

ותוקעים שלשים קולות כדי לערבב את השטן מ"מ אין מעכבות שאם לא יעשו כן אין עכוב בדבר שהרי כבר יצאו ידי חובתם. ואח"כ נפטרים לבתיה' לשלום.

תפלת מנחה׃

למנחה נכנסים לביה"כ ואומרים אשרי, ובל"ג, ח"ק.
אשרי איזט צו פינדען בדף י"ג; דארויף ובא לציון.

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְיָ: וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְיָ רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּפִיךָ לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְיָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן דֵּין וְאָמְרִין קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ קַדִּישׁ עַל אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יְיָ צְבָאוֹת מַלְיָא כָל־אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: וּנְטָלַתְנִי רוּחָא

וְשִׁמְעֵת בַּתְרַי קָל זִיעַ סַגִּיא דִּמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין: בְּרִיךְ יְקָרָא דַיְיָ מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ: יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ מַלְכוּתֵהּ קָאֵם לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבוֹתֵינוּ שָׁמְרָה זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: בָּרוּךְ (הוּא) אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְנָתַן־לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְיָ אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיְיָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ: בִּטְחוּ בַיְיָ עֲדֵי עַד כִּי בְּיָהּ יְיָ צוּר עוֹלָמִים: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְיָ: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר: ח״ק.

למנח וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ:

בשבת עוליאים ס"ת וקוראים ג' אנשים בפ' האזינו.

הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי־פִי: יַעֲרֹף כַּמָּטָר לִקְחִי תִּזַּל כַּטַּל אִמְרָתִי כִּשְׂעִירִם עֲלֵי־דֶשֶׁא וְכִרְבִיבִים עֲלֵי־עֵשֶׂב: כִּי שֵׁם יְהוָֹה אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ: לוי. הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל־דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא: שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם דּוֹר עִקֵּשׁ וּפְתַלְתֹּל: הֲ לַיהוָֹה תִּגְמְלוּ־זֹאת עַם נָבָל וְלֹא חָכָם הֲלוֹא־הוּא אָבִיךָ קָּנֶךָ הוּא עָשְׂךָ וַיְכֹנְנֶךָ: ישרא. זְכֹר יְמוֹת עוֹלָם בִּינוּ שְׁנוֹת דֹּר־וָדֹר שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֵּדְךָ זְקֵנֶיךָ וְיֹאמְרוּ לָךְ: בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יַצֵּב גְּבֻלֹת עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי חֵלֶק יְהוָֹה עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ: יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵל יְשִׁמֹן יְסֹבְבֶנְהוּ יְבוֹנְנֵהוּ יִצְּרֶנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ: כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל־גּוֹזָלָיו יְרַחֵף יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו יִקָּחֵהוּ יִשָּׂאֵהוּ עַל־אֶבְרָתוֹ: יְהוָֹה בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר: *)

*) ה' דבתי, והיא מלה לעצמה.

מגביהים וגוללים ומחזירים ס"ת להיכל ואומרים ח"ק, ומתפללים תפלת לחש והש"ץ חוזר התפלה, ק"ת, עלינו ק"י. ואין אומרים בשבת לא א"מ ולא צו"צ

אחר מנחה קודם שקיעת החמה הולכים על שפת נהר שיש בו דגים או לבאר מים חיים ואומרים:

נאך מנחה פאר זאננענאונטערגאנג געהט מאן אן טייכען באך, וואו פישע זינד, אדער אן טייכע לעבענדיגע קוועללע אונד זאגט:

מִי אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא־הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבֹּשׁ עֲוֹנֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצֻלוֹת יָם כָּל־חַטֹּאתָם: וְכָל־חַטֹּאת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל תַּשְׁלִיךְ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר לֹא־יִזָּכְרוּ וְלֹא־יִפָּקְדוּ וְלֹא־יַעֲלוּ עַל־לֵב לְעוֹלָם: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם:

ספר
קרובות
הוא
מחזור

מסודר בשלימות הסידור ומדויק בתכלית הדיוק

מאת

[illegible]

רעדעלהיים

בדפוס ובהוצאת המבאר והמתרגם·

מחזור

ליום שני של ראש השנה

לבני אשכנז והנוהגים מנהגם יצ"ו,

מדויק היטיב ומבֹואר יפה ומתורגם אשכנזית ·

וכל הענינים הנהוגים בעת הזאת, וכל הדינים וכל התפלות, כלם נקבצו באו הנה איש איש על מקומו הראוי לו, ואין מוקדם ואין מאוחר, ואין בו תוספת אף לא מגרעת ·

רעדעלהיים

שנת תקצ"ב לפ"ק·

(מהדורא תמינאה.)

נייע, דורכאויז פערבעסערטע אונד פערמעהרטע אריגינאלאויפלאגע.

Roedelheim,

verlegt u. gedruckt in der privilegirten Buchdruckerey von W. Heidenheim. 1832.

תפלה לשליח צבור,

לאומרה בכונה וברתת ובחלחלה קודם התפלה.

אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן שַׁדַּי מֶלֶךְ עֶלְיוֹן קַבֵּל שַׁוְעָתִי בְּרָצוֹן וּבְאִמּוּץ הַלֵּב. כוז"ו במוכסז"ז כוז"ו אֶחָד אֵל חַי הַדַּיָּן אֱמֶת שׁוֹפֵט צֶדֶק רַחוּם וְחַנּוּן. רַחֵם עָלַי וּשְׁמַע תְּפִלָּתִי הַיּוֹם אֲשֶׁר אֶתְפַּלֵּל בַּעֲדִי וּבְעַד בֵּיתִי וּבְעַד עֲדָתִי הַמַּסְכִּימִים עִמִּי בִּתְפִלָּתִי וְתִכְלוֹל תְּפִלָּתִי עִם הַתְּפִלּוֹת הַיְשָׁרוֹת וְהַנְּקִיּוֹת אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל. וְתַחְתּוֹר תַּחַת כִּסֵּא כְבוֹדְךָ כְּמוֹ שֶׁחָתַרְתָּ לִתְפִלַּת מֹשֶׁה (כ"א מְנַשֶּׁה). וְאַל יֵבוֹשׁוּ בִי שׁוֹלְחַי וְלֹא אֲנִי בָּהֶם. יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי. אָמֵן סֶלָה: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ אָיוֹם שֶׁתִּתֶּן לִי קוֹל נָעִים וְעָרֵב הַיּוֹם וְאַל יִפְסוֹק קוֹלִי וְאַל יִחַר גְּרוֹנִי וְיִהְיֶה קוֹלִי נָעִים וְחָזָק כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק: אמן סלה:

תפלה אחרת לש"ץ.

הִנְנִי הֶעָנִי מִמַּעַשׂ וְנִרְעָשׁ וְנִפְחָד מִפַּחַד יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל בָּאתִי לַעֲמוֹד וּלְחַנֵּן לְפָנֶיךָ עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שְׁלָחוּנִי וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינִי כְדַאי וְהָגוּן לְכָךְ. עַל כֵּן אֲבַקֶּשְׁךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. יְיָ יְיָ. אֵל רַחוּם וְחַנּוּן. אֱלֹהִים. שַׁדַּי אָיוֹם וְנוֹרָא. הֱיֵה נָא מַצְלִיחַ דַּרְכִּי אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ לַעֲמוֹד וּלְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עָלַי וְעַל שׁוֹלְחַי. וְנָא אַל תַּפְשִׁיעֵם בְּחַטֹּאתַי וְאַל תְּחַיְּבֵם בַּעֲוֹנוֹתַי כִּי חוֹטֵא וּפוֹשֵׁעַ אָנִי וְאַל יִכָּלְמוּ בִּי בִּפְשָׁעַי וְאַל יֵבוֹשׁוּ בִי וְאַל אֵבוֹשָׁה בָּהֶם וְקַבֵּל תְּפִלָּתִי כִּתְפִלַּת זָקֵן וְרָגִיל וּפִרְקוֹ נָאֶה וּזְקָנוֹ מְגֻדָּל וְקוֹלוֹ נָעִים וּמְעוֹרָב בְּדַעַת עִם הַבְּרִיּוֹת. וְתִגְעַר בַּשָּׂטָן לְבַל יַשְׂטִינֵנוּ. וִיהִי נָא דִּגְלֵנוּ עָלֶיךָ אַהֲבָה. לְכָל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה בְּאַהֲבָה. וְכָל צוֹמוֹתֵינוּ וְעִנּוּיֵינוּ הֲפוֹךְ לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. הָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם אֱהָבוּ. וְאַל יְהִי שׁוּם מִכְשׁוֹל בִּתְפִלָּתִי:

וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה שֶׁכָּל הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם בַּעֲלֵי תְפִלּוֹת יָבִיאוּ תְּפִלָּתִי לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ וְיָפִיצוּ אוֹתָהּ לְפָנֶיךָ בַּעֲבוּר כָּל הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים הַתְּמִימִים וְהַיְשָׁרִים וּבַעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים בא"י שומע תפלה:

קבלה מר"ת לומר ד' פסוקים אלו, קודם שמתחיל הש"ץ המלך וקודם הקדיש:

יָדַעְתִּי יְיָ כִּי צֶדֶק מִשְׁפָּטֶיךָ וֶאֱמוּנָה עִנִּיתָנִי:

הַקְשִׁיבָה לִּי וַעֲנֵנִי אָרִיד בְּשִׂיחִי וְאָהִימָה:

וְנַפְשִׁי תָּגִיל בַּיְיָ תָּשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ:

הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים הַפּוֹצֶה אֶת דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה:

הש"ץ אומר ברכו בקול רם ובנעימה,

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

קה"ק

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

והקהל עונים יתברך.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר · וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ, תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ, עַל כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ, וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה · וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: (יחיד אומר אל מלך נאמן.)

דברים ו׳ ד׳.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה · אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ

וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי

והייתם קדשים לאלהיכם: אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם: יש לצרף אלהיכם לאמת, אכן יתן ריוח מעט שלא יבלע הא'.

אמת ואמונה כל זאת וקים עלינו כי הוא יי אלהינו ואין זולתו ואנחנו ישראל עמו הפודנו מיד מלכים מלכנו הגואלנו מכף כל־העריצים האל הנפרע לנו מצרינו והמשלם גמול לכל־אויבי נפשנו העושה גדלות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר, השם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלנו המדריכנו על במות אויבינו וירם קרננו על כל שנאינו העשה לנו נסים ונקמה בפרעה אותות ומופתים באדמת בני חם המכה בעברתו כל־בכורי מצרים ויוצא את־עמו ישראל מתוכם לחרות עולם: המעביר בניו בין גזרי ים־סוף את־רודפיהם ואת־שונאיהם בתהומות טבע: וראו בניו גבורתו שבחו והודו לשמו ומלכותו ברצון קבלו עליהם משה ובני ישראל לך ענו שירה בשמחה רבה ואמרו כלם:

מי־כמכה באלם יהוה מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא. מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה. זה אלי ענו ואמרו. יהוה ימלך לעלם ועד:

ונאמר כי פדה יי את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו: ברוך אתה יי גאל ישראל:

השכיבנו יי אלהינו לשלום והעמידנו מלכנו לחיים ופרש עלינו סכת שלומך ותקננו בעצה טובה מלפניך והושיענו למען שמך והגן בעדנו והסר מעלינו אויב דבר וחרב ורעב

וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם · וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְרוּשָׁלָיִם :

תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ :
כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב :

הש"ץ אומר חצי קדיש.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה: זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים: מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ · מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים · זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים : וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים : אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל

מה שבראת וייראוך כל המעשים וישתחוו לפניך כל
הברואים ויעשו כלם אגדה אחת לעשות רצונך בלבב
שלם כמו שידענו יי אלהינו שהשלטון לפניך עז בידך
וגבורה בימינך ושמך נורא על כל מה שבראת:

ובכן תן כבוד יי לעמך תהלה ליראיך ותקוה לדורשיך
ופתחון פה למיחלים לך שמחה לארצך וששון לעירך
וצמיחת קרן לדוד עבדך ועריכת נר לבן ישי משיחך
במהרה בימינו: ובכן צדיקים יראו וישמחו וישרים יעלזו
וחסידים ברנה יגילו ועולתה תקפץ פיה וכל הרשעה
כלה כעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ:

ותמלוך אתה יי לבדך על כל מעשיך בהר ציון משכן
כבודך ובירושלים עיר קדשך ככתוב בדברי קדשך
ימלך יהוה לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה:

קדוש אתה ונורא שמך ואין אלה מבלעדיך ככתוב
ויגבה יי צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה·
ברוך אתה יי המלך הקדוש:

אתה בחרתנו מכל העמים· אהבת אותנו ורצית בנו·
ורוממתנו מכל הלשונות· וקדשתנו במצותיך· וקרבתנו
מלכנו לעבודתך· ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת:

(כשחל י"ט במוצאי שבת מוסיפין זה:)

ותודיענו יי אלהינו את משפטי צדקך ותלמדנו לעשות חקי רצונך
ותתן לנו יי אלהינו משפטים ישרים ותורות אמת חקים ומצות טובים
ותנחילנו זמני ששון ומועדי קדש וחגי נדבה· ותורישנו קדשת שבת
וכבוד מועד וחגיגת הרגל· ותבדל יי אלהינו בין קדש לחול בין אור
לחשך בין ישראל לעמים בין יום השביעי לששת ימי המעשה בין

קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ. הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ:)

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה. יוֹם תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ. וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה. זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחָנֵּנוּ. וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ. וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ וְיָבִין כָּל יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת כִּי אַתָּה אֱלֹהִים אֱמֶת וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ.

ותחזינה

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ · וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְּרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ ·

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל־)בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ·

בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה: פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם · עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ · לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן

אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:
יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

סדר קידוש·

סברי מרנן ורבנן ורבותי.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־עָם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל־לָשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו· וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה יוֹם תְּרוּעָה מִקְרָא־קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם· כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים· וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן:

במוצאי שבת מוסיפין נר והבדלה. אין מוצאי שבת זאגט מאן אויך דיזעס·

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים. בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה· בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ. וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ· הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם· שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

עלינו, קדיש יתום.

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ: הַגָּדוֹל בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ:
הַגִּבּוֹר לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ:

יוצר ליום שני של ראש השנה׃

תפלה לש"ץ הנדפסת כאן בהרבה מחזורים השמטתי מכאן, כי שאלתי את פי רבותי והורו שאסור להפסיק כאן בשום דבור; לכן הדפסתי אותה לבדה בתחלת הכרך הזה ויוכל הש"ץ לאמרה קודם ברוך שאמר.

הַ מֶּ לֶ ךְ

יוֹשֵׁב* עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא:

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ׃ וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה: בְּפִי

יְ שָׁרִים תִּתְ ר וֹמָם: וּבְדִבְרֵי

צַ דִּיקִים תִּתְ בָּ רַךְ: וּבִלְשׁוֹן

חֲ סִידִים תִּתְ קַ דָּשׁ: וּבְקֶרֶב

קְ דוֹשִׁים תִּתְ הַ לָּל:

ובמקהלות׃

---

*) יושב על כסא רם ונשא, כן מנהגנו לומר בר"ה וביה"כ יושב בלא ה' בראש, וכן הגירסא בכל ספרי הדפוס אשר ראיתי; ואולם בכל כתבי יד אשר לי הגירסא המלך היושב בה' בראש.

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים:

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה

וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא¹ מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

וואָהרענד דער חזן ברכו זאָגט,

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

ק״ס בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל:

זאָגט קהל יתברך׳

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

²)אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

מלך

---

¹) מנהג ק״ק פ״פ דמיין הש״ץ כופל לעלא בשחרית ובמוסף; אבל לא במנחה וערבית. גם בקדיש יתום אין כופלין.

²) אור עולם באוצר חיים וכו׳, מבואר ביוצר דאתמול.

פיוט מלך אמיץ וכו׳ מיוסד על מלכיות זכרונות ושופרות; ולכן התחיל המאמרים הראשונים בתבת מלך והשניים בתבת זכור והשלישים בתבת שופר. והולך ע״ס א״ב אחר התבה הראשונה מכל חרוז, ובחלק השני מכל חרוז חתום אות אחת משם המחבר הוא שמעון בר יצחק, ועוד חתום שמו באמצע החרוזים והם שומרי מצות עדיך ועובדיך נצלם, ר״ת שמעון; ברחמים יקר צעירי חקם, ר״ת בר יצחק; אל חנן וכו׳, ירצה פעלך והדרך לתמימים חיות בגלך לאורך ימים, ר״ת יפול חבלי — לחיי עולם.

מֶלֶךְ אָמוֹן מַאֲמָרְךָ מֵרָחוֹק מֻצָּב· שִׁמְךָ יִתְפָּאַר בַּעֲדָתְךָ יִתְיַצָּב· לְעוֹלָם יְיָ דְּבָרְךָ נִצָּב: מֶלֶךְ בִּכְלוֹתְךָ הַיּוֹם מַעֲשֵׂה אָמְנוּתֶךָ· מִדִּין הַצַּלְתָּ מְרֻקָּם בִּתְמוּנָתֶךָ· לְדוֹר וָדוֹר אמונתך

באור.

אמון מאמריך וכו', פירוש, מאמרך מרחוק אמון מוצב, וטעמו, מאמרך שאמרת נאמר מרחוק, הוא אמון מוצב וקיים, וכענין עצות מרחוק אמונה אמן (ישעי' כה א) וכפירש"י ז"ל. וכל החרוזים האלה מן מלך אמון עד כי הכל עבדיך מיוסדים על שלשה פסוקים רצופים בתהלים קי"ט (פסוק פ"ט צ' צ"א) והם לעולם ה' דברך נצב בשמים, לדור ודור אמונתך כוננת ארץ ותעמוד, למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך; ולכן סיים חרוזיו בפסוקים האלה, לרמז על מה שדרשו עליהם רז"ל, הובא בילקוט וז"ל, מה לעולם ה'? אמר דוד, רבון העולם, לעולם אין אתה בא עלינו בדין אלא ברחמים, אלולי כך לא היינו יכולין לעמוד אפילו שעה אחת, לעולם אלהים אין כתיב כאן אלא לעולם ידוד, במה אתה דננו? באותה מדה של רחמי' שנ' ה' ה' אל רחום וחנון, ולא לנו בלבד אלא אף לאדה"ר יליף כפיך אלולי שנשתתפה מדת רחמים בשעת שדנת אותו לא הי' עומד, וכך התנית עמו לדון לבניו ולזכות'. (ובויקר' רב' פ' כ"ט אמרו, אמר הקב"ה לאדה"ר, אדם, אתה סמן לבניך; כשם שעמדת לפני בדין ביום זה ויצאת בדימוס (זכאי) כך עתידין בניך לעמוד לפני בדין ביום זה ויוצאין לפני בדימוס. ועיין בבאורי לאופן דאתמול.) מהו נצב? קיים דברך שהתקנת עם אדם הראשון שכשם שדנת אותו ברחמים כך אתה דן את כל הבריות אחריו ברחמי'. מהו לדור ודור אמונתך? מהו למשפטיך עמדו היום? אמר הקב"ה אדם הראשון אני דנתי אותו וזכיתי אותו ביום משלי אף אתם כשתהיו באים לפני בדין בר"ה היו באים בשופרו' ואפילו יש לכם כמה קטיגורי' אני אזכיר עקידת יצחק ואזכה אתכם בדין עכ"ל וכנגד זה ייסד הפייטן אמון מאמריך מרחוק מוצב לרמז על קיום דבור שהתקין עם אדה"ר, ואמר שמך יתפאר וכו' לרמז על שם הוי' ב"ה מורה על רחמים וכדאמרן. בכלותך היו' וכו', בר"ה נגמרה הבריאה מעשה אומנתו ית'. מרוקם בתמונתך,

---

תרגום אשכנזי.

א מלך. קאָניג, אונטריגליך ווארט דיינע פערהייסונג אויז יענער פערנע*, אונוואנדעלבאַר דיין נאַמע, פערהערליכט אונטער דיינער געמיינדע, עוויג אונט דיין וואָרט, הערר, פעסטגעשטעללט! ב קאָניג, אַלז דוא הייטע דיין וויזטערווערק פאָללענדעט האַטטעסט, רעטטעטעסט דוא אויך דיין עבענבילד (אדם הראשון) פאָם שטראַפגעריכטע; דיינע טרייע וואָהרט פיר אונד פיר.

קאָניג

*) נאַך דער טראַדיציאָן האַט שאָן אדם הראשון פאָן ראש השנה פאָר דעם גאָטטליכען געריכטע געשטאַנדען; ער ווארדע פרייגעשפראָכען אונט דער לייטערונג, דאַס אויך זיינע נאַכקאָממענשאַפט הייטע טריומ־פירענד פאָן געריכטע געהן ווערדע. — זיעהע איבריגענס אוים באור.

אֱמוּנָתֶךָ: מֶלֶךְ גָּזַרְתָּ כְּמוֹ כֵן לְצֶאֱצָאֵימוֹ פִּדְיוֹם. עֲבוּר לְהִמָּלֵט מִשְּׂאֵתְךָ אָיוֹם. לְמִשְׁפָּטֶיךָ עָמְדוּ הַיּוֹם:

חזן שׁוֹמְרֵי מִצְוֹת עֵדֶיךָ וְעוֹבְדֶיךָ. נַטְּלֵם וְנַשְּׂאֵם לְהַרְבּוֹת כְּבוֹדֶךָ. כִּי הַכֹּל עֲבָדֶיךָ. קָדוֹשׁ:

זְכוֹר דּוֹרְשֶׁיךָ לְתֶחִי לְעוֹרְרֵם. וְהָרֵם קַרְנָם בְּרַחֲמֶיךָ לְהַקְדֵּם. זְכֹר עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶּדֶם: זְכוֹר הַמְשׁוּכָה אַחֲרֶיךָ בְּאַהַב לְחַלּוֹתֶךָ. נִסְמֶכֶת בְּשַׁעֲשׁוּעַ דַּת נַחֲלָתֶךָ. גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ: זְכוֹר וּמַהֵר יוֹם יִשְׁעֲךָ לְקָרְבוֹ. בִּדְבִירְךָ לְהִשְׁתַּחֲווֹת וּבְמִשְׁכְּנוֹתֶיךָ לָבֹא. הַר צִיּוֹן זֶה שָׁכַנְתָּ בּוֹ:

רומז לאדם הראשון שנברא בצלם ודמות אלהים והוא נגאל היום מדין וכלאמרן. גזרת כמו כן וכו', כמו שאמרת אדם אתה סימן לבניך וכו'. משאתך, מגזירתך, ממשפטו ומשאתו (חבקוק א' ז') ת"י דיניה וגזירתי', ועיין בבאורי ליוצר דאתמול. לעוררם. לחזקם ולקיימ'. זכור וכו', תהלי' ע"ד ב'. בשעשוע דת נחלתך, רומז לתור' ע"ש ואהי' שעשועים יום יום (משלי ח ל) וע"ש מימינו אש דת למו (דברים לג ב). גאלת .... הר ציון וכו'

ג קעניג, אויך זיינען נאכקאממען האסט דוא בעפרייאונג פערהייסען, זיא פאן דיינען שטראפגעריכטען צו רעטטען, פאר דענען זיא הייטע שטעהן.

דיא דיינע געבאָטע האַלטען, דיינע דיענער אונד צייגען דיינער איינהייט,
יאָ, נאַם זיא עמפאָרטטייגען ! ערהעבע זיא צור פערהערליכונג
דיינעז רוהמעז ! זיא זינד אללעזאַמט דיינע קנעכטע, קדוש !

ד אָ, געדענקע דיינע אַנבעטער, בעטיידע איהנען עווינעז לעבען. לאָס וויעדער
האָרן המאַכטייגען דורך דיינע באַרמהערציגקייט ; דענקע דער געמיינדע, דיא דוא
פאָרמאַלז דיר ערוואָרבען ! ה דענקע איהרער, דיא דיר וויליג נאכפאָלגט, דיא זיך
בעשטאַנדיג אַן דיינער לעהרע ערגעטצט, דעז שטאַממעז, דען דוא דיר צום איינענ
טהום בעפרייט ! ו דענקע אונד פיהרע איהן באַלד הערבייא, דען טאָג דעז
הייל ! ברינג אונז היניין אין דיינע וואָהנונג, דאַס וויר היינגעשטרעקקט דיך אַנבעטען
אין דיינען היילינען באָרע, אויף ציון דאָרט, דעם בערג, דען דוא בעוואָהנעטעסט !
ווירדיגעז

ה׳ברחמים יקר צעירי הצאן. חקם הטריפם פנימי וחיצון. ואני תפלתי לך יי עת רצון. קדוש:

שופר זמנו בא תקוע בעניניו. בקרן איל להזכר לבחוניו. אחר נאחז בסבך בקרניו: שופר חרד המחנה מרחוק לעמוד. רחום זכרהו ולצדקנו תחמוד. השופר הולך וחזק מאד: שופר טכסת בכסה למי מנה עפר. ישובון מאון בכפור להתכפר. תקעו בחדש שופר:

אל

תהלי' ע"ד ב'. צעירי הצאן, כנוי לישראל, בירמי' מ"ט כ'. חקם הטריפם, עפ"ה הטריפני לחם חקי (משלי ל ח) ול' חק נופל על כל ענין של הצטרכות. פנימי וחיצון, רומז ללחם ושמלה וכענין שאמר יעקב, ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש (בראשי' כח כ), ואמרו עליו בפסיקתא מימיו של אותו צדיק לא נצטער אלא על פנימי וחיצון. שופר זמנו .... להזכר וכו', ע"י השופר הקב"ה זוכר לנו עקידת יצחק וכדאמרן. שופר חרד וכו', במתן תורה, כדכתי' וקול שופר חזק מאוד ויחרד כל העם אשר במחנה (שמו' יט טז) וכתיב גבי' וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק (שם יח). טכסת, תקנת. בכסה, בר"ה. למי מנה עפר, תאר לישראל כמ' במדבר כ"ג י'. ישובון וכו', כלומר צוית לתקוע בשופר בר"ה שעל ידו יחרדו ויתכפרו ביה"כ.

ווירדיגע מיט ערבאַרמונג דיא קליינע העערדע דיינער שאַאַפע (ישראל); גיב איהר אונטערהאַלט פאָן איננען אונד פאָן אויסען; דאַרום בעטע איך, הערר, צו דיר, צור גנאַדענצייט! קדוש!

ז דיא צייט דעס שופרבלאַזענס איזט נון דאַ; געדענקע דיינען ערפראָבטען (ישראל), ווען זיא דאַס ווידדערהאָרן בלאַזען, יענע האַנדלונג, וואָבייא זיך דער ווידדער אין דען העקקען מיט זיינען הערנערן פערוויקקעלט, (עקדת יצחק).

ח דאַס שופר ערשרעקקטע איינסט דאַס גאַנצע לאַגער אונד טריעב זיא אין דיא פערנע; רעכטפערטיגע אונס, ערבאַרמונגספאָללער, אונד געדענקע יענער האַנדלונג (מתן תורה), וואָבייא דעס שופר'ס שאַלל איממער שטאַרקער וואורדע.

ט דאַס שופר האַסט דו דיינעם פאָלקע פיר ראש השנה אנגעמפאָהלען, עס נור בוסע צו ערמאַהנען, דאַמיט עס אַם יום כפור פערזעהנט ווערדע. זאָ שפראַכסט דו: „בלאַזעט אַם נייאמאָנדע דאַס שופר!"

גנאַדיג

יוון אֵל חָנַן נַחֲלָתוֹ בְּנֹעַם לְהַשְׁפַּר· יְדָעָם קְרוֹא קָרְבְּנוֹתָיו בְּמִסְפָּר· וְתִיטַב לַייָ מִשּׁוֹר פָּר· קָדוֹשׁ:

מֶלֶךְ יִשְׁפֹּט עַמִּים בְּמֵישָׁרִים לְנַשְּׂאוֹ· צוֹפֶה לְדַקְדֵּק דִּינָם בְּהִתְנַשְּׂאוֹ· כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ: מֶלֶךְ כַּבִּיר נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה לְבַדּוֹ· חַי יִגְבַּהּ בְּמִשְׁפָּט בְּהִתְכַּבְּדוֹ· לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ:

ידעם קרוא וכו', כמו שאמרו רז"ל (תענית דף כז), אמר הקב"ה לאברהם, בזמן שבית המקדש קיים קרבנות מכפרים ובזמן שאין בית המקדש קיים תקנתי להם סדר הקרבנות ובזמן שקורין בהם לפני מעלה אני עליהם כאילו הקריבו' לפני ואני מוחל להם על כל עוונותיהם. ישפט עמים וכו', עש"ה והוא ישפט תבל בצדק ידין לאומים במישרים (תהלי' ט), ואמרו עליו בילקוט אמר ר"ל בשעה שהקב"ה דן את או"ה מזכיר להם זכות מישרים שבהם. ד"א והוא ישפט תבל בצדק וגו', אין הקב"ה חפץ באבידתן של רשעי' מפני שהכל בריותיו — איזה יוצר מבקש שישתברו קנקניו? —לכן הוא דן את או"ה בלילה בשעה שהם ישנים מעבירות כדי שיעמדו בעולם, וכשהוא דן את ישראל דנן ביום, שכשהם ישנים בטלים מן המצוות, כעור משנתו מיד הוא משכי' לבה"כ וקורא ק"ש ומתפלל שומע את התורה שומע את הזקן. צופה לדקדק וכו', ע"ד שאמרו רז"ל בב"ר פ' פ"ב והובא גם בילקוט ישעי' סי' ג', כתוב א' אומר נצב לריב ה' וכתוב א' אומר כי שם אשב לשפט את כל הגוים (יואל ד יב) א' זה וא' זה באו"ה מדבר שהקב"ה דן את או"ה, מיושב דן אותם ומדקדק ועוש' דין ואח"כ הוא עומד ונעש' אנטידיקי (מלה יונית, ἀντίδικος, וענינו שכנגדו ובעל דינו). עכ"ל וזהו טעם בהתנשאו. כונן וגו', תהלי' ט'. כביר נקדש בצדק' לבדו אי יגבה במשפט וכו', עש"ה ויגבה ה' צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה (ישעי' ה טז) ואמרו עליו בדברי' רבה פ' שופטי' דף רכ"ה ד' אמר הקב"ה בני חייכם בזכות שאתם משמרין את הדין אני מתגבה, מנין? שנא' ויגבה ה' צבאות במשפט, ועל ידי שאתם מגביהין אותי בדין אף אני עושה צדקה ומשרה קדושה ביניכון שנאמר והאל הקדוש נקדש בצדקה, ואם שמרתם את שתיהם הצדקה והדין מיד אני גואל אתכם גאול' שלימ' שנא' שמרו משפט ועשו צדק' כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות

גנאַדיג וואַר דער אַללמאַכטיגע זיינען איינגעטהיילטע (ישראל), ער גאַב איהנען איינען ליעבליכען אַנטהייל, ליעס עז וויסען, דאַס דיא בעטראַכטונג מיט דער לעהרע דער אָפּפער איהנען געפֿאַלליגער זייא, אַלז דאַז אָפּפֿערן איינעז פֿעטטען פֿאַררען. קדוש.

י דער קאָניג, ער שפריכט זיין גערעכטעז אורטהייל איבער נאַציאָנען פֿון זייגעם רוהאַע; גענויא בעשטימט ער איהרע רעכטסזאַכע, ווען ער זיך ערהעבט! פֿעסט שטעהט פֿון געריכטע זיין טהראָן! כ דער מאַכטיגע קאָניג, ער אַללין ווירד געהייליגט דורך גערעכטיגקייט! ער, דער עוויג לעבענדע, ערהעבט זיך מאַיעסטעטיש איבער געריכטע, זיינען דיענערן רעכט צו שאַפּפֿען.

דער

מֶלֶךְ לְרֹגֶז רַחֵם יִזְכּוֹר כִּנְאֻמוֹ · קָרוֹב לְהַצְדִּיק עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ · עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ:

ס' יֵרָאֶה פָּעָלְךָ וַהֲדָרְךָ לִתְמִימִים · חַיּוּת בְּצִלְּךָ לְאֹרֶךְ יָמִים · מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עוֹלָמִים · קָדוֹשׁ:

זְכוֹר מְקַוֶּיךָ נַחַת שֻׁלְחָנְךָ לְעֶרְכָּה · אֲדֶר תְּהִלָּתְךָ בְּפִימוֹ לְהִתְבָּרְכָה · זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה: זְכוֹר נְדִיבֵי עַמִּים אֲבוֹת הָעוֹלָם · חֲשׂוֹךְ עֲבָדֶיךָ מִזָּדוֹן וְנֶעְלָם · וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם: זְכוֹר סֻכַּת שָׁלֵם הַיּוֹשֶׁבֶת בְּדוּדָה · חוּשָׁה לְהָכִין אוֹתָהּ וּלְסַעֲדָהּ · יִשְׂמַח הַר צִיּוֹן תָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה:

(ישעי' כו ח). כנאמו, שנא' ברוגז רחם תזכור (חבקוק ג ב). מקויך, ישראל. נחת שולחנך לערכה, לערוך להם נחת שולחנך, והוא עס"ה ונחת שולחנך מלא דשן (איוב לו יז), וזה רומז לעה"ב כמו שפי' עליו רש"י ז"ל. אדר תהלתך וכו', שיתברך בפיהם אדר תהלתך. זכר צדיק לברכה (משלי י ז), ואמרו (יומא דף לז) אמר רבי יהושע זכר צדיק לברכה, אמר להם נביא לישראל, בשעה שאני מזכיר צדיקו של עולם, אתם תנו ברכה!

ל דער קעניג, נור לייט דעז אונוואלעז: דענקט ער אן זיינע בארמהער־ציגקייט נאך זיינער פערהייסונג; ער איזט איהם נאהע אונד רעטטער־טיגט עז, זיין פאלק ישראל, דאז טעגליך זיינער איינהייט הולדיגט.

לייגע דען פראממען דיינע טהאטען אונד דיינע הערר־ליכקייט,
פערלייהע איהנען לאנגעז לעבען אים שאטטען דיינעז
שוטצעז! דיין רייך איזט אללער עוויגקייט רייך! **קדוש.**

מ געדענקע, דיא דיינער האררען, אונד רייכע איהנען פאן דער ענגעלזקאוט דיינער טאפעל! איהר מונד זעגנע דיא הערר־ליכקייט דיינעז רוהמעז; געזעגנעט זייא דאז אנדענקען דעז אללגערעכטען! נ געדענקע דער פאלקער שטאממ־פירזטען, דיא אורפאטער דער וועלט, אונד בעפרייע דיינע דיענער פאן פרעוועל אונד אונפארזעטצליכען זינדען! דיינע גיטע, גאטט, בלייבט עוויג־קייטען הינדורך. ס געדענקע יענער פערפאללענען היטטע צו שלם (ירושלים)! איילע, היר אויף איהר אונד ערהאלטע זיא; דאן וירד ציון' זיך געבירג פרייען, דיא טאכטער יהודה'ז פראהליך זיין!

ס׳ לְחַיֵּי עוֹלָם יִכָּתְבוּ אֱמוּנָי. יִזְכּוּ לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְיָ. לְזִכָּרוֹן בְּהֵיכַל יְיָ. קָדוֹשׁ:

שׁוֹפָר עֲבָרַת קוֹלוֹ נִשְׁמַע בְּאַשּׁוּר. לְהַעֲטוֹת שִׂמְחַת עוֹלָם בְּקִשּׁוּר. וּבָאוּ הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר: שׁוֹפָר פִּצֵּץ קוֹלוֹ בְּעֶבְרֵי נַהֲרָיִם. חֵירוּת לְהַשְׁמִיעַ יְהוּדָה וְאֶפְרָיִם. וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: שׁוֹפָר צָרְפַת וּסְפָרַד יִצְרַח לְהִתְקַדֵּשׁ. נְפוּצִים בְּאַרְבַּע נֶצַח יְחַדֵּשׁ. וְהִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַר הַקֹּדֶשׁ:

ס׳ אִמְרֵי נִחוּמֶיךָ יְשַׁעַשְׁעוּנִי בְּכִפְלַיִם. סֶלָה לְעָבְדְּךָ בְּכָל גְּבוּלַיִם. בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלָיִם. קָדוֹשׁ:

שופר עברת קולו וכו׳. החרוזים האלה מיוסדי׳ על הכתוב והי׳ ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה׳ בהר הקדש בירושלם (ישעי׳ כז יג), ולכן סיים כל חרוז בחלק אחד מן הפסוק הזה. באשור, בחזוק. פצץ קולו וכו׳, שיפוצץ קול שופר בכל עברי נהרים ששם הגליות. שופר צרפת וספרד וכו׳, עש״ה, וגלות החל הזה לבני ישראל אשר כנענים עד צרפת וגלות ירושלים אשר בספרד (עובדי׳ א כ). יצרח, ישאג. אמרי נחומיך וכו׳, עש״ה, נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם...

צום עוויגען לעבען זאָללען זיא איינגעשריעבען ווערדען, מיינע טרייען,
זיא זאָללען דיא אַנמוטה גאָטטעס זעליג שויען אונד וויילען
צום עוויגען אַנדענקען אים טעמפעל דעס עוויגען. קדוש.

ע איינסט ווירד פֿערנאָממען ווערדען דיא מאַכטיגע שטיממע דעס שופר׳ס, זיא ווירד עוויגע פֿריידע פֿערברייטען אונד הערבייאפֿיהרען דיא אים לאַנדע אשור אומהעראירענדען. פ דעס שופר׳ס שטיממע ווירד ערשאַללען אַן אַללער פֿליססע ענדען, זיא ווירד פֿרייהייט פֿערקינדען יהודה אונד אפרים אונד דען אים לאַנדע מצרים פֿעראירטען. צ ווייט ווירד דאַ: שופר האַללען אין צרפת אונד אין ספרד, עס ווירד דיא אויף פֿיער זייטען צערשטרייטען צור ריינען הייליגקייט פֿאַרברייטען; זיא ווערדען פֿערזאַממעלט קאָממען אונד הינפֿאַללען פֿאָר דעם עוויגען אויף דעם הייליגען בערגע.

מיינע טרייפֿאַכע ערגעטצונג זינד איר דיינע טראָסטרעדען;
יאַ, דיך ווערדע איך איינסט בעשטענדיג אַנבעטען אַן
אַללען ענדען אויף דעם הייליגען בערגע אין ירושלם. קדוש.

מלך קדוש שוכן שמי ערץ. נחץ מבשר עלות הפורץ. יי מלך תגל הארץ: מלך רם ונשא הורע ועד. בנה קריתך כי בא מועד. יי ימלך לעלם ועד: מלך שלטונך לעד בכל משלם. ישר ליריאיך דרך להועילם. ימלך יי לעולם:

ח' תנהגנו בארצות החיים להתהלכה. באור יי לכו ונלכה. והיתה ליי המלוכה. קדוש:

המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים ובטובו מחדש בכל־יום תמיד מעשה בראשית: מה רבו מעשיך יי כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך: המלך המרומם לבדו מאז המשבח והמפאר והמתנשא מימות עולם: אלהי עולם ברחמיך הרבים רחם עלינו אדון עזנו צור משגבנו מגן ישענו משגב בעדנו: אל ברוך גדול דעה הכין ופעל זהרי חמה טוב יצר כבוד לשמו: מאורות

כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתי' (ישעיה מ, א ב) נחץ, אוץ מהר. מבשר, אלי' הנביא. עלות הפורץ. עפ"ה, עלה הפורץ לפניה' (מיכ' ב יג) והייכו המושיע בפירש"י. שלטונך לעד, שנא' וממשלתך בכל דור ודור (תהלים קמה יג). בכל משלם, שנא' ואתה מושל בכל (ד"ה א כט יב) וכינוי כמ' נופל על תיבת כל. ונכ"י של י"א גרס מושלם, וא"כ הוא ל' שלימות וטעמו שלטונך לעד ומושלם בכל. תנהגנו וכו', עפ"ה אתהלך לפני ה' וכו' (תהלי' קטז ט). באור וכו', ישעי' ב' א'. והיתה וכו'. סוף עובדיה.

ק הייליגער קעניג אונד אמכטיגער הימעלסבהערשער, אייליע, ברינגע אונז אונ: בחלד, דיא גוטע באטשאפט פאן דער אנקונפט אונזרעז ערלעזערז! — דער העדר רעגיערט, פרייה איזט דאז ערדרייך! ר האכערהאבענער אונד אנוועסענדער קעניג, אך, בויע נון ווידער אויף, דיינע הייליגע שטאדט, עז איזט נון צייט! — דער אונענדליכע! עוויג ווירד ער רעגיערען. ש קעניג אונד עוויגער רעגענט, באהנע דיינען פֿראמען דען וועג צו איהרעם הייל! — גאטט ווירד רעגיערען אין עוויגקייט!

ת יא, דוא ווירזט אונז לייטען אויף דעם לאנד דער לעבענדיגען, דאס וויר דארט נאך פאר דיר וואנדעלן! וואהלאן, וויר ווערדען אים ליכטע דעז עוויגען וואנדעלן! איהם, דעם עוויגען, געהערט דאז רייך!

נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ: פִּנּוֹת צְבָאָיו קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד
מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ: תִּתְבָּרַךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל־שֶׁבַח
מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל־מְאוֹרֵי־אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה:
תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ
לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים
בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים
וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים
וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם פּוֹתְחִים
אֶת פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִים
וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים
אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא:
וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה· וְנוֹתְנִים
רְשׁוּת זֶה לָזֶה· לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה
וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה
קָדוֹשׁ· קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

אופן· מיוסד על דרך א"ב.

כְּבוֹדוֹ, אִהֵל כְּהַיּוֹם בְּרַחֲמִים מֶלֶךְ· פ׳ בּוֹחֵן
כָּל עֶשְׁתּוֹנוֹת צָעִיר וָרַב מֶלֶךְ· גֵּאוּת וָעוֹז
הִתְאַזָּר מֶלֶךְ· דּוֹק וָחֶלֶד יֶחֶרְדוּן מֵאֵימַת מֶלֶךְ:
הַיּוֹצֵר יַחַד לִבָּם יָחוֹן מֶלֶךְ· וּמֵבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם
יַצְדִּיק מֶלֶךְ· זִכָּרוֹן הוּא יוֹם תְּרוּעַת מֶלֶךְ· פ׳ חֹק לְיִשְׂרָאֵל
הוּא לְזַכּוֹתָם מֶלֶךְ· טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו מַמְלִיךְ כָּל
מֶלֶךְ· יִזְכּוֹר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ בְּזִכְרוֹן טוֹב מֶלֶךְ:
כַּלֵּה אַל תַּעַשׂ לִשְׁאֵרִית בְּנֵי מֶלֶךְ· לָכֵן אָתָנוּ

לְךָ מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ· מֵאֶתְמוֹל קִדַּמְנוּךָ לְחַלּוֹתְךָ מֶלֶךְ: יְ״נָא נְצוֹר חֶסֶד לְנִינֵי שְׁלָחוּ לוֹ שְׁלֹשֶׁת אֵילֵי מֶלֶךְ· סְכוֹת בָּאֵי בְּתַחַן לְמַר בָּכוּ אֶרְאֶלֵּי מֶלֶךְ· עֲנוּתָם בַּל תִּבֶז לְלָן בַּמָּקוֹם עָלוּ וְיָרְדוּ בוֹ מַלְאֲכֵי מֶלֶךְ:

פְּרֵס הַיּוֹם מִדִּין גָּמוּר מְלַחֲיְבֵם מֶלֶךְ· יְ״צַדְּקֵם בְּרַחֲמִים וּפָקְדֵם לְטוֹבָה מֶלֶךְ· קְשׁוֹב קוֹל תְּקִיעָה מִתּוֹקְעֵי לְךָ הַיּוֹם מֶלֶךְ· רַחֲמִים תְּעוֹרֵר לִמְחַכֶּיךָ מֶלֶךְ:

קו״ח שְׁעֵה שַׁוְעַת עַם מְשַׁחֲרֶיךָ מֶלֶךְ· תְּפֶן בְּתוֹמְכֵי בָרוּךְ וּנְבָרֶכְךָ אֱלֹהִים חַיִּים וָמֶלֶךְ:

ברוב קהלו׳ אשכנז אומרי׳ והאופנים, בפולין וקצת קהלו׳ אשכנז אומרי׳ והחיות.

וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ בְּרַעַשׁ גָּדוֹל מִתְנַשְּׂאִים | וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרֻבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָּל־חַיָּה וְאוֹפַן וּכְרוּב

לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים·

בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

לְאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ· לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ· כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית· כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: אוֹר חָדָשׁ עַל־צִיּוֹן תָּאִיר

וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ מְהֵרָה לְאוֹרוֹ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא־נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד: כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ: וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת· לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה: יחיד אומר אל מלך נאמן.

דברים ו׳ ד׳

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה · אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

דברים י״א י״ג וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־
נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה
וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ:
וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ
וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם
וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־
הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן
אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־
דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם
וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת
בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר
בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ
וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ
וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם
לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:
במדבר ט״ו ל״ז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת

עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: יש לצרף שסיכ׳ לאמת.

אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְאָהוּב וְחָבִיב וְנֶחְמָד וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר: וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ: לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת: וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:

עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים דָּבָר טוֹב וְקַיָּם לְעוֹלָם וָעֶד: אֱמֶת וֶאֱמוּנָה חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר: אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ גֹּאֲלֵנוּ גֹּאֵל אֲבוֹתֵינוּ יוֹצְרֵנוּ צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ· אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ:

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ

וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ: אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ
וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ: אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ
וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה
הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵ׳ וּמוֹשִׁיעַ: מִמִּצְרַיִם
גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ: כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם
הָרָגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים
הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל־זֹאת
שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת
וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵ׳ חַי וְקַיָּם: רָם וְנִשָּׂא
גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים
וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם
אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ· מֹשֶׁה וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם·
מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת
עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת
הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ· יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
צוּר יִשְׂרָאֵ׳ קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵ׳ וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵ׳
(גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵ׳) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַ׳ יִשְׂרָאֵ׳:

*) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי
יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵ׳ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל
חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל
לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה: זָכְרֵנוּ לַחַיִּים מֶלֶךְ
חָפֵץ בַּחַיִּים וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מלך

*) דיא דייטשע איבערזעטצונג היעפֿאָן זיעהע חזן מוסף.

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךְ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃

מִי כָמוֹךְ אַב הָרַחֲמִים׃ זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים׃

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל־הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל־הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ׃

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׃

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ־פִּיהָ׃ וְכָל־

הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן־הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים • אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ • וְרָצִיתָ בָּנוּ • וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת • וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ • וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ • וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה • יוֹם תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ • יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ • וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ • וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ • וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ • לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה • זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ

נו לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחָנֵּנוּ. וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ. וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ וְיָבִין כָּל יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת כִּי אַתָּה אֱלֹהִים אֱמֶת וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ.

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת

עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל־)בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

בקלת קהלות עולים הכהנים לדוכן וסדרו תמלא בסוף המחזור.

וש״ץ א׳ אֱ״וְ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ: בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות.

וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות·

פותחים בלחש.

בלחש. (אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:)

בקול בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים· וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים· אֶפְתְּחָה פִּי בִּתְפִלָּה וּבְתַחֲנוּנִים· לְחַלּוֹת וּלְחַנֵּן פְּנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים וַאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים (כ"א פני ממ"ה מלא רחמים):

החזן אומר אחיתי כולו בנגון. מיוסד ע"פ א"ב ובסוף חתום שמ"ח שמעון.

אָתִיתִי לְחַנְּנָךְ בְּלֵב קָרוּעַ וּמוּרְתָּח· בַּקֵּשׁ רַחֲמִים כְּעָנִי בַּפֶּתַח· גַּלְגֵּל רַחֲמֶיךָ וְדִין אַל תִּמְתַּח· אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח: דָּבָר אֵין בְּפִי וּבִלְשׁוֹנִי מִלָּה· הֵן יְיָ יָדַעְתָּ כֻלָּהּ· וּמִמַּעֲמַקֵּי הַלֵּב לְפָנֶיךָ אוֹחִילָה·

אחיתי, באתי. לחנך. כתב המפרש ז"ל; לחנך, להתחנן לך, ל' תפלה, אלא מצאנו חנון בל' תחנון אף עתחנן כמו ואתחנן (דברים ג כג), ואולי הסופרים קלקלו. בשם הר"ר אלעזר מוורמש. עכ"ל. ואין צורך כי כבר מצאנו כי יחנן קולו (משלי כו כה), שמתורגם בל' תחנון, וכן פירשו הראב"ע גם הרד"ק בשרשי, ועוד מצאנו וחנותי לבני בטני (איוב יט יז) ומתרגמינן ואיתחננית לבר מעי, והוא כפול לשון של במו פי אתחנן לו שבפסוק הקודם. בלב קרוע, בלב נשבר ונדכה, וכענין וקרעו לבבכם (יואל ב יג). ומורתח, ומתחמם, חם לבי בקרבי (תהלים לט ד) מתרגמינן רתח לבי בגושמי. גלגל רחמיך, הכמר רחמיך. כי נכמרו רחמיו (בראשית מג כט) ת"י ארי איתגלגלו רחמוהי. אל תמתח, אל תמשך, כ' וימתחם כאהל (ישעי' מ כב), לדין עמו (תהלי' נ ד) מתרגמינן למימתח דין על עמי. אדני שפתי וכו', תהלי' נ"א י"ז. הן ה' וכו', שם קל"ט ד'.

א'. אחיתי לחנך*. מיט בעדרענגטעם אונד וועהמיטהיגעם הערצען קאָמ' איך ביטטענד פֿאָר דיך, פֿלעה' אום ערבאַרמען, גלייך דעם אַרמען אַן דער טהירע. אַך, לאַס ערבאַרמען אָבוואַלטען אונד ריכטע ניכט נאַך דער שטרענגע! אָפֿפֿנע דוא, אָ עוויגער, מיינע ליפפען, זאָנסט ווירד מיין מונד קיין וואָרט, מיינע צונגע קיינע זילבע האַבען; נור דוא, הערר, קעננסט מיינע אַנגסט אַללע! אויס דער טיעפֿע מיינעס הערצענס פֿלעהע

איך

*) דיעזע איבערזעטצונג ערהיעלט איך פֿאָן איינעם פֿערעהרונגסווירדיגען פֿריינדע; זיינע בעשיידענהייט ערלויבט מיר ניכט, זיינען נאַמען צו נעננען.

אֶחֱסֶה בְסֵתֶר כְּנָפֶיךָ סֶלָה: וְלַעֲפָה וּפַלָּצוּת
אֲחָזוּנִי בְּמוֹרָא· חַלּוֹת פְּנֵי נוֹרָא בְּנֶפֶשׁ יְקָרָה·
טוּב טַעַם וָדַעַת קָטְנָתִי לַחֲסֵרָה· עַל כֵּן זָחַלְתִּי
וָאִירָא: יָגַעְתִּי בְאַנְחָתִי אֵיךְ לַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ· כִּי
אֵין מַעֲשִׂים לִזְכּוּת בְּעֵינֶיךָ· לְחַלּוֹתְךָ שְׁלָחוּנִי
מַקְהֲלוֹת הֲמוֹנֶךָ· תָּכִין לִבָּם תַּקְשִׁיב אָזְנֶךָ: מָה
אֲנִי וּמֶה חַיַּי תּוֹלֵעָה וְרִמָּה· נִבְעַר מִדַּעַת וּבְאֶפֶס
מְזִמָּה· סָמַכְתִּי יְתֵדוֹתַי בְּסֵפֶר הַחָכְמָה· מַעֲנֶה
רַךְ יָשִׁיב חֵמָה: עֻזִּי אֵלֶיךָ אֶשְׁמְרָה לְסַעֲדִי· פֵּתַח
דְּבָרֶיךָ יָאִיר לְהַגִּידִי· צַדְּקֵנִי וְאַמְּצֵנִי וְתֵן לָאֵל יָדִי·
כִּי אַתָּה מִשְׂגַּבִּי אֱלֹהֵי חַסְדִּי: קְהָלֶיךָ עוֹמְדִים

אחסה וכו', שם ס"א ה'. על כן וכו', איוב ל"ב ו'. תכין וכו', תהלי' י' י"ז. סמכתי יתדותי, טעמו שמתי מבטחי. בספר החכמה, היינו בספר משלי דכתיב שם (טו א) מענה רך ישיב חמה. ודע כי בכל ספרי הדפוס כתיב משיב חמה בם', ושבוש הוא, שהרי לישנא דקרא העתיק גם כאן גם בכל סיום חרוזיו שבפיוט הזה; אכן בכ"י

איך דיך אַן, זוכע זיכערן שוטץ אונטער דיינער פֿליגעל שירם. איינע שויערפֿאָללע אַנגסט בעמעכטיגט זיך מיינער, אינדעם איך דיך, עהרפֿורכטסווירדיגער, מיט דע־מיטהיגער זעעלע אַנבעטע. אַך, איך בין זאָ געריגג, דאַס עס מיר אַן געהעֿריגען פֿאָרטראַג געֿנצליך פֿעהלט! דאַרום בין איך שיכטערן אונד פֿערצאַגט, ערמידעט אויס בעזאָרגניס, וויא איך פֿאָר דיר בעשטעהען ווערדע, דאַ עס מיר אַן טוגענדען פֿעהלט, אום גערעכט פֿאָר דיינען אויגען צו ערשיינען. פֿאָן מיינער פֿערזאַממלונג דיינעס פֿאָלקעס בין איך אַבגעשיקקט, דיך אַנצופֿלעהען, דוא מעכטעסט איהר הערץ אויפֿריכטען, איהנען געהאָר פֿערלייהען. אַבער — ווער בין איך? וואַס איסט מיין לעבען? — איין וואורם, איינע מאָטטע, פֿערנונפֿטלאָס אונד גע־דאַנקענלאָזער! געשטיטצט אויף יענען שפרוך אים בוכע דער ווייזהייט (משלי טו א): „איין געלאַססענער פֿאָרטראַג בעזענפֿטיגט דען צאָרן", נאַהערע איך מיך דיר, אָ אַללמאַכט, אונד האַררע אויף דיינע אונטערשטיטצונג! אָ, לאַס דיא ערעֿפֿנונג דיינער וואָרטע צו ליכט פֿערברייטען אונד פֿערקינדען מיינע אונשולד! פֿערלייה' מיר קראַפֿט אונד שטאַרקע, דען דוא ביסט מיינע צופֿלוכט, מיין גנעדיגער גאָטט! דאַ שטעהט זיא, דיינע געמיינדע, אונד ביטטעט אום פֿערצייהונג; אָ, זייא

איהר

לְבַקֵּשׁ מְחִילָתֶךָ· רַחֲמֶיךָ יִכְמְרוּ לְרַחֲמֵם בְּחֶמְלָתֶךָ· שׁוֹפְכִים לֵב כַּמַּיִם לְעֻמָּתֶךָ· וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ: תְּחַזֵּק לְעַמְּךָ יָדָם הָרָפָה· שְׁלַח מֵאִתְּךָ עֵזֶר וּתְרוּפָה· נוֹאֲמֶיךָ יַשִּׂיגוּ לְחַזֵּק וּלְתָקְפָּה· כָּל אִמְרַת אֱלוֹהַּ צְרוּפָה:

מיוסד ע"פ א"ב ובסוף חתום שמעון בר יצחק. סוגרים הארון.

ק׳ אִמְרָתְךָ צְרוּפָה וְעֵדוֹתֶיךָ צֶדֶק· בָּאֵי עָדֶיךָ בְּרִיב אַל תְּדַקְדֵּק· גִּשְׁתְּךָ לְחַפֵּשׂ כָּל תַּעֲלוּם וָבֶדֶק· דִּין עֲנִיֶּיךָ בְּמִשְׁפַּט הַצֶּדֶק: הֵן עוֹלָמְךָ בָּנִיתָ בְּחֶסֶד· וְרַב חֶסֶד מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד· זָכִיּוֹת הַכְרַע וְעֻזְּךָ תְּיַסֵּד· חֹן עַל נִינֵי מוֹצָא מִכֶּשֶׂד: טֶרֶם נִקְרָא אַתָּה תַעֲנֶה· יִמָּצֵא לָנוּ חֶסֶד

של י"ח הוגה יש"ב בי' וזה נכון. ואתה תשמע וכו', מ"א ח' ל"ט. נואמיך, דבריך, הייכו דברי תורה. כל אמרת וכו', משלי ל' ה'.

אמרתך. באי עדיך, באו עד אליך. גשתך, כשתגוש. בנית בחסד, שנא' עול' חסד יבנה, תהלי' פ"ט ג'. ורב חסד מטה כלפי חסד, כמו שאמרו רז"ל במס' ר"ה דף י"ז א'. זכיות הכרע, שיכריעו הזכיות את העוונות ותייסד עוזך. ניני מוצא מכשד, ניניו של אברהם שהוצא מאור כשדי'. טרם נקרא וכו', עפ"ה והיו טרם יקראו

איהר גנאֶדיג מיט דייכער אַללבאַרמהערציגקייט! זיא טיטטעט איהר הערץ וויא וואַססער פאָר דיר אויז; ערהאָרע זיא פאָן דייכעם ערהאַבנעם הימאַליטען טהראָנע! שטאָרקע דיין ערמאַטטעטעז פאָלק, זענדע איהם טראָזט אונד הייל, מאַכ׳ עז פיר דייכע לעהרע עמפפאָנגליך, דאַס עז זאָלכע מיט קראַפט אונד נאַכדרוקק אויזאיבע! דיא וואָרטע גאָטטעז זינד וואָהלגעלייטערט אַללעזאַמאַט!

ק׳. יאַ, וואָהלגעלייטערט איזט דייכע פערהייסונג, גערעכט דיין לייגניס! דוא ריכטעזט ניכט נאַך דער שטרענגע דייכע אַנבעטער! זאָ ערקלאָרע עז דען אונשולדיג, דיין בעדראָנגטעז פאָלק, ווען דוא זיין איננערעז ביי׳ן גריכטע דורכזוכזט! דייכע גיטע האַט דאַז וועלטאַלל אויפגעפיהרט, אַללגיטיגער! דייכע גיטע אַבזיעגט אַללעזייט; זאָ גיב דען אונזערן טוגענדען דאַז איבערגעוויכט אונד ערהאַלטע דייכע געטרייען! שאָנע איהרער, זיא איזט יאַ אייכע שפראָסע דעז אויז באַבל ערראַטטעטען (אַבּרהם)! ונטוואָרטע אונז, בעפאָר וויר דיך אַנרופען, לאַס אונז

במענה· כפקדך היום יצוריך להמנה· לנו
מלאכיך סביב יחנה: מדת טובך עלינו הגבר·
נקנו מעון ופשעינו העבר· שגב בזרוע למקויך
בסבר· עז חליפת כח ועלית אבר: פעלת
אזרחי לפניך להזכר· צדקו יליץ כשר
ומסטין יסכר· קבל מוראך יחודך להכר· רץ
בפקודיך לישר וליקר: שלם נמצא בכל אשר
נפקד· שעשע כהיום בחנט מפקד: י׳ תהלה
ועז למרחמו שקד· תמתו בעת אשר פקד:

ק׳ בו שוענו מעולם ויענו נוראות·

ואני אענה (ישעי׳ סה כד). לנו מלאכיך וכו׳, עפ״ה חונה מלאך ה׳ סביב ליראיו ויחלצם (תהלי׳ לד ח). עוז חליפת כח וכו׳, עפ״ה וקווי ה׳ יחליפו כח יעלו אבר כנשרים (ישעי׳ מ לא). אזרחי, אברהם קבל מוראך וכו׳, כמו שאז״ל בן שלש שנים הכיר אברהם את בוראו. שעשע וכו׳, כשתעשע כהיום בר״ה בבשורה להיות נפקד בזרע כמו שידוע מדברי רז״ל. תהלה וכו׳, שקד ומהר לתת תהלה ועוז למרחמו ואוהבו, הקב״ה. תמתו, כנוי לשרה, ושעור המאמר, תהלה ועוז שקד למרחמו בעת אשר פקד תמתו.
בו, בהקב״ה. שוענו מעולם, אנו כשענים מעולם לכן יעננו לעשות נוראות, שנא׳

אונז דיינע הולד צו פֿערקינדען, ווען דיא הייטע דיינע געזאַנדטע ווירקט, אונד לאַגערע איינע ענגעלשאַאַר אום אונז צור וואַכע! לאַס דיינע גיטע אָבוואַלטען, רייניגע אונז פֿאָן אונזערן זינדען אונד בעזייטיגע אונזערע מיסעטהאַטען! ערמונטרע זיא, דיא דיינער האַררען, אונד פֿערלייהע איהנען יוגענדקראַפֿט אונד שוואונג! געדענקע דער פֿראָממען טהאַטען יענעז אָרגענלאַנדערז (אזרחי)! זיינע טוגענד ווירד אונז איין פֿירשפרעכער ווערדען, דאַן ווירד ער פֿערשטוממען, דער פֿערליימ-דער (יצה״ר). ער (אברהם) וואַר׳ז, דער דיינע עהרפֿורכט, ער, דער דיינע איינהייט אַנערקאַננטע; וויא איילטע ער דאָרט צור פֿאָללפֿיהרונג יענעז אויפֿ-טראַגז (עקדת יצחק)! וויא בערייטווילליג וואַר ער אַללען דיינען געבאָטען! הייטע ערהיעלט ער דיא פֿראָהליכע פֿערהייסונג, מיט איינעם זאָהנע בעשענקט צו ווערדען; דאַ בראַך ער אויז אין לאָבגעזאַנגען, דאַנקטע זיינעם ליעבען גאָטטע דאַפֿיר, דאַס ער זיינע פֿראָממע (שרה) בעדאַכטע.
אונזערע שטיטצע פֿאָן עוויגקייט הער וואַר ער, דער אַללמאַכטיגע! אויך פֿערנער

בִּרְצוּי חִנּוּנֵנוּ קַבֵּל כְּהַעֲלָאוֹת. אָז יְחַלְּצֵנוּ בְּמָגִנּוֹ מִתַּחֲלוּאֵי תוֹצָאוֹת. כְּצִפֳּרִים עָפוֹת כֵּן יָגֵן יְיָ צְבָאוֹת:

פותחים הארון.

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים. מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים. לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה: סוגרים הארון.

מיוסד ע"פ תשר"ק ובסוף חתום שמעון בר יצחק.

ק' תָּמִים פָּעָלְךָ גְּדוֹל הָעֵצָה. שִׁחַרְנוּ פָּנֶיךָ וְצִדְקָתְךָ נִמְצָא. רַחֵץ טִנּוּף וְהָתֵם שִׁמְצָה. קַבֵּל

נוראות בצדק תעננו אלהי ישענו (תהלים סה ו). ודע שהרז"ה ביסוד הנקוד שלו שער הדגש אות י' וז' גם נזכר התבה תיבת הדגש אות ו' וז' הביא ליסוד מוסד שלא יתכנו שתי אותיות הדומות שהראשונה בשו"א אחר תנועה מוקדמת, והיסוד הזה קימו וקבלו עליהם כל המשכים אחריו, ולדעתם תיבת שועננו וכל הבאים על משקלו כעדרי המשקל והמכיאו', וכולם שגו ברואה ופקו פלילי' כי יעמדו למול' אז יקראונני ישחרונני ולא ימצאונני (משלי א) ומשחרי ימצאונני (שם ח), ישחרונני (הושע ה טו) זובח תודה יכבדנני (תהלי' נ), וכבר הראיתי לדבר בזה בשום שכל בפ' חיי שרה (בראשי' כג ט) גם בפ' וישב ל"ח י"ב ע"ש. כהעלאות, כקרבנות העולה לרצון על מזבח. ברצוי, ברצון. יחלצנו, יצילנו. מתחלואי תוצאות, מתוצאות מיני תחלואים שבעולם, כמו שאמרו ז"ל במס' ברכות דף ח', תתק"ג מיני מיתות נבראו בעולם במנין תוצאות. כצפרים עפות וכו', ישעי' ל"א ה'.

תמים פעלך, שנא' הצור תמים פעלו (דברים לב ד). גדול העצה, ירמי' ל"ב י"ט. טנף ושמצה, שניהם כנויים לחטא ועון. והתם, ל' ולהתם חטאות (דניאל ט כד).

ווירד ער אונז וואונדער לייגען, ער ווירד אונזער פֿלעהען שטאַטט אָפּ־פֿער וואָהלגעפֿעלליג אַננעהמען, ער ווירד אונז פֿאָר יעדער קראַנקהייט שיטצען, אונד ווית דיזע פֿעגעל איהרע יונגען אומפֿלאַטטערנד דעקקען, זאָ ווירד ער אונז דעקקען, דער עוויגע צבאות.

תמים. דיין טהון איזט אָהנע פֿעהל, גראָססער ראַטהגעבער! דיך בעטען וויר אַן, צו ערווערבען דיינע גונזט. וויר זינד מיט זינדען בעזודעלט; אָ, רייניגע אונז,

אֱנָק וּגְדוֹר פִּרְצָה: צֹאן לָטֶבַח גָּזַר מִמִּכְלָה·
פָּרִים וּכְבָשִׂים לִשְׁלָמִים וְעֹלָה· עֲרִיכַת שָׂפָה
נַעֲרוֹךְ בִּתְפִלָּה· שִׂיחֵנוּ יְשֻׁפַּר כְּהַקְטֵר וּבְלוּלָה:
נְתִיב יֹשֶׁר אִם נֶעְקַל בְּלֶכֶת· מִשְׁלַחְתְּךָ לַעֲזוֹב
לְהִתְרַפּוֹת בִּמְלָאכֶת· לְנֶגְדְּךָ יָפְקַד מִזְבַּח
מַעֲרֶכֶת· כְּמַאֲכֶלֶת הַמַּאֲכִילָה מֵאָז נֶעֱרֶכֶת:
יַחַד אָב וּבֵן בְּלֶכְתָּם לְהַר מוֹר· טֶבַח לְהָכֵן
מִפְקָדְךָ לִשְׁמוֹר· חֲנוּכָם נָצוּר רַחֲמִים לִכְמוֹר·
זֵכֶר שְׁבוּעָה כִּקְטֹרֶת לִתְמוֹר: וּבְשַׁבְּתְּךָ הַיּוֹם

קבל אנק, קבל צעקתינו. וגדור פרצה, כדכתיב וגדרתי את פרציהן (עמוס ט יא). גזר ממכלה, ל' גזר ממכלה צאן (חבקוק ג יז), שטעמו כרת הצאן מגדרות; וטעם המאמר, אחרי שנגזל צאן ממכלה ואין עוד פרים וכבשים לשלמים ועולה לכן עריכת שפתי' שנערוך לפניך בתפלה ושיח שפתותינו יושפר לפניך כהקטר ובלולה כענין שנאמר ונשלמה פרים שפתינו (הושע יד ג). משלחתך, השלוח אלינו מאתך והיינו המצות. להתרפות במלאכת, לפרוש מד"ת כדכתיב גם מתרפה במלאכתו (משלי יח ט) ופירש"י פורש מן התור' והוא תלמיד חכם. לנגדך וכו', המזבח שערך אברהם ולקח את המאכלת לשחוט את בנו. ושעור המאמר, מזבח מערכת שנערכת מאז והיא המאכלת המאכילה, וכדאי' בב"ר פ' כ"ו, שלכך נקראת מאכלת לפי שהיא מאכילה את ישראל בעה"ז שבאותו הזכות אנו אוכלים בעה"ז. מפקדך, מצותך. חנוכם, ילדיהם, כענין וירק את חניכיו ילידי ביתו (בראשית יד יד). וי"ג חנועיו. זכר שבועה, שנשבע לאברהם שם על

אָם זיא פֿערשווינדען, דיא שאַנדפֿלעקקען! ערהָערע אונזער פֿלעהען אונד טהוע דעם אונפֿוג איינהאַלט! וועער זינד דיא הירדען פֿאָן שלאַכטשאַפֿען, וויר האַבען ווערער פֿאַררען נאָך לאַממער צו אָפֿפֿערן; דאַז רעגען אונזערער ליפפען — געבעטע נור קאָננען וויר דיר דאַרברינגען; אָ, נימם זיא מיט וואָהלגעפֿאַללען שטאַטט אָפֿפֿער אַן; זינד וויר נון אויך אירררוועגע געראַטהען אונד האַבען וויר אויך דיינע פֿאָרשריפֿט פֿערלאַססען, דיין געזעטץ פֿערנאַכלאָססיגט, אָ, זאָ געדענקע יענע אַררישטעטטען אַלטאַר: אונזערעז פֿאַטערז (אברהם), יענער פֿראָממען אָפֿפֿערהאַנדלונג (עקדת יצחק), וואָ פֿאַטער אונד זאָהן איינמיטהיג נאָך דעם בערגע מאָרי' וואַללטען, דאַז שלאַכטאָפֿפֿער צו בערייטען, דיינען אויפֿטראַג צו פֿאָללציהען — אונד בעמיטלייגע דערען נאַכקאָממענשאַפֿט; ערהאַלטע זיא, נאָך דיינער פֿערהייסונג, וויא דוא איהנען צוגעשוואָרען, הייטע בעשטייגט

לָדִין עַמִּים· הִמָּלֵא עַל צֶאֱצָאֵימוֹ רַחֲמִים· דִּינֵנוּ הַצְהַר וְלֹא נֵצֵא נִכְלָמִים· גֶּפֶן נְטִיעָתְךָ תָּכִין לְאֹרֶךְ יָמִים: בִּזְכוּת נֶעֱקַד הַקְשִׁיבָה מִשַּׁחַק· אֶבְיוֹנֵי אָדָם קוֹרְאֶיךָ מֵרָחֹק· ס' שְׂמֵנוּ עַל סִפְרְךָ לְחַיִּים יוּחַק· וְנִיב שְׂפָתֵינוּ הַקְשֵׁב כְּוַיֶּעְתַּר יִצְחָק:

ק' שִׂפְתוֹתֵינוּ מְדוֹבְבוֹת עֹז וּבְצִדְקָתוֹ נִחְיֶה· בְּרַחֲמִים יְצַדְּקֵנוּ וְזַרְעֵנוּ יִהְיֶה· ח' יְחַיֵּינוּ כְּקֶדֶם מִיּוֹמַיִם אֶהְיֶה· בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יְקִימֵנוּ וְנִחְיֶה:

הצהר. לצהור, ל' מצהר ועולה. הצהר, האור. גפן נטיעתך, ישראל עה"כ גפן ממצרים תסיע (תהלים פ ט). משחק, משמים. מדובבות עוז, מדברות מעשה תוקף ועוז, היינו מעשה העקידה ובצדקתו נחי' שלכך נקראת מחבלת כדאמרן. יחיינו וכו', עה"כ יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו (הושע ו ב), וטעמו יחיינו וירפאנו מגלות זה כמו שהחייינו מיומים משני עתים שעברו, ביום השלישי, בעת השלישי יקימנו ונחי' לפניו והיינו לעת תחיית המתים וכדאי' בב"ר פ' נ"ו. ועיין מה שבארתי בסוף תפלת טל במוסף ליום א' של פסח. ונראה ברור שמלת אהיה היא מלת הקריאה והוא השם הקדוש אהיה, שאל"כ הל"ל נהיה דוגמת יחיינו יקימנו ונחיה שכולם בל' מדברים בעד עצמם. ודע שבשני כ"י כתיב חיינו כקדם בלא י' האית"ן וכן עקר.

שטייגט דאס דען ריכטערשטוהל, נאַהענען צו ריכטען; א, לאס דיינע בארמ־ הערציגקייט וואַלטען איבער דיא שפראָסטען יענער פראָממען; העללע אונזער רעכט אויף, דאס וויר ניכט צו שאַנדען ווערדען, ערהאַלטע צו לאַנגען יאַהרען דען ווייזנשטאָקק (ישראל), דען דוא דיר איינגעפלאנצט; האָרע אויז דיינען היממעלן דאס געבעט דער ליידענדען, דיא אויז דער נאָטה דיך אַנרופען, אונד וואָלפאַהרע איהנען, יענעז געבונדענען ווילען האַלבען (בזכות יצחק). שרייבע אונז צום לעבען איין אין דיין בוך אונד פערניממ אונזער געבעט, ווי פאַטער יצחק'ז געבעט!

ק'. אונזערע ליפפען שפרעכען אימער פאָן יענער העלדענטהאַט (עקדת יצחק), דערען ביעדערקייט האַלבען וויר לעבען; זיא איזט אונזרע שטיטצע, איהרענט־ האַלבען ווערדען וויר בעגנאַדיגט. ח'. אָ, בעלעבע אונז ווידער ווי פאָרמאַלז, עוויגער! דאס לעסענט אונז צווייטאָגן שאָן ווידערויפלעבען*, ריכטע אונז אויף צום דריטטענטאַגע אויף אונד פערלייהע אונז עוויגעז לעבען!

שלחת

*) זיעהע אין באור.

פותחים הארון.

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים · זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים · וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

תשר״ק מרובע. שמעון בר יצחק.

ח׳ שְׁלַחְתִּי בְּמַלְאֲכוּת סֶגֶל חֲבוּרָה · שׁוֹמְרֵי אֱמוּנָתְךָ וּמְיַחֲדֶיךָ בְּמוֹרָא · שָׁפַכְתִּי שִׂיחַ לְבַקֵּשׁ עֲתִירָה · שְׁמַע יְיָ קוֹלִי אֶקְרָא:

סוגרים הארון.

ק׳ מְדַבֵּר בִּצְדָקָה חוֹנֵן וּמִתְרַצֶּה · מַחֲסֶה וּמִסְתּוֹר לְדוֹרְשֶׁיךָ הִמָּצֵא · מֶתַח דִּינְךָ אִם בִּיצוּרִים תְּמַצֵּה · מִלְּפָנֶיךָ מִשְׁפָּטִי יֵצֵא: עֵרֶךְ תְּקִיעָתֵנוּ שְׁעֵה בִּבְרוּרִים · עַרְבֵּב קַטֵּגוֹר וְאַמֵּץ סַנֵּגוֹרִים · עֲקֶרֶת בַּיִת וַחֲצוּבַת צוּרִים ·

עיניך

שלחתי במלאכות, בשליחות. סגל חבורה, עם סגולה. מדבר בצדקה, אמר אל יתברך שנאמר אני מדבר בצדקה (ישעיה סג א). מתח דינך, התפשטות דינך. תמצה, לשון ונמצה דמו (ויקרא א טו), כלומר אם תדקדק בדינם לבוא עד תמצית. מלפניך וכו׳, (תהלים יז ב) ופירש״י עברות עבידי שאני ראוי להפגע עליהם ביסורים, יצאו מלפניך ולא יבואו לפניך כד ן. עקרת בית, אמר לשרה כמו שאמרו בבראשית רבה פ׳ נ״ג, מושיבי עקרת הבית (תהלי׳ קיג), זו שרה. וחצובת צורים, אמר לאברהם, כדכתיב הביטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם, הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה

ח׳ שלחתי. איך בין אלז געזאנדטער אבגעשיקקט פאָן איינער שטאַלבאַרען געמיינדע, דיא דיינע געבאָטע טרייליך האַלט אונד מיט עהרפורכט דיינער איינהייט הולדיגט. פאָר דיר שיטטע איך מיינע געבעטע פלעהענד אויז; אַך, פערנים זיא, הערר, מיינע שטיממע! איך פלעהע!

ק׳ פערקינדער דער גערעכטיגקייט, גנאֶדיגער אונד בארמהערציגער! אַך, לאַס זיא טוטן פינדען, זייא טירכן איהנען, דיא דיך זוכען! אונד ווען רוא שטרענגעז גערילט איבער דיינע געשאֶפּפע האַלטעט, זאָ זייא בעי שטראַפונג פערן פאָן דיר. האֶרע עז מיט וואָהלגעפאַללען אַן, אונזער רעגעלמאֶסיגעז תקיעהבלאַזען! פערווירע יענען, דער ווידער אונז שפריכט, אונד פערלייהע מוטה דענען, דיא פיר אונז שפרעכען!

טויע

עֵינֶיךָ תֶּחֱזֶינָה מֵישָׁרִים: וְיִזָּכֵר לְפָנֶיךָ צִדְקַת הַתָּם· וְעַד אֹהָלֶיךָ וּבְכִסְאֲךָ גְּחָתָם· וְחַלְּצֵנִי מִפֶּשַׁע וּמֵעָוֹן נִכְתָּם· וְאַל יִמְשְׁלוּ בִי אָז אֵיתָם: נוֹהֵג בְּחֶסֶד זוֹכֵר הַבְּרִית· נַקֵּנוּ מִנִּסְתָּרוֹת וְנִזְכֶּה כְּבוֹרִית· נְחֵנוּ בַּאֲמִתֶּךָ וּתְנֵנוּ לְאַחֲרִית· נוֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית: בְּהִנָּשְׂאֲךָ לְכִסֵּא נוֹרָא וְאָיוֹם· בְּרוּאֵי חֶלֶד לְהִשָּׁפֵט כְּהַיּוֹם· בְּרַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ הַמְצִיאֵנוּ פִּדְיוֹם· בֵּאלֹהִים הִלַּלְנוּ כָּל הַיּוֹם: רַע יִצְרֵנוּ הָסֵר בְּחֶמְלָתֶךָ· רְצֵנוּ וְסוֹכְכֵנוּ בְּמַחַס אֶבְרָתֶךָ· רְצֵה תְּשׁוּבָתֵנוּ

והרבה

תאוללכם! (ישעי' כח א). מישרים, מעשים ישרים. צדקת התם ועד אהליך, תאר ליעקב, כדכתיב ויעקב איש תם יושב אהלים (בראשי' כה כז), ותבניתו חקוקה תחת כסא הכבוד כמו שאמרו רז"ל. ומעון נכתם, ומעון כתם, כ' נכתם עונך לפני (ירמי' ב כב). אל ימשלו בי אז איתם (תהלים יט), ואמרו עליו במדרש גם מודים אלו הזדונות, איתם, אלו תוקפי עבירות. ונזכה כבורית, ונהי' נקיים כמו הדבר המנוקה ע"י בורית והוא דבר שמנקין ומבררין בו הבגדים כדכתיב וכבורית מכבסים (מלאכי ג' ב). חלד, אדמה. וסוככנו במחס אברתך, במחסה של אברתך, כ' באברתו יסך לך ותחת

שויע מיט דיינען אונטריגליכען אויגען דיא טוגענדען אונזערער אהנען! גע־
דענקע דער אונשולד דעז פֿראָממען (יעקב), דער בעשטענדיג אין דיינער וואָהנונג
וויילטע, דעססען בילד אין דיינעם טהראָנע איינגעגראַבען איזט! געדענקע זיינער
אונד בעפֿרייע מיך פֿאָן זינדען אונד פֿערברעכען! לַאס זיא ניכט הערשען
איבער מיך, דיא פֿרעפֿעלטהאַטען! דיינעס בונדעס איינגעדענק, גנעדיגער
רעגענט, בעפֿרייע אונס פֿאָן אונוויססענטליכען זינדען, דאַס וויר פֿאָללקאָממען
ריין ווערדען! לייטע אונס אין דיינער וואַהרהייט! גיב אונס איין זעליגעס
ענדע, דוא, זינדענפֿערגעבער אונד פֿערלייהער דער מיססעטהאַטען דיינעס
פֿאָלקעס! הייטע בעשטייגעט דוא דען שרעקקליכען אונד פֿורכטבאַרען ריכטער־
שטוהל, דיא אירדישען וועגען צו ריכטען; אָ, זייא אונס גנעדיג, בעפֿרייע אונס! דאַן
ריהמען וויר אונס דיינער טהֶגליך, גאָטט! בעפֿרייע אונס פֿאָן בעזען טריעבען, וואַ־
באַרמהערציגער! זייא אונס גינסטיג אונד נימם אונס אונטער דיינער פֿליגעל שירם!

נימם

וְהַרְבֵּה מְחִילָתֶךָ· רְעֵה עַמְּךָ בְּשִׁבְטֶךָ צֹאן נַחֲלָתֶךָ: יָדַעְנוּ דְרָכֶיךָ וְאָרְחוֹתֶיךָ לְתָמוּד· ישֶׁר פִּקּוּדֶיךָ בְּלִבֵּנוּ לִצְמוּד· יִכְמְרוּ רַחֲמֶיךָ סְלִיחָתֵנוּ לַחְמוּד· יָדַעְנוּ כִּי חָטָאנוּ וְאֵין מִי יַעֲמוֹד: צַוֵּה יְשׁוּעָתְךָ לְרַעְיָתְךָ הָאֲהוּבָה· צְמֵאָה לְחַסְדְּךָ כְּמֵהָה וְתָאֵבָה· צְפֵה וְהַבֵּט כִּי מְאֹד נִכְאָבָה· צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה: חֲפוֹץ בְּהֶגְיוֹנֵינוּ וּבְקוֹל תְּרוּעָתֵנוּ· חֲטָאֵינוּ הַלְבֵּן וְהַפְקֵר שְׁגָגֵנוּ· חַבֵּל וְהַצְמֵת קָדְקֹד מַשְׂטִינֵנוּ· חָנֵּנוּ אֱלֹהִים חָנֵּנוּ כִּי בְךָ חָסָיָה

נפשנו

כנפיו תחסה (תהלי' נא ד). רעה עמך וכו', מיכה ז' י"ד. ידענו וכו', עפ"ה דרכיך ה' הודיעני ארחותיך למדני (תהלי' כה ד). לתמוד, ללכת תמיד בארחותיך. לצמוד, לקשור, כענין קשרם על לבך תמיד (משלי ו כא). כמהה ותאבה, שניהם ל' תאוה, כמו כמה לך בשרי (תהלים סג ב) וכמו תאבתי לישועתך (שם קיט קעד). צדקתך וכו', תהלי' ל"ו ז', וע"ש פירש"י. והצמת, ל' כריתה. חננו אלהים חננו וכו', כצ"ל כדכתיב בתהלי' ל"ז ב', וכמו שנמסר במזמור נ"א, וכל חרוזי הפיוט הזה מסיימים על לישנא דקרא; ובכל ספרי הדפוס וכ"י מצאתי חננו ה' ושבוש הוא.

נים אונזערע בוסע געפֿעלליג אן אונד פֿערלייהע אונז! ווידע מיט דיינעם שטאַבע דיין פֿאָלק, דיא הערדע דיינעס אייגענטהומס! מאַכע דיינע וועגע אונז בעקאַננט, לאַס אונז אונאויפֿהערליך דיינע באַהן בעטרעטען אונד טרייליך דיינען געבאָטען פֿאָלגען! ערבאַרמע דיך אונזער אונד פֿערגיב אונזערע זינדען, זאָנסט קענּנען וויר ניכט בעשטעהן. בעפֿעהל דיין הייל איבער דיינע טרייע געליעבטע (ישר׳), דיא זעהנענד נאַך דיינער גנאַדע שמאַכטעט! זיעה, וויא זעהר געקוועלט זיא איזט! — דיינע געגרעכטיגקייט איזט וויא מאַכטיגע געבירגע, דיין רעכט וויא דעס מעערעס טיעפֿע! נייגע דיין וואָהלגעפֿאַללען בייא אונזערן געבעטען אונד בייא דער שטימע אונזערעס תרועהבלאַזענס! רייניגע אונז פֿאָן אונזערן זינדען אונד בעפֿרייע אונז פֿאָן אונזערן פֿערגעהן! פֿערוואונדע, צערשמעטטערע דעס פֿערפֿיהרערס (שטן) שייטעל! ערבאַרמע דיך, גאָטט, ערבאַרמע דיך אונזער!

בייא

נַפְשֵׁנוּ׃ קָרְבֵנוּ לְיִשְׁעֲךָ בְּזֶה רֹאשׁ שְׁנָתִי· קַבֵּץ נְפוּצוֹתֵינוּ לְמַרְבֵּץ קִרְיָתִי· קָמִים יֶחֱזוּ כִּי מֵאִתְּךָ תְּהִלָּתִי· קַוֵּה קִוִּיתִי אֲדֹנָי תּוֹחַלְתִּי׃

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא׃

אין פפר"מ ווירד דיעזעז ניכט געזאגט; מאן פאנגט זאגלייך אן שמו מפארים א"ז וו.
פותחים הארון.		מיוסד ע"פ א"ב.

אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ· בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ׃ גִּבּוֹר וְנַעֲרָץ·
דָּגוּל מֵרְבָבָה׃ הוּא שָׂח וַיֶּהִי· וְצִוָּה וְנִבְרָאוּ׃
זִכְרוֹ לָנֶצַח· חַי עוֹלָמִים׃ טְהוֹר עֵינַיִם·
יוֹשֵׁב סֵתֶר׃ כִּתְרוֹ יְשׁוּעָה· לְבוּשׁוֹ צְדָקָה׃
מַעֲטֵהוּ קִנְאָה· נֶאְפָּד נְקָמָה׃ סִתְרוֹ יֹשֶׁר·
עֲצָתוֹ אֱמוּנָה׃ פְּעֻלָּתוֹ אֱמֶת· צַדִּיק וְיָשָׁר׃
קָרוֹב לְקוֹרְאָיו בֶּאֱמֶת· רָם וּמִתְנַשֵּׂא׃ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים·
תּוֹלֶה אֶרֶץ עַל בְּלִימָה׃

חַי וְקַיָּם נוֹרָא וּמָרוֹם וְקָדוֹשׁ׃

סוגרים הארון.

למרבץ קריתי, לירושלי' עירי ומקום מרבץ שלי, ל' למרבץ לאן (יחזק' כה כ). קמי', האויבי'. קוה קויתי, תהלי' ל"ט ח'. ימלך וגו', שם קמ"ו י'. ואתה וגו', שם כ"ד ד'. אתה וכו'. דגול מרבבה, שיר ה' י'. הוא שח וכו', עש"ה כי הוא אמר ויהי הוא לוה ויעמוד (תהלי' לג). יושב סתר, עש"ה יושב בסתר עליון (שם לא א). כתרו ישועה לבושו לדקה מעטהו קנאה נאפד נקמה, עש"ה וילבש לדקה כשריון וכובע ישועה בראשו וילבש בגדי נקם תלבושת ויעט כמעיל קנאה (ישעיה נט יז). תולה ארץ וגו', איוב כ"ו ז'.

בייא דיר זוכט אונזרע זעעלע טוטץ. נאהערע אונז דיינעם הייל, אן דיעזעם נייאיאהרזטאג! זאממלע אונזערע צערשטרייטען אין אונזערע רוהעזטעטטע (ירושלים), דאס עז מייגע ווידערזאכער זעהען אונד וויסען, דאס דוא בישט מיין רוהם! מייגע האפפנונג געהט אללייז אויף דיך, עוויגער, מייגע צופערזיכט! [illegible]
ימלך. דער הערר רעגיערט עוויגליך, דיין גאטט דורך אללע צייטען, ציון! הללויה.
ואתה, דוא, אללערהייליגזטער, טהראנזט אונטער לאבגעזאנגען ישראל'ז! אל נא.

ווען דער צווייטע טאג אויף שבת פאללט, ווירד ברוך הקהלות דאס היערנעבענ־ שטעהענדע **שבח מגדל עז** אנ"ו געזאגט, וברכת קהלות מתחילין מיד **תעיר ותריע** ואומרין כסדר עד סוף **אאפיד נזר**, ואח"כ אומרים החרוזים **שבח מגדל ועמוסך.**

שם המחבר שמעון חתום בכל חרוז וחרוז וכל החרוזים מסיימים על ל' הכתוב ממש.

חו"ק שְׁמוֹ מְפָאֲרִים עֲדַת חֶבְלוֹ. וְנַעֲרָץ בְּאֶרְאֶלֵּי קֹדֶשׁ הִלּוּלוֹ. וּבְהֵיכָלוֹ כָּבוֹד אֹמֵר כֻּלּוֹ. קָדוֹשׁ:

שׁוֹמְרֵי מִצְוֹתָיו עוֹד יָשׁוּבוּן לְבִצָּרוֹן. נִדְבָּרִים יְרֵאָיו כל בְּהַכְשֵׁר וְיִתְרוֹן. וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן. קָדוֹשׁ:

חו"ק שֶׁבַח מִגְדַּל עֹז שֵׁם הַגָּדוֹל. נֶצַח בְּתִתּוֹ לְמַלְכּוֹ עֹז וּמַגְדִּל. בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל. קָדוֹשׁ:

שַׁפְּרוּ מַעֲשֵׂיכֶם וּבְרִית לֹא תוּפַר. נַאֲקַתְכֶם יַאֲזִין שְׁחָקִים שַׁפַּר. וְתִיטַב לַיְיָ מִשּׁוֹר פָּר. קָדוֹשׁ:

שבטי

עדת חבלו, ישראל, כדכתיב יעקב חבל נחלתו (דברי' לב ט). ונערץ הלולו באראלי קדש. ובהיכלו וגו' תהלי' כ"ט. ישובון לבצרון, למבצר היינו ירושלי' והוא עפ"ה שובו לבצרון (זכרי' ט יב). נדברים יראיו וכו', עפ"ה אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו (מלאכי ג יו). בהכשר ויתרון, פי' המפרש: „תלמידי חכמי' העוסקי' בתור' שהיא הכשר ויתרון לישראל." ויותר מסתבר לפרש בהכשר ויתרון בעניניס הכשרים והמותרים, וכמו שדרשוהו במס' שבת דף ס"ג א' על בני ת"ח המושאין ונותנין ומתעסקין בהלכה. שפרו מעשיכם, הטיבו מעשיכם, וייטב מתרגמינן ושפר, ונקט ל' שפרו ע"ש שופר, כדאי' במדרש. שחקי' שפר, אמר להקב"ה, עפ"ה

ס' **שמו.** זיינען נאמען פערהערליכט לויט זיינע איהם אייגענע געמיינדע (ישראל), זיין רוהם ווירד מאכטיג געפריעזען פאן דען הייליגען אראלים, אונד אין זיינעם פאללאסטע שפריכט אללעס: מאיעסטעט! קדוש!

שומרי. זיא ווערדען צוריקקעהרען נאך איהרער בורג (ירושלים), זיא, דיא זיינע געבאטע האלטען; זיינע פֿערעהרער, זיא בעשעפטיגען זיך איממער מיט זיינער ריינען אונד פֿארטרעפפליכען לעהרע; דער עוויגע האט'ז געהערט, פערנאממען אונד עז איין דאס ערינגערונגזבוך איינגעטריעבען. קדוש.

שפרו. איבט פֿראממע טהאטען אויז, דאמיט דער געטטליכע בונד ערהאלטען ווערדע! דער הימעלזשאפפער ווירד דאן איער געבעט פערנעהמען; עז געפֿאללט דעם עוויגען בעססער אלז דאס אפפערן איינעז פעטטען פאררען. קדוש.

שבטי

חו"ק שבטי מקוראך עלה והמשל. נטישות צרים בהתיזך לנשל. כי ליי המלוכה ומושל. קדוש:

חו"ק שבותינו ממרחק עלות להר קדשו. ונפארנו תמיד בדביר מקדשו. כי זכר את דבר קדשו. קדוש:

חו"ק שבח מגדל עז שם הגדל. נצח בתתו למלכו עז ומגדל. ביום ההוא יתקע בשופר גדול. קדוש:

כל

כיום ח'.

(חו"ק כל יושבי תבל ושוכני ארץ. יאמרו תמיד הגדיל יי לעשות בארץ. והיה יי למלך על כל הארץ. קדוש:)

ח' עמוסיך תוקעים ומריעים בשופר. אמרתך לקים כחק המספר:

ק' תקעו בחדש שופר:

ח' פשעם העבר ועונם

כפר

ברוחו שמים שפרה (איוב כו יג) וטעמו אהל כפי' רש"י. ותיטב וגו', תהלי' ס"ט. מקוראך, ישראל, כדכתיב וישראל מקוראי (ישעי' מח יב). נטישות צרים, ענפי האויבי'. בהתיזך, ל' כריתה וקציצה. לנשל, ל' הסרה והשלכה, כמו כי ישל זיתך (דברי' כח). וכל המאמר מיוסד על הכתוב, ואת הנטישות הסיר התז (ישעי' יח ה). כי לה' המלוכה ומושל, כן הגירסא בכ"י של י"א, גם באיזה דפוסים קדמונים וכן עקר, כי זה הוא ל' הכתוב בתהלי' כ"ב, אבל והיתה לה' המלוכה ומושל ככתוב במחזורים שלנו איננו ל' הכתוב. שוב מצאתי בס' תשב"ץ שאמר בהלכות ר"ה דף י' ז"ל: „הר"מ הי' אומר כי לה' המלוכה ומושל ולא אמר והית', כי לא מצאנוהו פסוק" עכ"ל. כי זכר וגו'. תהלי' ק"ה מ"ב. שבח מגדל וכו', עפ"ה מגדל עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב (משלי יח י), ובילקוט שמואל ברמז קס"ד דרשוהו על מלך המשיח, וזהו באת בתתו למלכו וכו'. ביום ההוא וגו', ישעי' כ"ז י"ג.

שבטי. אָ, לאַס זיא צום טהראָנע הינויף וואַנדערן, דיא שטאַממע דיינער אַנבעטער! בעהיטע דיא צווייגען דיינער ווידערזאַכער אונד ווירף זיא אַב דאַן ווירד דענן עוויגען ווערדען רייך אונד רעגיערונג. קדוש.

שבותינו. יאַ, ער ווירד אונז הינויף פֿיהרען, אונזער פֿערשטאָסענעז פֿאָלק, נאַך זיינעם היילגען בערגע; דאַן וואָללען ווער איהן איין קאָרע זיינעז היילגטהומז עהרליך פרייזען, דאַס ער געדאַכט אַן זיינע היילגע פֿערהייסונג. קדוש.

שבח. איינע פֿעסטע בורג איזט דער רוהמפֿאָללע נאַמע דעז אַללערהאָכסטען! ער ווירד זיינעם קאָניגע עוויגען זיעג אונד אונאיבערווינדליכקייט פֿערלייהען; דאַן ווירד עז מאַכטיג שאַללען, דאַז גראָסע שופר קדוש.

חו"ק כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשׁוֹכְנֵי אֶרֶץ. יֹאמְרוּ תָמִיד הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ. וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ. קָדוֹשׁ:

מיוסד ע"פ א"ב בראשי החרוזים, ויחסר אות ר', ויתכן שהר' של קרית הוא מקום ר', דוגמת אלהי בך בטחתי (תהלי' כה) כמ"ש הראב"ע. ובחלק השני מכל חרוז חתום שם המחבר שמעון בר יצחק חזק ואמץ, וכל סיום החרוזים הוא פסוק ממקראי קדש.

ח' אֶדֶר וָהוֹד אֶתֵּן בְּצִבְיוֹן. שֶׁוַע אֶעֱרוֹךְ בְּנִיב וְהִגָּיוֹן. ק' אֶקְרָא לֵאלֹהִים עֶלְיוֹן:

ח' בַּיּוֹם הַנִּבְחָר מִשְּׁמֵי עָרֶץ. מֵישָׁרִים לִשְׁפּוֹט קְדֻשָּׁתוֹ לְהַעֲרִץ. ק' יְיָ מֶלֶךְ תָּגֵל הָאָרֶץ:

ביום א'

כַּפֵּר. מַעֲגָם יֶעֱרַב כְּהַקְרָבַת כְּבָשִׂים וָפָרִי. ק' בַּחֲצוֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר:

ח' צִמְחֵיהֶם יִרְבּוּ כַּחוֹל אֵין מִסְפָּר. עֶבְרֵיהֶם יְעוֹרְרוּ וְיַעֲלוּ מֵעָפָר. ק' כִּנְשׂוֹא נֵס הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְקוֹעַ שׁוֹפָר: (שבח מגדל.)

חו"ק תָּעִיר וְתָרִיעַ. לְהַכְרִית כָּל מֵרִיעַ. וְתִקְדַּשׁ בְּיוֹדְעֵי לְהָרִיעַ. קָדוֹשׁ:

אַדֶּרֶת מַמְלָכָה. עַל מָה הֻשְׁלָכָה. וְעוֹד לֹא מָלְכָה: לָבֵר

גאותו המליכה

א. אֶדֶר, ל' גדולה, ולא מלאנוהו כ"א בשש נקודות, ככתוב בשרשים. והוד, ל' מלכות. אתן, ל' נתינה ואיננו מלשון שם יְתַנּוּ צדקות ה' (שופטי' ה יא), שאלו כן הי' הא' ראוי להיות בח"פ והת' בפתח ורפה, כמו וסוד אחר אל תְּגַל (משלי כה ט) וָאֲכַל אותם (יחזק' מג ח) ודומיה'. בצביון, תרגום של חפץ ורצון צביון, או יהי' טעמו פאר ויופי ל' בצביונ' נבראו כמש' ר"ה דף י"א. בניב והגיון. בניב שפתי' והגיון לב. ב. משמי ערץ, משמיו של הקב"ה. ערץ תאר לש' ית' עש"ה והוא מעריצכם (ישעי' ח יג). להעריץ,

---

כל. אללע וועלטבעוואָהנער אונד ערדענבירגער ווערדען דאַן אימער זאַגען: "וואַס גראָססעס האַט דער עוויגע אויף דער ערדע געטהאַן!" "דער עוויגע איזט דער אַלליינגע קעניג וואָרדען איבער דער גאַנצען ערדע!" קדוש.

א ח'. מיט וואָננעגעפיהל הולדיגע איך דער הערליכקייט, וואָרדע איין געבעט מיט מונד אונד הערץ, ק'. רופע צו גאָטט, דעם אַללערהאָכסטען.

ב ח'. אַם טאַגע, פאָן איהם ערקאָרען, נאָך בילליגקייט דיא וועלט צו ריכטען, צור פערהערליכונג זיינער היילגקייט. ק'. דער עוויגע רעגיערט, פראָה איזט דאַס ערדרייך!

זיינע

גְּאוֹתוֹ גָּדְלָה עוֹלָם מְהַכִּיל׃ עֻזּוֹ לְסַפֵּר כֹּחַ מִי יָכִיל׃ ק׳ מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ אֱלֹהִים זַמְּרוּ מַשְׂכִּיל׃ שמו מפארים.

ח׳ דֵּעַ יָשִׂימוּ כָּל בְּרִיּוֹתָיו׃ וְיֵדְעוּ כִּי גָדְלוּ גְּבוּרוֹתָיו׃ ק׳ זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו׃ ח׳ הִצִּיב וְיָרָה אֶבֶן פִּנָּתוֹ׃ נַחֲלִיאֵל עֲבוּר לְשַׁעֲשֵׁעַ בַּאֲמִתּוֹ׃ ק׳ זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ׃ ח׳ וְרָשַׁם בְּחֹק דַּת הֶגְיוֹנַי׃ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה לִזְכּוֹר זִכְרוֹנַי׃ ק׳ לְזִכָּרוֹן בְּהֵיכַל יְיָ׃ שומרי מצותיו.

כיוס ח׳.

הַמְּלִיכָה׃ וְאַחֲרָיו הָלְכָה׃ שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה׃ עָלֶיהָ הַמְּלָכָה׃ גְּבֶרֶת מַמְלָכָה׃ עַד תּוֹפִיעַ מְלוּכָה׃ וּבוּלֵי חֲרֵכָה׃ מַתְמִימֵי פְּרָכָה׃ וְנָתַן לָהּ אֲרֻכָה׃ רְחָבָה וַאֲרֻכָּה׃ וְקֶשֶׁת דְּרוּכָה׃ וְעַל הָאֲרִיכָה׃ בְּעִתָּהּ בְּרָכָה׃ וְהִנֵּה דְרוּכָה׃ וְעַד עַתָּה מוּלְכָה׃ יְסוֹדוֹת עֲרֵמָה׃ עָרָה וְהֶחֱרִימָה׃ וְעַד יְסוֹד

זבח ערמה

להגדיל, כשהקב"ה עושה דין הוא מתעלה ומתקלס כמו שפי׳ רש"י על בקרובי אקדש וכו׳ (ויקרא יג). ד. דע, דעת. ה. הציב וירה אבן פנתו, עא"ה או מי ירה אבן פנתה (איוב ל"ח ו׳), והוא אבן שתי׳ וממנו נשתת העולם ועומד על התורה, כמו שאמרו רז"ל, וזהו נחליאל עבור וכו׳. נח ל י א ל היינו התורה, כמו שאז"ל על וממתנה נח ל י א ל (במדבר כ"א י"ט). זכר לעולם בריתו (תהלים קה ח) וגם הפסוק הזה נדרש על התור׳. ו. הגיוני, ל׳ מחשבה וזכרון, כלומר רשם בחוק דת זכרונות בכל

גח׳. זיינע ערהאבענהייט איבערטרייטעט דאז וועלטאלל! ווער איזט פֿערמאֶגענד, זיינע אללמאכט אויזלוספרעכען? ק׳. גאָטט איזט אויף דעם גאַנצען ערדרייכע קאָניג! שטיממט אן דאז אונטערווייזונגזליעד! ד ח׳. אָ, מאֶגען עז זיינע געשאֶפּפֿע ערוואֶגען אין ווערדען ערפֿאַהרען, וויא גראָס זיא זינד, זיינער אללמאכט טהאטען! ק׳. ער האַט זיין ווונדערן איין דענקמאַהל ערריכֿטעט. ה ח׳. ער האַט דיא גרונדלאַגע*) דעז וועלטאללז בעפֿעזטיגט, זיך מיט זיינער נאַליאָן צו ערפֿרייען. ק׳ עוויג דענקט ער זיין פֿערהייסען. ו ח׳. ער האַט איין אַנדענקען אין דאַז געזעטצבוך איינגעצייכֿנעט, זיך יאָהרליך איינער צו ערמאָננערן, ק׳. צום אַנדענקען אים טעמפעל דעז עוויגען. ער

*) דאַז גאָטטליכֿע געזעטצבוך ווירד אלז דיא באַזיז דער וועלט בעטראַכֿטעט.

ח'זֶבַח קֹדֶשׁ כְּהֻכְשַׁר אָז
בְּעֵינָיו. רֶגֶל תְּמוּרָתוֹ אַיִל
לְהַקְרִיב לְפָנָיו. ק'אַחַר
נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו:
ח'חָכָם חֲנִיטָיו לִתְקוֹעַ בְּזֶה
חֹדֶשׁ. יוֹם זֶה אִם יִקָּרֶה
בַּשַּׁבָּת קֹדֶשׁ. ק'זִכְרוֹן
תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ:
ח'טִבְעוּ אִם בְּחֹל יְבוֹאֲכֶם.
צִוּוּ לִתְקוֹעַ בְּכָל גְּבוּלְכֶם.
יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: שפרג
ח'יָרוּם צוּר יִשְׁעִי בְּפִי כָּל
אֻמִּים. חֲשׂוֹף זְרוֹעֲךָ לְהוֹשִׁיעַ מִמִּתְקוֹמְמִים. ק'מַלְכוּתְךָ
מַלְכוּת כָּל עוֹלָמִים: ח'כְּהִגָּלוֹתְךָ לְעֵין כָּל שְׁכֵנְךָ
להועד

ביום א'.
עֲרֵמָה: רֹאשׁ הָרִימָה.
וְסוֹד הֶעֱרִימָה. וְיָדֶיהָ
רָמָה: בָּעֲרָה מֵעֲרֵמָה.
וַעַר שַׁחַק רוֹמָה.
וְתֶאְתַּפּוּר מְלוּכָה:
יְרִיעוֹתַי גְּרוּדָה. אָהֳלִי
שְׁדוּדָה. וְהָרְשָׁה
וּשְׁדוּדָה: קְצִינוּת
רְפוּדָה. וּמַלְכוּת
אֲפוּדָה. וְזֹאת הִקְפִּידָה:
יזמה

שנה ושנה, כדי לזכור זכרוני, כמו שאמרו רז"ל, אמר הקב"ה, אמרו לפני זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה! ז. זבח קדש וכו', רמז לעקדת יצחק. רגל ל'קצירה ועקידה. ח. חכם, החכים. חניטיו, בניו. ט. טבעו, סדרו. יבואכם, יבוא לכם היום הזה. ובנ"י כתיב טִבְעוּ, וטעמו כן טבעו חכמים. י. חשוף, גלה. כ. שכנך

ז ח'. ער האטטע זיין וואהלגעפאללען אן יענעם היילגען אפפער (עקדת יצחק) געצייגט, אונד פערארדנעט, טאגליך דעססען אייגען ווידדער דארצובריגנען.
ק' דאן וואורד ער (דער ווידדער) אין דיא העקקען מיט זיינען הערנערן פערוויקקעלט.
ח ח'. ער האט דעססען (יצחק'ס) שפרעססען דיא ווייזע לעהרע געגעבען, דאס שופר אן דיעזעם נייאמאנדע צו בלאזען; יעדאך, פאללט דיעזער אויף דען היילגען שבת,
ק'. זא ווירד דעס תרועהבלאזענס נור ערוואהנט, צור פערקינדיגונג דער היילגקייט.
ט ח'; טריפפט ער אבער אן איינעם טאגע דער וואכע איין, זא לויטעט דער בעפעהל, אללענטהאלבען צו בלאזען: ק'. „עס זאלל איין טאג דעס תרועהבלאזענס זיין."
י ח'. דיך, גאטט מיינעס הייל, פערהערליכט אללער פאלקער מונד! א, לייגע דיינען קראפטיגען ארם, רעטטע אונס פאר פיינדען! ק'. דיין רייך איזט אללער עוויגקייטען רייך.
כ ח'. איינסט ווירסט דוא דיינע וואהנשטאטט אללען אויגען לייגען אין דיינער היילגען
וואהנונג

לְהִוָּעֵד· קְהִלּוֹת וּרְבָבוֹת בְּפִימוֹ לְהָעֵד· ק' יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: פ' לְךָ יָאֲתָה כָּבוֹד וָעֹז הַגּוֹיִם· חֶלֶד וְכָל שׁוֹכְנֶיהָ וְכָל הָאִיִּים· ק' מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם: שבטי.

פ' מוֹטוֹת צָרִים שַׁבֵּר וְהַכְחִידֵם· זְרוּיֶיךָ קַבֵּץ וְחִנָּם תִּפְדֵּם· ק' זְכֹר עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶדֶם: פ' נְדִיבֵי עַמִּים יְנֻחֲמוּ בְּכִפְלַיִם· קָמֵיהֶם עַל פָּנֵימוֹ גַּלֵּה שׁוּלַיִם· ק' זְכוֹר יְיָ לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלָיִם:

כיום ח'.

יָזְמָה וּמָרְדָה· עֲבוּר לְזָר הָרְדָה· וְהִלְלָה מְלוּכָה: לְהַצְרוֹ בְּנֵי מֶלֶךְ· וּפָצָה לְעֵין מֶלֶךְ· מִי לִי בְּרוּךְ מֶלֶךְ: יָהְרָה בָּכֶם מֶלֶךְ· זוּלָתִי אֵין מֶלֶךְ· אֲנִי וְאַפְסִי

מלך

סלול

להועד, להתועד בתוך שכנך היינו ציון, וכדכתיב כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון (ישעיה נב ח). קהלות ורבבות, מישראל, להעד בפיהם ה' ימלוך לעולם ועד. ל. יאתה, לך נאה, ל' כי לך יאתה (ירמי' י"ז). הגוים, אמורים, כלומר נאה לך להיות אומרים לך כבוד ועוז מתבל וכל שוכני וגו'. הגייים, ל' והגית בו, והוא פעול. מ. מוטות צרים שבר, ל' ואשבור מטת עלכם (ויקר' כו יג). זרויך, נפוצותיך והיינו ישראל. נ. נדיבי עמים, אמר לישראל. בכפלים, בעבור כפלים שלקו, כדכתיב כי לקחה מיד ה' כפלים (ישעי' מ' ב'), ויותר נראה שרומז על נחמת ישעיה (ע"א ז'), שאמר תחת בשתכם .... לכן בארצם משנה ירשו שמחת עולם תהי' להם. קמיהם, צריהם. על פניו גלה שולים, כענין וגליתי שוליך על פניך והראיתי גוים מערך וממלכות קלונך (נחום ג' ה'),

---

אנבעטעט; דאן ווערדען געמיינדען צו טויזענדען זיט איהרעם מונדע זינגען:
ק'. „דער הערר ווירד איממער אונד עוויג רעגיערען!"
ל מ'. דיר ציעמט דיא מאיעסטעט, דיינער הערליכקייט הולדיגען אללע לאנד; אונד איינוואהנער; ק'. ווער פירכטעט דיך ניכט, קאניג אללער פעלקער!
מ מ'. צערבריך דיא רוטען דער פרעפלער אונד פערניכטע זיא! זאממלע דיינע צערשטרייטען, בעפרייע זיא אהנע לאזעגעלד!
ק'. געדענקע דער געמיינדע, דיא דוא פארמאלס דיר ערווארבען!
נ מ'. לאס זיא געטראסטעט ווערדען, דיינע גראסמיטהיגע נאציאן, איינע צווייפאכען טראסטעס! שטירצע זיא צו באדען, דיינע ווידערזאכער!
ק'. געדענקע, הערר, דען זאהנען אדום'ס דען טאג ירושלים'ס!

עבנע

ס׳סָלוּל מְסִלָּתֵנוּ יַשֵּׁר לִצְעוֹד. וּבֵן יַקִּירְךָ קַרְסֹל לֹא יִמְעוֹד. ק׳כְּנְאֻמָתְךָ זָכוֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד: שביתנו.

ע׳עֲמוּסֶיךָ תּוֹקְעִים וּמְרִיעִים בַּשּׁוֹפָר. אִמְרָתְךָ לְקַיֵּם כְּחֹק הַמְסֻפָּר. ק׳תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר: פ׳פִּשְׁעָם הַעֲבֵר וַעֲוֹנָם כַּפֵּר. מַעֲנָם יֶעֱרַב

ביום א׳.

מֶלֶךְ: פ׳רָם עַל כָּל מֶלֶךְ. תַּגְעִילֶנָּה מִמֶּלֶךְ. וּלְךָ תָּשִׁיב מְלוּכָה: תעיר והריע.)

פו״ק מֶלֶךְ מְמַלֵּט מֵרָעָה. לְיוֹדְעֵי תְרוּעָה. הָאֵל קָדוֹשׁ:

מלך

כְּהַקְרָבַת כְּבָשִׂים וָפָר. ק׳בַּחֲצוֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר: צ׳צְמָחֵיהֶם יִרְבּוּ כַּחוֹל אֵין מִסְפָּר. צְבֻרֵיהֶם יְעוֹרְרוּ וְיַעֲלוּ מֵעָפָר. ק׳כִּנְשֹׂא נֵס הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְקֹעַ שׁוֹפָר: שבח.

קרית

ס. סלול, מסלול ודרך. ישר לצעוד, היישר ללכת. ובן יקירך, אמר לישראל כדכתיב הבן יקיר לי אפרים (ירמי׳ לא כ). קרסל לא ימעד, ל׳ ולא מעדו קרסלי (תהלי׳ יח לז). ובכל ספרי הדפוס וכ״י מצאתי קַרְסוֹל ושבוש הוא, שהיחיד מן קַרְסֻלַּי הוא קַרְסֹל בחולם, בראיית דגשות הל׳, וכן הביאו הרד״ק במכלול סוף שער השמות בתוך הנחלמי׳; אבל מן גַּלְמוּד תאמר גַּלְמוּדָה (ישעי׳ מט כא), ברפיון הד׳. ע. עמוסיך, ישראל העמוסים מני בטן (ישעי׳ מו ג). צ. צבוריהם, הקבורים כצבורי עפר, ל׳ ויצבור עפר, (חבקו׳ א י).

ס ח׳. עבנע דיא באַהן אונזרער שטראַסע, דאַס דער פֿוס דיינעס ווירדיגען זאָהנעס ניכט גלייטע.

ק׳. זאָ שפּראַכסט דוא: „איך געדענקע זייער אימערדאַר.״

ע ח׳. דיא מיט דיינען געבאָטען בעלאַסטעטען (ישראל), בלאַזען אונד שטיראָען מיט דעם שופר, דיינען בעפֿעהל צו פֿאָלגען נאַך דער פֿאָרשריפֿט דעס געזעטצעס:

ק׳. „בלאַזעט אַן נייאמאָנדע דאַס שופר!

פ ח׳. אָ, פֿערגיב איהנען איהרע מיסעטהאַט אונד פֿערצייהע איהרע זינדען!״ אָפּפֿערטע דיר איהר בעטען געפֿעלליג זיין וויא לעממער, אונד פֿאַררענאָפּפֿער!

ק׳. מיט טראָמפּעטען, אונד שופרשאַלל!

צ ח׳. יאַ, איהרע שפּראָסען ווערדען צאַהללאָס ווערדען וויא זאַנד; איהרע בעגראַבענען ווערדען ערוואַכען אונד אויס דער ערדע שטייגען, ק׳. ווען איינסט דאַס צייכען אויף דען בערגען אויפֿשטייגען (איהר ווערדעט עס זעהען!) אונד דאַס שופר ערשאַללען ווירד.

דיא

ח' קִרְיַת מָשׂוֹשׂ הֵיכָל וְאוּלָם. מִזְבֵּחַ יָשִׁיב וּכְלֵי שָׁרֵת כֻּלָּם. ק' יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם: ס' שָׁמַיִם וָאָרֶץ יְרַנְּנוּ לִשְׁמוֹ. יְעָרוֹת יִמְחֲאוּ כַף לְהַנְעִימוֹ. ק' כִּי פָקַד יְיָ אֶת עַמּוֹ: ח' תֹּקֶף אֶרְאֶלִּים וְכוֹכְבֵי צֶפֶר. תְּהִלֹּת יִתְּנוּ שֶׁבַח לְהַשְׁפַּר. ק' הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר:

ניוסח'.

מֶלֶךְ זוֹכֵר אֲחוּז קֶרֶן. לְרוֹתְקֵעֵי (לְךָ) הַיּוֹם בְּקֶרֶן. נוֹרָא וְקָדוֹשׁ:

ע"פ א'ב. החזן בנגון.

אַאְפִּיד גֵּזֶר אָיוֹם. בְּשִׁלּוּשׁ קְדֻשָּׁה בַּיּוֹם: גִּבּוֹרֵי כֹחַ גְּדֻלָּה. דְּהָרוּהוּ בְּבֵית דְּגִילָה:

הוגי

כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשׁוֹכְנֵי אָרֶץ. יֹאמְרוּ תָמִיד הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ. וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ. קָדוֹשׁ:
חו"ק יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק וּלְאֻמִּים בְּמֵישָׁרִים. הָאֵל קָדוֹשׁ:
קו"ק וְהוּא בְאֶחָד וּמִי יְשִׁיבֶנּוּ. וְנַפְשׁוֹ אִוְּתָה וַיָּעַשׂ. נוֹרָא וְקָדוֹשׁ:

אתן

ק. קרית משוש, ירושלים נקראת קרי' עליזה בישעי' כ"ב ב', וכתיב יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון וכו' (תהלי' מח ג). ח. וכוכבי צפר, וכוכבי בקר. תהלות יספרו וכו', כדכתיב ברן יחד כוכבי בקר ויריעו וכו' (איו' כ"ח ז'), להשפר, להיטיב וליפות. ישפוט תבל וגו', תהלי' ט' ט'. והוא באחד וכו', איוב כ"ג י"ג.

ק א'. דיא שטאדט אונזערער וואָננע, טעמפעל, געריכטזהויז אונד אַלטאַר, אַללעז ווערדען וויר וויעדער בעזיטצען, נעבזט דעז טעמפעלז געראֶטהשאַפטען אַללעזאַמט. ק' דער הערר ווירד עוויג רעגיערען.

ש א'. היממעל אונד ערדע ווערדען דאַן זייננען נאַמען בעזינגען, אויך ווערדען דיא בייאמע דעז וואַלדעז יויבלען;

ק'. דען ער האַט זיין פאָלק בעזוכט, דער עוויגע!

ח א'. דיא מאֶכטיגען ענגעל אונד דיא מאָרגענשטערנע אַללע ווערדען לויט זייגען רוהם פערקינדען: ק'. „לאָבט איהן מיט שופרשאַלל!"

חו"ק. ישפוט. ער ריכטעט דען ערדקרייז נאַך גערעכטיגקייט, נאַציאָנען נאַך ביליגקייט, דער מאֶכטיגע, קדוש.

חו"ק. והוא. ער איזט איינציג זיינעז, ווער אֶנדערט איהן וואָהל? ער וויל, אונד עז געשיעהט! פורכטבאַרער, קדוש!

מיוסד ע"פ א"ב ובסוף חתום שם המחבר שמעון בר יצחק חזק.

בנגון אאפיר.

אתן לפועלי צדק· ביום
הנבחר מעש להבדק:
גאותו מאוד גדלה· דרך
ענותו לפי הגדלה: הוא
אדון העולם· ומי הקשה
אליו וישלם: זוכר הולך
בתם· חונן ועושה דין
יתום: טהור מרום ונשא·
יפה בעתו הכל עשה: כביר
לא ימאס· לנבזה בעיניו
נמאס: מפאר רוכב ערבות·
נגה נגדו ואש להבות: סועף
בחרבות שנונות· עבור
יתומים ואלמנות: פעל
אדם ישלם· צר פה ומשים
אלם: קונה הכל ברחמים·

כיום א'.

דוגי הגה המלח·
ותקוהו בהלל ומלה:
זוכר לעד זכירות·
חדשוהו זמר חיות:
טוב עומס טרח·
יחדוהו בחדוש ירח:
כובש כל כעסים·
לבל אף להשים:
משרתי בחיל מורא·
נכחם הללו נורא:
שרפי סביב סערה·
ענו למעביר עברה:
פליאים פצחו פה·
צלצלו הכל צופה:
קהלות עם קדושים·

רוממוהו

רם ומשפיל רמים: שופט יצוריו בחנינה· תמים
פעל אל אמונה: שופטי ארץ כתהו· מפחדו יבהלו
ויתמהו: עושה משפט עמו· ותהלה מקדמם מפני

זעמו

אתן וכו', עפ"ה ולפועלי אתן צדק (איוב לו ג). ביום הנבחר וכו', הוא ר"ה. ומי הקשה אליו וישלם, (איוב ט ד). יפה וכו', עפ"ה הכל עשה יפה בעתו (קהל' ג יא). כביר, הקב"ה שהוא אל כביר לא ימאס לנבזה וכו', כלומר למי שהשפל ונבזה בעיני עצמו ואינכו מתגאה. סועף ל' כריתת הסעיפים, כמו הנה ה' מסעף פארה (ישעי' י לג). ותהל' מקדמם מפני זעמו, כמו שאמרו ז"ל במס' ר"ה דף ח' ב', ישראל נכנסין תחלה לדין

מקמא

בשלישי ורביעי ושני בשבת.

וַעְמוּ: נְדִיבִים בְּדִקְדּוּקָם יָחִילוּ. כַּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטוֹ פָּעֳלוֹ: רוֹאֶה כָּל תַּעֲלוּמוֹת. יוֹשֵׁב בְּגָבְהֵי מְרוֹמוֹת: צוֹפֶה כָּל נוֹלָדוֹת. חוֹפֵשׂ כָּל הָעֲתִידוֹת: קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ: חִקְרֵי לֵב לָתוּר וְלִדְרוֹשׁ: קו"ח זוֹכֵר בְּרִית רִאשׁוֹנִים. קַיֵּם שְׁבוּעָה לָאַחֲרוֹנִים:

(יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק. וּלְאֻמִּים בְּמֵישָׁרִים. הָאֵל קָדוֹשׁ:)

בראשון בשבת.

רוֹמְמוּהוּ רִבְבוֹת רוֹעֲשִׁים: שְׁמַע קוֹל שׁוֹפָר. תַּאֲזִין וְאַשְׁמָה רְתוּפָר:

קו"ח תְּשַׁלֵּשׁ שׁוֹפָרוֹת בְּהַר הַקֹּדֶשׁ. וַאֲשַׁלֵּשׁ קְדֻשָּׁה בַּקֹּדֶשׁ:

(מֶלֶךְ זוֹכֵר אֲחוּז קֶרֶן. לְתוֹקְעֵי לְךָ הַיּוֹם בְּקֶרֶן. נוֹרָא וְקָדוֹשׁ:)

חו"ק אָדוֹן אִם מַעֲשִׂים אֵין בָּנוּ. שִׁמְךָ הַגָּדוֹל יַעֲמָד לָנוּ. וְאַל תָּבֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ. קָדוֹשׁ:

חו"ק הֵן לֹא יַאֲמִין בִּקְדוֹשָׁיו. וּתְהִלָּה יָשִׂים בְּאֵילֵי תַרְשִׁישָׁיו. וְאֵיךְ יִצְדְּקוּ קְרוּצֵי גוּשָׁיו. קָדוֹשׁ:

שבתי

מקמא דליפוס ארון אף. נדיבים, לדיקי'. בדקדוקם יחילו, בכל דקדוק שמדקדקים במלוות מ"מ יחילו ויחרדו. כאשר משפטו פעלו, פסוק הוא בלפני' ב' ג', ורב אמי כי הוי מטי להאי קרא בכי, אמר, כולי האי ואולי! כדאי' בחגיגה דף ד'.

ארון אם מעשים, ר"ל כשרון מעשים. שמך הגדול יעמד לנו, עפ"ה עשה אתי למען שמך (תהלים קט כא), אם עוונינו ענו בנו ה' עשה למען שמך (ירמיה יד ז), וטעם יעמד לנו כטעם כי יעמד לימין אביון (תהלים קט לא). ואל תבוא במשפט עמנו, עפ"ה בתהלים קמ"ג ב'.

הן לא יאמין וכו', עפ"ה הן בקדושיו לא יאמין (איוב טו) ועפ"ה הן בעבדיו לא יאמין ובמלאכיו ישים תהלה אף שוכני בתי חמר (שם ד יח).

ארון. העררע, ווען וויר קיינע פֿערדיענסטע האבען, זא שטעהט אונז דיין אללמעכטיגער נאמע בייא! געהע ניכט מיט אונז אינ'ס געריכט מיט אונז! קדוש!

הן. יא, זעלבסט זיינען היילינגען טרויעט ער ניכט, פֿינדעט נאך אונפאללקאממענהייט אן זיינען אללמעכטיגען תרשישים; זאללטען וואהל נון אירדישע וועזען פֿעהלערפֿרייא זיין? — קדוש!

ראשי החרוזים שמעון בר יצחק הקטן חזק.

שַׁבְתִּי וְרָאֹה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ · אֵין טוֹב לֶאֱנוֹשׁ מֵהִתְחַמֵּשׁ · בְּיִרְאַת מָעוֹז לְהַחֲזִיק וְלֹא לְהָמֵשׁ: שׁוּרַת הַדִּין רָאֲתָה עֵינִי · נָבִין תְּחִלָּה מֵאָדָם הַקַּדְמוֹנִי · בְּצֶלֶם אֱלֹהִים נִבְרָא בְּעֵדֶן גַּנִּי: מֵעֵת הֵפֵר פִּי מַמְלֶכֶת · בִּיקָר לֹא לָן וְנִגְרַשׁ בְּשַׁלֶּכֶת · וְאֵת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת: מֻדְרָךְ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים לְהוֹעִילוֹ · מִמִּזְרַח הֵעִיר עֶלֶט מֵאֲפֵלוֹ · צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ: עַל נַסּוֹתוֹ

מבטחו

שבתי וראה תחת השמש, ל' קהלת ט' י"א. אין טוב, אין לאנוש בעולם שום דבר יותר טוב מהתחמש וכו', מהזדרז ביראת אל שהוא מעוזו שנאמר ה' עוזי ומעוזי (ירמיה טז יט) שזה המעולה שבמעשים. להמש, ל' רפיון וכענין מצות שפתיו ולא אמוש (איוב כג יב) ועוד בצדקתי החזקתי ולא ארפה (שם כז ו). ביקר לא לן, כדאי' בב"ר פ' י"א, אמר רב אמי אדה"ר לא לן בכבודו שנאמר אדם ביקר בל ילין (תהלים מט). ונגרש וכו', שנאמר ויגרש את האדם.... ואת להט החרב וגו', (בראשית ג כד), וזה היה בו ביום שנברא, כמבואר באופן דאתמול דף ו' א', גם במוסף דף כ"א בפיוט אפד מאז ע"ש. מודרך וכו', רומז לאברהם. ממזרח העיר וכו', כ"כ בכ"י וכדאיתא במדרש הובא בילקוט תהלי' מזמור ק"ו, זהו שאמר הכתוב, מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו (ישעיה מא ב), א"ר ראובן ישני' היו או"ה מלבוא תחת כנפיו של הקב"ה, ומי העירן לבוא

שבתי וראה. איך דענקע נאך אונד פינדע אונטער דער זאננע דעם מענשען ניכטס הײלזאמער, אלז: דיא ערבויאונג אין דער גאטטזעליגקייט, וואראך ער אונאויפהערליך שטרעבען זאללטע. מיין אויגע האט איינען בליק אויף דען לויף דעס גאטטליכען געריכטס געװארפען. לאסט אונס דען אנפאנג אונזערער בעטראכטונג איבער דען ערזטען מענשען מאכען: אין עבענבילדע גאטטעס װארד ער ערשאפפען, אונד אין דען װאננעגארטען (גן עדן) הינײנגעזעצט; ער געהארכטע דעם בעפעהלע דעס װעלטרעגענטען ניכט, אונד זײנע הערליכקייט דויערטע קײנע נאכט; ער װורדע הערױסגעיאגט אונד אײנע אומװאלצענדע פלאממענדע קלינגע פערשפערטע איהם דען פערנערן אײנגאנג. דער גליקליך איין װעגע דער פראממיגקייט װאנדעלטע, יענער שטראהל פאם מארגען (אברה'), בעלייכטעטע זײנע אין דונקעל פערהילטען לײטגענאססען, איהם פאלגטע דיא טוגענד אויף דעם פוסע נאך; דאך הענגטע ער אויסטרויען

געגען

מִבְטָחוֹ בִּבְחִינָה· וּפָץ לְהוֹדִיעַ אִם יִירָשֶׁנָּה·
נִגְזְרוּ גְזָעָיו גֵּרוּת אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: עוֹרוּ
נְדִיבִים וְהִתְאוֹשְׁשׁוּ לְתַאֲוָה· בַּקְּשׁוּ צֶדֶק בַּקְּשׁוּ
עֲנָוָה· אוּלַי יֵשׁ תִּקְוָה: וָתִיק הַנַּעֲלֶה בְּאַחַד
הֶהָרִים· לִשְׁמוֹנָה קִיֵּם בְּרִית בְּשָׂרִים· וְזָרַע
וּמָצָא מֵאָה שְׁעָרִים: וּלְשִׁשִּׁים נֶחֱנַט בְּמֵצִיק
וּמְשַׁעֲשֵׁעַ· וּלְשֵׂיבָה כֵּהָה מְאוֹרוֹ לְהָשַׁע· עֲבוּר
שְׂאֵתוֹ פְּנֵי הָרָשָׁע: נָא שִׂימוּ עַל לֵב מוֹרָאוֹת·

תחת כנפיו ? אברהם, שנאמר מי העיר, ולא תאמר לאו"ה בלבד אלא אף הצדקה היתה ישנה והעירה וכו', עכ"ל, ואולם בב"ר פ' מ"ה דורשו כאלו כתוב האיר בא' ע"ש. מבטחו, ה' מבטחו. ופץ להודיע וכו', בקש אות על ירושת הארץ כמו שנאמר במה אדע כי אירשנה (בראשית טו ח) וכמו שפי' רש"י ז"ל, ולכן נגזר על בניו גרות ד' מאות שנה, כדכתיב שם ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו'. והתאוששו, ל' איש כלומר התחזקו והיו לאנשים לתת לפן לתאוה אלא תמשול בהם, ל' זכרו זאת והתאוששו (ישעי' מו ח). ותיק הנעלה, זה יצחק. וזרע ומצא וכו', שנא' ויזרע יצחק וגו' (בראשית כו יב). נחנט, חנטו פירותיו והוליד עשו המציק ויעקב המשעשע. ולשיבה כהה וכו', כדכתיב ויהי כי זקן יצחק ותכהינה עיניו מראות (שם כז א). עבור שאתו פני הרשע, משום דאסתכל בפני עשו הרשע כדאיתא במסכת מגילה פ"ח ס'. מוראות, תאר למתנשא דוגמת עורו נדיבים שבתרוז הקודם והוא מגזרת כעת במרום תמריא (איוב לט יח) ל' הגבהה והתנשאות. נעים, תאר ליעקב. עונו אהליו,

---

געגען זיינען טרויטען (גאָטט), פֿערלאַנגטע איין צייכען צור בעשטעטיגונג דעס פֿאָן גאָטט איהם פֿערהייסענען לאַנדעס, אונד בראַכטע איינע פֿיערהונדערטיאָה-ריגע וואַנדערשאַפֿט איבער זיינע נאַכקאָממען [1]. ערוואַכט, איהר גראָסען! זעטצט אייערן בעגיערדען גרענצען! זוכט גערעכטיגקייט! זוכט טוגענד! פֿיעל-לייכט קאָננט איהר דאַן האָפֿפֿען! פֿראָמם וואַר ער, דער אויף יענעם בערג צום אָפּפֿערן געפֿיהרט וואורדע (יצחק); שאָן אַן זיינעם אַכטען טאַגע וואורדע זיינעם פֿליישע דאַז הייליגע זיעגעל (דיא (בעשניידונג) אויפֿגעדריקקט ער וואַר געזעגנעט, ער זֶעטע איינסט אונד ערוואַרב דען אַנטראַג הונדערט-פֿאַך [2]; אין זיינעם זעכציגסטען יאַהרע צייגטע ער צוויי זאָהנע, דען וויטהעריך (עשו) אונד דען עדלען יעקב. אַבער ער מוסטע אין אַלטער זיין געזיכט פֿערלירען דאַרום, וויל ער דען פֿרעפֿלער (עשו) אַנגעזעהען האַטטע —. אָ, נעהמט דיעס צו הערצען

---

[1] בראשית ט"ו. [2] בראשית כ"ו י"ב.

והשיבו יד מעול להמלט מתלאות· אולי יחנן יי צבאות: נעים אשר טובו אהליו· ותארו חקוק בכסא זבוליו· והנה יי נצב עליו: בשובו מפדן ונחלץ מתלאה· ונדרו אחר לאל לו נראה· נכשל בדינה בת לאה: בינו יצוריו לרחמיו לשאף· גורו לכם מפני סערת חרון אף· אולי תסתרו ביום אף: רעים אחים בני

שנאמר מה טובו אוהליך יעקב (במדבר כד ה), ותארו חקוק וכו', דמות דיוקנו נחקק תחת כסא הכבוד כדאיתא במדבר רבה ריש פ"ד. ונדרו אחר .... נכשל בדינה, כדאי' בתנחומא פ' וישלח בפסוק ויאמר אלהים אל יעקב קום עלה בית אל, ילמדנו רבינו בכמה מקומות פנקסו של אדם נפתחת? היוצא לדרך והיושב בבית המרועע והנודר ואינו משלם וכו', ואמר ר' ינאי הנודר ואינו משלם פנקסו מתבקרת לפני הקב"ה ואומר היכן פלוני בן פלוני שנדר נדר ביום פלוני? בא וראה כשהלך יעקב לארם נהרים מה כתיב שם? וידר יעקב נדר לאמר וגו', השיבו על כל דבר ודבר, הלך והעשיר ובא וישב לו ולא שלם נדרו הביא עליו לעשו ובקש להרגו נטל ממנו כל אותו דורון עזים מאתים וגו' ולא הרגיש, הביא עליו למלאך ונתגשש עמו שנאמר ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו שבקש להרגו וירא כי לא יכול לו ונעשה צולע, כיון שלא הרגיש באת עליו צרת דינה ותצא דינה, כיון שלא הרגיש באת עליו צרת רחל ותמת רחל ותקבר, מסייע לי' לרב שמואל בר רב יצחק דאמר כל הנודר ואינו משלם גורם לאשתו שתמות שנאמר אם אין לך לשלם וגו'. בינו יצוריו, נב' כ"י כתיב יצורים. לשאף, להיות שואף וחומד. רעים ואחים, משה ואהרן שנמשחו בשמן המשחה שנקרא יצהר ל' תירוש ויצהר וכדאיתא במס' זבחים דף ק"ב א'; ומצאתי בשמות רבה פ' ט"ו

הערלען, איהר שטאָלצען! ענטליעהט וויירע האַנד דער געוואַלטטהאָטיגקייט! ענטפליעהט דעם מיסגעשיקקע! פיעללייכט בעגנאַדיגט איין דער עוויגע צבאות! דער האָלדזעליגע (יעקב), אין דעססען צעלט דיא טוגענד וואָהנטע, דעססען בילד אין היממלישען טהראָנע איינגעגראַבען, דאַס דער עוויגע זעלבסט בעוואַכטע — קאַם גליקקליך אויס פדן צוריק אונד זיימטע מיט דער ענטריכטונג זיינעס געליבדעס, וועלכעס ער דער גאָטטליכען ערשיינונג גיגעבען — אונד דאַרום טראַף איהן דאַס מיסגעשיקק מיט דינה, דער טאָכטער לאה'ס* מערקט'ס, געטאָפפטע, אונד פלעהעט אום ערבאַרמען! פירכטעט דען שטורם דעס ערגריממטען! גלויבט איהר עטוואַ, מאַן קאָננטע מאַנגע פערבאָרגען צו בלייבען? יענע ערלויכטעטען געברידער (משה ואהרן) וואַרען

---

*) בראשית ל"ד.

היצהר· אשר אצו במשלחתם כצבי למהר· והגבילו סגלה בתחתית ההר: רבי תורה כתבו לעם· והורום דרכי ישר ומשפטי נעם· ובמי מריבה הפקדו בזעם: ידעו זאת כל יושבי אדמה· אם כן בתמימי חכמה· מה יעשו מלאי מרמה: ידיד יי אשר מלך תחלה· כבן

דף קכ"ט ד', אלה שני בני היצהר (זכרי' ד יד) אלו משה ואהרן וכו', ואונקלס יונתן תרגם בני היצהר בני רברביא ולדעתו יצהר שם מושאל לגדולה, ועיין רד"ק שרש צהר, ואי אפשר לפרשו לשם עצם פרטי שהרי ה' הידיעה בראשו. אצו, מהרו. במשלחתם, בשליחותם. סגולה. ישראל. רבי תורה כתבו, עש"ה אכתב לו רבי תורתי כמו זר נחשבו (הושע ח יב) ופליגי בי' ר"א ור"י במס' גטין דף ס' ב' ר' אלעזר אומר תורה רוב בכתב ומעוט בעל פה, ור' יוחנן אומר רוב בעל פה ומעוט בכתב שנאמר כי על פי הדברים האלה, ואידך נמי הכתיב אכתב לו רבי תורתי? ההוא אתמהי קא מתמה אכתב לו רבי תורתי הלא כמו זר נחשבו! ואידך נמי הכתיב כי על פי הדברים האלה? ההוא משום דתקיפי למיגמרינהו. עכ"ל. ובירושלמי דפאה פ"ב, ר' זעירא בשם ר' אלעזר, הכתב לו רבי תורתי, וכי רובה של תורה נכתבה? אלא מרובים הם הדברים הנדרשים מכתב מן הדברים הנדרשים בפה אלא בעיני חביבים הם הדברים הנדרשים בפה מן הדברים הנדרשים מן הכתב (כן גירסת הילקוט ולא כן בירושלמי דילן) רבי יהודה אומר אכתוב לו רובי תורתי אלו התוכחות אפילו כן כמו זר נחשבו אמר ר' אבין אלו כתבתי לך רובי תורתי לא כמו זר נחשבו מה בינו לבין או"ה אלו מוציאין ספריהם ואלו מוציאין ספריהם, ר' חגי ברבי שמואל, כתיב כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית הדא אמרה אותן שבפה הם חביבין עכ"ל. ובמדרש אמרו, אמר ר' יהודה בר שלום בקש משה שתהא המשנה בכתב וצפה הקב"ה שעתידין או"ה לתרגם את התורה ולהיות קוראי' בו יונית ואומרין אף הם ישראל אמר הקב"ה לאו"ה מה אתם אומרים שאתם בני? איני יודע אלא למי שמסטירין [Mysterien] שלי בידו הוא בני, ומהו המסטירין? זו משנה, שאם היתה המשנה ביד האומות אם כן כמו זר נחשבו עכ"ל, ושלשת המאמרים האלה יתלכדו ולא יתפרדו. ובמי מריבה, בשביל מי מריבה. ידיד ה', המלך שאול בחיר ה'. כבן שנה נקי וכו', כדכתיב בן שנה

וואָרען אין דער פֿערריכֿטונג דער גאָטטעליכֿען באָטשאַפֿט שנעלל וויא איין רעה; זיא בעקרייזטען דאַז געליבטע פֿאָלק אַן פֿוסע יענעז בערגעז (סיני) אונד שריעבען איהם דער לעהרען מענגע ניעדער, אונטערריכֿטעטען עז איבער וועג דער טוגענד אונד דעז האָלדען געזעטצעז, אונד דאָך טראַף זיא דער גאָטטליכֿע אונוויללע ביים דער געשיכֿטע מי מריב' (במדב' כ). אָ, מאָכֿטען דיעז אַללע ערדבעוואָהנער ערוואָגען! ערגינג עז זאָ דען אויפֿריכֿטיגען וייזען, וויא מאַג עז וואָהל דען טיקקעפֿאָללען געהן? איין ליעבלינג גאָטטעז וואַר דער ערזטע קאָניג (שאול), אונטערפֿרייא וויא איין יאָהריגער

שָׁנָה נָקִי מִכָּל עַוְלָה· וְלֹא נֶעֱצַל מִמִּלְחֶמֶת עֲבוּר הַצָּלָה: צֻוָּה עַל מְחִיַּת הַמְזַנֵּב· שְׁנָה מִפְקָד וְהוֹבִישׁ כְּגוֹנֵב· בְּחָמְלוֹ מַעֲדַנּוֹת בִּכְשָׁפָיו מִתְגַּנֵּב: צוּר נִחַם כִּי הִמְלִיכוֹ· וְהִפִּילוֹ בְּיַד אוֹיְבָיו לְדַעֲכוֹ· וּמַה יַּעֲשׂוּ מְפֵירֵי דִין כְּעֶרְכּוֹ: חָסִיד הַמַּנְעִים זְמִירוֹת לְקוֹנוֹ· וְהוּכַן בְּחֶסֶד כִּסֵּא גְאוֹנוֹ· וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לַהֲמוֹנוֹ: חָתַף לִבְרוֹחַ מִפְּנֵי פְּרִי בִטְנוֹ· הִקְדִּימוֹ רָכִיל

שאול במלכו (ש"א יג א) ואמרינן במס' יומא דף כ"ב, רב הונא אמר כבן שנ' שלא חטא מימיו. ולא נעצל וכו', לא נתעצל להלחם מלחמת ישראל כדי להצילם. צוה, נצטוה. המזנב, עמלק שזנב בישראל כדכתי' ויזנב בך כל הנחשלים אחריך (דברי' כה יח), ושאול נצטוה למחות זכרו והוא חמל עליו ונחם ה' על המליכו והפילו ביד אויביו כמבואר כל זה בספר שמואל א' סי' ט"ו. שנה מפקד, שנה תפקידו. בחמלו מעדנות, בחמלו על אגג מעדנות שנאמר וילך אליו אגג מעדנות (שם פסוק לב). בכשפיו מתגנב, שהי' מתגנב ומתכסה ממנו ע"י כשפים כמו שאמרו ר"ז"ל. לדעכו, לנתקו ולהרסו, ל' דעכו כאש קוצים (תהלי' קיח יב) ע"ש פי' רש"י. חסיד המנעים וכו', דוד המלך שנאמר עליו נעים זמירות ישראל (ש"ב כג א). והוכן וכו', שנאמר וכסאו כשמש נגדי (תהלי' פט לז) ונאמר והוכן בחסד כסא וישב עליו באמת באהל דוד (ישעי' טז ה). ועשה משפט וכו', שנאמר ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו (ש"ב ח טו). חתף, כמהר פתאום לברוח מפני אבשלום בנו כמבואר בס' שמואל ב' סי' ט"ו. חתף, ל' הן יחתוף (איוב ט יב.) הקדימו רכיל וכו', ציבא עבד מפיבשת

יאֶהריגער קנאבע; ער האטטע מאנכען קריעג פֿיר רעטטונג ישראל'ס געפֿיהרט. איינסט ערהיעלט ער דען בעפֿעהל, דיא אונטערהאפּטען (עמלקים) אויסצו־ראטטען; אבער ער בעפֿאָלגטע דען אויפֿטראג ניכט, שאָנטע דען דורך צויבער־קונסט פֿערשטעלטען אנפֿיהרער (דען קעניג אגג*), דאראן בערייעטע דער שעפּפֿער, דאס ער איהן צום קעניג געמאכט האטטע, אונד ליעס איהן זיינען פֿיינדען אין דיא הענדע פֿאללען, דיא איהן יאממערליך קוואלטען. וואס מאג נון וואהל דען געמיינדען געשעהען, ווען זיא רעכטשאפֿענדיג האנדעלן? דער פֿראממע (קעניג דוד), דער זיינעם שעפּפֿער אנגענעהמע ליעדער זאנג, דעססען מאיעסטעט טהראָן אויף גיטע געגרינדעט וואר, דער רעכט אונד גערעכטיג־קייט אונטער זיינעם פֿאָלקע אויסאיבטע, מוססטע פּלעטצליך פֿאר זיינער לייבעס־פֿרוכט ענטפֿליהען. דאָרט גאב ער דער פֿערלייאומדונג, דיא יענער איגנער ווידער זיינען

*) שמואל א' קאפּיטעל ט"ו.

מְשַׁקֵּר עַל אֲדוֹנוֹ • וְחָלַק לוֹ שָׂדֵה בַּחֲלַק לְשׁוֹנוֹ: קוֹל הַחִלּוּק כְּהִסְכִּית מִמְּעוֹנוֹ • חֻלַּק מַלְכוּתוֹ בֵּין עַבְדּוֹ וּבֵין בְּנוֹ • וּמַה יַּעֲשֶׂה מְלָשְׁנִי כִּפְקוֹד עָלָיו חֲרוֹנוֹ: קְהִלּוֹת וּרְבָבוֹת וַאֲלָפִים • אֲשֶׁר לְפָנֵינוּ עָבְרוּ חֲלוּפִים • וְלֹא יָכְלוּ לְהִצְטַדֵּק הֱיוֹת חַפִּים: הֵן שָׁמַיִם בְּעֵינָיו לֹא זַכּוּ • וְכָל לִגְיוֹנֵי שַׁחַק כַּפִּשְׁתָּה דָעָכוּ • וְנִתְעָב וְנֶאֱלָח מַה יִּזְכּוּ: קוֹבֵץ מִרְמָה וּמִסְתַּתֵּר בְּעִנְיָנָיו • אִם יֹאמַר בְּלִבּוֹ מִי יְעִידֵנִי לְפָנָיו • קוֹרוֹתָיו וְרָהִיטָיו וְעֵצָיו וַאֲבָנָיו:

היה מקדם לבוא לפניו ברכילות על אדוניו, כדכתיב שם (יט כח) וירגל בעבדך וגו', וחלק לו כל קניני מפיבשת כדכתיב שם (טז ד) ויאמר המלך לציבא הנה לך כל אשר למפיבשת, וכתיב שם (יט ל) אתה וציבא תחלקו את השדה, ואמרינן במס' שבת דף נ"ו, אמר ר"י אמר רב, בשעה שאמר דוד למפיבשת אתה וציבא תחלקו את השדה יצאת בת קול ואמרה רחבעם וירבעם יחלקו את המלכות! ואמר ר"י אמר רב אלמלא לא קבל דוד ל' הרע לא נחלק המלכות וכו'. ואת זה יסד הפייטן קול החלוק כהסכית וכו'. מלשני, מלשין, והי' נוסף לתקון השם, כמו מלשני בסתר רעהו (תהלי' קא ה). חפים, טהורים, כ' חף אנכי ולא עון לי (איוב לג ט). לגיוני שחק, חיילי מרום. כפשתה דעכו, ל' דעכו כפשתה כבו (ישעי' מג יז). ונתעב ונאלח, שניה' כ' מאוס וירמוז לאדם וכמאמר איוב (טו טז) הן שמים לא זכו בעיניו אף כי נתעב ונאלח איש שותה כמים עולה. קובץ מרמה וכו', מבוא' ע"פ מאמרם (תעני' יא א) שמא יאמר אדם מי מעיד בי? אבני ביתו של אד'

זייגען הערן פֿאָרבראַכטע, געהאָר, אונד ערטהיילטע דעם שמייכלער דיא האַלפֿטע פֿאָן דעז הערן גוט[1]. דער היממעל פֿערנאַהם דיעזען טהיילונגשפרוך אונד בעשלאָס, זיין רייך צווישען זיינעם אייגנען קנעכטע אונד זאָהנע צו פֿערטהיילען[2]. דאַ, פֿריינד דער פֿערלייאדונג, וואַז ווירד דאַ דאַן אַנפֿאַנגען, ווען דיך דער ערלייכטע הייטשט? געמיינדען צו טויזענדען זינד זאָנזט פֿאָר אונז דאַהינגעשוואונדען, אונד קיינע וואַר פֿערמאָגענד, זיך פֿאָללקאָממען צו ענטשולדיגען, יאַ, זעלבסט דיא היממעל זינד איהם ניכט גאַנצ־ ליך ריין אונד זיינע אַבערן לעגיאָנען פֿערלאָשען וויא דאָכט, אונד דער מענש, דער אונריינע אונד בעפֿלעקקטע, דיעזער זאָללטע זינדענפֿרייא זיין? אַבער, קאָננטע דער הייכלער דענקען, איך טרייבע מיין וועזען אים פֿערבאָרגענען, ווער קאַן מיך דאָרט פֿערראַטהען? — ווער? דאַז געבאַלק דעז הויזעז, דאַז געטעפֿעללע, דיא

[1]) שמואל ב' קאפיטעל י"ט פסוק ל'. [2]) זיעהע אוין באור.

טְהוֹר עֵינַיִם בְּרַע מֵרְאוֹת· הַצְּלֵל חֲטָאֵינוּ בְּעִמְקֵי מַחְבּוּאוֹת· וַעֲשֵׂה עִמָּנוּ לְטוֹבָה אוֹת: נַחְנוּ אִם פָּשַׁעְנוּ מֵאַחֲרֶיךָ· הִזָּכֵר לַאֲבוֹת הָעוֹלָם בְּחִירֶיךָ· וְאַל תִּתְעַלַּם מִתַּחַן מְשַׁחֲרֶיךָ: י׳ חֵלֶף פָּרִים וּמִנְחָה הֲגוּנָה· זְכוֹר הֶגְיוֹנֵנוּ וְתֶן לָנוּ חֲנִינָה· קַיְּמֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים בְּזֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה: (ויש אומרין הן לא יאמין)

חזן וּבְכֵן נַמְלִיכְךָ מֶלֶךְ: (נ״א וּבְכֵן וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ:)

פותחים הארון. שם המחבר שמעון חתום בחרוז האחרון.

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן· אַמִּיץ הַמְנֻשָּׂא· לְכָל רֹאשׁ מִתְנַשֵּׂא· אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה· מָעוֹז

ומחסה

וקורות ביתו מעידים בו. טהור עיני׳ וכו׳ אתה ה׳ שאתה טהור עינים מראות ברע הבלל והשקע חטאינו וכו׳, והוא עפ״ה טהור עינים מראות ברע (חבקוק א יג) ועפ״ה יכבוש עוונותינו ותשליך במצולות ים כל חטאתם (סוף מיכה). הצלל, ל׳ צללו כעופרת (שמות ט״ו י׳) ענין שקיעה. מתחן משחריך, מתחינת דורשיך ישראל. חלף פרים וכו׳, במקום הקרבת פרים ומנח׳ ראוי׳, זכור הגיונינו ותפלתנו, ע״ד ונשלמה פרים שפתינו.

לכל ראש מתנשא, בענין והמתנשא לכל לראש (ד״ה כט יא). ע״ש פי׳ רש״י. נשא

דיא ברינגונג אונד דאס געווייער! אָ דואַ, דעמען ריינעס אויגע קיין איבעל שוען מאַג, פערזענקע אונזרע זינדען אין דעס מעערעס טיעפען אונד טהוע אונס נאך היין אין וואונדערלייכען! אונד זינד וויר דיר טרייאלאָס געוואָרדען, אָ, זאָ געדענקע דער שטאַמוואטער, דיינער ערקאָרענען, אונד ענטציעהע דיך ניכט דעם פלעהען דיינער אַנבעטער! נימם אונזער איבבריגנטיגעס פלעהען שטאַטט פאַררען, אונד שפייזעאָפּפער אַן אונד זייא אונס געוואָגען! בעשטיממע לו איינעם גליקקי ליכען לעבען אונס אַן דיעזעם ראש השנה.

ניון וואָללען וויר דיר הולדיגען, קאָניג!

אָון אַללערהאַבענער קאָניג, מאַכטיג ערהאַבען, איבער אַללעס ערהאַבען! ער שפריכט אונד פאָללפיהרט׳ס, ער, דער טוטן אונד שירם, ער, דער

הערר

וּמַחֲסֶה. נִשָּׂא וְנוֹשֵׂא. מוֹשִׁיב
מְלָכִים לַכִּסֵּא. ק' לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:
מֶלֶךְ עֶלְיוֹן. גִּבּוֹר בִּגְבוּרוֹת. קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת.
גּוֹלֶה נִסְתָּרוֹת. אִמְרוֹתָיו
טְהוֹרוֹת. יוֹדֵעַ סְפוּרוֹת. לְתוֹצָאוֹת
מַזָּרוֹת. ק' לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:
מֶלֶךְ עֶלְיוֹן. הַמְפֹאָר בְּפִי כֹל. וְהוּא כֹל יָכוֹל.
הַמְרַחֵם אֶת כֹּל. וְנוֹתֵן מִחְיָה לַכֹּל.
וְנֶעְלָם מֵעֵין כֹּל. וְעֵינָיו מְשׁוֹטְטוֹת
בַּכֹּל. ק' לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:
מֶלֶךְ עֶלְיוֹן. זוֹכֵר נִשְׁכָּחוֹת. חוֹקֵר טוּחוֹת.

ונושא, פי' המפרש נראה נשא על כסא כמשמעות הפסוקים שנאמר ואראה את ה' יושב על כסא רם ונשא (ישעיה ו א), אבל הוא נושא את כסאו ועליונים ותחתונים שהכל תלויים בזרוע של הקב"ה עכ"ל. ויהיה זה דוגמת לשון הקליר בקדושה של אתמול נראות נושאות והם נשואות וכו'. ויש לפרש נשא שם תאר כמו כסא רם ונשא, כלומר שהוא רם ונשא לכן הוא נושא את הכל מתחתיו וכמאמרם במסכת חגיגה דף י"ג ב'. קורא הדורות מראש, (ישעיה מ"א ד') ות"י סדר דריא מלקדמין, והטעם שיודע כל הדורות הבאים ויקרא כל דור לעמוד בעתו. אִמְרוֹתָיו, כנ"ל הא' בחירק והמ' בשו"א כמו שתאמר מן שִׁפְחָה שִׁפְחוֹתָיו ומן צְדָקָה צִדְקוֹתָיו. יודע ספורות לתוצאות מזרות, מענין המוציא במספר צבאם (ישעיה מ' כ"ו). מ ז ר ו ת, מזלות כמו התוציא מזרות בעתו (איוב ל"ח ל"ב). טוחות, כליות ולב, ל'

האָהע אונד דער ערהאבענער! ער זעטצט קעניגע אויף דען טהראָן.
ק' ער וויִרד עוויג רעגיערען!
חזן אללערהאָכזטער קעניג! אללמעכטיג איזט ער, ער בעשטיממט דיא צוקונפט, איהם זינד אללע געהייםניססע אָפפען, זיינע פערהייסונגען זינד ריין; איהם איזט דיא אנצאהל דער צאהללאָזען שטערנע בעקאננט!
קהל. ער וויִרד עוויג רעגיערען!
חזן אללערהאָכזטער קעניג! ער איזט אללבעריהמט, אללפערמאָגענד, אלל בארמהערציג, אללערנעהרענד, אונזיכטבאַר אונד אללזעהענד!
קהל. ער וויִרד עוויג רעגיערען!
חזן אללערהאָכזטער קעניג! איהם זינד פֿערגעססענע דינגע איינגעדענק,

עֵינָיו פְּקוּחוֹת· מַגִּיד שֵׂחוֹת·
אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת· אִמְרוֹתָיו
נְכוֹחוֹת· ק׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן· טָהוֹר בִּזְבוּלָיו· אוֹת הוּא
בִּצְבָאָיו· אֵין עֲרוֹךְ אֵלָיו· לִפְעוֹל
כְּמִפְעָלָיו· חָל שָׂם גְּבוּלָיו· בַּהֲמוֹת
יָם לְגַלָּיו· ק׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן· כּוֹנֵס מֵי הַיָּם· רוֹגַע גַּלֵּיִם· סוֹעֵר
שְׁאוֹן דָּכְיָם· מְלֹא הָעוֹלָם דַּיָּם·
מַשְׁבִּיחָם בַּעְיָם· וְשָׁבִים אָחוֹר
וְאֵינָם· ק׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן· מוֹשֵׁל בִּגְבוּרָה· דַּרְכּוֹ סוּפָה

מי שת בטחות חכמה (איוב ל"ח ל"ו). מגיד שחות, שנאמר מגיד לאדם מה שיחו (עמוס ד' י"ג). אות הוא בצבאיו, כמו שאמרו רז"ל למה נקרא שמו צבאות לפי שהוא אות בתוך צבא שלו. סוער, ל' סערה. דכים, ל' ישאו נהרות דכים (תהלים צג ג) ע"ש פי' רש"י. מלא העולם דים, הי' די במי הים למלאות העולם כלו, לולא שהקב"ה משבית גליהם בכחו עד שישובו אחור ואינם. בעים, בכח, ל' בעים רוחו (ישעיה י"א ט"ו) וכתיב משבית שאון ימים (תהלים סה ח). דרכו סופה וסערה, שנאמר ה' בסופה ובסערה

ער דורכפֿאָרשט דאַז אינגערע מיט שאַרפֿען בליקקען, ער פֿערקינדעט
קינפֿטיגע בעגעבענהייטען, ער, דער גייסטער גאָטט, זיינע פֿערהייסונגען
זינד אונטריגליך! קהל. ער ווירד עוויג רעגיערען!
אין אַללערהעכסטער קעניג! ער איזט דער ריינזטע היממעלזבעוואָהנער, דאַז
וואונדער דער אַרמעען! ניכטז קאָממט אין פֿערגלייך מיט איהם, ער אַלליין
איזט דער וואונדערטהאֶטער; ער האַט דאַז מעער מיט זאַנד אומשראֶנקט אונד
גרענצען געזעטצט דעם שטורם זיינער פֿלוטהען! ק' ער ווירד עוויג רעגיערען!
אין אַללערהעכסטער קעניג! ער טהירמט דיא פֿלוטהען דער זעע, שרעקקט אויף
דעז מעערעז וואָגען, דאַס זיא מיט אונגעשטים ברויזען אונד דיא וועלט צו
פֿערשלינגען דראָהען; ער שטיללט איהר טאָבען — זיא וויכען צוריקק
אונד זינד דאַהין! קהל. ער ווירד עוויג רעגיערען!
אין אַללערהעכסטער קעניג! אַללמאַכטיגער רעגענט! זיין צוג איזט ווינד אונד
שטורם

וּסְעָרָה· עוֹטֶה אוֹרָה· לַיְלָה כַּיּוֹם
לְהָאִירָה· עֲרָפֶל לוֹ סִתְרָה· וְעִמֵּהּ
שְׁרֵא נְהוֹרָא· ק' לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן· סִתְרוֹ עָבִים: סְבִיבָיו לֶהָבִים·
רְכוּבוֹ כְּרוּבִים· מְשָׁרְתָיו
שְׁבִיבִים· מַזָּלוֹת וְכוֹכָבִים· הִלּוּלוֹ
מַרְבִּים· ק' לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן· פּוֹתֵחַ יָד וּמַשְׂבִּיעַ· צוֹרֵר מַיִם
וּמַנְבִּיעַ· יַבֶּשֶׁת לְהַטְבִּיעַ· לִשְׁלִישׁ
וְלִרְבִיעַ· יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ· שִׁבְחוֹ
לְהַבִּיעַ· ק' לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

דרכו (נחום א ג) והטעם על הגזרות הבאות משמים במהרה. ערפל לו סתרה, שנאמר ישת חשך סתרו (תהלים יח יב). ועמיה שרא נהורא, שנאמר ונהורא עמיה שרא (דניאל ב כב). צורר מים, שנאמר צורר מים בעביו (איוב כו ח). ומנביע, גם הוא מנביע מים נובעים. יבשת להטביע, להשקיע היבשת במים כדי להרטיב אותה, וזה הוא עושה לשליש ולרביע, כלומר חלקים כי לא תמטר על הארץ כולו בבת אחת, כענין והמטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר (עמוס ד' ז'). או שירמז למאמרם ז"ל וכל בשליש עפר הארץ (ישעיה מ יב) ע"ש פרש"י. יום ליום יביע, ל"ה תהלים י"ט ג', וכפרש"י.

שטורם, זיין געוואַנד ליכט, נאַכט איזט איהם וויא טאַגעזהעללע, אונד איהן איזט נעבעלקרייז אונד בייא איהם דיא וואָהנונג דעז ליכטז!
קאָל. ער ווירד עוויג רעגיערען!

אזן אַללערהאַבענער קעניג! איהן בירגט דיזטערנ געוואָלק, פייערז פלאַממען אומגעבען איהן, ער פאָהרט אויף כרובים דאַהער, זיינע דיענער שאַפט גליהענדער בליטץ; פלאַנעטען אונד שטערנע פערקינדען מאַכטיג זיינען רוהם.
ק' ער ווירד עוויג רעגיערען!

אזן אַללערהאַבענער קעניג! ער עפנעט וואָהלטהאַטיג דיא האַנד אונד זעטטיגט אַללעז, ער פרעסט געוואַססער לופטמאַססען אונד נעטצט עז שטראָמען, ער בעפייכטעט דאַז ערדרייך היער אונד דאָרט; איין טאַג פערקינדעט דעם אַנ־דערן זיינען אונאויסשפרעכליכען רוהם! ק' ער ווירד עוויג רעגיערען!

אַללערהאַבענער

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן· קָדוֹשׁ וְנוֹרָא· בְּמוֹפֵת וּבְמוֹרָא·
מְמַדֵּי אֶרֶץ קָרָא· וְאֶבֶן פִּנָּתָהּ
יָרָהּ· וְכָל הַנִּבְרָא· לִכְבוֹדוֹ
בָּרָא· ק' לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן· שׁוֹמֵעַ אֶבְיוֹנִים· וּמַאֲזִין חִנּוּנִים·
מַאֲרִיךְ רְצוֹנִים· וּמְקַצֵּר חֲרוֹנִים·
רִאשׁוֹן לָרִאשׁוֹנִים· וְאַחֲרוֹן
לָאַחֲרוֹנִים· ק' לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

בהשכבנו א"א מלך אביון.

סוגרין· מֶלֶךְ אֶבְיוֹן· בָּלָה וְיָרַד שַׁחַת· בִּשְׁאוֹל וּבְתַחַת·
בְּלָאוֹת בְּלִי נַחַת· עַד מָתַי יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ אֶבְיוֹן· תְּנוּמָה תְּעוֹפְפֶנּוּ· תַּרְדֵּמָה תְּעוֹפְפֶנּוּ·
תֹּהוּ יְשׁוּפֶנּוּ· עַד מָתַי יִמְלֹךְ: אֲבָל פותחין

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן· שׁוֹפֵט הָאֱמֶת· מַעְבָּדָיו אֱמֶת·
עוֹשֶׂה חֶסֶד וֶאֱמֶת· וְרַב חֶסֶד

ממדי ארץ קרא ואבן פנתה ירה, שנאמר מי שם ממדיה, כי תדע? או מי נטה עליה קו? על מה אדני' הטבעו? או מי ירה אבן פנתה? (איוב לח). ממדי, מדותיה. בלה, כל"ל בב' כתביריו בשאול ובלאות והוא ל' בלייה והשחתה, ובכל ספרי הדפוס מלאתי כלה בכ' בשבוש. מַעְבָּדָיו אמת, כ"כ בכ"י הב' דגוש והע' בשוא פשוט, וכן נכון כי הוא מן יכיר מַעְבְּדֵיהֶם

חזן אללערהאכסטער קעניג! היילג איזט ער אונד עהרפורכטווערטה אין זיינען
וואונדערן אונד פורכטבארען טהאטען; ער האט דען אומפאנג דער ערדע
בעשטיממט, איהרען גרונדשטיין איינגעזענקט אונד אללע וועזען צו
זיינעם רוהמע דארויף ערשאפפען! · ק' ער ווירד עוויג רעגיערען!
חזן אללערהאכסטער קעניג! ער ערהאערט דיא ארמען, ער פערנימט געבעטע,
ער איזט לאנגמיטהיג אונד פערזאהנליך, ער, דער ערזטען ערזטער,
דער לעטצטען לעטצטער! · ק' ער ווירד עוויג רעגיערען!
חזן אללערהאכסטער קעניג! ער איזט איין טרייער ריכטער, זיין טהון—טרייע;
ער ערצייגט גיטע אונד טרייע, ער איזט פאן אונענדליכער הולד
אונד

וֶאֱמֶת· נְתִיבָתוֹ אֱמֶת· חוֹתָמוֹ אֱמֶת·
לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

(וּבְכֵן נַמְלִיכְךָ יְיָ מֶלֶךְ:)

חו"ק יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

שם המחבר מרומז שמעון בר יצחק חזק ומיוסד ג"כ ע"פ א"ב כפול.

כָּל שִׁנְאַנֵּי שַׁחַק· בְּאֹמֶר מַאְדִּירִים· יְיָ מֶלֶךְ:
כָּל שׁוֹכְנֵי שֶׁקֶט· בִּבְרָכָה מְבָרְכִים· יְיָ מָלָךְ:
ק' אֵלּוּ וָאֵלּוּ· בְּגֹבַהּ מַגְדִּילִים· יְיָ יִמְלֹךְ:
יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
כָּל מַלְאֲכֵי מַעְלָה· בְּדֵעָה מַרְגִּילִים· יְיָ מֶלֶךְ:
כָּל מוֹשְׁלֵי מַטָּה· בְּהַלֵּל מְהַלְלִים· יְיָ מָלָךְ:
ק' אֵלּוּ וָאֵלּוּ· בְּוַדַּאי מוֹדִים· יְיָ יִמְלֹךְ:
יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
כָּל עֲרִיצֵי עֶלְיוֹנִים· בְּזֶמֶר מְזַמְּרִים· יְיָ מֶלֶךְ:
כָּל עוֹבְרֵי עוֹלָמִים· בְּחַיִל מְחַסְּנִים· יְיָ מָלָךְ:
ק' אֵלּוּ וָאֵלּוּ· בְּטַעַם מְטַכְּסִים· יְיָ יִמְלֹךְ:

(איוב ל"ד כ"ה) שטעמו מעשיהם. חותמו אמת, כאמרתי בקדושה של אתמול ד"ה ועמך תלואים ע"ש. ודע שבחרוז הזה האחרון חתום שם המחבר שמעון:

כל שנאני שחק. מלאכי שחקים, והיחיד ממנו אלפי ש נ א ן (תהלים סח יח). שוכני שקט, שוכני ארץ, וכנה הארץ בשקט בעבור שאין מרגישין בה תנועה כמו שמרגישין בגלגלי השמים. אלו ואלו, רצונו אילי מעלה ומטה. ודע שבכ"י אלו ואלו הא' בסגול ובדגשות הל' לעולם. מדגילים, מרוממים, לשון ובשם אלהינו נדגל, (תהלי' כ ו). עריצי, תקיפי. עוברי עולמים, כנוי לבריות. מטכסים, מתקנים.

חזנ טרייע ; זייגע באָהן — טרייע ; זיין זיעגעל — טרייע !
ק' ער ווירד עוויג רעגירען !

יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

כָּל וְעוּדֵי וָעַד· בְּיֹשֶׁר מְיַפִּים· יְיָ מֶלֶךְ:
כָּל וָתִיקֵי וֶסֶת· בְּכֹשֶׁר מְכַלְלִים· יְיָ מָלָךְ:
ק׳ אֵלּוּ וָאֵלּוּ· בְּלַהַג מְלַהֲגִים· יְיָ יִמְלֹךְ:

יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

כָּל נְדִיבֵי נְדָבוֹת· בְּמַאֲמָר מְמַלְּלִים· יְיָ מֶלֶךְ:
כָּל נִכְבַּדֵּי נֹעַם· בְּנִצּוּחַ מְנַצְּחִים· יְיָ מָלָךְ:
ק׳ אֵלּוּ וָאֵלּוּ· בְּשִׂיחַ מְשׂוֹחֲחִים· יְיָ יִמְלֹךְ:

יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

כָּל בַּעֲלֵי בִינָה· בְּעִלּוּ מְעַלִּים· יְיָ מֶלֶךְ:
כָּל בְּרוּאֵי בְרִיָּה· בְּפֶצַח מְפַצְּחִים· יְיָ מָלָךְ:
ק׳ אֵלּוּ וָאֵלּוּ· בְּצִפְצוּף מְצַפְצְפִים· יְיָ יִמְלֹךְ:

יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

כָּל רִשְׁפֵּי רוּמָה· בְּקוֹל מַקְדִּישִׁים· יְיָ מֶלֶךְ:
כָּל רָאשֵׁי רוֹן· בְּרֶנֶן מְרַנְּנִים· יְיָ מָלָךְ:

כל ותיקי וסת ביושר מיפים, כל ועודי ועד בכושר מכללים, כן גרס בכ"י של י"ח וכן מסתבר, כי כן כל חרוזים הראשונים שבפיוט הזה עונים על חילי מעלה והשניים על חילי מטה, ואחר חילי מעלה בשם ותיקי וסת שטעמו חוקי המנהג לפי שחק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידים, ואין חליפות למו, וחילי מטה יתארו בשם ועודי ועד בעבור חליפות וצבא אשר עמהם וכמאמר איוב (י' ז') חליפות וצבא עמי, ואמר עוד ידעתי כי מות תשיבני ובית מועד לכל חי (שם ל כג), גם יתכן שרמז ביחיד על ישראל וקראם ועודי ועד להיותם מתועדים בבה"כנ ובבה"מ, וכן פי' המפרש. מכללים, ל' המה כללו יפיך (יחזקאל כ"ז י"א). בלהג, בדבור. נדיבי נדבות, כ"כ בספרינו, ובכ"י של י"ח נגידי נדבות ופי' המפרש הם המלאכים הממונים על הגשמים שנאמר גשם נדבות תניף (תהלים ס"ח י). נכבדי נועם, רומז לישראל שנכבדים בתורה נעימה. בעלי בינה, המלאכים. רשפי רומה, מלאכי מרום מאש, לשון רשפיה רשפי אש שלהבתיה (שיר ח' ו') ראשי רון, הראשים ברנה היינו ישראל שמקדימים לרנן כמו שאמרו רז"ל (חולין כא א) אין מלאכי

ק' אלו ואלו· בשירה משוררים· יי ימלך:

יי מלך יי מלך יי ימלך לעלם ועד:

כל יקירי יופי· בתקף מתנים· יי מלך:

כל יושבי ישוב· ביחוד מיחדים· יי מלך:

ק' אלו ואלו· באדר מאדרים· יי ימלך:

יי מלך יי מלך יי ימלך לעלם ועד:

כל צובאי צבא· בלמד מלמדים· יי מלך:

כל צנופי צפירה· בצדק מצדיקים· יי מלך:

ק' אלו ואלו· בחיל מחזרים· יי ימלך:

יי מלך יי מלך יי ימלך לעלם ועד:

כל חילי חסן· בחרדה מחלים· יי מלך:

כל חשוקי חמד· בחזקה מחזקים· יי מלך:

ק' אלו ואלו· בנגון מנגנים· יי ימלך:

יי מלך יי מלך יי ימלך לעלם ועד:

כל קדושי קדוש· בקדשה מקדישים· יי מלך:

כל קבוצי קהל· בקשט מקשטים· יי מלך:

ק' אלו ואלו· בנעם מנעימים· יי ימלך:

יי מלך יי מלך יי ימלך לעלם ועד:

מלאכי השרת אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל למטה. יקירי יופי, היקרים ביופי, ורומז לחיילי מעלה. מתנים, מספרים. צובאי צבא, צבא מעלה, ובכ"י גרס צְבָאֵי צבא. צנופי צפירה, המקושטים בצפירה ותפארת של תורה. בחיל מחזרים, כ"כ בספרינו וטעמו בחיל ובצבא מחזרים ומשיבים ה' ימלוך, ויש גורסים בחיל מחסנים ויש גורסים בחליל מחזרים. חילי חוסן, חילי אל, חוסן ל' חזק ותוקף הוא, ומזה נקרא האל יתברך חסין כדכתי' מי כמוך חסין יה (תהלי' פט ט). חשוקי חמד, ישראל החגורים בחמדת התורה, ל' וחשוקיהם כסף (שמו' כז י), ל' חגורה כפירש"י. קדושי קדוש, המלאכים. ובכ"י גרס קדושי קדוש. בקושט, באמת ויושר. מקשטים, ל' קשוט.

חשמלי

כל חשמלי זקים· לבקרים מתחדשים· יי מלך:

כל תרשישי גבה· בדממה מלחשים· יי מלך:

ק' אלו ואלו· בשלוש משלשים· יי ימלך:

יי מלך יי מלך יי ימלך לעלם ועד:

בקלת קהלות אומרים לאל עורך דין למוסף. ובק"ק פפ"ד וכנותי' א"א אותו ומתחילין מיד ובכן ולך תעלה קדשה.

ובכן דין אמת אתה: (נ"א ובכן לך הכל יכתירו:)

פותחים הארון. חזן. מיוסד ע"ס א"ב. קהל.

לאל עורך דין·	לבוחן לבבות ביום דין:
לגולה עמוקות בדין:	לדובר מישרים ביום דין:
להוגה דעות בדין:	לותיק ועשה חסד ביום דין:
לזוכר בריתו בדין:	לחומל מעשיו ביום דין:
לטהר חוסיו בדין:	ליודע מחשבות ביום דין:
לכובש כעסו בדין:	ללובש צדקות ביום דין:
למוחל עונות בדין:	לנורא תהלות ביום דין:
לסולח לעמוסיו בדין·	לעונה לקוראיו ביום דין:
לפועל רחמיו בדין:	לצופה נסתרות ביום דין:
לקונה עבדיו בדין:	קו"ח לרחם עמו ביום דין:
לשומר אהביו בדין:	לתומך תמימיו ביום דין:

סוגרים ה' ארון.

ובכן לך תעלה קדשה· כי אתה (הוא) אלהינו מלך:

אשר

חשמלי זקים, המלאכים שהם זיקוקין של אש כמש"א רז"ל חיות אש ממללות. לבקרים מתחדשים, עפ"ה חדשים לבקרים (איכה ג כג) וע"ד שדרשוהו בחגיגה י"ד א'. תרשישי גבה, המלאכים הגבוהים שני אלפים פרסה כמדת ים ששמו תרשיש, כן פרש"י דניאל י' ו' מטעם רז"ל. בדממה, בקול דממה דקה כדכתיב ואחר האש קול דממה דקה (מ"א י"ט י"ב).

אשר

*) דיא איבערזעטצונג היעפאָן זיעהע אין שחרית פאָן געסטערן.

סלוק· אֲשֶׁר מִי יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרוֹתֶיךָ· וּמִי יְהַרְהֵר אַחַר מִדּוֹתֶיךָ· וּמִי יְמַלֵּל קְצָת תִּפְאַרְתֶּךָ· וּמִי יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתֶךָ· וּמִי יַעֲרִיץ הוֹד קְדֻשָּׁתֶךָ· שָׁמַיִם וּשְׁמֵי שָׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּ אֵימָתֶךָ· הָאָרֶץ וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלָּצוּן מִגַּעֲרָתֶךָ· אֵין כָּמוֹךָ וְאֵין כְּעֶרְכְּךָ וְאֵין בִּלְתֶּךָ· אַתָּה רִאשׁוֹן וְאַתָּה אַחֲרוֹן וְאֶפֶס זוּלָתֶךָ· אֵין קֵץ וְחֵקֶר וָסוֹף לִתְבוּנָתֶךָ· צָפוּן וְנֶעְלָם וְנִסְתָּר גְּלוּיִים לְעֻמָּתֶךָ· לְךָ הַהוֹד וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח הֲדָרָתֶךָ· לְךָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ· מֵאֵין כָּמוֹךָ יְיָ גָּדוֹל אַתָּה וְגָדוֹל שִׁמְךָ כִּגְדֻלָּתֶךָ· לְךָ הַשָּׁמַיִם וְכָל צְבָאָם

אשר. יהרהר, ענין מחשבה, ומי יעריץ הוד קדושתך, למי יש עריכות וכח לפאר הוד קדושתך? ובכ"י גרס ומי יערוך, וזה מתישב יותר. לך ההוד וכו', לך ה' הגדול' וכו', (ד"ה א כט יא). וכיראתך עברתך, פסוק הוא בתהלי' כ' י"א, ופירש"י כשם שאת' ירוא כן עברתך קש' ונפרע מן החוטאי', ונרא' שהפייטן רמז אל מאמר' ז"ל יומ' דף ס"ט אתו אנשי כ"ה ואמרו אדרבה זו היא גבורתו ואלו נוראותיו! זו היא גבורתו שכובש כעסו ונותן ארך אפי' לרשעי' ואילו הן נוראותיו שאל מלא נוראותיו אומה א' היאך יכולה להתקיי' בין ע' אומו' עכ"ל. וגדול שמך כגדולתך, כ"כ ברוב הכותבים, וי"ג

אשר. ווער קאן זאלכע טהאטען אונד וואונדער טהון ווי דוא? ווער קאן דיינע זיטטען ערגרינדען? ווער שפריכט אויך נור איינען טהייל דיינער מאיעסטעט אוי? ווער קאן דען אונבעגריף דיינעס רוהמס, ווער דיא האָהייט דיינער הייליגקייט פערקינדען? דיא היממעל אונד דער היממעל זעטלעזט דאס אין פורכטזאמען טרעקקען, דיא ערדע זאמט איהרען פפיילערן ערבעבען פאָן דיינעם דראָהען. ניכטס גלייכט דיר, ניכטס איזט דיר אָהנליך, אונד אָהנע דיך איזט אַללעס ניכטס. דוא ביזט דער ערזטע, דוא דער לעטצטע, אונד אויסער דיר ניכטס! דיין פערשטאַנד איזט אונענדליך, אונערפאָרשליך! דיר זינד דיא טיעפזטען פערבאָרגענהייטען אונד געהיימניססע אָפפען, דיין איזט דיא פראַכט אונד דיא מאַיעזטאַט אונד דער גלאַנצענדע זיעג, דיין איזט מאַכט אונד אַללגעוואַלט; דיין גרימם איזט פורכטבאַר ווי דוא! ניכטס גלייכט דיר, עוויגער! דוא ביזט אַללבעריהמט, דיין נאַמע אַללבעריהמט ווי דיינע אַללמאַכט! דיין זינד דיא היממעל אונד איהר גאַנ-

נִבְרְאוּ לְשָׁרְתֶךָ׃ לְךָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ הֲדוֹם מַרְגְּלוֹתֶיךָ׃ לְךָ הַיָּם וְהַיַּבָּשָׁה וְהַכֹּל כּוֹנְנוּ אֶצְבְּעוֹתֶיךָ׃ לְךָ הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וְכָל שְׂכִיּוֹת חֶמְדָּתֶךָ׃ לְךָ כָּל הַנְּפָשׁוֹת יַחַד מֻפְקָדוֹת בְּאוֹצְרוֹתֶיךָ׃ לְךָ הַחָכְמָה וְהַתְּבוּנָה וְהַשֵּׂכֶל מִבִּינָתֶךָ׃ חֲכַם לֵב וְאַמִּיץ כֹּחַ הִתְנַהֵג בַּחֲסִידוֹתֶיךָ׃ כִּי מִי בַשַּׁחַק יַעֲרָךְ לְךָ לְדַמּוֹתֶיךָ׃ מִי כָמוֹךָ חֲסִין יָהּ אוֹת בְּצִבְאוֹתֶיךָ׃ אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים רַבָּה וְנוֹרָא עַל כָּל סְבִיבוֹתֶיךָ׃ חֹשֶׁךְ סִתְרֶךָ וַעֲרָפֶל סֻכָּתֶךָ׃ מִנֹּגַהּ נֶגְדְּךָ בָּרָד וְאֵשׁ גַּחֲלֶתֶךָ׃ הָאֵל הַנֶּאֱמָן שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד בְּמִשְׁמַרְתֶּךָ׃ לָתֵת לְאִישׁ כִּדְרָכָיו בְּשַׁלֶּמְךָ מַשְׂכֻּרְתֶּךָ׃ הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ וְאֵין עָוֶל

בגבולתך וזה מסתבר כלה"כ בירמי' י' ו'. שכיות חמדתך, ל' שכיות החמדה (ישעי' ב יו). חכם לב, איוב ט' ד'. כי מי וכו', מי כמוך וכו', אל נערץ וכו', עפ"ה בתהלים פ"ט. חושך וכו', מנוגה וכו', עפ"ה ישת חושך סתרו סביבותיו סוכתו מנוג' נגדו עביו עברו ברד וגחלי אש (תהלי' יח). האל הנאמן וכו', דברי' ז' ט'. לתת לאיש כדרכיו, ירמי' ל"ב י"ט. הצור וכו', דברי' ל"ב ד'.

לעז הערר, געשאפפען, דיר צו דיענען, דיין איזט דיא ערדע אונד וואס זיא פֿילט, דיין איזט זעע אונד לאנד, אללעז האבען דיינע הענדע צובערייטעט, דיין איזט דאס זיל־בער אונד דאס גאלד אונד אללעס, וואס דאס אויג' ערגעטצט, דיין זינד דיא זעעלען אללעזאממט, וואהלבעוואהרט אין דיינען בעהאלטער, דיין איזט ווייזהייט, פֿערשטאנד אונד פֿערנונפֿט, מיט ווייזהייט אונד אללמאכט רעגיערט דיינע גיטע. דען ווער אין דען הימ־מעלן גלייכט דיר, איזט דיר אֶהנליך? ווער איזט מאכטיג וויא דוא, גאטט, אונטער דען הימםלישען הערען! דיינע אללמאכט איזט שרעקליך דער פֿערזאממלונג דער היי־ליגען, אונד עהרפֿורכטסוועררטה אללען, דיא אום דיך זינד. פֿינסטערניס מאכסט דוא דיר צור היללע, אונד דיסטערע געוואלק צום געצעלטע; אויז דעם ליכטגלאנץ דיר געגען־איבער פֿאהרט האגעל אונד גליהענדער בליטץ. דוא ביזט איין טרייער גאטט, דער זיינען בונד האלט אונד גנאדע ערצייגט, דער איינעם יעדען נאך זיינעם וואנ־דעל פֿערגילט. דוא ביזט איין פֿעלזענגאטט, דיין טהון איזט אהנע פֿעהל, דיינע האנד־

לונגען

אֱמֶת פְּעֻלָּתֶךָ· מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה וּכְהַרְרֵי
אֵל צִדְקָתֶךָ· עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ לְכָל מְהִירֵי מְלַאכְתֶּךָ·
אֶת הַכֹּל עָשִׂיתָ יָפֶה בְּעִתּוֹ בְּחָכְמָתֶךָ· בְּטֶרֶם
הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אַדְמָתֶךָ· בָּרָאתָ תְּשׁוּבָה
לְמַרְפֵּא אֲרוּכָתֶךָ· וְעַד לֹא מַכָּה הִקְדַּמְתָּ
תְּעָלָתֶךָ· וְעַד לֹא מָזוֹר הִגְהֵיתָ רְפוּאָתֶךָ· כִּי
גָלוּי וְצָפוּי לִפְנֵי כֵס שְׁכִינָתֶךָ· כִּי אָדָם אֵין
צַדִּיק בָּאָרֶץ לְהִזָּכֵר מִנַּחֲלָתֶךָ· אֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יַעֲבוֹר מִתּוֹרָתֶךָ· כִּי לֹא
תַאֲמִין בַּעֲבָדֶיךָ וּבִמְשָׁרְתֶיךָ· וְתָהֳלָה תָּשִׂים
בִּגְדוּדֵי מַחֲנוֹתֶיךָ· אַף שׁוֹכְנֵי בָתֵּי חֹמֶר
עֲפָרוֹתֶיךָ· הַגְּדֵלִים בְּעָוֹן וְעוֹבְרִים עַל

משפטיך וכו', תהלי' ל"ו ז'. את הכל וכו', קהלת ג' י"א. בטרם הרים וכו', כמו שאמרו רז"ל, ז' דברים נבראו קודם שנברא העול' ותשובה אחד מהם שנאמר בטרם הרים יולדו.... תשב אנוש עד דכא (תהלים צ) טרם עד שלא נברא העול' וכו' עכ"ל וכן אית' בפרקי ר"א פ"ג. ארוכתך ותעלתך, שניה' ל' רפואה. ועד לא מזור הגהת רפואתך, ועד לא מכאוב הכנת רפואתך, ולישנא דקרא הוא ולא יגהה מכם מזור (הושע ה יג) ות"י ולא יכיא מנכון מכאוב. כי לא תאמין וכו', עפ"ה הן בעבדיו לא יאמין ובמלאכיו ישים תהלה, אף שוכני בתי חמר וכו' (איוב ד יח יט), ותהלה לשון הוללות.

ונגען זינד טאַדעלוואָז אונד אויפריכטיג, דיין געריכט דרינגט אין דעז אַב=
גרונדעז טיעפען, דיינע גערעכטיגקייט איבערשטייגט געבירגע גאָטטעז! דוא בייזט
רעטטער, אייגע שטיטצע יעדעזן, דער דיר פֿאָלגט! דיינע ווייזהייט האַט אַללעז שאָן
צייטליך ערשאַפֿפֿען. בעפֿאָר נאָך דיא בערגע ערצייגט וואורדען, בעפֿאָר דוא
דיינע ערדע ענטשטעהן ליעסעזט, האַטטעזט דוא שאָן בוסע, דאַז היילמיטטעל פֿיר
קינפֿטיגע זינדער, ערשאַפֿפֿען. דען פֿאָר דעם טהראָן דיינער הערליכקייט
וואַר עז וואָהל בעקאַננט, דאַס עז ניא איינען זאָ פֿראָממען אונד ענטהאַלטזאַ=
מען מענשען געבען קאַן, דער איממער נור גוטעז אויזאיבען אונד ניא פֿאָן
דיינער פֿאָרשריפֿט אַבווייכען ווירד. יאַ, זעלבזט אין דיינע קנעכטע אונד דיענער
זעטצעזט דוא מיסטרויען, בעמערקזט אונפֿאָללקאָממענהייטען אַן דיינען היממלי=
שען העערע; געשווייגע דען אַן אירדישען וועזען, דיא אין זינדען אויפֿוואַכזען אונד
לייבט

מצותיך· ותשם בסד רגלם כי יסורו
מארחותיך· וביד כל אדם יחתום בגזרותיך·
ותגד להם פשעם בתוכחותיך· והתודו את
עונם ויצדיקו דין אמתך· לכן הקדמת צרי
לטריתך· כי ישובון מאון ויבקשו מחילתך·
ואתה קרוב לקוראיך להשיב מהם חמתך·
ויום זה בחרת לישב במשפט על בריותיך·
וכבני מרון יעברון לפניך בספרתך· וכלם
נסקרין בסקירת צפיתך· ותראה יחד לכם
בראיתך· ותגזור עליהם כל גזרותיך· ותקצוב
מזונותיהם ופרנסתם באמרתך· ועמך
בחנונם מתועדים לחלותיך· ותוקעים

ותשם בסד רגלם, איוב י"ג כ"ז, וסד הוא עץ גדול שנותני' בו רגלי האסירי'.
וביד כל אדם יחתום, איוב ל"ז ז' וכמו שדרשוהו רז"ל במס' תעני' דף י"א א',
תמלאהו בסלוק דאתמול. צרי, ידוע הוא והוא טוב לרפוא' כדכתי' קחו צרי
למכאובה (ירמי' נא ח). לטריתך, ל' מכה טרי' (ישעי' א ו) וירמוז לעונש
הבא על החטא. וכבני מרון, כבני צאן, וכל הענין הזה מבואר במאמרם
ז"ל במס' ר"ה דף י"ח, בראש השנ' כל באי עולם עוברי' לפניו כבני מרון וכו'.
ותקצוב מזונותיהם וכו', כמו שאמרו ז"ל (ביצ' דף טז א), כל מזונותיו של אדם

זייבט דיינע געבאָטע איבערטרעטען! ווען זיא נון פאָן דיינער באַהן אַבווייכען,
זאָ פעסעלסט דוא זיא, פערהענגסט איבער זיא דיין שטראַפגעריכט אונד
לייטיגסט זיא, ביז זיא איהר פערגעהן איינגעשטאַנדען אונד געביסט האַבען.
דאַרום האַסט דוא איהר הייל־מיטטעל, דיא בוסע, לערנט ערשאַפפען;
קעהרט נון דער זינדער צור בוסע, בערייעט זיין פערגעהן אונד ביטטעט
אום פערגעבונג, זאָ ביזט דוא איהם נאַהע אונד וועגדעסט דיינען
גרימם פאָן איהם אַב. הייטע, איזט דער טאַג, דען דוא ערוועהלעט,
דיינע געשעפּפע פאָן איהנען צו ריכטען; זיא ווערדען דיר אַללע וויא איינע העער־
דע שאַאַפע פאָרגעפיהרט; דיין בליקק איבערזיעהט זיא אַללע אונד טהיילט איהר־
איינעס; דאַן בעשטיממסט דוא איהרע צוקינפטיגען שיקקזאַלע, אונד בעריי־
טעסט איהנען נאַהרונג אונד אונטערהאַלט. דיין פאָלק שטעהט פערזאַממעלט
דאָ אונד פלעהט דיך אַן, בלאָזט אונד שטיממט מיט דעם שופר, נאַך דער
פאָרשריפט

ומריעים כאמור בתורתך· ומערבבים קטגור בלי להשטינם לקראתך· ותזכר למו עקדת יצחק בשבועתך· ותהפוך מדת הדין לרחמים כי כן מדתך· ותרחם עליהם ברב חמלתך· כי הם בניך וצאן מרעיתך: והיום יפתחו שלשה ספרים מנקדים· של צדיקים שומרי פקודים· של בינונים ושל זדים· צדיקים נכתבים לחיי עד שקודים· ורשעים נכתבים לתבערת יקודים· ובינונים עד יום כפור תלוים ועומדים· אם ישובו ממעשיהם ויהיו חרדים· ויתקנו מעלליהם וייטיבו צעדים· חלקם בחיים יזכו נחמדים· ואם לא זכו למיתה יהיו נאחדים: וכמו כן יעשה ליום הדין·

קלוכים לו מר"ה וכו', והיום יפתחו שלשה ספרי' וכו', כולו מבואר, ויסודו במס' ר"ה דף י"ו ב'. וכמו כן וכו', ליום הדין לעתיד כשיחיו המתים נפתחים ג' ספרי זכרון של ג' כתות בני אדם, וכמו שאמרו שם, תניא ב"ש אומרים ג' כתות הן ליום הדין וכו'.

פארטרייבט דיינער לעהרע, דאמיט דער פערלייאדער (שטן) פערשטוממע, אונד דאמיט דיא אייגען יענע אפפעראנדלונג יצחק'ס, נאך דער פערהייסונג, געדענקען אונד זיא ניכט נאך דער שטרענגע דעס רעכטס, זאנדערן — וויא עס דיינע זיטטע איזט — נאך דיינער אונענדליכען בארמהערציגקייט ריכטען מאכסטעסט — זינד זיא יא דיינע זאהנע אונד דיא שאפע דיינער העערדע! הייטע ווערדען דרייא ביכער אויפגעשלאגען! איינס איזט בעשטיממט פיר דיא קלאססע דער פראממען, דיא דיינע געבאטע האלטען, איינס פיר דער פרעפלער קלאססע אונד איינס פיר דיא מיטטלערע קלאססע. דיא פראממען ווערדען זאגלייך צום עוויגען זעליגען לעבען געשריבען, דיא פרעפלער צור העללע פערדאמט; דאס שיקזאל דער מיטטלערן אבער בלייבט אונענטשיעדען ביז יום כפור קעהרען זיא מיטטלערוויילע אין זיך, ווערדען פראם אונד בעססערן זיך, זא וויר איהנען לעבען בעשיעדען, בעססערן זיא זיך אבער ניכט, זא וויר טאד איבער זיא געשפראכען. עבענזא געשיעהט עס אויך בייא יענעם טאג דעס וועלט־ געריכטס:

וְיָבוֹאוּ מַעֲשֵׂיהֶם לְהָעִיר כְּעֵדִים· וּבְמֹאזְנַיִם יַעֲלוּ מִשְּׁנֵי צְדָדִים· אִם יַכְרִיעוּ טוֹבִים עַל הָרָעִים וְיִהְיוּ כְבֵדִים· בְּעָלִים יִהְיוּ בְטוּחִים וְלֹא פְחוּדִים· וְאִם מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה יִהְיוּ אֲגוּדִים· וְרַב חֶסֶד מַטֶּה כְּלַפֵּי חֲסָדִים· יָשׁוּב יְרַחֵם יִכְבּוֹשׁ עֲוֹן מוֹרְדִים· וְיִשָּׂא עָוֹן וְיַגְבִּיהַ מְרָדִים· וְיַכְרִיעוּ נְעִימִים וַעֲנוּדִים· וְיַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן אֲחֵרִים· כִּי צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו וּמַעֲשָׂיו

ורב חסד וכו', במס' ר"ה דף י"ז ע' א', בה"א ורב חסד מט' כלפי חסד, היכ' עביד? ר"א כובש שנא' יכבוש עוונותינו (פי' רש"י כובש כף מאזני' של זכות ומכריעין את העוונות; יכבוש עוונותינו, יכרעו בו) ריב"א אומר נושא שנאמר נושא עון ועובר על פשע, תנא דר"י מעביר ראשון ראשון וכן הוא המדה וכו' עכ"ל, ובמדרש ש"ט מזמור ל' מבוארין דברי ריב"א ביותר באור באמרו, ריב"א אמר מה הקב"ה עושה? חוטף שטר מן העוונות שהן בכף ומיד הזכיות מכריעות, וכה"א מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע עכ"ל, מבואר מזה שהוא דרש נושא לשון נטיל' שנוטל מן העוונו' ובזה עובר על פשע, והכי אי' בירושלמי פרק הרואה אמר ר"י נושא עוונות אין כתיב כאן אלא נושא עון שהקב"ה חוטף שטר אחד מעבירות והזכיות מכריעות עכ"ל, והפייטן אחז בשלשתן בכבישת העון ובנשיאתו ובהעברתו. ויפה פי' ידידי הרבני החכם השלם מהור"ר יאקב נ"ב נר"ו באמרו מה נעמו דברי הפייטן ע"פ מ"ש בספר של"ה במס' יומ' דף רל"ז א' וז"ל ע"כ כ"ל דגם ר"א דאמר כובש קאי אעונות ור"א ורי"בא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, והענין הוא ע"ד דאי' במס' ב"מ פרק ה', כפת (חוופּאַנג) קשה כמשאוי, נמצא כשיש ב' דברי' השוין במשקל ולאחד יש יותר כפת מהאחד הוא קש' לנשמ' בתוספת משאוי ולפעמי' דבר א' איננו שוקל כמו הא' אבל הכפת שלו יותר גדול נחשב כאלו היה שוה במשאו, והקב"ה רב חסד רוצ' להכריע כף זכו' שיהי' יותר במשקל מכף חוב' וגם רוצה שכף חוב' לא יהי' יותר בכפת, מה עוש' הקב"ה? לוקח העוונו' וכובש' ביחד, לא שכובש הכף רק העונו' בעצמם כובש' ודוחק' זה על זה למעט כפתם, ועדיין השתי כפות שוות ואז נושא כף חובה נמצא כף זכות מכריע וגם הכפת של כף חובה כבר נתמעט שלא יהי' יותר מכפת דכף זכות ואז כפשוטו כובש עון ונושא עון, עכ"ל של"ה. ומעת' דברי הפייטן מתפרשי' היטב. ויעביר ראשון וכו', ע"ש ברא"ש וברמב"ם

געריכט: אללע טהאַטען דער מענשען טרעטען דאָרט אַן: ליגען אויף, דיא גוטען אונד באָזען טהאַטען ווערדען געגענאיינאַנדער אויפגעוואָגען. איבערוויעגען דיא גוטען, זאָ קאָננען איהרע איגענטהימער געטראָסט אונד רוהיג זיין; האַלטען זיך דיא טהאַ-טען דאַס גלייכגעוויכט, זאָ ליכטעט דער אַללבאַרמהערציגע דיא זינדען, דאַמיט זיך דערען שאַלע ערהעבע אונד דיא טוגענדען דאַס איבערגעוויכט ערהאַלטען, אויך בע-זייטיגט ער אַללמאַהליג איינצעלנע זינדען. דען דער עוויגע איזט גיטיג אין אַלל זיינען

חֲסָדִים· רוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה מִכָּל עוֹלוֹת וּתְמִידִים·
הַתְּשׁוּבָה וּמַעֲשֶׂה הַטּוֹב כְּתָרִים בִּפְנֵי שׁוֹדְדִים:
אָנָּא אָדוֹן מָלֵא רַחֲמִים· בְּקוּמְךָ לַמִּשְׁפָּט עַל
יְצוּרֵי עוֹלָמִים· רְגָז בַּל תָּעִיר עַל מְעוּטֵי עַמִּים·
הַמְיַחֲדִים שִׁמְךָ לֵילוֹת וְיָמִים· וּלְנַצְּחָךְ תָּמִיד
מַעֲרִיבִים וּמַשְׁכִּימִים· וּכְאָב עַל בֵּן יִכְמְרוּ
רַחֲמֶיךָ בְּנִחוּמִים· לְנַקּוֹתָם מִכֹּבֶד עָוֹן
וַאֲשָׁמִים· וְהִזָּכֵר לִבְרִית שְׁלֹשֶׁת תְּמִימִים·
וּלְאַב הֲמוֹן אֲשֶׁר הָיָה תָמִים· וְנִתְנַסָּה בַּעֲשָׂרָה
נִסְיוֹנוֹת עֲצוּמִים· וְנִמְצָא שָׁלֵם בְּכָל פְּעָמִים·
הִנֵּה הָרִאשׁוֹן בְּהִוָּלְדוֹ נִתְיָעֲצוּ הַחַרְטֻמִּים·
וּבִקְשׁוּ לְהָרְגוֹ גְּדוֹלֵי הַמַּלְכוּת וְהַקּוֹסְמִים·

פ"ג מהלכות תשובה ובהשגת הרא"בד. כתרים, כמו תרים (θυρεός) ומגן. מעוטי עמים, ישראל ע"ש כי אתם המעט (דברי' ז ז). ולנצחך תמיד וכו', ע"ד שאמרו במס' פסחי' דף קי"ט א', זמרו למי שנוצחים אותו ושמח וכו'. ולאב המון, אברהם כדכתי' בבראשי' י"ז ה'. בַּעֲשָׂרָה, כצ"ל. עיין מה שכתבתי בסדור שפה ברורה שלי בשם רשב"ץ בפ"ה מאבות על עשרה נסיונות. הנה הראשון וכו',

---

וועגען, אונד זיינע גיטטע מיזט וואהלטהון; דיא בעקעהרונג געפֿעללט איהם בעססער אלז אללע אָפּפֿער, דיא בעקעהרונג מיט פֿראָממען טהאַטען שיטצט פֿאָר יעדען שרעקקליכֿען אַנפֿאַלל. אָ דוא, ערבאַרמונגזפֿאָללער העררר, אַך, ווען דוא דיך אויפֿמאַכֿזט, דאַז אורטהייל איבער דיא וועלטגעשעפּפֿע צו שפרעכֿען, אָ, לאַס ניכֿט דיינען אונוויללען וואַלטען איבער דיין קליינעז פֿאָלק, דאַז טאַג אונד נאַכֿט דיינער איינהייט הולדיגט אונד דיך אַנפֿלעהט פֿריה אונד שפּאֶט! לאַס דיינע באַרמהערציגקייט פֿיר זיא רעגע ווערדען וויא דעז פֿאַטערז פֿיר זיינען זאָהן, רייניגע זיא פֿאָן איהרער זינדען לאַזט אונד פֿערגעהונגען, בעדענקע דעז עררייכֿטעטען בונדעז מיט דען דרייא פֿראָממען פֿאֶטערן, געדענקע דעז פֿראָממען פֿאַטערז אַבראַהאַם, דען דוא דורך צעהן האַרטע פּֿערזוכֿונגען ערפּראָבטעסט אונד איהן אין אַללען טריא געפֿונדען. דיא ערזטע פֿערזוכֿונג וואַר: אַלז גלייך נאָך זיינער געבורט דיא חרטומים אונד קוסמים* מיט איינפֿערשטאַנדניס דער מאַכֿטיגען מאַכֿטע זיינעם לעבען נאַכֿשטעללטען, דאַ
וזסטע

---

*) דיא אין דיא מיזטעריען דער נאַטור איינגעוויהטען וייזען (היערָאָפֿאַנטען).

וְנֶחְבָּא בָאָרֶץ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה שְׁלֵמִים· וְלֹא רָאָה שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ וְכוֹכְבֵי מְרוֹמִים· וּלְאַחַר שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה יָצָא מְחֻכָּם בְּחִכּוּמִים· וּמָאַס אֱלִילִים וְשִׁקֵּץ צְלָמִים· וּבָטַח בְּיוֹצְרוֹ וְנָפַל חֶבְלוֹ בַּנְּעִימִים· הַשֵּׁנִי הִשְׁלִיכוּהוּ לְכִבְשַׁן אֵשׁ פְּחָמִים· וּמֶלֶךְ הַכָּבוֹד פָּשַׁט יְמִינוֹ וְהִצִּילוֹ בְּרַחֲמִים· וְנָם אֲנִי יְיָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאוּר כַּשְׂדִּים בִּנְאוּמִים· הַשְּׁלִישִׁי הֶגְלָהוּ מִמּוֹלַדְתּוֹ הָגְלַת שְׁלוֹמִים· הָרְבִיעִי הֵבִיא רָעָב בְּאוֹתָן

ונחבא בארץ י"ג שנה וכו', בב"ב דף צ"א א' אית' אמר רב עשר' שני' נחבש א"א ג' בכותא וז' בכרדו וכו'. וכתב הרב מהרש"א בח"א שלו וז"ל ובפייטן בסלוק של ר"ה יום ב' יסד ונחבא בארץ י"ג שנה ולאחר י"ג שנה יצא וכו', ואינו ע"פ הלכה דשמעתין דקאמרינן שלא הי' חבוש רק עשר' שני' וכו' עכ"ל, ולא קשה מידי כי הפייטן אמר נחבא והתלמוד אמר נחבש ותרי מעשי הוי כי נחבא בארץ י"ג שנה גם נחבש ונתן בבית האסורים עשרה שנה כדאי' בפרקי ר"א פכ"ו ועשר' נתנסה אברה' אבינו ועמד בכולן וגלוי היה לפניו שעתידין בניו לנסות להקב"ה עשרה נסיונות והקדים רפואה למכתם, ונסהו בעשר' נסיונות, נסיון הראשון כשנולד א"א בקשו כל גדולי המלכות להרגו ונחבא מתחת לארץ שלש עשרה שנה ולא ראה לא שמש ולא ירח, ולאחר י"ג שנה יצא מתחת לארץ מדבר בלה"ק ומאס אלילים ושקץ את הפסילים ובטח בצל יוצרו ואמר ה' צבאות אשרי אדם בוטח בך. נסיון השני נתנוהו בבית האסורים עשר שנה ג' בכותא וז' בכרדי ויש עומרים ג' בכרדי וז' בכותה, לאחר עשר' שנה שלחו והביאו אותו ונתנוהו בתוך כבשן האש והמלך הכבוד פשט יד ימינו והצילו מתוך כבשן האש שנא' ויאמר אליו אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים.

מוסטע ער זיך אין איינער אונטערירדישען הֶהלע דרייצעהן פָאללע יאַהרע לאַנג פערבערגען, וואָ ער וועדער זאָננע נאָך מאָנד נאָך שטערנע זאַה. נאַך פערלויף דער דרייצעהן יאַהרע קאַם ער אַלז איין פָאללקאָממען ווייזער מאַן ווידער צום פָארשיין: ער טאַדעלטע דיא געטצען, פערראַכטעטע דיא אַבגאָטטעריי, בליעב זיינעם שאָפּפער געטרייא, אונד זיין אַנטהייל פיעל ליעבליך אויז. דיא צווייטע וואַר: אַלז מאַן איהן אין דען גליהענדען פייעראָפען וואַרף, דאַ שטרעקקטע דער קעניג דעז רוהמז (גאָטט) זיינע רעכטע, עררעטטעטע איהן אונד שפראַך: איך בין דער עוויגע, דער דיך אויז דעם פייעראָפען דער כשדים הערויזגעפיהרט האַט. דיא דריטטע וואַר: אַלז איהם גאָטט זיין געבורטזאָרט צו פערלאַססען אונד צו וואַנדערן בעפאַהל. דיא פיערטע וואַר דיא הונגערזנאָטה, דיא דאַמאַלז ענטשטאַנד. דיעז

וואַר

הַיָּמִים· הוּא הָרָעָב הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר בָּא
לָעוֹלָמִים· וְלֹא בְּכָל הָאֲרָצוֹת וּבְכָל הַתְּחוּמִים·
כִּי אִם בְּאֶרֶץ כְּנַעַן לְנַסּוֹתוֹ וּלְהוֹרִידוֹ לְאַדְמַת
עֲנָמִים: הַחֲמִישִׁי נִלְקְחָה שָׂרָה לְמוֹשֵׁל עַמִּים·
בְּלֵיל שִׁמּוּרִים הַנִּשְׁמָר לִבְכוֹרֵי חָמִים· וַיְנַגַּע יְיָ
אֶת פַּרְעֹה נְגָעִים גְּדוֹלִים וְאֲיֻמִּים· וְגָר
בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים רַבִּים יָמִים· וְשָׁלַח מֶלֶךְ גְּרָר
וְלָקַח יְפַת פְּעָמִים· וְנַעֲשָׂה הוּא וְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ
טְמְטוּמִים· וַיֵּרֶד מִיכָאֵל הַמַּלְאָךְ לְהָרְגוֹ
בִּזְעָמִים· וַיִּצְעַק הֲגוֹי גַּם צַדִּיק תַּהֲרוֹג וְתִשְׁפּוֹךְ
דָּמִים· וְאָמַר לוֹ הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא

נסיון הג׳ וכו׳, וכולם מבוארים שם. ואולם בשוחר טוב מזמור כ״ה מונה לך
לך מארצך ויציאתו מחרן לשני נסיונות וכן מעשה פרעה ואבימלך ב׳
נסיונות אבל לא מנה הנס הא׳ הנזכר כאן גם לא הנס הז׳. הוא הרעב
הראשון וכו׳, כן איתא שם בפר״א, נסיון הד׳ מיום שנבראו שמים וארץ לא
בא רעב אלא בימי אברהם ולא בכל הארצות וכו׳, ומדרשות חלוקות יש,
שהרי בב״ר פ׳ כ״ה אמר, עשרה שני רעבון באו לעולם א׳ בימי אדה״ר וא׳
בימי למך וא׳ בימי אברהם וכו׳ וכן אי׳ במדרש לך לך ותולדות וריש רות.
ענמים. מבני מצרים, כדכתיב ומצרים ילד את לודים ואת ענמים (בראשית י יג).
יפת פעמים, יפת צעדי׳, ל׳ מה יפו פעמיך (שיר ז ב), ורמז לשרה. טומטומים,

---

וואר דיא ערשטע הונגערזנאטה, דיא איין דיא וועלט קאם, אונד צוואר ניכט איין אללע
לענדער, זאנדערן נור איין דאס לאנד כנען, אום איהן (אברם) איין פערזוכונג צו
ברינגען אונד איהן צו פעראנלאססען, נאך מצרים היגאב צו וואנדערן. דיא פינפטע
וואר: דאס זיינע פרויא שרה צום פאלקסרעגענטען געפיהרט ווארד — עס וואר
עבען איין דער ל״ש, דיא דאן פיר דיא ערשטגעבאהרנען מצרים'ס אויפבעוואהרט
ווורדע. — דער עוויגע פלאגטע היערויף דען רעגענטען פרעה מיט גראססען אונד
פירכטערליכען פלאגען. אברהם לאג דאן נאך דעם לאנדע דער פלשתים,
וואו ער איינע לייטלאנג וואהנטע. אויך היער האטטע ער אנפעכטונג; דער
קאניג פאן גרר שיקקטע אונד ליעס איהם זיינע פרויא אבנעהמען; אללויין
דער קאניג זאממט זיינעם גאנצען הויזע ווורדען דער פארטפפלאנצונגסקראפט
בערויבט. דער ענגעל מיכאל קאם פאן היממעל העראב אונד וואללטע
איהן אומבריגגען — דא טראט ער: ווירסט דוא וואהל אויך איין אונשולדיג

וְאָב לַחֲכָמִים· וְלָקַח צֹאן וּבָקָר וַעֲבָדִים
וּשְׁפָחוֹת וְהֵשִׁיב לוֹ תַּשְׁלוּמִים· וַיִּתְפַּלֵּל
אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים וַיֵּעָתֵר לוֹ מִמְּרוֹמִים·
וַיִּרְפָּא אוֹתָם מֵעֲצִירַת רְחָמִים: הַשִּׁשִּׁי בְּבוֹא
עָלָיו הַמְּלָכִים הַקְּדוּמִים· עִם כְּדָרְלָעוֹמֶר מֶלֶךְ
עֵילָמִים· וּבְבֶן אָחִיו הִתְחִילוּ תְחִלָּה שׁוֹטְמִים·
וּבִשְׁבִילוֹ לָקְחוּ אֶת כָּל רְכוּשׁ סְדוֹמִים· וּבָא
הַפָּלִיט וְהִגִּיד מֶה עָשׂוּ קָמִים· וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו
יְלִידֵי בֵיתוֹ רְשׁוּמִים· הֵם עָנֵר אֶשְׁכּוֹל וּמַמְרֵא
וֶאֱלִיעֶזֶר מְסֻיָּמִים· וַיֵּחָלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה וַיַּכֵּם
בְּמַהֲלֻמִּים· הוּא הַלַּיְלָה אֲשֶׁר הָיָה מִקְּדוּמִים·
וַיָּשֶׁב אֶת כָּל הָרְכוּשׁ בְּעֶזְרַת מַשְׁפִּיל רָמִים:
הַשְּׁבִיעִי כְּשֶׁנִּדְבַּר עִמּוֹ בֵּין הַבְּתָרִים· וְהֶרְאָהוּ

ידוע בדברי רז״ל וירמז לעניי׳ הרמוס שב׳ באבימלך. השביעי כשנדבר וכו׳, עם נפר׳ כ״ח·

פאָלק טאָדטען אונד בלוט פערגיסען? יענער אנטוואָרטעטע: זאָ גיב דען דעז מאננעז פרויא צוריקק, דען ער איזט איין וואהרזאגער אונד איין פאטער דער וויי זען! היערויף נאהם דער קאָניג שאפע, רינדפיעה, קנעכטע אונד מאגדע אונד שענקטע זיא אברהם צור גענוגטהואונג. אברהם בעטעטע צו גאָטט, וואר ערהאָרט, אונד יענע ווארדען געהיילט, דאס זיא נון געבאָרען וויעדער טיכטיג ווארדען. דיא זעכזטע וואר: אלז זיך דאמאלז יענע מאכטיגען קאָניגע מיט כדרלעומר, דעם קאָניג פאָן עילם, פערייניגטען, לוט, דען ברודערזאָהן אברהם'ז, בעפעהדעטען אונד זייגעטהאלבען גאנץ סדום פלינדערטען. ווין פליכטלינג קאם, ערצאהלטע, וואז דיא פיינדע געטהאן, אונד אברהם וואפפנעטע זיינע געאיבטען הויזגענאָססען, ענר, אשכול, ממרא אונד אליעזר, דיא אויזגעציכנעטען; דעז נאכטז טהיילטען זיא זיך — דיעזע נאכט וואר פאָן אנבעגין דאצו בעשטיממט — שלוגען אונד פערפאָלגטען זיא אונד בראכטען אללעז גוט וויעדער צוריקק, מיט דער הילפע גאָטטעז, דעז בייגערז דער שטאָלצען. דיא זיעבענטע וואר: אלז איהן גאָטט דאָרט בין הבתרים*) שפראך, איהם דיא קינפטיגען וועלטרעגענטען צייגטע

---

*) זיעהע בראשית ט״ו.

ארבע מלכיות כבירים· שמושלים בזמנם ויאבדו לדור דורים· עגלה משלשת זו מלכות ארמים ארורים· אשר היא כעגלה דשה ובחזירי יערים· ועז משלשת אלו יונים שנמשלו לצפירים· ואיל משלש זו מלכות מדי ופרס חברים· כענין שנאמר האיל אשר ראית בברורים·ותר אלו בני ישמעאל שנמשלו לשורים· וגוזל אלו ישראל שנמשלו ליונים ותורים· כענין שנאמר יונתי בחגוי הסלע ובסתרים· ולקה ובתרם לשני בתרים· כדי להתיש כחם וזכרם להחרים· וירד העיט לאבדם זה דוד ראש הגבורים· כצאת השמש היה מניף עליהם בסודרים· שלא ימשול בהם העיט עד הערב כסוד מורים· להודיע שאין מושלים אלא יום אחד מיומו של יוצר הרים· חוץ משתי ידות שעה בשעורים· כשהחמה נוטה במערב שתי ידות שעה מכהה אורים· כן עד שלא יבוא הערב יצמח אור לישרים· והיה לעת ערב יהיה אור להדורים: השמיני

אונד דאז הארטע טיקקיזאז זיינער נאכקאממען אפפענבארטע. דיא אכטע וואר:

בְּהִמּוֹלוֹ עָרְלַת בְּשָׂרִים · בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים · וּבְכָל שָׁנָה נִרְאֵת דַּם מִילָתוֹ כְּדַם פָּרִים וְאֵמוּרִים · וּמְכַפֵּר עֲוֹנוֹת עַמּוֹ לְהַצְדִּיקָם בִּישָׁרִים: הַתְּשִׁיעִי בְּשַׁלְּחוֹ יִשְׁמָעֵאל וְאִמּוֹ לְמִדְבָּרִים · מֵעַל יָחִיד הַנַּעֲלֶה בְּאַחַד הֶהָרִים · מִזֶּה וְלַבָּא לְדוֹר דּוֹרִים: הָעֲשִׂירִי הָיָה אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּמִילָה · וְנִסָּהוּ קַח נָא אֶת בִּנְךָ וְהַעֲלֵהוּ לִי לְעֹלָה · וְהֵשִׁיבוֹ לְאֵיזֶה בֵּן לְבֶן הָעָרְלָה אוֹ לְבֶן הַמִּילָה · אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ בְּחֶמְלָה · עַל הָהָר אֲשֶׁר עָלָיו שְׁכִינָה מְכֻלָּלָה · וְהִשְׁכִּים בַּבֹּקֶר וְלֹא נִתְעַצֵּל בַּעֲצֵלָה · וְחָבַשׁ הַחֲמוֹר בְּעַצְמוֹ בְּגִילָה · הוּא הַחֲמוֹר אֲשֶׁר רָכַב

השמיני בהמולו וכו', שם פרק כ"ט. התשיעי וכו', שם פרק ל', אברהם כתב גט גרושין ונתן להם וישלחם מעליו ומעל יצחק בנו מעולם הזה ומעוה"ב וכו'. העשירי הי' אחר וכו', שם פ' ל"א. לבן הערלה, ישמעאל שנולד קודם שנמול אברהם, ויצחק אחר שנמול.

אלז ער דען בעפעהל ערהיעלט, זיינע פארהויט צו בעשניידען. עז וואר עבען אן נעהנטען טאגע דעז זיעבענטען מאנאטז, אן יום הכפורים. נאך יעהרליך לייגט זיך דאז בלוט דיעזער בעשניידונג ויא אפפערבלוט, וואדורך גאטט זיין פאלק ענטזינדיגט אונד ריין שפריכט. דיא נייטע וואר: אלז ער זיינען זאהן ישמעאל נעבזט דעססען מוטטער נאך דער וויזטע שיקקטע, אום זיא פאן זיינעם זאהנע יצחק צו ענטפערנען אונד זיא צו טרעננען ביז אין עוויגקייט. דיא נעהנטע וואר דיא בעגעבענהייט נאך דיעזער געשיכטע, אלז גאטט איהם אין פערזוכונג בראכטע אונד צו איהם שפראך: נימם דיינען זאהן, בריננ' איהם מיר דארט היננויף צום גאנצאפפער. ער אנטווארטעטע: וועלכען זאהן מיינזט דוא, דען דעז אונבעשניטטענען אדער דען דעז בעשניטטענען? — דיינען איינציגען, דען דוא זא צערטליך ליעבזט, דיעזען זאללזט דוא מיר אויף יענען בערג בריננגען, ווארויף דיא גאטטליכע מאיעזטעט רוהט. אברהם מאכטע זיך דעז מארגענז פריה אויף, זאטטעלטע פריידיג זעלבזט דען עזעל — דיעזעז איזט דער עזעל, ווארויף נאכהער משה געריטטען,

עָלָיו דַּלָּה דַלָּה · וְהוּא שֶׁעָתִיד עָנִי לִרְכּוֹב בְּעֵת
הַגְּאֻלָּה · וְהָלְכוּ לְדַרְכָּם בְּיֹשֶׁר מְסִלָּה ·
כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְצוֹפִים רָאוּ שַׁלְהֶבֶת תְּלוּלָה · וְהֵבִין
כִּי הוּא הָהָר לִתְהִלָּה · וּבְאֶצְבַּע הֶרְאָהוּ הַמִּזְבֵּחַ
שֶׁל שׁוֹכֵן מַעְלָה · הוּא הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר הָיָה
מִתְּחִלָּה · וְצִוָּה יְחִידוֹ לִקְשֹׁר יָדָיו וְרַגְלָיו לְרַגְלָה ·
שֶׁלֹּא יִבְעַט מִצְוַת כַּבֵּד לְחַלְּלָה · וַעֲקָדוֹ עַל
הַמִּזְבֵּחַ כְּטָלֶה עוֹלֶה · וְעָרַךְ הָאֵשׁ וְהָעֵצִים
הֶעֱלָה · וְלָקַח הַמַּאֲכֶלֶת לְשָׁחֲטוֹ בְּחַלְחָלָה ·
וּכְכֹהֵן גָּדוֹל הִגִּישׁ מִנְחָה בְלוּלָה · וְיוֹשֵׁב וְרוֹאֶה
נוֹרָא עֲלִילָה · הָאָב מַעֲקִיד וְהַבֵּן נֶעֱקָד בְּחִילָה ·
הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חוּצָה בִּילָלָה · וְהַשְׁמַע אַל
תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנַּעַר לַעֲשׂוֹתוֹ כָלָה · וְהָאַיִל

דלה דלה, תאר למשא ע״ש מעשה הדליה שכת׳ וגם דלה דלה לנו (שמות ב יט). שעתיד עני לרכוב עליו וכו׳, כמו שכת׳ הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע עני ורוכב על חמור

אונד אויף עבען דיעזעם עזעל ווירד איינסט דער ערלאָזער געריטטען קאָממען — נאַהם יצחק אונד גינג מיט איהנען געראַדען וועגעס הינויף. אַלס זיא נאַך צופים קאַמען, זאַהען זיא אין דער פערנע איינע פֿלאַממע אויפֿשטייגען אונד מערקטען, דאַס דאָרט דער אַנגעוויעזענע בערג זייא. אבֿרהם זייגטע יצחק דען אַלטאַר געטטעס אונד זאַגטע איהם, דאַס דיעזער פֿאָן אַנבעגין אַן היערצו בעשטיממט וואַר. יצחק, דער איינציגע, פֿערלאַנגטע, דאַס מאַן איהם הענדע אונד פֿיסע בינדען מאָכטע, דאַמיט איהן דער שמערץ ניכט עטוואַ צווינגע, איינע ווידערזעטצליכקייט צו בע־ געהען. נון וואַרד ער וויא איין אָפּפֿער געבונדען אונד אויף דען אַלטאַר געלעגט. אבֿרהם אָרדנעטע דאַס פֿייער אונד דאַס האָלץ נאַהם ליטטערנד דאַס מעססער, אום איהן צו שלאַכטען אונד גלייך דעם האָהענפּריעסטער איין אַנגענעהמעס אָפּפֿער דאַרצובֿרינגען. גאָטט, דער פֿורכטבאַרע אין זיינען טהאַטען, זאַה אונד שוויעג, וויא דער פֿאַטער באַנד אונד דער זאָהן זיך וויללינג בינדען ליעס. דיא היממלישען אראלים שריען יאָממערליך — דאַ וואַרד איינע שטיממע פֿערנאָממען: שטרעקקע דיינע האַנד ניכט נאַך דעם קנאַבען אויס אונד טהוע איהם ניכטס! עס מוס איין

אֲשֶׁר הָצְפַּן מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית לְעוֹלָה· נָתַן כָּפְרוֹ וְהָחֲשַׁב לוֹ לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה· וְנִשְׁבַּע לְבָרְכוֹ בִּבְרָכָה מְעֻלָּה· וְלִזְכּוֹר עֲקֵדָתוֹ לְאֹם נִדְגָּלָה· לְמַלְּטָם מִכָּל עָוֹן וְעַוְלָה· וְלִקְנוֹתָם לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה· לִהְיוֹת יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה: וְהַיּוֹם הַזֶּה לְפָנֶיךָ יִפָּקֵד· כְּשֵׁר מִפְּעֲלוֹת עוֹקֵד וְנֶעֱקָד· וִישִׁיבַת הַתָּם אָהֳלֶיךָ שָׁקַד· זְכוֹר אָרוֹן בְּרַחֲמִים לִפְקֹד· וְתַרְשִׁישֵׁי חַשְׁמַל הַשָּׁשֵׁי יָקֵד· יִכְרְעוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ לִיקֹד:

וְזֶה אֶל זֶה יַעֲרִיצוּ· וְזֶה אֶל זֶה יַקְדִּישׁוּ· וְשִׁלּוּשׁ קְדֻשָּׁה לְקָדוֹשׁ מְשַׁלְּשִׁים (נ״א מַקְדִּישִׁים):

ח׳ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ· וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר·

קו״ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

(זכרי׳ ט ט). לאום נדגלה, תאר לישראל, ע״ש איומה כנדגלות (ש״ה ו ד). יקד, ל׳ יקד יקוד כיקוד אש (ישעי׳ י יו). ליקד, ל׳ קידה.

ווידער פאָן אַנבעגין ערשאַפפען וואָרדען נון גאַנלאָמפּעער, דיעזער זאָלל אַן זיינער שטעללע געשלאַכטעט ווערדען אונד יצחק׳ז רוהען זאָלל עוויג דויערן. גאָטט טוואַר איהם עוויגען זעגען לו, אויט דער פערגעלטערונג, דיעזע אָפּ־ פערהאַנדלונג זיינען נאַכקאָממען לו געדענקען, זיא פאָן איהרען זינדען לו בעפרייען, זיא אַלז זיין אייגענעז פאָלק אַנלוערקעננען אונד עוויג אונזער טוטן אונד הייל לו זיין. הייטע ווערדען בייא דיר איין ערינֶנערונג קאָממען דיא פֿראָממען טהאַטען דעז בינדערז אונד דעז געבונדענען אונד דיא טוגענדען דעז אויפריכטיגען יעקב׳ז. געדענקע דאַראַן, אָ הערר, אונד נאַם באַרמ־ הערציגקייט איבער אונז וואַלטען! דיא תרשישים אונד פייעריגען חשמלים ביקקען זיך אונד ווערפען זיך פאָר דיר אין; זיא וועטטייפערן אויטאיינאַנ־ דער לו דיינער היילִיגונג, אונד דרייאַמאָל הייליג רופט איינער דעם אַנ־ דערן לו, זאָ וויא עז געשריעבען שטעהט: אונד איינער רופט דעם אַנדערן לו:

„הייליג, הייליג, הייליג איזט דער עוויגע צבאות!

פֿאָלל איזט דיא גאַנלע ערדע זיינער מאַיעסטעט!" אנ״ו.

ס׳ אָז בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

קו״ס בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

ס׳ מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ לָךְ מָתַי תִּמְלוֹךְ בְּצִיּוֹן בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד תִּשְׁכּוֹן: תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ לְדוֹר וָדוֹר וּלְנֵצַח נְצָחִים: וְעֵינֵינוּ תִרְאֶינָה מַלְכוּתֶךָ כַּדָּבָר הָאָמוּר בְּשִׁירֵי עֻזֶּךָ עַל יְדֵי דָוִד מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ:

קו״ס יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ס׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה:

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל־הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל־הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ־פִּיהָ· וְכָל־הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן־הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ· וְרָצִיתָ בָּנוּ· וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת· וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה· יוֹם תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא וכו׳ עד עושה השלום ואומרים אבינו מלכנו.

פותחים הארון.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל־גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מַחְשְׁבוֹת שׂוֹנְאֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָפֵר עֲצַת אוֹיְבֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה כָּל־צַר וּמַשְׂטִין מֵעָלֵינוּ:

אָ"מ כַּלֵּה דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וּשְׁבִי וּמַשְׁחִית (ומַגֵּפָה) מִבְּנֵי בְרִיתֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְנַע מַגֵּפָה מִנַּחֲלָתֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוֹלֵי עַמֶּךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ סְלַח וּמְחַל לְכָל־עֲוֹנוֹתֵינוּ (נ"א מחל וסלח):

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵנוּ (וחטאתנו) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

אבינו

אבינו. אונזער פאטער אונזער קעניג, וויר האבען דיר געזינדיגט.
אונזער פאטער אונזער קעניג, וויר האבען קיינען קעניג אויסער דיר.
אונזער פאטער אונזער קעניג, ווילפאהרע אונז, דיינעז רוהמעז ווילען.
א"פ"א"ק, ערנייערע אונז איין גליקליכעז יאהר.
א"פ"א"ק, פערניכטע אללע בעזע פערהענגניסע.
א"פ"א"ק, פערניכטע דיא ענטווירפע אונזערער פיינדע.
א"פ"א"ק, פעראייטלע דיא אנשלעגע אונזערער האסער.
א"פ"א"ק, בעזייטיגע יעדען אונזערער בעליידיגער אונד פערראטהער.
א"פ"א"ק, ווענדע אב פעסט, קריעג, הונגערזנאטה, געפאנגענשאפט אונד פערדערבען פאן דיינען בונדעזקינדערן.
א"פ"א"ק, ענטפערנע יעדע פלאגע פאן דער דיר אייגענען נאציאן.
א"פ"א"ק, זענדע פאללקאממענע גענעזונג דען קראנקען דיינעז פאלקעז.
א"פ"א"ק, פיהרע אונז דורך פאללקאממענע בוסע ווידער צו דיר צוריקק.
א"פ"א"ק, פערגיב אונד פערצייהע אללע אונזערע זינדען.
א"פ"א"ק, טילגע אונד בעזייטיגע אונזערע מיסעטהאטען פאר דיינען אויגען.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קְרַע רֹעַ גְּזַר דִּינֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים כָּל שִׁטְרֵי חוֹבוֹתֵינוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זְכוֹר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר זְכֻיּוֹת:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר פַּרְנָסָה וְכַלְכָּלָה:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר גְּאֻלָּה וִישׁוּעָה:
אָ״מַ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר סְלִיחָה וּמְחִילָה (נ״א מחילה וסליחה):
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַצְמַח לָנוּ יְשׁוּעָה בְּקָרוֹב:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחֶךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁמַע קוֹלֵנוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ:

אבינו

א״פ״א״ק, צערייסע דאס איבעל אונז פערהענגטע שטראפע אורטהייל.
א״פ״א״ק, לאס דיינע גראָסע בארמהערציגקייט אללע אורקונדען פערניכטען, דיא אונז אנשולדיגען.
א״פ״א״ק, לאס עס דיר איינגעדענק זיין, דאס וויר נור שטויב זינד.
א״פ״א״ק, דענקע אונזער צום גוטען.
א״פ״א״ק, שרייב׳ אונז איין אין דאס בוך דעס גליקקליכען לעבענס.
א״פ״א״ק, שרייב׳ אונז אין דאס בוך דער אונשולד איין.
א״פ״א״ק, שרייב׳ אונז איין אין דאס בוך דער נאהרונג אונד פערפלעגונג.
א״פ״א״ק, שרייב׳ אונז איין אין דאס בוך דער ערלעזונג אונד דעס הייל(ס).
א״פ״א״ק, שרייב׳ אונז איין אין דאס בוך דער פערצייהונג אונד פערגעבונג.
א״פ״א״ק, לאס אונז באלדיגע הילפע ערבליהען.
א״פ״א״ק, ערהעבע דאס האָרן דיינעס פאָלקעס ישראל.
א״פ״א״ק, ערהעבע דאס האָרן דיינעס געזאלבטען.
א״פ״א״ק, ערהערע אונזרע שטיממע, שאָנע אונד ערבארמע דיך אונזער.
א״פ״א״ק, נים מיט ערבארמען אונד וואָהלגעפאללען אונזער געבעט אן.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ נָא אַל־תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן הֲרוּגִים עַל שֵׁם קָדְשֶׁךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן טְבוּחִים עַל יִחוּדֶךָ:
אָ״מ עֲשֵׂה לְמַעַן בָּאֵי בָאֵשׁ וּבַמַּיִם עַל קִדּוּשׁ שְׁמֶךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ נְקוֹם לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דַּם עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ אִם־לֹא לְמַעֲנֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים:
אָ״מ עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ:
אָ״מ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וָחֶסֶד וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר·
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

א״פ״א״ק, אָ, לאַס אונז ניכט אונערהערט פאָן דיר געהען!
א״פ״א״ק, ווילפאַהרע אונז, דער מאַרטירער דיינעז הייליגען נאַמענז ווילען.
א״פ״א״ק, ווילפאַהרע אונז, דער פיר דיינע איינהייט אומגעקאָממענען ווילען.
א״פ״א״ק, ווילפאַהרע אונז יענער האַלבען, דיא דער פלאַטער פאָן פייער אונד וואַססער ענטגעגענגעאיילטען צור הייליגונג דיינעז נאַמענז.
א״פ״א״ק, ראַכע פאָר אונזערן אויגען דאַז פערגאָססענע בלוט דיינער דיענער.
א״פ״א״ק, ווילפאַהרע אונז דייניטהאַלבען, ווען ניכט אונזערטהאַלבען.
א״פ״א״ק, ווילפאַהרע אונז דייניטוועגען אונד ערעטטע אונז.
א״פ״א״ק, ווילפאַהרע אונז, דיינער גרענצענלאָזען באַרמהערציגקייט האַלבען.
א״פ״א״ק, ווילפאַהרע אונז, דיינעז גראָססען, מאַכטיגען אונד פורכטבאַרען נאַמענז האַלבען, נאַך וועלכעם וויר גענאַננט ווערדען.
אונזער פאַטער אונד קאָניג, בעגנאַדיגע אונד ערהאָרע אונז, דען וויר האַבען קיין פערדיענסט; ערצייגע אונז מילדע אונד גיטע, אונד הילף אונז!

אָמֵן׃ יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן׃ ק׳ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ׃ תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן׃ ק׳ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃ ק׳ עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃

סדר הוצאת ספר התורה׳

בקצת קהלות אומרים׃

(אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ׃ מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר׃ יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃

אַב הָרַחֲמִים הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם׃ כִּי בְךָ לְבַד בָּטָחְנוּ מֶלֶךְ אֵל רָם וְנִשָּׂא אֲדוֹן עוֹלָמִים׃)

פותחים ארון הקודש ומוציאים ס״ת ואומרים׃

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ׃ כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְיָ מִירוּשָׁלָיִם׃

בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ׃

תפלה משערי ציון לומר בשעת הוצאת ס"ת.

יְהֹוָה יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: ג"פ.

רִבּוֹן הָעוֹלָם מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ לְטוֹבָה וְהָפֵק רְצוֹנֵנוּ וְתֶן לָנוּ שְׁאֵלָתֵנוּ וּמְחוֹל עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ וְעַל כָּל עֲוֹנוֹת אַנְשֵׁי בָתֵּינוּ מְחִילָה בְּחֶסֶד מְחִילָה בְּרַחֲמִים וְטַהֲרֵנוּ מֵחֲטָאֵינוּ וּמֵעֲוֹנוֹתֵינוּ וּמִפְּשָׁעֵינוּ וְזָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ: וּפָקְדֵנוּ בִּפְקֻדַּת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְזָכְרֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם לְפַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה וְתֶן לָנוּ לֶחֶם לֶאֱכוֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ וְעֹשֶׁר וְכָבוֹד וְאֹרֶךְ יָמִים לַהֲגוֹת בְּתוֹרָתֶךָ וּלְקַיֵּם מִצְווֹתֶיהָ וְשֵׂכֶל וּבִינָה לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל עִמְקֵי סוֹדוֹתֶיהָ וּשְׁלַח רְפוּאָה לְכָל מַכְאוֹבֵינוּ וּתְבָרֵךְ אֶת כָּל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ וְתִגְזוֹר עָלֵינוּ גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת וּתְבַטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְתַטֶּה לֵב הַמַּלְכוּת וְיוֹעֲצֶיהָ וְשָׂרֶיהָ עָלֵינוּ לְטוֹבָה. אָמֵן וְכֵן יְהִי רָצוֹן: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ: ג"פ.

דיא וויבער זאגען דיעזעז רבונו של עולם.

רבון. הערר דעז וועלטאללז, ערפיללע אונזערע הערצענזווינשע צום גוטען, וויללפאהרע אונז אונד געוואהרע אונזערע ביטטע; פערגיב אונזערע אונד אונזערער הויזגענאססען מיסעטהאטען, אויז גנאדע אונד בארמהערציגקייט, רייניגע אונז פאן אונזערן זינדען, פאן אונזערן מיסעטהאטען אונד פערברעכען; זייא אונזער איינגעדענק צום גוטען, אונד בעזוכע אונז מיט הייל אונד טראסט; שענקע אונז איין גליקליכעז אונד לאנגעז לעבען, פריעדען, נאהרונג אונד אונטערהאלט; גיב אונז בראד צור קאסט, געוואנד צור קליידונג, רייכטהום, עהרע אונד לאנגעז לעבען, דיינע לעהרע צו ערלערנען אונד דערען געבאטע ערפיללען צו קאננען, אויך פערשטאנד אונד איינזיכט, איהרע טיעפען געהיימניסע ערגרינדען אונד ערפארשען צו קאננען; זענדע גענעזונג פיר אללע אונזערע שמערצען; זעגנע אללז אונזער טהון; בעזטיממע גליק, הייל אונד טראסט איבער אונז אונד פערטייבע יעדעז מיסגעשיק; נייגע דאז הערץ דעז רעגענטען, זיינער ראטהע אונד בעאמטען, צו אונזערם בעזטען! אמן וכן יהי רצון.

יהיו לרצון. וואהל אנגענעהם זייען דיר געפאללען דיא רעדען מיינעז מונדעז, דיא געדאנקען מיינעז הערצענז דיר, עוויגער, מיין הארט אונד ערלאזער! אמן סלה:

היערויף ווירד ואני תפלתי דרייםאהל געזאגט.

אמר רבי שמעון כד מפקין ספר תורה בצבורא למקרי ביה מפתחי תרעי דשמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואבעי ליה לבר נש למימר הכי:

בְּרִיךְ שְׁמֵהּ דְּמָרֵא עָלְמָא בְּרִיךְ כִּתְרָךְ וְאַתְרָךְ. יְהֵא רְעוּתָךְ עִם עַמָּךְ

יִשְׂרָאֵל לְעָלַם. וּפוּרְקַן יְמִינָךְ אַחֲזֵי לְעַמָּךְ בְּבֵית מַקְדְּשָׁךְ וּלְאַמְטוּיֵי לָנָא מִטּוּב נְהוֹרָךְ וּלְקַבֵּל צְלוֹתָנָא בְּרַחֲמִין. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתוֹרִיךְ לָן חַיִּין בְּטִבוּתָא. וְלֶהֱוֵא אֲנָא פְּקִידָא בְּגוֹ צַדִּיקַיָּא. לְמִרְחַם עָלַי וּלְמִנְטַר יָתִי וְיָת כָּל דִּי לִי וְדִי לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. אַנְתְּ הוּא זָן לְכֹלָּא וּמְפַרְנֵס לְכֹלָּא. אַנְתְּ הוּא שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא. אַנְתְּ הוּא דְּשַׁלִּיט עַל מַלְכַיָּא וּמַלְכוּתָא דִּילָךְ הִיא. אֲנָא עַבְדָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּסָגִידְנָא קַמֵּהּ וּמִקַּמָּא דִּיקַר אוֹרַיְתֵהּ בְּכָל עִדָּן וְעִדָּן. לָא עַל אֱנָשׁ רָחִיצְנָא. וְלָא עַל בַּר אֱלָהִין סָמִיכְנָא. אֶלָּא בֶּאֱלָהָא דִשְׁמַיָּא. דְּהוּא אֱלָהָא קְשׁוֹט. וְאוֹרַיְתֵהּ קְשׁוֹט. וּנְבִיאוֹהִי קְשׁוֹט. וּמַסְגֵּא לְמֶעְבַּד טַבְוָן וּקְשׁוֹט. בֵּהּ אֲנָא רָחִיץ. וְלִשְׁמֵהּ קַדִּישָׁא יַקִּירָא אֲנָא אֵמַר תֻּשְׁבְּחָן. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתִפְתַּח לִבִּי בְּאוֹרַיְתָא וְתַשְׁלִים מִשְׁאֲלִין דְּלִבִּי. וְלִבָּא דְכָל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. לְטָב וּלְחַיִּין וְלִשְׁלָם:

בק"ק פפר"מ ובנותיה אין אומרים שמע ישראל:

(הש"ץ אומר בקול רם) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

אֶחָד אֱלֹהֵינוּ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ קָדוֹשׁ (וְנוֹרָא) שְׁמוֹ:

הש"ץ לוקח ס"ת ואומר גַּדְּלוּ לַייָ אִתִּי. וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:

וסקהל עונים

לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

מגבי' הספר בידו למעלה והולך עם הס"ת ופונה דרך ימינו ועולה עמו למגדל שקורין בו, וכל מי שס"ת עובר לפניו חייב לעמוד מפניו ולחבקו בשתי ידיו אם אפשר לו ולנשקו בפה מלא, כזדמן לו רוק בפיו ירוק תחלה בהפוך פניו אל הצד ואח"כ ינשק, ולא ינשק ואח"כ ירוק. (וצריך להשגיח על הילדי' הקטנים כשבאים לנשק הס"ת שלא יהיו מלוכלכים בצואת החוטם ורירי הפה אלא ינקו אותם תחלה יפה שלא יהי' עונש למביאיהם.) וכל הפוגע בס"ת צריך ללוותו עד הבימה, ובדרך הליכתו אומרים:

עַל הַכֹּל יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא: שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בָּעוֹלָמוֹת שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא: כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכִרְצוֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל: צוּר הָעוֹלָמִים אֲדוֹן כָּל הַבְּרִיּוֹת אֱלוֹהַּ כָּל הַנְּפָשׁוֹת: הַיּוֹשֵׁב בְּמֶרְחֲבֵי מָרוֹם הַשּׁוֹכֵן בִּשְׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם: קְדֻשָּׁתוֹ עַל הַחַיּוֹת וּקְדֻשָּׁתוֹ עַל כִּסֵּא הַכָּבוֹד: וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ

שִׁמְךָ בָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְעֵינֵי כָּל־חָי: וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁיר חָדָשׁ כַּכָּתוּב: שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו: וְנִרְאֵהוּ עַיִן בְּעַיִן בְּשׁוּבוֹ אֶל נָוֵהוּ כַּכָּתוּב: כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן: וְנֶאֱמַר וְנִגְלָה כְּבוֹד יְיָ וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִּי יְיָ דִּבֵּר:

כללך סליכתו סומרים אב הרחמים.

אַב הָרַחֲמִים הוּא יְרַחֵם עַם עֲמוּסִים וְיִזְכּוֹר בְּרִית אֵתָנִים וְיַצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ מִן הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת וְיִגְעַר בְּיֵצֶר הָרַע מִן הַנְּשׂוּאִים וְיָחוֹן אוֹתָנוּ לִפְלֵיטַת עוֹלָמִים וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּמִדָּה טוֹבָה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים:

בהגיע הש"ץ על הבימה מניח הס"ת על השולחן ופותח ואומר:

וְיַעֲזוֹר וְיָגֵן וְיוֹשִׁיעַ לְכֹל הַחוֹסִים בּוֹ וְנֹאמַר אָמֵן: הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה כֹּהֵן קְרָב. יַעֲמוֹד (פלוני בר פלוני הכהן): בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ: תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְיָ נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב מִצְוַת יְיָ בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם: הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְיָ צְרוּפָה מָגֵן הוּא לְכֹל הַחֹסִים בּוֹ:

קהל וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

העולה לתורה יאחז בשתי ידיו בירועי התורה ע"י מפה של ס"ת, וקודם הברכה פותח הספר רואה הפסוק שצריך להתחיל בו ויכשק הס"ת ויאמר בלחש עץ חיים היא למחזיקים בה. והופך פניו לצד שמאל ומברך בקול בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

והעם עונים בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד: וחוזר המברך ב"י ה"ל"ו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן־לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

כשמתחיל הקורא לקרות בתורה יסיר ידו השמאלית מהס"ת וישאר יד ימינו לבדה אוחזת בס"ת כל זמן הקריאה, וגם הוא יקרא בלחש עם הקורא מלה במלה. ואחר הקריאה גולל ומברך.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן־לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת

וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה׃

גרסינן בפ"ק דברכות, ועוזבי ה' יכלו, זה המניח ס"ת כשהיא פתוחה ויוצא, אבל בין גברא לגברא מותר לצאת ע"י דוחק ואונס, אבל בלאו הכי אין לצאת.

וקוראים בס"ת א' ויהי אחר הדברים האלה בפרשת וירא.

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת־אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃ וַיֹּאמֶר קַח־נָא אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידְךָ אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ אֶת־יִצְחָק וְלֶךְ־לְךָ אֶל־אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אַחַד הֶהָרִים אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ׃ וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־חֲמֹרוֹ וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ וְאֵת יִצְחָק בְּנוֹ וַיְבַקַּע עֲצֵי עֹלָה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים׃ לוי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־הַמָּקוֹם מֵרָחֹק׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו שְׁבוּ־לָכֶם פֹּה עִם־הַחֲמוֹר וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה עַד־כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם׃ וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־עֲצֵי הָעֹלָה וַיָּשֶׂם עַל־יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת־הָאֵשׁ וְאֶת־הַמַּאֲכֶלֶת וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו׃ וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֶּנִּי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעֹלָה׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֱלֹהִים יִרְאֶה־לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו׃ ג וַיָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים וַיִּבֶן שָׁם אַבְרָהָם אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים וַיַּעֲקֹד אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיָּשֶׂם אֹתוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִמַּעַל לָעֵצִים׃ וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת־יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת־הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת־בְּנוֹ׃ וַיִּקְרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְהוָה מִן־

השמים

הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃ וַיֹּאמֶר
אַל־תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל־הַנַּעַר וְאַל־תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה כִּי עַתָּה
יָדַעְתִּי כִּי־יְרֵא אֱלֹהִים אַתָּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת־בִּנְךָ אֶת־
יְחִידְךָ מִמֶּנִּי׃ וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־אַיִל
אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת־הָאַיִל
וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ׃ וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם־הַמָּקוֹם
הַהוּא יְהוָה יִרְאֶה אֲשֶׁר יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהַר יְהוָה יֵרָאֶה׃ ד
וַיִּקְרָא מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־אַבְרָהָם שֵׁנִית מִן־הַשָּׁמָיִם׃
וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם־יְהוָה כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־
הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידֶךָ׃ כִּי־בָרֵךְ
אֲבָרֶכְךָ וְהַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחוֹל
אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת הַיָּם וְיִרַשׁ זַרְעֲךָ אֵת שַׁעַר אֹיְבָיו׃ וְהִתְבָּרְכוּ
בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקֹלִי׃ וַיָּשָׁב
אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו וַיָּקֻמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל־בְּאֵר שָׁבַע
וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם בִּבְאֵר שָׁבַע׃ פ חמישי

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֻּגַּד לְאַבְרָהָם לֵאמֹר הִנֵּה
יָלְדָה מִלְכָּה גַם־הִוא בָּנִים לְנָחוֹר אָחִיךָ׃ אֶת־עוּץ בְּכֹרוֹ
וְאֶת־בּוּז אָחִיו וְאֶת־קְמוּאֵל אֲבִי אֲרָם׃ וְאֶת־כֶּשֶׂד וְאֶת־
חֲזוֹ וְאֶת־פִּלְדָּשׁ וְאֶת־יִדְלָף וְאֵת בְּתוּאֵל׃ וּבְתוּאֵל יָלַד
אֶת־רִבְקָה שְׁמֹנָה אֵלֶּה יָלְדָה מִלְכָּה לְנָחוֹר אֲחִי אַבְרָהָם׃
וּפִילַגְשׁוֹ וּשְׁמָהּ רְאוּמָה וַתֵּלֶד גַּם־הִוא אֶת־טֶבַח
וְאֶת־גַּחַם וְאֶת־תַּחַשׁ וְאֶת־מַעֲכָה׃ פ

מניחים ס"ת שני אצל הראשון ואומר חצי קדיש על שניהם, ומגביהים
וגוללים ס"ת שקראו בו, ופותחים ס"ת ב' וקורין בו למפטיר בפ' פינחס:

וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל: וְעִשָּׂרוֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים: וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: מִלְּבַד עֹלַת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה:

מי שברך. ומגביהים וגוללים. כשמגביהים הס"ת מביטין נגד הכתב של ס"ת ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

קודם קריאת ההפטרה, אחר שגמר הגולל, יברך המפטיר ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק:

הפטרת יום ב' של ראש השנה בירמי' סי' ל"א.

ב כֹּה אָמַר יְהוָה מָצָא חֵן בַּמִּדְבָּר עַם שְׂרִידֵי ג חָרֶב הָלוֹךְ לְהַרְגִּיעוֹ יִשְׂרָאֵל: מֵרָחוֹק יְהוָה

ב כה אמר ה' וגו' כפה שעור הכתוב, עם שרידי חרב מצא חן במדבר, ישראל (מצא חן) הלוך להרגיעו, כלומר בהלכו למקום מרגוע שלו, וכפי' רש"י. ג מרחוק וגו'. הפסוק

ב אַזָא שפּראַך דער עוויגע: „אין יענער וויסטע פאַנד עס געוואָגענהייט, דיעס דעם שווערט ענטראָננענע פאָלק, ישראל, אויף דעם צוגע נאַך זיינער וואָננע." — ג יאַ, אין יענער

כִּי אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהָי׃ כִּי־אַחֲרֵי שׁוּבִי נִחַמְתִּי יט וְאַחֲרֵי הִוָּדְעִי סָפַקְתִּי עַל־יָרֵךְ בֹּשְׁתִּי וְגַם־נִכְלַמְתִּי כִּי נָשָׂאתִי חֶרְפַּת נְעוּרָי׃ הֲבֵן יַקִּיר כ לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שַׁעֲשֻׁעִים כִּי־מִדֵּי דַבְּרִי בּוֹ זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד עַל־כֵּן הָמוּ מֵעַי לוֹ רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נְאֻם־יְהֹוָה׃

המפטיר יברך ברכות אחרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק׃ נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי־אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה׃ בָּא״י הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו׃

ובמקלתם ע״י, ובן הוא ע״י במקרא כ״י של שנת כ״ד, גם בסדר ההפטרות בחומש של ווינילא מכנת ד״ש מ״י ובן עיקר בעדות המסרה בפ׳ וישב (לז יד) שמסר ג׳ א״י בלישנא דהשבכי ולית דין מנהון. כי אתה ה׳ אלהי, דוגמת שאמר שם אתה ה׳ לעול׳ תשב וגו׳ וכפי׳ רש״י. יט שובי, כלאה שהוא מגזרת בשובה ונחת שטעמו השקט ומנוחה, כלומר אחרי השקיטי מרגשת רוחי ומשאונו. נחמתי, מתחרט אני על תועבותי. הודעי, שהתבוננתי בעלמי שמעלתי, אפרנו״י (apprennais) בלע״ז. רש״י, ובל״א, זערכען, ערפאהרען. כ הבן יקיר לי, הן דברי׳ שבינ׳ ומוסב על שמוע שמעתי, כלומר הוא מתנודד ואני לבי נהפך עלי לרחם שמא בני יקירי הוא, כמו שאין לו אלא בן אחד שהוא עושה לו כל רלונו שעשועים, איש׳אטמינ״ט (ébanoi יהיא מלה נושנת) בלע״ז, רש״י. ובל״א ערגעטצונג בעלוטיגונג. מדי דברי בו, בכל עת שאני מדבר בו זכר וגו׳. מדי, דוגמת מדי עלותה בבית ה׳ כן תכעיסנה (ש״א א ז). עוד, ל׳ התמדה בלי הפסק. על כן המו מעי לו, ת״י על כן איתגוללו רחמי עליהון. רחם ארחמנו, ל׳ רחמנות ככל תניריו הבאים במשקל כבד; ולא מלאנוהו בל׳ קל כ״א ארחמך ה׳ חזקי (תהלי׳ יח ב), לכן פרשוהו ענין אהבה ומל׳ ארמי.

דוא ביזט יא דער עוויגע, מיין גאטט! יעדען בייא רוהיגעם געמיטהע פיהל׳ איך רייע, בייא מעהרערער איבערלעגונג שלאג׳ איך אן דיא היפטע מיר, סטעהע בעשאמט אונד ערראטהענד דא אונד דולדע דיא שמאך מייגער יוגענדזינדען.״ ״ כ„איזט אפרים מיר איין טהייערער זאהן, אדער מייגער געשפיעלע קנאבע? דען זא איך נור פאן איהם שפרעכע, בלייבט ער מיר אייגעדענק איממערדאר; דארום איזט מיין איננערעז רעגע פיר איהן. ערבארמען, יא ערבארמען וויל איך מיך זייגער״ — זא שפריכט דער עוויגע.

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ׃

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֶׁב זָר וְלֹא־יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ · כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד׃

עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת· עַל הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן׃

הלכות שופר וטעמי תקיעה.

כתב אבודרהם בשם רבינו סעדי' מה שצונו הבורא ית' לתקוע בשופר בר"ה · יש בזה עשרה ענינים:

הענין הא' מפני שהיום תחלת הבריאה שבו ברא הקב"ה העולם ומלך עליו; וכן עושים המלכים בתחלת מלכותם שתוקעין לפניהם בחצוצרות ובקרנות להודיע ולהשמיע בכל מקום תחלת מלכותם, וכן אנו ממליכים עלינו את הבורא יתברך ביום זה. וכך אמר דוד בתהלים צ"ח ו': „בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'!"

הענין הב' כי יום ר"ה הוא ראשון לעשרת ימי תשובה ותוקעין בו שופר להכריז עלינו כמו שמזהיר ואומר, כל הרוצ' לשוב ישוב ואם לאו אל יקרא תגר על עצמו, וכן עושין המלכי' מזהירין את העול' תחל' בגזרות' וכל העובר אחר האזהר' אין שומעין לו טענה.

הענין הג' להזכירנו מעמד הר סיני, שנא' בו בשמות י"ט פ' ט"ז: „וקול שופר חזק מאד," ונקבל על עצמנו מה שקבלו אבותינו על עצמם נעשה ונשמע.

הענין הד' להזכירנו דברי הנביאים שנמשלו כתקיעת שופר שנא' ביחזקאל ל"ג ד': „ושמע השומע את קול השופר ולא נזהר ותבא חרב ותקחהו דמו בראשו יהי'.... והוא נזהר את נפשו מלט."

הענין הה' להזכירנו חורבן בה"מ וקול תרועת מלחמו' האויבי'. כמו שנא' בירמי' ד' י"ט: „כי קול שופר שמעת נפשי תרועת מלחמה," וכשאנו שומעים קול השופר נבקש מאת ה' על בנין בה"מ.

הענין הו' להזכירנו עקדת יצחק, שמסר נפשו לשמים, וכן אנחנו נמסור נפשנו על קדושת שמו ויעלה זכרוננו לפניו לטובה.

הענין הז' כשנשמע תקיעת השופר נירא ונחרד ונשבר עצמנו לפני הבורא, כי כן הוא טבע השופר מרעיד ומחריד כמו שנאמר בעמוס ג' ו': „אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו?"

הענין הח' להזכיר יום הדין הגדול ולירוא ממנו, שנאמר בצפני' א' י"ד: „כי קרוב יום ה' הגדול קרוב ומהר מאד" — „יום שופר ותרועה" (שם ט"ז).

הענין הט' להזכירנו קבוץ נדחי ישראל ולהתאוות אליו שנאמר בו בישעיה כ"ז י"ג: „והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור" וגו'.

הענין הי' להזכירנו תחיית המתים ולהאמין בה, שנאמר בישעיה י"ח ג': „כל יושבי תבל ושוכני ארץ כנשוא נס הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו," ואמרו במדרש: כל השנה השטן מקטרג על ישראל לפני הקב"ה, והקב"ה דוחה אותו לר"ה ליום הדין, וכר"ה בא השטן לקטרג ומביא החמה להעיד על עוונותיהם של ישראל, והחמה מעידה והקב"ה אומר לה הרי עד אחד ואין עד אחד נאמן, הבא עד אחר עמך והוא הולך להביא את הלבנה ואינו מוצא אותה שהיא נכסית שנאמר תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו יום שהלבנה מתכסת ואינה נמצאת שהיא מכוסה. ועוד תמצא בכסה נגי' לבנה, לרמז שהיא מתכסה בו. ואמרינן בפסיקתא: רבי ברכי' פתח: תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו, וכל החדשים אינם נכסים אלא ליום חגנו, והלא ניסן חדש ונכסה ויש לו חג בפני עצמו, אלא חדש ויש לו חג וחגו בן יומו, ואיזה זה? תשרי. תשרי כתיב על שם ת ש ר י ותשבוק על חוביהן, אימתי? בחדש השביעי.

בשבת אין תוקעין, ותוקעין ביום שני ואומרים שהחיינו.

תחנה לתוקע לפני התקיעה.

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי אלהי השמים ואלהי הארץ אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא שתשלח לי המלאכים הקדושים והטהורים נאמנים משרתים ונאמנים בשליחותם חפצים ורצויים לזכות את ישראל ואת המלאך הגדול פצפ"ציה הממונה להוציא זכיותיהן של ישראל בעת שהיום תוקעים בשופר ואת המלאך הגדול תש"בש הממונה להשמיע זכיותיהן של ישראל ולהבעית השטן בתקיעתם ואת השרים הגדולים הממונים על השופר אנקת"ם פסת"ם ומלאכים הגדולים הדרני"אל וסנדל"פון הממונים על תקיעתנו המעלים תקיעתנו לפני כסא כבודך ואת המלאך שמשי"אל הממונה על התרועה ואת המלאך פרס"טא הממונה על קשר"ק להיותם מזומנים בשליחותם להעלות תקיעתנו לפני הפרוכת ולפני כסא כבודך והמלא

על עמך ישראל ברחמים ותכנס להם לפנים משורת הדין ותנהג עם בניך במדת רחמים ותעלה תקיעתנו לפני כסא כבודך והסתכל באפרו של יצחק הצבור על גבי המזבח וזכור לנו עקדתו היום לזרעו של יצחק כי אל מלך נאמן וזוכר ברית אתה, ברוך (אתה ה') זוכר הברית:

אלו המלאכים הממונים על התקיעות:

אנקתם, הוא בגימטריא השופר ובגמטריא שר הכסה והוא מעל' את השופר. שברים, בגימטריא שר יהואל והוא מעלה את השברים. תרועה, בגימטריא שמשיאל והוא שר של מזרח והוא מעלה את התרועה. תקיע בגימטריא הדרניאל וסנדלפון והם מעלין את התקיעה. תקיעה גימטרי' השרף גם הוא מעלה את התקיעה. פסתם, בגימטריא תקיע, כמו כן ממונה על התקיעה. גם האותיות תקנו עזרא וזרבבל והם שמות שהם עוזרים למדת הדין ולמדת הרחמים והם מעלי' את השופר. כל זה מ"כ בספר ישן.

הועתק מש"לה: צריך התוקע לכסות השופר בשעת הברכה ובין כל סי' וסי'. ב"ח.

ויכוין באלו שני שמות יקהרו"עה ישהטו"נה והם ב"פ הוי"ה ומעורבים ביניהם אותיות קר"ע שט"ן, שעל ידי זה נקרע השטן. ואח"כ יאמר עלה אלהים בתרועה ה' קול שופר. וא"כ יאמר אלו הפסוקים שר"ת שלהם קרע שטן.

קוֹלִי שָׁמָעְתָּ אַל־תַּעְלֵם אָזְנְךָ לְרַוְחָתִי לְשַׁוְעָתִי׃ (איכה ג נו)

רֹאשׁ־דְּבָרְךָ אֱמֶת וּלְעוֹלָם כָּל־מִשְׁפַּט צִדְקֶךָ׃ (תהלי' קיט קס)

עֲרֹב עַבְדְּךָ לְטוֹב אַל־יַעַשְׁקֻנִי זֵדִים׃ (תהלים קיט קכב)

שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב׃ (תהלי' קיט קסב)

טוּב טַעַם וָדַעַת לַמְּדֵנִי כִּי בְמִצְוֺתֶיךָ הֶאֱמָנְתִּי׃ (תהלי' קיט סו)

נִדְבוֹת פִּי רְצֵה־נָא יְהוָה וּמִשְׁפָּטֶיךָ לַמְּדֵנִי׃ (תהלי' קיט קח)

ואחר אלו הפסוקים יאמר תפלה זו.

יהי רצון מלפניך יי אלהי אלהי המשפט שעתה יהיה עת רצון לפניך ותקרע ברחמיך הרבים והסדיך הגדולים כל המסכים אשר הם מבדילים בינך ובין עמך ישראל היום הזה והעבר מלפניך כל המשטינים והמקטרגים על עמך ישראל. סתום פה שטן ואל ישטין עלינו כי עליך תלויות עינינו ארוממך אלהי המלך אלהי המשפט שמע קול תפלות ותרועות עמך ישראל היום ברחמים אמן.

כתב החכם לאב"ע בפ' שמות ג' י"ח: „כל שמע אשר אחריו ל' או ב', הטעם, שישמעו הענין שנושא את הקול ולא לשמוע הקול". וכ"כ הרי"ד אבודרהם: „קודם שיתקע מברך: ב"א י"א מ"ה אקב"ו לשמוע קול שופר, ושהחיינו". וכתב רבינו האיי: הלכה

„הלכה רווחת בישראל לברך: לשמוע קול שופר, ולא תזוז מינה״. וכ״כ בה״ג, והכי איתא בירושלמי. ואין לאמר: „בקול שופר״ בב׳, שהב׳, היא כופלת הלא על לשון קבלה, כמו שנאמר: אם שמוע תשמעו בקולי, ומתרגמינן, אם קבלה תקבלון.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לִשְׁמוֹעַ קוֹל שׁוֹפָר:

אם חל ביום א׳ אומרים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

תקיעה: שברים: תרועה: תקיעה:
תקיעה: שברים: תרועה: תקיעה:
תקיעה: שברים: תרועה: תקיעה:

שב.

קשר״ק בגימטרי׳ פרכת והוא מעלה את הפרכת למעלה והוא שם של הב״ה. יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתקיעות ק״ש״ר״ק שאנחנו תוקעים היום תעשה ממנה עטרה על יד הממונה שרשי״ה להיות עולה ולישב בראש אלהי ויעשה עמנו אות לטובה וימלא עלינו ברחמים. ברוך (אתה יי) בעל הרחמים:

תקיעה: שברים: תקיעה:
תקיעה: שברים: תקיעה:
תקיעה: שברים: תקיעה:

שב.

קש״ק בגימטרי׳ שר וזהו שם של שר שרשי״ה כקלא והוא מעלה את הקש״ק. יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתקיעות ק״ש״ק שאנו תוקעים היום תהא מרוקמת על היריעה על יד הממונה טרטיא״ל כשם שקבלת על יד אליהו זכור לטוב וישו״ע שר הפנים שר מטטרו״ן ותמלא עלינו ברחמים. ברוך (אתה יי) בעל הרחמים:

תקיעה: תרועה: תקיעה:
תקיעה: תרועה: תקיעה:
תקיעה: תרועה: תקיעהגדולה:

קר״ק נגימטרי׳ אליהו הנביא זכור לטוב והוא מעלה קר״ק ונגימטרי׳ ישעיה״ה כך שמו של שר הפנים מטטרון. ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שיעלו אלו המלאכים היוצאים מן השופר ומן התקיעה ומן השברים ומן התרועה ומן קש״רק ומן קש״ק ומן קר״ק לפני כסא כבודך וימליצו טוב בעדינו לכפר על כל חטאתינו: ואח״כ מתחיל הש״ץ בקול רם אשרי העם וכו׳. ובשבת אין אומרים.

אַשְׁרֵי הָעָם יֹדְעֵי תְרוּעָה יְיָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמ״ה תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת

יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

הש"ץ לוקח ס"ת בידו להוליכו מן הבימה ולהכניסו בהיכל ואומר׃

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ

והקהל עונים הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם׃ וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ׃

לְדָוִד מִזְמוֹר לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃ כִּי הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ׃ מִי יַעֲלֶה בְהַר יְהוָה וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ׃ נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה׃ יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ׃ זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה׃ שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד׃ מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה׃ שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד׃ מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה׃

כשמחזירין הספר תוך ההיכל אומרים׃

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל׃ קוּמָה יְהוָה לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ׃ כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ׃ בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃ כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ׃ עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר׃ דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם׃ הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם׃

תפלה לש"ץ תמצא למעלה.

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר׃
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן׃

ביחוד לא יתפלל אדם תפלת מוסף בל"ה עד אחר ג' שעות על היום.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

זכרנו

תרגום אשכנזי.

אדני. הערר, עֶפפנע מיינע ליפפען, דאס דיינען רוהם מיין מונד פערקינדע!

ברוך. געלאָבט זייסט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פֿאֶטער, גאָטט אברהם'ס, גאָטט יצחק'ס אונד גאָטט יעקב'ס! דוא, דער גראָסע, מאֶכטיגע אונד פֿורכטבאַרע גאָטט, דאס הֶכסטע וועזען, דאס וואָהלטהאַטען מיט גיטע פֿערגילט, דער אייגענטהימער דעס וועלטאַללס, דער דיא פֿראֶממיגקייט דער פֿאָרפֿאֶטער געדענקט אונד ליעברייך איינען ערלאֶזער איהרען שפּעטעסטען ענקעלן ברינגט, זיינעס נאַמענס האַלבען.

בעדענקע

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים · מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים · וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים · לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים · מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ · מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים · זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים · וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל

זכרנו. געדענקע אונזער צום לעבען, אָ קעֶניג, דער דוא וואָהלגעפאַללען האַסט אַם לעבען! שרייב' אונס איין אין דאַס בוך דעס לעבענס, אום דיינעטוויללען, הערר דעס לעבענס! קעֶניג אונד העלפער, עררעטטער אונד בעשיטצער! געלאָבט זייסט דוא, עוויגער, שילד אַבראַהאַמ'ס!

אתה. אַללמעכטיג ביזט דוא אין עוויגקייט, אָ הערר! דוא בעלעבסט דיא טאָדטען וויעדער, אַללמעכטיגער רעטטער!
דיינע גנאַדע ערנעֶהרט דיא לעבענדען, דיינע אונענדליכע באַרמהערציגקייט לעֶסט דיא טאָדטען וויעדעראויפלעבען: דוא ביזט דער וואַנקענדען שטיטצע, דער קראַנקען הייל אונד בעפרייער דער געפעססעלטען. דוא האָלטסט איהנען טרייליך דיינע צוזאַגע, יענען, דיא אין דער ערדע שלומערן. ווער גלייכט דיר, אָ דוא, דער אַללמאַכט הערר! ווער איזט דיר אֶהנליך, קעֶניג דעס טאָדעס אונד דעס לעבענס אונד שפענדער דעס הייל'ס!

מי כמוך. ווער גלייכט דיר, פאַטער דער באַרמהערציגקייט, דער זיינער געשעֶפפע ערבאַרמונגספאָלל צום לעבען געדענקט!
דוא ביזט דיינער פערהייסונג געטרייא, דיא פערשטאָרבענען איינסט וויעדער צו בעלעבען. געלאָבט זייסט דוא, גאָטט, דער דיא טאָדטען בעלעבט!

אתה. דוא ביזט הייליג, הייליג דיין נאַמע, אונד הייליגע פרייזען דיך טעֶגליך. סלה.

ובכן. זאָ פערברייטע דען, גאָטט אונזער הערר, דיינען שרעקען איבער אַללע דיינע ווערקע אונד דיינע פורכט איבער אַללעס, וואַס דוא ערשאַפפען, דאַס דיך עהרפירכטען

הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן (נ"א ואז) צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ וְכָל הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ

ימלך

עהרפירכטען אללע ווערקע, היגגעטטרעקט דיך אנבעטען אללע געשאפפע, דאס זיא אללע איין אייניגען בונד צוזאממענטרעטען, אונד געמיינשאפטליך דיינען ווילען מיט אויפריכטיגעם הערצען צו ערפיללען; דען וויר ערקעננען עס, עוויגער אונזער גאטט! דיין איזט דיא הערשאפט, דער זיעג איזט אין דיינער האנד, שטארקע אין דיינער רעכטען, אונד דיין נאמע איזט פורכטבאר יעדעם וועזען, דאס דוא ערשאפפען.

ובכן. זא שאפפע, א עוויגער, דיינעם פאלקע עהרע, דיינען פערעהרערן רוהם, אונד אויזזיכט דענען, דיא דיך זוכען, אונד מוטה צו רעדען דענען, דיא דיינער האררען, פריידע דיינעם לאנדע, אונד דיינער שטאדט פראהליכקייט! לאס עמפארוואכזען דאס גליקקזהארן דיינעז קנעכטעז דוד, אונד העלל לייכטען דיא לאמפע דעז זאהנעז ישי, דיינעז געזאלבטען, באלד, אין אונזערן טאגען.

ובכן. דאן ווערדען דיא פראממען עז זעהען אונד זיך פרייען, דיא רעדליכען פראהלאקקען, דיא הייליגען אין פריידענגעטריא וויזברעכען, אונד דאז לאזטער וירד פערשטוממען אונד דער פרעפעל גאנצליך וויא רויך הינשווינדען; דען דוא וירזט פערטייבען דעז פרעפעלז געוואלט פאן דער ערדע הינוועג.

ותמלוך. דוא וירזט, א עוויגער, אללין רעגיערען איבער אללע דיינע ווערקע, אויף דעם בערג ציון, דעם טהראן דיינער העררליכ־קייט, אונד אין ירושלים, דער רעזידענץ דיינער הייליגקייט, זא וויא עז געשריעבען איזט אין דען טריפטען דיינעז הייליגען (דוד):

„דער

יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ׃

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים׃ אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ׃ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת׃ וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ׃ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ׃ וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ׃

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה׃ יוֹם תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד הַשְּׁלוּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ׃

„דער הערר רעגיערט עוויגליך; דיין גאָטט דורך אַללע לייטען ציון! הללויה".

קדוש. הייליג ביזט דוא, פורכטבאַר דיין נאַמע, אונד אויסער דיר איזט קיין גאָטט! זאָ לויטעט אויך יענער שפרוך: „גראָס ווירד זיין דער עוויגע צבאות אים געריכטע, דער הייליגע גאָטט געהייליגט דורך גערעכטיגקייט". געלאָבט זייזט דוא, עוויגער, דער קאָניג, דער הייליגע!

אתה. דוא האַזט אונז אויז אַללען פאָלקערן ערקאָרען, ליעבטעזט אונז אונד לייגטעזט אַן אונז דיינען וואָהלגעפאַללען, ערהאָבזט אונז איבער אַללע נאַציאָנען, הייליגטעזט אונז דורך דיינע געבאָטע, נאָהערטעזט אונז, אַלז אונזער קאָניג, דיינען דיענזטע אונד נאַננטעזט אונז נאַך דיינעם גראָסען אונד הייליגען נאַמען!

ותתן לנו. אונד אויז ליעבע האַזט דוא אונז, עוויגער אונזער גאָטט, דיעזען טאַג דעז אַנדענקענז אַנגעאָרדנעט, איין טאַג דעז **תרועה**, בלאַזענז אונד דער פעריקינדונג דער הייליגקייט, צום אַנדענקען דעז אויזגאַנגז אויז מצרים.

ומפני חטאינו. אַבער אונזערער זינדען האַלבען זינד וויר אויז אונזערם פאַטער־לאַנדע פערטריעבען אונד וויט ענטפערנט פאָן אונזערם איינגען ערדרייכע. נון קאָננען וויר אונזרע פפליכטען ניכט מעהר ערפיללען אין יענעם פאָן דיר ערקאָרענען טעמפעל, אין יענעם גראָסען אונד הייליגען הויזע—דאַז דיינען נאַמען געפיהרט— וועגען דער געוואַלט, דיא אַן דיינעם הייליגטהום אויזגעאיבט וואָרדען.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ
רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ
בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה
וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ
מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ
וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית
מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת
קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם
וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת מוּסְפֵי יוֹם
הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה
כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ
עַל יְדֵי משֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

אָ, מאכט' עס דיר געפֿעלליג זיין — עוויגער, אונזער אונד אונזרער פֿאטער גאטט! ערבארמונגספֿאללער קאניג! — מיט דיינער אללבארמהערציגקייט צוריקקעהרען, דיך אונזער אונד דיינעס היילוגען טעמפעלס צו ערבארמען, איהן באלד וויעדער צו ערבויען, אונד צו ערהאהען דעססען העררליכקייט! אָ פֿאטער אונד קאניג, לאס איהם באלד קונד ווערדען, דיא העררליכקייט דיינער רעגיערונג! ערשיינע אונד ערהעבע דיך פֿאר דען אויגען אללער לעבענדיגען! פֿיהרע אונזרע צערשטרייטען אויס דען פֿאלקערן הערבייא אונד זאממלע אונזרע פֿערבאננטען אויס אללען ווינ־קעלן דער ערדע. ברינג' אונס דאן נאך דיינער שטאדט ציון מיט וואננע, אונד נאך ירושלים, דער וואהנונג דיינעס היילוגטהומס, מיט עוויגער פֿריידע — דארט וואללען וויר דיר אונזרע פפֿליכטגעמאסען אפֿפֿער צובערייטען, דיא טאגליכען נאך אָרדנונג אונד דיא מוספים נאך דער פֿארשריפֿט. דיא מוספים דיעזעס טאגס דעס אנדענקענס וואללען וויר מיט פֿערגניגען צובערייטען אונד דיר דארברינגען נאך דיינעם וואהל־געפֿאלליגען געבאָטע, זאָ וויא דוא עס אין דיינער לעהרע דורך דיינען דיענער משה אויס דעם מונדע דיינער העררליכקייט האָסט ניעדערשרייבען לאססען, אונד וועלכעס זאָ לויטעט:

ובחדש

וּבַחֹ֫דֶשׁ הַשְּׁבִיעִ֫י בְּאֶחָד לַחֹ֫דֶשׁ מִקְרָא־קֹ֫דֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כַּמְדֻבָּר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ וּשְׁנֵי שְׂעִירִים לְכַפֵּר. וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם: מִלְּבַד עֹלַת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ. וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ. וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיְיָ:

בק"ק פפ"דם ובכותי' אומרי'. וְשָׂעִיר לְכַפֵּר מִלְּבַד עֹלַת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְשָׂעִיר לְחַטָּאת וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית

שלא

זבחדש. „אַם ערזטען טאַג דעז זיעבענטען מאָנאַטז זאָללט איהר היילִיגע פֿערקינ־דיגונגען האַלטען אונד קיינע קנעכטאַרבייט פֿעררִיכטען; דיעזער זאָלל אייך איין טאַג דעז פּאָזױנענשאַללעז זיין. איהר האַבט דען עוויגען צו עהרען אַלז איין גאַנצאָפּפֿער צום אַנגענעהמען גערוך דאַרצובריגגען: איינען יונגען שטיער, איינען ווידדער, זיעבען יעהריגע לעממער אָהנע לייבעזפֿעהלער; דאַצו איהר מעהל־ אונד טראַנק־אָפּפֿער נאַך דער פֿאָרשריפֿט: דריי צעהנטעל צו יעדעם שטיערע, צוויי צעהנטעל צו יעדעם ווידדער, איין צעהנטעל צו יעדעם שאַפֿע; וויין צום טראַנק־אָפּפֿער, צוויי בעקקע צור פֿערזעהנונג אונד דיע צוויי טעגליכען אָפּפֿער נאַך דער פֿאָרשריפֿט — אויסער דעם ניימאָנדליכען גאַנצאָפּפֿער אונד דעססען מעהל־אָפּפֿער, אונד אויסער דעם טעגליכען גאַנצאָפּפֿער אונד דעססען מעהלאָפּפֿער, נעבסט דען צו ביידען געהעריגען טראַנקאָפּפֿערן נאַך פֿאָרשריפֿט, ווירד דיעז צום אַנגענעהמען גערוך דעם עוויגען צו עהרען דעם פֿייער צו פֿערצעהרען געגעבען."

עלינו. אונז איזט עז פּפֿליכט, דען העררן דעז וועלטאַללז צו לאָבען, צו פֿער־הערליכען דען שעפּפֿער דעז אַנבעגיננז; ער האַט אונז ניכט דען נאַציאָנען יענער לענדער

שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם. וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ (נ״א וכסא כבוד) בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד (נ״א אַחֵר). אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן. לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ. לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ. יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ

ויפולו

אַנדער גלייכגעזעצט, אונז ניכט געמאַכט גלייך דען בעוואָהנערן יענער ערדריי־
כע; אונזער אַנטהייל איזט ניכט דער איהריגע אונד אונזער לאָאָז ניכט דאַז לאָאָ־
איהרעז גראָססען הויפענז. וויר קניעען היין, פאַללען ניעדער אונד בעטען אַן דען קעני־
ניג אַללער קעניגע, דען אַללערהייליגזטען, האָכגעלאָבט זייא ער! ער איזט'ז, דער דיא
היממעל אויפגעשפאַננט אונד דיא ערדע געגרינדעט האַט! דען טהראָן זיינער
מאַיעזטעט האַט ער דאָרט אין היממעלן אָבען, אונד זיינער אַללמאַכט וואָהנונג אין
יענער אונערמעסליכען האָהע! ער אַלליין איזט אונזער גאָטט, זאָנזט קיינער.
וואַהרליך, אונזער קעניג איזט ער, אונד אויסער איהם ניעמאַנד! זאָ שטעהט
אויך אין געזעטצע געשריעבען: „ערקעננעט אַלזאָ אונד נעהמט וואָהל צו הערצ־
צען, דאַס דער עוויגע, ער אַלליין גאָטט זייא אָבען אים היממעל אונד
אונטען אויף דער ערדע, אונד זאָנזט קיינער.”

דאַרום האָפפען וויר, גאָטט, אונזער הערר, באַלד דיא הערלליכקייט דיינער מאַיעז־
טעט וויעדערלייכטען! דיא גרייעל ווערדען דאַן פאָן דער ערדע פערבאַננט אונד דיא
געצען אויזגעראָטטעט ווערדען; דורך דאַז רייך דעז אַללמאַכטיגען ווירד דיא
וועלט פערפאָללקאָממנעט ווערדען אונד אַללע קינדער דעז פלייזעז דיינען נאַמען אַנ־
רופען; צו דיר ווערדען זיך ווענדען, אַללע פרעפלער דער ערדע, אונד אַללע בעז־
וואָהנער דעז ערדבאָדענז ווערדען עז ערקעננען אונד איינזעהען, דאַס דיר אַלליין
אַללע קניעע זיך בייגען אונד אַללע צונגען שווערען מיססען; פאָר דיר, עוויגער, אונזער
גאָטט

וְיִפּוֹלוּ · וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ · וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל מַלְכוּתֶךָ · וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד · כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי־עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד : כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְהֹוָה ׀ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד :

וְנֶאֱמַר לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ : וְנֶאֱמַר וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל · וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר כִּי לַייָ הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם : וְנֶאֱמַר יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט : וְנֶאֱמַר שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד : מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְיָ עִזּוּז וְגִבּוֹר יְיָ גִּבּוֹר מִלְחָמָה : שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד : מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְיָ צְבָאוֹת הוּא

גאָטט, ווערדען זיח היכקניען, ניעדערפֿאַללען, דיח עהרע דיינעז נאַמענז פֿערהעררי ליכען אונד זיך אין דאַז יאָך דיינעז רייכֿעז שמיעגען, דאָס דוח אימאמערדאַר איבער זיח רעגיערעזט. דען דיין איזט דאַז רייך, דוח ווירזט עז ריהמליך רעגיערען אין עוויגקייט, זאָ וויח עז אין דיינער לעהרע געשריעבען שטעהט : „דער עוויגע אירד איממער אונד עוויג רעגיערען."

ונאמר. פֿערנער הייסט עז : „מאַן זיהט קיין אונגליקק פיר יעקב, מאַן זיעהט קיין עלענד פיר ישראל ; דער עוויגע, זיין גאָטט, איזט מיט איהם, האָלט קעָניגליכע רעזידענז ביית איהם." אונד אַן איינער אַנדערן שטעללע : „דאָ וואַרד ער קעָניג איבער ישרון, אַלז דיח הייפטער דעז פֿאָלקז פֿערזאַממעלט, איינמיטהיג וואָרען דיח שטאַממע ישראלז." אונד אין דען ליעדערן דיינעז הייליגען (דוד) שטעהט געשריעבען : „דען דעם עוויגען איזט יעדעז רייך, ער הערשט אונטער דען הייְדען." פֿערנער : „דער העררר איזט קעָניג, הערליך געשמיקקט ; דער העררר האַט זיין געוואַנד, דיח מאַיעזטעֶט, אַנגעלעגט אונד פֿעזט אומגירטעט ; זאָ שטעהט זיח דאַ, דיח וועלט, אונד וואַנקעט ניע." אַן איינער אַנדערן שטעללע הייסט עז : „ערהעבט, איהר טהאָרע, דאַז הויפט ! ערווייטערט דיח עוויגען פּפֿאָרטען ! לאַסט איהן איינציעהען, דען קעָניג דעז רוהמז ! — ווער איזט דער קעָניג דעז רוהמז ? דער העררר איזט מאַכטיג אונד זיעגרייך, דער העררר איזט זיעגרייך אים שטרייט ! ערהעבט, איהר טהאָרע, דאַז הויפט, ערווייטערט דיח עוויגען פּפֿאָרטען ! לאַסט איהן איינציעהען, דען קעָניג דעז רוהמז ! — ווער איזט דער קעָניג דעז רוהמז ?

מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה: וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְיָ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ יְיָ צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדַי אֵין אֱלֹהִים: וְנֶאֱמַר וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַייָ הַמְּלוּכָה: וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ· וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ וְיָבִין כָּל יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ· וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת כִּי אַתָּה

גאטט, דעז וועלטאללז הערר, דער איזט קעניג דעז רוהמז! סלה.״ דורך דיינע דיענער, דיא פראפעטען, איזט ניעדערגעשריעבען וויא פאלגט: „זא שפריכט דער עוויגע, ישראל'ז קעניג אונד זיין ערלאזער, דער עוויגע צבאות: איך בין דער ערזטע, איך דער לעצטע, אונד אויסער מיר איזט קיין גאטט!״ פערנער היישט עז: „עררעטטער ווערדען הינויפשטייגען אויף ציון'ז בערג, עשו'ז געבירגע צו ריכטען; דאן ווירד דאז רייך דעם עוויגען ווערדען.״ פערנער: „דער עוויגע ווירד קעניג ווערדען איבער דיא גאנצע ערדע; דאן ווירד דער עוויגע איינציג אונד זיין נאמע איינציג זיין.״ „אונד אין דיינער לעהרע שטעהט געשריעבען! „הערע, ישראל, דער עוויגע, אונזער גאטט, איזט איין איינציגעז עוויגעז וועזען!״
א״א. אונזער גאטט אונד גאטט אונזרער פעטער, א, לאס דיינע מאיעסטעט רעגירען איבער דיא גאנצע וועלט! ערהעבע דיינע הערליכקייט איבער דיא גאנצע ערדע אונד ערשיינע אים גלאנצע דיינער גלארררייכען זיעגע אללען בעוואהנערן דער ערדע, דיינעז לאנדעז, דאמיט יעדעז געשעפף ערקעננע, דאס דו עז געשאפפען, אונד יעדעז געבילדעטע וועזען איינזעהע, דאס דו עז געבילדעט האזט; דאן ווירד אללעז, וואז לעבען האט, אויזרופען: דער עוויגע, ישראל'ז גאטט, איזט קעניג, זיינע הערשאפט וואלטעט איבער אללעז! היילִיגע אונז דורך דיינע געבאטע, גיב אונז אנטהייל אן דיינער לעהרע, לאס אונז דיינע גיטע פערגניגען אונד דיין הייל ערפרייען, רייניגע אונזער הערץ, דאס עז דיר אויפריכטיג דיענע! דען

אֱלֹהִים אֱמֶת וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן :

אַתָּה זוֹכֵר מַעֲשֵׂה עוֹלָם וּפוֹקֵד כָּל־יְצוּרֵי קֶדֶם לְפָנֶיךָ נִגְלוּ כָּל־תַּעֲלֻמוֹת וַהֲמוֹן נִסְתָּרוֹת שֶׁמִּבְּרֵאשִׁית: אֵין שִׁכְחָה לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ · וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ: אַתָּה זוֹכֵר אֶת־כָּל־הַמִּפְעָל · וְגַם כָּל־הַיְצוּר לֹא נִכְחָד מִמֶּךָּ · הַכֹּל גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ · צוֹפֶה וּמַבִּיט עַד סוֹף כָּל־הַדּוֹרוֹת · כִּי תָבִיא חֹק זִכָּרוֹן לְהִפָּקֵד כָּל־רוּחַ וָנֶפֶשׁ · לְהִזָּכֵר מַעֲשִׂים רַבִּים וַהֲמוֹן בְּרִיּוֹת לְאֵין תַּכְלִית · מֵרֵאשִׁית כָּזֹאת הוֹדָעְתָּ · וּמִלְּפָנִים אוֹתָהּ גִּלִּיתָ · זֶה הַיּוֹם תְּחִלַּת מַעֲשֶׂיךָ

דוא ביזט איין טרייא ערפילענדער גאָטט, אונד דיינע פערהייסונג בלייבט טרייא אונד בעשטענדיג אין עוויגקייט. געלאָבט זייזט דוא, גאָטט, אונזער הערר, דער ישראל אונד דען טאַג דעז אַנדענקענז הייליגט!

אתה. דוא געדענקזט אַללער ווערקע דער וועלט אונד ערחיננערזט דיך אַללער געשעפפע יענער אורצייטען נייט; דיר זינד אַללע געהיימניססע אָפפען, אונד דיא גראָססע מענגע פערבאָרגנער דינגע, דיא פאָן אַנבעגין וואַרען, בעקאַננט! דען פאָר דעם טהראָנע דיינער הערליכקייט פינדעט קיין פערגעססען שטאַטט, אונד דיינען אויגען בלייבט ניכטז פערבאָרגען. דוא געדענקזט אַללער טהאַטען, אונד קיין דינג עגטפאַללט דיינעם געדעכטניס; אַללעז איזט בעקאַננט אונד אָפפענבאַר פאָר דיר, עוויגער, אונזער הערר, דער דוא שויעזט אונד דורכזיעהעזט ביז צום ענדע דעז שפעטעזטען צייטאַלטערז! פאָן אַנבעגין טאָן האַזט דוא עז בעז קאַננט געמאַכט אונד פאָררויאַלז בערייטז אָפפענבאַרט, דאַס דוא איינע בעז שטיממטע צייט ווירזט קאָממען לאַססען, איינע צייט דעז אַנדענקענז, אין וועלז כער יעדער גייזט אונד יעדעז וועזען הייםגעזוכט ווערדען ווירד, אונד דוא דיך דער פיעלפאַלטיגען טהאַטען אונד דער אונענדליכען מענגע דער געשעפפע ערוויננערן ווירזט. הייטע איזט דער טאַג דעז אַנדענקענז יענעז ערזטען, ווא

זִכְרוֹן לְיוֹם רִאשׁוֹן. כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט
לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: וְעַל הַמְּדִינוֹת בּוֹ יֵאָמֵר אֵיזוֹ
לַחֶרֶב. וְאֵיזוֹ לַשָּׁלוֹם. אֵיזוֹ לָרָעָב. וְאֵיזוֹ לָשֹׂבַע.
וּבְרִיּוֹת בּוֹ יִפָּקֵדוּ. לְהַזְכִּירָם לַחַיִּים וְלַמָּוֶת. מִי
לֹא נִפְקָד כְּהַיּוֹם הַזֶּה. כִּי זֵכֶר כָּל הַיְצוּר לְפָנֶיךָ
בָּא. מַעֲשֵׂה אִישׁ וּפְקֻדָּתוֹ. וַעֲלִילוֹת מִצְעֲדֵי
גָבֶר. מַחְשְׁבוֹת אָדָם וְתַחְבּוּלוֹתָיו וְיִצְרֵי
מַעַלְלֵי אִישׁ. אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁלֹּא יִשְׁכָּחֶךָּ. וּבֶן
אָדָם יִתְאַמֶּץ־בָּךְ. כִּי דוֹרְשֶׁיךָ לְעוֹלָם לֹא
יִכָּשֵׁלוּ. וְלֹא יִכָּלְמוּ לָנֶצַח כָּל־הַחוֹסִים בָּךְ: כִּי
זֵכֶר כָּל־הַמַּעֲשִׂים לְפָנֶיךָ בָּא וְאַתָּה דוֹרֵשׁ
מַעֲשֵׂה כֻלָּם: וְגַם אֶת־נֹחַ בְּאַהֲבָה זָכַרְתָּ.
וַתִּפְקְדֵהוּ בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים בַּהֲבִיאֲךָ אֶת־

וועלכען דאַס דיינע וועלטשעפפונג בעגאננען, בעשטיממט פיר ישראל, אלז
פֿריסטטאַג דעס גאָטטעס יעקב'ס. הייטע ווירד איבער דיא לענדער דאַ
ווערטהייל געשפראָכען, וואָ קריעג אונד וואָ פֿריעדע, וואָ הונגערסנאָטה אונד
וואָ איבערפֿלוס זיין זאָלל; יעדעס איינצעלנע געשעפּף ווירד פֿאָרגעלאַדען
אונד צום לעבען אָדער צום טאָדע געדאַכט! ווער איזט עס, דעססען הייטע
ניכט ערוואֶהנט ווירדע? דאַס אַנדענקען דער גאַנצען שעפּפונג זאָוואָהל,
אַלס דיא האַנדלונג יעדעס איינצעלנען וועזענס אונד זיינע פֿערוואַלטונג,
דיא ווירקונג דעס קליינסטען טריטטעס איינעס יעדען מאַננעס, זיינע געדאַנקען
אונד ענטווירפֿע אונד דיא טריעבע צו זיינען האַנדלונגען ווערדען זאַממטליך
הייטע פֿאָרגענאָממען! הייל דעם מאַננע, דער דיינער ניכט פֿערגעססען! וואָהל
דעם מענשענקינדע, דאַס זיך פֿעסט אַן דיך האָלט! דען דיא דיך זוכען, ווערדען
ניממערמעהר פֿאַללען, אונד דיא אויף דיך פֿערטרויען, ווערדען ניא בע־
שאֶמט ווערדען. דאַס אַנדענקען דער גאַנצען שעפּפונג קאָממט פֿאָר דיך, אונד
דיא אונטערזוכסט איהרע ווערקע אַללע. אויך אַן נח דאַכטעסט דו מיט ליעבע
אונד בעוואָהרטעסט איהן מיט דער פֿערהייסונג דעס הייל: אונד דעס ערבאַרמענס,
אַלס

מֵי הַמַּבּוּל לְשַׁחֵת כָּל־בָּשָׂר מִפְּנֵי רֹעַ
מַעַלְלֵיהֶם. עַל־כֵּן זִכְרוֹנוֹ בָּא לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
לְהַרְבּוֹת זַרְעוֹ כְּעַפְרוֹת תֵּבֵל. וְצֶאֱצָאָיו כְּחוֹל
הַיָּם: כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ
וְאֵת כָּל־הַחַיָּה וְאֶת־כָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ
בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל־הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ
הַמָּיִם: וְנֶאֱמַר וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־נַאֲקָתָם
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־בְּרִיתוֹ אֶת־אַבְרָהָם אֶת־
יִצְחָק וְאֶת־יַעֲקֹב: וְנֶאֱמַר וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי
יַעֲקוֹב וְאַף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת־בְּרִיתִי
אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ
כָּתוּב לֵאמֹר זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ:
וְנֶאֱמַר טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ:

אלז דיא זינדפלוטה ווערדען ליעסעזט, אום אללעז פלייש צו פערדערבען, וועגען זיינער איבעלן האנדלונגען. דאהער מאג הייטע זיין אנדענקען פאר דיך, עוויגער, אונזער הערר, קאממען, זיינען זאאמען פיעל ווערדען צו לאסען, ווית שטויב דער ערדע, אונד זיינע נאכקאממענשאפט וויא זאנד אם מעערע. זא שטעהט אין דיינער לעהרע געשריעבען: „ענדליך דאכטע גאטט אן נח אונד אן אללעז טהיער אונד אן אללעז פיעה, וועלכעז מיט איהם אין דער ארכע וואר, אונד גאטט פיהרטע איינען ווינד איבער דיא ערדע, דאפאן דאז געוואססער זיך לעגטע.״ פערנער הייסט עז: „גאטט ערהערטע איהר יאממערן, געדאכטע אויך זיינען בונד מיט אברהם יצחק אונד יעקב.״ אונד אן איינער אנדערן שטעללע: „איך ווערדע מיינעז בונדעז מיט יעקב, אונד מיינעז בונדעז מיט יצחק אונד מיינעז בונדעז מיט אברהם געדענקען אונד דאז לאנד בעדענקען.״ אין דען ליעדערן דיינעז היילינגען (דוד׳ז) שטעהט געשריעבען וויא פאלגט: „געדאכטניס שטיפטעט זיינער וואונ־ דער דער גנאדיגע, באראהערציגע, דער הערר!״ פערנער: „ער גיבט זיינען דיענערן אונטערהאלט, דענקט עוויגליך אן זיינען בונד.״ פערנער:

וְנֶאֱמַר וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנָּחֵם כְּרֹב חֲסָדָיו׃ וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר הָלוֹךְ וְקָרָאתָ בְאָזְנֵי יְרוּשָׁלֵם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְיָ זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה׃ וְנֶאֱמַר וְזָכַרְתִּי אֲנִי אֶת־בְּרִיתִי אוֹתָךְ בִּימֵי נְעוּרָיִךְ וַהֲקִימוֹתִי לָךְ בְּרִית עוֹלָם׃ וְנֶאֱמַר הֲבֵן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים כִּי־מִדֵּי דַבְּרִי בּוֹ זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד עַל־כֵּן הָמוּ מֵעַי לוֹ רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נְאֻם־יְיָ׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ וּפָקְדֵנוּ בִּפְקֻדַּת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִשְּׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם וּזְכָר־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַבְּרִית וְאֶת

„ער געדענקט זיינעז בונדעז מיט איהנען אונד אֶנדערט זיינען ראַטהשׁלוס נאַך זיינער גראָססען גיטע.” דורך דיינע דיענער, דיא פראָפעטען, איזט ניעדערגעשריעבען וויא פאָלגט: „געהע היין אונד רופע לויט אין דיא אָהרען דער ירושלמיטען אונד זאַגע: זאָ שפריכט דער הערר: איך געדענקע דיר דיינער יוגענדליכען געפעלליגקייט, יענעז לֵיעבליכען טרויענג, וויא דוא מיר נאַך דער וויסטע פאָלגטעסט, איז׳ אונפרוכטבאַרע לאַנד.” פערנער הייסט עז: „איך געדענקע מיינעז בונדעז מיט דיר אין דיינער יוגענד, דען איך מיט דיר שטיפטעטע צו איינעם עוויגען בונדע.” אונד אַן איינער אַנדערן שטעללע: „איזט עפרים מיר איין טהייערער זאָהן, אָדער מיינער שפיעלע ליעבע קנאַבע? דען, זאָ אָפט איך נור איין וואָרטען פאָן איהם רעדע, זאָ בלייבט ער מיר אייגעדענק אימעראַדאַר; דאַרום איזט מיין איננערסטעז רעגע פיר איהן. ערבאַרמען, יאַ, ערבאַרמען וויל איך מיך זיינער! שפריכט דער עוויגע.”

או״א. אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פאָטער! געדענקע אונזער צום גוטען, אונד בעופפיעהל אונז דענן מיט וואָהלטהאַטען היימזוכטען הייל אונד ערבאַרמען; געדענקע אונז, עוויגער, אונזער גאָטט, דען בונד, דיא פריינדשאַפט

הַחֶסֶד וְאֶת־הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה וְתֵרָאֶה לְפָנֶיךָ עֲקֵדָה שֶׁעָקַד אַבְרָהָם אָבִינוּ אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ עַל גַּב הַמִּזְבֵּחַ וְכָבַשׁ רַחֲמָיו לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת־כַּעַסְךָ מֵעָלֵינוּ וּבְטוּבְךָ הַגָּדוֹל יָשׁוּב חֲרוֹן אַפְּךָ מֵעַמְּךָ וּמֵעִירְךָ וּמִנַּחֲלָתֶךָ׃ וְקַיֶּם־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַדָּבָר שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר׃ וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי־אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה׃ כִּי זוֹכֵר כָּל־הַנִּשְׁכָּחוֹת אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם וְאֵין שִׁכְחָה לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ׃ וַעֲקֵדַת יִצְחָק לְזַרְעוֹ (שֶׁל יַעֲקֹב) הַיּוֹם

אונד דען אייד, דען דוא אונזערעם אורפאטער אברהם אויף דעם בערג מוריה צו געשוואָרען ; שטעללע דיר דיא אָפפערהאנדלונג פאָר, וויא פאטער אברהם זיינען איינציגען זאָהן יצחק בחנה, אויף דעם אלטאר לעגטע אונד זיינע פאטערליעבע אונטערדריקטע, אום דיר מיט גאנצעם הערצען צו וואָהלפאהרען, אונד לאססע דאפיר אויך דיין ערבארמען דיינען אונוויללען איבער אונז בעזיעגען ; דיינע גראָססע גיטע ווענדע דען ענטבראננטען צאָרן אב פאָן דיינעם פאָלקע, פאָן דיינער שטאדט אונד דיינעם ערבע. ערפיללע, עוויגער, אונזער גאָטט, דיא פערהייסונג, דיא אונז דיינע לעהרע דורך דיינען דיענער משה אויז דעם מונדע דיינער הערליכקייט פערזיכערט, אונד דיא זאָ לויטעט: „איך ווערדע דען פריעדענסבונדעס מיט איהרען פאָרפאהרען אללעמאל געדענקען, וויא איך זיא פאָר דעם אנגעזיכט דער פאָלקער אויז מצרים געפיהרט האבע, אום איהר גאָטט צו זיין! איך, דער עוויגע!" דען דוא געדענקסט פאָן עוויגקייט הער אללער פערגעססענען דינגע; פאָר דעם טהראָן דיינער הערליכקייט פינדעט קיין פערגעססען שטאטט; דוא ווירסט אויך דער אָפפערהאנדלונג יצחק'ס זיינען קינדערן היייטע מיט ערבארמען גע

ברחמים תזכור. ברוך אתה יי זוכר הברית:

אתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך לדבר עמם מן השמים השמעתם קולך ונגלית עליהם בערפלי טהר גם (כל) העולם כלו חל מפניך ובריות בראשית חרדו ממך בהגלותך מלכנו על־הר סיני ללמד לעמך תורה ומצוות ותשמיעם את־הוד קולך ודברות קדשך מלהבות אש בקלות וברקים עליהם נגלית ובקול שפר עליהם הופעת: ככתוב בתורתך ויהי ביום השלישי בהית הבקר ויהי קלת וברקים וענן כבד על־ההר וקל שפר חזק מאד ויחרד כל־העם אשר במחנה: ונאמר ויהי קול השפר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלהים יעננו בקול: ונאמר וכל־העם ראים את־הקולת ואת־הלפידם ואת קול השפר ואת־ההר עשן וירא העם וינעו ויעמדו מרחק: ובדברי

דענקען. געלאָבט זייסט דוא, עוויגער, געדענקער דעס בונדעס!

אתה. דוא ערשיענסט אין איינער מאַיעסטעטישען וואָלקע דיינעם הייליגען פאָלקע, אום מיט איהם צו רעדען; פאָן הימעל העראַב ליעססעסט דוא עס דיינע שטיממע הערען אונד צייגטעסט דיך איהם אין ערהייכטעטען נעבעלן. דאַס וועלטאַלל בעבטע אונד דיא גאַנצע שעפּפונג ערציטטערטע, אַלס דוא, אונזער קעניג, איבער דעם בערג סיני ערשיענסט, דיין פאָלק מיט לעהרע אונד געבאָטען צו אונטעררייכטען! דוא ליעססעסט עס דיינע מאַיעסטעטישע שטיממע אונד דיינע הייליגען רעדען אויס פייערפלאַממען פערנעהמען. אונטער דאָננער אונד בליטץ ערשיענסט דוא איהנען אונד אָפפענבאַרטעסט דיך אונטער דער שטיממע פאָן שופר. זאָ שטעהט עס אין דיינער לעהרע געשריעבען: „עס וואַר אַם דריטטען טאַגע, אַלס דער מאָרגען אַנבראַך, דאַ וואַר דאָננער אונד בליטץ אונד איינע דיכטע וואָלקע אויף דעם בערגע, אויך וואַר איין זעהר שטאַרקער פּאָזוינענשאַלל צו הערען; דאַס פאָלק אים לאַגער ציטטערטע פאָר שרעקקען.“ פערנער הייסט עס: „דער פּאָזוינענשאַלל וואורד אימער שטאַרקער; משה שפּראַך דיא וואָרטע, אונד גאָטט אַנטוואָרטעטע איהם מיט לויטער שטיממע.“ פערנער שטעהט געשריעבען: „דאַס גאַנצע פאָלק זאַה אונד דיא דאָננערשטיממען, דיא פייערפלאַממען, דען פּאָזוינענשאַלל, אונד דען רויכענדען בערג; אַלס עס דאַס פאָלק געוואַהר וואַרד, ערבעבטע עס אונד שטאַנד פאָן פערנע.“ אונד אין דען ליעדערן דיינעס הייליגען (דוד'ס) שטעהט געשריעבען: „גאָטט

קדשך כתוב לאמר עלה אלהים בתרועה יי בקול שופר: ונאמר בחצצרות וקול שופר הריעו לפני המלך יי: ונאמר תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו: כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב: ונאמר הללויה הללו אל בקדשו הללוהו ברקיע עזו: הללוהו בגבורתיו הללוהו כרב גדלו: הללוהו בתקע שופר הללוהו בנבל וכנור: הללוהו בתף ומחול הללוהו במנים ועגב: הללוהו בצלצלי שמע הללוהו בצלצלי תרועה: כל הנשמה תהלל יה הללויה: ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר כל ישבי תבל ושכני ארץ כנשא נס הרים תראו וכתקע שופר תשמעו: ונאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו ליי בהר הקדש בירושלם: ונאמר ויי עליהם יראה ויצא כברק חצו

פֿאָהרט עמפּאָר אונטער'ן טראָמפּעטענשאַלל, דער עוויגע אונטער דער שטימּע פֿאָן שופר." פֿערנער הייסט עס: „מאַכט טראָמפּעטען אונד שופרשאַלל פֿאָר'ן העררן, דעם קאָניג, ערשאַללען!" אונד אַן איינער אַנדערן שטעללע: „בלאַזט אַם נייאָמאָנד דאַס שופר, אַם פֿייערטאַג אונזערעס פֿעסטעס; עס איזט געזעטץ אין ישראל, פֿעראָרדנונג יעקב'ס גאָטט." אונד פֿערנער שטעהט: „הללויה. לאָבט גאָטט אין זיינעם היילינגטהום! לאָבט איהן אין זיינער מאַכטפֿעסטע! לאָבט איהן אין זיינען וואונדערטהאַטען, לאָבט איהן נאַך זיינער גראָססען הערליכקייט! לאָבט איהן מיט קלאַנגע פֿאָן שופר! לאָבט איהן מיט האַרפֿע אונד פּזאַלטער! לאָבט איהן מיט פּויקע אונד רייגען! לאָבט איהן מיט זאַיטענשפּיעל אונד פֿלאָטען! לאָבט איהן מיט העללעם ציםבעלקלאַנגע! לאָבט איהן מיט שמעטטערנדעם געטאָזע דער ציםבעלן! וואַס נור אָטהעם האַט, לאָבט דען אַללפֿאָרדערן! **הללויה**!" דורך דיינע דיענער, דיא פּראָפֿעטען, איזט ניעדערגעשריעבען וויא פֿאָלגט: „איהר וועלטבעוואָהנער אונד ערדענבירגער אַללע! איהר ווערדעט דיא פֿאַהנע האָכאויפֿגעשטעקקט זעהען אונד הערען דען שאַלל פֿאָם שופר!" פֿערנער הייסט עס: „אַן יענעם טאַגע ווירד דאַס גראָססע שופר געבלאַזען ווערדען, דאַן ווערדען זיא הערבייקאָממען, דיא פֿעראירטען אים לאַנדע אשור אונד דיא פֿערשטאָססענען אים לאַנדע מצרים, אונד דען עוויגען אַנבעטען אויף דעם היילינגען בערג אין ירושלם." אונד אַן איינער אַנדערן שטעללע: „דער עוויגע ווירד איבער זיא ערשיינען אונד זיינען פּפֿייל וויא בליטץ

וַאדֹנָי יֱהֹוִה בַּשּׁוֹפָר יִתְקָע וְהָלַךְ בְּסַעֲרוֹת תֵּימָן: יְיָ צְבָאוֹת יָגֵן עֲלֵיהֶם: כֵּן תָּגֵן עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלוֹמֶךָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ כִּמְצֻוֶּה (נ"א כַּמְצֻוָּה) עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר: וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ קוֹל שׁוֹפָר וּמַאֲזִין

בליטץ אבשיעסען; גאָטט דער הערר ווירד אינ'ז שופר בלאזען אונד דאהערפאהרען אין זידליכען שטירמען — דער עוויגע צבאות ווירד זיא שיטצען." זאָ ניםם דיין פאָלק ישראל אין דען שוטץ דיינעס פריעדענס!

או"א. אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פאָטער! בלאזע דאס גראָססע שופר אונזרער בעפרייאונג! ערהעבע דאס פאניער צור פערזאממלונג אונזרער פערטריעבענען, ברינגע אונזרע פערשטאָססענען אויס אללען פאָלקערן הערביא אונד זאממלע אונזרע צערשטרייטען אויס אללען טהיילען דער ערדע! פיהרע אונס דאן אין טריומף נאך דיינער שטאדט ציון אונד נאך ירושלים, דער רעזידענץ דיינעס היילגטהומס, אין עוויגער פריידע. דאָרט וואָללען וויר דיר אונזרע פפליכטגעמאָססען אָפפער בערייטען, וויא עס אונס דיינע לעהרע דורך דיינען דיענער משה אויס דעם מונדע דיינער הערליכקייט בעפיעהלט, אונד וועלכע זאָ לויטעט:

וביום "אן פריידענטאגען, פעסטען אונד נייאמאָנדען זאָללט איהר מיט דען טראָמפעטען בלאזען ביים אייערן גאנצאָפפערן; זאָ זאָללען זיא אייך צום אנדענקען זיין פאָר אייערעם גאָטט! איך, דער עוויגע, אייער גאָטט!" דען דוא הערסט דיא שטימע דעס שופר'ס אונד הארכסט דער תרועה; ניעמאנד איסט

תרועה ואין דומה לך׃ ברוך אתה יי שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים׃

רצה יי אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם. והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל ותפלתם באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך.

ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים. ברוך אתה יי המחזיר שכינתו לציון׃

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד צור חיינו מגן ישענו. אתה הוא לדור ודור נודה לך ונספר תהלתך. על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך ועל

מודים דרבנן.

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול והקדוש על שהחייתנו וקיימתנו כן תחיינו ותקימנו ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם על שאנחנו מודים לך. ברוך אל ההודאות׃

נסיך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת

דיר גלייך! געלאבט זייסט דוא, עוויגער, דער דען טרומפעטענשאלל זיינעס פאלקעס ישראל מיט ערבארמען הערט!

רצה. נייגע וואהלגעפאללען, או עוויגער, אונזער גאטט, אן דיינעם פאלקע ישראל אונד זיינעם געבעטע; פיהרע דען אפפערדיענסט וויעדער איין אין דען קאר דיינעס טעמפעלס, נימם ישראלס אפפער — זיינע געבעטע — מיט ליעבע אונד וואהלגעפאללען אן; או מאכטע דיר דער דיענסט דיינעס פאלקעס ישראל איממערדאר וואהלגעפאללינג זיין!

ותחזינה. מאכטען אונזערע אויגען עס זעהען, ווען דוא מיט ערבארמען נאך ציון צוריקקעהרסט! געלאבט זייסט דוא, עוויגער, דער זיינע מאיעסטאט וויעדער אין ציון טהראנען לעססט!

מודים. וויר בעקעננען דיר, דאס דוא, דער עוויגע, אונזער אונד אונזערער פאטער גאטט זייסט אין עוויגקייט. דוא ביזט דער האָרט אונזערעס לעבענס, דער שילד אונזערעס היילס, פיר אונד פיר. וויר דאנקען דיר אונד לאבפרייזען דיך, פיר אונזער לעבען, דאס נור פאן דיר אבהאנגט, פיר אונזערע זעעלען דיא דוא בעוואהרסט, פיר דיינע וואונדערטהאטען, דיא וויר טעגליך פאר אוגז האבען, אונד פיר דיינע אונערפארטליכע גיטע, דערען וויר בעשטאנדיג

עֶֽרֶב וָבֹֽקֶר וְצָהֳרָֽיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶֽיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַֽמּוּ חֲסָדֶֽיךָ מֵעוֹלָם קִוִּֽינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּֽנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

(אבינו מלכנו זכור רחמיך וכבוש כעסך וכלה דבר וחרב ורעב ושבי ומשחית ועון ורעה ומגפה ופגע רע וכל מחלה וכל תקלה וכל קטטה וכל מיני פורעניות וכל גזירה רעה ושנאת חנם מעלינו ומעל כל בני בריתך:)

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל־)בְּנֵי בְרִיתֶֽךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדֽוּךָ סֶּֽלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵֽנוּ וְעֶזְרָתֵֽנוּ סֶֽלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

בש"ץ אֱלֹהֵֽינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵֽינוּ בָּרְכֵֽנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּֽשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּֽךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶֽׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶֽךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶֽיךָ וִיחֻנֶּֽךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶֽיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶֽסֶד וְרַחֲמִים עָלֵֽינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּֽךָ בָּרְכֵֽנוּ אָבִֽינוּ כֻּלָּֽנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶֽיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶֽיךָ נָתַֽתָּ לָּֽנוּ יְיָ

גניעסען, דענ אבענדז, דענ מארגענז אונד דענ מיטטאגז. אללגיטיגער! דיין ערבארמען איזט גרענצענלאז, דיינע גנאדע אונענדליך, א דוא אללערבארמהערציגער, אונזערע האפנונג פאן עוויגקייט!

ועל כלם. פיר אללעז דיעזעז, זייא דיין נאמע געלאבט אונד הא‌כגעפריזען, דוא, אונזער הערשער, איממער אונד עוויג!

וכתוב. א, שרייבע צום גליקליכען לעבען איין אללע דיינע בונדעזקינדער!

וכל. אונד אללעז, וואז לעבט ווירד דיר דאנקען אונד אויפריכטיג פרייזען דיינען נאמען, גאטט, אונזער הייל אונד הילפע! סלה. געלאבט זייזט דוא עוויגער! אללגיטיגער איזט דיין נאמע, אונד דיר אללייך געביהרט דער דאנק!

(אלהינו. אונזער גאטט אונד גאטט אונזרער פאטער! זעגנע אונז מיט דעם דרייא פאכען זעגען, דער אין געזעטצבוכע דורך דיינען דיענער משה ניעדערגעשריעבען אונד פאן אהרן'ז אונד זיינער קינדער מונדע, דיינעם היילינגען פריעזטערפאלקע אויזגעשפראכען ווארדע אונד זא לויטעט: דער עוויגע זעגנע דיך אונד בעהיטע דיך! דער עוויגע לאססע זיין אנטליטץ דיר לייכטען אונד זייא דיר גנעדיג, דער עוויגע ווענדע זיין אנטליטץ דיר צו אונד געבע דיר גליקזעליגקייט!)

שים. בעפעסטיגע איבער אונז אונד דיין גאנצעז פאלק ישראל פריעדען, זעגען, גליק, האלדזעליגקייט, גנאדע אונד ערבארמען! זעגנע אונז זאממטליך, א פאטער, מיט דעם ליכטע דיינעז אנטליטצעז! דען מיט דעם ליכטע דיינעז אנטליטצעז גאבזט דוא אונז

אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ·
בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה: פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם · עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ · לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו

לעהרע דיעזעס, לעבע נור טוגענד אונד פֿאָללקאָממענהייט, זעגען, ערבאַרמען, לעבען אונד פֿריעדען. דיר געפֿאַללע עס, דיין פֿאָלק ישראל צו יעדער צייט אונד שטונדע מיט דיינעם פֿריעדען צו זעגנען!

בספר. אָ מאָגען וויר אונד דיין גאַנצעס פֿאָלק, דאַס הויז ישראל, אין בוכע דעס לעבענס, דעס זעגענס, דעס פֿריעדענס אונד דער ערשפריעס־ליכען נאַהרונג געדאַכט, אונד איינגעטריעבען ווערדען צום וואָהללעבען אונד פֿריעדען; געלאָבט זייסט דוא, עוויגער, שטיפֿטער דעס פֿריעדענס.

אלהי. מיין גאָטט! בעוואַהרע פֿאָר באָזעם מיינע צונגע אונד מיינע ליפפען פֿאָר בעטריגליך רעדען. לאַס מיינע זעעלע געגען מיינע לעסטערער גע־לאַססען אונד געגען יעדען געדולדיג זיין, וויא שטויב דער ערדע. אָעפֿפֿנע מיין הערץ דיינער לעהרע, דאַס מיינע זעעלע נאַך ערפֿיללונג דיינער געבאָטע שטרעבע. פֿערניכטע דער באָזהאַפֿטען ענטווירפֿע וויעדער מיך אונד פֿער־אייטלע איהר פֿאָרהאַבען. טהוע עס דיינעס נאַמענס וויללען, דיינער רעכטען וויללען, דיינער הייליגקייט וויללען, דיינער לעהרע וויללען; אויף דאַס ערראָטטעט ווערדען דיינע ליעבען, לאַס מיר דיינע רעכטע בייאשטעהען, אונד ערהאָרע מיך. וואָהל מאָגען דיר געפֿאַללען דיא רעדען מיינעס מונדעס, דיא געדאַנקען מיינעס הערצענס, דיר, עוויגער, מיין האָרט אונד מיין ערלאָזער! ער, דער

בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:
יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

תפלה לשליח צבור·

פותחים הארון. בלחש אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בקול.
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים· מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים· וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים· לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים· זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים:
וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אין איניגען קהלות ווירד היער לאל עורך דין גענאגט. זיעהע אבען דף 28.
ובכן

אונטער זיינען הימעלזקארען אייכטראלעט ערהאבט, ערהאלטע אויך אונז אונד גאנץ ישראל אין פריעדען, אמן.

עז זייא דיין ווילע, אָ עוויגער, אונזער אונד אונזרער פאטער גאטט. דען היילגען טעמפעל באלד, אין אונזערן טאגען, ווידער צו ערבויען· דאס יעדער זיינען אנטהייל אן דיינעם געזעטצע נעהמע!

*) וּבְכֵן לְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה. כִּי אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ:

וּנְתַנֶּה תּוֹקֶף קְדֻשַּׁת הַיּוֹם. כִּי הוּא נוֹרָא וְאָיוֹם. וּבוֹ תִנַּשֵּׂא מַלְכוּתֶךָ. וְיִכּוֹן בְּחֶסֶד כִּסְאֶךָ. וְתֵשֵׁב עָלָיו בֶּאֱמֶת. אֱמֶת כִּי אַתָּה הוּא דַיָּן וּמוֹכִיחַ וְיוֹדֵעַ וָעֵד. וְכוֹתֵב וְחוֹתֵם וְסוֹפֵר וּמוֹנֶה. וְתִזְכּוֹר כָּל הַנִּשְׁכָּחוֹת. וְתִפְתַּח אֶת סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת. וּמֵאֵלָיו יִקָּרֵא. וְחוֹתָם יַד כָּל אָדָם בּוֹ. וּבְשׁוֹפָר גָּדוֹל יִתָּקַע. וְקוֹל דְּמָמָה דַקָּה יִשָּׁמַע. וּמַלְאָכִים יֵחָפֵזוּן. וְחִיל וּרְעָדָה יֹאחֵזוּן. וְיֹאמְרוּ הִנֵּה יוֹם הַדִּין. לִפְקוֹד עַל צְבָא מָרוֹם בַּדִּין. כִּי לֹא יִזְכּוּ בְעֵינֶיךָ בַּדִּין. וְכָל בָּאֵי עוֹלָם תַּעֲבִיר (נ"א יַעַבְרוּן) לְפָנֶיךָ כִּבְנֵי מָרוֹן. ייז כְּבַקָּרַת רוֹעֶה עֶדְרוֹ. מַעֲבִיר צֹאנוֹ תַּחַת שִׁבְטוֹ. כֵּן תַּעֲבִיר וְתִסְפּוֹר וְתִמְנֶה. וְתִפְקוֹד נֶפֶשׁ כָּל חָי. וְתַחְתּוֹךְ קִצְבָה לְכָל בְּרִיָּה. וְתִכְתּוֹב אֶת גְּזַר דִּינָם:

בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יִכָּתֵבוּן. וּבְיוֹם (צוֹם) כִּפּוּר יֵחָתֵמוּן. כַּמָּה יַעַבְרוּן. וְכַמָּה יִבָּרֵאוּן. מִי יִחְיֶה. וּמִי יָמוּת. מִי בְקִצּוֹ. וּמִי לֹא בְקִצּוֹ. מִי בָאֵשׁ. וּמִי בַמַּיִם. מִי בַחֶרֶב. (וּמִי בַחַיָּה) וּמִי בָרָעָב. (וּמִי בַצָּמָא.) מִי בָרַעַשׁ. וּמִי בַמַּגֵּפָה. (מִי בַחֲנִיקָה וּמִי בִסְקִילָה.) מִי יָנוּחַ. וּמִי יָנוּעַ. מִי יִשָּׁקֵט. וּמִי

---

*) באור אונד איבערזעטצונג ביז אתהללה זיעהע צו פינדען אים מוסף פֿון גנגטעג.

וּמִי יִטָּרֵף· מִי יִשָּׁלֵו· וּמִי יִתְיַסָּר· מִי יָרוּם· וּמִי יִשָּׁפֵל· מִי יַעֲשִׁיר· וּמִי יַעֲנִי:

צום קול ממון

וּתְשׁוּבָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה

מַעֲבִירִין אֶת רֹעַ הַגְּזֵרָה:

כִּי כְּשִׁמְךָ כֵּן תְּהִלָּתֶךָ· קָשֶׁה לִכְעוֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת· כִּי לֹא תַחְפּוֹץ בְּמוֹת הַמֵּת· כִּי אִם בְּשׁוּבוֹ מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה· וְעַד יוֹם מוֹתוֹ תְּחַכֶּה לוֹ· אִם יָשׁוּב מִיַּד תְּקַבְּלוֹ: (נ״א) אֱמֶת כִּי אַתָּה הוּא יוֹצְרָם· וְיוֹדֵעַ יִצְרָם· כִּי הֵם בָּשָׂר וָדָם: אָדָם יְסוֹדוֹ מֵעָפָר וְסוֹפוֹ לֶעָפָר· בְּנַפְשׁוֹ יָבִיא לַחְמוֹ· מָשׁוּל כַּחֶרֶס הַנִּשְׁבָּר· כְּחָצִיר יָבֵשׁ· וּכְצִיץ נוֹבֵל· כְּצֵל עוֹבֵר· וּכְעָנָן כָּלָה· וּכְרוּחַ נוֹשָׁבֶת· וּכְאָבָק פּוֹרֵחַ· וְכַחֲלוֹם יָעוּף:

וְאַתָּה הוּא מֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם:

אֵין קִצְבָה לִשְׁנוֹתֶיךָ· וְאֵין קֵצָה (נ״א קֵץ) לְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ· וְאֵין לְשַׁעֵר מַרְכְּבוֹת כְּבוֹדֶךָ· וְאֵין לְפָרֵשׁ עֵילוּם שְׁמֶךָ· שִׁמְךָ נָאֶה לְךָ וְאַתָּה נָאֶה לִשְׁמֶךָ· וּשְׁמֵנוּ קָרָאתָ בִּשְׁמֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ· וְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ עַל מַקְדִּישֵׁי שְׁמֶךָ:

(בעבור כבוד שמך הנערץ והנקדש.)

כְּסוֹד שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ· הַמַּקְדִּישִׁים שִׁמְךָ בַּקֹּדֶשׁ· דָּרֵי מַעְלָה עִם דָּרֵי מַטָּה קוֹרְאִים וּמְשַׁלְּשִׁים בְּשִׁלּוּשׁ קְדֻשָּׁה בַּקֹּדֶשׁ·

ח׳ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ· וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר·

ק׳ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ח׳ כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה

אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

מיוסד ע״ס א״ב ובסוף חתום שם המחבר אלעזר.

*) וְחַיּוֹת אֲשֶׁר הֵנָּה מְרֻבָּעוֹת כִּסֵּא· בְּמָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים וָשֵׁשׁ מְכֻנָּפוֹת כִּסֵּא· גּוֹעֲשׁוֹת כֹּה כְּסוֹכְכָם פָּנִים בְּפָנִים לַכִּסֵּא· דְּמוּת רָקִיעַ בְּרָאשָׁם נָטוּי לַכִּסֵּא: הוּא כְּעֵין הַקֶּרַח כֹּה שָׁבִיב כִּסֵּא· וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ כְּמַרְאֵה דְּמוּת כִּסֵּא· זָעוֹת בְּלִי לֵאוֹת מֵחִיל כִּסֵּא· ח׳ חָשׁוֹת בְּרָצוֹא וָשׁוֹב מְרַעֲשׁוֹת (נ״א מַרְעִישׁוֹת) כִּסֵּא· טָסוֹת כַּבָּזָק וְלֹא מְזִיזוֹת הוֹד כִּסֵּא· יוֹדְעוֹת כִּי כָל מָקוֹם לֹא יָכִיל מְקוֹם כִּסֵּא:

ח׳ כַּף רֶגֶל חֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה יְשָׁרָה לַכִּסֵּא· לְעֵת תְּרַשֵּׁנָה לְפָאֵר קוֹפְצוֹת מִתַּחַת לַכִּסֵּא· מִתְעַלְּפוֹת מִפַּחַד רָם יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא· נִרְאוֹת נוֹשְׂאוֹת וְהֵם נְשׂוּאוֹת עִם כִּסֵּא· סְבוּלוֹת מִתַּחַת זְרוֹעוֹת עוֹלָם לַכִּסֵּא· עֲתִירַת זוֹ כְּתַעַל תְּרַפֶּינָה כְּנַף כִּסֵּא· פְּשָׁעִים אִם עָצְמוּ מַשִּׁיקוֹת כִּסֵּא· צוֹרֵר כִּי יַסְטִין יְפַרְשֵׁז עֲנָן כִּסֵּא· קוֹל

---

*) וחיות וגו׳, זיעהע דיא אנמערקונג איבער דיעזע קדושה אין מוסף פֿאָן געשטערן׳

שׁוֹפָר לְעֵת יַעַל מְאַחֵז פְּנֵי כִסֵּא · רַחֲמִים יָלִין בְּעַד רְשׁוּמִים בַּכִּסֵּא · שׁוֹפֵט אִם יִרְצֶה שֶׁבֶת בְּאוּלָם הַכִּסֵּא · תַּבְנִית תָּם יִפֶן חֲקוּקָה בַּכִּסֵּא · אַרְבַּע חַיּוֹת נוֹשְׂאוֹת וּמְנֻשָּׂאוֹת עִם כִּסֵּא:

ח׳ לְבִלְתִּי לְנַבֵּל לְמַעֲנוֹ כִּסֵּא · עוֹד יִפְצֶה פֶּה וְיַפְגִּיעַ כִּסֵּא · זְכוֹר לְיוֹשְׁבֵי נְטָעִים אֲשֶׁר עִמְּךָ בַּכִּסֵּא:

קו״ח רַחֵם מְצוּקִים אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם שַׂמְתָּ הֲדוֹם וְכִסֵּא · וְאָז יִתְרַעֵם הַגַּלְגַּל וְיִתְרַעֵשׁ הַכִּסֵּא · וְאוֹפַן לְאוֹפַן וְחַיָּה לְחַיָּה וּכְרוּב לִכְרוּב (נ״א וּכְרוּב לִכְרוּב וְחַיָּה לְחַיָּה) לְעֻמַּת כִּסֵּא:

ח׳ כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה
אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:
קו״ח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

ח׳ מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים:

מיוסד ע״פ תשר״ק וכסוף חתום שם המחבר אלעזר·

וְעַמְּךָ תְּלוּאִים בִּתְשׁוּבָה לְהִתְיַחֵד · שְׁנֵי לְבָבוֹת לְךָ כְּאַחַד לְאֶחָד · רַחֵץ בְּנִקְיוֹן כַּפַּיִם נָשׂוּא לֵב אֶחָד · קוֹל שׁוֹפָר כָּפוּף כְּפוּף לֵב אֶחָד · צִיּוּן שׁוֹפָר פָּשׁוּט פְּשׁוּט לֵב אֶחָד · פּוּר יָמִים יוּצָּרוּ בָּם לָבוּר אֶחָד · עוֹבְרִים בּוֹ לְהַקְבִּיל פְּנֵי יוֹצֵר אֶחָד · ח׳ סְמוּכִים בְּצִדְקַת אָב הָיָה אֶחָד · נִשְׁעָנִים בַּסְבַךְ יָחִיד וּמְיוּחָד · מַבְטִיחִים בְּתוֹם וּבְיֹשֶׁר אָב אֶחָד:

לְהִזָּכֵר לָמוֹ עֲנִיַּת קוֹל אֶחָד: בְּשִׁבְתּוֹ כַּכִּסֵּא שְׁפוֹט גּוֹי אֶחָד· יַעֲמִיד מֵלִיץ יֹשֶׁר מִנִּי אֶלֶף אֶחָד· טוֹבוֹת לְהַגִּיד בַּשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד· חָשׁוּב גֵּר וְאֶזְרָח לַמִּשְׁפָּט אֶחָד: זָךְ וָרַע מֵהַיּוֹם מוֹדַע דִּינָם לְאֶחָד· וַאֲשֶׁר מַעֲשָׂיו שְׁקוּלִים עַד עָשׂוֹר יְאַחַר· הוּא כְּחָפֵץ לְהַצְדִּיק עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְשׁוּבָה יַחַד· דֶּלֶת פְּתוּחָה לַשָּׁבִים תֵּת צְרִי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד· גּוֹלֶה זְכוּת וָרֶשַׁע לְהַגִּישׁ אֶחָד בְּאֶחָד· בִּקּוּר חֶשְׁבּוֹן לִמְצוֹא אֶחָד לְאֶחָד: ה׳ אִם יַשְׁקִיט וּמִי יַרְשִׁיעַ לַהֲשִׁיבֶנּוּ וְהוּא בְּאֶחָד· אֱמֶת חוֹתָמוֹ לְהוֹדִיעַ כִּי הוּא אֶחָד· לְעֵת תָּמוּט וּכְבַל יַד עַם אֶחָד:

קהל וחזן **עוֹד יִזָּכֵר לָמוֹ מִטַּת שְׁכֶם אֶחָד· זֹאת הַמִּתְאַמֶּרֶת שְׁמַע פֶּה אֶחָד· רוֹגֶשֶׁת נֶשֶׁף וָשַׁחַר לְיַחֵד לְאֶחָד:**

ח׳ מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים:

קו״ה שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

ח׳ אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ· וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל חַי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים:

מיוסד ע״פ א״ת ב״ש.

וְאַתָּה אָזוֹן קוֹל מְפָאֲרֶיךָ בְּכָל אֵבָרֵיהֶם· תִּכֵּן מִצְווֹת מַעֲשֵׂיהֶם בְּמָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה אֵיבָרֵיהֶם: בְּזֶה חֹדֶשׁ תְּקוֹעַ שְׁלֹשִׁים· כְּמוֹ שְׁלֹשִׁים בְּכַף רַגְלֵיהֶם: שֵׁי מוּסְפֵי יוֹם עֲשָׂרָה· כְּמוֹ עֲשָׂרָה בְּקַרְסֻלֵּיהֶם: גְּשִׁים פְּנֵי תֵבָה שַׁחֲרִית שְׁתַּיִם· כְּמוֹ שְׁתַּיִם בְּשׁוֹקֵיהֶם: רְשׁוּמִים

קְרוֹת בּוֹ חֲמִשָּׁה· כְּמוֹ חֲמִשָּׁה עַל בִּרְכֵּיהֶם: דְּרוּשִׁים תְּקוֹעַ בַּכֶּסֶא בְּאֶחָד· כְּמוֹ אֶחָד בִּירְכוֹתֵיהֶם: קֶרֶן יִמְשְׁכוּ לְשַׁלֵּשׁ שְׁלשָׁה· כְּמוֹ שְׁלשָׁה בְּקוֹטְלֵיהֶם: הֵן מוּסְפֵי חֹדֶשׁ עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה· כְּמוֹ עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה צַלְעוֹתֵיהֶם: צָקוּן לַחֲשָׁם בְּרָכוֹת תֵּשַׁע· כְּמוֹ תִשְׁעָה שֶׁבִּזְרֹעוֹתֵיהֶם: וּמַלְכִיּוֹת וְזִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת שְׁלשִׁים· כְּמוֹ שְׁלשִׁים בְּפִסַּת יְדֵיהֶם: כְּלוּל תְּמִידִים שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה· כְּמוֹ שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה חוּלְיוֹת שֶׁבְּשִׁדְרוֹתֵיהֶם: זִבְחֵי תְמִידִים תְּקִיעוֹת תֵּשַׁע· כְּמוֹ תִשְׁעָה שֶׁבְּרָאשֵׁיהֶם: עֲתִירוֹת שְׁתַּיִם שְׁחוֹחַ בָּם שְׁמֹנָה· כְּמוֹ שְׁמֹנָה שֶׁבְּצַוָּארֵיהֶם: חַק דָּתָם סְפָרִים חֲמִשָּׁה· כְּמוֹ חֲמִשָּׁה שֶׁבִּנְקָבֵיהֶם: פ׳ שָׂם הֲלִיכוֹת עוֹלָם שִׁשָּׁה· כְּמוֹ שִׁשָּׁה בִּלְבָבֵיהֶם: טוּחוֹת וָכֶסֶל וְשֶׂכְוִי וְסַרְעַף וּבֶטֶן וְקֶרֶב וְעֶשְׁתְּנוֹתֵיהֶם: נֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה יְחִידָה חַיָּה· עוֹר וּבָשָׂר וְגִיד וְעַצְמוֹתֵיהֶם:

קו״פ יִשְׂאוּ עַיִן וְיַכִּירוּ אֹזֶן וְיִפְצוּ פֶּה וְלָשׁוֹן וְנִיב שִׂפְתוֹתֵיהֶם· מִכַּף רֶגֶל וְעַד רֹאשׁ נִתְנַכְּחוּ פְּרוֹט מַעֲשֵׂיהֶם· כִּתְקוֹעַ שׁוֹפָר בְּקוֹל יֶחְפְּרוּ שׁוֹטְנֵיהֶם· לְהַצְדִּיקָם בְּיוֹם דִּין שְׁמוֹעַ שֵׁנִית מֵאֱלֹהֵיהֶם:

פ׳ אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ. וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל חָי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים:

קו״פ אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

נפפ״דם אין אומרין כאן אדיר אדירנו·

אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

*) תְּהִלּוֹת כְּבוֹדְךָ, אָמְצְךָ מְלֹא כָל הָאָרֶץ׃ שִׁמְעֲךָ דִּין מִשָּׁמַיִם, בְּכֵן יָרְאָה וְשָׁקְטָה הָאָרֶץ׃ רַעַשׁ יוֹם מִשְׁפָּט, גָּעֲשׁוּ (נ״א גָּעַשׁ) תְּהוֹמוֹת הָאָרֶץ׃ קוֹל שׁוֹפָר חָזָק, דִּבֶּר וַיִּקְרָא אָרֶץ׃ צְבִי לַצַּדִּיק בְּזֶמֶר, הִשְׁמִיעָה כְּנַף הָאָרֶץ׃ פַּחַד וָפַחַת וָפַח, וּפַלָּצוּת יְבִעִיתוּ אָרֶץ׃ עֵת תָּקוּם לַמִּשְׁפָּט, וְעוֹם כָּל אַפְסֵי אָרֶץ׃ חזן סֹלּוּ פַּנּוּ (נ״א סוּרוּ מִנִּי) דֶּרֶךְ יְנוֹבְבוּ, חֲרֵדִים מַחֲרִדַת הָאָרֶץ׃ נָאוֹר וְאַדִּיר, טַעַם תָּשִׁיב לָאָרֶץ׃ מַה תִּירְאִי אֲדָמָה, יָרִיעוּ תַּחְתִּיּוֹת אָרֶץ׃

קו״ח לְהִתְוַדַּע וּלְהִגָּלוֹת, כִּי הוּא מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ׃ כְּמוֹ פְּאֵרוּהוּ מֵאָז בַּשַּׁחַק׃ יִרְשׁוּ בְּחוּנָיו לְפָאֲרוֹ בָּאָרֶץ׃ אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵנוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ׃ וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃

ח׳ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר׃

קו״ח יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

ח׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה׃

כִּי מַקְדִּישֶׁיךָ בִּקְדֻשָּׁתְךָ (נ״א כערכך) קִדַּשְׁתָּ׃ נָאֶה לְקָדוֹשׁ פְּאֵר מִקְּדוֹשִׁים׃ וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ׃ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ׃ וְעַל

---

*) כלול חונר חיבערזעטצונג חיעפֿחן ױעהע חין מוסף ליום רחשון.

מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ וְעַל מְכוֹנְךָ וְהֵיכָלֶךָ: עוֹד יִזְכָּר לָנוּ אַהֲבַת אֵיתָן אֲדוֹנֵנוּ · וּבַבֵּן הַנֶּעֱקַד יַשְׁבִּית מְדַיְּנֵנוּ · וּבִזְכוּת הַתָּם יוֹצִיא אָיוֹם (נ״א הַיּוֹם) לְצֶדֶק דִּינֵנוּ · כִּי קָדוֹשׁ הַיּוֹם לַאֲדוֹנֵנוּ · בְּאֵין מֵלִיץ יֹשֶׁר מוּל מַגִּיד פֶּשַׁע · תַּגִּיד לְיַעֲקֹב דְּבַר חֹק וּמִשְׁפָּט · וְצַדְּקֵנוּ בַּמִּשְׁפָּט הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט

פותחים הארון · חזן · מיוסד ע״ס א״ב קהל.

הָאוֹחֵז בְּיַד מִדַּת מִשְׁפָּט: וְכֹל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא אֵל אֱמוּנָה:
הַבּוֹחֵן וּבוֹדֵק גִּנְזֵי נִסְתָּרוֹת: וְ״מ שֶׁהוּא בּוֹחֵן כְּלָיוֹת:
הַגּוֹאֵל מִמָּוֶת וּפוֹדֶה מִשַּׁחַת: וְ״מ שֶׁהוּא גּוֹאֵל חָזָק:
הַדָּן יְחִידִי לְבָאֵי עוֹלָם: וְ״מ שֶׁהוּא דַּיַּן אֱמֶת:
הֶהָגוּי בְּאֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה: וּמ״ שֶׁהָיָה (וְהֹוֶה) וְיִהְיֶה:
הַוַּדַּאי שְׁמוֹ כֵּן תְּהִלָּתוֹ: וְ״מ שֶׁהוּא וְאֵין בִּלְתּוֹ:
הַזּוֹכֵר לְמַזְכִּירָיו טוֹבוֹת זִכְרוֹנוֹת: וְ״מ שֶׁהוּא זוֹכֵר הַבְּרִית:
הַחוֹתֵךְ חַיִּים לְכָל חָי: וְ״מ שֶׁהוּא חַי וְקַיָּם:
הַטּוֹב וּמֵטִיב לָרָעִים וְלַטּוֹבִים: וְ״מ שֶׁהוּא טוֹב לַכֹּל:
הַיּוֹדֵעַ יֵצֶר כָּל יְצוּרִים: וְ״מ שֶׁהוּא יוֹצְרָם בַּבָּטֶן:
הַכֹּל יוּכָל וְכוֹלְלָם יַחַד: וְ״מ שֶׁהוּא כֹּל יוּכָל:
הַלָּן בְּסֵתֶר בְּצֵל שַׁדַּי: וְ״מ שֶׁהוּא לְבַדּוֹ הוּא:
הַמַּמְלִיךְ מְלָכִים וְלוֹ הַמְּלוּכָה: וְ״מ שֶׁהוּא מֶלֶךְ עוֹלָם:
הַנּוֹהֵג בְּחַסְדּוֹ כָּל דּוֹר: וְ״מ שֶׁהוּא נוֹצֵר חָסֶד:
הַסּוֹבֵל וּמַעְלִים עַיִן מִסּוֹרְרִים: וְ״מ שֶׁהוּא סוֹלֵחַ סֶלָה:
הָעֶלְיוֹן וְעֵינוֹ אֶל יְרֵאָיו: וְ״מ שֶׁהוּא עוֹנֶה לָחַשׁ:
הַפּוֹתֵחַ פֶּתַח לְדוֹפְקֵי בִּתְשׁוּבָה: וְ״מ שֶׁהוּא פְּתוּחָה יָדוֹ:
הַצּוֹפֶה לָרָשָׁע וְחָפֵץ בְּהִצָּדְקוֹ: וְ״מ שֶׁהוּא צַדִּיק וְיָשָׁר:

קהל	חזן
וּמ״שֶׁ קָשֶׁה לִכְעוֹס:	הַקָּצַר בְּזַעַם וּמַאֲרִיךְ אַף:
וְ״מ שֶׁהוּא רַךְ לִרְצוֹת:	הָרַחוּם וּמַקְדִּים רַחֲמִים לְרֹגֶז:
וְ״מ שֶׁהוּא שׁוֹפֵט צֶדֶק:	הַשָּׁוֶה וּמַשְׁוֶה קָטֹן וְגָדוֹל:
וְ״מ שֶׁהוּא תָּמִים פָּעֳלוֹ:	קו״ח הַתָּם וּמִתַּמֵּם עִם תְּמִימִים:

(נק״ק פפ״ד ונקלת קהלות א״א לא תושגב ולא ככתוב.
תֻּשְׂגַּב לְבַדֶּךָ וְתִמְלֹךְ עַל כֹּל בְּיִחוּד. כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ
וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ: וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ וְכָל הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

(נק״ק פפ״ד אין אומרים ויאתיו. ודע שהפיוט הזה הוסד ע״פ א״ב אחר ו״י שבראש כל חרוז, ולכן צ״ל ו י ו מ ר ו תמיד, דוגמת כל אומר ואומרה שבא ו׳ תמורת א׳, וכן אשר יומרוך למזמה (תהלים קל״ט) גם ויזבחו לך איננו בדפוסים ישנים.

וְיֶאֱתָיוּ כֹּל לְעָבְדֶךָ. וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדֶךָ. וְיַגִּידוּ בָאִיִּים צִדְקֶךָ. וְיִדְרְשׁוּךָ עַמִּים לֹא יְדָעוּךָ. וִיהַלְלוּךָ כָּל אַפְסֵי אָרֶץ. וְיֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל יְיָ. (וְיִזְבְּחוּ לְךָ אֶת זִבְחֵיהֶם:) וְיִזְנְחוּ אֶת עֲצַבֵּיהֶם. וְיַחְפְּרוּ עִם פְּסִילֵיהֶם. וְיַטּוּ שְׁכֶם אֶחָד לְעָבְדֶךָ. וְיִירָאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ. וְיַכִּירוּ כֹּחַ מַלְכוּתֶךָ. וִילַמְּדוּ תוֹעִים בִּינָה. וִימַלְּלוּ אֶת גְּבוּרָתֶךָ. וִינַשְּׂאוּךָ מִתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ. וִיסַלְּדוּ בְחִילָה פָּנֶיךָ.

וְיַעַטְרוּךָ נֵזֶר תִּפְאָרָה. וְיִפְצְחוּ הָרִים רִנָּה. וְיִצְהֲלוּ אִיִּים בְּמָלְכֶךָ. וִיקַבְּלוּ עֹל מַלְכוּתְךָ עֲלֵיהֶם. וִירוֹמְמוּךָ בִּקְהַל עָם. וְיִשְׁמְעוּ רְחוֹקִים וְיָבוֹאוּ. וְיִתְּנוּ לְךָ כֶּתֶר מְלוּכָה):

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה. יוֹם תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד הַשְּׁלוּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ

מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת מוּסְפֵי יוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְיוֹם) הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה· נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי משֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ וּשְׁנֵי שְׂעִירִים לְכַפֵּר. וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם: מִלְּבַד עֹלַת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ. וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ· וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיְיָ:

נק״ק פפ״דמ ובכותי׳ אומרי׳.

וְשָׂעִיר לְכַפֵּר מִלְּבַד עֹלַת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְשָׂעִיר לְחַטָּאת וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

בעלינו פותחים הארון. כשלא שם חלקנו ס"ה. כואנחנו כורעים פותחים הארון.

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם · וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ (כ"א וכסא כבודו) בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד (כ"א אַחֵר) · אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהֹוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

השׁ"ץ חוזר בקול רם הוא אלהינו וכו'.

בשעה שהצבור אומר הוא אלהינו וכו' אומר הש"ץ אלו הפסוקים, וטוב לבטל גזרות רעות; קבלה היא מן רבי אלעזר בעל הרקח.

אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ: וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד: הֵן לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמָיִם הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ: כִּי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדוֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד: כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

סוגרים הארון.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֱיֵה עִם פִּיפִיּוֹת שְׁלוּחֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל · הָעוֹמְדִים לְבַקֵּשׁ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים מִלְּפָנֶיךָ עַל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל: הוֹרֵם מַה שֶּׁיֹּאמְרוּ · הֲבִינֵם מַה שֶּׁיְּדַבֵּרוּ · הֲשִׁיבֵם מַה שֶּׁיִּשְׁאֲלוּ · יַדְּעֵם הֵיךְ יְפָאֵרוּ: בְּאוֹר פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן · בֶּרֶךְ לְךָ יִכְרָעוּן · עַמְּךָ בְּפִיהֶם יְבָרְכוּן · וּמִבִּרְכוֹת פִּיךָ כֻּלָּם יִתְבָּרְכוּן: עַמְּךָ לְפָנֶיךָ יַעֲבִירוּן · וְהֵם בַּתָּוֶךְ יַעֲבוֹרוּן: עֵינֵי עַמְּךָ בָּם תְּלוּיוֹת · וְעֵינֵיהֶם לְךָ

מְיַחֲלוֹת: נִגָּשִׁים מוּל אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ בְּאֵימָה. לְשַׁכֵּךְ כַּעַס וְחֵימָה. וְעַמְּךָ מְסַבְּבִים אוֹתָם כַּחוֹמָה. וְאַתָּה מִן הַשָּׁמַיִם תַּשְׁגִּיחַ אוֹתָם לְרַחֲמָה: עַיִן נוֹשְׂאִים לְךָ לַשָּׁמַיִם. לֵב שׁוֹפְכִים נִכְחֲךָ כַּמַּיִם. וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן הַשָּׁמָיִם. שֶׁלֹּא יִכָּשְׁלוּ בִלְשׁוֹנָם. וְלֹא יִנָּקְשׁוּ בְשִׁנּוּנָם. וְלֹא יֵבוֹשׁוּ בְמַשְׁעֵנָם. וְלֹא יִכָּלְמוּ בָם שְׁאוֹנָם. וְאַל יֹאמַר פִּיהֶם דָּבָר שֶׁלֹּא כִרְצוֹנֶךָ: כִּי חֲנוּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ הֵמָּה חֲנוּנִים. וּמְרֻחָמֶיךָ הֵמָּה מְרֻחָמִים: כְּמָה שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת אֲשֶׁר תָּחוֹן יוּחָן. וְאֶת אֲשֶׁר תְּרַחֵם יְרֻחָם: כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וְחַנֹּתִי אֶת אֲשֶׁר אָחֹן. וְרִחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם:

וְנֶאֱמַר אַל יֵבוֹשׁוּ בִי קוֶֹיךָ אֲדֹנָי אֱלֹהִים צְבָאוֹת.
אַל יִכָּלְמוּ בִי מְבַקְשֶׁיךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

פותחים הארון.

אוֹחִילָה לָאֵל. אֲחַלֶּה פָנָיו. אֶשְׁאֲלָה מִמֶּנּוּ. מַעֲנֵה לָשׁוֹן: אֲשֶׁר בִּקְהַל עָם. אָשִׁירָה עֻזּוֹ: אַבִּיעָה רְנָנוֹת. בְּעַד מִפְעָלָיו: לְאָדָם מַעַרְכֵי לֵב. וּמֵיְיָ מַעֲנֵה לָשׁוֹן: יְיָ שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

סוגרים הארון.

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן. לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ. לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ. יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ. וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ. וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל מַלְכוּתֶךָ. וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד.

מיוסד ע"פ א"ב כפול. ע"פ א"ב מרונע. חן ונחנטהג ונגט אחן דיעוגג.

אהללה אלהי · אשירה עזו · אספרה כבודו · אאפדנו מלוכה: אשגב לפועל · אשר שח ופעל · אנוהו · כי לו יאתה מלוכה: בעזו נצח אשנן · כי צבאו אני · ולי נאה שיח · גודל המלוכה: בקהל אבשר · ברב עם אדבר · למי שאת ויתר עז · ולמי המלוכה: גושו גוים · ובאו ממלכות · ראו מה נהדר · במזח המלוכה: גדלוהו אתי · ונרוממנהו יחד · ואל תתגאו · בנזר המלוכה: דרכים בעת נעשתה מצולה · התבוננו יחד · למי נזרקה מלוכה:

אנסיכה מלכי · לפניו בהרת הלכי · אמצו בהמליכי · יאזור עז וימלוך: אליל בהשליכי · לפני בוא יום מלכי · איש מלאכי ישלח, ואז ימלוך: בבואו להלוך · נתוש חנף ממלוך · בירת גאים בלי מלוך · יסח לבל ימלוך: בתוכי יהלוך · בהופיעו למלוך · במלכותו אמלוך · ואז ימלוך: גברת ממלכות ·

במגרו

דרך סוס בים · כנגד שש מאות רכב · ומה יועיל

אהללה אלהי אשירה עזו, עש"ה ואני אשיר עזך (תהלי' נט יז), אאפדנו, ל' חגורה, מן ותאפדת לו (שמו' כט ה). אשגב לפועל, ארומם להקב"ה שהוא פועל הכל, אשר שח ופעל, כענין כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמוד (תהלי' לג ט). אנוהו, ל' זה אלי ואנוהו (שמו' טו ב). יאתה, לך נאה, ל' כי לך יאתה (ירמי' י ז). אשנן, אספר. צבאו אני, שנאמר והוצאתי את צבאותי (שמו' ז ד). במזח המלוכה, בחגורת המלוכה, ל' ולמזח תמיד יתגרה (תהלי' קט יט). דרכים וכו', טעמו בעת שנעשתה מצולת ים לדרכים שנקרע' לשנים עשר גזרים כמאמרם ז"ל, התבוננו למי נזרקה מלוכה ואמרו שם ה' ימלוך לע"ו. דרך סוס בים, כדכתיב דרכת בים סוסך (חבקוק ג טו). שש מאות רכב, חיל פרעה. האזינו רוזנים אז וירגזו וכו'. שנאמר

שמעו

גֶּבֶר · עֹז בִּמְלוּכָה: הֶאֱזִינוּ
רוֹזְנִים · אָז יִרְגָּזוּ · הִבִּיטוּ
חֲתַת · וּמָאֲסוּ מְלוּכָה:
הִגִּידוּ כֹּחוֹ · לְאֻמִּים וְדִבְּרוּ ·
לָזֶה יִכָּתֵב · שֵׁם הַמְּלוּכָה:
וְנִלְחַם רֵאשִׁית גּוֹיִם וְאָבַד ·
כִּי נִשְׁבַּעְתִּי · בְּכִסֵּא מְלוּכָה:
וַיָּלַעַג בְּכָל דּוֹר · כִּי לֹא
לָמַד · מִי נִלְחַם בַּיָּם · וְעָטָה
מְלוּכָה: זָד עַל אֲדוֹנָיו · עֶבֶד
יֹשֵׁב נֶגֶב · בְּזֹאת תִּרְגַּז אֶרֶץ ·
בִּשְׂאֵת עֶבֶד מְלוּכָה: זֶרַע
בְּרוּכִים · הֶחֱרִימוּ אֲרוּרִים ·
כִּי נָתְנוּ קוֹל · לְאַדִּיר
בִּמְלוּכָה: חֶשְׁבּוֹן וּבָשָׁן ·
עוֹרְרוּ מִלְחֶמֶת · בְּלִי לָתֵת

בְּמַגְּרוֹ מַמְלָכוֹת ·
גּוֹיִם וּמַמְלָכוֹת · יָהוּם
וְהוּא יִמְלוֹךְ: גִּלְיוֹן
הַהֲלִיכוֹת · וְסֵפֶר
תַּהֲלוּכוֹת · גַּל הַיּוֹם
לִזְכּוֹת · חוֹכָיו לִמְלוֹךְ:
דּוֹרֶכֶת נְסִיכוֹת · בְּחִנּוּן
קוֹל בָּכוֹת · דִּבְּרָה אֲנִי
בְּמַלְכוּת · וּמִי יוּכַל
לִמְלוֹךְ: הַכְּאֵי רוּחַ
נְמִיכוֹת · מְחַפְּשֵׂי בְּיוֹם
דִּין זְכוּת · דָּשָׁה בַּעַל
מַמְלָכוֹת · עַד צוּר
יִמְלוֹךְ: הָלוֹךְ מַהֲלָךְ ·
חֲמֵשׁ מֵאוֹת הָלָךְ ·

דרך
הַדּוֹר עַד הַמֶּלֶךְ · בְּעֻזּוֹ לִמְלוֹךְ: הֶבֶל
הממלך

שמעו עמים ירגזון (שמות טו יד). הביטו חתת, ל' תראו חתת (איוב ו כא). הגידו כחו וכו', כענין שאמר יתרו, עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים, וכן רחב אמרה, כי ה' אלהיכם הוא האלהים (יהושע ב יא). ונלחם ראשית גוים, עמלק (במדבר כד כ) ונלחם בישראל כדכתיב ויבוא עמלק וילחם עם ישראל וכתיב שם ויחלוש יהושע את עמלק וגו' וכתיב גביה כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדור דור (שמות יז). וילעג, עמלק היה ללעג בכל דור. זד, הזיד. עבד יושב נגב, זה הכנעני מלך ערד יושב הנגב (במדבר כא א) וכתי' ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו (בראשית ט כה) והוא הזיד על אדוניו ישראל כי בא להלחם אתו. בזאת תרגז וכו', כדכתי' תחת שלש רגזה ארץ .... תחת עבד כי ימלוך (משלי ל כא). זרע ברוכי', ישראל. החרימו ארורים, כדכתיב ויתן את הכנעני ויחרם אתהם (במדבר כא ג). כי נתנו קול, נתנו קול גדופים להקב"ה שהוא אדיר במלוכה. חשבון ובשן,

דֶּרֶךְ · לִצְבָאוֹת מְלוּכָה:
חֵילָם נִשְׁמַד · וְאַרְצָם
חֻלָּקָה · וּמֵעַל זְרוֹעָם · נָפְלָה
מְלוּכָה: טָפְשׁוּ בְּנֵי כְנַעַן ·
כִּי נָכְרִים הֵם · בְּאַדְמַת בְּנֵי
שֵׁם · זֶרַע מְלוּכָה: טְבָחָם
בִּן נוּן · עַד פִּנָּה אֶרֶץ · לִפְנֵי
אֲרוֹן הַבְּרִית · אֲרוֹן הַמְּלוּכָה:
יוֹשְׁבֵי חֲרוֹשֶׁת · אָז הִקְשָׁה
לַחַץ · עֲזָרוּהוּ בְּלִי בֶצַע ·
אַפְסֵי מְלוּכָה: יָהּ נִלְחָם
בָּם · צָבָא בְּלִי בֶצַע · כֵּן
יֹאבְדוּ שְׁאָר · וְלָא הַמְּלוּכָה:
כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן · אַשּׁוּר
גָּדַל · וְחֵרֵף אוֹרִיד · כַּבִּיר
הַמְּלוּכָה: כְּלִיל אֵשׁ הֲמָמָם ·
כליל

הַמַּמְלִךְ · עַל מָה
מָלַךְ · הֲלֹא בְמִי נִמְלָךְ ·
כִּי אֵין לִמְלוֹךְ: וּמִלִּפְנֵי
מֶלֶךְ מֶלֶךְ · יְהִי מִלְּפָנִים
מֶלֶךְ · וְעַד תִּכְלֶה כָּל
מֶלֶךְ · הוּא לְבַדּוֹ
יִמְלוֹךְ: וּמַה יָּעוֹז מֶלֶךְ ·
בְּעוֹז מִשְׁפַּט מֶלֶךְ ·
וְכַעֲבוֹר סוּפָה בְּהֵלֶךְ ·
יַחֲלוֹף מִמְּלוֹךְ: זַךְ דִּין
בְּעֶרְכּוֹ · יֹאחֵז דַּרְכּוֹ ·
זֵדִים בְּדָרְכּוֹ · נָקָם יַעַט
וְיִמְלוֹךְ: זַרְזִיר בְּשַׁלְכוֹ ·
יִתֵּן עֹז לְמַלְכּוֹ · זַכִּים
בְּדַר הִמְלִיכוֹ · עַל כֹּל
ימלוך

סיחון מלך חשבון ועוג מלך הבשן עוררו מלחמ' ולא נתנו דרך לעבור בארצם, כדכתי' ולא נתן סיחון את ישראל עבור בגבולו (במדבר כא כג), וכתיב ויצא עוג מלך הבשן לקראתם (שם כא לג). חילם נשמד וכו', ככתוב שם. טפשו, השכילו. טבחם בן נון, הרגם יהושע בן נון. פנה, צד. לפני ארון הברית, כדכתיב הנה ארון הברית אדון כל הארץ עובר לפניכם בירדן (יהושע ג יא), ואמרו רז"ל הארון היה מכלה וממית בכנענים. יושבי חרשת, סיסרא, והוא יושב בחרשת הגוים (שופטים ד ב). יֹשְׁבֵי, כמו שׁוֹכְנֵי, סנה (דברים לג טז). הקשה לחץ, ככתוב שם והוא לחץ את ישראל בחזקה. עזרוהו בלי בֶצַע וכו', ככתוב שם (ה יט) בצע כסף לא לקחו ולכן גם ה' נלחם בם בצבא בלי בצע ככתוב שם מן השמים נלחמו הכוכבים ממסלותם נלחמו עם סיסרא. כן יאבדו שאר, כענין שנאמר שם כן יאבדו כל אויביך ה' (שם ה לא). כארז בלבנון וכו', שנחריב מלך אשור גבה וגדל כארז בלבנון וחרף ה' צבאות לאמר אוריד כביר המלוכה, כדכתיב כי אמר בכח ידי עשיתי .... ואוריד כאביר יושבים (ישעי' י יג) והשיב לו הש"י ביד עבדיך חרפת את ה' (שם לז כד).
כליל

בְּלֵיל שִׁמּוּרִים · וְאָז יָדְעוּ כֹל · כִּי לָאֵל הַמְּלוּכָה: לַשַּׁחַת כָּרַע בֵּל · כְּחָשְׁבוֹ עֲלוֹת לַשַּׁחַק · וְסָר מֶנּוּ לְבַב אֱנוֹשׁ · וְיָרַד הַמְּלוּכָה: לְבָבוֹ הוּשַׁב · וְכֹחַ אֵל הִכִּיר · לְמֵרִים וּמַשְׁפִּיל · הִשְׁלִים מְלוּכָה: מְגָרָה צֹאן לַטֶּבַח · וְנִתְכְּנוּ עֲלִילוֹת · בִּלְבוּשׁ צָעִיר · רֹדֵם הַמְּלוּכָה: מְכוּרֵי בְלֹא הוֹן · פְּדוּיֵי בְלֹא כֶסֶף · סֹלּוּ לְמַטֶּה כַּמַּיִם · לֵב הַמְּלוּכָה:

נמכרו

יִמְלוֹךְ: חַדְּשׁוּ מְלוּכָה · כַּדָּת וְכַהֲלָכָה · חֹטֶר מַמְלָכָה · בְּמִישׁוֹר יִמְלֹךְ: חֹבֵשׁ אֲרוּכָה · וְאֶרֶךְ יוֹם מְבוּכָה · חַלְחָלָה לְמַכָּה · יַעַל בְּעֶרֶת יִמְלֹךְ: טֹרַח מַלְכִיּוֹת · עוֹבְדֵי מַשְׂכִּיּוֹת · טִמְּאוּ חֶמְדַּת שְׂכִיּוֹת · בְּגַאֲוָה לִמְלֹךְ: טֹהַר זַכִּיּוֹת · וְשַׁאַג קוֹל בְּכִיּוֹת · טֶבַע צוּל

דכיות

בליל אש הממס, שנשרפו שרפת נשמה, כמו שאמרו ז"ל (סנהדרין לד א) על ותחת כבודו יקד (שם י טז). בליל שמורים, ליל ט"ו בניסן היה, כמבואר בפירש"י ישעיה ל' ל"ב. ואז ידעו כל וכו', כדאי' בשיר רבה דף פ"ו ג', פרעה ותרהקה היו באותו כס .... והלכו ובשרו נסיו וגבורותיו של הקב"ה וכו'. לשחת כרע בל וכו', רומז לנבוכדנאצר שהשתחוה לע"ז בל ובגאותו וגאונו חשב לעלות לשחק ונגזר עליו לירד לשחת ולשאול כמש"א עליו הנביא ואתה אמרת בלבבך השמים אעלה .... אעלה על במתי עב אדמה לעליון, אך אל שאול תורד אל ירכתי בור (ישעי' יד יג), וזה שייסד הפייטן לשחת כרע בל וכו', כלומר לשחת הורד ההוא אשר כרע לבל כחשבו לעלות לשמים. וסר מנו לבב אנוש וכו', כדכתיב לבביה מן אנשא ישנון ולבב חיוא יתיהב לה וגו' (דניאל ד יג). לבבו הושב וכו', גם זה מבואר שם פסוק ל"א ל"ב ל"ג ל"ד. מוגרה לאן לטבח, בימי המן שנגזר על ישראל הרג ואבדן. מוגרה, ל' השלכה והפלה, מן וכסאו לארץ מגרתה (תהלי' פט מד) ולשון ארמי הוא כי בן רוב ל' הפלה שבמקרא מתורגם בל' מגר. ונתכנו עלילות, העלילות נתכנו ע"י לבוש צעיר וכו', כלומר ע"י אסתר שלבשה מלכות כדכתיב ותלבש אסתר מלכות (ה א), והיא היתה משבט בנימין שנקרא צעיר רדם, כדכתיב שם בנימין צעיר רדם (תהלי' סח כח). מכורי בלא הון וכו', עש"ה חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו (ישעי' נב ג) ואמרו בפרקי ר"א פ"נ, המלך אמר להמן הכסף נתון לך ורוח הקדש מכרזת ואומרת חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו! סולו, רוממו. למטה וכו', להקב"ה שהוא מטה כמים לב מלכים כדכתיב פלגי מים לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו (משלי כא א) ונדרש על

אחשורוש

נמכרו יונים· לבני יונים·
ורחקום מעל גבול מלוכה:
גארו ברית ודת· והמרידו
עם באל· ומגרום בלא כח·
מכהני מלוכה: שעיר
החניף· להורהו בצדו·
ויירש בקול בכי· חרב
ומלוכה: יוו שגב חלק·
היות גביר לאחיו· ועוד
תסוב· לישרון מלוכה:

ככתוב בתורתך ויהי בישרון
מלך בהתאסף ראשי עם יחד
שבטי ישראל:

עשה לך בציון· שם נוראות·
כאז תצליחנה· בכסא
מלוכה: ה' עורר והקץ·

משוש

דכיות· יפן ובם ימלך:
יהב משליכים· עליו
בני מלכים· יום זה לו
מחכים· בו יבא למלך:
יעברו מתהלכים·
לפניו במלאכים· יחד
ממליכים· יי ימלך:
כתים בבתתו· איים
בהכותו· כם ממלכתו·
יכון וימלוך: כבוד
מלכותו· וקדוש
הליכותו· כגמרו
מלאכתו· לעין כל
ימלך: לכל גבה יפיל·

והר

אחשורוש שגזר תחלה להשמיד את כל היהודים והקב"ה הטה לבבו לגזור להשמיד ולהרוג את כל חיל עם ומדינ' הצרים אותם. יונים, צר לישרא'. ורחקום וכו', כדכתי' ובני יהודה ובני ירושלים מכרתם לבני היונים למען הרחיקם מעל גבולם (יואל ד ו). גארו, בטלו, כמו נארתה ברית עבדך (תהלי' פט מ). והמרידו וכו', בקשו להמריד את ישראל באלהים. ומגרום, והפילום, כמו וכסאו לארץ מגרתה (תהלים פט מד). מכהני מלוכה, היינו החשמונאים הפילו היונים, כמבואר בנוסח בימי מתתי' בן יוחנן כהן גדול וכו'. שעיר, עשו איש שעיר. החניף להורהו בצדו, כמו שאמרו ז"ל על כי ציד בפיו (בראשית כה כח). וירש בקול בכי חרב ומלוכה, כדכתיב וישא עשו קולו ויבך ויען יצחק אביו ויאמר אליו הנה משמני הארץ (בראשית כז לט) ואמרו בשוחר טוב מזמור פ' בזכות שלש דמעות שהוריד עשו השליטו הקב"ה בכל העולם ונתן לו שלוה וכו'. שגב חלק, כשגב יעקב איש חלק, והיינו באותה הברכה עצמה שברך לעשו אמר הן גביר שמתיו לך וגו', ולכן עוד תסוב וכו'. ויהי בישרון וכו', דברים ל"ג ה'. עשה לך בציון וכו', עש"ה להודיע שמך לצריך מפניך גוים ירגזו בעשותך נוראות (ישעי' סד א). כאז תצליחנה, כמו שהצלחתה מאז בן תצליחנה עוד. עורר והקץ, ע"ש העירה והקיצה למשפטי (תהלי' לה כג) וע"ש

מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ · וְכוֹנֵן כִּסְאֲךָ · בְּקִרְיַת מְלוּכָה ·

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ · יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ · הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב:

פְּנֵי מְאוֹר לְבָנָה · וְחַמָּה תַּחְפִּיר · וְיֵבוֹשׁוּ עוֹבְדֵימוֹ · בְּשְׂאֵתְךָ מְלוּכָה: יי פָּאֵר עִיר יוֹפִי · לְבָרָה כַּחַמָּה · וְגַלֵּה לְנֶגְדֵּנוּ כְּבוֹד מְלוּכָה:

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ · וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה כִּי מָלַךְ יְיָ צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַםִ וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד:

צִבְאוֹת גְּאוּלֵי צֹעַן · שׁוֹרְרוּ בְּלֵיל חַג · וְהוּא לַיְלָה נִשְׁמַר · לְסַחֵף מְלוּכָה יי צָעֲדוּ בְּמֵי שַׁעַל · צָפוּ בְּרוּחַ שֵׂכֶל · אָנָה יִנָּטְעוּ · וִיקַבְּלוּ מְלוּכָה:

ככתוב

וְהַר וָגֶבַע יַשְׁפִּיל · לְכָל אוֹם יַאְפִּיל · וּכְנָאוֹר זְרוֹעַ יִמְלוֹךְ: לִרְאֵי יַקְפִּיל · יַחֲדָשִׁים יַכְפִּיל · לְיוֹם זֶה פּוּר הִפִּיל · מִצִּיּוֹן לִמְלוֹךְ: מָטוּ גּוֹיִם · הָמוּ גֵּאִים · מָעֲדוּ מִתְגָּאִים · גֵּאֶה בְּבֹאוֹ לִמְלוֹךְ: מָלְכוּ הַגּוֹיִם · נִטְּלוּ סְגוּיִם · מֶלֶךְ הַגּוֹיִם · עֵת אֶתָא לִמְלוֹךְ: נְדִיבֵי עַמִּים · יֵאָסְפוּ מֵעַמִּים · נְשׂוּא מְעַטֵּי עַמִּים · אֶל מְקוֹמָם יִמְלוֹךְ: נִגּוּן נְעִימִים · לְמֶלֶךְ

מנעימים

עורי עורי לבשי עוז זרוע ה' וגו' (ישעי' נא ט). יפה נוף וכו', תהלי' מ"ח ג'. פני מאור וכו', ככתוב וחפרה הלבנה ובושה החמה וגו' (ישעי' כד כג). פְּאֵר, כ"כ בכ"י בקמצות הפ' והוא לשון בקשה. לברה כחמה, תאר לישראל. לצבאות גאולי צוען, לצבאות ישראל שנגאלו מצוען מצרים. שוררו בליל חג, שאמרו הלל בליל אכילת פסחים, כדאיתא במדרש תהלים והביאו רש"י בישעי' ל' כ"ט. והוא לילה נשמר לסוף מלוכה, כמו שאמרו רז"ל ליל שמורים לילה המשומר ובא לעתיד לבא. לסחף, ל' כליון, כמו מדוע נסחף אביריך (ירמי' מו טו) ותרגום יונתן מה דין איתברו גבוריך, וע"ש פרוש רש"י. צעדו, הלכו במשעול במי הים, לשון מי מדד בשעלו מים (ישעי' מ' י"ב). צפו וכו', הביטו ברוח שכל אנה יונטעו לעתיד בזמן הקבוץ ויקבלו את המלוכה, ככתוב תביאמו ותטעמו וגו' (שמות ט"ו י"ז), ולהכי נקט לשון נטיעה ובלשון עתיד כדאי' בילקוט וז"ל תביאמו ותטעמו,

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ: וְנֶאֱמַר יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

קֻמְּטוּ שַׁעֲרֵי זְבוּל· בֵּית עוֹלָמִים· כִּי מְבִינֵימוֹ· שָׁבְתָה מְלוּכָה: ס' קָדוֹשׁ יָבֹא בָם לְעוֹלָמִים· וְאָז יִשְׂאוּ

מַנְעִימִים· נְשָׂאָם מְעֻמָּמִים· עֲלֵיהֶם לִמְלוֹךְ: סִכּוּת אֱלִילִים· כִּיּוּן גִּלּוּלִים· סָחוּב כְּמוֹ חֲלָלִים· יֻשְׁלָכוּ בְּלִי לִמְלוֹךְ: סוּר אֵלִים· הָבוּ בְּנֵי אֵלִים· שְׂאוּ

רֹאשׁ

זִמְרָה וְהִלּוּלִים· לָאָדוֹן כִּי יִמְלוֹךְ: עִזּוּז יָהּ בְּהַשִּׂיאוֹ· לֶהָרִים נְשִׂיאוֹ· עֲמָסָיו בְּנַשְּׂאוֹ· יָעֹז וְיִמְלוֹךְ: עַל רוּם מַשָּׂאוֹ· יָדֵיהוּ בְּנָשְׂאוֹ· עַל הוֹד כִּסְאוֹ· יֵשֵׁב וְיִמְלוֹךְ: פּוֹר תְּפוֹרַר אֶרֶץ· בְּכִלָּיוֹן וְחֶרֶץ· פַּח בְּיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ· יַרְגִּיז וְיִמְלוֹךְ: פַּחַד שׁוֹפְרוֹת עֶרֶץ· יְשַׁלֵּשׁ וּבָם יָרֶץ· פְּאֵר מִכְּנַף הָאָרֶץ· יַעֲלוּ כִּי יִמְלוֹךְ: צְבִי מֵהֲדוֹם יַעַל· וְאֶדֶר מִשַּׁעַל· צַהַל מִשְּׁמֵי מַעַל· יְרַנְּנוּ כִּי יִמְלוֹךְ: צְבָאוֹת כָּל פֹּעַל· לְצַלְעָם יַרְתִּי תַעַל· צְפִירַת פְּאֵר לְהַעַל· הֵן לְצֶדֶק יִמְלוֹךְ: קְצִינִים אֲשֶׁר מָלְכוּ· אַדֶּרֶת יַשְׁלִיכוּ· קוֹל יִתְּנוּ וְיַמְלִיכוּ· לָאָדוֹן כִּי יִמְלוֹךְ: קְרוּאִים

ימלוכו

נטיעה שאין בה נתישה וכו'. קומטו, נגזרו ונכרתו (איוב כב טז), והוא בענין טבעו בארץ שעריה (איכה ב' ט'), וכנגד זה אמר קדוש יבוא בם לעולמים ואז ישאו ראש וכו', כלומר תחת אשר עתה טבעו בארץ יחזרו לעלות ולשא ראש לע"ל כשיבוא בם הקב"ה לעולמים, כדכתיב ונתתי את מקדשי בתוכם לעולם (יחזקאל ל"ז כ"ו), ואז בחדשו מלוכה ישאו ראש.

ראש · בחדשו מלוכה:

ככתוב שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד: מי זה מלך הכבוד יי עזוז וגבור יי גבור מלחמה: ונאמר שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד: מי הוא זה מלך הכבוד יי צבאות הוא מלך הכבוד סלה:

רבצה עדינה · שקדה מאלמון · כי ארך לה · קץ המלוכה: ס'ריבו מושיעים · שאו אדר מאדום · ושית על אדון · הוד המלוכה:

ככתוב על יד נביאך ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה ליי המלוכה:

שוא שנא אל · והוא על

לשוננו

ימלוכו · ואחריו יהלוכו · קוממיות ילכו · ובראשם ימלך: רז המכמן · ליום זה מזמן · רשום למועד וזמן · ובו נוקם ימלך: רועה נאמן · בבאו מתימן · רוח יסעיר בתימן · בגלעד ימלך: שנאן עליות · וסוד פליאות (נ"א פליליות) · שיר מתלוליות · יפצחו כי ימלך: שאיות תחתיות · והוד אותיות · שאון המון

בריות · יריעו כי ימלך: תכן כם כשמש · שמו לפני שמש · תארו כצאת השמש · במלכו ימלך: ס'תומך ממזרח שמש · ועד מבואת

שמש

ככתוב שאו שערים וגו', תהלים כ"ד. רבצה עדינה וכו', עפ"ה שמעי זאת עדינה היושבת לבטח האמרה בלבבה אני ואפסי עוד לא אשב אלמנה ולא אדע שכול (ישעי' מ"ז ח'). ריבו מושיעים, אתם המושיעים שעתידים אתם לעלות ולשפוט. שאו אדר, קחו לבוש מלכות. על אדון, כ"כ בספרינו, ובכ"י על אדום, ורומז למאמרם בב"ר פ' ס"ג דף ע"ד יבוא אדום ויפרע מאדום. ע"ש. ככתוב ועלו מושיעים וגו', סוף עובדיה. שוא שנא אל, דכתיב שש הנה שנא ה' .... לשון שקר וגו' משלי ו' י"ז). והוא על לשוננו וכו',

לְשׁוֹנֵנוּ · בַּקֵּשׁ אֱמֶת וָאַיִן · וְרַחֲקָה מְלוּכָה: ח׳ שַׁדַּי הָסֵר אָוֶן מִצְּבָאֶיךָ · וְיָרִיעוּ לָךְ · תְּרוּעַת מְלוּכָה:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ:

תַּחְגּוֹר גֵּאוּת · תִּתְאַזָּר עֹז · לְבַל יִשְׂתָּרֵר · זָר בִּמְלוּכָה: ח׳ תִּכּוֹן תֵּבֵל · כִּי יִנָּעֵר רָשָׁע · וְשָׂם צֶדֶק לְרַגְלָיו · וְיִצְנוֹף מְלוּכָה:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט:

תָּקוּם גּוֹיִם · תּוֹכִיחַ לְאֻמִּים · תִּשְׁבּוֹר מַטֵּה רֶשַׁע · מוֹשֵׁל הַמְּלוּכָה: ח׳ תַּחֲלִיף אֱלִילִים · תְּשַׂגֵּב לְבַדֶּךָ · תִּקָּרֵא נֶצַח · יָחִיד בִּמְלוּכָה:

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְהָיָה יְיָ
למלך

שֶׁמֶשׁ · תַּמָּה בָרָה · כְּשֶׁמֶשׁ · יְרוֹמֵם וְיִמְלֹךְ:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ: וְנֶאֱמַר וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר כִּי לַייָ הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם: וְנֶאֱמַר יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט: וְנֶאֱמַר שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְיָ עִזּוּז וְגִבּוֹר יְיָ גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְיָ צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה: וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְיָ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ יְיָ צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדַי אֵין אֱלֹהִים: וְנֶאֱמַר וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַייָ הַמְּלוּכָה: וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ
למלך

עש"ה שפתותיכם דברו שקר וגו' (ישעי' נט). לא הביט וגו', במדבר כ"ג כ"א. ככתוב ה' מלך וגו', תהלים צ"ג. כי ינער רשע, כדכתיב וינערו רשעים ממנה (איוב לח יג). תקום, לשון נקבה, כמו לא תקום ולא תטור (ויקרא יט יח). תוכיח לאומים, ע"ש והוכיח לעמים רבים (ישעי' ב' ד'). תשבור וכו', ע"ש שבר ה' מטה רשעים שבט מושלים (שם יד ה). תחליף אלילים תשגב וכו', ע"ש והאלילים כליל יחלוף (שם ב יח), וכתיב גביה ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. והיה ה' למלך וגו', זכרי' י"ד ט'.

לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד):
וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:
אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ: וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ וְיָבִין כָּל יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְאַפּוֹ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. כִּי אַתָּה אֱלֹהִים אֱמֶת וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן: ותוקעין.

תקיעה: שברים: תרועה: תקיעה:

הַיּוֹם הֲרַת עוֹלָם. הַיּוֹם יַעֲמִיד בַּמִּשְׁפָּט. כָּל יְצוּרֵי עוֹלָמִים. אִם כְּבָנִים. אִם כַּעֲבָדִים. אִם כְּבָנִים רַחֲמֵנוּ כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים. וְאִם כַּעֲבָדִים עֵינֵינוּ לְךָ תְלוּיוֹת. עַד שֶׁתְּחָנֵּנוּ וְתוֹצִיא כָאוֹר מִשְׁפָּטֵנוּ אָיוֹם קָדוֹשׁ:

אֲרֶשֶׁת שְׂפָתֵינוּ יֶעֱרַב לְפָנֶיךָ אֵל רָם וְנִשָּׂא. מֵבִין וּמַאֲזִין מַבִּיט וּמַקְשִׁיב לְקוֹל תְּרוּעָתֵנוּ וּתְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן סֵדֶר מַלְכִיּוֹתֵנוּ:

אַתָּה זוֹכֵר מַעֲשֵׂה עוֹלָם וּפוֹקֵד כָּל יְצוּרֵי קֶדֶם. לְפָנֶיךָ נִגְלוּ כָּל תַּעֲלוּמוֹת וַהֲמוֹן נִסְתָּרוֹת שֶׁמִּבְּרֵאשִׁית: אֵין שִׁכְחָה לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. אַתָּה זוֹכֵר אֶת כָּל הַמִּפְעָל. וְגַם כָּל הַיְצוּר לֹא נִכְחָד מִמֶּךָּ. הַכֹּל גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ. צוֹפֶה וּמַבִּיט עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. כִּי תָבִיא חֹק זִכָּרוֹן לְהִפָּקֵד כָּל רוּחַ וָנֶפֶשׁ. לְהִזָּכֵר מַעֲשִׂים רַבִּים וַהֲמוֹן בְּרִיּוֹת לְאֵין תַּכְלִית. מֵרֵאשִׁית כָּזֹאת הוֹדַעְתָּ וּמִלְּפָנִים אוֹתָהּ גִּלִּיתָ. זֶה הַיּוֹם תְּחִלַּת מַעֲשֶׂיךָ זִכָּרוֹן לְיוֹם רִאשׁוֹן: כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט

לאלהי יעקב: ועל המדינות בו יאמר איזו לחרב · ואיזו לשלום · איזו לרעב · ואיזו לשבע · ובריות בו יפקדו · להזכירם לחיים ולמות · מי לא נפקד כהיום הזה · כי זכר כל היצור לפניך בא · מעשה איש ופקדתו · ועלילות מצעדי גבר · מחשבות אדם ותחבולותיו · ויצרי מעללי איש · אשרי איש שלא ישכחך · ובן אדם יתאמץ בך · כי דורשיך לעולם לא יכשלו · ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך · כי זכר כל המעשים לפניך בא ואתה דורש מעשה כלם:

וגם את נח באהבה זכרת ותפקדהו בדבר ישועה ורחמים: בהביאך את מי המבול לשחת כל בשר מפני רוע מעלליהם · על כן זכרונו בא לפניך יי אלהינו · להרבות זרעו כעפרות תבל · וצאצאיו כחול הים:

מיוסד ע"פ א"ב כפול בראשי החרוזות.

אפחד במעשי · אדאג בכל עת · אירא ביום דין · בבואי לזכרון: אדרוש לחנון · אחלה לרחום · אחנן לחקלי · יום לזכרון: בבואי למשפט · במי אשען · ומי

יחפש

חמ זחכנטחג זחגט וחן דיעזעז:
מייסד ע"פ תשר"ק מרובע אחר זכר.

זכר תחלת כל מעש · אשר בכל שנה נעש · תוהלתם למאס · יוצר כל יזכור: תוכחרת מעש · אם יצאה

בכעס

אפחד במעשי, אירא בשביל מעשים אלי. לחנון, לאל חנון. לחק לי, כ"כ בכ"י ונכון הוא, כי שרשו חקק, ודין פעלי הכפל שבלם פתחין.

אפחד מיינע החנדלוגגען חנגזטיגען מיך, זעטלען מיך חין בעשטענדיגע זחרגען; חיך פירכטע דען גערינטזטחג, דח חיך געברחכט װערדע חין חנדענקען. דען חללז גנחדיגזטע װילל חיך זוכען, חנבעטען דען ערבחרמוגגזפחללען חוגד פלעהען צו חיהם, דער מיר דיעזען טחג בעשטיממט צום חנדענקען. חיך קחממע נו פחר גערינכט;

יחפש לי. צדק לזכרון:
באבות בטחתי. ופעלם
אכלתי. והם היו לי. קדם
לזכרון: גברה זרועי. כשח
מחני נא. לבל ימח מני.
שם וזכרון: גבר אם יעמוד
לפניו הועיל. בעת יבקש
מני. זכות לזכרון: דצתי
בלובש אפוד. וחשן
המשפט. אשר בם הוחק.
שמי לזכרון: דלג במחתה.
עד יעצר נגף. בגשת זר
מכהן. יקוד לזכרון:

בכעס. תומך למענו
יעש. ויצורים יזכור:
זכר שמברא תשית.
תבואת ראשית.
שרש בכור ראשית.
ירא ויזכור: שצף
חרישית. אם חר
להשית. שובה אשר
השית. לשובבים יזכור:
זכר ראש עפרות.
ותולדות ספורות.
רשום ספורות.

למספר

הביטה

ופעלם, זכות מעשיהם. כשח, כאשר אמר משה מחני נא (שמו' לב לב) אז גברה זרועי לבל ימח מני וכו', כדכתיב שם סלחתי כדבריך, אבל עכשיו אין מי שיעמוד לפניו להועילני. דצתי, שמחתי. אשר בם הוחק שמי, כדכתיב ופתחת עליהם שמות בני ישראל (שמות כח ט). דלג במחתה וכו'. דכתיב (במדבר יז יג) ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה .... ותעצר המגפה. בגשת זר מכהן, כאשר נגש קרח הזר לכהונה והיה ליקוד אש כי קרח מן השרופים היה כמו שקבלו רז"ל. לזכרון, ככתיב שם, זכרון לבני ישראל.

ווער קאן מיך דא פערטהיידיגען ? ווער קאן מיר טוגענדען אויפפינדען צום אנ־
דענקען ? זוואר האטטע איך איין פערטרויען אויף דיא אורפאטער ; אבער לאנ־
גע שאן האבע איך איהרער פראממען טהאטען גענאססען, דיא מיר פאראוס־
דיענטען צום אנדענקען. דאמאלס פאנד איך מעכטיגע אונטערשטיטצונג, אלס
משה שפראך : „מחני נא[1]"; דיעזע ווארטע ערהיעלטען מיר נאמען אונד אנדענ־
קען. אונד האטטע איך איינען פערטיגען בעטער, ווירד ער מיר וואהל־
פערמאגען, ווען טוגענד פאן מיר ערפאדערט ווירד צום אנדענקען ? וויא
פערגניגט קאננטע איך דאמאלס זיין, אלס אהרן דאהערלאג אין פריעסטער־
אמטעס אונד ברוסטשילד, וואס איין נאמע איינגעגראבען וואר צום אנדענקען[2] !
שטעלל אייזטע ער דארט מיט דער פפאנגע הערבייא אונד טראט דעם שטער־
בען איינהאלט, אלס יענער געווייהטע (קרח) צו רייבערן זיך נאהטע אונד פער־

[1]) זיעהע אין ס' שמות קאפיטעל ל"ב פערז ל"ב. [2]) שמות כ"ח כ"ט.

הביטה א׳ בעמדי לפניך · אין בקרבי אנוש · תוי לזכרון: היש מי יפלל · וישיב חימה · ויותק לדורות · שמו לזכרון: ומי שוגא בצע · ידבר ענו בי · ויען ויאמר עד · אדון לזכרון: ובטלה חלב · יכפר בעדנו · וכנגד שני עפרים · יעל לזכרון: זעף ירא ויאמר · תהי ידך

כי

למספר חול יזכור: רבע מספרות · מחנני לכפרות · רגש שופרות · לשפרם יזכור: זכר קריאת ספר · אשר גלמי שפר · קצב לו בספר · בכל דור ודור לזכור: קצף אם החרט בספר · לבלתי

מצוא

תוי, רשמי, כלומר שאוכל לרשום אותו לזכרון, והוא ל׳ והתוית תו (יחזקאל ט ד)· היש מי יפלל, כפינחס, שנאמר ויעמוד פינחס ויפלל (תהלי׳ קו ל) וכתיב פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי .... הנני נותן לו את בריתי שלום (במדבר כ״ה). ומי שונא בצע וכו׳, כלומר היש עוד שונא בצע כשמואל שאמר ענו בי נגד ה׳ ונגד משיחו את שור מי לקחתי וגו׳ ובת קול יוצאת ואומרת עד כדכתיב שם ויאמר עד (ש״א יב ה) וכמו שפירש״י מטעם רז״ל. ובטלה חלב וגו׳, שיכפר בעדנו בטלה חלב כשמואל שנא׳ בו ויקח שמואל טלה חלב אחד ויעלהו עולה כליל לה׳ ויזעק שמואל אל ה׳ בעד ישראל ויענהו ה׳ (ש״א ז ט). וכנגד שני עפרים, כנגד משה ואהרן שנקראו שני עפרים בשיר השירים ד׳ ה׳. יעל לזכרון, שמואל עלה ונחשב כמשה ואהרן דכתיב משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו (תהלי׳ צט ו) וכמו שאחז״ל במס׳ תענית דף ה׳ ב׳. זעף ירא וכו׳, כלומר היש מי שיראה זעף של הקב״ה ויאמר תהי ידך בי כמו שאמר דוד אל ה׳ בראותו את המלאך המכה בעם ויאמר הנה אנכי חטאתי ואנכי העויתי

לעהרט װאורדע פאָמן פייער דעז אַנדענקענז[1]). ערבאַרמע דיך מיין, אָ גאָטט, װען איך פאָר דיר בעטע! אין מיינער מיטטע פינדעט זיך קיינער מעהר, דער עז פערדיענטע, אויפגעצייכנעט צו װערדען צום אַנדענקען! װאָ איזט איינער װיא פינחס[2]), דער פֿאָהענד דיינען גריםן בעזאַנפטיגטע, דעססען נאַמען דער נאַכװעלט אויפגעצייכנעט װערדען קאָננטע צום אַנדענקען? װאָ גיבט׳ז איינען אונאייגענניטציגען (גלייך שמואל), װעלכער זאַגטע: ״צייגט װידער מיך[3])!״ װאָ דער הערר זעלבסט איהם דאָז צייגניס דער טריייע גאַב צום אַנדענקען? ער װאַר׳ז, דער איין זויגלאַמם אָפפערטע פיר אונז צור פערזאָהנונג; זיין רוהם בלייבט — װיא דער פאָן משה אונד אהרן — בעשטאַנדיג אין אַנדענקען. װאָ גיבט עז נאָך איינען דוד, װעלכער — אַלז ער דען גרים דעז הערן זאַה — אויזריעף: „פאָלפיהרע דיינען טטרייך אַן מיר[4])!״? ער װאַר נאָך

[1]) זיעהע אין במדבר י״ז דיא גנשילטע קלאַ׳ז. [2]) במדבר כ״ה.
[3]) שמואל א׳ קאַפיטעל י״ב. [4]) שמואל ב׳ קאַפיטעל כ״ד פערז י״ז.

כִּי אֲשֶׁר כְּלֵב אֱלֹהָיו· הוּא
לְזִכָּרוֹן: זָעַק וְהֵשִׁיב· חֶרֶב
אֱלֵי נְדָנָהּ· וְהוּשַׁת לוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ·
כֵּס לְזִכָּרוֹן: חִכִּיתִי בְּעֵת
צָר· לְפוֹתֵחַ וּמַמְטִיר·
כְּמֵשִׁיב רוּחַ לַיֶּלֶד· אָבוּד
מִזִּכָּרוֹן: חַי לִרְאוֹת בְּרִית·
בְּדַבְּרוֹ קִנֵּאתִי· כִּי עָזְבוּ עָם·
בְּרִית וְזִכָּרוֹן: טֶרֶם הָיָה לִי·
מְכַפֵּר פָּנִים· מִנְחָה הֲלֶכֶת·
כשחד

מְצוֹא כֹפֶר· קִיּוּם
זִכְרוֹן זֶה סֵפֶר· לְפָנָיו
יִזְכּוֹר: זֵכֶר צָפוּן מֵרֵדִי
אוֹר· תְּמִימוֹ דוֹר כָּאוֹרִי·
צִיָּה כְּחָר לָאוֹר· קְנוּיָיו
יִזְכֹּר: צְפוּפִים פְּנֵי
נָאוֹר· מִשְׁפָּטָם תֵּת
לָאוֹר· צַחֲנוֹ רֹעַ שְׁאוֹרִי·
בְּרִיב כֹּל יִזְכּוֹר: זֵכֶר
פעלת

ואלה הצאן מה עשו? תהי נא ידך בי! וגו' (ש"ב כד יז). אשר כלב אלהיו הוא, ככתוב עליו ובקש ה' לו איש כלבבו (ש"א יג יד). זעק וכו', דוד צעק אל ה' והשיב המלאך החרב אל נדנה ככתוב ויבן שם דוד מזבח ויקרא אל ה'; ויאמר ה' למלאך וישב חרבו אל נדנה (דה"א כא כז) ועל זאת הושת לו כשמש וכו', ככתוב כסאו כשמש נגדי (תהלים פט כ). בעת צר, בעת עצירת גשמים. לפותח וממטיר, למי שבידו מפתח של טל ומטר כאלי' המשיב רוח וכו', כדאי' בירושלמי פרק ה' דברכו' והעתקתי לשונו במוסף ליום ראשון של פסח בתפלת טל. כמשיב רוח וכו', טעמו כמשיב הרוח אל הילד שכבר היה אבוד מזכרון, והיינו אליהו שהחיה הילד המת, כמבואר במקרא במלכים א' סי' י"ז. חי לראות ברית וכו', טעמו אליהו עדיין חי וקים כדי לראות לעולם ברית מילה שמקיימים ישראל בעבור אמרו קנא קנאתי לה' אלהי צבאות (מ"א י"ט י'), וכדאי' בפרקי דר"א סוף פרק כ"ט, אמר לו הקב"ה לעולם אתה מקנא קנאתי, בשטים על גלוי עריות וכאן אתה מקנא על ברית, חייך שאין ישראל עושין ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך, מכאן התקינו חכמים שיהיו עושין מושב כבוד למלאך הברית שנא' ומלאך הברית אשר אתם חפצים הנה בא וגו'. עכ"ל. טרם, מאז.

דעם זיינעס גאָטטעס, ער פֿלעהטע איהן אַן, אונד דעס ענגעלס פֿערדערבענדעס שווערט וואורדע אין דיא שיידע געשטעקט; זיין טהראָן וואַר דער זאָננע גלייך געגרינדעט צום עוויגען אַנדענקען. בייא יענער דיררע דאָרט קאָננטע איך וואָהל אויף רעגען האָפֿפֿען, אין צופֿערזיכט אויף איהן דער פֿערמאָגענד וואַר, יענעם ענטזעעלטען קינדע דאַס לעבען וויעדער צו געבען[1]. ער אייפֿערטע גאָטטעס אייפֿער אונד שפּראַך[2]: „איך אייפֿערע, וויל דיין פֿאָלק דיינען בונד איבערטרעטען!" אונד נאָך לעבט ער צום עוויגען אַנדענקען[3]. יאַ פֿאָראויס האַטטע איך מאַנכע מיטטעל, גאָטט צו בעזאֶנפֿטיגען, איך ליעס שפּייזעאָפּפֿער פֿאָראַנגעהן, ליעס אין זיינעם

---

[1]) מלכי' א' קאַפּ' י"ז. [2]) מלכי' א' י"ט י"ד. [3]) מלכים ב' קאַפּ' ב' י"א.

כְּשׁוֹחַד לְזִכָּרוֹן: טֶרֶף נֵרְדְּ
וְסַמִּים · לְמֵסַב חֲדָרָיו · דָּם
וְחֵלֶב לְנִיחֹחַ · וְלֶחֶם הַפָּנִים
לְזִכָּרוֹן · יֻצַּגְתִּי עַל גֶּחָלֵי
רֵיקָה · כִּי לֹא אַלְמָן · שַׁתִּי
לְזִכָּרוֹן: יָהּ אֶבְטַח בָּךְ · וְלֹא
בִנְדִיבִים · כִּי הֵם כַּקֶּבֶר ·
וְלָנֶצַח שִׁמְךָ לְזִכָּרוֹן: כָּל
אֵלֶּה סְמָכוּנִי · וְרַחֲמֶיךָ
בְּקָשְׁיָתִי · לוּלֵא הֵם תַּמּוֹתִי ·
וְאֵינִי לְזִכָּרוֹן: כִּי הֵם בִּזְרוֹעַ ·
עדיד

פְּעֻלַּת אֶזְרָח · הֶעֱרְתָה
מִמִּזְרָח · פָּעֳלוֹ יְזָרֵחַ ·
בְּקֶרֶב שָׁנִים יִזָּכֵר: פַּח
אֹם הָטְרַח · פִּרְחָיו
לְמָרַח · פִּלּוּלוֹ יִצְרַח ·
בַּעֲדָם יִזְכּוֹר: זֵכֶר
עֲקֵדַת מוֹרִיָּה · כְּהִיַּת
רְאִיָּה · עֲדֵי עֵרוֹם
וְעֶרְיָה · סְבוּכוֹ יִזְכּוֹר:
עֵצֶב טְרִיָּה · אִם
כּוֹאֲבָה פּוֹרִיָּה · עֲתָרוֹ
לִרְאִיָּה · וְלִזְכוּת יִזָּכֵר: זֵכֶר סֻלָּם הֲלָם · וְעָלָיו
מְהוּלָּלָם · שָׂרֵי אַרְבַּע וְעֻלָּם · בּוֹ כְּמֵאָז
יזכר

טרף נרד וסמים, הינו הקטורת, והכוונה שאז היו לי דברים רבים לכפר בעדי אבל עתה יוצגתי על גחלי ריקה, והוא כענין והעמידה על גחליה ריקה למען תחם (יחזקאל כד יא), כלומר נשארתי ככלי ריק עומד על הגחלים שישרף ויפסד. כי לא אלמן וכו', טעמו אבל שתי ושמתי לי לזכרון הייעוד שיעדת באמרך כי לא אלמן ישראל ויהודה מאלהיו (ירמי' נא ה) ובזה בטחתי, וזהו שסמך אליו יה אבטח בך וכו'. לולא הם, לולא רחמיך כבר תמתי ואיני לזכרון. כי הם בזרוע עדיך לא נאו, כ"כ בכל ספרינו וכ"י, אבל בתוספ' במס' ברכות דף י"ז ע"ב בד"ה והן

טעמפעל באלד אונד מעהרערע ספעצעריען רייכערן, בעשפרענגטע זיינען אַלטאַר מיט אָפּפערבלוט, מאַכטע דאַן אנשטאלט איינען אַנגענעהמען דופט אונד לעגטע אויך זיינען טיש דאַז שויבראָד (לחם הפנים) צום אַנדענקען. אַבער יעטצט — פערוויסטיג אַללעז דעסען, שטעהע איך לעהרענד דאַ וויא איין לעערער טאָפּף אויף גלוט — דאַז האַט עז מיר פערהייסען, איך ניכט פערוויטוועט צו לאַסען, אונד דיעזע פערהייסונג ברינגע איך צום אַין אַנדענקען. דיר אַללײן, גאָטט, פערטרויע איך, ניכט יענען ביעדערן! זיא זינגען צום אין גראַבע, נור דיין נאַמע בלייבט אין עוויגקייט אין אַנדענקען. יענע טרוגען צוואַר צו מיינער ערהאַלטונג ביים, דאָך וואַר עז דיינע באַרמהערציגקייט, דיא איך מיימער גובטע ; וואָרע דיעזע

עָדֶיךָ לֹא בָאוּ · רוֹמְמוֹתֶיךָ
בְּפִיהֶם · שָׂמוּ לְזִכָּרוֹן: לְיוֹם
זֶה נִכְמַס · סְכֶם חֶשְׁבּוֹנוֹת ·
תְּחִלָּה לְיָמִים · וְרֹאשׁ
לְזִכָּרוֹן: לְהִקָּרֵא בוֹ · כְּתַב עֵט
וְשָׁמִיר · גָּלוּי וּבָאֵר · וְיָדוּעַ
לְזִכָּרוֹן: מָוֶת וְחַיִּים · שָׁלוֹם
וּמִלְחָמוֹת · צַחֲצָחוֹת וָשֹׂבַע ·
בָּאִים לְזִכָּרוֹן: מַעַלְלֵי גֶבֶר ·
וּמִסְפַּר צְעָדָיו · נִשְׁכָּחוּ
מֵאֱנוֹשׁ · וְלָאֵל לְזִכָּרוֹן:
נִסְתְּרָה דַרְכִּי · מִי יוּכַל
שִׂיחַ · לַשָּׁוְא נִכְתַּב לִי · חֵטְא
לְזִכָּרוֹן: נֶגֶד פְּנֵי גֶבֶר ·

מעשיו

יִזָּכֵר: שָׂרִיגָיו בְּמַעֲלָם ·
וַיֹּאמֶר לְגֶעֱלָם · שִׂיחוֹ
וְעִילָם · בְּרִית לִזְכּוֹר:
זֶכֶר נְקוּבֵי מְטוֹרַת ·
שְׁבוּעוֹרַת מְטוֹרַת ·
נְדִידוֹרַת הַמְּטוֹרַת ·
לְאֻמְּצָם יִזָּכֵר: נְשׂוּאֵי
עַל מוּטוֹת · אִם פָּץ
לְהַמְּטוֹת · נֶפֶץ חֲדַר
הַמְּטוֹת · לְכַפּוּר יִזָּכֵר:
זֶכֶר מְצוּקִים · יְסוֹד
מוּצָקִים · מִפְּעָלִים
לְצַעֲקִים · בְּפוּט חָשׁ

לזכור

גרס עדיך באו. ע"ש. ליום זה, לר"ה. נכמס, נטמן, ל' הלא הוא כמוס עמדי (דברים לב לד). סכם חשבונות, כלל הסוכם החשבונות מעלילות בני אדם בכל ימות השנה. תחלה לימים וכו', כענין זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון. להקרא בו, בר"ה. כתב עט ושמיר, הכתב החקוק בעט ושמיר וגלוי ובאר וכו'. והוא עפ"ה חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפורן שמיר (ירמיה יז א) כלומר בכתב בלתי עלול להמחק. מות וחיים וכו', כענין ועל המדינות בו יאמר איזו לחרב ואיזו לשלום וכו'. מעללי גבר וכו', כענין כי זכר כל היצור לפניך בא מעשה איש ופקודתו ועלילות מצעדי גבר וכו'. נגד פני גבר וכו', שהרי אותם

ניכט געוועזען, זאָ וואַר' עז לאַנגע טאָן פֿערגעסען, איין אַנדענקען. הייטע איזט דער בעשטיממטע טאַג לום אַבשלוססע אַללער רעכנונגען (דער זינדענ־טהאַטען); ער איזט דער טאַגע אַנפאַנג, ער דער ערזטע לו דער וועלטשאָפפונג אַנ־דענקען. אַן איהם ווערדען אַללע אויפגעלייכנעטע מענשענטהאַטען לזיט אונד דייטליך פֿאָרגעלעגען אונד קונד לום אַנדענקען; טאָד אונד לעבען, פֿריעדע אונד קריעג, מאַנגעל אונד איבערפֿלוס, אַללעז קאָממט הייטע אין אַנדענקען. דיא האַנדלונגען איינעז יעדען מאַננעז זאָוואָהל, אַלז דיא אַנלאַהל זיינער טריטטע, דיא לאַנגזט שאָן איהם פֿערגעסען, קאָממען הייטע פֿאָר גאָטט אין אַנדענקען. ווער קאַן זאַגען: „מיינע האַנדלונגען זינד היימליך; פֿפּלעטליך ווירד מיר איין פֿערגעהען

מַעֲשָׂיו יוֹכִיחוּ · וְיַעֲנֶה בּוֹ כַּחְשׁוֹ · עַד לְזִכָּרוֹן: שִׂיחוּ מְזִמּוֹת אֵל · יַחַד כָּל בְּנֵי אִישׁ · עוֹבְרֵי תַּחַת שֵׁבֶט · כַּצֹּאן לְזִכָּרוֹן: פ' סוֹגֵר דֶּלֶת · בְּעַד תְּמִימִים בְּזַעַם · עַד בֹּא קִצָּם · צֵאת לְזִכָּרוֹן:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֵת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם:

עֲשֵׂה פֶלֶא לַחַיִּים · לְבַל יִהְיוּ כַּמֵּתִים · הֲיֵשׁ אֲמִתְּךָ · בַּקֶּבֶר לְזִכָּרוֹן: פ' עוֹרַרְתָּ אָז

לִזְכּוֹר: מִפִּי יוֹנְקִים · אֲשֶׁר בַּסּוּף נֶאֱקִים · מַאֲמַר בְּרִית וְחֻקִּים · דְּבַר קָדְשׁוֹ יִזְכֹּר: זֵכֶר לִין כְּפָרִים · וְאִמְרֵי שְׁפָרִים · לִמְשַׁלְּמֵי פָרִים · בְּשָׂפָה יִזְכֹּר: לְעֵת בִּקּוּר סְפָרִים · סְתָרִים מְסַפְּרִים · לִשְׁנֵי עֳפָרִים · לְצֶדֶק יִזְכּוֹר: זֵכֶר כְּבוֹד מִשְׁכָּן · מְקוֹם דּוֹר

בפעל שכן

יד כל אדם בו. סוגר דלת וכו', טעמו הקב"ה סוגר דלת בעד תמימים בעת זעם עד בא קצם לצאת, וכענין מעשה נח בתבה שסגר ה' בעדו עד שעבר הזעם ואחר כך אמר לו צא מן התבה. ככתוב ויזכור אלהים וגו', בראשית ח' א'. עשה פלא לחיים וכו', ע"ד הלמתים תעשה פלא (תהלים פ"ח י"א), ודייק מיניה מכלל שמדתך לעשות פלא לחיים. היש אמתך וכו', על שם הכתוב היספר בקבר חסדך אמונתך באבדון (שם). עוררת אז בפעל, אז

אויפגעשריעבען צום אנדענקען!"? זיינע אנדאכטגען זעלבסט געבען איהן אן, שטראפען איהן ליגען אונד טרעטען אלז צייגען אויף צום אנדענקען. שפרעכט עהרפורכטזפאלל פאן ראטהשלוססע דעז אללמאכטיגען, איהר מענשענזאהנע אללע, דיא איהר אונטער דעם הירטענשטאב וויא שאאפע געמושטערט ווערדעט צום אנדענקען! עז וואר דעז אללמאכטיגען ראטהשלוס, זיינע פראממען (נאח אונד דעססען פאמיליע) אין יענען אונגליקקזטאגען אין דיא ארכע צו פערשליעסען, ביז צור צייט איהרעז הערויזגאנגעז צום אנדענקען.

זא שטעהט אין דיינער לעהרע געשריעבען: „ענדליך דאכטע גאטט אן נאח אונד אן אללעז טהיער אונד אן אללעז פיעה, וועלכעז מיט איהם אין דער ארכע וואר; גאטט פיהרטע איינען ווינד איבער דיא ערדע, אונד דאז געוואססער לעגטע זיך."

לייגע דען לעבענדען וואונדער, דאס זיא ניכט דען טאדטען גלייכען; קאן מאן אים גראבע דיינע טרייע ריהמען צום אנדענקען? פארמאלז באהאט דא דיך אונזער

בְּפַעַל · עוֹרַרְנוּ בְּלֹא
פֹּעַל · הֲלֹא לְנִפְלְאוֹתֶיךָ ·
תַּעַשׂ לְזִכָּרוֹן:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ זֵכֶר עָשָׂה
לְנִפְלְאוֹתָיו חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ: וְנֶאֱמַר
טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ:

פְּנֵי אֱלֹהִים · בְּיוֹשְׁבֵי גַנִּים ·
מַקְשִׁיב לְנִדְבָרֵימוֹ · בְּדָת
לְזִכָּרוֹן: פ׳ פָּעֳלָם לְפָנֶיךָ ·
וּשְׂכָרָם אִתָּךְ · אוֹכְלֵי לֶחֶם
הָעֲצָבִים · בְּסֵפֶר לְזִכָּרוֹן:

שָׁכֵן · כְּרוּבִים בּוֹ שָׁכֵן ·
חֶסֶד נְעוּרִים יִזְכֹּר:
כִּיּוֹר עִם כֵּן · וְנַעַם קוֹל
דּוּכָן · כַּבִּיר בְּיוֹם מוּכָן ·
לִנְבוֹנִים יִזְכּוֹר: זֵכֶר
יְלִיד נוֹן · וּמִשְׁפְּטֵי אוּרִי
אַפִּרְיוֹן · יִזָּכְרוּ בְּרִנּוּן ·
פְּלָאָם לִזְכּוֹר: יִקֶשׁ
בְּרַק הַשְּׁנוּן · אִם
הַשְׁלֵךְ לְתַאֲנוּן ·

ככתוב

יַקְשִׁיב תַּחֲנוּן · חֲנוּנָיו לִזְכּוֹר: זֵכֶר טַעַם
שׁוֹפְטִים · וְאוֹת קְצִיר חִטִּים · טֶפֶשׂ שׁוֹטְטִים ·
יָחֵל מִלִּזְכּוֹר: טָרַח אַרְבַּעַת שְׁפָטִים · אִם
נֶעֶנְשׁוּ נִשְׁפָּטִים · טֶבַע מִשְׁפָּטִים · אֲשֶׁר שָׁם
יִזְכּוֹר: זֵכֶר חֲצוֹת לַיְלָה · וְתוֹדוֹת מִשְׁפְּטֵי לַיְלָה ·

חשך

התעוררת לגאלי בעבור פעולתנו הטוב׳, עוררנו עתה מבלי שיש בנו מעשי׳ כ״א לעשות
גם זוכר לנפלאותיך, כענין לא לנו ה׳ לא לנו כי לשמך תן כבוד (תהלי׳ קטו א). פנה

דער טוגענדען האלבען מן. א, ניס דיך אויך דער טוגענדהאפטען אן;
שטיפטע דייגען וואנדערן איין אנדענקען!
:א לויטען דיא וואָרטע דייגעז הייליגען (דוד) : „געראַכטים שטיפטעט זייגער
וואונדער דער גנאדיגע, בארמהערציגע, דער הערר!” פֿערנער הייסט עז:
„ער גיבט זיינען דיענערן אונטערהאלט, דענקט עוויגליך אן זיינען בונד.”
ווענדע, א גאָטט, דיין אנגעזיכט דענען צו, דיא אין דיינעם גארטען (בית המדרש)
וויילען אונד בעשטאנדיג אויף דייגער לעהרע זיך בעשעפטיגען צום אנדענקען!
זיא פיהרען איין ווייהעוואליגעז לעבען! אוהרע טוגענד אונד וויהרע בעלאהנונגען
שטעהן בייא דיר אים בוכע, איינגעשריעבען צום אנדענקען.

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי יְיָ וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ:

צָצוּ שְׁעָלִים· מְחַבְּלִים כְּרָמִים· לְהַכְרִית מִגֶּפֶן שֹׁרֶשׁ וְזִכָּרוֹן: פ׳ צָרְדוּם בְּפֶרֶךְ· נָאֲקוּ וְנוֹשָׁעוּ· בִּכְשֵׁר הַרְרֵי קֶדֶם· הוּחַק לְזִכָּרוֹן:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים את

חֹשֶׁךְ בְּאִישׁוֹן לַיְלָה· נִגּוּנוּ לָמוֹ יִזְכּוֹר: חֵקֶר מִסְפַּר לַיְלָדִים· יַגִּיהַּ בְּלַהַב לַיְלָה· חק הֶגֶה יוֹמָם וָלַיְלָה· לְגִיהָם יִזְכּוֹר: זֵכֶר זֶה זְבוּל· אֲשֶׁר בְּבִצְעֵי חָבוּל· זְדוֹנוֹת סָבוּל· עוֹד בַּל יִזְכּוֹר: וַעַם כַּמַּבּוּל· אִם יָצְאָה לְחַבּוּל· זִכְרוֹן

יֶרַח בּוּל· לְחֶמְלָה יִזְכּוֹר: זֶכֶר וְכַח כָּל פֹּעַל· בְּקַו וָפֶלֶס יַעַל· וְאִם בְּמֶרֶד וְאִם בְּמַעַל· רַב חֶסֶד יִזְכּוֹר: וְאִם טוֹב וְאִם רַע·

אשר

אלהים ביושבי נגיס, היינו ת"א שהרי אתה מקשיב לכל דברי' בדת לזכרון, ככתוב אז נדברו יראי ה' וגו' (מלאכי ג טו). צצו, הציצו. שועלים, אמר למצרי' שאנו לחבל כרם ה' צבאו' בית ישראל, וכנה המצרי' בשועלי' כדאי' בילקוט בפסוק אחזו לנו שועלי', אמר רשב"א מה השועל הזה ערום ומביט לאחוריו כך המצרי' מתחכמו בשעבוד של ישראל וכו'. צרדום בפרך, לאלום בעבודת פרך. כבשר הררי קדם, בזכות האבות אשר הוחק

„אָ לִיעסעזט דוח ניעדערטרייבען פרחָפֿעטען דורך דיינען פרחָפֿעטען: דחַן חונטערי רעדען זיך דיח גאָטטעזפֿירכטיגען חונטערחיינחַנדער; דער הערר פֿערי ניאמט'ז, ער החַט'ז געהערט חונד לִעסט חיין געדחַכטניסבוך חיינפֿיהרען פֿיר דיח גאָטטעזפֿירכטיגען חונד פֿערעהרער זיינעז נחַמענז."

יענע סלויען פֿיכזע (מצרים), דיח פֿערדערבער דעז וויינגחַרטעז, טרחַכטעטען דען שטחַם פֿחָן דייגען וויינשטאָקק (ישראל) לו פֿערניכטען חונד לו פֿערטילגען דעסען חַנדענקען. זיח חַכבען דיין פֿאָלק געקוועלט דורך שווערע חַרי בייט; עז שריע לו דיר חונד ווחַרד ערלעזט; דוח דחַכטעזט דער פֿרעממי מיגקייט דער חורפֿעטער, דיח פֿחָר דיר חויפֿגעלייכנעט ווחַר לום חַנדענקען.

זאָ שטעהט חין דייגער לעהרע געשריעבען: גאָטט ערהערטע חיהר יאַממערן,

אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ
אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב:

קֶדֶם כּוֹנַנְתָּה לַדּוֹרוֹת · אֵין
בָּהֶם חֵפֶץ · חֲלִפָתָם
וְאַבְּדָתָם · מִהְיוֹת לְזִכָּרוֹן:
זִינַּקְחַתָּה דּוֹר מֵאֶלֶף ·
אֲמָרֶיךָ הִנְחַלְתָּם · לְמַעֲנָם
בְּכָל דּוֹר · חַקְתָּה לְזִכָּרוֹן:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ זָכַר לְעוֹלָם
בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר:

אֲשֶׁר בּוֹ יֶאֱרָע · וְסִתּוֹ
יִפָּרַע · בְּסַאסְאָה
מִלִּזְכּוֹר: זֵכֶר הַחַיִּים ·
עַד כַּמָּה הֵם הַיָּמִים · הֵן
לַמָּוֶת אִם לַחַיִּים · חַי
חַי יִזְכּוֹר: הֲמוֹן שְׁאוֹן
בְּרוּאִים · יַעַבְרוּ לְפָנָיו
כִּמְרִיאִים · הֲלֹא כְּמוֹ
רְאוּיִים · לְכָל אֶחָד

דם

יִזְכּוֹר: זֵכֶר דְּלוֹרַת וָעֹשֶׁר · בְּצוּרַת וָהֹשֶׁר ·
דּוֹפִי וְגַם יֹשֶׁר · בַּדִּין הוּא יִזְכּוֹר: דָּבָר גָּלוּי
וָסֵתֶר · בְּנִינוֹת וְסוֹתֵר · דֵּי חָסֵר וְיָתֵר · לְקָצֵב
יִזְכּוֹר: זֵכֶר גְּנוּנִים לָשֶׁבֶת · בַּמִּדְבָּר וְיוֹשֵׁב ·
גֶּשֶׁם וְרוּחַ לְנַשֵּׁב · מֵהַיּוֹם יִזְכּוֹר: גָּרוֹן

להקשב

לזכרון נגאלו ככתוב וישמע אלהים וגו', (שמות ב כד). קודם בנת לדורות וכו', כדאי' במס' חגיג' דף י"ג ב', תתקע"ד דורות שעלו במחשבה להבראות ונטרדו כי לא היה בהם חפץ לקבל התורה לכן נטרדו מן העולם ונתנה התור' לכ"ו דורות מאדם עד משה לקיים מ"ש דבר צוה לאלף דור (תהלי' קה ח) ע"ש פרש"י, והענין מבואר יותר בזוהר טוב בפסו' הנזכר באמרו תתקע"ד היו ראוים לעמו' וכולם נמחו בדור המבול

געדאכטע אויך אן זיינען בונד מיט אברהם, יצחק אונד יעקב."

אין דער פֿאָרוועלט מערקטעסט דוא איינע אונציהלע געשלעכטספֿאָלגע אונד ליעסעסט זיא פֿערשווינדען*); זיא קאָמען ניכט מעהר אין אַנדענקען. דאַס טויזענדסטע געשלעכט נאַהמסט דוא אויף, איבערגאַבסט איהנען דיינע טריפֿטען אונד לייכנעטעסט זיא דער נאַכוועלט אויף צום אַנדענקען.

זאָ לויטען דיא וואָרטע דיינעס היילינגען: „עוויג דענקט ער זיינעס בונד, זיין וואָרט, דאַס ער בעפֿאַהל, דעם טויזענדסטען געשלעכטע."

---

*) זיעהע אָבען באור.

רָם הָשַׁק מְאֹד · בְּכַלַּת נְעוּרִים · הֲרוּגֶיהָ וַעֲנִיֶּיהָ · תַּתָּה לְזִכָּרוֹן : רָצָה אַחֲרֶיךָ · בְּגֵיא צִיָּה וְצַלְמָוֶת · אַהֲבַת כְּלוּלוֹתֶיהָ · תַּעַשׂ לְזִכָּרוֹן :

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ הָלֹךְ וְקָרָאתָ בְאָזְנֵי יְרוּשָׁלַםִ לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְיָ זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה :

שִׁחֲתוּ עַם זוּ · שְׂאֵת שִׁמְצָה בְּקָמֵיהֶם · שָׂם פֶּסֶל וְלֹא · שָׁתוּ לְזִכָּרוֹן : שֶׁכָּלוּ כִמְעַט רֶגַע · לוּלֵי קָם בַּפֶּרֶץ · מְעוֹרֵר

שבועה

לְהַקְשֵׁב · מֵעַם שְׁמוֹ חוֹשֵׁב · גָּלֻיּוֹת לְהָשֵׁב · בְּיוֹם תְּקַע יִזְכּוֹר : זֶכֶר בַּהַל וְהֵימָה · קְרָב וּמִלְחָמָה · בְּקוֹעַ חוֹמָה · לְחוֹמַת יָם יִזְכּוֹר : בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה · אִם הִקְנָם מְהוּמָה · בְּצוּר קוֹל הוֹמָה · לַאֲדָמָה יִזְכּוֹר : זֶכֶר אֱמוּנָה וָשֶׁקֶר · אוֹן שִׂיחַ וָחֵקֶר · אוֹרַת פְּקֻדַּת בַּבֹּקֶר · לִרְגָעִים

יזכור

וכו'. ועיין עוד בשיר רבה בפסוק מעות לא יוכל לתקון. רם, הקב"ה. רצה אחריך, כלת נעורים רצה אחריך כדכתיב משכני אחריך נרוצה (שיר א ד). בגיא ציה וצלמות, רומז למדבר. הלוך וגו', ירמי' ב' ב'. שחתו, בעגל. לולי קם בפרץ, משה, ככתו' תהלי' ק"ו כ"ג.

אחבטיגע וואהלגעפאללען חאט דוח, חללערהאבענטער, אן דיינער יוגענד־ ברויט (ישראל) געלייגט; חיהרע קוואל חונד ליידען כאהאוט דוח חין אנ־ דענקען. זיח פאלגטע דיר חין יענער פינסטערן וויסטע נאך; א, וואכטע דיר יענע לארטליכע לוטרויען קאמאען חין אנדענקען! זא חיזט ניעדערגע־ טריעבען דורך דיינען פראפעטען: „געהע חין חונד רופע לויט חין דיח אהרען ירושלים'ז חונד זאגע: זא טפריכט דער הערר: חיך געדענקע דער דיינע יוגענדליכע געפאלליגקייט, יענע לארטליכע לוטרויען, וויח דוח איר חין דער וויסטע פאלגטעזט, חין חונפרוכטבארען לאנדע."

דיעז פאלק ווחורדע דאן אבטריננינג חונד זעטלטע זיך דער טואך זיינער ווידער־ זאכער חויז; עז טטעללטע חיין געטצענבילד, חיינע חונזואכט לוין אנדענקען. טאן ווארד פערדעריבען חיבער יגז בעשלאסען, האטטע משה זיך דעם חויז־

שְׁבוּעָה· וּבְרִית לְזִכָּרוֹן׃

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ וַתְּדַבֵּר אֲלֵהֶם אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲכֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתֵּן לְזַרְעֲכֶם וְנָחֲלוּ לְעֹלָם׃

תִּעַבְתָּ מֵאָז· עֲדַת כָּל לְאֻמִּים· חֲשַׁקְתָּנוּ מֵהֶם· עֵדוּת לְזִכָּרוֹן׃ ח׳ תְּמוּר כֶּסֶף נִמְאָס· דּוֹר נִשְׁכַּח קַחְתָּ· קְנֵנוּ שֵׁנִית· כִּי שְׁכַחְנוּ מִזִּכָּרוֹן׃

ככתוב

יִזְכּוֹר׃ ח׳ אִם לְזוֹל אִם לְיֹקֶר· אוֹ לְטַעַת אוֹ לַעֲקֹר· אֱנוֹשׁ בְּדִקְדּוּק וְהֵקֶר· לַמִּשְׁפָּט יִזָּכֵר׃

וְגַם אֶת נֹחַ בְּאַהֲבָה זָכַרְתָּ וַתִּפְקְדֵהוּ בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים׃ בַּהֲבִיאֲךָ אֶת מֵי הַמַּבּוּל לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֵיהֶם· עַל כֵּן זִכְרוֹנוֹ בָּא לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ· לְהַרְבּוֹת זַרְעוֹ כְּעַפְרוֹת תֵּבֵל· וְצֶאֱצָאָיו כְּחוֹל הַיָּם׃ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֵת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם· וְנֶאֱמַר וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר

אלהים

זכר וגו׳, שמו׳ ל״ב י״ג. מאז, מתפל׳ מז׳ ואילך כמ״ש ז״ל (ברכו׳ ז א), ג׳ דברי׳ בקש משה מלפני הקב״ה ונתן לו, בקש שלא תשרה שכינ׳ על א״ה ונתן לו שנא׳ ונפלינו וגו׳. תמור כסף נמאס, תחת ישרא׳ שנקראו ראשון דכתי׳ כסף נמאס קראו להם (ירמי׳ ו ל) קחת לך דור נשכח והיינו אותם שעלו מגלות בבל שהי׳ דור נשכח עד שנתיאשו מן הגאול׳. קננו שנית, כנבואת ישעי׳ (יא יא) ביום ההוא יוסף אדני שנית ידו לקנות

ברוך ניכט ענטגעגענגעסטעללט, ניכט דען געטטליכען שוואור אונד בונד געבראַכט אין אנדענקען.

דאַ שטעהט אין דיינער לעהרע געשריבען: „געדענקע דיינען דיענערן, אברהם, יצחק אונד יעקב, וואַס דוא איהנען בייא דיר זעלבסט צוגעשוואָרען האַסט; אונד האַסט איהנען צוגעזאַגט: איך וויל אייערן זאַאמען זאָ פיעל זיין לאַססען אַלז שטערנע אַם היממעל, אונד דיעזעס גאַנצע לאַנד, וואָפאָן איך געשפּראָכען, וויל איך אייערן זאַאמען איינגעבען, אונד זיא זאָללען עס עוויג אַלז איהר ערבגוט בעזיטצען.

פֿאָן דאַ אַן בעטראַכטעסט דוא, יעדע היידנישע געמיינדע צו פֿעראַכטייען אונד דיין וואָהלגעפֿאַללען אַן אונז צו האַבען — איין עוויגעז צייגניס צום אַנדענקען. שטאַטט איינער פֿערוואָרפֿענען זילבער האַסט דוא איינזט איינע האַלטע, פֿערגעססענע וויעדערהאָלט געגענאָממען; אָ, נימם אונז וויעדער אויף! לאַנגע שאָן איזט עס פֿערגעססען, אונזער אַנדענקען!

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ זְכֹר עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶּדֶם גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ הַר צִיּוֹן זֶה שָׁכַנְתָּ בּוֹ׃

תַּר אִישׁ תָּם · בְּמֵי זַרְעוֹ יֻכְהֶה · שִׂכֵּל יָדָיו · לְאוֹת וְזִכָּרוֹן׃ תְּרַפֵּק מְשׁוֹל אֶפְרַיִם · בְּשַׁעֲשׁוּעַ יֶלֶד וּבֵן יַקִּיר · הֲלֹא בְּכוֹרִי הוּא · חֻקַּת לְזִכָּרוֹן׃

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ הֲבֵן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים כִּי מִדֵּי דַבְּרִי בּוֹ זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד · עַל כֵּן הָמוּ מֵעַי לוֹ רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נְאֻם יְיָ׃

אלהינו

אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב׃ וְנֶאֱמַר וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר׃ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ׃ וְנֶאֱמַר טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ · וְנֶאֱמַר וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנָּחֵם כְּרֹב חֲסָדָיו׃ וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר הָלֹךְ וְקָרָאתָ בְאָזְנֵי יְרוּשָׁלַיִם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְיָ זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה׃ וְנֶאֱמַר וְזָכַרְתִּי אֲנִי אֶת בְּרִיתִי אוֹתָךְ בִּימֵי נְעוּרָיִךְ וַהֲקִימוֹתִי לָךְ בְּרִית עוֹלָם׃ וְנֶאֱמַר הֲבֵן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים כִּי מִדֵּי דַבְּרִי בּוֹ זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד עַל כֵּן הָמוּ מֵעַי לוֹ רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נְאֻם יְיָ׃

אלהינו

אשר עמו. זכר וגו׳, תהלי׳ ע״ד ב׳. תר, ל׳ חקור. שכל ידיו וכו׳, מבואר בבראשי׳ מ״ח י״ד. תרפק, ל׳ חבוק, וטעמו תרפק ותחבק אפרים שנמשל בשעשוע ילד וכו׳, ככתוב הבן יקיר לי וגו׳ (ירמי׳ לא כ), וכתיב שם (פסוק ט) ואפרים בכורי הוא.

זאָ לויטען דיא וואָרטע דיינער היילִיגען: „דענקע דער געמיינע, פאָרמאַלס דיר ערוואָרבען, דעס שטאַממעס, דיר לאַנגסט אייגענטהום בעפרייט, ציון'ס בערג, דען דוא בעוואָהנסט".

נאָכדעם פאַטער יעקב, דער ביעדערמאַן, נאָכגעדאַכט האַטטע, נאָך וועלכעם פאָן בײדען זאָהנען זיין נאַמען גענאַננט ווערדען זאָללטע, לעגטע ער מיט בעדאַכט זיינע רעכטע אויף אפרים'ס הויפט, יאַ, נענן אויך דו מ איהן ליעבריך אויף, אפרים, דען האָלדען קנאַבען, דען טהייערן זאָהן! נאַננטעסט דוא איהן ניכט דיינען ערסטגעבאָרענען אונד טריעבסט עס ניעדער לאַנג נאַכדענקען? —

זאָ ליעסעסט דוא דורך דיינען פראָפעטען ניעדערשרייבען; „איסט אפרים מיר איין טהייערער זאָהן, אָדער איינער שפיעלע קנאַבע? דען זאָ אָפט איך נור פאָן איהם שפרעכע, בלייבט ער מיר אייגעדענק אימערדאַר; דאַרום איסט מיין אינגערעס רעגע פיר איהן. ערבאַרמען, יאַ, ערבאַרמען וויל איך מיך זיין! זאָ שפריכט דער עוויגע."

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ וּפָקְדֵנוּ בִּפְקֻדַּת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִשְּׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם וּזְכָר לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד וְאֶת הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה וְתֵרָאֶה לְפָנֶיךָ עֲקֵדָה שֶׁעָקַד אַבְרָהָם אָבִינוּ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ עַל גַּב הַמִּזְבֵּחַ וְכָבַשׁ רַחֲמָיו לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעַסְךָ מֵעָלֵינוּ וּבְטוּבְךָ הַגָּדוֹל יָשׁוּב חֲרוֹן אַפְּךָ מֵעַמְּךָ וּמֵעִירְךָ וּמִנַּחֲלָתֶךָ וְקַיֶּם לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַדָּבָר שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר׃ וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְיָ׃

(כשיש ברית מילה פותחים ארון הקודש ומוסיפים זה.

זְכֹר בְּרִית אַבְרָהָם וַעֲקֵדַת יִצְחָק וְהָשֵׁב
שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ׃)

כִּי זוֹכֵר כָּל הַנִּשְׁכָּחוֹת אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם וְאֵין שִׁכְחָה לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ. וַעֲקֵדַת יִצְחָק לְזַרְעוֹ (שֶׁל יַעֲקֹב) הַיּוֹם בְּרַחֲמִים תִּזְכּוֹר׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ זוֹכֵר הַבְּרִית׃

ותוקעים תש״ת.

תקיעה׃ שברים׃ תקיעה׃

הַיּוֹם הֲרַת עוֹלָם. הַיּוֹם יַעֲמִיד בַּמִּשְׁפָּט. כָּל יְצוּרֵי עוֹלָמִים. אִם כְּבָנִים. אִם כַּעֲבָדִים. אִם כְּבָנִים רַחֲמֵנוּ כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים. וְאִם כַּעֲבָדִים עֵינֵינוּ לְךָ תְלוּיוֹת. עַד שֶׁתְּחָנֵּנוּ וְתוֹצִיא כָאוֹר מִשְׁפָּטֵנוּ אָיוֹם קָדוֹשׁ׃

אֲרֶשֶׁת שְׂפָתֵינוּ יֶעֱרַב לְפָנֶיךָ אֵל רָם וְנִשָּׂא. מֵבִין וּמַאֲזִין מַבִּיט וּמַקְשִׁיב לְקוֹל תְּרוּעָתֵנוּ וּתְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן סֵדֶר זִכְרוֹנוֹתֵינוּ׃

אַתָּה נִגְלֵיתָ בַּעֲנַן כְּבוֹדֶךָ עַל עַם קָדְשֶׁךָ לְדַבֵּר עִמָּם מִן הַשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּם קוֹלֶךָ וְנִגְלֵיתָ עֲלֵיהֶם בְּעַרְפַלֵּי טֹהַר גַּם (כָּל) הָעוֹלָם כֻּלּוֹ חָל מִפָּנֶיךָ וּבְרִיּוֹת בְּרֵאשִׁית חָרְדוּ מִמֶּךָּ בְּהִגָּלוֹתְךָ מַלְכֵּנוּ עַל־הַר סִינַי לְלַמֵּד לְעַמְּךָ תּוֹרָה וּמִצְווֹת וַתַּשְׁמִיעֵם אֶת־הוֹד קוֹלֶךָ וְדַבְּרוֹת קָדְשְׁךָ מִלַּהֲבוֹת אֵשׁ בְּקוֹלוֹת וּבְרָקִים עֲלֵיהֶם נִגְלֵיתָ וּבְקוֹל שֹׁפָר עֲלֵיהֶם הוֹפָעְתָּ:

כשחל יו' ראשון בשבת אומרי' בשני אשא. אַם זאָנטאַג זאַגט מאַן דיעזעס:

מיוסד ע"פ א"ב כפול בראשי החרוזות:

אָנוּסָה לְעֶזְרָה. אֶמְצָא נֶגְדִּי. אֵל קָרוֹב לִי. בְּעֵת קָרְאִי בְקוֹל: אֲשֶׁר בַּעֲדַת אֵל. בְּקִרְבִּי נִצָּב. וּפֹה בְּמִקְדָּשׁ מְעַט. אֲצַפְצֵף לוֹ בְקוֹל: בַּקְּרֵנִי דָּרְשֵׁנִי. שֶׂה פְּזוּרָה אֲנִי. גְּנַזַּרְתִּי וְנֶאֱלַמְתִּי. בְּלִי לְהָרִים קוֹל: בֶּאֱמוֹר גּוֹזְזַי. נִדָּחָה הִיא. שׁוֹמְרָה וְצִלָּהּ. לֹא יִשְׁאַג בקול

אֶשָּׂא דֵעִי בְּצֶדֶק. תֵּת לְפוֹעֲלִי צֶדֶק. אֶשְׁאֲלָה מִשְׁפְּטֵי צֶדֶק. קוֹל לְהָרִים כַּשּׁוֹפָר: אֵין קוֹרֵא בְצֶדֶק. רוֹדֵף צֶדֶק צֶדֶק. אֶקְרָא שִׁמְעָה צֶדֶק. בְּקוֹל בָּלוּל בַּשּׁוֹפָר: בַּנְּתִי בְּמַדָּעִי. לְמֵרָחוֹק שְׂאֵרִית רֵעִי. בִּטּוּי תרועה

אנוסה. בעדת אל בקרבי נצב, דכתיב אלהים נצב בעדת אל (תהלי' פב א). ופה, בבה"כ שנקרא מקדש מעט במו שנאמר ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם (יחזקאל יא טז). שה פזורה אני, ע"ש שה פזורה ישראל (ירמי' נ יז). באמור גוזזי

אנוסה. איך איילע נאַך הילפע אונד פינדע דיא אַללמאַכט מיר נאַהע, ווען איך רופע מיט לויטער שטיממע. אין גאָטטליכער געמיינע, אין מיינער מיטטע הייער שטעהט זיא דאַ, אונד הייער, אין דיעזען קליינען היילינטהום, זאָלל פיר זיא גירדען מיינע שטיממע. אָ, זאָגע אונד ניכט וויא אויך, ווין גאָטט איך בין איין פערהירדעטעז לאַמם, יעדער טעדערט מיך, אונד איך מוס פערשטוממען, דאַרף ניכט ערהעבען מיינע שטיממע. מיינע טעדער שפרעכען: זיא איזט יאַ פערשטאָססען, היאר הירט אונד טירנן

בְּקוֹל: גַּלְּתִי שִׂיחַ בְּחֶקְיוֹ·
וְחִכִּי עָרֵב· הִטָּה אֹזֶן וְשָׁח·
הַשְׁמִיעִנִי אֶת קוֹלֵךְ קוֹל:
גָּז וּבָרַח מִנִּי· כְּעֹפֶר עַל הָרֵי
בָתֶר· בְּבַקְּשׁוֹ דָּת וָאוֹת·
בְּמִשְׁכְּנוֹתַי וְאֵין קוֹל: דִּלֵּג
מִבֶּתֶר לְבֶתֶר· הֲשִׁיבֵהוּ אֵלַי·
אוּלַי יִשָּׂא פָנֶיךָ· עָקֵב שָׁמְעֲךָ
בְּקוֹל: דְּרוֹשׁ טוֹבָה לָמוֹ·
וראה

תְּרוּעָה בְּיֹדְעֵי· בְּקוֹל
מַתַּן שׁוֹפָר: בּוֹ בְּהָרִיעִי·
אֶרְצֶה לְרוֹעִי· בְּאָמְצוֹ
זְרוֹעִי· בְּקוֹל כֹּחַ שׁוֹפָר:
גַּשְׁרְתִּי בְּיוֹם דִּין·
לְהִתְוַכֵּחַ בַּדִּין· גּוֹלֶה
עֹמֶק הַדִּין· בְּקוֹל
קְפָאוֹן שׁוֹפָר: גְּזֵרַת דָּת
ודין

נדחה היא וכו', שנא' כי נדחה קראו לך ציון היא דורש אין לה (שם ל יז). גלתי וכו', אז כששמחתי לשיח בחקיו והיה חכי ערב בנעשה ונשמע, אז הטה אלי אוזן ואמר השמיעני את קולך כי קולך ערב (שיר ב יד) וכמו שאמרו בסוף שיר רבה כשעה שישראל קורין בתורה באזנו', קולך השמיעני, ואם לא, ברח דודי, וזהו שסמך אחריו וברח מני וכו'. גז, לשון העברה, כמו כי גז חיש ונעפה (תהלי' צ י). דת ואות, תורה ומצוות. במשכנותי, בבתי כנסיות ובתי מדרשות שלי. ואין קול, קול יעקב. דלג מבתר לבתר, ידענו כי מנהג ל' עברי לעשות שמות אחרים ממשפט שלם, רצוני מכלל הדבור המורכב מהספור ומהמסופר ממנו כמו קרא שמו מהר שלל חש בז (ישעי' ח ג) וכן כי לך יקרא חפצי בה (שם סב ד), וכן קרא שמה לא רוחמה, קרא שמו לא עמי (הושע א), ומענין זה דלג מבתר לבתר, והוא שם תאר לאברהם אבינו ע"ה שדלג מבתר לבתר בברית בין הבתרי' כדאי' במדרש; והפייטן אחרי אמרו שהקב"ה גז וברח מני מסב הדבור אל אברה' לאמר, אתה האיש, אשר דלג מבתר לבתר השיבהו אלי וכו', ורצונו, השב אלי דודי הקב"ה אשר ברח ממני אולי ישא פניך עקב שמען בקולו כדכתי' עקב אשר

טירך לֵאסט ניכט מעהר הֶערען זיינע שטיממע. אַלז זיינע לעהרע איך נאָך פֿריידיג בעשטֶעטיגטע, דאַמאַלז וואַר איין גיאָמען זיס; ער נייגטע מיר זיין אָהר אונד שפּראַך: „לַאס מיך הֶערען דיינע שטיממע"! אַבער טנעלל פֿערשוואַנד ער ווידער ווית איין עופּל איבער טיידעבערגע, אַלז ער רעכֿט אונד אָרדנונג אין מיינען וואָהנונגען זוכֿטע אונד ניכֿט הֶערטע דערען שטיממע. אָ דוא, וואַנדערער לווישען דען לערשטיקקטען טהיילען*), ברינגע איהן מיר ווידער! פֿיעללייכֿט פֿאָלגט ער דיר, וייל דוא געהאָרזאַם וואַרסט זיינער שטיממע. זוכֿע טוגענדען אויף,
ערוואָגנע

*) היער ווירד אברהם אבינו אַנגעשפּראָכען, אין בעציעהונג אויף דיא געשיכֿטע בברית בין הבתרים. זיעהע איים במזר.

וּרְאֵה שֵׂה מוֹרִיָּה· אִלֵּם
פִּיהוּ יְהִי צֶדֶק· לְלֹא שָׁמְעָה
בְּקוֹל: הָסֵר מֵחָלָק· יָדַיִם
שְׂעִירוֹת· הוֹגֶה בְתַחֲנוּנִים·
כִּי לְךָ הַקּוֹל: הוֹשַׁע· אֲשֶׁר
לֹא תִשָּׁכַח עֵדוּת· וּמִפִּי
זַרְעוֹ· לֹא יָסוּף קוֹל: וְחוֹזַי
וּמְלִיצַי· הֵם בְּנֵי אִמִּי· וְאָז
נִחֲרוּ בִי· לְמַעַן אַשְׁמַע קוֹל:
וְעַל מִשְׁמַרְתָּם· יַעֲמֹדוּ
וְיִזְעָקוּ· וְגַל לָהֶם סוֹד· וְהוּא

יענם

וָדִין· אִם חִיַּבְתִּי בַּדִּין·
גְּרוֹנִי יַעֲכֵב מוֹרַע דִּין·
בְּקוֹל עִם שׁוֹפָר: דְּרוֹשׁ
וְהַעַל רְטִיָּה· לִפְנֵי
טְרִיָּה· דַּעַת לִטְרִיָּה·
קוֹל חֲבֵשׁ שׁוֹפָר: דָּחוּי
לִכְרִיָּה· בְּעַד נִבְרִיָּה·
דְּרוֹר לְכָל בְּרִיָּה· בְּקוֹל
הַעֲבָרַת שׁוֹפָר:
הַכְשֵׁל בְּנֶאֱסוֹף·
בְּזוֹרַת גִּפּוּף· הַצֵּג בְּרִיב
צָפוּף· בְּקוֹל חֶרְדַּת שׁוֹפָר: הֶעֱנֵשׁ בְּאַפּוּף·
וְשָׁב הֱיוֹת חָפוּף· הוֹעִילוּ לֵב כָּפוּף· בְּקוֹל
כְּפִיפַת שׁוֹפָר: וְאִם שׁוֹר יַעֲלְזוּ· וּבַדִּין יָלִיזוּ·

וצדק

שמע אברהם בקולי (בראשי' כב). אלם פיהו, כ"כ בכ"י ודפוס יזן וכן נכון וטעמו אלמות פיהו, שהי' בשעת העקידה כשה לא יפתח פיו, והוא עש"ה אלם צדק תדברון (תהלי' נח ב). יהי צדק, יהי' נזכר לצדקה לישראל של"א שמעה בקול ה'. מחלק, מיעקב איש חלק. הוגה בתחנונים. יעקב מדבר בתחנונים, כמש"א ז"ל על הקול קול יעקב. כי לך הקול, קול של יעקב לך הוא. וחוזי ומליצי הם בני אמי וכו', עש"ה בני אמי נחרו בי (שיר א ו) ואמר שבני אמי הם הנביאים שהתגרו בי להחזירני למיטב. דוגמת שאמרו בשיר רבה, בני אמי בני אומתי. ועל משמרתם וכו', הנביאים עמדו על משמרתם וזעקו לגלות

ערוואֶהנע דעז אָפּפֿערוואַמעז אויף מוריה (עקידת יצחק), דעססען האָלדען זיין טוגענד־
פֿיר אונז (ישראל), דיא ניכט געהאָרכטע זיינער שטיממע. היין, דאָס יענעז לייגנים
ניכט אין פֿערגעסענהייט קאָממע, דאס איך אונדע זיינע נאַחמען ניא אויפֿהאָרע
דעססען שטיממע. מיינע פראָפֿעטען אונד פרעדיגער — נאַהמע מיינער נאַציאָן —
דיענע האַבען איר מיאָמער אַנעמפּפֿאָהלען, לו געהאָרכען זיינער שטיממע. זיא
שטאַנדען אויף איהרער הוטה, טריעען אויך ערמאַהנונג געטטליכער געהייסע,

יענם בקול: זה חמק מגני· אסובב ואבקשנו· בכל מקום הוא· אנה אשא קול: זכר דודי למטה· אדיר במרום· מלא כל הארץ כבודו· למעלה קוראים בקול: חילי מים· אשר בם שבילו· דברו תמונה לא ראינו· זולתי קול: חפשתי ישימון היש· ואמרו אין· קדם תתו עז· בעתני בקול

וצדק ירוץ לאחזו· בקול חיל שופר: וכמו מכניס בזו· ומוציא בזו· ובן מנו יגיזו· בקול רוח שופר: זה מכל קלות· אשר במקהלות· וזקק לקהלות· קול תקע שפר: וממי עקלקלות· מחייבי סקילות· ועז בגדוע מקלות· בקול שמע שופר: חי מכל שנה· יום זה שנה· הקוק לשושנה· לקול הרות שופר: חבתו משנה· שניה מראשונה· חטא כל השנה· דחות בקול שופר: טבע

ברכות

לפי סוד הקץ והוא יענם, כענין שאמר חבקוק על משמרתי אעמדה .... ויענני ה' ויאמר וגו'. זה אלי. חמק, הלך, כמו ודודי חמק עבר (שיר ה ו). חילי מים וכו', ע"ד בים דרכך ושבילך במים רבים (תהלי' עז כ). ישימון, מדבר. קדם תתו עוז, מלפנים בתתו עוז כעטו בעתני והחרידני בקול, כדכתיב קול ה' יחיל מדבר (כט ח),

---

אונד ער ליעס זיך פערנעהמען זיינע שטיממע. אבער יעטצט איזט ער גאנץ פאן מיר געוויכען; וואו איך וואנדערן, וואו איהן זוכען? ער איזט אללענטהאלבען! — וואהין זאלל איך זיך שיקקען, מיינע שטיממע? ווירד מיינע געליעבטען היער אונטען ערווארטעט, דא הייסט עס: „דער אללמעכטיגע איזט אין דען הימעלן דראבען!" אונד: „פאלל איזט דיא גאנצע ערדע זיינער מאיעסטעט!" רופען דיא אבערן מיט פערנעהמליכער שטיממע. אויך דיא מעערע אין דען געוואססערן. ווארויף ער זיינען וועג געבאהנט, שפראכען: וויר האבען קיינע געשטאלט וואהרגענאממען, זאנדערן זיינע שטיממע. איך ערקונדיגע אין דער וויסטע איך אונד פראגע: „איזט ער היער"? זיין אנטווארטעט זיך; איינסט אלז ער זיינע לעהרע

בְּקוֹל: טָהוֹר דִּלֵּג. הָרִים
וְעָבַר. וּמִמְּעוֹן הַר מוֹר.
אָז נָתַן קוֹל: טִמֵּאתִי יְדִידוּת
שִׁכְנוֹ וְעָלָה. לְיוֹם כֶּסֶא יָבֹא.
בְּאָזְנַי קוֹל: יָקַרְתִּי בְּעֵינָיו.
וְנִגְלָה לִי בַּשְּׁבִי. עִמּוֹ אָנֹכִי.
אָז הִבְטִיחַנִי בְּקוֹל: יָרַד
לְשִׁנְעָר. וְשָׂם כֵּס בְּעֵילָם.
הִשְׁמִיעַ כַּאֲרִי. וּכְנָחָשׁ קוֹל:

כלה

בְּרָכוֹת תֵּשַׁע. מוּל
שׁוֹפָרוֹת תֵּשַׁע. טָהוֹר
מֵהֶם יִשַּׁע. בְּקוֹל דַּת
שׁוֹפָר: טֶנֶף צְחוּנֵי
רֶשַׁע. בְּשׁוּבָם מִפֶּשַׁע.
טְרִיתָם תְּשַׁעֲשַׁע.
בְּקוֹל שֶׁוַע שׁוֹפָר: יִיטַב
מִשּׁוֹר פָּר. וּמֵאֵיל
הַמְשֻׁפָּר. יוֹם הַמְסֻפָּר.

לְקוֹל חִדּוּשׁ שׁוֹפָר: יֶקֶשׁ יוּפָר. וְסוֹטֵן יְחֻפָּר.

ישר

והיינו בשעת מתן תורה. טהור, הקב"ה. הר מור, יתכן שירמוז להר סיני וע"ד שאמרו ז"ל אלך לי אל הר המור (שיר ד ו) הר שירדה עליו הוראה לישראל; או שירמוז להר ציון והמעון שלו היינו בית המקדש וכדאי' בתנחומא ריש פרשת וירא, אלך לי אל הר המור זו בה"מ שהיו מקריבין בו מור, וזהו שסמך אליו טמאתי ידידות שכנו וכו', והוא בית המקדש כדכתי' מה ידידות משכנותיך (תהלי' פד ב). ועלה, לכן עלה ונסתלק מעלי, אבל ליום כסא והיינו לזמן המועד הקבוע יחזור ויבוא באזני קול המבשר המשמיע ישוע'. ליום כסא יבוא, עש"ה ליום הכסא יבוא ביתו (משלי ז כ). יקרתי בעיניו, הייתי יקר ונכבד בעיניו ונגלה לי בשבי בכל מקום כמו שהבטיחני אז בקול לאמר עמו אנכי בצרה (תהלי' צא טו) וכמש"א ז"ל במס' מגיל' דף כ"ט א' בא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה שבכ"מ שגלו שכינה עמהם, גלו למצרים שכינה עמהם שנא' .... גלו לעילם שכינה עמהם שנאמ' ושמתי כסאי בעילם (ירמי' מט לח), גלו לבבל שכינה עמהם שנא' וכו', וכנגד זה ייסד ירד לשנער ושם כס בעילם וכו', ושנער היינו בבל, ובמראה דניאל הוא כדמה לארי,

---

פערקינדיגטע, ערשיטטערטע איך איינע שטיממע. דאָרט אײלטע דער הייליגע איבער בערגע הין, וואָהלטע איינע וואָהנונג זיך אויף דעם בערגע מאָר אונד זאַנדטע מיר זיינע שטיממע. אַללײן איך האַבע זיא ענטווייהט, זיינע געליעבטע וואָהנונג, אונד דאַ פערשוואַנד ער; אַבער „ער ווירד וויעדער קאָממען אויף דען בעשטיממטען טאַג!" ערשאָלל אין מיינע אָהרען איינע שטיממע. יאַ, ווירדיג וואַר איך איהם; זעלבסט אין מיינער געפאַנגענשאַפט פערליעס ער מיך ניכט. איך וויל בייא דיר זיין!' זאָ ריעף מיר דאַמאַלס איינע שטיממע. דאָרט פאָלגטע ער מיר נאַך דעם ווילדען שנער הינאַב אונד שלוג זיינען טהראָן אין דעם טאָבענדען עילם אויף; זיא האַבען מיך וויא אין לעווע אַנגעבריללט אונד גלייך איינער שלאַנגע אויזגעלאַססן

כַּלָּה מְנִי דוֹב· כְּהִתְרַפָּה
מִמְּלֶאכֶת· חַק בְּמִכְתָּב·
וַיַּעֲבֶר קוֹל: כְּבַשְׁלִי· אַרְבָּעָה
רָאשֵׁי נָמֵר· וְגַם אֲנִי
בְּהוֹדָיוֹת סֶלָה· אַשְׁמִיעַ לוֹ
קוֹל: לְחַיַּת קָנֶה· אָז מָרַר
אֶרֶץ· מִי לִי בַשָּׁמַיִם· אָז
הֲרִימָה קוֹל: לֵאלֹהֵי יִשְׁעִי·
מִשְּׁנֵי בַרְזֶל שִׁוַּעְתִּי· וּמֵרֶגֶל
עכטיט

יֹשֶׁר לֵב יְשֻׁפָּר· בְּקוֹל
שִׁפּוּר שׁוֹפָר: כָּעֵת הֵם
תֹּקְעִים· גֵּיא מַבְקִיעִים
כְּרַכִּים מַשְׁקִיעִים·
בְּקוֹל שְׁאוֹן שׁוֹפָר: כָּל
הֲמוֹן מְרֵעִים· בְּהִיל
מִתְרוֹעֲעִים· כַּאֲשֶׁר
הֵם מַתְרִיעִים· קוֹל
יָרִיעַ בַּשּׁוֹפָר: לְקוֹלוֹ

כִּיקָשֵׁב· יָבְעַת כָּל מוֹשָׁב· לְאֻמִּים בְּסַעַר
יְגֹשַׁב· בְּקוֹל סַעֲרַת שׁוֹפָר: לְיוֹדְעָיו יוֹשֵׁב·
לאות

ועילם היינו מדי המכונה בנחש וזהו השמיע כאחרי וכנחש קול, ומלאכו הרמת קול בנחש, שנאמר קולה כנחש ילך (ירמי׳ מו כב). וכל הענין הזה מבואר היטב בויקרא רבה פ׳ י״ג סוף פ׳ שמיני עיין עליו. דוב, רומז למלכות פרס בדניאל ז׳ ה׳. ע״ש פירש״י. כְּהִתְרַפָּה ממלאכת, הפ׳ בקמץ בב׳ כ״י וכן נכון כדין התפעל עבר, וטעמו כשנתבטל מלאכת הבית אשר כבר נחקק במכתב ובהעברת קול, כי בשנת אחת לכורש מלך פרס העיר ה׳ את רוחו ויעבר קול בכל מלכותו וגם במכתב לשוב לבנו׳ הבית ככתוב בריש ס׳ עזרא ואח״כ נתרפו ממלאכת׳ ככתוב שם סי׳ ד׳ פסוק ד׳ והקב״ה כלה והפר עצתם והקי׳ דריוש ובימיו כלו מלאכת הבית ככתו׳ סי׳ ו׳. חַק, כ״כ בב׳ כ״י וכ״כ כמשפט פעלי הכפל. ארבעה ראשי נמר, רומז למלכות יון שנמשל לנמר בן ארבעה ראשים ככתוב בדניאל ז׳ ו׳. וע״ש פירש״י. לחית קנה וכו׳, רומז לחי׳ רביעית שראה דניאל ונאמר עליה ופום ממלל רברבן ומלין לצד עלאה ימלל וכו׳, וכתיב גער חית קנה (תהלי׳ סח לא). ומשני ברזל, ע״ש ושנין די פרזל לה (דניא ז ז). ומרגל ענטיט, ע״ש ושארה ברגלה

ווירדע ניטענדע טטיוועע. ער האט זיך פאן דעגן בארען בעפרייט*), ער־ רעטטעט פאן דעגן פיערקאפפיגען פארדער*); דאפיר ווערדע איך איהגן עוויג דאנקען מיט לויטער טטיוועע. דאן איבערגאב ער דאז רייך יענעם גענינטע איס טיופע; עז טאוטע איבערמיטהיג גען היממעל אונד ערהאב ווידער איהן זייגע טטיוועע. לונן גאטט וייכעז היילז ריעף איך דא: „אָ, רעטטע איך אויז דער גע־ וואלט דעז עהערנאהניגען! בעפרייע אויז דעגן וואדער איך, וואהין דעסען פאוס איך

---

*) זיעהע היערחיבער. דניאל קאפיטעל 7.

עַבְטִיט׃ הִצְרַחְתִּי בְּקוֹל׃
מַה־הִיא קִצִּי׃ לֹא הוֹדִיעַנִי׃
מָתַי בְּאַרְצִי׃ תּוֹר יַשְׁמִיעַ
קוֹל׃ מִיּוֹדְעֵי סֵפֶר׃ חָתַם
קִצִּי׃ לְבַל דַּעַת צוֹפַי׃ עֵת
יִשְׂאוּ קוֹל׃ נָא הַבֵּט וּרְאֵה׃
עָנְיִי וּמְרוּדִי׃ אֵין לִי מַכִּיר׃
לְמִי אֶשָּׂא קוֹל׃ נֶצַח אֲקַוֶּה׃
כִּי לֹא יִפֹּל דָּבָר׃ מִמְּקַשְּׁבַי׃
דְּמָמָה וְקוֹל׃ שׂוֹשׂ יָשִׂישׂ׃
לבי

לְאוֹת טוֹב יִתְחַשֵּׁב׃
לְעֵת יִתְיַשֵּׁב׃ בְּקוֹל
טַעַם שׁוֹפָר׃ מוֹאֲסָיו
לְהַבְקִיעַ׃ בּוֹגְדָיו
לְקַעְקֵעַ׃ מוֹרְדָיו
לְהַשְׁקִיעַ׃ בְּקוֹל
חִזּוּק שׁוֹפָר׃ מַאֲרִיךְ
בְּהִתָּקַע׃ מְקַצֵּר
בְּהִבָּקַע׃ מֵרִיעַ וְתוֹקֵעַ׃
בְּקוֹל שָׁלוֹשׁ שׁוֹפָר׃

נוֹתֵן אֵימוֹת׃ מַחְפִּיז אֻמּוֹת׃ נוּסוּ נוֹאֲמוֹת׃
מִקּוֹל בּוּק שׁוֹפָר׃ נוֹתֵץ חוֹמוֹת׃ מַשְׁבִּית
מִלְחָמוֹת׃ נוֹהֵם כַּהֲמוֹרֹת׃ קוֹל שַׁאַג
שׁוֹפָר׃ סוֹרוּ כְּגוֹלָה׃ בְּסִין לִסְגֻלָּה׃ סִכֵּם
מגלה

רפסה (שם. באהלי וכו', עס"ה וקול התור נשמע בארצנו (שיר ב יב) והיינו קול גאולה.
מיודעי ספר חתם קצי וכו', כמו שאמ' דניאל (יב ח) ואני שמעתי ולא אבין; ואומרה אדני
מה אחרית אלה? ויאמר לך דניאל כי סתומי' וחתומי' הדברי' עד עת קץ. לבל דעת צופי,
שלא ידעו הצופי' העת אשר ישאו קול, והוא עס"ה קול צופיך נשאו (ישעי' נב ח) כי לא

איך געטרעטען'! זאָ טריע איך מיט יאַממערנדער שטיממע. לאַס איך דאָך
דאַז ענדע מיינער לײדען וויסען! וואַן מאַג זיא וואָהל אין איינעם אַנדרע
ערטהאַלען, דיא פֿרייהייטסשטיממע? איינע טריפֿטיגעהרטען וויסען עס
ניכט, איינען געהערן אויט זיא אונבעקאַננט, דיא לייט, אין וועלכער
זיא ערהעבען ווערדען איתרע פֿראָהע שטיממע. אָ, סויע דוא איין
לײדען אונד איינע קוואַל! איך קענטע ניעמאַנדען זאָגט, לו דעם איך
ערהעבען קאָננטע איינע קלאַגעשטיממע. עוויג וויל איך לו דיר האַררען;
געוויס, עס בלייבט קיין וואָרט צוריקק פֿאָן אַללען דיינען פֿערהייסונגען דורך
דיא פֿערנעהמער דיינער שטיממע (דיא פּראָפֿעטען)! וויא ווירד זיך דאַ איין

לִבִּי בְּקִרְבִּי· בְּשָׁמְעִי דוֹדִי דוֹפֵק· עַל פְּתָחַי קוֹל: ה׳ סֶלָה יְשִׂימֵנִי· כְּחוֹתָם עַל לֵב· כְּאָז תַּחַת הַתַּפּוּחַ· עוֹרַרְתַּנִי בְּקוֹל:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כָּבֵד עַל הָהָר וְקֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד וַיֶּחֱרַד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה:

עִלִּיתַנִי אֵל· עַל כָּל בָּנוֹת· כִּי בְּעִבּוּרִי· כְּחוֹרֵב תִּתְּנָה קוֹל: ה׳ עַל כָּל אֱלֹהִים מְאֹד נתעלית

מְגֻלָּה· בְּקוֹל הָלוֹךְ שׁוֹפָר: סוֹד יוֹם גְּאֻלָּה· בְּהָסְפּוֹ לְדָגוּלָה· שָׂשׂוֹן וְגִילָה· קוֹל יַשְׁמִיעַ שׁוֹפָר: עָשׂוֹר דּוֹחֶה· עֹנֶג מַדְחֶה· עֲבֵרוֹת מַמְחֶה· בְּקוֹל צָרַח שׁוֹפָר: עֲוֹנוֹת מוֹחֶה· עֲבֵדוּת מְאַחֶה· עֲבוֹדוֹת מַנְחֶה· קוֹל הַצּוּר שׁוֹפָר: פַּגֵּר וְהַסְעִיר· מַמְלְכוּת שָׂעִיר· בִּשְׁעָה תָּעִיר· בְּקוֹל קוֹלוֹת שׁוֹפָר: פִּתְחֵי הָעִיר· תַּשְׁקִיעַ וְתַבְעִיר· פַּחַד רַב וְצָעִיר· מִקּוֹל הֶמְיַת

שופר

יפול דבר, מכל מה שהתכנתו הכניחים המקשיבים דממה וקול. דודי דופק וכו׳, ע״ש ה׳
קול דודי דופק (שיר ה ב). סלה ישימני וכו׳, ע״ש שימני כחותם על לבך (שיר ח ו). כאז
תחת וכו׳, כמו שעוררני אז בקול תחת התפוח כדכתי׳ תחת התפוח עוררתיך (ח ה)
והיינו תחת הר סיני כמבוא׳ שם בפי׳ רש״י ובתרגו׳. בנות, תאר לאומו׳. כי בעבורי כחורב

הערן פרייען, ווען איך אן זיינע טהירע פאָכען הערען אונד פערנעהמען ווערדע זיינע געליעבטען שטיממע! ער ווירד מיך דאן אויף עוויג ווי איין זיעגעל זייגעם הערצען אויפדריקקען אונד ווי איינסט אונטער דעם אפפעלבוים אויפוועקען דורך זיינע ליעבליכע שטיממע.

זאָ שטעהט אין דיינער לעהרע געשריעבען: „עס וואר אם דריטטען טאַגע, אַלס דער מאָרגען אנברַאך, דאַ וואר דאָננער אונד בליטץ אונד איינע דיכטע וואָלקע אויף דעם בערג, אויך וואר איין זעהר שטאַרקער שופר־טאָן צו הערען; דאַז גאַנצע פאָלק איט לאַגער ציטטערטע״.

דוא האַסט מיך, איין גאָטט, איבער אַללע נאַציאָנען ערהאָבען — דען אונז איינעט וועגען האַסט דוא אויף דעם בערג חורב הערען לאַססען דיינע גאָטטליכע

נִתְעַלֵּיתָ׃ נֶצַח תִּתְעַלֶּה׃ בִּתְרוּעַת קוֹל׃
כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה יְיָ בְּקוֹל שׁוֹפָר׃ וְנֶאֱמַר בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְיָ׃

פָּעָה מִמִּדְבָּר׃ צִפּוֹר מִמִּצְרַיִם׃ וְיוֹנָה הִשְׁמִיעָה׃ מֵאַשּׁוּר קוֹל׃ ה׳ פְּקוֹד צִפּוֹר בַּיִת׃ דְּרוֹשׁ יוֹנַת אֵלֶם׃ תְּקַע לָמוֹ בַּשּׁוֹפָר׃ וּשְׁרֹק לָמוֹ בְּקוֹל׃
ככתוב

שׁוֹפָר׃ צִיּוּן רְמָזוּ אוֹת׃ שׁוֹפָרוֹת שָׁלֹשׁ מֵאוֹת׃ צָוְחָה בְּמִדְיָן דְּאוֹת׃ בְּקוֹל שְׁתוֹף שׁוֹפָר׃ צִפְצְפוּ צְבָאוֹת׃ כְּשָׁרוּ פְּלָאוֹת׃ צוּר כְּעָשׂ נִפְלָאוֹת׃ בְּקוֹל עָרֵב שׁוֹפָר׃ קוֹל חֲלוּשָׁה׃ בְּאַרְקָא הֲלָשָׁה׃ קוֹלוֹת מַתַּן שְׁלֹשָׁה׃ קוֹלוֹת כְּנִתְּנוּ בַּשּׁוֹפָר׃ קֶרֶן מְשֻׁלָּשָׁה׃ הַיּוֹם לִזְכֹּר אֲשַׁלְּשָׁה׃ קְרוֹא עוֹר שְׁלָשָׁה׃ בְּקוֹל עָתוֹד
שופר

וכו', רומז לקבלת התורה. פעה, ל' צעקה מן כיולדה אפעה (ישעי' מב יד), ושעורו צפור שעלה ממצרים פעה ממדבר ויונה השמיעה קול מאשור, והוא עש"ה יחרדו כצפור ממצרים וכיונה מארץ אשור (הושע יא יא), ואמרו עליו בשיר רבה בפסוק הנך יפה רעיתי, יחרדו כצפור ממצרים זה דור המדבר וכיונה מארץ אשור אלו עשרת השבטים וכו'. צפור בית, תאר לישראל, עש"ה גם צפור מצאה בית (תהלים פד). יונת אלם, גם זה תאר לישראל, כדכתיב על יונת אלם רחקים (תהלי' נו א) ודרשוהו על כנסת ישראל בגלות שהיא כיונה אלמה. ושרוק למו, ל' אשרקה להם

שטיממע. איבער אַללע געטטערוועזען ביזט דוא ערהאַבען, אונד עוויג וויל איך דיך פערהערליכען דורך דיא שטיממע דעס שופר'ס.

דאַ טעהנט אין דיינען הייליגען ליעדערן: „גאָטט שטייגט עמפאָר אונטער'ם טראָמ־פעטענשאַלל, דער עוויגע אונטער דער שטיממע פאָם שופר". פערנער הייסט עס: „מיט טראָמפעטען אונד שופרשאַלל פאָר'ם הערן, דעם קאָניג, ערטאָנען".
אויס דער וויסטע צוויטשערטע צו דיר דער פאָגעל (ישראל), דען דוא אויס מצרים בעפרייט, אונד דיא טויבע (ישראל) ליעס אויס אשור הערען איהרע שטיממע. אָ, געדענקע דיינעס הויספאָגעלס (ישראל), נימם דיך דיינער געדולדיגען טויבע אַן! לאַס דאַס שופר ערשאַללען אונד פפייפע זיא צוזאַממען מיט דיינער מאַכטיגען שטיממע!
דאַ

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְהִשְׁתַּחֲווּ לַיְיָ בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלָםִ:

צַר חֻקִּים מֶנִּי · לְבַל יָעוּפוּ כַּנֶּשֶׁר · לְבַל יִכָּנְפוּ · מַשְׁמִיעֵי קוֹל: ח׳ צְרוּפָה אֶלְמַד · וְעֵינַי לְמוֹרַי · כְּאָז צִיר מְדַבֵּר · וְאֵל מְשִׁיבוֹ בְקוֹל:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל:

קָרֵב קֵץ · בָּא עֵת מִשְׁפָּט · שׁוֹפָר: רָהַשְׁתִּי לַעֲלִיּוֹתַי · וְעֵינַי תְּלוּיוֹת · רְאוֹת כִּנּוּס גָּלֻיּוֹת · בְּקוֹל גָּדֹל שׁוֹפָר: רְבִיעִית חַיּוֹת · לִיקוֹד לִהְיוֹת · רֶשֶׁף שַׁלְהֲבִיּוֹת · בְּקוֹל לַהַב שׁוֹפָר: שֵׁנָה תְּעוֹרֵר · לְשַׁלֵּם גְּמוּל לְצוֹרֵר · שְׁאוֹנוֹ תְּפוֹרֵר · בְּקוֹל גְּבוּרוֹת שׁוֹפָר: שׁוֹשָׁן

קם תדרר

ואקבצם (זכרי׳ י ח) ועניינו הנעת השפתי׳ בקול. צור חוקים וכו׳, שעורו צור חוקי׳, לבל יעופו מני כנשר. צ ו ר ל׳ קשירה, כמו צור תעודה חתום תורה בלמודי (ישעי׳ ח יו) ע״ש פירש״י, ולכן הגירסא הנכונה צור חוקים וכ״ה בדפוס ישן פראג שע״ג. וטעם המאמר קשור וחתום חקיך על לוח לבי שלא יסורו ממני. לבל יכנפו, לבל יסתרו, והוא עש״ה ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך (ישעיה ל כ) ע״ש פירש״י, ומשמיעי קול היינו המורים. צרופה, היינו התור׳. ועיני למורי, כנגד והיו עיניך רואות את מוריך וע״ד שאמרו במס׳ עירובין דף י״ג ב׳ אמר רבי האי דמחדדנא מחבראי וכו׳. כאז, בשעת מתן תורה. ציר, משה. קודש, כבר

זאָ האַזט דאָ דורך דיינען פּראָפעטען ניעדערשרייבען לאַסען: „אַן יענעם טאַגע ווירד דאַז גראָסע שופר געבלאַזען ווערדען, דאַן ווערדען זיא הערבייקאָממען, דיא פערלוירענען אין לאַנדע אשור אונד דיא פערשטרייטען אין לאַנדע מצרים אונד דען עוויגען אַנבעטען אויף דעם היילינגען בערג אין ירושלים."
בעגרינדע דיינע געזעטצע אין מיינעם הערצען, דאַס זיא ניכט דאַהינשווינדען, אונד ניכט פאָן מיר וויכען דיא וואָרטע, דיא איך פערנעהמען ליעס דיינע געטטליכע שטיממע. דיינע געריינינגטע לעהרע וויל איך לערנען, אונד מיינע אויגען אויף איינען לעהרער העפטען, וויא דאַמאַלז, אַלז דיין באָטע (משה) דיא רעדע היעלט אונד איהם אַנטוואָרטעטע דיינער אַללמאַכט שטיממע. זאָ שטעהט אין דיינער לעהרע געשריעבען: „דער שופרשאַלל וואַרד איממער שטאַרקער; משה שפּראַך דיא רעדע, אונד גאָטט אַנטוואָרטעטע איהם מיט לויטער שטיממע."
דיא צייט דעז געריכטעז איזט נון געקאָממען; דער פירשפּרעכער (חזן)

קָם מֵלִיץ יֹשֶׁר. לְהִתְחַנֵּן בְּקוֹל: ה׳ קַדֵּשׁ חֹדֶשׁ. וְהוֹכַן מוֹעֵד. וְאֶתְקַע בַּשּׁוֹפָר. וַיַּעֲנֶה לִי בְקוֹל:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ: כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב:

רֶגֶשׁ מְקֻבָּר. צְוָחָה מִסֶּלַע. בְּעֵת יְבֵשֵׁי עֶצֶם. מֵעָפָר קוֹל: ה׳ רְאוּ נֵס בֶּהָרִים. וְקוֹל שׁוֹפָר בָּאָרֶץ. לְהַשְׁמִיעַ רֶנֶן. מִדְּמוּמֵי קוֹל:

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשֹׁכְנֵי אָרֶץ כִּנְשֹׂא נֵס הָרִים

תראו

תַּדְרֵר. גְּאֻלָּה תְּבָרֵר. שׁוֹכְנִים תְּזוֹרֵר. בְּקוֹל הַעֲרַת שׁוֹפָר: תְּיַשֵּׁר מֵהֶרְמוֹן. לְרוֹעֵעַ אַרְמוֹן. תַּשְׁלֵג בְּצַלְמוֹן. בְּקוֹל הֲמוֹן שׁוֹפָר: ה׳ תִּצְעַד כְּבִישִׁימוֹן. בְּמַתַּן אָמוֹן. תַּשְׁמִיעַ בְּאַרְמוֹן. קוֹל קוֹרֵא בַּשּׁוֹפָר:

ככתוב

קדשו כ״ד את החודש והוכן המועד, ולכן אתקע בשופר וכו׳, ועיין בשוחר טוב מזמור פ״א. רגש מקבר וכו׳, יעלה רגש מקבר וצווחה מסלע בעת שיתנו יבשי עצם קול מעפר, והיינו בעת התחי׳ כדכתיב ירונו יושבי סלע מראש הרי׳ יצוחו (ישעי׳ מב יא), והאי קרא בתחיית המתים כתיב, כדאי׳ ברכות דף רכ״ח ג׳. להשמיע רנן, כנגד ירונו יושבי סלע. מדמומי קול, תאר למתים, וכתיב כל יושבי תבל ושוכני ארץ וכו׳ (ישעי׳ יח ג)

שטעהט דאַ אונד בעטעט דיך אַן מיט פֿאָלגענדער שטיממע. — דער נייאַ מאָנד איזט בעשטיממט, דער פֿייערטאַג פֿעסטגעזעטצט; נון וויל איך שופר בלאַזען, דאַס זיא איר אַנטוואָרטע, זייאַ גאָטטליכע שטיממע. — זאָ שטעהט אין דען ליעדערן דייאַנעס הייליגען: „בלאַזעט אַם נייאַ מאָנד דאַס שופר, אַם פֿייערטאַג אונזרעס פֿעסטעס; עס איזט געזעטץ אין ישראל, פֿערראָרדנונג פֿאָן יעקב׳ס גאָטט. וועלך איין געטאָזע אויס דען גראָבערן, וועלך איין יובעל ווירד אויס דען גריפֿטען אויפֿשטייגען, וועןן דיא אויסגעדאָררטען געריפּפּע אויס דער ערדע ווערדען הערען לאַסען איינע שטיממע. טויט, דאָרט ווירד איינע פֿאַהנע אויפֿגעשטעקקט זיין אויף דען געבירגע, דעס שופר׳ס שטיממע ווירד מעכטיג דורך דיא ערדע שאַללען; דאַן ווערדען זיא אונטער ווערדען, דיא לאַנג פֿערשטוממטען, אונד הערען לאַסען איינע פֿריידענשטיממע. זאָ וואורדע ניעדערגעשריבען דורך דייאַנען פראָפֿעטען: „איהר וועלט־בעוואָהנער אונד ערדענבירגער אַללע, איהר ווערדעט דיא פֿאַהנע אויף

תְּרוּעָה וְתִתְקַע שׁוֹפָר תִּשְׁמָעוּ׃

שָׁגָג לֵב הוֹתֵל׃ עוֹד בַּל יַטְּמְנוּ׃ בְּלִי לְהַכְבִּיד אֹזֶן׃ מִשְּׁמוֹעַ קוֹל׃ ח׳ שׁוֹבֵב לִי כְּקֶדֶם׃ דַּת מוֹרָשָׁה׃ אֲשֶׁר בָּהּ עִלַּפְתָּנִי׃ בְּלַפִּידִים וָקוֹל׃

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת הָהָר עָשֵׁן וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק׃

תְּבוּנָה הֵפִיק׃ אִישׁ נְבוֹן דָּבָר׃ וְחַק נֹעַם זְמִירוֹת׃ בִּנְעִימוֹת קוֹל׃ ח׳ תְּהִלָּה יִתְּנוּ׃ אָז לְכֹל הִשְׁמִיעַ׃ לָאֵ

מושל

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כָּבֵד עַל הָהָר וְקֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד וַיֶּחֱרַד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה׃ וְנֶאֱמַר וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל׃ וְנֶאֱמַר וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלַּפִּידִים וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת הָהָר עָשֵׁן וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק׃ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה יְיָ בְּקוֹל שׁוֹפָר׃ וְנֶאֱמַר בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְיָ׃ וְנֶאֱמַר תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ׃ כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ וְנֶאֱמַר הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ

הללוהו

ושוכני ארץ היינו שוכני קבר. שגג לב הותל עוד וכו׳, טעמו לב נתעה עוד בל יטה לאיש לחטא, ולא יכביד עוד אוזן וכו׳. כי יתבטל היצר הרע לעתיד כמ״ש ז״ל על ואת הצפוני ארחיק, (יואל ב כ). לב הותל, לב נתעה, כמו לב הותל הטהו (ישעי׳ מד כ). עלפתני, החרדתני, כמ״ש רז״ל על וירא העם וינעו שחזרו לאחוריהם י״ב מיל. הפיק, הוציא. נבון דבר, תאר לדוד ככתוב עליו איש מלחמות ונבון דבר. (ש״א טז יח).

דען געבירגע אויפגעשטעקקט זעהען אונד הערען דען טאָן פאָן שופר. דאַן ווירד זיא קיין געטייטעטעז הערץ מעהר איררע פיהרען; זיא ווערדען ניאמערמעהר פערשטאָקקט זיין, צו געהאָרכען דער גאָטטליכען שטיממע. ער־נייערע אונז ווידער, וויא דאַמאַהלז בייא דער איבערליעפערונג דיינעז געזעטצעז, וואָבייא דוא אונז ערשיטטערטעזט מיט פייערפלאַממען אונד דאָננערשטיממען. זאָ שטעהט אין דיינער לעהרע געשריעבען: „דאַז גאַנצע פאָלק עמפפאַנד דיא דאָננער־שטיממען, דיא פייערפלאַממען, דען שופרטאָן אונד דען רויכענדען בערג; אַלז עז דאַז פאָלק געוואַהר וואַרד, ערבעבטע עז אונד שטאַנד פאָן פערנע.״ פערנינפטיגע לעהרען האַט יענער וואָהלבערעדטע מאַן (דוד) הערפאָרגע־בראַכט; ער האַט פאָרטרעפליכע ליעדער געשריעבען אונד געזונגען מיט ליעב־ליכער שטיממע; ער לעהרטע, דאָס עז איינעז יעדען פפליכט זייא. דעם וועלטרעגענטען צו דאַנקען אונד צו זינגען מיט אַנגענעהמער שטיממע.

מוֹשֵׁל בַּכֹּל · יַמְתִּיקוּ בְקוֹל:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ: הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר: הַלְלוּהוּ בְתֹף וּמָחוֹל · הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָב: הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי שָׁמַע. הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ:

ה׳תַּחַת בְּנֵי צִיּוֹן · בְּנֵי יָוָן שָׁחוּ · הִבְרַקְתָּ חִצִּים · וַתְּהֻמֵּם בְּקוֹל: ה׳תַּרְעֵם לְבוֹזְזֵי · תִּתְקַע בַּשּׁוֹפָר · בְּסַעֲרוֹת תֵּימָן · אָז יֵלֵךְ קוֹל:

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וַיְיָ עֲלֵיהֶם יֵרָאֶה וְיָצָא כַבָּרָק חִצּוֹ וַאדֹנָי יֱהֹוִה בַּשּׁוֹפָר יִתְקָע וְהָלַךְ בְּסַעֲרוֹת תֵּימָן: יְיָ צְבָאוֹת יָגֵן עֲלֵיהֶם: כֵּן תָּגֵן עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלוֹמֶךָ:

הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ: הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר: הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָב: הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ: וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשֹׁכְנֵי אָרֶץ כִּנְשֹׂא נֵס הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְקֹעַ שׁוֹפָר תִּשְׁמָעוּ: וְנֶאֱמַר וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְהִשְׁתַּחֲווּ לַיְיָ בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלָיִם: וְנֶאֱמַר וַיְיָ עֲלֵיהֶם

תחת בני ציון וגו', עפ"ה ועוררתי בניך .... וה' עליהם יראה וגו' (זכריה ט יד).

זאָ לויטען דיא וואָרטע דעס הייליגען: „הללוי', לאָבט גאָטט אין זיינעם הייליגטהומע, לאָבט איהן אין זיינער אַללמאַכטס פעסטע! לאָבט איהן אין זיינען וואונדערטהאַטען, נאַך זיינער גראָססען הערליכקייט! לאָבט איהן מיט קלאַנגע פאָם שופר, לאָבט איהן מיט האַרפע אונד פּזאַלטער! לאָבט איהן מיט פּויקע אונד רייגען, מיט זאַיטענשפּיעל אונד פלאָטען! לאָבט איהן מיט העללען ציםבעלקלאַנגע, מיט שמעטטערנדעם געטאָזע דער ציםבעלן! לאָבט דען עוויגען, וואַס נור אָדעם האַט! הללויה. איינסט האַסט דו דען זאָהנען יון'ס ציון'ס זאָהנע אונטערווירפיג געמאַכט; דו שאָססעסט געגען זיא פּפיילע אַב אונד בעטייבטעסט זיא דורך דאָננערש־ שטיממען. נאַך ווירסט דו אויך איינסט קוואָלער הערראַבדאָננערן, ווירסט דאַס שופר בלאַזען, דאַס אין מיטטעגיגען שטירמען ערשאַללען ווירד דעססען שטיממע. זאָ האַסט דו ניעדערשרייבען לאַססען דורך דיינען פּראָפעטען: „דער עוויגע ווירד איבער זיא ערשיינען אונד זיינען פּפייל וויא בליטץ אַבשיעס־ סען; גאָטט דער הערר ווירד דאַס שופר בלאַזען אונד דאַהערפאַהרען אין זידליכען שטירמען. דער עוויגע צבאות ווירד זיא שיטצען." זאָ שיטץ דיין פאָלק ישראל אין דען שוטץ דיינעס פריעדענס!

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ כִּמְצֻוָּה (נ״א כַּמְצֻוָּה) עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר: וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ קוֹל שׁוֹפָר וּמַאֲזִין תְּרוּעָה וְאֵין דּוֹמֶה לָּךְ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ קוֹל תְּרוּעַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים: ותוקעין.

תקיעה: תרועה: תקיעה:

הַיּוֹם הֲרַת עוֹלָם. הַיּוֹם יַעֲמִיד בַּמִּשְׁפָּט. כָּל יְצוּרֵי עוֹלָמִים. אִם כְּבָנִים. אִם כַּעֲבָדִים. אִם כְּבָנִים רַחֲמֵנוּ כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים. וְאִם כַּעֲבָדִים עֵינֵינוּ לְךָ תְלוּיוֹת. עַד שֶׁתְּחָנֵּנוּ וְתוֹצִיא כָאוֹר מִשְׁפָּטֵנוּ אָיוֹם קָדוֹשׁ:

אֲרֶשֶׁת שְׂפָתֵינוּ יֶעֱרַב לְפָנֶיךָ אֵל רָם וְנִשָּׂא. מֵבִין וּמַאֲזִין מַבִּיט וּמַקְשִׁיב לְקוֹל תְּקִיעָתֵנוּ וּתְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן סֵדֶר שׁוֹפְרוֹתֵנוּ:

רצה, סדר דוכן או״ו שטעהט אַם ענדע פֿאָן מחזור.
כמך דיענען פֿאָלגט אחן וויעדער היער אַן.

וְנֶאֱמַר כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: לְחַיִּים טוֹבִים תִּכְתְּבֵנוּ: אֱלֹהִים חַיִּים כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים: כַּכָּתוּב וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

פותחים הארון.

הַיּוֹם תְּאַמְּצֵנוּ: אָמֵן

הַיּוֹם תְּבָרְכֵנוּ: אָמֵן

הַיּוֹם תְּגַדְּלֵנוּ: אָמֵן

הַיּוֹם תִּדְרְשֵׁנוּ לְטוֹבָה: אָמֵן

הַיּוֹם תְּחַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה: אָמֵן

הַיּוֹם תִּשְׁמַע שַׁוְעָתֵנוּ: אָמֵן

הַיּוֹם תְּקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ: אָמֵן

ויש מוסיפים: היום תתמכנו בימין צדקך: אמן

סוגרים הארון.

כְּהַיּוֹם הַזֶּה תְּבִיאֵנוּ שָׂשִׂים וּשְׂמֵחִים בְּבִנְיַן שָׁלֵם. כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי. עוֹלוֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחִי. כִּי בֵיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל הָעַמִּים: וְנֶאֱמַר וַיְצַוֵּנוּ יְיָ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֵינוּ. לְטוֹב לָנוּ כָּל

והביאותים וגו' ישעיה נ"ו ז'. ויצונו ה' — — ולצדקה וגו' דברים ו' כ"ד.

הייטע מוּטהיגעסט דוּ אוּנז קראַפט פֿערלייהען, אמן.

הייטע מוּטהיגעסט דוּ אוּנז זעגנען. אמן.

הייטע מוּטהיגעסט דוּ אוּנז ערהעבען. אמן.

הייטע מוּטהיגעסט דוּ אוּנז מיט גליק בעגלוקען. אמן.

הייטע מוּטהיגעסט דוּ אוּנז איין גליקליכעז יאַהר ערנייערן. אמן.

הייטע מוּטהיגעסט דוּ אוּנזער פֿלעהען ערהערען. אמן.

הייטע מוּטהיגעסט דוּ מיט ערבאַרמען אוּנד וואָהלגעפֿאַללען אוּנזער געבעט פֿערנעהמען. אמן.

אַן היייטיגען טאַגע ווירסט דוּ אוּנז פֿריידיג אוּנד פֿראָהליך היניינפֿיהרען אין דען טעמפעל צלם, וויא ניעדערגעשריעבען איזט דורך דיינען פראָפֿעטען (ישעי' נ"ו ז'): „איך ווערדע זיא הינלייטען נאַך מיינעם היילוגען בערגע, ווערדע זיא ערפֿרייען אין מיינעם בעטהויזע; איהרע בראַנדאָפּפֿער אוּנד שפּייזעאָפּפֿער ווערדען אַנגענעהם זיין אויף מיינעם אַלטאַר! דען מיין הויז ווירד איין בעטהויז היסען פֿיר אַללע פֿעלקער." פֿערנער הייסט עז (דברים ו' כ"ד): „דאַ געבאָט אוּנז דער עוויגע, אַללען דיעזען געזעטצען נאַכצוּלעבען, איהן, דען עוויגען, אוּנזערן גאָטט, צוּ פֿירכטען, דאַמיט עז אוּנז צוּ אַללען צייטען וואָהלגעהע, אוּנד ויר זאָ

הַיָּמִים לְחַיּוֹתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה: וּנְאֱמַר וּצְדָקָה תִּהְיֶה לָּנוּ כִּי נִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ: וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם יִהְיֶה לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל עַד הָעוֹלָם. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

קדיש תתקבל.

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ. אֵין כַּאדוֹנֵינוּ. אֵין כְּמַלְכֵּנוּ. אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ: מִי כֵאלֹהֵינוּ. מִי כַאדוֹנֵינוּ. מִי כְמַלְכֵּנוּ. מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ: נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ. נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ. נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ. נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ: בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ. בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ. בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ. בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ. אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ. אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ. אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים:

פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת הַצֳּרִי וְהַצִּפֹּרֶן וְהַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה. מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה: מוֹר וּקְצִיעָה שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה: הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר.

לעבען אַמֶגען, וויא יעטזט געטיעהט״. פֿערנער הייסט עס דאַזעלבסט: „אויך ווירד עס אונס דאַבייא צור גאָטטזעליגקייט גערעכנעט, ווען וויר פֿאָר דעם עוויגען, אונזערם גאָטט, אַללע דיא געבאָטע האַלטען, וויא ער זיא אונס פֿאָרגעשריעבען האַט״. גערעכטיגקייט, זעגען, ערבאַרמען, לעבען אונד פֿריעדען ווירד אונס אונד גאַנץ ישראל בעשיעדען ווערדען אין עוויגקייט. געלאָבט זייסט דו, עוויגער, שטיפֿטער דעס פֿריעדענס!

וְקִלּוּפָה שְׁלשָׁה. וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה. בֹּרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין. יֵין קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָתָא וְקַבִּין תְּלָתָא. וְאִם אֵין לוֹ יֵין קַפְרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוַּרְיָן עַתִּיק: מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע (הַקָּב). מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל שֶׁהוּא: רַבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל שֶׁהוּא וְאִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ. אִם חִסַּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף: בֹּרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת הַצִּפֹּרֶן. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה: יֵין קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה: וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בָּעֲזָרָה מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

משנה סוף מס' תמיד, וסופרים פי"ח.

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים, לַיָי הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ: (כ"ד)

בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים,

גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ: (מ"ח)

בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים,

אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפּוֹט: (פ"ב)

בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים, אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: (צ"ד)

בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִ' הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: (פ"א)

בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים, יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף־

תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: (צ״ג)

בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים, מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: (צ״ב)
מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבֹא. לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם: שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל תִּקְרָא בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם. וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ (נ״א וכסא כבודו) בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד (נ״א אַחֵר). אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן. לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ. לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ. יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ. וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ. וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל

מַלְכוּתֶךָ. וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד. כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: קדיש יתום.

כשחל יום ב׳ דר״ה ביום ג׳ אומרים: היו׳ שלישי בשבת שבו היו הלוים אומרים במקדש:

מזמור לאסף אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפט: עד מתי תשפטו עול ופני רשעים תשאו סלה: שפטו דל ויתום עני ורש הצדיקו: פלטו דל ואביון מיד רשעים הצילו: לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו ימוטו כל מוסדי ארץ: אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם: אכן כאדם תמותון וכאחד השרים תפלו: קומה אלהים שפטה הארץ כי אתה תנחל בכל הגוים:

כשחל יום ב׳ דר״ה ביום ד׳ אומרים: היו׳ רביעי בשבת שבו היו הלוים אומרים במקדש:

אל נקמות יהוה אל נקמות הופיע: הנשא שפט הארץ השב גמול על גאים: עד מתי רשעים יהוה עד מתי רשעים יעלזו: יביעו ידברו עתק יתאמרו כל פעלי און: עמך יהוה ידכאו ונחלתך יענו: אלמנה וגר יהרגו ויתומים ירצחו: ויאמרו לא יראה יה ולא יבין אלהי יעקב: בינו בערים בעם וכסילים מתי תשכילו: הנטע אזן הלא ישמע אם יצר עין הלא יביט: היסר גוים הלא יוכיח המלמד אדם דעת: יהוה ידע מחשבות אדם כי המה הבל: אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו: להשקיט לו מימי רע עד יכרה לרשע שחת: כי לא יטש יהוה עמו ונחלתו לא יעזב: כי עד צדק ישוב משפט ואחריו כל ישרי לב: מי יקום לי עם מרעים מי יתיצב לי עם פעלי און: לולי יהוה עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי: אם אמרתי מטה רגלי חסדך יהוה יסעדני: ברב שרעפי בקרבי תנחומיך ישעשעו נפשי: היחברך כסא הוות יצר עמל עלי חק: יגודו על נפש צדיק ודם נקי ירשיעו: ויהי יהוה לי למשגב ואלהי לצור מחסי: וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם יצמיתם יהוה אלהינו:

כשחל ביום א׳ אומרים לדוד מזמור לה׳ הארץ כו׳ וכשחל ביום ו׳ אומרים ה׳ מלך:

ואחר שיר של יום נוהגים לומר מזמור מ״ז והוא זה:

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר: כָּל הָעַמִּים תִּקְעוּ־כָף הָרִיעוּ לֵאלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה: כִּי יְהוָֹה עֶלְיוֹן נוֹרָא מֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־הָאָרֶץ: יַדְבֵּר עַמִּים תַּחְתֵּנוּ וּלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ: יִבְחַר־לָנוּ אֶת־נַחֲלָתֵנוּ אֶת־גְּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר־אָהֵב סֶלָה: עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה יְהוָֹה בְּקוֹל שׁוֹפָר: זַמְּרוּ אֱלֹהִים זַמֵּרוּ זַמְּרוּ לְמַלְכֵּנוּ זַמֵּרוּ: כִּי מֶלֶךְ כָּל־הָאָרֶץ אֱלֹהִים זַמְּרוּ מַשְׂכִּיל: מָלַךְ אֱלֹהִים עַל־גּוֹיִם אֱלֹהִים יָשַׁב עַל־כִּסֵּא קָדְשׁוֹ: נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם כִּי לֵאלֹהִים מָגִנֵּי־אֶרֶץ מְאֹד נַעֲלָה:

ונוהגים לתקוע שלשים קולות; מיהו אין מעכבות, שכבר יצאו בשלשה ידי חובתם:

למנחה נכנסין לבהכ"נ ואומרין אשרי ובא לציון וכו'.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמה.

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת כָּל אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְיָ: וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְיָ רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּפִיךָ לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְיָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן דֵּין וְאָמְרִין קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ קַדִּישׁ עַל אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יְיָ צְבָאוֹת מַלְיָא כָל־אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: וּנְטָלַתְנִי רוּחָא וְשִׁמְעֵית בַּתְרַי קָל זִיעַ סַגִּיא דִּמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין בְּרִיךְ

יְקָרָא דַייָ מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ: יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ מַלְכוּתֵהּ קָאֵם לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבוֹתֵינוּ שָׁמְרָה זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: בָּרוּךְ (הוּא) אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְנָתַן־לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְיָ אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּייָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ: בִּטְחוּ בַייָ עֲדֵי עַד כִּי בְּיָהּ יְיָ צוּר עוֹלָמִים: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְיָ: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר: ק״ת.

חצי קדיש, ש״ע כמו במעריב. והש״ץ חוזר התפלה, ואומרים א״מ (ואם הוא ע״ש שבת א״מ), קדיש תתקבל, עלינו, קדיש יתום. לערבית מוצאי ר״ה מבדילים בתפלה ועל הכוס כבמוצאי י״ט. ואם הוא שבת מתפללים כבמוצאי שבתות, ואומרים בברכה מעין שבע המלך הקדוש.

מתפללים שחרית על הסדר כבשארי שבתות עד שוכן עד ואח"כ מתחילים כאן.

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ. וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:

בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְהַלָּל. וּבְדִבְרֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ. וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְרוֹמָם. וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְקַדָּשׁ:

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן־יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים: הש"ץ אומר ח"ק.

ש"ץ בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

קו"ס בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל:

אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי׃

מיוסד ע"ס א"ב כפול וגם המזכר חתים בתוכו אליעזר ברבי נתן חזק ואמץ. וכל חרוז מסיים על לשון הכתוב דרשו ה' בהמצאו וגו' בישעי' סי' נ"ה.

אוֹר עוֹלָם קְרָאוֹ · אַחֲרָיו תֵּלְכוּ לְמוֹרָאוֹ · דִּרְשׁוּ יְיָ בְּהִמָּצְאוֹ׃ בְּאֵלּוּ יָמִים לַעֲרוֹב · בִּתְשׁוּבָה בָּא לִקְרוֹב · קְרָאוּהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב׃ גָּדוֹל וְאֵין כְּעֶרְכּוֹ · גָּזַר לִיצִיר לְהַאֲרִיכוֹ · יַעֲזוֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ׃ אֱלֵינוּ מַחְשְׁבוֹתָיו לָעַד · עַל זֹאת רָשׁוּם לְהָעַד · שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד · קָדוֹשׁ׃

דַּכָּא אֱנוֹשׁ תְּשׁוּבוֹתָיו · דַּיּוֹ לַעֲשׂוֹת מְשׁוּבוֹתָיו · וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבוֹתָיו׃ הָעוֹלָם עַד לֹא שׁוּתְתֵהוּ · הִקְדִּים תְּשׁוּבָה לְשׁוֹבְבֵהוּ · וְיָשׁוֹב אֶל יְיָ וִירַחֲמֵהוּ׃ וְעַד כִּסֵּא כָבוֹד מַגַּעַת צָלוֹחַ · וּמִתַּחְתָּיו יָד לִשְׁלוֹחַ · וְאֶל אֱלֹהֵינוּ כִּי יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ׃ בְּרָב עָם הַדְרַת מַלְכֵּנוּ · בְּוַעֲדָם יֹאמְרוּ לֵאלֹהֵינוּ · שׁוּבָה יְיָ אֶת שְׁבִיתֵנוּ · קָדוֹשׁ׃

זוֹרְעֵי עַל כָּל מַיִם אַשְׁרֵיכֶם · זַכּוּ וְהֵיטִיבוּ דַּרְכֵיכֶם · כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם׃ חֶפְצִי וּרְצוֹנִי תֵּלְכוּ בִּדְרָכָי · חֶשְׁקִי לְטַהֵר מִבְּרָכָי · וְלֹא דַרְכֵיכֶם דְּרָכָי׃ טוֹבִי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי גְנַאי · טְהוֹרֵי לֵב יַעַמְדוּ לְפָנַי · נְאֻם יְיָ׃ נֶצַח אֲקַוֶּה לָאֵל · תְּנָה יְשׁוּעָה לְעַם שׁוֹאֵל · שׁוּבָה יְיָ רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל · קָדוֹשׁ׃

יָדוֹ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל בְּמֶרֶץ · יוֹדֵעַ יָשׁוּב וְנִחַם בְּתֶרֶץ · כִּי גָבְהוּ שָׁמַיִם מֵאָרֶץ׃ כֵּן אַגְבִּיר חַסְדֵי עֲלֵיכֶם · כְּרִחוּקָם אַרְחִיק פִּשְׁעֵיכֶם · כֵּן גָּבְהוּ דְרָכַי מִדַּרְכֵיכֶם׃ לִפְנֵי תְּשׁוּבוּ וַאֲשִׁיבְכֶם · לְחַיֵּי עוֹלָם אַחֲיֶיכֶם · וּמַחְשְׁבוֹתַי מִמַּחְשְׁבוֹתֵיכֶם׃ זְכוֹר לְטוֹבָה וְרַחֵם · עַמְּךָ עֲמוּסֵי מֵרֶחֶם · שׁוּבָה יְיָ עַד מָתַי וְהִנָּחֵם · קָדוֹשׁ׃

מְחַכֶּה לְמֵשִׂים נַפְשׁוֹ אָשָׁם · מְצַפֶּה לִתְחִיָּה לְרֻשָּׁם · כִּי כַּאֲשֶׁר יֵרֵד הַגֶּשֶׁם: נֶצַח לָנֶצַח יוֹרֶה לְעוֹלָמִים · כָּל יְמֵי יְרִידַת הַמַּיִם · וְהַשֶּׁלֶג מִן הַשָּׁמַיִם: שָׂמֵחַ בְּנִצּוּחַ לְנוֹצֵחַ בְּשׁוּב · סֶלָה חַי חַי לְהוֹדוֹת חָשׁוּב · וְשָׁמָּה לֹא יָשׁוּב: חַזְּקֵנוּ מִיּוֹמַיִם חַיֵּינוּ · וּמִתְּהוֹם תָּשׁוּב תַּעֲלֵנוּ · שׁוּבָה יְיָ חַלְּצָה נַפְשֵׁנוּ · קָדוֹשׁ:

עִזּוּז בִּשְׁמֵי עֶרֶץ · עוֹשֶׂה צְדָקָה בָּאָרֶץ · כִּי אִם הִרְוָה אֶת הָאָרֶץ: פּוּר זֶבַח וּמִנְחָה · פֶּגַע מַעֲמַד וְשִׂיחָה · וְהוֹלִידָהּ וְהִצְמִיחָהּ: צוּר כִּסְאוֹ קוֹרֵעַ · צִקּוּן קוֹרְאָיו מִשְׁתָּרֵעַ · וְנָתַן זֶרַע לַזּוֹרֵעַ: אֹמֶץ תּוֹסִיף כִּי טִהַרְתִּיךָ · לָשׁוּב אֵלַי כִּי סִיַּעְתִּיךָ · שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ · קָדוֹשׁ:

קָרוֹב וְרָחוֹק בְּלִי נֶגֶל · קִדַּמְתִּי שָׁלוֹם כְּאַבְקַת רוֹכֵל · וְלֶחֶם לָאֹכֵל: רִצַּפְתִּי חֶלְבְּנָה עִם צֳרִי · רֵיחֲךָ רַע בְּהַעֲבִירִי · כֵּן יִהְיֶה דְבָרִי: שׁוּר בֵּינִי לְבֵינְךָ שׁוּב · שׁוּרַת אֲנָשִׁים בַּל תָּשׁוּב · אֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי לֹא יָשׁוּב: תִּכּוֹן אֱמוּנָתִי בַּת הַשּׁוֹבֵבָה · תְּוֻשְׁעִי בְּנַחַת וְשׁוּבָה · אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם אֹהֲבֵם נְדָבָה · קָדוֹשׁ:

הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ · וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ: הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה יוֹצֵר הַכֹּל · הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל־יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח: וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ · מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ: וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת רַחֲמִים: הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים · וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז · הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים ·

רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵין כְּעֶרְכֶּךָ וְאֵין זוּלָתֶךָ · אֶפֶס בִּלְתֶּךָ וּמִי דּוֹמֶה־לָּךְ: אֵין כְּעֶרְכְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה· וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: אֶפֶס בִּלְתְּךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ· וְאֵין דּוֹמֶה־לְּךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים:

אֵל אָדוֹן עַל כָּל־הַמַּעֲשִׂים · בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל־נְשָׁמָה: גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם· דַּעַת וּתְבוּנָה סֹבְבִים אוֹתוֹ: הַמִּתְגָּאֶה עַל־חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ · וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל־הַמֶּרְכָּבָה: זְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ· חֶסֶד וְרַחֲמִים לִפְנֵי כְבוֹדוֹ: טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ· יְצָרָם בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל: כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם· לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נֹגַהּ· נָאֶה זִיוָם בְּכָל־הָעוֹלָם: שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבוֹאָם· עוֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם: פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ· צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ: קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח אוֹר· רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה: שֶׁבַח נוֹתְנִים לוֹ כָּל צְבָא מָרוֹם· תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ:

לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל־הַמַּעֲשִׂים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל־כִּסֵּא כְבוֹדוֹ תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה עֹנֶג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת: זֶה שֶׁבַח שֶׁלַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לַייָ: לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ וִיבָרְכוּ לָאֵל כָּל־יְצוּרָיו· שֶׁבַח יְקָר וּגְדֻלָּה יִתְּנוּ לָאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר כֹּל הַמַּנְחִיל מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ: שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ· וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ יִתְפָּאַר· בַּשָּׁמַיִם

מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת: תִּתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעֵנוּ עַל־שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל־מְאוֹרֵי־אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה: תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים וְכֻלָּם עוֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה וְנוֹתְנִים רְשׁוּת זֶה לָזֶה לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה:

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

נראה ראשי החרוזים חתום אליעזר ברבי נתן חזק, אלא שהפקדים נראה כל חרוז תיבה אחת מפסוק כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו, ונראה השיטה השלישית תיבה ואני, והשיטה הרביעית מסיימת על לשון הכתוב.

אופן כִּי, אִם שֵׁם אַדִּיר יְיָ אֲדוֹנֵנוּ· אֵילֵי שַׁחַק עוֹמְדִים לְהַקְדִּישֵׁנוּ· וַאֲנִי, אָשִׁירָה לַייָ וַאֲזַמְּרֶנּוּ· שִׁמְעוּ מְלָכִים וְרוֹזְנִים הַאֲזִינוּ: שֵׁם, לְבַדּוֹ נִשְׂגָּב לְעָלְמֵי עַד· לְעוֹלָם יְיָ דְּבָרוֹ נִצָּב בַּשָּׁמַיִם· וַאֲנִי, לְיַחֲדוֹ בְּכָל יוֹם פַּעֲמַיִם· תְּנָה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמָיִם: יְיָ, יְחוּדוֹ בִּמְעֻטָּרָיו עֲטָרָה· יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָרָה· וַאֲנִי, יְקָר מַלְכוּתוֹ אֲסַפֵּרָה· שִׁמְעָה עַמִּי וַאֲדַבֵּרָה: אֶקְרָא, עֶלְיוֹן וְהַקּוֹל נִשְׁמַע· עֲטָרָה לְרֹאשׁוֹ לְעָנוֹד וְלִקְמַע· וַאֲנִי, עֲתִירָתִי בְּלַחַשׁ אֶשְׁמַע· וְאֶזְעַק

אֵלֶיךָ מִצָּרָתִי וְתִשְׁמַע: הָבוּ, זְרוּתִים כָּבוֹד בְּמֶרֶץ. וּזְמִירוֹת יַשְׁמִיעוּ מִכְּנַף הָאָרֶץ. וַאֲנִי, זִכְרוּ אֲבָרֵךְ בְּמֶרֶץ. מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: גְּדֹל, רֶכֶב רִבּוֹתַיִם קָדוֹשׁ אוֹמְרֵי. רוֹגְשִׁים אוֹפַנִּים בָּרוּךְ גּוֹמְרֵי. וַאֲנִי, רִנַּתִי מֵאָה עִם שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה. (וְהֶגְיוֹן לִבִּי) יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי: לֵאלֹהֵינוּ, בְּרוֹן יַחַד כּוֹכְבֵי נִשְׁפִּי. נוֹתְנִים תְּהִלָּה בְּנֵי אֱלֹהִים כְּמוֹ כְּפִי. וַאֲנִי, אֶעֱמוֹדָה עַל מִצְפִּי. תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי:

קו״ח חֵילֵי מַעְלָה מַקְדִּישִׁים. זַכֵּי מַטָּה רוֹחֲשִׁים. קְדֻשָּׁה כְּאַחַת מְשַׁלְּשִׁים:

וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרֻבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָל חַיָּה וְאוֹפַן וּכְרוּב לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים. בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

לאל ברוך וכו׳ על אמת ויציב.

אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:

עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים לְעוֹלָם וָעֶד חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר. אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ אָתָּה. לְמַעַן שִׁמְךָ מַהֵר לְגָאֳלֵנוּ כַּאֲשֶׁר גָּאַלְתָּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ: אֱמֶת מֵעוֹלָם שִׁמְךָ הַגָּדוֹל עָלֵינוּ נִקְרָא בְּאַהֲבָה אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ:

מיוסד ע"פ א"ב ובסוף סתום שם המחבר אליעזר בר נתן.

זולת. יי אלהינו נשוב בצר לנו בגלותנו · כי אתה צדיק
על כל הבא עלינו · בעון בצענו מעל פניך שלחנו · השיבנו
ונשובה כי אתה יי אלהינו: גולים בני גולים מונים אותנו
באיבה · כסף נמאס קוראים אותנו בחובה · דינך ישר
משפטיך תהו ורבה · שובו שובו אמרת לנו ולא נקשיבה:
הלא על כי אין שכינתך בקרבנו · מצאונו הרעות בארץ
שבינו · וככלות כחנו נהמנו באחריתנו · לכו ונשובה
אל יי כי הוא טרף וירפאנו: זה קים לנו נפשנו לשובבה ·
כאשר הבטחתנו להרבות ולהיטיבה · חזק ידך ודברך
לעולם נצבה · השיבנו יי אליך ונשובה: טרפתי בגולה
ועד עתה אחרתי · בהתעטף עלי נפשי את יי זכרתי · יגעתי
באנחתי מנוחה לא מצאתי · כי אחרי שובי נחמתי בושתי
וגם נכלמתי: כשר דבריך נשמעו באזני ואחמוד ·
חתומות על לבי כצמיד פתיל לצמוד · ללכת לפני אם
למוד תלמוד · אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד: מרבכם
מכל עם לא חשקתי בכם · כי אם מאהבתי אתכם ואת
אבותיכם · נצח חסדי ובריתי לא אסיר מכם · שובו אלי
ואשובה אליכם: סכו בצלי בני חמודי · ובוזיכם יקלו
ואכבדכם מכבדי · עשיתי פלא נגד אבותיכם עבדי · וגם
עתה נאם יי שובו עדי: פורה אדרוך כאשר הדין יקוב ·
במסתולליכם ואויביכם כי אכלו את יעקב · צדקו
מעשיכם והסירו לב העקוב · ובא לציון גואל ולשבי
פשע ביעקב: קבץ אקבצך מן הגוים אשר הדחתיך ·
ואיטיבך וארבה אותך כי בחרתיך · רחם ארחמך כי אלי

הֲשִׁיבוֹתִיךָ׃ מָחִיתִי כָּעָב פְּשָׁעֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ׃ שׁוּר כִּי בְעִתָּהּ אֲנִי יְיָ אֲחִישֶׁנָּה׃ הִצַּתִּי אֵשׁ בְּצִיּוֹן וַאֲנִי אֶבְנֶנָּה׃ תָּמִיד לְכָבוֹד בְּתוֹכָהּ אֶהְיֶה וְאֶשְׁכּוֹנָה׃ וּפְדוּיֵי יְיָ יְשׁוּבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה׃ אֲנוּ לְעוֹלָם נְסַפֵּר תְּהִלָּתְךָ צוּרֵנוּ׃ יַעַן כִּי גְאַלְתָּנוּ מִיַּד מְעַנֵּינוּ׃ זֵר בְּרָכָה נַכְתִּירְךָ מַלְכֵּנוּ׃ חוּשָׁה לְעֶזְרָתֵנוּ אֲדֹנָי תְּשׁוּעָתֵנוּ׃

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר׃ בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ׃ אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ׃ אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם׃ אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ׃ מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ׃ כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם הָרַגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר׃ עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם׃ רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו׃ תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ׃ מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם׃ מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא׃ שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ׃ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃

צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל (גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה: זָכְרֵנוּ לַחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים: מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים· זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים: וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

קדושה לש"ץ בחזרת התפלה.

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר ק"וה קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ח' אָז בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ: ק"וה בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ לָךְ מָתַי תִּמְלֹךְ בְּצִיּוֹן בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד תִּשְׁכּוֹן: תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ לְדוֹר וָדוֹר וּלְנֵצַח נְצָחִים: וְעֵינֵינוּ תִרְאֶינָה מַלְכוּתֶךָ כַּדָּבָר הָאָמוּר בְּשִׁירֵי עֻזֶּךָ עַל יְדֵי דָוִד מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ: ק"וה יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ס׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

יִשְׂמַח מֹשֶׁה בְּמַתְּנַת חֶלְקוֹ כִּי עֶבֶד נֶאֱמָן קָרָאתָ לוֹ. כְּלִיל תִּפְאֶרֶת בְּרֹאשׁוֹ נָתַתָּ. בְּעָמְדוֹ לְפָנֶיךָ עַל הַר־סִינַי. וּשְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים הוֹרִיד בְּיָדוֹ. וְכָתוּב בָּהֶם שְׁמִירַת שַׁבָּת. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

וְלֹא נְתַתּוֹ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת. וְלֹא הִנְחַלְתּוֹ מַלְכֵּנוּ לְעוֹבְדֵי פְסִילִים. וְגַם בִּמְנוּחָתוֹ לֹא יִשְׁכְּנוּ עֲרֵלִים. כִּי לְיִשְׂרָאֵל עַמְּךָ נְתַתּוֹ בְּאַהֲבָה. לְזֶרַע יַעֲקֹב אֲשֶׁר בָּם בָּחָרְתָּ. עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ. וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן

שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת׃

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם׃ וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ׃ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם׃ הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת׃

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל־) בְּנֵי בְרִיתֶךָ׃

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

ש״ץ אֱ״וֵ אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר׃ יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ׃ יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ׃ יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם׃

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ. בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי. עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

הש"ץ חוזר התפלה ואומר קדושה נקדש וכו' ומוציאין ס"ת, וסדרו תמצא לעיל.

אם חל יום א' של ר"ה ביום ב' אז ג' קוראים בשבת תשובה פ' וילך.

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם לֹא־אוּכַל עוֹד לָצֵאת וְלָבוֹא וַיהוָה אָמַר אֵלַי לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה: יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ הוּא־יַשְׁמִיד אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיךָ וִירִשְׁתָּם יְהוֹשֻׁעַ הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: שני. וְעָשָׂה יְהוָה לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחוֹן וּלְעוֹג מַלְכֵי הָאֱמֹרִי וּלְאַרְצָם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד

אתם: ונתנם יהוה לפניכם ועשיתם להם ככל־
המצוה אשר צויתי אתכם: חזקו ואמצו אל־תיראו
ואל־תערצו מפניהם כי יהוה אלהיך הוא ההלך עמך
לא ירפך ולא יעזבך: שלישי. ויקרא משה ליהושע
ויאמר אליו לעיני כל־ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא
את־העם הזה אל־הארץ אשר נשבע יהוה לאבתם לתת
להם ואתה תנחילנה אותם: ויהוה הוא ההלך לפניך
הוא יהיה עמך לא ירפך ולא יעזבך לא תירא ולא תחת:
ויכתב משה את־התורה הזאת ויתנה אל־הכהנים בני
לוי הנשאים את־ארון ברית יהוה ואל־כל־זקני
ישראל: רביעי. ויצו משה אותם לאמר מקץ שבע שנים
במעד שנת השמטה בחג הסכות: בבוא כל־ישראל
לראות את־פני יהוה אלהיך במקום אשר יבחר תקרא
את־התורה הזאת נגד כל־ישראל באזניהם: הקהל את־
העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך למען
ישמעו ולמען ילמדו ויראו את־יהוה אלהיכם ושמרו
לעשות את־כל־דברי התורה הזאת: ובניהם אשר לא־
ידעו ישמעו ולמדו ליראה את־יהוה אלהיכם כל־הימים
אשר אתם חיים על־האדמה אשר אתם עברים את־
הירדן שמה לרשתה: חמישי. ויאמר יהוה אל־משה הן
קרבו ימיך למות קרא את־יהושע והתיצבו באהל מועד
ואצונו וילך משה ויהושע ויתיצבו באהל מועד: וירא
יהוה באהל בעמוד ענן ויעמד עמוד הענן על־פתח
האהל: ויאמר יהוה אל־משה הנך שכב עם־אבתיך

וְקָם הָעָם הַזֶּה וְזָנָה אַחֲרֵי אֱלֹהֵי נֵכַר־הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא
בָא־שָׁמָּה בְּקִרְבּוֹ וַעֲזָבַנִי וְהֵפֵר אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי
אִתּוֹ׃ וְחָרָה אַפִּי בוֹ בַיּוֹם־הַהוּא וַעֲזַבְתִּים וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי
מֵהֶם וְהָיָה לֶאֱכֹל וּמְצָאֻהוּ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְאָמַר בַּיּוֹם
הַהוּא הֲלֹא עַל כִּי־אֵין אֱלֹהַי בְּקִרְבִּי מְצָאוּנִי הָרָעוֹת
הָאֵלֶּה׃ וְאָנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל־
הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃ וְעַתָּה
כִּתְבוּ לָכֶם אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמְּדָהּ אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
שִׂימָהּ בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּהְיֶה־לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בִּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ ששי כִּי־אֲבִיאֶנּוּ אֶל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי
לַאֲבֹתָיו זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ וְאָכַל וְשָׂבַע וְדָשֵׁן וּפָנָה אֶל־
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבָדוּם וְנִאֲצוּנִי וְהֵפֵר אֶת־בְּרִיתִי׃ וְהָיָה
כִּי־תִמְצֶאןָ אֹתוֹ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת
לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ כִּי יָדַעְתִּי אֶת־יִצְרוֹ
אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה הַיּוֹם בְּטֶרֶם אֲבִיאֶנּוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבָּעְתִּי׃ וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַהוּא
וַיְלַמְּדָהּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיְצַו אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וַיֹּאמֶר
חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תָּבִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִמָּךְ׃ וַיְהִי כְּכַלּוֹת
מֹשֶׁה לִכְתֹּב אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה־הַזֹּאת עַל־סֵפֶר עַד
תֻּמָּם׃ שביעי וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית־
יְהוָה לֵאמֹר׃ לָקֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשַׂמְתֶּם אֹתוֹ
מִצַּד אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהָיָה־שָׁם בְּךָ לְעֵד׃ כִּי
אָנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת־מֶרְיְךָ וְאֶת־עָרְפְּךָ הַקָּשֶׁה הֵן בְּעוֹדֶנִּי חַי

עִמָּכֶם הַיּוֹם מַמְרִים הֱיִתֶם עִם־יְהוָה וְאַף כִּי־אַחֲרֵי מוֹתִי׃ מפטיר. הַקְהִילוּ אֵלַי אֶת־כָּל־זִקְנֵי שִׁבְטֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם וַאֲדַבְּרָה בְאָזְנֵיהֶם אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָעִידָה בָּם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ׃ כִּי יָדַעְתִּי אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי־הַשְׁחֵת תַּשְׁחִתוּן וְסַרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם וְקָרָאת אֶתְכֶם הָרָעָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים כִּי־תַעֲשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בְּאָזְנֵי כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תֻּמָּם׃

אם חל ר"ה ביום ה' או בשבת קורין בשבת תשובה פ' האזינו.

הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי־פִי׃ יַעֲרֹף כַּמָּטָר לִקְחִי תִּזַּל כַּטַּל אִמְרָתִי כִּשְׂעִירִם עֲלֵי־דֶשֶׁא וְכִרְבִיבִים עֲלֵי־עֵשֶׂב׃ כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ׃ לוי הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל־דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא׃ שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם דּוֹר עִקֵּשׁ וּפְתַלְתֹּל׃ הַ*לַיהוָה תִּגְמְלוּ־זֹאת עַם נָבָל וְלֹא חָכָם הֲלוֹא־הוּא אָבִיךָ קָּנֶךָ הוּא עָשְׂךָ וַיְכֹנְנֶךָ׃ ישראל זְכֹר יְמוֹת עוֹלָם בִּינוּ שְׁנוֹת דֹּר־וָדֹר שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֵּדְךָ זְקֵנֶיךָ וְיֹאמְרוּ לָךְ׃ בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יַצֵּב גְּבֻלֹת עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ כִּי חֵלֶק יְהוָה עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ׃ יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵל יְשִׁמֹן יְסֹבְבֶנְהוּ יְבוֹנְנֵהוּ יִצְּרֶנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ׃ כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל־גּוֹזָלָיו יְרַחֵף יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו יִקָּחֵהוּ יִשָּׂאֵהוּ עַל־אֶבְרָתוֹ׃ יְהוָה בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ° אֵל נֵכָר׃ שלישי יַרְכִּבֵהוּ עַל־בָּמֳתֵי אָרֶץ וַיֹּאכַל תְּנוּבֹת שָׂדָי וַיֵּנִקֵהוּ דְבַשׁ מִסֶּלַע וְשֶׁמֶן

מחלמיש

*) ה' רבתי, והיא מלה לעצמה. °) יתיר ו'.

מֵחַלְמִישׁ צוּר׃ חֶמְאַת בָּקָר וַחֲלֵב צֹאן עִם־חֵלֶב כָּרִים
וְאֵילִים בְּנֵי־בָשָׁן וְעַתּוּדִים עִם־חֵלֶב כִּלְיוֹת חִטָּה וְדַם־עֵנָב
תִּשְׁתֶּה־חָמֶר׃ וַיִּשְׁמַן יְשֻׁרוּן וַיִּבְעָט שָׁמַנְתָּ עָבִיתָ כָּשִׂיתָ
וַיִּטֹּשׁ אֱלוֹהַּ עָשָׂהוּ וַיְנַבֵּל צוּר יְשֻׁעָתוֹ׃ יַקְנִאֻהוּ בְּזָרִים
בְּתוֹעֵבֹת יַכְעִיסֻהוּ׃ יִזְבְּחוּ לַשֵּׁדִים לֹא אֱלֹהַּ אֱלֹהִים לֹא
יְדָעוּם חֲדָשִׁים מִקָּרֹב בָּאוּ לֹא שְׂעָרוּם אֲבֹתֵיכֶם׃ צוּר
יְלָדְךָ תֶּשִׁי* וַתִּשְׁכַּח אֵל מְחֹלְלֶךָ׃ רביעי. וַיַּרְא יְהוָה וַיִּנְאָץ
מִכַּעַס בָּנָיו וּבְנֹתָיו׃ וַיֹּאמֶר אַסְתִּירָה פָנַי מֵהֶם אֶרְאֶה
מָה אַחֲרִיתָם כִּי דוֹר תַּהְפֻּכֹת הֵמָּה בָּנִים לֹא־אֵמֻן בָּם׃
הֵם קִנְאוּנִי בְלֹא־אֵל כִּעֲסוּנִי בְּהַבְלֵיהֶם וַאֲנִי אַקְנִיאֵם
בְּלֹא־עָם בְּגוֹי נָבָל אַכְעִיסֵם׃ כִּי־אֵשׁ קָדְחָה בְאַפִּי וַתִּיקַד
עַד־שְׁאוֹל תַּחְתִּית וַתֹּאכַל אֶרֶץ וִיבֻלָהּ וַתְּלַהֵט מוֹסְדֵי
הָרִים׃ אַסְפֶּה עָלֵימוֹ רָעוֹת חִצַּי אֲכַלֶּה־בָּם׃ מְזֵי רָעָב
וּלְחֻמֵי רֶשֶׁף וְקֶטֶב מְרִירִי וְשֶׁן־בְּהֵמוֹת אֲשַׁלַּח־בָּם עִם־
חֲמַת זֹחֲלֵי עָפָר׃ מִחוּץ תְּשַׁכֶּל־חֶרֶב וּמֵחֲדָרִים אֵימָה גַּם־
בָּחוּר גַּם־בְּתוּלָה יוֹנֵק עִם־אִישׁ שֵׂיבָה׃ אָמַרְתִּי אַפְאֵיהֶם
אַשְׁבִּיתָה מֵאֱנוֹשׁ זִכְרָם׃ לוּלֵי כַּעַס אוֹיֵב אָגוּר פֶּן־יְנַכְּרוּ
צָרֵימוֹ פֶּן־יֹאמְרוּ יָדֵנוּ רָמָה וְלֹא יְהוָה פָּעַל כָּל־זֹאת׃ כִּי־
גוֹי אֹבַד עֵצוֹת הֵמָּה וְאֵין בָּהֶם תְּבוּנָה׃ חמישי. לוּ חָכְמוּ
יַשְׂכִּילוּ זֹאת יָבִינוּ לְאַחֲרִיתָם׃ אֵיכָה יִרְדֹּף אֶחָד אֶלֶף
וּשְׁנַיִם יָנִיסוּ רְבָבָה אִם־לֹא כִּי־צוּרָם מְכָרָם וַיהוָה
הִסְגִּירָם׃ כִּי לֹא כְצוּרֵנוּ צוּרָם וְאֹיְבֵינוּ פְּלִילִים׃ כִּי־מִגֶּפֶן
סְדֹם גַּפְנָם וּמִשַּׁדְמֹת עֲמֹרָה עֲנָבֵמוֹ עִנְּבֵי־רוֹשׁ אַשְׁכְּלֹת
מְרֹרֹת לָמוֹ׃ חֲמַת תַּנִּינִם יֵינָם וְרֹאשׁ פְּתָנִים אַכְזָר׃ הֲלֹא־

*) י׳ זעירה.

הוּא כָּמֻס עִמָּדִי חָתוּם בְּאוֹצְרֹתָי: לִי נָקָם וְשִׁלֵּם לְעֵת תָּמוּט רַגְלָם כִּי קָרוֹב יוֹם אֵידָם וְחָשׁ עֲתִדֹת לָמוֹ: כִּי־יָדִין יְהוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו יִתְנֶחָם כִּי יִרְאֶה כִּי־אָזְלַת יָד וְאֶפֶס עָצוּר וְעָזוּב: וְאָמַר אֵי אֱלֹהֵימוֹ צוּר חָסָיוּ בוֹ: אֲשֶׁר חֵלֶב זְבָחֵימוֹ יֹאכֵלוּ יִשְׁתּוּ יֵין נְסִיכָם יָקוּמוּ וְיַעְזְרֻכֶם יְהִי עֲלֵיכֶם סִתְרָה: רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה מָחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל: ששי. כִּי־אֶשָּׂא אֶל־שָׁמַיִם יָדִי וְאָמַרְתִּי חַי אָנֹכִי לְעֹלָם: אִם־שַׁנּוֹתִי בְּרַק חַרְבִּי וְתֹאחֵז בְּמִשְׁפָּט יָדִי אָשִׁיב נָקָם לְצָרָי וְלִמְשַׂנְאַי אֲשַׁלֵּם: אַשְׁכִּיר חִצַּי מִדָּם וְחַרְבִּי תֹּאכַל בָּשָׂר מִדַּם חָלָל וְשִׁבְיָה מֵרֹאשׁ פַּרְעוֹת אוֹיֵב: הַרְנִינוּ גוֹיִם עַמּוֹ כִּי דַם־עֲבָדָיו יִקּוֹם וְנָקָם יָשִׁיב לְצָרָיו וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ: שביעי. וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה־הַזֹּאת בְּאָזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן: וַיְכַל מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שִׂימוּ לְבַבְכֶם לְכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵעִיד בָּכֶם הַיּוֹם אֲשֶׁר תְּצַוֻּם אֶת־בְּנֵיכֶם לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: כִּי לֹא־דָבָר רֵק הוּא מִכֶּם כִּי־הוּא חַיֵּיכֶם וּבַדָּבָר הַזֶּה תַּאֲרִיכוּ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: מפטיר. וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה לֵאמֹר: עֲלֵה אֶל־הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה הַר־נְבוֹ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרֵחוֹ וּרְאֵה אֶת־אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לַאֲחֻזָּה: וּמֻת בָּהָר אֲשֶׁר אַתָּה עֹלֶה שָׁמָּה וְהֵאָסֵף אֶל־עַמֶּיךָ כַּאֲשֶׁר־מֵת

אַהֲרֹן אָחִיךָ בְּהֹר הָהָר וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו: עַל אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֵי־מְרִיבַת קָדֵשׁ מִדְבַּר־צִן עַל אֲשֶׁר לֹא־קִדַּשְׁתֶּם אוֹתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי מִנֶּגֶד תִּרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ וְשָׁמָּה לֹא תָבוֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: ח״ק.

מי שברך. ומגביהים וגוללים. כשמגביהים הס״ת מניעין כנגד הכתב של ס״ת ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

קודם קריאת ההפטרה, אחר שנגמר הגולל, יברך המפטיר ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק:

הפטרת שבת תשובה בהושע סמן י״ד ויואל סמן ב׳.

שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲוֺנֶךָ: קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל־יְהוָה אִמְרוּ אֵלָיו כָּל־תִּשָּׂא עָוֺן וְקַח־טוֹב וּנְשַׁלְּמָה פָרִים שְׂפָתֵינוּ: אַשּׁוּר לֹא יוֹשִׁיעֵנוּ עַל־סוּס לֹא נִרְכָּב וְלֹא־נֹאמַר עוֹד אֱלֹהֵינוּ לְמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ אֲשֶׁר־בְּךָ יְרֻחַם יָתוֹם: אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם אֹהֲבֵם נְדָבָה כִּי שָׁב אַפִּי מִמֶּנּוּ: אֶהְיֶה כַטַּל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כַּשּׁוֹשַׁנָּה וְיַךְ שָׁרָשָׁיו כַּלְּבָנוֹן: יֵלְכוּ יֹנְקוֹתָיו וִיהִי כַזַּיִת הוֹדוֹ וְרֵיחַ לוֹ כַּלְּבָנוֹן: יָשֻׁבוּ יֹשְׁבֵי בְצִלּוֹ יְחַיּוּ דָגָן וְיִפְרְחוּ כַגָּפֶן זִכְרוֹ כְּיֵין לְבָנוֹן: אֶפְרַיִם מַה־לִּי עוֹד לָעֲצַבִּים אֲנִי עָנִיתִי וַאֲשׁוּרֶנּוּ

אֲנִי כִּבְרוֹשׁ רַעֲנָן מִמֶּנִּי פֶּרְיְךָ נִמְצָא׃ מִי חָכָם וְיָבֵן אֵלֶּה נָבוֹן וְיֵדָעֵם כִּי־יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְהוָה וְצַדִּקִים יֵלְכוּ בָם וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם׃ תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּצִיּוֹן קַדְּשׁוּ־צוֹם קִרְאוּ עֲצָרָה׃ אִסְפוּ־עָם קַדְּשׁוּ קָהָל קִבְצוּ זְקֵנִים אִסְפוּ עוֹלָלִים וְיֹנְקֵי שָׁדָיִם יֵצֵא חָתָן מֵחֶדְרוֹ וְכַלָּה מֵחֻפָּתָהּ׃ בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ יִבְכּוּ הַכֹּהֲנִים מְשָׁרְתֵי יְהוָה וְיֹאמְרוּ חוּסָה יְהוָה עַל־עַמֶּךָ וְאַל־תִּתֵּן נַחֲלָתְךָ לְחֶרְפָּה לִמְשָׁל־בָּם גּוֹיִם לָמָּה יֹאמְרוּ בָעַמִּים אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם׃ וַיְקַנֵּא יְהוָה לְאַרְצוֹ וַיַּחְמֹל עַל־עַמּוֹ׃ וַיַּעַן יְהוָה וַיֹּאמֶר לְעַמּוֹ הִנְנִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֶת־הַדָּגָן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וּשְׂבַעְתֶּם אֹתוֹ וְלֹא־אֶתֵּן אֶתְכֶם עוֹד חֶרְפָּה בַּגּוֹיִם׃ וְאֶת־הַצְּפוֹנִי אַרְחִיק מֵעֲלֵיכֶם וְהִדַּחְתִּיו אֶל־אֶרֶץ צִיָּה וּשְׁמָמָה אֶת־פָּנָיו אֶל־הַיָּם הַקַּדְמֹנִי וְסֹפוֹ אֶל־הַיָּם הָאַחֲרוֹן וְעָלָה בָאְשׁוֹ וְתַעַל צַחֲנָתוֹ כִּי הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת׃ אַל־תִּירְאִי אֲדָמָה גִּילִי וּשְׂמָחִי כִּי־הִגְדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת׃ אַל־תִּירְאוּ בַּהֲמוֹת שָׂדַי כִּי דָשְׁאוּ נְאוֹת מִדְבָּר כִּי־עֵץ נָשָׂא פִרְיוֹ תְּאֵנָה וָגֶפֶן נָתְנוּ חֵילָם׃ וּבְנֵי צִיּוֹן גִּילוּ וְשִׂמְחוּ בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כִּי־נָתַן לָכֶם אֶת־הַמּוֹרֶה לִצְדָקָה וַיּוֹרֶד לָכֶם גֶּשֶׁם מוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ בָּרִאשׁוֹן׃ וּמָלְאוּ הַגֳּרָנוֹת בָּר וְהֵשִׁיקוּ הַיְקָבִים תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר׃ וְשִׁלַּמְתִּי לָכֶם אֶת־הַשָּׁנִים אֲשֶׁר אָכַל הָאַרְבֶּה הַיֶּלֶק וְהֶחָסִיל וְהַגָּזָם חֵילִי הַגָּדוֹל אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּי בָּכֶם׃ וַאֲכַלְתֶּם אָכוֹל וְשָׂבוֹעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת־שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְלִיא וְלֹא־יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם׃ וִידַעְתֶּם כִּי בְקֶרֶב יִשְׂרָאֵל אָנִי וַאֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְאֵין עוֹד וְלֹא־יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם׃

המפטיר יברך ברכות לאחרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק׃ נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה· בָּ״א יְיָ הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו׃

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ׃

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֶׁב זָר וְלֹא־יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ· כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ שֶׁלֹּא־יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד׃

עַל־הַתּוֹרָה וְעַל־הָעֲבוֹדָה וְעַל־הַנְּבִיאִים וְעַל־יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ־לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת· עַל־הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת׃

יְקוּם פּוּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא׃ זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא· זַרְעָא דִּי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא׃ לְמָרָנָן וְרַבָּנָן חֲבוּרָתָא קַדִּישָׁתָא· דִּי בְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְדִי בְּבָבֶל· לְרֵישֵׁי כַלֵּי וּלְרֵישֵׁי גַלְוָתָא וּלְרֵישֵׁי מְתִיבָתָא וּלְדַיָּנֵי דִי בָבָא׃ לְכָל־תַּלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל־תַּלְמִידֵי

תַּלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל מָן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא· מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְהוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיהוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיהוֹן וְיִתֵּן אַרְכָא לִשְׁנֵיהוֹן· וְיִתְפָּרְקוּן וְיִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְּסַעְדְּהוֹן כָּל־זְמַן וְעִדָּן וְנֹאמַר אָמֵן:

יְקוּם פּוּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא זַרְעָא דִּי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְכָל קְהָלָא קַדִּישָׁא הָדֵין· רַבְרְבַיָּא עִם זְעֵרַיָּא טַפְלָא וּנְשַׁיָּא· מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְכוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיכוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיכוֹן וְיִתֵּן אַרְכָא לִשְׁנֵיכוֹן· וְתִתְפָּרְקוּן וְתִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל־עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין· מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְּסַעְדְּכוֹן· כָּל זְמַן וְעִדָּן· וְנֹאמַר אָמֵן:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב הוּא יְבָרֵךְ אֶת־כָּל הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה· עִם כָּל־קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ· הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְכָל־אֲשֶׁר־לָהֶם· וּמִי שֶׁמְּיַחֲדִים בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת לִתְפִלָּה· וּמִי שֶׁבָּאִים בְּתוֹכָם לְהִתְפַּלֵּל· וּמִי שֶׁנּוֹתְנִים נֵר לַמָּאוֹר וְיַיִן לְקִדּוּשׁ וּלְהַבְדָּלָה וּפַת לָאוֹרְחִים וּצְדָקָה לָעֲנִיִּים וְכָל־מִי שֶׁעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר בֶּאֱמוּנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָם וְיָסִיר מֵהֶם כָּל־מַחֲלָה וְיִרְפָּא לְכָל־גּוּפָם וְיִסְלַח לְכָל־עֲוֹנָם וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם עִם כָּל־יִשְׂרָאֵל אֲחֵיהֶם וְנֹאמַר אָמֵן:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמה.

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין

חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת כָּל אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

הש״ץ לוקח ס״ת בידו להוליכו מן הבימה ולהכניסו בהיכל ואומר:

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ

והקהל עונים הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים: קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר: קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים: קוֹל־יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

כשמחזירין הספר תוך היכל אומרים:

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהֹוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: קוּמָה יְהֹוָה לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְהֹוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

תפלת מוסף.

חצי קדיש.

ויקול אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים. מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים. לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים. זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים: וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ׃

קדושה לש"ץ בחזרת התפלה.

נַעֲרִיצְךָ וְנַקְדִּישְׁךָ כְּסוֹד (שכל) שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ הַמַּקְדִּישִׁים שִׁמְךָ בַּקֹּדֶשׁ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר קו"ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃

ח׳ כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ. לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ׃ ק"וח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ׃ ח׳ מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים׃ קו"ח שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד׃ ח׳ אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ. וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל־חַי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים׃ קו"ח אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם׃

בספר"ם וכהלכה קהלות אין אומרים אלהיכם.

אֱלֹהֵיכֶם שׁוֹפֵט צֶדֶק וּבְמֵישׁוֹר לְאֻמִּים. מִדַּת הַדִּין יַהֲפוֹךְ לְרַחֲמִים. וִיכַפֵּר זְדוֹנוֹת וּשְׁגָגוֹת עֲוֹנוֹת וַאֲשָׁמִים. אָרוֹן חֲטָאִים הַצְהֵר וְהַלְבֵּן כְּתָמִים. לְכַפָּרָה מְקַוִּים לֵילוֹת וְיָמִים. חֲזֵה עַמְּךָ מִתְעַנִּים וְצָמִים. זְכוֹר בְּרִית רִאשׁוֹנִים הַיְשָׁרִים וְהַתְּמִימִים. קַיֵּם לִבְנֵיהֶם שְׁבוּעַת קְדוּמִים. וְיִמְלֹךְ מַלְכָּם לְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים׃ ח׳ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר׃

קו"ח יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

ח׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ׃

תִּכַּנְתָּ שַׁבָּת רָצִיתָ קָרְבְּנוֹתֶיהָ׃ צִוִּיתָ פֵּרוּשֶׁיהָ עִם סִדּוּרֵי נְסָכֶיהָ׃ מְעַנְּגֶיהָ לְעוֹלָם כָּבוֹד יִנְחָלוּ׃ טוֹעֲמֶיהָ חַיִּים זָכוּ׃ וְגַם הָאוֹהֲבִים דְּבָרֶיהָ גְּדֻלָּה בָּחָרוּ׃ אָז מִסִּינַי נִצְטַוּוּ עָלֶיהָ׃ וַתְּצַוֵּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְהַקְרִיב בָּהּ קָרְבַּן מוּסַף שַׁבָּת כָּרָאוּי׃ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּעֲלֵנוּ בְשִׂמְחָה לְאַרְצֵנוּ וְתִטָּעֵנוּ בִּגְבוּלֵנוּ׃ וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת־קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ׃ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים

כהלכתם

כְּהִלְכָתָם. וְאֶת מוּסַף יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה. נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי משֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי. כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ. וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם ׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ ׃

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד ׃

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל־)בְּנֵי בְרִיתֶךָ ׃

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת ׃

לש"ז אֱ"וֵ אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר ׃ יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ ׃ יָאֵר יְיָ ׀ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ ׃ יִשָּׂא יְיָ ׀ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם ׃

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ׃ בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם ׃

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם ׃ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי ׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי ׃ עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן ׃ יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ ׃

והש"ץ חוזר התפלה ואומר קדושת נקדש, וא"א ברכנו וקדיש שלם, אין כאלהינו, עלינו, ככתוב לעיל.

למנחה נכנסין לביהכ"נ ואומרין אשרי ובא לציון וכו' ואח"כ זה:

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ:

ומוציאין ס"ת וקורין בסדר השבוע, ומחזירין ס"ת להיכל ואומרין ח"ק ומתפללין שבע.

נקול אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים· מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים· וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים· לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים· זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים: וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

קדושה לש"ץ בחזרת התפלה.

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר ק"ה קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: ק' לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ. ק"ה בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: ק' וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר. ק"וה יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ: ק' לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּ"אַ יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד. וּמִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ. תִּפְאֶרֶת גְּדֻלָּה. וַעֲטֶרֶת יְשׁוּעָה. (יוֹם) מְנוּחָה וּקְדֻשָּׁה לְעַמְּךָ נָתָתָּ: אַבְרָהָם יָגֵל. יִצְחָק יְרַנֵּן. יַעֲקֹב וּבָנָיו יָנוּחוּ בוֹ. מְנוּחַת אַהֲבָה וּנְדָבָה. מְנוּחַת אֱמֶת וֶאֱמוּנָה. מְנוּחַת שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה וְהַשְׁקֵט וָבֶטַח. מְנוּחָה שְׁלֵמָה שֶׁאַתָּה רוֹצֶה בָּהּ. יַכִּירוּ בָנֶיךָ וְיֵדְעוּ כִּי מֵאִתְּךָ הִיא מְנוּחָתָם וְעַל מְנוּחָתָם יַקְדִּישׁוּ אֶת שְׁמֶךָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

רצה מודים וכו'.

הש"ץ חוזר התפלה ואומר קדושת נקדש, קדיש תתקבל, עלינו, ואין אומרים פרקים ולא ברכי נפשי במנחה דשבת זו.

לערבית מתפללין שבשארי מוצאי שבת אלא שאין אומרים ויהי נועם ואתה קדוש בשחל יום כפור באחד מימות החול.

שיר היחוד ליום ראשון׃

אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי. הָאֱלֹהִים הָרוֹעֶה אוֹתִי מֵעוֹדִי:
עַד הַיּוֹם הַזֶּה הֶחֱזַקְתָּ בְּיָדִי׃ חַיִּים וָחֶסֶד עָשִׂיתָ עִמָּדִי:
בָּרוּךְ יְיָ וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ. כִּי עַל עַבְדּוֹ הִפְלִיא חַסְדּוֹ:
אֱלֹהֵי מָרוֹם בַּמָּה אֲקַדֵּם׃ וּבַמָּה אִכַּף לֵאלֹהֵי קֶדֶם:
אִלּוּ הָרִים לְמַעֲרָכָה. וְכָל עֲצֵי לְבָנוֹן כְּכֹל עֲרוּכָה:
וְאִם כָּל בְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת קְרוּצִים׃ נְתָחִים עֲרוּכִים עַל הָעֵצִים:
וְאַף זָוִיּוֹת מִזְבֵּחַ מְבוּסִים דָּם כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים:
וְכַחוֹל סֹלֶת דָּשֵׁן וְשָׁמֵן׃ בָּלוּל בְּרִבְבוֹת נַחֲלֵי שָׁמֶן:
וּלְאַזְכָּרָה לְבוֹנָה וְסַמִּים. וְלִקְטוֹרֶת כָּל רָאשֵׁי בְשָׂמִים:
(וְאִלּוּ נֵרוֹת עַל הַמְּנוֹרוֹת. יִהְיוּ מְאִירוֹת כִּשְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת:)
(וּכְהַרְרֵי אֵל לֶחֶם הַפָּנִים. עַל שֻׁלְחָנוֹת עֲרוּכִים בִּפְנִים:)
וְיַיִן כְּמִטַּר הַשָּׁמַיִם׃ וְשֵׁכָר לְנֶסֶךְ כְּעֵינוֹת מָיִם:
וְאִלּוּ כָּל בְּנֵי אָדָם כֹּהֲנִים. לְוִיִּם מְשׁוֹרְרִים בִּכְנַף רְנָנִים:
וְכָל עֲצֵי עֵדֶן וְכָל עֲצֵי יְעָרִים׃ כִּנּוֹרוֹת וּנְבָלִים לַשָּׁרִים:
וְכָל בְּנֵי אֱלֹהִים בְּקוֹל תְּרוּעָתָם. וְהַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם:
וְכָל הַלְּבָנוֹן וְחַיָּה כֻּלָּהּ׃ אֵין דֵּי בָעֵר וְאֵין דֵּי עוֹלָה:
הֵן בְּכָל אֵלֶּה אֵין דֵּי לַעֲבוֹד. וְאֵין דֵּי לְקַדֵּם אֶל הַכָּבוֹד:
כִּי נִכְבַּדְתָּ מְאֹד מַלְכֵּנוּ׃ וּבַמֶּה נִכַּף לַאֲדוֹנֵנוּ:
אָמְנָם לֹא יוּכְלוּ כַבְּדֶךָ. כָּל חַי אַף כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ:
וַאֲנִי נִבְזֶה וַחֲדַל אִישִׁים׃ נִמְאָס בְּעֵינַי וּשְׁפַל אֲנָשִׁים:
וְאֵין לְעַבְדְּךָ כֹּל לְכַבְּדֶךָ. לְהָשִׁיב לְךָ גְּמוּל עַל חֲסָדֶיךָ:
כִּי הִרְבֵּיתָ טוֹבוֹת אֵלַי. כִּי הִגְדַּלְתָּ חַסְדְּךָ עָלַי:
וְרַב שִׁלּוּמִים לְךָ חִיַּבְתִּי. כִּי עָשִׂיתָ טוֹבוֹת אִתִּי:
וְלֹא חִיַּבְתָּ לִי גְּמוּלֶיךָ. כָּל טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ:
עַל הַטּוֹבוֹת לֹא עֲבַדְתִּיךָ. אַחַת לְרִבּוֹא לֹא גְמַלְתִּיךָ:
אִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה נָּא כְמוֹ׃ לֹא יָדַעְתִּי סְפוֹרוֹת לָמוֹ:
וּמָה אָשִׁיב לְךָ וְהַכֹּל שֶׁלָּךְ. לְךָ שָׁמַיִם אַף אֶרֶץ לָךְ:
יַמִּים וְכָל אֲשֶׁר בָּם בְּיָדֶךָ׃ וְכֻלָּם יִשְׂבְּעוּן מִיָּדֶךָ:
וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְצֹאנֶךָ. וַחֲפֵצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ:

וְאֵיךְ נַעֲבֹד וְאֵין לְאֵל יָדֵנוּ · וְלִשְׂרֵפַת אֵשׁ בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ:
וְאֵיךְ נַעֲבוֹד וְאֵין זֶבַח וּמִנְחָה. כִּי לֹא בָאנוּ אֶל הַמְּנוּחָה:
וּמַיִם אַיִן לְהַעֲבִיר טֻמְאָה · וַאֲנַחְנוּ עַל אֲדָמָה טְמֵאָה:
שָׂשׂ אָנֹכִי עַל אֲמָרֶיךָ. וַאֲנִי בָאתִי כִּדְבָרֶיךָ:
כִּי כָתוּב לֹא עַל זְבָחֶיךָ · וְעוֹלֹתֶיךָ אוֹכִיחֶךָ:
עַל דְּבַר זֶבַח וְעוֹלוֹתֵיכֶם. לֹא צִוִּיתִי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם:
מַה שָּׁאַלְתִּי וּמַה דָּרַשְׁתִּי · מִמְּךָ כִּי אִם לְיִרְאָה אוֹתִי:
לַעֲבוֹד בְּשִׂמְחָה וּבְלֵבָב טוֹב. הִנֵּה שְׁמוֹעַ מִזֶּבַח טוֹב:
וְלֵב נִשְׁבָּר מִמִּנְחָה טְהוֹרָה · זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה:
זֶבַח וּמִנְחָה לֹא חָפָצְתָּ. חַטָּאת וְעוֹלָה לֹא שָׁאָלְתָּ:
מִזְבֵּחַ אֶבְנֶה בְּשִׁבְרוֹן לִבִּי · וַאֲשַׁבְּרָה אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי:
רוּם לֵב אַשְׁפִּיל וְאֶת רוּם עֵינַי. וְאֶקְרַע לְבָבִי לְמַעַן אֲדֹנָי:
שִׁבְרֵי רוּחִי הֵם זְבָחֶיךָ · יַעֲלוּ לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחֶךָ:
וְאַשְׁמִיעַ בְּקוֹל הוֹדְיוֹתֶךָ. וַאֲסַפְּרָה כָּל נִפְלְאוֹתֶיךָ:
אֲשֶׁר יָדְעָה נַפְשִׁי אַחְבִּירָה · אֲמַלֵּל גְּבוּרוֹת וַאֲדַבֵּרָה:
וּמָה אֶעֱרוֹךְ וְלֹא יָדַעְתִּי מָה. הֲיָכוֹל אוּכַל דַּבֵּר מְאוּמָה:
כִּי אֵין חֵקֶר לִגְדֻלָּתוֹ · וְגַם אֵין מִסְפָּר לִתְבוּנָתוֹ:
חֲכַם לֵבָב הוּא מִי כָמוֹהוּ. שַׂגִּיא כֹחַ לֹא מְצָאנוּהוּ:
עוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת וְרַב נוֹרָאוֹת · גָּדוֹל אַתָּה וְעוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת:
עַד אֵין מִסְפָּר וְעַד אֵין חֵקֶר. וְלֹא נוֹדַע כִּי לֹא יֵחָקֵר:
אֵיזוֹ עַיִן אֲשֶׁר תְּעִידֶךָ · וְאֵיזֶה פֶּה אֲשֶׁר יַגִּידֶךָ:
חַי לֹא רָאֲךָ וְלֵב לֹא יְדָעֲךָ. וְאֵיזֶה שֶׁבַח אֲשֶׁר יַצִּיעֲךָ:
גַּם מְשָׁרְתֶיךָ לֹא רָאוּךָ · וְכָל חַכְמֵי לֵב לֹא מְצָאוּךָ:
אַתָּה לְבַדְּךָ מַכִּיר שִׁבְחֶךָ. וְאֵין זוּלָתְךָ יוֹדֵעַ כֹּחֶךָ:
וְאֵין יוֹדֵעַ בִּלְעָדֶיךָ · שְׁבָחוֹת רְאוּיוֹת לִכְבוֹדֶךָ:
עַל כֵּן תְּכֻבַּד כָּרָאוּי לָךְ. כְּפִי קָדְשְׁךָ כְּבוֹדְךָ וְגָדְלָךְ:
וּמִפִּי הַכֹּל בְּכָל אֱיָלוּתָם · כְּפִי מַדָּע אֲשֶׁר אַתָּה חֲנַנְתָּם:
יוֹדוּךָ מַלְאֲכֵי הַשָּׁמַיִם. וְיַאְדִּירוּךָ קוֹלוֹת מָיִם:
וְיָרִיעוּ לְךָ כָּל הָאָרֶץ. יוֹדוּךָ כָּל מַלְכֵי אָרֶץ:

אַף יוֹדוּךָ כָּל הָעַמִּים. וִישַׁבְּחוּךָ כָּל הָאֻמִּים:
כָּל זֶרַע יַעֲקֹב עֲבָדֶיךָ. כִּי עֲלֵיהֶם גָּבְרוּ חֲסָדֶיךָ:
אֶת שֵׁם יְיָ יְהַלְלוּ כֻלָּם. אֵל אֱלֹהִים אֱמֶת וּמֶלֶךְ עוֹלָם:
ברוך אתה יחיד ומיוחד ה׳ אחד ושמו אחד:

ליום שני.

וַאֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן אֲמָתֶךָ. אֲדַבֵּר אֲמַלֵּל גְּבוּרוֹתֶיךָ:
דַּרְכֵי שִׁבְחֲךָ קְצָתָם אֲסַפְּרָה. מַעֲשֶׂיךָ מַה נּוֹרָא אוֹמְרָה:
אֵין אֵלֶיךָ עָרוֹךְ בְּסֵפֶר. אַגִּידָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר:
חֵקֶר אֱלוֹהַּ לֹא יִמָּצֵא. וְתַכְלִית שַׁדַּי לֹא תִקָּצֶה:
וְלִתְבוּנָתוֹ הֲלֹא אֵין חֵקֶר. וּמִסְפַּר שָׁנָיו לֹא יֵחָקֵר:
וְגַם אֵין מִסְפָּר לִגְדוּדֶיךָ. בְּצִבְאוֹתֶיךָ אוֹת כְּבוֹדֶךָ:
אֵיזוֹ עַיִן אֲשֶׁר תְּעִידֶךָ. וְחַי לֹא רָאָה פְּנֵי כְבוֹדֶךָ:
נָבוֹן וְחָכָם הֵן לֹא יָדָע. וְאֵיךְ אֶעֱרוֹךְ עַל אֲשֶׁר לֹא אֵדָע:
וְאִם יֹאמַר אִישׁ עַד תַּכְלִיתוֹ. אֶעֱרוֹךְ אֵלָיו וּבְמַתְכֻּנְתּוֹ:
אָבֹא וְאֶמְצָא תַּכְלִית שִׁבְחוֹ. לֹא נֶאֶמְנָה אֶת אֵל רוּחוֹ:
יְבֻלָּע כִּי לֹא יָדַע עֶרְכּוֹ. אַחֲרִית פִּיהוּ רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ:
וְעִמָּדִי לֹא כֵן אָנֹכִי. וּפִי לֹא אֶתֵּן לַחֲטוֹא וְחִכִּי:
אֲסַפְּרָה לְאֶחָי קְצוֹת דַּרְכֵי אֵל. וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל:
כַּכָּתוּב אִמְרוּ לֵאלֹהִים. מַה נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ אֱלֹהִים:
וְאָמַרְתָּ עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי יְסַפְּרוּ שְׁמִי וּתְהִלָּתִי:
בְּמִצְרַיִם שַׂמְתִּי עֲלִילוֹתַי. לְמַעַן תְּסַפֵּר אֶת אוֹתוֹתַי:
וַאֲנִי עַבְדְּךָ עַל כֵּן אֲסַפֵּר. כַּאֲשֶׁר אֶדְרוֹשׁ מֵעַל סֵפֶר:
תְּהַלֵּל נַפְשִׁי כֹּחַ מַעֲשֶׂיךָ. וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשֶׁךָ:
וַאֲבָרֶכְכָה בְּכָל עֻזִּי. וּבְכָל לִבִּי אוֹדֶה אֶת אֲדֹנָי:
גַּם בִּגְרוֹנִי רוֹמְמוֹתֶיךָ. וְאֶת פִּי אֲמַלֵּא תְּהִלָּתֶךָ:
כִּי פִּי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ. כָּל הַיּוֹם אֶת תִּפְאַרְתֶּךָ:
(וְאֹמְרָה נָּא עֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ. וְאָשִׂיחָה דִּבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ:)
וְאַזְכִּיר טוּבְךָ וְצִדְקוֹתֶיךָ. חֲסָדֶיךָ וּגְבוּרוֹתֶיךָ:
יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל אַתָּה. עַל כָּל אֱלֹהִים מְאֹד גָּדַלְתָּ:

כִּי כָל אֱלֹהֵי הָעַמִּים הֵם אֱלִילִים אִלְּמִים רוּחַ אֵין כָּהֶם׃
הֵן לְעוֹבְדֵיהֶם גְּמוּל אֵין מְשִׁיבִים. וְלָמָּה לָהֶם הֵמָּה מְטִיבִים׃
וּבְעֵת צָרָה אָז יִתְפַּלֵּלוּ. וְלֹא יַעֲנוּם כִּי לֹא יוֹעִילוּ׃
דּוֹרְשִׁים בְּכָל לֵב לְרוּחַ אֵין בּוֹ. וְקָרוֹב יְיָ אֶל עַם קְרוֹבוֹ׃
הַיּוֹצֵר כֹּל הוּא אֱלֹהֵינוּ. הוּא עָשָׂנוּ וְלוֹ לְבַד אֲנָחְנוּ׃
עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ. נְבָרֵךְ שְׁמוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
בַּצַּר לָנוּ מְאֹד נִמְצֵאתָ. כִּי דוֹרְשֶׁיךָ לֹא עָזַבְתָּ׃
וְתָמִיד בְּפִינוּ תְּהִלָּתֶךָ. וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ׃
עַד אַתָּה כְּךָ וּבִכְבוֹדֶךָ. וּמְשָׁרְתֶיךָ אַף עֲבָדֶיךָ׃
אֲשֶׁר כְּבוֹדְךָ מְלֹא כָל הָאָרֶץ. וּכְבוֹדְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ׃
וַאֲבוֹתֵינוּ בָּחֲרוּ אוֹתָךְ. לְבַדְּךָ לַעֲבוֹד וְאֵין לְזָר אִתָּךְ׃
גַּם אֲנַחְנוּ אוֹתְךָ לְבַדֶּךָ. נַעֲבוֹד כְּבֵן אָב וּנְבָרְכֶךָ׃
וְהִנְנוּ עַל יִחוּדֶךָ. יוֹמָם וָלַיְלָה עֵדֶיךָ׃
כְּפִי כֻלָּנוּ וּבִלְבָבֵנוּ. שֶׁאַתָּה לְבַדְּךָ אֱלֹהֵינוּ׃
אֱלֹהֵינוּ עַל יִחוּדֶךָ. עֵדִים אֲנַחְנוּ וַעֲבָדֶיךָ׃
אֵין תְּחִלָּה אֶל רֵאשִׁיתֶךָ. וְאֵין קֵץ וְתִכְלָה לְאַחֲרִיתֶךָ׃
רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מִבְּלִי רֵאשִׁית. וּמִבְּלִי אַחֲרִית וְאֵין לֵב לְהָשִׁית׃
אֵין קִצְבָה אֶל גַּבְהוּתֶךָ. וְאֵין סוֹף לְעֹמֶק מִדּוֹתֶיךָ׃
אֵין לְךָ סוֹבֵב וְאֵין לְךָ פֵּאָה. עַל כֵּן אוֹתְךָ חַי לֹא רָאָה׃
אֵין צַד וְצֵלַע יַצְלִיעוּךָ. וְרֹחַב וְאֹרֶךְ (נ״א ועומק) לֹא יִמְצָעוּךָ׃
(אֵין פֵּאָה לִסְבִיבוֹתֶיךָ. וְאֵין תּוֹךְ מַבְדִּיל בֵּינוֹתֶיךָ׃)
אֵין חָכְמָה אֲשֶׁר תֵּדָעֶךָ. וְאֵין מַדָּע אֲשֶׁר יַגִּיעֶךָ׃
וְלֹא יַשִּׂיג אוֹתְךָ כָּל מַדָּע. וְאֵין שֵׂכֶל אֲשֶׁר יָבִין וְיֵדַע
מִמְּךָ כְּאוּמָּה וְאֵיכָה אַתָּה. וְאֵיךְ בְּלִי מְאוּמָה כֹּל בָּרָאתָ׃

ליום שלישי.

אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה. אֱלֹהֵי יַעֲקֹב כֹּל יָצַרְתָּ׃
אַתָּה בּוֹרֵא וְלֹא נִבְרֵאתָ. אַתָּה יוֹצֵר וְלֹא נוֹצַרְתָּ׃
אַתָּה מֵמִית וְאֶת כֹּל תְּכַלֶּה. אַתָּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וְאַף תַּעֲלֶה׃

וְנֶאֱמָן לְהַחֲיוֹת מֵתִים אָתָּה · וְעַל יְדֵי נְבִיאֶךָ כֵּן הוֹדַעְתָּ:
וְלֹא תָמוּת אֵל חַי וְלֹא מֵתָּה. מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אָתָּה:
מַשְׁבִּיר וּמוֹלִיד וְלֹא נוֹלַדְתָּ · מוֹחֵץ וְרוֹפֵא וְלֹא חָלֵיתָ:
מָוֶת וּמַדְוֶה אֵין לְפָנֶיךָ. תְּנוּמָה וְשֵׁנָה אֵין לְעֵינֶיךָ:
הֲלֹא מִקֶּדֶם אֵל חַי אָתָּה · מֵאֲשֶׁר כֹּה לֹא נִשְׁתַּנֵּיתָ:
וְעַד הָעוֹלָם לֹא תִשְׁתַּנֶּה. מֵאֱלָהוּתְךָ לֹא תִתְגַּנֶּה:
חָדָשׁ וְנוֹשָׁן לֹא נִמְצֵאתָ · חִדַּשְׁתָּ כֹּל וְלֹא חֻדַּשְׁתָּ:
לֹא יָחוּלוּ זִקְנָה וּבַחֲרוּת עָלֶיךָ גַּם שֵׂיבָה וְשַׁחֲרוּת:
וְלֹא חָלוּ בְךָ שִׂמְחָה וָעֶצֶב. וְדִמְיוֹן נוֹצָר וְכָל דְּבַר קֶצֶב:
כִּי לֹא יְסוֹבֵב אוֹתְךָ גֶּשֶׁם. אַף לֹא תִדְמֶה אֶל כָּל גֶּשֶׁם:
כָּל הַיְצוּרִים גְּבוּל סִבַּבְתָּם · אֶל רֵאשִׁיתָם וּלְאַחֲרִיתָם:
כִּי הַבְּרוּאִים בִּגְבוּל שַׂמְתָּם. וְלִימֵי צְבָאָם גְּבוּל תְּקַפְתָּם:
וּלְךָ אֵין גְּבוּל וּלְיָמֶיךָ · וְלִשְׁנוֹתֶיךָ וּלְעָצְמֶךָ:
עַל כֵּן אֵינְךָ צָרִיךְ לַכֹּל. לְיָדְךָ וּלְחַסְדְּךָ צְרִיכִים הַכֹּל:
הַכֹּל צְרִיכִים לְצִדְקוֹתֶיךָ · וְאֵינְךָ צָרִיךְ לִבְרִיּוֹתֶיךָ:
כִּי טֶרֶם כָּל יְצִיר הָיִיתָ. לְבַדְּךָ מְאוּמָה לֹא נִצְרַכְתָּ:
רֵאשִׁית וְאַחֲרִית בְּיָדְךָ עֲרוּכִים · אַתָּה בָם וְהֵם בְּרוּחֲךָ שְׂרוּכִים:
כָּל אֲשֶׁר הָיָה בָּרִאשׁוֹנָה. וַאֲשֶׁר יִהְיֶה בָּאַחֲרוֹנָה:
כָּל הַיְצוּרִים וְכָל מַעֲשֵׂיהֶם · וְכָל דִּבְרֵיהֶם וּמַחְשְׁבוֹתֵיהֶם:
מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף תֵּדַע כֻּלָּם. וְלֹא תִשְׁכַּח כִּי אַתָּה אֶצְלָם:
אַתָּה בְרָאתָם וְלִבְּךָ עֲרָכָם. לְבַדְּךָ תֵּדַע מְקוֹמָם וְדַרְכָּם:
הֵן אֵין דָּבָר מִמְּךָ נֶעְלָם. כִּי לְפָנֶיךָ נְכוֹנִים כֻּלָּם:
אֵין חֹשֶׁךְ וְאֵין מָנוֹס וְסֵתֶר · לָנוּס שָׁמָּה וּלְהִסָּתֵר:
אֶת אֲשֶׁר תְּבַקֵּשׁ אַתָּה מוֹצֵא. בְּלִי נְטוֹת אֲלֵיהֶם כְּעֵת שֶׁתִּרְצֶה:
כִּי אֶת הַכֹּל כְּאַחַת תִּרְאֶה · לְבַדְּךָ תַּעֲשֶׂה וְאֵינְךָ נִלְאֶה:
כִּי עַל גּוֹי וְעַל אָדָם יָחַד. עַל כֹּל תְּדַבֵּר בְּרֶגַע אֶחָד:
תִּשְׁמַע בְּרֶגַע כָּל הַקּוֹלוֹת · זַעַק וְלַחַשׁ וְכָל הַתְּפִלּוֹת:
אַף תָּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם. בְּרֶגַע תַּחְקוֹר כָּל לְבָבֵיהֶם:
וְלֹא תַאֲרִיךְ עַל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ · וְלֹא תִתְמַהְמַהּ עַל עֲצָתֶךָ:

אֲצֶל עֲצָתְךָ גְּזַרְתָּהּ. לְקֵץ וּלְמוֹעֵד קְרִיאָתָהּ:
וְכֻלָּם כֶּאֱמֶת בְּתוֹם וּבְיֹשֶׁר. מִבְּלִי עוֹדֵף וּמִבְּלִי חוֹסֵר:
מִמְּךָ דָּבָר לֹא יֹאבַד. וְדָבָר מִמְּךָ לֹא יִכָּבֵד:
כָּל אֲשֶׁר תַּחְפּוֹץ תּוּכַל לַעֲשׂוֹת. וְאֵין מִי מוֹחֶה בְּיָדְךָ מֵעֲשׂוֹת:
יְכוֹלֶת יְיָ בְּחֶפְצוֹ קְשׁוּרָה. וּבִרְצוֹת יְיָ לֹא אִחֲרָה:
אֵין דְּבַר סֵתֶר מִמְּךָ נִכְחַד. עֲתִידוֹת וְעוֹבְרוֹת לְךָ הֵם יַחַד:
אֲשֶׁר מֵעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. הֵם כֻּלָּם בְּךָ וְאַתָּה בְּכֻלָּם:
חֲדָשׁוֹת תַּגִּיד וְסוֹד דְּרָכֶיךָ. אֶל עֲבָדֶיךָ וּמַלְאָכֶיךָ:
וְאֵינְךָ צָרִיךְ לְהַשְׁמִיעֲךָ. דְּבַר סוֹד וְסֵתֶר לְהוֹדִיעֲךָ:
כִּי מִמְּךָ כָּל סוֹד יִגָּלֶה. בְּטֶרֶם עַל לֵב כָּל יְצִיר יַעֲלֶה:
בְּלֵב כָּל נִבְרָא לֹא תִמָּצֵא. מִפִּינוּ עָתָק לֹא יֵצֵא:
בְּאֵין לוֹ קָצֶה וְלֹא יֵחָצֶה. לֵב לֹא יָתוּר וְאֵין פֶּה פּוֹצֶה:
כְּאֵין לוֹ רוּחוֹת וְאֵין בּוֹ רְוָחוֹת. אֵין לוֹ שִׂיחוֹת בּוֹ מוֹכִיחוֹת:
לְמֵרָחוֹק מִי יִשָּׂא דֵעוֹ. לְלֹא תְחִלָּה וְלֹא סוֹף לְהַגִּיעוֹ:
אֲגוּדִים אֲחוּדִים תּוֹךְ וְסוֹף וָרֹאשׁ. פֶּה וָלֵב אֶבְלוֹם מִדְּרוֹשׁ וּמֵחֲרוֹשׁ:
גֹּבַהּ וָעֹמֶק נְעוּצִים כְּסוֹבֵב. חֲכַם לֵב וְנָבוֹן לֹא יִלָּבֵב:
סוֹבֵב (נ"א סובל) הַכֹּל וּמָלֵא אֶת כֹּל. וּבִהְיוֹת הַכֹּל אַתָּה בַכֹּל:
אֵין עָלֶיךָ וְאֵין תַּחְתֶּיךָ. אֵין חוּץ לָךְ וְאֵין בֵּינוֹתֶךָ:
אֵין מַרְאֶה וָגַב לְאַחוּדְךָ. וְאֵין גּוּף לְעוֹצֶם יִחוּדְךָ:
וְאֵין כַּתָּוֶךְ מִמְּךָ נִבְדָּל. וְאֵין מָקוֹם רַק מִמְּךָ נֶחְדָּל:
וְאֵינְךָ נֶאֱצָל מִכֹּל וְנִבְדָּל. וְאֵין מָקוֹם רֵק מִמְּךָ וְנֶחְדָּל:
מִקְרֶה וְשִׁנּוּי אֵין בְּךָ נִמְצָא. וְלֹא זְמָן וְעֵרֶךְ וְלֹא כָּל שֶׁמָּצָא:
כָּל זְמָן וְכָל עֵת אַתָּה מְכִינָם. אַתָּה עוֹרְכָם וְאַתָּה מְשַׁנָּם:
כָּל מַדָּע לֹא יַשִּׂיג אוֹתְךָ. אֵין שֵׂכֶל אֲשֶׁר יִמְצָא אוֹתְךָ:
כְּמִדָּתְךָ חָכְמָתֶךָ. כִּגְדֻלָּתְךָ תְּבוּנָתֶךָ:
חָכָם אַתָּה מֵאֵלֶיךָ. חַי מֵעַצְמְךָ וְאֵין כְּגִילֶיךָ:
זוּלַת חָכְמָתְךָ אֵין חָכְמָה. בִּלְתִּי בִינָתְךָ אֵין מְזִמָּה:
חִלַּקְתָּ בְּלֵב חֲכָמִים שֵׂכֶל. וְרוּחֲךָ תְּמַלְּאֵם וְדַעְתָּם תַּשְׂכֵּל:
מִבַּלְעֲדֵי כֹחֲךָ אֵין גְּבוּרָה. וּמִבַּלְעֲדֵי עֻזְּךָ אֵין עֶזְרָה:

אֵין נִכְבָּד כִּי אִם כְּבֵדְתּוֹ׃ וְאֵין גָּדוֹל כִּי אִם גִּדַּלְתּוֹ׃
כָּל יָקָר וְכָל טוּב מִיָּדְךָ׃ לַאֲשֶׁר תַּחְפּוֹץ עֲשׂוֹת חֲסָדֶיךָ׃
אֵין חֵקֶר לִגְדֻלָּתֶךָ׃ וְאֵין מִסְפָּר לִתְבוּנָתֶךָ׃
אֵין עוֹד זוּלַת הֲוָיוֹתֶךָ׃ חַי וְכֹל תּוּכַל וְאֵין כִּלְתֶּךָ׃
וְלִפְנֵי הַכֹּל כֹּל הָיִיתָ׃ וּבִהְיוֹת הַכֹּל כֹּל מִלֵּאתָ׃
לֹא לַחֲצוּךְ וְלֹא הִטּוּךְ יְצוּרֶיךָ אַף לֹא מִעֲטוּךְ׃
בַּעֲשׂוֹתְךָ כֹּל לֹא נִבְדַּלְתָּ׃ מִתּוֹךְ מְלַאכְתְּךָ לֹא נֶהְדַּלְתָּ׃
בַּעֲשׂוֹתְךָ אֶת הַשָּׁמַיִם׃ וְאֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַמָּיִם׃
לֹא קֵרְבוּךְ וְלֹא רִחֲקוּךְ׃ כִּי כָל קִירוֹת לֹא יְחַלְּקוּךְ׃
זֶרֶם מַיִם לֹא יִשְׁטְפֶךָ׃ וְרוּחַ כַּבִּיר לֹא יְהַדְּפֶךָ׃
אַף כָּל טִנּוֹפֶת לֹא תְטַנְּפֶךָ׃ אֵשׁ אוֹכְלָה אֵשׁ לֹא תִשְׂרְפֶךָ׃
לַהֲוָיוֹתְךָ אֵין חִסָּרוֹן׃ וְלִיחוּדְךָ אֵין יִתָּרוֹן׃
כְּמוֹ הָיִיתָ לְעוֹלָם תִּהְיֶה׃ חוֹסֶר וְעוֹדֶף בְּךָ לֹא יִהְיֶה׃
וְשִׁמְךָ מְעִידְךָ כִּי הָיִיתָ׃ וְהֹוֶה וְתִהְיֶה וּבַכֹּל אָתָּה׃
הֹוֶה לְעוֹלָם וְכֵן נוֹדַעְתָּ׃ נְעִידְךָ וְכֵן בְּךָ הָעֵידוֹתָ׃
שֶׁאַתָּה הוּא וְהֹוֶה בַּכֹּל׃ שֶׁלְּךָ הַכֹּל וּמִמְּךָ הַכֹּל׃
שְׁמוֹת יְקָרְךָ יַעֲנוּ וְיָעִידוּ׃ בְּתוֹקֶף יְקָרְךָ בְּךָ יַסְהִידוּ׃

ליום רביעי.

אֲרוֹמֵם אֱלֹהֵי אָבִי וְאֵלִי׃ אַנְוֶה אֱלֹהֵי צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃
אֲיַחֵד אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּכָל יוֹם פַּעֲמָיִם׃
אֵל חַי אֶחָד הוּא בְרָאָנוּ׃ אֲבִיר יִשְׂרָאֵל אָב לְכֻלָּנוּ׃
אֲדוֹנֵינוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ׃ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ׃
אֵין כָּאֵל אֵשׁ אוֹכְלָה וְקַנָּא׃ לְעוֹלָם יְיָ אֱמֶת אֵל אֱמוּנָה׃
אוֹרִי וְיִשְׁעִי מָעוֹז חַיַּי׃ עָלָיו תְּלוּיִם כָּל מַאֲוַיַּי׃
אֱלֹהִים אֱמֶת הוּא אֱלֹהִים חַיִּים׃ לֹא יָכִילוּ זַעֲמוֹ גּוֹיִם (וְאִיִּים)׃
אַדִּיר וְאַמִּיץ כֹּחַ וְרַב אוֹנִים׃ אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדוֹנִים׃
אֱלֹהַּ עוֹשִׂי אִישִׁי וּבוֹעֲלִי׃ אַלּוּף נְעוּרַי שׁוֹמְרִי וְצִלִּי׃
בּוֹרֵא כֹּל וְיִשְׂרָאֵל גּוֹאֵל׃ בָּרוּךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃

בּוֹרֵא רוּחַ הָרִים יוֹצֵר. מִמְּךָ מְזִמָּה לֹא יִבָּצֵר:

גֵּאָה מֵשִׁיב גְּמוּל עַל גֵּאִים · עַל הָרָמִים וְעַל הַנִּשָּׂאִים:

גִּבּוֹר בְּקוּמוֹ לַעֲרוֹץ בְּעֶבְרָה. מֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ מִי לֹא יִירָא:

גָּבוֹהַּ כָּל אֲשֶׁר תַּחְתָּיו נוֹשֵׂא · וּגְדָל כֹּחַ גְּדוֹלוֹת עוֹשֶׂה:

גָּדוֹל הוּא וּשְׁמוֹ בִּגְבוּרָה. אַרְיֵה שָׁאַג מִי לֹא יִירָא:

דּוֹדִי דָּגוּל הוּא מֵרְבָבָה · אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים רַבָּה:

דַּיָּן יָתִיב כְּעַתִּיק יוֹמִין. וּצְבָאוֹ עַל שְׂמֹאל וְעַל יָמִין:

הֲדָרוֹ וְהוֹדוֹ עַל כְּנֵי עֲבָדָיו. הָדוּר הֶדָר הוּא לְכָל חֲסִידָיו:

הוּא אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה מִכֹּל:

וַדַּאי וָתִיק יוֹדֵעַ וָעֵד · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

(וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֵנוּ. לְהִלָּחֵם מִלְחַמְתֵּנוּ:)

זוֹכֵר לְעוֹלָם בְּרִית רִאשׁוֹנִים · כְּיוֹם אֶתְמוֹל לוֹ אֶלֶף שָׁנִים:

זֶה אֱלֹהֵינוּ וְלוֹ קִוִּינוּ. וְזִמְרַת יָהּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ:

חֵלֶק יַעֲקֹב יוֹצֵר הַכֹּל · חַנּוּן יְיָ וְחָסִיד בַּכֹּל:

חַי הָעוֹלָם יְיָ חֶלְקִי · חֲכַם הָרָזִים יְיָ חִזְקִי:

טוֹב וּמֵטִיב הַמְלַמֵּד דֵּעָה · טְהוֹר עֵינַיִם מֵרְאוֹת בְּרָעָה:

יָשָׁר יְיָ וְיָשָׁר דְּבָרוֹ. יְדִידֵי יְדִידוּת מִשְׁכְּנוֹת דְּבִירוֹ:

יוֹעֵץ וְגוֹזֵר מִי יְפִירֶנָּה · וַיַחְתּוֹךְ וְיִפְעַל מִי יְשִׁיבֶנָּה:

(יָפֶה דוֹדִי יָפְיוֹ וְטוּבוֹ. יִרְאוּ וְיֶחֱזוּ צִיּוֹן בְּשׁוּבוֹ:)

כְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת · יָעִיר קִנְאָה לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת:

(כְּנֶשֶׁר עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים. נָשָׂא עֲבָדָיו וְיִשֵּׁר הֲדוּרִים:)

(כְּדוֹב שַׁכּוּל וּכְנָמֵר שַׁחַל · כְּרָקָב וּכְעָשׁ וְרוּחוֹ כְּנַחַל:)

(כְּדוֹב שַׁכּוּל וּכְנָמֵר שׁוֹקֵד. דְּבָרוֹ לַעֲשׂוֹת כְּמַקֵּל שָׁקֵד:)

כַּבִּיר כֹּחַ לֵב כְּמוֹ שָׁחַל · כְּלָבִיא וְכַאֲרִי וְרוּחוֹ כְּנָחַל:

(כְּאֶרֶז בָּחוּר בִּגְדֻלָּתוֹ. כִּבְרוֹשׁ רַעֲנָן עַנְוְתָנוּתוֹ:)

(כְּתַפּוּחַ בְּרֵיחוֹ עוֹז אַהֲבָתוֹ · עַל יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ:)

(כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיָּעַר. כֵּן דּוֹדִי עִם יוֹשְׁבֵי שָׁעַר:)

(כַּבִּיר כֹּחַ לְמַרְגִּיזֵי אֵל · נוֹקֵם וְכַטַּל הוּא לְיִשְׂרָאֵל:)

(כּוֹסִי מְנָת חֶלְקִי וְגוֹרָלִי. אֲנִי לְדוֹדִי נַחֲלָה וְדוֹדִי לִי:)

(כְּבוֹדִי יְיָ לֹא אֲמִירֶנוּ. הֶאֱמַרְנוּהוּ וְהֶאֱמִירָנוּ:)

(כְּאַרְיֵה יִשְׁאַג וְכַכְּפִיר יִנְהֹם. אַל יִהְיֶה כְּגֵר וּכְאִישׁ נִדְהָם:)

(כְּרוֹעֶה גִּבּוֹר אֲשֶׁר לֹא יוּכָל. צֹאנוֹ לְהַצִּיל וְהָיָה לְמַאֲכָל:)

(כְּגִבּוֹר אֵין אֱיָל וּכְאוֹרֵחַ. נָס וּבוֹרֵחַ מַר צוֹרֵחַ:)

(כְּאַרְיֵה מַשְׁחִית וְכִכְפִיר לְעוֹזְבָיו. כְּרָקָב גַּם כָּעָשׁ לְאוֹיְבָיו:)

(כַּבִּיר כֹּחַ כְּשָׁמִיר וָשַׁיִת. וְלֹא יַשְׁאִיר כְּנוֹקֶף זַיִת:)

(כְּשָׁמִיר וְשַׁיִת צָרִים יְמַגֵּן. כְּצִפֳּרִים עָפוֹת לְעִירוֹ יָגֵן:)

(כְּגִשְׁמֵי נְדָבָה לָנוּ יָבֹא. כְּמַלְקוֹשׁ וְכַטַּל לַדְּבֵקִים בּוֹ:)

(כְּנֶשֶׁר יְרַחֵף עַל גּוֹזָלָיו. וּבְצֵל כְּנָפָיו יֶחֱסוּ מְיַחֲלָיו:)

כְּצִפֳּרִים עַל עִירוֹ יָגֵן. וּבְצֵל כְּנָפָיו רְנָנוֹת נְגַנֵּן:

(לְבַדּוֹ (יְיָ) הוּא וְנִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת. עוֹשֶׂה אֵל נוֹרָא עֲלִילוֹת:)

לִצְבִי וְעוֹפֶר דּוֹמֶה דוֹדִי. כִּי יְקַדְּמֵנִי אֱלֹהֵי חַסְדִּי:

לִפְנֵי עַמּוֹ יְיַשֵּׁר הַדּוּרִים. וַיִּנַשְּׂאֵם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים:

לְעוֹלָם חֶלְקִי הוּא וְצוּר לְבָבִי. כָּלָה שְׁאֵרִי לָךְ וּלְבָבִי:

(לְבַדּוֹ יְיָ הוּא וְנִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת עוֹשֶׂה וְרַב נוֹרָאוֹת:)

מָקוֹם אַתָּה לְעוֹלָמֶךָ. וְאֵין יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמֶךָ:

מוֹרָאִי אֵל רוֹעִי וְיוֹצְרִי. צוּר יְלָדַנִי מְחוֹלְלִי וְצוּרִי:

מָרוֹם וּמָעוֹז הוּא לִי וּמַחְסִי. מִגְדַּל עוֹז שֵׁם יְיָ מָנוּסִי:

מֶלֶךְ יַעֲקֹב מִשְׂגָּב לָנוּ. הוּא מְחוֹקְקֵנוּ וּמוֹשִׁיעֵנוּ:

מִגְדּוֹל יְשׁוּעוֹת מִשְׁעָן יְהִי לִי. מִבְטָח אֱלֹהִים יְיָ חֵילִי:

מוֹשֵׁל עוֹלָם מַלְכוּתֶךָ. בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מֶמְשַׁלְתֶּךָ:

מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי לְצָרָה. הוֹשַׁע (יְיָ) כִּי יָדְךָ לֹא קָצָרָה:

מְקוֹר חַיִּים מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל. לֹא אֶעֱזוֹב כִּי מָעֻזִּי אֵל:

מָגֵן יִשְׁעִי וְחֶרֶב גַּאֲוָה. לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרְךָ נֶפֶשׁ תַּאֲוָה:

מָגֵן הוּא לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ. אַשְׁרֵי אָדָם אֲשֶׁר עוֹז לוֹ בוֹ:

נֶכֶר וְנָעִים נָאוֹר וְנוֹרָא. נֶאְדָּר וְנֶאְזָר שְׁמוֹ בִּגְבוּרָה:

נֶאֱמָן נֵצַח יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ. לֹא יְשַׁקֵּר אַשְׁרֵי כָּל חוֹכֵי לוֹ:

נֵצַח יְשׁוּרוּן הָאֵל הַנֶּאֱמָן. מֵאֱלֹהָיו יְהוּדָה לֹא אַלְמָן:

נִפְלָא עַל כָּל הַנִּפְלָאִים. וּמִתְנַשֵּׂא עַל כָּל הַנִּשָּׂאִים:

נִקְדָּשׁ וְנַעֲרָץ אֱלֹהֵי קְדוֹשִׁי. נָכוֹן וְנִשְׂגָּב יְיָ נִסִּי:

נוֹקֵם וְנוֹטֵר וּבַעַל חֵימָה. לְצָרָיו לְאוֹיְבָיו אִישׁ מִלְחָמָה:

גֵּרִי יְיָ כְּהִלּוֹ גָרוֹ עֲלֵי רֹאשִׁי וְנֵר לְרַגְלִי דְבָרוֹ:

סוֹמֵךְ וְסוֹעֵד יְיָ סַלְעִי. סוֹבֵל וְסוֹלֵחַ וְנוֹשֵׂא פִּשְׁעִי:

סַהֲדִי יְיָ סַלְעִי וְסִתְרִי. סוֹלֵחַ וְסוֹבֵל סַעֲדִי וְשִׂבְרִי:

סַלְעֵנוּ (יְיָ) וּמְצוּדָתֵנוּ. עֶזְרָתֵנוּ וּמְפַלְטֵנוּ:

עִזּוּז וְגִבּוֹר עֻזִּי וְעֶזְרִי. עֶלְיוֹן עוֹז לִי אַל יְהִי עָרִי:

עִיר וְקַדִּישׁ שָׁת סְבִיבָיו סֵתֶר. אָכֵן אַתָּה אֵל מִסְתַּתֵּר:

עַד מְמַהֵר לְשַׁלֵּם גְּמוּל לְאוֹיְבָיו. שׁוֹמֵר בְּרִית וְחֶסֶד לְאוֹהֲבָיו:

פָּדָה אֶת אַבְרָהָם יְדִידוֹ. הוּא יִפְדֶּה יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ:

פַּחַד יִצְחָק יִתֵּן פַּחְדּוֹ. עַל צָרֵי בְּנֵי יַעֲקֹב עַבְדּוֹ:

פּוֹעֵל וְחוֹקֵר וְדוֹרֵשׁ וּבוֹדֵק. כָּל לְבָבוֹת לוֹ אֵתָן צֶדֶק:

צְרוֹר הַמֹּר אֶשְׁכּוֹל הַכֹּפֶר. נוֹתֵן לְעַמּוֹ צָרָיו כֹּפֶר:

צַח וְאָדוֹם דּוֹד בִּצְבָאָיו אוֹת. עַל כֵּן נִקְרָא יְיָ צְבָאוֹת:

צַדִּיק יְיָ הַצּוּר תָּמִים. אֶבְטַח עֲדֵי עַד בְּצוּר עוֹלָמִים:

צְבָא הַשָּׁמַיִם מִשְׁתַּחֲוִים לוֹ. שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ:

קָדוֹשׁ הוּא בְּכָל מִינֵי קְדֻשּׁוֹת. כִּתּוֹת שָׁלֹשׁ קָדוֹשׁ מְשַׁלְּשׁוֹת:

קַיָּם לְעָלְמִין אֱלָהָא חַיָּא. מָרָא דְאַרְעָא וּמָרָא דִשְׁמַיָּא:

קוֹנִי מְרַחֵם מְקַנֵּא לְשׂוֹנְאָיו. קֶרֶן יִשְׁעִי וְקָרוֹב לְקוֹרְאָיו:

רָחוֹק מִכֹּל וְאֶת כֹּל רוֹאֶה. כִּי רָם יְיָ וְשָׁפָל יִרְאֶה:

רוֹעִי יְיָ לֹא אֶחְסַר כֹּל. וְרַב כֹּחַ וְרַב חֶסֶד לַכֹּל:

רַחוּם יְיָ רוֹפֵא וּמְחַבֵּשׁ. לִשְׁבוּרֵי לֵב וְעָוֹן כּוֹבֵשׁ:

רֵעִי כֻּלּוֹ הוּא מַחֲמַדִּים. מִשְׁפָּטָיו אֱמֶת מְתוּקִים וְנֶחֱמָדִים:

רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מֵעוֹלָם וָעֶד עוֹלָם אַתָּה אֵל שׁוֹכֵן עַד:

שַׁלִּיט מֶלֶךְ שְׁמַיָּא בְּכָל דָּר וְדָר. לֵיהּ אֲנָא מְשַׁבַּח מְרוֹמֵם וּמְהַדָּר:

שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְיָ אֱלֹהִים. שׁוֹפֵט צֶדֶק וּמַשְׁפִּיל גְּבוֹהִים:

שַׂגִּיא כֹחַ לֹא מְצָאנוּהוּ. יַשְׂגִּיב בְּכֹחוֹ וּמִי כָמֹהוּ:

שְׁלֹמֹה שְׁמוֹ כִּי שֶׁלּוֹ שָׁלוֹם. כִּי יְדַבֵּר אֶל חֲסִידָיו שָׁלוֹם:

שֵׁם יְיָ אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה. תּוֹעֲפוֹת רְאֵם לוֹ כַּכְּפִיר וּכְאַרְיֵה:

שַׁדַּי· מְאוֹרִי מַלְכִּי וְאֵלִי· הַלְלוּיָהּ שְׁמוֹ נַפְשִׁי הַלְלִי:

תִּתַּמָּם עִם יוֹשְׁבֵי נְטָעִים. הַשְּׂרִיגִים שְׁלֹשֶׁת הָרוֹעִים (נ״א רֵעִים):

תִּתְחַסָּד תִּתַּבָּר עִמָּם· וְעִם עִקְּשִׁים תִּתַּפָּל לַהֲמָם:

תָּמִים דַּרְכְּךָ תַּקִּיף מִכֹּל. תּוּכַל לְבַדְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת כֹּל:

תּוֹחַלְתִּי וְסִבְרִי וְתִקְוָתִי· תַּאֲוַת נַפְשִׁי וּתְשׁוּקָתִי:

תְּהִלָּתִי וְתִפְאַרְתִּי וְעֻזִּי. מִמְּעֵי אִמִּי גּוֹחִי וְגוֹזִי:

תְּמִים דֵּעִים אֵל דֵּעוֹת אֶחָד· כָּל הַלְּבָבוֹת דּוֹרֵשׁ יָחַד:

ליום חמישי·

מִי כָמוֹךָ דֵּעָה מוֹרֶה. נִיב שְׂפָתַיִם אַתָּה בוֹרֵא:

מַחְשְׁבוֹתֶיךָ עָמְקוּ וְרָמוּ· וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ:

לֹא לְמַדּוּךָ חָכְמָתֶךָ. וְלֹא הֱבִינוּךָ תְּבוּנָתֶךָ:

לֹא קִבַּלְתָּ מַלְכוּתֶךָ· וְלֹא יָרַשְׁתָּ מֶמְשַׁלְתֶּךָ:

לְעוֹלָם יְהִי לְךָ לְבַדֶּךָ. וְלֹא לַאֲחֵרִים כְּבוֹד הוֹדֶךָ:

וְלֹא תִתֵּן לֵאלֹהִים אֲחֵרִים· תְּהִלָּתְךָ לַפְּסִילִים וְזָרִים:

וְכָבוֹד וְגַם כָּל יְקָר מֵאִתָּךְ. וּכְבוֹדְךָ לֹא לְזָרִים אִתָּךְ:

אַתָּה תָּעִיד בְּיִחוּדֶךָ· וְתוֹרָתְךָ וַעֲבָדֶיךָ:

אֱלֹהֵינוּ עַל יִחוּדֶךָ. אַתָּה עֵד אֱמֶת וַאֲנַחְנוּ עֲבָדֶיךָ:

לְפָנֶיךָ לֹא אֵל תִּקְדִּימָךְ· וּבִמְלַאכְתֶּךָ אֵין זָר עִמָּךְ:

לֹא נוֹעַצְתָּ וְלֹא לָמַדְתָּ. בְּחַדֶּשְׁךָ בְּרִיאוֹת כִּי נְבוֹנוֹתָ:

מִמַּעֲמַקֵּי מַחְשְׁבוֹתֶיךָ· וּמִלִּבְּךָ כָּל פְּעָלוֹתֶיךָ:

קְצוֹת דְּרָכֶיךָ הֲלֹא הִכַּרְנוּ. וּמִמַּעֲשֶׂיךָ הֵן יָדַעְנוּ.

שֶׁאַתָּה אֵל כֹּל יָצַרְתָּ· לְבַדְּךָ מְאוּמָה לֹא נִגְרַעְתָּ:

לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתְּךָ לֹא לְחַצְתָּ. וְגַם לְעֵזֶר לֹא נִצְרַכְתָּ:

כִּי הָיִיתָ לִפְנֵי הַכֹּל· וְאָז בְּאֵין כֹּל לֹא נִצְרַכְתָּ כֹּל:

כִּי מֵאַהֲבָתְךָ עֲבָדֶיךָ. כֹּל בָּרָאתָ לִכְבוֹדֶךָ:

וְלֹא נוֹדַע אֵל זוּלָתֶךָ· וְאֵין כָּמוֹךָ וְאֵין בִּלְתֶּךָ:

וְלֹא נִשְׁמַע מִן אָז וָהָלְאָה. וְלֹא קָם וְלֹא נִהְיָה וְלֹא נִרְאָה:

וְגַם אַחֲרֶיךָ לֹא יִהְיֶה אֵל. רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן אֵל יִשְׂרָאֵל:

בָּרוּךְ אַתָּה יָחִיד וּמְיֻחָד. יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

אֲשֶׁר מִי יַעֲשֶׂה כִּמְלַאכְתֶּךָ. כְּמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרוֹתֶיךָ:

אֵין יְצִיר זוּלַת יְצִירָתֶךָ. וְאֵין בְּרִיאָה כִּי אִם בְּרִיאָתֶךָ (נ״א מלאכתך):

כָּל אֲשֶׁר תַּחְפּוֹץ תַּעֲשֶׂה בַכֹּל. כִּי אַתָּה נַעֲלֵיתָ עַל כֹּל:

אֵין כָּמוֹךָ וְאֵין בִּלְתֶּךָ. כִּי אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ:

אַתָּה הָאֵל עוֹשֵׂה פֶלֶא. וְדָבָר מִמְּךָ לֹא יִפָּלֵא:

כִּי כָמוֹךָ נוֹרָא תְהִלּוֹת. אֱלֹהִים לְבַדְּךָ עוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת:

אֵין אוֹתוֹת כְּמוֹ אוֹתוֹתֶיךָ. אַף אֵין מוֹפֵת כְּמוֹ מוֹפְתֶיךָ:

אֵין תְּבוּנָה כִּתְבוּנָתֶךָ. אֵין גְּדֻלָּה כִּגְדֻלָּתֶךָ:

כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. וְגָבְהוּ דַּרְכֵי אָרְחוֹתֶיךָ:

אֵין גַּאֲוָה כְּמוֹ גַאֲוָתֶךָ. אַף אֵין עֲנָוָה כְּעַנְוָתֶךָ:

אֵין קְדֻשָּׁה כִּקְדֻשָּׁתֶךָ. אֵין קְרֵבוּת כְּמוֹ קְרֵבוּתֶךָ:

אֵין צְדָקָה כְּמוֹ צִדְקָתֶךָ. אֵין תְּשׁוּעָה כִּתְשׁוּעָתֶךָ:

אֵין זְרוֹעַ כִּזְרוֹעוֹתֶיךָ. אֵין קוֹל כְּרַעַם גְּבוּרוֹתֶיךָ:

אֵין רַחֲמִים כְּרַחֲמָנוּתֶיךָ. אֵין חֲנִינוּת כַּחֲנִינוּתֶךָ:

אֵין אֱלָהוּת כֶּאֱלָהוּתֶךָ. וְאֵין מַפְלִיא כְּשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ:

כִּי שְׁמוֹתֶיךָ אֵלִים מְרוּצִים. בְּזָכְרְךָ לְחוּצִים לְהַפְלִיא נְחוּצִים:

וְאַשָּׁף וְחַרְטוֹם לֹא יְלַחְצוּךָ. וְכָל שֵׁם וְלַהַט לֹא יְנַצְּחוּךָ:

לֹא יְנַצְּחוּךָ כָּל הַחֲכָמִים. כָּל הַקּוֹסְמִים וְהַחַרְטֻמִּים:

אַתָּה מֵשִׁיב לְאָחוֹר חֲכָמִים. לֹא יוּכְלוּ לְךָ עֲרוּמִים וְקוֹסְמִים:

לְהָשִׁיב לְאָחוֹר מְזִמּוֹתֶיךָ. לְהָפֵר עֲצַת סוֹד גְּזֵרָתֶךָ:

מֵרְצוֹנְךָ לֹא יַעֲבִירוּךָ. לֹא יְמַהֲרוּךָ וְלֹא יְאַחֲרוּךָ:

עֲצָתְךָ תָּפֵר עֲצַת כָּל יוֹעֲצִים. וְעֻזְּךָ מַחֲלִישׁ לֵב אַמִּיצִים:

אַתָּה מְצַוֶּה וּפִקּוּדְךָ מַשְׁוֶה. וְאֵין עָלֶיךָ פָּקִיד מְצַוֶּה:

אַתָּה מְקַוֶּה וְאֵינְךָ מְקַוֶּה. לְךָ כָּל מְקַוֶּה נֶפֶשׁ תִּרְוֶה:

וְכָל הַיְצוּרִים וְכָל עִנְיָנָם. וְכָל יְקָר אֲשֶׁר בְּךָ אֵין דִּמְיוֹנָם:

לֹא מַחְשְׁבוֹתָם מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. כִּי אֵין בּוֹרֵא זוּלָתֶךָ:

וְאֵין דִּמְיוֹן נִפְלָא אֱלֹהֵינוּ. וְאֵין חֵקֶר נִשְׂגָּב אֲדוֹנֵנוּ:

סְתוּר מִכָּל סָתוּר וְעָמוֹם. מִכָּל עָמוּם וּמִכָּל כָּמוּם:

דק מכל דק וצפון מכל. צפון ויכול מכל יכול:

נשגב מכל נשגב ונעלם. מכל נעלם ושמו לעולם:

גבוה מכל גבוה ועליון. מכל עליון ומכל חביון:

חבוי ועמוק מכל עמוק. לב כל דעת עליו תמוק:

שאין שכל ומדע וחכמה. יכולים להשוות לו כל מאומה:

לא משיגים לו איך וכמה. לא מוצאים לו דבר דומה:

מקרה ורעיון ושנוי וטפל. וחבר ומסמך אור וגם אופל:

ולא מוצאים לו מראה וצבע. ולא כל טבע אשר שש ושבע:

לכן נבוכות כל עשתונות. ונבהלות כל החשבונות:

וכל שרעפים וכל הרהורים. נלאים לשום בו שיעורים:

מלשערהו ומלהגבילהו. מלתארהו ומלפרסמהו:

בכל שכלנו חפשנוהו. במדענו למצוא מה הוא:

לא מצאנוהו ולא ידענוהו. אך ממעשיו הכרנוהו:

שהוא לבדו יוצר אחד. חי וכל יוכל וחכם מיוחד:

כי הוא היה לכל קודם. על כן נקרא אלהי קדם:

בעשותו בלי כל מאום את כל. ידענו כי הוא כל יכול:

כאשר מעשיו בחכמה כלם. ידענו כי בבינה פעלם:

בכל יום ויום כחדשו כלם. ידענו כי הוא אלהי עולם:

כאשר היה קודם לכלם. ידענו כי הוא חי (וקים) לעולם:

ואין להרהר אחר יוצרנו. בלבנו ולא כספורנו:

לממש וגודש לא נשערהו. לטפל ותואר לא נדמהו:

ולא נחשבהו לעקר ונצב. ולא למין וכל און ולכל נקצב:

*כל הנראים והנשכלים. והמדעים בעשר כלולים:

ושבע כמיות וששת נדות. ושלש גזרות ועתות ומדות:

הן בבורא אין גם אחד. כי הוא בראם כלם יחד:

כלם יבלו אף יחלופו. הם יאבדו ואף יסופו:

ואתה תעמוד ותכלה כלם. כי חי וקים אתה לעולם:

---

* כל הנראי' וכו' הל' הזה בעצמו הוא ל' ר' סעדי' גאון ז"ל במאמר שני מספרו האמונות, ויכלאו המפרשים כולם לעמוד על סודו להעדר ידיעתם בחכמת ההגיון, לכן אגלהו: ידוע

כי

אַתָּה לְבַדְּךָ יוֹצֵר כֹּל הוּא· וְלֹא יִדְמֶה מַעֲשֶׂה לְעוֹשֵׂהוּ:

כָּל הָאֲרָצוֹת לֹא יְכִילוּךָ· וְאַף שָׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ:

אָז (נ"א אַף) יְחִילוּ מַיִם חַיִּים· מִפָּנֶיךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

רָעֲשָׁה אֶרֶץ וְנָסוּ מַיִם· וְנָטְפוּ (מַיִם) מִן הַשָּׁמָיִם:

נוֹטֶה לְבַדְּךָ הַשָּׁמַיִם· רוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם:

עָשִׂיתָ כָּל חֶפְצְךָ לְבַדֶּךָ· וְלֹא נִצְרַכְתָּ עֵזֶר כְּנֶגְדֶּךָ:

סוֹעֵד אֵין מִי יִסְעָדֶךָ· הַכֹּל מִמְּךָ וּמִיָּדֶךָ:

בְּכֹחֲךָ אָז כֵּן עַתָּה וְדַעְתְּךָ· וּלְעוֹלָם כָּל כְּבוֹדְךָ אִתָּךְ:

וְלֹא יָעַפְתָּ וְלֹא יָגַעְתָּ· כִּי בִמְלַאכְתְּךָ לֹא עָמַלְתָּ:

כִּי בִדְבָרְךָ כָּל יְצוּרֶיךָ· וּמַעֲשֵׂה חֶפְצְךָ בְּמַאֲמָרֶיךָ:

וְלֹא אִחַרְתּוֹ וְלֹא מִהַרְתּוֹ· הַכֹּל עֲשִׂיתוֹ יָפֶה בְּעִתּוֹ:

מִבְּלִי מְאוּמָה כֹּל חִדַּשְׁתָּ· וְאֶת הַכֹּל בְּלִי כֹל (נ"א כלי) פָּעָלְתָּ:

וְעַל לֹא יְסוֹד הַכֹּל יָסַדְתָּ· בִּרְצוֹן רוּחֲךָ כֹּל תָּלִיתָ:

זְרוֹעוֹת עוֹלָם אֶת כֹּל נוֹשְׂאוֹת· מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף וְאֵינָם נִלְאוֹת:

בְּעֵינֶיךָ לֹא דָבָר הוּקְשָׁה· רְצוֹנְךָ כָּל דְּבַר רוּחֲךָ עוֹשָׂה:

לִפְעֻלָּתְךָ לֹא דָמִיתָ· אֶל כָּל תּוֹאַר לֹא שָׁוִיתָ:

וְלֹא קָדְמָה לִמְלַאכְתְּךָ מְלָאכָה· חָכְמָתְךָ הִיא הַכֹּל עָרְכָה:

לִרְצוֹנְךָ לֹא קִדְּמוּ וְאִחֲרוּ· וְעַל חֶפְצְךָ לֹא נוֹסְפוּ וְחָסֵרוּ:

מִכָּל חֶפְצְךָ לֹא שָׁכַחְתָּ· וְדָבָר אֶחָד לֹא חִסַּרְתָּ:

לֹא הֶחְסַרְתָּ וְלֹא הֶעֱדַפְתָּ· וְדָבָר רֵק בָּם לֹא פָּעָלְתָּ:

אַתָּה תְּשַׁבְּחֵם וּמִי הִתְעִיבָם· וְשֶׁמֶץ דָּבָר לֹא נִמְצָא בָּם:

הַחִלּוֹתָ בְּחָכְמָה עֲשִׂיתָם· בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת כִּלִּיתָם:

מֵרֵאשִׁית וְעַד אַחֲרִית עֲשׂוּיִם· בֶּאֱמֶת וּבְיוֹשֶׁר וְטוֹב רְאוּיִם:

כי כל הנמצאים לא ימלטו מהיותם או עצם או מקרה, ומבואר בהגיון להרמב"ם שער י' וברוח חן לאבן תבון פ"י ובפירושו למלות זרות למורה כי הסוגים העליוני' לכל הנמצאי' הם י' מיני' אשר קראו עשר' מאמרות, והסוג העליון והראשון הוא העצם, והתשעה האחרים הם מקרים המשיגים לעצם והם הכמות והאיכות והמצטרף והאנה והמצב והמתי הוא הזמן והלז הוא הקנין והפועל והמתפעל; ויאמר בן רשד כי במאמר הכמות מצאו שבעה מיני' והם המספר, והגשם, והשטח, והקו, והמאמרים, והזמן, והמקום; ומספר מיני הפועל והמתפעל הם ששה כמספר מיני התנועות והנדירות המשיגים לעצם בהשתנותו, שנים מהם במאמר העצם והם ההווי' וההפסד שהם שנוי ימצאו בעצם

הִקְדַּמְתָּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ · רוֹב רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ :

כִּי רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ . הֲלֹא מֵעוֹלָם עַל עֲבָדֶיךָ :

וְעַד לֹא כָל חַי הוּכַן לְכַלְכֵּל . לִפְנֵי אוֹכֵל תִּתֵּן אֹכֶל :

וּמָזוֹן וּמָכוֹן תַּעֲשֶׂה כְּפִי כֹל . צָרְכֵי הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל :

שְׁלֹשֶׁת יָמִים הָרִאשׁוֹנִים · אָז הֲכִינוֹתָם לָאַחֲרוֹנִים :

אָז עָטִיתָ אוֹר כַּשַּׂלְמָה . אֶדֶר מְאוֹרוֹת מִמּוּל שַׂלְמָה :

בְּטֶרֶם כָּל יְצוּר מְאוֹד גָּדַלְתָּ · וְאַחַר כֹּל מְאוֹד נִתְגַּדַּלְתָּ :

אָז כְּאֵין לְבוּשׁ הוֹד וְהָדָר לוֹבֵשׁ . עַד לֹא אוֹרֵג גֵּאוּת לָבֵשׁ :

אוֹר כַּשַּׂלְמָה וְכִמְעִיל עוֹטֶה · שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה נוֹטֶה :

עָשִׂיתָ בָּם לְאוֹרִים דְּרָכִים . וְרָצוֹא וָשׁוֹב בְּנַחַת מְהַלְּכִים :

הִבְדַּלְתָּ בֵּין מַיִם לְמָיִם · בִּמְתִיחַת רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם :

מְזוֹנוֹת מְעוֹנוֹת לְשֶׁרֶץ מָיִם . וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל (פְּנֵי רְקִיעַ) הַשָּׁמָיִם :

עֵשֶׂב וְחָצִיר לְבֶשֶׁה אֲדָמָה · מַאֲכָל לְחַיָּה וּלְכָל בְּהֵמָה :

בְּקֶדֶם שָׁמֶן גַּן נָטַעְתָּ . אֶל הָאָדָם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ :

עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ עָשִׂיתָ לוֹ · דֵּי מַחְסוֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ :

כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּיָדוֹ תַּתָּה . וְתַחַת רַגְלָיו הַכֹּל שַׁתָּה :

לְהַעֲלוֹת מֵהֶם בָּקָר וָצֹאן · עַל מִזְבַּחֲךָ יַעֲלוּ לְרָצוֹן :

עָשִׂיתָ לוֹ כְּתֹנֶת לְשָׁרֵת . לְהַדְרַת קוֹדֶשׁ וּלְתִפְאֶרֶת :

שַׂמְתָּ בְּקִרְבּוֹ חָכְמַת אֱלֹהִים · כִּי יְצַרְתּוֹ לְךָ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים :

לֹא מָנַעְתָּ עַל פְּנֵי אֲדָמָה . צָרְכֵי אָדָם וְכֻלָּם בְּחָכְמָה :

מַעֲשֶׂיךָ מְאֹד רַבּוּ וְגָדְלוּ · וְשִׁמְךָ יְיָ כֻּלָּם יְהַלֵּלוּ :

רַבּוּ וְגָדְלוּ מְאֹד מַעֲשֶׂיךָ . יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ :

כֹּל פָּעַלְתָּ לְמַעֲנֶךָ · וְלִכְבוֹדְךָ כָּל קִנְיָנֶךָ :

מלך עצמו והוא שיפשוט צורה וילבוש צורה אחרת ונשתנה מעולם אל עולם אחר , ושני' מהם במאמר הכמות והם הצמיחה והיינו השינוי מקטנות לגדלות, וההיתוך והוא שינוי מגדלות לקטנות , ואחד במאמר האיכות והוא השינוי בתכונותיו ממראה אל מראה או מקור אל חום וכדומה, והוא הנקרא שינוי בעצם , ואחד מהם במאמר האנה והוא ההעתק ממקום אל מקום ; ויאמר עוד כי לכל גזירה ר"ל לכל מאמר גוזר וחותך יתכנו ג' מיני ביאור, ביאור בגדר והוא אשר יתחבר מסוג והבדל כאמרנו האדם הוא חי מדבר, וביאור בחוק והוא המתחבר מסוג וסגולה או מקרה כאמרנו האדם הוא חי צוחק או חי כותב וכדומה, וביאור אינו לא בגדר ולא בחק והוא המתחבר ממין ומקרה כאמרנו

גד לובן

שיר היחוד ליום השבת·

אז כיום השביעי נחת. יום השבת על כן ברכת:

ועל כל פועל תהלה ערוכה· חסידיך בכל עת יברכוכה:

ברוך יי יוצר כלם. אלהים חיים ומלך עולם:

כי מעולם על עבדיך· רוב רחמיך וחסדיך:

ובמצרים החלות. להודיע כי מאד נעלית:

על כל אלהים בעשות בהם· שפטים גדלים ובאלהיהם:

בבקעך ים סוף עמך ראו. היד הגדולה ויראו:

נהגת עמך לעשות לך· שם תפארת להראות גדלך:

ודברת עמם מן השמים. וגם העבים נטפו מים:

ידעת לכתם במדבר· בארץ ציה איש לא עבר:

תתה לעמך דגן שמים. וכעפר שאר ומצור מים:

תגרש גוים רבים עמים· יירשו ארצם ועמל לאמים:

בעבור ישמרו חקים ותורות. אמרות יי אמרות טהורות:

ויתעדנו במרעה שמן· ומחלמיש צור פלגי שמן:

בנוחם בנו עיר קדשך. ויפארו בית מקדשך:

ותאמר פה אשב לארך· ימים צדה ברך אברך:

כי שם יזבחו זבחי צדק. אף כהניך ילבשו צדק:

ובית הלוי נעימות יזמרו· לך יתרועעו אף ישירו:

בית ישראל ויראי יי. יכבדו ויודו שמך יי:

הטיבות מאד לראשונים· כן תטיב גם לאחרונים:

יי תשיש נא עלינו. כאשר ששת על אבותינו:

אותנו להרבות ולהטיב· ונודה לך לעולם כי תטיב:

יי תבנה עירך מהרה. כי עליה שמך נקרא:

וקרן דוד תצמיח בה· ותשכון לעולם יי בקרבה:

זבחי צדק שמה נזבחה. וכימי קדם תערב מנחה:

כראובן שהוא אדם לבן או סופר מהיר; ושלש עתות הם החולף וההוה והעתיד, ושלש מדות הם הם הידועות בשם ג' רחקים שהם האורך והרוחב והעומק, והם צורת הקו והשטח והגשם; והנה הענינים הנזכרים הם מקיפים כל הנמצאות עם משיגיהם ומשיגי משיגיהם וכולם שינויים בגשמים ובמקריהם לכן אין גם אחד מהם בבורא ית' כי הוא בורא כל עלם וכל מקרה והוא מרומם מכל שינוי והשתנות ואין כח ברעיון לתפוס בו כל מאומה·

וּבָרֵךְ עַמְּךָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ · כִּי חֲפֵצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ:
וּכִרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה חֶפְצֵנוּ · הַבֵּט נָא עַמְּךָ כֻּלָּנוּ:
כִּחַרְתָּנוּ הֱיוֹת לְךָ לְעַם סְגֻלָּה · עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה:
וְתָמִיד נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · וּנְהַלֵּל לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ:
וּמִבִּרְכָתְךָ עַמְּךָ יְבֹרָךְ · כִּי אֶת כָּל אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ:
וַאֲנִי בְּעוֹדִי אֲהַלְלָה בּוֹרְאִי · וַאֲבָרְכֶנָּה כָּל יְמֵי צְבָאִי:
יְהִי שֵׁם יְיָ מְבוֹרָךְ לְעוֹלָם · מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם:

כַּכָּתוּב בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעֹלָם · וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אָמֵן וְהַלֵּל לַייָ: עָנֵה דָנִיֵּאל וְאָמַר לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי אֱלָהָא מְבָרַךְ מִן עָלְמָא וְעַד עָלְמָא דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא דִּי לֵהּ הִיא: וְנֶאֱמַר וַיֹּאמְרוּ הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וְקַדְמִיאֵל בָּנִי חֲשַׁבְנְיָה שֵׁרֵבְיָה הוֹדִיָּה שְׁבַנְיָה פְתַחְיָה קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם מִן הָעוֹלָם עַד הָעוֹלָם וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבֹדֶךָ וּמְרוֹמַם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה: וְנֶאֱמַר בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן הַלְלוּיָהּ: וְנֶאֱמַר וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת יְיָ לְעֵינֵי כָּל הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם:

שיר הכבוד ·

כשפותחים ארון הקדש לאנעים זמירות יש לאמר ד׳ פסוקים אלו ·

שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד:
מי זה מלך הכבוד ה׳ עזוז וגבור ה׳ גבור מלחמה:
שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד:
מי הוא זה מלך הכבוד ה׳ צבאות הוא מלך הכבוד סלה:

אַנְעִים זְמִירוֹת וְשִׁירִים אֶאֱרוֹג · כִּי אֵלֶיךָ נַפְשִׁי תַעֲרוֹג:
נַפְשִׁי חָמְדָה בְּצֵל יָדֶיךָ · לָדַעַת כָּל רָז סוֹדֶךָ:
מִדֵּי דַבְּרִי בִּכְבוֹדֶךָ · הוֹמֶה לִבִּי אֶל דּוֹדֶיךָ:
עַל כֵּן אֲדַבֵּר בְּךָ נִכְבָּדוֹת · וְשִׁמְךָ אֲכַבֵּד בְּשִׁירֵי יְדִידוֹת:

ע״ס א״ב

אֲסַפְּרָה כְבוֹדְךָ וְלֹא רְאִיתִיךָ · אֲדַמְּךָ אֲכַנְּךָ וְלֹא יְדַעְתִּיךָ:
בְּיַד נְבִיאֶיךָ בְּסוֹד עֲבָדֶיךָ · דִּמִּיתָ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ:
גְּדֻלָּתְךָ וּגְבוּרָתֶךָ · כִּנּוּ לְתֹקֶף פְּעֻלָּתֶךָ:

דִּמּוּ אוֹתְךָ וְלֹא כְּפִי יֶשְׁךָ · וַיְשַׁוּוּךָ לְפִי מַעֲשֶׂיךָ:
הִמְשִׁילוּךָ בְּרוֹב חֶזְיוֹנוֹת · הִנְּךָ אֶחָד בְּכָל דִּמְיוֹנוֹת:
וַיֶּחֱזוּ בְךָ זִקְנָה וּבַחֲרוּת · וּשְׂעַר רֹאשְׁךָ בְּשֵׂיבָה וְשַׁחֲרוּת:
זִקְנָה בְּיוֹם דִּין וּבַחֲרוּת בְּיוֹם קְרָב · כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָדָיו לוֹ רָב:
חָבַשׁ כּוֹבַע יְשׁוּעָה בְּרֹאשׁוֹ · הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ:
טַלְלֵי אוֹרוֹת רֹאשׁוֹ נִמְלָא · וּקְוֻצּוֹתָיו רְסִיסֵי לָיְלָה:
יִתְפָּאֵר בִּי כִּי חָפֵץ בִּי · וְהוּא יִהְיֶה לִּי לַעֲטֶרֶת צְבִי:
כֶּתֶם טָהוֹר פָּז דְּמוּת רֹאשׁוֹ · וְחַק עַל מֵצַח כְּבוֹד שֵׁם קָדְשׁוֹ:
לְחֵן וּלְכָבוֹד צְבִי תִפְאָרָה · אֻמָּתוֹ לוֹ עִטְּרָה עֲטָרָה:
מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ כְּבִימֵי בְחֻרוֹת · קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחוֹרוֹת:
נְוֵה הַצֶּדֶק צְבִי תִפְאַרְתּוֹ · יַעֲלֶה נָּא עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתוֹ:
סְגֻלָּתוֹ תְּהִי בְיָדוֹ עֲטֶרֶת · וּצְנִיף מְלוּכָה צְבִי תִפְאֶרֶת:
עֲמוּסִים נְשָׂאָם עֲטֶרֶת עִנְּדָם · מֵאֲשֶׁר יָקְרוּ בְעֵינָיו כִּבְּדָם:
פְּאֵרוֹ עָלַי וּפְאֵרִי עָלָיו · וְקָרוֹב אֵלַי בְּקָרְאִי אֵלָיו:
צַח וְאָדוֹם לִלְבוּשׁוֹ אָדוֹם · פּוּרָה בְּדָרְכוֹ בְּבוֹאוֹ מֵאֱדוֹם:
קֶשֶׁר תְּפִלִּין הֶרְאָה לֶעָנָו · תְּמוּנַת יְיָ לְנֶגֶד עֵינָיו:
רוֹצֶה בְעַמּוֹ עֲנָוִים יְפָאֵר · יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת בָּם לְהִתְפָּאֵר:
רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת קוֹרֵא מֵרֹאשׁ · דּוֹר וָדוֹר עַם דּוֹרֶשְׁךָ דְּרוֹשׁ:
שִׁית הֲמוֹן שִׁירַי נָא עָלֶיךָ · וְרִנָּתִי תִּקְרַב אֵלֶיךָ:
תְּהִלָּתִי תְּהִי לְרֹאשְׁךָ עֲטֶרֶת · וּתְפִלָּתִי תִּכּוֹן קְטֹרֶת:
תִּיקַר שִׁירַת רָשׁ בְּעֵינֶיךָ · כַּשִּׁיר יוּשַׁר עַל קָרְבָּנֶיךָ:
בִּרְכָתִי תַעֲלֶה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר · מְחוֹלֵל וּמוֹלִיד צַדִּיק כַּבִּיר:
וּבְבִרְכָתִי תְנַעֲנַע לִי רֹאשׁ · וְאוֹתָהּ קַח לְךָ כִּבְשָׂמִים רֹאשׁ:
יֶעֱרַב נָא שִׂיחִי עָלֶיךָ · כִּי נַפְשִׁי תַעֲרוֹג אֵלֶיךָ:

סדר נשיאת כפים·

כשהחזן אומר ומפני חטאנו תאמר זה:

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שכל טפה וטפה קרי שיצא ממני לבטלה ומכל ישראל בכלל ובפרט שלא במקום מצוה בין באונס ובין ברצון והנשמות העשוקות בקליפות הנפוצים מארבע כנפות הארץ והנשמות ראזלין ערטלאין הנפזרים בין הגוים ועל ידי זה חרב עירנו ושמם בית מקדשנו וגלה יקרנו ונטל כבוד מבית חיינו תפליטם הקליפות כל הניצוצות הקדושות שבעולם ויחזרו לקבצם בקדושה שנית וקרב פזורנו מבין הגוים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ ויקוים בנו מקרא שכתוב ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלהיך שמה אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך ויקוים בנו באהבתו ובחמלתו הוא גאלם וינטלם וינשאם כל ימי עולם בכח השם הקדוש הזה בי"ט ובשם הקדוש הזה חב"ו היוצא מפסוק 'חיל 'בלע 'ויקיאנו שתחזירם למקום קדושה ויגאלני גאולת עולם לחבר האוהל להיות אחד:

אין נשיאת כפים בפחות מעשרה והכהנים מן המנין. אפי' מתפללין בבית אחד עם ש"ץ נושאין כפיהם. נתפשט המנהג באלו המדינות שאין הכהנים נושאים כפיהם אלא בימים טובים שהם ימי שמחה וטוב לב הוא יברך כי צריך שיהיה המברך בשמחה, ומטעם זה האבל אינו נושא את כפיו, וצריך האבל לצאת מב"הכ כשהכהנים רוחצין ידיהם לעלות לדוכן, שלא יהא בב"הכ כשהש"ץ קורא כהנים שלא יעבור בג' עשה. כהן שעומד בתפלה והחזן מגיע לרצה פוסק ועולה, ואם יש שם כהנים אחרים אינו פוסק. לא יעלו הכהנים לדוכן במנעלים. ואע"פ שנטל ידיו שחרית חוזר ונוטל ידיו. והלוי ייצק מים על ידיו, אם אין לוי בב"הכ ישפכו הבכורים המים על ידיהם, ואם אין בכור בב"הכ ולא לוי ישפוך הכהן עצמו על ידיו ולא ישראל. כשמתחיל הש"ץ רצה יעקרו הכהנים שבב"הכ רגליהם לעלות לדוכן, וכשעומדין על הדוכן יאמרו זה.

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהיה הברכה הזאת

לכהנים	להעם
שצויתנו לברך את עמך ישראל	שצוית הכהנים לברכנו

ברכה שלמה ולא יהיה בה מכשול ועון מעתה ועד עולם:

ומאריכין בתפלה זו עד שיכלה מפי הציבור אמן שלאחר הטוב שמך וכו' כדי שיענו הציבור אמן על תרווייהו. ועומדים הכהנים עם פניהם כלפי היכל עד שיתחיל הש"ץ כהנים בקול רם ואז מחזירין פניהם כלפי העם ולא יחזירו פניהם בין בתחלה בין בסוף אלא דרך ימין ומברכין,

ומגביהין ידיהם כנגד כתפיהם ופושטין ידיהם וחולקין אצבעותיהן, ומכוונין לעשות ה' אוירים בין שני אצבעות לשני אצבעות אויר אחד ובין אצבע לגודל ובין גודל לגודל לקיים מציץ מן החרכים. אין לכהנים לנגן אלא ניגון אחד מתחלה ועד סוף, כדי שלא יבואו לידי טירוף דעת. בשעה שהכהנים מברכין את העם לא יביטו ולא יסיחו דעתם אלא יהא פניהם כלפי מטה כמו שעומדין בתפלה. אלו עקומות שהכהנים הופכין עניהם

לדרום ולצפון: יברכך. וישמרך. אליך. לך. שלום.
וצריך הכהן לכוון במלת יברכך שהאל ית"ש ישפיע חכמה על ישראל. ובמלת וישמרך יכוין שהאל ית"ש יתן נכסים לישראל. ובמלת יאר יכוין שהאל ית"ש יוסיף קיים לישראל. ובמלת ויחנך יכוין שהאל ית"ש יברך את ישראל בנשיאת חן. ובמלות ישא ה' פניו אליך יכוין שהאל ית"ש יברך את ישראל בעושר וממשלה. ובמלות וישם לך שלום יכוין שהאל ית"ש יברך את ישראל בברכת שלום כמשמעו.

ע"כ מצאתי כוונות האלו כתובים בשם ספר יצירה, ונראה שעל כן נהגו קדמונינו להאריך קצת בניגונים לכוין כל אלה והם כוונות הפשוטות שכל כהן יכול לכוין בזה, ומי שבא בסוד ה' ימצא כוונות גדולות על פי הסדר בכתבי האר"י ז"ל.

וכל אדם יכוין לברכת כהנים ויהא פניו כלפי הכהנים ולא יסתכל בהם. והאנשים הנוהגים לאמר פסוקים מעין כל מלה ומלה של ברכה יהיו נזהרים לאמרם בשעה שהש"ץ מנגן דוקא אבל לא כשהכהני' מנגנים. והש"ץ מקרא את הכהנים מלה במלה עד שסיימו פסוק ראשון, ואז הקהל עונין אמן, וכן אחר פסוק שני ואחר פסוק שלישי:

רְצֵה לש"ץ.

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וְתֶעֱרַב עָלֶיךָ עֲתִירָתֵנוּ כְּעוֹלָה וּכְקָרְבָּן אָנָּא רַחוּם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים הָשֵׁב שְׁכִינָתְךָ לְצִיּוֹן וְסֵדֶר הָעֲבוֹדָה לִירוּשָׁלָיִם. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

הש"ץ מסיים בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שֶׁאוֹתְךָ לְבַדְּךָ בְּיִרְאָה נַעֲבוֹד: מודים גו'.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

---

*) ותערב עליך כצ"ל, כמש"כ החכם ראב"ע בנקוד דף כ"ט ב', וכ"כ וי"צ.

נסיך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובקר וצהרים · הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך מעולם קוינו לך :

ועל כלם יתברך ויתרומם שמך מלכנו תמיד לעולם ועד :

בי"ס וי"כ וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך :

וכל החיים יודוך סלה ויהללו את שמך באמת האל ישועתנו ועזרתנו סלה · ברוך אתה יי הטוב שמך ולך נאה להודות :

אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו בברכה המשלשת בתורה הכתובה על ידי משה עבדך האמורה מפי אהרן ובניו הש"ץ בקול כהנים עם קדושיך כאמור :

והכהנים מברכין ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו בקדשתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה :

הש"ץ מקרא.

יברכך יי מציון עושה שמים וארץ :

יי יי אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ :

וישמרך שמרני אל כי חסיתי בך : כשהכהני' מנגני' וישמרך אומרי' זה.

רבונו של עולם אני שלך וחלומותי שלך חלום חלמתי ואיני יודע מה הוא יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שיהיו כל חלומותי עלי ועל כל ישראל לטובה בין שחלמתי על עצמי ובין שחלמתי על אחרים ובין שחלמו אחרים עלי אם טובים הם חזקם ואמצם ויתקימו בי ובהם כחלומות יוסף הצדיק . ואם צריכים רפואה רפאם כחזקיהו מלך יהודה מחליו וכמרים הנביאה מצרעתה וכנעמן מצרעתו וכמי מרה על ידי משה רבינו וכמי יריחו על ידי אלישע . וכשם שהפכת את קללת בלעם הרשע מקללה לברכה כן תהפך כל חלומותי עלי ועל כל ישראל לטובה ותשמרני ותחנני ותרצני : אמן.

יאר אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה :

יי יי אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת :

פניו פנה אלי וחנני כי יחיד ועני אני :

אֵלֶיךָ — אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא׃

וִיחֻנֶּךָּ — הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל־יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל־יַד גְּבִרְתָּהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל־יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵּנוּ׃ רבש״ע.

יִשָּׂא — יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְיָ וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ׃ וּמְצָא־חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם׃

יְיָ — יְיָ חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ הֱיֵה זְרוֹעָם לַבְּקָרִים אַף־יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה׃

פָּנָיו — אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי בְּיוֹם צַר לִי הַטֵּה־אֵלַי אָזְנֶךָ בְּיוֹם אֶקְרָא מַהֵר עֲנֵנִי׃

אֵלֶיךָ — אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת־עֵינַי הַיֹּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם׃

וְיָשֵׂם — וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם׃

לְךָ — לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל׀ לְרֹאשׁ׃

שָׁלוֹם — שָׁלוֹם׀ שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְיָ וּרְפָאתִיו׃

בשערי ציון כתוב שלא יאמר אלא שלום הרבון רק יאמר זה:

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתעשה למען קדושת חסדיך וגודל רחמיך הפשוטים ולמען טהרת שמך הגדול הגבור והנורא כן עשרים ושתים אותיות היוצא מפסוקים של ברכת כהנים

(ויהרהר השמות הללו במחשבתו ואל יוציאם מפיו)

אנקתם פסתם פספסים דיונסים

האמורה מפי אהרן ובניו עם קדושיך שתהיה קרוב לי בקראי לך ותשמע תפלתי ואנקתי תמיד כשם ששמעת אנקת יעקב תמימך הנקרא איש תם. ותתן לי ולכל נפשות ביתי מזונותינו ופרנסתנו ברוח ולא בצמצום בהתר ולא באסור בנחת ולא בצער מתחת ידך הרחבה כשם שנתת פסת להם לאכול ובגד ללבוש ליעקב אבינו הנקרא איש תם ותתננו לאהבה ולחן ולחסד בעיניך ובעיני כל רואינו. ויהיו דברי

נשמעין לעבודתך. כשם שנתת את יוסף צדיקך כשעה שהלבישו אביו כתונת פסים לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואיו. ותעשה עמי נפלאות ונסים ולטובה אות. ותצליחני בדרכי ותן בלבי בינה להבין ולהשכיל ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך וסודותיך. ותצילני משגיאות ותטהר רעיוני ולבי לעבודתך. ותאריך ימי

(וימי אשתי ובני ובנותי) (וימי אבי ואמי)

בטוב ובנעימות ברוב עוז ושלום. אמן סלה:

ויכוין לסיים עם הכהנים כדי שיענו הקהל **אמן:**

אַדִּיר בַּמָּרוֹם שׁוֹכֵן בִּגְבוּרָה. אַתָּה שָׁלוֹם וְשִׁמְךָ שָׁלוֹם. יְהִי רָצוֹן שֶׁתָּשִׂים עָלֵינוּ וְעַל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל חַיִּים וּבְרָכָה לְמִשְׁמֶרֶת שָׁלוֹם:

והכהנים מחזירין פניהם כלפי ההיכל ואומרין:

רִבּוֹן הָעוֹלָם עָשִׂינוּ מַה שֶּׁגָּזַרְתָּ עָלֵינוּ אַף אַתָּה עֲשֵׂה עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הִבְטַחְתָּנוּ. הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ

הכהנים יזהרו בנעילת מנעליהם שלא יגעו בם בידים ואם נגעו יחזרו ליטול ידיהם.

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ:

למשוך ידיה' פון דען איין ווין נאכגעדרוקטן מחזורי' אשר קללת החרמות רבוצה עליה'.

כרוז שהוכרז בק"ק פפ"דמיין יע"א בשם האב"ד רבינו הזקן הגאון המפורסם החסיד והעניו מופת דורינו וכליל תפארתנו אדונינו מורינו ורבינו מוהר"ר פינחס הלוי איש הורוויץ זלה"ל.

שמעו נא אחינו בני ישראל!

עז איזט בעקאננט אויסדרוקן בשם הגאון אב"ד כר"ו, אחר דאס איש אחד דורך אנעגעטע זיבן דרוק בעקאננט געמאכט האט דאס ער המחזורים הנחמדים הנדפסי' ברעדלהיים עם הביאור והפירוש אשכנזי אשר ייסד התורני הר"ר וואלף היידנהיים נאכדרוקן וויל, אויך וועלכע מחזורים הגאון אב"ד כר"ו בחדש אלול תקס"ג העבר לא לבד הסכמה וחרם געגעבן האט שלא ישיג שום אדם גבולם לדפוס או להדפיס אותם משך כ"ה שני', אף גם זאת האט הגאון אב"ד כר"ו ואיתן ההסכמות והחרמות מכמה גאוני ארץ אשר קדמוהו בהסכמותיהם, ה"ה הרב הגאון מוהר"ר נח חיים צבי זצ"ל, אשר הי' אב"ד בק"ק א"ה"ו. והרב הגאון אב"ד דק"ק ראטטערדאם מוהר"ר אריה ליב ברעסלוי כר"ו, והרב הגאון אב"ד דק"ק האנוי מוהר"ר משה טובי' כר"ו, והרב הגאון אשר הי' יושב מקדם על כס ההוראה בק"ק פפ"דא מוהר"ר נפתלי הירש לבית קאצנאילנבאגען כר"ו.

כל אלה דברי ההסכמות והחרמות האט הגאון אב"ד כר"ו דורכגעזעהן אונד עס חרם שלו מאשר ומקיים געוועזן. ואחריהם החזיקו אב"ד דק"ק א"ה"ו ה"ה הרב הגאון מוהר"ר צבי הירש מזאמשט כר"ו, ואב"ד דק"ק לונדן הרב הגאון מוהר"ר שלמה כר"ו בן הגאון מוהר"ר צבי זצ"ל, ואב"ד דק"ק פפ"דא הרב הגאון מוהר"ר יהודה ליב מרגליות כר"ו.

ע"כ לאסט הרב הגאון אב"ד כר"ו עוד כעת מכריז ומודיע זיין בחרם הגדול כחרם יהושע ב"נ דאס זיך קיינר אונטרשטעהן זאללע ע"י גירי' וגירי גירי דילי' המחוזרי' הנ"ל בשום אופן נאכצודרוקן, ולא לבד זאלל החרם הנ"ל על המדפיס אללין זיין, זאנדערן ווער נור איין מסייע דאבייא זיין אונד לתמוך יד עוברי עבירה ומרמיס, ומכ"שכ ווער זיך אויך זאלכע מחזורים פרהנוערירט אדר קויפט זאלכע קויפן וויל כאמור בפירוש בהסכמות מגאוני ארץ הנ"ל שהחרם יחול לא לבד על המדפיס והמסייעי' לו והמתעסקי' עמו כ"א גם על הקונה אותם, ומי שיעבור על זה ענוש יענש כעכן אשר מעל בחרם ויחולו עליו כל האלות והקללות הכתובות בספר התורה הזאת, וכל ישראל ישמעו וייראו ולא יזידון לעשות כדבר הרע הזה, ויהיו נקיים ותבוא עליהם ברכת טוב.

אזהרה אחר אזהרה

לרבינו הגדול הגאון האמתי עטרת תפארת ישראל אב"ד ור"מ דק"ק פפ"דמ יע"א בנו של הרב הגאון הנ"ל.

ואלה מוסיף על הראשוני'. יען כי שמענו בקול מבשר ממדפיס אחד עם בעל הגהה שלו אשר הודיעו לרבים איך שהמה נכנסו למלאכה להדפיס המחזורים הנ"ל בלי רשות החכם המחבר נרו' ובדו לעצמ' התרות במקו' איסור ואמא יתפתו מן בני עמנו ע"י דברי שוא ומדוחים ויבואו לקחת מן המחזורים מהדפסה האסור' וילכדו ח"ו במצודות החרמות והשמתות הפרושות עליהם, ראיתי שמוטל עלי ועל כל העומד בפרץ להודיע לרבים כי ההסכמות והחרמות הנ"ל כולם בתקפם עומדים בכל מקום ואין רשות לשום אדם לעבור עליהם בשום אמתלא שבעולם, והנני מזהיר לבלתי קחת מן המחזורים הנ"ל הנדפסים שלא ברשות, ושלא להיות בהם שום עסק המתפלל מתוכם תפלתו תהי' לחטאה ולשומעים יונעם ועליהם תבוא ברכת טוב.

פה ק"ק פפ"דמ יע"א יו' ב' ד' אלול תקס"ז לפ"ק. d. 7. Sept. 1807.

הק' צבי הירש הלוי איש הורוויץ.

הספריה הלאומית
S 2000 A 3050

מחזור לבני אשכנז :
VOL. 4-5 C.4
1951476-300
YOS
⅁S

60984 81800

OFFERED ARCHIVAL

Jewish

הספריה הלאומית
S 2000 A 3033

מחזור מנהג אשכנז :

VOL.7 C.1

000203664412

ספר
קרובות
הוא
מחזור

מסודר בשלימות הסידור ומרויק בתכלית הדיוק

מאתי

וואלף בן לאזר איש היידענהיים

רעדלהיים

בדפוס ובהוצאת המבאר והמתרגם

ספרים הל
ניברסיטאי
שלים

S2000 A 3033

7
6275

מחזור

לערבית ליום כפור

לבני אשכנז והנוהגים מנהגם יצ"ו

עם שיר הייחוד גם כתר מלכות לרשב"ג וכתר מלכות לרד"ז.

מדויק היטב ומבואר יפה ומתורגם אשכנזית

וכל הענינים הנהוגים בעת הזאת, וכל הדינים וכל התפלות, כלם נקבצו באו הנה איש איש על מקומו הראוי לו, ואין מוקדם ואין מאוחר, ואין בו תוספת אף לא מגרעת.

רעדלהיים

שנת ת'ק'פ'ט לפ'ק.

(מהדורא חמושאה)

נייאע דורכאויז פערבעססערטע אונד פערמעהרטע אריגינאל אויפלאגע.

Roedelheim,

verlegt u. gedruckt in der privilegirten Buchdruckerey

von W. Heidenheim 1829.

מה יפו פעמי החכם השלם המדקדק הגדול ה"ה התורני המופלא הר"ר וואלף ב"ר שמשון היידנהיים אשר כל רז מרזי החכמה הנפלאה הזאת לא אנס לו, ואשר לו יד ושם בספרי ובמדרשי חכמינו ז"ל אשר באמצעותם חפץ ה' בידו הצליח לבאר באר היטיב בלשון צח ונאה תפלות ופיוטים יסדום באמונתם קדמונינו נוחי נפש, אשר ברבות השנים ובהעתקם מכתב לכתב ומדפוס לדפוס כסו פניהם חרולים, ולאין מספר העלו קמשונים ולהאיש הזה חננו אלקים בחכמה ומדע, כהימן ודרדע, ולו יאתה לקרבה אל המלאכה ולעשות אותה. ומבלעדי זה לשונו ממהרת לדבר צחות גם בלשון אשכנז למען העתק התפלות והפיוטים בל' נאה ומהודר, ולהבינם לאנשים נקיאים בלשוננו העברית ולהורם מה ידברו, לא כהמעתיקים הראשונים האשכנזים אשר בלעגי שפה ובמעט בלשון אחרת ידברו אל העם הזה, ותהי להם חזות הכל כדברי הספר החתום. והנה הגיש לפני החכם המדקדק הנ"ל כרך אחד מפיוטי המועדים אשר הדפיס בביתו ועל הוצאותיו המרובים, ועברתי עליו ומצאתי בתוכו את שאהבה נפשי, חדול לא החדיל תירושו המשמח אלקים ואנשים, והטיח לבגדי דאגת לבבו ממגנני דברים איש מאת רעהו ויאכלו אחרים פרי יגיעו, והטיתי אזני למלאות בקשתו ולבאת חוץ מגדרי, ולהטיל גזירת נח"ש על כל איש או אשה אשר יערב לבבו להסיג גבולו ולהדפיס אפילו כרך אחד או יותר מספרי המחזורים עם הביאור ותרגום אשכנזי שלו או עם הביאור לבדו או עם תרגום אשכנזי לבד הן בל"א והן בכל לשון ואפילו עם קצת שינוי בכמותו או באיכותו בשינוי לשון או בשינוי שם, הן ע"י גירי דילי' והן ע"י השתתפו' עם אחרים אשר לא מבני ישרא' המה, והעובר על זה להדפיס כרך אחד או יותר מהמחזורים הנ"ל על אחד מן האופנים בלתי ידיעת והסכמת המחבר מהיום עד תום כ"ה שנים, יהי' נלכד בעונש חרם ובלטותא דרבנן, ולהשומעים יונעם ותבוא עליהם ברכת טוב. כ"ד הכותב והחותם פה ק"ק אלטונא ר"ח אדר תק"ס לפ"ק.

הק' נח חיים צבי בן מוהר"ר אברהם מאיר ברלין זצ"ל השוכן פה ק"ק אה"ו יע"א.

רבים מישני אדמת עפר המה הגנוזים אנשי השם אשר מעולם קדמונינו מחברי התהלות ופיוטי המחזורים, יעלזו לפני אלהי' וישישו בשמחה לקראת פועל חכם ה"ה התו' החכם השלם המדקדק הגדול כהר"ר וואלף היידנהיים יצ"ו אשר עמל ויגע בהם ימים ושנים, להלבישם שני עם עדנים. והיתה ראשית דרכו הגו סיגי הטעיות והשבושים מהם אשר באו אל קרבנה מההדפסות הראשונות ולהשיבם לתחלת הוייתם שפתי דעת ברור מללו ותושע לו זרועו ורב חילו בחכמת הלשון ובקיאותו בהגדות ומדרשי חז"ל לחבר באור ופירוש מספיק על כל הפיוטים באר היטב דברי חכמים וחדותם, עומק כונתם ומגמותם, בשפה ברורה ונכוחה, נאה וזכה. ובהיות כחו גדול מאד בשפת עם האשכנזים אשר רוב בני ישראל אשר באייראָפּאַ שוכנים ביניתם ומשתמשים בלשונם, נטה שנית ידו לעשות לפני הבלתי בקיאי' בלשון הקדש, העתקה חדשה אשכנזית תחת ההעתקה הישנה אשר חוברה מימים ימימה בלעגת לשון אין נכוה, ולמען ידעו ולמען יבינו כל העם למאיש ועד אשה כונת הפיוטים ונועם מליצותיהם ולמען יושג בתפלות ותהלות האלה מבוקש אומריהם באשר קרבת אלהים יחפצון, ואני בקראי את הקונטרס אשר שלח לי מראשית פריו קדש הלולים לה', עמדתי משתומם על זה החכם אשר ערב את לבו לגשת הנה להעמיס על שכמו עומס כובד משא המעשה הגדול הזה, שמח לבי ויגל בראותי כי חפץ ה' בידו יצליח, ולא חדלתי משלוח לו אז דברי ברכה וחן כאשר יאות לפי חכמתו וכושר עמלו. אפס כהיום הודיעני את אשר נתן את לבו להוציא את המחזור מכל השנה עם באורו והעתקתו לאור עולם וארח לחברה עם אומן גדול במעשה הדפוס ה"ה המושלם והנעלה האלוף כהר"ר ברוך בר"מ בשוין יצ"ו להדפיסו על אופן היותר נאה ומהודר ובהגהה מדוייקת, אולם גור יגור אפס מאנשי חמס אשר אולי יבואו להדפיס גם הם כמתכונתו או יעשו בערמה להוסיף מעט ביאור על ביאורו או לשנות קצת ממנו למען יתראה כעין חיבור חדש;

ויותר נקל לעשות רמי' זו בהעתקתו האשכנזית אשר כל הנקי באיתו לשון ולא ירא שמי',
אחרי עמדו על עיקר מליצת הפייטן ע"י העתקת החכם הלזה, לא יכבד עליו להפך סדר
המליצות ולהכניס ביניהם עוד מלות אשכנזיות שונות לשנות הדברים עד תתן להם תמונת
העתקה חדשה, ובהיות כן יבוזו זרים יגיעו, הוא יטע ואחר יבצור, יזרע ואחר יקצור,
והיתה לו ח"ו מעשהו הטוב לתקלה והוא ושותפו הנ"ל יגעו לריק וילדו לבהלה. לכן
קולי אל בני אדם אשר מזרע ישראל המה, אל נא אחי תרעו לרעכם אחיכם אשר יגע
ועמל להטיב ולהועיל לכם ולכל עדת בני ישראל בעלות להשחית את יבולו, בהשג את
גבולו; חלילה לאיש ישראלי או אשה הישראלית להדפיס את המחזורים הן עם הביאור
העברי לבדו והן בהעתקה האשכנזית לבדה אי בשניהם חוברו להם יחדו אפי' בקצת שינוי
בתוספ' או מגרעת בין ע"י עצמו או גירא דיליה תוך משך עשרים וחמש שנים בלתי רשות
החכם המחבר ומשותפו המדפיס הנ"ל. ופן יבא איש נכרי אשר לא מבני ישראל הוא
וידפיסם, חס לי' לזרעו דישראל ליסא וליתן במחזורים אשר ידפיס הנכרי או להיות לו
לעזר בשום אופן, כי מלבד הנזק הגדול אשר יגיע מהדפסה חדשה להחכם הנ"ל ומשותפו,
אין לך נעילת דלת בפני פרסים החכמה והגעה אל השלמות גדול מזה, אם לא יוכלו
חכמי לב הישרים בלבותם להפיק מעינות עיונים חוצה מפני סכנת אנשי חמס אשר לרמס
יארובו. עם אלהי אברהם! חלילה לאחד מכם מכפול ממעלות תומת גזעו אל שפל מדרגת
הנבלי' ובני עולה. חלילה לך יוצא ירך יעקב להלכד בפחי החרמות והשמתית לרגלי כל
העושה כרעה הגדולה הזאת. חלילה לך להביא עליך את הקללה הכתובה בתורה ארור
מסיג גבול רעהו, וכי תאמר להוסיף קנת דברי אמת ולתועלת אומתי אני בא, לשוא
תתיפה, וקלונך לא תחפה, כי הוספת לחטוא בהתנכלות זו בניאך בערמה להכות את
רעיך בנדי', ונלכדת גם בארור עושה מלאכת ה' רמי', והיא לא תצלח, כי אז יעשן אף
ה' וקנאתו באיש ההוא ורבצו בו כל האלות והקללות העתידות למגנבי דברי', לעומדים
על דם רעיהם כארי במסתרים, המשתוקקים לבלוע חיל כנפש עיפה אל מים קרים,
חיל בלעו ויקיאוהו ובאו בם המים המאררים למרים. ואורח צדיקים כאור נוגה ואורם
יבקע כשחרים, יעלו ויצליחו הצלח' אחר הצלחה ברכה אחר ברכ' חדשים לבקרים, הכ"ד
המצפה ליו'שועת ה' את ציון יכונן את ירושלים ותגלה ותרא' מלכותו עלינו וקרן לעמו ירים.
הכותב פה ראטרדם בטו"ב אדר בשנת עצת היא תקום.

ארי' ליב ברעסלא.

שוחר טוב יבקש רצון, ה"ה התורני הרבני המופלא מוהר"ר צבי הירש נר"ו
מדפיס ומו"ס מפה שיחר פני למלאות תאות ורצון המשותפים המדפיסים נק"ק רעדלהיים
ה"ה אחיו התורני כה' ברוך בשוין שי' משותפו ה"ה הרבני המופלא בהפלאת חכמים
החכם המדקדק מוהר"ר בנימין וואלף היידנהיים נר"ו המתעסקים כעת בהדפסת
מחזורים מ"א ומ"פ ווין אָקטאַוו בדפוס חדש אשר הקימו נק"ק רעדלהיים,
ויחמול הרבני מוהר"ר וואלף הנ"ל על מיטב התפלות והפיוטים כי נפלו בהם שבושים רבים
וטעיות גדולות מעת נקבעו בדפוס עד עתה וישם על לבו להגיה המחזור כולו בהגהה
מדויקת ולברר הנוסחאות הנכונות והישרות ע"פ מחזורים ישנים כתבי יד וע"פ חכמת
הדקדוק והלשון ולהוסיף עליו פירוש המלות ותבור הדברים בהעתקה בלשון אשכנז, גם
ביאור יפה ומהודר בלשון תורה ולשון חכמים. והמה בקשו מאתי לתת ידי בהסכמה
עלי המחזורים עם פירושם והעתקתם הנ"ל, והנה הי' למראה עיני איזה קונטריסים
ונמצאתי כי לשונו עט סופר מהיר יפה לבני אדם הוצק חן בשפתותיו, לשון חכמים
תיטיב דעת, וכבר אתמחי החכם הנ"ל מכמה גאונים גדולי דור כי לפי שכלו יהולל
איש, וגם אני לא אחשוך פי להללו כי הוא כנחל נובע מקור חכמה לכן פעל אדם
ישולם לו, והנני באתי למלאות דברי הגאונים שקדמוני ולגזור בגזירה דרבנן חלילה

מחאות בזה לשום אדם לחזור ולקבוע בדפוס ספרי המחזורים בדמות פֿארמאט שלהם הן עם פירושם או עם פי' אחר, הן עם העתקתם בל"א או בהעתקה אחרת בל"א, ואף לא פירושם לבד או העתקתן בל"א לבד בלי מחזורים או בשום צד ואופן שיוכל להזיק למשותפים הנ"ל, ונגזרת נח"ש על מדפיס שלא להגיה בשום מחזור אשר ידפיס אפילו הגהה אחת או נוסחא אחת שנאמרה מחדש בזה המחזור במ"פ או במ"א, בלי רשות המדפיסים הנ"ל משך כ"ה שנים מיום דלמטה, וגזירה היא כוללת גם לקונים שאסור לשום אדם לקנות מן המחזורים או הפירושים והעתקות אם יודפסו ע"י אחרים באחד מן האופנים הנ"ל תוך זמן הנ"ל בלי רשותם של החכם מוהר"ר וואלף הנ"ל ומשותפו כה' ברוך הנ"ל, והשומע ישכון בטח ושאנן, ויהי כזית רענן.

פפד"א י"ט אדר תומת ישרים תנחם לפ"ק.

הק' נפתלי הירש לבית קצנאילנבוגן חונה פה ק"ק פפד"א יע"א.

למן היום כוננו מעשי ידי רבותינו הראשוני', להניב לנו ניונים, דבר יום בי"ט ולעתים מזומנים, בפיוטים ושירים יערכו תהלות ותפלות ברכות ותחנונים, ביעקב כחלקו ובישראל כפיהו ימלאו פרי תנובתם כל פנים. והנה כי ארכו הזמנים, ופנים מפנים שונים, אשר נדפסו ע"כ נוסחאות נשתנו ומלות רבות תחת אלה יבאו קמשונים, והי' מאורות לנפעונים. גם היות דברי הפייטני' בכמ' מקומות מליצות סתומות וחידות ספונים, לא נודע מקום מוצא ספיר גזרתם מקום זהב ודרכמונים, וללא ידעו ספר ל' עבר לא ימצא להם די ביאור והעתקה ללשון אחרת להבינם מה ידברו הפייטני'. לבי לחוקקי ישראל ה"ה התורני המופלא המדקדק הגדול הר"ר וואלף ב"ר שמשון היידנהיים אשר כגבר חלציו להיות חוקק חוקקי אונים, ועצמה ירבה ענם מפנינים, לו שם בשלשה המה מטיבי מצעדי גבר בנתיבות נכונים, בחכמת הלשון גדול שמו ונודע בשערים המצוינים, בעוצם בינתו וע"י כתבי יד ישנים, טרח ויגע לתקן בהגהה מדויקת תיבות וענינים, והיותו שוקד על דלתי מדרשי חז"ל הנאמנים, משם שפר באר מים חיים להשקות פרחי שושנים, בפירושים נאים נוזלים מתוך באר אגדת ודרשות דברי חכמים כדרבונים, ולמען השביע נפש חסרי דעת לשון זהורית בת עברית ולהטעים גם אותם מעדנים, פעל ועשה העתקה בלשון אשכנזי נא ונקי היות להם לעינים, ידעו מה יאמרו ישמח לבבם ויטהרו רעיונים, את כל יקר ראתה עיני בכרך אחד מפיוטי מועדי ה' שלוח אלי מידיו אמוני', בדפוס חדש אשר העלה והביא הוא עשות למלאכת השמים כוונים, ויספוק שיחה נאה פן יסיגו אחרים גבולו ויבוזו זרים יגיעו זה כמה שנים, להיות גם אנכי הקטן נמנה בין הרבנים סניף לראשונים, אחרי רואי מה שנא' מפי ידידי הרב הגאון המפורסם אב"ד דשלש ק"ק אה"ו אענה אמן אחריו לבאת בחזי שנונים, כל איש ואשה אשר יעיז פנים, מהיום תוך כ"ה שנים, להדפיס אפילו כרך אחד או יותר מספרי המחזורים עם הביאור ות"א של התורני ר' וואלף הנ"ל או עם אחת מהנה הביאור או הת"א לבדנה, ואף אם ישנה קצת בדמות או באיכות הן בעצמו או ע"י גירי דילי' או ע"י השתתפות עם אחרים יהי' מה שיהי' אשר יעשה אחת מאלה בא' מאופנים הנ"ל בלתי ידיעת ורשות המחבר הנ"ל, יהי' נלכד בעונש חרם ובלטותא דרבנן סרנים וסלונים, ולהשומע יונעם ועליהם ינוחו ברכות על אחת עשר מונים. ברכת חיים ושלום יבאו מתחת ידי.

פה הענא יום א' כ"ו אדר, ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה לפ"ק.

הק' משה טובי' מזונטהיים החונה פה ק"ק הענא והמדינה יע"א.

גם זה לחכמי׳ חכמי הדור גאוני הזמן נר״ו אשר כאו בחרמיה׳ ובהסכמותיה׳ על סודות ס׳ קרובו׳ הוא המחזור עם ביאור ות״א אשר זכני ה׳ להחל גם לכלות*.

האירו מול עבר פני כזוהר חמ׳ מזהירי׳, ספרי קדש לכל המועדים מחזורים שנדפסו והוגהו ע״י התורני הרבני המופלא מוהר״ר וואלף היידנהיים ופירש מאהבה פירוש קצר בלשון הקדש וגם בלשון אשכנז בלשון רכה לאשכי׳ ואשכי׳ אשר קצרה ידם להבין לשון הקדש, וצירף עמו מצרף לכסף מוצא המדפים האלוף כהר״ר ברוך בשוויץ, וראיתי יופי המלאכה כל טוב לא נעדר, וחלקם בישקב שיהיו בכרך קטן דבר בעתו מה טוב שיהיו קלים להביאם לבית ה׳, וכבר סמכו ידיהם רבנים גאוני הדור ובנחוהו רבנים דשפיר עביד, אף אנא בקיטנא בשיפולי גלימא דרבנן ואימא דשפירא מילתא באשכי ורוח חכמה נוסה מספרים אלו המאירים כספירי׳, וכדעתם כן דעתי לגזור בגזירת נחש בלטותא דרבנן בשמתא ליהוי מי שיערב לו לדפוס או להדפיס מחזורים עם פירוש שהוסיף התורני מוהר״ר וואלף הנ״ל או פירוש בל״א כלשונו או כדוגמתו משך זמן ועידן שקבעו הגאונים אשר קדמוני בהסכמותיהם בלתי ידיעת המשותפים הנ״ל, ובכלל השמתא גם המסייעים אל הדפסת מחזורים כאלה זולתם גם הקונים מהם, והממרה פי חכמים כעלה נבול יבול והשומעים ברכות על ראשם יחולו ובכל אשר יפנו יצליחו וישכילו. הכ״ד הכותב היום יום שהוכפל כי טוב לסדר כה תאמר לבית יעקב וגו׳, ט״ו שבט תקס״ה לפ״ק. אלטונא יע״א.

הק׳ צבי הירש מזאמשטש.

כדרשתי לאשר שאלו מאתי הרבני המדקדק הגדול אדם יקר חרון וחכם מפורסם כהר״ר וואלף היידנהיים אשית ידי אף אני עם הרבנים הגאונים אשר נתנו עידיהם והסכימו על הדפסת המחזורים אשר באר ותרגם החכם הנ״ל, ועיינתי במקומות רבות בביאורו וראיתי והנה הכל יפה עשה מטעמים כאשר אהבתי, ממוצא הדברים לא חדל להשכיל להטיב לבאר כפי הכוונ׳ האמיתית אשר כיוון בהם הפייטן, ושלא ביאורו בלשון ערומים שלא המצפון דברים היוצאים מלב חכם משכיל לדבר נחות די ספוק ההודעה לקורא מה שבכפש המבאר, והכל בקיצור מילים המחזיקים הרב׳, וכבר נאמר כי הקיצור יקר לעולם וכל מאריך טרחא, וביותר בביאור הפיוטים הקיצור בו משובח ומפואר כי לפעמים חיש מהר ירדוף הקורא בהרים הש״ץ קולו בסוף הפרק, ואו הקורא ירא מהביט בפירושים המאריכים, פן יצאם ממנות חפצו ודבר דבר; על כל אלה ביאורו של החכם המדקדק הנ״ל מצא חן בעיני ואמינא לפעלא טבא יישר. כפש עמל מעמל כפשו ישבע ויאכל פרי מגדיו. והנני מצטרף בצירוף דרבנן עם כבוד הרבנים הגאונים אשר קדמוני להטיל גידא ולאסור איסר על כל המדפיסים והכלוים עליהם שלא ישיגו גבול המשותפים ה״ה החכם הנ״ל ומשותפו האלוף הר״ר ברוך בשוויץ להדפים המחזורים האלו עם הביאור ופי׳ האשכנזי ולא הביאור לבד אף לא הפי׳ לבד לא כולו ולא מקצתו ולא בשום אופן שיזיק להחכם הנ״ל ומשותפו במשך הזמן שקבעו הרבנים הגאונים אשר קדמוני בהסכמותיהם ולשומעים יונעם ותבוא עליהם ברכת טוב.

כ״ד היום יום ו״ו עש״ק כ״א אדר שני שנת ביאור טוב ונחמד ונעים מאד לפ״ק.

הק׳ יהודא ליב מרגליות

הח״פ ק״ק פפד״א.

ועוד הסכמות וחרמות לגאוני הזמן נר״ו הלא המה כתובים בכרך של שבועות.

---

*) ויתר דברי ההסכמות והמליצות מגאוני הזמן נר״ו הלא המה כפולים אנה ואנה בחלקי המחזורים ועיר שם זעיר שם.

הקבצו ושמעו בני יעקב

האספו ושמעו א' ראשי ישרא' אבותיכם מוריכם רבניכם החפיצים בשלומכם וששים בשלותכם ·

הלא ידעתם אם לא שמעתם את שמע המחזורים הנחמדים הנדפסים **ברעדלהיים** בהסכמות רוב גאוני הזמן ה"י, וכולם הושוו בעצה אחת לעשות גדר בחרמות ושמתות נוראות לבלתי יעל' על לב איש להדפיס כדמותם או לעשות ערמ' להוסיף ביאור או העתקה או למעט מהם או לשנות דבר אנה ואנה, והחרימו לכל עושה אחת מאלה, וכדי שלא יבוא איש נכרי אשר לא מבני ישרא' הוא ויעשה כאלה לזאת החרימו לכל איש ישרא' אשר ישלח ידו להיות מסייע בעסק הדפוס והוסיפו להחרים ולקלל בשם ה' לכל איש או אשה אשר יעשה מסחר באותם אשר יודפסו שלא ברשות המחבר או איש אשר יקנה מהם הן לעצמו הן לזולתו, וכל עושה אחת מאלה מעל בחרם ורבצו בו כל האלות והקללות הרשומות למועל בחרם, ככתוב בהסכמת הגאונים באר היטיב.

ויהי כאשר קם איש אחד ויחשב מחשבות לעשות הנבל' הגדול' הזאת חיש מהר התיצב לנגדו אמ"ו הרב הגאון החסיד מהר"ר פ"ה זצו"קל אב"ד ור"מ דק"ק פפד"מ יע"א. והכה על קדקדו וצוה ביו' ג' כ"ב אייר תקס"ה להכריז בבתי כנסיות כדברים האלה:

שמעו נא אחינו בני ישראל!

עס איזט בעפאהלן אויסגערופען בשם **הגאון אב"ד** כר"ו, מאחר דאס **איש אחד** דורך אפפענטליכן דרוק בעקאננט געמאכט האט דאס ער **המחזורים הנחמדי' הנדפסי' ברעדלהיים עם הביאור** והפירוש **אשכנזי** אשר ייסד התורני הר"ר **וואלף היידנהיים** נאכדרוקקען וויל, אויך וועלכע מחזורים הגאון אב"ד כר"ו בחדש אלול תקס"ג העבר לא לבד הסכמה וחרם געגעבן האט שלא ישיג שום אדם גבולם לדפוס או להדפיס אותם משך כ"ה שנים, אף גם זאת האט הגאון אב"ד כר"ו אותן ההסכמות והחרמות מכמה גאוני ארץ אשר קדמוהו בהסכמותיהם ה"ה הרב הגאון מוהר"ר **נח חיים צבי** זצ"ל, אשר הי' אב"ד בק"ק א"ה"ו, והרב הגאון אב"ד דק"ק ראטטערדאם מוהר"ר **ארי' ליב ברעסלויא** כר"ו, והרב הגאון אב"ד דק"ק האנוי מוהר"ר **משה טובי'** כר"ו, והרב הגאון אשר הי' יושב מקדם על כס ההוראה בק"ק **פפד"א** מוהרר **נפתלי הירש** לבית קאצנאילנבאגען כר"ו.

כל אלה דברי ההסכמות והחרמות האט הגאון **אב"ד** כר"ו דורכגעזעהען אונד עס **חרם** שלו מאשר ומקיים געוועזען. ואחריהם החזיקו **אב"ד דק"ק א"ה"ו** ה"ה הרב הגאון מוהר"ר **צבי הירש סזאמשט** כר"ו, ואב"ד דק"ק **לונדן** הרב הגאון מוהרר **שלמה** כר"ו בן הגאון מוהר"ר **צבי** זצ"ל, **ואב"ד דק"ק פפד"א** הרב הגאון מוהר"ר **יהודה ליב מרגליות** כר"ו.

ע"כ זאגט **הרב הגאון אב"ד** כר"ו עוד פעם מכריז ומודיע זיין **בחרם הגדול** כחרם יהושע ב"נ דאס זיך קיינער אונטערשטעהען זאלל לא ע"י גירי' וגירי גירי' דילי' **המחזורים** הנ"ל בשום אופן נאכצודרוקקען, ולא לבד זאלל החרם הנ"ל על המדפיס חל זיין, זאנדערן ווער נור איין **מסייע** דאבי זיין וואג לתמוך יד עוברי עבירה וחרמים, ומכש"כ ווער זיך אויך זאלכע מחזורים פרענומערירעט אדער סתמכט אדער זאלכע קויפען וויל כאמור בפירוש בהסכמת מגאוני ארץ הנ"ל שהחרם יחול לא לבד על המדפיס והמסייעי' לו והמתעסקים עמו כ"א גם **על הקונה אותם**, ומי שיעבור על זה ענוש יענש כעכן אשר מעל בחרם ויחולו עליו כל **האלות והקללות** הכתובות בספר התורה הזאת, וכל ישרא' ישמעו ויראו ולא יזידון לעשות כדבר הרע הזה,

ויהיו נקיים ותבוא עליהם ברכת טובי

ויהי אחר הדברים האלה ותעבור הרנה במחנה העברים איך שהאדון המדפיס אנטאן שמיד בעיר מלוכה ווינא יע"א לא שם לבו על כל דברי ההסכמות והחרמות האלה וכי הוא הדפיס המחזורים הנ"ל בלי רשות, וכאשר נודע הדבר הרע הזה לרבותינו הגאוני' נבהלו מאד כי ראו ב"י נתונים בסכנת נפשותם, וימהרו ויעבירו קול בכל עריהם וגם במכתב לאמר: יען כי שמענו בקול מבשר ממדפיס אחד עם בעל הגהה שלו אשר הודיעו לרבים איך שהמה נכנסו למלאכ' להדפיס המחזורים הנ"ל בלי רשות החכם המחבר נר"ו ובדו לעצמם התרות במקום איסור ושמא יתפתו מן בני עמינו על דברי שוא ומדוחים ויבואו לקחת מן המחזורי' מהדפסה האסור' וילכדו ובמצודות החרמות והשמתות הפרושות עליהם, ראיתי שמוטל עלי ועל כל העומד בפרץ להודיע לרבים כי ההסכמות וחרומות הנ"ל כולם בתקפם עומדים בכל מקום ואין רשות לשום אדם לעבור עליהם בשום אמתלא שבעולם, והנני מזהיר לבלתי קחת מן המחזורים הנ"ל הנדפסים שלא ברשות, ושלא להיות בהם שום עסק והמתפלל מתוכם תפלתו תהי' לחטאה ולשומעים יונעם ועליהם תבוא ברכת טוב.

פה ק"ק **פפד"מ** יע"א יו' ב' ד' אלול **תקס"ז** לפ"ק.

הק' **צבי הירש הלוי איש הורוויץ**.

וזאת להרב הגדול הגאון המפורסם **אב"ד ור"מ דק"ק האנוי** יע"א.

בן יכבד אב ה"ה אהובי י"נ הרב המאור הגדול לממשלת ים התלמוד הגאון המפורסם אב"ד ור"מ דק"ק פפד"מ נר"ו נבי אורו מחזיק דברי הראשונים ובתוכם מר אביו מופת דורנו הגאון החסיד המנוח מהר"פ הלוי איש הורוויץ זצלה"ה, כולם מן הגודרים גדר לכרם, ברשת מצודה וחרם, מבלי להדפיס המחזורים הנ"ל שלא ברשות, ולא על המדפיסים לבד יצא הכתב כ"א גם פני קונים לא נשאו מבלי יערב לב לגשת ולקנות אחת מאותם המחזורים אשר יודפסו בלתי רשות, כי לא עכברי גנבי אלא חורי. ובתוך הגודרים גם אנכי הרימותי ידי יד כהה אנוש לנשברי לב החוקקים חקקי און, וברכות לראש צדיק ולישרי לב שמחה השומעים לדברינו.

והנה לעיני העדה בהיר הוא בשחקים כי האירו פני תבל תנובות שדמות עשו אשכל ערב לחיך מתוק ללשון נא ויפה אשר פעל ועשה התורני המושלם המדקדק הגדול הר"ר וואלף היידנהיים נר"ו, וכמה רבני וגאוני הזמן הודו במודים דרבנן כי נכים דברינו הנאמרים בהסכמות וחרמות הראשונים, והסיעו עוד אבני נזר לחזק יסוד הגדר מבלי יהרס, כי פן יהרסו לעלות במות בעל, וימעלו מעל, יבוזו זרים יגיע התורני המופלא המחבר הנ"ל, עין הרואה באחרונת השכל ולב מבין מיודעי בינה ישכיל ויבין מה הי' לו עמל ויגע לבאר ולפרש בפירוש נא ונקי, בכל נא בנקי, לבאר וללבן בצירוף אחר צירוף הגהה מדוייקת ונוסחאות חדשות הוציא מפני ישן, הרא' לעינינו כמה כוחם של ראשונ' ונפרץ שמיר חרוש' ותיקן כמה יתידי דרכים אשר בדרך הדפוס באו כי לו יאתה משפט המלאכה הזאת כי רבה היא להיותו מהמופלגים בחכמת הדקדוק והמליצ', ואחר כן איש אחר יעשה מעשה קוף ויאכל קצירו, וגם כל האומר להוסיף גורע הוא.

ואיככה אחריש אתאפק אשים לפי מחסום להשיב אחור ימיני כי ראו עיני ואזני שמעו קול ענות חלושה, קול מבשר כי באו זרים וידם פרושה, לקבוע שנית המחזורים הנ"ל בדפוס חדשה, מבלי היות להם מהחכם המחבר הנ"ל רשות מפורשה, ולא יחושו ללהט החרב הנטושה. אשר לזאת גם אנכי מצאתי את עצמי מחויב בדבר לאמץ ברכים כושלת לחזק דברינו הראשונים הנאמרים באמת ובצדק, להזהיר ולגזור שנית בעירוב העוסקים בדפוס עם נטילת ידים אותן הקונים מהמחזורים היוצאים מהדפסה הנעשית שלא ברשות, וכל החרמות הראשונים, ככוחם אז כן עתה נאמרים.

ואתם אהובינו אחינו ב"י שומרי משמרת קודש נא לחרשות ולקללות! השמרו לבלתי קנות אחת ולבלתי התפלל מתוך ההדפסה הנפסלת, ונשמרתם מאוד לנפשותיכם שלא תבוו בגחלת, כי גם תפלתכם תהי' ללא תועלת, ונשארתם כבוזי תוחלת. ולהשומעים ומקשיבים, יערב שיחתם וריבתם כטל וכרביבים, תגלה נדקתם בשער בת רבים.

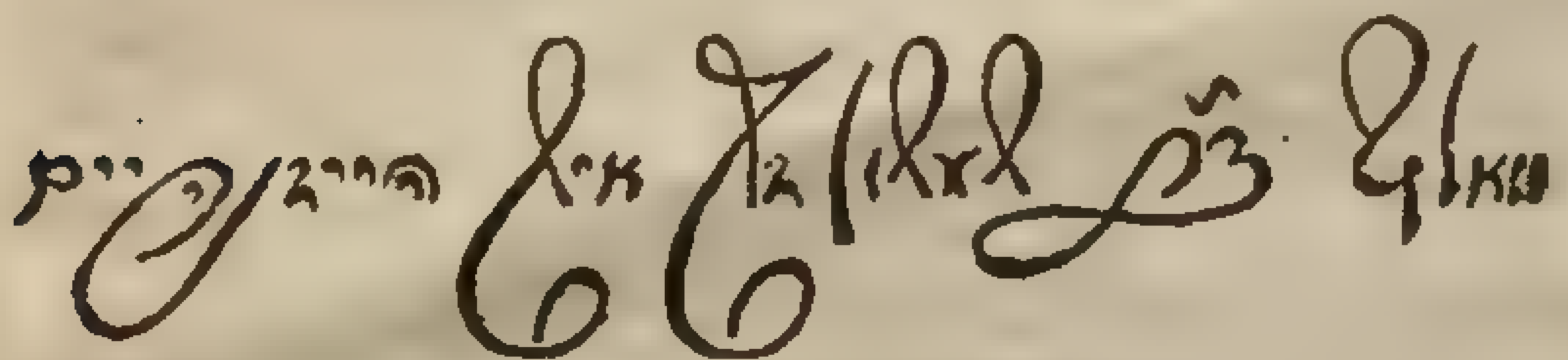
הכ"ד פה האנוייו' ד' י"ג אלול תקס"ז לפ"ק·

הק' משה טובי' מוונטהיים חונה פה ק"ק הנ"ל והמדינה יע"א·

היאומן כי יסופר כי אחרי כל האזהרות והחרמים האלה עוד יעלה על לב איש לעשות הנבלה הזאת למען בצוע בצע? כי זה מקרוב שב שנית המדפיס הנ"ל אשר בווינא והודיע רעתו בקהל כי הוא כבר התחיל להדפיס שנית המחזורים הנ"ל שלא ברשותי ויתן אמת לא למעשיו הרעים באומרו כי כתב הדת ניתן לו מאת האיש ברוך בשווין אשר הי' שותף עמי במלאכת הדפוס מקדם קדמאה זה עשר שנים. וכל אלה דברי שוא ומדוחים להטעות את ישראל, כי מעולם לא הי' הכח ביד ברוך בשווין הנ"ל למכור זכיותי לאחרים ואף גם להתיר החרמות הכתובים לי לטובתי כנראה ברור מדברי הגאונים הנ"ל ובפרט מהסכמותיהם ומליצותיהם אשר כתבו בחדש אלול משנת תקס"ז אחר שכבר נתפרד מאתי ברוך בשווין הנ"ל זמן רב. לכן דעו נא רבותי ואחי כי כל מגמות האיש הזה להטעותכ' ולהכשילכם במצודות החרמות ח"ו למען בצוע בצע. סורו נא מעל אהלו ואת ספריו שקץ תשקצו כי כל ההוגה בם אינו אלא מכאן, סורה סורה טמא קראו למו, אל תקרבו אל פתח ביתו כי מנודה הוא, וזאת האלה היוצאת ובלתו ואת עניו ואת אבניו. השמרו נא בנפשותיכם אחי ורעי ויהי נועם ה' עליכם·

רעדלהיים בחדש ניסן משנת תקע"ז·

דברי אחיכם הדורש שלומכם ומזהירכם להנאתכם ולטובתכם

סדר התרת נדרים·

נוהגין להתאסף בער"ה או בעי"כ עדה קדושה מתלמידי חכמים ויראי שמים לעשות תיקון התרת נדרים, וכך מעשהו: המבקש התרה יעמוד בפני העדה הקדושה או לפחות בפני בית דין של ג' ויאמר בזה הלשון:

שִׁמְעוּ נָא רַבּוֹתַי דַּיָּנִים מוּמְחִים כָּל נֶדֶר אוֹ שְׁבוּעָה אוֹ אִסּוּר אוֹ קוֹנָם אוֹ חֵרֶם שֶׁנָּדַרְתִּי אוֹ נִשְׁבַּעְתִּי בְּהָקִיץ אוֹ בַחֲלוֹם אוֹ נִשְׁבַּעְתִּי בְּשֵׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁאֵינָם נִמְחָקִים וּבְשֵׁם הוי"ה ב"ה וְכָל מִינֵי נְזִירוּת שֶׁקִּבַּלְתִּי עָלַי וַאֲפִילוּ נְזִירוּת שִׁמְשׁוֹן וְכָל שׁוּם אִסּוּר וַאֲפִילוּ אִסּוּר הֲנָאָה שֶׁאָסַרְתִּי עָלַי אוֹ עַל אֲחֵרִים בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁל אִסּוּר בֵּין

בִּלְשׁוֹן אִסּוּר אוֹ חֵרֶם אוֹ קוֹנָם וְכָל שׁוּם קַבָּלָה אֲפִילוּ שֶׁל מִצְוָה שֶׁקִּבַּלְתִּי עָלַי בֵּין בִּלְשׁוֹן נֶדֶר בֵּין בִּלְשׁוֹן נְדָבָה בֵּין בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה בֵּין בִּלְשׁוֹן נְזִירוּת בֵּין בְּכָל לָשׁוֹן וְגַם הַנַּעֲשֶׂה בִּתְקִיעַת כָּף בֵּין כָּל נֶדֶר וּבֵין כָּל נְדָבָה וּבֵין שׁוּם מִנְהַג שֶׁל מִצְוָה שֶׁהִנְהַגְתִּי אֶת עַצְמִי וְכָל מוֹצָא שְׂפָתַי שֶׁיָּצָא מִפִּי אוֹ שֶׁנָּדַרְתִּי וְגָמַרְתִּי בְּלִבִּי לַעֲשׂוֹת שׁוּם מִצְוָה מֵהַמִּצְוֹת אוֹ אֵיזֶה הַנְהָגָה טוֹבָה אוֹ אֵיזֶה דָּבָר שֶׁנָּהַגְתִּי שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וְלֹא הִתְנֵיתִי שֶׁיְּהֵא בְּלִי נֶדֶר הֵן דָּבָר שֶׁעָשִׂיתִי הֵן עַל עַצְמִי הֵן עַל אֲחֵרִים הֵן אוֹתָם הַיְּדוּעִים לִי הֵן אוֹתָם שֶׁכְּבַר נִשְׁכְּחוּ מִמֶּנִּי בְּכֻלְּהוֹן מִתְחֲרַטְנָא בְהוֹן מֵעִקָּרָא וְשׁוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ אֲנִי מִמַּעֲלַתְכֶם הַתָּרָה עֲלֵיהֶם כִּי יָרֵאתִי פֶּן אֶכָּשֵׁל וְנִלְכַּדְתִּי חַס וְשָׁלוֹם בַּעֲוֹן נְדָרִים וּשְׁבוּעוֹת וּנְזִירוּת וַחֲרָמוֹת וְאִסּוּרִין וְקוֹנָמוֹת וְהַסְכָּמוֹת׃ וְאֵין אֲנִי תוֹהֵא חַס וְשָׁלוֹם עַל קִיּוּם הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים הָהֵם שֶׁעָשִׂיתִי רַק אֲנִי מִתְחָרֵט עַל קַבָּלַת הָעִנְיָנִים בִּלְשׁוֹן נֶדֶר אוֹ שְׁבוּעָה אוֹ נְזִירוּת אוֹ אִסּוּר אוֹ חֵרֶם אוֹ קוֹנָם אוֹ הַסְכָּמָה אוֹ קַבָּלָה בְּלֵב וּמִתְחָרֵט אֲנִי עַל זֶה שֶׁלֹּא אָמַרְתִּי הִנְנִי עֹשֶׂה דָּבָר זֶה בְּלִי נֶדֶר וּשְׁבוּעָה וּנְזִירוּת וְחֵרֶם וְאִסּוּר וְקוֹנָם וְקַבָּלָה בְּלֵב וְלָכֵן אֲנִי שׁוֹאֵל הַתָּרָה בְּכֻלְּהוֹן וַאֲנִי מִתְחָרֵט עַל כָּל הַנִּזְכָּר בֵּין אִם הָיוּ הַמַּעֲשִׂים מִדְּבָרִים הַנּוֹגְעִים בְּמָמוֹן בֵּין מִדְּבָרִים הַנּוֹגְעִים בַּגּוּף בֵּין מֵהַדְּבָרִים הַנּוֹגְעִים אֶל הַנְּשָׁמָה בְּכֻלְּהוֹן אֲנִי מִתְחָרֵט עַל לְשׁוֹן נֶדֶר וּשְׁבוּעָה וּנְזִירוּת וְאִסּוּר וְחֵרֶם וְקוֹנָם וְקַבָּלָה בְּלֵב׃ וְהִנֵּה מִצַּד הַדִּין הַמִּתְחָרֵט וְהַמְבַקֵּשׁ הַתָּרָה צָרִיךְ לִפְרוֹט

הַנֶּדֶר אַךְ דְּעוּ נָא רַבּוֹתַי כִּי אִי אֶפְשָׁר לְפוֹרְטָם כִּי רַבִּים הֵם וְאֵין אֲנִי מְבַקֵּשׁ הַתָּרָה עַל אוֹתָם הַנְּדָרִים שֶׁאֵין לְהַתִּיר אוֹתָם עַל כֵּן יִהְיוּ נָא בְּעֵינֵיכֶם כְּאִלּוּ הָיִיתִי פוֹרְטָם:

והמתירין משיבין לו ג"פ בזה הלשון.

הַכֹּל יִהְיוּ מֻתָּרִים לָךְ הַכֹּל מְחוּלִים לָךְ הַכֹּל שְׁרוּיִם לָךְ אַדְּרַבָּא אֵין כַּאן לֹא נֶדֶר וְלֹא שְׁבוּעָה וְלֹא נְזִירוּת וְלֹא חֵרֶם וְלֹא אִסּוּר וְלֹא קוֹנָם יֵשׁ כַּאן מְחִילָה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וּכְשֵׁם שֶׁמַּתִּירִין בְּבֵית דִּין שֶׁל מַטָּה כַּךְ יִהְיוּ מֻתָּרִים מִבֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה: ואח"כ יאמ מוסר מודעה לפניהם ואומר בלשון הזה:

הֲרֵי אֲנִי מוֹסֵר מוֹדָעָה לִפְנֵיכֶם וַאֲנִי מְבַטֵּל מִכַּאן וּלְהַבָּא מַה שֶּׁאֲקַבֵּל עָלַי כָּל הַנְּדָרִים וְכָל שְׁבוּעוֹת וּנְזִירוֹת וְאִסּוּרִין וְקוֹנָמוֹת וַחֲרָמוֹת וְהַסְכָּמוֹת וְקַבָּלָה בְּלֵב הֵן בְּהָקִיץ הֵן בַּחֲלוֹם חוּץ מִנִּדְרֵי תַּעֲנִית בִּשְׁעַת מִנְחָה וּבְאִם שֶׁאֶשְׁכַּח לִתְנַאי מוֹדָעָא הַזֹּאת וְאֶדּוֹר מֵהַיּוֹם עוֹד מֵעַתָּה אֲנִי מִתְחָרֵט עֲלֵיהֶם וּמַתְנֶה עֲלֵיהֶם שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּן בְּטֵלִין וּמְבֻטָּלִין לָא שְׁרִירִין וְלָא קַיָּמִין וְלָא יְהוּ חָלִין כְּלָל וּכְלָל בְּכֻלָּן מִתְחַרְטְנָא בְהוֹן מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

וכשרוצה לקבל נזיפה יאמר עוד:

אִם עָבַרְתִּי עַל שׁוּם דָּבָר שֶׁנִּתְחַיַּבְתִּי נְזִיפָה אוֹ אָרוּר אוֹ נִדּוּי אוֹ חֵרֶם אוֹ שַׁמַּתָּא אוֹ קְלָלָה בֵּין מִפִּי הַשְּׁכִינָה בֵּין מִפִּי בֵּית דִּין שֶׁל צְבָא מַעְלָה בֵּין מִפִּי עַצְמִי בֵּין מִפִּי אֲחֵרִים בֵּין בָּעוֹלָם הַזֶּה בֵּין בָּעוֹלָם הַבָּא הֲרֵינִי שָׁב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה וְאֵשֵׁב יָחֵף עַל הָאָרֶץ כִּמְנוּדֶּה וְאֶתְפַּלֵּשׁ בֶּעָפָר בּוֹכֶה וּמְבַכֶּה וּמִתְחָרֵט וּמִתְוַדֶּה עַל כָּל מַה שֶׁחָטָאתִי וְעָוִיתִי וּפָשַׁעְתִּי וּמָרִיתִי וּמָרַדְתִּי מִיּוֹם הֱיוֹתִי

על האדמה עד היום הזה ואשפוך את נפשי לשאול
סליחה ומחילה וכפרה מן השמים ומן הבריות:
ואשאל ממעלתכם שתתירוני מן כל הנזיפות
והארורים והנדוים והחרמים והשמתות והקללות
שנתחייבתי ושנכשלתי בהם עד היום הזה:

ואז מתרחק מן העדה הקדושה ד' אמות בחליצת מנעלים
וילבש שק ויתפלש בעפר, ובלבישת השק יאמר בלשון זה.

אתה הבדלת אנוש מראש ותכינהו לעמוד לפניך ונתת
לו מרפא למזורו שישוב אליך בעת שיחטא כי ידעת את
יצר לב האדם רע מנעוריו ולכן תקנת לו תשובה לכפר
את אשר חטא. והנה אנכי החוטא חטאתי לפניך
ופגמתי בארבע מאות עולמות שקל כסף וגרמתי
להלביש שמים שק ונתתי כח לעשו וארבע מאות איש
אשר עמו להתיצב על האלהים ועתה הנני לובש שק זה
להתיש כוחם ולשבר מתלעותם ויאירו דרך נקבי השק
ארבע מאות עלמין דכסופין ויקוים בנו מה שאמר
הכתוב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם
יאדימו כתולע כצמר יהיו. והנה אלהי ידעתי נאמנה
שפגמתי בחמשה גבורות של השכינה לזה אני משים
אפר במצחי לכונן את ציון ולעורר את האהבה בין ריעין
עלאין ומשם יתמשך אחר כך השפע על עבדך פלוני בן
אמתך פלונית להלבין את חטאי ולכפרם תכבסני
ומשלג אלבין. ואזכה להיות מהשבים בתשובה שלמה
לפניך ושים לנו פאר תחת אפר ונזכה לראות השכינה
בלתי בושה וכלמה מעונותי שיתקנו ולא אבא עוד לידי

שׁוּם חֵטְא וְעָוֹן בְּעֶזְרָתְךָ אוֹתִי כִּי עַל הַתְּשׁוּבָה מֵרֹאשׁ הִבְטַחְתָּנוּ וּלְתְשׁוּבָה עֵינֵינוּ מְיַחֲלוֹת לָךְ הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ אָמֵן סֶלָה: כשיושב ומקבל הנזיפה יאמר זה.

הֲרֵינִי יוֹשֵׁב לְקַבֵּל הַנְּזִיפָה וְהַנִּדּוּי אֲשֶׁר נִתְחַיַּבְתִּי מִפִּי בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה עַל כַּמָּה חֲטָאִים וַעֲוֹנוֹת וּפְשָׁעִים שֶׁחָטָאתִי וְעָוִיתִי וּפָשַׁעְתִּי אָנֹכִי עֶצֶב נָפוּץ וְנִבְזֶה הִרְבֵּיתִי אַשְׁמָה בְּתוֹרָתֶךָ בָּגַדְתִּי בְּיִחוּדֶךָ פָּגַמְתִּי בִּסְפִירוֹתֶיךָ הִשְׁלַכְתִּי פְּגַם בְּקָדְשֶׁךָ וְהַמַּיִם הַיּוֹצְאִים מִבֵּית יְיָ הוֹלַכְתִּים מִבֵּית הַמַּלְכוּת לְבֵית הַכִּסֵּא מְקוֹם הַטִּנּוֹפֶת אֵשֶׁת הַזִּמָּה אוֹיַבְתִּיךָ הָרַסְתִּי מִזְבְּחוֹתֶיךָ חִלַּלְתִּי בְּרִיתֶךָ וְכִסִּיתִי הָעָרְלָה עַל בְּרִית הַקֹּדֶשׁ· וּפָגַמְתִּי בְּכָל כ"ז אוֹתִיּוֹת הַקְּדוֹשִׁים וְהִגְבַּרְתִּי הַחִיצוֹנִים וְהִנֵּה נִתְחַיַּבְתִּי נִדּוּי מִפִּי בֵּית דִּין הַצֶּדֶק אוֹ מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹ מִפִּי הַשְּׁכִינָה לָכֵן מִתְוַדֶּה אֲנִי וּמִתְחַנֵּן וּמִתְחָרֵט וּבוֹכֶה וּמִתְאוֹנֵן עַל עֲוֹנוֹתַי וְאוֹמֵר חָטָאתִי עָוִיתִי פָּשַׁעְתִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד לָשׁוּב בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה הַתֵּר הַתֵּר הַתֵּר יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית· סְלַח סְלַח סְלַח אֲבִיר יַעֲקֹב כִּי אֵל מֶלֶךְ טוֹב וְסַלָּח אַתָּה וְסַיְּעֵנִי לִהְיוֹת מֵהַשָּׁבִים אֵלֶיךָ בְּלֵב שָׁלֵם אֲשֶׁר חַטָּאתָם לֹא תִזְכּוֹר עוֹד אָמֵן סֶלָה:

ולאחר שישב מעט על הארץ כמנודה ואבל, קורין אותו העדה הקדושה ואומרי' לו.

אָחִינוּ אַתָּה אָחִינוּ אַתָּה אָחִינוּ אַתָּה· מֵאַחַר שֶׁקִּבַּלְתָּ עָלֶיךָ אֶת הַדִּין, עֲמוֹד (נ"א קום) מֵעַל הָאָרֶץ וּבֹא אֶצְלֵנוּ:

ואז יעמוד מן הארץ ויתפלל בדמעות שליש ליחד קב"ה ושכינתיה ויאמר.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁכָּל הַקְּלָלוֹת

וְהָאֲרוּרִים וְהַחֲרָמוֹת וְהַשַּׁמְּתוֹת שֶׁקִּלַּלְתִּי אוֹ שֶׁאֵרַרְתִּי אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּעְתִּי אוֹ שֶׁנָּדַרְתִּי אוֹ שֶׁהֶחֱרַמְתִּי אוֹ שֶׁשִּׁמַּתִּי אֶת עַצְמִי אוֹ אֶת אֲחֵרִים אֲשֶׁר מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל הֵמָּה. אוֹ אֲחֵרִים שֶׁקִּלְּלוּ אוֹ אֵרְרוּ אוֹ שֶׁהֶחֱרִימוּ אוֹ שֶׁשִּׁמְּתוּ אוֹתִי אוֹ אִשְׁתִּי אוֹ אֶת זַרְעִי אוֹ אֶת בְּנֵי בֵיתִי יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ שֶׁאַל יִשְׁלְטוּ בָנוּ וְאַל יַעֲשׂוּ רוֹשֶׁם וְכָל הַקְּלָלוֹת יִתְהַפְּכוּ עָלֵינוּ לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה כְּדִכְתִיב וַיַּהֲפֹךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְּךָ אֶת הַקְּלָלָה לִבְרָכָה כִּי אֲהֵבְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ:

ואח״כ גם העדה הקדושה יחזרו ויאמרו לו ג״פ בלשון הזה.

כֻּלָּם מֻתָּרִים לָךְ כֻּלָּם שְׁרוּיִם לָךְ כֻּלָּם מְחוּלִים לָךְ כְּשֵׁם שֶׁאֲנַחְנוּ מַתִּירִין לָךְ בְּבֵית דִּין שֶׁל מַטָּה כָּךְ יִהְיוּ מֻתָּרִים מִבֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה וְכָל הַקְּלָלוֹת יִתְהַפְּכוּ לִבְרָכָה כְּדִכְתִיב וַיַּהֲפֹךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְּךָ אֶת הַקְּלָלָה לִבְרָכָה כִּי אֲהֵבְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ:

דיני ערב יום כפור

ערב יוה״כ אינו חל אלא באחד מימי אגד״ו. כל אדם צריך לפייס את חבירו, ואפילו לא הקניטו אלא בדברי׳ צריך לפייסו. והמנהג שכל הקהל לוקין מלקות בבה״כ אחר תפלת מנח׳, והנלקה לא יעמוד ולא ישב רק מוטה פניו לצפון ואחוריו לדרום, ובשעה שנלק׳ יאמ׳ וידוי, והלוק׳ יאמר ג״פ והוא רחום עד כל חמתו, שהם ל״ט תיבות כנגד ל״ט מכות. וכתוב בכתובי׳ שהאר״י ז״ל לא הי׳ מקפיד על המלקות רק היו מלקין אותו ד׳ מלקו׳ כנגד ד׳ אותיות השם ואח״כ טבל לקיים באנו במים ובמי׳ עכ״ל. לאחר תפל׳ מנח׳ אוכלין סעוד׳ המפסקת, ומפסיקין קודם בין השמשות, ואמר מהר״י כג״ל שכל אד׳ ימהר באכילתו שיגמור טרם ש״ה.

בערב טרם הולכים לבהכ״נ יערוך האדם שולחנו כבשאר י״ט וידליק הנרות מבעוד יום גדול כדי להוסיף מחול על הקדש; יש מקומו׳ שמברכי׳ על הדלקת נר של יוה״כ. ויש להניע השולחנות ביוה״כ כמו בשבת. יוה״כ לילו כיומו לכל דבר; ומה הם הדברים האסורים בו? מלאכ׳, אכיל׳, שתיה, רחיצ׳, סיכה, נעילת הסנדל, ותשמיש המטה. כל אדם יקדים את עצמו לבוא לבהכ״נ בליל כ״נ, ולובשין הטלית מבע״י ומברכים עליו, והש״ץ יתחיל כ״נ מבע״י וטרם שמקדש היום, אכן יאריך בו בניגונים להמשך עד הלילה.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמה תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּ"אַ יְיָ אֱ"וֵאֱ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

זכרנו

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים · מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים · וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים · לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים · מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם :

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ · מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה ·

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים · וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים :

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ :

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה חָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חוֹנֵן הַדָּעַת :

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ · בָּ"אַ"יְ הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה :

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ כִּי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אָתָּה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ :

רְאֵה בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי גוֹאֵל חָזָק אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל :

רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה · וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל מַכּוֹתֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל :

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת כָּל מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה וְתֵן בְּרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ

מִטּוּבֶךָ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת· בָּ״אַ״יְ מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:
תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ
יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ· בָּ״אַ״יְ מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:
הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה וְהָסֵר מִמֶּנּוּ
יָגוֹן וַאֲנָחָה וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה יְיָ לְבַדְּךָ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים
וְצַדְּקֵנוּ בַּמִּשְׁפָּט· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט:

וְלַמַּלְשִׁינִים אַל תְּהִי תִקְוָה וְכָל עוֹשֵׂי רִשְׁעָה כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ
וְכֻלָּם מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ וְהַזֵּדִים מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר
וְתַכְנִיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּ״אַ״יְ שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

עַל הַצַּדִּיקִים וְעַל הַחֲסִידִים וְעַל זִקְנֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל
וְעַל פְּלֵיטַת סוֹפְרֵיהֶם וְעַל גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת
וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם לְעוֹלָם וְלֹא נֵבוֹשׁ כִּי בְךָ בָּטָחְנוּ·
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר
דִּבַּרְתָּ וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם וְכִסֵּא דָוִד
מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם:

אֶת צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ
כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם· בָּ״אַ״יְ מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים
וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אָתָּה·
וּמִלְּפָנֶיךָ מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל תְּשִׁיבֵנוּ· כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב
אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה
תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ·

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ׃ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

אמן זאגט ועל כלם או״ז נעבסט דער גאנצען וידוי, זוכט צו פינדען דף י״ז.

והש״ץ חוזר התפלה בקול בלי וידוי, ואח״כ קדיש תתקבל.

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר׃

זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן׃ יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן׃ ק׳ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ׃

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן׃ ק׳ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃ ק׳ עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃

פתיחה לכל נדרי

יסודו ומתכונתו ואת כל התלאה אשר מצאתהו.

גרסינן במס' נדרים דף כ"ג ע"ב, הרוצה שלא יתקיימו נדריו כל השנ', יעמוד בר"ה ויאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל ובלבד וכו' עכ"ל, וכתב הר"ן ז"ל, ונראה שמה שאומרי' קצת קהלות ביוה"כ כל נדרי ואסרי וכו' לדבר זה הם מתכווני' לבטל הנדרי' שידרו לאחר מכאן אא שלשונם משובש שנראה מלשונם שהם מפירים נדרים שעברו וזה אין לו ענין את נדרים הבאים לאחר מכאן, אלא שרבינו יעקב ז"ל הי' מתקן הל' כדי שיהא במשמעותו להבא לומר כל נדרי ואסרי די אסרנא ודי חרמנא כולו קמוץ כדי שיהא נראה להבא וכו' עכ"ל. וז"ל התוס', ומתוך שמעתין מותק ר"ת מה שכתוב במחזורי' בכל נדרי מיום כפורים שעבר עד יום כפורים זה הבא עלינו[1], וסבורים הם שמתירים נדרים שעברו וטועין, חדא בכל התור' נדרים בעי קרטה וכו', לכך נ"ל להגי' מיו"כ זה עד יו"כ הבא עלינו לטוב', ונדרים של שנה הבאה הוא דשרי' וכו', ואע"ג דעומד אדם בר"ה תנן, ואנן ביוה"כ עבדינן? אשכחן יוה"כ דאיקרא ר"ה כדכתי' (ביחזק' מ א) בר"ה בעשור לחודש, ואמרו דזהו יו"ה דיובל, ועוד שהוא סמוך לר"ה, ולכך תקנוהו ביה"כ לומר טפי משום דיוה"כ בטל כל מלאכ' ואיכא כנופיא טפי, ואע"ג דשרינן בכל נדרי אף חרמים ושבועות ואנן נדרים תנן? לאו דוקא נדרי' הה"ד חרמים וכו', דאנן אין מתירין את מה שאדם נודר בינו לבין עצמו, אבל דבר שבין אדם לחבירו אין אנו יכולין להתיר; והא דאמרינן בכל נדרי דנדרנא דמשמע לשעבר שאף דמשמע דאנן מתירין הנדרי' שעברו? י"ל[2] דנדרנא משמע שתי לשונות כמו אמרי פי[3] משמע כדאמרינן משמע לשעבר ומשמע דאמינא דהיינו להבא הכי נמי דנדרנ' משמע להבא ולשעבר, ודאחריע נ' שאומרי' בכל נדרי, פי' הוי כשנתחרט, דאינו מועיל ביטול בר"ה שלא כשנתחרט עליו לאחר מכאן וכו', עכ"ל תוס'. וגם הרא"ש העתיק הדברי' הנ' בשינוי ל' מעט ואמר, והגי' ר"ת במחזורי' מיו"כ זה עד יו' כפורים הבא עלינו ולא כמו שהי' כתיב בהם מיום כפורי' שעבר עד יוה"כ הזה, והיו מתכונים להתיר הנדרים אילי עברו עליהם ולהנצל מן העונש וזה אינו מועיל כי בהיתר נדרים בעינן ג' או יחיד מומחה ועוד דאין החכם מתיר את הנדר וכו', וגם י"ל דנדרנא ודאשתבענא[4], כלומר מה שאני עתיד לדור ולישבע, וגם כולהון איחרטנא בהון (באבודרהם גרס ולכך צריך לומר כולהון די חרטנא בהון) כלומר אם אשכח ואדור מעתה אני מתחרט עליהם ומתנה שיהיו בטלי', ומה שאומרין אותו ג' פעמי' שכן מנינו בכל דברי חכמי' משולשין, מגל זו מגל זו מגל זו, קופה זו קופה זו קופה זו, שבת זו שבת זו שבת זו, ומה שאומרי' ונסלח וגו' לא שיהי' צריך עתה כפרה אא שאם ידור נדרי' בזו השנה וישכח הביטול

---

[1]) כן הגירס' בכל כ"י קדמוני', וכן נוסח' ספרדית עד היו'. [2]) יש לומר דנדרנא, דנדרנא משמע וכו', כנ"ל והכונה שנמקים דנדרנא בצו"א י"ל דנדרנא[ד] נקמ"ץ [ד]וכמו שכתב הר"ן. [3]) בלי ספק שטעות סופר יש כאן וצ"ל כמו אמרינא שמשמע כדאמרינן לשעבר ומשמע דאמינא וכו', ואינו לפרש שרומז על מאמרם במס' נרכו' דף ט' ע"ב מכדי האי יהיו לרצון אמרי פי משמע לבסוף ומשמע מעיקרא דבעינא למימר וכו', שהרי אין הנדון דומה לראי' כלל.

[4]) הטור והר"ד אבודרהם העתיקו משמו וגם הנהיג לומר דנדירנא ודאשתבענא; והרב ב"י אמר הגירסא הנכונה וגם הנהיג לומר די נדירנא ודמישתבענא, והטעם מפני שכשהוא אומר דנדרנא הכל תיבה אחת והדל"ת בחירק והנו"ן חטופה והדל"ת נקמץ משמע מה שנדרתי כבר וכשהוא אומר די נדירנא שתי תיבות די תיבה אחת ונדירנא תיבה שנית והנו"ן נקראת בלא חטיפה והדל"ת בחירק משמע מה שאני עתיד לדור, וכן כשהוא אומר ודאישתבענא בא"ף בתחלת התיב' משמע מה שנשבעתי כבר, וכשהוא

בח"ס

הביטול ולפעמים שאינו נזהר בנדרו ועובר עליו, ואע"פ שכבר נטלו צריך הוא כפרה כדאמרינן בפ' בתרא דקידושין זה שהי' סבור לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה שצריך סליחה. וביטול זה אינו מועיל כ"א לנודר עצמו ושבוע' שישבע מעצמו, אבל נדר שחבירו מדירו ושבוע' שחבירו משביעו או ב"ד או הקהל אין מועיל להם ביטול; מיהו נרא' כמנהג קדמוני' דל' כל נדרי מוכיח שניתקן על הנדרים שעברו עליהם בשנ' שעברה ומתירין אותן כדי להנצל מן העונש, לכן אומר אותו ג"פ, וגם אומר ונסלח לכל עדת בני ישראל, כי צריכין כפר' אותן שעברו, ומה שהקשה דבעינן חרטה? אכן כהדי שכל מי שעבר על נדרו הוא מתחרט מעיקרו כדי להנצל מן העונש, ומה שהקשה דבעינן ג' הדיוטות? הרי כל הקהל אומרין אותו איש איש בלחש, וגם החזן כמי הקהל מתירין לו. והא דאמר רב פפא צריך לפרט הנדר? ה"מ היכא שהנודר בא לפני החכם להתיר לו נדרו אולי נדר על דבר מצוה ולא יתיר לו החכם, עכ"ל הרא"ש ז"ל, והרב אגודה"ס אחר שהעתיק סוף דברי הרא"ש הנ"ל אמר, וכן כתוב רבינו סעדי' שניתקן על הנדרי' שעברו עליהם בשנ' שעברה, וכתב עוד דכי תיקון רבנן לומר כל נדרי לעדה שגגה ואסרה איסר על נפשם בשבועה בנה"כ כגון נדרי שגגות ואונסין ושגגת נבור כמו שנא' ונסלח לכל עדת בני ישרא', אבל מי שנשבע כל השנ' לבטל שבועתו ולהתירה לא, ובסדר רב עמרם ישני, ונוהגי' לאומרו קודם ברכו משום דאמרינן בשאלתו שבת ובמס' נדרים דאין נשאלין לנדרים בשבת אלא לצורך השבת, אבל רב נטרונאי כתב אין נוהגין לא בבתי ישיבות ולא בבבל להתיר נדרים לא בר"ה ולא ביוה"כ אך שמענו שיש מקומות שאומרין כל נדרי וכו', וכ"כ רבינו האיי אין אנו מתירין נדרים לא בר"ה ולא ביוה"כ ולא שמענו מרבותינו שהיו עושין זה כלל עיקר ואתם תחמירו כמותינו ואל תשנו ממנהג הישיבו' ע"כ, וכבר פשט המנהג בכל המקומו' לאומרו; וכתב הר"מ מרוטנבורג שאין לומר יהא רעוא דיהון שביתין ושביקין, אלא יהון שביתין וכו', וכן אין לומר ככתוב בתורת מש' עבדך ונסלח לכל עדת אלא ונסלח וגו' בלבד, וכן הוא גירס הרא"ש, עכ"ל אגודה', וכ"כ אבן הירחי, ועיין שו"ת הריב"ש סי' שצ"ד.

הכלל העול' מכל הדברי' והאמת השוה הוא שר"ת ז"ל הוא אשר העביר הנוסח הקדמוני שהי' מיו"כ שעבר עד יו"כ זה, והנהיג לומר תחתיו מיו"כ זה עד יו"כ הבא עלינו, ובעבור שלבו ראה בחכמה כי דנדרנא ודאישתבענא ודאחרימנא ודאסרנא כמו שהו' כתוב לפנינו ל' עבר הוא וניתקן על הנדרי' שעברו לכן גם הוא ר"ת ז"ל אזן וחקר ותקן שינוי מעט אם באותיות ואם בנקידו של לישנא דמשתמע גם על העתיד, ובעבור שלא נתפשטה גירסתו האמיתית בבירור גמור לכן נפל בה הספק והתעורר מחלוקת בין החכמי', זה אומר עיקר גירסתו נדרנא ואסרנא כולו קמוץ, וזה אומר נדרינא, וזה אומר נדירנא כמו אמרינא, זה אומר אישתבענא וזה משתבענא וזה אשתבעינא, הנה השוה שבהן שגירסא שלנו בלתי נכונה כלל כי תחילתו ל' עבר לפי דעת הקדמונים וסופו ל' עתיד לפי דעת ר"ת, וזה עלג לשון אין נינה, כי לא ראשו סופו ולא סופו ראשו.

וראיתי להגאון רמ"י בעל הלבוש ז"ל שהגדיל המדורה עוד על פני כולה באומרו ז"ל: והנ' בנוסחא שלנו יש לדקדק מאוד כי נ"ל שהיא מוטעה ומשובשת מאוד כמו שאבאר בעז"ה שהוא פותח בלשון יחיד כאשר ראוי להיות ואח"כ מסיים בלשון רבים, כי לשון דאידרנא

ודאישתבענא

במ"ס במקום ש"ף והיא נקודה בחירק משמע שאני עתיד לישבע, עכ"ל. ובד"מ כתב שהגירסא הנכונה די נדרנא, והרב בעל ט"ז כתב וז"ל ולענין הגירסא שזכר ר"ת נ"ל דהכי הוא דאי קאי על העבר אמרינן דנדרנא דהיינו בקמ"ץ תחת הנו"ן ופת"ח תחת הדל"ת והוי במשקל אמרנו שהוא עבר אבל ל' עתיד צריך לנקוד חירק תחת היו"ד, ובאישתבענא דאי קאי על העבר הנקוד' היא בפת"ח תחת היו"ד ותחת הבי"ת ושו"א תחת העי"ן, אבל ל' עתידים לנקוד חירק תחת העי"ן, עכ"ל.

ודאישתבעגא ודאתרימנא ודאסרנא כולו הם ל' יחיד כאשר ראוי להיות שפירוש דאידרנא הוא שאדור אני וכן דאישתבעגא פי' שאשבע אני וכן דאתרימנא שאחרים אני וכן ודאסרנא שאאסור אני וכו' וא"כ אומרים על נפשנא וכן בסיף נדרנא ואסרנא ושבועתנא אותן הלשונות כולם הם ל' רבים וכו' ולפי ל' התנאי שנתיסדו בל' יחיד מתחלה הי' לו לומר על נפשאי וכן נדראי לא נדרי ואסראי לא אסרי ושבועתאי לא שבועי', ע"כ אומר אני דודאי כולם טעות הן, אלא שנתייסד תחלה בל' תרגום שאין אנו בקיאים בו לכך לא דקדקו בה קדמונינו הרבה ומפני כן נפלו טעות בספרים וכו' וא"כ אמירת כל נדרי בכל שנה בנוסח זה הנדפס במחזורים נ"ל שאין בו ממש, וגם מה שנדפס במחזורים בתחלתו דנדרנא בלא אל"ף נ"ל שהיא טעות שמשמעו שנדרתי ל' עבר המדבר בעדו, אלא שבאמת גם בל' זה אינו מדוקדק שגם אם הוא ל' עבר ראוי הוא להיות דנדרית וכו' לפיכך נ"ל שראוי להיות בכאן דאינדרנא באל"ף האית"ן ויהי' פירושו שאדור, וא"כ רוב נוסח של כל נדרי אשר נדפס במחזורים אין בו ממש ואין לו שום פירוש אלא הניגון בלבד ואינם יודעים ואינם מבינים מה שאומרים, ואם איישר חילי אתקנינו'. וכמה פעמים רציתי לתקנו וללמדו לחזנים כהוגן ולא היו יכולים לשנות בעת תפלתם מפני הרגל הניגון שבפיהם, ע"כ אומר אני וכו', עכ"ל לשונו.

ואחרי המבוכה הגדולה הזאת ראוי לנו לחקור נטיב ל' ארמי ולבאר אפס מקצת בניניו ודרך צירופם, כדי להבין מתוכם תוכן המחלוקת הזה ולדעת דבר מי יקום.

ואען ואומר: דע כי בלשון ארמי יש ל' קל ול' כבד ולשון נפעל ול' התפעל ול' הפעיל, והמכוון לבנין נפעל לעברי הוא בנין **אִתְפְּעֵל** באל"ף בראש בכל פעלים עיברים ופ"א הפעל בשוא ועי"ן הפעל רפ' וכן כל **יִתְעֲבֵד** שבדניאל ועזר', וכן **תִּשְׁתְּבֵק**, וכל ל' שבועה שמצאנו במקרא בבנין נפעל כשתרגמוהו בל' שבועה תרגמוהו **אִשְׁתְּבַע** ברפה הבי"ת, והי' זה להבדילו מבנין הכבד **אִתְפַּעַל** המכון כנגד בנין התפעל שבא בו פ"א הפעל בפתח ועי"ן הפעל דגוש ופתוח לעולם, ולא תמצא לעולם עי"ן הפעל בצר"י כשבא הפ"א בפת"ח,* ואין צריך להביא עדים על זה כי המעין בדניאל ועזר' ובתרגומי' ימצא עדים רבי' כגון כל יתנקר תתחבל מתנבא יצטבע משתדר ודומיה'; והמכוון לבנין הפעיל הוא בנין **אַפְעֵל**, גם הוא בא"ף בראש במקום ה"א הפעיל אשר לעברי ומצאנו דוגמתו במקרא אתחבר (דה"ב כ כה) אשתוללו (תילי' עו) שניתקנו על מתכנת ל' ארמי; והבנין הקל הוא בלא תוספת אות בראש ויאמר למדבר בעדו בעד הזמן העבר **קִרְבֵית** (דניא' ז' י"ז) **עַבְדֵית** (שם ו כג', ולרבי' מדברים בעדם **שְׁלַחְנָא** (עזר' ד יד) **אֲזַלְנָא** (שם ה יח) **שְׁאֵלְנָא** (שם ה ט) **בְּעֵינָא** (דניא' ב כג) הכינוי **נָא** שבסוף הוא נגזר מן אנחנא

---

*) ואנב נראה למדנו כי הגירסא הישנה בנוסח הקדיש יתגדל ויתקדש הדל"ת בפת"ח היא העיקר, ולא יפה הגיהו המדקדק רז"ה וסיעתו לשנות הפת"ח אל הצר"י כי לא יכון כלל בל' ארמי לנקד עי"ן הפעל בצר"י אחר שנקדנו הפ"א בפת"ח, וכבר הרקנתי להעמיד הגירסא הקדמונה על עיקרה בראיות רבות אלא שאין כאן מקומם.

ל' רבי' ולעולם יבוא בו פ"א הפעל בשו"א כדי להבדיל מן ל' בינוני יחיד שהוא בקמץ כמו
יָדְעָנָא שטעמו יודע אני וכינוי נא שבסוף נגזר מן אנא ל' יחיד, וכל ידעתי ל'
עבר מתורג' יְדָעִית וכל יַדְעְתִּי ל' הוה מתורג' יָדְעָנָא וכן זְכַרְתִּי לָךְ (ירמי'
ב ב) מתורג' דְּכַרְנָא לפי שהוא ל' הו', וזה ההבדל שבין לא יְדַעְנָא שהוא תרגומו של
לא יָדַעְנוּ ל' רבים (בראשי' מג כב) ובין יָדְעָנָא בדי יָדְעָנָא שהוא תרגומו של
יָדַעְתִּי בני ידעתי (שם מח יט) שזה ל' בינוני הוא ליחיד והוא כמו יָדַע אֲנָא (דניא ב ח)
יָדַע מה בחשוכא (שם ב כב) שָׂם (שם ב יא) כולם ל' הו' הם לכן הם קמוצי' אבל יְדַע
(שם ו יא) שָׂם (שם ב יא) בשו"א ל' עבר הם, והמורכבי' מהם כמוהם יְדַעְנָא ל' עבר
לרבים המדברי', וכן נְדַרְנָא, כדרינו אשר נדרנו (ירמי' מד כה) ת"י נְדַרְנָא די
נְדַרְנָא, אבל יָדְעָנָא ל' יחיד בזמן ההוה וכן נָדְרְנָא, ומדרך האונקלוס שלא
לתרג' התיבו' כצורתן כ"א לפי המכוון מהם, והמבין מן ידעתי בני ידעתי הוא על הידיע'
בזמן ההו' לכן תרגמו בל' הו',* שא שאין בל' עברי סימן לזמן ההו' לכן מנהגם כאשר ירצו
לספר הזמן ההו' יערבו דבריה' פעם עבר ופעם עתיד כמ"ש הראב"ע בספרו צחות דף כ"ב
ב' ובספרו מאזנים דף מ"ז א' וכמו שבארתי שם, גם הרחבתי הדבור בזה בתורת אלהים
מפורש אבל הרימותי ידי אל ה' (בראשי' יד כב) ואבל ישקו העדרים (שם כט ב). והפועלי'
ולא שָׁמְעִין ולא יָדְעִין (דניא ה ג), שומעים אנחנו (ישעי' לו יא) ת"י שָׁמְעִין
אנחנא, והפעול בל' ארמי לא יְדִיעַ (דניא ג יח) וכן כְּתִיב בגוה (עזרא ו ב) שהם כמו
יָדוּעַ כָּתוּב כי גנב גנבתי (בראשי' מ טו) ת"א ארי גנב גְּנִיבְנָא שהוא ל' פעול
ליחיד וטעמו גנוב אני; וכמו שיבוא העתיד בל' עברי באותיות אית"ן בראש כן יבוא בל'
ארמי, וכמו שלא תוכל לחבר בל' עברי סי' המדבר בראש התיב' ובסופ' כי לא תוכל לומר
אשמורני כן לא תוכל לחברם בל' ארמי לומר אשמורנא או איכדרנא, ומציאות תיבות כאלה
נמצא גם בל' עברי גם בל' ארמי; ואחרי הדברי' והאמת הזה תוכל לשפוט במישור כי לפי

מה

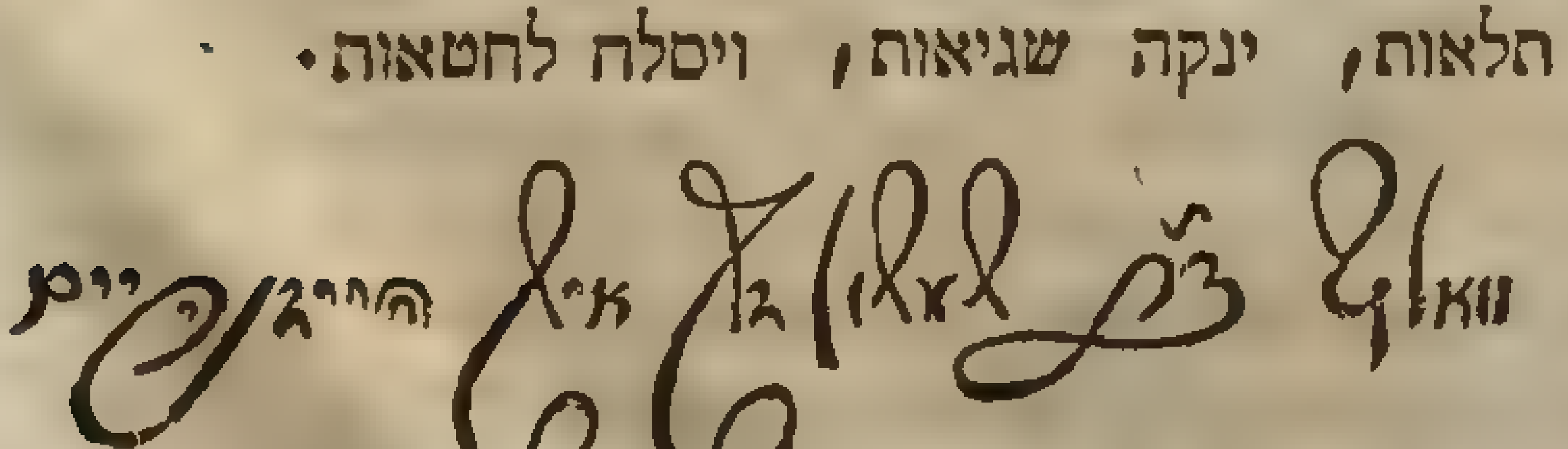
*) וכן בכל מקום שתמצא ידעתי מתורגם ידענא יהי' הל' ל' הוה דוק ותמצא, וזה כלל
גדול בל' ארמי והוא אמת ויציב אף שלא ראיתי מי שהתעורר עליו, ובזה נכשלו חכמי
הל' ובפרט המדקדק הגדול ר' אלי' הלוי בספרו המכונה מתורגמן בעבור שנסכל
מידיעה זאת לכן העתיר דברים בשרשים רבים ללא תועלת, ובפרט בשרש ידע לא ידע
ואשם, והכלל כל ידעתי ל' הוה מתורגם ידענא בקמץ היו"ד כן הדין בל' ארמי ובל'
סוריא, ואם תמצא לפעמים במקצת ספרים ובמקצת מקומות מנוקד היו"ד בשו"א
תדע כאמנה שאין זה משגגת המתרגם כ"א משגגת הסופר והמדפיס.

מה שהיו אומרי' הקדמוני' מיום כפורים שעבר עד יום כפורי' זה הנוסח' כולה מראש ועד סוף היא נכונה וברור' כי כל לשונותיה' ל' עבר הם לרבי' המדברי' בעדם ולא שהם מכנינים שונים וכמו שבארנו על מקומם וכולם נכוני', ודעת שפתם ברור מללו; ואולם לפי דעת ר"ת שאנחנו אוחזים בו לאמור מיום כפורים זה עד יוה"כ הבא עלינו, ודאי שלא יכון הל' מראש ועד סוף כי דִּנְדַרְנָא ל' עבר הוא כמבואר, דִּי נָדַרְנָא או נָדַרְנָא אף שזה הוא ל' הוה ויש במשמעו עבר ועתיד מ"מ ל' יחיד הוא ולא יתחבר עם סיפו שהוא ל' רבי', והרב ב"י ראה לתקן ודמשתבענא ולא תיקן ודאחרימנא שג"ל לדעתו ודמחרימנא, שלא סברא' שגירסתו הית' ודחרמנא וכגירסת הר"ן וכתיקון דנדרנא כן תיקון ודחרמנא, ויהי' אך שיהי' אחרי שאחזנו בדעת ר"ת להתיר הנדרי' העתידי', מן הראוי הי' ג"כ לתקן הל' ע"פ הגהתו שהיא לדעת ב"י דִי נָדַרְנָא ודמשתבענא ודי חָרַמְנָא ודי אסרנא וכו' כולם בקמץ ויהי' ל' הו' שיש במשמעו עבר ועתיד, אלא שנראה שהקהלות הרגישו בחולשת התיקון הזה וראו שגם ע"פ התיקון הזה לא עלתה ארוכה ש הנוסחא כי יהיה תחלתה ל' יחיד וסופה ל' רבים, לכן החזיקו בנוסחאתם הקדמונה, כי לא ה' טוב בעיניהם להוציא הישנה מפני החדשה אשר גם היא לא תצלח.

ואחרי הדברים והאמת האלה כרתי ברית עם הגירסא די נדרינא ודמשתבעינא ודמחרמינא ודאסרינא וכו', כי כל הלשונות האלה ל' הוה הם לרבים ויש במשמעם עבר ועתיד, וע"פ הגירסא הזאת יהי' הנוסחא כולו על מכונו ולא קשה מידי, וזאת עיקר גירסת ר"ת לדעתי, לכן ראוי לאחוז בה: וידעתי גם ידעתי כי הקהלו' לא יאבו לשנות הנוסחא הנהוג אצלם לכן הנחתי אותה כמו שמצאתי' מבלי שום שינוי ואמרתי אולי שהקהלו' חושבים שהל' דנדרנא ודאשתבענא וכו' אינגו ל' עבר מוחלט אבל הוא תנאי על הזמן אשר יהיה עבר לעתיד וכמו שתרגמנוהו, דוגמת ומולדתך אשר הולדת (ראשית מח ו) לד"ק ע"ש.

ומן מוצא הדברים תבין ותשכיל כי בטלין דברי האומרים דאנדרנא, ומבוטלין דברי האומרים שהאל"ף של דאשתבענא ודאחרימנא היא אל"ף האית"ן. ולא שרירין דברי האומרים כי דנדרנא בקמץ תחת הנו"ן הוא ל' עבר ואינו כי אם ל' בינוני יחיד, ולא קיימין דברי האומרים אשתבעינא לשון עתיד הוא, כי לתיבה כזאת אין מציאות כלל בלשון ארמי, אבל משתבעינא כמו שאמרנו; והכל שריר וקים.

ועיני נשואות, לעושה פלאות, יישר מבטאות,
ויסיר תלאות, ינקה שגיאות, ויסלח לחטאות.

תפלה לשליח צבור

להתפלל קודם התפלה.

אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן שַׁדַּי מֶלֶךְ עֶלְיוֹן קַבֵּל שַׁוְעָתִי בְּרָצוֹן וּבְאִמּוּץ הַלֵּב. כוז״ו במוכסז״ו כוז״ו אֶחָד אֵל חַי דַּיָּן אֱמֶת שׁוֹפֵט צֶדֶק רַחוּם וְחַנּוּן: רַחֵם עָלַי וּשְׁמַע תְּפִלָּתִי הַיּוֹם אֲשֶׁר אֶתְפַּלֵּל בַּעֲדִי וּבְעַד בֵּיתִי וּבְעַד עֲדָתִי הַמַּסְכִּימִם עִמִּי בִּתְפִלָּתִי וְתִכְלוֹל תְּפִלָּתִי עִם תְּפִלּוֹת הַיְשָׁרוֹת וְהַנְּקִיּוֹת אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל. וְתִתְחַתּוֹר תַּחַת כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ כְּמוֹ שֶׁחָתַרְתָּ לִתְפִלַּת מֹשֶׁה. (נ״א מְנַשֶּׁה) וְאַל יֵבוֹשׁוּ בִּי שׁוֹלְחַי וְלֹא אֲנִי בָּהֶם: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי. אָמֵן סֶלָה. יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ אָיוֹם שֶׁתִּתֵּן לִי קוֹל נָעִים וְעָרֵב הַיּוֹם וְאַל יִפְסוֹק קוֹלִי וְאַל יִחַר גְּרוֹנִי וְיִהְיֶה קוֹלִי נָעִים וְחָזָק כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק: אמן סלה:

תפלת אחרת לש״ץ.

הִנְנִי הֶעָנִי מִמַּעַשׂ וְנִרְעָשׁ וְנִפְחָד מִפַּחַד יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל בָּאתִי לַעֲמוֹד וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שְׁלָחוּנִי וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינִי כְדַאי וְהָגוּן לְכָךְ. עַל כֵּן אֲבַקֶּשְׁךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב יְיָ יְיָ. אֵל רַחוּם וְחַנּוּן. אֱלֹהִים. שַׁדַּי אָיוֹם וְנוֹרָא. הֱיֵה נָא מַצְלִיחַ דַּרְכִּי אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ לַעֲמוֹד לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עָלַי וְעַל שׁוֹלְחַי. וְנָא אַל תַּפְשִׁיעֵם בְּחַטֹּאתַי וְעַל תְּחַיְּבֵם בַּעֲוֹנוֹתַי כִּי חוֹטֵא וּפוֹשֵׁעַ אָנִי וְאַל יִכָּלְמוּ בִּי בִּפְשָׁעַי וְאַל יֵבוֹשׁוּ בִּי וְאַל אֵבוֹשָׁה בָּהֶם וְקַבֵּל תְּפִלָּתִי כִּתְפִלַּת זָקֵן וְרָגִיל וּפִרְקוֹ נָאֶה וּזְקָנוֹ מְגוּדָּל וְקוֹלוֹ נָעִים וּמְעוֹרָב בְּדַעַת עִם הַבְּרִיּוֹת. וְתִגְעַר בְּשָׂטָן לְבַל יַשְׂטִינֵנוּ. וִיהִי נָא דִּגְלֵנוּ עָלֶיךָ אַהֲבָה. לְכָל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה בְּאַהֲבָה. וְכָל צוֹמוֹתֵינוּ וְעִנּוּיֵינוּ הֲפוֹךְ לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם הָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם אֱהָבוּ וְאַל יְהִי שׁוּם מִכְשׁוֹל בִּתְפִלָּתִי:

וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה שֶׁכָּל הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם בַּעֲלֵי תְפִלּוֹת יָבִיאוּ תְּפִלָּתִי לִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ וְיָפִיצוּ אוֹתָהּ לְפָנֶיךָ בַּעֲבוּר כָּל הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים הַתְּמִימִם וְהַיְשָׁרִים וּבַעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים בא״י שומע תפלה:

קבלת מר״ת לומר ד׳ פסוקים אלו:

יָדַעְתִּי יְיָ כִּי צֶדֶק מִשְׁפָּטֶיךָ וֶאֱמוּנָה עִנִּיתָנִי:

הַקְשִׁיבָה לִּי וַעֲנֵנִי אָרִיד בְּשִׂיחִי וְאָהִימָה:

וְנַפְשִׁי תָּגִיל בַּיְיָ תָּשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ:

הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים הַפּוֹצֶה אֶת דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה:

נהג מהר"י סג"ל טרם ירד ש"ץ בליל כל נדרי פני התיבה הי' עומד הוא פני התיבה ואמר בישיבה של מעלה וכו'. וכן עמא דבר לומר הגדול שבכל עיר ועיר.

בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה· וּבִישִׁיבָה שֶׁל מַטָּה·
עַל דַּעַת הַמָּקוֹם· וְעַל דַּעַת הַקָּהָל·
אָנוּ מַתִּירִין לְהִתְפַּלֵּל עִם הָעֲבַרְיָנִים·

ומתחיל הש"ץ כל נדרי ברתת ובחרדה ובכוונה:

כָּל נִדְרֵי· וֶאֱסָרֵי· וַחֲרָמֵי· וְקוֹנָמֵי· וְכִנּוּיֵי· וְקִנּוּסֵי· וּשְׁבוּעוֹת:

דנדרנא

ביאור

כל נדרי ואסרי וכו', דע כי הריבוי בלשון ארמי בתיבה בלתי מבוררת הוא ביו"ד נו"ן נִדְרִין, ואם התיבה מבוררת הנה הוא נִדְרַיָּא גם נִדְרֵי בדרך קצרה, כמו יוֹמֵי (ראשי' א י) אַפֵּי (שמו' לד לג) וזה ידוע למבין בל' ארמי ואין צורך להביא עליו עדים, לכן יהי' טעם כל נדרי ואסרי וכו' כל הנדרים והאסרים והחרמים וכו'; והנה לשון נדר הוא סוג כולל מינים שנים, המין האחד כשנדר שיהי' עצם הדבר נדור מצד עצמותו, והם נדרי הקדש, והם אם בהחלט ואם בתנאי, אם בהחלט כגון שנדר שיהי' בהמה זו עולה או חרם או מה שאפשר שידור אותו כמבואר בסוף פ' בחוקותי; ואם בתנאי שידור אם יהי' כך אעשה כך, כמו שנדר יעקב שאם יתן לו ה' שאלתו תהי האבן ההיא בית אלהים ויתן לו מעשר מכל, או שידור אם יהי' כך יהי' דבר כך אסור לו, כמו שנדר ישראל אם נתן תתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם (במדב' כא ב). והנה החרם הוא הדבר הנדור, ויש עוד מין מהנדרים ונקראים נדרי איסר והם לאסור איסר על נפש הנודר כמו שאמר בפ' מטות איש כי ידור נדר או השבע שבועה לאסור אסר על נפשו, ואשה כי תדור נדר לה' ואסרה אסר (במדבר ל ד), וזה הנדר אינו נדר שיהי' עצם הדבר נדור מצד עצמותו אבל הוא נדור לאסרו על נפש הנודר לבד, וגם זה יהי' בשני פנים, אם שלא יתלה נדרו בדבר אבל אמר שהדבר ההוא יהי' עליו כעולה או כחרם ומה שידמה לזה: או שיאמר אם אעשה כך או יהי' כך הרי הדבר הפלוני עלי כהקדש או כחרם ומה שידמה לזה; ול' שבועה תהי' גם היא לאסור על נפשו הדבר בשבועה באחד משני מינים הנזכרים, האחד הוא שיאמר הנני נשבע בה' שלא אעשה כך או אעשה כך, כי השבועה תחיבהו לקיים זה המאמר (ולכן אונקלוס תרגם לשון שבועה בלשון

תרגום אשכנזי

כל נדרי· אַללע געליבדע, ענטזאַגונגען, באַננונגען — וויא אונטער דעם נאַמען קונם, אָדער אונטער איינעם אַנדערן בינאַמען אַלז קונם — אונד אַללע

שווירע

דִּנְדַרְנָא׃ וּדְאִשְׁתַּבַּעְנָא׃ וּדְאַחֲרִימְנָא׃ וּדְאַסַרְנָא עַל נַפְשָׁתָנָא׃ מִיּוֹם כִּפֻּרִים זֶה עַד יוֹם כִּפֻּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה׃ כֻּלְּהוֹן אִחֲרַטְנָא בְהוֹן׃ כֻּלְּהוֹן יְהוֹן שָׁרָן׃ שְׁבִיקִין׃ שְׁבִיתִין׃ בטלין

קים), והשני הוא שיתלה השבועה בדבר, אם אעשה כך או יהי' כך, אם עשיתי כך או הי' הרי אני נשבע בה' שלא אעשה כך או אעשה כך; והנה מסדר הנוסחא זאת התחיל בנדרים וסיים בשבועת להיותם העיקרים האמורים במקרא והכוללים המינים כולם, ואמר כל נידרי ואסרי וחרמי, כלומר בין נדרי הקדש בין נדרי אסר או נדרי חרם והדומים להם, ואמר עוד וקונמי וקינוסי, שהם כינוי הנדרים כדאמרינן בריש מס' נדרים אלו הן כינויי הנדרים קונם קונח קונס, ואולם הזכיר וכינויי במקום וקונחי (שלא כמנהג הספרדים האומרים וקונמי וקונחי וקונסי כלשון התלמוד) לומר שלשונות אלו לאו דוקא והוא הדין לכל ל' וכמו שפי' שם רש"י ז"ל שיש לשון שקורין לקרבן קונם ויש לשון שקורין לו קונח ויש הקורין לו קונס, זהוא הדין לכל לשון הנודר אדם שחייב, והוא דקא מנו חכמים הני נשוכת משום וכו', כן נ"ל, ועיין עוד שם במשנה דף י' ע"א ובפי' הרמב"ם ז"ל; ומה שכתב המפרש וקנוסי לשון קנס, וקונמי לשון אלה כי כן מתורגם בשבועת האלה בקיום קונמיא, בלי ספק שגירסא מוטעת נזדמנה לו כי כל לשון אלה מתורגם מומתא בין בת"א בין בת"י, ואף זיכומתא שמצאנו בת"י בשבועת האלה, הוא שיבוש הדפוס וצ"ל גם הוא מומתא ככל חבריו, והעיקר כמו שפירשתי וכמו שפירשו שם רש"י והר"ן ז"ל. דנדרנא, כבר הוכחנו בפתיחתנו שלפי גירסא שלנו כל הלשונות הללו לשון עבר הם ומדברים שונים, וכינוי נא הוא לפי' המדברים בעד עצמם כמו נו בעברי; דנדרנא מבנין הקל וטעמו שנדרנו. ודאשתבענא, כן הגירסא בכל כ"י ודפוסים ישנים וכן נבון כי הוא מבנין איתפעל בלשון ארמי ברפיון עי"ן הפעל המכוון כנגד בנין נפעל שבלשון עברי וטעמו ושנשבענו. ודאחרימנא, מבנין אפעיל הוא הפעיל בעברי וטעמו ושהחרמנו, ובכ"י אי"ש בנר"י והוא המשקל הנהוג. ודאסרנא, האל"ף בח"פ, כי הוא ל"ר כמבואר בפתיחתי. על נפשתנא, כ"ה בדפוס, ואולם בכ"י גרס נפשנא. מיום כיפורים זה וכו'. עיין בפתיחתנו, ולא ידעתי למה לא אמרו מיומא דכיפריא דין וכו' בל' ארמי כדרך חביריו. כולהון, כולם, זי"ג בכולהון והכ"ף בק"ח בארמי וכן בדפיש ב' ל"ח גם ז' י"ט אלא שמדרך רז"ל ליכתוב וי"ו לסי' ק"ח כידוע. אחרטנא, ל' חרטה והוא מבנין אפעל הוא הפעיל בעברי או שהוא כמו איתחרטנא ויחסר התי' ודוגמת איקבל איפתח ודומיהם שבדבריהז"ל, וכן לבנא (עזר' ה' ג' ויג) הבי"ת דגוש שהוא כמו לתבנא וטעמו להבנו' כמו שפי' הרלב"ע. יהון שרן יהיו מותרים. שביקין, שבוקים ל' מחילה. שביתין, ל' השבתה. בטלין, מנד

טווירע: זאָ וויר געלאָבט; געשוואָרען; פערבאַנט; אָדער זאָ זויר אונז עטוואַ ענטזאַגט ווערדען האָבען; פאָן דיזעם יום כפור ביז צום קינפטיגען יום כפור — דער צו אונזערעם וואָהל הערראַן קאָממט — אַללעזאַממט בערייען וויר טאָן; זיא זאָללען אויפגעלאָזט, אונגילטיג, אונביגדיג, אויפגעהאָבען.

בְּטֵלִין וּמְבֻטָּלִין׃ לָא שְׁרִירִין וְלָא קַיָּמִין׃
נִדְרָנָא לָא נִדְרֵי׃ וּשְׁבוּעָתָנָא לָא שְׁבוּעוֹת׃

וחוזר לומר כל נדרי שנית ושלישית ובכל פעם מרים
קולו ביותר, וכל אדם יאמר אותו בלחש עם הש"ץ.

ח"ק׃ וְנִסְלַח לְכָל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר
הַגָּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל־הָעָם בִּשְׁגָגָה׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה׃

ברכו

עצמם, ומבוטלין מצד המבטלים. לא שרירין ולא קיימין, לא יהי' להם לא חיזוק ולא קיום. נדרנא, נדרינו, נדרנו אשר נדרנו (ירמי' מד כה) ת"י נדרנא די נדרנא. ונסלח וגו' במדבר ט"ו כ"ו.

אויפגעהאָבען, אונד צערשטאָרט זיין, זיא זאָללען וועדער האַפט נאָך שטאַנד האַבען; וואַס וויר געלאָבען זאָלל אונס ניכט אַלס געלובדע בעטראַכטעט ווערדען, אונד וואַס וויר בעשוואָרען, אַלס אונבעשוואָרען געהאַלטען זיין*.

חו"ק דער גאַנצען געמיינדע ישראל זאָ וואָהל, אַלס דעם פרעמדען
דער זיך אונטער איהנען אויפהאַלט, ווייל עס פערגעבען:
דען עס געשאַה דער גאַנצען געמיינדע אויס אירטהום.

---

*) אונטער דען געלובדען אונד שווירען דיא וויר אים פֿאָראויס שאָן בערייען, אונד פיר אונגילטיג ערקלאָרען, פערשטעהן וויר נור דיאיעניגען צו וועלכע אונס איינע אונבעזאָננענהייט פערמיטטעלסט איינעס איר־טהומס אָדער אַפפעקטס פערלייטען מאַג, קיינעסוועגעס אַבער דיא־יעניגען דיא וויר מיט בעזאָננענהייט טהון, אָדער צו וועלכען וויר געריכטליך אַנגעהאַלטען ווערדען, דיעזע לאַססען זיך נאָך דער לעהרע אונזערער חכמים אויף קיינע אַרט ווידער אויפלאָזען נאָך פערניכטען, וויא אויס איינער פתיחה איבער כל נדרי דייטליך צו ערזעהען איזט.

הש"ץ אומר ברכו בקול רם ובכעימה.

ש' בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

ק"ק בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

והקהל עונין יתברך.

ק' יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל־כָּל־בְּרָכָה וּתְהִלָּה:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת־הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת־הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי־חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי־אוֹר. וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ. אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ, תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ, עַל־כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ, וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃ יחיד אומר אל מלך נאמן

דברים ו׳ ל׳.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד׃

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

דברי׳ י״א י״ג וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן

אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־
דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם
וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת
בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר
בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ
וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ
וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם
לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

במדב׳ ט״ו ל״ז
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת
עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת
הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת
וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֺת יְהוָה
וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתֻרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם
וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃
לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֺתָי וִהְיִיתֶם
קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת
לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ יש לצרף אח״כ׳ לאמת..

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל־זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד־מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל־הֶעָרִיצִים הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ הָעֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד־אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד־אֵין מִסְפָּר: הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא־נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל־בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל־כָּל־שֹׂנְאֵינוּ: הָעֹשֶׂה־לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי־חָם הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם וַיּוֹצֵא אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם: הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם־סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

מי

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָֹה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא׃ מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה זֶה אֵלִי עָנוּ וְאָמְרוּ יְהוָֹה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ וְנֶאֱמַר כִּי־פָדָה יְיָ אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ׃ בָּא״יְ גָּאַל יִשְׂרָאֵל׃

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃ וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְרוּשָׁלָיִם׃

לשבת וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם׃ בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָֹה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ׃

כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָֹה תִּטְהָרוּ׃

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:

זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן· יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא· יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה·

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים· מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים· וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים· לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן·

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אדני׳ הערר! עפפנע מיינע ליפפען, אונד מיין מונד פערקינדע דיינען רוהם!

ברוך. געלאָבט זייאסט דוא עוויגער! אונזער אונד אונזערער פֿאָטער גאָטט, גאָטט אברהם׳ס, גאָטט יצחק׳ס אונד גאָטט יעקב׳ס; דוא דער גראָססע, מאַכטיגע אונד פֿורכטבאַרע גאָטט! דאַז האָכסטע וועזען, דאַז וואָהלטהאַטען מיט גיטע פֿערגילט! דער איגענטהימער דעז וועלטאַללז! דער דיא פֿראָממיגקייט דער פֿאָרפֿאָטער געדענקט, אונד ליברייך איינען ערלאָזער איהרען שפּאַטעסטען ענקעלן ברינגט, זיינעז נאַמענז האַלבען.

זכרנו. געדענק אונזער צום לעבען, א קאָניג דער דוא וואָהלגעפֿאַללען האַסט אַם לעבען! שרייבע אונז איין, אין דאַז בוך דעז לעבענז, אום דיינעטוויללען, הערר דעז לעבענז! קאָניג, העלפֿער, ערראַטטער אונד בעשיטצער, געלאָבט זייאסט דוא גאָטט, שילד אברהם׳ס.

אתה גבור לעולם אדני מחיה מתים אתה רב להושיע· מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים ומקים אמונתו לישני עפר מי כמוך בעל גבורות ומי דומה לך מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה·

מי כמוך אב הרחמים· זוכר יצוריו לחיים ברחמים:

ונאמן אתה להחיות מתים· ברוך אתה יי מחיה המתים:

אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה·

ובכן תן פחדך יי אלהינו על כל־מעשיך ואימתך על כל־מה־שבראת וייראוך כל־המעשים וישתחוו לפניך כל־הברואים ויעשו כלם אגדה אחת לעשות רצונך

אתה· אלמעכטיג ביזט דוא אין עוויגקייט, אָ הערר! דוא בעלעבסט דיא טאָדטען ווידער, אלמעכטיגער רעטטער! דיינע גנאדע ערנאָהרט דיא לעבענדען, דיינע אונענדליכע בארמהערציגקייט לעסט דיא טאָדטען וויעדער אויפלעבען; דוא ביזט דער וואנקענדען שטיטצע, דער קראנקען הייל, אונד בעפרייער דער געפעססעלטען. דוא האלסט איהנען טרייליך דיינע צוזאגע, יענען דיא אין דער ערדע שלומערן. ווער גלייכט דיר אָ אללמאכטיגער הערר! ווער איזט דיר אָהנליך? קאָניג דעס טאָדעס אונד דעס לעבענס, אונד שפענדער דעס הייל.

מי. ווער גלייכט דיר, פאטער דער בארמהערציגקייט, דער זיינע גע־שאָפּפע ערבארמונגזפאָלל צום לעבען געדענקט!

דוא ביזט דיינער פערהייסונג געטריי, דיא פערשטארבענען איינסט ווידער צו בעלעבען. געלאָבט זייאסט דוא גאָטט, דער דיא טאָדטען בעלעבט!

אתה. דוא ביזט הייליג, הייליג דיין נאמע, אונד הייליגע פרייזען דיך טעגליך סלה.

ובכן. זאָ פערטרייע דען, גאָטט אונזער הערר! דיינען שרעקן איבער אללע דיינע ווערקע אונד דיינע פורכט איבער אללעס וואס דוא ערשאפפען; דאס זיא דיך עהרפירכטען אללע ווערקע, היגגעשטרעקט דיך אנבעטען אללע געשאָפּפע; דאס זיא אללע אין איינען בונד צוזאממען טרעטען,

אום

בְּלֵבָב שָׁלֵם כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ׃

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׃

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ־פִּיהָ וְכָל־הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ׃

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר

אונ געמיינשאַפטליך דיינען ווילען מיט אויפריכטיגען הערצען צו ער־פילען; דען וויר ערקעננען עס, גאָטט אונזער הערר, דיין איסט דיא הערשאַפט, דער זיעג אין דיינער האַנד, שטאַרקע אין דיינער רעכטען, אונד דיין נאַמע איזט פורכטבאַר, יעדעם וועזען, דאַז דוא ערשאַפפען.

ובכן׃ זאָ שאַפפע, אָ עוויגער דיינעם פאָלקע עהרע, דיינען פֿער־עהרערן רוהם, אונד אויפגעבט דענען דיא דיך זוכען, אונד מוטה צו רעדען, דענען דיא דיינער האַררען. פֿריידע דיינעם לאַנדע, אונד דיינער שטאַדט פֿראָהליכקייט. לאַססע עמפאָר וואַכזען דאַז גליקקזהאָרן דיינעז קנעכטעז דוד, אונד העלל לייכטען דיא לאַמפע דעז זאָהנעז ישי דיינעז געזאַלבטען; באַלד אין אונזערן טאַגען.

ובכן׃ דאַן ווערדען דיא פֿראָממען עז זעהען אונד זיך פֿרייען, דיא רעדליכען פֿראָהלאָקקען, דיא הייליגען אין פֿריידענגעטריין אויזברעכען, אונד דאַז לאַסטער ווירד פֿערשטוממען, אונד דער פֿרעפֿעל גאַנצליך וויא רויך הינשווינדען; דען דוא ווירסט פֿערטייכען דעז פֿרעפֿעלז געוואַלט, פֿאָן דער ערדע הינוועג.

ותמלוך׃ דאַן ווירסט, אָ עוויגער! אַללעין רעגירען איבער אַללע דיינע ווערקע, אויף

דעם

ציון משכן כבודך ובירושלים עיר קדשך ככתוב בדברי קדשך ימלך יי לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה:

קדוש אתה ונורא שמך ואין אלוה מבלעדיך ככתוב ויגבה יי צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה: ברוך אתה יי המלך הקדוש:

אתה בחרתנו מכל העמים · אהבת אותנו · ורצית בנו · ורוממתנו מכל הלשונות · וקדשתנו במצותיך · וקרבתנו מלכנו לעבודתך · ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת:

ותתן לנו יי אלהינו באהבה את יום השבת הזה

דעם בערגע ציון, דער טהראָן דיינער הערליכקייט, אונד אין ירושלים, דיא רעזידענץ דיינער היילגקייט; זאָ וויא געשריבען איזט אין דען טריפֿ־טען דיינעס היילגען (דוד); „דער הערר רעגיערט עוויגליך; דיין גאָטט דורך אַללע צייטען, ציון, הללויה.

קדוש. היילג ביזט דוא, פֿורכטבאַר דיין נאַמע, אונד אויסער דיר איזט קיין גאָטט; זאָ לויטעט אויך יענער שפרוך: „גאָטט ווירד זיין, גאָטט צבאות אים געריכט; דער היילגע גאָטט, פֿערהייליכט דורך גערעכטיגקייט!" געלאָבט זייאסט דוא גאָטט, דער קאָניג, דער היילגע!.

אתה. דוא האַסט אונז אויז אַללען פֿאָלקערן ערקאָהרען, ליעבטעסט אונז אונד ליעבטעסט אַן אונז, דיינען וואָהלגעפֿאַללען. ערהאָבסט אונז איבער אַללע נאַציאָנען, היילגטעסט אונז דורך דיינע געבאָטע, נאָהערטעסט אונז — אַון אונזער קאָניג — דיינעם דיענסטע, אונד נאַננטעסט אונז נאָך דיינעם גראָססען אונד היילגען נאַמען.

ותתן. אונד ליעבעפֿאָלל האַסט דוא אונז, גאָטט אונזער הערר, דיזען (שב' אונד דיזען)

לקדושה ולמנוחה ואת יום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה לִמְחִילָה
וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה וְלִמְחָל־בּוֹ אֶת־כָּל־עֲוֹנֹתֵינוּ
באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ
וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ
וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ׃ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד
עַבְדֶּךָ׃ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ׃ וְזִכְרוֹן כָּל־
עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ׃ לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן
וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם
הַכִּפֻּרִים הַזֶּה׃ זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה׃
וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה׃ וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים׃ וּבִדְבַר
יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ

טאָג דער פערזאָהנונג, צור פערגעבונג, פערצייהונג אונד פערזאָהנונג אַנ־
געאָרדנעט, אַן איהם אַללע אונזרע זינדען צו פערגעבען; איין טאָג צור
הייליגען פערקינדיגונג, צום אַנדענקען דעז אויזגאַנגז אויז מצרים.

אלהינו׳ אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פֿאָטער! מאָכטע עז דאָך
אויפשטייגען, אַנקאָממען אונד פֿאָר דיך געלאַנגען; געפֿאַלליג אונד אַנגע־
נעהם אויפגענאָממען ווערדען אונזער אַנדענקען אונד געדאַכטניס; דאַז
אַנדענקען אונזרער פֿאָטער, דאַז אַנדענקען דיינעז קנעכטעז משיח בן דוד,
דאַז אַנדענקען ירושלים דער שטאָדט דיינער הייליגקייט, אונד דאַז אַנ־
דענקען דיינעז זאַממטליכען פֿאָלקז דאַז הויז ישראל. עז ווערדע דיר פֿאָר־
געשטעללט אונד אין ערינגערונג געבראַכט צור בעפֿרייאונג, צום וואָהל,
צור געוואָגענהייט, גנאַדע אונד באַרמהערציגקייט; צום לעבען אונד צום
פֿריעדען, אַן דיזעם יום הכפורים (פֿערזאָהנונגזטאַג). געדענקע אונזער,
גאָטט אונזער הערר, צום וואָהל; ערינגערע דיך אונזער צום זעגען, אונד
הילף אונז צור גליקזעליגקייט. בעגינסטיגע אונד בעגנאַדיגע אונז, דורך פֿער־
הייסונג פֿאָן הייל אונד ערבאַרמען; ערבאַרמע דיך אונזער אונד הילף אונז אויז;

אויך

כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחַל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה· מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ· כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ· וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: לשבת אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ

אויך דיך אַללײן זינד אונזרע אויגען געהעפֿטעט, דען דוא, אַללמאַכטיגר, ביזט איין גנעדיגער אונד ערבאַרמונגספֿאָללער קעניג!.

א'א· אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פֿאָטער! פֿערגיב אונזערע זינדען אַן דיעזעם (שבת אונד) פֿערזאָהנונגסטאַג; טילגע, לאַס זיא פֿער־שווינדען פֿאָר דיינען אויגען אונזרע מיסעטהאַטען אונד פֿערגעהונגען, נאַך יענר פֿערהייסונג[1]: „איך, יאַ איך טילגע דיינע מיסעטהאַטען מיינער־ווילען; אונד דיינער פֿערגעהונגען דענק איך ניכט." פֿערנער הייסט עז[2]: „איך לאַס זיא וויא וואָלקע הינשווינדען דיינע מיסעטהאַטען, אונד וויא דונסט דיינע פֿערגעהונגען; קעהרע צוריק צו מיר איך ערלעזע דיך." פֿערנר[3]: „דען אַן דיעזעם טאַגע פֿערזאָהנט מאַן אויך מייך, אום אייך צו רייניגען; פֿאָן אַללען אייערן זינדען זאָללט איהר פֿאָר דעם עוויגען ריין ווערדען. (לשבת: אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פֿאָטער: צייגע וואָהל־געפֿאַללען אַן אונזערן רוהעטאַג), הייליגע אונז דורך דיינע געבאָטע; גיב אונז אונזערן אַנטהייל אַן דיינער לעהרע; לאַס אונז דיינע גיטע פֿערגניגען, אונד דיין הייל ערפֿרייען

---

[1]) ישעיה מ"ג כ"ה. [2]) דאַזעלבסט מ"ד כ"ב. [3]) ויקרא ט"ז ל'.

בִּישׁוּעָתֶךָ׃ לשבת והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך וינוחו בה ישרא׳ מקדשי שמך וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת׃ כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (אֶלָּא אָתָּה)׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה׃ מֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ השבת ו יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפֻּרִים׃

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם׃ וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃

רצה

ערפרייען. (לשבת: לאַס אונס, אָ עוויגער אונזער גאָטט, דען היילִיגען שבת אין ליעבע אונד פערגניגליכקייט גניעסען, דאַס זיך אַן איהם ערגעטצען, ישראל דיא דיינען נאַמען פערהייליגען): אונד רייניגע אונזער הערץ, דאַס עס דיר אויפריכטיג דיענע. דוא ביזט ישראל פערגעבענד, אונד פערלייהענד דען שטאַממען ישורון׳ס אין אַללען געשלעכטערן; וויר האַבען אויסער דיר קיינען קאָניג, פערלייהענד אונד פערגעבענד וויא דוא. געלאָבט זייאסט דוא, עוויגער, פער־לייהענדער קאָניג, דער אונזערע זינדען, אונד דיא זיינעס פאָלקעס דאַס הויז ישראל, פערגיבט, אונד יאַהרליך אונזערע פערשולדיגונגען טילגט; דוא וועלטס־רעגענט! היילִיגער (דעס שבת׳ס) ישראל׳ס אונד דעס פערזאָהנונגסטאַגס.

רצה. לייגע וואָהלגעפאַללען, אָ גאָטט אונזער הערר! אַן דיינעם פאָלקע ישראל, אונד זיינען געבעטע; פיהרע דען אָפּפערדינסט ווידער איין, אין דען קאָר דיינעס טעמפעלס; נימם ישראל׳ס אָפּפער — זיינע געבעטע — מיט ליבע אונד וואָהלגעפאַללען אַן; אָ מאָכטע דיר דער דינסט דיינעס פאָלקעס ישראל, אימאַמער הין וואָהלגעפאַלליג זיין!

מאָכטען

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ׃ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ׃

והחזינה· מעכטען אונזרע אויגען עז זעהען, ווען דוא מיט ערבארמען נאך ציון צוריקקעהרסט! געלאבט זייאסט דוא גאטט! דער זיינע מאיעסטעט איינסט ווידר אין ציון טהראנען לאססט.

מודים· וויר בעקעננען דיר, דאס דוא דער עוויגע, אונזער אונד אונזרער פֿאטער גאטט זייאסט אין עוויגקייט. דוא ביזט דער הארט אונזערס לעבענס, דער שילד אונזערס הייל[ס], פֿיר אונד פֿיר. וויר דאנקען דיר אונד לאבפרייזען דיך — פֿיר אונזער לעבען, דאז נור פֿאן דיר אבהאנגט, פֿיר אונזרע זעעלען דיא דוא בעוואהרסט, פֿיר דיינע וואונדערדינגע, דיא וויר טאגליך פֿאר אונז האבען, פֿיר דיינע וואונדער טהאטען, אונד פֿיר דיינע וואהלטהאטען צו אללען צייטען — דעם אבענדס, דעם מארגענס אונד דעם מיטטאגס. אללגיטיגער! ניא האט זיא אויפֿגעהערט, דיינע בארמהערציגקייט! ניא פֿאללענדעט דיינע גנאדע, אללבארמהערציגער! דיר פֿערטרויען וויר עוויגליך.

ועל כלם· פֿיר אללעז דיעזעז, זייא דיין נאמע געלאבט אונד האכגעפריזען, דוא אונזער רעגענט, אימער אונד עוויג.

וכתוב· א טרייבע צום גליקליכען לעבען איין, אללע דיינע בונדעסקינדער.

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדְוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל־הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ

בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ (נ״א אָנָּא)
תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ. וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ שֶׁאֵין אֲנַחְנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי

אבותינו

וכל. אונד אללעס וואס לעבט ווירד דיר דאנקען, אונד אויפריכטיג פרייזען דיינען נאמען גאטט אונזערס הייל אונד הילפע סלה! געלאבט זייאסט דוא עוויגער; אללגיטיגער איזט דיין נאמע, אונד דיר אללייןגעביהרט דער דאנק.

שלום. פערלייהע דיינעם פאלקע ישראל איממערוואהרענדען פריעדען, דא דוא קעניג אונד העררר אללעס פריעדענס! דיר געפאללע עס, דיין פאלק ישראל צו יעדער צייט אונד שטונדע, מיט דיינעם פריעדען צו זעגנען.

בספר. דא מאגען וויר, אונד דיין געזאממטעס פאלק, דאס הויז ישראל, איין בוכע דעס לעבענס, דעס זעגענס, דעס פריעדענס, אונד דער ערטרעגליכען נאהרונג געדאכט, אונד איינגעשריעבען ווערדען צום וואהללעבען אונד פריעדען; געלאבט זייאסט דוא עוויגער! שטיפטער דעס פריעדענס.

או״א. אונזער גאטט אונד גאטט אונזרער פאטער! דא קאם עס דאך פאר דיך קאממען אונזער געבעט; ענטציה׳ דיך אונזערם פלעהען ניכט. וויר זינד ניכט אונפערשאמט נאך פערשטאקט, אום דיר, עוויגער, אונזער אונד אונזרער פאטער

אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ:

אָשַׁמְנוּ· בָּגַדְנוּ· גָּזַלְנוּ· דִּבַּרְנוּ דוֹפִי· הֶעֱוִינוּ· וְהִרְשַׁעְנוּ· זַדְנוּ· חָמַסְנוּ· טָפַלְנוּ שֶׁקֶר· יָעַצְנוּ רָע· כִּזַּבְנוּ· לַצְנוּ· מָרַדְנוּ· נִאַצְנוּ· סָרַרְנוּ· עָוִינוּ· פָּשַׁעְנוּ· צָרַרְנוּ· קִשִּׁינוּ עֹרֶף· רָשַׁעְנוּ· שִׁחַתְנוּ· תִּעַבְנוּ· תָּעִינוּ· תִּעְתָּעְנוּ·

סַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים וְלֹא שָׁוָה לָנוּ:

ואתה

אבל אנחנו חטאנו, אשמנו וכו', אע"פ שניתקן תפל' זו ע"ס האלפא בית"א אמר תחל' חטאנו קודם לשאר וידויין דאמרינן בתנחומא ויבא העם אל משה ויאמרו חטאנו, כיון שאמרו חטאנו מיד נתרצה להם; ואומר במקום אחר שכל מי שחטא ואומר חטאתי אין רשות למלאך ליגע בו. אבל, יש מפרשים אבל כמשמעו אלא חטאנו וי"מ אותו כמו אבל אשמים אנחנו, כלאמר באמת חטאנו. דופי, הוא דבר גנאי. טפלנו שקר, עש"ה טפלו עלי שקר (תילים קיט סט). סררנו, עש"ה כי כפרה סוררה סרר ישראל (הושע ד טז). תעתענו ע"ש מתעתעים בנביאיו (דהי"ב לו טז). ולא שוה לנו, כלומר לא עלתה בידינו הנאה באותו מרד, עש"ה חטאתי וישר העויתי ולא שוה לי (איוב לג כז).

פאטער גאטט, פארזאגען, דאס וויר רעכטשאפפען אונד זינדען פרייא זייאן, ניין — וויר האבען וואהרליך געזינדיגעט!

אשמנו· וויר האבען אונס פערשולדעט: וויר וואַרען טרייאלאָס, האבען אונזערן נעכסטען בעאייטראכטיגט, פערלייאדעט; האבען אויסגעאנדעלט אונד געפרעפעלט. וויר וואַרען מוטהווילליג, אונד האבען געוואלטטהאטען אויזגע־איבט. וויר האבען אונוואהרהייט ערדיכטעט! טאדעלנסווערטע ראטהשלאגע געגעבען; געלאָגען אונד געהעהנט. וויר וואַרען אונגעהאָרזאַם, אונד האבען געשמאָהעט. וויר וואַרען אויזגעלאַסען אונד האבען זינדען אונד מיסעטהאטען בעגאנגען. וויר האבען בעליידיגט; וויר וואַרען האלסשטאַרק, האבען באָזהייטען אויזגע־איבט, אונד אונז שווער פערגאנגען. וויר האבען שאנדטהאטען בעגאנגען; האבען אירראוועגע בעטרעטען, אונד האבען געאיררעט.

סרנו· וויר זינד פאָן דיינען געבאָטען אונד גוטען פעראָרדנונגען אבגעוויכען, אונד עז האט אונז ניכט געפראָממט.

ואתה

וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ. כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם. וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים הֲלֹא כָּל־הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ:

אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם. וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חָי: אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן וּבוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב: אֵין דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּךָּ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ: וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתִּסְלַח לָנוּ עַל כָּל חַטֹּאתֵינוּ. וְתִמְחָל־לָנוּ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. וּתְכַפֶּר לָנוּ עַל כָּל פְּשָׁעֵינוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאֹנֶס וּבְרָצוֹן:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאִמּוּץ הַלֵּב:

ואתה צדיק וגו', נחמי' ט' ל"ג. שתסלח לנו על כל חטאתינו וכו', בכאן רבו הנוסחאות, עיין באבודרה' ובשל"ה דף רכ"ח ודף רל"א א', ויפה אמר בעל ווי"כ כי מן המקרא אין הכרע כלל וגם נוסחאות התפל' אינם שומרים הסדר בכ"מ לכן הקהלו' אוחזות מנהג' ואין לשנות.

על חטא שח"ל וכו', הוידוי הזאת ניתקנת ע"ס א"ב כפול ומפרטים בה החטאים. באונס, שאנסוהו לעבור על אחת מכל מצות ה' ואם לא יהרגוהו שיעבור ולא יהרג חוץ מע"ז וגילוי עריות ושפיכת דמים שיהרג ולא יעבור ונ"ל **באונס** בסגול ומלעיל כי שם דבר הוא דוגמת וברצון וכן הוא מנוקד בת"י (ישעי כט ז) בסגול אבל בנר"י הוא שם תאר ואין לו ענין בכאן, אח"כ מצאתיו בניקוד סגול בד"י וכדין. ברצון, שחטא ברצונו בלא שום

ואתה. דוא, אללגערעכטער אין אללעם וואס אונז בעטראפפען, דוא האסט טרייאליך געהאנדעלט; וויר אבער — וויר האבען געפרעפעלט.

מה נאמר. וואס וואללען וויר דיר, בעוואהנער יענער האהען, זאגען? וואס דיר ערצאהלען, הימעלסטהראנער! ווייסט דוא ניכט אללע פערבארגענען דינגע זא וויא דיא אפפענבארען? — דוא קעננסט יא אללע געהיימניססע דער וועלט! דיא טיעפסטען פערבארגענהייטען אללער לעבענדיגען! דוא דורכ- טויעסט אללע געמאכער אונזערעז וויננערען, אונד פריפסט ניערען אונד הערזן. קיין דינג איזט דיר געהיים, אונד ניכטס בלייבט דיינען בליקקען פערבארגען! א מאכטע עז דאך דיין וויללע זיין, עוויגער אונזער גאטט אונד אונזרער פאטער, אללע אונזרע זינדען צו פערגעבען, אללע אונזרע פערגעהונגען צו פערצייהען, אונד אללע אונזרע מיסעטהאטען צו ערלאסען.

על חטא. דיא זינדע דיא וויר בעגאנגען אונווילקיהרליך אדער ווילקיהרליך;

דיא

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי־דָעַת:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּבִטּוּי שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי וּבַסָּתֶר:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגִלּוּי עֲרָיוֹת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדִבּוּר פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהַרְהוֹר הַלֵּב:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהוֹנָאַת רֵעַ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּוְעִידַת זְנוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן וּבִשְׁגָגָה:
וְעַ״חֵ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזִלְזוּל הוֹרִים וּמוֹרִים:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחֹזֶק יָד:

ועל

אונס. בְּהַרְהוֹר הלב, כנ״ל כל׳ הכתוב בדכיא ד׳ ב׳ ואמרו ז״ל הרהורי עבירה קשין מעביר׳. בחוזק יד, שהתחזק על חבירו. בטומעת שפתים, זהו כבלות הפה.

דיא זינדע דיא וויר בעגאנגען אויז אונוויסענהייט:
אונ: אויך דיא וועלכע וויר בעגאנגען דורך ווארטע דיא אונזערן ליפּפּען ענטפֿאהרען.
דיא זינדע דיא וויר בעגאנגען אֶפֿפֿענטליך אָדער הייםליך;
אונ: אויך דיא וועלכע וויר בעגאנגען דורך בלוטשאנדע.
דיא זינדע דיא וויר בעגאנגען דורך אונאנשטאֶנדיגע וואָרטע;
אונ: אויך דיא וועלכע וויר בעגאנגען דורך פֿאָרזאֶמליכען בעטרוג.
דיא זינדע דיא וויר בעגאנגען דורך איבלע געדאנקען.
אונ: אויך דיא וועלכע וויר בעגאנגען דורך היטערגעהונג אונזערז נאֶכסטען.
דיא זינדע דיא וויר בעגאנגען דורך טיינבוסע:
אונ: אויך דיא וועלכע וויר בעגאנגען דורך פֿערלעטזונג דער קייטהייט.
דיא זינדע דיא וויר בעגאנגען אויז פֿרעפֿעל אָדער פֿערזעהען.
אונ: אויך דיא וועלכע וויר בעגאנגען דורך פֿעראכטונג דער עלטערן אונד לעהרער.
דיא זינדע דיא וויר בעגאנגען דורך געוואלטטהאֶטיגקייט;

אונ:

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחִלּוּל הַשֵּׁם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטִפְשׁוּת פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטֻמְאַת שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע:
וְעַ"חֵ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים:
(וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת סְלַח־לָנוּ. מְחַל־לָנוּ. כַּפֶּר־לָנוּ):
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַפַּת־שֹׁחַד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָשׁוֹן הָרָע:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָצוֹן:
עַ"חֵ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן: (נ"א במראית עין)
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית:
ועל

ביודעים, כמו שנאמר או הודע אליו חטאתו. ובלא יודעים. כמו שנאמ' והוא לא ידע ואשם. בלצון, ל' ליצנות. בנטיית גרון ובשקור עין, עפ"ה ותלכנה נטויות גרון ומשקרות

אונז אויך דיא וועלכע ויר בעגאנגען דורך ענטהייליגונג דעס געטטליכען נאמענס.
דיא זינדע דיא ויר בעגאנגען דורך אלבערנעז געשוואטץ;
אונז אויך דיא וועלכע ויר בעגאנגען דורך פעראונרייניגונג אונזרער ליפפען.
דיא זינדע דיא ויר בעגאנגען דורך דיא געוואלט בעזער לייденשאפטען;
אונז אויך דיא וועלכע ויר בעגאנגען וויסענד אדער אונוויסענד.
(אללע דיזע זינדען, פערצייהענדער גאטט! פערגיב, פערצייהע, אונד ענטזינדיגע אונז.)
דיא זינדע דיא ויר בעגאנגען דורך בעסטעכונג;
אונז אויך דיא וועלכע ויר בעגאנגען דורך ליגען אונד טריגען.
דיא זינדע דיא ויר בעגאנגען דורך פערלייאדונג.
אונז אויך דיא וועלכע ויר בעגאנגען דורך שפאטטערייא;
דיא זינדע דיא ויר בעגאנגען אים האנדעל אונד וואנדעל;
אונז אויך דיא וועלכע ויר בעגאנגען דורך עסען אונד טרינקען.
דיא זינדע וועלכע ויר בעגאנגען דורך ציגזען אונד וואכערן;
אונז

וְעַ"ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּנְטִיַּת גָּרוֹן׃ (כ"א בנבול פה)

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂקּוּר עָיִן׃

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ׃

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת׃

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעַזּוּת מֶצַח׃

(וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ׃ מְחַל־לָנוּ׃ כַּפֶּר־לָנוּ׃

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְרִיקַת־עוֹל׃

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְלִילוּת׃

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּצְדִיַּת־רֵיעַ׃

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּצָרוּת עָיִן׃

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַלּוּת רֹאשׁ׃

ועל

עיני' (ישעי' ג טז). מצח, המ"ם בסגול בכל כ"י וס"מ ואין לשנות, ואע"פ שבכל המקר' המ"ם בצר"י יתכן שההפסק ישנהו לסגול דוגמת כל נכא ויבש ודומיהם כמ"ש בשו"ש בתורת אלהי' מפורש ברא"י כ"א ק"ו. בפלילות, ל' עון פלילי (איו' לא כח) ונתן בפלילי' (שמות כא כב) וכולם שמות תארים והמסדר הזה תיקן מהם שם המקר' פלילות וכן מן לא תלך רכל המציא רכילות ע"מ ידידות שרירו' ודומיהם והם כמשפט הל' לכן קש' כרת ו ע ר י ר י שגם הוא שם תאר ויותר ראוי לומר ערירות על מתכונת ל' עברי. בצדית ריע, ל'

אָזֹ: אויך דיא וועלכע וויר בעגאַנגען דורך פרעכהייט.
דיא זינדע דיא וויר בעגאַנגען מיט בוהלערישען אויגע;
אַזֹ אויך דיא וועלכע וויר בעגאַנגען דורך פלודעריי.
דיא זינדע דיא וויר בעגאַנגען דורך שטאָלצעס בליקען.
אָזֹ: אויך דיא וועלכע וויר בעגאַנגען מיט פרעכער שטירנע;
אַללע דיזע, פערצייהענדער גאָטט! פערגיב, פערלייהע, אונד ענטזינדיגע אונז.
דיא זינדע וועלכע וויר בעגאַנגען דורך אַבווערפונג דעם יאָכעס*;
אַזֹ אויך דיא וועלכע וויר בעגאַנגען דורך אורטהיילען.
דיא זינדע דיא וויר בעגאַנגען דורך האַמיטעס בעטראַגען געגען אונזערן נאָגסטען;
אַזֹ אויך דיא וועלכע וויר בעגאַנגען דורך מיסגונסט.
דיא זינדע דיא וויר בעגאַנגען דורך לייכטפערטיגקייט;

---

*) דאַז יאָך אַבווערפען הייסט, זיך זיינער פפליכטען ענטציהן.

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עוֹרֶף:
עַ"חֵ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּרִיצַת רַגְלַיִם לְהָרַע:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁבוּעַת־שָׁוְא:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂנְאַת חִנָּם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְשׂוּמֶת־יָד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב:
וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ. מְחַל־לָנוּ. כַּפֶּר־לָנוּ:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ"חַ עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:
ועל

או השליך עליו בצדי' (במדב' לה כ). ברכילות, כ"כ בספרינו ואולם בכל כ"י ברכיל בלא נקודות. בתשומת יד, כמו וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד (ויקרא ה כא). בתמהון לבב, כן הגירסא בהרבה מדויקים וכן מסתבר וכלישנא דקרא דברי' כ"ח כ"ח ור"ל מה שחטאנו במהומות הלב כי המהומה והתמהון קרובים בענין ושניהם מתורגמין שעמומית לבא והוא לשון טירוף הדעת.

אונד אויך דיא וועלכע וויר בעגאַנגען דורך האַרטנעקקיגקייט.
דיא זינדע דיא וויר בעגאַנגען דורך איילפֿערטיגקייט צום בעזען;
אונד אויך דיא וועלכע וויר בעגאַנגען דורך קלאַטשערייא.
דיא זינדע, דיא וויר בעגאַנגען דורך פֿאַלש שוואָרען;
אונד אויך דיר וועלכע וויר בעגאַנגען דורך מענשענהאַס.
דיא זינדע דיא וויר בעגאַנגען דורך פֿעראונטרייאונג דעס אַנפֿערטרויטען.
אונד אויך דיא וועלכע וויר בעגאַנגען דורך הערצענסשטורמען.

אַללע דיזע, פֿערצייהענדער גאָטט! פֿערגיב, פֿערצייהע, אונד ענטזינדיגע אונז.

אויך יענע זינדען, וועגען וועלכער וויר פֿערשולדעט וואָרען צו איינעם עולה אָפּפֿער.
אויך יענע זינדען, וועגען וועלכער וויר פֿערשולדעט וואָרען צו איינעם חטאת אָפּפֿער.
אויך יענע זינדען, וועגען וועלכער וויר פֿערשולדעט וואָרן צו איינעם עולה ויורד אָפּפֿער.
אויך

*נק"ק פפר"מ אומרין כסדר הכתוב למטה בעמוד.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁחַ עֲלֵיהֶם אָשָׁם וַדַּאי וְתָלוּי:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁחַ עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁחַ עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁחַ עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
וְעַחֲ שֶׁחַ עֲלֵיהֶם כָּרֵת וַעֲרִירִי: (כ"א ועריריות)
וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ. מְחַל־לָנוּ. כַּפֶּר־לָנוּ.
וְעַל חֲטָאִים שֶׁחַ עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין
סקילה

כָּרֵת כ"כ בכל כ"י ודפוסי ישני' וכן עיקר אחרי שמצאנו גם הקיבוץ בדבריה' כריתות ביו"ד בין העי"ן והלמ"ד ש"מ שהיחיד כרת בכר"י שאילו מן כרת בב' קמצין נאמר כרתות בקמץ ואין מקום ליו"ד וזה ברור. כרת וערירי, דע שבכל כ"י גם בדפוסי ישני' גם בסידור ספרדי' ליתא מלת ערירי וזה ראי' שאיננו מלשון המסדר אבל הוא תוספ' האחרוני' וכן ראי' במהרי"ל שאמר כי במנה' יש להוסיף וערירי, וכבר כתבתי בסמוך שהעיקר עריות.

אויך יענע זינדען, וועגען וועלכער וויר פערטוארדעט וואָהרען צו חייבן אשם תלוי אָפּפער.
אויך יענע זינדען, וועגען וועלכער וויר פערטוארדעט וואָהרען צו מרדות שלאָגע.
אויך יענע זינדען, וועגען וועלכער וויר פערטוארדעט וואָהרען צו פירציג שלאָגען.
אויך יענע זינדען, וועגען וועלכער וויר פערטוארדעט וואָהרען צו מיתה בידי שמים.
אויך יענע זינדען, וועגען וועלכער וויר פערטוארדעט וואָהרען צו כרת אונד ערירי.
אַללע דיזע, פערצייהענדער גאָטט! פערגיעב, פערצייהע אונד ענטזינדיגע אונז.
אויך יענע זינדען, וועגען וועלכער וויר פערטוארדעט וואָהרען צו דען פיער געריכטס־
זיבען טאָדטעסשטראַפען:

---

*אין פפר"ם אונד מעהרערן קהלות ווירד נאַך דיזער אָרדנונג געזאַגט.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם תָּלוּי:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת (במנהג מוסיפין וערירי)
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת: ועל כלם וכו'.

סְקִילָה· שְׂרֵפָה· הֶרֶג· וְחֶנֶק· עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה וְעַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה· בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה· וּבֵין שֶׁאֵין בָּהּ קוּם עֲשֵׂה· אֶת־שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ וְאֶת־שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ· אֶת־שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ· וְהוֹדִינוּ לְךָ עֲלֵיהֶם· וְאֶת־שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ לְפָנֶיךָ הֵם גְּלוּיִם וִידוּעִים· כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר הַנִּסְתָּרֹת לַיָי אֱלֹהֵינוּ׃ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד־עוֹלָם· לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת· כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (אֶלָּא אָתָּה)׃

על מ"ע ועל מצות ל"ת, כ"כ בכל כ"י ודפוסי' ישני' וכן גירסת אבודרה'. בין שיש בהם קום עשה כגון תפילין שהוא עש' גמור' וכן סוכ' ולולב ודומיה', ובין שאין בה קום עשה כגון ציצית שאם אין לא בגד בד' כנפות אינו חייב בה מה"ת, וכן מזוזה ומעק' ודומיה' שאינן כ"א עשה בעלמא מיהו בעידן ריתחא ענשי עלה כמי כדאי' מנחות מ"א א'. כתב הר"ר אבודרה' והחות' כאן ב"א"י המלך הסלחן טוע' הוא ועוד א"כ הוו להו ח' ברכו' בתפל' ואנן שבע תנן.

דאַס: שטייניגען; דאַס פֿערברעננען; דאַס ענטהויפטען אונד דאַס ערווירגען. עס זייען דען געביטענדע אָדער פֿערביטענדע געזעטצע; נור אויסאיבונג פֿערפֿליכטענדע אָדער ניכט פֿערפֿליכטענדע. זאָוואָהל דיא אונס בעקאַננט זינד, אונד דיא אונס אונבעקאַננט זינד. אַלזאָ דיא וויר וויסען, האַבען וויר הערגערעכנעט אונד פֿאָר דיר בעקעננט! אונד דיא אונס אונבעקאַננט געבליעבען, זינד דאָך דיר אָפֿפֿענבאַר אונד בעוואוסט! זאָ וויא עס געשריבען שטעהט: פֿערבאָרגענע דינגע זינד דעם עוויגען אונזערם גאָטטע פֿאָרבעהאַלטען; וואַס אַבער אָפֿפֿענבאַר ווירד, געהט אונס אונד אונזרע קינדער אַן, דאַס וויר נאָך אַללען וואָרטע דיזער לעהרע. דוא ביסט ישראל פֿערגעבענד, אונד פֿערצייהענד דען שטאַממען ישורון'ס אין אַללען געשלעכטערן: וויר האַבען אויסער דיר קיינען קאָניג, פֿערצייהענד אונד פֿערגעבענד וויא דוא.

אֱלֹהַי עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי כְדַאי · וְעַכְשָׁו שֶׁנּוֹצַרְתִּי כְּאִלּוּ לֹא נוֹצַרְתִּי · עָפָר אֲנִי בְּחַיָּי · קַל וָחוֹמֶר בְּמִיתָתִי · הֲרֵינִי לְפָנֶיךָ כִּכְלִי מָלֵא בוּשָׁה וּכְלִמָּה · יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד · וּמַה שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מָרֵק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים · אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִים וָחֳלָיִם רָעִים:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה: פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם · עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ · לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם

אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי, כלומר קודם שנוצרתי לא הייתי חשוב והגון להיות נוצר ועכשיו שנוצרתי כאילו לא נוצרתי כי מה אני ומה חשיבתי עפר אני בחיי וכו'. יהי רצון מלפניך שלא אחטא עוד, כלומר לסייעני שלא אחטא ע"ד מאמרם ז"ל בא ליטהר מסייעין אותו. מרק, ענין שטיפה והדחה, ל' ומורק ושוטף במים (ויקרא ו כא), כלומר הפרע ממני אך ברחמים, ובקשה זו היא שנוי' בברכו' סוף פ' הי' קורא בתורה:

אלהי. גאָטט! איין ניכטס וואַר איך פֿאָר מיינער ענטשטעהונג; אונד יעצט נאַך מיינער ענטשטעהונג, בין איך נאָך עבען דאַזועלבע. שטויב נור בין איך לעבענד, אום וויא פֿיעל מעהר נאַך מיינעם הינשיידען. זיהע, היער שטעה' איך פֿאָר דיר; איין וועזען פֿאָללער שמאַך אונד שאַנד. אָ מאָכֿט' עס דיין ווילע זיין, עוויגער! מיין אונד מיינער פֿאָטער גאָטט, דאַס איך ניא מעהר זינדיגע, אונד מיינע שאָן בעגאַנגענע זינדען, לָז טילגען, דורך דיין גרענצענלאָזעס ערבאַרמען! ניכט אַבער דורך שמערצען אָדער באָזאַרטיגע קראַנקהייטען.

אלהי. מיין גאָטט! בעוואַהרע פֿאָר באָזען מיינע צונגע, אונד מיינע ליפפען פֿאָר בעטריגליך רעדען. לאַס מיינע זעעלע, געגען מיינע לאָסטערער געלאַססען, אונד געגען יעדען געדולדיג זיין, וויא שטויב דער ערדע. אָפֿפֿנע מיין הערץ דיינער לעהרע, דאַס זיך מיינע זעעלע אום ערפֿיללונג דיינער געבאָטע בעשטרעבע. פֿערניכֿטע דער באָזהאַפֿטען ענטווירפֿע ווידער מיך, אונד פֿערייטלע איהר פֿאָרהאַבען. טהוע עס דיינעס נאַמענס ווילל, דיינער רעכֿטען ווילען, דיינער היילינקייט ווילל, דיינער לעהרע ווילען. אויף דאַס ערריטעטט ווערדען דיינע ליבען. לאַס מיר דיינע רעכֿטע בייאַ שטעהן, אונד ערהאָרע מיך. וואָהל מאָגען דיר געפֿאַללען דיא רעדען מיינעס מונדעס דיא געדאַנקען מיינעס הערצענס, דיר עוויגער! מיין האָרט אונד מיין ערלאָזער.

ער

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן
יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

בשבת אומרים ויכולו גם מגן אבות ונק"ק גם במה מדליקין.

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

ש"ץ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

ק' מָגֵן אָבוֹת בִּדְבָרוֹ מְחַיֵּה מֵתִים בְּמַאֲמָרוֹ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ הַמֵּנִיחַ לְעַמּוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קָדְשׁוֹ כִּי בָם רָצָה לְהָנִיחַ לָהֶם לְפָנָיו נַעֲבוֹד בְּיִרְאָה וָפַחַד וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מֵעֵין הַבְּרָכוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וּמְבָרֵךְ שְׁבִיעִי וּמֵנִיחַ בִּקְדֻשָּׁה לְעַם מְדֻשְּׁנֵי עֹנֶג זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

ש"ץ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ· וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

ער דער אונטער זיינען היממעל; קאָרען אייכטראַכט ערהאָלט, ערהאַלטע אויך אונז אונד גאַנץ ישראל איין פריעדען; אמן. זייא עז דיין ווילע, אָ עוויגער אונזער אונד אונזרער פאָטער גאָטט! דען היילינגען טעמפעל, באַלד איין אונזערן טאָגען, ווידער צו ערבויען, דאַס יעדער זיינען אַנטהייל אַן דיינעם געזעטצע נעהמע.

חזן פותחין הארון

הפיוט הזה נבנה על סדר תשר"ק אחר התיבות יעלה ויבוא ויראה, ורוב קהלות אשכנז מקנרי' אותו במקצת, ויש קהלות כמו ווירמייזא ובנותי' שאין אומרי' אותו כל עיקר.

יַעֲלֶה תַּחֲנוּנֵינוּ מֵעֶרֶב׃ וְיָבֹא
שַׁוְעָתֵנוּ מִבֹּקֶר׃ וְיֵרָאֶה
רִנּוּנֵינוּ עַד עָרֶב׃
יַעֲלֶה קוֹלֵנוּ מֵעֶרֶב׃ וְיָבֹא
צְדָקָה מִבֹּקֶר וְיֵרָאֶה
פִּדְיוֹנֵינוּ עַד עָרֶב׃

יעלה

יעלה תחנונינו מערב, התחיל במערב וסיים בעד ערב עש"ה ביום כיפורי' מערב עד ערב תשבתו שבתכם (ויקרא כג לב), וטעם המאמר, תחנונינו ושועתינו וכל הרנה והתפלה שאנו מתפללים מערב ומבקר עד ערב יעלה ויבא ויראה לפניו ית', ולספרים הגורסים ויבוא שובב ויבוא צדקה ויבוא סליחה, יהי' טעם שובב לשון הנחה והתרצות כמו אכפת תשובב לנו (תילי' ס' ג'), וטעם ויראה כטעם וירצה ויקובל, גם הוא ל' התגלות וזהו ויראה פדיונינו; ואל תתמה על שאמר יעלה ויבוא לשון זכר על צדקה ועתירה וסליחה, כי כח שם הפעל הוא בכל פעל עבר ועתיד כמו שכתב הראב"ע בפירושו לתילים מזמור ג' וט'.

יעלה*

מאָכטע אונזער ביטטען פאָן אַבענד, ביז צו דיר עמפאָר שטייגען;
דאַס מאָן מאָרגען בערוהיגונג ערפאָלגע,
אונד אונזרע ואָבגעזאַנגע דיר געפאָלליג זייאן ביז צום אַבענד.
מאָכטע אונזרע שטיממע פאָן אַבענד, ביז צו דיר עמפאָר שטייגען;
דאַס מאַן מאָרגען דיינע מילדע אונז ענטגעגען קאָממע,
אונד אונזרע ערלאָזונג בעשלייסע ביז צום אַבענד.

מאָכטע

---

*) דיזע איבערזעטצונג, זאָ וויא דיא דער פאָלגענדען סליחות ובקשות, האַט מאַן דעם איבערזעטצער דעז פיוט'ס אתיתי לחננך (איזן צווייטען טאַג ר"ה) צו פערדאַנקען. ער בעמערקטע מיר דאַבייא, דאַז ער דיא הירין פאָר קאָממענדען פסוקי' זאָ איבערזעצט, וויא זיא זיך היהער אַם בעסטען שיקטען, אָהנע זיך דאַבייא אַן איינע בעזאָנדערע איבערזעטצונג געהאַלטען צו האַבען; אויסער דען פסוקי' תילים, אַוז בייא וועלכען ער דער פאָרטרעפליכען איבערזעטצונג של החכם רמ"ד ז"ל פאָלקאָממען געפאָלגט.

יַעֲלֶה עֲתִירָתֵנוּ מֵעֶרֶב· וְיָבֹא
סְלִיחָתֵנוּ מִבֹּקֶר· וְיֵרָאֶה
נַאֲקָתֵנוּ עַד עָרֶב׃
יַעֲלֶה אֶנְקָתֵנוּ מֵעֶרֶב· וְיָבֹא
אֵלֶיךָ מִבֹּקֶר· וְיֵרָאֶה
אֵלֵינוּ· עַד עָרֶב׃

סוגרין הארון

בסידור הפסוקים האלה נחלקו הספרים, והנה יש בידי ד' כ"י ישן נושן ולכל אחד סדר מיוחד בקדימה ואיחור, גם בתוספת ומגרעת, וארבעתם משונים מן הסדר שבספרי הדפוס אשר גם הם שנין דא מן דא, גם נוטות מן הסדר הכתוב בשאר ימי הסליחות, ולמט' בעמוד* הנגנו סדר אחר גם הוא מ"א לקוח ממחזור ישן שנדפס בק"ק פפד"מ יע"א.

חזן שְׁמֵעַ תְּפִלָּה עָדֶיךָ כָּל בָּשָׂר יָבֹאוּ׃
קהל יָבוֹא כָל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנֶיךָ יְיָ׃

לפניך

שומע תפלה וכו'. הפסוקים האלה כולם מלוקטים הנה והנה ממקראי קודש ככל אשר ציינתי עליהם, והרוצה לעמוד על טעמם וסודותם, ועיין במפרשי אודותם, במקומותם למושבותם. שומע, תילים ס"ה ג'. יבוא, עש"ה ישעי' ס"ו כ"ג.

מאָכטע אונזער פֿלעהן פֿאָן אָבענד, ביז צו דיר עמפּאָר שטייגען;
דאַס מאָן מאָרגען פֿערגעבונג ערפֿאָלגע,
אונד אונזער אינברינסטיגעז ביטטען דיר װאָהלגעפֿאַללע ביז צום אָבענד;
מאָכטע אונזער פֿלעהן פֿאָן אָבענד, ביז צו דיר עמפּאָר שטייגען;
דאַס מאָן מאָרגען עז פֿאָר דיך געלאַנגע,
אונד אונז װילפֿאַהרט װערדע ביז צום אָבענד.
שומע· ערהאָרער דעז געבעטז! צו דיר קאָממט אַללעז פֿלייש!
יבוא· אַללעז פֿלייש קאָממט, דיך, עוויגער אַנצובעטען.

לפניך

---

*ס' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה עָדֶיךָ כָּל בָּשָׂר יָבֹאוּ׃ ק' יָבוֹא כָל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנֶיךָ יְיָ׃ ס' לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפּוֹלוּ

ולכבוד

י׳ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ:

ק׳ יָבֹאוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וִיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ:

י׳ בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי יְיָ עֹשֵׂנוּ:

ק׳ בֹּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה חֲצֵרֹתָיו בִּתְהִלָּה הוֹדוּ לוֹ בָּרְכוּ שְׁמוֹ:

י׳ הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ כָּל עַבְדֵי יְיָ הָעֹמְדִים בְּבֵית יְיָ בַּלֵּילוֹת:

ק׳ שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת יְיָ:

ברכו

לפניך ה׳ אלהינו וכו׳, אין זה מן הכתובים, ובכל כ״י גם בדפוסים רבים איננו. יבואו, תילי׳ פ״ו ט׳. בואו כשתקוה, צ״ה ו׳. בואו ק׳ ד׳. הנה. שאו, קל״ד.

לפניך· אללעס ווירד היכקיען אונד ניעדערפאללען, עוויגער אונזער גאטט! אונד דיינעם עהרווירדיגסטען נאמען פערהעררליכען.

יבוא· אללעס ווירד קאממען! דיך אנבעטען, העררן! אונד עהרען דיינען נאמען.

בואו· קאממט, לאסט אונז אנבעטען, ניעדערפאללען אונד היכקיען פאר דעם עוויגען אונזערם שאפפער.

בואו· געהט צו זיינען טהארען איין מיט דאנק; מיט לאבגעזאנג צו זיינען פארהאף, דאנקט איהם, לאבט זיינען נאמען.

הנה· בענעדייעט דעם העררן, אללע קנעכטע דעז העררן! דיא איהר דעז נאכטז אין זיינעם הויזע דיענט!

שאו· ערהעבט געגן הייליגטהום דיא הענדע, אונד בענעדייעט דעם העררן.

ברכו

וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ: ק׳ הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ חִילוּ מִפָּנָיו כָּל הָאָרֶץ: י׳ כָּל הָאָרֶץ יִשְׁתַּחֲווּ לְךָ וִיזַמְּרוּ לָךְ יְזַמְּרוּ שִׁמְךָ סֶלָה: ק׳ זַמְּרוּ אֱלֹהִים זַמֵּרוּ זַמְּרוּ לְמַלְכֵּנוּ זַמֵּרוּ: י׳ כִּי מֶלֶךְ כָּל הָאָרֶץ אֱלֹהִים זַמְּרוּ מַשְׂכִּיל: ק׳ כִּי אֵל גָּדוֹל יְיָ וּמֶלֶךְ

גדול

ק׳בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו גִּבּוֹרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמוֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ:

ק׳בָּרְכוּ יְיָ כָּל צְבָאָיו מְשָׁרְתָיו עֹשֵׂי רְצוֹנוֹ:

ק׳בָּרְכוּ יְיָ כָּל מַעֲשָׂיו בְּכָל מְקוֹמוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ:

ק׳בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ:

ק׳יְיָ אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְאֹד הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ:

ק׳כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ:

מלאכיו, צבאיו, מעשיו, ק"ג, כ׳ כ"א כ"ב. ברכי, ק"ג א׳. ה׳, ק"ד א׳. כי, דברי׳ ל"ב ג׳.

ברכו. בענעדייעט דען העררן! איהר זיינע ענגעל! העלדענקרעפטע דיא איהר איהם געהארכט; פאללשטרעקט וואס זיין װארט געביעטעט!

ברכו. בענעדייעט דען העררן! איהר זיינע העערע! זיינע דיענער דיא איהר זיינען װילען טהוט!

ברכו. בענעדייעט דען העררן! איהר זיינע װערקע אללע! אן אללען ארטען זיינער הערשאפט, בענעדייע זעעלע דען העררן!

ברכי. מיינע זעעלע בענעדייע דען העררן; אלל מיין אינניגעס זיינען היילינגען נאמן.

יי. העררן, מיין גאטט! דוא ביסט זעהר העררליך! מאיעסטאט אונד פראכט איזט דיין געוואנד.

כי. ווען איך דעס עוויגען נאמען אנרופע; ערקעננט דיא גראססע אונזערס גאטטעס!

גָּדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים: ק׳בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי יְיָ עֹשֵׂנוּ: ק׳וַאֲנַחְנוּ בְּרֹב חַסְדְּךָ נָבוֹא בֵיתֶךָ נִשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ: ק׳נִשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ וְנוֹדֶה אֶת שְׁמֶךָ עַל חַסְדְּךָ וְעַל אֲמִתֶּךָ כִּי הִגְדַּלְתָּ עַל כָּל שִׁמְךָ אִמְרָתֶךָ: ק׳יְיָ אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְאֹד הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ: ק׳יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט: ק׳צֶדֶק וּמִשְׁפָּט

מכון

פ׳ נָבוֹאָה לְמִשְׁכְּנוֹתָיו נִשְׁתַּחֲוֶה לַהֲדֹם רַגְלָיו׃

ק׳ נִשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ וְנוֹדֶה אֶת שְׁמֶךָ עַל חַסְדְּךָ וְעַל אֲמִתֶּךָ כִּי הִגְדַּלְתָּ עַל כָּל שִׁמְךָ אִמְרָתֶךָ׃

פ׳ גַּדְּלוּ לַיְיָ אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃

ק׳ רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא׃

פ׳ רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי־קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃

נבואה, תילי׳ קל״ב ז׳. נשתחוה, קל״ח ב׳ והוסב מל״י לל״ר. גדלו, ל״ד ד׳. רוממו ה׳ אלהינו והשתחוו להדום רגליו, רוממו ה׳ וגו׳ להר קדשו, צ״ט ה׳ ט׳.

נבואה• לאסט אונז געהען אין זיינע וואָהנונג; אנבעטען דאָרט צו זיינער פֿיסע שעמעל:

נשתחוה• היגגעשטרעקט צו טעמפעל דיינער הייליגטהומז, דאנקען וויר פֿיר דיינע גיטע, דיינע טרייע: דען דוח האָסט דיינען רוהם, דיין וואָרט, איבער אַללעז גראָס געמאַכט.

גדלו• פרייסט מיט מיר דעז עוויגען גראָסע! לאסט אונז צוזאַממען זיינן נאַמן עהרען!

רוממו• ערהעבט דען עוויגען, אונזערן גאָטט! בעטעט אַן פֿאָר זיינער פֿיסע שעמעל! הייליג איזט ער!

רוממו• ערהעבט דען עוויגען אונזערן גאָטט! פֿאַללט הין צו זיינעם הייליגען בערגע; דען אונזער גאָטט, דער עוויגע איזט הייליג.

השתחוו

מְכוֹן כִּסְאֶךָ חֶסֶד וֶאֱמֶת יְקַדְּמוּ פָנֶיךָ׃ פ׳ נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה בִּזְמִירוֹת נָרִיעַ לוֹ׃ ק׳ גַּדְּלוּ לַיְיָ אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃ פ׳ רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדוֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא׃ ק׳ רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃ פ׳ מִי אֵל כָּמוֹךָ נוֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל

ק׳ הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ חִילוּ מִפָּנָיו כָּל הָאָרֶץ׃

י׳ כָּל־הָאָרֶץ יִשְׁתַּחֲווּ לְךָ וִיזַמְּרוּ־לָךְ יְזַמְּרוּ שִׁמְךָ סֶלָה׃

ק׳ זַמְּרוּ אֱלֹהִים זַמֵּרוּ זַמְּרוּ לְמַלְכֵּנוּ זַמֵּרוּ׃

י׳ כִּי מֶלֶךְ כָּל־הָאָרֶץ אֱלֹהִים זַמְּרוּ מַשְׂכִּיל׃

ק׳ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

י׳ וַאֲנַחְנוּ בְּרֹב חַסְדְּךָ נָבוֹא בֵיתֶךָ נִשְׁתַּחֲוֶה אֶל־הֵיכַל־קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ׃

ק׳ הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃

השתחוו, צ״ו ט׳. כל הארץ ישתחוו לך, ס״ו ד׳. זמרו, כי מלך, מ״ז, ז׳ ח׳.
ואנחנו נברך, קט״ו י״ח. ואנחנו ברוב, ה׳ ח׳ אלא שהוסב מל״י לל״ר. הרנינו פ״א ב׳.

השתחוו. בעטעט אַן, אין פֿעסטליכען שמוקע! בעבעט אַללע וועלט, פֿאָר איהם.

כל. דער גאַנצע ערדקרייס בעטעט אַן, לאָבזינגט דיר, לאָבזינגט דיינען נאַמען, סלה.

זמרו. לאָבזינגט גאָטטע, לאָבזינגט: לאָבזינגט אונזערם קאָניגע, לאָבזינגט!

כי. דען גאָטט איזט אויף דעם גאַנצען ערדרייך קאָניג; ריהרט דאַז זאַיטענשפּיעל צום אונטערווייזונגזליעד.

ואנחנו. וויר פּרייזען איהן, דען העררן, פֿאָן נון אַן אונד אין עוויגקייט הללויה.

ואנחנו. וויר, אויף דיינע גראָססע גיטע, בעטרעטען אין לאָבערזיכט דיין הויז; וויר בעטען היגעסטרעקט, אין גאָטטעספֿורכט, פֿאָרן טעמפּל דיינער הייליגקייט.

הרנינו. יובעלט גאָטט, אונזרער שטאָרקע; פֿראָהלאָקט דעם גאָטטע יעקב׳ס.

פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ׃ ק׳ לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא׃ י׳ כִּי מִי אֵל מִבַּלְעֲדֵי יְיָ וּמִי צוּר מִבַּלְעֲדֵי אֱלֹהֵינוּ׃ ק׳ מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת

פ׳לְכוּ נְרַנְּנָה לַיָי נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ׃

ק׳צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ חֶסֶד וֶאֱמֶת יְקַדְּמוּ פָנֶיךָ׃

פ׳נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה בִּזְמִירוֹת נָרִיעַ לוֹ׃

ק׳כִּי מִי אֵל מִבַּלְעֲדֵי יְיָ וּמִי צוּר מִבַּלְעֲדֵי אֱלֹהֵינוּ׃

פ׳אֲשֶׁר מִי אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרֹתֶךָ׃

לכו, צ״ה א׳. צדק, פ״ט ט״ו. נקדמה, צ״ה ב׳. כי מי אל, שמואל ב׳, כ״ב ל״ב,
ולא ידעתי למה בחרו בכתוב הזה יותר מבסבירו האמור בתילי׳ י״ח ל״ב אשר, דברי׳ג׳ כ״ד.

לכו. אויף! לאסט אונז דעם עוויגען יובלען, פֿראָהלאָקקען אונזערם האָרט אונד רעטטער.

צדק. דיינז טהראָנעז פֿעסטע, רעכֿט אונד בילליגקייט; גיטע אונד וואהרהייט שטעהן פֿאָר דיינעם אנטליטז.

נקדמה. לאסט אונז מיט דאנקזאגונג פֿאָר איהם ערשיינען, ביים זאיטענשפיעל איהם לויט פֿראָהלאָקקען!

כי. דען ווער איזט, אויסער דעם העררן, איין גאָטט; ווער, אָהנע אונזערן גאָטט, איין האָרט?

אשר. וואָ איזט איין גאָטטליכעז וועזען, אים הימעל אָדער אויף ערדען, דאז זאָלכע טהאטען אונד וואונדער טהון קאָננטע ווי דוא!

ויודו

עֹשֵׂה פֶלֶא׃ פ׳אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים רַבָּה וְנוֹרָא עַל כָּל סְבִיבָיו׃ ק׳כִּי מִי בַשַּׁחַק יַעֲרֹךְ לַיָי יִדְמֶה לַיָי בִּבְנֵי אֵלִים׃ פ׳מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה ק׳כִּי בְכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאֵין כָּמוֹךָ׃ פ׳מֵאֵין כָּמוֹךָ יְיָ גָּדוֹל אַתָּה וְגָדוֹל שִׁמְךָ בִּגְבוּרָה׃ ק׳לְךָ זְרוֹעַ עִם גְּבוּרָה תָּעֹז יָדְךָ תָּרוּם יְמִינֶךָ׃ פ׳לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד ק׳כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל

לראש

ק׳ וְיוֹדוּ שָׁמַיִם פִּלְאֲךָ יְיָ אַף אֱמוּנָתְךָ בִּקְהַל קְדשִׁים:
ק׳ כִּי מִי בַשַּׁחַק יַעֲרֹךְ לַייָ יִדְמֶה לַייָ בִּבְנֵי אֵלִים:
ק׳ אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד־קְדוֹשִׁים רַבָּה וְנוֹרָא עַל־כָּל־סְבִיבָיו:
ק׳ יְיָ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מִי־כָמוֹךָ חֲסִין יָהּ וֶאֱמוּנָתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ:
ק׳ לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד
ק׳ כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל׀ לְרֹאשׁ:

ויודו, כי מי, אל, ה׳ אלהי, תילי׳ פ״ט, ו׳ ז׳ ח׳ ט׳. לך וגו׳, ד״ה א׳ כ״ט י״א.

ויודו· פון פרייזען דיינע וואונדר דיא היממעל; דיינע טרייע אין היילינגער פערזאממלונג.
כי· ווער אין דען וואָלקען גלייכט דעם עוויגען; איזט אונטער דען היממלישען מאַכטען, וויא ער?
אל· גאָטט איזט האָך ערהאַבען, אים ראַטה דער היילינגען; אַללען עהרפורכטבאַר, דיא אום איהן זינד.
יי· עוויגער! דער וועלטען גאָטט! ווער איזט וויא דוא, מאַכטיג, גאָטטעזקראַפט! דיינע וואַהרהייט אום דיך הער.
לך· דיין, עוויגער! איזט דיא גרעסע דיא מאַכט, דיא פראַכט, דער זיעג, אונד דיא מאַיעסטעט.
כי· דיין איזט אַללעז, אים היממעל אונד אויף ערדען; דאַז רייך, אונד דיא עבערהערשאַפט איבער אַללעז.
כי

לְרֹאשׁ: ק׳ בֹּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה חֲצֵרוֹתָיו בִּתְהִלָּה הוֹדוּ לוֹ בָּרְכוּ שְׁמוֹ: ק׳ הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ כָּל עַבְדֵי יְיָ הָעוֹמְדִים בְּבֵית יְיָ בַּלֵּילוֹת: ק׳ שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת יְיָ: ק׳ בָּרְכוּ יְיָ מלאכיו

ק׳ כִּי־גָדוֹל מֵעַל־שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ וְעַד־שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ׃

י׳ כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ׃

ק׳ כִּי גָדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃

י׳ גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ׃

ק׳ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר׃

י׳ כִּי אֵל גָּדוֹל יְיָ וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃

ק׳ עֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד־אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד־אֵין מִסְפָּר׃

כי גדול מעל, תילי׳ ק״ח ה׳. כי גדול אתה, פ״ו י׳. כי גדול ה׳, צ״ו ד׳. גדול ה׳, מ״ח ב׳. גדול אדוננו, קמ״ז ה׳. כי אל גדול, צ״ה ג׳. עושה, איוב ט׳ י׳.

כי גדול· דען חיבער חללע היממעל רייכט דיינע גיטע; דיינע טרייע זאָ הָהָך וויח וואָלקען געהן.

כי גדול. דען גרָחָס ביזט דוח, טהוסט וואונדער: דוח חללײן חונד חיינציג, גחָטט!

כי גדול. דען גרָחָס חיזט גחָטט, חונד החָכגעפריזען, חונד עהרפורכטזג ווערטה חיזט ער; החָך חיבער חללע גחָטטערוועזען.

גדול· גרָחָס חיזט דער העדר, חונד החָכגעריהמט זיין הייליגער בערג חונזערז גחָטטעז שטחַדט.

גדול. גרָחָס חיזט חונזער העדר, חונד חללגעוואַלטיג; חונחויזטפרעכליך זיין פערשטחַנד.

כי· דער עוויגע חיזט חיין גרָחָסער גחָטט; חיין גרָחָסער קעֶניג חיבער חללע גחָטטערוועזען.

עושה· זיינע גרָחָסע טהאַטען זינד חונערפאָרשליך; לחַהללחָז זיינע וואונדערדינגע.

מַלְאָכָיו גִּבֹּרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ׃ י׳ בָּרְכוּ יְיָ כָּל־צְבָאָיו מְשָׁרְתָיו עֹשֵׂי רְצוֹנוֹ׃ ק׳ בָּרְכוּ יְיָ כָּל־מַעֲשָׂיו בְּכָל

מקומות

ק׳ אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ:
ק׳ מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר
בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה־פֶלֶא:
ק׳ מִי־אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל פֶּשַׁע
לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ
ק׳ לֹא־הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי־חָפֵץ חֶסֶד הוּא:
ק׳ מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה
ק׳ כִּי בְכָל־חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל־מַלְכוּתָם
מֵאֵין כָּמוֹךָ:
ק׳ מֵאֵין כָּמוֹךָ יְיָ גָּדוֹל אַתָּה וְגָדוֹל שִׁמְךָ בִּגְבוּרָה:

אין כמוך באלהים אדני, תהלי׳ פ״ו ח׳ וכתיב באל״ף דל״ת בראשית מערכת אות אל״ף בד״ה זה השער לאדני. מי כמוך, שמות ט״ו י״א. מי אל וגו׳, סוף מיכה. מי לא ייראך מלך הגוים, כי בכל, ירמי׳ י׳ ז׳. מאין כמוך, שם י׳ ו׳.

אין. אונטער געטטערוועזען איזט דיר ניעמאנד, ניכטז, הערר! דיינן טהאטן גלייך.
מי. ווער איזט אונטער דען מאַכטען, אָ עוויגער! ווית דוא? ווער איזט פֿערהערר-
ליכט מיט היילגקייט ווית דוא? פֿורכטבאַר אין לאָב, וואונדערטהאָטער.
מי. ווער איזט מאַכטיג ווית דוא, דער דיא זינדען פֿערגיבט, אונד דיא
מיסעטהאַטען ערלאָסט, דען איבעררעסטע זיינעז ערבטהיילז.
לא. ער לאָסט זיינען צאָרן ניכט עוויגליך דויערן; דען ער איזט גיטיג.
מי. ווער זאָללטע דיך ניכט עהרפֿירכטען, קאָניג אַללער פֿאָלקער? דיר
אַללײן געביהרט דיא עהרע.
כי. אונטער אַללען וויזען דער פֿאָלקער, אונד אין אַללען איהרען רייכען,
[illegible] גיבט עז דיינעז גלייכען ניכט.
מאין. דיינעז גלייכען, הערר, גיבט עז ניכט; גראָס ביזט דוא, אונד
דיין נאַמען בעריהמט דורך אַללגעוואַלט.

מְקוֹמוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ: ק׳ בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת
יְיָ וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ: ק׳ גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד
ולגדלתו

ק׳ לְךָ זְרוֹעַ עִם־גְּבוּרָה תָּעֹז יָדְךָ תָּרוּם יְמִינֶךָ:

ס׳ לְךָ יוֹם אַף־לְךָ לָיְלָה אַתָּה הֲכִינוֹתָ מָאוֹר וָשָׁמֶשׁ:

ק׳ לְךָ שָׁמַיִם אַף־לְךָ אָרֶץ תֵּבֵל וּמְלֹאָהּ אַתָּה יְסַדְתָּם:

ס׳ אַתָּה הִצַּבְתָּ כָּל־גְּבוּלוֹת אָרֶץ קַיִץ וָחֹרֶף אַתָּה יְצַרְתָּם:

ק׳ אַתָּה בָקַעְתָּ מַעְיָן וָנָחַל אַתָּה הוֹבַשְׁתָּ נַהֲרוֹת אֵיתָן:

לך זרוע, תילי׳ פ״ט י״ד. לך יום, ע״ד י״ו. לך שמי׳, פ״ט י״ב. אתה הצבת, אתה בקעת.

לך. דיין איזט הרם אונד טאפפערקייט! זיעגרייך דיינע האנד! ערהאבען דיינע רעכטע!

לך. דיין ווערק איזט טאג, אונד נאכט דיין ווערק; דוא זעטצטעסט ליכט אונד זאננע איין.

לך. דיין איזט דער הימעל, דיין דיא ערדע! דוא גרינדעסט דיא וועלט, אונד וואס זיא פיללט.

אתה הצבת. דוא שטעללטעסט פעסט דער ערדען גרענצען, דוא ערשופסט דירדע אונד פראסט!

אתה בקעת. דוא עפפנעסט קוועללען, עפפנעסט בעכע; דוא לעסטעסט עוויגע שטראמע פערזיגען.

וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: ס׳ כִּי גָדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל כָּל אֱלֹהִים: ק׳ גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ: ס׳ כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ וְעַד שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ: ק׳ אֲשֶׁר מִי אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרֹתֶיךָ: ס׳ לְךָ יוֹם אַף לְךָ לָיְלָה אַתָּה הֲכִינוֹתָ מָאוֹר וָשָׁמֶשׁ: ק׳ לְךָ שָׁמַיִם אַף לְךָ אָרֶץ תֵּבֵל

ומלואה

ח' אַתָּה פוֹרַרְתָּ בְעָזְּךָ יָם שִׁבַּרְתָּ רָאשֵׁי תַנִּינִים עַל־הַמָּיִם:

ק' אַתָּה רִצַּצְתָּ רָאשֵׁי לִוְיָתָן תִּתְּנֶנּוּ מַאֲכָל לְעָם לְצִיִּים:

ח' אֲשֶׁר יַחְדָּו נַמְתִּיק סוֹד בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ:

ק' אֲשֶׁר־לוֹ הַיָּם וְהוּא עָשָׂהוּ וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ:

ח' אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מֶחְקְרֵי־אָרֶץ וְתוֹעֲפוֹת הָרִים לוֹ:

ק' אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל־חָי וְרוּחַ כָּל־בְּשַׂר־אִישׁ:

אתה פוררת. אתה רצצת, שם ע"ד, י"ג ט"ו י"ג י"ד. אשר יחדו, נ"ה ט"ו. אשר לו, אשר בידו מחקרי ארץ, צ"ה, ד' ה'. אשר בידו נפש כל חי, איוב י"ב י'.

אתה פוררת• דורך דיינע קראפט צערטרעננעסט דוא דאס מעער; דוא צערשמעטטערסט דאס הויפט דער מעערונגעהייער.

אתה רצצת• דוא צערשמעטטערסט דיא קעפפע דער קראקאדיללע, גיבסט זיא צור קאסט דעם פאלקע אין דער וויסטע.

אשר יחדו• מיט דעם איך זיסען אומגאנג פפלעגטע; צו גאטטעס הויז אין פראהען הויפען וואללטע.

אשר לו• זיין איזט דאס מעער — ער שוף עס; דאס טראקנע זיינער האנדע ווערק.

אשר בידו• דער ערדען שאטלע זינד אין זיינער האנד, דער בערגע גיפפעל זינד זיין.

אשר בידו• אין זיינער האנד זינד דיא זעעלען אללער לעבענדען, אונד דער גייסט איינעס יעדען מענשען.

וּמְלוֹאָהּ אַתָּה יְסַדְתָּם: ח' אַתָּה הִצַּבְתָּ כָּל גְּבוּלוֹת אָרֶץ קַיִץ וָחֹרֶף אַתָּה יְצַרְתָּם: ק' אַתָּה פוֹרַרְתָּ בְעָזְּךָ יָם שִׁבַּרְתָּ רָאשֵׁי תַנִּינִים עַל הַמָּיִם: ח' אֲשֶׁר לוֹ הַיָּם וְהוּא עָשָׂהוּ וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ: ק' אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מֶחְקְרֵי־אָרֶץ וְתוֹעֲפוֹת הָרִים לוֹ: ח' אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל־חָי וְרוּחַ כָּל־בְּשַׂר אִישׁ:

הַנְּשָׁמָה לָךְ וְהַגּוּף פָּעֳלָךְ • חוּסָה עַל עֲמָלָךְ:
הַנְּשָׁמָה לָךְ וְהַגּוּף שֶׁלָּךְ יְיָ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ
אָתָאנוּ עַל שִׁמְךָ יְיָ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ:
בַּעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ כִּי אֵל חַנּוּן וְרַחוּם שְׁמֶךָ:
לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ כִּי רַב הוּא:
כִּי לֹא עַל צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים
תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים:

ס׳ יְיָ אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יֹשֵׁב הַכְּרוּבִים: ק׳ אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ:
(כ״א יי צבאות אלהי ישראל יושב הכרובים • אתה הוא האלהים לבדך):
מיוסד ע״פ א״ב.
ס׳ יְיָ אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים • ק׳ בְּטִית

שובו

אתאנו, עפ״ה הננו אתאנו לך כי אתה ה׳ אלהינו ירמי׳ ג׳ כ״ב. ה׳ עשה, ירמי׳ י״ד ז׳. למען שמך וגו׳, תילי׳ כ״ה י״א אלא שהוסב מיחיד לרבים. כי לא וגו׳, דניאל ט׳ יח.
ה׳ אלהי הצבאות וכו׳, בכ״י של י״ק הגי׳ המגי׳ וכתב במקומו ה׳ צבאות אלהי ישראל יושב הכרובים אתה הוא האלהים לבדך, ובלי ספק שנוה הדין עמו ככתוב בתפלת חזקי׳ בישעי׳ ל״ז י״ו ובמלכים ב׳ י״ט ט״ו. ביטית, אמרת א״י כביאך (ירמי ג׳ יד) שובו בנים

הנשמה • דיין איזט דיא זעעלע, אונד דער קערפער דיין אייסטערווערק; זאָ שאָנע דאָך דיינער האַנדע פליים.
הנשמה • דיין איזט דיא זעעלע, אונד דער קערפער דיין. וויללפאַהרע אונז, עוויגער! דיינעז רוהמז האַלבען;
אתאנו • מיט צופערזיכט אויף דיך, קאַממען וויר צו דיר; ערהאָרע אונז, עוויגער! אום דיינער ווילען.
בעבור • אום דער פערהערליכונג דיינעז נאַמענז ווילען; דען, אללז גנאַדיג אונד ערבאַרמונגזפאָלל, גאָטט! איזט דיין רוהם.
למען • פערלייהע אָ הערר! אונזערע מיסעטהאַטען, אום דיינעז נאַמענז ווילען; ער איזט אונענדליך גראָס.
כי • דען ניכט אויף אונזרע פראָממיגקייט געשטיצט ווערפען וויר אונז פלעהענד פאָר דיר הין; זאָנדערן מיט צופערזיכט אויף דיינע גרענצענלאָזע באַרמהערציגקייט.
עוויגער, הערר צבאות! כרובים טהראָנער! דוא אללין ביזט גאָטט!
עוויגער, הערר צבאות, דער דוא אויף כרובים טהראָנסט! דוא זעלבסט האָסט

שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים: ק׳גְּשׁוּ נָא אֵלַי בִּדְבָרִים עֲרֵבִים׃ ק׳דִּרְשׁוּנִי וִחְיוּ יָמִים רַבִּים: ק׳הֲלֹא דְּבָרֶיךָ לְעוֹלָם נִצָּבִים׃ ק׳וּבָם אָנוּ נִשְׁעָנִים וְנִקְרָבִים: ק׳זָכְרֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים׃ ק׳חָנֵּנוּ כַּחֲסָדֶיךָ הַמְרֻבִּים: ק׳טוֹב אַתָּה לָרָעִים וְלַטּוֹבִים׃ ק׳יְמִינְךָ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים: ק׳כִּי לֹא תַחְפּוֹץ בְּמִיתַת חַיָּבִים׃ ק׳לָכֵן אָנוּ מַשְׁכִּימִים וּמַעֲרִיבִים: ק׳מֶלֶךְ מְהֻלָּל בְּמַחֲנוֹת כְּרוּבִים׃ ק׳נַקֵּנוּ מֵחֵטְא וּמֵחִיּוּבִים: ק׳סְלַח נָא כִּי פְשָׁעֵינוּ רַבִּים׃ ק׳עֲנֵנוּ לְמַעַן צוּרִים הַחֲצוּבִים: ק׳פִּתְחֵי תְשׁוּבָה לְבַל יִהְיוּ נִשְׁלָבִים׃ ק׳צַעֲקוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ יִהְיוּ נִקְשָׁבִים: ק׳קָרְבֵנוּ

שובבים, גם אמרת גשו נא אלי ודרשוני ככתוב כה אמר ה׳ אלהי ישראל דרשוני וחיו (עמוס ה ד). הלא דבריך לעולם נצבים, שנא׳ לעולם ה׳ דברך נצב (תהלי׳ קיט פט). צורים החצובים, רומז לאבות הקדושים ע״ה הביטו אל צור חצבתם (ישעי׳ נא א) וכן כי מראש צורים אראנו (במדבר כג ט) וע״ש פי׳ רש״י. נשלבים, י״ג משולבים והוא לשון הידוק

געשפראָכען: קעהרט צוריק, איהר אונגעהאָרזאַמען קינדער. נאַהעט אייך מיט זאַנפטען פֿאָרטראַג מיר; זעהנט אייך נאַך מיר, אונד איהר ווערדעט גליקליך לעבען. זיהע הערר! דיינע וואָרטע בעשטעהן אימּמערדאַר; אויף דיזע געשטיצט נאָהערן וויר אונז דיר. געדענקע אונזער צור גליקליכען לעבען! זייא אונז גנעדיג נאַך דיינער אונאיבערשווענגליכען מילדע! אַללגיטיג ביזט דוא, דענן בעזען זאָ וויא דען פֿראָממען. דיינע רעכטע איזט אויסגעשטרעקט, דען צוריקקעהרענדען אויפֿצונעהמען; דענן דוא ווילסט וואַהרליך ניכט, דאַס דיא שולדיגען שטערבען זאָללען. דאַרום בעטען וויר, פֿריה אונד שפּאַט. הערגעריהמטער קעניג אים כרובישהעער! רייניגע אונז פֿאָן זינדען אונד פֿערברעכען. פֿערגיב אָ הערר! אונזרע פֿרעפֿעלטהאַטען זיא זינד אַללצו פֿיעל. ערהערע אונז, אונזרער פֿעטער האַלבען, דאַס ניכט דיא פּפֿאָרטען דער בוסע אונז פֿערגיטטערט זיין, דאַס אונזער יאַממערנד געבעט בייא דיר אויפֿנאַהמע פֿינדען, אָ דוא דעסען שטיממע פֿלאַממענדע בליטצע ווירפֿט; נאָהערע אונז דיר, כין

אונז

אֵלֶיךָ חוֹצֵב לֶהָבִים׃ ק׳רְצֵנוּ כְּעוֹלוֹת פָּרִים וּכְשָׂבִים׃ ף׳שַׁבְנוּ אֵלֶיךָ נְעָרִים וְשָׂבִים׃ ק׳תְּמוּכִים בְּטוּחִים עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים׃

ף׳כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים אָנוּ בְטוּחִים׃ וְעַל צִדְקוֹתֶיךָ אָנוּ נִשְׁעָנִים׃ ק׳וְלִסְלִיחוֹתֶיךָ אָנוּ מְקַוִּים׃ וְלִישׁוּעָתְךָ אָנוּ מְצַפִּים׃ ף׳אַתָּה הוּא יְיָ מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקוֹת מִקֶּדֶם׃ מַעֲבִיר עֲוֹנוֹת עַמּוֹ וּמֵסִיר חַטֹּאת יְרֵאָיו׃ ק׳כּוֹרֵת בְּרִית לָרִאשׁוֹנִים׃ וּמְקַיֵּם שְׁבוּעָה לָאַחֲרוֹנִים׃ ף׳אַתָּה הוּא שֶׁיָּרַדְתָּ בַּעֲנַן כְּבוֹדֶךָ עַל הַר סִינַי׃ וְהֶרְאֵיתָ דַּרְכֵי טוּבְךָ לְמֹשֶׁה עַבְדֶּךָ׃ ק׳אָרְחוֹת חֲסָדֶיךָ גִּלִּיתָ לוֹ׃ וְהוֹדַעְתּוֹ כִּי אַתָּה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן׃ ף׳אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וּמַרְבֶּה לְהֵטִיב׃

ע״י שליבות כמו משולבות אשה אל אחותה (שמות כ״ו י״ז). חוצב להבים, כענין

אונז וואָהלגעפעלליג אויף, וויא אָפפער פאָן שטיערען אונד לֶעממער. וויר קעהרען צו דיר, יינגלינגע אונד גרייזע, געשטיטצט אונד פערטרויט, אויף דיינער גרענצענלאָזען בארמהערציגקייט!

יאַ דיינער גרענצענלאָזען בארמהערציגקייט פערטרויען וויר; שטיטצען אונז אויף דיינע מילדיגקייט, האָפפען אויף דיינע פערגעבונג, אונד האַררען אויף דיינע הילפע. דוא הערר! ביסט פאָן עוויגקייט אַן דיא מילדיגקייט ליעבענדער קעניג, דער דיא זינדען זיינעס פאָלקעס בעזייטיגט, אונד דיא פעהלער זיינער פערעהרער אַבווענדעט; דער בינדניס מיט דען פאָרפאַהרען געשטיפטעט, אונד דערען נאַכקאָממען טרייליך דען אייד ערפיללט. דוא, דער דוא אין דיינער מאַיעסטעטסוואָלקע דיך הערניעדערליעסעסט, אויף דען בערג סיני, אונד דאַ דיינעם דיענער משה דיא וועגע דיינער גיטע צייגטעסט, ענטדעקטעסט איהם דיא פפאַדע דיינער גנאַדע, אונד מאַכטעסט איהם בעקאַננט, דאַס דוא איין אַללבאַרמהערציגער, אַללגנאַדיגער גאָטט זייאסט. לאַנגמיטהיג, אונד פאָן אונענדליכער הולד. דוא לאַססעסט דיינע וואָהלטהאַטען אין מענגע אויסגעדייהען, אונד רעגיערסט

וּמַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּמִדַּת רַחֲמִים: ק׳וְכֵן כָּתוּב· וַיֹּאמֶר אֲנִי אַעֲבִיר כָּל טוּבִי עַל פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְיָ לְפָנֶיךָ ק׳וְחַנֹּתִי אֶת אֲשֶׁר אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם:

ק׳אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם אַתָּה· וּבַעַל הָרַחֲמִים נִקְרֵאתָ· ק׳וְדֶרֶךְ תְּשׁוּבָה הוֹרֵיתָ: ק׳גְּדֻלַּת רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ· ק׳תִּזְכּוֹר הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם לְזֶרַע יְדִידֶיךָ: ק׳תֵּפֶן אֵלֵינוּ בְּרַחֲמִים· כִּי אַתָּה הוּא בַּעַל הָרַחֲמִים· ק׳בְּתַחֲנוּן וּבִתְפִלָּה פָּנֶיךָ נְקַדֵּם· כְּהוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם: ק׳מֵחֲרוֹן אַפְּךָ שׁוּב· כְּמוֹ בְּתוֹרָתְךָ כָּתוּב· ק׳וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ

קול ה׳ חוצב להבות אש (תילים כט ז) וטעמו אתה החוצב להבים קרבנו אליך: וכן כתוב ויאמר וגו׳, שמות ל״ג י״ט. כהודעת לעניו, כמו שהודעת למשה רבינו מקדם שאפנך בתחנון ובתפלה. כמו שאמרו רז״ל על ועתה הניחה לי (שמו׳ לב י) פתח לו פתח והודיע לו שהדבר תלוי בתפלה מיד ויחל משה. מחרון אפך שוב כמו שכתוב בתורתך שוב

רעגיערסט דיא גאַנצע וועלט דורך באַרמהערציגקייט. זאָ שטעהט עז געשריבען! ער שפראַך: איך וויל אַללע מיינע גיטע פאָר דיר פאָריבערציהען לאַססען, אונד מיט דעם נאַמען דעז עוויגען פאָר דיר אויזרופען, „וויא איך געוואָגען בין, וועם איך געוואָגען בין, אונד איך ערבאַרמע, דעססען איך מיך ערבאַרמע".*

אַללמאַכטיגער דוא ביזט לאַנגמיטהיג! דיך נעננעט מאַן; הערר דער באַרמהערציגקייט; דוא זעלבסט האַסט דיא וועגע צור בעקעהרונג אַנגעוויזען. אָ געדענקע הייטע אונד אַללע טאַגע, דער נאַכקאָממענשאַפט דיינער ליעבלינגע, דיינע אונבעגרענצטע גנאַדע אונד באַרמהערציגקייט. ווענדע דיך מיט ערבאַרמען צו אונז! דוא ביסט יאַ הערר דער באַרמהערציגקייט. מיט ביטטען אונד פלעהען קאָממען וויר פאָר דיך; נאָך יענער אַרט וויא דוא דעם זאַנפטמיטהיגען (משה) קונד געמאַכט. לאַסס אַב פאָן דיינעם ענטבראַננטען צאָרן, וויא דוא אין דיינער תורה פערשפראָכען. לאַסס אונז

אונטער

---

*) אין שמות קאַפיטעל ל״ג פ׳ י״ט.

נֶחֱסֶה וְנִתְלוֹנָן׃ כְּיוֹם וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן׃ י׳ תַּעֲבוֹר עַל פֶּשַׁע וְתִמְחֶה אָשָׁם׃ ק׳ כְּיוֹם וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם׃ י׳ תַּאֲזִין שַׁוְעָתֵנוּ וְתַקְשִׁיב מֶנּוּ מַאֲמַר׃ ק׳ כְּיוֹם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְיָ וְשָׁם נֶאֱמַר׃

וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא׃

יְהוָה יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת׃

מחרון אפיך (שם לב י). ובצל כנפיך נחסה ונתלונן כיום וירד וגו׳ וכתיב שם ושכותי כפי עליך עד עברי. תעבור על פשע וכו׳ כיום ויתיצב וכו׳ שנמחל להם במעמד ההוא עון העגל שעשו לאשמה בו. תאזין שועתנו וכו׳, כמו שהאזנת שם לתפלת משה גם הקשבת מאמרו שאמר הראיני נא את כבודך ויאמר לו השם הנה מקום אתי וגו׳ וראית את אחורי וגו׳. ויקרא בשם ה׳ (שמו׳ לד ה) ודע שבעל הטעמים הטעים מלת בשם בטפחא להפרידו מן השם ולהורות שהשם הוא הקורא בשם, לכן יש להפסיק קצת בין מלת בשם למלת ה׳ ורוב ההמון טועים בזה. ויעבור ה׳ על פניו ויקרא ה׳ ה׳ וגו׳, בענין י״ג מדות יש מחלוקת בין הראשוני׳, יש מן הגאונים שאמרו כי השם הראשון אינו מדה כי הוא הקורא והשני הוא תחלת המדות, וחכמי צרפת אמרו כי ה׳ ה׳ הם שתי מדות ומביאין ראיות לדבריה׳, וכן דעת הראב״ע, וכבר נהגו בכל גלות ישראל שהחזן אומר ויעבור ה׳ על פניו ויקרא והקהל מתחיל ה׳ ה׳ אל רחום וגו׳, ולפי דברי הגאונים הי׳ לו לחזן לומר ויקרא ה׳, ולקהל ראוי להתחיל ה׳ אל רחום וחנון, והנה לך פירושם לדעת החכם ראב״ע ולרב״ג; ה׳ ה׳, ה׳ הוא ה׳, ר״ל שהוא כמנהג תמיד על ענין אחד כטעם אהי׳ אשר אהי׳, והוא אל ר״ל שהוא מנהיג הנמצאות בזה האופן אשר הם נמצאות בו ומאתו של מה שנמצא בהם, והוא רחום ר״ל שהוא אוהב אותם ומרחם עליהם לשמרם מהפסידם בתכלית מה שאפשר, והוא חנון ר״ל שהוא חונן לנמצאות ונותן להם השלמות בהדרגה עד שיעתקו מהמציאות החסר אל המציאות השלם, ונותן לקצת הנמצאות קצת ענינים על דרך החנינה והם הדברי׳ שאינם הכרחיים במציאות שהם בהם על צד היותר טוב. והוא ארך אפים ר״ל שהרע אשר יקרה לנמצאות מפני זאת ההנהגה שיסד אותם השם יתעלה לא יהי׳ כ״א לעתים רחוקים ועל המעט כי הוא בלתי מכוון לעצמו אלא מצד שהוא טוב כמו הענין בתוכחות אשר תהי׳ ע״ד ההשגחה הפרטית, והוא רב חסד לאוהביו להשגיח בהם בנתינת הטובות ולשמרם מהרע הנכון שיקרה להם מצד המערכת. והוא רב אמת ר״ל לתת

אונטער דיינר פֿליגעל שאָטטען, טון אונד טירן פֿינדען, גלייך אַן יענעם טאַגע וואָ דוא, עוויגער, דיך אין איינער וואָלקע הערַאב געלאַססען. געה׳ דאָך איבער אונזרע פֿרעפֿעל, טהאָטען הינוועג. אונד לאָס פֿערשוואונדען זיין, וויא אַן יענעם טאַגע וואָ דוא דיך ביים איהם (משה) הינגעשטעללט. נימן אונזער פֿלעהן אָן, אונד לאָס אונזערן פֿאָרטראַג זאָ פֿאָר דיר געלאַנגען, גלייך וויא דוא אַן יענעם טאַגע געטהאַן, וואָ עז הייסט: ויקרא בשם ה׳. פֿערנער הייסט עז דאָרט: דיא ערשיינונג דעז עוויגען לאָג פֿאָר משה פֿאָרבייא אונד ריעף: דער עוויגע איזט אונפֿעראַנדערליך דאַז עוויגע וועזען; איין אַללמעכטיגער גאָטט; אַללבאַרמהערציג אונד אַללגנאַדיג; לאַנגמיטהיג, פֿאָן

נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה׃ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ׃

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ׃ מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ׃ כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ׃

אֲדֹנָי שִׁמְעָה בְקוֹלֵנוּ תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנֵינוּ׃ שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנֵינוּ בְּשַׁוְעֵנוּ אֵלֶיךָ בְּנָשְׂאֵנוּ יָדֵינוּ אֶל דְּבִיר קָדְשֶׁךָ׃ שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן

אין פפד"מ אונד פיעלן קהלו' זאגט מאן דיזעז

אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר יָהּ אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד׃ לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ כִּי רַב הוּא׃ לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ תְּחַיֵּנוּ בְּצִדְקָתְךָ תּוֹצִיא מִצָּרָה נַפְשֵׁנוּ׃ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנוּ׃ לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא

לזרע אוהביו מה שהם ראויים לו מהטובות והשמירה מהרעות בעבור ההשגחה הפרטית שהיתה דבקה באבותיה', כמו שאמר תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת וגו' (מיכ' ז' כ) ר"ל כי מה שנשבע מירושת הארץ שהי' חסד לאברה' הוא אמת לזרע ישראל שראוי שתתקיי' להם זה מצד השגחתך שהיתה דבקה על האב הנבחר שהתחייב ממנו זה הייעוד על צד החסד, והוא נוצר חסד לאלפים, ר"ל שמה שהשפיע מהטובות לדבקים בו, הוא נותן לזרעם וזמן ארוך מאד, והוא נושא עון למי שישוב אליו ויסור ממנו הרע שהי' ראוי שיפול עליו ע"ד התוכחה שסבר השתנה המקבל מרשע אל צדיק, וכן הוא נושא פשע ונושא חטאה לשבים ועוזבים דרכיהם הרעים, והעון הוא הנעשה במזיד, ופשע הוא הנעשה ע"ד מרד, והוא קשה מעון, וחטאה כוללת כל מחשבה, וכל שגגה במעש', ונקה, גם הוא מדה כמו שפי' הרמב"ן ונקה לא ינקה ופוקד עון אבות על בנים הוא פירוש לנשיאות ויקרא מדה כי ינקה אותו בפקידה ההיא ומפני כי הנשיאות איננו שוה בעון ופשע וחטאה אבל בכל אחד ענין מיוחד לו יקרא בכל אחד מדה אחת. אדני, תלים ק"ל ב'. שמע קול כ"ח ו'. שמע, איננו מן הכתובים.

אונענדליכער הולד אונד טרייע, דער זיינע הולד דעם טויזענדסטען געשלעכט נאך אויפבעהאלט; דער מיסעטהאט, אבפאלל אונד זינדע פערגיבט, אונד ערלאסט. פערגיב אונזערע מיסעטהאט אונד זינדע, אונד נימם אונז צו דיינעם אייגענטהום אן. פערגיב אונז פאטער, וויר האבען געזינדיגט; פערלייהע אונז וויר האבען געפרעפעלט; דען דוא ביזט יא איין אללגיטיגער פערגעבענדער גאטט, אונד פאן גראסער מילדע, אללען דיא דיך אנרופען.

אך הערר! ערהערע אונזרע שטיממע! לאס דיינע אהרען מערקען, אויף אונזער אינברינסטיג פלעהען. פערנימם אונזער פלעהן, ווען וויר צו דיר שרייען, צו דיינעם הייליגען קארע אונזרע הענדע אויפהעבען. הערע אונזרע שטיממע, עוויגער אונזר גאטט! אונד

נימם

וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ: שְׁמַע
יְיָ קוֹלֵנוּ נִקְרָא וְחָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ:
יְיָ בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ בֹּקֶר
נַעֲרָךְ לְךָ וּנְצַפֶּה: כִּי שֹׁמֵעַ
אֶל אֶבְיוֹנִים יְיָ וְאֶת אֲסִירָיו
לֹא בָזָה: כִּי לֹא בָזָה וְלֹא
שִׁקַּץ עֱנוּת עָנִי וְלֹא הִסְתִּיר
פָּנָיו מִמֶּנּוּ וּבְשַׁוְּעוֹ אֵלָיו
שָׁמֵעַ: לַיְיָ הַיְשׁוּעָה עַל
עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה: יְיָ
צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ
אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת
אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ:
יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ
בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

כי

הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד: לַאדֹנָי
אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת כִּי
מָרַדְנוּ בוֹ: וְסָלַחְתָּ לְעַמְּךָ אֲשֶׁר
חָטְאוּ לָךְ וּלְכָל פִּשְׁעֵיהֶם אֲשֶׁר
פָּשְׁעוּ בָךְ וּנְתַתָּם לְרַחֲמִים
לִפְנֵי שׁוֹבֵיהֶם וְרִחֲמוּם: וְאַתָּה
תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ
וְשָׁמַעְתָּ וְסָלַחְתָּ: סְלַח נָא לַעֲוֹן
הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חַסְדֶּךָ וְכַאֲשֶׁר
נָשָׂאתָה לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם
וְעַד הֵנָּה וְשָׁם נֶאֱמַר,
וַיֹּאמֶר יְהוָה סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ:
הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח
עֵינֶיךָ וּרְאֵה שֹׁמְמֹתֵינוּ וְהָעִיר
אֲשֶׁר נִקְרָא שִׁמְךָ עָלֶיהָ:

כי

שמע ה׳, כ״ז׳. ה׳בוקר, כ׳ד׳. כי, ס״ע ל״ד. כי לא, כ״ב כ״ה. לה׳, ג׳ט׳. ה׳צבאות, מ״ו ח׳. אשרי, פ״ד י״ג. ה׳הושיעה, כ׳י׳.

נימ מיט ערבארמען אונד וואהלגעפאללען אונזרע געבעטע אן. הערע עוויגער, וואן אונזרע שטיממע רופט; בעגנאדיגע אונד ערהערע אונז. עוויגער! פריהע וואללטעסט דוא אונז הערען, פריהע שיקען וויר אונז צו דיר, אונד האררען. דען דער עוויגע ערהערט דיא ארמען; פערשמאהט ניכט, ווען ער פעסעלן זאסט. ער פעראכטעט ניכט, פערשמאהט דעז ארמען עלענד ניכט, פערבירגט איהם זיין אנטליץ ניכט, אונד הערט ווען ער צו איהם שרייעט.

הילפע פינדעט מאן בייא דעם עוויגען. דיין זעעגען איבער דיין פאלק, סלה. דער הערר צבאות איזט מיט אונז; יעקב׳ס גאטט איזט אונזרע פעסטע. סלה. עוויגער צבאות! היילו דעם מענשען דער דיר פערטרויט. עוויגער; פערלייה׳ אונז זיעג! דער קאניג ערהערע, ווען וויר פלעהן!

כִּי לֹא עַל צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים׃ אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ׃

מיוסד ע״ס א״ב. אלהינו ואלהי אבותינו

ק׳ סְלַח נָא אֲשָׁמוֹת וּפְשָׁעֵי לְאֻמֶּךָ׃
ק׳ לַעֲוֹן בָּנֶיךָ בַּל יֶחֱרֶה זַעְמֶךָ׃
ק׳ סְלַח נָא גִּיעוּלָם וְיִחְיוּ מִמְּקוֹר עִמֶּךָ׃
ק׳ לַעֲוֹן דְּגָלֶיךָ שָׂא וְתִנָּחֵם כְּנָאֳמֶךָ׃
ק׳ סְלַח נָא הַכֹּל מוֹדִים וְעוֹזְבִים כְּרִשּׁוּמֶךָ׃
ק׳ לַעֲוֹן וָפֶשַׁע מְחַל לְמַעַן שְׁמֶךָ׃

סלח

כי לא על לדקותינו אנחנו מפילים וגו׳, דניאל ט׳ י״ח. גיעולם, לשון תיעוב והוא כינוי לעוונות. ויחיו ממקור עמך, ממקור חיים שעמך והיינו חיי העולם הבא בלא הפסק כדכתיב כי עמך מקור חיים (תהלים ל״ו י׳). דגליך, ישראל דגל שלך. ותנחם כנואמך, כדכתיב וינחם ה׳ על הרעה וגו׳ ויאמר ה׳ סלחתי כדבריך. הכל מודים וכו׳, ישראל שמודים על כל עוונותיהם ועוזבים אותם, לכן סלח

דען ניכט אויף אונזערע פֿראָממיגקייט געשטיצט, ליגען וויר מיט אונזערן פֿלעהען דיר אַן; זאָנדערן אויף דיינער גרענצלאָזען בארמהערציגקייט. הערר! ערהאָרע; הערר! פֿערצייהע; הערר! פֿערנים. וואָללפֿאַהרע, צאָגרע ניכט; אום דיינעטוויללען, מיין גאָטט! דען נאַך דיינעם נאַמען ווירד דיינע שטאַדט אונד דיין פֿאָלק גענאַננט:

ק׳ אָ פֿערגיב דאַז פֿערשולדען, אונד דיא פֿרעפֿעל דיינעז פֿאָלקעז:
ק׳ לאָס דיינען צאָרן ניכט ענטברענגען, וועגען פֿערברעכען דיינער קינדער;
אָ פֿערגיב איהרע אויסשווייפֿונגען האַנדלונגען, ערהאַלטע זיא דורך דיא אורקוועללע דיינער גיטע; פֿערלייה דיא אויסטעהאַטען דערער, דיא דיינער פֿאַהנע געשוואָרען, אונד זייא בעגנאַדיגט וויא דוא פֿערהייסען.
אָ פֿערגיב איהנען, דיא איהרע זינדען אַללע בעקעננען אונד פֿערלאַססען; זאָ וויא דוא פֿאָרגעשריבען*. פֿערלייהע אויסטעהאַט אונד נאַכפֿאַלל, אום דיינעז נאַמענז וויללען.
אָ

*) זאָ הייסט עז אין משלי כ״ח פסוק י״ג, ווער זיינע זינדע בעקעננט אונד פֿערלאָסט, ווירד בעגנאַדיגט.

ק׳סְלַח נָא זְדוֹנוֹת וּשְׁגָגוֹת לִבְרוּאֵי לִשְׁמֶךָ׃
ק׳לַעֲוֹן חֲטָאֵימוֹ חַטֵּא בְּנִדִיבַת גִּשְׁמֶךָ׃
ק׳סְלַח נָא טֶפֶשׁ טִפְלוּת רִשְׁעֵי עַמֶּךָ׃
ק׳לַעֲוֹן יְדִידֶיךָ יְבֻקַּשׁ וְאֵינֶנּוּ כִּנְאֻמֶךָ׃
ק׳סְלַח נָא כַּחַשׁ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְעֻמֶּךָ׃
ק׳לַעֲוֹן לְקוּחֶיךָ כַּפֵּר בְּטוּב טַעֲמֶךָ׃
ק׳סְלַח נָא מֶרִי מְיַחֲלֶיךָ וּמְיַחֲדֶיךָ בְּעוֹלָמֶךָ׃
ק׳לַעֲוֹן נִדָּחִים מְחֵה וּבְנֵה אוּלָמֶךָ׃

להם כמו שרשמה וכתבת ומודה ועוזב ירוחם (משלי כח יג). לברואי לשמך, לישראל שבראת לשמך שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו (ישעי' מג ז). חטאימו חטא, חטאיהם טהר בגשם נדבות שלך, והוא עש"ה גשם נדבות תניף אלהים (תהלים סח) וע"ש וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם (יחזק' לו כה). טפש טפלות וכו', השטות והטפשות שנטפל ברשעי עומך, והיינו העוונות כי אין אדם חוטא אא"כ נכנס בו רוח שטות כמו שאמרו רז"ל. ואיננו כנואמך, ככתוב בימים ההם ובעת ההיא נאום ה' יבוקש את עון ישראל ואיננו (יחזקאל נ' כ'). כחש, ל' הכחשה וכפירה הוא והוא תואר לעוונות ופשעים, וטעמו סלח נא לעוונות של כורעים ומשתחווים לעומך והיינו ישראל. לעון לקוחיך, לעון ישראל שלקחת לך לעם כדכתיב ואתכם לקח ה' להיות לו לעם נחלה (דברים ד כ). מרי, כמו לאות לבני מרי (במדבר יז כ"ה), ושיעורו סלח המרי של מיחליך ומיחדיך והיינו ישראל. נדחים, נדחי ישראל.

ון פֿערגיב פֿרעפֿל אונד פֿערגעהונגען דענען, דיא דוא צו דיינען רוהמע ערשאַפֿפֿען; ענטזינדיגע אונד ערקוויקקע זיא, מיט דעם רעגען דיינער הולדע.

ון פֿערגיב דיא טהאָרהייטען[1] דיא אויף דען געטטלאָזען דיינעס פֿאָלקעס האַפֿטען, דאַם דיא אויסטעהאַטען דיינער ליבלינגע, געזוכט אַבער ניכט געפֿונדען ווערדען; וויא דוא צוגעזיכערט[2].

ון פֿערגיב דען אונגלויבען דערער דיא פֿאָר דיר הינקניען אונד אַנבעטען; פֿער־זאָהנע דיא אויסטעהאַטען דיינער אַנגעהאָריגען, נאַך דיינער הולדען וויזע.

ון פֿערגיב דען אונגעהאָרזאַם דערער דיא צו דיר האַררען אונד דיינע איינהייט דער וועלט פֿערקינדען; פֿערצייה דיא אויסטעהאַטען דיינער פֿערהיררטען, אונד בויא דיינע רעזידענץ וויעדער אויף.

ון

---

[1]) זינדען דיא אויף טהאָריכטען בעגריפֿפֿען אונד פֿאַלשען גרונדזאַטצען בערוהען:
[2]) דורך דען נביא ירמי' קאַפיטעל 50 פֿ 20.

י׳ סְלַח נָא סִלּוּפָם וְגוֹנְנֵם בְּסֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ:
ק׳ לַעֲוֹן עֲבָדֶיךָ עַלֵּם וּכְבוֹשׁ בְּעִלּוּמֶךָ:
י׳ סְלַח נָא פֶּן יֵעָנְשׁוּ מִמְּרוֹמֶךָ·
ק׳ לַעֲוֹן צֹאנְךָ שַׁבַּח וְהִיא תְהִלָּתְךָ וְרוֹמְמֶךָ:
י׳ סְלַח נָא קְלוֹנָם וַחֲמוֹל עָלֵימוֹ מִמְּרוֹמֶךָ·
ק׳ לַעֲוֹן רְחוּמֶךָ תִּשָּׂא מִלְּצוּדָם בְּחֶרְמֶךָ:
י׳ סְלַח נָא שֶׁמֶץ תַּעְתּוּעַ תִּעוּב רְחוּמֶךָ·
ק׳ לַעֲוֹן תְּמִימֶיךָ הַעֲבֵר כְּגֹדֶל רַחֲמֶיךָ:

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים· מִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ· מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן· מַרְבֶּה מְחִילָה

סלופם, עותתם וקלקולם. עלם, לשון העלמה. וכבוש, לשון יכבוש עונותינו (מיכ׳ ז יט). בעילומך, בסתרך במקום אשר לא יזכרו ולא יפקדו. קלונם, חרפתם, וכל עון הוא קלון לעושהו. רחומיך, אוהביך. מלצודם בחרמך, מלצוד אותם במצודך, והדלת קמוץ כדין, וחרם הוא מצודה ורשת כדכתי׳ מצודים וחרמים (קהל׳ ז כו). שמץ, לשון לשמצה בקמיהם (שמות לב כה) והוא פגם ודופי, תעתוע, לשון מעשה תעתועים (ירמי׳ י טו) לכן התי״ו כ״ל פתוח, ותיעוב לשון תועבה ושלשתם כינויים לחטא ועוון, ונראה שמלת שמץ סמוך וטעמו שמץ תעתוע אשר הוא תיעוב רחומיך כי הוא מתעב אותם. תמימיך, ישראל.
מעביר ראשון ראשון, כמו שאמרו ז״ל במס׳ ר״ה דף י״ז א׳ תנא דבי ר׳ ישמעאל מעביר ראשון ראשון וכך היא המדה, ופירש״י עון שבראשונים הבאים לתתו בכף מאזנים מעבירו

ה׳ פערגיב דיא פערקעהרטען האנדלונגען דיינעס פאלקס, אונד נימם זיא אין שוטץ אונטער דיינער פרידליכען היטטע. פערהיימליכע דיא מיסעטהאטען דיינער קנעכטע אונד בירג זיא אין דיינער האהן.
ה׳ פערגיב איהנען, דאס זיא ניכט טרעפפע דיא איבער זיא פערהענגטע שטראפע; פערגיס דיינער שאפע מיסעטהאטען; עס גערייכט דיר צום רוהמע אונד פרייז.
ה׳ פערגיב איהרע שאנדטהאטען; ערבארמע דיך איהר, אויס דיינען האהען; פערצייהע דיא מיסעטהאטען דיינער געליבטען, דאמיט זיא זיך אין דעם אויזגעשפרייטעטען נעטצע ניכט פערשלינגען.
ה׳ פערגיב דען שאנדפלעק, דער דיינע ליבלינגע שאנדעט; בעזייטיגע דיא מיסעטהאטען דיינער פראממען, נאך דער גרעססע דיינער בארמהערציגקייט.
אל. אללמעכטיגער! קעניג! דער אויף דעם טהראן דער בארמהערציגקייט זיצט; הולדרייך רעגיערט; דיא מיסעטהאטען זיינעס פאלקעס פערצייהט, אונד איהרע

פערגעהונגען

לְחַטָּאִים וּסְלִיחָה לְפוֹשְׁעִים · עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר
וְרוּחַ: לֹא כְרָעָתָם תִּגְמוֹל · אֵל הוֹרֵיתָ לָּנוּ לוֹמַר (מִדּוֹת)
שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה · זְכָר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה · כְּמוֹ
שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָיו מִקֶּדֶם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן
וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהֹוָה:

וַיַּעֲבֹר יְהֹוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא:

יְהֹוָה יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת:
נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה · וְסָלַחְתָּ
לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

סלח

ומוטעו ואם היו מחצה על מחצה כיון שחסר אחד מהם יכריעו הזכיות, וכך היא המד׳,
המנהג. **לחַטאים,** כן הגירסא בכל כ"י ודפוסים ישנים וכן עיקר כי הוא שם תואר
של החוטאי׳: כחברו לפושעים, ואם תנקד החי"ת בחטף יהי׳ שם דבר אל החטאים
עצמם וזה הפך המכוון ממנו. אל הורית לנו וכו׳, גם זה מבואר שם במס׳ ר"ה דף י"ז ב׳
ויעבור ה׳ על פניו ויקרא א"ר יוחנן אלמלא מקרא כתיב אי אפשר לאומרו מלמד שנתעטף
הקב"ה כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה ואמר לו כל זמן שישראל חוטאין לפני יעשו
לפני כסדר הזה ואני אמחול להם עונם. ה׳ ה׳ אני הוא קודם שיחטא האדם אני
הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשוב׳, אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת,
אמר רבי יהודה ברית כרותה לשלש עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם שנא׳ הנה אנכי כורת
ברית וגו׳ עכ"ל, וזה זכור לנו ברית שלש עשרה. לענוי, למשה רבינו, ודע כי בכ"י
קולוניא ישן נושן כתיב הורית לנו לומר מדות שלש עשרה וכן מסתבר, ויקר׳
בשם ה׳ ויעבור וגו׳, מבואר מענינם לעיל דף ל"א.

פֿערגעהונגען אַללמעהליג הינוועגשאַפֿפֿסט ; דער פֿערצייהונג דען זינדערן אונד
פֿערגעבונג דען פֿרעפֿלערן אין מענגע פֿערלייהט ; דער מילדיג איזט געגען אַללעס
פֿליישעס אונד אַללע וועזען — דאַ פֿערגילסט איהנען ניכט נאַך איהרער באָזהייט — אָ אַלל-
מאַכטיגער דאַ זעלבסט האַסט אונז געלעהרט, דיך מיט דיינען דרייצעהן מדות אַנצורופֿע-
טען ; זאָ געדענקע אונז דען הייטע דען בונד דער דרייצעהן, דיא דאַ איינסט דעם
זאַנפֿטמיטהיגען (משה) בעקאַננט געמאַכט, וויא געשריבען שטעהט : „דער עוויגע ליס
זיך אין איינער וואָלקע הערָאב, שטעללטע זיך ביי איהם היין אונד ריף מיט נאַמען."
— נעמליך, דיא ערשיינונג דעז עוויגען זאָג פֿאָר משה פֿאָרביי אונד ריעף : —
„דער עוויגע איזט אונפֿעראַנדערליך דאַז עוויגע וועזען ; איין אַללמאַכטיגער
גאָטט ; אַללבאַרמהערציג אונד אַללגנעדיג ; לאַנגמיטהיג, פֿאָן אונענדליכער
הולד אונד טריי, דער זיינע הולד דעם טויזענדסטען געשלעכטע נאָך
אויפֿבעהאַלט ; דער מיסעטהאַט, אַבפֿאַלל אונד זינדע פֿערגיבט, אונד
ערלאַסט. פֿערגיב אונזערע מיסעטהאַט אונד זינדע, אונד נימם אונז צו

דיינען

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ׃ מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ׃ כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ׃

לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ כִּי רַב הוּא׃ כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא׃ לֹא כַחֲטָאֵינוּ תַּעֲשֶׂה לָנוּ וְלֹא כַעֲוֹנֹתֵינוּ תִּגְמוֹל עָלֵינוּ׃ לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ תְּחַיֵּנוּ בְּצִדְקָתְךָ תוֹצִיא מִצָּרָה נַפְשֵׁנוּ׃ לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד׃ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנוּ׃ וִיהִי יְיָ מִשְׂגָּב לַדָּךְ מִשְׂגָּב לְעִתּוֹת בַּצָּרָה׃

אין ספר"ם אונד פילן קהלי' זאגט מאן דאז׃

אַל תָּבֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי׃ יָדַעְנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים צְדָקָה עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ יָדַעְנוּ כִּי חָטָאנוּ וְאֵין מִי יַעֲמוֹד בַּעֲדֵנוּ שִׁמְךָ הַגָּדוֹל יַעֲמָד לָנוּ בְּעֵת צָרָה׃ לְךָ לְבַדְּךָ חָטָאנוּ וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂינוּ׃ קָרוֹב יְיָ לְנִשְׁבְּרֵי לֵב וְאֶת דַּכְּאֵי רוּחַ יוֹשִׁיעַ׃ שִׁמְעָה יְיָ צֶדֶק הַקְשִׁיבָה רִנָּתֵנוּ הַאֲזִינָה תְּפִלָּתֵנוּ בְּלֹא שִׂפְתֵי מִרְמָה׃

לַייָ הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה׃ יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃ יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם

למען שמך, תלי' כ"ה י"א. כי עמך, ק"ל ד'. לא כחטאינו, ק"ג י' והוסב מעבר לעתיד. למען, קמ"ג י"א. למען דעת, מ"א ח' ס'. למען, תלי' ס' ז'. ויהי, ט' י'.

דיינעם אייגענטהום אן. פערגיב אונז פאטער, וויר האבען געזינדיגעט; פערלייהע אונז וויר האבען געפרעפעלט; דא ביזט יא איין אללגיטיגער פערגעבענדער גאטט, אונד פאן גראָססער הולדע, אללען דיא דיך אנרופען.

פערלייהע, הערר! אונזערע מיסעטהאטען, אום דיינעס נאמענס ווילען; ער איזט אונענדליך גראָס. פערגעבונג שטעהט בייא דיר נור, אויף דאס מאן דיך עהרפירכטע. בעגעגנע אונז ניכט זאָ, וויא עז אונזערע זינדען פערדיענטען; פערגילט אונז ניכט נאך אונזערן מיסעטהאטען. אום דיינעס נאמענס ווילען, הערר! ערקוויקקע אונז! דיינע אללגערעכטיגקייט בעפרייע אונז אויז דער נאָטה. דאמיט אללע פאָלקער דער ערדע איננע ווערדען, דאס דער עוויגע, ער אללייין גאָטט איזט, אונד אָהנע איהן קיינער. אויף דאס געררעטטעט ווערדען דיינע ליבען, לאס דיינע רעכטע העלפען, אנטוואָרטע אונז. דער הערר ווירד צופלוכט דער בעדראֶנגטען זיין; צופלוכט אין דעז טריבזאלז צייטען. (הילפע א"ג"וו, וויא אָבען דף לב׃)

בּוֹטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: כִּי לֹא עַל צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ · כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים · אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי · כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ:

אלהינו ואלהי אבותינו

עקידה　　מיוסד ע"פ תשר"ק כפול, מיוסד רבינו בנימין בעל שם.

פ' תֻּמַּת צוּרִים וַחֲסָדָם · תִּזְכּוֹר לְנִינֵי מוֹלָדָם · ק' שִׁבְתָּם בְּגֵיא מַפְחִידָם · שְׁפוּטִים בְּרוֹעַ מַעְבָּדָם: פ' רֶשַׁע אִם סָרַח · רְדוֹתָם בְּכוֹבֶד טוֹרַח · ק' קִיּוּם בְּרִית אֶזְרָח · קוֹל קוֹרֵא בַּעֲדָם יִצְרַח: פ' צִיצוֹ לְהַעֲלוֹת כְּפָקַד · צִוּוּי עֲשׂוֹת שָׁקַד · ק' פָּעַל מִזְבֵּחַ וְשָׁם תּוֹקַד · פְּרִי בִטְנוֹ כְּכֶבֶשׂ עָקַד: פ' עָלְצוּ שְׁנֵיהֶם בְּאָמְנֶךָ · עוֹקֵד וְעָקוּד עֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ · ק' סָח בֵּן לְהוֹרוֹ כְּפוּת

תומת צורים, תמימות האבות. בגיא מפחידם. בארץ המפחדת ומבהלת אותם. מעבדם, מעשיהם כמו יכיר מעבדיהם (איוב לד כה). רשע כ"כ בכ"י ודפוסים ישנים ונכון הוא, וטעמו אם סרח רשעתם עד שנתחייבו לרדות אותם בכובד טורח, קיום ברית אזרח הוא אברהם. קול קורא וכו'. ציצו, נתנוצצו מעיו והיינו בנו יצחק. להעלות כפוקד, כאשר פוקד להעלותו, אז שקד ומהר לעשות הציווי, ופעל מזבח וכו'. עלצו, שמחו. באמנך, באומן ואמונה שלך. סח, ל' שיח ודיבור. להורו, לאביו. כפות,

---

תומת צורים · אַכֿטעסט דוא דיא אונשולד אונד דיא פֿראָממיגקייט דער אורפֿאַטער, איהרען נאַכֿקאָממלינגען געדענקען; אַך! זיא זינד שאָן האַרט, דורך שמאַכֿטען אין פֿיינדליכֿען טהאָלערן, פֿיר איהרע איבלען האַנדלונגען בעשטראַפֿט. זעלבסט דענן גאָטטלאָזען זינד יענע שווערען ליידען, גענוגזאַמע ציכֿטיגונג זיינער פֿערברעכֿען. דאַז פֿעסטע בינדניס דעז ערצפֿאַטערז (אברהם), ערהעבט זיך זיינע שטימע, אונד ביטטעט פֿיר דעססען נאַכֿקאָממלינגע. קוים וואַרד איהם דער בעפֿעהל ערטהיילט, זיינע שפּראָסע צו אָפּפֿער דאַרצובריננען, שאָן וואַר ער ערפֿיללט; שנעלל וואַר אַלטאַר ערריכֿטעט; דיא פֿלאַממע לאָדערטע, אונד וויא איין לאָממכֿען לאַג זיינע לייבעספֿרוכֿט געבונדען דאַ. זאָ דער בינדער, זאָ דער געבונדענע, ביידע פֿערטרויענד אויף דיך, ערפֿיללטען פֿריידיג דיינען ווילען.

אַבָּא לִבְנֶךָ· סֶלֶף פֶּן יֶאֱרַע וְיִפָּסֵל קָרְבָּנֶךָ: י׳נְתָנוּ עַל הַמַּעֲרֶכֶת· נָטַל בְּיָדוֹ הַמִּתְהַפֶּכֶת· ק׳מִמָּרוֹם לוּלֵי הִקְשִׁיב סֶכֶת· מִהֵר לְשָׁחֲטוֹ וְלֹא אָט מִמְּלָאכֶת: י׳לַשֵּׁם שְׁנֵיהֶם בְּעָוְדָם: לָמוֹ נִשְׁבַּעְתָּ בְּמַעֲמָדָם· ק׳כָּעֵת בְּנֵיהֶם יְקַלְקְלוּ מַעְבָּדָם· כְּפִיפַת רַךְ יִזְכָּר לָמוֹ לְסַעֲדָם: י׳יָהּ רְאֵה וְהַבִּיטָה· יַד בְּנֵיהֶם כִּי לִמְאֹד מָטָה· ק׳טְרוּדִים תַּחַת עוֹל מוּטָה· טוֹרְדֵיהֶם נָמוּ אֵין עוֹד לָמוֹ פְּלֵיטָה: י׳חַי רוֹכֵב שִׁבְעָה· חוֹק זָכוֹר וּבְרִית שְׁבוּעָה· ק׳זָרֵז קֵץ וְחִישׁ יְשׁוּעָה· זָרִים כִּי אָמְרוּ אֵין עוֹד לָמוֹ יְשׁוּעָה: י׳וְאִם חוֹבוֹת עָצְמוּ· וּפְשָׁעִים הוּעֲצָמוּ· ק׳הֲמוֹן

קשור. סכת, ל׳ שמיעה מן הסכת ושמע ישראל (דברים כו). ולא אט, ולא נתעצל. כפיפת רך, כפיפת הנער יצחק. כמו, אמרו. חי, תואר לאל ית׳. רוכב שבעה, כטעם רוכב שמים (דברים לג כו) ואמר שבעה במקום שמים מטעם רז״ל שאמרו (חגיגה דף יב) ז׳ רקיעים הם. חוק זכור וכו׳, זכור החוק וברית שבועה שנשבעת לאברהם אם

בינדע פאטער! — זא טפראך דער ערלייגטע צום לייגער — בינדע דייגען זאהן פעסט; דאמיט ניכטס ווידריגעס זיך ערחייגעץ אונד דיין אפפער ענטווייהע. נון טטרעקטע ער איהן אויף דען טראגען הין, ערגריף דאס בלאנקע טווערדט — וואֶרע ניכט יענע היממעלסטיממע פלעצליך ערטאללען, זא ווירדע דער זאהן פאם פאטער אהנע צווידערן געטלאכטעט וואָרדען זיין!. נאך וואַרען ביידע אויף איהרעם טטאנדע, אלס דוח, הערר! איהנען צוגעגעטווארען, דיעזעס צארטליכע דולדען, איהרען זאהנען איינסט צו געדענקען אונד איהנען, ווען זיא אויך איהרע פפליכט פערלעטצען זאללטען, דעננאך בייצוטטעהען. זא זיהע דאן עוויגער! טויע דיא קראַפט איהרער קינדער, וויא זעהר זיא דאהין געזונקען! געבייגט אונטער דעם לאסטיגען יאכע, רופען פראהלאקקענד איהרע אונטערדריקקער: „פיר דיעזע איזט קיינע רעטטונג מעהר!״ — אונד זינד אויך אונזערע טולדען פיעל, אונזערע מיסעטהאטען טטארק אנגעוואַקזען, אָ! זא לאס דיין איינגעדענקען פיר אונז רעגע ווערדען

מֵעֶיךָ עָלֵינוּ יֶהֱמוּ. הֵן רַחֲמֶיךָ אוֹתָנוּ יְקַדְּמוּ: י׳ דָּרְשֵׁנוּ נָא וּפָקְדֵנוּ מִשְּׁמֵי שְׁמֵי שַׁחַק. דִּקְדּוּקֵי עֲנִיּוּת הָסֵר מֵעַמְּךָ וְרוֹב הוֹחַק: י׳ גַּלֵּה מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ וְאוֹיְבֵינוּ תַּדְחַק. גְּאֻלָּה לְעַמְּךָ תָּחִישׁ וְאַתָּה יְיָ אַל תִּרְחָק: י׳ בִּלָּה בְּשָׂרֵנוּ וְעוֹרֵנוּ מֵרוֹב אֲנָחוֹת. בְּלִי שַׁלְוָה וְהַשְׁקֵט וַהֲנָחוֹת. י׳ אָרוֹן נַהֲלֵנוּ עַל מֵי מְנוּחוֹת. אֵלֶיךָ נַפִּיל תְּחִנָּתֵנוּ כִּי לְךָ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת:

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים. מִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ. מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן. מַרְבֶּה מְחִילָה לְחַטָּאִים וּסְלִיחָה לְפוֹשְׁעִים. עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וְרוּחַ. לֹא כְרָעָתָם תִּגְמוֹל. אֵל הוֹרֵיתָ לָנוּ לוֹמַר (מִדּוֹת) שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. זְכָר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָיו מִקֶּדֶם. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיֵּרֶד יְהוָֹה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְיָ:

ויעבור

על המעמד. הן רחמיך הרבים אותנו יקדמו, כ"כ בכ"י וכן עיקר, שאם לא כן יחסר הה"א השני שהרי הפיוט כולו נבנה על תשר"ק כפול עיין עליו. בלה בשרנו ועורנו, עפ"ה בלה בשרי ועורי (איכ' ג ד). והנחות כ"כ בכ"י ודפוס ישן ונכון הוא ל' והנחה למדינות עשה (אסתר ב יח) והוא ל' מנוחה והשקט, ואילו תנקד הה"א פתח ודגש יהי' לשון הנחה ועזיבה הפך המכון לענינינו.

ווערדען, אונד דיינע אַללבאַרמהערציגקייט אונז ענטגעגען קאָממען! בעזוך אונז וויז דיינען הייאוליטען האָהען, אונד ניִם דיך אונזערער אַן! היילע דער דריקקענדען אַרמוטה דיינעס פֿאָלקעס אַב, אונד דעס גראָסען עלענדס! ערהאָפֿפֿנע אונס דיין הייאוליטעס רייך, אונד דעמיטהיגע אונזרע קוואַלער; בעשלייניגע דיא ערלאָזונג דיינעס פֿאָלקעס, אונד זייא ניכט פֿערנע, עוויגער! זיהע! אונזער פֿלייש אונד הויט זינד פֿאָן פֿיעלען ליידען היגגעשוואונדען; אָהנע פֿריידען לעבטען וויר; אָהנע ערהאָלונג, אונד אָהנע רוהע! — אָ הערר! פֿיהרע אונס ענדליך וויעדער, צו יענען שטיללען באַכֿען הין; פֿלעהענד ווערפֿען וויר אונס הין צו דיר; דיר נור איזט ערבאַרמונג איינען, אונד פֿערגעבונג!

וַיַּעֲבֹר יְהֹוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא
יְהֹוָה יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ: סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ:

טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: טוֹב יְיָ לְקֹוָו לְנֶפֶשׁ תִּדְרְשֶׁנּוּ:

חין פפד"מ חונד חין פֿיל קהלות ווערדען דיזע פסוקים גענחגט.

טוֹב יְיָ לְמָעוֹז בְּיוֹם צָרָה· וְיוֹדֵעַ חוֹסֵי בוֹ: כִּי טוֹב יְיָ לְעוֹלָם חַסְדּוֹ· וְעַד דּוֹר וָדוֹר אֱמוּנָתוֹ: טוֹב לַחֲסוֹת בַּייָ· מִבְּטֹחַ בָּאָדָם·

טוֹב וְיָחִיל וְדוּמָם לִתְשׁוּעַת יְיָ: טוֹב לַחֲסוֹת בַּייָ מִבְּטוֹחַ בָּאָדָם· טוֹב לַחֲסוֹת בַּייָ מבטח

טוֹב לַחֲסוֹת בַּייָ מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים: טוֹב וְיָשָׁר יְיָ· עַל כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ: טוֹב וְיָחִיל וְדוּמָם לִתְשׁוּעַת יְיָ: הושיענו

טוב ה׳ לכל, תילי׳ קמ"ה ט׳. לקוו, איכ׳ ג׳ כ"ה. טוב ה׳ למעוז, נחום א׳ ז׳. כי טוב, תילי׳ ק׳ ה׳. טוב לחסות וגו׳, קי"ח ח׳ ט׳. טוב וישר, כ"ה ח׳. טוב ויחיל, איכ׳ ג׳ כ"ו

טוב · אללען חיזט דער עוויגע וואהלטהעטיג, ערבארמט זיך זיינער ווערקע אללער. גיטיג חיזט דער עוויגע דענען, דיח זייכער הארען; דער זעעלע דיח חיהן זוכט. חיינע ווארטיגע פעסטע חיזט דער עוויגע, חין דער נאטה; ער קעננט דיח חיהם פערטרויען. דען אללגיטיג חיזט דער עוויגע; עוויג דויערט זייכע גנאדע, חונד זייכע טרייע פיר חונד פיר. בעסער חיזט׳ז דעם עוויגען לו פערטרויען, אלז חויף מענשען זיך פערלאסען. בעסער חיזט׳ז דעם עוויגען לו פערטרויען, אלז חויף פירסטען זיך פערלאסען. גיטיג חיזט דער עוויגע חונד טרייח; לייגט חיררענדען, דיח רעכטע באהן. טרעפפליך חיזט׳ז, חים שטיללען חויף געטטליכע הילפע הארען.
דיח

הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ: הוֹשַׁע יְיָ אֶת עַמְּךָ אֵת שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל: הוֹשִׁיעָה אֶת עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ. וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד הָעוֹלָם: הוֹשִׁיעָה יְיָ כִּי גָמַר חָסִיד כִּי פַסּוּ אֱמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם: עָזְרֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:

מִבְּטוֹחַ בִּנְדִיבִים: טוֹב וְיָשָׁר יְיָ. עַל כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ: כִּי טוֹב יְיָ לְעוֹלָם חַסְדּוֹ. וְעַד דּוֹר וָדוֹר אֱמוּנָתוֹ: כִּי הוּא יָדַע יִצְרֵנוּ זָכוּר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ: כִּי הוּא יַכְאִיב וְיֶחְבָּשׁ יִמְחַץ וְיָדָיו תִּרְפֶּינָה: רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה:

לַייָ הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה. יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה. יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

כִּי לֹא עַל צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ. כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי. כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ:

הושיענו, תילי' ס"ט ב'. הושע, ירמי' ל"א ז'. הושיעה, תילי' כ"ח ט'. הושיעה ה', י"ב ב'. עזרנו, ע"ט ט'.

רעטטע אונז, א גאָטט! דאַ וואַסער דרינגט אַן'ז לעבען. הילף, עוויגער! דיינעם פאָלקע; דעמן איבעררעסטע ישראל'ס. הילף דאָך דיינעם פאָלקע, אונד זעגנע דיין ערבע; זייא איהר הירטע, אונד טראַגע זיא אין דיינעם שאָאס, נור עוויגקייט. שטעהע אונז ביי, א עוויגער! דיא פראָממען זינד דאַהין; דיא צאַהל דער רעדליכען האַט אַבגענאָממען. הילף אונז, גאָטט אונזרעז הייל! דער פערהערליכונג דיינעז נאַמענז ווילען; רעטטע אונז פערצייהע אונזרע זינדען, דיינעז רוהמז ווילען.

הילפע פינדעט מאַן ביי א דעם עוויגען. דיין זעגען איבער דיין פאָלק, סלה. דער הערר צבאות איזט מיט אונז; יעקב'ס גאָטט איזט אונזערע פעסטע. סלה. עוויגער צבאות! הייל דעם מענשען דער דיר פערטרויעט. עוויגער פערלייהע אונז זיעג! דער קאָניג ערהאָרע, ווען וויר פלעהן! דען ניכט אונז (ווייא אָבען זייטע 32).

פו"ק דַּרְכְּךָ אֱלֹהֵינוּ· לְהַאֲרִיךְ אַפֶּךָ·
לָרָעִים וְלַטּוֹבִים· וְהִיא תְהִלָּתֶךָ:
פו"ק לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵינוּ· עֲשֵׂה וְלֹא לָנוּ·
רְאֵה עֲמִידָתֵנוּ· דַּלִּים וְרֵקִים:

*תעלה

דרכך אלהינו וכו׳, כן מדתך להאריך אף לרשעי׳ ולצדיקי׳, כמו שאז"ל במס׳ עירובין דף כ"ב א׳ אמר ר"א ואיתימא רשב"נ מאי דכתיב ארך אפים ולא כתיב ארך אף, ארך אפי׳ לרשעי׳ וארך אפי׳ לצדיקי׳ עכ"ל. והיא תהלתך, ככתוב בישעי׳ מ"ח ט׳ למען שמי אאריך וגו׳

דרכך· לאנגמיהיג זיין, אויך דיינע זיטטע, גאָטט! דעין געטטליכע וויא דעם פראָממען; דיעז איזט דיין רוהם.
למענך· דיינעטוויללען, העררן, וויללפאַהרע אונז, ניכט אונזערט וויללען. זיהע אונזערן שטאַנד; אַרמוטה אונד נאָטה!

---

*יש קהלות שאומרים אמנם אשמנו קודם תעלה ארוכה.
מיוסד ע"פ א"ב מרובע בכל חרוז.

אָמְנָם אֲשָׁמֵנוּ עָצְמוּ מִסַּפֵּר· אַנְחוֹת דּוֹרֵינוּ רַבּוּ מִלְּדַבֵּר· אֲשֶׁר לֹא הִקְשַׁבְנוּ גְּעָרָה כְּמֵבִין. אֻפָּפוּנוּ מַכּוֹת כִּבְכְסִיל הֵזַדְנוּ: דרכך בְּדַבְּרְךָ לָנוּ שׁוּבָה· פָּנֵינוּ הִסְתַּרְנוּ· בְּמִרְמָה בִּקַּשְׁנוּךָ· וְאֵלֶיךָ לֹא שַׁבְנוּ· בְּטוּב לֹא דְרַשְׁנוּךָ· בְּרֹב כֹּל שְׁכַחְנוּךָ· בְּעֵת הַיֵּצֶר לָנוּ אֵיךְ תִּמָּצֵא: למענך גְּבוּרוֹת אֵין בָּנוּ אֲשֶׁר בָּם נָבֹא· גְּרוּעֵי זְרוֹעַ בְּפוֹעַל בֹּשֶׁת שָׂכָר בּוֹשְׁנוּ· גָּמַרְנוּ וְאָכַלְנוּ צִדְקַת אֲבוֹתֵינוּ· גַּם קֶרֶן גַּם פְּרִי לֹא מָלְאוּ סָפֶק: דרכך דִּכְּאוּ מֶנּוּ שְׂכִיּוֹת הַחֶמְדָּה· דּוֹפְקֵי דְלָתֶיךָ בְּכֹחַ וּגְבוּרָה: דּוֹבְרֵי בְגַאֲוָה נַעֲשִׂינוּ· עֲשֵׂה לָנוּ בְּרַחֲמֶיךָ· דְּחֵה מִשְׁפַּט חֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת: למענך הוּרַקְנוּ וְהֻצַּגְנוּ כְּקַשׁ מִדְגָּן: הָיִינוּ כַּמּוֹץ וְאֵין דּוֹרֵשׁ לְאָסְפוֹ· הֲלֹא בְּהִלָּקַח דָּגָן בְּעִתּוֹ· חֲצַת לָשׁוֹן אֵשׁ כַּקַּשׁ הַיָּבֵשׁ: דרכך וּמַה נְּדַבֵּר וּמַה נִּצְטַדָּק: וּמַה נֹּאמַר וְיוּצַק חֵן בְּשִׂפְתוֹתֵינוּ· וּמִי בַּעַל דְּבָרִים יְדַבֵּר צָחוֹת· וּבְפִתְחוֹן פִּיו לֹא יִכָּלֵם: למענך

בקצת קהלות אומרים עד כאן ומדלגים החרוזות הבאות ומתחילין תעלה ארוכה·

חו"ק תעלה ארוכה· לעלה נדף·
תנחם על עפר ואפר:

חו"ק תשליך חטאינו ותחון במעשיך·
תרא כי אין איש עשה עמנו צדקה:

אל

ארוכה, רפואה. לעלה נדף, תאר לבני אדם בעבור חלישותם, וכן עפר ואפר, ודוגמתו בפיוט של ר"ה אדם יסודו מעפר וכו' משול כחרס הנשבר כציץ נובל וכו'. במעשיך, במעשה ידיך וכענין למעשה ידיך תכסוף (איוב יד טו), וכן אמר ישעי' ס"ד ז' אנחנו החומר ואתה יוצרנו ומעשה ידיך כלנו אל תקצוף ה' עד מאד ואל לעד תזכור עון. תרא כי אין איש וכו', כענין שאמר ישעי' נ"ט י"ו וירא כי אין איש וישתומם כי אין מפגיע ותושע לו זרועו וצדקתו היא סמכתהו.

תעלה ארוכה· לאס היילונג אויפבליהען איינעם פערוועלקטען בלאטטע; בעמיטליידע איין וועזען פאן ערדע אונד שטויב!

השליך· ווירף היגוועג אונזרע זינדען, ערבארמע דיינער געשאפפע דיך. זיהע, וויר זינד בייסטאנדלאז; א זא ערצייגע דוך אונז מילדע.

זה דרכינו כסל נחלנו אולת· זדים חוטאים זוללים וסובאים. זכיתי לבימי יובל שיח: זרע קבורת רחם בא והולך בהבל: דרכך חזות ומופת התוינו בארץ· חתומי באות ברית וחקים ישרים· חשבנו זרע קודש בנים לאל חי· חללנו ונקראנו אום טמאת השם: למענ' טהור עינים מראות ברע· טרם לא ראה עמל בישראל· טרף לא לנו נכספה נפשנו· טבחנו רב וצעיר כבליעת דגים: דרכך יה בדלותנו צדקה חוננתנו· יד כנו החזקת בעת מטה ידנו· ידעתנו זאת עשו וחיו· ידים לא חלו בנו כהפוכת רגע: למענך

תעלה ארוכה· לעלה נדף· תנחם על עפר ואפר:
תשליך חטאינו ותחון במעשיך·
תרא כי אין איש עשה עמנו צדקה:

דרכך אלהינו· להאריך אפך. לרעים ולטובים. והיא תהלתך·

אל

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים· מִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ· מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן· מַרְבֶּה מְחִילָה לְחַטָּאִים וּסְלִיחָה לְפוֹשְׁעִים· עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וְרוּחַ· לֹא כְרָעָתָם תִּגְמוֹל· אֵל הוֹרֵיתָ לָנוּ לוֹמַר (מִדּוֹת) שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה· זְכָר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה· כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָיו מִקֶּדֶם· כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיֵּרֶד יְהוָֹה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְיָ׃

וַיַּעֲבֹר יְהוָֹה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא

יְהוָֹה יְהוָֹה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת· נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה· וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵינוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ׃

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ· מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ׃

כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ׃

וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל׃ וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ׃ אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי בָא מוֹעֵד׃ זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה׃ הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן· תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם׃ אָז תַּחְפֹּץ זִבְחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל· אָז יַעֲלוּ עַל מִזְבַּחֲךָ פָרִים·

ועתה

וא"ק, תילי' כ"ב ד'. ואתה, ק"ב כ"ח. אתה, ק"ב י"ד. זבחי, הטיב'. אז, כ"א, י"ט כ' כ"א.

ואתה קדוש· דוּ אַללערהייליגסטער! טהראָנסט אונטער לאָבגעזאַנגען ישראל'ס. אונענדליך ביזט דוּ; אונפערגאַנגליך דיינע יאַהרע. דוּ מאַכסט דיך אויף, ערבאַרמסט דיך ציונ'ז, ווען צייט אונד שטונדע דאַ איזט, דאַס דוּ איהר גנאַדיג זייאסט. דאַז אָפּפער דאַז דיר וואָהלגעפאַללט, איזט איין געבראָכענער זין; איין געבראָכענעז, איין צערשלאַגענעז הערץ, אָ גאָטט! פערשמאַהסט דוּ ניכט! טהוע ציון וואָהל נאַך דיינער הולד; ערבויע דיא מויערן ירושלים'ז; דאַן ווערדען אָפּפער מאַהנע שולד, געוויהטע גאַבן דיר געפאַללען; דאַן בעשטייגן שטירע דען אַלטאַר.

אַבער

בק"ק א"א.

וְעַתָּה יְיָ אָבִינוּ אָתָּה׃ אֲנַחְנוּ הַחוֹמֶר וְאַתָּה יוֹצְרֵנוּ וּמַעֲשֵׂה יָדְךָ כֻּלָּנוּ:
אַתָּה יְיָ לֹא תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנּוּ׃ חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנוּ:
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: זָכְרֵנוּ יְיָ בִּרְצוֹן עַמֶּךָ פָּקְדֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ: זְכֹר עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶּדֶם גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ הַר צִיּוֹן זֶה שָׁכַנְתָּ בּוֹ: זְכֹר יְיָ חִבַּת יְרוּשָׁלָיִם אַהֲבַת צִיּוֹן אַל תִּשְׁכַּח לָנֶצַח: זְכֹר יְיָ לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלָיִם הָאֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ: זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ וַתְּדַבֵּר אֲלֵהֶם אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲכֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם׃ וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתֵּן לְזַרְעֲכֶם וְנָחֲלוּ לְעֹלָם: זְכֹר לַעֲבָדֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃ אַל תֵּפֶן אֶל קְשִׁי הָעָם הַזֶּה וְאֶל רִשְׁעוֹ וְאֶל חַטָּאתוֹ:

אַל נָא תָשֵׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר חָטָאנוּ:

ועתה, ישעי' ס"ד ז'. אתה ה', תילי' מ' י"ב. זכור, כ"ה ו'. זכרנו, ק"ו ד'. זכור עדתך, ע"ד ב'. זכור ה' חבת וכו', איננו מן הכתובים. זכור ה' לבני, קל"ז ז'. זכור לאברה', שמות ל"ב י"ג. זכור לעבדיך, דברי' ט' כ"ז. אל נא, במדבר י"ב י"א.

אַבער יעצט, אָ גנעדיגער — דאָך, דוא ביזט יאַ אונזער פאַטער! וויר זינד דער טהאָן, אונד דוא האַסט אונז געבילדעט; דיינער האֶנדע ווערק זינד וויר אַללע.
ענטציהע אונז אויך דיין ערבאַרמען ניכט, אָ הערר! שטעטז בעוואַהר אונז דיינע ליעבע, דיינע וואַהרהייט! געדענקע אַן דיינע הולד, אָ הערר! אַן דיינע גיטע דיא פאָן יע געוועזען! געדענקע, אָ הערר! אויך אונזער, ווען דיינעם פאָלקע גנאַדע ווידערפאָהרט, בעזוכע אונז מיט דיינעם היילע! אָך דענקע דער געמיינדע, פאָראַלז דיר ערוואָרבען; דעז שטאַממעז, דיר לנג אייגענטהומז בעפרייט, ציון'ז בערג, דען דוא בעוואָהנסט! געדענקע, אָ הערר! דעז האָלדען ירושלים'ז; פערגיס דאַז ליעבע ציון ניא. געדענקע הערר! דען זאָהנען אדום'ז דען טאַג ירושלים'ז! פערהעערע ריעפען זיא, פערהעערע, ביז אויף דען טיעפסטען גרונד! געדענקע דיינען דיענערן, אברהם יצחק אונד יעקב, וואַז דוא איהנען ביים דיר זעלבסט צוגעשוואָרען האַסט; אונד האַסט איהנען צוגעזאַגט: איך וויל איהרן זאַאמען זאָ פיעל זיין לאַססען אַלז שטערנע אַם הימעל, אונד דיזעז גאַנצע לאַנד וואָפאָן איך געשפראָכען, וויל איך איהרען זאַאמען איינגעבען, אונד זיא זאָללען עז עוויג אַלז איהר ערבגוט בעזיטצען. געדענק אַן דיינע קנעכטע, אברהם יצחק אונד יעקב; זיה' ניכט אויף דאַז האַרטנאַקקיגע רוכלאָזע וועזען אונד אויף דיא זינדע דיזעז פאָלקז.

רעכנע עז אונז ניכט צום פערברעכען, אָ הערר!
דאַס וויר טהאָריכט געוועזען, אונד געזינדיגט האַבען!

וויר

חָטָאנוּ צוּרֵנוּ· סְלַח לָנוּ יוֹצְרֵנוּ:

הפיוט הזה מיוסד ע"ס א"ב כפול ומשולש והיינו שתי תיבות הראשונות מכל חרוז מתחילות על אותיות שוות והאות ההיא בעצמה תשוב אחר מלת הן, וכל חרוז וחרוז יתום על לי' הפסוק ממקראי קודש, ובחרוז האחרון חתום שמעון בר יצחק.

ח' אוֹתְךָ אֶדְרוֹשׁ וְאֵלֶיךָ אֶתְוַדָּע· גָּדוֹל בִּיהוּדָה וּבְיִשְׂרָאֵל נוֹדָע·
הֵן אַתָּה חֲקַרְתָּנוּ וַתֵּדָע· כִּי פְשָׁעַי אֲנִי אֵדָע:
אֵדַע אֲבָל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ· וּמֵהֲמוֹן רַחֲמֶיךָ לֹא זֻנַּחְנוּ·
ק' הֵן אֵלָיו כַּפַּיִם שִׁטַּחְנוּ· כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ:
ח' בָּטַחְנוּ בְשִׁמְךָ לְנֶפֶשׁ תַּאֲוָה· וְהֵפַקְנוּ מָגֵן בְּלִי גַאֲוָה·
הן

אותך אדרוש, מלאכו דרישה את ה' לתפלה כמו דרשתי את ה' וענני (תלים לד ד) וכן אני אדרוש אל אל (איוב ה' א') וככה אותך אדרוש בתפלה ובתחינה. ואליך אתודע, אתגלה ואודה פשעי, לי' במראה אליו אתודע (במדבר יב ו) שת"א מתגלי, וכן אמר דוד חטאתי אודיעך ועוני לא כסיתי (תלי' לב ה), ושלמה אמר מכסה פשעיו לא יצלח ומודה ועוזב ירוחם (משלי כח יג). גדול ביהודה וכו' מוסב על אותך כלומר אותך ואליך אדרוש שאתה גדול ביהודה וכו' וכמאמר דוד נודע ביהודה אלהי' בישראל גדול שמו (תלי' עו ב). אדע אבל, ידעתי באמת כי אשמים אנחנו ומסבת המון רחמיך לא זונחנו. ולולא הם כבר נשכחנו. **שטחנו**. כ"כ בכ"י וד"י וכן עיקר כמו שטחתי עליך כפי (תלי' פח י). בטחנו בשמך לנפש תאוה, טעמו בטחנו בשמך שהוא תאוה לנפש, והוא עש"ה לשמך ולזכרך תאות נפש (ישעי' כו ח). והפקנו מגן בלי גאוה, מיוסד על מאמרם ז"ל במס' עירובין דף ס"ה א' א"ר חנינא המפיק מגן בשעת גאוה סוגרין ונותמין וכו' ע"ש במפרשיו, והיוצא ממנו לכוונתינו הוא כי התפלה תקרא בשם מגן אם בעבור שהיא מגן לאדם או בעבור שתחלת ברכותי' מגן אברה'. והמתפלל בלי כוונה מיושבת הוא המפיק מגן בשעת גאוה, ואמר הפייטן והפקנו מגן בלי גאוה, כלומר התפללנו בכוונה מיושבת שלא בשעת גאוה, או שהרצון בו שהתפללנו בלי גאוה אבל בהכנעה וכמו שאמרו ז"ל אין עומדין להתפלל אלא

וויר האבען געזינדיגט, אונזער הורט! פערגיב אונז א שעפפער!

ח'. אותך אדרוש. נאך דיר זעהנע איך מיך; דיר ערהאבנע איך נאהע.
גראָס ביזט דוא אין יהודה, האָכגעריהמט אין ישראל! יא דוא דורכשויסט
אונז גאנץ: דוא ווייסט דאס וויר אונזרע זינדען איינגעשטעהן. איך גע־
שטעהע עס, וויר זינד וואהרליך זינדער, אונד דענגאָך האט דיינע גראָסע
בארמהערציגקייט אונז ניכט פערשטאָסען.

ק'. יא צו איהם העבען וויר אונזערע הענדע עמפּאָר
דען זיינעם הייליגען נאמען פערטרויען וויר.

ח'. וויר פערטרויען איהם, אונזער זעעלען וואנקע! זולען שון בייא איהם אין
טיעפסטער

הֵן בְּמָעֻזְּךָ לַדַּל תִּקְוָה· כִּי הִשְׁפִּילוּ וַתֹּאמֶר גֵּוָה:

פ׳גֵּוָה גֵּאִים עָלַי מַגְדִּילִים· בְּרֹגֶז שְׂבֵעִים לֹא נֶחְדָּלִים·
ק״פ הֵן׳ גְּלַל הַמֵּצִיק מִתְדַּלְדְּלִים· כִּי רִצַּץ עָזַב דַּלִּים
פ׳דַּלִּים דִּינְךָ פָּחֲדוּ וְרָהוּ· בָּאִים כְּמוֹדֶה וְעוֹזֵב לְרַחֲמֵהוּ·
הֵן דָּפִּים הַיּוֹם תְּכַפְּרֵהוּ· כִּי יוֹם כִּפֻּרִים הוּא:

הוּא הוֹד וְהָדָר יִלְבָּשׁ· יָשׁוּב יְרַחֵם וְעָוֹן יִכְבָּשׁ·
ק״פ הֵן׳ הוּמְתַּק בְּפִי כִּדְבָשׁ· כִּי הוּא יַכְאִיב וְיֶחְבָּשׁ:
פ׳וְיֶחְבָּשׁ וְלִשְׁמוֹ כֹּל יוֹדוּ· כִּי יָסִיר מַשְׂאַת כְּבֵדוּ·
הֵן וְעַמּוֹ לְפָנָיו יִתְוַדּוּ· כִּי בַדָּבָר אֲשֶׁר זָדוּ:

זדו

מתוך כובד ראש, וטעם מפיק מוציא· הן במעוז יש לדל תקוה, ככתוב כי היית מעוז לדל (ישעי׳ כה ד). כי השפילו וגו׳, פסוק הוא באיוב כ״ב כ״ט, ולכוונת הפייטן טעמו אם ישפילו הבריות את עצמם בהכנעה לפניך אתה תאמר גוה כלומר שיתרוממו ויתנשאו. גוה גאים וכו׳, טעמו נריבו הגאים מגדילים עלי בגאוה וגאון לכן אנחנו תמיד שבעים ברוגז ואין אנו נחדלים ממנו, הן בכלל המציק ומיצר לנו אנו מתדלדלים, כי המציק הנזכר רצץ עזב דלים היינו ישראל, ופסוק הוא באיוב כ׳ י״ט. דלים דינך וכו׳, כ״כ בכ״י וכן עיקר שהרי כל הפיוט הזה ע״ד א״ב כפול הוסד וכל אות כפול הוא בשתי תיבות הראשונות של כל מאמר כגון אותך אדרוש, בטחתי בשמיך, גוה גאים וכמוהו דלים דינך. ורהו, ל׳ פחד ויראה כמו אל תפחדו ואל תרהו (ישעי׳ מד ח). דפים, דופי שלהם היינו אשמותם. הן הומתק וכו׳ טעמו כי מאמר הכתוב כי הוא יכאיב

טיעפסטער דעמוטה; יאַ דיין שוטץ איזט דער אַרמען טראָסט; אונד זינד זיא שאָן טיעף געזונקען, זאָ רופסט דוא איהנען ערהעבונג צו. אַך! דער שטאָלצען איבערמוטה, ניממט איממער צו; אונאויפהאָרליך זינד זיא אייפערפאָלל.

ק׳. יאַ דער דרוקק פֿעראַרמט דיא בעדריקקטען איממערמעהר,
ביז זיא גענצליך הינשווינדען אונד צערטריממערט זינד.

א׳. שיכטערן אונד ציטטערנד טריטט איין אַרמער פֿאָלק פֿאָר דיינען ריכטערשטהראָן, אונד ביטטעט מיט וואָהרער רייע אום ערבאַרמונג דיך; אָ פֿערלייהע איהרע פֿעהלער הייטע, עז איזט יאַ פֿערזאָהנונגסטאַג. ערשיינע מאַיעסטאָטיש אין פראַכטגעוואַנד, ערבאַרמע דיך אונזער, אונד אונטערדריקקע אונזרע זינדען.

ק׳. יאַ ערקוויקקענד וויא האָניגזיים איזט דער וואָהלשפרוך אונז:*
„גאָטט פֿערוואונדעט, אונד היילט אויך וויעדער!"

א׳, וואָהל היילט ער אויך וויעדער; דאַנק זייא עז זיינען הייליגען נאַמען, דאַס ער פֿאָן דריקקענדער לאַסט בעפֿרייט. איהם געשטעהט זיין פֿאָלק איין; דאַס

עז

*) איוב קאַפּיטעל ה׳ פסוק י״ח.

זָדוֹן וּשְׁגָגוֹת שְׁגוּיִם · סְלַח נָא בְּפִימוֹ הַגּוֹיִם ·
ק״ו הֵן, זַכֵּם לְתֶחִי אֲחוּיִם · כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים : *

ח׳ חַיִּים חוֹן לְעַם מְנַטְּלֶךָ · לְבָב עִקֵּשׁ מֵהֶם בְּבַטְּלֶךָ ·
הֵן חַשְׁרַת מֵי טוֹהַר בְּהַטִּילֶךָ · כִּי טַל אוֹרוֹת טַלֶּךָ :

טַלֶּךָ טְלָאֶיךָ בּוֹ לְהִתְכַּפֵּר · הָעֵת תַּמְצִיאֵם סְלִיחָה וְכֹפֶר ·
ח״ק הֵן, טַהֲרֵם כָּאָמוּר בַּסֵּפֶר · כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר :

ח׳ יְכַפֵּר יִרְצֶה כְּאָז בְּהַעֲלָיוֹתַי · בִּהְיוֹת אֲרִיאֵל[2] בְּכֹחַן עֲלִיּוֹתַי ·
הן

ויקבע (איו׳ ה יח) הוא הומתק בפי כדבש. שגוים, לפי גירסת ספרינו גם הוא ל׳ שגגה ואולם בכ״י כלם גרם שגוים בשין שמאל וא״כ טעמו שגגות רבות וגדולות ל׳ משגיא לגוים (איו׳ יב כג) וגירסא זאת מסתברת, והיא עיקר. בפימו הגוים, בפיהם אומרים סלח נא. אחוים, ל׳ התאחדות והל׳ ידוע בדברי רז״ל והוא מגזרת אח ואחוה וטעם המאמר זכם יחד לחיים, וי״ג כחויים ויהי׳ טעמו כהוגים לתחי. חיים חון לעם וכו׳, כ״כ בכ״י והוא עיקר, והמוסיף מלת וחסד יהרוס יסוד הפיוט וכן לא יעשה מטעם שכתבתי בסמוך באות ד׳. מנטליך, מנשאיך והיינו ישראל. חשרת, ריבוי. כי טל וגו׳ פסוק הוא בישעי׳ כ״ו י״ט. טלאיך, ישראל. תמציאם, תמציא ותספיק להם. כאז בהעליותי, כמו אז בהעליותי עולות וזה הי׳ בהיות עוד המזבח בנוי במגדל עליותי, אריאל תאר למזבח עיין בשרשים שרש ארה, ובוקן הוא מגדל ורומז לבית

עז האָט געפרעפעלט, אונד מאַנכען פרעפעל, אונד מאַנכע זינדע בעגאַנגען האַט; דאַרום רופט עז אויך מיט אינברונסט אויז: פערצייהע!

ק׳. אָ פערצייהע עוויגעז לעבען; ביית דיר איזט דעז לעבענז קוועללע.

ח׳. טענקע לעבען, דעם פאָלקע דאַז דיך האָכפרייסט; בעפרייע עז פאָן פערפיהרעריטען הערצען; בעטפרענגע ערטפריסליך עז מיט רייניגונגזוואַסער, מיט דיינעם מאַלערקוויקקענדען טהויא. רייניגע מיט דיינעם טהויא דיינע טאַמפע (ישראל), אונד לאַס זיא יעטצט פערגעבונג אונד פערזאָהנונג פינדען.

ק׳. אָ רייניגע זיא וויא עז אין דער היילינען טריפט הייסט:[1]
„דען אַן דיעזעם טאַגע פערזאָהנט מאַן אויך איך."

ח׳. מאָכטעסט דוא נאָך עבען זאָ וואָהלגעפאַלליג פערזאָהנען, וויא פאָרמאַלז אַלז איך נאָך אָפפער דאַרגעבראַכט; וויא אריאל[2] נאָך אין יענע האָהען פעסטע געשטאַנדען.
הערר

---

*) יש קהלות שמפסיקין כאן באל מלך יושב וכו׳ י״ג מדות והפסוקים עד ורב חסד לכל קוראיך, ואח״כ אומרים חיים חון עד כי אקרי שובי נאמתי ומפסיקין שוב באל מלך יושב וכו׳, ויש קהלות אחרות שאין מפסיקין אלא נאמתי כי אם אלא כי ידע דרך עמדי, ואמר מהרי״ל שכך הוא סדר מגנצ״א.

[1]) ויקרא י״ו ל׳.　　[2]) אריאל, איין ביינאַמען דעז אַלטאַרז.

הֵן יָדַעְתָּ פִּקּוּק חֲלָיוֹתַי · כִּי אַתָּה קָנִיתָ כִּלְיוֹתָי :

כִּלְיוֹתַי כְּטוּחַי אָכִין לְעָבְדוֹ · וְתֶעֱרַב לְפָנָיו תְּחִנַּת עַבְדּוֹ ·

ק׳ הֵן כַּבֵּד יְכַבֵּד מְכַבְּדוֹ · כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ :

ח׳ לְבַדּוֹ לוֹ לְהִתְחוֹלֵל כָּל אֱנוֹשׁ · אָוֶן לֹא יִתְבּוֹנֵן לֶאֱנוֹשׁ ·

הֵן לֹא טוֹב לַצַּדִּיק לַעֲנוֹשׁ · כִּי יִרְבֶּה אֱלוֹהַּ מֵאֱנוֹשׁ :

מֵאֱנוֹשׁ מִמַּעֲשָׂיו יָגֹרְתִּי וְאֵימָתִי · פֶּן אֶכָּשֵׁל כַּאֲשֶׁר אָשַׁמְתִּי ·

המקדש כפי׳ רש״י על עופל ובחן (ישעי׳ לב יד). הן ידעת פקוק וכו׳ כ״כ בכ״י וכן עיקר שהרי באות יו״ד קימינן. פקוק חליותי כ״כ בכל כ״י, ופי׳ פיקוק החליות ידוע מרז״ל שאמרו צריך לכרוע עד שיתפקקו כל חליות שבשדרה (ברכות דף כח ב׳). כי אתה קנית כליותי, לשון הכתוב בתילים קל״ט י״ג, ואמרו רז״ל לב מבין והכליות יועצות ולכן פי׳ רש״י כליותי החושבים כל מחשבותי. כליותי כטוחי, כ״כ בכ״י שלפנינו בכ״ף וכן עיקר כי לשני כפי״ן אנו צריכין כמו שכתבתי לעיל אצל אות ד׳, וטעם כליותי כטוחי, אלה כאלה אכין לעבדו כמו ושרים כחוללים (תילי׳ פז ז) והכליות והטוחות שניהם הם איברים אשר בהם תתיחס משכן המחשבה והחכמה דכתיב מי שת בטוחות חכמה (איוב לח לו), ופי׳ בו החכם ראב״ע וז״ל רובי המפרשים אמרו שהם הכליות והנכון בעיני שהם הקרב כענין הן אמת חפצת בטוחות (תילי׳ נא ח) ויורה עליו סוף הפסוק שאמר ובסתום חכמה תודיעני, כי הענין כפול הוא כמנהג, עכ״ל. וכן פירש גם על הן אמת חפצת בטוחות, ואמר בטוחות המקומות הנעלמים שהם מכוני הלב וכו׳ עכ״ל, וכן נראה דעת הפייטן שהכליות והטוחות שני ענינים הם, וכבר התבאר בחכמת הטבעית כי איברי האדם כולם הם כלים לכוחות הנפש ולחושים. יערב לפניו, כ״כ בכל כ״י כולם בבנין הקל, והעיקר ותערב או לך עליך כמו שכתב ״״ החכ׳ ראב״ע בספר צחות ברא״ש שער הפעלים ע״ש. להתחולל, ל׳ תוחלת כמו דום לה׳ והתחולל לו (תילי׳ לז ז). ובכ״י גרס לבדו להתחולל וכו׳ הן לא לצדיק לענוש. וכן נראה שאם תדקדק בסליחה זאת תמצא שהמחבר נשמר מאוד לבנות כל חרוזיו מארבע תיבות לא פחות ולא יותר. און וכו׳ עפ״ה וירא און ולא יתבונן (איו׳ יא יא) וטעמו ידמה כאילו לא יתבונן האון כי מאריך אפו. לא טוב לצדיק לענוש, עפ״ה גם ענוש לצדיק לא טוב (משלי יז כו) וצדיק הוא ה׳ אשר לא טוב בעיניו לענוש כמו שפי׳ עליו רש״י ז״ל. כי ירבה אלוה מאנוש (איוב לג יב) כי הרבה יש להקב״ה צדקות יותר מאנוש, כן פי׳ רש״י והוא הנאות לכוונתנו. מאנוש ממעשיו וכו׳ ויש גורסים מאנוש מעלליו וכו׳ והטעם שוה. פן אכשל וכו׳, כלומר בעבור

הערר! דוא קעננסט דיא בּעוועגגרינדע מיינער געדאנקען, דוא האסט מיינע נירען איננערליך געבויט; מיינע נירען, מיין גאנצעס איננערעס, שיקט זיך צו דיינעם דיענסטע אן; אָ מעכטע דיר דאס געבעט דיינעס קנעכטעס וואָהלגעפֿעלליג זיין!

ק׳. יאַ ער אַכטעט הויך זיינען פֿערעהרער, דער זיינען נאמען אללעין, האָכפּרייסט.

ח׳. צו איהם אללעין קאַן יעדער האָפֿפֿען; ער אַהנדעט דער מענשען פֿרעפֿעל ניכט מיט שטרענגע; ניין! דעם אַללגערעכטען, ליעבט בעשטראַפֿונג ניכט; ער איזט אַללערבאַרמענד איבער מענשענהאַנדלונגען! נור פֿיר מענשענטהון, ערשרעקק איך; פֿיעלליכט בעשטראַפֿט צו ווערדען נאַך מיינען פֿערגעהען.

ק"ה הֵן, מֵחֵל שְׁוִיתִי וְדוֹמַמְתִּי. כִּי אַחֲרֵי שׁוּבִי נִחַמְתִּי.*

ח' נִחַמְתִּי נֶפֶשׁ נַעֲנָה לְהָשֵׁם. הִתְוַדּוֹת הַיּוֹם נִסְתָּר וּמְפֻרְסָם.

הֵן נֶצַח לְכִפּוּר הוּשַׂם. כִּי בְרִית עוֹלָם שָׂם:

שָׂם סְלִיחָה לְהוֹעִיל לַמְּרִי. תְּשׁוּבָה מְכַפֶּרֶת כְּזִבְחֵי תְמִידִי.

ק"ה הֵן, סִימָה בְּצִלּוֹ לְהַעֲמִידִי. כִּי יָדַע דֶּרֶךְ עִמָּדִי:*

ח' עִמָּדִי עֲשׂוֹת חֶסֶד בְּהַפְלִיאֲךָ. כִּי תְבַקֵּר צֹאנְךָ וּטְלָאֲךָ.

הֵן עָלֶיךָ יַעֲזוֹב חֵילֶךָ. כִּי אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם פִּלְאֶךָ:

שמעשי האנוש רעים וחטאים לכן יגורתי ויראתי פן אכשל ואלכד כראוי לאשמותי, ואולם שויתי תוחלתי ודוממתי נפשי בזה כי אחרי שובי נחמתי, כלומר שלא היו אשמותי במרידה כ"א בסבת התרגשות והפעליות רוחי שהרי מיד אחרי שובי והשקיטי מרגשת הרוח נחמתי והתחרטתי על חטאי, כי אחרי שובי נחמתי פסוק הוא בירמי' ל"א י"ט, וכבר פירשנוהו ע"ד זה בהפטרה ליום שני של ר"ה ע"ש. נחמתי וכו' **להשם** כ"כ בכ"י ודפוס ישן, וכן עיקר בעבור החרוז והוא שם הפועל מבנין הפעיל ע"מ השב אל תערה (יחזקאל כט ל) אלא שנקמץ בעבור ההפסק, וטעם המאמר נחמתי להשים נפשי נענה ומעונה, ולהתודות היום על עונותי הנסתרות והנגלות וכו'. נפש נענה, כמו ונפש נענה תשביע (ישעי' נח י) ות"י ונפש מסגפה, וכל עינוי נפש בכל המקרא טעמו צום. נסתר ומפורסם, נסתר ונגלה, נצח לכפור הושם, היום הנזכר היינו יוה"כ הוא הושם לכפור לנצח, כי ברית עולם שם, שהרי כתיב גבי' חוקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם. סיימה וכו' ובכ"י גרס סוימה, והטעם התשובה מסוימה כדי להעמידי לפניו בצלו, כי ידע דרך עמדי, והיינו דרכי ויצרי הרע ולכן הושם התשובה כדי שלא אהי' נדחה מפניו והנה התשובה רפואה למכתי. צאנך וטלאך, תאר לישראל, וכן חילך, חיל שלך היינו

ק'. יא נון הערין האפפען ויר רוהיג, אונד פינדען אין אונזרער בעסרונג טראסט.
ח'. מיט טאהבטענדער זעעלע, בעקעננע איך הייטע געטראסט, מיינע געהיימען זינדען אונד מיינע אפפענבארען. יא דיעזער טאג ווארדע צור פערזאהנונג בעשטיממט, אונד איין עוויגע לייטען פעסטגעזעלט. ער איזט צור פערגעבונג אנגעזעטצט, אונד צו מיינעם בעסטען, איך צור בוסע צו ערמאהנען; דיא בוסע פרמאמט ויא אלטארגליבעז אפפער.
ק'. יא. זיא ברינגט אונז ווידער, אונטער דען שאטטען גאטטעז;
ער האט זיא איינגעפיהרט, וויל ער אונזרע שוואכע קעננט.
ח'. בעווייס וואונדערבאר דיינע גיטע מיר, ווען דוא דיינע שאפע, דיינע לאממער אוסטערסט; יא, דיר איבערלאססט זיך דיינע העערדע (ישראל) גאנץ, דען זיא געדענקט דיינער וואונדערטהאטען אין דען צייטן דער פארוועלט; נא לייגע זיא אבערמא:
דיינע

*) יש קהלות מפסיקין כאן ואומרים אל מלך יושב וכו' ואח"כ אומרי' נחמתי וכו', ויש קהלות שאין מפסיקין אבל נחמתי אבל מפסיקין אבל עמדי ואומרין אל מלך יושב וכו' עד לכל קוראיך, אח"כ גומרין עמדי עשות וכו'.

פְּלָאֲךָ פְּעוֹל יְרֵאֶיךָ לְנָצְרָם׃ הֱיוֹת יִרְאַת יְיָ אוֹצָרָם׃

ק׳ הֵן, פְּלִילֵינוּ לֵידַע בְּהִתְבַּצְּרָם. כִּי לֹא כְצוּרֵנוּ צוּרָם׃

ח׳ צוּרָם צוּר יִשְׂרָאֵל וּקְדוֹשׁוֹ׃

יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם לְעֵינֵיהֶם בְּהִתְקַדְּשׁוֹ׃

הֵן צָמְחָה יְשׁוּעָה לְמַקְדִּישׁוֹ׃ כִּי הִשְׁקִיף מִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ׃

קָדְשׁוֹ קוֹמֵם קְדֹשָׁיו לְהַקְרִיבָם׃

לְהַצִּיב הוֹד שְׁכִינָתוֹ בְּקִרְבָּם׃

הן

עמק. פלאך פעול וכו', טעמו חוזר לפעול פלאי' ליראיך לשמרם ולנצרם להיות שיראת ה' היא אוצר' אשר יאצרו לעצמם לכן הם ראוי' שתעשה עמהם פלאים, והוא עפ"ה יראת ה' היא אוצרו (ישעי' לג ו). הן פללינו וכו' טעמו עשה עמנו פלאות כדי שידעו פלילנו במצריהם ואויבם ויאמרו כי לא כצורנו צורם, ובהרב' כ"י גרס פלילנו יעידו בהתבצרם. צורם וכו' לעיניהם בהתקדשו, כשיתקדש הקב"ה לעיניהם יאמרו צורם צור ישראל. והוא עפ"ה והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים רבים (יחזקאל לח כג) וכתיב שם (לו כג) וידעו הגוים כי אני ה' בהקדשי בכם לעיניהם וגו'. הן צמחה וכו' כן יאמרו בגוים הן צמחה ישועה למקדישו כי השקיף וגו', צמחה כ"כ בכ"י וכן עיקר, קדשו קומם וכו', כל זה יאמרו בגוים הן צמחה ישועה וכו' גם הקים קדשו היינו בה"מ בעבור קדשיו היינו ישראל כדי להקריבם אליו ולהציב הוד שכינתו בקרבם. קומם כ"כ בכל כ"י והוא פעל עבר מבנין המרובע ע"מ כונן ומי שהוסיף היו"ד ואמר יקומם השחית הכוונה האמתית גם הרס יסודי הבנין שהרי לאות קו"ף כפול אנו צריכים כמו שכתבתי באות ד', וישראל נקראו קדש שנאמר קדש ישראל לה' וגו' (ירמיה ב ג) גם ירושלים והית' ירושלים קדש (יואל ד יז), וכל המאמרים האלה מיוסדים על נבואת יחזק' לעתיד שנאמר שם (לו כב) כה אמר ה' אלהים לא למענכם אני עושה בית ישראל כי אם לשם קדשי אשר חללתם בגוים אשר באתם שם, וקדשתי את שמי הגדול המחולל בגוים אשר חללתם בתוכם וידעו הגוים כי אני ה' נאום ה' אלהים בהקדשי בכם לעיניהם, ולקחתי אתכם וגו' וזרקתי עליכם מים טהורים וגו' ביום טהרי אתכם מכל עונותיכם והושבתי את הערים ונבנו החרבות וגו' כצאן ירושלים במועדיה כן תהיינה הערים מלאות צאן אדם וידעו כי אני ה', ועל הפסוקים האלה יסד הפייטן חרוזיו דוק ותמצא.

דיינע וואונדער, דיינען פֿערעהרערן; נור גאָטטעספֿורכט אללייִן איזט איהר קליינאָד.

ק׳. יאַ, זיא ווערדען עז ערפֿאַהרען, אונזרע מעכֿטיגען ווידערזאַכֿער,
אונד אויזרופֿען: איהר פֿעלז איזט ניכט ווי אונזער פֿעלז!

ח׳. „ער איזט ישראל'ז פֿעלז אונד זיין הייליגער"—ווערדען דיא היידען אויזרופֿען, ווען זיך דער הייליגע אונז פֿאָר איהרען אויגען צייגען ווירד — „ער האַט זיינען פֿערהייליגערן הייל אויפֿבליהען לאַססען, אונד זיא מיט איינעם בליק אויז דער וואָהנונג זיינער הייליגקייט, בעגינסטיגט: ער האַט זיינען הייליגען טעמפעל ערבויט, נימט ווידער הייליגע אָפפֿער אַן, אונד לאַססט דיא הערליכֿקייט זיינער מאַיעסטאַט ווידער אונטער איהנען רעזידירען.

קו״ח הֵן קוּמוֹ יֵחַתּוּ מְרִיבָם · כִּי יְיָ יָרִיב רִיבָם׃

ח׳ רִיבָם רִיב שׁוֹטְנֵיהֶם לִבְלוֹם · יְדֻמּוּ פֶּה קַטֵּגוֹרִים לֶאֱלוֹם · הֵן רַעְיָתֵךְ תְּהַלֵּךְ לְעָלוֹם · כִּי אַחֲרִית לְאִישׁ שָׁלוֹם ·

שָׁלוֹ שְׁפוֹת לְהַזְרִיחַ נְהָרָה · הֲגִיגֵנוּ כֵּן כְּמִנְחָה טְהוֹרָה ·

קו״ח הֵן, שִׁכְנְךָ תַּגִּיהַּ בְּאוֹרָה · כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה׃

ח׳ תּוֹרָה שָׁמְעוּ נֶאֱמָנֶיךָ בְּסִינַי · רָצוּהָ יְצָרוּהָ הֶקְרוּהָ לְעֵינַי · הֵן · הַיּוֹם יְכַפֵּר לֶאֱמוּנַי · כִּי אֵל רַחוּם יְיָ ·

יְיָ יְנַהֲלֵנוּ עַלְמוּת לְנַהֲגָה · וְיָסִיר מִמֶּנּוּ אַף וְתוּגָה ·

הן קומו וכו׳, קומו של כור ישראל, בקומו יחתו מריבם של ישראל כי ה׳ וכו׳. ריבם וכו׳, לבלום לאפום, יש גורסים ריבם ריב וקובעיהם בלום, הדמם קטגורים פיהם לאלום, והל׳ הזה מסתבר יותר. רעיתך, אמר לישראל. לעלום, ל׳ה בדה״ב ל״ג ז׳, ורומז על לעתיד לבוא העולם הנעלם, והוא מחובר עם שלמעלה ממנו שמדבר מגאולה העתידה ולזאת אמר הן רעייתך תהלך עוד לזמן הנעלם וזה כי אחרית לאיש שלום, ופסוק הוא בתילי׳ ל״ז ל״ז וכמו שפי׳ רש״י אם ראשית אין לו אחרית יש לו, והיינו לעתיד. שלו שפות וכו׳, עש״ה ה׳ תשפות שלום לנו (ישעי׳ כו יב) שטעמו תכין ותעריך. נהרה, אור והוא עש״ה ועליך יזרח כבוד ה׳ (ישעי׳ ס א). שכנך, ציון משכן כבודך תגי׳ ותזריח באורה כי מציון כו׳, והיינו לעתיד לבוא ככתוב כי מציון תצא תורה וגו׳ וסמיך לי׳ בית יעקב לכו ונלכה באור ה׳ (ישעי׳ ב). נאמניך, ישראל הנאמנים לך. רצוה יצרוה, נתרצו בה כשמור ולנצור אותה במאמרם נעשה ונשמע נס מקרוה לעיני כל, והיו״ד של לעיני ושל לאמוני איננו לכינוי אבל הוא כיו״ד של וקרע לו חלוני (ירמי׳ כב יד) שהוא כמו חלונים, וכן ואורגים חורי (ישעי׳ יט ט) וחשופי שת (שם כ ד) אצילי ידי (יחזק׳ יג יח) שהם כמו חורים וחשופי׳ ידים, ורבים כמוהם, וכן טעם לעיני לעינים כלומר לעיני כל, וכן לאמוני כמו לאמונים והיינו ישראל אמוני׳ בני מאמינים. עלמות לנהגה, דוגמת

ק׳. יאַ, זיא ציטטערן איהרע ווידערזאַכער, ווען ער זיך אויפמאַכט;
דען ער, דער עוויגע! ניממט זיך איהרער רעכטזאַכע אַן.

ח׳. אַנגיזיכט דיך איהרער זאַכע אַן, דאַס איהרע פֿערפֿאָלגער שווייגען, אונד איהרע געגנער פֿערשטוממען; יאַ, זיא ווירד דיר איינסט געוויס נאָך פֿרײדענליעדער שטיממען, דיינע געליבטע; דען, דען פֿרידליך געזיננטען, ערוואַרטעט איין גליק; זיבענ עגדע! געוואָהרע פֿרידען; נאַם דיין ליכט אונז לייכטען. אָ מאָכטע אונזער געבעט דיר געפֿעלליג זיין, וויא ריינע שפייזעאָפּפֿער!

ק׳. יאַ דיינער מאָיעסטעט גלאַנץ, ווירד אונזער בעלייכטען;
פֿאָן ציון אויז, ווירד דיא לעהרע זיך פֿערברייטען.

ח׳. אויף דעם סיני האָבען דיינע געטרייען איינסט דיינע לעהרע אַנגעהערט; בעהערציגט, בעגריפֿפֿען, אונד איינמיטהיג אַנגענאָממען. יא, הייטע ווירד ער זיינען געטרייען פֿערגעבען, דען דער עוויגע איזט איין ערבאַרמונגספֿאָללער גאָטט; דער עוויגע ווירד אונז עוויג לייטען; ענטפֿערנען פֿאָן אונז, פֿערדרוס אונד קוממער

ק״ח

הֵן יַעֲבִיר זָדוֹן לִמְשׁוּגָה׃ כִּי לְכָל הָעָם בִּשְׁגָגָה׃

זְכוֹר לָנוּ בְּרִית אָבוֹת כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ׃ וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר׃ זְכוֹר לָנוּ בְּרִית רִאשׁוֹנִים כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ׃ וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְיָ׃ עֲשֵׂה עִמָּנוּ כְּמָה שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ׃ וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלֹּתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיהֶם׃

והוא ינהגנו עלמות (תילי׳ מח טו) ופי׳ רש״י עלמות ל׳ עלם כאדם המנהיג את בנו קטן לאט, ומנחם פתר אותו ל׳עולם ינהגנו לעולמי׳, אבן מטעם הפייטן נראה לפרשו מלשון עלומינו למאור פניך (תילים צ ח, וכפי׳ רש״י חטאות נעורים ור״ל שינהג עמנו כאלו חטאנו חטאות נעורים וכתיב חטאת נעורי ופשעי אל תזכר (תילים כ״ה ז׳). למשוגה, כ״כ בכל כ״י ודפוסים ישנים וטעמו שהוא יעביר הזדונות לשגגות כי לכל העם בשגגה. זכור לנו וכו׳, וזכרתי את, וזכרתי להם, ואף גם זאת, ויקרא כ״ו, מ״ב מ״ד מ״ה.

ק׳. יאַ, ער ווירד אונזער פערברעכען פון פערזעהן פערוואַנדלען,
דען דער גאַנצען געמיינדע, געשאַה עס אויז אירטהום.

זכור. געדענקע אונז דען בונד מיט אונזערן אורפֿעטערן, וויא דוא פערשפּראָכען האַסט! "איך ווערדע אַן מיינען בונד מיט יעקב; אַן מיינען בונד מיט יצחק, אונד אַן מיינען בונד מיט אברהם דענקען, אונד דאַז לאַנד בעדענקען." געדענקע אונז דען בונד מיט אונזערן פֿאָרפֿאַהרען, וויא דוא פערשפּראָכען האַסט! "איך ווערדע דען בונד מיט איהרן פֿאָרפֿאַהרן אַללעמאַל געדענקען, דאַ וויא איך זיא פֿאָר דען אויגען דער פֿעלקער אויז מצרי׳ געפֿיהרט האַבע, אום איהר גאָטט צו זיין; איך דער עוויגע!" האַנדלע מיט אונז, נאַך דיינער פערהייסונג: "אויך אַלזדאַן, ווען זיא זיך שאָן אים לאַנדע איהרער פיינדע אויפֿהאַלטען, ווערדע איך זיא דעננאָך ניכט פערווערפֿען, אויך איהרער ניכט איבערדריסיג ווערדען, זיא אויפֿצורייבען, מיינען בונד מיט איהנען פֿעלליג אויפֿצוהעבען; דען איך בלייבע דער עוויגע איהר גאָטט." ער

באַרמע

רַחֵם עָלֵינוּ וְאַל תַּשְׁחִיתֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב. כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם: הָשֵׁב שְׁבוּתֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ. וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה: קַבֵּץ נִדָּחֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ. הַלְבֵן חטאינו

אין ספר״ם ווירד דיעזעז געזאגט:

קַבֵּץ נִדָּחֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ: הָשֵׁב שְׁבוּתֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ. וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה: רַחֵם עָלֵינוּ וְאַל תַּשְׁחִיתֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב. כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם: מְחֵה פשעינו

כי אל רחום, דברים ד׳ ל״א. ושב ה׳, אם יהיה נדחך, דברים ל׳, ג׳ ד׳.

בארמע דיך אונזר, אונד לאס אונז ניכט צו גרונדע געהן; זא האסט דוא נידערשרייבען לאסן: "דען דער עוויגע דיין גאטט איזט איין בארמהערציגער גאטט, ער ווירד זיינע האנד ניכט פאן דיר אבציהען, אונד דיך ניכט צו גרונדע געהן לאסען; ווירד דעז בונדעז ניכט פערגעסען, דען ער דיינען עלטערן צוגעשוואָרען האט." פיהרע אונז צוריק אונד ערבארמע דיך אונזער, וויא דוא האסט נידערשרייבן לאסין: "דער עוויגע דיין גאטט ווירד זיך דיינער ערבארמען, אונד דיך אויז דער געפאנגענשאפט צוריק־פיהרען; אויז אללען פאלקערן, אונטער וועלכע דיך דער עוויגע דיין גאטט צערשטרייט האט, ווירד ער דיך ווידער זאמלען. זאמלע אונזרע פערשטאסענען, וויא דוא נידערגעשריבען! "ווארעסט דוא אויך ביז אן דאז ענדע דעז הימעלז פערשטאסען, זא ווירד דער עוויגע דיין גאטט דיך פאן דאהער זאמלען, אונד איינהאלען

חֲטָאֵינוּ כַּשֶּׁלֶג וְכַצֶּמֶר כְּמָה שֶׁכָּתוּב· לְכוּ נָא וְנִוָּכְחָה יֹאמַר יְיָ אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ· אִם יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ: זְרוֹק עָלֵינוּ מַיִם טְהוֹרִים וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב· וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם: מְחֵה פְשָׁעֵינוּ לְמַעַנְךָ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ: אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי· וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: מְחֵה

פְשָׁעֵינוּ לְמַעַנְךָ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ· אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי· וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: מְחֵה פְשָׁעֵינוּ כָּעָב וְכֶעָנָן כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ· מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ: זְרוֹק עָלֵינוּ מַיִם טְהוֹרִים וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב· וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם: כַּפֵּר חֲטָאֵינוּ בַּיּוֹם הַזֶּה וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב·

פשעינו ... כי

לכו נא, ישעי׳ א׳ יח. וזרקתי עליכם, יחזקאל ל״ו כ״ה. אנכי, ישעיה מ״ג כ״ה.

איינהאלטען. רייניגען פאן אונזערן זינדען אונז, דאס ויר וייס ווערדען וויא שנעע אונד וואללע; זא האסט דוא נידער געס[...]ט: „וואהלאן! לאסט אונז רעכטען, שפריכט דער עוויגע; וואָרן איירע זינדען וויא קארמעזין, זאָללען זיא וויס ווערדען ויא שנעע; וואָרן זיא ראָטה וויא פורפור, זאָללען זיא דיזר וואָללע גלייכען.״ בע= שפרענגע אונז מיט רייניגונגוואסער, אונד רייניגע אונז וויא געשריעבען שטעהט: „איך ווילל ריין וואסער איבר איך שפרענגען, דאס איהר ריין ווערדעט; פאן אללער איירער אונרייניגקייט, אונד פאן אללן איירען אונגאָטטער, ווערד איך איך רייניגען.״ טילגע אונזרע זינדען, אום דיינעטוויללען, וויא דוא פערהייסען האסט: „איך, יא איך טילגע

פְּשָׁעֵינוּ כָּעָב וְכֶעָנָן כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ׃ מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ׃ כַּפֵּר חֲטָאֵינוּ בַּיּוֹם הַזֶּה וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב׃ כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ׃

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ׃ הַלְבֵּן חֲטָאֵינוּ כַּשֶּׁלֶג וְכַצֶּמֶר כְּמָה שֶׁכָּתוּב לְכוּ נָא וְנִוָּכְחָה יֹאמַר יְיָ אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ׃ אִם יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ׃

אֲמָרֵינוּ הַאֲזִינָה יְיָ בִּינָה הֲגִיגֵנוּ׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִינוּ וְהֶגְיוֹן לִבֵּנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרֵנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ׃ כִּי לְךָ יְיָ הוֹחָלְנוּ אַתָּה תַעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ׃

אלהינו

מחיתי כעב פשעך, שם מ"ד כ"ב, כי ביום הזה, ויקר' י"ו ל'. אמרינו, עש"ה אמרי האזינה תילי' ה' ב' והוכנ מיחיד לרבי', וכמוהו יהיו לרצון אמרי פינו עש"ה שם י"ט ט"ו וכמוהם כי לך הוחלנו עש"ה שם ל"ח י"ו, וכן מדרך מסדרי הסליחות לכנות הכתובים מיחיד לרבים ומרבים ליחיד וסמכו על מ"ש הרא"ש בסוף פ"ג דמגילה בשם הר"ר יונה שהמתפלל יאמר פסוקים הכ' והכ' יוכל לכנות מיחיד לרבי' ומרבי' ליחיד ע"ש, ולא כן דעת הרב המאירי עיין עליו.

טילגע דיינע מיסעטהאטען אום מיינעטוויללען, אונד דיינער זינדען דענק איך ניכט. לאס אונזרע מיסעטהאטען וויא וואָלקע אונד דונסט הינטשווינדען, וויא דוא פֿערהייסען האסט: איך לאס זיא וויא וואָלקע הינטשווינדען, דיינע מיסעטהאטען, אונד וויא דונסט דיינע פֿערגעהונגען; קעהרע צוריק צו מיר, איך ערלאָזע דיך." ענטזינדיגע אונד רייניגע אונז הייטע, וויא געשריבען שטעהט; "דען אן דיזעם טאגע פֿערזאָהנט מאן אויך איך, אום איך צו רייניגען; פֿאָן אללען אייערן זינדען זאָללט איהר פֿאָר דעם עוויגען ריין ווערדען:" האָרע אונזרע וואָרטע, עוויגער! מערק אויף אונזער אינ־ברינסטיג פֿלעהן! וואָהל מאָגען דיר געפֿאללען דיא רעדען אונזרעס מונדעס; דיא געדאנקען אונזערעס הערצענס, דיר, עוויגער! אונזער האָרט אונד ערלאָזער! צו דיר אללײן האררען וויר; אנטוואָרטע אונז, הערר אונזער גאָטט!

אונזער

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ

אַל תַּעַזְבֵנוּ· וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ· וְאַל תַּכְלִימֵנוּ· וְאַל תָּפֵר בְּרִיתְךָ אִתָּנוּ· קָרְבֵנוּ לְתוֹרָתֶךָ· לַמְּדֵנוּ מִצְוֹתֶיךָ· הוֹרֵנוּ דְרָכֶיךָ· הַט לִבֵּנוּ לְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ· וּמוֹל אֶת לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָתֶךָ· וְנָשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם· וּלְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל תִּמְחוֹל וְתִסְלַח (נ״א ותכפר) לַעֲוֹנֵינוּ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי כִּי רַב הוּא׃

או״א אל תעזבנו וכו׳, בכאן מצאתי נוסחאות מתחלפות ומשונות, בכ״י קולוניא ישן נושן הסדר כך הוא, או״א אל תעזבנו וכו׳ עד כי רב הוא, ואח״כ או״א סלח לנו וכו׳ כי אנו עמך וכו׳ עד לא יתמו, ואח״כ או״א סלח ומחל לעוונותינו וכו׳ עד למען חייך ואח״כ מתחיל אנא תבוא לפניך תפלתינו וכו׳; ובכ״י אחר נושן כך סדרם או״א אל תעזבינו וכו׳ או״א סלח לנו וכו׳ עד לא יתמו ואח״כ מתחיל אנא תבא לפניך וכו׳ אשמנו וכו׳ עד כי ירבה לסלוח, ואח״כ מתחיל או״א מחל לעוונותינו וכו׳ עד למען חייך, ואח״כ הזדונות והשגגות וכו׳, וכן בכ״י של שנת ק״ו, ובכ״י של שנת י״ח כך הסדר או״א אל תעזבינו וכו׳ והט לבנו ליראה את שמך ולשוב אליך וכו׳ עד כי רב הוא. (ולא גרס ומל את לבבנו לאהבתך), או״א סלח לעוונותינו וכו׳ עד והעתר לנו בתפלתינו שאנו עזי פנים וכו׳ ככל סדר ק״ק פפ״ד שכתבנו בעמוד עד למען חייך, ואח״כ או״א סלח לנו וכו׳ עד ואתה מאמירנו, ואח״כ או״א תבוא לפניך וכו׳ עד כי ירבה לסלוח, ואח״כ או״א סלח לעוונותינו ביו׳ הכפורי׳ הזה והעתר לנו בתפלתנו מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך כאמור אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וחטאתיך לא אזכור, ונאמר מחיתי כעב וכו׳ עד כי גאלתיך, הזדונות והשגגות וכו׳.

למען שמך ה׳, תילי׳ כ״ה י״א. ושם כתיב וסלחת לעוני בל״י לכן מן הראוי לומר כן ואין נכון לשנות ל׳ הכתוב כלל וכלל ובפרט אחרי שאמרנו ככתוב בדברי קדשך.

אונזער אונד אונזרער פֿאֶטער גאָטט! פֿערלאָס אונז ניכט; פֿערשטאָס אונז ניכט, אונד לאָס אונז ניכט צו שאַנדען ווערדען! העבע דיינען בונד מיט אונז ניכט אויף; נאָהערע אונז דיינען געזעטצען; לעהרע דיינע געבאָטע אונז; נייגע אונז דיינע וועגע; לענקע אונזער הערץ צור עהרפֿורכט דיינעז נאַמענז; בעשניידע עז*, דאַמיט וויר דיך פֿאָן גאַנצעם הערצען ליבען, אונד מיט טרייע צו דיר צוריקקעהרען; פֿערצייהע אונד פֿערגעבע אונזרע מיססעטהאַטען, דיינעז גראָססען נאַמענז האַלבען; זאָ לויטען דיא וואָרטע דיינעז הייליגען (דוד): אַך העיר! פֿערצייהע מיינע מיססעטהאַטען, אום דיינעז נאַמענז ווילען! ער איזט אונענדליך גראָס!

אונזער

---

*) דאַז הערץ בעשניידען הייסט: דיא אויסוויפֿענדען בעגיערדען אונד נייגונגען דעז הערצענז, וויא איינען ווילדען אויזוואוכז, אויזראָטטען.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחַל וּסְלַח לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה. וְהֵעָתֶר־לָנוּ בִּתְפִלָּתֵנוּ. מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. וְכוֹף אֶת יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֶּד־לָךְ. וְהַכְנַע עָרְפֵּנוּ לָשׁוּב אֵלֶיךָ. וְחַדֵּשׁ כִּלְיוֹתֵינוּ לִשְׁמוֹר פִּקֻּדֶיךָ.

ומול

זה סדר ק"ק פפד"מ.

אין פפד"מ ווירד דיזעס געזאַגט.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחַל וּסְלַח לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה. וְהֵעָתֶר־לָנוּ בִּתְפִלָּתֵנוּ. שֶׁאָנוּ עַזֵּי פָנִים וְאַתָּה רַחוּם וְחַנּוּן. אָנוּ קְשֵׁי עֹרֶף וְאַתָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם. אָנוּ מְלֵאֵי עָוֹן וְאַתָּה מָלֵא רַחֲמִים. אָנוּ יָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ: מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. וְכוֹף אֶת יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֶּד לָךְ וְהַכְנַע עָרְפֵּנוּ לָשׁוּב אֵלֶיךָ. וְחַדֵּשׁ כִּלְיוֹתֵינוּ לִשְׁמוֹר פִּקּוּדֶיךָ. וְתִתְלַבֵּשׁ בְּצִדְקוֹתֶיךָ. וְתִתְכַּסֶּה בְּרַחֲמֶיךָ. וְתִתְעַטֵּף בַּחֲנִינוּתֶיךָ. וְתִתְאַזָּר בַּחֲסִידוּתֶךָ. וְתָבוֹא לְפָנֶיךָ מִדַּת טוּבְךָ וְעַנְוְתָנוּתֶךָ. וְתַעֲשֶׂה עִמָּנוּ כְּמִדַּת רַחֲמָנוּתֶךָ. וּכְרוֹב חֲסָדֶיךָ.

ומול

אונזער אונד אונזרער פֿאָטער גאָטט! פֿערלייהע אונד פֿערגיב אונזרער זינדען אַן דיזען (שבת אונד) פֿערזאָהנונגזטאַג; לאַס דיך דורך אונזער פֿלעהן ערביטטען;

וויר זינד אונפֿערשעמט: דוא אַבער באַרמהערציג אונד גנאֶדיג. וויר זינד האַרטנאַקקיג אונד דוא לאַנגמיטהיג. וויר זינד זינדענפֿאָלל, אונד דוא ערבאַרמונגזפֿאָלל. וויר פֿערגעהען; אונזרע טאַגע ווא איין גלייטענדער שאַטטען; דוא אַבער בלייבסט דערזעלבע; אונפֿערגענגליך דיינע יאַהרע. טילגע, לאַס פֿערשווינדען אונזרע מיסעטהאַטען פֿאָר דיינען אויגען; לענקע אונזרע טריבע צו דיינעם געהאָרזאַם: בייגע אונזרען שטאַררזין דאַס ער בערייטוויללינג ווערדע; ערנייערע אונזערן מוטה צור פֿאָללציהונג דיינער בעפֿעהלע; בעקליידע אונזער הערץ

דאַס

וּמוֹל אֶת לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה (וּלְיִרְאָה) אֶת שְׁמֶךָ׃ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וּמָל יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת לְבָבְךָ וְאֶת לְבַב זַרְעֶךָ לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ סְלַח לָנוּ׃ מְחַל לָנוּ׃ כַּפֶּר לָנוּ׃

קהל	חזן
אָנוּ בָנֶיךָ וְאַתָּה אָבִינוּ׃	כִּי אָנוּ עַמֶּךָ וְאַתָּה אֱלֹהֵינוּ׃
אָנוּ צֹאנֶךָ וְאַתָּה רוֹעֵנוּ׃	אָנוּ עֲבָדֶיךָ וְאַתָּה אֲדוֹנֵנוּ׃
אָנוּ נַחֲלָתֶךָ וְאַתָּה חֶלְקֵנוּ׃	אָנוּ כַרְמֶךָ וְאַתָּה שׁוֹמְרֵנוּ׃
אָנוּ פְעֻלָּתֶךָ וְאַתָּה יוֹצְרֵנוּ׃	אָנוּ קוֶיךָ וְאַתָּה מוֹשִׁיעֵנוּ׃
אָנוּ עַמֶּךָ וְאַתָּה מַלְכֵּנוּ׃	אָנוּ סְגֻלָּתֶךָ וְאַתָּה קְרוֹבֵנוּ׃

ומל ה' אלהיך, דברי' ל' ו'. אנו עמך, שנא' כי עמך הגוי הזה (שמות לג יג). אנו בניך, שנא' בנים אתם לה' אלהיכם (דברי' יד א). ואתה אבינו, שנא' כי הייתי לישראל לאב (ירמי' לא ט). אנו עבדיך, שנא' כי לי בני ישראל עבדים (ויקר' כה נה). אנו צאנך, שנא' ואתן צאני (יחזק' לד לא). ואתה רועינו, שנא' רועה ישראל האזינה (תילי' פ ב). אנו כרמך, שנא' כי כרם ה' צבאות בית ישראל (ישעי' ה ז). ואתה שומרנו, שומר ישראל. אנו נחלתך, שנא' הם עמך ונחלתיך (דברי' ט כט). ואתה חלקנו, שנא' לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא וישראל שבט נחלתו (ירמי' י ו). אנו קויך, שנא' מקוה ישראל מושיעו (ירמי' יד ח) וכתיב זה ה' קוינו לו (ישעי' כה ט), ואתה מושיענו, שנא' אני ה' מושיעך (ישעי' מט כו). אנו פעולתך, ואתה יוצרנו, שנא' כה אמר ה' קדוש ישראל ויוצרו על בני ועל פעל ידי תצווני (ישעי' מה יא). אנו סגולתך, שנא' והייתם לי סגולה (שמות יט ה). ואתה קרובנו, שנא' כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו (דברי' ד ז).

דאס עס דיינען נאמען ליבע אונד עהרפירכטע; זאָ שרייבט דיינע לעהרע (דברי' ל ו) „דער עוויגע דיין גאָטט, ווירד אויך דיין אונד דיינער נאכקאָממען הערץ בעשניידען, דאס דוא דען עוויגען דיינען גאָטט, פאָן גאנצעם הערצען אונד גאנצער זעעלע ליעבעסט, אום דיינער ערהאלטונג ווילען.“

אונזער אונד אונזרער פאָטער גאָטט! פערגיב אונז; פערצייה אונד ענטזינדיגע אונז.

וויר זינד יאַ דיינע נאַציאָן, אונד דוא אונזער גאָטט. וויר דיינע זאָהנע, אונד דוא אונזער פאטער: וויר דיינע קנעכטע, דוא אונזער הערר. וויר דיינע שאַאפע; דוא אונזער הירטע. וויר דיין וויינגארטען; דוא אונזער היטער. וויר דיין ערב; דוא אונזער אַנטהייל. וויר פערטרויען דיר! דוא ביזט אונזער רעטטער. וויר זינד דיין ווערק! דוא אונזער שאָפפער. וויר דיינע ליבלינגע; דוא אונזער פערוואַנדטע. וויר דיין פאָלק; דוא אונזער קאָניג.

וויר

אָנוּ רַעְיָתֶךָ וְאַתָּה דוֹדֵנוּ · אָנוּ מַאֲמִירֶיךָ וְאַתָּה מַאֲמִירֵנוּ:

אין פפר"מ פאַנגט מאַן היר אַן אנא תבוא לפניך א"ז וו.

אָנוּ עַזֵּי פָנִים וְאַתָּה רַחוּם וְחַנּוּן · אָנוּ קְשֵׁי עֹרֶף וְאַתָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם: אָנוּ מְלֵאֵי עָוֹן וְאַתָּה מָלֵא רַחֲמִים · אָנוּ יָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר · וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ: (כ"א אָנָּא)

תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ · וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ שֶׁאֵין אֲנַחְנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ:

אָשַׁמְנוּ · בָּגַדְנוּ · גָּזַלְנוּ · דִּבַּרְנוּ דוֹפִי · הֶעֱוִינוּ · וְהִרְשַׁעְנוּ · זַדְנוּ · חָמַסְנוּ · טָפַלְנוּ שֶׁקֶר · יָעַצְנוּ רָע · כִּזַּבְנוּ · לַצְנוּ · מָרַדְנוּ · נִאַצְנוּ · סָרַרְנוּ · עָוִינוּ · פָּשַׁעְנוּ · צָרַרְנוּ · קִשִּׁינוּ עֹרֶף · רָשַׁעְנוּ · שִׁחַתְנוּ · תִּעַבְנוּ · תָּעִינוּ · תִּעְתָּעְנוּ ·

סַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים וְלֹא שָׁוָה לָנוּ:

וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ · כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

אנו רעיתך, שנא' כן רעיתי בין הבנות (שיר השירי' ב ב) ואמרו שרמז על ישראל בין האומות, והקב"ה נקרא דוד שנא' כן דודי בין הבני' (שם) ועוד רבים שם. אנו מאמירך ואת' מאמירנו שנא' את ה' האמרת היו' וה' האמירך (דברי' כו יז). עזי פנים, שנא' והבנים קשי פנים (יחזק' ב ד). אנו קשי ערף, שנא' כי עם קשי ערף הוא (שמו' לד ט). אנו ימינו כצל עובר, כמו שנא' אדם להבל דמה ימיו כצל עובר (תילי' קמד ד). ואתה הוא. שם ק"ב כ"ח. ואתה צדיק. נחמי' ט' ל"ג. על כל הבא, על כל מעשה יסוריך הרעים אשר באו עלינו.

ווער דיינע געליבטע, דוא אונזער געליבטער. ווער דיינע געפריזענע; דוא אונזער פרייז.

---

*) ביאור אונד איבערזעטצונג הערפאָן, זיהע דף יח.

הִרְשַׁעְנוּ וּפָשַׁעְנוּ. לָכֵן לֹא נוֹשָׁעְנוּ. וְתֵן בְּלִבֵּנוּ
לַעֲזוֹב דֶּרֶךְ רֶשַׁע וְחִישׁ לָנוּ יֶשַׁע: כַּכָּתוּב עַל יַד
נְבִיאֶךָ יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו
וְיָשֹׁב אֶל יְיָ וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל אֱלֹהֵינוּ כִּי יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ:
הַזְּדוֹנוֹת וְהַשְּׁגָגוֹת אַתָּה מַכִּיר. הָרָצוֹן וְהָאֹנֶס.
הַגְּלוּיִם וְהַנִּסְתָּרִים, לְפָנֶיךָ הֵם גְּלוּיִם וִידוּעִים.
מָה אָנוּ. מֶה חַיֵּינוּ. מֶה חַסְדֵּנוּ. מַה צִּדְקֵנוּ.
מַה יִּשְׁעֵנוּ. מַה כֹּחֵנוּ. מַה גְּבוּרָתֵנוּ. וּמַה
נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. הֲלֹא כָּל
הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ. וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ
וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע. וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל. כִּי

יעזוב רשע, ישעי' נ"ה ז'. מה חסדנו, ע"ש וחסדכם כענן בקר (הושע ו ד). מה צדקנו, ע"ש וכבגד עדים כל צדקותינו (ישעי' ס"ד ה). מה ישענו, דע שבכל כתבי יד אשר לי אין שם מה ישענו, וכ"כ הר"ד אבודרהם בתפלת נעילה שאין לאומרו כי השם הגדול והנורא הוא ישענו עכ"ל, ולי נראה שמפני זה אין למחקו כי הכוונה שאין ישועה בעצמנו ובכחנו

הרשענו. װיר האבען געפֿרעפֿעלט אונד אױסגעלאַססען בעגאַנגען, דאַרום פֿאַנדען װיר קײנען בײשטאַנד. אָ לענקע דאָך אונזער הערץ, דאַס עז דען באָזען װעג פֿערלאַססע, אונד בעשלײניגע אונזער הײל זאָ האַסט דוא דורך דײנען פּראָפֿעטען (ישעי' נ"ה ז') ניעדערשרײבען לאַססען: „דער פֿרעפֿלער לאַססע פֿאָן זײנעם װעגע אַב: דער אַרגליסטיגע פֿאָן זײנער טיקקע; ער קעהרע צום עװיגען צוריק — ער ערבאַרמט זיך זײן — צו אונזערם גאָטטע, ער איזט פֿערגעבונגזפֿאָלל!

הזדונות. דוא קעננסט אונזערע פֿערברעכען אונד אונזערע פֿערגעהען; װאַס װיר פֿאָרזעטצליך אונד װאַס װיר אונפֿאָרזעטצליך בעגאַנגען. אונזערע אָפֿפֿענטליכען אונד געהײמען זינדען, זינד דיר אָפֿפֿען אונד בעקאַננט. װאַס זינד װיר? — װאַס אונזער לעבען? — װאַס אונזערע פֿראָממיגקײט? — װאַס אונזערע טוגענד? — װאַס אונזערע הילפֿע? — װאַס אונזערע קראַפֿט? — װאַס אונזערע שטאַרקע? — װאַס קאָננען װיר, עװיגער אונזער אונד אונזערער פֿאַטער גאָטט! דיר פֿאָרברינגען? אַללע העלדען, זינד דיר אין אונדינג? בעריהמטע מאַננער — אין ניכטס! דיא װײזען — אונװיססענד! דיא פֿערנינפֿטיגען — געדאַנקענלאָס!

װיהרע

רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם תֹּהוּ• וִימֵי חַיֵּיהֶם הֶבֶל לְפָנֶיךָ•
וּמוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל•
מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם• וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן
שְׁחָקִים הֲלֹא כָּל־הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ:
אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם• וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל
חָי: אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן וּבוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב:
אֵין דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּךָּ• וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

*אין אייניגען קהלות ווירד היר דאַז הירונטענשטעהענדע אתה מבין געזאַגט.

ק"ה שִׁמְךָ מֵעוֹלָם עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע•
שַׁוְעָתֵנוּ תַּאֲזִין בְּעָמְדֵנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְפִלָּה:

תעבור

כי אם בה', וכן כתיב וזאת תשועת אדם (תילים ס יג). ובהדיא כתיב אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה (תילי' קמו ג). כי רוב מעשיהם וכו', וי"ג כי כל מעשיהם ולי נראה כי טעם רוב ריבוי כלומר מעשיהם הרבים דוגמת ורוב עצמותי הפקיד (איוב ד יד). ומותר האדם וגו', פסוק הוא בקהלת ג' י"ט.

איהרע אָהנמאַכטיגען טהאַטען — איין טאַנד! דיא טאַגע איהרעז לעבענז — אייטעל! וואַז איזט דעז מענשען פֿאָרצוג פֿאָר דעם פֿיהע? ניכטז! אַללעז איזט אייטעל! —
מה נאמר• וואַז וואָללען וויר דיר, בעוואָהנער יענער האָהען, זאַגען? וואַז דיר ערצאָהלען, היממעלסהערשער! ווייסט דוא ניכט אַללע פֿערבאָרגענען דינגע זאָ וויא דיא אָפֿפֿענבאַרען? — דוא קענסט יאַ אַללע געהיימניסע דער וועלט! דיא טיעפֿסטען פֿערבאָרגענהייטען אַללער לעבענדיגען! דוא דורכזוכעסט אַללע געמאַכער אונזערעז אינגערן, אונד פריפֿסט ניערען אונד הערץ. קיין דינג איזט דיר געהיים, אונד ניכטס בלייבט דיינען בליקקען פֿערבאָרגען!
שמך מעולם• דער מיסעטהאַטען נאַכזיכטפֿאָללער: זאָ וואַר דיין רוהם פֿאָן עוויגקייט הער. אָ פֿערנים אונזער פֿלעהן. ווען וויר אין אַנדאַכט פֿאָר
דיר

---

*אַתָּה מֵבִין תַּעֲלוּמוֹת לֵב• אֶפֶס לְךָ נִגְלוֹת וְגַם נִסְתָּרוֹת:
בָּאנוּ בִדְבָרִים לְפַתּוֹתְךָ בָּם• בְּרִשְׁעֵנוּ אַל תֵּקֶל בִּמְעָלְלֵינוּ:
גַּשְׁתֵּנוּ בְּיוֹם זֶה כְּיָרֵא וְחָרֵד• גֵּאֶה כְּרַחוּם לְמַעַנְךָ עֲשֵׂה חֶסֶד:

דין

תַּעֲבוֹר עַל פֶּשַׁע לְעַם שָׁבֵי פֶשַׁע׃
תִּמְחֶה אַשְׁמָתֵנוּ (כ״א פְּשָׁעֵינוּ) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ׃

ובכן

דיר שטעהען; האַב׳ נאַכזיכט מיט דען מיסעטהאַטען דייכעז פֿאָלקעז,
דאַז זיא בערייעט, אונד לאָס זיא דאַהין שווינדען פֿאַר דייכען אויגען!

דִּין אַל תְּמַתַּח מוּל עָפָר וָאֵפֶר׃ דַּע אַחֲרִיתֵנוּ רִמָּה וְתוֹלֵעָה׃
הַאִם שָׁגַגְנוּ וְנֶעְלָם מִמֶּנּוּ׃ הֲלֹא אַתָּה לְבַד מֵבִין שְׁגִיאוֹת׃
וְאַל תַּחֲשׁוֹב לָנוּ כְּעוֹשֶׂה בְזָדוֹן׃ וִדּוּי שְׂפָתֵינוּ שְׁעֵה בְּעֵת רָצוֹן׃
זֶה כַּפֵּר לָנוּ הוּרַע וְלֹא הוֹדַע׃ זָדוֹן וְנֶעְלָם עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה׃
חַלְּצֵנוּ מֵעוֹנֶשׁ כָּרֵת וּמִיתָה׃ חֲמוֹל עַל חוֹמֶר מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ׃
טָפַשְׁנוּ בְּרוֹעַ יֵצֶר אֲשֶׁר מִנְּעוּרֵינוּ׃ טָמוּן בְּקִרְבֵּנוּ כְּרֶשֶׁת לִפְעָמֵינוּ׃ יוֹצְרֵנוּ וְעוֹשֵׂנוּ יוֹדֵעַ יִצְרֵנוּ׃ יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ וְאַל תַּשְׁחִיתֵנוּ׃ כִּי מִלְּפָנֶיךָ מִי יִסָּתֵר׃ כֹּל גָּלוּי לְךָ כָּאוֹר וְכַצָּהֳרָיִם׃ לְבֵית דִּין הוֹרֵיתָ אַרְבַּע מִיתוֹת׃ לְמַעַנְךָ עֲשֵׂה וּמֵהֶם חַלְּצֵנוּ׃ מֵאָז יְצַרְתָּנוּ חֲקַרְתָּנוּ וַתֵּדַע׃ מַעֲשֵׂינוּ כִּי הֵמָּה עָמָל וָאָוֶן׃ נְצוֹר נַפְשׁוֹתֵינוּ כִּי בְיָדְךָ כָּל נָפֶשׁ׃ נָא תֵיקַר נֶפֶשׁ מִמְּעַנֵּי לְךָ נָפֶשׁ׃ סְקִילָה שְׂרֵפָה הֶרֶג וְחֶנֶק׃ סוֹדָם גִּלִּיתָ לְיוֹדְעֵי אֲמִתֶּךָ׃ עַל כָּל פְּשָׁעֵינוּ אֱלוֹהַּ כַּפֵּר לָנוּ׃ עַל יָדוּעַ לָנוּ וְעַל נֶעְלָם מִמֶּנּוּ׃ פְּשָׁעֵינוּ הוֹדִינוּ לְךָ חוֹקֵר לֵב׃ פְּדֵנוּ מֵחֵטְא נַקֵּנוּ מֵעָוֹן׃ צוּר אַל תִּפֶן כֶּאֱנוֹשׁ חָצִיר׃ צְדָקָה עֲשֵׂה עִמָּנוּ כַּעֲשִׂיתָ עִם כָּל חָי׃ קִדַּמְנוּ בְּנֶשֶׁף קִרַבְנוּ בְּשֶׁוַע׃ קָרְבֵנוּ אֵלֶיךָ קְשׁוֹב קְרִיאָתֵנוּ׃ רִשְׁעֵנוּ אַל תֵּפֶן רַחֲמֵנוּ וּבְצִדְקָה רַחֲמֶיךָ יְבֹאוּנוּ רַחוּם וְחַנּוּן׃ ק״א שִׁמְךָ מֵעוֹלָם עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע׃ שַׁוְעָתֵנוּ תַּאֲזִין בְּעָמְדֵנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְפִלָּה׃ תַּעֲבוֹר עַל פֶּשַׁע לְעַם שָׁבֵי פֶשַׁע׃
תִּמְחֶה אַשְׁמָתֵנוּ (כ״א פשעינו) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ׃

ובכן

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ שֶׁתִּסְלַח לָנוּ עַל כָּל חַטֹּאתֵינוּ׃ וְתִמְחָל־לָנוּ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ׃ וּתְכַפֵּר לָנוּ עַל כָּל פְּשָׁעֵינוּ׃

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאוֹנֶס וּבְרָצוֹן׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאִמּוּץ הַלֵּב׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּבִטּוּי שְׂפָתָיִם׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי וּבַסָּתֶר׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגִלּוּי עֲרָיוֹת׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדִבּוּר פֶּה׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהַרְהוֹר הַלֵּב׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהוֹנָאַת רֵעַ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּוְעִידַת זְנוּת׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן וּבִשְׁגָגָה׃
וְעַ"חֵ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזִלְזוּל הוֹרִים וּמוֹרִים׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחֹוזֶק יָד׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחִלּוּל הַשֵּׁם׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטִמְפּוּשׁ פֶּה׃

ועל

---

*) ביאור אונד איבערזעטצונג היערפאן זיהע אבען דף י"ט.

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטֻמְאַת שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע:
וְעַ״ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים:
(וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת סְלַח־לָנוּ׃ מְחַל־לָנוּ׃ כַּפֶּר־לָנוּ):
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַפַּת־שׁוֹחַד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָשׁוֹן הָרָע:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָצוֹן:
עַ״ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן: (כ״א במראית עין)
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית:
וְעַ״ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּנְטִיַּת גָּרוֹן: (כ״א בנבול פה)
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂקּוּר עָיִן:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעַזּוּת מֵצַח:
(וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ׃ מְחַל־לָנוּ׃ כַּפֶּר־לָנוּ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְרִיקַת־עוֹל:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְלִילוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּצְדִיַּת־רֵעַ:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּצָרוּת עָיִן:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַלּוּת רֹאשׁ:

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עוֹרֶף:
עַ״חֵ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּרִיצַת רַגְלַיִם לְהָרַע:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁבוּעַת־שָׁוְא:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂנְאַת חִנָּם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְשׂוּמֶת־יָד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב:
וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ· מְחַל־לָנוּ· כַּפֶּר־לָנוּ:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ״חַ עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:

*בק״ק פפד״מ אומרין כסדר הכתוב למטה בעמוד.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁ״חַ עֲלֵיהֶם אָשָׁם וַדַּאי וְתָלוּי:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ״חַ עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ״חַ עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ״חַ עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
וְעַ״חַ שֶׁ״חַ עֲלֵיהֶם כָּרֵת וַעֲרִירִי: (כ״א ועֲרירוּת)

---

* אין פפד״מ חונד מעהרערן קהלות ווירד נאך דיזר אָרדנונג געזאָגט.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם תָּלוּי:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת: ועל כלם וכו׳.

וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ׃ מְחַל־לָנוּ׃ כַּפֶּר־לָנוּ׃
וְעַל חֲטָאִים שֶׁחַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין

סְקִילָה׃ שְׂרֵפָה׃ הֶרֶג׃ וְחֶנֶק׃ עַל מִצְוַת עֲשֵׂה וְעַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה׃ בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה׃ וּבֵין שֶׁאֵין בָּהּ קוּם עֲשֵׂה׃ אֶת־שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ וְאֶת־שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ׃ אֶת־שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ׃ וְהוֹדִינוּ לְךָ עֲלֵיהֶם׃ וְאֶת־שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ לְפָנֶיךָ הֵם גְּלוּיִם וִידוּעִים׃ כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר הַנִּסְתָּרֹת לַיָי אֱלֹהֵינוּ׃ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד־עוֹלָם׃ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃

וְאַתָּה רַחוּם מְקַבֵּל שָׁבִים וְעַל הַתְּשׁוּבָה מֵרֹאשׁ הִבְטַחְתָּנוּ וְעַל הַתְּשׁוּבָה עֵינֵינוּ מְיַחֲלוֹת לָךְ׃

וְדָוִד עַבְדְּךָ אָמַר לְפָנֶיךָ שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי׃ נַקֵּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִכָּל פְּשָׁעֵינוּ

וטהרנו

ודוד עבדך וכו׳, שגיאות מי יבין מנסתרות נקני, תילים י״ט י״ג.

ואתה רחום. דוא, ערבארמונגספאללער! נימםט דיא בעקעהרענדען אויף; דוא האסט אונז פאן אנבעגין, פערגעבונג דורך בעקעהרונג צוגעזיכערט, אונד אויף אונזערער בעקעהרונג געסטיטצט, האררען אונזרע אויגען צו דיר.

ודוד. דיין קנעכט דוד האט דיך זא אנגערעדעט: „אונוויסענטליכע פעהלער, ווער בעמערקט דיא? בעוואהרע מיך פאר אונבעקאננטען זינדען!" בעפרייע אונז, עוויגער אונזער גאטט! פאן אללען אונזערן מיססעטהאטען; רייניגע אונז פאן

וְטַהֲרֵנוּ מִכָּל טֻמְאוֹתֵינוּ וּזְרוֹק עָלֵינוּ מַיִם
טְהוֹרִים וְטַהֲרֵנוּ· כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְזָרַקְתִּי
עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל
טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם:

מִיכָה עַבְדְּךָ אָמַר לְפָנֶיךָ· מִי אֵל כָּמוֹךָ נוֹשֵׂא
עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא הֶחֱזִיק
לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ
יִכְבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ· וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצוּלוֹת יָם כָּל
חַטֹּאתָם· וְכָל חַטֹּאת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל תַּשְׁלִיךְ
בְּמָקוֹם אֲשֶׁר לֹא יִזָּכְרוּ וְלֹא יִפָּקְדוּ וְלֹא יַעֲלוּ
עַל לֵב לְעוֹלָם: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד
לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם:

דניאל

וזרקתי עליכם וגו׳, יחזקאל ל״ו כ״ה. מי אל כמוך וגו׳, סוף ספר מיכה.

פֿאָן אַללער אונרייניגקייט. אונד בעשפּרענגע אונז מיט ריינעם וואַססער דאַמיט וויר ריין ווערדען. זאָ וואורדע נידרגעשריבען דורך דיינען פּראָפֿעטען (יחזקאל לו כה) „איך ווערדע אייך מיט ריינעם וואַססער בעשפּרענגען. דאַמיט איהר ריין ווערדעט; פֿאָן אַללער אייערער אונרייניגקייט אונד פֿאָן אַלל אייערען אונפֿלאַטה, ווערדע איך אייך רייניגען."

מיכה. דיין קנעכט מיכה (י״ז י״ח) רעדעטע דיך זאָ אַן „ווער איזט מאַכטיג וויא דוא, דער זינדען פֿערגיבט, אונד מיססעטהאַטען ערלאַססט, דעם איבעררעסטע זיינעז ערבטהיילז; ער לאַססט זיינען צאָרן ניכט עוויגליך דויערן; דען ער איזט גיטיג. ער ווירד זיך אַבערמאַלז אונזער ערבאַרמען, אונד אונזרע זינדען אונטערדריקקען. יאַ, דוא ווירסט אַללע זינדען אין דעז מעערעז טיעפֿע פֿערזענקען. פֿערזענקע אַללע זינדען דיינעז פֿאָלקעז ישראל, אַן איינעם אָרטע וואָ איהרער ניממערמעהר געדאַכט, ניממערמעהר ערמאַהנערט ווירד, אונד זיא אין עוויגקייט, ניכט מעהר אויפֿשטייגען. ערלייגע דעם יעקב טרייע, דעם אברהם גיטיגקייט, וויא דוא איהנען — אונזערן אורפֿאָטערן — אין דען טאַגען דער פֿאָרוועלט, צוגעשוואָרען האַסט.

דניאל

דָּנִיֵּאל אִישׁ חֲמוּדוֹת שִׁוַּע לְפָנֶיךָ הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה שֹׁמְמוֹתֵינוּ וְהָעִיר אֲשֶׁר נִקְרָא שִׁמְךָ עָלֶיהָ כִּי לֹא עַל צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ· כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים: אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר· לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ:

עֶזְרָא הַסּוֹפֵר אָמַר לְפָנֶיךָ אֱלֹהַי בֹּשְׁתִּי וְנִכְלַמְתִּי לְהָרִים אֱלֹהַי פָּנַי אֵלֶיךָ: כִּי עֲוֹנוֹתֵינוּ רָבוּ לְמַעְלָה רֹאשׁ וְאַשְׁמָתֵנוּ גָדְלָה עַד לַשָּׁמָיִם· וְאַתָּה אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת חַנּוּן וְרַחוּם

ארך

הטה אלהי וגו׳, דניאל ט׳ י״ח. אלהי בושתי ונכלמתי וגו׳, עזרא ט׳ ו׳. רבו למעלה, כ״כ. ואתה אלוה סליחות, נחמיה ט׳ י״ז וסופו ולא עזבתם

דניאל· דניאל דער ווירדיגע מאן, האט דיך פאלגענדערמאססען אנגע=
רעדעט. "נייגע דיין אהר, א הערר! אונד הערע; עפפנע דיין אויג אונד זיהע
אונזרע צערריטטונג אונד דיא שטאדט דיא נאך דיינעם נאמען גענאננט ווארד,
דען ניכט אויף אונזרער פראממיגקייט געשטיצט, ליגען וויר מיט אונזרעם
פלעהן דיר אן; זאנדערן אויף דיינער גרענצענלאזען בארמהערציגקייט. הערר!
ערהערע; הערר! פערצייהע; הערר פערנימם; וויללפאהרע, צאגרע ניכט;
אום דיינעטווילען, מיין גאטט! דען נאך דיינעם נאמען ווירד דיינע שטאדט
אונד דיין פאלק גענאננט."

עזרא· עזרא דער שריפטגעלעהרטע, האט דיך זא אנגעשפראכען: "מיין
גאטט! איך שאמע אונד שייע מיך, מיינע אויגען צו דיר, מיין גאטט! אויפצו=
העבען; דען אונזרע מיססעטהאטען זינד ביז איבער דאז הויפט געשטיגען, אונד אונזר
פערשולדען אנגעוואכזען היממעלאן." (פערנער שפראך ער): "דו ביזט איין פער=
געבונגזפאללער גאטט; אללבארמהערציג; אללגנעדיג; לאנגמיטהיג, אונד פאן
גראסער

אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וְלֹא עֲזַבְתָּם: אַל תַּעַזְבֵנוּ אָבִינוּ· וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ בּוֹרְאֵנוּ· וְאַל תַּזְנִיחֵנוּ יוֹצְרֵנוּ· וְאַל תַּעַשׂ עִמָּנוּ כָּלָה כְּחַטֹּאתֵינוּ· וְקַיֶּם לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַדָּבָר שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ בְקַבָּלָה עַל יְדֵי יִרְמְיָהוּ חוֹזָךְ· כָּאָמוּר בַּיָּמִים הָהֵם וּבָעֵת הַהִיא נְאֻם יְיָ יְבֻקַּשׁ אֶת עֲוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶנּוּ וְאֶת חַטֹּאת יְהוּדָה וְלֹא תִמָּצֶאנָה· כִּי אֶסְלַח לַאֲשֶׁר אַשְׁאִיר: עַמְּךָ וְנַחֲלָתְךָ· רְעֵבֵי טוּבְךָ· צְמֵאֵי חַסְדְּךָ· תְּאֵבֵי יִשְׁעֶךָ· יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כִּי לַיְיָ אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת: בשבת מסיימין כאן ואומרים קדיש.

*אֵל רַחוּם שְׁמֶךָ: אֵל חַנּוּן שְׁמֶךָ:
בָּנוּ נִקְרָא שְׁמֶךָ· יְיָ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ:

ובכתבי יד כתיב ולא עזבתנו, וא"כ הוא תפלה ואיננו כלשון הכתוב. שהבטחתנו בקבלה ובכ"י כתיב בדברי קבלה. בימים ההם ובעת ההיא וגו', ירמי' נ' כ'.

גראָססער הולד; דאַרום פערליעססעסט דוא זיא ניכט." פערלאָסס אונז ניכט! אָ פאַטער! פערשטאָסס אונז ניכט, ערלייזער! לאַסס אונז ניכט זינקען, אָ שעפפער, בעסטראַף אונז ניכט, נאך אונזרער זינדען מאַאס; ערפיללע פילמעהר, עוויגער אונזער גאָטט! יענע פערהייסונג דיא דוא אונז צוגעזיכערט, אין איינער איבערליעפערונג, דורך דיינען זעהער ירמי'. אַללוואָ עז הייסט: „אין יענען טאַגען, אונד אין יענער צייט — שפריכט דער עוויגע — ווירד מאַן ישראל'ז זינדען זוכען, אַבער ניכט טרעפפען, אונד יהודה'ז פערגעהונגען, ווערדען ניכט צו פינדען זיין, דען איך ווערדע דעם איבער-רעסטע (ישראל)), גנאַדיגליך פערגעבען." זיא, דיין פאָלק אונד דיין ערבע, שמאַכטענד נאַך דיינער גיטע; לעכצענד נאַך דיינער הולד, אונד זעהנענד נאַך דיינער היולפע, אָ לאַסס זיא ערפאַהרען אונד איינזעהען, דאַס דיר, עוויגער אונזער גאָטט; דיא ערבאַרמונג אונד פערגעבונג אייגען זייא.

אל· ערבאַרמונגזפאָללער גאָטט, איזט דיין נאַמען. אַללגנאַדיגער גאָטט, איזט דיין נאַמען

---

*) אל רחום שמך וכו', מסודר בעצמו והוא הולך ע"ס א"ב.

עֲשֵׂה לְמַעַן אֲמִתֶּךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן בְּרִיתֶךָ:
עֲשֵׂה לְמַעַן גָּדְלְךָ וְתִפְאַרְתֶּךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן
דָּתֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן הוֹדֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן וִיעוּדֶךָ:
עֲשֵׂה לְמַעַן זִכְרֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן חַסְדֶּךָ: עֲשֵׂה
לְמַעַן טוּבֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן יִחוּדֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן
כְּבוֹדֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן לִמּוּדֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן
מַלְכוּתֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן נִצְחֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן
סוֹדֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן עֻזֶּךָ· עֲשֵׂה לְמַעַן פְּאֵרֶךָ:
עֲשֵׂה לְמַעַן צִדְקָתֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ:
עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים: עֲשֵׂה לְמַעַן
שְׁכִינָתֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן תְּהִלָּתֶךָ: עֲשֵׂה
לְמַעַן אוֹהֲבֶיךָ שׁוֹכְנֵי עָפָר: עֲשֵׂה לְמַעַן
אברהם

נאמען. אויך אונז כעננטעסט דוא נאך דיינעם נאמען, זא ווילפאהרע
אונז, עוויגער! אום דיינעז נאמענז ווילען. ווילפאהרע אום דיינער טריוע
ווילען. ווילפאהרע אום דיינעז בונדעז ווילען. ווילפאהרע אום דיינער גראָסע,
אונד דיינער האָהייט ווילען. ווילפאהרע אום דיינעז געזעטצעז ווילען. וויל=
פאהרע אום דיינער הערליכקייט ווילען. ווילפאהרע אום דיינער פערהייסונג
ווילען. ווילפאהרע אום דיינעז אנדענקענז ווילען. ווילפאהרע אום דיינער
מילדע ווילען. ווילפאהרע אום דיינער גיטע ווילען. ווילפאהרע אום דיינער לעהרע
ווילען. ווילפאהרע אום דיינעז רייכז ווילען. ווילפאהרע אום דיינער אונענדליכ=
קייט ווילען. ווילפאהרע אום דיינעז ראטהשלוסעז ווילען. ווילפאהרע אום
דיינעז זיעגעז ווילען. ווילפאהרע אום דיינעז רוהמז ווילען. ווילפאהרע אום
דיינער גערעכטיגקייט ווילען. ווילפאהרע אום דיינער הייליגקייט ווילען. וויל=
פאהרע אום דיינער גראָסען בארמהערציגקייט ווילען. ווילפאהרע אום
דיינער מאיסטאֶט ווילען. ווילפאהרע אום דיינעז פרייסעז ווילען. וויל=
פאהרע אום דיינער ליבלינגע ווילען, דיא אין דער ערדע רוהען. ווילפאהרע
אום

אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב: עֲשֵׂה לְמַעַן מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן: עֲשֵׂה לְמַעַן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה: עֲשֵׂה לְמַעַן
יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן צִיּוֹן מִשְׁכַּן
כְּבוֹדֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְמוֹת הֵיכָלֶךָ: עֲשֵׂה
לְמַעַן הֲרִיסוּת מִזְבְּחֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן דַּם עֲבָדֶיךָ
הַשָּׁפוּךְ: עֲשֵׂה לְמַעַן הֲרוּגִים עַל שֵׁם קָדְשֶׁךָ:
עֲשֵׂה לְמַעַן טְבוּחִים עַל יִחוּדֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן
בָּאֵי בָאֵשׁ וּבַמַּיִם עַל קִדּוּשׁ שְׁמֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן
תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן: עֲשֵׂה לְמַעַן יוֹנְקֵי
שָׁדַיִם שֶׁלֹּא חָטְאוּ: עֲשֵׂה לְמַעַן גְּמוּלֵי חָלָב
שֶׁלֹּא פָשְׁעוּ: עֲשֵׂה לְמַעַן יְתוֹמִים וְאַלְמָנוֹת:
עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ: עֲשֵׂה
לְמַעַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

אום אברהם יצחק אונד יעקב'ס ווילען. ווירפאהרע אום משה אונד אהרון ווילען. ווירפאהרע אום דוד אונד שלמה ווילען. ווירפאהרע אום ווילען ירושלים, דיא שטאדט דיינער הייליגקייט. ווירפאהרע אום ווילען ציון, דיא רעזידענץ דיינער הערליכקייט; ווירפאהרע אום דיינעז פערהעערטען טעמפעלז ווילען. ווירפאהרע אום דיינעז פערפאללענען אלטארז ווילען. ווירפאהרע אום דעז פערגאסענען בלוטעז דיינער קנעכטע ווילען. ווירפאהרע דיע מארטירער דיינעז הייליגען נאמענז ווילען. ווירפאהרע דער אומגעקאממענען דיינער איינהייט ווילען. ווירפאהרע יענער האבען דיא דער פאלטער פאן פייער אונד וואסער ענטגעגען הילטען, נור פערהייליגונג דיינעז נאמענז. ווירפאהרע דער פראממען קנאבען האבען, אין איהרער לעהרשטובע. ווירפאהרע דער אונשולדיגען זייגלינגע האבען. ווירפאהרע דער זינדענלאזען ענטוואהנטען קנאבען האבען. ווירפאהרע דער וואייזן אונד וויטווען האבען. ווירפאהרע אונז דיינעטהאלבען, ווען ניכט אונזערט האלבען, ווירפאהרע אונז דיינער וועגען אונד עררעטטע אונז.

עֲנֵנוּ יְיָ עֲנֵנוּ עֲנֵנוּ אֱלֹהֵינוּ עֲנֵנוּ:
עֲנֵנוּ אָבִינוּ עֲנֵנוּ עֲנֵנוּ בּוֹרְאֵנוּ עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ גּוֹאֲלֵנוּ
עֲנֵנוּ עֲנֵנוּ דּוֹרְשֵׁנוּ עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָאֵל הַנֶּאֱמָן עֲנֵנוּ
עֲנֵנוּ וָתִיק וְחָסִיד עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ זַךְ וְיָשָׁר עֲנֵנוּ עֲנֵנוּ
חַי וְקַיָּם עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ טוֹב וּמֵטִיב עֲנֵנוּ עֲנֵנוּ יוֹדֵעַ
יֵצֶר עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ כּוֹבֵשׁ כְּעָסִים עֲנֵנוּ עֲנֵנוּ לוֹבֵשׁ
צְדָקוֹת עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים עֲנֵנוּ
עֲנֵנוּ נוֹרָא וְנִשְׂגָּב עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ סוֹלֵחַ וּמוֹחֵל עֲנֵנוּ
עֲנֵנוּ עוֹנֶה בְּעֵת רָצוֹן עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ פּוֹדֶה וּמַצִּיל
עֲנֵנוּ עֲנֵנוּ צַדִּיק וְיָשָׁר עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ קָרוֹב לְקוֹרְאָיו

עננו ה' וכו', גם זה אין צריך לביאור וגם הוא הולך ע"ס א"ב.

ענני אַנטוואָרטע אונז, עוויגער! אַנטוואָרטע אונז.
אַנטוואָרטע אונז, גאָטט! אַנטוואָרטע אונז.
אַנטוואָרטע אונז, פאַטער! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, שעפּפער! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, ערלאָזער! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, אַלדורכפאָרשענדער! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, אַללגעטרייער! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, זאַנפטמיטהיגער אונד גיטיגער! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, רייכער אונד אויפריכטיגער! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, לעבענדיגער אונד זעלבסטסטאַנדיגער! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, אַללגיטיגער אונד וואָהלטהאָטער! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, קעננער דער מענשענטריעבע! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, דו, דער זיינען צאָרן אונטערדריקקט! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, דו מיט גערעכטיגקייט אומגעבען! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, קעניג אַללער קעניגע! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, פורכטבאַרער אונד מעכטיגער! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, פערגעבער אונד פערצייהער! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, דער דו צור גנאַדענצייט ערהאָרסט! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, בעפרייער אונד עררעטטער! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, גערעכטער אונד רעדליכער! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, דער דו דיינען אַנבעטערן נאַהע ביזט! אַנטוואָרטע

עֲנֵנוּ עֲנֵנוּ רַחוּם וְחַנּוּן עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ שׁוֹמֵעַ אֶל
אֶבְיוֹנִים עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ תּוֹמֵךְ תְּמִימִים עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ
אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם עֲנֵנוּ:
עֲנֵנוּ פַּחַד יִצְחָק עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ אֲבִיר יַעֲקֹב עֲנֵנוּ:
עֲנֵנוּ מִשְׂגַּב אִמָּהוֹת עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ עֶזְרַת הַשְּׁבָטִים
עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ קָשֶׁה לִכְעוֹס עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ רַךְ לִרְצוֹת
עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ עוֹנֶה בְּעֵת צָרָה עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ אֲבִי
יְתוֹמִים עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ דַּיַּן אַלְמָנוֹת עֲנֵנוּ:

מִי שֶׁעָנָה לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מִי שֶׁעָנָה לְיִצְחָק בְּנוֹ כְּשֶׁנֶּעֱקַד עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, הוּא יַעֲנֵנוּ:

מי

רך לרצות, כ"כ בכ"י וכן עיקר. מי שענה לאברהם ליצחק וליעקב וכל המענות האלה, כולם מבוארים וידועים במקומותם, ובריש פרק ב' דתענית.

אונז. אַנטוואָרטע אונז, ערבאַרמונגזפאָללער אונד האָלדזעליגער! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, ערהאָרער דער נאָטהלייֶדענדען! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז שטיטצע דער אונשולדיגען! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, גאָטט אונזרער פֿאֶטער! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, גאָטט אַברהם'ס! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, עהרפֿורכט יצחק'ס! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, יעקב'ס שטאֶרקע! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, לופֿלוכט אונזרער מיטטער! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, בייאַשטאַנד דער שטאֶממע (ישראל'ס)! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, דער דוא שווער צו ערצירנען ביזט! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, דער דוא לייכט צו בעזאֶנפֿטיגען ביזט! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, דער דוא צור צייט דער נאָטה ערהאֶרסט! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז, פֿאַטער דער וואַיזען! אַנטוואָרטע אונז. אַנטוואָרטע אונז. ריכטער דער וויטטווען! אַנטוואָרטע אונז.

מי. ווער אונזערן פֿאַטער אַברהם אויף דעם בערג מורי' געאַנטוואָרטעט האַט, דער ווירד אויך אונז אַנטוואָרטען.

ווער דעסען זאָהן יצחק אַלז ער אויף דעם אַלטאַר געבונדען לאַג געאַנטוואָרטעט האַט, דער ווירד אויך אונז אַנטוואָרטען.

ווער

מִי שֶׁעָנָה לְיַעֲקֹב בְּבֵית אֵל, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מִי שֶׁעָנָה לְיוֹסֵף בְּבֵית הָאֲסוּרִים, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מִי שֶׁעָנָה לַאֲבוֹתֵינוּ עַל יַם סוּף, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מִי שֶׁעָנָה לְמֹשֶׁה בְּחוֹרֵב, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מִי שֶׁעָנָה לְאַהֲרֹן בְּמַחְתָּה, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מִי שֶׁעָנָה לְפִינְחָס בְּקוּמוֹ מִתּוֹךְ הָעֵדָה, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מִי שֶׁעָנָה לִיהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מִי שֶׁעָנָה לִשְׁמוּאֵל בַּמִּצְפָּה, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מִי שֶׁעָנָה לְדָוִד וּשְׁלֹמֹה בְנוֹ בִּירוּשָׁלָיִם, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מִי שֶׁעָנָה לְאֵלִיָּהוּ בְּהַר הַכַּרְמֶל, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מִי שֶׁעָנָה לֶאֱלִישָׁע בִּירִיחוֹ, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מִי שֶׁעָנָה לְיוֹנָה בִּמְעֵי הַדָּגָה, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מִי שֶׁעָנָה לְחִזְקִיָּהוּ בְּחָלְיוֹ, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מ"שֶׁ לַחֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה בְּתוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ, הוּא יַעֲנֵנוּ:

ווער יעקב אין בית אל געאַנטוואָרטעט האַט, דער ווירד אונז אַנטוואָרטן.
ווער דען יוסף אין געפֿאַנגניסע געאַנטוואָרטעט האַט, ד"וו"א"א.
ווער אונזערן פֿאָרעלטערן ביים ים סוף געאַנטוואָרטעט האַט, ד"וו"א"א.
ווער דען משה אויף חורב געאַנטוואָרטעט האַט, ד"וו"א"א.
ווער דען אהרן בייא דער רויכפֿאַנגען ; געשיכטע[1] ג"ה, ד"וו"א"א.
דער דען פנחס אַלז ער אויז דער געמיינדע אויפֿשטאַנד[2] ג'ה, ד"וו"א"א.
ווער דען יהושע אין גלגל[3] געאַנטוואָרטעט האַט, ד"וו"א"א.
ווער דען שמואל אין מצפה[4] געאַנטוואָרטעט האַט, ד"וו"א"א.
ווער דען דוד אונד זיינעם זאָהן שלמה אין ירושלים ג"ה, ד"וו"א"א.
ווער דען אלי' אויף דעם בערג כרמל[5] געאַנטוואָרטעט האַט, ד"וו"א"א.
ווער דען אלישע אין יריחו[6] געאַנטוואָרטעט האַט, ד"וו"א"א.
ווער דען יונה אינן בויך פֿאָם פֿישע[7] געאַנטוואָרטעט האַט, ד"וו"א"א.
ווער דען חזקי' אויף זיינעם קראַנקענלאַגער[8] ג"ה, ד"וו"א"א.
ווער דען חנני' מישאל אונד עזרי' אינן פֿייעראָפֿען[9] געאַנטוו' האַט, ד"וו"א"א.

ווער

---

1) זיהע אין פ' קרח.
2) זיהע אַן ענדע פֿאָן בלק.
3) יהושע ז'.
4) שמואל א' קאַפּיטל ז'.
5) מלכי' א' קאַפּיטל י"ח.
6) מלכי' ב' קאַפּיטל ב'.
7) יונה קאַפּיטל ב'.
8) ישעי' קאַפּיטל ל"ח.
9) אין דניאל ג'.

מִי שֶׁעָנָה לְדָנִיֵּאל בְּגוֹב הָאֲרָיוֹת, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מִי שֶׁעָנָה לְמָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מִי שֶׁעָנָה לְעֶזְרָא בַּגּוֹלָה, הוּא יַעֲנֵנוּ:
מִי שֶׁעָנָה לְכָל הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים וְהַתְּמִימִם וְהַיְשָׁרִים, הוּא יַעֲנֵנוּ:

רַחֲמָנָא דְּעָנֵי לַעֲנִיֵּי עֲנֵינָא· רַחֲמָנָא דְּעָנֵי לְמַכִּיכֵי רוּחָא עֲנֵינָא· רַחֲמָנָא דְּעָנֵי לִתְבִירֵי לִבָּא עֲנֵינָא· רַחֲמָנָא עֲנֵינָא· רַחֲמָנָא חוּס· רַחֲמָנָא פְּרוּק· רַחֲמָנָא שְׁזִיב· רַחֲמָנָא רַחֵם· עֲלָן· הַשְׁתָּא בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב:

בשבת אין אומרין אבינו מַלכנו.

רחמנא, טעמו הרחמן, והא"ף שבסוף במקום ה"א בתחל', וכן דרך ל' ארמי. דעני, העונה. לעניי, לעניים. ענינא, עננו. למכיכי רוחא, לדכאי רוח, לתבירא לבא, לנשברי לב, קרוב ה' לנשברי לב ואת דכאי רוח יושיע (תילי' לד יט) מתורגם קרוב ה' לתבירא לבא וית מכיכי רוחא יפרוק. פרוק כנ"ל בשורק וכן הוא בדניאל ד' כ"ד וכן דרך ל' ארמי בלשו' צווי ועתיד, וטעמו הושיעה. שזיב, הצילה. השתא, בעת הזאת, עתה אקום (תילים יב ג) מתורגם השתא אקום, והוא מלה מורכבות משתי מלות ועיקרו הא שעתא, ומדרך הארמי להבליע ולהפיל העי"ן כמו שכתב רש"י בפ' ויצא (ל' ל"ח) אכל וינג את המקלות. בעגלא במהרה, והוא תרגומו של פתע.

ווער דעם דניאל אין דער לֵייבֶּנגרובע[10] געאנטוואָרטעט האַט, ד"וו"א"א"א.
ווער דעם מרדכי אונד דער אסתר אין דער רעזידענץ שושן[11] ג"ה, ד"וו"א"א"א.
ווער דעם עזרא אין זיינער געפאַנגענשאַפט געאַנטוואָרטעט האַט, ד"וו"א"א"א.
ווער אַללען יענען טוגענדהאַפטען גאָטטזעליגען, פראָממען אונד רעדליכען געאַנטוואָרטעט האַט, דער ווירד אויך אונז אַנטוואָרטען.

רחמנא· ערבאַרמונגזפאָללער, דער דוא דיא בעדרענגטען ערהערסט, ערהער' אויך אונז. ערבאַרמונגזפאָללער, דער דוא דיא צערשלאַגענען געמיטהער ערהערסט, ערהערע אויך אונז. ערבאַרמונגזפאָללער, דער דוא צערבראָכענע הערצען ערהערסט, ערהערע אויך אונז. ערבאַרמונגזפאָללער, ערהערע אונז. ערבאַרמונגזפאָללער, שאָנע. ערבאַרמונגזפאָללער, היילף דאָך· ערבאַרמונגזפאָללער, עררעטטע. ערבאַרמונגזפאָללער, ערבאַרמע דיך אונזער יעצט, באַלד אונד שלייניג.

10) אין דניאל ו'. 11) אין מגלת אסתר.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל־גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מַחְשְׁבוֹת שׂוֹנְאֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָפֵר עֲצַת אוֹיְבֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה כָּל־צָר וּמַשְׂטִין מֵעָלֵינוּ:

אָ"מַ כַּלֵּה דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וּשְׁבִי וּמַשְׁחִית (וּמַגֵּפָה) מִבְּנֵי בְרִיתֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְנַע מַגֵּפָה מִנַּחֲלָתֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵימָה לְחוֹלֵי עַמֶּךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ סְלַח וּמְחַל לְכָל־עֲוֹנוֹתֵינוּ: (כ"א מחל וסלח)

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ (וחטאתנו) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קְרַע רוֹעַ גְּזַר דִּינֵנוּ:

אונזער פאטער אונד קעניג, וויר האבען דיר געזינדיגט.

אונזער פאטער אונד קעניג, וויר האבען קיינען קעניג אויסער דיר.

אונזער פאטער אונד קעניג, ווילפאהרע אונז דיינעז רוהמז ווילען.

א"פ"א"ק, ערנייערע אונז איין גליקקליכעז יאהר.

א"פ"א"ק, פערניכטע אללע בעזען פערהענגניסע.

א"פ"א"ק, פערניכטע דיא ענטווירפע אונזערער פיינדע.*

א"פ"א"ק, פעראייטלע דיא אנשלעגע אונזערער האסער.*

א"פ"א"ק, בעזייטיגע יעדען אונזערער בעליידיגער אונד פעררעטהער.*

א"פ"א"ק, ווענדע אב, פעסט, קריעג, הונגערזנאטה, געפאנגענשאפט אונד פערדערבען, פאן דיינען בונדעזקינדערן.

א"פ"א"ק, ענטפערנע יעדע פלאגע פאן דיינער איינגענטהימליכען נאציאן.

א"פ"א"ק, זענדע פאללקאממענע גענעזונג דען קראנקען דיינעז פאלקעז.

א"פ"א"ק, פיהרע אונז דיר דורך פאללקאממענע בוסע ווידער צוריק.

א"פ"א"ק, פערגיב אונד פערצייהע אללע אונזערע זינדען.

א"פ"א"ק, טילגע אונד בעזייטיגע אונזערע איסעטהאטען פאן דיינען אויגען.

א"פ"א"ק, צערריס דאז איבער אונז פערהענגטע איבלע אורטהייל.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים כָּל שִׁטְרֵי חוֹבוֹתֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכוֹר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר זְכֻיּוֹת:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר פַּרְנָסָה וְכַלְכָּלָה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר גְּאֻלָּה וִישׁוּעָה:

אָ"מַ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר סְלִיחָה וּמְחִילָה: (כ"א מחילה וסליחה)

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַצְמַח לָנוּ יְשׁוּעָה בְּקָרוֹב:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁמַע קוֹלֵנוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ נָא אַל־תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן הֲרוּגִים עַל שֵׁם קָדְשֶׁךָ:

א"פ"א"ק, לאַס דיינע גראָסע בארמהערציגקייט אַללע אורקונדען פערניכטען דיא אונז בעשולדיגען.

א"פ"א"ק, לאַס דיר איינגעדענק זיין דאַס וויר נור שטויב זינד.

א"פ"א"ק, דענקע אונזער צום גוטען.

א"פ"א"ק, שרייב' אונז איין אין דאַז בוך דעז גליקליכען לעבענז.

א"פ"א"ק, שרייב' אונז אין דאַז בוך דער אונשולד איין.

א"פ"א"ק, שרייב' אונז איין אין דאַז בוך דער נאַהרונג אונד ערהאַלטונג.

א"פ"א"ק, שרייב' אונז איין אין דאַז בוך דער ערלעזונג אונד דעז הייליז.

א"פ"א"ק, שרייב' אונז איין אין דאַז בוך דער פערצייהונג אונד פערגעבונג.

א"פ"א"ק, לאַס אונז באַלדיגע הילפע אויפבליהען:

א"פ"א"ק, ערהעבע דאַז האָרן דיינעז פאָלקעז ישראל.

א"פ"א"ק, ערהעבע דאַז האָרן דיינעז געזאַלבטען.

א"פ"א"ק, ערהאָרע אונזערע שטיממע, שאָנע, אונד ערבאַרמע דיך אונזער.

א"פ"א"ק, נימם מיט ערבאַרמונג אונד וואָהלגעפאַללען אונזער געבעט אַן.

א"פ"א"ק, אָ לאַס אונז ניכט אונערהאָרט פאָן דיר געהען.

א"פ"א"ק, ווילפאַהרע אונז דער מאַרטירער דיזעז הייליגען נאַמענז ווילען.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן טְבוּחִים עַל יִחוּדֶךָ:

א״מ עֲשֵׂה לְמַעַן בָּאֵי בָאֵשׁ וּבַמַּיִם עַל קִדּוּשׁ שְׁמֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ נְקוֹם לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דַּם עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ אִם־לֹא־לְמַעֲנֵנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים:

א״מ עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ:

א״מ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וָחֶסֶד וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר.

זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן: . ק׳ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ:

א״פ״א״ק, ווילפאהרע אונז דער אומגעקאממענען דיינער איינהייט ווילען.

א״פ״א״ק, ווילפאהרע אונז יענער האלבען, דיא דער פלאממע פאן פייער אונד וואססער ענטגעגען אייללטען, צור פערהייליגונג דיינעס נאמענס.

א״פ״א״ק, רעכע פאר אונזערן אויגען דאס פערגאססענע בלוט דיינער דינער.

א״פ״א״ק, ווילפאהרע אונז דיינעט האלבען, ווען ניכט אונזערטהאלבען.

א״פ״א״ק, ווילפאהרע אונז, דיינער וועגען, אונד ערעטטע אונז.

א״פ״א״ק, ווילפאהרע אונז דיינער גראנצענלאזען בארמהערציגקייט האלבען.

א״פ״א״ק, ווילפאהרע אונז, דיינעס גראססען, מעכטיגען, אונד פורכטבארען נאמענס האלבען, נאך וועלכעם וויר גענענט ווערדען.

אונזער פאטער אונד קעניג, בעגינסטיגע אונד אנטווארטע אונז, דען וויר האבען קיין פערדיענסט; ערצייגע אונז מילדע אונד גיטע, אונד הילף אונז.

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם · וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ (נ״א וכסא כבודו) בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד (נ״א אַחֵר) · אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן · לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ · לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ · יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ · וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ · וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עוֹל מַלְכוּתֶךָ · וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד · כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד: כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: ק׳.

יגדל וכו׳ אדון עולם וכו׳, ויש ללון בבה״כ כל הלילה, ואומרים ש״ה ותהלי׳ ואחרי שירו׳ ותשבחו׳ שתקנו חכמי ישראל הנועדים לנס ונתהלה כמו כתר מלכות והדומי׳ לו.

אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי. הָאֱלֹהִים הָרוֹעֶה אוֹתִי מֵעוֹדִי:
עַד הַיּוֹם הַזֶּה הֶחֱזַקְתָּ בְּיָדִי. חַיִּים וָחֶסֶד עָשִׂיתָ עִמָּדִי:
בָּרוּךְ יְיָ וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ. כִּי עַל עַבְדּוֹ הִפְלִיא חַסְדּוֹ:
אֱלֹהֵי מָרוֹם בַּמָּה אֲקַדֵּם. וּבַמָּה אִכַּף לֵאלֹהֵי קֶדֶם:
אִלּוּ הָרִים לְמַעֲרָכָה. וְכָל עֲצֵי לְבָנוֹן בַּכֹּל עֲרוּכָה:
וְאִם כָּל בְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת קְרוּצִים. נְתָחִים עֲרוּכִים עַל הָעֵצִים:
וְאַף זָוִיּוֹת מִזְבֵּחַ מְבוּסִים. דָּם כַּמַּיִם לַיָּם מְכֻסִּים:
וְכַחוֹל סֹלֶת דָּשֵׁן וְשָׁמֵן. בָּלוּל בְּרִבְבוֹת נַחֲלֵי שָׁמֶן:
וּלְאַזְכָּרָה לְבוֹנָה וְסַמִּים. וְלִקְטֹרֶת כָּל רָאשֵׁי בְשָׂמִים:
(וְאִלּוּ נֵרוֹת עַל הַמְּנוֹרוֹת. יִהְיוּ מְאִירוֹת כִּשְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת):
(וּכְהַרְרֵי אֵל לֶחֶם הַפָּנִים. עַל שֻׁלְחָנוֹת עֲרוּכִים בִּפְנִים):
וְיַיִן כִּמְטַר הַשָּׁמַיִם. וְשֵׁכָר לְנֶסֶךְ כְּעֵינוֹת מָיִם:
וְאִלּוּ כָּל בְּנֵי אָדָם כֹּהֲנִים. לְוִיִּם מְשׁוֹרְרִים בִּכְנַף רְנָנִים:
וְכָל עֲצֵי עֵדֶן וְכָל עֲצֵי יְעָרִים. כִּנּוֹרוֹת וּנְבָלִים לַשָּׁרִים:
וְכָל בְּנֵי אֱלֹהִים בְּקוֹל תְּרוּעָתָם. וְהַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם:
וְכָל הַלְּבָנוֹן וְחַיָּה כֻלָּה. אֵין דֵּי בָעֵר וְאֵין דֵּי עוֹלָה:
הֵן בְּכָל אֵלֶּה אֵין דֵּי לַעֲבוֹד. וְאֵין דֵּי לְקַדֵּם אֶל הַכָּבוֹד:
כִּי נִכְבַּדְתָּ מְאֹד מַלְכֵּנוּ. וּבַמֶּה נִכַּף לַאֲדוֹנֵנוּ:
אָמְנָם לֹא יוּכְלוּ כַבְּדֶךָ. כָּל חַי אַף כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ:
וַאֲנִי נִבְזֶה וַחֲדַל אִישִׁים. נִמְאָס בְּעֵינַי וּשְׁפַל אֲנָשִׁים:
וְאֵין לְעַבְדְּךָ כֹּל לְכַבְּדֶךָ. לְהָשִׁיב לְךָ גְּמוּל עַל חֲסָדֶיךָ:
כִּי הִרְבֵּיתָ טוֹבוֹת אֵלָי. כִּי הִגְדַּלְתָּ חַסְדְּךָ עָלָי:
וְרַב שִׁלּוּמִים לְךָ חִיַּבְתִּי. כִּי עָשִׂיתָ טוֹבוֹת אִתִּי:
וְלֹא חִיַּבְתָּ לִי גְמוּלֶיךָ. כָּל טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ:
עַל הַטּוֹבוֹת לֹא עֲבַדְתִּיךָ. אַחַת לְרִבּוֹא לֹא גְמַלְתִּיךָ:
אִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה נָּא כְמוֹ. לֹא יָדַעְתִּי סְפוֹרוֹת לָמוֹ:
וּמָה אָשִׁיב לְךָ וְהַכֹּל שֶׁלָּךְ. לְךָ שָׁמַיִם אַף אֶרֶץ לָךְ:
יַמִּים וְכָל אֲשֶׁר בָּם בְּיָדֶךָ. וְכֻלָּם יִשְׂבְּעוּן מִיָּדֶךָ:
וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְצֹאנֶךָ. וַחֲפֵצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ:

וְאֵיךְ נַעֲבֹד וְאֵין לָאֵל יָדֵנוּ · וְלִשְׂרֵפַת אֵשׁ בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ:
וְאֵיךְ נַעֲבוֹד וְאֵין זֶבַח וּמִנְחָה · כִּי לֹא בָאנוּ אֶל הַמְּנוּחָה:
וּמַיִם אַיִן לְהַעֲבִיר טֻמְאָה · וַאֲנַחְנוּ עַל אֲדָמָה טְמֵאָה:
שָׂשׂ אָנֹכִי עַל אֲמָרֶיךָ · וַאֲנִי בָאתִי בִּדְבָרֶיךָ:
כִּי כָתוּב לֹא עַל זְבָחֶיךָ · וְעוֹלֹתֶיךָ אוֹכִיחֶךָ:
עַל דְּבַר זֶבַח וְעוֹלוֹתֵיכֶם · לֹא צִוִּיתִי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם:
מָה שָׁאַלְתִּי וּמַה דָּרַשְׁתִּי · מִמְּךָ כִּי אִם לְיִרְאָה אוֹתִי:
לַעֲבוֹד בְּשִׂמְחָה וּבְלֵבָב טוֹב · הִנֵּה שְׁמוֹעַ מִזֶּבַח טוֹב:
וְלֵב נִשְׁבָּר מִמִּנְחָה טְהוֹרָה · זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה:
זֶבַח וּמִנְחָה לֹא חָפַצְתָּ · חַטָּאת וְעוֹלָה לֹא שָׁאָלְתָּ:
מִזְבֵּחַ אֶבְנֶה בְּשִׁבְרוֹן לִבִּי · וַאֲשַׁבְּרָה אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי:
רוּם לֵב אַשְׁפִּיל וְאֶת רוּם עֵינַי · וְאֶקְרַע לְבָבִי לְמַעַן אֲדֹנָי:
שִׁבְרֵי רוּחִי הֵם זְבָחֶיךָ · יַעֲלוּ לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחֶךָ:
וְאַשְׁמִיעַ בְּקוֹל הוֹדְיוֹתֶךָ · וַאֲסַפְּרָה כָּל נִפְלְאוֹתֶיךָ:
אֲשֶׁר יָדְעָה נַפְשִׁי אַחְבִּירָה · אֲמַלֵּל גְּבוּרוֹת וַאֲדַבֵּרָה:
וּמָה אֶעֱרוֹךְ וְלֹא יָדַעְתִּי מָה · הֲיָכוֹל אוּכַל דַּבֵּר מְאוּמָה:
כִּי אֵין חֵקֶר לִגְדֻלָּתוֹ · וְגַם אֵין מִסְפָּר לִתְבוּנָתוֹ:
חֲכַם לֵבָב הוּא מִי כָמוֹהוּ · שַׂגִּיא כֹחַ לֹא מְצָאנוּהוּ:
עוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת וְרַב נוֹרָאוֹת · גָּדוֹל אַתָּה וְעוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת:
עַד אֵין מִסְפָּר וְעַד אֵין חֵקֶר · וְלֹא נוֹדַע כִּי לֹא יֵחָקֵר:
אֵיזוֹ עַיִן אֲשֶׁר תְּעִידֶךָ · וְאֵיזֶה פֶּה אֲשֶׁר יַגִּידֶךָ:
חַי לֹא רָאֲךָ וְלֵב לֹא יְדָעֲךָ · וְאֵיזֶה שֶׁבַח אֲשֶׁר יַצִּיעֶךָ:
גַּם מְשָׁרְתֶיךָ לֹא רָאוּךָ · וְכָל חַכְמֵי לֵב לֹא מְצָאוּךָ:
אַתָּה לְבַדְּךָ מַכִּיר שִׁבְחֶךָ · וְאֵין זוּלָתְךָ יוֹדֵעַ כֹּחֶךָ:
וְאֵין יוֹדֵעַ בִּלְעָדֶיךָ · שְׁבָחוֹת רְאוּיוֹת לִכְבוֹדֶךָ:
עַל כֵּן תְּבוֹרָךְ כָּרָאוּי לָךְ · כְּפִי קָדְשְׁךָ כְּבוֹדְךָ וְגָדְלָךְ:
וּמִפִּי הַכֹּל בְּכָל אֱיָלוּתָם · כְּפִי מַדָּע אֲשֶׁר אַתָּה חֲנַנְתָּם:
יוֹדוּ פִּלְאֲךָ הַשָּׁמַיִם · וְיַאְדִּירוּךָ קוֹלוֹת מַיִם:
וְיָרִיעוּ לְךָ כָּל הָאָרֶץ · יוֹדוּךָ כָּל מַלְכֵי אָרֶץ:

אַף יוֹדוּךָ כָּל הָעַמִּים. וְיִשְׁתַּבְּחוּךָ כָּל הָאֻמִּים:
כָּל זֶרַע יַעֲקֹב עֲבָדֶיךָ. כִּי עֲלֵיהֶם גָּבְרוּ חֲסָדֶיךָ:
אֶת שֵׁם יְיָ יְהַלְלוּ כֻלָּם. אֵל אֱלֹהִים אֱמֶת וּמֶלֶךְ עוֹלָם:
ברוך אתה יחיד ומיוחד ה׳ אחד ושמו אחד:

ליום שני

וַאֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן אֲמָתֶךָ. אֲדַבֵּר אֲמַלֵּל גְּבוּרוֹתֶיךָ:
דַּרְכֵי שִׁבְחֲךָ קְצָתָם אֲסַפְּרָה. מַעֲשֶׂיךָ מַה נּוֹרָא אוֹמְרָה:
אֵין אֵלֶיךָ עָרוֹךְ בַּסֵּפֶר. אַגִּידָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר:
חֵקֶר אֱלוֹהַּ לֹא יִמָּצֵא. וְתַכְלִית שַׁדַּי לֹא תִקָּצֶה:
וְלִתְבוּנָתוֹ הֲלֹא אֵין חֵקֶר. וּמִסְפַּר שָׁנָיו לֹא יֵחָקֵר:
וְגַם אֵין מִסְפָּר לִגְדוּדֶיךָ. בְּצִבְאוֹתֶיךָ אוֹת כְּבוֹדֶךָ:
אֵיזוֹ עַיִן אֲשֶׁר תְּעִידֶךָ. וְחַי לֹא רָאָה פְּנֵי כְבוֹדֶךָ:
נָבוֹן וְחָכָם הֵן לֹא יָדָע. וְאֵיךְ אֶעֱרוֹךְ עַל אֲשֶׁר לֹא אֵדָע:
וְאִם יֹאמַר אִישׁ עַד תַּכְלִיתוֹ. אֶעֱרוֹךְ אֵלָיו וּבְמַתְכֻּנְתּוֹ:
אָבֹא וְאֶמְצָא תַּכְלִית שִׁבְחוֹ. לֹא נֶאֶמְנָה אֶת אֵל רוּחוֹ:
יְבֻלָּע כִּי לֹא יָדַע עֶרְכּוֹ. אַחֲרִית פִּיהוּ רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ:
וְעִמָּדִי לֹא כֵן אָנֹכִי. וּפִי לֹא אֶתֵּן לַחֲטוֹא וְחִכִּי:
אֲסַפְּרָה לְאֶחָי קְצוֹת דַּרְכֵי אֵל. וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל:
כַּכָּתוּב אִמְרוּ לֵאלֹהִים. מַה נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ אֱלֹהִים:
וְאָמַרְתָּ עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי יְסַפְּרוּ שְׁמִי וּתְהִלָּתִי:
בְּמִצְרַיִם שַׂמְתִּי עֲלִילוֹתַי. לְמַעַן תְּסַפֵּר אֶת אוֹתוֹתַי:
וַאֲנִי עַבְדְּךָ עַל כֵּן אֲסַפֵּר. כַּאֲשֶׁר אֶדְרוֹשׁ מֵעַל סֵפֶר:
תְּהַלֵּל נַפְשִׁי כֹּה מַעֲשֶׂיךָ. וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשֶׁךָ:
וַאֲבָרֶכְכָה בְּכָל עִנְיָנַי. וּבְכָל לִבִּי אוֹדֶה אֶת אֲדֹנָי:
גַּם בִּגְרוֹנִי רוֹמְמוֹתֶיךָ. וְאֶת פִּי אֲמַלֵּא תְּהִלָּתֶךָ:
כִּי פִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ. כָּל הַיּוֹם אֶת תִּפְאַרְתֶּךָ:
(וְאָמְרָה נָא עֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ. וְאָשִׂיחָה דִּבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ:)
וְאַזְכִּיר טוּבְךָ וְצִדְקוֹתֶיךָ. חֲסָדֶיךָ וּגְבוּרוֹתֶיךָ:
יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל אַתָּה. עַל כָּל אֱלֹהִים מְאֹד גָּדַלְתָּ:

כִּי כָּל אֱלֹהֵי הָעַמִּים הֵם. אֱלִילִים אִלְּמִים רוּחַ אֵין בָּהֶם:
הֵן לְעוֹבְדֵיהֶם גְּמוּל אֵין מְשִׁיבִים. וְלָמָּה לָהֶם הֵמָּה מְשִׁיבִים:
וּבְעֵת צָרָה אָז יִתְפַּלָּלוּ. וְלֹא יַעֲנוּם כִּי לֹא יוֹעִילוּ:
דּוֹרְשִׁים בְּכָל לֵב לְרוּחַ אֵין בּוֹ. וְקָרוֹב יְיָ אֶל עַם קְרוֹבוֹ:
הַיּוֹצֵר כֹּל הוּא אֱלֹהֵינוּ. הוּא עָשָׂנוּ וְלוֹ לְבַד אֲנַחְנוּ:
עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ. נְבָרֵךְ שְׁמוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
בְּצַר לָנוּ מְאֹד נִמְצֵאתָ. כִּי דּוֹרְשֶׁיךָ לֹא עָזַבְתָּ:
וְתָמִיד בְּפִינוּ תְּהִלָּתֶךָ. וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ:
עַד אַתָּה בְּךָ וּבִכְבוֹדֶךָ. וּמְשָׁרְתֶיךָ אַף עֲבָדֶיךָ.
אֲשֶׁר כְּבוֹדְךָ מְלֹא כָל הָאָרֶץ. וּכְבוֹדְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ:
וַאֲבוֹתֵינוּ בָּחֲרוּ אוֹתָךְ. לְבַדְּךָ לַעֲבוֹד וְאֵין לְזָר אִתָּךְ:
גַּם אֲנַחְנוּ אוֹתְךָ לְבַדֶּךָ. נַעֲבוֹד כְּבֵן אָב וּנְכַבְּדֶךָ:
וְהִגִּנוּ עַל יִחוּדֶךָ. יוֹמָם וָלַיְלָה עֵדֶיךָ:
בְּפִי כֻלָּנוּ וּבִלְבָבֵנוּ. שֶׁאַתָּה לְבַדְּךָ אֱלֹהֵינוּ:
אֱלֹהֵינוּ עַל יִחוּדָךְ. עֵדִים אֲנַחְנוּ וַעֲבָדֶיךָ:
אֵין תְּחִלָּה אֶל רֵאשִׁיתָךְ. וְאֵין קֵץ וְתִכְלָה לְאַחֲרִיתָךְ:
רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מִבְּלִי רֵאשִׁית. וּמִבְּלִי אַחֲרִית וְאֵין לֵב לְהָשִׁית:
אֵין קָצֶה אֶל גַּבְהוּתֶךָ. וְאֵין סוֹף לְעוֹמֶק מִדּוֹתֶיךָ:
אֵין לְךָ סוֹבֵב וְאֵין לְךָ פֵּאָה. עַל כֵּן אוֹתְךָ חַי לֹא רָאָה:
אֵין צַד וְצֶלַע יַצְלִיעוּךָ. וְרוֹחַב וְאוֹרֶךְ (נ"א ועומק) לֹא יִמְצָעוּךָ:
(אֵין פֵּאָה לִסְבִיבוֹתֶיךָ. וְאֵין תּוֹךְ מַבְדִּיל בֵּינוֹתֶיךָ:)
אֵין חָכְמָה אֲשֶׁר תֵּדָעֶךָ. וְאֵין מַדָּע אֲשֶׁר יַגִּיעֶךָ:
וְלֹא יַשִּׂיג אוֹתְךָ כָּל מַדָּע. וְאֵין שֵׂכֶל אֲשֶׁר יָבִין וְיֵדַע:
מִמְּךָ מְאוּמָה וְאֵיכָה אַתָּה. וְאֵיךְ בְּלִי מְאוּמָה כֹּל בָּרָאתָ:

ליום שלישי

אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה. אֱלֹהֵי יַעֲקֹב כֹּל יָצַרְתָּ:
אַתָּה בּוֹרֵא וְלֹא נִבְרֵאתָ. אַתָּה יוֹצֵר וְלֹא נוֹצַרְתָּ:
אַתָּה מֵמִית וְאֶת כֹּל תְּכַלֶּה. אַתָּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וְאַף תַּעֲלֶה:

וְנֶאֱמָן לְהַחֲיוֹת מֵתִים אָתָּה · וְעַל יְדֵי נְבִיאֲךָ כֵּן הוֹדַעְתָּ:
וְלֹא תָמוּת אֵל חַי וְלֹא מֵתָה. מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אָתָּה:
מַשְׁבִּיר וּמוֹלִיד וְלֹא נוֹלַדְתָּ · מוֹחֵץ וְרוֹפֵא וְלֹא חָלִיתָ:
מָוֶת וּמַדְוֶה אֵין לְפָנֶיךָ. תְּנוּמָה וְשֵׁנָה אֵין לְעֵינֶיךָ:
הֲלֹא מִקֶּדֶם אֵל חַי אָתָּה · מֵאֲשֶׁר כָּךְ לֹא נִשְׁתַּנֵּיתָ:
וְעַד הָעוֹלָם לֹא תִשְׁתַּנֶּה. מֵאֱלָהוּתְךָ לֹא תִתְגַּנֶּה:
חָדָשׁ וְנוֹשָׁן לֹא נִמְצֵאתָ · חִדַּשְׁתָּ כֹּל וְלֹא חֻדַּשְׁתָּ:
לֹא יָחוּלוּ זִקְנָה וּבַחֲרוּת. עָלֶיךָ גַּם שֵׂיבָה וְשַׁחֲרוּת:
וְלֹא חָלוּ בְךָ שִׂמְחָה וְעֶצֶב. וְדִמְיוֹן נוֹצָר וְכָל דְּבַר קֶצֶב:
כִּי לֹא יְסוֹבֵב אוֹתְךָ גֶּשֶׁם. אַף לֹא תִדְמֶה אֶל כָּל נֹשֶׁם:
כָּל הַיְצוּרִים גְּבוּל סִבָּתָם · אֶל רֵאשִׁיתָם וּלְאַחֲרִיתָם:
כִּי הַבְּרוּאִים בִּגְבוּל שִׁטָּתָם. וְלִימֵי צְבָאָם גְּבוּל הַקָּפָתָם:
וּלְךָ אֵין גְּבוּל וּלְיָמֶיךָ · וְלִשְׁנוֹתֶיךָ וּלְעַצְמָךְ:
עַל כֵּן אֵינְךָ צָרִיךְ לַכֹּל. לְיָדְךָ וּלְחַסְדְּךָ צְרִיכִים הַכֹּל:
הַכֹּל צְרִיכִים לְצִדְקוֹתֶיךָ · וְאֵינְךָ צָרִיךְ לִבְרִיּוֹתֶיךָ:
כִּי טֶרֶם כָּל יְצִיר הָיִיתָ. לְבַדְּךָ מְאוּמָה לֹא נִצְרַכְתָּ:
רֵאשִׁית וְאַחֲרִית בְּיָדְךָ עֲרוּכִים · אַתָּה בָם וְהֵם בְּרוּחֲךָ שְׂרוּכִים:
כָּל אֲשֶׁר הָיָה בָרִאשׁוֹנָה. וַאֲשֶׁר יִהְיֶה בָאַחֲרוֹנָה:
כָּל הַיְצוּרִים וְכָל מַעֲשֵׂיהֶם · וְכָל דִּבְרֵיהֶם וּמַחְשְׁבוֹתֵיהֶם:
מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף תֵּדַע כֻּלָּם. וְלֹא תִשְׁכַּח כִּי אַתָּה אֶצְלָם:
אַתָּה בְרָאתָם וּלְבַדְּךָ עֲרָכָם. לְבַדְּךָ תֵּדַע מְקוֹמָם וְדַרְכָּם:
הֵן אֵין דָּבָר מִמְּךָ נֶעְלָם. כִּי לְפָנֶיךָ נְכוֹנִים כֻּלָּם:
אֵין חוֹשֶׁךְ וְאֵין מָנוֹס וָסֵתֶר · לָנוּס שָׁמָּה וּלְהִסָּתֵר:
אֶת אֲשֶׁר תְּבַקֵּשׁ אַתָּה מוֹצֵא. בְּלִי נְטוֹת אֲלֵיהֶם כְּעֵת שֶׁתִּרְצֶה:
כִּי אֶת הַכֹּל כְּאַחַת תִּרְאֶה · לְבַדְּךָ תַּעֲשֶׂה וְאֵינְךָ נִלְאֶה:
כִּי עַל גּוֹי וְעַל אָדָם יָחַד. עַל כֹּל תְּדַבֵּר בְּרֶגַע אֶחָד:
תִּשְׁמַע בְּרֶגַע כָּל הַקּוֹלוֹת · זַעַק וְלַחַשׁ וְכָל הַתְּפִלּוֹת:
אַף תָּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם. בְּרֶגַע תַּחְקוֹר כָּל לְבָבֵיהֶם:
וְלֹא תַאֲרִיךְ עַל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ · וְלֹא תִתְמַהְמַהּ עַל עֲצָתֶךָ:

אצל

אֵצֶל עֲצָתְךָ גְּזַרְתָּהּ. לְקֵץ וּלְמוֹעֵד קְרָאתָהּ:
וְכֻלָּם בֶּאֱמֶת בְּתוֹם וּבְיוֹשֶׁר. מִבְּלִי עוֹדֵף וּמִבְּלִי חוֹסֵר:
מִמְּךָ דָּבָר לֹא יֹאבַד. וְדָבָר מִמְּךָ לֹא יִכְבַּד:
כָּל אֲשֶׁר תַּחְפּוֹץ תּוּכַל לַעֲשׂוֹת. וְאֵין מִי מוֹחֶה בְּיָדְךָ מֵעֲשׂוֹת:
יְכוֹלֶת יְיָ בְּחֶפְצוֹ קְשׁוּרָה. וּבִרְצוֹת יְיָ לֹא אִחֲרָה:
אֵין דְּבַר סֵתֶר מִמְּךָ נִכְחַד. עֲתִידוֹת וְעוֹבְרוֹת לְךָ הֵם יַחַד:
אֲשֶׁר מֵעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. הֵם כֻּלָּם בְּךָ וְאַתָּה בְּכֻלָּם:
חֲדָשׁוֹת תַּגִּיד וְסוֹד דְּרָכֶיךָ. אֶל עֲבָדֶיךָ וּמַלְאָכֶיךָ:
וְאֵינְךָ צָרִיךְ לְהַשְׁמִיעֶךָ. דְּבַר סוֹד וְסֵתֶר לְהוֹדִיעֶךָ:
כִּי מִמְּךָ כָּל סוֹד יִגָּלֶה. בְּטֶרֶם עַל לֵב כָּל יְצִיר יַעֲלֶה:
בְּלֵב כָּל נִבְרָא לֹא תִמָּצֵא. מִפִּינוּ עָתָק לֹא יֵצֵא:
בְּאֵין לוֹ קָצֶה וְלֹא יֶחֱצֶה. לֵב לֹא יָתוּר וְאֵין פֶּה פּוֹצֶה:
כְּאֵין לוֹ רוּחוֹת וְאֵין בּוֹ רְוָחוֹת. אֵין לוֹ שִׂיחוֹת בּוֹ טוֹכִיחוֹת:
לְמֵרָחוֹק מִי יִשָּׂא דֵעוֹ. לְלֹא תְחִלָּה וְלֹא סוֹף לְהַגִּיעוֹ:
אֲגוּדִים אֲחוּדִים תּוֹךְ וְסוֹף וָרֹאשׁ. פֶּה וָלֵב אֶבְלוֹם מִדְּרוֹשׁ וּמֵחֲרוֹשׁ:
גּוֹבַהּ וְעוֹמֶק נְעוּצִים כְּסוֹבֵב. חֲכַם לֵב וְנָבוֹן לֹא יְלַבֵּב:
סוֹבֵב (נ״א סובל) הַכֹּל וּמְלֵא אֶת כֹּל. וּבִהְיוֹת הַכֹּל אַתָּה בַּכֹּל:
אֵין עָלֶיךָ וְאֵין תַּחְתֶּיךָ. אֵין חוּץ לָךְ וְאֵין בֵּינוֹתֶךָ:
אֵין מַרְאֶה וָגַב לְאַחֲדֶךָ. וְאֵין גּוּף לְעוֹצֶם יִחוּדֶךָ:
וְאֵין בְּתָכְךָ מִמְּךָ נִבְדָּל. וְאֵין מָקוֹם רַק מִמְּךָ נֶחְדָּל:
וְאֵינְךָ נֶאֱצָל מִכֹּל וְנִבְדָּל. וְאֵין מָקוֹם רֵק מִמְּךָ וְנֶחְדָּל:
מִקְרֶה וְשִׁנּוּי אֵין בְּךָ נִמְצָא. וְלֹא זְמַן וְעַרְעָר וְלֹא כָּל שֶׁמְּצָא:
כָּל זְמַן וְכָל עֵת אַתָּה מְכִינָם. אַתָּה עוֹרְכָם וְאַתָּה מְשַׁנָּם:
כָּל מַדָּע לֹא יַשִּׂיג אוֹתְךָ. אֵין שֵׂכֶל אֲשֶׁר יִמְצָא אוֹתְךָ:
כְּמִדָּתְךָ חָכְמָתֶךָ. כִּגְדֻלָּתְךָ תְּבוּנָתֶךָ:
חָכָם אַתָּה מֵאֵלֶיךָ. חַי מֵעַצְמְךָ וְאֵין כְּגִילֶיךָ:
זוּלַת חָכְמָתְךָ אֵין חָכְמָה. בִּלְתִּי בִּינָתְךָ אֵין מְזִמָּה:
חִלַּקְתָּ בְּלֵב חֲכָמִים שֵׂכֶל. וְרוּחֲךָ תְּמַלְּאֵם וְדַעְתָּם תַּשְׂכֵּל:
מִבַּלְעֲדֵי כֹּחֲךָ אֵין גְּבוּרָה. וּמִבַּלְעֲדֵי עֻזְּךָ אֵין עֶזְרָה:

אין

אֵין נִכְבָּד כִּי אִם כִּבַּדְתּוֹ׃ וְאֵין גָּדוֹל כִּי אִם גִּדַּלְתּוֹ׃
כָּל יְקָר וְכָל טוּב מִיָּדְךָ. לַאֲשֶׁר תַּחְפּוֹץ עֲשׂוֹת חֲסָדֶיךָ׃
אֵין חֵקֶר לִגְדֻלָּתֶךָ. וְאֵין מִסְפָּר לִתְבוּנָתֶךָ׃
אֵין עוֹד זוּלַת הֲוַיּוּתֶךָ. חַי וְכֹל תּוּכַל וְאֵין בִּלְתֶּךָ׃
וְלִפְנֵי הַכֹּל כֹּל הָיִיתָ. וּבִהְיוֹת הַכֹּל כֹּל מִלֵּאתָ׃
לֹא לְחָצוּךָ וְלֹא הֵטוּךָ יְצוּרֶיךָ אַף לֹא מִעֲטוּךָ׃
בַּעֲשׂוֹתְךָ כֹּל לֹא נִבְדַּלְתָּ. מִתּוֹךְ מְלַאכְתְּךָ לֹא נֶחְדַּלְתָּ׃
כַּעֲשׂוֹתְךָ אֶת הַשָּׁמָיִם. וְאֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַמָּיִם׃
לֹא קֵרְבוּךָ וְלֹא רִחֲקוּךָ. כִּי כָל קִירוֹת לֹא יַחַלְקוּךָ׃
זֶרֶם מַיִם לֹא יִשְׁטְפֶךָ. וְרוּחַ כַּבִּיר לֹא יְהַדְּפֶךָ׃
אַף כָּל טִנּוֹפֶת לֹא תְטַנְּפֶךָ. אֵשׁ אוֹכְלָה אֵשׁ לֹא תִשְׂרְפֶךָ׃
לַהֲוַיּוּתְךָ אֵין חִסָּרוֹן. וּלְיִחוּדְךָ אֵין יִתְרוֹן׃
כְּמוֹ הָיִיתָ לְעוֹלָם תִּהְיֶה. הוֹסֵר וְעוֹדֵף בְּךָ לֹא יִהְיֶה׃
וְשִׁמְךָ מְעִידְךָ כִּי הָיִיתָ. וְהֹוֶה וְתִהְיֶה וּבַכֹּל אָתָּה׃
הֹוֶה לְעוֹלָם וְכֵן נוֹדַעְתָּ. נְעִידְךָ וְכֵן בְּךָ הָעֵדוּתָ׃
שֶׁאַתָּה הוּא וְהֹוֶה בַּכֹּל. שֶׁלְּךָ הַכֹּל וּמִמְּךָ הַכֹּל׃
שְׁמוֹת יְקָרְךָ יַעֲנוּ וְיָעִידוּ. בְּתוֹקֶף יְקָרְךָ בְּךָ יַסְהִידוּ׃

לְיוֹם רְבִיעִי

אֲרוֹמֵם אֱלֹהֵי אָבִי וְאֵלִי. אַנְוֶה אֱלֹהֵי צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃
אֲיַחֵד אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּכָל יוֹם פַּעֲמַיִם׃
אֵל חַי אֶחָד הוּא בְּרָאָנוּ. אֲבִיר יִשְׂרָאֵל אָב לְכֻלָּנוּ׃
אֲדוֹנֵנוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ׃
אֵין כָּאֵל אֵשׁ אוֹכְלָה וְקַנָּא. לְעוֹלָם יְיָ אֱמֶת אֵל אֱמוּנָה׃
אוֹרִי וְיִשְׁעִי מָעוֹז חַיַּי. עָלָיו תְּלוּיִם כָּל מַאֲוַיַּי׃
אֱלֹהִים אֱמֶת הוּא אֱלֹהִים חַיִּים. לֹא יָכִילוּ זַעֲמוֹ גוֹיִם (וְאִיִּים)׃
אַדִּיר וְאַמִּיץ כֹּחַ וְרַב אוֹנִים. אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדוֹנִים׃
אֱלוֹהַּ עוֹשִׂי אִישִׁי וּבוֹעֲלִי. אַלּוּף נְעוּרַי שׁוֹמְרִי וְצִלִּי׃
בּוֹרֵא כֹּל וְיִשְׂרָאֵל גּוֹאֵל. בָּרוּךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃

כוֹרֵא רוּחַ הָרִים יוֹצֵר. מִמְּךָ מְזִמָּה לֹא יִבָּצֵר:
גֵּאֶה מֵשִׁיב גְּמוּל עַל גֵּאִים. עַל הָרָמִים וְעַל הַנִּשָּׂאִים:
גִּבּוֹר בְּקוּמוֹ לַעֲרוֹץ בְּעֶבְרָה. מֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ מִי לֹא יִירָא:
גָּבוֹהַּ כָּל אֲשֶׁר תַּחְתָּיו נוֹשֵׂא. וּגְדָל כֹּחַ גְּדוֹלוֹת עוֹשֶׂה:
גָּדוֹל הוּא וּשְׁמוֹ בִּגְבוּרָה. אַרְיֵה שָׁאַג מִי לֹא יִירָא:
דּוֹדִי דָּגוּל הוּא מֵרְבָבָה. אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים רַבָּה:
דִּין יָתִיב כְּעַתִּיק יוֹמִין. וּצְבָאוֹ עַל שְׂמֹאל וְעַל יָמִין:
הֲדָרוֹ וְהוֹדוֹ עַל כְּנֵי עֲבָדָיו. הָדוּר הָדָר הוּא לְכָל חֲסִידָיו:
הוּא אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר. שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה מִכֹּל:
וַדַּאי וָתִיק יוֹדֵעַ וָעֵד. יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:
(וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֵנוּ. לְהִלָּחֵם מִלְחַמְתֵּנוּ):
זוֹכֵר לְעוֹלָם בְּרִית רִאשׁוֹנִים. כְּיוֹם אֶתְמוֹל לוֹ אֶלֶף שָׁנִים:
זֶה אֱלֹהֵינוּ וְלוֹ קִוִּינוּ. וְזִמְרָת יָהּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ:
חֵלֶק יַעֲקֹב יוֹצֵר הַכֹּל. חַנּוּן יְיָ וְחָסִיד בַּכֹּל:
חַי הָעוֹלָם יְיָ חֶלְקִי. חֲכַם הָרָזִים יְיָ חִזְקִי:
טוֹב וּמֵטִיב הַמְלַמֵּד דֵּעָה. טְהוֹר עֵינַיִם מֵרְאוֹת בְּרָעָה:
יָשָׁר יְיָ וְיָשָׁר דְּבָרוֹ. יְדִידֵי יְדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹת דְּבִירוֹ:
יוֹעֵץ וְגוֹזֵר מִי יְפִירֶנָּה. וַיִּתְהוֹךְ וְיִפְעַל מִי יְשִׁיבֶנָּה:
(יָפֶה דוֹדִי יָפְיוֹ וְטוּבוֹ. יִרְאוּ וְיֶחֱזוּ צִיּוֹן בְּשׁוּבוֹ):
כְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת. יָעִיר קִנְאָה לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת:
(כְּנֶשֶׁר עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים. נָשָׂא עֲבָדָיו וְיִישֵּׁר הֲדוּרִים):
(כְּדוֹב שַׁכּוּל וּכְנָמֵר שַׁחַל. כְּרָקָב וּכְעָשׁ וְרוּחוֹ כַּנָּחַל):
(כְּדוֹב שַׁכּוּל וּכְנָמֵר שׁוֹקֵד. דְּבָרוֹ לַעֲשׂוֹת כְּמַקֵּל שָׁקֵד):
כַּבִּיר כֹּחַ לֵב כְּמוֹ שָׁחַל. כְּלָבִיא וְכַאֲרִי וְרוּחוֹ כְּנָחַל:
(כְּאֶרֶז בָּחוּר בִּגְדֻלָּתוֹ. כִּבְרוֹשׁ רַעֲנָן עַנְוְתָנוּתוֹ):
(כְּתַפּוּחַ בְּרֵיחוֹ עוֹז אַהֲבָתוֹ. עַל יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ):
(כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר. כֵּן דּוֹדִי עִם יוֹשְׁבֵי שַׁעַר):
(כַּבִּיר כֹּחַ לְמַרְגִּיזֵי אֵל נוֹקֵם וְכַטַּל הוּא לְיִשְׂרָאֵל):
(כּוֹסִי מְנָת חֶלְקִי וְגוֹרָלִי. אֲנִי לְדוֹדִי נַחֲלָה וְדוֹדִי לִי):

כבודי

(כְּבוֹדִי יְיָ לֹא אֲמִירֶנּוּ. הֶאֱמַרְנוּהוּ וְהֶאֱמִירָנוּ):

(כְּאַרְיֵה יִשְׁאַג וְכִכְפִיר יִנְהַם. אַל יִהְיֶה כְּגֵר וּכְאִישׁ נִדְהָם):

(כְּרוֹעֶה גִּבּוֹר אֲשֶׁר לֹא יוּכָל. צֹאנוֹ לְהַצִּיל וְהָיָה לְמַאֲכָל):

(כְּגִבּוֹר אֵין אֱיָל וּכְאוֹרֵחַ. נָס וּבוֹרֵחַ מַר צוֹרֵחַ):

(כְּאַרְיֵה מַשְׁחִית וְכִכְפִיר לְעֹזְבָיו. כְּרָקָב גַּם כָּעָשׁ לְאוֹיְבָיו):

(כַּבִּיר כֹּחַ כְּשָׁמִיר וָשַׁיִת. וְלֹא יַשְׁאִיר כְּנוֹקֶף זַיִת):

(כְּשָׁמִיר וְשַׁיִת צָרִים יְמַגֵּן. כְּצִפֳּרִים עָפוֹת לְעִירוֹ יָגֵן):

(כְּגִשְׁמֵי נְדָבָה לָנוּ יָבֹא. כְּמַלְקוֹשׁ וְכַטַּל לַדְּבֵקִים בּוֹ):

(כְּנֶשֶׁר יְרַחֵף עַל גּוֹזָלָיו. וּבְצֵל כְּנָפָיו יֶחֱסוּ מְיַחֲלָיו):

כְּצִפֳּרִים עַל עִירוֹ יָגֵן. וּבְצֵל כְּנָפָיו רְנָנוֹת נְנַגֵּן:

(לְבַדּוֹ (יְיָ) הוּא וְנִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת. עוֹשֶׂה אֵל נוֹרָא עֲלִילוֹת:)

לִצְבִי וְעוֹפֶר דּוֹמֶה דוֹדִי. כִּי יְקַדְּמֵנִי אֱלֹהֵי חַסְדִּי:

לִפְנֵי עַמּוֹ יְיַשֵּׁר הַדּוּרִים. וַיִּנַּשְּׂאֵם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים:

לְעוֹלָם חֶלְקִי הוּא וְצוּר לְבָבִי. כָּלָה שְׁאֵרִי לְךָ וּלְבָבִי:

(לְבַדּוֹ יְיָ הוּא וְנִפְלָאוֹת. גְּדוֹלוֹת עוֹשֶׂה וְרַב נוֹרָאוֹת):

מָקוֹם אַתָּה לְעוֹלָמֶךָ. וְאֵין יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמֶךָ:

מוֹרָאִי אֵל רוֹעִי וְיוֹצְרִי. צוּר יְלָדַנִי מְחוֹלְלִי וְצוּרִי:

מָרוֹם וּמָעוֹז הוּא לִי וּמַחְסִי. מִגְדַּל עוֹז שֵׁם יְיָ מְנוּסִי:

מֶלֶךְ יַעֲקֹב מִשְׂגָּב לָנוּ. הוּא מְחוֹקְקֵנוּ וּמוֹשִׁיעֵנוּ:

מִגְדּוֹל יְשׁוּעוֹת מִשְׁעָן יְהִי לִי. מִבְטַח אֱלֹהִים יְיָ חֵילִי:

מוֹשֵׁל עוֹלָם מַלְכוּתֶךָ. בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מֶמְשַׁלְתֶּךָ:

מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי לְצָרָה. הוֹשַׁע (יְיָ) כִּי יָדְךָ לֹא קָצָרָה:

מְקוֹר חַיִּים מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל. לֹא אֶעֱזוֹב כִּי מָעֻזִּי אֵל:

מָגֵן יִשְׁעִי וְחֶרֶב גַּאֲוָה. לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרְךָ נֶפֶשׁ תַּאֲוָה:

מָגֵן הוּא לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ. אַשְׁרֵי אָדָם אֲשֶׁר עוֹז לוֹ בוֹ:

נָבָר וְנָעִים נָאוֹר וְנוֹרָא. נֶאְדָּר וְנֶאְזָר שְׁמוֹ בִּגְבוּרָה:

נֶאֱמָן נֵצַח יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ. לֹא יְשַׁקֵּר אַשְׁרֵי כָּל חוֹכֵי לוֹ:

נֵצַח יְשׁוּרוּן הָאֵל הַנֶּאֱמָן. מֵאֱלֹהָיו יְהוּדָה לֹא אַלְמָן:

נִפְלָא עַל כָּל הַנִּפְלָאִים וּמִתְנַשֵּׂא עַל כָּל הַנִּשָּׂאִים.

נִקְדָּשׁ וְנַעֲרָץ אֱלֹהֵי קְדוֹשִׁי. נִכּוֹן וְנִשְׂגָּב יְיָ נִסִּי:
נוֹקֵם וְנוֹטֵר וּבַעַל חֵימָה. לְצָרָיו לְאוֹיְבָיו אִישׁ מִלְחָמָה:
נִסִּי יְיָ בְּהִלּוֹ נֵרוֹ. עֲלֵי רֹאשִׁי וְנֵר לְרַגְלִי דְּבָרוֹ:
סוֹמֵךְ וְסוֹעֵד יְיָ סַלְעִי. סוֹבֵל וְסוֹלֵחַ וְנוֹשֵׂא פִשְׁעִי:
סַהֲדִי יְיָ סַלְעִי וְסִתְרִי. סוֹלֵחַ וְסוֹבֵל סַעֲרִי וְשִׁבְרִי:
סַלְעֵנוּ (יְיָ) וּמְצוּדָתֵנוּ. עֶזְרָתֵנוּ וּמְפַלְטֵנוּ:
עִזּוּז וְגִבּוֹר עֻזִּי וְעֶזְרִי. עֶלְיוֹן עוֹז לִי אַל יְהִי עָרִי:
עִיר וְקַדִּישׁ שָׁת סְבִיבָיו סֵתֶר אָכֵן אַתָּה אֵל מִסְתַּתֵּר:
עֵד מְמַהֵר לְשַׁלֵּם גְּמוּל לְאוֹיְבָיו. שׁוֹמֵר בְּרִית וְחֶסֶד לְאוֹהֲבָיו:
פָּדָה אֶת אַבְרָהָם יְדִידוֹ. הוּא יִפְדֶּה יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ:
פַּחַד יִצְחָק יִתֵּן פַּחְדּוֹ. עַל צָרֵי בְנֵי יַעֲקֹב עַבְדּוֹ:
פּוֹעֵל וְחוֹקֵר וְדוֹרֵשׁ וּבוֹדֵק. כָּל לְבָבוֹת לוֹ אֶתֵּן צֶדֶק.
צְרוֹר הַמּוֹר אֶשְׁכּוֹל הַכּוֹפֶר. נוֹתֵן לְעַמּוֹ צָרָיו כּוֹפֶר:
צַח וְאָדוֹם דּוֹר בְּצִבְאָיו אוֹת. עַל כֵּן נִקְרָא יְיָ צְבָאוֹת:
צַדִּיק יְיָ הַצּוּר תָּמִים. אֶבְטַח עֲדֵי עַד בְּצוּר עוֹלָמִים:
צְבָא הַשָּׁמַיִם מִשְׁתַּחֲוִים לוֹ. שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ:
קָדוֹשׁ הוּא בְּכָל מִינֵי קְדֻשּׁוֹת. כִּתּוֹת שָׁלֹשׁ קָדוֹשׁ מְשַׁלְּשׁוֹת:
קַיָּם לְעָלְמִין אֱלָהָא חַיָּא. מָרָא דְאַרְעָא וּמָרָא דִשְׁמַיָּא:
קוֹנִי מְרַחֵם מְקַנֵּא לְשׂוֹנְאָיו. קֶרֶן יִשְׁעִי וְקָרוֹב לְקוֹרְאָיו:
רָחוֹק מִכֹּל וְאֶת כֹּל רוֹאֶה. כִּי רָם יְיָ וְשָׁפָל יִרְאֶה:
רוֹעִי יְיָ לֹא אֶחְסַר כֹּל. וְרַב כֹּחַ וְרַב חֶסֶד לַכֹּל:
רַחוּם יְיָ רוֹפֵא וּמְחַבֵּשׁ. לְשְׁבוּרֵי לֵב וְעָוֹן כּוֹבֵשׁ:
רֵעִי כֻלּוֹ הוּא מַחֲמַדִּים. מִשְׁפָּטָיו אֱמֶת מְתוּקִים וְנֶחֱמָדִים:
רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מֵעוֹלָם וָעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל שׁוֹכֵן עַד:
שַׁלִּיט מֶלֶךְ שְׁמַיָּא בְּכָל דָּר וְדָר. לֵיהּ אֲנָא מְשַׁבַּח מְרוֹמֵם וּמְהַדַּר:
שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְיָ אֱלֹהִים. שׁוֹפֵט צֶדֶק וּמַשְׁפִּיל גְּבוֹהִים:
שַׂגִּיא כֹחַ לֹא מְצָאנוּהוּ. יַשְׂגִּיב בְּכֹחוֹ וּמִי כָמוֹהוּ:
שְׁלֹמֹה שְׁמוֹ כִּי שֶׁלּוֹ שָׁלוֹם. כִּי יְדַבֵּר אֶל חֲסִידָיו שָׁלוֹם:
שֵׁם יְיָ אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה. תּוֹעֲפוֹת רְאֵם לוֹ כְּבַכִּיר וּכְאַרְיֵה:

שַׁדַּי מְאוֹרִי מַלְכִּי וְאֵלִי. הַלְלוּיָהּ שְׁמוֹ נַפְשִׁי הַלְלִי:

תִּתַּמָּם עִם יוֹשְׁבֵי נְטָעִים. הַשָּׂרִיגִים שְׁלֹשֶׁת הָרוֹעִים (נ"א רֵעִים)

תִּתְחַסַּד תִּתַּבָּר עִמָּם. וְעִם עִקְּשִׁים תִּתַּפָּל לְהֻמָּם:

תָּמִים דַּרְכְּךָ תָּמִיד מִכֹּל. תּוּכַל לְבַדְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת כֹּל:

תּוֹחַלְתִּי וְשִׂבְרִי וְתִקְוָתִי. תַּאֲוַת נַפְשִׁי וּתְשׁוּקָתִי:

תְּהִלָּתִי וְתִפְאַרְתִּי וְעֻזִּי. מִמְּעֵי אִמִּי גוֹחִי וְגוֹזִי:

תְּמִים דֵּעִים אֵל דֵּעוֹת אֶחָד. כָּל הַלְּבָבוֹת דּוֹרֵשׁ יַחַד:

לְיוֹם חֲמִישִׁי

כִּי כָמוֹךָ רִנָּה מוּרָה. נִיב שְׂפָתַיִם אַתָּה בּוֹרֵא:

מַחְשְׁבוֹתֶיךָ עָמְקוּ וָרָמוּ. וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ:

לֹא לָמַדְתָּ חָכְמָתֶךָ. וְלֹא הֲבִינוּךָ תְּבוּנָתֶךָ:

לֹא קִבַּלְתָּ מַלְכוּתֶךָ. וְלֹא יָרַשְׁתָּ מֶמְשַׁלְתֶּךָ:

לְעוֹלָם יְהִי לְךָ לְבַדֶּךָ. וְלֹא לַאֲחֵרִים כְּבוֹד הוֹדֶךָ:

וְלֹא תִתֵּן לֵאלֹהִים אֲחֵרִים. תְּהִלָּתְךָ לַפְּסִילִים וְזָרִים:

וְכָבוֹד וְגַם כָּל יְקָר מֵאִתָּךְ. וּכְבוֹדְךָ לֹא לְזָרִים אִתָּךְ:

אַתָּה הֵעִיד בִּיהוּדֶךָ. וְתוֹרָתְךָ וַעֲבָדֶיךָ:

אֱלֹהֵינוּ עַל יִחוּדֶךָ. אַתָּה עֵד אֱמֶת וַאֲנַחְנוּ עֲבָדֶיךָ:

לְפָנֶיךָ לֹא אֵל הִקְדִּימָךְ. וּבִמְלַאכְתְּךָ אֵין זָר עִמָּךְ:

לֹא נוֹעַצְתָּ וְלֹא לָמַדְתָּ. בְּחָשְׁבְּךָ בְּרִיאוֹת כִּי נְבוֹנוֹתָ:

מִמַּעֲמַקֵּי מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. וּמִלִּבְּךָ כָּל פְּעֻלּוֹתֶיךָ:

קְצוֹת דְּרָכֶיךָ הֲלֹא הִכַּרְנוּ. וּמִמַּעֲשֶׂיךָ הֵן יָדַעְנוּ:

שֶׁאַתָּה אֵל כֹּל יָצַרְתָּ. לְבַדְּךָ מְאוּמָה לֹא נִגְרַעְתָּ:

לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתְּךָ לֹא לָחַצְתָּ. וְגַם לְעֵזֶר לֹא נִצְרַכְתָּ:

כִּי הָיִיתָ לִפְנֵי הַכֹּל. וְאָז בְּאֵין כֹּל לֹא נִצְרַכְתָּ כֹּל:

כִּי מֵאַהֲבָתְךָ עֲבָדֶיךָ. כֹּל בָּרָאתָ לִכְבוֹדֶךָ:

וְלֹא נוֹדַע אֵל זוּלָתֶךָ. וְאֵין כָּמוֹךָ וְאֵין בִּלְתֶּךָ:

וְלֹא נִשְׁמַע מִן אָז וָהָלְאָה. וְלֹא קָם וְלֹא נִהְיָה וְלֹא נִרְאָה:

וְגַם אַחֲרֶיךָ לֹא יִהְיֶה אֵל. רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן אֵל יִשְׂרָאֵל:

ברוך

שיר היחוד ליום חמישי

בָּרוּךְ אַתָּה יָחִיד וּמְיוּחָד. יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

אֲשֶׁר מִי יַעֲשֶׂה כִּמְלַאכְתֶּךָ· כְּמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרוֹתֶיךָ:

אֵין יָצִיר זוּלַת יְצִירָתֶךָ. וְאֵין בְּרִיאָה כִּי אִם בְּרִיאָתֶךָ (נ"א מלאכתך)

כָּל אֲשֶׁר תַּחְפּוֹץ תַּעֲשֶׂה בַכֹּל· כִּי אַתָּה נַעֲלֵיתָ עַל כֹּל:

אֵין כָּמוֹךָ וְאֵין בִּלְתֶּךָ. כִּי אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ:

אַתָּה הָאֵל עוֹשֵׂה פֶלֶא· וְדָבָר מִמְּךָ לֹא יִפָּלֵא:

מִי כָמוֹךָ נוֹרָא תְהִלּוֹת. אֱלֹהִים לְבַדְּךָ עוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת:

אֵין אוֹתוֹת כְּמוֹ אוֹתוֹתֶיךָ· אַף אֵין מוֹפֵת כְּמוֹ מוֹפְתֶיךָ:

אֵין תְּבוּנָה כִּתְבוּנָתֶךָ· אֵין גְּדֻלָּה כִּגְדֻלָּתֶךָ:

כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ· וְגָבְהוּ דַרְכֵי אוֹרְחוֹתֶיךָ:

אֵין גַּאֲוָה כְּמוֹ גַאֲוָתֶךָ· אַף אֵין עֲנָוָה כְּעַנְוָתֶךָ:

אֵין קְדֻשָּׁה כִּקְדֻשָּׁתֶךָ· אֵין קְרֵיבוּת כְּמוֹ קְרֵבוּתֶךָ:

אֵין צְדָקָה כְּמוֹ צִדְקָתֶךָ· אֵין תְּשׁוּעָה כִּתְשׁוּעָתֶךָ:

אֵין זְרוֹעַ כִּזְרוֹעוֹתֶיךָ· אֵין קוֹל כְּרַעַם גְּבוּרוֹתֶיךָ:

אֵין רַחֲמִים כְּרַחֲמָנוּתֶיךָ· אֵין חֲנִינוּת כַּחֲנִינוּתֶךָ:

אֵין אֱלָהוּת כֶּאֱלָהוּתֶךָ· וְאֵין מַפְלִיא כְּשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ:

כִּי שְׁמוּתֶיךָ אֵלִים מְרוּצִים. בְּזָכְרְךָ לְחוּצִים לְהַפְלִיא נְחוּצִים:

וְאַשָּׁף וְחַרְטוּם לֹא יְלַחֲשׁוּךָ· וְכָל שֵׁם וְלַהַט לֹא יְנַצְּחוּךָ:

לֹא יְנַצְּחוּךָ כָּל הַחֲכָמִים. כָּל הַקּוֹסְמִים וְהַחַרְטֻמִּים:

אַתָּה מֵשִׁיב לְאָחוֹר חֲכָמִים· לֹא יוּכְלוּ לְךָ עֲרוּמִים וְקוֹסְמִים:

לְהָשִׁיב לְאָחוֹר מְזִמּוֹתֶיךָ. לְהָפֵר עֲצַת סוֹד גְּזֵרָתֶךָ:

מֵרְצוֹנְךָ לֹא יַעֲבִירוּךָ· לֹא יְמַהֲרוּךָ וְלֹא יְאַחֲרוּךָ:

עֲצָתְךָ תָּפֵר עֲצַת כָּל יוֹעֲצִים. וְעֻזְּךָ מַחֲלִישׁ לֵב אַמִּיצִים:

אַתָּה מְצַוֶּה וּפַחְדְּךָ מַשְׁוֶה· וְאֵין עָלֶיךָ פָּקִיד מְצַוֶּה:

אַתָּה מְקַוֶּה וְאֵינְךָ מְקַוֶּה. לְךָ כָּל מְקַוֶּה נֶפֶשׁ תִּרְוֶה:

וְכָל הַיְצוּרִים וְכָל עִנְיָנָם· וְכָל יְקָר אֲשֶׁר בָּהּ אֵין דִּמְיוֹנָם:

לֹא מַחְשְׁבוֹתָם מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. כִּי אֵין בּוֹרֵא זוּלָתֶךָ:

וְאֵין דִּמְיוֹן נִפְלָא אֱלֹהֵינוּ· וְאֵין חֵקֶר נִשְׂגָּב אֲדוֹנֵנוּ:

סָתוּר מִכָּל סָתוּר וְעָמוּס. מִכָּל עָמוּס וּמִכָּל כָּמוּס:

דַּק מִכָּל דַּק וְצָפוּן מִכֹּל צָפוּן וְיָכוֹל מִכָּל יָכוֹל:
נִשְׂגָּב מִכָּל נִשְׂגָּב וְנֶעְלָם. מִכָּל נֶעְלָם וּשְׁמוֹ לְעוֹלָם:
גָּבֹהַּ מִכָּל גָּבוֹהַּ וְעֶלְיוֹן. מִכָּל עֶלְיוֹן וּמִכָּל חֶבְיוֹן:
חָבוּי וְעָמוֹק מִכָּל עָמוֹק. לֵב כָּל דַּעַת עָלָיו חָמוֹק:
שֶׁאֵין שֵׂכֶל וּמַדָּע וְחָכְמָה. יְכוֹלִים לְהַשְׁווֹת לוֹ כָּל מְאוּמָה:
לֹא מַשִּׂיגִים לוֹ אֵיךְ וְכַמָּה. לֹא מוֹצְאִים לוֹ דָּבָר דּוֹמֶה:
מִקְּרֶה וָעֶרְעָר וְשִׁנּוּי וְטָפֵל. וְחֶבֶר וּמִסְמָךְ אוֹר וְגַם אוֹפֶל:
וְלֹא מוֹצְאִים לוֹ מַרְאֶה וָצֶבַע. וְלֹא כָל טֶבַע אֲשֶׁר שֵׁשׁ וְשֶׁבַע:
לָכֵן נְבוּכוֹת כָּל עֶשְׁתּוֹנוֹת. וְנִבְהָלוֹת כָּל הַחֶשְׁבּוֹנוֹת:
וְכָל שַׂרְעַפִּים וְכָל הַרְהוֹרִים. נִלְאִים לָשׂוּם בּוֹ שִׁיעוּרִים:
מִלְּשַׁעֲרֵהוּ וּמִלְּהַגְבִּילֵהוּ. מִלְּתָאֲרֵהוּ וּמִלְּפַרְסְמֵהוּ:
בְּכָל שִׂכְלֵנוּ חִפַּשְׂנוּהוּ. בְּמַדָּעֵנוּ לִמְצוֹא מַה הוּא:
לֹא מְצָאנוּהוּ וְלֹא יְדַעֲנוּהוּ. אַךְ מִמַּעֲשָׂיו הִכַּרְנוּהוּ:
שֶׁהוּא לְבַדּוֹ יוֹצֵר אֶחָד. חַי וְכֹל יוּכַל וְחָכָם מְיוּחָד:
כִּי הוּא הָיָה לִפְנֵי כָּל קוֹדֶם. עַל כֵּן נִקְרָא אֱלֹהֵי קֶדֶם:
כַּעֲשׂוֹתוֹ בְּלִי כָל מְאוּם אֶת כֹּל. יָדַעְנוּ כִּי הוּא כֹל יָכוֹל:
כַּאֲשֶׁר מַעֲשָׂיו בְּחָכְמָה כֻּלָּם. יָדַעְנוּ כִּי בִּבְינָה פְּעָלָם:
בְּכָל יוֹם וָיוֹם בְּחַדְּשׁוֹ כֻּלָּם. יָדַעְנוּ כִּי הוּא אֱלֹהֵי עוֹלָם:
כַּאֲשֶׁר הָיָה קוֹדֵם לְכֻלָּם. יָדַעְנוּ כִּי הוּא חַי (וְקַיָּם) לְעוֹלָם:
וְאֵין לְהַרְהֵר אַחַר יוֹצְרֵנוּ. בְּלִבֵּנוּ וְלֹא בִּסְפוּרֵנוּ:
לְמַמָּשׁ וְגוֹדֶשׁ לֹא נְשַׁעֲרֵהוּ. לְטָפֵל וְתוֹאַר לֹא נְדַמֵּהוּ:
וְלֹא נַחְשְׁבֵהוּ לְעִקָּר וְנִצָּב. וְלֹא לְמִין וְכָל אוֹן וּלְכָל נִקְצָב:
*כָּל הַנִּרְאִים וְהַנִּשְׂכָּלִים. וְהַמַּדָּעִים בְּעֶשֶׂר כְּלוּלִים:
וְשֶׁבַע כַּמִּיּוֹת וְשֵׁשֶׁת נִדּוֹת. וְשָׁלֹשׁ גְּזֵרוֹת וְעִתּוֹת וּמִדּוֹת:
הֵן בַּבּוֹרֵא אֵין גַּם אֶחָד. כִּי הוּא בְּרָאָם כֻּלָּם יָחַד:
כֻּלָּם יִבְלוּ אַף יַחֲלוֹפוּ. הֵם יֹאבֵדוּ וְאַף יָסוּפוּ:
וְאַתָּה תַעֲמוֹד וּתְבַלֶּה כֻּלָּם. כִּי חַי וְקַיָּם אַתָּה לְעוֹלָם:

---

*כל הנראים כו' הל' הזה בעצמו הוא ל' ר' סעדי' גאון ז"ל במאמר שני מספרו האמונות, ונלאו המפרשים כולם לעמוד על סודו להעדר ידיעתם בחכמת ההגיון, לכן אבארהו: ידוע

כי

אַתָּה לְבַדְּךָ יוֹצֵר כֹּל הוּא. וְלֹא יִדְמֶה מַעֲשֶׂה לְעוֹשֵׂהוּ:
כָּל הָאֲרָצוֹת לֹא יְכִילוּךָ. וְאַף שָׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ:
אָז (נ״א אף) יְחִילוּ מַיִם חַיִּים. מִפָּנֶיךָ אֱלֹהִים חַיִּים:
רָעֲשָׁה אֶרֶץ וְנָסוּ מָיִם. וְנָטְפוּ (מַיִם) מִן הַשָּׁמָיִם:
נוֹטֶה לְבַדְּךָ הַשָּׁמַיִם. רוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם:
עָשִׂיתָ כָּל חֶפְצְךָ לְבַדֶּךָ. וְלֹא נִצְרַכְתָּ עֵזֶר כְּנֶגְדֶּךָ:
סוֹעֵר אֵין מִי יִסְעָדֶךָ. הַכֹּל מִמְּךָ וּמִיָּדֶךָ:
כֹּחֲךָ אָז כֵּן עַתָּה וְהַעִתָּךְ. וּלְעוֹלָם כָּל כְּבוֹדְךָ אִתָּךְ:
וְלֹא יָעַפְתָּ וְלֹא יָגַעְתָּ. כִּי בִמְלַאכְתְּךָ לֹא עָמַלְתָּ:
כִּי בִדְבָרְךָ כָּל יְצוּרֶיךָ. וּמַעֲשֵׂה חֶפְצְךָ בְּמַאֲמָרֶיךָ:
וְלֹא אִחַרְתּוֹ וְלֹא מִהַרְתּוֹ. הַכֹּל עֲשִׂיתוֹ יָפֶה בְּעִתּוֹ:
מִבְּלִי מְאוּמָה כֹּל חִדַּשְׁתָּ. וְאֶת הַכֹּל בְּלִי כֹל (נ״א כלי) פָּעָלְתָּ:
וְעַל לֹא יְסוֹד הַכֹּל יָסַדְתָּ. בִּרְצוֹן רוּחֲךָ כֹּל תָּלִיתָ:
זְרוֹעוֹת עוֹלָם אֶת כֹּל נוֹשְׂאוֹת. מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף וְאֵינָם נִלְאוֹת:
בְּעֵינֶיךָ לֹא דָבָר הוּקְשָׁה. רְצוֹנְךָ כָּל דְּבַר רוּחֲךָ עוֹשֶׂה:
לִפְעֻלָּתְךָ לֹא דִמִּיתָ. אֶל כָּל תּוֹאַר לֹא שִׁוִּיתָ:
וְלֹא קָדְמָה לִמְלַאכְתְּךָ מְלָאכָה. חָכְמָתְךָ הִיא הַכֹּל עָרְכָה:
לִרְצוֹנְךָ לֹא קִדְּמוּ וְאִחֲרוּ. וְעַל חֶפְצְךָ לֹא נוֹסְפוּ וְחָסֵרוּ:
מִכָּל חֶפְצְךָ לֹא שָׁבַתָּ. וְדָבָר אֶחָד לֹא חִסַּרְתָּ:
לֹא הֶחֱסַרְתָּ וְלֹא הֶעֱדַפְתָּ. וְדָבָר רַק בָּם לֹא פָעָלְתָּ:
אַתָּה תִּשַּׁבְּחֵם וּמִי הִתְעִיבָם. וְשֶׁמֶץ דָּבָר לֹא נִמְצָא בָם:
הַהִלּוֹת בְּחָכְמָה עֲשִׂיתָם. בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת כִּלִּיתָם:
מֵרֵאשִׁית וְעַד אַחֲרִית עֲשׂוּיִם. בֶּאֱמֶת וּבְיוֹשֶׁר וְטוֹב רְאוּיִם:

כי כל הנמצאים לא ימלטו מהיותם או עצם או מקרה, ומבואר בהגיון להרמב״ם שער י׳ ורוח חן לאבן תבון פ״י ובפירושו למלת זרות למורה כי הסוגים העליונים לכל הנמצאים הם י׳ מיני׳ אשר קראו עשר׳ מאמרות, והסוג העליון והראשון הוא העצם, והתשעה האחרים הם מקרים המשיגים לעצם והם הכמות והאיכות והמצטרף והאנה והמצב והמתי הוא הזמן והלו הוא הקנין והפועל והמתפעל; ויאמר בן רשד כי במאמר הכמות ימצאו שבעה מיני׳ והם המספר, והגשם, והשטח, והקו, והמאמרים, והזמן, והמקום; ומספר מיני הפועל והמתפעל הם ששה כמספר מיני התנועות והנדירות המשיגים לעצם בהשתנותו, שנים מהם במאמר העצם והם ההווי׳ וההפסד שהם שנוי ימצאו בעצם

הִקְדַּמְתָּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ · רוֹב רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ :
כִּי רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ . הֲלֹא מֵעוֹלָם עַל עֲבָדֶיךָ :
וְעַד לֹא כָּל חַי הוּכַן לְכַלְכֵּל · לִפְנֵי אוֹכֵל תִּתֵּן אֹכֶל :
וּמָזוֹן וּמָכוֹן תַּעֲשֶׂה בְּפִי כֹל . צָרְכֵי הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל :
שְׁלֹשֶׁת יָמִים הָרִאשׁוֹנִים · אָז הֲכִינוֹתָם לָאַחֲרוֹנִים :
אָז עָטִיתָ אוֹר כַּשַּׂלְמָה . אַחַר מְאוֹרוֹת מִמּוּל שַׂמְתָּה :
בְּטֶרֶם כָּל יְצוּר מְאוֹד גָּדַלְתָּ · וְאַחַר כָּל מְאוֹד נִתְגַּדַּלְתָּ :
אָז בְּאֵין לְבוּשׁ הוֹד וְהָדָר לָבַשְׁתָּ . עַד לֹא אוֹרֵג גֵּאוּת לָבַשׁ :
אוֹר כַּשַּׂלְמָה וְכִמְעִיל עוֹטֶה · שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה נוֹטֶה :
עָשִׂיתָ בָּם לְאוֹרִים דְּרָכִים . וְרָצוֹא וָשׁוֹב בְּנַחַת מַהֲלָכִים :
הִבְדַּלְתָּ בֵּין מַיִם לְמָיִם · בִּמְתִיחַת רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם :
מְזוֹנוֹת מְעוֹנוֹת לְשֶׁרֶץ מָיִם . וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל (פְּנֵי רְקִיעַ) הַשָּׁמָיִם :
עֵשֶׂב וְחָצִיר לְבַשָּׁה אֲדָמָה · מַאֲכָל לְחַיָּה וּלְכָל בְּהֵמָה :
בְּקֶדֶם שָׁמַיִם גַּן נָטַעְתָּ . אֶל הָאָדָם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ :
עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ עָשִׂיתָ לוֹ · דֵּי מַחְסוֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ :
כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּיָדוֹ תַּתָּה . וְתַחַת רַגְלָיו הַכֹּל שַׁתָּה :
לְהַעֲלוֹת מֵהֶם בָּקָר וָצֹאן · עַל מִזְבַּחֲךָ יַעֲלוּ לְרָצוֹן :
עָשִׂיתָ לוֹ כְּתֹנֶת לְשָׁרֵת . לְהַדְרַת קוֹדֶשׁ וּלְתִפְאָרֶת :
שַׂמְתָּ בְּקִרְבּוֹ חָכְמַת אֱלֹהִים · כִּי יְצַרְתּוֹ לְךָ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים :
לֹא נָגַעְתָּ עַל פְּנֵי אֲדָמָה . צָרְכֵי אָדָם וְכֻלָּם בְּחָכְמָה :
מַעֲשֶׂיךָ מְאֹד רַבּוּ וְגָדְלוּ · וְשִׁמְךָ יְיָ כֻּלָּם יְהַלְלוּ :
רַבּוּ וְגָדְלוּ מְאֹד מַעֲשֶׂיךָ . יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ :
כֹּל פָּעַלְתָּ לְמַעֲנֶךָ · וְלִכְבוֹדְךָ כָּל קִנְיָנֶךָ :

מלך עצמו והוא שיפשוט צורה וילבש צורה אחרת ונשתנה מעצם אל עצם אחר , ושני' מהם במאמר הכמות והם הצמיחה והיינו השינוי מקטנות לגדלות , וההיתוך והוא שינוי מגדלות לקטנות , ואחד במאמר האיכות והוא השינוי בתבונותיו ממראה אל מראה או מקור אל חום ובדומה , והוא הנקרא שינוי בסתם , ואחד מהם במאמר האנה והוא ההעתק ממקום אל מקום ; ויאמר עוד כי לכל גזירה ר"ל לכל מאמר גוזר והיתך יתכנו ג' מיני ביאור , ביאור בגדר והוא אשר יתחבר מסוג והבדל כאמרנו האדם הוא חי מדבר , וביאור בחוק והוא המתחבר מסוג וסגולה או מקרה כאמרנו האדם הוא חי צוחק או חי בוחב וכדומה , וביאור אינו לא בגדר ולא בחק והוא המתחבר ממין ומקרה כאמרנו

גראובן

אָז כַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נַחְתָּ. יוֹם הַשַּׁבָּת עַל כֵּן בֵּרַכְתָּ:
וְעַל כָּל פּוֹעַל תְּהִלָּה עֲרוּכָה. חֲסִידֶיךָ בְּכָל עֵת יְבָרְכוּכָה:
בָּרוּךְ יְיָ יוֹצֵר כֻּלָּם. אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם:
כִּי מֵעוֹלָם עַל עֲבָדֶיךָ. רוֹב רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ:
וּבְמִצְרַיִם הַחִלּוֹתָ. לְהוֹדִיעַ כִּי מְאֹד נַעֲלֵיתָ:
עַל כָּל אֱלֹהִים בַּעֲשׂוֹת בָּהֶם. שְׁפָטִים גְּדֹלִים וּבֵאלֹהֵיהֶם
בְּבָקְעֲךָ יָם סוּף עַמְּךָ רָאוּ. הַיָּד הַגְּדוֹלָה וַיִּירָאוּ:
נִהַגְתָּ עַמְּךָ לַעֲשׂוֹת לָךְ. שֵׁם תִּפְאֶרֶת לְהַרְאוֹת גָּדְלָךְ:
וְהִמְטַרְתָּ לָהֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם. וְגַם הֶעָבִים נָטְפוּ מָיִם:
יָדַעְתָּ לֶכְתָּם בַּמִּדְבָּר. בְּאֶרֶץ צִיָּה אִישׁ לֹא עָבַר:
תַּתָּה לְעַמְּךָ דְּגַן שָׁמַיִם. וְכֶעָפָר שְׁאֵר וּמִצּוּר מָיִם:
תְּגָרֵשׁ גּוֹיִם רַבִּים עַמִּים. יִירְשׁוּ אַרְצָם וַעֲמַל לְאֻמִּים:
בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקִּים וְתוֹרוֹת. אִמְרוֹת יְיָ אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת:
וַיִּתְעַדְּנוּ בְּמִרְעֶה שָׁמֵן. וּמֵחַלְמִישׁ צוּר פַּלְגֵי שָׁמֶן:
בְּנוּחָם בָּנוּ עִיר קָדְשֶׁךָ. וַיְפָאֲרוּ בֵּית מִקְדָּשֶׁךָ:
וַתֹּאמֶר פֹּה אֵשֵׁב לְאֹרֶךְ יָמִים צֵידָהּ בָּרֵךְ אֲבָרֵךְ:
כִּי שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק. אַף כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק:
וּבֵית הַלֵּוִי נְעִימוֹת יְזַמֵּרוּ. לְךָ יִתְרוֹעֲעוּ אַף יָשִׁירוּ:
בֵּית יִשְׂרָאֵל וְיִרְאֵי יְיָ. יְכַבְּדוּ וְיוֹדוּ שִׁמְךָ יְיָ.
הֱטִיבוֹתָ מְאֹד לָרִאשׁוֹנִים. כֵּן תֵּטִיב גַּם לָאַחֲרוֹנִים:
יְיָ תָּשִׂישׂ נָא עָלֵינוּ. כַּאֲשֶׁר שַׂשְׂתָּ עַל אֲבוֹתֵינוּ:
אוֹתָנוּ לְהַרְבּוֹת וּלְהֵטִיב. וְנוֹדֶה לְךָ לְעוֹלָם כִּי תֵטִיב:
יְיָ תִּבְנֶה עִירְךָ מְהֵרָה. כִּי עָלֶיהָ שִׁמְךָ נִקְרָא:
וְקֶרֶן דָּוִד תַּצְמִיחַ בָּהּ. וְתִשְׁכּוֹן לְעוֹלָם יְיָ בְּקִרְבָּהּ:
זִבְחֵי צֶדֶק שָׁמָּה נִזְבְּחָה. וְכִימֵי קֶדֶם תֶּעֱרַב מִנְחָה:

וברך

בראונך שהוא אדם לבן או סופר מהיר; ושלש עתות הם החולף והווה והעתיד, ושלש מדות הם הם הידועות בשם ג' רחקים שהם האורך והרוחב והעומק, והם צורת הקו והשטח והגשם; והנה הענינים הנזכרים הם מקיפים כל הנמצאות עם משיגיהם ומשיגי משיגיהם וכולם שינויים. בגשמים ובמקריהם לכן אין גם אחד מהם בבורא ית' כי הוא בורא כל עלם וכל מקרה והוא מרומם מכל שינוי והשתנות ואין כח ברעיון לתפוס בו כל מאומה.

וּבָרֵךְ עַמְּךָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ · כִּי חֲפֵצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ:
וּבִרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה חֶפְצֵנוּ · הַבֶּט נָא עַמְּךָ כֻּלָּנוּ:
בְּחַרְתָּנוּ הֱיוֹת לְךָ לְעַם סְגֻלָּה · עַל עַמְּךָ בִּרְכָתֶךָ סֶּלָה:
וְתָמִיד נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · וּנְהַלֵּל לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ:
וּמִבִּרְכָתְךָ עַמְּךָ יְבוֹרָךְ · כִּי אֶת כָּל אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבוֹרָךְ:
וַאֲנִי בְּעוֹדִי אֲהַלְלָה בּוֹרְאִי · וַאֲבָרְכֶכָה כָּל יְמֵי צְבָאִי:
יְהִי שֵׁם יְיָ מְבוֹרָךְ לְעוֹלָם · מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם:

כַּכָּתוּב בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם · וַיֹּאמְרוּ כָל הָעָם אָמֵן וְהַלֵּל לַיְיָ: עָנֵה דָנִיֵּאל וְאָמַר לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי אֱלָהָא מְבָרַךְ מִן עָלְמָא וְעַד עָלְמָא דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא דִּי לֵהּ הִיא: וְנֶאֱמַר וַיֹּאמְרוּ הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וְקַדְמִיאֵל בָּנִי חֲשַׁבְנְיָה שֵׁרֵבְיָה הוֹדִיָּה שְׁבַנְיָה פְתַחְיָה קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם מִן הָעוֹלָם עַד הָעוֹלָם וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדֶךָ וּמְרוֹמַם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה: וְנֶאֱמַר בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן הַלְלוּיָהּ: וְנֶאֱמַר וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת יְיָ לְעֵינֵי כָּל הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם:

שיר הכבוד

כשפותחין הארון הקדש לאנעים זמירות יש לומר ד׳ פסוקים אלו.

שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד:
מי זה מלך הכבוד ה׳ עזוז וגבור ה׳ גבור מלחמה:
שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד:
מי הוא זה מלך הכבוד ה׳ צבאות הוא מלך הכבוד סלה:

אַנְעִים זְמִירוֹת וְשִׁירִים אֶאֱרוֹג · כִּי אֵלֶיךָ נַפְשִׁי תַעֲרוֹג:
נַפְשִׁי חָמְדָה בְּצֵל יָדֶיךָ · לָדַעַת כָּל רָז סוֹדֶךָ:
מִדֵּי דַבְּרִי בִּכְבוֹדֶךָ · הוֹמֶה לִבִּי אֶל דּוֹדֶיךָ:
עַל כֵּן אֲדַבֵּר בְּךָ נִכְבָּדוֹת · וְשִׁמְךָ אֲכַבֵּד בְּשִׁירֵי יְדִידוֹת:

ע״ס א״ב

אֲסַפְּרָה כְבוֹדְךָ וְלֹא רְאִיתִיךָ · אֲדַמְּךָ אֲכַנְּךָ וְלֹא יְדַעְתִּיךָ:
בְּיַד נְבִיאֶיךָ בְּסוֹד עֲבָדֶיךָ · דִּמִּיתָ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ:
גְּדֻלָּתְךָ וּגְבוּרָתֶךָ · כִּנּוּ לְתוֹקֶף פְּעֻלָּתֶךָ:

דִּמּוּ אוֹתְךָ וְלֹא כְּפִי יֶשְׁךָ· וַיְשַׁוּוּךָ לְפִי מַעֲשֶׂיךָ:
הַמְשִׁילוּךָ בְּרוֹב חֶזְיוֹנוֹת· הִנְּךָ אֶחָד בְּכָל דִּמְיוֹנוֹת:
וַיֶּחֱזוּ בְךָ זִקְנָה וּבַחֲרוּת· וּשְׂעַר רֹאשְׁךָ בְּשֵׂיבָה וְשַׁחֲרוּת:
זִקְנָה בְּיוֹם דִּין וּבַחֲרוּת בְּיוֹם קְרָב· כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָדָיו לוֹ רָב:
חָבַשׁ כּוֹבַע יְשׁוּעָה בְּרֹאשׁוֹ· הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ:
טַלְלֵי אוֹרוֹת רֹאשׁוֹ נִמְלָא· וּקְוֻצּוֹתָיו רְסִיסֵי לָיְלָה:
יִתְפָּאֵר בִּי כִּי חָפֵץ בִּי· וְהוּא יִהְיֶה לִּי לַעֲטֶרֶת צְבִי:
כֶּתֶם טָהוֹר פָּז דְּמוּת רֹאשׁוֹ· וְחַק עַל מֵצַח כְּבוֹד שֵׁם קָדְשׁוֹ:
לְחֵן וּלְכָבוֹד צְבִי תִפְאָרָה· אֻמָּתוֹ לוֹ עִטְּרָה עֲטָרָה:
מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ כְּבִימֵי בְחֻרוֹת· קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחוֹרוֹת:
נְוֵה הַצֶּדֶק צְבִי תִפְאַרְתּוֹ· יַעֲלֶה נָּא עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתוֹ:
סְגֻלָּתוֹ תְּהִי בְיָדוֹ עֲטֶרֶת· וּצְנִיף מְלוּכָה צְבִי תִפְאֶרֶת:
עֲמוּסִים נְשָׂאָם עֲטֶרֶת עִנְּדָם· מֵאֲשֶׁר יָקְרוּ בְעֵינָיו כִּבְּדָם:
פְּאֵרוֹ עָלַי וּפְאֵרִי עָלָיו· וְקָרוֹב אֵלַי בְּקָרְאִי אֵלָיו:
צַח וְאָדוֹם לִלְבוּשׁוֹ אָדוֹם· פּוּרָה בְדָרְכוֹ בְּבוֹאוֹ מֵאֱדוֹם:
קֶשֶׁר תְּפִלִּין הֶרְאָה לֶעָנָו· תְּמוּנַת יְיָ לְנֶגֶד עֵינָיו:
רוֹצֶה בְעַמּוֹ עֲנָוִים יְפָאֵר· יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת בָּם לְהִתְפָּאֵר:
רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת קוֹרֵא מֵרֹאשׁ· דּוֹר וָדוֹר עַם דּוֹרֶשְׁךָ דְּרוֹשׁ:
שִׁית הֲמוֹן שִׁירַי נָא עָלֶיךָ· וְרִנָּתִי תִּקְרַב אֵלֶיךָ:
תְּהִלָּתִי תְּהִי לְרֹאשְׁךָ עֲטֶרֶת· וּתְפִלָּתִי תִּכּוֹן קְטֹרֶת:
תִּיקַר שִׁירַת רָשׁ בְּעֵינֶיךָ· כַּשִּׁיר יוּשַׁר עַל קָרְבָּנֶיךָ:
בִּרְכָתִי תַעֲלֶה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר· מְחוֹלֵל וּמוֹלִיד צַדִּיק כַּבִּיר:
וּבְבִרְכָתִי תְנַעֲנַע לִי רֹאשׁ· וְאוֹתָהּ קַח לְךָ כִּבְשָׂמִים רֹאשׁ:
יֶעֱרַב נָא שִׂיחִי עָלֶיךָ· כִּי נַפְשִׁי תַעֲרוֹג אֵלֶיךָ:

כתר מלכות

לרבי שלמה ן' גבירול.

בִּתְפִלָּתִי יִסְכַּן גָּבֶר. כִּי בָהּ יִלְמַד יוֹשֶׁר וּזְכוּת:
סִפַּרְתִּי בָהּ פִּלְאֵי אֵל חַי. בִּקְצָרָה אַךְ לֹא בַאֲרִיכוּת:
שַׂמְתִּיהָ עַל רֹאשׁ מַהֲלָלַי. וּקְרָאתִיהָ כֶּתֶר מַלְכוּת:

נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ וְנַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד: לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד: לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ. וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד: לְךָ בְּרוּאֵי מַעְלָה וּמַטָּה יָעִידוּ כִּי הֵמָּה יֹאבֵדוּ וְאַתָּה תַעֲמֹד: לְךָ הַגְּבוּרָה אֲשֶׁר בְּסוֹדָהּ נִלְאוּ רַעְיוֹנֵנוּ לַעֲמֹד. כִּי עָצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד: לְךָ חֶבְיוֹן הָעֹז הַסּוֹד וְהַיְסוֹד: לְךָ הַשֵּׁם הַנֶּעְלָם מִמְּתֵי חָכְמָה. וְהַכֹּחַ הַסּוֹבֵל הָעוֹלָם עַל בְּלִימָה. וְהַיְכֹלֶת לְהוֹצִיא לָאוֹר כָּל תַּעֲלוּמָה: לְךָ הַחֶסֶד אֲשֶׁר גָּבַר עַל בְּרוּאֶיךָ. וְהַטּוּב הַצָּפוּן לִירֵאֶיךָ: לְךָ הַסּוֹדוֹת אֲשֶׁר לֹא יְכִילֵם שֵׂכֶל וְרַעְיוֹן. וְהַחַיִּים אֲשֶׁר לֹא יִשְׁלַט עֲלֵיהֶם כִּלָּיוֹן. וְהַכִּסֵּא הַנַּעֲלֶה עַל כָּל עֶלְיוֹן. וְהַנָּוֶה הַנִּסְתָּר בְּרוּם חֶבְיוֹן: לְךָ הַמְּצִיאוּת אֲשֶׁר מִצֵּל מְאוֹרוֹ נִהְיָה כָּל הֹוֶה. אֲשֶׁר אָמַרְנוּ בְּצִלּוֹ נִחְיֶה: לְךָ שְׁנֵי הָעוֹלָמִים אֲשֶׁר נָתַתָּ בֵּינֵיהֶם גְּבוּל. הָרִאשׁוֹן לְמַעֲשִׂים וְהַשֵּׁנִי לִגְמוּל: לְךָ הַגְּמוּל אֲשֶׁר גָּנַזְתָּ לַצַּדִּיקִים וְתַעֲלִימֵהוּ. וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֵהוּ:

אַתָּה אֶחָד. רֹאשׁ כָּל מִנְיָן. וִיסוֹד כָּל בִּנְיָן: אַתָּה אֶחָד. וּבְסוֹד אַחְדוּתְךָ חַכְמֵי לֵב יִתְמָהוּ. כִּי לֹא יָדְעוּ מַה הוּא: אַתָּה אֶחָד. וְאַחְדוּתְךָ לֹא יִגְרַע וְלֹא יוֹסִיף. לֹא יֶחְסַר וְלֹא יַעְדִּיף: אַתָּה אֶחָד. וְלֹא כְאֶחָד הַקָּנוּי וְהַמָּנוּי. כִּי לֹא יַשִּׂיגְךָ רִבּוּי וְשִׁנּוּי. לֹא תֹאַר וְלֹא כִנּוּי: אַתָּה אֶחָד. וְלָשׂוּם לְךָ חוֹק וּגְבוּל נִלְאָה הֶגְיוֹנִי. עַל כֵּן אָמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מֵחֲטוֹא בִלְשׁוֹנִי: אַתָּה אֶחָד.

גָּבַהְתָּ וְנַעֲלֵיתָ מִשְּׁפוֹל וּמִנְּפוֹל · וְאִילוּ הָאֶחָד שֶׁיִּפּוֹל:
אַתָּה נִמְצָא · וְלֹא יַשִּׂיגְךָ שֶׁמַע אוֹזֶן וְלֹא רְאוּת עַיִן · וְלֹא יִשְׁלָט בְּךָ אֵיךְ וְלָמָּה וְאָיִן: אַתָּה נִמְצָא · אֲבָל לְעַצְמְךָ וְאֵין לְאַחֵר עִמָּךְ: אַתָּה נִמְצָא · וּבְטֶרֶם הֱיוֹת כָּל זְמַן הָיִיתָ · וּבְלִי מָקוֹם חָנִיתָ: אַתָּה נִמְצָא · וְסוֹדְךָ נֶעְלָם וּמִי יַשִּׂיגֶנּוּ · עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ:
אַתָּה חַי · וְלֹא מִזְּמַן קָבוּעַ · וְלֹא מֵעֵת יָדוּעַ: אַתָּה חַי וְלֹא בְנֶפֶשׁ וּנְשָׁמָה · כִּי אַתָּה נְשָׁמָה לִנְשָׁמָה: אַתָּה חַי · וְלֹא כְּחַיֵּי אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה · וְסוֹפוֹ עָשׁ וְרִמָּה: אַתָּה חַי · וְהַמַּגִּיעַ לְסוֹדְךָ יִמְצָא תַּעֲנוּג עוֹלָם · וְאָכַל וָחַי לְעוֹלָם:
אַתָּה גָּדוֹל · וּמוּל גְּדוּלָּתְךָ כָּל גְּדוּלָּה נִכְנַעַת · וְכָל יִתְרוֹן מִגְרַעַת: אַתָּה גָּדוֹל מִכָּל מַחְשָׁבָה · וְנָאֶה מִכָּל מֶרְכָּבָה: אַתָּה גָּדוֹל עַל כָּל גְּדֻלָּה · וּמְרוֹמָם עַל כָּל תְּהִלָּה:
אַתָּה גִּבּוֹר וְאֵין בְּכָל יְצִירוֹתֶיךָ וּבְרִיּוֹתֶיךָ · אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרוֹתֶיךָ: אַתָּה גִּבּוֹר וּלְךָ הַגְּבוּרָה הַגְּמוּרָה · אֲשֶׁר אֵין לָהּ שִׁנּוּי וּתְמוּרָה: אַתָּה גִּבּוֹר וּמֵרוֹב גַּאֲוָתְךָ תִּמְחוֹל בְּעֵת זַעַם אַפֶּיךָ · וְתַאֲרִיךְ לְחַטָּאִים זַעְפֶּךָ: אַתָּה גִּבּוֹר · וְרַחֲמֶיךָ עַל כָּל בְּרוּאֶיךָ כֻּלָּם · הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם: אַתָּה אוֹר · וְעֵינֵי כָל נֶפֶשׁ זַכָּה יִרְאוּךָ · וְעַנְנֵי עֲוֹנִים מֵעֵינֶיהָ יַעֲלִימוּךָ: אַתָּה אוֹר נֶעְלָם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִגְלֶה בָּעוֹלָם הַנִּרְאֶה · בְּהַר יְיָ יֵרָאֶה:
אַתָּה עֶלְיוֹן וְעֵין הַשֵּׂכֶל לְךָ תִּכְסוֹף וְתִשְׁתָּאֶה · אֶפֶס קָצֵהוּ תִרְאֶה וְכֻלּוֹ לֹא תִרְאֶה:
אַתָּה אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים · וְכָל הַבְּרוּאִים עֵדֶיךָ · וּבִכְבוֹד זֶה הַשֵּׁם

נתחיב

נִתְחַיֵּב כָּל נִבְרָא לְעָבְדֶךָ: אַתָּה אֱלוֹהַּ· וְכָל הַיְצוּרִים עֲבָדֶיךָ וְעוֹבְדֶיךָ· וְלֹא יֶחְסַר כְּבוֹדְךָ· בִּגְלַל עוֹבְדֵי בִלְעָדֶיךָ· כִּי כַּוָּנַת כֻּלָּם לְהַגִּיעַ עָדֶיךָ: אֲבָל הֵם כְּעִוְרִים· מְגַמַּת פְּנֵיהֶם דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ· וְתָעוּ מִן הַדֶּרֶךְ: זֶה טָבַע בִּבְאֵר שַׁחַת· וְזֶה נָפַל אֶל פָּחַת: וְכֻלָּם חָשְׁבוּ כִּי לְחֶפְצָם נָגָעוּ· וְהֵם לָרִיק יָגָעוּ: אַךְ עֲבָדֶיךָ הֵם כְּפִקְחִים הַהוֹלְכִים דֶּרֶךְ נְכוֹחָה· לֹא סָרוּ יָמִין וּשְׂמֹאל מִן הַדֶּרֶךְ עַד בּוֹאָם לַחֲצַר בֵּית הַמֶּלֶךְ: אַתָּה אֱלוֹהַּ סוֹמֵךְ הַיְצוּרִים בֶּאֱלָהוּתֶךָ· וְסוֹעֵד הַבְּרוּאִים בְּאַחְדוּתֶךָ: אַתָּה אֱלוֹהַּ· וְאֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין אֱלָהוּתְךָ וְאַחְדוּתֶךָ· וְקַדְמוּתְךָ וּמְצִיאוּתֶךָ· כִּי הַכֹּל סוֹד אֶחָד· וְאִם יִשְׁתַּנֶּה שֵׁם כָּל אֶחָד· הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל מָקוֹם אֶחָד:

אַתָּה חָכָם· וְהַחָכְמָה מְקוֹר חַיִּים וּמִמְּךָ נִבַעַת· וּבְחָכְמָתְךָ נִבְעַר כָּל אָדָם מִדַּעַת: אַתָּה חָכָם· קַדְמוֹן לְכָל קַדְמוֹן· וְהַחָכְמָה הָיְתָה אֶצְלְךָ אָמוֹן: אַתָּה חָכָם· וְלֹא לָמַדְתָּ מִבַּלְעָדֶיךָ· וְלֹא קָנִיתָ חָכְמָה מִזּוּלָתֶךָ: אַתָּה חָכָם וּמֵחָכְמָתְךָ אָצַלְתָּ חֵפֶץ מְזוּמָּן· כְּפוֹעֵל וְאָמָּן· לִמְשׁוֹךְ מֶשֶׁךְ הַיֵּשׁ מִן הָאַיִן· כְּהִמָּשֵׁךְ הָאוֹר הַיּוֹצֵא מִן הָעַיִן: וְשׁוֹאֵב מִמְּקוֹר הָאוֹר מִבְּלִי דְלִי· וּפוֹעֵל הַכֹּל בְּלִי כְלִי: וְחָצַב וְחָקַק· וְטִהֵר וְזִקֵּק: וְקָרָא אֶל הָאַיִן וְנִבְקַע· וְאֶל הַיֵּשׁ וְנִתְקַע· וְאֶל הָעוֹלָם וְנִרְקַע: וְתִכֵּן שְׁחָקִים בַּזֶּרֶת· וְיָדוֹ אֹהֶל הַגַּלְגַּלִּים מְחַבֶּרֶת· וּבְלֻלְאוֹת הַיְכוֹלֶת יְרִיעוֹת הַבְּרִיאוֹת קוֹשֶׁרֶת· וְכֹחָהּ נוֹגַעַת עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הַבְּרִיאָה הַחִיצוֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת:

מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹתֶיךָ· בַּעֲשׂוֹתְךָ כַּדּוּר הָאָרֶץ נֶחֱלָק לִשְׁנַיִם· חֶצְיוֹ יַבָּשָׁה וְחֶצְיוֹ מָיִם: וְהִקַּפְתָּ עַל הַמַּיִם גַּלְגַּל הָרוּחַ· סוֹבֵב סוֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ· וְעַל סְבִיבוֹתָיו יָנוּחַ: וְהִקַּפְתָּ עַל הָרוּחַ

גַּלְגַּל הָאֵשׁ: וְהַיְסוֹדוֹת הָאֵלֶּה אַרְבַּעְתָּם· לָהֶם יְסוֹד אֶחָד· וּמוֹצָאָם אֶחָד· וּמִמֶּנּוּ יוֹצְאִים וּמִתְחַדְּשִׁים· וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים: מִי יְחַוֶּה גְּדוּלָּתֶךָ· בְּהַקִּיפְךָ עַל גַּלְגַּל הָאֵשׁ גַּלְגַּל הָרָקִיעַ וּבוֹ הַיָּרֵחַ· וּמִזִּיו הַשֶּׁמֶשׁ שׁוֹאֵף וְזוֹרֵחַ· וּבְתִשְׁעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם יָסוֹב גַּלְגַּלּוֹ· וְיַעֲלֶה דֶּרֶךְ גְּבוּלוֹ: וְסוֹדֶיהָ מֵהֶם פְּשׁוּטִים וּמֵהֶם עֲמוּקִים: וְגוּפוֹ פָּחוּת מִגּוּף הָאָרֶץ כְּחֵלֶק מִתִּשְׁעָה וּשְׁלֹשִׁים חֲלָקִים· וְהוּא מְעוֹרֵר מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ עוֹלָם וְקוֹרוֹתָיו· וְטוֹבוֹתָיו וְרָעוֹתָיו· בִּרְצוֹן הַבּוֹרֵא אוֹתוֹ לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו:

מִי יַזְכִּיר תְּהִלָּתֶךָ· בַּעֲשׂוֹתְךָ הַיָּרֵחַ רֹאשׁ לְחֶשְׁבּוֹן מוֹעֲדִים וּזְמַנִּים· וּתְקוּפוֹת וְאוֹתוֹת לְיָמִים וְשָׁנִים· בַּלַּיְלָה מֶמְשַׁלְתּוֹ· עַד בֹּא עִתּוֹ· וְתֶחְשַׁךְ יִפְעָתוֹ· וְיִתְכַּסֶּה מַעֲטֵה קַדְרוּתוֹ· כִּי מִמְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ אוֹרָתוֹ: וּבְלֵיל אַרְבָּעָה עָשָׂר אִם יַעַמְדוּ עַל קַו הַתְּלִי שְׁנֵיהֶם· וְיַפְרִיד בֵּינֵיהֶם· אָז הַיָּרֵחַ לֹא יָהֵל אוֹרוֹ· וְיִדְעַךְ נֵרוֹ: לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ· כִּי הַסְּבָרוֹת אֵי מַעְלָה· וְאִם הֵם יְקָרִים· עֲלֵיהֶם שׁוֹפֵט לְהַשְׁפִּיל וּלְהָרִים: אַךְ יְחִיֶּה אַחֲרֵי נָפְלוֹ· וְיָאִיר אַחֲרֵי אָפְלוֹ· וּבְהִדָּבְקוֹ בְּסוֹף הַחֹדֶשׁ עִם הַחַמָּה· אִם יִהְיֶה תְּלִי בֵּינֵיהֶם· וְעַל קַו אֶחָד יַעַמְדוּ שְׁנֵיהֶם· אָז יַעֲמֹד הַיָּרֵחַ לִפְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ כְּעָב שְׁחוֹרָה· וְיַסְתִּיר מֵעֵין כָּל רֹאֶיהָ מְאוֹרָהּ· לְמַעַן יֵדְעוּ כָּל רֹאֶיהָ כִּי אֵין הַמַּלְכוּת לִצְבָא הַשָּׁמַיִם וַחֲיָלֵיהֶם· אֲבָל יֵשׁ אָדוֹן עֲלֵיהֶם· מַחְשִׁיךְ מְאוֹרֵיהֶם· כִּי גָבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שֹׁמֵר וּגְבֹהִים עֲלֵיהֶם: וְהַחוֹשְׁבִים כִּי הַשֶּׁמֶשׁ אֱלֹהֵיהֶם· בָּעֵת הַזֹּאת יֵבוֹשׁוּ מִמַּחְשְׁבוֹתֵיהֶם· וְיִבָּחֲנוּ דִבְרֵיהֶם: וְיֵדְעוּ כִּי יַד יְיָ עָשְׂתָה זֹּאת וְאֵין לַשֶּׁמֶשׁ יְכֹלֶת· וְהַמַּחְשִׁיךְ אוֹרָהּ לְבַדּוֹ

הממשלת

הַמֶּמְשֶׁלֶת. וְהוּא הַשּׁוֹלֵחַ אֵלֶיהָ עֶבֶד מֵעֲבָדֶיהָ גְּמוּל חֲסָדֶיהָ. לְהַסְתִּיר אוֹרָהּ. וְלִכְרוֹת מִפְלַצְתָּהּ וַיְסִירֶהָ מִגְּבִירָה:

מִי יְסַפֵּר צִדְקוֹתֶיךָ. בַּהֲקִיפְךָ עַל רְקִיעַ הַיָּרֵחַ גַּלְגַּל שֵׁנִי כְּאֵין יוֹצֵאת וָפֶרֶץ. וּבוֹ כּוֹכָב וְהוּא הַנִּקְרָא כּוֹכָב וּמִדָּתוֹ כְּחֵלֶק מִשְּׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף מִן הָאָרֶץ. וּמַקִּיף הַגַּלְגַּל בַּעֲשָׂרָה* יָמִים בְּמֶרֶץ. וְהוּא מְעוֹרֵר בָּעוֹלָם רִיבוֹת וּמְדָנִים. וְאֵיבוֹת וּרְנָנִים: וְנוֹתֵן כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חַיִל וְלִצְבּוֹר הוֹן. וְלִכְנוֹס עוֹשֶׁר וּמָזוֹן. בְּמִצְוַת הַבּוֹרֵא אוֹתוֹ לְשָׁרְתוֹ כְּעֶבֶד לִפְנֵי אָדוֹן: וְהוּא כּוֹכַב הַשֵּׂכֶל וְהַחָכְמָה. נוֹתֵן לִפְתָאִים עָרְמָה. לְנַעַר דַּעַת וּמְזִמָּה:

מִי יָבִין סוֹדוֹתֶיךָ. בַּהֲקִיפְךָ עַל גַּלְגַּל הַשֵּׁנִי גַּלְגַּל הַשְּׁלִישִׁי וּבוֹ נוֹגַהּ כִּגְבֶרֶת בֵּין חֲיָלֶיהָ. וְכַכַּלָּה תַּעְדֶּה כֵלֶיהָ: וּבְעַשְׁתֵּי עָשָׂר חֹדֶשׁ תָּסוֹב גְּלִילֶיהָ. וְגוּפָהּ כְּחֵלֶק מִשִּׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים מִן הָאָרֶץ לְיוֹדְעֵי סוֹדָהּ וּמַשְׂכִּילֶיהָ: וְהִיא מְחַדֶּשֶׁת בָּעוֹלָם בִּרְצוֹן בּוֹרְאָהּ. הַשְׁקֵט וְשַׁלְוָה וְדִיצָה וְחֶדְוָה: וְשִׁירוֹת וּרְנָנִים. וּמִצְהֲלוֹת חֻפּוֹת חֲתָנִים: וְהִיא מְקַשֶּׁרֶת פְּרִי תְנוּבוֹת וּשְׁאָר הַצְּמָחִים: מִמֶּגֶד תְּבוּאוֹת שָׁמֶשׁ. וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ יְרָחִים:

מִי יַשְׂכִּיל סוֹדְךָ בַּהֲקִיפְךָ עַל גַּלְגַּל נוֹגַהּ גַּלְגַּל רְבִיעִי וּבוֹ הַחַמָּה. וְסוֹבֶבֶת כָּל הַגַּלְגַּל בְּשָׁנָה תְמִימָה. וְגוּפָהּ גָּדוֹל מִגּוּף הָאָרֶץ מֵאָה וְשִׁבְעִים פַּעַם בְּמוֹפְתֵי שֵׂכֶל וּמְזִמָּה. וְהִיא חוֹלֶקֶת לְכָל כּוֹכְבֵי שָׁמַיִם וְנוֹתֶנֶת תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים וְהוֹד וּמַלְכוּת וְאֵימָה. וּמְחַדֶּשֶׁת נִפְלָאוֹת בָּעוֹלָם אִם לְשָׁלוֹם וְאִם לַמִּלְחָמָה. וְעוֹקֶרֶת מַלְכֻיּוֹת וְתַחְתָּם אֲחֵרוֹת מְקִימָה וּמְרִימָה. וְלָהּ יְכֹלֶת לְהַשְׁפִּיל וּלְהָרִים בְּיָד רָמָה. וְהַכֹּל

*) בלי ספק טעות סופר יש כאן וצ"ל בעשרה חדשים.

בִּרְצוֹן הַבּוֹרֵא אוֹתָהּ בְּחָכְמָה: וּבְכָל יוֹם וָיוֹם תִּשְׁתַּחֲוֶה לְמַלְכָּהּ וּבֵית נְתִיבוֹת נִצָּבָה· וּבַשַּׁחַר תָּרִים רֹאשׁ וְתִקּוֹד לָעֶרֶב בְּמַעֲרָבָהּ· בָּעֶרֶב הִיא בָאָה וּבַבֹּקֶר הִיא שָׁבָה:

מִי יָכִיל גְּדֻלָּתְךָ בַּעֲשׂוֹתְךָ אוֹתָהּ לִמְנוֹת בָּהּ יָמִים וְשָׁנִים· וְעִתִּים מְזֻמָּנִים· וּלְהַצְמִיחַ בָּהּ עֵץ עֹשֶׂה פְּרִי וּמַעֲדַנּוֹת כִּימָה וּמוֹשְׁכוֹת כְּסִיל דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים: וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים הוֹלֶכֶת לִפְאַת צָפוֹן לְחַמֵּם הָאֲוִיר וְהַמַּיִם וְהָעֵצִים וְהָאֲבָנִים: וּכְפִי קָרְבָתָהּ לַצָּפוֹן יִגְדְּלוּ הַיָּמִים וְיַאֲרִיכוּ הַזְּמַנִּים: עַד יִמָּצֵא מָקוֹם אֲשֶׁר יִגְדַּל יוֹמוֹ עַד הֱיוֹתוֹ שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בְּמוֹפְתִים נֶאֱמָנִים· וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים הוֹלֶכֶת לִפְאַת דָּרוֹם בְּמַעְגָּלִים נְתוּנִים· עַד יִמָּצֵא מָקוֹם אֲשֶׁר יִגְדַּל לֵילוֹ עַד הֱיוֹתוֹ שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים לְפִי מִבְחַן הַבּוֹחֲנִים: וּמִמֶּנָּה יִוָּדְעוּ קְצָת דַּרְכֵי בוֹרְאָהּ שֶׁמֶץ מִגְּבוּרוֹתָיו· וֶעֱזוּזוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו· מִגְּדוּלַּת הָעֲבָדִים גְּדוּלַּת הָאָדוֹן נוֹדַעַת· לְכָל יוֹדְעֵי דָעַת: וְעַל הָעֶבֶד יִגָּלֶה תֹקֶף הָאָדוֹן וּכְבוֹדוֹ· וְכָל טוּב אֲדוֹנָיו בְּיָדוֹ:

מִי יָכִיל אוֹתוֹתֶיךָ· בְּהַקִּיפְךָ אוֹתָהּ לְהַעֲנִיק אוֹר לְכֹכְבֵי מַעְלָה וּמַטָּה גַּם לַלְּבָנָה· וְאִם תַּחְתֶּיהָ תַּעֲמוֹד הַבַּהֶרֶת לְבָנָה· וּכְפִי אֲשֶׁר יִרְחַק לַעֲמוֹד נָכְחָהּ· וִיקַבֵּל זָרְחָהּ· עַד יִמָּלֵא אוֹרוֹ בְּעָמְדוֹ לְפָנֶיהָ· וְהֵאִיר אֶל עֵבֶר פָּנֶיהָ: וְכָל אֲשֶׁר יִקְרַב אַחַר חֲצִי הַחֹדֶשׁ אֵלֶיהָ· הוּא נוֹטֶה מֵעָלֶיהָ· וְיִרְחַק מֵעֲמוֹד נֶגְדָּהּ· וְיֵלֵךְ לְצִדָּהּ· וְעַל כֵּן תֶּחְסַר אַדַּרְתּוֹ· עַד כְּלוֹת חָדְשׁוֹ וּתְקוּפָתוֹ· וְיָבֹא בִּגְבוּל שִׁפְתוֹ: וּבְהִדָּבְקוֹ עִמָּהּ· יִסָּתֵר בְּמִסְתָּרִים· כְּפִי יוֹם וַחֲצִי שָׁעָה וּרְגָעִים סְפוּרִים: וְאַחֲרֵי כֵן יִתְחַדֵּשׁ וְיָשׁוּב לְקַדְמוּתוֹ· וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ:

מִי יֵדַע פְּלִיאוֹתֶיךָ בְּהַקִּיפְךָ עַל גַּלְגַּל חַמָּה גַּלְגַּל חֲמִישִׁי וּבוֹ מַאְדִּים כְּמֶלֶךְ בְּהֵיכָלוֹ· וּבִשְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ יָסוֹב גַּלְגִּלּוֹ· וּמִדָּתוֹ כְּגוּף הָאָרֶץ פַּעַם וָחֵצִי וּשְׁמִינִית פַּעַם וְזֶה תַּכְלִית גָּדְלוֹ: וְהוּא כְּגִבּוֹר עָרִיץ מָגֵן גִּבּוֹרֵיהוּ מְאָדָּם· וּמְעוֹרֵר מִלְחָמוֹת וְהֶרֶג וְאַבְדָן· וּמַכֵּי חֶרֶב וּלְחֻמֵי רֶשֶׁף נֶהְפַּךְ לְחֹרֶב לְשַׁדָּם: וּשְׁנַת בַּצּוֹרֶת וּשְׂרֵפַת אֵשׁ וּרְעָמִים וְאַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ וּמְדֻקָּרִים וּשְׁלוּפֵי חֶרֶב כְּנֶגְדָּם· כִּי רַגְלֵיהֶם לָרַע יָרוּצוּ וִימַהֲרוּ לִשְׁפָּךְ דָּם:

מִי יַבִּיעַ נוֹרְאוֹתֶיךָ בְּהַקִּיפְךָ עַל גַּלְגַּל מַאְדִּים גַּלְגַּל שִׁשִּׁי גַּלְגַּל וּמְסִבָּה· עֲצוּמָה וְרַבָּה· צֶדֶק יָלִין בָּהּ: וְגוּפוֹ גָּדוֹל מִגּוּף הָאָרֶץ חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים פַּעַם כְּמִדַּת רָחְבָּהּ· וְסוֹבֵב הַגַּלְגַּל בִּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְהוּא כּוֹכַב רָצוֹן וְהָאַהֲבָה· וּמְעוֹרֵר יִרְאַת הַשֵּׁם וְיוֹשֶׁר וּתְשׁוּבָה· וְכָל מִדָּה טוֹבָה: וּמַרְבֶּה כָּל תְּבוּאָה וּתְנוּבָה· וּמַשְׁבִּית מִלְחָמוֹת וְאֵיבָה וּמְרִיבָה: וְדָתוֹ לְחַזֵּק בְּיָשְׁרוֹ כָּל־בֶּדֶק· וְהוּא יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק:

מִי יְשׂוֹחֵחַ גְּדוֹלָתֶךָ בְּהַקִּיפְךָ עַל גַּלְגַּל צֶדֶק גַּלְגַּל שְׁבִיעִי וּבוֹ שַׁבְּתַי כִּתְקוּפָתוֹ· וְגוּפוֹ גָּדוֹל מִגּוּף הָאָרֶץ אֶחָד וְתִשְׁעִים פַּעַם כְּמִדָּתוֹ· וְסוֹבֵב הַגַּלְגַּל בִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה בִּמְרוּצָתוֹ· וּמְעוֹרֵר מִלְחָמוֹת וּבִזָּה וּשְׁבִי וְרָעָב כִּי כֵן דָּתוֹ· וּמַחֲרִיב אֲרָצוֹת וְעוֹקֵר מַלְכֻיּוֹת כִּרְצוֹן הַמַּפְקִיד אוֹתוֹ· לַעֲבוֹר עֲבוֹדָתוֹ נָכְרִיָּה עֲבוֹדָתוֹ:

מִי יַגִּיעַ לְרוֹמְמוּתֶךָ בְּהַקִּיפְךָ עַל גַּלְגַּל שַׁבְּתַי גַּלְגַּל שְׁמִינִי בִּמְסִבָּתוֹ· וְהוּא סוֹבֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַזָּלוֹת עַל קַו

הֵשֶׁב אֲפֻדָּתוֹ· וְכָל כּוֹכְבֵי שַׁחַק הָעֶלְיוֹנִים יְצוּקִים בִּיצוּקָתוֹ· וְכָל כּוֹכָב מֵהֶם יַקִּיף הַגַּלְגַּל בְּשִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף שָׁנִים מֵרֹב גַּבְהוּתוֹ· וְגוּף כָּל כֹּכָב מֵהֶם מֵאָה וְשֶׁבַע פְּעָמִים כְּגוּף הָאָרֶץ וְזֹאת תַּכְלִית גְּדֻלָּתוֹ: וּמִכֹּחַ הַמַּזָּלוֹת הָהֵם· נֶאֱצַל כֹּחַ כָּל בְּרוּאֵי מַטָּה לְמִינֵיהֶם· בִּרְצוֹן בּוֹרְאָם וּמַפְקִידָם עֲלֵיהֶם: וְכָל אֶחָד מֵהֶם עַל מַתְכֻּנְתּוֹ בְּרָאוֹ· וּבְשֵׁם קְרָאוֹ· אִישׁ אִישׁ עַל עֲבוֹדָתוֹ וְעַל מַשָּׂאוֹ:

מִי יֵדַע הֲלִיכוֹתֶיךָ בַּעֲשׂוֹתְךָ לְשִׁבְעָה כֹכְבֵי לֶכֶת הֵיכָלוֹת· בִּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַזָּלוֹת: וְעַל טָלֶה וָשׁוֹר אָצַלְתָּ כֹּחֲךָ בְּהִתְיַחֲדָם· וְהַשְּׁלִישִׁי תְּאוֹמִים כִּשְׁנֵי אַחִים בְּהִתְאַחֲדָם· וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם: וְלָרְבִיעִי וְהוּא סַרְטָן גַּם לָאַרְיֵה נָתַתָּ מֵהוֹדְךָ עָלָיו· וְלַאֲחוֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו: וְכֵן לְמֹאזְנַיִם וּלְעַקְרָב אֲשֶׁר בְּצִדּוֹ הוּשָׁת· וְהַתְּשִׁיעִי הַנִּבְרָא בְּצוּרַת גִּבּוֹר כֹּחוֹ וְלֹא נָשָׁת· וַיְהִי רוֹבֶה קַשָּׁת: וְכֵן נִבְרָא גְּדִי וּדְלִי בְּכֹחֲךָ הַגָּדוֹל· וּלְבַדּוֹ הַמַּזָּל הָאַחֲרוֹן וַיְמַן יְיָ דָּג גָּדוֹל: וְאֵלֶּה הַמַּזָּלוֹת הַגְּבוֹהִים וְנִשָּׂאִים בְּמַעֲלוֹתָם· שְׁנֵים עָשָׂר לְאֻמּוֹתָם:

יְיָ מִי יַחְקוֹר תַּעֲלוּמוֹתֶיךָ בְּהַאֲצִילְךָ עַל גַּלְגַּל הַמַּזָּלוֹת גַּלְגַּל תְּשִׁיעִי בְּמַעֲרָכוֹ· הַמַּקִּיף עַל כָּל הַגַּלְגַּלִּים וּבְרוּאֵיהֶם וְהֵם סְגוּרִים בְּתוֹכוֹ· הַמַּנְהִיג כָּל כּוֹכְבֵי שָׁמַיִם וְגַלְגַּלֵּיהֶם מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב לְתוֹקֶף מַהֲלָכוֹ· הַמִּשְׁתַּחֲוֶה פַּעַם בְּכָל יוֹם לִפְאַת מַעֲרָב לְמַלְכּוֹ וּמַמְלִיכוֹ· וְכָל בְּרוּאֵי עוֹלָם בְּתוֹכוֹ· כְּגַרְגִּיר חַרְדָּל בַּיָּם הַגָּדוֹל לְתוֹקֶף גָּדְלוֹ וְעֶרְכּוֹ· וְהוּא וּגְדוּלָּתוֹ נֶחְשָׁב כְּאַיִן וּכְאֶפֶס לִגְדוּלַּת בּוֹרְאוֹ וּמַלְכּוֹ:

וְכָל מַעֲלוֹתָיו וּגְדֻלּוֹ· מֵאֶפֶס וָתֹהוּ נֶחְשְׁבוּ לוֹ:

מִי יָבִין סוֹדוֹת נוֹרְאוֹתֶיךָ בַּהֲרִימְךָ עַל גַּלְגַּל הַתְּשִׁיעִי
גַּלְגַּל הַשֵּׂכֶל הוּא הַהֵיכָל לִפְנָי· הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַייָ:
וְהוּא הַגַּלְגַּל הַנַּעֲלֶה עַל כָּל עֶלְיוֹן· אֲשֶׁר לֹא יַשִּׂיגֵהוּ רַעְיוֹן·
וְשָׁם הַחֶבְיוֹן· אֲשֶׁר הוּא לִכְבוֹדְךָ לְאַפִּרְיוֹן· מִכֶּסֶף הָאֱמֶת
יָצַקְתָּ אוֹתוֹ· וּמִזְּהַב הַשֵּׂכֶל עָשִׂיתָ רְפִידָתוֹ: וְעַל עַמּוּדֵי
צֶדֶק שַׂמְתָּ מְסִבָּתוֹ· וּמִכֹּחֲךָ מְצִיאוּתוֹ· וּמִמְּךָ וְעָדֶיךָ
מְגַמָּתוֹ· וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ:

יְיָ מִי יַעֲמִיק לְמַחְשְׁבוֹתֶיךָ בַּעֲשׂוֹתְךָ מִזִּיו הַשְּׁכִינָה זֹהַר
הַנְּשָׁמוֹת· וְהַנְּפָשׁוֹת הָרָמוֹת· הֵם מַלְאֲכֵי רְצוֹנֶךָ·
מְשָׁרְתֵי פָנֶיךָ: הֵם אַדִּירֵי כֹחַ וְגִבּוֹרֵי מַמְלֶכֶת· בְּיָדָם
לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת· וְעוֹשֵׂי מְלָאכֶת· אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה
שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת: כֻּלָּם גְּזוּרוֹת פְּנִינִיּוֹת וְחַיּוֹת עֶלְיוֹת·
חִצוֹנִיּוֹת וּפְנִימִיּוֹת· הֲלִיכוֹתֶיךָ צוֹפִיּוֹת: מִמְּקוֹם קָדוֹשׁ
יְהַלֵּכוּ· וּמִמְּקוֹר הָאוֹר יִמָּשֵׁכוּ: נֶחֱלָקִים לְכִתּוֹת· וְעַל
דִּגְלָם אוֹתוֹת· בְּעֵט סוֹפֵר מָהִיר חֲרוּתוֹת· מֵהֶם נְסִיכוֹת
וּמֵהֶם מְשָׁרְתוֹת: מֵהֶם צְבָאוֹת· רָצוֹת וּבָאוֹת· לֹא עֲיֵפוֹת
וְלֹא נִלְאוֹת· רוֹאוֹת וְלֹא נִרְאוֹת: מֵהֶם חֲצוּבֵי לֶהָבוֹת·
וּמֵהֶם רוּחוֹת נוֹשְׁבוֹת· מֵהֶם מֵאֵשׁ וּמִמַּיִם מוּרְכָּבוֹת·
מֵהֶם שְׂרָפִים· וּמֵהֶם רְשָׁפִים· מֵהֶם בְּרָקִים וּמֵהֶם זִיקִים
וְכָל כַּת מֵהֶם מִשְׁתַּחֲוָה לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת· וּבְרוּם עוֹלָם נִצָּבִים
לַאֲלָפִים וְלִרְבָבוֹת· נֶחֱלָקִים לְמִשְׁמָרוֹת· בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה
לְרֹאשׁ אַשְׁמוּרוֹת· לַעֲרוֹךְ תְּהִלּוֹת וְשִׁירוֹת· לַנֶּאְזָר
בִּגְבוּרוֹת: כֻּלָּם בַּחֲרָדָה וּרְעָדָה כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְךָ·

ואומרים

ואומרים מודים אנחנו לך· שאתה אלהינו· אתה
עשיתנו· ולא אנחנו· ומעשה ידיך כלנו: וכי אתה
אדוננו ואנחנו עבדיך· ואתה בוראנו ואנחנו עדיך:

יי מי יבא עד תכונתך· בהגביהך למעלה מגלגל השכל
כסא הכבוד אשר שם נוה החביון וההוד· ושם הסוד
והיסוד· ועדיו יגיע השכל ושם יעמד: ומלמעלה גאית
ועלית על כס תעצומך· ואיש לא יעלה עמך:

מי יעשה כמעשיך בעשותך תחת כסא כבודך·
מעמד לנפשות חסידיך· ושם נוה הנשמות הטהורות·
אשר בצרור החיים צרורות: ואשר יגעו וייעפו שם
יחליפו כח· ושם ינוחו יגיעי כח· ואלה בני נח: ובו נועם
בלי תכלית וקצבה· והוא העולם הבא: ושם מעמדות
ומראות· לנפשות העומדות במראות הצובאות· את
פני האדון לראות ולהראות: שוכנות בהיכלי מלך·
ועומדות על שלחן המלך· ומתעדנות במתק פרי השכל
והוא יתן מעדני מלך: זאת המנוחה והנחלה· אשר אין
תכלית לטובה ויפיה· וגם זבת חלב ודבש היא וזה פריה:

מי יגלה צפונותיך בעשותך במרום חדרים ואוצרות·
מהם נוראות ספורות· ודבר גבורות: מהם אוצרות
חיים· לזכים ונקיים: ומהם אוצרות ישע· לשבי פשע:
ומהם אוצרות אש וגחלי גפרית· לעוברי ברית: ואוצרות
שוחות עמוקות לא יכבה אשם· וזעום יי יפל שם:
ואוצרות סופות וסערות· וקפאון ויקרות: ואוצרות ברד
וקרח וציה ושלג· גם חום ונוזלי פלג: וקיטור וכפור וענן

וַעֲרָפֶל · וַעֲלָטָה וָאוֹפֶל: הַכֹּל תָּבִינוּת בְּעִתּוֹ אִם לְשֵׁבֶט
אִם לְאַרְצוֹ · אִם לְחֶסֶד חָשַׂכְתָּ אוֹתוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ:

מִי יָכִיל עָצְמָתֶךָ בִּבְרָאֲךָ מִזִּיו כְּבוֹדְךָ יִפְעַת טְהוֹרָה ·
מִצּוּר הַצּוּר נִגְזָרָה · וּמִמַּקֶּבֶת בּוֹר נִקְּרָה: וְאָצַלְתָּ עָלֶיהָ
רוּחַ חָכְמָה · וְקָרָאתָ אוֹתָהּ נְשָׁמָה: עֲשִׂיתָהּ מִלַּהֲבוֹת
אֵשׁ הַשֵּׂכֶל חֲצוּבָה · וְנִשְׁמָתוֹ כָּאֵשׁ בּוֹעֲרָה בָהּ: שִׁלַּחְתָּהּ
אֶל הַגּוּף לְעָבְדוֹ וּלְשָׁמְרֵהוּ · וְהִיא כְּאֵשׁ בְּתוֹכוֹ וְלֹא
תִשְׂרְפֵהוּ · כִּי מֵאֵשׁ הַנְּשָׁמָה נִבְרָא הַגּוּף וַיָּצָא מֵאַיִן
לַיֵּשׁ · מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְיָ בָּאֵשׁ:

מִי יַגִּיעַ לְחָכְמָתֶךָ בְּתִתְּךָ לַנֶּפֶשׁ כֹּחַ הַדַּעַת אֲשֶׁר בָּהּ
תְּקוּעָה · וַיְהִי הַמַּדָּע יְסוֹדָהּ · וְעַל כֵּן לֹא יִשְׁלוֹט עָלֶיהָ
כִּלָּיוֹן וְתִתְקַיֵּם כְּפִי קִיּוּם יְסוֹדָהּ · וְזֶה עִנְיָנָהּ וְסוֹדָהּ:
וְהַנֶּפֶשׁ הַחֲכָמָה לֹא תִרְאֶה מָוֶת · אַךְ תְּקַבֵּל עַל עֲוֹנָהּ
עוֹנֶשׁ מַר מִמָּוֶת: וְאִם טָהֳרָה תָּפִיק רָצוֹן · וְתִשְׂחַק לְיוֹם
אַחֲרוֹן · וְאִם נִטְמָאָה תָּנוּד בְּשֶׁצֶף קֶצֶף וְחָרוֹן · וְכָל יְמֵי
טוּמְאָתָהּ בָּדָד תֵּשֵׁב גּוֹלָה וְסוּרָה · בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא
תִגָּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ:

מִי יִגְמוֹל עַל טוֹבוֹתֶיךָ בְּשׂוּמְךָ הַנְּשָׁמָה לַגּוּף לְהַחֲיוֹתוֹ ·
וְאוֹרַח לְהוֹרוֹתוֹ וּלְהַרְאוֹתוֹ · לְהַצִּיל לוֹ מֵרָעָתוֹ: קְרַצְתּוֹ
מֵאֲדָמָה · וְנָפַחְתָּ בּוֹ נְשָׁמָה · וְאָצַלְתָּ עָלָיו רוּחַ חָכְמָה ·
אֲשֶׁר בָּהּ יִבָּדֵל מִבְּהֵמָה · וְיַעֲלֶה אֶל מַעֲלָה רָמָה: שַׂמְתּוֹ
בְּעוֹלָמְךָ סָגוּר · וְאַתָּה מִחוּץ תָּבִין מַעֲשָׂיו וְתִרְאֵנוּ · וְכָל
אֲשֶׁר מִמְּךָ יַעֲלִימֶנּוּ · מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ:

מִי יוֹדֵעַ סוֹד מִפְעֲלוֹתֶיךָ · בַּעֲשׂוֹתְךָ לַגּוּף צָרְכֵי פְּעוּלּוֹתֶיךָ:

ונתת לו עינים לראות אותותיך · ואזנים לשמוע
נוראותיך · ורעיון להבין קצת סודותיך · ופה לספר
תהלתך · ולשון להגיד לכל יבא גבורתך · כמוני היום אני
עבדך בן אמתך · המספר כפי קוצר לשוני מעט מזער
מרוממותך · והם אלה קצות דרכיך : ומה עצמו
ראשיהם · כי חיים הם למצאיהם : בהם יוכלו כל
שומעיהם להכירך · ואם לא ראו פני יקרך · וכל אשר
לא ישמע גבורתך · איך יכיר אלהותך · ואיך תבא בלבו
אמתותך · ויכון רעיוניו לעבודתך : על כן מצא עבדך את
לבו לזכור לפני אלהיו מעט מזער מראשי תהלותיו אולי
בם מעונו ישה · ובמה יתרצה זה אל אדוניו הלא בראשי :

אלהי בושתי ונכלמתי לעמוד לפניך לדעתי · כי כפי
עצמת גדולתך כן תכלית דלותי ושפלותי : וכפי תוקף
יכלתך כן חולשת יכלתי : וכפי שלימותך כן חסרוני :
כי אתה אחד ואתה חי ואתה גבור ואתה קים ואתה גדול
ואתה חכם ואתה אלה : ואני גוש ורמה · עפר מן האדמה ·
כלי מלא כלמה · אבן דומה : צל עובר רוח הולך ולא
ישוב · חמת עכשוב : עקוב הלב · ערל לב · גדל חמה ·
חורש און ומרמה : גבה עינים · קצר אפים · טמא
שפתים · נעקש דרכים · ואץ ברגלים : מה אני מה חיי
ומה גבורתי ומה צדקתי · נחשב לאין כל ימי היותי ·
ואף כי אחרי מותי : מאין מוצאי · ולאין מובאי · והנה
באתי לפניך אשר לא כדת בעזות מצח וטומאת

רעיונים ויצר זונה· לגלוליו פונה: ותאוה מתגברה·
ונפש לא מטוהרה· ולב טמא· אובד ונדמה· וגוף נגוף
מלא אספסוף· יוסיף ולא יסוף: אלהי ידעתי כי עונותי
עצמו מספר· ואשמותי עצמו מזכור: אך אזכור מהם
כטפה מן הים· ואתודה בהם· אולי אשביח שאון גליהם
ודכים: ואתה תשמע השמים וסלחת: אשמתי
בתורתך· בזיתי במצותך· געלתי בלבי ובמופי· דברתי
דופי· העויתי והרשעתי· זדתי· חמסתי טפלתי שקר·
יעצתי רע לאין חקר· כזבתי לצתי· מרדתי· נאצתי·
סררתי· עויתי· פשעתי ועורף הקשיתי· קצתי בתוכחותיך·
רשעתי· שחתי דרכי· תעיתי ממהלכי· עברתי
ממצותיך וסרתי· ואתה צדיק על כל הבא עלי כי אמת
עשית ואני הרשעתי: אלהי נפלו פני בזכרי כל אשר
הכעסתיך· כי על כל טובות שגמלתני רעה גמלתיך·
כי בראתני לא לצורך רק נדבה· ולא בהכרח כי אם
ברצון ואהבה· וטרם היותי בחסדך קדמתני· ונפחת
רוח בי והחייתני: ואחרי צאתי לאויר העולם לא עזבתני·
אבל כאב חומל גדלתני· וכאומן את היונק אמנתני·
על שדי אמי הבטחתני· ומנעימותיך השבעתני· ובבאי
לעמוד על עמדי חזקתני· וקחתני על זרועותיך והרגלתני·
וחכמה ומוסר למדתני· ומכל צרה וצוקה חלצתני·
ובעת עבור זעם בצל ידך הסתרתני· וכמה צרות נעלמו
מעיני ומהם גאלתני· ובטרם בא התלאה הקדמת
רפואה למכתי ולא הודעתני· ובעת לא נשמרתי מכל

נֶזֶק אַתָּה שְׁמַרְתָּנִי · וּבְבֹאִי בֵּין שְׁנֵי אֲרָיוֹת שִׁבַּרְתָּ מַלְתְּעוֹת כְּפִירִים וּמִשָּׁם הוֹצֵאתָנִי: וּבְחוּל עָלַי חֳלָיִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים חִנָּם רִפֵּאתָנִי: וּבְבֹא שְׁפָטֶיךָ הָרָעִים עַל הָעוֹלָם מֵחֶרֶב הִצַּלְתָּנִי · וּמִדֶּבֶר מִלַּטְתָּנִי · וּבְרָעָב זַנְתָּנִי · וּבְשָׂבָע כִּלְכַּלְתָּנִי · וּבְהַכְעִיסִי אוֹתְךָ כַּאֲשֶׁר יְיַסֵּר אִישׁ אֶת בְּנוֹ יִסַּרְתָּנִי · וּבְקָרְאִי מִצָּרָתִי · נַפְשִׁי יָקְרָה בְּעֵינֶיךָ וְרֵיקָם לֹא הֱשִׁיבוֹתָנִי: וְעוֹד הִגְדַּלְתָּ וְהוֹסַפְתָּ עַל כָּל זֶה · בְּתִתְּךָ לִי אֱמוּנָה שְׁלֵימָה לְהַאֲמִין כִּי אַתָּה יְיָ אֱמֶת · וּנְבִיאֶיךָ אֱמֶת וְלֹא נָתַתָּ לִי חֵלֶק עִם מוֹרְדֶיךָ וְקָמֶיךָ · וְעַם נָבָל נִאֲצוּ שְׁמֶךָ · אֲשֶׁר בְּתוֹרָתְךָ יַלְעִיבוּ · וּבְעוֹבְדֶיךָ יָרִיבוּ · וּנְבִיאֶיךָ יַכְזִיבוּ · מַרְאִים תּוּמָּה · וְתַחְתֶּיהָ עָרְמָה · מַרְאִים נֶפֶשׁ זַכָּה וְנִטְהֶרֶת · וְתַחְתֶּיהָ תַּעֲמוֹד הַבַּהֶרֶת: כִּכְלִי מָלֵא כְלִמָּה · רָחוּץ מִחוּץ בְּמֵי עָרְמָה · וְכָל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא: קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדֶּךָ · אָמְנָם יְיָ אֱלֹהַי אוֹדְךָ · כִּי נָתַתָּ בִּי נֶפֶשׁ קְדוֹשָׁה · וּבְמַעֲשַׂי טִמֵּאתִיהָ · וּבְיִצְרִי הָרַע חִלַּלְתִּיהָ וְגֵאַלְתִּיהָ: וְהִנֵּה גָּבַר עָלַי וְהֵפִיץ חֲיָלַי · וְלֹא נִשְׁאַר אֵלַי · כִּי אִם מַחֲנֵה רַחֲמֶיךָ · אַךְ אֵדַע כִּי בָם אֶתְקְפֶנּוּ · וִיהִי לִי מֵעִיר לַעֲזוֹר אוּלַי אוּכַל נַכֶּה בּוֹ וַאֲגָרְשֶׁנּוּ · יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי לָכוֹף אֶת יִצְרִי הָאַכְזָרִי וְהַסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵחֲטָאַי וּמֵאַשְׁמַי · יְיָ אַל תַּעֲלֵנִי בַּחֲצִי יָמָי: עַד אָכִין צֵידָה לְדַרְכִּי וְצֵדָתִי לְיוֹם נְסִיעָתִי · כִּי אִם אֵצֵא מֵעוֹלָמְךָ כַּאֲשֶׁר בָּאתִי · וְאָשׁוּב עָרוֹם לִמְקוֹמִי כַּאֲשֶׁר יָצָאתִי לָמָּה נִבְרֵאתִי · וְלִרְאוֹת עָמָל נִקְרֵאתִי · טוֹב לִי עוֹד אֲנִי שָׁם · מִצֵּאתִי לְהַגְדִּיל וּלְהַרְבּוֹת אָשָׁם: אָנָּא

הָאֱלֹהִים

הָאֱלֹהִים בְּמִדַּת רַחֲמֶיךָ שָׁפְטֵנִי · אַל בְּאַפְּךָ פֶּן תַּמְעִיטֵנִי:
כִּי מָה הָאָדָם כִּי תְדִינֵהוּ · וְהֶבֶל נִדָּף אֵיךְ בְּמִשְׁקָל
תְּבִיאֵהוּ · וּבַעֲלוֹתוֹ בְּמֹאזְנֵי מִשְׁקָל · לֹא יִכְבַּד וְלֹא יֵקַל · וּמַה
יִסְכָּן לָךְ לַעֲשׂוֹת לָרוּחַ מִשְׁקָל: מִיּוֹם הֱיוֹתוֹ הוּא נִגַּשׂ
וְנַעֲנֶה · נָגוּעַ מֻכֵּה אֱלֹהִים וּמְעֻנֶּה: רֵאשִׁיתוֹ מוֹץ נֶהְדָּף ·
וְאַחֲרִיתוֹ קַשׁ נִדָּף · וּבְחַיָּיו כְּעֵשֶׂב נִשְׁדָּף · וְהָאֱלֹהִים יְבַקֵּשׁ
אֶת נִרְדָּף: מִיּוֹם צֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִמּוֹ · יָגוֹן לֵילוֹ וַאֲנָחָה יוֹמוֹ:
אִם הַיּוֹם יָרוּם · מָחָר תּוֹלָעִים יָרוּם · הַמּוֹץ יִדְּפֶנּוּ · וְהַקּוֹץ
יְגָפֶנּוּ: אִם יִשְׂבַּע יִרְשַׁע · וְאִם יִרְעַב עַל פַּת לֶחֶם יִפְשַׁע:
לִרְדּוֹף הָעֹשֶׁר קַלּוּ נְשָׁרָיו · וְיִשְׁכַּח הַמָּוֶת וְהוּא אַחֲרָיו:
בְּעֵת הַמֵּצַר יֶרֶב אֲמָרָיו · וְיַחֲלִיק דְּבָרָיו · וְיַרְבֶּה נְדָרָיו ·
וּבְצֵאתוֹ לַמֶּרְחָב יָחֵל דְּבָרָיו · וְיִשְׁכַּח נְדָרָיו · וִיחַזֵּק בְּרִיחֵי
שְׁעָרָיו · וְהַמָּוֶת בַּחֲדָרָיו: וְיַרְבֶּה שׁוֹמְרִים מִכָּל עֵבֶר
וְהָאוֹרֵב יוֹשֵׁב לוֹ בַּחֶדֶר · וְהַזְּאֵב לֹא יַעַצְרֶנּוּ גָּדֵר · מִבֹּא אֶל
הָעֵדֶר: בָּא וְלֹא יָדַע לָמָּה · וְיִשְׂמַח וְלֹא יָדַע בַּמָּה · וְיִחְיֶה
וְלֹא יָדַע כַּמָּה · בְּיַלְדוּתוֹ, הוֹלֵךְ בִּשְׁרִירוּתוֹ · וְכַאֲשֶׁר תָּחֵל
רוּחַ יְיָ לְפַעֲמוֹ · וּתְעוֹרֵר לֶאֱסוֹף חַיִל וָהוֹן וְיִסַּע מִמְּקוֹמוֹ ·
לִרְכּוֹב אֳנִיּוֹת · וְלִדְרוֹךְ בַּצִּיּוֹת · וּלְהָבִיא נַפְשׁוֹ בִּמְעוֹנוֹת
אֲרָיוֹת · וְהִיא מִתְהַלֶּכֶת בֵּין הַחַיּוֹת: וּבְחָשְׁבוֹ כִּי רַב הוֹנוֹ ·
וְכִי כַבִּיר מָצְאָה יָדוֹ · בַּשָּׁלוֹם שׁוֹדֵד יְבוֹאֶנּוּ · וְעֵינָיו פָּקַח
וְאֵינֶנּוּ: וְכָל עֵת הוּא מְזוּמָּן לַתְּלָאוֹת · חוֹלְפוֹת וּבָאוֹת ·
וּבְכָל שָׁעוֹת מְאוֹרָעוֹת: בְּכָל הָרְגָעִים · לִפְגָעִים · וּבְכָל
הַיָּמִים · עָלָיו אֵימִים: אִם רֶגַע יַעֲמוֹד בְּשַׁלְוָה · פֶּתַע
תְּבוֹאֵהוּ הֹוָה: אוֹ בְמִלְחָמָה יָבֹא וְחֶרֶב תְּנַגְּפֵהוּ · אוֹ קֶשֶׁת

נְהוּשָׁה תַּחֲלִפֵהוּ: אוֹ יַקִּיפוּהוּ יְגוֹנִים · יִשְׁטְפוּהוּ מַיִם
זֵדוֹנִים · אוֹ יִמְצָאוּהוּ חֳלָיִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים: עַד יִהְיֶה
לְמַשָּׂא עַל נַפְשׁוֹ · וְיִמְצָא מְרוֹרַת פְּתָנִים בְּדִבְשׁוֹ: וּבְעֵת
כְּאֵבוֹ יִגְדַּל · שִׂכְלוֹ יִדַּל · וּנְעָרִים יִתְקַלְּסוּ בוֹ · וְתַעֲלוּלִים
יִמְשְׁלוּ בוֹ: וְיִהְיֶה לְטוֹרַח עַל יוֹצְאֵי מֵעָיו · וְיִתְנַכְּרוּ לוֹ כָּל
יוֹדְעָיו: וּבְבֹא עִתּוֹ יֵצֵא מֵחֲצֵרָיו · לַחֲצַר מָוֶת · וּמִצֵּל חֲדָרָיו ·
לְצַלְמָוֶת: וְיִפְשַׁט רִקְמָה · וְתוֹלָע · וְיִלְבַּשׁ רִמָּה · וְתוֹלָע:
וְלֶעָפָר יִשְׁכַּב וְיָשׁוּב אֶל יְסוֹדוֹ אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ הוּצָּב: וּלְאִישׁ
אֲשֶׁר אֵלֶּה לוֹ מָתַי יִמְצָא עֵת תְּשׁוּבָה · לִרְחוֹץ חֶלְאַת
מְשׁוּבָה · וְהַיּוֹם קָצֵר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה: וְהַנּוֹגְשִׂים אָצִים ·
חָשִׁים וְרָצִים · וְהַזְּמַן מִמֶּנּוּ שׂוֹחֵק · וּבַעַל הַבַּיִת דּוֹחֵק: לָכֵן
נָא אֱלֹהַי זְכוֹר אֵלֶּה הַתְּלָאוֹת · אֲשֶׁר עַל אָדָם בָּאוֹת: וְאִם
אֲנִי הֲרֵעוֹתִי · אַתָּה תֵּיטִיב: וְאַל תִּגְמוֹל מִדָּה כְּמִדָּה ·
לְאִישׁ אֲשֶׁר עֲוֹנוֹתָיו בְּלִי מִדָּה · וּבְמוֹתוֹ יֵלֵךְ בְּלִי חֶמְדָּה:
אֱלֹהַי אִם עֲוֹנִי מִנְּשׂוֹא גָדוֹל · מַה תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל:
וְאִם לֹא אוֹחִיל לְרַחֲמֶיךָ · מִי יָחוּס עָלַי חוּץ מִמֶּךָ: לָכֵן
אִם תִּקְטְלֵנִי לְךָ אֲיַחֵל · וְאִם תְּבַקֵּשׁ לַעֲוֹנִי אֶבְרַח מִמְּךָ
אֵלֶיךָ · וְאֶתְכַּסֶּה מֵחֲמָתְךָ בְּצִלֶּךָ: וּבְשׁוּלֵי רַחֲמֶיךָ אַחֲזִיק
עַד אִם רִחַמְתָּנִי · וְלֹא אֲשַׁלֵּחֲךָ כִּי אִם בֵּרַכְתָּנִי: זְכוֹר נָא
כִּי כַּחוֹמֶר עֲשִׂיתָנִי · וּבָאֵלֶּה הַתְּלָאוֹת נִסִּיתָנִי: עַל כֵּן לֹא
תִפְקוֹד עָלַי כְּמַעֲלָלַי · וְלֹא תַאֲכִילֵנִי פְּרִי פְעָלַי · וְהַאֲרֵךְ לִי אַפְּךָ
וְלֹא תַקְרִיב יוֹמִי · עַד אָכִין צֵדָה לָשׁוּב אֶל מְקוֹמִי · וְלֹא תַחֲזִיק עָלַי
לְמַהֵר לְשַׁלְּחֵנִי מִן הָאָרֶץ · וּמִשְׁאֲרוֹת אַשְׁמַי צְרוּרוֹת עַל
שִׁכְמִי: וּבְהַעֲלֹתְךָ בְּמִשְׁקַל עֲוֹנוֹתַי · שִׂים לְךָ בְּכַף שְׁנִיָּה

תלאותי

תלאותי· ובזכרך רשעי ומרדי· זכור עניי ומרודי· ושים אלה
נוכח אלה: וזכר נא אלהי כי זה כמה לארץ נוד צנפתני·
ובכור גלות בחנתני· ומרוב רשעי צרפתני· ולא שרפתני·
וידעתי כי לטובתי נסיתני· ואמונה עניתני· ולהטיב לי
באחריתי במבחן התלאות הביאותני: לכן אלהי יהמו עלי
רחמיך· ואל תכלה עלי זעמך: ואל תגמלני כמעבדי· ואמור
למלאך המשחית די· ומה מעלתי ויתרוני· כי תבקש לעוני:
ותשים עלי משמר· ותצדני כתוא מכמר: הלא ימי חלף רבם
ואינם· והנשארים ימקו בעונם: ואם היום לפניך הנני· מחר
עיניך בי ואינני: ועתה למה אמות· כי תאכלני האש הגדולה
הזאת: אלהי שים עיניך עלי לטובה לשארית ימי המעטים·
ואל תרדוף השרידים והפליטים: והפליטה הנשארת מבדד
מהומותי· אל יחסלנה ילק אשמותי: כי יציר כפיך אני· ומה
יסכן לך כי רמה תקחני לאוכל· יגיע כפיך כי תאכל:

יהי רצון מלפניך יי אלהי לשוב עלי ברחמים· ולהשיבני
בתשובה שלמה לפניך· ולתחנתי תכין לבי ותקשיב אזניך·
ותפתח לבי בתורתך· ותטע ברעיוני יראתך: ותגזור עלי
גזירות טובות· ותבטל מעלי גזירות רעות: ואל תביאני לידי
נסיון· ולא לידי בזיון: ומכל פגעים רעים תצילני· ועד יעבור
הוות בצלך תסתירני: והיה עם פי והגיוני· ושמור דרכי
מחטוא בלשוני: וזכרני בזכרון ורצון עמך· ובבנין אולמך·
לראות בטובת בחירך· וזכני לשחר דבירך· השמם והחרב:
ולרצות אבניו ועפרותיו· ורגבי חרבותיו· ותבנה שוממותיו:
אלהי ידעתי כי המתחננים לפניך· יליצו עליהם מעשים

טובים

טובים אשר הקדימו. או צדקותיהם אשר הרימו. ואני אין
בי לא צדק ולא כושר. לא חסד ולא יושר. לא תחנה ולא
מדה טובה. לא עבודה ולא תשובה: לכן אל תסתר פניך
ממני. ומלפניך אל תשליכני: ובעת מן העולם תוציאני. לחיי
העולם הבא בשלום תביאני: ועם החסידים בכבוד תושיבני
ועם המנויים בחלד חלקם בחיים תמנני. ולאור באור פניך
תזכני. ותשוב תחייני: ומתהומות הארץ תשוב תעלני. ואומר
אודך יי כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני. ולך יי החסד על כל
הטובה אשר גמלתני. ואשר עד יום מותי תגמלני. ובי יראתך
הטהורה אל אחד תחזקני. ובתורתך התמימה תאמצני. ועל
כל זה אני חייב להודות. להלל. לשבח. לפאר. ולרומם. לברך.
ולקדש. וליחד. את שמך הגדול הגבור והנורא. בפי ישרים
תתברך. ובלשון חסידים תתקדש. ובקרב קדושים תתהלל.
ובלהקת אראלים תתפאר ותתהדר. תשתבח בפי רחמיך.
תתקדש בפי קדושיך. תתרומם בפי מלאכיך. תתיחד בפי
מיחדיך. תתנשא בפי מנשאיך. כי אין כמוך באלהים יי ואין
כמעשיך: ובמחנות חיות ואופנים וכרובים ועירין קדישין
תתנשא ותתעלה בשמים ממעל ותתיחד בפי מיחדיך
במורא ופחד עם ישראל עם אחד בשמים ממעל ועל הארץ
מתחת אין עוד: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי:

כתר מלכות להגאון רבינו דוד בן אבי זמרה זצ"ל.

תפלה יקרה, לנוס רס ונורא, בחימה במוראה, לדוד זמרה:
לפאר אמתיו, וכוח מחשבותיו, והוד מפעלותיו, ולה אין תמורה:
תמלל גבורות, למדות יקרות, אשר בה סדורות, בשפה ברורה:
ועומק יסודות, ורזים וסודות, רמוזים והודות, ודרך ישרה:
למקל מסילות, לעורכי תהלות, לכורא עליליות, לעתות בצרה:
לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ:
אתה הוא יסוד היסודות וסוד הסודות, עלת כל העלות וסיבת כל

הסיבות, הוה הויה קיימת, ומצוי מציאות נעלמת, לכל נמצא קידמת, ולכל סבה גורמת: אתה יחיד בכל דרכי היחוד יחוד שלם אמתי, לא כאחד המנייני ולא כאחד היחסי ולא כאחד המיני, אחדות פשוטה מוחלטת אין ערוך אליה ולא דמיון, כאשר בא עליה המופת והנסיון, וכל חכמי לב עליה יתמהון, כי לא ידעו מה היא: אתה נמצא אבל לעצמך, ולא לאחד עסך. נשגב מכל רעיון, נעלם מכל חוזה וחזיון, נסתר ברום חביון, עליון על כל עליון, ועם כל זה משגיח על כל דל ואביון: אתה הוא קדמון לכל קדמון ואחרון לכל אחרון, ושנותיך אין להם תכלה ולא תחלה ולא כליון, וכל לשון תקום אתך לסדר שבחיך ילאה לכן אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני, ואם במכתב יבלת כל ספר וגליון, ולך דומיה תהלה אלהים בציון, כי לך גאה שלילה התוארים והשבחים, כי לא יתמו עד נצח נצחים. כי אין לך מקום קבוע, ולא שם ידוע, כי אתה ממלא כל המקומות, ומשלים כל השמות, ומגיד כל העולמות, כי לך עז ותעצומות: אתה אצלת אורות פנימיו' דקות מחשביות קדמוניות נעלמות, אשר לא נקבו כשמות, רק בשם אורות צחות מצוחצחות כחות אלהות נשמות לנשמות, ומי ישיג סתרי תעלומות, והשם המעיד עליהם הוא שם הויה המתמלא בעשר אותיות דקות באור השכל נרשמות, ובמחשבת הלב נחקקות ובו שלשה יודין מעידין ומגידין כי אין זולתו ומבלעדו אין אלהים, ועל שם זה אמרו קודם שנברא העולם היה הוא ושמו לבד כי הוא קדמון בקדמותו, ונעלם בהעלמתו, אין קדוש כיי כי אין בלתו: אתה הוא אל מסתתר בסתר אתה עמוד האורה, לא תשורנו עין של כל נוצר ונברא, ידע מה בחשוכא ועמיה שרי נהורא לבושיה כתלגא חיורא ועתיק יומין נקרא, היה הוה ויהיה וזה שמו בתורה, אהיה אשר אהיה יתברך ויתעלה: אתה הכם וממך **החכמה** הרשומה נירעה, ולהשיג תעלומה נבער כל אדם מדעת, ומעין כל חי נעלמה, והוא ירע את מקומה: כי הוא יש מאין כדכתי' והחכמה מאין תמצא להחיות את בעליה, והיוד אשר בראש ההויה מעיד עליה, שהיוד לכל האותיו' יסוד כן החכמה לכל ההויות יסוד, ונסמך אליה אות ה' כי ביה יי צור עולמי', והדברי' סתומים וה זומים:

אתה מבין כל תעלומות וסתר החכמה ורזי התבונה ממך לא נסתרה, וכל עליונים ותחתונים מדעת נבערו, כי ממקור החכמה נאצלה **התבונה** כדכתיב ואיזה מקום **בינה**, כי היא ה' ראשונה של שם הויה כי אמר והיה העולם והזוכה לה יאכל וחי לעולם. ושם המיוחד לה בכל המקרא שם ההויה בנקוד אלקים וכאשר היו לאחדים מי ימלל גבורות, ואין לנו עסק בנסתרות:

לך **הגדולה**, אשר אין לה חקר ותכלה, לא ראש ולא תחלה, פותח תמיד בהצלה, מרומם על כל ברכה ותהלה, אמרתי עולם **חסד** יבנה כי ללמד זכות לעולם פונה, והוא אשר גבר על ברואיך והטוב הצפון ליראיך, ולשמו שהי אותיות אלהיות, והוא אל למושעות: לך **הגבורה** הגמורה, אשר אין לה שינוי ותמורה, ערוכה בכל ושמורה, להנקם מכל עושה רשעה, פן יצאו מרעה אל רעה, כי זה לעומת זה עשית כדי שייראו מלפניך וישובו מורדיך אליך עדיך לעבדך, וידעו כי אין בלעדיך, ומי יעשה כמעשיך וכגבורתיך, ושמך הנרשם בכל המקרא אלהים חמש אותיות אלהיות, הליכות עולם צופיות, לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו ומי ימלל גבורותיו ותוקף מפעלותיו: לך **התפארה** השלמה והדעת התמימה, ולא אתנו יודע עד מה, כי נבער כל אדם מדעת, אך ממך מקור הדעת נובעת ובדעת הדרים נמלאו ותהומותיו נבקעו וראשו לרום יגיע ובין זרועות עולם מבריע, וששׁ

קצוות מגיע, ויעש אלהים את הרקיע, לתת תפארת והדר לכל ההויות ושמו המיוחד של ארבע אותיות, שהוא נורא תהלות, ולו נתכנו עלילות:

לך **נצחיות** הקיימת, על שערי הימין מתרוממת, ולוחמת לכל יכנכו זדים בהיכל עונג ונעמת ומתקוממ', וגם **נצח** ישראל לא ישקר ולא ינחם כי הוא ענף הגדולה אשר אין לגדולתו חקר עמוד הימני אשר הבית נכון עליו לעד לנצח נצחים, ונעימות בימינך נצח לקבץ נדחים, והאובדים בעמק התמורות (והאלהים) מקור הנבואות, ארון הנפלאות, אל ההודאות, וזה שמו יי צבאות:

לך **ההוד** וההדר והכבוד עז והדר לבשת, ובזרוע עזך ים סוף הוכשת, וכל שרי השמאל כבשת עוף הגבורה הגמורה לדכא תחת רגליו סמאל וחילותיו, הצרים על שרי ישראל וצבאותיו שומרי בריתו ועדותיו, והוד והדר הוא לכל הסידין, וזה שמו אשר יקראו לו בכל הנבוא' אלהים צבאות בנסינו נוראות ובשמאלו נפלאות, ברוך אל ההודאות:

לך סוד **היסוד** הנעלם צדיק יסוד עולם, סוד הסולם אשר יעקב אבינו חלם, ראשו מגיע השמים העליונים וסופו מוצב ארצה חפץ כי כל בשמים ובארץ והוא ענף התפארת, שושבין בינו ובין עטרת תפארת, ומכריע בין הנצחים, ולא יפריד בין אחים, על כן קרא שמו שלום ואמרתם כה לחי אתה שלום וכל אשר לך שלום:

לך **המלוכה** הנסוכה שמורה בכל וערוכה, ובה היו כולם לאחדים, וראש וארון לכל הנפרדים, והיא הכסא המתנשא הנושא את נושאיו ועומס את עומסיו בלי יגיעה ובלי עיפה והיא אפריון והגוה הנקרא עיר ציון ושם חביון האור הצפון ושם יקוו המים הקדושים, ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, והם משרתיו אשר אליו נגשים, ומרדכי אנשים נפרשים, וקדושה יחד משלשים, לאל נערץ בסוד קדושים, וגבורי כח לשמוע בקול דברו ולהקים מאמרו, עיני כל אליך ישברו לך מקוים, ומאור שפעך חיים והוים, לא נעתקים ולא דווים, כי מדשן ביתך רווים, ואליך נכספים ומתאווים, ולעבדך נאספים ונלוים, ואיש את רעהו מלוים ולוים, וכולם יחד באהבה מקוים, ולהקדישך כלם שוים, ולהעריצך זה אל זה מזהירים ומצוים, באימה וביראה דברי אלהותך זה אל זה מספרים ומחוים, באין קנאה ומדון שקטים ושלוים, וכל צבא השמים משתחוים, ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

חיות הקדש יקדישוך ואופנים יהללוך ואראלים יזכירוך וחשמלים יאמירוך ושרפים יעריצוך ומלאכים יאדירוך ואלהים ירוממוך ובני אלהים ישבחוך וכרובים יכבדונך ואישים יברכוך ושנאנים יגדלוך ועירין וקדישין יפארוך כי תפארת עוזמו אתה:

שבעה היכלות כוננת להם לכל מדרגה ומדרגה כפי מעלתה וקורבתה ואלה שמותם לעלות ולראות את פני יי צבאות:

היכל ראשון נק"א **לבנת הספיר** ועליו נאמר כמעשה לבנת הספיר. **היכל שני** נקרא **עצם השמים** ועליו נאמר וכעצם השמים לטוהר: **היכל שלישי** נק"א **נוגה** ועליו נאמר ונגה לו סביב: **היכל רביעי** נקרא **היכל הזכות** ועליו אמרו זכות ומישר לפני כסאו ומי שיש לו זכות נכנס לשלום ויצא לשלום כי שם כ"ד שני מעלה: **היכל חמישי** נקרא **היכל האהבה** על שם אברהם אבינו עליו השלום אוהבו ושם נגנזה נשמתו ושם כבוד מנוחתו: **היכל ששי** הוא **היכל הרצון** כי שם רצון שוכני סנה ועליו הכבוד העליון. הונה והדך שם קולו של משה רבינו ע"ה ונבואתו ומשם ידבר אתו. **היכל שביעי קדש הקדשים** ובו שלשה ראשים הם הם הנשים ואתה משפיע ומשביע לכל חי רצון: וכנגדם המינות והזמנת שבעה היכלות בלולות מכל מיני זעם ועברה ומשלחת מלאכי

צרה יומם ולילה לא תכבה אשם ועם ה' יפול שם. הכל עשית יפה בעתו להת לאיש כדי רשעתי וייראו מלפניך לעשות רצונך: אנא האל בלי שני מצוי בלי ממציא קיים בלי שנוי קדמון בלי עת וזמן אחרון בלי גבול וקץ. יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי להופיע ממקור החפץ ולהשפיע על כל מדותיך החמודות אשר בתפלתי סדורות וכל שמותיך היקרים וכל מחנותיך הקדושים והטהורים רוח חן ונעימות, ויתגלגלו רחמיך הנעלמות על כל הסדרות הנסתרות והנגלות למאות האוצרות אשר שם השאלות, לתת לכל נוצר די ספוקו להשלים את חקו ולכל גויה די מחסורה, ולכל בריה די צרכה ולכל איש ואיש שאלתו ובקשתו, אם חיים היא שואל כי עמך מקור חיים; ואם מזון היא צריך מזון לכ לא בך: ואם בנים היא חפץ אתה מבטל גזרתו ופוקד עקרות, ורומז למלאך הממונה על ההריון כי שלשה אלה תלוים במזל העליון: ואם חכמה הוא מבקש לא לחכמה יקרא ולא להבונה יתן קולו אלא למי שהחכמה שלו, על זאת יתפלל כל חסיד אליך וישליך יהבו עליך להשפיע עליו מחכמתך ונחה עליו רוח חכמה ובינה כי מפיך דעת ותבונה, יכוין להמשיך לאוצר הרום שפע חכמה כי ישא עיניו במרום לבקש משם שאלתו כי לא השוב ריקם בקשתו, וסוד הדברים הרוצה להחכים ידרים: ואם בעל תשובה הוא תשובתו הרמתה כי שם ביתו ושם אוצר בקשתו ויזמין מחשבתו ויעסק דעתו למי אל כמוהו נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו ויאיר פני הרצון אל מדת התשובה בשובה ונחת כי ידו פשוטה לקבל שבים וזה סוד יום הכפורים בלשון רבים: ואם עושר היא מתאוה כי קדמוהו ימי עוני ותקרב לשחת נפשו, כי ירעב ולחם לא ישבע וילדיו אל אל ישועו לתת אכלם בעתו, ורוח מכעתו ובולמוס אחזתו, לא למדת הצפון יצפה לא בכתב ולא בע"פ כי לא מצפון זהב יאתה ונחלים על ראשו יחתה, אלא ישים מגמתו ותשוקתו אל אלוה נורא אשר הוא מלפניו העושר והכבוד, לפתוח את אוצרו הטוב אשר משם בקשתו והנתן לו בקשתו כי עיני כל אליו מצפים וצופים ועל זה אמרו הרוצה להעשיר יצפין: ואם מן המצר יקרא בעת צרה לא על שמאל יפנה ולא על ימין אלא למדת הרחמים יעמיק מחשבתו בשעת תפלתו להמשיך משלש עשרה מדות של רחמים פשוטות עליונות רוחניות אל י"ג מדות התחתוניות בנוניות כי שם פני הרצון תמיד מביטים ונוטים ואז ישיבו הכל בשמח' ונסו יגון ואנחה כי היתה הרוחה, והתפלה נשמעת ונובעת כי המעין העליון נובע וההדרים נמלאו בדעת אשר לא יכזבו מימיו וטל אורות ירעפו שמיו: ואם יצרו עליו מתגבר ורוצה להכניע הצר הצורר אויבו אשר בקרבו לא לנצחים יבקש לנצחו ולהכריתו מעליו ולהכריתו שישמע אליו עוסד נכחו אל אל אשר בידו נשמתו ורוחו לחזק את העמודים אשר הבית נכון עליו ובהם יתחזק וישען כנגד הצר הגדול אשר בא מכחו אויבו אשר בקרבו וימשיכנו אצל בית המדרש אצל למודי יי אם אבן הוא נמוח אם ברזל היא מתפוצץ ואם חזק כשמיר מתרוצץ ויצא ממנו כלו חוצץ: ואם לחן הוא צריך כי לפני מלכים יתיצב יכוין לעלות אל המחצב במעלות סולם מוצב מדרגה עד פני הרצון למשוך משם רוח חן ותחנונים על מדת יוסף הצדיק וחפץ יי בידו יצלח כי יתן את חנו בעיני כל שר ומושל ולעולם לא יכשל: ואם היא נגיד ומצוה לאומים ועמים תחתיו יפלו ולפי רצונו יעלו ורבים צריכים אליו ועול כלם עליו הוא צריך להתחזק עליהם והיה יראתו על פניהם דרך שערי צדק יעלה ויבא בואת אל הקדש פנימה לבקש משם (את) מאת מי שלו הממלכה והמתנשא לכל לראש ומאתו ידרוש להשפיע בה ברכה והיתה ליי המלוכה ובזה יעזור על ממשלתו ויאריך ימים

על ממלכתו: ואני עבדך בן אמתך ידעתי אין בלשוני מלה, ודעתי קצרה ודלה, והשגתי יש לה גבול ותכלה, ומשם לא תעלה למעלה, ולשבחיך אין קץ ותכלה, כי אתה נורא תהלה, ואיך יקיפנו בעל תבלית ותהלה וכל שכן בריה קלה ושפלה, כים הגלות והדלות צלולה, ולכן לך דומיה תהלה, אבל כי האמנתי כי ממך נאוה כל שאלה, ולמוד אני צריך ותורה אני מבקש וחכמה אני דורש להבין סודותיה אני מחפש ולפתוח לבי בטעמי מצותיך אני שואל, כי אין זולתך גואלי ולא אשכח דבר ממה שאני לומד אני מתאוה וחומד, ועל משמרתי אני עומד, תנתן לי נפשי בשאלתי ורוחי בבקשתי ואם המושג יקר ועמוק ומי ימצאנו והמשיג נבער מדעת אתה חונן לאדם דעת, וידעתי שאיני כדאי הקשתי לשאל ועמוק משאול קרוב הדבר אל הנשאל כי הטוב לא ימנע טוב ואין טוב אלא תורה ואם יחתום תורה ויצור תעודה מי יהנה מן הסעודה העתידה התר התר חכם הרזים כי אין בתוכנו נביאים וחוזים והראנו נפלאות מהורתך ואל יכלמו בי מבקשיך. אנא השם גל עיני ואביטה לדעת נתיבותיה ולפרש העלומיה ולהבין אורחותיה, להשיג טעמי מצותיה וחקי' כי בם חפצתי, הנני הורה חנני למורה, חנני נשמה, הנני דעת ומזמה, חנני שכל, הנני בינה והשכל, חנני אברים רבים, חנני להרגילם למעשים טובים, חנני נכסים חנני בהם לחון עניים אביונים ראויים: אנא האל ידעתי כי כפי גודל שלמיתך כן גודל הסרוני, ולפי רוממותך קצרה לשוני, ולפי חכמתך נבער רעיוני, ולפי גדולתך גלאה הגיוני, ולפי שבחיך קצר מעיני, ותושיה נדחה ממני, ולכן עשה למענך לא למעני, כי יחיד ועני אני ומשברי אל תבישני: אנא יי כוף רוע יצרי עוכר שארי אכזרי להשתעבד לפניך, ולשוב בתשובה שלמה אולי אמצא חן בעיניך והיה לבי לשמור מצותיך, ונפשי לעשות רצונך, ורוחי לשיח באמרתך, ולשוני תהגה צדקתך, העבר עיני מראות שוא ואזני משמוע שקר וכפי מתמוך בשחד ובגזל ורגלי לטובה ירוצו וכל שאר אברי לעבוד אל אל אחד יתברך ויתעלה: אנא אלהי אל באפך תוכיחני ובקצפך אל תדינני, ובעת זעמך אל תייסרני, כי מי יעמוד לפניך מאז אפך ובצל כנפיך תסתירני, ואם אני כבן סורר ומורה הורני יי דרכך דרך לשכון אור לאור באור החיים ואם אני איש חכבים ואיש און זרוע דרכים חסדך גדול עלי והצלת נפשי משאול תחתיה: על כן אמרתי אראה יה בארץ החיים, ואם כזאת וכזאת עשיתי ממך לא כסיתי רק אליך חליתי כי עמך הסליחה למען תורא, ומי האיש הירא כמוני היום אברח מזעמך אליך ואל רחמיך, ומתוכחות מוסריך אל ניחומיך, ומאימת דיניך אנוסה אל חמלתך, ומפחדך ארוצה אל חסדיך, אשר אין להם קץ ותכלה ואחזיק בם עד אשר תאמר סלחתי כדברך אנא יי אם זקנתי ושבתי ושובבתי עתה שבתי ונחמתי וכפי לפניך שטחתי, לשחר את פניך להפיק רצונך ואם לא עכשיו אימתי, כי ימי חלפו ואינם והנשארים לא ימקו בעונם, ואם היום לפניך הנני, מחר עיניך בי ואינני, לכן קבלני ורצני ומהר ענני, ואחר כבוד תקחני, ועם הצדיקים תאספני, ובמנחת בעלי תשובה תנחני, ועם המנויים בחלד חלקם בחיים תמנני, וזכרני לראות בטובת בחירך וזכרני ברצון עמך ובבנין אולמך וכשם שראיתיו בהרבנו, כך אזכה לראות אותו בבנינו, ובשוב ארמון לשבת על כנו. אמן כן יהי רצון.

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי. ב"ש"כ"מ"ל"ו:

הספריה הלאומית
S 2000 A 3033
מחזור מנהג אשכנז :
VOL.7 C.1
000203664412

Jewish
Cultural Reconstruction

בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי
מחלקת ההשאלה - טל': 02-6585004
000203659630

Mindel Klein, eheliche Tochter des Benjamin [illegible] und der Luise, geborene Wolf, ist geboren den fünften Dezember ein tausend achthundert und neunzehn; (den 5ten Dezember 1819.)

Fechingen, den 14ten Juni 1855.

[illegible signature]

הספריה הלאומית
S 2000 A 3050
מחזור לבני אשכנז :
VOL.7 C.1
000203659630

Jewish Cultural Reconstruction

ספר
קרובות
הוא
מחזור

מסודר בשלמות הסדור ומדויק בתכלית הדיוק

מלתי

וואלף בן שמשון הלוי איש היידנהיים

רעדלהיים

בדפוס ובהוצאת המבאר והמתרגם׃

S 2004A 3050
7

מחזור

ליום כפור

לבני אשכנז והנוהגים מנהגם יצ"ו,

מדויק היטיב ומבואר יפה ומתורגם אשכנזית׃

וכל הענינים הנהוגים בעת הזאת, וכל הדינים וכל התפלות, כלם נקבצו באו הנה איש איש על מקומו הראוי לו, ואין מוקדם ואין מאוחר, ואין בו תוספת אף לא מגרעת.

רעדעלהיים,

שנת ת'ק'צ'ב לפ"ק.

(מהדורא תמינאה.)

נייע, דורכאויז פערבעסערטע אונד פערמעהרטע אָריגינאַלאויפלאַגע.

Roedelheim,

verlegt u. gedruckt in der privilegirten Buchdruckerey von W. Heidenheim, 1832.

מאת להרב הגאון המפורסם ארונינו מורינו ורבינו, מופת דורנו וכלילת הפארתנו, מוהר"ר פינחס הלוי איש הורוויץ זצוק"ל אב"ד ור"מ דק"ק פפד"מ יע"א.

אף ידי תכון עם כבוד הרבנים הגאונים אשר נתנו עדיהם ויצדקו ויעלו בהסכמה על דפוס המחזורים של המדפיסים המשותפים ה"ה התורני הרבני המדקדק היטב הזק כהר"ר וואָלף היידנהיים ושותפו כהר"ר ברוך בשוויץ, ומה נעים פרי הלולים, בתכלית יופי מכלולים, במלאכת שמים שאין בה דופי ותעלולים, בכן זרועי תאמץ גזירת נח"ש שלא יסיג שום אדם גבולם לדפוס או להדפיס המחזורים עם הבאור ופירוש אשכנזי מיסד התורני כהר"ר וואָלף הנ"ל, ואף לא הבאור לבד או פירוש האשכנזי לבד, לא כולו ולא מקצתו באופן ובמשך הזמן שקבעו הרבנים הגאונים שקדמוני בהסכמות שלהם, ולהשומעים יונעם.

היום יום ג' י"ב אלול תקס"ג לפ"ק. פ"פ דמיין יע"א.

הק' פינחס הלוי איש הורוויץ.

להוספת באור לסליחה אבל אנחנו הטאים ואשמים.

בענין כלאים בלבישת כתנת ומעיל.

ראה זה מצאתי ביוסיפון בקדמוניות שלו וכפי שהעתיק דבריו בעל מאור עינים פרק מ"ט מספרו בתמונת המעיל שהיה כצורת הכתנת והיו לו גם בתי ארועות וכדעת רש"י ז"ל באופן שלא הי' יכול לפשוט הכתנת בלא המעיל וא"כ היה כלאים דאורייתא כמבואר בי"ד סי' ש' סעיף ד' וע"ש בט"ז.

ועוד דע והבין כי גם רבינו הגדול ה"ה אמ"ו מוהר"ר פינחס הלוי הנ"ל, זצוק"ל, בקראו את כל הדברים והאמת אשר כתבתי בם בייסוב דברי הפייטן עם דברי חז"ל הרכין לי ראשו ועל שפתיו הוסיף לקח מן הכתוב כשמן הטוב יורד על הזקן זקן אהרן שיורד על פי מדותיו (תהלים קלג) ופי' רש"י מראשו על זקנו על פי ראש הכתנת שלו הזקן שוכב ע"פ הכתנת וכו' והיינו דפירש בענין שנאמר ולבש הכהן מדו בד שפירושו כתנת כמו שפירש"י בריש פ' צו, אלא דקשיא הא דנקט מדותיו ל' רבים היינו ע"כ שירד גם על פי המעיל שהוא גם כחלוק והיו סמוכים זה על זה הרי שהמעיל ג"כ נקרא בל' מדותיו שפירושו חלוק, עכבד"פח"ח. וכד כדייק יותר עוד ילא לנו ראיי' שלישית מן הכתוב הזה בעצמו שאמר שיורד ע"פ מדותיו והיינו הכתנת מדו בד, והרי המעיל מפסיק בין זקנו לכתונת? אע"כ שגם המעיל נכלל בשם מדו, ומטעם זה הוצרך הכתוב לכתוב מדו בד ולא אמר בסתם מדו והיינו לפי שמדו בסתם נופל גם על המעיל כמו על הכתנת, וכמו שכתבתי שם אצל הכתנת שהבדילו הכתוב מן המעיל בייחדו לו שם כתנת שש. ע"ש. — וזהו מה שרציתי לבאר הנה.

וואָלף היידנהיים.

תפלה לשליח צבור תמצאה בתחלת מוסף.

תְּפִלַּת שַׁחֲרִית׃

קודם שיכנס לבה"כנ ישהה מעט בעזרת בה"כנ ויאמר:
בעפֿאָר מאַן חין דיח שולע געהט, זאַגט מאַן:

וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ
אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל־הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ׃

אז ילך בנחת ולא בפתע פתאו' ויאמר: דאַן געהט מאַן מיט אַנשטאַנד היניין חונד זאַגט:

בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ׃

כשיכנס לבה"כנ יאמר: נאַך דעם חיינטריטט חין דיח שולע זאַגט מאַן:

מַה־טֹּבוּ אֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל׃ וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל־הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ׃ יְיָ אָהַבְתִּי מְעוֹן בֵּיתֶךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ׃ וַאֲנִי אֶשְׁתַּחֲוֶה וְאֶכְרָעָה אֶבְרְכָה לִפְנֵי־יְיָ עֹשִׂי׃ וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב־חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ׃

בקשה לר' שלמה בן גבירול. ג' תנועות ויתד וג' תנועות.

שַׁחַר אֲבַקֶּשְׁךָ. צוּרִי וּמִשְׂגַּבִּי אֶעֱרוֹךְ לְפָנֶיךָ. שַׁחְרִי וְגַם־עַרְבִּי׃
לִפְנֵי גְדֻלָּתְךָ. אֶעְמֹד וְאֶבָּהֵל כִּי־עֵינְךָ תִרְאֶה. כָּל־מַחְשְׁבוֹת לִבִּי׃
מַה־זֶּה אֲשֶׁר יוּכַל. הַלֵּב וְהַלָּשׁוֹן לַעֲשׂוֹת וּמַה־כֹּחִי. רוּחִי בְּתוֹךְ קִרְבִּי׃
הִנֵּה לְךָ תִיטַב. זִמְרַת אֱנוֹשׁ עַל־כֵּן אוֹדְךָ בְּעוֹד תִּהְיֶה. נִשְׁמַת אֱלוֹהַּ בִּי׃

אֲנִי קְרָאתִיךָ כִי־תַעֲנֵנִי אֵל הַט־אָזְנְךָ לִי שְׁמַע אִמְרָתִי׃ אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָנֶיךָ אֶשְׂבְּעָה בְהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ׃ וַאֲנִי עָלֶיךָ בָטַחְתִּי יְיָ אָמַרְתִּי אֱלֹהַי אָתָּה׃ שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנַי בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ בְּנָשְׂאִי יָדַי אֶל־דְּבִיר קָדְשֶׁךָ׃ יְיָ אֱלֹהָי שִׁוַּעְתִּי אֵלֶיךָ וַתִּרְפָּאֵנִי׃ אֵלֶיךָ יְיָ אֶקְרָא וְאֶל־אֲדֹנָי* אֶתְחַנָּן׃ הָאִירָה

פניך

*) אדני, כ"ה בכל כ"י וגם נמנה בסדי קל"ד וודאין, וכן העיד הגאון בן חפני הובא בס' אבודרהם וכן העלה חמ"ש.

פניך על־עבדך הושיעני בחסדך: כי־לך יי הוחלתי אתה תענה אדני אלהי: שמעה תפלתי יי ושועתי[1] האזינה אל־דמעתי אל־תחרש: שמע־יי וחנני יי היה־עזר לי:

שיר המעלות לדוד שמחתי באמרים לי בית יי נלך: שש אנכי על־אמרתך כמוצא שלל רב: הקשיבה לקול שועי מלכי ואלהי כי אליך אתפלל: יי בקר תשמע קולי בקר אערך־לך ואצפה: אני קראתיך כי־תענני אל הט־אזנך לי שמע אמרתי: רגלי עמדה במישור[2] במקהלים אברך יי:

שיר מן כ׳ תנועות ויתד וב׳ תנועות ויתד וב׳ תנועות בדלת וכן בסוגר, וכתוכו רציף י״ג העקרים על סדר י״ג כתובים הנרשמים.

יגדל אלהים חי וישתבח	נמצא ואין עת אל־מציאותו:
אחד ואין יחיד כיחודו	נעלם וגם אין סוף לאחדותו:
אין לו דמות הגוף ואינו גוף	לא נערוך אליו קדשתו:
קדמון לכל־דבר אשר נברא	ראשון ואין ראשית לראשיתו:
הנו אדון עולם לכל־נוצר	יורה גדלתו ומלכותו:
שפע נבואתו נתנו אל־	אנשי סגלתו ותפארתו:
לא קם בישראל כמשה עוד	נביא ומביט את־תמונתו:
תורת אמת נתן לעמו אל	על־יד נביאו נאמן ביתו:
לא יחליף האל ולא ימיר	דתו לעולמים לזולתו:
צופה ויודע סתרינו	מביט לסוף דבר בקדמתו:
גומל[3] לאיש חסד כמפעלו	נותן לרשע רע כרשעתו:
ישלח לקץ ימין משיחנו	לפדות מחכי קץ ישועתו:
מתים יחיה אל ברב־חסדו	ברוך עדי־עד שם תהלתו:

[1]) שועתי כצ״ל ומסור עלי׳ לי׳ ק״מ.

[2]) במישור פליגי בזה הסופרים והספרים יש מדגישין בב׳ ויש מרפים. וכבר דברתי בו בחומש מאור עינים אצל כי במקלי עברתי (בראשי׳ לב י) ואצל ויחנו במדבר צין (במדבר לג לו).

[3]) גומל לאיש וכו׳, פירושו גומל חסד לכל איש כמפעלו ונותן רע לכל רשע כרשעתו. וזה כמ״ת שלו מעתיר דברים ללא תועיל.

שיר מורכב מיתד וב' תנועות ויתד וב' תנועות בדלת וכן בסוגר.

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ׃ בְּטֶרֶם כָּל־יְצִיר נִבְרָא׃
לְעֵת נַעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹל׃ אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא׃
וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל׃ לְבַדּוֹ יִמְלוֹךְ נוֹרָא׃
וְהוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה׃ וְהוּא יִהְיֶה בְּתִפְאָרָה׃
וְהוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי׃ לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה׃
בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית׃ וְלוֹ הָעֹז וְהַמִּשְׂרָה׃
וְהוּא אֵלִי וְחַי גֹּאֲלִי׃ וְצוּר חֶבְלִי בְּעֵת צָרָה׃
וְהוּא נִסִּי וּמָנוֹס לִי׃ מְנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא׃
בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי׃ בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה׃
וְעִם־רוּחִי גְּוִיָּתִי׃ יְיָ לִי וְלֹא אִירָא׃

בכל הברכות והתפלות צריך שיכוין פי' המלות מה שמוציא בשפתיו, וכשזוכירו שם הוי' ב"ה יכוין פי' קריאתו באדנות שהוא אדון הכל וגם יכוין בכתיבתו שהוא הי' הוה ויהי', וכשזוכירו שם אלהים יכוין שהוא התקיף ובעל היכולת ובעל הכחות כלם.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדָיִם׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶת־הָאָדָם בְּחָכְמָה וּבָרָא בוֹ נְקָבִים נְקָבִים חֲלוּלִים חֲלוּלִים גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ שֶׁאִם יִפָּתֵחַ אֶחָד מֵהֶם אוֹ יִסָּתֵם אֶחָד מֵהֶם אִי אֶפְשַׁר לְהִתְקַיֵּם וְלַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא כָל־בָּשָׂר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת׃

נסרנה קהלות אשכנז מתחילים כאן אלהי נשמה.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר
קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לַעֲשׂוֹק בְּדִבְרֵי תוֹרָה:

וְהַעֲרֶב־נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ
וּבְפִי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ
(וצאצאי צאצאינו) וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי
שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ לִשְׁמָהּ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־
הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ בָּא״יְ נוֹתֵן הַתּוֹרָה:
יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו
אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם: אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר הַפֵּאָה
וְהַבִּכּוּרִים וְהָרֵאָיוֹן וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְתַלְמוּד תּוֹרָה: אֵלּוּ
דְבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת
לָעוֹלָם הַבָּא: וְאֵלּוּ הֵן כִּבּוּד אָב וָאֵם וּגְמִילוּת חֲסָדִים
וְהַשְׁכָּמַת בֵּית הַמִּדְרָשׁ שַׁחֲרִית וְעַרְבִית וְהַכְנָסַת אוֹרְחִים
וּבִקּוּר חוֹלִים וְהַכְנָסַת כַּלָּה וְהַלְוָיַת הַמֵּת וְעִיּוּן תְּפִלָּה
וַהֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כֻּלָּם:

אֱלֹהַי נְשָׁמָה שֶׁנָּתַתָּ בִּי טְהוֹרָה הִיא אַתָּה
בְרָאתָהּ אַתָּה יְצַרְתָּהּ אַתָּה נְפַחְתָּהּ בִּי וְאַתָּה
מְשַׁמְּרָהּ בְּקִרְבִּי וְאַתָּה עָתִיד לִטְּלָהּ מִמֶּנִּי
וּלְהַחֲזִירָהּ בִּי לֶעָתִיד לָבֹא: כָּל־זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה
בְּקִרְבִּי מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי

רִבּוֹן כָּל־הַמַּעֲשִׂים אֲדוֹן כָּל־הַנְּשָׁמוֹת בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר נְשָׁמוֹת לִפְגָרִים מֵתִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן לַשֶּׂכְוִי בִינָה לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי נָכְרִי:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עָבֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה:

הנשים אומרות בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשַׂנִי כִּרְצוֹנוֹ:

נק"ק מיץ מוסיפים בא"י אלהינו מלך העולם מגביה שפלים (עיין א"ח סי' מו):

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם פּוֹקֵחַ עִוְרִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַתִּיר אֲסוּרִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם זוֹקֵף כְּפוּפִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם רוֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה לִי כָּל־צָרְכִּי:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר הֵכִין מִצְעֲדֵי־גָבֶר:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל בִּגְבוּרָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל בְּתִפְאָרָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּעֲבִיר שֵׁנָה מֵעֵינָי וּתְנוּמָה מֵעַפְעַפָּי: וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּרְגִּילֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבְּקֵנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְאַל תְּבִיאֵנוּ לֹא לִידֵי חֵטְא וְלֹא לִידֵי עֲבֵרָה וְעָוֹן וְלֹא לִידֵי נִסָּיוֹן וְלֹא לִידֵי בִזָּיוֹן וְאַל תַּשְׁלֶט בָּנוּ יֵצֶר הָרָע וְהַרְחִיקֵנוּ מֵאָדָם רָע וּמֵחָבֵר

רַע וְדַבְּקֵנוּ בְּיֵצֶר הַטּוֹב וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים וְכוֹף אֶת יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֶּד־לָךְ וּתְנֵנוּ הַיּוֹם וּבְכָל־יוֹם לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל־רוֹאֵינוּ וְתִגְמְלֵנוּ חֲסָדִים טוֹבִים בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתַּצִּילֵנִי הַיּוֹם וּבְכָל־יוֹם מֵעַזֵּי פָנִים וּמֵעַזּוּת פָּנִים מֵאָדָם רָע וּמֵחָבֵר רָע וּמִשָּׁכֵן רָע וּמִפֶּגַע רָע וּמִשָּׂטָן הַמַּשְׁחִית מִדִּין קָשֶׁה וּמִבַּעַל דִּין קָשֶׁה בֵּין שֶׁהוּא בֶן־בְּרִית וּבֵין שֶׁאֵינוֹ בֶן־בְּרִית:

לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם יְרֵא שָׁמַיִם בְּסֵתֶר וּמוֹדֶה עַל־הָאֱמֶת וְדוֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ וְיַשְׁכֵּם וְיֹאמַר:

רִבּוֹן כָּל־הָעוֹלָמִים לֹא עַל־צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים· מָה אֲנַחְנוּ מֶה חַיֵּינוּ מֶה חַסְדֵּנוּ מַה־צִּדְקוֹתֵינוּ מַה־יְשׁוּעָתֵנוּ מַה־כֹּחֵנוּ מַה־גְּבוּרָתֵנוּ מַה־נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲלֹא כָּל־הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל כִּי רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם תֹּהוּ וִימֵי חַיֵּיהֶם הֶבֶל לְפָנֶיךָ· וּמוֹתַר הָאָדָם מִן־הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל:

אֲבָל אֲנַחְנוּ עַמְּךָ בְּנֵי בְרִיתֶךָ· בְּנֵי אַבְרָהָם אֹהַבְךָ שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ לּוֹ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה· זֶרַע יִצְחָק

יְחִידוֹ שֶׁנֶּעֱקַד עַל גַּב־הַמִּזְבֵּחַ ׃ עֲדַת יַעֲקֹב בִּנְךָ בְּכוֹרֶךָ שֶׁמֵּאַהֲבָתְךָ שֶׁאָהַבְתָּ אֹתוֹ וּמִשִּׂמְחָתְךָ שֶׁשָּׂמַחְתָּ־בּוֹ קָרָאתָ אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל וִישֻׁרוּן ׃

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְשַׁבֵּחֲךָ וּלְפָאֶרְךָ וּלְבָרֵךְ וּלְקַדֵּשׁ וְלָתֵת־שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לִשְׁמֶךָ ׃ אַשְׁרֵינוּ מַה־טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה־נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ וּמַה־יָּפָה יְרֻשָּׁתֵנוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁאֲנַחְנוּ מַשְׁכִּימִים וּמַעֲרִיבִים עֶרֶב וָבֹקֶר וְאוֹמְרִים פַּעֲמַיִם בְּכָל־יוֹם

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד ׃

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד ׃

רש"ל סי' נוהג לומ' כאן כל הפרש' הראשונ' של ק"ש, מפני שלפעמי' כשאומרי' קרובות מתעכבין בקריאת שמע עד אחר זמנה ובזה הוא יוצא ידי חובת ק"ש.

אַתָּה הוּא עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם אַתָּה הוּא מִשֶּׁנִּבְרָא הָעוֹלָם אַתָּה הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְאַתָּה הוּא לָעוֹלָם הַבָּא קַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ עַל מַקְדִּישֵׁי שְׁמֶךָ וְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בְּעוֹלָמֶךָ וּבִישׁוּעָתְךָ תָּרִים וְתַגְבִּיהַּ קַרְנֵנוּ בָּא״יְ מְקַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ בָּרַבִּים ׃

אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ וּבִשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים ׃ אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין אֱלֹהִים ׃ קַבֵּץ קוֶֹיךָ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־בָּאֵי עוֹלָם כִּי אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ ׃ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־

הָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר בָּם · וּמִי בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ
בָּעֶלְיוֹנִים אוֹ בַתַּחְתּוֹנִים שֶׁיֹּאמַר לְךָ מַה־תַּעֲשֶׂה · אָבִינוּ
שֶׁבַּשָּׁמַיִם עֲשֵׂה עִמָּנוּ חֶסֶד בַּעֲבוּר שִׁמְךָ הַגָּדוֹל שֶׁנִּקְרָא
עָלֵינוּ וְקַיֶּם־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מַה־שֶּׁכָּתוּב בָּעֵת הַהִיא אָבִיא
אֶתְכֶם וּבָעֵת קַבְּצִי אֶתְכֶם כִּי־אֶתֵּן אֶתְכֶם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה
בְּכֹל עַמֵּי הָאָרֶץ בְּשׁוּבִי אֶת־שְׁבוּתֵיכֶם לְעֵינֵיכֶם אָמַר יְיָ:

בס"ק אשכנז אומרים כאן ברכו' כתוב', יברכך, או דברי', ויש שא"א הפסוקי' והמשנ'.

שמות ל'

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ
נְחֹשֶׁת לְרָחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ
וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם: וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת־יְדֵיהֶם
וְאֶת־רַגְלֵיהֶם: בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ־מַיִם וְלֹא
יָמֻתוּ אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת לְהַקְטִיר אִשֶּׁה לַיהוָה:
וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמֻתוּ וְהָיְתָה לָהֶם חָק־עוֹלָם
לוֹ וּלְזַרְעוֹ לְדֹרֹתָם: וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי־בַד
יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת־הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־
הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדָיו
וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת־הַדֶּשֶׁן אֶל־מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם טָהוֹר:

במדב' כ"ח וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: צַו אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי
לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי
בְּמוֹעֲדוֹ: וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר
תַּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְמִימִם

שנים

שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד׃ אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם׃ וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין׃ עֹלַת תָּמִיד הָעֲשֻׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃ וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה׃ וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃

ויקרא א׳ י״א

וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃

אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם· כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָ אוֹתָם עַל יְדֵי מֹשֶׁה נְבִיאֶךָ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ׃

שמות ל׳ ל״ד

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ סַמִּים נָטָף ׀ וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה סַמִּים וּלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה׃ וְעָשִׂיתָ אֹתָהּ קְטֹרֶת רֹקַח מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ מְמֻלָּח טָהוֹר קֹדֶשׁ׃ וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק וְנָתַתָּה מִמֶּנָּה לִפְנֵי הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם׃ וְנֶאֱמַר וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת־הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה׃ וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת־הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם׃

תנו רבנן פטום הקטורת, הצרי והצפורן החלבנה והלבונה משקל שבעים שבעים מנה. מור וקציעה שבולת נרד וכרכום, משקל ששה עשר ששה עשר מנה, הקושט שנים עשר, וקלופה שלשה, וקנמון תשעה, בורית כרשינה תשעה קבין. יין קפריסין, סאין תלתא וקבין תלתא, ואם אין לו יין קפריסין, מביא חמר חורין עתיק, מלח סדומית רובע הקב, מעלה עשן כל שהוא. רבי נתן אומר אף כפת הירדן כל שהוא ואם נתן בה דבש פסלה. ואם חסר אחת מכל סמניה חייב מיתה:

רבן שמעון בן גמליאל אומר, הצרי אינו אלא שרף, הנוטף מעצי הקטף. בורית כרשינה ששפין בה את הצפורן, כדי שתהא נאה. יין קפריסין ששורין בו את הצפורן, מפני שהיא עזה. והלא מי רגלים יפין לה, אלא שאין מכניסין מי רגלים בעזרה, מפני הכבוד:

תניא רבי נתן אומר כשהוא שוחק אומר הדק היטיב הדק מפני שהקול יפה לבשמים, פטמה לחצאין כשרה לשליש ולרביע לא שמענו. אמר רבי יהודה זה הכלל, אם כמדתה, כשרה לחצאין, ואם חסר אחת מכל סמניה חייב מיתה:

תני בר קפרא אחת לששים או לשבעים שנה היתה באת של שירים לחצאין. עוד תני בר קפרא, אלו היה נותן בה קורטב של דבש אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה, ולמה אין מערבין בה דבש, מפני שהתורה אמרה כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה ליי:

יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה: וְעָרְבָה לַייָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

תפלת רבי נחוניה בן הקנה.

אָנָּא בְּכֹחַ גְּדֻלַּת יְמִינְךָ תַּתִּיר צְרוּרָה· אבג״יתץ

קַבֵּל רִנַּת עַמְּךָ שַׂגְּבֵנוּ טַהֲרֵנוּ נוֹרָא· קרע״שטן

נָא גִבּוֹר דּוֹרְשֵׁי יִחוּדְךָ כְּבָבַת שָׁמְרֵם· נגד״יכש

בָּרְכֵם טַהֲרֵם רַחֲמֵם צִדְקָתְךָ תָּמִיד גָּמְלֵם· בטר״צתג

חֲסִין קָדוֹשׁ בְּרוֹב טוּבְךָ נַהֵל עֲדָתֶךָ· חקב״טנע

יָחִיד גֵּאֶה לְעַמְּךָ פְּנֵה זוֹכְרֵי קְדֻשָּׁתֶךָ· יגל״פזק

שַׁוְעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ יוֹדֵעַ תַּעֲלֻמוֹת· שקו״צית

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

פרשת מוספין למדנר כ״ח פ׳. וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

איזהו מקומן פרק נשנה׳ לטוב, וכן כריית׳ דר׳ ישמעאל לכן צריך ללמדו ע״כן הפי׳. זבחים פ״ה.

א אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן שֶׁל זְבָחִים קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל־בֵּין הַבַּדִּים וְעַל הַפָּרֹכֶת וְעַל־מִזְבַּח הַזָּהָב מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אִם־לֹא נָתַן לֹא עִכֵּב: ב פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל־הַפָּרֹכֶת וְעַל־מִזְבַּח הַזָּהָב מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אִם־לֹא נָתַן לֹא־עִכֵּב אֵלּוּ וָאֵלּוּ נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדָּשֶׁן: ג חַטֹּאת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד אֵלּוּ הֵן חַטֹּאת הַצִּבּוּר שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשֶׁל מוֹעֲדוֹת שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת: כֵּיצַד עָלָה בַכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב וּבָא־לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית· מִזְרָחִית צְפוֹנִית· צְפוֹנִית מַעֲרָבִית· מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית· שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי· וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן־הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל־מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד־חֲצוֹת: ד הָעוֹלָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָהּ בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָהּ בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָהּ טָעוּן שְׁתֵּי

מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע וּטְעוּנָה הַפְשֵׁט וְנִתּוּחַ וְכָלִיל לָאִשִּׁים: ה זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר וַאֲשָׁמוֹת · אֵלּוּ הֵן אֲשָׁמוֹת אֲשַׁם גְּזֵלוֹת אֲשַׁם מְעִילוֹת אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה אֲשַׁם נָזִיר אֲשַׁם מְצוֹרָע אָשָׁם תָּלוּי · שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע · וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל־מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת: ו הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע · וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר לְכָל אָדָם בְּכָל מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת: הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם: ז שְׁלָמִים קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־הָעִיר לְכָל־אָדָם בְּכָל־מַאֲכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד: הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם: ח הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אֶחָת · וּבִלְבַד שֶׁיִּתֵּן כְּנֶגֶד הַיְסוֹד: שִׁנָּה בַאֲכִילָתָן הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים וְהַמַּעֲשֵׂר לְכָל־אָדָם וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־הָעִיר בְּכָל־מַאֲכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד · הַפֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַלַּיְלָה וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד־חֲצוֹת וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָו וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי:

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת: מִקַּל וָחֹמֶר וּמִגְּזֵרָה שָׁוָה · מִבִּנְיַן אָב מִכָּתוּב אֶחָד · וּמִבִּנְיַן אָב מִשְּׁנֵי כְתוּבִים · מִכְּלָל וּפְרָט וּמִפְּרָט

וּכְלָל· כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט· מִכְּלָל שֶׁהוּא צָרִיךְ לִפְרָט· וּמִפְּרָט שֶׁהוּא צָרִיךְ לִכְלָל· כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא מִן־הַכְּלָל לְלַמֵּד לֹא לְלַמֵּד עַל־עַצְמוֹ יָצָא אֶלָּא לְלַמֵּד עַל־הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא· כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טוֹעַן אֶחָד שֶׁהוּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחֲמִיר· כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טוֹעַן אַחֵר שֶׁלֹּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר· כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִדּוֹן בַּדָּבָר הֶחָדָשׁ אִי אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִירוֹ לִכְלָלוֹ עַד שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ הַכָּתוּב לִכְלָלוֹ בְּפֵרוּשׁ· דָּבָר הַלָּמֵד מֵעִנְיָנוֹ· וְדָבָר הַלָּמֵד מִסּוֹפוֹ· וְכֵן שְׁנֵי כְתוּבִים הַמַּכְחִישִׁים זֶה אֶת־זֶה עַד שֶׁיָּבוֹא הַכָּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְיַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם:

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

בודקים הטלית ומתעטפים מעומד, ויברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהִתְעַטֵּף בַּצִּיצִת:

ויכסה ראשו בטלית ויאמר ד׳ פסוקים אלו:

מַה־יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן:
יִרְוְיֻן מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַשְׁקֵם:
כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה־אוֹר:
מְשׁוֹךְ חַסְדְּךָ לְיֹדְעֶיךָ וְצִדְקָתְךָ לְיִשְׁרֵי־לֵב:

ברוך שאמר יש לנגן בקול נעים, וצריך לאמרו בעמידה, וידקדק בקריאתו כמו גבי ק"ש. ואסור להפסיק מתחילת ב"ש עד לאחר י"ח, ואפילו לברך הטוב, אבל לקדושה ולברכו דהיינו לומר ברוך ה' המבורך לעולם ועד, ולתיבות מודים אנחנו לך, ולקדיש דהיינו לומר יהא שמי' רבא עד יתברך, וגם לעניית אמן אחר דאמירן בעלמא ולעניית אמן אחר האל הקדוש ואחר שומע תפלה, מפסיק, אבל לשאר אמן לא יפסיק.

אם בא לבית הכנסת ומצא הצבור בסוף פסוקי דזמר' אומר ברוך שאמר עד מהולל בתשבחות ואח"כ תהל' לדוד עד מעת' ועד עולם הללוי', ואח"כ הללו את ה' מן השמים עד עם קרובו הללוי', ואח"כ הללו אל בקדשו עד כל הנשמ' תהלל יה הללוי', ואח"כ ישתבח, ואם יש לו שהות יותר יאמר הודו לה' עד והוא רחום וידלג עד והוא רחום שקודם אשרי יושבי כדי שיתפלל עם הצבור. ואם אין שהות כלל לא יאמר רק ברוך שאמר ותהל' לדוד וישתבח; ואם כבר התחילו יוצר אור ואין שהות לומר אפילו בדלוג יתחיל ברכת יוצר אור ויקרא ק"ש עם ברכותי' ויתפלל י"ח עם הצבור ואחר י"ח יתחיל הודו לה' וכו' עד ישתבח ולא יאמר ישתבח, ויש אנשים כשבאים לבית הכנסת והצבור מתחילין יוצר אור המה ג"כ מתחילים ישתבח עמהם וזה איסור גמור כי ישתבח נתקן להיות סוף פסוקי דזמרה וברוך שאמר הוא ההתחלה וא"כ אם לא אמר קצת פסוקי דזמרה האיך יאמר ישתבח? לכן טוב ונכון להתחיל יוצר אור.

אם בא לבה"כ ובתוך שיבדוק הציצי' מתחילין הצבו' יוצר אור טוב שיתפלל עם הצבור ולא יבדוק הציצי' ויסמוך על הרוב וחזקתו בדוק. ויאחז הב' ציצי' שלפניו בידו השמאלית בשעת אמירת ב"ש וכשיסיי' בתשבחות ינשקם ויניחם בנחת מידו.

כתוב בשל"ה, קודם ברוך שאמר צריך לאמר בפה מלא:

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קב"ה ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם · בָּרוּךְ הוּא · בָּרוּךְ עוֹשֶׂה בְרֵאשִׁית · בָּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה · בָּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם · בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הָאָרֶץ · בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת · בָּרוּךְ מְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לִירֵאָיו · בָּרוּךְ חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח · בָּרוּךְ פּוֹדֶה וּמַצִּיל בָּרוּךְ שְׁמוֹ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם · הָאֵל הָאָב הָרַחֲמָן הַמְהֻלָּל בְּפִי עַמּוֹ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר בִּלְשׁוֹן חֲסִידָיו וַעֲבָדָיו · וּבְשִׁירֵי

דָּוִד עַבְדֶּךָ נְהַלֶּלְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בִּשְׁבָחוֹת וּבִזְמִירוֹת
נְגַדֶּלְךָ וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וְנַזְכִּיר שִׁמְךָ וְנַמְלִיכְךָ
מַלְכֵּנוּ אֱלֹהֵינוּ יָחִיד חֵי הָעוֹלָמִים׃ מֶלֶךְ מְשֻׁבָּח
וּמְפֹאָר עֲדֵי־עַד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת׃

דה״א ט״ז

הוֹדוּ לַיְיָ קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו׃
שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ־לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל־נִפְלְאֹתָיו׃
הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְיָ׃
דִּרְשׁוּ יְיָ וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד׃ זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו
אֲשֶׁר עָשָׂה מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי־פִיהוּ׃ זֶרַע יִשְׂרָאֵל
עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו׃ הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־
הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו׃ זִכְרוּ לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה
לְאֶלֶף דּוֹר׃ אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ
לְיִצְחָק׃ וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית
עוֹלָם׃ לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶרֶץ־כְּנָעַן חֶבֶל
נַחֲלַתְכֶם׃ בִּהְיוֹתְכֶם מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים
בָּהּ׃ וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי וּמִמַּמְלָכָה אֶל־עַם
אַחֵר׃ לֹא־הִנִּיחַ לְאִישׁ לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם
מְלָכִים׃ אַל־תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי אַל־
תָּרֵעוּ׃ שִׁירוּ לַיְיָ כָּל־הָאָרֶץ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־אֶל־
יוֹם יְשׁוּעָתוֹ׃ סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת־כְּבוֹדוֹ בְּכָל־

הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו: כִּי גָדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד
וְנוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים: כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים
אֱלִילִים וַייָ שָׁמַיִם עָשָׂה: הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עֹז
וְחֶדְוָה בִּמְקֹמוֹ: הָבוּ לַייָ מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ
לַייָ כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַייָ כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה
וּבֹאוּ לְפָנָיו הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: חִילוּ
מִלְּפָנָיו כָּל־הָאָרֶץ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט:
יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ
מָלָךְ: יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ יַעֲלֹץ הַשָּׂדֶה וְכָל־
אֲשֶׁר־בּוֹ: אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יְיָ כִּי־בָא
לִשְׁפּוֹט אֶת־הָאָרֶץ: הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ: וְאִמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ
וְהַצִּילֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ
לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעֹלָם וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אָמֵן
וְהַלֵּל לַייָ: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ
לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ: וְהוּא
רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב
אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ: אַתָּה יְיָ לֹא־תִכְלָא
רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנִי:
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: תְּנוּ עֹז

לאלהים

לאלהים על־ישראל גאותו ועזו בשחקים: נורא אלהים ממקדשיך אל ישראל הוא נותן עז ותעצמות לעם ברוך אלהים: אל־נקמות יי אל נקמות הופיע: הנשא שופט הארץ השב גמול על־גאים: ליי הישועה על־עמך ברכתך סלה: יי צבאות עמנו משגב־לנו אלהי יעקב סלה: יי צבאות אשרי אדם בטח בך: יי הושיעה המלך יעננו ביום־קראנו: הושיעה את־עמך וברך את־נחלתך ורעם ונשאם עד־העולם: נפשנו חכתה ליי עזרנו ומגננו הוא: כי־בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו: יהי־חסדך יי עלינו כאשר יחלנו לך: הראנו יי חסדך וישעך תתן־לנו: קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך: אנכי יי אלהיך המעלך מארץ מצרים הרחב־פיך ואמלאהו: אשרי העם שככה לו אשרי העם שיי אלהיו: ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתך אשירה ליי כי גמל עלי:

ראיתי בספר המנהיג לאבן הירחי שאמר: בצרפת נהגו לדלג בשבתות וי"ט מזמור לתודה וכן בדין שהיו אומרין אותו בזמן הבית על הקרבת התודה שהיו מביאין ד' הצריכין להודות ואיכה קריבה בשבת וי"ט דנדרים ונדבות אין קריבין בהם, אבל בפרובנצא וספרד אומרין אותו ולא יתכן, עכ"ל, והר"ד אבודרהם ייסב מנהג ספרד, אכן מנהגנו שלא לאמרו לא בשבת וי"ט וערב י"כ גם לא בע"פ וחה"מ של פסח, אכן בק"ק פדלגי' רק שתי התיבות מזמור לתודה ומתחילי' הריעו ליי וגו'.

בשבת וביום טוב מוסיפים מזמורים אלו ונכולין וק״ק אלבנו גם נהוגגים לגמ.

יט

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ׃ יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר וְלַיְלָה לְּלַיְלָה יְחַוֶּה־דָּעַת׃ אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם׃ בְּכָל־הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם־אֹהֶל בָּהֶם׃ וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח׃ מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל־קְצוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ׃ תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי׃ פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב מִצְוַת יְהוָה בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם׃ יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד מִשְׁפְּטֵי־יְהוָה אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו׃ הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים׃ גַּם־עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם בְּשָׁמְרָם עֵקֶב רָב׃ שְׁגִיאוֹת מִי־יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי׃ גַּם מִזֵּדִים חֲשֹׂךְ עַבְדֶּךָ אַל־יִמְשְׁלוּ־בִי אָז אֵיתָם וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי׃

לד לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת־טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ׃

אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי׃

בַּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ׃

גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃

דָּרַשְׁתִּי אֶת־יְהוָה וְעָנָנִי וּמִכָּל־מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי׃

הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל־יֶחְפָּרוּ׃

זֶה עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ׃

חֹנֶה מַלְאַךְ־יְהוָה סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם׃

טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב יְהוָה אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה־בּוֹ׃

יְראוּ אֶת־יְהוָה קְדֹשָׁיו כִּי־אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו:
כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב:
לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ־לִי יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם:
מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב:
נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה:
סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה־טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ:
עֵינֵי יְהוָה אֶל־צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל־שַׁוְעָתָם:
פְּנֵי יְהוָה בְּעֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם:
צָעֲקוּ וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָם הִצִּילָם:
קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב וְאֶת־דַּכְּאֵי־רוּחַ יוֹשִׁיעַ:
רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְהוָה:
שֹׁמֵר כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה:
תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ:
פֹּדֶה יְהוָה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל־הַחֹסִים בּוֹ:

צ תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר: בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה־אֵל: תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי־אָדָם: כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה: זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף: בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ: כִּי־כָלִינוּ בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ: שַׁתָּ עֲוֺנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ: כִּי כָל־יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְמוֹ־הֶגֶה: יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם

---

*) פר' נקודות פמלקמוס והא' נעלם. °) שתה ק'.

בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן כִּי גָז חִישׁ
וַנָּעֻפָה: מִי־יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ: לִמְנוֹת יָמֵינוּ
כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב חָכְמָה: שׁוּבָה יְהֹוָה עַד־מָתָי וְהִנָּחֵם עַל־
עֲבָדֶיךָ: שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל־יָמֵינוּ:
שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: יֵרָאֶה אֶל־עֲבָדֶיךָ
פָעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל־בְּנֵיהֶם: וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ
וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:
צא יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן: אֹמַר לַיהֹוָה מַחְסִי
וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ: כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר
הַוּוֹת: בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה
אֲמִתּוֹ: לֹא־תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם: מִדֶּבֶר
בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם: יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף
וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת
רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי־אַתָּה יְהֹוָה מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ:
לֹא־תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא־יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ: כִּי מַלְאָכָיו
יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ: עַל־כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן
תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ: עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר
וְתַנִּין: כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע שְׁמִי:
יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ:
אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי: ארך ימים וכו'.

קלה הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהֹוָה הַלְלוּ עַבְדֵי יְהֹוָה: שֶׁעֹמְדִים
בְּבֵית יְהֹוָה בְּחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹהֵינוּ: הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב יְהֹוָה זַמְּרוּ
לִשְׁמוֹ כִּי נָעִים: כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי
אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהֹוָה וַאֲדֹנֵינוּ מִכָּל־אֱלֹהִים: כָּל אֲשֶׁר־

חֵפֶץ יְהוָה עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיַּמִּים וְכָל־תְּהֹמוֹת׃
מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה מוֹצֵא־רוּחַ
מֵאוֹצְרוֹתָיו׃ שֶׁהִכָּה בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה׃
שָׁלַח ׀ אוֹתֹת וּמֹפְתִים בְּתוֹכֵכִי מִצְרָיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־
עֲבָדָיו׃ שֶׁהִכָּה גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג מְלָכִים עֲצוּמִים׃ לְסִיחוֹן ׀
מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּלְכֹל מַמְלְכוֹת כְּנָעַן׃
וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ׃ יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
יְהוָה זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר׃ כִּי־יָדִין יְהוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו יִתְנֶחָם׃
עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם׃ פֶּה־לָהֶם וְלֹא
יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ׃ אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יַאֲזִינוּ אַף
אֵין־יֶשׁ־רוּחַ בְּפִיהֶם׃ כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ
בָּהֶם׃ בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ
אֶת־יְהוָה׃ בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה יִרְאֵי יְהוָה בָּרְכוּ
אֶת־יְהוָה׃ בָּרוּךְ יְהוָה ׀ מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ׃

הודו, זה הוא הלל הגדול, והלל של ר"ח וי"ט הוא הלל המצרי. ברכות דף ד' וכ"ו ופסחים קי"ח.

קלו הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְעֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם בִּתְבוּנָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְרֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
אֶת־הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמֶמְשְׁלוֹת בַּלָּיְלָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְמַכֵּה מִצְרַיִם בִּבְכוֹרֵיהֶם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃

וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְגֹזֵר יַם־סוּף לִגְזָרִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְהֶעֱבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנִעֵר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ בְיַם־סוּף כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמַכֵּה מְלָכִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנָתַן אַרְצָם לְנַחֲלָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר־לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
נֹתֵן לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמָיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

לג רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה: הוֹדוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ־לוֹ: שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה: כִּי־יָשָׁר דְּבַר־יְהוָה וְכָל־מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה: אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ: בִּדְבַר יְהוָה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־צְבָאָם: כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם נֹתֵן בְּאֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת: יִירְאוּ מֵיְהוָה כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל: כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד: יְהוָה הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא

מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת
לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר: אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהָיו הָעָם׀ בָּחַר
לְנַחֲלָה לוֹ: מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְהוָה רָאָה אֶת־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם:
מִמְּכוֹן־שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: הַיֹּצֵר יַחַד
לִבָּם הַמֵּבִין אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם: אֵין הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרָב־חָיִל
גִּבּוֹר לֹא־יִנָּצֵל בְּרָב־כֹּחַ: שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ
לֹא יְמַלֵּט: הִנֵּה עֵין יְהוָה אֶל־יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: לְהַצִּיל
מִמָּוֶת נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב: נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיהוָה עֶזְרֵנוּ
וּמָגִנֵּנוּ הוּא: כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ:
יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ:

צב מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר
לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת:
עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי
יְהוָה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה
מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־
יָבִין אֶת־זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים׀ כְּמוֹ־עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָה:
כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְהוָה כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן:
וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי:
צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית
יְהוָה בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים
וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָה צוּרִי וְלֹא־עַלָתָה בּוֹ: ע׳ קי

צג יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן

תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת ׀ יְהוָה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת ׀ מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָה: עֵדֹתֶיךָ ׀ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹּדֶשׁ *) יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ: רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם ׀ יְיָ עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: יְיָ שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְיָ זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר: יְיָ בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ מָלָךְ: יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ ׀ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ גוֹיִם מֵאַרְצוֹ: יְיָ הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֶב־אִישׁ ׀ וַעֲצַת יְיָ הִיא תָקוּם: עֲצַת יְיָ לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר: כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה ׀ וַיַּעֲמֹד: כִּי־בָחַר יְיָ בְּצִיּוֹן אִוָּהּ לְמוֹשָׁב לוֹ: כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי ׀ לֹא־יִטֹּשׁ יְיָ עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: וְהוּא רַחוּם ׀ יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ:

*) מכיק א׳.

*) נאוה קדש הנ׳ בקמץ והא׳ בפ״פ ופסק׳ דגוש בכ״י מדויק וד״י וכן עיקר וכ״כ רד״ק.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:
אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמה תְּהִלָּה לְדָוִד

אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
גָּדוֹל יְהֹוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר:
דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ:
הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה:
וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלּוֹתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: יתיר ו'.
זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ:
חַנּוּן וְרַחוּם יְהֹוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדוֹל־חָסֶד: יתיר ו'.
טוֹב־יְהֹוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו:
יוֹדוּךָ יְהֹוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה:
כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ:
לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ:
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר:
סוֹמֵךְ יְהֹוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים:
עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ:
פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ* וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן:
צַדִּיק יְהֹוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו:
קָרוֹב יְהֹוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת:
רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם:
שׁוֹמֵר יְהֹוָה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד:

*) פותח את ידך ר"ת פאי כמנין הויה אדני וס"ת חתך והוא שם של פרנסה.

תְּהִלַּת יְהֹוָה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃
קט״ו י״ח וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

קמו הַלְלוּיָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת־יְהֹוָה׃ אֲהַלְלָה יְהֹוָה בְּחַיָּי
אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי׃ אַל־תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן־אָדָם שֶׁאֵין
לוֹ תְשׁוּעָה׃ תֵּצֵא רוּחוֹ יָשֻׁב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ
עֶשְׁתֹּנֹתָיו׃ אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ עַל־יְהֹוָה אֱלֹהָיו׃
עֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם הַשֹּׁמֵר
אֱמֶת לְעוֹלָם׃ עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לַעֲשׁוּקִים נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים
יְהֹוָה מַתִּיר אֲסוּרִים׃ יְהֹוָה פֹּקֵחַ עִוְרִים יְהֹוָה זֹקֵף כְּפוּפִים
יְהֹוָה אֹהֵב צַדִּיקִים׃ יְהֹוָה שֹׁמֵר אֶת־גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה
יְעוֹדֵד וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת׃ יִמְלֹךְ יְהֹוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ
צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

קמז הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־נָעִים נָאוָה תְהִלָּה׃
בֹּנֵה יְרוּשָׁלַםִ יְהֹוָה נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס׃ הָרֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב
וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם׃ מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת
יִקְרָא׃ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר׃
מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהֹוָה מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי־אָרֶץ׃ עֱנוּ לַיהֹוָה
בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְכִנּוֹר׃ הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעָבִים
הַמֵּכִין לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר׃ נוֹתֵן לִבְהֵמָה
לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ׃ לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ
לֹא־בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה׃ רוֹצֶה יְהֹוָה אֶת־יְרֵאָיו אֶת־
הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ׃ שַׁבְּחִי יְרוּשָׁלַםִ אֶת־יְהֹוָה הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ
צִיּוֹן׃ כִּי־חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ׃ הַשָּׂם

גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ: הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ עַד־מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ: הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר כְּפוֹר כָּאֵפֶר יְפַזֵּר: מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְפִתִּים לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי־יַעֲמֹד: יִשְׁלַח־דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־מָיִם: מַגִּיד דְּבָרָו לְיַעֲקֹב חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל: לֹא עָשָׂה כֵן ׀ לְכָל־גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל־יְדָעוּם הַלְלוּיָהּ: *) דבריו ק׳.

קמח הַלְלוּיָהּ ׀ הַלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים: הַלְלוּהוּ כָל־מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָּל־צְבָאָו: הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ הַלְלוּהוּ כָּל־כּוֹכְבֵי אוֹר: הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמָיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר ׀ מֵעַל הַשָּׁמָיִם: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי הוּא צִוָּה וְנִבְרָאוּ: וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם חָק־נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר: הַלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הָאָרֶץ תַּנִּינִים וְכָל־תְּהֹמוֹת: אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֶג וְקִיטוֹר רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ: הֶהָרִים וְכָל־גְּבָעוֹת עֵץ פְּרִי וְכָל־אֲרָזִים: הַחַיָּה וְכָל־בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף: מַלְכֵי־אֶרֶץ וְכָל־לְאֻמִּים שָׂרִים וְכָל־שֹׁפְטֵי אָרֶץ: בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם־נְעָרִים: יְהַלְלוּ ׀ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן ׀ לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ: *) צבאיו ק׳.

קמט הַלְלוּיָהּ ׀ שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים: יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּנֵי צִיּוֹן יָגִילוּ בְמַלְכָּם: יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ־לוֹ: כִּי־רוֹצֶה יְהוָה בְּעַמּוֹ יְפָאֵר עֲנָוִים בִּישׁוּעָה: יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ

עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם: רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם: לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַּגּוֹיִם תּוֹכֵחוֹת בַּל־אֻמִּים: לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִּים וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל: לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כָּתוּב הָדָר הוּא לְכָל־חֲסִידָיו הַלְלוּיָהּ:

קנ הַלְלוּיָהּ׀ הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ: הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר: הַלְלוּהוּ בְתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָב: הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ: כ״ה ת״י ה:

בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן׀ וְאָמֵן: בָּרוּךְ יְיָ׀ מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָםִ הַלְלוּיָהּ: בָּרוּךְ׀ יְיָ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ: וּבָרוּךְ׀ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כֹּל־הָאָרֶץ אָמֵן׀ וְאָמֵן:

צריך לעמוד קודם שיתחיל ויברך, ויעמוד עד אתה הוא וכו׳.
ד״ה א׳ כ״ט.

וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת־יְיָ לְעֵינֵי כָּל־הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם: לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל׀ לְרֹאשׁ: וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל: וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ: נחמי׳ ט׳ אַתָּה הוּא יְיָ לְבַדֶּךָ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צְבָאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיַּמִּים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת־כֻּלָּם

וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים: אַתָּה הוּא יְיָ הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בְּאַבְרָם וְהוֹצֵאתוֹ מֵאוּר כַּשְׂדִּים וְשַׂמְתָּ
שְּׁמוֹ אַבְרָהָם: וּמָצָאתָ אֶת־לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ וְכָרוֹת עִמּוֹ
הַבְּרִית לָתֵת אֶת־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי הָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי
וְהַיְבוּסִי וְהַגִּרְגָּשִׁי לָתֵת לְזַרְעוֹ וַתָּקֶם אֶת־דְּבָרֶיךָ כִּי צַדִּיק
אָתָּה: וַתֵּרֶא אֶת־עֳנִי אֲבֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם וְאֶת־זַעֲקָתָם שָׁמַעְתָּ
עַל־יַם־סוּף: וַתִּתֵּן אֹתֹת וּמֹפְתִים בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו
וּבְכָל־עַם אַרְצוֹ כִּי יָדַעְתָּ כִּי הֵזִידוּ עֲלֵיהֶם וַתַּעַשׂ־לְךָ שֵׁם
כְּהַיּוֹם הַזֶּה: וְהַיָּם בָּקַעְתָּ לִפְנֵיהֶם וַיַּעַבְרוּ בְתוֹךְ־הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה
וְאֶת־רֹדְפֵיהֶם הִשְׁלַכְתָּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־אֶבֶן בְּמַיִם עַזִּים:

וַיּוֹשַׁע יְהוָֹה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם וַיַּרְא
יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־שְׂפַת הַיָּם: וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל
אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָֹה בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ הָעָם
אֶת־יְהוָֹה וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָֹה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ:

שירת הים צריך לאמרה מעומד בשמחה ובכוונה ובנגון הטעמים כמו בספר תורה.

אָז יָשִׁיר־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָֹה וַיֹּאמְרוּ
לֵאמֹר אָשִׁירָה לַיהוָֹה כִּי־גָאֹה גָּאָה סוּס
וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם: עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי
לִישׁוּעָה זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ אֱלֹהֵי
אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ: יְהוָֹה אִישׁ מִלְחָמָה יְהוָֹה
שְׁמוֹ: מַרְכְּבֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם וּמִבְחַר
שָׁלִשָׁיו טֻבְּעוּ בְיַם־סוּף: תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־
אָבֶן: יְמִינְךָ יְהוָֹה נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ
יְהוָֹה תִּרְעַץ אוֹיֵב: וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס

קָמֶיךָ תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ: וּבְרוּחַ
אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ נֵד
נֹזְלִים קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֶב־יָם: אָמַר
אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל תִּמְלָאֵמוֹ
נַפְשִׁי אָרִיק חַרְבִּי תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי: נָשַׁפְתָּ
בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם
אַדִּירִים: מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי
כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה
פֶלֶא: נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ: נָחִיתָ
בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ גָּאָלְתָּ נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל־נְוֵה
קָדְשֶׁךָ: שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן חִיל
אָחַז יֹשְׁבֵי פְּלָשֶׁת: אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי
אֱדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד נָמֹגוּ
כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן: תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה
וָפַחַד בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן עַד־
יַעֲבֹר עַמְּךָ יְהֹוָה עַד־יַעֲבֹר עַם־זוּ
קָנִיתָ: תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן
לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְהֹוָה מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ
יָדֶיךָ: יְהֹוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ
יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב יי עלהם את מי הים. ובני ישרא׳ הלכו ביבשה בתוך הים:
כִּי לַייָ הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם: וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן
לִשְׁפֹּט אֶת־הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַייָ הַמְּלוּכָה: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ
עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:
וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

נִשְׁמַת כָּל־חַי תְּבָרֵךְ אֶת־שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃ וְרוּחַ כָּל־בָּשָׂר תְּפָאֵר וּתְרוֹמֵם זִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד׃ מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם אַתָּה אֵל׃ וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ פּוֹדֶה וּמַצִּיל וּמְפַרְנֵס וּמְרַחֵם בְּכָל־עֵת צָרָה וְצוּקָה אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה׃ אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים׃ אֱלוֹהַּ כָּל־בְּרִיּוֹת אֲדוֹן כָּל־תּוֹלָדוֹת הַמְהֻלָּל *בְּרֹב הַתִּשְׁבָּחוֹת °הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים׃ וַיְיָ לֹא־יָנוּם וְלֹא־יִישָׁן׃ הַמְעוֹרֵר יְשֵׁנִים *וְהַמֵּקִיץ נִרְדָּמִים וְהַמֵּשִׂיחַ אִלְּמִים׃ וְהַמַּתִּיר אֲסוּרִים וְהַסּוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְהַזּוֹקֵף כְּפוּפִים׃ לְךָ לְבַדְּךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים׃ אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כַּהֲמוֹן גַּלָּיו וְשִׂפְתוֹתֵינוּ שֶׁבַח כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ׃ וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ׃ וְיָדֵינוּ פְרוּשׂוֹת כְּנִשְׁרֵי שָׁמָיִם׃ וְרַגְלֵינוּ קַלּוֹת כָּאַיָּלוֹת׃ אֵין אֲנַחְנוּ מַסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ וּלְבָרֵךְ אֶת־שְׁמֶךָ׃ עַל־אַחַת מֵאָלֶף

---

*) ברוב התשבחות, טעמו בריבוי התשבחות, כלומר בכל התשבחות ואף שהם רבים, וזה שימוש מלת רוב בלשון עברי להורות על ריבוי הכלל, וזה טעם ורוב עצמותי הפחיד (איוב ד׳ י״ד), כבוד עשרו ורוב בניו (אסתר ה׳ י״א) ריבוי בניו, ואמנם רז״ל הרגילו להשתמש בו בענין אחר באמרם רובו ככולו, והוצרכתי להעיר כאן על הענין הזה להניח דעת המתקשים בזה.

°) המנהג, הה׳ רפה כמו המטהר (ויקר׳ יד י״א) וכן משפט הלשון להרפות הה׳ בשפ׳ הפעל בפתח.

*) והמקיץ נ״י והמעיר.

אֶלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי° רְבָבוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת
שֶׁעָשִׂיתָ עִם־אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ: מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ בְּרָעָב זַנְתָּנוּ
וּבְשָׂבָע כִּלְכַּלְתָּנוּ· מֵחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ· וּמִדֶּבֶר
מִלַּטְתָּנוּ וּמֵחֳלָיִם רָעִים וְנֶאֱמָנִים דִּלִּיתָנוּ: עַד־
הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ· וְלֹא־עֲזָבוּנוּ חֲסָדֶיךָ· וְאַל־
תִּטְּשֵׁנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לָנֶצַח: עַל־כֵּן אֵבָרִים שֶׁפִּלַּגְתָּ
בָּנוּ· וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנָּפַחְתָּ בְּאַפֵּינוּ וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר
שַׂמְתָּ בְּפִינוּ: הֵן הֵם יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ
וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת־שִׁמְךָ
מַלְכֵּנוּ: כִּי כָל־פֶּה לְךָ יוֹדֶה· וְכָל־לָשׁוֹן לְךָ
תִשָּׁבַע· וְכָל־בֶּרֶךְ לְךָ תִכְרַע· וְכָל־קוֹמָה
לְפָנֶיךָ תִשְׁתַּחֲוֶה· וְכָל־לְבָבוֹת יִירָאוּךָ· וְכָל־
קֶרֶב וּכְלָיוֹת יְזַמְּרוּ לִשְׁמֶךָ· כַּדָּבָר שֶׁכָּתוּב כָּל
עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ מִי כָמוֹךָ· מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק
מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ: מִי יִדְמֶה־לָּךְ וּמִי
יִשְׁוֶה־לָּךְ וּמִי יַעֲרָךְ־לָךְ· הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר
וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: נְהַלֶּלְךָ
וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וּנְבָרֵךְ אֶת־שֵׁם קָדְשֶׁךָ·
כָּאָמוּר לְדָוִד בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְיָ וְכָל־קְרָבַי
אֶת־שֵׁם קָדְשׁוֹ:

האל

°) ורבי׳ נ״א ורבו רבבות רבבות הטובות.

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ: הַגָּדוֹל בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ:
הַגִּבּוֹר לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ:

תפלה לש"ץ הנדפסת כאן בהרבה מחזורים השמטתי מהכא, כי שאלתי את פי רבותי והורו שאסור להפסיק כאן בשום דבור; לכן הדפסתי אותה לבדה בתחלת הכרך הזה ויוכל הש"ץ לאמרה קודם ברוך שאמר.

הַמֶּלֶךְ:

*)יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא:

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ· וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה: בְּפִי

יְשָׁרִים תִּתְרוֹמָם: וּבְדִבְרֵי

צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ: וּבִלְשׁוֹן

חֲסִידִים תִּתְקַדָּשׁ: וּבְקֶרֶב

קְדוֹשִׁים תִּתְהַלָּל:

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן־יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

ישתבח

*) יושב על כסא רם ונשא, כן מנהגנו לומר בר"ה וביה"כ יושב בלא ה' בראש, וכן הגירסא בכל ספרי הדפוס אשר ראיתי. ואולם בכל כתבי יד אשר לי הגירסא היושב בה' בראש. ועיין בסדור של הר"ל הירץ טריוויש, בסדר ר"ה.

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים: הש"ץ אומר ח"ק.

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר.

זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

בשעה שהש"ץ אומר ברכו אומרים הקהל יתברך.

ש"ץ בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

פותחים הארון בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הַפּוֹתֵחַ לָנוּ שַׁעֲרֵי רַחֲמִים. וּמֵאִיר עֵינֵי הַמְחַכִּים לִסְלִיחָתוֹ. יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל:

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

סוגרים הארון.

חו"ק סלח לגוי קדוש• ביום קדוש• מרום וקדוש:

חו"ק חטאנו צורנו• סלח לנו יוצרנו:

כתב מהרי"ל: כשצבור אומר אז ביום כפור וכו' עד בבית הועדה והש"ץ אומר בסלחך שהוא חרוז אות ב', כשצבור אומר חרוזי אות ג' וד' והיינו מן גברו מעתים עד אור וסלח הש"ץ אומר חרוז אות ד' דובבו בתחנון וכו', ועד"ז כל הפיוט, וכן המנהג ברוב הקהלות, ויש קהלות שנוהגים לומר אחר סיום כל שני חרוזים פעם סלח ופעם חטאנו הכל כמנהג המדינה.

מיוסד ע"פ א"ב כפול.

ק' אז ביום כפור סליחה הורית• אור ומחילה לעם זו קנית: ח' בסלחך לעונות וחטאי עדה• בעשור סמוכים בבית הועדה: סלח: ק' גברו

באור.

אז וכו', בעשרה בתשרי אמר הקב"ה למשה פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים, וצוהו על מלאכת המשכן והרא' לו שמחל לישראל עון העגל והורה לו סדר בקשת רחמים, כדאי' בשמות רבה סוף פ' מ"ו, ובפרקי דר"א פ' מ"ו, ובעשור לחדש השביעי ביוה"כ ירד משה ולקח את התור' והנחילה לישראל לחק עולם וכו', ר' זכרי' אומר קראו בתורה ומצאו כתוב בה ועניתם את נפשותיכם בו ביום העבירו שופר בכל המחנה שיצומו כל העם מאיש ועד אשה מקטון ועד גדול, ואלולי יוה"כ לא הי' העול' עומד שיוה"כ מכפר בעה"ז ובעה"ב.... ובו ביום אמר משה לפני הקב"ה הראני נא את כבודך .... אמר משה לפניו סלח נא לעונותיהם של ישראל על מעשה העגל .... אמר לו הקב"ה הרי כדברך עשיתי שנאמר ויאמר ה' סלחתי כדברך. עכ"ל. וכן איתא בפי' רש"י בפ' כי תשא בפסוק וידבר ה' (לג יא) ובפסוק ויאמר אני אעביר (לג יט), הורה לו סדר בקשת רחמים וכו', וזהו טעם סליחה הורית, שהורה לו סדר בקשת רחמים. אור, זו תור' כדכתי' ותורה אור (משלי ו כג) והנחיל' לישראל ביוה"כ כאמור. בסלחך, אז. בעשור סמוכים וכו', בעשור לחדש השביעי היו בטוחים וסמוכים בבית הועדה היינו המשכן כי בו ביום נצטוו עלי' כדאמרן. גברו

תרגום אשכנזי.

סלח. פֿערלייהע איינעם הייליגען פֿאָלקע אַם הייליגען טאַגע, אָ דוּא אַללערהאָכסטער אונד הייליגער!

חטאנו. וויר האַבען דיר געזינדיגט, אונזער שוטץ! פֿערלייהע, אָ שעפּפֿער!

אז. אַם יום כפור האַסט דוּא איינסט געלעהרט, וויא מאַן דיך ערפֿלעהען קאַנן, אונד ליכט אונד פֿערלייהונג געוואָהרט איינעם פֿאָלקע, דאַס דוא דיר ערוואָרבען. דוא האַסט פֿערליעהען דאַס פֿערגעהען אונד דיא זינדע דער געמיינדע, פֿערהיעסענד אויך איינע שטיפֿטונגזהיטטע אים צעהנטען. שווער האַטטע זיך דאַס פֿאָלק פֿערזינדיגט

חֲטָאִים בַּאֲנִי יְשֵׁנָה. גָּשׁ יוֹם אֶחָד בִּימֵי שָׁנָה: ח' דּוֹכְבוּ בְּתַחֲנוּן לִמְחוֹל וְסַלֵּחַ. דּוֹפְקֵי בִּתְשׁוּבָה לְיוֹצֵר אוֹר וְסַלָּח: חטאנו: ק' הַמְתֵּק הָאוֹר לִסְלִיחָתִי. הָעֵת תַּעֲנֶה וְתֹאמַר סָלַחְתִּי: ח' וְתָאִיר עֵינֵינוּ וְתַעֲבוֹר עַל פֶּשַׁע. וְחוֹטְאֵי בִשְׁגָגָה אַל נָא תָמִית בְּרֶשַׁע (נ"א כְּרֶשַׁע): סלח: ק' זַדְנוּ וְהִרְשַׁעְנוּ כְּרוֹעַ מַעֲלָלֵינוּ. זֶה צַדִּיק אַתָּה עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ: ח' חָטָאנוּ לְךָ מֶלֶךְ עוֹלָמִים. חֲגֵבְנוּ בְּאוֹרְךָ וְלֹא נֵצֵא נִכְלָמִים: חטאנו: ק' טוֹב וְסַלָּח לְךָ הִיא הַצְּדָקָה. טַהֲרֵנוּ בְּמַעְיָנְךָ לוֹבֵשׁ צְדָקָה: ח' יוֹמָם וָלַיְלָה

וכו', אז נעשה כענין גברו חטאים בישראל שהיתה ישנה מן המצות, והנה נגש יום אחד היינו יוה"כ ובו דופקו בתחנונים להקב"ה ומחל להם. כדאיתא בפרקי דר"א הנ"ל, וזה שסמך אליו המתק .... העת תענה וכו', כלומר כמו אז כן עתה תענה ותאמר סלחתי. המתק וכו', תהא התורה מתוקה לך לסלוח בזכותה כי התורה מגנה לעולם אפי' בעידנא דלא עסיק בה ואין עבירה מכבה תורה אשר לזאת נמשלת לאור, כמו שאז"ל במסכת סוטה דף כ"א א', ואמר ל' המתק עפ"ה ומתוק האור (קהלת יא ז), ומתרגמינן ובסים נהורא אוריתא, וכן פירש"י, ונתינת האור היתה סמן לסליחה כדאמרן. ברשע, כ"כ בכל כ"י, וטעמו אל תמית אותם בעוד רשעם בם. כרוע, כ"כ בכל כ"י. זה, לזה כלומר בעבור זה. חגבנו, הנהג אותנו. טהרנו וכו', כענין זרוק עלינו מים טהורים וטהרנו.

פֿערזינדיגט; דיעזער איינציגע טאג דעס יאהרעס: טראט העראן, דא: פֿאָלק פֿלעהטע דען אַללגנאָדיגען אן אונד נאהערטע װיעדער דורך בוסע זיך דעם שאַפּפֿער דעס לעבענס, דעם אַללגיטיגען פֿערגעבער. געוואֶהרע אויך זייער פֿערלייהונג, א אורקוועללע דעס לעבענס! אַנטוואָרטע אויך יעטצט אונד שפריך: „איך פֿערלייהע!" ערלייכטע אונזערע אויגען, דאס זיא דראַין זעהן, אונזערע מיסעטהאַטען, דאס ניכט איבערהאַפּט שטראַ- בען, דיא אונבעזאָננען געזינדיגט. יאַ, װיר האַבען געפֿרעפֿעלט, האַבען איבערטרעטהאַטען פֿערחיבט; אַללגערעכט ביזט דוא אין אַללעם, וואַז אונז בעטראָפֿפֿען! דיר, העררר אַללער װעלטען, האַבען װיר געזינדיגט; אָ, דאס דיין גאָטטליכעז ליכט אונז ערבויען! דאס ניכט בעשאַמט אונז פֿאָן דיר וויכען! אַלל- גיטיגער פֿערגעבער, דיין װערק איזט וואָהלטהון — זאָ רייניגע דורך דעז הייל- קוועללע אונז! אוררייכער, טאָגליך, אויך דעז נאַכטז, שיטטען װיר העראן אונד

שִׁכַּנְנוּ לֵב וָנֶפֶשׁ׃ יִזְרַח לָנוּ אוֹר בְּכִפּוּר עִנּוּי
נָפֶשׁ׃ סלח: ק׳ כְּחַנּוּן תְּחַפֵּשׂ סִתְרֵי מַעֲשִׂים׃ כְּרַחוּם
תִּסְלַח עֲוֹנוֹת עֲמוּסִים׃ פ׳ לְמַעַן נָרוּץ בְּאוֹר
פָּנֶיךָ׃ לֹא נֵצֵא הַיּוֹם רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ׃ חטאנו: ק׳ מַלְבִּין
כַּשֶּׁלֶג חֲטָאֵי עַמֶּךָ׃ מְקוֹר חַיִּים וָחֶסֶד עִמָּךְ׃
פ׳ נָבוֹאָה עָדֶיךָ זוֹכֵר הַבְּרִית׃ נַהֲלֵנוּ בְּאוֹרְךָ כְּמוֹ
נִסְתַּר בְּנַחַל כְּרִית׃ סלח: ק׳ שַׂר הַמְכַפֵּר בְּעַד צֹאן
מַרְעִית׃ סוֹכְכֵנוּ בְּאוֹרְךָ כְּסוֹכֵת מַרְאִית׃
פ׳ עֲנֵנוּ אָבִינוּ מִמַּעֲמַקִּים׃ עוֹרֵר כְּאוֹר נֹגַהּ
שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים׃ חטאנו: ק׳ פְּתַח לָנוּ שַׁעַר וְתַעֲלֶה

כחנון, כמדת חנינותיך. כרחום, כמדת רחמנותך. עמוסי׳, אמר לישראל, בישעיה מ״ו ג׳. למען וכו׳, כענין באור פניך יהלכון (תהלים פ״ט ט״ז), דמתרגמינן בנהור זיו אפך יהלכון ויזכון בדינא, וזהו לא נצא וכו׳. כמו נסתר וכו׳, כמו שהגלת באורך את אלי׳ שנסתר בנחל כרית, כמבואר בס׳ מ״א י״ז. צאן מרעית, ישראל. כסוכת מראית, כמביט תמונתך והוא משה רבינו. סוכת, לשון הבטה בל׳ ארמי. שושנת עמקים, אמר לישראל.

אונד זעעלע פֿאָר דיך היין; מאַכטע דאָך דאַז ליכט דער פֿערזאֶהנונג
שטראַהלען איבער אונזרע געקוועלטע זעעלע! — אַללגנאֶדיג אונטערזוכע
אונזרע געהיימען זינדען, אונד נאַך דיינער אַללבאַרמהערציגקייט פֿערגיב דיא
פֿערגעהונגען דיינער געטרייען! לאַס אונז אין ליכטע דיינעז אַנטליטצעז
וואַללען: לאַס הייטע אונז ניכט אונערהאָרט פֿאָן דיר געהען. ענטזינדיגע
דיין פֿאָלק, לאַס עז ריין ווערדען וויא שנעע! בייא דיר איזט יאַ לעבענז
קוועלל אונד מילדע! דיך בעטען וויר אַן, דענקער דעז בינדניסעז! אַ,
לייטע אונז מיט דיינעם ליכטע, וויא יענען געבאָרגענן אין נחל
כרית*). הערר, פֿערזאֶהנער דער העערדע דיינער לאֶממער (ישראל),
דעקקע מיט דיינעם ליכטע אונז, וויא יענען טרייער דיינער גאָטטליכען
ערשיינונג (משה)! אַנטוואָרטע אונזערן פֿלעהען אויז דער טיעפֿע, פֿאַטער!
לאַס זיא גלאֶנזען וויא מאָרגענליכט, דיא האָלדע אים טהאַלע (ישראל)!
עֶפֿפֿנע דיא הימעלזפֿאָרטע אונז, לאַס אונזער געבעט איינגאַנג פֿינדען!
דיך בעטען וויר אַן, הימעלזטהראָנער! רייניגע פֿאָן שמוטץ דער
זינדע

*) זיעהע אים ערזטען בוך דער קעֶניגע, קאַפּיטעל 17 פֿערז 2.

תְּפִלָּה. פָּנֶיךָ נְחַלֶּה שׁוֹכֵן מַעְלָה: ס׳ צֵאָתֵנוּ תְּנַקֶּה וּבְחֵטְא לֹא נִתְחַקֵּק (נ״א נִתְנַקֵּק). צְרָפֵנוּ כַּכֶּסֶף שִׁבְעָתַיִם מְזֻקָּק: סלח: ק׳ קָרְבֵנוּ לְיִשְׁעָךְ בְּאוֹר שְׁנֵי עֳפָרִים. קוֹרְאֵי קְדֻשַּׁת יוֹם כִּפּוּרִים: ס׳ רָעֵינוּ כְּקֶדֶם וְתָאֳרֵנוּ יְנַהֵר. רַחוּם הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר: הטאני: ק׳ שָׁפַכְנוּ כַּמַּיִם אַבְנֵי לִבּוֹת. שַׁחַר אוֹר יַגִּיהַּ בּוֹחֵן לְבָבוֹת: ס׳ תְּחַטְּאֵנוּ בְּאֵזוֹב וְנִטְהַר בְּיוֹם סְלִיחָתִי. הַקְשִׁיב סְלַח נָא וְתֹאמַר סָלַחְתִּי:

(סְלַח לְגוֹי קָדוֹשׁ. בְּיוֹם קָדוֹשׁ. מָרוֹם וְקָדוֹשׁ:)

המאיר

צאתנו, ל' צואה וטנוף והוא כנוי לחטא המטנף נפש. נתחקק, כ"כ בכ"י וכן עקר בעבור החרוז מזוקק, וטעם המאמר נקה אותנו מזוהמת החטא שלא נתרשם בכתם שלו. נתחקק, נתרשם, מי יתן בספר ויחקו (איוב יט כג) מתרגמינן ויתרשמון. צָרְפֵנוּ ל' בקשה, וי"ס גורסים צְרָפַנִי ל' עבר, כלומר כבר צרפנו בגלות וגלות מספר. באור, כ"כ בכל כ"י וכן גרסת המפרש שפי' בזכות משה ואהרן המכונים שני עפרים בשיר ד', ויתכן לפרש באורן של משה ואהרן והיינו קרון פנים ואורים ותומים. ותארנו ינהר, קלסתר פנינו יאיר, ל' ואל תופע עליו נהרה (איוב ג ד). שפכנו וגו', שעורו, אליך בוחן לבבות שפכנו לב כמים אשר בקרבנו שיגיה אור השחר לנו והיינו יום הישועה הדומה לשחר. יגיה, ל' נוגה, כמו יגיה אורו (ישעי' יג י). תחטאנו באזוב, עפ"י תחטאני באזוב ואטהר, (תהלי' נא ט). תקשיב סלח נא, תקבל בקשתנו שאנו צועקין סלח נא ותען ותאמר סלחתי.

זינדע אונז, דאס קיין זינדענפלעקק אן אונז האפטע; לייטרע וויא זילבער אונז, זיעבענפאך געריינינגט! נאהערע דיינען הייל אונז, מיט דעם ליכטע דער תייערן בוויליגע (משה אונד אהרן), דיא דיא הייליגקייט דעס יום כפור פערקינדיגט! זייא דוא געלאבט אונזער הירט וויא פֿאָראַלס, דאס זיך אונזער אנגעזיכט ערהייטערע! פערנים ערבארמונגספאללער, וויעדערפאהרע אונד זינדע ניכט! וויא וואסער ערגיעסט זיך דיר אונזער בעקלאממטעס הערץ; לאס מארגענליכט אונז אויפשטייגען, הערצענספריפער! ענטזינדיגע מיט אזוב אונז, לאס אם פערזאהנונגסטאג אונז ריין ערשיינען! פערנים אונזער פֿלעהען אום פֿערצייהונג, אונד אנטוואָרטע; „איך פֿערצייהע!"

בחול.

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: הַמֶּלֶךְ הַמְּרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה הֵכִין

בשבת.

הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ. וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ: הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה יוֹצֵר הַכֹּל. הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח: וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ. מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ: וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו. שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת רַחֲמִים: הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים. וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: הַמֶּלֶךְ הַמְּרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז. הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵין כְּעֶרְכֶּךָ וְאֵין זוּלָתֶךָ. אֶפֶס בִּלְתֶּךָ וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ: אֵין כְּעֶרְכְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: אֶפֶס בִּלְתְּךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. וְאֵין דּוֹמֶה לְּךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים:

אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים. בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל נְשָׁמָה: גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם. דַּעַת וּתְבוּנָה סֹבְבִים אוֹתוֹ: הַמִּתְגָּאֶה עַל חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל הַמֶּרְכָּבָה: זְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ. חֶסֶד וְרַחֲמִים לִפְנֵי כְבוֹדוֹ: טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ. יְצָרָם בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל: כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם. לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נֹגַהּ. נָאֶה זִיוָם בְּכָל הָעוֹלָם: שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבוֹאָם. עֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם: פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ. צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ: קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח אוֹר. רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה: שֶׁבַח נוֹתְנִים

כחול.

וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ: מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ: פִּנּוֹת צְבָאָיו קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ: תִּתְבָּרַךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ,

בשבת.

לוֹ כָּל צְבָא מָרוֹם. תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ:
לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל הַמַּעֲשִׂים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ: תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה עֹנֶג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת: זֶה שֶׁבַח שֶׁלַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל מְלַאכְתּוֹ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לַייָ: לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ וִיבָרְכוּ לָאֵל כָּל יְצוּרָיו. שֶׁבַח יְקָר וּגְדֻלָּה יִתְּנוּ לָאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר כֹּל. הַמַּנְחִיל מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ: שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ. וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ יִתְפָּאַר. בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת: תִּתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעֵנוּ,

עַל שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל מְאוֹרֵי אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה: תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים. יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים
אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה. וְנוֹתְנִים רְשׁוּת זֶה לָזֶה. לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

תו"ק בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ:

קו"ה מַלְכוּתוֹ בִּקְהַל עֲדָתִי. וּכְבוֹדוֹ הִיא אֱמוּנָתִי. אֵלָיו בַּקָּשָׁתִי. לְכַפֵּר עֲוֹן חַטָּאתִי. וּבְיוֹם צוֹם כִּפּוּר סְלִיחָתִי. יַעֲנֶה וְיֹאמַר סָלַחְתִּי:

חזן　　מיוסד ע"פ א"ב.　　קהל

קָדוֹשׁ אַדִּיר בַּעֲלִיָּתוֹ. בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ:

קָדוֹשׁ בִּתְשׁוּבָה שָׁת סְלִיחָתוֹ. בָּשְׁכְּ"מַ: (מלכותו.)

קָדוֹשׁ גִּלָּה לְעַמּוֹ סוֹד דָּתוֹ. בָּשְׁכְּ"מַ:

קָדוֹשׁ דָּן עַל כַּפָּרַת צֹאן מַרְעִיתוֹ. בָּשְׁכְּ"מַ: (מלכותו.)

קָדוֹשׁ הַסּוֹלֵחַ לְאֻמָּתוֹ. בָּשְׁכְּ"מַ:

ברוך שם כבוד מלכותו, המאמר הזה יעקב אבינו יסדו לדעת רז"ל בפסחים דף נ"ו א', ובאלה הדברים רבה סוף פ' ואתחנן אמרו בשעה שעלה משה למרום שמע למלאכי השרת שהיו אומרין להקב"ה בשכמל"ו והוריד אותו לישראל, ולמה אין ישראל אומרין אותו בפרהסיא? אמר ר"א, למה הדבר דומה? לאחד שגנב קוזמין (κόσμος בגד חשוב) מתוך פלטין של מלך, נתנה לאשתו ואמר לה אל תתקשטי בה בפרהסיא אלא בתוך ביתך, אבל ביוה"כ שהן נקיים כמלאכי השרת הן אומרין אותו בפרהסיא בשכמל"ו, עכ"ל. מלכותו וכו', מלכותו נתקבל בקהל עדתי, וכבודו היא אמונתי, כמו שאמרו בני יעקב כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד.

אדיר בעליתו, בענין אדיר במרום (תהלים צג ד). גלה לעמו סוד דתו, סוד י"ג מדותיו שאינן חוזרות ריקם מלפניו כמאמרם ז"ל במס' ר"ה דף י"ז ב'. דן וכו', הקב"ה שמח על כפרת ישראל במעשה העגל, כמאמרם ז"ל והובא ברש"י פ' כי תשא (שמות לג יא) בעשרה בתשרי נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם ואמר לו למשה סלחתי:

תו"ק ברוך. געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָררווירדיגען מאַיעסטעט!

קו"ה מלכותו. זיינע מאַיעסטעט ערשיינט אונטער דער פערזאַממלונג מיינער געמיינדע, זיינע הערליכקייט איזט מיין פערטרויען, צו איהם פלעהע איך אום פערצייהונג מיינער זינדען! יאַ, אַם פערזאָהנונגסטאַג וואָהלפאַהרט ער מיר אונד שפריכט: „איך פערצייהע!"

ח'דער הייליגע, ער איזט אַללמאַכטיג אין זיינער האָהע.

ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָררווירדיגען מאַיעסטעט!

ח'דער הייליגע, ער פערלייהט דעם בוספערטיגען.

ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָררווירדיגען מאַיעסטעט!

ח' דער הייליגע האַט זיינעם פאָלקע דאַס געהיימניס זיינער זיטטע אָפפענבאַהרט*).

ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָררווירדיגען מאַיעסטעט!

ח' דער הייליגע, מיט פריידען האַט ער זיינע העערדע ענטזינדיגט*).

ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָררווירדיגען מאַיעסטעט!

ח'דער הייליגע, ער פערלייהט זיינער נאַציאָן.

ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָררווירדיגען מאַיעסטעט!

---

*) זיעהע אין נאָטע.

חזן	קהל

קָדוֹשׁ וְעַמּוֹ יְמַלְּלוּ גְּבוּרָתוֹ· בָּשְׁכְּ"מַ: (מלכותו.)

קָדוֹשׁ זוֹכֵר אֻיָּמָּה בְּאַהֲבָתוֹ· בָּשְׁכְּ"מַ:

קָדוֹשׁ חָפֵץ בְּעִנּוּי נֶפֶשׁ תַּמָּתוֹ (נ"א יוֹנָתוֹ)· בָּשְׁכְּ"מַ: (מלכותו.)

קָדוֹשׁ טַהֵר טְמֵאִים בְּמֵי זְרִיקָתוֹ· בָּשְׁכְּ"מַ:

קָדוֹשׁ יַלְבִּין כַּשֶּׁלֶג חֲטָאֵי סְגֻלָּתוֹ· בָּשְׁכְּ"מַ: (מלכותו.)

קָדוֹשׁ כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל שִׁגְגָתוֹ· בָּשְׁכְּ"מַ:

קָדוֹשׁ לְיוֹם אֶחָד בַּשָּׁנָה שָׁת קְרִיאָתוֹ· בָּשְׁכְּ"מַ: (מלכותו.)

קָדוֹשׁ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לִתְשׁוּקָתוֹ· (נ"א לעדתו) בָּשְׁכְּ"מַ:

קָדוֹשׁ נִרְאָה בְּהַר מְרוֹם הָרִים עֲמִידָתוֹ· בָּשְׁכְּ"מַ: (מלכותו.)

קָדוֹשׁ סוֹלֵחַ וְטוֹב לְסוֹבְלֵי עֹל יִרְאָתוֹ· בָּשְׁכְּ"מַ:

טהר טמאים, הקב"ה מטהר טמאים, וי"ס גורסי' טהר טומאת טהורי', וי"ג טהר יטהר טומאת עמו, וגירסא זאת מסתברת. ליום אחד וכו', כמו שאמרו ז"ל ימים יוצרו ולא אחד בהם (תהלי' קלט יו) כרא את הימי' ובחר לו א' מהם זה יוה"כ. קריאתו, הזמנתו. נִרְאָה בהר וכו', הא' נקמץ בכל כ"י, ובכ"י א' גר' שבינתו במקו' עמידתו, ונרא' שרומז על מתן תור' בהר סיני והוא עז"ה בהר ה' יראה וכתיב מרום הרים ירכתי לבנון (מ"ב יט כג). והגורסי' נראֶה הא' בסגול יהי' הל' לעתיד, ע"ז וכי' באחרית הימים נכון יהי' הר בית

ח' דער היילינע, זיינע אללמאכט ריהמט זיין פאלק.

ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָררוירדיגען מאַיעסטאֶט!

ח' דער היילינע, ער דענקט זיינער נאַציאָן מיט ליעבע.

ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָררוירדיגען מאַיעסטאֶט!

ח' דער היילינע, ער ליעבט וואָהלגעפאַללען אן דעם פאַסטען זיינער פראָממען.

ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָררוירדיגען מאַיעסטאֶט!

ח' דער היילינע, ער ענטזינדיגט דיא אונרייגען מיט שפרענגוואַססער.

ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָררוירדיגען מאַיעסטאֶט!

ח' דער היילינע, ער רייניגט זיינע אויסער ערוועהלטען נאַציאָן פאָן זינדען.

ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָררוירדיגען מאַיעסטאֶט!

ח' דער היילינע, ער פערגיבט דיא פערגעהונגען זיינעז פאָלקעז ישראל.

ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָררוירדיגען מאַיעסטאֶט!

ח' דער היילינע האַט איינען טאַג איזן יאָהר איעלו בעשטיממט.

ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָררוירדיגען מאַיעסטאֶט!

ס' דער היילינע, ער פערלייהט אונד פערגיבט זיינער געליעבטען.

ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָררוירדיגען מאַיעסטאֶט!

ח' דער היילינע ליעס זיינע מאַיעסטאֶט ערשיינען אויף דעם גיפפעל יענעז געבירגעז.

ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָררוירדיגען מאַיעסטאֶט!

ח' דער היילי' איזט גנאֶדיג אונד גיטיג דענען, דיא זיך זיינעם יאָכע אונטערווערפען.

ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָררוירדיגען מאַיעסטאֶט!

קהל	חזן
(מלכותו.) בָּשֵׁכְּ״מַ:	קָדוֹשׁ עָוֹן יְכַפֵּר וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ ·
בָּשֵׁכְּ״מַ:	קָדוֹשׁ פְּשָׁעִים מַעֲבִיר בְּצִדְקָתוֹ ·
(מלכותו.) בָּשֵׁכְּ״מַ:	קָדוֹשׁ צוֹפֶה בְּעִנּוּי נֶפֶשׁ תַּמָּתוֹ ·
בָּשֵׁכְּ״מַ:	קָדוֹשׁ קַבֵּץ קְהַל קְדוֹשִׁים בְּחֶמְלָתוֹ ·
(מלכותו.) בָּשֵׁכְּ״מַ:	קָדוֹשׁ רַחוּם וְחַנּוּן וְאֵין זוּלָתוֹ ·
קו״ח בָּשֵׁכְּ״מַ:	קָדוֹשׁ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים בִּמְכוֹן שִׁבְתּוֹ ·
בָּשֵׁכְּ״מַ:	קָדוֹשׁ תַּרְשִׁישִׁים יַגִּידוּ תִּפְאַרְתּוֹ ·

מַלְכוּתוֹ בִּקְהַל עֲדָתִי · וּכְבוֹדוֹ הִיא אֱמוּנָתִי · אֵלָיו בַּקָּשָׁתִי · לְכַפֵּר עֲוֹן חַטָּאתִי · וּבְיוֹם צוֹם כִּפּוּר סְלִיחָתִי · יַעֲנֶה וְיֹאמַר סָלַחְתִּי : סוגרים.

כרוב קהלו' אשכנז אומרי' והאופנים, בפולין וקצת קהלו' אשכנז אומרי' והחיות.

וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת	וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרֻבִים יְפָאֵרוּ ·
הַקֹּדֶשׁ בְּרַעַשׁ	וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ ·
גָּדוֹל מִתְנַשְּׂאִים	פְּנֵי כָל־חַיָּה וְאוֹפַן וּכְרוּב

לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים: בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ :

לְאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ · לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ · כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה

ה' וכו' (ישעי' ב כ). קבץ, מקבץ. תרשישי', מלאכי', עש"ה וגויתו כתרשיש (דניאל י' ו').

ח' דער היילגע פערגיבט דיא מיסעטהאַט אונד לאָסט זיינען גריםן ניכט ערוואַכען.
ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָרווירדיגען מאַיעסטאָט!
ח' דער היילגע, הולדרייך שאַפפט ער אונזערע זינדען הינוועג.
ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָרווירדיגען מאַיעסטאָט!
ח' דער היילגע זיעהט אויף דאַז פאַזטען זיינער פראָממען.
ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָרווירדיגען מאַיעסטאָט!
ח' דער היילגע זאַממעלט זיינע געהייליגטע געמיינדע מיט באַרמהערציגקייט.
ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָרווירדיגען מאַיעסטאָט!
ח' דער היילגע, ער איזט לאַנגמאָדיג אונד לאַנבאַרמהערציג, ער אַלליין.
ק' געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָרווירדיגען מאַיעסטאָט!
ח' דער היילגע, ער בעוואָהנט דען היממעל, זיינען פעזטען טהראָנזיטץ.
קו"ח געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָרווירדיגען מאַיעסטאָט!
דער היילגע, תרשישים פערקינדען זיינע הערליכקייט.
געלאָבט זייא דער נאַמע זיינער גלאָרווירדיגען מאַיעסטאָט!

חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: אוֹר חָדָשׁ עַל־צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ מְהֵרָה לְאוֹרוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא־נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד: כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ: וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת. לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה: יחיד אומר אל מלך נאמן.

דברים ו׳ ד׳.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

בלחש: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת

עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־
מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

דברים י״א י״ג

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־
לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה
וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב
בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה
לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה
מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל
הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי
אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־
יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־
בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃
לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

במדבר ט״ו ל״ז

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם
וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת
וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם
זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי
וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר

הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם: יש לכרוך אלהיכם לאמת, אכן יתן רוח מעט שלא יבולע הא׳.

אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְאָהוּב וְחָבִיב וְנֶחְמָד וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר: וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ: לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת: וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:

עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים לְעוֹלָם וָעֶד חוֹק וְלֹא יַעֲבוֹר. אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ אָתָּה. לְמַעַן שְׁמֶךָ מַהֵר לְגָאֳלֵנוּ כַּאֲשֶׁר גָּאַלְתָּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ. אֱמֶת מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ הַגָּדוֹל עָלֵינוּ נִקְרָא בְּאַהֲבָה אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ:

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ: אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ: אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ: מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ: כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם הָרַגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם: רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים

וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ · משֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם: מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָֹה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ · יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל (גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

בקול *) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה · זָכְרֵנוּ לַחַיִּים · מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים · וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים · לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים: מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ · מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים · זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים:

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל

*) דיא איבערזעטצונג היערפאָן שטעהט אין כל נדרי אונד מוסף.

הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן (נ״א ואז) צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ וְכָל הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם השבת הזה לקדושה ולמנוחה ואת יוֹם הַכִּפֻּרִים הַזֶּה לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה וְלִמְחָל־בּוֹ אֶת־כָּל־עֲוֹנוֹתֵינוּ באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן

יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים הַזֶּה: זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחַל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה. מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ (וְחַטֹּאתֵינוּ) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ: וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: (אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו) קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. (והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך וינוחו בה ישראל מקדשי שמך) וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (אֶלָּא אָתָּה). בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ. מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. מֶלֶךְ עַל כָּל־הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפֻּרִים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ.

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ · אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ · בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל־)בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ · בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · (נ״א אָנָּא)

תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ · וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ שֶׁאֵין אֲנַחְנוּ

עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ:

אָשַׁמְנוּ· בָּגַדְנוּ· גָּזַלְנוּ· דִּבַּרְנוּ דֹפִי· הֶעֱוִינוּ· וְהִרְשַׁעְנוּ· זַדְנוּ· חָמַסְנוּ· טָפַלְנוּ שֶׁקֶר· יָעַצְנוּ רָע· כִּזַּבְנוּ· לַצְנוּ· מָרַדְנוּ· נִאַצְנוּ· סָרַרְנוּ· עָוִינוּ· פָּשַׁעְנוּ· צָרַרְנוּ· קִשִּׁינוּ עֹרֶף· רָשַׁעְנוּ· שִׁחַתְנוּ· תִּעַבְנוּ· תָּעִינוּ· תִּעְתָּעְנוּ·

סַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים וְלֹא שָׁוָה לָנוּ: וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ· כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם· וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים הֲלֹא כָּל הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ:

אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם· וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חָי: אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן וּבוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב: אֵין דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּךָּ· וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· שֶׁתִּסְלַח לָנוּ עַל כָּל חַטֹּאתֵינוּ· וְתִמְחָל־לָנוּ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ· וּתְכַפֶּר לָנוּ עַל כָּל פְּשָׁעֵינוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאֹנֶס וּבְרָצוֹן:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאִמּוּץ הַלֵּב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּבִטּוּי שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי וּבַסָּתֶר:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגִלּוּי עֲרָיוֹת:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדִבּוּר פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהַרְהוֹר הַלֵּב:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהוֹנָאַת רֵעַ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּוְעִידַת זְנוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן וּבִשְׁגָגָה:
וְעַ״ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזִלְזוּל הוֹרִים וּמוֹרִים:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחֹזֶק־יָד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחִלּוּל הַשֵּׁם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטִפְּשׁוּת פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטֻמְאַת שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע:
וְעַ״ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים:
(וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת סְלַח־לָנוּ. מְחַל־לָנוּ. כַּפֶּר־לָנוּ:)
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַפַּת־שֹׁחַד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָשׁוֹן הָרָע:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָצוֹן:
עַ״ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן (כ״א במראית עין):
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית:

וְעַ״ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּנְטִיַּת גָּרוֹן (נ״א בנבול פה):
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂקּוּר עָיִן:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעַזּוּת מֵצַח:
וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ. מְחַל־לָנוּ. כַּפֶּר־לָנוּ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְרִיקַת־עֹל:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְלִילוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּצְדִיַּת־רֵעַ:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּצָרוּת עָיִן:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַלּוּת רֹאשׁ:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף:
עַ״ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּרִיצַת רַגְלַיִם לְהָרַע:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁבוּעַת־שָׁוְא:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂנְאַת חִנָּם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְשׂוּמֶת־יָד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב:
וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ. מְחַל־לָנוּ. כַּפֶּר־לָנוּ:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ״ח עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:

*) בק"ק פפד"מ אומרים כסדר הכתוב למטה בעמוד.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁ"חַ עֲלֵיהֶם אָשָׁם וַדַּאי וְתָלוּי:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ"חַ עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ"חַ עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ"חַ עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
וְעַ"חַ שֶׁ"חַ עֲלֵיהֶם כָּרֵת וַעֲרִירִי (כ"א ועריריות):
וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ. מְחַל־לָנוּ. כַּפֶּר־לָנוּ:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ"חַ עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין סְקִילָה. שְׂרֵפָה. הֶרֶג. וְחֶנֶק. עַל מִצְוַת עֲשֵׂה וְעַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה. בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה. וּבֵין שֶׁאֵין בָּהּ קוּם עֲשֵׂה. אֶת־שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ וְאֶת־שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ. אֶת־שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ. וְהוֹדִינוּ לְךָ עֲלֵיהֶם. וְאֶת־שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ לְפָנֶיךָ הֵם גְּלוּיִם וִידוּעִים. כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר הַנִּסְתָּרֹת לַיָי אֱלֹהֵינוּ. וְהַנִּגְלֹת

---

*) אין פפ"דם חונד מעהרערן קהלות ווירד נאך דיעזער אָרדנונג געזאָגט.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם תָּלוּי:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת: ועל כלם וכו'.

לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד־עוֹלָם׃ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃ כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (אֶלָּא אָתָּה)׃

אֱלֹהַי עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי כְדַאי וְעַכְשָׁו שֶׁנּוֹצַרְתִּי כְּאִלּוּ לֹא נוֹצַרְתִּי׃ עָפָר אֲנִי בְּחַיָּי׃ קַל וָחֹמֶר בְּמִיתָתִי׃ הֲרֵינִי לְפָנֶיךָ כִּכְלִי מָלֵא בוּשָׁה וּכְלִמָּה׃ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד׃ וּמַה שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מָרֵק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים׃ אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִים וָחֳלָיִים רָעִים׃

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃ עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃ יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃

חזרת התפלה לשליח צבור׃

פותחים הארון.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים׃ וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים׃ אֶפְתְּחָה פִּי בִּתְפִלָּה וּבְתַחֲנוּנִים׃ לְחַלּוֹת וּלְחַנֵּן פְּנֵי מֶלֶךְ (מָלֵא רַחֲמִים) מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנִים׃ סוגרים הארון.

חזן. אומר אימיך כולו בנגון.
מיוסד ע"פ א"ב והוא מיוחס לרבנו משולם.

אִימֶיךָ נָשָׂאתִי חִין בְּעֶרְכִּי· בְּמַלְאֲכוּת עַמְּךָ בֶּרֶךְ בְּבָרְכִּי: גּוֹחִי מִבֶּטֶן הֲגִיגִי הֲשִׁבִי· דַּבֵּר צָחוֹת וּבַאֲמִתְּךָ הַדְרִיכִי: הוֹרֵנִי שִׁפּוּךְ שִׂיחַ עֶרֶב· וְלוֹנְנֵנִי בְּצִלְּךָ אוֹתִי לְקָרֵב: וַעַק יוֹפַק בְּכִוּוּן קֶרֶב· חִלּוּתִי פָּנֶיךָ וְצִדְקָתְךָ תְּקָרֵב: טְהַר עֵינַיִם מְאֹד נַעֲלֶה· יַדְּעֵנִי בִּין עֵרֶךְ תְּפִלָּה: כַּדָּת לְחַנֵּן בְּלִי תִפְלָה· לְהַמְצִיא לְשׁוֹלְחַי אֲרֻכָה וּתְעָלָה: מִפְתַּח שְׂפָתַי תְּבָרֵר וְתִישַׁר· נִדְבוֹת פִּי רְצֵה וְהַכְשֵׁר: סֵדֶר הֲגִיגִי כְּשַׁי יִתָּשֵׁר·

אימיך נשאתי חין בערכי, כשאני עורך תחנתי לפניך נשאתי אימיך, וכמאמרם ז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, והוא עפ"ה נשאתי אימיך אפונה (תהלי' פ"ח ט"ז). במלאכות, בשליחות. ברך בברכי, שניהם ל' ברכים, הראשון שם והשני פעל, ל' הכרעת ברכים. גוחי, מוציאי, ל' כי אתה גוחי מבטן (תהלים כ"ב י'). הגיגי השבי, האר השכי, ל' וכ' אלפי יגיה חשכי (שם י"ח כ"ט), מגזרת נוגה. דבר צחות, לדבר אמרות צחות ובמהירות. זעק יופק, להוציא תפלה. בכוון קרב, בכוונת הלב, כענין ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו (תהלים ק"ג א'), הפך הכתוב, קרוב אתה בפיהם ורחוק מכליותיהם (ירמי' יב ב'). ידעני בין ערך תפלה, הודיעני להבין ערך של תפלה. בלי תפלה, בלי דופי. ארך ותעלה, שניהם ל' רפואה ומזור ל' וארוכתך מהרה תצמח (ישעי' נח ח), ול' רפאות תעלה אין לך (ירמי' ל' י"ג). סדר הגיוני, סדר מחשבתי. כשי יתשר, יהא תשורה לך כמנחה. שי, כמו לך יובילו מלכים שי (תהלים ס"ח ל'). יתשר, פעל נגזר מן תשורה, ע"ד שעשו רבותינו ז"ל כאמרם תרום ויתרום

*) אימיך. אינדעם איך היינטיגע אונד איך נאהען דיינעם פאָלקע מיין געבעט דיר וויהע, איבערפאַללט איין שויער מיך. אָ דו, איין ענטבינדער פאָן מוטטערשאָס, בעווילליגע דאס מיינע דיכטערן זינגע, פערלייהע ריינען פאָרטראַג מיר, לענקע מיט דיינער טרייע מיך, לעהרע, וויא איך אין דיינער אַנדאַכט מיך ערהעבע, ניע איך אין דיינען שוטץ, נאַהערע מיך דיר! נור שטוממע זייפצער פערמאַג מיין אינגערעס געפיהל הער פאָרצובריגגען; דיך פלעהע איך אַן, ניע איך דורך דיינע מילדע הולד, אַללגיטיגער, אַללערבאַרמענדער! לעהרע יענען האָהען גראַד דער געבעטע מיך, וויא דו האָהע פלעהן צו ערביטטען ביזט, אוף לינדערונג אונד הילפע צו ערהאַלטען פיר דיא, דיא מיך געזאַנדט! ריכטע אונד אָרדנע דאז דאַז אָפפע־נען מיינער ליפפען, דאַס איין געבעט וואָהלגעפאַללע דיר וויא אָפפער, איין פאָרטראַג פליעסענד

*) דיעזע איבערזעטצונג געהאָרט וויינער מעהראַלז ערוואַהנטען פרייגר אַן.

עֶתֶר פִּצְחִי כְּזֹלַת חָשֵׁר: פְּעָמַי הָכֵן פְּצוֹתִי מִכֶּשֶׁל· צוּר תְּמוֹךְ אֲשׁוּרַי מֵהִנָּשֵׁל: קוֹמְמֵנִי וְחַזְּקֵנִי מֵרִפְיוֹן וְחֵשֶׁל· רְצוֹת אֲמָרַי וְלֹא אֶכָּשֵׁל: שָׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן מִפֶּלֶץ וּבְעָתָה· שׁוּר בְּשִׁפְלוּתִי וּלְכָה לִישׁוּעָתָה: תָּחוֹן דַּכְּאוּתִי כִּלְחוֹנְךָ פַּצְתָּ· תְּרַחֵם עַל בֵּן אִמַּצְתָּ: סוגרים הארון.

מיוסד ע"ס א"ב.

ק׳ אִמַּצְתָּ עָשׂוֹר לְכַפֵּר תַּמָּה· בּוֹ לְצַחְצֵחַ צָאוּי כִּתְמָהּ: גְּהוֹץ צַחֲנָתָהּ עַוְיָהּ לְהִתָּמָּה· דִּינָהּ לְהָאִיר לְתֶחִי לְחָתְמָה: הָחֳרָדָה מִתֶּקַע יוֹם תְּרוּעָה· וּדְבָרִים קָחָה סַרְעַף לְקָרְעָה: זֶה אֵלִי לְצֶדֶק הַבְּרִיעָה· חַי חַי יוֹדְךָ בַּהֲרִיעָה: טַפֵּיהָ

מן תרומה. עתר פצחי, עתירת מפתח שפתי. כזלת חשר, יהי כנוזלת מטר, וכענין יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי (דברי' לב ב). חשר, ל' חשרת מים (ש"ב כב יב), ועיין במס' תענית דף ט' ב' ובב"ר פ' י"ג. פעמי הכן, כונן רגלי. פצותי מכשל, להצילני מכשלון. פצותי, ל' פצני והצילני (תהלי' קמד יא). מהנשל, שלא ימעדו, ל' כי ישל זיתך (דברים כח מ). מרפיון וחשל, מרפיון ומחלשה, ל' כל הנחשלים אחריך (שם כה יח), ע"ד כשב וכבש. מפלץ, מפחד, ל' פלצות בעתתני (ישעי' כא ד). כלחונך פצת, כמו שאמרת לחון (ישעי' ל יח) ולכן יחכה ה' לחננכם ולכן ירום לרחמכם. בן אמצת, אמר לישראל בתהלים פ' י"ו.

אמצת עשור, כוננת יום העשור לכפרת כנסת ישראל המכונה תמה, כדכתיב יונתי תמתי (שיר ה ב). לצחצח, לנקות. צאוי כתמה, כתם של צואה והיינו העון המטנף הנפש. גהוץ צחנתה, הלבן חטאתה, ול' גהוץ ידוע מדברי רבותינו ז"ל, וצחנתה ל' הכתוב ביואל ב' כ'. עוויה, עוונה. להתמה, ל' תם עוונך (איכה ד' כ"ב). לתחי, לתחיה. סרעף, כנוי ללב, והוא עפ"ה וקרעו לבבכם (יואל ב יג). חי חי, עפ"ה חי חי הוא יודך (ישעי'

פֿליעסענד וויא וואַססער. בעפֿעסטיגע מיינע טריטטע, דאַס איך ניכט וואַנקע, אונטערשטיטצע מיך, אָ שעפּפֿער, דאַס איך ניכט גלייטע! האַלטע מיך אויפֿרעכט, פֿערלייהע מיר קראַפֿט, דאַס איך ניכט ערמאַטטע אונד שטירצע! פֿערלייהע וואָרטע מיר, דאַס איך ניכט שטאַממלע! בעוואַהרע, וויא דען אַפּפֿעל דעס אויגעס, פֿאָר אַנגסט אונד שרעקקען מיך! זיע מיינע ערנידריגונג אונד איילע צור הילפֿע, זייא דעם פֿערשמאַכטעטן גנאַדיג, וויא דוא דיינעם פּראָפֿעטען פֿערהייסען! ערבאַרמע דער ספּראָססע דיך, דיא דוא איינגעזעטצט!

וִישִׂישֶׂהָ בְּעִנּוּי עֲיֵפִים· יְצִיגָתָם שׁוּר בְּיָהֵף
יְחֵפִים: כֻּלָּם צָגִים וְלָבֶן מְצֻעָפִים· לְאַדֶּרְךָ
בַּקֹּדֶשׁ כִּשְׂרָפִים עָפִים: מָגֵן עֲקֵרְמוֹ בְּךָ חוֹסִים·
נִשְׁעָנִים בְּתֻמָּם וּבְצִלְּךָ חוֹסִים: סְמוּכִים בִּבְרִית
שְׁלֹשֶׁת יְחוּסִים· עוֹדְדֵם הֱיוֹת שׂוֹטְנֵימוֹ הָסִים:
פְּנֵה בְּצִדְקַת אָת מֵעֵבֶר· צֹאנְךָ תַּחַת שֵׁבֶט
כְּהַעֲבֵר: קַדְּמֵם רַחֲמֶיךָ בְּלִי הִתְעַבֵּר· רַחוּם
עַל פֶּשַׁע עוֹבֵר: שֶׁמֶץ זְדוֹנָם תְּכַבֵּס וּתְטַהֵר·
שַׁוְעָם קְשׁוֹב וְלֹא תְאַחֵר: ח׳ תְּמוּכֵי יְמִינְךָ פְּנֵיהֶם
נַהֵר· תַּעְתּוּעַ חֶטְאָם תְּכַפֵּר לְטַהֵר:

ק׳ כַּצָּהֳרַיִם מִשְׁפָּטֵינוּ הָאֵר· חוֹכֶיךָ לְטוֹב תַּשְׁאֵר·
ח׳ צִדְקֵנוּ תְּחַפֵּשׂ וּתְבָאֵר· בְּמָגִנְּךָ נִתְגּוֹנֵן לְהִתְפָּאֵר:

פותחים הארון.

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים· מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים· וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים·
לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן·
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ·
מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ
נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ

ל״ח י״ט). יציגתם שור, עמידתם ראה. כשרפים עפים, כשרפי מעלה
מעופפים. מגן עקרמו וכו׳, אתה שאתה מגן של אברהם ויסודם היינו האבות
בך חוסים. בתומם, של האבות. יחוסים, מיוחסים והיינו האבות. עודדם,
חזקם. היות שוטנימו הסים, למען היות משטיניהם שותקים, ל׳ ויהס כלב.
את מעבר, אברהם הבא מעבר הנהר, ל׳ ואתה מרבבות קדש, ויתא ראשי
עם, ועקרו ארמי. בלי התעבר, ל׳ ויתעבר ה׳ בי למענכם (דברים ג כו),
ל׳ עברה וזעם. שמץ, כתם. נהר, ל׳ נהורא ואור. כצהרים וכו׳, ע״ש
והוציא כאור צדקך ומשפטך כצהרים (תהלים ל״ז ו׳).

לְיְשֵׁנֵי עָפָר מִי כָמְוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דְוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

סוגרים הארון.

מיוסד ע"פ תשר"ק.

תַּאֲוַת נֶפֶשׁ לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרֶךָ. שָׁקוּד לְרַחֵם מְבָרְכֵי זִכְרֶךָ. רְצוּיֵי אַהַב כְּנַעַר וָרַךְ. קְרוּאִים וּנְקוּבִים כְּנָךְ בְּכוֹרֶךָ: צְבָאוֹת קֹדֶשׁ הוֹצֵאתָ מִכּוּר אוֹנִים. פְּדוֹתָם מִפֶּרֶךְ הָלְכוּ שִׁנְאַנִּים. עֲמוּסִים מִבֶּטֶן פְּצָם מִשְּׁאוֹנִים. סְעָדָם בַּל לָמוֹד כִּסְאוֹנִים: נְתוּנָה בְּרִיתְךָ חֹק בִּשְׁאֵרָם. מִמַּחֲצֶבֶת צוּרָם מוֹלֶדֶת שְׁאוּרָם. לַבְּרִית הַבֵּט וְתָדִיחַ כְּאוּרָם. כַּבְּסֵם הֶרֶב וְתַבְהִיק אוֹרָם: יֵרָאֶה לְפָנֶיךָ עֵקֶד מְיֻחָד. טוֹבֵחַ וְטָבוּחַ מִדְּבָרְךָ פָּחַד. חֲנִיטָיו חַלֵּץ מֵאֵימָתָה וָפַחַד. וְזִבּוּחוֹ וְדִשּׁוּנוֹ לְפָנֶיךָ יִתְיַחַד: וְאִם הֶעֱוּוּ אֹרַח לְסַלֵּף.

תאות נפש וכו', עפ"ה לשמך ולזכרך תאות נפש (ישעי' כו ח), וטעמו, אתה שאתה תאות נפש למענך ולמען זכרך שקוד לרחם וכו'! וכן איתא בב"ר פ' כ"ח, לשמך זו קדושת השם ולזכרך זו זכות אבות. רצויי וכו', שהם ערוכים נאהבה לפניך כנער ורך כדכתיב כי נער ישראל ואוהבהו (הושע יא א). מכור אונים, מכור הברזל של מצרים. און, מצרים, דכתיב בחורי און (יחזקאל ל' י"ז). פדותם, לפדותם. שנאנים, מלאכים, והוא עפ"ה אשר הלכו אלהים לפדות לו לעם (ש"ב ז כג). עמוסים מבטן, ישראל, עפ"ה העמוסים מני בטן (ישעי' מו ג). פצם, הצילם. משאונים, ל' שאון ורעש. בל למוד כסאונים, שלא למדוד להם כמדתם. כסאונים, ל' סאה ומדה, והכ' שמוש. נתונה בריתך וכו', ברית מילה נתונה בבשרם לחוק. ממחצבת צורם, מאברהם צור שלהם שממנו חוצבו כדכתיב הביטו אל צור חצבתם ... אל אברהם אביכם (ישעי' נא א). מולדת שְׁאוּרָם, כ"כ בב"י, ל' שיור, ושארית ישראל מולדת אברהם הם. לבריח, למילה. ותדיח כאורם, ותכבס טנופם, לשון דמי ירושלים ידיח (ישעי' ד' ד'). כאורם, ל' ובנעו כאור במסכת ב"ק דף ק' א', שהוא כמו כעור, הפך היופי. כבסם הרב, ל' הרב כבסני מעוני (תהלים נ"א ד'). ותבהיק, ותופיע. עקד מיוחד, עקדת יצחק הבן המיוחד. טובח וטבוח, הזובח היינו אברהם והמוכן לזביחה היינו יצחק כל אחד פחד מדברך. חניטיו, יוצאי חלציו. ודשונו, דשן שלו, וכמו שאז"ל

הִזָּכֵר רַחֲמֶיךָ חֹק מִלְּחַלֵּף· דְּרִישַׁת צֶדֶק מֵלִיץ יַאֲלֵף· גְּנוּנֶיךָ לְחַזֵּק בְּמָגִנַּת אָלֶף: בַּדֵּי יְדִידֶיךָ חֲגִיגָם בִּין· בְּצוּרָם תִּשַׁע וְחֵטְא תַּלְבִּין· פ׳ אָוֶן מִתְחַנְנֶיךָ בְּלִי תָבִין· אֶנֶק שְׁמַע וְלַחַשׁ הָבִין:

ח׳ ק׳ נֶפֶשׁ נַעֲנָה תְּבַשֵּׂר סְלִיחָה· פַּלְּטֵם מֵעֹמֶק שׁוּחָה· מִתְקוֹמְמֵינוּ יִהְיוּ כַּסּוּחָה· הַחֲיֵינוּ בְּטַל אֱמוּנָתְךָ לְשׁוֹחֲחָה:

חו״ק עַד יוֹם מוֹתוֹ תְּחַכֶּה לוֹ לִתְשׁוּבָה· לְהַנְטוֹתוֹ לִתְחִיָּה:

מיוסד ע״פ א״ב.

אֱנוֹשׁ מַה יִּזְכֶּה· וּצְבָא דֹק לֹא זַכּוּ בְעֵינֶיךָ: בַּלֻּחִים אִם תִּבְעַר הָאֵשׁ· מַה בֶּחָצִיר יָבֵשׁ: גָּלוּי

אפרו של יצחק צבור ועומד לכפרה, ועיין פי' רש"י על בהר ה' יראה (בראשית כב יד). חוק מלחלף, שלא לחלוף חקות שמים וארץ שלא נבראו כ"א בשבילם כאמרם ז"ל ע"פ אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי גם זרע יעקב וגו' (ירמי' לג כה). דרישת צדק וכו', הצדק שדרש אברהם בעד סדום מליץ בעדנו, וכדאי' בב"ר פ' מ"ט אמר ר"ל השופט כל הארץ לא יעשה משפט, אם עולם אתה מבקש אין דין ואם דין אתה מבקש לית עולם את תפיס חבלא בתרין ראשוי בעי עלמא ובעי דינא אי לית את מוותר כזער (מעט) לית עלמא יכיל קאים, א"ל הקב"ה אברהם אהבת צדק ותשנא רשע (תהלי' מה ח) אהבת לצדק את בריותי וכו'. גנוניך. ישראל המגינים בצלך. במגנת אלף, במגן אברהם כדאמרן והוא עש"ה אלף המגן תלוי עליו (שיר ד ד), ואמרו במדרש זה אברהם שנאמר אנכי מגן לך, ודרש אלף ל' למוד. בדי ידידיך, בני אוהביך כמו יאכל בדי עורו (איוב יח יג). בצורם תישע, תפלתם תקבל. בצור, א' מעשרה לשונות של תפלה, כדאי' ברבות ריש פ' ואתחנן. תישע, ל' וישע ה' אל הבל. און מתחנניך בלי תבין, שלא תשים לבך אל און ועמל של מתחנניך, כ' וירא און ולא יתבונן (איוב י"א י"א). אנק, צעקת התפלה. שוחה, שאול. כסוחה, ל' סחי ומאוס כמו ותהי נבלתם כסוחה (ישעי' ה כה). אמונתך לשוחה, כדי שיגידו אמונתך, וכמאמר ישעי' (כ"ו י"ט) הקיצו ורננו שוכני עפר כי טל אורות טליך!

אנוש מה יזכה וכו', כענין מה אנוש כי יזכה וכי יצדק ילוד אשה הן בקדושיו לא יאמין

אנוש. איין שטערבליכער — וויא? זאָללטע ריינער זיין זיין, דאַ זעלבשט דעס היממעלס העררע ניכט ריין זינד אין זיינען אויגען? — ענטצינדעט דיא פֿלאַממע*) זאַפֿטרייכע שטאַממע, וויא זאָלל ניא וויטהען אונטער דיררעם געניזטע! דיר אויש פֿינזטערניס

*) פֿיגירליך: דיא ליידענשאַפֿט.

לְךָ חשֶׁךְ כְּמוֹ אוֹר׃ מְשׁוֹטֵט כֹּל בְּעַיִן׃ דִּירָתְךָ בַּסֵּתֶר׃ וּגְלוּיוֹת לְךָ כָּל נִסְתָּרוֹת׃ הַדָּן יְחִידִי׃ וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יְשִׁיבֶנּוּ׃ וְעַל גּוֹי וְעַל אָדָם יַחַד יִנְטֶה קָו׃ וְאֵין מִי יַרְשִׁיעַ׃ זֹאת יָבִין כָּל יְצִיר׃ וְלֹא יִתְעוּ יֵצֶר׃ לַחֲטוֹא לְיוֹצֵר׃ תְּחִלַּת בְּאֵרוֹ׃ חֲפִירַת בּוֹרוֹ׃ חֶשְׁבּוֹן בּוֹרְאוֹ׃ טָמֵא מִשְּׁאֵרוֹ׃

ושמים לא זכו בעיניו וכו' (איוב טו טו). ולאו דוקא, לגבי השמים. משוטט וכו', עש"ה עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ (זכרי' ד י). דירתך וכו', כדכתיב עבים סתר לו (איוב כב יד) ובענין כי רם ה' ושפל יראה וגבוה ממרחק יידע (תהלי' קלח ו). הדן יחידי והוא באחד וכו', דכתיב והוא באחד ומי ישיבנו (איוב כג יג), ואמרו עליו בשיר רבה דף י"א ובשמות רבה דף קכ"ב ג' לפי שהוא יחיד בעולם הוא דן יחידי ואין מי שישיב על דבריו עכ"ל. וידידי הרבני מהו' יאקב נ"ב נר"ו הטעים הענין ע"פ מ"ש בעל מדרש שמואל באבות פ"ד מ"ח וז"ל בשם החסיד ז"ל, הוא היה אומר אל תהי דן יחידי שאין דן יחידי אלא אחד וכו', אמר אחד ולא אמר הקב"ה כדי להודיענו סבת המשנה שמי שהוא מורכב א"א להמלט מן הטעו' והשגיאה הם מפני קלותו בהשגת האמת והם להיותו נוטה במזגו לאחד מבעלי הטענות וכמו שנמצאו בשנים המתוכחים זע"ז ובא אחד אשר לא ראה אותן מימיו ומושב שיתגבר א' מהם על חברו וזה מפני היותם קרובים בטבע, אבל הקב"ה שהוא פשוט בתכלית לו נאה לדון יחידי. עכ"ל, והן ממש דברי הפייטן. ועל גוי וכו', לשון הכתוב (שם לד כט) וטעמו כיחידים כמרובים שוים לפניו למתוח עליהם קו המשפט. זאת יבין וכו', כמאמר עקבי' בן מהללאל הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון וכו'. ובמדרש קהלת אמרו שלשתן דרש ר"ע מתוך פסוק אחד וזכור את בוראיך בימי בחורותך (קהלת יב א), באריך זו ליחה סרוחה, בוריך זו רמה ותולעה, בוראיך זה מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שעתידין ליתן דין וחשבון לפניו. עכ"ל (ונראה שדרש כן בעבור שכתוב בוראיך מלא י' על פי המסרה וא"כ הוא לשון רבים ודוק), וזה גם הוא מטעם הפייטן. תחלת בארו, הבאר שהי' חבוש ומלופף שם בשפיר ושליא, כ' וערפל חתלתו (איוב לח ט) שהוא ענין חבוש ולפוף. חפירת בורו, היינו הקבר מקום רמה. טמא משארו וכו', כלומר ועוד יבין האדם בזיונו שהרי טומאה יוצאה משארו וגופו והיינו זיבת זרע.

פינסטערניס איזט וויא ליכט, דיין בליקק דורכפארשט אללעס, דיינע וואהנונג איזט איין דונקעל געהיימניס; דאך זינד דיר אפפען אללע פערבארגענהייטען. ער, דער איינציגע ריכטער, איזט איינזיג איינער, ווער אנדערט איהן אום? ער לעגט דיא ריכטשנור איבער נאציאנען אונד איינצעלנע, אונד ניעמאנד פערמאג זיך צו ווידערזעצען. יא, מאכטע דאך יעדעס געשעפף דיעס בעהערציגען, דאמיט עס ניכט דורך לייכטזינן הינגעריססען ווערדע, זיך געגען דען שעפפער צו פערגעהן; מאכטע עס דאך געדענקען דער הילע, דער עס ענטקיימט, דער גרופט, דיא זיינער ווארטעט, אונד דעס אונפלאטהס, דען עס איינזט רעבענטשאפט אנקלעבען האט! —

וּמְטַמֵּא בְּעוֹדוֹ • וּמְטַמֵּא בְּמוֹתוֹ: יְמֵי חַיָּיו תֹּהוּ • וְלֵילוֹתָיו בֹּהוּ • וְעִנְיָנָיו הָבֶל: כַּחֲלוֹם מֵהָקִיץ נִדְמֶה • בַּלָּהוֹת יְבַעֲתוּהוּ תָמִיד: לַיְלָה לֹא יִשְׁכַּב • יוֹמָם לֹא יָנוּחַ • עַד יֵרֵד בַּקֶּבֶר: מַה יִּתְאוֹנֵן אָדָם חַי • דַּיּוֹ אֲשֶׁר הוּא חָי: נוֹלָד לְעָמָל וִיגִיעָה • אַשְׁרָיו אִם יְהִי יְגִיעוֹ בְּדַת אֱמֶת: סוֹפוֹ עַל רֹאשׁוֹ מוֹכִיחַ • וְלָמָּה יַחֲנִיף: עוֹד חוֹתָמוֹ מְעִידוֹ עַל פָּעֳלוֹ • וּמַה יִּגְנוֹב דָּעַת: פּוֹעֵל צְדָקוֹת אִם יְהִי • יְלַוּוּהוּ לְבֵית עוֹלָמוֹ: צוֹפֶה בְחָכְמָה

וּמְטַמֵּא בעודו, כ"כ בכ"י, וטעמו הוא מקבל טומאה בעודנו חי, משא"כ בכל בעלי חיים, ומטמא אחרים במותו. מה יתאונן וכו', פסוק הוא באיכה ג' ל"ט, וכדאי' עליו באיכה רבתא. נולד לעמל, כדכתיב אדם לעמל יולד (איוב ה'). סופו, פטירתו מן העולם מוכיח על תחלתו, כי בשעה שנולד אין אנו יודעין מה יהא בסופו עד שיפטר ואז מכריזין מעשיו, וכמאמר התנחומא שהעתקתי לקמן בסוף הפיוט. ולמה יחניף, ולאיזה תועלת יחניף להראות תומה ובלבו מרמה, אחרי שהכל יתגלה בסופו? ועוד הרי חותם יד עצמו מעיד על פעלו! וכמו שאמרו ז"ל במס' תענית י"א א', ע"פ וביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו (איוב לז ז), ולאיזה תועלת יגנוב דעת בוראו? — ילווהו לבית עולמו, דכתיב צדק לפניו יהלך (תהלי' פה יד), וכמאמר התנא, בשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לא כסף ולא זהב ולא א"ט אלא תורה ומ"ט שנא' בהתהלכך תנחה אותך בעה"ז וכו', וזהו צופה בחכמה וכו'.

אין מענשען זעלבסט ליעגט שאָן איין קיים צור אונריינהייט; ביי'ם לעבען שאָן איזט ער פיר אונריינליכקייט עמפפענגליך אונד ווירד איינע אַנשטעקענדע אונרייניגקייט נאַך זיינעם טאָדע. אייטעל זינד דיא טאַגע זיינעס לעבענס, לעער זיינע נעכטע אונד זיין טהון טאַנד, זיין וואַלטען איזט טרויג, פאָן אונאויפהאָרליכען שרעקקבילדערן געקוועלט, דיא נאַכט געוועהרט איהם קיינע רוהע אונד קיינע ערהאָלונג דער טאַג: זאָ טוימעלט ער הינאַב אינ'ס גראַב. — וויא? ער מורט נאָך, דער לעבענדע ערדענזאָהן? איזט'ס איהם ניכט גענוג, דאַס ער לעבט? צור מיהע אונד צום פלייס איזט ער בעשטיממט, הייל איהם, ווען ער זיינען פלייס דער וואַהרען לעהרע געווידמעט! זיין ענדע ווירד'ס ענטשיידען, הייכעלייא קאַן איהם ניכטס פראָממען, זיינע אייגנע אונטערשריפט איזט צייגין זיינער טהאַטען; טייזונג קאַן איהם ניכטס ניטצען. האַט ער וואָהלטהאַטען אויסגעאיבט, זאָ האַט ער אויך טרייע בעגלייטער נאַך זיינער עוויגען בעהויזונג. וואַר ער איין ווייזהייטספאָרשער, זאָ האַט ער

אִם יְהִי׃ עִמּוֹ תִּתְלוֹנֵן בְּכֶלַח׃ קָצוּף בְּדָמִים וּבְמִרְמָה אִם יְהִי׃ חֲרוּצִים יָמָיו׃ רְצוֹנוֹ וְחֶפְצוֹ בִּהְיוֹת בְּמוּסָר׃ יָנוּב בְּשֵׂיבָה טוֹבָה׃ חזן בקול שֵׁם טוֹב אִם יִקְנֶה׃ מִשֵּׁמוֹת נְעִימִים אֲשֶׁר יִקָּרֵא׃ תַּחַת כֵּן לָכֵן יוֹם הַמִּיתָה מִיּוֹם לֵידָה הוּטָב׃

(עד יום מותו תחכה לו להשובה, להנטותו לתחיה:)

פותחים הארון.

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים׃ זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

מיוסד ע"פ א"ת ב"ש. סוגרים הארון.

אִחַדְתָּ יוֹם זֶה בַּשָּׁנָה׃ תְּרוּפָה וָצֳרִי שַׂמְתּוֹ לַשּׁוֹשַׁנָּה׃ בְּשָׁלֵם בִּהְיוֹת סֻכְּךָ בָּרִאשׁוֹנָה׃

עמו תתלונן בכלחו, ל' תבוא בכלח אלי קבר (איוב ה כו) שפרושו בזקן כי הזקנה תמי' בעלי', וכתיב הן יראת ה' היא חכמ' (איוב כח כח), וכתיב יראת ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצורנ' (משלי י כז), וזהו קצוף בדמי' אם יהי חרוצים ימיו, שטעמו נכרתים, ל' כלה ונחרצה (ישעי' י כג). ינוב, יעשה תנובה, ל' עוד ינובון בשיבה (תהלים צב טו). שם טוב אם יקנה, רצונו אם הוא קונה לו שם טוב טוב לו יותר משמות נעימים אשר יקרא, כדאי' בתנחומא ריש פ' ויקהל את מוצא ג' שמות נקראו לו לאדם, א' מה שקוראי' לו אביו ואמו, וא' מה שקוראי' לו בני אדם, וא' מה שקונה הוא לעצמו, אמרו לשלמה מהו טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו? (קהלת ז א) אמר להם בשעה שאדם נולד אין הכל יודעין מי הוא, נפטר בשם טוב משפיע מ"ט נאין ישראל מטפלין עמו עושין עמו גמילות חסד, מכריזין שבחו ואומרין פלוני זה כמה תור' למד כמה מצוות עשה משכנו תהא עם הצדיקי' וכו' עכ"ל. ובשמות רבה ריש פ' הנ"ל הוסיף משל לשתי ספינות .... ומסיים כך אדם נולד מונין לו למית', מת מונין לו לחיים. עכ"ל, ובנגד זה ייסד תחת כן לכן יום וכו' כלומר אחרי שכן הוא כמו שאמרנו לכן יום המיתה מיום לידה הוטב. תחת כן לכן, כ"ב בכל כ"י, וי"ג מיום לידה יום המיתה הוטב, והכל הולך אל מקום אחד.

אחדה וכו', כמו שאז"ל ימי' יוצרו ולא (ולו קרי) א' בהם (תהלי' קלט יז) ברא את הימי' ובחר לו אחד מהם זה יוה"כ, וזהו אחדת. לשושנ', לישרא. בשלם, בירושלי', כדכתי'

נאַך איינע בעסיטצערין איהן ספּעטעזטען אַלטער. טיקקע אונד אַרגליזט פֿערקירצען דעז מענשען לעבען, בעשטרעבען נאַך טוגענד אַבער בריגגט איין גליקקליכעז אַלטער; איין זעלבזטערוואָרבענער, גוטער רוף פּראַנגט מעהר, אַלז אַללע בייגעלעגטע עהרענטיטעל. וואַהרליך, אונטער זאָלכען פֿערהעלט־ניסען איזט דער שטערבעטאַג דעם טאַגע דער געבורט פֿאָרצוציעהען!

שֵׁרוּתוֹ כִּפֵּר לְפִשְׁעֵי יְשֵׁנָה: גּוֹלִים מִנָּוֶךָ זְרוּיִם
מֵהֲלְאָה. רוֹן מְפִיקִים לְחַתֵּל תְּלָאָה. דַּכְּאוּת
רוּחַ וְשֶׁבֶר נַהֲלָאָה. קָדוֹשׁ חֲשׁוֹב כְּזִבְחֵי
הָעֲלָאָה: הֻתַּמַּם מֵרֶחֶם יֹשֵׁב אֹהָלִים. צוּרָתוֹ
בְּכִסְאֲךָ חַקֹּתָהּ כְּהִלִּים. וְלָדָיו חוֹן בְּעֶצֶר
נִקְהָלִים. פְּאֵרְךָ מַבִּיעִים וְשִׁמְךָ מְהַלְלִים: זֶבֶד
שִׁמְךָ שִׁתַּפְתָּ בִּשְׁמָם. עֲמוּתִים לְךָ כַּחוֹתָם
לְשׂוּמָם. חָשְׁבֵם מֵאָנֶף בְּלִי לְהַאֲשִׁימָם. סֵפֶר
חַיִּים יְהִי רְשׁוּמָם: טֹרַח עָוֹן וְכֹבֶד מַשָּׂא. נַעֵר
בְּצוּל מְחוֹת כַּהֲמָסָה. יֶעֱרַב שִׂיחַ עֲנִיָּה וּרְמוּסָה.
מְנִיחֵי כָלִיל בְּאֶבֶן מַעֲמָסָה: כְּלוּלַת אֲהָבִים
אָנָּא זְכוֹר. כְּלִמַּת נְעוּרִים עוֹד מִלִּזְכּוֹר. ח׳ לְבֵן
יַקִּירְךָ זָכוֹר תִּזְכּוֹר. לְמַעַן הֹלֶךְ לַעֲבָדֶיךָ זְכוֹר:

ויהי בשלם סכו (תהלים עו ג). שרותו, עבודת היום. ישנה, תאר לישראל. גולים וכו', הרצון עכשיו שישראל גולים וזרויים ואין יכולים להקריב כמאז מוציאין רנה ותפלה לחנון שברם. לחתל, ל' והחתל לא חותלת (יחזקאל טז ד). דכאות וכו', דכאות רוח ושבר של כהלאה היינו ישראל הנפולים הלאה תחשוב אתה הקדוש כזבחי העלאה, וכמ"ש זבחי אלהים רוח נשברה וגו' (תהלי' נא) וקרא לישראל נהלאה כדכתיב והנהלא' לגוי עצום (מיכה ד ז). הותמם מרחם, יעקב איש תם. חקת, חקקת. כהלים, כאחד הכוכבים המאירים, ל' בהלו נרו (איוב כט ג). בעוצר, באסיפה. זבד שמך, חלק משמך שתפת בשם ישראל. עמותים לך, דבקים בך. כחותם לשומם, דכתיב שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך (שיר ח ו), ואמרו ז"ל (ברכות ו) תפילין דמרא עלמא מאי כתיב בהו? ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. נער בצול, השליכם במצולת ים וימחו כדבר הנמס, ל' מחיתי כעב פשעיך (ישעי' מד כב), ול' כקדוח אש המסים (שם ס"ד). באבן מעמסה, בירושלים המכונה אבן מעמסה בזכרי' י"ב ג'. כלולת אהבים וכו', עש"ה זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך (ירמיה ב ב). כלמת נעורים, חטא העגל. עוד מלזכור, שלא יזכר עוד. לבן יקירך, כדכתיב הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד (ירמיה לא כ). למען הלך, למען משה אשר חלה פניך ואמר זכור לעבדיך לאברהם וגו'.

ימלך

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃
וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא׃

אין פּפּד"מ אונד אין מעהרערן קהלות ווירד דיעזעז ניכט געזאַגט, זאָנדערן מאַן פאָנגט זאָגלייך אנא סלח נא אָן. פותחים הארון. מיוסד ע"פ א"ב.

אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ· בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ׃
גִּבּוֹר וְנַעֲרָץ· דָּגוּל מֵרְבָבָה׃
הוּא שָׂח וַיֶּהִי· וְצִוָּה וְנִבְרָאוּ׃
זִכְרוֹ לָנֶצַח· חַי עוֹלָמִים׃
טְהוֹר עֵינַיִם· יוֹשֵׁב סֵתֶר׃
כִּתְרוֹ יְשׁוּעָה· לְבוּשׁוֹ צְדָקָה׃
מַעֲטֵהוּ קִנְאָה· נֶאְפָּד נְקָמָה׃
סִתְרוֹ יֹשֶׁר· עֲצָתוֹ אֱמוּנָה׃
פְּעֻלָּתוֹ אֱמֶת· צַדִּיק וְיָשָׁר׃
קָרוֹב לְקוֹרְאָיו בֶּאֱמֶת· רָם וּמִתְנַשֵּׂא׃
שׁוֹכֵן שְׁחָקִים· תּוֹלֶה אֶרֶץ עַל בְּלִימָה׃
חַי וְקַיָּם נוֹרָא וּמָרוֹם וְקָדוֹשׁ׃ סוגרים הארון.

חו"ק אָנָּא סְלַח נָא· פֶּשַׁע וְעָוֹן שָׂא נָא· וְכֹחֲךָ יִגְדַּל נָא· קָדוֹשׁ׃

ימלך, תהלי' קמ"ו י'. ואתה קדוש, שם כ"ב ד', וע"ש בפי' רש"י. ובעבור שאנו מאריכים בין ברכת מחיה המתים לקדושה בפיוטים לכן אנו אומרים פסוק זה שהוא כדמות בקשת מחילה מאתו יתברך על שהוא יושב וממתין לתהלת ישראל, וזהו טעם אל נא.
אנא. וכחך יגדל נא, כדכתי' ועתה יגדל נא כח ה' (במדב' יד יז), וע"ש בפרש"י.

ימלך. דער הערר רעגיערט עוויגליך, דיין גאָטט דורך אַללע צייטען, ציון! הללויה.
ואתה. דוא, הייליגער, טהראָנסט אונטער לאָבגעזאָנגען ישראל'ס! אל נא.
אנא סלח. פערצייהע, אָ אַללמאַכטיגער, פערגיב מיסעטהאַט אונד פערבּרעכען
אונד צייגע דיא גרעססע דיינער קראַפט, אַללערהייליגסטער!

חז"ק אָנָּא רַחוּם כַּפֵּר. עֲוֹן צָגִים תְּהִלָּתְךָ לְסַפֵּר. וְיוֹחֲקוּ לְחַיִּים טוֹבִים בַּסֵּפֶר. קָדוֹשׁ:

שם המחבר משלם בירבי קלונימוס חזק חתום כסדר בראשי החרוזות.

ח' מוֹרֶה חַטָּאִים סָלוּל לְהִתְהַלֵּךְ. מְלַמֵּד לְהַדְרִיכִי בְּדֶרֶךְ אֵלֵךְ: ק' אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ:

ח' שַׁחַר וָנֶשֶׁף אֲיַחֵד לְהַמְלִיכֶךָ. שׁוֹכֵן עַד וְאֵין כְּעֶרְכֶּךָ: ק' בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ:

ח' לְבִי הָרֵד עֲבוֹדָתְךָ לִתְמוֹד. לְהַעֲרִיץ קְדֻשָּׁתְךָ בְּמִשְׁמָר אֶעֱמוֹד: ק' גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד: (אנא סלח.)

ח' מְיַחֲלִים לְחַסְדְּךָ זֶרַע עֲמוּסֶיךָ. מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתָם וִישַׂמְּחוּ הוֹסֶיךָ: ק' דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ:

בחלוי

אנא רחום כפר עון נגיד, עון של ישראל, העומדים לספר תהלתך. מוֹרֶה חַטָּאִים, ר"ל בכל כ"י ועקל, כי הוא גם תמר והוא עפ"ם טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך (תהלי' כה ח). מלמד וכו', עפ"ם אני ה' אלהיך מלמדך להועיל מדריכך בדרך תלך (ישעי' מח יז). ארוממך אלהי המלך, לשון הכתוב במזמור תהלה לדוד (תהלי' קמ"ה), וכן כל סיום השורות שבפיוט הוא ממזמור הזה ההולך ע"ס א"ב. שחר ונשף, בקר וערב. עבודתך לתמוד, להתעסק תמיד בעבודתך.

אנא רחום. פערגיב, א אללבארמהערציגער, דען פערקינדערן דיינעס רוהמעס! שרייבע זיא איינ' בוך דעס גליקקליכען לעבענס איין, אללערהייליגסטער!

מ. א'איהן, דער אירדענדען לייגט דיא באהן, דיא זיא לו וואנדערן האבען, דער איר דען וועג בעצייכנעט, דען איך בעטרעטען זאלל —

ק' דיך, מיין גאטט, א קאניג, וויל איך ערהעבען.

ש. א'פריה אונד שפאט האלדיגע איך דיינער איינהייט, בעוואהנער דער אונענדליכקייט, אונפערגלייכבארער! ק'טאגליך בענעדייע איך דיר.

ל. א'בעטטאנדיג אונט מיין הערץ דיינעס דיענסטעס בעפליסען; דיא פערעהרונג דיינער היילגקייט בלייבט מיינע אונאונטערבראכענע בעשאפטיגונג.

ק'גראס איזט דער עוויגע אונד אללגעפריזען!

מ. א'אויף דיינע גיטע האפפען דיא נאכקאממען דיינער געטרייען; ערפיללע איהרע וינשע! לאס דיא זיך ערפרייען, דיא דיר פערטרויען!

ק'איין געשלעכט ריהמע דעם אנדערן דיינע ווערקע!

מיט

ס׳ בְּחִלּוּי וְצוֹם גָּשִׁים לְעָבְדֶךָ· בְּרוּאִים כִּי הֵם לִכְבוֹדֶךָ:

ק׳ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ:

ס׳ יְקַר מַלְכוּתְךָ בְּרַעַד יַאֲמִירוּ· יִחוּדְךָ בְּזָר לֹא יָמִירוּ:

ק׳ וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ: (אנא רחום.)

ס׳ רוֹן פְּגִיעוֹת לְפָנֶיךָ יְרַבֵּעוּ· רַחַשׁ הִלּוּלְךָ בַּיּוֹם יְשַׁבֵּעוּ:

ק׳ זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ:

ס׳ בֹּקֶר אֶעֱרָךְ לְךָ חִנּוּנַי· בִּפְנוֹת עֶרֶב תִּמְחֶה זְדוֹנָי:

ק׳ חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ:

ס׳ יָהּ צוּר כֹּפֶר אֶשְׁכּוֹל· יִכְבּוֹשׁ עֲוֹנֵינוּ וְיֹאמְרוּ הַכֹּל:

ק׳ טוֹב יְיָ לַכֹּל: (אנא סלה.)

קומם

בחלוי, בתפלה, ל׳ ויחל משה. ברואים וכו׳, דכתיב עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו (ישעי׳ מג כא). לא ימירו, לא יחליפו. רון פגיעות, רנן תפלות. ירבעו, פעל נגזר מן ארבעה; והיינו ד׳ תפלות שמתפללים היום שחרית מוסף מנחה ונעילה. ישבעו, יש גורסים בש׳ לשון רבוי ושביעה, וי״ג בש׳ ויהיה פעל נגזר מן שבעה, ע״ש שבע ביום הללתיך (תהלים קיט קסד), והיינו בשחרית מברך שתים לפני ק״ש וא׳ לאחריה ובערב מברך שתים לפניה ושתים לאחריה. כופר אשכול, תאר לש״י ית׳, כדכתיב אשכול הכופר דודי לי (שיר א יד), וכמו שאז״ל (שבת דף פח), אשכול הכופר, איש שהכל שלו, מכפר לי על

ב. א׳ מיט בעטען אונד פֿאַסטען פֿערעהרען דיך, דיא דוא צו דיינעם רוהם ער־ שאַפֿפֿען, ק׳ נור פֿערהערליכונג פֿאָן דיינער מאַיעסטעט פּראַכט!

י. א׳ עהרפֿורכטספֿאָלל הולדיגען זיא דיינעס רייכעס הערליכקייט; קיינע פֿרעמדע געשטאַלט, דיך אַללײן בעטען זיא אַן

ק׳ אונד פּרייזען דיינער אַללמאַכט פֿורכטבאַרע טהאַטען.

ר. א׳ אין פֿיער געבעטספֿאָרמען בריגגען זיא דיר איהרע אַנגעלעגענהייטען פֿאָר, לאָבען דיך דעס טאַגעס זיעבענמאַל

ק׳ אונד זינגען איין דענקמאַל דיינער גראָסען גיטע.

ב. א׳ מאָרגענס אָרדנע איך מיינע געבעטע דיר אונד אַבענדס פֿערלייהעסט דוא מיר!

ק׳ אַללבאַרמהערציג איזט דער עוויגע!

י. א׳ גאָטט, דער אַללמאַכטיגע פֿערגעבער, דער אַללפֿעראָנגענדע, אונטער־ דריקקט אונזערע זינדען, אונד אַללעס רופֿט:

ק׳ „אַללען איזט דער הערר וואָהלטהאַטיג!“

ח' קוֹמֵם אִוּוּי קִרְיַת מְשׂוֹשֶׂךָ · קְדֻשַּׁת אַבְנֵי נֵזֶר בְּנוֹסְסֶךָ :
ק' יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ :

ח' לְוִיֶּךָ וַחֲסִידֶיךָ בְּנֹעַם יְזַמֵּרוּ · לְבוּשֵׁי שְׂרָד רֶקַח יְתַמֵּרוּ :
ק' כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ :

ח' וּשְׁתוּלִים בְּנָוֶךָ יַפְרִיחוּ בְּחַצְרוֹתָיו · וִינוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְשֵׁנִים בְּטִירוֹתָיו : ק' לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו : (אנא רחום.)

ח' נִצְחֲךָ יְנַגְּנוּ תְּמִימִים וּשְׁלֵמִים · נְשָׂאֲךָ כִּסְאֲךָ בְּבֵית עוֹלָמִים : ק' מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עוֹלָמִים :

ק' יַחַד בְּכַנְסְךָ לְשִׁבְנְךָ גְּאוּלִים · יַלְבִּישׁוּךָ עֹז כְּעוֹבְרֵי גַלִּים : ק' סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל הַנּוֹפְלִים :

עון גדי שברמתי לו. קומם, הקם. אווי, חמדת, ל' אוה למושב לו. קרית משושך, היא ירושלים, וחמדת ירושלים הוא בית המקדש. אבני נזר, אבני בית תפארתנו. בנוססך, ברוממך, והוא עפ"ה אבני נזר מתנוססות (זכרי' ט' י"ו). לבושי שרד, היינו הכהנים רקח, מרקחת הקטרת. יתמר, יקטירו עד שיעלה תמרות עשן. ושתולים בנוך, אחרי שהזכיר הלוים והכהנים הזכיר גם ישראל אשר יהיו שתולים בנוה קדשו יפריחו וכו', והוא עפ"ה שתולים בבית ה' בחצרות אלהינו יפריחו עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו (תהלי' צב). תמימים ושלמים, הצדיקים התמימים והשלמים ינגנו נצחך. בבית עולמים, בבהמ"ק. כעוברי גלים, כמו שהלבישוך עוז עוברי גלי הים כשאתם

ק. ח' איינסט ווירסט דוא זיא ווידער אויפבויען, דיא פראכטשטאדט דיינער וואָננע, עמפאָרהעבען דיא אייליגקייט געשמיקקטען שטיינע;
ק' דאַן ווערדען דיר דאַנקען דיינע ווערקע אַללע.

ל. ח' דיינע לויט, דיא פראָממען, ווערדען ליעבליכע ליעדער שטיממען, דיא פריעסטער אים געוואַנדע דעס הייליגען דיענסטעס שפעצעריען רייכערן
ק' אונד בעזינגען דיינעס רייכעס מאַיעסטעט.

ו. ח' אוף דיינען טעמפעל געפפלאַנצט, ווערדען זיא אויפשטייגען אין דען פראַכט אַנפען, ונפשפאָלל אין דעסען פאַללאַסטע פרישטע טראַגען, אים האָכוסטען אַלטער נאָך
ק' לו פערקינדען דען מענשענקינדערן דיא גאָטטליכע מאַכט.

נ. ח' זיא ווערדען דיינע עוויגקייט בעזינגען, דיא פראָממען אונד געטרייען, ווען דוא דיינען טהראָן אויפשלאָגען ווירסט אין יענעם טעמפעל אויף עוויגע לייטען.
ק' דיין רייך איסט אַללער עוויגקייטען רייך!

י. ח' דאָרט ווירסט דוא זיא זאַממעלן, דיינע ערלאָזטען, זיא ווערדען דיך אים געוואַנדע דעס זיעגעס טזיען, וויא דאַמאַלס, בייא איהרע רייזע איבער מעערעסוועללען.
ק' אַללע פאַללענדע ערהאַלט דער העררר.

ס' מַבִּיעֵי טוּבְךָ בְּוַעַד יִתְחַבָּרוּ· מְחִים חֲשׁוּב תַּחַן יְדַבֵּרוּ:

ק' עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ: (אנא סלח.)

ס' וְהוּיָם יְנַחֵח שַׁי עָדֶיךָ· וִישֻׁלַּם פָּרִים אֶרֶשׁ עֲדֶיךָ:

ק' פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ:

ס' סֶלָה בְּרַחֲמָיו יָצִיץ מֵחֲרַכָּיו· סְלוֹחַ יַרְבֶּה לְעַם מְבָרְכָיו: ק' צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו:

ס' חִין יֶשַׁע מְגוּי מְקֹרָאָיו· חוֹן יָחוֹן קוֹרְאֵי מִקְרָאָיו:

ק' קָרוֹב יְיָ לְכָל קֹרְאָיו: (אנא רחום.)

ס' זֶה אֵלִי פֶּלֶא עוֹשֶׂה· וַעֲקָתֵינוּ יֶרֶץ וְשׂוֹטְנֵינוּ יַעֲסֶה:

ק' רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה:

ממלרים ואמרו עזי וזמרת יה וכו', כן יודוך לעתיד בכנסך גאולים למשכנך. מביעי טובך, ישראל המגידים טובך יתחברו בועד. מחים וכו', טעמו התחנה והתפלה אשר ידברו תחשוב להם כעולות מחים והיינו עולות מעולות מומחיים שיש להם מוח רב. ינוחח כשי, יהי ניחוח לך כמנחת שי. וישולם וכו', טעמו ארשת שפתים של עדיך היינו ישראל המעידים ייחודך יהיה לתשלום פרים, ובענין ונשלמה פרים שפתינו (הושע יד ג). חין ישע, יפנה אל התחנה הבאה מגוי מקוראיו היינו ישראל, ככתוב וישראל מקוראי (ישעי' מח יב). קוראי מקראיו, ישראל המקדשים המועדים, ל' אשר תקראו אותם מקראי קדש. ירץ, ירצה, ל' רצון. יעסה, ירמוס, ל' ועסותם רשעים (מלאכי

מ. ח' דאַ שטעהען זיא פערזאַמעלט אונד בעזינגען דיינע גיטע; אָ, אַכטע איהר געבעט, געוואָגטעטען אָפּפערן גלייך!

ק' אַללער אויגען זעהען נאָך דיר הין!

ו. ח' ניִם איהר וויִדערגעשטאַנדניס אן געפֿעלליגען געשענקע אונד איהר פֿלעהען שטאַטט אַנגענעהמער אָפּפער אַן, ק' אֶפֿפֿנע אַללמילדע דיינע האַנד!

ס. ח' יאַ, ער ווירד גנעדיג הערניבשויען אויז זיינען הימעלן אונד פֿערציהען איינעם פֿאָלקע, דאַז ער געזעגנעט!

ק' דער הערר איזט געראַכט אין אַללען זיינען וועגען;

ח. ח' ער ווירד דאַז געבעט איינעז פֿאָלקעז פֿערנעהמען, דאַס איהן אַנ־רופֿט, ער ווירד דיח פֿייערער זיינער פֿעסטע בעגנאַדיגען.

ק' נאָהע איזט נאָהע אַללען, דיח איהן רופֿען.

ז. ח' ער, דער וואונדערטהעטער, איזט מיין גאָט, ער פֿערניכטעט אונזער פֿלעהען אונד האָרט קיינע פֿערלייאונג אַן.

ק' ער טהוט, וואַז זיינע פֿערעהרער ווינשען.

ער

ח׳ קֹוֵי יִתֵּן לְלוֹ מַשְׁלִיךְ יְהָבָיו. קָדוֹשׁ פְּשָׁעֵינוּ יְכַסֶּה בְּאַהֲבָיו: ק׳ שׁוֹמֵר יְיָ אֶת כָּל אֹהֲבָיו:

ח׳ קַבֵּל צְקוּנִי כִּבְמִכְלַל יֹפִי. קוֹלִי תַּאֲזִין וְתַצְלִיל דּוֹפִי: ק׳ תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי:

אָנָּא סְלַח נָא. פֶּשַׁע וְעָוֹן שָׂא נָא. וְכֹחֲךָ יִגְדַּל נָא. קָדוֹשׁ:

חזן וקהל מֶלֶךְ שׁוֹכֵן עַד. לְבַדְּךָ מְלוֹךְ עֲדֵי עַד. הָאֵל קָדוֹשׁ:

חזן וקהל (מֶלֶךְ) מַאֲזִין שַׁוְעָה. לְעַמּוֹ מֵחִישׁ יְשׁוּעָה. נוֹרָא וְקָדוֹשׁ:

ע״פ א״ב כפול. כאשכנז אומר החזן זה כולו כנגון אאפיד.

אֶדֶר יְקַר אֵלִי. אֲחַוֶּה בְּאֶרֶשׁ מִלּוּלִי: בְּחֵיךְ אַנְעִים זֶמֶר. בְּנִיב אַבִּיעַ אֹמֶר: גְּבוּרוֹתָיו מִי יְמַלֵּל. גָּדְלוֹ מִי יְפַלֵּל:

ג כא). קווי וכו׳, כענין השלך על ה׳ יהבך והוא יכלכלך (תהלי׳ נה כג). פשעינו יכסה וכו׳, ככתוב ועל כל פשעים תכסה אהבה (משלי י יב). צקוני, תפלתי, ל׳ צקון לחש (ישעי׳ כו יז). כבמכלל יופי, כמו בציון הנקרא מכלל יופי. ותצליל, ותשליך במצולות ים, ל׳ צללו כעופרת.

אדר יקר אלי, עוצם יקרו של אלי. אחוה, אגיד. בארש מלולי, בדבור פי, ל׳ ארשת שפתיו (תהלי׳ כ״א). בניב, בשפתים. מי ימלל, מי ישיגו במחשבה? ל׳ לא

ק. ח׳ער ערהאלט דען וואנקענדען, דיא זיך איהם גאנץ איבערלאססען; דער הייליגע, ער טילגט מיט ליעבע אונזערע זינדען אינזגעזאמט.

ק׳ גאטט שיטצט אללע, דיא איהן ליעבען,

מ׳ פערניממ מיין געבעט, אלז קאמע עז אויז ציון, דער שאנהייט קראנע, ערהארע מיינע שטיממען, אונד פערזענקע אונזערע זינדען!

ק׳ מיין מונד זאלל לאב דעז עוויגען זינגען.

מלך. קעניג, בעוואהנער דער אונענדליכקייט, נור דו אללי רעגיערזט אין עוויגקייט, אללמעכטיגער, הייליגער!

מאזין. ערהארער דער געבעטע, דוא, דער זיינער נאציאן צו הילפע איילסט, ביזט פורכטבאר אונד הייליג!

אדר. דיא הערליכקייט פאן מיינעז גאטטעז מעכטע אויך נאך דער אינהאלט מיינער ווארטע זיין; מיינע קעהלע זאלל איהם ליעבליך טאנען, מיינע ליפפען ריהמען זיינע גראססע. ווער פערמאג דיא אללמאכט גאטטעז אויזצוזפרעכען, זיינע האהייט?

ווער

דּוֹק מְרוֹפֵף בִּגְעָרָה· דַּרְכּוֹ סוּפָה וּסְעָרָה: הַנֶּאְדָּר מִקּוֹלוֹת מַיִם· הוֹדוֹ כִּסָּה שָׁמַיִם: וּסְבִיבָיו שַׂרְפֵי אֵלִים· וּמִפַּחְדּוֹ זָעִים וְחָלִים: זַךְ בִּשְׁמֵי מְעוֹנִים· זַעַק קָשׁוּב מִמִּתְעַנִּים: חַשְׁרַת סָבִיב סֻכּוֹ· חַשְׁמַל בְּלִי לְסוֹכוֹ: טוֹב יוֹדֵעַ חוֹסָיו· טָהוֹר מַצְדִּיק עֲמוּסָיו: יוֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן· יְקַר עֹז הֶבְיוֹן: כּוֹנֵן שַׁחַק בִּתְבוּנָה· כָּל מַעֲשָׂיו בֶּאֱמוּנָה: לוֹבֵשׁ עֹז וּגְדֻלָּה· לוֹ נָאוָה תְהִלָּה: מוֹשֵׁל עוֹלָם בִּגְבוּרָה· מוֹחֶה פִּשְׁעֵי בָרָה: נָאוֹר וְאַדִּיר בַּהֲדָרוֹ· נוֹשֵׂא עָוֹן עֶדְרוֹ: סוֹכֵת שִׂיחוֹת עֲרֵבוֹת· סֹלּוּ לָרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת:

פללתי (בראשי' מח יא). דוק מרופף בגערה, מרעיד שמים בגערתו, כדכתי' עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו (איוב כו יא). דרכו וכו', דכתיב ה' בסופה ובסערה דרכו (נחום א ג). האדר, ע"ש מקלו' מים רבי' אדיר במרום ה' (תהלי' צג). הודו, ל"ה חבקוק ג' ג'. וסביב וכו', ע"ש שרפים עומדים ממעל לו (ישעי' ו ב), וע"ש משאתו יגורו אילים (איוב מא יז). זך, טהור. חשרת וכו', כדכתיב ישת חשך סתרו סביבותיו סכתו חשרת מים (ש"ב כב יב), וטעם חשרת מים, קשור העבים במים. חשמל בלי לסוכו, שלא יוכל להסתכל בו החשמל, ואמרו רז"ל מאי חשמל? חיות אש ממללות. עמוסיו, ישראל. מוחה פשעי ברה, מוחה ומעביר פשעי ישראל המכונה ברה כחמה. נאור וכו', ע"ש נאור אתה אדיר (תהלי' עו ה), דמתרגמינן נהיר דחיל את אלהא, ל' נהורא ואור. סוכת, שומע, ל' הסכת (דברי' כז ט). סולו

ווער קאַן זיא בעגרייפֿען? ער רופֿט אונד ערשיטטערט דיא פֿעסטע, זיינע שפור — שטורם אונד אונגעוויטטער אונד טאָבענדע פֿלוטהען, ברויזען פֿאָן זיינער מאַיעסטעט רוהם! — זיינע מאַיעסטעט איבערשטראַהלט דיא הימעל; דאָרט, אונטער היילינגער שרפים כאָר, דיא ליטטערנד אונד בעבענד איהן אומגעבען, דאָרט טהראָנט דער ריינסטע הימעלסבעוואָהנער אונד הערט געבעטע דער בוספֿערטיגען. אין יענער וואָהנונג, מיט דונקעל אומהיללט, דעס חשמל'ס[1]) בליקק אונדורכדרינגליך, דאָרט טהראָנט דער אַללגיטיגע, בעגינסטיגט זיינע פֿערטרויטען אונד בעגנאַדיגט זיינע געטרייען; אין יענער פֿערבאָרגענהייט דאָרט וואַכט דער אַללערהאַבענסטע, אונ־זיכטבאַר מיט זיינער מאַיעסטעט גלאַנץ. דאַס פירמאַמענט בעפֿעסטיגט זיין גאָטט־ליכער פֿערשטאַנד, אונד אַלל זיין טהון איזט טריי, זיין געוואַנד איזט מאַיעסטעט אונד מאַכט; נור איהם געביהרט רוהם. זיינע אַללגעוואַלט רעגיערט דיא וועלט, זיינע גיטע פֿערצייהט דיא מיססעטהאַטען דער אונשולדיגען; ער, דער אַלל־ווייסענדע, אַללמאַכטיגע, האָט נאַכזיכט מיט דען זינדען זיינער העערדע, ער פֿערנימט אַנדעכטסוואָללע געבעטע; לאָבפּרייזט דעם טהראָנער איבער ערבות[2])! ער איילט

[1]) נאַמע איינעס ענגעלס פֿאָן ערזטען ראַנגע. [2]) נאַמע דעס זיעבענטען הימעלס.

עָף עַל כְּרוּבוֹ · עוֹנֶה לְעַם קְרוֹבוֹ: פּוֹקֵד צִבְאוֹת גְּדוּדָיו · פּוֹדֶה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו: צִדְקוֹ עֶלְיוֹנִים מַגִּידִים · צְבָא תַחְתּוֹנִים מוֹדִים: קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת · קְנוּיָו מַשִּׂיג מְחִילוֹת: רָם וְנִשָּׂא וְגֵאֶה · רוֹאֶה שָׁפָל וְנִבְאֶה: שׁוֹכֵן בְּרוּם עֲלִיּוֹת · שַׁלִּיט בְּתוֹךְ תַּחְתִּיּוֹת: קו״י תּוֹמֵךְ זְרוֹעוֹת עוֹלָם · תַּקִּיף וּמִכֹּל נֶעְלָם: (מלך שוכן עד וכו׳.)

וּבְכֵן וְאַתָּה כְּרַחוּם סְלַח לָנוּ:

מוסף ·גצ״פ א״ת ב״ש.

ח׳ אָנָּא אֱלֹהִים חַיִּים · תָּכְתּוֹב דְּבֵקֶיךָ לַחַיִּים · ק׳ כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים: וְאַתָּה כְּרַחוּם סְלַח לָנוּ: ח׳ בְּעֵת רָצוֹן תַּעֲנֶה תְחִנָּתִי · שִׁמְעָה יְיָ צֶדֶק הַקְשִׁיבָה רִנָּתִי · ק׳ אַל תַּעְלֵם אָזְנְךָ לְרַוְחָתִי לְשַׁוְעָתִי: ואתה כרחום סלח לנו: ח׳ גַּעֲיַת

וכו׳, ל״ה נתהלים ס״ח ה׳. עף וכו׳, עז״ה וירכב על כרוב ויעוף (תהלים י״ח י״א). לבאות גדודיו, לבאות חיילי לבא השמים. קנוייו, ישראל עם קניכו. מחילות, סליחות. ברום עליות, ברום שמים. בתוך, בעומק, מגזרת ישאו נהרות דכים (תהלי׳ צ״ג ג׳).

אנא. כי עמך, תהלי׳ ל״ו י׳. שמעה, שם י״ז א׳. אל תעלם, איכה ג׳ נ״ו.

חיילט חויף חיינעם כלוב הערבייח חונד חנטווחרטעט זייגעם פערווחנרטען פחלקע. ער ריגט זייגע היאוואליסען סחחרען חוגד ערוחזט דיח זעלע זייגער דיענער; כחרע דער חבערוועלט פערקינדען זייגע גערעכטיגקייט, דער חוכטערוועלט חעערע בריגגען חיחם דחנק. דער חייליגע, ער טהרחגט חונטער לחבגעזחנגען זייגער געשחפפע חונד בעגנחדיגט זיח; ער חיזט דחז חללערהחכזטע, חללערהחבענזטע, חחיעזטחטיטזטע וועזען, דחך זיט ער הערחב חויף ניעדריגע חונד רעאיטהיגע. דחרט, חין יענער חוכערמעסליכען הוהע החט ער זייגען זיטן חוגד טחלטעט ביז חין דעז חבגרונדז טיעפע; ער חיזט דער ערהחלטער דעז וועלטחללז, חללמחכטיג חונד חונבעגרייפליך!

פערלייהע, חָ גחטט, נחך דייגער חללבחרמהערליגקייט!

א. חָ הערר דעז לעבענז, בעשטיאמע דייגע געטרייען צום לעבען! בייח דיר חיזט יחלעבענזקוועללע*)! ב. נור גנחדענלייט בעחנטווחרטע מיין פלעהן! ערהחרע, גחטט, דיח גערעכטיגקייט, מערק׳ חויף מיין טרייען, ענטליעהע ניבט דיין חהר מיינעם ביטטען, מיינעם יחממערן*)! ג דחז געטרייח דייגער חנרופער חיך מחרגענז

געבעטע

*) היער ווירד חיאמער דחז: „פערלייחע, חָ גחטט, נחך דייגער

פ׳ קְרָאוּךָ בִּתְפִלַּת שַׁחַר· רְצֵה וְהַלְבֵּן אָדֹם כְּצַחַר· ק׳ אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר: ואתה כרחום סלח לנו: פ׳ דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ· קוֶֹיךָ בַּל תַּרְשִׁיעַ· ק׳ מְדַבֵּר בִּצְדָקָה רַב לְהוֹשִׁיעַ: ואתה כרחום סלח לנו: פ׳ הַצְּפוּפִים יַחַד לְעַבְדֶּךָ· צִבְאוֹת צֹאן יָדֶךָ· ק׳ הַרְאֵנוּ יְיָ חַסְדֶּךָ: ואתה כרחום סלח לנו: פ׳ וּמַרְבִּים תַּחַן וָעֶתֶר· פֶּלֶל לַחֲשֵׁנוּ הֵעָתֵר· ק׳ אַתָּה אֵל מִסְתַּתֵּר: ואתה כרחום סלח לנו: פ׳ זָעַקְנוּ שְׁעֵה אוֹתָנוּ לִצְדָקָה· עֶרְךְּ שַׁוְעֵנוּ כְּתִמּוֹר דַּקָּה מִן הַדַּקָּה· ק׳ לְךָ יְיָ הַצְּדָקָה: ואתה כרחום סלח לנו: פ׳ חָטָאנוּ בְּאֵזוֹב וְטַהֲרֵנוּ· סָמְכֵנוּ סְתָרֵנוּ וְסַבְּרֵנוּ· ק׳ אֲנַחְנוּ הַחֹמֶר וְאַתָּה יוֹצְרֵנוּ: ואתה כרחום סלח לנו: פ׳ טָהוֹר קְשׁוֹב חִנּוּנַי· נַקֵּנִי מֵחֶטְאָם עֲוֹנַי· ק׳ מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל יְיָ: ואתה כרחום סלח לנו: פ׳ יֶהֱמוּ

געית, לעקת, ל׳ אם יגעה שור (איוב ו׳). והלבן אודם, הלבן אדמימות העון. כלחר, כלמר לבן. אדני, דניאל ט׳ י״ט. דלותי, תהלי׳ קי״ו ו׳. מדבר, ישעי׳ ס״ג א׳. הלפופים, הנדחקים איש באחיו, ל׳ עומדים לפופים (יומא כ״א א׳). הראנו, תהלי׳ פ״ה ח׳. פלל לחשנו, תפלתנו בלחש. העתר, קבל, ל׳ ויעתר לו ה׳ (בראשי׳ כה כא). שועכו, שועתנו, ל׳ היערוך שועך (איוב ל״ו י״ט). כתמור דקה, כתמרות עשן קטרת דקה מן הדקה. לך, דניאל ט׳ ז׳. אנחנו, ישעי׳ ס״ד ז׳. מקוה, ירמי׳ י״ז י״ג, ובדרש ר״ע, אשריכם ישראל, שכלכם טהורים! ומי מטהר אתכם? אביכם שבשמים! שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים, ואומר מקוה ישראל ה׳, מה מקוה מטהר את

געבעטע, פערנימם אונזר רייניגע זיא וויס וויא וואָללע! אַתָּךְ, אָ הערר, ווילפאַהרע, לאַנגרע ניכט!*) ד. עלענד בין איך, אָ, הילף מיר אויז! לאַס דיינע פערטרויטען ניכט אויז פרעפעלער שטערבען, פערקינדער דער גערעכטיגקייט, מאַכטיגער רעטטער!*) ה. געדרענגט שטעהן זיא היער, דיא טהאַפע דיינער העערדע, דיך צו פערעהרען; ערצייג׳ אונז, אָ הערר, דיינע גנאַדע!*) ו. פיעלעז ביטטען וויר אונד פלעהן; אָ, לאַס דיך ערפלעהן, אללמעכטיגער, אונבעגרייפליכער!*) ז. פערנימם אונזער שרייען אונד שפריך אונז נעליג, אַכטע אונזרע געבעטע וויא אַנגענעהמען דופט דעז רייזסטען רייכערלייגז! דיין, אָ גאָטט, איזט דיא גערעכטיגקייט!*) ח. ענטזינדיגע אונז מיט אזוב אונד רייניגע אונז, דוא, אונזרע שטיטצע, אונזער שוטץ אונד לופלוכט! וויר זינד יאַ דער טהאָן אונד דוא אונזער שעפפער!*) ט. הערע איין פלעהן, אָ אללערריינזטער, רייניגע פאָם שמוטץ דער זינדען מיך; דוא ביזט יאָ ישראל׳ז

אללבאַרמהערציגקייט!" פאָן דער געמיינדע וויעדערהאָלט.

מעיך עלינו· מהר רחמיך יקדמונו· ק' ועתה יי אבינו:
ואתה כרחום סלח לנו: קו"ס כרחום תכפר עון· לכל תשא עון· ואל לעד תזכור עון: ואתה כרחום סלחלנו:

נק"ק פפד"ם ולי"ז אשכנו טלגי' זה ומתחילי' אך חנון אתה וכו'.

היום יכתב· בספר הזכרונות· החיים והמות: אנא כנה· עורי נא· התעוררי נא· עמדי נא· התיצבי נא· קומי נא· חלי נא· בעד הנפש חני נא· פני דר עליון:

מיוסד ע"פ א"ב.

איומה בחר. ילבין כצמר צחר. בתפלת השחר: בטוחות חוקר. צאן עדרו יבקר. בעת תמיד הבקר: גושש ועוצר. גלותנו יקצר. בזאת תפלת יוצר: היוםו' דרור לא תאחר. כי גרוננו נחר. בתפלת השחר: הכל סוקר. המשטין יכחיש וישקר. בעת תמיד הבקר:

הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל (יומא דף פ"ה). „אתה ה' אבינו", כ"כ בכל כ"י וד"י, ויותר עקר נראה לגרוס „ועתה ה' אבינו" כי כן הוא לשון הכתוב בישעי' ס"ד ז', וראינו כי הפייטן הזה דק מאוד לסיים כל חרוזיו על לשון הכתוב ממש, דוק ותמצא, לכן הדעת מכרעת שגם זה כמוהם. ואל לעד וכו', שם.

היום יכתב וכו', המאמר הזה הוא מדברי הש"ץ לכנסת ישראל לעורר אותה לתשובה ולתפלה וקורא לה, אנא כנה עורי נא וכו', וכנה תאר לכנסת ישראל, דכתיב וכנה אשר נטעה ימינך (תהלים פ' ט"ז). תני נא, כ"כ בדפוס ישן וטעמו התחנני נא. דר עליון, הקב"ה.

איומה בחר, האומה אשר בחר. צחר, לבן. בטוחות, קרב וכליות. עיין מה שכתבתי בסדר כל נדרי בסליחה אותך אדרוש באות ב'. גושש ועוצר, הקב"ה אשר בידו להגשים וגם לעצור הגשם. נחר, נתייבש. הכל סוקר, הקב"ה שסוקר ורואה הכל יכחיש ויעקר השטן המשטין. ותומה לא יכלה, הקב"ה אשר

ישראל'ז ריינינגער, גאָטט!*) י. אָ, לאַס דיין אינגערעז רעגע ווערדען פיר אונז! איילען קאָממ' אונז מיט דיינער באַרמהערציגקייט פֿאַטער, דאס ביזט יאַ אונזער פֿאַטער, גאָטט!*) ב. דאס ביזט אַללבאַרמהערציג, זאָ פֿערצייהע אונזרע זינדען, פֿערצייהע דיא זינדען איינעז יעדען אונד לאַס זיא עוויג פֿערגעססען זיין, דיא זינדען! פֿערצייהע, אָ גאָטט, נאַך דיינער אַללבאַרמהערציגקייט!

היום. הייטע ווערדען לעבענז - אונד טאָדעזאורטהיילע איינ'ז בוך דעז אַנדענקענז איינגעשריעבען. ערוואַכע דען, אָ כנה (ישראל), זייא וואַקקער, אַפֿ' דיך אויף! בעטע שטאַנדהאַפֿט אונד אַנהאַלטענד פֿיר דיא ערהאַלטונג דער זעעלע אונד פֿלעהע איננינ' צום הימעלזהערשער!

וּמְזִמָּה לֹא יִבָּצֵר. מִצָּרוֹתֵינוּ יָצֵר. בְּזֹאת תְּפִלַּת יוֹצֵר: היום וכו'. זָחוֹל סְחַרְחַר. בֶּטַח יִרְבַּץ וְיִסְחַר. בִּתְפִלַּת הַשַּׁחַר: חַיָּתְךָ יֵקַר. בְּנֵי שֵׁת לְקַרְקַר. בְּעֵת תְּמִיד הַבֹּקֶר: טָהוֹר וְנוֹצֵר. סְגֻלָּתוֹ לְחַיִּים יֵעָצֵר. בְּזֹאת תְּפִלַּת יוֹצֵר: היום וכו'. יְדִיד מֵרֶחֶם מִשְׁחָר. יוֹשִׁיעַ טֶרֶם טָחָר. בִּתְפִלַּת הַשַּׁחַר: כּוֹבֵשׁ הָרִים וְעוֹקֵר. לְטוֹבָה עַמּוֹ יְבַקֵּר. בְּעֵת תְּמִיד הַבֹּקֶר: מִקְדָּשְׁךָ וּמִזְבַּחֲךָ וְהֶחָצֵר. נָא בִּקְוֹמָתָם תְּבַצֵּר: בְּזֹאת תְּפִלַּת יוֹצֵר: היום וכו'. סְעוּרָה וּשְׁבוּרָה כְּפֶחָר. פְּצֵה מֵרִיב וְחַרְחַר. בִּתְפִלַּת הַשַּׁחַר: קְרָנוֹת עֶשֶׂר יְעַקֵּר. שְׁתוּלִים בְּבֵיתוֹ לְיַקֵּר. בְּעֵת תְּמִיד הַבֹּקֶר: יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ הַפְצֵר. סַפֵּק לְחוֹרֵשׁ וְקוֹצֵר. בְּזֹאת תְּפִלַּת יוֹצֵר: היום וכו'.

(וּבְכֵן) אַךְ חַנּוּן אַתָּה וְרַחוּם לְכָל פֹּעַל:

חזן: מיוסד ע"פ א"ב. קהל

אַךְ אֲתִים בְּחִין לְפָנֶיךָ · כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:

אַךְ בּוֹטְחִים בְּחַסְדְּךָ אֱמוּנֶיךָ · כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:

לא יבצר ממנו כל מזמה כמאמר איוב מ"ב ב'. מצרותינו יצר, כדכתיב בכל צרתם לו צר (ישעי' ס"ג ט'). זחול סחרחר, תואר לישראל שהם במגור מסביב. זחול, ל' יראה, וסחרחר ענינו מסביב. ויסחר, וישב בהסבה, וישבו לאכל לחם (בראשי' לז כה), ת"א ואסחרו, ותרגום של סביב סחור. חיתך, תואר לכנסת ישראל בתהלי' ס"ח י"א. בני שת לקרקר, כדכתיב וקרקר כל בני שת (במדבר כד יז). יעצר, יאסף. ידיד מרחם משחר, ישראל בני אברהם שנאמר עליו מרחם משחר (תהלי' קי ג), וכתיב העמוסים מני בטן (ישעי' מו ג). כובש וכו', תואר להקב"ה. תבצר, תחזק, ל' לבצר החומה (ישעי' כב י). סעורה וכו', תואר לישראל עפ"ה עניה סוערה (שם נד יא). כפחר, ככלי חרש. פצה, הציל, ל' פצני והצילני (תהלי' קמד ז). קרנות עשר, רומז לחי' הרביעית שבמראה דניאל. שתולים בביתו, ישראל. הפצר, ל' רבוי, תן בשפע רב יורה ומלקוש עד שיספיק לחורש וקוצר.

אך חנון וכו'. מלת אך מורכב בטעם ובהרבה מקומות היא באה לאמת הדבר כבתוב בשרשים, וכן היא מתפרשת בענין. אתים בחין, באים בתחנונים. כי אתה רחום לכל פועל, ר"ל בכל ב"י, ואין לבאר אחר שכבר מצאנו פועל ומעשה למודים במקרא, פועל אלהים ומעשהו (תהלי' סד י), מעשה און ופועל חמס בכפיהם

ובכן. וואהרליך, דוא ביזט גנעדיג אונד וואהלבארמהערציג!

א. ס'. וואהרליך, דיך פלעהען זיא אינברינסטיג אן,

ק'. דען דוא ביזט וואהלבארמהערציג!

ב. ס'. וואהרליך, דיינער פערטרויען אלל דיינע געטרייען,

ק'. דען דוא ביזט וואהלבארמהערציג!

קהל	חזן
כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:	אַךְ גּוֹעִים וּמַרְגִּישִׁים שִׁכְנֶךָ׃
חַנּוּן וְרַחוּם לְכָל פֹּעַל:	אַךְ דָּלוּ עֵינֵיהֶם לִמְעוֹנֶךָ׃
כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:	אַךְ הוֹגִים לַעֲנוֹת עִנְיָנֶיךָ׃
כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:	אַךְ וְעוֹדִים בִּבְטּוּחַ לְנַגְּנֶךָ׃
כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:	אַךְ זְעֵקִים יַחַד הֲמוֹנֶיךָ׃
חַנּוּן וְרַחוּם לְכָל פֹּעַל:	אַךְ חוֹכִים יְשׁוּעוֹת חוּסְנֶיךָ׃
כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:	אַךְ טְבוּלִים בְּטֹהַר לְחַנְּנֶךָ׃
כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:	אַךְ יוֹדוּ לְשִׁמְךָ בָּנֶיךָ׃
כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:	אַךְ כַּפֵּר לְעַמְּךָ מַאֲמִינֶיךָ׃
חַנּוּן וְרַחוּם לְכָל פֹּעַל:	אַךְ לֹא לָנוּ כִּי אִם לְמַעַנְךָ׃

(ישעי' נט ו), דרכים כאלה, אבל משקל פעול לא מצאנו במקרא. גועים ומרגישים שכנך, צועקים והומים במשכנותיך. דלו, נשאום. הוגים, מדברים. בגלוי, ל' למעלה. ישועות חוסניך, ישע גבורתך, ל' חוסן (ישעי' לג ו). טבולים וכו', ככל

ג. ח'. וואַהרליך, זייפֿצענד שטירצען זיך אין דיינעם טעמפעל היער,
ק'. דען דוא ביזט אַללבאַרמהערציג!
ד. ח'. וואַהרליך, זיא העפֿטען איהרע אויגען אויף דיינע וואָהנונג,
ק'. גנאַדיגער אונד אַללבאַרמהערציגער!
ה. ח'. וואַהרליך, מיט אַנדאַכט בעטען זיא דיינע געבעטספֿאָרמען,
ק'. דען דוא ביזט אַללבאַרמהערציג!
ו. ח'. וואַהרליך, אין איהרען כאָרען בעזינגען זיא דיינע עוויגקייט,
ק'. דען דוא ביזט אַללבאַרמהערציג!
ז. ח'. וואַהרליך, זו דיר טרייען זיא איינמיטהיג,
ק'. דען דוא ביזט אַללבאַרמהערציג!
ח. ח'. וואַהרליך, אויף דיינער אַללמאַכט האָפֿפֿע האַררען זיא,
ק'. גנאַדיגער אונד אַללבאַרמהערציגער!
ט. ח'. וואַהרליך, זיא האַבען זיך געריינגט, דיך ריין אַנצובעטען,
ק'. דען דוא ביזט אַללבאַרמהערציג!
י. ח'. וואַהרליך, דיינעם נאַמען האָלדיגען דיינע זאָהנע,
ק'. דען דוא ביזט אַללבאַרמהערציג!
כ. ח'. וואַהרליך, אונז זינד דיינע געטרייען, פֿערלייהע,
ק'. דען דוא ביזט אַללבאַרמהערציג!
ל. ח'. וואַהרליך, ניכט אונזערטהאַלבען, דיינעטהאַלבען,
ק'. גנאַדיגער אונד אַללבאַרמהערציגער!

חזן | קהל

אַךְ מַגֵּר מִתְקוֹמְמֵי צְפוּנֶיךָ· כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:

אַךְ נַשֵּׂא זֶרַע בְּחוּנֶיךָ· כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:

אַךְ סְלִיחָה תַּרְבֶּה לְמִתְעַנֶּיךָ· כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:

אַךְ עֲנֵם מִשְּׁמֵי מְעוֹנֶיךָ· חַנּוּן וְרַחוּם לְכָל פֹּעַל:

אַךְ פְּצֵם מֵהֶמְיַת שְׁאוֹנֶךָ· כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:

אַךְ צַדֵּק גּוֹי נְבוֹנֶךָ· כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:

אַךְ קוֹמֵם קֶדֶם קִנְיָנֶיךָ· כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:

אַךְ רוֹמֵם תֵּל אַרְמוֹנֶךָ· כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:

אַךְ שְׁעֵה לַחַשׁ מִתְחַנְּנֶיךָ· כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:

קו"א אַךְ תָּמְכֵם וְחָשְׁכֵם מֵחֲרוֹנֶךָ. חַנּוּן וְרַחוּם לְכָל פֹּעַל: אך וכו'.

טבלו עלמן כדי לחנן לך בטהרה. מגר, ל' הפלה בתהלי' פ"ט מ"ד. צפוניך, ישראל, ל' על עמך יערימו סוד ויתיעצו על צפוניך (תהלי' פג ד). בחוניך, האנו' שהבחנת בנסיונו'. נבונך, עז"ה עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה (דברי' ד ו). קדם קניניך, עז"ה זכור עדתך קנית קדם (תהלי' עד ב); או שרומז להר ציון, עז"ה הר זה קנתה ימינו (שם עח נד), ואמרו ז' דברים נבראו קודם שנברא העולם תורה ובה"מ וכו' (פסחי' נד א), ואמרו בהמ"ק קנין א' וכו'.

מ. ח'. וואהרליך, דיינער שטאלצגעזעסען פיינדע שטירנען,
ק'. דען דוא ביזט אללבארמהערציג!
נ. ח'. וואהרליך, זיא זינד יענע דיינער ערפראבטען, ערהעבע זיא,
ק'. דען דוא ביזט אללבארמהערציג!
ס. ח'. וואהרליך, דוא ביזט דען בוספערטיגען נאכזיכטזפאלל,
ק'. דען דוא ביזט אללבארמהערציג!
ע. ח'. וואהרליך, דוא אנטוואָרטעזט איהנען אויז דיינער הימאלישען וואָהנונג,
ק'. גנאדיגער אונד אללבארמהערציגער!
פ. ח'. וואהרליך, דוא רעטטעזט זיא אויז ברויזענדען פלוטהען,
ק'. דען דוא ביזט אללבארמהערציג!
צ. ח'. וואהרליך, דוא שפריכזט זעליג דיין פערנינפטיגעז פאָלק,
ק'. דען דוא ביזט אללבארמהערציג!
ק. ח'. וואהרליך, דוא העבזט וויעדער עמפאָר דיינע פאָראלזע ערוואָרבענען,
ק'. דען דוא ביזט אללבארמהערציג!
ר. ח'. וואהרליך, דוא פיהרזט איהן וויעדער אויף, דיינען פערפאללענען טעמפעל!
ק'. דען דוא ביזט אללבארמהערציג!
ש. ח'. וואהרליך, דוא מערקזט אויף דאז ליזפעלן דיינער אנבעטער,
ק'. דען דוא ביזט אללבארמהערציג!
ת. ח'. וואהרליך, דוא ביזט איהרע שטיטצע; אָ איבערלאַזט זיא ניכט דיינעם צארנע,
ק'. גנאדיגער אונד אללבארמהערציגער!

וּבְכֵן אִמְרוּ לֵאלֹהִים מַה נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ:

פותחים הארון. מיוסד ע"פ א"ב כרפאי סהלוזות.

פ' אִמְרוּ לֵאלֹהִים· אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל כֹּחַ· מֵכִין הָרִים בְּכֹחַ· חֲכַם לֵבָב וְאַמִּיץ כֹּחַ· נוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ·

ק' לָכֵן יִתְגָּאֶה גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב כֹּחַ:

פ' אִמְרוּ לֵאלֹהִים· בּוֹנֶה בַשָּׁמַיִם מַעֲלוֹתָיו· מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו· זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו· וְלוֹ נִתְכְּנוּ עֲלִילוֹתָיו·

ק' לָכֵן יִתְגָּאֶה הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו:

פ' אִמְרוּ לֵאלֹהִים· גֵּאֶה וְגָבֹהַּ בִּשְׁמֵי מַעְלָה· עוֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה· לוֹ הַגְּבוּרָה וְהַגְּדֻלָּה· וְהָעֹז וְהַמֶּמְשָׁלָה·

ק' לָכֵן יִתְגָּאֶה וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה:

ובכן. אמרו לאלהי' וגו', תהלי' ס"ו ג', וטעמו רוממו ושבחו, כטעם את ה' האמרת (דברי', כו יז), יתאמרו כל פועלי און (תהלי' לד ד) וכמו שפי' שם רש"יז"ל.

אמרו. הפיוט הזה מיוסד מפסוקים נפרדים במקראי קדש לכן ציינתי מקום מוצא הפסוקים ודי באמר. א. ארך, נחום א' ג'. מכין, תהלי' ס"ה ז'. חכם, איוב ט' ד'. נותן, ישעי' מ' כ"ט. גדול, תהלי' קמ"ז ה'. ב. בונה, עמוס ט' ו'. משקה, תהלים ק"ד י"ג. זכר, שם קי"א ד'. ולו, ש"א ב' ג'. המקרה, תהלי' ק"ד ג'. ג. גאה, עש"ה איוב כ"ב י"ב. עוטה, תהלי' ק"ד ב'. לו, ד"ה א' כ"ט י"א. והעוז והממשלה, עש"ה עמו עוז (איו' יב טז), ועש"ה ואתה מושל בכל (דה"א כט יב). ומלכותו, תהלי'

ובכן. זאָ לאָבפּרייזעט גאָטט: „וויא פֿורכטבאַר זינד דיינע טהאַטען!"
א. ס'. לאָבפּרייזעט גאָטט! ער איזט לאַנגמוטהיג אונד גראָססמאַכטיג; זיינע אַללמאַכט האַט דער בערגע גרונד געלעגט, ער איזט ווייזען הערצענס אונד פֿאָן איבערלעגענער מאַכט אונד פֿערלייהט דעם מאַטטען קראַפֿט!
ק'. דאַרום ליעמט אַללעין איהם. גראָס איזט אונזער העררן אונד אַללגעוואַלטיג!
ב. ס'. לאָבפּרייזעט גאָטט! אים היממעל האַט ער זיינען טהראָן וואָהנזיץ אויפגעבויט, בערגע וואַססערט ער אויז זיינען זאַאלערן, דענקמאַלער שטיפֿטעט ער זיינען וואונדערן, איהם איזט אַללער טהאַטען אינהאַלט בעקאַננט!
ק'. דאַרום ליעמט אַללעין איהם, דער זיינע זאַללער וואָלבט מיט וואַססער!
ג. ס'. לאָבפּרייזעט גאָטט! ער איזט האָכערהאַבען אין יענען היממעלס-האָהען, ער אומהיללט ליכט וויא איין געוואַנד, זיין איזט אַללגעוואַלט אונד גראָססע, זיעג אונד הערלליכקייט!
ק'. דאַרום ליעמט אַללעין איהם, דעססען הערשאַפֿט וואַלטעט איבער אַללעס!

ח׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים· דָּגוּל מֵרְבָבוֹת קֹדֶשׁ· וְנֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ· דְּרָכוֹ בַקֹּדֶשׁ· וּמִשְׁתַּחֲוִים לוֹ בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ·

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה הֲלִיכוֹת אֵלִי מַלְכִּי בַקֹּדֶשׁ:

ח׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים· הוֹדוֹ כִּסָּה שָׁמַיִם· רוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם· יַרְעֵם מִשָּׁמַיִם· לְקוֹל תִּתּוֹ הֲמוֹן מַיִם בַּשָּׁמָיִם·

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה הַנּוֹטֶה כַדֹּק שָׁמָיִם:

ח׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים· וְכָל בַּשָּׁלִישׁ עֲפַר הָאָרֶץ· יָדוֹ יָסְדָה אָרֶץ· וִימִינוֹ טִפְּחָה שְׁמֵי עֶרֶץ· וְהֶעֱמִידָם בְּלִי פֶרֶץ·

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה הַיּוֹשֵׁב עַל חוּג הָאָרֶץ:

ח׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים· זֹהַר כִּסְאוֹ שְׁבִיבֵי אֵשׁ· מְשָׁרְתָיו לוֹהֲטֵי אֵשׁ· נֹגַהּ לָאֵשׁ וּמַבְרִיק הָאֵשׁ· לְפָנָיו נִמְשָׁכִים נַהֲרֵי אֵשׁ·

ק״ג י״ט. ד. דגול, שיר ה׳ י״א ודבהי׳ ל״ג ב׳. ונאדר, שמות ט״ו י״א. דרכו, תהלי׳ ע״ז י״ד. ומשתחוים, שם כ״ט ע׳. הליכות, שם ס״ח כ״ה. ה. הודו, חבקוק ג׳ ג׳. רוקע, תהלי׳ קל״ו ו׳. ירעם, שם כ״ב י״ד. לקול, ירמי׳ נ״א מ״ז. הנוטה, ישעיה מ׳ כ״ב. ו. וכל, ישעי׳ מ׳ י״ב. ידו, שם מ״ח י״ג. והעמידם בלי פרץ, עפ״ה שם, קורא אני אלהם יעמדו יחד. היושב, ישעיה מ׳ כ״ב. ז. זוהר, עפ״ה דניאל ז׳ י׳. משרתיו, תהלי׳ ק״ד ד׳. נוגה, עפ״ה יחזקאל א׳ י״ג. לפניו, עפ״ה דניאל ז׳

ד. ח׳. לְאבּפּרייזעט גאָטט! איהן אויסגעבען ווירדען היילִיגע, ער איזט פערהערליכט מיט היילִיגקייט, וואַנדעלט איין היילִיגען, אַללעז בעטעט איהן אַן, היילִיג געשמיקקט!

ק׳. דאַרום ליעגט אָנבּעטען איהם, ווייגעט גאָטט, ווייגעט קאָניג איין היילִיגטהום!

ה. ח׳. לְאבּפּרייזעט גאָטט! זיינער מאַיעזטאָט גלאַנץ איבערשטראַהלט דיא היממעל, אויך וואַסער האַט ער דיא ערדע אויזגעברייטעט, ער דאָננערט פאָן היממעל הערַאב, ווען בריללענד אַנדרינגען רויטענדע פלוטהען איין היממעל!

ק׳. דאַרום ליעגט אָנבּעטען איהם, דער ווית טעפפיך אויזגעברייטעט דיא היממעל!

ו. ח׳. לְאבּפּרייזעט גאָטט! אין איינעם דרייאעקק*) האַט ער דער ערדע שטויב געמעססען, זיינע האַנד האַט דען ערדבאַלל געגרינדעט, זיינע רעכטע אויסגעשפאַננט דיא אונערמעסליכען היממעל! זאָ שטעהען זיא דאַ אונד וואַנקען ניכט!

ק׳. דאַרום ליעגט אָנבּעטען איהם, דעם טהראָנער איבער דעם ערדקרייז!

ז. ח׳. לְאבּפּרייזעט גאָטט! זיינעז טהראָנעז אַבגלאַנץ — שטראַהלענדעז פייער, זיינע דיענער פייערפלאַממען, דעז פייערז שטראַהל, דעז פייערז בליטץ, פייערפלוטהען שטראָמען פאָר איהם הער!

דאַרום

*) זיעהע ישעיה קאַפּיטעל 40 פערז 22.

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה אֵשׁ אוֹכְלָה אֵשׁ:

ח׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים· חַי עוֹלָמִים· צָר בְּיָהּ עוֹלָמִים· אִוָּה בֵּית עוֹלָמִים· מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ עוֹלָמִים·

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה עַתִּיק יוֹמִין:

ח׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים· טְהָר עֵינַיִם· סְבִיבָתָיו חַשְׁרַת מַיִם· עָבֵי שַׁחַק חֶשְׁכַת מַיִם· טְעוּנֵי מֶרְכַּבְתּוֹ גַּבֹּתָם מְלֵאֹת עֵינָיִם·

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה מִצְוַת יְיָ בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם:

ח׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים· יוֹדֵעַ מַה בְּסִתְרֵי חֹשֶׁךְ· לֹא יַחְשִׁיךְ מִמֶּנּוּ כָּל חֹשֶׁךְ· קֵץ שָׂם לַחֹשֶׁךְ· הוֹפֵךְ לַבֹּקֶר צַלְמָוֶת וְחֹשֶׁךְ·

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ:

י״ח. אש אוכלה, עפ״ה כי ה׳ אלהיך אש אוכלה הוא (דברים ד כד), ואמרינן סוף פ״ג דיומא ויש אש אוכלת אש, דשכינה וכו׳. ח. חי עולמים, עפ״ה וישבע בחי העולם, דניאל י״ב ז׳. צר, ישעי׳ כ״ו ד׳. אוה, עפ״ה תהלים קל״ב י״ג. מכון, שמות ט״ו י״ז. עתיק יומין, דניאל ז׳ ט׳. ט. טהור, חבקוק א׳ י״ג. סביבותיו חשרת מים, ש״ב כ״ב י״ב, ובתהלים י״ח כתוב חשכת מים, ותפס ל׳ שניהם על פי מאמרם ז״ל במס׳ תענית דף י׳. טועני מרכבתו, נושאי מרכבתו. גבתם, יחזק׳ א׳ י״ח. מצות, תהלי׳ י״ט י׳. י. יודע, עפ״ה דניאל ב׳ כ״ב. לא יחשיך, תהלי׳ קל״ט י״ב. קץ, איוב כ״ח ג׳. הופך, עמוס ה׳ ח׳. יוצר אור, ישעי׳ מ״ה ז׳.

ק׳. דאַרום זאָללט אַללײן איהן, דען פייערפערצעהרענדען פייער!

ח. א׳. לאָבפּרייזעט גאָטט! ער איזט דאַז לעבען אַללער וועלטען, דער ערהאַלטער אַללער וועלטען! ער האַט דען טעמפּעל דער עוויגקייט ערקאָרען צו זיינעם פעסטען זיטצע אין עוויגקייט!

ק׳. דאַרום זאָללט אַללײן איהן, דען עוויגדויערנדען!

ט. א׳. לאָבפּרייזעט גאָטט! ער איזט אַללזעהענד, זיין ריינעז אויגע דורכדרינגט קרייזענדע וואַססערהאָזען, אונדורכדרינגליכע וואָלקען מיטטערנאַכטליכער פֿלוטהען! דיא טרעגער זיינעז טריומפֿוואַגענז זינד וועזען פֿאָללער אויגען!

ק׳. דאַרום זאָללט אַללײן איהן; ווייטער איזט
דען העררן בעפעהל, אונד ערלייכטענד!

י. א׳. לאָבפּרייזעט גאָטט! ער קעננעט, וואַז אין פינסטערן פערבאָרגען, פינסטערניס קאַנן איהם ניכטז פערדונקלען; ער האַט איין ציעל געזעטצט דער פינסטערניס, ער פערוואַנדעלט אין מאָרגענליכט טאָדעסשאַטטען אונד פינסטערניס!

ק׳. דאַרום זאָללט אַללײן איהן, דען בילדנער דעז ליכטז, דען שאַפפער דער פינסטערניס!

ח' אִמְרוּ לֵאלֹהִים · כּוֹנֵן כִּסְאוֹ לַמִּשְׁפָּט · מְכוֹן כִּסְאוֹ צֶדֶק וּמִשְׁפָּט · אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט · תֹּאחֵז יָדוֹ בְּמִשְׁפָּט ·
ק' לָכֵן יִתְגָּאֶה וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט:

ח' אִמְרוּ לֵאלֹהִים · לוֹ יָאֲתָה מְלוּכָה · שׁוֹכֵן עַד וְאֶת דַּכָּא · מֵשִׁיב אֱנוֹשׁ עַד דַּכָּא · וְאוֹמֵר שׁוּבוּ בְּרוּחַ נְמוּכָה ·
ק' לָכֵן יִתְגָּאֶה כִּי לַייָ הַמְּלוּכָה:

ח' אִמְרוּ לֵאלֹהִים · מוֹשֵׁל בִּגְבוּרָתוֹ עוֹלָם · הַכֹּל צָפוּי וְלֹא נֶעְלָם · זֶה שְּׁמוֹ לְעֹלָם · חַסְדּוֹ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם ·
ק' לָכֵן יִתְגָּאֶה בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֵהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם:

ח' אִמְרוּ לֵאלֹהִים · נוֹצֵר חֶסֶד לְאֶלֶף דּוֹר · לוֹחֵם קָמָיו מִדּוֹר דּוֹר · מֵקִים סֻכַּת מְשִׁיחוֹ לִגְדוֹר · הָאוֹר חוֹנֶה עִמּוֹ בְּמָדוֹר ·

כ. כונן, תהלי' ט' ח'. מכון, שם כ"ז כ'. אלהי, ישעי' ל' י"ח. תאחז, דברי' ל"ב מ"א. ויגבה, ישעי' ה' ט"ז. ל. לו, עש"ה כי לך יאתה (ירמי' י ז). שוכן, ישעי' נ"ז ט"ו. משיב, עש"ה תהלי' צ' ג'. מ. מושל, תהלי' ס"ו ז'. הכל צפוי, הכל נראה וגלוי לפניו, והוא עש"ה ירמי' כ"ג כ"ד. זה, שמות ג' ט"ו. חסדו, תהלי' ק"ג י"ז. ברוך, שם מ"א י"ד. נ. נוצר, דברי' ז' ט'. לוחם, עש"ה שמו' י"ז ט"ז. מקי', עש"ה עמו' ט' י"א. האו', עש"ה דניאל ב' כ"ב.

כ ח'. לאָבפרייזעט גאָטט! פֿעסט שטעהט אונד געריכט זיין טהראָן, זיינעז טהראָנעז פֿעסטע, רעכט אונד גערעכטיגקייט! ער איזט העררר דעז רעכטז, אונדהאַנדהאַבער דער גערעכטיגקייט!
ק'. דאַרום ליעמט אַללַיין איהן, גאָטט לבאו', דער האָך אים געריכטע זיך צייגט!
ל ח'. לאָבפרייזעט גאָטט! איהם אַללַיין געביהרט דאַז רייך; איהם אונענדליכען טהראָנט ער אונד אין דעמיטהיגען זעעלען! ער פֿיהרט שטערבליכע ביז צור צערקנירשונג, דאַן שפריכט ער: „קעהרעט ווידער איהר דעמוטה!"
ק'. דאַרום ליעמט אַללַיין איהן, דעם עוויגען! זיין איזט דאַז רייך!
מ ח'. לאָבפרייזעט גאָטט! ער רעגיערט דאַז וועלטאַלל מיט אַללגעוואַלט! אַללזעהענדער אונד אַללוויסענדער איזט זיין עוויגער נאַמע! זיינע גיטע בלייבט פֿאָן עוויגקייט צו עוויגקייט!
ק'. דאַרום ליעמט אַללַיין איהן; געלאָבט זייא ער, דער עוויגע, ישראל'ז גאָטט, פֿאָן עוויגקייט ביז אין עוויגקייט!
נ ח'. לאָבפרייזעט גאָטט! זיינען פֿריינדען בעהאַלט ער זיינע הולד דעם טויזענדסטען געשלעכט נאָך אויף, זיינער פֿיינדע געשלעכטער בעקאַמפֿט ער פֿיר אונד פֿיר, ער ריכטעט דיא היטטע זיינעז געזאַלבטען ווידער אויף אונד אויפֿריכטעט זיא — אין זיינעם פּאַלאַסטע וואָהנט עוויגעז ליכט!

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה זֶה זִכְרוֹ לְדֹר דֹּר:

ח׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים · סוֹבֵל עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים · שׁוֹמֵעַ
אֶבְיוֹנִים · מַאֲזִין שִׂיחַ הַנּוֹנִים · מַקְשִׁיב שֶׁוַע רְנָנִים ·

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים:

ח׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים · עִזּוּז וְגִבּוֹר אִישׁ מִלְחָמָה · נוֹקֵם לְצָרָיו
וּבַעַל חֵמָה · מַכְרִית קָמָיו בִּמְהוּמָה · נוֹהֵם עֲלֵיהֶם בִּנְהִימָה ·

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה:

ח׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים · פָּעַל וְעָשָׂה הַכֹּל · בְּיָדוֹ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק
לַכֹּל · אֵלָיו יְשַׂבְּרוּ עֵינֵי כֹל · וְעֵינָיו מְשׁוֹטְטוֹת בַּכֹּל ·

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה עֶלְיוֹן עַל כֹּל:

ח׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים · צַדִּיק בְּכָל דְּרָכָיו · יָשָׁר מֵצִיץ

מחרכיו

זה, שמות ג׳ ט״ו. ס. סובל, עפ״ה דברי׳ ל״ג ז׳. שומע, תהלי׳ ס״ט ל״ד. מאזין וכו׳, עפ״ה שם כ״ב כ״ה. אלהי, דברי׳ י׳ ט״ז. ע. עזוז, תהלי׳ כ״ד ח׳. נוקם, נחום א׳ ב׳. מכרית, עפ״ה שמות ט״ו ז׳ וישעי׳ ל״ז כ״ד. ה׳ איש מלחמה, שמות ט״ו ג׳. פ. פעל, עפ״ה ישעי׳ מ״ד כ״ד. בידו, דה״א כ״ט י״ב. אליו, תהלי׳ קמ״ה י״ד. ועיניו, דה״ב ט״ז ט׳. עליון, תהלי׳ פ״ג י״ט. צ. צדיק, שם קמ״ה י״ז. ישר מציץ, שיר ב׳ ט׳.

ק׳. דאַרום לעסט האָכען איהם, דעסען אַנדענקען בלייבט אויף עוויגע צייטען!
ס ח׳. לאָבפרייזעט גאָטט! ער איזט דער ערהאַלטער דער אָבערן אונד אונטערן וועזען, ער ערהאָרט דיא אַרמען, ער פערנימט דאַז קלאַגען דער בעטענדען, ער מערקט אויף דאַז געשרייא דער פלעהענדען.

ק׳. דאַרום לעסט האָכען איהם, דער
גאָטטער גאָטט, דען הערן אַללער הערן!

ע ח׳. לאָבפרייזעט גאָטט! ער איזט מאָכטיג אונד זיעגרייך, איין העלד אים שטרייטע, ראַכעפאָלל געגען זיינע פיינדע אונד גריממיג; ער רייבט זיינע ווידערזאַכער אויף אין פערלוויפלונג, שטאָבט ווידער זיא מיט ברויזענדען פלוטהען.

ק׳. דאַרום לעסט האָכען איהם, דען עוויגען, דען הערן דעז קריעגז!

פ ח׳. לאָבפרייזעט גאָטט! ער ווירקט אונד שאוט אַללעז, אין זיינער האַנד איזט דיא גראָסע אונד שטאַרקע פאָן אַללעם, צו איהם האַררען דיא אויגען אַללער, אונד זיינע אויגען דורכשויען אַללעז.

ק׳. דאַרום לעסט האָכען איהם, דען האָכסטען איבער אַללעז!

צ ח׳. לאָבפרייזעט גאָטט! ער איזט גערעכט אין אַללען זיינען וועגען,

אויף

מְחַרְבָיו׃ חָפֵץ בְּעַם מַמְלִיכָיו׃ יִירְשׁוּ אֶרֶץ מְבֹרָכָיו׃

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה בָּרְכוּ יְיָ כָּל מַלְאָכָיו:

ס׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים׃ קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ׃ מַגִּיד אַחֲרִית מֵרֹאשׁ׃ בָּחַר בְּאֹם דַּלַּת רֹאשׁ׃ עֻזּוֹ יוֹם יוֹם לִדְרוֹשׁ׃

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה הַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ:

ס׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים׃ רָם וְנִשָּׂא שׁוֹכֵן עַד׃ בִּטְחוּ בוֹ עֲדֵי עַד׃ כְּבוֹדוֹ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים וַעַד׃ וּלְעַם קְדוֹשׁוֹ נוֹעַד׃

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעָד:

ס׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים׃ שְׁבִילוֹ בְּמַיִם רַבִּים׃ שָׁמָיו מַרְעִיף

חפץ, עז"ה ישעי' ס"ב ד'. יירשו, תהלים ל"ז כ"ב. ברכו, שם ק"ג כ'. ק. קורא, ישעי' מ"א ד'. מגיד, שם מ"ו י'. בחר, עז"ה תהלים קל"ה ד'. בחר באום דלת ראש, בחר בכנסת ישראל שהיא דלת מספר, כדכתיב לא מרבכם .... בחר ה' לא מרבכם .... כי אתם המעט מכל העמים (דברים ז' ז'). דלת, ל' דלות, וראש ל' מספר כמו כי תשא את ראש, והפירוש הזה עיקר, וכמוהו יסד הפייטן ביוצר לפרשת שקלים, אל מתנשא לכל לראש בחר באום דלת ראש. עזו, עז"ה ישעי' כ"ח ב'. המתנשא, דברי הימים א' כ"ט י"א. ר. רם, ישעי' נ"ז ט"ו. בטחו, שם כ"ו. כבודו, תהלי' פ"ט ח'. קדושי, וי"ג קדושו. נועד, שמות כ"ה כ"ב. המביט לארץ ותרעד, תהלים ק"ד ל"ב. ש. שבילו תהלי' ע"ז כ'. שמיו מרעיף, עז"ה ישעי' מ"ה ח' וירמי' י"ד כ"ב.

אויף דען גערעכטען איזט זיין בליק געריכטעט! ער איזט איינעם פֿאָלקע גענייגט, דאַז איהם הולדיגט; זיינע געזעגנעטען ערבען דאַז לאַנד.

ק'. דאַרום ציעמט האָכזין איהם, דעם אַללגע-
רעכטען! איהר, זיינע ענגעל, בענעדייעט איהם!

ק א'. לאָבפּרייזעט גאָטט! ער רופֿט דיא געשלעכטער הערפֿאָר פֿאָן אַנבע-גין, ער פֿערקינדעט דאַז ענדע אַן אַנפֿאַנג, ער האַט זיך איין צאַהל-אַרמעז פֿאָלק ערקאָרען, זיינע אַללמאַכט טאָגליך צו פּרייזען.

ק'. דאַרום ציעמט האָכזין איהם, דעם ערהאַבענען אָבערהויפּט איבער אַללעז!

ר א'. לאָבפּרייזעט גאָטט! האָך אונד ערהאַבען בעוואָהנט ער דיא אונענד-ליכקייט; זיינע פֿערטרויטען פֿינדען שוטץ בייא איהם אין עוויגקייט! ער האַט זיינער מאַיעזטאֶט רעזידענץ אים כאָרע יענער הייליגען (ענגעל) — דאָך וואָהנט ער אונטער איינעם פֿאָלקע, דאַז ער געהייליגט.

ק'. דאַרום ציעמט האָכזין איהם! ער
שויט דיא ערדע אַן, זיא בעבט!

ש א'. לאָבפּרייזעט גאָטט! זיין פּפֿאַד געהט דורך גראָסע געוואַססער, זיינען הימעלן

רְבִיבִים· שְׁמוֹ מְיַחֲדִים שַׁחַר וַעֲרָבִים· בְּשַׁעַר בַּת רַבִּים·

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה יְיָ צְבָאוֹת יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים:

ס׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים· תְּהִלָּתוֹ מָלְאָה הָאָרֶץ· מַעֲבִיר כִּלָּיוֹן וְהֶרֶץ· מֵשִׁיב אַף וְחָרוֹן וָקֶרֶץ· שֶׁוַע מְחַנְנָיו יֶרֶץ·

קו״ח לָכֵן יִתְגָּאֶה יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ:

ח׳ וּבְכֵן מַה נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ: (נ״א וּבְכֵן גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי אֱלֹהֵינוּ:)

ע״ס א״ב.

ס׳ מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ· אֵין מִי בַשַּׁחַק יַעֲרָךְ לוֹ· בִּבְנֵי אֵלִים יִדְמֶה לוֹ· גְּבוֹהִים עָלָה לְמוֹשָׁב לוֹ· דָּרֵי גַיְא כַּחֲגָבִים לְמוּלוֹ·

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ:

ס׳ מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ· הַמְשֵׁל וָפַחַד עִמּוֹ· וְהַרְבֵּה פְדוּת

עמו

בשער בת רבים, בבתי כנסיות. ה׳ צבאות, ש״ב ו׳ ב׳. ת. תהלתו, ישעי׳ מ״ב י׳. מעביר .... משיב אף וכו׳, עיין תהלי׳ ע״ח ל״ח. שוע, עיין יעתר אל אלוה וירצהו (איוב ל״ג כ״ו). ה׳ אדוננו, תהלים ח׳ י׳.

מעשה אלהינו. אין מי, עיין תהלים פ״ט ז׳. גבוהים עלה, השמים הגבוהים העלה למושב לו. דרי גיא, יושבי הארץ, עיין ישעיה מ׳ כ״ב. הצור, דברים ל״ב ד׳. המשל, איוב כ״ה ב׳. והרבה פדות, תהלים ק״ל ז׳.

היממעלן ענטשטראַהלען רעגענבאָגענס! פּראַכט אונד שמאַק ווירד דעם נאַמען זיינער הייליגקייט געהולדיגט אין דען פּראַכטען גראָססער פֿערזאַממלונגען.

ק׳. דאַרום ציעמט אַללײן איהם, דעם עוויגען, צבאו׳, דעם טהראָנענדער אויף כרובי׳!

ת א׳. אָבּפּרייזעט גאָטט! פֿאָלל איזט דיא ערדע זיינעס רוהמעס! ער בעפֿרייט זיא פֿאָן פֿערדערבען אונד אונהייל, ער בעזאַנפֿטיגט זיינען אונווילען אונד פֿער־דערבענדען צאָרן אונד אַכטעט דאַס פֿלעהען זיינער אַנבעטער מיט וואָהלגעפֿאַללען אַן.

קו״א דאַרום ציעמט אַללײן איהם, גאָטט, אונזערם הערררן! וויא רוהמפֿאָלל איזט דיין נאַמע אויף ערדען!

א׳ מעשה. טהאַטען אונזערעס גאָטטעס. קיינער אין וואָלקען גלייכט איהם, אונטער היממלישען מאַכטען איזט איהם קיינער אַהנליך! יענע האָהען האַט ער צו זיינעם זיטצע ערהאָבען, דיא בעוואָהנער דער אונטערוועלט זינד וויא הייששרעקקען איהם!

ק׳. דאַרום ציעמט אַללײן איהם, דעם שאָפּפֿער! זיין טהון איזט אָהנע פֿעהל!

ס׳. טהאַטען אונזערעס גאָטטעס. ער איזט דער בעזיטצער דער הערלישטען אונד שרעקקליכען געוואַלט; דאָך איזט דער ערלאָזונג פֿיעל בייא איהם, דאַס טרייען

אונד

עִמּוֹ· זַעַק וְלַחַשׁ עַמּוֹ· חָשׁ וּמַאֲזִין מִמְּרוֹמוֹ·

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ:

ק׳ מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ· טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו· יוֹבִילוּ שַׁי לְמוֹרָאָיו· כִּתֵּי גְדוּדֵי צְבָאָיו· לֹא יְשׁוּרוּ כְּבוֹד מַרְאָיו·

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה הִנֵּה עֵין יְיָ אֶל יְרֵאָיו:

ח׳ מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ· מַלְאָכָיו עוֹשֶׂה רוּחוֹת· נִקְדָּשׁ בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת· סוֹכֵת שְׁפִיכַת שִׂיחוֹת· עוֹנֶה וּמַעֲמִיד רְוָחוֹת·

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת:

ח׳ מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ· פּוֹדֶה מִשַּׁחַת עֲמוּסָיו· צוּר יוֹדֵעַ חוֹסָיו· קָדוֹשׁ מַפְלִיא נִסָּיו· רַחוּם לִמְרַצָּיו וּמַכְעִיסָיו·

ק׳ לָכֵן יִתְגָּאֶה וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו:

חש, ממהר. ה׳ צבאות שמו, ישעי׳ מ״ח ב׳. טרף, תהלים קי״א ה׳. יובילו, שם ע״ו י״ב. לא ישורו, לא יוכלו לראות. כתה, שם ל״ג י״ח. מלאכיו, שם ק״ד ד׳. סוכת, שומע ומקבל, ל׳ הסכת ושמע (דברים כ״ז ט׳). שפיכת שיחות, לשון ולפני ה׳ ישפוך שיחו (תהלים ק״ב א׳). עונה וכו׳, לשון עננו במרחב יה (שם קי״ח ה׳), ול׳ רוח והצלה יעמוד (אסתר ד׳ י״ד). פודה, עפ״ה איוב ל״ג כ״ד. עמוסיו, ישראל. צור, עפ״ה נחום א׳ ז׳. למרציו ומכעיסיו, למרצים אותו וגם למכעיסים לו, וכמו שאז״ל. ורחמיו, תהלים קמ״ה ט׳.

אונד קלאַגען זיינעס פֿאָלקעס הערט ער אויבען אין זיינעם הימעל!
ק׳. דאַרום לויטעט המכוין אַלזאָ, זיין נאַמע איזט עוויגער צבאות.
מ׳. טהאַטען אונזערעס גאָטטעס. זיינען פֿערעהרערן גיבט ער אונטערהאַלט; זאָ ברינגען געשענקע זיינעם פֿורכטבאַרען טעמפּעל. פֿערזאַממעלטע כאָרע הימלישער שאַארען פֿערמאָגען ניכט, זיינער מאַיעסטאַט געשטאַלט צו שויען.
ק׳. דאַרום לויטעט המכוין אַלזאָ! דעס עוויגען אויגע שוט אויף זיינע פֿערעהרער.
מ׳. טהאַטען אונזערעס גאָטטעס. גייסטער נימט ער צו זיינען באָטען; אַלזאָ זינגען זיא היילינע ליעדער אונד לאָבגעזאַנגע! ער פֿערנימט וועה-קלאַגענדע געבעטע, אַנטוואָרטעט אונד פֿערשאַפֿט רוהן.
ק׳. דאַרום לויטעט המכוין אַלזאָ, דעם גאָטט דער גייסטער.
מ׳. טהאַטען אונזערעס גאָטטעס. ער ערלאָזט אויס דער גרופט, דיא זיך אַלזאָ איבערלאַסטען, ער קעננט, דיא אַלזאָ פֿערטרויען. אונבעגרייפֿליכע וואונדער טהוט ער, דער היילינע! ער איזט גנאֶדיג דען גאָטטעספֿירכטיגען אונד דען לאֶסטערערן.
ק׳. דאַרום לויטעט המכוין אַלזאָ; ער ערבאַרמט זיך איבער זיינער ווערקע.

טהאַטען

כרוב קהלות אשכנז מדלגים זה.

מַעֲשֵׂה אֱנוֹשׁ. תַּחְבְּלוֹתָיו מְזִמָּה. שִׁבְתּוֹ בְּתוֹךְ מִרְמָה. רְפִידָתוֹ רִמָּה. קָבוּר בִּסְעִיף אֲדָמָה. וְאֵיךְ יִתְגָּאֶה אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה: אֲבָל

מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ. שׁוֹמֵעַ שַׁוְעוֹת. שׁוֹעֶה עֶרֶךְ שׁוּעוֹת. תּוֹרוֹתָיו מְשַׁעַשְׁעוֹת. תַּכְסִיסוֹ כּוֹבַע יְשׁוּעוֹת.

קו"ח לָכֵן יִתְגָּאֶה הָאֵל לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת:

ע"ס א"ב. ח' וּבְכֵן לְנוֹרָא עֲלֵיהֶם בְּאֵימָה יַעֲרִיצוּ:

ח' אֲשֶׁר אֹמֶץ תְּהִלָּתֶךָ. בְּאֶלֵי שַׁחַק. בְּבָרְקֵי נֹגַהּ. בִּגְדוּדֵי גֹבַהּ. בִּדְמוּמֵי דַקָּה. ק' וּקְדֻשָּׁתְךָ בְּפִיהֶם:

ח' וְרָצִיתָ שֶׁבַח. מֵהוֹמֵי בְּרֶגֶשׁ. וְעוֹרְכֵי שֶׁוַע. וְזוֹעֲקֵי תְחִנָּה. חוֹכֵי חֲנִינָה. ק' וְהִיא כְבוֹדֶךָ:

שועה ערך שועות, ישעה אל העולבים שועתם לפניו. תורותיו משעשעות, כמו אני תורתך שעשעתי (תהלים קיט ע). תכסיסו, הודו ונזרו כובע ישועות, כדכתיב וכובע ישועה בראשו (ישעי' נט יז). תכסיס, ל' הוד והדר, כמאמרו ברכות פ' א'. וי"א שהוא כמו טכסים (*Taxis*) נט'. האל לנו, תהלי' ס"ח כ"א.

אשר אומץ. החרוז הראשון שבפיוט עונה על המלאכים והשני על ישראל ושוב אלילה, והטעם אע"פ שאומץ תהלתך וקדושתך בפי מלאכי מרום מ"מ רצית שבח מבני אלוף. בברקי נוגה, כנ"ל, כי נפרדו ברק ברקים ע"מ דגל ודגלים, וטעמו במלאכים אשר נוגה להם כברק כדכתיב ופניו כמראה ברק ועיניו כלפידי אש (דניאל י ו). בגדודי גובה, בחיילות של גובה, כדכתיב וגובה להם (יחזקאל א יח). בדמומי דקה, עש"ה ואחר האש קול דממה דקה (מ"א י"ט י"ב), וכדאי' במסכת ברכות דף כ"א, גונדא תליתאה הוי שתקא. ורצית שבח מהומי ברגש, מישראל הבאים בהמיה וברגש אל בית אלהים, לשון כבית

ס'. טהאַטען אונזערעס גאָטטעס. ער ערהאָרט דאָס פֿלעהען, פֿערנימט דיא אַן איהן געריכטעטען געבעטע; זיינע לעהרען זינד ערגאָטצענד, זיינע פֿערהערליכונגען איין העלם דעס טריומפֿס!

קו"ח. דאַרום ציעמט אַללֵיין איהם; ער איזט אונס אונזער גאָטט, איין גאָטט דער הילפֿע.

מ'. אשר. מאַכטיג ווירד דיין רוהם געפּריעזען אונטער היממלישען מאַכטען, אונטער בליטצשטראַהלענדען וועזען, אונטער העערען פֿאָן אונבעשרייבליכער מאַכט!

ק'. איממער פֿיהרען זיא דיינע היילינקייט אים מונדע.

מ'. דאָך געפֿאַללט דיר וואָהל איין לאָב אויז דעם מונדע גראָססער פֿערזאַממלונגען היעניעדען, דיא געבעטע פֿאָרטראַגען, אום ערבאַרמונג פֿלעהען אונד דיינער גנאַדע פֿערטרויען — ק'. אונד דיעז געריינט דיר צור עהרע.

מ' אֲשֶׁר אֹמֶץ תְּהִלָּתֶךָ • בְּטַפְסְרֵי טֹהַר • בִּידוֹדוּן יִדּוֹדוּן • בִּכְרוּבֵי כָבוֹד • בְּלִגְיוֹנֵי לַהַב • ק' וּקְדֻשָּׁתְךָ בְּפִיהֶם:

מ' וְרָצִיתָ שֶׁבַח • מִמְּעוּטֵי יָמִים (נ"א עַמִּים) • נְשׂוּאֵי טוֹבָה • שְׂבֵעֵי רֹגֶז • עֲגוּמֵי נֶפֶשׁ • ק' וְהִיא כְבוֹדֶךָ:

מ' אֲשֶׁר אֹמֶץ תְּהִלָּתֶךָ • בְּפִלְאֵי שֵׁמוֹת • בְּצִבְאוֹת עִירִין • בִּקְדוֹשֵׁי קֶדֶם • בְּרֶכֶב רִבּוֹתַיִם • ק' וּקְדֻשָּׁתְךָ בְּפִיהֶם:

מ' וְרָצִיתָ שֶׁבַח • מִשּׁוֹקְדֵי דְלָתוֹת • שׁוֹפְכֵי שִׂיחַ • תּוֹבְעֵי סְלִיחָה • תְּאֵבֵי כַפָּרָה • קו"ח וְהִיא כְבוֹדֶךָ:

אלהים נהלך ברגש (תהלים נה טו), וכתיב עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו (ישעי' מ"ג כ"א). בטפסרי טוהר, בנגידי טהרה והיינו מלאכים הטהורים. בידודון ידודון, עש"ה מלכי צבאות ידודון ידודון (תהלים סח יג). בלגיוני להב, בחיילות להבות אש. ממעוטי ימים, מבן אדם שהוא קצר ימים. ויש גורסים ממעוטי עמים, ורומז לישראל, עש"ה כי אתם המעט מכל העמים (דברים ז ז), וכתיב עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו (ישעי' מג כא); וגירסא זאת מסתברת יותר. נשואי טובה, ל' נשיתי טובה (איכ' ג יז). שבעי רגז, כדכתיב אדם.... קצר ימים ושבע רוגז (איוב יד א). בפליאי שמות, במלאכים ששמם מכוסה, כדכתיב למה זה תשאל לשמי והוא פלאי (שופטים יג יח). עירין, ל' בגזרת עירין פתגמא (דניאל ד יד), ונקראו המלאכים עירין על שאין להם שינה והם עירין תמיד. ברכב רבותים, עש"ה רכב אלהים רבותים (תהלים סח יח), משוקדי דלתות, ישראל הדופקים על דלתותיך, ל' לשקוד על דלתותי יום יום (משלי ח לד). תאבי כפרה, המתאוים לכפרה.

מ'. מאַכטיג ווירד דיין רוהם געפריעזען אונטער מַטהעריטען פירשטען, אונטער שטעטס וואַנדעלנדען ענגעלן, אונטער הערראַליכען כרובים, אונטער לעגיאָנען פאָן פייערפלאַממען, ק'. אונד איממער פיהרען זיא דיינע היילגקייט אים מונדע.
מ'. דאָך געפאַללט דיר וואָהל איין לאָב אויז דעם מונדע דער קורצלעב-בענדען, גראַמזעליגען, איהעפאַללען אונד אימפערגניגטען —
ק'. אונד דיעז געריכט דיר צור עהרע.
מ'. מאַכטיג ווירד דיין רוהם געפריעזען אונטער אונגענאַננטען*), אונטער שאַארען פאָן עירין, אונטער אוראַלטען היילגען, אונטער אונצאַהלבאַרען היממעלסהעערשאַרען, ק'. אונד איממער פיהרען זיא דיינע היילגקייט אים מונדע.
מ'. דאָך געפאַללט דיר וואָהל איין לאָב אויז דעם מונדע דער פלייסיגען בעזוכער דיינער פפאָרטען, דיא זיך אין געבעטע ערגיעסען, אונד פערגע-בונג ביטטען אונד זיך נאַך פערצייהונג זעהנען —
קו"ח. אונד דיעז געריכט דיר צור עהרע.

---

*) דיא נאַמען דער ענגעל האַנגען פאָן איהרער יעדעסמאַליגען בעשטיממונג אַב

ח׳ וּבְכֵן תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים עַל יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ:

ע"ס א"ב. חזן — קהל

חזן	קהל
עַל יִשְׂרָאֵל אֱמוּנָתוֹ·	עַל יִשְׂרָאֵל בִּרְכָתוֹ:
עַל יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ·	עַל יִשְׂרָאֵל דִּבְרָתוֹ:
עַל יִשְׂרָאֵל הַדְרָתוֹ·	עַל יִשְׂרָאֵל וְעִידָתוֹ:
עַל יִשְׂרָאֵל זְכִירָתוֹ·	עַל יִשְׂרָאֵל חֶמְלָתוֹ:
עַל יִשְׂרָאֵל טָהֳרָתוֹ·	עַל יִשְׂרָאֵל יִשְׁרָתוֹ:
עַל יִשְׂרָאֵל כַּנָּתוֹ·	עַל יִשְׂרָאֵל לְאֻמָּתוֹ:
עַל יִשְׂרָאֵל מַלְכוּתוֹ·	עַל יִשְׂרָאֵל נְעִימָתוֹ:
עַל יִשְׂרָאֵל סְגֻלָּתוֹ·	עַל יִשְׂרָאֵל עֲדָתוֹ:
עַל יִשְׂרָאֵל פְּעֻלָּתוֹ·	עַל יִשְׂרָאֵל צִדְקָתוֹ:

ובכן תנו עוז לאלהים על ישראל גאותו, תהלים ס"ח ל"ה.

על ישראל אמונתו, דכתיב אף אמונתך בקהל קדושים (תהלים פט ו). ברכתו, ואני אברכם (במדבר ו כז). גאותו, תהלים ס"ח ל"ה. דברתו, שכל ארבעים שנה שהיו ישראל נזופים לא נתייחד הדבור עם משה, ואחר שמת כל הדור נתייחד הדבור אליו ללמדך שאין השכינה שורה על הנביאים אלא בשביל ישראל. כן פי' רש"י על ויהי כאשר תמו (דברים ב יו). הדרתו, שנא' והדרך על בניהם (תהלים צ טז). ועידתו, דכתיב ונועדתי שמה לבני ישראל (שמות כט מג). זכירתו, דכתיב זכור אזכרנו עוד (ירמי' לא כ). חמלתו, דכתיב באהבתו ובחמלתו הוא גאלם (ישעי' סג ט), וכתיב וחמלתי עליהם כאשר יחמול איש על בנו (מלאכי ג יז). טהרתו, דכתיב וזרקתי עליכם מים טהורים.... ומכל גלוליכם אטהר אתכם (יחזקאל לו כה). ישרתו, צדיק וישר הוא. כנתו, בשביל ישראל נתכנה העולם והושב על כנו. לאומתו, אין לאום אלא מלכות. נעימתו, ויהי נועם אדני אלהינו עלינו (תהלי' צ יז). סגלתו, והייתם

חזן	קהל
על אין ישראל איזט זיין גלויבע,	ישראל זעגנעט איהן;
אין ישראל פראנגט זיינע האהייט,	ישראל איזט זיינע אונטערהאלטונג;
איבער ישראל שטראהלט זיין גלאנץ,	ישראל איזט זיינע רעגירונג;
אויך ישראל איזט ער בעדאכט,	ישראל שאצט ער;
אין ישראל רייניגט ער,	ישראל איזט איהם רעדליך;
אין ישראל האט ער זיינע וואהנונג איינגעזעצט,	ישראל איזט זיינע נאציאן;
אין ישראל ווירד זיין רייך אנערקאנט,	ישראל איזט ער ליעבליך;
ישראל איזט זיין איינגענטהום,	ישראל איזט זיינע געמיינדע;
ישראל איזט זיין ווערק,	אין ישראל איבט ער טוגענד אויז;

אויך

ס' עַל יִשְׂרָאֵל קְדֻשָּׁתוֹ · חו"ק עַל יִשְׂרָאֵל רוֹמְמוּתוֹ:
עַל יִשְׂרָאֵל שְׁכִינָתוֹ · עַל יִשְׂרָאֵל תִּפְאַרְתּוֹ:

ח' וּבְכֵן וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים:

ע"ס א"ב · חזן · קהל

אַפְסֵי אֶרֶץ בִּדְבָרוֹ הֵקִים · בְּיִרְאָה לְעָבְדוֹ מִתְלַהֲקִים:
גּוֹלֶה מִנִּי חֹשֶׁךְ עֲמוּקִים · דְּבַר עַבְדּוֹ מֵקִים:
הַחוֹצֵב לֶהָבוֹת וּבְרָקִים · וְתֵבֵל מְאִירִים וּמַבְהִיקִים:
זוֹכֵר בְּרִית מְצוּקִים · חַסְדּוֹ גָּדוֹל מֵעַל לִמְצוּקִים:
טוֹב וּמָעוֹז לְאֵלָיו דְּבוּקִים · יִהְיוּ כֹל בּוֹ דְּבֵקִים:

לי סגולה (שמות יט ה). קדושתו, ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם (ויקרא כב לב). רוממותו, רוממו ה' אלהינו (תהלים צט ה). שכינתו, ושכנתי בתוכם (שמות כה ח). תפארתו, ישראל אשר בך אתפאר (ישעי' מט ג).

ובכן ועזו בשחקים, הוא סיפא דקרא תנו עוז לאלהים אשר עליו נבנה הפיוט הקודם לזה, ועתה יבנה פיוטו על עוזו של הקב"ה.

אפסי ארץ וכו', עפ"ה מי הקים כל אפסי ארץ (משלי ל ד), ובתנחומא פרשוהו יסודי הארץ, והיינו השמים, ודרשוהו על המשכן שבהקמתו נתבססו כל אפסי ארץ, וכתיב בדבר ה' שמים נעשו. מתלהקים, מתחברים, ל' להקת נביאים (ש"א יט כ), ונראה שרומז על מאמרם ז"ל, עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו (איו' כו יא), שהיו עמודי שמים בשעת הבריאה מרופפים עד שגער בהם הקב"ה ותמהו ועמדו בחוזק במקום אחד, וזה מטעם הפייטן שהוא הקים אפסי ארץ עד שהיו מתחברים בחוזק לעבדו ביראה מחמת גערתו. גולה וכו', עפ"ה מגלה עמוקות מני חשך (איוב יב כב), ואמרו בב"ר, אמר ר' סימון מתחלת ברייתו של עולם הוא גולה עמיקתא ומסתרתא וכו', ויאמר אלהים יהי אור, זהו אברהם וכו'. וזהו מטעם הפייטן גולה מני חושך עמוקים דבר עבדו מקים. חוצב וכו', קול ה' חוצב להבות אש (תהלי' כט). זוכר ברית מצוקים, אלו הצדיקים שעליהם הושתת התבל, כמו שאחז"ל על פסוק כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל (ש"א ב ח). מעל למצוקים, מעל לשחקים, והוא עפ"ה כי גדול מעל שמים חסדך ועד שחקים אמתך (תהלים קח ה), ונקראו השמים

ח' אויף ישראל רוהט זיינע היילינקייט, קו"ח אויף ישראל זיינע ערהאבענהייט;
אויף ישראל רוהט זיינע שכינה, אויף ישראל זיינע מאיעסטעט.

אפסי. אין אַללען ענדען דער ערדע, דיא זיין געהייס ערהאַלט, ווירד ער אין כאָרען מיט עהרפורכט אנגעבעטעט. ער ענטרייסט דער פינסטערניס טיעפע פערבאָרגענהייטען, ער בעשטעטיגט דען אויסשפרוך זיינעס דיענערס, ער ווירפט פלאַממען אונד בליטצע — זיא ערלייכטען דיא וועלט אונד ערהעללען זיא. ער איזט דעס בונדעס מיט דען שטאַממפאַטערן איינגעדענק; זיינע גיטע איבערשטייגט דיא האָהע פעלזע. ער איזט גיטיג אונד זיינען אנהאָנגערן איין שוטץ; אין איהם

חזן קהל

כי מרוחו הרים מתפרקים · לא יכילו זעמו צרים וצוקים:
מפחדו יתבקעו עמקים · נמוגים וכדונג נמקים:
סופה ושערה דרכו נאבקים · ענן מדרך רגליו כאבקים:
פרות שלח לעם לו חשוקים · צוה לעלם בריתו לנשוקים:
קנויים לו ובימינו נחבקים · קו"ס רצים ואחריו נדבקים ·
שועם שמע ממעמקים · תפארת עז לשושנת העמקים:

ח' ובכן יי מי כמוך:

ע"ס א"ב. חזן קהל

מי כמוך אדיר במרומים · מי כמוך בורא כם והדומים:
מי כמוך גבור ומושיע · מי כמוך דובר בצדקה רב להושיע:

מי

צוקים עפ"י מוצקי' כראי מוצק (איוב לז יח). סופה וסערה וכו', עפ"י ה' בסופה ובשערה דרכו וענן אבק רגליו (נחום א ג). חשוקים, דבוקים והדוקים, כ' וחשוקיהם כסף (שמות כז י). לנשוקים, לישראל, עפ"י ישקני מנשיקות פיהו (שיר א ב). ובימינו נחבקים, עפ"י וימינו תחבקני (שם ב ו), רצים ואחריו נדבקים, עפ"י משכני אחריך נרוצה (שם א), ועי' פי' רש"י. לשושנת העמקים, תאר לישראל (שם ב א).

ובכן ה' מי כמוך, בפיוט הזה העמיד המחבר רוממות האל וגדולתו לעומת חסדו וענותנותו להראות כי במקום גדולתו שם ענותנותו.

מי כמוך אדיר במרומים, תהלים צ"ג ד'. כם והדומים, שמים וארץ, ישעיה ס"ו א'. גבור ומושיע, צפניה ג' י"ז. דובר בצדקה, ישעיה ס"ג א'.

בעבען אַללע, דיא צו איהם האַלטען. זיין אויך צערשפּליטטערט בערגע; קליפּפען אונד פעלזען פערמאָגען ניכט, זיינען צאָרן אויסצוהאַלטען. זיין אַנגז שרעקקען צערשמעלצט דיא טהאָלער, זיא שמעלצען אונד צערפליעסען וויא וואַכס. שטורם אונד ווירבעלווינדע בעגלייטען זיינען פּפאַד אונד דיסטערע געוואָלק דען טריטט זיינער פוסע. רעטטונג זענדעט ער זיינעם פאָלקע, דאַס איהם אַנהאַנגט, שטיפטעט אויף עוויג זיינען בונד מיט זיינען געליעבטען. זיא זינד זיינע ערוואָרבנען, זיינע רעכטע אומאַרמט זיא, איהם פאָלגען זיא נאַך אונד האַנגען איהם אַן. ער האָרט זיא (ישראל) אויז טיעפען טריעבען אונד שמיקט איהר גלאַנצענדען זיעג, דער ראָזע אים טהאַלע.

ח' מי. ווער איזט וויא דוא מאַכטיג אין יענען הימעלסהאָהען?

ק'. ווער איזט וויא דוא, שאַפּפער דער הימעל אונד דער ערדע?

ח'. ווער איזט וויא דוא, זיעגער אונד רעטטער?

ק'. ווער איזט וויא דוא, פערקינדער דער גערעכטיגקייט, טריומפירענדער רעטטער?

ווער

קהל   חזן

מִי כָמוֹךָ הוֹד וְהָדָר לוֹבֵשׁ· מִי כָמוֹךָ וְחֵטְא וְעָוֹן כּוֹבֵשׁ:
מִי כָמוֹךָ זַךְ בָּעֶלְיוֹנִים· מִי כָמוֹךָ חָסִין בְּאַלְפֵי שִׁנְאַנִּים:
מִי כָמוֹךָ טוֹב וּמֵטִיב· מִי כָמוֹךָ יְשָׁרִים לְהֵיטִיב:
מִי כָמוֹךָ כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם· מִי כָמוֹךָ לְהָשִׁיב מִמְּצֻלוֹת יָם:
מִי כָמוֹךָ מָדַד בְּשָׁעֳלוֹ מָיִם· מִי כָמוֹךָ נֶאְדָּר מִקֹּלוֹת מָיִם:
מִי כָמוֹךָ שָׂם עָבִים רְכוּבוֹ· מִי כָמוֹךָ עוֹזֵר וְיוֹדֵעַ חוֹסֵי בוֹ:
מִי כָמוֹךָ פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת· מִי כָמוֹךָ צוֹעֲקָיו לְהַשְׁעוֹת:
מִי כָמוֹךָ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ· קו"ח מִי כָמוֹךָ רוֹצֶה בְּעַמּוֹ·
מִי כָמוֹךָ שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד· מִי כָמוֹךָ תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב וּלְאַבְרָהָם חֶסֶד:

הוד, תהלי' ק"ד א'. וחטא, מיכה ז' י"ט. זך בעליונים, ע"ד הן בקדושיו לא יאמין ושמים לא זכו בעיניו (איוב טו טו). חסין, תהלי' פ"ט ט'. טוב, שם קי"ט ס"ח. ישרים, שם קכ"ה ד'. כונס. שם ל"ג ז'. להשיב, שם ס"ח כ"ג. מדד, ישעי' מ' י"ב. נאדר, תהלי' צ"ג. שם, שם ק"ד ג'. עוזר, נחום א' ז'. פועל, תהלי' ע"ד י"ב. צועקיו להשעות, לפנות אל הצועקים אליו, תהלי' ל"ד י"ח. קדוש, שם קי"א ט'. רוצה, שם קמ"ט ד'. שומר, דברים ז' ט'. תתן, מיכה ז' כ'.

ח'. ווער איזט וויא דוא מיט מאיעשטעט אונד פראכט געקליידעט?
ק' ווער איזט וויא דוא, זינדענפערגעבער?
ח' ווער איזט וויא דוא ריין אונטער דען הימערן וועזען?
ק' ווער איזט וויא דוא געוואלטיג אונטער טויזענדען פאן שנאנים?
ח' ווער איזט וויא דוא גיטיג אונד וואהלטהעטיג?
ק' ווער איזט וויא דוא גערעכט אינן וואהלטהון?
ח' ווער איזט וויא דוא, טהירמער דער מעערעסוואגען?
ק' ווער איזט וויא דוא, רעטטער אויז מעערעסטיעפען?
ח' ווער איזט וויא דוא, דער געוואססער מיסט אין האהלער האנד?
ק' ווער איזט וויא דוא, הערליך אים געטאזע דער פלוטהען?
ח' ווער איזט וויא דוא, דער וואלקען מאכט צו זיינעם וואגען?
ק' ווער איזט וויא דוא, העלפער אונד קעננער זיינער פערטרויטען?
ח' ווער איזט וויא דוא, שטיפטער דעז הייל?
ק' ווער איזט וויא דוא, דען אנבעטערן געניגט?
ח' ווער איזט וויא דוא, הייליג אונד פורכטבאהר אים רופע?
קו"ח ווער איזט וויא דוא, זיינעם פאלקע געפאהליג?
ווער וויא דוא האלט זא זיינען בונד אונד זיינע גיטיגע צוזאגע?
ווער וויא דוא ערצייגט דעם יעקב טרייע, דעם אברהם גיטיגקייט?

ח׳ וּבְכֵן אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ׃

חזן | קהל

אֵין כָּמוֹךָ בְּאַדִּירֵי מַעְלָה· וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ בִּבְרוּרֵי מַטָּה׃
אֵין כָּמוֹךָ בִּגְדוּדֵי מַעְלָה· וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ בְּדָרֵי מַטָּה׃
אֵין כָּמוֹךָ בַּהֲמוֹנֵי מַעְלָה· וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ בְּוָעוּדֵי מַטָּה׃
אֵין כָּמוֹךָ בְּזַכֵּי מַעְלָה· וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ בַּחֲיָלֵי מַטָּה׃
אֵין כָּמוֹךָ בִּטְהוֹרֵי מַעְלָה· וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ בִּיקִירֵי מַטָּה׃
אֵין כָּמוֹךָ בִּכְרוּבֵי מַעְלָה· וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ בִּלְגְיוֹנֵי מַטָּה׃
אֵין כָּמוֹךָ בְּמַלְאֲכֵי מַעְלָה· וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ בִּנְגִידֵי מַטָּה׃
אֵין כָּמוֹךָ בְּשַׂרְפֵי מַעְלָה· וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ בַּעֲרִיצֵי מַטָּה׃

אֵין

ובכן אין כמוך וגו׳, פסוק הוא בתהלי׳ פ״ו ח׳ ולכן צ״ל באלהים אדני, כלשון הכתוב. ובפיוט הזה יתנו עליונים כנגד תחתונים לאמר שאין כמוהו בעליונים ואין כמעשיו בתחתונים; וכעין זה דרשוהו במדרש.

אין כמוך באדירי מעלה, במלאכי׳ השמים למעלה. בברורי מטה, בנבחרים למטה בארץ. ועד״ז הולך כל הפיוט אין כמוך עונה לעולם על העליונים ואין כמעשיך עונה על התחתונים, ובזה הפיוט מבואר.

ח׳ אין. ניעמאַנד גלייכט דיר · אונטער דען מאֶכטען דער אָבערוועלט,
ק׳ ניכטז דייכען טהאַטען אונטער דען ערקאָרענען דער אונטערוועלט;
ח׳ ניעמאַנד גלייכט דיר אונטער דען העערען דער אָבערוועלט,
ק׳ ניכטז דייכען טהאַטען אונטער דען בעוואָהנערן דער אונטערוועלט;
ח׳ ניעמאַנד גלייכט דיר אונטער דען כאָרען דער אָבערוועלט,
ק׳ ניכטז דייכען טהאַטען אונטער דען פערזאַממלונגען דער אונטערוועלט;
ח׳ ניעמאַנד גלייכט דיר אונטער דען רייכען דער אָבערוועלט,
ק׳ ניכטז דייכען טהאַטען אונטער דען טאַפרען דער אונטערוועלט;
ח׳ ניעמאַנד גלייכט דיר אונטער דען לויטערן דער אָבערוועלט,
ק׳ ניכטז דייכען טהאַטען אונטער דען טאֶטלבאַרען דער אונטערוועלט;
ח׳ ניעמאַנד גלייכט דיר אונטער דען כרובים דער אָבערוועלט,
ק׳ ניכטז דייכען טהאַטען אונטער דען לעגיאָנען דער אונטערוועלט;
ח׳ ניעמאַנד גלייכט דיר אונטער דען ענגעלן דער אָבערוועלט,
ק׳ ניכטז דייכען טהאַטען אונטער דען פירזטען דער אונטערוועלט;
ח׳ ניעמאַנד גלייכט דיר אונטער דען שׂרפים דער אָבערוועלט,
ק׳ ניכטז דייכען טהאַטען אונטער דען מאַכטיגען דער אונטערוועלט;

ניעמאַנד

חזן קהל

אין כמוך בפליאי מעלה· ואין כמעשיך בצבאות מטה:

אין כמוך בקדושי מעלה· קו"ח ואין כמעשיך ברוזני מטה:

אין כמוך בשנאני מעלה· ואין כמעשיך בתקיפי מטה:

ס' ובכן נאדרך חי עולמים: (נ"א ובכן נאדר לחי עולמים:)

ויש לאמרו בנגון ובנעימה ובכריעה, ויכוון מאד בכל לבבו, כי הוא שיר המלאכים, כך נאמר בספר המרכבה, ומכל תבה ותבה יוצא שם של קדוש.

פותחים הארון. מיוסד ע"פ א"ב.

ס' האדרת והאמונה לחי עולמים: הבינה והברכה לחי עולמים: הגאוה והגדלה לחי עולמים: הדעה והדבור לחי עולמים: ההוד וההדר לחי עולמים: הועד והותיקות לחי עולמים: הזוך והזהר לחי עולמים: החיל והחסן לחי עולמים: הטכס והטהר לחי עולמים: היחוד והיראה לחי עולמים: הכתר

ובכן נאדרך. נשבחך בהדר והוד שאתה חי עולמים ולך נאה להודות. חי עולמים, כ"כ בכ"י, הח' בפתח ועולמים בלא ה' ברא"ש. ובמחזורנו לתפלה הארכנו בזה. האדרת והאמונה, החוזק והקיום. הבינה והברכה, לפי שאין הבינה יודע למי ראוי לברך לכן סמך ברכה לבינה. הגאוה והגדולה, מחבר יחד עש"ה וירא ישראל את היד הגדלה, וסמוך לו כי גאה גאה. הדעה והדבור, אין דבור בלא רעיון מוקדם לכן יסוד הדבור בדעה, וכמו שכתב החכם ראב"ע, עקר הדבור בלב, והלשון איננו רק מליץ בינו ובין השומעים. ההוד וההדר, עש"ה תהלי' ק"ד א'. הועד והותיקות, ייעוד הזמן וההמשך לחי עולמי' לכן הוא מרומם אליהם. הזוך, כ"כ בכל כ"י ובן עקר, כי טעמו הזכות והבהירות, אבל זך בקמץ שם תאר הוא ואין לו ענין כאן. הטכס, הקשוט (*Taxis*).

ח' ניעמאנד גלייכט דיר אונטער דען אונגענענבאַרען דער אָבערוועלט,
ק' ניכטס דייכען טהאַטען אונטער דען פירסטען דער אונטערוועלט;
ח' ניעמאנד גלייכט דיר אונטער דען הייליגען דער אָבערוועלט,
קו"ח ניכטס דייכען טהאַטען אונטער דען פאָרנעהמען דער אונטערוועלט;
ניעמאנד גלייכט דיר אונטער דען שנאנים דער אָבערוועלט,
ניכטס דייכען טהאַטען אונטער דען געוואַלטיגען דער אונטערוועלט.

הַכָּבוֹד לְחַי עוֹלָמִים: הַלֶּקַח וְהַלִּבּוּב לְחַי
עוֹלָמִים: הַמְּלוּכָה וְהַמֶּמְשָׁלָה לְחַי עוֹלָמִים:
הַנּוֹי וְהַנֵּצַח לְחַי עוֹלָמִים: הַשִּׂגּוּי וְהַשֶּׂגֶב לְחַי
עוֹלָמִים: הָעֹז וְהָעֲנָוָה לְחַי עוֹלָמִים: הַפְּדוּת
וְהַפְּאֵר לְחַי עוֹלָמִים: הַצְּבִי וְהַצֶּדֶק לְחַי
עוֹלָמִים: הַקְּרִיאָה וְהַקְּדֻשָּׁה לְחַי עוֹלָמִים: הָרֹן
וְהָרוֹמֵמוּת לְחַי עוֹלָמִים: הַשִּׁיר וְהַשֶּׁבַח לְחַי
עוֹלָמִים: הַתְּהִלָּה וְהַתִּפְאֶרֶת לְחַי עוֹלָמִים:

סוגרים הארון.

ח' וּבְכֵן נַאֲמִירָךְ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵימָה:

ע"פ א"ב כפול.

ח' נַאֲמִירָךְ בְּאֵימָה. ק' נְבָרְכָךְ בְּבִינָה: ח' נְגַדְּלָךְ בִּגְדֻלָּה.
ק' נִדְרְשָׁךְ בְּדֵעָה: ח' נְהַדְּרָךְ בְּהוֹדָיָה. ק' נוֹדָךְ בְּוַעִידָה:
ח' נְזַכִּירָךְ בְּזִמְרָה. ק' נְחַסְּנָךְ בְּחִלָּה: ח' נַטְעִימָךְ בְּטָהֳרָה.
ק' נְיַחֲדָךְ בְּיִרְאָה: ח' נְכַבְּדָךְ בִּכְרִיעָה. ק' נְלַבְּבָךְ בִּלְמִידָה:
ח' נַמְלִיכָךְ בִּמְלוּכָה. ק' נְנַצְּחָךְ בִּנְעִימָה: ח' נְשַׂגְּבָךְ בִּשְׂרָרָה.
ק' נַעֲרִיצָךְ בַּעֲנָוָה (נ"א בַּעֲנִיָּה): ח' נְפָאֲרָךְ בִּפְצִיחָה.

נצלצלך

הלקח, הלמוד, ומצאנו מלת לקח נרדף עם מלת בינה, וידעו תעי רוח בינה ורוגנים ילמדו לקח (ישעי' כט כד), וזהו והלבוב שהוא כנוי אל הדעת, ל' ואיש נבוב ילבב (איוב יא יב); ועוד יש לפרש לקח ל' מתק המאמר, כפי' רד"ק בשרשו, ולבוב ל' אהוב, מגזרת לבבתיני (שיר ד ט), וטעמו מתיקת הדבור והאהוב ראוי לו לבדו ית'. הַשִּׂגּוּי וְהַשֶּׂגֶב כ"כ בכ"י וכן עקר, ל' הן אל שגיא (איוב לו כו), ול' ונשגב ה' לבדו (ישעי' ב יז). הצבי והצדק, ל' צבי לצדיק (ישעי' כד טז), ענין חפץ ורצון. הקריאה והקדושה, עש"ה וקרא זה אל זה ואמר קדוש (שם ו ג). הרון, ל' רנה, כמו ירונו בגאון ה' (שם כד יד).

נאמירך. ל' אמרו לאלהי', לעיל דף ל"ט ב'. נודך, ל' הודאה. בועידה, בוועד וקהל. נחסנך, נגיד חוסן ותוקף שלך. נטעימך, נשבחך בטוב טעם ודעת. נלבבך, נאהבך, ל' לבבתיני (שיר ד ט). ננצחך, ל' נצוח בכלי שיר. בענוה, וי"ג

ק׳ נְצַלְצֶלְךָ בְּצָהֳלָה: ח׳ נַקְדִּישְׁךָ בִּקְרִיאָה· קו״ח נְרוֹמִמְךָ בְּרִנָּה· נְשׁוֹרְרָךְ בְּשִׁבְחָה· נַתְמִידְךָ בִּתְהִלָּה:

ח׳ וּבְכֵן רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא:

מיוסד ע״ס א״ב.

ח׳ רוֹמְמוּ אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן· ק׳ קָדוֹשׁ הוּא בָּרוּךְ בְּכָל זְמָן:
ח׳ רוֹמְמוּ גוֹמֵל חֲסָדִים· ק׳ קָדוֹשׁ הוּא דָתוֹתָיו הוֹדִים:
ח׳ רוֹמְמוּ הַנִּקְדָּשׁ בִּצְדָקָה· ק׳ קָדוֹשׁ הוּא וּמַאֲזִין צְעָקָה:
ח׳ רוֹמְמוּ זֹרֵת שְׁחָקִים· ק׳ קָדוֹשׁ הוּא חִכּוֹ מַמְתַקִּים:
ח׳ רוֹמְמוּ טוֹב לַכֹּל· ק׳ קָדוֹשׁ הוּא יוֹדֵעַ הַכֹּל: ח׳ רוֹמְמוּ כָּבוֹד אוֹמֵר כֻּלּוֹ בְּהֵיכָלוֹ· ק׳ קָדוֹשׁ הוּא לְהַקְדִּישׁוֹ וּלְעַלּוֹ:

בצניה, ל׳ מצנה, דוגמת בפליאה ובצהלה. נצלצלך, ל׳ הללוהו בצלצלי שמע (תהלים קנ ה).

ובכן רוממו ה׳ אלהינו וגו׳ (תהלים צט ה).

דודים. אהובים, כדכתיב, הנחמדים מזהב (תהלים י״ט י״א). הנקדש בצדקה, עפ״ה ישעי׳ ה׳ ט״ז. זרת שחקים, תכן שחקים בזרת, כדכתיב ושמים בזרת תכן (ישעיה מ יב), והפייטן בנה ממנו פעל, ע״ד שִׂכֵּל את ידיו, (בראשית מ״ח י״ד) מן שכל. חכו ממתקים, אחר לאל ית׳ בשיר ה׳ ט״ז. והה׳ רפה בס״ט. אחרון. כבוד וכו׳, תהלים כ״ט ט׳. ולעלו, ל׳ עלוי ורוממו׳.

ובכן. ערהעבט דען עוויגען, אונזערן גאָטט, בעטעט אַן
פֿאָר זיינער פֿיסע שטעמעל! ער איזט היילִיג!
ח׳ רוממו. ערהעבעט גאָטט, דען טרייען קאָניג!
ק׳ ער איזט היילִיג, געבענעדייט אין אַללען צייטען.
ח׳ ערהעבעט דען ערצייגער אַללער וואָהלטהאַטען!
ק׳ ער איזט היילִיג, זיינע געזעטצע זינד אַנמוטהזפֿאָלל.
ח׳ ערהעבעט דען דורך גערעכטיגקייט געהייליגטען!
ק׳ ער איזט היילִיג אונד פֿערנימט געבעטע.
ח׳ ערהעבעט דען וואָלבער דער הימעל!
ק׳ ער איזט היילִיג, זיינע וואָרטע זינד זיס.
ח׳ ערהעבעט דען אַללגיטיגען. ק׳ ער איזט היילִיג אונד אַללוויסענד.
ח׳ ערהעבעט איהן, אין דעססען פּאַללאַסט אַללעז אַיינע זטאָט שפּריכט!
ק׳ ער איזט היילִיג, איבער היילִיגקייט ערהאָבען, איבער אַללעס ערהאָבען!

ערהעבעט

ח׳ רוֹמְמוּ מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים׃ ק׳ קָדוֹשׁ הוּא נִצָּב בַּעֲדַת כְּרוּבִים׃ ח׳ רוֹמְמוּ סוֹבֵל בִּזְרוֹעוֹ עוֹלָם׃ ק׳ קָדוֹשׁ הוּא עִזּוּז וּמִכֹּל נֶעְלָם׃ ח׳ רוֹמְמוּ פּוֹדֶה וְחוֹנֵן יְדִידִים׃ ק׳ קָדוֹשׁ הוּא צִדְקָתוֹ שָׁמַיִם מַגִּידִים׃ ח׳ רוֹמְמוּ קָרוֹב לְקוֹרְאָיו׃ קו״ח קָדוֹשׁ הוּא רוֹצֶה יְרֵאָיו׃ רוֹמְמוּ שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת׃ קָדוֹשׁ הוּא תִּפְאַרְתּוֹ בְּמַקְהֵלוֹת׃

ח׳ וּבְכֵן רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃

מיוסד ע״ס. א״ב.

ח׳ רוֹמְמוּ אַדִּיר וְנוֹרָא׃ ק׳ כִּי קָדוֹשׁ הוּא בְּרוּחוֹ שָׁמַיִם שִׁפְרָה׃ ח׳ רוֹמְמוּ גְּדֻלָּתוֹ בִּקְהַל יְשָׁרִים׃ ק׳ כִּי קָדוֹשׁ הוּא דּוֹבֵר צְדָקוֹת מַגִּיד מֵישָׁרִים׃ ח׳ רוֹמְמוּ הַנֶּעֱרָץ בִּקְדֻשָּׁה׃ כִּי

מונה, תהלים קמ״ז ד׳. נצב וכו׳, עז״ס תהלים פ״ב א׳. סובל וכו׳, עז״ה ומתחת זרעת עולם (דברים לג כז).
ברוחו שמים שפרה, לשון הכתוב באיוב כ״ו י״ג, וטעם שפרה אהל כפי׳ רז״י.

ח׳ ערהעבעט איהן, דער דער שטערנע צאַהל בעשטיממט!
ק׳ ער איזט היילינ, וויילט אין כאָרען פאָן כרובים.
ח׳ ערהעבעט דען ערהאַלטער דער וועלטאַלל!
ק׳ ער איזט היילינ, מאַכטיג אונד אונבעגרייפליך!
ח׳ ערהעבעט דען ערלאָזער אונד בעגנאַדיגער דער פראָממען!
ק׳ ער איזט היילינ, זיינע גערעכטיגקייט פערקינדען דיא הימעל.
ח׳ ערהעבעט איהן, ער איזט זיינען אַנרופערן נאַהע!
קו״ח ער איזט היילינ, גנאָדיג דענען, דיא איהן עהרפירכטען. ערהעבט איהן, ער ערי הערט געבעטע! היילינ איזט ער! אין פערזאַממלונגען כאָרען ערטאָנט זיין רוהם!
ובכן. ערהעבט דען עווינען, אונזערן גאָטט, פאַללט הין צו זיינעם היילינען בערגע, דען אונזער גאָטט, דער עוויגע, איזט היילינ!
ח׳ רוממו. ערהעבעט דען מאַכטיגען אונד פורכטבאַרען!
ק׳ דען ער איזט היילינ; זיין הויך ערהייטערט דיא הימעל.
ח׳ ערהעבעט איהן, ער לייגט זיינע גראָסע רעדליכען געמיינדען!
ק׳ דען ער איזט היילינ, שפריכט טוגענד, פערקינדעט רעדליכקייט.
ח׳ ערהעבעט דען פורכטבאַר היילינען!

ק׳ כִּי קָדוֹשׁ הוּא וְהִלּוּכוֹ בִּקְדֻשָּׁה: ס׳ רוֹמְמוּ זוֹכֵר בְּרִית אָבוֹת. ק׳ כִּי קָדוֹשׁ הוּא חוֹצֵב לֶהָבוֹת: ס׳ רוֹמְמוּ טָהוֹר שׁוֹלֵחַ בְּרָקִים. ק׳ כִּי קָדוֹשׁ הוּא יוֹסֵד אֲרָקִים: ס׳ רוֹמְמוּ כִּסְאוֹ הֵכִין בִּשְׁמֵי רוּמָה. ק׳ כִּי קָדוֹשׁ הוּא לוֹכֵד חֲכָמִים בְּעָרְמָה: ס׳ רוֹמְמוּ מוֹחֶה כָעָב פְּשָׁעִים. ק׳ כִּי קָדוֹשׁ הוּא נוֹתֵן יָד לְפוֹשְׁעִים: ס׳ רוֹמְמוּ שַׂגִּיא שָׁנָיו לְאֵין חֵקֶר. ק׳ כִּי קָדוֹשׁ הוּא עֶשְׁתּוֹנוֹת חוֹקֵר: ס׳ רוֹמְמוּ פּוֹדֶה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו. ק׳ כִּי קָדוֹשׁ הוּא צַדִּיק קֹשֶׁט מַעְבָדָיו: ס׳ רוֹמְמוּ קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. קו״ס כִּי קָדוֹשׁ הוּא רָם הַמַּבִּיט לִקְצוֹת הָאָרֶץ. רוֹמְמוּ שׁוֹכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ. כִּי קָדוֹשׁ הוּא תְּהִלָּתוֹ כִּשְׁמוֹ:

והלוכו בקדושה, עש״ה הליכות אלי מלכי בקדש (תהלים סח כה). שולח ברקים, עש״ה באיוב ל״ח ל״ה. ארקים, ארצות. לוכד וכו׳, איוב ה׳ י״ג. מוחה, עש״ה ישעי׳ מ״ד כ״ב. נותן יד לפושעים, נותן ידו להם לקבלם בתשובה. שגיא שניו וכו׳, עש״ה הן אל שגיא ולא נדע מספר שניו ולא חקר (איוב לו כו). עשתונות, מחשבות. קושט, אמת, כמו להודיעך קושט אמרי אמת (משלי כב כא). שוכן עד וכו׳, ישעי׳ נ״ז ט״ו.

ק׳ דען ער איזט הייליג, הייליג זיין נאַמע.
ס׳ ערהעבט איהן, ער געדענקט זיינעז בונדעז מיט דען פֿאֶטערן;
ק׳ דען ער איזט הייליג; איהם ענטשטראַהלען פֿייערפֿלַאממען!
ס׳ ערהעבט דען ריינען, ער שיעסט דיא בליטצֶע אַב;
ק׳ דען ער איזט הייליג; ער גרינדעט דיא ערדע.
ס׳ ערהעבט דען טהראָנער אין יענען האֶהען!
ק׳ ער איזט הייליג, פֿערשטריקקט דיא ווייזען אין קליגעלן.
ס׳ ערהעבט איהן, ער לאֶשט אונזערע מיסעטהאַטען וויא וואָלקען הינשווינדען;
ק׳ דען ער איזט הייליג, רייכט דען מיסעטהאֶטערן זיינע האַנד.
ס׳ ערהעבט איהן, דעססען יאַהרעזמענגע אונענדליך איזט!
ק׳ דען ער איזט הייליג, ער ערגרינדעט אַללע געדאַנקען.
ס׳ ערהעבט דען ערלאָזער דער זעעלע זיינער דיענער.
ק׳ דען ער איזט הייליג, גערעכט אונד טהאַטענטרייא;
ס׳ ערהעבט דען שאֶפּפֿער דער הימעל אונד דער ערדע;
קו״ס דען ער איזט הייליג, דער אַללערהאַבענע; ער איבערשויט דער ערדע ענדען!
ערהעבט דען בעוואָהנער דער אונענדליכקייט! זיין נאַמע איזט הייליגער,
דען ער איזט הייליג; זיין רוהם שטיממט מיט זיינעם נאַמען איין! —

ח׳ וּבְכֵן כִּי אַתָּה אֵל אֱמוּנָה:

ע"פ א"ב.

ח׳ אֱמוּנָתְךָ בָּעֶלְיוֹנִים · ק׳ בְּרִיתְךָ בַּתַּחְתּוֹנִים: ח׳ גְּדֻלָּתְךָ בָּעֶלְיוֹנִים · ק׳ דָּתְךָ בַּתַּחְתּוֹנִים: ח׳ הוֹדְךָ בָּעֶלְיוֹנִים · ק׳ וְעוּדְךָ בַּתַּחְתּוֹנִים: ח׳ זְבוּלְךָ בָּעֶלְיוֹנִים · ק׳ חֲנָיָתְךָ בַּתַּחְתּוֹנִים: ח׳ טָהֳרָתְךָ בָּעֶלְיוֹנִים · ק׳ יִרְאָתְךָ בַּתַּחְתּוֹנִים: ח׳ כְּבוֹדְךָ בָּעֶלְיוֹנִים · ק׳ לִמּוּדְךָ בַּתַּחְתּוֹנִים: ח׳ מְעוֹנְךָ בָּעֶלְיוֹנִים · ק׳ נָוְךָ בַּתַּחְתּוֹנִים: ח׳ סֻכָּתְךָ בָּעֶלְיוֹנִים · ק׳ עֲדָתְךָ בַּתַּחְתּוֹנִים: ח׳ פְּאֵרְךָ בָּעֶלְיוֹנִים · ק׳ צִדְקָתְךָ בַּתַּחְתּוֹנִים: ח׳ קְדֻשָּׁתְךָ בָּעֶלְיוֹנִים · קו"ח רוֹמְמוּתְךָ בַּתַּחְתּוֹנִים · שְׁכִינָתְךָ בָּעֶלְיוֹנִים · תְּהִלָּתְךָ בַּתַּחְתּוֹנִים:

ח׳ וּבְכֵן תִּתְעָרַץ וְתִתְקַדַּשׁ: (נ"א ובכן אל נערץ בסוד קדושים רבה:)

ע"פ א"ב. חזן / קהל

חזן	קהל
הַנִּקְדָּשׁ בְּאַלְפֵי אֲלָפִים ·	הַנַּעֲרָץ בִּבְרָקִים קַלִּים:
הַנִּקְדָּשׁ בְּגַעַשׁ גַּלְגַּלִּים ·	הַנַּעֲרָץ בְּדַהֲרַת אוֹפַנִּים:
הַנִּקְדָּשׁ בַּהֲמוֹנֵי עִירִין ·	הַנַּעֲרָץ בְּוַעַד קַדִּישִׁין:
הַנִּקְדָּשׁ בְּזִקִּים זוֹרְחִים ·	הַנַּעֲרָץ בַּחֲצוּבֵי לְהָבִים:
הַנִּקְדָּשׁ בְּטֶכֶס טְהוֹרִים ·	הַנַּעֲרָץ בִּיקָדִים יוֹקְדִים:
הַנִּקְדָּשׁ בְּבָתֵּי כְרוּבִים ·	הַנַּעֲרָץ בְּלַהֲקַת לוֹהֲטִים:

אמונתך בעליונים, עש"ה שמים תכין אמונתך בהם (תהלי' פט). ועודך, ל' ונודעתי שמה לבני ישראל (שמות כט מג). חניתך, מקום תחנותך, וטעם כלם מלא כל הארץ כבודו וטעם ברוך כבוד ה' ממקומו.

הנקדש באלפי אלפים, כדכתיב אלף אלפין ישמשוני' (דניאל ז י). בברקים קלי', כברקים קלי המרוץ. בגעש, ל' רעש. בדהרות, ל' דהרות אביריו (שופטים ה כב), השמעת הקול מכח ההליכה. עירין, מלאכים. בזיקים זורחים, זיקים הם כדמות כלוני אש דולקים בשמים. ואמרו, מאי זיקין? אמר שמואל כוכבא דשביט (ברכות נח ב), והוא מל' ובזיקות בערתם (ישעי' נ יא). בטכס טהורים, בקבוץ המלאכים הטהורים. ביקדים יוקדים, מלאכי' של יקודי אש. בלהקת, בקהלת, כמו להקת

חזן — קהל

הַנִּקְדָּשׁ בְּמַחֲנוֹת מַלְאָכִים · הַנַּעֲרָץ בְּנֹעַם נוֹגְנִים:

הַנִּקְדָּשׁ בִּשְׂרָפִים עוֹמְדִים · הַנַּעֲרָץ בְּעֹז אֶרְאֶלִּים:

הַנִּקְדָּשׁ בִּפְרוּדֵי אֲגַפַּיִם · הַנַּעֲרָץ בְּצִלְצוּל מַשִּׁיקוֹת כְּנָפַיִם:

הַנִּקְדָּשׁ בְּקוֹלָם בֶּהָמוֹן · קו"ח הַנַּעֲרָץ בְּרִבּוֹ רִבּוֹן ·

הַנִּקְדָּשׁ בְּשֶׁקֶט שַׁאֲנַנִּים · הַנַּעֲרָץ בְּתֹכֶן תַּלְתַּלִּים:

ח' לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת · לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת · קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:

ע"ס א"ב כפול. חזן — קהל

אֱלֵי שַׁחַק חֲצוּבֵי לֶהָבִים · אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:

אַדִּירֵי כָל חֵפֶץ הַנֶּאֱהָבִים · אוֹמְרִים בָּרוּךְ:

בְּלוּלֵי קֶרַח וְשֶׁלֶג וְשַׁלְהָבִים · אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:

בַּדֵּי צֶדֶק גָּזֵי רְהָבִים · קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:

לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת · לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת · קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:

גְּבַהּ לָהֶם וְיִרְאָה לָהֶם · אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:

גִּבּוֹרֵי כֹחַ בְּמִשְׁכְּנוֹת אָהֳלֵיהֶם · אוֹמְרִים בָּרוּךְ:

הנביאים (ש"א יט כ). לוהטים, מלאכי' של אש לוהט. בפרודי אגפים, במלאכים פרושי כנפי', כדכתי' וכנפיה' פרודות (יחזק' א יא). בצלצול משיקו' כנפי', במלאכי' המשיקים בכנפיהם ועושים קול צלצול, כדכתיב וקול כנפי החיות משיקות אשה אל אחותה (יחזק' ג יג). בקולם בהמון, עה"כ וקול דבריו כקול המון (דניאל י ו). ברבו רבון, עה"כ ורבו רבון קדמוהי (שם ז י). בשקט שאנני', וי"ג בשקד, בד', וטעמו במרוצת ומהירת שאנני'. בתוכן תלתלים, בסכום תלי תלין של מלאכי', וי"ג בתוקף תלתלים. ועיין בפרקי דר"א פרק ד' סדר צבא השמים.

אלי שחק, מלאכי מרום, עה"כ כי מי בשחק יערוך לה' ידמה לה' בבני אלים (תהלים פט ז). חצובי להבים, גם זה תאר למלאכים הנחצבים מלהבות אש, וכדכתיב מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט (תהלים קד ד). אדירי וכו', תאר לישראל בתהלים ט"ז ג', והפייטן שמר הסדר הזה בכל הפיוט בלו פסוק א' עונה על המלאכים והשני על ישראל, והרצון בו כי כל ברואי מעלה ומטה יקדישו ויברכו ליושב תהלות ית'. בלולי קרח וכו', עה"כ אש וברד שלג וקיטור רוח סערה עושה דברו (תהלים קמ"ח). בדי צדק, בני צדק, ל' יאכל בדיו (איוב יח יג), לפי שהבנים לאדם כמו הבדים לאילן, והרצון בני צדק זרע אמת. גזי רהבים, עוברי הים, כי שר של ים רהב שמו, וגז הוא ל' העברה בל' ארמי; לעבור גאולים (ישעי' נא י), ת"י למיגז משיזביא, והפסוק הזה בקריעת ים סוף מדבר. גובה להם, עה"כ וגביהם וגובה להם ויראה להם (יחזק' א יח). גבורי כח,

חזן	קהל
דָּאֵי בְּכָנָף מְכַסִּים פְּנֵיהֶם׃	אוֹמְרִים קָדוֹשׁ׃
דּוֹרְשֵׁי דָּתוֹת דְּבֵקִים בֵּאלֹהֵיהֶם׃	קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ׃

לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת׃ לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת׃ קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ׃

הֲמוֹנֵי עִירִין וְסוֹד קַדִּישִׁין׃	אוֹמְרִים קָדוֹשׁ׃
הוֹגֵי שַׁעֲשׁוּעַ מַטַּע קְדוֹשִׁים׃	אוֹמְרִים בָּרוּךְ׃
וְעוֹדֵי מַעַל גְּוִיָּתָם כְּתַרְשִׁישִׁים׃	אוֹמְרִים קָדוֹשׁ׃
וְחוֹלֵי אַהֲבָה סְמוּכֵי בָּאֲשִׁישִׁים׃	קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ׃

לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת׃ לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת׃ קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ׃

זְבוּדֵי זֹהַר כְּעֵין הַחַשְׁמַלִּים׃	אוֹמְרִים קָדוֹשׁ׃
זוּקְקֵי שִׁבְעָתַיִם בְּרוּר מִלִּים׃	אוֹמְרִים בָּרוּךְ׃
חֹסֶן חֲיָלִים רִבְבוֹת אֵלִים׃	אוֹמְרִים קָדוֹשׁ׃
חֲנִיטֵי כֹשֶׁר בְּנֵי אֵלִים׃	קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ׃

לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת׃ לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת׃ קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ׃

טבוסי -

ישראל, עש"ה ברכו ה' מלאכיו גבורי כח (תהלים קג כ), ואמרו עליו במדרש תהלים, במה הכתוב מדבר? אם בעליונים, הרי כבר נאמר כל צבאיו! ואינו מדבר אלא בתחתונים וכו', ר"ה בשם ר' אחא פותרו בסיני, גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, שהקדימו נעשה לנשמע, ר"י אמר מדבר בשומרי שביעית וכו'. דאי בכנף, פורחים, ל' וידא על כנפי רוח (תהלי' יח יא), והוא עש"ה בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף (ישעי' ו ב). המוני עירין וסוד קדישין, עש"ה בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא (דניאל ד יד), והמוני וסוד שכינוס ל' קבוץ, כמו בסוד ישרים ועדה (תהלי' קיא א). הוגי שעשוע, ישראל ההוגים בתורה הנקראת שעשוע, עש"ה ואהיה שעשועים יום יום (משלי ח), וכתיב אני תורתך שעשעתי (תהלי' קיט). מטע קדושים, נצר מטעם של האבות הקדושים. ועודי מעל, המוני מעלה. גויתם כתרשישים, עש"ה וגויתו כתרשיש (דניאל י ו). וחולי אהבה וכו', ישראל החולים לאהבתו ית', כדכתיב סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני (שיר ב ה). זבודי זהר וכו', המלאכים אשר להם נתן זבד וחלק זוהר, והוא עש"ה ולמעלה כמראה זהר כעין החשמלה (יחזק' ח ב). זוקקי שבעתים וכו', ישראל המזוקקים שבעתים התורה אשר שפתיה ברור מללו. חניטי כושר, זרע אמת וכושר. בני אלים, בני שלשת האבות הנקראים אלים

טְכוּסֵי טְהַר חֲדָשֵׁי בְקָרִים. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
טְעוּנֵי מוֹרָאֲךָ בְּצִוּוּי עִקָּרִים. אוֹמְרִים בָּרוּךְ:
יְדוֹדוּן יְדוֹדוּן בְּחִיל נִזְקָרִים. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
יוֹדְעֵי בִּין מִפְּנִינִים יְקָרִים. קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת. לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת. קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:

כְּסוּיֵי אַרְבַּע מְרֻבְּעֵי פָנִים. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
כְּרוּתֵי בְרִית פָּנִים בְּפָנִים. אוֹמְרִים בָּרוּךְ:
לוֹבְשֵׁי בַדִּים זַכִּים וְחָפִּים. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
לוֹבְשֵׁי לְבָנִים נְעִימִים וְיָפִים. קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת. לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת. קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:

מְשָׁרְתָיו נָעִים (נ"א נָאִים) רָמִים וּגְבֹהִים. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
מְלֻמְּדֵי חֻקִּים מְשִׁיבֵי נְכֹחִים. אוֹמְרִים בָּרוּךְ:
נוֹגְנֵי נֹעַם סִפִּים מְרוֹפְפִים. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
נָאווּ לְחָיַיִם כְּעָגוּר מְצַפְצְפִים. קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת. לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת. קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:

לטעם המבואר במדרש תהלים מזמור כ"ט. טכוסי טוהר, המתוקנים בטהרה ומתחדשים בכל בקר, וירמז למלאכי השרת הנבראים בכל יום מנהר דינור, כדאי' במס' חגיג' דף י"ד א'. טעוני מוראך וכו', ישראל שטעון עליהם מורא שמים בצווי עקרי הדת. ידודון וכו', עש"ה מלכי צבאות ידודון ידודון (תהלים סח יג), ואמר בתרא דבי אלי', מלאכי אין כתיב כאן אלא מלכי, אפילו מלכיהון דמלאכי, אפילו מיכאל וגבריאל וכו'. בחיל נזקרים, ברתעים וקופצים בחילה ואימה ואומרים קדוש. יודעי בין וכו', ת"ח היודעים להבין בשתי תורות היקרים מפנינים. כסויי ארבע וכו', חיות הקודש המתכסים בארבע כנפיהם והם מרובעי פנים, כדכתיב וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת (יחזקאל א ו). כרותי וכו', עש"ה לא את אבותינו כרת ה' את הברית הזאת כי אתנו.... פנים בפנים דבר ה' וגו' (דברים ה' ג'). לובשי בדים, המלאכים הלובשים בדים, ככתוב במראה יחזקאל סי' ט' וי'. זכים וחפים, טהורים ונקיים, ל' זך אני בלי פשע חף אנכי (איוב לג ט). לובשי לבנים, ישראל הלובשים מלבושים לבנים נעימים ויפים. נוגני וכו', המלאכים המנגנים שירה נעימה וספי הבית מרופפים ומתנועעים ע"י שירתם, כדכתיב וינעו אמות הספים מקול הקורא (ישעי' ו' ד'). מרופפים, ל' עמודי שמים ירופפו (איוב כו יא). נאוו לחיים, ישראל, עש"ה נאוו לחייך בתורים (שיר א י).

סְכוּכֵי אֶבְרָה כְּקָלָל נוֹצְצִים· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
סְגוּלֵי מְעַמִּים בְּיִרְאָה מַעֲרִיצִים· אוֹמְרִים בָּרוּךְ:
עוֹמְדִים מִמַּעַל בִּדְבָרוֹ נְחוּצִים· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
עוֹרְכֵי עֹז בְּרַעַד שְׁבוּצִים· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת· לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
פָּנִים וְלֹא עֹרֶף נִתְאָמִים· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
פְּרוּשִׁים לְךָ אֲחוּיִים וּמְתֻאָמִים· אוֹמְרִים בָּרוּךְ:
צְבָאוֹת עֶלְיוֹנִים גֵּאִים וְרָמִים· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
צְבָאוֹת תַּחְתּוֹנִים לִרְצוֹתְךָ מַעֲרִימִים· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת· לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
קוֹרְאֵי בְשִׁלּוּשׁ זֵר תִּפְאָרָה· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
קוֹרְאֵי פַּעֲמַיִם חֲטִיבַת אֲמִירָה· אוֹמְרִים בָּרוּךְ:
רַגְלֵיהֶם עֲמִידַת רֶגֶל יְשָׁרָה· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
רְצוּיֵי שַׁדַּי מְשׁוֹרְרֵי שִׁירָה· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת· לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
שִׁנְאַנֵּי שֶׁקֶט שָׁלוֹם בְּמַחֲנָם· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
שׁוֹקְדֵי דְלָתוֹת בְּשִׂיחַ מַעֲנָם· אוֹמְרִים בָּרוּךְ:

כעגור מצפצפים, ל"ה בישעי' ל"ח י"ד. סכוכי אברה, מכוסי כנפים. כקלל כוללים, ל"ה ביחזקאל א' ז'. עורכי עוז, ישראל העורכים התורה. שבוצים, אחוזים באימה ורעד. פנים וכו', המלאכים נתאמים ומחוברים בארבע פנים ואין להם עורף, כמבואר ביחזקאל א' ט'. פרושים לך, הנבדלים לך, עש"ה ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי (ויקרא כ כו). אחוים ומתאמים, שניהם ל' אחוי והתאחדות. פעמים, ב' פעמים ביום אומרים ישראל שמע ישראל וכו', ואמר הקב"ה אתם עשיתוני חטבה אחת בעולם וכו', כדאיתא במס' ברכות דף ו' א'. רגליהם וכו'. ל"ה ביחזקאל א' ז', ורגליהם רגל ישרה, ואמרו ז"ל שאין להם קפצים לכן הן עומדות תמיד ביושר. שנאני שקט, המלאכים הנקראי' שנאנים והם שלוים ושקטים תמיד כי אין בהם תחרות. שוקדי דלתות,

תלולי תעף בשפר הגיונם · אומרים קדוש:

תמימי דרך לרבונם וקונם · קדוש וברוך:

ליושב תהלות · לרוכב ערבות · קדוש וברוך:

ח׳ ובכן שרפים עומדים ממעל לו:

חו״ק זה אל זה שואלים · איה אל אלים · אנה שוכן מעלים · וכלם מעריצים ומקדישים ומהללים:

ע״ס · א׳ב.

ח׳ אין מספר לגדודי צבא חילו · אזורים אימה אחוזים פחד חילו · ברעד ורתת ורטט צגים לעלו:

ק׳ שרפים עומדים ממעל לו: זה.

ח׳ גויתם כתרשיש תהלה ישמיעו יחד · גבה וגאון עדיו יחודו ליחד · דוהרים גוהרים לאחד ושמו אחד:

ק׳ שש כנפים שש כנפים לאחד: זה.

ח׳ האדר בקדש רב טוב מצפוניו · הוד והדר ועז בחביוני פניניו · וממנו יגורו (בני) אלים ויתחבאו מפניו:

ק׳ בשתים יכסה פניו: זה.

ישראל השוקדים על דלתות בהכ״נ. תלולי תעף, הגבוהים בהתעופפות, לשון הר גבוה ותלול (יחזק׳ יז כב), וכתיב ובני רשף יגביהו עוף (איוב ה ז). ע״ש פי׳ רש״י.

אין מספר וכו׳, עפ״י באיוב כ״ה ג׳, היש מספר לגדודיו. אזורים, חגורים. פחד חִילו, כ״כ בכ״י הה׳ בחירק וכן עיקר, ל׳ חיל אחז יושבי פלשת (שמות טו יד). ברעד ורתת ורטט, שלשתם ענין פחד ובלבול בירמי׳ מ״ט כ״ד והושע י״ג א׳, לכן נראה לגרוס ורְתֵת כלישנא דקרא. צגים, עומדים. לעלו, לנשאו! גובה וכו׳, עפ״י עדה נא גאון וגובה (איוב מ׳ י׳), ועפ״י וגביהן וגובה להם (יחזקאל א׳ י״ח). ודע שבכ״י אחד גרס עֲדָיו והרצון שהמלאכים אשר גובה וגאון להם הם עדיו ליחד יחודו. דוהרים, קופצי׳, ל׳ סוס דוהר (נחום ג ב). גוהרי׳, נופלי׳ לארץ, ל׳ ויגהר ארצ׳ (מ״א יח מב). מצפוניו, גנזי אוצרותיו. בחביוני פניניו, בסתר מטמוניו, והוא עפ״י כסה שמים הודו .... ושם חביון עזה (חבקוק ג ג). וממנו יגורו אלים, כ״כ בכל כ״י, והוא

ח׳ זְרוּתֵי זֹהַר מַרְעִיף נִטְפֵי אֱגָלָיו· זַכֵּי שְׁמֵי טֹהַר תַּכּוּ לְרַגְלָיו· חֲלִים חַתִּים חֲפוּזִים אֲיֻמִּים נִדְגָּלָיו:

ק׳ וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו: זה.

ח׳ טָסִים וְדָאִים בְּדִמְיוֹן נֶשֶׁר מְעוֹפֵף· טִיסָתָם כַּבָּזָק סְבִיב כֵּס לְעוֹפֵף· יַשְׁמִיעוּ הִנֵּנוּ בְּמִשְׁלַחַת קוֹנָם לְהִתְעַפֵּף:

ק׳ וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף: זה.

ח׳ כְּסוּיֵי שֵׁשׁ שֵׁשׁ יַעֲרִיצוּ בְּלָאט מַחֲזֶה· כַּבִּיר וְרַב כֹּחַ וְשָׁפָל יֶחֱזֶה· לְהַעֲרִיצוּ בְּפַחַד נִרְשִׁים זֶה מִזֶּה:

ק׳ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה: זה.

ח׳ מוֹשֵׁל עוֹלָם בִּגְבוּרָה עָשׂ כֹּל בְּמַאֲמָר· מְנִיעִים אַמּוֹת הַסִּפִּים קְדֻשָּׁתוֹ לוֹמַר· נוֹצְצִים נוֹגְהִים לְפָנָיו יַנְעִימוּ מַאֲמָר: ק׳ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר: זה.

ח׳ שַׂרְפֵי הוֹד יַכְתִּירוּ נֵזֶר לְקָדוֹשׁ· סֹלּוּ לָרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת מָרוֹם וְקָדוֹשׁ· עוֹנִים כֻּלָּם כְּאֶחָד שִׁלּוּשׁ קָדוֹשׁ:

ק׳ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ: זה.

עש"ה משאתו יגורו אלים (איו' מא טז). זרותי זהר, כנוי להשמים המזהירים אשר נתכנו בזרת של הקב"ה, כדכתיב ושמים בזרת תכן (ישעי' מ יב). מרעיף, ל' ושחקים ירעפו טל (משלי ג כ), וזהו נטפי אגליו, ל' מי הוליד אגלי טל (איו' לח כח). זכי שמי טוהר, המלאכים הטהורים אשר בשמים הטהורים. תכו לרגליו, ל' והם תכו לרגליך (דברי' לג ג). טסים ודאים, שניהם ל' התעופפות במהירות ושניהם נופלים על הנשר המעופף, כמו כנשר יטוש עלי אכל (איו' ט כו), וכמו כאשר ידאה הנשר (דברים כח מט), וטיסה עקרו ארמי' ומדרכו להחליף הש' בס': אשר תעוף (דברי' ד יז), כאפרים עפו' (ישעי' לא ה), כלם ת"י בל' טיסה. כבזק, ככתוב והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק (יחזק' א יד). ישמיעו הננו וכו', עש"ה התשלח ברקים וילכו ויאמרו לך הננו (איו' לח לה). כסויי שש שש, ככתוב שש כנפים שש כנפי' לאחד וגו'. בלאט, בלחש. נרשים, מקבלים רשות, כדכתיב וקרא זה אל זה, ות"י ומקבלין דין מן דין. מושל וכו', תהלי' ס"ו ז'. עש, עשה. מניעי' וכו', וינועו אמות הספים (ישעי' ו ד). נוצצים נוגהי', יחזק' א' ז' וי"ג. פליאי וכו', אלפי אלפי' ורבי רבבות שמש פלאי, כדכתי'

[illegible]

ח׳ פְּלִיאִי אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת. פּוֹצְחִים הַלֵּל וְזִמְרָה לֵאלֹהֵי הַצְּבָאוֹת. צוּר עוֹלָמִים בְּתוֹךְ צְבָאוֹ אוֹת:

ק׳ יְיָ צְבָאוֹת: זה.

ח׳ קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת דָּר בְּשַׁמֵי עֶרֶץ. קֹלוֹת סְעָרָה תַּעַשׂ דְּבָרוֹ בְּמֶרֶץ. רָם וְנִשָּׂא דָּבָר וַיִּקְרָא אֶרֶץ:

ק׳ מְלֹא כָל הָאָרֶץ: זה.

ק׳ שׁוֹכֵן עַד וְקָדוֹשׁ וְנִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ. שָׁמַיִם וּשְׁמֵי שָׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּ הוֹדוֹ. תֹּקֶף תַּרְשִׁישִׁים וְאֵלִים צָר לִכְבוֹדוֹ:

קו״ח מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

זֶה אֶל זֶה שׁוֹאֲלִים. אַיֵּה אֵל אֵלִים. אָנָה שׁוֹכֵן מְעֻלִּים. וְכֻלָּם מַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמְהַלְלִים:

אין פפד״מ זאגט מאן מעהרערן קהלות ווירד דיעזעז ניכט געזאגט, זאנדערן מאן פאנגט זאגלייך ובכן ולך תעלה קדשה אן.

ח׳ וּבְכֵן לְךָ הַכֹּל יַכְתִּירוּ: (נ״א וּבְכֵן דַּיָּן אֱמֶת אָתָּה:)

פותחים הארון. חזן	מיוסד ע״ס א״ב. קהל
לְאֵל עוֹרֵךְ דִּין:	לְבוֹחֵן לְבָבוֹת בְּיוֹם דִּין:
לְגוֹלֶה עֲמוּקוֹת בַּדִּין:	לְדוֹבֵר מֵישָׁרִים בְּיוֹם דִּין:
לְהוֹגֶה דֵעוֹת בַּדִּין:	לְוָתִיק וְעוֹשֶׂה חֶסֶד בְּיוֹם דִּין:
לְזוֹכֵר בְּרִיתוֹ בַּדִּין:	לְחוֹמֵל מַעֲשָׂיו בְּיוֹם דִּין:
לְטַהֵר חוֹסָיו בַּדִּין:	לְיוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת בְּיוֹם דִּין:

למה זה תשאל לשמי והוא פלאי (שופטי׳ יג יח). בתוך צבאו אות, כמו שאז״ל, למה נקרא צבאות? שהוא אות בתוך צבא שלו (חגיגה דף יז א). קורא הדורות, תאר לאל ית׳ בישעיה מ״א ד׳. דר, ל׳ דירה. בשמי ארץ, במרומי התוקף, ובענין מזקים כראי מוצק (איוב לז יח). קלות סערה וכו׳, עש״ה רוח סערה עושה דברו (תהלים קמ״ח ח׳). במרץ, במרוצה. רם ונשא וכו׳, עש״ה בתהלי׳ כ״ח׳. שוכן עד וכו׳, ישעי׳ נ״ז ט״ו. כל, יכל. זה אל זה שואלים וכו׳, כדאיתא בפרקי דר״א פ״ד. אנה שוכן מעולים, אנה הוא השוכן שמים? — מעולים. תאר למרומי שמים לפי שהם נעלים ורמים.

קהל	חזן
לְלוֹבֵשׁ צְדָקוֹת בְּיוֹם דִּין:	לְכוֹבֵשׁ כַּעְסוֹ בַּדִּין:
לְנוֹרָא תְהִלּוֹת בְּיוֹם דִּין:	לְמוֹחֵל עֲוֹנוֹת בַּדִּין:
לְעוֹנֶה לְקוֹרְאָיו בְּיוֹם דִּין:	לְסוֹלֵחַ לַעֲמוּסָיו בַּדִּין:
לְצוֹפֶה נִסְתָּרוֹת בְּיוֹם דִּין:	לְפוֹעֵל רַחֲמָיו בַּדִּין:
קו"א לְרַחֵם עַמּוֹ בְּיוֹם דִּין.	לְקוֹנֶה עֲבָדָיו בַּדִּין:
לְתוֹמֵךְ תְּמִימָיו בְּיוֹם דִּין:	לְשׁוֹמֵר אוֹהֲבָיו בַּדִּין.

סוגרים הארון.

וּבְכֵן, וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ:

מיוסד ע"פ תשר"ק משולש בסירך מלת מי עם ר' הזית"ן.

מִי יְתַנֶּה תֹּקֶף תְּהִלָּתֶךָ. מִי יְשַׁנֵּן שִׁעוּר שִׁבְחֶךָ. מִי יְרַנֵּן רוֹב רוֹמְמוּתֶיךָ. מִי יִקְצוֹב קְרִיאַת קְדֻשָּׁתֶךָ. מִי יְצַפְצֵף צְבִי צִדְקוֹתֶיךָ. מִי יְפָרֵשׁ פִּלְאֵי פְלָאוֹתֶיךָ. מִי יַעֲרֹךְ עֹצֶם עִזּוּזֶךָ. מִי יָשִׂיחַ שֶׂגֶב סִלְסוּלֶךָ. מִי יְנוֹבֵב נוֹי נִצְחֶךָ.

מי יתנה ומי ישנן, שניהם ל' ספור, כמו שם יתנו צדקות ה' (שופטי' ה יא), וכמו ושננתם לבניך (דברים ו ז), שת"א ותתנינון; ושניהם מיסוד אחד הם ואשר בא בש' נתקן על מתכונת לשון עברי ואשר בא בת' יבוא על מתכונת לשון ארמי, דוגמת ישב יתב שוב תוב שור תור ודומיהם, וכן תור ושור שניהם לשון עיון והבטה בלשון עברי; ונראה כי כמוהם כי שם שאלונו שובינו דברי שיר ותוללינו שמחה (תהלים קלז ג), שהוא כמו ושוללינו והוא כפל לשון של שובינו, ותיבת שאלונו עונה על שניהם, כמנהג השירים, ושעורו ושוללינו שאלונו דברי שמחה. והמעיין במקראי קדש ימצא רבים כאלה. מי יקצוב, ישער במדה וקצב. צבי צדקותיך, כ"כ בכל כ"י, וצבי ל' חפץ ורצון הוא. פלאי פלאותיך, כ"כ נמצאת כ"י, ובמקצתן פלאי פארך, והראשונה מסתבר. מי ישיח שגב סלסוליך, כן עקר, כש', כלישנא דקרא, וטעמו כשיחת רוממותיך, כי שניהם ל' רוממות הם, ככתוב בשרשים. ינובב, ל' ותירוש ינובב בתולות (זכרי' ט' י"ז) ענין פתיחת ניב שפתים

מי. ווער קאן דיא מאכט דיינעס רוהמס ערצאהלען? ווער בעזיטצט אויזדריקקע, דיינען לאבע געמעסן? ווער קאן דיינע אונערמעסליכע מאכטע בעזינגען? ווער דיא בענעננונג דיינער הייליגקייט בעשטיממען? ווער שילדערט נור שוואך דיינען גערעכטיגקייטזאייפער? ווער לעגט דאז אונבעגרייפליכע דיינער וואונדער אויז? ווער גיבט פאן דיינער אללמאכט קראפט איין פערהעלטניס אן? ווער אפפענבארט דיא מאכטע דיינער הערליכקייט? ווער קאן דיא שטערקע דיינער עוויגקייט שילדערן? ווער ערז
פאהרסט

מי ימלל מעש מוראך · מי ילהג למד לקחך · מי יכיל
כסא כבודך · מי ידע יפי יקרך · מי יטיף טוב טעמך ·
מי יחוה חקר חדותיך · מי יזין (נ"א יזיז) זיו זהרך · מי יורה
עד ותיקותך · מי יהגה הוד הדרתך · מי ידלה דע
דתותיך · מי יגיד גדל גבורתך · מי יבאר באור בינתך ·
מי יאמר אמץ אילותך ·:· כי כשמך כן תהלתך ·
כתהלתך כן אמרתך · א"ב כאמרתך כן בריתך · כבריתך
כן גדלתך · כגדלתך כן דעתך · כדעתך כן הליכתך ·
כהליכתך כן ועידתך · כועידתך כן זהרתך · כזהרתך
כן חפתך · כחפתך כן טהרתך · כטהרתך כן ישרתך ·

ברכה. ילהג, ל' דבור הלימוד. יטיף, גם זה ל' דבור בעמוס ז' ט"ו. יחוה, ל' הגדה בתהלים י"ט ג'. יזין, כ"כ בכל כ"י נג', וטעמו מי יזין עיניו בזיו זהרך כי לא יראך האדם וחי. ומצאנו ל' הזנה על העינים בכמה מקומות בתלמוד, ומאן דגרס יזיז נג' גם הוא לא אשתבש, כי חברו במקרא, והתענגתם מזיז כבודה (ישעי' ס"ו י"א), שפרשוהו כמו מזיו ויהיה טעם יזיז יהנה מזיו. ועד ותיקותיך, קבוץ ותיקות שלך, כלומר בית משפט אלהים. מי יבאר באור בינתך, כ"כ ברוב כ"י, ובמקצתם גרס יברר ברור, והענין אחד, אלא שהראשון מסתבר יותר. כי כשמך, שהוא בלתי מושג כן תהלתך וכן אמרתך וכן כל האחרים שהזכיר, ודוגמתו אמר המשורר בשירי הייחוד, כמדתך חכמתך כגדולתך תבונתך וכו'. בריתך, ל' תוקף ואומץ הוא; כנחל איתן, ת"א נחל בייר (דברי' כא ד),

פארט דיינע פורכטבארען טהאטען ? ווער ערלערנט דיינער לעהרע אונטעררילט ? ווער אומפאסט דען טהראן דיינער מאיעזטאט ? ווער בעגרייפט דיינער ווירדע שאנהייט ? ווער ערקלאהרט דיא מאנגיטע אין דיינען ראטהשלוסען ? ווער ענט- ראטהזעלט דיינע געהייאניסע ? ווער קאן זיין אויג' ערגעטצען אן דיינעז גלאנצעג שטראהל ? ווער קאן בעריכט ערטהיילען פאן דיינער גערעכטיגקייטזפלעגע ? ווער האט פארטטעלונג פאן דיינער הערליכקייט פרלאבט ? ווער ערטאפפט דיא קעננט- ניס דיינער געזעטצע ? ווער לייגט זיא אן, דיא גראסע דיינער קראפט ? ווער גיבט בעטייד פאן דיינען אללורכדרינגענדען פערשטאנד ? ווער קאן דאז פערמאגען דיינער אללגעוואלט אויזזפרעכען ? דען ווא דיין נאמע (אונבעגרייפליך אונד הייליג) זא דיין רוהם, וויא דיין רוהם, זא דיין אויזספרוך, וויא דיין אויגספרוך, זא דיין פערמאגען, וויא דיין פערמאגען, זא דיינע גראסע, וויא דיינע גראסע, זא דיין וויסען, וויא דיין וויסען, זא דיין וואנדעל, וויא דיין וואנדעל, זא דיינע שטיפטונג, וויא דיינע שטיפטונג, זא דיינע קלארהייט, וויא דיינע קלארהייט, זא דיינע חופה, וויא דיינע חופה, זא דיינע ריינהייט, וויא דיינע ריינהייט, זא דיינע רעדליכקייט, וויא

כְּיִשְׁרָתְךָ כֵּן כְּמִירָתֶךָ · כִּבְמִירָתְךָ כֵּן לְבִישָׁתֶךָ ·
כִּלְבִישָׁתְךָ כֵּן מִדָּתֶךָ · כְּמִדָּתְךָ כֵּן נְעִימָתֶךָ · כִּנְעִימָתְךָ
כֵּן שְׂרָרוּתֶךָ · כִּשְׂרָרוּתְךָ כֵּן עַנְוְתָנוּתֶךָ · כְּעַנְוְתָנוּתְךָ כֵּן
פְּרִישׁוּתֶךָ · כִּפְרִישׁוּתְךָ כֵּן צְנִיעוּתֶךָ · כִּצְנִיעוּתְךָ כֵּן
קְדֻשָּׁתֶךָ · כִּקְדֻשָּׁתְךָ כֵּן רוֹמְמוּתֶךָ · כְּרוֹמְמוּתְךָ כֵּן
שִׁבְחֶךָ · כְּשִׁבְחֲךָ כֵּן תִּפְאַרְתֶּךָ ·:· וְשִׁמְךָ מְרוֹמָם עַל כָּל
בְּרָכָה וּתְהִלָּה · (תשר"ק כפול) עַל כָּל תֹּקֶף וְתִפְאָרָה · עַל כָּל
שֶׁבַח וְשִׁירָה · עַל כָּל רֶנֶן וּרְחִישָׁה · עַל כָּל קִדּוּשׁ וּקְרִיאָה ·
עַל כָּל צִפְצוּף וְצָהֳלָה · עַל כָּל פְּאֵר וּפְצִיחָה · עַל כָּל עֹז
וַעֲנָיָה · עַל כָּל סִפּוּר וְשִׂיחָה · עַל כָּל נִצּוּחַ וּנְגִינָה · עַל כָּל
מַעַן וּמִלָּה · עַל כָּל לִבּוּב וּלְהִגָּה · עַל כָּל כָּבוֹד וּבְרִיעָה ·
עַל כָּל יִחוּד וְיִרְאָה · עַל כָּל טַעַם וְטָהֳרָה · עַל כָּל הֹסֶן
וְהִידָה · עַל כָּל זֶמֶר וְזִמְרָה · עַל כָּל וִדּוּי וְתוֹדָה · עַל כָּל

והלשון ידוע בתלמוד, גם לשון בריאות ממני. כמירתך, לשון כי נכמרו רחמיו (בראשית מ"ג ל'), ענין התלהבות הלב לרחם. על כל תוקף ותפארה וכו', כל אלה לשונות של שבח והדר הן. על כל עוז ועניה, כן כתוב בכ"י ועקר. ודוי ותודה והודיה, שלשתם ענין הודיה. מלה, ל' שיר, כמו למנצח בנגינות.

וויא דיינע רעדליכקייט, זָא דיינע באַרמהערציגקייט, וויא דיינע באַרמהערציגקייט, זָא דיין אַנצוג, וויא דיין אַנצוג, זָא דיינע זיטטען, וויא דיינע זיטטען, זָא דיינע אַנמוטה, וויא דיינע אַנמוטה, זָא דיינע הערשאַפט, וויא דיינע הערשאַפט, זָא דיינע זאַנפטמוטה, וויא דיינע זאַנפטמוטה, זָא דיינע בעשיידענהייט, וויא דיינע בעשיידענהייט, זָא דיינע זיטטזאַמקייט, וויא דיינע זיטטזאַמקייט, זָא דיינע הייליגקייט, וויא דיינע הייליגקייט, זָא דיינע הערליכקייט, וויא דיינע הערר-ליכקייט, זָא דיין לאָב, וויא דיין לאָב, זָא דיינע ווירדע! —— האָכערהאַבען איבער אַללען זעגען אונד פרייז איזט דיין נאַמע, ערהאַבען איבער אַללע מאַכט אונד פראַכט, איבער אַללעס לאָב אונד געזאַנג, איבער אַללעס געטאֶן אונד געדיכט, איבער אַללע הייליגונג אונד ווייהונג, איבער אַללען רוף אונד יובעל, איבער אַללע גלאָריע אונד ווירדע, איבער אַללען רוהם אונד וועטטגעזאַנג, איבער אַללע ערצעהלונג אונד רעדע, איבער אַללע מעלאָדיע אונד זאַנגווייזע, איבער אַללע שילדערונג אונד בעלייבונג, איבער אַללע ליעבקאָזונג אונד שמייכעלרעדע, איבר אַללע עהרע אונד עהרערביעטונג, איבער אַללע איינהייט אונד עהרפורכט, איבער אַללע לויטערקייט אונד ריינהייט, איבער אַללע גייסטעסשפריכע אונד פערבלימטע רעדען, איבער אַללעס לאָב אונד

הַלֵּל וְהוֹדָיָה· עַל כָּל דִּבּוּר וְדֵעָה· עַל כָּל גֹּדֶל וְגַאֲוָה·
עַל כָּל בִּטּוּי וּבְרָכָה· עַל כָּל אֹמֶר וַאֲמִירָה ⁘ אֱלֹהֵי
הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים· מֶלֶךְ עַל כָּל מְלָכִים· מוֹשֵׁל
עַל כָּל מוֹשְׁלִים· אָיוֹם עַל כָּל אֲיֻמִּים· נוֹרָא עַל כָּל נוֹרָאִים·
רָם עַל כָּל רָמִים· גֵּאֶה עַל כָּל גֵּאִים· נִשָּׂא עַל כָּל נִשָּׂאִים·
גָּבֹהַּ עַל כָּל גְּבֹהִים· וּמַבִּיט אֶל עֲנִיִּים וּנְבֵאִים· וְאֶת
שָׁחִים וְדַכָּאִים· לְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים· רוּחַ שְׁפָלִים
וְחֶלְכָּאִים· עַל כֵּן גָּדַלְתָּ יְיָ אֱלֹהִים· וְנַעֲלֵיתָ עַל כָּל אֱלֹהִים·
כִּי אֵין כָּמוֹךָ בָּאֱלֹהִים ⁘ וְאֵין זוּלָתְךָ בַּתַּחְתּוֹנִים· וְאֵין
בִּלְתְּךָ אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים· שָׁמַיִם וּשְׁמֵי שָׁמַיִם כְּבוֹדְךָ
מְסַפְּרִים· כַּנְפוֹת הָאָרֶץ זְמִירוֹת לְךָ מַשְׁמִיעִים· שַׂרְפֵי
הַקֹּדֶשׁ קְדֻשָּׁתְךָ מַקְדִּישִׁים· אוֹפַנֵּי הַמֶּרְכָּבָה כְּבוֹדְךָ

אומר, בפה, ואמירה בלב. על כן גדלת וכו', עז"ה בשמואל ב' ז' כ"ב. ובכ"י גרס, כי אין כמוך באלהים ואין זולתך אלהי אלהים, וכן עקר. שמים וכו', עז"ה בתהלים י"ט ב'. כנפות וגו', עז"ה בישעיה כ"ד י"ו.

לאָבעזערהעבונג, איבער אַללען דאַנק אונד אַללע דאַנקבאַרקייט, איבער אַללע פזאַלמען אונד דאַנקזאַגונגען, איבער אַללען פאָרטראַג אונד אַללע פאָר־שטעללונג; ערהאַבען איבער אַללע ערהאַבענהייט אונד מאַכט, ערהאַבען איבער אַללען אויזדרוק אונד זעגענסוואונש, איבער אַללע וואָרטע ערהאַבען, איבער אַללע בעגריפפע ערהאַבען! — דו, דער געטטער גאָטט אונד דער העררען הערר, דו, דער קעניגע קעניג אונד דער רעגענטען רעגענט, דוא ביזט דער שרעקקען דער שרעקקליכען אונד דיא פורכט דער פורכט־באַרען! דוא, ערהאַבענסטער אַללער ערהאַבענען, דער עדלען עדעלסטער, דער גראָססען גרעססטער אונד דער האָהען האָכסטער, שויסט הערנאַב אויף אַרמע אונד ניעדריגע, אויף צערקניררשטע אונד געבייגטע געמיטהער, צו בעלע־בען דיא צערקניררשטען הערצען, דיא געבייגטען אונד ניעדערגעשלאַגענען גייסטער זינד. דאַדורך צייגט דוא דיך, הערר, גאָטט, גראָסס אונד האָך־ערהאַבען איבער אַללע געטטערוועזען! — קיינע געטטהייט גלייכט דיר, אונד אויסער דיר, דער געטטער גאָטט, איזט אַללעס ניכטס. דיא הימעל אונד דער הימעל הימעל ערצעהלען דיינע עהרע, אונד אַללע ערד־ענדען טאָנען דיר ליעדער, היילגע שרפים היילגען דיינע היילגקייט, אונד אופני המרכבה זינגען דיינע הערליכקייט, דיר זינגען מאָרגענשטערנע, אונד געטטערזעהנע

מברכים · ככבי בקר יחד מרננים · ויריעו כל בני אלהים · משברי ים שמך מאדרים · הררי גבה ועצי יער מרננים · נהרות כף ממחאים · חיתו ארץ וזיו שדי שרים כחוללים · תנינים וכל תהומות מהללים כבחלילים · וכל יצורי בראשית פוצחים הלולים · לשם קדשך אל אלים · וכלם אליך משברים ומיחלים · לתת להם ציד מאכלים · התחתונים מפתיחת ידך נזונים ומתכלכלים · והעליונים מזיו הודך שבעים ומתמלאים · כי כבודך שמים וארץ מלאים: מ׳ ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ · המאמירים אדנותך · המיחדים אלהותך · המברכים שם כבוד מלכותך · המספרים תהלתך · הערכים תחן לחלותך · המנעימים זמר לעלותך · המאריכים רון לרצותך · השופכים שיח

כוכבי וכו׳, עפ״ה באיוב ל״ח ז׳. משברי וכו׳, עפ״ה בתהלים צ״גד׳. הררי וכו׳, עפ״ה בתהלי׳ נ׳. נהרות וכו׳, שם צ״ח וקמ״ח. וכלם אליך וכו׳, עפ״ה שם קמ״ה. התחתונים מפתיחת ידך נזונים ומתכלכלים והעליונים מזיו הודך שבעים וכו׳, כ״כ בכל כ״י והוא עקר. ומי כעמך וכו׳, ל״ה בשמואל ב׳ ז׳ כ״ג.

געשטערנע יובעלן דיר, מעערעסוואָגען ברויזען דיינעס נאמענס רוהם, אהער בערגע ריקקען — דעס וואלדעס געהעלץ יויבעלט דיר, אונד שטראָמע ריטען אנערקענעפפען, דעס לאנדעס געוויטר, אונד וואס איך פעלדע זיך רעגט אונד וואס איך מעערע לעבט אונד אללע פלוטהען זינגען דיר וועטט־ געזאנגע, אונד אללע געשעפפע דעס אנבעגינס שטיממען לאָבגעזאנגע דיינעם היילינגען נאמען, אללמעכטיגער! אללעס זעהנט זיך נאך דיר אונד האררעט אויף נאהרונגזמיטטעל! דען אונטערן ווערען אָפּפנעט דוא איהר דיינע האנד אונד רייכט איהנען נאהרונג, אונד וועזען דער אבערוועלט געניעסטען זאטט אונד פערגניגט, וואס דייכעס גלאנצע ענטשטראהלט; דען היממעל אונד ערדע זינד פאָלל פאָן דיינער מאיעסטעט! — אונד וואָ איזט איין פאָלק איינציג אויף ערדען, דאס, זאָ וויא דיא קינדער ישראל, דיין פאָלק, דיינע הערליכקייט אנערקאננט, דיינער גאָטטהייט אללייך געהולדיגט, דען נאמען דיינער גלאָררייכען מאיעסטעט געזעגנעט אונד דיינען רוהם אללענטהאלבען פערקינדיגט? דיך אללייך בעטען זיא אן אונד בעזינגען דיינע אָבחייט; דורך בעזאנרליכע לאָבגעזאנגע זוכען זיא דיינע גונסט צו ערווערבען אונד דורך אַנ־ האלטענדעס

לְפַתּוֹתֶךָ · וְהֵם עַמְּךָ וְנַחֲלָתֶךָ · ע"כ. צֹאנְךָ וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ · קֹדֶשׁ רֵאשִׁית תְּבוּאָתֶךָ · קֶדֶם קִנְיָנְךָ וּסְגֻלָּתֶךָ · חֶלְקְךָ וְחֶבֶל שִׁפְרָתֶךָ · יִשְׂרָאֵל תִּפְאַרְתֶּךָ · יְשֻׁרוּן מִבְחַר מְנָתֶךָ · הַדְּבֵקִים בֶּאֱמוּנָתֶךָ · הַהוֹגִים בְּדָתֶךָ · הַחֲפֵצִים בְּתוֹרָתֶךָ · הָעוֹסְקִים בְּיִרְאָתֶךָ · הַתְּמִימִים בַּעֲבוֹדָתֶךָ · הַנִּכְסָפִים לְחַצְרוֹת בֵּיתֶךָ · הַכְּמֵהִים בְּקֹדֶשׁ נְוָתֶךָ · הַתְּאֵבִים לְקִרְבָתֶךָ · הַנֶּהֱרָגִים עַל תּוֹרָתֶךָ · הַנִּסְקָלִים עַל אַהֲבָתֶךָ · הַנִּשְׂרָפִים עַל עֵדוּתֶךָ · הַנֶּחֱנָקִים וְנִטְבָּחִים וְנִטְבָּעִים וְנִתְלִים וְנִקְבָּרִים חַיִּים עַל יִחוּד קְדֻשָּׁתֶךָ · הַקְּרוּאִים עֲדָתֶךָ · יְסוֹד אֲגֻדָּתֶךָ · וְאַתָּה אֵל גָּדוֹל בִּגְדֻלָּתֶךָ · וְהֵם עֵדֶיךָ כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ ׃ וּמַה יֵּעָצֵר כֹּחַ יְלוּד אִשָּׁה · נוֹצָר מִטִּפָּה בְּאוּשָׁה · וּמַה יָּעוֹ עֻזְּךָ לְדָרְשָׁה · שִׁבְחֲךָ בְּפֶה

קודש וכו', עש"ה בירמיה ב' ג'. קדם וכו', עש"ה בתהלים ע"ד ב'. הנכספים, הכמהים והתאבים, כולם ל' תאוה וחשק. יסוד אגודתך, יסוד הארץ שעליהם העולם עומד. ואתה אל גדול בגדולתך, כ"כ בכל ב"י. והם עדיך, כדכתיב אתם עדי נאם ה' (ישעי' מג י). באושה, סרוחה, ל' ובאש היאור (שמות ז יח).

אַנטענדע פֿלעהען דיך צו געווינגען. זיא זינד'ס, דיא דאס דיין פֿאָלק אונד דיין ערבע געננאַנט, דיינע הערדע אונד דיא שאַפֿע דיינער ווידע, הייליגע ערשטלינגס- פֿרוכט, דאַס ערשטע דיינעס ערווערבס אונד אייגענטהומס, דיין אַנטהייל, דיינע שאָנסטע הַבע. ישראל'ס אַהנע זינד דיין שמוקק, ישורון דיין בעשטעס גוט; זיא האַנגען פֿעסט אַן דיינעם גלויבען, איבען דיינע רעכטע אונד פֿאָלגען דיינער לעהרע; איהרע בעשעפֿטיגונג איסט געטטעספֿורכט, אונד געטטעספֿערעהרונג איהר אונטערוואַרטענדעס טהון. זיא זעהנען זיך נאַך דען פֿאָרהאָפֿען דיינעס הויזעס, האַבען לוסט, דיין אַנגעזיכט איים הייליגטהום צו שויען, אונד ווינשען זיך דיר צו נאַהען. דיינער לעהרע אָפּפֿערן זיא איהר לעבען אויף, זיא לאַסען זיך שטייניגען וועגען דיינער ליעבע אונד פֿערברעננען דיינעס געזעטצעס האַלבען, זיא לאַסען זיך ערדראָססעלן, שלאַכטען, ערזייפֿען, האַנגען אונד לעבענדיג בעגראַבען, דיינער הייליגען איינהייט וועגען — זיא הייסען דיינע געמיינדע, זינד דער צוועקק דיינער שעפּפֿונג. דאַ, אַללגיטיגער, ביזט גראָס אין דיינער זעלבסטגראָססע, אונד זיא זינד דיינע צייגען, דאַס אויסער דיר ניכטס איזט.

אַללאיין וואַס פֿערמאַג דיא שוואַכע געבורט דעס ווייבעס? קאַן איין מענש, אויס שטויב קענדעט קיינן ערשאַפֿפֿען, זיך ערדרייסטען, דיינער אַללמאַכט נאַכצושפירען? איסט

זיין

לפרשה. נצחך בניב לארשה. להטיף צקון ולחישה. להפיל תחנה ובקשה. ומחיתו עליו קשה. ודרכו מעקשה. ונתיבתו נתוסה ונטושה. וחטאתו על לוח חרושה. חקוקה ומפרשה. וגז ועף בחישה. וגווע ומת בחלושה. וגויתו בגיא נטושה. בתחתית ארץ רטושה. באישון חשך כפושה. באשמנים רפושה. בטמון חבושה. כמשה ויבשה. נמסה ועבשה. ביבשת מיבשה. וכלו מלא בושה. ומה יעצם עתר וגישה. וישיח ויהמה ברגישה: ומאז הכל צפוי לפניך. ואין להסתר מעיניך. ואין להחבא מפניך. כי בכל משוטטות עיניך: וגלוי לך כי יציר חמר הוא. הבל הבלים הוא.

לארשה, ל' וארשת שפתיו (תהלי' כא ג), ענין דבור. ונתיבתו נתושה, ענין נהריסה, כמו נתשו נתיבתי (איוב ל יג). וגז ועף בחישה, עפ"ה כי גז חיש ונעופה (תהלים צ י). בגיא, בארץ. רטושה, ענין השטח וכתיתה, כמו אם על בנים רוטשה (הושע י' י"ד). כפושה, ל' הכפישני באפר (איכה ג טז). באשמנים, בקברים, כמו באשמנים כמתים (ישעי' נ"ט י'). רפושה, ל' רפש וטיט (שם נ"ז כ'). בטמון חבושה, ל' ופניהם חבוש בטמון (איוב מ' י"ג). נמסה, ל' ומס השמש ונמס (שמות טז כא), ענין מסיס', ועבשה, ל' עפוש, כמו עבשו פרודות (יואל א יז). עתר וגישה ושיח, שלשתם ל' תפלה. יציר חומר, עפ"ה באיוב י' ט'. הבל הבלים,

---

זיין אונד פערמאגענד, דיינען רוהם אויסצושפרעכען? זינד זיינע שוואכען ליפפען פאהיג, דיינע עוויגקייט אויסצודריקקען? איזט עס איהם מעגליך, דיך געהעריג אנצובעטען אונד זיין אנליעגען געביהרענד פארצובריגגען? — מיט הארטער מיהע קאן ער זיך ערנאהרען; זיין וועג איזט אונגעבאהנט, זיין פפאד שליפפעריג אונד גלייטענד — פערגעהט ער זיך, זאגלייך ווירד זיינע זינדע אויפגעצייכנעט אונד דייטליך אין איינע טאפעל געגראבען — דאן שווינדעט ער שנעלל דאהין, פערגעהט אונד שטירבט ערמאטטעט, זיין קערפער קעהרט צור ערדע הינאב, פערוועזעט דארט אין טיעפען גריפטען אונד דיקקער פינזטערניס; איינגעקערקערט אים גראבע, פערשלאססען אין ענגער בעהויזונג, פערוועלקט ער אונד פער־דאררעט, פערמאדערט אונד פערפוילט, אונד זיין אויזגעדאררטעס געריפפע ווירד איין שמאהליכעס שייזאל. — וואס פערמאג איין זאלך געשעפף צו בעטען? וואס קאן עס דיר פארשטעללען?

דיעס אללעס איזט דיר שאן פאראויסגעזעהען — דיינען אויגען בלייבט ניכטס פער־בארגען, דיינעם אנגעזיכטע ניכטס פערהאלען, דיין בליקק דורכשויט אללעס! דיר איזט עס וואהל בעקאננט, דאס דיעזעס אירדישע געשעפף איין מיטלעס וועזען איזט, איין

עָלֶה נִדָּף הוּא· קַשׁ יָבֵשׁ הוּא· חֶרֶשׂ אֶת חַרְשֵׂי אֲדָמָה הוּא· וּבַמֶּה נֶחְשָׁב הוּא· אֱנוֹשׁ אָנוּשׁ הוּא· כִּי כִשְׁמוֹ כֵּן הוּא· אָדָם, אֵפֶר דַּם מָרָה הוּא· בָּשָׂר, בּוֹשָׁה סְרוּחָה רִמָּה הוּא· מְיֻחָם בְּחֵטְא הוּא· מְחוֹלָל בְּעָוֹן הוּא: וְיֵצֶר לִבּוֹ רַע מִנְּעוּרָיו· חוֹרֵשׁ רַע בִּמְגוּרָיו· אוֹרֵב לוֹ בְּמִסְתָּרָיו· מְקַנֵּן כְּנָחָשׁ בִּסְתָרָיו· כִּזְבוּב בְּמִפְתְּחֵי חֲדָרָיו· מַבְאִישׁ הָעִסָּה בְּזֻהֲמוּת שְׂאוֹרָיו· מְסִיתוֹ לְהַטּוֹת אֲשׁוּרָיו· וְהֹוֶה לוֹ בְּעוֹכְרָיו· חָשׁוּב לוֹ כְּצָרָיו· וְהוּא רֹאשׁ לְכָל צוֹרְרָיו· מֵצַר לוֹ בְּכָל מְצָרָיו· צוֹדֶה לוֹ בְּכָל עֲבָרָיו· מַרְגִּיז כָּל

עפ"ה בתהלים קמ"ד ד'. עלה נדף הוא קש יבש הוא, עפ"ה באיוב י"ג כ"ה. חרש וכו', עפ"ה בישעי' מ"ה ט', לכן צ"ל חרש, בש', להבדילו מן המומר לחרש ולא יזרע (איוב ע ז). ובמה וכו', עפ"ה בישעי' ב' כ"ב. אנוש, ל' חולשה. אדם, ר"ת אפר דם מרה. בשר, ר"ת בושה סרוחה רמה, וכן איתא במס' סוטה דף ה' א'. מיוחם בחטא, מחולל בעון, ל' הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי (תהלי' נא ז). כזבוב וכו', עפ"ה זבובי מות יבאיש (קהלת י א). בזהמות שאוריו, היצר הרע מטיל זוהמא בנפש האדם ודומה לשאור המחמיץ העיסה. מצר לו, מצירו, ל' דוחק וצער, כמו ובהצר לו (ד"ה ב' ל"ג י"ב). מצריו, גבוליו, כמו בין המצרים (איכ' א ג). צודה, ל' אורב בכוונה, כמו ואתה צודה את נפשי (ש"א כ"ד י"ב). בכל עבריו, בכל עבר ועבר, כמו ושלום היה לו מכל עבריו (מ"א ד' כ"ד).

איין וועלקעז בלאַטט, איין אוינגעטריבענער שטראָההאַלם, איינע אירדענע שערבע, איין עטוואַז אָהנע ווערטה. ער הייסט אנוש (שוואַכלינג), זיינער שוואַכהייט האַלבען; זיין נאַמע איזט אדם, זיינער בעשטאַנדטהיילע, שטויב, בלוט אונד גאַללע, האַלבען, ער הייסט אויך בשר, נור בעצייהונג זיינער אייגענשאַפטען: שמאַכטיג, שטינקיג אונד ווורמיג. מאַן זיינע אנפאַנגס געשטאַלט איזט אין זינדע אונד זיינע ערצייגונג אין מיססעטהאַטען. דאַז דיכטען זיינעז הערצענז איזט בעֶזע פאָן יוגענד אויף; אין דען גע-מאַכערן זיינעז איננערן ווירד דער בעֶזע גייזט (יצר הרע) ערצייגט, זיין נאַכשטעללער וואַכט אין זיינער ברוזט, אונד זיין בוזען איזט דער שלאַנגע נעזט. ווין איינע שמייזפליגע, פערשטעקקט אין דעז ליאמערז שפאַלטען, הייטליך דען טייג בעשמייזט, זאָ בעשמייזט ער דעז מענשען גייזט; ער זוכט דורך הייכעלייא פאָן רעכטען פפאַדע איהן אבצולענקען, אונד איהנ' אונ-גליקק צו שטירצען. צווער שטעללט ער זיך, אַלז וואָללט' ער אין דער נאָטה איהם בייזשטעהנד לייזטען, אבער ער איזט דער ערגזטע זיינער פיינדע, ער קוואַלט איהן אויף אַללען וועגען אונד שטעללט איהם נאַך אויף אַללען שטעגען.

אֵבָרָיו· מַעֲצִיבוֹ בִּדְבָרָיו· מַחֲטִיאוֹ בְּרוֹעַ הַרְהוֹרָיו· מִתְנַקֵּשׁ לְהַפִּילוֹ בְּמִכְמוֹרָיו· מִתְנַכֵּל לְדַחוֹתוֹ בְּמַהֲמוֹרָיו· וְצַר עָלָיו בִּמְצוֹרָיו· לוּלֵי אַתָּה עוֹזֵר לוֹ מִצָּרָיו: וּבְכָל יוֹם וָיוֹם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו· חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת עָלָיו· לְהִתְגּוֹלֵל וּלְהִתְנַפֵּל עָלָיו· לְעַקְּשׁוֹ בְּאָרְחוֹת עֲקוּלָיו· לְהַאֲשִׁימוֹ בְּאַשְׁמַת גְּעוּלָיו· לְהַלְעִינוֹ בְּמֶסֶךְ תַּרְעֵלָיו· וְאֵינֶנּוּ דוֹרֵשׁ לְשָׁלוֹם אֵלָיו· פַּחִים טוֹמֵן לְרַגְלָיו· רֶשֶׁת פּוֹרֵשׂ לְיַד מַעְגָּלָיו· מוֹקְשִׁים שָׁת בְּמַסְלוּלָיו· כּוֹרֶה שַׁחַת בִּשְׁבִילָיו· לָמוֹג לֵב וּלְהַרְבּוֹת מִכְשׁוֹלָיו· וּכְהוֹלֶם פַּעַם הוֹלְמוֹ בְּכֵלַפּוֹת וְכַשִּׁילָיו· עַל כֵּן יֹאמְרוּ מוֹשְׁלֵי מְשָׁלָיו· אִי לַבַּיִת שֶׁמְּהָרְסָיו וּמַחֲרִיבָיו מִשֶּׁלָּיו· וּמַה יִּצְדַּק בְּמִפְעָלָיו· וּמַה

במכמוריו, ברשתיו, ל"ה בתהלים קמ"א י'. במהמוריו, ל"ה בתהלים ק"מ י"א. וצר עליו במצוריו, ל' מצור ומצוק. להלעינו, למרר חייו, והוא פעל נגזר מן לענה וראש (איכה ג' י"ט). במסך תרעליו, ל' יין חמר מלא מסך (תהלי' ע"ה ט'), ול' יין תרעלה (שם ס' ה'). פחים וכו', ל"ה בירמי' י"ח כ"ב. רשת וכו', ל"ה בתהלי' ק"מ ו'. כורה שחת, משלי כ"ו כ"ז. למוג לב וכו', יחזקאל כ"א כ'. ובהולם פעם וכו', ל"ה בישעי' מ"א ז' ותהלים ע"ד ו'. על כן וכו', ל"ה

ער גיעסט פערדרוס אין אללע זיינע גליעדער, בעטריבט דורך איינפליסטערונגען איהן אונד רייצט איהן צור זינדע דורך באֶזע איינגעבונגען. ער שטעללט איהם פאללען אויף, זוכט ליסטיג איהן אין נעטצען צו פאנגען, אונד דער מענש אונטערליעגט, ווען איהם ניכט דיין געטטליכער בייששטאנד צו הילפע קאממט. טאגטעגליך ווירד דער אנגריף ערנייערט; ער בעדיענט זיך זיינער ראֶנקע, איהן הינצופאללען, צו איבערווינדען, אין אירררוועגע צו לייטען, צו זינדען צו פערלייטען אונד איהנ' פערדערבען צו שטירצען דורך ביטטערן טראנק דעז טויטעז. ניעמאלז גריסט ער איהן הערצליך, ער זוכט נור זיינע פיסע צו פערשטריקקען, ער בריייטעט נעטצע אויז אויף אללען גאנגען, לעגט פאלל־שטריקקע אין אללע שטראסען אונד גראבט איהם געהיימע גרובען, זיין הערץ פערלאנגט צו מאכען אונד זיינען פאלל צו פערפיעלפאלטיגען. דאן טאנצט ער איהן, וויא דער אמבאָטואגער, מיט האממערן אונד קאָלבען ניעדער. דארויף זאגטען דיא גלייכניססשפרעכער: „וועהע דעם הויזע, דאס זיינע צערשטאָרער אונד פערוויסטער אין זיינער מיטטע האט!" — קאן וואהל איין מאן דיא טוגענד אויזאיבען, קאן ער טאדעללאז האנדעלן, דא ער מיט איינעם געוואלטיגען

אונד

יזכה במעלליו· כי שודד בא בגבוליו· לשדדו ללחמו ברוב תחבוליו: לכן הקדמת רפואה ותעלה· והעלית ארוכה לנהלאה ונחלה· והכנת צרי וחתול ללא חתלה· והגהת מזור להרטות מחלה· וקבעת יום זה לסליחה ולמחילה· לבוא שעריך בתודה ובתהלה· לקדם פניך בחלה· להזכר בו רבוצי מכפלה· בעת רצון לשמוע תפלה· להעביר כל שמץ ותפלה· להניא כל און ותהלה· להצמיח צדקה ותהלה· להפר כעס ולהרבות חמלה· להרים מכשול ולהסיר תקלה· לפנות דרך ולישר מסלה· לתת לשובבים טהרה וטבילה· להעמיד רוח והצלה· להשליך עון בעמקי מצולה· לשאת זדון

במדבר כ"א כ"ז. רפואה ותעלה, ל' רפאות תעלה אין לך (ירמי' ל יג). והעלית ארוכה, ל' תעלה ארוכה לך (שם ל יז). לנהלאה, ל"ה במיכ' ד' ז'. ונחלה, ל"ה ביחזקאל ל"ד ד', את הנחלות לא חזקתם. וחתול, ל' חבישה, ביחזקאל י"ו ד' ול' כ"א. והגהת מזור, ל' ולא יגהה מכם מזור (הושע ה יג). להרטות מחלה, לשום רעייך למחלה. רבוצי מכפלה, האבות הקדושים הרבוצים ושוכבים במערת המכפלה. שמץ ותפלה, שניהם כנוי לעברות, ל' לשמצה (שמו' לב כה), ול' ולא נתן תפלה (איוב א כב). להניא, להפיר. ותהלה, ל' ובמלאכיו ישים תהלה

אונד ראנקעפאללען רייבער איהן אויזע בעשטאנדיג צו קאמפפען האט? — דארום האסט דוא לאנגע שאן איין היילמיטטעל צובערייטעט אונד געזארגט פיר דיא גענעזונג דער שוואכען אונד קראנקען; דוא האסט ארצנייען פיר דיא זיעכען אונד היילונגסמיטטעל צור העבונג דער קראנקהייט פארבערייטעט. דען הייטיגען טאג האסט דוא צור פערציהונג אונד פערגעבונג בעשטיממט, דאס מאן דיינע פפארטען מיט דאנק- אונד לאבגעזאנגען בעזוכע, דיך עהר-פורכטספאלל אנבעטע אונד דיא טוגענד יענער אין דער מערת המכפלה שלאפענדען (דער אבות אונד אמהות) אין ערינגערונג ברינגע. צור גנאדענצייט ערהערע דוא געבעטע, פערניכטעטע אללע שימפף- אונד שאנדטהאטען אונד פערטילגע אללעס לאסטער אונד אללע אונטוגענד. נור טוגענדען אונד לאבליכע האנדלונגען לאססעסט דוא צום פארשיין קאממען, אויף דאס דיין צארן אונטערדריקקט אונד דיין ערבארמען רעגע ווערדע, אויף דאס אללע הינדערניססע בעזייטיגט, אללער אנשטאס הינוועגגעשאפפט, דער וועג גערייניגט אונד דער שטעג געבאהנט ווערדע פיר דיא צור רייניגונג צוריקק-קעהרענדען זינדער, אום איהנען רוהע אונד רעטטונג צו שאפפען. — איהרע זינדען זינקען אין דעס מעערעס טיעפע אונד אללע פרעפעל- אונד לאסטער-טהאטען

ומעילה:· ומכל ימים יום זה קדשת· ועל כל ימים אתו עלית· ובו מכל יום בחרת· ומיצרו אותו לך אחדת· ולדור דע כחו ידעת· ואדם די זהב בו ותרת· ומכתב חרות לענו נתת· וסלחתי כדברך בשרת· ועל הרעה נחמת· ועל בניך רחמת· וכגבה שמים חסדך למו הגברת· וכרחוק מזרח ממערב פשעם הרחקת· וזכות הררי קדם זכרת· וכאב את בן אותם רצית· ועל כל אם ראשם נשאת· וקרנם בכבוד רוממת· ומשפל הגבהתמו והתללת· ואות לטובה עמהם עשית· וחבתם לכל הראית· ואהבתם לעין כל גלית· ולשכון בתוכם

תאבת

(איוב ד' י"ח). ומיוצרו אותו לך אחדת, ע"ש ימים יוצרו ולא (ולו קרי) אחד בהם (תהלי' קל"ט י"ו), ואמרו ז"ל שנבחר לו אחד מן הימים שיצר, ואיזה זה? י"כ. וע"ש פי' רש"י. ולדור דיע, לדור המדבר, כמו שפי' רש"י ע"א ה' י"ט. ואודם די זהב, עוון העגל, עיין פי' רש"י דברים א' א' ושמות ל"ג י"א ול"א י"ח. הררי קדם, אמר לשלשה האבות. והתללת, גם זה ל' הגבהה, כמתוך הר גבוה ותלול. והתבת

אכטעטען פערשווינדען. — דער הייליגע טאג איזט'ס, דען דוא פארציגליך גע־
הייליגעט, איבער אללע טאגע דעס יאהרעס ערהאבען אונד אויס אללען ערקארען;
איהן האסט דוא פיר דיך געהייליגעט אונד זיינע קראפט איינעם פערזיהנפטיגען
געשלעכטע בעקאננט געמאכט. אן איהם פערליעהסט דוא דאס פערברעכען
מיט דעם גאלדנען קאלבע (מעשה העגל); אן איהם איבערגאבסט דוא דעם
זאכפארשטיהיגען (משה) דיא געזעצטאפלען; אן איהם פערקינדעטעסט דוא
דעם פאלקע פערלייהונג אונד לאגעסט דאס איבער זיא בעשלאססענע איבעל
צוריק. דוא ערבארמטעסט דיך דיינער קינדער, אונד זא האך דער הימעל איסט
איבער דער ערדע, זא האך וואלטעטע דיינע גיטע איבער זיא, אונד זא פערן
דער מארגען איסט פאן אבענד, ענטפערנטעסט דוא איהרע מיסעטהאטען. דוא
דאכטעסט איהנען דיא פראממיגקייט דער הייפטער דער פארוועלט (אונזערער
אבות) אונד ווארסט איהנען געפעליג, וויא דער פאטער דעם זאהנע, ער־
האבסט איהר הויפט איבער אללע נאציאנען אונד ליעסעסט איהר האָרן ריהמליך
שטייגען, האבסט אויס דער טיעפע זיא צור האכסטען האהע אונד טהאטעסט
איהנען צום הייל וואונדערלייבען, לייגטעסט אללען דיינע פריינדשאפט צו
איהנען, אונד אללער אויגען זאהען, וויא זעהר דוא זיא ליעבטעסט. אין
איהרער מיטטע צו וואהנען וואר דיין פערלאנגען, דוא לייגטעסט לוסט, צו רוהען
אונטער

תָּאַבְתָּ · וְלַחֲנוֹת בֵּינֵיהֶם חָמַדְתָּ · וְלָשֶׁבֶת בְּוַעֲדָם אִוִּיתָ ·
וְעַיִן בְּעַיִן לָמוֹ נִרְאֵיתָ · וּבֵין כְּרוּבִים כְּבוֹדְךָ צִמְצַמְתָּ · וַעֲנַן
יְקָרְךָ עַל כַּפּוֹרֶת הִצַּעְתָּ · וַעֲנַן הַקְּטוֹרֶת לְכַסּוֹתוֹ הַיּוֹם
פָּקַדְתָּ · וּמֵאָז לִסְלִיחָה אוֹתוֹ שַׂמְתָּ · וּלְכַפָּרָה אוֹתוֹ יִסַּדְתָּ ·
וּמִצְוֹתָיו בְּדָתְךָ צִוִּיתָ · וְכָתַבְתָּ וְשָׁנִיתָ וְשִׁלַּשְׁתָּ · וְאַזְהָרוֹתָיו
פֵּרַשְׁתָּ · וְעָנְשָׁיו פִּלַּשְׁתָּ · וְקָרְבְּנוֹתָיו קָצַבְתָּ · וְעֵרֶךְ
עֲבוֹדוֹתָיו סִדַּרְתָּ · וּרְצוּי הַזָּיוֹתָיו סִפַּרְתָּ · וְרִקּוּחַ תִּמְרוֹתָיו
הֶעְדַּפְתָּ · וְסֵדֶר מַעַרְכוֹתָיו הוֹסַפְתָּ · וְטֹהַר טְבִילוֹתָיו
מָנִיתָ · וְקִדּוּשׁ רְחִיצוֹתָיו חִשַּׁבְתָּ · וְאַזְכָּרוֹתָיו בְּשֶׂכֶל
סִיַּמְתָּ · וְתוֹדוֹתָיו וִדּוּיָיו סָבַבְתָּ · וְעִנּוּיָיו בְּפֶקֶד רִשַּׁמְתָּ ·

ושנית ושלשת, מלות י"כ נשנה ונשלש בתורה בג' מקומות באחרי ובאמור ובפינחס. פלשת, גלית, ל' מפלשי עב (איוב לז טז), שפי' רש"י גלוי עב, ל' מבוי מפולש, עכ"ל, שמעת מיניה דג"ל, מְפֻלָּשׁ נש'. קצבת, נתת להם מדה וקצב. ורקוח, ל' מרקחת. תמרותיו, ל' תמרות עשן, והוא עד"ה ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח.... ומלא חפניו קטרת סמים דקה (ויקרא טז יב), ואז"ל בפטום הקטרת, מנה לכל יום וג' מנים יתרים, שמהם מכניס כ"ג וכו', וזהו העדפת. הוספת, שבכל יום ד' מערכות ובי"כ ה'. מנית, ה' טבילות. וקידוש רחיצותיו, עשרה קדושין רחיצת ידים ורגלים מן הכיור. ואזכרותיו, הזכרת השם הוי"ה ב"ה בכתבו הויה מפורש עשרה פעמים. ותודותיו

אונטער איהנען, אונד אין איהרער פערזאממלונג צו וואָהנען וואַר דיין וואונש. זיכטבאַהרליך צייגטעסט דוא דיך איהנען אונד טראָנקטעסט דיינע מאַיעסטאַט צווישען דען כרובים איין; איינע וואָלקע דיינער הערליכקייט דעקקטע דאַז כפורת אונד איינע וואָלקע פאָן רייכערווערק פערהיללטע עז הייטע אויך דיין געהיים. ווייטער האַסט דוא דיעזען טאַג צור פערזאָהנונג בעשטיממט אונד דער פערגעבונג געווייהט; דוא האַסט דען טאַג בעטרעפפענדע געבאָטע עמפפאָהלען, אינ'ז געזעצבוך איינגעטריעבען אונד צום צווייטען אונד דריטטען מאַל וויעדערהאָלט; אויך דעמען פערבאָטע האַסט דוא דייטליך פאָרגע־טראַגען אונד דיא שטראַפע איהרער איבערטרעטונגספאַלל אָפפענטליך בעקאַננט געמאַכט; דוא האַסט דיא אַנצאַהל פאָן דעמען אָפפערן גענויא בעשטיממט, זאָ וויא דיא אָרדנונג דער דיענסטפערריכטונגען, דיא אַנצאַהל דער שפרענגונגען, דער רויכווערקע, דיא אָרדנונג דער מערכות, דיא רייניגונג דורך באַדען, דיא היילוגונג דורך האַנד־ אונד פוסוואַשען, דיא אַרט, וויא דיין היילוגער נאַמע אויסגעשפראָכען זייא אונד וויא אָפט דאַז בעקעננטניס אונד זינדענ־געשטאַנדניס אבגעלעגט ווערדען זאָללע. דוא האַסט דיא אַרט דער קאַסטייאונג אַנגעדייטעט

וְלֹבֶן עֲטִיּוֹתָיו חִוִּיתָ· וּפִזּוּי שְׂרָדָיו הוֹרֵיתָ· וְעִלּוּי מַחְלְצוֹתָיו בֵּאַרְתָּ· וְשִׁנּוּי מַחְלְפוֹתָיו לִמַּדְתָּ· וְלִקְדוֹשֶׁיךָ אוֹתָם מָסַרְתָּ· וְכָל תּוֹרוֹתָיו הוֹדַעְתָּ· וְכָל דָּתוֹתָיו חָקַרְתָּ· וְכָל מִשְׁפָּטָיו חָרַצְתָּ· וְכָל חֻקּוֹתָיו חָקַקְתָּ· וְכָל גְּזֵרוֹתָיו גָּזַרְתָּ· וְכָל עִנְיָנָיו חָרַטְתָּ· וְחֶבְלוֹ מִכֹּל הִנְעַמְתָּ· וְהֶלְשׁוֹ מִכֹּל הִשְׁפַּרְתָּ· חֹפֶשׁ לִרְצוּצִים אוֹתוֹ שִׁוִּיתָ· דְּרוֹר לִשְׁבוּיִם אוֹתוֹ הִתְוֵיתָ· פְּקַח־קוֹחַ לַאֲסִירִים אוֹתוֹ תִּכַּנְתָּ· יוֹם עָשׂוֹר לַעֲשִׂירִיָּה חָקַקְתָּ· שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לְשׁוֹבְתֵי עֹנֶג שַׁתָּה· יוֹם כִּפּוּר לְנוֹתְנֵי כֹּפֶר תַּתָּה· לְכַפֵּר עֲוֹנוֹת· לִמְחוֹת זְדוֹנוֹת· לְכַלֵּה פְשָׁעִים· לְהָתֵם חֲטָאִים· לְטַהֵר

וודויו, כ"כ בכל כ"י, וטעמו נתת סכום ומנין לתודותיו ולודוי שהי' מתודה ומודה, וכל זה במס' יומא דף ל"ב. ולובן עטיותיו, שהיה עוטה ולובש בגדי לבן. ופזוי שרדיו, כ"כ בכל כ"י, ורומז לבגדי השרד שהיו זהב מופז. ועלוי מחלצותיו, דמי שויים של בגדיו, כדתנן בבקר היה לובש פלוסים של י"ב מנים וכו' (יומא פ"ג מ"ז). מחלצותיו, ל' בגדים, כמו והלבש אותך מחלצות (זכרי' ג ד). ושנוי מחלפותיו, ל' חליפות שמלות. חרצת, פסקת. חרטת, וי"ג חרתה, והענין אחד, לשון חרות על הלוחות, ולשון בחרט אנוש. והלשו, וגורלו. חופש לרצוצים, ביום הכפורים של יובל. לעשיריה, לאחרית ישראל אשר יהיה בימים ההם עשיריה, כדכתיב ועוד בה עשיריה (ישעיה ו' י"ג), ות"י וישתארון בה חד מן עסרא לדיקיא. לכלה ולהתם וכו', ע"ש בדניאל ט' כ"ד.

אנגעדייטעט, דאס אמט דען אנצוג דער פריעסטער אין ווייס לייננען אדער גאָלדגעוואַנד בעשטיממט; זעלבסט דען ווערטה דער געוואַנדער האַסט דו אַנגעגעבען אונד אונטערריכטעט, וויא דיא קליידער צו וועכזעלן זייען. דיעזע אַללעס האַסט דו דיינען היילגען איבערליעפערט אונד זאַממטליך בעקאַננט געמאַכט; אַללע פעראָרדנונגען, רעכטע אונד געזעטצע האַסט דו פעסטגע- זעטצט אונד גענויא בעשטיממט אונד איבער אַללעס רעגעלן פאָרגעשריעבען. דיעזעס טאַגעס אַנשטאַלט איזט דער ליעבליכסטע, זיין לאָאָז דאַס שאָנסטע; איהן האַסט דו בעשטיממט צור פערקינדונג דער פרייהייט דער סקלאַפען, גע- פאַנגענען אונד געפעססעלטען. דיעזען צעהנטען טאַג דעס מאָנאַטס האַסט דו ישראל אַנגעוויעזען, מאַכטעסט איהן צור הוֹכזטען פייער פיר איין פאָלק, דאַס דען שבת פייערט, אונד גאַבסט איהן צור פערזאָהנונג פיר איינע כאַליאַן, דיא לאָזעגעלד פיר איהרע פערזאָן גיבט, אום זיא צו זיהנען, צו ענטזינדיגען, פאָן מיססעטהאַטען לאָזשפרעכען אונד פאָן זינדען צו בעפרייען, דיא פער- אונרייניגטען

טמאים· להדיח דמים· לצחצח כתמים· להרחיץ צואים· להלבין כשלג שנים· לצחר כצמר אודמים· למרק חובים· לנקות חבים· לזכות אשמים· לזכך אשמים· לותר לנתאמים· לסלוח לכל עדת תמימים:

ועמך ביום זה יחד נאגדים· ובחין לפניך נועדים· ושכינתך אתם מועדים· ונעצרים ומתועדים· וביראה אותך עובדים· ובאימה עומדים· ובגילה רועדים· ובחילה מסלדים· ופשעיהם מתודים· ומשתחוים ומודים· וכורעים ובורכים וסוגדים· וארצה לך קודים· ודלתותיך שוקדים· וכאחד נאחדים· ויחודך מיחדים· וקדשתך מעידים· ואמונתך מסהדים· וצדקתך מגידים· וחסדך ואמתך לא מכחדים· ועורכים שוע במעמדים· ומזריחה ועד שקיעה שבחך מתמידים·

להדיח, ל' דמי ירושלים ידיח (ישעיה ד ד). להלבין כשלג שנים, ע"ש אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, אם יאדימו כתולע כצמר יהיו (ישעי' א) וזהו לצחר כצמר אודמים, וטעמו להלבין האדומי' כצמר. צחר, ל' לבנות, כמו וצמר צחר (יחזקאל כ"ז י"ח). לנתאמים, תאר לישראל, ע"ש תאמי צביה.

אונרייניגטען צו רייניגען, דען זינדענשמוץ אבצושוועמען, דיא בעזודעלטען צו זייבערן אונד דיא בעפלעקקטען צו וואשען, דאס זיא ריין ווערדען וויא שנעע אונד וייס וויא וואללע. דיא זינדען ווערדען אויזגעמערצט, אונד דיא זינדער זינד געריינינגט, דיא שולדען פערגעהען, אונד דיא שולדיגען ערשיינען ריין; אויך זאללע ארט פאלגט ערלאס פיר דיא פערברידערטע כאליאן אונד פער- לייהונג פיר דיא פראממע געמיינדע. היוטע איזט דער זאממעלטאג אללער גליעדער דיינער געמיינדע; זיא זינד צוזאממענגעטרעטען, דיך אנצובעטען, דיינע שכינה בעפינדעט זיך אין איהרער מיטטע, איינהעלליגקייט אונד איינ- טראכט הערשען אונטער איהנען, פאן פורכט דורכדרונגען, פערריכטען זיא איהרען גאטטעסדיענסט. דא שטעהן זיא שרעקקענפאלל אונד אין באנגער ערווארי טונג, דיך לאבען זיא אינגשטליך אן אונד בעקעננען איהרע זינדען, זיא ביקקען אונד בייגען זיך, קניענד, פוססאלליג אונד הינגעשטרעקקט צור ערדע, לאבען זיא אן דיינע פפארטען, הולדיגען איינמיטהיג דיינער איינהייט אונד צייגען דיינע היילינקייט, בעוואהרען דיינע גלויבען, פערקינדען דיינע גערעכטיגקייט, פערהעהלען ניכט דיינע גיטע אונד טרייע אונד פרייזען אונאונטערבראכען דיך פאן טאגעזאנברוך ביז אין

וּפְגִיעוֹת חָמֵשׁ מֵאֱמֵשׁ מְעַתְּדִים· מוּל עֲבוֹדוֹת חָמֵשׁ בְּעַתּוּדִים· וּלְשִׁמְךָ מְהוֹדִים· בְּכָל עֹז וּמְאוֹדִים: וְכֻלָּם צָמִים וּמִתְעַנִּים· יַחַד אָבוֹת וּבָנִים· גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים· בַּחוּרִים וּזְקֵנִים· וּמַרְבִּים הֲגוּנִים· וּמְדַבְּרִים תַּחֲנוּנִים· וְעוֹרְכִים רְנָנִים· וּמְרַנְּנִים וּמִתְחַנְּנִים· לְפָנֶיךָ אֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים· לִפְדוֹתָם מִכֹּבֶד עֲוֹנִים· וְלִמְחוֹת פִּשְׁעֵימוֹ כַּעֲנָנִים· לִשְׁעוֹת שַׁוְעָם מִמְּעוֹנִים· לְהַאֲזִין מֵהֶם שִׂיחַ מְעַנִּים· כִּי הֵם דַּלִּים וְאֶבְיוֹנִים· וּבְצִלְּךָ מִתְלוֹנְנִים· וּבְאֶבְרָתְךָ מִתְגּוֹנְנִים· וּבְסִתְרְךָ נִצְפָּנִים· וּבְךָ נִשְׁעָנִים· וּכְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנִים· וּכְעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל יַד גְּבִרְתָּהּ לְךָ פּוֹנִים· לְהַרְבּוֹת לָמוֹ פִּדְיוֹנִים· לְכַבְּסָם מִצַּחַן דְּפִיּוֹנִים· לְהַצִּיל בְּצוּל זֵידוֹנִים· לְשַׁתֵּק בַּעֲלֵי דִינִים· לְאַלֵּם מְלַשְּׁנִים· לוֹטְשֵׁי חִצִּים וְכִידוֹנִים· לְהָשִׁיב חֶרֶב לִנְדָנִים·

ופגיעו' חמש, תפלת ערבית ושחרי' ומוסף ומנח' ונעיל'. מעתדים, מכינים. עבודות חמש, במס' יומ' דף ל"ב. בעתודים, מזומני'. מהודים, ל' הודאה. מאודים, ל' ובכל מאודך. מצחן, מסרחון, ל' ותעל צחנתו (יואל ב כ). דפיונים, ל' דופי. להציל, להשקיע, ל' צללו כעופר' (שמו' טו י). בצול זידוני', במצולו' ים המי' הזידוני'. מלשני',

אין דיא נאַכט. פֿינף געבעטספֿאָרמען, נאַך מאַאַסגאַבע דער צאַהל געוועהנליכען פֿינף אָפּפֿערדיענסטע, האַבען זיא אַנגעאָרדנעט, לויטען געזעטצען אונד הייטע צו בעטען, אונד דיינען נאַמען צו פּרייזען מיט אַללער קראַפֿט אונד אַללעם פֿערמאָגען. אַללע זינד בוספֿערטיג, אַללע פֿאַסטען, פֿאֶטער אונד זאֶהנע, גראָס אונד קליין, יונג אונד אַלט, אַללעס ביטטעט אונד קלאַגט צו דיר, אַללעס ליעגט דיר אַן אונד פֿלעהט אונד בעטעט פֿאָר דיר, הערר אַללער העררען, דאַס דו זיא בעפֿרייען מאָגעסט פֿאָן איהרער זינדען לאַסט, דאַס איהרע מיסעטהאַטען וויא וואָלקען דאַהינשווינדען מאָכטען, דאַס דו איהר יאַממערגעשריי אין דיינען אָהרען פֿערנעהמען אונד איהר וועהקלאַגען ערהאָרען מאָגעסט. דען זיא זינד אַרם אונד נאָטה־ לײדענד, זיא זוכען דיינע שאַטטענדע שוטץ אונד דיינער פֿליגעל שירם — נור דיינע דעקקע קאַן זיא שיטצען, נור דיינע שטיטצע קאַן זיא ער־ האַלטען. וויא קנעכטע זעהען אויף דיא העררן האַנד, וויא מאַגדע אויף איהרער פֿרויען האַנד, זאָ זעהען זיא צו דיר, ערוואַרטען ערלאָזונג, ערוואַרטען ריינינגונג אונד פֿערניכטונג איהרער זינדען. אָ, הייסע זיא שוויגען, איהרע געגנער! לאַס זיא פֿערשטוממען, איהרע פֿערלייאומדער! לאַס אַללע געגען זיא געשלײַדערטען פּפֿיילע אונד לאַנצען צוריקפֿליעהען, אונד דאַס שווערט ווערדע אין

להגביר מליצי יושר וזכיונים · ולהחסים קטגורים עמהם מדיינים · וסדר סליחה מכינים · ודברי רצוי מכוונים · וברית שלש עשרה מדות אופנים · אשר אלפת לנאמן בחזיונים · בעבור כבודך על פנים · בדברך עם ציר פנים אל פנים · וכל היום כם מתגלגלים ונאפנים · וערך ודוי משננים · וצדקותיך מתנים · לזכר למו שלשת איתנים · ויום קדוש חתונים · לחלצם מראש פתנים · להדריכם מפרך מענים · לדלותם מדכוי תנים · להעלותם מבור שאונים · לנתק מהם מוסרות שוטנים · לפצותם מלעג שאננים · להצילם מגאיונים · להשיב שבותם כיונים ·

מליצים. ובכונים, רמזים. לבדנים, תיק סהרה. וזכיונים, ל' זכות. אופנים, מסדרים על אופנם. אלפת, למדת. לנאמן, למשה. בעבור כבודך וכו', כדכתיב והי' בעבור כבודי וגו' (שמו' לג כב). ונאפנים, ל' אופן וגלגל. משננים, מדברים. מתנים, מספרים. שלשת אתנים, האבות. יום קדוש חתונים, רומז ליום מתן תור'. מראש פתנים, רומז למקטרג. מדכוי תנים, עפ"ה כי דכיתנו במקום תנים (תהלים מד כ). לפצותם, להצילם. מלעג שאננים להצילם מגאיונים, עפ"ה הלעג השאננים הבוז לגאיונים (תהלי' קכג). מתופת דראונים, ל' התופת וגיא בן הנם (ירמי' ז לב),

---

אין דיא פֿירע געשטעקקט! נור יענען רעדליכֿען רעדנערן, דיא גינשטיג פֿאָן איהנען שפרעכֿען, פֿערלייהע קראַפֿט, דען פֿערלייאדערן אַבער, דיא נור רעכֿטען וואָללען, פֿערשליעסע דען מונד. צו דיעזעם ענטצוועקק האַבען זיא געבעטספֿאָרמען אַנגעאָרדנעט, וואָדורך דאז צו ערפֿלעהען ביזט. — זיא שפרעכֿען דיינע דרייצעהן אונוואַנדעלבאַרען מדות (איגענשאַפֿטען) אויז, דיא דאז דיינעם טרייען (משה) אין יענער ערשיינונג אָפֿפֿענבאַרטעזט, אַלז דיינע הערליכקייט אַן זיינעם אַנגעזיכֿט פֿאָריבער צאָג, וואָבייא דאז דיך מיט איהם אונטעררעדעט האַזט. דיעזע דיינע גאָטט ליכֿען איגענשאַפֿטען זינד דער הויפטפונקט, אום דען זיא זיך הייטע דרע הען אונד ווענדען. זיא געשטעהען איהרע זינדען אונטער בעשטאַנדיגער ערוואָהנונג דיינער טוגענדען אונד דער פֿראָממיגקייט דער שטאַממפֿאַטער אונד דעז פֿערמאָהלונגסטאַגעז (מתן תורה), אויך דאַם דאז זיא ערעטטעט מאָגען פֿאָן דער שטערנגאָללע (איינגעבונג דעז יצר הרע) אונד דעז קוואַלערז פֿלאַגע, זיא צו ערלאָזען אויז דער דראַכֿענוואָהנונג אונד העראויפֿלויעהען אויז אַנדערגרובען, זיא פֿאָן דען פֿעסטלן דעז פֿער פֿיהרערז צו בעפֿרייען, פֿאָם שפאָטטע דער איבערמיטיגען אונד דער פֿעראַכֿטונג דעז טראָטליגען, זיא נאַך איהרער הייאַמאַטה צוריקק

לְמַלְּטָם מִתֹּפֶת הֵדְּרָאוֹנִים · מִלַּהַט מִתְהַפֶּכֶת בְּדִמְיוֹנִים ·
רִשְׁפֵּי לַהַב וַעֲשׁוּנִים · מְדוּרַת אֵשׁ וְאוּדִים עֲשֵׁנִים ·
לְנַצְּחָךְ בְּשִׁיר כְּבַעַל שׁוֹשַׁנִּים · וְרִבּוֹתֵי קֹדֶשׁ צְבָא עֶלְיוֹנִים ·
בְּשׁוּרָם כִּי תַצְדִּיק בָּנִים · אֲשֶׁר לַעֲבָדִים לְךָ נִקְנִים ·
יִתְמְהוּ זֶה לָזֶה בְּתִמְהוֹנִים · וְכִתֵּי כִתִּים הֲמוֹנִים הֲמוֹנִים ·
יַשְׁמִיעוּ וְיֹאמְרוּ בְּאֹרֶשׁ שְׁנוּנִים · ס' מִי אֵל כָּמוֹךָ נוֹשֵׂא
עָוֹן זֶרַע אֱמוּנִים · וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע נִטְעֵי נַעֲמָנִים · אַשְׁרֵי
הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ עוֹנִים · וְאַשְׁרֵי הַגּוֹי שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו רוֹנְנִים ·
וְיַקְדִּישׁוּךְ עֶלְיוֹנִים · וְיַעֲרִיצוּךְ תַּחְתּוֹנִים : ע"פ א"ב כפול. וְאָז
אֵלִים יַאְדִּירוּךְ · בְּרָקִים יְבָרְכוּךְ · גְּדוּדִים יְגַדְּלוּךְ ·
דּוֹלְקִים יִדְרְשׁוּךְ · הֲמֻלָּה יְהַדְּרוּךְ · וָתִיקִים יוֹדוּךְ · זַכִּים
יַזְכִּירוּךְ · חַיָּלִים יְחַסְּנוּךְ · טְהוֹרִים יַטְעִימוּךְ · יְקָרִים

ול' והיו דראון לכל בשר (ישעי' סו כד), וכתיב כי ערוך מאתמול תפתה גם היא למלך הוכן העמיק הרחיב מדורתה אש ועצים הרבה נשמת ה' כנחל גפרית בוערה בה (שם ל לג), וזהו רשפי להב וכו'. נטעי נעמנים, תאר לישראל בישעי' י"ז י'. ואז אלים .... ברקים וגדודים וכו', כל אלה תארים למלאכים. ויאדירוך ויברכוך ויגדלוך וכו', כלם לשונות של שבח הם.

צופיהרען אונד אויסשפרעכען פאָן דער העללענשטראַפע, פאָן דער פלאַמ-
מענדען קלינגע דעס שווערטעס, דאַס זיך אומוואַנדט, פאָן דאַמפּפענדער
אונד פלאַממענדער גלוט, פאָן פייערהעערדע אונד שייטערהויפען. — דאַן
זינגען זיא דיר, וויא יענער זאַנגער אויף שושנים. — אויך דיא היילינגען
אירדישען הימעלסשאַר כאָרע, ווען זיא שויען ווערדען, דאַס דוא דיינע
זאָהנע, דיינע אייגנע האָסט זינדענלאָס געשפּראָכען, ווערדען זיא איינאַנדער
אַנשטוינען, אונד שטוינענד ווערדען אַללע ענגעלשאַרען אונד העערע
אויזרופען: „ווער גלייכט דיר, גאָטט, דער דוא פערגיבסט דען זאַמען
דיינער געטרייען אונד פערלייהסט דיא איטעטאַטען דער שפּראָסען
דיינער ליעבען (אבות) ?! הייל דעם פאָלקע, דעם עס זאָ ערגעהעט! הייל דעם
פאָלקע, דעססען גאָטט דער עוויגע איזט!" — היערויף שטיממען אַללע כאָרע
דעס הימעלס, פאָן פערשיעדנער געשטאַלט אונד מאַננינגפאַלטיגען נאַמען*)
איהרע געשטאַלטען ליעדער אַן אונד פרייזען דיך דרייםאַל הייליג!

---

*) היער קאָממען אים אָריגינאַל פערשיעדנע ביינאַמען פאָן ענגעלן
אונד ליעדערן פאָר, דיא וויר דער קירצע האַלבען אונטער איינער
הויפּטבענעננונג צוזאַממענגעפאַסט האַבען.

יְיַחֲדוּךָ· כַּבִּירִים יַכְתִּירוּךָ· לוֹהֲטִים יְלַבְּבוּךָ· מַלְאָכִים
יַמְלִיכוּךָ· נוֹגְנִים יְנַצְּחוּךָ· שְׂרָפִים יְסַלְּדוּךָ· עִירִין
יְעַלּוּךָ· פְּלָאִים יְפָאֲרוּךָ· צְבָאוֹת יְצַלְצְלוּךָ· קַלִּים
יַקְדִּישׁוּךָ· רְבָבוֹת יְרוֹמְמוּךָ· שִׁנְאַנִּים יְשַׁבְּחוּךָ·
תַּרְשִׁישִׁים יַתְמִידוּךָ· קְדֻשָּׁה מְשֻׁלָּשֶׁת:

כַּכָּתוּב וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר:

קו׳ י׳ קָדוֹשׁ י׳ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ח׳ כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה
אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

ק׳ אֵל בְּרוֹב עֵצוֹת תִּכֵּן אֶת רוּחַ· טֶרֶם בִּכְרוּב טָס וַיֵּדֶא עַל
כַּנְפֵי רוּחַ· גַּם פֶּלֶס וּמִשְׁקָל שָׂם לָרוּחַ· טֶרֶם דְּבָרוֹ
בִּזְרִיזוּת תַּעֲשֶׂה הָרוּחַ· הֲלֹא עַל סְעָרָה הֶעֱמִיד הָרוּחַ· טֶרֶם
וּמֵאוֹצָר יוֹצִיא אֶת הָרוּחַ· זֶה יָם הַגָּדוֹל יַטִּיל בּוֹ אֶת
הָרוּחַ· ח׳ טֶרֶם חֵל נוֹזְלִים יַעֲרִים הָרוּחַ· טַעַם יְפוֹצֵץ
אֵל וַיַּעֲמִיד הָרוּחַ· טֶרֶם יִזְּלוּ מַיִם יַשִּׁיב הָרוּחַ:

ק׳ לָכֵן כָּל לַיִל בְּיָדוֹ תַּפְקִד כָּל רוּחַ· טֶרֶם לְאֶצְלוֹ תָּשׁוּב
הָרוּחַ· מְרֻקָּם בְּצַלְמוֹ נָפַח בּוֹ נִשְׁמַת רוּחַ· טֶרֶם נְשָׁמָה

אל ברוב עצות וכו', עש"ה ישעי' מ' י"ג, מי תכן את רוח ה' ואיש עצתו יודיענו, וכמו שפי' הראב"ע בשם הגאון. טרם, עד לא. טס, מבואר לעיל דף כ"ב ב'. וידא, תהלים י"ח י"א. פלס וכו', עש"ה באיוב כ"ח כ"ה. דברו בזריזות וכו', עש"ה בתהלים קמ"ח ח'. הלא על סערה וכו', מבואר ע"פ מאמרם במס' חגיגה דף י"ב ב', אשר העתקתי בתפלת גשם דף פ"א א', וכן אית', במדרש תהלי' מזמור קל"ו. ומאוצר יוציא וכו', ל"ה בתהלים קל"ה ז', ע"ש פי' רש"י. זה ים הגדול וכו', ירמוז לבקיעת הים, כדכתיב ויולך ה' את הים ברוח קדים וגו' (שמות יד כא), וכתיב שם (ט"ו ח') וברוח אפיך נערמו מים נצבו כמו נד נוזלים וגו', וזהו חל נוזלים יערים. חול, ל' חל וחומה (איכה ב ח). טעם יפוצץ, גזרה יגזור אל על הרוח ויעמוד על פי דבורו. טעם, ל' ומני שים טעם (דניאל ג), ומטעם המלך (יונ' ג ז), והוציא הגזירה בל' יפוצץ, עש"ה הלא כה דברי כאש וכפטיש יפוצץ סלע (ירמי' כג כט). יזלו מים וכו', תהלי' קמ"ז י"ח. לכן כל ליל וכו', עש"ה בתהלי' ל"א ו'. לאצלו וכו', עש"ה קהלת י"ב ז'. מרוקם בצלמו, עש"ה נעשה אדם בצלמנו וע"ש ויפח באפיו נשמת חיים. טרם נשמה וכו'.

אֵלָיו תֵּאָסֵף עִם רוּחַ· סָלוּל גַּן נָטַע מִתְהַלֵּךְ לְרוּחַ· טֶרֶם עַל פְּנֵי גֵיא הֶעֱבִיר הָרוּחַ· פֶּן עֲבוּר מוֹרְדִים לֹא יָדוֹן רוּחַ· טֶרֶם צָרְחוּ סוּר וַיִּכְלוּ מֵרוּחַ· קֶדֶם כֹּל נִקְרָא אֱלֹהֵי הָרוּחַ· ס׳ טֶרֶם רִחֵף עַל פְּנֵי מַיִם רוּחַ· שִׁלְטוֹן לֹא שָׂם לְיָצִיר לִכְלֹא אֶת הָרוּחַ· טֶרֶם תִּנָּה מְנַגֵּן אָנָה אֵלֵךְ מֵרוּחַ:

קו״ס לָכֵן כָּל אֲשֶׁר בְּאַפָּיו נִשְׁמַת רוּחַ· אָכֵן בֶּאֱנוֹשׁ הִיא הָרוּחַ· יְסַלְּדוּ יְסַלְסְלוּ לָאֵל בּוֹרֵא רוּחַ· כְּחַיָּה וְאוֹפַן עֵת יָבוֹא בָם הָרוּחַ:

ס׳ כבודו מלא עולם משרתיו שואלי׳ זה לזה איה מקום כבודו לעמתם ברוך יאמרו:

קו״ס בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

ס׳ מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים:

מיוסד ע״פ תשר״ק.

ק׳ תָּמִיד תִּתְלוֹנֵן בְּיָדְךָ כָּל נֶפֶשׁ· שְׁגָגוֹת וּזְדוֹנוֹת לְךָ תּוֹדֶה הַנֶּפֶשׁ· רָצִיתָ לְהַמְצִיא כֹּפֶר לַנֶּפֶשׁ· קָדוֹשׁ לְבַעֲבוּר תְּבָרֶכְךָ כָּל נֶפֶשׁ· צוֹם אֶבְחָרֵהוּ קָרָאתָ עִנּוּי נֶפֶשׁ· פֶּשַׁע בְּלֹא דַעַת לֹא טוֹב לַנֶּפֶשׁ· עָמָל וְכָל פֹּעַל לֹא יִמָּלְאוּ נֶפֶשׁ· ס׳ סִכּוּךְ אֵבָרִים תְּמַלֵּא חַיַּת נֶפֶשׁ· נֶעְלָם מִכֹּל נַהַם יְצִיאַת הַנֶּפֶשׁ· מִיתָה מְמָרֶקֶת עָוֹן חַטַּאת נֶפֶשׁ:

עש״ה באיוב ל״ד י״ד. והמפרש נדחק מאוד בפרוש המאמר הזה, ואלו שם על לב כי לא נגזר מיתה על האדם כ״א אחר החטא ובשעה שנפח באפו נשמת חיים עדיין לא נגזר שיאסף אליו נפשו ורוחו, לא היה קשה לו מידי. סלול, ל׳ מסילה. על פני גיא, על פני הארץ, ועש״ה בראשי׳ ח׳ א׳. פן, אמר. עבור מורדים וכו׳, רומז לדור המבול, ועש״ה לא ידון רוחי (בראשי׳ ו ג), ועש״ה המה היו במורדי אור (איוב כד יג), ויאמרו לאל סור ממנו (שם כא יד), מרוח אפו יכלו (שם ד ט). טרם רחף וכו׳, עש״ה ורוח אלהים מרחפת על פני המים. שלטון וכו׳, עש״ה קהלת ח׳ ח׳. תנה, כ״כ בכל כ״י ועקר, ל׳ שם יתנו צדקות ה׳ (שופטי׳ ה יא). אכן באנוש וכו׳, ל״ה באיוב ל״ב ח׳. יסלדו יסלסלו, שניהם ל׳ שבח.

תמיד תתלונן, ל׳ לינה. פשע וכו׳, ל״ה במשלי י״ט ב׳. עמל וכו׳, עש״ה קהלת ו׳ ז׳. סכוך אברים וכו׳, עש״ה באיוב י׳ י׳. נעלם מכל, כ״כ בכ״י ועקר. נהם יציאת נפש, צעקת יציאת נשמה, כמו שאז״ל (יומא דף כ ב), ג׳ קולות הולכין

ק׳ לָכֵן בְּכָל צָרָה אֶשְׁפּוֹךְ לְךָ אֶת הַנֶּפֶשׁ · כְּצִפּוֹר מִפַּח לְמַלֵּט בָּנוּ נֶפֶשׁ · יַחַד כָּל הַנְּפָשׁוֹת לְךָ כְּאַחַת נֶפֶשׁ · טְהוֹרֶיךָ הֶחְדַּלְתָּ מִכָּל טְמֵא נֶפֶשׁ · חֶשְׁבּוֹן וָדִין בְּעֵת תֵּת כָּל נֶפֶשׁ · זַכָּה וּטְהוֹרָה בִּהְיוֹת הַנֶּפֶשׁ · וְשׁוּבִי לִמְנוּחָיְכִי תֹּאמַר לְנֶפֶשׁ · הֲלֹא בִּצְרוֹר הַחַיִּים תִּצְרַר הַנֶּפֶשׁ · דּוֹרְשֵׁי הֶגְיוֹן דַּת מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ · ק׳ גּוֹי וְנָכְרִי בְּהָעִיפָם נֶפֶשׁ · בְּכַף הַקֶּלַע תְּקַלַּע מֵהֶם הַנֶּפֶשׁ · אֵלֶיךָ יְיָ בְּאֹמֶן אֶשָּׂא אֶת הַנֶּפֶשׁ :

קו״ח לָכֵן בְּכָל לֵב וּבְכָל מְאוֹד וּבְכָל נֶפֶשׁ · אֲיַחֵד זִכְרְךָ תָּמִיד נֶשֶׁף וָשַׁחַר עַד אַשְׁלִים לְךָ אֶת הַנֶּפֶשׁ :

ק׳ ממקומו הוא יפן ברחמים ויחון עם המיחדים שמו ערב ובוקר בכל יום תמיד פעמים באהבה שמע אומרים.

קו״ח שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד :

ק׳ אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ · וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל חַי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים :

ק׳ אֵלֶיךָ וְעָדֶיךָ יָבֹא כָּל בָּשָׂר · תַּחַת כִּי מַעֲשֶׂיךָ לֹא כְּמַעֲשֵׂה בָשָׂר · בְּיָדְךָ תֶּאֱסוֹף רוּחַ כָּל בָּשָׂר · שֶׁאַתָּה הוּא אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר · גַּם לָרִמָּה הוּא רִבּוּי בָּשָׂר · רוֹעַ פֶּה הוּא הַמַּחֲטִיא בָּשָׂר · דּוֹר שֶׁטַּף כְּהִשְׁחִית וָעָשׂ זִמַּת בָּשָׂר · ק׳ קָצַפְתָּ וְנַמְתָּ בְּשַׁגַּם הוּא בָשָׂר · הֲלֹא בְּקָצְפְּךָ עַל חַטַּאת בָּשָׂר · צוּר זָכוֹר תִּזְכּוֹר כִּי הֵמָּה בָשָׂר :

ק׳ וּלְכֵן בְּיָדְךָ אֶפּוֹל וְלֹא בִּידֵי בָשָׂר · פְּקֻדַּת דִּינְךָ לֹא

מפ׳ .. ול׳ ועד סופו (ולא נתן לבריו׳ לשמוע), קול הנפש בשעת יציאתה מן הגוף וכו׳. ועיין בפרקי דר״א פ׳ ל״ד. כצפור מפח, ל״ה בתהלי׳ קכ״ד ג׳. טהוריך, יס״ל. בצרור החיי׳, ל״ס בש״א כ״ה כ״ט. בהעיפם, בשעת שיפריחו נפשם. נשף ושחר, ערב ובקר.

איך ועדיך, ל״ס בתהלי׳ ס״ה ג׳. גם לרמה וכו׳, כשאז״ל מרבה בשר מרבה רמה. רוע פה וכו׳, עש״ה בקהלת ה׳ ה׳. דור שטף, דור המבול שנשטף בעבור שהשחית דרכו, ואז״ל ברותחין קלקלו, וזהו ועש זמת בשר, והיינו זנות. ונמת, ואמרת. זכור תזכור וכו׳, עש״ה בתהלים ע״ח ל״ט. ולכן בידך, כ״ב בש״י ועקר, ולולי כן יחסר אות ו׳ מן

כְּדִינֵי בָשָׂר· זֶה אַתָּה הוּא אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר· עוֹרֵךְ וְנוֹתֵן לֶחֶם לְכָל בָּשָׂר· חַי לְכָל הַחַי קְרָאתָ בָּשָׂר· סִכַּכְתָּ גִּיד וְעֶצֶם וְאָרַגְתָּ עוֹר וּבָשָׂר· טְהוֹרָה תְּטַמֵּא כְּוִית בָּשָׂר· נָא לָכֵן אוֹי לְבָשָׂר מִפְּנֵי בָשָׂר· יְלֵיל צָרִים שְׁמַעְנוּ וְסָמַר בָּנוּ בָּשָׂר· ח׳ מֵעֶיךָ יֶהֱמוּ עַל כָּל בָּשָׂר· כְּבוֹד שֵׁם קָדְשְׁךָ יְבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר· לִמּוּד דָּתְךָ מַרְפֵּא לְכָל בָּשָׂר:

קו״ח לָכֵן לְעֵת תִּשְׁפּוֹךְ רוּחֲךָ עַל כָּל בָּשָׂר· גִּלּוּי כְּבוֹדְךָ יֵרָאֶה כָל בָּשָׂר· וּבְהַשְׁמִיעֲךָ שֵׁנִית יָהֵם כָּל בָּשָׂר:

ח׳ אחד הוא אלהינו הוא אבינו הוא מלכנו הוא מושיענו. והוא ישמיענו ברחמיו שנית לעיני כל חי להיות לכם לאלהים.

קו״ח אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

ק׳

אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵנוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

ע״ס א״ב.

אֵלֶיךָ תְּלוּיוֹת עֵינֵינוּ· יְיָ אֲדוֹנֵנוּ· בָּרוּךְ בְּמַקְהֲלוֹת עַמֶּךָ· מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: גְּאָלֵנוּ שֵׁנִית מִמְּעַנֵּינוּ· יְיָ אֲדוֹנֵנוּ· דָּר בִּשְׁמֵי מְרוֹמֶךָ· מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: הֵן לְךָ הֶאֱמַרְנוּ· יְיָ אֲדוֹנֵנוּ· וּמִי כְּעַם מְרוֹמְמֵי שִׁמְךָ· מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: זְכוֹר בְּרִית אֵתָנֵינוּ· יְיָ אֲדוֹנֵנוּ· חַי כִּי אֵין זָר עִמְּךָ· מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: טָהוֹר לְשִׁמְךָ קְנֵינוּ· יְיָ אֲדוֹנֵנוּ· יְחִידִי הַדָּן בְּעוֹלָמֶךָ· מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: כֹּחֲךָ יִגְדַּל מַלְכֵּנוּ· יְיָ

א״ת ב״ש. חי, תחר לחל יתברך. סככת וכו׳, עז״ה כחיוב י׳ י״ח. יליל, ל׳ ובתיהו יליל ישימון (דברים ל״ב י׳). וסמר, ל״ה בתהלים קי״ט ק״כ. למוד דתך מרפא, עז״ה במשלי ד׳ כ״ב. יהם, ישתוק, ל׳ הס כל בשר מלפני ה׳ (זכריה ב׳ י״ז).

אליך תלויות עינינו וכו׳, מבואר בסדר מנחה.

אֲדוֹנֵנוּ׃ לִבֵּנוּ רָחַשׁ לְרוֹמְמֶךָ׃ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ׃ מְנוּף בִּזְרוֹעַ גְּאַלְתָּנוּ׃ יְיָ אֲדוֹנֵנוּ׃ נְהַלֶּלְךָ כְּאֵלִי מְרוֹמֶךָ׃ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ׃ סְעָדֵנוּ וְסָמְכֵנוּ׃ יְיָ אֲדוֹנֵנוּ׃ עֲנֵנוּ וְנוֹדֶה לְשִׁמְךָ׃ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ׃ פְּדֵנוּ וְחָנֵּנוּ׃ יְיָ אֲדוֹנֵנוּ׃ צוּר עוֹלָמִים שִׁמְךָ׃ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ׃ קוֹמְמֵנוּ וַהֲקִימֵנוּ׃ יְיָ אֲדוֹנֵנוּ׃ ס׳ רַחֲמֶיךָ יְקַדְּמוּ וַעֲמֶּךָ׃ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ׃ שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנֵנוּ׃ יְיָ אֲדוֹנֵנוּ׃ תִּתְרוֹמַם מִנְּשׂוּאֵי רַחֲמֶךָ׃ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ׃

קו״ס שִׁמְךָ אֵל לְבַבְנוּ׃ יְחוּדְךָ יַחַד הִנְעַמְנוּ׃

ס׳ אדיר אדירנו יי אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ. והיה יי למלך על כל הארץ. ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד:

ס׳ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר:

קו״ס יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ס׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה:

בגלות אשכנז אין אומרים חמול.

חֲמוֹל עַל מַעֲשֶׂיךָ. וְתִשְׂמַח בְּמַעֲשֶׂיךָ. וְיֹאמְרוּ לְךָ חוֹסֶיךָ. בְּצַדֶּקְךָ עֲמוּסֶיךָ. תֻּקְדַּשׁ אָדוֹן עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ:

*) כִּי מַקְדִּישֶׁיךָ בִּקְדֻשָּׁתְךָ (נ״א כְּעֶרְכְּךָ) קִדַּשְׁתָּ׃ נָאֶה לְקָדוֹשׁ פְּאֵר מִקְּדוֹשִׁים׃ בְּאֵין מֵלִיץ יֹשֶׁר׃

---

*) כי מקדישיך וכו׳, מנוסל נקדושת ר״ה.

מול מגיד פשע· תגיד ליעקב דבר חק ומשפט· וצדקנו במשפט המלך המשפט: עוד יזכר לנו אהבת איתן אדוננו· ובבן הנעקד ישבית מדיננו· ובזכות התם יוציא איום (נ״א היום) לצדק דיננו· כי קדוש היום לאדוננו: ובכן יתקדש שמך יי אלהינו על ישראל עמך· ועל ירושלים עירך· ועל ציון משכן כבודך· ועל מלכות בית דוד משיחך· ועל מכונך והיכלך:

ע״ס א״ב.

ח׳ האדיר בשמי עליות· ק׳ הבוחן סרעף וכליות: ח׳ הגד מראשית אותיות· ק׳ הדן בצדק בריות: ח׳ ההיה קדם לכל היות· ק׳ הוה ועתיד להיות: ח׳ הזן ומכין לכל מחיות· ק׳ החונה על ארבע חיות: ח׳ הטפח גבהי תלוליות· ק׳ היסד רקועה על מיות: ח׳ הכונן מישרים וזכיות· ק׳ הלחש עמו מאזין בשעיות: ח׳ המכנס נדחי גליות· ק׳ הנפוצים מקבץ מארבע זויות· ח׳ הסוכת פלל פיות· ק׳ העונה לקראיו מתחתיות: ח׳ הפודה נפש עבדיו משאיות· ק׳ הצור צדיק ורב עליליות: ח׳ נקול הקורא

למי

האדיר וכו׳, עש״ה בתהלים כ״ג ד׳. הבוחן, עש״ה תהלים ז׳ י׳. סרעף, כנוי למחשבות הלב, כדכתיב ברוב שרעפי בקרבי (תהלים צד), בחנני ודע שרעפי (שם קלט). הגד, המגיד, והוא עש״ה ישעיה מ״ו י׳ ומ״ד ז׳. הוֶה ועתיד להיות, כן כתוב בכתב יד של י״א ונכון הוא, כי לאות ו׳ אחר אות ה׳ אנו צריכין. הטפח, ל׳ וימיני טפחה שמים (שם מ״ח י״ג). גבהי תלוליות, גבהי שמים התלולים והגבוהים. היסד רקועה, עש״ה בתהלים קל״ו ו׳. הכונן מישרי׳, תהלים כ״ט ד׳. בשעיות, ל׳ וישע ה׳ אל הבל. הסוכת, השומע, משאיות,

משממה

לְמֵי הַיָּם וּשְׁפָכָם בְּדָכְיוֹת׃ קו״ה הָרָם וְנִשָּׂא בְּכֶם שְׁבִיבִיּוֹת׃ הַשּׁוֹכֵן בְּשֶׁקֶט חֲצוּבֵי שַׁלְהֲבִיּוֹת׃ הַתּוֹמֵךְ מְחַלָּיו וְעֵינֵיהֶם לוֹ תְלוּיוֹת׃

ע״ס תשר״ק.

ק׳ הַתִּכֵּן מִתַּחַת זְרוֹעוֹת עוֹלָם׃ ק׳ הַשָּׂר כֹּל וּמֶנּוּ לֹא נֶעֱלָם׃ ק׳ הָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַתֵּל מַחֲלָם׃ ק׳ הַקּוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ וּמְכַלְכְּלָם׃ ק׳ הַצָּר בְּיָהּ עוֹלָמִים וְסוֹבְלָם׃ ק׳ הַפּוֹשֵׁט יָד לַשָּׁבִים וּמְקַבְּלָם׃ ק׳ הָעוֹזֵר לַשָּׂמִים בּוֹ כִּסְלָם׃ ק׳ הַסּוֹלֶה שׁוֹגִים נוֹשְׂאֵי עֵץ פִּסְלָם׃ ק׳ הַנּוֹתֵן בְּעַזִּים נְתִיבָה לְהַסְלִילָם׃ ק׳ הַמֵּכִין מָאוֹר וָשֶׁמֶשׁ בְּמַסְלוּלָם׃ ק׳ הַלְּבוּשׁוֹ כַּשֶּׁלֶג לְבָנָיו לְהַלְבִּין מַעֲלָם׃ ק׳ הַכְּצֶמֶר נָקִי שְׂעָרוֹ לְנַקּוֹת גְּעוֹלָם׃ ק׳ הַיָּשָׁר וּמְלַמֵּד פּוֹשְׁעִים לְהוֹעִילָם׃ ק׳ הַטּוֹב וּמוֹרֶה חַטָּאִים דֶּרֶךְ לְהַשְׂכִּילָם׃ ק׳ הַחוֹבֵשׁ אֶרֶךְ עֲמוּסָיו לְהַתְעִילָם׃ ק׳ הַזּוֹכֵר בְּרִית רִאשׁוֹנִים מִלְּגָעֳלָם׃ ק׳ הַוְּכַח עַוָּיָם מַצְלִיל מִשְּׁאוֹן לְהַעֲלָם׃ ק׳ הַהִצִּיב גְּבוּלוֹת עַמִּים לְמִסְפָּרָם לְעָלְמָם׃ חזן בקול הַדּוֹדָם וְחוֹשְׁקָם בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחֶמְלָתוֹ הוּא גְּאָלָם׃

משמשם ומורכן. בדכיות, ל׳ ישאו נהרות דכים (תהלי׳ צג ג) והוא עפ״ה בעמוס ה׳ ח׳. שביביות, ל׳ שביב אש. חצובי שלהביות, כנוי למלאכים הנבראים משלהבת אש.

התכן מתחת וכו׳, עפ״ה ומתחת זרועות עולם (דברי׳ לג כז), וכמו שאז״ל, העולם כלו תלוי בזרועו של הקב״ה. השר, הרואה. ומחתל, ומחבש. הצר ביה, עפ״ה בישעיה כ״ו ד׳. לשמים בו כסלם, תהלי׳ ע״ח ז׳. הסולה שוגים, שם קי״ט קי״ח. בעזים, במים עזים, ל״ה בישעיה מ״ג ט״ז. הלבושו כשלג, דניאל ז׳ ט׳. לבניו, לישראל הוא לובש לבוש לבן להלבין חטא ומעל שלהם. החובש ארך עמוסיו, המביא רפואה לעמוסיו היינו ישראל. להתעילם, לרפאותם. הוכח עוויים וכו׳, שעורו, המצליל וכח עווים, וטעמו הוכחת עוינם, כלו׳ עוונם הברור הוא מצליל במצולות ים כדי להעלותם מבור שאון והיינו גיהנם. וְכַח. שם הפעל, נגזר מן לכו נא ונוכחה (ישעי׳ א). ההציב וכו׳, עפ״ה בדברי׳ ל״ב ח׳. הדודם, האוהבם. באהבתו ובחמלתו וכו׳, עפ״ה באהבתו ובחמלתו הוא גאלם

ק׳ס הַגּוֹנְנָם וּמַצִּילָם לְנַטְּלָם וּלְנַשְּׂאָם כִּימֵי עוֹלָם · הַבּוֹרְאָם בְּרִיָּה חֲדָשָׁה עוֹשָׂם וּבוֹעֲלָם · הָאוֹמֵר חַי אָנֹכִי לְעֹלָם:

פוסד ע״פ א״ת ב״ש.

פ׳ הָאֹמֵן כְּפֵי שְׁחָקִים וְהִקְצִיבָם · ק׳ הַתִּכְּנָם בַּזֶּרֶת וְעִם רֶגֶב הִשְׁלִיבָם: פ׳ הַבּוֹרֵא קְצוֹת הָאָרֶץ וְהִרְחִיבָם · ק׳ הַשָּׁת מְמַדָּם וְעַמּוּדֵי מַחְצָבָם: פ׳ הַגּוֹלֵל אוֹר וְחֹשֶׁךְ בִּנְתִיבוֹת קַוָּם · ק׳ הָרוֹגַע יַמִּים וּמָחַץ רְהָבָם: פ׳ הַדִּכְּאָם לְמָקוֹם יָסַד וְחוֹל הִסְבִּיבָם · ק׳ הַקִּוָּם וְכִנְּסָם כַּנֵּד וְהֶעֱמִיק מִקְוָם: פ׳ הַהִשְׁרִיצָם תַּנִּינִים וָעַיִט וְדָגָה הִרְבָּם · ק׳ הַצָּו וּמֵכִין לָמוֹ צֵיד אִבָּם: פ׳ הַוִּתֵּק הָרִים וּגְבָעוֹת וְהִצְמִיחַ תְּנוּבָם · ק׳ הַפּוֹעֵל יְצוּרִים וְחַיּוֹת לִרְעוֹת טוּבָם: פ׳ הַזִּמֵּן כָּל גְּבוּלוֹת אֶרֶץ וְהִצִּיבָם · ק׳ הָעִתּוֹתֵי קַיִץ וָחֹרֶף הִקִּיפָם וְהִסְבִּיבָם: פ׳ הַחוֹכָיו מְאַשֵּׁר מַשְׁלִיכֵי עָלָיו יְהָבָם · ק׳ הַסּוֹמְכָם לְשַׂבְּעָם בְּצַחְצָחוֹת בְּלִי לְהַרְעִיבָם: פ׳ הַטֶּרֶף נָתַן לִירֵאָיו מְעוֹנִי לְשַׂגְּבָם · ק׳ הַנּוֹתֵן יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ בְּעִתָּם לְהַרְבִּיבָם:

ויטלם וינשאם כל ימי עולם (ישעי׳ סג ט). הבוראם בריה חדשה וכו׳, כדאי׳ בילקוט פ׳ פינחס, אמר הקב״ה מכיון שנכנסתם לפני בדין ביום זה (בר״ה) ויצאתם זכאי, מעלה אני עליכם כאילו היום נעשיתם, כאילו היום בראתי אתכם ברי׳ חדשה וכו׳. עושם ובועלם, ישעיה נ״ד ה׳. האומר חי אנכי לעולם, דברים ל״ב מ׳.

האמן, ל׳ אומנות. כפי שחקים, השמים עשוים כפה. והקצינם, נתן להם קצה ועדה. התכנם וכו׳, עש״ה ושמים בזרת תכן (ישעי׳ מ יב). ועם רגב, עם הארץ. השליבם, ל׳ משולבות אשה אל אחותה (שמות כו יז). השת ממדם, עש״ה מי שם ממדיה (איוב לח ה). ועמודי מחצבם, עש״ה משלי ט׳ א׳. קום, עש״ה בכל הארץ יצא קום (תהלים יט ה), הרוגע ימים, ל״ה בישעי׳ נ״א ט״ו. ומחץ רהבם, עש״ה ובתבונתו מחץ רהב (איוב כו יב), ואמרו ז״ל שר של ים רהב שמו. הדכאם, הבוכשם. למקום יסד, לשון הכתוב בתהלים ק״ד ח׳. וחול הסביבם, ל״ה ירמי׳ ה׳ כ״ב. הקום, ל׳ יקוו המים. ההשריצם, ישרצו המים, וכתיב ויברא אלהים את התנינים הגדולים. הַצָּו, כ״ה בכ״י ושוא לשון צווי. ציד אבם, ציד מאכלם. הויתק, ל׳ ותוק. הפועל יצורים, כ״ה בכל כ״י וד״י, וטעמו שברא יצורים וחיות לרעות טובם של הרים וגבעות. והציבם, תהלי׳ ע״ד י״ז. החוכיו, המקוים לו. מאשר, ל׳ אושר. יהבם, משאם, ל׳ השלך על ה׳ יהבך. לשבעם

ח׳ הַיִּמֵּן סְלִיחָה לַשּׁוֹבָבִים לַהֲשִׁיבָם· קו״ח הַמְטַהֲרָם בִּזְרִיקַת טְהוֹרִים בְּצִלּוֹ לְהוֹשִׁיבָם· הַכּוֹנֵן כִּסְאוֹ לַמִּשְׁפָּט לְאֻמִּים לְיַשְּׁבָם· לָכֵן בְּמָלְכוֹ יִשְׂמְחוּ אִיִּים רַבִּים בְּהִתְיַשְּׁבָם:

ח׳ וּבְכֵן מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה כִּי בְכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאֵין כָּמוֹךָ:

ע״ס א״ב כמול. ח׳ וּבְכֵן מִי:

ח׳ מִי אַדִּיר אַפְסֶךָ· ק׳ מִי בָרוּךְ בִּלְתֶּךָ: ח׳ מִי גִבּוֹר כְּגִילֶךָ· ק׳ מִי דָגוּל כִּדְמוּתֶךָ: ח׳ מִי הָדוּר כְּהִלּוּלֶיךָ· ק׳ מִי וַדַּאי כְּוַעוּדֶךָ: ח׳ מִי זַכַּאי זוּלָתֶךָ· ק׳ מִי חָסִין חִלּוּפֶךָ: ח׳ מִי טָהוֹר כְּטַכְסִיסֶיךָ· ק׳ מִי יָרוּא כְּיִחוּדֶךָ: ח׳ מִי כוֹבֵשׁ כִּבְמִירָתֶךָ· ק׳ מִי לוֹבֵשׁ כִּלְבָנֶךָ: ח׳ מִי מָרוֹם מִלְּבַדֶּךָ· ק׳ מִי נָכוֹן נָבְהֶךָ: ח׳ מִי סוֹאֵן כִּסְאָתֶךָ· ק׳ מִי עֵץ בַּעֲלִילוֹתֶיךָ: ח׳ מִי פוֹעֵל כִּפְלָאֶךָ· ק׳ מִי צוֹאֵל כְּצִנָּתֶךָ:

ח׳ בקול מִי קִנֵּץ קְדֻשָּׁתֶךָ· קו״ח מִי רִוָּה רִנּוּנוֹתֶיךָ· מִי שָׁמַע שִׁירוֹתֶיךָ· מִי תִמֵּם תִּפְאַרְתֶּךָ:

בלחלחות, ל״ה בישעי׳ כ״ח י״א. הימן, הזומן.

ובכן מי לא יראך וגו׳, פסוק הוא בירמיה י׳ ז׳ ועליו בנו כל הפיוטים הבאים. והקהלות הסירו מהם כמה חרוזים בעבור המחלוקת.

מי אדיר אפסך, זולתך. כגילך, כדמותך, ל׳ הילדים אשר כגילכם (דניאל א י). דגול, ל׳ דגול מרבבה (שיר ה י). חלופך, תמורתך. כטכסיסך, טכסים מלכות שלך. כבמירתך, ל׳ כי נכמרו רחמיו. כלבנך, כלבוש לבן שלך, והוא עפ״ה דניאל ז׳ ט׳. סואן כסאתך, ל׳ סאה ומדה (ישעיה ט ד), וטעמו מי מודד לכל איש כמפעלו כמוך? עץ, ל׳ עצה, ועפ״ה גדול העצה ורב העליליה (ירמיה לב יט). צואל, פעל נגזר מן יסוכוהו צאלים צללו (איוב מ כב), וטעמו מגין ומצל. כצנתך, ל׳ צנה וסוחרה אמתו (תהלי׳ צא ד), והיא כלי ההגנה. קנץ, ל׳ אשים קנצי למלין (איוב יח ב), והוא כמו קץ, וטעמו מי יגיע לקץ ולסוף קדושתך. מי רוה, ל׳ רויה ושביעה, והוא בענין מי ימלל גבורות ה׳ ישמיע כל תהלתו, וזהו מי שמע שירותך, וכן מי תמם תפארתך, כלומר מי יוכל לתמם ולהשלים תפארתך?

ע"פ א"ת ב"ש. ח' וּבְכֵן מִי לֹא:

ח' לֹא אֹמֶר אָמַרְתָּ וְנָפַל דָּבָר· ק' תָּמִיד תְּהִלָּתְךָ בְּפִי כָל תְּדַבֵּר: ח' לֹא בְקַשְׁוּנִי תֹהוּ הָיָה נֶאֱמָן· ק' שִׁמְךָ מִגְדַּל עֹז לָרָצִים לְעַמֶּךָ: ח' לֹא גְּבוּל שַׂמְתָּ וּפָרְצוּ אַדִּירִים· ק' רַבִּים וְגוֹעֲשִׁים וְלִשְׁבִירַת חֻקֶּיךָ נִגְרָרִים: ח' לֹא דָבָר רֵק עֲשׂוֹת מִשְׁמַרְתֶּךָ· ק' קַיָּם סֶלָה וָעֶד קוֹשֶׁט אִמְרָתֶךָ: ח' לֹא הָגִיתָ לִמְחוֹת שֵׁם דְּבֵקֶיךָ· ק' צָמְאָה נַפְשָׁם לִנְעִימַת יְמִין חִבּוּקֶךָ: ח' לֹא וִתַּרְתָּ לִשְׁפִיכַת דַּם חֲסִידֶךָ· ק' פְּקֻדַּת שָׁלוֹם הִבְטַחְתָּ לְיוֹדְעֵי סוֹדֶךָ: ח' לֹא זִלְזַלְתָּ מַאֲמָרֶיךָ כֶּאֱנוֹשׁ לְכַזֵּב· ק' עֵדוּת דְּבָרְךָ בַּשָּׁמַיִם נִצָּב מֵהִכָּזֵב: ח' לֹא חָפֵץ רֶשַׁע אַתָּה מֵעוֹלָם· ק' סִתְרְךָ מָנוֹס לָלוּן עַם עוֹלָם: ח' לֹא טוֹב פַּצְתָּ הֱיוֹת לְבַד· ק' נָאוֹר כִּי לְךָ הַשֶּׂגֶב יְלֻבָּד: ח' בקול לֹא יֹשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לְכָל גּוֹי הוֹדַעְתָּ· קו"ח מְחִיַּת פֶּשַׁע לְעַם זוּ יָדָעְתָּ· לֹא כַחֲטָאֵינוּ תַּעַשׂ לוֹבֵשׁ צְדָקָה· לַחֲשֵׁנוּ הַיּוֹם תִּשַׁע כְּתִמּוּר דַּקָּה (מִן הַדַּקָּה):

לא אומר וכו'. עש"ה ביהושע כ"א מ"ג. לא בקשוני, עש"ה בישעיה מ"ה י"ט. שמך, עש"ה במשלי י"ח י'. לא גבול, עש"ה בירמי' ה' כ"ב. אדירים, משברי ים. רבים, מתגדלים. וגועשים, ורועשים. ולשבירת חקיך נגררים, טעמו מי הים נגררים על גבול השבירה אשר חקקת להם ושם ינוחו כי לא יוכלו לעבור. לא דבר, עש"ה בדברים ל"ב מ"ז. קים סלה וכו', שעורו, קושט ואמתת אמרתך קים סלה ולעולם ועד, והוא עש"ה משלי כ"ב כ"א. לא הגית, לא אמרת, וכדכתיב ולא דבר ה' למחות את שם ישראל (מ"ב יד כז). ימין חבוקך, ל' וימינו תחבקני (שיר ב ו). לא ותרת, עש"ה ביואל ד' כ"א. פקודת שלום, עש"ה בישעי' ס' י"ז. לא זלזלת וכו', עש"ה במדבר כ"ג כ"ג. עדות וכו', עש"ה בתהלי' קי"ט פ"ט. לא חפץ וכו', עש"ה שם ה' ה'. עם עולם, ישראל, עש"ה בישעיה מ"ד ז'. לא טוב וכו', עש"ה בראשית ב' י"ח, וע"ש פי' רש"י ז"ל. השגב ילובד, עש"ה ונשגב ה' לבדו ביום ההוא (ישעי' ב יא), כי נשגב שמו לבדו (תהלי' קמח יג), וטעמו השגבת האחדות נאה לו לבדו ולא לשום ברי'. לא יושר, עש"ה בתהלים קמ"ז כ'. לחשנו, תפלתנו. תישע, תקבל. כתמור דקה מן הדקה, כתמרת עשן הקטרת של יוה"כ שהיתה דקה מן הדקה. ודע שבכ"י ליתא מן הדקה ועקר.

מיוסד ע"פ א"ב. ח' וּבְכֵן מִי לֹא יִרָאֲךָ:

ח' יִרָאֲךָ אָדוֹן כֹּל פֹּעַל לְמַעַנְךָ פָּעָלְתָּ · ק' בְּכֹחַ מַעֲשֶׂיךָ גָּדַלְתָּ וּמְאֹד נִתְעַלֵּיתָ: ח' יִרָאֲךָ גָּבֹהַּ כָּל אֲשֶׁר תַּחְתֶּךָ · ק' דָּגוּל בִּמְרוֹמֵי רָמִים הוֹד תַּהֲנוּתֶךָ: ח' יִרָאֲךָ הֲמוֹן עִירִין הַצָּגִים סְבִיבֶךָ · ק' וַיַּנְעִימוּ שִׁיר בְּהִתְחַדְּשָׁם בִּנְהַר שְׁבִיבֶךָ: ח' יִרָאֲךָ זֹהַר זִקִּים וְגַלְגַּלֵּי רַעְמֶךָ · ק' חֵי הַצּוּרִים נִתְּצוּ מִפְּנֵי זַעְמֶךָ: ח' יִרָאֲךָ טִיף (נ"א טִים) בְּרָקִים הַמַּבְרִיקִים לְדַעְתֶּךָ · ק' יֹאמְרוּ הִנֵּנוּ בְּהִשְׁתַּלְּחָם עֲשׂוֹת מִשְׁמַעְתֶּךָ: ח' יִרָאֲךָ כְּרוּב וְאוֹפַן וְאַלְפֵי שִׁנְאַנֶּיךָ · ק' לַהַב חֲנִית וְאוֹר חִצֵּי שְׁנוּנֶיךָ: ח' יִרָאֲךָ מְלוֹן כִּפָּה וּדְבוּקַת רְגָבֶיךָ · ק' נָסִים מִגַּעֲרָתְךָ זִיב מַשַּׁק גְּבֶיךָ: ח' יִרָאֲךָ סֶגֶל חֶבְלְךָ וְנַחֲלַת שִׁפְרָתֶךָ · ק' עַמְּךָ בְּבַר לֵבָב יִכּוֹן לִקְרָאתֶךָ: ח' יִרָאֲךָ פָּקִיד וְשַׂר וְכָל שׁוֹפֵט · ק' צֹאן יָדְךָ הַיּוֹם בְּהִשָּׁפֵט: חזן בקול יִרָאֲךָ קָנוּי וְקוֹנוֹ עוֹצֵר וְלִגְיוֹנוֹ · קו"ח רוֹבֶה וְעַלְמָה הַלָּשׁ וְתוֹפֵשׂ פִּגְיוֹנוֹ: יִרָאֲךָ שֹׁכֵן נָפוֹת וְכָל פְּלָכִים · תִּתְרוֹמַם לָעַד מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים:

יראך אדון וכו', טעמו את' האדון יראך כל פעל אשר פעלת למענך, ל' פעל פעלת בימיהם (תהלי' מד ב), וע"ה כל פעל ה' למענהו (משלי טז ד). עירין, מלאכים. הצגים, העומדים. בנהר שביבך, בנהר דינור. זקים, ניצוצי'. חי הצורים, ל"ה בנחום א' ו', לפני זעמו מי יעמוד חמתו נתכה כאש והצורי' נתצו ממנו. טיף ברקי', וי"ג טים, וכן מסתבר, והטעם בריחת ועופפו' ברקים המבריקים לדעתך, כדכתיב התשלח ברקים וילכו ויאמרו לך הננו (איו' לח לה), וזהו יאמרו הננו וכו'. להב וכו', כולם תארים וכנויים למלאכים. מלון כיפה, תאר לשמים העשויים ככיפה המאהילה ללון תחתיה. ודבוקת רגביך, תאר לארץ, עש"ה איוב ל"ח ל"ח. נסים וכו', טעמו מי הים נסים מגערתך, כדכתיב מן גערתך ינוסון (תהלי' קד ז), וע"ש פירש"י. זיב, ל' זיבת וקלות המים. משק גביך, תאר לים, כדכתיב כמשק גבים שוקק בו (ישעי' לג ד) וע"ש פי' רש"י. סגל חבלך וכו', ישראל עם סגולתו חבלו ונחלה יפה שלו. עוצר, ראש העם, כמו זה יעצר בעמי (ש"א ט יז). ולגיונו (Legion), חיל שלו. רובה ועלמה, נער ונערה. פגיונו, סכין וחרב שלו, והל' ידוע בתלמוד, וכן בל' רומי *pugio*. שכן נפות וכל פלכים, השוכן במחוז וכל מדינה, ל' ובנפות דור (יהושע יא ב), ול' שר חצי פלך ירושלים (נחמי' ג' ט').

ח' וּבְכֵן מִי לֹא יְרָאֲךָ מֶלֶךְ:

מיוסד ע"פ תשר"ק.

ח' מלך תר כל סתרי גנזים. ק' שמך יתפאר נצח חכם הרזים: ח' מלך רבותי רכב מחנות קדושיך. ק' קרוביך יאמרו נורא אלהים ממקדשיך: ח' מלך צר לכבודו כל יצורים. ק' פליאת מעשיך יודעים כאישון נצורים: ח' מלך עזוז וגבור לעד יתהלל. ק' סלה מלך הכבוד גדול ומהלל: ח' מלך נורא תהלתו מלאה הארץ. ק' מרום וקדוש נורא למלכי ארץ: ח' מלך לגדלתו אין חקר וקצבה. ק' כבוד בהיכלו תבשר צבא נצבא: ח' מלך ימינו תרום ידו רמעז. ק' טהורים יאדירו טוב יי למעוז: ח' מלך חסין יה נאדר בקדש. ק' זכים ישתחוו ליי בהדרת קדש: ח' מלך ואמת יי לעולם הללויה. ק' הלול עשור כל הנשמה תהלל יה: חזן כקול מלך דובר צדק מגיד מישרים. קו"ח גזרותיו תורות אמת ומשפטים ישרים: מלך ברוך בפי כל גויה. אדרת תפארתו ברום ובתחת חויה:

אין פֿפֿר"ס ווירד פֿאָלגענדעו, ביז בועדם ינאמון, ניכט געזאגט.

ח' וּבְכֵן מִי לֹא יְרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם:

מלך תר, ל' אשר תרו אותה (במדבר יג לב). חכם הרזים, חכם הסודות. רבותי רכב וכו', ע"ה בתהלים ס"ח י"ח. צר לכבודו וכו', יצר כל יצורים לכבודו, כדכתיב בישעיה מ"ג ז'. פליאת מעשיו וכו', כ"ב בכ"י ועקר, וטעמו לישראל הבחורים כאישון עינו ויודעים פליאת מעשיו, כדכתי' יודיע דרכיו למשה לבני ישראל עלילותיו (תהלים קג ז). מלך עזוז .... סלה מלך הכבוד וכו', ל"ה בתהלים כ"ד ח' ע' י'. מלך נורא וכו', ל"ה בחבקוק ג' ג'. צבא נצבא, ישראל צבאות ה'. ימינו תרום וכו', ל"ה בתהלים פ"ט י"ד. טוב ה' למעוז, בנחום א' ז'. חסין יה וכו', ל"ה תהלים פ"ט ט'. ואמת וכו', שם קי"ז. הלול עשור, בנבל עשור (תהלים לג ב). כל הנשמה וכו', סוף תהלים. דובר וכו', ל"ה בישעיה מ"ה י"ט. כל גויה, כל בשר. ברום ובתחת, במעלה ובמטה. חווי', ל' יחוה דעת (תהלים יט ג).

הגוים אפס וכו', ישעיה מ' י"ז. בחוניך, תאר לישראל, וכן דבקיך ותיקיך

הַגּוֹיִם, אֶפֶס וָתֹהוּ נֶגְדְּךָ נֶחְשָׁבִים:
בְּחוּנֶיךָ כְּדוּדִים וְעִמָּם לֹא נֶחֱשָׁבִים:
דְּבֵקֶיךָ דְּבוּקִים בֵּאלֹהִים חַיִּים:
וָתִיקֶיךָ בְּהַשְׁכֵּם וְהַעֲרֵב יִחוּדְךָ פּוֹרְשִׂים:
חֲרֵדֵי דְבָרֶיךָ בְּיִרְאָה לְעָבְדְּךָ מוּכָנִים:
יְרוּעִים כּוֹרְעִים לְךָ בְּפִקּוּק חֲלָיוֹתָם:
לְקוּחֶיךָ בְּחֶבְיוֹן עֻזְּךָ יָשִׂימוּ כִסְלָם:
נְשׂוּאֶיךָ מְשַׁקְּצִים יִחוּם עֶרְוָה וְזִמָּה:
עַמְּךָ מְעִידִים אֲדֹנוּתְךָ אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים:
צְבָאֶיךָ קָדוֹשׁ אַתָּה יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹתָם:
רֵעֶיךָ בְּשְׁעָנִים בְּךָ מְלַמֵּד לְהוֹעִיל:
תְּמִימֶיךָ אֹמֶן אֱמוּנָתְךָ בְּוַעֲדָם יְנָאֲמוּן:

כאן מתחילים בפפר"מ.

ח׳ וּבְכֵן מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי:

מיוסד ע״פ תשר״ק.

ח׳ כִּי תוֹדָה יִתְּנוּ לְךָ שָׁבִים. ק׳ שׁוֹפְכִים לֵב נָכְחֲךָ מִיַּד נִקְשָׁבִים: ח׳ כִּי רָם אַתָּה לְכָל לְרֹאשׁ מִתְנַשֵּׂא. ק׳ קָדוֹשׁ תְּהִלּוֹת שִׁמְךָ עָוֹן נוֹשֵׂא: ח׳ כִּי צִדְקוֹתֶיךָ כְּהַרְרֵי אֵל מוּפְרָעִים. ק׳ פְּרִי נוֹשְׂאִים מִהְיוֹת תְּנוּב וּזְרָעִים: ח׳ כִּי עִמְּךָ הַחֶסֶד וְהַסְּלִיחָה לְהִוָּרֵא. ק׳ סָלוּל חַיֵּי עַד לְחַטָּאִים תּוֹרֶה: ח׳ כִּי גָבֵהַּ לְבָב וְשָׁפָל תִּרְאֶה. ק׳ מִדָּתְךָ לֹא כְּבָשָׂר לָעֵינַיִם

ותבריהם הנאים כולם כנויים לישראל. בדודים וכו', עש"ה במדבר כ"ג י"ג. דבקיך וכו', עש"ה דברים ד' ד'. ותיקיך, חסידיך. פורשים, ל' הפורס על שמע, ואם כוונתו בש' הוא ל' פרישה. חרדי וכו', עש"ה בישעיה ס"ו ה'. לקוחיך, עש"ה שמו' ו' ז'. בחביון עוזך, ל"ה חבקוק ג' ד', ישימו כסלם, ל"ה בתהלים ע"ח ז'. נשואיך, עש"ה בישעי' מ"ו ג'. משקצים וכו', ככתוב בפרשת הערוה ולא תשקצו וגו'. יחום, ל' ובחטא יחמתני אמי (תהלים נא ז). בנאיך, ישראל בנאותך. אומן אמונתך, אמתת אמונתך, ל' אמונה אומן (ישעי' כה א). בועדם, בבית ועד שלהם. יגאמון, ידברו ויגידו.

כי תודה, ל' הודיה, וטעמו כאשר יתנו השבים תודה לך ושופכים לבם נכחך, מיד הם נקשבים. מפורעי', מגולים. כי עמך. תהלי' ק"ל ד'. סלול, מסלול ודרך. תורה, בדכתיב על בן יורה חטאים בדרך (תהלי' כה ח). כי גבה וכו', ככתוב

יִרְאֶה: ח' כִּי לְמַבָּטְךָ כָּל פֹּעַל סָקוּר· ק' כָּמוּס וְגַם סָתוּם אִתְּךָ הָקוּר: ח' כִּי יָדְךָ פְּשׁוּטָה תּוֹהִים לְקַבֵּל· ק' טֶרֶם יִקְרָא נַעֲנֶה לְךָ קוֹבֵל: ח' כִּי חַסְדְּךָ גָּדוֹל מֵעַל חֲזָקִים· ק' זוֹרְעֵי לִצְדָקָה לְפִי קָצוּר זְקוּקִים: ח' כִּי וְעֹז מַלְכוּתְךָ אָהֵב מִשְׁפָּט· ק' הַעַל כֵּן נִקְרֵאתָ אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט:

חזן בקול כִּי דַרְכְּךָ לְשַׁתֵּף רַחֲמִים בְּדִינֶךָ· קהל וחזן גָּדוֹל בִּשְׁתֵּי הַמִּדּוֹת הִטְבַּעְתָּ אֲדָנֶיךָ: כִּי בְּהִכָּנַע עַל הָרָעָה תִּנָּחֵם· אַפְּךָ תָּשׁוּב אֲנוּפֵי קִצְפְּךָ לְנַחֵם:

ח' וּבְכֵן מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ:

מיוסד ע"פ א"ת ב"ש.

ח' לְךָ אֶדֶר נָאֶה מִכָּל פֶּה· ק' כִּי תְהִלָּתְךָ רַחוּם אַף כּוֹפֶה: ח' לְךָ בִּגְרוֹן חֲסִידִים רוֹן יִתְאַמָּר· ק' כִּי שׁוֹעַ לֹא נִכַּר בְּךָ נֶאֱמָר: ח' לְךָ גֵּאוּת יִתְלַבָּשׁ וָעֹז יִתְאַזָּר· ק' כִּי רָמִים תִּשְׁפּוֹט בִּגְבוּרָה נֶאְזָר: ח' לְךָ דוּמִיָּה תְהִלָּה בְּיוֹפִי מִכְלָל· ק' כִּי קְדֻשָּׁתְךָ מְשַׁלְּשִׁים נוֹצְצֵי (כְּעֵין) קָלָל: ח' לְךָ הֶמְיַת

בישעי' ס"ו ב'. מבטך וכו', עש"ה בש"א ט"ז ז'. כי למבטך וכו', כמו שאז"ל וכולן בסקרים בסקירה אחת, ל' הבטה וראי'. תוהים, מתחרטים על עונותם. קובל, צועק. חזקים, תאר לשמים באיוב ל"ז י"ח, וכן כתיב כי גדול מעל שמים חסדך (תהלים קח ה). זורעי וכו', עש"ה בהושע י' י"ב ובמאמרם ז"ל סוכה דף מ"ט ב'. כי ועוז, ל"ה בתהלים צ"ט ד'. העל כן, הה' לאמתת הדבר כה' הנגלה נגליתי לבית אביך (ש"א ב' כ"ז). בשתי המדות, דין ורחמים. הטבעת אדניך, יסדת עמודי העולם, כמו שאז"ל ראה שאין העולם מתקיים במדת הדין ושתף רחמים עמו. הטבעת אדניך, ל"ה באיוב ל"ח ו'. כי בהכנע, כאשר יכנע החוטא תנחם על הרעה ותשוב אפך לנחמה, ול"ה הוא בישעיה י"ב א'.

לך אדר וכו', שעורו, לך נאה אדר והוד מכל פה. אף כופה, ל' יכפה אף (משלי כ"א י"ד). לך בגרון וכו', עש"ה בתהלים קמ"ט ו'. כי שוע לא נכר, ל"ה באיוב ל"ד י"ט. לך גאות, ל"ה בתהלים צ"ג א'. כי רמים, ל"ה באיוב כ"א כ"ב. לך דמיה, תהלים ס"ה ב'. ביופי, שם נ' ב'. כי קדושתך וכו', טעמו, המלאכים הנקראים כעין קלל ישלשו לך קדושה. נוצצי קלל, כן כתוב בכל כ"י ועקר, כי כל בתי הפיוט בעלי ה' אבנים.

המית

נִצִּים עֹז מַאְדִּירִים׃ ק׳ כִּי צִוִּיתָם חֹק וְלֹא נֶעְדָּרִים׃ ח׳ לְךָ וָוֵי דֹק מִגַּעֲרָתְךָ מִתְרוֹפְפִים׃ ק׳ כִּי פָנִים מְכַסִּים מֵאֵימָתְךָ שְׂרָפִים׃ ח׳ לְךָ זְמִירוֹת מִכְּנַף הָאָרֶץ פּוֹשְׁטִים׃ ק׳ כִּי עֵינֶיךָ בְּכָל פִּנּוֹתֶיהָ מְשׁוֹטְטִים׃ ח׳ לְךָ חֲדָשִׁים בְּקָרִים אֱמוּנָה מַרְבִּים׃ ק׳ כִּי סוּר לְמִשְׁמַעְתְּךָ חָשִׁים כְּרוּבִים׃ ח׳ לְךָ טְפוּחַ חֲזָקִים וְצֶקֶת מוּצָקִים׃ ק׳ כִּי נָעַמְךָ פּוֹצְחִים אֶרְאֶלִּים וּמְצוּקִים׃ חזן בקול לְךָ יַחֲלֶק עֶצֶם וְאִישׁוֹן יַנְשִׁיף׃ ק׳ וח׳ כִּי מֵאָז גְּבוּלָם רוּחֲךָ הִנְשִׁיף׃ לְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה לְחַזֵּק וּלְגַדֵּל׃ כִּי לְשִׁמְךָ כָּל לָשׁוֹן תְּגַדֵּל׃

ח׳ וּבְכֵן מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה׃

מיוסד ע״פ תשר״ק.

ח׳ יָאֲתָה תְּהִלָּה וָעֹז לְבַקֹּדֶשׁ נֶאְדָּר׃ ק׳ וּמִי שָׁקוּל גֶּשֶׁת (אֵלָיו) גָּדְלוֹ לְאַדָּר׃ ח׳ יָאֲתָה רוֹמְמוֹת לְרָם בְּכֹחוֹ יַשְׂגִּיב׃ ק׳ וּמִי קָשׁוּט שִׁנּוּן שִׁבְחוֹ לְהַשְׂגִּיב׃ ח׳ יָאֲתָה צְפִירָה וְתִפְאֶרֶת לְמֶלֶךְ הַכָּבוֹד׃ ק׳ וּמִי פְּתָחָיו בָּא בְּיִרְאָה לַעֲבוֹד׃ ח׳ יָאֲתָה עֲנוֹת תּוֹדָה לָאֵל הַנֶּאֱמָן׃ ק׳ וּמִי סָפוּן הֲדַר הוֹדוֹ לְהִתְאַמָּן׃ ח׳ יָאֲתָה נֶצַח וּמֶמְשָׁלָה לְחַי עוֹלָמִים׃ ק׳ וּמִי

המית דכים, קול המים של מי הים מאדירים לך עוז, כדכתיב מקולות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום ה׳ (תהלי׳ צג ד), וכמו שאז״ל, המים משבחין ואומרין אדיר במרום ה׳. דכים, תאר לגלי הים, במ״ג י״ט כ״ה, וכמו שת״י. צויתם חוק, ל״ה בירמי׳ ה׳ כ״ב. ווי דוק, עמודי שמים, כדכתי׳ עמודי שמים ירופפו (איוב כ״ו י״א). כי פנים וכו׳, שעורו כי השרפים מכסים פניהם מאימתך, כדכתיב במראה ישעי׳ ו׳ ב׳. זמירות, ל״ה שם כ״ד י״ו. כי עיניך, ל״ה זכריה ד׳ י׳. חדשים, ל״ה איכה ג׳ כ״ג. טפוח חזקים, תאר לשמים, עש״ה בישעי׳ מ״ח י״ג ואיוב ל״ז י״ח. וצקת מוצקים, תאר לארץ, עש״ה שם ל״ח ל״ח. אראלים ומצוקים, מלאכים וצדיקים. יחלק עצם, עצם היום והיינו האור. ואישון, חושך. ינשיף, ל׳ נשף, והוא עש״ה באיוב ל״ח כ״ד.

יאתה, ראוי. ומי שקול גשת גדלו לאדר, כ״כ בכל כ״י ונכון, כי כל בתי הפיוטים האלה בעלי ד׳ אבנים שהם חמש עם התבה הנוספת בראש כל מאמר. קושט, הגון.

מלל ולא החסם בבלומים (נ"א בכלומים): ח' יאתה לספר מלאכות נורא תהלות. ק' ומי כערכך באורם בשר במקהלות: ח' יאתה יחוד שם הנכבד להעידה. ק' ומי טכוס טעון עלו ברעדה: ח' יאתה חסדי צור סלה להזכיר. ק' ומי זך דבק דרכיו להכיר: ח' יאתה ודאי ותיק לסלד ברננה. ק' ומי הגון הלם הלולו לגרנה: חזן בקול יאתה דרוש צדיק בכל עונה. קו"ח ומי גהוץ שירות שבנו להמעינה: יאתה ברכות העטות צדיק לעילום. ומי אנכי בא עד הלום:

ח' ובכן מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה כי:

מיוסד ע"ס א"ב מרובע.

ח' כי אדוקי אש באימה יאפדוך. ק' כי בריתי בשר בברכה יבלעדוך: ח' כי גדודי גבה בנהר יגידוך. ק' כי דבקי דברתך בדיצה יהודוך: ח' כי הומי המולה בהגה יהודוך. ק' כי והוגי ותיקיך בועדם יועדוך: ח' כי זכי זבול בזמרתם יזבידוך. ק' כי חפי חלד בחכם יחדוך: ח' כי

ספון, חשוב. בבלומים. לשון בלום פיך, וי"ג בכלומים וטעמו בבושת, ע"ד שאמרו שמתקין אותו בנזיפה. טכוס, מתוקן. הלם, תוקף. לגרנה, לקרוא בגרונו. ומי גהוץ שירות שבנו להמעינה, כ"כ בכל כ"י ועקר, כאשר כתבנו בתחלת הפיוט, וטעם גהוץ נקי, ל' בגדי' המגוהצין, ושירות ל' שירה וסיעה בלשון ארמי כמו מחנה בעברי, ולהמעינה פעל נגזר מן מעון, ל' דיר', וטע' המאמר, מי הוא נקי כל כך עד שראוי לשום מעונו בתוך מחנת שביתו? וכענין מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו. העטות, ל' מעט' ועטיפ', ועז"ה גם ברכו' יעט' מור' (תהלי' פד ז), וברכו' לראש צדיק (משלי י ו), וזהו צדיק לעילום ונקרא הקב"ה צדיק לעילו', ככתוב אשים את שמי לעילום (ד"ה ב לג ז), והוא כמו לעולם לדעת קצת, ולד"ק ל' העלמה. ע"ש. הלום, ש"ב ז' י"ח.

כי אדוקי אש, תאר למלאכים. בריתי, וי"ג בְּרִיתִי, וי"ג ברותי, וזה מסתבר, והוא פעל נגזר מן ברית, ורומז לישראל החתומים בברית בבשרם. יבלעדוך, יאמרוך לאמור אין בלעדיך. גדודי גובה, רומז למלאכים, וכן בכל הפיוט פסוק ראשון עונה על המלאכי' והשני על ישרא, והרצון כי כל ברואי מעלה ומטה ישבחו לשמו ית'. בנהר, בבריעה. ידודוך, ידודון לך. בהגה יהודוך, וי"ג בהלול, ובכ"י של י"ח גרם בהיטנון, ובולן תהלה ושבח הן. חפי חלד, נקיי הארץ. יְחַדוּךָ, כ"כ בכ"י, ל'

טַפְסְרֵי טֹהַר בְּטַעְמָם יַטִּידוּךָ · ק' כִּי יוֹדְעֵי יִרְאָתְךָ בְּיִחוּלָם
יְיַחֲדוּךָ: פ' כִּי כִּתֵּי כְרוּבִים בְּכַנְפֵיהֶם יְכַבְּדוּךָ · ק' כִּי לוֹמְדֵי
לִקְחֲךָ בְּלַהֲקָם יְלַבְּדוּךָ: פ' כִּי מַחֲנוֹת מְעוֹפְפִים בְּמַהֲלָלָם
יַמְאִידוּךָ · ק' כִּי נְשׂוּאֵי נְשָׂרִים בְּנָאֳמָם יַנְגִּידוּךָ: פ' כִּי
סְכוּכֵי סָךְ בְּסִלּוּדָם יְסַגְּרוּךָ · ק' כִּי עוֹמְסֵי עֻלְּךָ בְּעֹז יְעִידוּךָ:
פ' כִּי פְלִיאֵי פֶלֶא בְּפֶלֶל יְפַחֲדוּךָ · ק' כִּי צוֹעֲקֵי צָקוּן בְּצָרָתָם
יַצְעִידוּךָ: חזן בקול כִּי קְרוּחֵי קֶרַח בְּקָרְאָם יְקַדּוּךָ · קו"פ כִּי
רוֹגְשֵׁי רִצְפָּתְךָ בְּרֶטֶט יְרַעֲדוּךָ · כִּי שְׁבִיבֵי שַׁלְהֲבוֹת
בְּשֶׂכֶל יְסַהֲדוּךָ · כִּי תוֹמְכֵי תֹם בִּתְהִלָּה יַתְמִידוּךָ:

פ' וּבְכֵן מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה כִּי בְּכָל:

ע"ס א"ב

פ' בְּכָל אוֹן אוֹסִיף אֹמֶץ לְגַדְּלָךְ · ק' בָּרוּךְ בֵּרוּר שֵׁם כְּבוֹד
גָּדְלָךְ: פ' בְּכָל גּוּף וּנְשָׁמָה יְשֻׂגַּב הִלּוּלָךְ · ק' בָּרוּךְ דּוֹבְבִים
לָךְ נִטְעֵי אָהֳלָךְ: פ' בְּכָל הוֹן מִתְאַהֵב מַלְכוּת עֻלָּךְ ·
ק' בָּרוּךְ וְקָדוֹשׁ פּוֹצְחִים יִרְאֶיךָ לְעֻלָּךְ: פ' בְּכָל זָוִיּוֹת מֻקְטָר
וּמֻגָּשׁ לָךְ · ק' בָּרוּךְ חֲרֵדִים לְהַמְאוֹת יְדוּעֶיךָ בְּשֶׁלָּךְ:
פ' בְּכָל טוּחַ יוּעַץ חִסְיוֹן צִלָּךְ · ק' בָּרוּךְ יֹאמְרוּ מְשַׁעַשְׁעֵי
אָמוֹן אֶצְלָךְ: פ' בְּכָל כֶּסֶל יְיַחֲדוּ אֱלָהוּתָךְ קְהָלָךְ · ק' בָּרוּךְ

תמדהו בשמחה (תהלי' כא ז). יעידוך. ימליכוך, ומלאכו כמדרש על ר"א בן דמא שקראו עליו, אי עיידין אי פייטן. ועיין מה ששקל וטרי במל' זאת הרב בעל תי"ט במשנה ג' פ"א דמדו'. שוב בא לידי פי' הרא"ש למס' מדו' ומצאתי שם ז"ל, טדי לשון גובה כדתנן לקמן בפרק ב', כל השערי' שהיו שם היו להם שקיפו' חוץ משער הטדי שהיו ב' אבנים מוטו' זו על זו כזה Δ, והיה הגבוה באמצע, וזהו שיסד רבנא קלונימוס בפיוט כי טפסרי טוהר בטעמם יטידוך פי' יגביהוך, וי"ע טדי לשון השתחויה ב' אבנים מוטות זו על זו כראי' כמשתחוים זו לזו, עכ"ל. ייחדוך, כ"כ בכ"י ועקר. ילבדוך, יאמרו כי נשגב ה' לבדו. ינגידוך, ל' שר ונגיד. סכוכי סך, המלאכים הסוככים פניהם במסך. יצעידוך, יצעדו וילכו אליך. יקדוך, יקדו וישתחוו לך. ירעדוך, ירעדו ממך.

בכל און, בכל כח. דובבים, אומרים. נטעי אהלך, נטיעת אהלים שלך והיינו ישראל, שנא' כאהלים נטע ה' (במדבר כד ו). ברוך חרדים וכו', טעמו ישראל יודעיך ומיודעיך חרדים לומר ברוך מאה פעמים בכל יום. להמאות, פעל נגזר מן מאה. ידועיך, וי"ג יודעיך והענין אחד. בכל טוח, בכל לב. יועץ כ"כ בכ"י, וטעמו נועץ. חסיון צלך, ל' ובצל כנפיך אחסה. משעשעי אמון אצלך, המשעשעים בתורה

לַעֲנוֹת אַחַר חֲטִבַת חֵילָךְ: פ׳ בְּבָל מִדַּת חֶסֶד וְקַו מִשְׁקוֹלָךְ· ק׳ בָּרוּךְ נוֹאֲמִים תְּאֵבֵי אֱזוֹן לְקוֹלָךְ: פ׳ בְּבָל שִׂיחַ וְסַעַר שְׁמֵי שִׂכְלָךְ· ק׳ בָּרוּךְ עֲנִיָּתָם בְּאֹמֶר יָפֶה כְּלָךְ: פ׳ בְּבָל פְּתִיחַת מְפֹרָשׁ צָגֵי מִגְדָּלָךְ· ק׳ בָּרוּךְ צַהַל הַחִלָּם עוֹ לְהַגְדִּילָךְ· חזן בקול בְּבָל קֵץ הַפְלֵאת נִסִּים לְגָדְלָךְ· קו״פ בָּרוּךְ רַחֲשָׁם עַל הַצָּת חֲרֻלָךְ: בְּבָל שֶׁכֶן בְּהִתְעַדְּנָם מִמְּגָדֵי אִשְׁלָךְ· בָּרוּךְ תְּמִימֶיךָ יִתְּנוּ לְךָ מִשֶּׁלָּךְ:

פ׳ וּבְכֵן מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה כִּי בְּבָל חַכְמֵי:

מיוסד ע״פ תשר״ק.

פ׳ חַכְמֵי תֹם דֶּרֶךְ הַמְאַהֲלִים לְכוֹן· ק׳ שַׁחַר מְעוֹרְרִים לִקְרָאתְךָ הִכּוֹן: פ׳ חַכְמֵי רַבֵּי תוֹרוֹת הַיְשָׁרִים בְּלִבּוֹתָם· ק׳ קוֹדִים וּמִשְׁתַּחֲוִים רְצוֹת נִדְבָתָם: פ׳ חַכְמֵי צֵרוּף אוֹתִיּוֹת שֵׁם עִלּוּמֶךָ· ק׳ פּוֹקְדִים שְׁקוֹד סַף אוּלָמֶךָ: פ׳ חַכְמֵי עֵדוּת קוֹשְׁטְ אִמְרֵי אֲמִתֶּךָ· ק׳ סוֹקְדִים שַׁוְּות

אשר היתה אזון אליך. בכל מדות חסד וקו משקולך, טעמו בכל מדה ומדה שאתה מודד להם בין טוב בין רע יאמרו לך ברוך, כדאי׳ בריש פרק הרואה. בכל שיח, שיח השדה, ורומז לברכת האילנות. וסער שמי שכלך, רומז לברכת הסערה כשהשמי׳ מסתערים, וסמך שמים לשכל להיותם מכוננים בתבונתו ית׳, כדכתיב כונן שמים בתבונה (משלי ג יט), ושכל ותבונה אחים ורעים. ואולם בכל כ״י גרס שְׁמֵי שכלך, ואז יהיה טעם המאמר, בכל מקום שיש כנסיות משיחין בד״ת ומשיבי מלחמה שערה בדקדוקי׳, וטעמו ככתוב ויקראו בספר תורת אלהים מפורש ושום שכל (נחמי׳ ח ח). ועוד מצאתי מי שגרס שמי ושולך. בכל פתיחת וכו׳, בכל פעם שפתח כ״ג פיו להזכיר שם המפורש היו העומדים על המגדל מתחילים בהלכה לאמור בשכמל״ו. בכל קץ וכו׳, בכל זמן שהפלאת נסים לגדלך אומרים ברוך, כמו שאז״ל הרואה מקום שנעשה בו נס, הרואה ע״ז שנעקרה וכו׳. לגדלך, כ״כ בכל כ״י. הצת חרולך, בעור הקוצי׳, לשון הצית אש עליה (ירמי׳ יא יו), אלא שזה לשון עבר, וזה לשון פעול, כמו השג תשיג והצל תציל (ש״א ל ח), וחרולים קוצים, כמו כסו פניו חרולים (משלי כד לא), והוא כנוי לרשעים. בכל שכן, בכל שכונה. ממגדי אשלך, מפרו׳ האילנות. אֶשְׁלָךְ, כצ״ל ע״מ סְפָרֶךָ. יתנו לך משלך, כאז״ל על כל מין ומין תן לו מעין ברכותיו.

חכמי תום דרך המאהלים, ל׳ אשרי יכונו דרכי (תהלי׳ קיט ה). חכמי צרוף וכו׳, החכמי׳ היודעי׳ לצרף אותיו׳ של שם הנעלם, כשאז״ל זה שמי לעולם, לעלם כתיב. ונרא׳ שהגירסא הנכונה שם עילומך, כלישנא דקרא, שמי לעילום (ד״ה ב לג י). שקוד ספף אולמך, עש״ה לשקוד על דלתותי (משלי ח לד), ועש״ה הסתופף בבית אלהי

לְנֶגְדָּם אֵימָתֶךָ: ח׳ חַכְמֵי נְאֻם צוֹפִים וּפִיּוּף מִדְבָּרֶךָ׃ ק׳ מִלְחָמָה מְשִׁיבִים בְּשַׁעֲרֵי דְבִירֶךָ: ח׳ חַכְמֵי לָמֶד לְהוֹעִיל מְפִיקֵי חִנּוּן׃ ק׳ כָּבוֹד שָׁמַיִם לְשִׁמְךָ בְּחִנּוּן: ח׳ חַכְמֵי יִרְאַת אֱלֹהִים מוֹשֵׁל וְצַדִּיק׃ ק׳ טוּבְךָ קוֹיִם קָרוֹב וּמַצְדִּיק: ח׳ חַכְמֵי חִפּוּשׂ מַטְמוֹנֵי חָכְמָה וָדַעַת׃ ק׳ זוֹקְקִים זֶמֶר גֵּאוּת מוֹדַעַת: ח׳ חַכְמֵי וִדּוּי בַּעֲבוֹדַת יוֹם הַסְּלִיחָה׃ ק׳ הוֹמִים בְּתַחֲנוּן שְׁמָעָה וּסְלָחָה: חזן יקהל חַכְמֵי דְבָרִים קַחַת שׁוּב עָדֶיךָ׃ קו״ח גּוֹעִים אָנָּא זְכוֹר לַעֲבָדֶיךָ: חַכְמֵי בְּטוּחֵי בִּבְרִית כְּרוּתָה לְמִדּוֹתֶיךָ׃ אֶנְקָתָם אֱזוֹן דּוֹפְקֵי דַלְתוֹתֶיךָ:

„הגוים" בכי תפר כאן.

ח׳ וּבְכֵן מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה כִּי בְכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל:

ע״פ תשר״ק.

ח׳ וּבְכָל תֹּקֶף יְאָמֵן עֹז הִלּוּלֶךָ׃ ק׳ שַׁלְוַת שׁוֹדְדִים וְשַׁאֲנַנּוּתָם בְּהֵילִילָךְ: ח׳ וּבְכָל רֶגֶשׁ יְמֻתַּק סוֹד אֱמוּנֶיךָ׃ ק׳ קַרְנוֹת צַדִּיקִים בְּרוֹמְמְךָ בְּאַרְמוֹנֶיךָ: ח׳ וּבְכָל צַעַד יְפַזֵּז וִיכַרְכֵּר לִכְבוֹדֶךָ׃ ק׳ פַּאֲתֵי בוֹגְדִים מֵאֶרֶץ בְּאַבְּדֶךָ: ח׳ וּבְכָל עֹצֶם יוֹשַׁר שִׁיר לְעֻלָּךְ׃ ק׳ סְגוּלֶיךָ מִמַּחַץ מַכָּתָם בְּהִתְעִילָךְ: ח׳ וּבְכָל נְפוֹת יְנֻעַם זֶמֶר לְגַדְּלָךְ׃ ק׳ מַלְכֵי אֶרֶץ מִכְּבוֹדָם בְּהַדִּילָךְ: ח׳ וּבְכָל לָשׁוֹן יְשֻׂגַּב שִׁמְךָ לְבַדָּךְ׃

(תהלים פה יא). נאום צופים, דברי החוזים. ופיוף מדברך, כ״כ בכל כ״י, ל׳ יופי, כענין ומדברך נאוה (שה״ש ד ג). למד להועיל, ישעי׳ מ״ח י״ז. יראת אלהים, ש״ב כ״ג ג׳. חפוש וכו׳, משלי ב׳ ד׳. זוקקים, מצטרפים יחד לומר וכו׳, והוא עפ״י ישעי׳ י״ב ה׳. גועים, צועקים. למדותיך, ברית כרותה לשלש עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם.

ובכל תוקף. בהילילך, ל׳ יללה. יפוזז ויכורכר, ל״ה בש״ב ו׳ ט״ז. פאתי, ראשי. מחץ מכתם, ל״ה בישעי׳ ל׳ כ״ו. נפות, מדינות. בהדילך, ל׳ ידל כבוד

ק׳כַּנַּת נִטְעֲךָ בֶּטַח כְּבְדָדְךָ: ח׳וּבְכָל יָד יָהִיד שֵׁמַע צִלְצוּלָךְ· ק׳טִירַת טְמֵאִים מֵחֹסֶן בְּנַצְּלָךְ: ח׳וּבְכָל הֶגֶה וָסִיעַ קוֹמָךְ וְשׁוּבָךְ· ק׳זְרוּיֶיךָ לְרִבֲבוֹת אַלְפֵיהֶם כַּהֲשִׁיבָךְ: ח׳וּבְכָל וָכֹל יַמְלִיכוּ אַדְנוּת יִחוּדָךְ· ק׳הֲמוֹן עָרִיצִים לַאֲבַדּוֹן בְּהַכְחִידָךְ: פזן זקו׳ וּבְכָל הֶרֶךְ יוּשַּׁח עֹצֶם חֵילָךְ: קו״ח גּוֹיֶךָ בְּשַׂמְּחָךְ כִּיחֵל לָךְ: וּבְכָל בְּרָכוֹת יִתְרוֹמַם שֵׁם קָדְשֶׁךָ· אֱמוּנֶיךָ נְעוּרֵימוֹ כַּנֶּשֶׁר בְּחַדְּשֶׁךָ:

אין פ״פ ווירד דיעזעז ניכט געזאגט, זאנדערן זאגלייך דאז אנדערע ובכן אנגעפאנגען.

ח׳וּבְכֵן מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה
כִּי בְכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם:

מיוסד ע״פ תשר״ק.

מַלְכוּתָם תִּכּוֹן מַלְכוּתְךָ מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים: שָׁמַיִם וָאָרֶץ שִׁבְחֲךָ יְהוּ מַבִּיעִים: רוֹמְמוּתְךָ יִקְרְאוּ בְּגָרוֹן הֲמוֹנִים הֲמוֹנִים: קְדֻשָּׁה וָעֹז תְּיַסֵּד כְּמִפִּי עוֹלְלִים: צִדְקוֹתֶיךָ יַגִּידוּ בָּאִיִּים אֵל אֵלִים: פְּאֵר מְלוּכָה יִנְחֲלוּ נִטְעֵי כַנַּת קְדוֹשִׁים: עִלּוּי כְּבוֹד שִׁמְךָ יִתְּנוּ כָל בַּאֲהָבִים: סִפּוּר מַעֲשֶׂיךָ בְּרִנָּה יִפְצְחוּ מַאֲרִישִׁים: נֹעַם דֵּעַ יִרְאָתְךָ יִתְמַלְּאוּ אֲרָקִים: מִשְׁתַּחֲוִים כָּל בָּשָׂר לְפָנֶיךָ עוֹשֶׂה שַׁחַר וָעֵיפָה: מַלְכוּתְךָ בְּכַלּוֹתְךָ לְנַעֵר רְשָׁעִים מִן הָאָרֶץ: לָכֵן בְּמָלְכוֹ יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ:

נפפ״מ מתחילים כאן.

ח׳ וּבְכֵן מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה כִּי בְכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאֵין כָּמוֹךָ:

יעקב (ישעי׳ ז ד). כנת נטעך, ישראל, עפ״י בתהלים פ׳ ט״ז. בטח בבדדך, כשתושיבם בטח בדד. יהיד, יזומר, לשון על הוידות הוא ואחיו (נחמי׳ יב ח). הגה וסיע, הגיות ונסיעה. ובכל וכל, המפרש פרשו, פלך נא״ת ב״ש, בשם הערוך, ולא מצאתי כן בערוך ולא בשום מקום. ונראה שטעמו בכל יכולת, וכמו שתאמר מן יכת וכח ומן יעד ועד כן תאמר מן יכל וכל. גויך, ישראל, עפ״י תהלים ק״ו ה׳. אמוניך נעורימו, עפ״י שם ק״ג ה׳.

מלכותם מביעים, מדברים. נטעי וכו׳, תאר לישראל. יתנו, יספרו. מארישים, מגידים. ארקים, ארצות.

ע"ס א"ב.

פ' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּאַמְּצָךְ שָׁמַיִם וּשְׁמֵי שָׁמַיִם. ק' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּבַלְּלָךְ אֵשׁ וּמַיִם: פ' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּגַלְּלָךְ אִישׁוֹן חֹשֶׁךְ וָאֹפֶל. ק' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּדַלְקָךְ אוֹר מִמַּאֲפֵל: פ' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּהַבְדִּילָךְ רָקִיעַ בְּמַחַץ. ק' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּוַעֲדָךְ לְהַקְווֹת זְדוֹנֵי שַׁחַץ: פ' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּזַכָּךְ צְבָאוֹת רַבִּים וְנוֹרָאִים. ק' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּחַסְּנָךְ חֵילֵי פְלִיאִים: פ' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּטַכְּסָךְ מוֹצָא דֶשֶׁא וּזְרָדִים. ק' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּיַצְּבָךְ גַּן לְהַצְמִיחַ מְגָדִים: פ' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּכַלְּלָךְ גֹּדֶל שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת. ק' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּלַהֲבָךְ עָשׁ כְּסִיל וְכִימָה וּמַזָּרוֹת: פ' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּמַלְּלָךְ יִשְׁרְצוּ אַדִּירִים. ק' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּנָאֳמָךְ לְעוֹפֵף טָסֵי אֲוִרִים: פ' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּשַׂגְּבָךְ רֶמֶשׂ מִמְּעֵי צִיָּה. ק' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּעַצְּמָךְ נֶפֶשׁ בְּהֵמָה וְחַיָּה: פ' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּפָקְדָךְ אֵבוּס בְּהַרְרֵי אֶלֶף מִסְבּוֹ. ק' מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּצַוֹּתָךְ לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק בּוֹ: חזן בקול מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּקַבְּצָךְ עָפָר מֵרִגְבֵי אֲדָמָה. קו"פ מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּרָקְמָךְ חוֹתָם תָּכְנִית מָלֵא חָכְמָה: מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּשָׁבְתָךְ יוֹם מִיָּמִים. מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּתַקְּנָךְ שִׁכְלוּל שְׁנֵי עוֹלָמִים:

וּבְכֵן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

סי' סד ע"ס א"ב כפול.

פ' הָאֲזוּרִים בְּאַהַב אוֹמְרִים יְיָ אֱלֹהֵינוּ. ק' הַבָּאִים בִּבְרִית עוֹנִים יְיָ אֶחָד: פ' הַגְּאוּלִים בְּגִיל אוֹמְרִים יְיָ אֱלֹהֵינוּ.

מאין כמוך וכו'. הפיוט הזה מנואר בעלמו ומדובר בו על בריאת השמים וכל לבאם והארץ ומלואה דומם לומח וחי ומדבר. במחץ, במחלה. זרדים, זרעים. האזורים באהב וכו', כל הלשונות האלה הם תארים לישראל, וכולם מבוארים

ק׳ הַדּוֹרְשִׁים בְּרֶגַע עוֹנִים יְיָ אֶחָד: ח׳ הַהוֹמִים בְּהֶגֶה אוֹמְרִים יְיָ אֱלֹהֵינוּ· ק׳ הַוָּתִיקִים בְּוַעַד עוֹנִים יְיָ אֶחָד: ח׳ הַזּוֹבְדִים בְּזֶבֶד אוֹמְרִים יְיָ אֱלֹהֵינוּ· ק׳ הַחֲנוּנִים בְּחִיל עוֹנִים יְיָ אֶחָד: ח׳ הַטְּכוּסִים בְּטַעַם אוֹמְרִים יְיָ אֱלֹהֵינוּ· ק׳ הַיְּחוּסִים בְּיַחַס עוֹנִים יְיָ אֶחָד: ח׳ הַכְּלוּלִים בְּכֶתֶר אוֹמְרִים יְיָ אֱלֹהֵינוּ· ק׳ הַלְּקוּחִים לוֹ לְעָם עוֹנִים יְיָ אֶחָד: ח׳ הַמּוּלִים בְּמֶתֶק אוֹמְרִים יְיָ אֱלֹהֵינוּ· ק׳ הַנְּשׂוּאִים בְּנֹעַם עוֹנִים יְיָ אֶחָד: ח׳ הַסְּגוּלִים בְּסֶגֶל אוֹמְרִים יְיָ אֱלֹהֵינוּ· ק׳ הָעֲמוּסִים בְּעֹז עוֹנִים יְיָ אֶחָד: ח׳ הַפְּדוּיִם בִּפְאֵר אוֹמְרִים יְיָ אֱלֹהֵינוּ· ק׳ הַצְּנוּעִים בְּצֶדֶק עוֹנִים יְיָ אֶחָד: ח׳ כקול הַקְּרוּאִים בְּקֶשֶׁב אוֹמְרִים יְיָ אֱלֹהֵינוּ· קו״ח הָרוֹגְשִׁים בְּרוֹן עוֹנִים יְיָ אֶחָד: הַשּׁוֹאֲגִים בְּשֶׁקֶד אוֹמְרִים יְיָ אֱלֹהֵינוּ· הַתְּמוּכִים בְּתַאַב עוֹנִים יְיָ אֶחָד:

קו״ח תִּתְשַׂגַּב לְבַדֶּךָ וְתִמְלוֹךְ עַל כֹּל בְּיִחוּד: כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

ובכן תן פחדך עד חנון ורחום אתה ואח״כ מתחילים סליחות.

בנעמם, הכלולים בכתר, ל׳ המה כללו יפיך (יחזקאל כז יא), ענין כלילה ועטרה, והטעם המוכתרים בכתר תורה. הלקוחים וכו׳, עז״ה שמות ו׳ ז׳. המולים במתק, המפרש פרש, הנמולים ומוללין דם ברית באדם המולץ דבר מתוק; ויותר נראה שהוא ל׳ מלה, ומגזרת לקול המולה (ירמי׳ יא יז), וטעמו העושים המולה במתק לשונם. הנשואים, עז״ה בישעי׳ מ״וג׳, העמוסים מני בטן הנשואים מני רחם. הסגולים בסגל, עז״ה והייתם לי סגלה (שמות י״ט ה׳). הרוגשים ברון, המתאספים ברנה. בשקד, בהתמדה. בתאב, בתאוה וחשק, כמו גרסה נפשי לתאבה (תהלים קיט כ).

ש׳ סְלַח לָנוּ אָבִינוּ· כִּי בְּרוֹב אִוַּלְתֵּנוּ שָׁגִינוּ·
ק׳ מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ· כִּי רַבּוּ עֲוֹנֵינוּ:

ש׳ אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם אַתָּה וּבַעַל הָרַחֲמִים נִקְרֵאתָ· ק׳ וְדֶרֶךְ תְּשׁוּבָה הוֹרֵיתָ: ש׳ גְּדֻלַּת רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ· ק׳ תִּזְכּוֹר הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם לְזֶרַע יְדִידֶיךָ: ש׳ תֵּפֶן אֵלֵינוּ בְּרַחֲמִים· ק׳ כִּי אַתָּה הוּא בַּעַל הָרַחֲמִים: ש׳ בְּתַחֲנוּן וּבִתְפִלָּה פָּנֶיךָ נְקַדֵּם· ק׳ כְּהוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם: ש׳ מֵחֲרוֹן אַפְּךָ שׁוּב· ק׳ כְּמוֹ בְּתוֹרָתְךָ כָּתוּב: ש׳ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ נֶחְסֶה וְנִתְלוֹנָן· ק׳ כְּיוֹם וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן: ש׳ תַּעֲבוֹר עַל פֶּשַׁע וְתִמְחֶה אָשָׁם· ק׳ כְּיוֹם וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם: ש׳ תַּאֲזִין שַׁוְעָתֵנוּ וְתַקְשִׁיב מֶנּוּ מַאֲמָר· ק׳ כְּיוֹם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה, וְשָׁם נֶאֱמַר:

וַיַּעֲבֹר יְהוָה ׀ עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא

יְהוָה ׀ יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵינוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ· מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ:
כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ:

חין פיוטען קהלות ווערדען נור פאָלגענדע סליחות געזאַגט:
אנא השם, אנא הואל, אדון דין, אמונים בני מאמינים וג״ו.

אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר יָהּ אֲדֹנָי מִי יַעֲמוֹד: שִׁמְעָה תְפִלָּתֵנוּ יְיָ וְשַׁוְעָתֵנוּ הַאֲזִינָה אֶל דִּמְעָתֵינוּ אַל תֶּחֱרַשׁ: לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵינוּ כִּי רַב הוּא: לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ תְּחַיֵּינוּ בְּצִדְקָתְךָ תּוֹצִיא מִצָּרָה נַפְשֵׁנוּ: לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנוּ: אָנָּא יְיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם הָאֵל הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא שׁוֹמֵר הַבְּרִית וָחֶסֶד לְאוֹהֲבָיו וּלְשׁוֹמְרֵי מִצְוֹתָיו:

לַיְיָ הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בּוֹטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: כִּי לֹא עַל צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ · כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים · אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר · לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ:

מיוסד ע״ס א״ב

ח׳ אָנָּא הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא · ק׳ סְלַח נָא לַעֲוֹן עַם זוּ יָצַרְתָּ תְּהִלָּתְךָ לְסַפֵּרָה: ח׳ בַּעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ הַטֵּה אָזְנֶךָ · ק׳ אֶל הַתְּפִלָּה וְאֶל הַתְּחִנָּה אֲשֶׁר עֲבָדֶיךָ מִתְפַּלְלִים לְפָנֶיךָ: ח׳ גַּשְׁתִּי בְּיוֹם זֶה לְהוֹדוֹת לִשְׁמֶךָ · ק׳ וּלְהִתְוַדּוֹת חַטָּאתִי וְחַטַּאת עַמֶּךָ: ח׳ דִּבְרֵי תְחִנָּתִי בִּתְפִלָּתִי מוּל אֲרוֹן בְּרִיתֶךָ · ק׳ וְאַתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ: ח׳ הֵן עָמַדְתִּי מַרְעִיד מִפְּנֵי כֹבֶד אַשְׁמוּתָי · ק׳ כִּי רַבּוּ פְשָׁעַי וְעָצְמוּ חַטֹּאתָי: ח׳ וְלָקַחְתִּי עִמִּי דְּבָרִים שֶׁהוֹרֵיתָ לְעַמְּךָ מִקֶּדֶם · ק׳ בָּם לִרְצוֹתְךָ מְעוֹנָה אֱלֹהֵי קֶדֶם: ח׳ זַעֲקַת תְּחִנָּתִי תָּבֹא נָא עָדֶיךָ · ק׳ וְלֹא תָשִׁיב פְּנֵי קָטָן מִשְּׁלוּחֵי עֲבָדֶיךָ: ח׳ חַנּוּן עַמְּךָ מְבַקֵּשׁ רַחֲמִים מִלְּפָנֶיךָ · ק׳ תָּכִין לִבָּם תַּקְשִׁיב אָזְנֶךָ: ח׳ טוּב דַּרְכֵי רַחֲמֶיךָ לֹא תִמְנַע מִמֶּנּוּ · ק׳ כְּגֹדֶל חַסְדְּךָ הִתְנַהֵג עִמָּנוּ: ח׳ יֵחָשֵׁב לְפָנֶיךָ כְּקָרְבָּן צוֹם תַּעֲנִיתֵנוּ · ק׳ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל חַטֹּאתֵינוּ: ח׳ כַּפֵּר נָא לְמִתְוַדִּים לְפָנֶיךָ חַטֹּאתָם · ק׳ נַקֵּם וְטַהֲרֵם מִכָּל טֻמְאוֹתָם: ח׳ לֹא יֵבוֹשׁוּ הַמַּפִּילִים לְפָנֶיךָ תְּחִנָּתָם · ק׳ וְאַתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם אֶת תְּפִלָּתָם: ח׳ מְחַל נָא לִמְבַקְשִׁים לְפָנֶיךָ מְחִילָה · ק׳ וְתַשְׁלִיךְ כָּל חַטֹּאתָם בְּעִמְקֵי מְצוּלָה: ח׳ נָא כְּאָז לְאִישׁ חֲמוּדוֹת

הַקְשַׁבְתָּ שַׁוְעָה׃ ק׳ כֵּן תְּפִלַּת עֲבָדֶיךָ אֲדֹנָי שְׁמָעָה׃ ח׳ סְלַח נָא וְשָׂא נָא לְפֶשַׁע עַמֶּךָ׃ ק׳ וְשׁוּב מֵחֲרוֹן אַפְּךָ וַעֲמֶּךָ׃ ח׳ עֲבוּר יֵדְעוּ כָּל בָּאֵי עוֹלָם כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה׃ ק׳ חַטֹּאת מְחַלֵּי פָנֶיךָ אֲדֹנָי סְלָחָה׃ ח׳ פְּקוֹד נָא בְּרַחֲמִים עַם סְגֻלָּתֶךָ׃ ק׳ לֹא תִבְזֶה וְלֹא תְשַׁקֵּץ עֱנוּת עֲנִיֵּי עֲדָתֶךָ׃ ח׳ צִיּוֹן תְּרַחֵם וּבִירוּשָׁלַיִם עוֹד תִּבְחַר׃ ק׳ אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר׃ ח׳ קַבֵּץ נָא נְפוּצֵי צֹאנֶךָ׃ ק׳ וּפְקוֹד גֶּפֶן זֹאת וְכַנָּה אֲשֶׁר נָטְעָה יְמִינֶךָ׃ ח׳ רוֹמֵמָה קֶרֶן וְהִנָּשֵׂא לֶאֱסוֹף נִדָּחָי׃ ק׳ לֹא לְמַעֲנֵנוּ כִּי אִם לְמַעַנְךָ אֱלֹהָי׃ ח׳ בקול שְׁמַע נָא וְהַאֲזִינָה לְקוֹל שַׁוְעָתֵנוּ׃ קו״ח וְהֵעָתֵר לָנוּ בִּתְפִלָּתֵנוּ׃ תָּשִׁיב שְׁכִינָתְךָ לְעִירְךָ וְעַל עַמְּךָ יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ׃ כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ׃

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים׃ מִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ׃ מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן׃ מַרְבֶּה מְחִילָה לְחַטָּאִים וּסְלִיחָה לְפוֹשְׁעִים׃ עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וָרוּחַ׃ לֹא כְרָעָתָם תִּגְמוֹל׃ אֵל הוֹרֵיתָ לָּנוּ לוֹמַר (מִדּוֹת) שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה׃ זְכָר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה׃ כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם׃ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה׃

וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא

יְהוָה יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת׃ נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה׃ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ׃

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ׃ מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ׃ כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ׃

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָּל חָי: וְעַתָּה הוֹאֵל וּבָרֵךְ אֶת בֵּית עֲבָדֶיךָ לִהְיוֹת לְעוֹלָם לְפָנֶיךָ: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי אֱלֹהִים דִּבַּרְתָּ וּמִבִּרְכָתְךָ יְבֹרַךְ בֵּית עֲבָדֶיךָ לְעוֹלָם: לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד: לְמַעַנְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עֲשֵׂה וְלֹא לָנוּ: רְאֵה עֲמִידָתֵנוּ דַּלִּים וְרֵקִים: וְעַתָּה שְׁמַע אֱלֹהֵינוּ אֶל תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל תַּחֲנוּנָיו וְהָאֵר פָּנֶיךָ עַל מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמֵם לְמַעַן אֲדֹנָי: ליי הישועה וכו׳.
אלהינו ואלהי אבותינו. מיוסף ע״ס א״ב.

פ׳ אָנָּא הוֹאֵל סְלוֹחַ לַעֲבָדֶיךָ. ק׳ בָּאִים בִּכְפִיפַת רֹאשׁ עָדֶיךָ: פ׳ גֵּאָה חַלְצָם מִתִּגְרַת יָדֶיךָ. ק׳ דְּבוּקָם שְׁעֵה כְּעוֹלוֹת מוֹקְדֶיךָ: פ׳ הִנָּם אָבוֹת וּבָנִים בְּנִטּוּי גָּרוֹן. ק׳ וּמַרְבִּים תַּחַן וּפֶלֶל לְשַׁכֵּךְ חָרוֹן: פ׳ זָכְרָה לָמוֹ חֶסֶד אֲטוּמֵי חֶבְרוֹן. ק׳ חַיִּים לִמְצוֹא בַּעֲדָם מְחִילָה וְתָרוֹן*: פ׳ טֶרֶף שֶׁמְּצָאתֵנוּ בַּמֶּה יִתְכַּפֵּר. ק׳ יַחַד מַגִּישׁ וְנִגָּשׁ פַּסּוּ מִלְּכַפֵּר: פ׳ כַּבִּיר כֹּחַ פְּנוֹתְךָ לַחֲתוֹם סֵפֶר. ק׳ לִבְרִית הַבֵּט וְאַל תָּפֵר: פ׳ מַרְאִית פָּנִים בּוֹשְׁנוּ לְהָרִים. ק׳ נָטַשְׁנוּ אֹרַח יֹשֶׁר וְמַעֲשֵׂינוּ סוֹרְרִים: פ׳ שַׂמְנוּ כָזָב מַחְסֵנוּ וּבַשֶּׁקֶר נִסְתָּרִים. ק׳ עֲוֹנֵינוּ גָּבְרוּ עַד שְׁמֵי אֲוֵרִים: פ׳ פְּגִיעָה בְּכֵן חַקְנוּ לְהָשִׁיב חֲרוֹנֶךָ. ק׳ צְפוּנוֹת וּגְלוּיוֹת לְהִתְוַדּוֹת לְפָנֶיךָ: פ׳ קוֹלֵנוּ שְׁמָעָה מִשְּׁמֵי מְעוֹנֶיךָ. ק׳ רָם קַשֻּׁבוֹת תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ: פ׳ נקול שׁוֹמֵר לָנוּ הַבְּרִית וְהַחֶסֶד. קו״פ שַׁדַּי הַנִּקְרָא רַב חֶסֶד. תִּגְמוֹל לְמַעַנְךָ עִמָּנוּ חֶסֶד. תַּחַת כִּי עִמְּךָ הָרַחֲמִים וְהַחֶסֶד: אל מלך יושב וכו׳.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָּל חָי: אַל תַּעַזְבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אַל תִּרְחַק מִמֶּנּוּ: אַל תִּרְחַק מִמֶּנּוּ כִּי צָרָה קְרוֹבָה כִּי אֵין עוֹזֵר: אַל תִּשְׁכַּח קוֹל צֹרְרֶיךָ שְׁאוֹן קָמֶיךָ עוֹלֶה תָמִיד: אַל יָשֹׁב דַּךְ נִכְלָם עָנִי וְאֶבְיוֹן יְהַלְלוּ שְׁמֶךָ: עָזְרֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ: ליי הישועה וכו׳.

---

*) ותרון לשון ותור עוונות, וכן ייסד הקליר לקמן במוסף דף י״ג כ׳, מחלת ותרון.

ע"ס א"ב.

פ׳ אָמְנָם אֱלֹהֵי עוֹלָם. ק׳ בָּגַדְנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ בְּגָלוּי וְנֶעְלָם: פ׳ גַּשְׁנוּ לְפָנֶיךָ כְּרָשׁ בְּפִתְחֵי אוּלָם. ק׳ דָּגוּל עֲנֵנוּ וְאַל יָשֹׁב דַּךְ נִכְלָם: פ׳ הֵעָתֵר נָא לִמְחַנְּנֶיךָ וְגו׳. ק׳ וְיֵדְעוּ הַכֹּל כִּי אֵין כָּא׳: פ׳ זוּלָתְךָ אֵין רַב מוֹשִׁיעַ וְגוֹא׳. ק׳ חוֹמֵל וְסוֹלֵחַ וְרַב טוּב לְבֵית יִשְׂרָא׳: פ׳ טַעֲנָה אֵין בְּפִינוּ בַּדִּין לְהִתְוַכְּחָה. ק׳ יָדוּעַ כִּי לָנוּ הַבֹּשֶׁת וּלְךָ הַנְּכֹחָה: פ׳ כְּגֹדֶל חַסְדְּךָ עֲשֵׂה וּכְפַעַם בְּפַעַם לְעַמְּךָ סְלָחָה. ק׳ לֹא לְמַעֲנֵנוּ כִּי אִם לְמַעַנְךָ מַרְבֶּה סְלִיחָה: פ׳ מָטוּת יָד רְאֵה וְדַלּוּת הַדּוֹר. ק׳ נִפְרַצְנוּ בְּכָל פֶּרֶץ וְאֵין אִישׁ לִגְדּוֹר: פ׳ שֹׂרַדְנוּ כִּכְלִי רִיק וְהִשְׁפַּלְנוּ מִכָּל דּוֹר. ק׳ עַל כְּבוֹד שִׁמְךָ עֲשֵׂה וְאַל תֶּרֶף זֶה הַדּוֹר: פ׳ פָּשַׁעְנוּ לְשֵׁם קָדְשְׁךָ וְהִקְשִׁינוּ עֹרֶף כְּמַמְרִים. ק׳ צַעֲדֵי יֹשֶׁר עִקַּלְנוּ וְנַעֲשִׂינוּ סוֹרְרִים: פ׳ קְרָאנוּךָ עַתָּה בְּעֵת צָרָתֵנוּ אֵיךְ פָּנֵינוּ נָרִים. ק׳ רֵקִים מִכָּל מַעַשׂ וּמִכָּל זְכוּת חֲסֵרִים: פ׳ נקול שְׁעֵה שַׁוְעַת עַם עָנִי וְנִבְזֶה. קו"פ שְׁמוּטִים מֵחֹרֶשׁ זֶה וְנִסְבָּכִים בְּחֹרֶשׁ זֶה. תְּלָאוֹתָם שׁוּר וַעֲנוּתָם לֹא תִבְזֶה. תְּפִלָּה תִּקַּח סְלִיחָה תַּרְבֶּה כְּאָז עַל יְדֵי צִיר נָם סְלַח נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה: אל מלך יושב וכו׳.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי: מִלְּפָנֶיךָ מִשְׁפָּטֵנוּ יֵצֵא עֵינֶיךָ תֶּחֱזֶינָה מֵישָׁרִים: כִּי עָשִׂיתָ מִשְׁפָּטֵנוּ וְדִינֵנוּ יָשַׁבְתָּ לְכִסֵּא שׁוֹפֵט צֶדֶק: כִּי דֹרֵשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכָר לֹא שָׁכַח צַעֲקַת עֲנָוִים: יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת מָחַץ רֹאשׁ עַל אֶרֶץ רַבָּה: ליי הישועה וכו׳.

שלישיה. מיוסד ע"ס א"ב ונסוף חתום בס בסתנר זבדיה חזק.

פ׳ אָדוֹן דִּין אִם יְדַקְדֵּק. בְּחֵקֶר פֹּעַל אִם יְבַדֵּק. ק׳ גֶּבֶר

לְפָנֶיךָ לֹא יִצְדָּק: ח׳ דּוֹפִי תִתֵּן בִּצְבָא מַעְלָה· הֵן בְּמַלְאָכֶיךָ תָּשִׂים תָּהֳלָה· ק׳ וְאַף שׁוֹתֶה כַּמַּיִם עַוְלָה: ח׳ זְכוּת וּצְדָקָה אֵין בָּנוּ· חֵטְא וָרֶשַׁע כֻּלָּנוּ· ק׳ טוֹב אַל תָּבֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ: ח׳ יֶהֱמוּ מֵעֶיךָ עָלֵינוּ· כְּרוֹב רַחֲמֶיךָ פְּנֵה אֵלֵינוּ· ק׳ לְבִלְתִּי כְּרוֹעַ מַעֲלָלֵינוּ: ח׳ מְשׁוּבוֹתֵינוּ רַבּוּ מִלְּמְנוֹת· נִיחוֹחִים אַיִן וְקָרְבָּנוֹת· ק׳ סְלִיחָה מְצוֹא לַעֲוֹנוֹת: ח׳ עַל צִדְקוֹתֵינוּ אֵין אָנוּ סְמוּכִים· פֶּשַׁע וְעָוֹן מְלַכְלְכִים· ק׳ צְדָקָה מְצוֹא לְתַחַן עוֹרְכִים: ח׳ קוּץ אַל תִּמְתַּח בְּאָרְחוֹתֵינוּ· רִמָּה וְתוֹלֵעָה אַחֲרִיתֵנוּ· ק׳ שָׁוְא וְהֶבֶל שְׁנוֹתֵינוּ: ח׳ תָּשׁוּב עַל הָרָעָה תִּנָּחֵם· זֶה דַּרְכְּךָ חִנָּם מְרַחֵם· ק׳ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָלֵינוּ רַחֵם: ח׳ נקיל דְּרָכֶיךָ הוֹדַעְתָּ לֶעָנָו לְהוֹרוֹת· יִדַּעְתּוֹ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה סְדוּרוֹת· קו״ח הִבְטַחְתּוֹ שֶׁאֵין רֵיקָם חוֹזְרוֹת: חַנּוּן בָּם סִדַּרְנוּ לְפָנֶיךָ· וַעַק קְשׁוֹב מִמְּחַנְנֶיךָ· וְאַל תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ: אל מלך יושב וכו׳.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי: כִּי אָדָם אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טּוֹב וְלֹא יֶחֱטָא: הֵן בַּעֲבָדָיו לֹא יַאֲמִין וּבְמַלְאָכָיו יָשִׂים תָּהֳלָה: אַף כִּי אֱנוֹשׁ רִמָּה וּבֶן אָדָם תּוֹלֵעָה: אָדָם יְלוּד אִשָּׁה קְצַר יָמִים וּשְׂבַע רֹגֶז: כִּי הוּא יָדַע יִצְרֵנוּ זָכוּר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ: כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ: כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם אֲדֹנָי: כִּי אִם הוֹגָה וְרִחַם כְּרֹב חֲסָדָיו: ליי הישועה וכו׳.

שנייה. מיוסד ע״ס א״ת ב״ש, ובסוף חתום שם המחבר אלי׳ בר שמעיה חזק.

ח׳ אָדוֹן בְּשָׁפְטְךָ אֱנוֹשׁ רִמָּה· ז׳ תִּזְכּוֹר בְּרֹגֶז חַנּוֹת רַחֵם: ח׳ בְּעָרְכְּךָ דִּין אֲשֵׁמִים לְוַכֵּחַ· ק׳ שׁוֹגֶה וָפֶתִי זַכֵּה וְהַצְדֵּק: ח׳ גְּמוֹל חֶסֶד וְטוֹבָה לְחַיָּבִים· ק׳ רִיב אַל תִּמְתַּח לִמְצוּי:

י׳ דַּלֵּי מַעַשׂ וְרֵקֵי כִשְׁרוֹן· ק׳ קוֹרְאִים אֵלֶיךָ לָמוֹ הִמָּצֵא: י׳ הִנְנוּ לְפָנֶיךָ בְּאַשְׁמָה רַבָּה· ק׳ צִפְצוּף מַעַן בִּשְׁנוּ לְפוֹצֵץ: י׳ וְאִם מֵאֱלֹהַּ אֱנוֹשׁ הֲיִצְדָּק· ק׳ פְּנֵי עוֹשֵׂהוּ גֶּבֶר הֲיִטְהַר: י׳ זָדוֹן בְּחֻבּוֹ אָוֶן בְּקִרְבּוֹ· ק׳ עָוֹן מָלֵא וָפֶשַׁע רָב: י׳ חֶשְׁבּוֹן וָדִין לְמֶלֶךְ (מַלְכֵי) הַמְּלָכִים· ק׳ סוֹפוֹ לִתֵּן כְּבֹא חֲלִיפָה: י׳ טֶבַע חוֹתָם בְּכַפּוֹ נֶחֱרָת· ק׳ נֶגֶד פָּנָיו רִשְׁעוֹ יַעֲנֶה: י׳ יוֹרֶה כָּפִים מֵעֵץ וְיַגִּיד· ק׳ מִקִּיר אֶבֶן תִּקְרָא וְתִזְעָק: י׳ כּוֹבֵשׁ פָּנָיו נָדוֹן וְנִכְלָם· ק׳ לְאַיִן נֶחֱשָׁב בְּעָמְדוֹ לְפָנֶיךָ: י׳ נקיל אָנָּא לְמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ הֵרָצֵה· קו״י בְּשִׁבְרוֹן רְאֵה שְׁמוֹר מִדֶּחִי: עֲבָדֶיךָ יִמְצְאוּ הַיּוֹם תְּנִינָה· וַהֲכֵם קָרְבָתְךָ חָפוּץ כְּבָרִאשׁוֹנָה· וְכַשֶּׁלֶג (וְכַצֶּמֶר) הַלְבֵּן חֲטָאֵי שׁוֹשַׁנָּה: אל מלך יושב וכו׳.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי: תָּשׁוּב תְּחַיֵּינוּ וּמִתְּהוֹמוֹת הָאָרֶץ תָּשׁוּב תַּעֲלֵנוּ: זִכְרוּ מֵרָחוֹק אֶת יְיָ וִירוּשָׁלַיִם תַּעֲלֶה עַל לְבַבְכֶם: תָּשׁוּב תְּרַחֲמֵנוּ תִּכְבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצוּלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתֵינוּ: אַל תִּנְאַץ לְמַעַן שְׁמֶךָ אַל תְּנַבֵּל כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ. זְכֹר אַל תָּפֵר בְּרִיתְךָ אִתָּנוּ: ליי הישועה וכו׳.

מיוסד ע״פ תשר״ק, ונסוף חתום בו המחבר משה בר שמואל.

אלהינו ואלהי אבותינו.

י׳ תַּעֲלֶה תְפִלָּתֵנוּ לִמְעוֹן שָׁמֶיךָ· ק׳ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת בָּאִים לְרוֹמְמֶךָ: י׳ רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ אֲשֶׁר מֵעוֹלָם הֵמָּה זְכוֹר· ק׳ קְרָאנוּ אֵלֶיךָ בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר: י׳ צְדָקָה עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ· ק׳ פְּדֵנוּ מִכָּל צָרָה כִּי אֵין לָנוּ אֱלֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ: י׳ עֲנֵנוּ יְיָ עֲנֵנוּ בַּיּוֹם הַזֶּה· ק׳ סְלִיחָתֵנוּ תַרְבֶּה וַעֲנוּתֵנוּ לֹא תִבְזֶה: י׳ נִדְבוֹת פִּינוּ רְצֵה נָא כְּעוֹלָה וּמִנְחָה· ק׳ מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ וְהָנֵס יָגוֹן וַאֲנָחָה: י׳ לְךָ אָנוּ הוֹשִׁיעֵנוּ

מִמְּתִקוֹמְמֵינוּ׃ ק׳ כִּי פִקּוּדֶיךָ דָרַשְׁנוּ וְאַל תַּכְלִימֵנוּ׃ פ׳ יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ עַל עֲנִיֵּי הַצֹּאן׃ ק׳ טָהוֹר עֲנֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִלַּחַץ׃ פ׳ חָנֵּנוּ יְיָ כְּחַסְדֶּךָ וּכְרוֹב רַחֲמֶיךָ׃ ק׳ זָכְרֵנוּ וּפָקְדֵנוּ עַל יִחוּד שְׁמֶךָ׃ פ׳ וְהַשְׁקִיפָה אָדוֹן מִמְּעוֹן קָדְשֶׁךָ׃ ק׳ הַמָּלֵא רַחֲמִים עַל גּוֹי מַקְדִּישֶׁךָ׃ פ׳ דְּרוֹשׁ לְחַנֵּן וּלְרַחֵם עַל שְׁאֵרִיתָם׃ ק׳ גַּלֵּה לָהֶם מַלְכוּתְךָ כִּי אַתָּה תִקְוָתָם׃ פ׳ נִקוּל בְּעֵנוּיִּם שׁוּר וּבְעָמְלָם הַבִּיטָה׃ קו״פ אַל תֶּרֶף יָדְךָ מֵעֲבָדֶיךָ כִּי זְרוֹעָם מְאוֹד מָטָה׃ מַשְׁאֲלוֹת הֲמוֹנֶיךָ בְּרַחֲמִים מַלֵּא׃ שְׁמוֹעַ אֵל תְּפִלַּת עַם פָּנֶיךָ מְחַלֶּה׃ אל מלך יושב וכו׳.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי׃ תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵינוּ׃ תָּבֹא לְפָנֶיךָ אֶנְקַת אָסִיר כְּגֹדֶל זְרוֹעֲךָ הוֹתֵר בְּנֵי תְמוּתָה׃ לִשְׁמוֹעַ אֶנְקַת אָסִיר לְפַתֵּחַ בְּנֵי תְמוּתָה׃ תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ׃ נִשְׁפּוֹךְ לְפָנָיו שִׂיחֵנוּ וְצָרוֹתֵינוּ לְפָנָיו נַגִּיד׃ זֶה עָנִי קָרָא וַיְיָ שָׁמֵעַ וּמִכָּל צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ׃ ליי הישועה וכו׳.

שלישיה. מיוסד ע״פ א״ב, וכך סדרן: אב״ג, בג״ד, גד״ה, וכן כולם, ונסיף חתום שם המחבר גרשם בן יהודה.

אלהינו ואלהי אבותינו.

פ׳ אֶשְׁפּוֹךְ שִׂיחִי לְפָנֶיךָ צוּרִי׃ בְּלֵב נִשְׁבָּר וְלֹא כְאוּלָם בָּרִיא׃ ק׳ גַּם צָרָתִי אַגִּיד וְצַעֲרִי׃ פ׳ בְּעַד פְּשָׁעַי לְפָנֶיךָ אוֹדֶה׃ גַּם חַטֹּאת עַמִּי אֶתְוַדֶּה׃ ק׳ דָּגוּל רַחֲמֵנוּ כְּעוֹזֵב וּמוֹדֶה׃ פ׳ גּוּפֵנוּ מַרְעִיד וְנַפְשֵׁנוּ נִבְהָלָה׃ דּוֹאֲגִים עֲלֵי חַטָּאָה כִּי גָדְלָה׃ ק׳ הִנְנוּ לְפָנֶיךָ בְּאַשְׁמָה גְדוֹלָה׃ פ׳ דִּבַּרְנוּ עֹשֶׁק וְסָרָה׃ הָלַכְנוּ דֶּרֶךְ לֹא יְשָׁרָה׃ ק׳ וְקִלְקַלְנוּ אֹרַח כְּכַלָּה בְּכֵרָה׃ פ׳ הֵן עֲוֹנֵינוּ מֶנּוּ גָבָרוּ׃ וְכָבְדוּ כְּמַשָּׂא וְרָאשֵׁנוּ עָבָרוּ׃ ק׳ וַנַּחְנוּ מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִבְרוּ׃ פ׳ וּבַמֶּה נְקַדֶּמְךָ

אל

אַכַּבִּיר׃ וְדוֹנוֹת לְכַפֵּר וּשְׁגָגוֹת לְהַעֲבִיר׃ ק׳ חֵטְא לְהַרְחִיק וָחֶסֶד לְהַגְבִּיר׃ פ׳ זְבָחִים וּמְנָחוֹת מְסֻלָּקִים׃ חַטָּאת וַאֲשָׁמוֹת נִפְסָקִים׃ ק׳ טִפֵּי דָמִים גַּם הֵם לֹא נִזְרָקִים׃ פ׳ חָרֵב בֵּית קָדְשֶׁךָ׃ טָבְעוּ שַׁעֲרֵי מִקְדָּשֶׁךָ׃ ק׳ יָשְׁבָה בָדָד עִיר קָדְשֶׁךָ׃ פ׳ טָבַחְתָּ שֻׁלַּחְתָּ מֵעַל פָּנֶיךָ׃ יָצְאוּ דְחוּפִים מִלְּפָנֶיךָ׃ ק׳ כֹּהֲנִים מַקְרִיבִים קָרְבָּנֶיךָ׃ פ׳ יָזַמְנוּ לִבֵּנוּ וְרוּחֵנוּ לְשַׁבְּרָה׃ כִּי זְבָחֶיךָ רוּחַ נִשְׁבָּרָה׃ ק׳ לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה לֹא תִבְזֶה נוֹרָא׃ פ׳ כִּוַּנְנוּ לִבֵּנוּ לְצַד הַתְּשׁוּבָה׃ לָקַחְנוּ דְּבָרִים וְעָדֶיךָ נָשׁוּבָה׃ ק׳ מִבְטָא שְׂפָתֵינוּ יְשַׁלֵּם פְּרֵי נְדָבָה׃ פ׳ לְפָנֶיךָ עָמַדְנוּ צְמֵאִים וּרְעֵבִים׃ מְמַעֲטִים בְּצוֹם דָּמִים וַחֲלָבִים׃ ק׳ נָא רְצֵם כְּעַל מִזְבַּחֲךָ קְרֵבִים׃ פ׳ מִמַּעֲמַקִּים קְרָאנוּךָ אֵלִי זֶה׃ נָא תְּפִלָּתֵנוּ לֹא תִבְזֶה׃ ק׳ סְלַח נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה׃ פ׳ נֹאֲצֵינוּ אִם מְקַטְרְגִים וְנֹאֲמִים׃ סַנֵּגוֹרֵינוּ אִם שׁוֹתְקִים וְדוֹמְמִים׃ ק׳ עֲמוֹד מִכִּסֵּא הַדִּין וְשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים׃ פ׳ סְלִיחוֹתֶיךָ הַרְבֵּם וְהַפְרֵם׃ עֲוֹנוֹתֵינוּ מְחֵה וּפַזְּרֵם׃ ק׳ פְּשָׁעֵינוּ אַתָּה תְכַפְּרֵם׃ פ׳ עַמְּךָ אֲנוּ מְנַת חֶלְקֶךָ׃ פְּנֵה נָא מִכָּל עֲסָקֶיךָ׃ ק׳ צֵא כְּגִבּוֹר לְיֵשַׁע חֲשׁוּקֶיךָ׃ פ׳ פְּזוּרִים לְאַרְבַּע רוּחוֹת׃ צוֹעֲקִים וּמִתְאַנְּחִים אֲנָחוֹת׃ ק׳ קוֹבְלִים עַל צָרוֹת הַמְּתוּחוֹת׃ פ׳ צָרוֹת רַבּוֹת וּמְצוּקוֹת׃ קְרֵבוֹת וּבָאוֹת וְדוֹחֲקוֹת׃ ק׳ רִאשׁוֹנוֹת פְּקוּדוֹת וּשְׁנִיּוֹת דּוֹבְקוֹת׃ פ׳ קוֹלֵנוּ שִׁמְעָה כְּחַסְדֶּךָ׃ רַחֲמֶיךָ זְכוֹר וַחֲסָדֶיךָ׃ ק׳ שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לַעֲבָדֶיךָ׃ פ׳ רִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ׃ שִׁבְעָתַיִם הָשֵׁב לְחֵיק מְעַנֵּינוּ׃ ק׳ תִּרְדּוֹף בְּאַף וְתַשְׁמִידֵם מְהוֹלְלֵנוּ׃ פ׳ שְׁנַת שִׁלּוּמִים לְרִיב צִיּוֹן׃ תִּקְרָא

יָ׳ אֱלֹהִים עֶלְיוֹן· ק׳ גֵּאִים תַּכְנִיעַ כְּחֹרֶב בְּצִיּוֹן: פ׳ תּוֹשִׁיעַ צִיּוֹן וּתְיַסְּדָהּ· גַּם תִּבְנֶה עָרֵי יְהוּדָה· ק׳ רַחֵם יוֹשֶׁבֶת שְׁכוּלָה וְגַלְמוּדָה: פ׳ שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב הָשֵׁב· מִשְׁכְּנוֹתָיו תְּרַחֵם וְתוֹשֵׁב· ק׳ בִּנְוֵה שָׁלוֹם עַמְּךָ יֵשֵׁב: פ׳ נקול יָהּ אֵלֶיךָ גִּלִּיתִי רִיבִי· וְדִבַּרְתִּי עַד הֵנָּה שִׂיחִי וּכְאֵבִי· קו״פ אֲמָרַי הַאֲזִינָה יְיָ בִּינָה הֲגִיגִי: הוֹדַעְתָּ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת לְנֶאֱמָנְךָ· הוֹדַעְתּוֹ שֶׁאֵינָן חוֹזְרוֹת רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ· דְּבָרְךָ הַטּוֹב יֵאָמֶן נָא לְבָנֶיךָ: אל מלך יושב וכו׳.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי: אַל תִּנְאַץ לְמַעַן שִׁמְךָ אַל תְּנַבֵּל כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ. זְכֹר אַל תָּפֵר בְּרִיתְךָ אִתָּנוּ: אַל בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנוּ וְאַל בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנוּ: אַל תְּבוֹאֵנוּ רֶגֶל גַּאֲוָה וְיַד רְשָׁעִים אַל תְּנִדֵנוּ: אַל תִּזְכָּר לָנוּ עֲוֹנוֹת רִאשׁוֹנִים מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד: אַל תִּתֵּן נַחֲלָתְךָ לְחֶרְפָּה לִמְשָׁל בָּם גּוֹיִם. לָמָּה יֹאמְרוּ בָעַמִּים אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם: ליי הישועה וכו׳.

אלהינו ואלהי אבותינו. מיוסד ע״פ תשר״ק כפול:

פ׳ תִּגְרַת יָד אֱסוֹף וְכַעַס הָפֵר· ק׳ תַּאֲוַת הוֹרִים זְכוֹר וּבְרִית אַל תָּפֵר: פ׳ שְׁטַר חוֹב תִּמְחֹק וְתַעֲבִיר מִסֵּפֶר· ק׳ שׁוֹבֵר פִּרְעוֹן כְּתוֹב וְהָעֵד עֵדִים בַּסֵּפֶר: פ׳ רִיב אִם תַּחְקוֹר אֵין לְעַמְּךָ בַּמֶּה יִתְלוּ· ק׳ רֹגֶז בַּל תָּעִיר פֶּן כְּרֶגַע יִכְלוּ: פ׳ קְצָפְךָ הַרְחֵק מֵעַם פָּנֶיךָ יְחַלּוּ· ק׳ קוֹרְאֶיךָ בְּעֵת צָרָה וְעֵינֵיהֶם לְךָ יִתְלוּ: פ׳ צֹאן אוֹבְדוֹת הָיוּ עֲבָדֶיךָ· ק׳ צָרֵיהֶם אֲכָלוּם וְלֹא שָׂמוּ לְנֶגְדָּם פַּחְדֶּךָ: פ׳ פָּעֲרוּ פִיהֶם לִבְלוֹעַ זֶרַע יְדִידֶיךָ· ק׳ פִּלְאֵי שִׁמְךָ קַדֵּשׁ וּבַקֵּשׁ עֶלְבּוֹן חֲסִידֶיךָ: פ׳ עוֹלֵלוֹת נִשְׁאַרְנוּ כְּעוֹלֵלוֹת בָּצִיר· ק׳ עוֹד יוֹם יוֹם קוֹצֵר בְּמַגַּל קָצִיר: פ׳ סִבַּרְנוּ יֶשַׁע וּגְבוּרָה יַד הַמֵּצִיר· ק׳ סוֹף קֵץ לָדַעַת אֵין כֹּהֵן וְנָבִיא וְלֹא צִיר: פ׳ נָעוּ מִיָּם וְעַד יָם בַּקֵּשׁ אֲרוּכָה· ק׳ נַדְנוּ

בְּצִפּוֹר נוֹדֵד וְאֵין צֳרִי לְמַכָּה: ס׳ מָנִינוּ שְׁמִיטִין וְיוֹבְלוֹת חָשַׁבְנוּ וּמַעֲנִית אֲרֻכָּה· ק׳ מוֹעֵד אָרַךְ וְעִדָּן רָחַק וְהֵימָה לֹא שָׁכָכָה: ס׳ לְכָל זֹאת אַתָּה צַדִּיק וַאֲנַחְנוּ אֲשֵׁמִים· ק׳ לְבַעֲבוּר חָשַׂכְתָּ* לְמַטָּה מֵאֲשָׁמִים: ס׳ כָּעַת אָבוֹת הִתְרֵיתָה בְּשִׂיחַ רְשׁוּמִים· ק׳ כַּלּוֹת רוֹעַ מַעַשׂ וְלֹא אָבוּ שְׁמוֹעַ לְמַשְׁכִּימִים: ס׳ יוֹדֵעַ יֵצֶר אַתָּה לְקָרוּץ מֵחֹמֶר· ק׳ יַעַן כִּי נִכְנַסְתָּ לָנוּ לִפְנִים מִמֵּמֶר: ס׳ טֶבַע דִּין אִם תִּמְתַּח לְגַמֵּר· ק׳ טָבַעְנוּ בְּטִיט יָוֵן וְחֹמֶר: ס׳ חֶבֶל מְנָתֵינוּ אַתָּה וַאֲנוּ חֶבְלָךְ· ק׳ חֲבִים וְזַכִּים אָנוּ שֶׁלָּךְ: ס׳ זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהַבְךָ וְיִצְחָק כְּלוּלָךְ· ק׳ וּמוֹרוֹת יַעֲקֹב מִטָּה הַמֻּשְׁלֶמֶת לָךְ: ס׳ וְהַכֹּל גָּלוּי וְצָפוּי לְךָ מִקֶּדֶם· ק׳ וִיצוּרֵי חֹמֶר נַמְתָּ אִי אֶפְשַׁר בְּלֹא אָדָם: ס׳ הַעַל כֵּן הֵכַנְתָּ צֳרִי לְקַדֵּם· ק׳ הָשֵׁב יָד מֵעָוֶל וְשׁוּב בְּחִין לְפָנֶיךָ מְעֹנָה אֱלֹהֵי קֶדֶם: ס׳ דֶּרֶךְ תְּשׁוּבָה הוֹרֵיתָ לַשּׁוֹבָבִים· ק׳ דֶּלֶת פְּתוּחָה הֵכַנְתָּ לַשָּׁבִים: ס׳ גְּבוּרַת רַחֲמֶיךָ תּוֹדִיעַ לְנִצָּבִים· ק׳ גָּשִׁים בְּצוֹם לְפָנֶיךָ וְתַחַן לְךָ מַרְבִּים: ס׳ נקו׳ בְּרַחֲמִים תִּפְקוֹד יְחוּסֵי עַמֶּךָ· קו׳ ס׳ בָּנוּ לְהִתְנַהֵג כְּמִדַּת נָעֳמֶךָ· אִם עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ לְעֻמֶּךָ· אֹמֶץ רַחֲמֶיךָ זְכוֹר וּסְלִיחָה שֶׁעִמָּךְ: א׳ מלך יושב.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי: אַל תִּתֵּן יְיָ מַאֲוַיֵּי רָשָׁע זְמָמוֹ אַל תָּפֵק יָרוּמוּ סֶלָה: אַל תִּשְׁטְפֵנוּ שִׁבֹּלֶת מַיִם וְאַל תִּבְלָעֵנוּ מְצוּלָה וְאַל תֶּאְטַר עָלֵינוּ בְּאֵר פִּיהָ: אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵעֲבָדֶיךָ כִּי צַר לָנוּ מַהֵר עֲנֵנוּ: אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ בְּיוֹם צַר לָנוּ הַטֵּה אֵלֵינוּ אָזְנֶךָ. בְּיוֹם נִקְרָא מַהֵר עֲנֵנוּ. בְּךָ בָטְחוּ אֲבוֹתֵינוּ. בָּטְחוּ וַתְּפַלְּטֵמוֹ: ליי הישועה וכו׳.

אלהינו ואלהי אבותינו. שניה, מיוסד ע״ס א״ב.

ס׳ אַךְ בְּמֵתַח דִּין וּמֵרוּץ חֶבֶל· ק׳ בְּנֵי אֱמוּנֶיךָ אַל נָא

---

*) חָשַׂכְתָּ, כצ״ל, עי׳ ס״ע על כן חשכת למטה מעונינו (עזר׳ ט׳ י״ג), וכפי׳ רש״י ז״ל.

תְּחַבֵּל: י׳ גִּלּוּי הָרִיב לָהֶם נְטוּשׁ· ק׳ דְּרוֹשׁ וּבַקֵּשׁ צֹאנְךָ וְאַל תִּטּוֹשׁ: י׳ הוֹאַלְתָּ לַעֲשׂוֹתָם לְךָ לְעָם: ק׳ וְאַל תְּשַׁלְּחֵם בְּיַד פִּשְׁעָם: י׳ זְדוֹנוֹת חֲשֹׁב נָא כִּשְׁגָגוֹת· ק׳ חֲשׂךְ מוֹדִים נַפְשׁוֹת לְךָ עוֹרְגוֹת: י׳ טֶנֶף טַהֵר וְתַדִּיחַ כְּתָמִים· ק׳ יְצַלֵּל בְּצוּל כֹּבֶד אֲשָׁמִים: י׳ כָּלָה אַל תַּעַשׂ וְנֶחֱרָצָה· ק׳ לְקוֹחֶיךָ לָקַח מִקַּו הַנְּטוּיָה וְעֵצָה הַיְּעוּצָה: י׳ מוֹעֵד כְּתִקַּח לִשְׁפּוֹט מֵישָׁרִים· ק׳ נְזוֹף בְּמַשְׂטִין מִלְּלַמֵּד קַטֵּגוֹרִים: י׳ סֵפֶר זִכְרוֹנוֹת לְפָנֶיךָ בְּהִתְגּוֹלֵל· ק׳ עֲוֹן עֲקֵבִים לֹא יְסוֹבֵב לְבָעֲמִים מִתְבּוֹלֵל: י׳ פֵּשֶׁר הַדִּין וּתְבַצַּע הַשּׁוּרָה· ק׳ צְרוֹף בְּכוּר סִיגִים וּמַהֵר בְּדִיל לַהֲסִירָה: י׳ קָפוּי וּמֻתָּךְ וְכַדּוֹנַג נִמְסֶה· ק׳ רֶגַע יְגַעַשׁ אִם בְּמִשְׁפָּט עָלָיו תִּנָּשֵׂא: י׳ כקול שַׁלֵּם לוֹ כְּמַעֲשֵׂה הַחֶסֶד וְלֹא כִגְמוּלוֹ· קו״י תַּכְרִיעַ הַכַּף לְזַכּוֹתוֹ וְלֹא לְחַבְּלוֹ: תִּפְשֹׁט יָד וּתְקַבְּלוֹ· תְּחָנֵּנוּ מֵרֶדֶת שַׁחַת וּבוֹר מִלְּהַטְבִּילוֹ:

אל מלך יושב וכו׳.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי: לָמָּה לָנֶצַח תִּשְׁכָּחֵנוּ תַּעַזְבֵנוּ לְאֹרֶךְ יָמִים: יְיָ אַל בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנוּ וְאַל בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנוּ: אֵלֶיךָ יְיָ שִׁוַּעְתִּי וּבַבֹּקֶר תְּפִלָּתִי תְקַדְּמֶךָּ: חָנֵּנוּ אֱלֹהִים כְּחַסְדֶּךָ כְּרֹב רַחֲמֶיךָ מְחֵה פְּשָׁעֵינוּ: פְּנֵה אֵלֵינוּ וְחָנֵּנוּ כִּי יְחִידִים וַעֲנִיִּים אֲנָחְנוּ: ליי הישועה וכו׳.

אלהינו ואלהי אבותינו. שניה, מיוסד ע״ס א״ב, ונסיף סתום בנימן.

י׳ אַל נָא תְּיַסֵּר בְּאַף עֲדֶיךָ· ק׳ כִּי מְאֹד מְיֻסָּרִים בְּמוּסָר רַע וְקָשֶׁה: י׳ בָּאֵשׁ וּבַמַּיִם בַּשְּׁבִי וּבַבִּזָּה נְדוֹנִים· ק׳ בְּכָל יוֹם בְּאַכְזְרִיּוּת וְשֶׁטֶף אָף: י׳ גָּלוּ וְנָעוּ מֵעַל שֻׁלְחָנֶךָ· ת׳ וּפְזוּרוּ בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת הַדּוֹמֶךָ: י׳ דָּשׁוּם רְמָסוּם רַגְלֵי כָּל מֵצִיק· ק׳ וַיְשִׁיתוּם לְמִרְמָס כְּחֹמֶר וְטִיט חוּצוֹת: י׳ הַשְׁקִיפָה

---

*) וּמֻתָּךְ, כ״כ נכי״י וכנון הוא, עז״ה הלא כחלב תתיכני וכגבינה תקפיאני (איוב י׳ י׳) והוא תאר לאנוש.

בְּעָלְבּוֹן עֲלוּבֶיךָ׃ ק׳ כִּי בָאוּ וְנָגְעוּ עַד שַׁעֲרֵי מָוֶת׃ פ׳ וְאִם גָּדַל עָוֹן עַד שְׁמֵי שָׁמֶיךָ׃ ק׳ רַחֲמֶיךָ יְקַדְּמוּנוּ אֲשֶׁר מֵעוֹלָם׃ פ׳ זְכוֹר שְׁלֹשֶׁת אֵיתָנֵי קֶדֶם׃ ק׳ הֱיוּ דְּבֵקִים בְּיִרְאַת יִחוּדֶךָ׃ פ׳ חֵשֶׁק חִבָּתָם אֵל תִּשְׁכַּח לָנֶצַח׃ ק׳ כִּי כֵן הִבְטַחְתָּם בְּיַד רוֹעֶה נֶאֱמָן׃ פ׳ טֶרֶם תְּכַלֶּה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב׃ ק׳ יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ וְיִכָּמְרוּ נִחוּמֶיךָ׃ פ׳ יֻקַּשׁ עִוְּיִם כַּבֵּס נָא בְּעַצְמֶךָ׃ ק׳ כִּי אֵין לְחַטֵּא בְּמֵי נִדָּה׃ פ׳ כֹּהֲנֵי עֲבוֹדָה וּלְוִיֵּי דוּכָן׃ ק׳ וּבְנֵי מַעֲמָדוֹת סֻלְּקוּ וְאֵינָם׃ פ׳ לָבַשְׁנוּ חֶרְפָּה וְעָטִינוּ כְלִמָּה׃ ק׳ כִּי חָסַרְנוּ כֹּל וְנוֹתַרְנוּ כִּכְלִי רֵיק׃ פ׳ מֵאָז נִטְמֵאנוּ בְּכָל מַגַּע טוּמְאָה׃ ק׳ וְאֵין לָנוּ טָהֳרָה בַּמֶּה לְהִטָּהֵר׃ פ׳ נָא מִמְּרוֹמְךָ זְרוֹק מַיִם טְהוֹרִים׃ ק׳ וְהַשְׁרֵה שְׁכִינָתְךָ עַל זֶרַע מַקְדִּישֶׁיךָ׃ פ׳ שְׂמֹאלְךָ דָּחִית יְמִינְךָ תְּקָרֵב׃ ק׳ כִּי קִרְבָתְךָ חַיִּים הִיא לָנוּ׃ פ׳ עַל מִי נָנוּס מְצוֹא מָנוֹס וְעֶזְרָה׃ ק׳ כִּי אִם עָלֶיךָ עוֹנֶה בְּעֵת צָרָה׃ פ׳ פְּסִילִים וְגִלּוּלִים אֲשֵׁרִים וְחַמָּנִים׃ ק׳ חֵרְשִׁים וְסוּמִים הֶבֶל תַּעְתּוּעִים׃ פ׳ צוּר עוֹלָמִים חַי וְקַיָּם לָעַד׃ ק׳ בְּךָ לְבַד מִבְטָחֵנוּ וְאַתָּה תוֹחַלְתֵּנוּ׃ פ׳ קוֶֹיךָ אֵל חַי וּבוֹטְחֶיךָ אֵל אֱמֶת׃ ק׳ אַל נָא תְּבַיְּשֵׁם מִשֶּׁבֶר קִוּוּיָם׃ פ׳ רְאֵה רִפְיוֹנָם וְהַבֵּט כִּשְׁלוֹנָם׃ ק׳ וְהָקֵל וְהַעֲבֵר כֹּבֶד מַשָּׂאָם׃ פ׳ שְׁפוֹךְ מֵי טֹהַר דָּמִים לְהָדִיחַ׃ ק׳ תְּחַטְּאֵנוּ בְאֵזוֹב תְּכַבֵּס וְתָדִיחַ׃ פ׳ בקול תָּשֵׁב גְּמוּל לִמְבַחֲשֶׁיךָ וְשַׁלֵּם כְּמִפְעָלָם׃ קו״פ עַל רוּם קָדְקֳדָם חֲמָסָם יֵרֵד׃ בִּין יָבִינוּ כָּל מְאַמְּצֵי כֹּחֶךָ׃ נִסִּים בְּהַפְלִיאֲךָ לִמְלַמְּדֵי נִסֶּיךָ׃ אל מלך יושב וכו׳.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי׃ אֱלֹהַי פַּלְּטֵנִי מִיַּד רָשָׁע מִכַּף מְעַוֵּל וְחוֹמֵץ׃ הַאֲזִינָה יְיָ תְּפִלָּתֵנוּ וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל

תחנונותינו: הקשיבה לקול שוענו מלכנו ואלהינו כי אליך נתפלל: יי בקר תשמע קולנו בקר נערך לך ונצפה: אליך יי שוענו ובבקר תפלתנו תקדמך: ליי הישועה וכו'.

עקדה. זה המחבר מרדכי חתום בראשי החרוזות.

פ' מפלטי אלי צורי סתרי ומגני. ק' וקרן ישעי משגבי ביום צר לי ואוני: פ' השכמתי לחלותך מלך רבי. ואני ק' אליך יי שועתי ובבקר: פ' בקר רחם תזכור חסד לאברהם אב איתני. ק' אשר בחרתו והאמין בך ראש למאמיני: פ' זכור בריתו והושיעני מטומאתי, יי. ק' בקר תשמע קולי בקר: פ' בקר דברת עמו ונסיתו לשלם לו משכרת. ק' וכרות עמו הברית להיות לו למשמרת: פ' אהבתו ורציתו וקבלתו. כקטרת ק' סמים בבקר בבקר: פ' בקר כוכבו האיר כחפצת להראות צדקתו הגדולה. ק' ונסיתו בעשירי ותאמר לו קח את בנך ולא תכלא: פ' על אחד ההרים והעלהו שם לעלה. ק' את הכבש אחד תעשה בבקר: פ' בקר יחד שמך ושמע לקולך והראה אהבתו. ק' וששׂ בכל לב על דברך לעשותו: פ' האהבה קלקלה השורה ויקם בשמחתו. ק' וישכם אברהם בבקר: פ' בקר הכינו לבם שניהם לעשות רצנך איום. ק' הבן לקח עצים והאב לקח מאכלת לשחוט בלי פדיום: פ' קרואים והולכים לתמם וראו כבודך. ביום ק' השלישי בהיות הבקר: פ' בקר אזר כגבר חלציו ולעקד בנו קדם. ק' ויקח מאכלת לשחטו ולא חשב הדם: פ' ויאמר היום אקריב עולתי והיום אזרוק דם. ק' זבחי לא ילין לבקר: פ' בקר רחמיך נכמרו על בן יחיד ועליו זרחו. ק' ויקרא אליו

מלאך יי אל הנער ידים אל ישלחו: ס׳כי ביצחק יקרא
לך זרע וזכרו לדורות הניחו׳ ק׳לכם למשמרת עד הבקר:
ס׳בקר כשרו וישרו וצדקו יליץ בעד עם אליך קרב׳
ק׳ואפרו תמיד יראה לפניך לכבס הרב: ס׳תתן נפשם
בשאלתם כי לך נכספה׳ בערב ק׳היא באה ובבקר:
ס׳בקר קולם שמעה ותכפר עונותיהם׳ ק׳וערך תפלתם
תחשב כערך קרבנותיהם: ס׳לקחו ובאו בזכרון צדקת
אבותיהם׳ ק׳והם הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבקר:
ס׳ נקול בקר תפן אלינו ורחמיך עלינו יכמרו׳ קו״ס ותשליך
במצולות ים כל חטאתינו ולא יזכרו׳ צור העבר עונינו
מלפניך׳ ולא ישאירו ממנו עד בקר: אל מלך יושב וכו׳.

אל תבוא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי: רבת צררוני מנעורי יאמר נא ישראל: רבת צררוני מנעורי גם לא יכלו לי: על גבי חרשו חורשים האריכו למעניתם: יי צדיק קצץ עבות רשעים: יבשו ויסגו אחור כל שנאי ציון: לולי יי שהיה לנו בקום עלינו אדם: אזי חיים בלעונו בחרות אפם בנו: אזי המים שטפונו נחלה עבר על נפשנו: אזי עבר על נפשנו המים הזידונים: ברוך יי שלא נתננו טרף לשניהם: ליי הישוע׳ וכו׳.

מיוסד ע״ס א״ב, ובסוף חתום שם המחבר דוד בר שמואל הלוי חזק ואמץ.

ס׳יי אלהי רבת צררוני מנעורי׳ ק׳בקשתיך אמצת לבי
בהיותך בעוזרי: ס׳גברו עתה וגם עתקו שוברי׳ ק׳דוברים
בי רעדו כל אברי: ס׳הייתי חרפה ביניהם משל ושנינה׳
ק׳ידו אבן בי והאריכו עלי מענה: ס׳זדים הליצוני בפיהם
ולשונם שתו כחרב שנונה׳ ק׳חושבים עלי מחשבות
רשע בלי חנינה: ס׳טובך ומדת רחמיך יגלו עלינו׳
ק׳ישועתך אלהים תשגבנו: ס׳כלתה נפשנו לישועתך

לֵאמֹר מָתַי תְּנַחֲמֵנוּ׃ ק׳ לְמַעַן שֵׁם קָדְשְׁךָ עֲשֵׂה לֹא לָנוּ יְיָ לֹא לָנוּ׃ ח׳ מִדַּת טוּבְךָ וַחֲסָדֶיךָ הַגְּבֵר עַל צֹאן מַרְעִיתֶךָ׃ ק׳ נַעֲנוּ לְךָ מְחַל רַבֵּה סְלִיחוֹתֶיךָ וּמְחִילָתֶךָ׃ ח׳ סָעֲדֵנוּ וְנִוָּשְׁעָה וְהַט לִבֵּנוּ לִנְתִיבוֹתֶיךָ׃ ק׳ עֲנֵנוּ יְיָ עֲנֵנוּ כִּי טוֹב חַסְדְּךָ וֶאֱמוּנָתֶךָ׃ ח׳ פְּדֵה וְהַצֵּל עַמְּךָ וְרַעְיָתְךָ מִכַּף מִתְקוֹמְמֵיהֶם׃ ק׳ צוּר צַדִּיק גָּדוֹל גִּבּוֹר וְנוֹרָא אֵל מוֹשִׁיעֵהֶם׃ ח׳ קַדֵּשׁ קְדֻשַּׁת שִׁמְךָ עֶלְיוֹן קָרוֹב מַצְדִּיקֵיהֶם׃ ק׳ רַחֲמֶיךָ יִכָּמְרוּ עֲלֵיהֶם וְעַל בְּנֵיהֶם׃ ח׳ שִׁחַרְנוּךָ בִּתְחִנָּה הַקְשִׁיבָה אֱלֹהֵינוּ מַלְכֵּנוּ וּקְדוֹשֵׁנוּ׃ ק׳ שָׁלוֹם רָב תַּרְבֶּה לִסְגֻלָּתְךָ כְּבוֹדֵנוּ וּמֵרִים רֹאשֵׁנוּ׃ ח׳ תַּבַּעְנָה שְׂפָתֵינוּ תְּהִלָּתְךָ כִּי תַצִּילֵנוּ מֵרוֹשְׁשֵׁנוּ׃ ק׳ תּוֹרָתְךָ וְעֵדוֹתֶיךָ שַׁעֲשׁוּעֵנוּ וּבָם תְּחִי נַפְשֵׁנוּ׃ ח׳ דֶּבֶב שְׂפָתַי וְקוֹל תַּחֲנוּנַי שִׁמְעָה וְהַאֲזִינָה׃ ק׳ וְשִׂיחוֹת דִּבְרֵי לְפָנֶיךָ יֶנְעֲמוּ וְכִקְטֹרֶת רְצֵה נָא׃ ח׳ יְדִידֶיךָ יַעֲלוֹזוּ וְיַעֲלוּ לְצִיּוֹן בְּרִנָּה׃ ק׳ דְּבִיר קָדְשְׁךָ וְאַרְמוֹנְךָ עַל מִשְׁפָּטוֹ לְכוֹנְנָה׃ ח׳ בְּךָ תוֹחַלְתִּי וְסִבְרִי רָם וְנִשָּׂא גֵּאֶה גָּדוֹל וְנוֹרָא׃ ק׳ רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ אֲבַקֵּשׁ וְלִישׁוּעָתְךָ תָּמִיד אֲשַׂבֵּרָה׃ ח׳ שָׁפְטָה מִשְׁפָּטִי וּנְקוֹם נִקְמַת דַּם עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ בְּעֶבְרָה׃ ק׳ מַגֵּר מִתְקוֹמְמֶיךָ וְשַׁלַּח בָּם חֲרוֹן אַף וָזַעַם וְצָרָה׃ ח׳ וְאַתָּה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל גּוֹאֲלָם מַלְכָּם וּגְאוֹנָם׃ ק׳ אֲשׁוּרָם אִם הִטּוּ וְלִבָּם הָלַךְ אַחַר עֵינָם׃ ח׳ לַעֲמַל יְגוֹנָם וְלַכֹּבֶד עַל גָּלוּתָם הַבֵּט מָגִנָּם׃ ק׳ הַבֵּט לַבְּרִית וְהִמָּלֵא רַחֲמִים עַל פְּלֵטַת שְׁאוֹנָם׃ ח׳ נקול לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה וְהַחֲזֵק נֶשֶׁק לִקְרַאת צָרַי וְאוֹיְבָי׃ קו״ח וְיִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ חוֹסֵי בָךְ כִּי תַחֲבוֹשׁ מַכְאוֹבִי׃ יֵבֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ וְיִסֹּגוּ אָחוֹר חֲפֵצֵי קְרָבִי׃

חזק ואמץ מאמיניך גאלי וצור ישועתי אלהי אבי: א מלך.

אל תבוא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי: בקראנו עננו אלהי צדקנו בצר הרחבת לנו חננו ושמע תפלתנו: שמעה תפלתנו יי ושועתנו האזינה אל דמעתנו אל תחרש: אדני שמעה בקולנו תהיינה אזניך קשבות לקול תחנונינו: שמעה יי צדק הקשיבה רנתנו האזינה תפלתנו בלא שפתי מרמה: ליי הישועה וכו'.

מיוסד ע"פ א"ב, ובסוף חתום בנימן בר זרח.

עקדה. אהינו ואהי אבותינו.

פ' אמונים בני מאמינים הנאמנים בבריתך. ק' באים לקוד ולכרוע בספי חצרותיך: פ' גועים בתפלה ומתפקקים בכריעה. ק' דופקים דלתיך ואומרים אדני שמעה: פ' המקריבים תקרובת מנחה רוח נשברה. ק' ודכאות לב תחת עלה תמורה: פ' זבח כליל מזכירים עקדת מוריה. ק' חלבי אשים ועלת ראיה: פ' טעינת עצים אשר על המזבח (נ"א הבן) נעמסה. ק' יקוד אש ומאכלת אשר אב נשא: פ' כפיפת ידים ורגלים אשר על המערכה נעקדה. ק' להב ברזל וקופיץ מרוטה וחדה: פ' מאכלת לקוחה וצואר לשחיטה פשוט. ק' נתכפה סמיכה ולקרץ אב קשוט: פ' שמח האב בזביחה כבעל משתה בנו. ק' עלץ הבן בקרבנו כבחתנות אפריונו: פ' פעלת צדקתם בניהם בהזכירם לפניך. ק' צפון להם תושיתם ובמגנך תגן חנוניך: פ' קרני סביכת איל הנאחז בחרשים. ק' רצה להנתן כפר לעם קדושים: פ' שעת ניחוחו ונשבעת לו. ק' תולדותיו להרבות שער איביו להנחילו: ק' בהר יי

יראה

תושיתם, ראיתי מי שפי' תושיתם חכמתם כמ"ד שעומד בהבנתו, וכן יצפון לישרים תושיה (משלי ב ז), ותושיה נדחה ממני (איוב ו יג), וטעמו כל מעשה חכמה אבד ממני.

יֵרָאֶה וּלְבָנָיו יְהִי מַחְסֶה. ק׳ נִקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם יְיָ יִרְאֶה עַל שֵׁם הַמַּעֲשֶׂה: ח׳ יְלָדָיו הַיּוֹם בְּצַר וּבְמָצוֹק (לְפָנֶיךָ) בְּעָמְדָם. ק׳ מְעוֹדְדֵי מָתְנַיִם כּוֹשְׁלוֹת בִּרְכַּיִם וְרָפוֹת יָדָם: ח׳ נוֹשְׂאֵי לָךְ עֵינַיִם בָּרֵר נִיב מַעֲנָם. ק׳ זְכוֹר רֵיחַ הַמְּעֻרְבָּב וְחַזֵּק רִפְיוֹנָם: ח׳ נקיל וּנְפוּצוֹתֵיהֶם תְּקַבֵּץ וְנִדָּחֵיהֶם תֶּאֱסוֹף. קו״ח וְאוֹבְדֵיהֶם תְּבַקֵּשׁ וְנָוֵיהֶם תְּיַשֵּׁב וְתוֹשִׁיבֵם לָבֶטַח. וְתַשְׁכִּנֵם שַׁאֲנָן בְּהַר מְרוֹם יִשְׂרָאֵל וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם לְבַדֶּךָ. הֵמָּה יִהְיוּ לְךָ לְעָם וְאַתָּה תִּהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים: אל מלך יושב וכו׳.

טוֹב יְיָ לַכֹּל. וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: טוֹב יְיָ לְקוָֹו. לְנֶפֶשׁ תִּדְרְשֶׁנּוּ: טוֹב וְיָחִיל וְדוּמָם לִתְשׁוּעַת יְיָ: אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. חֶסֶד יְיָ מָלְאָה הָאָרֶץ: וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט. וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה: צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ חֶסֶד וֶאֱמֶת יְקַדְּמוּ פָנֶיךָ: לְמִשְׁפָּטֶיךָ עָמְדוּ הַיּוֹם כִּי הַכֹּל עֲבָדֶיךָ: מִלְּפָנֶיךָ מִשְׁפָּטֵנוּ יֵצֵא עֵינֶיךָ תֶּחֱזֶינָה מֵישָׁרִים: וַיְיָ לְעוֹלָם יֵשֵׁב כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ: וְהוּא יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק יָדִין לְאֻמִּים בְּמֵישָׁרִים: יְיָ שׁוֹפְטֵנוּ יְיָ מְחוֹקְקֵנוּ יְיָ מַלְכֵּנוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה: אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. חֶסֶד יְיָ מָלְאָה הָאָרֶץ: בְּקוּם לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהִים לְהוֹשִׁיעַ כָּל עַנְוֵי אֶרֶץ סֶלָה: הָעִירָה וְהָקִיצָה לְמִשְׁפָּטֵנוּ אֱלֹהֵינוּ וַאדֹנֵינוּ לְרִיבֵנוּ: וְהוֹצִיא כָאוֹר צִדְקֵנוּ וּמִשְׁפָּטֵנוּ כַּצָּהֳרָיִם: כִּי עָשִׂיתָ מִשְׁפָּטִי וְדִינִי יָשַׁבְתָּ לְכִסֵּא שׁוֹפֵט צֶדֶק:

(לזנת הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד:
אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְיָ מָלְאָה הָאָרֶץ:)

פזמון. [illegible] לְיְיָ הַיְשׁוּעָה וכו׳.

(לזנת) שַׁעֲרֵי קֹדֶשׁ הַיּוֹם. אִישׁ בְּרֵעֵהוּ נִתְאַחַד. שַׁבָּת שַׁר

הַמְּנוּחָה· וְיוֹם כִּפּוּר הַמְיֻחָד· אֵל כִּי תִשְׁפּוֹט הַיּוֹם· עַל גָּלוּי וְעַל נִכְחָד· הוֹצֵא כָאוֹר צִדְקֵנוּ· וּפִינוּ יָרוֹן וְיִחַד· הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד: שרי קדש.

גם המחבר שלמה נראה בחרוזות והוא בן גבירול.

שֹׁפֵט כָּל הָאָרֶץ, וְאוֹתָהּ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד·
גָּא חַיִּים וָחֶסֶד, עַל עַם עָנִי תַּצְמִיד·
וְאֵת תְּפִלַּת הַשַּׁחַר, בִּמְקוֹם עֹלָה תַּעֲמִיד·
עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד: שפט·

לזנת בְּשַׁבָּת יוֹם מַרְגּוֹעִי, וְשׁוֹד תַּעֲנוּגִי וְנַפְשִׁי· בְּשָׂרִי רָזָה מִשֻּׁמָּן, וְעָצֵם בְּפָנַי כַּחֲשִׁי· וְכָשַׁל מִצּוֹם בִּרְכַּי· וְרוּחִי צָפוּן לַחֲשִׁי· מִזְעַר דָּמִי וְחֶלְבִּי· קְחֵה כְּקָרְבָּן אֵל קְדוֹשִׁי· וְאִם עֲוֹנִי יִתְאַסְּפוּן, עֲבוֹר יַחַד עַל רֹאשִׁי· בְּסוֹדָם אַל תָּבוֹא נַפְשִׁי, וּבִקְהָלָם אַל תֵּחַד· הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד:

לוֹבֵשׁ צְדָקָה מְעַטָּה, לְךָ לְבַד הַיִּתְרוֹן·
וְאִם אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים, זָכְרָה יְשֵׁנֵי חֶבְרוֹן·
וְהֵם יַעֲלוּ לְזִכָּרוֹן, לִפְנֵי יְיָ הַתָּמִיד·
עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד:

לזנת בְּמִקְרָא שַׁבַּת עֹנֶג, בְּשִׁפְלוּת נַפְשׁוֹת נַעֲנִים· שׁוּבוּ הַיּוֹם בָּנִים, בְּנֵי נִטְעֵי נַעֲמָנִים· לְהַלְבִּין אֶת חַטֹּאתֵיכֶם, אִם יִהְיוּ כַּשָּׁנִים· וְקִרְאוּ אֶל יְיָ בְּחָזְקָה, וְהַרְבּוּ לָאֵל תַּחֲנוּנִים· כִּי הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים, וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים· אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים· וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד:

מַטֵּה כְּלַפֵּי חֶסֶד, לְהַטּוֹרַת אִישׁ לְתְחִיָּה· עַמְּךָ לְחֶסֶד הַטֵּה, גְּמָל נָא עָלָיו וְחָיָה· כָּתוּב עָלָיו תּוֹרַת חַיִּים· וְהָיָה, עַל מִצְחוֹ תָּמִיד: (עלת.)

לזכות בְּזָכְרִי עִיר הַקֹּדֶשׁ, עָצוּר בִּבְכִי אֵיךְ אוּכַל· בִּהְיוֹתָם בָּם מִזְבְּחוֹתַי, תּוֹךְ מוּסַד הַהֵיכָל· אֲשֶׁר יָסַד בֶּן אוּרִי, וּבֶן אַדְמוֹן אִישׁ מִיכַל· לְכַפֵּר עַל עֲוֹן יַעֲקֹב, לְצָר נִתָּן כַּצֹּאן לְמַאֲכָל· וּבָא שׁוֹטְנִי אֲשֶׁר הֶעָרִים, לְשׁוֹמֵם חָרְבָה וְנִיכַל· מִשָּׁם, לָמָּה אֶשְׁכַּל· גַּם שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד:

הֵיטִיבָה ה׳ בִּרְצוֹנְךָ, אֶת צִיּוֹן עִיר קָדְשַׁי· וְגָרְתָּ יָד וָשֵׁם, בְּבֵיתְךָ לִמְקֻדָּשַׁי· וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי· לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד· עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד: שפט·

לזכות שְׁעֵה קָדוֹשׁ חִין עֶרְכִּי, וְהַט אֹזֶן לְשַׁוְעָתִי· וְשִׁמְעָה אֶת תְּפִלָּתִי· וְאַל תֶּחֱרַשׁ לְדִמְעָתִי· וְשׁוּר מִמְּרוֹמִים רִישִׁי· וְעָנְיִי עֲמַל יְגִיעָתִי· וְשׁוֹבְבֵנִי מְעוֹן בֵּיתֶךָ, מְקוֹם מִשְׁכַּן יְרִיעָתִי· וְאָשִׁיר אָז לְשִׁמְךָ, וְאָרִים קוֹל תְּרוּעָתִי· הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי, אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד· הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד: שרי קדש וכו׳.

אל מלך יושב וכו׳.

וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ: אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן· כִּי עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי בָא מוֹעֵד:

זבחי

בן אורי, בצלאל. ובן אדמון איש מיכל, בן דוד שנאמר עליו כי הוא אדמוני (ש״א יז מב) וכתיב ויתן לו שאול את מיכל בתו לאשה (שם יח כז).

זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה: הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן. תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם: אָז תַּחְפֹּץ זִבְחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל. אָז יַעֲלוּ עַל מִזְבַּחֲךָ פָרִים:

וְעַתָּה יְיָ אָבִינוּ אָתָּה. אֲנַחְנוּ הַחֹמֶר וְאַתָּה יוֹצְרֵנוּ וּמַעֲשֵׂה יָדְךָ כֻּלָּנוּ:
אַתָּה יְיָ לֹא תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנּוּ. חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנוּ:

זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: זָכְרֵנוּ יְיָ בִּרְצוֹן עַמֶּךָ. פָּקְדֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ: זְכֹר עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶּדֶם גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ הַר צִיּוֹן זֶה שָׁכַנְתָּ בּוֹ: זְכֹר יְיָ חִבַּת יְרוּשָׁלָיִם אַהֲבַת צִיּוֹן אַל תִּשְׁכַּח לָנֶצַח: זְכֹר יְיָ לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלָיִם הָאוֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ: זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ וַתְּדַבֵּר אֲלֵיהֶם אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲכֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתֵּן לְזַרְעֲכֶם וְנָחֲלוּ לְעוֹלָם: זְכֹר לַעֲבָדֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב. אַל תֵּפֶן אֶל קְשִׁי הָעָם הַזֶּה וְאֶל רִשְׁעוֹ וְאֶל חַטָּאתוֹ:

אַל נָא תָשֵׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר חָטָאנוּ:

חָטָאנוּ צוּרֵנוּ סְלַח לָנוּ יוֹצְרֵנוּ:

מיוסד ע"פ א"ב כרמזי החרוזות, ובסוף חתום שם המחבר קלונימוס חזק.

פ' אֲדַבְּרָה תַּחֲנוּנִים כְּרָשׁ וְאֶבְכֶּה. בְּעִנּוּי נֶפֶשׁ קְהָלַי אֲבַכֶּה. כִּי נִקַּף כְּבַרְזֶל סְבָכַי. בָּכוּ הָעָם הַרְבֵּה בֶּכֶה: בֶּכֶה הִשְׂבִּיעַנִי בְּגֶדַע קַרְנִי. לַעֲנָה וָרֹאשׁ וּמְרוֹרִים הִרְוַנִי. קו"פ הִדְמַמְתִּי וְנַם (כ"א ונמתי) קוּמִי רֹנִּי. יָגַעְתִּי בְקָרְאִי נִחַר

בענוי נפש קהלי אבכה, כ"כ בכי"י ונכון הוא, כי כל בתי הפיוט בעלי ד' חרוזים, חוץ מן הסיגר, שהוא על לשון הכתוב ממש.

גְּרוֹנִי: פ׳ גְּרוֹנִי הֶנְשַׁת קְרוֹא אֲרוּכָה· קַוֵּה נַחַת וְהִנֵּה פְרוּכָה· נָדַדְתִּי כְּצִפּוֹר וְרַגְלִי נִסְרָכָה· מִפְּנֵי קֶשֶׁת דְּרוּכָה: דְּרוּכָה לְשׁוֹן מַקְנִיאַי וּרְחָבָה· מְצָרֶבֶת פָּנִים כְּחַשַׁשׁ לֶהָבָה· קו״פ נַתְּקֵם מִמַּצָּבָם בְּהַשְׁלֵךְ וּסְחִיבָה· וְלִהַט אוֹתָם הַיּוֹם הַבָּא: פ׳ הַבָּא כְּאַרְיֵה בְּמַאֲרָב לְדָגוּר· וְהַיּוֹצֵא צוֹדֶה תִּתִּי לְמָגוֹר· כָּל רָעָתָם לְפָנֶיךָ תֶּאֱגוֹר· וְהָרֵק חֲנִית וּסְגוֹר: וּסְגוֹר מוֹצָאָם וּמוֹבָאָם וְיֶהֱמָמוּ· בַּלַּע פַּלַּג לְשׁוֹנָם וְיֻזְמָמוּ· קו״פ הָרוֹס שִׁנֵּימוֹ בְּפִימוֹ וְיִדְמָמוּ· לָקַחַת נַפְשִׁי זָמָמוּ: פ׳ זָמְמוּ לָרוּץ בְּצַוָּאר אֵלֶיךָ· נוֹעֲצוּ לִכְרוֹת בְּרִית עָלֶיךָ· הַדִּיחוּ מִמְּעוֹנְךָ צִבְאוֹת חֲיָלֶיךָ· עָלֶיךָ יַעֲזוֹב חֵילֶךָ: חֵילְךָ מִתְחַבֵּא מִפַּחַד קָטְבְּךָ· בְּךָ יָרוּץ לְהִשְׂתַּגֵּב בְּהַחֲטִיבְךָ· קו״פ בְּשַׁעַן וַאֲהֶבְךָ וְהִרְבֶּךָ וְהֵיטִבְךָ· מָה רַב טוּבְךָ: פ׳ טוּבְךָ יֹאבֶה שְׁאָר יָשׁוּב· מִתְנַפֵּל בְּהִמָּצְאֲךָ אֵלֶיךָ לָשׁוּב· קוֹחַ דִּבְרֵי כְבוּשִׁים וְשׁוּב· מִי יוֹדֵעַ יָשׁוּב: יָשׁוּב חֲרוֹנְךָ וְאַל תְּכַלֵּינוּ· כִּי שָׁנֵינוּ כְּהֶגֶה כָּלִינוּ· קו״פ בְּדֶרֶךְ זוּ נֵלֵךְ הַשְׂכִּילֵנוּ· הֵן הַבֶּט נָא עַמְּךָ כֻלָּנוּ: פ׳ כֻּלָּנוּ יַחַד נְחַלֶּה פָנָיו· נַזְכִּיר בְּרִית יִקְרַת פְּנִינָיו· בְּצֶדֶק לַחֲזוֹתֵינוּ אוֹר פָּנָיו· יְקִימֵנוּ וְנִחְיֶה לְפָנָיו: לְפָנָיו מְצַפְצֵף מֵעָפָר לַהֲקִימוֹ· עַם מְיַחֲדוֹ בְּשָׁכְבוֹ וּבְקוּמוֹ· קו״פ נֶצַח מְחַכִּים לְיוֹם קוּמוֹ· בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: פ׳ מִמְּקוֹמוֹ יֵצֵא כַּחַשׁ רִטְפּוּשִׁי· לְפָאֵר יָמִיר אֵפֶר כְּפוּשִׁי· מֵעֹצֶב עֲבוֹדָה קָשָׁה לְהַנְפִּישִׁי· כִּי שָׂבְעָה בְרָעוֹת נַפְשִׁי: נַפְשִׁי תִשְׁתּוֹחָח לְשִׁמּוּם מְסִלָּה· דְּדוּי סַךְ לְנָוֶךְ סְלוּלָה· קו״פ מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם מְשׁוֹב לִכְבָלָה· יְכוֹנְנֶהָ עַד עוֹלָם סֶלָה: פ׳ סֶלָה דְּרַשְׁתִּיךָ וְלֹא נְטַשְׁתָּנִי·

בְּהִתְפַּשְּׁטִי בְּצֵל יָדְךָ כִּסִּיתָנִי· מֵאֵשׁ וּמִמַּיִם לָרְוָיָה הוֹצֵאתָנִי· וּמִקַּרְנֵי רֵמִים עֲנִיתָנִי: עֲנִיתָנִי בְּכָל עֵת בְּהִתְעַטְּפִי· הוֹשַׁטְתָּ יְמִינְךָ בְּאַהַב לְגַפְּפִי· קו״פ וְעַתָּה מוֹשִׁיעִי לֹא תַרְפִּי· תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֵּר פִּי: פ׳ פִּי תְּהִלָּתְךָ יַגִּיד תִּקְוָתֵנוּ· אַל יִמְעֲטוּ לְפָנֶיךָ תְּלָאוֹתֵינוּ· כְּגֹדֶל חַסְדְּךָ מַלֵּט מִשְּׁחִיתוֹתֵינוּ· כִּי לֹא עַל צִדְקוֹתֵינוּ: צִדְקוֹתֵינוּ דַּלּוּ לִמְאֹד וְקָצָרוּ· עֲוֹנֵינוּ רַבּוּ וְהַטּוֹב עָצָרוּ· קו״פ חֲטָאֵי אָבוֹת לַבָּנִים נֶאֱצָרוּ· זָרְעוּ חִטִּים וְקוֹצִים קָצָרוּ: פ׳ קָצְרוּ יְרִיבַי קָמוֹת אִבִּי· דִּמּוּ לְהַכְרִית יִשְׁיִי וְרוּבִי· קְרָאתִיךָ מֵעֹשֶׁק זֵדִים לְעָרְבִי· שָׁפְטֵנִי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבִי: רִיבִי בְּחַפֶּשְׂךָ יְשָׁרַי תְּבַקֵּר· צִדְקַת הוֹרִים לְפָנֶיךָ תֵּחָקֵר· קו״פ מַצְדִּיקֵי תְּקָרֵב וּמַרְשִׁיעֵי יֵעָקֵר· יִסָּכֵר פִּי דוֹבְרֵי שָׁקֶר: פ׳ שֶׁקֶר דּוֹבֵר לֹא יָבוֹא· לְנֶגֶד עֵינֶיךָ כִּי תְתַעֲבוֹ· שָׁמְרֵנִי רֶגֶל גַּאֲוָה מִבּוֹא· וּמְשׁוֹאַת רְשָׁעִים כִּי תָבוֹא: תָּבוֹא לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵי קֶדֶם· תַּאֲוַת מִתְעַנִּים לְפָנֶיךָ לְקַדֵּם· קו״פ תֶּעֱרַב מִנְחָתָם כְּשָׁנִים מִקֶּדֶם· זְכוֹר עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶּדֶם: פ׳ קֶדֶם מִפְּעָלֶיךָ יְיָ אֲדוֹנִי· עֲצָתְךָ לִכְתּוֹב כְּתַבַת נְדָנִי· בְּנַתָּ מֵרָחוֹק תְּקִיפְךָ לְהָעִידֵנִי· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ לַמְּדֵנִי: לַמְּדֵנִי לְהוֹעִיל מֵמִית וּמְחַיֶּה· צִוִּיתָ וַיַּעֲמוֹד אֲמָרְתָּ וַיְהִי· קו״פ הוֹרֵנִי דְרָכֶיךָ וְתָמִים אֶהְיֶה· עֵדְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם הֲבִינֵנִי וְאֶחְיֶה: פ׳ וְאֶחְיֶה וְהַרְעִי לְפָנֶיךָ יִכּוֹן· וּתְפִלָּתִי כִּקְטֹרֶת תָּמִיד תִּכּוֹן· בְּעַד עֲנִיֶּיךָ בְּבוֹאִי לְרָצוֹן· נָכוֹן לִבִּי אֱלֹהִים נָכוֹן: נָכוֹן וְקַיָּם אֲבוֹתֵינוּ סִפֵּרוּ· עֹרֶךְ טוּבוֹתֶיךָ חֲטָאֵינוּ כִּפֵּרוּ·

לגפפי, לתכקני, וכל ל׳ חכוק מתורגם בל׳ גפוף. לא תרפי, לא תלפני, ודוגמת לא תכה ימני, שהוא כמו ימכני.

קו״ח לְבָנִים גַּם עַתָּה וְיוּפָרוּ· וּפְנֵיהֶם אַל יֶחְפָּרוּ: ח׳ יֶחְפְּרוּ פְּנֵי מַכְבִּידֵי מוּעָקֵנוּ· יִלְבְּשׁוּ בֹשֶׁת בְּהוֹצָאַת צִדְקֵנוּ· יָבוֹא וְלֹא יֶהֱרַשׁ לְצַדְּקֵנוּ· יְיָ שׁוֹפְטֵנוּ יְיָ מְחוֹקְקֵנוּ: מְחוֹקְקֵנוּ הִדָּרֵשׁ לְאֹם נוֹשָׁעָה· הַשְׁאִיבָה מַיִם מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה· קו״ח שַׂמַּח נַפְשׁוֹתֵינוּ בְּחֻקּוֹתֶיךָ לְהִשְׁתַּעְשְׁעָה· וְהָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה: ח׳ וְנִוָּשְׁעָה בְּשָׁפְכֵנוּ לְפָנֶיךָ שִׂיחָה· הָעֲתֵר לָנוּ עֲוֹנֵינוּ לְסָלְחָה· חַנּוּן כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה· אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה: סְלָחָה וְלֹא נֵצֵא דְּחוּיִם· פְּשָׁעֵינוּ יִהְיוּ כָּעָב מְחוּיִם· קו״ח נְהֵנוּ לֵאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים· כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים: ח׳ חַיִּים וָחֶסֶד אֱלִי זֶה· תָּחוֹן שְׁאֵרִית הָעָם הַזֶּה· נִגָּשִׁים לְהַקְדִּישׁ בְּקוֹל זֶה· וְקָרָא זֶה אֶל זֶה: זֶה יִכְתּוֹב יָדוֹ לְקָדוֹשׁ· וְזֶה חָדָשׁ לַבֹּקֶר יְגַדּוֹשׁ· קו״ח מִזֶּה וּמִזֶּה שִׁלּוּשׁ קָדוֹשׁ· וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ: ח׳ קָדוֹשׁ בְּבוֹא אֵלָיו הַקּוֹל· כַּף שִׁבֹּלֶת יַכְרִיעַ לִשְׁקוֹל· נַקּוֹת קוֹרְאָיו כְּמַרְעִישֵׁי קוֹל· וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל: קוֹל גָּדוֹל כְּהַשְׁמִיעַ לִרְחוּמִים· קַבְּלוּ מַלְכוּתִי מִמְּקוֹרֵי רַחֲמִים· קו״ח יִזְכּוֹר הַיּוֹם לְסָבִיב מִתְרַחֲמִים· אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים:

זְכָר לָנוּ בְּרִית אָבוֹת כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ· וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר:

לבריה מילה ווירד חויך דיעזעז בפתיחת ארון הקודש געזאגט:

זְכוֹר בְּרִית אַבְרָהָם וַעֲקֵדַת יִצְחָק וְהָשֵׁב שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:

זְכֹר לָנוּ בְּרִית רִאשׁוֹנִים כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ׃ וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְיָ׃ עֲשֵׂה עִמָּנוּ כְּמָה שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ׃ וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלֹּתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיהֶם׃

רַחֵם עָלֵינוּ וְאַל תַּשְׁחִיתֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב׃ כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבוֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם׃ הָשֵׁב שְׁבוּתֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ׃ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה׃ קַבֵּץ נִדָּחֵינוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ׃ הַלְבֵּן חֲטָאֵינוּ כַּשֶּׁלֶג וְכַצֶּמֶר כְּמָה שֶׁכָּתוּב׃ לְכוּ נָא וְנִוָּכְחָה יֹאמַר יְיָ אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם

כשנים

סדר הפסוקי׳ לפי מנהג ק״ק פפד״מ. חין פפד״מ ווירד דיעזעז געזאגט.

קַבֵּץ נִדָּחֵינוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ׃ הָשֵׁב שְׁבוּתֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ׃ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה׃ רַחֵם עָלֵינוּ וְאַל תַּשְׁחִיתֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב׃ כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבוֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם׃ מְחֵה פְשָׁעֵינוּ לְמַעַנְךָ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ׃ אָנֹכִי אָנֹכִי

הוא

כְּשָׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ · אִם
יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ :
זְרוֹק עָלֵינוּ מַיִם טְהוֹרִים
וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב ·
וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם
טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל
טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם
אֲטַהֵר אֶתְכֶם : מְחֵה פְשָׁעֵינוּ
לְמַעַנְךָ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ ·
אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה
פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי · וְחַטֹּאתֶיךָ
לֹא אֶזְכֹּר : מְחֵה פְשָׁעֵינוּ
כָּעָב וְכֶעָנָן כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ ·
מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן
חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי
גְאַלְתִּיךָ : כַּפֵּר חֲטָאֵינוּ בַּיּוֹם
הַזֶּה וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב ·
כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם
לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל
חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ :

הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי ·
וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר : מְחֵה
פְשָׁעֵינוּ כָּעָב וְכֶעָנָן כַּאֲשֶׁר
אָמַרְתָּ · מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ
וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי
כִּי גְאַלְתִּיךָ : זְרֹק עָלֵינוּ מַיִם
טְהוֹרִים וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה
שֶׁכָּתוּב · וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם
טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל
טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם
אֲטַהֵר אֶתְכֶם : כַּפֵּר חֲטָאֵינוּ
בַּיּוֹם הַזֶּה וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה
שֶׁכָּתוּב · כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר
עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל
חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ :
הַלְבֵּן חֲטָאֵינוּ כַּשֶּׁלֶג וְכַצֶּמֶר
כְּמָה שֶׁכָּתוּב · לְכוּ נָא וְנִוָּכְחָה
יֹאמַר יְיָ אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם
כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ · אִם
יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ :

אֲמָרֵינוּ הַאֲזִינָה יְיָ בִּינָה הֲגִיגֵנוּ : יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי
פִינוּ וְהֶגְיוֹן לִבֵּנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרֵנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ : כִּי לְךָ
יְיָ הוֹחָלְנוּ אַתָּה תַעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ :

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · אַל תַּעַזְבֵנוּ · וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ · וְאַל

תַּכְלִימֵנוּ· וְאַל תָּפֵר בְּרִיתְךָ אִתָּנוּ· קָרְבֵנוּ לְתוֹרָתֶךָ· לַמְּדֵנוּ מִצְוֹתֶיךָ· הוֹרֵנוּ דְרָכֶיךָ· הַט לִבֵּנוּ לְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ· וּמוֹל אֶת לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָתֶךָ· וְנָשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם· וּלְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל תִּמְחוֹל וְתִסְלַח (נ״א ותכפר) לַעֲוֹנֵינוּ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי כִּי רַב הוּא:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחַל וּסְלַח לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה· וְהֵעָתֶר־לָנוּ בִּתְפִלָּתֵנוּ·

מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ· וְכוֹף אֶת יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֶּד לָךְ· וְהַכְנַע עָרְפֵּנוּ לָשׁוּב אֵלֶיךָ· וְחַדֵּשׁ כִּלְיוֹתֵינוּ לִשְׁמוֹר פִּקּוּדֶיךָ· וּמוֹל אֶת לְבָבֵנוּ

נכ״פ רמיין סומריס זכ.

חין פפ״ם ווירד דיזעזו געזחגט.

שֶׁאָנוּ עַזֵּי פָנִים וְאַתָּה רַחוּם וְחַנּוּן· אָנוּ קְשֵׁי עֹרֶף וְאַתָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם. אָנוּ מְלֵאֵי עָוֹן וְאַתָּה מָלֵא רַחֲמִים· אָנוּ יָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ: מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ· וְכוֹף אֶת יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֶּד לָךְ· וְהַכְנַע עָרְפֵּנוּ לָשׁוּב אֵלֶיךָ· וְחַדֵּשׁ כִּלְיוֹתֵינוּ לִשְׁמוֹר פִּקּוּדֶיךָ וְתִתְלַבֵּשׁ בְּצִדְקוֹתֶיךָ· וְתִתְכַּסֶּה בְּרַחֲמֶיךָ· וְתִתְעַטֵּף בַּחֲנִינוֹתֶיךָ· וְתִתְאַזֵּר בַּחֲסִידוּתֶךָ. וְתָבֹא לְפָנֶיךָ מִדַּת טוּבְךָ וְעַנְוְתָנוּתֶךָ· וְתַעֲשֶׂה עִמָּנוּ כְּמִדַּת רַחֲמָנוּתֶךָ וּכְרוֹב חֲסָדֶיךָ. וּמוֹל אֶת לְבָבֵנוּ

לְאַהֲבָה (וּלְיִרְאָה) אֶת שְׁמֶךָ· כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וּמָל יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת לְבָבְךָ וְאֶת לְבַב זַרְעֶךָ לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ·

סְלַח לָנוּ· מְחַל לָנוּ· כַּפֶּר לָנוּ:

חזן קהל

כִּי אָנוּ עַמֶּךָ וְאַתָּה אֱלֹהֵינוּ· אָנוּ בָנֶיךָ וְאַתָּה אָבִינוּ:

אָנוּ עֲבָדֶיךָ וְאַתָּה אֲדוֹנֵנוּ· אָנוּ צֹאנֶךָ וְאַתָּה רוֹעֵנוּ:

קהל.	חזן.
אנו נחלתך ואתה חלקנו:	אנו כרמך ואתה שומרנו·
אנו פעלתך ואתה יוצרנו:	אנו קויך ואתה מושיענו·
אנו עמך ואתה מלכנו:	אנו סגלתך ואתה קרובנו·
אנו מאמירך ואתה מאמירנו:	אנו רעיתך ואתה דודנו·

חין ספר"מ פינגט אחן היער חן אנא תבא לפניך ח"ו.
אנו עזי פנים ואתה רחום וחנון. אנו קשי ערף ואתה ארך אפים· אנו מלאי עון ואתה מלא רחמים. אנו ימינו כצל עובר, ואתה הוא ושנותיך לא יתמו:

אלהינו ואלהי אבותינו (כ"ח אנא)

תבא לפניך תפלתנו· ואל תתעלם מתחנתנו שאין אנחנו עזי פנים וקשי ערף לומר לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו צדיקים אנחנו ולא חטאנו אבל אנחנו חטאנו:

אשמנו· בגדנו· גזלנו· דברנו דופי· העוינו· והרשענו· זדנו· חמסנו· טפלנו שקר· יעצנו רע· כזבנו· לצנו· מרדנו· נאצנו· סררנו· עוינו· פשענו· צררנו· קשינו ערף· רשענו· שחתנו· תעבנו· תעינו· תעתענו·

סרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים ולא שוה לנו: ואתה צדיק על כל הבא עלינו· כי אמת עשית ואנחנו הרשענו:

הרשענו ופשענו· לכן לא נושענו· ותן בלבנו לעזוב דרך רשע וחיש לנו ישע: ככתוב על יד נביאך יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבתיו וישב אל יי וירחמהו ואל אלהינו כי ירבה לסלוח: הזדונות

וְהַשְּׁגָגוֹת אַתָּה מַכִּיר. הָרָצוֹן וְהָאֹנֶס. הַגְּלוּיִים וְהַנִּסְתָּרִים. לְפָנֶיךָ הֵם גְּלוּיִים וִידוּעִים. מָה אָנוּ. מֶה חַיֵּינוּ. מֶה חַסְדֵּנוּ. מַה צִּדְקֵנוּ. מַה יִּשְׁעֵנוּ. מַה כֹּחֵנוּ. מַה גְּבוּרָתֵנוּ. וּמַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. הֲלֹא כָּל הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ. וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע. וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל. כִּי רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם תֹּהוּ. וִימֵי חַיֵּיהֶם הֶבֶל לְפָנֶיךָ. וּמוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל:

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם. וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים הֲלֹא כָּל הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ:

אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם. וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חָי: אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן וּבוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב: אֵין דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּךָּ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

קו״ח שִׁמְךָ מֵעוֹלָם עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע.
שַׁוְעָתֵנוּ תַּאֲזִין בְּעָמְדֵנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְפִלָּה:
תַּעֲבוֹר עַל פֶּשַׁע לְעַם שָׁבֵי פֶשַׁע.
תִּמְחֶה אַשְׁמָתֵנוּ (כ״א פְּשָׁעֵינוּ) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתִּסְלַח לָנוּ עַל כָּל חַטֹּאתֵינוּ. וְתִמְחָל־לָנוּ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. וּתְכַפֶּר לָנוּ עַל כָּל פְּשָׁעֵינוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאֹנֶס וּבְרָצוֹן:

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאִמּוּץ הַלֵּב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּבִטּוּי שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי וּבַסָּתֶר:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגִלּוּי עֲרָיוֹת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדִבּוּר פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהַרְהוֹר הַלֵּב:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהוֹנָאַת רֵעַ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּוְעִידַת זְנוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן וּבִשְׁגָגָה:
וְעַ״ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזִלְזוּל הוֹרִים וּמוֹרִים:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחֹזֶק־יָד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחִלּוּל הַשֵּׁם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטִפְשׁוּת פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטֻמְאַת שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע:
וְעַ״ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים:
וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת סְלַח־לָנוּ. מְחַל־לָנוּ. כַּפֶּר־לָנוּ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַפַּת־שֹׁחַד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּלְשׁוֹן הָרָע:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָצוֹן:
ע״ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן (נ״ס במראית עין):
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית:
וְע״ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּנְטִיַּת גָּרוֹן (נ״ס בנבול פה):
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂקּוּר עָיִן:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעַזּוּת מֵצַח:
(וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ. מְחַל־לָנוּ. כַּפֶּר־לָנוּ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְרִיקַת־עֹל:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְלִילוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּצְדִיַּת־רֵעַ:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּצָרוּת עָיִן:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַלּוּת רֹאשׁ:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף:
ע״ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּרִיצַת רַגְלַיִם לְהָרַע:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁבוּעַת־שָׁוְא:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂנְאַת חִנָּם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְשׂוּמֶת־יָד:

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב:

וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ ∙ מְחַל־לָנוּ ∙ כַּפֶּר־לָנוּ:

*) נק"ק פפד"מ אומרים כסדר הכתוב למטה בעמוד.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁח"ַ עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁח"ַ עֲלֵיהֶם אָשָׁם וַדַּאי וְתָלוּי:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁח"ַ עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁח"ַ עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁח"ַ עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:

וְעַ"חֲ שֶׁח"ַ עֲלֵיהֶם כָּרֵת וַעֲרִירִי (נ"א וערירות):

וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ ∙ מְחַל־לָנוּ ∙ כַּפֶּר־לָנוּ:

ועל

---

*) אין פפד"מ אונד מעהרערן קהלות ווירד נאך דיעזער אָרדנונג געזאַגט.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם תָּלוּי:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת: (במנהג מוסיפים וַעֲרִירִי:)

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת:

וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ ∙ מְחַל־לָנוּ ∙ כַּפֶּר־לָנוּ:

ועל חטאים שאנו חייבים עליהם ארבע מיתות בית דין

סקילה. שרפה. הרג. וחנק. על מצות עשה ועל מצות לא תעשה. בין שיש בה קום עשה. ובין שאין בה קום עשה. את שגלוים לנו ואת שאינם גלוים לנו. את שגלוים לנו כבר אמרנום לפניך. והודינו לך עליהם. ואת שאינם גלוים לנו לפניך הם גלוים וידועים. כדבר שנאמר הנסתרות ליי אלהינו. והנגלת לנו ולבנינו עד עולם. לעשות את כל דברי התורה הזאת:

ואתה רחום מקבל שבים ועל התשובה מראש הבטחתנו ועל התשובה עינינו מיחלות לך:

ודוד עבדך אמר לפניך שגיאות מי יבין מנסתרות נקני. נקנו יי אלהינו מכל פשעינו וטהרנו מכל טמאותינו וזרוק עלינו מים טהורים וטהרנו. ככתוב על יד נביאך וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם:

חו״ק לבדך נקראת חנון ורחום מרבה סליחה:

אלהינו ואלהי אבותינו.

ח׳ אל תירא יעקב שובו שובבים. ק׳ שובה ישראל:

הנה

לבדך נקראת וכו׳, המאמר הזה לקוח מפיוט גדול נעלה מאוד המיוסד ע״ס א״ב, תחלתו אתה מבין סרעפי לב ועשתונות אכוש וכו׳, מצאתיו בשלימות במחזור כ״י א׳ ישן נושן והעלתיו מאבי השכחה והדפסתיו בסוף מוסף למ״פ.

לבדך. דיך אללין נעננט מאן אללגנעדיג, אללבארמהערציג אונד פערצייהונגספאלל!

אלהינו. אונזער אונד אונזרער פאטער גאטט!

פירכטע ניכט, יעקב! קעהרע נור פאן דען ווידריגען וועגען צוריקק! קעהרע צוריקק, ישראל!

הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ·

ח׳ אָמַרְתִּי לַפּוֹשְׁעִים· אֲכַלֶּה פְּשָׁעִים· ק׳ שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל:

ח׳ בָּשְׁתֵּנוּ יְדוּעִים· בְּמַעֲשֵׂינוּ הָרָעִים· ק׳ וְאֵיךְ נָשׁוּבָה:

ח׳ גַּדְּרְתִּי לִגְאוּלַי· גְּשׁוּ אֵלַי· ק׳ שׁוּבוּ שׁוֹבָבִים:

ח׳ דְּפִיּוֹת מַעְגָּלַי· דְּחֵה מֵעָלַי· ק׳ וְאֵלֶיךָ נָשׁוּבָה:

ח׳ שֶׁמֶץ אֶנְעוֹל· שֶׁלְּמַעֲנִי אֶפְעוֹל· ק׳ שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל:

ח׳ שִׁחַתְנוּ לִמְעוֹל· שִׁבַּרְנוּ עֹל· ק׳ וְאֵיךְ נָשׁוּבָה:

ח׳ תּוּצְּלוּ מֵחֵפֶר· תֵּחָקוּ בְּסֵפֶר· קו״ח שׁוּבוּ שׁוֹבָבִים:

או״א אמרתי לפושעים וכו׳, הפיוט הזה מיוסד ע״ס א״ב· כפול והוא חסר בספרינו מן אות ה׳ עד אות ש׳ ושלמתי החסרון בסוף הכרך כמו שמלאתיו בכ״י, והוא כדמות וכוח בין האל ית׳ לכנסיה, ויאמר האל ית׳ אמרתי לפושעים שובה ישראל, וישראל משיבה באות ב׳ ויחזור האל להשיב באות ג׳ במאמר שובו שובבים כי ככר הודו ישראל קלקולם, ובאה המענה באות ד׳ ואליך נשובה, ועד״ז הלוך ילך הפיוט כלו. דפיות מעגלי, כ״כ בכל כ״י וד״י. שמץ אנעול, בנ׳ בכל כ״י וד״י, וטעמו אסגירנו במסגר שלא יצא עוד לעולם, דוגמת האמור בסמוך, יום אשר אשמנו יכלל ויסגר. והאומר אגעול כוונתו יגעול, וברור הוא שהקב״ה מתעב השמן אך מה בלע לנו, אם הוא דבק בנו, אבל כל תפלתנו שיעבירנו ויסירנו. תחקו בספר, שובו שובבים, כ״כ בכל כ״י וכן נכון ע״פ סדר הפיוט, וכמו שהעירותי לעיל. ובקלת כ״י גרס תוחקו לחיי׳ בספר ואיננו מסתבר, כי כל

הנה. ניין, ער שלומערט ניכט, אויך שלאפערט ניכט, דער היטער ישראל׳ס.

אלהינו. אונזער אונד אונזרער פאטער גאטט!

ח׳[1]) איך האבע עס דען איבערטרעטערן פערשפראכען, דיא איבערטרעטונגען צו פערניכטען. קעהרע צוריק ישראל! — ק׳[2]) ווירר זינד שאנדליך פערררופען, דער איבעלטהאטען האלבען, וויא זאללען וויר צוריקקעהרען?

ח׳ איך האבע יא מיינע ערלאזטען געהייסען הערבייקאממען; קעהרט דען צוריק פאן דען זינדען! — ק׳ דאס לאסטערהאפטע אין מיינער אויפפיהרונג, א, שאפפע עס הינווע, דאן קעהרען וויר אונס צו דיר.

ח׳ איך וויל עס הינוועגשאפפען, דאס לאסטער, וויל דיר פערלייהען, מיינעט-האלבען. קעהרע צוריק, ישראל! — ק׳ וויר זינד אויזגעארטעט דורך אונטרייע! וויר האבען דאס יאך דעס געזעטצעס צערבראכען; וויא וואללען וויר נון צוריקקעהרען?

ח׳ איהר זאללט גערעטטעט, ניכט צו שאנדען ווערדען, איהר זאללט ווידער אינ׳ס בוך איינגעטראגען ווערדען; קעהרט צוריק פאן אייערן זינדען! — ק׳ א, נאם אונס ערלאזונג

[1]) דער חזן ערמאהנט דיא געמיינדע צור בוסע אים נאמען גאטטעס.

[2]) אנטווארט דער געמיינדע.

תַּמְצִיאֵנוּ כֹּפֶר· תִּסְלַח וּתְכַפֵּר· וְאֵלֶיךָ נָשׁוּבָה׃
אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲשִׁיבֵנוּ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם· שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ· כִּי אַתָּה רוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה וְעַל הַתְּשׁוּבָה מֵרֹאשׁ הִבְטַחְתָּנוּ· כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְיָ אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲוֹנֶךָ· וְנֶאֱמַר קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל יְיָ אִמְרוּ אֵלָיו כָּל תִּשָּׂא עָוֹן וְקַח טוֹב וּנְשַׁלְּמָה פָרִים שְׂפָתֵינוּ׃ וּמֵאַהֲבָתְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁאָהַבְתָּ אֶת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ· וּמֵחֶמְלָתְךָ מַלְכֵּנוּ שֶׁחָמַלְתָּ עַל בְּנֵי בְרִיתֶךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת (יום השבת הזה ואת) יוֹם (צום) הַכִּפֻּרִים הַזֶּה לִמְחִילַת חֵטְא וְלִסְלִיחַת עָוֹן וּלְכַפָּרַת פָּשַׁע׃

יום

בתי הפיוט נבנים מן ב' ב' אבנים. תמציאנו כופר, תמציא לנו כופר.
או"א השיבנו, פסוק הוא בסוף איכ'. שובנו, תהלי' פ"ה ה'. כי אתה רוצה בתשובה, כדכתיב החפץ אחפוץ מות רשע כ"א בשובו מדרכיו וחיה (יחזק' יח כג). מראש, משעת הבריאה כי היא מן ז' דברים שנבראו קודם הבריאה הכללית כדאי' במס' פסחי' דף נ"ד א'. שובה ישראל, הושע י"ד ב'.

ערלאָזונג פינדען! פֿערגיב אונד פֿערצייהע, דאַן קעהרען וויר אונז צו דיר!
אונזער אונד אונזערער פֿאַטער גאָטט! אָ, פֿיהרע אונז צו דיר צוריק, דאַס אונז הייאקעהרען! ערנייערע אונזרע טאַגע וויא אין פֿריהען צייטען! טראָסטע אונז, גאָטט, אונזער הייל! לאַס אַב פֿאָן דיינער אונגנאַדע איבער אונז! דיר געפֿאַללט יאַ דיא בוסע וואָהל, דאַ דו אונז זיא שאָן לאַנגע פֿערהייסען. יאַ וואָרטע דורך דיינען פראָפֿעטען*) ניעדערגעשריעבען! „אָ, קעהרע צוריק, ישראל, הינויף צום עוויגען, דיינעם גאָטט, דען דו ביזט זעהר געפֿאַללען דורך דיינע זינדע." פֿערנער הייסט עס; „ברינגט נור געבעטע מיט, אונד קעהרט צום עוויגען צוריק! זאָגט איהם: דו פֿערגיבסט דיא זינדע גאַנצליך, ווען וויר בעסערונג אננעהמען, אונד אונזערע ליפפען דאַנק שטאַטט פֿאַררען דיר אָפּפֿערן!"
ומאהבתך. אויס ליעבע, דיא דו, עוויגער אונזער גאָטט, צו דיינעם פֿאָלקע ישראל האַסט, אונד אויס דיינער קאָניגליכען פֿירזאָרגע, דיינע בונדעסקינדער צו שאָנען, האַסט דו אונז, עוויגער אונזער גאָטט, דיעזען (שבת אונד דיעזען) פֿער־זאָהנונגסטאַג אנגעאָרדנעט, צור פֿערגעבונג אונזרער פֿערגעהונג, צור פֿערצייהונג דער זינדען אונד צור פֿערזאָהנונג דער מיססעטהאַטען.

---

*) הושע קאַפיטעל 14 פֿ' 2.

ע״פ א״ת ב״ש.

ח׳ יוֹם אֲשֶׁר אֲשָׁמֵנוּ יָצְלַל וְיִסָּגֵר׃

ק׳ הַיּוֹם תִּסְלַח לְכָל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר׃

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וְנִסְלַח לְכָל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל הָעָם בִּשְׁגָגָה׃

ח׳ יוֹם בָּגַדְנוּ תִּשָּׂא וְתִסְלַח׃

ק׳ הַיּוֹם שִׁמְךָ יֵאָמֵן אֵל טוֹב וְסַלָּח׃

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קוֹרְאֶיךָ׃

ח׳ יוֹם גָּעַלְנוּ חֻקֶּיךָ שַׁכַּח וַעֲזוֹב׃

ק׳ הַיּוֹם רַחֲמֵנוּ וְנָשׁוּב וְדֶרֶךְ רֶשַׁע נַעֲזוֹב׃

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ יַעֲזוֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו וְיָשֹׁב אֶל יְיָ וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל אֱלֹהֵינוּ כִּי יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ׃

ח׳ יוֹם דָּפִינוּ אָנָּא שָׂא נָא׃

הַיּוֹם

יום אשר אשמנו יצלל, ישלך במצולות ים. ונסלח, במדבר ט״ו כ״ו. יום בגדנו. שעקרנו הברית. כי אתה, תהלי׳ פ״ו ה׳. יום געלנו, כ״כ בכ״י והוא ל׳ תעוב. יעזוב, ישעי׳ נ״ה ז׳. יום דפינו, ל׳ בבן אמך תתן דופי (תהלי׳ נ׳ כ), ענין מכשול בל׳ ערב

ח׳ יום. איין טאג, אן וועלכעם אונזער פערשולדען פערגעהט אונד פערשווינדעט.
ק׳ היטע פערגיבסט דוא דער גאנצען געמיינדע דער קינדער ישראל׳ס, אויך דעם פרעמ־
דען אונטער איהנען. זא שטעהט אין דיינעם געזעצבוכע: „דער גאנצען געמיינדע
דער קינדער ישראל׳: זאוואהל, אלז דעם פרעמדען, דער זיך אונטער איהנען אויפהאלט,
זייא עז פערגעבען; דען עז געשאה דער גאנצען געמיינדע אויז אירטהום.“
ח׳ איין טאג, אן וועלכעם דוא אונזערע אונטרייע פערצייהזט אונד פערגיבסט.
ק׳ היטע בעוואהרזט דוא דיינען נאמען: גיטיגער אונד פערגעבענדער גאטט.
זא לויטען דיא ווארטע דיינעז היליגען (דוד׳): „דוא, עוויגער, ביזט אלל־
גיטיג, אללפערגעבענד, פאן גראסער גנאדע אללען, דיא דיך אנרופען“.
ח׳ איין טאג, אן וועלכעם דוא דיא פערלעטצונג דעז געזעטצעז ניכט אין ער־
איננערונג ברינגזט. ק׳ היטע ביזט דוא אונז גנעדיג, ווען וויר אומקעהרען
אונד דען וועג דעז לאסטערז פערלאסען. זא הייסט עז בייא דיינעם פראפעטען
(ישעי׳ נה ז): „דער פרעפלער לאסע פאן זיינעם וועגע אב, דער ארגליסטיגע
פאן זיינער טיקקע, אונד קעהרע אום צום עוויגען, ער ערבארמט זיך זיין, צו
אונזערם גאטט, ער איזט פערגעבונגזפאלל!“
ח׳ איין טאג, אן וועלכעם דוא אונזער ביטטען אום פערצייהונג דער זינדען ערהערזט.

הייטע

ק׳ הַיּוֹם קָשׁוֹב תַּחֲנוּנֵינוּ וּבְתַחֲנוּן סְלַח נָא:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ סְלַח נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חַסְדֶּךָ וְכַאֲשֶׁר נָשָׂאתָה לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד הֵנָּה: וְשָׁם נֶאֱמַר. וַיֹּאמֶר יְיָ סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ:

קו״ח בַּעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ הַמְּצָא לָנוּ
מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ סְלַח נָא לְמַעַן שְׁמֶךָ:

ח׳ יוֹם הֱזֵדְנוּ בְּרִיתְךָ לְהָפֵר.

ק׳ הַיּוֹם צוּל עָוֹן יְבֻלַּע וּכְרַחוּם כַּפֵּר:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ. וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא
יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ:

ח׳ יוֹם וַעֲוֹתֵינוּ יְשֻׁבַּח וְיִתְעַב.

ק׳ הַיּוֹם פְּשָׁעֵינוּ מְחֵה כָּעָב:

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ
וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ:

יום

וקרוב הוא להדפה בעברי, לכן הדין עם פירש״י אף שהם ב׳ שרשי׳. סלח, במדב׳ י״ד י״ט. היום צול עון יבולע, כ״כ בכל כ״י וטעמו העון יבולע במצול׳. והוא רחום, תהלי׳ ע״ח ל״ח. יום ועותנו, ל׳ עוות ועון. מחיתי, ישעי׳ מ״ד כ״ב. וירד ה׳, שמות ל״ד ה׳.

ק׳ הייטע פערציהן אונזער ביטטען אונד פלעהן אונד פערלייהע! זא שטעהט אין געזעטצבוך: „זא פערלייהע דאך דיא מיסעטהאט דיעזעס פאלקעס, נאך דיינער גראססען גנאדע, אונד וויא דו פאן מצרים אויס ביז יעטצט שאן זא אפט נאכזיכט מיט דיעזער נאציאן געהאבט". דאבייא הייסט עס פערנער: „דער עוויגע שפראך: איך פערלייהע, וויא דו געזאגט האסט."

קו״ח בעבור. דער עהרע דיינעס נאמענס האלבען, ווידערפאהרע אונס פערצייהונג = אונד פערגעבונגספאללער! פערגיב, דיינעס רוהמעס האלבען!

ח׳ איין טאג, אן וועלכעם דוא אונזערע בונדברידיגקייט פערציהעסט.

ק׳ הייטע ווירד דיא זינדע אין דעס מעערעס טיעפע פערזענקט, אונד דוא פער־גיבסט, נאך דיינער באַרמהערציגקייט. זא לויטען דיא ווארטע דיינעס הייליגען (דוד׳ס): „דאך ער, דער באַרמהערציגע, פערגיבט דיא מיסעטהאטען, פער־טילגט ניכט, ניממט אפט דען צארן צוריק אונד לאססט זיינען גרימם ניכט גאנץ ער־וואכען". ח׳ איין טאג, אן וועלכעם דוא אונזערע פערגעהונגען דער פערגעססענהייט איבערגיבסט. ק׳ הייטע לאססעסט דוא אונזערע מיסעטהאטען וויא וואלקען דאהינ־שווינדען. זא הייסט עס בייא דיינעם פראפעטען (ישעי׳ מד כב): „איך לאססע זיא וויא וואלקען הינשווינדען, דיינע מיסעטהאטען, אונד וויא דונסט דיינע פערגעהונגען; קעהרע צוריק צו מיר, איך ערלאזע דיך!"

ח׳ יוֹם זְדוֹנֵנוּ הַעֲבֵר כְּעָנָן·

ק׳ הַיּוֹם עֲנֵנוּ כְּיוֹם רְדִתְךָ בֶּעָנָן׃

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְיָ׃ וַיַּעֲבֹר יְיָ עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא יְיָ יְיָ אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת. נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה׃

קו״ח בַּעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ הַמְּצֵא לָנוּ

רַחוּם וְחַנּוּן רַחֶם נָא לְמַעַן שְׁמֶךָ׃

ח׳ יוֹם חִנְנְךָ עָנוּ בְּעַדֵנוּ תִּזְכּוֹר·

ק׳ הַיּוֹם סְלַח לַעֲוֹנֵינוּ וְחֵטְא אַל תִּזְכּוֹר׃

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ אַל תִּזְכָּר לָנוּ עֲוֹנוֹת רִאשֹׁנִים מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד׃

ח׳ יוֹם טָעוּתֵנוּ יְבֻקַּשׁ וָאַיִן·

ק׳ הַיּוֹם נְאֻם הָקֵם יְבֻקַּשׁ עָוֹן וָאָיִן׃

יום חננך, התחנן לך. ענו, משה רבינו. אל תזכר, תהלי׳ ע״ט ח׳. יבוקש עון ואין,

---

ח׳ איין טאַג, אַן וועלכעם דוא אונזרע פֿרעפֿעלטהאַטען פֿערשווינדען לאַססעסט וויא וואָלקע. ק׳ הייטע אַנטוואָרטע אונז, וויא אַן יענעם טאַגע, וואָ דוא דיך אין איינער וואָלקע הערהאַבגעלאַססען! זאָ שטעהט אין דיינעם געזעטצבוכע: „דער עוויגע ליעס זיך אין איינער וואָלקע הערהאַב, שטעללטע זיך דאָ אייהם היין, אונד ריעף אים נאַמען — נאַמליך, דיא ערשיינונג דעז עוויגען לאַג אַן משה פֿאָרהיבער אונד ריעף: „„דער עוויגע איזט אונפֿעראַנדערליך דאַז עוויגע וועזען, איין אַללמאַכטיגער גאָטט, „אַללבאַרמהערציג אונד אַללגנאַדיג, לאַנגמיטהיג, פֿאָן אונענדליכער הולד אונד „טרייע, דער זיינע הולד דעם טויזענדסטען געשלעכט נאָך אויפֿבעהאַלט, „דער מיססעטהאַט, אַבפֿאַלל אונד זינדע פֿערגיבט אונד ערלאַסט!" "

קו״ח בעבור. דער עהרע דיינעז נאַמענז האַלבען, ווילפֿאַהרע אונז, גנאַדיגער אונד באַרמהערציגער! זייא אונז גנאַדיג, דיינעז רוהמעז האַלבען!

ח׳ איין טאַג, אַן וועלכעם דוא דיך דעז געבעטעז דעז זאַנפֿטמיטהיגען (משה) ערינינערזט. ק׳ הייטע פֿערגיב אונזערע זינדען אונד ערינערע דיך אונזערער פֿערגעהען ניכט מעהר! זאָ לויטען דיא וואָרטע דיינעז הייליגען (דוד׳ז): „געדענק׳ אונז ניכט פֿערגאַנגענער זינדען! קאָמם׳ אונז מיט ערבאַרמען באַלד צופֿאָר, דען וויר זינד גאַנז פֿעראַרמט!"

ח׳ איין טאַג, אַן וועלכעם אונזער בעגאַנגענער אירטהום פֿערגעבענז מאַגע געזוכט ווערדען. ק׳ הייטע בעשטאַטיגע יענע פֿערהייסונג, דאַס אונזערע זינדע ווירד

געזוכט

כמה שכתוב על יד נביאך בימים ההם ובעת ההיא נאם יי יבקש את עון ישראל ואיננו ואת חטאת יהודה ולא תמצאינה כי אסלח לאשר אשאיר:

ח' יום ידרשוך מצרף ומטהר·

ק' היום מכל חטאתינו אותנו תטהר:

ככתוב בתורתך כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יי תטהרו:

ח' יום כל תשא עון בתחנון אבטח·

ק' היום לשועתנו אזן הטה:

ככתוב בדברי קדשך הטה אלהי אזנך ושמע פקח עיניך וראה שממתינו והעיר אשר נקרא שמך עליה. כי לא על צדקתינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך כי על רחמיך הרבים: אדני שמעה אדני סלחה אדני הקשיבה ועשה אל תאחר למענך אלהי כי שמך נקרא על עירך ועל עמך:

קו"ח בעבור כבוד שמך המצא לנו שומע תפלה שמע תפלתנו למען שמך:

כ"כ בכל כ"י וכן עיקר בעבור החרוז. בימים ירמי' נ' כ'. כי ביום, ויקרא ט"ז ל'. יום כל תשא עון, עש"ה בהושע י"ד ג'. הטה. דניאל ט' י"ח.

געזוכט, אבער ניכט געפונדען ווערדען. זא הייסט עז בייא דיינעם פראפעטען (ירמי' נ' כ'): אין יענען טאגען אונד אין יענער צייט — שפריכט דער עוויגע — מירד מאן ישראל'ז זינדען זוכען, אבער ניכט טרעפפען, אונד יהודה'ז פערגע־הונגען ווערדען ניכט צו פינדען זיין; דען איך ווערדע דענען איבעריג־געלאססענע (ישראל) גנעדיגליך פערגעבען."

ח' איין טאג, אן וועלכעם וויר דיך אנבעטען, דוא אפרופסט אונז לייטערן אונד ריינינגען. ק' הייטע רייניגעסט דוא אונז פאן אללען אונזערן זינדען. זא שטעהט אין דיינעם געזעטצבוכע: „דען אן דיעזעם טאגע פערזאהנט מאן אויך אייך, אום אייך צו רייניגען, פאן אללען אייערן זינדען זאללט איהר פאר דעם עוויגען ריין ווערדען!"

ח' איין טאג, אן וועלכעם דוא אללע זינדען דורך געבעטע פערצייהעסט.

ק' הייטע נייגע דיין אהר צו אונזערם געבעטע! זא ביטטען דיך וואהרע דיינער הייליגען (דניאל ט'): „נייגע דיין אהר, א הערר, אונד הערע, עפפנע דיינע אויגען אונד זיעהע אונזערע צערשטערונג אונד דיא שטאדט, דיא נאך דיינעם נאמען גענאננט ווירד. דען ניכט אויף אונזערע פרומיגקייט געשטיטצט, ליעגען וויר מיט אונזערם פלעהן פאר דיר אן, זאנדערן אויף דיינע גרענצענלאזע בארמהערציגקייט. הערר, ערהערע! הערר, פערצייהע! הערר, פערנים! וואללפאהרע, צאגערע ניכט! אום דיינעטווילען, מיין גאטט! דען נאך דיינעם נאמען ווירד דיינע שטאדט אונד דיין פאלק גענאננט."

קו"ח בעבור. דער עהרע דיינעז נאמענז האלבען, וואללפאהרע אונז, הערער דער געבעטע! ערהערע אונזער געבעט, דיינעז רוהמעז האלבען.

אֲהַלֶלְךָ בְּקוֹל רָם · מָגֵן אַבְרָהָם · מִי אֵל כָּמוֹךָ׃
בְּיָדְךָ מְמוֹתִים · מְחַיֵּה הַמֵּתִים · מִי אֵל כָּמוֹךָ׃
גָּדְלְךָ אֶדְרוֹשׁ · הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ · מִי אֵל כָּמוֹךָ׃

אַם שבת ווירד דיעזעז ניכט געזאגט, אהן פאַנגט אַן עליון אמונות.

דּוֹרֵשׁ אִמְרֵי דַעַת · חוֹנֵן הַדָּעַת · מִי אֵל כָּמוֹךָ׃
הָאוֹמֵר שׁוּבָה · הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה · מִי אֵל כָּמוֹךָ׃
וּמוֹחֵל וְסוֹלֵחַ · הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ · מִי אֵל כָּמוֹךָ׃
זָךְ וּמִתְהַלֵּל · גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל · מִי אֵל כָּמוֹךָ׃
חוֹבֵשׁ וּמְבַלֶּה · רוֹפֵא חוֹלֶה · מִי אֵל כָּמוֹךָ׃
טוֹב יָמִים וְשָׁנִים · מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים · מִי אֵל כָּמוֹךָ׃
יָהּ לְיִשְׂרָאֵל · מְקַבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל · מִי אֵל כָּמוֹךָ׃
כּוֹנֵן כֵּס מִשְׁפָּט · הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט · מִי אֵל כָּמוֹךָ׃
לְךָ לְבַדְּךָ מְיַחֲדִים · מַכְנִיעַ זֵדִים · מִי אֵל כָּמוֹךָ׃
מְדַבֵּר וּמֵקִים · מִבְטָח לַצַּדִּיקִים · מִי אֵל כָּמוֹךָ׃
נוֹתֵן אוֹר יוֹמַיִם · בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם · מִי אֵל כָּמוֹךָ׃
סַלַּח לְנִרְגָּלָה · שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה · מִי אֵל כָּמוֹךָ׃
עֶלְיוֹן אֱמוּנוֹת · סוֹלֵחַ עֲוֹנוֹת · מִי אֵל כָּמוֹךָ׃

אהללך וכו', בפיוט הזה יש מעין ברכת תפלת עמידה בגרוף ברכות של חול, ולא קא חשיב בהדייהו מצמיח קרן ישועה אבל כללו בבונה ירושלי' וכן בקרובות לפורים ולט' באב כוללים של דוד בבונ' ירושלי' לפי שמחברם הי' ר"א הקליר וירושלמי היה, כמו שכתבנו במאמרנו על הפיוטים והפייטנים ויסד ע"פ שיטת תלמוד ירושלמי האומר שאחר שנתקן ברכת המינין כללו של דוד בבונה ירושלים בברכה אחת כמבואר בארוכה בס' המכריע למס' תענית דף י"ג ב', ובבמדבר רבה פ' י"ט דף רע"ב ב' אמרו: „טוב בגימטריא י"ז, תפלה י"ט ברכות הוצא משם ברכת המינים שתקנוה ביבנה ואת צמח שתקנו אחריו על שום בתכני ה' ונסני." עכ"ל וכ"ע. בידך ממתים, טעמו יהי רצון שאהי' ממתים בידך שאתה מחיה המתים, והוא עפ"ה ממתים ידך ה' (תהלי' יז יד). חובש ומבלה, כ"כ בכ"י, ל' בלוי. עליון אמונות סולח עוונות, אע"פ שברכת סולח עוונות נכללת בתוך ברכת מקדש ישראל בברכה אחת, מ"מ ייחד לו חרוז לבדו, לפי שבן הי'

חזן קהל

פִּינוּ תְּפִלָּה יְמַלֵּל׃ לִמְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל׃ מִי אֵל כָּמוֹךָ׃

צְפֵה נָא בְּמַאֲבָד׃ שֶׁאִתְּךָ לְבַדְּךָ בְּיִרְאָה נֶעֱבַד׃ מִי אֵל כָּמוֹךָ׃

קוֹל רִנָּה וְתוֹדוֹת׃ הַטּוֹב לְךָ לְהוֹדוֹת׃ מִי אֵל כָּמוֹךָ׃

רָם בָּרֵךְ קְהַל הֲמוֹנַי׃ יְבָרֶכְךָ יְיָ׃ מִי אֵל כָּמוֹךָ׃

שְׁכִינָתְךָ שָׁלוֹם׃ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם׃ מִי אֵל כָּמוֹךָ׃

תָּבֹא בְרָכָה אֲלֵיכֶם׃ וְנֹאמַר תְּפִלָּה עֲלֵיכֶם׃ מִי אֵל כָּמוֹךָ׃

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ

מִי אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא־הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא׃ יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבֹּשׁ עֲוֹנֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצֻלוֹת יָם כָּל־חַטֹּאתָם׃ וְכָל־חַטֹּאת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל תַּשְׁלִיךְ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר לֹא־יִזָּכְרוּ וְלֹא־יִפָּקְדוּ וְלֹא־יַעֲלוּ עַל־לֵב לְעוֹלָם׃ תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחַל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה׃ מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ (וְחַטֹּאתֵינוּ) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ׃ כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר׃ וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ׃ וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ׃ (אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו) קַדְּשֵׁנוּ

מנהגם אז לסיים הודוי בברכת ברוך אתה ה' האל הסלחן, אלהי עד שלא נוצרתי וכו', וכן הנוסחא בכל כ"י ישנים אלא שהרב מהרי"ל דרש שלא לסיים ברכה זאת דהממעט בברכות לא הפסיד ולכך הסירוה מסדורים שלנו.
פינו תפלה ימלל, וי"ג תהלה ימלל. במאבוד, כנוי לישראל עפ"ה כאן אובדות ה' עמי (ירמי' כ ו). רם ברך המוני, כ"כ בכ"י ל' לווי ופיוס. ודע שבכ"י של שבת י"ת יש כאן תוספת והוא זה: רחמיך יקדמו לתחנוני, יאל ה'. שדי סלח לעווני, ישא ה'. שומע שועת עמי, ושמו את שמי. תברכנו שלום, עושה השלום. ככתוב מי אל כמוך וגו' סוף מיכה.

במצותיך ותן חלקנו בתורתך· שבענו מטובך ושמחנו בישועתך· (והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך וינוחו בה ישראל מקדשי שמך) וטהר לבנו לעבדך באמת· כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישרון בכל דור ודור ומבלעדיך אין לנו מלך מוחל וסולח (אלא אתה)· ברוך אתה יי· מלך מוחל וסולח לעונותינו ולעונות עמו בית ישראל· ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה· מלך על כל־הארץ מקדש השבת וישראל ויום הכפרים:

רצה יי אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם· והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל ותפלתם באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך· *) ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים· ברוך אתה יי המחזיר שכינתו לציון:

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד צור חיינו מגן ישענו· אתה הוא לדור ודור נודה לך ונספר תהלתך· על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך ועל

מודים דרבנן.

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול והקדוש על שהחייתנו וקימתנו כן תחיינו ותקימנו ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם על שאנחנו מודים לך. ברוך אל ההודאות:

*) כשהכהנים עולים לדוכן אומרים בפפד"מ ותערב,
ותערב עליך עתירתנו כעולה וכקרבן אנא רחום ברחמיך הרבים השב שכינתך לציון וסדר העבודה לירושלים· ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים· ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות:
בכ"ז מסיים ברוך אתה יי שאותך לבדך ביראה נעבוד: מודים וכו'.

נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ ·

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד :

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל־)בְּנֵי בְרִיתֶךָ :

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת :

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו ש״ץ בקול כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁיךָ כָּאָמוּר :

הכהנים מברכים.

יְבָרֶכְךָ יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ :

יְיָ יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ :

וְיִשְׁמְרֶךָ שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי חָסִיתִי בָךְ : כשהכהני׳ מנגני׳ וישמרך אומרי׳ זה.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֲנִי שֶׁלָּךְ וַחֲלוֹמוֹתַי שֶׁלָּךְ חֲלוֹם חָלַמְתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה הוּא יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁיִּהְיוּ כָּל חֲלוֹמוֹתַי עָלַי וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה בֵּין שֶׁחָלַמְתִּי עַל עַצְמִי וּבֵין שֶׁחָלַמְתִּי עַל אֲחֵרִים וּבֵין שֶׁחָלְמוּ אֲחֵרִים עָלַי אִם טוֹבִים הֵם חַזְּקֵם וְאַמְּצֵם וְיִתְקַיְּמוּ בִי וּבָהֶם כַּחֲלוֹמוֹת יוֹסֵף הַצַּדִּיק · וְאִם צְרִיכִים רְפוּאָה רְפָאֵם כְּחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה מֵחָלְיוֹ וּכְמִרְיָם הַנְּבִיאָה מִצָּרַעְתָּהּ וּכְנַעֲמָן מִצָּרַעְתּוֹ וּכְמֵי מָרָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וּכְמֵי יְרִיחוֹ עַל יְדֵי אֱלִישָׁע · וּכְשֵׁם שֶׁהָפַכְתָּ אֶת קִלְלַת בִּלְעָם הָרָשָׁע מִקְּלָלָה לִבְרָכָה כֵּן תַּהֲפֹךְ כָּל חֲלוֹמוֹתַי עָלַי וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה וְתִשְׁמְרֵנִי וּתְחָנֵּנִי וְתִרְצֵנִי : אמן.

יָאֵר אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה :

יְיָ יְיָ יְיָ אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת :

פָּנָיו פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי יָחִיד וְעָנִי אָנִי :

אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא :

וִיחֻנֶּךָּ הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל־יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל־יַד גְּבִרְתָּהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל־יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵּנוּ: רבש״ע.

יִשָּׂא יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְיָ וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ. וּמְצָא־חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם:

יְיָ יְיָ חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ הֱיֵה זְרוֹעָם לַבְּקָרִים אַף־יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה:

פָּנָיו אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי בְּיוֹם צַר לִי הַטֵּה־אֵלַי אָזְנֶךָ בְּיוֹם אֶקְרָא מַהֵר עֲנֵנִי:

אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת־עֵינַי הַיֹּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם:

וְיָשֵׂם וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם:

לְךָ לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ:

שָׁלוֹם שָׁלוֹם ׀ שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְיָ וּרְפָאתִיו:

בשערי ציון כתוב שלא יאמר אלא שלום הרבון רק יאמר זה:

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתעשה למען קדושת חסדיך וגודל רחמיך הפשוטים ולמען טהרת שמך הגדול הגבור והנורא בן עשרים ושתים אותיות היוצא מפסוקים של ברכת כהנים

(ויהרהר השמות האלה במחשבתו ואל יוציאם מפיו)

אנקתם פסתם פספסים דיונסים

האמורה מפי אהרן ובניו עם קדושיך שתהיה קרוב לי בקראי לך ותשמע תפלתי ואנקתי תמיד כשם ששמעת אנקת יעקב תמימך הנקרא איש תם. ותתן לי ולכל נפשות ביתי מזונתינו ופרנסתנו כרוח ולא בצמצום בהתר ולא באסור בנחת ולא בצער מתחת ידך הרחבה כשם שנתת פסת לחם לאכול ובגד ללבוש ליעקב אבינו הנקרא איש תם ותתננו לאהבה ולחן ולחסד בעיניך ובעיני כל רואינו. ויהיו דברי נשמעין לעבודתך. כשם שנתת את יוסף צדיקך בשעה שהלבישו

אביו כתונת פסים לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואיו. ותעשה עמי נפלאות ונסים ולטובה אות. ותצליחני בדרכי ותן בלבי בינה להבין ולהשכיל ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך וסודותיך. ותצילני משגיאות ותטהר רעיוני ולבי לעבודתך. ותאריך ימי

(וימי אשתי ובני ובנותי) (וימי אבי ואמי)

בטוב ובנעימות ברוב עוז ושלום. אמן סלה:

ויכוין לסיים עם הכהנים כדי שיענו הקהל אמן:

אַדִּיר בַּמָּרוֹם שׁוֹכֵן בִּגְבוּרָה. אַתָּה שָׁלוֹם וְשִׁמְךָ שָׁלוֹם. יְהִי רָצוֹן שֶׁתָּשִׂים עָלֵינוּ וְעַל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל חַיִּים וּבְרָכָה לְמִשְׁמֶרֶת שָׁלוֹם:

והכהנים מחזירין פניהם כלפי ההיכל ואומרין:

רִבּוֹן הָעוֹלָם עָשִׂינוּ מַה שֶּׁגָּזַרְתָּ עָלֵינוּ אַף אַתָּה עֲשֵׂה עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הִבְטַחְתָּנוּ. הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ

הכהנים יזהרו בנעילת מנעליהם שלא יגעו בם בידים ואם נגעו יחזרו ליטול ידיהם.

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ:

בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם:

בהרבה קהלות מוסיפים כאן בא"י עושה השלום ואומרים אבינו מלכנו.

וְנֶאֱמַר כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים:

לְחַיִּים טוֹבִים תִּכְתְּבֵנוּ:

אֱלֹהִים חַיִּים. כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים:

כַּכָּתוּב וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

פותחים הארון. הַיּוֹם תְּאַמְּצֵנוּ: אמן

הַיּוֹם תְּבָרְכֵנוּ: אמן

הַיּוֹם תְּגַדְּלֵנוּ: אמן

הַיּוֹם תִּדְרְשֵׁנוּ לְטוֹבָה: אמן

הַיּוֹם תִּשְׁמַע שַׁוְעָתֵנוּ: אמן

הַיּוֹם תְּקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ: אמן

היום תמחול ותסלח לכל עוונותינו: אמן

סוגְרִים הָאָרוֹן.

כְּהַיּוֹם הַזֶּה תְּבִיאֵנוּ שָׂשִׂים וּשְׂמֵחִים בְּבִנְיַן שָׁלֵם· כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי· וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי· עוֹלוֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחִי· כִּי בֵיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל הָעַמִּים: וְנֶאֱמַר וַיְצַוֵּנוּ יְיָ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֵינוּ· לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים לְחַיּוֹתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה· וְנֶאֱמַר וּצְדָקָה תִּהְיֶה לָּנוּ כִּי נִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ: וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם יִהְיֶה לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל עַד הָעוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

פותחים הארון. אַם שבת ווירד אבינו מלכנו ניכט געזאַגט.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל־גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת:

אבינו. אונזער פאַטער אונד קעניג, וויר האַבען דיר געזינדיגט.
אונזער פאַטער אונד קעניג, וויר האַבען קיינען קעניג אויסער דיר.
אונזער פאַטער אונד קעניג, וואָהלטהאַט אונז, דיינעז נאַמענז ווילען.
א"פ"א"ק, ערנייערע אונז איין גליקליכעז יאַהר.
א"פ"א"ק, פערניכטע אַללע בעזע פערהענגניססע.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מַחְשְׁבוֹת שׂוֹנְאֵינוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָפֵר עֲצַת אוֹיְבֵינוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה כָּל־צָר וּמַשְׂטִין מֵעָלֵינוּ:
א"מ כַּלֵּה דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וּשְׁבִי וּמַשְׁחִית (וּמַגֵּפָה) מִבְּנֵי בְרִיתֶךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְנַע מַגֵּפָה מִנַּחֲלָתֶךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוֹלֵי עַמֶּךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ סְלַח וּמְחַל לְכָל־עֲוֹנוֹתֵינוּ (כ"מ מחל וסלח):
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵנוּ (וחטאתנו) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קְרַע רוֹעַ גְּזַר דִּינֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים כָּל שִׁטְרֵי חוֹבוֹתֵינוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכוּר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ:

אבינו

א"פ"א"ק, פערניכטע דיא ענטווירפע אונזרער פיינדע.*)
א"פ"א"ק, פעראייטלע דיא אנשלעגע אונזרער האסער.*)
א"פ"א"ק, בעזייטיגע יעדען אונזערער בעליידיגער אונד פערראטהער.*)
א"פ"א"ק, ווענדע אב פעסט, קריעג, הונגערסנאטה, געפאנגענשאפט אונד פערדערבען פאן דיינען בונדעסקינדערן.
א"פ"א"ק, ענטפערנע יעדע פלאגע פאן דער דיר אייגענען נאציאן.
א"פ"א"ק, זענדע פאללקאממענע גענעזונג דען קראנקען דיינעס פאלקעס.
א"פ"א"ק, פיהרע אונס דורך פאללקאממענע בוסע ווידער צו דיר צוריק.
א"פ"א"ק, פערגיב אונד פערצייהע אללע אונזערע זינדען.
א"פ"א"ק, טילגע אונד בעזייטיגע אונזערע מיססעטהאטען פאר דיינען אויגען.
א"פ"א"ק, צערייסע דאס איבער אונס פערהאנגטע גרויזאמע אורטהייל.
א"פ"א"ק, לאס דיינע גראסע בארמהערציגקייט אללע אורקונדען פערניכטען, דיא אונס אנשולדיגען.
א"פ"א"ק, לאס עס דיר אייגעדענק זיין, דאס ויר נור שטויב זינד.

---

*) אונטער פיינדע, האסער אונד פערראטהער, ווערדען דיא געבורטען אונזערער עבירות אלס מקטרגים פערשטאנדען.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר זְכֻיּוֹת:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר פַּרְנָסָה וְכַלְכָּלָה:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר גְּאֻלָּה וִישׁוּעָה:
אָ״מ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר סְלִיחָה וּמְחִילָה (נ״א מחילה וסליחה):
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַצְמַח לָנוּ יְשׁוּעָה בְּקָרוֹב:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחֶךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁמַע קוֹלֵנוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ נָא אַל־תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן הֲרוּגִים עַל שֵׁם קָדְשֶׁךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן טְבוּחִים עַל יִחוּדֶךָ:

אבינו

א״פ״א״ק, געדענקע אונזער צום גוטען.
א״פ״א״ק, שרייב׳ אונס איין אין דאס בוך דעס גליקליכען לעבענס.
א״פ״א״ק, שרייב׳ אונס אין דאס בוך דער אונשולד איין.
א״פ״א״ק, שרייב׳ אונס איין אין דאס בוך דער נאהרונג אונד פערפלעגונג.
א״פ״א״ק, שרייב׳ אונס איין אין דאס בוך דער ערלאָזונג אונד דעס הײלס.
א״פ״א״ק, שרייב׳ אונס איין אין דאס בוך דער פערצייהונג אונד פערגעבונג.
א״פ״א״ק, לאס אונס באלדיגע הילפע ערבליהען.
א״פ״א״ק, ערהעבע דאס האָרן דיינעס פאָלקס ישראל.
א״פ״א״ק, ערהעבע דאס האָרן דיינעס געזאלבטען.
א״פ״א״ק, ערהאָרע אונזרע שטיממע, שאָנע אונד ערבארמע דיך אונזער.
א״פ״א״ק, נימם מיט ערבארמען אונד וואָהלגעפאלען אונזער געבעט אן.
א״פ״א״ק, אָך, לאס אונס ניכט אונערהאָרט פאָן דיר געהען!
א״פ״א״ק, ווילפאהרע אונס, דער מאָרטירער דיינעס הייליגען נאמענס ווילען.
א״פ״א״ק, ווילפאהרע אונס, דער פיר דיינע איינהייט אומגעקאָממענען ווילען.

אָ״מַ עֲשֵׂה לְמַעַן בָּאֵי בָאֵשׁ וּבַמַּיִם עַל קִדּוּשׁ שְׁמֶךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ נְקוֹם לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דַּם עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים:
אָ״מַ עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ:
אָ״מַ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וָחֶסֶד וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

א"פ"א"ק, ווילפאהרע אונז יענער האלבען, דיא דער פאלטער פאן פייער
אונד וואסער ענטגעגענגעאיילעט צור הייליגונג דיינעס נאמענס.
א"פ"א"ק, ראכע פאר אונזערן אויגען דאז פערגאסענע בלוט דיינער דיענער.
א"פ"א"ק, ווילפאהרע אונז דיינעטהאלבען, ווען ניכט אונזערטהאלבען.
א"פ"א"ק, ווילפאהרע אונז דיינעטוועגען אונד עררעטטע אונז.
א"פ"א"ק, ווילפאהרע אונז, דיינער גרענצענלאזען בארמהערציגקייט האלבען.
א"פ"א"ק, ווילפאהרע אונז, דיינעז גראסען, מאכטיגען אונד פורכטבארען
נאמענז האלבען, נאך וועלכעם וויר גענאננט ווערדען.
אונזער פאטער אונד קעניג, בעגנאדיגע אונד אנטווארטע אונז, דען וויר
האבען קיין פערדיענסט; ערצייגע אונז מילדע אונד גיטע, אונד הילף אונז!

ק׳ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

סדר הוצאת ספר התורה·

בקצת קהלות אומרים:

(אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר: יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

אַב הָרַחֲמִים הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם:
כִּי בְךָ לְבַד בָּטָחְנוּ מֶלֶךְ אֵל רָם וְנִשָּׂא אֲדוֹן עוֹלָמִים:)

פותחים ארון הקודש ומוציאים ס״ת ואומרים:

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְיָ מִירוּשָׁלָיִם:

בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ:

תפלה מסעדי ציון לאמר בשעת הוצאת ס״ת.

יְהוָֹה יְהוָֹה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: ג״פ.

רִבּוֹן הָעוֹלָם מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ לְטוֹבָה וְהָפֵק רְצוֹנֵנוּ וְתֵן לָנוּ שְׁאֵלָתֵנוּ וּמְחוֹל עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ וְעַל כָּל עֲוֹנוֹת אַנְשֵׁי בָתֵּינוּ מְחִילָה בְּחֶסֶד מְחִילָה בְּרַחֲמִים וְטַהֲרֵנוּ מֵחֲטָאֵינוּ וּמֵעֲוֹנוֹתֵינוּ וּמִפְּשָׁעֵינוּ וְזָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ: וּפָקְדֵנוּ בִּפְקֻדַּת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְזָכְרֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם לְפַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה וְתֶן לָנוּ לֶחֶם לֶאֱכוֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ וְעשֶׁר וְכָבוֹד וְאֹרֶךְ יָמִים לַהֲגוֹת בְּתוֹרָתֶךָ וּלְקַיֵּם מִצְוֹתֶיהָ וְשֵׂכֶל וּבִינָה

להבין ולהשכיל עמקי סודותיה ותשלח רפואה לכל מכאובינו ותברך את כל מעשה ידינו ותגזור עלינו גזרות טובות ישועות ונחמות ותבטל מעלינו כל גזרות קשות ותטה לב המלכות ויועציה ושריה עלינו לטובה. אמן וכן יהי רצון: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

דיא ווייבער זאגען דיעזעס **רבונו של עולם.**

רבון. הערר דעס וועלטאללס, ערפיללע אונזערע הערצענסוואונשע צום גוטען, וואללפאהרע אונס אונד געוואהרע אונזערע ביטטע; פערגיב אונזערע אונד אונזערער הויזגענאָססען מיסעטהאַטען, אויס גנאַדע אונד באַרמהערציגקייט, רייניגע אונס פאָן אונזערן זינדען, פאָן אונזערן מיסעטהאַטען אונד פער־ברעכען; זייא אונזער איינגעדענק צום גוטען, אונד בעזוכע אונס מיט הייל אונד טראָסט; שענקע אונס איין גליקקליכעס אונד לאַנגעס לעבען, פריעדען, נאַהרונג אונד אונטערהאַלט; גיב אונס בראָד צור קאָסט, געוואַנד צור קליידונג, רייכטהום, עהרע אונד לאַנגעס לעבען, דיינע לעהרע צו ער־לערנען אונד דערען געבאָטע ערפיללען צו קענגען, אויך פערשטאַנד אונד איינזיכט, איהרע טיעפען געהיימניסע ערגרינדען אונד ערפאָרשען צו קענגען; זענדע גענעזונג פיר אַללע אונזערע שמערצען; זעגנע אַללעס אונזער טהון; בע־שליעסטע גליקק, הייל אונד טראָסט איבער אונס אונד פערטרייבע יעדעס אונגליקק. נייגע דאַס הערץ דעס רעגענטען, זיינער ראַטהע אונד בעאַמטען, צו אונזערם בעסטען! אמן וכן יהי רצון.

יהיו לרצון. וואָהל מאָגען דיר געפאַללען דיא רעדען מיינעס מונדעס, דיא געדאַנקען מיינעס הערצענס דיר, עוויגער, מיין האָרט אונד ערלאָזער! אמן סלה.

היערויף ווירד **ואני תפלתי** דרייאמאַל געזאַגט.

אמר רבי שמעון כד מפקין ספר תורה בצבורא למקרי ביה מפתחין תרעי דשמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואבעי ליה לבר נש למימר הכי:

בריך שמה דמרא עלמא בריך כתרך ואתרך. יהא רעותך עם עמך ישראל לעלם. ופורקן ימינך אחזי לעמך בבית מקדשך ולאמטויא לנא מטוב נהורך ולקבל צלותנא ברחמין. יהא רעוא קדמך דתוריך לן חיין בטבותא. ולהוא אנא פקידא בגו צדיקיא. למרחם עלי ולמנטר יתי וית כל די לי ודי לעמך ישראל. אנת הוא זן לכלא ומפרנס לכלא. אנת הוא שליט על כלא. אנת הוא דשליט על מלכיא ומלכותא דילך היא. אנא עבדא דקודשא בריך הוא דסגידנא קמה ומקמא דיקר אוריתה בכל עדן ועדן. לא על אנש רחיצנא. ולא על בר אלהין סמיכנא. אלא באלהא דשמיא. דהוא אלהא קשוט. ואוריתה קשוט. ונביאוהי קשוט. ומסגא למעבד טבון וקשוט. בה אנא רחיץ. ולשמה קדישא יקירא אנא אמר תושבחן. יהא רעוא קדמך דתפתח לבי באוריתא ותשלים משאלין דלבי. ולבא דכל עמך ישראל. לטב ולחיין ולשלם:

המוציא ס"ת נוטלו ביד ימינו וש"ץ מקבלו בב' ידיו ומחזירו לימין ועומד לפני ההיכל ואומ' בקול רם גדלו, ובפולין וקצת קהלות אשכנז אומר הש"ץ שמע ישראל ואחריו הקהל:

בק"ק פפר"ם ובנותיה אין אומרים שמע ישראל:

והש"ץ אומר בקול רם שמע ישראל יי אלהינו יי אחד:

אחד אלהינו גדול אדונינו קדוש (ונורא) שמו:

הש"ץ לוקח ס"ת ואומר גדלו ליי אתי ונרוממה שמו יחדו:

והקהל עונה

לך יי הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ לך יי הממלכה והמתנשא לכל לראש: רוממו יי אלהינו והשתחוו להדום רגליו קדוש הוא: רוממו יי אלהינו והשתחוו להר קדשו כי קדוש יי אלהינו:

מנהי' הספר בידו למעלה והולך עם הס"ת ופונה דרך ימינו ועולה עמו למגדל שקורין בו, וכל מי שס"ת עובר לפניו חייב לעמוד מפניו ולנשקו בשתי ידיו אם אפשר לו ולנשקו בפה כלא, כזדמן לו רוק בפיו ירוק תחלה בהפוך פניו אל הצד ואח"כ ינשק, ולא ינשק ואח"כ ירוק. (וצריך להשגיח על הילדי' הקטנים כשבאים לנשק הס"ת שלא יהיו מלוכלכים בליחת החוטם וריר הפה אלא ינקו אותם תחלה יפה שלא יהי' ינוגש לטנופיהם.) וכל הפוגע בס"ת צריך ללותו עד הבימה, ובדרך הליכתו אומרים:

על הכל יתגדל ויתקדש וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא: שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא: בעולמות שברא העולם הזה והעולם הבא: כרצונו וכרצון יראיו וכרצון כל בית ישראל: צור העולמים אדון כל הבריות אלוה כל הנפשות: היושב במרחבי מרום השוכן בשמי שמי קדם: קדשתו על החיות וקדשתו על כסא הכבוד: ובכן יתקדש שמך בנו יי אלהינו לעיני כל חי: ונאמר לפניו שיר חדש ככתוב: שירו לאלהים זמרו שמו סלו לרוכב בערבות ביה שמו ועלזו לפניו: ונראהו עין בעין בשובו אל נוהו ככתוב: כי עין בעין יראו בשוב יי ציון: ונאמר ונגלה כבוד יי וראו כל בשר יחדו כי פי יי דבר:

בדרך הליכתו אומרים אב הרחמים.

אב הרחמים הוא ירחם עם עמוסים ויזכור ברית איתנים ויציל נפשותינו מן השעות הרעות ויגער ביצר הרע מן הנשואים ויחון אותנו לפליטת עולמים וימלא משאלותינו במדה טובה ישועה ורחמים:

כהגיע הש"ץ על הבימה מניח הס"ת על השולחן ופותח ואומר:

ויעזור ויגן ויושיע לכל החוסים בו ונאמר אמן: הכל הבו גדל

לאלהינו ותנו כבוד לתורה כהן קרב. יעמוד (פלוני בר פלוני הכהן):
ברוך שנתן תורה לעמו ישראל בקדשתו: תורת יי תמימה משיבת נפש עדות יי נאמנה מחכימת פתי: פקודי יי ישרים משמחי לב מצות יי ברה מאירת עינים: יי עז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום: האל תמים דרכו אמרת יי צרופה מגן הוא לכל החסים בו:

קהל ואתם הדבקים ביי אלהיכם חיים כלכם היום:

כשעול' לתור' יאחז בשתי ידיו ביריעו' התור' ע"י מפה של ס"ת, ויקוד' הברכ' פותח הספר ורוא' הפסוק שצרי' להתחיל בו וינשק הס"ת ויאמר בלחש עץ חיים היא למחזיקים בה׃ וסופך פניו לצד שמאל ומברך בקול ברכו את יי המברך:

והעם עונים ברוך יי המברך לעולם ועד: וחוזר המברך ב"י ה"ל"ו.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. ברוך אתה יי נותן התורה:

וכשמתחיל הקורא לקרו' בתור' יסיר ידו השמאלית מהס"ת וישאר יד ימינו לבדה אוחזת בס"ת כל זמן הקריא', וגם הוא יקרא בלחש עם הקורא מלה במלה. ואחר הקריאה גולל ומברך.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו. ברוך אתה יי נותן התורה:

גרסינן בפ"ק דברכות, ועוזבי ה' יכלו, זה המניח ס"ת כשהוא פתוח ויוצא, אבל בין גברא לגברא מותר לצאת ע"י דוחק ואונס, אבל בלאו הכי אין לצאת.

וקוראין בס"ת א' בפ' אחרי מות, ומתחלק לו' גברי ובשבת מתחלק לז'. ובתוך מי שברך אומרים ויכתבהו ויחתמהו בספר מחילה וסליחה.

וידבר יהוה אל־משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני־יהוה וימתו: ויאמר יהוה אל־משה דבר אל־אהרן אחיך ואל־יבא בכל־עת אל־הקדש מבית לפרכת אל־פני הכפרת אשר על־הארן ולא ימות כי בענן אראה על־הכפרת: בזאת יבא אהרן אל־הקדש בפר בן־בקר לחטאת ואיל לעלה: (בשבת ב.) כתנת־בד קדש ילבש ומכנסי־בד יהיו על־בשרו ובאבנט בד יחגר ובמצנפת

בַּד יִצְנֹף בִּגְדֵי־קֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת־בְּשָׂרוֹ וּלְבֵשָׁם׃
וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי־שְׂעִירֵי עִזִּים לְחַטָּאת
וְאַיִל אֶחָד לְעֹלָה׃ וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־
לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ׃ לוי. (בשבת ג.) וְלָקַח אֶת־
שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם וְהֶעֱמִיד אֹתָם לִפְנֵי יְהוָֹה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃
וְנָתַן אַהֲרֹן עַל־שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם גֹּרָלוֹת גּוֹרָל אֶחָד לַיהוָֹה
וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל׃ וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר
עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַיהוָֹה וְעָשָׂהוּ חַטָּאת׃ וְהַשָּׂעִיר אֲשֶׁר
עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַעֲזָאזֵל יָעֳמַד־חַי לִפְנֵי יְהוָֹה לְכַפֵּר עָלָיו
לְשַׁלַּח אֹתוֹ לַעֲזָאזֵל הַמִּדְבָּרָה׃ וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־פַּר
הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת־פַּר
הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ׃ ישראל. (בשבת ד.) וְלָקַח מְלֹא־
הַמַּחְתָּה גַּחֲלֵי־אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְהוָֹה וּמְלֹא חָפְנָיו
קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת׃ וְנָתַן אֶת־
הַקְּטֹרֶת עַל־הָאֵשׁ לִפְנֵי יְהוָֹה וְכִסָּה ׀ עֲנַן הַקְּטֹרֶת אֶת־
הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדוּת וְלֹא יָמוּת׃ וְלָקַח מִדַּם הַפָּר
וְהִזָּה בְאֶצְבָּעוֹ עַל־פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת קֵדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת יַזֶּה
שֶׁבַע־פְּעָמִים מִן־הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ׃ וְשָׁחַט אֶת־שְׂעִיר
הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וְהֵבִיא אֶת־דָּמוֹ אֶל־מִבֵּית לַפָּרֹכֶת
וְעָשָׂה אֶת־דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל־
הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת׃ וְכִפֶּר עַל־הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל־חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד
הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם׃ וְכָל־אָדָם לֹא־יִהְיֶה ׀ בְּאֹהֶל
מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד־צֵאתוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד

בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל׃ רביעי (כשנת ה.) וְיָצָא אֶל־
הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי־יְהוָה וְכִפֶּר עָלָיו וְלָקַח מִדַּם הַפָּר
וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן עַל־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְהִזָּה עָלָיו
מִן־הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים וְטִהֲרוֹ וְקִדְּשׁוֹ מִטֻּמְאֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְכִלָּה מִכַּפֵּר אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד
וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְהִקְרִיב אֶת־הַשָּׂעִיר הֶחָי׃ וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת־
שְׁתֵּי יָדוֹ* עַל־רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת־כָּל־
עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־כָּל־פִּשְׁעֵיהֶם לְכָל־חַטֹּאתָם וְנָתַן
אֹתָם עַל־רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד־אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה׃
וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת־כָּל־עֲוֹנֹתָם אֶל־אֶרֶץ גְּזֵרָה וְשִׁלַּח
אֶת־הַשָּׂעִיר בַּמִּדְבָּר׃ וּבָא אַהֲרֹן אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט
אֶת־בִּגְדֵי הַבָּד אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם׃
וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַמַּיִם בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ וְלָבַשׁ אֶת־בְּגָדָיו
וְיָצָא וְעָשָׂה אֶת־עֹלָתוֹ וְאֶת־עֹלַת הָעָם וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד
הָעָם׃ חמישי (כשנת ו.) וְאֵת חֵלֶב הַחַטָּאת יַקְטִיר
הַמִּזְבֵּחָה׃ וְהַמְשַׁלֵּחַ אֶת־הַשָּׂעִיר לַעֲזָאזֵל יְכַבֵּס בְּגָדָיו
וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן יָבוֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה׃ וְאֵת
פַּר הַחַטָּאת וְאֵת ׀ שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר הוּבָא אֶת־דָּמָם
לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ יוֹצִיא אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת־
עֹרֹתָם וְאֶת־בְּשָׂרָם וְאֶת־פִּרְשָׁם׃ וְהַשֹּׂרֵף אֹתָם יְכַבֵּס
בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן יָבוֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה׃
וְהָיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ
תְּעַנּוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם וְכָל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ הָאֶזְרָח וְהַגֵּר
הַגָּר בְּתוֹכְכֶם׃ כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם

*) ידיו ק׳.

מכל

מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ: ששי (בשבת ז) שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הִיא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם: וְכִפֶּר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר־יִמְשַׁח אֹתוֹ וַאֲשֶׁר יְמַלֵּא אֶת־יָדוֹ לְכַהֵן תַּחַת אָבִיו וְלָבַשׁ אֶת־בִּגְדֵי הַבָּד בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ: וְכִפֶּר אֶת־מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ יְכַפֵּר וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל־כָּל־עַם הַקָּהָל יְכַפֵּר: וְהָיְתָה־זֹּאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל־חַטֹּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

מניחים ס"ת ב' אצל הראשון ואומרים חצי קדיש על שניהם, ומגביהים וגוללים ס"ת שקראו בו, ופותחים ס"ת ב' וקורא בו למפטיר בפ' פינחס.

וּבֶעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד: עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים: שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּפֻּרִים וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם:

מי שברך. ומגביהים וגוללים. כשמגביהים הס"ת מניעים נגד הכתב של ס"ת ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

קודם קריאת ההפטרה, אחר שגמר הגולל, יברך המפטיר ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק:

הפטרת שחרית ליום כפור בישעי' סי' נ"ז פ' י"ד.

ז"ל אבן הירחי בספרו המנהיג: „מפטירין בישעי' (נז) כי כה אמר רם ונשא עד כי פי ה' דבר, לפי שכתוב בה הלא זה צום אבחרהו, להסריז ולהזהיר על התשובה."

יד וְאָמַר סֹלּוּ־סֹלּוּ פַּנּוּ־דָרֶךְ הָרִימוּ מִכְשׁוֹל מִדֶּרֶךְ עַמִּי: טו כִּי כֹה אָמַר רָם וְנִשָּׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכּוֹן וְאֶת־דַּכָּא וּשְׁפַל־רוּחַ לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים: טז כִּי לֹא לְעוֹלָם אָרִיב וְלֹא לָנֶצַח אֶקְצוֹף כִּי־רוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטוֹף וּנְשָׁמוֹת אֲנִי עָשִׂיתִי: יז בַּעֲוֹן

יד. ואמר, כה יאמר הנביא בשמי לעמי, כבשו כבשו מסלה סלולה, פנו יצר הרע מדרכיכם, הרימו מכשול, הקלו האבנים שנכשלים רגליכם בהם, הם הרהורי רשע, כפי' רש"י ז"ל. ורלב"ג פי', ואמר האומר או הקורא או הכרוז, והכוון שהוא מחובר עם הקודם, והחוסה בו ינחל ארץ ויירש הר קדשי ואמר וגו'. סולו סולו, מחובר עם דרך, סולו ופנו הדרך, שיעשו דרך סלולה ויפנוה, והכפל לזרוז כמנהג הלשון. טו. שוכן עד, ענינו עולם, וטעמו כי כמו שנקרא שוכן מי שמתמיד עמידתו במקום, כן יקרא האל ית' שוכן עד לפי שמתמיד השגחתו בנבראים. רד"ק. ול"נ שטעמו שוכן הנצחיו' כי השמים ושמי השמים לא יכלכלוהו, וכביכול שוכן הנצחיות, ואמר, אף שהוא שוכן עד, מ"מ הוא מלמעל' שכינתו לשכון את דכא ושפל רוח. טז. כי רוח וגו', כי זה משמש בל' כאשר, כלומ' כשרוחו נעטפ' והוא נכנע אני מבטל ריבי וכעסי מעליו. רש"י יז. בעון

יד. ואמר. מאַכט באַהן! מאַכט באַהן! רייאמט דיא שטראַסע! שאַפפט יעדעס הינדערניס אויס דעם וועגע מיינעס פאָלקעס! טו. דען זאָ האַט ער געשפראָכען, דער האָהע אונד ערהאַבענע — היילגער בעוואָהנער דער אונ- ענדליכקייט איזט זיין נאַמע — אין יענער האָהע אונד היילג וואָהנ' איך — אויך מיט צערקניררשטען אונד געביגטען געמיטהע, בעלעבע דיא געבייג- טען גייסטעס, בעלעבע דיא צערקניררשטען הערצענס ווידר. טז. איך האַדרע ניכט אויף איממער, צירנע ניכט אויף עוויגע צייטען; ווען נור אין גראַם זיך הילען גייסט אונד זעעלע, דיא איך ערשאַפפען. — יז. דאָס צאָסטער

בִּצְעוֹ קָצַפְתִּי וְאַכֵּהוּ הַסְתֵּר וְאֶקְצֹף וַיֵּלֶךְ שׁוֹבָב
יח בְּדֶרֶךְ לִבּוֹ׃ דְּרָכָיו רָאִיתִי וְאֶרְפָּאֵהוּ וְאַנְחֵהוּ
ניב ק' וַאֲשַׁלֵּם נִחֻמִים לוֹ וְלַאֲבֵלָיו׃ בּוֹרֵא נוּב שְׂפָתָיִם
יט שָׁלוֹם ׀ שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְהוָה
כ וּרְפָאתִיו׃ וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגְרָשׁ כִּי הַשְׁקֵט לֹא

בצעו, גזילתו. קצפתי ואכהו, טעמו קצפתי כדי להכותו, וכן שמוש כל ו' שאחי"ת אחר פעל עבר, וכן בקשו אכל למו וישיבו את נפשם (איכ' א' י"ט), ומיד מי לקחתי כפר ואעלים עיני (ש"א יב ג), ופרושו, כדי שישיבו, כדי שיעלים. קצפתי הסתר ואקצוף, ע"ד וישלח השכם ושלוח (ד"ה ב ל"ו ט"ו), מקור מפעל אחר אשר יתמלא בין הפעלים יפורש ע"ד תאר הפעל (*Adverbium*). וכבר הראיתי לדבר בו במקום אחר. וילך שובב, הרס את המקרא, כעון בצעו וילך שובב בדרך לבו קצפתי ואכהו, כן פרשו המפרשי', ופרשו שובב ל' מריד', והפי' הזה מלבד הסרוס והלחץ הוא בלתי מתיישב על סדר הענין, שהרי אחריו מיד דרכיו ראיתי וארפאהו וגו', והאיך ירופא בראיית דרכיו והמה מקולקלים, ועדין לא הזכיר ששב מדרכיו? והנראה נכון הוא כי וילך שובב בדרך לבו הוא ההליכה בדרכי התשובה, ויהיה טעם שובב כטעם נפשי ישובב ינחני במעגלי צדק (תהלי' כג ג), שפרשוהו ישיב אותה אל הדרך הטוב, וכטעם ינחני במעגלי צדק, שהוא כפל ענין, וכמוהו לשובב יעקב אליו (ישעי' מט ה), שפי' רש"י אליו ישוב בתשובה, ועוד אחרים כמוהם, ככתוב בשרשים שרש שוב, והפרש גדול יש בין ההולך בדרך הלב ובין ההולך בשרירות הלב. קום ועבור על פני כל המקרא ותתבונן שבכל מקום שבוונת הליכת הלב לגנאי יוציאהו הכתוב בל' הליכ' בשרירות הלב ואין גם אחד מהם הליכ' בדרך הלב, אמנם הליכ' בדרך הלב בל' הכתוב הוא ההליכה בתמימות, ומקרא מלא כתוב, שמע אתה בני וחכם ואשר בדרך לבך (משלי כג יט, בְּדרך שו"א ורפה, כ"כ במדויקים וכ"י וכן לדעת בעל הטעמים ולפרש"י ז"ל. ודו"ק), הרי לך שהליכה בדרך הלב היא ההליכה הישרה, וזהו טעם וילך שובב בדרך לבו וזהו שסמך אחריו דרכיו ראיתי וכו', ועד"ז תרגמתי. יח. דרכיו, שהלך שובב, וע"ד שפרשתי. ראיתי, כמשמעו, או לשון רצון טוב, ע"ד רז"ל כראין דברי אדמון. ואנחהו, אוליכהו בדרך מרפא. נחומים, מעשה נחמתו, על שנחם ושב, והוא תאר השם, דוגמת דברים נחומים (זכרי' א יג), וזהו ההבדל שבינו ובין השם נחמה. יט. ניב שפתים, הדבור שהוא פרי השפה. כ. והרשעים, הם ההווים בהמיי' וברגש תמיד ואינם עומדים על מתכונה אחת, והם כים נגרש כי השקט לא יוכל, וכן ובכל אשר יפנה ירשיע (ש"א יד מז), והוא ישקיט ומי ירשיע (איוב לד כט), וכן שם רשעים חדלו רוגז (שם ג יז), והנה הוא הפך השקיטה. כים נגרש, כים שהוא

זיינעס אייגעננוטצעס אום נו שלאגען איהן איך אויפגעבראכט, איך לירנטע הייאליך;
נון גינג ער אין זיך, אין וואנדעל זיינעס הערצענס, יח. זיין וואנדעל געפאללט מיר,
נון היילי איך איהן, לייטע איהן, לאהנע זיינע רייע איהם אונד דענען, דיא מיט
איהם טרויערטען. יט. דעס שאפפערס ליפפען ענטפליעסט פריעדע. פריעדען
דעם פערנען אונד דעם נאהען, טפריכט דער עוויגע — איך האבע איהן געהיילט!
כ. פרעפלער אבער זינד וויא אויפגעוויהלטעס מעער; עס קאן ניכט רוהען, זיינע

יוּכָל וַיִּגְרְשׁוּ מֵימָיו רֶפֶשׁ וָטִיט׃ כא אֵין שָׁלוֹם אָמַר אֱלֹהַי לָרְשָׁעִים׃ נח א קְרָא בְגָרוֹן אַל־תַּחְשֹׂךְ כַּשּׁוֹפָר הָרֵם קוֹלֶךָ וְהַגֵּד לְעַמִּי פִּשְׁעָם וּלְבֵית יַעֲקֹב חַטֹּאתָם׃ ב וְאוֹתִי יוֹם יוֹם יִדְרֹשׁוּן וְדַעַת דְּרָכַי יֶחְפָּצוּן כְּגוֹי אֲשֶׁר־צְדָקָה עָשָׂה וּמִשְׁפַּט אֱלֹהָיו לֹא עָזָב יִשְׁאָלוּנִי מִשְׁפְּטֵי־צֶדֶק קִרְבַת אֱלֹהִים יֶחְפָּצוּן׃ ג לָמָּה צַּמְנוּ וְלֹא רָאִיתָ עִנִּינוּ נַפְשֵׁנוּ וְלֹא תֵדָע הֵן בְּיוֹם צֹמְכֶם תִּמְצְאוּ־חֵפֶץ וְכָל־

מתגלגל בגליו. בגרש, תאר השם, וקרוב מענין הנני גורש מפניך. א. קרא בגרון, ענין גרון ידוע, והנכון בדקדוקו שהוא מפעלי ל"ה ע"מ רָצוֹן וְקָו ודומיהם. ויהי׳ גָּרָה ע"מ מֵאָה ופֵאָה וְגַרְגֶּרֶת ע"ד תְּשַׂגְשֵׂגִי, מן ישגה אחו, ויפיפי׳ מן יפה, ואלו הי׳ מפעלי הכפל כדעת רד"ק יהי׳ השו"א זר בקבוץ ובכנוי. אל תחשוך, פעל יוצא על הקריאה. ב. ודעת דרכי יחפצון, חפצים לשאול הוראות לחכמים כאלו רוצים לקיימם. ישאָלוני, בקמץ הא׳ בעבור אות הגרון, כמו שכתבתי במפורש אצל וימצאה מלאך ה׳ (בראשית טז ז). ג. למה צמנו, כן יאמרו אם לא כי קרבת אלהים חפצנו למה צמנו, והלא ידעת? כן נראה לפרש ע"פ המליצה, ולשיטת המפרשים הי׳ לו להכתב כן צמנו ולמה לא ראית. ודע כי כל צום הדבק עם ענוי נפש הוא תענית. הן ביום צומכם תמצאו חפץ, פי׳ רש"י כל חפצי צרכיכם אתם עמלים למצוא ואף בגזל ובחמס, ועד"ז פרשוהו יתר המפרשים והוא רחוק, כי מלת חפץ בסתם הוא ל׳ מוכרע וכולל גם חפצי שמים, וכמו שאז"ל על הכתוב בסמוך, עשות חפציך, חפציך אסורים, הא חפצי שמים מותרים, גם וכל עצביכם תנגושו, שפרשו בעלי אוב שלכם הנעצבים על ידיכם אתם נוגשים אותם ביום צומכם, הוא זר כי לא מצאנו דוגמתו שיהיו בעלי אובות נקראים עצבים, ואולם המעיין בהלוך לשון המליצה במקרא ימצא כי לשון חפץ הוא נקשר עם הנחפץ בשמוש אות ב׳, וכן מנהגו גם בפעלים גם בשמות, כמו אין חפץ למלך במהר (ש"א יח כה), כי אין חפץ בכסילים (קהלת ה ג), כי חפץ בבת יעקב (בראשית לד יט), אם חפץ

וועללען וועלכע שלאַם אונד מאָדער אויף. כא. קיינען פֿריעדען — זאָגט מיין גאָטט — דיעזען פֿרעפֿלערן! — א. רופֿ׳ אויז פֿאָללעם האַלזע אונאויפֿהערליך, ערהעבע וויא פּאָזוינענשאַלל דיינע שטיממע, מאַכע קונד מיינעם פֿאָלקע זיינע מיסעטהאַטען, דעם הויזע יעקב׳ז זיינע זינדען! ב. טאַגטעגליך זוכען זיא מיך אונד וואָללען מיינע וועגע קעננען, וויא איין טוגענדליעבענדעז פֿאָלק, דאַז ניא דיא רעכטע זיינעז גאָטטעז פֿערלאַססען; זיא פֿראַגען מיך נאַך רעכטזגעזעטצען, ווינשען גאָטטעז פֿריינדשאַפֿט זיך. ג. וואַרום פֿאַסטען וויר? זיעהזט דוא׳ז ניכט? וויר פייניגען אונז, ווייסט דוא׳ז ניכט? — וואָהרליך, איהר פֿינדעט פֿערגניגען אַן אייערן פֿאַסטען

עֲצְּבֵיכֶם תִּנְגֹּשׂוּ׃ הֵן לְרִיב וּמַצָּה תָּצוּמוּ וּלְהַכּוֹת בְּאֶגְרֹף רֶשַׁע לֹא־תָצוּמוּ כַיּוֹם לְהַשְׁמִיעַ בַּמָּרוֹם קוֹלְכֶם׃ ה הֲכָזֶה יִהְיֶה צוֹם אֶבְחָרֵהוּ יוֹם עַנּוֹת אָדָם נַפְשׁוֹ הֲלָכֹף כְּאַגְמֹן רֹאשׁוֹ וְשַׂק וָאֵפֶר יַצִּיעַ הֲלָזֶה תִּקְרָא־צוֹם וְיוֹם רָצוֹן לַיהוָה׃ ו הֲלוֹא זֶה צוֹם אֶבְחָרֵהוּ פַּתֵּחַ חַרְצֻבּוֹת רֶשַׁע הַתֵּר אֲגֻדּוֹת מוֹטָה וְשַׁלַּח רְצוּצִים חָפְשִׁים וְכָל־מוֹטָה תְּנַתֵּקוּ׃ ז הֲלוֹא פָרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ

בנו ה' (במדבר יד ח) וזולתם, שנקשר הדבר הנחפץ בב' השמות, לכן מסתבר שגם זה כמוהם, ויום צום הוא הענין הנחפץ שהרי אמר ביום צומכם, והרצון שיקראו יום צום להנאתם, כי ימצאו בו חפץ, לפי שבאמצעות הצום יכניעו כל העצבות הבא להם באחרית מעשה הרע כאשר השביע יוצר הכל ית' בנפש האדם שיצר לו ויעציבנו בעקב החטא, והוא הנקרא בלעז (געוויססענסביססע), והנה הפתאים הנזכרים בעם יחשבו שעקר הצום הוא הענוי והכפיפה ובזה יסור עוונם וחטאתם תכופר, לכן ימצאו בצום מנוח לרוחם המעיקם ואז ישובו לכסלה, וע"ז הוכיחם האל ית' ולהורות להם ענין הצום האמתי הנרצה לפניו ית', וזה שאמר הן ביום צומכם תמצאו חפץ כי תנגשו ותכניעו בו כל עצביכם הנשאר בנפשותיכם ממעשה הרשע, לכן לצרככם אתם צמים; ואמר עוד הן לריב וגו', כי בהכניע להם מעציבהם, יחשבו כי כבר סר עוונם וישובו לכסלה והנה יצומו לריב לא כמשפט היום להשמיע קולם במרום. כן נראה עקר לפי לשון המליצה והענין, ועד"ז תרגמתי. תנגשו, בש' שמאל, כמו הנוגשים בעם (שמות ה ו). ה. הלכוף, ל' כפיפ', ומפעלי הכפל. כאגמון, הוא למה רך שישא את ראשו, וידוע הוא. יציע, ישים מצע שק ואפר, ושרשו יצע, ונדגש הצ' בעבור אות השריקה, כמו שפרשתי אצל היצא אתך (בראשית ח יז), ואצל ויצב אברהם (שם כ"א כ"ח). ו. חרצבות, ל' קשר ואסור. מוטה, ל' ואשבור מוטות עלכם, ולדעת יונתן ל' הטיית משפט. רצוצים, עשוקים. ז. הלוא, מוסב על הקודם, הלא זה צום אבחרהו, העומד במקום שני'. פרוס, ל' פרוסת לחם, וכלל ל' פריסה כתיב בש' שמאל,

---

פאַסטען, איהר אונטערדריקקט אַללע אייערע געוויססענסביססע! ד. וואַהרליך, איהר פאַסטעט נור צו שטרייט אונד האַדער, צו שלאַגען מיט באָזהאַפטער פויסט; איהר פאַסטעט ניכט, דאַמיט איך אייערע שטיממע פער־נאָממען ווערדע. ה. וויא, זאָלל דאַז מיר ליעבע בוססע זיין, איין טאַג, וואָ דער מענש דען לייב קאַסטייט, וואָ זיין הויפט וויא שילפראָהר וואַנקט אונד זאַקק אונד אַשע איהן פערהיללען? דיעז וואָללט איהר בוססע נעננען, איינען דעם עוויגען וואָהלגעפעלליגען טאַג? ו. אַבער דאַז איסט ליעבע בוססע מיר: דער באָזהייט פעססעלן לעזען, דער טיקקע באַנדע רייססען, דען שקלאַפען פרייא ענט־לאַססען אונד אַללער בירדע ענטלאַסטען. ז. פירוואַהר, דעם הונגריגען דיין בראָד מיטטהיילען

וַעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָיִת כִּי־תִרְאֶה עָרֹם
וְכִסִּיתוֹ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם׃ ח אָז יִבָּקַע
כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וַאֲרֻכָתְךָ מְהֵרָה תִצְמָח וְהָלַךְ
לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד יְהוָה יַאַסְפֶךָ׃ ט אָז תִּקְרָא
וַיהוָה יַעֲנֶה תְּשַׁוַּע וְיֹאמַר הִנֵּנִי אִם־תָּסִיר
מִתּוֹכְךָ מוֹטָה שְׁלַח אֶצְבַּע וְדַבֶּר־אָוֶן׃ י וְתָפֵק
לָרָעֵב נַפְשֶׁךָ וְנֶפֶשׁ נַעֲנָה תַּשְׂבִּיעַ וְזָרַח בַּחֹשֶׁךְ
אוֹרֶךָ וַאֲפֵלָתְךָ כַּצָּהֳרָיִם׃ יא וְנָחֲךָ יְהוָה תָּמִיד

כל מן דין ודירמי' ו' ד', דכתיבין בס', ככתוב במסר' ובשרשים שרש פרס.
כי תראה, מיד כשתראה ערום תכסהו בגד ולא תמתין עד שיבקש ממך.
ועניי' מרודים, נאנחים ונאנקים על צרתם, כגון עניי ומרודי (איכה ג יט).
ואמר לאמך בלשון יחיד שאף אם אין לו כ"א לחם אחד צריך לחלק ממנו
פרוסה לרעב. עָרֹם, שם תאר, אבל עֵרֹם שם עצם מופשט, כמבואר באר
היטב בפרושי על וידעו כי ערומים הם (בראשי' ג ז). ע"ש. ומבשרך, מבני
אדם שהם בשרך, או טעמו מקרובך כמו אחינו בשרינו הוא; ויתכן שהוא
מחובר עם כי תראה ערום, והכוונה שאפילו מעל בשרך לא תתעלם ממנו
בגד אם יש לך שנים. ח. יבקע, ל' גלוי, כי בהתבקע העננים יתגלה האור.
וארכתך, לשון רפואה, או לשון תוחלת, כי כן רוב לשון תוחלת מתורגם בלשון
הוריכות, וכמוהו מה כחי כי איחל ומה קצי כי אאריך נפשי (איוב ו יא),
אאריך הוא כפל לשון של איחל, וטעם נפשי תאותי. יאספך, יכניס אותך
אל תוכו ותתענג מזיו כבודו. ט. שלח אצבע, אפילו שליחת אצבע בלא
הכאה. י. ותפק ותספיק. לרעב, לשון הושאל על כל חסרון לצורך האדם,
וכדכתיב לא רעב ללחם כ"א לשמוע את דברי ה' (עמוס ח יא). יא. ונחך, ל'
ה' נחני בצדקתך (תהלים ה ט), והטעם שהוא יהי' עמך בכל מקום שתלך.

מיטטהיילען, דען בעדראַנגטען אין'ז הויז אויפנעהמען, ביי'ם אַנבליקע
איינעז נאַקקטען איהן קליידען אונד דיך דעם ניכט ענטציעהען, דער
דיינעז פליישעז איזט! ח. דאַן ווירד וויא מאָרגענראָטה דיין ליכט דורכ-
ברעכען, גענעזונג דיינער שנעלל ענטשפריעסען, דאַן וואַללט דיא
טוגענד פאָר דיר הער, דיא מאַיעסטעט גאָטטעז נימט דיך אויף, ט. דאַן
רופסט דוא, אונד גאָטט אַנטוואָרטעט, דאַן שרייסט דוא, אונד ער
שפריכט: „היער בין איך!"— ווען דוא אויז דיינער מיטטע אַללען דראַנג
ענטפערנסט, יעדען דראָהענדען פינגערצייג אונד טאַדעלנדע רעדע. י. גאַבסט
דיינע זעעלע דען דירפטיגען אונד ערקוויקסט שמאַכטענדע געמיטהער,
דאַן שטייגט אין דונקעלן דיין ליכט אונד דיינע פינסטערניס ווירד
מיטטאַגסגלאַנצע; יא. דער עוויגע גאָטט ווירד דאַן דיך לייטען אימערדאַר,
ווירד

וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ וְעַצְמֹתֶיךָ יַחֲלִיץ
וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא־יְכַזְּבוּ
יב מֵימָיו׃ וּבָנוּ מִמְּךָ חָרְבוֹת עוֹלָם מוֹסְדֵי דוֹר־
וָדוֹר תְּקוֹמֵם וְקֹרָא לְךָ גֹּדֵר פֶּרֶץ מְשֹׁבֵב
יג נְתִיבוֹת לָשָׁבֶת׃ אִם־תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ
עֲשׂוֹת חֲפָצֶךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג
לִקְדוֹשׁ יְהוָה מְכֻבָּד וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ
יד מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר׃ אָז תִּתְעַנַּג עַל־יְהוָה

בצחצחות, לדעת יונתן הוא ענין יובש, ל' צחיח סלע (יחזקאל כד ז), וטעמו
שבעת למזון ולרוות, וי"מ מענין כחום צח עלי אור (ישעי' יח ד), והטעם
על עונג הנפש באור המאוצל שהוא זיו השכינה. ועצמותיך יחליץ, חז"ל
הל' הזה משמש בד' לשונות, ישליף, ישזיף, יניח, יזיין, ואפשר שירמוז לתחיית
המתים שתחיינה העצמות היבשות, כמבואר בנבואת יחזקאל. וכמוצא מים,
רוב המפרשים פותרים אותו כמו מקור או מעין, ויותר מסתבר שיכונה בו ארץ
שבעת מים (ובלעז קוועללגרונד), והוא נרדף עם אגם מים, בתהלים ק"ז ל"ה,
והפכו ארץ ציה. לא יכזבו, לא יפסקו, וכל ל' כזב אינו אלא ל' חסרון מבטח
שבטחו עליו. רש"י בתהלי' קי"ו. יב. וְקֹרָא, אחר לא נקרא שם פועלו מהדגוש,
ע"ד ומֹרַק וְשֻׁטַּף. משובב, משיב. יג. עשות, מעשות, ומ' משבת עומדת במקום
שנים. וקראת, כמו מקרא קדש, וזה יהיה בעיון ובמעשה; בעיון, לזכור
מעשה בראשית ושהאל קדשו יש מאין ויפארהו בפיו ובלבו ותתענג נפשו בו,
ובמעשה, במאכלים ערבים ובלבוש נקי ונחמד לכבוד השבת ולא לתענוג
גופו ולמראית עינים. דרכך, חפצי האדם ועסקיו ומה שישתדל בו הכל נקרא
דרך, כמו דרכי ספרתי (תהלי' קיט כו), ודרכיך למחו' מלכין (משלי לא ג). יד. על

ווירד מיט זעליגקייט דיינע זעעלע נאָהרען אונד ערפרישען דיינע קראַפטע;
דאַן געדייהסט דוא וויא איין גאַרטען, רייך אַן נאַהרונגזאַפט, וויא איין
קוועללגרונד, דעססען וואַססער ניא פערזיגען. יב. דורך דיך ווערדען דאַן אויפ-
געבויט דער פאָרוועלט אַלטע טרימער, געגרינדעט אויפ'ז נייע דער פעסטע
גרונד פיר פאָלגעצייט, דאַן נעננט דיא נאַכוועלט דיך דאַממער דעס
איינברוכס, וויעדערהערשטעללער פעסטער פּפאַדע! יג. ווען
אַן שבת דיינע טריטטע ראַסטען, ווען געווערבע רוהען אַן מיינעם הייליגען
טאַגע, ווען דוא דען שבת וואָננע נעננסט, גאָטטעס הייליגונג פערעהרסט,
פערעהרסט דורך ראַסטען פאָם וועלטגעטיממעל, ווען דיא זעעלע פאָן אייטעלק
וואונט, דער מונד פאָן לעערען רעדען שווייגט. יד. אָ, דאַן פינדעסט דוא
וואָננע

וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל־בָּמֳתֵי אָרֶץ וְהַאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ כִּי פִּי יְהוָה דִּבֵּר׃ *) יתיר ו׳.

המפטיר יברך ברכות אחרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק׃ נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה׃ בָּ״אַיְיָ הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו׃

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ׃

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֵׁב זָר וְלֹא־יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ׃ כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד׃

עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם השבת הזה ויום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ־לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לקדשה ולמנוחה לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה׃ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃ עַל־הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ׃ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מלך מוחל וסולח לעונותינו

במותי ארץ, היא ארץ ישראל שהיא גבוהה מכל הארצות, וההבטחה הזאת לכל בני הגלות אם הוא קרוב מזמן הגאולה יזכה לישועה ואם הוא רחוק מזמן הגאולה יזכה לתחיית המתים ויזכה לטובה בארץ ישראל. נחלת יעקב אביך, נחלה בלי מצרים. פי ה', בעבור הסמיכות הומרה הה' בו'.

װאָננע בײא'ן עװיגען! איך העבע איבער אללע ערדענהאָהען דיך, אונד לאַססע דיך געניעססען דיינעס פֿאַטערס יעקב גאַנצען ערבע! דאַ שפּריכט דעס עוויגען מונד.

ולעונות עמו בית ישראל ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה מֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפֻּרִים:

כתב מהרי"ל בשם מהרי"ק שאין חותמין מלך מוחל וכו' כי מה טיבה של מחילה אצל ש"ת? וכ"כ במנהגים ולבוש וכל בו וט"ז וע"ז בא"ח סי' תרכ"א, בק"ק פפ"ד והרבה קהלות נוהגים לקיים מלך מוחל וכו' והסכים עמהם הגאון מוהר"ר יעב"ץ.

לשבת.

יְקוּם פּוּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא: זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא· זַרְעָא דִּי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְמָרָנָן וְרַבָּנָן חֲבוּרָתָא קַדִּישָׁתָא· דִּי בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְדִי בְּבָבֶל· לְרֵישֵׁי כַלֵּי וּלְרֵישֵׁי גַלְוָתָא וּלְרֵישֵׁי מְתִיבָתָא וּלְדַיָּנֵי דִי בָבָא: לְכָל־תַּלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל־תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל מָן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא· מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְהוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיהוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיהוֹן וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיהוֹן· וְיִתְפָּרְקוּן וְיִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּהוֹן כָּל־זְמַן וְעִדָּן וְנֹאמַר אָמֵן:

יְקוּם פּוּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא זַרְעָא דִּי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְכָל קְהָלָא קַדִּישָׁא הָדֵין· רַבְרְבַיָּא עִם זְעֵרַיָּא טַפְלָא וּנְשַׁיָּא· מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְכוֹן יַפִּישׁ

חַיֵּיכוֹן וְיִסְגֵּא יוֹמֵיכוֹן וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיכוֹן· וְתִתְפָּרְקוּן וְתִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל־עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין· מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְּסַעְדְּכוֹן· כָּל זְמַן וְעִדָּן· וְנֹאמַר אָמֵן:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב הוּא יְבָרֵךְ אֶת־כָּל הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה· עִם כָּל־קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ· הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְכָל־אֲשֶׁר־לָהֶם· וּמִי שֶׁמְּיַחֲדִים בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת לִתְפִלָּה· וּמִי שֶׁבָּאִים בְּתוֹכָם לְהִתְפַּלֵּל· וּמִי שֶׁנּוֹתְנִים נֵר לַמָּאוֹר וְיַיִן לְקִדּוּשׁ וּלְהַבְדָּלָה וּפַת לָאוֹרְחִים וּצְדָקָה לָעֲנִיִּים וְכָל־מִי שֶׁעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר בֶּאֱמוּנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָם וְיָסִיר מֵהֶם כָּל־מַחֲלָה וְיִרְפָּא לְכָל־גּוּפָם וְיִסְלַח לְכָל־עֲוֹנָם וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם עִם כָּל־יִשְׂרָאֵל אֲחֵיהֶם וְנֹאמַר אָמֵן:

הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים וּמֶמְשָׁלָה לַנְּסִיכִים מַלְכוּתוֹ מַלְכוּת כָּל־עוֹלָמִים הַפּוֹצֶה אֶת־דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה· הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה· הוּא יְבָרֵךְ וְיִשְׁמוֹר וְיִנְצוֹר וְיַעֲזוֹר וִירוֹמֵם וִיגַדֵּל וִינַשֵּׂא לְמַעְלָה אֶת אֲדוֹנֵינוּ פלוני יָרוּם הוֹדוֹ· מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרַחֲמָיו יְחַיֵּהוּ וְיִשְׁמְרֵהוּ וּמִכָּל צָרָה וְיָגוֹן וָנֶזֶק יַצִּילֵהוּ וְיַדְבֵּר עַמִּים תַּחַת רַגְלָיו וְיַפִּיל שׂוֹנְאָיו לְפָנָיו וּבְכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה יַצְלִיחַ מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרַחֲמָיו יִתֵּן בְּלִבּוֹ וּבְלֵב כָּל יוֹעֲצָיו וְשָׂרָיו רַחֲמָנוּת לַעֲשׂוֹת טוֹבָה עִמָּנוּ וְעִם כָּל יִשְׂרָאֵל· בְּיָמָיו וּבְיָמֵינוּ תִּוָּשַׁע יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁכּוֹן לָבֶטַח וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

נוהגים להזכיר נשמות ואומרים:

בעבור נשמת האב.

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אַבָּא מוֹרִי (פלוני בר פלונית) שֶׁהָלַךְ לְעוֹלָמוֹ בַּעֲבוּר שֶׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בַּעֲדוֹ בִּשְׂכַר זֶה תְּהֵא נַפְשׁוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים

עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצַדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן:

בעבור נשמת האם.

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אִמִּי מוֹרָתִי (פלונית בת פלונית) שֶׁהָלְכָה לְעוֹלָמָהּ בַּעֲבוּר שֶׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בַּעֲדָהּ בִּשְׂכַר זֶה תְּהֵא נַפְשָׁהּ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצַדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן:

בעבור נשמת אב ואם הזקנים ויתר הקרובים.

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אָבִי וְאִמִּי זְקֵנַי וּזְקֵנוֹתַי דּוֹדַי וְדוֹדוֹתַי אַחַי וְאַחְיוֹתַי בֵּין מִצַּד אָבִי בֵּין מִצַּד אִמִּי שֶׁהָלְכוּ לְעוֹלָמָם בַּעֲבוּר שֶׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בַּעֲדָם בִּשְׂכַר זֶה תִּהְיֶינָה נַפְשׁוֹתָם צְרוּרוֹת בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצַדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן:

בעבור נשמת המומתים על קדושת הש"י.

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים נִשְׁמַת (פלוני בר פלונית) וְנִשְׁמַת כָּל קְרוֹבַי וּקְרוֹבוֹתַי הֵן מִצַּד אָבִי הֵן מִצַּד אִמִּי שֶׁהוּמְתוּ הֵן שֶׁנֶּהֶרְגוּ הֵן שֶׁנִּשְׁחֲטוּ וְשֶׁנִּשְׂרְפוּ וְשֶׁנִּטְבְּעוּ וְשֶׁנֶּחֶנְקוּ עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם בַּעֲבוּר שֶׁאֶתֵּן צְדָקָה בְּעַד הַזְכָּרַת נִשְׁמוֹתֵיהֶם בִּשְׂכַר זֶה תִּהְיֶינָה נַפְשׁוֹתֵיהֶם צְרוּרוֹת בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצַדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן:

בק"ק אומר הש"ץ אל מלא רחמים ומזכירין נשמות הקדושי' ואומרי' אב הרחמים.

אַב הָרַחֲמִים שׁוֹכֵן מְרוֹמִים. בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים. הוּא יִפְקוֹד בְּרַחֲמִים. הַחֲסִידִים וְהַיְשָׁרִים וְהַתְּמִימִים. קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם. הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרָדוּ. מִנְּשָׁרִים קַלּוּ וּמֵאֲרָיוֹת גָּבֵרוּ. לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם וְחֵפֶץ צוּרָם: יִזְכְּרֵם אֱלֹהֵינוּ לְטוֹבָה. עִם שְׁאָר צַדִּיקֵי עוֹלָם. וְיִנְקוֹם מֵאוֹיְבֵנוּ (נ"י לעינינו) נִקְמַת דַּם עֲבָדָיו הַשָּׁפוּךְ: כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים. הַרְנִינוּ גוֹיִם עַמּוֹ כִּי דַם עֲבָדָיו יִקּוֹם. וְנָקָם יָשִׁיב לְצָרָיו וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ: וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר. וְנִקֵּיתִי דָמָם לֹא נִקֵּיתִי. וַיְיָ שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן: וּבְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמַר. לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם: יִוָּדַע בַּגּוֹיִם לְעֵינֵינוּ. נִקְמַת דַּם עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ: וְאוֹמֵר כִּי דוֹרֵשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכָר לֹא שָׁכַח צַעֲקַת עֲנָוִים: וְאוֹמֵר יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת מָחַץ רֹאשׁ עַל אֶרֶץ רַבָּה: מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל כֵּן יָרִים רֹאשׁ:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֱׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמה

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

כש״ץ לוקח ס״ת בידו להוליכו מן הכיסא ולהכניסו בהיכל ואומר:

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ׃

והקהל עונים הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

כ״ט בשבת. כ״ד ביו״ט בשחל בחול.

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים: קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר: קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים: קוֹל־יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

לְדָוִד מִזְמוֹר לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי־הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ: מִי־יַעֲלֶה בְהַר יְהוָה וּמִי־יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבַר־לֵבָב אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

כשמחזירים הספר תוך ההיכל אומרים.

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: קוּמָה יְהוָה לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

תְּפִלָּה לִשְׁלִיחַ צִבּוּר,

לאמרה בכונה וברתת ובחרדה קודם התפלה.

אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן שַׁדַּי מֶלֶךְ עֶלְיוֹן קַבֵּל שַׁוְעָתִי בְּרָצוֹן וּבְאִמּוּץ הַלֵּב. כוז"ו במוכס"ז כוז"ו אֶחָד אֵל חַי דַּיָּן אֱמֶת שׁוֹפֵט צֶדֶק רַחוּם וְחַנּוּן. רַחֵם עָלַי וּשְׁמַע תְּפִלָּתִי הַיּוֹם אֲשֶׁר אֶתְפַּלֵּל בַּעֲדִי וּבְעַד בֵּיתִי וּבְעַד עֲדָתִי הַמַּסְכִּימִים עִמִּי בִּתְפִלָּתִי וְתִכְלוֹל תְּפִלָּתִי עִם הַתְּפִלּוֹת הַיְשָׁרוֹת וְהַנְּקִיּוֹת אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל. וְתַחְתּוֹר תַּחַת כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ כְּמוֹ שֶׁחָתַרְתָּ לִתְפִלַּת מֹשֶׁה (כ"א מְנַשֶּׁה). וְאַל יֵבוֹשׁוּ בִּי שׁלְחַי וְלֹא אֲנִי בָּהֶם. יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי. אָמֵן סֶלָה: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ אָיוֹם שֶׁתִּתֶּן לִי קוֹל נָעִים וְעָרֵב הַיּוֹם וְאַל יִפְסוֹק קוֹלִי וְאַל יִחַר גְּרוֹנִי וְיִהְיֶה קוֹלִי נָעִים וְחָזָק כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק: אמן סלה:

תפלה אחרת לש"ץ.

הִנְנִי הֶעָנִי מִמַּעַשׂ וְנִרְעָשׁ וְנִפְחָד מִפַּחַד יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל בָּאתִי לַעֲמוֹד וּלְחַנֵּן לְפָנֶיךָ עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שְׁלָחוּנִי וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינִי כְדַאי וְהָגוּן לְכָךְ. עַל כֵּן אֲבַקֶּשְׁךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. יְיָ יְיָ. אֵל רַחוּם וְחַנּוּן. אֱלֹהִים. שַׁדַּי אָיוֹם וְנוֹרָא. הֱיֵה נָא מַצְלִיחַ דַּרְכִּי אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ לַעֲמוֹד וּלְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עָלַי וְעַל שׁוֹלְחַי. וְנָא אַל תַּפְשִׁיעֵם בְּחַטֹּאתַי וְאַל תְּחַיְּבֵם בַּעֲוֹנוֹתַי כִּי חוֹטֵא וּפוֹשֵׁעַ אָנִי וְאַל יִכָּלְמוּ בִּי בִּפְשָׁעַי וְאַל יֵבוֹשׁוּ בִּי וְאַל אֵבוֹשָׁה בָּהֶם וְקַבֵּל תְּפִלָּתִי כִּתְפִלַּת זָקֵן וְרָגִיל וּפִרְקוֹ נָאֶה וּזְקָנוֹ מְגֻדָּל וְקוֹלוֹ נָעִים וּמְעֹרָב בְּדַעַת עִם הַבְּרִיּוֹת. וְתִגְעַר בְּשָׂטָן לְבַל יַשְׂטִינֵנוּ. וִיהִי נָא דִּגְלֵנוּ עָלֶיךָ אַהֲבָה. לְכָל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה בְּאַהֲבָה. וְכָל צוֹמוֹתֵינוּ וְעִנּוּיֵינוּ הֲפֹךְ לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. הָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם אֱהָבוּ וְאַל יְהִי שׁוּם מִכְשׁוֹל בִּתְפִלָּתִי:

וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה שֶׁכָּל הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם בַּעֲלֵי תְפִלּוֹת יָבִיאוּ תְּפִלָּתִי לִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ וְיָפִיצוּ אוֹתָהּ לְפָנֶיךָ בַּעֲבוּר כָּל הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים הַתְּמִימִים וְהַיְשָׁרִים וּבַעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים בא"י שומע תפלה:

קבלה מר"ת לומר ד' פסוקים אלו, קודם שמתחיל הש"ץ המלך וקודם הקדיש:

יָדַעְתִּי יְיָ כִּי צֶדֶק מִשְׁפָּטֶיךָ וֶאֱמוּנָה עִנִּיתָנִי:

הַקְשִׁיבָה לִּי וַעֲנֵנִי אָרִיד בְּשִׂיחִי וְאָהִימָה:

וְנַפְשִׁי תָּגִיל בַּיְיָ תָּשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ:

הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים הַפּוֹצֶה אֶת דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה:

הש"ץ אומר חצי קדיש.

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן׃ יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא· יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה·

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים· מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים· וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים·

אדני. הערר, עפפנע מיינע ליפפען, דאס דיינען רוהם מיין מונד פערקינדע!

ברוך. געלאבט זייסט דוא, עוויגער, אונזער גאטט אונד גאטט אונזרער פאטער, גאטט אברהם'ס, גאטט יצחק'ס אונד גאטט יעקב'ס, דוא, דער גראסע, מעכטיגע אונד פורכטבארע גאטט, דאס אללבעטע וועזען, דאס וואהלטהאטען מיט גיטע פערגילט, דער אייגענטהיאמער דעס וועלטאללס, דער דער פראממיגקייט דער פאטער געדענקט אונד לעבריך איינען ערלאזער איהרען שפאטעסטען ענקעלן ברינגט, זיינעס נאמענס האלבען!

זכרנו. געדענקע אונזער צום לעבען, א קאניג, דער דוא וואהלגעפאללען האסט אם לעבען! טרייב' אונס איין אין דאס בוך דעס לעבענס, אום

לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה·

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים· זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל

דיינעטוועגען, הערר דעז לעבענז, קעניג אונד העלפער, ערעטטער אונד בעשיטצער! געלאָבט זייזט דוא, עוויגער, שילד אברהם'ז!

אתה. אללמעכטיג ביזט דוא אין עוויגקייט, אָ הערר! דוא בעלעבזט דיא טאָדטען וויעדער, אללמעכטיגער רעטטער! דיינע גנאַדע ערנאֶהרט דיא לעבענדען, דיינע אונענדליכע בארמהערציגקייט לאֶסט דיא טאָדטען וויעדעראויפלעבען; דוא ביזט דער זינקענדען שטיטצע, דער קראַנקען הייל אונד בעפרייער דער געפעססעלטען, דוא האָלטזט איינסט טרייליך דיינע צוזאַגע, יענען, דיא אים דער ערדע שלומערן. ווער גלייכט דיר, אָ דוא, דער מאַכטהערר?! ווער איזט דיר אָהנליך, קאָניג דעז טאָדעז אונד דעז לעבענז אונד שפענדער דעז הייליז?!

מי כמוך. ווער גלייכט דיר, פאַטער דער בארמהערציגקייט, דער זיינער געשאֶפפע ערבאַרמונגזפאָלל צום לעבען געדענקט?!

דוא ביזט דיינער פערהייסונג געטרייא, דיא פערשטאָרבענען איינסט וויעדער צו בעלעבען. געלאָבט זייזט דוא, גאָטט, דער דיא טאָדטען בעלעבט!

אתה. דוא ביזט הייליג, הייליג דיין נאַמע, אונד הייליגע פרייזען דיך טאֶגליך. סלה.

ובכן. זאָ שטרייע דען, גאָטט, אונזער הערר, דיינען שרעקקען איבער אַללע דיינע ווערקע אונד דיינע פורכט איבער אַללעז, וואַז דוא ערשאַפפען, דאַס דיך עהרפירכטען אַללע ווערקע, איינגעשרעקקט דיך אַנבעטען אַללע געשאֶפפע, דאַס

זיא

הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן (נ"א ואז) צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ וְכָל הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְהוָֹה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

זיא אַללע אין איינען בונד צוזאַממענטרעטען, אום געמיינשאַפטליך דיינען ווילֿלען מיט אויפריכטיגעם הערצען צו ערפילֿלען! דען וויר ערקעננען עס, עוויגער, אונזער גאָטט, דיין איזט דיא הערשאַפט, דער זיעג אין דיינער האַנד, שטאַרקע אין דיינער רעכטען, אונד דיין נאַמע איזט פורכטבאַר יעדעם וועזען, דאַז דוא ערשאַפפען.

ובכן. זאָ שאַפפע, אָ עוויגער, דיינעם פאָלקע עהרע, דיינען פערעהרערן רוהם, אונד אויגגילט דענען, דיא דיך זוכען, אונד מוטה צו רעדען דענען, דיא דיינער האַררען, פריידע דיינעם לאַנדע, אונד דיינער שטאַדט פראָהליכקייט. לאַס עמפּאָרוואַכזען דאַז גליקקזהאָרן דיינעז קנעכטעז דוד, אונד העלל לייכטען דיא לאַמפע דעז זאָהנעז ישי'ז, דיינעז געזאַלבטען, באַלד, אין אונזערן טאַגען!

ובכן. דאַן ווערדען דיא פראָממען עז זעהען אונד זיך פרייען, דיא רעדליכען פראָהלאָקקען, דיא הייליגען אין פריידענגעשרייא אויזברעכען, אונד דאַז לאַסטער ווירד פערשטוממען אונד דער פרעפעל גאַנצליך וויא רויך הינשווינדען; דען דוא ווירסט פערטרייבען דעז פרעפעלז געוואַלט פאָן דער ערדע הינוועג!

ותמלוך. דוא ווירסט, אָ עוויגער, אַללין רעגיערען איבער אַללע דיינע ווערקע, אויף דעם בערג ציון, דעם טהראָן דיינער העררליכקייט, אונד אין ירושלים, דער רעזידענץ דיינער הייליגקייט, זאָ וויא עז געשריעבען איזט אין דען שריפטען דיינעז הייליגען (דוד): „דער העררר רעגיערט עוויגליך, דיין גאָטט דורך אַללע צייטען, ציון! הללויה."

קדוש אתה ונורא שמך ואין אלה מבלעדיך ככתוב ויגבה יי צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה· ברוך אתה יי המלך הקדוש:

אתה בחרתנו מכל העמים· אהבת אותנו ורצית בנו· ורוממתנו מכל הלשונות· וקדשתנו במצותיך· וקרבתנו מלכנו לעבודתך· ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת:

ותתן־לנו יי אלהינו באהבה את־יום השבת הזה לקדושה ולמנוחה ואת יום הכפרים הזה למחילה ולסליחה ולכפרה ולמחל־בו את־כל־עונותינו באהבה מקרא קדש זכר ליציאת מצרים:

ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו ואין אנחנו יכולים לעשות חובותינו בבית בחירתך בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו מפני היד השלוחה במקדשך: יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו

קדוש. הייליג ביזט דוא, פֿורכטבאר דיין נאמע, אונד אויסער דיר איזט קיין גאָטט! זאָ לויטעט אויך יענער שפרוך: „גראָס ווירד זיין דער עוויגע צבאות אים געריכטע, דער הייליגע גאָטט געהייליגט דורך געררעכטיגקייט!" געלאָבט זייזט דוא, עוויגער, דער קעניג, דער הייליגע!

אתה. דוא האָזט אונז אויז אללען פֿאָלקערן ערקאָרען, ליעבעזט אונז אונד לייגטעזט אָן אונז דיין וואָהלגעפֿאַללען, ערהאָבזט אונז איבער אללע נאַציאָנען, הייליגטעזט אונז דורך דיינע געבאָטע, נאָהערטעזט אונז — אָ אונזער קעניג — דיינעם דיענזטע, אונד נאַננטעזט אונז נאַך דיינעם גראָססען אונד הייליגען נאַמען.

ותתן. אונד אויז ליעבע האַזט דוא אונז, עוויגער, אונזער גאָטט, (דיעזען שבת אונד) דיעזען פֿערזאָהנונגסטאַג צור פֿערגעבונג, פֿערצייהונג אונד פֿערזאָהנונג אַנגעאָרדנעט, אַן וועלכעם אַללע אונזרע זינדען פֿערגעבען ווערדען, איינען טאַג דער פֿערקינדונג דער הייליגקייט, צום אַנדענקען דען אויזצוגעז אויז מצרים.

ומפני. אַבער אונזערער זינדען האַלבען זינד וויר אויז אונזערעם פֿאַטערלאַנדע פֿערטריעבען אונד ווייט ענטפֿערנט פֿאָן אונזערעם אייגנען ערדרייכע; נון קאָננען וויר אונזרע פֿפֿליכט ניכט מעהר ערפֿיללען אין יענער פֿאָן דיר ערקאָרנען וואָהנונג, אין יענעם הערר ליכען אונד הייליגען טעמפעל, וועגען דער געוואַלט, דיא דאַראַן אויז געאיבט וואָרדען. אָ, מאָכטעסט דוא דיר געפֿעללִיג זיין, עוויגער, אונזער אונד אונזרער פֿאַטער — [illegible]

מלך רחמן שתשוב ותרחם עלינו ועל מקדשך ברחמיך הרבים ותבנהו מהרה ותגדל כבודו אבינו מלכנו גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה והופע והנשא עלינו לעיני כל חי וקרב פזורינו מבין הגוים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ והביאנו לציון עירך ברנה ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם: ואת מוסף יום השבת הזה ואת מוסף יום (צום) הכפרים הזה נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך מפי כבודך כאמור:

לשבת וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימם ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו: עלת שבת בשבתו על עלת התמיד ונסכה:

(זה קרבן שבת וקרבן היום כאמור ליתא בכ"י וס"מ ואין לאמרו וכ"כ יעב"ץ.)

פאטער גאטט, ערבארמונגספאללער קאניג, מיט דיינער אללבארמהערציגקייט צוריקקעהרען, דיך אונזער אונד דיינעס היילינגען טעמפעלס צו ערבארמען, איהן באלד וויעדער צו ערבויען, אונד צו ערהאהען דעססען הערליכקייט! א פאטער אונד קאניג, לאס זיא אונס באלד קונד ווערדען, דיא הערליכקייט דיינער רעגיערונג! ערשיינע אונד ערהעבע דיך פאר דען אויגען אללער לעבענדיגען! זאממלע אונס אויס אללען ווינקעלן דער ערדע, וואו וויר צווישען דען פעלקערן צערשטרייט זינד! ברינג' אונס מיט פריידענגעזאנג נאך דיינער שטאדט ציון, אונד אין אונ-אויפהערליכער וואננע נאך ירושלים, דעם ארטע דיינעס היילינגען טעמפעלס! דארט וואללען וויר דיר אונזרע פפליכטגעמאסען אפפער צובערייטען, דיא טאגליכען נאך איהרער אורדנונג אונד דיא מוספים (צוגאבען) נאך דער פארשריפט. דיא מוספים פאן דיעזעם (שבת אונד) פערזאהנונגסטאג וואללען וויר מיט פערגניגען צובערייטען אונד דיר דארברינגען נאך דיינעם וואהלגעפאלליגען געבאטע, זאוויא דוא עס אין דיינער לעהרע דורך דיינען דיענער משה נאך דיינעם אינגע-ביבען בעפעהל אונס פֿאָרגעשריבען האסט, אונד וועלכעס זא לויטעט:

לשבת — „אם שבתטאג צוויא יאהריגע לאממער אהנע פעהלער, אונד צוויא מעהלאפפער צווייא צעהנטהייל פיינעס מעהלס מיט אהל אנגעריהרט, נעבסט דעם טראנקאפפער דאזו. דיעזעס איסט דאס גאנצאפפער פיר יעדען שבת, אויסער דעם טאגליכען גאנצאפפער, נעבסט דעם וויינאפפער.

(דאס וואס פאן שבתאפפער; וואס אבער דאס אפפער דעס היטיגען טאגעס בעטריפפט, לויטעט דיא פארשריפט זא:)

וּבֶעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיְיָ רֵיחַ נִיחֹחַ פַּר בֶּן בָּקָר אֶחָד· אַיִל אֶחָד· כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה· תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם׃ וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר· שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל· וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ· וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ וּשְׁנֵי שְׂעִירִים לְכַפֵּר· (נ"א ושעיר לכפר מלבד חטאת הכפורים) וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם׃

לשבת יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי· כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחַל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה· מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ (וְחַטֹּאתֵינוּ) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ· כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי

ובעשור. אַם צעהנטען טאַגע דיעזעז זיעבענטען מאָנאַטז זאָללט איהר איינע פֿערזאַממלונג האַלטען, איך קאַסטייען, אויך קיינערלייא קונסטפֿערריכטונג פֿאָרנעהמען אונד דעם עוויגען צו עהרען איין גאַנצאָפּפֿער צום אַנגע־נעהמען גערוך בריגגען, נעֶמליך איינען יונגען שטיער, איינען ווידדער, זיעבען יאֶהריגע לאֶממער; אַללע מיסען אָהנע פֿעהלער זיין. דאַצו איהרע מעהלאָפּפֿער אונד טראַנקאָפּפֿער נאַך דער פֿאָרשריפֿט: דרייא צעהנטהייל צו יעדעם שטיערע, צווייא צעהנטהייל צו יעדעם ווידדער, איין צעהנטהייל צו יעדעם שאַאַפֿע, וויא אויך טראַנקאָפּפֿער; צווייא בעֶקקע צור פֿערזעֶהנונג, אונד דיא צווייא טעֶגליכען אָפּפֿער וויא געוועֶהנליך.

(לשבת. זיא ווערדען זיך דיינעז רייכעז פֿרייען, דיא דען שבת האַלטען אונד איהן דער זעליגקייט וויהען. איין פֿאָלק, דאַז דען זיעבענטען היילינט, גענייסט דען וואָננעגענוס דיינער גיטע. דער זיעבענטע געפֿיעל דיר וואָהל, דוא האַסט איהן געהייליגט אונד נאַננטעסט איהן דען אַנמוטהיגסטען דער טאַגע, צום אַנדענקען דער טהאַטען ביים אַנבעגין דער וועלט.)

או"א. אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פֿעֶטער, פֿערגיב אונזרע זינדען אַן דיעזעם שבת אונד) פֿערזעֶהנונגזטאַגע; טילגע, לאַס פֿערשווינדען פֿאָר דיינען אויגען אונזערע מיססעטהאַטען אונד פֿערגעהונגען, נאַך יענער פֿערהייסונג*): „איך,

יאַ

*) ישעיה מ"ג כ"ה.

וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא־אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן
חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ: וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה
יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ
תִּטְהָרוּ: (אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו) קַדְּשֵׁנוּ
בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ· שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ
בִּישׁוּעָתֶךָ· (והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך
וינוחו בה ישראל מקדשי שמך) וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת·
כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל דּוֹר
וָדוֹר וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (אֶלָּא אָתָּה)·
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ· מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ
בֵּית יִשְׂרָאֵל· וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה· מֶלֶךְ
עַל כָּל־הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפֻּרִים:
רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב

יאַ, איך טילגע דיינע מיסעטהאַטען אום מיינעטווילען, אונד דיינער פֿערגעהונגען
דענק' איך ניכט". פֿערנער היישט עז*): „איך לעשע זיא ווי וואָלקע הינשווינדען,
דיינע מיסעטהאַטען, אונד ווי דונסט דיינע פֿערגעהונגען; קעהרע צוריק צו
מיר, איך ערלעזע דיך!" פֿערנער**): „דען אַן דיעזעם טאַגע פֿערזאָהנט מאַן
אייך, אום אייך צו רייניגען; פֿאָן אַללען אייערן זינדען זאָללט איהר פֿאָר
דעם עוויגען ריין ווערדען". (לשבת. אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פֿאָטער,
ליעגע וואָהלגעפֿאַללען אַן אונזערן רוהעטאַג), הייליגע אונז דורך דיינע געבאָטע,
גיב אונז אונזערן אַנטהייל אַן דיינער לעהרע, לאַס אונז דיינע גיטע פֿערגניגען
אונד דיין הייל ערפֿרייען, (לשבת. לאַס אונז, אָ עוויגער, אונזער גאָטט, דען
הייליגען שבת אין ליעבע אונד פֿערגניגליכקייט גענייסען, דאַס זיך אַן איהם
ערגעטצען ישראל, דיא דיינען נאַמען הייליגען;) רייניגע אונזער הערץ, דאַס עז
דיר אויפֿריכטיג דיענע! דוא ביזט ישראל פֿערגעבענד, אונד פֿערצייהענד דען
שטאַממען ישורון'ז אין אַללען געשלעכטערן; וויר האַבען אויסער דיר קיינען
קעניג, פֿערצייהענד אונד פֿערגעבענד וויא דוא. געלאָבט זייזט דוא, עוויגער,
פֿערצייהענדער קעניג, דער אונזערע זינדען אונד דיא זיינעז פֿאָלקז, דעז
הויזעז ישראל, פֿערגיבט אונד יעהרליך אונזערע פֿערשולדונגען טילגט, דוא,
וועלטרעגענט, הייליגער (דעז שבת'ז), ישראל'ז אונד דעז פֿערזאָהנונגסטאַגעז!
רצה. ליעגע וואָהלגעפֿאַללען, אָ עוויגער, אונזער גאָטט, אַן דיינעם פֿאָלקע ישראל
אונד

*) ישעיה מ"ד כ"ב. **) ויקרא ט"ז ל'.

אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃ וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ׃ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל־)בְּנֵי בְרִיתֶךָ׃

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ

אונד זייענן געבעטע! פֿיהרע דען אָפּפֿערדיענסט ווידער איין אין דען כאָר דיינעס טעמפּעלס, נימם ישראל'ס אָפּפֿער — זיינע געבעטע — מיט ליעבע אונד וואָהלגעפֿאַללען אַן; אָ מאָכטע דיר דער דיענסט דיינעס פֿאָלקעס ישראל איממערדאַר וואָהלגעפֿאַלליג זיין! מאָכטען אונזרע אויגען עס זעהען, ווען דוא מיט ערבאַרמען נאַך ציון צוריקקעהרסט! געלאָבט זייסט דוא, עוויגער, דער זיינע מאַיעסטעט ווידער אין ציון טהראָנען לעסט!

מודים. וויר בעקעננען דיר, דאַס דוא, דער עוויגע, אונזער אונד אונזרער פֿאֶטער גאָטט זייסט אין עוויגקייט. דוא ביזט דער האָרט אונזרעס לעבענס, דער שילד אונזרעס הייל'ס פֿיר אונד פֿיר. וויר דאַנקען דיר אונד לאָבפּרייזען דיך פֿיר אונזער לעבען, דאַס נור פֿאָן דיר אַבהאַנגט, פֿיר אונזרע זעעלען, דיא דוא בעוואַהרסט, פֿיר דיינע וואונדערטהאַטען, דיא וויר טאָגליך פֿאָר אונס האַבען, אונד פֿיר דיינע אונערפֿאָרשליכע גיטע, דערען וויר בעשטאַנדיג געניעסען, דעס אַבענדס, דעס מאָרגענס אונד דעס מיטטאַגס. אַללגיטיגער, דיין ערבאַרמען איזט גרענצענלאָס, דיינע גנאַדע אונענדליך, אָ דוא אַללבאַרמהערציגער, אונזרע צופֿערזיכט פֿאָן עוויגקייט;

ועל כלם. פֿיר אַללעס דיעזעס זייא דיין נאַמע געלאָבט אונד האָכגעפּריעזען, דוא, אונזער הערשער, איממער אונד עוויג!

וכתוב. אָ, שרייבע צום גליקקליכען לעבען איין אַללע דיינע בונדעסקינדער!

וכל. אונד אַללעס, וואַס לעבט, ווירד דיר דאַנקען אונד אויפריכטיג פּרייזען דיינען נאַמען, גאָטט, אונזער הייל אונד הילפֿע! סלה. געלאָבט זייסט

ועזרתנו סלה· ברוך אתה יי הטוב שמך ולך נאה להודות:

שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל־ישראל עמך ברכנו אבינו כלנו כאחד באור פניך כי באור פניך נתת לנו יי אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום וטוב בעיניך לברך את־עמך ישראל בכל־עת ובכל־שעה בשלומך:

בספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום· ברוך אתה יי עושה השלום:

אלהינו ואלהי אבותינו (נ״א אנא)

תבא לפניך תפלתנו· ואל תתעלם מתחנתנו שאין אנחנו עזי פנים וקשי ערף לומר לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו צדיקים אנחנו ולא חטאנו אבל אנחנו חטאנו:

אשמנו· בגדנו· גזלנו· דברנו דופי· העוינו·

דוח, עוויגער! חללגיטיגער חיזט דיין נחמע חוכד דיר חללייך געביהרט דער דחנק.

בעפיעהלע חיבער חוכז חוכד חיבער דיין גחנלעז פחלק ישרחל פריעדען, גליקק, זעגען, חחלרזעליגקייט, גנחדע חוכד ערבחרמען. זעגנע חוכז חללעזחממט, חו פחטער, מיט דעם ליכטע דיינעז חנטליטלעז. דען מיט דעם ליכטע דיינעז חנטליטלעז גחבזט דוח חוכז: לעהרע דעז לעבענז, ליעבע לור טוגענד חוכד פחללקחממענהייט, זעגען, ערבחרמונג, לעבען חוכד פריעדען. דיר געפחללע עז, דיין פחלק ישרחל לו יעדער לייט חוכד שטוכדע מיט דיינעם פריעדען לו זעגנען.

חו, מחגען וויר חוכד דיין גחנלעז פחלק, דחז חויז ישרחל, חיכן בוכע דעז לעבענז, דעז זעגענז, דעז פריעדענז חוכד דער ערטפריעזז ליכען נחהרונג גערחכט, חוכד חייגעטריעבען ווערדען לו וחחללעבען חוכד פריעדען! געלחבט זייזט דוח, עוויגער, שטיפטער דעז פריעדענז!

חוכזער גחטט חוכד גחטט חוכזרער פחטער! חו, לחס עז דחך פחר דיך קחממען, חוכזער געבעט, ענטליעה' דיך חוכזערם פלעהען ניכט! וויר זיכד ניכט חוכפערטחמט נחך פערשטחקקט, חום דיר, עוויגער, חוכזער חוכד חוכזרער פחטער גחטט, פחרלוזחגען, דחס וויר רעכטשחפפען חוכד זיכדענז פרייח זייען; ניין — וויר חחבען וחהרליך געזינדיגט!

אשמנו. וויר חחבען מחנכעז פערשולדעט. וויר וחרען טרייחלחז, חחבען חוכזערן נעכטען בעאייכטרחכטיגט, פערלייחדעט, חחבען מיסחחנדעלט

וְהִרְשַׁעְנוּ· זַדְנוּ· חָמַסְנוּ· טָפַלְנוּ שֶׁקֶר· יָעַצְנוּ רָע· כִּזַּבְנוּ· לַצְנוּ· מָרַדְנוּ· נִאַצְנוּ· סָרַרְנוּ· עָוִינוּ· פָּשַׁעְנוּ· צָרַרְנוּ· קִשִּׁינוּ עֹרֶף· רָשַׁעְנוּ· שִׁחַתְנוּ· תִּעַבְנוּ· תָּעִינוּ· תִּעְתָּעְנוּ·

סַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים וְלֹא שָׁוָה לָנוּ: וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ· כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם· וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים הֲלֹא כָּל הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ:

אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם· וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חָי: אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן וּבוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב: אֵין דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּךָּ· וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ: וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· שֶׁתִּסְלַח לָנוּ עַל כָּל חַטֹּאתֵינוּ· וְתִמְחָל־לָנוּ

אונד געפרעפעלט, וויר וואַרען מוטהווילליג אונד האַבען געוואַלטטהאַטען אויס־געאיבט. וויר האַבען אונוואַהרהייט ערדיכטעט, טאַדעלהאַפטע ראַטהשלאָגע געגע־בען, געלאָגען אונד געשמאַהט, וויר וואַרען אונגעהאָרזאַם אונד האַבען גע־לעסטערט, וויר וואַרען אויפגעלאַסען אונד האַבען זינדען אונד מיסעטהאַטען בע־גאַנגען. וויר האַבען בעלייריגט, וויר וואַרען האַלסשטאַררינג, האַבען באָזהייטען אויסגעאיבט. אונד אונז זעהר פערגאַנגען, וויר האַבען שאַנדטהאַטען בעגאַנגען, האַבען איררוועגע בעטרעטען אונד האַבען געאיררעט.

סרנו. וויר זינד פאָן דיינען געבאָטען אונד גוטען פעראָרדנונגען אַבגעוויכען, אונד עז האַט אונז ניכטס געפראָממט. דאַ, אַללגערעכטער אין אַללעם, וואַז אונז בעטראָפ־פען, דאַ האַסט טרייליך געהאַנדעלט; וויר אַבער — וויר האַבען געפרעפעלט.

מה. וואַז זאָללען וויר דיר, בעוואָהנער יענער האָהען, זאַגען? וואַז דיר ער־צאָהלען, היממעלסטהראָנער? ווייסט דאַ ניכט אַללע פערבאָרגענען דינגע זאָ וויא דיא אָפפענבאַרען? — דאַ קעננסט יאַ אַללע געהיימניססע דער וועלט, דאַ טיעפ־זטען פערבאָרגענהייטען אַללער לעבענדיגען! דאַ דורכזוכסט אַללע געמאַכער אונזרעס איננערן אונד פריפסט ניערען אונד הערץ! קיין דינג איזט דיר געהיים, אונד ניכטס בלייבט דיינעם בליק פערבאָרגען! — אָ, מאָכטע עז דאָך דיין ווילע זיין, עוויגער, אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פאָטער, אַללע אונזרע זינדען צו פערגעבען, אַללע

עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. וְתִכַפֶּר לָנוּ עַל כָּל פְּשָׁעֵינוּ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאֹנֶס וּבְרָצוֹן:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאִמּוּץ הַלֵּב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּבִטּוּי שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי וּבַסָּתֶר:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגִלּוּי עֲרָיוֹת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדִבּוּר פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהַרְהוֹר הַלֵּב:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהוֹנָאַת רֵעַ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּוְעִידַת זְנוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן וּבִשְׁגָגָה:

אונזרע פערגעהונגען צו פערלייחען אונד אונז אללע אונזרע מיסעטהאטען צו ערלאססען!
דיא זינדע דיא װיר בעגאנגען אונװילקיהרליך אונד װילקיהרליך;
אלז אויך דיא װעלכע װיר בעגאנגען דורך הערצענספערשטאקקונג.
דיא זינדע דיא װיר בעגאנגען אויז אונװיססענהייט;
אלז אויך דיא װעלכע װיר בעגאנגען דורך װארטע, דיא אונזערן ליפפען ענטפאהרען.
דיא זינדע דיא װיר בעגאנגען אפפענטליך אדער הײמליך;
אלז אויך דיא װעלכע װיר בעגאנגען דורך בלוטשאנדע.
דיא זינדע דיא װיר בעגאנגען דורך אונאנשטאנדיגע װארטע;
אלז אויך דיא װעלכע װיר בעגאנגען דורך פארטהײלליכען בעטרוג.
דיא זינדע דיא װיר בעגאנגען דורך איבלע געדאנקען;
אלז אויך דיא װעלכע װיר בעגאנגען דורך הינטערגעהונג דעז נאכסטען.
דיא זינדע דיא װיר בעגאנגען דורך מונדבוסע;
אלז אויך דיא װעלכע װיר בעגאנגען דורך פערזאמלונג דער קײשהייט.
דיא זינדע דיא װיר בעגאנגען אויז פרעפעל אדער פערזעהען;

אלז

ועה שחטאנו לפניך בזלזול הורים ומורים:

על חטא שחטאנו לפניך בחוזק יד:

ועל חטא שחטאנו לפניך בחלול השם:

על חטא שחטאנו לפניך בטפשות פה:

ועל חטא שחטאנו לפניך בטמאת שפתים:

על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע:

ועה שחטאנו לפניך ביודעים ובלא יודעים:

(ועל כלם אלוה סליחות סלח לנו. מחל לנו. כפר לנו:)

על חטא שחטאנו לפניך בכפת שחד:

ועל חטא שחטאנו לפניך בכחש ובכזב:

על חטא שחטאנו לפניך בלשון הרע:

ועל חטא שחטאנו לפניך בלצון:

עה שחטאנו לפניך במשא ובמתן (נ"א במראית עין):

ועל חטא שחטאנו לפניך במאכל ובמשתה:

אונ אויך דיא וועלכע וויר בעגאנגען דורך פֿעראכטונג דער עלטערן אונד לעהרער.
דיא זינדע דיא וויר בעגאנגען דורך געוואלטטהאטיגקייט;
אונ אויך דיא וועלכע וויר בעגאנגען דורך ענטהייליגונג דעז געטטליכען נאמענז;
דיא זינדע דיא וויר בעגאנגען דורך אלבערנעז געשוואטץ;
אונ אויך דיא וועלכע וויר בעגאנגען דורך פֿערונרייניגונג אונזרער ליפפען.
דיא זינדע דיא וויר בעגאנגען דורך דיא געוואלט בעזער לייר ענשאפטען;
אונ אויך דיא וועלכע וויר בעגאנגען וויסענד אונד אונוויסענד.
אללע דיעזע, פֿערציהענדער גאטט, פֿערגיב, פֿערצייהען, אונד ענטזינדיגע אונז!
דיא זינדע דיא וויר בעגאנגען דורך בעסטעכונג;
אונ אויך דיא וועלכע וויר בעגאנגען דורך ליגען אונד טריגען.
דיא זינדע דיא וויר בעגאנגען דורך פֿערלייאומדונג;
אונ אויך דיא וועלכע וויר בעגאנגען דורך שפאטטעלייח.
דיא זינדע דיא וויר בעגאנגען איזן האנדעל אונד וואנדעל;
אונ אויך דיא וועלכע וויר בעגאנגען דורך עססען אונד טרינקען.

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית:
וְעַ"ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּנְטִיַּת גָּרוֹן (נ"א בנבול פה):
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂקּוּר עָיִן:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעַזּוּת מֶצַח:
וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ. מְחַל־לָנוּ. כַּפֶּר־לָנוּ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְרִיקַת־עֹל:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְלִילוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּצְדִיַּת־רֵעַ:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּצָרוּת עָיִן:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַלּוּת רֹאשׁ:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף:
עַ"ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּרִיצַת רַגְלַיִם לְהָרַע:

דיח זינדע דיח וויר בעגאַנגען דורך ליגען אונד וואוכער;
אַלז אויך דיח וועלכע וויר בעגאַנגען דורך פֿרעכהייט.
דיח זינדע דיח וויר בעגאַנגען מיט בוהלערישען אויגע;
אַלז אויך דיח וועלכע וויר בעגאַנגען מיט פֿלוידעריי.
דיח זינדע דיח וויר בעגאַנגען דורך שטאָלצע בליקקע;
אַלז אויך דיח וועלכע וויר בעגאַנגען מיט פֿרעכער שטירנע.
אַללע דיעזע, פֿערלייהענדער גאָטט, פֿערגיב, פֿערלייהע, אונד ענטזינדיגע אונז!
דיח זינדע דיח וויר בעגאַנגען דורך אַבווערפֿונג דעז יאָכעז*);
אַלז אויך דיח וועלכע וויר בעגאַנגען דורך אורטהיילען.
דיח זינדע דיח וויר בעגאַנגען דורך הינטערליסט געגען אונזערן נעבענמענשען;
אַלז אויך דיח וועלכע וויר בעגאַנגען דורך מיסגונסט.
דיח זינדע דיח וויר בעגאַנגען דורך לייכטפֿערטיגקייט;
אַלז אויך דיח וועלכע וויר בעגאַנגען דורך האַרטנאַקקיגקייט.
דיח זינדע דיח וויר בעגאַנגען דורך איילפֿערטיגקייט צום באָזען;

---

*) דאַז יאָך אַבווערפֿען הייסט, זיך זיינען פֿפֿליכטען ענטציעהען.

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁבוּעַת־שָׁוְא:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂנְאַת חִנָּם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְשׂוּמֶת־יָד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב:
וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ · מְחַל־לָנוּ · כַּפֶּר־לָנוּ:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ'חַ עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:

*) נק"ק פפד"מ אומרים כסדר הכתוב למטה בעמוד.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁ'חַ עֲלֵיהֶם אָשָׁם וַדַּאי וְתָלוּי:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ'חַ עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ'חַ עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:

אָוּ: אויך דיח וועלכע וויר בעגאַנגען דורך קאָטטעריית.
דיח זינדע דיח וויר בעגאַנגען דורך פאַלש שוואָרען;
אָוּ: אויך דיח וועלכע וויר בעגאַנגען דורך מענשענהאַס.
דיח זינדע דיח וויר בעגאַנגען דורך פערמונטרייהונג דעז אַנפערטרויטען;
אַוּ: אויך דיח וועלכע וויר בעגאַנגען אויז הערצענסוויזע.
אָלע דיזע, פערצייהענדער גאָטט, פערגיב, פערלייהע אונז ענטזינדיגע אונז!
אויך יענע זינדען, וועגען וועלכער וויר פערשולדעט וואָרען צו ברינגען עולהאָפפער.
אויך יענע זינדען, וועגען וועלכער וויר פערשולדעט וואָרען צו ברינגען חטאתאָפפער.
אויך יענע זינדען, וו"ו וויר פערשולדעט וואָרען צו ברינגען עולה ויורד־אָפפער.
אויך יענע זינדען, וו"ו וויר פערשולדעט וואָרען צו ברינגען אשם ודאי אָדער תלויאָפפער.
אויך יענע זינדען, וועגען וועלכער וויר פערשולדעט וואָרען צו מרדות־שלאָגען.
אויך יענע זינדען, וועגען וועלכער וויר פערשולדעט וואָרען צו פיערציג שלאָגען.

---

*) אין פפד"מ אונד אנדערען קהלות ווירד נאָך דיזער אָרדנונג געזאַגט.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם תָּלוּי:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁחַ עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם׃
וְעַח שֶׁחַ עֲלֵיהֶם כָּרֵת וַעֲרִירִי (נ״א וערירות)׃
וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ׃ מְחַל־לָנוּ׃ כַּפֶּר־לָנוּ׃
וְעַל חֲטָאִים שֶׁחַ עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין

סְקִילָה׃ שְׂרֵפָה׃ הֶרֶג׃ וְחֶנֶק׃ עַל מִצְוַת עֲשֵׂה וְעַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה׃ בֵּין שֶׁיֶּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה׃ וּבֵין שֶׁאֵין בָּהּ קוּם עֲשֵׂה׃ אֶת־שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ וְאֶת־שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ׃ אֶת־שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ, וְהוֹדִינוּ לְךָ עֲלֵיהֶם׃ וְאֶת שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ לְפָנֶיךָ הֵם גְּלוּיִם וִידוּעִים׃ כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר הַנִּסְתָּרֹת לַיְיָ אֱלֹהֵינוּ׃ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד־עוֹלָם׃ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃ כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל־דּוֹר

אויך יענע זינדען, וועגען וועלכער וויר פֿערטוֹרעט וועֿרען דוּ מיתה בידי שמים.
אויך יענע זינדען, וועגען וועלכער וויר פֿערטוֹרעט וועֿרען דוּ כרת אונד ערירי.
(אללע דיעזע פֿערלייהענדער גאָטט! פֿערגיב, פֿערלייהע, אונד ענטזינדיגע אונז.)
אויך יענע זינדען, וועגען וועלכער וויר פֿערטוֹרעט
וועֿרען דוּ דען פֿיער גערילטליכען טאָדעסשטראַפֿען:
דאַז שטייניגען, דאַז פֿערברעננען, דאַז ענטהויפטען, אונד דאַז ערווירגען;
עז זייען געביעטענדע אָדער פֿערביעטענדע געזעטצע, זאָלכע, דוּ דערען אויזאיבונג וויר אַנגעהאַלטען אָדער ניכט אַנגעהאַלטען זינד, דיא אונז בעקאַננט זינד, אונד דיא אונז אונבעקאַננט זינד. אַללע דיא וויר וויסען, האַבען וויר הערגערעכנעט אונד פֿאָר דיר בעקאַננט! אונד דיא אונז אונבעקאַננט געבליעבען, זינד דאָך דיר אָפֿענבאַר אונד בעוואוסט, זאָ וויא עז געשריעבען שטעהט: פֿערבאָרגענע דינגע זינד דעם עוויגען אונזערם גאָטט פֿאָרבעהאַלטען; וואַז אַבער אָפֿפֿענבאַר וויִרד, געהט אונז אונד אונזערע קינדער אַן, דאַס וויר טהון זאָללען אַללע וואָרטע דיעזער לעהרע. דוּא ביזט ישראלס פֿערגעבענד, אונד פֿערלייהענד דען שטאַממען ישורונס: אין אַללען גע׳

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם׃
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים׃
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת׃ ועל כלם וכו׳

וָדוֹר וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (אֶלָּא אָתָּה):

אֱלֹהַי עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי כְדַאי וְעַכְשָׁו שֶׁנּוֹצַרְתִּי כְּאִלּוּ לֹא נוֹצַרְתִּי· עָפָר אֲנִי בְּחַיָּי· קַל וָחֹמֶר בְּמִיתָתִי· הֲרֵינִי לְפָנֶיךָ כִּכְלִי מָלֵא בוּשָׁה וּכְלִמָּה· יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד· וּמַה שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מָרֵק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים· אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִים וָחֳלָיִם רָעִים:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

פֿלעבטערן; וויר האבען קיינען קאָניג, פֿערלייהענד אונד פֿערגעבענד וויא דוא.

גאָטט, איין ניכטס וואַר איך פֿאָר מיינער ענטשטעהונג, אונד יעצט נאַך מיינער ענטשטעהונג בין איך נאָך עבענדאַזועלבע, שטויב נור בין איך לעבענד, אום וויא פֿיעל מעהר נאַך מיינעם הינשווינדען. זיעהע, היער שטעה' איך פֿאָר דיר, איין וועזען פֿאָללער שמאַך אונד שאַנד. אָ, מעכטע עז דיין ווילע זיין, עוויגער, מיין אונד מיינער פֿאָטער גאָטט, דאַס איך ניא מעהר זינדיגע, אונד מיינע שאָן בעגאַנגענע זינדען זאָ טילגען דורך דיין גרענצענלאָזעז ערבאַר־מען — ניכט אבער דורך שמערצען אָדער בעזאָרטיגע קראַנקהייטען.

אלהי. מיין גאָטט, בעוואַהרע פֿאָר בעזען מיינע צונגע אונד מיינע ליפפען פֿאָר בעטריגליך רעדען! לאַס מיינע זעעלע גגגען מיינע לעסטערער געלאַססען אונד גגגען יעדען געדולדיג זיין, וויא שטויב דער ערדע! אָפֿפֿנע מיין הערץ דיינער לעה־רע, דאַס מיינע זעעלע נאַך ערפֿיללונג דיינער געבאָטע שטרעבע! פֿערניכטע דער באָזהאַפֿטען ענטווירפֿע ווידער מיך אונד פֿערהייטלע איהר פֿאָרהאַבען! טהוע עז דיינעז נאַמענז ווילען, דיינער רעכטען ווילען, דיינער היילינקייט ווילען, דיינער לעה־רע ווילען. אויף דאַס ערעטטעט ווערדען דיינע ליבען, לאַס מיר דיינע רעכטע ביישטעהן, אונד ערהאָרע מיך! וואָהל מאָגען דיר געפֿאַללען דיא רעדען מיינעז מונדעז, דיא געדאַנקען מיינעז הערצענז דיר, עוויגער, מיין האָרט אונד מיין ערלאָזער! ער, דער אונטער זיינען היממעלזכאָרען איינטראַכט ערהאַלט, ערהאַלטע אויך אונז אונד גאַנץ ישראל אין פֿריעדען! אמן. עז זייא דיין ווילע, אָ עוויגער, אונזער אונד אונזרער פֿאָטער גאָטט, דען היילינען טעמפעל באַלד, אין אונזערן טאַגען, וויעדער צו ערבויען, דאַס יעדער זיינען אנטהייל אַן דיינעם געזעטצע נעהמע.

פותחים הארון.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים׃ וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים׃ אֶפְתְּחָה פִּי בִּתְפִלָּה וּבְתַחֲנוּנִים׃ לְחַלּוֹת וּלְחַנֵּן פְּנֵי מֶלֶךְ (מָלֵא רַחֲמִים) מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנִים׃ סוגרים הארון.

מיוסד ע״פ תבות שבת שבתון ד״פ, וכל החרוזים בעלי ג׳ תבות וכן חבריו.

ק׳ שׁוֹשַׁן עֵמֶק אֲיֻמָּה׃ שַׁבָּת שַׁבָּתוֹן לְקַיְּמָה׃ שֹׁרֶשׁ וְעָנָף

שושן עמק וכו׳, בבאורי לפיוט אנסיכה מלכי במוסף יום א׳ של ר״ה העתקתי תפיסת החכם ראב״ע על דברי הפיוט ההוא, והצבותי כבוד הפייטן הקליר על מכונו, עיין עליו, וכמקרה הפיוט ההו׳ כן מקרה הפיוט הזה אשר לפנינו כי גם עליו לעג הראב״ע בפירושו לקהלת, וכמדומה לי שגם בזה לא ירד אל תוך כוונת הקליר לכן שם עליו עלילות דברים אשר לא כדת, ואלה דבריו: „ועוד כי לשון הקדש ביד ר״א הקליר נ״ע עיר פרוצה אין חומה שעשה מן הזכרים נקבות והפך הדבר, ואמר שושן עמק אוימה (בספרינו איומה), וידוע כי ה׳ שושנה ל׳ נקבה ויסוב הה׳ ת׳ כשיה׳ סמוך שושנת העמקים, ובסוף הה׳ או הת׳ יהי׳ ל׳ זכר כמו צדקה וצדק, ואיך יאמר על שושן איומה? ולמה ברח מן הכתוב ולא אמר שושנת עמק איומה? ועוד מה ענין לשושנה שיתארנה באימה? התפחד השושנה? ואין תאר לשושנה כ״א קטופה או רעננה או יבשה וכו׳.״ עכ״ל. ואיננה תפיסה כלל כי אין אוימה או איומה תאר לשושן כמו שחשב הוא, אכן הוא כינוי לכנסת ישראל (כמ״ש בקרובות ליום א׳ של ר״ה אצל אדירי איומה ע״ש) והיא נמשלת לשושן עמק, ויהי׳ טעם שושן עמק איומה כטעם דן גור ארי׳. יששכר חמור גרם, כוס זהב נאף

שושן. דיא מיט איינער ראָזע אים טהאַלע פערגלייכבאַרע נאַציאָן איזט זעהר בעקיממערט, דיעזען ערסטען דער רוהעטאַגע וואָהל צו האַלטען. שטאַמם אונד אַסט, פאָטער

*) דיא איבערזעטצונג דיעזעס פיוט׳ס, זאָוויא מעהרערע דער נאַכפאָלגענדען, האַבע איך פאָן איינעם פריינדע, ב׳ב׳א׳ אונטערצייכנעט, צוגעשיקקט בעקאָממען. איך האַבע זיא, איינינע קליינע אונבעדייטענדע אַנדערונגען אויסגענאָממען, גאַנץ בייבעהאַלטען. דאַהער דיא צופעלליגע דיזהאַרמאָניע צווישען באור אונד איבערזעטצונג.

וְעָנָף סִימָה· שָׂוִים יַחַד לְצַיְּמָה: בְּעֵת מָטוּ יְסוֹדוֹתֶיהָ· בָּטְחָה בְחִין מוֹסְדוֹתֶיהָ· בָּם תָּקְעָה יְתֵדוֹתֶיהָ· בְּכֶפֶל לְהַשְׁעִין יְדוֹתֶיהָ: תָּמְכָה בְּפֹעַל צוּרִים· תְּמַת הֵמָּה הַיּוֹצְרִים· תְּרוּפָה תֵּת לַעֲצוּרִים· תֵּבֵל לְהַאֲפִיל לְצָרִים: שְׁתִילֵי גְבָעוֹת אַרְבַּע· שָׁאַג סֵפֶר הַמְרֻבַּע· שֶׁוַע פְּגִיעוֹת אַרְבַּע· שָׁעָה צִדְקָם לִתְבַּע: בִּיטָה בְמִתְהַלֵּךְ תָּמִים· בְּמוּסַר לְחוּמוֹ חֲתוּמִים· בְּצִדְקוֹ תָּדִיחַ כְּתָמִים· בְּאֶפֶס

חזיר אשה יפה, והדומים להם שיחסר מהן כ׳ השווי, כמבואר במכלול ד״ק דף ס״ד א׳ (ודפוס פירדא דף כ״ו ב׳), ואין צורך במשל לשמור לא המין ולא המספר, ונהפוך הוא כי המלאת השיווי בדברים הנרחקים הוא יותר נאות ויותר נעים במליצה כידוע מחכמת המליצה, וכן אמר הושע (ז ח) אפרים הי׳ עוגה בלי הפוכה, ורבים כאלה, וככה שיעור המאמר, האומה כשושן עמק הנה היא כדי לקיים שנת שבתון כראוי מסיימה ומלייכת שרשי גם ענפי מלוו׳ י״כ ועוצרת ואוספת אותם שוים יחד כדי שלא תהא כשבלת בא׳ מהם לא בשרשים ולא בענפים כי כולם שוין לטוב׳. סִימָה כ״כ נכל כ״י. לצימה, פעל נגזר מן צום ולומת הגידין והוא הנחתו הראשונה ענין קנון, ככתוב בשרשים בשרשו. וכי תשאלני סוף כל סוף למה נרת מן הכתוב ולא אמר שושנת עמק? כל קבל די רואה יתירא ביה, לבלתי תת לשגות בהמכוון מדבריו ולסור ממוקשי הראב״ע ז״ל, לזאת אמר שושן בל״ז להודע ולהגלות שאין האומה תאר לו וכמו שבארתי, ובכר מצאנו בכתוב מעשה שושן ופרח שושן במ״א סי׳ ז׳ פסוק כ״ב וכ״ו, לכן ברורים דברי הקליר ועל שפתיו יוסיף לקח. יסודותי׳, המקדש. בחין מוסדותי׳, בחן מוסדי העולם היינו האבות שמלאו חן בעיניו, וחן ואין אחד הוא כמבואר בשרשים. ועוד י״ל בחין כמו בתחינה. בכפל, בהשוכנים במערת המכפלה. תומת המה היוצרים, שבזכותם נברא העולם כדאי׳ במדרש על פסוק המה היוצרים (דה״א ד׳ כ״ג). תרופה, רפואה. גבעות, תאר לארבע אמהות. ספר המרובע, תאר לישראל עפ״ה ומספר את רובע ישראל (במדבר כג יד). פגיעות, תפלות. ביטה, הביטה. במוסר לחמו, מלות

(פֿאָטער אונד זאָהנע) שטעהען איינמיטהיג פֿאַוטענד דאַ. יעטצט, דאַ איהרע פֿעזטע (דאַז בית המקדש) ניכט מעהר איזט, פֿערלאָסט זיא זיך אויף דאַז אַנזעהן איהרער פֿפֿייֿלער (דיא אבות); אַן זיא שפרייסט זיא איהרע שטיטצען, אונד טראָגט אין כפל*) איהרע קאַמאַערן איין. זיא פֿוסט אויף דער אור־פֿאַטער טהאַטען, אום דערען ביעדערקייט דוא איינע וועלט ערשאַפֿפֿען — אונד האַררעט אויף היין; נור פֿרעפֿלער וואָגען אין פֿינזטערניס טואַבֿ־טען. דיא שפראָסטען יענער פֿיער הייפֿטער, דיא איינזט פֿיער אַבטהיי־לונגען פֿאָראַטען, האַבֿען געבעטע אין פֿיער אַבשניטטען. אָ, ניט זיא אַן אונד רעכֿטפֿערטיגע זיא, ניט ריקקזיכֿט אויף יענען פֿראָממען פילגער, וויא פֿייערליך ער דען אירריגען מאַהנ געפרעדיגט; זיינער פֿראָממיגקייט ווילען,

רייניגע

*) דיא מערת המכפלה, וואָרין דיא אבות אונד אמהות בעגראַבען זינד.

אוּרִים וְתֻמִּים: תְּמוּר תַּשְׁלוּמֵי פָר· תִּבֶן חֶגֶג הַמְּסֻפָּר· תּוֹקְעֵי בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר· תַּלְאוּבָם בְּכִפּוּר יְכֻפָּר: וְשַׁבֵּךְ חֲמַת זַעְמָךְ· וְתָהוֹן שְׂרִידֵי עַמָּךְ· וְעָלֵינוּ יְהִי נָעֳמָךְ· וּנְחְיֶה מִמְּקוֹר עִמָּךְ: נָאוֹר עִמְּךָ הַסְּלִיחָה· נָכוֹן מַהֵר לְסָלְחָה· ח׳ נִיב שְׂפָתֵינוּ הַצְלִיחָה· נַאַק שְׁמָעָה וּסְלָחָה:

ק׳ שְׂפָתֵינוּ מְדוּבְבוֹת יְשֵׁנִים· יְנַצְּחוּךָ כְּבַעַל שׁוֹשַׁנִּים· ח׳ חֲדָשִׁים וְגַם יְשָׁנִים· בְּמָגִנַּת אָב נִשְׁעָנִים:

פותחים הארון.

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים· מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים· וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים· לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· סוגרים הארון.

גילה שהתומים בבגדו. תבן, תכין. תלאובם, גלותם שיושבים בארץ תלאובות. כאור, תאר לאל ית׳ בתהלי׳ ע״ו ה׳. שפתינו מדובבות ישנים, מדברות בזכות הישנים במערת המכפלה. חדשי׳ וגם ישני׳, דורות החדשי׳ וגם הישני׳. אב, אברהם אבינו.

רייכגע אונז פאן נייערן, יעטצט, דא קיינע אורים אונד תומים מעהר זינד. שטאטט דעס עהעמאליגען אפפערשטיערס, דער היטטע נור פערזאהנונג געשאפפערט ווארדע, מערקע אויף דען פארטראג דער געבעטע דערער, דיא אם נייאהמאנד דאס שופר געבלאזען, אונד פערלייהע איהרע זינדען. בעזאנפטיגע דיינען גרים אונד בעגנאדיגע דען איבעררעסט דיינעס פאלקעס! לאס נור דיינע אויגע אבוואלטען אונד בעלעבע אונז ווידער דורך דיינע לעבענסקוועללען. גלאררייכסטער, בייא דיר איזט פערגעבונג, נור פערגע- בונג ביזט דוא שטעטס געניגט. א, לאס עס דאך דען אויסדרוק אונזרער ליפפען געלינגען, דאס אונזער פלעהען געאכטעט פינדע, אונד פערגעבונג ערלאנגע! שפתינו. אונזרע ליפפען ערוואהנען יענער טאחפענדען, זייגען דיא וויא יענע זאנגער אויף שושנים. דיא נאך לעבענדען געשלעכטער, זא- וויא דיא פערשטארבענען, שטיטצען זיך היטטע אויף דעס אלטפאטערס הולד.

יוסד ע"פ תבנית יום כפורים ד"פ.

ק׳ יוֹם מִיָּמִים הוּחָם· יוֹם כִּפּוּר הַמְיֻחָם· יוֹדְעָיו חֲמוֹל
וְחָם· יוֹקְשָׁיו לְפוֹעֶרֶת הָם: וּבוֹ בְּתַחְבּוּלוֹת יוֹעָצוּ· וִדּוּי
בְּתַחַן יָאִיצוּ· וְשׁוֹכְנֵי עָפָר יָקִיצוּ· וּמֵרֹאשׁ הָרִים יָלִיצוּ:
מִפְעֲלוֹת עוֹקֵד וְעָקוּד· מֵאָז בְּיָדָם פָּקוּד· מוֹפֵת הַכָּמוּס
לִפְקוֹד· מוֹקֵשׁ לְהַבְעִית בְּסִקּוּד: כְּהַבְטָחַת סְבִיכַת אַיִל·
כָּפְרוֹ הַנָּצוּר לְהָיִל· כֵּן תַּעֲצִים חַיִל· כּוֹרְעֶיךָ בְּעֶצֶם וָלַיִל:
פַּחְדּוֹ יָהִיל שׁוֹטְמִים· פִּיּוֹתָם הֱיוֹת אֲטוּמִים· פְּרָחָיו
בְּמִשְׁעֲנוֹתָם חֲתוּמִים· פַּלְּטֵם מֵרֶכֶל פְּטוּמִים: וְאִם אֵין
מַעֲשִׂים· וְזֶבַח מִבְּלִי מֵשִׂים· וְזָכְרָה לִנְבָזִים וּמְאוּסִים·

יום מימים הוחם, כמו שאז"ל על פסוק ימים יוצרו ולא אחד בהם (תהלי' קלט
טז) זה י"כ. יוקשיו, שוטניו. לפוערת הם, השתק אותם שלא לפעור עוד פה.
יועצו, כוהנים. וידוי בתחן יאיצו, שהציבור אצים וממהרים להתוודות באמצע
התפלה כי השטן סובר שיתוודו בסוף כמו היחיד לכן הוא ממתין מלקטרג על
בסוף ובכך התוודו הציבור, והנה זאת תחבולה מאתם. הרים, אחר לאבות.
מוקש, שטן. בסקוד, בייסור, עיין בערוך ערך סקד; כאשר ייסר איש את
בנו (דברי' ח ה) ת"י היכמא דמסקד גבר ית ברי', ומזה נקרא הדרבן מסקד כי
הוא מייסר את הבהמה, עיין פי' רש"י איכ' א' י"ד. כפרו, איל שנתן כפרו
לשחיטה. הנה אפרו שמור ובכור לישראל כמו שאז"ל. בעצם וליל, בעצם היום
וגם לילה. פחדו, פחדו של יצחק כינוי הקב"ה. פרחיו, בניו. במשענות חתומי',
כ"ה בכל כ"י והוא נכון, ובספרינו כתוב במשענותיו חתומים ולא ידעתי לכוונו.
מרכל פטומים, מרכילות השוטנים פטומי מילי. לנבזים ומאוסים, לצדיקים

יום. אַן דיעזעם פֿאָרליגליכטען, צור פֿערזאָהנונג ערקאָהרנען טאַגע,
שאָנע אונד בעשיטצע, אָ הערר, דיא, וועלכע איהן צו שאָטצען וויסען;
צור רוהע לאַס איכאַבפֿאַהרען אין דען שלונד דער אַללע! וויזאיך
האַבען אונזרע לעהרער גערַאטהען, דאַס זינדענבעקענטניס אים געבעטע
צייטיג אַבצולעגען, דיא אין איהרען גריפֿטען רוהענדען (אבות) אַנצורופֿען,
אונד דיא פֿראָממען טהאַטען דער גראָסען אייפֿטער פֿאָרצוטראַגען. זיא
האַבען אונז עמפּפֿאָהלען, יענע מאָכטיגען טהאַטען דעס בינדערז (אברהם)
אונד דעס געבונדענען (יצחק) צו ערוואָהנען; זיא בעזיטצען דיא געהיימע
קראַפֿט, דאַס איהרע כלאָזע ערוואָהנונג פֿערלייאדער צוריקקשרעקקט. אָ, מאָגע
זיא אין טיעפֿער ערגרייפֿען! מאָגען זיא פֿערשטוממען, דיא זיגענמייזער
(מקטרגים)! דאַס זיא פֿערשייכט ווערדען, דיא דאָספּעולינגער אַללע! אונד
זינד אויך קיינע טוגענדען פֿיר אונז אויפֿצובריגען, אונד קאָננען וויר אויך
קיינע אָפּפֿער דאַרבריגען, זאָ זייא איינגעדענק דער טאָאָך אונד דער פֿער-
אַכטונג

וּמִגְּוָעָם הָפֵר כְּעָסִים: רָם קוֹשְׁטְ מֵעֲבָדֶיךָ· רָאֵה תִרְאֶה עוֹבְדֶיךָ· רֵעִים בָּאֵי עָדֶיךָ· רַחוּם זְכוֹר לַעֲבָדֶיךָ: יְבַקֵּשׁ עָוֹן וְאֵינֶנּוּ· יָמָּה בִּמְצוּלוֹת תְּנֶנּוּ· יֶלֶד בְּשַׁעֲשׁוּעָיו תַּעֲנֶנּוּ· יֹשֶׁר מֵלִיץ יְתָנֶנּוּ: מִבְּרַק חֶרֶב הַשָּׁנוּן· מַלֵּט מַאֲרִיכֵי רִנּוּן· ח׳ מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתָם בְּתַחֲנוּן· מֶלֶךְ רַחוּם וְחַנּוּן:

ק׳ כֹּפֶר פִּדְיוֹן נֶפֶשׁ· פְּדֵה מִטְּבִיעַת רֶפֶשׁ· ח׳ מְיַחֲלֶיךָ בְּעִנּוּי וְכֹפֶשׁ· הַחֲיֵם בְּטַלְלֵי נֹפֶשׁ:

פותחים הארון.

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים· זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים: וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

מיוסד ע״פ תכות צום העשור ד״פ. סוגרים הארון.

ק׳ צְפֵה כְּבַת תְּמוּתָה· צוֹם הֶעָשׂוֹר עֲמוּתָה· צֹאן בְּהֵעָנְשָׁה מִיתָה· צְדָקָה מִמֶּכֶר צְמִיתָה: וּבְבוֹא סוֹטֵן לִנְקוֹב·

שהם נבזים ומאוסים בעיני עלמם וכמו שאז״ל. בעכוי וכופש, כלוס ואפר, ל׳ הכפישני באפר (איכה ג׳ ט״ז).

צפה, הבט. כבת תמותה, ל״ה בתהלי׳ ע״ט י״א. עמותה, פעל נגזר מן עמית, שטעמו חבר. לאן בהענשה מיתה. כאשר יתחייבו לאכיך מיתה, לדקה ממכר לצמיתה, שלא ימכרו לצמיתות. ועיין בילקוט פ׳ לך לך על פסוק ויהי השמש באה, ובברא׳ רבה

האַלטונג, דיא וויר דיינעטהאַלבען דולדען, אונד ווענדע אַב דיינען גרים פאָן דען אַבקאָממלינגען דיינער פרײַנדע. האַלטער, זיעה דאָך דיינע געטרייען געטרעפּפטע, זיעה דיינע אַנבעטער, וויא זיא איין טרויעטער אייגע טראַכטעט זיך איין דיינען הויזע אייגענינדען. — גערעכטע, אָ וואָהלבעזאָרגעטער, דיינער קנעכטע, אונד זענקע איהרע מיסעטהאַטען איין דעס מעערעס טיעפע, דאַס אויך זיא זעלבע אונד ניכט פינדע. געוואָהרע דיינעס קינדעס זיינען ליעבלינגסוואונש, דאַס איין רעדליכער פירשפּרעכער זיך זיינער אַננעהמע. ענטליעהע דיא אונטער פיזאָנען בייא דיר וויילען, ענטליעהע זיא דעם בלאַנקען, שאַרפגעוועטצטען שווערטע! ווילפאַהרע גנאַדיגסט איהרען ווינשען, אָ וואָהלגאָריגסטער, וואָהלטהאַטיגער קעניג!

צפה. ווירדיגע דאָך דיא פיר דיך ערשטעהבענדע טאָכטער, דיא אַם געהנטען דאַז פאַסטען נור געפּאַהרטין האַט, איינעז בליקקעז. האַטטעט דאַז אַרמע לאַנד אויך דען טאָד פערשולדעט, זאָ ענטשולדיגע עז אָב זיינער שקלאַפעריית. טראַטט דער אַנקלעגער אויך נאָך אונזיירע אויז,

דעז

וְלַחֲשׂוֹף סֵרְעַף הֶעָקוֹב· וּבַל יֵרָשֶׁה לָקוֹב· וָכַח תּוֹלְדוֹת
יַעֲקֹב: מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ בְּשׁוּמָךְ· מֵאָז חֲקַקְתּוֹ בְּרִשּׁוּמָךְ·
מוֹלְדוֹתָיו הַכְּלוּלִים בְּשִׁמְךָ· מַלְּטֵם לְמַעַן שְׁמֶךָ: הַזָּכֵר
יְשִׁיבַת אַחַל· הַמַּאֲבֵק לְשַׂר גַּחַל· הַצִּילָה שְׁאוֹנוֹ מִבַּחַל·
הַצָּגִים לְהַרְטוֹת מַחַל: עִנּוּי נֶפֶשׁ שׁוּר· עָוֹן בְּלִי תָשׁוּר·
עוֹרְכֵי שֶׁוַע בְּיִשּׁוּר· עֲנֵם בֶּאֱמֶת וְאִשּׁוּר: סְלַח לְשָׁבֵי פֶשַׁע·
סְלִיחָה תַּכְרִיעַ רֶשַׁע· סֶדֶר תְּפִלָּה תִּשַׁע· סֵבֶר פְּדוּת
לְיֶשַׁע: וְאִם הֵמָּה כָּאָדָם· וּמָעֲדָה וּמָטָה יָדָם· וְאַתָּה
נוֹצֵר הָאָדָם· וְתָרוֹן תְּנָה לְעוֹדְדָם: רָעֲבָם וּצְמָאָם

דף מ"ג ג'. לנקוב, לפרוש. ולחשוף, ולגלות. סרעף העקוב, לב העקוב. ליקוב, לפרוש ולפרש. וכח, תוכחת חטאים של תולדות יעקב. מאז חקקתו ברשומך, צורת יעקב חקוק' בכסא. ישיבת אוהל וכו', כ"כ בספרינו והוא מגונה מאוד לחרוז אוהל עם גחל ובחל; ואולם בכ"י מצאתי אחל וגחל ובחל, וזה מסתבר, וטעם ישיבת אחל ישיבת יעקב בחורב ביום כמו שאמר הייתי ביום אכלני חורב והיתה זאת לרוב לדקתו ככתוב שם. אחל, ל' חורב וחום הוא במס' ברכות דף ל"ב א'. לשר גחל, לשר של אש וגחלים. שאונו, המונו וקהלו. מבחל, כ"כ בכ"י, והוא ל' וגם נפשם בחלה בי (זכרי' יא ח) ל' תיעוב ומאיסה והוא כינוי לכתמי העוונות. להרטות מחל, לשום רמיה למחלה. שוע בְּיִשּׁוּר כ"כ בכ"י. ותרון, ל' ותור. לעודדם, לחזקם.

דעז הערצענז טיקקע צו ענטהיללען, זאָ זאָלל עז איהם שטרענגסטענז אונ־טערזאָגט ווערדען, דאָז רעכטען געגען יעקב'ז נאַכקאָממען, דעסען (יעקב) אַבבילדונג דוא אין דיינעם טהראָן דאַמאַלז שאָן איינגעפּראֶגט. אָ, ענטלאַסע דאָך דעסען שפּראָססען — דיא דוא מיט דיינעם נאַמען פערפאָללקאָממנעט האַסט — דיינעז נאַמענז האַלבען; געדענקע איהנען, וויא ער אין גלוטהען שמאַכטעטע, וויא ער איינגט מיט דעם פייערענגעל ראַנג, אונד בעז וואַהרע דאָך זיינער נאַכקאָממען מענגע פאָר טרעקקען, דיא הייטע אויף הייליגנזטעלע, אויף פערגעבונג האַררען. זיעהע אויף דאָז פייניגען איה־רער לייבער אונד טוע ניכט אויף איהר פערברעכען. איהנען, דיא הייטע איהר פלעהען מיט נאַכדרוקק פאָרבריגנען, ערוויעדרע מיט טרייע אונד וואָה־פאַהרע. פערלייהע דען ביסענדען אונטערדריקקע דאָז לאַסטער! ווענדע דיך צו איהרען וואָהלגעאָרדנעטען געבעטען, שיקקע איהנען הייל! אונד האַבען זיא אַלז מענשען אירריג געהאַנדעלט, אונד זינד זיא איהרען בעגיערדען אונ־טערלעגען, אָ, זאָ האַבע דוא, שאָפּפער דער מענשען, נאַכזיכט מיט איהנען אונד ריכטע זיא וויעדער אויף! זיעהע, וויא זיא הונגערן אונד דורזטען, אונד

סויע

חֲוֵה׃ רָעָתָם בְּלִי תֶּהֱוֶה׃ ק׳ רֶגֶשׁ רַחֲשָׁם מִלִּבְּוֵה׃
רוֹנְנִים סְלַח נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה׃

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא׃

בק״ק אומרים כאן אתה הוא אלהינו, תמצא בשחרית דף ל״ג.

פו״ז נֶחְשָׁב כְּצָג בְּאִיתוֹן׃ דְּחוֹת בְּפִלּוּלִי עֲקַלָּתוֹן׃
וְנַקְדִּישְׁךָ בְּשַׁבַּת שַׁבָּתוֹן׃ קָדוֹשׁ׃

פו״ז הַיּוֹם בְּפָתְחֲךָ סְפָרִים׃ חוֹן (אוֹם) שִׁמְךָ
מְפָאֲרִים׃ וְנַקְדִּישְׁךָ בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים׃ קָדוֹשׁ׃

פו״ז מַסְטִין בְּכֶבֶל אֱסוֹר׃ וְתִקְוַת אֲסִירֵי
בְּשׂוֹר׃ וְנַקְדִּישְׁךָ בְּצוֹם הֶעָשׂוֹר׃ קָדוֹשׁ׃

אשא

נחשב, נהיה נחשבים. כצג באיתון, כעומד בשער האיתן (יחזקאל מ טו), הוא השער אשר הי׳ מכוון כנגד פתח ההיכל ובתוכו היו נכנסים הבאים בעזרה להתפלל. דחות, לדחות. בפלולי, בתפלתי. עקלתון, תאר לשטן כתש עקלתון הממות ומעקל הבריות. בכבל, בכבלי ברזל.

מויע ניכט אויך מיהרע פֿרעפֿעלטהאַטען, פֿערטראַגע ניכט דען גוטגע־ זיננטען אויפֿען, ווען ער פֿלעהט אונד טרייעט! אָ, פֿערלייהע דאָך דיא אויסגעטראַגטען דיעזעז פֿאָלקעז!

ימלך. דער העדר רעגיערט עוויגליך, דיין גאָטט דורך אַללע צייטען, ציון! הללויה.

ואתה. דוא, אַללערהייליגסטער, טהראָנעסט אונטער לאָבגעזאַנגען ישראל׳ס! אֵל נא.

נחשב. אַכטעטען וויר דאָך דאַז אַנזעהען דעז לאָבערפריעסטערז, דער עהעמאַלז אים איתן וויילטע, דאַס אויך אונזער געבעט דאָז אונגעהייער (שטן) צו טייבען פֿערמאָכטע, אונד וויר ווערדען דיך הייליג פרייזען אַם שבת שבתון. קדוש.

היום. הייטע, ווען דוא דיינע ביכער נאַכשלאַגעסט, זייא דער נאַלימאָן, דיא דיינען נאַמען אוֹריגט, גנאָדיג, אונד וויר ווערדען דיך הייליג פרייזען אַם פֿערזעהנונגסטאַג. קדוש.

מסטין. אָ, טוֹאַגע דען פֿערלייאודער (שטן) אין פֿעסעלן אונד פֿערקינדע אייגען געפֿעסעלטען איינע האָפֿנונגספֿאָללע באָטשאַפֿט, דאַן ווערדען וויר דיך הייליג פרייזען אַם פֿאַסטטאַגע דעז צעהנטען. קדוש.

אשא

בנגון אדר והוד. שהט"ח אליעזר בירבי קליר כפול בראשי החרוזים.

ח׳ אֶשָּׂא דֵעִי לְמֵרָחוֹק· שְׁעוֹן בְּאַת מֵרָחוֹק·

ק׳ בְּפָעֳלוֹ צָרִי דָּחוֹק׃

ח׳ אֲסַפְּרָה אֶל חֹק· מִסְכּוֹ בְּלִי לִרְחוֹק·

ק׳ חַיִּים לִי לָחוֹק׃

ח׳ לְשׁוֹד כְּחֶתֶף יִמְחוֹק· לוֹחֲמִי לְבַל יִשְׂחוֹק·

ק׳ וְיִמָּלֵא פִּי שְׂחוֹק׃ (נחשב כצג וכו׳.)

ח׳ עוֹרְכֵי שֶׁוַע לָרוֹב· חִין עֶרְכָּם יֶעֱרוֹב·

ק׳ פְּנֵי אֱלֹהִים מִקָּרוֹב׃

ח׳ עֲתִירָתִי אָז תִּקְרוֹב· עֲבֵרָתִי לְבַל תֶּאֱרוֹב·

ק׳ אֵלַי לְבַל קְרוֹב׃

ח׳ זוֹמֵם אִם יָזֻרוֹב· עֲדַת אֵל לַחֲרוֹב·

ק׳ אֶשְׁעַן בְּמַצְדִּיק וְקָרוֹב׃ (היום בפחחך וכו׳.)

אשא. ל"ה כאיוב ל"ו ג׳, ודרשוהו על אברהם שנא׳ וירא את המקום מרחוק. שעון, לשעות. באת מרחוק, באותו אשר בא מרחוק והיינו אברהם שבא מעבר הנהר. בפעלו, בזכות פעלו. צרי דחוק, תדחוק אויבי. אספר׳ וכו׳. המאמ׳ הזה מיוסד על שלש׳ כתובי׳ בתהלי׳ סי׳ ב׳, ואני נסכתי וגו׳ אספר׳ אל חוק וגו׳ שאל ממני וגו׳. וע"ד שדרשוהו במדרש תהלי׳. ע"ש. מסוכו, ל׳ ואני נסכתי, כדאי׳ שם. חיים, עש"כ: חיים שאל ממך, ומה שאל? שיהיו ישרא׳ חיים וקימים לעולם, כדאי׳ שם. לשוד, הוא השטן. כחתף, כרגע ימחוק, יעביר. זומם, יל"ה החושב עלי מזמות. אם יזרוב, אם יחרה. במצדיק וקרוב, בהקב"ה

אשא. איך לענקע איינע זיננע אויף דיא פֿערנע. דער אייזט אויז דער פֿערנע הערהגעלאנגען קאם, איזט שטיטצע מיר; האב זיינער טוגענדען ווירד איין ערלעזענד פֿערדראנגט. איך בריגנע דעם הערן פֿערהייסונג צור שפראכע, דאס ער זיך מיט זיינען ערקאָרנען ענטליעהע אונד מיר עוויגעז לעבען געוואהרע, דען ווירגעענגעז אבער יאמלינגז טיגע, דראויט איין ווידערזאכער מיר ניכט אחרנט לאכע; דאן ווערדע איך הָכֿאויף טריומפֿירען.

זיא האָרכען געבעטע דיא פֿילע; אָ, מאכטע דאך איהר פֿלעהען דיר אנגענעהם זיין, מאכטע עז דאך דיינער אַללמאכט נו גענוגטע קאָממען! איינע ערזעטע ביטטע איזט, דאס איינע זינדע מיר ניכט אויפֿווירע, מיר ניכט אויף דען פֿוסע נאכגעהע; אונד ערהייפֿערט זיך דער מונהיילבריטער אויף איבער דיא געמטעגעאיינדע, זיא אויפֿלוריבען, זאָ בייזט דוא גערעכטער, איין נאהער בייאשטאנד מיר.

פ׳ רֶשַׁע אִם הִכְרִיעַי׃ זְכוֹר לִי רוֹעִי׃
ק׳ בְּצִדְקוֹ עַתָּה לְרוֹעֲעִי׃
פ׳ רְעֵה צֹאן מַרְעִי׃ בְּמִרְעֶה טוֹב לְהַרְעִי׃
ק׳ וּבְאוֹר חַיִּים לְזוֹרְעִי׃
פ׳ בְּעוֹן אֹרַח רִבְעִי׃ וּבְקַו נְטִיַּת מְרֵעִי׃
ק׳ נָא אַל יֵאָרְעִי׃ (מסטין בכבל וכו׳.)
פ׳ יַסְכִּיתוּ שׁוּבוּ לְבִצָּרוֹן׃ גָּשִׁים פְּנֵי אָרוֹן׃
ק׳ לְהַעֲצִים אֲרֶשֶׁת רוֹן׃
פ׳ יְחַלּוּ רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן׃ מַשְׁבִּית אַף וְחָרוֹן׃
ק׳ בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן׃
פ׳ רוֹגְשִׁים קְרוֹא בְגָרוֹן׃ פְּלוּשׁ אֲטוּמֵי חֶבְרוֹן׃
ק׳ מְצוֹא מְחִילַת וְתָרוֹן׃ (נחשב כצג וכו׳.)

בשבתו

המצדיקני וקרוב לי. רשע אם הכריעני, אם הכריעני החטא והרשע. רועי, רועה שלי והיינו משה רבנו. לרועעי, להריע קול בתרועה ושמחה. אורח רבעי, ל״ה ארחי ורבעי זרית (תהלים קל״ט ג׳), וע״ש פי׳ רש״י. וקו נטית מרעי, באותו קו משפט שנטיתי ממצוות דודי ורעי הקב״ה. אל יארעי, אל יארע לי. יסכיתו וכו׳, שיעורו: אותם הגשים מול פני ארון להעצים ארשת רון יסכיתו וישמעו הבשורה: שובו לבצרון! והוא ל״ה, שובו לבצרון אסירי התקוה (זכרי׳ ט׳ י״ב). ראשון ואחרון, הקב״ה. פלוש, גלוי. מחילת ותרון, כ״כ

אונטערלאַגע איך אויך דעם לאַסטער, זאָ זייא דיר איין הירטע איינגעדענק; זיינע פֿראָממיגקייט אויגעבע איך. אונד לייטע דיא שאַאַפֿע מיינער העערדע נור: גוטען ווייד אין, וואָ דאַ: לעבענזליכֿט איך בעזאָננע. פֿראַאַכטעטע איך אויך דער בעגיערדע, אונד נייגטע דיא וואַגשאַאַלע צום לאַסטער זיך, אָ, לאַס עז איך ניכֿט ענטגעלטען!
„ליעהעט ווידער אייך צו אייערער בורג!״ זאָ ווירד אייך פֿערקינדעט ווערדען, איהר, דיא איהר אייך דעם ארון הקדש נאַהעט, אנדאַכטסטוימען לויטע פֿיזאַמען. פֿלעהט עז אָן, דאַז: אונענדליכֿע וועזען, דאַס עז פֿערטייבֿע גרימם אונד צאָרן; דאַן ווירד ער איינזט ווידער אויפֿטרעטען, אייער אָבערפריעסטער אהרן. רופֿט אויז פֿאָללעם האַלזע, איינע ליעבען! ערוואַכט דיא דאָרט אין חברון שלומערן, דאַן ערפֿאָלגט פֿערצייהונג אונד זינדענערלאַס!

ח׳ בְּשִׁבְתּוֹ בָּכֶם רִיב׃ יְרִיבַי לְעֵינַי יָרִיב׃

ק׳ יָהּ נִצָּב לָרִיב׃

ח׳ כּוֹחֵי חָרוֹב יַחֲרִיב׃ כְּמוֹ קַדְמוֹנִים הֶחֱרִיב׃

ק׳ וְנַאֲקִי לְפָנָיו יַקְרִיב׃

ח׳ יַצַּג אִתִּי בְּרִיב׃ מְלִיצֵי שַׁי לְהַקְרִיב׃

ק׳ וְשִׂיחִי לְגוֹחִי יֶעֱרִיב׃ (היום בפתחך וכו׳.)

ח׳ קוֹל אָרִים כַּשּׁוֹפָר׃ בְּמַתַּן אִמְרֵי שֶׁפֶר׃

ק׳ לִפְנֵי חֲזָקִים שָׁפָר׃

ח׳ קֶצֶב שְׂעִירִים וּפָר׃ בְּנִיב שְׂפָתַיִם יְסֻפָּר׃

ק׳ וּבְכֵן סוֹטֵן יֻחְפָּר׃

ח׳ לִפְלוּסִים כְּכוֹכְבֵי מִסְפָּר׃ וְשָׁחִים עַד עָפָר׃

ק׳ בִּצְעָם וַעֲוֹנָם יְכַפֵּר׃ (מסטין בכבל וכו׳.)

ישלגו

בבל כ"י ועקר, וטעמו מחילה של ויתור עוונות. בכם ריב, בכסא דין. יוצב, נצב, ל"ה נצב לריב ה׳ (ישעי׳ ג׳ י"ג). שי, דורון. לגוחי, לבורחי. לפני חזקים ספר, לפני הקב"ה אשר ספר השמים החזקים, כדכתיב, ברוחו שמים שפרה (איוב כו יג). קצב שעירים ופר, מכין שעירים ופר שהקריבו במקדש בה"כ, עתה יסופר בניב שפתים, וכענין ונשלמה פרים שפתינו. לפלוסים, לשקולים ככוכבי מספר והיינו ישראל. ושחים, ל"ה בתהלים מ"ד כ"ו.

אהבטע ער איינע ווידערזאכער (מקטרגים) ריכטען, ערן דער אללמאכטיגע! דער רעכטספערוואלטער אויף דעם טהראָנע דעס געריכטעס, אהבטע ער זיא אויפרייבען, דיא פערלייאדער, וויא ער שאָן מעהרערע אויפגעריעבען, אונד ערהאָרען איין פלעהען! נור איינע פערטהיידיגער זאָללען פאָר דען טהראָנען דעס געריכטעס געהאָר פינדען, אויף דאס איין געבעט פאָן שאפפער וואהל אויפגענאָממען ווערדע.

איך לאסע איינע שטיממע אויס, וויא דעס שופר׳ס שאלל ביים איבערליעפערונג דעס געזעטצעס, פלעהע איהן אן, איהן, דער דיא אללמעכטיגען היממעל אויסגעשמיקקט, אונד ערזעטצע דען פערלוסט דער זאָנדגעאָפפערטען בעקקע, אונד פארדען דורך געבעטע, דיא איינען ליפפען ענטשטראָמען, אונד דער שאדענפראָהע (שטן) ווירד זו שאנדען ווערדען. יא, דאס פערלייהעזט איינער נאמליך, דיא זאָנט דען שטערנען אן היממעל גלייכגעזעטצט וואָרדען אונד נון ביז זור ערדע געבייגט זינד!

ח׳ יַשְׁלִגוּ אָדְמֵי שָׁנִים· שֶׁל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנִים·

ק׳ חֲדָשִׁים וְגַם יְשָׁנִים:

ח׳ יַלְבִּינוּ כִּתְמֵי שׁוֹשַׁנִּים· וְיוּשָׁבוּ לְתַעֲרָם שְׁנוּנִים·

ק׳ בִּפְלוּל אֲשֶׁר מְשַׁנְּנִים:

ח׳ רַחֲצוּ וְהִזַּכּוּ מֵעֲשׁוּנִים· לְאִוֶּלֶת מִהְיוֹת שׁוֹנִים·

ק׳ וְעַל מִבְטָחָמוֹ שְׁעוּנִים:

גְּחָשֵׁב כְּצָג בְּאֵיתוֹן. דַּתּת כִּפְלוּלֵי עֲקַלָּתוֹן. וְנַקְדִּישְׁךָ בְּשַׁבַּת שַׁבָּתוֹן קָדוֹשׁ:

חו״ק אֵת לַחֲשִׁי עֲנֵה נָא· וְעִקֵּי רְצֵה נָא· הָאֵל קָדוֹשׁ:

חו״ק אָדוֹן לְקוֹל עַמֶּךָ· זְכוֹר רַחֲמֶיךָ· נוֹרָא וְקָדוֹשׁ:

ע״ס א״ב. זה אומר הש״ץ בנגון אאפיד.

אֵין עֲרוֹךְ אֵלֶיךָ· בֵּין עֶצֶם מִפְעָלֶיךָ· גִּישַׁת הֲמוֹן מְהַלְלֶיךָ· דְּרוֹשׁ לְגַבֵּר חֲיָלֶיךָ: הוֹגֵי הֲמוּלַת קֹדֶשׁ· וּמְהַלְּלִים בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ· זֶרַע תְּבוּאַת קֹדֶשׁ· חָשׁוּב כְּאֵילֵי קֹדֶשׁ: טַפְסְרֵי מְרֻבְּעֵי פָנִים· יְיַשִּׁירוּךָ עַם אוֹפַנִּים· כְּבַקָּרְךָ כָּל פְּנִים· לְבִלְתִּי נְשׂוֹא פָנִים: מִתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ· נוֹעֵץ אַחֲרִית מֵרֹאשׁ· סְלִיחָה לְשׁוֹבָבִים דְּרוֹשׁ· עֲוֹנָם לָשֵׂאת כְּמֵרֹאשׁ: פְּרוּדֵי כְּנַף

ישלגו, ילבינו כשלג. לתערם, לנדן שלהם. שנונים, חדות. מעשונים, מעוונות המעשנים ומאפילים הנפש. ענה נא, וכו׳, כ״כ נגל כ״י ועקל כי ר״ת אלעזר, וכן אדון לקול עמך וכו׳.

אין ערוך וגו׳. עש״ה מי בשחק יערוך לה׳ (תהלים פ״ט ז׳). בין, להבין. גישת, תפלת. חיליך, ישראל. טפסרי, השרי׳ המרובעים בפנים. פרודי כנף, עש״ה וכנפיהם

דיא זינדען דעז גאנצען יאהרעז, דיא אונגעזיבעגאנגענען זאוואהל אלז דיא אונגעזיבעגאנגענען, ווערדען פערגעבען וויא שנעע, דיא בעפלעקקטע ראזע (ישראל) ווירד וויים, אונד דאז איבער זיא געלאגערטע שווערט ווירד וויעדער אין דיא שיידע געשטעקקט ווערדען, אונמיטטעלבאר אהנעאינגעהאלטיגער געבעטע. וואטעט, רייניגט אייך פאן אונראטה, בעגעהעט ניא יענע אבבערר־ אייטען וויעדער, דאן קאננט איהר געטראוסט אונד זיכער זיין!

רְנָנִים׃ צִדְקוֹתֶיךָ חַי מְרַנְּנִים׃ קוֹל שַׁאַג מְחַנְּנִים׃ רְצֵה כְּחִין וּבְתַחֲנוּנִים׃ שִׁנְאַן רִבְבוֹת אֲלָפִים׃ שׁוֹאֲגִים וְלַבְּקָרִים מִתְחַלְּפִים׃ חו״ק תָּקְפְּךָ יַשִּׂיגוּ אַלּוּפִים׃ תּוֹדָה וְזִמְרָה מְאַלְּפִים׃

חו״ק וּבְכֵן וְאַתָּה כְּרַחוּם סְלַח לָנוּ׃

ע״פ א״ב.

ח׳ אָנָּא אֱזוֹן שַׁוְעַת הֵנוּן׃ בְּיוֹם זֶה הַסְכֵּת תַּחֲנוּן׃ ק׳ יְיָ יְיָ אֵל רַחוּם וְחַנּוּן׃ ואתה כרחום סלח לנו׃ ח׳ גַּשְׁנוּ לְפָנֶיךָ שְׁפוֹךְ שִׂיחָה׃ דְּרוֹשׁ רַחֲמִים וּסְלִיחָה׃ ק׳ אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה׃ ואתה כרחום סלח לנו׃ ח׳ הֵעָתֶר־לָנוּ בַּיּוֹם הַזֶּה׃ וַעֲוֹנוֹתֵינוּ אַל תִּבְזֶה׃ ק׳ סְלַח נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה׃ ואתה כרחום סלח לנו׃ ח׳ זַעַק קָשׁוּב מִמַּנְעִימֶיךָ׃ חָנֵּן כְּגֹדֶל רַחֲמֶיךָ׃ ק׳ חוּסָה יְיָ עַל עַמֶּךָ׃ ואתה כרחום סלח לנו׃ ח׳ טָעֲנוּ בְּהַר נַחֲלָתֵנוּ׃ יְיָ אֱלֹהֵי תּוֹחַלְתֵּנוּ׃ ק׳ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ (וּנְחַלְתָּנוּ)׃ ואתה כרחום סלח לנו׃ ח׳ כְּרַחֲמֶיךָ עֲשׂוֹת הוֹאֵל׃ לִנְכוֹנִים לִקְרָאתְךָ אֵל׃ ק׳ כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל׃ ואתה כרחום סלח לנו׃ ח׳ מְחִילָה הַרְבֵּה לִבְנֵי חֲסִידֶיךָ׃ נַקֵּה מִפֶּשַׁע עַם יְדִידֶיךָ׃ ק׳ גַּם מוֹדִים חֲשׂוֹךְ עֲבָדֶיךָ׃ ואתה כרחום סלח לנו׃ ח׳ סְלַח לְעַם בְּךָ נוֹשַׁע׃ עָוֹן שָׂא נָא וְחִישׁ יֶשַׁע׃ ק׳ מִי אֵל כָּמוֹךָ נוֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע׃ ואתה כרחום סלח לנו׃ ח׳ פְּדֵנוּ מֵחֵטְא נַקֵּנוּ מֵעָוֹן׃ צָלוּל בְּמַצְלוּל כֹּבֶד עָוֹן׃ ק׳ וְאַל לָעַד תִּזְכּוֹר עָוֹן׃ ואתה

פרודות מלמעלה (יחזקאל א יא). ולבקרים מתחלפים, ע״ה חדשים לבקרים (איכ׳ ג׳ כ״ג), וכמו שאז״ל בפרק אין דורשין. אלופים, אלופי ישראל. מאלפים, מלמדים. אנא אזון, האזן. הסכת, קשב. ועונותנו אל תבזה, ל״ה בתהלי׳ כ״ב כ״ה. ממנעימיך, מן המנעימים לך תפלתם. טענו, נטע אותנו. לנכונים לקראתך, כ״פ בכ״י והוא עקר, ע״ה הכון לקראת אלהיך ישראל (עמוס ד יב). במצלול, במצולות

כרחום סלח לנו: ח׳ קוֹלֵנוּ תִשְׁמַע מִשְּׁמֵי שַׁחַק· רִשְׁעֵנוּ לַיָּם תַּרְחֵק· ק׳ וְאַתָּה יְיָ אַל תִּרְחָק· ואתה כרחום סלח לנו:
ח׳ שִׁבְטֵי עַמְּךָ וְנַחֲלָתֶךָ· תְּפִלָּה עוֹרְכִים לְהַשְׁעוֹתֶךָ· ק׳ וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ· וְאַתָּה כְּרַחוּם סְלַח לָנוּ:

חז׳ וק׳ אַךְ חַנּוּן אַתָּה וְרַחוּם לְכָל פֹּעַל:

ע״ס א״ב. חזן. קהל.

אַךְ אֵין לָנוּ אֱלֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ· כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:
אַךְ בָּאנוּ לְשִׁמְךָ וְאָתָנוּ עָדֶיךָ· כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:
אַךְ גָּשִׁים וַחֲרֵדִים יַחַד לְעָבְדֶךָ· כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:
חז׳ וק׳ אַךְ דְּרוֹשׁ לְצַדֵּק מוֹדֶיךָ וְעֵדֶיךָ· חַנּוּן וְרַחוּם לְכָל פֹּעַל:
אַךְ חַנּוּן אַתָּה וְרַחוּם לְכָל פֹּעַל:
אַךְ הָרֵם קֶרֶן עַם יְדִידֶיךָ· כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:
אַךְ וּמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת זֶרַע חֲסִידֶיךָ· כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:
אַךְ זָכְרֵנוּ וּפָקְדֵנוּ בְּרוֹב חֲסָדֶיךָ· כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל:

אך

יס: להשעותיך, להפנות אליך. ואתה תשמע השמי׳ מכון שבתך, כ״כ בכל כ״י והוא עיקר כלישנא דקרא במ״א ח׳ ל״ט, וכן כל חרוזי הפיוט הזה מסיימי׳ על לישנא דקרא. אך אין לנו וכו׳. עיין מה שכתבתי בסדר שחרית דף ל״ח. וכל הפיוט מבואר בעצמו.

אך. וואַהרליך, דוא ביזט גנעדיג אונד באַרמהערציג!
ח׳ א וויר ערקענען קיינן גאָטט אויסער דיר, ק׳ דען דוא ביזט באַרמהערציג!
ח׳ ב וויר ערשיינן פֿאַר דיינעם הייליגן נאַמען, קאָממען פֿאַר דיך,
ק׳ דען דוא ביזט באַרמהערציג!
ח׳ ג זיא קאָממען איילענדז ארמן געשטירעט, פֿעראיינט, דיר צו דיענען,
ק׳ דען דוא ביזט באַרמהערציג!
ח׳ ד זוכע רעכטפֿערטיגונג פֿיר דיינע בעקעננער אונד דיא צייגען דיינער איינהייט,
ק׳ גנעדיגער אונד באַרמהערציגער!
ח׳ ה ערהעבע דאַז האָרן דיינע געליבטען פֿאָלקס,
ק׳ דען דוא ביזט באַרמהערציג!
ח׳ ו ווילפֿאַהרע דעם זאַמען דיינער פֿראָממען, ק׳ דען דוא ביזט באַרמהערציג!
ח׳ ז געדענקע אונזער אונד זוכע אונז היים מיט דיינער גראָססען גיטע,
ק׳ דען דוא ביזט באַרמהערציג!

זיא

קו"ח אַךְ חוֹן וַחֲמוֹל פְּלֵטַת שְׂרִידֶיךָ׃ חַנּוּן וְרַחוּם לְכָל פֹּעַל׃

אַךְ חַנּוּן אַתָּה וְרַחוּם לְכָל פֹּעַל׃

אַךְ טְלָאֶיךָ נַהֵל הַכְּמֵהִים לַחֲסָדֶיךָ׃ כִּי אַתָּה רַחוּם לְ"פ׃

אַךְ יַדְּעֵם בִּינוֹת שֵׂכֶל סוֹדֶיךָ׃ כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל׃

אַךְ כַּבְּסֵם מֵעֲוֹנָם וְיִכָּשְׁרוּ עֵדֶיךָ׃ כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל׃

קו"ח אַךְ לְמַעַנְךָ עֲשֵׂה בַּעֲבוּר כְּבוֹדֶךָ׃ חַנּוּן וְרַחוּם לְכָל פֹּעַל׃

אַךְ חַנּוּן אַתָּה וְרַחוּם לְכָל פֹּעַל׃

אַךְ מוֹסְרוֹתֵיהֶם תְּנַתֵּק בְּחֶזְקַת יָדֶיךָ׃ כִּי אַתָּה רַחוּם לְ"פ׃

אַךְ נַשְּׂאֵם וְהַרְבִּיצֵם בְּבֵית וִעוּדֶךָ׃ כִּי אַתָּה רַחוּם לְ"פ׃

אַךְ סִפּוּר דִּמְעָתָם וְשִׂימָה בְּנֹאדֶךָ׃ כִּי אַתָּה רַחוּם לְ"פ׃

קו"ח אַךְ עֲרוֹב לְטוֹב וּלְרַחֲמִים עֲבָדֶיךָ׃ חַנּוּן וְרַחוּם לְ"פ׃

אַךְ חַנּוּן אַתָּה וְרַחוּם לְכָל פֹּעַל׃

אַךְ פִּינוּ יְסַפֵּר תְּהִלּוֹת הוֹדֶיךָ׃ כִּי אַתָּה רַחוּם לְכָל פֹּעַל׃

ח׳ ח גייח גנאַדיג אונד ערבאַרמונגספֿאָלל דיינען קליינען איבעררעזט,
ק׳ גנאָדיגער אונד אַללבאַרמהערציגער!
פ׳ ט אָ, לייטע דיא לאָמוער, דיא נאַך דיינער גנאַדע לעכצען,
ק׳ דען דוא ביזט אַללבאַרמהערציג!
ח׳ י ווייהע זיא איין אין דיינע געהיימניסע פֿאָללער וויזהייט,
ק׳ דען דוא ביזט אַללבאַרמהערציג!
ח׳ כ וואַשע אונד מאַכע זיא פֿאָן זינדען ריין, ק׳ דען דוא ביזט אַללבאַרמהערציג!
ח׳ ל טהוע עז דיינעטהאַלבען, דיינעז רוהמעז האַלבען,
ק׳ גנאָדיגער אונד אַללבאַרמהערציגער!
ח׳ מ מאַ לעררייסע איהרע פֿעסעלן מיט דיינער אַללגעוואַלט,
ק׳ דען דוא ביזט אַללבאַרמהערציג!
ח׳ נ טראַגע זיא היניין, זעטצע זיא איין אין דיינען ערקאָרנען טעמפעל,
ק׳ דען דוא ביזט אַללבאַרמהערציג!
פ׳ ס נאָהלע איהרע טהראָנען אונד בעוואַהרע זיא אין דיינעם בעהאַלטער,
ק׳ דען דוא ביזט אַללבאַרמהערציג!
ח׳ ע זאַם דיינע גיטע אָבוואַלטען, ערבאַרמע דיך דיינער קנעכטע,
ק׳ גנאָדיגער אונד אַללבאַרמהערציגער!
ח׳ פ אונזערע ליפפען זאָללען דיינער מאַיעזטאַט רוהם ערצאָהלען,
ק׳ דען דוא ביזט אַללבאַרמהערציג!

אַךְ צוֹמֵנוּ תִבְחַר וּקְרִיאַת מוֹעֲדֶיךָ· כִּי אַתָּה רַחוּם לַ"פּ:

אַךְ קוּמָה (יְיָ) לִמְנוּחָתֶךָ וַאֲרוֹן כְּבוֹדֶךָ· כִּי אַתָּה רַחוּם לַ"פּ:

אַךְ רְעֵה בְּשִׁבְטְךָ צֹאן חֲסִידֶיךָ (כ"א תְּמוּדֶיךָ)· כִּי אַתָּה ר' לַ"פּ:

אַךְ שְׁפוֹךְ רוּחֲךָ לְלַמֵּד בְּלִמּוּדֶךָ· קו"א כִּי אַתָּה רַחוּם לַ"פּ:

אַךְ תִּרְאֶה כִּי אֵין לָנוּ אֱלֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ· חַנּוּן וְרַחוּם לַ"פּ:

אַךְ חַנּוּן אַתָּה וְרַחוּם לְכָל פֹּעַל:

חו"ק וּבְכֵן לְנוֹרָא עֲלֵיהֶם בְּאֵימָה יַעֲרִיצוּ:

ע"כ א"ב כפול.

ח' אֲשֶׁר אֵימָתֶךָ· בְּאֶרְאֶלֵּי אֹמֶן· בְּאַבִּירֵי אֹמֶץ·

בִּבְלוּלֵי קֶרַח· בִּבְדוּדֵי קֶדַח· ק' וּמוֹרָאֲךָ עֲלֵיהֶם:

ח' וְאֲבִיתָה תְּהִלָּה· מִגְּלוּמֵי גוּשׁ· מִגָּרֵי גַיְא· מִדְּלוּלֵי

פֹעַל· מִדַּלֵּי מַעַשׂ· ק' וְהִיא תְהִלָּתֶךָ:

אשר אימתך באראלי אומן, וי"ג באראלי טוהר, והוא תאר למלאכים וכן יתר הלשונו' שבחרוז זה, והלשונות שבחרוז השני כולם תארים לבני אדם לחולשתם ושפלותם, ונחזור חלילה, פסוק אחד עונה על ברואי מעלה והשני על ברואי מטה. בבלולי קרח, במלאכי' המעורבים מקרח ושלג. בבדודי קדח, וי"ג בברואי, וכן מסתבר; וקדח ל' אש קדחה באפי, ור"ל בשרפים הנבראים מאש. מגלומי גוש, מיצירי עפר. מדלולי, מן דללו וחרבו (ישעיה יט ו), לשון דלות ועניות; וכן מדלי מעש, והוא כפל ענין במלות שונות.

א' צ מאגע דיר אונזער פאזטען, דיא אנארדנונג אונזרער פייער געפאללינג זיין;
ק' דען דוא ביזט אללבארמהערציג!

א' ק אָ, מאכע דיך אויף, עוויגער, נאך דיינער היילינגען וואהנשטעטטע, נעבזט
דיינער הערליכקייט לאדע, ק' דען דוא ביזט אללבארמהערציג!

א' ר נור אונטער דיינעם הירטענשטאבע ווירדע דיינע פראממען שאאפע,
ק' דען דוא ביזט אללבארמהערציג!

א' ש גיעסע דיינען גייזט איבער אונז אונד לעהרע אונז דיינע לעהרע,
קו"א דען דוא ביזט אללבארמהערציג!

א' ת זיעהע, וויר ערקעננען קיינען גאטט אויסער דיר, גנעדיגער אונד אללבארמ-
הערציגער! וואהרליך, דוא ביזט גנעדיג אונד אללבארמהערציג!

א' אשר. דוא ביזט פורכטבאר דען געטרייען אראלי', דען איבערמויז מעכטיגען
(ענגעלן), דען וועזען, דיא קאלטע, אונד דען וועזען, דיא היטצע שפריהען,
ק' אונד דיינע פורכט דורכדרינגט זיא —

א' דאך הייטעזט דוא לאב פאן אירדישען קערפערן, פאן ערדענבירגערן, פאן
טוגענדלאזען אונד שוואכשטעטערן; ק' דיעז איזט דיר רוהם.

ח׳ אֲשֶׁר אֵימָתֶךָ׃ בַּהֲמוֹן מַלְאָכִים׃ בְּהִלּוּךְ מַחֲנוֹת׃ בְּוַעַד (נ״א ובאלפי) אֲלָפִים׃ בְּוָכַח (נ״א ורבבו) רְבָבוֹת׃ ק׳ וּמוֹרָאֲךָ עֲלֵיהֶם׃

ח׳ וְאָבִיתָה תְּהִלָּה׃ מִזִּיו שׁוֹנֶה׃ מִזֹּהַר כָּבֶה׃ מֵחַסְרֵי שֵׂכֶל׃ מְחוֹרְשֵׁי רֶשַׁע (נ״א רַע)׃ ק׳ וְהִיא תְּהִלָּתֶךָ׃

ח׳ אֲשֶׁר אֵימָתֶךָ׃ בְּטִפּוּחַ עֲרָבוֹת׃ בְּטִכּוּס שְׁחָקִים׃ בְּיִשְׁרַת עֲרָפֶל׃ בִּירִיעוֹת מְעוֹנָה׃ ק׳ וּמוֹרָאֲךָ עֲלֵיהֶם׃

ח׳ וְאָבִיתָה תְּהִלָּה׃ מִכְּתוּמֵי שֶׁמֶץ׃ מִכְּמוּסֵי כֶתֶם׃ מִלְּכוּדֵי פַּח׃ מִלְּעוּנֵי מַר׃ ק׳ וְהִיא תְּהִלָּתֶךָ׃

ח׳ אֲשֶׁר אֵימָתֶךָ׃ בְּמַסְלוּלֵי זְבוּל׃ בִּמְרוֹמֵי שְׁפַר׃ בִּנְטִיַּת דּוֹק׃ בִּנְחִיַּת עָבִים׃ ק׳ וּמוֹרָאֲךָ עֲלֵיהֶם׃

ח׳ וְאָבִיתָה תְּהִלָּה׃ מִסְּרוּחֵי מַעַשׂ׃ (נ״א מִשּׁוּחֲחֵי מַעַן) מִשְּׂבֵעֵי רֹגֶז׃ מֵעֲדוּרֵי אֱמֶת׃ מֵעֲמוּסֵי בֶטֶן׃ ק׳ וְהִיא תְּהִלָּתֶךָ׃

אשר

מלּולי פעל, הייכו מדלי מעש, וכפל הענין במלות שונות. בועד אלפים בוכח רבבות, כן הגירסא בכל ספרינו, וי״ג ובאלפי אלפים וברבי רבבות, ואולם גירסת ספרינו מסתבר יותר, בעבור שבאות ו׳ אכו קיימינן ולעולם יקדים לו אות ב׳. מחורשי רשע, וי״ג מחורשי רע. מלעוני מר, ל׳ מרה כלענ׳. בנחיית, טעמו כמו בנטיית. מסרוחי

ח׳ דוא ביזט פֿורכטבאַר אים געטיממעל דער ענגעל, אים צוגע דער הייליגען שטאַרען, אים ראַטהע דער טויזענדע אונד אין דער פֿערזאַממלונג דער מיריאַדען ענגעל, ק׳ אונד דיינע פֿורכט דורכדרינגט זיא.

ח׳ דאָך הייסעסט דוא לאָב פֿאָן פֿערגאַנגליכען טיזאַמער, פֿאָן פֿאָטטערטיין, פֿאָן בּאָהדווינגיגען אונד אונטערפֿאַללען; ק׳ דיעזע איזט דיר רוהם.

ח׳ דוא ביזט פֿורכטבאַר אין דען וױיטען ערבות, אין דען אויזגעדעהנטען שחקים, אין דעם דונקעלן ערפל אונד אין דער פֿערהיללטען מעונה, ק׳ אונד דיינע פֿורכט דורכדרינגט זיא.

ח׳ דאָך הייסעסט דוא לאָב פֿאָן געבראַנדמאַרקטען, הייאטיקקיטען, פֿערוויררטען אונד אַבגעשמאַקקטען זינדערן; ק׳ דיעזע איזט דיר רוהם.

ח׳ דוא ביזט פֿורכטבאַר אין דען שטייגען דעז זבול׳ז, אין יענען גלאַנצענדען האָהען, אים געוועלבע דעז דוק אונד אים צוגע דער וואָלקען, ק׳ אונד דיינע פֿורכט דורכדרינגט זיא.

ח׳ דאָך הייסעסט דוא לאָב פֿאָן געטאַדעלקלאָגען, יאַמערניגען, אונד רעזעליכען אונד געברעכליכען; ק׳ דיעזע איזט דיר רוהם.

פ׳ אֲשֶׁר אֵימָתְךָ· בְּפוֹתְחֵי קָדוֹשׁ· בְּפוֹצְחֵי בָרוּךְ· בִּצְדוּדֵי אַרְבַּע· בִּכְנְפֵי שֵׁשׁ שֵׁשׁ· ק׳ וּמוֹרָאֲךָ עֲלֵיהֶם:

פ׳ וְאָבִיתָה תְּהִלָּה· מִקְּרוּאֵי אַיִן· מִקּוֹרָאֵי בְחָנָךְ· מְרְחוּקֵי אֱמֶת· מְרֵיקֵי צֶדֶק· וְהִיא תְהִלָּתֶךָ:

פ׳ אֲשֶׁר אֵימָתְךָ· בִּשְׁבִיבֵי אֵשׁ· בִּשְׁבִילֵי מַיִם· בִּתְלוּלֵי רוּם· בְּתַלְתַּלֵּי גֹּבַהּ· ק׳ וּמוֹרָאֲךָ עֲלֵיהֶם:

פ׳ וְאָבִיתָה תְּהִלָּה· מִבָּשָׂר וָדָם· מֵהֶבֶל וָתֹהוּ· מֵחָצִיר יָבֵשׁ· מִצֵּל עוֹבֵר· וּמִצִּיץ נוֹבֵל· מִמַּשְׁלִימֵי נֶפֶשׁ· מִמַּפְרִיחֵי רוּחַ· וּמִמְעוֹפְפֵי חַיָּה· וּמֵחֲנִיטֵי נְשָׁמָה· וּמוֹצִיאֵי יְחִידָה· וְנִשְׁמָעִים בַּדִּין· וּמֵתִים בַּמִּשְׁפָּט· וְחַיִּים בְּרַחֲמִים· וְנוֹתְנִים לְךָ פְּאֵר חַי (הָ) עוֹלָמִים· קו״ח וְתִפְאַרְתְּךָ עֲלֵיהֶם:

מעש, כ״כ בכל כ״י, וי״ג מצותתי מען והראשון מסתבר. בצדודי ארבע, כמלאכים שיש להם פנים על ארבעת הצדדים. בכנפי שש, במעופפים בשש כנפים. מקוראי בחנך, כ״כ בכ״י וכן מסתבר כי חנך שם תאר הוא. ממפריחי רוח, מבני אדם שהרוח פורח מהם ומתים. מעופפי חי׳, כ״כ בכל כ״י וטעמו עייפי נפש, ולספרים הגורסים מעופפי יהי׳ טעמו כמו מפריחי רוח שהחי׳ עופפת מהם. ומחניטי נשמה, טעמו כמו ומוציאי יחידה שהנשמה יוצאת מהם וכופל ל׳ חניטה על יציאת הפירות והושאל בזה על יציאת הנשמה. והזכיר כאן הנפש בחמשה שמותיו שהם נפש־רוח נשמה יחידה חיה.

א׳ דוא ביסט פורכטבאר דען קדושבעזינגערן, דען ברוךבענעדייערן, דען געפיערטען געפליגעלטערן אונד זעקסבעפליגעלטען, ק׳ אונד דיינע פורכט דורכדרינגט זיא.
א׳ דאך הייליגט דוא לאב פאן אונווערטהען, פאן פערנופענען הייזלערן, פאן אונטרייען אונד טוגענדלאזען; א׳ דיעס איסט דיר רוהם.
א׳ דוא ביסט פורכטבאר אין פייערקרייזען, אין וואסערוואגען, אין הימעלס־פענסטען אונד אונערמעסליכען האהען, ק׳ אונד דיינע פורכט דורכדרינגט זיא.
א׳ דאך הייליגט דוא לאב פאן פלייש אונד בלוט, פאן אייטעלן אונד לעערען וועזען, פאן דירנען געמעכע, פאן גלייטענדען שאטטען, פאן פערוועלקטען שטויבפערן, דיא איהר וועזען בעשליעסען, איהרען גייסט פערבלאזען, איהר לעבען פערשאטטען, איהרע זעעלע פערקייכען אונד איהר געמיטה פער־אוימען — זיא ווערדען פאר געריכט געצאגען, אונד דעס טאדעס שטראפליך; דאך דיינע בארמהערציגקייט פריסטעט איהר לעבען. פאן אללען געשאפען ווירד דיר געהולדיגט, אונענדליכער וועזען!
קו״ח אונד דיינע מאיעסטעט וואלטעט איבער איהנען.

חו״ק

לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת׃ לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת׃ קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ׃

עַ״ס א״ב כפול. חזן. קהל.

אַמִּיצֵי שְׁחָקִים מִמַּעַל׃ וְכָל צְבָא מַעַל׃ אוֹמְרִים קָדוֹשׁ׃

אֱמוּנֵי אַהֲבָה׃ וְצִמְחֵי רְבָבָה׃ אוֹמְרִים בָּרוּךְ׃

בְּכִתֵּי מַלְאָכִים׃ שְׁמוֹ מַמְלִיכִים׃ אוֹמְרִים קָדוֹשׁ׃

בְּנֵי בְחוּנֵי בְרִית׃ לְזוֹכֵר הַבְּרִית׃ קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ׃

לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת׃ לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת׃ קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ׃

גִּבּוֹרֵי כֹחַ׃ לְאַמִּיץ וְשַׂגִּיא כֹחַ׃ אוֹמְרִים קָדוֹשׁ׃

גְּדוֹלֵי צְדָקָה׃ לְנִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה׃ אוֹמְרִים בָּרוּךְ׃

דְּמוּת אַרְבָּעָה פָנִים׃ לְכָל צַד פּוֹנִים׃ אוֹמְרִים קָדוֹשׁ׃

דְּגָלֵי נְצוּרָה׃ לְעִמָּם בְּצָרָה׃ קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ׃

לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת׃ לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת׃ קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ׃

המון

אמיצי שחקים וכו׳, גם הפיוט הזה הולך על סדר הפיוט הקודם והתרוזה הראשונה עונה על המלאכים והשני׳ על ישראל וכל הלשונות הבאים בתוכם הם תארים כנויים להם. דגלי נצורה, ישראל. לעמם בצרה, להקב״ה אשר עמם בצרה כדכתיב

ליושב. דעם טהראָנער אונטער לאָבגעזאַנגען,

דעם ערבות ־רעגענטען, קדוש אונד ברוך.

ח׳אמיצי. מאַכטיגע הימעלבעוואָהנער אונד אַללע שאַרען מעערע

ק׳רופען קדוש.

ח׳דיא איהם אויפריכטיג ליעבען (ישראל), אונד דער געשאָפּפע מענגע,

ק׳רופען ברוך.

ח׳ענגעלקאָרע, דיא זיינעם נאַמען הולדיגען, ק׳רופען קדוש.

ק׳דיא ערפראָבטען בונדעסגאָתנע (ישראל) נעננען דען

גערענקער דעז בונדעס, קדוש וברוך. ליושב אונ״ו.

ח׳מאַכטיג קראַפטיגע — לום אַללמאַכטיגען אונד אַללקראַפטיגען, ק׳רופען קדוש.

ח׳בעריהמטע דורך גערעכטיגקייט — לום געהייליגטען דורך גערעכטיגקייט —

ק׳רופען ברוך.

ח׳געפיערטע געזיכטער (ענגעל), דיא מיט איינעם בליקק נאַך אַללען זייטען זעהען,

ק׳רופען קדוש.

ק׳דיא שוטצגעגנאָססען זיינער פאַהנע נעננען איהן, דען טהייל־

נעהמער אַן איהרען ליידען, קדוש וברוך. ליושב אונ״ו.

הֲמוֹן צְבָא מַעְלָה· לְשׁוֹכֵן מַעְלָה· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
הוֹלְכֵי דֶרֶךְ תָּמִים· לְהַצּוּר תָּמִים· אוֹמְרִים בָּרוּךְ:
וְרָצִים וְשָׁבִים· טַעַם צוּר מַקְשִׁיבִים· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
וְקוֹוֵי יְשׁוּעוֹת· וְחוֹכֵי סְלִיחוֹת· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת· לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
זְמִירוֹת רַבּוֹת· זַכֵּי שְׁמֵי עֲרָבוֹת· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
זֶרַע מַטַּע אֱמֶת· לֵאלֹהִים אֱמֶת· אוֹמְרִים בָּרוּךְ:
חַשְׁמַלִּים עַזִּים· לְעוֹשֵׂה חֲזִיזִים· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
חוֹנִים וְנוֹסְעִים· לְמַעְלֶה נִשָּׂאִים· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת· לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
טַפְסְרֵי מְרוֹמִים· לְרָם עַל רָמִים· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
טוּבוֹ אָהֳלָיו· יוֹנְקָיו וְעוֹלָלָיו· אוֹמְרִים בָּרוּךְ:

ידודון

בכל צרתם לו צר וכתיב עמו אנכי בצרה, אומרים קדוש וברוך. לעושה חזיזים, תאר

ה' שטאַרען דער אָבערן הערע — לוט בעוואָהנער יענער האָהען — ק' רופען קדוש.
ה' דיא וואַנדלער דעז רעכטען וועגעז (ישראל) לוט שטאָפפער אללער פאָללקאָממענהייטען ק' רופען ברוך.
ה' שנעללע לייפער, הין אונד הער, דעז שטאָפפערז אָרדער צו פערנעהמען, ק' רופען קדוש.
ק' דיא אויף היילה אַררענדען נענגען איהן, אין צופערזיכט אויף פערלייהונג, קדוש וברוך. ליושב הג"ו.
ה' זאַנגערקאָרע, ריין אין דען היממעלן ערבות, ק' רופען קדוש.
ה' דיא שפראָססען איינעז טרייען שטאַממעז — לוט גאָטט דער טרייע — ק' רופען ברוך.
ה' מאַכטיגע חשמלים (פייערגעשטאַפפע) לוט טאָנדערער דער בליטצע — ק' רופען קדוש.
ק' דיא איינזט אונטער וואָלקען לאַגערטען אונד לאָגען, נענענען דען שטאָפפער דער וואָלקען קדוש וברוך. ליושב הג"ו.
ה' פירזטען דעז היממעלז — לוט אללערהאַבענען — ק' רופען קדוש.
ה' דיא פראָממען לעלטענבעוואָהנער, איהרע קינדער אונד זייגלינגע, ק' רופען ברוך.

יְדוּדוּן הוֹלְכִים· כּוֹרְעִים וּבוֹרְכִים· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
יוֹשְׁבֵי אֹהֶל וּמִשְׁכָּן· לְבְתוֹכָם שָׁכָן· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת· לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
כִּתֵּי הֲמוֹנִים· עִם חַיּוֹת וְאוֹפַנִּים· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
כֶּתֶר נוֹתְנִים· בְּנֵי אֵיתָנִים· אוֹמְרִים בָּרוּךְ:
לַהֲקַת שְׁבִיבִים· וְאֵשׁ לֶהָבִים· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
לְמַעֲנוֹ גּוֹי אֶחָד· לְשֵׁם אֵל הַמְיֻחָד· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת· לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
מְסוֹבָבִים מְרוֹפָפִים· בְּכַנְפֵיהֶם מְעוֹפְפִים· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
מְנַצְּחִים לְהַתְמִיד· בְּכָל יוֹם תָּמִיד· אוֹמְרִים בָּרוּךְ:
נוֹרָאִים בְּנִפְלָאוֹת· לְצֶדֶק נוֹרָאוֹת· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
נְדִיבֵי עַמָּךְ· מְסַלְסְלִים לִשְׁמָךְ· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת· לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:

אל ית' וכן למעלה כציאים. ידודון, אחר למלאכים, ע"ש מלאכי צבאות ידודון (תהלים ס"ח י"ג). ואמרו בבמדבר רב' פ' י"א דף רע"ג ד', מלכיהון דמלאכים, אפילו מיכאל אפילו גבריאל וכו'.

א' וואנדערבארע וואנדלער (ענגעל), ביקקען זיך אונד קניען אין אונד
ז' רופען קדוש.
ז' דיא אין אהל אונד משכן וואהנען, נעננען דען הייליגען,
דער אונטער איהנען רעגירט, קדוש וברוך. ליושב אז"וו.
א' אונאויסע קארע, חיות אונד אופנים, ז' רופען קדוש.
א' דיא הולדיגער דער גאטטהייט, זאהנע דער טאפפערן (אבות), ז' רופען ברוך.
א' וועגען פאן שטראהלען אונד פייערפלאממען ז' רופען קדוש.
ז' דיא אייניגען אויף ערדען נעננען דען אייניג אללמעכטיגען
קדוש וברוך. ליושב אז"וו.
א' מיט פליגעלן בעדעקקטע אונד מיט שווינגען בעפליגעלטע ז' רופען קדוש.
א' דיא אונאונטערבראכען אונד טאגליך זיינער איינהייט הולדיגען, ז' רופען ברוך.
א' פורכטבארע וואנדערטהאטער נאך גערעכטען אללפורכטבארען ז' רופען קדוש
ז' דיא עדלען דיינעס פאלקעס פרייזען דיינען נאמען:
קדוש וברוך. ליושב אז"וו.

שְׂרָפִים עוֹמְדִים · מִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים · אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
סוֹלְדֵי בְחִילָה · לְנוֹרָא עֲלִילָה · אוֹמְרִים בָּרוּךְ:
עֵינַיִם מְלֵאִים · כְּתַרְשִׁישׁ מְמֻלָּאִים · אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
עוֹנִים בְּמַקְהֵלוֹת · בְּלַחַשׁ וְקוֹלוֹת · קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת · לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת · קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
פְּנֵיהֶם כִּבְרָקִים מְאִירִים · וּפִזְבֶּגֶד פְּאוּרִים · אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
פְּדוּיֵי בִּזְרוֹעַ חָזָק · לְגוֹאֲלָם חָזָק · אוֹמְרִים בָּרוּךְ:
צִבְאוֹת שָׁמַיִם · לְרוֹכֵב שָׁמַיִם · אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
צֹאן קָדָשִׁים · מַטַּע קְדוֹשִׁים · קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת · לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת · קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:
קַלִּים לְצוּרָם · קוֹרְאִים לְיוֹצְרָם · אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:
קְהִלּוֹת יַעֲקֹב · בְּלִי לֵב עָקוֹב · אוֹמְרִים בָּרוּךְ:
רַגְלֵיהֶם כְּעֵגֶל · וְאוֹפַן מִתְגַּלְגֵּל · אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:

ח'חיואער טטעהענדע שרפים, געביקט חונד געבייגט, ק'רופען קדוש.
ח'דיח חיחן חֲנגעטליך חַנפלעהן, דען חין זייכען טהַחטען פורכטבחַרען,
ק'רופען ברוך.
ה'חויגענפחַללע, וויח תרשיש'ז פחַללע זעע, ק'רופען קדוש.
דיח קחָרע דער וועטטגעזחַנגע רופען לייזע חונד לויט:
קדוש וברוך. ליושב חג"וו.
ח'מיט בליטצסטרחַהלענדען חַנטליטצע חונד טימערנדען גחָלדגעווחַנדע
בעגחַבטע ק'רופען קדוש.
ח'דיח דורך דער חַללמחַכט חונד בעפרייטען — זו מיהרען מחַכטיגען ערלחֶזער —
ק'רופען ברוך.
ח'טחַרען דער היממעל — זחָן הערשער דער הימעל — ק'רופען קדוש.
ק'דיח חייליגע הערדע (ישראל) נעננט דען שטיפטער
דער חייליגען: קדוש וברוך. ליושב חג"וו.
ה'בעהענדע פערריכטער דער חויפטרחָגע. חיהרעז טחַפפער: ק'רופען קדוש.
ח'דיח געמיינדע יעקב'ז, מיט מייכען הערצען חַחנע פחַלש, ק' רופעט ברוך.
ה'קחָלבערפיסיגע (ענגעל) חונד דער זיך מימער חומדרעהענדע חופן
ק'רופען קדוש.

רְצוּיִם לְבוֹרְאָם· לְרָם אֲשֶׁר בְּרָאָם· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:

לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת· לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:

שׁוֹכְנֵי בְּצֵל שַׁדַּי· שְׁנוֹתָם אֵין דַּי· אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:

שׁוֹמְרֵי חֲקוּקִים· מִצְוֹת וְחֻקִּים· אוֹמְרִים בָּרוּךְ:

תֹּקֶף תַּרְשִׁישִׁים· בַּמָּרוֹם חָשִׁים· קו"ח אוֹמְרִים קָדוֹשׁ:

תְּמִימִים בְּדַרְכֵיהֶם· וּבְמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:

לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת· לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת· קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ:

זה אל זה שואלים, במוסף אין אומרים אנה שוכן מעלים לפי שאין בו אלא י"א תיבות כנגד כבודו מלא על מקום כבודו, וצריך לפי זה החזן לומר שואלים זה אל זה. וביוצר אומרים אנה שוכן מעולים לפי שיש בו י"ד תיבות כנגד י"ד תיבות שיש מן נקדש עד וקרא.

וּבְכֵן שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ:

קו"ח זֶה אֶל זֶה שׁוֹאֲלִים· אַיֵּה אֵל אֵלִים·

וְכֻלָּם מַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמְהַלְּלִים:

ע"ס א"ב.

ח׳ אֵלֵי מָרוֹם אוֹמְרִים הִלּוּלוֹ· אוֹפַן וְגַלְגַּל מַבִּיעִים סִלְסוּלוֹ· בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה מַכְתִּירִים שֵׁם גָּדְלוֹ:

ק׳ שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ: זה·

[illegible] · גבורי:

אילי מרום וכו׳, בפיוט הזה הזכיר המלאכים בכמה תארים לפי הכחות הנכללות אשר להם וכולו הוסד על המרכבה שבחזון ישעי׳ סי׳ ו׳. מביעים, מגידים.

ק׳ דיא גינשטיגע דעז טמפפערז (ישראל) נעננען דען אויסערוויהלטען, איהרען שעפפער, קדוש וברוך. ליושב א׳‍ז״וו.

ח׳ בעוואהנער דער אוסגעבטהנטען, פאן לאטויכען יאהרען, ק׳ רופען קדוש.

ח׳ דיא דורך גאטטליכע אנאָרדנונגען, דורך געבאטע אונד געזעטלע בעוואהרטען! ק׳ רופען ברוך.

ח׳ אלגעוואלטיגע תרשישים, דיא איינפערטיגטען אין היממעל, ק׳ רופען קדוש.

ק׳ דיא אין איהרעם האנדעל אונד ביעדערן רופען קדוש וברוך.

דעם טהראָנער אונטער לאבגעזאנגען, דעם לענקער דער ערבות, קדוש וברוך.

י׳ גִּבּוֹרֵי כֹחַ בְּרַעַד וּבְפַחַד· גֵּאֶה וְגָבֹהַּ לְיַחֵד לְאֶחָד· דְּמָמָה דַקָּה דָּאִים בְּלִי כַחַד:

ק׳ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד: זה·

י׳ הַיּוֹשֵׁב יְחִידִי עַל אוֹפַנָּיו· הַדּוֹבֵר דָּבָר דִּבּוּר עַל אָפְנָיו· וְרָצוֹא וָשׁוֹב כַּבָּזָק לְפָנָיו:

ק׳ בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה פָנָיו: זה·

י׳ וְזֹהַר הָרָקִיעַ כְּעֵין חַשְׁמַלָּיו· וְעָף בַּיָּם וַיֶּהֱמוּ גַלָּיו· חִיל שָׂרָף אֵימָה עָלָיו:

ק׳ וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו: זה·

י׳ טַפְסְרֵי קָלָל כְּעֵין נְחֹשֶׁת יְצַפְצֵף· טְהוֹר עֵינַיִם עֲלֵיהֶם יְחוֹפֵף· יָדוּד יְכַסֶּה פָנָיו בְּלִי מִתְרוֹפֵף:

ק׳ וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף: זה·

י׳ כַּבִּיר כֹּחַ הוּא אֵלִי זֶה· כִּי לֹא בָזָה עֱנוּת עַם עָנִי וְנִבְזֶה· לְהַקְדִּישׁוֹ וּלְהַעֲרִיצוֹ יַחַד נִרְשָׁמִים זֶה מִזֶּה·

ק׳ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה: זה·

י׳ מֶלֶךְ מְהֻלָּל בְּפִיהֶם גָּמַר· מוֹרָאוֹ עֲלֵיהֶם תָּמִיד לְהִשָּׁמֵר· נִשָּׂא וְנֶעְלָם הִלּוּלוֹ לוֹמַר·

ק׳ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר: זה·

י׳ שָׂרָף מְכֻנֶּה אֶחָד קָדוֹשׁ· סִלּוּד אוֹמֵר לְבָרוּךְ קָדוֹשׁ· עוֹנִים בִּקְדֻשָּׁה לְבָרוּךְ וְקָדוֹשׁ·

ק׳ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ: זה·

דאים, עופפים. טהור עינים, הקב"ה. יחופף, ל' חופף עליו כל היום (דברי' לג יב). ידוד, יזדעזע והוא כמו ידודון הולכי', שבפיוט הקודש, ואפשר שירמוז ביחוד על מיכאל או גבריאל, ומטעם המדרש שהעתקתי שם, שעליהם נופל לשון ידוד ביחוד.

ח׳ פְּאֵר וָשֶׁבַח לַאֲדוֹן הַצְּבָאוֹת· פּוֹצְחִים בְּרִנָּה מַלְאֲכֵי צְבָאוֹת· צְבָא (מָרוֹם) גְּדֻלָּתָם מַצְבִּיאוֹת·

ק׳ יְיָ צְבָאוֹת: זה·

ח׳ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שׁוֹכֵן עֲלֵיהֶם בָּאָרֶץ· קַלִּים לָרוּץ עַד קְצֵה הָאָרֶץ· רָם וְנִשָּׂא יוֹשֵׁב עַל חוּג הָאָרֶץ·

ק׳ מְלֹא כָל הָאָרֶץ: זה·

ח׳ שָׁמַיִם וּשְׁמֵי שָׁמַיִם כִּסָּה הוֹדוֹ· שְׁחָקִים מִמַּעַל פֹּעַל יָדוֹ· תּוֹלֶה תֵבֵל בִּזְרוֹעַ יָדוֹ:

חין חייניגען קהלו׳ ווירד דיעזעו געזאגט.
שִׁנְאַן רִבּוֹתַיִם אַלְפֵי וְעוֹדוֹ. שָׁבִים כַּבָּזָק לְפָאֵר הוֹדוֹ. תַּקִּיף וְאֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ:

קו״ח מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: זה·

וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ:

ק׳ מִי יַעֲרוֹךְ אֵלֶיךָ מַעֲנֶה לְסַפֵּר· גְּבוּרוֹת רַחֲמֶיךָ לְהַגִּיד וּלְסַפֵּר· אַגִּידָה וַאֲדַבֵּרָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר· וְעַד כַּמָּה וְכַמָּה אֵיךְ אֲסַפֵּר· כִּי אַתָּה צְעָדִים סוֹפֵר· פֶּשַׁע וְעָוֹן מְכַפֵּר· וּבְסוּר מִמְּךָ כָּל כֹּפֶר· תְּחַכֶּה לוֹ לָשׁוּב וּלְהִתְכַּפֵּר· לְבִלְתִּי לֵבוֹשׁ וּלְהֵחָפֵר· כִּי לֹא תַחְפּוֹץ בְּמוֹת אֲשֶׁר יָפֵר· לָכֵן שַׂמְתָּ עֲשֶׂרֶת יְמֵי שֶׁפֶר· לַעֲשׂוֹת בָּהֶם תְּשׁוּבָה מִהְיוֹת לְהֻפַּר· וְאִם שָׁב וְחִנֵּן בְּאִמְרֵי שֶׁפֶר· יַעֲמוֹד מֵלִיץ יָשְׁרוֹ לְסַפֵּר· וְתַקְשִׁיב וְתֹאמַר מָצָאתִי כֹפֶר· וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים

מתכפר

כנא. גדולתם מלביאות, כ״כ בכ״י וד״י והוא מחובר עם מלאכי לבאות.
מי. יערוך. אליך. וכו׳, עפ״ה כפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך. אליך. אגידה ואדברה. עלמו. מספר (תהלי׳ מ ו). כי אתה וכו׳. ל״ה איוב י״ד י״ו. במות. אשר יפר,

מִתְכַּפֵּר· כִּי כְּשְׁמוֹ כִּפּוּר מְכַפֵּר· וְכָל מַעֲשָׂיו לוֹ תְּכַפֵּר· וְכָל חֲטָאָיו תָּדִיחַ וְתָפֵר· וְיוּחַק לְחַיִּים בְּגִלָּיוֹן סֵפֶר· בְּכֵן גַּשְׁנוּ הַיּוֹם אֵלֶיךָ חֲטָאֵינוּ לְסַפֵּר· כִּמוֹדֶה וְעוֹזֵב לְהִתְכַּפֵּר· וְאִם כְּאָדָם עָבַרְנוּ בְּרִיתְךָ לְהָפֵר· אַתָּה יְיָ וְלֹא אִישׁ פָּנֵינוּ אַל תַּחְפֵּר· בִּזְכוּת גַּם אָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר· וּכְאָז בַּעֲרוּפָה לָנוּ כַּפֵּר: כַּפֵּר רַחוּם לְשׁוֹפְכֵי לְךָ שִׂיחָה· בְּטוֹב וְסַלָּח לְךָ הִיא הַסְּלִיחָה· וּלְדַלֵּי מַעַשׂ תִּתֵּן סְלִיחָה· וְאִם כְּפִי פָעֳלָם אֵין לְהִסָּלְחָה· וְאִם תִּשְׁמוֹר עָוֹן יִהְיוּ כְּסוּחָה· בְּכֵן גַּשְׁנוּ הַיּוֹם לְשׁוֹחֲחָה· כְּחִנּוּן הִגָּיוֹן שְׁמָעָה וּסְלָחָה· בְּטוּחִים כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה· מְקַוִּים לְרַחֲמֶיךָ עֲוּוּיִם לְסָלְחָה: לְסָלְחָה עֲוֹנָם גָּשִׁים לְחַלּוֹתֶךָ· לְהַרְבּוֹת לָמוֹ מְחִילָתֶךָ· כִּי הִיא שִׁבְחֲךָ וְהִיא תְהִלָּתֶךָ· כִּי הֵם עַמְּךָ וְנַחֲלָתֶךָ· רַעְיָתְךָ וּסְגֻלָּתֶךָ· מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וּפְעֻלָּתֶךָ· וְאֵין לָנוּ אֱלֹהַּ זוּלָתֶךָ· וּמוֹשִׁיעַ אַיִן בִּלְתֶּךָ· וּכְנִמְתָּ לְצִיר סָלַחְתִּי כְּמִלָּתֶךָ· כֵּן תְּבַשֵּׂר סָלַחְתִּי לְאוֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ· לְהוֹדִיעָם רַחֲמֵי גְדֻלָּתֶךָ· וַיַּנְעִימוּ זֶמֶר לְעַלּוֹתֶךָ: לְעַלּוֹתְךָ בְּגֵיא וּבִשְׁחָקִים· וְלִסְלוֹחַ עֲוֹנָם פֶּלֶל נוֹאֲקִים· כִּי הֵם מִמַּעֲשִׂים רֵקִים· לָכֵן כְּדַלִּים שְׁעָרֶיךָ דּוֹפְקִים· סְלַח נָא לַעֲוֹנֵינוּ לְפָנֶיךָ צוֹעֲקִים· וּזְכוֹר שְׁלֹשֶׁת אָבוֹת אֲשֶׁר לְךָ חֲשׁוּקִים· וְחֶבֶל נַחֲלָה לְשִׁמְךָ חֲקוּקִים· וּשְׁבוּעָה אֲשֶׁר לָמוֹ בְּטִית תָּקִים· לְקוֹרְאֶיךָ מִמַּעֲמַקִּים· לְהוֹשִׁיעָם מִהְיוֹת עוֹד דְּחוּקִים· אֲשֶׁר לְהַצְדִּיקָם תַּחַן מְפִיקִים· לְהָשִׁיב שְׁבִיתָם כַּאֲפִיקִים· כִּי הֵם

בעוון הרשע המפר ברית. לחפר, לכלמה. חשוקים, דבוקים. וחבל נחלה, ישראל חבל נחלתך, לשמך חקוקים. ל' על כפים חקותיך (ישעי' מט יו). מפיקים, מוציאים.

מתרפקים

הם עבדיך ועליך מתרפקים· ולחוננם בענוי עסוקים· להוציא דינם כעשוקים· לקרבם אליך מקרב רחוקים· היותם כאזור להלץ בך דבקים· לנצחך בשיר כבעל שושנת עמקים: עמקים בפלשך תחפש צדקה· כטוב וסלח ולך היא הצדקה· ורב להושיע מדבר בצדקה· מכון כסאך מתקן בצדקה· ולאין זכות ומעשים תעשה צדקה· כי לנו הבשת ולך הצדקה· לכן למרוממך תעלה צדקה· במדת טובך אותם לצדקה· כי קדוש אתה ונקדש בצדקה· בסלחך עון שביך בצדקה: בצדקה תשובב עם לך חתומים· כי רחום אתה ומלא רחמים· ולך הסליחות והרחמים· ובשבתך על כסא דין תבקש רחמים· ותהפוך מדת הדין למדת רחמים· להצדיק בנים לך רחומים· לנקותם מטנוף כתמים· ולהאזין שועתם ממרומים· אשר הם ממצותיך ערומים· ולשוב אליך מערימים· וחטאנו לך נואמים· זכור למו זכות אבותם תמימים· ותחנתם תשמע ממרומים· למצוא לפניך חסד ורחמים· ואם תפלש מעשימו יהיו נכלמים: ויפציח שיר כסא· פני עון נושא· ויתרעם הכסא· להוד מתנשא· ובספר המכסה· נכון מאז לכסא· ועל דמות הכסא· רם יושב על כסא· הנה מקום לכסא· מאחז פני כסא· לכל לראש מתנשא· נעלם ונראה ומתכסה· ותבנית הררי קדם בכסא· מחננים בעד עם זו מתחת לכסא:

מתרפקים, ל' מתרפקת על דודה (שיר ח ה), וטעמו מתחבקת עיין בערוך ערך מרפק. לחלץ, לחללים ומתני חיים. עמקים, שושנת עמקים והיינו ישראל. בפלשך, בחפשך:

לַכִּסֵּא · וְזֵר נוֹתְנִים בְּהִתְנַשֵּׂא · בְּרֹאשׁ עָוֹן נוֹשֵׂא : וּשְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים יוֹפִיעוּ בְּצִדְקָתָם · וְיַלִּיצוּ בְּעַד תּוֹלְדוֹתָם · לִמְחוֹת שְׁגָגוֹת וּזְדוֹנוֹתָם · לְנַקּוֹת פִּשְׁעֵי גְוִיָּתָם · וְאֶלֶף וּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת מִמְּחִיצָתָם · יִרְשׁוּ לָצֵאת בְּחַלּוֹנוֹתָם · וְיַגִּידוּ צֶדֶק בִּמְרוּצָתָם · וְכָכָה יַעֲנוּ בְמוֹצָאוֹתָם : סְלַח נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חַסְדֶּךָ · מוֹשִׁיעַ חוֹסִים הַפְלֵא חֲסָדֶיךָ · זְכוֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ · אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְחָזוֹן לַחֲסִידֶיךָ · וּכְמוֹ נוֹדַעְתָּ וְשַׁתָּה סוֹדֶיךָ · וּמוֹסְדוֹתֶיךָ עָלֵימוֹ בְּיִסַּדְךָ · וְלָמוֹ מֵאָז גִּלִּיתָ סוֹדֶיךָ · וְהֵם מֵרֹאשׁ נוֹצָרוּ לְסַעֲדֶךָ · וְיִחֲדוּ הֱיוֹת עֵדֶיךָ וְסַהֲדֶיךָ : וְאֶרְאֶלִּים בָּם נוֹעָצִים · מֵהֶם נִרְשִׁים וּבְכֵן מַעֲרִיצִים · וְרָצוֹא וָשׁוֹב אֲשֶׁר כֵּם מְרִיצִים · בָּם נִמְלָכִים וַעֲרִיצָתְךָ פּוֹצִים · רוֹעֲשִׁים רוֹגְשִׁים מִקּוֹל מְחַצְצִים · קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ בְּפִימוֹ מְרַצִּים · וְעוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ זוּ מְצַחְצְחִים · וְצֵאָם מְדִיחִים וּמַרְחִיצִים · וּבִשְׁבִיב נְהַר דִּינוּר גָּאוֹר מְנַצְּחִים · וְכִנּוּר דָּלֵק עוֹרְכִים נִצּוּחִים · שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לָנֶצַח נְצָחִים · בְּקְרִיאָתָם זֶה לָזֶה שׁוֹחֲחִים · בַּעֲנִיָּתָם זֶה לָזֶה פּוֹצְחִים · וְשִׁלּוּשׁ קְדֻשּׁוֹת בַּקֹּדֶשׁ מְפַצְּחִים :

ח׳ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ · וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר ·

קו׳ יח׳ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ח׳ כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ : קו׳ יח׳ בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים :

קו״ח שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד: ח׳ אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ. וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל חַי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים: קו״ח אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: ח׳ אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

מיוסד ע״פ א״ב.

ק׳ אֵלֶיךָ תְּלוּיוֹת עֵינֵינוּ. יְיָ אֲדוֹנֵנוּ. בָּרוּךְ בְּמַקְהֵלוֹת עַמֶּךָ. מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: גְּאָלֵנוּ שֵׁנִית מִמְּעֻנֵּינוּ. יְיָ אֲדוֹנֵנוּ. דָּר בִּשְׁמֵי מְרוֹמֶךָ. מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: הֵן לְךָ הֶאֱמַרְנוּ. יְיָ אֲדוֹנֵנוּ. וּמִי כְּעַם מְרוֹמְמֵי שִׁמְךָ. מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: זְכוֹר בְּרִית אֵיתָנֵינוּ. יְיָ אֲדוֹנֵנוּ. חַי כִּי אֵין זָר עִמְּךָ. מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: טָהוֹר לְשִׁמְךָ קִנֵּנוּ. יְיָ אֲדוֹנֵנוּ. יְחִידִי הַדָּן בְּעוֹלָמֶךָ. מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: כֹּחֲךָ יִגְדַּל מַלְכֵּנוּ. יְיָ אֲדוֹנֵנוּ. לִבֵּנוּ רָחַשׁ לְרוֹמְמֶךָ. מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: מְנוּף בִּזְרוֹעַ גְּאַלְתָּנוּ. יְיָ אֲדוֹנֵנוּ. נְהַלֶּלְךָ כְּאֵילֵי מְרוֹמֶךָ. מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: סְעָדֵנוּ וְסָמְכֵנוּ. יְיָ אֲדוֹנֵנוּ. עֲנֵנוּ וְנוֹדֶה לְשִׁמְךָ. מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: פְּדֵנוּ וְחָנֵּנוּ. יְיָ אֲדוֹנֵנוּ. צוּר עוֹלָמִים שִׁמְךָ. מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: קוֹמְמֵנוּ וַהֲקִימֵנוּ. יְיָ אֲדוֹנֵנוּ: ח׳ רַחֲמֶיךָ יְקַדְּמוּ לְעַמֶּךָ. מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנֵנוּ. יְיָ אֲדוֹנֵנוּ. תִּתְרוֹמָם מִנְּשׂוּאֵי רַחֲמֶךָ. מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ:

קו״ח **שִׁמְךָ אֵל לְבַבְנוּ. יְחוּדְךָ יַחַד הֶנֶעֱמַנוּ:**

ח׳ אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: ח׳ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר: קו״ח יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ח׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה:

אליך תלויות וכו׳, מבואר בסדר מנחה.

כִּי מַקְדִּישֶׁיךָ בִּקְדֻשָּׁתְךָ (נ"א כערכך) קִדַּשְׁתָּ · נָאֶה לְקָדוֹשׁ פְּאֵר מִקְּדוֹשִׁים · וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ · עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ · וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ · וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ · וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ · וְעַל מְכוֹנְךָ וְהֵיכָלֶךָ: עוֹד יִזְכָּר לָנוּ אַהֲבַת אֵיתָן אֲדוֹנֵנוּ · וּבַבֵּן הַנֶּעֱקַד יַשְׁבִּית מְדַיְּנֵנוּ · וּבִזְכוּת הַתָּם יוֹצִיא אָיוֹם (נ"א היום) לְצֶדֶק דִּינֵנוּ · כִּי קָדוֹשׁ הַיּוֹם לַאֲדוֹנֵנוּ: בְּאֵין מֵלִיץ יֹשֶׁר מוּל מַגִּיד פֶּשַׁע · תַּגִּיד לְיַעֲקֹב דְּבַר חֹק וּמִשְׁפָּט · וְצַדְּקֵנוּ בַּמִּשְׁפָּט הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט ·

פותחים הארון. חזן. ש"ץ א"ב כפול. קהל.

הָאוֹחֵז בְּיָד מִדַּת מִשְׁפָּט:	וְכֹל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא אֵל אֱמוּנָה:
הַבּוֹחֵן וּבוֹדֵק גִּנְזֵי נִסְתָּרוֹת:	וּמ"ש בּוֹחֵן כְּלָיוֹת:
הַגּוֹאֵל מִמָּוֶת וּפוֹדֶה מִשַּׁחַת:	וּמ"ש גּוֹאֵל חָזָק:
הַדָּן יְחִידִי לְבָאֵי עוֹלָם:	וּמ"ש דַּיַּן אֱמֶת:
הֶהָגוּי בְּאֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה:	וּמ"ש הָיָה (וְהוֶֹה) וְיִהְיֶה:
הַוַּדַּאי שְׁמוֹ כֵּן תְּהִלָּתוֹ:	וּמ"ש וְאֵין בִּלְתּוֹ:
הַזּוֹכֵר לְמַזְכִּירָיו טוֹבוֹת זִכְרוֹנוֹת:	וּמ"ש זוֹכֵר הַבְּרִית:

כי מקדישך וכו', האוחז וכו', מבואר במוסף יום א' של ר"ה.

חזן האוחז ביד. ער איזט דער האַנדהאַבער דעז רעכטז,
קהל אונד יעדער גלויבט, דאַס ער איין גאָטט דער טרייע איזט.
חזן ער פריפֿט אונד דורכפֿאָרשט דיא פֿערבאָרגענסטען געהיימניססע,
קהל אונד יעדער גלויבט, דאַס ער דעז מענשען אינגערסטעז פריפֿט.
חזן ער לעזט פֿאָן טאָדע אונד בעפֿרייעט אויז דער גרופֿט,
קהל אונד יעדער גלויבט, דאַס ער איין מאַכטיגער ערלאָזער איזט.
חזן ער איזט אַללײן ריכֿטער אַללער וועלטגעשאָפפֿע,
קהל אונד יעדער גלויבט, דאַס ער אַללײן איין טרייער ריכֿטער איזט.
חזן ער וויררד דאַז אונפֿעראַנדערליכֿע עוויגע וועזען גענאַננט,
קהל אונד יעדער גלויבט, דאַס ער וואַר, איזט אונד זיין וויררד.
חזן ער איזט'ז, דעססען רוהם זיינעם נאַמען גלייכֿט,
קהל אונד יעדער גלויבט, דאַס אויססער איהם קיינער איזט.
חזן ער דענקט איהן בעזטען אַנדענקען, דיא זיינער געדענקען,
קהל אונד יעדער גלויבט, דאַס ער דעז בונדעז געדענקט.

ער

חזן. קהל.

הַחוֹתֵךְ חַיִּים לְכָל חַי: וְכֻלָּם מַאֲמִינִים שֶׁהוּא חַי וְקַיָּם:
הַטּוֹב וּמֵטִיב לָרָעִים וְלַטּוֹבִים: וְכֻלָּם מַאֲמִינִים שֶׁהוּא טוֹב לַכֹּל:
הַיּוֹדֵעַ יֵצֶר כָּל יְצוּרִים: וְכֻלָּם מַאֲמִינִים שֶׁהוּא יוֹצְרָם בַּבָּטֶן:
הַכֹּל יוּכַל וְכוֹלְלָם יַחַד: וְכֻלָּם מַאֲמִינִים שֶׁהוּא כֹּל יָכוֹל:
הַלָּן בְּסֵתֶר בְּצֵל שַׁדַּי: וְכֻלָּם מַאֲמִינִים שֶׁהוּא לְבַדּוֹ הוּא:
הַמַּמְלִיךְ מְלָכִים וְלוֹ הַמְּלוּכָה: וְכֻלָּם מַאֲמִינִים שֶׁהוּא מֶלֶךְ עוֹלָם:
הַנּוֹהֵג בְּחַסְדּוֹ כָּל דּוֹר: וְכֻלָּם מַאֲמִינִים שֶׁהוּא נוֹצֵר חָסֶד:
הַסּוֹבֵל וּמַעֲלִים עַיִן מִסּוֹרְרִים: וְכֻלָּם מַאֲמִינִים שֶׁהוּא סוֹלֵחַ סֶלָה:
הָעֶלְיוֹן וְעֵינוֹ אֶל יְרֵאָיו: וְכֻלָּם מַאֲמִינִים שֶׁהוּא עוֹנֶה לָחַשׁ:
הַפּוֹתֵחַ פְּתַחוֹ לְדוֹפְקֵי בִתְשׁוּבָה: וְכֻלָּם מַאֲמִינִים שֶׁהוּא פְּתוּחָה יָדוֹ:
הַצּוֹפֶה לָרָשָׁע וְחָפֵץ בְּהִצָּדְקוֹ: וְכֻלָּם מַאֲמִינִים שֶׁהוּא צַדִּיק וְיָשָׁר:

חזן ער איזט'ס, דער אללען לעבענדען דאז לעבען לייהט.
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער דאז לעבענדע אונד זעלבסטשטענדיגע וועזען איזט.
ח' ער איזט אללגיטיג, איין וואהלטהעטער דער ניכטסווירדיגען זאוויא דער פֿראָממען,
קהל אונד יעדער גלויבט, דאס ער אללוואהלטהעטיג איזט.
ח' ער קעננט דיא נייגונג אללער געשעפֿפֿע,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער זיא אים מוטטערלייבע שאן געבילדעט האט.
ח' ער איזט אללפֿערמעגענד אונד אללאומפֿאססענד,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער אללמעכטיג איזט.
ח' ער וואהנט פֿערבאָרגען אין יענעם אונדורכדרינגליכען שאטטען,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער דער אלליינציגע איזט.
ח' ער זעצט קעניגע איין; איהם אללעין געהערט דיא הערשאַפֿט,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער איין עוויגער קעניג איזט.
ח' ער לאַסט זיינע הולד וואלטען איבער אללע געשלעכטער,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער זיינע הולד אויפֿבעהאלט.
ח' ער איזט דען ווידערשפּענסטיגען געלאססען אונד נאכזיכטסוואלל,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער אויף עוויג פֿערצייהעט.
ח' ער איזט דער אללערהאָכסטע, אונד זיינע אויגען מערקען אויף זיינע פֿראָממען,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער געבעטע ערהאָרט.
ח' ער אָפֿפֿנעט דען בוספֿערטיגען זיינע פּפֿאָרטע, ווען זיא דאראַן פּאָכען,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער זיא מיט אָפֿפֿענען ארמען עמפֿאַנגט.
ח' ער האט מיט דעם פֿרעפֿלער נאכזיכט, וויננשט, דאס דיעזער זיך בעקעהרט,
ק' אונד יעדער גלויבט, דאס ער גערעכט אונד רעדליך איזט.

חזן. קהל.

הַקָּצַר בְּזַעַם וּמַאֲרִיךְ אַף: וּמ"שׁ קָשֶׁה לִכְעוֹס:

הָרַחוּם וּמַקְדִּים רַחֲמִים לְרֹגֶז: וּמ"שׁ רַךְ לִרְצוֹת:

הַשָּׁוֶה וּמַשְׁוֶה קָטוֹן וְגָדוֹל: וּמ"שׁ שׁוֹפֵט צֶדֶק:

קו"ח הַתָּם וּמִתַּמֵּם עִם תְּמִימִים: וּ"מ שֶׁהוּא תָּמִים פָּעֳלוֹ:

כוגרים הארון.

וּבְכֵן כָּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ:

ע"פ תשר"ק.

ח׳ וְאֵיזוֹ תְהִלָּה כְּפִי גָדְלָךְ· ק׳ שָׁאַתָּה אָדוֹן וְהַכֹּל שֶׁלָּךְ: ח׳ וְאֵיזוֹ רִנָּה כְּמִדַּת פָּעֳלָךְ· ק׳ קֶדֶם מְעוֹנָה אַתָּה וּמָעוֹן אָהֳלָךְ: ח׳ וְאֵיזוֹ צְפִירַת תִּפְאֶרֶת תְּבַלְכְּלָךְ· ק׳ פָּרוּשׁ וְעָמוֹק אֵיךְ יְכַלְכְּלָךְ: ח׳ וְאֵיזוֹ עֹצֶם תְּחֶשֶׁה מִלְּמַלְּלָךְ· ק׳ סוֹבֵל זְרוֹעוֹת עוֹלָם בְּמִלּוּלָךְ: ח׳ וְאֵיזוֹ נְשָׁמָה לֹא תְהַלְלָךְ· ק׳ מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים וְהַמַּלְכוּת יָאֲתָה לָךְ: ח׳ וְאֵיזוֹ לֵב לֹא יְצַפֶּה לְמוֹלְכָךְ· ק׳ כֹּחַ וּגְבוּרָה תְּסַלְסְלָךְ: ח׳ וְאֵיזוֹ יָד

· ואיזו תהלה וכו׳, מבואר בעלמו. פרוש ועמוק, השמים הפרושים והארץ העמוקה לא יכלכלוך כדכתי׳ הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך וגו׳ (מ"א ח כז). ואיזו עֹצֶם כ"כ בכ"י בשש נקודות והיא תבה כוללת כל הילורים יחד. ממאה, תעשה

ח׳ ער איזט קורן אין לארנע אונד לאנגמיטהיג,

ק׳ אונד יעדער גלויבט, דאס ער שווער לו ערלירנען איזט.

ח׳ ער איזט ערבארמונגספאלל; דיא ערבארמונג וויר דעם לארן פארגעלאגען,

ק׳ אונד יעדער גלויבט, דאס ער לייכט לו בעזאנפטיגען איזט.

ח׳ ער איזט גערעכט; קליין אונד גראס זינד איהם פאללקאממען גלייך,

ק׳ אונד יעדער גלויבט, דאס ער איין גערעכטער ריכטער איזט.

ח׳ ער איזט אויפריכטיג, אונד טרייהגעזיננט דען טרייהגעזיננטען,

ק׳ אונד יעדער גלויבט, דאס זיין טהון אהנע פעהל איזט.

ח׳ ואיזו. וועלכער רוהם וויזט דיינער גראסע-געמאס? ק׳ דוא ביזט הערר, דיין איזט דאז וועלטאלל! ח׳ וועלכע: לאב איזט דיינען טהאטען אנגעמעססען? ק׳ דוא ביזט בעזיטלער דער אונענדליכקייט, דיא היממעל זינד דיין לעלט. ח׳ וועלכע פראכטקראנע איזט דיר פאססענד? ק׳ וויא קאננטען פאססען אדער טיעפען דיך אומפאססען? ח׳ וועלכע וועזען טוויגט, דיך אנלוז בעטען? ק׳ דיין שפרוך טראגט דעז וועלטאללז פעסטער! ח׳ וועסען זעעלע פרייזט דיך ניכט? ק׳ דיר, אללער קאניגע קאניג, ליעמט דאז רייך! ח׳ וועסען הערז האררעט ניכט לו דיר? ק׳ זעלבזט דיא אללגעוואלט אונד אללמאכט פראהנען דיינער האהייט! ח׳ וועלכע געוואלט פערמאג דער פערהאנגניסען דיינער רעגיערונג

ממחה בגזרת ממשלך· ק' טפוח הדום ושוכניו יצלצלך:
ס' ואיזו חכם לא יזכור מעללך· ק' וזחלים מגאותך אבירי
זבולך: ס' ואיזו והוא יודע חילך· ק' הנשא אדון כל בנוחלך:
ס' נקול ואיזו דע תבין לפללך· קו"ס גדול העצה מי יכילך:
ואיזו בינה תתקים למולך· יי אלהי מאוד אעלך:
ובכן ולך הכל יאדירו:

ע"פ א"ת ב"ש.

ס' לך יאדיר נשמת כל יציר· ק' כי תחת ידך נשמת כל
תאציר: ס' לך יברך כל בשר· ק' כי שלך הם ואחד מהם
לא יחסר: ס' לך יגדל כל גוף ורוח· ק' כי ראית עין אתה
מוריח: ס' לך ידרוש כל לב וקרב· ק' כי קדשתך היא
רחוקים לקרב: ס' לך יהלל כל אשר נשמה באפו· ק' כי
צרתו באמר לא תרפו· ס' לך יודו ותאמרנה כל העצמות·
כי:

ממחה בגזרת ממשלך, והלשון ידוע בדברי רז"ל ובדניאל ד' ל"ב ולא איתי די ימחא בידיה. טפוח, שמים. הדום, ארץ. ובכ"י גרס טופח והמון שוכניו. וזחלים, יראים. ואיזו והוא יודע חילך, כ"כ בכל כ"י והוא עיקר להשלים אות ו'.
לך יאדיר, יתן אדר והוד. תאציר, תאסוף. רחוקים לקרב, כ"כ בכ"י ונכון הוא להיות קדושה שם בלשון נקבה. כי צרתו, כי יצרתו. לא תרפו, לא תתן לו

רעגיערונג איינהאלט צו טהון? ק' הימעל אונד ערדע, אונד וואס זיא בעוואהנט, שטעהן אונטער דיינער אבהוט. ס' וועלכער ווייזע שטיינט ניכט אב דיינער טהאטען? ק' זעלבסט דיא מעכטע דער הימעל טרעקקט דיינע האהייט. ס' וואס אונד ווער מיזט דער קעננער דיינער העערע? ק' האך ערהאבען ביזט דוא, הערר דעז וועלטאללז, אונטער דיינען אויגען. ס' וועמען קעננטעס וויס דיך געהעריג אנלואבעטען? קו"ס דע: ראטהעז גראססטער, ווער בעגרייפט דיך? וועסען ווייזהייט האלט שטאנד פאר דיר? עוויגער, מיין גאטט, וויא זעהר שטאלץ' איך דיך!
ס' לך. דיך שטעלט דיא זעעלע איינעז יעדען געשעפפעז, ק' דען אין דיינער האנד זינד אללע זעעלען אויפבעוואהרט. ס' דיר לאבזינגט אללעז פלייש, ק' דען זיא זינד דיא דיינען אללעזאמט. ס' דיך אכטעט יעדער קערפער אונד יעדער גייזט, ק' דען דוא ביזט עז, דער אללער אויגען ערלייכטעט. ס' דיך זוכט יעדעז הערץ אונד יעדער געדאנקע, ק' דען דיינע הייליגקייט איזט אויך דעם פערנען נאהע. ס' דיך ריהמט יעדער, דעם דוא איינע זעעלע איינגעהויכט, ק' דען דוא האסט איהן געבילדעט, מיט דער פערהייסונג, איהן ניכט פאללען צו לאססען. ס' דיר שפרעכען אונד
דאנקען

ק׳כי פעלתם בעוז ותעצומות: ח׳לך יאמר המון ארץ וכל אשר עליה. ק׳כי על מאמר תלויים כל אציליה: ח׳לך יחדשו אדר ימים וכל אשר בהם. ק׳כי שמת חניתך על גביהם: ח׳לך יטיפו המון מים רבים. ק׳כי נצחך לעולם יושב הכרובים: חזן בקול לך ייחד ירומם כל פה. קו״ח כי מרום ועמק אתה צופה: לך תכבד בהמה (חיה ורמש) וצפור כל כנף. כי לעד ולעולמי עולמים מלכותך תצנף:

ובכן ניחד שמך בעולמך:

ע״ס א״ב.

ח׳האחד בעולמו ואין שני לו. ק׳הבורא ועשה כל בשיח מלולו: ח׳הגוזר ואומר ואין מי להפילו. ק׳הדבר ויקרא ארץ להדום רגלו: ח׳הרקיע וימתח דוק לשבת אהלו. ק׳הועד ונצב בעדת קהלו: ח׳הזוכר בן שלש

רפיון. לך יחדשו אדר, כ״ה בכ״י. כי שמת חניתך על גביהם, כדכתיב המקרה במים עליותיו. תצנף, תהי מוכתרת בצניף.
האחד. בשיח, באמירה. בן שלש שנים, כמו שאז״ל, בן ג׳ שנים הכיר אברהם

דאַנקען אַללע גליעדער, ק׳ דען דוא האַסט זיא מיט שטאַרקע אונד קראַפט אויזגע־ריזטעט. ח׳ דיר זינגט דיא גאַנצע ערדע אונד וואַז זיא בעוואָהנט, ק׳ דען איהרע אַנגעלן האַנגען אַן דיינעם אויזשפּרוך. ח׳ דיר דיכטען ווידער דיא מעערע, אונד וואַז זיא פיללעט, ק׳ דען איבער איהנען האַסט דוא דיין צעלט אויפגעשלאַגען. ח׳ דיר רוישען לויט דיא פלוטהען מאַכטיגער געוואַססער, ק׳ דען דוא בלייבסט עוויג דער כרובים־טהראָנער. ח׳ דיך, איינציגער, פרייזט יעדער מונד, קו״ח דען דוא שוועבסט איבער האָהען אונד טיעפען! דיך פערעהרט זעלבסט דאַז פיעה, דאַז געוויללד, געוויררם אונד געפליגעל אַללער אַרט, דען אימער אונד עוויג בלייבט דיין רייך געקרענצט.

ח׳ האחד. ער איזט איינציג אין זיינען וועלטען, קיין צווייטעז וועזען נעבען איהם, ק׳ ער שוף אונד מאַכטע אַללעז דורך דען אויזדרוקק זיינעז וואָרטעז, ח׳ ער פעראָרדנעט, בעשליעססט, אונד ניעמאַנד פערמאַג׳ז צו אַנדערן, ק׳ ער רעדעטע, אונד ריעף דיא ערדע הערפאָר צו זיינער פוססעס שעמעל, ח׳ ער דעהנטע אונד ברייטעטע דיא הימעל אויס צו זיינעז זיטצעז צעלטע. ק׳ ער ערשיינט אונד פינדעט זיך איין אונטער דער פערזאַממלונג זיינער געמיינדע, ח׳ ער געדענקט דעז פראָממען (אברהם), דער אַלז דרייאיאָהריגער קנאַבע זיינע גאָטטהייט שאָן ערקאַננט

שָׁנִים יָדְעוּ מֵאֵילוֹ׃ ק׳ הַחֲשָׁקוּ בֶּן תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע בְּהִמּוֹלוֹ׃ ח׳ הַטְּעָנוּ בֶּן מֵאָה פְּרִי לְגַדְּלוֹ׃ ק׳ הַיִּדְּעוּ בִּבְרִית שְׁמִינִי וּבֶן מָלוֹ׃ ח׳ הַבְּחוּנוֹ בְּנֵס עֲשִׂירִי לְעוֹלָה לְהַעֲלוֹ׃ ק׳ הַלִּבְּבוּ בֶּן שְׁלֹשִׁים וָשֶׁבַע וְעָלוֹ׃ ח׳ הַמְּבֻטָּן הַתְּמִים תָּם וּמִילָה כְּלָלוֹ׃ ק׳ הַנִּהֲגוּ מִנֹּעַר וּבִישִׁיבַת אֹהָלִים הֶאֱהִילוֹ׃ ח׳ הַשָּׂרִיגִים שְׁנֵים עָשָׂר בְּמַזָּלוֹת הִגְדִּילוֹ׃ ק׳ הַעֲלָה שְׁלִישִׁי בִּשְׁמוֹנָה לְכֹהֵן אֹהָלוֹ׃ ח׳ הַפּוֹרֵשׁ עֲשָׂרָה בֶּעָשׂוֹר שֵׁם גָּדְלוֹ׃ ק׳ הַצָּנוּעַ בְּעֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה וּבְהִגָּלוֹתוֹ יְגַלּוֹ׃ ח׳ בקול הַקָּבַע עָשׂוֹר לְאוֹם עֲשִׂירִיָּה לְעָלוֹ׃ קו״ח הָרוֹצֶה אַרְבַּע עֲבוֹדוֹת

את בוראו. מאילו, מעצמו. הטענו, הסב שהטעין פרי לשמה. הַיִּדְּעוּ בברית שמיני ובן שמונה מלו, כ״כ בכ״י וכון הוא, וקאי על יצחק שנימול לשמונה. בן שלשים ושבע, יצחק בן ל״ז הי׳ כשנעקד. המבטן התמים תם ומילה כללו, כ״כ בכ״י וכן עיקר וקאי על יעקב איש תם שנולד מהול כמו שאחז״ל על ויעקב איש תם, וזהו מטעם הפייטן שהתמים איש תם מבטן וכללו במילה. כללו, הכתירו, מ׳ כלילת יופי. העלה שלישי בשמונה בגדים לכהון אוהלו, כ״כ בכ״י ורמז ללוי שהוא שלישי לבניו ונתעלה לכהן בשמונה בגדי כהונה. הפורש עשרה וכו׳, עשר פעמים הזכיר כ״ג שם המפורש בי״כ. הצנוע בעשרים ושבע וכו׳, שם המפורש הוא מורכב ועמון בין כ״ז אותיות א״ב ולעתיד לבוא יגלה וזהו בהגלותו יגלה. עיין במס׳ קידושין דף ע״א א׳. הקבע עשור וגו׳, דוגמת שאמר באחרי׳ בפיוט מי יתנה תוקף, יום עשור לעשירי׳

ערקאננט. ק׳ער ליעבטע איהן, אלז ער נו נייכאונדניינציג יאהרען דען געטטליכען בעפעהל, זיך צו בעשניידען, פאללצאג, ח׳ער פערהיעס איהם צו הונדערט יאהרען איינען זאהן, ק׳ער וואהטע איהן איין אם אכטען אין דען בונד (מילה), דורך דיא בעשניידונג דעס זאהנס (יצחק) אם אכטען טאגע זיינער געבורט, ח׳ער ערפראבטע איהן דורך איינע צעהנטע פערזוכונג אונד בעפאהל, דען זאהן צו אפפערן, ק׳ער ליעבטע דען זיעבען אונד דרייסיג יאהריגען, צום אפפער בערייטוויליגען זאהן, ח׳ער האט דען פאללקאממענען (יעקב) פאן מוטטערלייבע אן פערפאללקאממנעט אונד איהן מיט איינער מילה געצירט, ק׳ער וואר זיין פיהרער פאן קינדהייט אן אונד געצעלטע איהן אין צעלטען דער לעהרע, ח׳ער ליעס זיינען שטאם צוואלף אסטע טרייבען, נאך אנצאהל דער היממעלסצייכען, ק׳ער האב דען דריטטען זיינעס שטאממעס (לוי) צור פריעסטערווירדע אונד בעקליידעטע איהן אלס אבערפריעסטער מיט אכט געוואנדערן, ח׳ער ליעס דורך איהן (דען אבערפריעסטער) אם צעהנטען צעהנמאהל דען נאמען ווענעס זיינעס האהען וועזענס אויסשפרעכען, ק׳דער יעטצט אונטער דען זיעבענאונדצוואנציג (בוכשטאבען דעס א״ב) פערהיילליכט איזט, אבער איינזט קונד ווערדען וויר מיט דער ערלייזונג זיינער געטטליכען אלגעוואלט, ח׳ער האט דען צעהנטען טאג בעשטיממט צום בעזעטצען דעס ערהאבענען נאמענצעהנטען (ישראל), קו״ח ער ליעבטע וואהלגעפאללען

עמו בפללו: השמע סלחתי לנם סלח נא ויחלו. התוהה על הרעה והוא הלולו:

ובכן שמע ישראל יי אלהינו יי אחד:

ע"פ א"ב.

ח' האומרים אחד אומרים יי אלהינו. ק' הבוטחים בך עונים יי אחד: ח' הגרורים כמים אחריך אומרים יי אלהינו. ק' הדבקים בך עונים יי אחד: ח' ההוגים בדתך אומרים יי אלהינו. ק' הוועודים כי הם עדיך עונים יי אחד: ח' הזוכים במצות אבותם אומרים יי אלהינו. ק' החתומים במילת בריתך עונים יי אחד: ח' הטבולים ממקורך אומרים יי אלהינו. ק' היחידים ומיחדים שמך עונים יי אחד: ח' הכלולים במצותיך אומרים יי אלהינו. ח' הלקוחים

חקת, ועמ"ש שם. ויותר לכ"פ ע"פ מה שאמרו בב"ר פ' ל"א קמ"ח ד': כתיב קודש ישראל לה' ראשית תבואתה, כשם שהעלים' הזאת עומדת והכהן יורד לתוכ' ונוטל מתוכ' התרומ', כך עשה הקב"ה את העול' ערימה ונטל ישראל שהם תרומהו, שנא' קדש ישראל לה' ראשי' תבואתו, לכך אמר הקב"ה לישרא' בשביל שאתם תרומ' אין לכם רשות לאכול טריפ' וכו' עכ"ל, וכן אית' שם פ' ע"ו דף קכ"ע ד', ואמרו בב"ר פ' א', בזכות מעשרו' נבראת העול' שנ' בראשית ברא ואין ראשית אלא מעשרות שנא' ראשי' דגנך, עכ"ל. וכתב עליו בעל יפה תאר וז"ל: ואע"פ דהאי קרא בתרומה גדולה איירי מ"מ בשם מעשר איקרו כל התרומות. עכ"ל. ולכן שפיר נופל שם מעשר על ישראל ודוק. ארבע עבודות עמו, ארבע תפלות שהם במקום עבודה, וזהו בפללו ור"ל עבודה, שהיא שבלב והיינו התפלה, האומרים וכו', כל לשונו' הפיוט הזה כולם תארים וכינויי' לישרא' והן מבוארין בעצמן.

אין דען פיער געבעטס-פעררינטונגען זיינעס פאָלקעס (אַנ' יה"ב), ער איזט'ס, דער איינס דעם אוק פערגעבונג בעטענדען (מצה) פערלייהונג פערהיעס אונד דען בעטלום דעז פערהאָנגטען איבעלז צוריקנאַהמען — אונד דיעז איזט איהם רוהם.

ח' האומרים. דיא דיינער איינהייט אורריגען, רופען: יי אלהינו![1]) ק' דיא דיך פערטרויען, אַנטוואָרטען: יי אחד[2])! ח' דיא דיר נאַכרינגען ווית וואַססערשטראָמע, רופען: יי אלהינו! ק' דיינע אַנהאַנגער אַנטוואָרטען: יי אחד! ח' דיא זיך דיינעז געזעטצעז בעפלייסיגען, רופען: יי אלהינו! ק' דיא צייגען דיינער איינהייט אַנטוואָרטען: יי אחד! ח' דיא דען געבאָטען איהרער פאַטער פאָלגען, רופען: יי אלהינו! ק' דיא מיט דיינעז בונדעז שיכעט בעזיעגעלט זינד, אַנטוואָרטען: יי אחד! ח' דיא זיך אין דיינער קוועללע געבאַדעט, רופען: יי אלהינו! ק' דיא איינציגען, דיא דער איינהייט דיינעז נאַמענז אורריגען, אַנטוואָרטען: יי אחד! ח' דיא מיט דיינען געבאָטען געקראָנטען רופען

[1]) יי אלהינו, דער עוויגע איזט אונזער גאָטט. [2]) יי אחד, דער עוויגע איזט איינציג.

כַּשׁוֹשַׁן מְחוֹחִים עוֹנִים יְיָ אֶחָד: ח׳ הַמַּאֲמִינִים בְּנֵי מַאֲמִינִים אוֹמְרִים יְיָ אֱלֹהֵינוּ· ק׳ הַנְּתוּנִים כַּחוֹתָם עַל לִבְּךָ עוֹנִים יְיָ אֶחָד: ח׳ הַסְּגוּלִים לְךָ מִכָּל עָם אוֹמְרִים יְיָ אֱלֹהֵינוּ: ק׳ הָעֲמוּסִים מִבֶּטֶן עוֹנִים יְיָ אֶחָד: ח׳ הַפְּלוּטִים מֵרֶחֶם אוֹמְרִים יְיָ אֱלֹהֵינוּ· ק׳ הַצֹּאן הַטְּבוּחָה עָלֶיךָ עוֹנִים יְיָ אֶחָד: חזן נקול הַקְּרוּאִים שְׁמָם בְּשִׁמְךָ אוֹמְרִים יְיָ אֱלֹהֵינוּ· קו״ח הָרְשׁוּמִים וּמְצֻיָּנִים בְּךָ עוֹנִים יְיָ אֶחָד: הַשּׁוֹנְנִים בְּדָתוֹתֵיהֶם אוֹמְרִים יְיָ אֱלֹהֵינוּ· הַתְּלוּיִם בְּךָ כְּעַל יָתֵד עוֹנִים יְיָ אֶחָד: בספר״ם מתחילי׳ ובכן תן פחדך וה״א לא תשגב ולא ככתוב;

תִּשְׂגַּב לְבַדֶּךָ וְתִמְלֹךְ עַל כֹּל בְּיִחוּד: כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:)

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ

רופען: יי אלהינו! ק׳ דיא דא מיינט וויא איינע ראָזע אויז דען דאָרנען געפפליקקט, אנטוואָרטען: יי אחד! ח׳ דיא טרייען, זאָגע דער טרייען, רופען: יי אלהינו! ק׳ דיא וויא איין זיעגעל דיינעם הערצען אויפגעדריקקט זינד, אנטוואָרטען: יי אחד! ח׳ דיא דא דיר אויז אללען פֿאָלקערן ערקאָרען, רופען: יי אלהינו! ק׳ דיא דא פֿאָן מוטטערלייבע אן אָנגעמאַלטעט, אנטוואָרטען: יי אחד! ח׳ דיא דא פֿאָן איהרער מוטטער שאָסע אן גערעטטעט, רופען: יי אלהינו! ק׳ לאַממער, דיא זיך דיינעטוועגען שלאַכטען לאַסען, אנטוואָרטען: יי אחד! ח׳ דיא, דערען נאַמע מיט דעם דיינעם פֿערוואַנדט איזט, רופען: יי אלהינו! קו״ח דיא דא מיט דיינען מערקמאַלע בעצייכנעט האָט, אנטוואָרטען: יי אחד! דיא זיך דיינע לעהרע איינשאָרפֿען, רופען: יי אלהינו! דיא זיך אן דיך אנקלאַממערן, אנטוואָרטען: יי אחד!

וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ: וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ וְכָל הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְהֹוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים׃ אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ׃ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת׃ וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ׃ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ׃ וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם השבת הזה לקדושה ולמנוחה ואת יום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה וְלִמְחָל־בּוֹ אֶת־כָּל־עֲוֹנוֹתֵינוּ באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד הַשְּׁלוּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ

בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת מוּסַף יוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת מוּסַף יוֹם הַכִּפֻּרִים הַזֶּה. נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנְךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

לשבת וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

(זה קרבן שבת וקרבן היום כאמור ליתא בכ"י וס"מ ואין לאמרו וכ"כ יעב"ץ.)

וּבֶעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיְיָ רֵיחַ נִיחֹחַ פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר. שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל. וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ. וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ וּשְׁנֵי שְׂעִירִים לְכַפֵּר. (נ"א ושעיר לכפר מלבד חטאת הכפורים) וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

לגנת יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי׃ כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃

בעלינו פותחים הארון, בשלא שם חלקנו כהם סוגרים הארון, בואנחנו כורעים פותחים הארון.

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם׃ וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ (נ״א וכסא כבודו) בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים׃ הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד (נ״א אַחֵר)׃ אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד׃

הש״ץ חוזר בקול רם הוּא אֱלֹהֵינוּ וכו׳.

בשעה שהצבור אומר הוא אלהינו וכו׳ אומר הש״ץ אלו הפסוקים, וטוב לבטל גזירות רעות, וקבלה הוא מן רבי אלעזר בעל הרקח.

אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ׃ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד׃ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד׃ הֵן לַייָ אֱלֹהֶיךָ הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ׃ כִּי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד׃ כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ׃ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃

הש״ץ אומר בנגון. סוגרים הארון.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֱיֵה עִם פִּיפִיּוֹת שְׁלוּחֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל

או״א היה עם פיפיות וכו׳, מבואר במוסף יום א׳ של ר״ה.

אלהינו. אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזערר פֿאָטער, זייא מיט דענן אונזרע דער אַבגעשיקקטען

יִשְׂרָאֵל. הָעוֹמְדִים לְבַקֵּשׁ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים מִלְּפָנֶיךָ
עַל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל: הוֹרֵם מַה שֶׁיֹּאמְרוּ. הֲבִינֵם מַה
שֶּׁיְּדַבֵּרוּ. הֲשִׁיבֵם מַה שֶּׁיִּשְׁאֲלוּ. יַדְּעֵם הֵיךְ יְפָאֵרוּ:
בְּאוֹר פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן. בֶּרֶךְ לְךָ יִכְרְעוּן. עַמְּךָ בְּפִיהֶם יְבָרֵכוּן.
וּמִבִּרְכוֹת פִּיךָ כֻּלָּם יִתְבָּרְכוּן: עַמְּךָ לְפָנֶיךָ יַעֲבִירוּן. וְהֵם
בַּתָּוֶךְ יַעֲבוֹרוּן: עֵינֵי עַמְּךָ בָּם תְּלוּיוֹת. וְעֵינֵיהֶם לְךָ
מְיַחֲלוֹת: גָּשִׁים מוּל אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ בְּאֵימָה. לְשַׁכֵּךְ כַּעַס
וְחֵימָה. וְעַמְּךָ מַסְבִּיבִים אוֹתָם כַּחוֹמָה. וְאַתָּה מִן
הַשָּׁמַיִם תַּשְׁגִּיחַ אוֹתָם לְרַחֲמָה: עַיִן נוֹשְׂאִים לְךָ לַשָּׁמַיִם.
לֵב שׁוֹפְכִים נִכְחֲךָ כַּמַּיִם. וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן הַשָּׁמָיִם:
שֶׁלֹּא יִכָּשְׁלוּ בִלְשׁוֹנָם. וְלֹא יִנָּקְשׁוּ בִשְׁנוּנָם. וְלֹא יֵבוֹשׁוּ
בְּמַשְׁעֱנָם. וְלֹא יִכָּלְמוּ בָם שְׁאוֹנָם. וְאַל יֹאמַר פִּיהֶם דָּבָר
שֶׁלֹּא כִרְצוֹנֶךָ: כִּי חֲנוּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ הֵמָּה חֲנוּנִים.
וּמְרֻחָמֶיךָ הֵמָּה מְרֻחָמִים: כְּמָה שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת

אבגעשיקקטען דיינעס פֿאָלקעס ישראל, דיא פֿאָר דיר איין געבעטע שטעהן, אום ער-
בארמונג פֿיר דיין פֿאָלק ישראל צו ערפֿלעהן! לעהרע זיא, וואס זיא רעדען, אונטער-
ריכטע זיא, וואס זיא זאגען זאָללען, ווילפֿאַהרע איהרען ווינשען אונד אונטער-
ווייזע זיא, וויא זיא דיך פֿערפּרייזען, דאס זיא וואנדעלן אים ליכטע דיינעס אנטליט-
צעס. זיא בייגען דיר דיא קניע, אבער זעגנעט דיין פֿאָלק. אָ, זעגנע זיא
זאמטליך מיט דעם זעגען דיינעס אייגנען מונדעס! זיא פֿיהרען דיר דיין פֿאָלק
פֿאָר אונד אין דעססען מיטטע טרעטען זיא אויך; דיא אויגען דיינעס פֿאָלקעס
זינד אויף זיא געהעפֿטעט אונד דיא איהריגען שמאכטען צו דיר. אֶנגסטליך
טרעטען זיא פֿאָר דען ארון הקודש הין — פֿאָן דיינעם פֿאָלקע אומגעבען, וויא פֿאָן
איינער רינגמויער — דיינען אונווילլען צו בעזענפֿטיגען אונד דיינען גרימם.
אָ, בליקע אויך זיא ערבארמונגספֿאָלל פֿאָן דיינעם האָהען הערַב! זיא העבען איהרע
אויגען גען הימעל עמפּאָר, שיטטען איהר הערץ פֿאָר דיר אויס; אָ ערהאָרע
זיא דען אויס דיינעם הימעל! גיב איהרער צונגע לייכטיגקייט, איהרעם פֿאָרטראַג
אנשטאנד, דאמיט זיא ביים איהרעם בייאשטאנד ניכט בעשאמט, אונד איהרע
געמיינדע ניכט דורך זיא צו שאנדען ווערדע; אָ, מאכט' איהר מונד קיין וואָרט
אויססרעכען, דאס דיר מיספֿאללען קאָננטע! דען נור דיינע גינסטלינגע, הערר,
אונזער גאָטט, זינד בעגנאדיגט, נור דיינע בעגנאדיגטען זינד בעגנאדיגט; וויר
וויססען עס, הערר אונזער גאָטט; דאס נור דער בעגנאדיגט איזט, דען דוא

אֲשֶׁר תָּחֹן יוּחָן׃ וְאֵת אֲשֶׁר תְּרַחֵם יְרֻחָם׃ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וְחַנֹּתִי אֶת אֲשֶׁר אָחֹן׃ וְרִחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם׃ וְנֶאֱמַר אַל יֵבֹשׁוּ בִי קֹוֶיךָ אֲדֹנָי אֱלֹהִים צְבָאוֹת׃ אַל יִכָּלְמוּ בִי מְבַקְשֶׁיךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃

פותחים הארון.

אוֹחִילָה לָאֵל׃ אֲחַלֶּה פָנָיו׃ אֶשְׁאֲלָה מִמֶּנּוּ׃ מַעֲנֵה לָשׁוֹן׃ אֲשֶׁר בִּקְהַל עָם׃ אָשִׁירָה עֻזּוֹ׃ אַבִּיעָה רְנָנוֹת׃ בְּעַד מִפְעָלָיו׃ לְאָדָם מַעַרְכֵי לֵב׃ וּמֵיְיָ מַעֲנֵה לָשׁוֹן׃ יְיָ שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃

סוגרים הארון.

מיוסד ע״פ א״ב מכופלת כמה פעמים עד סוף סדר עבודה,
סדר. ובסוף חתום שם המחבר משלם בירבי קלונימוס חזק.

ק׳ אַמִּיץ כֹּחַ כַּבִּיר וְרַב אוֹנִים׃ אֲשֶׁר מִי יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשׂ גְבוּרוֹתֶיךָ

באור לסדר עבודה לידידי הרבני החכם השלם מוהר״ר יאקב נ״ב נר״ו בעל נחלת יעקב, ואם הוספתי לפעמים דבר על דבריו הבדלתי לו בין כחצי עגולה תחלה וסוף להבדיל בין דבריו לדברי.

אמיץ כח וכו׳, כל סדר עבודה שבפיוט הזה מסכים מאוד לסדר המשנה דמס׳ יומא דבר דבור על אופנו ומתחלתו עד סופו, זולת בא״ז׳ מקומו׳ כאשר יבוא בפני׳, והעתקתי על כל דבור מקום המשנה בקיצור והמבין יבין לאשוריו. (אמיץ כח וכו׳, ל״ה כישעי׳

בעגינסטיגט, נור דער בעגנאדיגט איזט, דען דוא בעגנאדיגסט. זא שטעהט עס אין דיינער לעהרע געשריבען: „איך ווערדע געוואגען זיין, וועם איך געוואגען בין, אונד איך ערבארמען, דעססען איך מיך ערבארמע.״ פערנער הייסט עס (תהלים ס״ט ז׳): „לאס ניכט דורך מיך בעשאמט זיין, דיא דיר פערטרויען, גאטט! הערר! צבאות! לאס ניכט דורך מיך צו שאנדען ווערדען, דיא נאך דיר פראגען, גאטט ישראל׳ס!

אוחילה. איך בעטע צום הערר, פלעהע איהן אן אונד ערביטטע מיר איינען איינזיכטסוואללען פארטראג. אונטער דיעזער פערזאממלונג וויל איך זיינע הערליכקייט בעזינגען אונד זיינער טהאטען רוהם צאהל פאן מיינען ליפפען פליסען. דער מענש אָרדנעט זיינע געדאנקען, גאטט אבער גיבט דער צונגע דען אויסדרוק. הערר, אָפפנע מיינע ליפפען, דאס דיינען רוהם מיין מונד פערקינדע! מאָגען דיר געפאללען דיא רעדען מיינעס מונדעס, דיא געדאנקען מיינעס הערצענס פאָר דיר, עוויגער, מיין האָרט אונד מיין ערלאָזער!

גבורותיך· אמץ עליות קרית על קרים· אף יסדת תבל על בלימה: בהיות עולם חשך וצלמות ועיפה· במעטה לבושך אור בקר הגהת· בין זידונים חצת כקרח הנורא· בצול הקויתם לבל יכסון חלד: גלית פני נשי והניצה תנובה· גן מקדם טעת לשעשוע מאמיריך· גדל מאורות תתה ברקיע עזך· גם צבא מזרות עמם צוית: די שחים ודאים משעל צרתה· דמיון בריח לכירת יושבי גנים· דבוקת רגבים הוציאה רומשים ושואפים· דר קנה ובצה לארוחת קרואיך: הכנת טבח ומסך וסועד אין· הקרצת גולם מחמר בתבנית הותמך· הפחת בחלדו טהר נשם מזבולך· הרדם ומצלעו עזר לו יעדתה: וצויתו בלי לעוט מעץ הדעת· והפר צווי כפתי בהשאת זוחל· ונענש בזעת אף לטרוף חקו· ואולת בצירים וערום

מ' כ"ו. אומץ עליות וכו', ל"ה המקרה במים עליותיו, תהלי' ק"ד ג'. קרית, ל' תקרה. על קרים, על מים קרים. על בלימה, ל"ה באיוב כ"ו ז'. במעטה לבושך וכו', כמבואר בב"ר פ' ג': מהיכן נבראת האורה? מלמד שנתעטף הקב"ה כשלמה וכו' ע"ש, (והוא מבואר יותר בפרקי דר"א פ"ג ושמות רבה פ' ט"ו, דף קל"א ד' וקל"ב א'). הגהת, הארת, ל' נוגה. זידונים, המים הזידונים. חצת, הבדלת באמצעה. כקרח הנורא, היינו הרקיע שבין המים המראהו כעין הקרח הנורא. בצול, בים. בל יכסון חלד, ל"ה בתהלי' ק"ד ט'. נשי, האדמה. והניצ', והצמיחה, ל' ניצן. טעת, נטעת. לשעשוע מאמיריך, לטיול אוהביך. מזרות, מזלות באיו' ל"ח ל"ב. שחים ודאים, דגים ועופו', ל' השוחה לשחות (ישעי' כה יא), ול' כאשר ידאה הנשר (דברי' כח מט). משעל, ממי', עפ"ה בישעי' מ' י"ב, מי מדד בשעלו מי'. צרת, יצרת. דמיון בריח, לויתן נחש בריח בישעי' כ"ז א'. לכירת, לסעודת, ל' ויכרה להם כרה גדול', מ"ב ו' כ"ג. יושבי גנים, תאר לצדיקים שעתיד הקב"ה לעשות להם סעודה מלויתן ושור הבר כמבואר בדברי רז"ל. דבוקת רגבים, הארץ. ושואפים, השואפים רוח על הארץ. דר קנה ובצה, הוא שור הבר שדירתו בסתר קנה ובצה, ככתוב באיוב סי' מ', וגם הוא מתוקן לארוחה לצדיקים הקרואים. טבח ומסך, מאכל ומשתה. הפחת וכו', עפ"ה ויפח באפיו נשמת חיים. בחלדו, בגוף עפר שלו. טוהר נשם, נשמה טהור', או טעמו, פלגא נשם ל' טהרו של מזבח ביומא דף כ"ע א', כלומר חלק אלוה ממעל. מזבולך, מבית זבולך והיינו השמי', כי זבול תאר לשמים בכלל גם בפרט לאחד משבעה רקיעים, דוגמת שם ככב שנופל על הכלל ועל הפרט לאחד משבעה. בלי לעוט, שלא לאכו'.

ואולת

עָפָר לַחְמוֹ: זְרוּי רִבְעוֹ הִקְפֵּיתָ בְּבֶטֶן חוֹמֶדֶת· וְרָעָה וְהוֹלִידָה אִכָּר וְרוֹעֵה צֹאן· זֶבַח וָשַׁי הִגִּישׁוּ לְמוֹלְךָ יַחַד· וְעָמַתָּ בָּרַב וְשַׁעְתָּ תְּשׁוּרַת צָעִיר: חֶמֶל רַחֲמָיו שִׁחֵת וְעָרַף אָח· חִלָּה פָּנֶיךָ וְשַׂמְתָּ לוֹ אוֹת· הָלוּ שְׁלִישִׁים קְרֹא בְשִׁמְךָ לַסֶּמֶל· חֵיל נוֹזְלִים קָרָאתָ וּשְׁטָפוּם וְאָבָדוּ: טָעוּ גֵאִים וּפָצוּ סוּר לְנֶגְדֶּךָ· טֹרְפוּ בְּחֹם הוֹמִים וְזֹרְבוּ נִצְמָתוּ· טְעוּן גֹּפֶר נוֹשַׁע בְּסָגַרְתָּ בַּעֲדוֹ· טְפוּלָיו הִפְרֵיתָ וּמָלְאוּ פְּנֵי צִיָּה: יָעֲצוּ נֶאֱחָדִים לָרוּם עַד לַשַּׁחַק· יָקְשׁוּ נִפָּצוּ בְּרוּחַ סוֹעָה וָסָעַר· יְדִיד אֲתוּי עֵבֶר יְדָעֲךָ בָּעוֹלָם· יְחוּם זְקוּנָיו הֶעֱלָה לְךָ לְכָלִיל: כְּשֶׂה תָּמִים בָּחַר אִישׁ תָּם· כְּחָשַׁק יְשִׁיבַת אֹהָלִים וְנִמְשַׁךְ אַחֲרֶיךָ· כֹּשֶׁר חֲנִיטֵי יוֹף הוֹצֵאתָה מֵחֲלָצָיו· כֻּלּוֹ זֶרַע אֱמֶת וְאֵין דּוֹפִי: לְשָׁרֶתְךָ אִוִּיתָה לֵוִי אִישׁ חֲסִידֶךָ· לְהַבְדִּיל מִגִּזְעוֹ מֻקְדָּשׁ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים· לִקְשׁוֹר נֵזֶר קֹדֶשׁ וְלַעֲטוֹת אוּרִים· לֵישֵׁב כִּבְבֻדָּה פְּנִימָה יָמִים

ואולת, חוה. בצירים, באבלי וצירי לידה. וערום, הנחש. זרוי רבעו, עיין זרעו, ל' ארחי ורבעי זרית בתהלים קל"ט ג', וע"ש פי' רש"י. חומדת, חוה. אכר, עובד אדמה והוא קין. ורועה צאן, הוא הבל ברב, בקין הבכור. בצעיר, הבל. חֵמֶל רחמיו, כ"כ בכ"י וטעמו חמלת רחמיו. שלישי', דור אנוש שלישי לאדם. קרוא בשמך לסמל, לקרוא בשמך לצלמים כדכתיב אז הוחל לקרוא בשם ה'. נוזלים, מים. גאים, דור המבול. ופצו סור, ואמרו לאל סור ממנו, והוא ל"ה באיוב כ"א י"ג. טורפו, נטרפו ונטרדו מן העולם. בחום הומים, בחמימות מים הומים, וכמו שאז"ל ברותחין קלקלו וברותחין נדונו. יזורבו, נשרפו, ל"ה באיוב ו' י"ז. טעון גופר, העמוס ונשוא בתיבת עצי גופר והיינו נח. טפוליו, בניו. ציה, הארץ. נאחדים, דור הפלגה שהיו שפה אחת ודברים אחדים. ידיד אתוי עבר, אברהם ידיד ה' שבא מעבר הנהר. יחום זקוניו, בן זקוניו. כושר חניטי יוף, זרע כשר ובני יופי. ואין דופי, שלא נמצא פסול במטתו של יעקב. מגזעו, משבטו של לוי. מוקדש קדש קדשים, אהרן הכהן שנתקדש יותר מן הלויים, והוא ל"ה בני עמר' אהרן ומשה ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשי' הוא ובניו (דברי הימי' א' כ"ג י"ג). נזר קדש, זה הציץ. כבבודה, כ"כ בכ"י וטעמו ככלה עש"ה כל כבודה בת מלך פנימה, תהלי' מ"ה י"ד, ומקרא זה נדרש על אהרן בבמדב' רבה פ' א' דף ר"ט ג'. פנימה, באהל מועד. ימים שבעה, שבעת ימי המלואים וכתיב שם באשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות

לכפר

שִׁבְעָה: מַחֲזִיקֵי אֲמָנָה שָׁבוּעַ קֹדֶם לֶעָשׂוֹר· מַפְרִישִׁים כֹּהֵן הָרֹאשׁ כְּדַת הַמִּלֻּאִים: מַזִּין מַזִּים עָלָיו מֵי חַטָּאת לְטַהֲרוֹ· זוֹרֵק מַקְטִיר וּמֵטִיב לְהִתְרַגֵּל בָּעֲבוֹדָה:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ· כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צִוָּה יְיָ לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:

ק׳ נִלְוִים אֵלָיו נְבוֹנִים יְשִׁישֵׁי שַׁעַר· נוֹאֲמִים לוֹ קְרָא נָא בְּפִיךָ· נֹגַהּ תְּשִׁיעִי יַעֲמִידוּהוּ בְּשַׁעַר קָדִים· נוֹי זְבָחֵי יוֹם לְפָנָיו יַעֲבִירוּ: סָמוּךְ בִּיאַת שֶׁמֶשׁ צֵידוֹ יַמְעִיטוּ· סָאַב לְבַל פֶּן בַּרְדֵּם יִקְרֵהוּ· סָבֵי שִׁבְטוֹ לְלַמֵּד הַפֶּן יוֹלִיכוּהוּ· סַמִּים לְתַמֵּר בִּפְנִים אוֹתוֹ יַשְׁבִּיעוּ· סָמַר בְּשָׂרוֹ וְהִדְמִיעַ כִּי נֶחְשַׁד· סָרוּ גַּם הֵם וּבָכָה הִגִּירוּ· שִׂיחַ מִדְרָשׁ בְּפֶה וּבִכְתָב הִגָּיוֹן· סְבִיבָיו יְשַׁנְּנוּ לְעוֹרְרוֹ עַד חֲצוֹת: עָלְצוּ תְּרוֹם דֶּשֶׁן בְּפַיִס רִאשׁוֹן· עוֹד יָסִיפוּ לְדִשּׁוּן פְּנִימִי וּמְנוֹרָה·

לכפר עליכם, ודרשו רז"ל לעשות זה מעשה פרה, לכפר זה מעשה י"כ וללמוד שכ"ג טעון פרישה שבעת ימים וכו', וזהו שאמר מחזיקי אמנה והיינו זקני ב"ד שבוע קודם לעשור מפרישי' וכו' כדאי' בריש מס' יומא. ופרישה זו היתה הפרשה מאשתו משום ספק נדה כדאי' שם דף ו' א'. מזים עליו וכו', כדאי' שם: כל שבעת ימים מזין עליו מי כל חטאות שהיו שם. (מקטיר ומטיב וזורק, כ"כ בכל כ"י וכן הגירסא הנכונה בלי ספק לפי דעת מיסדו הוא רבינו משלם ז"ל, שחתם כאן באות מ' להשלמת שמו, אלא שהרב מהרי"ל כתב שאין לומר מקטיר ומטיב וזורק משום שזריקה קודמת היא לכ"ע וכו' ע"ש; ומש"ה שנו במחזורים לומר זורק מקטיר ומטיב, והוא הסדר הנשנה שם משנה ב': כל שבעת הימים הוא זורק ומקטיר ומטיב וכו', ועיין מ"ש לקמן אצל עוד יסיפו וכו'.)

נלוים. אליו וכו', שם משנה ג': מסרו לו זקנים וכו'. נואמים וכו', שם: ואומרים לו קרא אתה וכו'. נוגה תשיעי וכו' עד לפניו יעבירו, שם: עי"כ שחרית מעמידין אותו וכו'. סמוך ביאת שמש וכו' עד יקרהו, שם מ"ד: עי"כ עם חשיכה לא היו מניחים אותו לאכול הרבה וכו'. סבי שבט וכו', שם מ"ה. סמים לתמר וכו', שם: סמר בשרו וכו' עד הגירו, שם: הוא פורש ובוכה וכו'. שיח מדרש וכו', שם מ"ו. עלצו תרום דשן, שם פרק ב' מ"ב: התקינו שלא יהא תורמין אלא בפיים וזהו הפיים הראשון. (ועיין בתוס' שם דף כ"א ריש ע"א גם בתוס' ישנים שם). עוד יסיפו וכו', שם משנה ג': הפיים השני מי שוחט וכו', ומ"ש הפייטן בפיוט השני רק דישון מזבח הפנימי והמנורה ולא כמה עבודות דקחשיב במשנ' בפיים השני, עיין בתי"ט שם ד"ה: ד' פייסות היו שם מ"ש בשם בעל המאור' והרמב"ן ז"ל, ועיין בס' מלחמות ה' להרמב"ן ז"ל שהאריך מאוד בזה ליישב דברי הפייטן. וראיתי בגמ' יומא דף ח' א' בתוס' ד"ה: דכ"ע שכתבו שם שמנהגן הי' שלא היו מקפידין

בפיוטים

עֵקֶב קְטֹרֶת פַּיִס חֲדָשִׁים יְשַׁלְּשׁוּ· עֲרוֹךְ נְתָחִים יַחַד פַּיִס
הָרְבִיעִי׃ עָלָה בְּרַק הַשַּׁחַר כְּנָם הַצּוֹפֶה· עָלָיו פֵּרְשׂוּ זוּ
מָסָךְ בּוּץ לְהַצְנֵעַ· עֵרָה סוּתוֹ טָבַל וְעָט זְהָבִים· עָמַד
וְקִדֵּשׁ וְקֵרֵץ תְּמִיד הַשַּׁחַר׃ פָּקַד לְמָרְקוֹ וְהוּא קִבֵּל וְזָרַק·
פֵּרַשׁ הִקְטִיר וְהֵטִיב הִקְרִיב וְנִסֵּךְ· פְּעֻלַּת כָּלִיל הִשְׁלִים
וְעָשׂ כַּסֵּדֶר· פֵּרְשׂוּ סָדִין לָבָן עוֹד כְּבָרִאשׁוֹנָה· פַּרְוָה
בַּקֹּדֶשׁ שָׁם קִדֵּשׁ וּפָשַׁט· פָּסַע וְטָבַל לְבָנִים עָט וְקִדֵּשׁ·
פְּלוּסִים עֶרְכָּם מָנִים שְׁמוֹנָה עָשָׂר· פְּאוּרִים לְשָׁרֵת בָּם
לְמֶלֶךְ הַכָּבוֹד· פָּרוֹ מֻצָּב בֵּין אוּלָם לַמִּזְבֵּחַ· פָּנָיו יָמָּה
וְרֹאשׁוֹ נֶגְבָּה מֻעְקָם׃ ח׳ פָּגַשׁ וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁוֹ·
פְּשָׁעָיו הוֹדָה וּבְחֻבּוֹ לֹא טָמָן׃

תו״ק וְכַךְ הָיָה אוֹמֵר· אָנָּא הַשֵּׁם· חָטָאתִי·

בפיוטים לכתוב כהלכתן ע"ש. ולפ"ז אין לתמוה כ"כ על הפייטן, אם לפעמים אינו מסכים אליבא דהלכתא. וזהו תשובה לכמה פיוטים. עקב קטורת וכו', שם ע"ג: הפיים השלישי חדשים לקטורת וכו'. ערך נתחים וכו', שם: הרביעי חדשים עם ישנים וכו'. עלה ברק השחר וכו', שם פ"ב ע"א: אמר להם הממונה גבו' עד ברקאי. עליו פירשו (זו מסך בוץ להצניע כ"כ בב"י), שם ע"ד: פרשו סדין של בוץ וכו', עירה סותו וכו', שם: פשט ירד וטבל הביאו לו בגדי זהב ולבש. (עירה סותו, פשט כסותו. ועט זהבים, ועטה ולבש בגדי זהב). עמד וקדש וכו', עד ונסך, שם: קדש ידיו ורגליו הביאו לו את התמיד וקרצו וכו' עד ואת היין. (וקדש, ידיו ורגליו מקיתון זהב, סמ"ג. פעולת כליל, עבודת עולת הבקר שכולו כליל, השלימו ועשה כסדר). פירשו סדין לבן וכו' עד עט וקדש, שם ע"ו: הביאוהו לבית הפרוה, פרשו סדין של בוץ וכו', קדש יו"ר וכו', הביאו לו בגדי לבן וקדש יו"ר. פלוסים ערכם וכו', שם ע"ז: בשחר הי' לובש וכו' וייסד אליבא דחכמים דהלכתא כוותייהו נגד ר"מ. פרו מוצב, עד פשעיו הודה, שם ע"א: בא אצל פרו ופרו הי' עומד בין האולם ולמזבח ראשו לדרום ופניו למערב וכו'. (ובחבו, ובחיקו; אי"ק ת"י חוב, והוא ל"ה באיוב ל"א ל"ג). וכך היה אומר אנא השם וכו' אנא בשם כפר וכו', כן היא גירסת הירושלמי הובא בא"ח סי' תרכ"א ובתי"ט פ"ו דמס' יומא, ושם כתב התי"ט טעם למה בראשונה השם ובשניה בשם. עוד כתב התי"ט בפ"ג מ"ח טעם, למה אין אנו אומרים: אנא אדני, כמו שאנו קורין כל השמות, וע"ש. וכ"כ הב"ח בסי' הנ"ל וסיים שם הב"ח: בכל מקום שמזכיר השם ואינו מלשון המקרא ראוי לומר השם ולא בא"ד, וע"ש היטב ובבית יוסף. (א"ה, ז"ל הרב אב"ן הירחי בס' המנהג שלו סי' ס"ב: ומנהג צרפת

ופרובינצא

עָוִיתִי׃ פָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי׃ אָנָּא בַשֵּׁם׃ כַּפֶּר נָא׃ לַחֲטָאִים׃ וְלַעֲוֹנוֹת׃ וְלִפְשָׁעִים׃ שֶׁחָטָאתִי׃ וְשֶׁעָוִיתִי׃ וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי׃ כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת משֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ׃ כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ׃

קו״ח וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בָּעֲזָרָה׃ כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא מְפֹרָשׁ יוֹצֵא מִפִּי כֹהֵן גָּדוֹל בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה׃ הָיוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם׃ וְאוֹמְרִים בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

ק׳ וְאַף הוּא הָיָה מִתְכַּוֵּן לִגְמוֹר אֶת הַשֵּׁם כְּנֶגֶד הַמְבָרְכִים וְאוֹמֵר לָהֶם תִּטְהָרוּ׃ וְאַתָּה בְּטוּבְךָ הַגָּדוֹל מְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ וְסוֹלֵחַ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ׃

ופרובינצא (*Provence*) לומר עלינו לשבח, אוחילה לאל, ואומר סדר עבודה והודויין שהי׳ כ״ג מתודה ביוה״כ שהי׳ מזכיר את השם עשר פעמי׳ ביום, ג׳ בכל הודוי לשלשת ודויין ואחת בגורלו לה׳ חטאת. שני הודויין כפר, אחת בשעיר המשתלח ואומר כך: אנא השם עויתי פשעתי וחטאתי לפניך וגו׳, ואח״כ אומר: אנא השם עויתי פשעתי וחטאתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך, ואח״כ: אנא השם עוו פשעו וחטאו לפניך עמך בית ישראל. ואמר רבינו האי ז״ל יאמר: אנא השם ולא: אנא בשם; ובלשון זה לא הי׳ כ״ג אומר אנא השם אלא השם המפורש שהוא בן מ״ב אותיות ומלוי בשיבה ידוע לחכמי׳, והי׳ אומר אותו עשר פעמים כמו שאמר, והכהנים והעם העומדים וכו׳ תטהרו, ונוהגים לומר הודויין בקול רם והציבור השומעים היאך הי׳ כ״ג אומר, היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם כשהיו שומעים את שם המפורש יוצא מפי כ״ג בקדושה וכו׳ עכ״ל.) והכהנים והעם העומדים וכו׳, במשנה לא גרס הכי רק בודוי השלישית אבל לא בשני ודויין הראשונים; אכן כבר כתב התי״ט פ״ו מ״ב דבכל הודויין אומרים כן, כיון דהטעם מפני כבוד השם אין לחלק אלא שמסדר המשנה כשר עד בסוף. והרמב״ם פ״ב מהלכות עי״הכ כתב סתם: כל הכהנים והעם כשהיו שומעין וכו׳ שנא׳ כי שם ה׳ אקרא הבו גדל לאלהינו. עכ״ל. ומדסתם דבריו משמע שהי׳ אומרים כן בכל הודויין מפני כבוד השם. ואף הוא הי׳ מתכון וכו׳, ר״ל שהכ״ג הי׳ מאריך בשם בנעימות קול עד שהיו כורעים ואומרים בשכמל״ו ואז מסיים תטהרו. כ״כ המרדכי וכ״כ הטור סי׳ תרכ״א. ואתה בטובך מעורר וכו׳, כ״ה בדפוסי׳ קדמונים וכ״י, ואלת הגדול ליתא בזה ולא בשני אביריו.

ק׳ צעד לילך לו למזרח עזרה· צמד שעירים שם מהון עדה· צמודים אחוים שוים בתאר ובקומה· צגים לכפר עון בת השובבה· צהוב חלשים טרף והעלה מקלפי· צנח והגריל לשם גבוה ולצוק· צעק בקול רם ליי החטאת· צותתיו ענו לו וברכו את השם· צבע זהורית קשר בראש המשתלח· צגתו אמן נגד בית שלוחו· ס׳ צלח ובא אצל פרו שנית· צחנתו ושלמטהו פני צור התודה:

חז״ק וכך היה אומר· אנא השם· חטאתי· עויתי· פשעתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך: אנא בשם· כפר נא· לחטאים ולעונות· ולפשעים· שחטאתי· ושעויתי· ושפשעתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך: ככתוב בתורת משה עבדך מפי כבודך· כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יי:

והכהנים

צעד לילך וכו׳, פ״ג מ״ע. צמד שעירים שם מהון עדה, הכי איתא במס׳ שבועות י״ד א׳, דשני שעירים ממעות הצבור. בתאר ובקומה, ה״ה שהיו צריכים לכתחלה להיות שוים בדמים ולקיחתם כאחד כדאי׳ ריש פרק שני שעירים אלא שהפייט נקט רישא דמלתא. (ולי נראה כי צמודים עצמו מזוגים בשעת לקיחה, ואחויים שהיו שווים בדמי׳ ל׳ אח ואחוי.) צהוב חלשים טרף וכו׳, עד ולצוק, שם ריש פ״ד: טרף בקלפי והעלה ב׳ גורלות וכו׳. (צהוב חלשים, עצמו גורלות עשויים מזהב מוצהב בבית שני.) צעק וכו׳ עד וברכו את השם, שם: ואומר לה׳ חטאת והן עונין אחריו בשכמל״ו. (לה׳ חטאת, הכ״ג אמר לה׳ והסגן אמר חטאת. סמ״ג. צותתיו, שומעיו). צבע זהורית וכו׳, שם מ״ב קשר לשון של זהורית וכו׳. צלח ובא וכו׳, שם: בא לו אצל פרו שנית וסומך וכו׳. צלח, עבר. שנית, פעם שנית. צחן מטהו, עון מטהו. וי״ג צחנתו ושלמטהו וכן מסתבר, שהרי בודוי זה לומר חטאתי וכו׳. אני וביתי וכו׳, ולא אמר חטאו לפניך בני אהרן כמו שאמר אצל ישראל.

ק׳״ח וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בָּעֲזָרָה· כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא מְפֹרָשׁ יוֹצֵא מִפִּי כֹהֵן גָּדוֹל בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה· הָיוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם· וְאוֹמְרִים בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

ח׳ וְאַף הוּא הָיָה מִתְכַּוֵּן לִגְמוֹר אֶת הַשֵּׁם כְּנֶגֶד הַמְבָרְכִים וְאוֹמֵר לָהֶם תִּטְהָרוּ: וְאַתָּה בְּטוּבְךָ מְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ וְסוֹלֵחַ לְשֵׁבֶט מְשָׁרְתֶיךָ:

ק׳ קָח מַאֲכֶלֶת חַדָּה וּשְׁחָטוֹ כַּסֵּדֶר· קִבֵּל דָּם בְּמִזְרָק וּנְתָנוֹ לַמְמָרֵס· קְרִישָׁתוֹ יְמַס עַד עֵת הַזָּיָה· קָפוּי פֶּן יְהִי וְתֶעְדַּר סְלִיחָה· קוֹחַ לוֹחֲשׁוֹת חָת בְּמַחְתַּת פַּרְוַיִם· קַלָּה וְגֶלֶד רַךְ וַאֲרוּכַת יָד· קָדַר לְתוֹכָהּ שְׁלֹשֶׁת קַבִּין גֶּחָלִים· קֵרְבוּ לוֹ בָזָךְ וּגְדוּשַׁת דַּקָּה· קָלַט וְחָפַן וְהֵרִיק לְתוֹךְ בָּזָךְ· קָפַץ מַחְתָּה בִּימִין וּבָזָךְ בִּשְׂמֹאל· קִישׁ צְעָדָיו לְפַרְכוֹת וְקֵרַב לַבַּדִּים· קְטוֹרֶת שָׂם בֵּינֵימוֹ וְעָשָׁן וְיָצָא: רוֹבֶה מְמָרֵס מֶנּוּ נָטַל דָּם· רָצַף וְנִכְנַס וְקָם בֵּין שָׁדַיִם· ח׳ רִצּוּי הַזָּיוֹת טָבַל וְהִצְלִיף בְּמִנְיָן· רוּם מַעְלָה אַחַת וּמַטָּה שֶׁבַע:

ח׳ וְכַךְ הָיָה מוֹנֶה· אַחַת· אַחַת וְאַחַת·

קח מאכלת חדה וכו׳ עד סליחה, שם מ״ג שחטו וקבל במזרק וכו׳, והפייטן פירש הטעם לנוח ממרס כדי שלא יקרש הדם שאז אינו ראוי להזיה. קוח לוחשות עד גחלים, שם מ״ג וד׳ נטל מחת׳ ועות׳ וכו׳. קרבו לו בזך וכו׳, ובזך בשמא, ריש פרק ה׳ הוציאו לו את הכף וכו׳. (וגלד רך, ודומן רך. קדר, שאב. וגדושת דקה, שהית׳ גדושה ומלאה קטורת סמים דקה). קיש צעדיו וכו׳ עד ועשן ויצא, שם, הי׳ מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרכת וכו׳ ונתמלא כל הבית כולו עשן, (וטעם קיש צעדיו, קול הקשת הילוכו, ל׳ המקיש בקרסוליו, בכורות פ״ז מ״ו. רובה ממרס וכו׳ עד ומטה שבע, שם מ״ג נטל הדם ממי שהוא ממרס וכו׳ אלא כמצליף. בין בדים, בין שני בדי ארון. רום מעלה, על פני הכפרת. וכך היה מונה, אחת, היא ההזאה שלמעלה. אחת ואחת, בכל הזאות שלמטה היה חוזר למנות עמהם ההזאה העליונה

אַחַת וּשְׁתַּיִם· אַחַת וְשָׁלשׁ· אַחַת וְאַרְבַּע·
אַחַת וְחָמֵשׁ· אַחַת וָשֵׁשׁ· אַחַת וָשֶׁבַע:

קׇרַץ וְהִנִּיחוֹ בַּכֵּן וְשָׁחַט שָׂעִיר· רִצָּה וְקִבֵּל דָּמוֹ בַּאֲגַן קֹדֶשׁ: ח׳רִגֵּל וְעָמַד מְקוֹם וִעוּד אָרוֹן· רִצָּה הַזָּיוֹת כְּמַעֲשֵׂה דַם פָּר:

ח׳ וְכַךְ הָיָה מוֹנֶה· אַחַת· אַחַת וְאַחַת·
אַחַת וּשְׁתַּיִם· אַחַת וְשָׁלשׁ· אַחַת וְאַרְבַּע·
אַחַת וְחָמֵשׁ· אַחַת וָשֵׁשׁ· אַחַת וָשֶׁבַע:

ק׳רָהַט וְהִנִּיחוֹ וְדַם פָּר נָטַל· רַגְלָיו הֵרִיץ וְצָג חוּץ לְבוֹדֶלֶת· ח׳רִקְמֵי פָּרוֹכֶת יַז כְּמִשְׁפַּט כַּפּוֹרֶת· רָגַשׁ וְשָׁנָה וְהִזָּה מִדַּם שָׂעִיר:

וכך

וכסדר האמור כאן; ודע שבכל כ"י יש כאן חרוז והוא זה: אחת, אחת ואחת אחת ושתים בנחת, אחת ושלש נוכחת, אחת וארבע מוכחת, אחת וחמש ללא בשכחת, אחת ושש לכל נקשחת, אחת ושבע מגלי פחת עכ"ל. ומהרי"ל לא הי' אומר התיבות החרוזיות לכן הסירום הקהלות).

רץ והניחו בכן וכו' עד באגן קדש, שם ע"ג וד' יצא והניחו על כן הזהב שבהיכל וכו' רגל ועמד וכו', ר"ל שעמד במקום שעמד והזה מדם השעיר א' למעלה וז' למטה כמו שעשה בדם הפר. (ול"נ שטעם רגל תר, כ' וירגלו אותו וטעם ועמד וכיוון והלשון ידוע בדברי ח"ל נאמרים אי אפשר לעמוד עליו כלומר לכוון עליו.)

רהט והניחו וכו', היינו כת"ק דמשנה ד' דקתני יצא והניחו על כן שבהיכל, דאילו לר' יהודה דאמר שלא הי' רק כן אחד הי' צריך ליטול תחלה דם הפר ולהניח במקומו דם השעיר. חוץ לבודלת, חוץ לפרכת כדאי' שם והזה על הפרכת שכנגד הארון מבחוץ. רגש ושנה והזה מדם שעיר, ר"ל אח"כ נטל דם השעיר והזה על הפרכת. וקשה לי למה השמיט הפייט כאן שהניח דם הפר על הכן ואח"כ נטל דם השעיר, אע"ג דבמתניתן קתני נטל דם השעיר והניח דם הפר, היינו דבמתני' סתם שם כר"י כמ"ש רש"י והרע"ב במתני' ד"ה נטל דם הפר אבל הפייטן שייסד לעיל רהט והניחו ודם הפר נטל והיינו כרבנן ה"ל להביא הכא נמי כן הניח דם הפר ונטל דם השעיר וכ"כ הרמב"ם פ"ד מעבודת יה"כ ה"ב, ואפשר לומר שבכלל זה נסיעות רגליו רגש ושנה משמע ששנה כמו בתחלה שהניח תחלה ואח"כ נטל.

י' וְכַךְ הָיָה מוֹנֶה· אַחַת· אַחַת וְאַחַת· אַחַת וּשְׁתַּיִם· אַחַת וְשָׁלשׁ· אַחַת וְאַרְבַּע· אַחַת וְחָמֵשׁ· אַחַת וָשֵׁשׁ· אַחַת וָשֶׁבַע:

ק' שָׁב וּבְלָלָם וְהִטָּא מִזְבֵּחַ סָגוּר· שֶׁבַע עַל טָהֳרוֹ וּבְקַרְנָיו אַרְבַּע· י' שָׁקַד וּבָא אֵצֶל שָׂעִיר הַחַי· שִׁגְיוֹן עַם וּזְדוֹנוֹ יוֹדֶה לָאֵל:

ק' וְכַךְ הָיָה אוֹמֵר· אָנָּא הַשֵּׁם· חָטְאוּ· עָווּ· פָּשְׁעוּ· לְפָנֶיךָ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל· אָנָּא בַשֵּׁם· כַּפֶּר נָא· לַחֲטָאִים· וְלַעֲוֹנוֹת· וְלִפְשָׁעִים· שֶׁחָטְאוּ· וְשֶׁעָווּ· וְשֶׁפָּשְׁעוּ לְפָנֶיךָ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל· כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת משֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ· כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ:

ק"י וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בָּעֲזָרָה· כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא מְפֹרָשׁ יוֹצֵא מִפִּי כֹהֵן גָּדוֹל בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה· הָיוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם· וְאוֹמְרִים בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

י' וְאַף הוּא הָיָה מִתְכַּוֵּן לִגְמוֹר אֶת הַשֵּׁם כְּנֶגֶד הַמְבָרְכִים וְאוֹמֵר לָהֶם תִּטְהָרוּ: וְאַתָּה בְּטוּבְךָ מְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ וְסוֹלֵחַ לַעֲדַת יְשֻׁרוּן:

שגרו

שב ובללם וכו', שם מ"ד ערה דם הפר וכו' הזה על טהרו של מזבח וכו'. שקד ובא וכו' שם פרק ו' מ"ב בא לו אצל שעיר המשתלח וכו'.

שגרו

ק׳שִׁגְּרוֹ בְּיַד אִישׁ עִתִּי לְמִדְבַּר עָזוּ· שֶׁמֶץ כְּתָמַי זוּ שְׂאֵת לִגְזֵרָה· שֵׁן סֶלַע הֲדָפוֹ וְגִלְגֵּל וְיָרַד· שִׁבְּרוּ עֲצָמָיו כְּנֶפֶץ כְּלִי יוֹצֵר: שְׁחוּזָה אָחַז פַּר וְשָׂעִיר קָרַע· שָׁלַף אֵמוּרִים וּגְוִיּוֹת קָלַע לִשְׂרוֹף· שָׁאַג סִדְרֵי יוֹם קִדֵּשׁ וּפָשַׁט· שִׁלֵּשׁ וְטָבַל פַּזִּים עָט וְקִדֵּשׁ: תָּכַף וְעָשׂ אֵילוֹ וְאֵיל עָם· תְּרַב חַטָּאת וּמוּסָפִין הִקְרִיב כַּחוֹק· תָּר וְקִדֵּשׁ פָּשַׁט טָבַל וְקִדֵּשׁ· תַּבְרִיךְ בַּדִּים עָט וְנִכְנַס לִדְבִיר: תְּכוּנַת כְּלֵי קְטֹרֶת הוֹצִיא וְקִדֵּשׁ· תִּלְבּוֹשֶׁת מַדָּיו הִפְשִׁיט וְגָנַז נֶצַח· תִּרְגֵּל וְטָבַל חֲרוּצִים עָט וְקִדֵּשׁ· תָּמִיד הִסְדִּיר וְתִמֵּר וְנֵרוֹת הֶעֱלָה: תֶּכֶל עֲבוֹדוֹת יָד וָרֶגֶל קִדֵּשׁ· תִּמֵּם טְבִילוֹת חָמֵשׁ וְקִדּוּשִׁים עֲשָׂרָה· תֹּאַר מְגַמָּתוֹ כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָה· תָּקַף וְרָץ וְעָטָה בִּגְדֵי הוֹנוֹ: תַּמָּה תְּלַוֶּה צִיר נֶאֱמָן לְבֵיתוֹ· תָּגֵל בְּהִתְבַּשֵּׂר הָשְׁלַג אֹדֶם תּוֹלָע· תַּעֲדֶה

ישע

שגרו ביד וכו׳, שם מ״ג משלח לעזי שהי׳ מוליכו וכו׳. שן סלע וכו׳ עד כלי יוצר שם מ״ו דוחפו לאחוריו וכו׳. שחוזה אחז, שם מ״ז בא לו אצל פר ושעיר וכו׳, קלען במקלעות וכו׳. שאג סדרי יום וכו׳, שם פרק ז׳ מ״א בא לו כ״ג לקרות ובמשנה ג׳ אם בבגדי בוץ קורא קדש יו״ר וכו׳, שלש וטבל וכו׳, שם ירד וטבל הביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש יו״ר וכו׳, תכף ועש אילו וכו׳, שם פליגי במתניתן ר״א ור״ע ובגמרא שקל וטרי הרבה בדבריהם, ולכאורה דברי הפייט דלא כמאן, אבן כבר כתב התי״ט שם בד״ה עם תמיד של שחר בסוף הדיבור שהפייטן סמך דבריו על הירושלמי פרק בא לו דקתני שם אמר ר״י זו דברי ר״א ור״ע אבל חכמים אומרים כולם היו קרבים עם תמיד של בה״ע, וכתב עוד שם נ״ש ר״י עם תמיד שבה״ע לאו דוקא אלא לאפוקי עם תמיד של שחר. תר וקדש וכו׳ עד הוציא וקדש, שם מ״ד. תלבושת מדיו הפשיט וגנז נצח, ר״ל שהי׳ גונז בגדי לבן, בסדר עבודה במתני׳ לא הזכיר זה, אמנם כן הוא ביומא דף כ״ד ובפס׳ הוריות והניחם שם מלמד שטעון גניזה והיינו כת״ק דר׳ דוסא וכ״כ הרמב״ם פ״ח מהלכו׳ כלי המקדש ה״ח. תרגל וטבל וכו׳ עד ונרות, שם מ״ד קדש יו״ר וכו׳. תכל וכו׳ עד הונו, שם קדש יו״ר ופשט הביאו לו בגדי עצמו. ומ״ש תאר מגמתו כצאת השמש מבואר במד״ר ובילקוט פ׳ אחרי, בשעה שהשכינה שורה עליו פניו בוערות כלפידים. תמה תלוה וכו׳, במשנה שם ומלוין אותו עד ביתו. תגיל בהתבשר וכו׳, יומא ס״ו פ׳ הלבין הי׳ שמחין וכו׳. תעדה ישע וכו׳ עד סוף הפיוט, כל זה דברי הפייטן להגיד שמחתן של ישראל בהלבנת לשון של זהורית והיו משבחין להקב״ה על שקבל עבודת כ״ג ברצון.

יְשַׁע תַּעֲטֶה מְעִיל צְדָקָה· תָּפִיק צָהֳלָה תַּבִּיעַ דִּיץ וְחֶדְוָה: תִּלּוּלֵי רוּם הִרְעִיפוּ זַרְזִיף טְלָלִם· תַּלְמֵי שָׂדַי רָווּ תֵּת יְבוּלָם· תּוֹדָה נָתְנוּ אוֹסְפֵי זֶרַע שָׁלוֹם· תְּהִלָּה בִּשְּׂרוּ נוֹשְׂאֵי אֲלֻמּוֹת בְּרֶנֶן: תַּחְתִּיּוֹת אֶרֶץ צְבִי זֶמֶר שִׁמֵּעוּ· תְּנוּ צִדְקוֹתָיו חֲצַץ הוֹלְכֵי נְתִיבוֹת: תִּקְוַת שׁוֹלְחָיו אֵמוּן לֹא אַכְזָב· תּוֹחַלְתָּם כְּצִנַּת שֶׁלֶג בְּיוֹם קָצִיר: מְצוֹאָתָם רָחֲצוּ מִטֶּנֶף צַחֲנָתָם זַכּוּ· שְׁלֵמִים תְּמִימִים כְּבוֹר כַּפֵּימוֹ זָכְכוּ· לְהַגִּיד כִּי מְטַהֲרָם מְקוֹר מַיִם חַיִּים· מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל מְנַקָּם מַיִם נֶאֱמָנוּ: בְּטֹהַר וּבְנִקָּיוֹן יִנָּקוּ וְיִטְהָרוּ· יְחֻדְּשׁוּ כְּחֳדָשֵׁי בְקָרִים מִכְּתָם יִצְחַצָחוּ· רוֹמְמוֹת אֵל יֶהְגּוּ בִּגְרוֹנָם· בִּלְשׁוֹנָם רוֹן בְּפִימוֹ שִׁיר חָדָשׁ: יָגִילוּ בְרַעַד יַעַבְדוּ בְּיִרְאָה· קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מְקַדֵּשׁ קְדוֹשִׁים· לְשַׁנֵּן לְרַנֵּן לְתוֹפֵף וּלְצַלְצֵל· וּלְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת וּלְהַנְעִים זֶמֶר· נֶחֱבָקִים בְּעוֹז יָמִין רוֹמֵמָה· יַחַד נִתְמָכִים בִּמְלֵאָה צֶדֶק· מְשׁוּכִים לָבֹא שְׁעָרָיו בִּרְנָנָה· וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ נֶצַח: שָׂשִׂים וְגָלִים בִּשְׁמוֹ כָּל הַיּוֹם· חֲדִים בְּשִׂמְחָה אֶת פָּנָיו· זִיו אוֹרָם כַּשַּׁחַר יִבָּקַע· קוֹלָם יִשְׂאוּ וְיִרְנוּ בִּגְאוֹן צוּר עוֹלָמִים: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ· אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

וְיוֹם טוֹב הָיָה עוֹשֶׂה כֹּהֵן גָּדוֹל לְכָל אוֹהֲבָיו כְּשֶׁנִּכְנַס בְּשָׁלוֹם וְיָצָא בְּשָׁלוֹם בְּלִי פֶגַע: וְכַךְ הָיְתָה תְּפִלָּתוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בְּצֵאתוֹ מִבֵּית קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים בְּשָׁלוֹם בְּלִי פֶגַע:

יהי

ויום טוב. דער הָבערפריעזטער פפֿלעגטע איינען פֿריידענפֿעזט פֿיר זייכע פֿריינדע אַנזושטעללען, ווען זיין חייכחוכד חויגלוג חויז דעם אַללער-הייליגזטען גליקקליך חוכד אָהנע חייכען ווידריגען צופֿאַלל אַבגעלויפֿען וואַר. חיך הערויזגעהטען חויז דעם אַללערהייליגזטען אַן פֿערזאָהנונגזטאָג, בעטעטע דער הָבערפריעזטער פֿאָלגענדעז געבעט:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא הַשָּׁנָה הַזֹּאת הַבָּאָה עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל:

פ׳ שְׁנַת אוֹצָרְךָ הַטּוֹב תִּפְתַּח לָנוּ: ק׳ שְׁנַת אֹסֶם. שְׁנַת בְּרָכָה. פ׳ שְׁנַת גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת מִלְּפָנֶיךָ. ק׳ שְׁנַת דָּגָן תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר: פ׳ שְׁנַת הַרְוָחָה וְהַצְלָחָה וְקִבּוּץ מְקַדְּשֶׁיךָ. ק׳ שְׁנַת וַעַד בֵּית מִקְדָּשֶׁךָ. פ׳ שְׁנַת זוֹל. ק׳ שְׁנַת חַיִּים טוֹבִים מִלְּפָנֶיךָ. פ׳ שָׁנָה טְלוּלָה וּגְשׁוּמָה אִם שְׁחוּנָה. ק׳ שְׁנַת יַמְתִּיקוּ מְגָדִים אֶת תְּנוּבָתָם. פ׳ שְׁנַת כַּפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. ק׳ שְׁנַת לַחְמֵנוּ וּמֵימֵינוּ תְּבָרֵךְ. פ׳ שְׁנַת מַשָּׂא וּמַתָּן. ק׳ שְׁנַת נָבוֹא לְבֵית מִקְדָּשֵׁנוּ. פ׳ שְׁנַת שֹׂבַע. ק׳ שְׁנַת עֹנֶג. פ׳ שְׁנַת פְּרִי בִטְנֵנוּ וּפְרִי אַדְמָתֵנוּ תְּבָרֵךְ. ק׳ שְׁנַת צֵאתֵנוּ

וּבוֹאֵנוּ

שנת אוסם שימלאו אסמיך כו׳. טלולה וגשומה אם שחונה, כן גרס בעל יוסף חן ל״ג ב׳ ובתענית כ״ד ב׳ ופולס בילעדסו פ׳ אחרי גרס דשונה גשומה וטלולה. שחונה, ל׳ חום.

יהי רצון. עס זייא דיין ווילע, עוויגער, אונזער אונד אונזערער פֿעטער גאָטט, דאַס דיעזעס קינפֿטיגע יאַהר פֿיר אונס אונד גאַנץ ישראל זייא

פ׳ שנת. איין יאַהר, אין וועלכעם דוא אונס דען בעהאַלטער דיינעס זעגענס אָפֿפֿנעסט. ק׳ איין פֿאָללעס אונד זעגענרייכעס יאַהר. פ׳ איין יאַהר פֿאָללער גליקקליכען ערייגניססע. ק׳ איין געטריידע׳ מאָסט׳ אונד אָהלרייכעס יאַהר. פ׳ איין יאַהר דעס פֿערגניגענס, דעס גליקקעס אונד וואָהלבעפֿינדענס. ק׳ איין זאַממעליאַהר אים הויזע דיינעס הייליגטהומס. פ׳ איין יאַהר דעס איבערפֿלוססעס. ק׳ איין גליקקזעליגעס יאַהר. פ׳ איין יאַהר דעס טהויעס אונד דעס אייפֿיגען רעגענס ביים אַנהאַלטענדער היטצע. ק׳ איין פֿרוכטרייפֿענדעס יאַהר. פ׳ איין יאַהר דער פֿערגעבונג אונזערער זינדען. ק׳ איין אַן שפּייזע אונד געטראַנקע געזעגנעטעס יאַהר. פ׳ איין יאַהר דעס גענוססעס. ק׳ איין זאַממעליאַהר אים הויזע אונזערעס הייליגטהומס: פֿיר דיא געזאַממטע נאַציאָן*). פ׳ איין יאַהר דער ערזפּריעסליכקייט. ק׳ איין ערגאָטצליכעס יאַהר. פ׳ איין יאַהר פֿאָללער זעגען פֿיר דיא פֿרוכט אונזערעס לייבעס אונד אונזערעס ערדרייכס. ק׳ איין פֿיר אונזער אויסגעהען

אונד

*) בעקאַננטליך האַט איין גראָססער טהייל דער נאַציאָן קיינען אַנטהייל אַן צווייטען טעמפּעל גענאָממען, וויל ער זיך פֿרייא אונד אונאַבהאַנגיג וואַר, דאַהער אויך פֿיעל אין פֿרעמדען לאַנדערן צוריקקבליעבען אָהנע מעהר דען טעמפּעל צו בעזוכען.

וּבוֹאֵנוּ תְּבָרֵךְ׃ ס׳ שְׁנַת קְהָלֵנוּ תּוֹשִׁיעַ׃ ק׳ שְׁנַת רַחֲמֶיךָ יִכְמְרוּ עָלֵינוּ׃ ס׳ שְׁנַת שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה׃ (ק׳ שָׁנָה שֶׁתּוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ׃ ס׳ שָׁנָה שֶׁלֹּא תַפִּיל אִשָּׁה אֶת פְּרִי בִטְנָהּ)׃ ס׳ בקול שְׁנַת תַּעֲלֵנוּ שְׂמֵחִים לְאַרְצֵנוּ׃ קו״ח שָׁנָה שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל זֶה לָזֶה וְלֹא לְעַם אַחֵר בְּתִתְּךָ בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם׃

וְעַל אַנְשֵׁי הַשָּׁרוֹן הָיָה אוֹמֵר׃ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁלֹּא יֵעָשׂוּ בָתֵּיהֶם קִבְרֵיהֶם׃

ס׳ אֱמֶת מַה נֶּהְדָּר הָיָה כֹּהֵן גָּדוֹל בְּצֵאתוֹ מִבֵּית קָדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים בְּשָׁלוֹם בְּלִי פֶגַע׃

ע״ס א״ב. חזן. קהל.

כְּאֹהֶל הַנִּמְתָּח בְּדָרֵי מַעְלָה׃	מַרְאֵה כֹהֵן׃
כִּבְרָקִים הַיּוֹצְאִים מִזִּיו הַחַיּוֹת׃	מַרְאֵה כֹהֵן׃
כְּגֹדֶל גְּדִילִים בְּאַרְבַּע קְצָווֹת׃	מַרְאֵה כֹהֵן׃
כִּדְמוּת הַקֶּשֶׁת בְּתוֹךְ הֶעָנָן׃	מַרְאֵה כֹהֵן׃

ועל אנשי השרון וכו׳, כן איתא בירושלמי יומא פ״ה וסוטה פ״ח ה״ג והטעם מבואר גם בבבלי סוטה דף מ״ג א׳ שבתיהם היו רעועים ונוחים ליפול מחמת רבוי גשמים. כאהל הנמתח וכו׳, היינו כעצם השמים לטוהר. וכל הפיוט מבואר בעצמו.

אונד אַנקאָממען גליקליכעז יאָהר. ס׳ איין יאָהר לאַנג היין אונזערער געוויינדע ק׳ איין אַן גאָטטליכער האָלד רייכעז יאָהר. ס׳ איין יאָהר דעז פֿריעדענז אונד דער בעהאַגליכקייט. קו״ח. איין יאָהר, אַן וועלכעם דוא אונז אַללע פֿריידיג הינויף פֿיהרענט נאַך אונזערם לאַנדע, איין יאָהר, אַן וועלכעם דוא אַללע אונזערע אַרבייט דיינעז פֿאָלקעז ישראל זעגנען מאָגעזט, דאַמיט קיינער פֿאָן אונזערען אנדער דער הילפֿע זיינעז ברודערז, נאָך איינעז אויזלאַנדערז בעדירפֿע.

פֿיר דיא שרון־בעוואָהנער*) האַט ער פֿאָלגענדעז געבעטעט: עז זייא דיין ווילע, עוויגער, אונזער אונד אונזערער פֿאָטער גאָטט, דאַס ניכט איינסט דיא הייזער דער שרון־בעוואָהנער איהרע גרעבער ווערדען.

*) שרון וואַר איינע פּראָפֿינץ אין ארץ ישראל, דערען הייזער בעשטאַנדיג דער געפֿאַהר דעז איינשטורצעז אויזגעזעצט וואַרען. זיעהע אויך אָבען.

אין פפר"ט אגד אין מעהרערען קהלות ווירד דיעזעז ניכט געזאגט:

כְּהוֹד אֲשֶׁר הִלְבִּישׁ צוּר לַיְצוּרִים. מַרְאֵה כֹהֵן: כְּוֶרֶד הַנָּתוּן בְּתוֹךְ גִּנַּת חֶמֶד. מַרְאֵה כֹהֵן: כְּזֵר הַנָּתוּן עַל מֵצַח מֶלֶךְ. מַרְאֵה כֹהֵן: כְּחֶסֶד הַנִּתָּן עַל פְּנֵי חָתָן. מַרְאֵה כֹהֵן. כְּטֹהַר הַנָּתוּן בְּצָנִיף טָהוֹר. מַרְאֵה כֹהֵן: כְּיוֹשֵׁב בְּסֵתֶר לְחַלּוֹת פְּנֵי מֶלֶךְ. מַרְאֵה כֹהֵן: כְּכוֹכַב הַנֹּגַהּ בִּגְבוּל מִזְרָח. מַרְאֵה כֹהֵן: כִּלְבוּשׁ מְעִיל וּכְשִׁרְיוֹן צְדָקָה. מַרְאֵה כֹהֵן: כְּמַלְאָךְ הַנִּצָּב עַל רֹאשׁ הַדֶּרֶךְ. מַרְאֵה כֹהֵן: כְּנֵר הַמֵּצִיץ מִבֵּין הַחַלּוֹנוֹת. מַרְאֵה כֹהֵן: כְּשָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ עַם קֹדֶשׁ. מַרְאֵה כֹהֵן: כְּעוֹז אֲשֶׁר הִלְבִּישׁ טָהוֹר לַמִּטַּהֵר. מַרְאֵה כֹהֵן: כִּפַעֲמוֹנֵי זָהָב בְּשׁוּלֵי הַמְּעִיל. מַרְאֵה כֹהֵן: כְּצוּרַת הַבַּיִת וּפָרֹכֶת הָעֵדוּת. מַרְאֵה כֹהֵן: כִּקְהִלָּה* מְכֻסָּה תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן. מַרְאֵה כֹהֵן:

*) כקהלה וי"ג כקילא. עיין בערוך ערך קל האחרון.

חזן. — אין פפר"מ פאנגט מאן היער אן. — קהל.

כְּרוֹאֶה זְרִיחַת שֶׁמֶשׁ עַל הָאָרֶץ.	מַרְאֵה כֹהֵן:
כְּשׁוֹשַׁנַּת גַּן בֵּין הַחוֹחִים.	מַרְאֵה כֹהֵן:
כְּתַבְנִית כְּסִיל וְכִימָה מִתֵּימָן.	מַרְאֵה כֹהֵן:

ח׳ כָּל אֵלֶּה בִּהְיוֹת הַהֵיכָל עַל יְסוֹדוֹתָיו. וּמִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ עַל מְכוֹנוֹתָיו. וְכֹהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד וּמְשָׁרֵת. דּוֹרוֹ רָאוּ וְשָׂמֵחוּ:

ע"פ א"ב.

ח׳ אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה כָל אֵלֶּה. ק׳ הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ: ח׳ אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה אָהֳלֵנוּ בְּשִׂמְחַת קְהָלֵנוּ. ק׳ הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ: ח׳ אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה גִּילֵנוּ. דִּיצַת קְהָלֵנוּ. ק׳ הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ:

אשרי

אשרי עין וכו׳, גם הפיוט הזה מבואר בעצמו, אלא שנפלו בו בדפוס איזה שבושים ותקנתים ע"פ כ"י.

ח׳ אשרי. היילׂ דעםׂ אויגע, דאׂ דיעז אללעז געזעהען!
ק׳ וואהרליך! בלאס פאׂן אהרענזאגען בעטריבט זיך אונזערע זעעלע!
ח׳ הייל דעםׂ אויגע, דאז אונזערן טעמפעל פאׂלל דעז פרייען פאׂלקעז געזעהען!
ק׳ וואהרליך! בלאז פאׂן אהרענזאגען בעטריבט זיך אונזערע זעעלע!
ח׳ הייל דעםׂ אויגע, דאז אונזערע פריידע, דיא וואׂננע אונזערר געמיינדע געזעהען!
ק׳ וואהרליך! בלאז פאׂן אהרענזאגען בעטריבט זיך אונזערע זעעלע!
ח׳ הייל

אין פּיל׳ם אונד אין מעהרערען קהלות אירד דיעזע: אונד אַללע פאָלגענדע, וועלכע מיט קלײנער שריפט געדרוקקט זינד, ניכט געזאַגט.

*אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה הַמְשׁוֹרְרִים. וְכָל מִינֵי שִׁירִים. הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ: אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה זְבוּל הַמְּתֻכָּן. חַי בּוֹ שָׁכַן. הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ:

ח״א (אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה טִירוֹת כְּגֹלֶף. יוֹנְקֵי כֹּהֲנִים עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף. הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ: אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה כְּבוֹד מְנוֹרוֹת. לְאַחַת עֶשְׂרֵה מְכוּנוֹת. הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ: אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה מִזְבַּח מִקְטַר קְטֹרֶת. נֵזֶר עָלָיו כַּעֲטֶרֶת. הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ): אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה. עַם שׁוֹאֶבֶת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ רוּחַ נְדִיבָה. הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ: אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה פְּרִישַׁת כֹּהֵן בְּרֶשֶׁם. צוֹעֵק אָנָּא הַשֵּׁם. הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ: אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה קְהַל קְדוֹשִׁים. רוֹגְשִׁים בְּבֵית קָדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים. הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ:

ח׳ אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה שְׁנִי הַמְלֻבָּן מִשְּׂעִיר הַקָּרְבָּן. ק׳ הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ: ח׳ אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה תְּמִידִים קְרֵבִים. בְּשַׁעַר בַּת רַבִּים. ק׳ הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ:

אֲבָל עֲוֹנוֹת אֲבוֹתֵינוּ הֶחֱרִיבוּ נָוֶה. וְחַטֹּאתֵינוּ הֶאֱרִיכוּ קִצּוֹ. אֲבָל זִכְרוֹן דְּבָרִים תְּהֵא סְלִיחָתֵנוּ. וְעִנּוּי נַפְשֵׁנוּ תְּהֵא כַּפָּרָתֵנוּ. עַל כֵּן בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים נָתַתָּ לָנוּ אֶת יוֹם הַכִּפֻּרִים הַזֶּה. אֶת יוֹם מְחִילַת הֶעָוֹן הַזֶּה לִסְלִיחַת עָוֹן וּלְכַפָּרַת פֶּשַׁע: יוֹם אָסוּר בַּאֲכִילָה. יוֹם אָסוּר בִּשְׁתִיָּה. יוֹם אָסוּר בִּרְחִיצָה. יוֹם אָסוּר בְּסִיכָה. יוֹם אָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה. יוֹם אָסוּר בִּנְעִילַת הַסַּנְדָּל. יוֹם שִׂימַת אַהֲבָה וְרֵעוּת. יוֹם עֲזִיבַת קִנְאָה וְתַחֲרוּת. יוֹם שֶׁתִּמְחוֹל לְכָל עֲוֹנוֹתֵינוּ: וּבָעֵת וּבְעוֹנָה הַזֹּאת גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ וְלִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ. שֶׁאֵין לָנוּ לֹא מְנַהֵל כְּיָמִים הָרִאשׁוֹנִים. לֹא כֹהֵן גָּדוֹל לְהַקְרִיב קָרְבָּן. וְלֹא מִזְבֵּחַ לְהַעֲלוֹת עָלָיו כָּלִיל: וּמֵרוֹב עֲוֹנֵינוּ

ח׳ היין דענן אויגע, זאָ עז געזעהען, וויא דער רמָטהע גווירן דעז זינדענבאָקקז זיך ווייס פאַרבטע! ק׳ וואַהרליך, בלאָס פאָן האָרענזאַגען בעטריבט זיך אונזערע זעעלע! ח׳ היין דענן אויגע, דאַז דיא טאָגליכען אָפּפער געזעהען האָט טהאָר דעז פיעלען פאָלקעז! ק׳ וואַהרליך, בלאָס פאָן האָרענזאַגען בעטריבט זיך אונזערע זעעלע!

אֵין לָנוּ לֹא אִשִּׁים. וְלֹא אָשָׁם. לֹא בַדִּים. וְלֹא בְלוּלוֹת. לֹא גוֹרָל וְלֹא גַחֲלֵי אֵשׁ. לֹא דְבִיר. וְלֹא דַקָּה. לֹא הֵיכָל. וְלֹא הַזָּיָה. לֹא וִדּוּי. וְלֹא פַר חַטָּאת. לֹא זֶבַח. וְלֹא זְרִיקָה. לֹא חַטָּאת. וְלֹא חֲלָבִים. לֹא טְבִילַת. וְלֹא טָהֳרָה. לֹא יְרוּשָׁלַיִם. וְלֹא יַעַר הַלְּבָנוֹן. לֹא כִיּוֹר. וְלֹא כַנּוֹ. לֹא לְבוֹנָה. וְלֹא לֶחֶם הַפָּנִים. לֹא מִזְבֵּחַ. וְלֹא מִנְחָה. לֹא נִיחֹחַ. וְלֹא נְסָכִים. לֹא סֹלֶת. וְלֹא סַמִּים. לֹא עֵרֶךְ. וְלֹא עוֹלָה. לֹא פָרֹכֶת. וְלֹא כַפֹּרֶת. לֹא צִיּוֹן. וְלֹא צִיץ הַזָּהָב. לֹא קְטֹרֶת. וְלֹא קָרְבָּן. לֹא רוֹקֵחַ. וְלֹא רֵיחַ נִיחֹחַ. לֹא שַׁי. וְלֹא שְׁלָמִים. לֹא תוֹדָה. וְלֹא תְמִידִים:

כִּי בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ וּבַעֲוֹנוֹת אֲבוֹתֵינוּ חָסַרְנוּ כָּל אֵלֶּה:

וּבָעֵת וּבָעוֹנָה הַהִיא גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ וְלִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ שֶׁאֵין לָנוּ כַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים.

ח׳ לֹא כֹהֵן גָּדוֹל לְהַקְרִיב קָרְבָּן. ק׳ וְלֹא מִזְבֵּחַ לְהַעֲלוֹת עָלָיו עֹלָה וְכָלִיל. ח׳ וְלֹא אַהֲרֹן וּבָנָיו מְבָרְכִים לָעָם. וְכֻלָּם הַמְשָׁרְתִים בִּדְבִיר בֵּיתֶךָ: הָשֵׁב כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדָתָם. ק׳ וְתֵן בְּרָכָה לַעֲדַת יְשֻׁרוּן:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם וַיֵּרֶד מֵעֲשֹׂת הַחַטָּאת וְהָעֹלָה וְהַשְּׁלָמִים:

ע״פ תשר״ק כפול. וּמֵעֵת חָסַרְנוּ כָּל אֵלֶּה.

ס׳ תָּכְפוּ (נ״א תקפו) עָלֵינוּ צָרוֹת. ק׳ תְּלָאוֹת עָבְרוּ

ראשנו

ובעת. אבער יעצט — דיר איזט עס בעוואוסט — אין דיעזען לייטען — עס איזט פאר דעם טהראָנע דיינער הערליכקייט וואהל בעקאננט, דאס וויר ניכט מעהר זאָוויעל אין יענען ערזטען טאגען האבען,

ווערער אייגען אהערנפריעסטער, אפפער צו בעריישטען, נאך איינען אלטאר, דאראן צו אפפערן! וויר האבען קיינען אהרן מעהר, קיינען זיינער זאהנע, דער דאס פאלק צו זעגנען פערמאג! זיא איזט דאהין, דיא גאנצע דיענער־שאפט דיינעס הייליגען דביר׳ס! — אָ, זעטצע זיא וויעדער איין, דיא פריעסטער, אין איהרע אעמטער, אונד ערטהיילע דען זעגען דער געמיינדע ישורון׳ס!

ומעת. זייטדעם וויר דיעזעס אללעס פערלוסטיג זינד, זינד אונזרע לייזען אונאבלעססיג אנגעוואכזען! פיעלע ווידערווערטיגקייטען זינד אונז איבער׳ס הויפט געשטיעגען!

רֹאשֵׁינוּ׃ ס׳ שִׁחַרְנוּ יְשׁוּעָה וָאָיִן׃ ק׳ שָׁלוֹם וְהִנֵּה קְפָדָה׃

רַבּוּ הַקָּמִים עָלֵינוּ. רָמוּ וְגַם נָשְׂאוּ רֹאשׁ׃ קָצְנוּ בְּעֹל עֲלִיזִים. קָשָׁה עָלֵינוּ סִבְלָם׃ צְבִי אֶרֶץ חֲנֵפָה עָלֵינוּ. צָמְחָה וְלֹא לִבְרָכָה׃ פָּנִינוּ לְהַרְבֵּה וְהִנֵּה מְעַט. פַּח נֶפֶשׁ בָּא בַּאֲסָמֵינוּ׃ עָשְׁקוּ זֵיתִים שַׁמְנָם. עֲשׁוֹתָם וְלֹא מָלְאוּ סָפֵק׃ סְמָדַר אִם יַרְבֶּה כֶרֶם. סָבְאוּ לֹא יַשְׁפִּיעַ יֶקֶב׃ נֶאֶרְרוּ אִבֵּי שָׂדֶה. נִלְקְחוּ מַטְעַמֵּי אֹכֶל׃ מִכְלְאוֹת צֹאן עֲדָרִים דַּלְלוּ. מְגַז וּמֵמִיץ וּמֵהָרְיוֹן׃ לְזָנָב וְלֹא לְרֹאשׁ הוּשַׁתְנוּ. לַעֲבוֹט וְלֹא הֶעֱבַט לָנוּ׃ כֹּחֵנוּ לָרִיק וּבֶהָלָה. כָּלָה מִבְּלִי שָׂכָר׃ יַד כָּל עָמֵל בְּכִשְׁרוֹן. יָרְדָה וְאֵין מַחֲזִיק׃ טִלְטַלְנוּ מִיָּם וְעַד יָם. טָרְפָּם וְלֹא מָצְאוּ סָפֵק (נ״א טַרְפָּם לֹא סָפַק לָמוֹ)׃ חֲשֵׁכָה לְעֵין מִשְׂתַּכֵּר. חָשַׁב שְׂכָרוֹ לְמַפָּח׃ זְעֵמוּ מַלְוֶה וְלֹוֶה. זֶה בָּזֶה שָׁלְחוּ מְעִתָּה׃ וְנִלְאוּ יְדֵי מַמְצִיאֵי יָד. וְעָשִׁיר לֹא חוֹנֵן רָשׁ׃ הֵן אֶרֶץ נִמְכְּרָה בְּיַד רָעִים. הָמוֹן בָּהּ לֹא מָצְאוּ רֶוַח׃ דְּבִיר בֵּית אֱלֹהֵינוּ שָׁמֵם. דְּרָכֵנוּ מֵאֲנוּ לְהַצְלִיחַ׃ גִּיל נָוֶה שָׁבַת. גִּילָה לִלְבָבֵינוּ מַה נַּעַל׃

ח׳ בקול בְּאֵין אֹרְחַת אָב תָּמִיד. קו״ח בְּכֵן בֶּטֶן בָּנִים תְּחַסֵּר.

אָדוֹן בַּיִת כְּאוֹרֵחַ בַּמָּלוֹן. אֵיפֹה נִמְצָא מָנוֹחַ׃

וּמִשֶּׁחָרַב בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ.

ע״פ השר״ק.

ס׳ תַּגּוּת צָרוֹת לֹא נוּכַל. ק׳ שֶׁבֶר בְּכָל יוֹם וַאֲנָחָה׃

פ׳ רַבְּתָה בָּנוּ הַלְהָלָה. ק׳ קֶרֶן יָרְדָה עַד עָפָר׃

צָרֵי עַיִן מָצְאוּ יָד. פּוֹעֲלֵי שֶׁקֶר חַיִל עָשׂוּ׃ עוֹשֵׂי צְדָקָה לֹא נִרְאוּ. שׂוֹנְאֵי בֶצַע לֹא עָמָדוּ׃ נִדְמִינוּ כִּכְלִי רֵיק. מִכֹּל נִשְׁאַרְנוּ עֲרוּמִּים׃ לֹא נָבִיא וְלֹא חָזוֹן בָּנוּ. כְּעִוְרִים נְגַשֵּׁשׁ וְנֵלֵךְ׃ יוֹם יוֹם נֹאמַר מַה

בסופנו

וויר פֿלעהן אום הילפֿע, זיא קאממט ניכט! אום פֿריעדען — דא קאממט ערגערניס!

דעז פֿאטערז טאגליכע מאהלצייט*) האט אויפֿגעהערט, דארום איסען דיא זאנגע דארבען; דער הערר דעז הויזעז איזט — איין וואנדרער אין דער הערבערגע! וואָ זאָללען נון וויר רוהעשטעטטע פֿינדען? —

ומשחרב. זייטדעם אונזער הייליגער טעמפעל צערשטערט איזט, אך, וואָ וויר געניסטען! אונגלאהבאר, טאגליך נייעז אונגליקק, נייע טרויריגע בעגעבענהייטען! אונזרע בעטריבניס איזט מאכטיג געשטייגען, אונזרע מאכט איזט צו ערדע געזונקען!

---

*) דיענעז שפּיעלט אויף דיא טאגליכען אָפּפֿער אן, דיא דעם אללגיטיגען פֿאטער דארגערייכט וואורדען.

בְּסוֹפֵנוּ. טוֹב מָוֶת מֵחַיִּים אָמַרְנוּ: חַיֵּינוּ תְּלוּיִם מִנֶּגֶד. זָרִים לְרֹאשׁ וַאֲנַחְנוּ לְזָנָב: וּמַה נַּעֲשֶׂה וַחֲטָאֵינוּ עָשׂוּ. הֵן אָנוּ כְּלֹא הָיִינוּ: דַּלִּים נִבְזִים וּשְׁפָלִים. גְּעוּלִים מְאוּסִים וּבְזוּיִם:

ח׳ נקול בְּנֵי נֵכָר מָשְׁלוּ בָנוּ. קו״ח אָמַרְנוּ נִגְזַרְנוּ אָבַדְנוּ: אָדוֹן הָקֵל עֻלֵּנוּ. וּשְׁלַח יֶשַׁע לְגָאֳלֵנוּ:

וּמֵרוֹב עֲוֹנֵינוּ.

ח׳ תַּאֲוַת לֵב לֹא הִשַּׂגְנוּ. ק׳ שֶׁקֶט קִוִּינוּ וַיָּבוֹא רֹגֶז. ח׳ רוּם קֶרֶן וְהִנֵּה שִׁפְלָה. ק׳ קָרְבָה יְשׁוּעָה אָמַרְנוּ וְנִתְרַחֲקָה:

ח׳ נקול דָּמִינוּ גַּם מִמְּצוֹא יָד. קו״ח גָּלָה שְׂכַר הַיְצוּרִים. בַּעֲוֹנֵינוּ בֵּית מִקְדַּשׁ אֵל חָרֵב. אָסַף חֶסֶד מִכָּל אֱנוֹשׁ:

וְהֵן אָנוּ עַתָּה.

ע״פ תשר״ק.

ח׳ כְּתוֹעִים וְאֵין לְבַקֵּשׁ. ק׳ כִּשְׁבוּיִם וְאֵין לְשׁוֹבֵב: ח׳ כִּרְעֵבִים וְאֵין לְהַאֲכִיל. ק׳ כִּקְנוּיִם וְאֵין לִקְנוֹת:

ח׳ נקול כְּגֵרִים וְאֵין לְקַבֵּל. קו״ח כִּבְזוּיִם וְאֵין לְכַבֵּד. כַּאֲבֵלִים וְאֵין לְמְנַחֵם. כַּאֲנוּסִים וְאֵין מָנוֹס:

ואתה

במרבמרען המבען חונז בעהערסט! דמ דמלטען מיר: כון חיזט עז חוף חונז געטעהען, וויר זינד פערלמרען! — ערווייבטערע חונזער ימח, ס חערר, חונד זענדע רמז חייל חונזערער ערלעזונג!

ומרוב. ימ, חונזרע זינדענלחוט חיזט טולד דחרחן, דמס וויר חונזרענ חערזענז וווכזט כיכט ערריייכען, דמס פערדריעסליכקייטען חייכטרעפפען, וועון וויר חונז כמך רוחע זעהנען. המך וומר חונזער גליקקזחמרן — חונד טיעף געזונקען! חמפט דמכטען וויר, עז קמן כיכט מעחר פערן זיין, חונזער חייל; מבער — וויח וויט! — וויר זינד גמנז חבגעסניטטען! כיעמחנד רייכט חונז דיח החנד! דיח ערקעננטליכקייט חיזט פערבחנכט פמן דען שטערבליכען! לייזער, ער חיזט צערשטמרט, דער חייליגע טעמפעל גמטטעז, חונד מללע טוגענד פער־שווחונדען חויז דעם געשלעכטע דער מענשען!

והן. כון זינד וויר וויח פערחירטע, דיח קיינער זוכט, וויח געפחנגענע מחנע מבנעחמער, וויח דחרבענדע, דיח קיינער לחבט, וויח שקלמפען, דיח כיעמחנד למזט, וויח פרעמדלינגע, דיח קיינער חויפנימט, וויח פערמכטעטע, דיח כיעמחנד מכטעט, וויח טרויערנדע מחנע טרעזטער, וויח בעדרמנגטע מחנע צופלוכט!

וְאַתָּה (נ״א וְעַתָּה) אֱלֹהֵינוּ׃

ע״פ תשר״ק.

ס׳ אִם תָּעִינוּ לֹא תַתְעֵנוּ׃ ק׳ אִם שָׁגַגְנוּ לֹא תַשְׁלֵנוּ׃

ס׳ אִם רָחַקְנוּ קָרֵב נָא׃ ק׳ אִם קָרַבְנוּ לֹא תִרְחָק׃

ח׳ נקול אִם דָּפַקְנוּ לֹא תִדְחֶה׃ קו״ח אִם גָּעַלְנוּ לֹא תִגְעַל׃

אִם בָּאנוּ לֹא תִמְאַס׃ אִם אָשַׁמְנוּ לֹא תְאַבֵּד׃

וּמֵרוֹב עֲוֹנֵינוּ׃

ע״פ תשר״ק.

ס׳ תָּעִינוּ מֵאַחֲרֶיךָ׃ ק׳ שָׁגַגְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ׃ ס׳ רָחַקְנוּ מִבֵּית חַיֵּינוּ׃ ק׳ קִלְקַלְנוּ אָרְחוֹת עוֹלָם׃

ס׳ דַּרְכְּךָ אָחוֹר הִשְׁלַכְנוּ׃ ק׳ גְּדֻלָּתְךָ לֹא הִגַּדְנוּ׃ ס׳ בֵּיתְךָ נֶהֱרַס בַּעֲוֹנֵינוּ׃ ק׳ אִוּוּיְךָ נִתַּץ בַּחֲטָאֵינוּ׃ ס׳ מַה נְּדַבֵּר וּמַה נִּצְטַדָּק׃ ק׳ וּמַה נַּעֲנֶה לִמְמֻנּוּ מַעֲנֶה׃ ס׳ גְּמָלָנוּ טוֹבוֹת וְשִׁלַּמְנוּ רָעוֹת׃ ק׳ וּמַה יֵּשׁ לָנוּ עוֹד צְדָקָה לִזְעוֹק פְּנֵי הַמֶּלֶךְ׃

חז נקול אֵבֶל שַׂק וָאֵפֶר וְצוֹם וּזְעָקָה׃ קו״ס שַׁוְעָה וְהוֹדָיָה בָּם

אנו

ואתה. דאָ אַבער, אונזער גאָטט, וויר האָבען אונז פערירט, לאַס אונז ניכט אין אונזרער איררע! וויר האָבען אונז פערגאַנגען, אָ, פערווירף אונז ניכט! וויר האָבען אונז ענטפערנט, אָ, בריינג' אונז דיר ווידער נאַהע! אונד ווען וויר אונז דורך בוסע דיר נאָהערן, אָ, ענטפערנע אונז ניכט!

וויזע אונז ניכט אַב, ווען וויר אַן דיינע פפאָרטען פּאָכען! פערשמאַה' אונז ניכט, ווען וויר אונז פעראַכטליך געמאַכט! פערשטאָס' אונז ניכט, ווען וויר צוריקקעהרען, אונד ריכטע אונז ניכט צו גרונדע, וויל וויר אונז פערגאַנגען האָבען.

ומרוב. מאָזיין אונזערע זינדענמאַאַס! — וויר זינד איררינג פאָן דיר געוויכען, האָבען אונז אויך דיינע געבאָטע ניכט בעקיממערט, דאַרום ווארדען וויר פאָם הויזע אונזרעס לעבענס ענטפערנט, וויר האָבען דען וועג דער זיטטליכקייט צו ווידער געהאַנדעלט, האָבען דיינע וואָרטע הינטאַנגעוואָרפען אונד דיינע הערליכקייט ניכט פערקינדעט; דער טעמפעל דיינער הייליגקייט ווארדע צערשטאָרט, וויל וויר געזינדיגט האָבען, אונד אונזערעס פערגעהענס האַלבען צערטריממערט דאַס הויז דיינער וואָננע.

וואַס זאָללען וויר זאָגען? וואָמיט אונז רעכטפערטיגען? וואַס איהם ערוויעדערן, איהם, דער אונז זאָ פיעלע וואָהלטהאַטען ערצייגט, אונד דעם וויר באָזעס פערגאָלטען האָבען! מיט וועלכער טוגענד קאָננען וויר דען קאָניגס אַנגעזיכט אַנבעטען? אין טרויערקליידער אונד אַשע געהיללט, פאַסטענד, בעטענד, פלעהענד אונד

אֲנוּ מִתְוַדִּים לְפָנֶיךָ: וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן הַשָּׁמַיִם בְּיוֹם צוֹם הַכִּפֻּרִים הַזֶּה· בְּיוֹם סְלִיחַת עֲוֹנֵינוּ· כִּי לְכַפָּרָה נְתַתּוֹ לָנוּ· וְלִמְחִילַת חֵטְא· וְלִסְלִיחַת עָוֹן· וּלְכַפָּרַת פָּשַׁע:

ע״פ תשר״ק. אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ·

ס׳ תִּתֵּן אַחֲרִית לְעַמֶּךָ· ק׳ תָּשִׁיב מִקְדָּשׁ לְתוֹכֵנוּ:
ס׳ תְּרוֹמֵם הַר מְרוֹם הָרִים· ק׳ תְּקוֹמֵם קֶרֶן גְּדוּעָה:
חזן בקול תִּדְרוֹשׁ גְּאֻלָּה לְגָלוּתֵנוּ· קו״ח תְּגַלֶּה קֵץ לְתִקְוָתֵנוּ·
תָּבֹא מְהֵרָה לְרַחֲמֵנוּ· תַּאֲמִירֵנוּ לְךָ וְנַאֲמִירְךָ לָנוּ:

ע״פ א״ת ב״ש. אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ·

ס׳ אַל תַּעַשׂ עִמָּנוּ כָּלָה· ק׳ תֹּאחֵז יָדְךָ בַּמִּשְׁפָּט·
ס׳ בְּבוֹא תוֹכֵחָה לְנֶגְדֶּךָ· ק׳ שְׁמֵנוּ מִסִּפְרְךָ אַל תֶּמַח:
ס׳ בקול יָדַע אֶת אֲשֶׁר יְדָעוּךָ· קו״ח מַגֵּר עַם לֹא יְדָעוּךָ· כִּי

תשיב

תרומם הר מרום הרי׳, עפ״ה נכון יהי׳ הר בית ה׳ בראש ההרי׳ (ישעי׳ ב ב) ועפ״ה עליתי מרו׳ הרי׳ (שם לז כד). תאמירנו לך וכו׳, עפ״ה את ה׳ האמרת וכו׳ (דברי׳ כו יז).

ריועפאָהל טרעטען וויר פאָר דיין אַנגעזיכט אונד בעקעננען אונזרע זינדען. אונד דאַ — דאַ ווירסט אונז ערהאָרען אויז דיינען היממעלן, אַן דיעזעם פערזאָהנונגזטאַגע, אַם טאַגע דער זינדענפערצייהונג! דאַ האָסט איהן אונז צור פערזאָהנונג בעשטיממט, צור פערגעבונג דער זינדען, צור פערצייהונג דער מיססעטהאַטען אונד צום ערלאַס דער פֿרעפעל.

תתן. אָ, געוואָהרע דיינעם פאָלק איין גליקליכעס ענדע! זעטצ׳ איהן ווידער איין, דען הייליגען טעמפעל, איין אונזרע מיטטע! פיהרע איהן נאָך אויף יענער אַנהעהע דער האָהען געבירגע! לאַס עס נאַך וואַכזען, דאַס אַבגעבראָכנע האָרן! זאָל׳ אונז אויז דעם עלענד צו ערלאָזען! לאַס עס ערשיינען, דאַס בעשטיממטע ציעל, צו אונזערער ווידעראויפנאַהמע! בעזוכע אונז באַלד מיט דיינער באַרמהערציגקייט! פערהייסע אונז דיינע הולד, אונד וויר פערהייסען דיר טריע! ... אונזער, אונד אונזרער פֿאָטער גאָטט!

אל. אָ רייב׳ אונז ניכט גענצליך אויף! לאַס דיינע האַנד דען רעכטשפרוך צוריקהאַלטען, וועלן טאָן דאַס אורטהייל געשפראָכען! אָ, טרייב׳ איהן ניכט אויז, אונזערן נאַמען, אויז דיינעם בוכע!

קעננע, דיא דיך ערקעננען, אונד פערווירף, דיא דיך לייגנען, פיהרע זיא

תָּשִׁיב לְבִצָּרוֹן · לְכוּדִים אֲסִירֵי הַתִּקְוָה:

ע"פ א'ב. אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ·

ח' תֹּאמַר לִמְחוֹת אֲשָׁמֵינוּ· ק' תָּבוֹא לְחַדֵּשׁ יָמֵינוּ·
ח' תְּגַלֶּה שְׁנַת שְׁלוֹמֵינוּ· ק' תַּרְגִּיל לְגַדֵּל אֶת שְׁמֵנוּ:
ח' בקול תְּקָרֵב קֵץ מְשִׁיחֵנוּ· חו"ק תִּרְצֶה רֵיחַ נִיחוֹחֵנוּ:
תְּשׁוֹבֵב מִקְּצוֹת נִדָּחֵינוּ· תִּתְמְכֵנוּ וְכָאֵזוֹר תַּדְבִּיקֵנוּ:

ע"פ א'ב. אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ·

ח' אוֹרְךָ תַּזְרִיחַ לַחֲשֵׁכָה· ק' בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים תָּשׁוּב אֵלֶיהָ· ח' גַּלֵּה לָהּ יוֹם נָקָם בְּלֵב· ק' דְּבָרְךָ תִּשְׁלַח וְתִרְפָּאֵנוּ:
ח' בקול תּוֹדִיעַ לְעֵין כָּל אֻמִּים· קו"ח כִּי אֵין אֱלוֹהַּ בִּלְעָדֶיךָ:
כִּי תְבִיאֵנוּ לְהַר קָדְשֶׁךָ· וּתְשַׂמְּחֵנוּ בְּבֵית מִקְדָּשֶׁךָ:

ע"ס א"ב מסולס. אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ·

ח' אֻמְלָל אַלְמָנָה תָּאִיר· ק' בֹּהוּ בּוֹכִיָּה תַּבְהִיק: ח' גִּיל
גלמודה

אומל אלמנה תאיר וכו', אלמנה כמו לירושלים שהיתה כאלמנה.

צוריקק נאך אונזרער בורג, זיא, דיא געפעסטעטע, אנפאנגספאללע!
אונזער אונד אונזרער פאטער גאטט!

תאמר. א שפריך, דאס אונזרע זינדען פערשווינדען! קאממע, אונזרע טאגע צו ערנייערן! לאס עז ערשיינען, דאז יאהר אונזרעז פריעדענז! לאס איין גראס ווערדען, אונזערן נאמען!

פיהר' איתן הערבייא, דען לייטפונקט אונזרעז משיח'ז! מאגען אונזרע געבעטע דיר וואהלגעפעללע זיין! א, זאממעלע אונזרע צערשטרייטען אויז אללען ענדען! ציה אונז שטיטצע אונד שוועסטע אונז וויא איינע גורט אן דיינע לענדען!

אורך. א, לייכטע מיט דיינעם ליכטע איהר, דיא אים פינסטערן וואנדעלט! בעגנאדע זיא מיט דיינער גראסען בארמהערציגקייט! אפפענבארע איהר דען רייניגונגזטאג, דען דאז אים הערצען טאוט! שיקקע דיין ווארט, דאז אונז היילט!

מאכ' עז פאר דען אויגען אללער פאלקער קונד, דאס עז קיינע גאטטהייט גיבט אויסער דיר! ברינג' אונז נאך דעם בערג דיינער היילגקייט, אונד ערפרייע אונז אין דעם הויזע דיינעז היילגטהומז!

אומל. א, הייטערע זיא אויף, דיא בעטריבטע וויטטווע! פערקלארע דער

גלמודה תגיש· ק׳ דלף דמעתה תדמים: ח׳ הר השמם תהדר· ק׳ ותשוב ואליו תופיע: ח׳ והר זבולך תזריח· ק׳ חדר חפתך תחדש: ח׳ טנף טמאתה תטהר· ק׳ יופי יקרת תיסדה· ח׳ כרכד כבודה תכוננה· ק׳ לאורה לאמים תלוה: ח׳ מלך מכבודך תמלאה· ק׳ נצח נצחים תנוססה: ח׳ שבע שמחות תשביענה· ק׳ ענן עשן תעטרנה: ח׳ פנת פתחיה תפאר· ק׳ צדק צנועים תצמיח: ח׳ קמי קהליה תקיא· ק׳ רגש רגלים תריץ: ח׳ נקול שבטים שבחת תשובב· ק׳וח׳ תקרא תשרוק ותתקע: כי תביאם להר קדשך ותשמחם בבית תפלתך:

ככתוב על יד נביאך והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי עולתיהם וזבחיהם לרצון על מזבחי כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים:

היער פֿאַנגט מאַן אַן סליחות צו זאַגען:

ותשוב ואליו תופיע, כ״כ בכ״י והוא עיק׳ אחרי לאות ו׳ משולש אנו צריכין. תקר׳ תשרוק ותתקע, כ״כ בכ״י של י״ת והוא נכון אחרי לאות ת׳ משולש אנו צריכי׳ זולת ת׳ התי״ן.

ווינענדען דיזעטרינהייט! פֿיהר׳ איהר פֿריהרע הערליכקייט, דער פֿערלאַססענען! הייס׳ איהן פֿערזיעגען, דען שטראָם איהרער טהרענען! גיב איהם זיינע הערר־ליכקייט ווידער, יענעם האָהען בערג! בעזאַכע אונד בעשטראַהלע איהן ווידער! נאַם איהן וויט ליכטען, דען אַבגלאַנץ דיינעס טעמפעלס! ערנייערע דיא לויטער דיינער האַללע! רייניגע זיא פֿאָן אַללער אונרייניגקייט! בעגרינדע איהרער שאָנהייט גלאַנץ! בעפֿעסטיגע איהרער הערליכקייט פראַכט! לאַס נאַציאָנען וואַנדעלן איהן שטראַהל איהרעס ליכטעס! ערפֿיללע זיא גאַנץ מיט דיינער מאַיעסטעט, קאָניג! ערהאַלטע זיא אויף עוויגע צייטען! זעטטיגע מיט וואָננע זיא! קראָנע זיא מיט וואָלקען דער רייכערווערקע! פֿערהערליכע איהרער טהאָרע פֿאָסטען! לאַס זיא וויעדערהויפֿבליהען, דיא טוגענדהאַפֿט רעדליכען! פֿערבאַננע דיא ווידער־זאַכער איהרער געמיינדען! פֿיהרע זיא וויעדער אַן, דיא וואַללפֿאַהרער דער פֿעסטליכען פֿייער! ברינגע זיא היים, דיא צוריקגעלאַססענען שטאַממע! רופֿע, פֿייפֿע אונד בלאַזע זיא צוזאַממען! פֿיהרע זיא הינויף נאַך דיינעם היילינגען בערג אונד ערפֿרייע זיא אין דיינעם בעטהויזע!

חין מחנלען קהלות פֿחֲנגט מחָן מָן סלח לנו אבינו ח"ג"וו וויח בייח שחרית.

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים· מִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ· מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן· מַרְבֶּה מְחִילָה לְחַטָּאִים וּסְלִיחָה לְפוֹשְׁעִים· עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וְרוּחַ· לֹא כְרָעָתָם תִּגְמוֹל· אֵל הוֹרֵיתָ לָּנוּ לוֹמַר (מִדּוֹת) שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה· זְכָר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה· כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם· כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיֵּרֶד יְהֹוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהֹוָה:

וַיַּעֲבֹר יְהֹוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא

יְהֹוָה יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ· מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ:

כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ:

חין פֿיעלען קהלות וועררען נור פֿחָלגענדע סליחות געזחָגט:
איך אשא ראש, אני הוא השואל, אהבת עוזו, פזמון ח"ג"וו.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי: אֵין לָנוּ פֶּה לְהָשִׁיב וְלֹא מֵצַח לְהָרִים רֹאשׁ: כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יֶהֱמָיוּן· וּמְשַׂנְאֶיךָ נָשְׂאוּ רֹאשׁ: לַאדֹנָי אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת כִּי מָרַדְנוּ בוֹ: דִּבְרֵי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מֶנּוּ פְּשָׁעֵינוּ אַתָּה תְכַפְּרֵם: לֹא כַחֲטָאֵינוּ תַּעֲשֶׂה לָנוּ וְלֹא כַעֲוֹנוֹתֵינוּ תִּגְמֹל עָלֵינוּ: כִּגְבֹהַּ שָׁמַיִם עַל הָאָרֶץ כֵּן הַגְבֵּר חַסְדְּךָ עָלֵינוּ: כִּרְחֹק מִזְרָח מִמַּעֲרָב כֵּן תַּרְחִיק מִמֶּנּוּ אֶת פְּשָׁעֵינוּ: כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים כֵּן תְּרַחֵם יְיָ עָלֵינוּ: כִּי אַתָּה עַם עָנִי תוֹשִׁיעַ וְעֵינֶיךָ עַל רָמִים תַּשְׁפִּיל: כִּי אַתָּה נֵירֵנוּ יְיָ. וַיְיָ יַגִּיהַּ חָשְׁכֵּנוּ:

לַיְיָ הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם

בוטח בך: יי הושיעה המלך יעננו ביום קראנו: כי לא על צדקותינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך. כי על רחמיך הרבים. אדני שמעה אדני סלחה אדני הקשיבה ועשה אל תאחר. למענך אלהי כי שמך נקרא על עירך ועל עמך:

אלהינו ואלהי אבותינו. מיוסד ע"פ א"ב כפול, ובסוף חתום שמעון חזק.

ס' איך אשא ראש וארים פנים. ק' אבדו חסידי נשואי פנים: ס' ברי לבב יקרים מפנינים. ק' בדמי כפרה נכנסים לפנים: ס' גדולי כהונה משוחי מרחקים. ק' גבורי כח מלמדי לקחים: ס' דבירה פנימה נפרשים נלקחים. ק' דתי היום לערוך מפקחים: ס' האיר העשור הבהיק השחר. ק' הטהר מהר מאחים נבחר: ס' והלכות התמיד לא אחר. ק' ובטלו הפיסות בצום המבחר: ס' זבח השעיר לשם עולה. ק' זהום הטמאה מגין ותולה: ס' חטאו בסוף שוגג יעלה. ק' חובתו נודע ביורד ועולה: ס' טעה בתחלה ונודע בסופה. ק' טריתו חיצון וכפור לתרופה: ס' יודע כפרתו נכונה וצרופה. ק' ישוה לנכנם לפנים פרופה: ס' כהני גבה אינם מתכפרים. ק' כפרת סאב בדמי צפירים: ס' לבד סליחתם ביום הכפרים. ק' לדמי הפר בהזיות מספרים: ס' מרד הזר ונכנס בטמאה. ק' מקום טהרה ופרישות יראה: ס' נתכפר לו בשעיר הרצאה. ק' נמחל זדונו בדמי הזאה: ס' סולח ומוחל פשעי יראיו. ק' סליחה ימן לעמוסי מקראיו: ס' עת משתלח

מלומדי לקחים, מלומדי תורה שנקראת לקח טוב ולא היו מעמידים כהן אא"כ גדול בתורה. ביורד ועולה, עולה לעשיר ויורד לעני, כדתני' במס' ד' פ"ב דכריתות. בשעיר הרצאה, ר"ל בכ"ו ופרושו בשעיר ללון.

נדהף לאחוריו· ק' עונות נמחלים לבני בחיריו: ס' פיפיות חרב חץ נחוץ· ק' פולט ומפליט שבת חוץ: ס' צרי ומזור קלקולו רחוץ· ק' צובר (נ"א צבור) דבירה פנימה וחוץ: ז' קדוש עטיות בדים לבנים· ק' קשוטם כפרת אבות ובנים: ס' רצוי עבדתם בהם מתלבנים· ק' רשע ועון וחטא סרבנים: ס' שערוריה מיום הושמה עירי· ק' שבת משושי ונשתק שירי: ס' תשורות חדלו מאהבי ליוצרי· ק' תרופה במה אמצא וצרי: ס' שחרנוך מלך בנפשות נענות· ק' מצפצפים ומתודים שגגות וזדונות: ס' ענו כנתרצית וסלחת לעונות· ק' וביום זה הורית חנות: ה' נקול נתבשר מלפניך כאשר החנן· קו"ס חסד הבטחתו וברית שנן· זכרנו היום מדות כתקונן· קריאתנו רצה כיום רדתך בענן: אל מלך יושב וכו'.

אל תבוא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי: למען שמך יי וסלחת לעונינו כי רב הוא: כי רבו משובותינו לך חטאנו: לך לבדך חטאנו והרע בעיניך עשינו: חטאנו עם אבותינו. העוינו הרשענו: כי עונותינו רבו מלמנות וחטאתינו עצמו מספר: כי עונותינו רבו למעלה ראש ואשמתנו גדלה עד לשמים: ליי הישועה וכו'.

אלהינו ואלהי אבותינו. מיוסד ע"פ א"ב, ונסוף חתום בנימין.

ס' אבל אנחנו חטאים ואשמים· ק' במה יתכפרו עונותינו העצומים: ס' גלה כבוד ונטל תפארה· ק' מאז אין סליחה

חץ נחוץ, תאר ללשון הרע. פולט ומפליט, כ"כ בכ"י, וטעמו האומרו והמקבלו, כי שניהם נלקים בצרעת.

אבל אנחנו וכו', לפי הנראה מפשוטה של הסליחה שזאת הנה היא מתנגדת אל הכתוב ואל הקבלה ומטעם זה הסירוה כמה קהלות ומנעוה מלאמרה ככתוב בעהלי"ל. וכבר נשאלתי עלי' מאת רבינו הגדול המפורסם מוהר"ר נח חיים צבי נר"ו, אב"ד דק"ק אה"ו יע"א, והשבתי ובארתי דברי הפייטן והסירותי התלונות מעליו, ותשובתי בשאלה מן נעימי רבנו נר"ו והודה לדברי, ואמרתי אציגה נא לפניך המעין את

וְכַפָּרָה: פ׳ דִּירַת הַקֹּדֶשׁ כְּבִנְיָנָהּ עַל מְכוֹנוֹ · ק׳ הַחוֹטֵא מֵבִיא קָרְבָּן וְנִסְלַח לַעֲוֹנוֹ: פ׳ וְאִם לֹא הִשִּׂיג בִּמְרֻבָּה תַּקָּנָתוֹ בִּמְוּעָט · ק׳ כִּי אֵין לַיְיָ מַעֲצוֹר לְהוֹשִׁיעַ בְּרַב אוֹ בִמְעָט: פ׳ וּמַתְּנַת שְׁמוֹנָה עֲדָיִים לְכֹהֵן גָּדוֹל הַמְכַפֵּר · ק׳ חֲטָאֵי עַמְּךָ בָּהֶם לְהִתְכַּפֵּר: פ׳ טֹהַר כְּתֹנֶת אֲרוּגָה פִּשְׁתִּים וָצֶמֶר · ק׳ חֵטְא זְרִיעַת כִּלְאַיִם לְכַלּוֹת וְלִגְמֹר: פ׳ יָפִי מִכְנְסֵי בַד מִמָּתְנַיִם עַד יְרֵכָיִם · ק׳ כִּפֵּר לְגִלּוּי עֲרָיוֹת חַמּוּקֵי יְרֵכָיִם:

כל דברי האגרות האלה הכתובים והלשונות אולי תמצא בהם הנפש שבעך ותברכני נפשך.

יברך ה׳ את הברכה, שמורה ובכל ערוכה, לאהובי ידיד נפשי
התורני המופלא וכו׳ הר״ר וואָלף היידנהיים יצ״ו.

למלאות את אשר בקשתיו במכתבי הלעיל הנני שואל בזה את אשר עלה ברעיוני לבאר פיוט אור יום הנף ע״פ מאמרי רז״ל כאשר בקש מאתי רפ״מ ידידי שי׳, ובזה תכות דעתו הרמה. ומאשר הביאו רבותינו בעלי התוס׳ לפיוט זה בפ״ק דברכות דף י״א ירא״ה שיסדו חכם אחד מהקדמונים ושמו פלאי, ואם הוא זה הבא בנימין זכרו לחיי עד אשר חבר כמה סליחות ונרשם שמו בפיוט הנ״ל אחר אותיות אלב״ס נבניתי לעצמותיו אשר מצאתי טעות גדול באחד מפיוטיו המתחיל אבל אנחנו והוא בסליחות מוסף לי״כ ושם נאמר טוהר הכתונת ארוגה פשתים וצמר חטא זריעת כלאי׳ וכו׳, וזה שגיאה גדולה ומקרא מלא ויעשו את הכתנת שש ולא מצאתי מי שיעלה על דעתו לומר שמעורבת בצמר, ואמרו חז״ל כתונת מכפרת על ש״ד, ולא נמצא כלאים בד׳ בגדים של כהן הדיוט זולת באבנט דפליגי בי׳ תנאי בפ״ק דיומא דף י״ב, ומי יתן אפוא ואמצא מקום להסיר תלונתי מאת כבוד הפייטן נוח נפש הלזה. תו אין בפי מענה והנני כפעם בפעם רחימו הד״ש כנ״ע, הק׳ נח חיים צבי בן מוהר״ר אברהם מאיר ברלין ז״ל המכונה בק״ק מגנצא והגלילות יע״א.

וזאת תשובתי אליו:

אל הרב הגאון הגדול המפורסם מוהר״ר נח חיים צבי נר״ו, עמו עוז ותושי׳, לו בינה והשכל, אין חכמ׳ ואין תבונ׳ ואין עצה, אשר לא יכילו מרחבי בינתו וכו׳.

אמרותיו המזוקקים המלאים להם חכמה ודעת הגיעוני וכו׳. ועל דבר אשר הפליא אדוני על הפייטן בעל הסליח׳ אבל אנחנו וכו׳ ואמר שהוא שגיאה גדולה וכו׳, באמת לא על הפייטן תלונותנו כי לא מלבו הוציא מלין אבל באמתחת רז״ל מצאם והם המה דברי ר׳ סימון הובאו בילקוט פ׳ בו רמז תקי״ג גם בויקרא רבה פרשה י׳ דף קע״ו ב׳, ובשיר השירים רבה דף פ״ד ב׳, וז״ל הילקוט: אמר ר׳ סימון כשם שהקרבנות מכפרי׳ כך הבגדים מכפרים, דתנן כ״ג משמש בח׳ בגדים וההדיוט בד׳ בכתונת ומכנסים

פ׳ לְעֲבוֹדָה וּנְתוּנָה מִצְנֶפֶת בְּרֹאשׁ · ק׳ לְגַסּוּת הָרוּחַ גְּדֵלָה לְמַעְלָה ראשׁ: פ׳ מְלֶאכֶת הָאַבְנֵט גָּבוּב וְחָלוּל כֻּלּוֹ · ק׳ נַקֵּה יְנַקֶּה עַל גּוֹנֵב וּמַחְבִּיא פָּעֳלוֹ: פ׳ סָדוּר עַל לִבּוֹ חשֶׁן הַמִּשְׁפָּט · ק׳ לְכַפֵּר וּלְהָפֵר עִוּוּת דִּין וּמִשְׁפָּט: פ׳ עֲנִיבַת הָאֵפוֹד בְּשָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר · ק׳ כַּפָּרָה עַל פֶּשַׁע עֲבוֹדַת זָר: פ׳ פַּעֲמוֹנֵי פָז וְרִמּוֹנֵי אַרְגָּמָן · ק׳ צַחְצוּחַ רֶשַׁע מִלָּשְׁנִי וּבָם יִטְבַּע וְיִטָּמֵן: פ׳ קָבוּעַ עַל מִצְחוֹ צִיץ נֵזֶר מְפֻתַּח בְּשֵׁם·

במצנפת ואבנט, מוסף עליהן כ"ג חושן ואפוד ומעיל וציץ, כתונת מכפר על זורעי כלאים מפני שהיתה מצמר ופשתים וכו', כמה דאת אמר ויעשה לו כתנת פסים, מכנסים מכפרים על גלוי עריות וכו', מצנפת לכפר על גסי הרוח וכו', אבנט מאן דאמר על העקמנים ומאן דאמר על הגנבים וכו', חושן מכפר על מטי דינין וכו', אפוד מכפר על ע"ז וכו', מעיל, ר' סימון בשם ר' נתן אמר ב' דברים אין להם כפרה ונתנה להם התורה כפרה ל' הרע והורג את הנפש בשגגה, ל' הרע בזגי המעיל, הס"ד וכו', ציץ איכא מאן דאמר על עזי פנים, ואיכא מאן דאמר על המגדפים וכו'. עכ"ל. וכן איתא ברבות במקומות הנזכרים בשנוי מעט, הלך השוה שבכן שהכתונת מכפר על זרוע או לובשי כלאים מפני שהיתה מצמר ופשתים וזה נעלם מאת הפייטן ונתפס ר' סימון תחתיו. אכן בעיקר הספק בעלום הזה כמדומה לי כבר יריתי אבן פנה בהתרתו ע"פ מה שפרשתי בפ' וישב בפסוק ועשה לו כתונת פסים, ואמרתי שם, כתנת פסים, כתנת העשוי מצמר נקי כדעת רש"י או מרוקם כדעת ראב"ע ורד"ק והיינו החלוק העליון שהיו עושין לנוי ולתפארת והוא הנקרא מעיל כדכתיב ועלי' כתנת פסים כי כן תלבשנה בנות המלך הבתולות מעילים (ש"ב יג יח), כי כתנת בל' עברי כמו חלוק בל' רז"ל על החלוק העליון והיינו המעיל ועל החלוק התחתון והיינו כתנת ביחוד, ובעבור כי שניהם היו שוים בתארם, כמו שפי' רש"י בס' שמות כ"ח ד' אלה ואלה הבגדים, לכן הבדילם הכתוב, וקרא למעיל כתנת פסים להיותו עשוי פסים, וקרא לחלוק התחתון כתנת שש להיותו עשוי מן שש לעולם. אלה הדברים אשר כתבתי שם במפורש. והנה נתבאר מן הכתוב שהיינו כתנת היינו מעיל אשר לזאת היתה אחות אבשלום לובשת כתנת פסים בעבור שכן דרך בנות המלכים ללבוש מעילים, ומן הקבלה גם הוא מבואר מפי' רש"י באמרו (שמות כח ד), מעיל, הוא כמין חלוק וכן הכתנת אלא שהכתנת סמוך לבשרו ומעיל קרוי חלוק העליון. עכ"ל. ויתכן לומר כי מעיל מגזרת מעל ומעלה ל' עלי' להיותו החלוק העליון. והעד הנאמן שגם ר' סימון קאי בשיטתי, שהרי הוא מונה והולך שמונה בגדי כהונה על מה הם מכפרים ולא אמר מדי על מה המעיל מכפר, ותחתיו מנה זגי המעיל שהם טפלים למעיל, ועל המעיל עצמו לא דבר מאומה, ולכן ברור שלפי דעתו המעיל נכלל בכלל הכתונת שהזכיר בסתם, ואמר שהכתנת, כלומר התחתון עם העליון, מכפר על כלאים, מפני שהיתה מצמר ופשתים והוא כלאים בהתחברו.

ק׳ רִצּוּי סְלִיחָה לְהִלּוּל הַשֵּׁם: ח׳ שִׁחַתְנוּ דֶרֶךְ וְאִבַּדְנוּ אֵלֶּה וְכָאֵלֶּה׃ ק׳ תַּמְנוּ וְנִשְׁאַרְנוּ רֵקִים מֵאֵלֶּה וּמֵאֵלֶּה: ח׳ תַּקִּיף תּוֹמֵךְ שְׁפָלִים נִקְרָא שִׁמְךָ מֵעוֹלָם׃ ק׳ בִּיטָה בְּשִׁפְלוּתֵנוּ וּבְמֵצַר אַל תִּתְעַלָּם: ח׳ נַפְשֵׁנוּ הַלְּצָה כִּי שָׁחָה עַד עָפָר׃ ק׳ יָהּ הֲקִימֵנוּ וְנַעֲרֵנוּ מֵעָפָר: ח׳ נקו׳ מִדַּת הֲמוֹן רַחֲמֶיךָ תִּהְיֶה לָנוּ הַיּוֹם לְעֶזְרָה׃ קו״ח יֹשֶׁר לְהָלִיץ וּמְחִילָה לְבַשְּׂרָה:

ובזה כיאר מה שתפס ל׳ כלאים ולא אמר שעטנז כדכתי׳ לא תלבש שעטנז (דברי׳ כב יא), כי הענין הזה, דלולי כשאין שם אריגה ועבוד מלמל ופשתים כי אם תכיפה, איננו בכלל שעטנז לדעתו כי אם בכלל כלאים שעטנז דוגמת כלאים של שור וחמור שהם נפרדים אבל תכופים, וכן נראה מפי׳ הרמב״ן בפ׳ קדושים. ונראה עוד כי הראי׳ מקרא ועשה לו כתנת פסים כ״ל ועליה כתנת פסים כדאמרן, ובקל יוכל הסופר להחליף תנת ועשה לו עם ועלי׳, ואף אם נאמר כי כן הגירסא הנכונה, מ״מ יש לו ראי׳ גמורה כי כתנת סתם בלתי מבורר יכלל גם כתנת שש גם כתנת פסים והיינו המעיל. ובעל ידי מש״ה נפרוש הרבות השתבש מאוד בהגהתו גם שבת שמקרא מלא הוא גבי מעיל מעשה אורג כליל תכלת. ולפי מ״ש יתיישב עוד מה שהזכיר הכתוב הכתנת בשם תאר מיוחד כתנת שש כדי להבדילו מן כתנת פסים שהוא המעיל ושלא ליתן יד לטעות; וזה שאמרתי שתנת שש הוא תאר לכתנת, דלולי תאר גרידא והוא מאמר מורכב הרכבת תאור ותנאי ואיננו תאר כשוא, דלולי שאיננו מורכב הרכבת הספור, שהרי בעל הטעמים הדביקם לעולם. הן זאת חשבתי למשפט בייטוב הספקות אשר נפלו בענין זה ולהשיב את יקר תפארת קדמונינו ז״ל על מכונם, ואם יכנסו דברי אלה באזני אדוני על שתנוא דעתו הרמה בהם אגיל ואשמח, ואחרי ההשתחוי׳ כראוי אל מול רה״ע כל״ו אבא בשלום, דברי תלמידו וו״ה.

ועל זה בא תשובת רבינו במכתב לאמר:

יכו ס׳ את הברכה וכו׳ הר״ר וו״ה יצ״ו.

תנוא דעתך ידידי הותיק שי׳ שהבנת את דעתי ורואה אני את דבריך טובים ונכוחים בבאור מאמר ר׳ סימון בילקוט פ׳ לו, עוד תארכנה עיניך להביט נפלאות בתורת ה׳ תמימה ובמאמרי חז״ל, ברוך אתה לשמים שהעזרת לי אגדתי ולהסיר תלונותי מעל כבוד הפייטן, כי מכותלי כל בתי הפיוט הזה נראה לעין שיסודתו בהררי קדש מאמר החכם הנ״ל וביתר מאומרו פעמוני פז ורמוני וכו׳ שהוא מכוון עם ל׳ המאמר לשון הרע בזגי המעיל וכאשר דקדק יפה ידידי התורני שי׳, אף כי מל׳ ארוגה בו״פ נראה שהפייטן לא הבין כוונת המאמר על דרך זה, יהיה איך שיהיה נאה שקטה דעתי באשר היטב מאמר החכם ובהראות מקור שאב ממנו המיסד דברים בלתי מתאימים עם מאמרי חז״ל בש״ס שלנו. עוסק אני עתה במהדורא שני׳ למנין תרי״ג מצות אשר ארגתי בחרוזים שס״ה בתים בשיר ומליצה מיעים ימיעם ובפלפול עד מקום שידי מגעת וכו׳. דברי רחימו הד״ש בכ״ע.

נח חיים צבי.

נִיב שְׂפָתֵינוּ יְקַבֵּל וְיֶעֱרַב לְפָנֶיךָ· נָא אַל תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ: אל מלך יושב וכו'.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי: לַאדֹנָי אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת כִּי מָרַדְנוּ בוֹ: דִּבְרֵי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מֶנּוּ פְּשָׁעֵינוּ אַתָּה תְכַפְּרֵם: כִּגְבֹהַּ שָׁמַיִם עַל הָאָרֶץ כֵּן הַגְּבֵּר חַסְדְּךָ עָלֵינוּ: כִּרְחֹק מִזְרָח מִמַּעֲרָב כֵּן תַּרְחִיק מִמֶּנּוּ אֶת פְּשָׁעֵינוּ: כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים כֵּן תְּרַחֵם יְיָ עָלֵינוּ: כִּי אַתָּה עַם עָנִי תוֹשִׁיעַ וְעֵינֶיךָ עַל רָמִים תַּשְׁפִּיל: כִּי אַתָּה נֵירֵנוּ יְיָ. וַיְיָ יַגִּיהַּ חָשְׁכֵּנוּ: ליי הישועה וכו'.

אלהינו ואלהי אבותינו. מיוסד ע"ס א"ב, וחתום בו אליעזר ברבי נתן.

פ' אֲכַפְּרָה פְּנֵי מֶלֶךְ רַב הִנֵּה נָא אֵלִי· ק' אֲשַׁלְּמָה שָׂפָה בְּעַד קָרְבָּנוֹת קְרֵבִים הַהֵלֵּא: פ' בְּכָל יוֹם כִּפּוּר בְּעוֹד עִמָּנוּ אֵל· ק' בִּקְרוֹת הַגֶּבֶר נִתְמַלֵּאת עֲזָרָה מִיִּשְׂרָאֵל: פ' גָּדוֹל כְּהֻנָּה כָּל עֲבֹדַת הַיּוֹם עָלָיו· ק' לִטְבִילַת חֹל מַשְׁכִּים וְלָבַשׁ וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו: פ' דֵּי קַרְנֵי אַיֶּלֶת כְּהִפְצִיל נָם הַצּוֹפֶה מִלָּיו· ק' דָּן וְקָרַץ הַתָּמִיד וְלָקַח הַדָּם אֵלָיו: פ' הֵטִיב וְזָרַק וְהִקְטִיר וְהֶעֱלָה וְקִדֵּשׁ וּפָשַׁט פַּסִּים· ק' יָרַד בַּקֹּדֶשׁ וְטָבַל וְקִדֵּשׁ וְעָט פְּלוּסִים: פ' וּבָא אֵצֶל פָּרוֹ וּפָרַט עָלָיו מַעֲשִׂים· ק' וְכִפֵּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ בְּאָנָּא וּבְפִיּוּסִים: פ' זָרַז אֵצֶל שְׂעִירֵי עִם כִּפּוּר חֶלְשׁוֹ· ק' עָלָה בִּימִין הַגְּבֹהַּ אָמַר סֶגֶן לְאִישׁוֹ: פ' חַטָּאת לַשֵּׁם צָרַח בִּכְתָבוֹ וּפֵרוּשׁוֹ· ק' חָזַר לְפָרוֹ וְכִפֵּר עַל בְּנֵי אַהֲרֹן קְדוֹשׁוֹ: פ' טָס וּשְׁחָטוֹ וְקִבֵּל הַדָּם הוּא

ומידי עסקי בזה דקדקתי עוד, מאי טוהר הכתנת? ונזכרתי למ"ש במס' יומא דף ל"ט א', מאי טהרו של מזבח? אמר רב"ש פלגיה דמזבח וכו'. עכ"ל. ובזה מדויק היטיב ל' הפייטן, שאמר טוהר הכתנת, ורצונו פלגיה דכתונת, כלומר חלק מן הכתונת ארוגה פשתים וחלק ממנו ארוג צמר, והוא המעיל, כי גם הוא נכנס תחת גדר שם כתנת, כדאמרן, וא"כ גם הפייטן הבין כונת המאמר על דרך שפרשנוהו והכל שריר וקים.

בעצמו׃ ק׳ זמנו לממרס בו שלא יקרש דמו׃ י׳ ירוץ
במחתת פרוים קלה למזבח למרומו׃ ק׳ יחתה לוחשות
במעגבו והוריד עמו׃ י׳ כף קלה וארוכת יד אליו הוציאו׃
ק׳ רצוף לה דקה מן הדקה המציאו׃ י׳ לתוכה קדר וחפן
וכמדתה הביאו׃ ק׳ לכף נתן והשמאיל והימין האש
והביאו׃ י׳ מהלך בין הפרפות עד בואו לדביר׃ ק׳ בין בדיו
מחתת האש החביר׃ י׳ נתן את הקטרת והוצה לו הצביר׃
ק׳ התפלל קצרה בצאתו מן הדביר׃ י׳ סר אל הממרס
ונטל דם הפר׃ ק׳ רגש ושנה בדביר וכמצליף שמנה ספר׃
י׳ עד השעיר בא ושחטו וקבל דם בכפר׃ ק׳ על עמדו עמד
וחטאו כראשון וכפר׃ י׳ פרוכת יז כמשפט כפרת
ועשיותיו׃ ק׳ בא למזבח סגור וטהרו וכלל קרנותיו׃ י׳ צת
חלבים והחי הטעין שגגת עם ועונתיו׃ ק׳ צוה לעתי לעשת
לו כל חקותיו׃ י׳ קרא פרשה בכתב ובעשור בעל פה׃
ק׳ וקדש ופשט וטבל ושמנה לבש למוספי׃ י׳ רחץ וטבל
וקדש בהנדיון עט להתיפה׃ ק׳ רץ למצנע וכלי קטורת
הוציא לתרפה׃ י׳ שלח מדיו בקדש והגניזם נצח׃ ק׳ נחץ
וטבל וקדש וציץ נתן על המצח׃ י׳ שחט התמיד ואבריו
הקטיר והעלה לצח׃ ק׳ שלם עבודתו וקדש ופשט ובגדי
חל צחצח׃ י׳ תמתי לפרש בפה עבדת יום כפרה׃ ק׳ תהא
אזכרתם כהקרבתם בבית הבחירה׃ י׳ תשא חטאינו

בכ"י רצוף לה מחתה דקה, כלומר ברציפה שחבר הכף והמחתה יחד. והשמאיל והימין, פי׳ פזרו הנה והנה. בין הפרפות, כ"כ בכ"י ובלשון המשנה ביומא פ"ה. למוצנע, לפני ולפנים. לתרפה, הוא הכף המוצנע, וכמו שאז"ל במס׳ פסחים כ׳ ב׳, אם היתה מונחת במקום המוצנע יניחנו במקום התרפ׳.

וכשלג וכצמר תצהירה · ק' כאז על גב שלוח ביד איש עתי המדברה: פ' נקיל תרנו למצוא כפרה ואין במה להתכפר · קו"פ נתבטלו קרבנות ופסו מכשיר ומכפר · תמציאנו כפר וטהרנו ככל הכתוב בספר · כי ביום הזה יכפר: א' מלך וכו'.

אל תבוא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי: אליך יי שוענו ובבקר תפלתנו תקדמך: נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים: אליך נשאנו את עינינו היושבי בשמים: אתה הוא מלכנו פעל ישועות בקרב הארץ: הושיענו אלהים כי באו מים עד נפש: הושיעה יי כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם: הושיענו אלהי ישענו וקבצנו והצילנו מן הגוים להודות לשם קדשך להשתבח בתהלתך: ליי הישועה וכו'.

אלהינו ואלהי אבותינו. ע"פ א"ב.

פ' אפסו אשים ובטלו קרבנות · ק' במה נקדם ונכף פני שוכן מעונות: פ' גבר הגון בקרבנו אין לרצותך בתחנות · ק' דרוש רחמים בעדנו להמציא לנו חנינות: פ' הלא מקדם כשגו הורים לפניך · ק' ודאי אשם וחטאת מכפרים פניך: פ' זבח ומנחה סלקו ונהרס בית מעונך · ק' חלות פניך לא נוכל להשיב חרונך: פ' טנף שמצתינו במה נדיח ונרחיץ פשע · ק' יחד קרב ומקריב קצת מלישע: פ' כפרה אם אין מאין ישע · ק' למלכלכים בכל יום בחטא וברשע: פ' משוגתינו אתנו תלין באפס תמיד ומנחת ערב · ק' ניחחי שחר גם הם פסו המצדיקים שגגת ערב: פ' סרחונות יום יום נוסיף ולא נגרע מקרב · ק' עונותינו רבו וגברו הרב: פ' פסו כל אלה ונשארנו רקים · ק' צום קבענו למעט דם וחלב תמור חלב ודם הנזרקים: פ' קומה נכף בתחן שתים

מכשיר ומכפר, כהן ומזבח. קרב ומקריב, ר"ל הקרבן ומקריבו שניה' קצת מלשעות.

תְּמוּר עֲקֵדַת כֶּבֶשׂ בִּשְׁנֵי פְרָקִים · ק׳ רֹאשׁ נָשׁוּחַ וְצַוָּאר נִפְשׁוֹט תְּמוּר קְרִיצָה וּמְלִיקָה וְקִבּוּל דָּם בַּמִּזְרָקִים:

מ׳ נקול שַׁדַּי שׁוּר בְּמַעֲרִימִים כָּל זֹאת לְחַלּוֹתֶךָ · קו״ם שְׁעֵה שַׁוְעָתָם וְתַרְבֶּה לָמוֹ מְחִילָתֶךָ · תַּרְאֶה לְעַמְּךָ יֶשְׁעֲךָ וְאַהֲבָתֶךָ · תַּחַת כִּי הֵם עַמְּךָ וְנַחֲלָתֶךָ:

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי: הַאֲזִינָה יְיָ תְּפִלָּתֵנוּ וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנוֹתֵינוּ: הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעֵנוּ מַלְכֵּנוּ וֵאלֹהֵינוּ כִּי אֵלֶיךָ נִתְפַּלָּל: יְיָ בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ בֹּקֶר נַעֲרָךְ לְךָ וּנְצַפֶּה: אֵלֶיךָ יְיָ שִׁוַּעְנוּ וּבַבֹּקֶר תְּפִלָּתֵנוּ תְקַדְּמֶךָּ: תִּכּוֹן תְּפִלָּתֵנוּ קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ מַשְׂאַת כַּפֵּינוּ מִנְחַת עָרֶב: בְּקָרְאֵנוּ עֲנֵנוּ אֱלֹהֵי צִדְקֵנוּ בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לָּנוּ חָנֵּנוּ וּשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ: קוֹלֵנוּ אֶל יְיָ נִקְרָא וַיַּעֲנֵנוּ מֵהַר קָדְשׁוֹ סֶלָה: ליי הישועה וכו׳.

אלהינו ואלהי אבותינו. מיוסד ע״פ א״ב, ונסוף חתום שמעון בר יצחק חזק.

ס׳ אָפֵס מֵזִיחַ מְחַבֵּב וּמְכַפֵּר · ק׳ בָּטְלוּ תְמִידֵי עֶרֶב וָצֶפֶר: ס׳ גֶּחָלִים לוֹחֲשׁוֹת עִמְּמוּ לְהֻחְפַּר · ק׳ דָּמִים וְאֵמוּרִים פַּסּוּ מִלְּכַפֵּר: ס׳ הַמָּשׁוּחַ פַּס וּבְגָדִים מְרֻבֶּה · ק׳ וְאֵין מְרַצֶּה וּתְפִלָּה מַרְבֶּה: ס׳ זְדוֹנוֹת וּשְׁגָגוֹת עָצְמוּ לְהַרְבֶּה · ק׳ חֻבְּלָה רוּחֵנוּ וּמְאוֹרֵנוּ כָּבָה: ס׳ טִירַת מִקְדָּשֵׁנוּ מֵעֵת חָרְבָה · ק׳ יוֹם יוֹם הוֹסַפְנוּ חוֹבָה: ס׳ כָּשַׁל כֹּחֵינוּ מִשְּׁמוּעַ הַבָּה · ק׳ לוּלֵי רַחֲמֶיךָ וְתוֹרָתְךָ הַרְחָבָה: ס׳ מַסֹּרֶת בְּיָדֵינוּ מִימוֹת אָבוֹת · ק׳ נָהוֹג לְפָנֶיךָ תַּחַן לְהַרְבּוֹת: ס׳ שִׂיחוֹת נְעִימוֹת וּתְחִנּוֹת עֲרֵבֹת · ק׳ עֲצָרָה לִקְרֹא וְאוֹהֲבֵם נְדָבוֹת: ס׳ פֶּלֶל לְהַסְדִּיר כְּרָגִיל וְשָׁלֵם · ק׳ צוֹם לִקְבּוֹעַ שְׂפָתַיִם לְשַׁלֵּם: ס׳ קַדֵּם לִקְרָאתְךָ הִכּוֹן לְהִשְׁתַּלֵּם · ק׳ רוֹחָה לְהַמְצִיא לְיוֹנַת אֵלֶם: ס׳ שַׁעַר פָּתוּחַ הֵכַנְתָּ לַשָּׁבִים · ק׳ תַּבְנִית יָד מִתַּחַת לַכְּרוּבִים: ס׳ שַׁבְנוּ עָדֶיךָ נְעָרִים וְשָׂבִים · ק׳ מְקַוִּים לַהֲמוֹן

תחמיך הרבים: ס' עינינו כלו לישע צדקותיך· ק' ואף רוחנו בקרבנו לתאותך: ס' נגדך תאותנו ודמעתנו בספרתך· ק' בך מבטחנו ושעשוענו תורתך: ס' רצה תפלתנו כאזכרת קמץ· ק' יערב שיחנו להטהר משמץ: ס' צדקנו ובך נתהלל ונתאמץ· ק' חטאנו באזוב ונוסיף אמץ: ס' נקול קוה אל יי חנון ומרחם· קו"ס חשוב שברנו אבלינו לנחם· ועקתנו קשוב מרעה להנחם· אשר בך יתום ומתרחם: אל מלך יושב וכו'.

אל תבוא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי: חטאנו ועוינו הרשענו ומרדנו וסור ממצותיך וממשפטיך: בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו: ויבטחו בך יודעי שמך. כי לא עזבת דורשיך יי: דרשו יי בהמצאו קראהו בהיותו קרוב: קרוב יי לנשברי לב ואת דכאי רוח יושיע: קרוב יי לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת: ליי הישועה וכו'.

אלהינו ואלהי אבותינו. מיוסד ע"פ א"ב, וכסוף חתום גרשם בן יהודה חזק.

ס' אמנם אנחנו חטאנו והעוינו· ק' בגוד בגדנו בך אבינו: ס' גלינו מבלי דעת ונדוינו· ק' דחוים ודחופים ולישועתך קוינו: ס' העבר אדון עון עבדיך· ק' ואל תט באף זרע חסידיך: ס' זכור רחמיך יי וחסדיך· ק' חסד ואמת תן כנשבעת לידידיך: ס' טרוף ועגוי ממרק פשעים· ק' יסורי תוכחות שמנה ותשעים: ס' כרת והכתבת לאיום פושעים· ק' לא תשים על עם בך נושעים: ס' מפשע רב נקה בניך· ק' נכנעים ושבים ומתחננים לפניך: ס' סרחן כתמם לבן בהעברת סממניך· ק' עונם תכבוש ותשליך בצול שאונך: ס' פקח קוח קרא אסיריך להתר· ק' צחן

טרוף ועגוי, גלו' ויסורים מכפרי' עוונו'. טרוף, הוא טלטול כמו ספינ' המטורפ' בים.

שִׁמְצָתֵנוּ תַּעֲבִיר כְּבַנָּתֶר: פ׳ קְרַע שְׁטָרֵנוּ וְחוֹבוֹתֵינוּ וַתֵּר · ק׳ רַחֵם תִּזְכּוֹר פָּנִים בְּהַסְתֵּר: פ׳ שְׁבוּעָה זְכוֹר וּבְרִית קַדְמוֹנִית · ק׳ תָּחוֹן זְכוּת אָבוֹת מְנוּיֵי אַחֲרוֹנִית: פ׳ גְּדֶרֶת הֲגִיגָהּ וּמְלֶאכֶת הַתַּבְנִית · ק׳ רְצֵה לְהַחֲזִיר הַבָּה רִאשׁוֹנִית: פ׳ שָׁפְטָה מִשְׁפָּטֵנוּ מְזִדִּים עוֹשְׁקִים · ק׳ מֵאֲנוּ לְשַׁלְּחֵנוּ וּבָנוּ מַחֲזִיקִים: פ׳ בְּנֵי יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל הָעֲשׁוּקִים · ק׳ יָהּ שׁוּב שְׁבִיתֵנוּ כְּבַנֶּגֶב אֲפִיקִים: פ׳ הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה מִזְּבוּל מְרוֹמֶיךָ · ק׳ וְגוֹל יִתְגּוֹלְלוּ הֲמוֹן מֵעֶיךָ וְרַחֲמֶיךָ: פ׳ דַּי תֹּאמַר לְיִסּוּרֵי בְּחִירֶיךָ נְעִימֶיךָ · ק׳ הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ עִירְךָ וְעַמֶּךָ: פ׳ נקול חַטֹּאתֵינוּ בִּמְצֻלוֹת יָם תַּצְלִיל · קו״פ זְבוּל קָדְשְׁךָ בִּמְרוֹם הָרִים תַּתְלִיל · קְנוּיֶיךָ יֵלְכוּ בְּשִׂמְחַת לֵבָב וְחָלִיל · אָז תַּחְפֹּץ זִבְחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל: אל מלך יושב וכו׳.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי: אַל תַּשְׁלִיכֵנוּ לְעֵת זִקְנָה כִּכְלוֹת כֹּחֵנוּ אַל תַּעַזְבֵנוּ: וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים: לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ תְּחַיֵּנוּ · בְּצִדְקָתְךָ תּוֹצִיא מִצָּרָה נַפְשֵׁנוּ: אֱלֹהִים צְבָאוֹת שׁוּב נָא הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה וּפְקוֹד גֶּפֶן זֹאת: נִפְּלָה נָּא בְיַד יְיָ כִּי רַבִּים רַחֲמָיו: אָדָם יְלוּד אִשָּׁה קְצַר יָמִים וּשְׂבַע רֹגֶז: אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר: וְהוּא לִקְבָרוֹת יוּבָל וְעַל גָּדִישׁ יִשְׁקוֹד: ליי הישועה וכו׳.

חזן כנגון. אלהינו ואלהי אבותינו. ע״פ א״ב, ובסוף חתום ברוך בר שמואל.

אֲנִי הוּא הַשּׁוֹאֵל · בְּעַד בֵּית יִשְׂרָאֵל · אֲנִי אֶדְרוֹשׁ אֶל אֵל · וְאָשִׁים דִּבְרָתִי: בְּקִירוֹת הַלְּבָבוֹת · אַנְחוֹתַי רַבּוֹת · לְבָבִי אֵיךְ סַבּוֹת · לֵאלֹהֵי צוּר יְשׁוּעָתִי: גְּבוּרוֹתָיו הִפְלִיא · אֱלֹהִים אֲדֹנָי חֵילִי · וְעָשָׂה מִשְׁכָּן לִי · וְיָגַעְתִּי וּמָצָאתִי: דְּבָרוֹ גַּם מִלֵּא · אֱלֹהֵי אֵשׁ אֹכְלָה · וְהֶעֱלֵיתִי עוֹלָה · וְגַם שָׁעָה

אחורנית, עיין פרש״י ויקרא כ״ו מ״ב.

לְמִנְחָתִי: הֲוָיוֹתַי בָּחַר· כְּיוֹם זֶה הַנִּבְחַר· בִּתְמִיד הַשַּׁחַר· בְּכֹהֵן רֹאשׁ הַחִלּוֹתִי: וְאַחֲרָיו הָעֲבוֹדוֹת· סְדוּרוֹת נִכְבָּדוֹת· וְעִנְיַן הַתּוֹדוֹת· בְּאָנָּא הַשֵּׁם (נ״א וְשָׁם) הוֹדֵיתִי: זְהִירִים וּטְהוֹרִים· בְּיוֹם זֶה מִתְכַּפְּרִים· בְּדַם פָּר וּשְׂעִירִים· בְּהָעִיר עִם רַבָּתִי: חֲתִיַּת גֶּחָלִים· פְּרַקְלִיט לְמוּלִים· וּבִשְׁנֵי הָאֵלִים· כְּכֵן לְאָב בָּאתִי: טְבִילוֹת וְקִדּוּשִׁים· כְּמִשְׁפָּטָם נַעֲשִׂים· לְשׁוֹכֵן תַּרְשִׁישִׁים· עֲבוֹדַת יוֹם הֱכִינוֹתִי: יְדִידוּת הַשִּׁירִים· בְּקוֹלוֹת וּזְמָרִים· כְּשָׁמְעִי קוֹל מֵרִים· אֲנִי יָדַי הֱרִימוֹתִי: כְּנִיסַת הַקְּטֹרֶת· פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת· בְּקִרְבִּי תִפְאֶרֶת· וְהוּרַמְתִּי וְהוּנַפְתִּי: לְפָנִים הָיְתָה זֹאת· וְעַתָּה בְּרִגְזוֹת· לְלַעַג וּלְבוּזוֹת· אֲשֶׁר מַעֲשַׂי קִפַּחְתִּי: מְאֹד תָּרוּ עֵינַי· וְהִכְבַּדְתִּי אָזְנַי· וְצַדִּיק הוּא יְיָ· כִּי פִיהוּ מָרִיתִי: נִלְוִים אֲהַבְתִּי· וְצֶדֶק שָׂנֵאתִי· וּמַעֲשַׂי קִלְקַלְתִּי· הָרָעוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי: סְלַח לַעֲווֹנוֹת· אֱלֹהִים מְעוֹנוֹת· רְאֵה נְפָשׁוֹת נַעֲנוֹת· וְהִנֵּה נָא זָקַנְתִּי: עֲשֵׂה נָא נִפְלָאוֹת· אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת· עֲנֵנוּ נוֹרָאוֹת· וְאַל תֶּחֱרַשׁ לְדִמְעָתִי: פְּתַח יָד הָרָמָה· לְאֹם לֹא רֻחָמָה· בְּלֹא שִׂפְתֵי מִרְמָה· הַאֲזִינָה תְפִלָּתִי: צְפֵה יְיָ עֶלְבּוֹנִי· וְאַל נָא לַעֲוֹנִי· עֲשֵׂה אֵל דִּין עָנִי· וְאַל אֶרְאֶה בְּרָעָתִי: קְרָאתִיךָ גוֹחִי· וְדִבַּרְתִּי שִׂיחִי· בְּהִתְעַטֵּף רוּחִי· אֶת יְיָ זָכָרְתִּי: רְאֵה גְאַלִי מַכִּיִי· שְׁמַע קוֹל בִּכְיִי· וְגַם תִּדְרוֹשׁ דָּכְיִי· וְאַל תִּדְרוֹשׁ לְחַטָּאתִי: שְׁמַע קוֹל נְאוּמִי· וְתִדְרוֹשׁ אֶת שְׁלוֹמִי· מַה בֶּצַע בְּדָמִי·

מכיי, רוב ל׳ עוני ושפלות ודכייה מתורגם בל׳ מכייה, כפוגותי ונדכתי (תהלים לט ט), מתורגם פגיית ואתמכיית, וכן וימוכו בעוונם (תהלים ק״ו מ״ג), ואתמכיאו בקוביכון, והוא כמו ימקו בעוונם (ויקרא כ״ו ל״ט).

אֱלִי שַׁחַת בְּרַדְתִּי: תְּהִלָּתְךָ אֲסַפֵּר· וְחַטֹּאתַי כַּפֵּר· דְּבָרַי אַל תָּפֵר· וְהָקֵם נָא אֲלֻמָּתִי: בִּנְךָ נִמְכַּר גְּאָלוֹ· וּבָרֵךְ אֶת חֵילוֹ· וּמָתַי תֹּאמַר לוֹ· יָדַעְתִּי בְּנִי יָדַעְתִּי: רְאִיתִיךָ סוֹבֵל· בְּצָרוֹת מִתְחַבֵּל· שְׁמַעְתִּיךָ קוֹבֵל· וְגָאַלְתִּי וְהִצַּלְתִּי: וְעַתָּה גֹּאֲלִי שׁוּר· בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת קָשׁוּר· וּבַקֵּשׁ הֶחָשׁוּר· כְּשֶׂה אוֹבֵד תָּעִיתִי: כְּלִילַת תִּפְאָרָה· נְפוּלָה וּשְׁבוּרָה· וּמֶנִּי נֶעְדָּרָה· וַיֵּצֵא הָאֶחָד מֵאִתִּי: בְּרִיחַי הֵן שִׁבַּר· וְעָלַי הִתְעַבָּר· וְדוֹדִי חָמַק עָבָר· וּכְעַרְעָר נִשְׁאַרְתִּי: שְׁעָרַי גַּם טָבְעוּ· וְדַלְיוֹתַי רָעוּ· וְנָדוּ גַּם נָעוּ· וּבוֹשְׁתִּי וְגַם נִכְלַמְתִּי: מְלִיצַי נֶאֱלָמוּ· מְנַאֲצַי הוּרָמוּ· וְהַעְלֵם יַעְלִימוּ· מְנוּחָתִי וְטוֹבָתִי: אֱלֹהִים אֲדֹנָי חֵילִי· אֱזוֹן וּשְׁמַע קוֹלִי· עֲנֵנִי וֶאֱמֹר לִי· קַח נָא אֶת בִּרְכָתִי: חֲזֵה אֶת שִׁפְלוּתִי· וְרַחֵם עַל עֲדָתִי· וְנַפְשִׁי יְחִידָתִי· וְטוֹב אוֹתָהּ לְךָ תִּתִּי: קְנֵה שֵׁנִית בָּנֶיךָ· רְאֵה וּפְקַח עֵינֶיךָ· וְאַל תַּעְלֵם אָזְנֶךָ· לְרַוְחָתִי וּלְשַׁוְעָתִי: א״מלך.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי: מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ: אֱלֹהִים מַלְכֵּנוּ מִקֶּדֶם פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ אֱלֹהִים צַוֵּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב: חָנֵּנוּ אֲדֹנָי כִּי אֵלֶיךָ נִקְרָא כָּל הַיּוֹם: חַי חַי הוּא יוֹדֶךָ כָּמוֹנִי הַיּוֹם אָב לְבָנִים יוֹדִיעַ אֶל אֲמִתֶּךָ: מַה בֶּצַע בְּדָמֵנוּ בְּרִדְתֵּנוּ אֶל שַׁחַת הֲיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ: כִּי תְבַקֵּשׁ לַעֲוֹנֵינוּ וּלְחַטֹּאתֵינוּ תִדְרוֹשׁ: וַתִּפְקְדֵנוּ לִבְקָרִים לִרְגָעִים תִּבְחָנֵנוּ: לה׳ הישועה וכו׳.

שניה. מיוסד ע״פ א״ב, ובסוף חתום יצחק הכהן החבר חזק ואמץ.

ס׳ אָדוֹן בְּפָקְדְךָ אֱנוֹשׁ לִבְקָרִים· ק׳ בְּמִצּוּי הַדִּין אַל תִּמְתַּח: ס׳ גּוּף וּנְשָׁמָה אִם תְּרִיבֵם· ק׳ דָּחוּ וְלֹא יוּכְלוּ קוּם: ס׳ הֲיוּכַל גֶּבֶר לִזְכּוֹת בַּמִּשְׁפָּט· ק׳ וְאִם יֵשׁ בְּיָדוֹ מַעַשׂ

במצוי הדין, לו מלונה, ור״ל אל תדקדק לבוא עד תכלית הדין.

להצטדק: פ׳ זרוי יחומו מלחה סרוחה· ק׳ חבוי ארבו בקרבו מעת הולדו: פ׳ טמון הוא כרשת לרגליו· ק׳ יסיתהו בכל יום לשחת להפילו: פ׳ כח וגבורה בגוף אין· ק׳ לפניו לעמוד ולהתיצב: פ׳ מיום עמדו על דעתו· ק׳ נפשו ישים בכפו להביא לחמו: פ׳ שבע כל ימיו יגיע כעס ומכאובות· ק׳ עד שובו לעפרו לא ישקוט: פ׳ פנה אדון בעצבון רוח· ק׳ צפה בשברון לב: פ׳ קרוב אתה לרחוקים· ק׳ רוצה תשובת רשעים: פ׳ שדי המצא לדורשיך· ק׳ תאמר הנני למבקשיך: פ׳ יבשרו סלחתי קוראי בשמך· ק׳ צדק במשפט עם מיחדיך: פ׳ חסום מגול מלהרשיע· ק׳ קצוף במסטין מלהסטין: פ׳ הקם לנו מליץ ישר· ק׳ כפר מצאתי תשמיע לשובבים: פ׳ השלכנו עליך יהבנו· ק׳ נא אתה תכלכלנו: פ׳ העתר לנו בתפלתנו· ק׳ חפצנו ובקשתנו מלא ברחמים: פ׳ נקול בך תלינו בטחוננו· קו״פ רחמיך מהרה יקדמונו: חזק ואמיץ שמך לא שכחנו· אנא לנצח אל תשכחנו: אל מלך יושב וכו׳.

אל תבוא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי: עננו יי כי טוב חסדך כרב רחמיך פנה אלינו: כי אתה יי משגב לדך משגב לעתות בצרה: אל ישוב דך נכלם עני ואביון יהללו שמך: אנחנו עניים וכואבים ישועתך אלהים תשגבנו: ליי הישועה וכו׳.

אלהינו ואלהי אבותינו. שניה. מיוסד ע״ס א״ב.

פ׳ אך בך לדל מעוז· ק׳ בצר לו מצוא סתר: פ׳ גונז חטא גועל רשע· ק׳ דן לזכות מחפש צדק: פ׳ הכל לך מפרש שכל· ק׳ ובל תחפוץ התבונן און: פ׳ זאת דעתנו כי כן

אך בך וכו׳, כל ענין הסליחה הזאת ומעט כל לשונה תמצא בפסיקתא רבתא בפ׳ שובה ישראל.

דרכך· ק' חסות בצלך הנה באנו: ח' טוב חנם תושיט לנו· ק' ימין סעד פרוסת פתח: ח' כהקיש רש שואל חסד· ק' לו קח טוב תען: ח' מדתך כי כן שבח· ק' נעור ורק מחזיק מלא: ח' סמוך נופל לא תבזה· ק' ענות עני קרבות תרן: ח' פנקס חוב ימרק חסד· ק' צו סופר כתוב שובר: ח' קול הקל יחליף קשה· ק' רצון יוצר תכוף יצר: ח' כקול שוה לכף שית הקרב· קו"ח שלוך שרץ טבילה תעל: תבער רע תעביר טמא· תת טהור לכת חקיך: אל מלך יושב וכו'.

אל תבוא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי: למה יי תעמד ברחוק תעלים לעתות בצרה: למה פניך תסתיר תשכח עניינו ולחצנו: אל תסתר פניך מעבדיך כי צר לנו מהר ענגו: קומה יי באפך הנשא בעברות צוררי ועורה אלי משפט צוית: קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך: ליי הישועה וכו'.

אלהינו ואלהי אבותינו. מיוסד ע"פ א"ב כפול, ובסוף חתום אליעזר.

ח' אריאל בהיותו על מכונו ומוסדו· ק' אדם לא לן בשלם ועונו בידו: ח' בהעוותו לילה תמיד השחר פוקדו· ק' בהכשל ביום תמיד הערב מנדדו: ח' גבולים יושבים בשל עצמן מתכפרים· ק' גלגול העלה על עשה מחזרים: ח' דדוי אשמות זדון ארבעה מכפרים· ק' דרך חטאות שגגת כרת מבררים: ח' העולה ויורד טמאת מקדש מכפר· ק' הלא גם עון שבועות מפר: ח' ולא ידע בסוף וחדל מכפר· ק' ושעיר הפנימי תולה ויום מכפר: ח' זדון

לו קח .... מדתך .... נעור וכו', שם בפסיקת' אדם שהוא הולך לכבד את המלך הולך מלא וחוזר ריקם והקב"ה אינו כן הולכי' אצלו ריקנים וחוזרים מלאים הם אומרי' לו כל תשא עון והוא אומר להם קח טוב לכן הכניס משבחו על מדת רחמיו וכו'.

קול הקל וכו', בקול דבור קל יש כח להחליף הדין הקש' כדאי' שם בפסיקתא.

דדוי אשמות, כ"כ בפ"י ונכון הוא כי המחבר מונה על סדר הקרבנות עולה אשם חטאת ושאר' ועל מה הם מכפרים, ועיין במשנה ריש מס' שבועות ויומא דף פ"ה ב'.

הַטֻּמְאָה גַּם הֵם מְבַטְּלִים׃ ק׳ זָמוּן הַיצוֹנִי לַאֲשֶׁר מִתְּחִלָּה מַעֲלִים׃ ת׳ הֲתוּם מֵעָלָם שְׂעִירֵי חֳדָשִׁים וּרְגָלִים׃ ק׳ חַטָּאת מְכַפְּרִים וְעַד עוֹלָם מְכַלְכְּלִים׃ ת׳ טִנּוּף שְׁאָר עֲבֵרוֹת יְדוּעוֹת וְלֹא יְדוּעוֹת׃ ק׳ טָהֳרַת מִשְׁתַּלֵּחַ וְעָלָיו לַצּוּק מַגִּיעוֹת׃ ת׳ יוֹם כִּפּוּר עִמּוֹ נוֹשֵׂא לְהַשְׁעוֹת׃ ק׳ יוֹדֵעַ יָשׁוּב וְנִחַם עַל הָרָעוֹת׃ ת׳ כַּפָּרַת סַמִּים וּמְעִיל עֲלֵי מְלָשְׁנִים׃ ק׳ כְּתוֹנֶת מְכַפֶּרֶת הֵין בָּרָק מְשַׁנְּנִים׃ ת׳ לְרָצוֹן עַל מֵצַח לְעַזּוּת פָּנִים׃ ק׳ לַאֲפֻדַּת זָרָה הֵשֵׁב הָאֵפוֹד מְלַבְּנִים׃ ת׳ מִצְנֶפֶת צוֹנֶפֶת בְּעַד רָמֵי קוֹמָה׃ ק׳ מִכְנְסַיִם מְחַפֶּה אֶת קִלְקוּל הַזִּמָּה׃ ת׳ נוֹשֵׂא חֹשֶׁן עַל לֵב לָשׁוּמָה׃ ק׳ נוֹשֵׂא עִוּוּת מִשְׁפָּט וְעֵינַיִם מְסַמָּא׃ ת׳ סִדּוּר אַבְנֵט וְעִקּוּמוֹ כְּנֶגֶד עֲקָמָנִים׃ ק׳ סְלִיחָתוֹ גַּם מֵלִיץ לְאָב וּבָנִים׃ ת׳ עֲרוּכַת כָּל אֵלֶּה עִם הַתְּשׁוּבָה נְכוֹנִים׃ ק׳ עִם יוֹם כִּפּוּר בְּצֵרוּף נִמְנִים׃ ת׳ פְּקֻדַּת הָעִיר מֵעֵת נָפַל פּוּר׃ ק׳ פַּסּוּ כָּל אֵלֶּה וְחָסַרְנוּ מִכִּפּוּר׃ ת׳ צִפָּה אָדוֹן לֹא נוֹתַר בְּסִפּוּר׃ ק׳ צָפוּי לְבַד הַתְּשׁוּבָה וְיוֹם כִּפּוּר׃ ת׳ קָרַבְנוּ בִּתְשׁוּבָה בְּיוֹם זֶה׃ ק׳ קָרְבְּנוּ אֵלֶיךָ וַעֲנוּתֵנוּ לֹא תִבְזֶה׃ ת׳ רְאֵה וְהַבֵּט כִּי אָפֵס מַזֶּה׃ ק׳ רַחוּם סְלַח לַעֲוֹנֵינוּ בְּיוֹם זֶה׃ ת׳ בקול שְׁעֵה תְּשׁוּבָתֵנוּ אֵלֶיךָ לְשׁוּבָה׃ קו״ת עֲרֹךְ שְׂפָתֵינוּ פָּרִים לְהֵחָשְׁבָה׃ זְרוּיֵינוּ קַבֵּץ נָוֵנוּ לְיַשְּׁבָה׃ הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה׃ אל מלך יושב וכו׳.

טַ תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי׃ רַבַּת צְרָרוּנִי מִנְּעוּרַי יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל׃ רַבַּת צְרָרוּנִי מִנְּעוּרָי גַּם לֹא יָכְלוּ לִי׃ עַל גַּבִּי חָרְשׁוּ חוֹרְשִׁים הֶאֱרִיכוּ לְמַעֲנִיתָם׃ יְיָ צַדִּיק קִצֵּץ עֲבוֹת רְשָׁעִים׃ יֵבֹשׁוּ וְיִסֹּגוּ אָחוֹר כָּל שֹׂנְאֵי צִיּוֹן׃ לוּלֵי יְיָ שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם׃ אֲזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ בַּחֲרוֹת אַפָּם בָּנוּ׃ אֲזַי הַמַּיִם שְׁטָפוּנוּ נַחְלָה עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ׃ אֲזַי עָבַר עַל

נפשנו המים הזידונים: ברוך יי שלא נתננו טרף לשניהם: ליי הישוע' וכו'.

מיוסד ע"ס א"ב, ובסוף חתום שם המחבר דוד בר שמואל הלוי חזק ואמץ.

ח' יי אלהי רבת צררוני מנעורי· ק' בבקשתיך אמצת לבי בהיותך בעזרי: ח' גברו עתה וגם עתקו שוברי· ק' דוברים בי רעדו כל אברי: ח' הייתי חרפה ביניהם משל ושנינה· ק' וידו אבן בי והאריכו עלי מענה: ח' זדים הליצוני בפיהם ולשונם שתו כחרב שנונה· ק' חושבים עלי מחשבות רשע בלי חנינה: ח' טובך ומדת רחמיך יגלו עלינו· ק' ישועתך אלהים תשגבנו: ח' כלתה נפשנו לישועתך לאמר מתי תנחמנו· ק' למען שם קדשך עשה לא לנו יי לא לנו: ח' מדת טובך וחסדיך הגבר על צאן מרעיתך· ק' נענו לך מחל רבה סליחותיך ומחילתך: ח' סעדנו ונושעה והט לבנו לנתיבותיך· ק' עננו יי עננו כי טוב חסדך ואמונתך: ח' פדה והצל עמך ורעיתך מכף מתקוממיהם· ק' צור צדיק גדול גבור ונורא אל מושיעהם: ח' קדש קדשת שמך עליון קרוב מצדיקיהם· ק' רחמיך יכמרו עליהם ועל בניהם: ח' שחרנוך בתחנה הקשיבה אלהינו מלכנו וקדושנו· ק' שלום רב תרבה לסגלתך כבודנו ומרים ראשנו: ח' תבענה שפתינו תהלתך כי תצילנו מרוששנו· ק' תורתך ועדותיך שעשועינו ובם תחי נפשנו: ח' דבב שפתי וקול תחנוני שמעה והאזינה· ק' ושיחות דברי לפניך ינעמו וכקטרת רצה נא: ח' ידידיך יעלוזו ויעלו לציון ברנה· ק' דביר קדשך וארמונך על משפטו לכוננה: ח' בך תוחלתי וסבירם ונשא גאה גדול ונורא· ק' רחמיך וחסדיך אבקש ולישועתך תמיד

אשברה: ס' שפטה משפטי ונקום נקמת דם עבדיך השפוך בעברה. ק' מגר מתקוממיך ושלח בם חרון אף וזעם וצרה: ס' ואתה קדוש ישראל גואלם מלכם וגאונם. ק' אשורם אם הטו ולבם הלך אחר עינם: ס' לעמל יגונם ולכבד על גלותם הבט מגנם. ק' הבט לברית והמלא רחמים על פלטת שאונם: ס' נקול לעזרתי חושה והחזק נשק לקראת צרי ואויבי. קו"ס וישמחו וירננו חוסי בך כי תחבוש מכאובי. יבשו ויחפרו ויסגו אחור חפצי קרבי. חזק ואמץ מאמיניך גאלי וצור ישועתי אל אלהי אבי: אל מלך יושב וכו'.

אל תבוא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי: בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו: אליך זעקו ונמלטו בך בטחו ולא בושו: ויבטחו בך יודעי שמך כי לא עזבת דורשיך יי: ואתה יי אל תרחק אילותי לעזרתי חושה: אל תרחק ממנו כי צרה קרובה כי אין עוזר: שמע יי וחננו יי היה עוזר לנו: כרחם אב על בנים כן תרחם יי עלינו: ליי הישועה וכו'.

אלהינו ואלהי אבותינו. עקדה. מיוסד ע"ס א"ב, ונסוף חתום בנימן בר זרח חזק.

ס' אהבת עזוז ותקף חבה. ק' ברית נעורים זכור וחסד תאוה: ס' גדר משוכה במסלול נתיבה. ק' דרך אב ורדף בפרישות אהבה: ס' הוער מקדם וממזרח הובא. ק' וצדק לרגליו נקרא ונתוה: ס' זהר תועים מדרך תועבה. ק' חשכם מאש ומלהבה: ס' טירות בתים מאס מלישבה. ק' יתדות אהלים הסיע בערבה: ס' כלו רוב ימיו באפס תקוה. ק' למשק בן בית כזקן ביתו להתחשבה: ס' מאמר

גדר משוכה, כ"כ נכ"י ונכון הוא, ל' כמשוכת חדק (משלי טו יט), והוא גדר של קוצים, ורמז למה שאמרו רז"ל, מה הקוצים תופסים כל מה שקרב אליהם, כך תפס אברהם כל אדם והדריך אותו בדרך ישרה ונתיב סלולה.

בְּבוֹא וּפְקִידָה בְּהִתְקָרְבָה׃ ק׳ נֶחֱנַט שְׂרִיג יָשָׁר וּמִשְׁעֶנֶת שֵׂיבָה׃ ח׳ סֵבֶר תּוֹחַלְתּוֹ מִמְּךָ לֹא נִכְזָבָה׃ ק׳ עֶשֶׁת מַחְשַׁבְתּוֹ אֵלֶיךָ הוּשָׁבָה׃ ח׳ פֵּקֵד בְּחִינָתוֹ בְּעֵת לְפָנֶיךָ קָרְבָה׃ ק׳ צִוִּיתוֹ עַל חֵשֶׁק תַּאֲוָתוֹ לְךָ לְהַקְרִיבָה׃ ח׳ קַח נָא אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ וְהַעֲלֵהוּ לִנְדָבָה׃ ק׳ רְצִיתִיו חֲשַׁקְתִּיו לְרֵיחַ נִיחֹחַ לְהִתְעָרְבָה׃ ח׳ שִׂיחַ פְּעִירָתוֹ בְּרֶגֶן וּתְנוּאוֹת לֹא הִרְבָּה׃ ק׳ תַּעַן מְזִמּוֹתָיו לֹא הֵשִׁיב בִּתְשׁוּבָה׃ ח׳ בִּקַּע עֵצִים וּמַעֲרֶכֶת שִׁוָּה׃ ק׳ נִין עָקַד בִּרְצוֹן תַּאֲוָה׃ ח׳ יָדָיו וְרַגְלָיו קָשַׁר כְּעִנּוּד וַעֲנִיבָה׃ ק׳ פֶּן בְּפִרְכּוּס יִפָּסֵל עוֹלַת חוֹבָה׃ ח׳ מַאֲכֶלֶת לְשָׁחֲטוֹ יָד כְּשָׁלַח בְּנֶפֶשׁ רָוָה׃ ק׳ נַעַר אַל תִּשְׁחַט קוֹל אֵלָיו בָּא׃ ח׳ כִּי נִשְׁבַּעְתִּי עֵקֶב אֲשֶׁר עַל יְחִידְךָ נַפְשְׁךָ לֹא עָצְבָה׃ ק׳ זַרְעֲךָ אָשִׁית כְּצִמְחֵי רְבָבָה׃ ח׳ חַי הוּא וְאֶפְרוֹ לִפְנֵי צִבּוּר וּמוּבָא׃ ק׳ חָשׁוּב הוּא לְפָנַי כְּטָבוּחַ בְּמוֹקֵד אַחֲוָה׃ ח׳ זְכוּתוֹ הַמְצִיאֵנוּ כְּהֵרִיחֲךָ קְטֹרֶת הָעֲרֵבָה׃ ק׳ קֶצֶף שַׁכֵּךְ וְחֵימָה תַּשְׁבִּית מִכַּת הַשּׁוֹבֵבָה׃ ח׳ נקול וְכַאֲשֶׁר כָּבְשׁוּ יֵצֶר וּשְׁנֵיהֶם עָקְרוּ לֵב הַתַּאֲוָה׃ קו״ח כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעַסְךָ מִמְּשׁוּבָה׃ וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֵלֶיהָ שׁוּבָה׃ וְתֹאמַר שׁוּבָה מְשׁוּבָה׃ אל מלך יושב וכו׳.

טוֹב יְיָ לַכֹּל׃ וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו׃ טוֹב יְיָ לְקוֹיו׃ לְנֶפֶשׁ תִּדְרְשֶׁנּוּ׃ טוֹב וְיָחִיל וְדוּמָם לִתְשׁוּעַת יְיָ׃ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט׃ חֶסֶד יְיָ מָלְאָה הָאָרֶץ׃ וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט׃ וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה׃ צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ חֶסֶד וֶאֱמֶת יְקַדְּמוּ פָנֶיךָ׃ לְמִשְׁפָּטֶיךָ עָמְדוּ הַיּוֹם כִּי הַכֹּל עֲבָדֶיךָ׃ מִלְּפָנֶיךָ מִשְׁפָּטֵנוּ יֵצֵא עֵינֶיךָ תֶּחֱזֶינָה מֵישָׁרִים׃ וַיְיָ לְעוֹלָם

יֹשֵׁב כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ: וְהוּא יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק יָדִין לְאֻמִּים בְּמֵישָׁרִים: יְיָ שׁוֹפְטֵנוּ יְיָ מְחוֹקְקֵנוּ יְיָ מַלְכֵּנוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה: אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט· חֶסֶד יְיָ מָלְאָה הָאָרֶץ: בְּקוּם לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהִים לְהוֹשִׁיעַ כָּל עַנְוֵי אֶרֶץ סֶלָה: הָעִירָה וְהָקִיצָה לְמִשְׁפָּטֵנוּ אֱלֹהֵינוּ וַאֲדֹנֵינוּ לְרִיבֵנוּ: וְהוֹצִיא כָאוֹר צִדְקֵנוּ וּמִשְׁפָּטֵנוּ כַּצָּהֳרָיִם: כִּי עָשִׂיתָ מִשְׁפָּטִי וְדִינִי יָשַׁבְתָּ לְכִסֵּא שׁוֹפֵט צֶדֶק:

לַייָ הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בּוֹטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: כִּי לֹא עַל צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ· כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים· אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר· לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ:

פזמון. [illegible] מיוסד ע"ס א"ב.

פו"ק אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה· אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל

תְּאַחַר· לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ:

פ' אִם עָבַרְנוּ תוֹרוֹת וְחִלַּפְנוּ חֻקִּים· בְּיָטָה כִּבְרִית שְׁלֹשֶׁת מְצוּקִים· גֶּזַע כָּאֵזוֹר בְּךָ דְּבֵקִים· דָּפַיִם תַּשְׁלִיךְ בְּעִמְקֵי אֲרָקִים: הִנְנוּ אִתָּנוּ לְךָ שׁוֹעִים וְדַלִּים· וְעוֹדִים לְשַׁלֵּם שָׂפָה תְּמוּר אֵילִים· וַעֲם אִם יָצָא בְּרוֹעַ מַעֲלָלִים· חֲסָדֶיךָ יְקַדְּמוּנוּ אַל אֵלִים: טֶרֶם תֹּאבַד שְׁאֵרִית עַמֶּךָ· יֶהֱמוּ עָלֵינוּ מֵעֶיךָ וְרַחֲמֶיךָ· כִּי כָלִינוּ מִפְּנֵי זַעְמֶךָ· לְחַנְּנָם תֵּפֶן מִשָּׁמֶיךָ: מֵרוֹב פְּשָׁעִים הָלַכְנוּ קְדוֹרַנִּית· נִתַּנְנוּ בְּיַד מַאֲרִיכֵי מַעֲנִית· סַבּוּנוּ כִדְבוֹרִים מוֹשְׁכֵי קֶשֶׁת וַחֲנִית· עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ שְׂמָאלִית וִימָנִית: פְּקוֹד הַיּוֹם גֶּפֶן יְמִינְךָ נָטְעָה·

צָקוּן לַחֲשָׁה הַקְשִׁיבָה וּשְׁמָעָה· קָלַע בִּיוֵן מְצוּל כָּבֵד פִּשְׁעָהּ· רוֹמְמוֹתֶיךָ נֶצַח בְּפִיהָ לְהַבִּיעָה: שָׁפְטֵנוּ כְּצִדְקָתְךָ הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט· שִׁבְתְּךָ עַל כִּסֵּא דִין וּמִשְׁפָּט· תִּזְכּוֹר נָם לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט· תְּגוֹנֵן פְּרָחָיו הַיּוֹם בַּמִּשְׁפָּט: לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ:

אדני שמעה אדני סלחה אדני הקשיבה ועשה אל תאחר. למענך אלהי כי שמך נקרא על עירך ועל עמך:

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים· מִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ· מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן· מַרְבֶּה מְחִילָה לְחַטָּאִים וּסְלִיחָה לְפוֹשְׁעִים· עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וְרוּחַ· לֹא כְרָעָתָם תִּגְמוֹל· אֵל הוֹרֵיתָ לָּנוּ לוֹמַר (מִדּוֹת) שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה· זְכָר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה· כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם· כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיֵּרֶד יְהֹוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהֹוָה:

וַיַּעֲבֹר יְהֹוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא

יְהֹוָה׀ יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ· מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ:

כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ:

וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ: אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן· כִּי עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי בָא מוֹעֵד: זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה: הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן· תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם: אָז תַּחְפֹּץ זִבְחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל· אָז יַעֲלוּ עַל מִזְבַּחֲךָ פָרִים:

תזכור נם וגו׳, תזכור מאמרו של אברהם שאמר השופט כל הארץ לא יעשה משפט, וכדאי׳ עליו בב״ר, אמר רבש״ע אם עולם אתה מבקש אין דין ואם דין אתה מבקש לית עולם וכו׳. והעתקתיו בקרובות ליום א׳ דר״ה בפיוט את חיל. ע״ש.

וְעַתָּה יְיָ אָבִינוּ אָתָּה. אֲנַחְנוּ הַחֹמֶר וְאַתָּה יוֹצְרֵנוּ וּמַעֲשֵׂה יָדְךָ כֻּלָּנוּ:
אַתָּה יְיָ לֹא תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנּוּ. חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנוּ:

זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: זָכְרֵנוּ יְיָ בִּרְצוֹן עַמֶּךָ. פָּקְדֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ: זְכֹר עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶּדֶם גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ הַר צִיּוֹן זֶה שָׁכַנְתָּ בּוֹ: זְכֹר יְיָ חִבַּת יְרוּשָׁלָיִם אַהֲבַת צִיּוֹן אַל תִּשְׁכַּח לָנֶצַח: זְכֹר יְיָ לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלָיִם הָאוֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ: זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ וַתְּדַבֵּר אֲלֵיהֶם אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲכֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתֵּן לְזַרְעֲכֶם וְנָחֲלוּ לְעוֹלָם: זְכֹר לַעֲבָדֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב. אַל תֵּפֶן אֶל קְשִׁי הָעָם הַזֶּה וְאֶל רִשְׁעוֹ וְאֶל חַטָּאתוֹ:

אַל נָא תָשֵׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר חָטָאנוּ:

חָטָאנוּ צוּרֵנוּ סְלַח לָנוּ יוֹצְרֵנוּ:

שם המחבר ברחשי החרוזות גרשם בר יהודה יזכה לחיי עד אמן.

ח׳ גָּדוֹל עֲוֹנִי וְלַחֲטוֹא הוֹסַפְתִּי. הוֹסַפְתִּי אַשְׁמָה וַתֵּרֶב רָעָתִי: רָעָתִי רַבָּה וְלִלְקוֹת חִיַּבְתִּי. חִיַּבְתִּי גָלוּת וְרִבְצִי שָׁכַחְתִּי: שָׁכַחְתִּי מִפְּעָלוֹת יְיָ עוֹשִׂי. עוֹשִׂי נְטָשַׁנִי וּנְתָנַנִי בְּיַד מַעֲשַׂי: קו״ח מַעֲשַׂי וְשׁוֹסַי בְּרַגְלֵי חֹמֶר רְמָסַי. רְמָסַי וְדָרְסַי וְכַגֹּרֶן בְּסָסַי: ח׳ בְּסָסַי שֹׁדֵד וּמֵיתָרַי נִתָּקוּ. נִתְּקוּ בָנַי וּמֵעַל גְּבוּלָם רָחָקוּ: רָחֲקוּ מֵעַל יְיָ וְנַאֲקַת חֲלָלִים נָאָקוּ. נָאֲקוּ וְנֶאֶנְחוּ וּמִכְּאֵב לֵב יִצְעָקוּ: יִצְעֲקוּ בַּצַּר לָמוֹ אֶל אֱלֹהִים עֶלְיוֹן. עֶלְיוֹן הוֹשִׁיעָה עַמְּךָ הָאֶבְיוֹן: קו״ח הָאֶבְיוֹן עַתָּה

ברגלי חומר רמסי, עש"ה נחום ג' י"ד, לכן הגירסא הנכונה בְּרַגְלֵי בחירק כל'.

וּלְפָנִים מִזֶּה עֶלְיוֹן· עֶלְיוֹן הוֹשֵׁה לְעֶזְרַת עָנִי וְאֶבְיוֹן: ס׳ וְאֶבְיוֹן הַמְחוֹלָל בְּפֶשַׁע וּבְעָוֹן מְדֻכָּא· מְדֻכָּא וּמְבֻכָּה אֶת שָׁפָל וְאֶת דַּכָּא: דַּכָּא וְשָׁפָל הַנֶּאֱחָז בְּחַכָּה· כְּחַכָּה הָעֲלָה הָעֲנוּגָה וְהָרַכָּה: הָרַכָּה יָשְׁבָה לָאָרֶץ בְּשִׁפְלָה· בְּשִׁפְלָה הַשְּׁפָלָה וְהִשְׁמִיעָה קוֹל יְלָלָה: קו״ס יְלָלָה הֵילִילָה וּבְמַר נֶפֶשׁ מְיַלֵּלָה· מְיַלֵּלָה יְיָ הַבִּיטָה כִּי הָיִיתִי זוֹלֵלָה: ס׳ זוֹלֵלָה הָיְתָה נִכְבָּדוֹת מְדֻבָּר בָּהּ· בָּהּ נִשְׂקָה אֵשׁ וְנֵרִי כָבָה: כָּבָה נֵרִי וּמְאוֹרִי נֶחְבָּא· נֶחְבָּא כְבוֹדִי בְּבוֹא הֹוָה עַל הֹוָה: הֹוָה מוּעָקָה מָלְאָה מָתְנֵנוּ· מָתְנֵינוּ חֻלְחָלוּ וְנִשְׁבַּר לִבֵּנוּ: קו״ס לִבֵּנוּ דָוֶה מִכֹּבֶד עָנְיֵנוּ· עָנְיֵנוּ זְכוֹר וּרְאֵה אֶת חֶרְפָּתֵנוּ: ס׳ חֶרְפָּתֵנוּ הַעֲבֵר וְחוֹסֶיךָ לֹא יִכָּלֵמוּ· יִכָּלְמוּ הַנֶּחֱרִים בָּךְ וְיִפְּלוּ וְלֹא יָקוּמוּ: יָקוּמוּ סַנֵּגוֹרַי וְקַטֵּגוֹרַי יִדְמָמוּ· יִדְמָמוּ וְעַל פֶּה יָד יָשִׂימוּ: יָשִׂימוּ לַיְיָ כָּבוֹד וּתְהִלָּה· וּתְהִלָּה וְרִנָּה בְּאִבּוּד בְּנֵי עַוְלָה: קו״ס עַוְלָה וְחַטָּאָה אַל תַּחְשׁוֹב לִסְגֻלָּה· סְגֻלָּה הוֹשִׁיעָה אַף עַל פִּי שֶׁבְּמִצְוֹת דַּלָּה: ס׳ דַּלָּה וְאֻמְלָלָה תְּנָה לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה· תְּהִלָּה תַּעֲטֶה בְּהַזְרִיחֲךָ קֶרֶן אֲפֵלָה: אֲפֵלָה הָאֵר וְרַחֲמֶיךָ לֹא תִכְלָא· תִּכְלָא עֲוֹנֵינוּ וְהַמְצֵא לָנוּ מְחִילָה: מְחִילָה הַיּוֹם נִמְצָא לְפָנֶיךָ· לְפָנֶיךָ תָּבוֹא בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה אֲשֶׁר כָּרַתָּ לְנֶאֱמָנֶיךָ: קו״ס נֶאֱמָנֶיךָ זְכוֹר וּסְלַח נָא לַעֲוֹן בָּנֶיךָ· בָּנֶיךָ בְּנֵי בְחוּנֶיךָ אַל תְּשִׁיבֵם רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ:

זְכָר לָנוּ בְּרִית אָבוֹת כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ· וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר:

זְכָר לָנוּ בְּרִית רִאשׁוֹנִים כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ· וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְיָ: עֲשֵׂה עִמָּנוּ כְּמָה שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ· וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלֹּתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיהֶם:

רַחֵם עָלֵינוּ וְאַל תַּשְׁחִיתֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב· כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבוֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם: הָשֵׁב שְׁבוּתֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ· וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה: קַבֵּץ נִדָּחֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ: הַלְבֵּן חֲטָאֵינוּ כַּשֶּׁלֶג וְכַצֶּמֶר כְּמָה שֶׁכָּתוּב· לְכוּ נָא וְנִוָּכְחָה יֹאמַר יְיָ אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם

כשנים

סדר הפסוקי' לפי מנהג ק"ק פפד"מ: חין פפד"מ ווירד דיעזעז געזַאגט.

קַבֵּץ נִדָּחֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ: הָשֵׁב שְׁבוּתֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ· וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה: רַחֵם עָלֵינוּ וְאַל תַּשְׁחִיתֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב· כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבוֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם: מְחֵה פְשָׁעֵינוּ לְמַעַנְךָ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ· אָנֹכִי אָנֹכִי

הוא

כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ· אִם
יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ:
זְרוֹק עָלֵינוּ מַיִם טְהוֹרִים
וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב·
וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם
טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל
טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם
אֲטַהֵר אֶתְכֶם: מְחֵה פְשָׁעֵינוּ
לְמַעַנְךָ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ·
אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה
פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי· וְחַטֹּאתֶיךָ
לֹא אֶזְכֹּר: מְחֵה פְשָׁעֵינוּ
כָּעָב וְכֶעָנָן כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ·
מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן
חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי
גְאַלְתִּיךָ: כַּפֵּר חֲטָאֵינוּ בַּיּוֹם
הַזֶּה וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב·
כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם
לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל
חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ:

הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי·
וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: מְחֵה
פְשָׁעֵינוּ כָּעָב וְכֶעָנָן כַּאֲשֶׁר
אָמַרְתָּ· מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ
וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי
כִּי גְאַלְתִּיךָ: זְרֹק עָלֵינוּ מַיִם
טְהוֹרִים וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה
שֶׁכָּתוּב· וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם
טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל
טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם
אֲטַהֵר אֶתְכֶם: כַּפֵּר חֲטָאֵינוּ
בַּיּוֹם הַזֶּה וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה
שֶׁכָּתוּב· כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר
עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל
חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ:
הַלְבֵּן חֲטָאֵינוּ כַּשֶּׁלֶג וְכַצֶּמֶר
כְּמָה שֶׁכָּתוּב· לְכוּ נָא וְנִוָּכְחָה
יֹאמַר יְיָ אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם
כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ· אִם
יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ:

אֲמָרֵינוּ הַאֲזִינָה יְיָ בִּינָה הֲגִיגֵנוּ: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי
פִינוּ וְהֶגְיוֹן לִבֵּנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרֵנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ: כִּי לְךָ
יְיָ הוֹחָלְנוּ אַתָּה תַעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· אַל תַּעַזְבֵנוּ· וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ· וְאַל

תַּכְלִימֵנוּ. וְאַל תָּפֵר בְּרִיתְךָ אִתָּנוּ. קָרְבֵנוּ לְתוֹרָתֶךָ. לַמְּדֵנוּ מִצְוֹתֶיךָ. הוֹרֵנוּ דְרָכֶיךָ. הַט לִבֵּנוּ לְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ. וּמוֹל אֶת לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָתֶךָ. וְנָשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם. וּלְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל תִּמְחוֹל וְתִסְלַח (נ״א ותכפר) לַעֲוֹנֵינוּ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי כִּי רַב הוּא:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחַל וּסְלַח לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה. וְהֵעָתֶר־לָנוּ בִּתְפִלָּתֵנוּ.

מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. וְכוֹף אֶת יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֶּד לָךְ. וְהַכְנַע עָרְפֵּנוּ לָשׁוּב אֵלֶיךָ. וְחַדֵּשׁ כִּלְיוֹתֵינוּ לִשְׁמוֹר פִּקּוּדֶיךָ. וּמוֹל אֶת לְבָבֵנוּ

נפ״פ דמיין אומרים זה.

אין פפ״מ ווירה דזעזעז גזעחגט.

שֶׁאָנוּ עַזֵּי פָנִים וְאַתָּה רַחוּם וְחַנּוּן. אָנוּ קְשֵׁי עֹרֶף וְאַתָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם. אָנוּ מְלֵאֵי עָוֹן וְאַתָּה מָלֵא רַחֲמִים. אָנוּ יָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ: מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. וְכוֹף אֶת יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֶּד לָךְ. וְהַכְנַע עָרְפֵּנוּ לָשׁוּב אֵלֶיךָ. וְחַדֵּשׁ כִּלְיוֹתֵינוּ לִשְׁמוֹר פִּקֻּדֶיךָ וְתִתְלַבֵּשׁ בְּצִדְקוֹתֶיךָ. וְתִתְכַּסֶּה בְּרַחֲמֶיךָ. וְתִתְעַטֵּף בַּחֲנִינוֹתֶיךָ. וְתִתְאַזֵּר בַּחֲסִידוּתֶךָ. וְתָבֹא לְפָנֶיךָ מִדַּת טוּבְךָ וְעַנְוְתָנוּתֶךָ. וְתַעֲשֶׂה עִמָּנוּ כְּמִדַּת רַחֲמָנוּתֶךָ וּבְרוֹב חֲסָדֶיךָ. וּמוֹל אֶת לְבָבֵנוּ

לְאַהֲבָה (וּלְיִרְאָה) אֶת שְׁמֶךָ. כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וּמָל יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת לְבָבְךָ וְאֶת לְבַב זַרְעֶךָ לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ.

סְלַח לָנוּ. מְחַל לָנוּ. כַּפֶּר לָנוּ:

חזן קהל

כִּי אָנוּ עַמֶּךָ וְאַתָּה אֱלֹהֵינוּ.	אָנוּ בָנֶיךָ וְאַתָּה אָבִינוּ:
אָנוּ עֲבָדֶיךָ וְאַתָּה אֲדוֹנֵנוּ.	אָנוּ צֹאנֶךָ וְאַתָּה רוֹעֵנוּ:

קהל.	חזן.
אנו נחלתך ואתה חלקנו:	אנו כרמך ואתה שומרנו·
אנו פעלתך ואתה יוצרנו:	אנו קניך ואתה מושיענו·
אנו עמך ואתה מלכנו:	אנו סגלתך ואתה קרובנו·
אנו מאמירך ואתה מאמירנו:	אנו רעיתך ואתה דודנו·

חין פפר"מ פֿתְגגט מחן תיער חן אנא תבא לפניך חג"ו.
אנו עזי פנים ואתה רחום וחנון. אנו קשי ערף ואתה ארך אפים. אנו מלאי עון ואתה מלא רחמים. אנו ימינו כצל עובר, ואתה הוא ושנותיך לא יתמו:

אלהינו ואלהי אבותינו (כ"א אנא)

תבא לפניך תפלתנו· ואל תתעלם מתחנתנו שאין אנחנו עזי פנים וקשי ערף לומר לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו צדיקים אנחנו ולא חטאנו אבל אנחנו חטאנו:

אשמנו· בגדנו· גזלנו· דברנו דופי· העוינו· והרשענו· זדנו· חמסנו· טפלנו שקר· יעצנו רע· כזבנו· לצנו· מרדנו· נאצנו· סררנו· עוינו· פשענו· צררנו· קשינו ערף· רשענו· שחתנו· תעבנו· תעינו· תעתענו·

סרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים ולא שוה לנו: ואתה צדיק על כל הבא עלינו· כי אמת עשית ואנחנו הרשענו:

הרשענו ופשענו· לכן לא נושענו· ותן בלבנו לעזוב דרך רשע וחיש לנו ישע: ככתוב על יד נביאך יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבתיו וישב אל יי וירחמהו ואל אלהינו כי ירבה לסלוח: הודונות

וְהַשְּׁגָגוֹת אַתָּה מַכִּיר· הָרָצוֹן וְהָאֹנֶס· הַגְּלוּיִים וְהַנִּסְתָּרִים· לְפָנֶיךָ הֵם גְּלוּיִים וִידוּעִים· מָה אָנוּ· מֶה חַיֵּינוּ· מֶה חַסְדֵּנוּ· מַה צִּדְקֵנוּ· מַה יִּשְׁעֵנוּ· מַה כֹּחֵנוּ· מַה גְּבוּרָתֵנוּ· וּמַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· הֲלֹא כָּל הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ· וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע· וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל· כִּי רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם תֹּהוּ· וִימֵי חַיֵּיהֶם הֶבֶל לְפָנֶיךָ· וּמוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל:

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם· וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים הֲלֹא כָּל הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ:

אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם· וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חָי: אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן וּבוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב: אֵין דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּךָּ· וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

קו"ף שִׁמְךָ מֵעוֹלָם עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע·
שַׁוְעָתֵנוּ תַּאֲזִין בְּעָמְדֵנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְפִלָּה:
תַּעֲבוֹר עַל פֶּשַׁע לְעַם שָׁבֵי פֶשַׁע·
תִּמְחֶה אַשְׁמָתֵנוּ (נ"א פְּשָׁעֵינוּ) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· שֶׁתִּסְלַח לָנוּ עַל כָּל חַטֹּאתֵינוּ· וְתִמְחָל־לָנוּ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ· וּתְכַפֶּר לָנוּ עַל כָּל פְּשָׁעֵינוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאֹנֶס וּבְרָצוֹן:

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאִמּוּץ הַלֵּב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּבִטּוּי שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי וּבַסָּתֶר:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגִלּוּי עֲרָיוֹת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדִבּוּר פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהַרְהוֹר הַלֵּב:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהוֹנָאַת רֵעַ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּוְעִידַת זְנוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן וּבִשְׁגָגָה:
וְעַ״ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזִלְזוּל הוֹרִים וּמוֹרִים:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחֹזֶק יָד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחִלּוּל הַשֵּׁם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטִפְשׁוּת פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטֻמְאַת שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע:
וְעַ״ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים:
(וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת סְלַח־לָנוּ. מְחַל־לָנוּ. כַּפֶּר־לָנוּ:)
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַפַּת־שֹׁחַד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָשׁוֹן הָרָע:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָצוֹן:
עַ״חֵ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן (נ״א במראית עין):
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית:
וְעַ״חֵ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּנְטִיַּת גָּרוֹן (נ״א בנבול פה):
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂקּוּר עָיִן:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעַזּוּת מֶצַח:
(וְעַל כֻּלָּם אֱלֹהַ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ· מְחַל־לָנוּ· כַּפֶּר־לָנוּ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְרִיקַת־עֹל:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְלִילוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּצְדִיַּת־רֵעַ:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּצָרוּת עָיִן:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַלּוּת רֹאשׁ:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף:
עַ״חֵ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּרִיצַת רַגְלַיִם לְהָרַע:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁבוּעַת־שָׁוְא:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂנְאַת חִנָּם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְשׂוּמֶת־יָד:

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב:
וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ· מְחַל־לָנוּ· כַּפֶּר־לָנוּ:

*) נק"ק פפד"מ אומרים כסדר הכתוב למטה בעמוד.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ'חַ עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ'חַ עֲלֵיהֶם אָשָׁם וַדַּאי וְתָלוּי:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ'חַ עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ'חַ עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁ'חַ עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
וְעַ'חַ שֶׁ'חַ עֲלֵיהֶם כָּרֵת וַעֲרִירִי (נ"א וערירות):
וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ· מְחַל־לָנוּ· כַּפֶּר־לָנוּ:
ועל

---

*) אין פפד"מ אונד מעהרערן קהלות ווירד נאך דיעזער אָרדנונג געזאָגט.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם תָּלוּי:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת: (במקצת מוסיפים וַעֲרִירִי:)
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת:
וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ· מְחַל־לָנוּ· כַּפֶּר־לָנוּ:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁחַ עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין

סְקִילָה. שְׂרֵפָה. הֶרֶג. וְחֶנֶק. עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה וְעַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה. וּבֵין שֶׁאֵין בָּהּ קוּם עֲשֵׂה. אֶת־שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ וְאֶת־שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ. אֶת־שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ, וְהוֹדִינוּ לְךָ עֲלֵיהֶם. וְאֶת שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ לְפָנֶיךָ הֵם גְּלוּיִם וִידוּעִים. כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר הַנִּסְתָּרוֹת לַיְיָ אֱלֹהֵינוּ. וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד־עוֹלָם. לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

וְאַתָּה רַחוּם מְקַבֵּל שָׁבִים וְעַל הַתְּשׁוּבָה מֵרֹאשׁ הִבְטַחְתָּנוּ וְעַל הַתְּשׁוּבָה עֵינֵינוּ מְיַחֲלוֹת לָךְ:

וְדָוִד עַבְדְּךָ אָמַר לְפָנֶיךָ שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי. נַקֵּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִכָּל פְּשָׁעֵינוּ וְטַהֲרֵנוּ מִכָּל טֻמְאוֹתֵינוּ וּזְרוֹק עָלֵינוּ מַיִם טְהוֹרִים וְטַהֲרֵנוּ. כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲשִׁיבֵנוּ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם. שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ. כִּי אַתָּה רוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה וְעַל הַתְּשׁוּבָה מֵרֹאשׁ הִבְטַחְתָּנוּ. כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְיָ אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲוֹנֶךָ. וְנֶאֱמַר קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל יְיָ אִמְרוּ אֵלָיו כָּל תִּשָּׂא עָוֹן וְקַח טוֹב וּנְשַׁלְּמָה פָרִים שְׂפָתֵינוּ:

וְנֶאֱמַר יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבוֹתָיו וְיָשֹׁב אֶל יְיָ וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל אֱלֹהֵינוּ כִּי יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ:

וּמֵאַהֲבָתְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁאָהַבְתָּ אֶת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ.

ומחמלתך מלכנו שחמלת על בני בריתך נתת לנו יי אלהינו את (יום השבת הזה ואת) יום (צום) הכפרים הזה למחילת חטא ולסליחת עון ולכפרת פשע:

ח׳ יום אתא לכפר פשעי ישנה׃

ק׳ היום ביאתו אחת בשנה:

ככתוב בתורתך והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה. ויעש כאשר צוה יי את משה:

ח׳ יום גשתנו בתחנונים לעמוד׃

היום דפינו אם תשמור מי יעמוד:

כמתוב בדברי קדשך אם עונות תשמר יה אדני מי יעמוד:

ח׳ יום הגיגנו תאזין ותבין׃

ק׳ היום ודוינו תשמע וחטאתינו תלבין:

ככתוב על יד נביאך לכו נא ונוכחה יאמר יי אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו:

ח׳ יום זה נתן תעודה לעם זה׃

יום. פשעי ישנה, תאר לכנסת ישראל הישנה בגלות ע"ש אני ישנה (שיר ה׳ ב׳).
יום. תעודה, לוחות העדות האחרונות כמספרו בי"כ, כמבואר בס׳ שמו׳ ל"ג י"א.

ח׳ יום דער טאג איזט געקאממען, דיא מיסעטהאטען ישראל׳ס צו פערגעבען,
ק׳ איין טאג, דער נור איינמאל אים יאהרע קאממט. זא שטעהט אים געזעטצבוך (ויקרא י"ו ל"ד): „דיעזעס זייא אייך איין עוויגעס געזעטץ, אויף דיא קינדער ישראל וועגען אללער איהרער זינדען צו פערזאהנען איין מאל אים יאהרע. אונד מאן טהאט, ויא דער עוויגע דעם משה בעפאהלען."
ח׳ איין טאג, אן וועלכעם וויר מיט געבעט פאר דיר שטעהען.
ק׳ הייטע קאננען וויר ניכט בעשטעהען, ווען דוא אונזע זינדען וויללסט צורעכנען.
זא לויטען דיא ווארטע דיינעס הייליגען (דוד׳ס): „יאה דוא זינדען וויללסט צורעכנען, העיר, ווער קאן בעשטעהען?"
ח׳ איין טאג, אן וועלכעם דוא אונזער פלעהען הארכסט אונד פערנימסט.
ק׳ הייטע נימסט דוא אונזערע רייע אן אונד רייניגסט אונז פאן זינדען.
זא הייסט עס ביים דיינעם פראפעטען (ישעי׳ א׳ י"ח): „וואהלאן, לאסט אונז רעכטען, שפריכט דער עוויגע; וואהרען אייערע זינדען ווי קארמעזין, זאללען זיא וויים ווערדען ווי שנעע; וואהרען זיא ראטה ווי שארלאך, זאללען זיא דער וואללע גלייכען."
ח׳ אן דיעזעם טאגע ווארדע דעם פאלקע דאס צייגניס געגעבען.

ק׳ הַיּוֹם חַל בּוֹ צִיר סְלַח נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ סְלַח נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חַסְדֶּךָ וְכַאֲשֶׁר נָשָׂאתָה לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד הֵנָּה. וְשָׁם נֶאֱמַר: וַיֹּאמֶר יְיָ סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ:

קו״א בַּעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ הַמָּצָא לָנוּ

מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ סְלַח נָא לְמַעַן שְׁמֶךָ:

ח׳ יוֹם טוֹב מֵאֶלֶף הוֹרֵיתָ לְעַמֶּךָ.

ק׳ הַיּוֹם יִוָּדַע כִּי הַסְּלִיחָה עִמָּךְ:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא:

ח׳ יוֹם כּוֹנַנְתָּ לְהַצְלִיל כְּתָמִים.

ק׳ הַיּוֹם לִמְחוֹת כָּעָב פֶּשַׁע בְּחוּרֵי מֵעַמִּים:

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ

וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ:

ח׳ יוֹם מְחִילָה בִּשַּׂרְתָּ לְצִיר בְּרֶשֶׁם.

יום טוב מאלף, עפ״י כי טוב יום בחצריך מאלף (תהלים פד יא). יום מחילה לציר ברשם, כ״כ בכל כ״י כלם, אלא שבמקצתם גרס כרשם במקום ברשם; וגירסא זאת מסתבר יותר, וציר הייתו משה רבינו, וטעם ברשם נכתב.

ק׳ היטע באַט דער טרייע באָטע (משה): „אָ, פערגיב דאָך דיעזעם פאָלקע!“ זאָ שטעהט אים געזעטצבוך: „יאָ פערלייהע דאָך דיא מיסעטהאַט דיעזעס פאָלקעס, נאַך דיינער גראָססען גנאַדע, אונד וויא דוא פאָן מצרים אויז ביז יעטצט טאָן זאָ אָפט נאַכזיכט מיט דיעזער נאַציאָן געהאַבט.“ דאַבייא הייסט עס פערנער: „דער עוויגע שפראַך: איך פערצייהע, וויא דוא געזאַגט האַסט.“

קו״א בעבור. דער עהרע דיינעס נאַמענס האַלבען, וואָלפאַהרע אונז, פערצייהענד אונד פערגעבענגסוואָללער! פערגיב, דיינעס רוהמעס האַלבען!

ח׳ איינען טאַג, פאָרנעהמער אַלז טויזענד אַנדערע, האַסט דוא דיינעם פאָלקע אויזגעצייכנעט. ק׳ היטע מאַכטע דוא קונד, דאַס ביי דיר פערגעבונג שטעהט.

זאָ זאַגטען דיא וואָרטע דיינער היילינען (דוד׳ז): „פערגעבונג שטעהט אַללין ביי דיר, אויף דאַס מאַן דיך עהרפירכטע“.

ח׳ איינען טאַג, דען דוא בעסטיממט צור רייניגונג דער זינדענבעפלעקקטען. ק׳ היטע, שווינדען וויא וואָלקען דאַהין דיא מיסעטהאַטען דער אויסערוועהלטען פאָלקעס. זאָ הייסט עס ביי דיינעם פראָפעטען (ישעי׳ מ״ד כ״ב): „אך לאָסטע זיא וויא וואָלקען הינשווינדען, דיינע מיסעטהאַטען, אונד וויא דונסט דיינע פערגעהונגען! קעהרע צוריק צו מיר, איך ערלאָזע דיך!“

ח׳ אַן דיעזעם טאַגע פערקינדעטעסט דוא דורך דיינען באָטען דיא פראָהע באָטש

ק׳ הַיּוֹם תִּתְיַצֵּב עִמּוֹ וְקָרָאתָ בְשֵׁם׃

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְיָ׃ וַיַּעֲבֹר יְיָ עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא יְיָ יְיָ אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת. נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה׃

קו״ח בַּעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ הַמְּצֵא לָנוּ

רַחוּם וְחַנּוּן רַחֵם נָא לְמַעַן שְׁמֶךָ׃

ח׳ יוֹם שַׂמְתּוֹ לִסְלִיחָה מוֹחֵל.

ק׳ הַיּוֹם עִמְּךָ פְּדוּת וּלְךָ אֲיַחֵל׃

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל יְיָ כִּי עִם יְיָ הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת׃

ח׳ יוֹם פְּשָׁעֵינוּ בְּלֶב יָם תְּמַצֵּה.

ק׳ הַיּוֹם צֶדֶק תְּחַפֵּשׂ וְעָוֹן לֹא יִמָּצֵא׃

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ בַּיָּמִים הָהֵם וּבָעֵת הַהִיא נְאֻם יְיָ יְבֻקַּשׁ אֶת עֲוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶנּוּ וְאֶת חַטֹּאת יְהוּדָה וְלֹא תִמָּצֶאינָה כִּי אֶסְלַח לַאֲשֶׁר אַשְׁאִיר׃

יום. פשעינו וכו׳, ועון לא ימצא, כ״כ בכ״י ועיקר.

טאַפּט דער פֿערליהונג. ק׳ הייטע שטאַנד ער בייא דיר, אונד רוא ריעפֿט מיט נאַמען.
זאָ שטעהט אין דיינען געזעצבוכע: „דער עוויגע ליעס זיך אין איינער וואָלקע הערנאַב, שטעללטע זיך דאָ נעבען איהם אונד ריעף מיט נאַמען — נאַמליך דיא ערשיינונג דעז עוויגען לאָג אַן משה פֿאָריבער אונד ריעף: „„דער „עוויגע איזט אונפֿעראַנדערליך דאַז עוויגע וועזען, איין אַללמאַכטיגער גאָטט, „באַרמהערציג אונד אַללגנאַדיג, לאַנגמוטהיג, פֿאָן אונענדליכער הולד אונד „טרייע, דער זיינע הולד דעם טויזענדסטען געשלעכטע נאָך אויפֿבעהאַלט, „דער מיססעטהאַט, אַבפֿאַלל אונד זינדע פֿערגיבט אונד ערלאַססט.״״״
קו״ח בעבור. דער עהרע דיינעס נאַמענס האַלבען, וואָללפֿאַהרע אונס, גנאַדיגער אונד באַרמהערציגער! זייא אונס גנאַדיג, דיינעס נאַמענס האַלבען!
ח׳ איין טאַג, דען דוא צור פֿערגעבונג בעשטיממט.
ק׳ הייטע פֿינדעט ערלאָזונג בייא איהם, דער איהם פֿערטרויט. זאָ לויטען דיא וואָרטע דיינער היילינען: „פֿערטרויע, ישראל, דעם העררן! דען בייא דעם העררן איזט גיטע, אונד דער ערלאָזונג פֿיעל בייא איהם.״
ח׳ איין טאַג, אַן וועלכעם אונזערע מיססעטהאַטען אין דעז מעערעס טיעפֿע זינקען.
ק׳ הייטע זאָלל נור טוגענדען, לאַסט דיא זינדען אונאַפֿינדבאַר ווערדען! זאָ הייסט עז בייא דיינעם פראָפֿעטען (ירמי׳ נ׳ כ׳): „אין יענען טאַגען אונד אין יענער צייט — שפריכט דער עוויגע — ווירד מאַן ישראל׳ז זינדען זוכען, אָבער ניכט טרעפֿפֿען, אונד יהודה׳ז פֿערגעהונגען ווערדען ניכט צו פֿינדען זיין, דען איך ווערדע דעם איבערגעבליעבענע (ישראל) גנאַדיגליך פֿערגעבען.״

איין

ח׳ יוֹם קְרִיאַת (כ״א קָרָאתָ) תַּחֲנוּנִים לְכַפֵּר׃

ק׳ הַיּוֹם רִשְׁעֵנוּ בּוֹ יִתְכַּפֵּר׃

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ׃

ח׳ יוֹם שְׁמָמוֹת הֵיכָלְךָ הַבִּיטָה׃

ח׳ הַיּוֹם תַּחַן אֹזֶן הַטֵּה לָנוּ לְהַבִּיטָה׃

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה שֹׁמְמֹתֵינוּ וְהָעִיר אֲשֶׁר נִקְרָא שִׁמְךָ עָלֶיהָ. כִּי לֹא עַל צִדְקֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים׃ אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ׃

קו״ח בַּעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ הַמָּצֵא לָנוּ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה שְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ׃

ע״ס א״ב. חזן. קהל.

אַדִּיר וְנָאוֹר· בּוֹרֵא דוֹק וָחֶלֶד·	מִי אֵל כָּמוֹךָ׃
גּוֹלֶה עֲמוּקוֹת· דּוֹבֵר צְדָקוֹת·	מִי אֵל כָּמוֹךָ׃

יום שממות היכלך, וי״ג מעונך. היום תחן אזן הטה לנו להביטה, כ״כ ברוב כ״י ובמקצתן גרס: תטה אזן אלינו להביטה. ועוד שלישי: תחן אזנך הטה להביטה. אדיר ונאור, כ״כ בכל כ״י, והוא עפ״י תהלי׳ ע״ו ה׳. דוק, ישעי׳ מ׳ כ״ב. וחלד, כנוי לארץ, תהלי׳ מ״ט ב׳. גולה עמוקות, איוב י״ב כ״ב. דובר צדקות הדור בלבושו, ישעי׳

ח׳ איין טאג, בעשטיממט צו געבעטען.

ק׳ הייטע ווערדען אונזרע איבעלטהאטען פערציהען. דאס הייסט עז אין דיינעם געזעטצבוכע: „דען אן דיעזעם טאגע פערזעהנט מאן אויך אייך, אום אייך צו רייניגען; פאן אללען אייערן זינדען זאללט איהר פאר דעם עוויגען ריין ווערדען“.

ח׳ אן דיעזעם טאגע זיע הערהאב אויף דיינען טעמפעל, ער איזט פערוויסטעט! הייטע נייגע דיין אהר צו אונזערם געבעטע! דא זיטען דיא וואָרטע דיינעז היילגען (דניאל ט׳): „נייגע דיין אהר, אָ הערר, אונד הערע, אָפפנע דיין אויגע אונד זיעהע אונזערע צערשטערונג אונד דיא שטאדט, דיא נאך דיינעם נאמען גענאננט וואר. דען ניכט אויף אונזערע פראממיגקייט געשטיטצט, ליעגען וויר מיט אונזערן פלעהען דיר אן, זאנדערן אויף דיינע גרענצענלאזע בארמהערציגקייט. הערר, ערהערע! הערר, פערציהע! הערר, פערנים! וואללפאהרע, צאגערע ניכט! אום דיינעטוויללען מיין גאטט! דען נאך דיינעם נאמען ווירד דיינע שטאדט אונד דיין פאלק גענאננט.“

קו״ח בעבור. דער עהרע דיינעס נאמענס האלבען, וואָללפאהרע אונס, הערער דער געבעטע! ערהערע אונזער געביעט, דיינעס רוהמעס האלבען.

הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ · וְאֵין זוּלָתוֹ · מִי אֵל כָּמוֹךָ:
זוֹקֵף כְּפוּפִים · חוֹנֵן דַּלִּים · מִי אֵל כָּמוֹךָ:
טְהָר עֵינַיִם · יוֹשֵׁב שָׁמַיִם · מִי אֵל כָּמוֹךָ:
כּוֹבֵשׁ עֲוֹנוֹת · לוֹבֵשׁ צְדָקוֹת · מִי אֵל כָּמוֹךָ:
מֶלֶךְ מְלָכִים · נוֹרָא וְנִשְׂגָּב · מִי אֵל כָּמוֹךָ:
סוֹמֵךְ נוֹפְלִים · עוֹנֶה עֲשׁוּקִים · מִי אֵל כָּמוֹךָ:
פּוֹדֶה וּמַצִּיל · צוֹעֶה בְּרוֹב כֹּחוֹ · מִי אֵל כָּמוֹךָ:
קָרוֹב לְקוֹרְאָיו · רָם וּמַאֲזִין שַׁוְעָה · מִי אֵל כָּמוֹךָ:
שׁוֹכֵן שְׁחָקִים · תּוֹמֵךְ תְּמִימִים · מִי אֵל כָּמוֹךָ:
נוֹשֵׂא עָוֹן · וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע · מִי אֵל כָּמוֹךָ:

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ

מִי אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא־הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבֹּשׁ עֲוֹנֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצֻלוֹת יָם כָּל־חַטֹּאתָם: וְכָל־חַטֹּאת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל תַּשְׁלִיךְ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר לֹא־יִזָּכְרוּ וְלֹא־יִפָּקְדוּ וְלֹא־יַעֲלוּ עַל־לֵב לְעוֹלָם: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחַל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה · מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ (וְחַטֹּאתֵינוּ) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ · כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ: וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ

ס"ג א'. טהר עינים, פירושו זך המראה. יושב בשמים, תהלי' ב'. צועה, ישעי' ס"ג א'. תומך תמימי', עש"ה בישעי' מ"ב א': נושא עון וכו' ככתוב מי אל כמוך וכו' סוף ס' מיכ'.

תטהרו: (אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו) קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך· שבענו מטובך ושמחנו בישועתך· (והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך וינוחו בה ישראל מקדשי שמך) וטהר לבנו לעבדך באמת· כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישרון בכל דור ודור ומבלעדיך אין לנו מלך מוחל וסולח (אלא אתה)· ברוך אתה יי· מלך מוחל וסולח לעונותינו ולעונות עמו בית ישראל· ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה· מלך על כל־הארץ מקדש השבת וישראל ויום הכפרים:

רצה יי אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם· והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל ותפלתם באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך·

כשהכהנים עולין לדוכן אומר הקהל ותערב, וכשאין שם כהנים אומר הש"ץ ותחזינה וכו'.

ותערב עליך עתירתנו כעולה וכקרבן אנא רחום ברחמיך הרבים השב שכינתך לציון וסדר העבודה לירושלם· ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים· ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות:

ש"ץ ברוך אתה יי שאותך לבדך ביראה נעבוד:

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד צור חיינו מגן ישענו· אתה הוא לדור ודור נודה לך ונספר תהלתך· על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך ועל נסיך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת

מודים דרבנן.

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול והקדוש על שהחייתנו וקימתנו כן תחיינו ותקימנו ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם על שאנחנו מודים לך. ברוך אל ההודאות:

עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל־)בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי משֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו סש״ץ נקול כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁיךָ כָּאָמוּר:

הכהנים מברכים.

יְבָרֶכְךָ	יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:
יְיָ	יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ:
וְיִשְׁמְרֶךָ	שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי חָסִיתִי בָךְ: כשהכהני׳ מנגני׳ וישמרך אומרי׳ זה.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֲנִי שֶׁלָּךְ וַחֲלוֹמוֹתַי שֶׁלָּךְ חֲלוֹם חָלַמְתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה הוּא יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁיִּהְיוּ כָּל חֲלוֹמוֹתַי עָלַי וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה בֵּין שֶׁחָלַמְתִּי עַל עַצְמִי וּבֵין שֶׁחָלַמְתִּי עַל אֲחֵרִים וּבֵין שֶׁחָלְמוּ אֲחֵרִים עָלָי אִם טוֹבִים הֵם חַזְּקֵם וְאַמְּצֵם וְיִתְקַיְּמוּ בִי וּבָהֶם כַּחֲלוֹמוֹת יוֹסֵף הַצַּדִּיק · וְאִם צְרִיכִים רְפוּאָה רְפָאֵם כְּחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה מֵחָלְיוֹ וּכְמִרְיָם הַנְּבִיאָה מִצָּרַעְתָּהּ וּכְנַעֲמָן מִצָּרַעְתּוֹ וּכְמֵי מָרָה עַל יְדֵי משֶׁה רַבֵּינוּ וּכְמֵי יְרִחוֹ עַל יְדֵי אֱלִישָׁע · וּכְשֵׁם שֶׁהָפַכְתָּ אֶת קִלְלַת בִּלְעָם הָרָשָׁע מִקְּלָלָה לִבְרָכָה כֵּן תַּהֲפֹךְ כָּל חֲלוֹמוֹתַי עָלַי וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה וְתִשְׁמְרֵנִי וּתְחָנֵּנִי וְתִרְצֵנִי: אמן.

יָאֵר	אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה:
יְיָ	יְיָ יְיָ אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת:
פָּנָיו	פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי יָחִיד וְעָנִי אָנִי:
אֵלֶיךָ	אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא:
וִיחֻנֶּךָּ	הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל יַד גְּבִרְתָּהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵּנוּ: רבש״ע.

יִשָּׂא	יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְיָ וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ׃ וּמְצָא־חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם׃
יְיָ	יְיָ חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ הֱיֵה זְרוֹעָם לַבְּקָרִים אַף־יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה׃
פָּנָיו	אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי בְּיוֹם צַר לִי הַטֵּה־אֵלַי אָזְנֶךָ בְּיוֹם אֶקְרָא מַהֵר עֲנֵנִי׃
אֵלֶיךָ	אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת־עֵינַי הַיֹּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם׃
וְיָשֵׂם	וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם׃
לְךָ	לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ׃
שָׁלוֹם	שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְיָ וּרְפָאתִיו׃

בשערי ציון כתוב שלא יאמר אלא שלום הרבון רק יאמר זה:

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתעשה למען קדושת חסדיך וגודל רחמיך הפשוטים ולמען טהרת שמך הגדול הגבור והנורא בן עשרים ושתים אותיות היוצא מפסוקים של ברכת כהנים

(ויזהר השמות האלה במחשבתו ואל יוציאם מפיו)

אנקתם פסתם פספסים דיונסים

האמורה מפי אהרן ובניו עם קדושיך שתהיה קרוב לי בקראי לך ותשמע תפלתי ואנקתי תמיד כשם ששמעת אנקת יעקב תמימך הנקרא איש תם. ותתן לי ולכל נפשות ביתי מזונתינו ופרנסתנו ברוח ולא בצמצום בהתר ולא באסור בנחת ולא בצער מתחת ידך הרחבה כשם שנתת פסת לחם לאכול ובגד ללבוש ליעקב אבינו הנקרא איש תם ותתננו לאהבה ולחן ולחסד בעיניך ובעיני כל רואינו: ויהיו דברי נשמעין לעבודתך. כשם שנתת את יוסף צדיקך כשעה שהלבישו אביו כתונת פסים לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואיו. ותעשה עמי נפלאות ונסים ולטובה אות. ותצליחני בדרכי ותן בלבי בינה להבין ולהשכיל ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך וסודותיך.

ותצילני משגיאות ותטהר רעיוני ולבי לעבודתך. ותאריך ימי

(וימי אשתי ובני ובנותי) (וימי אבי ואמי)

בטוב ובנעימות ברוב עוז ושלום. אמן סלה:

ויכוין לסיים עם הכהנים כדי שיענו הקהל **אמן:**

אַדִּיר בַּמָּרוֹם שׁוֹכֵן בִּגְבוּרָה. אַתָּה שָׁלוֹם וְשִׁמְךָ שָׁלוֹם. יְהִי רָצוֹן שֶׁתָּשִׂים עָלֵינוּ וְעַל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל חַיִּים וּבְרָכָה לְמִשְׁמֶרֶת שָׁלוֹם:

והכהנים מחזירין פניהם כלפי ההיכל ואומרין:

רִבּוֹן הָעוֹלָם עָשִׂינוּ מַה שֶּׁגָּזַרְתָּ עָלֵינוּ אַף אַתָּה עֲשֵׂה עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הִבְטַחְתָּנוּ. הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ

הכהנים יזהרו בנעילת מנעליהם שלא יגעו בם בידים ואם נגעו יזהרו ליטול ידיהם.

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ: בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם. וְנֶאֱמַר כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: לְחַיִּים טוֹבִים תִּכְתְּבֵנוּ: אֱלֹהִים חַיִּים כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים. כַּכָּתוּב וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּייָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

פותחים הארון.

הַיּוֹם תְּאַמְּצֵנוּ: אמן

הַיּוֹם תְּבָרְכֵנוּ: אמן

הַיּוֹם תְּגַדְּלֵנוּ: אמן

הייטע וואָללעסט דוא אונז קרעפטע פערלייהען, אמן.

הייטע וואָללעסט דוא אונז זעגנען. אמן.

הייטע וואָללעסט דוא אונז עמפאָרהעבען. אמן.

הַיּוֹם תִּדְרְשֵׁנוּ לְטוֹבָה׃ אמן

הַיּוֹם תִּשְׁמַע שַׁוְעָתֵנוּ׃ אמן

הַיּוֹם תְּקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ׃ אמן

(הַיּוֹם תִּתְמְכֵנוּ בִּימִין צִדְקֶךָ׃ אמן)

הַיּוֹם תִּמְחוֹל וְתִסְלַח לְכָל עֲוֹנוֹתֵינוּ׃ אמן

מוגדים סאדון.

כְּהַיּוֹם הַזֶּה תְּבִיאֵנוּ שָׂשִׂים וּשְׂמֵחִים בְּבִנְיַן שָׁלֵם׃ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי׃ עוֹלוֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחִי׃ כִּי בֵיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל הָעַמִּים׃ וְנֶאֱמַר וַיְצַוֵּנוּ יְיָ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃ לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים לְחַיֹּתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה׃ וְנֶאֱמַר וּצְדָקָה תִּהְיֶה לָּנוּ כִּי נִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ׃ וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם יִהְיֶה לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל עַד הָעוֹלָם׃ בָּא״י עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם׃ קדיש שלם.

הייטע מחָלְטעזט דוח חונז מיט גליקק בעזעלען. אמן.
הייטע מחָלְטעזט דוח חונזער פֿלעהען חַנהָרען. אמן.
הייטע מחָלְטעזט דוח מיט ערבחַרמען חונד וואָהלגעפֿחַללען
חונזער געבעט פֿערנעהמען. אמן.

הייטע מחָלְטעזט דוח פֿערגעבען חונד פֿערלייהען חַללע חונזערע זינדען. אמן.

חַם הייטיגען טחַגע ווירזט דוח חונז פֿריידיג חונד פֿרחָהליך היגיינפֿיהרען חין דעז טעמפעל זלס, וויח ניעדערגעשריעבען חיזט דורך דיינען פרחָפֿעטען (ישעי׳ נ״ו ז׳): „חיך ווערדע זיח היגלייטען נחַך מיינעם היילינען בערגע, ווערדע זיח ערפֿרייען חין מיינעם בעטהויזע; חיהרע ברחַנדחָפפֿער חונד שפייזעחָפפֿער ווערדען חַנגענעהם זיין חויף מיינעם חַלטחַר! דען מיין הויז ווירד חיין בעטהויז הייסען פֿיר חַללע פֿחָלקער.“ פֿערנער הייסט עז (דברים ו׳ כ״ד): „דחַ געבחָט חונז דער עוויגע, חַללען דיעזען געזעטצען נחַכצוקאָממען, חיהן, דען עוויגען, חונזערן גחָטט, צו פֿירכטען, דחַמיט עז חונז צו חַללען צייטען וואָהלגעהע, חונד ווער זחַ לעבען מחָגען, וויח יעטצט געשיעהט“. פֿערנער הייסט עז דחַזעלבזט: „חויך ווירד עז חונז דחַבייח צור גחָטטזעליגקייט געררעכנעט, ווען ווער פֿחָר דעם עוויגען, חונזערם גחָטט, חַללע דיח געבחָטע החַלטען, וויח ער זיח חונז פֿחָרגעשריעבען החַט“. גערעכטיגקייט, זעגען, ערבחַרמען, לעבען חונד פֿריעדען ווירד חונז חונד גחַנז ישראל בעשיעדען ווערדען חין עוויגקייט. געלחָבט זייזט דוח, עוויגער, שטיפֿטער דעז פֿריעדענז!

פותחים ארון הקודש ומוציאים ס"ת ואומרים:

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ׃ כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְיָ מִירוּשָׁלָיִם׃

בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ׃

אמר רבי שמעון כד מפקין ספר תורה בצבורא למקרי ביה מפתחי תרעי דשמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואבעי ליה לבר נש למימר הכי:

בְּרִיךְ שְׁמֵהּ דְּמָרֵא עָלְמָא בְּרִיךְ כִּתְרָךְ וְאַתְרָךְ. יְהֵא רְעוּתָךְ עִם עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְעָלַם. וּפוּרְקַן יְמִינָךְ אַחֲזֵי לְעַמָּךְ בְּבֵית מַקְדְּשָׁךְ וּלְאַמְטוּיֵא לָנָא מִטּוּב נְהוֹרָךְ וּלְקַבֵּל צְלוֹתָנָא בְּרַחֲמִין. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתוֹרִיךְ לָן חַיִּין בְּטִבוּתָא. וְלֶהֱוֵא אֲנָא פְּקִידָא בְּגוֹ צַדִּיקַיָּא. לְמִרְחַם עָלַי וּלְמִנְטַר יָתִי וְיָת כָּל דִּי לִי וְדִי לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. אַנְתְּ הוּא זָן לְכֹלָּא וּמְפַרְנֵס לְכֹלָּא. אַנְתְּ הוּא שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא. אַנְתְּ הוּא דְּשַׁלִּיט עַל מַלְכַיָּא וּמַלְכוּתָא דִּילָךְ הִיא. אֲנָא עַבְדָּא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּסָגִידְנָא קַמֵּהּ וּמִקַּמָּא דִּיקַר אוֹרַיְתֵהּ בְּכָל עִדָּן וְעִדָּן. לָא עַל אֱנָשׁ רָחִיצְנָא. וְלָא עַל בַּר אֱלָהִין סָמִיכְנָא. אֶלָּא בֶּאֱלָהָא דִשְׁמַיָּא. דְּהוּא אֱלָהָא קְשׁוֹט. וְאוֹרַיְתֵהּ קְשׁוֹט. וּנְבִיאוֹהִי קְשׁוֹט. וּמַסְגֵּא לְמֶעְבַּד טַבְוָן וּקְשׁוֹט. בֵּהּ אֲנָא רָחִיץ. וְלִשְׁמֵהּ קַדִּישָׁא יַקִּירָא אֲנָא אֵמַר תּוּשְׁבְּחָן. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתִפְתַּח לִבִּי בְּאוֹרַיְתָא וְתַשְׁלִים מִשְׁאֲלִין דְּלִבִּי. וְלִבָּא דְכָל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. לְטַב וּלְחַיִּין וְלִשְׁלָם׃

(הש"ץ אומר בקול רם) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד׃

אֶחָד אֱלֹהֵינוּ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ קָדוֹשׁ (וְנוֹרָא) שְׁמוֹ׃)

המוציא ס"ת נוטלו ביד ימינו וש"ץ מקבלו בב' ידיו ומחזירו לימין ועומד לפני ההיכל ואומ' בקול רם גדלו, ובפולין וקצת קהלות אשכנז אומר הש"ץ שמע ישראל ואחריו הקהל:

הש"ץ לוקח ס"ת ואומר גַּדְּלוּ לַייָ אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃

והקהל עונה

לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ׃ רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא׃ רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃

וכתב מהרי"ל שא"א על הכל כרא"ש בהגה' מיימוני ולא כרוב הגאוני' הנזכרי' שם.

אַב הָרַחֲמִים הוּא יְרַחֵם עַם עֲמוּסִים וְיִזְכּוֹר בְּרִית אֵיתָנִים וְיַצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ מִן הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת וְיִגְעַר בְּיֵצֶר הָרָע מִן הַנְּשׂוּאִים וְיָחוֹן אוֹתָנוּ לִפְלֵיטַת עוֹלָמִים וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּמִדָּה טוֹבָה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים׃

וז"ל אבן הירחי בספרו המנהיג: „במנחה קורין בעריות בפ' אחרי, והמנהג להודיע לרבים ולהזהיר על העריות וכל מי שיש לו חטא לקבל על עצמו לפרוש מהן ולהתודות עליהן ויתכפר לו. כן קבלתי מרבותינו שבצרפת. ושני מצאתי במדרש, למה קורין בעריות בכפור? לומר, רבון העולם הזהרתנו שלא לגלות ערוה וכו' (כדאיתא בתוס' במס' מגילה דף ל"א). וקורין ג' בעריות ושלישי הקורא הוא המפטיר." בכל תענית צבור אין אומרים קדיש במנחה אחר הקריאה, דהא אומר מיד קדיש קודם תפלת י"ח.

וַיְדַבֵּר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ־מִצְרַיִם
אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם־בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וּכְמַעֲשֵׂה אֶרֶץ־כְּנַעַן אֲשֶׁר
אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבְחֻקֹּתֵיהֶם לֹא תֵלֵכוּ׃
אֶת־מִשְׁפָּטַי תַּעֲשׂוּ וְאֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לָלֶכֶת בָּהֶם אֲנִי
יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם אֲנִי יְהֹוָה׃ ע"כ כהן. ס אִישׁ
אִישׁ אֶל־כָּל־שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה אֲנִי יְהֹוָה׃
ס עֶרְוַת אָבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה אִמְּךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה
עֶרְוָתָהּ׃ ס עֶרְוַת אֵשֶׁת־אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה עֶרְוַת אָבִיךָ
הִוא׃ ס עֶרְוַת אֲחוֹתְךָ בַת־אָבִיךָ אוֹ בַת־אִמֶּךָ מוֹלֶדֶת
בַּיִת אוֹ מוֹלֶדֶת חוּץ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן׃ ס עֶרְוַת בַּת־בִּנְךָ
אוֹ בַת־בִּתְּךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן כִּי עֶרְוָתְךָ הֵנָּה׃ ס עֶרְוַת
בַּת־אֵשֶׁת אָבִיךָ מוֹלֶדֶת אָבִיךָ אֲחוֹתְךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה
עֶרְוָתָהּ׃ ס עֶרְוַת אֲחוֹת־אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה שְׁאֵר אָבִיךָ
הִוא׃ ס עֶרְוַת אֲחוֹת־אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה כִּי־שְׁאֵר אִמְּךָ
הִוא׃ ס עֶרְוַת אֲחִי־אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה אֶל־אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרָב
דֹּדָתְךָ הִוא׃ ס עֶרְוַת כַּלָּתְךָ לֹא תְגַלֵּה אֵשֶׁת בִּנְךָ הִוא
לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ׃ ס עֶרְוַת אֵשֶׁת־אָחִיךָ לֹא תְגַלֵּה עֶרְוַת
אָחִיךָ הִוא׃ ס עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֵּה אֶת־בַּת־

בְּנָהּ וְאֶת־בַּת־בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ שַׁאֲרָה הֵנָּה
זִמָּה הִוא: וְאִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ
עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ: וְאֶל־אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגַלּוֹת
עֶרְוָתָהּ: וְאֶל־אֵשֶׁת עֲמִיתְךָ לֹא־תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְזָרַע
לְטָמְאָה־בָהּ: וּמִזַּרְעֲךָ לֹא־תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֹּלֶךְ וְלֹא תְחַלֵּל
אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: ע״כ לוי; ולשלישי קוראים לאומר הפטרה וקורא:
וְאֶת־זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה הִוא: וּבְכָל־
בְּהֵמָה לֹא־תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְטָמְאָה־בָהּ וְאִשָּׁה לֹא־תַעֲמֹד
לִפְנֵי בְהֵמָה לְרִבְעָהּ תֶּבֶל הוּא: אַל־תִּטַּמְּאוּ בְּכָל־אֵלֶּה כִּי
בְכָל־אֵלֶּה נִטְמְאוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־אֲנִי מְשַׁלֵּחַ מִפְּנֵיכֶם:
וַתִּטְמָא הָאָרֶץ וָאֶפְקֹד עֲוֺנָהּ עָלֶיהָ וַתָּקִא הָאָרֶץ אֶת־
יֹשְׁבֶיהָ: וּשְׁמַרְתֶּם אַתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי וְלֹא
תַעֲשׂוּ מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם:
כִּי אֶת־כָּל־הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל עָשׂוּ אַנְשֵׁי־הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם
וַתִּטְמָא הָאָרֶץ: וְלֹא־תָקִיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמַּאֲכֶם אֹתָהּ
כַּאֲשֶׁר קָאָה אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם: כִּי כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב
עַמָּם: וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת
מֵחֻקּוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא תִטַּמְּאוּ
בָּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: פ (ח״א קדיש.)

מי שברך. ומגביהים וגוללים. כשמגביהים הס״ת מביטים נגד הכתב של ס״ת ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה: עֵץ
חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ
שָׁלוֹם: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן
צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

קודם קריאת ההפטרה, אחר שגמר הגולל, יברך המפטיר ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק:

ז"ל אבן הירחי: „מפטירים ועלו מוזיעים ונבואת יונה המדברת על התשובה להזהיר על התשובה, ומי אל כמוך נושא עון וכו'." עכ"ל.

וַיְהִי דְּבַר־יְהוָֹה אֶל־יוֹנָה בֶן־אֲמִתַּי לֵאמֹר: א קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא עָלֶיהָ ב כִּי־עָלְתָה רָעָתָם לְפָנָי: וַיָּקָם יוֹנָה לִבְרֹחַ ג תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָֹה וַיֵּרֶד יָפוֹ וַיִּמְצָא אָנִיָּה׀ בָּאָה תַרְשִׁישׁ וַיִּתֵּן שְׂכָרָהּ וַיֵּרֶד בָּהּ לָבוֹא

באור.

א. ויהי. בבאור הספר הזה כבר הרחיבו לדבר קדמונינו ז"ל, גם בזמנינו קם החכם ר' יואל לוי נ"ע ואסף דברי הקדמונים והריק את חלב הפרושים מהם, גם הוסיף עליהם דברים טובים ועשה בזה חבור מיוחד והוא מצוי בידי רוב המעייני', לכן קצרתי בבאורי במקום הזה ולא העליתי על ספר כ"א את אשר עלה על רעיוני בהבנת המקרא ע"פ הלוך הלשון והמליצה, והדברים שהצורך הביאני לכתבם הנה. ב. וקרא עליה, קרא על אודותיה, השמיע קולך עליה בתוכחה, ואם לא פורש יובן מהענין. ובן שמוש מלת על אחר ל' קריאה, וכמוהו וקרא עליך אל ה'. (דברים טו ט), ישמיע קולו עליך בדברי תגר, ובדומה. ג. מלפני ה', מן המקום אשר לפני ה', לפי שאין השכינה שורה בחוצה לארץ. וירד יפו, שם עיר על חוף הים נזכרת בד"ה ב' ב' ט"ז ובס' כפתור ופרח פ' ג'. וכבר נתקשו החכמים בבריחת הנביא הזה, עיין רש"י ורד"ק והרדי"א וזולתם, והנראה לי בבאור לפשוטו הוא דעת רבינו סעדי' הגאון ז"ל במאמר השלישי מספרו האמונות והדעות וכן אמר:

תרגום אשכנזי.

א ויהי דעם יונה, זאָהן אמיתי'ס, וואַרד איינסט דאַס וואָרט דעס עוויגען אַלזאָ: ב. מאַכע דיך אויף, געהע נאַך נינוה, יענער גראָסען שטאָדט, אונד האַלטע איהר איינע פרעדיגט; דען איהר לאַסטער איזט פאָר מיר געשטיעגען. ג. יונה מאַכטע זיך אויף, נאַך תרשיש צו פליכטען, אום דער ערשיינונג דעס עוויגען צו ענטגעהען; ער רייזטע נאַך יפו הינאַב אונד פאַנד דאָזעלבסט איין שיף, דאַס עבען נאַך תרשיש זעגלן וואָלטע, ער בעצאַהלטע דאַס פאַהרגעלד אונד שטיעג הינאיין, אום מיטהין נאַך

תרשיש

ד עִמָּהֶם תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהֹוָה׃ וַיהֹוָה הֵטִיל
רֽוּחַ־גְּדוֹלָה אֶל־הַיָּם וַיְהִי סַֽעַר־גָּדוֹל בַּיָּם
ה וְהָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה לְהִשָּׁבֵר׃ וַיִּֽירְאוּ הַמַּלָּחִים
וַיִּזְעֲקוּ אִישׁ אֶל־אֱלֹהָיו וַיָּטִלוּ אֶת־הַכֵּלִים אֲשֶׁר
בָּאֳנִיָּה אֶל־הַיָּם לְהָקֵל מֵעֲלֵיהֶם וְיוֹנָה יָרַד אֶל־
ו יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדַם׃ וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב
הַחֹבֵל וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־לְּךָ נִרְדָּם קוּם קְרָא אֶל־
אֱלֹהֶיךָ אוּלַי יִתְעַשֵּׁת הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא נֹאבֵד׃
ז וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ לְכוּ וְנַפִּילָה גוֹרָלוֹת
וְנֵדְעָה בְּשֶׁלְּמִי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ וַיַּפִּלוּ גּוֹרָלוֹת

„ואם ישאל שואל איך נבחר יונה לשליחותו וברח ממנה, והחכם איננו בוחר מי שימרהו? אומר, כבר הסתכלתי בדבר יונה ולא מצאתי כתוב שאומר כי הוא לא הגיע השליחות הראשונה, אע"פ שלא מצאתיו ג"כ אומר שהגיע אותה, אך הוכרחתי להאמין בזה כדרך כל הנביאים, ושהחכם לא בחר לשליחותו מי שלא יגיענה, וכבר מצאתי הכתוב אומר וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל בני ישראל לאמר, ואיננו מפורש וידבר משה כן אל בני ישראל כי אם בקצתם, אבל ברח יונה משני דברי' שישלחהו פעם שנית בשליחותו, כי עלה בלבו שהראשונה התרא' והשבית לאיים ולהפחיד בעונש, ופחד יונה שייעשה כדבר וישובו, ויסתלק היעוד הפוח וייחסו אותו אל הכזב, ויצא מן הארץ אשר יעדה הנורא שתהיה בה הנבואה, וזה מפורש באחרית מאמרו: „אנא ה', הלא זה דברי עד היותי על אדמתי על כן קדמתי לברוח „תרשישה!" ולא הי' עליו בזה חטא מפני שלא אמר לו שהיו הנני שולח אותך שנית אבל הי' זה דבר שעלה על לבו ודמה מה שאפשר להיות או שלא להיות, והשיבו אלהינו אל הארץ המיוחדת בנבואה עד שנבא אותו ושלחו ונשלמה חכמתו." ו. כלדם. שם תאר. יתעשת, יחשוב מחשבות להצלתנו. ז. בשלמי הרעה הזאת לנו,

תרשיש צו רייזען, פערן פאָן דער ערשיינונג דעז עוויגען. ד. אַבער דער עוויגע שטיעס איינן העפטיגען ווינד אויף'ז מעער, עז ענטשטאַנד איין העפטיגער שטורם אויף דער זעע, אונד דאַז שיף דראָהטע צו שייטערן. ה. היערי־בער געריעטהען דיא שיפפסלייטע אין פורכט, זאָ דאַס יעדער צו זיינעם גאָטע שריע, אונד וואַרפען דיא שיפפסלאַדונג אינ'ז מעער, אום זיך צו ערלייכטערן. יונה אַבער גינג אין איינען ווינקעל דעז שיפפעז הינאַב, לעגטע זיך אונד שליעף פעסט. ו. דאַ גינג דעז שיפפעז אָבערהויפט צו איהם הין אונד שפראַך: וואַז איזט דיר, שלאָפער? אויף, רופע צו דיינעם גאָטט! פיעללייכט בעקיממערט דיעזע גאָטטהייט זיך אום אונז, דאַס וויר ניכט אונטערגעהן! ז. נון שפראַך איינער צום אַנדערן: קאָממט, לאַסט אונז לאָזען אונד ערפאַהרען,

וועסען

ויפל הגורל על־יונה: ח ויאמרו אליו הגידה־נא לנו באשר למי־הרעה הזאת לנו מה־מלאכתך ומאין תבוא מה ארצך ואי־מזה עם אתה: ט ויאמר אליהם עברי אנכי ואת־יהוה אלהי השמים אני ירא אשר־עשה את־הים ואת־היבשה: י וייראו האנשים יראה גדולה ויאמרו אליו מה־זאת עשית כי־ידעו האנשים כי־מלפני יהוה הוא ברח כי הגיד להם: יא ויאמרו אליו מה־נעשה־לך וישתק הים

טעמו, בשביל מי משלנו באה הרעה הזאת? ח. באשר למי הרעה הזאת לנו, טעמו, באשר שנתבררת למי משלנו מעותדת הרעה הזאת, והנך נאחז ע"פ הגורל שאתה האשם, לכן תן תודה לאלהים ואל תכסה פשעיך והגידה לנו מה מלאכתך, וידמה לפי הפשוט שלא היו דנים ע"פ הגורל לבד מבלי הודאת בעל דין, וכמוהו גבי עכן ויאמר יהושע אל עכן בני שים נא כבוד לה' ותן לו תודה והגד נא לי מה עשית אל תכחד ממני (יהושע ז' י"ט). ט. וייראו האנשי' וגו', אחר ששמעו שהוא עבד אלהי השמים אשר גלה אליו סודו, ואיננו חוטא ורע מעללים כמו שחשבו, יראו ואמרו לו, מה זאת עשית! דרך תימה, דוגמת „מה זאת עשית", דחוה (בראשי' ג יג) ודפרעה (שם יב יח). כי הגיד להם, נראה שטעמו כי כבר הגיד להם, כי בורח הוא מפני רוח אלהים אשר יחיל לפעמו בארצו אבל לא הגיד להם איזה עמו וארצו ואלהיו, וחשבו שארצו היא באחת הארצות ואלהיו כאחד אלהי העמים אשר ממשלתו לא תגע חוץ לארצו כמשפט אלהיהם, וכדכתיב ויורם את משפט אלהי הארץ (מ"ב יז כו), ואולם אחר שאמר להם ארצו ועמו, גם גלה להם שם אלהיו שהוא השם הנכבד הנורא המושל בכל בשמים ובארץ וידעו שהוא אלהי האלהים אשר בכל מקומו' ממשלתו ואין לברוח מפניו, אז יראו יראה גדולה ואמרו לו, מה זאת עשית! כי ידעו עכשו כי מלפני ה' הוא בורח, לא מלפני אלהים. יא. נַעֲשֶׂה־לָּךְ, נמקף בס"מ כמשפט.

וועסענטוועגען אונז דיעזעז איבעל געטראָפֿפֿען. זיא לאָאָזטען, אונד דאַז לאָאָז טראַף יונה. ח. דאַ שפּראַכען זיא צו איהם: זאַג' אונז דאָך — דאַ נאָטהווענדיג דיעזעז איבעל איינעם פֿאָן אונז צוגעמעסען איזט — וואַז איזט דיין טהון? וואָהער קאָממסט דוא? וויא איזט דיין לאַנד בעשאַפֿפֿען, אונד פֿאָן וועלכער נאַציאָן ביזט דוא? ט. ער אַנטוואָרטעטע איהנען: איך בין אויז דעם שטאַממע עבר, איך פֿערעהרע דען עוויגען, דען גאָטט דער הימעל, דען שעפּפֿער דעז מעערעז אונד דעז לאַנדעז! י. דיא מאַננער געריעטהען איין גראָסע פֿורכט אונד זאַגטען צו איהם: וואַז האַזט דוא געטהאַן! — זיא וואוסטען נון, דאַס ער דער ערשיינונג דעז עוויגען אויסגעוויכען, דען ער האַטטע עז איהנען ערצאַהלט. יא. זיא זאַגטען פֿערנער צו איהם: וואַז זאָללען וויר דיר טהון, דאַמיט דאַז מעער אונז רוהיג ווערדע?

יב מֵעָלֵינוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
שָׂאוּנִי וַהֲטִילֻנִי אֶל־הַיָּם וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם
כִּי יוֹדֵעַ אָנִי כִּי בְשֶׁלִּי הַסַּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה
יג עֲלֵיכֶם׃ וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל־הַיַּבָּשָׁה
יד וְלֹא יָכֹלוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם׃ וַיִּקְרְאוּ
אֶל־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ אָנָּה יְהוָה אַל־נָא נֹאבְדָה
יתיר א׳ בְּנֶפֶשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאַל־תִּתֵּן עָלֵינוּ דָּם נָקִיא*
טו כִּי־אַתָּה יְהוָה כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ עָשִׂיתָ׃ וַיִּשְׂאוּ

עיין בחבורי ס' משפטי הטעמים דף ס"ב א'. אכן במערכת ערך עשה מנה יתה בכלל ד' דכתיבין בנוכח בל' עשי'. הולך וסוער, מתגבר בסערה, וכן דרך לשון הליכה לשמש על פעל מן הפעלים להורות על תגבורת ענין הפעולה ההיא, וכן וילך הלוך וגדל (בראשית כו יג), ויהי קול השופר הולך וחזק מאד (שמות יט יט), שטעמו מתחזק והולך, וכן והמים היו הלוך וחסור (בראשית ח ה) היו מתחסרין והולכים בחסרם, וכמו שכתבתי בתורת אלהים מפורש. ע"ש. יב. והטילוני, והשליכוני, וכן כל ל' הטלה הוא ל' השלכה, אך שנבדל ממנו בחוזק ומהירת התנועה אשר לו. יד. ויאמרו אנה ה', כתיב נה' וכן מנרו בספרא, וששה כתיבין ע"פ המסרה בל' בקשה כמו אנא נא', ודע שכלם אשר הם ל' בקשה בין דכתיבין נא' בין דכתיבין נה' הנגינה בהם מלרע והנ' דגוש והא' בהעמדה בכל כ"י וס"ט. אולם הרד"ק במכלול בשער דקדוק המלין גם בשרשים שרש אן אמר, כי כל אנא ל' בקשה מלעיל; אכן המ"ש בתהלים קי"ו הביא בשם ס' כ"י ישן ענין כמון ול' ברור מסכים בכל כך עם מליאת ספרינו ועם הסברה הישרה. אל נא נאבדה, נראה ששתי תפלות התפללו, אחת שישתוק הים ואל יאבדו בעבור האיש הזה וכענין האיש אחד יחטא ועל העדה תקצוף, כי יראו לשלוח יד בשליח השם, לכן חתרו להשיב אל היבשה, אך כי בכל אמר להם שאוני והטילוני אל הים, והתפללו עוד, שאל יחשב להם עון שפיכת דם נקי, כאשר יביאם ההכרח להטילהו אל הים, באשר שכן חפץ השם בגזרת הגורל, אשר כל משפטו מאתו ית', כדכתיב בחיק יוטל את הגורל ומה' כל משפטו

דען עס ווירד אימּער שטירמישער! יב. ער אַנטוואָרטעטע: פאַססט אונד ווערפט מיך אינ'ס מעער, זאָ ווירד עס אייך רוהיג ווערדען; דען איך וויים, דאַס אייך דיעזער שרעקליכע שטורם נור מיינעטוועגען געטראָפפען. יג. דיא לייטע רודערטען, אַנ'ס אופער צו קאָממען, קאָננטען אַבער ניכט, דען דאַס מעער שטירמטע אימּער העפטיגער ענטגעגען. יד. דאַ ריעפען זיא צום עוויגען אונד שפראַכען: אָ עוויגער, לאַס אונס דאָך ניכט אונטערגעהען דיעזעס מאַננעס האַלבען אונד רעכנע עס אונס ניכט אַלס אונשולדיג פערגאָססענעס בלוט צו! דוא ביזט יאַ דאַז עוויגע וועזען, דוא האָזט געטהאַן, וויא עס דיר געפאַללען! טו. היערויף ערגריפפען

אֶת־יוֹנָה וַיְטִלֻהוּ אֶל־הַיָּם וַיַּעֲמֹד הַיָּם מִזַּעְפּוֹ׃
וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת־יְהוָה וַיִּזְבְּחוּ־ טז
זֶבַח לַיהוָה וַיִּדְּרוּ נְדָרִים׃ וַיְמַן יְהוָה דָּג גָּדוֹל ב א
לִבְלֹעַ אֶת־יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בִּמְעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה
יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת׃ וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל־יְהוָה ב
אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה׃ וַיֹּאמֶר קָרָאתִי מִצָּרָה ג
לִי אֶל־יְהוָה וַיַּעֲנֵנִי מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ
קוֹלִי׃ וַתַּשְׁלִיכֵנִי מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים וְנָהָר ד
יְסֹבְבֵנִי כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ׃ וַאֲנִי ה
אָמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אַךְ אוֹסִיף לְהַבִּיט

(משלי טז לג), וזה טעם כאשר חפצת עשית. א. וימן, ת"י וזמין, ל' הזמנה, ושרשו מנה, וממנו ל' מנין, ומצאנוהו הרבה בכתוב בל' הזמנה; ונראה שגזרת כלם מלשון מנין, כי טעם הזמנה מנויה ר"ל במדה ומנין, וממנו כל ל' מנה ומנות שטעמו חלק מנוי ונערך, ומגזרתו ויאמרו איש אל אחיו מן הוא, ויקראו את שמו מן, ור"ל החלק המנוי לכם במדה (ובל"א דאז צוגעטהיילטע, דאז בעשערטע); והנה הזמין ה' ית' דג גדול מזומן ונערך לפי מדתו שיוכל לבלוע את הנביא מבלי היזקו. ג. ויאמר קראתי מצרה לי, פעמים רבות קראתי אל ה' בצרה והוא ענני. ד. ותשליכני, ועתה השלכתני במצולה. ונהר, מים שוטפים במצולה. ה. נגרשתי, מן הנני גורש מפניך (שמות ל"ד י"א).

ערגריפפען זיא דען יונה, ווארפען איהן אינ'ס מעער, אונד דאס טאָבענדע מעער שטאנד. טז. דיא מאננער בעצייגטען דעם עוויגען גראָססע עהר־פֿורכט, אָפפֿערטען איהם אונד טהאָטען געליבדע.

ב. א. דער עוויגע בעשיעד איינען גראָססען פֿיש, דען יונה צו פֿער־שלינגען, אונד יונה וואר אים לייבע דעס פֿישעס דריי טאגע אונד דריי נאכטע. ב. יונה בעטעטע צום עוויגען, זיינעם גאָטט, אויס דעם לייבע דעס פֿישעס. ג. ער שפראך: „אָפֿט האב' איך אויס דער נאָטה דען עוויגען אנגערופֿען, אונד ער האט מיר געאנטוואָרטעט, געשריען אויס העללענשלונד הינויף, דוא האסט מיינע שטימע פֿערנאָממען. ד. נון שליידערטעסט דוא מיך אין איינע טיעפֿע, אינ'ס אינערע דעס מעערעס מיך — פֿלוטהען שטרודעלן בין איך אומגעבען, דיינע וועללען אללע, דיינע וואָגען שטירצען איבער מיך! ה. איך זאָלטע וואָהנען, פֿערשטאָססען וואר' איך פֿאָן דיינען אויגען! אבער — איך שוי'ע איהן ווידער, דען טעמפעל דיינער היילִיגקייט!

שאָן

ו אֶל־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ׃ אֲפָפוּנִי מַיִם עַד־נֶפֶשׁ תְּהוֹם
ז יְסֹבְבֵנִי סוּף חָבוּשׁ לְרֹאשִׁי׃ לְקִצְבֵי הָרִים
יָרַדְתִּי הָאָרֶץ בְּרִחֶיהָ בַעֲדִי לְעוֹלָם וַתַּעַל
ח מִשַּׁחַת חַיַּי יְהוָה אֱלֹהָי׃ בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי
אֶת־יְהוָה זָכָרְתִּי וַתָּבוֹא אֵלֶיךָ תְּפִלָּתִי אֶל־
ט הֵיכַל קָדְשֶׁךָ׃ מְשַׁמְּרִים הַבְלֵי־שָׁוְא חַסְדָּם

ו. סוף, הוא הצמח הגדל בקרקע הים. ז. לקצבי, נראה שטעמו לקצוי, ור"ל לסוף, כי ב' מתחלפת בו' לשווי מבטאם, ודוגמתו אוה ואבה ל' תאוה, וגם מזה ראי' אל מה שכתבתי במפורש לס' בראשית י"א בדקדוק וישתחו, כי פעלי ל"ה הם באמת פעלי ל"ו וכן כל ל' קצה וקצות שרשם קצו נו' בסוף ועקר יסודו קץ בעל שתי אותיות, לכן שניהם, ר"ל קץ וקצה, שוים בעקר הוראתם שהוא ל' סוף, אלא שנבדלים בכל מה בהוראתם הטפלית והוא שלשון קץ הוא סוף כל דבר ואינו חלק ממנו כדמות הקו בחכמת השעור שאינו נתפס במקום, אבל ל' קצה יפול על סוף הדבר והוא חלק ממנו ונתפס במקום וזמן, לכן תוכל לומר בקצה הבית בקצה העיר ולא תאמר בקץ העיר, וזהו ההבדל שבין מקץ ארבעים יום, מקץ שנתים ימים, מקץ עשר שנים ודומיהם, ובין מקצה שבעת ימים ודומיהם. ועתה תבין ההבדל בשנוי הל' בפ' ראה שבין יעידת זמן המעשר שהוציאו הכתוב בל' מקצה באומרו מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך ובין יעידת זמן השמיטה שאחריו, שהוציאו בל' מקץ באומרו מקץ שבע שנים תעשה שמטה, ע"ש בפי' רמב"ן, והיינו לפי שזמן השמטה מדוקדק מקץ השנים וזמן המעשר הוא מקצה השנים לפי ההבדל הנ"ל. וכבר העירותי על ענינים כאלה במפורש לס' בראשית במקומות רבים, וע"ש ל"ב ב' וריש פ' מקץ, בחון בהם וחקור בהם והעמד הכתובים על בורים ודברי הנביאים על מכונם, ט. משמרים הבלי שוא. מה שפרשו המפרשים ידוע, אבל לא יאתה להם הדקדוק והל', שלפי פרושם הי' לו לכתוב שומרי הבלי שוא, בתכונת הסמיכות, כמשפט נושא המאמר, גם לבעל הטעמים לא הי' ראוי להעמיד משמרים בטעם טפחא ולא היה לו להפסיק הנושא מן נושאו בטעם אתנח שהוא המפסיק היותר גדול, גם שנאתי השומרים הבלי שוא (תהלים לא ז), שהביאו לדוגמא היה ראוי לפי פרושם שנאתי שומרי הבלי שוא; והנראה לי עקר פרושו כי תחת השומרים גם המשמרים הוא לבד הנושא במאמר, ונשואו הבלי שוא, וירמוז על מנהיגי הספינה, שהם שומרי ונוטרי הספינה, והם הבלי שוא, כענין אם ה' לא ישמר עיר

ו. שאָן זינד געוועססער אויף אונד אן אַנ'ז לעבען געדרונגען, דער אַבגרונד האט מיך גאַנץ אומפאַססט אונד געוועכזע איין הויפט אומוואונדען, ז. צו דער בערגע וואורצלען בין איך הינאַבגעזונקען, שאָן האט דיא ערדע ריעגעל פיר עוויג אום מיך געשלאָסען — דא שווינגט עז ווידער אויז דער גרופט הערויז, מיין לעבען, עוויגער, מיין גאָטט! ח. וואָהרענד מיינע זעעלע אין גראַם זיך היללט, דענק' איך אַן דען עוויגען — מיין געבעט קאָממט פאָר דיך, פאָר דען טעמפעל דיינער היילינקייט. ט. דעני וואָכטער פאַלש אויזט איטלער טאַנד, זיא פערפעהלען איהרען צוועק.

איך

יַעֲזֹבוּ׃ וַאֲנִי בְּקוֹל תּוֹדָה אֶזְבְּחָה־לָּךְ אֲשֶׁר
נָדַרְתִּי אֲשַׁלֵּמָה יְשׁוּעָתָה לַיהֹוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהֹוָה לַדָּג וַיָּקֵא אֶת־יוֹנָה אֶל־הַיַּבָּשָׁה׃ י

ג א וַיְהִי דְבַר־יְהֹוָה אֶל־יוֹנָה שֵׁנִית לֵאמֹר׃ ב קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא אֵלֶיהָ אֶת־הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹּבֵר אֵלֶיךָ׃ ג וַיָּקָם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל־נִינְוֵה כִּדְבַר יְהֹוָה וְנִינְוֵה הָיְתָה עִיר־גְּדוֹלָה לֵאלֹהִים מַהֲלַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים׃ ד וַיָּחֶל יוֹנָה לָבוֹא בָעִיר מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם וְנִינְוֵה נֶהְפָּכֶת׃ ה וַיַּאֲמִינוּ אַנְשֵׁי נִינְוֵה בֵּאלֹהִים וַיִּקְרְאוּ־

שוא שקר שומר (תהלים קכז א) ואמר בדרך כלל, כי כל המשמרים הבלי שוא הם, כי בעת צרה יעזבו חסדם המדומה לנשמרים על ידם, כי לא יועילו ולא יצילו, כי התשועה לה'; וזהו ואני בקול תודה אזבחה לך לבדך, להיות ישועתה לה' לבדו ולא לשומרים; וכן אמר דוד שנאתי השומרי' כי הבלי שוא הם, ואני אל ה' בטחתי לא אל השומרים. ועד"ז תרגמתי. ואולם ההבדל שבין שומרים ומשמרים תבין ותשכיל מן מוצא הדברים שכתבתי במפורש בפרשת וירא, אצל ותכחש שרה. ב. אשר אנכי דובר אליך, אנכי אשים דברי בפיך ובסגנון ההוא תקרא אליה. ד. ונינוה נהפכת. הלשון הזה סובל ב' פירושי' שוני' ומתנגדי', כי יתכן שהרצון בנינוה העיר עצמה ונהפכה כמהפכת סדום ועמורה, גם יתכן שהרצון בנינוה אנשי נינוה, דוגמת ויאמר מצרים אנוסה, והרצון בנהפכת ההשתנות מתכונה לתכונה, כמו ויהפך לבב פרעה, ונהפכת לאיש אחר; ומה נעים מאמרם ז"ל בסוף פ' הנחנקי' (פט ב), יונה מעיקרא אמר נינוה' נהפכת, אמרו לי', איהו לא ידע אי לטובה אי לרעה. וע"ש פי' רש"י. ועד"ז תרגמתיו בלישנא דמישתמע לתרי אפי.

י. איך אַבער ברינגע אָפּפער דעז לויטעזטען דאַנקעז דיר, בעלאָהנע, וואַז איך געלאָבט! — רעטטונג איזט נור ביי'ם עוויגען!" — יא. דער עוויגע בעפאָהל דעם פֿישע, אונד ער שפיע דען יונה אויפֿ'ז לאַנד. ג. א. דאַז וואָרט גאָטטעז וואַרד דעם יונה צום צווייטענמאָל וויא פֿאָלגט: ב. אויף, געהע נאַך נינוה, יענער גראָססען שטאַדט, אונד רופֿע איהר דען רוף, דען איך דיר זאַגע! ג. יונה מאַכטע זיך אויף, גינג נאַך נינוה, נאַך דעז עוויגען בעפֿעהל. נינוה וואַר דעם העררן איינע גראָססע שטאַדט פֿאָן דרייא טאַגרייזען. ד. יונה מאַכטע איינע טאַגרייזע אין דיא שטאַדט אונד ריעף אונד שפראַך: „נאָך פֿיערציג טאַגע, אונד נינוה ווירד אומגעקעהרט זיין!" ה. נינוה'ז איינוואָהנער פֿערטרויטען דער גאָטטהייט, שטעללטען איינען בוסטאַג אַן אונד קליידעטען

צוֹם וַיִּלְבְּשׁוּ שַׂקִּים מִגְּדוֹלָם וְעַד־קְטַנָּם׃ וַיִּגַּע הַדָּבָר אֶל־מֶלֶךְ נִינְוֵה וַיָּקָם מִכִּסְאוֹ וַיַּעֲבֵר אַדַּרְתּוֹ מֵעָלָיו וַיְכַס שַׂק וַיֵּשֶׁב עַל־הָאֵפֶר׃ ז וַיַּזְעֵק וַיֹּאמֶר בְּנִינְוֵה מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ וּגְדֹלָיו לֵאמֹר הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה הַבָּקָר וְהַצֹּאן אַל־יִטְעֲמוּ מְאוּמָה אַל־יִרְעוּ וּמַיִם אַל־יִשְׁתּוּ׃ ח וְיִתְכַּסּוּ שַׂקִּים הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה וְיִקְרְאוּ אֶל־אֱלֹהִים בְּחָזְקָה וְיָשֻׁבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וּמִן־הֶחָמָס אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם׃ ט מִי־יוֹדֵעַ יָשׁוּב וְנִחַם הָאֱלֹהִים וְשָׁב מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְלֹא נֹאבֵד׃ י וַיַּרְא הָאֱלֹהִים אֶת־מַעֲשֵׂיהֶם כִּי־שָׁבוּ מִדַּרְכָּם הָרָעָה וַיִּנָּחֶם הָאֱלֹהִים עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר־דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת־לָהֶם וְלֹא עָשָׂה׃ ד א וַיֵּרַע אֶל־יוֹנָה רָעָה גְדוֹלָה וַיִּחַר

ז. מטעם, מעצת. ט. וְנִחַם, פתח, אבל אחרו שבסמוך קמוץ. י. וינחם, עיין מ"ש במפורש בראשי' ו' ו'. א. וירע אל יונה וגו', המפרשים כלם אחר שהעתירו בקושיו' בפ' זאת השוו כולן בעצה אחת לאמר כי הכתוב הזה שב על נחמת השם, והיה זה

קליידעטען איין זאקקע (טרויערקליידער) זיך פאן גראסס ביז קליין. ו. אלז דיזע פער־
קינדיגונג ביז צום קעניג פאן נינוה געלאנגטע, שטאנד ער פאן זיינעם טהראנע
אויף, לאג זיינען הערמעלין אויז, היללטע זיך אין איינען זאקק אונד זעטצטע זיך אין
אשע ז. אונד ליעס אין נינוה פאלגענדעס אויזרופען: „אויף דעס קעניגס אונד זיינער
גראססען בעפעהל: מענש אונד פיעה, רינד אונד שאאף, ניעמאנד זאלל עטוואס גע־
ניעססען, ניכט ווידען, נאך וואססער טרינקען; ח. אללעס, מענש אונד פיעה, זאלל זיך
אין זאקקע היללען אונד ערנסטליך צו גאטט רופען; יעדער זאלל פאן זיינעם בעזען וואנ־
דעל אבלאססען אונד פאן זיינער אונרעכטע פרעפעל! ט. ווער זיך שולדיג ערקעננט, קעה־
רע צוריק! דאן ווירד דער אללמאכטיגע אנדערן זיננעס ווערדען, זיינען ברעננענדען
צארן פאהרען לאססען, אונד וויר ווערדען ניכט אונטערגעהען." י. אלז דער אללמאכ־
טיגע איהרע האנדלונגען זאה, דאס זיא פאן איהרען בעזען וואנדעל צוריקגע־
קעהרט וואַרען, דא אנדערטע דער אללמאכטיגע דען ראטהשלוס דעס איבעלס, דען ער
איבער זיא בעשלאססען האטטע, אונד פאללפיהרטע איהן ניכט. ד. א. יונה האטטע
איין איבעל, איין גראססעס איבעל געטראפפען, וואריבער ער זיך געגראמט.

ער

לוֹ: וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר אָנָּה יְהוָה הֲלוֹא־ ב
זֶה דְבָרִי עַד־הֱיוֹתִי עַל־אַדְמָתִי עַל־כֵּן קִדַּמְתִּי
לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה כִּי יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה אֵל־חַנּוּן
וְרַחוּם אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וְנִחָם עַל־הָרָעָה:
וְעַתָּה יְהוָה קַח־נָא אֶת־נַפְשִׁי מִמֶּנִּי כִּי טוֹב ג
מוֹתִי מֵחַיָּי: וַיֹּאמֶר יְהוָה הַהֵיטֵב חָרָה לָךְ: וַיֵּצֵא ד ה
יוֹנָה מִן־הָעִיר וַיֵּשֶׁב מִקֶּדֶם לָעִיר וַיַּעַשׂ לוֹ שָׁם
סֻכָּה וַיֵּשֶׁב תַּחְתֶּיהָ בַּצֵּל עַד אֲשֶׁר יִרְאֶה מַה
יִּהְיֶה בָּעִיר: וַיְמַן יְהוָה־אֱלֹהִים קִיקָיוֹן וַיַּעַל מֵעַל
לְיוֹנָה לִהְיוֹת צֵל עַל־רֹאשׁוֹ לְהַצִּיל לוֹ מֵרָעָתוֹ

אחרי כלות ארבעים היום וחרה ליונה על שנחם ה', אם בעבור שיאמרו האמות שהוא נביא שקר, או בעבור שישראל יתחייבו על ידם, אשר לזאת בקש נפשו למות — ובעבור שלא מלאו מענה על שאלת השם: „ההיטב חרה לך?" בהתחילו למצוא עליו תשובה, ואחרי כל התרוצים לא יתישבו הכתובים כ"א ע"פ הדחק, ולכל פרושיהם תתנגד מליצת המקרא, שהיה לו לאמר וירע הדבר הזה אל יונה, כמנהג הלשון בכל מקום, אבל וירע ליונה רעה גדולה טעמו כי רעה קרה ליונה אשר בעבורה ירע לו נפשו ויחר לו, ואין טעמו כלל שהרע לו המעשה הנזכר. ואולם לפי עקר פשוטו יתפרשו הכתובים ע"פ המדה הי"ג שבמדות ר"א בן ר"י הגלילי, והוא מכלל שאחריו מעשה ואינו אלא פרטו של ראשון, כיצד? ויברא אלהים את האדם בצלמו, הרי זה כלל, ואח"כ פרט מעשיו, שנאמר ויצר ה' אלהים ויפל תרדמה ויבן את הצלע וגו', השומע סבור שהוא מעשה אחר ואינו אלא פרטו של ראשון.

ב. ער בּעהעטעט צום עוויגען אונד שפּראַך: „אַך עוויגער, וואַר ניכט דיעזעס מיין וואָרט, אַלז איך נאָך אין מיינעם פאַטערלאַנדע וואַר, וועסהאַלב איך איך איילטע, נאַך תרשיש צו פליכטען? איך וויס עס, דאַס דוא איין אַללגנעדיגער, אַללבאַרמהערציגער, לאַנגמוטהיגער אונד הולדרייכער גאָטט ביזט, דער זיך דעס איבעלס גערן בעדענקט! ג. זאָ נימם עס דען הין, מיין לעבען, עוויגער! דער טאָד איזט מיר בעססער אַלס דאַס לעבען!" ד. וואָרויף דער עוויגע צו איהם זאַגטע: פערדריעסט דיך דיעס זאָ זעהר? — ה. יונה האַטטע נעמליך דיא שטאַדט פערלאַססען, זיך אויסערהאַלב דערזעלבען צור מאָרגענזייטע איינען זיטץ געוועהלט, איינע הוטטע דאַהין געמאַכט, אונטער דערען שאַטטען זיך געזעטצט, צו זעהען, וואַס אין דער שטאַדט פאָרגעהען מאָכטע. ו. גאָטט, דער העררע, האַטטע איהם איינען קיקיון היעהער בעשערט, דער איבער איהן עמפּאָרוואַכס, זיין האַופּט צו בעשאַטטען אונד איהם פאָר אונגעמאַך צו רעטטען. יונה

ז וַיִּשְׂמַח יוֹנָה עַל־הַקִּיקָיוֹן שִׂמְחָה גְדוֹלָה׃ וַיְמַן הָאֱלֹהִים תּוֹלַעַת בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר לַמָּחֳרָת וַתַּךְ אֶת־הַקִּיקָיוֹן וַיִּיבָשׁ׃ ח וַיְהִי כִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ וַיְמַן אֱלֹהִים רוּחַ קָדִים חֲרִישִׁית וַתַּךְ הַשֶּׁמֶשׁ עַל־רֹאשׁ יוֹנָה וַיִּתְעַלָּף וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי׃ ט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־יוֹנָה הַהֵיטֵב חָרָה־לְךָ עַל־הַקִּיקָיוֹן וַיֹּאמֶר הֵיטֵב חָרָה־לִי עַד־מָוֶת׃ י וַיֹּאמֶר יְהוָה אַתָּה חַסְתָּ עַל־הַקִּיקָיוֹן אֲשֶׁר לֹא־עָמַלְתָּ בּוֹ וְלֹא

כיוצא בו, חזון ישעי' בן אמוץ וכו', עכ"ל — אף אני אומר כיוצא בו, וירע אל יונה וגו', הרי זה כלל, ואח"כ פרט מעשיו, ויצא יונה מן העיר וגו', השומע סבור שהוא מעשה אחר ואינו אלא פרטו של ראשון, ואולם סמך הכתוב וירע אל יונה אל מעשה הנחמה, לספר איך נשתרבבו הענינים עד שחם עליהם חמלתו ית', ואמר בדרך כלל כי קרה ליונה רעה גדולה, והיינו רעת הקיקיון, ויחר לו ויתפלל ויאמר הלא זה הדבר אשר דמיתי בעודי על אדמתי אשר על כן קדמתי לברוח תרשישה, כי ידעתי כי אתה אל חנון ורחום ואין אתה חפץ במות הרשע כ"א בשובו מדרכו וחי', לזאת יראתי פן תשלחני שנית וימלאוני תלאות רבות וצרות; ואת אשר יגורתי בא לי; ועתה ה' קח נא את נפשי .... ויאמר ה' ההיטב חרה לך, והיתה זאת נסבה מאת אלהים לאמר אתה חסת ואני לא אחוס וגו', אלא שקצר כאן וספר בדרך כלל, ואח"כ פרט, ויצא יונה מן העיר, והיינו אחר שקרא עלי' את הקריאה; וכל הענינים הולכים על הסדר. ונפלו בזה הספקות הרבות אשר נסתפקו בם, ולשון המליצה וכל הכתובים על מקומם יבואו בשלום. ח. ותך השמש, מלאכו ל' הכות בחמימות, ולא יכם שרב ושמש (ישעי' מט י). י. חסתה, כ"כ בכ"י של כ"ד, נה' בסוף.

פרייטע זיך דעז קיקיון'ז זעהר. ז. אללײן דעז מארגענז דרויף, ביי'ם אנברוכע דעז טאגעז, בעשטיעד גאטט איינען וואורם דאהין, דער דען קיקיון אנשטאך, זאָ דאס ער פערוועלקטע. ח. אלז נון דיא זאננע אויפגינג, דא בעשטיעד גאטט איינען הייסען אָסטווינד, דיא זאננע שטאך דעם יונה אויפ'ז הויפט, אונד ער וואר אָהנמאכטיג. היער וואונשטע ער זיך דען טאד אונד שפראך: „דער טאד איזט מיר בעססער אלז איין לעבען!" ט. היערויף שפראך גאטט צו איהם: פערדריעסט עז דיך וועגען דעז קיקיון'ז זא זעהר? „זעהר, אנטוואָרטעטע ער, „פערדריעסט עז מיך, צום שטערבען!" י. דא שפראך דער עוויגע: זיעהע, דוא פאָדערסט שאָנונג פיר דען קיקיון, דען דוא ניכט געווארטעט, ניכט געצאָגען האסט — ער

וואר

גִּדַּלְתּוֹ שֶׁבִּן־לַיְלָה הָיָה וּבִן־לַיְלָה אָבָד׃ וַאֲנִי לֹא אָחוּס עַל־נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יֶשׁ־בָּהּ הַרְבֵּה מִשְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה רִבּוֹ אָדָם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע בֵּין־יְמִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ וּבְהֵמָה רַבָּה׃

נפפ״ם וכק״ק מסיימים כאן, וי״א מוסיפים:

מִי־אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֺן וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא־הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי־חָפֵץ חֶסֶד הוּא׃ יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבֹּשׁ עֲוֺנֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצֻלוֹת יָם כָּל־חַטֹּאתָם׃ תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם׃

שבן לילה היה ובן לילה אבד, בא הב׳ בחירק דוגמת כל יהושע בן נון, והיה אם בן הכות הרשע, דברי אגור בן יקה, ונקרא בן לילה מי שלא עבר על גדולו לילה אחד ויקרא בן חדש מי שלא עבר על גדולו חדש אחד וכן בן שנה, בן עשרים, וטעם הכתוב לדעתי, אתה חסת על כמלא פחות אשר לא עמלת בו ולא גדלתו שבהווייתו גם באבדונו לא נתהווה ולא נאבד כי אם בן לילה ר״ל יליד לילה אחד שאין ראוי לחוס עליו כל כך, כי אם לערב יעולל ויבא עד בקר עוד יליץ ויעמוד במלואו וטובו, ומ״מ חסת עליו, ואני לא אחוס על נינוה אשר יש בה יותר מי״ב רבוא אנשים ובהמה רבה אשר אם יאבדו ברגע הנה הוא מעות לא יוכל לתקון בכמה מאות שנים, לזאת ראוי לי לחוס עליהם. ברוך הרוצה בתשובה ומרחם על כל מעשיו.

וואר איינער איינציגען נאכט געבורט אונד דער זאאן איינער נאכט וואר׳ז, וואז צו גרונדע געגאנגען; יא. אונד איך, איך זאללטע נינוה׳ז, דער גראססען שטאדט, ניכט שאנען, אין וועלכער איבער צוואלפמאל צעהנטויזענד אונשולדיגע מענשען זינד, אונד טהירע, אונאויזשפרעכליך פיעל! —

ווער איזט מעכטיג וויא דוא, דער זינדען פערגיבט אונד איבערטרעטען ערלאססט דעם איבעררעסטע זיינעז ערבעז! ער לאססט זיינען צארן ניכט עוויגליך דויערן, דען ער איזט גיטיג. ער ווירד זיך אונזער ערבארמען אונד אונזערע זינדען אונטערדריקקען. יא, דוא ווירזט אללע זינדען פערזענקען אין דיא טיעפע דעז מעערעז! ערצייגע יעקב טריייע, אברהם גיטיגקייט, וויא דוא איהנען — אונזערן פאטערן — אין דען טאגען דער פארוועלט צוגעשווארען האזט.

המפטיר יברך ברכות אחרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק: נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה. בָּ״אַ יְיָ הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו:

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ:

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֵׁב זָר וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד:

(ס״ת על התורה.)

הש״ץ לוקח ס״ת בידו להוליכו מן הבימה ולהכניסו בהיכל ואומר:

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהֹוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ

והקהל עונים הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

כד לְדָוִד מִזְמוֹר לַיהֹוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ: מִי־יַעֲלֶה בְהַר יְהֹוָה וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהֹוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהֹוָה עִזּוּז

וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

כשמחזירים הספר תוך ההיכל אומרים.

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: קוּמָה יְהוָה לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

תפלת מנחה·

תפלה לש"ץ תמצא קודם מוסף.

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:

זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא· יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

*) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵּי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים· מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים· וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים· לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים· זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ׃

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ

---

*) דיח חיבערזעטצונג היעפֿאן זיעהע חין מוסף.

וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן (נ״א ואז) צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ וְכָל הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ· וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת· וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם השבת הזה לקדושה ולמנוחה ואת יום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה וְלִמְחָל־בּוֹ אֶת־כָּל־עֲוֹנוֹתֵינוּ באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ· וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ· וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ· וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ· לִפְלֵטָה לְטוֹבָה

לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים הַזֶּה · זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים· וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים · חוּס וְחָנֵּנוּ· וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ · כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחַל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה·מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ (וְחַטֹּאתֵינוּ) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ · כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ: וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: (אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו) קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ · שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ· (והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך וינוחו בה ישראל מקדשי שמך) וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת· כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (אֶלָּא אָתָּה)· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל · וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה · מֶלֶךְ עַל כָּל־הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפֻּרִים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם · וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ·

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ· וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ· וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל־)בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ· בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· (נ״א אָנָּא)

תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ· וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ שֶׁאֵין אֲנַחְנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ:

אָשַׁמְנוּ׃ בָּגַדְנוּ׃ גָּזַלְנוּ׃ דִּבַּרְנוּ דֹפִי׃ הֶעֱוִינוּ׃ וְהִרְשַׁעְנוּ׃ זַדְנוּ׃ חָמַסְנוּ׃ טָפַלְנוּ שֶׁקֶר׃ יָעַצְנוּ רָע׃ כִּזַּבְנוּ׃ לַצְנוּ׃ מָרַדְנוּ׃ נִאַצְנוּ׃ סָרַרְנוּ׃ עָוִינוּ׃ פָּשַׁעְנוּ׃ צָרַרְנוּ׃ קִשִּׁינוּ עֹרֶף׃ רָשַׁעְנוּ׃ שִׁחַתְנוּ׃ תִּעַבְנוּ׃ תָּעִינוּ׃ תִּעְתָּעְנוּ׃

סַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים וְלֹא שָׁוָה לָנוּ׃ וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ׃ כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ׃

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם׃ וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים הֲלֹא כָּל הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ׃

אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם׃ וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חָי׃ אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן וּבוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב׃ אֵין דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּךָּ׃ וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ׃ וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ שֶׁתִּסְלַח לָנוּ עַל כָּל חַטֹּאתֵינוּ׃ וְתִמְחָל־לָנוּ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ׃ וּתְכַפֵּר לָנוּ עַל כָּל פְּשָׁעֵינוּ׃

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאֹנֶס וּבְרָצוֹן׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאִמּוּץ הַלֵּב׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּבִטּוּי שְׂפָתָיִם׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי וּבַסָּתֶר׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגִלּוּי עֲרָיוֹת׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדִבּוּר פֶּה׃

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהַרְהוֹר הַלֵּב:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהוֹנָאַת רֵיעַ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּוְעִידַת זְנוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן וּבִשְׁגָגָה:
וְעַ״חֵ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזִלְזוּל הוֹרִים וּמוֹרִים:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחוֹזֶק־יָד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחִלּוּל הַשֵּׁם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטִפְשׁוּת פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטֻמְאַת שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע:
וְעַ״חֵ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים:
וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת סְלַח־לָנוּ· מְחַל־לָנוּ· כַּפֶּר־לָנוּ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַפַּת־שֹׁחַד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָשׁוֹן הָרָע:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָצוֹן:
עַ״חֵ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן (נ״א במראית עין):
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית:
וְעַ״חֵ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּנְטִיַּת גָּרוֹן (נ״א בנבול פה):

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂקּוּר עָיִן:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעַזּוּת מֵצַח:
וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת סְלַח־לָנוּ. מְחַל־לָנוּ. כַּפֶּר־לָנוּ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְרִיקַת־עֹל:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְלִילוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּצְדִיַּת־רֵעַ:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּצָרוּת עָיִן:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַלּוּת רֹאשׁ:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף:
ע״ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּרִיצַת רַגְלַיִם לְהָרַע:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁבוּעַת־שָׁוְא:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂנְאַת חִנָּם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְשׂוּמֶת־יָד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב:
וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת סְלַח־לָנוּ. מְחַל־לָנוּ. כַּפֶּר־לָנוּ:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁא״ח עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:

*) בק"ק פפ"ם אומרים כסדר הכתוב למטה בעמוד.

ועל חטאים שח"ה עליהם אשם ודאי ותלוי:
ועל חטאים שח"ה עליהם מכת מרדות:
ועל חטאים שח"ה עליהם מלקות ארבעים:
ועל חטאים שח"ה עליהם מיתה בידי שמים:
ועח"ה שח"ה עליהם כרת וערירי (נ"א ועררירות):
ועל כלם (אלוה סליחות) סלח־לנו. מחל־לנו. כפר־לנו:
ועל חטאים שח"ה עליהם ארבע מיתות בית דין סקילה. שרפה. הרג. וחנק. על מצות עשה ועל מצות לא תעשה. בין שיש בה קום עשה. ובין שאין בה קום עשה. את־שגלוים לנו ואת־שאינם גלוים לנו. את־שגלוים לנו כבר אמרנום לפניך. והודינו לך עליהם. ואת־שאינם גלוים לנו לפניך הם גלוים וידועים. כדבר שנאמר הנסתרת ליי אלהינו. והנגלת לנו ולבנינו עד־עולם. לעשות את־כל־דברי

---

*) אין פפ"דם אונד מעהרערן קהלות ווירד נאך דיעזער ארדנונג געזאגט.

ועל חטאים שאנו חיבים עליהם אשם:
ועל חטאים שאנו חיבים עליהם אשם תלוי:
ועל חטאים שאנו חיבים עליהם כרת ועררי:
ועל חטאים שאנו חיבים עליהם מיתה בידי שמים:
ועל חטאים שאנו חיבים עליהם מלקות ארבעים:
ועל חטאים שאנו חיבים עליהם מכת מרדות: ועל כלם וכו'.

הַתּוֹרָה הַזֹּאת: כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (אֶלָּא אָתָּה):

אֱלֹהַי עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי כְדַאי וְעַכְשָׁו שֶׁנּוֹצַרְתִּי כְּאִלּוּ לֹא נוֹצַרְתִּי · עָפָר אֲנִי בְּחַיָּי · קַל וָחֹמֶר בְּמִיתָתִי · הֲרֵינִי לְפָנֶיךָ כִּכְלִי מָלֵא בוּשָׁה וּכְלִמָּה · יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד · וּמַה שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מָרֵק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים · אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִים וָחֳלָיִם רָעִים:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

חזרת התפלה לשליח צבור·

פותחים הארון.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה·

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים · וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים · אֶפְתְּחָה פִי בִּתְפִלָּה וּבְתַחֲנוּנִים · לְחַלּוֹת וּלְחַנֵּן פְּנֵי מֶלֶךְ (מָלֵא רַחֲמִים) מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנִים: סוגרים הארון.

מוסף ע"ס א"ב.

פ' אֵיתָן הִכִּיר אֱמוּנָתֶךָ׃ בְּדוֹר לֹא יָדְעוּ לִרְצוֹתֶךָ׃ גָּהַץ בְּךָ וַיֵּדַע יִרְאָתֶךָ׃ דָּן לְהוֹדִיעַ לְכָל הַדְּרָתֶךָ׃ הִדְרִיךְ תּוֹעִים בִּנְתִיבָתֶךָ׃ וְנִקְרָא אָב לְאֻמָּתֶךָ׃ זָהִיר לַעֲשׂוֹת דִּבְרָתֶךָ׃ חָפֵץ לַחֲסוֹת בְּצֵל שְׁכִינָתֶךָ׃ טֵעֵם לְעוֹבְרִים כַּלְכָּלָתֶךָ׃ יִדַּע לַשָּׁבִים כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ׃ פ' כִּי הֶאֱמִין בְּךָ לְחַלּוֹתֶךָ׃ לִטַּע אֶשֶׁל וּלְהַזְכִּיר גְּבוּרוֹתֶיךָ׃ ק' צְדָקָה תֵּחָשֵׁב לָנוּ׃ בְּצֶדֶק אָב סְלַח לָנוּ׃ פ' לֹא כַחֲטָאֵינוּ תַּעֲשֶׂה לָנוּ׃ מָגִנֵּנוּ כִּי לְךָ יִחֲלְנוּ׃

איתן, זה אברהם, כדאי' במס' ב"ב דף ט"ו א'. הכיר אמונתך, כמו שאז"ל, בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו (נדרים דף לב א). גהץ בך, שש ושמח בך. גהץ, ל' ששון ושמחה, ותפס הפייטן בלשון המדרש, כי כן אי' בבראשית רבה פ' ל"ט, וא"ת גהץ אברהם ושמח בדבור המקום, למה לא יבא? שעדיין לא הרשה וכו'. עכ"ל לפי גרסת בעל הערוך, וגרסא שלנו משובשת. וידע, והודיעו. דן, שפט. טעם, הטעים והאכיל לעוברים ושבים והודיע להם שאתה הוא המכלכל את כל, כמו שאז"ל על ויטע אשל (בראשית כא לג), וזהו כי האמין .... ליטע אשל וכו', וכן אי' בבמדבר רבה פ' ב' דף רי"ב א'. צדקה, צדקתו של אברהם.

איתן. דער שטאמפאטער (אברהם) האט דיינען גלויבען אונד געמאכט איין אייניגען לייטהאלטער, וואָ מאַן ניכט וואוסטע, דיר געפאללִיג צו זיין. זיין פערגניגען וואר, דיא גאטטעספערעהרונג צו פרעדיגען, אונד זיינע גוטע, דיינע מאיעסטאט אללענטהאלבען קונד צו מאכען. פערהיררטע האט ער איין דיא רעכטע באהן געלייטעט אונד ווארדע דער פאטער דער רעכטגלייביגען גענאנט. ער וואר בעפליסען, דאס צו טהון, וואס דוא איהן געהייסען, אונד ווינשטע נור שוטץ אונטער דעם שאטטען דיינער שכינה. דען וואנדערער לאבטע ער מיט דיינער קאָסט, גאב דען רייזענדען דען אונטעררינכט, דאס אויסער דיך אללעס טאנד זייא; נור דוא וואַרסט זיין גלויבע, דיך אללַיין האט ער אנגעבעטעט. ער האט איינען אשל*) געפלאנצט אונד דאראונטער דיינע אללמאכט געפרעדיגט. א, לאס אונז דעסען טוגענד געניעסען! פערלייהע דען נאכקאָמען, דעס פאטערס טוגענדען האלבען! האנדלע ניכט מיט אונז נאך אונזערן זינדען! א טוטע, וויר האררען צו דיר!

מאהב

---

*) אשל, נאמע איינעס בוימעס, דען אברהם געפלאנצט, אום וואנדערער דאראונטער צו בעווירטהען אונד איהנען דען וואהרען גלויבען צו פרעדיגען.

פותחים הארון.

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים · מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים · וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים · לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים · מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ · מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה: סוגרים הארון.

ק' מְאֻהָב וְיָחִיד לְאִמּוֹ · נַפְשׁוֹ לָטֶבַח בְּהַשְׁלִימוֹ · שְׂרָפִים צָעֲקוּ מִמְּרוֹמוֹ · עוֹנִים חוּסָה לָאֵל מְרַחֲמוֹ: פּוֹדֶה וּמַצִּיל רַחֲמוֹ · צִוָּה שֶׂה תְּמוּרָה בִּמְקוֹמוֹ · קָשַׁב אַל תִּשְׁפּוֹךְ דָּמוֹ · רִחֲפוֹ רַחוּם לְרוֹמְמוֹ: שְׁמָרוֹ וְקִיְּמוֹ לִשְׁמוֹ · שִׁפֵּר תָּאֳרוֹ כְּנֹגַהּ יוֹמוֹ · ח' תְּרָאֵהוּ הַיּוֹם כְּשָׂרוּף בְּאוּלָמוֹ · תִּזְכּוֹר עֲקֵדָתוֹ וְתָחוֹן (נ"א וְתַעֲזוֹר) עַמּוֹ:

מאהב ויחיד, זה יצחק, עש"ה קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת. עונים חוסה וכו', המלאכים היו צועקים אל מרחמו של אברהם, ואמרו לו „חוסה!" מרחמו, אוהבו. רחפו רחום למרומו, הקב"ה היה מנשאו לשמים, כמו שאז"ל, אפרו של יצחק צבור ועומד לכפרה, וכמו שפי' רש"י סוף פ' וירא, וזהו שמרו וקימו לשמו. רחפו, ל' על גוזליו ירחף (דברים לב יד).

מאהב. דער געליעבטע אונד אוטערהייליגע (יצחק), גאב פרייא ווילליג זיך צו אפפערן הין. דא שריען דיא היממלישען שרפים: א „שאנע, אללמאכטיגער, דיינעס ליעבלינגס!" דער ערלאזער אונד רעטטער ערבארמטע זיך זיין; ער בעפאהל — דא שטאנד איין ווידדער אויף דער שטעללע, אונד איינע שטיממע ריעף: „פערגיעסע ניכט דעס יינגלינגס בלוט!" דער אללבארמהערציגע שוואנג איהן היניויף אין דען היממעל אונד בעוואהרטע איהן אויף עוויג; זיין בילדניס גלאנצט דאזעלבסט ווית טאגעס גלאנץ. א, שויע הייטע דעססען אין דיינעם טעמפעל אויפבעוואהרטע אשע! געדענקע דעס געבונדענען אונד זייא גנאדיג זיינער נאכלאסען!

ה׳ לְפָנָיו יְקִימֵנוּ וְנִחְיֶה׃ בְּצֶדֶק אָב נִחְיֶה׃ ה׳ יְיָ מֵמִית וּמְחַיֶּה׃ בְּטְלָלָיו רְדוּמִים יְחַיֶּה׃

פותחים הארון.

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים׃ זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

סוגרים הארון.

גם המחבר חתום אליה ברבי מרדכי.

אֶרְאֶלִּים בְּשֵׁם תָּם מַמְלִיכִים׃ לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים׃ יָפְיוֹ לָשׁוּר בָּכֶם הוֹלְכִים׃ יְלָדָיו הַיּוֹם צָגִים כְּמַלְאָכִים׃ הַמַּקְדִּישִׁים וְהַחַן עוֹרְכִים׃ בְּיוֹם זֶה אֵימָה מַשְׁלִיכִים׃ יַחַד בְּשֵׁם אֲבִיהֶם מְבָרְכִים׃ רָם לְרַצּוֹת הַדְּבָרִים רַכִּים׃ בִּזְכוּת הַתָּם יָצִיץ מֵחֲרַכִּים׃ יָהּ יָאִיר עֵינֵי

אראלים, מלאכים. תם, יעקב איש תם, ור"ל שהמלאכים ממליכים לממ"ה בשם יעקב הנקרא ישראל שאומרים ה' אלהי ישראל מלך, או שירמז להא דאיתא בפרקי היכלות, חיה אחת ששמה ישראל, וחקוק על מצחה ישראל, עומדת באמצע הרקיע ואומרת בקול, ברכו את ה' המבורך, וכל גדודי מעלה עונים ביהל"ו. יפיו לשור בכם הולכים, המלאכים הולכים לראות יפיו של יעקב החקוקה בכסא הכבוד, כמו שאמרו ז"ל. יחד בשם אביהם מברכים, שאומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, כמו שבארתי באופן לשחרית.

לפניו. יה, ער ווירד אונז בייא לעבען ערהאלטען, וויר ווערדען לעבען, דעס פאטערז טוגענדען האלבען! דער עוויגע טאָדטעט אונד בעלעבט אויך ווידער; ער ווירד דיא אין דער ערדע שלוממערנדען וויעדער בעלעבען, דורך זיינען אללבעלעבענדען טהויא!

אראלים. דיא מאכטע אים היממעל הולדיגען דעם קעניג אללער קעניגע אונד נעננען איהן יעקב'ז גאָטט. זיא קאָממען, דיא שאָנהייט יעקב'ז, דעססען בילד אים גאָטטליכען טהראָנע, צו זעהען. איטצט שטעהען דיא אבקאָממלינגע יעקב'ז וויא ענגעל דעס היממעלז, הייליג אונד געבעטפערטיג, איטצט האבען זיא אללע אונזי אייניגקייט אויז איהרער מיטטע ענטפערנט, זיא זעגנען איינמיטהיג דען איינציגען נאמען, דען איהר פאטער פערעהרט האט, אונד זאגען דורך זאנפטע וואָרטע דען אונז אללען דעז אללערהאָכסטען צו בעזאנפטיגען. דעז פראָממען פאטערז האלבען ווירד ער אויז זיינען היממעלן הערניבשויען, דער אללמאכטיגע, אונד ערלייכטען

דיא

חֲשֵׁבִים· מֶלֶךְ נִצָּב בַּעֲדַת בְּרוּכִים· רוֹצֶה בְּעַמּוֹ יְפָאֵר גְּמוּלִים: הוֹפְקִים בִּתְפִלָּה לְהַשְׁכִּים· כְּטוֹב וְסַלָּח עִמָּם יַסְכִּים· יי יַשְׁמִיעַ לֹא תֵבוֹשׁוּ דַּכִּים· יֵאָמֵר לָכֵן לְבֵית הַמְחַכִּים:

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדוֹר וָדוֹר הַלְלוּיָהּ: וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא:

אין איינינען קהלות פֿאָן אשכנז ווירד היער אתה הוא אלהינו געזאַגט. זיעהע אין שחרית, בלאַטט ל"ג.

אין פפד"מ אונד אין מעהרערן קהלות ווירד דיעזעס ניכט געזאַגט, זאָנדערן מאַן פֿאָנגט זאָגלייך מיכאל מימין מהלל אַן.

אֱמוּנַת אֹם נוֹטֶרֶת. לְמַעַנְךָ עֲזוֹר לְנִשְׁאֶרֶת.
וְעָקָה רְצֵה נָא כִּקְטוֹרֶת. קָדוֹשׁ:
יְכַפֵּר וְיִסְלַח. אֵל טוֹב וְסַלָּח. נוֹרָא וְקָדוֹשׁ:
תְּפִלָּתֵנוּ מִמְּעוֹנוֹת. יְקַבֵּל כְּקָרְבָּנוֹת. הָאֵל קָדוֹשׁ:

קו"ח מִיכָאֵל מִיָּמִין מְהַלֵּל· וְגַבְרִיאֵל מִשְּׂמֹאל מְמַלֵּל·

ישמיע לא תבושו, כמבואר ישעי' כ"ט כ"ב. יאמר לכן לבית המחכים, כדכתיב (שם ל' י"ח), ולכן יחכה ה' לחננכם וגו'.

מיכאל מימין וכו', כן אי' בפרקי דר"א פ"ד, ארבע כתות של מלאכי השרת מקלסין

דיא אויגען דער בעטריבטען. ער זעלבסט, דער קאָניג, פֿינדעט זיך איין אין דער געמיינדע דער געזעגנעטען (ישראל); ער אויס זיינעם פֿאָלקע גלאַנדיג אונד קראָנט דיא אונטערדריקקטען. דענען, דיא זיך פֿריה אַנשיקקען, פֿאָר איהם צו בעטען, פֿערלייהט ער נאַך זיינער אַללגיטע, אַכֿסט זיא פֿערנעהמען דען אויסשפרוך: „איהר זאָללט ניכט בעשאַמט ווערדען, בעדראַנגטע! וואַהרליך, אייך ווירד מאַן נעננען דאַס האוז דער אַנגעפֿלעהטען!"

בַּשָּׁמַיִם אֵין כָּאֵל· וּבָאָרֶץ מִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל:

ע"פ א"ב. וּבְכֵן שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ:

י׳ אֶרְאֶלֵּי הוֹד פּוֹצְחִים הִלּוּלוֹ· בְּרֶתֶת וָזִיעַ מְפָאֲרִים סִלְסוּלוֹ· גָּשִׁים וּבָאִים בְּשִׁנּוּן פִּלּוּלוֹ·

ק׳ שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ: מיכאל.

י׳ דָּגוּל מֵרְבָבָה הוּא בְּלִי כַחַד· הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעַד וַתִּפְחַד· וְעִמּוֹ צְבָא הַמֹּשֵׁל וָפַחַד (נ"א וּסְבִיבָיו סוּפָה וּסְעָרָה וָפַחַד)· ק׳ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד: מיכאל.

י׳ זִקִּים וּבְרָקִים מַרְעִידִים לְפָנָיו· חֲרֵדִים לְהַרְעִיד בְּכָל פִּנָּיו· טָסִים בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת מַצְפּוּנָיו (נ"א פְּנִינָיו)·

ק׳ בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה פָנָיו: מיכאל.

י׳ יְרֵאִים וַחֲרֵדִים גְּדוּדֵי חֲיָלָיו· כָּל מַלְאָכָיו וַחֲיָלֵי דְגָלָיו· לְמוּלוֹ יָרוּצוּ לְגַדְּלוֹ בִּשְׁבָלוּלָיו:

ק׳ וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו: מיכאל.

י׳ מַיִם וְעַד יָם בְּרֶגַע מְעוֹפֵף· נוֹרָא בְּלִי יְכוֹלִים לָשׁוּר וּלְצוֹפֵף· סְבִיבוֹת כִּסֵּא מִתְחוֹפֵף:

ובשתים

לפני הקב"ה, מחנה ראשונה מיכאל מימינו, מחנה שניה של גבריאל על שמאלו, מחנה שלישית של אוריאל מלפניו, מחנה רביעית של רפאל מאחריו, ושכינתו של הקב"ה באמצע וכו', וגם בסוף הפרק והחיות עומדות אצל כבודו ואינן יודעות מקום כבודו עונות ואומרות בכל מקום שכבודו שם ברוך כבוד ה' ממקומו וישראל גוי אחד בארץ שהם מיחדים שמו וכו'.

אראלי הוד, המלאכים הנקראים אראלים, וכל ענייני הפיוט הזה מבוארים שם בפרקי דר"א פ"ד, וכל הפיוט מיוסד על מראה ישעי' סימן ו' לכן מסיים כל חרוזיו על ל' הכתוב שם, שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים וכו'. בשנון פלולו, בשנון תפלתו. בלי כחד, בלא הפסק. טסים, פורחים. בשבלוליו, בהיכליו. נורא, הקב"ה. לשור ולצופף, לראות ולהביט, ל' אשורנו ולא קרוב (במדבר כד) ול' עיניו בגוים תצפינה (תהלי' סו ז), ואף שאיננו מגרשו, אחרי שמלאתו ארץ צפתך (יחזקאל לב ו)

ק׳ וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף׃ מיכאל.

ח׳ עוֹרְכִים עִנְיַן עִזּוּזוֹ לוֹמַר· פְּאֵר פִּקּוּד פֶּלֶל לִגְמַר· צִפְצוּף צַהַל צֶדֶק כְּנֶאֱמַר·

ק׳ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר׃ מיכאל.

ח׳ קִלּוּס קְדֻשּׁוֹת קָדוֹשׁ קוֹרְאוֹת· רִבּוֹא רִבְבוֹן עֵינַיִם מְלֵאוֹת· שׁוֹכֵן עַד מַעֲרִיצִים בִּיצִיאוֹת׃

ק׳ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת׃ מיכאל.

ח׳ תַּקִּיף מֵרְבָבָה מְפָאֲרִים לְסַלְּדוֹ· תִּלֵּי תִלִּים עוֹמְדִים לִכְבוֹדוֹ· תֵּבֵל וְכָל דָּרֶיהָ מַקְדִּישִׁים הוֹדוֹ·

קו״ח מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃ מיכאל.

מִיכָאֵל מִיָּמִין מְהַלֵּל· וְגַבְרִיאֵל מִשְּׂמֹאל מְמַלֵּל· בַּשָּׁמַיִם אֵין כָּאֵל· וּבָאָרֶץ מִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל׃

וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ׃

ק׳ כִּי רְכוּבוֹ בָּעֲרָבוֹת· וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים· וּזְרוֹעוֹ בִּמְעוֹנָה· וּקְדוֹשׁוֹ בִּזְבוּל· וְאֵימָתוֹ בָּעֲרָפֶל·

וּמוֹרָאוֹ

בקמצות הצ׳ ופרשוהו גם הוא ל׳ הבטה והשקפה ש״מ כי צוף וצפה ענין אחד להם. מתחופף, מתכסה, ל׳ חופף עליו כל היום (דברי׳ לג יב). שוכן עד, הקב״ה. ביציאות, ביציאותם. לסלדו, לפארו.

כי רכובו בערבות וכו׳, מונה כאן שבעה מיני רקיעים על דעת רז״ל במס׳ חגיגה דף י״ב ב׳, ואמר כי רכובו בערבות כמו שאמרו שם מלך אל חי רם ונשא שוכן בערבות דכתיב סלו לרוכב בערבות. ועזו בשחקים, שבו רחים עומדות וטוחנות מן לצדיקים. וזרועו במעונה, שבו כתות של מ״ה, וכתיב מעונה אלהי קדם ומתחת זרועות עולם. וקדושו בזבול, שבו ירושלים ובית המקדש ומזבח וכו׳. ואימתו בערפל, היינו

וּמוֹרָאוֹ בִּשְׁמֵי שָׁמַיִם· וְקַשְׁתּוֹ בַּשָּׁמַיִם· וְקוֹלוֹ
עַל הַמָּיִם· וּמוֹשָׁבוֹ בָּרוּם· וּמַבָּטוֹ בְּתַחַת·
מִמַּעְלָה קָדוֹשׁ· וּמִמַּטָּה בָּרוּךְ· מִמַּיִם אַדִּיר·
וּמִנְּהָרוֹת קוֹל· וּמֵאֶרֶץ זֶמֶר· וּמֵעֵצִים רֶנֶן·
וּמֵהָרִים רֶקֶד· וּמִגְּבָעוֹת שִׁיר· וּמִכָּל בְּרִיָּה
תֶּקֶף· וּמִכָּל רֹאשׁ כֶּפֶף· וּמִכָּל עַיִן רֶמֶז· וּמִכָּל
אֹזֶן שֶׁמַע· וּמִכָּל פֶּה הוֹדָיָה· וּמִכָּל לָשׁוֹן שֶׁבַח·
וּמִכָּל גָּרוֹן רוֹן· וּמִכָּל לֵב רַחַשׁ· וּמִכָּל קֶרֶב
הִגָּיוֹן· וּמִכָּל בֶּרֶךְ כְּרִיעָה· וּמִכָּל קוֹמָה
הִשְׁתַּחֲוָיָה· וּמִזְּקֵנִים כָּבוֹד· וּמֵאֲנָשִׁים וְנָשִׁים
שִׁיר· וּמִבַּחוּרִים וּבְתוּלוֹת הַלֵּל· וּמֵעוֹלְלִים
וְיוֹנְקִים עֹז· וּמִדּוֹר לְדוֹר גְּבוּרָה· וּמֵעוֹלָם
וְעַד עוֹלָם בְּרָכָה׃ כִּי כֻלָּם בָּרָאתָ לְמַעַנְךָ·
יִקְרְאוּ זֶה לָזֶה· וְיַעֲנוּ זֶה לָזֶה· וְיֹאמְרוּ זֶה לָזֶה·
גֹּשׁוּ עוּשׁוּ חוּשׁוּ· וְנַעֲרִיץ לְמֶלֶךְ הַכָּבוֹד·
הָאֵל הַנַּעֲרָץ וְהַנִּקְדָּשׁ בַּקֹּדֶשׁ׃

היינו מכון שבו אוצרות שלג וכו'. בשמי שמים, היינו רקיע שמים, שבו חמה ולבנה וכו'. וקשתו בשמים, היינו וילון הנכנס שחרית ויוצא ערבית. וקולו על המים, עפ"ה בתהלי' כ"ט ג'. ממים אדיר, ומנהרות קול, עפ"ה נשאו נהרות קולם וכו', אדיר במרום ה', תהלי' צ"ג. ומארץ זמר, עפ"ה בישעי' כ"ד ט"ז. ומעצים רנן, עפ"ה בתהלי' צ"ו י"ב. ומהרים רקד, עפ"ה שם קי"ד ד'. ומגבעות שיר, עפ"ה בישעי' מ"ט י"ג. ומכל ראש כפף, עפ"ה ישעי' נ"ח ה'. ומכל עין רמז, עפ"ה איוב ט"ו י"ב. ומזקנים כבוד, ישעי' כ"ד כ"ג. ומבחורים, תהלים קמ"ח י"ב. ומעוללים עפ"ה שם ח' ג'. ומדור, עפ"ה שם קמ"ה ד'. ומעולם, עפ"ה שם מ"א י"ד. כלם, עפ"ה במשלי ט"ז ד'. עושו, התאספו, כמו עושו ובואו (יואל ד' י"א).

ש' כַּכָּתוּב עַל־יַד נְבִיאֶךָ · וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר ·

קו"ש קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ש' כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

קו"ש בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

ש' מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים:

קו"ש שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

ש' אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ · וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל חַי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים: ק' אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵנוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

אליך

---

*) כבודו מלא עולם וכו', כ"ה בכל ספרי הדפוס ואולם ברוב כ"י יש כאן אז בקול רעש גדול וכו' ובגליון אחד מהם כתוב בפירוש שהעתיק לאמר קדושת אז בקול רעש וכו', ובכתב יד קולוניא יש כאן קדושה בלשון פיוט וז"ל: קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו. כבודו אמוני ינקה משמשותם, בעבור שמו הכלול בשמותם, גדול מביעים ליוצר נשמתם, דובבים תתנה ליודע שמותם, הלל יפצחו בחיך נעימותם, וירוצו לצור בקומתם, זמר יסלדו בקול נהמתם, חיות ואופנים יענו בקול לעומתם. משרתיו שואלים זה לזה איה מקום כבודו לעומתם, ברוך יאמרו, ברוך כבוד ה' ממקומו. ממקומו טובו יודע משמים, יחד לרחם עמוסי מעים, כורעים ומודים ושופכים לב כמים, לחלות בתחנון דר שמים, מלך עולם הוא ועזו בשמי', נאדר בקדש מקולות מים, סגוליו היום באין לחם ומים, עונים תמיד ליחדו פעמים, ויחון עם המיחדים שמו ערב ובקר בכל יום תמיד פעמים, באהבה שמע אומרים, שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. אחד פארו בשמי עליות, צדיק ועונה קוראיו מתחתיות, קדוש בוחן וחוקר כליות, רחמים יעורר לעיניהם לך תלויות, שגגות וזדונות תעביר מהיות, שאריתם לרחם אותם להחיות, תמימיו ישמיע לעין כל בריות, תדעו כי אני הייתי והוה ועתיד אני להיות, והוא ישמיענו ברחמיו שנית לעיני כל חי להיות, לכם לאלהים, אני ה' אלהיכם. אדיר אדירנו וכו'.

מוסף ע"ס א"ב.

ק' אליך תלויות עינינו· יי אדונינו· ברוך במקהלות עמך· מה אדיר שמך: גאלנו שנית ממעגינו· יי אדונינו· דר בשמי מרומך· מה אדיר שמך: הן לך האמרנו· יי אדונינו· ומי כעם מרוממי שמך· מה אדיר שמך: זכור ברית איתנינו· יי אדונינו· חי כי אין זר עמך· מה אדיר שמך: טהור לשמך קנינו· יי אדונינו· יחידי הדן בעולמך· מה אדיר שמך: כחך יגדל מלכנו· יי אדונינו· לבנו רחש לרוממך· מה אדיר שמך: מנוף בזרוע גאלתנו· יי אדונינו· נהללך כאילי מרומך· מה אדיר שמך: סעדנו וסמכנו· יי אדונינו· עננו ונודה לשמך· מה אדיר שמך: פדנו וחננו· יי אדונינו· צור עולמים שמך·

אליך תלויות עינינו, עפ"ה בתהלי' קכ"ג אליך נשאתי את עיני. ברוך במקהלות עמך, עפ"ה שם ס"ח כ"ז. שפה כן עקר, כמשמעו בהפסק. ממעגינו, מן המענים ומצירים אותנו. דר ל' ישיבה ודירה. הן לך האמרנו, עפ"ה את ה' האמרת היום, דברים כ"ו י"ז. ברית איתנינו, האתנים עומדי הארץ והיינו האבות. לבנו רחש, לשון רחש לבי דבר טוב, תהלים מ"ה ב'. מנוף, ממצרים. כאילי מרומך, כמלאכי מעלה. צור עולמים שמך, עפ"ה כי ביה ה' צור עולמים, ישעי' כ"ו ד'.

אליך. צו דיר שמאַכטען אונזרע אויגען, גאָטט, אונזער הערר, געזעגנעטער אין דיינעז פאָלקעז שאַרען, וויא מאַכטיג איזט דיין נאַמע! אָ, ערלאָזע אונז אַבערמאַלז אויז אונזערן קוואַלען, גאָטט, אונזער הערר! בעוואָהנער יענער הימעלזהאָהען, וויא מאַכטיג איזט דיין נאַמע! דיך אַללעין פרייזען וויר, גאָטט, אונזער הערר! וואָ גיבט עז איין פאָלק, דאַז זאָ דיינען נאַמען ערהאָהט? וויא מאַכטיג איזט דיין נאַמע! דענקע אַן דען בונד מיט אונזערן אורפאָטערן, גאָטט, אונזער הערר! דוא אַללעין ביזט עוויג לעבענד, קיין פרעמדער איזט ביי דיר; וויא מאַכטיג איזט דיין נאַמע! ריינער, ערווירב אונז דיינעם רוהמע! גאָטט, אונזער הערר! אַלליינריכטער דעז וועלטאַללז! וויא מאַכטיג איזט דיין נאַמע! צייגע דיא גראָססע דיינער קראַפט, אָ קאָניג, גאָטט, אונזער הערר! אונזער הערץ דיכטעט דיינער ערהאַבענהייט: וויא מאַכטיג איזט דיין נאַמע! דיין אַרם האַט אונז אויז נוף (מצרים) בעפרייט, גאָטט, אונזער הערר! דיך לאָבען וויר וויא דיא ענגעל דיינער האָהען: וויא מאַכטיג איזט דיין נאַמע! זייא אונזער שטאַרק, אונזרע שטיטצע, גאָטט, אונזער הערר! אַנטוואָרטע אונז, דאַן דאַנקען דיינעם נאַמען וויר: וויא מאַכטיג איזט דיין נאַמע! ערלאָזע אונז, זייא אונז גנאַדיג, גאָטט, אונזער הערר! שאָפפער אַללער וועלטען איזט דיין נאַמע,

וויא

מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: קוֹמְמֵנוּ וַהֲקִימֵנוּ. יְיָ אֲדוֹנֵנוּ: ח׳ רַחֲמֶיךָ יְקַדְּמוּ וַעֲמֶּךָ. מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ: שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנֵנוּ. יְיָ אֲדוֹנֵנוּ. תִּתְרוֹמָם מִנְּשׂוּאֵי רַחֲמֶךָ. מָה אַדִּיר שְׁמֶךָ:

קו״ח שִׁמְךָ אֵל לְבַבְנוּ. יְחוּדְךָ יַחַד הִנְעַמְנוּ:

אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

ח׳ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר:

קו״ח יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ח׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה:

כִּי מַקְדִּישֶׁיךָ בִּקְדֻשָּׁתְךָ (נ״א כערכך) קִדַּשְׁתָּ. נָאֶה לְקָדוֹשׁ פְּאֵר מִקְּדוֹשִׁים. בְּאֵין מֵלִיץ יֹשֶׁר מוּל מַגִּיד פֶּשַׁע. תַּגִּיד לְיַעֲקֹב דְּבַר חֹק וּמִשְׁפָּט. וְצַדְּקֵנוּ בַּמִּשְׁפָּט הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט: עוֹד יִזְכָּר לָנוּ אַהֲבַת אֵיתָן אֲדוֹנֵנוּ. וּבַבֵּן הַנֶּעֱקַד יַשְׁבִּית מְדַיְּנֵנוּ. וּבִזְכוּת הַתָּם יוֹצִיא אָיוֹם (נ״א היום) לְצֶדֶק דִּינֵנוּ. כִּי קָדוֹשׁ הַיּוֹם לַאֲדוֹנֵנוּ: וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ. עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ. וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ. וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ. וְעַל מְכוֹנְךָ וְהֵיכָלֶךָ:

תתרומם מנשואי רחמך, כ״כ בכ״י וכן מיקר בעדות הזרוז והוא תאר לישראל עמ״ה, הנשואים מני רחם, ישעי׳ מ״ו ג׳. לבבנו, אהבנו בכל לבב, ל׳ לבבתיני אחותי כלה, שיר ד׳ ט׳. הנעמנו, הללנו בנעימות. כי מקדישיך וכו׳ מבואר בקדושת ר״ה.

ווי אַללמעכטיג איזט דיין נאַמע! ריכט׳ אונז אויף אונזר ערהאַלטע אונז, גאָטט, אונזער הערר! לאַס דיינע באַרמהערציגקייט דיינעם נאָהן צוזאַממענקאָממען! ווי אַללמעכטיג איזט דיין נאַמע! פֿערניכט דיא שטיממע אונזרעס פֿיינדעס, גאָטט, אונזער הערר! מאַך פרייזט דיך היינע נאַליאָן, דיא דאַ ערהאָבען פֿאָן דער מוטטער שטאַממע: ווי אַללמעכטיג איזט דיין נאַמע!
דיינען נאַמען, אַללמעכטיגער, הערלען וויר, האַרריגען מיט וואַהנע דיינער איינהייט!

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל־הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל־הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ־פִּיהָ. וְכָל־הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן־הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ

נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ· וְרָצִיתָ בָּנוּ· וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת· וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם השבת הזה לקדושה ולמנוחה ואת יום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה וְלִמְחָל־בּוֹ אֶת־כָּל־עֲוֹנוֹתֵינוּ באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדּוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ· וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ· וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ· וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ· לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים הַזֶּה· זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה· וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים: וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

חַיער פּחַנגט אַחן מן, סליחות .נו זמגען.

ש׳סְלַח לָנוּ אָבִינוּ׃ כִּי בְּרוֹב אִוַּלְתֵּנוּ שָׁגִינוּ׃
ק׳מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ׃ כִּי רַבּוּ עֲוֹנֵינוּ׃

ש׳אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם אַתָּה וּבַעַל הָרַחֲמִים נִקְרֵאתָ׃ ק׳וְדֶרֶךְ תְּשׁוּבָה הוֹרֵיתָ׃ ש׳גְּדֻלַּת רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ׃ ק׳תִּזְכּוֹר הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם לְזֶרַע יְדִידֶיךָ׃ ש׳תֵּפֶן אֵלֵינוּ בְּרַחֲמִים׃ ק׳כִּי אַתָּה הוּא בַּעַל הָרַחֲמִים׃ ש׳בְּתַחֲנוּן וּבִתְפִלָּה פָּנֶיךָ נְקַדֵּם׃ ק׳כְּהוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם׃ ש׳מֵחֲרוֹן אַפְּךָ שׁוּב׃ ק׳כְּמוֹ בְּתוֹרָתְךָ כָּתוּב׃ ש׳וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ נֶחְסֶה וְנִתְלוֹנָן׃ ק׳כְּיוֹם וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן׃ ש׳תַּעֲבוֹר עַל פֶּשַׁע וְתִמְחֶה אָשָׁם׃ ק׳כְּיוֹם וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם׃ ש׳תַּאֲזִין שַׁוְעָתֵנוּ וְתַקְשִׁיב מֶנּוּ מַאֲמָר׃ ק׳כְּיוֹם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה׃ וְשָׁם נֶאֱמַר׃

וַיַּעֲבֹר יְהוָה׀ עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא

יְהוָה׀ יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת׃ נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה׃ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵינוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ׃

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ׃ מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ׃ כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ׃

חין פיוטען קהלות ווערדען נור פאָלגענדע סליחות געזאַגט׃
משאת כפי, מאתך תהלתי, אלהים אל דמי, פזמון חז״ו.

בְּקָרְאֵנוּ עֲנֵנוּ אֱלֹהֵי צִדְקֵנוּ בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לָנוּ׃ חָנֵּנוּ וּשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ׃ אֲדֹנָי שִׁמְעָה בְקוֹלֵנוּ תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנֵינוּ׃ שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנֵינוּ בְּשַׁוְּעֵנוּ אֵלֶיךָ׃ בְּנָשְׂאֵנוּ יָדֵינוּ אֶל דְּבִיר קָדְשֶׁךָ׃ שְׁמַע יְיָ וְחָנֵּנוּ׃ יְיָ הֱיֵה עוֹזֵר לָנוּ׃ שְׁמַע יְיָ קוֹלֵנוּ נִקְרָא וְחָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ׃ וְעַתָּה שְׁמַע אֱלֹהֵינוּ אֶל תְּפִלַּת עֲבָדֶיךָ וְאֶל תַּחֲנוּנֵיהֶם וְהָאֵר פָּנֶיךָ עַל מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמֵם לְמַעַן אֲדֹנָי׃

לַיְיָ הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה׃ יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ

משגב לנו אלהי יעקב סלה: יי צבאות אשרי אדם
בוטח בך: יי הושיעה המלך יעננו ביום קראנו: כי לא על
צדקותינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך. כי על רחמיך
הרבים. אדני שמעה אדני סלחה אדני הקשיבה ועשה אל
תאחר. למענך אלהי כי שמך נקרא על עירך ועל עמך:

אלהינו ואלהי אבותינו. מיוסד ע"ס א"ב כפול וכל בתי הפיוט של ד' ד' תבות.

ח' אזון תחן והסכת עתירה. ק' אף הפר ושכך עברה:
ח' באי לחלותך בנפש מרה. ק' בשמך הגדול ימצאו
עזרה: ח' געית נאנחים ענותם חזה. ק' גחינת קומתם לא
תבזה: ח' דרוש עלבונם מצר בוזה. ק' דרוך פורה ונצח
יזה: ח' הלא אתה היית והנך. ק' היה תהיה בהדר גאונך:
ח' ונמת יכון זרע אמוניך. ק' והנם כלים מתגרת חרונך:
ח' זעמו בעוים וממאוים נסחו. ק' זרו באפסים ולא נחו:
ח' חבלה רוחם ולעפר שחו. ק' חרשום חורשים ומענית
המתיחו: ח' טבעו בבוץ ואין פוצה. ק' טורפיהם שלו
מקצה לקצה: ח' יום יום לוחמם מנצה. ק' יד פורשים
מלחץ ליצא: ח' כלו חייהם ביגון ואנחה. ק' כשל רבה
וערבה שמחה: ח' לישע חוכים והנה צוחה. ק' לבטום
קמים וכרו שוחה: ח' מערימים סוד ממך להדיחם.
ק' מכבידים על להכשיל כחם: ח' נואקים אליך
בהתעטף רוחם. ק' נחת מצוא מכבד טרחם: ח' שיח
צקים במעמד צפוף. ק' סליחה מבקשים בקדקד כפוף:
ח' עושקיהם יקניאום ונתנום לשסוף. ק' עועים ימסכו
ויהיו לספוף: ח' פדה דבקיך מחרץ וכלוי. ק' פלטם
מצורר ותנם לעלוי: ח' צוה ישועות משחריך בחלוי.

ק׳ צוּר עוֹלָמִים הוֹשִׁיעֵנוּ בְּגָלוּי: פ׳ קַנָּא וְנוֹקֵם קַנֵּא לְשִׁמְךָ· ק׳ קַצֵּץ סִמְלוֹנִים מְצַוְּאר עַמֶּךָ: פ׳ רְאֵה עֲמָלֵנוּ וְשׁוּב מְמַעֻמֶּךָ· ק׳ רִיבָה רִיבֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ: פ׳ נקול שְׁכִינָתְךָ הָשֵׁב לְחֵיק אַרְמוֹנַי· קו״פ שַׁאֲנָן הוֹשֵׁב לְוִיַּי וְכֹהֲנַי· תַּטֶּה אָזְנְךָ לְקוֹל תַּחֲנוּנַי· תִּרְצֵנִי בְּקָרְאִי יְיָ יְיָ:

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים· מִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ· מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן· מַרְבֶּה מְחִילָה לְחַטָּאִים וּסְלִיחָה לְפוֹשְׁעִים· עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וְרוּחַ· לֹא כְרָעָתָם תִּגְמוֹל· אֵל הוֹרֵיתָ לָּנוּ לוֹמַר (מִדּוֹת) שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה· זְכָר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה· כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם· כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה:

וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא

יְהוָה יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ· מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ:

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי: אָנָּא יְיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם תִּכּוֹן תְּפִלָּתֵנוּ קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ: וְהוֹצֵא כָאוֹר צִדְקֵנוּ וּמִשְׁפָּטֵנוּ כַּצָּהֳרָיִם: תִּכּוֹן תְּפִלָּתֵנוּ קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ מַשְׂאַת כַּפֵּינוּ מִנְחַת עָרֶב: תָּבוֹא לְפָנֶיךָ אֶנְקַת אָסִיר כְּגֹדֶל זְרוֹעֲךָ הוֹתֵר בְּנֵי תְמוּתָה: לִפְקוֹחַ עֵינַיִם עִוְרוֹת לְהוֹצִיא מִמַּסְגֵּר אַסִּיר מִבֵּית כֶּלֶא יוֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ: זֶה עָנִי קָרָא וַיְיָ שָׁמֵעַ וּמִכָּל צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ: ליי הישועה וכו׳.

אלהינו ואלהי אבותינו. זה המחבר נראה בחרוזות מרדכי בר שבתי.

פ׳ מַשְׂאַת כַּפֵּי מִנְחַת עֶרֶב רְצֵה נָא בְּכֹשֶׁר· ק׳ תִּכּוֹן

תְּפִלָּתִי קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ בְּתֹם וּבְיֹשֶׁר׃ י׳ בְּקָרְאִי עֲנֵנִי צוּרִי הַיּוֹם· וּפְנֵה ק׳ כַּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּנְחָה׃ י׳ רֵיחַ נִיחוֹחַ אִמְרֵי פִּי לְפָנֶיךָ צוּר עוֹלָמִים· ק׳ חֶלְבִּי וְדָמִי הַנִּמְעָט בְּצוֹמִי תְּמוּר חֲלָבִים וְדָמִים׃ י׳ קַבֵּל הֶגְיוֹן לִבִּי אֲשֶׁר עָרַכְתִּי זֶה עֲשֶׂרֶת הַיָּמִים· ק׳ כַּחַטָּאת כָּאָשָׁם וְכַמִּנְחָה׃ י׳ דְּרֹשׁ נָא בְּיוֹם זֶה דּוֹרְשֶׁיךָ וְהִדָּרֵשׁ לָהֶם בְּנִיב שְׂפָתַיִם· ק׳ שְׁעֵה לְמַעֲמָדָם וְטַהֲרֵם כַּכֶּסֶף מְזֻקָּק שִׁבְעָתַיִם׃ י׳ וּרְצֵה שִׂיחָתָם כְּשֶׂה אַחַת מִן הַצֹּאן מִן הַמָּאתַיִם· ק׳ מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה׃ י׳ כָּלִיל וְעֹלָה תְּחִנָּתִי תֵּחָשֵׁב וּמַשְׂטִינַי רִיב תָּרִיב· ק׳ וְהוֹצֵא לָאוֹר צִדְקִי טֶרֶם יָבוֹא שֶׁמֶשׁ וְיַעֲרִיב׃ י׳ שָׁפַךְ כַּמַּיִם לִבּוֹ בִּתְפִלָּתוֹ כָּל אִישׁ· וְהִקְרִיב ק׳ הַמַּקְרִיב קָרְבָּנוֹ לַיְיָ מִנְחָה׃ י׳ יְשֻׁרוּן עַמְּךָ יָשִׁיר חַסְדְּךָ בְּטוּב לֶקַח· ק׳ הַטֵּה אֵלָיו אָזְנְךָ וּשְׁמַע וְעֵינֶיךָ פְּקַח׃ י׳ וּרְאֵה כִּי טוֹב מִסְתּוֹפֵף בְּשַׁעֲרֵי רַחֲמֶיךָ· וַיִּקַּח ק׳ מִן הַבָּא בְיָדוֹ מִנְחָה׃ י׳ בְּרוֹב רַחֲמֶיךָ אֲמָרַי הַאֲזִינָה יְיָ הֲגִיגִי בִּינָה· ק׳ וְאִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֱלֹהֵי קֶדֶם מְעוֹנָה׃ י׳ וְלָקַחְתָּ מִיָּדִי מִנְחָתִי אֲשֶׁר הֵבֵאת לְךָ בִּתְחִנָּה· ק׳ וַיְהִי בַּעֲלוֹת הַמִּנְחָה׃ י׳ שַׁדַּי לֹא מְצָאנוּךָ שַׂגִּיא כֹּחַ לָעֵדָה מִקֶּדֶם קָנִיתָ· ק׳ אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט בְּשׁוּבוֹ נַפְשׁוֹ רָצִיתָ׃ י׳ אַךְ יְכַוֵּן לִבּוֹ לְפָנֶיךָ בְּמִנְחָתוֹ בְּעֵת הַקְרִיב אוֹתָהּ· ק׳ וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה׃ י׳ בִּהְיוֹת מִזְבְּחִי וּמִקְדָּשִׁי עַל מְכוֹנוֹ וּגְבוּלוֹ· ק׳ הָיוּ מְכַפְּרִים עָלֵינוּ בַּשְּׂעִירִים הָעוֹלִים לְגוֹרָלוֹ׃ י׳ וְעַתָּה בְּאַשְׁמָתֵנוּ לוּ חָפֵץ יְיָ לַהֲמִיתֵנוּ· לֹא ק׳ לָקַח מִיָּדֵנוּ עוֹלָה וּמִנְחָה׃

פ׳ תחנונים ידבר עמך יבקש סליחה בלב מר. ק׳ הנו
מתיצב על מצור ועומד על המשמר: פ׳ מחלה פניך לעת
מנחת ערב ומצפה כפר. כי אמר ק׳ אכפרה פניו במנחה:
פ׳ ירושלם עירך בנה ועריה מקצה. ק׳ אסורים רצוצים
פתח ולחפש היצא: פ׳ וערבה ליי מנחתם כימי עולם
ותשוב ותרצה. ק׳ עוד פנות אל המנחה: פ׳ כקול ונפוצות
ישראל לקבץ ידך שנית תוסף. ק׳ כרועה עדרו תרעם
בנוה טוב תאסף. וישב מצרף וטהר את בני ישראל
כזהב וככסף. והיו ליי מגישי מנחה: אל מלך יושב וכו׳.

אל תבוא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי: תבא לפניך
תפלתנו ואל תתעלם מתחנתנו: אז תחפץ זבחי צדק עולה וכליל אז
יעלו על מזבחך פרים: תשוב תרחמנו תכבוש עונותינו ותשליך
במצולות ים כל חטאתינו במקום אשר לא יזכרו ולא יפקדו ולא
יעלו על לב לעולם: כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא
יחטא: שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך: ליי הישועה וכו׳.

עקדה. מיוסד ע״פ א״ל ב״ם, וחתו׳ מאיר בר יצחק מאיר, וכל בתיו של ה׳ ה׳ אבני׳.
א״ו״א. פ׳ את הברית ואת החסד והשבועה. ק׳ לאברהם
אבינו בהר המוריה קבועה: פ׳ בה אנו נאותים ושאלתנו
תבועה. ק׳ מחילה וסליחה בתפלת היום רבועה:
פ׳ גזע הלולים מאד נחמד למראה. ק׳ נכשר לגבי מזבח
להעלותו ביראה: פ׳ דבר מלך שלטון זקן משתאה.
ק׳ סגל מצותו שניה מראשונה להתנאה: פ׳ הנני לכהונה
ולמלכות ולשתיהן זכה. ק׳ ערך עליהם שכר קימה

והליכה

גזע הלולי׳, יצחק וכדאי׳ בשוחר טוב מה שכרם כל שני הערלה אין ראוי בשר לנסכים אף אברהם כל זמן שהי׳ ערל לא הי׳ פריו כשר להקרבה, כמול מיד נאמר לו קח נא את בנך, מיד נכשר להקרבה. סגל, אצר. מצותו שני׳, ולך לך אל ארץ המוריה. מראשונה, לך לך מארצך שזה הי׳ מפני הרעב, וכדאיתא במדרש.

וַהֲלִיכָה: פ׳ וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי מְשֻׁלָּשׁ בִּזְכִיּוֹת סָבָה· ק׳ פְּאֵר הַשְּׁכִינָה מְקוֹם מָרוֹת סוֹכְכָה: פ׳ זְכוּת הִשְׁתַּחֲוָיָה עַד כֹּה פָּשְׁטָה· ק׳ צְבִי לַצַּדִּיק חֲזָרָתוֹ לְשָׁלוֹם לְקַשְׁטָה: פ׳ חֲמוּדוֹ כְּהִטְעִין קְרִיאָתוֹ לְרַחֲמִים הוּשְׁטָה· ק׳ קָרְבַּן חִלּוּפוֹ וְלֹא מְחַלֶּפֶת הַשִּׁיטָה: פ׳ טָהוֹר בָּנָה מִזְבֵּחַ וּמַעֲרַכְתּוֹ הֶעֱמִיד· ק׳ רֶגֶל וְיָד עֲקָדוֹ כְּטָלֶה הַתָּמִיד: פ׳ יָד לְצַוָּאר בְּמַכְשֶׁרֶת אוֹכְלִין כְּהִצְמִיד· ק׳ שָׁלִיחַ בִּזְרִיזוּת לָשׁוֹן חִבָּה הֶחֱמִיד: פ׳ כְּנִבְחַן צַדִּיק בְּצִדְקָתוֹ מִשָּׁמַיִם נִשְׁקַף· ק׳ כָּפְרוֹ מֵבִין הַשְּׁמָשׁוֹת בַּסְּבַךְ מֻקָּף: פ׳ תְּמוּר יְחִידוֹ הִתְקָרֵב וּבִטֵּלְתּוֹ תָּקַף· ק׳ תַּחְתָּיו דָּמוֹ זָרַק וְאֵמוּרָיו זָקַף: פ׳ מְקוֹם גְּבוּרוֹת לְהוֹרוֹת חִין עָרַךְ· ק׳ אָנָּא הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַמְבֹרָךְ: פ׳ יִרְאֶה יֵרָאֶה בְּרֹאשׁ בֵּית הַדֶּרֶךְ· ק׳ יִצְחָק יְחִידוֹ אֶפְרוֹ צָבוּר וּמְבֹרָךְ: פ׳ זכו׳ מוֹשִׁיטִים לְשֵׁם זִקְנָם וּמִתְפָּאֲרִים בַּאֲבוֹתָם· קו״פ אַשְׁרֵיהֶם מִי מְטַהֲרָם וּמַעֲבִיר חוֹבוֹתָם· יוֹצְרָם שֶׁבַּשָּׁמַיִם מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל וְגַאֲוָתָם· רְצוֹנָם יָפִיק לְמַלֹּאת לְטוֹבָה תַּאֲוָתָם: אל מלך יושב וכו׳.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָּל חָי: אַל בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנוּ וְאַל בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנוּ: אַל תַּעַזְבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אַל תִּרְחַק מִמֶּנּוּ: אַל תִּרְחַק מִמֶּנּוּ כִּי צָרָה קְרוֹבָה כִּי אֵין עוֹזֵר: אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵעֲבָדֶיךָ כִּי צַר לָנוּ מַהֵר עֲנֵנוּ: ליי הישועה וכו׳.

א״ו א. מיוסד ע״פ א״ב ובסוף חתום משה בר שמואל חזק וכל נתיו בעלי ה׳ תבני׳.

פ׳ אַל יִמְעַט לְפָנֶיךָ אֵת כָּל הַתְּלָאָה· ק׳ אֲשֶׁר אֲיוּמָתְךָ מִימֵי קֶדֶם מָצָאָה: פ׳ בְּאֵין צֳרִי וְלֹא תְעָלָה וּרְפוּאָה· ק׳ בְּקָקוּם בּוֹקְקִים בְּלַחַץ וְרוֹב בִּיאָה: פ׳ גָּבְרוּ עֲוֹנוֹתַי

ותריבני

מושיטים לשם וכו׳, כל המוזיט נוכו׳ עלמו מוזיעי׳ לו כוכו׳ תמרי׳, וכ״ל כל כתול׳.

ותריבני כפיהם בסאסאה׃ ק׳ גמלתי רע ושלמתי סאה
בסאה׃ ס׳ דמיתי ברוב חטאי לסדום החטאה׃ ק׳ דירתי
חרבה וגליתי מארץ נוראה׃ ס׳ הנני עזובה ונטושה געולה
ושנואה׃ ק׳ הונוני מוני הוי נגאלה ומוראה׃ ס׳ ותזנח
משלום נפשי מיגיעת ליאה׃ ק׳ ותהי לי דמעתי להם
תבואה׃ ס׳ זכרי ימים מקדם הייתי פליאה׃ ק׳ זבודה זר
ומקשטה כבלה נאה׃ ס׳ חפת משושי האכלתי כזוללה
וסובאה׃ ק׳ חללתי נזרי כמועלת אשר נטמאה׃ ס׳ טהרני
באהבתו ויעדני עוד לנשאה׃ ק׳ טנפתי מעשי ולעבתי
דברי נבואה׃ ס׳ יוקשתי אחרי כן ונלכדתי ביום
שואה׃ ק׳ יגעתי ברעה אחר רעה באה׃ ס׳ כמהתי
לאישי הראשון ונפשי לו צמאה׃ ק׳ כי אז מעתה הייתי
בריאה׃ ס׳ לאהבתו חמדתי היות בכנפיו חבואה׃ ק׳ לו
איחל אם יקטלני בכלאה׃ ס׳ מה בצע בדמי בהיות
למשואה׃ ק׳ מי כמוני ליחדך באהבה ויראה׃ ס׳ נורא
ואיום נפשי לך קוראה׃ ק׳ נדבות פי רצה כקרבן העלאה׃
ס׳ שיח שועי ירצה לפניך בהרצאה׃ ק׳ שים מעוט דמי
כדם המצאה׃ ס׳ ערוך חלבי שעה כחלב הקלאה׃ ק׳ ענני
וחנני רם גאה גאה׃ ס׳ פזר חרונך על מקניאיך בקנאה׃
ק׳ פקו פליליה ברב גאון וגאה׃ ס׳ צמתו חיי במימי רפש
וצואה׃ ק׳ צחנתם האכילוני עבור טהרתי לטמאה׃ ס׳ קציני
נחנקו על קדוש היראה׃ ק׳ קועי ונכבדי גררו בטיט
ובצואה׃ ס׳ רוחי רפתה על תורה המסלאה׃ ק׳ ראיתיה
פרועה וקרועה באש קלואה׃ ס׳ שבת משוש לבי והייתי

נִדְכָּאָה׃ ק׳ שַׁחוֹתִי נַעֲוֵיתִי בִּדְרִיסַת בְּנֵי לְבִיאָה׃ פ׳ תָּעָה לְבָבִי וּפַלָּצוּת בְּרֶתֶת וְהַדְכָּאָה׃ ק׳ תָּעִיתִי כְּשֶׂה אֹבֵד מִפֵּאָה לְפֵאָה׃ פ׳ מֵרוֹב צַעַר וְקֹצֶר רוּחַ נִבְאָה׃ ק׳ שׁוֹאֶגֶת וְנוֹהֶמֶת לְךָ נַחֲלָתְךָ הַנִּהֱלָאָה׃ פ׳ הָסֵר נָא מוּעָקָה וְהַעֲבֵר חֶלְאָה׃ ק׳ בָּרֵךְ יְיָ חֵילָהּ כֹּחֲךָ לְהַרְאָה׃ פ׳ שְׁמָעָה תְּנוּנָה וּרְאֵה כָּל הַתְּלָאָה׃ ז׳ מְצָאתָהּ מֵעֵת אֲשֶׁר מֵאַרְצָהּ יָצָאָה׃ פ׳ וְהַכְּרִתְ... עָלֶיהָ מְהֵרָה תִּקְרַב וְתָבוֹאָה׃ ק׳ אֲיֻמָּתְךָ עַל כָּל אוּם לְנַשְּׂאָה׃ פ׳ נ״ז לְהוֹדִיעַ לְכֹל שֶׁעַל חַי נָשְׂאָה׃ קו״פ חָזָק גּוֹאֲלָהּ וְעַל אֶבְרָתוֹ יִשְׂאָהּ׃ זְבוּל קָדְשׁוֹ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם יְבִיאָהּ׃ קִנְיַן כָּל טוּב לְהַשְׂבִּיעָהּ וּלְמַלְּאָהּ׃ אל מלך יושב וכו׳.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי׃ וְיֹאחֵז צַדִּיק דַּרְכּוֹ. וּטְהָר יָדַיִם יוֹסִיף אֹמֶץ׃ וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר׃ אֲדֹנָי אֱלֹהִים אַל תַּשְׁחֵת עַמְּךָ וְנַחֲלָתְךָ אֲשֶׁר פָּדִיתָ בְּגָדְלֶךָ. אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה׃ אֲדֹנָי אֱלֹהִים יַעֲזָר לָנוּ. עַל כֵּן לֹא נִכְלָמְנוּ׃ יְיָ אַל בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנוּ. וְאַל בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנוּ׃ יְיָ אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְּאֹד. הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ׃ יְיָ יְיָ אֵל רַחוּם וְחַנּוּן. אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת׃ יְיָ יִשְׁמְרֵנוּ מִכָּל רָע. יִשְׁמוֹר אֶת נַפְשֵׁנוּ׃ יְיָ יִשְׁמָר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ. מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃ ליי הישועה וכו׳.

אלהינו ואלהי אבותינו. מיוסד ע״פ א״ב.

פ׳ אֹמֶץ יוֹסִיף טְהָר יָדַיִם וְכֹחוֹ יִגְדַּל וְיִישַׁר. ק׳ בְּמִקְרָא אִלְמָלֵא כָתוּב לְאָמְרוֹ אִי אֶפְשַׁר׃ פ׳ גֵּאָה נִתְעַטֵּף כִּשְׁלִיחַ צִבּוּר וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הִכְשַׁר. ק׳ דִּבְרַת יְקָרוֹ הֶעֱבִיר וְהֶרְאָה לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר הַמְקֻשָּׁר׃ פ׳ הִזְהִירוֹ וְאָמַר לוֹ כָּל זְמַן שֶׁחוֹטְאִין בָּנַי. ק׳ וְכַסֵּדֶר הַזֶּה יִהְיוּ עוֹשִׂין לְפָנַי׃ פ׳ זוֹ הִיא הַמִּדָּה לִסְלוֹחַ אֲנִי יְיָ יְיָ. ק׳ חַנּוּן קֹדֶם שֶׁיֶּחֱטָא וְאַחַר שֶׁיֶּחֱטָא וְיָשׁוּב אֵלַי דְּרָכַי וְעִנְיָנַי׃ פ׳ טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד

כלפי

כלפי חסד מגביר· ק׳ ישוב ירחם כובש ונושא פנים מסביר: ח׳ כך היא המדה ראשון מעביר· ק׳ למחול ולסלוח רחמיו וחסדיו להגביר: ח׳ מי כמוך מורה תחבושת חסיד ורופא אמן· ק׳ לפי מכה גדולה אספלניתך תזמן: ח׳ מעטים דמים הבא אצלך לידו ימן· ק׳ נשתייר לו משלך חנם חננו נאמן ורחמן: ח׳ סמך סם חיים רטיה מפלאה למלנית· ק׳ עקרי כוסך יפים וקלורי מטלנית: ח׳ פתוח כיון בידך נרתק האספלנית· ק׳ צרי להתעיל מחוץ חבת חולנית: ח׳ פועל עם בעל הבית עשה ובאמונה נוהג בו· ק׳ צופה לתן שכרו מה שבחו ומה טובו: ח׳ קלקל ונתעצל במלאכתו שבח רבו אם קרבו· ק׳ לאדני אלהינו הרחמים והסליחות כי מרדנו בו:

חזן בקול קשט מדותיך תרומות והגונות· קהל וחזן ראית דוגמתך למספיק למורדיו מזונות· שארית יוסף מקוה סליחה מצוא לעונות· תגמול הטוב כיוסף לאחיו רחמיך וחסדיך לתנות: אל מלך יושב וכו׳.

אל תבוא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי: הבט משמים וראה מזבול קדשך ותפארתך איה קנאתך וגבורותיך המון מעיך ורחמיך אלי התאפקו: אלהים צבאות שוב נא הבט משמים וראה ופקד גפן זאת: ועתה יי אבינו אתה אנחנו החמר ואתה יוצרנו ומעשה ידך כלנו: אל תעזבנו יי אלהינו אל תרחק ממנו: אל תסתר פניך ממנו ביום צר לנו מהר ענגו: ליי הישועה וכו׳.

אלהינו ואלהי אבותינו. מיוסד ע״פ א״ב, וכל בתי הפיוט של ד׳ ד׳ אבנים.

ח׳ אך בך לדל עזרה· ק׳ ביום רעה תושיע מהרה: ח׳ גש זה נצרך ונבזה· ק׳ דרוש ובקש בצום הזה: ח׳ הטוב תראה

ראית דוגמתך וכו׳, בשמו׳ רבה דקכ״ה ג׳ ובבמדבר רבה דף רע״ט א׳ אמר ר׳ שמואל בר נחמני לחית טימיך שמורדים במלך והוא מספיק להם מזון? א״ל ר׳ יונתן קרא

וָפֶשַׁע תִּמְחֶה· ק׳ וְעָנִי הַבָּא בְּצֶדֶק תַּנְחֶה: פ׳ זוֹעֲקֶיךָ בְּאֵימָה הַקְשֵׁב וּשְׁמַע· ק׳ חַפֵּשׂ זְכוּת וְקַבֵּץ דֶּמַע: פ׳ טֶנֶף שְׁטוֹף מֵעַם מְחַכֶּה· ק׳ יֶשַׁע הָחִישׁ לְנִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה: פ׳ כְּגֶשׁ מְקָרֵב בַּקֵּשׁ רַחֲמֶיךָ· ק׳ לִפְנֵי שְׁכִינָתְךָ בְּעַד עַמֶּךָ: פ׳ מַלֵּט וְהַצֵּל מֵעַם וְעֶבְרָה· ק׳ נֶגֶף עֲצוֹר וְקַבֵּל עֲתִירָה: פ׳ סְעוֹד וּסְמוֹךְ יְצִיר כַּפֶּיךָ· ק׳ עֲצוֹר מֵהֶם חֲרוֹן אַפֶּךָ: פ׳ פְּתַח פֶּתַח וְהַסְכֵּת תְּחִנָּה· ק׳ צְעָקָה קְשׁוֹב שׁוֹכֵן מְעוֹנָה: חזן נקול קַבֵּץ פְּזוּרֵי צֹאן מַרְעִיתֶךָ· קו״פ רְעֵה בְּשִׁבְטְךָ עַם רַעְיָתֶךָ: שַׁכְלֵל הֲדוֹם בִּמְרוֹם הָרִים· תְּמַהֵר (לְעַמְּךָ) לוֹבֵשׁ תֻּמִּים וְאוּרִים: אל מלך יושב וכו׳.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי: עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם נָשִׂיחָה וְנֶהֱמֶה וַיִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ: אֵלֶיךָ יְיָ שִׁוַּעְנוּ וּבַבֹּקֶר תְּפִלָּתֵנוּ תְקַדְּמֶךָּ: אֵלֶיךָ זָעֲקוּ וְנִמְלָטוּ בְּךָ בָטְחוּ וְלֹא בוֹשׁוּ: בְּךָ בָּטְחוּ אֲבוֹתֵינוּ בָּטְחוּ וַתְּפַלְּטֵמוֹ: קוֹלֵנוּ אֶל יְיָ נִקְרָא וַיַּעֲנֵנוּ מֵהַר קָדְשׁוֹ סֶלָה: ליי הישועה וכו׳.

אלהינו ואלהי אבותינו. מתוס נו מרדכי הסון.

פ׳ מֵאִתְּךָ תְּהִלָּתִי שׁוֹמֵעַ עֲתִירָה וְשַׁוְעָה· ק׳ וּבְךָ תִקְוָתִי לְהַעֲבִיר מַעֲשֶׂה הָרָעָה: פ׳ בְּרַחֲמֶיךָ תִּשְׁפּוֹט עַם חֲנוּנֶךָ· בְּתִשְׁעָה ק׳ לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב מֵעֶרֶב עַד עָרֶב: פ׳ עֶרֶב רֶגֶשׁ אַרְבַּע תְּפִלּוֹת שְׁעֵה וְהַטֵּה אָזְנֶךָ· ק׳ וְצַדִּיק נֶחֱלַק עָלָיו לַיְלָה זְכוֹר וּפְקַח עֵינֶיךָ: פ׳ תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ· ק׳ מַשְׂאַת כַּפַּי מִנְחַת עָרֶב: פ׳ עֶרֶב דִּינִי הוֹצֵא כָאוֹר יוֹשֵׁב בַּשַּׁחַק· ק׳ שִׁמְצָה וּנְאָצָה הָסֵר וְתוֹרָה כַשַּׁחַק: פ׳ וְתֵרָצֶה שִׂיחָתִי כַּיּוֹם וַיֵּצֵא יִצְחָק· ק׳ לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב: פ׳ עֶרֶב כָּמַהּ לְךָ בְּשָׂרִי וְלִבִּי לְהַלֶּלְךָ קֶדֶם· ק׳ וְלִקְרַאת חֲסִידֶךָ

כתיב יעשו עגל בחורב ואעפ״כ לא הי׳ המן פוסק מלירד, הס״ד ולחמי אשר נתתי לך ונתתיהו לפניהם (יחזקאל יו יט).

בְּצוֹמוֹ יָצָא וְלֹא רָדַם: ס׳בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וַיֵּצֵא אָדָם
ק׳לְפָעֳלוֹ. וְלַעֲבוֹדָתוֹ עֲדֵי עָרֶב: ס׳עֶרֶב יוֹם וְאִישׁוֹן לַיְלָה
נָשָׂא עַמְּךָ עֵינָיו וְנָחַץ. ק׳פְּגִיעָתוֹ כִּפְגִיעַת יַעֲקֹב וּרְפָא
הַמַּחַץ: ס׳כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ זְרֹק עָלָיו מַיִם טְהוֹרִים. וְרָחַץ
ק׳בַּמַּיִם וְטָהֵר בָּעָרֶב: ס׳עֶרֶב הֱיֵה כַּטַּל לְיִשְׂרָאֵל וְיִפְרַח
כַּשּׁוֹשַׁנָּה. ק׳וּרְאֵה צוֹמוֹ אֲשֶׁר צָם וְנַפְשׁוֹ עִנָּה: ס׳חֲתוֹם
אוֹתוֹ בְּסֵפֶר הַחַיִּים. כִּי פָנָה ק׳הַיּוֹם כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי עָרֶב:
ס׳עֶרֶב סְלִיחוֹתֶיךָ מְקַוֶּה וּבְרַחֲמֶיךָ יִנְעַם. ק׳תֵּן לוֹ תִקְוָתוֹ
וְהַעֲבֵר רִשְׁעָתוֹ וָזַעַם: ס׳אַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת. וְכָל
הָעָם ק׳נִצָּב עָלֶיךָ מִן בֹּקֶר עַד עָרֶב: ס׳עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם
אָשִׂיחָה לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן מְעוֹנַי. ק׳רַחֲשִׁי וְלַחֲשִׁי יֶעֱרַב כִּקְטֹרֶת
בְּקַטֵּר לִפְנִים וְלִפְנַי: ס׳עֲשֵׂה עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה. וְיִוָּדַע לַיְיָ
ק׳לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה וְהָיָה לְעֵת עָרֶב: ס׳נקול עֶרֶב נִיב שְׂפָתַי
רְצֵה טֶרֶם אֶקְרָא תְּהֵא נִמְצָא. קו״ס וְלַעֲנוֹת וְלִפְנוֹת הֱוֵה
וְעָלָה מִן הָרַהֲצָה. שַׁעֲרֵי סְלִיחָה פְּתַח לוֹ וְנָקִי וְצַדִּיק
יִמָּצֵא. וְהַשַּׁעַר לֹא יִסָּגֵר עַד הָעָרֶב: אל מלך יושב וכו׳.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי: שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל
שְׁמוֹר שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל: כִּי הוּא יַכְאִיב וְיֶחְבָּשׁ יִמְחַץ וְיָדָיו תִּרְפֶּינָה:
כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם אֲדֹנָי: כִּי אִם הוֹגָה וְרִחַם כְּרוֹב חֲסָדָיו: כִּי הוּא
יָדַע יִצְרֵנוּ זָכוּר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ: כִּי הוּא יָדַע מְתֵי שָׁוְא וַיַּרְא אָוֶן וְלֹא
יִתְבּוֹנָן: כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ: יְהִי חַסְדְּךָ יְיָ
עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: ליי הישועה וכו׳.

מיוסד ע״ס א״ב, ובסוף חתום אליה בר שמעיה חזק, וכל בתיו של שש
א״ו״א. שש אבנים אלא שהמדפיסים שבשוהו והוסיפו וגרעו שלא מדעת מחברו.

ס׳אֵיכָכָה אֶפְצֶה פֶּה וְאֵיךְ אָרִים עַיִן. ק׳כִּי אֵין מַעַשׂ
וּבְיָדִי זְכוּת אָיִן: ס׳גָּעִיתִי הָיִיתִי כְּשִׁכּוֹר וּכְגֶבֶר עֲבָרוֹ יַיִן.

ק' דָּמִיתִי לְגִבּוֹר שֶׁאֵין בְּיָדוֹ כְּלֵי זַיִן: ׳י הֶחֱרַד לֵב דַּל וְחָדֵל הַהוּקַם סַרְסוּר׃ ק' וּמַה יְּפַעֵר נִבְעַר מִדַּעַת וּמִבִּין חָסוּר: י' זְדוֹנוֹ בְּחִבּוֹ טָמוּן וְאָוֶן בְּקִרְבּוֹ אָסוּר׃ ק' חוֹטֵא רַב מְרִי בְּיַד מְגֻוָּל מָסוּר: י' טָרַד לֵב נִבְזֶה הַלָּזֶה הַבָּא לְבַקֵּשׁ׃ ק' יָשָׁר הֶעֱוָה תוֹכָחוֹת קָץ פְּתַלְתֹּל וְעִקֵּשׁ: י' כָּשַׁל בִּרְכָּיו וְאַשְׁמָתוֹ וְצַחֲנָתוֹ לוֹ לְמוֹקֵשׁ׃ ק' לִבּוֹ אָוֶן חוֹרֵשׁ בְּפֹעַל כַּפָּיו נוֹקֵשׁ: י' מַעַן טַעַן כְּפוּצֶה לְהָשִׁיב מָה אֶמְצָא׃ ק' נִתְעַבְתִּי וְנֶאֱלַחְתִּי כִּי מָלֵאתִי דוֹפִי וְשִׁמְצָה: י' סֶפֶק מִימַי לֹא נֶאֱמָנוּ בְּאַכְזָב מוֹצָא׃ ק' עֲצְרוֹתַי אָוֶן וּמִרְמָה וְצוֹמוֹתַי לָרִיב וּמַצָּה: י' פֶּשַׁע מְחֵה וְעָוֹן שָׂא וְאָשָׁם כַּפֵּר׃ ק' צָעַקְתִּי מִצָּרָה לִי נִכְלַם בּוֹשׁ וְחָפֵר: י' קֶצֶף שַׁכֵּךְ וְרֹגֶז הַנַּח וְכַעַס הָפֵר׃ ק' רְצֵה מְרַצֶּה וּמְחַבֵּב וְעָרְבֵב גּוֹמֶץ חוֹפֵר: י' שִׁבְטֵי פְּלֵטֵי יִשְׂרָאֵל הִכּוֹנוּ כְּלֵב נָבָר׃ ק' תֹּם הַחֲזִיקוּ תֹּחַן הָפִיקוּ נַשְּׁקוּ בָר: י' אֶת יְיָ בְּהִמָּצְאוֹ לְדָרְשׁוֹ חַיִל יִגְבַּר׃ ק' לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקֵּץ עֱנוּת עָנִי וְנִשְׁבָּר: י' יוֹם יְשׁוּעָה וְעֵת רָצוֹן אֶמְצָא לְפָנֶיךָ׃ ק' הָגוּן וְרָאוּי וְשָׁלֵם וְרָצוּי אֵחָשֵׁב לְפָנֶיךָ: י' בְּעָמְדִי לְהִתְפַּלֵּל וּלְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל בָּנֶיךָ׃ ק' רָצִיתִי אֶתְכֶם הַשְׁמִיעֵנִי סָלַחְתִּי נִתְבַּשֵּׂר מִמְּעוֹנֶךָ: י' שִׁקְדוּ נָא בְּנֵי עֶלְיוֹן וּמוֹלוּ קָשׁוֹת׃ ק' מִכְשׁוֹל הָרִימוּ פַּנּוּ דֶרֶךְ יַשְּׁרוּ מַעֲקַשּׁוֹת: י' עָוֹן עִזְבוּ וְהִתְוַדּוּ וְאַל תּוֹסִיפוּ לְהַקְשׁוֹת׃ ק' יוֹדֵעַ יָשׁוּב יִרְצֶה יִקַּח כְּבוּשִׁים וּבַקָּשׁוֹת: חזן ניקו׳ הַקְשִׁיבָה חַנּוּן חִנּוּן הַאֲזִינָה עֱרֶךְ שַׁוְעָתִי׃ קו״י זַעֲקִי רְצֵה הִתְרַצֶּה וְהִתְפַּיֵּס לְקוֹל תְּחִנָּתִי׃ קְרָאתִיךָ מִמֵּצַר קְרַב אֵלַי וּלְכָה לִישׁוּעָתִי׃ חוּשָׁה לְעֶזְרָתִי אֲדֹנָי תְּשׁוּעָתִי: אל מלך יושב וכו׳.

תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָּל חָי: רַבַּת צְרָרוּנִי מִנְּעוּרַי יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל: רַבַּת צְרָרוּנִי מִנְּעוּרָי גַּם לֹא יָכְלוּ לִי: עַל גַּבִּי חָרְשׁוּ חוֹרְשִׁים הֶאֱרִיכוּ לְמַעֲנִיתָם: יְיָ צַדִּיק קִצֵּץ עֲבוֹת רְשָׁעִים: יֵבֹשׁוּ וְיִסֹּגוּ אָחוֹר כָּל שֹׂנְאֵי צִיּוֹן: לוּלֵי יְיָ שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם: אֲזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ בַּחֲרוֹת אַפָּם בָּנוּ: אֲזַי הַמַּיִם שְׁטָפוּנוּ נַחְלָה עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ: אֲזַי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים: בָּרוּךְ יְיָ שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם: ליי הישוע׳ וכו׳.

מיוסד ע״ס א״ב, ונסוף חתום שם כמחבר דוד בר שמואל הלוי חזק ואמץ.

פ׳ יְיָ אֱלֹהֵי רַבַּת צְרָרוּנִי מִנְּעוּרַי· ק׳ בְּבַקָּשָׁתִיךָ אִמַּצְתָּ לִבִּי בִּהְיוֹתְךָ בְּעוֹזְרַי: פ׳ גָּבְרוּ עַתָּה וְגַם עָתְקוּ שׁוֹבְרַי· ק׳ דּוֹבְרִים בִּי רָעֲדוּ כָּל אֵבָרַי: פ׳ הָיִיתִי חֶרְפָּה בֵּינֵיהֶם מָשָׁל וּשְׁנִינָה· ק׳ וַיַּדּוּ אֶבֶן בִּי וְהֶאֱרִיכוּ עָלַי מַעֲנָה: פ׳ זֵדִים הֱלִיצוּנִי בְּפִיהֶם וּלְשׁוֹנָם שָׁתוּ כְּחֶרֶב שְׁנוּנָה· ק׳ חוֹשְׁבִים עָלַי מַחְשְׁבוֹת רֶשַׁע בְּלִי חֲנִינָה: פ׳ טוּבְךָ וּמִדַּת רַחֲמֶיךָ יָגֹלּוּ עָלֵינוּ· ק׳ יְשׁוּעָתְךָ אֱלֹהִים תְּשַׂגְּבֵנוּ: פ׳ כָּלְתָה נַפְשֵׁנוּ לִישׁוּעָתְךָ לֵאמֹר מָתַי תְּנַחֲמֵנוּ· ק׳ לְמַעַן שֵׁם קָדְשְׁךָ עֲשֵׂה לֹא לָנוּ יְיָ לֹא לָנוּ: פ׳ מִדַּת טוּבְךָ וַחֲסָדֶיךָ הַגְבֵּר עַל צֹאן מַרְעִיתֶךָ· ק׳ נַעֲנוּ לְךָ מְחַל רַבֵּה סְלִיחוֹתֶיךָ וּמְחִילָתֶךָ: פ׳ סְעָדֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה וְהַט לִבֵּנוּ לִנְתִיבוֹתֶיךָ· ק׳ עֲנֵנוּ יְיָ עֲנֵנוּ כִּי טוֹב חַסְדְּךָ וֶאֱמוּנָתֶךָ: פ׳ פְּדֵה וְהַצֵּל עַמְּךָ וְרַעְיָתְךָ מִכַּף מִתְקוֹמְמֵיהֶם· ק׳ צוּר צַדִּיק גָּדוֹל גִּבּוֹר וְנוֹרָא אֵל מוֹשִׁיעֵהֶם: פ׳ קַדֵּשׁ קְדֻשַּׁת שִׁמְךָ עֶלְיוֹן קָרוֹב מַצְדִּיקֵיהֶם· ק׳ רַחֲמֶיךָ יִכְמְרוּ עֲלֵיהֶם וְעַל בְּנֵיהֶם: פ׳ שִׁחַרְנוּךָ בִּתְחִנָּה הַקְשִׁיבָה אֱלֹהֵינוּ מַלְכֵּנוּ וּקְדוֹשֵׁנוּ· ק׳ שָׁלוֹם רָב תַּרְבֶּה לִסְגֻלָּתְךָ כְּבוֹדֵנוּ וּמֵרִים רֹאשֵׁנוּ: פ׳ תַּבַּעְנָה שְׂפָתֵינוּ תְּהִלָּתְךָ כִּי תַצִּילֵנוּ מֵרוֹשְׁשֵׁנוּ· ק׳ תּוֹרָתְךָ וְעֵדוֹתֶיךָ שַׁעֲשׁוּעֵנוּ וּבָם תְּחִי נַפְשֵׁנוּ: פ׳ דְּבַב שְׂפָתַי וְקוֹל תַּחֲנוּנַי שְׁמָעָה וְהַאֲזִינָה·

ק׳ ושיחות דברי לפניך ינעמו ובקטרת רצה נא: פ׳ ידידיך יעלוזו ויעלו לציון ברנה. ק׳ דביר קדשך וארמונך על משפטו לכוננה: פ׳ בך תוחלתי וסבריך רם ונשא גאה גדול ונורא. ק׳ רחמיך וחסדיך אבקש ולישועתך תמיד אשברה: פ׳ שפטה משפטי ונקום נקמת דם עבדיך השפוך בעברה. ק׳ מגר מתקוממיך ושלח בם חרון אף וזעם וצרה: פ׳ ואתה קדוש ישראל גואלם מלכם וגאונם. ק׳ אשורם אם הטו ולבם הלך אחר עינם: פ׳ לעמל יגונם ולכבד על גלותם הבט מגנם. ק׳ הבט לברית והמלא רחמים על פלטת שאונם: פ׳ נקול לעזרתי חושה והחזק נשק לקראת צרי ואויבי. קו״פ וישמחו וירננו חוסי בך כי תחבוש מכאובי. יבשו ויחפרו ויסגו אחור חפצי קרבי. חזק ואמץ מאמיניך גואלי וצור ישועתי אל אלהי אבי: אל מלך יושב וכו׳.

אל תבוא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי: מקול מחרף ומגדף מפני אויב ומתנקם: כי עליך הרגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה: כי אכל את יעקב ואת נוהו השמו: העל אלה תתאפק יי תחשה ותעננו עד מאד: אל נקמות יי אל נקמות הופיע: הנשא שופט הארץ השב גמול על גאים: והשב לשכנינו שבעתים אל חיקם חרפתם אשר חרפוך אדני: יי כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה יריע אף יצריח על אויביו יתגבר: ליי הישועה וכו׳.

א״ו״א. ע״ס א״ב, ובסוף חתום קלונימוס בר רבי יהודה חזק ואמץ.

פ׳ את הקול קול יעקב נוהם. ק׳ בידי רשע בהם מתלהם: פ׳ גביר שמתו בארץ לא להם. ק׳ דכאום בעבדות ועלם מטילים עליהם: פ׳ הורגים תולים משמידים בכל מיני

מְשֻׁמָּד׃ ק׳ וּבְכָל זֹאת עָלֶיךָ אוֹתָם לְהִצָּמֵד׃ פ׳ זְנוּחַ אֵל
חַי קִלְקוּלָם לְלַמֵּד׃ ק׳ חוֹבְטִים וְחוֹבְלִים בְּאֵין מָאֳמָד׃
פ׳ טוֹמְנִים פַּח לִלְכּוֹד כְּשַׁךְ יְקוּשִׁים׃ ק׳ יִחוּדְךָ לְהָמִיר
בְּבַעַל לְהַאֲשִׁים׃ פ׳ כָּלָה לְגַמֵּר בְּעַם קְדוֹשִׁים׃ ק׳ לֹא יִזָּכֵר
שֵׁם יִשְׂרָאֵל לְהַרְשִׁים׃ פ׳ מְזִמּוֹת נִכְלוּ תִּעוּבָם בְּשַׁלְּמוּתָם
לְצַיֵּן׃ ק׳ נְטוּשׁ יִרְאָתְךָ בְּהַבְלֵיהֶם לְעַיֵּן׃ פ׳ שִׂיחַ פּוֹצִים
עִמְּךָ לְהַדַּיֵּן׃ ק׳ עַד מָוֶת אֲהַבְנוּהוּ חַצָּצֶיךָ הִזְדַּיֵּן׃
פ׳ פּוֹשְׁטִים צַוָּאר לְאֶבְחַת הֶרֶג רַב׃ ק׳ צַדְקָנִיּוֹת חָשׁוֹת
קִנֵּיהֶן לְקָרֵב׃ פ׳ קָרְבַּן כָּלִיל רֵיחַ הֶנֶּעֱרָב׃ ק׳ רוֹגְשִׁים לְקַדֵּם
מִנְחָתָם לְהֶעָרֵב׃ פ׳ שׁוֹחֲטִים הָאָבוֹת בְּנֵיהֶם בְּדָמֵיהֶם
מִתְבּוֹסְסִים׃ ק׳ תְּבוּסָתָם עֲלֵיהֶם בְּאַהַב מִתְעַלְּסִים׃
פ׳ קָצִים בְּחַיֵּיהֶם וְנַפְשׁוֹתָם לֹא חָסִים׃ ק׳ לְיַחֵד שִׁמְךָ דָּצִים
וְשָׂשִׂים׃ פ׳ וּמִתְאַשְּׁרִים לְהַשְׁמִיעַ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל בִּקְרִיאָתָם׃
ק׳ נוֹהֲם פִּיהֶם בְּבִרְכַּת זִבְחָתָם׃ פ׳ יַחַד אָבוֹת וּבָנִים חֲתָנִים
וְכַלּוֹתָם׃ ק׳ מְמַהֲרִים לְטֶבַח כִּבְאַפִּרְיוֹן חֻפָּתָם׃ פ׳ וְלָדֵי
נֶעֱמָךְ נִטְעֵי שַׁעֲשׁוּעִים׃ ק׳ סְפִים כָּלִים גּוֹוְעִים מְנוּעִים׃
פ׳ בְּךָ נִשְׁבַּעְתָּ בְּעֵקֶד הָרוֹעִים׃ ק׳ רְבוֹת זַרְעָם כְּכוֹכְבֵי
רְקִיעִים׃ פ׳ רְאֵה תִרְאֶה עֲקֵדוֹת אֵלֶּה נֶעֱקָדוּ׃ ק׳ בְּחַיֵּיהֶם
נֶאֱהָבוּ וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרָדוּ׃ פ׳ יִחוּד שִׁמְךָ לְקַדֵּם שָׁקָדוּ׃
ק׳ יְדִידוּת יָשְׁרָם פְּקוֹד כַּאֲשֶׁר נֶאֱחָדוּ׃ פ׳ הָאֵל זְכוֹר וְאַל
תִּשְׁכַּח׃ ק׳ וּשְׁאֵרִית הַפְּלֵטָה מִכְאוֹב מוּכַח׃ פ׳ דּוֹרֵשׁ דָּמִים
דְּרוֹשׁ לְהִתְוַכַּח׃ ק׳ הוֹפִיעַ בִּנְקָמַת עַם נִשְׁכָּח׃ פ׳ חֲפוֹץ
וּבְעַבְרוֹת צוֹרְרֵי הִנָּשֵׂא׃ ק׳ זְוָעָה תָּשִׂים מַפְרִיךְ וְשׁוֹסֶה׃

אוֹתָם להלמד, כ"כ בספרינו, אבל בכ"י של י"ח נמחק הו' והוגה אֹתָם. נאין מעמד, כ"ה בספרינו, אבל בכ"י גרס מאמד בא' ויהי' פתרונו נאין שעור ואומד לדעת כמה אנו יכולים לסבול, לשון ואל תרבו לעשר אומדות.

י׳ קְנוּיֶיךָ תָּחוֹן בְּאֶבְיוֹן. ק׳ גַּךְ מַחְסֶה. י׳ וְעַל כָּל פְּשָׁעֵימוֹ אַהֲבָה תְּכַסֶּה: חזן יקול אַמֵּץ וְשַׂגֵּב פְּלֵטַת שְׂרִידֶיךָ. קו״ס מְיַחֲלִים לְחַסְדְּךָ זֶרַע חֲסִידֶיךָ. צַעֲקָתָם קְשׁוֹב מִמְּכוֹן הוֹדֶיךָ. זְכוֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ: אל מלך יושב וכו׳.

אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָּל חָי: אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקוֹט אֵל: אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתֶךָ טִמְּאוּ אֶת הֵיכַל קָדְשֶׁךָ שָׂמוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם לְעִיִּים: נָתְנוּ אֶת נִבְלַת עֲבָדֶיךָ מַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמָיִם בְּשַׂר חֲסִידֶיךָ לְחַיְתוֹ אָרֶץ: שָׁפְכוּ דָמָם כַּמַּיִם סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלָםִ וְאֵין קוֹבֵר: אַלְמָנָה וְגֵר יַהֲרֹגוּ וִיתוֹמִים יְרַצֵּחוּ: שִׁלְּחוּ בָאֵשׁ מִקְדָּשֶׁךָ לָאָרֶץ חִלְּלוּ מִשְׁכַּן שְׁמֶךָ: ליי הישועה וכו׳.

עקדה. מיוסד ע״פ א״ב כפול ובסוף חתום דוד ביר׳ משלם הקטן חזק.

י׳ אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לְדָמִי. ק׳ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקוֹט לְמִתְקוֹמְמִי: י׳ בַּקְּשֵׁהוּ דָּרְשֵׁהוּ מִיַּד מַחֲרִימִי. ק׳ בַּל תְּכַסֶּה אֶרֶץ בְּכָל מְקוֹמִי: י׳ גּוֹל יִגָּלֶה לְפָנֶיךָ יִשָּׁפֵךְ וְיִזָּלֵף. ק׳ גַּם בְּפוּרְפָּרָךְ מָלֵא גְוִיּוֹת יִגָּלֵף: י׳ דִּין יָדוֹן שׁוֹפֵךְ חֵלֶף בְּחֵלֶף. ק׳ דְּמֵי עֲנִיֶּיךָ הַנִּשְׁפָּךְ כִּשְׁגָרֵי אָלֶף: י׳ הִתְיָעֲצוּ יַחַד סוֹךְ מֶסֶךְ רַעַל. ק׳ הַלּוֹט הַלּוֹט פְּנֵי כָל הָאָרֶץ לְהַעַל: י׳ וְלֹא יִזָּכֵר שֵׁם קֹדֶשׁ הַמּוּעַל. ק׳ וְלֶכֶת אַחֲרֵי הַתֹּהוּ מִשְׁקָץ וּמְגֹעָל: י׳ זֶרַע קֹדֶשׁ בָּנִים לֹא יְשַׁקֵּרוּ. ק׳ זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ זָעֲקוּ וְשׁוֹרְרוּ: י׳ חֶבֶל נַחֲלָתֵנוּ הוּא וּבוֹ נִתְאַמָּרוּ. ק׳ חַיַּת יְחִידָתָם בִּצְרוֹר הַחַיִּים צָרָרוּ: י׳ טַף וְנָשִׁים יַחַד הִשְׁלִימוּ לַעֲקֵד. ק׳ טְלָאִים הַמְבֻקָּרִים בְּלִשְׁכַּת בֵּית הַמּוֹקֵד: י׳ יָחִיד וְנִשָּׂא עָלֶיךָ נֶהֱרָג וְנִשְׁקָד. ק׳ יִחוּדוֹ נְיַחֵד לוֹ לְבַד רֹאשׁ לְיַקֵּד: י׳ כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה לְעֹלָה תְּמִימִים. ק׳ כְּבָשׁוּ עוֹלוֹת כְּזִבְחֵי אֵמוּרֵי שְׁלָמִים: י׳ לְאִמּוֹתָם אוֹמְרִים לֹא

סוֹךְ מסך רעל, כ״כ ככ״י וכן נכון וטעמו לנסוך. תבכרו

תכמרו רחמים· ק' לקרבן אשה ליי נתבקשנו ממרומים:
ח' מכפרפרים הילדים וזה על זה מפרכסים· ק' ממהרים
שחוט אחרים ובדמיהם מתבוססים: ח' נתון על רבד
היכלך ואף לממרסים· ק' נגד עיניך לעד יהיו תוססים:
ח' סדרו לפניך סדור מערכה גדולה· ק' סבב וגם היסוד
קטון מהכילה: ח' עוללים ויונקים הנזבחים כליל עולה·
ק' עולתך ידשנה יזכר כל מנחתיך סלה: ח' פנות ועזרות
מלאו קרבני זבחים· ק' פדרים ואברים הראש והרגל
ונתחים: ח' צרדי מנחות כמה עשרני מחים· ק' צדקניות
קניהן המה עוללי טפוחים: ח' קיץ למזבח הם בני בי רב·
ק' קרבן העם לכפר תלמיד עם צרב: ח' רחש מרכך זה
מאז לא נקרב· ק' ריח ניחח מנחת יהודה תערב:
ח' שרתי כהונה כשרו נשים כאנשים· ק' שחיטה זריקה
וקבלה מקריבים ומגישים: ח' תקרבת מנחה טהורה
נפשות הקדושים· ק' תנופת חזה ושוק ולחיי הראשים:
ח' דמעות מפה ומפה נובעים ומקלחים· ק' ושוחטים
ונשחטים אלו על אלו גונחים: ח' דמי אבות ובנים נוגעים
וטופחים· ק' ברכת הזבח שמע ישראל צורחים: ח' יראה
יראה פעלת בנות בוטחות· ק' בחם היום ערומות לשמש
נשטחות: ח' יפה בנשים מבקעות כרס ומפלחות·
ק' מבין רגליה שליה ולד מפריחות: ח' שמוע הנשמע או
אם נראה· ק' להאמין מי יאמין גדולה פליאה: ח' מוליכין

פנות ועזרות, ר"ל כל החדרים. שרתי הכהונ', ר"ל המשרות לכהונ' והיינו עבודות הכהונה. נוגעים וטופחים, כ"כ בכ"י והוא ל' לחלות כמו טופח ע"מ להטפיח, וי"ג סופקים. בנות בוטחות, תאר לנשים הכשרות הבוטחות בה' והם בחום היום וכו'.

בניהם לטבח כלחפה נאה · ק' הע אלה תתאפק רם גאה גאה: ס' נקול קדם נשענו ותעמד עקדת הר מור · קו"ס טמון לישע בכל דר ודר לשמר · נתוספו אלה וכאלה עד בלתי לאמר · חי זכוך קום תשמר לנו וצרותינו תגמור: א מלך וכו'.

טוב יי לכל ורחמיו על כל מעשיו: טוב יי לקוו לנפש תדרשנו: טוב ויחיל ודומם לתשועת יי: טוב לחסות ביי מבטח באדם: טוב לחסות ביי מבטח בנדיבים: טוב וישר יי על כן יורה חטאים בדרך: טוב יי למעוז ביום צרה ויודע חוסי בו: כי הוא ידע יצרנו זכור כי עפר אנחנו: כי טוב יי לעולם חסדו ועד דור ודור אמונתו: ליי הישועה וכו'.

פזמון. שם המחבר אמתי חתום בראשי החרוזות.

יי יי אל רחום וחנון · ארך אפים ורב חסד ואמת: נצר חסד לאלפים · נשא עון ופשע וחטאה ונקה: וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו:

ס' אזכרה אלהים ואהמיה · בראותי כל עיר על תלה בנויה · ועיר האלהים משפלת עד שאול תחתיה · ובכל זאת אנו ליה ועינינו ליה: ס' מדת הרחמים עלינו התגלגלי · ולפני קונך תחנתך הפילי · ובעד עמך רחמים שאלי · כי כל לבב דוי, וכל ראש לחלי: ס' תמכתי יתדותי, בשלש עשרה תבות · ובשערי דמעות, כי לא נשלבות · לכן שפכתי שיח, פני בוחן לבות · בטוח אני באלה, ובזכות שלשת אבות: ס' יהי רצון לפניך שומע קול בכיות · שתשים דמעתנו בנאדך להיות · ותצילנו מכל גזרות

נתוספו אלה וכאלה וכו', ירמז להא דאי' בת"כ וז"ל ואם עד אלה לא תוסרו, ר"א אומר אין המקום מביא פורענות בישראל עד שהוא מעיד בהם תחלה שנא' ואם עד אלה, ר' יהושע אומר שלא יהו אומרים ישראל כלו המכות ועוד אין לו אחרת להביא עלינו, ת"ל ואם עד אלה עוד יש לי אחרות מאלה וכאלה להביא. חי זכוך קום, כ"כ נכ"י וטעמו אתה אל חי תשמר לנו צדקת אבותם. זכוך, ל' זכות. קום, ל' קו קו ומנוסה. וראשי תבות חזק גרמו בלחן הזה.

אַכְזָרִיּוּת׃ כִּי לְךָ לְבַד עֵינֵינוּ תְלוּיוֹת׃ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ׃ ״ ״ אל רחום עד ונחלתנו ואח״כ אל מלך יושב.

וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל׃ וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ׃ אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי בָא מוֹעֵד׃ זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה׃ הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם׃ אָז תַּחְפֹּץ זִבְחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל אָז יַעֲלוּ עַל מִזְבַּחֲךָ פָרִים׃

וְעַתָּה יְיָ אָבִינוּ אָתָּה אֲנַחְנוּ הַחֹמֶר וְאַתָּה יוֹצְרֵנוּ וּמַעֲשֵׂה יָדְךָ כֻּלָּנוּ׃
אַתָּה יְיָ לֹא תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנּוּ חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנוּ׃

זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃ זָכְרֵנוּ יְיָ בִּרְצוֹן עַמֶּךָ פָּקְדֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ׃ זְכֹר עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶּדֶם גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ הַר צִיּוֹן זֶה שָׁכַנְתָּ בּוֹ׃ זְכֹר יְיָ חִבַּת יְרוּשָׁלָיִם אַהֲבַת צִיּוֹן אַל תִּשְׁכַּח לָנֶצַח׃ זְכֹר יְיָ לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלָיִם הָאוֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ׃ זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ וַתְּדַבֵּר אֲלֵיהֶם אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲכֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתֵּן לְזַרְעֲכֶם וְנָחֲלוּ לְעוֹלָם׃ זְכֹר לַעֲבָדֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אַל תֵּפֶן אֶל קְשִׁי הָעָם הַזֶּה וְאֶל רִשְׁעוֹ וְאֶל חַטָּאתוֹ׃

אַל נָא תָשֵׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר חָטָאנוּ׃

חָטָאנוּ צוּרֵנוּ סְלַח לָנוּ יוֹצְרֵנוּ׃

מיוסד ע״ס א״ב בכלאי החרוזות.

ה׳ אֵלֶיךָ צוּרִי כַּפַּי שִׁטַּחְתִּי׃ גֹּדֶל וְגֹבַהּ לֵב הִנַּחְתִּי׃ אָכֵן רוּחַ נִשְׁבָּרָה זָבַחְתִּי׃ וַאֲנִי בְּשֵׁם קָדְשְׁךָ בָטָחְתִּי׃ בָּטַחְתִּי בְךָ וְלֹא בְזַיִן מִבַּרְזֶל׃ לַהֲרֹג כְּנִמְסַרְתִּי רַב

וְכַרְזֶל׃ קו״פ בִּקֵּשׁ יוֹנַת אֵלֶם וְגוֹזָל׃ וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל׃ פ׳גָּזַל וְאִבַּד חֲסִידֵי עֶלְיוֹן וִישִׁישָׁיו׃ וְחִלֵּל בְּרִיתוֹ וְהֶחֱרִיב מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו׃ וְגִדֵּר הַפָּרְכוֹת וְהָרַג נְבִיאָיו וְכֹהֲנָיו וּקְדֹשָׁיו׃ זֶה דוֹר דֹּרְשָׁיו׃ דֹּרְשָׁיו דָּמָם יְהִי כֹּפֶר וּפִדְיוֹם׃ לִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹדְךָ אָיוֹם׃ קו״פ דְּבוּקִים אַחֲרֶיךָ כִּצְמִידִים וּתְיוֹם׃ כִּי עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָל הַיּוֹם:

בזוג סקסלות חוטאים כאן טהר ר׳ ישמעאל, והוא לקוח מסליחה אלה אזכרה, ושם באחרתי כל ענין עשרה הרוגי מלכות.

ח׳טָהֵר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל עַצְמוֹ וְהִזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם בְּסִלּוּדִים׃ וְעָלָה לַמָּרוֹם וְשָׁאַל מֵאֵת הָאִישׁ לָבוּשׁ הַבַּדִּים׃ וְנָם לוֹ קַבְּלוּ עֲלֵיכֶם צַדִּיקִים וִידִידִים׃ כִּי שָׁמַעְתִּי מֵאַחֲרֵי הַפַּרְגּוֹד כִּי בְּזֹאת אַתֶּם נִלְכָּדִים׃ יָרַד וְהִגִּיד לַחֲבֵרָיו מַאֲמַר אֵל׃ וְצִוָּה הַבְּלִיַּעַל לְהָרְגָם בְּכֹחַ וָאֵל׃ קו״פ וּשְׁנַיִם מֵהֶם הוֹצִיאוּ תְּחִלָּה שֶׁהֵם גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל׃ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל כֹּהֵן גָּדוֹל וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל נְשִׂיא יִשְׂרָאֵל:

ח׳כְּרוֹת רֹאשׁוֹ תְּחִלָּה הִרְבָּה לִבְעוֹן׃ וְנָם הָרְגֵנִי תְחִלָּה וְאַל אֶרְאֶה בְּמִיתַת מְשָׁרֵת לְדָר בְּמָעוֹן׃ וּלְהַפִּיל גּוֹרָלוֹת צִוָּה צִפְעוֹן׃ וְנָפַל הַגּוֹרָל עַל רַבִּי שִׁמְעוֹן׃ לִשְׁפּוֹךְ דָּמוֹ מִהֵר כְּשׁוֹר פָּר׃ וּכְשֶׁנֶּחְתַּךְ רֹאשׁוֹ נְטָלוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְצָרַח עָלָיו בְּקוֹל מַר כַּשּׁוֹפָר׃

וכרזל, כ״כ בכ״י בכ׳, וכן הזכירו בעל הערוך, אבן בתלמוד דידן בגמ׳ ב״ק כ״ו ב׳, גרס ברזל בב׳ ופי׳ רש״י תלמוד, וכן הגירסא בת״י בשיר השירים בפסוק אם לא תדעי לך.

קו"ה אֵי הַלָּשׁוֹן הַמְמַהֶרֶת לְהוֹרוֹת בְּאִמְרֵי שֶׁפֶר׃
בַּעֲוֹנוֹת אֵיךְ עַתָּה לוֹחֶכֶת אֶת הֶעָפָר׃

ח' מַה מְּאֹד בָּכָה עָלָיו בַּחֲרָדָה׃ בַּת בְּלִיַּעַל לְקוֹל בְּכִיָּתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל עָמְדָה׃ תֹּאַר יָפְיוֹ בְּלִבָּהּ חָמְדָה׃ וְשָׁאֲלָה מֵאֵת אָבִיהָ חַיָּתוֹ לְהַעֲמִידָהּ׃ נִאֵץ בְּלִיַּעַל דָּבָר זֶה לַעֲשׂוֹתוֹ׃ לְהַפְשִׁיט עוֹרוֹ מֵעַל פָּנָיו שָׁאֲלָה מֵאִתּוֹ׃

קו"ה וְלֹא עִכֵּב דָּבָר זֶה לַעֲשׂוֹתוֹ׃ וּכְשֶׁהִגִּיעַ לִמְקוֹם
תְּפִילִין צָרַח בְּקוֹל מַר לְיוֹצֵר נִשְׁמָתוֹ׃

ח' שְׂרָפֵי מַעְלָה צָעֲקוּ בְּמָרָה׃ זוֹ תוֹרָה וְזוֹ שְׂכָרָהּ עוֹטֶה כַּשַּׂלְמָה אוֹרָה׃ אוֹיֵב מְנָאֵץ שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא׃ וּמְחָרֵף וּמְגַדֵּף עַל דִּבְרֵי תוֹרָה׃ עָנְתָה בַּת קוֹל מִשָּׁמַיִם׃ אִם אֶשְׁמַע קוֹל אַחֵר אֶהֱפוֹךְ אֶת הָעוֹלָם לְמַיִם׃

קו"ה לְתֹהוּ וָבֹהוּ אָשִׁית הֲדוֹמַיִם׃ גְּזֵרָה הִיא
מִלְּפָנַי קַבְּלוּהָ מְשַׁעַשְׁעֵי דַת יוֹמָיִם׃

ח' פְּקִידִים נֶהֶרְגוּ מֵאַחֲרֵי שֶׁבֶת בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת׃ מְלֵאֵי מִצְוֹת כְּרִמּוֹן וּכְזָוִיּוֹת׃ וְהוֹצִיאוּ אֶת רַבִּי עֲקִיבָא דּוֹרֵשׁ כִּתְרֵי אוֹתִיּוֹת׃ וְסָרְקוּ בְשָׂרוֹ בְּמַסְרְקוֹת פִּיפִיּוֹת׃ צִוָּה לְהוֹצִיא רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן תְּרַדְיוֹן מִבֵּית אוּלָמוֹ׃ וּבַחֲבִילֵי

רבי עקיבא, נהרג מטורנוס רופוס הרשע, כדאי' בתלמוד ירושלמי ברכות ל"ז א' ובמדרש שוחר טוב במשלי סי' ט', ועיין בתס' שמחות פ"ח, וצריכין לומר כי שני טורנוס רופוס היו, שהרי ר' עקיבא נשא אשתו, כדאי' במסכת ע"ז כ' א' ונדרים נ' ב', וגם פי' רש"י הגמון א' ששמו רופוס ולא תארו גם בשם הרשע. והאיתי ביוסיפון בפרק כ"ה (ולפי חלוקה אחרת בפרק כ"ה

זְמִרוֹת שָׂרְפוּ גָלְמוֹ: קו״ס וּסְפוֹגִין שֶׁל צֶמֶר שָׂמוּ עַל לִבּוֹ לְעַכֵּב עַצְמוֹ · וּכְשֶׁנִּסְתַּלְּקוּ מִיַּד נִשְׂרַף וְסֵפֶר תּוֹרָה עִמּוֹ:

פ׳ קוֹנְנוּ עַם לֹא אַלְמָן · כִּי עַל דָּבָר מוּעָט נִשְׁפַּךְ דָּמָן · לְקַדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם מָסְרוּ עַצְמָן · בַּהֲרִיגַת רַבִּי חוּצְפִּית הַמְתֻרְגְּמָן: רְעָדָה תֶּאֱחוֹז כָּל שׁוֹמֵעַ שִׁמוּעַ · וְתִזַּל כָּל עַיִן דִּמּוּעַ · קו״ס וְנֶהְפַּךְ לְאֵבֶל כָּל שַׁעֲשׁוּעַ · עַל הֲרִיגַת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ:

פ׳ שִׁחֲתוּנִי צוֹרְרַי וּמְעַנַּי · וּמִלְּאוּ כְרֵסָם מֵעֲדָנַי · וְהִשְׁקוּנִי מֵי רוֹשׁ וְלַעֲנִי · בַּהֲרִיגַת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן חֲכִינַאי: תָּקְפוּ עָלֵינוּ צָרוֹת מִצְוֹת לְהָפֵר · וּמֵאֲנוּ לָקַחַת הוֹן וְכֹפֶר · קו״ס כִּי אִם נְפָשׁוֹת הַהוֹגוֹת אִמְרֵי שֶׁפֶר · כְּמוֹ רַבִּי יֶשֵׁבָב הַסּוֹפֵר:

פ׳ יְחַתּוּנוּ בְּנֵי עֲדִינָה הַשּׁוֹמֵמָה · הֵרֵעוּ לָנוּ מִכָּל מַלְכֵי אֲדָמָה · וְהָרְגוּ מִמֶּנּוּ כַּמָּה וְכַמָּה · בַּהֲרִיגַת רַבִּי יְהוּדָא בֶּן דָּמָא: דִּבַּרְתָּ בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהָבָה · הֵן עַתָּה קַשׁ אוֹרָם כָּבָה ·

קו״ס חֵי זַעֲקִי קָשׁוֹב וְקָרֵב בִּעוּר יוֹם הַבָּא · כִּי הֵמָּה הִסְכִּימוּ לַהֲרוֹג עֲשָׂרָה צַדִּיקִים עִם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא:

פ׳ חֲסִידִים אֵלּוּ וַהֲרִיגָתָם · אַב הָרַחֲמִים זְכוֹר אוֹתָם · זְכוּתָם וּזְכוּת אֲבוֹתָם · תַּעֲמוֹד לִבְנֵיהֶם בְּעֵת צָרָתָם: צָרָתָם וְעֶלְבּוֹנָם שׁוּר מִמְּרוֹמִים · וְהִמָּלֵא עַל צֶאֱצָאֵימוֹ רַחֲמִים: קו״ס זְכוּתָם זְכוֹר וּזְכוּת שְׁלֹשֶׁת הַקְּדוּמִים · אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים:

מספר הגזי) שהזכיר רופוס מעיר טרנו פקיד הרומים ונקרא טורנוס ע״ש מקומו ושמו רופוס, ולכנו הרשע הנזכר, ועיין במוסף הערוך ערך טרן. יֶשֵׁבָב, הוא יֶשֶׁבְאָב נדס״א כ״ד י״ג, וקלרוהו בל׳ כמנהגם, דוגמת אַחְאָב ואַחָב (ירמי׳ כ״ט כ״ב) ורבים כמוהם.

חין פ״פ דמיין חוגד מעתרערן קהלות פֿחָגגט מחָן היער מָן זכר לנו ברית אבות;
חין חייניגען קהלות ווירד חויך נחָך פֿחָלגענדעז היום כמה רבבות געזחָגט.

ח׳ היום כמה רבבות נפלו מעמך· ומסרו עצמם על יחוד
שמך· למענם תוציא לאור משפטם ודינם ממרומך·
ושמעת אל תפלת עבדיך ועמך: ועמך שוללים ובוזזים
וחילו יבוזו· ושמחים למחתה ולאיד יעלוזו· קו״ח מי נתן
למשסה יעקב בקול יכריזו· הלא יי זו: ח׳ זו חטא גרם ורודה
חבטנו· סרנו מני דרך וכסוררה בעטנו· זו עמנו במדה
וכרוע מעללינו לעטנו· ליי אלהינו חטאנו: חטאנו והננו
באשמה גדולה· ללעג וקלס נתונים בגולה· קו״ח חזון
המקרא עלי עלה· כי הנה יי מטלטלך טלטלה: ח׳ טלטלה
ועצבון עלי כי גברו ועצמו· זאבי ערבות אכלו הממו·
טרפוני לבקר לא גרמו· אכזרי המה לא ירחמו: ירחמו
משמים עשות נס· ויציל עניו מיד חזק וממאנס·
קו״ח ידידות משכנותיו לארך ורחב יפרנס· כתרן בראש
ההר כנס: ח׳ כנס נותרה שארית נחלתו· בעלונו אדונים
קשים זולתו· כעת יאמר ליעקב בן מהילתו· בחר לו יה
ישראל לסגלתו: לסגלתו צ׳ יהי דומם ושומם· כימי עולם
חרבותיו יקומם· קו״ח למלכו יתן עוז וירומם· משפיל אף
מרומם: ח׳ מרומם יראני בשורי· נקמתו ונקמת בחירי·
מוסר כלמתי לערי· כי נשאתי חרפת נעורי: נעורי זכרתי
לך אהבת כלולה· לעת זקנה חסד גמולה· קו״ח נא תכון
תפלתנו כעולה· האזינה אלהי יעקב סלה: ח׳ סלה לקויך
היה משענם· למענך עשה אם לא למענם· שוטנימו
יבשו ויכלמו במענם· על יי ולא ענם: ענם לישראל ויחדוך·

כִּי שַׂמְתָּ מֵעִיר לַגַּל וְהַמְּדוּךְ· קו"ף עַל כֵּן בָּאוּרִים כַּבְּדוּךְ· יְיָ בַּצַּר פְּקָדוּךְ: פ׳ פְּקָדוּךְ פִּיּוֹת פּוֹנוֹת לְךָ לִקְרָא· חַלְּצֵם מֵעֹנֶשׁ וּמִגְּזֵרָה הַחֲמוּרָה· פְּנֵה נָא אֶל הָרִנָּה וְהָעֲתִירָה· מָעֻזָּם בְּעֵת צָרָה: צָרָה וְצוּקָה הָסֵר מִנִּי מְחוֹלְלִי· וְשַׁעֲרֵי דְמָעוֹת לֹא יִנָּעֲלוּ בְּמַעֲלִי· קו"ף סְפִירוֹת בְּנֹאדְךָ הֲלֹא בְּסִפְרָתִי· גּוֹאֲלִי· שַׁוְעָתִי שָׁמַעְתָּ קוֹלִי: פ׳ קוֹלִי אָרִים הֶרֶךְ בְּבַקָּשָׁה· מִפְּנֵי עָקַת אוֹיֵב הַמַּרְעִישָׁה· קְפַחַתְנִי חֲמַת הַמֵּצִיק הַמִּתְקַשָּׁה· אֵם עַל בָּנִים רֻטָּשָׁה: רֻטְּשָׁה יְלָדֶיהָ לְעֵינֶיהָ נִשְׁחָטִים· פָּנֶיהָ לִכְלִמּוֹת וּלְחָיֶיהָ לְמוֹרְטִים· קו"ף רוֹזְנִים מִלִּשְׁכַּת הַגָּזִית מִתְמַעֲטִים· שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים: פ׳ שְׁבָטִים תָּשִׁיב לִנְוַת בֵּית עֲטֶרֶת· לִהְיוֹת שְׁאֵרִית מָכְתֶּרֶת· תַּשְׁמִיעַ לִפְלֵטַת יְהוּדָה הַנִּשְׁאֶרֶת· וְהָיִיתָ עֲטֶרֶת תִּפְאָרֶת: תִּפְאֶרֶת אֱמוּנֶיךָ עַם זוּ קָנִיתָ· שֶׁבְּקַצְתָּם קְרָאנוּךָ וְעָנִיתָ· קו"ף יָחִיד וְעָנִי מִשִּׁבְתְּךָ הֲכִנוֹתָ· וְשָׁמַעְתָּ אֶת תְּפִלָּתָם וְאֶת תְּחִנָּתָם אֲשֶׁר הִתְחַנָּנְתָּ: פ׳ הִתְחַנַּנְתָּ עַל בָּנֶיךָ שֶׁכָּלוּ· וּמֵעַל שֻׁלְחַן אֲבִיהֶם גָּלוּ· מִדַּת רַחֲמֶיךָ עַל מִדּוֹתֶי יְגוֹלָלוּ· בַּייָ יִצְדְּקוּ וְיִתְהַלָּלוּ: וְיִתְהַלְלוּ חוֹסֶיךָ תְּפִלָּתָם וּתְפִלָּתִי בַּנְּעִימִים· וְתִתְנַהֵג עִמָּהֶם בְּמִדַּת צְדָקָה וְרַחֲמִים· קו"ף זְכוּתְךָ קַדְּמֵם וּזְכוּת שְׁלֹשֶׁת קְדוּמִים· אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים:

זְכָר לָנוּ בְּרִית אָבוֹת כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ· וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר:

זְכָר לָנוּ בְּרִית רִאשׁוֹנִים כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ׃ וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְיָ׃ עֲשֵׂה עִמָּנוּ כְּמָה שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ׃ וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלֹּתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיהֶם׃

רַחֵם עָלֵינוּ וְאַל תַּשְׁחִיתֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב׃ כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבוֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם׃ הָשֵׁב שְׁבוּתֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ׃ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה׃ קַבֵּץ נִדָּחֵינוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ׃ הַלְבֵּן חֲטָאֵינוּ כַּשֶּׁלֶג וְכַצֶּמֶר כְּמָה שֶׁכָּתוּב׃ לְכוּ נָא וְנִוָּכְחָה יֹאמַר יְיָ אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם

כשנים

סדר הפסוקי׳ לפי מנהג ק״ק פפד״מ. חוץ פפד״מ ווירד דיעזעס געזאגט.

קַבֵּץ נִדָּחֵינוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ׃ הָשֵׁב שְׁבוּתֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ׃ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה׃ רַחֵם עָלֵינוּ וְאַל תַּשְׁחִיתֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב׃ כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבוֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם׃ מְחֵה פְשָׁעֵינוּ לְמַעַנְךָ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ׃ אָנֹכִי אָנֹכִי

הוא

כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ׃ אִם
יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ׃
זְרוֹק עָלֵינוּ מַיִם טְהוֹרִים
וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב׃
וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם
טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל
טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם
אֲטַהֵר אֶתְכֶם׃ מְחֵה פְשָׁעֵינוּ
לְמַעַנְךָ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ׃
אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה
פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי׃ וְחַטֹּאתֶיךָ
לֹא אֶזְכֹּר׃ מְחֵה פְשָׁעֵינוּ
כָּעָב וְכֶעָנָן כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ׃
מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן
חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי
גְאַלְתִּיךָ׃ כַּפֵּר חֲטָאֵינוּ בַּיּוֹם
הַזֶּה וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב׃
כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם
לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל
חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ׃

הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי׃
וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר׃ מְחֵה
פְשָׁעֵינוּ כָּעָב וְכֶעָנָן כַּאֲשֶׁר
אָמַרְתָּ׃ מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ
וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי
כִּי גְאַלְתִּיךָ׃ זְרוֹק עָלֵינוּ מַיִם
טְהוֹרִים וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה
שֶׁכָּתוּב׃ וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם
טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל
טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם
אֲטַהֵר אֶתְכֶם׃ כַּפֵּר חֲטָאֵינוּ
בַּיּוֹם הַזֶּה וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה
שֶׁכָּתוּב׃ כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר
עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל
חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ׃
הַלְבֵּן חֲטָאֵינוּ כַּשֶּׁלֶג וְכַצֶּמֶר
כְּמָה שֶׁכָּתוּב׃ לְכוּ נָא וְנִוָּכְחָה
יֹאמַר יְיָ אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם
כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ׃ אִם
יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ׃

אֲמָרֵינוּ הַאֲזִינָה יְיָ בִּינָה הֲגִיגֵנוּ׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי
פִינוּ וְהֶגְיוֹן לִבֵּנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרֵנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ׃ כִּי לְךָ
יְיָ הוֹחָלְנוּ אַתָּה תַעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ אַל תַּעַזְבֵנוּ׃ וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ׃ וְאַל

תכלימנו· ואל תפר בריתך אתנו· קרבנו לתורתך· למדנו מצותיך· הורנו דרכיך· הט לבנו ליראה את שמך· ומול את לבבנו לאהבתך· ונשוב אליך באמת ובלב שלם· ולמען שמך הגדול תמחול ותסלח (נ"א ותכפר) לעונינו ככתוב בדברי קדשך למען שמך יי וסלחת לעוני כי רב הוא:

אלהינו ואלהי אבותינו מחל וסלח לעונותינו ביום השבת הזה וביום הכפרים הזה· והעתר לנו בתפלתנו·

מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך· וכוף את יצרנו להשתעבד לך· והכנע ערפנו לשוב אליך· וחדש כליותינו לשמור פקודיך· ומול את לבבנו

נפ"פ דמיין לומריס זה.

חזן: פפר"מ ווירה דיענעו געזונגען

שאנו עזי פנים ואתה רחום וחנון· אנו קשי ערף ואתה ארך אפים. אנו מלאי עון ואתה מלא רחמים· אנו ימינו כצל עובר ואתה הוא ושנותיך לא יתמו: מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך. וכוף את יצרנו להשתעבד לך· והכנע ערפנו לשוב אליך· וחדש כליותינו לשמור פקודיך ותתלבש בצדקותיך· ותתכסה ברחמיך· ותתעטף בחנינותיך· ותתאזר בחסידותך· ותבא לפניך מדת טובך וענותנותך· ותעשה עמנו כמדת רחמנותך וברוב חסדיך· ומול את לבבנו

לאהבה (וליראה) את שמך· ככתוב בתורתך ומל יי אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את יי אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חייך:

אלהינו ואלהי אבותינו·

סלח לנו· מחל לנו· כפר לנו:

חזן קהל

כי אנו עמך ואתה אלהינו· אנו בניך ואתה אבינו:

אנו עבדיך ואתה אדוננו· אנו צאנך ואתה רוענו:

חזן. קהל.

אָנוּ כַרְמֶךָ וְאַתָּה שׁוֹמְרֵנוּ· אָנוּ נַחֲלָתֶךָ וְאַתָּה חֶלְקֵנוּ:
אָנוּ קְוֻיֶּךָ וְאַתָּה מוֹשִׁיעֵנוּ· אָנוּ פְעֻלָּתֶךָ וְאַתָּה יוֹצְרֵנוּ:
אָנוּ סְגֻלָּתֶךָ וְאַתָּה קְרוֹבֵנוּ· אָנוּ עַמֶּךָ וְאַתָּה מַלְכֵּנוּ:
אָנוּ רַעְיָתֶךָ וְאַתָּה דוֹדֵנוּ· אָנוּ מַאֲמִירֶךָ וְאַתָּה מַאֲמִירֵנוּ:

חזן פפר'מ פֿאָנגט אָהן היער אָן אנא תבא לפניך תו"ו.

אָנוּ עַזֵּי פָנִים וְאַתָּה רַחוּם וְחַנּוּן. אָנוּ קְשֵׁי עֹרֶף וְאַתָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם. אָנוּ מְלֵאֵי עָוֹן וְאַתָּה מָלֵא רַחֲמִים. אָנוּ יָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר, וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ (נ"א אָנָּא)

תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ· וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ שֶׁאֵין אֲנַחְנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ:

אָשַׁמְנוּ· בָּגַדְנוּ· גָּזַלְנוּ· דִּבַּרְנוּ דֹפִי· הֶעֱוִינוּ· וְהִרְשַׁעְנוּ· זַדְנוּ· חָמַסְנוּ· טָפַלְנוּ שֶׁקֶר· יָעַצְנוּ רָע· כִּזַּבְנוּ· לַצְנוּ· מָרַדְנוּ· נִאַצְנוּ· סָרַרְנוּ· עָוִינוּ· פָּשַׁעְנוּ· צָרַרְנוּ· קִשִּׁינוּ עֹרֶף· רָשַׁעְנוּ· שִׁחַתְנוּ· תִּעַבְנוּ· תָּעִינוּ· תִּעְתָּעְנוּ·

סַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים וְלֹא שָׁוָה לָנוּ: וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ· כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

הִרְשַׁעְנוּ וּפָשַׁעְנוּ· לָכֵן לֹא נוֹשָׁעְנוּ· וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לַעֲזוֹב דֶּרֶךְ רֶשַׁע וְחִישׁ לָנוּ יֶשַׁע: כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו וְיָשֹׁב אֶל יְיָ וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל אֱלֹהֵינוּ כִּי יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ: הַזְּדוֹנוֹת

וְהַשְּׁגָגוֹת אַתָּה מַכִּיר. הָרָצוֹן, וְהָאֹנֶס. הַגְּלוּיִים, וְהַנִּסְתָּרִים. לְפָנֶיךָ הֵם גְּלוּיִים וִידוּעִים. מָה אָנוּ. מֶה חַיֵּינוּ. מֶה חַסְדֵּנוּ. מַה צִּדְקֵנוּ. מַה יִּשְׁעֵנוּ. מַה כֹּחֵנוּ. מַה גְּבוּרָתֵנוּ. וּמַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. הֲלֹא כָּל הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ. וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע. וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל. כִּי רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם תֹּהוּ. וִימֵי חַיֵּיהֶם הֶבֶל לְפָנֶיךָ. וּמוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל:

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם. וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים הֲלֹא כָּל הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ:

אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם. וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חָי: אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן וּבוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב: אֵין דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּךָּ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

קי״ס שִׁמְךָ מֵעוֹלָם עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע.
שַׁוְעָתֵנוּ תַּאֲזִין בְּעָמְדֵנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְפִלָּה:
תַּעֲבוֹר עַל פֶּשַׁע לְעַם שָׁבֵי פֶשַׁע.
תִּמְחֶה אַשְׁמָתֵנוּ (נ״א פְּשָׁעֵינוּ) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתִּסְלַח לָנוּ עַל כָּל חַטֹּאתֵינוּ. וְתִמְחָל־לָנוּ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. וּתְכַפֶּר לָנוּ עַל כָּל פְּשָׁעֵינוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאֹנֶס וּבְרָצוֹן:

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאִמּוּץ הַלֵּב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּבִטּוּי שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי וּבַסָּתֶר:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגִלּוּי עֲרָיוֹת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדִבּוּר פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהַרְהוֹר הַלֵּב:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהוֹנָאַת רֵעַ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּוְעִידַת זְנוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן וּבִשְׁגָגָה:
וְעַ"ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזִלְזוּל הוֹרִים וּמוֹרִים:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחֹזֶק יָד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחִלּוּל הַשֵּׁם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטִפְּשׁוּת פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטֻמְאַת שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע:
וְעַ"ח שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים:
(וְעַל כֻּלָּם אֱלֹהַּ סְלִיחוֹת סְלַח־לָנוּ. מְחַל־לָנוּ. כַּפֶּר־לָנוּ:)
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַפַּת שֹׁחַד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּלְשׁוֹן הָרָע׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָצוֹן׃
עַ״חֵ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן (נ״א במראית עין)׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית׃
וְעַ״חֵ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּנְטִיַּת גָּרוֹן (נ״א בנבול פה)׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂקּוּר עָיִן׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעַזּוּת מֵצַח׃
(וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ׃ מְחַל־לָנוּ׃ כַּפֶּר־לָנוּ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְרִיקַת־עֹל׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְלִילוּת׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּצְדִיַּת־רֵיעַ׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּצָרוּת עָיִן׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַלּוּת רֹאשׁ׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף׃
עַ״חֵ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּרִיצַת רַגְלַיִם לְהָרַע׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁבוּעַת־שָׁוְא׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂנְאַת חִנָּם׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְשׂוּמֶת־יָד׃

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב:
וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ· מְחַל־לָנוּ· כַּפֶּר־לָנוּ:

*) בק"ק פפד"מ אומרים כסדר הכתוב למטה בעמוד.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאח"ע קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאח"ע אָשָׁם וַדַּאי וְתָלוּי:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאח"ע מַכַּת מַרְדּוּת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאח"ע מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאח"ע מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
וְעַחֲ שֶׁאח"ע כָּרֵת וַעֲרִירִי (נ"א וערירות):
וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ· מְחַל־לָנוּ· כַּפֶּר־לָנוּ:

ועל

---

*) אין פפד"מ אונד מעהרערן קהלות ווירד נאך דיעזער אָרדנונג געזאָגט.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם תָּלוּי:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת: (במנהג מוסיפים וַעֲרִירִי:)
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת:
וְעַל כֻּלָּם (אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת) סְלַח־לָנוּ· מְחַל־לָנוּ· כַּפֶּר־לָנוּ:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁחַ עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין
סְקִילָה· שְׂרֵפָה· הֶרֶג· וְחֶנֶק· עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה וְעַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה· בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה· וּבֵין שֶׁאֵין בָּהּ קוּם עֲשֵׂה· אֶת־שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ וְאֶת־שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ· אֶת־שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ, וְהוֹדִינוּ לְךָ עֲלֵיהֶם· וְאֶת שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ לְפָנֶיךָ הֵם גְּלוּיִם וִידוּעִים· כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר הַנִּסְתָּרוֹת לַיְיָ אֱלֹהֵינוּ· וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד־עוֹלָם· לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

וְאַתָּה רַחוּם מְקַבֵּל שָׁבִים וְעַל הַתְּשׁוּבָה מֵרֹאשׁ הִבְטַחְתָּנוּ וְעַל הַתְּשׁוּבָה עֵינֵינוּ מְיַחֲלוֹת לָךְ:

וְדָוִד עַבְדְּךָ אָמַר לְפָנֶיךָ שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי· נַקֵּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִכָּל פְּשָׁעֵינוּ וְטַהֲרֵנוּ מִכָּל טֻמְאוֹתֵינוּ וּזְרוֹק עָלֵינוּ מַיִם טְהוֹרִים וְטַהֲרֵנוּ· כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲשִׁיבֵנוּ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם· שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ· כִּי אַתָּה רוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה וְעַל הַתְּשׁוּבָה מֵרֹאשׁ הִבְטַחְתָּנוּ· כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְיָ אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲוֹנֶךָ· וְנֶאֱמַר קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל יְיָ אִמְרוּ אֵלָיו כָּל תִּשָּׂא עָוֹן וְקַח טוֹב וּנְשַׁלְּמָה פָרִים שְׂפָתֵינוּ:

וְנֶאֱמַר יַעֲזוֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבוֹתָיו וְיָשׁוֹב אֶל יְיָ וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל אֱלֹהֵינוּ כִּי יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ:

וּמֵאַהֲבָתְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁאָהַבְתָּ אֶת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ·

וּמֵחֶמְלָתְךָ מַלְכֵּנוּ שֶׁחָמַלְתָּ עַל בְּנֵי בְרִיתֶךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת (יום השבת הזה ואת) יוֹם (צום) הַכִּפֻּרִים הַזֶּה לִמְחִילַת חֵטְא וְלִסְלִיחַת עָוֹן וּלְכַפָּרַת פָּשַׁע:

עָ״ס א״ב.

ח׳ יוֹם אֲשֶׁר הוּחַק לְכַפָּרָתֵנוּ׃

ח׳ הַיּוֹם תְּבַשְּׂרֵנוּ צוּרֵנוּ תִּטְהָרוּ:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם
לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ:

ח׳ יוֹם גְּעוֹל עֲוֹנֵינוּ יְכַבֵּם׃

ק׳ הַיּוֹם הַוּוֹת חֲטָאֵינוּ יְטַהֲרוּ:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ הֶרֶב כַּבְּסֵנִי מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי:

ח׳ יוֹם הַכְנַע יֵצֶר שׁוֹבָבִים׃

ק׳ הַיּוֹם וְיִטְהֲרוּ עֲוֹנָם בְּסָלְחֶךָ:

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְטִהַרְתִּים מִכָּל עֲוֹנָם אֲשֶׁר חָטְאוּ לִי
וסלחתי

יום אשר הוחק, נקבע לחק עולם לכפר עלינו. תבשרנו צורנו תטהרו, כ״כ בכ״י ישן ומדוייק והוא עיקר.
היום הוות חטאינו יטהרו, כ״כ בכל כ״י. הרב, תהלים נ״א ד׳. וטהרתים מכל עונם, ירמי׳ ל״ג ח׳.

ח׳ יום איין טאג, בעשטיממט צו אונזערער פערזאהנונג.
ק׳ הייטע אמאלט דוא אונז דען אויסשפרוך קונד: איהר זייד ריין! — זא שטעהט אין געזעטצע: „דען אן דיעזעם טאגע פערזאהנט מאן אויך איך, אום אייך צו רייניגען; פאן אללען אייערן זינדען זאללט איהר פאר דעם עוויגען ריין ווערדען".
ח׳ איין טאג, אן וועלכעם אונזערע מיסעטהאטען פלעקקען אויסגעוואשען ווערדען.
ק׳ הייטע ווערדען וויר פאן אונזערן אונפלאטה אונזערן זינדען גערייניגט. זא ביטטען דיא ווארטע דיינעס הייליגען (דוד׳ו): „וואשע וואשע מיך פאן מיינען מיסע־טהאטען אונד רייניגע פאן מיינען זינדען מיך.
ח׳ יום איין טאג, דיא בעגיערדען דער בוספערטיגען צו אונטערדריקקען.
ק׳ הייטע ווירד אמן ריין פאן מיסעטהאטען, אינדעם דוא פערצייהעסט.
זא הייסט עס בייא דיינעם פראפעטען: „איך ווערדע זיא רייניגען פאן אללען איהרען מיסעטהאטען, דיא זיא אוי פערזעהען בעגאנגען; איך ווערדע פערצייהען

וְסָלַחְתִּי לְכָל עֲוֹנוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר חָטְאוּ לִי וַאֲשֶׁר פָּשְׁעוּ בִי:*)

ח׳ יוֹם זֶה יַחְמוֹל עָלֵינוּ כְּאָב עַל בָּנִים.

ק׳ הַיּוֹם חֵטְא זְדוֹנָם יְכַפֵּר וְיִסְלַח:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וְנִסְלַח לְכָל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל הָעָם בִּשְׁגָגָה:

ח׳ יוֹם טוֹב גְּמוּלֵנוּ אֵל לֹא יִשְׁכַּח.

ק׳ הַיּוֹם יְרַפֵּא וְיִסְלַח לְכָל תַּחֲלוּאֵי נַפְשֵׁנוּ:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ הַסּוֹלֵחַ לְכָל עֲוֹנֵכִי הָרוֹפֵא לְכָל תַּחֲלוּאָיְכִי:

ח׳ יוֹם כָּעָב יִמָּחוּ פְּשָׁעֵינוּ.

יום טוב גמולנו אל לא ישכח, כ״כ נכ״י. הסולח, תהלים ק״ג ג׳.

פערלייהען וואָלע איהרע איסטעהאַטען, דיא זיא, אויז פערזעהען אָדער אונאויפֿמערקזאַמקייט, בעגאַנגען.

ח׳ איין טאָג, אַן וועלכעם ער זיך אונזער ערבאַרמט, וויא איין פֿאַטער זיינער זאָהנע.

ק׳ הייטע פֿערגיבט אונד פֿערלייהט ער דאַז פֿערברעכען זיינער זאָהנע. זאָ שטעהט אין דיינעם געזעטצבוכע: „דער גאַנצען געמיינדע דער קינדער ישראל׳ס ואָללטעס, אָו: דעם פֿרעמדען, דער זיך אונטער איהנען אויפֿהאַלט, זייא עס פֿערגעבען; דען עס געשאַה דער גאַנצען געמיינדע אויז איררטהום״.

ח׳ יום איין טאָג, אַן וועלכעם דער אללמאַכטיגע ניכט אויסער אַכט קאָממען לעסט דאַז גוטע, דאַז וויר געשטיפֿטעט.

ק׳ הייטע היילט ער, דורך פֿערגעבונג, דיא קראַנקהייט אונזרער זעעלע. זאָ לויטען דיא וואָרטע דיינעז הייליגען (דוד׳ס): „ער פֿערגיבט דיר אַללע דיינע זינדען אונד היילט דיינע קראַנקהייטען אַללע.״

ח׳ יום איין טאָג, אַן וועלכען אונזרע פֿרעפֿעל דאַהינשווינדען וויא איינע וואָלקע.

הייטע

*) אין מאַנכען מחזורים שטעהט היער שאָן דאַז ערזטע בעבור, דאַן פֿאָר יום סלות דאַז צווייטע, אונד אַנן שלוסע דאַז דריטטע בעבור; אַלליין דיעזע אָרדנונג, אָדער בעסער, דיעזע אונאָרדנונג האָט דיא נאַכלעססיגקייט דער מדפיסים הערפֿאָרגעבראַכט, זאָ וויא זיא עבען היער אין דען אייזטען מחזורי׳ ככתוב ע״י נביאך ונטהרתם מכל עוונות אשר חטאו לי ונתנם לרחמים וכו׳ געדרוקקט האַבען, איינען פסוק, דער גאַר ניכט עקזיסטירט. וויר האַבען דאַהער דיא אַלטע אָרדנונג, וויא זיא אין אַללען כתבי יד געפֿונדען אונד בדוב הקהלות ומהם בק״ק פפד״מ בעאָ פֿאָלגט ווירד, בייבעהאַלטען. וכן הסדר בשחרית גם במוסף, וכן הדין נותן, להסמיך המלה לנו מוחל וסולח ל׳ פסוק ויאמר יי סלחתי כדבריך, ולהסמיך המלה לנו רחום וחנון אל י״ג מדות וכן עיקר ומנהג לא תזוע,

ק' הַיּוֹם לְבַקֵּשׁ חַטֹּאתֵינוּ וְאֵינָם:

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ בַּיָּמִים הָהֵם וּבָעֵת הַהִיא נְאֻם יְיָ יְבֻקַּשׁ אֶת עֲוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶנּוּ וְאֶת חַטֹּאת יְהוּדָה וְלֹא תִמָּצֶאינָה כִּי אֶסְלַח לַאֲשֶׁר אַשְׁאִיר:

ת' יוֹם מַנְחִיל דַּת שִׁוַּע בְּעַד דּוֹר.

ק' הַיּוֹם נָשָׂא לוֹ כְּבַקְּשׁוֹ סְלַח נָא:

כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ סְלַח נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חַסְדֶּךָ וְכַאֲשֶׁר נָשָׂאתָה לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד הֵנָּה. וְשָׁם נֶאֱמַר: וַיֹּאמֶר יְיָ סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ:

קו"ת בַּעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ הַמָּצֵא לָנוּ
מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ סְלַח נָא לְמַעַן שְׁמֶךָ:

ת' יוֹם סוֹלְחִי יָחִישׁ מִלִּשְׁמוֹר הֶעָוֹן.

ק' הַיּוֹם עִמָּנוּ הַשֶּׁוַע וְעִמְּךָ הַסְּלִיחָה:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא:

יום

בימים ההם, ירמיה נ' כ'. היום נשא לו, כ"כ בכ"י מנכין הקל וכלשון המקרא. יום סולחי יחיש, כ"כ בכ"י ועיקר. ועמך הסליחה, ככתוב בתהלים ק"ל ד'.

ק' הייטע ווערדען אונזערע זינדען פערגעבענס געזוכט ווערדען. זא הייסט עס ביא דיינעם פראפעטען (ירמי' נ' כ'): „אין יענען טאגען אונד אין יענער צייט — שפריכט דער עוויגע — ווירד מאן ישראל'ס זינדען זוכען, אבער ניכט טרעפפען, אונד יהודה'ס פערגעהונגען ווערדען ניכט צו פינדען זיין, דען איך ווערדע דעם איבעררעסטע (ישראל) גנעדיגליך פערגעבען."

ת' יום. איין טאג, אן וועלכעם דער איבערליעפערער דעס געזעצעס (משה) פיר זיין געשלעכט געפלעהט.

ק' הייטע וואורדע איהם וויללפאהרט, אלס ער שפראך: „אך פערצייהע!" — זא שטעהט עס אין געזעצבוך: „זא פערצייהע דאך דיא מיסעטהאט דיעזעס פאלקעס, נאך דיינער גראסען גנאדע, אונד וויא דוא פאן מצרים אויס ביס יעטצט שאן זא אפט נאכזיכט מיט דיעזער נאציאן געהאבט." דאביי הייסט עס פערנער: „דער עוויגע שפראך: איך פערצייהע, וויא דוא געזאגט האסט."

קו"ת בעבור. דער עהרע דיינעס נאמענס האלבען, וויללפאהרע אונס, פערצייהונגס אונד פערגעבונגספאללער! פערגיב, דיינעס נאמענס האלבען!

ת' יום. איין טאג, אן וועלכעם ער לייכט פערגיבט אונד דיא זינדע ניכט אכטעט.

ק' הייטע ליעגט אונס דאס פלעהען אונד דיר דאס פערצייהען.
זא זינגט דיא ווארטע דיינעס היילינגען (דוד'ס): „פערגעבונג שטעהט אללויין ביא דיר, אויף דאס מאן דיך עהרפירכטע."

איין

ס׳ יום פתח פתח למודעיך׃

ק׳ היום צעיר ורב לסולח יכירו׃

ככתוב על יד נביאך ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את יי כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם נאם יי כי אסלח לעונם ולחטאתם לא אזכר עוד׃

ס׳ יום קוראי בשמך ימלטו׃

ק׳ היום רחם עלינו כאז קרא בשם׃

ככתוב בתורתך וירד יי בענן ויתיצב עמו שם ויקרא בשם יי׃ ויעבר יי על פניו ויקרא יי יי אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת. נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה׃

קו״ס בעבור כבוד שמך המצא לנו

רחום וחנון רחם נא למען שמך׃

צעיר ורב לסולח יכירו, כ״כ בכ״י והוא עיקר כראיית הכתוב ולא ילמדו עוד וגו׳ כי כולם ידעו אותי וגו׳, ירמי׳ ל״א ל״ד. קוראי בשמך ימלטו, יואל ג׳ ה׳.

ס׳ חיין טחג, חן וועלכעם דוח דיינען פערעהרערן דיח פפחרטע חפגעטחן.

ק׳ הייטע ווירד גרחס חונד קליין דען פערגעבער ערקעננען. זח הייסט עס ביים דייגען פרחפעטען: „דחן ווירד ניכט מעהר דער פריינד דען פריינד, דער ברודער דען ברודער לו חונטעררירטען ברויכען, לו זחגען: „„ערקעננעט דען „עוויגען!״״ דען זיח ווערדען מיך חללע קעננען, דער קליינע זחווחהל חלז דער גרחסע; דען חיך ווערדע חיהרע מיסעטהחט פערגעבען חונד חיהרער זינדע טחמערמעהר געדענקען.״

ס׳ יום. חיין טחג, חן וועלכעם חללע עררעטטעט ווערדען, דיח דען חללמחכטיגען מיט נחמען חנרופען.

ק׳ הייטע זייח חונז גנחדיג וויח דחמחלז, ביי׳ם נעננען דעז היילוגען נחמענז!

זח שטעהט חין דיינעם געזעטלבוכע: „דער עוויגע ליעס זיך חין חיינער

וואלקע העראב, שטעללטע זיך לו חיהם היין, חונד ריעף מיט נחמען —

נחמליך דיח ערשיינונג דעז עוויגען לחג חן משה פחרחיבער חונד ריעף: „„דער „עוויגע חיזט חונפערחנדערליך דחז עוויגע וועזען, חיין חללמחכטיגער גחטט, „חללבחרמהערליג חונד חללגנחדיג, לחנגמיטהיג, פחן חונענדליכער חולד חונד „טרייע, דער זיינע חולד דעם טויזענדסטען געשלעכטע נחך חויפבעהחלט, „דער מיסעטהחט, חבפחלל חונד זינדע פערגיבט חונד ערלחסט.״״

קו״ס בעבור. דער עהרע דיינעז נחמענז החלבען, ווחלפחהרע חונז, גנחדיגער חונד בחרמהערליגער! זייח חונז גנחדיג, דיינעז רוחמז החלבען!

חיין,

ח׳ יוֹם שְׁמָמוֹת הֵיכָלְךָ תַּבִּיט:

ק׳ הַיּוֹם תַּעֲשֶׂה לְמַעַן שִׁמְךָ כְּנָם אִישׁ חֲמוּדוֹת:

כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה שֹׁמְמֹתֵינוּ וְהָעִיר אֲשֶׁר נִקְרָא שִׁמְךָ עָלֶיהָ. כִּי לֹא עַל צִדְקֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים:

קו״ח בַּעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ הַמָּצֵא לָנוּ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה שְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחַל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה. מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ (וְחַטֹּאתֵינוּ) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ: וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: (אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו) קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. (והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך וינוחו בה ישראל מקדשי שמך) וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (אֶלָּא אָתָּה).

בָּרוּךְ

ח׳ איין טאג, אן וועלכעם דאס דיינען פערוואיסטעטען טעמפעל מיטליידיג אנשויעט.

ק׳ הייטע וואָללפאהרע דיינעטהאלבען. זאָ לויטען דיא ווארטע דיינעס הייליגען (דניאל ט׳): „נייגע דיין אהר, אָ הערר, אונד הערע, אָפפנע דיין אויגע אונד זיעהע אונזערע צעררישטונג אונד דיא שטאדט, דיא נאך דיינעם נאמען גענאננט ווירד! דען ניכט אויף אונזערע פראממיגקייט געשטיטצט, ליעגען וויר מיט אונזערן פלעהען פאר דיר אן, זאנדערן אויף דיינע גרענצענלאזע באַרמהערציגקייט.“ קו״ח בעבור. דער עהרע דיינעס נאמענס האלבען, וואָללפאהרע אונז, ערהערע דער געבעטע! ערהערע אונזער געבעט, דיינעס רוהמעס האלבען.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל · וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה · מֶלֶךְ עַל כָּל־הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ השבת וישְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפֻּרִים׃

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם · וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ · אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ · בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת׃

נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ ·

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל־)בְּנֵי בְרִיתֶךָ׃

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

בש"ץ אֱ"וֵ אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר׃ יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ׃ יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ׃ יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם׃

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ: בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

בק״ק אומרים זה

וְנֶאֱמַר כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים:

לְחַיִּים טוֹבִים תִּכְתְּבֵנוּ:

אֱלֹהִים חַיִּים׃ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים:

כַּכָּתוּב וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּייָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

קדיש שלם תפלת אחר נעילה. וא״א אבינו מלכנו, וק״ק אומרים.

תפלת נעילה׃

זמנה סמוך לשקיעת החמה כשחמה בראש האילנו', ויש להזהיר שלא יאחרו להתפלל אות' בלילה אלא סמוך לשקיעת החמה בענין שיסיימו אותה עם צאת הכוכבי' וזה סדרה.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁייָ אֱלֹהָיו:

קמה

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ

וגבורתיך

וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְיָ: וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְיָ רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּפִיךָ לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְיָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ ׀ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן דֵּין וְאָמְרִין קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ קַדִּישׁ עַל אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יְיָ צְבָאוֹת מַלְיָא כָל־אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל

רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: וּנְטָלַתְנִי רוּחָא וְשִׁמְעֵת בַּתְרַי קָל זִיעַ סַגִּיא דִּמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין בְּרִיךְ יְקָרָא דַּייָ מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ: יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ מַלְכוּתֵהּ קָאֵם לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבוֹתֵינוּ שָׁמְרָה זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם ׀ יוֹם יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: בָּרוּךְ (הוּא) אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְנָתַן־לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְיָ אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּייָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ: בִּטְחוּ בַייָ עֲדֵי עַד כִּי בְּיָהּ יְיָ צוּר עוֹלָמִים: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְיָ: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

תפלה לש״ץ תמצא קודם מוסף.

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר׃
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן׃ יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן׃

כזיל אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃ זָכְרֵנוּ לַחַיִּים׃ מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים׃ וְחָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים׃ לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים׃ מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים׃ זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים׃
וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃
אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל־הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל־הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אַחַת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ־פִּיהָ· וְכָל־הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן־הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל־מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ

כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ· וְרָצִיתָ בָּנוּ· וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת· וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם השבת הזה לקדושה ולמנוחה ואת יום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה וְלִמְחָל־בּוֹ אֶת־כָּל־עֲוֹנוֹתֵינוּ באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדּוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ· וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ · וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ · וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ· לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים הַזֶּה· זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים· וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים· חוּס וְחָנֵּנוּ· וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחַל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה· מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ (וְחַטֹּאתֵינוּ) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ · כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר : וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן

חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ: וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: (אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו) קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. (והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך וינוחו בה ישראל מקדשי שמך) וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (אֶלָּא אָתָּה). בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ. מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. מֶלֶךְ עַל כָּל־הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפֻּרִים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ. וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

וַחֲתוֹם לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל־)בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃ בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנֵחָתֵם לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ (נ״א אָנָּא)

תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ׃ וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ שֶׁאֵין אֲנַחְנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ׃

אָשַׁמְנוּ׃ בָּגַדְנוּ׃ גָּזַלְנוּ׃ דִּבַּרְנוּ דֹפִי׃ הֶעֱוִינוּ׃ וְהִרְשַׁעְנוּ׃ זַדְנוּ׃ חָמַסְנוּ׃ טָפַלְנוּ שֶׁקֶר׃ יָעַצְנוּ רָע׃ כִּזַּבְנוּ׃ לַצְנוּ׃ מָרַדְנוּ׃ נִאַצְנוּ׃ סָרַרְנוּ׃ עָוִינוּ׃ פָּשַׁעְנוּ׃ צָרַרְנוּ׃ קִשִּׁינוּ עֹרֶף׃ רָשַׁעְנוּ׃ שִׁחַתְנוּ׃ תִּעַבְנוּ׃ תָּעִינוּ׃ תִּעְתָּעְנוּ׃

סַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים וְלֹא שָׁוָה לָנוּ׃ וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ׃ כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ׃

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם׃ וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים הֲלֹא כָּל הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ׃

אַתָּה נוֹתֵן יָד לְפוֹשְׁעִים וִימִינְךָ פְשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים. וַתְּלַמְּדֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְהִתְוַדּוֹת לְפָנֶיךָ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ לְמַעַן נֶחְדַּל מֵעֹשֶׁק יָדֵינוּ וּתְקַבְּלֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ כְּאִשִּׁים וּכְנִיחוֹחִים לְמַעַן דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר אָמָרְתָּ: אֵין קֵץ לְאִשֵּׁי חוֹבוֹתֵינוּ וְאֵין מִסְפָּר לְנִיחוֹחֵי אַשְׁמָתֵנוּ וְאַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאַחֲרִיתֵנוּ רִמָּה וְתוֹלֵעָה לְפִיכָךְ הִרְבֵּיתָ סְלִיחָתֵנוּ. מָה אָנוּ מֶה חַיֵּינוּ מֶה חַסְדֵּנוּ מַה צִּדְקֵנוּ מַה יִּשְׁעֵנוּ מַה כֹּחֵנוּ מַה גְּבוּרָתֵנוּ וּמַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲלֹא כָּל הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ

ואנשי

אתה נותן יד, הושיט להם ידך לקבלם בתשובה. למען נחדל וכו', טעמו למען נחדל עצמנו מעושק ידינו, כל ל' נחדל עומד כמו שבארתי היטב במפורש אצל חדל להיות לשרה (בראשי' י"ח י"א). אין קץ וכו', טעמו אילו נתחייבנו להקריב אישים וניחוחים לפי ערך חובותינו ואשמתנו לא יהיה להם קץ ומספר כי עונותינו רבו למעלה ראש, לפיכך הרבית סליחתנו, הורית דרכים רבים לסליחתנו מלבד הקרבנות. מה אנו מה חיינו וכו', ביארתיו בסדר כל נדרי.

אתה נותן. דוא רייכסט אויסגעשטרעקט דיא האנד; דיינע רעכטע איזט אויסגעשטרעקט, בעקעהרענדע אויפצונעהמען. דוא האסט אונז געלעהרט, עוויגער, אונזער גאטט, וויא וויר אונזערע זינדען אללע בערייען זאללען, אונז דען פֿרעפֿעלטהאטען צו ענטציעהען. פֿאללקאממענע בוסע נימאמסט דוא וויא פֿייעראפפֿער אונד וואהלגערוכע אויף, דיינער פֿערהייסונג געמאס; אונענדליך פֿיעל וועהרען דיא פֿייעראפפֿער, אונזערן פֿערשולדען צופֿאלגע; צאהללאז דיא וואהלגערוכע, אונזערן פֿערגעהען צופֿאלגע! אבער דוא ווייסט, וואס אונז אם ענדע ערווארטעט — ווארן אונד מאטטע! דארום האסט דוא אויך פֿערפֿיעלפֿאלטיגט אונזערע פֿערצייהונג. וואס זינד וויר? — וואס אונזער לעבען? — וואס אונזערע פֿראממיגקייט? — וואס אונזערע טוגענד? וואס אונזערע קראפֿט? — וואס אונזערע שטארקע? — וואס קאננען וויר, עוויגער, אונזער אונד אונזערער פֿאטער גאטט, דיר פֿארברינגען? אללע העלדען זינד

דיר

וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל כִּי רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם תֹּהוּ וִימֵי חַיֵּיהֶם הֶבֶל לְפָנֶיךָ וּמוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל:

אַתָּה הִבְדַּלְתָּ אֱנוֹשׁ מֵרֹאשׁ וַתַּכִּירֵהוּ לַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ: כִּי מִי יֹאמַר לְךָ מַה תִּפְעַל וְאִם יִצְדַּק מַה יִּתֶּן לָךְ: וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם כיחיד אינו מזכיר של שבת (צום) הַכִּפֻּרִים הַזֶּה קֵץ וּמְחִילָה וּסְלִיחָה עַל כָּל־עֲוֹנוֹתֵינוּ לְמַעַן נֶחְדַּל מֵעֹשֶׁק יָדֵינוּ וְנָשׁוּב אֵלֶיךָ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם: וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ כִּי לֹא תַחְפּוֹץ בְּהַשְׁחָתַת עוֹלָם· שֶׁנֶּאֱמַר

דרשו

אתה הבדלת אנוש מראש, בעבור שחטא אדה"ר נטרד מגן עדן, ואמר הבדלת עפ"ה והבדילו ה' לרעה, ואמר אנוש בעבור שחטא ע"ש לערוץ אנוש מן הארץ (תהלי' י). ותכירהו לעמוד לפניך, בעבור שנתחרט לא גרשת אותו מכל וכל, אבל נתת לו מקום

דיר איין אונדינג, בעריהמטע מאֶננער — איין ניכטס, דיא ווייזען — אונוויסענד, דיא פֿערנינפֿטיגען — גערחנקענלאָז, איהרע אַמבֿטיגען טהאַ־טען — איין טאָנד, דיא טאַגע איהרעז לעבענז — אייטעל! — וואַז איזט דעז מענשען פֿאָרצוג פֿאָר דעם פֿיעהע? ניכטז! אַללעז איזט אייטעל! —

אתה הבדלת. דוא האַזט דען ערזטען מענשען פֿעריהאַגט, זיינער טוואַל־אייט אַבֿלבען; דאָך פֿערגאָננעזט דוא איהם, פֿאָר דיינעם אַנגעזיכטע צו שטעהען. ווער דאַרף דיר זאַגען, וואַז דוא צו טהון האַזט? אונד זייא ער אויך טוגענד־האַפֿט, וואַז פֿראָמט עז דיר? — אויז ליעבע גאַבזט דוא אונז, עוויגער, אונזער גאָטט, דיעזען פֿערזאָהנונגזטאַג, צור בעענדיגונג, צור פֿערצייהונג אונד פֿער־געבונג אַללער אונזערער זינדען, אויף דאַס וויר אונז דען פֿרעפֿעלטהאַטען ענטציעהען, צו דיר צוריקקעהרען אונד מיט גאַנצעם הערצען אונז דען געזעטצען דיינעז ווילענז אונטערווערפֿען. אָ דוא, ערבאַרמונגזפֿאָללער, ערבאַרמע דיך אונזער! דוא האַזט יאַ קיין וואָהלגעפֿאַללען אַן דעם פֿערדערבען דער וועלט! זאָ הייסט עז איין דער שריפֿט (ישעיה נ"ה ו'):

דִּרְשׁוּ יְיָ בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֻהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב׃
וְנֶאֱמַר יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו
וְיָשֹׁב אֶל־יְיָ וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל־אֱלֹהֵינוּ כִּי־יַרְבֶּה
לִסְלוֹחַ׃ וְאַתָּה אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ
אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד (וֶאֱמֶת) וּמַרְבֶּה לְהֵטִיב וְרוֹצֶה
אַתָּה בִּתְשׁוּבַת רְשָׁעִים וְאֵין אַתָּה חָפֵץ
בְּמִיתָתָם שֶׁנֶּאֱמַר אֱמֹר אֲלֵיהֶם חַי־אָנִי נְאֻם
אֲדֹנָי יֱהֹוִה אִם־אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם־
בְּשׁוּב רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם
הָרָעִים וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ וְנֶאֱמַר
הֶחָפֹץ אֶחְפֹּץ מוֹת רָשָׁע נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה הֲלֹא
בְּשׁוּבוֹ מִדְּרָכָו וְחָיָה׃ וְנֶאֱמַר כִּי לֹא אֶחְפֹּץ

לשכון מקדש לג"ע לעמוד לפניך וזהו והכירהו, הכרת אותו ולא התנכרתו.
שנא' דרשו וגו', ישעי' נ"ה ו'. ואתה אלוה סליחות וגו', גם זה בנחמי' ט' י"ז —
לכן אין להוסיף תיבת ואמת, גם בכל כ"י איננו. וכ"כ הרב אבודרה': והמוסיף
תבת ואמת טועה הוא כי גם בפסוק איננו. שנא' אמור אליה' וגו', יחזק' ל"ג י"א.
ונאמר החפץ אחפוץ וגו', שם י"ח כ"ג ול"ב.

„זוכט דען עוויגען, ער איזט לייכט צו פינדען, רופט איהן אן, ער איזט נאהע".
עז הייסט פערנער דאזעלבזט: „דער פרעפלער לאססע פאן זיינען וועגע אב, דער
ארגליסטיגע פאן זיינער טיקקע, אונד קעהרע צום עוויגען צוריקק, ער ערבארמט
זיך זיין, צו אונזערם גאטט, ער איזט פערגעבונגזפאלל!" דוא, גאטט דער פער־
געבונג, ביזט גנעדיג אונד בארמהערציג, לאנגמיטהיג, הולדרייך אונד זעהר וואהל־
טהאטיג! דיר געפאללט דיא בעקעהרונג דער פרעפלער, דוא ווילזט ניכט האבען,
דאס זיא זא הינשטערבען! זא הייסט עז אין דער שריפט (יחזקאל לג יא): „זאג'
איהנען: זא וואהר איך לעבע, שפריכט גאטט, דער הערר, איך פערלאנגע
ניכט דעז פרעפלערז טאד, זאנדערן דאס ער פאן זיינען וואנדעל צוריקק־
קעהרע אונד לעבע! — קעהרט צוריקק! קעהרט צוריקק פאן אייערן בעזען
וועגען! ווארום וואללט איהר שטערבען, איהר, אוי: דעם הויזע ישראל?"
פערנער הייסט עז: „זאללטע איך וואהלגעפאללען האבען אן דעז פרעפלערז
טאד, שפריכט גאטט דער הערר, אונד ניכט פיעלמעהר אן זיינער בע־
קעהרונג, דאס ער לעבע?" פערנער הייסט עז: „איך פערלאנגע ניכט
דען

כמות המת נאם אדני יהוה והשיבו וחיו:
כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישרון
בכל־דור ודור ומבלעדיך אין לנו מלך מוחל
וסולח (אלא אתה):

*אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי ועכשו שנוצרתי כאלו לא נוצרתי. עפר אני בחיי. קל וחמר במיתתי. הריני לפניך ככלי מלא בושה וכלמה. יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שלא אחטא עוד. ומה שחטאתי לפניך מרק ברחמיך הרבים. אבל לא על ידי יסורים וחלים רעים:

אלהי נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהיה: פתח לבי בתורתך ובמצותיך תרדוף נפשי וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם. עשה למען שמך. עשה למען ימינך. עשה למען קדשתך. עשה למען תורתך. למען יחלצון ידידיך הושיעה ימינך ועננִי: יהיו לרצון אמרי־פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי: עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

יהי רצון לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך:

ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות.
וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות:

דען טאָ־ דעז טאָדעזשטורגען, שפריכט גאָטט דער הערר! קעהרט צוריק, אונד לעבט!" דען דוא ביזט ישראל פערגעבענד, אונד פערצייהענד דען שטאַממען ישורון׳: אין אַללען געשלעכטערן; וויר האָבען קיינען קאָניג אויסער דיר, פערצייהענד אונד פערגעבענד וויא דוא!

---

*) דיא איבערזעטצונג היעפאָן זיעהע אין מוסף.

פותחים הארון.

ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקנה הכל וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה:

מסוד חכמים ונבונים. ומלמד דעת מבינים. אפתחה פי בתפלה ובתחנונים. לחלות ולחנן פני מלך (מלא רחמים) מוחל וסולח לעונים: סוגרים הארון.

ע"פ א"ב. (בק"ק אין סוגרים הארון עד סוף תפלת נעילה.)

ק' אב ידעך מנער. בחנתו בעשר בל עבור בראש תער: ח' גש לחלותך כנער ולא כבער. דגליו לבוא בזה השער:

ק' אמונים גשו לנצחך איום: נצח כל היום: ח' עבור כי פנה יום. גוננו בצדק יושב כחם היום:

אב ידעך מנוער, בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו, ידעתי' כ"כ בכ"י והוא עקר. בל עבור בראש תער, לא עבר על מלותך אף לא כחוט השערה הנדבקת בראש תער. גש, קרב. דגליו לבוא וכו', כן אלה בניך, שיבאו דגליו בזה השער לה'. אמונים, ישראל הנאמנים בבריתך. לנצחך, ל' נגון כמו למנצח. גוננו וכו', הגין אותנו בצדקת אברהם שנאמר עליו והוא יושב כחום היום, ישב כתיב; אמר לו הקב"ה: שב, ואתה סימן לבניך, שה' נכנסין לבתי כנסיות וכו' — כדאיתא ברכו'.

אב. פאָן יוגענד אַן האַטטע פאַטער אברהם דיינע גאָטטליכקייט ערקאַננט. דוא האַזט איהן דורך נעהן פערזוכונגען ערפראָבט, ער איבערטראַט ניכט איין האַאר בּרייט. ער וואַר נאָך יונג, דאָך וואוסטע ער שאָן דורך פערנונפט דיך אַנצובעטען. דיא געטוואָרגען זיינער פאַהנע זינד'ס, דיא הייטע פאָר דיינען פפאָרטען שטעהען!

אמונים. עס זינד דיא געטרייען, אַלספּורבּטבאַרער, דיא געוואַלטיג מיט געבעטען פאָר דיך דרינגען, הייטע דען גאַנצען טאַג! נון האַט ער זיך געקעהרט, דער טאַג — אָ, נימם אונז אין שוטץ! לאַס אונז געניעסען דער טוגענד דעס אַהרער: אַן הייסען טאָגע (אברהם'ס)!

הנקרא

פותחים הארון.

זָכְרֵנוּ לַחַיִּים · מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים · וְחָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים · לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים · מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ · מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה: סוגרים הארון.

ק׳ הַנִּקְרָא לְאַב זֶרַע · וְנִפְנָה לָסוּר מִמּוֹקְשֵׁי רַע · ח׳ זָעַק וְחִנֵּן וְשִׁחֵר לֹא גָרַע · חֻנַּן בְּרָכָה בַּאֲשֶׁר זָרַע:

ק׳ יָהּ שִׁמְךָ בָּנוּ יֶעֱרַב · וְיִשְׁעֲךָ לָנוּ תְקָרֵב · ח׳ גְּאַל נָא מִקֶּרֶב · הַחֲיֵינוּ בְּטַל כְּשָׁח לִפְנוֹת עֶרֶב:

הנקרא וכו׳, זה יצחק שנאמר כי ביצחק יקרא לך זרע (בראשי׳ כג א). ממוקשי רע, ממוקשים של איש רע היינו אבימלך, וכדאי׳ ברכות ריש פ׳ ס״ד, והוא לשעים יהודף, זה אבימלך. חונן ברכה וכו׳, נתעשר בברכה שבאה בתבואות זרעו דכתי׳: ויזרע יצחק וגו׳ ויברכהו ה׳ (שם כ״ו ב׳).

יה שמך וכו׳, כענין שמך משותף בשמנו. גאל נא מקרב, כ״כ בכל כ״י. החיינו בטל וכו׳, טעמו החיינו בטל של תחי׳ כמו שהחיית את יצחק אשר שח לפנו׳ ערב, כדכתי׳ ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב (בראשי׳ כד סג), וכמו שאז״ל במס׳ ברכו׳ דף כ״ו ב׳. ואיתא בפרקי דר״א פרק ל״א. שבשעת עקידה פרחה נשמתו של יצחק והחייהו הקב״ה בטל שעתיד הוא להחיות בו את המתים; פתח יצחק ואמר ברוך אתה ה׳ מחיה המתים. וע״ש סוף פרק ל״ד.

הנקרא. דעז פאטערז פאטער נאהן (יצחק) וואנדטע זיך, אום דען פאללשטריקקען דער באָזהייט צו ענטקאָממען; ער שריע אונד פלעהטע אונד באט אונאונטערבראָכען, אונד וואָהלטהעטיגער זעגען קאם אין זיינע זאאט.

יה. וויר זינד דיינעז נאמענז פערוואנדטע, גאָטט! אָ, זענדע באלד אונז הייל! ערלאָזע אויז דער צערשטרייאונג אונז! לאס אונז וויעדער אויפלעבען דורך דען אללבעלעבענדען טהוי, וויא דוא האשט אויפלעבען לאססען יענען בעטער צור אבענדצייט (יצחק)!

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים. זוֹכֵר יְצוּרָיו לַחַיִּים בְּרַחֲמִים.
וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

ק' טֶבַע זִיו תָּאֳרָה. יָהּ חֲקָקוֹ בְּכֵס יְקָרָה.
ח' כְּשָׁר תָּם מְקוֹם מַה נּוֹרָא. לְעֵת קֵץ חָז וַיִּירָא:
יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:
וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא:

חו"ז שְׁמַע נָא סְלַח נָא הַיּוֹם. עֲבוּר כִּי פָנָה
יוֹם. וּנְהַלֶּלְךָ נוֹרָא וְאָיוֹם. קָדוֹשׁ:

כנגון אדר והוד:

ח' מֵעֶרֶב וְעַד עֶרֶב אֲנַצְּחָה. נַאֲקָתֵנוּ שְׁמָעָה
וּסְלָחָה. ק' כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה: ח' סוֹרְרֵינוּ תְּמַח

טבע זיו תארה, לא מפיק ה' והוא כמו תואר, וטעמו מטבע של זיו תאר
שחקק הקב"ה בכסא כבודו, והיינו זיו תארו של יעקב איש תם שחקוק בכסא כמו שאז"ל.
כשר, כאשר רעה, ל' אשורנו (במדבר כד יז). תם, יעקב. לעת קץ, לעת אשר
הקץ. חז, חזה וראה. ויירא, כדכתי': וייקץ יעקב משנתו ויירא ויאמר מה נורא
המקום הזה (בראשי' כח טז). ועוד יש לפרש ע"פ מאמרם ז"ל שהראהו הקב"ה
ארבע מלכיות ועת קץ; וזהו, לעת קץ חז ויירא.
מערב. אנקתה, ל' לאנקת בנגינו'. סוררינו תמח, כ"כ בכל כ"י וטעמו משטינו תמח'.

טבע. יענעז גלאנצענדע בילד דעז בעזטען טאהגעז, (יעקב'ז בילד)
האט גאטט אין זיינער מאיעסטאט טהראן איינגעגראבען. דארט זאה דער
פראממע יענען פורכטבארען ארט, אלז ער אויז זיינעם טרויםע ערוואכ-
טע, אונד פורכט ערגריף איהן.
ימלך. דער הערר רעגיערט עוויגליך, דיין גאטט דורך אללע צייטען, ציון! הללויה.
ואתה. דוא היילגער, טהראנסט אונטער לאבגעזאנגען ישראל'ס! אל נא.
שמע. אך, פערצייה, פערגיב דאך הייטע! שאן האט דער טאג זיך געווענ-
דעט — נון וואללען וויר דיך הייליג פרייזען, פורכטבארער! שרעקקליכער!
מערב. פאן געסטערן אבענד ביז דיזען אבענד בעטען וויר אונאונטערבראכען;
אך, פערצייה אונזער פלעהן אונד פערצייהע; פערגעבונג שטעהט יא בייא דיר! אך,
פערצייהע, פערגיב אונזרע אונבאנדיגקייט אונד זינדע אונז הייל! דוא ביזט יא
איין

וְתִסְלַח· עֱזוֹר לָנוּ שְׁלַח· ק׳ כִּי אַתָּה יְיָ טוֹב וְסַלָּח׃
ח׳ פְּנֵיכֶם כְּזֹהַר (הָרָקִיעַ) אַזְהִיר· צִדְקַתְכֶם (כְּנֹגַהּ) לְנֶגְדִּי יָאִיר· ק׳ כִּי אֶסְלַח לַאֲשֶׁר אַשְׁאִיר· (שמע נא·) ח׳ קַמְנוּ כְּחָתָן שַׁוְעֵנוּ· רוֹמָה אֵל וְהוֹשִׁיעֵנוּ· ק׳ שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ׃ ח׳ שְׁמַע בְּרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ· שׁוּר נָא (בְּעָנְיֵנוּ ו) בְשִׁפְלוּתֵנוּ· ק׳ שׁוּבָה יְיָ אֶת שְׁבִיתֵנוּ׃ ח׳ תְּנוּ בָנַי עַל לְבַבְכֶם· תְּשׁוּבַת מַלְכְּכֶם· ק׳ שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם׃ (שמע נא וכו׳)

וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ׃

מיוסד ע"ס א"ב אלא שהקהלות קצרוהו.

שַׁעֲרֵי אַרְמוֹן· מְהֵרָה תִפְתַּח לְבוֹאֲרֵי (דַת) אָמוֹן׃ שַׁעֲרֵי גְנוּזִים· מְהֵרָה תִפְתַּח לְדָתְךָ

פניכם וכו׳, זהו תשובת הש"י. קמנו וכו׳, דברי ישראל. תנו בני וכו׳, מענה הש"י.
שערי וכו׳ הפיוט הזה הוא בא ע"ד א"ב בכ"י, אך שבספרי הדפוס החסירוהו מאות מ׳ ואילך. ארמון, תאר לשמים, וכן כל חביריו, שערי גנוזים, שערי היכל וכו׳. לבוארי אמון, תאר לישראל המבארי׳ התורה הנקראת א מ ו ן, עש"ה ואהי אצלו אמון. לדתך אחוזים, גם זה תאר לישראל וכן ועודים ותכלילי עינים ויפה וברה ולא אלמן כלם

איין אַללגיטיגער אונד פֿערגעבענדער גאָטט! „יאַ, איך וויל עס אױפֿהײטערן, אײער אַנגעזיכט, דאַס עס לײכטע וויא דאַס פֿירמאַמענט! אײערע טוגענד נור זאָלל מיר ענטגעגענשטראַהלען; איך ווערדע דענן איבעררעסטע מיינעס פֿאָלקעס פֿערצייהען". דאַ שטעהן וויר פֿלעהענד — יאַ, קעהרע דיך צו אונס, צייגע דיך גראָסמיטהיג, אַללמעכ־טיגער אונד הילף אונס! פֿיהר׳ אונס ווידער היים, גאָטט אונזערעס היילס, נימם מיט וואָהלגעפֿאַללען אונזער געבעט אויף! זיעה, וויר זינד פֿעראַרמט אונד זעהר ערניעדריגט! אַך, פֿיהרע אונס אויס דעם עלענדע, הערר! „נעהמט איך צו הערצען, מיינע זאָהנע, אייערס קאָניגס אַנטוואָרט: „„קעהרט צוריק צו מיר, דאַן קעהר׳ איך אויך צו אייך צוריק"".

אֲחוּזִים: שַׁעֲרֵי הֵיכָל הַנֶּחֱמָדִים· מְהֵרָה תִפְתַּח לְוָעוּדִים: שַׁעֲרֵי זְבוּל מַחֲנַיִם· מְהֵרָה תִפְתַּח לְחַכְלִילֵי עֵינָיִם: שַׁעֲרֵי טָהֳרָה· מְהֵרָה תִפְתַּח לְיָפָה וּבָרָה: שַׁעֲרֵי כֶּתֶר הַמְּיֻמָּן· מְהֵרָה תִפְתַּח לְלֹא אַלְמָן: וּבָהֶם תֵּעָרֵץ וְתֻקְדָּשׁ:

(כְּסוֹד (שכל) שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ· הַמַּקְדִּישִׁים שִׁמְךָ בַּקֹּדֶשׁ)·

ח׳ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ· וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר·

קו״ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ח׳ כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

קו״ח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

ח׳ מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים:

קו״ח שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

ח׳ אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ· וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל חַי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים:

קו״ח אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

מיוסד ע״ס א״ב:

*) אֵלֶיךָ תְּלוּיוֹת עֵינֵינוּ· יְיָ אֲדוֹנֵנוּ· בָּרוּךְ בְּמַקְהֵלוֹת עַמֶּךָ· מָה אַדִּיר שִׁמְךָ: גְּאָלֵנוּ שֵׁנִית מִמְּעַנֵּינוּ· יְיָ אֲדוֹנֵנוּ· דָּר בִּשְׁמֵי מְרוֹמֶךָ· מָה אַדִּיר שִׁמְךָ: הֵן לְךָ הֶאֱמַרְנוּ· יְיָ אדוננו

תארים לישראל. ללא אלמן, כ״כ בבל כ״י ועיקר, בעדות אות ל׳.

*) אליך תלויות עינינו וכו׳, מבואר בסדר מנחה.

אֲדוֹנֵנוּ · וּמִי כְּעַם מְרוֹמְמֵי שִׁמְךָ · מָה אַדִּיר שִׁמְךָ: זְכוֹר בְּרִית אֵיתָנֵינוּ · יְיָ אֲדוֹנֵנוּ · חַי כִּי אֵין זָר עִמְּךָ · מָה אַדִּיר שִׁמְךָ: טָהוֹר לְשִׁמְךָ קִנְּנוּ · יְיָ אֲדוֹנֵנוּ · יְחִידִי הַדָּן בְּעוֹלָמֶךָ · מָה אַדִּיר שִׁמְךָ: כֹּחֲךָ יִגְדַּל מַלְכֵּנוּ · יְיָ אֲדוֹנֵנוּ · לִבֵּנוּ רָחַשׁ לְרוֹמְמֶךָ · מָה אַדִּיר שִׁמְךָ: מָנוֹף בִּזְרוֹעַ גְּאַלְתָּנוּ · יְיָ אֲדוֹנֵנוּ · נְהַלֶּלְךָ כְּאֵילֵי מְרוֹמֶךָ · מָה אַדִּיר שִׁמְךָ: סְעָדֵנוּ וְסָמְכֵנוּ · יְיָ אֲדוֹנֵנוּ · עֲנֵנוּ וְנוֹדֶה לְשִׁמְךָ · מָה אַדִּיר שִׁמְךָ: פְּדֵנוּ וְחָנֵּנוּ · יְיָ אֲדוֹנֵנוּ · צוּר עוֹלָמִים שִׁמְךָ · מָה אַדִּיר שִׁמְךָ: קוֹמְמֵנוּ וַהֲקִימֵנוּ · יְיָ אֲדוֹנֵנוּ: ח׳ רַחֲמֶיךָ יְקַדְּמוּ עַמֶּךָ · מָה אַדִּיר שִׁמְךָ: שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנֵנוּ · יְיָ אֲדוֹנֵנוּ · תִּתְרוֹמָם מִנְּשׂוּאֵי רַחֲמֶךָ · מָה אַדִּיר שִׁמְךָ:

קו״ח שִׁמְךָ אֵל לְבַבְנוּ · יְחוּדְךָ יַחַד הַנֶּעֱמָנוּ:

אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

ח׳ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר:

קו״ח יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ח׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה:

*) כִּי מַקְדִּישֶׁיךָ בִּקְדֻשָּׁתְךָ (כ״א כערכך) קִדַּשְׁתָּ · נָאֶה לְקָדוֹשׁ פְּאֵר מִקְּדוֹשִׁים · בְּאֵין מֵלִיץ יֹשֶׁר · מוּל מַגִּיד פֶּשַׁע · תַּגִּיד לְיַעֲקֹב דְּבַר חֹק וּמִשְׁפָּט · וְצַדְּקֵנוּ בַּמִּשְׁפָּט הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט: עוֹד יִזְכָּר־לָנוּ אַהֲבַת אֵיתָן אֲדוֹנֵנוּ · וּבַבֵּן

הנעקד

*) כי מקדישיך וכו׳, מכוזל בקלוסת ר״ה.

הַנֶּעֱקָד יַשְׁבִּית מְדַיְּנֵנוּ· וּבִזְכוּת הַתָּם־יוֹצִיא אָיוֹם (כ"א היום) לְצֶדֶק דִּינֵנוּ· כִּי קָדוֹשׁ הַיּוֹם לַאֲדוֹנֵנוּ: וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ· עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ· וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ· וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ· וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ· וְעַל מְכוֹנְךָ וְהֵיכָלֶךָ:

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן (כ"א ואז) צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ וְכָל הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ כַּכָּתוּב

וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים׃ אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ׃ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת׃ וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ׃ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ׃ וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת־יוֹם השבת הזה לקדושה ולמנוחה ואת יוֹם הַכִּפֻּרִים הַזֶּה לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה וְלִמְחָל־בּוֹ אֶת־כָּל־עֲוֹנוֹתֵינוּ באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדּוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים הַזֶּה׃ זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים׃ וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים׃ חוּס וְחָנֵּנוּ׃ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ׃ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

פו"ק פְּתַח לָנוּ שַׁעַר. בְּעֵת נְעִילַת שַׁעַר׃ כִּי פָנָה יוֹם:

היום

פתח. אָ עָפֿפֿנע דיא פפֿאָרטע אונז צור צייט דער טהאָרשפעררע! דאַן האַט זיך דער טאַג געוועכרעט!

היום

*חו"ק
הַיּוֹם יִפְנֶה • הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹא וְיִפְנֶה • נָבוֹאָה שְׁעָרֶיךָ:

חו"ק אָנָּא אֵל נָא • שָׂא נָא • סְלַח נָא • מְחַל נָא • חֲמָל נָא • רַחֵם נָא • כַּפֶּר נָא • כְּבוֹשׁ חֵטְא וְעָוֹן:

אל

היום. דער טאג האט זיך געווענדעט, דיא זאננע בעגיננט צו פערשווינדען; א, לאס אונז צו דיינען טהארען איין!

אנא. האב' נאכזיכט, א גאָטט שאָנע פערגיב, פערצייהע, באָזע אונזר ערבארמע דיך אונזער, פערגעבע אונזר ענטזינדיגע אונזר פאן אונזערן פערטולגען!

---

*) אין איניגען קהלות ווירד פאר היום יפנה דיעזעז געזאגט.

אָז לִפְנוֹת עֶרֶב, דָּפַקְנוּ הוֹמִים, עַל שַׁעֲרֵי מֶלֶךְ: כָּל יְגֵעָלוּ, שַׁעֲרֵי רַחֲמִים, וּבַקָּשָׁה פְּנֵי מֶלֶךְ: גַּם בְּעֵת רָצוֹן, תַּעַל שַׁוְעָתֵנוּ, לְשַׁעַר הֵיכַל מֶלֶךְ: הוֹרֵנוּ יַעַטֵנוּ צְדָקָה, שִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן, כְּשָׁב לְשַׁעַר מֶלֶךְ: הִכּוֹן תְּפִלָּה, לִקְרַאת שׁוֹמֵעַ, בְּשַׁעַר מַצַּב מֶלֶךְ: וּמֵעֶרֶב וְעַד עֶרֶב, לֹא זַזְנוּ מִשַּׁעַר, מְסַלְסְלִים כְּבוֹד מֶלֶךְ: זֶה זְכוּת יְחַפֵּשׂ, לְבָאֵי שְׁעָרָיו, וְלֹא יְאַחֵר מֶלֶךְ: חֵן וָחֶסֶד יוּצָק, בְּשִׂיחַ שְׂפָתֵינוּ, בְּרֵעֵהוּ מֶלֶךְ: טוֹב יוֹם מֵאֶלֶף, אֱמֶת לְהִסְתּוֹפֵף, בְּשַׁעַר מְנוּחַת מֶלֶךְ: יוֹם לְהִתְחַנֵּן, הַשְׁכֵּם וְהַעֲרֵב בְּשַׁעַר, מַחֲנֵה מֶלֶךְ: כְּסוֹלֵחַ יִסְלַח, לְבָאֵי שְׁעָרָיו, אֱלוֹהַּ הַמֶּלֶךְ: לְכַל יָבֹא שֶׁמֶשׁ, לְשַׁעַר מְבוֹאוֹ, עַד יָחוֹן מֶלֶךְ: מַבִּיעֵי חֲטָאֵנוּ, יַאֲזִינוּ סָלַחְתִּי, מִשַּׁעֲרֵי שְׁמֵי מֶלֶךְ: נֶגֶד קְרִיאָתֵנוּ, בִּשְׁעַת פִּתְחוֹן פִּינוּ, יֶהֱמוּ רַחֲמֵי מֶלֶךְ: סֹלּוּ רְנָנוֹת, דִּגְלֵי צְבָאוֹת, וְנַבִּיעַ תּוֹדָה לַמֶּלֶךְ: עָמַדְנוּ יוֹם זֶה, עָרֵיךְ בְּתַחֲנוּן, בְּשַׁעַר הַצְּרוֹת מֶלֶךְ: יְשׁוּעָה יְבַשְּׂרֵנוּ, כִּי נִרְצָה לָנוּ, אֱלֹהֵינוּ הַמֶּלֶךְ: יָקִים דְּבִירוֹ, יְכַנֵּס עֶדְרוֹ, לְאַרְמוֹן

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים· מִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ· מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן· מַרְבֶּה מְחִילָה לְחַטָּאִים וּסְלִיחָה לְפוֹשְׁעִים· עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וְרוּחַ· לֹא כְרָעָתָם תִּגְמוֹל· אֵל הוֹרֵיתָ לָנוּ לוֹמַר (מִדּוֹת) שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה· זְכָר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה· כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם· כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיֵּרֶד יְהוָֹה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָֹה:

וַיַּעֲבֹר יְהוָֹה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא

יְהוָֹה יְהוָֹה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ· מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ:

בֵּית הַמֶּלֶךְ: כְּמוֹ דַל נִצַּבְנוּ, שׁוֹאֲלֵי צְדָקָה, עַל שַׁעֲרֵי מֶלֶךְ: כָּרַעְנוּ קוֹמָה, בְּשִׂיחַ תַּחֲנוּנֵינוּ, לְרָם עַל כָּל מֶלֶךְ: בְּצִדְקוֹ יַעֲשֶׂה, וְיַעֲלֶה תְּפִלָּתֵנוּ, לְשַׁעַר כְּבוֹד מֶלֶךְ: לְעֵת הַשַּׁחַר הִשְׁכַּמְנוּ, עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ, מְיַחֲלִים פְּנֵי מֶלֶךְ: לְעֵת פְּנוֹת הַיּוֹם, רְבִיעִית עָרַבְנוּ, תְּחִנָּה לִפְנֵי מֶלֶךְ: נִשְׁתַּחֲוֶה בְּתַחֲנוּן, נֶגֶד יוֹצֵר נֶפֶשׁ, סֹלּוּ בְּאֶרְאֶלֵּי מֶלֶךְ: לְעֵת צִלְלֵי עֶרֶב, שִׂיחֵנוּ לְךָ יֶעֱרַב, כְּרֵיחַ מִנְחַת עֶרֶב מֶלֶךְ: עֲרִיצֵי אָרָם, רוֹצֶה תְשׁוּבָה, צָעֲדוּ בְרִנָּה, לִקְרַאת מֶלֶךְ: קִדְּמוּ בְרַחַשׁ, רְבִיעִית הַיּוֹם, שַׁעַר תּוֹדָה לַמֶּלֶךְ:

קו"ח הַיּוֹם יִפְנֶה. הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹא וְיִפְנֶה. נָבוֹאָה שְׁעָרֶיךָ: קו"ח אָנָּא אֵל נָא. שָׂא נָא. סְלַח נָא. מְחַל נָא. חֲמָל נָא. רַחֶם נָא. כַּפֶּר נָא. כְּבוֹשׁ חֵטְא וְעָוֹן:

אל מלך יושב, ווי הֿבען שטעהט.

*) אין איניגען קהלות זאגט מאן היער דיא פסוקים אל תבוא במשפט אונד דיא סליחה אדון כתקח מועד, זא וויא היער אונטען שטעהט.

טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: טוֹב יְיָ לְקוָֹו לְנֶפֶשׁ תִּדְרְשֶׁנּוּ: טוֹב וְיָחִיל וְדוּמָם לִתְשׁוּעַת יְיָ: טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ מִבְּטֹחַ בָּאָדָם: טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים:

טוב

---

*) אַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט עִמָּנוּ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל חָי: הַאֲזִינָה יְיָ תְּפִלָּתֵנוּ הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעֵנוּ מַלְכֵּנוּ וֵאלֹהֵינוּ כִּי אֵלֶיךָ נִתְפַּלָּל: עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם נָשִׂיחָה וְנֶהֱמֶה וַיִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ: קוֹלֵנוּ אֶל יְיָ נִקְרָא וַיַּעֲנֵנוּ מֵהַר קָדְשׁוֹ סֶלָה: כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים כֵּן תְּרַחֵם יְיָ עָלֵינוּ: לַיי הַיְשׁוּעָה וכו'.

מיוסד ע"פ א"ב בראשי החרוזים ובסוף חתום שמו יוסף בר יצחק.

פ' אָדוֹן כְּתַקַּח מוֹעֵד לִשְׁפּוֹט מֵישָׁרִים בְּתַעֲצוּמֶיךָ· ק' אֶתְיַצְּבָה בְּפֶלֶץ לְחַלּוֹת פָּנֶיךָ לְרוֹמְמֶךָ: פ' בְּמַעֲשַׂי לֹא נִשְׁעַנְתִּי כִּי אִם בְּרַחֲמֶיךָ· ק' יְיָ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ: פ' גְּזוּ אֱמוּנִים גִּבּוֹרֵי כֹחַ בְּמֶרֶץ· ק' גַּם גּוֹדְרֵי גָדֵר וְעוֹמְדֵי בַפֶּרֶץ: פ' דּוֹרְשֵׁי חֶפְצָם בְּכֹחַ מִשּׁוֹכֵן שְׁמֵי עֶרֶץ· ק' אָבַד חָסִיד מִן הָאָרֶץ: פ' הֵן קַלּוֹתִי וּמָה אָשִׁיב בְּמוֹפִי· ק' הִנְנִי צָעִיר וּכְאַיִן בְּמִפְעֲלוֹת כַּפִּי: פ' וְאֵיךְ אֲקַוֶּה וַאֲנִי רַב דּוֹפִי· ק' הֱיוֹת לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי: פ' זָחַלְתִּי וָאִירָא מֵהַוּוֹת הֶעְוִי· ק' זְדוֹנִי יָגֹרְתִּי וּמֶרֶד פִּשְׁעִי: פ' חַנּוּן רַחֲמֵנִי בְּהִתְוַדּוֹתִי וַעֲזוֹב רִשְׁעִי· ק' שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנַי אֵלֶיךָ בְּשַׁוְעִי: פ' טָעִיתִי וְהִנְנִי שָׁב וּמִתְוַדֶּה לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ· ק' טְהוֹר עֵינַיִם הָשְׁבֵנִי כְּשָׁלֵם לְפָנֶיךָ: פ' יָהּ הִכָּנֵס לִי לִפְנִים מִשּׁוּרַת דִּינֶךָ· ק' וְאֵדְעֲךָ לְמַעַן אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ: פ' כֹּחֲךָ יִגְדַּל נָא וּבִתְפִלָּתִי תִתְנָאֶה· ק' כִּתְפִלַּת זָקֵן וְרָגִיל וּפִרְקוֹ נָאֶה: פ' לְבָבִי

הנשבר

טוֹב וְיָשָׁר יְיָ עַל כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ: טוֹב יְיָ לְמָעוֹז בְּיוֹם צָרָה וְיוֹדֵעַ חוֹסֵי בוֹ: כִּי הוּא יָדַע יִצְרֵנוּ זָכוּר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ: כִּי טוֹב יְיָ לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְעַד דּוֹר וָדוֹר אֱמוּנָתוֹ:

לַייָ הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בּוֹטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: כִּי לֹא עַל צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ· כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים· אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי· כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ:

במוצאי

הַנִּשְׁבָּר הַנִּדְכֶּה וְהַנִּכְאֶה· ק׳ הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה: ח׳ מְרֻבִּים צָרְכֵי עַמְּךָ וְדַעְתָּם קְצָרָה· ק׳ מְחֻסּוֹרָם וּמִשְׁאֲלוֹתָם בַּל יוּכְלוּ לְסַפְּרָה: ח׳ נָא בִּינָה הֲגִיגֵנוּ טֶרֶם נִקְרָא· ק׳ הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא: ח׳ סָפוּגִם כֻּלּוֹ יוֹדְעֵי פְגִיעָה· ק׳ סֶדֶר תְּפִלּוֹת בְּמַעֲנֵה לְשׁוֹנָם לְהַבִּיעָה: ח׳ עֲרוּמִּים נוֹתַרְנוּ וְרָבְתָה בָנוּ הָרָעָה: ק׳ עַל כֵּן לֹא הִשִּׂיגַתְנוּ יְשׁוּעָה: ח׳ פָּנִים אֵין לָנוּ פָּנֶיךָ לְחַלּוֹת· ק׳ פָּשַׁעְנוּ וּמָרַדְנוּ וְעִקַּלְנוּ מְסִלּוֹת: ח׳ צְדָקָה מִמְּךָ נְבַקֵּשׁ בְּמַעַרְכֵי תְהִלּוֹת· ק׳ הָעוֹמְדִים בְּבֵית יְיָ בַּלֵּילוֹת: ח׳ קָדוֹשׁ רְאֵה כִּי פַּס מֵלִיץ כְּשׁוּרָה· ק׳ קַבֵּל נִיבִי כְּמַרְבִּית תְּשׁוּרָה: ח׳ רִנָּתִי הַיּוֹם תְּהֵא בְּכִתְרְךָ קְשׁוּרָה· ק׳ אֵל נֶאְזָר בִּגְבוּרָה: ח׳ שַׁוְעָתִי שְׁעֵה וּתְפִלָּתִי תְּהֵא נְעִימָה· ק׳ שְׁמַע פְּגִיעָתִי כִּפְגִיעַת תַּמָּה: ח׳ תְּחָקְקֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וְתֵטִיב לָנוּ הַחֲתִימָה· ק׳ תֹּלֶה אֶרֶץ עַל בְּלִימָה: ח׳ יָדְךָ פְּשׁוּט וְקַבֵּל תְּשׁוּבָתִי

במעמדי

פזמונים.

חו״ק בְּמוֹצָאֵי מְנוּחָה· קִדַּמְנוּךָ תְּחִלָּה· הַט
אָזְנְךָ מִמָּרוֹם יוֹשֵׁב תְּהִלָּה· לִשְׁמוֹעַ אֶל
הָרִנָּה וְאֶל הַתְּפִלָּה:

יְיָ יְיָ אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב
חֶסֶד וֶאֱמֶת· נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן
וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה· וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ
וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

מַלְאֲכֵי רַחֲמִים מְשָׁרְתֵי עֶלְיוֹן· חַלּוּ נָא
פְּנֵי אֵל בְּמֵיטַב הִגָּיוֹן· אוּלַי יָחוֹס עַם עָנִי
וְאֶבְיוֹן· אוּלַי יְרַחֵם:

יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּייָ תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים· גַּם
היום [illegible]

בְּמַעֲמָדִי· ק׳ סְלַח נָא וּמְחַל רוֹעַ מַעְבָּדִי: ח׳ פְּנֵה וַעֲסוֹק
בְּטוּבַת מְשַׁחֲרֶיךָ דוֹדִי וּמְעוֹדְדִי· ק׳ וְאַתָּה יְיָ מָגֵן בַּעֲדִי:
ח׳ בָּזֹה אַל תִּבְזֶה הוֹד מִלּוּלִי· ק׳ רוֹמַמְתִּי הוֹדְךָ לְפִי עֲנִיּוּת
שִׂכְלִי: ח׳ מַלֵּא לְטוֹבָה תַּאֲוָתִי וּמִשְׁאָלִי· ק׳ אֱלֹהִים אֲדֹנָי
חֵילִי: חזן בקול יֶעֱרַב נָא שִׂיחִי וְתֵעָתֵר בִּתְפִלָּה· קו״ח צְרוֹף
לְחֶשְׁבּוֹן כָּל מִלָּה וּמִלָּה· חֲשׁוֹב קָדוֹשׁ מַעֲמָדִי כְּמִנְחָה
בְלוּלָה· הַאֲזִינָה אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: אל מלך יושב וכו׳.

טוב יי לכל ח״ג״וי, וויח חויך דעם פֿאָרהערגעהענדען בּזֹאַטטע: היערויף דיח
פזמונים, וויח היער אָבען שטעהט. ובלוב מליכות שווייך חוגר שוואַבען ווערדען
דיח פזמונים נאַך פֿאָלגענדער אָרדנונג געזאָגט: במוצאי מנוחה, אדני שמעה,
לך אדני הצדקה, חננו יי, כי הנה כחמר, רועה ישראל, מלאכי רחמים,
ישראל נושע, אם עונינו, אנקת מסלדיך, אדני האדנים, יי יי, המבדיל.

הַיּוֹם יִוָּשְׁעוּ מִפִּיךָ שׁוֹכֵן מְרוֹמִים· כִּי אַתָּה רַב סְלִיחוֹת וּבַעַל הָרַחֲמִים׃

רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל הַאֲזִינָה· נוֹהֵג כַּצֹּאן יוֹסֵף יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים הוֹפִיעָה· אֲדֹנָי אֱלֹהִים סְלַח נָא· מִי יָקוּם יַעֲקֹב כִּי קָטֹן הוּא׃

חָנֵּנוּ יְיָ חָנֵּנוּ· עֲנֵנוּ יְיָ עֲנֵנוּ· עָזְרֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ· כִּי עָלֶיךָ נִשְׁעָנּוּ׃

אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה· וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר· לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי· כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ׃

לְךָ אֲדֹנָי הַצְּדָקָה תִּלְבֹּשֶׁת· כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וְלָנוּ הַבֹּשֶׁת· וַאֲנַחְנוּ הִרְשַׁעְנוּ, וּבְפִינוּ אֲרֶשֶׁת· נוֹאַלְנוּ חָטָאנוּ, נָא לָנוּ אַל תָּשֶׁת׃

אִם עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ· אָתָנוּ לָךְ וּבְשִׁמְךָ בָּאנוּ· כְּרַחֵם אָב תָּשׁוּב תְּרַחֲמֵנוּ· כְּאִישׁ אֲשֶׁר

רועה ישראל, תהלי' פ' ב'. אדני אלהים, עמוס ז' ב', והוא כתיב הויה ונקרא אלהים. עזרנו אלהי ישענו כי עליך נשענו, כ"כ בכל הדפוסים ובתפי' יד; ולא ידעתי למה שנה מלשון הכתוב בדה"ב י"ד י', עזרנו ה' אלהינו כי עליך נשענו. נשענו, נ' שניה דגושה כי היא עומדת במקום שתים כמו ונתנו את בנותינו (בראשית לד יו) וכמו שפי' שם רש"י ז"ל וכן פי' על. מצרים נתנו יד (איכה ה ו). ה' שמעה וגו', דניאל ט' י"ט. לך ה' הצדקה וכו', עש"ה בדניאל ט' ז', ואז"ל בשמות רבה פ' מ"א, לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים שהיית מוריד לנו המן ואנו היינו מקריבין אותו לע"ז. אפשר ויתירו בית יוסף בבית אל וה' עמם ופסלו של מיכה קיים? הוי לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים. נואלנו חטאנו וכו', כד"א אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו (במדבר יב יא). אם עונינו וכו', (עש"ה בירמי' יד ז). כרחם אב וכו', אמר ר' שמואל בר נחמני דרכו של אב לרחם ודרכה

אִמּוֹ תְּנַחֲמֶנּוּ׃ אַל בְּאַפְּךָ פֶּן תַּמְעִיטֵנוּ׃

אֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים׃ הַשְׁקִיפָה מִמְּרוֹמִים׃ וְרַחֵם אֶבְיוֹנִים׃ כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים׃ וּזְכוֹר בְּרִית אֱמוּנִים׃ שְׁבֻעַת אֵיתָנִים׃ אַל תִּזְכָּר לָנוּ עֲוֹנוֹת רִאשׁוֹנִים׃

אֶנְקַת מְסַלְדֶיךָ׃ תַּעַל לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ׃ מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת עַם מְיַחֲדֶיךָ׃ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת בָּאֵי עָדֶיךָ׃

מִי אֵל כָּמוֹךָ נוֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא׃

כִּי הִנֵּה כַּחֹמֶר, בְּיַד הַיּוֹצֵר׃ בִּרְצוֹתוֹ מַרְחִיב, וּבִרְצוֹתוֹ מְקַצֵּר׃ כֵּן אֲנַחְנוּ בְּיָדְךָ, חֶסֶד נוֹצֵר׃ לַבְּרִית הַבֵּט, וְאַל תֵּפֶן אֶל יֵצֶר׃

למוצאי שבת הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל׃ חַטֹּאתֵינוּ יִמְחוֹל׃ כַּסְפֵּנוּ וְזַרְעֵנוּ יַרְבֶּה כַּחוֹל׃ וְכַכּוֹכָבִים בַּלָּיְלָה׃

זְכֹר לָנוּ בְּרִית אָבוֹת כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ׃ וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר׃

של אם לנחם, אמר הקב"ה אנא עביד דאב ואנא עביד דאם, כד"א כרחם אב על בנים וגו' (תהלי' קג יג), כאיש אשר אמו תנחמנו וגו' (ישעי' סו יג). אל באפך וכו', ירמי' י' כ"ד. שבועת איתנים, שבועת האבות. אנקת מסלדיך, שועת מחנניך. מי אל כמוך וכו', פסוק הוא במיכה ז' י"ח. כי הנה כחמר וכו', באַרתיו בסדר כל נדרי למנהג פולין.

זכור

שהמ"ח גרשם בר יהודה חזק.

חו"ק זְכוֹר בְּרִית אַבְרָהָם וַעֲקֵדַת יִצְחָק· וְהָשֵׁב שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:

חו"ק אָבַדְנוּ מֵאֶרֶץ טוֹבָה בְּחִפָּזוֹן· אָרְכוּ הַיָּמִים וְדָבָר כָּל חָזוֹן· בְּיִשְׂרָאֵל חָדְלוּ פְּרָזוֹן· כִּמְשַׁמְּנֵינוּ שְׁלַח רָזוֹן· וְשׁוּב בְּרַחֲמִים עַל שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל· וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:

פ׳ גּוֹלָה אַחַר גּוֹלָה· גָּלְתָה יְהוּדָה כֻּלָּהּ· דָּוָה כָּל הַיּוֹם וְכָלָה· דּוֹרֵשׁ וּמְבַקֵּשׁ אֵין לָהּ: הָעִיר הַקֹּדֶשׁ וְהַמְּחוֹזוֹת· הָיוּ לְחֶרְפָּה וּלְבִזּוֹת· וְכָל מַחֲמַדֶּיהָ נְטוּלוֹת וּגְנוּזוֹת· וְאֵין שִׁיּוּר רַק הַתּוֹרָה הַזֹּאת: גּוֹאֵל חָזָק לְמַעַנְךָ פְּדֵנוּ· רְאֵה כִּי אָזְלַת יָדֵינוּ· שׁוּר כִּי אָבְדוּ חֲסִידֵינוּ· מַפְגִּיעַ אֵין בַּעֲדֵנוּ: בְּרִית אָבוֹת וְאִמָּהוֹת וְהַשְּׁבָטִים· רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ זְכוֹר בְּרִבּוֹת עִתִּים· יָהּ זְכוֹר לְמֻכִּים וְנִמְרָטִים· וְעָלֶיךָ כָּל הַיּוֹם נִשְׁחָטִים: דּוֹרֵשׁ דָּמִים הוּן דִּינֵנוּ· הָשֵׁב שִׁבְעָתַיִם לְחֵיק מְעַנֵּינוּ· חִנָּם נִמְכַּרְנוּ וְלֹא בְּכֶסֶף קָנֵנוּ (פְּדֵנוּ)· זְקוֹף בֵּית מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמֵם לְעֵינֵינוּ· וְהָשֵׁב שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ: והקהל חוזר זכור ברית אברהם וכו׳.

זכור. ארכו, יחזקאל י"ב כ"ב. בישראל וכו׳, עש"ה שופטים ה׳ ז׳. במשמניו וכו׳, עש"ה בישעי׳ י׳ ט"ז. גלתה יהודה כלה וכו׳, עש"ה הגלת יהודה כלה הגלת שלומים (ירמיה יג יט). ואמרו עליו במדרש איכה: וכי יהודה לבד גלתה? והלא כל האומות גלו! אלא כולן אין גלותן גלות שלימה, שהרי הם אוכלים מפתן ושותין מיינם ונותנים בנותיהם; אבל ישראל אינם כן לפיכך גלותם גלות שלימה.

זְכֹר לָנוּ בְּרִית רִאשׁוֹנִים כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ׃ וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְיָ׃ עֲשֵׂה עִמָּנוּ כְּמָה שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ׃ וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלֹּתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיהֶם׃

רַחֵם עָלֵינוּ וְאַל תַּשְׁחִיתֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב׃ כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם׃ הָשֵׁב שְׁבוּתֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ׃ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה׃ קַבֵּץ נִדָּחֵינוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב׃ אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ׃ הַלְבֵּן חֲטָאֵינוּ כַּשֶּׁלֶג וְכַצֶּמֶר כְּמָה שֶׁכָּתוּב׃ לְכוּ נָא וְנִוָּכְחָה יֹאמַר יְיָ אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ׃ אִם

יאדימו

סדר הפסוקי׳ לפי מנהג ק״ק פפ״מ. חין פפ״מ ווירד דיעזעז געזאגט.

קַבֵּץ נִדָּחֵינוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ׃ הָשֵׁב שְׁבוּתֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ׃ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה׃ רַחֵם עָלֵינוּ וְאַל תַּשְׁחִיתֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב׃ כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם׃ מְחֵה פְשָׁעֵינוּ לְמַעַנְךָ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ׃ אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי׃

וחטאתיך

יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ: זְרוֹק עָלֵינוּ מַיִם טְהוֹרִים וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב· וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם: מְחֵה פְשָׁעֵינוּ לְמַעַנְךָ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ· אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי· וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: מְחֵה פְשָׁעֵינוּ כָּעָב וְכֶעָנָן כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ· מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ· שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ: כַּפֵּר חֲטָאֵינוּ בַּיּוֹם הַזֶּה וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב· כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ:

וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: מְחֵה פְשָׁעֵינוּ כָּעָב וְכֶעָנָן כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ· מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ: זְרֹק עָלֵינוּ מַיִם טְהוֹרִים וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב· וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם: כַּפֵּר חֲטָאֵינוּ בַּיּוֹם הַזֶּה וְטַהֲרֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב· כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: הַלְבֵּן חֲטָאֵינוּ כַּשֶּׁלֶג וְכַצֶּמֶר כְּמָה שֶׁכָּתוּב· לְכוּ נָא וְנִוָּכְחָה יֹאמַר יְיָ אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ· אִם יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ:

אֲמָרֵינוּ הַאֲזִינָה יְיָ בִּינָה הֲגִיגֵנוּ: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִינוּ וְהֶגְיוֹן לִבֵּנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרֵנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ: כִּי לְךָ יְיָ הוֹחָלְנוּ· אַתָּה תַעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· אַל תַּעַזְבֵנוּ· וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ· וְאַל תַּכְלִימֵנוּ· וְאַל תָּפֵר בְּרִיתְךָ אִתָּנוּ· קָרְבֵנוּ לְתוֹרָתֶךָ·

לַמְּדֵנוּ מִצְוֹתֶיךָ · הוֹרֵנוּ דְרָכֶיךָ · הַט לִבֵּנוּ לְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ · וּמוֹל אֶת לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָתֶךָ · וְנָשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם · וּלְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל תִּמְחוֹל וְתִסְלַח (נ"א ותכפר) לַעֲוֹנֵינוּ כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי כִּי רַב הוּא:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחַל וּסְלַח לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה · וְהֵעָתֶר־לָנוּ בִּתְפִלָּתֵנוּ ·

מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ · וְכוֹף אֶת יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֶּד לָךְ · וְהַכְנַע עָרְפֵּנוּ לָשׁוּב אֵלֶיךָ · וְחַדֵּשׁ כִּלְיוֹתֵינוּ לִשְׁמוֹר פִּקּוּדֶיךָ · וּמוֹל אֶת לְבָבֵנוּ

נפ"פ דמיין אומרים זה.

חין פפר"מ ווירד דיעזעג געזחגט.

שֶׁאָנוּ עַזֵּי פָנִים וְאַתָּה רַחוּם וְחַנּוּן · אָנוּ קְשֵׁי עֹרֶף וְאַתָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם. אָנוּ מְלֵאֵי עָוֹן וְאַתָּה מָלֵא רַחֲמִים · אָנוּ יָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ: מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ · וְכוֹף אֶת יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֶּד לָךְ · וְהַכְנַע עָרְפֵּנוּ לָשׁוּב אֵלֶיךָ · וְחַדֵּשׁ כִּלְיוֹתֵינוּ לִשְׁמוֹר פִּקּוּדֶיךָ וְתִתְלַבֵּשׁ בְּצִדְקוֹתֶיךָ · וְתִתְכַּסֶּה בְּרַחֲמֶיךָ · וְתִתְעַטֵּף בַּחֲנִינוֹתֶיךָ · וְתִתְאַזֵּר בַּחֲסִידוּתֶךָ · וְתָבֹא לְפָנֶיךָ מִדַּת טוּבְךָ וְעִנְוְתָנוּתֶךָ · וְתַעֲשֶׂה עִמָּנוּ כְּמִדַּת רַחֲמָנוּתֶךָ וּכְרוֹב חֲסָדֶיךָ. וּמוֹל אֶת לְבָבֵנוּ

לְאַהֲבָה (וּלְיִרְאָה) אֶת שְׁמֶךָ · כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וּמָל יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת לְבָבְךָ וְאֶת לְבַב זַרְעֶךָ לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ ·

סְלַח לָנוּ · מְחַל לָנוּ · כַּפֶּר לָנוּ:

חזן.

כִּי אָנוּ עַמֶּךָ וְאַתָּה אֱלֹהֵינוּ · אָנוּ בָנֶיךָ וְאַתָּה אָבִינוּ:
אָנוּ עֲבָדֶיךָ וְאַתָּה אֲדוֹנֵנוּ · אָנוּ צֹאנֶךָ וְאַתָּה רוֹעֵנוּ:

אנו

אָֽנוּ כַרְמֶךָ וְאַתָּה נוֹטְרֵֽנוּ · אָֽנוּ נַחֲלָתֶךָ וְאַתָּה גוֹרָלֵֽנוּ :
אָֽנוּ צֹאנֶךָ וְאַתָּה רוֹעֵֽנוּ · אָֽנוּ פְעֻלָּתֶךָ וְאַתָּה יוֹצְרֵֽנוּ :
אָֽנוּ סְגֻלָּתֶךָ וְאַתָּה קְרוֹבֵֽנוּ · אָֽנוּ עַמֶּךָ וְאַתָּה מַלְכֵּֽנוּ :
אָֽנוּ רַעְיָתֶךָ וְאַתָּה דוֹדֵֽנוּ · אָֽנוּ מַאֲמִירֶךָ וְאַתָּה מַאֲמִירֵֽנוּ :

נק״ק פפד״מ מדלגים אנו עזי פנים ומתחילים אנא תבא לפניך.
חין פפד״מ פֿערגעט מאן דיעזעס אנא תבא לפניך חז״ל.

אָֽנוּ עַזֵּי פָנִים וְאַתָּה רַחוּם וְחַנּוּן · אָֽנוּ קְשֵׁי עֹֽרֶף וְאַתָּה אֶֽרֶךְ אַפַּֽיִם · אָֽנוּ מְלֵאֵי עָוֹן וְאַתָּה מָלֵא רַחֲמִים · אָֽנוּ יָמֵֽינוּ כְּצֵל עוֹבֵר, וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶֽיךָ לֹא יִתָּֽמּוּ :

אֱלֹהֵֽינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵֽינוּ (נ״א אָֽנָּא)

תָּבֹא לְפָנֶֽיךָ תְּפִלָּתֵֽנוּ · וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵֽנוּ שֶׁאֵין אֲנַֽחְנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹֽרֶף לוֹמַר לְפָנֶֽיךָ יְיָ אֱלֹהֵֽינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵֽינוּ צַדִּיקִים אֲנַֽחְנוּ וְלֹא חָטָֽאנוּ אֲבָל אֲנַֽחְנוּ חָטָֽאנוּ :

אָשַֽׁמְנוּ · בָּגַֽדְנוּ · גָּזַֽלְנוּ · דִּבַּֽרְנוּ דֹֽפִי · הֶעֱוִֽינוּ · וְהִרְשַֽׁעְנוּ · זַֽדְנוּ · חָמַֽסְנוּ · טָפַֽלְנוּ שֶֽׁקֶר · יָעַֽצְנוּ רָע · כִּזַּֽבְנוּ · לַֽצְנוּ · מָרַֽדְנוּ · נִאַֽצְנוּ · סָרַֽרְנוּ · עָוִֽינוּ · פָּשַֽׁעְנוּ · צָרַֽרְנוּ · קִשִּֽׁינוּ עֹֽרֶף · רָשַֽׁעְנוּ · שִׁחַֽתְנוּ · תִּעַֽבְנוּ · תָּעִֽינוּ · תִּעְתָּֽעְנוּ ·

סַֽרְנוּ מִמִּצְוֹתֶֽיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶֽיךָ הַטּוֹבִים וְלֹא שָֽׁוָה לָֽנוּ : וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵֽינוּ · כִּי אֱמֶת עָשִֽׂיתָ וַאֲנַֽחְנוּ הִרְשָֽׁעְנוּ :

מַה נֹּאמַר לְפָנֶֽיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם · וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶֽיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים הֲלֹא כָּל הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵֽעַ :

אַתָּה נוֹתֵן יָד לְפוֹשְׁעִים וִימִינְךָ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים. וַתְּלַמְּדֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְהִתְוַדּוֹת לְפָנֶיךָ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ לְמַעַן נֶחְדַּל מֵעֹשֶׁק יָדֵינוּ וּתְקַבְּלֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ כְּאִשִּׁים וּכְנִיחוֹחִים לְמַעַן דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר אָמָרְתָּ: אֵין קֵץ לְאִשֵּׁי חוֹבוֹתֵינוּ וְאֵין מִסְפָּר לְנִיחוֹחֵי אַשְׁמָתֵנוּ וְאַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאַחֲרִיתֵנוּ רִמָּה וְתוֹלֵעָה לְפִיכָךְ הִרְבֵּיתָ סְלִיחָתֵנוּ. מָה אָנוּ מֶה חַיֵּינוּ מֶה חַסְדֵּנוּ מַה צִּדְקֵנוּ מַה יִּשְׁעֵנוּ מַה כֹּחֵנוּ מַה גְּבוּרָתֵנוּ וּמַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲלֹא כָּל הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל כִּי רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם תֹּהוּ וִימֵי חַיֵּיהֶם הֶבֶל לְפָנֶיךָ וּמוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל:

אַתָּה הִבְדַּלְתָּ אֱנוֹשׁ מֵרֹאשׁ וַתַּכִּירֵהוּ לַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ: כִּי מִי יֹאמַר לְךָ מַה תִּפְעַל וְאִם יִצְדַּק מַה יִּתֶּן לָךְ: וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם (השבת הזה ואת יום) (צום) הַכִּפֻּרִים הַזֶּה קֵץ וּמְחִילָה וּסְלִיחָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ לְמַעַן נֶחְדַּל מֵעֹשֶׁק יָדֵינוּ וְנָשׁוּב אֵלֶיךָ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם: וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם

עלינו

עָלֵינוּ כִּי לֹא תַחְפּוֹץ בְּהַשְׁחָתַת עוֹלָם· שֶׁנֶּאֱמַר דִּרְשׁוּ יְיָ בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֻהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב: וְנֶאֱמַר יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו וְיָשֹׁב אֶל־יְיָ וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל־אֱלֹהֵינוּ כִּי־יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ: וְאַתָּה אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד (וֶאֱמֶת) וּמַרְבֶּה לְהֵטִיב וְרוֹצֶה אַתָּה בִּתְשׁוּבַת רְשָׁעִים וְאֵין אַתָּה חָפֵץ בְּמִיתָתָם שֶׁנֶּאֱמַר אֱמֹר אֲלֵיהֶם חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִֹה אִם־אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם־בְּשׁוּב רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל: וְנֶאֱמַר הֶחָפֹץ אֶחְפֹּץ מוֹת רָשָׁע נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִֹה הֲלֹא בְּשׁוּבוֹ מִדְּרָכָיו וְחָיָה: וְנֶאֱמַר כִּי לֹא אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הַמֵּת נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִֹה וְהָשִׁיבוּ וִחְיוּ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחַל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפֻּרִים הַזֶּה· מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ (וְחַטֹּאתֵינוּ) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ· כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא־אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ: וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: (אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו) קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ· שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ· (והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך

וינוחו בה ישראל מקדשי שמך) וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת׃ כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (אֶלָּא אָתָּה)׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ׳ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה׃ מֶלֶךְ עַל כָּל־הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפֻּרִים׃

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם׃ וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃

סדר דוכן זיעהע חזן ענדע סֿמן מוסף.

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ׃ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

מורים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ׃ בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת׃

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃

וַחֲתוֹם לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל־)בְּנֵי בְרִיתֶךָ׃

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

ג״ז אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ: בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנֵחָתֵם לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם:

*) וְנֶאֱמַר כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים:

לְחַיִּים טוֹבִים תַּחְתְּמֵנוּ:

אֱלֹהִים חַיִּים. חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים:

כַּכָּתוּב וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּייָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

פותחים הארון. הַיּוֹם תְּאַמְּצֵנוּ: אמן

הַיּוֹם תְּבָרְכֵנוּ: אמן

הַיּוֹם תְּגַדְּלֵנוּ: אמן

הַיּוֹם תִּדְרְשֵׁנוּ לְטוֹבָה: אמן

הַיּוֹם תִּשְׁמַע שַׁוְעָתֵנוּ: אמן

הַיּוֹם תְּקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ: אמן

הַיּוֹם תִּמְחוֹל וְתִסְלַח לְכָל עֲוֹנוֹתֵינוּ: אמן

סוגרים הארון.

*) דיח חיבערזעטצונג חיעפֿחן זיעהע חָח ענדע פֿחָן מוסף.

כְּהַיּוֹם הַזֶּה תְּבִיאֵנוּ שָׂשִׂים וּשְׂמֵחִים בְּבִנְיַן שָׁלֵם. כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי. וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי. עוֹלוֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחִי. כִּי בֵיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל הָעַמִּים: וְנֶאֱמַר וַיְצַוֵּנוּ יְיָ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֵינוּ. לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים לְחַיּוֹתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה: וְנֶאֱמַר וּצְדָקָה תִּהְיֶה לָּנוּ כִּי נִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ: וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם יִהְיֶה לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל עַד הָעוֹלָם. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

*) אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל־גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מַחְשְׁבוֹת שׂוֹנְאֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָפֵר עֲצַת אוֹיְבֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה כָּל־צַר וּמַשְׂטִין מֵעָלֵינוּ:

א״מ כַּלֵּה דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וּשְׁבִי וּמַשְׁחִית (וּמַגֵּפָה) מִבְּנֵי בְרִיתֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְנַע מַגֵּפָה מִנַּחֲלָתֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוֹלֵי עַמֶּךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ סְלַח וּמְחַל לְכָל־עֲוֹנוֹתֵינוּ (כ״א מחל וסלח):

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵנוּ (וחטאתנו) מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

*) דיזה איבערזעטצונג זיעהע איןַ שחרית.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קְרַע רֹעַ גְּזַר דִּינֵנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים כָּל שִׁטְרֵי חוֹבוֹתֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכוֹר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר זְכֻיּוֹת:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר פַּרְנָסָה וְכַלְכָּלָה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר גְּאֻלָּה וִישׁוּעָה:

אָ״מַ חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר סְלִיחָה וּמְחִילָה (נ״א מחילה וסליחה):

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַצְמַח לָנוּ יְשׁוּעָה בְּקָרוֹב:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁמַע קוֹלֵנוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ נָא אַל־תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן הֲרוּגִים עַל שֵׁם קָדְשֶׁךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן טְבוּחִים עַל יִחוּדֶךָ:

אָ״מַ עֲשֵׂה לְמַעַן בָּאֵי בָאֵשׁ וּבַמַּיִם עַל קִדּוּשׁ שְׁמֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ נְקוֹם לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דַּם עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ אִם־לֹא־לְמַעֲנֵנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים:

אָ״מַ עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ:

אָ״מַ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וָחֶסֶד וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי. כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר.
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ:
תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:
יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:
עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

כתוב בשל"ה, כשאומרים בתפלת נעילה שמע ישראל בקול רם ובכוונת הלב יכוין כל אחד מישראל למסור נפשו על קדושת הש"י שמו ונחשב לו הכונה הזאת כאלו עשה בפועל וכאלו עמד בנסיון על קדושת שמו הגדול.

*) פעם א׳ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

ג"פ בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

ז"פ יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים:

ותוקעים תקיעה אחת.

*) סדר ק"ק פפ"מ. בתחלה אומרים ה׳ הוא האלהים ז׳ פעמים. ואח"כ שמע ישראל וכו׳ פעם אחת, ואח"כ אומרים בלחש בשכמל"ו פעם אחת.

למוצאי יום כפור צריכים להוסיף מחול על הקדש, אבל אין להאריך ולהמשיך יותר מכשעור מפני התלשים ונשים מעוברות ומניקות.

מתפללים ערבית כסדר מו"ט, ומתחילי' והוא רחום ואומרי' הבדלה בחונן הדעת.

וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

הש"ץ אומר ברכו בקול רם ובנעימה, והקהל עונים יתברך.

ח' בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

ק"ס בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

ק' יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו· וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל־כָּל־בְּרָכָה וּתְהִלָּה: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת־הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת־הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי־חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי־אוֹר· וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ· אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ, תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ, עַל־כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ, וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה: וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: יחיד אומר אל מלך נאמן.

דברים ו׳

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה ׀ אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

דברים י״א וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה

לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

במדבר ט״ו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: יש לכרך אלהיכם לאמת, אבן יתן רוח מעט שלא יבולע הא׳.

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל־הֶעָרִיצִים הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ הָעוֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר, הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נָתַן

לַמּוֹט רַגְלֵנוּ׃ הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל שׂוֹנְאֵינוּ, הָעֽוֹשֶׂה לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם וַיּוֹצֵא אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם׃ הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם־סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע׃ וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם׃

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָֹה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא׃ מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה זֶה אֵלִי עָנוּ וְאָמְרוּ׃ יְהוָֹה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃

וְנֶאֱמַר כִּי־פָדָה יְיָ אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל׃

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעַד׃

בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן׃ בָּרוּךְ יְיָ מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ׃ בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ׃ וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן׃ יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו׃ יְהִי שֵׁם יְיָ

מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: כִּי לֹא יִטֹּשׁ יְיָ אֶת עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְיָ לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ לְעָם: וַיַּרְא כָּל הָעָם וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: יְהִי חַסְדְּךָ יְיָ עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: כָּל גּוֹיִם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וִיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ: כִּי גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ: וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ נוֹדֶה לְּךָ לְעוֹלָם לְדוֹר וָדוֹר נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְיָ בַּיּוֹם. בָּרוּךְ יְיָ בַּלָּיְלָה. בָּרוּךְ יְיָ בְּשָׁכְבֵנוּ. בָּרוּךְ יְיָ בְּקוּמֵנוּ: כִּי בְיָדְךָ נַפְשׁוֹת הַחַיִּים וְהַמֵּתִים אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל חָי וְרוּחַ כָּל בְּשַׂר אִישׁ: בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי יְיָ אֵל אֱמֶת: אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם יַחֵד שִׁמְךָ וְקַיֵּם מַלְכוּתְךָ תָּמִיד וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד:

יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְתָגֵל נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתְךָ בֶּאֱמֶת בֶּאֱמֹר לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד כִּי אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ בִּכְבוֹדוֹ תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד וְעַל כָּל מַעֲשָׂיו: חצי קדיש.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת

וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ עוֹזֵר
וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ·
מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ
נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ
לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ
מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים·
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃ אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ
וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה·
אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ (לְ) מַדַּע תּוֹרָתֶךָ· וַתְּלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת (בָּהֶם)
חֻקֵּי רְצוֹנֶךָ וַתַּבְדֵּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לַחֹשֶׁךְ
בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָחֵל עָלֵינוּ הַיָּמִים הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם
חֲשׂוּכִים מִכָּל־חֵטְא וּמְנֻקִּים מִכָּל־עָוֹן וּמְדֻבָּקִים בְּיִרְאָתֶךָ׃
וְחָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חוֹנֵן הַדָּעַת׃

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ
וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ· בָּא״י הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה׃

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ כִּי
מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ׃

רְאֵה בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ
כִּי גוֹאֵל חָזָק אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל׃

רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה·
וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל מַכּוֹתֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן
וְרַחֲמָן אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת־כָּל־מִינֵי
תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה וְתֵן בְּרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ
מִטּוּבֶךָ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת. בָּא״י מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:
תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ
יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. בָּא״י מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:
הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה וְהָסֵר מִמֶּנּוּ
יָגוֹן וַאֲנָחָה וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה יְיָ לְבַדְּךָ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים
וְצַדְּקֵנוּ בַּמִּשְׁפָּט. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט:
וְלַמַּלְשִׁינִים אַל תְּהִי תִקְוָה וְכָל עוֹשֵׂי רִשְׁעָה כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ
וְכֻלָּם מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ וְהַזֵּדִים מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר
וְתַכְנִיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. בָּא״י שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:
עַל הַצַּדִּיקִים וְעַל הַחֲסִידִים וְעַל זִקְנֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל
וְעַל פְּלֵטַת סוֹפְרֵיהֶם וְעַל גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת
וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם לְעוֹלָם וְלֹא נֵבוֹשׁ כִּי בְךָ בָּטָחְנוּ.
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:
וְלִירוּשָׁלַםִ עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר
דִּבַּרְתָּ וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם וְכִסֵּא דָוִד
מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָםִ:
אֶת צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ
כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם. בָּא״י מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה:
שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים
וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אָתָּה.
וּמִלְּפָנֶיךָ מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל תְּשִׁיבֵנוּ. כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:
רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב
אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה

תְּקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃ וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ׃ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃ וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃ וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

קדיש שלם, (וכמ״ש מוסיפים ויתן לך) עלינו, קדיש יתום.

במוצאי שבת אומרים ויתן לך.

וְיִתֶּן־לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי
הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירשׁ: יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲוּ
לְךָ לְאֻמִּים הֱוֵה גְבִיר לְאַחֶיךָ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ בְּנֵי
אִמֶּךָ אֹרְרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ: וְאֵל שַׁדַּי
יְבָרֵךְ אֹתְךָ וְיַפְרְךָ וְיַרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לִקְהַל עַמִּים:
וְיִתֶּן־לְךָ אֶת־בִּרְכַּת אַבְרָהָם לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ
לְרִשְׁתְּךָ אֶת־אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֲשֶׁר־נָתַן אֱלֹהִים
לְאַבְרָהָם: מֵאֵל אָבִיךָ וְיַעְזְרֶךָּ וְאֵת שַׁדַּי וִיבָרְכֶךָּ
בִּרְכֹת שָׁמַיִם מֵעָל בִּרְכֹת תְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת
בִּרְכֹת שָׁדַיִם וָרָחַם: בִּרְכֹת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל־
בִּרְכֹת הוֹרַי עַד־תַּאֲוַת גִּבְעֹת עוֹלָם תִּהְיֶיןָ
לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו: וַאֲהֵבְךָ וּבֵרַכְךָ
וְהִרְבֶּךָ וּבֵרַךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי־אַדְמָתֶךָ דְּגָנְךָ
וְתִירשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ שְׁגַר־אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ:
בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל־הָעַמִּים לֹא־יִהְיֶה בְךָ עָקָר
וַעֲקָרָה וּבִבְהֶמְתֶּךָ: וְהֵסִיר יְיָ מִמְּךָ כָּל־חֹלִי
וְכָל־מַדְוֵי מִצְרַיִם הָרָעִים אֲשֶׁר יָדַעְתָּ לֹא
יְשִׂימָם בָּךְ וּנְתָנָם בְּכָל־שֹׂנְאֶיךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבָרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה: בָּרוּךְ
אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ: בָּרוּךְ טַנְאֲךָ

וּמִשְׁאַרְתֶּךָ: בָּרוּךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי אַדְמָתְךָ
וּפְרִי בְהֶמְתֶּךָ שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרוֹת צֹאנֶךָ:
יְצַו יְיָ אִתְּךָ אֶת־הַבְּרָכָה בַּאֲסָמֶיךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח
יָדֶךָ וּבֵרַכְךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ:
יִפְתַּח יְיָ לְךָ אֶת־אוֹצָרוֹ הַטּוֹב אֶת־הַשָּׁמַיִם
לָתֵת מְטַר־אַרְצְךָ בְּעִתּוֹ וּלְבָרֵךְ אֵת כָּל־
מַעֲשֵׂה יָדֶךָ וְהִלְוִיתָ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא־
תִלְוֶה: כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־
לָךְ וְהַעֲבַטְתָּ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תַעֲבֹט
וּמָשַׁלְתָּ בְּגוֹיִם רַבִּים וּבְךָ לֹא יִמְשֹׁלוּ: אַשְׁרֶיךָ
יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע בַּייָ מָגֵן עֶזְרֶךָ
וַאֲשֶׁר־חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ וְיִכָּחֲשׁוּ אֹיְבֶיךָ לָךְ וְאַתָּה
עַל־בָּמוֹתֵימוֹ תִדְרֹךְ:

יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּייָ תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים לֹא־תֵבֹשׁוּ
וְלֹא־תִכָּלְמוּ עַד־עוֹלְמֵי עַד: וַאֲכַלְתֶּם אָכוֹל
וְשָׂבוֹעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת־שֵׁם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־
עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְלִיא וְלֹא־יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם:
וִידַעְתֶּם כִּי בְקֶרֶב יִשְׂרָאֵל אָנִי וַאֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם
וְאֵין עוֹד וְלֹא־יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם: *כִּי־בְשִׂמְחָה
תֵצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ
לפניכם

*) בקצת ספרי הדפוס הוסיפו כאן פסוק ופדויי, אכן בסידור רז"ה ויעב"ץ ורא"ס גם בכל כ"י וד"י ליתא ואין אומרים אותו רק לקמן גבי ג' פדויות. וכ"כ ר"ע ור"א נהדיר.

לִפְנֵיכֶם רִנָּה וְכָל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֲאוּ־כָף: הִנֵּה
אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד כִּי עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ
יְיָ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה: וּשְׁאַבְתֶּם־מַיִם בְּשָׂשׂוֹן
מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה: וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ
לַייָ קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו הַזְכִּירוּ
כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ: זַמְּרוּ יְיָ כִּי גֵאוּת עָשָׂה מוּדַעַת
זֹאת בְּכָל־הָאָרֶץ: צַהֲלִי וָרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי־
גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא
הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ זֶה יְיָ קִוִּינוּ לוֹ
נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ:

בּוֹרֵא נִיב שְׂפָתָיִם שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב
אָמַר יְיָ וּרְפָאתִיו: וְרוּחַ לָבְשָׁה אֶת־עֲמָשַׂי רֹאשׁ
הַשָּׁלִישִׁים לְךָ דָוִיד וְעִמְּךָ בֶן־יִשַׁי שָׁלוֹם שָׁלוֹם
לְךָ וְשָׁלוֹם לְעֹזְרֶךָ כִּי עֲזָרְךָ אֱלֹהֶיךָ וַיְקַבְּלֵם
דָּוִיד וַיִּתְּנֵם בְּרָאשֵׁי הַגְּדוּד: וַאֲמַרְתֶּם כֹּה לֶחָי
וְאַתָּה שָׁלוֹם וּבֵיתְךָ שָׁלוֹם וְכֹל אֲשֶׁר־לְךָ שָׁלוֹם:
יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

קכח שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אַשְׁרֵי כָּל־יְרֵא יְהוָה הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו:
יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ: אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה
בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ: הִנֵּה
כִי־כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יְהוָה: יְבָרֶכְךָ יְהוָה מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב
יְרוּשָׁלָםִ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: וּרְאֵה־בָנִים לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם · וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ (נ"א וכסא כבודו) בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד (נ"א אַחֵר) · אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהֹוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן · לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ · לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ · יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ · וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ · וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל מַלְכוּתֶךָ · וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד · כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד: כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְהֹוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: קדיש יתום.

במוצאי י"כ מבדילים על הכוס, ואין מברכים על הבשמים אם לא שהוא מוצאי שבת, (ובעל יוסף אומץ כתב שאפילו במ"ש אין מברכים על הבשמים, לכן הקהלות חלוקות במנהגיהם). מברכים על האור ששבת מבעוד יום או שהודלק בהתר כגון לחולה, ועל הנר שהודלק מאש, או מנרות של בה"כ, אבל אין מברכים על הנר שהוציאו עתה, אם לא באש ששבת.

נפטרים לבתיהם לשלום ופוקדים איש את רעהו לשלום כדרך שעושים בכניסת י"ט, ואוכלים ושותים ושמחים. והמדקדקים מתחילים מיד בעשית הסוכה לקיים ילכו מחיל אל חיל (יעב"ץ). ונוהגים לקדש הלבנה.

הללויה הללו את יי מן השמים, הללוהו במרומים. הללוהו כל מלאכיו, הללוהו כל צבאיו. הללוהו שמש וירח, הללוהו כל כוכבי אור. הללוהו שמי השמים, והמים אשר מעל השמים. יהללו את שם יי, כי הוא צוה ונבראו. ויעמידם לעד לעולם חק נתן ולא יעבור.

*) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ· מֶלֶךְ הָעוֹלָם· אֲשֶׁר בְּמַאֲמָרוֹ בָּרָא שְׁחָקִים· וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־צְבָאָם· חֹק וּזְמַן נָתַן לָהֶם· שֶׁלֹּא יְשַׁנּוּ אֶת תַּפְקִידָם: שָׂשִׂים וּשְׂמֵחִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם· פּוֹעֵל אֱמֶת שֶׁפְּעֻלָּתוֹ אֱמֶת· וְלַלְּבָנָה אָמַר שֶׁתִּתְחַדֵּשׁ עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת לַעֲמוּסֵי בָטֶן· שֶׁהֵם עֲתִידִים לְהִתְחַדֵּשׁ כְּמוֹתָהּ· וּלְפָאֵר לְיוֹצְרָם עַל שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַדֵּשׁ חֳדָשִׁים:

ג"פ בָּרוּךְ יוֹצְרֵךְ· בָּרוּךְ עוֹשֵׂךְ· בָּרוּךְ קוֹנֵךְ· בָּרוּךְ בּוֹרְאֵךְ:

ומרקד כנגד הלבנה ואומר ג"פ: (ויזהר שלא יכרע בברכיו רק זוקף באצבעותיו.)

ג"פ כְּשֵׁם שֶׁאֲנִי רוֹקֵד כְּנֶגְדֵּךְ· וְאֵינִי יָכוֹל לִגַּע בָּךְ· כַּךְ לֹא יוּכְלוּ כָּל אוֹיְבַי לִגַּע בִּי לְרָעָה:

ג"פ תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן:
כָּאָבֶן יִדְּמוּ זְרוֹעֲךָ בִּגְדֹל וָפַחַד אֵימָתָה עֲלֵיהֶם תִּפֹּל:

דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיָּם:

ואו׳ לחבירו ג"פ שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם: וחבירו משיב ג"פ עֲלֵיכֶם שָׁלוֹם:

ג"פ סִמָּן טוֹב וּמַזָּל טוֹב יְהֵא לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אָמֵן:

קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא· מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים· מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת: דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי· אוֹ

*) עיין במס' סנהדרין דף מ"ב ע'.

לְעֹֽפֶר הָֽאַיָּלִים· הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵֽנוּ· מַשְׁגִּֽיחַ מִן הַֽחַלֹּנוֹת מֵצִיץ מִן הַֽחֲרַכִּים:

תנא דבי רבי ישמעאל· אלמלא לא זכו ישראל· אלא להקביל פני אביהם שבשמים פעם אחת בחדש דים· אמר אביי הלכך צריך למימרא מעומד:

מִי זֹאת עֹלָה מִן הַמִּדְבָּר מִתְרַפֶּֽקֶת עַל דּוֹדָהּ:

ויהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי למלאות פגימת הלבנה· ולא יהיה שום מעוט· ויהי אור הלבנה כאור החמה. וכאור שבעת ימי בראשית· כמו שהיתה קודם מעוטה. שנאמר את שני המאורות הגדולים· ויתקיים מקרא שכתוב וּבִקְשׁוּ אֶת־יְיָ אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִד מַלְכָּם אמן:

קכא שִׁיר לַֽמַּֽעֲלוֹת אֶשָּׂא עֵינַי אֶל־הֶֽהָרִים מֵאַֽיִן יָבֹא עֶזְרִי: עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַֽיִם וָאָֽרֶץ: אַל־יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ אַל־יָנוּם שֹׁמְרֶֽךָ: הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: יְיָ שֹׁמְרֶֽךָ יְיָ צִלְּךָ עַל־יַד יְמִינֶֽךָ: יוֹמָם הַשֶּֽׁמֶשׁ לֹא־יַכֶּֽכָּה וְיָרֵֽחַ בַּלָּֽיְלָה: יְיָ יִשְׁמָרְךָ מִכָּל־רָע יִשְׁמֹר אֶת־נַפְשֶֽׁךָ: יְיָ יִשְׁמָר־צֵֽאתְךָ וּבוֹאֶֽךָ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

קנ הַֽלְלוּיָהּ׀ הַֽלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַֽלְלֽוּהוּ בִּרְקִֽיעַ עֻזּוֹ: הַֽלְלֽוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַֽלְלֽוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ: הַֽלְלֽוּהוּ בְּתֵֽקַע שׁוֹפָר הַֽלְלֽוּהוּ בְּנֵֽבֶל וְכִנּוֹר: הַֽלְלֽוּהוּ בְתֹף וּמָחוֹל הַֽלְלֽוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָב: הַֽלְלֽוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע הַֽלְלֽוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַֽלְלוּיָהּ:

ויש נוהגין עכשיו ג"כ לומר מזמור ס"ו, למנצח בנגינות וכו', ויכער עולי נגדיו.

הספריה הלאומית
S 2000 A 3050

מחזור לבני אשכנז :
VOL.7 C.1
000203659630

60984 81800

ספר

קרובות

הוא

מחזור

ת הדיוק

ים

HEB58273

רעדעלהיים

בדפוס ובהוצאת המבאר והמתרגם

עיון מבוגרים
עיר ירושלים
המחלקה לחינוך ולתרבות

הספריה הלאומית
S 2000 A 3050

מחזור לבני אשכנז :
Vol. 8-9 C.4
1951476-340
YOS

מחזור

לחג הסכות

ולשבת שבתוכו

לבני אשכנז והנוהגים מנהגם יצ״ו,

מדויק היטיב ומבואר יפה ומתורגם אשכנזית·

וכל הענינים הנהוגים בעת הזאת, וכל הדינים וכל התפלות, כלם נקבצו באו הנה איש איש על מקומו הראוי לו, ואין מוקדם ואין מאוחר, ואין בו תוספת אף לא מגרעת·

רעדעלהיים

שנת תקצ״ב לפ״ק.

(מהדורא עשיראה.)

נייע, דורכאויז פערבעסערטע אונד פערמעהרטע אריגינאלאויפלאגע.

Roedelheim,

verlegt u. gedruckt in der privilegirten Buchdruckerey von W. Heidenheim. 1832.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו: תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב־יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

הש"ץ אומר ח"ק ואח"כ מתפללי' תפלה בלחש·

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת

וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה · מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ · מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה · וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

קדושה לש"ץ בחזרת התפלה.

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר קו"ה קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: ק' לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ. קו"ה בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: ק' וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר. ק"וה יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ: ק' לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּ"אַ יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה חָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חוֹנֵן הַדָּעַת:

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ · בָּ"אַ יְיָ הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה:

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ כִּי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אָתָּה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלֹחַ:

רְאֵה בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי גוֹאֵל חָזָק אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה ·

וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל מַכּוֹתֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן
וְרַחֲמָן אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת כָּל מִינֵי
תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה וְתֵן בְּרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ
מִטּוּבֶךָ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת· בָּ"אַ"יְ מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ
יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ· בָּ"אַ"יְ מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה וְהָסֵר מִמֶּנּוּ
יָגוֹן וַאֲנָחָה וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה יְיָ לְבַדְּךָ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים
וְצַדְּקֵנוּ בַּמִּשְׁפָּט· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט:

וְלַמַּלְשִׁינִים אַל תְּהִי תִקְוָה וְכָל עוֹשֵׂי רִשְׁעָה כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ
וְכֻלָּם מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ וְהַזֵּדִים מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר
וְתַכְנִיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּ"אַ"יְ שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

עַל הַצַּדִּיקִים וְעַל הַחֲסִידִים וְעַל זִקְנֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל
וְעַל פְּלֵטַת סוֹפְרֵיהֶם וְעַל גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת
וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם לְעוֹלָם וְלֹא נֵבוֹשׁ כִּי בְךָ בָּטָחְנוּ·
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר
דִּבַּרְתָּ וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם וְכִסֵּא דָוִד
מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם:

אֶת צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ
כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם· בָּ"אַ"יְ מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים
וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אָתָּה·
וּמִלְּפָנֶיךָ מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל תְּשִׁיבֵנוּ· כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ· אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ· עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם· הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ· בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת׃

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃ וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל

הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

ערוב תבשילין.

ר"ה וכן חג הסכות לא יחול כ"א באחד מימי בג"ה"ז. ואם חל ערב י"ט ביום ד' או ה' צריכים לעשות ע"ת קודם י"ט, וכך מעשהו: לוקחין פת שלם וכזית תבשיל או בשר או ביצה צלוי' ומניחין אותם על השלחן, ובעל הבית או מי שעושה העירוב בשבילו יתן העירוב לחברו שהוא סומך על שולחנו שיזכה בעירוב זה ג"כ לשאר ישראלים הדרים בעיר הזאת שסמכו ולא עשו עירוב, וצריך הזוכה להגביה העירוב טפח ממקום שהוא מונח עליו, וחוזר בעל הבית ונוטלו מיד הזוכה ומברך.

בָּ"אַ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת עֵרוּב: בַּהֲדֵין עֵרוּבָא יְהֵא שָׁרֵא לָנָא לְמֵפָא וּלְבַשָּׁלָא וּלְאַטְמָנָא וּלְאַדְלָקָא שְׁרָגָא וּלְמֶעְבַּד כָּל צָרְכָּנָא מִיּוֹמָא טָבָא לְשַׁבְּתָא לָנוּ וּלְכָל הַדָּרִים בָּעִיר הַזֹּאת:

ווער קיין לה"ק פֿערשטעהט, דער מאַג אויך אויף דייטש זאָגען:

דורך דיזען ערוב זייא עז אונז ערלויבט, צו באַקקען, צו קאָכען, שפייזע וואַרם צו ערהאַלטען, ליכטער אַנצוצינדען אונד איבערהויפט אַללעז נאָטהיגע פֿאָן י"ט אויף שבת צו פֿעררכטען, זאָ וואָהל אונז, אַלז יעדעם, דער אין דיזער אָרטע וואָהנט.

קבלת שבת.

צה ח' לְכוּ נְרַנְּנָה לַייָ נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ:

ק' נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה בִּזְמִרוֹת נָרִיעַ לוֹ:

ח' כִּי אֵל גָּדוֹל יְיָ וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים:

ק' אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מֶחְקְרֵי אָרֶץ וְתוֹעֲפוֹת הָרִים לוֹ:

ח' אֲשֶׁר לוֹ הַיָּם וְהוּא עָשָׂהוּ וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ:

ק' בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי יְיָ עֹשֵׂנוּ:

ח׳ כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ
הַיּוֹם אִם־בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ: ק׳ אַל־תַּקְשׁוּ לְבַבְכֶם
כִּמְרִיבָה כְּיוֹם מַסָּה בַּמִּדְבָּר: ח׳ אֲשֶׁר נִסּוּנִי
אֲבוֹתֵיכֶם בְּחָנוּנִי גַּם־רָאוּ פָעֳלִי: ק׳ אַרְבָּעִים
שָׁנָה אָקוּט בְּדוֹר וָאֹמַר עַם תֹּעֵי לֵבָב הֵם וְהֵם
לֹא־יָדְעוּ דְרָכָי: ק׳וח׳ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי
אִם־יְבֹאוּן אֶל־מְנוּחָתִי:

צו ח׳ שִׁירוּ לַייָ שִׁיר חָדָשׁ שִׁירוּ לַייָ כָּל־הָאָרֶץ:
ק׳ שִׁירוּ לַייָ בָּרְכוּ שְׁמוֹ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ:
ח׳ סַפְּרוּ בַגּוֹיִם כְּבוֹדוֹ בְּכָל־הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו:
ק׳ כִּי גָדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל־כָּל־
אֱלֹהִים: ח׳ כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַייָ שָׁמַיִם
עָשָׂה: ק׳ הוֹד־וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ:
ח׳ הָבוּ לַייָ מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַייָ כָּבוֹד וָעֹז:
ק׳ הָבוּ לַייָ כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְחַצְרוֹתָיו:
ח׳ הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ חִילוּ מִפָּנָיו כָּל־
הָאָרֶץ: ק׳ אִמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ מָלָךְ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל
בַּל־תִּמּוֹט יָדִין עַמִּים בְּמֵישָׁרִים: ח׳ יִשְׂמְחוּ
הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ: ק׳ יַעֲלֹז
שָׂדַי וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ אָז יְרַנְּנוּ כָּל־עֲצֵי־יָעַר:
ק׳וח׳ לִפְנֵי יְיָ כִּי בָא כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־
תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בֶּאֱמוּנָתוֹ:

צ"ז ח' יְיָ מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ יִשְׂמְחוּ אִיִּים רַבִּים: ק' עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאוֹ: ח' אֵשׁ לְפָנָיו תֵּלֵךְ וּתְלַהֵט סָבִיב צָרָיו: ק' הֵאִירוּ בְרָקָיו תֵּבֵל רָאֲתָה וַתָּחֵל הָאָרֶץ: ח' הָרִים כַּדּוֹנַג נָמַסּוּ מִלִּפְנֵי יְיָ מִלִּפְנֵי אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ: ק' הִגִּידוּ הַשָּׁמַיִם צִדְקוֹ וְרָאוּ כָל־הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ: ח' יֵבֹשׁוּ כָּל־עֹבְדֵי פֶסֶל הַמִּתְהַלְלִים בָּאֱלִילִים הִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ כָּל־אֱלֹהִים: ק' שָׁמְעָה וַתִּשְׂמַח צִיּוֹן וַתָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ יְיָ: ח' כִּי־אַתָּה יְיָ עֶלְיוֹן עַל־כָּל־הָאָרֶץ מְאֹד נַעֲלֵיתָ עַל־כָּל־אֱלֹהִים: ק' אֹהֲבֵי יְיָ שִׂנְאוּ* רָע שֹׁמֵר נַפְשׁוֹת חֲסִידָיו מִיַּד רְשָׁעִים יַצִּילֵם: ח' אוֹר־זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי־לֵב שִׂמְחָה: ק'ו"ח שִׂמְחוּ צַדִּיקִים בַּייָ וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ:

צ"ח ח' מִזְמוֹר שִׁירוּ לַייָ שִׁיר חָדָשׁ כִּי־נִפְלָאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה־לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ: ק' הוֹדִיעַ יְיָ יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גִּלָּה צִדְקָתוֹ: ח' זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָל־אַפְסֵי־אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ: ק' הָרִיעוּ לַייָ כָּל־הָאָרֶץ פִּצְחוּ וְרַנְּנוּ וְזַמֵּרוּ: ח' זַמְּרוּ לַייָ בְּכִנּוֹר בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה: ק' בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר

*) שִׂנְאוּ רָע הר' נקמץ בס"מ וכ"י וכמשפט העול' ויורד ש"ש לו כח לבנות הנקוד כמו תלתנס וס"פ, וכן מצאתי בספרי מגכי טעמי פע"ם.

הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְיָ: ה׳ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ
תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: ק׳ נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ־כָף יַחַד
הָרִים יְרַנֵּנוּ: ק׳וה לִפְנֵי יְיָ כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ
יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים:

צט ה׳ יְיָ מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יֹשֵׁב כְּרוּבִים תָּנוּט
הָאָרֶץ: ק׳ יְיָ בְּצִיּוֹן גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל־כָּל־
הָעַמִּים: ה׳ יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא:
ק׳ וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים
מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב אַתָּה עָשִׂיתָ: ה׳ רוֹמְמוּ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא:
ק׳ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ
קֹרְאִים* אֶל־יְיָ וְהוּא יַעֲנֵם: ה׳ בְּעַמּוּד עָנָן יְדַבֵּר
אֲלֵיהֶם שָׁמְרוּ עֵדֹתָיו וְחֹק נָתַן־לָמוֹ: ק׳ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
אַתָּה עֲנִיתָם אֵל נֹשֵׂא הָיִיתָ לָהֶם וְנֹקֵם עַל־
עֲלִילוֹתָם: ק׳וה רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ
לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

כט ה׳ מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהֹוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ
לַיהֹוָה כָּבוֹד וָעֹז: ק׳ הָבוּ לַיהֹוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ
הִשְׁתַּחֲווּ לַיהֹוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: ה׳ קוֹל יְהֹוָה עַל־
הַמָּיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהֹוָה עַל־מַיִם רַבִּים:
ק׳ קוֹל־יְהֹוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהֹוָה בֶּהָדָר: ה׳ קוֹל יְהֹוָה

שבר

*) קוראים כו׳ נקראת בחירק וכא׳ נעלם.

שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהֹוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: ק׳ וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים: ח׳ קוֹל־יְהֹוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: ק׳ קוֹל יְהֹוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהֹוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: ח׳ קוֹל יְהֹוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: ק׳ יְהֹוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהֹוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: ק׳וח׳ יְהֹוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהֹוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

פז׳ מנגן בנעימה.   ראשי החרוזים שלמה הלוי.

לְכָה דוֹדִי לִקְרַאת כַּלָּה · פְּנֵי שַׁבָּת נְקַבְּלָה: לכה

שָׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדִבּוּר אֶחָד · הִשְׁמִיעָנוּ אֵל הַמְיֻחָד · יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד · לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת וְלִתְהִלָּה: לכה

לִקְרַאת שַׁבָּת לְכוּ וְנֵלְכָה · כִּי הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה · מֵרֹאשׁ מִקֶּדֶם נְסוּכָה · סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה: לכה

מִקְדַּשׁ מֶלֶךְ עִיר מְלוּכָה · קוּמִי צְאִי מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה · רַב לָךְ שֶׁבֶת בְּעֵמֶק הַבָּכָא · וְהוּא יַחֲמוֹל עָלַיִךְ חֶמְלָה: לכה

הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי · לִבְשִׁי בִּגְדֵי תִפְאַרְתֵּךְ עַמִּי · עַל־יַד בֶּן־יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי · קָרְבָה אֶל־נַפְשִׁי גְאָלָהּ: לכה

הִתְעוֹרְרִי הִתְעוֹרְרִי · כִּי בָא אוֹרֵךְ קוּמִי אוֹרִי · עוּרִי עוּרִי שִׁיר דַּבֵּרִי · כְּבוֹד יְיָ עָלַיִךְ נִגְלָה: לכה

לֹא תֵבֹשִׁי וְלֹא תִכָּלְמִי · מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי וּמַה תֶּהֱמִי · בָּךְ יֶחֱסוּ עֲנִיֵּי עַמִּי · וְנִבְנְתָה עִיר עַל־תִּלָּהּ: לכה

וְהָיוּ לִמְשִׁסָּה שֹׁאסָיִךְ · וְרָחֲקוּ כָּל־מְבַלְּעָיִךְ · יָשִׂישׂ עָלַיִךְ

אֱלֹהָיִךְ · כִּמְשׂוֹשׂ חָתָן עַל־כַּלָּה: לכה

יָמִין וּשְׂמֹאל תִּפְרוֹצִי · וְאֶת־יְיָ תַּעֲרִיצִי · עַל יַד־אִישׁ בֶּן פַּרְצִי · וְנִשְׂמְחָה וְנָגִילָה: לכה

בּוֹאִי בְשָׁלוֹם עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ · גַּם בְּשִׂמְחָה וּבְצָהֳלָה · תּוֹךְ אֱמוּנֵי עַם סְגֻלָּה · בּוֹאִי כַלָּה · בּוֹאִי כַלָּה: לכה

צב מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת: עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְהוָה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־יָבִין אֶת־זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָה: כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְהוָה כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי: צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָה צוּרִי וְלֹא־עַ*לָתָה בּוֹ: סו׳ פ׳

צג יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת · יְהוָה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת · מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָה: עֵדֹתֶיךָ · נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹּדֶשׁ יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים: קדיש יתום.

*) מפיק א׳.

ש"ץ אומר ברכו בקול רם ובנעימה.

ש"ץ בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ:

ק' וחזן בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד

והקהל עונים יברך.

ק' יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא ראשון והוא אחרון ומבלעדיו אין אלהים. סלו לרוכב בערבות ביה שמו ועלזו לפניו. ושמו מרומם על כל ברכה ותהלה: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בדברו מעריב ערבים בחכמה פותח שערים ובתבונה משנה עתים ומחליף את הזמנים ומסדר את הככבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו בורא יום ולילה גולל אור מפני חשך וחשך מפני אור. ומעביר יום ומביא לילה ומבדיל בין יום ובין לילה יי צבאות שמו. אל חי וקים תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד:

ווען דער ערזטע טאג אַם שבת איזט, זאגט מאן אין פיוטן קהלות מערבית אַם אַנדערן טאג; אין וואַנכען קהלות אַבער ווירד קיין מערבית געזאגט.

מיוסד ע"פ א"ב, ושם המחבר יוסף ב"ר שמואל חזק.

אוחזי בידם ארבעה מינים. באים לסלדך בעגב ובמנים. גמוני פז אוגדים ומזמנים.

באור.

אוחזי. לסלדך, ל' ואסלדה בחילה (איוב ו' י') שהוא ענין הודאה לדעת קצת. גמוני פז, כדאמרינן במסכת (סוכה ל"ו ב') והם קוטי זהב כפופין כאגמון.

תרגום אשכנזי.

אוחזי. מיט דען פיער מינים*) אין דער האנד, קאָממען זיא דאָרט, דיר צו דאַנקען אונטער פויקענשאַלל אונד זאַיטענשפיעל; האָך וועהט דאַז מיט גאָלדבאַנד

---

*) פיער פפלאַנצענאַרטען: לולב, אתרוג, ערבה אונד הדס.

דְּגָלֵימוֹ יָשִׂים כְּכֹכְבֵי שַׁחַק נִמְנִים:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ, תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ, עַל־כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ, וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה· וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים:

הוֹגֵי דַת מֵרֹאשׁ נְסוּכָה· וּבָאִים וְלָנִים שִׁבְעָה בַּסֻּכָּה· זְכוּת הַמְצִיאֵם וְגוֹנְנֵם מִמְּשֻׂכָה· חֹק אַהֲבָתָם בְּלִי לְהַשְׁכָּחָה:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: יחיד אומר אל מלך נאמן.

דברים ו׳ ד׳
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה׀ אֶחָד:
בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

דגלימו וכו׳, שעורו דגלים שלהם נמנים ככוכבי שחק, והוא כענין הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם (בראשית טו ה).
הוגי דת. ישראל ההוגים בתורה הנסוכה מראש כדכתיב מעולם נסכתי מראש (משלי ח כג). ממשכה, ל׳ משכת חדק (משלי טו יט), דבר המכאיב כגדר של קוצים.

חוואחונדרנע לולב. מאכטען דאך איהרע פאהנען לאהוריך ווערדען ווית שטערנע אם היממעל! געלאבט זייסט דוא, עוויגער, דער דיא אבענדע דאממערן לאסט!
הוגי איהנען, דיא מיט דעם עוויגען געזעטצע זיך בעשעפטיגען, נאך דעמען פארטריפט יעטצט אין דיא סכה ציעהען אונד זיעבען טאגע דארין וויילען, איהנען לאס אנגעדייהען איהרע פערמעגיקייט! ניט זיא ווייטער דיינען טוטן, לאס ניע וויכען פאן איהנען דיינע פערהייסנע ליעבע! געלאבט זייסט דוא, עוויגער, דער זיין פאלק ישראל ליעבט!

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־
מְאֹדֶךָ׃ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־
לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ
וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת
עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־
מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

דברים י״א וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־
לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה
וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב
בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה
לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה
מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל
הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי
אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־
יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־
בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃
לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

במדבר ט״ו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם
וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת

וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֺת יְהוָֹה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֺתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם: יש לצרף אלהיכם לאמת, לכן יתן ריוח מעט שלא יבלע הא'.

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל־הֶעָרִיצִים הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ הָעוֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר, הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל שׂוֹנְאֵינוּ הָעֹשֶׂה לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם וַיּוֹצֵא אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם: הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם־סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע: וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה:

טוֹעֲנֵי נִטְעֵי צְמָחוֹת· יַשִּׂיגוּ שֹׂבַע שְׂמָחוֹת· בְּחַג הַסֻּכּוֹת:

כמם

טוענו. נושאי. נטעי צמחות, ל' נטעי נעמנים (ישעי' יז י), ורומז לד' מינים.

טוענר. זיא, דיא דער פפלאַנצען שפראָססען העבען*), ווערדען דער פֿריידען פֿיללע געניעסען אַם סוכותפֿעסט.

---

*) דיא אָבגענערוואַכטען פֿיער פפלאַנצענאַרטען.

כַּסֵּם בְּצֵל יְמִינֶךָ· לְמַעַן זְכוּת מַאֲמִינֶךָ· נִתֵּץ מַסֵּכוֹת:
מִתְחַנְּנִים בְּלֵב בָּשָׂר· נַהֲלֵם כְּיָחִיד נִתְבַּשָּׂר· בַּעֲצֵי הַסְּבָכוֹת:
סֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל· עֲבוּר תָּם הַמְפַצֵּל· חָנָה בְּסֻכּוֹת:
פְּלֵטִים בְּצִלְּךָ תַּסְתִּירֵם· צְנִיף יֶשַׁע תַּכְתִּירֵם· מְנַשֵּׁק לְסַכֹּת:
קָדוֹשׁ בְּרִית תַּגְבִּיר· רוּחַ טוּמְאָה תַּעֲבִיר· פְּרָעוֹת וּסְכָכוֹת:
שְׁבוֹר זְרוֹעַ רֶשַׁע· שְׁלַח לְצֶדֶק יֶשַׁע· אֹמֶץ וּסְמָכוֹת:
תָּחֹן חוֹגְגֵי שִׁבְעָה· תּוֹפְשֵׂי מְגַדְּים אַרְבָּעָה· וְשַׁוְעָתָם סְכוֹת:

יִשְׁעִי אֵל סְכוֹת שַׁוְעַת עַמֶּךָ· וּרְעֵם וְעַנְגֵם

כסס, תכסה אותם. מאמינך, אברהם שהאמין בך ונתץ פסילים ומסכות של תרח אביו כאשר בא בקבלה. בלב בשר, בלב רך ונכנע לעבודתך, כענין והסרותי לב האבן מבשרם ונתתי להם לב בשר (יחזקאל יא יט), ות"י לב דחיל קדמי למעבד רעותי. כיחיד וכו', בזכות יצחק הבן היחיד שנתבשר כשהיה האיל נאחז בסבך. תם המפצל, יעקב איש תם אשר פצל המקלות וחנה בסכות. פלטים, ישראל. מנשק לסכות, ל' סכותה לראשי ביום נשק (תהלים קמ ח). ברית תגביר וכו', כנבואת זכריה (יג ב) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, והוא רומז ליצה"ר המסטינו. פרעות וסככות, העוונות הגלויות והנסתרות. ועיין בפרק ז' דנזיר מ"ג גם בפרק ח' דאהלות מ"ב ובפ"ז דנדה. שבור וכו', בקצת נוסחאות יחסר חרוז אות ש' ובקצתם חרוז בלתי הגון, והנכון כתבתי וטעמו כענין שאמרה ברוריא דביתהו דר"מ: מי כתיב חוטאים? חטאים כתיב! שיכלה יצר הרע. ברכות דף י' א'.

אָ, נימם זיא אין דען שאָטטען דיינער רעכטען אויף, דער פראָממיגקייט דיינעס רעכטג־
גלייביגען (אברהם) האַלבען, דער יענע גאָטצען צערטריממערטע[1]). דיך פלעהען זיא
אָן מיט עמפפינדזאַמען הערצען; אום איהנען אַנגעדייהען דיא טוגענד דעס איינציגען
זאָהנעס (יצחק), דער יענע פראָהע באָטשאַפט ערהיעלט, דאָרט ביים העקקענס
געביטע. דיא סוכה זייא אונס שירם, דעס אונשולדיגען שטאַבעשעלערס[2]) (יעקב)
האַלבען, דער אין סכות געוואָהנט. אָ, בירג זיא, דעמען צערטרייטע אבקאָממלינגע,
אונטער דיינעס שאַטטענס שוטץ, זענדע איהנען דעס היילעס קראָנע אויף אונד
שיטצע פאָר שאַדען זיא! היילינגער, בריינג' עס אין ערפיללונג, דיין פערהייסען!
שאַפף' הינוועג דען אונריינען טריעב צו פערפעכטיליכען אונד געהייזען זינדען!
צערבריך דעס זינדערס געוואַלט, שטעה' דער טוגענד בייא, פערלייה' איהר מוטה
אונד שטאַנדהאַפטיגקייט. זייא דען פייערערן דער זיעבען טאַגע גנאָדיג, אין דערען
האַנד דיא פיער עמפפאָהלנען פפלאַנצענאַרטען פראַנגען, אונד פערנים איהר געבעט!
ישעי. גאָטט מיינעס היילס, פערנים דאס געבעט דיינעס פאָלקעס, זייא

---

[1]) נאַך מיינער טראַדיציאָן האַט א"א דיא גאָטצען זיינעס פאַטערס צערטריממערט.
[2]) זיעהע אין ס' בראשית קאַפּיטעל 30 פערס 37 אונד קאַפּיטעל 33 פערס 17.

בְּטוּב טַעְמֶךָ׃ שַׂגִּיא כְּהִכָּנְעַת זֵדִים בְּזַעְמֶךָ׃ פְּאֵר וָזֶמֶר נָתְנוּ לְהַנְעִימֶךָ׃ בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם׃

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא׃ מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה׃

הַלֵּל גּוֹמְרִים כָּל שְׁמוֹנָה׃ קוֹרְאֵי פָּרָשַׁת קָרְבָּנוֹת בִּזְמַנָּהּ׃ טְעֵם וְהוֹשִׁיבֵם בְּאֶרֶץ שְׁמֵנָה׃ נֵצַח צוּר יִשְׁעֵנוּ לְהֵאָמֵנָה׃ זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ׃

יְהֹוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃

וְנֶאֱמַר כִּי־פָדָה יְיָ אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ׃

בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ שׁוֹרְרוּ בְּמִקְדָּשׁוֹ׃ רוֹחֲשִׁים שִׁיר וָשֶׁבַח לְחַדְּשׁוֹ׃ שָׁלוֹם תִּשְׁפּוֹת לְהַגְדִּישׁוֹ׃

מלך

שגיא, אל שגיא (איוב לו כו). כהכנעת זדים, פרעה וחילו. טעם, כטעם אותם. בארץ שמנה, א״י. רוחשים, הוגים, ל׳ רחש לבי (תהלים מה ב). תשפות, תערוך,

---

זיין הירט אונד פפלעג׳ עז מיט דייכער ערטפריעסליכען גיטע! אלנעבוגזאמער, איינזט האט דיין נאמן יענע טיראננען געבאנדיגט; דא ערטאנטע דייכעז פאלקעז ליעד לו דייכעס רוהמע, פראהלאקקענד, יויבלענד אונד וואנגעפאלן טפראך אלעז: „ווער איזט אונטער דען מאכטען וויא דוא, א עוויגער!״ או״ו.

הלל. כון ווירד דיר אכט טאגע לאנג דאז גאנלע הלל געזונגען אונד טאגליך דאז קאפיטעל דער טאגעזאפפער פארגעלעזען. א, פפלאנלע זיא ווידער, זעטלע זיא ווירער איין אין יענעז פעטטע לאנד אונד בעגרינדע, א טוטן, אונזער הייל! „דיעזעז איזט דער האָרט אונזרעז הייל!״ זא ריעפען זיא דאָרט אונד ספראכען: „דער אונענדליכע ווירד אימאער אונד עוויג רעגיערען!״

בהדרת. פעזטליך געשמיקקט בעטען זיא דאָרט אים הייליגטהום אן אונד לאסען נייע ליעדער אונד לאבגעזאנגע ערטאנען. לאס זיא אין פפלונען אמאסע געניעסען

דען

מלך צור ישראל וקדושו: ברוך אתה יי גאל ישראל: (כ"א מלך צור ישראל וגואלו: עיין א"ח סי' רל"ו.)

השכיבנו יי אלהינו לשלום והעמידנו מלכנו לחיים ופרש עלינו סכת שלומך ותקננו בעצה טובה מלפניך והושיענו למען שמך והגן בעדנו והסר מעלינו אויב דבר וחרב ורעב ויגון והסר שטן מלפנינו ומאחרינו ובצל כנפיך תסתירנו כי אל שומרנו ומצילנו אתה כי אל מלך חנון ורחום אתה ושמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום מעתה ועד עולם. ופרוש עלינו סכת שלומך:

ותיק חדש מכון אולמך. אמץ אהובים כוננת בצלמך. לברך ולקדש שמך בעולמך. תגן עלינו בברית שלומך: בא"י הפורש סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים:

לשבת ושמרו בני־ישראל את־השבת לעשות את־השבת לדרתם ברית עולם: ביני ובין בני ישראל אות הוא לעלם כי־ששת ימים עשה יי את־השמים ואת־הארץ וביום השביעי שבת וינפש:

וידבר משה את־מעדי יהוה אל־בני ישראל: חצי קדיש.

כמו ה' תשפות שלום לנו (ישעיה כו יב). להגדישו, למדוד לו שלום במדה גדושה המלאה על כל גדותיה, והלשון ידוע בדברי רז"ל.

ותיק. תאר לאל ית'. אולמך, בה"מ. אוהבים, ישראל אשר כוננת בצלמך.

דעם פֿריעדענס, אָ דוא, אונזער קאָניג, ישראל'ס שוטץ אונד היילִיגער! גענאָבט זייסט דוא, עוויגער, דער ישראל ערלאָזעטע!

ותיק. ערנייערע, אָ אללגיטיגער, דיינעס טעמפעלס פֿעסטע! ערהאַלטע דיא ליעבען, דיא דוא נאַך דיינעם עבענבילד געשאַפֿפֿען, דיינען היילִיגען נאַמען אויף ערדען צו לאָבען אונד צו היילִיגען, אונד בריַיטע דיא דעקקע דיינעס פֿריעדענס איבער אונס! געלאָבט זייסט דוא, עוויגער, דער דיא דעקקע דעס פֿריעדענס אויסברייטעט איבער אונס, איבער זיין גאַנצעס פֿאָלק ישראל אונד איבער ירושלים!

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה.
מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה.
וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ. וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

במוצאי שבת אומרים זה. מאן מוצאי שבת זאגט מאן דיעזעס.

וַתּוֹדִיעֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ וַתְּלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנֶךָ וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים וְתוֹרוֹת אֱמֶת חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים וַתַּנְחִילֵנוּ זְמַנֵּי שָׂשׂוֹן וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ וְחַגֵּי נְדָבָה. וַתּוֹרִישֵׁנוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת וּכְבוֹד מוֹעֵד וַחֲגִיגַת הָרֶגֶל. וַתַּבְדֵּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר

לְהֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ וְאֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ׃ הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ׃

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם השבת הזה ואת יום חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה׃ זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ באהבה מִקְרָא־קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ׃ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ׃ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ׃ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ׃ לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה׃ זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים׃ וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ׃ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ׃ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׃

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ׃

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שַׁבָּת ו מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

בשבת אומרים ויכלו גם מגן אבות וכהרבה קהלות גם במה מדליקין.

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם: ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה: ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות:

ח׳ ב״א״י אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון קונה שמים וארץ:

ק׳ מגן אבות בדברו מחיה מתים במאמרו האל הקדוש שאין כמוהו המניח לעמו ביום שבת קדשו כי בם רצה להניח להם לפניו נעבוד ביראה ופחד ונודה לשמו בכל יום תמיד מעין הברכות אל ההודאות אדון השלום מקדש השבת ומברך שביעי ומניח בקדשה לעם מדשני ענג זכר למעשה בראשית:

אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך שבענו מטובך ושמחנו בישועתך וטהר לבנו לעבדך באמת והנחילנו יי׳ אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך וינוחו בה ישראל מקדשי שמך ברוך אתה יי׳ מקדש השבת:

פרק ב׳ במה מדליקין ובמה אין מדליקין, אין מדליקין לא בלכש ולא בחוסן ולא בכלך, ולא בפתילת האידן ולא בפתילת המדבר, ולא בירוקה שעל פני המים, ולא בזפת ולא בשעוה, ולא בשמן קיק ולא בשמן שרפה, ולא באליה ולא בחלב. נחום המדי אומר מדליקין בחלב מבושל, וחכמים אומרים אחד מבושל ואחד שאינו מבושל אין מדליקין בו: (ב) אין מדליקין בשמן שרפה ביום

טוב׃ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר אֵין מַדְלִיקִין בְּעִטְרָן מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת׃ וַחֲכָמִים מַתִּירִין בְּכָל הַשְּׁמָנִים בְּשֶׁמֶן שֻׁמְשְׁמִין בְּשֶׁמֶן אֱגוֹזִים בְּשֶׁמֶן צְנוֹנוֹת בְּשֶׁמֶן דָּגִים בְּשֶׁמֶן פַּקּוּעוֹת בְּעִטְרָן וּבְנֵפְטְ׃ רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר אֵין מַדְלִיקִין אֶלָּא בְּשֶׁמֶן זַיִת בִּלְבָד׃ (ג) כָּל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אֵין מַדְלִיקִין בּוֹ אֶלָּא פִשְׁתָּן׃ וְכָל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אֵינוֹ מִטַּמֵּא טֻמְאַת אֹהָלִים אֶלָּא פִשְׁתָּן׃ פְּתִילַת הַבֶּגֶד שֶׁקִּפְּלָהּ וְלֹא הִבְהֲבָהּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר טְמֵאָה הִיא וְאֵין מַדְלִיקִין בָּהּ, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר טְהוֹרָה הִיא, וּמַדְלִיקִין בָּהּ׃ (ד) לֹא יִקּוֹב אָדָם שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁל בֵּיצָה וִימַלְאֶנָּה שֶׁמֶן וְיִתְּנֶנָּה עַל פִּי הַנֵּר בִּשְׁבִיל שֶׁתְּהֵא מְנַטֶּפֶת וַאֲפִילוּ הִיא שֶׁל חֶרֶס, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר׃ אֲבָל אִם חִבְּרָהּ הַיּוֹצֵר מִתְּחִלָּה מֻתָּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּלִי אֶחָד׃ לֹא יְמַלֵּא אָדָם קְעָרָה שֶׁמֶן וְיִתְּנֶנָּה בְּצַד הַנֵּר וְיִתֵּן רֹאשׁ הַפְּתִילָה בְּתוֹכָהּ בִּשְׁבִיל שֶׁתְּהֵא שׁוֹאֶבֶת, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר׃ (ה) הַמְכַבֶּה אֶת הַנֵּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְיָרֵא מִפְּנֵי גוֹיִם מִפְּנֵי לִסְטִים מִפְּנֵי רוּחַ רָעָה אוֹ בִשְׁבִיל הַחוֹלֶה שֶׁיִּישַׁן, פָּטוּר׃ כְּחָס עַל הַנֵּר כְּחָס עַל הַשֶּׁמֶן כְּחָס עַל הַפְּתִילָה, חַיָּב׃ רַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר בְּכֻלָּן חוּץ מִן הַפְּתִילָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשָׂהּ פֶּחָם׃ (ו) עַל שָׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת נָשִׁים מֵתוֹת בִּשְׁעַת לֵידָתָן, עַל שֶׁאֵינָן זְהִירוֹת, בְּנִדָּה בְּחַלָּה וּבְהַדְלָקַת הַנֵּר׃ (ז) שְׁלֹשָׁה דְבָרִים צָרִיךְ אָדָם לוֹמַר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה׃ עִשַּׂרְתֶּם עֵרַבְתֶּם הַדְלִיקוּ אֶת הַנֵּר׃ סָפֵק חֲשֵׁכָה סָפֵק אֵינָהּ חֲשֵׁכָה, אֵין מְעַשְּׂרִין אֶת הַוַּדַּאי, וְאֵין מַטְבִּילִין אֶת הַכֵּלִים, וְאֵין מַדְלִיקִין אֶת הַנֵּרוֹת, אֲבָל מְעַשְּׂרִין אֶת הַדְּמַאי, וּמְעָרְבִין וְטוֹמְנִין אֶת הַחַמִּין׃

תניא אמר ר׳ חנינא חייב אדם למשמש בבגדיו בערב שבת עם חשיכה שמא ישכח ויצא, אמר רב יוסף הלכתא רבתא לשבתא׃

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא׃ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם׃ שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ׃ אַל תִּקְרָא בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ׃ שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל׃ יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ׃ לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ׃ לְמַעַן בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ׃ יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃

כשמקדשין על השלחן אומרין תפלה יום הששי כשחל בשבת, ואומרין זמן בב' הלילות.

סברי... בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־עָם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל־לָשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו׃ וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם השבת הזה ואת יום

חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה׃ זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ

באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃ כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים ושבת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ באהבה וברצון בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן הִנְחַלְתָּנוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

במוצאי שבת מוסיפי' נר והבדלה. אים מוצאי שבת זאגט מאן אויך דיזעש.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים. בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה׃ בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ׃ וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ. הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ׃ בָּ"אַ יְיָ הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ׃

אין דער סכה ווירד נאך דיזע ברכה פאר שהחיינו גזאגט.

בָּאַ"יָ אֱמ"הָ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה׃

בָּאַ"יָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה׃

דינים ומנהגים·

כתוב בזוהר בפ' אמור אמר ר"ה סבא כשנכנס לסוכה הי' מזמן אושפיזין וכו'. ע"כ בכניסתו לסוכה מקבל אושפיזין קדישין דאזדמנן תמן בזה"ל: בסוכות תשבו. תיבו אושפיזין עילאין תיבו. תיבו אושפיזין מהימנותא תיבו. ונהגו עכשו לומר יהי רצון זה.

ווען מאַן אין דיא סוכה געהט, זאַגט מאַן דיזעס יהי רצון·

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתַּשְׁרֶה שְׁכִינָתְךָ בֵּינֵינוּ וְתִפְרוֹס עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ בִּזְכוּת מִצְוַת סֻכָּה שֶׁאֲנַחְנוּ מְקַיְּמִין לְיַחֲדָא שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ לְיַחֲדָא שֵׁם י"ה בו"ה בְּיִחוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל וּלְהַקִּיף אוֹתָהּ מִזִּיו כְּבוֹדְךָ הַקָּדוֹשׁ וְהַטָּהוֹר נָטוּי עַל רָאשֵׁיהֶם מִלְמַעְלָה כַּנֶּשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ וּמִשָּׁם יַשְׁפִּיעַ שֶׁפַע הַחַיִּים לְעַבְדְּךָ פב"פ אֲמָתֶךָ וּבִזְכוּת צֵאתִי מִבֵּיתִי הַחוּצָה וְדֶרֶךְ מִצְוֹתֶיךָ אָרוּצָה יֵחָשֵׁב לִי זֹאת כְּאִלּוּ הִרְחַקְתִּי נְדוֹד וְהֶרֶב כַּבְּסֵנִי מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי וּמֵאוּשְׁפִּיזִין עִלָּאִין אוּשְׁפִּיזִין דִּמְהֵימְנוּתָא תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת רַב בְּרָכוֹת וְלָרְעֵבִים גַּם צְמֵאִים תֵּן לַחְמָם וּמֵימָם נֶאֱמָנִים וְתִתֶּן לִי זְכוּת לָשֶׁבֶת וְלַחֲסוֹת בְּסֵתֶר צֵל כְּנָפֶיךָ בְּעֵת פְּטִירָתִי מִן הָעוֹלָם וְתַחְסֵנִי מִזֶּרֶם מִמָּטָר כִּי תַמְטִיר עַל רְשָׁעִים פַּחִים וּתְהֵא חֲשׁוּבָה מִצְוַת סֻכָּה זוּ שֶׁאֲנִי מְקַיֵּם כְּאִלּוּ קִיַּמְתִּיהָ בְּכָל פְּרָטֶיהָ וְדִקְדּוּקֶיהָ וּתְנָאֶיהָ וְכָל מִצְוֹת הַתְּלוּיִם בָּהּ וְתֵיטִיב לָנוּ הַחֲתִימָה וּתְזַכֵּנִי לֵישֵׁב יָמִים רַבִּים עַל הָאֲדָמָה אַדְמַת קֹדֶשׁ בַּעֲבוֹדָתֶךָ וּבְיִרְאָתֶךָ: בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

ממתינין מלקדש עד שיהיה לילה. קודם שמברכין שהחיינו מברכין ברכת לישב בסוכה בקול ובמשיכה ובנועם כנון כשאר ברכות של קידוש. ואף בליל שני יכהג כן. טוב לאדם כשיברך לישב בסוכה בשעת אכילה שיכוין בלבו בשעת ברכה ג"כ לפטור בזו הברכ' השינ' והטיול וכל מה שישתמש בה עד אכיל' אחרת כדי לאפוקי נפשו' מפלוגת' שהביא הטור והב"י בסימן תרל"ט (ע"ב דף קה). שכח לברך לישב בסוכה טרם שיאכל יברך אח"כ על מה שרוצה לאכול, ואפילו אכל כבר שגם ישיבה מן המנו'. אכילה בסוכה ליל א' חובה, ובכזית פת יוצא י"ח, וצריך לברך עליו ברכת הסוכ', שאר הימים אפי' שבת אם רצה אוכל פחות מכזית פת חוץ לסוכה. ליל א' צריך לאכול בסוכה אפילו ירדו גשמים, וכ"ל שלא יברך לישב בסוכה דספק ברכות להקל (יעב"ץ בסידורו). וטוב להמתין אולי יעבור הגשם אפילו יתאחר עד אחר חצות לילה אין בכך כלום ובלבד שלא יכטער ברעב, אם הזמן קר שנקרשין המאכלים פטור וה"ה כמו בירדו גשמים, והפטור מה"ד, ועושהו נקרא הדיוט (הכ"ל).

קודם שיכנס לבה"כנ ישהה מעט בעזרת בה"כנ ויאמר ;
בעפֿאָר מאַן אין דיא שולע געהט, זאָגט מאַן :

וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל־הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ׃

אז ילך בנחת ולא בפתע פתאו' ויאמר: דאַן געהט מאַן מיט אכטזאַמקייט היניין אונד זאָגט :

בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ׃

כשיכנס לביהכ"נ יאמר : נאַך דעם איינטריטט אין דיא שולע זאַגט מאַן :

מַה־טֹּבוּ אֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל׃ וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל־הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ׃ יְיָ אָהַבְתִּי מְעוֹן בֵּיתֶךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ׃ וַאֲנִי אֶשְׁתַּחֲוֶה וְאֶכְרָעָה אֶבְרְכָה לִפְנֵי־יְיָ עֹשִׂי׃ וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב־חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ׃

בקשה לר' שלמה בן גבירול. ב' תנועות ויתד וב' תנועות.

שַׁחַר אֲבַקֶּשְׁךָ. צוּרִי וּמִשְׂגַּבִּי אֶעֱרוֹךְ לְפָנֶיךָ. שַׁחְרִי וְגַם־עַרְבִּי׃
לִפְנֵי גְדֻלָּתְךָ. אֶעְמֹד וְאֶבָּהֵל כִּי־עֵינְךָ תִרְאֶה. כָּל־מַחְשְׁבוֹת לִבִּי׃
מַה־זֶּה אֲשֶׁר יוּכַל. הַלֵּב וְהַלָּשׁוֹן לַעֲשׂוֹת וּמַה־כֹּחַ. רוּחִי בְּתוֹךְ קִרְבִּי׃
הִנֵּה לְךָ תִיטַב. זִמְרַת אֱנוֹשׁ עַל־כֵּן אוֹדְךָ בְּעוֹד תִּהְיֶה. נִשְׁמַת אֱלוֹהַּ בִּי׃

אֲנִי קְרָאתִיךָ כִּי־תַעֲנֵנִי אֵל הַט־אָזְנְךָ לִי שְׁמַע אִמְרָתִי׃ אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָנֶיךָ אֶשְׂבְּעָה בְהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ׃ וַאֲנִי עָלֶיךָ בָטַחְתִּי יְיָ אָמַרְתִּי אֱלֹהַי אָתָּה׃ שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנַי בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ בְּנָשְׂאִי יָדַי אֶל־דְּבִיר קָדְשֶׁךָ׃ יְיָ אֱלֹהָי שִׁוַּעְתִּי אֵלֶיךָ וַתִּרְפָּאֵנִי׃ אֵלֶיךָ יְיָ אֶקְרָא וְאֶל־אֲדֹנָי* אֶתְחַנָּן׃ הָאִירָה

פניך

---

*) אדני, כ"ה בכל כ"י וגם כמכה בסדרי קל"ד וודאין, וכן העיד סנאין בן חפני סונא בס' אבודרהם וכן העלה המ"ש.

פָּנֶיךָ עַל־עַבְדֶּךָ הוֹשִׁיעֵנִי בְחַסְדֶּךָ: כִּי־לְךָ יְיָ הוֹחָלְתִּי אַתָּה תַעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהָי: שִׁמְעָה[1] תְפִלָּתִי יְיָ וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה אֶל־דִּמְעָתִי אַל־תֶּחֱרַשׁ: שְׁמַע־יְיָ וְחָנֵּנִי יְיָ הֱיֵה עֹזֵר לִי:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שָׂמַחְתִּי בְּאוֹמְרִים לִי בֵּית יְיָ נֵלֵךְ: שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב: הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעִי מַלְכִּי וֵאלֹהָי כִּי אֵלֶיךָ אֶתְפַּלָּל: יְיָ בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי בֹּקֶר אֶעֱרָךְ־לְךָ וַאֲצַפֶּה: אֲנִי קְרָאתִיךָ כִּי־תַעֲנֵנִי אֵל הַט־אָזְנְךָ לִי שְׁמַע אִמְרָתִי: רַגְלִי עָמְדָה בְמִישׁוֹר[2] בְּמַקְהֵלִים אֲבָרֵךְ יְיָ:

שיר מן ב' תנועו' ויתד וב' תנועות ויתד וב' תנועו' בדלת וכן בסוגר, ובתוכו רצוף י"ג העקרים על סדר י"ג כתובים הנרשמים.

יִגְדַּל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח נִמְצָא וְאֵין עֵת אֶל־מְצִיאוּתוֹ:
אֶחָד וְאֵין יָחִיד כְּיִחוּדוֹ נֶעְלָם וְגַם אֵין סוֹף לְאַחְדוּתוֹ:
אֵין לוֹ דְמוּת הַגּוּף וְאֵינוֹ גוּף לֹא נַעֲרוֹךְ אֵלָיו קְדֻשָּׁתוֹ:
קַדְמוֹן לְכָל־דָּבָר אֲשֶׁר נִבְרָא רִאשׁוֹן וְאֵין רֵאשִׁית לְרֵאשִׁיתוֹ:
הִנּוֹ אֲדוֹן עוֹלָם לְכָל־נוֹצָר יוֹרֶה גְדֻלָּתוֹ וּמַלְכוּתוֹ:
שֶׁפַע נְבוּאָתוֹ נְתָנוֹ אֶל־אַנְשֵׁי סְגֻלָּתוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ:
לֹא קָם בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה עוֹד נָבִיא וּמַבִּיט אֶת־תְּמוּנָתוֹ:
תּוֹרַת אֱמֶת נָתַן לְעַמּוֹ אֵל עַל־יַד נְבִיאוֹ נֶאֱמַן בֵּיתוֹ:
לֹא יַחֲלִיף הָאֵל וְלֹא יָמִיר דָּתוֹ לְעוֹלָמִים לְזוּלָתוֹ:
צוֹפֶה וְיוֹדֵעַ סְתָרֵינוּ מַבִּיט לְסוֹף דָּבָר בְּקַדְמָתוֹ:
גּוֹמֵל[3] לְאִישׁ חֶסֶד כְּמִפְעָלוֹ נוֹתֵן לְרָשָׁע רַע כְּרִשְׁעָתוֹ:
יִשְׁלַח לְקֵץ יָמִין מְשִׁיחֵנוּ לִפְדּוֹת מְחַכֵּי קֵץ יְשׁוּעָתוֹ:
מֵתִים יְחַיֶּה אֵל בְּרֹב־חַסְדּוֹ בָּרוּךְ עֲדֵי־עַד שֵׁם תְּהִלָּתוֹ:

---

[1]) שִׁמְעָה כנ"ל ומכור עלי' לי' ק"ח.
[2]) בְּמִישׁוֹר פליגי ביה הסופרים והספרים יש מדגישין הב' ויש מרפים. וככר דברתי בו במקום מאור עינים ח"ב כי במקלי עברתי (בראשי' לב י) וח"ב ויחנו במדבר צין (במדבר לג לו).
[3]) גומל לאיש וכו', שעורו גומל חסד לכל איש כמפעלו ונותן רע לכל רשע כרשעתו. רז"ס בש"מ שלו שעתיק דברים ללא תועיל.

שיר מורכב מיתד וב' תנועות ויתד וב' תנועות בדלת וכן בסוגר •

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ • בְּטֶרֶם כָּל־יְצִיר נִבְרָא:
לְעֵת נַעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹּל • אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא:
וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל • לְבַדּוֹ יִמְלוֹךְ נוֹרָא:
וְהוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה • וְהוּא יִהְיֶה בְּתִפְאָרָה:
וְהוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי • לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה:
בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית • וְלוֹ הָעֹז וְהַמִּשְׂרָה:
וְהוּא אֵלִי וְחַי גֹּאֲלִי • וְצוּר חֶבְלִי בְּעֵת צָרָה:
וְהוּא נִסִּי וּמָנוֹס לִי • מְנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא:
בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי • בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה:
וְעִם־רוּחִי גְּוִיָּתִי • יְיָ לִי וְלֹא אִירָא:

בכל הברכות והתפלות צריך שיכוין פי' המלות מה שמוציא בשפתיו, וכשמזכירו שם הוי' ב"ה יכוין פי' קריאתו באדנות שהוא אדון הכל וגם יכוין בכתיבתו שהוא הי' הו' ויהי', וכשמזכירו שם אלהים יכוין שהוא התקיף ובעל היכולת ובעל הכחות כלם •

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדָיִם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶת־הָאָדָם בְּחָכְמָה וּבָרָא בוֹ נְקָבִים נְקָבִים חֲלוּלִים חֲלוּלִים גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ שֶׁאִם יִפָּתֵחַ אֶחָד מֵהֶם אוֹ יִסָּתֵם אֶחָד מֵהֶם אִי אֶפְשַׁר לְהִתְקַיֵּם וְלַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא כָל־בָּשָׂר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת:

בארבע קהלות שבכנו מתחילים כאן אלהי נשמה•

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לַעֲסוֹק בְּדִבְרֵי תוֹרָה:

וְהַעֲרֶב־נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ (וצאצאי צאצאינו) וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ לִשְׁמָהּ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ בָּא״י נוֹתֵן הַתּוֹרָה:
יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם: אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר הַפֵּאָה וְהַבִּכּוּרִים וְהָרֵאָיוֹן וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְתַלְמוּד תּוֹרָה: אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לָעוֹלָם הַבָּא: וְאֵלּוּ הֵן כִּבּוּד אָב וָאֵם וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְהַשְׁכָּמַת בֵּית הַמִּדְרָשׁ שַׁחֲרִית וְעַרְבִית וְהַכְנָסַת אוֹרְחִים וּבִקּוּר חוֹלִים וְהַכְנָסַת כַּלָּה וְהַלְוָיַת הַמֵּת וְעִיּוּן תְּפִלָּה וַהֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כֻּלָּם:

אֱלֹהַי נְשָׁמָה שֶׁנָּתַתָּ בִּי טְהוֹרָה הִיא אַתָּה בְרָאתָהּ אַתָּה יְצַרְתָּהּ אַתָּה נְפַחְתָּהּ בִּי וְאַתָּה מְשַׁמְּרָהּ בְּקִרְבִּי וְאַתָּה עָתִיד לִטְּלָהּ מִמֶּנִּי וּלְהַחֲזִירָהּ בִּי לֶעָתִיד לָבֹא: כָּל־זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְקִרְבִּי מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי

רִבּוֹן כָּל־הַמַּעֲשִׂים אֲדוֹן כָּל־הַנְּשָׁמוֹת בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר נְשָׁמוֹת לִפְגָרִים מֵתִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן לַשֶּׂכְוִי בִינָה לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי נָכְרִי:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עָבֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה:

סכשים אומרות בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשַׂנִי כִּרְצוֹנוֹ:

נק"ק מין מוסיפים בא"י אלהינו מלך העולם מגביה שפלים (עיין א"ח סי' טו).

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם פּוֹקֵחַ עִוְרִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַתִּיר אֲסוּרִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם זוֹקֵף כְּפוּפִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם רוֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה לִי כָּל־צָרְכִּי:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר הֵכִין מִצְעֲדֵי־גָבֶר:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל בִּגְבוּרָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל בְּתִפְאָרָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּעֲבִיר שֵׁנָה מֵעֵינָי וּתְנוּמָה מֵעַפְעַפָּי: וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּרְגִּילֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבְּקֵנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְאַל תְּבִיאֵנוּ לֹא לִידֵי חֵטְא וְלֹא לִידֵי עֲבֵרָה וְעָוֹן וְלֹא לִידֵי נִסָּיוֹן וְלֹא לִידֵי בִזָּיוֹן וְאַל תַּשְׁלֶט בָּנוּ יֵצֶר הָרָע וְהַרְחִיקֵנוּ מֵאָדָם רָע וּמֵחָבֵר

רַע וְדַבְּקֵנוּ בְּיֵצֶר הַטּוֹב וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים וְכוֹף אֶת יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֶּד־לָךְ וּתְנֵנוּ הַיּוֹם וּבְכָל־יוֹם לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל־רוֹאֵינוּ וְתִגְמְלֵנוּ חֲסָדִים טוֹבִים בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתַּצִּילֵנִי הַיּוֹם וּבְכָל־יוֹם מֵעַזֵּי פָנִים וּמֵעַזּוּת פָּנִים מֵאָדָם רָע וּמֵחָבֵר רָע וּמִשָּׁכֵן רָע וּמִפֶּגַע רָע וּמִשָּׂטָן הַמַּשְׁחִית מִדִּין קָשֶׁה וּמִבַּעַל דִּין קָשֶׁה בֵּין שֶׁהוּא בֶן־בְּרִית וּבֵין שֶׁאֵינוֹ בֶן־בְּרִית:

לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם יְרֵא שָׁמַיִם בְּסֵתֶר וּמוֹדֶה עַל־הָאֱמֶת וְדוֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ וְיַשְׁכֵּם וְיֹאמַר:

רִבּוֹן כָּל־הָעוֹלָמִים לֹא עַל־צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים• מָה אֲנַחְנוּ מֶה חַיֵּינוּ מֶה חַסְדֵּנוּ מַה־צִּדְקוֹתֵינוּ מַה־יְשׁוּעָתֵנוּ מַה־כֹּחֵנוּ מַה־גְּבוּרָתֵנוּ מַה־נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲלֹא כָּל־הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל כִּי רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם תֹּהוּ וִימֵי חַיֵּיהֶם הֶבֶל לְפָנֶיךָ• וּמוֹתַר הָאָדָם מִן־הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל:

אֲבָל אֲנַחְנוּ עַמְּךָ בְּנֵי בְרִיתֶךָ. בְּנֵי אַבְרָהָם אֹהַבְךָ שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ לּוֹ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. זֶרַע יִצְחָק

יְחִידוֹ שֶׁנֶּעֱקַד עַל גַּב־הַמִּזְבֵּחַ עֲדַת יַעֲקֹב בִּנְךָ בְּכוֹרֶךָ שֶׁמֵּאַהֲבָתְךָ שֶׁאָהַבְתָּ אוֹתוֹ וּמִשִּׂמְחָתְךָ שֶׁשָּׂמַחְתָּ־בּוֹ קָרָאתָ אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל וִישֻׁרוּן: לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְשַׁבֵּחֲךָ וּלְפָאֶרְךָ וּלְבָרֵךְ וּלְקַדֵּשׁ וְלָתֵת־שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לִשְׁמֶךָ: אַשְׁרֵינוּ מַה־טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה־נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ וּמַה־יָּפָה יְרֻשָּׁתֵנוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁאֲנַחְנוּ מַשְׁכִּימִים וּמַעֲרִיבִים עֶרֶב וָבֹקֶר וְאוֹמְרִים פַּעֲמַיִם בְּכָל־יוֹם

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

רש"ל פי' נוהג לומ' כאן כל הפרש' הראשונ' של ק"ש, משום שלפעמי' כשאומרי' קרובות מתעכבין בקריאת שמע עד אחר זמנה ובזה הוא יוצא ידי חובת ק"ש.

אַתָּה הוּא עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם אַתָּה הוּא מִשֶּׁנִּבְרָא הָעוֹלָם אַתָּה הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְאַתָּה הוּא לָעוֹלָם הַבָּא קַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ עַל מַקְדִּישֵׁי שְׁמֶךָ וְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בְּעוֹלָמֶךָ וּבִישׁוּעָתְךָ תָּרִים וְתַגְבִּיהַּ קַרְנֵנוּ בָּא״יְ מְקַדֵּשׁ אֶת־שִׁמְךָ בָּרַבִּים: אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ וּבִשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים· אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין אֱלֹהִים· קַבֵּץ קוֶֹיךָ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־בָּאֵי עוֹלָם כִּי אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ· אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־

הָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר בָּם׃ וּמִי בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ בָּעֶלְיוֹנִים אוֹ בַתַּחְתּוֹנִים שֶׁיֹּאמַר לְךָ מַה־תַּעֲשֶׂה׃ אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם עֲשֵׂה עִמָּנוּ חֶסֶד בַּעֲבוּר שִׁמְךָ הַגָּדוֹל שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ וְקַיֶּם־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מַה־שֶּׁכָּתוּב בָּעֵת הַהִיא אָבִיא אֶתְכֶם וּבָעֵת קַבְּצִי אֶתְכֶם כִּי־אֶתֵּן אֶתְכֶם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה בְּכֹל עַמֵּי הָאָרֶץ בְּשׁוּבִי אֶת־שְׁבוּתֵיכֶם לְעֵינֵיכֶם אָמַר יְיָ׃

כה"ק אשכנז אומרים כאן ברכו' התור', יברכך, אלו דברי', ויש שא"א הפסוקי' והמשנ'.

שמות ל'

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרָחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם׃ וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם׃ בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ־מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת לְהַקְטִיר אִשֶּׁה לַיהוָה׃ וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמֻתוּ וְהָיְתָה לָהֶם חָק־עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ לְדֹרֹתָם׃ וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי־בַד יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת־הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ׃ וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת־הַדֶּשֶׁן אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם טָהוֹר׃

במדב' כ"ח

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ׃ וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְמִימִם

שנים

שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד: אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם: וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין: עֹלַת תָּמִיד הָעֲשֻׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָֹה: וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָֹה: וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָֹה:

ויקרא א׳ י״א

וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָֹה וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם· כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָ אוֹתָם עַל יְדֵי מֹשֶׁה נְבִיאֶךָ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ:

שמות ל׳ ל״ד

וַיֹּאמֶר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ סַמִּים נָטָף ׀ וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה סַמִּים וּלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה: וְעָשִׂיתָ אֹתָהּ קְטֹרֶת רֹקַח מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ מְמֻלָּח טָהוֹר קֹדֶשׁ: וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק וְנָתַתָּה מִמֶּנָּה לִפְנֵי הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם: וְנֶאֱמַר וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת־הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה: וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת־הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָֹה לְדֹרֹתֵיכֶם:

תנו רבנן פטום הקטורת, הצרי והצפורן החלבנה והלבונה משקל שבעים שבעים מנה· מור וקציעה שבולת נרד וכרכום, משקל ששה עשר ששה עשר מנה, הקושט שנים עשר, וקלופה שלשה, וקנמון תשעה, בורית כרשינה תשעה קבין· יין קפריסין, סאין תלתא וקבין תלתא, ואם אין לו יין קפריסין, מביא חמר חורין עתיק, מלח סדומית רובע הקב, מעלה עשן כל שהוא· רבי נתן אומר אף כפת הירדן כל שהוא ואם נתן בה דבש פסלה· ואם חסר אחת מכל סמניה חייב מיתה:

רבן שמעון בן גמליאל אומר, הצרי אינו אלא שרף, הנוטף מעצי הקטף· בורית כרשינה ששפין בה את הצפורן, כדי שתהא נאה. יין קפריסין ששורין בו את הצפורן, מפני שהיא עזה· והלא מי רגלים יפין לה, אלא שאין מכניסין מי רגלים בעזרה, מפני הכבוד:

תניא רבי נתן אומר כשהוא שוחק אומר הדק היטיב הרק היטיב הדק מפני שהקול יפה לבשמים, פטמה לחצאין כשרה לשליש ולרביע לא שמענו· אמר רבי יהודה זה הכלל, אם כמדתה, כשרה לחצאין, אם חסר אחת מכל סמניה חייב מיתה:

תני בר קפרא אחת לששים או לשבעים שנה היתה באה של שירים לחצאין· עוד תני בר קפרא, אלו היה נותן בה קורטוב של דבש אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה, ולמה אין מערבין בה דבש, מפני שהתורה אמרה כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה ליי:

יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בּוֹטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה: וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

תפלת רבי נחוניא בן הקנה.

אָנָּא בְּכֹחַ גְּדֻלַּת יְמִינְךָ תַּתִּיר צְרוּרָה·	אבג״יתץ
קַבֵּל רִנַּת עַמְּךָ שַׂגְּבֵנוּ טַהֲרֵנוּ נוֹרָא·	קרע״שטן
נָא גִבּוֹר דּוֹרְשֵׁי יִחוּדְךָ כְּבָבַת שָׁמְרֵם·	נגד״יכש
בָּרְכֵם טַהֲרֵם רַחֲמֵם צִדְקָתְךָ תָּמִיד גָּמְלֵם·	בטר״צתג
חֲסִין קָדוֹשׁ בְּרוֹב טוּבְךָ נַהֵל עֲדָתֶךָ·	חקב״טנע
יָחִיד גֵּאֶה לְעַמְּךָ פְּנֵה זוֹכְרֵי קְדֻשָּׁתֶךָ·	יגל״פזק
שַׁוְעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ יוֹדֵעַ תַּעֲלֻמוֹת·	שקו״ציח

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

במסכת מוסיפין:

במדבר כ"ח ט׳. וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

בראש חודש.

וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה לַיְיָ פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַפָּר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לָאַיִל הָאֶחָד: וְעִשָּׂרֹן עִשָּׂרוֹן סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד עֹלָה רֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיְיָ: וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישִׁת הַהִין לָאַיִל וּרְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ יָיִן זֹאת עֹלַת חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה: וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת לַיְיָ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ:

איזהו מקומן הוא במקום לימוד, וכן ברייתא דר׳ ישמעאל לכן צריך ללמדו ולהבין כפי׳. זבחים פ"ה.

א אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן שֶׁל זְבָחִים קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן פָּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל־בֵּין הַבַּדִּים וְעַל הַפָּרֹכֶת וְעַל־מִזְבַּח הַזָּהָב מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכָּבֶת שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אִם לֹא נָתַן לֹא עִכֵּב: ב פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל־הַפָּרֹכֶת וְעַל־מִזְבַּח הַזָּהָב מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכָּבֶת שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ

הַחִיצוֹן אִם־לֹא נָתַן לֹא־עִכֵּב אֵלּוּ וָאֵלּוּ נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדָּשֶׁן: ג חַטֹּאת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד אֵלּוּ הֵן חַטֹּאת הַצִּבּוּר שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשֶׁל מוֹעֲדוֹת שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת: כֵּיצַד עָלָה בַּכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב וּבָא־לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית · מִזְרָחִית צְפוֹנִית · צְפוֹנִית מַעֲרָבִית · מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית · שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי · וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן־הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל־מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד־חֲצוֹת: ד הָעוֹלָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָהּ בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָהּ בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָהּ טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע וּטְעוּנָה הַפְשֵׁט וְנִתּוּחַ וְכָלִיל לָאִשִּׁים: ה זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר וַאֲשָׁמוֹת · אֵלּוּ הֵן אֲשָׁמוֹת אֲשַׁם גְּזֵלוֹת אֲשַׁם מְעִילוֹת אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה אֲשַׁם נָזִיר אֲשַׁם מְצוֹרָע אָשָׁם תָּלוּי · שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע · וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן־הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל־מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת: ו הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע · וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר לְכָל אָדָם בְּכָל מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת: הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם: ז שְׁלָמִים קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־הָעִיר לְכָל־אָדָם בְּכָל־מַאֲכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד: הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם

נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם: ח הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אֶחָת · וּבִלְבָד שֶׁיִּתֵּן כְּנֶגֶד הַיְסוֹד: שִׁנָּה בַאֲכִילָתָן הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים וְהַמַּעֲשֵׂר לְכָל־אָדָם וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־הָעִיר בְּכָל־מַאֲכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד · הַפֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַלַּיְלָה וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד־חֲצוֹת וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָו וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי:

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת: מִקַּל וָחֹמֶר וּמִגְּזֵרָה שָׁוָה · מִבִּנְיַן אָב מִכָּתוּב אֶחָד · וּמִבִּנְיַן אָב מִשְּׁנֵי כְתוּבִים · מִכְּלָל וּפְרָט וּמִפְּרָט וּכְלָל · כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט · מִכְּלָל שֶׁהוּא צָרִיךְ לִפְרָט · וּמִפְּרָט שֶׁהוּא צָרִיךְ לִכְלָל · כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִכְלָל וְיָצָא מִן־הַכְּלָל לְלַמֵּד לֹא לְלַמֵּד עַל־עַצְמוֹ יָצָא אֶלָּא לְלַמֵּד עַל־הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא · כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טוֹעַן אֶחָד שֶׁהוּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחֲמִיר · כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טוֹעַן אַחֵר שֶׁלֹּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר · כָּל־דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִדּוֹן בַּדָּבָר הֶחָדָשׁ אִי אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִירוֹ לִכְלָלוֹ עַד שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ הַכָּתוּב לִכְלָלוֹ בְּפֵרוּשׁ · דָּבָר הַלָּמֵד מֵעִנְיָנוֹ · וְדָבָר הַלָּמֵד מִסּוֹפוֹ · וְכֵן שְׁנֵי כְתוּבִים הַמַּכְחִישִׁים זֶה אֶת־זֶה עַד שֶׁיָּבוֹא הַכָּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְיַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם:

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

ברוך שאמר יש לנגן בקול נעים, וצריך לאמרו בעמידה, וידקדק בקריאתו כמו גבי ק"ש. ואסור להפסיק מתחילת ב"ש עד לאחר י"ח, ואפילו לצורך מצוה, אבל לקדושה ולברכו דהיינו לומר ברוך ה' המבורך לעולם ועד, ולתיבות מודים אנחנו לך, ולקדיש דהיינו לומר יהא שמי' רבא עד יתברך, וגם לענות אמן אחר דאמירן בעלמא ולענות אמן אחר האל הקדוש ואחר שומע תפלה, מפסיק, אבל לשאר אמן לא יפסיק.

אם בא לבית הכנסת ומצא הצבור בסוף פסוקי דזמר' אומר ברוך שאמר עד מהולל בתשבחות ואח"כ תהל' לדוד עד מעת' ועד עולם הללוי', ואח"כ הללו את ה' מן השמים עד עם קרובו הללוי', ואח"כ הללו אל בקדשו עד כל הנשמ' תהלל יה הללוי', ואח"כ ישתבח, ואם יש לו שהות יותר יאמר הודו לה' עד והוא רחום וידלג עד והוא רחום שקודם אשרי יושבי כדי שיתפלל עם הצבור. ואם אין שהות כלל לא יאמר רק ברוך שאמר ותהל' לדוד וישתבח, ואם כבר התחילו יוצר אור ואין שהות לומר אפילו בדלוג יתחיל ברכת יוצר אור ויקרא ק"ש עם ברכותי' ויתפלל י"ח עם הצבור ואחר י"ח יתחיל הודו לה' וכו' עד ישתבח ולא יאמר ישתבח, ויש אנשים כשבאים לבית הכנסת והצבור מתחילין יוצר אור המה ג"כ מתחילים ישתבח עמהם וזה איסור גמור כי ישתבח נתקן להיות סוף פסוקי דזמרה וברוך שאמר הוא ההתחלה וא"כ אם לא אמר קצת פסוקי דזמרה האיך יאמר ישתבח ? לכן טוב ונכון להתחיל יוצר אור.

אם בא לבה"כ ובתוך שיבדוק הציצי' מתחילין הצבו' יוצר אור טוב שיתפלל עם הצבור ולא יבדוק הציצי' ויסמוך על הרוב וחזקתו בדוק. ויאחז הב' ציצי' שלפניו בידו הימנית בשעת אמירת ב"ש וכשיסיי' בתשבחות ינשקם ויניחם בנחת מידו.

כתוב בשל"ה, קודם ברוך שאמר צריך לאמר בפה מלא:

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קב"ה ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. בָּרוּךְ הוּא. בָּרוּךְ עוֹשֶׂה בְרֵאשִׁית. בָּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה. בָּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם. בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הָאָרֶץ. בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת. בָּרוּךְ מְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לִירֵאָיו. בָּרוּךְ חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח. בָּרוּךְ פּוֹדֶה וּמַצִּיל בָּרוּךְ שְׁמוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הָאֵל הָאָב הָרַחֲמָן הַמְהֻלָּל בְּפִי עַמּוֹ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר בִּלְשׁוֹן חֲסִידָיו וַעֲבָדָיו. וּבְשִׁירֵי

דָּוִד עַבְדֶּךָ נְהַלֶּלְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בִּשְׁבָחוֹת וּבִזְמִירוֹת נְגַדֶּלְךָ וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וְנַזְכִּיר שִׁמְךָ וְנַמְלִיכְךָ מַלְכֵּנוּ אֱלֹהֵינוּ יָחִיד חֵי הָעוֹלָמִים. מֶלֶךְ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר עֲדֵי־עַד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

ר״ס ט׳ ט״ו

הוֹדוּ לַייָ קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו: שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ־לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל־נִפְלְאֹתָיו: הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְיָ: דִּרְשׁוּ יְיָ וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד: זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי־פִיהוּ: זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו: הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: זִכְרוּ לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר: אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק: וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶרֶץ־כְּנָעַן חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם: בִּהְיוֹתְכֶם מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ: וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי וּמִמַּמְלָכָה אֶל־עַם אַחֵר: לֹא־הִנִּיחַ לְאִישׁ לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים: אַל־תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי אַל־תָּרֵעוּ: שִׁירוּ לַייָ כָּל־הָאָרֶץ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־אֶל־יוֹם יְשׁוּעָתוֹ: סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת־כְּבוֹדוֹ בְּכָל־

הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו: כִּי גָדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד
וְנוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים: כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים
אֱלִילִים וַייָ שָׁמַיִם עָשָׂה: הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עֹז
וְחֶדְוָה בִּמְקֹמוֹ: הָבוּ לַייָ מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ
לַייָ כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַייָ כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה
וּבֹאוּ לְפָנָיו הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: חִילוּ
מִלְּפָנָיו כָּל־הָאָרֶץ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט:
יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ
מָלָךְ: יִרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ יַעֲלֹץ הַשָּׂדֶה וְכָל־
אֲשֶׁר־בּוֹ: אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יְיָ כִּי־בָא
לִשְׁפּוֹט אֶת־הָאָרֶץ: הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ: וְאִמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ
וְהַצִּילֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךְ
לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךְ: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעֹלָם וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אָמֵן
וְהַלֵּל לַייָ: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ
לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ: וְהוּא
רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב
אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ: אַתָּה יְיָ לֹא־תִכְלָא
רַחֲמֶיךְ מִמֶּנִּי חַסְדְּךְ וַאֲמִתְּךְ תָּמִיד יִצְּרוּנִי:
זְכֹר רַחֲמֶיךְ יְיָ וַחֲסָדֶיךְ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: תְּנוּ עֹז
לאלהים

לֵֽאלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים: נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נֹתֵן עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים: אֵל־נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל עַל־גֵּאִים: לַיְיָ הַיְשׁוּעָה עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ: הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד־הָעוֹלָם: נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיְיָ עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא: כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ: יְהִי־חַסְדְּךָ יְיָ עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: הַרְאֵנוּ יְיָ חַסְדֶּךָ וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן־לָנוּ: קוּמָה עֶזְרָתָה לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ: אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַרְחֶב־פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו: וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַיְיָ כִּי גָמַל עָלָי:

ראיתי בספר המנהיג לאבן הירחי שאמר: בצרפת נהגו לדלוג בשבתות וי"ט מזמור לתודה וכן בדין שהיו אומרין אותו בזמן הבית על הקרבת התודה שהיו מביאין ד' הצריכין להודות ואינה קריבה בשבת וי"ט דנדרים ונדבות אין קריבין בהם, אבל בפרובנצא וספרד אומרין אותו ולא יתכן, עכ"ל, והר"ד אבודרהם ייסד מנהג ספרד, אכן מנהגנו שלא לאמרו לא בשבת וי"ט וערב י"כ גם לא בע"פ וחה"מ של פסח, אכן בק"ק מדלגי' רק שתי התיבות מזמור לתודה ומתחילי' הריעו ליי וגו'.

בשבת וביו"ט מוסיפים מזמורים אלו ובפולין וק"ק אשכנז גם בהושענא רבה.

יט

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ: יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר וְלַיְלָה לְּלַיְלָה יְחַוֶּה־דָּעַת: אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם: בְּכָל־הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם־אֹהֶל בָּהֶם: וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח: מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל־קְצוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ: תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב מִצְוַת יְהוָה בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם: יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד מִשְׁפְּטֵי־יְהוָה אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו: הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים: גַּם־עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם בְּשָׁמְרָם עֵקֶב רָב: שְׁגִיאוֹת מִי־יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי: גַּם מִזֵּדִים חֲשֹׂךְ עַבְדֶּךָ אַל־יִמְשְׁלוּ־בִי אָז אֵיתָם וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

לד לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת־טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ:

אֲבָרֲכָה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי:

בַּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ:

גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:

דָּרַשְׁתִּי אֶת־יְהוָה וְעָנָנִי וּמִכָּל־מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי:

הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל־יֶחְפָּרוּ:

זֶה עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ:

חֹנֶה מַלְאַךְ־יְהוָה סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם:

טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב יְהוָה אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה־בּוֹ:

יִרְאוּ אֶת־יְהוָה קְדֹשָׁיו כִּי־אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו:
כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב:
לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ־לִי יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם:
מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב:
נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה:
סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה־טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ:
עֵינֵי יְהוָה אֶל־צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל־שַׁוְעָתָם:
פְּנֵי יְהוָה בְּעֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם:
צָעֲקוּ וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָם הִצִּילָם:
קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב וְאֶת־דַּכְּאֵי־רוּחַ יוֹשִׁיעַ:
רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְהוָה:
שֹׁמֵר כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה:
תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ:
פֹּדֶה יְהוָה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל־הַחֹסִים בּוֹ:

צ תְּפִלָּה* לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר: בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל: תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי־אָדָם: כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה: זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף: בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ: כִּי־כָלִינוּ בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ: שַׁתָּ° עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ: כִּי כָל־יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְמוֹ־הֶגֶה: יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם

---

*) הר' נקראת בטלפוס והא' נעלם. °) שתה ק'.

בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן כִּי גָז חִישׁ
וַנָּעֻפָה: מִי־יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ: לִמְנוֹת יָמֵינוּ
כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב חָכְמָה: שׁוּבָה יְהֹוָה עַד־מָתָי וְהִנָּחֵם עַל־
עֲבָדֶיךָ: שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל־יָמֵינוּ:
שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: יֵרָאֶה אֶל־עֲבָדֶיךָ
פָעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל־בְּנֵיהֶם: וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ
וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:
צא יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן: אֹמַר לַיהֹוָה מַחְסִי
וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ: כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר
הַוּוֹת: בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה
אֲמִתּוֹ: לֹא־תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם: מִדֶּבֶר
בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם: יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף
וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת
רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי־אַתָּה יְהֹוָה מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ:
לֹא־תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא־יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ: כִּי מַלְאָכָיו
יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ: עַל־כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן־
תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ: עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר
וְתַנִּין: כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע שְׁמִי:
יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ:
אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי:

קלה הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהֹוָה הַלְלוּ עַבְדֵי יְהֹוָה: שֶׁעֹמְדִים
בְּבֵית יְהֹוָה בְּחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹהֵינוּ: הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב יְהֹוָה זַמְּרוּ
לִשְׁמוֹ כִּי נָעִים: כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי
אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהֹוָה וַאֲדֹנֵינוּ מִכָּל־אֱלֹהִים: כָּל אֲשֶׁר־

חָפֵץ יְהוָה עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיַּמִּים וְכָל־תְּהֹמוֹת׃
מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה מוֹצֵא־רוּחַ
מֵאוֹצְרוֹתָיו׃ שֶׁהִכָּה בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה׃
שָׁלַח ׀ אוֹתֹת וּמֹפְתִים בְּתוֹכֵכִי מִצְרָיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־
עֲבָדָיו׃ שֶׁהִכָּה גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג מְלָכִים עֲצוּמִים׃ לְסִיחוֹן ׀
מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּלְכֹל מַמְלְכוֹת כְּנָעַן׃
וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ׃ יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
יְהוָה זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר׃ כִּי־יָדִין יְהוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו יִתְנֶחָם׃
עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם׃ פֶּה־לָהֶם וְלֹא
יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ׃ אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יַאֲזִינוּ אַף
אֵין־יֶשׁ־רוּחַ בְּפִיהֶם׃ כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ
בָּהֶם׃ בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ
אֶת־יְהוָה׃ בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה יִרְאֵי יְהוָה בָּרְכוּ
אֶת־יְהוָה׃ בָּרוּךְ יְהוָה ׀ מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָםִ הַלְלוּיָהּ׃

הודו זה הוא הלל הגדול, והללא של ר"ח וי"ט הוא הלל המצרי. ברכות דף ד' וכ"ו ופסחים קי"ח.

קלו הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְעֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם בִּתְבוּנָה   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
אֶת־הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמֶמְשְׁלוֹת בַּלָּיְלָה   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְמַכֵּה מִצְרַיִם בִּבְכוֹרֵיהֶם   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃

וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְגֹזֵר יַם־סוּף לִגְזָרִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְהֶעֱבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנִעֵר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ בְיַם־סוּף כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמַכֵּה מְלָכִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנָתַן אַרְצָם לְנַחֲלָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר־לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
נֹתֵן לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמָיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

לג רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:
הוֹדוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ־לוֹ:
שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה: כִּי־יָשָׁר דְּבַר־
יְהוָה וְכָל־מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה: אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד
יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ: בִּדְבַר יְהוָה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־
צְבָאָם: כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם נֹתֵן בְּאֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת: יִירְאוּ
מֵיְהוָה כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל: כִּי הוּא אָמַר
וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד: יְהוָה הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא

מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר: אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהָיו הָעָם ׀ בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ: מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְהוָה רָאָה אֶת־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם: מִמְּכוֹן־שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם הַמֵּבִין אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם: אֵין הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרָב־חָיִל גִּבּוֹר לֹא־יִנָּצֵל בְּרָב־כֹּחַ: שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ לֹא יְמַלֵּט: הִנֵּה עֵין יְהוָה אֶל־יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: לְהַצִּיל מִמָּוֶת נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב: נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיהוָה עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא: כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ: יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ:

צב מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת: עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְהוָה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־יָבִין אֶת־זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים ׀ כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָה: כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְהוָה כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי: צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָה צוּרִי וְלֹא־עַ֯לָתָה בּוֹ: עולתה ק׳

צג יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן

תבל

תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְהֹוָה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהֹוָה: עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹדֶשׁ יְהֹוָה לְאֹרֶךְ יָמִים: *) מפיק א׳.

יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ: רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם יְיָ עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: יְיָ שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְיָ זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר: יְיָ בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ מָלָךְ: יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ גוֹיִם מֵאַרְצוֹ: יְיָ הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֶב־אִישׁ וַעֲצַת יְיָ הִיא תָקוּם: עֲצַת יְיָ לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר: כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד: כִּי־בָחַר יְיָ בְּצִיּוֹן אִוָּהּ לְמוֹשָׁב לוֹ: כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְיָ עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ:

*) נאוה קדש הנ׳ נקמץ והא׳ בח״פ והק׳ דגוש בכ״י מדויק וד״י וכן עיקר וכ״כ רד״ק.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו:

קמה תְּהִלָּה לְדָוִד

אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:

בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:

גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר:

דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ:

הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה:

וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלּוֹתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: יתיר ו׳

זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ:

חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדוֹל־חָסֶד: יתיר ו׳

טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו:

יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה:

כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ:

לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ:

מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר:

סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים:

עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ:

פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן:

צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו:

קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת:

רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם:

שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד:

*) פותח את ידך ר״ת פאי כמנין הויה אדני וס״ת חתך והוא שם של פרנסה.

תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
קט"ו י"ח וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

קמו הַלְלוּיָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה: אֲהַלְלָה יְהוָה בְּחַיָּי
אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי: אַל־תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן־אָדָם שֶׁאֵין
לוֹ תְשׁוּעָה: תֵּצֵא רוּחוֹ יָשֻׁב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ
עֶשְׁתֹּנֹתָיו: אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ עַל־יְהוָה אֱלֹהָיו:
עֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם הַשֹּׁמֵר
אֱמֶת לְעוֹלָם: עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים
יְהוָה מַתִּיר אֲסוּרִים: יְהוָה פֹּקֵחַ עִוְרִים יְהוָה זֹקֵף כְּפוּפִים
יְהוָה אֹהֵב צַדִּיקִים: יְהוָה שֹׁמֵר אֶת־גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה
יְעוֹדֵד וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ
צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קמז הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־נָעִים נָאוָה תְהִלָּה:
בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַםִ יְהוָה נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס: הָרֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב
וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם: מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת
יִקְרָא: גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר:
מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהוָה מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי־אָרֶץ: עֱנוּ לַיהוָה
בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְכִנּוֹר: הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעָבִים
הַמֵּכִין לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר: נוֹתֵן לִבְהֵמָה
לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ: לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ
לֹא־בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה: רוֹצֶה יְהוָה אֶת־יְרֵאָיו אֶת־
הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: שַׁבְּחִי יְרוּשָׁלַםִ אֶת־יְהוָה הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ
צִיּוֹן: כִּי־חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ: הַשָּׂם

גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ׃ הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ עַד־מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ׃ הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר כְּפוֹר כָּאֵפֶר יְפַזֵּר׃ מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְפִתִּים לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי יַעֲמֹד׃ יִשְׁלַח־דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־מָיִם׃ מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל׃ לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל־גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל־יְדָעוּם הַלְלוּיָהּ׃

קמח הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים׃ הַלְלוּהוּ כָל־מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָּל־צְבָאָו*׃ הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ הַלְלוּהוּ כָּל־כּוֹכְבֵי אוֹר׃ הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמָיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמָיִם׃ יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי הוּא צִוָּה וְנִבְרָאוּ׃ וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם חָק־נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר׃ הַלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הָאָרֶץ תַּנִּינִים וְכָל־תְּהֹמוֹת׃ אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֶג וְקִיטוֹר רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ׃ הֶהָרִים וְכָל־גְּבָעוֹת עֵץ פְּרִי וְכָל־אֲרָזִים׃ הַחַיָּה וְכָל־בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף׃ מַלְכֵי־אֶרֶץ וְכָל־לְאֻמִּים שָׂרִים וְכָל־שֹׁפְטֵי אָרֶץ׃ בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם־נְעָרִים׃ יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם׃ וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ׃ *) צבאיו ק׳.

קמט הַלְלוּיָהּ שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים׃ יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּנֵי צִיּוֹן יָגִילוּ בְמַלְכָּם׃ יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ־לוֹ׃ כִּי־רוֹצֶה יְהוָה בְּעַמּוֹ יְפָאֵר עֲנָוִים בִּישׁוּעָה׃ יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ

עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם: רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם: לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַּגּוֹיִם תּוֹכֵחוֹת בַּלְאֻמִּים: לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִּים וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל: לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כָּתוּב הָדָר הוּא לְכָל־חֲסִידָיו הַלְלוּיָהּ:

קנ הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ: הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר: הַלְלוּהוּ בְתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָב: הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ: כ״ה ת״י״ה:

בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: בָּרוּךְ יְיָ מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ: וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן:

צריך לעמוד קודם שיתחיל ויברך, ויעמוד עד אתה הוא וכו'.
ד״ה א' כ״ט.

וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת־יְיָ לְעֵינֵי כָּל־הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם: לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל: וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ: נחמי' ט' אַתָּה הוּא יְיָ לְבַדֶּךָ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צְבָאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיַּמִּים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת־כֻּלָּם

וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים: אַתָּה הוּא יי הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בְּאַבְרָם וְהוֹצֵאתוֹ מֵאוּר כַּשְׂדִּים וְשַׂמְתָּ שְׁמוֹ אַבְרָהָם: וּמָצָאתָ אֶת־לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ וְכָרוֹת עִמּוֹ הַבְּרִית לָתֵת אֶת־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי הָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי וְהַגִּרְגָּשִׁי לָתֵת לְזַרְעוֹ וַתָּקֶם אֶת־דְּבָרֶיךָ כִּי צַדִּיק אָתָּה: וַתֵּרֶא אֶת־עֳנִי אֲבֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם וְאֶת־זַעֲקָתָם שָׁמַעְתָּ עַל־יַם־סוּף: וַתִּתֵּן אֹתֹת וּמֹפְתִים בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו וּבְכָל־עַם אַרְצוֹ כִּי יָדַעְתָּ כִּי הֵזִידוּ עֲלֵיהֶם וַתַּעַשׂ־לְךָ שֵׁם כְּהַיּוֹם הַזֶּה: וְהַיָּם בָּקַעְתָּ לִפְנֵיהֶם וַיַּעַבְרוּ בְתוֹךְ־הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה וְאֶת־רֹדְפֵיהֶם הִשְׁלַכְתָּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־אֶבֶן בְּמַיִם עַזִּים:

וַיּוֹשַׁע יְהֹוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־שְׂפַת הַיָּם: וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהֹוָה בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ הָעָם אֶת־יְהֹוָה וַיַּאֲמִינוּ בַּיהֹוָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ:

שירת הים צריך לאמרה מעומד בשמחה ובכוונה ובנגון הטעמים כמו בספר תורה.

אָז יָשִׁיר־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהֹוָה וַיֹּאמְרוּ
לֵאמֹר אָשִׁירָה לַיהֹוָה כִּי־גָאֹה גָּאָה סוּס
וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם: עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי
לִישׁוּעָה זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ אֱלֹהֵי
אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ: יְהֹוָה אִישׁ מִלְחָמָה יְהֹוָה
שְׁמוֹ: מַרְכְּבֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם וּמִבְחַר
שָׁלִשָׁיו טֻבְּעוּ בְיַם־סוּף: תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־
אָבֶן: יְמִינְךָ יְהֹוָה נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ
יְהֹוָה תִּרְעַץ אוֹיֵב: וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס

קָמֶיךָ תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ: וּבְרוּחַ
אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ־נֵד
נֹזְלִים קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֶב־יָם: אָמַר
אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל תִּמְלָאֵמוֹ
נַפְשִׁי אָרִיק חַרְבִּי תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי: נָשַׁפְתָּ
בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם צָלֲלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם
אַדִּירִים: מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי
כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה
פֶלֶא: נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ: נָחִיתָ
בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ גָּאָלְתָּ נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל־נְוֵה
קָדְשֶׁךָ: שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן חִיל
אָחַז יֹשְׁבֵי פְּלָשֶׁת: אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי
אֱדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד נָמֹגוּ
כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן: תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה
וָפַחַד בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן עַד־
יַעֲבֹר עַמְּךָ יְהֹוָה עַד־יַעֲבֹר עַם־זוּ
קָנִיתָ: תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן
לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְהֹוָה מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ
יָדֶיךָ: יְהֹוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ
יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב יי עלהם את מי הים· ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים:

כִּי לַייָ הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם: וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת־הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַייָ הַמְּלוּכָה: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

בשבת וביו"ט אומרים כאן נשמת. און שבת וי"ט ווירד תיכף נשמת געזאגט.

נִשְׁמַת כָּל־חַי תְּבָרֵךְ אֶת־שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃
וְרוּחַ כָּל־בָּשָׂר תְּפָאֵר וּתְרוֹמֵם זִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ
תָּמִיד׃ מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם אַתָּה אֵל׃
וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ פּוֹדֶה
וּמַצִּיל וּמְפַרְנֵס וּמְרַחֵם בְּכָל־עֵת צָרָה וְצוּקָה
אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה׃ אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים
וְהָאַחֲרוֹנִים׃ אֱלוֹהַּ כָּל־בְּרִיּוֹת אֲדוֹן כָּל־
תּוֹלָדוֹת הַמְהֻלָּל בְּרֹב* הַתִּשְׁבָּחוֹת הַמְנַהֵג°
עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים׃ וַיְיָ לֹא־יָנוּם
וְלֹא־יִישָׁן׃ הַמְעוֹרֵר יְשֵׁנִים וְהַמֵּקִיץ* נִרְדָּמִים׃
וְהַמֵּשִׂיחַ אִלְּמִים׃ וְהַמַּתִּיר אֲסוּרִים וְהַסּוֹמֵךְ
נוֹפְלִים וְהַזּוֹקֵף כְּפוּפִים׃ לְךָ לְבַדְּךָ אֲנַחְנוּ
מוֹדִים׃ אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה
כַּהֲמוֹן גַּלָּיו וְשִׂפְתוֹתֵינוּ שֶׁבַח כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ׃
וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ׃ וְיָדֵינוּ פְרוּשׂוֹת
כְּנִשְׁרֵי שָׁמָיִם׃ וְרַגְלֵינוּ קַלּוֹת כָּאַיָּלוֹת׃ אֵין
אֲנַחְנוּ מַסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ׃ וּלְבָרֵךְ אֶת־שְׁמֶךָ׃ עַל־אַחַת מֵאָלֶף

---

*) ברוב התשבחות, טעמו בריבוי התשבחות, כלומר בכל התשבחות ואף שהם רבים, וזה שימוש מלת רוב בלשון עברי להורות על ריבוי הכלל, וזה טעם ורוב עצמותי יפחיד (איוב ד' י"ד), כבוד עשרו ורוב בניו (אסתר ה' י"א) ריבוי בניו, ואמנם רז"ל הרגילו להשתמש בו בענין אחר באמרם רובו ככולו, והוצרכתי להעיר כאן על הענין הזה להכיר דעת המתקשים בזה׃

°) המנהג, המ' רפה כמו המטהר (ויקר' יד י"א) וכן משפט הלשון להרפות המ' בשם' הפעל בפתח.

*) והמקיץ כ"י והמעיר.

אֶלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשִׂיתָ עִם־אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ: מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ בְּרָעָב זַנְתָּנוּ וּבְשָׂבָע כִּלְכַּלְתָּנוּ מֵחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ וּמִדֶּבֶר מִלַּטְתָּנוּ וּמֵחֳלָיִם רָעִים וְנֶאֱמָנִים דִּלִּיתָנוּ: עַד־הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְלֹא־עֲזָבוּנוּ חֲסָדֶיךָ וְאַל־תִּטְּשֵׁנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לָנֶצַח: עַל־כֵּן אֵבָרִים שֶׁפִּלַּגְתָּ בָּנוּ וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנָּפַחְתָּ בְּאַפֵּינוּ וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר שַׂמְתָּ בְּפִינוּ הֵן הֵם יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת־שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ: כִּי כָל־פֶּה לְךָ יוֹדֶה וְכָל־לָשׁוֹן לְךָ תִשָּׁבַע וְכָל־בֶּרֶךְ לְךָ תִכְרַע וְכָל־קוֹמָה לְפָנֶיךָ תִשְׁתַּחֲוֶה וְכָל־לְבָבוֹת יִירָאוּךָ וְכָל־קֶרֶב וּכְלָיוֹת יְזַמְּרוּ לִשְׁמֶךָ כַּדָּבָר שֶׁכָּתוּב כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ מִי כָמוֹךָ מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ: מִי יִדְמֶה־לָּךְ וּמִי יִשְׁוֶה־לָּךְ וּמִי יַעֲרָךְ־לָךְ הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: נְהַלֶּלְךָ וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וּנְבָרֵךְ אֶת־שֵׁם קָדְשֶׁךָ כָּאָמוּר לְדָוִד בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְיָ וְכָל־קְרָבַי אֶת־שֵׁם קָדְשׁוֹ:

°) ורבי כ"א ורבו רבבות רבבות פעמים.

האל

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ:

הַגָּדוֹל

בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ: הַגִּבּוֹר לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ: הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא:

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ· וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:

בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְהַלָּל· וּבְדִבְרֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ· וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְרוֹמָם· וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְקַדָּשׁ·

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן־יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים: הש"ץ אומר ח"ק.

---

*) בפולין מתחילים האל ובאשכנז הגדול·

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן׃ יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

וואָהרענד דער חזן ברכו זאָגט, זאָגט קהל יתברך.

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:
קו"ח
בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל:

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

*) אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

---

*) אור עולם באוצר חיים, מחובר אלמעלה יוצר אור וכו' ואמר שאור עולם הוא האור שנברא מששת ימי בראשית הוא נגנז באוצר חיים כמ"ש ראה שאין העולם כדאי להשתמש בו וגנזו לצדיקים לעתיד לבוא לעולם שכלו חיים, ועיין בב"ר פ' ג' ובזהר תחלת סי' א' וסי' ו' וז' ועוד שם בפ' ר"א, וכן פתח הפייטן ביוצר להפסקה שבי' אורות מאופל הזריח מהודו וכו', ואפשר כי אורות ומאופל קאי על אור המאורות, וקורא לאור הגנוז אור עולם להיותו קיים לעולם, כדאי' בסדר א"ו פרק כ"א, ולאור המשמש אכלם אורות בלשון רבי' כמ"ש הכתוב יהי מאורות ברקיע השמים להאיר על הארץ.

מיוסד ע"ס א"ב בראשי החרוזות.

אכתיר זר תהלה· לנורא עלילה· במי זאת עולה: באדר רננים אעלסה· כנף רננים נעלסה· למלך רם ונשא: גדתי ארבע· למספר רבע· לחן על ארבע:

יזן אסלד בשבח ותודה· בתוך קהל ועדה· בלקחי לולב ואגדה· קדוש:

דרוש במו צדק· לשפטם לצדק· דינם להוציא לצדק: הלל בם אפצה· ומליצי ירצה·

באור.

אכתיר זר תהלה, אקיף זר של תהלה, ל' כי יכתירו צדיקים (תהלי' קמב ח), וכמאמר' ז"ל מתפלתן של ישראל נעשית עטרה בראש הקב"ה כביכול. במי זאת עולה, בתוך קהל ישראל המכונה מי זאת עולה בשיר השירים ח' ה'. ודע כי כל הפיוט הזה מיוסד על לשון הש"ץ. באדר רננים, בפאר רננות. אעלסה, אשמח. כנף רננים, י"מ נומר כנים, כומר העוף הנקרא כנף רננים באיוב ל"ט י"ג, וי"מ אותו על המלאכים המרננים בכנפיהם כדכתיב ואשמע את קול כנפיהם (יחזקאל א כד). גדתי, אגדתי, ל' אגודה וקבוץ. ארבע, ד' מיני' של לולב. למספר רובע, למספר ישראל מרובעי דגלים. עיין רש"י במדבר כ"ג י"ד. לחן, לחוכה. על ארבע, על ד' חיות המרכבה.

תרגום אשכנזי.

א. אכתיר· קרעֶנען וויל איך איהן מיט רוהמע, איהן, דער זאָ פֿורכטבאַרע טהאַטען אויסגעאיבט, דאָס דיעזעס (זיין פֿאָלק) אויס מצרים הערויסגעלאָגען. ב. אמענטיגע ליעדער יויכלע איך — וויא דער געפֿיעדערטע זאַנגער פֿראָה — דעם האָכערהאַבענען קעניג, דעם האָכערהאַבענזטען. ג. דיעזעס ביטלויין האַבע איך פֿאָן פֿיער פֿפֿלאַנצענאַרטען צוזאַממענגעבונדען, נאַך אַנצאַהל דער פֿיער הויפטלאַגער ישראל'ס, צו עהרען דעסזען, דער אויף פֿיערען טהראָנט*).

פרייזען אונד דאַנקען וויל איך אונטער דיעזער געמיינדע אונד שווינגען דאַז לולב אונד דיא אגודה דעם האָכערהייליגזטען.

ד. דיעזע פֿראָממע האַנדלונג רעכנעט ער נור טוגענד איר, ריכטעט נאַך מיינער אונשולד איך אונד פֿיהרט איין רעכט אויס נאַך גערעכטיגקייט. ה. מיט דעם לולב

---

*) זיעהע יחזקאל קאַפיטעל 1 פֿאָן דען פֿיער טהיערגעשטאַלטען.

וְכַזָּהָב אֵצֵא: וְרוֹבֵץ בַּפֶּתַח יֵבוֹשׁ. וְחֵטְא בִּצוּל תִּכְבֹּשׁ. קְרָאתִיךָ לֹא אֵבוֹשׁ: זֵכֶר סִכּוּךְ לְדוֹרוֹת. לָהֶם לְהוֹרוֹת. לְסַכֵּךְ וּלְקָרוֹת: חֲסוֹת בְּצֵל סֻכָּה. כְּחֹק נְסוּכָה. שִׁבְעָה לְהִסְתּוֹכְכָה: טִלּוּל עֲנָנִים אֶזְכְּרָה. בְּכָל דּוֹר וָדוֹר אַזְכִּירָה. לְחַסְדֵי דָוִיד זָכְרָה: יָקֵם סֻכָּתוֹ. וְתִכּוֹן מַלְכוּתוֹ. וְתֶרֶב גְּדֻלָּתוֹ: כִּימֵי עוֹלָם. וּמַלְכוּתוֹ עַד הָעוֹלָם. לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד עוֹלָם: לְדוֹר וָדוֹר תִּמְלוֹךְ. וְהוּא עֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ. מֶלֶךְ מַמְלִיךְ

בצול, במצולה. ורובץ בפתח, כנוי ליצה"ר, כדכתיב לפתח חטאת רובץ (בראשי' ד ז). זכר סכוך לדורות, עפ"ה למען ידעו דורותיכם וכו'. ולקרות, ל' תקרה וסכך. כחק נסוכה, כדת תורה המכוסה נסוכה, עפ"ה מעולם נסכתי (משלי ח כג). טלול עננים, סכוך של ענני כבוד שהיו במדבר. לחסדי דויד זכרה, עפ"ה זכרה לחסדי דויד עבדך (דה"ב ו מב). סכתו, בה"מ, ועפ"ה אקים את סוכת דויד הנופלת (עמוס ט יא). כי הוא מעולם, כ"כ בספרים קדשים, אבל בכל כ"י ודפוסים ישנים הגירסא כימי עולם והוא מוסב על יקים סוכתו וכן מסתבר. והוא, משיח בן דוד, וכדכתיב והכנתי את כסא ממלכתו עד עולם (ש"ב ז יג), וכתיב ודויד עבדי נשיא להם לעולם (יחזק' לז כה). מלך ממליך מלוך, אתה המלך הממליך, מלוך עלינו. ואפשר לפרש

אין דער אַנדאַכט זינג' איך דען הללגעזאַנג; מיין געבעט ווירד בעגינסטיגט אונד איך ערשיינע ריין ווי געלייטערט גאָלד. ו. דער פֿאָר דער טהירע לוי־ערט[1]), ווירד בעשאַמט ווייכען, מיינע זינדען ווערדען זינקען אין דעס מעערעס טיעפֿע; דיך רופֿע איך אַן, איך קאַן ניכט צו שאַנדען ווערדען. ז. צום אַנדענ־קען יענער סכות (ביי'ם אויזצוג אויס מצרים) וואורדע דען קינדערן גע־סעלטערן צום געזעטץ, היטטען אויפֿצושלאַגען אונד מיט לויב צו דעקען, ח. אונטער דערען שאַטטען צו טרעטען — נאַך פֿאָרשריפֿט דעס געזעטצעס — אונד דאַרין צו וואָהנען זיעבען טאַגע. ט. וואָהל בין איך יענער וואָלקענסכות איינ־געדענק אונד ווערדע אונאויפֿהאָרליך דאַראַן דענקען; זאָ געדענק' אויך דו אַן דיינע גיטע, דיא דו דויד פֿערהייסען! י. ריכטע דעסען היטטע[2]) ווידער אויף, גרינדע זיין רייך אונד ערהעבע זיינע הערליכקייט, כ. ווי אין דען טאַגען דער פֿאָרוועלט! איין רייך פֿאָן עוויגער דויער זייא דער אַנטהייל דוד'ס אונד זיינעס זאַאַמענס ביז אין עוויגקייט! ל. זעטצע איהן צום רעגענטען דער קינפֿטי־גען געשלעכטער איין, פֿערלייהע זיינער רעגירונג עוויגע דויער, אָ דו,

[1]) דער יצר הרע. [2]) דאַס בית המקדש.

מְלוֹךְ: מְהֵרָה לְהַצְמִיחַ זַרְעוֹ· עַל עַם מְשַׁוְּעוֹ·
לַעֲבוֹר עַל פִּשְׁעוֹ: נֶחֱזֶה בְּעֻזָּךְ· בְּשׁוּבְךָ לְגַן
אֱגוֹזָךְ· וְעַיִן בְּעַיִן נֶחֱזָךְ: סֻכָּתְךָ עֲלֵיהֶם תִּמְתַּח·
וּבְצֵל לְקוֹחֶיךָ יִמְתַּח· וְלֹא יַכֵּם מֻרְתָּח: עֵצִים
בְּנָטְלָם אַרְבָּעָה· לִמְזוּזַת רְבוּעָה· לְזוֹכֵר בְּרִית
שְׁבוּעָה: פְּרִי עֵץ הָדָר· אֶקַּח לְנֶאְדָּר· כִּי כְבוֹדוֹ
הוֹד וְהָדָר: צֶמַח תָּמָר· אֶשָּׂא לְהֵאָמֵר· לְכָלוֹ

מלוך יוצא ויהיה טעמו המליך עלינו מלך ממליך והיינו משיח ב"ד, והוא עש"ה והיה כל הנותר .... ועלו מדי שנה בשנה להשתחוות למלך ה' צבאו' ולחוג את חג הסכות (זכרי' יד יו), וירמז למשיח, כמו שפי' עליו הראב"ע. מהרה להצמיח וכו', עש"ה בימים ההם ובעת ההיא אצמיח לדוד צמח צדקה .... וכתוב כן ארבה את זרע דוד עבדי וגו' (ירמיה לג). בעזך, בעוז שכינתך. לגן אגוזך, רומז לבה"מ בשיר השירים ו' י"א, וכמו שתרגמו שם המתרגם וכן פי' רש"י. ועין בעין וכו', עש"ה כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון (ישעי' נב ח). תמתח, תפרוש ותמשוך, ל' וימתחם כאהל (ישעי' מ כב). לקוחיך, תאר לישראל הלקוחים לו לעם. לבל יכם מורתח, עש"ה ולא יכם שרב ושמש (ישעיה מט י). מורתח, ל' רתיחה וחום; ואמרו בפסיקתא, בסכת תשבו שבעת ימים, זה שאמר הכתוב וסכה תהי' לצל יומם מחורב וגו' (ישעי' ד ו), ואמר ר' לוי כל מי שמקיים מצות סכה בעה"ז אומר הקב"ה הוא קיים מצות סכה אני מסך עליו מחמתו של יום הבא .... באותה שעה הקב"ה עושה סכה לצדיקים ומטמין אותם לתוכה וכו'. עצים וכו', ד' מינים, הרומזים על ארבע האמהות שהם אסקופות לאומה כמזוזות להיכל, הם נוטלים ומנצחים להקב"ה, הזוכר ברית שבועה; ואתו ל' הכתוב, ההיכל מזוזת רבועה (יחזק' מא כא). להאמר, ל' את ה' האמרת (דברים כו יז),

קאָניג אונזער האָניגע! מ. באַלד זענדע זיינעס שטאַממעס אַבקאָממלינג[1]) איינער זיך נאָך איהם זעהנענדען נאַציאָן, דאַס ער זיא ענטזינדיגע! נ. לאַס אונס שויען דיינע מאַיעסטעט, קעהרע צוריק נאָך דיינעם היילינגטהום, דאַס אונס ער אויגע דיינע הערליכקייט שויע! ס. איבער דיינע טרייען אין דיינע היטטע אויף, דעקקע מיט דעם שאַטטען דיינעס שוטצעס זיא, דאַס קיינע זאָננענ היטצע זיא שטעכע[2])! ע. פיער פאַלאַנכאַרטען שיטטען זיא, נאַך אַנ צאַהל דער פיער שטאַממוטטער, צו עהרען דעס אַללוויססענדען, דער זיך דעס בונדעס ערינגערט. דען ער איהנען געשוואָרען. פ. דיעזע פרוכט דעס הערליכסטען בוימס (אתרוג) ערגרייפע איך, דיא מאַיעסטעט דער אַללע מאַכט ראַהמט צו פערהעהרען אונד צו פערהערליכען. צ. דיעזען פאַלמצווייג

[1]) משיח בן דוד, נאָך דער פראָפעצייהונג ישעי' קאַפיטעל 11.

[2]) נאָך איינער טראַדיציאָן איבער ישעי' קאַפיטעל 49 פ' 10. זיעהע אויך באַלד.

כָּבוֹד אוֹמֵר: קִיחַת עֲנַף עֵץ עָבוֹת· אֶאֱסוֹר בַּעֲבוֹת· לְמַבִּיט בְּרִית אָבוֹת: רַעֲנַנֵּי עֲרָבָה· כְּצִמְחֵי רְבָבָה· לְדָגוּל מֵרְבָבָה: שְׁתוּלִים בַּחֲצֵרוֹת· בָּם יִפָּדוּ מִצָּרוֹת· כִּבְזֵכֶר חֲצוֹצְרוֹת: ׳תְּכוּנִים לְכַפָּרָה· לְסוֹרְרָה כְפָרָה· בְּלִי צֵאת חֲפוּרָה· מִפְּנֵי קָדוֹשׁ:

שהוא לי גדול והלול, ואמרו במדבר רבה פ' ג', תמר גדול מכל אילנות והוא בא להלול. בעבות, בקליעה של ג' בדים. כצמחי רבבה, רומז לישראל, עש"ה רבבה כצמח השדה נתתיך (יחזקאל טז ז). וי"ג בצמחי. לדגול מרבבה, תאר לאל ית' בשיר השירים ה' י'. שתולים בחצרות, ישראל, עש"ה שתולים בבית ה' בחצרות אלהינו (תהלי' צב יד). בם, בזכותם של ד' מינים. כבזכר חצוצרות, כמו שנפדים מצרות בזכר חצוצרות, כדכתיב והרעותם בחצוצרות ונזכרתם לפני ה' אלהיכם ונושעתם (במדבר י ט). תכונים וכו', ד' מינים מוכנים ומתוקנים לכפרה לכנסת ישראל, ותארם בפרה סוררה עש"ה כי כפרה סררה סרר ישראל (הושע ד טז). בלי צאת חפורה, שלא תצא כנסת ישראל חפורה ונכלמה מפני הקדוש ב"ה, וכדאיתא ברבות פ' אמור ובילקוט תורה רמז תרנ"א ותהלים רמז תר"ע: משל לשנים שנכנסו לדין ולית אנן ידעין מאן נוצח, אלא מאן דנסיב באיין (βαίον) בידיה אנן ידעין דאיהו נצוחא — — כך במה שישראל יוצאין מלפני הקב"ה ולולביהן ואתרוגיהן בידיהן אנן ידעין דישראל אינון נצוחיא וכו'. ועיין עוד בשוחר טוב מזמור ט"ז בפסוק תודיעני אורח חיים.

(לולב), דיא שפראָסע דעס העכֿסטען בוימעס, העבע איך צו עהרען דעס אַללערהעכֿסטען, דעסען אַללעס מאַיעסטעט שפריכֿט. ק. אויס דיעזען דרייא צווייגען פֿאָן בוימע עבות[1]) (הדס) מאַכֿע איך איין געבונד צו עהרען דעסען, דעם דער בונד איינגעדענק, דען ער מיט אונזערן דרייא אורפֿאָטערן ערריכֿטעט. ר. מיט דיעזער צווייגערייכֿען ווידע, דער איינציגען אונטער דער פפֿלאַנצען מיריאַדען, פרייז' איך דען איינציגען אונטער דער ענגעל מיריאַדען. ש. דורך דיעזע פֿראָממען האַנדלונגען ווירד דיא געמיינדע דיעזעס היילִגטהומס פֿאָן אַללען איבעלן ערלאָזט ווערדען, וויא ביי'ם בלאַזען דער ערמיננערונגסטראָמפעטען[2]). ת. דורך זיא ערהאַלטען אויך דיא אונבענדיגען קינדער ערלאַס אונד ווייכֿען ניכֿט מיט שאַנדע פֿאָן אַנגעזיכֿטע דעס אַללערהייליגסטען.

---

[1]) עבות, הייסט איין געבונד, איין בינדעל.

[2]) זיעהע אין ס' במדבר קאַפיטעל 10 פֿערז 6.

בחול.

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה הֵכִין וּפָעַל

בשבת.

הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ. וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ: הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה יוֹצֵר הַכֹּל. הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח: וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ. מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ: וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו. שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת רַחֲמִים: הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים. וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז. הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵין כְּעֶרְכֶּךָ וְאֵין זוּלָתֶךָ. אֶפֶס בִּלְתֶּךָ וּמִי דוֹמֶה לָּךְ: אֵין כְּעֶרְכְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: אֶפֶס בִּלְתְּךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. וְאֵין דּוֹמֶה לְּךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים:

אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים. בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל נְשָׁמָה: גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם. דַּעַת וּתְבוּנָה סֹבְבִים אוֹתוֹ: הַמִּתְגָּאֶה עַל חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל הַמֶּרְכָּבָה: זְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ. חֶסֶד וְרַחֲמִים לִפְנֵי כְבוֹדוֹ: טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ. יְצָרָם בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל: כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם. לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נֹגַהּ. נָאֶה זִיוָם בְּכָל הָעוֹלָם: שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבוֹאָם. עֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם: פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ. צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ: קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח אוֹר. רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה: שֶׁבַח נוֹתְנִים

בחול.

וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ: מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ: פִּנּוֹת צְבָאָיו קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ: תִּתְבָּרַךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ׳

בשבת.

לוֹ כָּל צְבָא מָרוֹם. תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ:

לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל הַמַּעֲשִׂים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ: תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה עֹנֶג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת: זֶה שֶׁבַח שֶׁלַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל מְלַאכְתּוֹ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לַיְיָ: לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ וִיבָרְכוּ לָאֵל כָּל יְצוּרָיו. שֶׁבַח יְקָר וּגְדֻלָּה יִתְּנוּ לָאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר כֹּל. הַמַּנְחִיל מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ: שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ. וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ יִתְפָּאַר. בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת: תִּתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעֵנוּ׳

עַל שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל מְאוֹרֵי אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה: תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים

אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה׳ וְנוֹתְנִים רְשׁוּת זֶה לָזֶה׳ לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת־רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה קָדוֹשׁ׀ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ע"ס א"ב.

אופן. אֲאַמִּיר אוֹתְךָ סֶלָה· בְּהוֹד וְהָדָר וּתְהִלָּה· גּוֹאֵל הַצֶּמַח גְּאֻלָּה· דְּרוֹשׁ אֻמָּתְךָ לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה: הַצָּגִים בְּשִׂמְחָה· וּבְלוּלָבֵיהֶם אוֹתְךָ לְשַׂמְּחָה· וְזוֹעֲקִים לְפָנֶיךָ שִׂיחָה· חֲמוֹל עֲלֵיהֶם הוֹשִׁיעָה וְהַצְלִיחָה: טוֹב בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים· יַקֵּר עֲדַת אֲהוּבִים· כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים בְּאֲהָבִים· לְשַׁעַר בַּת רַבִּים: מַחֲמַדִּים תֵּן לָהֶם· נָא שְׂמַח עִמָּהֶם· שָׂא נָא חַטֹּאתֵיהֶם· עֲבוֹר עַל פִּשְׁעֵיהֶם: קי"פ פּוֹצְחִים הַלֵּל וְתוֹדוֹת· צוּר הַיּוֹדֵעַ עֲתִידוֹת· קוֹל לְהַשְׁמִיעַ אוֹתָם לַחֲרוּת· רַחֵם בְּנָשְׂאָם אֲגֻדּוֹת:

קי"פ שׁוֹקְדִים וְאוֹתְךָ מַקְדִּישִׁים· שִׁבְחֲךָ בְּפִיהֶם רוֹחֲשִׁים·

תוקפים

אאמיר אותך, ארוממך, ל' את ה' האמרת (דברי' כו יג). אומתך, אומה שלך. עיין מ"ש במוסף ליום א' דפסח בסוף תפלת טל. יקר, כבד. לשער בת רבים, כנוי לירושלים בשיר השירי' ז' ה'. לחרות, לשמח. שוקדי', ל' התמדה. רוחשים אומרי'.

אאמיר. עוויג וויל איך ריהמען דיך; פרייז דיינער מאיעזטעט הערליכקייט! דוא בינט אונזער ערלעזער, ערלעזע אונז! בעזוכע דיינע נאציאן מיט רוהם אונד טריומף! פריידיג שטעהט זיא דא אונד שווינגט דיר דאז לולב אונד פלעהט דיך אן; אך, זייא איהר גנעדיג, זענדע הייל אונד גליקק, אללגיטיגער! ווירדיגע מיט דיינער אללבארמהערציגקייט דיעזע ליעבע געמיינדע, דיא קניעענד אונד געביעגט דיך פערעהרט אונד דיר פאלל ליעבע דאנקט, ביי'ם איינטריטט אין דיעזען הייליגען פערזאממלונגזארט. געוואהרע איהרע וינשע, ליגע דיין וואהלגעפאללען אן איהנען, פערגיב איהרע זינדען אונד פערצייהע איהרע מיסעטהאטען. דיר, אללוויסענדער שעפפער, ברינגען זיא לאב אונד דאנק; אך, לאס זיא דיא וואכנעטשטיממע איהרער ערלעזונג פערנעהמען! זייא איהנען גנעדיג, ווען זיא דיר דאז לולב שווינגען! פלייסיג הייליגען זיא דיינען נאמען, אונד דיינען רוהם פערקינדעט

תּוֹקְפִים בָּרוּךְ וְלוֹחֲשִׁים· תּוֹמְכִים כְּאֵילֵי תַּרְשִׁישִׁים:

וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרֻבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָּל חַיָּה וְאוֹפַן וּכְרוּב לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים· בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

לָאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ· לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ· כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית· כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: אוֹר חָדָשׁ עַל־צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ מְהֵרָה לְאוֹרוֹ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא־נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד: כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ

נגילה

תוקפים בָּרוּךְ, כ"כ נספרנו, ובכ"י א' מצאתי בָּרוּן, וכתוב בגליון אכן היה גורס מהר"ס. תומכים, כ"כ בכל כ"י וד"י, וטעמו כטעם וקרא זה אל זה כי איש את אחיו יתמוך בעניית השיר. תרשישים, מלאכים גדולי קומה.

חיהר מוכה, ווית רופען זיח: „ברוך, געבענעדייטער חין היינינער שטייווע!" וועלגעוויינע, וויח דיח גשטטעליכען תרשישים.

נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ: וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת׃ לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה: יחיד אומר אל מלך נאמן.

דברים ו׳ ד׳

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

דברים י״א י״ג וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־

בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהֹוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

במדבר טו וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהֹוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם: יש לצרף אלהיכם לאמת, אכן יתן רוח מעט שלא יבולע הא'.

אשכנז אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה. עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:

פולין אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְאָהוּב וְחָבִיב וְנֶחְמָד וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר: וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ: לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת: וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:

עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים לְעוֹלָם וָעֶד חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר. אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ

אבותינו אתה. למען שמך מהר לגאלנו כאשר גאלת את אבותינו: אמת מעולם שמך הגדול עלינו נקרא באהבה אין אלהים זולתך:

מיוסד ע"פ א"ב.

אנא הושיעה נא. בני עפר מי מנה. גוא הצליחה נא. דורשיך בכל עונה: הקם סכת דויד הנופלת. ובל תהי עוד משפלת. זכור אימה הנקהלת. חופפה ובצלך נאהלת: טוב הצמיח שמחתם. יה כפר אשמתם. כלה עתה אנחותם. למענך חיש פדותם: מלא משאלות לבם. נואקים אליך בכל לבבם. סמכם וריב ריבם. עתה תשכון בקרבם: פנה תפנה לפארם. צור אמור לעזרם. קומם בית הדרם. ראותם פתאם שברם: שלם מהרה תבנה. שלמיך בבן תענה. תכה קמיך כמכת בכורים ותענה. תקרעם כקריעת ים סוף ונקראך ותענה:

אנא. בני עפר מי מנ', ישראל, ע"ש מי מנה עפר יעקב (במדב' כג י). חופפה, ל' חופף עליו (דברי' לג יב), ענין הגנה. בית תפארתם, הוא ב"ה. שברם, תקותם, ל' שברו על ה' אלהיו (תהלי' קמו ה), ואמר פתאום כי אין בן דוד בא אלא בהסח הדעת. שלם, ירושלם. שלמיך, השלמים אתך. ונקראך ותענה, כדכתי' אז תקרא וה' יענה (ישעי' נח ט).

אנא. הייל, אָ הערר, דען מיט ערדענשטויב פערגליכענען זאַהמען! בעגליקקע, ערהאָבענער, דיא אַללזייט דיך זוכען! ריכטע ווידער אויף דוד'ס היטטע, דאַס זיא נימערמעהר צערפאַללע! דענקע אַן דיא פערזאַממעלטע געמיינדע, דעקקע, בעשאַטטע זיא אונטער דיינען פליגעלן שוטץ! ערפרייע זיא, אָ אַללגיטיגער! פערגיב, אָ גאָטט, איהרע מיסעטהאַטען, ענדע איהר ליידען, בעזענפטיגע איהרע ערוֹהזונג, אום דיינעטוויללען, אונד ערפילללע איהרע ווינשע! דיך פלעהט זיא אַן מיט גפאַלטענען הערצען; אָ, זייא איהר בייאשטאַנד! נימם דיך איהרער רעכטזאַכע אַן אונד וואָהנע ווידער אין איהרער מיטטע! ווענדע איהר דיין פריינדליכעז אַנטליטץ צו! פערניכטע זיא דיינעז בייאשטאַנדעז, אָ אַללמאַכטיגער! ריכטע עז וויעדער אויף, דאַז האויז איהרעז גלאַנצעז, דאַס זיא שנעלל ערפיללט זעהע איהרע האָפפנונג! פיהרע באַלד ווידער אויף דיא שטאַדט שלם אונד געוועהרע דיינער פראָממען וואונש! צילטיגע דיינע ווידערזאַכער וויא דאַמאַלז דיא בכורי מצרים'ז, באַנגיגע זיא וויא ביים שפאַלטען דעז מעערעז אונד אַנטוואָרטע אונז, ווען וויר דיך אַנרופען!

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם
אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ
וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ: אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ
וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ: אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ
וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה
הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ: מִמִּצְרַיִם
גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ: כָּל בְּכוֹרֵיהֶם
הָרָגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים
הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל־זֹאת
שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת
וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם: רָם וְנִשָּׂא
גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים
וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם
אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ · מֹשֶׁה וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם ·
מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת
עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת
הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ · יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל
(גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל
עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת

ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה· מלך עוזר
ומושיע ומגן· ברוך אתה יי מגן אברהם:

אתה גבור לעולם אדני מחיה מתים אתה רב להושיע·
מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים סומך
נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים ומקים אמונתו
לישני עפר מי כמוך בעל גבורות ומי דומה לך מלך
ממית ומחיה ומצמיח ישועה· ונאמן אתה להחיות מתים·
ברוך אתה יי מחיה המתים: אתה קדוש ושמך קדוש
וקדושים בכל יום יהללוך סלה· ברוך אתה יי האל הקדוש:

אתה בחרתנו מכל העמים· אהבת אותנו ורצית בנו·
ורוממתנו מכל הלשונות· וקדשתנו במצותיך· וקרבתנו
מלכנו לעבודתך· ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת:
ותתן לנו יי אלהינו באהבה שבתות למנוחה ומועדים לשמחה
חגים וזמנים לששון את יום השב' הזה ואת יום חג הסכות הזה
זמן שמחתנו באהבה מקרא קדש זכר ליציאת מצרים:

אלהינו ואלהי אבותינו· יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה
וישמע ויפקד ויזכר זכרננו ופקדננו וזכרון אבותינו·
וזכרון משיח בן דוד עבדך· וזכרון ירושלים עיר קדשך·
וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך· לפליטה לטובה
לחן ולחסד ולרחמים לחיים ולשלום ביום חג הסכות
הזה· זכרנו יי אלהינו בו לטובה ופקדנו בו לברכה והושיענו
בו לחיים· ובדבר ישועה ורחמים חוס וחננו· ורחם עלינו
והושיענו· כי אליך עינינו· כי אל מלך חנון ורחום אתה:

והשיאנו יי אלהינו את ברכת מועדיך לחיים ולשלום
לשמחה ולששון כאשר רצית ואמרת לברכנו:

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שַׁבַּת ו מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם׃ וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃ וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ׃ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם׃ הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ׃ בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת׃

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃ וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

בקלת קהלות עולים הכהנים לדוכן וסדרו תמצא בסוף המחזור.

י״ז אֱ״וֵאֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם׃ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

חזרת התפלה לשליח צבור׃

בלחש אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בקול. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃ מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן:

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים׃ וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים׃ אֶפְתְּחָה פִּי בְּשִׁיר וּרְנָנִים׃ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל פְּנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים:

חַם שבת ווירד דאַז קרובות פאָהן נווייטען טאַג ארחץ אז"וו געזאַגט.

ע"כ א"ב.

אֵ֠יַמְתִי בְּחִיל כִּפּוּר · בְּעוּתָה בְּחֶשְׁבּוֹן הַסָּפוּר · גַּלְתִּי כְּהֻצְדַּק פּוּר · דּוֹלֵק כְּנִמְצָא חָפּוּר: הֻדְרְאוּ מְתֵי הוֹלְלִים · וְצָמְתוּ לְרֶגֶב חֲלָלִים · זַכִּים כְּיָצְאוּ מְהַלְלִים · חָלִים וְשָׁרִים כְּחוֹלְלִים: טִיעַת עֲצֵי עֵשֶׂב · יִשְׂאוּ הַיּוֹם מִזְבֵּחַ לְהָסֵב · ח' כְּתֶשֶׁר יְפַלְּסוּ בְּמֵסֵב · לְהֵרָצוֹת בְּשׁוֹר וָכֶשֶׂב: ק' כָּךְ אָגִילָה וְאֶשְׂמְחָה · בְּרִנָּה וְשִׂמְחָה · ח' כְּאֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה · גוֹנְנֵנוּ בְּפֵדוּת צָמֵחָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אימתי בחיל כפור, הופחדתי באימה בחילתו של יוה"כ ונפשי נבהלה ונבעתה בעבור חשבון העונות הכתוב בספר. גלתי כהוצדק פור, שמחתי בגיל כאשר נפל גורלי לצדק והדולק והרודף הייכו השטן כמצא חפור וכאלם. הודראו, נגזרו לדראון, מלשון דראון לכל בשר (ישעי' סו כד). מתי הוללים, אנשי רשע. וצמתו, ונכרתו, ל' בעת יזורבו נצמתו (איוב ו יז). לרגב חללים, לבאר שחת, ל' מתקו לו רגבי נחל (שם כא לג). זכים וכו', המהללים לה', הייכו ישראל, כאשר יצאו זכים מדין. חלים, מחללים בחלילים. כחוללים, כחוללי' במחולות, לשון ושרים כחוללים (תהלים פז ז). טיעת, נטיעת. ישאו היום וכו', סמן לנכיה, כדאמרן לעיל. כתשר, כתשורת קרבן. יפלסו במסב, בהקפה שעושים יהיה נשקל ונחשב להם כתשורה, וכדאמריכן בפ' לולב וערב' דף מ"ה, כל המקיים לולב באגודו והדס בעבותו מע"ה כאלו בנה מזבח והקריב עליו עולה וכו'; ואמרו עוד בכל יום היו מקיפין את המזבח פ"א וכו'. להרצו' בשור וכשב, בקריא' פ' שור וכשב, וכעכין וכשלמה פרי' שפתינו.

אימתי· וועןך אייכע פורכט האַט איך ערגריפפען בייא'ן איינטרעטען דעז פורכטבאַרען פערזאָהנונגזטאַגז! דיא אַנגאַהל איינער זינדען מאַכטע איר באַנגע. נון אַבער פרייע איך איך ווידער; דאַז לאָאָז האַט איינע אונשולד ענטשיעדען, אונד איין אַנקלאָגער (שטן) וויך בעשאָמט דאַהין. איינע פרעפלערראָטטע נור קאַן דאַז פערדאַמאונגזלאָאָז טרעפפען, נור זיא קאַן פערהורטהיילט ווערדען לור גרופט היכאַב. דיא אונשולדיגען ווערדען ענטלאַסען טריאומפירענד אים לידערן אונד געזאַנג אונד טאַנל. דיעזע שטודען דעז זיעגז שווינגען זיא הייטע אונד אומקרייזען דען מזבח; דורך דיעזע האַנדלונגען עמפפעהלען זיא זיך דער גאָטטליכען געוואָגענהייט, דאַס זיא אים וואָהלגעפאַללען אויפגענאָמאמען ווערדען, וויא בייא'ן אָפפערן איינעז פאַררען אונד לאַממעז.

פראָהליך ווערדע איך זיין אין דיר אונד פערגניגט, זינגען אונד פרייזען אים דער פראָהען מוטטער (ירושלם) אים קרייזע איהרער געזאַממעלטען זאָהנע. אָ, לאַס עז אויפבליהען, אונזער הייל, אונד שיטלע אונז! געלאָבט זייזט דוא, עוויגער, שוטץ אברהם'ז!

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃

מְאַלְּמֵי מְגָדִים אַרְבָּעָה׃ מְשַׁמְּרֵי סֻכָּה שִׁבְעָה׃ נוֹסְכֵי נֶזֶל שִׁבְעָה׃ נַהֲלֵם נְעִימוֹת שְׁבָעָה׃ שִׂיחִים בְּדֶרֶךְ מַטָּעָתָם׃ סוֹלְלִים סְכוּת שַׁוְעָתָם׃ עֲלֵי קָרִים נְטִיעָתָם׃ עֲלוֹת כָּמוֹ מִטְבִּיעָתָם׃ פְּאוּרִים לְשֵׁם יוֹם׃ פָּאֵר בָּם לְאָיוֹם׃ ח׳ צִוּוּי קִיחָתָם הַיּוֹם׃ צַחְצוּחַ בָּזֶה רִאשׁוֹן יוֹם׃ ק׳ בְּךָ אָגִילָה וְאֶשְׂמְחָה׃ בְּגִילָה וּבְשִׂמְחָה׃ ח׳ בְּאֵם

מאלמי, אוגדים, ל' מאלמים אלומים (בראשי' לז ז). מגדים, מינים מובחרים, ל' פרי מגדים (שיר ד יג). נעימות שְׁבָעָה, כ"כ בכ"י, והוא שם דבר כמו שובע, ועפ"ה שובע שמחות את פניך נעימות (תהלי' יז יא) והכתוב הזה נדרש על מצות לולב שנקרא נעים בשוחר טוב, ויש גורסי' שִׁבְעָה ויהיה טעמו נהלם בנעימות כל שבעת ימי החג. שיחים, עלים, והיינו ד' מינים שנוטלים וסוללים בדרך גדולה. סוללים, מרימים. קרים, מים קרים. מטביעתם, מגלותם שנטבעו. פאורים, מהודרים, וכשחז"ל היו אוגדין את לולביהן בגמוני' של זהב. פאר בם, לפאר ולהלל בם כבי אים ונורא. צווי קיחתם היום, כ"כ בכל כ"י. נחנוח וכו', ע"ד שאמרו ז"ל ראשון לחשבון עוונות, ויהיה לשון נחות ונקיון שהם מנוקים מעוונות; ואפשר שהוא ל' נצוח וכדאמרן לעיל.

מאלמי. מיט מיינעם געבונד דער פֿיער הערליכזטען פפֿלאַנצענאַרטען פֿייערן זיא דאַז ליבהיטטענפֿעזט זיעבען טאַגע, אונד טעֶגליך פֿעררינטען זיא דיא נערעמאָניע דעז וואַססערגיעססענז; זאָ לייטע זיא דען היין נור וואָננעקוועלז לע! דיעזע געוואָכזע בייא קיהלען וואַססערבעֶכען העבען זיא אויפֿרעכט אונד פֿלעהען דיך אַן; אָ, פֿעררינג איהר געבעט, העבע אויך זיא עמפאָר! לו עהרען דעז הייטיגען טאַגז אונד לור פֿערהערליכונג דיינער אַללמאַכט, פֿורכטבאַרערר, טווינגען זיא הייטע, דיינעם געבאָטע געמעֶס, דיעזע זיעז געזעטווידען, הייטע, מַנן ערזטען, אַן וועלכעם זיא זינדענריין ערטיינען.

פֿראָהליך ווערדע איך זיין אין דיר אונד פֿערגניגט, זינגען אונד פרייזען

הַבָּנִים שְׂמֵחָה· טְלוּלִים בִּתְחִיָּה אֲשֶׁר צָמֵחָה:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

קוֹשְׁטְ שְׁעִינַת עֵץ· לְעוֹמְסֵי פְּרִי עֵץ· וְכָרְנָא לְהִוָּעֵץ· וּתְשׁוּעָה בְּרֹב יוֹעֵץ: רְבָבוֹת סָע סְכּוֹתָה· בְּלוּד צְקוּנָם הִסְכַּתָּה· בְּנֶשֶׁק לְרֹאשָׁם סַכּוֹתָה· וּמֵאֶנֶף לַהֲקָם חָשַׂכְתָּה: שִׁבְעָה עֲנָנֵי מֶשִׁי סִבַּבְתָּם· בַּעֲנִינַת פָּרֵשׂ סִכַּכְתָּם· תָּעוּ כְּחֵדֶק מִמְּשׂוּכָתָם· וּבְכֵן רֶשֶׁפָּה סֻכָּתָם: תּוֹלְדוֹת צַר תְּאַבֵּד· גְּבִיר לְבִלְתִּי לְהַעֲבִיד·

קושט שעינת עץ וכו', אמתתו של אברהם שאמר והשענו תחת העץ זכר כא לישראל העומסים ונושאים פרי עץ הדר להועץ עליהם עלה ותשועה ברוב יועץ. והפיוט הזה מיוסד על מאמרם ז"ל במדבר רבה פ' י"ד דף רכ"ז, אמר ר"א בר"ח כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת פרע הקב"ה לבניו ביציאתם ממצרים ועתיד ליתן אותם לע"ל; אתה מוצא .... באברהם כתיב והשענו תחת העץ שעשה להם סוכה והקב"ה עשה סוכות לבניו ביציאתם ממצרים כי בסכות הושבתי .... ובארץ ישראל סכותה לראשי ביום נשק (תהלי' קמ ח), מהו ביום נשק? ביום זיונם של ל"א מלכים, ולעת"ל מנין? וסוכה תהיה לצל יומם וגו'. עכ"ל. וכמוהו אי' בשמות רבה פ' כ"ה דף קמ"ב ד', הוא אומר והשענו תחת העץ והקב"ה פרש ענן למסך (תהלים קה לט) וכו'. רבבות, רבבות ישראל. סע, כאשר נסע. סכותה, לסכות, כדכתיב ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה, (שמות יב לז). בלוד, במצרים. לקונם, תפלתם. בנשק, ביום זיונם של ל"א מלכים וכדאמרן. סכותה, סככת והגנת. להקם, קהלם, כמו להקת הנביאים (ש"א יט כ). שבעה ענני משי סבבתם, כדכתיב ואכסך משי (יחזקאל יו י), ואמרו במדרש חזית דף כ"ו ד', ואכסך משי זה היקף ענני כבוד, המד"א לא ימיש עמוד הענן. עכ"ל. וכן אי' בילמדנו ריש פ' תצוה, ובילקוט פ' בשלח רמז רכ"ח ובבמדבר רבה פ' א', שבעה ענני כבוד היו מקיפין אותם וכו'. בענינת פרש סככם, כדכתיב פרש ענן למסך (תהלים קה לט). תעו וכו', טעמו, ואח"כ כאשר תעו מדרך השכל ונעשו כקוצים בגדר, העוקצים כל הקרב אליהם. חדק, קוצים, וגדר העשוי מקוצים נקרא משוכה. רשפה סכתם, נשרפה סכתם

זיט דער פֿרֶמדען מוטטער (ירושלם) איהן קרייזע איהרער געואַהמטען זאָהלע, דיא איינזט וויעדערהויפֿען ווערדען דורך טרייפֿעלדען לעבענסטהויא. געלאָבט זייזט דוא, עוויגער, בעלעבער דער טאָדטען!

ח׳ תְּאַפְּדֵנוּ כְּאָז רְבִיד· בְּקוֹמְמֵךְ סֻכַּת דָּוִד:
יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדוֹר וָדוֹר הַלְלוּיָהּ:
וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא:

חין אחנבען קהלות ווירד דיזעזע ניכט געזאגט; אאן פאנגט זאגייך אנובב פה ולשון חן.

עַד לֹא מְצוּקֵי רֶגֶב שְׁתִיַּת סֻכּוֹ· וְטֶרֶם מְתִיחַת אֲהִילַת סִכּוּכוֹ· מֵאָז וְעַד עַתָּה בְּשָׁלֵם סוּכּוֹ· מְאַוֶּה מְקַוֶּה מָתַי סוֹכְכוֹ· וּכְשֵׁת מָרוֹם סִתְרוֹ סְבִיבָיו סֻכּוֹ· כֵּן צָו יְדִידָיו בְּתַחַת מָסָךְ לְסוֹכְכוֹ· בּוֹ לְהַתְמִיד מִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ· כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ פָּץ בְּלִי לְחַשְׂכוֹ: סֻכּוֹ מוּל סֻכּוֹ· עֲנָנוֹ מוּל עֲנָנוֹ· שִׁכְנוֹ מוּל שִׁכְנוֹ· מְכוֹנוֹ מוּל מְכוֹנוֹ· מְעוֹנוֹ מוּל מְעוֹנוֹ· מְסֻכּוֹ מוּל מְסֻכּוֹ· רְכוּבוֹ מוּל רְכוּבוֹ· כִּסְאוֹ מוּל כִּסְאוֹ·

ח׳ וק׳ בְּסֻכַּת

חַי וְקַיָּם נוֹרָא וּמָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

חי׳ וק׳ אֲנוּבֵב בְּפֶה וְלָשׁוֹן· הַלֵּל בְּיוֹם רִאשׁוֹן· לְהַעֲרִיץ לְאֵל אַחֲרוֹן וְרִאשׁוֹן· קָדוֹשׁ:

זה בה״מ שהי׳ מגין עליהם. נגיר וכו׳, לבלתי יעביד נגניר. תאפדנו וכו׳, טעמו תאפדנו ותקשטנו ברביד מלכות כאז. ימלך, תהלי׳ קמ״ו. ואתה, שם כ״ב ד׳.

עד לא וכו׳, טעם המאמר, קודם בריאת ארץ ושמים כבר היתה סכתו שבירושלים מתאוה ומקוה להיות מסוככה. כי בה״מ הוא אחד מן שבע׳ דברים שנבראו קודם בריאת העולם כמו שאז״ל. מצוקי רגב שתית סוכו, מצוקי ארץ שהם היסוד של סכו. שתיית, לשון יסוד הוא כידוע. והשמים נקראים מתיחת אהלו ית׳, כדכתיב הנוטה כדוק שמים וימתחם כאהל לשבת (ישעי׳ מ כב). בשלם סכו מאוה וכו׳, כלומר סכתו שבשלם, היא ירושלם, היא עצמה מאוה ומקוה להיות מסוככה. וכשת וכו׳, טעמו וכמו שמת במרום להסתר סביביו סכו כן צוה לידידיו בני ישראל לעשות סכה לו נס מתחת בארץ. בו להתמיד .... כי כל וכו׳, טעמו, כי כן אמר שלא יחשוך מלהיות בארץ כל אשר בשמים ממעל. פץ, אמר. לחשכו, ל׳ מניעה.

אנובב, אדבר. להעריץ, להגדיל ולפאר.

[library stamp]

פי"ק שגיא כח לא נמצאת · להצדיק עם זו · כחפצת · בכן באלה נרצית · קדוש:

פזמ"ן חתום בראשי החרוזות אלעזר בירבי קיליר.

אקחה פרי עץ הדר · בכל שנה בתדר · מקום שהוא מתדר: להלל בו בהדר · לעט הוד והדר · עלי שבעה דר: עוז בקדש נאדר · ומכל יציר מאדר · וחפץ זו להדר: זמון תמר כף · אקחה היום בכף · בם לצור אכף: רחצתי

שגיא כח וכו', מבואר ע"פ מאמרם ז"ל בבמדבר רבה סוף פ' פינחס וז"ל, את קרבני לחמי וגו', זש"ה שדי לא מצאנוהו שגיא כח (איוב לז כג), וכתיב הן אל ישגיב בכחו (שם לו כב), כיצד יתקיימו שתי מקראות אלו? אלא כשהוא נותן להם נותן לפי כחו וכשהוא מבקש אינו מבקש אלא לפי כחן. ראה מה כתיב את המשכן תעשה .... כשבקש ממך לא בקש אלא לפי כחן, כד"א ראשית בכורי אדמתך, וכשהוא נותן נותן לפי כחו, ועל הנחל יעלה וכו', כשבקש לא בקש אלא לפי כחן, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וכו'. עכ"ל. וכן אי' בשמות רבה פ' ל"ד, שדי לא מצאנוהו וכו', כך אמר אליהו, לא מצאנו כח גבורתו של הקב"ה עם בריותיו שאין הקב"ה בא בטרחות עם בריותיו, לא בא על האדם אלא לפי כחו וכו', עכ"ל. וזה מטעם הפייטן שגיא כח וכו'. בכן באלה נרצית, ר"ל בד' מינין הללו שנמצאין ברוב בא"י ואין צורך לטרוח אחריהן, ועשה כל זאת כדי להצדיק את ישראל, וכמאמר רחב"ע רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות וכו'.

אקחה. בתדר, בתדירות וקביעות. מקום שהוא מתדר, בבה"כ המקום שהוא נמצא בו תדיר. לעט הוד והדר, ללובש הוד והדר, ועפ"י בתהלים ק"ד א'. עלי שבעה דר, על ז' רקיעים סוכה. מאודר. ל' אדר והוד, כי כל יצורי' נותנים לו אדר. זו, עם זו. להדר, לפאר. זמון, ל' הזמנה והכנה. תומר כף, כף תומר. לצור אכף, לאלהי מרום (מיכ' ו ו). רחצתי וכו', עפ"י ארחץ בנקיון כפי (תהלי' כו ו),

---

אקחה. דיא פרוכט פאָן בוימע הדר ערגרייף' איך אַללע יאַהרע בע־
שטיממט אין דיעזער געטטליכען מאַיעזטאַט רעזידענץ אונד פערהערר־
ליכע מיט רוהמע דיא מאַיעזטאַט אונד הערליכקייט דעסען, דער איבער
זיעבען הימעלן טהראָנט. ער, דער אַללמאַכטיגע, מיט היילינקייט פער־
הערליכט, פאָן אַללען געשאַפפען פערהערליכט, ער האַט בעזאָנדערס
וואָהלגעפאַללען אן דער פערהערליכונג זיינעס פאָלקס. דיעזען פאַלמצווייג
טראַגט היוטע מיינע האַנד, דאַמיט לייגע איך דעם שאָפפער מיינע
אונטערווירפיגקייט. מיט ריינען האַנדען*), האָב איך איהן ערגריפפען,

*) אויך מיינע עהרליכע אונד ערלויבטע וויזע.

בְּנִקָּיוֹן כַּפּוֹת· עָמוּס בְּמוֹ כַפּוֹת· אַף וְאֶכֹף לִכְפּוֹת: בְּלוּלָב שׁוֹד חֲמָסִים· אֵיךְ אֶפְרוֹט מַעֲשִׂים· פְּנֵי מַקְדִּיחַ הֲמָסִים: יְפִי שְׁלוֹשׁ הֲדַסִּים· בְּהוֹד טַעַם אֲשִׁשִׁים· לְצָג בֵּין הַהֲדַסִּים: רְעוּלִים וְגַם מְתוּקִים· אֲשַׁוֶּה כְּחֹק מְצוּקִים· לְחִכּוֹ מַמְתַקִּים: בְּעַנְפֵי עֵץ אָבוֹת· שְׁעוּרִים לְבֵית אָבוֹת· אֶאֱסוֹר חַג בַּעֲבוֹת: יֹשֶׁר פְּאֵר

ואמרינן בויקרא רבה פ' ל' דף ר' ד', ולקחתם לכם ביום הראשון, הה"ד ארחץ בנקיון כפי, במקח ולא בגזל, דתנינן תמן לולב הגזול והיבש פסול וכו', עכ"ל, וזהו שסמך אחריו בלולב שוד וכו'. עמוס במו כפות, ל' כפות תמרים. ואף ואכף לכפות, ל' כפיפה, כמו מתן בסתר יכפה אף (משלי כא יד). בלולב שוד חמסים, בלולב גזול וחמוס. איך אפרוט וכו', איך אוכל לפרוט מעשים שלי לפני הקב"ה המעניש החומסים באש? מקדיח המסים, תאר לאל ית', עש"ה כקדוח אש המסים (ישעי' סד א), וע"פ מה שדרשו עליו במדרש ילמדנו, דור המבול שהיו חומסים נדונו באש שנא' כקדוח אש המסים, עכ"ל, ודרשוהו בדרך א"ת המסים אלא חמסים, ואמרו עוד ברבות במקום הנ"ל ובילקוט אמור ברמז תרנ"א, כל מי שנוטל לולב גזול למה הוא דומה? ללסטס שהוא יושב בפרשת דרכי' .... כך אדם לוקח לולב לזכות בו, ואם הי' גזול הוא צווח לפני הקב"ה ואומר גזול אני חמוס אני! ומ"ה אומרים אוי לזה שנעשה סנגורו קטגורו. לצג בין ההדסים, הקב"ה, עש"ה והוא עומד בין ההדסים אשר במצולה (זכרי' א ח). רעולים וכו', טעמו תמרים וגם המתוקים אשוה יחד כחוק שחקקו מצוקי ארץ היינו ת"ח שהם אמרו לקיחת ד' מינים הללו יחד לפי שמהם שירמז על רעולים היינו החוטאים ומהם שירמזו על מתוקים והיינו הצדיקים, כמו שיבואר עוד בסמוך בפיוט המתחיל אקחה בראשון. לחכו ממתקים, תאר לאל ית' בשיר השירים. בענפי עץ עבות וכו', בהדסים המשוערים שלשה כמספר בית אבות שהם ג', אברהם יצחק ויעקב.

איך שווינגע איהן אונד וועגדע אַב גרימם אונד צאָרן. קאָננט' איך מיט איינעם לולב, דאַס איך אויף אירגענד איינע אונרעכטמעסיגע ווייזע אַן מיך געבראַכט, קאָננט' איך וואָהל דאַמיט מיינע אונשולד פערטהיידיגען פאָר דעם אַנגעזיכט דעס אַללוויסענדען ראַכערס דער געוואַלטטהאַטען? דיעזע דרייא טאָגען הדסים האַב' איך נאַך דעם ראַטהע דער ווייזען געאָרדנעט צו עהרען דעסען, דער איינסט צווישען הדסים ערשיען*) געוואָלבע, טהיילז הערב, טהיילז זיס פאָן געשמאַקע, האַבע איך דיעזער אגודה פעראיינט, נאַך דעס געזעצעס שטרענגען אונד ליעבליכען וואָרטען. מיט אַסטען פאָן בוימע עבות — דרייא, נאַך אַנלאַהז אונזרער וואָרפֿאַטער — פיערע איך דאַס פריידענאָפפערפעסט. פאָן דיעזען אַלטען, ליעבליכען ערבות — צור פערקינדיגונג דער אונענדליכען מאַכט דעס

---

*) זיעהע אים באור.

עֲרָבוֹת· בָּמוֹ עֹז לְהַרְבּוֹת· לָרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת: קְצוּבוֹת בַּדֵּי שְׁתַּיִם· כְּמוֹ עֲפִיפוֹת שְׁתַּיִם· וּמוּצָעוֹת בֵּנְתַיִם: יְעוּרוֹת בְּאִבֵּי הַנַּחַל· לְהַעֲרִיב בָּם מַהַל· לְיַעֲרֵי רְתוּמֵי גַחַל: לְכָל עֵץ תִּעֵב· וּבְאַרְבַּעַת אֵלֶּה תָּאַב· לְהַלְלוֹ בָם כְּאָב: יַחַד בָּמוֹ לְהַלֵּל· שִׁבְעָה כְּבֵית הִלֵּל· בְּיוֹם וְלֹא בְלֵיל: ח׳ רוֹנְנִים מֵלִיץ בַּעֲדֵנוּ· לְהָחִישׁ נָא לְסַעֲדֵנוּ· עַתָּה לְקִרְיַת מוֹעֲדֵנוּ:

קצובות בדי שתים, נקבצו שעור בדי ערבות כנגד שתי כנפים שיש לשרפי מעלה להתעופף בהם, כדכתיב ובשתים יעופף. ומוצעות בנתים, פי' המפרש כמו שנמצא בשרפי קדש שנאמר בהם שש כנפים לאחד בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף. כמו אלו השתים שמעיפפות בהם באמצע בנתים, כך הערבה תהיה ממוצע' בין הדס ולולב, והם ג"כ שש, הלולב וג' בדי הדס ושני בדי ערבה. יעורות, ל' ומתערה כאזרח רענן (תהלי' לז לה) שהוא ענין השרשה, כמו שפרש"י ז"ל, וירמוז לערבות המשרישות באבי הנחל. ואמרו במדרש, תבוא ערבה שעליה דומים לפה ותכפר על לשון הרע, ואמרו עוד על פסוק חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים (תהלי' קכ ד), ענשו של לה"ר גחלי רתמים, וזה טעם להעריב בם מהל וכו'. מהל, ל' מחילה. תעב, ל' תועבה, והטעם, הקב"ה התעיב בכל עץ ולא חפץ כ"א בד' מינים הללו. שבעה, שבעת ימים כבית הלל, ר"ל לשבע באנא ה' הושיעה נא דוקא ולא בהצליחה נא, וי"ג בבית הלל, ור"ל בבה"כ. ביום ולא בליל, כמו שאחז"ל בסוכה דף מ"ג א'. רוננים וכו', ר"ל ד' מינים אלו ירננו הלכה בעדנו. קרית מועדנו, זה ציון, כדכתיב חזה ציון קרית מועדנו (ישעי' לג כ).

טהרענענז איבער ערבות[1]) — האבע איך נור צווייא שטאנגען געשניטטען, נאך אנלאהן דער ביידען שווינגען, דער ביידען מיטטלערן פֿליגעל, וואמיט דיא הייליגען שרפים איהרע באוועגונגע בעגיננען[2]). אללע איבריגען בוימע געוואכזע האט דער אללגיטיגע פֿאטער פֿערווארפֿען; דיעזע פֿיער נור האט ער אונז אנעמפֿאהלען, זיינע פֿאטערליכע גיטע דאמיט צו ריהמען; מיט דיעזען פֿערקינדען וויר זיינע רוהמע אין זיינעז רוהמעז הויז[3]) זיעבען טאגע הינדורך אונד פרייזען טאגליך זיינע גיטע. דורך דיעזעז פֿראממע בעטראגען ניממט ער זיך אונזער אן, בעשלייניגט אונזער הייל אונד פֿיהרט אונז נאך דער שטאדט אונזרער בעשטיממונג (ירושלם).

---

[1]) ערבות, נאמע דער באכווידען, וויא אויך דעז האכליטען הימעלז.
[2]) זיעהע ישעי' קאפיטעל 6 פֿערז 2. [3]) בית הכנסת.

חזן מעהרערן קהלות אשכנז ווירד דיעזעז ניכט געזאגט; אחן פחנגנו וחגלייך חן ובכן ולך תעלה קדושה. וגק״ק פפ״ד אומרים אל נא. וברוב קהלות פולין והכוהגים מנהגם אומרים אז היתה וכו׳ ואח״כ אל נא.

וּבְכֵן וַיְהִי בְשָׁלֵם סוּכּוֹ:

מיוסד ע״פ תשר״ק כפול.

אָז הָיְתָה חֲנִיַּת סֻכּוֹ· בְּתַלְתַּלֵּי תֹקֶף· בְּשַׁנְאַנֵּי שֶׁקֶט· בְּרֶכֶב רִבּוֹתַיִם· בִּקְדוֹשֵׁי קֶדֶם· בְּסַפִּיר וְסֻכּוֹת:

וְחָן בְּשָׁלֵם סֻכּוֹ· בִּצְנוּעֵי צֶדֶק· בִּפְאֵר פָּרוֹכֶת· בַּעֲבוֹדַת עֶרֶךְ· בְּסֻכַּת סְגֻלָּה· וְהִיא סֻכָּתוֹ:

אָז הָיְתָה חֲנִיַּת סֻכּוֹ· בְּנוֹצְצֵי נֹגַהּ· בְּמַלְאֲכֵי מָרוֹם· בְּלַהַט לוֹהֲטִים· בְּכַנְפֵי כְרוּבִים· בְּסַפִּיר וְסֻכּוֹת:

וְחָן בְּשָׁלֵם סֻכּוֹ· בִּידִידוּת יַעַר· בְּטִירַת טָהֳרָה· בְּחֻפַּת חֶדְוָה· בְּנֵזֶר וְמִירַת זְבוּל· וְהִיא סֻכָּתוֹ:

אָז הָיְתָה חֲנִיַּת סֻכּוֹ· בְּוֹעוּדֵי וַעַד· בְּהוֹגֵי הֲמֻלָּה· בְּדְמוּמֵי דַקָּה· בְּדוֹהֲרֵי דוֹלְקִים· בְּסַפִּיר וְסֻכּוֹת:

וְחָן בְּשָׁלֵם סֻכּוֹ· בִּגְלוּמֵי גֵיא· בְּבֵית בְּחִירָתוֹ· בְּאֹהֶל אִוּוּיוֹ· בְּאֶדֶר אַפַּדְנוֹ· וְהִיא סֻכָּתוֹ:

כאן מתחיל בק״ק פפ״ד וכנותי׳, אכן ברוב קהלות אשכנז ופולין א״א אל נא.

אֵל נָא. לְעוֹלָם תֻּעֲרָץ. וּלְעוֹלָם תֻּקְדָּשׁ. וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים תִּמְלוֹךְ וְתִתְנַשֵּׂא: הָאֵל מֶלֶךְ נוֹרָא מָרוֹם וְקָדוֹשׁ. כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים. מַלְכוּתוֹ נֶצַח. נוֹרְאוֹתָיו שִׂיחוּ. סַפְּרוּ עֻזּוֹ. פָּאֲרוּהוּ צְבָאָיו. קַדְּשׁוּהוּ רוֹמְמוּהוּ. רוֹן שִׁיר וָשֶׁבַח תֹּקֶף תְּהִלּוֹת תִּפְאַרְתּוֹ:

וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וּמוֹשִׁיעַ:

סלוק אקחה בראשון· לאחרון וראשון: פרי עץ הדר· לבקדש נאדר: כפות תמר· לצדיק כתמר: ענפי הדסים· לצג בין ההדסים: טרפי ערבות· לרוכב בערבות: במו להלל· בזמר והלל· ביום ולא בליל· לאין לפניו ליל: בלולב אחד· ואתרוג אחד· ליי אחד· ושמו אחד: בערבות שתים· כאמהות שתים·

אקחה בראשון, בראשון לחג. לאחרון וראשון, להקב"ה. פרי עץ הדר וכו', הכי איתא בויקר' רבה פ' ל' ובילקוט פ' אמור רמז תרכ"א, פרי עץ הדר זה הקב"ה, שכתוב בו הוד והדר לבשת (תהלי' קד), כפות תמרים זה הקב"ה, שכתוב בו צדיק כתמר יפרח (תהלים כב), וענף עץ עבות זה הקב"ה, דכתיב בי' והוא עומד בין ההדסים (זכרי' א), וערבי נחל זה הקב"ה, דכתיב בי' סלו לרוכב בערבות (תהלים סח), עכ"ל, והובא נמי בס' מנורת המאור נר ג' כלל ד' חלק ו' פ"ד, ועיין ביפה תאר ובפי' הרמב"ן על התורה פ' אמור. ביום ולא בליל, כשאז"ל במסכת סוכה דף מ"ג. בלולב אחד וכו', יתן טעם על לקיחת כל מין ומין במספר. כאמהות שתים, כשתי האמהות של שנים עשר שבטי יה והיינו רחל ולאה. ודע שבכ"י של י"א כתיב באמהות הא' בח"פ, וא"כ ירמז לבלהה וזלפה אשר ילאו מהם מקלת השבטים, וגירסא זאת מסתברת כי סתם אמהות ד' יתלכדו ולא יתפרדו ועליהם תרמז האגודה, כמבואר בסמוך. ועוד דע שבכל כ"י כתיב באמהות ובמעופפות באבות כלם

אקחה. איך ערגרייפע דיעזע אגודה היטע אַן ערזטען, זו עהרען דעז אַללערלעטצטען אונד אַללערערזטען. מיט דיעזער פרוכט דעז העררליכזטען בוימעז (אתרוג) פֿערעהרע איך דאַז מיט היילִיגקייט פֿערהעררליכטע וועזען; מיט דיעזער פאַלמע (לולב), דעם צווייגע דעז געראַדעזטען אונד העכזטען בוימעז, פֿערעהרע איך דען אַללגערעכטעזטען אונד אַללערהעכזטען; מיט דיעזען הדסים פֿערעהרע איך דיא ערשיינונג צווישען דען הדסים[4]) אונד מיט דיעזען ערבות דען טהראָנער איבער ערבות[5]). דיעזע געוואֶכזאַרטען, דיא פֿערקינדער פֿאָן זיינעז רוהמעז פרייז, ערגרייפֿ' איך נור ביי טאַגעזליכט, ניכט ביי דער נאַכט — פֿאָר זיינעם אַנגעזיכטע איזט פֿערן דיא נאַכט. איך נעהמע נור איין לולב, אויך נור איין איינציגעז אתרוג; דען אויך ער, דער עוויגע, איזט איינציג אונד זיין נאַמע איינציג. פֿאָן דען ערבות נעהמע איך צוויי, נאַך אַנאַלאָגיע דער צוויא שטאַממוטטער[6]), אונד דער צוויא שוועזטערן דער

[4]) זיעהע אויך באור. [5]) זיעהע אַנמערקונג 1.
[6]) רחל אונד לאה, דיא מיטטער דער צוואָלף שטאַממע ישראל'ז.

וכמעופפות שתים: בעבות שלשה· כאבות
שלשה· כמקדישי שלשה: באגדות ארבע·
כגבעות ארבע· כחיות ארבע· וכנפים ארבע:
בשמחות שבע· כימי שבע: בחגיגת שמונה·
כמילת שמונה: בהדר להזכיר הדור זקנה·
בכפות להזכיר למחים נקנה· בעבות להזכיר
תם חיי עד קנה· בערבה להזכיר אח לעבד

הקנה

כב׳ כראש וכן כל חבריהם. כגבעות ארבע ירמוז לארבע האמהות המכונות גבעות בהרבה מקומות במקרא. עיין פי׳ רש״י אצל כי מראש צורים אראנו (במדבר כג ט). בהדר להזכיר וכו׳, הפייטן מזכיר כל הענינים הנרמזים בד׳ מינים ודבריו לקוחים ממד״ר הנ״ל ומילקוט פ׳ אמור וז״ל: פרי עץ הדר זה אברהם שהדרו הקב״ה בשיבה טובה שנאמר ואברהם זקן בא בימים וכתיב והדרת פני זקן; כפות תמרים זה יצחק שהיה כפות ועקוד ע״ג המזבח; וענף עץ עבות זה יעקב, מה הדס זה רחוש בעלין כך הי׳ יעקב רחוש בבנים; וערבי נחל זה יוסף, מה ערבה זו כמושה לפני ג׳ מינין הללו כך מת יוסף לפני אחיו. עכ״ל. למחים נקנה, יצחק שהיה כפות ע״ג המזבח כעולות מחים. תם, יעקב. אח,

---

הייליגען שרפים[7]). פאָן דען הדסים נעהמע איך דרייא, נאך אַנאלאָגיע דער דרייא שטאממפאַטער (אברהם יצחק ויעקב) אונד דער דרייא קדשות. דיא גאַנצע אגודה אַבער בעשטעהט אויז פיערען, נאך אַנאלאָגיע דער פיער שטאממיטטער (שרה רבקה רחל ולאה), דער פיער הייליגען חיות אונד דערען פיער פליגעלן[8])! זיעבען אַננעהמליכע פערגניגונגען האַט ער אונז אַנעמפפאָהלען, נאך אַנאלאָגיע דער זיעבען טאַגע דעז סכותפעסטעז; פיר דען אַכטען האַט ער איין בעזאָנדערעז פריידענאָפפער אַנגעאָרדנעט, וויא עבען דער אַכטע טאַג זיך אויך איין בעטרעף דער מצוה פאָן מילה בעזאָנדערז אויזצייכנעט. פערנער ווירד דורך דאָז אתרוג איין ערינגערונג געבראַכט דער עהרווירדיגע פאַטריאַרך אברהם[9]), דורך דאָז לולב דיא עקדה פאָן יצחק, דורך דאָז הדס דיא פראָממיגקייט יעקב׳ז אונד דורך דיא ערבה דאָז טוגענדהאַפטע בעטראַגען יוסף׳ז. פערנער ווירד דורך

---

[7]) זיעהע ישעי׳ קאַפּיטעל 6 פערז 2. [8]) יחזקאל קאַפּיטעל 1 פערז 6.

[9]) דיא ערקלאָרונג איבער דיעזע ערינגערונג, זאָוויא איבער דיא פאָלגענדען אַנספיעלונגען, גלייכניסע אונד דייטונגען איזט איין אונזערעם באור נאַכצולעזעהען.

הַקָּנֶה: בְּהָדָר לַחֲשׁוֹב בְּלְוַיַּת עֶדְנָה· בְּכַפּוֹת לַחֲשׁוֹב מְשׁוּלַת שׁוֹשַׁנָּה· בַּעֲבוֹת לַחֲשׁוֹב יְחוּמַת דִּינָה· בַּעֲרָבָה לַחֲשׁוֹב בַּאֲחוֹת מְקַנְּאָה: בְּהָדָר לְהַמְשִׁיל מַפְלִיא עֲגוּלָה· בְּכַפּוֹת לְהַמְשִׁיל אַגַּן סְגֻלָּה· בַּעֲבוֹת לְהַמְשִׁיל שׁוּרַת דְּגוּלָה· בַּעֲרָבָה לְהַמְשִׁיל מְחוֹקְקֵי מְגִלָּה:

יוסף. בהדר לחשוב וכו׳, עתה יזכיר ענין אחר המרומז בד׳ מינים וגם זה ממדרש הנ״ל וז״ל: ד״א פרי עץ הדר זו שרה שהדרה הקב״ה בשיבה טובה שנאמר ואברהם ושרה זקנים; כפות תמרים זו רבקה מה תמרה זו יש בה אוכל ויש בו עוקצין כך העמידה רבקה צדיק ורשע; וענף עץ עבות זו לאה מה הדס זה רחוש בעלין כך היתה לאה רחושה בבנים; וערבי נחל זו רחל מה ערבה זו כמושה לפני ג׳ המינים כך רחל מתה לפני אחותה. עד כאן לשונו. וזה מטעם הפייטן: בלוית עדנה, שרה שאחרי בלותה היתה לה עדנה, משולת שושנה, זו רבקה שנמשלה לשושנה, כדאיתא במדרש חזית כשושנה בין החוחים (שיר ב ב), זו רבקה שאביה היה רמאי ואחיה רמאי ואנשי מקומה רמאים והצדיקת הזאת יצאה מביניהם, למה היתה דומה? לשושנה בין החוחים. עד כאן לשונו. יחומת דינה, זו לאה שיחמה וילדה דינה, ל׳ ובחטא יחמתני אמי (תהלי׳ נא ח). באחות מקנאה, זו רחל כדכתיב ותקנא רחל באחותה. בהדר להמשיל וכו׳, גם זה שם ברבו׳ וזה לשונו: דבר אחר פרי עץ הדר, זו סנהדרי גדולה של ישראל, שהדרה הקב״ה בשיבה טובה, שנאמר מפני שיבה תקום והדרת (ויקרא י״ט ל״ב); כפות תמרים, אלו תלמידי חכמים שכופין את עצמן ללמוד תורה אלו מאלו; וענף עץ עבות, אלו ג׳ שורות של תלמידים שיושבין לפני סנהדרין; וערבי נחל אלו ב׳ סופרים של דיינים שעומדים לפניהם וכותבים דברי המזכים ודברי המחייבים. עכ״ל. מפליא עגולה, רומז לסנהדרין שהיו יושבין כחצי גורן עגולה, כדאיתא במדרש חזית בפסוק שררך אגן הסהר, ע״ש, ואפשר שכוון אל המופלא שבסנהדרין וזה טעם מפליא. שורת דגולה, ג׳ שורות שהיו דגולים לפני סנהדרין. מחוקקי מגלה, אלו ב׳ סופרים.

דאז אתרוג אין אנדענקען געבראכט דיא וויעדעראייגעטרעטענע יוגענד־קראפט אונזרער אוטטער שרה*), דורך דאז לולב דיא שטאנדהאפטיגקייט דער מיט איינער ראזע פערגליכענען רבקה; דורך דאז הדס דיא קינדעררייכע לאה, אוטטער דער דינה, דורך דיא ערבה ווירד אין אנדענקען געבראכט אונזרע אוטטער רחל, וויא זיא אין דען טאגען איהרער יוגענד פערטיעד. פערנער קאן פערגלייכניסוויזע דאז אתרוג מיט דעם אבערהויפטע אים קרייזע דער סנהדרין פערגליכען ווערדען*), דאז לולב מיט דען תלמידי חכמים, דאז הדס מיט דען אין איינר רייהע זיטצענדען תלמידי׳ אונד דיא ערב׳ מיט דען געריכטזשרייבערן. פערנער

---

*) זיעהע אנמערקונג ח.

בְּהָדָר לְכַפֵּר שַׂרְעַפֵּי לֵב· בְּכַפּוֹת לְכַפֵּר שֶׁזָּרָה
מוּל לֵב· בְּעָבוֹת לְכַפֵּר סִקּוּר עַיִן וָלֵב· בַּעֲרָבָה
לְכַפֵּר נִבּוּל פֶּה עִם לֵב: בְּהָדָר לְכַנּוֹת שְׁלֵמִים
תְּמִימִים· בְּכַפּוֹת לְכַנּוֹת בַּעֲלֵי מַעֲשִׂים
נְעִימִים· בְּעָבוֹת לְכַנּוֹת יְשָׁרִים בְּמִצְוֹת
חֲתוּמִים· בַּעֲרָבָה לְכַנּוֹת בְּשִׁמְצָה כְּתוּמִים:
וּכְמוֹ בְּעֵץ הָדָר רֵיחַ וָטַעַם· כֵּן בְּעַם זוּ בַּעֲלֵי

בהדר לכפר וכו', עתה יזכיר על מה הם מכפרים, וכן איתא במדרש הביאו בעל ס' המנהיג והרד"א וז"ל: למה באתרוג? שהוא דומה ללב לכפר על הרהורי לב; ולמה בהדס? שהוא דומה לעינים לכפר על סקור עינים; ולמה בערבה? שהיא דומה לשפתים לכפר על בטוי שפתים וכו'. ודוגמתו אי' במדרש תנחומא פ' אמור ומסיים שם ארבעה המה מטיבי לכת (משלי ל כט) אלו ד' מינים שבלולב שכל אחד ואחד מישראל הולך ורץ ולוקח לו מהם להלל לפני הקב"ה שיתרצה לו ויכפר על כל עונותיו. ועוד שם גם ברבות במקום הנ"ל: ר' מני פתח כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך, לא נאמר פסוק זה אלא בשביל לולב, השדרה של לולב דומה לשדרה של אדם וההדס דומה לעין והערבה דומה לפה והאתרוג דומה ללב, אמר דוד אין בכל האיברים גדול מאלו שהן שקולין כנגד כל הגוף הוי כל עצמותי תאמרנה עכ"ל. וענין המאמר כמו שכתוב בעל י"ת טעם היות דוגמא לאיברים אלו מזולתם להיות זכיות האדם וחיובותיו אם במעשה ואם בדבור ואם במחשבה, והמעשה בהתנועעות עצמות האדם וכנגד זה השדרה אשר היא חבור רוב העצמות המתנועעים, והפה כלי הדבור, והלב כלי המחשבה, ולפי שתחלת התעוררות האדם אל הדברים הוא ראיית עין כאמרם עין רואה ולב חומד לכן שם בכללה העין וזהו שאמר שהם שקולין כנגד כל הגוף. שזרה, היינו שדרה הידוע בל' תלמוד בד' ובארמי בז'; לעומת העגה (ויקרא ג ט) ת"א לקבל שורתא. בהדר לכנות, עתה ימשיל ענינים אחרים גם הם נזכרים במדרש הנ"ל: פרי עץ הדר, מה אתרוג זה יש בו ריח ויש בו טעם כך יש ב"א שיש

מיט דאז הערלאַהנליכע אתרוג מכפר אוני זינדליכע געדאַנקען אים הערצען, דאַז לולב, אָהנליך דענן מענשליכען ריקקגראַד, וואָדורך דיא קאָרפערליכען בעוועגונגען ענטשטעהען, מיט מכפר אויך זינדליכע קאָרפערליכע בעוועגונגען, דאַז דעם אויגע אָהנליכע הדס מיט מכפר אויך זינדען, דיא וויר דורך דאַז געזיכט בעגאַנגען, אונד דיא ליפפענפאָרמיגען ערבית זינד מכפר אויך זינדליכע וואָרטע. פערנער: דאַז אתרוג מיט איין בילד דער פאָלקקאָממען טוגענדהאַפטען דער נאַציאָן, דאַז לולב איין בילד דער וואָהלטהאָטיגען, דיא הדסים איין בילד דער דער לעהרע בעפליסענען אונד דיא ערבות איין בילד דער לאַסטערהאַפטען דער נאַציאָן. דאַז אתרוג האַט געשמאַקק אונד גערוך, זאָ אויך אונטער דער נאַציאָן וואָהלטהאָטיגע אונד טריפטוגענדיגע מאָננער.

מִצְוֹת וְדֵעַ (נ"א וְדַת) נֹעַם: וּכְמוֹ בְּכַף תְּמֹר טַעַם
וְלֹא רֵיחַ. כֵּן בְּעַם זוּ בַּעֲלֵי מִצְוֹת בְּלֹא דַת רֵיחַ:
וּכְמוֹ בַּעֲבוֹת רֵיחַ וְטַעַם מַר. כֵּן בֵּינֵימוֹ הוֹגֵי דַת
וְחִכָּם מָר: וּכְמוֹ עֲרָבָה בְּלֹא טַעַם וָרֵיחַ. כֵּן
בֵּינֵימוֹ עִקְּשִׁים אֲטוּמִים מִלְּהָרִיחַ: וּכְמוֹ עֵץ
פְּרִי עֲלֵי סֶרֶק מְחַפִּים. כֵּן יְשָׁרִים עֲלֵי רְשָׁעִים
מְחוֹפְפִים: וּכְמוֹ הֵם אֲגוּדִים אֵלֶּה בָּאֵלֶּה. כֵּן

תלויים

בהם תורה ומ"ע; כפות תמרים, מה תמרה זו יש בה טעם ואין בה ריח כך יש ב"א שיש בהם תורה ואין בהם מ"ע; וענף עץ עבות, מה הדס זה יש בו ריח ואין בו טעם כך ישראל יש בהם ב"א שיש בהם מ"ע ואין בהם תורה; וערבי נחל, מה ערבה זו אין בה לא ריח ולא טעם אף ישראל יש בהם ב"א שאין בהם לא תורה ולא מ"ע. אמר הקב"ה, לאבדם אי אפשר, אלא יעשו כולם אגודה אחת ויכפרו אלו על אלו; לפיכך משה מזהיר את העם ולקחתם לכם ביום הראשון. עכ"ל המאמר כפי שהוא בספרים שלנו וכן העתיקו בעל מנורת המאור נר ג' כלל ד' ח"ו פ"ו; ואולם המעיין בלשון הפייטן יראה שהיתה לו גירסא הפוכה כי הוא ימשיל הטעם במעשים והריח בתורה, ויש פנים לכאן ולכאן באין הכרע, והרצון בטעם הייני פרות וכדאי' במסכת מנחות דף כ"ז א': ד' מינין שבלולב שנים מהן עושין פרות (אתרוג ותמר) ושנים אין עושין פרות (הדס וערבה); עושי פרות יהיו זקוקים לשאין עושין פרות ושאין עושין פרות יהיו זקוקים לעושי פרות (כלומר כולם יהיו כאחד) ואין אדם יוצא ידי חובתו עד שיהיו כולם באגדה אחת; וכן ישראל בהרצאה (כשהן מתענין אינם נענים עד שיהיו כולם באגדה אחת, צדיקים ורשעים) שנאמר הבונה בשמים וכו'. עכ"ל. ואמרינן במסכת חולין דף צ"ב א', שלחו מתם ליבעין רחמי אתכליא על עלייא שאלמלא עלייא לא מתקיימין אתכליא וכו'. וזה מטעם הפייטן: וכמו הם אגודים אלה וכו'.

דאז לולב האט געשמאקק, אבער קיינען גערוך, זא אויך מאנכער אונטער דער נאציאן, וואהלטהאטיג, אבער אונקונדיג אין דער שריפט. דיא הדסים דופטען וואהלגערוך, זינד אבער ביטטער פאן געשמאקק, זא אויך מאנכער אונטער דער נאציאן, שריפטגעלעהרט, אבער אבגעשמאקקט. דיא ערבות זינד געשמאקק- אונד גערוכלאז, זא אויך אונטער דער נאציאן שמאקק- אונד רוכלאזע מאנכער. אויך זא, וויא היער דער פרוכטטראגענדע צווייג איבער דיא וועלדע(?) הערפארראגט אונד זיא דעקקט, זא ראגען אויך דיא וואהלטהאטיגען איבער דיא ניכטסווירדיגען הערפאר אונד דעקקען זיא. אויך זא וויא דיא פערשיעדענען געוועכסארטען היער נור איין געבונד אויז

תְּלוּיִים אֵלֶּה בְּאֵלֶּה· לִמְשׁוֹךְ אֵלֶּה אֶת אֵלֶּה·
וּלְכַפֵּר אֵלֶּה עַל אֵלֶּה· לַעֲשׂוֹת אֵלֶּה כְּאֵלֶּה·
לְהַנְעִים זְמִירוֹת אֵלֶּה· לְמִי בָּרָא אֵלֶּה: לְמַלֵּל
לְהַלֵּל· לְכַלֵּל לְחוֹלֵל· לְיַשֵּׁר לְאַשֵּׁר· לְהַכְשֵׁר
לְהִתְשֵׁר· לְבָרֵר לְשׁוֹרֵר· לְאַדֵּר לְהַדֵּר·
לְגַבֵּר לְדַבֵּר· לְהַאֲמֵר לְזַמֵּר· לְחַנֵּן לְרַנֵּן·
לְשַׁנֵּן לְהַרְנֵן· לְקַלֵּס לְעַלֵּס· לְנַצֵּחַ לְפַצֵּחַ·
לְהַעֲרִיץ וּלְהַעֲלִיץ· לְהַרְגִּישׁ לְהַקְדִּישׁ: כְּשִׁיר
עִירִין· כְּשִׁירוֹת קַדִּישִׁין· כְּזֶמֶר חַשְׁמַלָּה·
כְּזִמְרַת הַמְּלָה· כְּפְאֵר אֵלִים· כְּתִפְאֶרֶת
אֶרְאֶלִּים· כַּהֲדַר זִיקִים· כְּהַדְרַת בְּרָקִים·
כְּנַעַם גְּלִילִים· כִּנְעִימַת גַּלְגַּלִּים· כְּנִגּוּן רוֹכְבִים·
כִּנְגִינַת כְּרוּבִים· כְּרֶנֶן אוֹפַנִּים· כִּרְנָנַת מֶרְכְּבֵי
פָנִים· כְּחִדּוּשׁ בְּרָקִים· כְּמִתְחַדְּשִׁים לַבְּקָרִים·
כְּקִדּוּשׁ עָפִים· כִּקְדֻשַּׁת עוֹפְפִים· כְּרֶגֶשׁ

מעופפים

לכלל לחולל וכו', כל אלו לשונות של שבח הם. עירין וקדישין, שמות תארים למלאכים בדניאל ד' י', וכן יתר השמות הנזכרים כאן כולם תארים וכנויים למלאכי מעלה. עיין בפרקי דר"א פ"ד.

אַהמען, זאָ אַהמען אויך דיא פֿערשידענען מענשענקלאַססען נור איינע געזעללשאַפֿט אויז, האַנגען פֿאָנאיינאַנדער אַב, בעססערן איינאַנדער, אַהמען איינאַנדער נאַך, אונד אַללער פפֿליכט איזט'ס, לאָבגעזאַנגע דעם שאָפּפֿער אַללער וועזען אַנצושטימען, צו פֿערקינדען זיינען רוהם, נאַך אַרט דער הימלישען כאָרע — —*).

---

*) היער קאַמען אים אָריגינאַל פֿיעלע זינאָנימע דעס רוהמס: אונד דער ענגעל פֿאָר, דיא זיך ניכט וואָהל אינ'ס דייטשע איבערטראַגען לאַססען.

מעופפים· כרגשת מתופפים· כשנון צפופים· כהגה מצפצפים· כרעש ספים· כמעמד שרפים· כמחנות קדושים· לקדוש מקדישים· וקדשה משלשים:

ח׳ ככתוב על יד נביאך· וקרא זה אל זה ואמר

קו״ח קדוש קדוש קדוש יי צבאות מלא כל־הארץ כבודו:

ח׳ אז בקול רעש גדול אדיר וחזק משמיעים קול מתנשאים לעמת שרפים לעמתם ברוך יאמרו:

קו״ח ברוך כבוד יי ממקומו:

ח׳ ממקומך מלכנו תופיע ותמלוך עלינו כי מחכים אנחנו לך מתי תמלוך בציון בקרוב בימינו לעולם ועד תשכון: תתגדל ותתקדש בתוך ירושלים עירך לדור ודור ולנצח נצחים: ועינינו תראינה מלכותך כדבר האמור בשירי עזך על ידי דוד משיח צדקך:

קו״ח ימלך יי לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה:

ח׳ לדור ודור נגיד גדלך ולנצח נצחים קדשתך נקדיש ושבחך אלהינו מפינו לא ימוש לעולם ועד כי אל מלך גדול וקדוש אתה· ברוך אתה יי האל הקדוש:

אתה בחרתנו וכו׳ תמצא לעיל בדף כ״ד.

דיני נטילת לולב·

א. נוטל האגודה בידו הימנית (ואטר בימין דידי׳) והאתרוג בשמאלו, ובדעבד בכל אופן יצא. וגדם שאין לו אלא יד אחת נוטלו באיזה יד שיש לו והאתרוג אפילו בזרוע אם אינו יכול להחזיק שניהם ביד א׳, ואם אין לו יד נוטל שניהם בזרוע או אפילו זא״ז. ב. צ״ל הלולב וכן כל מיניו ראשיהם למעלה, וגם כשמנענע לצד מטה צ״ל כדרך גדילתן ולא יהפוך ראשו. ג. יכון לקיים מ״ע שכתוב

שכתוב בתורה ולקחתם לכם ביום הראשון. ד. אין להפריד האתרוג מהלולב בעת נטילתו אלא צ"ל ב' הידים סמוכות זו לזו בלי חציצה. ה. יקח הלולב בידו ויברך מעומד אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב, ואח"כ נוטל האתרוג ומחברו לו ואומר שהחיינו וי"א תחלה נוטל האתרוג ומברך ואח"כ נוטל הלולב. ו. מנענע בעמידה והוא שמוליך ידו מכנגדו והלאה ועושה הנענוע גם ג"פ בהולכה וג"פ בהבאה טורף ומכסכם העלין בכל נענוע, וכן לכל רוח. ז. בדיעבד אין הנענוע מעכב, אבל ד' מינין מעכבין זא"ז. ח. ולא יוסיף עליהן מין אחר ולא יותר מלולב א' ואתרוג א' ואם עבר לוקה, והדס וערבה רשאי להוסיף מה שירצה אבל המדקדקים אין מוסיפים על ג' הדסים וב' ערבות. ט. אסור לאכול קודם שיטול לולב. י. אסור להריח בהדס של מצוה כל ז', אבל אתרוג מותר להריח בו מה"ד אלא מפני ספק ברכת הריח י"ל שלהריח בו עמו"ק. יא. מקבלת האשה הלולב מיד בנה או מיד בעלה ומחזירתו למים ואם צריך להוסיף מים מוספת אבל לא תחלף בי"ט. יב. בשבת אין נוטלים הלולב אפילו הוא יום א' ואסור בטלטול אם לא לצורך גופו ומקומו, אבל האתרוג מותר לטלטלו דראוי להריח בו ע"ל. יג. אין אדם יוצא בי"ט א' בלולב של חברו עד שיתננה לו במתנה ובמתנה ע"מ להחזיר דיו, וכשמחזירו ביום א' קודם שיצאו בו בעליו צ"ל להחזיר במתנה בפירוש. מט"ז לו יתננו בי"א לקטן קודם שיצא בו. יד. שותפים שקנוהו בשותפות אין א' מהם יוצא בו בי"ט עד שיתן לו חברו חלקו במתנה. טו. אע"פ שכבר פשט המנהג שהקהל קונים אתרוג בשותפות ויוצאים בו בדוחק מ"מ כל בעל נפש יזהר לקנותו לעצמו כדי לקיים המצוה כתקנה, מה גם בזו המדינה שבאה פ"א בשנה.

בשחרית קודם שנוטלין את הלולב נוהגין לומר תפלה זו. פֿאַר לולבבענטשן זאָגט מאַן:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי בִּפְרִי עֵץ הָדָר וְכַפּוֹת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עָבוֹת וְעַרְבֵי נָחַל אוֹתִיּוֹת שִׁמְךָ הַמְיֻחָד תְּקָרֵב אֶחָד אֶל אֶחָד וְהָיוּ לַאֲחָדִים בְּיָדִי. וְלֵידַע אֵיךְ שִׁמְךָ נִקְרָא עָלַי וְיִירְאוּ מִגֶּשֶׁת אֵלַי. וּבְנַעֲנוּעִי אוֹתָם תַּשְׁפִּיעַ שֶׁפַע בְּרָכוֹת מִדַּעַת עֶלְיוֹן לִנְוֵה אַפִּרְיוֹן לִמְכוֹן בֵּית אֱלֹהֵינוּ. וִיהֵא חָשׁוּב לְפָנֶיךָ מִצְוַת אַרְבָּעָה מִינִים כְּאִלּוּ קִיַּמְתִּיהָ בְּכָל פְּרָטוֹתֶיהָ וְשָׁרָשֶׁיהָ וְתַרְיַ"ג מִצְוֹת הַתְּלוּיִם בָּהּ. כִּי כַוָּנָתִי לְיַחֲדָא שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ לְיַחֵד שֵׁם י"ה בו"ה בְּיִחוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל אָמֵן: בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

ולוקח הלולב בידו ומברך. סימן כיוונת דמ: לולב אין דית האגד חוגד זאגט:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על־נטילת לולב:

ונוטל האתרוג ומחברו לו ומברך (ואם חל יום ראשון בשבת מברכין זמן בשני).

ב"א"י אלהינו מלך העולם שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה:

ומנענע לכל רוח כמבואר סי' ו', ואח"כ מברך ברכת הלל מעומד.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרוא את־ההלל:

קי"ג הללויה ׀ הללו עבדי יי הללו את־שם יי: יהי שם יי מברך מעתה ועד־עולם: ממזרח־שמש עד־מבואו מהלל שם יי: רם על־כל־גוים ׀ יי על־השמים כבודו: מי כיי אלהינו המגביהי לשבת: המשפילי לראות בשמים ובארץ: מקימי מעפר דל מאשפת ירים אביון: להושיבי עם־נדיבים עם נדיבי עמו: מושיבי עקרת הבית אם־הבנים שמחה הללויה:

קי"ד בצאת ישראל ממצרים בית יעקב מעם לעז: היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו: הים ראה וינס הירדן יסב לאחור: ההרים רקדו כאילים גבעות כבני־צאן: מה־לך הים כי תנוס הירדן תסב לאחור: ההרים תרקדו כאילים גבעות כבני־צאן: מלפני אדון חולי ארץ מלפני אלוה יעקב:

הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מָיִם חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם:

קטו לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל־חַסְדְּךָ עַל־אֲמִתֶּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם: וֵאלֹהֵינוּ בַשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ עָשָׂה: עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ: אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ אַף־לָהֶם וְלֹא יְרִיחוּן: יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן רַגְלֵיהֶם וְלֹא יְהַלֵּכוּ לֹא יֶהְגּוּ בִּגְרוֹנָם: כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם: יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: יִרְאֵי יְהוָה בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא:

יְיָ זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית אַהֲרֹן: יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְיָ הַקְּטַנִּים עִם־הַגְּדֹלִים: יֹסֵף יְיָ עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם: בְּרוּכִים אַתֶּם לַייָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַייָ וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם: לֹא־הַמֵּתִים יְהַלְלוּ־יָהּ וְלֹא כָּל־יֹרְדֵי דוּמָה: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

קטז אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע יְיָ אֶת־קוֹלִי תַּחֲנוּנָי: כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבְיָמַי אֶקְרָא: אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁאוֹל מְצָאוּנִי צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא: וּבְשֵׁם־יְיָ אֶקְרָא אָנָּה יְיָ מַלְּטָה נַפְשִׁי: חַנּוּן יְיָ וְצַדִּיק וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם: שֹׁמֵר פְּתָאִים יְיָ דַּלֹּתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי כִּי־יְיָ גָּמַל עָלָיְכִי: כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת־עֵינִי מִן־דִּמְעָה אֶת־רַגְלִי מִדֶּחִי:

אתהלך לפני יי בארצות החיים: האמנתי כי אדבר
אני עניתי מאד: אני אמרתי בחפזי כל־האדם כזב:
מה־אשיב ליי כל־תגמולוהי עלי: כוס־ישועות
אשא ובשם יי אקרא: נדרי ליי אשלם נגדה־
נא לכל־עמו: יקר בעיני יי המותה לחסידיו:
אנה יי כי־אני עבדך אני עבדך בן־אמתך
פתחת למוסרי: לך אזבח זבח תודה ובשם יי
אקרא: נדרי ליי אשלם נגדה־נא לכל־עמו:
בחצרות בית יי בתוככי ירושלם הללויה:
ק׳ הללו את־יי כל־גוים שבחוהו כל־האמים:
כי גבר עלינו חסדו ואמת־יי לעולם הללויה:

ק׳ הודו ליי כי־טוב — כי לעולם חסדו: ק׳ הודו
ק׳ יאמר־נא ישראל — כי לעולם חסדו: ק׳ הודו
ק׳ יאמרו־נא בית־אהרן — כי לעולם חסדו: ק׳ הודו
ק׳ יאמרו נא יראי יי — כי לעולם חסדו: ק׳ הודו

מן־המצר קראתי יה ענני במרחב יה: יי לי לא
אירא מה־יעשה לי אדם: יי לי בעזרי ואני
אראה בשנאי: טוב לחסות ביי מבטח באדם:
טוב לחסות ביי מבטח בנדיבים: כל־גוים
סבבוני בשם יי כי אמילם: סבוני גם־סבבוני
בשם יי כי אמילם: סבוני כדבורים דעכו כאש
קוצים בשם יי כי אמילם: דחה דחיתני לנפל

וַיְיָ עֲזָרָנִי: עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה: קוֹל׃ רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל: יְמִין יְיָ רוֹמֵמָה יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל: לֹא־אָמוּת כִּי־אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי־יָהּ: יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָּהּ וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי: פִּתְחוּ־לִי שַׁעֲרֵי־צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ: זֶה־הַשַּׁעַר לַייָ צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה: אודך

אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה: אבן

מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ: מאת

זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ: זה

החזן מנגן אנא והקהל עונה. החזן חוזר ומנגן אנא והקהל עונה.

אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא

אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא: אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא:

בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְיָ בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְיָ: ברוך

אֵל ׀ יְיָ וַיָּאֶר לָנוּ אִסְרוּ־חַג בַּעֲבֹתִים עַד־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: ׳ אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ: אי

הוֹדוּ לַייָ כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: הודו

יְהַלְלוּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ (על) כָּל מַעֲשֶׂיךָ ׃ וַחֲסִידֶיךָ צַדִּיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנֶךָ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ כִּי לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשִׁמְךָ נָאֶה לְזַמֵּר כִּי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:
יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:
ק׳ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ:
תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:
יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: ק׳ עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:
עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

סדר הוצאת ספר התורה·

בקצת קהלות אומרים.

(אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר: יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:
אַב הָרַחֲמִים הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם:
כִּי בְךָ לְבַד בָּטָחְנוּ מֶלֶךְ אֵל רָם וְנִשָּׂא אֲדוֹן עוֹלָמִים:)

פותחים ארון הקודש ומוציאים ס״ת ואומרים:

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְיָ מִירוּשָׁלָיִם:
בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ:

תפלה מסערי ציון לאמר בשעת הוצאת ס״ת.

יְהוָה יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת:

נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: ג"פ

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבִּי לְטוֹבָה וְהָפֵק רְצוֹנִי וְתֵן שְׁאֵלָתִי לִי עַבְדְּךָ פ׳ בר פלונית אֲמָתֶךָ וְזַכֵּנִי (ואת אשתי ובני ובנותי) לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. וּמַלְּטֵנִי מִיֵּצֶר הָרָע. וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. וְזַכֵּנוּ כְּדֵי שֶׁתַּשְׁרֶה שְׁכִינָתְךָ עָלֵינוּ. וְהוֹפַע עָלֵינוּ רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה וְיִתְקַיֵּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ. רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה. רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה. רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ: וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁאֶזְכֶּה לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעֵינֶיךָ. וְלָלֶכֶת בְּדַרְכֵי יְשָׁרִים לְפָנֶיךָ. וְקַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. כְּדֵי שֶׁנִּזְכֶּה לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְתִשְׁמְרֵנוּ מִמַּעֲשִׂים רָעִים. וּמִשָּׁעוֹת רָעוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת לָבֹא לָעוֹלָם. וְהַבּוֹטֵחַ בַּיְיָ חֶסֶד יְסוֹבְבֶנְהוּ אָמֵן:

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי.

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ:

דיח וויבער זאגען דיעזעז רבונו של עולם.

הערר דעז וועלטאללז, ערפיללע מיינע הערצענזוויגשע צום גוטען, וויללפאהרע מיר אונד געוואהרע מיינע ביטטע, מיר, דיינער מאגד[1] N. N. טאכטער[2] N. א. דיינער מאגד, פערלייהע פאהיגקייט מיר, מיינעם מאנגע, מיינען זאהנען אונד טאכטערן, דיינען וויללען מיט אויפריכטיגען הערצען צו טהון, אונד בעפרייע מיך פאן לאזטערהאפטען בעגיערדען! לאס דיינע לעהרע אונזערן אנטהייל זיין; מאכע אונז נור אויפנאהמע דיינער שכינה עמפפאנגליך; בעטטראהלע אונז מיט דעם גייזט דער וויזהייט אונד איינזיכט; דאס מאן אונז ערפיללט ווערדע יענע פערהייסונג: „אונד עז ווירד אויף איהם רוהען דער גייזט גאטטעז, דער גייזט דער וויזהייט אונד איינזיכט, דער גייזט דעז ראטהז אונד דער שטארקע, דער גייזט דער ערקעננטניס אונד פורכט גאטטעז". זא זייא עז אויך דיין וויללע, עוויגער, אונזער גאטט אונד גאטט אונזערער פאטער, אונז פאהיגקייט צו פערלייהען, דיר וואהלגעפאלליגע האנדלונגען אויזצואיבען, אונד דען וועג דער טוגענד צו וואנדעלן! היילינע אונז דורך דיינע געבאטע, דאמיט אונז יענעז גליקקזעליגע לאנגע לעבען, דאז לעבען דער קינפטיגען וועלט, צו טהייל ווערדע! בעוואהרע אונז פאר איבעלטהאטען אונד פאר אונגליקקליכען געשיקקען, דיא אונזערן ערדבאדען צווייללען טרעפפען! ווער גאטט פערטרויט, דען אומגיבט גנאדע אום אונד אום.

יהיו לרצון. מאגע וואהלגעפאללען דיר דיא רעדען מיינעז מונדעז, דיא געדאנקען מיינעז הערצעז דיר, עוויגער, מיין האָרט אונד ערלאזער! אמן סלה.

היערויף ווירד ואני תפלתי דרייםאל געזאגט.

---

[1]) היער נעננט מאן זיינען איגענען נאמען. [2]) היער דען נאמען זיינער מוטטער.

אמר רבי שמעון כד מפקין ספר תורה בצבורא למקרי ביה מפתחי תרעי דשמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואבעי ליה לבר נש למימר הכי:

בְּרִיךְ שְׁמֵהּ דְּמָרֵא עָלְמָא בְּרִיךְ כִּתְרָךְ וְאַתְרָךְ. יְהֵא רְעוּתָךְ עִם עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְעָלַם. וּפֻרְקַן יְמִינָךְ אַחֲזֵי לְעַמָּךְ בְּבֵית מַקְדְּשָׁךְ וּלְאַמְטוּיֵא לָנָא מִטּוּב נְהוֹרָךְ וּלְקַבֵּל צְלוֹתָנָא בְּרַחֲמִין. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתוֹרִיךְ לָן חַיִּין בְּטִבוּתָא. וְלֶהֱוֵא אֲנָא פְּקִידָא בְּגוֹ צַדִּיקַיָּא. לְמִרְחַם עָלַי וּלְמִנְטַר יָתִי וְיַת כָּל דִּי לִי וְדִי לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. אַנְתְּ הוּא זָן לְכֹלָּא וּמְפַרְנֵס לְכֹלָּא. אַנְתְּ הוּא שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא. אַנְתְּ הוּא דְּשַׁלִּיט עַל מַלְכַיָּא וּמַלְכוּתָא דִּילָךְ הִיא. אֲנָא עַבְדָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּסָגִידְנָא קַמֵּהּ וּמִקַּמָּא דִּיקַר אוֹרַיְתֵהּ בְּכָל עִדָּן וְעִדָּן. לָא עַל אֱנָשׁ רָחִיצְנָא. וְלָא עַל בַּר אֱלָהִין סָמִיכְנָא. אֶלָּא בֶּאֱלָהָא דִשְׁמַיָּא. דְּהוּא אֱלָהָא קְשׁוֹט. וְאוֹרַיְתֵהּ קְשׁוֹט. וּנְבִיאוֹהִי קְשׁוֹט. וּמַסְגֵּא לְמֶעְבַּד טַבְוָן וּקְשׁוֹט. בֵּהּ אֲנָא רָחִיץ. וְלִשְׁמֵהּ קַדִּישָׁא יַקִּירָא אֲנָא אֵמַר תּוּשְׁבְּחָן. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתִפְתַּח לִבִּי בְּאוֹרַיְתָא וְתַשְׁלִים מִשְׁאֲלִין דְּלִבִּי. וְלִבָּא דְכָל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. לְטָב וּלְחַיִּין וְלִשְׁלָם:

(הש"ץ אומר בקול רם) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

אֶחָד אֱלֹהֵינוּ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ קָדוֹשׁ (וְנוֹרָא) שְׁמוֹ:

הש"ץ לוקח ס"ת ואומר גַּדְּלוּ לַייָ אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:

וקהל עונה

לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

ומכוס על כל אחד לחבק ולנשק הס"ת כשהיא עוברת לפניו, ואם יזדמן לו רוק בפיו ירוק ואח"כ ינשק אבל לא ינשק ולרוק אח"כ.

עַל הַכֹּל יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא: שְׁמוֹ שֶׁל־מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בָּעוֹלָמוֹת שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא: כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכִרְצוֹן כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל: צוּר הָעוֹלָמִים אֲדוֹן כָּל הַבְּרִיּוֹת אֱלוֹהַּ כָּל הַנְּפָשׁוֹת: הַיּוֹשֵׁב בְּמֶרְחֲבֵי מָרוֹם הַשּׁוֹכֵן בִּשְׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם: קְדֻשָּׁתוֹ עַל הַחַיּוֹת וּקְדֻשָּׁתוֹ עַל כִּסֵּא הַכָּבוֹד: וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ בָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְעֵינֵי כָּל־חָי: וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁיר חָדָשׁ כַּכָּתוּב: שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ

שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו: וְנִרְאֵהוּ עַיִן בְּעַיִן בְּשׁוּבוֹ אֶל נָוֵהוּ כַּכָּתוּב: כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן: וְנֶאֱמַר וְנִגְלָה כְּבוֹד יְיָ וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִּי יְיָ דִּבֵּר:

נדרך הליכתו אומרים אב הרחמים.

אַב הָרַחֲמִים הוּא יְרַחֵם עַם עֲמוּסִים וְיִזְכּוֹר בְּרִית אֵיתָנִים וְיַצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ מִן הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת וְיִגְעַר בְּיֵצֶר הָרַע מִן הַנְּשׂוּאִים וְיָחוֹן אוֹתָנוּ לִפְלֵיטַת עוֹלָמִים וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּמִדָּה טוֹבָה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים:

בהגיע הש"ץ על הבימה מניח הס"ת על השולחן ופותח ואומר:

וְיַעֲזוֹר וְיָגֵן וְיוֹשִׁיעַ לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ וְנֹאמַר אָמֵן: הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה כֹּהֵן קְרָב. יַעֲמוֹד (פלוני בר פלוני הכהן): בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ: תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְיָ נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב מִצְוַת יְיָ בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם: הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְיָ צְרוּפָה מָגֵן הוּא לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ:

קהל וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

העולה לתורה יאחז בשתי ידיו בעמודי התורה ע"י מפה של ס"ת, וקודם הברכה פותח הספר ורואה הפסוק שצריך להתחיל בו וינשק הס"ת ויאמר בלחש עץ חיים היא למחזיקים בה. והופך פניו לצד שמאל ומברך בקול בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

והעם עונים בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד: וחוזר המברך ב"י ה"ל"ו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

כשמתחיל הקורא לקרות בתורה יסיר ידו השמאלית מהס"ת וישאר יד ימינו לבדה אוחזת בס"ת כל זמן הקריאה, וגם הוא יקרא בלחש עם הקורא מלה במלה. ואחר הקריאה גולל ומברך.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

גרסינן בפ"ק דברכות, ועוזבי ה' יכלו, זה המניח ס"ת כשהיא פתוחה ויוצא, אבל בין גברא לגברא מותר לצאת ע"י דוחק ואונס, אבל בלאו הכי אין לצאת.

וקורין בס"ת א' בפ' אמור, ומתחלק לה' גברי, ובשבת מתחלק לז' גברי.

וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵּאמֹֽר׃ שׁ֣וֹר אוֹ־כֶ֤שֶׂב אוֹ־עֵז֙
כִּ֣י יִוָּלֵ֔ד וְהָיָ֛ה שִׁבְעַ֥ת יָמִ֖ים תַּ֣חַת אִמּ֑וֹ וּמִיּ֤וֹם הַשְּׁמִינִי֙
וָהָ֔לְאָה יֵרָצֶ֕ה לְקָרְבַּ֥ן אִשֶּׁ֖ה לַיהוָֽה׃ וְשׁ֖וֹר אוֹ־שֶׂ֑ה אֹת֣וֹ
וְאֶת־בְּנ֔וֹ לֹ֥א תִשְׁחֲט֖וּ בְּי֥וֹם אֶחָֽד׃ וְכִֽי־תִזְבְּח֥וּ זֶֽבַח־תּוֹדָ֖ה
לַיהוָ֑ה לִרְצֹנְכֶ֖ם תִּזְבָּֽחוּ׃ בַּיּ֤וֹם הַהוּא֙ יֵאָכֵ֔ל לֹֽא־תוֹתִ֥ירוּ
מִמֶּ֖נּוּ עַד־בֹּ֑קֶר אֲנִ֖י יְהוָֽה׃ וּשְׁמַרְתֶּם֙ מִצְוֺתַ֔י וַעֲשִׂיתֶ֖ם
אֹתָ֑ם אֲנִ֖י יְהוָֽה׃ וְלֹ֤א תְחַלְּלוּ֙ אֶת־שֵׁ֣ם קָדְשִׁ֔י וְנִ֨קְדַּשְׁתִּ֔י
בְּת֖וֹךְ בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל אֲנִ֥י יְהוָ֖ה מְקַדִּשְׁכֶֽם׃ הַמּוֹצִ֤יא אֶתְכֶם֙
מֵאֶ֣רֶץ מִצְרַ֔יִם לִהְי֥וֹת לָכֶ֖ם לֵאלֹהִ֑ים אֲנִ֖י יְהוָֽה׃ פ (בשבת ב.)

וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵּאמֹֽר׃ דַּבֵּ֞ר אֶל־בְּנֵ֤י יִשְׂרָאֵל֙
וְאָמַרְתָּ֣ אֲלֵהֶ֔ם מוֹעֲדֵ֣י יְהוָ֔ה אֲשֶׁר־תִּקְרְא֥וּ אֹתָ֖ם מִקְרָאֵ֣י
קֹ֑דֶשׁ אֵ֖לֶּה הֵ֥ם מוֹעֲדָֽי׃ שֵׁ֣שֶׁת יָמִים֮ תֵּעָשֶׂ֣ה מְלָאכָה֒ וּבַיּ֣וֹם
הַשְּׁבִיעִ֗י שַׁבַּ֤ת שַׁבָּתוֹן֙ מִקְרָא־קֹ֔דֶשׁ כָּל־מְלָאכָ֖ה לֹ֣א תַעֲשׂ֑וּ
שַׁבָּ֥ת הִוא֙ לַיהוָ֔ה בְּכֹ֖ל מוֹשְׁבֹתֵיכֶֽם׃ פ לוי. (בשבת ג.)

אֵ֚לֶּה מוֹעֲדֵ֣י יְהוָ֔ה מִקְרָאֵ֖י קֹ֑דֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְא֥וּ אֹתָ֖ם
בְּמוֹעֲדָֽם׃ בַּחֹ֣דֶשׁ הָֽרִאשׁ֗וֹן בְּאַרְבָּעָ֥ה עָשָׂ֛ר לַחֹ֖דֶשׁ בֵּ֣ין
הָעַרְבָּ֑יִם פֶּ֖סַח לַיהוָֽה׃ וּבַחֲמִשָּׁ֨ה עָשָׂ֥ר יוֹם֙ לַחֹ֣דֶשׁ הַזֶּ֔ה חַ֥ג
הַמַּצּ֖וֹת לַיהוָ֑ה שִׁבְעַ֥ת יָמִ֖ים מַצּ֥וֹת תֹּאכֵֽלוּ׃ בַּיּוֹם֙ הָרִאשׁ֔וֹן
מִקְרָא־קֹ֖דֶשׁ יִהְיֶ֣ה לָכֶ֑ם כָּל־מְלֶ֥אכֶת עֲבֹדָ֖ה לֹ֥א תַעֲשֽׂוּ׃
וְהִקְרַבְתֶּ֥ם אִשֶּׁ֛ה לַיהוָ֖ה שִׁבְעַ֣ת יָמִ֑ים בַּיּ֤וֹם הַשְּׁבִיעִי֙
מִקְרָא־קֹ֔דֶשׁ כָּל־מְלֶ֥אכֶת עֲבֹדָ֖ה לֹ֥א תַעֲשֽׂוּ׃ פ (בשבת ד.)

וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵּאמֹֽר׃ דַּבֵּ֞ר אֶל־בְּנֵ֤י יִשְׂרָאֵל֙
וְאָמַרְתָּ֣ אֲלֵהֶ֔ם כִּֽי־תָבֹ֣אוּ אֶל־הָאָ֗רֶץ אֲשֶׁ֤ר אֲנִי֙ נֹתֵ֣ן לָכֶ֔ם

וקצרתם את־קצירה והבאתם את־עמר ראשית
קצירכם אל־הכהן: והניף את־העמר לפני יהוה לרצנכם
ממחרת השבת יניפנו הכהן: ועשיתם ביום הניפכם
את־העמר כבש תמים בן־שנתו לעלה ליהוה: ומנחתו
שני עשרנים סלת בלולה בשמן אשה ליהוה ריח ניחח
ונסכה* יין רביעת ההין: ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו
עד־עצם היום הזה עד הביאכם את־קרבן אלהיכם חקת
עולם לדרתיכם בכל משבתיכם: ס ישראל. (נסכת ה.)
וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את־עמר
התנופה שבע שבתות תמימת תהיינה: עד ממחרת
השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה
חדשה ליהוה: ממושבתיכם תביאו לחם תנופה שתים
שני עשרנים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים ליהוה:
והקרבתם על־הלחם שבעת כבשים תמימם בני שנה
ופר בן־בקר אחד ואילם שנים יהיו עלה ליהוה ומנחתם
ונסכיהם אשה ריח־ניחח ליהוה: ועשיתם שעיר־עזים
אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים: והניף
הכהן אתם על לחם הבכרים תנופה לפני יהוה על־
שני כבשים קדש יהיו ליהוה לכהן: וקראתם בעצם
היום הזה מקרא־קדש יהיה לכם כל־מלאכת עבדה לא
תעשו חקת עולם בכל־מושבתיכם לדרתיכם: ובקצרכם
את־קציר ארצכם לא־תכלה פאת שדך בקצרך ולקט
קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני יהוה
אלהיכם: פ רביעי. (נסכת ו.)

*) ונסכו קרי. °) א׳ דגוש.

וַיְדַבֵּר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבָּתוֹן
זִכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא־קֹדֶשׁ׃ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ
וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָֹה׃ ס וַיְדַבֵּר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה
לֵּאמֹר׃ אַךְ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפֻּרִים הוּא
מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם
וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָֹה׃ וְכָל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ בְּעֶצֶם
הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כִּפֻּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָֹה
אֱלֹהֵיכֶם׃ כִּי כָל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא־תְעֻנֶּה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה
וְנִכְרְתָה מֵעַמֶּיהָ׃ וְכָל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָּל־מְלָאכָה
בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְהַאֲבַדְתִּי אֶת־הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ׃
כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל
מֹשְׁבֹתֵיכֶם׃ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הוּא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־
נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב מֵעֶרֶב עַד־עֶרֶב תִּשְׁבְּתוּ
שַׁבַּתְּכֶם׃ פ חמישי. (בשבת ז׳.)

וַיְדַבֵּר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת
יָמִים לַיהוָֹה׃ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ שִׁבְעַת יָמִים תַּקְרִיבוּ אִשֶּׁה לַיהוָֹה בַּיּוֹם
הַשְּׁמִינִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָֹה
עֲצֶרֶת הִוא כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ אֵלֶּה מוֹעֲדֵי
יְהוָֹה אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אִשֶּׁה
לַיהוָֹה עֹלָה וּמִנְחָה זֶבַח וּנְסָכִים דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ׃ מִלְּבַד
שַׁבְּתֹת יְהוָֹה וּמִלְּבַד מַתְּנוֹתֵיכֶם וּמִלְּבַד כָּל־נִדְרֵיכֶם

וּמִלְּבַד כָּל־נִדְבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַיהוָה: אַךְ בַּחֲמִשָּׁה
עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאָסְפְּכֶם אֶת־תְּבוּאַת הָאָרֶץ
תָּחֹגּוּ אֶת־חַג־יְהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שַׁבָּתוֹן
וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שַׁבָּתוֹן: וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי
עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ־עָבֹת וְעַרְבֵי־נָחַל
וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים: וְחַגֹּתֶם אֹתוֹ
חַג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּשָּׁנָה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי תָּחֹגּוּ אֹתוֹ: בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים
כָּל־הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכֹּת: לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם
כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־
מֹעֲדֵי יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ

מכניסים ס"ת ב' אצל הראשון ואומרים חצי קדיש על שניהם, ומגביהים וגוללים
ס"ת שקראו בו, ופותחים ס"ת ב' וקוראים בו למפטיר בפ' פינחס.

וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה
לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגֹּתֶם חַג לַיהוָה
שִׁבְעַת יָמִים: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה
פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־
שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ: וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה
בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרִים
שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד לִשְׁנֵי הָאֵילִם: וְעִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן
לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְאַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים: וּשְׂעִיר־עִזִּים
אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:

מי שברך. ומגביהים וגוללים. כשמגביהים הס"ת מביטים נגד הכתב של ס"ת ואומרים:
וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה: עֵץ

עֵץ־חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר׃ דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם׃ אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד׃ יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר׃

קודם קריאת ההפטרה, אחר שגמר הגולל, יברך המפטיר ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק׃

הפטרת יום ראשון של סכות בזכריה סמן י"ד.

א הִנֵּה יוֹם־בָּא לַיהוָה וְחֻלַּק שְׁלָלֵךְ בְּקִרְבֵּךְ׃ ב וְאָסַפְתִּי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם אֶל־יְרוּשָׁלִַם לַמִּלְחָמָה וְנִלְכְּדָה הָעִיר וְנָשַׁסּוּ הַבָּתִּים וְהַנָּשִׁים תִּשָּׁגַלְנָה וְיָצָא חֲצִי הָעִיר בַּגּוֹלָה וְיֶתֶר הָעָם לֹא יִכָּרֵת מִן־הָעִיר׃ ג וְיָצָא יְהוָה וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם כְּיוֹם הִלָּחֲמוֹ בְּיוֹם קְרָב׃ ד וְעָמְדוּ

רגליו

א. הנה. שללך, הכ' לכנסת ירושלם. ב. הגוים, הר' במאריך ובלא פסק אחריו, כמו שכתבתי בשום שכל אצל ויקרא פרעה שם יוסף (בראשית מא מה). ונשסו, משרש שסס, מפעלי הכפל, מבנין נפעל, ע"מ נסבו, ל' בזה. והנשים תשגלנה, כן כתיב והקרי תשכבנה דרך כבוד, כי תשגלנה כנוי המעשה, וככה שגל, המוכנת למטה. ג. ביום קרב, במלחמת מצרים, כדכתי' כי ה' נלחם להם במצרים (שמו' י"ד כ"ה). ד. ועמדו וכו', הנה אות ומופת יעשה

א. זיעהע, עס קאממט איין טאג, דעם עוויגען געווידמעט, דא ווירד מאן דיינע ביטע טהיילען אין דיינער מיטטע. ב. איך ווערדע אללע פֿעלקער פֿאר ירושלם זאממעלן צום קאמפף; דיא שטאדט ווירד ערארבערט, געפלינדערט דיא הייזער, אונד דיא וויבער געשאנדעט, דיא העלפֿטע דער שטאדט ווירד אינ'ז עלענד ציעהען, דער רעסט דעס פֿאלקעס אבער זאלל דער שטאדט ניכט ענטריססען ווערדען. ג. נון ריקקט ער אויז, דער עוויגע, אונד סטרייטעט ווידער דיעזע פֿאלקער, וויא ער איינסט אם טאגע דעס קאמפפֿעס געסטריטטען. ד. זייגע פֿיססע

רַגְלָיו בַּיּוֹם־הַהוּא עַל־הַר הַזֵּיתִים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרוּשָׁלַםִ מִקֶּדֶם וְנִבְקַע הַר הַזֵּיתִים מֵחֶצְיוֹ מִזְרָחָה וָיָמָּה גֵּיא גְּדוֹלָה מְאֹד וּמָשׁ חֲצִי הָהָר צָפוֹנָה וְחֶצְיוֹ נֶגְבָּה: ה וְנַסְתֶּם גֵּיא־הָרַי כִּי־יַגִּיעַ גֵּי־הָרִים אֶל־אָצַל וְנַסְתֶּם כַּאֲשֶׁר נַסְתֶּם מִפְּנֵי הָרַעַשׁ בִּימֵי עֻזִּיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה וּבָא יְהוָה אֱלֹהַי כָּל־קְדֹשִׁים עִמָּךְ: ו וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא לֹא־יִהְיֶה

השם ביום ההוא ועד היום לא הי' מכל זה כלום. הר הזיתים, ממזרח לירושלם. מחציו, מאמצעיתו. מזרחה וימה, למזרח ולמערב. גיא גדולה מאד, לדעת המפרשים יהיה גיא לשון עמק וכן שני חביריו שבסמוך; ולי נראה שאיננו לשון עמק, שאילו כן היה לו ליכתב גיא גדול מאד, שהרי לשון זכר הוא, כדכתיב כל גיא ינשא (ישעי' מ ד), ולא אמר תנשא, ועוד מה טעם לאמר ונסתם גיא הרי? לכן נראה שאין גיא האמור כאן לשון עמק אבל הוא לשון רעש ורעדה, ול' ארמי הוא ומצאנו כמוהו בתלמוד באמרם: מאי זועות? גוהא (ברכו' דף נט א). ע"ש. וזהו טעם גיא גדולה מאד שע"י הבקיעה תהיה רעישה גדולה מאד עד שינוסו מפניה כאשר נסו מפני הרעש בימי עוזי'. ומש וגו', חציו הצפוני ימוש ממקומו וימשך לצד צפון וכן חציו נגבה לצד דרום ויהי' בקעה ביניהם ראשה למזרח וסופה למערב. ה. ונסתם גיא הרי, לדעת המפרשים טעמו לגיא הרי, ולא הבינותי ענין הניסה הזאת; ואולם לפי דרכי טעמו ונסתם מפני גיא הרי כלומר לקול הרעש תנוסו, והיה גיא הרי פעול הניסה, דוגמת שיאמר הלועז: „איינע זאָלכע פֿליעהען". כי יגיע גי הרים, גי זה לשון עמק הוא לכן אמר יגיע לשון זכר וכדאמרן, ולצחות הלשון הכפיל המלות לענינים שונים, וכמוהו בלחי החמור חמור חמרתים (שופטים טו יו), והמה רוכבים על שלשים עירים ושלשים עירים להם (שם י ד), ורבים כמוהם, כמבואר בספרי בעלי הלשון. ו. והיה ביום ההוא, ת"י בעידנא ההיא, וכבר ידעת כי מלת יום שם כלל ופרט, לכן תמצאנו על הזמן ועל היום ההוה. לא יהיה אור יקרות וקפאון וגו',

---

ווערדען דאַ שטעהען אויף דעם אָהלבערגע, וועלכער פֿאָר ירושלם געגען מאָרגען ליעגט; דיעזער אָהלבערג ווירד נאַך מאָרגען אונד אָבענד אין דער מיטטע בערסטען — איין שרעקקליכעס בעבען — דיא איינע האֶלפֿטע דעס בערגעס ווירד נאַך מיטטערנאַכט ווייכען, דיא אַנדערע נאַך מיטטאַג. ה. איהר ווערדעט דאַס בעבען איינער בערגע פֿליעהען! — דיא קלופֿט דער בערגע ווירד זיך הין ביז נאַך אַצל ערשטרעקקען — איהר ווערדעט פֿליעהען, וויא איהר איינסט פֿאָר דעם ערדבעבען געפֿלאָהען אין דען לייטען עוזיה'ס, קאֶניגס פֿאָן יהודה. דאַ קאָממט דער עוויגע, מיין גאָטט, אונד מיט דיר דיא היילינגען אַללע! ו. צורזעלבען צייט ווירד ניכט מעהר זיין דאַס ליכט דער העללען

אוֹר יְקָרוֹת יְקִפָּאוֹן: ז וְהָיָה יוֹם־אֶחָד הוּא יִוָּדַע (וקפאון ק׳)
לַיהוָה לֹא־יוֹם וְלֹא־לָיְלָה וְהָיָה לְעֵת־עֶרֶב
יִהְיֶה־אוֹר: ח וְהָיָה ׀ בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַיִם־חַיִּים
מִירוּשָׁלַ͏ִם חֶצְיָם אֶל־הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי וְחֶצְיָם אֶל־
הַיָּם הָאַחֲרוֹן בַּקַּיִץ וּבָחֹרֶף יִהְיֶה: ט וְהָיָה יְהוָה
לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה

הכתובים האלה קשי הבאור ומה שראיתי גם מפי׳ המפרשים בלתי מתיישב על לשון הכתוב ועל ענין הפרשה. והנראה לפי עקר פשוטו כי יקרות וקפאון שמות תארים לשמש וירח, וכופל ל׳ יקרות על אור השמש להיות השמש גוף בהיר ויקר ואורו בעצמו, ולא כן הירח שהוא גוף עכור וקפוי מבלי אור בעצם, כידוע. והנה יאמר שלעתיד לא יהיה עוד אור השמש והירח על התכונה שהוא עכשיו והיינו יקרות וקפאון אבל יחדש השם אור עצם לירח ויחזק אור השמש על תכונה ידוע אצלו, והוא בעצמו הענין שנבא ישעי׳ אלעתיד באמרו לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם ולנוגה הירח לא יאיר לך והי׳ לך ה׳ לאור עולם וגו׳ (ס׳ י״ט), ואמרו עליו בשמות רבה פ׳ ט״ו דף קנ״א ד׳, וכי יכול אדם להביט בהקב״ה? אלא מה הקב״ה עושה לשמש? מאיר מ״ט חלקי אור, שנאמר והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים (שם ל כו). עכ״ל. ועוד שם סוף פ׳ י״א, לעתיד לבוא הלילה נעשה יום שנאמר והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים, כאור שברא הקב״ה בתחלה וגנזו בג״ע. עכ״ל. ז. והיה יום אחד, יום מיוחד, ויום במקום הזה כולל יום ולילה כמו ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. הוא יודע לה׳, כי אין יכולת באדם לדעת מהותו. לא יום ולא לילה, הרצון שהיום ההוא לא יהיה מגדרו חבור יום ולילה והיינו אור וחושך כפי הנהוג אצלינו עכשיו, אבל לעת ערב יהיה אור, וכלשון המדרש הנ״ל, לע״ל הלילה נעשה יום וכו׳. ח. והיה ביום ההוא, כשיבקע הר הזיתים. עיין פי׳ רש״י. יצאו מים, בכ״י בטעם קדמא ומהפך. חצים אל הים, בכ״י בפשטא ומונח וכן מסתנר. ט. ושמו אחד, הוא השם הנכבד הנודע על ידי משה עבדו ויקרא בפי כל

זאָננע אונד דעז דונקעלן אַבנעהמען; ז. עז ווירד איין בעזאָנדערער טאַג זיין — גאָטט אַללײן בעוואוסט — ווערער טאַג נאָך נאַכט; צור צייט דעז אַבענדז ווירד עז ליכט זיין. ח. צורזעלבען צייט ווירד לעבענדיגעז וואַססער אויז ירושלם קוועללען, טהיילז געגען דאַז פֿאָרדערע מעער[1]), טהיילז געגען דאַז הינטערע מעער[2]) הין פֿליעסען אונד זאָממער אונד ווינטער אַנהאַלטען. ט דאַן ווירד דער עוויגע אַלז קאָניג דער גאַנצען ערדע ערקאַננט ווערדען; צורזעלבען צייט ווירד דאַז עוויגע וועזען איינציג אונד דעססען
נאַמע

[1]) זיעהע יחזקאל קאַפּיטעל 47 פֿ׳ 18. [2]) זיעהע דברים קאַפּיטעל 11 פֿ׳ 24.

אחד ושמו אחד׃ (י) יסוב כל־הארץ כערבה מגבע לרמון נגב ירושלם וראמה וישבה תחתיה למשער בנימן עד־מקום שער הראשון עד־שער הפנים ומגדל חננאל עד יקבי המלך׃ (יא) וישבו בה וחרם לא יהיה־עוד וישבה ירושלם לבטח׃ (יב) וזאת תהיה המגפה אשר יגף יהוה את־כל־העמים אשר צבאו על־ירושלם המק בשרו והוא עמד על־רגליו ועיניו תמקנה בחריהן ולשונו תמק בפיהם׃ (יג) והיה ביום ההוא תהיה מהומת־יהוה רבה בהם והחזיקו איש יד רעהו ועלתה ידו על־יד רעהו׃ (יד) וגם־יהודה תלחם

ככתבו. י. יסוב וגו', עיין פי' רש"י. עד שער הפנים ומגדל חננאל, הוא שנא' בנבואת ירמי' (לא לח) הנה ימים באים נאם ה' ונבנתה העיר לה' ממגדל חננאל עד שער הפנה. יב. וזאת תהיה וגו', שב לפרש מה היא המלחמה שילחם השם עם הגוים שהוציאו חצי העיר בגולה. המק, שם הפועל מבנין הכבד הנוסף, ותמקנה מבנין נפעל, ושניהם מפעלי הכפל, וענינם המסיסה. יג. והחזיקו איש יד רעהו, יאחז בו להרגו. ועלתה ידו, כל דאלים גבר. יד. וגם יהודה תלחם

נאמען איינציג פערעהרט װערדען. י. דאס גאנצע לאנד װירד זיך אין איין געפילדע פערװאנדעלן, פאן גבע געגען רמון אויף דער מיטטאגזייטע דער שטאדט ירושלים; דיעזע װירד האכפראגענד איהרען רוהיגען אויזדעהנען פאם טהארע בנימין ביז אן דיא געגענד דעס ערזטען טהארס, ביז אן דאס עקקטהאר, אונד דען טהורם חננאל ביז אן דיא קאניגליכע קעלטער. יא. מאן װירד זיא בעװאהנט װערדען, צערשטארונג טריפפט זיא ניכט מעהר; ירושלים װירד זיכער רוהן. יב. יענע פאלקער אבער, דיא װידער ירושלים געפאכטען, װירד פאלגענדע פלאגע טרעפפען: פערװעזען װירד דאס פלייש איינעס יעדען, װאהרענד ער (קראפטיג) נאך אויף דען בײנען שטעהט, פערװעזען דעססען אויגען אין איהרען האהלען, פערװעזען דעססען צונגע אים מונדע. יג. אן דיעזעם טאגע װירד דער עװיגע איינע ענטזעטצליכע פערװיררונג אונטער איהנען ערערגען; יעדער װירד דיא האנד זיינעס װאפפענברודערס פאססען אונד איינעס יעדען האנד װירד זיך עמפארען װידער דיא האנד זיינעס װאפפענברודערס. יד. זעלבסט יהודה װירד קאמפפען

בִּירוּשָׁלָ͏ִם וְאֻסַּף חֵיל כָּל־הַגּוֹיִם סָבִיב זָהָב וָכֶסֶף
טו וּבְגָדִים לָרֹב מְאֹד׃ וְכֵן תִּהְיֶה מַגֵּפַת הַסּוּס הַפֶּרֶד
הַגָּמָל וְהַחֲמוֹר וְכָל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּמַּחֲנוֹת
טז הָהֵמָּה כַּמַּגֵּפָה הַזֹּאת׃ וְהָיָה כָּל־הַנּוֹתָר מִכָּל־
הַגּוֹיִם הַבָּאִים עַל־יְרוּשָׁלָ͏ִם וְעָלוּ מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה
לְהִשְׁתַּחֲוֺת לְמֶלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת וְלָחֹג אֶת־חַג
יז הַסֻּכּוֹת׃ וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא־יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפְּחוֹת
הָאָרֶץ אֶל־יְרוּשָׁלַ͏ִם לְהִשְׁתַּחֲוֺת לְמֶלֶךְ יְהוָה
יח צְבָאוֹת וְלֹא עֲלֵיהֶם יִהְיֶה הַגָּשֶׁם׃ וְאִם־מִשְׁפַּחַת

בירושלם, פי' רש"י בעל כרחם, וכן ת"י, עיין עליו, וכן איתא בילקוט זכרי' בפסוק ביום ההוא אשים את ירושלים וכו' גם בתהלים במזמור קי"ח ובשוחר טוב ע"ש. טו. וכן תהיה מגפת הסוס, המק בשרו. יו. למלך ה' צבאות, בעבור שיאמר למלך בשו"א תחת הל' ולא בפתח הל' נראה כי הוא סמוך והטעם למלך השם הוא המשיח כדרך ואני נסכתי מלכי וכתיב וישתחוו לו כל הגוים על שלמה או על המשיח בנו. יז. ולא עליהם. ו' ולא עליהם כפ' רפה בלשון ישמעאל וכמוהו ביום השלישי וישא אברהם את עיניו, ויעזוב את עבדיו, והאבן הזאת; ואין יכולת באדם לפרש זאת בלשון אחרת כי לא ימצא זה הל' כ"א בל' ישמעאל ובל' הקדש. יח. ואם משפחת מצרים לא תעלה, הזכיר משפחת מצרים בעבור שלא ירד שם גשם כי היאור ישקה אדמתם ולא יקושו אם לא עליהם יהיה הגשם לזאת אמר תהיה המגפה וגו'; וטעם ולא באה ולא עליהם כמו מאמר מוסגר שלזאת לא תבוא בעבור שלא עליהם יהיה עצירת הגשמים, ואמר תהיה המגפה וגו' אע"פ שלא יקושו לעצירת גשמים מפני היאור תבוא עליהם מגפת כל העמים המק

געגען ירושלים; זָא ווירד דער רייכטהום אַללער פֿעלקער רינגזאוהער צוזאַממענגעבראַכט ווערדען, גאָלד, זילבער אונד קליידונגזשטיקקע אין גראָסער מענגע. טו. אויך ראָס אונד מוילטהיער אונד קאַממעל אונד עזעל ווערדען, וויא אַללע אין דיעזעם לאַגער בעפֿינדליכע טהירע, דורך עבענדיעזעלבע פּלאַגע אויפֿגעריעבען ווערדען. יו. דער רעזט דער אַנדערן וויא ווידער ירושלם געלאַגערטען פֿעלקער, דער איבריג בלייבען ווירד, זָאָל יעהרליך הינויפֿוואַללען, דען קעניג דעז עוויגען צבאות אינבעטען אונד דאַז סכותפֿעזט צו פֿייערן. יז. יעדע פֿאַמיליע דער ערדע אַבער, דיא ניכט נאַך ירושלם הינויפֿוואַללען זָאָללטע, דען קעניג דעז עוויגען צבאו' הינפֿאַנציג אַנצובעטען, דיעזע זָאָלל דעז רעגענז בערויבט זיין. יח. זָאָללטע דער שטאַם

מִצְרַיִם לֹא־תַעֲלֶה וְלֹא בָאָה וְלֹא עֲלֵיהֶם תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף יְהוָה אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לָחֹג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת׃ יט זֹאת תִּהְיֶה חַטַּאת מִצְרָיִם וְחַטַּאת כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לָחֹג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת׃ כ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה עַל־מְצִלּוֹת הַסּוּס קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהָיָה הַסִּירוֹת בְּבֵית יְהוָה כַּמִּזְרָקִים לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ׃ כא וְהָיָה כָּל־סִיר בִּירוּשָׁלִַם וּבִיהוּדָה קֹדֶשׁ לַיהוָה צְבָאוֹת וּבָאוּ כָּל־הַזֹּבְחִים וְלָקְחוּ מֵהֶם וּבִשְּׁלוּ בָהֶם וְלֹא־יִהְיֶה כְנַעֲנִי עוֹד בְּבֵית־יְהוָה צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא׃

בצרו ועיניו. ולא באה, מלרע לכן הוא בינוני ומשמש עבר ועתיד. יט. חטאת, העונש הכרוך בעקב החטא גם הוא נקרא חטא. כ. על מצלות הסוס, אף הנקישות שתולין לסוס לנוי בין עיניו אף אותן יקדישו לעשות כלי שרת למזרקים לדם ולסירות לבשל בשר זבחים לרוב. מצלות, מגזרת צלצלים, תצלינה שתי אזניו (ש"א ג א). והיה הסירות, שהם היו לדשן אף הם יהיו של זהב ושל כסף כמזרקים אשר הם לפני המזבח, סתם סיר של נחשת כמבואר בפי' רש"י מ"א ז' מ"ה ויחזקאל כ"ד י"א וכתיב והמזמרות והמזרקות זהב סגור (מ"א ז נ) וזה טעם כמזרקים בפתחות הכ', והם כמזרקי זהב שעשה שלמה. כא. ולא יהיה כנעני, סוחר, כי לא יצטרכו לסחורה, כמו וכנעניה ככבדי ארץ (ישעי' כג ח). והנה כל אלה הפרשיות שהם בסוף זה הספר הן לעתיד, והאומר כי כבר עבר יראנו המים החיים היוצאים מירושלים בקיץ ובחורף.

מצרים אבער ניכט הינויפוואללען — ער קאננטע דארום ניכט קוממען, וויל ער דען רעגענס ניכט בעדארף — זא ווירד איהן יענע פלאגע דער שטרייטענדען פאלקער טרעפפען, דארום, ווייל ער ניכט הינויפוואללט, דאז סוכותפעסט צו פייערן. יט. דיעז ווארע דאז פערזינדען מצרים'ז אונד דאז פערזינדען אללער פאלקער, דיא ניכט הינויפוואללען, דאז סוכותפעסט צו פייערן. כ. צור זעלבען צייט ווערד דען אויך דען שעללען דער פפערדע דיא ווארטע שטעהן: „דעם עוויגען געהייליגט!" דיא טאפפע אים הויזע גאטטעז ווערדען פאן דעם שטאפפע דער בעקקען*) פאר דעם אלטארע זיין. כא אללע טאפפע אין ירושלם אונד יהודה ווערדען דעם עוויגען צבאות געהייליגט זיין, דיא אפפערער ווערדען דאמיט קוממען, דאפאן צו איהרעם געברויכע נעהמען אונד דארין קאכען; קיין כנעני ווירד פערנער אים הויזע דעז עוויגען צבאות זיין אום דיעזע צייט.

---

*) דיא טאפפע וואַרען געוואהנליך פאן קופפער, דיא בעקקען וואַרען פאן גאָלדי

המפטיר יברך ברכות אחרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק׃ נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה׃ בָּ״אַ יְיָ הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו׃

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ׃

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֶׁב זָר וְלֹא־יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ׃ כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד׃

עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם השבת הזה ועל יום חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ־לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לקדשה ולמנוחה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃ עַל־הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

לשבת.

יְקוּם פּוּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא׃ זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא׃ זַרְעָא דִּי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא׃ לְמָרָנָן וְרַבָּנָן חֲבוּרָתָא קַדִּישָׁתָא׃ דִּי בְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְדִי בְבָבֶל׃ לְרֵישֵׁי

כַּלֵּי וּלְרֵישֵׁי גַלְוָתָא וּלְרֵישֵׁי מְתִיבָתָא וּלְדַיָּנֵי דִי בָבָא: לְכָל־תַּלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל־תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל מָן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא׃ מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְהוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיהוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיהוֹן וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיהוֹן׃ וְיִתְפָּרְקוּן וְיִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּהוֹן כָּל־זְמַן וְעִדָּן וְנֹאמַר אָמֵן:

יְקוּם פּוּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא זַרְעָא דִּי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְכָל קְהָלָא קַדִּישָׁא הָדֵין׃ רַבְרְבַיָּא עִם זְעֵרַיָּא טַפְלָא וּנְשַׁיָּא׃ מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְכוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיכוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיכוֹן וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיכוֹן׃ וְתִתְפָּרְקוּן וְתִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל־עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין׃ מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּכוֹן׃ כָּל זְמַן וְעִדָּן׃ וְנֹאמַר אָמֵן:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב הוּא יְבָרֵךְ אֶת־כָּל הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה׃ עִם כָּל־קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ׃ הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְכָל־אֲשֶׁר־לָהֶם׃ וּמִי שֶׁמְּיַחֲדִים בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת לִתְפִלָּה׃ וּמִי שֶׁבָּאִים בְּתוֹכָם לְהִתְפַּלֵּל׃ וּמִי שֶׁנּוֹתְנִים נֵר לַמָּאוֹר וְיַיִן לְקִדּוּשׁ וּלְהַבְדָּלָה וּפַת לָאוֹרְחִים וּצְדָקָה לָעֲנִיִּים וְכָל־מִי שֶׁעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר בֶּאֱמוּנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָם וְיָסִיר מֵהֶם כָּל־מַחֲלָה וְיִרְפָּא לְכָל־גּוּפָם וְיִסְלַח לְכָל־עֲוֹנָם וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם עִם כָּל־יִשְׂרָאֵל אֲחֵיהֶם וְנֹאמַר אָמֵן:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:
אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמה תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

הש"ץ לוקח ס"ת בידו להוליכו מן הבימה ולהכניסו בהיכל ואומר:

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ

והקהל עונים הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

כ״ט בשבת.

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים: קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר: קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים: קוֹל־יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

כ״ד בחול.

לְדָוִד מִזְמוֹר לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי־הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ: מִי־יַעֲלֶה בְהַר יְהוָה וּמִי־יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבַר־לֵבָב אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

כשמחזירים הספר תוך ההיכל אומרים:

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: קוּמָה יְהוָה לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

הש״ץ אומר ח״ק ומתפללין תפלת מוסף ואומרין פסוקי קרבן מוסף ובחמשה עשר וגו׳, וכן בי״ט שני. ונשאל מהרי״ל מפני מה לא קורין בי״ט שני וביום השני? והשיב משום ספיקא עבדינן שמא היום י״ט, ואם היו קורין וביום השני יהיו סבורין דחה״מ הוא ואתי למעבד מלאכה.

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן· יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא· יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵּי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה·

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים · אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ · וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת · וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ · וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ · וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה ומוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם השב׳ הזה ואת יום חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ באהבה מִקְרָא־קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפָנֶיךָ וְלַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד הַשְּׁלוּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת מוּסַף יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת מוּסַף יוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה

כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

לשבת וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

(זה קרבן שבת וקרבן היום כאמור ליתא בכ"י וס"מ ואין לאמרו וכ"כ יעב"ץ.)

*) וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגֹּתֶם חַג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים:

וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ:

ומנחתם

---

*) אַן חה"מ ווירד שטאַטט ובחמשה עשר דיעזעס געזאָגט.

אַם 1טען טאָג חה"מ

וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנֵים עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם וכו'.

אַם 2טען טאָג חה"מ

וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עַשְׁתֵּי־עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם וכו'.

אַם 3טען טאָג חה"מ

וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם וכו'.

אַם 4טען טאָג חה"מ

וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם וכו'.

אַם 5טען טאָג חה"מ

וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמֹנָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם וכו'.

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם:

ומנחתם

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל. וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ. וְשָׂעִיר לְכַפֵּר. וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

לשבת יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי. כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ טוֹב וּמֵטִיב הִדָּרֶשׁ לָנוּ שׁוּבָה אֵלֵינוּ בַּהֲמוֹן רַחֲמֶיךָ בִּגְלַל אָבוֹת שֶׁעָשׂוּ רְצוֹנֶךָ בְּנֵה בֵיתְךָ כְּבַתְּחִלָּה וְכוֹנֵן מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוֹנוֹ וְהַרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוֹ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּתִקּוּנוֹ וְהָשֵׁב כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדָתָם וּלְוִיִּם לְשִׁירָם לְזִמְרָם וְהָשֵׁב יִשְׂרָאֵל לִנְוֵיהֶם וְשָׁם נַעֲלֶה וְנֵרָאֶה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ בְּשָׁלֹשׁ פַּעֲמֵי רְגָלֵינוּ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְיָ רֵיקָם: אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ:

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שַׁבָּת ו מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רצה לש"ץ עם ברכת כהנים תמצא בסוף המחזור.

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם · וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ·

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ · אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

מודים דרבנן·

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ · בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

לש"ץ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ

אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם׃ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃ עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃ יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃

הש"ץ חוזר התפלה ואומר קדושת נעריצך׃

נַעֲרִיצְךָ וְנַקְדִּישְׁךָ כְּסוֹד (שכל) שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ הַמַּקְדִּישִׁים שִׁמְךָ בַּקֹּדֶשׁ׃ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ׃ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר

קו"ה קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃

ק' כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ׃

קו"ה בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ׃

ק' מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים׃

קו"ה שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד׃

ק' אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ׃ וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל חָי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים׃

קו"ה אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם׃

ק' אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵנוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ׃ וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃

ס' וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר׃

ק״ש ימלך יי לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה:

ש׳ לדור ודור נגיד גדלך ולנצח נצחים קדשתך נקדיש ושבחך אלהינו מפינו לא ימוש לעלם ועד כי אל מלך גדול וקדוש אתה. ברוך אתה יי האל הקדוש:

אתה בחרתנו תמצא לעיל. קדיש תתקבל.

סדר הושענות שטעהט חנן ענדע פֿאָן מחזור פֿאַר שיר היחוד.

אין כאלהינו. אין כאדונינו. אין כמלכנו. אין כמושיענו: מי כאלהינו. מי כאדונינו. מי כמלכנו. מי כמושיענו: נודה לאלהינו. נודה לאדונינו. נודה למלכנו. נודה למושיענו: ברוך אלהינו. ברוך אדונינו. ברוך מלכנו. ברוך מושיענו: אתה הוא אלהינו. אתה הוא אדונינו. אתה הוא מלכנו. אתה הוא מושיענו: אתה הוא שהקטירו אבותינו לפניך את קטרת הסמים:

פטום הקטרת הצרי והצפרן והחלבנה והלבונה. משקל שבעים שבעים מנה: מור וקציעה שבלת נרד וכרכם משקל ששה עשר ששה עשר מנה: הקשט שנים עשר. וקלופה שלשה. וקנמון תשעה. ברית כרשינה תשעה קבין. יין קפריסין סאין תלתא וקבין תלתא. ואם אין לו יין קפריסין מביא חמר חורין עתיק: מלח סדומית רבע (הקב). מעלה

עָשָׁן כָּל שֶׁהוּא: רַבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל שֶׁהוּא וְאִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ. אִם חִסַּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף: בֹּרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת הַצִּפֹּרֶן. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה: יֵין קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה: וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בָּעֲזָרָה מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

משנה סוף מס' תמיד, וסופרים פי"ח.

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים, לַיָי הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ: (כ"ד)

בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים,

גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ: (מ"ח)

בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים,

אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט: (פ"ב)

בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים, אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: (צ"ד)

בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִי', הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: (פא)

בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים, יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: (צ"ג)

בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים, מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: (צ"ב)

מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבֹא. לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם: שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב

שָׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל תִּקְרָא בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם· וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ (נ״א וכסא כבודו) בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד (נ״א אַחֵר)· אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהֹוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן· לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ· לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ· יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ· וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ· וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל מַלְכוּתֶךָ· וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד· כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: קדיש יתום.

ואומרי' מזמור של יו' ואח״כ מזמור ע״ו, וי״א מ״ב מ״ג. ונקה״מ ל״א וגה״ר ס״א.

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמה.

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת כָּל אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְיָ: וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְיָ רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּפִיךָ לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְיָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן דֵּין וְאָמְרִין קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית שְׁכִנְתֵּהּ קַדִּישׁ עַל אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יְיָ צְבָאוֹת מַלְיָא כָל־אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: וּנְטָלַתְנִי רוּחָא וְשִׁמְעֵת בַּתְרַי קָל זִיעַ סַגִּיא דִּמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין: בְּרִיךְ

יְקָרָא דַייָ מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ: יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
יְיָ מַלְכוּתֵהּ קָאֵם לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבוֹתֵינוּ שָׁמְרָה זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת
לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא
יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: כִּי אַתָּה
אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק
לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם
אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם
יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב
לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ:
יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: בָּרוּךְ (הוּא) אֱלֹהֵינוּ
שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְנָתַן־לָנוּ תּוֹרַת
אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ
וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ
בְּלֵבָב שָׁלֵם לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה: יְהִי
רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ
בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה
לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ
כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְיָ אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר
יִבְטַח בַּייָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ: בִּטְחוּ בַייָ עֲדֵי עַד כִּי בְּיָהּ יְיָ
צוּר עוֹלָמִים: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ
דֹּרְשֶׁיךָ יְיָ: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

חצי קדיש, תפלה בלחש כמו במעריב, והש"ץ חוזר. ק"ש, עלינו, ק"י
וכשחל בשבת מוסיפים ואני תפלתי אחר ח"ק וקורא׳ים בתורה.

לשבת וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ:

בשבת מוציאים ס"ת וקוראים ג' אנשים בפ' וזאת הברכה.

וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים את־בני ישראל לפני מותו: ויאמר יהוה מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבת קדש מימינו אשדת למו: אף חבב עמים כל־קדשיו בידך והם תכו לרגלך ישא מדברתיך: תורה צוה־לנו משה מורשה קהלת יעקב: ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל: יחי ראובן ואל־ימת ויהי מתיו מספר: ס וזאת ליהודה ויאמר שמע יהוה קול יהודה ואל־עמו תביאנו ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה: שני· וללוי אמר תמיך ואוריך לאיש חסידך אשר נסיתו במסה תריבהו על־מי מריבה: האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת־אחיו לא הכיר ואת־בנו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך ינצרו: יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל ישימו קטורה באפך וכליל על־מזבחך: ברך יהוה חילו ופעל ידיו תרצה מחץ מתנים קמיו ומשנאיו מן־יקומון: ס לבנימן אמר ידיד יהוה ישכן לבטח עליו חפף עליו כל־היום ובין כתפיו שכן: שלישי· ס וליוסף אמר מברכת יהוה ארצו ממגד שמים מטל ומתהום רבצת תחת: וממגד תבואת שמש וממגד גרש ירחים: ומראש הררי־קדם וממגד גבעות עולם: וממגד ארץ ומלאה ורצון שכני סנה תבואתה לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו: בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח יחדו אפסי־ארץ והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה:

ומגביהים וגוללים ומחזירים הס"ת להיכל.

ח"ק, תפלה בלחש, והש"ץ חוזר, קדיש שלם, עלינו, ק"י.

ח׳ הש״ץ אומר ברכו בקול רם ובנעימה.

בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

קו״ח

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים

והקהל עונין יתברך.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר. וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד.

ווען דער ערזטע טאג סכות אין שבת וואר, זאגט מאן דיא צווייטע נאכט דאז מעריב פאן דער ערזטען נאכט.

מיוסד ע״ס א״ב עד גמירא, אלא שנתמלא בו פיוט סכה אזכרה.

חַג אָסִיף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה. בְּשִׂמְחָה לְהַרְבּוֹת שׁוֹשַׁנָּה. גִּילָה חֶדְוָה וּרְנָנָה. הוֹדִי בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּבָעֶרֶב רִנָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ, תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ, עַל כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ

ובקומנו

חג אסיף, כ״כ בכ״י ועיקר שהרי באות א׳ אנו קיימינן. שושנה, תאר לישראל.

חג. אין פעזט דעז פרוכטאיינברינגענז, ווען דאז יאהר זיינען קרייזלויף בעשליעסט, סטייגט דיא פריידע דעז האלדען פאלקז. פראהליך, ענטציקקט אונד וואהנעפאלן ריהמט עז מארגענז דיינע גיטע, איין ליעבער, אונד יובלט דיר דעז אבענדז. געלאבט זייזט דוא, עוויגער דער דיא אבענדע דאממערן לאזט!

וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ, וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים.
חַג הַסֻּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ. וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וְחֵילֶךָ. זֶה יְבָרֶכְךָ מַעֲבָדֶךָ וּמַעֲלָלֶךָ. חֶדְוָה אַהֲבָה וְאַחֲוָה בִּכְלָלֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

דברים ו' ד'
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:
בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

דברים י"א י"ג
וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה

לבבכם

חג הסוכות וכו', ל"ס דברי' י"ו י"ג. ושמחת וכו', שם. זה, בעבור זה שתשמח בחג יברכך השם מעבדך ומעללך, כדכתי' גבי' כי יברכך ה' אלהיך וגו'.

חג. פייערע דאס סכות; פעגט אונד פרייע דיך נעבסט דען דייניגען! דיעס בריגנט אין אללע דיין טהון אונד וואנדעל זעגען, פריידע, ליעבע אונד איינטראכט אין דייגען קרייזע. געלאבט זייסט דוא, עוויגער, דער זיין פאלק ישראל ליעבט!

המרכז לחינוך ולתרבות
ספריה ציונית
9537735

לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה
מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל
הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי
אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־
יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־
בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:
לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:
במדבר ט״ו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם
וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת
וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם
זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי
וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: יש לצרף אלהיכם לאמת, אכן יתן ריוח מעט שלא יבולע הא'.

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵין
זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ
הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל־הֶעָרִיצִים הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ
וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ הָעוֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד אֵין
חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר, הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נָתַן

לַמּוֹט רַגְלֵנוּ הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל שׂוֹנְאֵינוּ הָעֹשֶׂה לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם וַיּוֹצֵא אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם: הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם־סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע: וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה:

מיוסד ע"ס א"ב כפול, ובראש השטה השלישית מן כל חרוז חתום אות א' משסמ"ח אליעזר בר שמעון יגדל בתורה אמן.

סֻכָּה אֶזְכְּרָה מַעַלְלֵי נוֹרָא· אֲשֶׁר פָּעַל וַיִּבְרָא· אֵל עַם בְּצִלּוֹ מִתְלוֹנְנִים: סֻכָּה בְּזֵכֶר מַעַשׂ נִפְלְאוֹתָיו· בִּימֵי קֶדֶם אוֹתוֹתָיו· לְהוֹצִיא אֲסִירִים בְּכִשְׁרוֹנִים: סֻכָּה גָּמַר מֵאָז לִנְקוֹב· גָּאַל בִּזְרוֹעַ יַעֲקֹב· יֹשֶׁר סֻכַּת מְלוֹנִים: סֻכָּה דוֹרוֹת לִמַּד לְאַשְּׁשָׁה· דֻּגְמָא חִפּוּי שִׁשָּׁה· עָנָן וַעֲרָפֶל

סוכה. להוציא אסירים בכשרונים, ל"ה מוציא אסירים בכושרות (תהלים סח ז). גמר מאז וכו', ככה שעור המאמר: הקב"ה אשר גאל בזרוע יעקב כבר גמר מאז לנקוב ולפרוש לבניו של יעקב יושר סוכת מלונים. יושר, לשון תקון ויושר הוא. והחרוז הזה שוה בטעם אל החרוז הבא בסמוך באות צ', ועוד י"ל באופן אחר וכמו שתרגמתי. לאששה, ל' חזוק; ואולם בכל כ"י כתיב לעששה בע'. דוגמא חפוי ששה, דוגמת החפוי של ששת ימים שהיה ההר מסוכך בחשך ענן וערפל כדכתיב ויכסהו הענן ששת ימים (סוף פ' משפטים) והיינו קודם מ"ת וכדעת ר"ע במס' יומא דף ד', וגם כתיב וההר בוער באש עד לב השמים חשך ענן וערפל (דברי' ד יא). ואשונים,

---

א. דיא סכה*) עראיננערט איך אן דעס פֿורכטבארען טהאטען, דיא ער איינסט אויסגעאיבט פֿיר איין פֿאָלק, דאס זיך אונטער זיינען שוטץ בעגעבען. ב. דיא סכה ברינגט יענע וואונדערטהאטען אויס דען טאגען דער פֿאָרוועלט אינ'ס געדעכֿטניס צוריקק, וויא ער איינסט דיא געפֿעסעלטען בעפֿרייטע. ג. דיא סכה ערהיעלט איהרע בעשטיממונג דאמאלס שאן, אלס פֿאטער יעקב נאך זיינער ערעטטונג (פֿאָן עשו) דיא זייניגען אין סכות בעהערבערגטע. ד. דיא סכה אויפֿצושלאגען, האט ער דען קינפֿטיגען געשלעכטערן עמפֿאָהלען, לאנג אנדענקען יענער זעכס טאגע דויערנדען סכה פֿאָן וואָלקען

---

*) סכה), איינע מיט לויב בעדעקקטע היטטע, לויבהיטטע.

וְאִשּׁוּנִים: סֻכָּה הִסְכִּיךְ וַיַּאֲמֵן אֵבָר · הֵן בִּישִׁימוֹן בַּמִּדְבָּר ·
זֶרַע תָּבַע זְקוּנִים: סֻכָּה וָעֵד לְעַם קְדוֹשִׁים · וְתִקֵּן חַכְמֵי
חֲרָשִׁים · רַבֵּי תוֹרוֹת מְשַׁנְּנִים: סֻכָּה זַכֵּי נְשִׂיאִים שִׁבְעָה ·
זְבוּלִין סְכוּכִין מִלְּפַגְעָה · בְּסִגְמָטִין נוֹחִים וַעֲגוּנִים: סֻכָּה
חֲזִיזִים אַרְבָּעָה רְבוּעִים · חֲמִישִׁי לָתוּר נוֹסְעִים · רְבוּצִים
עַל כָּבוֹד כִּסְגָנִים: סֻכָּה טְעוּנָה לְטַלֵּל בְּזְבִיוֹנִים · טְלוּל

אוסף, ויאמן אֵבָר׳ כ״ה בכל כ״י בקמץ, וכן עקר בעבור החרוז וירמוז על ויגז שלוים שהם בעלי אבר. זרע תבע זקונים, לזרע של האיש אשר תבע זקנה והוא אברהם, דעד אברהם לא הוה זקנה ובעא אברהם רחמי והוה זקנה, כדאי׳ בב״מ דף פ״ז. חכמי חרשים, ת״ח. זכי נשיאים שבעה, שבעה עננים זכים ונקיים. זבולין סכוכין מלפגעה, העננים היו להם לבית זבול ולסכך מכל פגע, כדאי׳ במדבר רבה ריש פ׳ א׳ ובילקוט פ׳ בשלח רמז רכ״ח. בסגמטין נוחין ועגונים, כך לשון המדרש הנ״ל, אתם הייתם עבדים למצרים והוצאתי אתכם משם והרכבתי אתכם בסיגמטין (Σίγματα) שנא׳ ויסב אלהים את העם, מהו ויסב? שהרכיבן כדרכי המלכים מסובין על מטותיהם וכו׳, וטעם בסגמטין נוחין ועגונים, במטות מנוחות ומפונקין. עגונים, כמו ענוגים, ל׳ תענוג, ע״ד כשב וכבש, להק וקהל. חזיזים וכו׳, עתה מפרש ענין ז׳ העננים ולכתם ואמר כי ארבעה היו רבועים על ד׳ הרוחות לשמרם מכל צד והחמישי לתור להם הדרך והששי למרכך תחתיהם על דרך כבוד כסגנים וכלשון המדרש, והשביעי לטלל לסכך עליהם למחסה מזרם ומטר. סוכה טעונה לטלל בזביונים, הסוכה צריכה להיות מסוככ׳ בזביונים והיינו דבר היוצא מן הארץ ואינו מקבל טומא׳ דוגמת האד, וכמו שאז״ל במס׳ סוכ׳ י״א ב׳, ובמ״ד ענני כבוד היו וזהו טלול ומלא בשנים, ר״ל הסכך גם המלא היו בשנים כלומר ענני משי והיינו ענני כבוד וכמו שבארתי לעיל דף כ״ו ב׳ וזהו טעם שם

וואָלקען נעבעל אונד דיכטען[1]). ה. איינע סכה האָט ער אין דער וויסטע אויפ־געשלאָגען אונד מיט לעבענסמיטטעלן פערזעהען פיר דען זאַמען דעס אלטפאַטערס (אברהם). ו. איינע סכה האָט ער פיר דאָס היילינע פאָלק בעשטיממט, ער שטעללטע איהנען וויזע לעהרער איין אונד ליעס זיא אין דען פֿאָרטרעפליכסטען געזעטצען אונטערריכטען. ז. יענע סכה בעשטאַנד אויס זיעבען רייכען וואָלקען, דיא איהנען צור וואָהנונג, צור דעקקע, צור שוטצוועהר אונד צו אונטערלאַגען דאַס ווייכע אונד זאַנפטע פאָלסטער דיענטען. ח. פיער וואָלקען בילדעטען דיא וועַנדע דער סכה, איינע פינפטע גינג איהנען פאָראַן, דען וועג צו באַהנען, אויף דער זעכסטען לאַגערטען זיא וויא אויף איינעם העררליכען רוהעבעטטע. ט. צור דעקקע איבער דער סכה דיענטע דיא זיעבענטע, דאַס קיין וועטטער זיא טרעפפע. דעקקען אונד אונטערלאַגען גלייכען זיידענען צייגען—זאָ לויטעט דיא איבערליעפערונג דער שריפטגעלעהרטען[2]).

---

[1]) בייא מתן תורה. [2]) דיא איבריגען זעטצע דיעזעס פיוט׳: ענטהאַלטען לויטער דינים והלכות אויס הלכות סוכה, דיא דעם דייטשען לעזער, אויך בייא איינער ווייטלייפיגען ערקלאֶרונג, איממער אונפערשטאֶנדליך בלייבען ווירדען.

ומצע בשנים. שם אלוף נבונים: סכה יכשרה דפונה סדרים. יורה מלא וחסרים. משם גמרו זוגנים: סכה כל שבעה אסורה. כחגיגה אשר לה החברה. שמים עליהם מלחינים: סכה למען ידעו דורותיכם. לכן בסכות מושבותיכם. ורד מטליות ענבים: סכה מפרי הארץ להכתר. מפה לנשר ולנתר. נאות ישר ודפנים: סכה נגבך דרקבש כשרה. נסר פסל מלגברה. יקרים אמרים מפנינים: סכה סגלה באהלה גור. סתורה פסולה מלגור. גדי יזדקר מסמנים: סכה עדן מקדם סככה. עדי יקר מסככה. דרך גבר לנים: סכה פומבי

אלוף נבונים, ואולם בכ"י גרס שם שם אלוף נבונים. יכשרה דפונה סדרים, כשירה בשני סדרים של דפנות ויורה על זה מדכתיב בסוכות בסוכת בסוכת חד מלא ותרין חסרין כדאי' במס' סוכה דף ו' ב'. משם גמרו זוגנים, כ"כ בכל כ"י ופירושו משם למדו הכשר זוגין של דפנות ואולם בעבור החרוז הוצרך לומר זוגנים במקום זוגין. סוכה כל שבעה וכו', כן איתא במס' סוכה דף ט' א', מנין לעצי סוכ' שאסורין כל שבעה? ת"ל חג הסוכות שבעת ימים לה', ותני' ריב"ב אומר כשם שחל ש"ש על החגיגה כך חל ש"ש על הסוכה וכו'. עכ"ל. וזהו שמסיי', שמים עליהם מלחיני', כלומ' שם שמים עליהם חל והפייטן כרוך אחר ל' הכתוב שמי' כעשן נמלחו (ישעי' נא ו), ולכן אמר מלחיני' מקום מחליני' מגזר' חל וחלין ל' חלות. וכבר כתבתי לעיל שמדרך הפייטן הזה להפך השרשי' ע"ד כשב וכבש, אך כי לא לרצון יהי' לו, ולבי אומר לי שהגירס' הנכונה באמת מחלינים וכל' הגמרא אלא שהמעתיקים אשר לא ידעו מה הוא שבשוהו בעבור ל' הכתו' שמי' כעשן נמלחו וחשבו שעל הכתו' הזה הוסד המאמר ואיננו אבל הוא מיוסד על ל' הגמר' הנ"ל והאמת יורה דרכו. ורד מטליות ענבים, גן של ורדים המסיכך בענבים. מפרי הארץ להכתר, כתלות לנוי מפרי הארץ. מפה לנשר ולנתר, שניה' ל' נשיר' אלא שזה ל' עברי וזה ל' ארמי, ויסודו על הא דאי' בסוכ' דף י', פרס עליה סדין מפני החמה, או תחתיה מפני הנשר פסולה, ואמר ר"ח, ל"ש אלא מפני הנשר אבל לנאותה כשר' .... עד דלמ' מן הצד לדפנו', בכ"י הגירס' נאותה יות' ודפני', ומסתברת. נגב"ך רקב"ש, ר"ת נשי' גוי' בהמ' כותים רועים קייצים בורגנין שומרי פרות, כדאי' שם דף ח' ב'. נסר פסל מלגבר', כ"כ בכל כ"י ועקר וטעמו שלא יגבר הנסר על הפסל דמוכח שעשאה לצל ובמאמר ר"ת שם והוא שעשאה לצל וכפי' ר"ת. סוכ' סגולה, ס"ל שיש לה הסגולות הראויים לסוכה גור באהלה לאפוקי אם היא סתורה שפסולה מלגור והסמן לסתורה שיש בה פרצה כדי שיזדקר בה גדי, כדאי' שם דף י"ד ב'. עדן מקדם סככה, הקב"ה סכך לסוכה גן עדן מקדם והיא מסוככ' בעדי יקר. עדי, ל' ואעדך עדי (יחזק' יו יא) ל' קשוט, ונקט לישנא דקרא, בעדן גן אלהים היית כל אבן יקרה מסכתך (שם כח יג). דרך גבר לנים, הוא הדרך שילינו בו הגברים היינו הצדיקים המקיימים מצות סוכ'. פומבי (אמפ' *pompa*, πομπή) בפרהסיא, והיינו אברהם שעשה סוכה

תִּקֵּן וְגִעֵץ · וַיֹּאכְלוּ תַּחַת הָעֵץ · לְזֵכֶר סֻכָּה חוֹנִים: סֻכָּה צָפָה לְבָנָיו לְסֻכּוֹת · צֹאנוֹ עָשָׂה סֻכּוֹת · בְּשׁוּבוֹ לְעֶשְׂרִים שָׁנִים: סֻכָּה קִדֵּם בְּמִצְוָה מִלְּהִתְעַצֵּל · קָדוֹשׁ בְּסֻכּוֹת צִלְצַל · תַּשְׁלוּם דִּירַת מְעוֹנִים: סֻכָּה רוֹמֵם בִּמְרוֹם יִשְׂרָאֵל · רַפֵּא מִזְבַּחֲךָ גּוֹאֵל · וְכַנֵּס פְּזוּרֶיךָ מִבֵּין הֲמוֹנִים: סֻכָּה שׁוֹמֵמָה אָנָּא תָּקִים · שְׁכִינָתְךָ נִזְכֶּה לְהָקִים · רֶנֶן לְחַדֵּשׁ אֱמוּנִים: ס׳סֻכָּה תִּהְיֶה לָּנוּ לְצֵל · תְּאוּבֶיךָ מִלַּהַט לְהִנָּצֵל · הָשֵׁב שִׁבְעָה לְשְׁכֵנִים:

סֻכָּה יְיָ נִשְׂגָּב בְּמוֹרָא · מְסַכֵּךְ לְעַם נִבְרָא · נָאוֹר וְאַדִּיר בַּהֲדָרָה · מִשִּׁירֵי אֲהוּדֶנּוּ בְּשִׁירָה לְשׁוֹרְרָה:

בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם ·

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָֹה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא · מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה:

חַג טַלְיָא שִׁבְעַת יוֹמִין · כָּל שִׁבְעָה לְתַשְׁלוּמִין · מַתְּנוֹת יָדַיִם נִשְׁלָמִין · סִגּוּב יֶשַׁע עוֹלָמִים: זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ · יְהוָֹה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

וְנֶאֱמַר כִּי־פָדָה יְיָ אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ:

למלאכי' כאוס היו', ואמרינן בירבות פ' וירא, אמר הקב"ה לאברה' אתה אמרת והשענו תחת העץ חייך שאני פורע לבניך! וכו', וזה טעם לזכר סכה חונים. צפה וכו', טעמו הקב"ה צפה מאז לזכות לבניו של יעקב אשר עשה סכות למקנהו בשובו וכו', כמבואר בפ' וישלח ל"ג. קדם וכו', טעמו מי שקדם ולא התעצל במצות סכה הקב"ה יושיבהו לע"ל בסכה של לויתן לתשלום דירת מעון שלו בעה"ז, וכמו שאז"ל. סכות בצלצל, רומז לסכה של לויתן, עפ"ה בלויתן ובצלצל דגים ראשו (איוב מ לא), וכדאי' בילקוט פ' אמור ברמז תרנ"ג ע"ש. סכה רומם וכו', זו תפלה לא' ית' שירומם סכת דוד הנופלת וירפא המזבח ההרוס ויקבץ נדחי ישראל. שכינתך נזכה להקם, טעמו נזכה לעת שתקים שכינתך בינינו, ובכ"י גרם שכינתך תחזה ותקם. אמונים, ישראל. תהיה לנו לצל, עפ"ה וסכה תהי' לצל יומם מחורב (ישעי' ד ו). תאוביך, ל' תאוה, ישראל המאבים לך. מלהט, ולהט אותם היום הבא וגו' (מלאכי ג' י"ט). ועיין בילקוט פ' אמור ברמז תרנ"ג. השב שבעה לשכניה, עפ"ה והשב לשכנינו שבעתים (תהלי' ע"ט י"ב). חג טליא שבעת יומין, הוא תרגומו של חג הסכות שבעת ימים, וטעם חג קרבן.

חג פקות שתא ואסיף · צאן פזורה להאסיף · קדוש רויה יוסיף · שמע גאלה שנית יד תוסיף: ב"א יי גאל ישראל:

השכיבנו יי אלהינו לשלום והעמידנו מלכנו לחיים ופרש עלינו סכת שלומך ותקננו בעצה טובה מלפניך והושיענו למען שמך והגן בעדנו והסר מעלינו אויב דבר וחרב ורעב ויגון והסר שטן מלפנינו ומאחרינו ובצל כנפיך תסתירנו כי אל שומרנו ומצילנו אתה כי אל מלך חנון ורחום אתה ושמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום מעתה ועד עולם · ופרוש עלינו סכת שלומך:

מיוסד ע"ס א"ב ושם המחבר אליעזר בר שמשון חזק ואמץ חתום בסוף.

אדברה ואעירה בירחי קדם אזכירה · בעוד שדי עמדי בהלו האירה · גבול קדשו נוססה כאבן נזרה · דדוי המון חוגג יפה וברה · ההר הטוב משוש הארץ ותפארה · ואני נסכתי מלכי על ציון הררה: זבדני זבד טוב בישבי באדמתי · חשק דגן ותירוש רבי תבואתי · טבלו פני הבית ופגלו מאכילתי · ישור דרכם לעשר שני תמורתי · כי תבאו לראות פני המלך לבירתי · למען תלמד ליראה את יי ביראתי: מעט דגנם רבו ותירושם עד מה · נשוא

חג פקות, חג באחת השנ', חג האסיף תקופת השנ' מתורג' חג' דכנשא במיפקא דשתא.
ארבדה ואעירה וכו', עפ"ה מי יתנני כירחי קדם כימי אלוה ישמרני בהלו נרו עלי ראשי בעוד שדי עמדי (איו' כט ב), וכוונת הפייטן להזכיר עניני הבאת המעשרו' אל בית ה' בהיותו על מכונו ולעורר אותנו על מה שהיה לנו ועל מה שאבד ממנו בעונותינו. גבול קדשו נוססה וכו', עפ"ה כי אבני נזר מתנוססות על אדמתו (זכרי' ט יז). דדוי המון חוגג, ל"ה כי אעבור בסך אדדם עד בית אלהים בקול רנה ותודה המון חוגג (תהלי' מב ה) ובעולי רגלים משתעי קרא. יפה וברה, תאר לישראל. טבלו וכו', טעמו פני הבית טבלו ופגלו מאכילתי, וכדאמ' ר"י אין הטבל מתחייב במעשר עד שירא' פני הבית (ברכו' לה ב) ובכ"י הגירס' פגלו בלא ו'. מאכילתי, ישור דרכם, כ"כ בכ"י. לעשר שני תמורתי, טעמו תמורת המעשרו' לפי השנים. לבירתי, לבית המקדש. למען תלמד וכו', כדכתי' עשר תעשר.... למען תלמד וגו' (דברי' יד). מעט דגנם וכו', כדכתי' וכי ירבה ממך הדרך כי לא

מהכיל עיר יי שמה· שאתו בעיר הקדש ואם נטמא· על
כסף צורת אפסיו והקדשו המה· כרקן לתת לאווי נפש
להשלימה· צרת הכסף בידך והלכת קוממה: קדוש
בעור בשלישי שנת המעשר· רחש ודוי בפנות ערב
מלחסר· שמע נתתיו ולא נתתיו בישר· תקן בשאינו
מחבר על מחבר עשר· שני לראשון קדם ואזכרה חסר·
ואין בפיהו נכונה לודות בעשר: אכילה ושמחה טעון
בעיר אלהינו· לברך את עמך עונין בענינינו· יה השקיפה
ממעון קדשך לברכנו· עם האדמה אשר נתתה
לאבותינו· זבת חלב ודבש כברכתנו· ריבה יי את יריבי
נפשנו: בנה ביתך במכונתו והיכל במלאתו· רצוף תוכו
אהבה כבוד שכינתו· שמש ומגן יי צבאות בהשבתו·
מרום ונשא יכנס יקבץ תפוצתו· שיר חדש לשורר ולאור
באדמתו· ואני תפלתי לך יי עת רצון בעתו: נהלנו יי
אלהים צ' סכת דוד עבדך· חפוץ כאז ובחי צדק מבני
ידידיך· ויגדל שמך וישמחו בך חרדיך· אמץ כאז
חיליך דבקיך לבודיך· ירנו וישמחו בך חפצי ציון עדיך·
ויאמרו תמיד יגדל יי החפץ שלום עבדיך:

ברוך אתה יי הפורש סכת שלום עלינו ועל כל
עמו ישראל ועל ירושלים:

(כשבת ושמרו) וידבר, חצי קדיש, שמונה עשרה וכו' כדאתמול.

תוכל שאתו .... ונתת בכסף וצרת הכסף וגו', ואמר ר"א מנין למ"ש שנטמא שפודין אותו אפילו בירושלם? ת"ל וכו', (מכו' דף יט ב). רחש ודוי וכו', ודוי מעשר בשנה השלישית כדכתי' כי תכל' לעשר .... וענית ואמר' בערתי הקדש .... שמעתי בקול ה' וגו', וכמו שמבוא' בספרי ובפי' רש"י בפ' כי תבוא. שמע נתתיו, כ"כ בב"י, וטעמו השמיע, כלומר בן עשה.

הָאֵל* בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ:

הַגָּדוֹל

בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ: הַגִּבּוֹר לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ: הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא:

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ· וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:

בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְהַלָּל· וּבְדִבְרֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ· וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְרוֹמָם· וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְקַדָּשׁ·

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן־יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים: הש"ץ אומר ח"ק.

ועתה

*) בפולין מתחילין האל וכאשכנז הגדול.

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ

אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

וואָהרענד דער חזן ברכו זאָגט,

ס'בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

קו"ח

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

זאָגט קהל יתברך.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל

אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

מיוסד ע"ס א"ב בראשי החרוזות ובסוף חתום שהמ"ח שלמה.

אַאֲמִיץ לְנוֹרָא וְאָיוֹם. בְּהִסְתּוֹפְפִי לְפָנָיו

אאמיץ. הפיוט הזה קשה מאוד בהשקפה ראשונה כי ידמה שהמחבר לא שמר פיו ולשונו מבלבול לשונות יחיד ורבים ונוכח ונסתר ומ"ב, ויקרא זה ברוב בסופי החרוזים המסיימים לעולם על לשון הכתוב במקרא ולא ישתוו עם ראשית החרוזים לא

---

*ק'. א מאָכטיג וויל איך דען טרעקליכען אונד עהרפורכטזווערטהען פרייזען! היר אויך

---

*) דיא פערטיעדנען רעדענזאַרטען אין איינער אונד עבענדערזעלבען שטראָפֿע דיזעז פיוט'ז לייגען דייטליך, דאַס דער פערפֿאַסער דענזעלבען וויא אין דועטט אָדער וועטטגעזאַנג געזונגען האָבען וויל.

אמצא פדיום · אך בחמשה עשר יום: בלקחי כף תומר ושלשת מיני קבועי · כם אהלל לאורי וישעי · בחדש השביעי: גאות אלביש לדר במרומים · להללו במורביות שלמים לא קטומים · תחגו את חג יי שבעת ימים:

פזן אהלל בפה ולשון · לשומע קול לחשון · כנם ולקחתם לכם ביום הראשון · קדוש:

דגול מקולות מים גאדר · אאפדנו הוד והדר · בפרי עץ הדר: המרומם בקהל עם נצורים ·

בהלול

במין ולא במספר, לכן אין לחבר ולקשר סופי החרוזים עם ראשיתם כי יתנגדו לשוניהם נגד רב, ובעבור זאת גזרתי אומר שיבדו המחבר לשירו במקהלות מערכה מול מערכה זה ידבר וזה יעננו דוגמת השיר הנקר' בלע"ז דועטט ובל"א וועטטגעזאנג, פעם ידבר המשורר חרוז שלם או חצי חרוז והקהל יעננו ופעם ידבר הקהל והמשורר יעננו, ועל סדר זה הלוך ילך הפיוט על מכונו ויבוא הלשון על מתכונתו. אאמץ, אשבחהו באומץ ותוקף. בהסתופפי. לשון הסתופף בבית אלהי (תהל' פד יא), והנה שני הטורים הראשונים האלה הם דברי הכנסיה, וכן ב' הטורים הראשונים של אות ב' ושל אות ג' ד' ה' ו' וז', והטור הג', הוא סוף החרוז, לעולם דברי המשורר. ושלשת מיני קבועי, יתר ג' המינים הלקוחים ממני. קבע לשון לקיחה. במורביות, בענפים. קטומים, שבורים וכתותים. כנם, כמו שאמר, מגזרת וינאמו נאום (ירמיה כג לא). ומדרך לשון רבותינו ז"ל להפיל הא' מן המכתב ולהשתמש בו ע"ד נחי הע' ודוגמתו במקרא לוט עם לאט. דגול, תאר לאל ית'. אאפדנו, אקשטנו. עם נצורים, ישראל השמורים

אויף דער שוועללע זיינעס פאלאסטעס ווילען, דאַ פֿינד' איך הייל — און. הייטע אַם פֿונפֿצעהנטען. ב ק'. איך ערגרייפֿע דען פאלמענצווייג נעבסט דען דריי בעשטיממטען געוועכֿסען, דאַמיט פרייז' איך איהן, מיין ליכט אונד מיין הייל, ק'. אַם זיעבענטען מאָנאַטע. ג ק'. איהן, דען הימעלבעוואָהנער, מיט מאַיעסטעט אומגעבנען, איהן וויל איך ריהמען מיט דיזען פֿעהלערלאָזען שטרייכען ק'. פֿייערט דעז עוויגן פֿעזט זיבן טאַגע!

ק' לאָבען וויל איך מיט מונד אונד צונגע דען ערהאָרער דער געבעטע; זאָ שפראַך ער: ערגרייפֿט דיזע געוועכֿזע אַם ערזטען טאַגע דעז פֿעזטעז. קדוש.

ד ק'. זיינער אַללמאַכֿט הולדיגט דיא שטיממע מאַכֿטיגער פֿלוטהען; זיינער מאַיעסטעט אונד הערליכֿקייט הולדיגע איך, ק'. מיט דיזער פֿרוכֿט דעז הערליכֿזטן בוימעז.

ה ק'. האָכֿגעריהמט איזט ער אין דער פֿערזאַממלונג דעז פֿאָן איהם געשיטצטען

פֿאָלקז

בְּהִלּוּל וּפְאֵר אוֹתוֹ מַכְתִּירִים· בְּכַפּוֹת תְּמָרִים:
וְיָרִיק רוֹב בְּרָכוֹת מֵאֲרֻבּוֹת· לְאוֹם מְהַלְלוֹ
מִסַּרְעָף וּמִקְּרָבוֹת· וּבַעֲנַף עֵץ עָבוֹת: זְכֻיּוֹת
יַכְרִעוּ וְעָוֹן יִמָּחֵל· מִלַּהֲבוֹת בְּשַׁלְהֶבֶת
רִשְׁפֵּי גַחַל· תּוֹמְכֵי עַרְבֵי נָחַל: חֶדְוַת רַב
תִּמְצָאוּ בְּלַהֲקַתְכֶם· חֲסוּנִים בְּצִוּוּי דַּת
מַלְכְּכֶם· וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: טָרְחֲכֶם
יָפִיק נוֹהֵג לֵילוֹת וְיָמִים· גְּאוֹן נוֹגְשֵׂיכֶם יְגַדַּע
וְיַדְמִים· לְבַל תֵּעָנְשׁוּ בַּחֲגִיגַת שִׁבְעַת יָמִים:
יַסְכִּית אֵל פִּלּוּל וְיַאֲזִין הֶגְיוֹנַי· וִיקַבֵּל כְּקָרְבָּן
רַחַשׁ עֶנְיָנַי· וְחַגֹּתֶם אוֹתוֹ חַג לַיְיָ: כְּשָׁרוֹן כֹּחַ
יחליף

מאתו. מארבות, מחלונות השמים. מסרעף, מלב. מלהבות, שלא יהיו נכוים בשלהבת הגיהנם אשר בוערים בו רשפי גחל. חדות רב וכו', גם אלה דברי המשורר עד יסכית אל. בלהקתכם, בקהלתכם. חסונים, מתחזקים. יפיק, יוציא. נוהג לילות וימים, תאר לאל יתברך. יגדע, יכרית. וידמים, וישתיק.

פֿאָלקן; אויך קרענען זיא מיט רוהם אונד זיעג, ח'. מיט פּאַלמצווייגען. וק'. ער גיעסט דעז זעגענז פֿילע אויז דעז הימעלז פֿאָרטען איבער איין פֿאָלק, דאַז איהן פרייזט מיט געיזט אונד הערז ח'. אונד מיט איינעם אַזט פֿאָם בוימע עבות. זק'. דיא טוגענדען ערהאַלטן דאַז איבערגעוויכט, דיא זינדען ווערדן פֿערציהען, דיא פֿלאַמע דעז העללענפֿייערז איזט פֿערן פֿאָן יענען, וועלכע ערבותערגרייפֿן. ח איירע פֿערזאַממלונג ווירד דער פֿריידען פֿילע געניסען; האַלטעט אייך פֿעזט אַן דען בעפֿעהלען איירעז קעניגז אונד זייד פֿראָהליך פֿאָר דעם עוויגען, איירעם גאָטט. ט ער, רעגענט דעז טאַגעז אונד דער נאַכט, ווירד איירע בעשווערליכקייטען הינוועגשאַפֿפֿען, ווירד בעענדיגען דען שטאָלז איירער קוועלער, דאַמיט איהר ניכט געשטערט ווערדעט אַם פֿריידענפֿעזט דער זיבען טאַגע. יק'. יאַ, ער ווירד פֿערנעהמען איין פֿלעהען, דער אַללמעכטיגע! ער ווירד איין געבעט ערהערען, אונד געפֿעלליג וויא אָפּפֿער אַננעהמען דאַז ליזפּלן איינעז אונדעז! ח'. פֿייערט דיזעז פֿעזט דעם עוויגען! כ ק'. מיט יוגענדקראַפֿט ווירד ער איין האַרטעז פֿאָלק
אויזריזטען

יַחֲלִיף לְשׁוֹשַׁנָּה׃ חוֹגֶגֶת וְעוֹצֶרֶת וְסוֹכֶכֶת
בִּרְנָנָה׃ שִׁבְעַת יָמִים בַּשָּׁנָה׃ לְעֵת יָסִיר סֵבֶל
מֵעַל שִׁכְמֵיכֶם׃ תָּרֹנּוּ וְתָחֹגּוּ בְּקִרְיַת
מוֹעֲדֵיכֶם׃ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם׃ מַשְׁגִּיחַ
מֵחֶרֶךְ תְּהַלְּלוּ בְּאִיוּמִים׃ מַנְעִימִים קוֹל וְלֹא
דוֹמִים׃ בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים׃ נְדִיבֵי
עַמִּים סוֹדְרֵי עֲרָכוֹת׃ בְּאֶבְרָתוֹ לָעַד יְהוּ
סְכוּכוֹת׃ כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכֹּת׃
סֹלּוּ בְּהִלּוּל לְשׁוֹכֵן בֵּינֵיכֶם׃ וְתָנוּחוּ בְּהַשְׁקֵט
כָּל יְמֵיכֶם׃ לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם׃ עֶלְיוֹן הוֹדִיעַ
פְּלָאָיו עַל יְדֵי גוֹאֵל׃ עֲמוּסָיו סִכֵּךְ בַּעֲנָנִים כְּהוֹאֵל׃
כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ פָּקַדְתִּי

עמי

לשושנה, תואר לישראל. משגיח מחרך, הרואה מחלוני השמים והיינו הקב"ה, ול"ה הוא משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים (שיר ב ט), באיומים, באימה. סודרי ערכות, המעריכים תפלותיהם. סלו, רוממו. כי בסכות הושבתי וכו' וידבר משה הם דברי הא'.

אויזרוזטען, דאַז איט פֿריידען פֿייערט זיין פֿעזט אונד אין דער סוכה ווײַלט זיבען
טאַגע אים יאַהרע. ל ק'. איינזט ווירד ער דיא לאַזט פֿאָן אייערן שולטערן נעהמען,
דאַן ווערדעט איהר עז איט וואָננע פֿייערן אין דער שטאַדט אייערער בעשטיממונג
(ירושלים), האַלט איין עוויגעז געזעטץ פֿיר אייערע נאַכקאָממען. מ פרייזט דיא
פֿאָרזעהונג עהרפֿורכטזפֿאָלל, לאַסט איהר אונאויפֿהערליך ליעבליכע ליעדער
ערטאָנען! ווײַלט אין דער סוכה זיבען טאַגע. נ איינע ערלע נאַטיאָן פֿאָלגט דער
געטטליכן פֿעראָרדנונג, פֿינדעט שוטז דאַרין. יעדער איינהיימישע אונטער ישראל זאָלל
אין דער סוכה וואָהנען. ס לאַסט מיט דען רוהם דעססען ערטאָנען, דען אין אייערער
מיטטע וואָהנט, דאַן ווערדעט איהר מיט רוהע פֿייערן, זאָ לאַנג איהר לעבט; אייערע
נאַכקאָממען ווערדען עז ערפֿאַהרען. ע דער אַללערהאָכזטע האַט דורך אונזערן
ערלעזער (משה) וואונדער געצייגט זיינעם האָכגעשטעלטען פֿאָלקע, ער האַט עז אונטער
סוכות פֿאָן וואָלקען געזעגנט. זאָ לויטען זיינע וואָרטע: איך האַבע דיא קינדר ישראל
אין סוכות וואָהנען לאַסען, פֿ איך האַבע דען איבעררעזט איינעז פֿאָלקז בעגנאַדיגט,

איך

עמי לחון שירים· משפטם להוציא כאור
וצהרים· בהוציאי אותם מארץ מצרים: צקון
צעקתכם הסכתי באזני· ופדות שלחתי לכל
המוני· וידבר משה את מעדי יי: קורא דורות
חי עולמים· צוה לעם שמו מנעימים· חג
הסכת תעשה לך שבעת ימים: רם ממעוניך
הסך מקהלותיך· לרחם ולהושיע כל
להקותיך· ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך:
שודד עוד לכל יבהילך· לתת תקוה לפזורי
כמהך· שבעת ימים תחג ליי אלהיך: תקף
המון קרית חנה· באים להראות פניו כחנינה·
שלש פעמים בשנה: תאבי ישעו לחזות
כבודו

שירים, שארית ישראל. לפזורי כמהך, לפזורים, הכמהים לך. כמהים לשון כמה לך בשרי (תלים סג ב) ענין תאוה וחשק. תוקף המון, המון תקיף ורב באים לקרית חנה דוד, היינו ירושלים. בחנינה, בתחנה.

איך האבע איהר רעכט אויזגעפיהרט וויא זאנגעזאגט, אלז איך זיא אויז מצרים געפיהרט. צו דאז יאממערגעשריא אייער געמיינדע האבע איך מיינען אהרען געקאממען, אונד איך האבע איהר מיינען ערלאזער געזאנדט. משה מאכטע הירויף דיא פעזטע דעז עוויגען בעקאננט. קער, דער עוויג לעבענדע, דער בעשטיממער דער צייט, ערזעלבזט בעפאהל אונד שפראך: דאז סוכותפעזט זאללזט דוא זיבען טאגע פייערן. רק'. אם טיטעלע אויז דיינער היממליזשען וואהנונג, אללערהאלטער, דיינע פערזאממלונג, זייא גנאדיג אונד זענדע היילף דיינער געמיינדע. ק'. אן דיינעם פעזטע זאללזט דוא פראהליך זיין, דוא, דיין זאהן אונד דיינע טאכטער. ש דיך ווירד קיין אונפאלל שרעקקען, דיינע לערשטרייטען, דיא גאטט פערטרויען, האבען האפפנונג. פייערע זיבען טאגע, דעם עוויגען, דיינעם גאטט צו עהרען. ת ק'. דארט וואללטע איינזט איינע פאלקזמענגע נאך יענער קאניגליכען רעזידענץ היניוף, פאר זיינער גאטטליכען מאיעסטעט פאלעהענד צו ערשיינען, דרייםאהל איך יאהרע. פאללער זעהנזוכט, דיא העררליכקייט זיינעז היילז צו שויען אונד דאנקבארליך דארלובריגגען פאן

כְּבוֹדוֹ· לְהַתְשִׁירוֹ מִשֶּׁלּוֹ וְהַכֹּל בְּיָדוֹ· אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ: תּוֹמְכֵי סַנְסִנֵּי דְשָׁאִים· מִשַּׁטָּן וּמִמַּשְׁחִית יְהוּ חֲבוּאִים· לַחֲזוֹת וּלְהַסְכִּית בִּבְשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים:

אהלל בפה ולשון· לשומע קול לחשון· כנם ולקחתם לכם ביום הראשון· קדוש·

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: הַמֶּלֶךְ הַמְּרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה הֵכִין וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ: מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ: פִּנּוֹת צְבָאָיו קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ: תִּתְבָּרַךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל־שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל־מְאוֹרֵי־אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה: תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים

להתשירו, להביא לו תשורה. תומכי, אוחזי. סנסני דשאים, סעיפי אילנות. והאילן גם הוא בכלל דשאים. חבואים, נסתרים ומחופים.

דעם, וואס דיא גיטע דעסען בעטערט, דעם אללעס אייגען איזט, ברינגט איין יעדער נאך פערהעלטניס זיינעס פערמאגענס. אזן. אויך אייך, דיא איהר דיזע צווייגען שיטטעלט, ווירד קיין אונגעטיקק טרעפפען; איהר זייד בעוואהרט. שויעט! איהר ווערדעט אייניט גוטע באטשאפט פערנעהמען: וואהרליך, זיא קאממען וויעדער, יענע טאגע!

וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים

אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ־הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה וְנוֹתְנִים רְשׁוּת זֶה לָזֶה לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת־רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה:

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ביאור חוגר חיבער:עטלונג היעפֿאָן זיהע חין שחרית פֿאָן געזטערן. מיוסד ע״פ א״ב.

אופן אַאֲמִיר אוֹתְךָ סֶלָה· בְּהוֹד וְהָדָר וּתְהִלָּה· גּוֹאֵל הַצֶּמַח גְּאֻלָּה· דְּרוֹשׁ אֻמָּתְךָ לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה: הַצָּגִים בְּשִׂמְחָה· וּבְלוּלָבֵיהֶם אוֹתְךָ לְשַׂמְּחָה· זוֹעֲקִים לְפָנֶיךָ שִׂיחָה· חֲמוֹל עֲלֵיהֶם הוֹשִׁיעָה וְהַצְלִיחָה: טוֹב בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים· יַקִּר עֲדַת אֲהוּבִים· כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים בְּאֲהָבִים· לְשַׁעַר בַּת רַבִּים: מְחַמַּדִּם תֵּן לָהֶם· נָא שְׂמַח עִמָּהֶם· שָׂא נָא חַטֹּאתֵיהֶם· עֲבוֹר עַל פִּשְׁעֵיהֶם: חיו פּוֹצְחִים הַלֵּל וְתוֹדוֹת· צוּר הַיּוֹדֵעַ עֲתִידוֹת· קוֹל לְהַשְׁמִיעַ אוֹתָם לַחֲדוֹת· רַחֲמֵם בְּנָשְׂאָם אֲגֻדּוֹת:

ק״ו שׁוֹקְדִים וְאוֹתְךָ מַקְדִּישִׁים· שִׁבְחֲךָ בְּפִיהֶם רוֹחֲשִׁים· תּוֹקְפִים בָּרוּךְ וְלוֹחֲשִׁים· תּוֹמְכִים בְּאֵילֵי תַּרְשִׁישִׁים:

והחיות

וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרֻבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָּל חַיָּה וְאוֹפַן וּכְרוּב לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים׃ בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ׃

לְאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ׃ לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ׃ כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃ כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ אוֹר חָדָשׁ עַל־צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ מְהֵרָה לְאוֹרוֹ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת׃

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ׃ אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה׃ וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא־נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד׃ כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ׃ וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ׃ כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת׃ לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה׃ יחיד אומר אל מלך נאמן.

דברים ו' ד'

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה ׀ אֶחָֽד׃

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

דברים י"א י"ג וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

נספרד פולין ויאמר יהוה אל־משה לאמר: דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם ועשו להם ציצת על־כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על־ציצת הכנף פתיל תכלת: והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את־כל־מצות יהוה ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר־אתם זנים אחריהם: למען תזכרו ועשיתם את־כל־מצותי והייתם קדשים לאלהיכם: אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם: יש לנרק אלהיכם לאמת, אכן יתן רוח מעט שלא יבולע הא׳.

אשכנז אמת ויציב ונכון וקים וישר ונאמן וטוב ויפה הדבר הזה· על אבותינו ועלינו על בנינו ועל דורותינו ועל כל דורות זרע ישראל עבדיך:

פולין אמת ויציב ונכון וקים וישר ונאמן ואהוב וחביב ונחמד ונעים ונורא ואדיר: ומתקן ומקבל וטוב ויפה הדבר הזה עלינו לעולם ועד: אמת אלהי עולם מלכנו צור יעקב מגן ישענו: לדור ודור הוא קים ושמו קים וכסאו נכון ומלכותו ואמונתו לעד קימת: ודבריו חיים וקימים נאמנים ונחמדים לעד ולעולמי עולמים על אבותינו ועלינו על בנינו ועל דורתינו ועל כל דורות זרע ישראל עבדיך:

על הראשונים ועל האחרונים לעולם ועד חק ולא יעבור. אמת שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד: אתה הוא מלכנו מלך אבותינו אתה. למען שמך מהר לגאלנו כאשר גאלת את אבותינו: אמת מעולם שמך הגדול עלינו נקרא באהבה אין אלהים זולתך:

כרוז קהלו׳ אשכנז אומרי׳ זה כלאתמול.

אָנָּא הוֹשִׁיעָה נָּא · בְּנֵי עָפָר
מִי מָנָה · גּוֹאֵל הַצְלִיחָה נָּא ·
דּוֹרְשֶׁיךָ בְּכָל עוֹנָה : הָקֵם
סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת · וּבַל תְּהִי
עוֹד מָשְׁפֶּלֶת · זְכוֹר אֲיֻמָּה
הַנִּקְהֶלֶת · חוּפָּה וּבְצִלְּךָ
נֶאֱהֶלֶת : טוֹב הַצֶּמַח
שִׂמְחָתָם · יָהּ כַּפֵּר אַשְׁמָתָם ·
כַּלֵּה עַתָּה אֲנָחוֹתָם · לְמַעַנְךָ
חִישׁ פְּדוּתָם : מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת
לִבָּם · נוֹאֲקִים אֵלֶיךָ בְּכָל
לְבָבָם · סַמְּכֵם וְרִיב רִיבָם ·
עַתָּה תִשְׁכּוֹן בְּקִרְבָּם : פְּנֵה
תִפְנֶה לְפָאֳרָם · צוּר אֱמוֹר
לְעָזְרָם · קוֹמֵם בֵּית הֲדָרָם ·
רְאוּתָם כְּפִתְאֹם שִׁבְרָם :
שלם

במקהלות ובכרוב פולין אומרי׳ זולת זה.

אָנָּא תֶּרֶב עֲלִיצוּתֶךָ · לְקוֹיֵי יְשׁוּעָתֶךָ ·
בָּאִים לְאַמֵּץ תְּהִלָּתֶךָ · בְּוַעַד בֵּית
דְּגִילָתֶךָ · גּוֹדְדֵם לְבֵית בְּחִירָתֶךָ ·
יֶשַׁע לְרֹאשָׁם כְּתִתֶּךָ · דַּלֵּם מִכְּשֶׁל
תִּגְרָתֶךָ · וּתְסוֹכְכֵם בְּגִין אֶבְרָתֶךָ :
הוֹשֵׁב עַל מִשְׁפָּטוֹ אַרְמוֹן · אֲשֶׁר
שָׁתָה יְלֵיל יְשִׁימוֹן · וְכַנֵּס נִדְחֵי
הֲמוֹן · זֶרַע תָּם פִּצֵּל לַח לוּז וְעַרְמוֹן .
זֵדֵי רֶשַׁע כְּפוֹף כְּאַגְמוֹן · יְבוֹאוּם
שְׁכוֹל וְאַלְמוֹן · הֲנִינֶיךָ הוֹגֵי אָמוֹן .
תִּטָּעֵם בְּהַר חֶרְמוֹן : טוֹעֲנֵי עֻלְּךָ עַל
גַּבָּם . יָהּ הַשְׁרֵה שְׁכִינָתְךָ בְּקִרְבָּם .
יַעֲלוּ לָחוֹג לְבֵית נָוָם . בְּהִכּוֹנֵן עִיר
מוֹשָׁבָם . כֹּחַ וָלְאֵל תְּשַׂגְּבֵם · צוּר
עֻזָּם וּמִשְׂגַּבָּם . לֹא לָנֶצַח תָּרִיבָם .
כִּי עָלֶיךָ מַשְׁלִיכִים יְהָבָם : מִקְדָּשְׁךָ
הַשָּׁמֵם . כִּימֵי עוֹלָם תְּרוֹמֵם · נֵצַח
לְבַל יִשְׁתּוֹמֵם . תֵּת שִׁקּוּץ שׁוֹמֵם .
סֻכַּת דָּוִד קוֹמֵם · וּפוֹרְצֵי גְדֵרָהּ
הַשְׁמֵם · עוּרָה כִּנּוֹרִי הַדּוֹמֵם .
וְנִימָיו עוֹד לְבַל תְּנַמֵּם : פִּנַּת מִגְדַּל
עֵדֶר . אֲפֵלָה כְּשַׁחֲרוּרֵי קֶדֶר . צַפֵּה
לַהֲדָרָהּ בְּהֶדֶר · הֱיוֹת סוּגָה וְגָדֵר · קִנְיַן צֹאן דֵּיר · אֲשֶׁר נִגְזְרָה לְהֵעָדֵר · רְעֵה
להשמן

אנא. תרב, תרבה. בועד דגילתך, בקבוץ קהלך. גודדם, קבצם, ל׳ גדוד. דלם, דלה והגביה אותם. מכשל, מכשלון. תגרתך, ריבך, והיינו כשלון של יצר הרע, או הוא כמשמעו שלא יארע להם רע. בגין, במגן ומחסה של אברתך. הושב, כנ"ל עש"ה בירמי׳ ל׳ י"ח. תם, יעקב. הניניך הוגי אמון, ישראל המכונים ממך ועוסקים בתור׳. אמון, תואר לתורה, עש"ה ואהי׳ אצלו אמון. טועני עלך, ישראל הטוענים על גבם עול תורה ומצות. נצח לבל ישתומם, שלא יהיה שמם וחרב לנצח. ונימיו, מיתריו של כנור. לבל תנמם, שלא יתנמנמו יותר, וי"ג תגמם בג׳ והוא לשון כריתה בלשון רז"ל. מגדל עדר, תואר לבה"מ. אפלה, כ"כ בכ"י והוא ל׳ אופל וחושך. כשחרורי קדר, כשחרורית של קדירה. סוגה וגדר, כ"כ בכ"י, וטעמו שתהיה מסוגת ומגודרת, ל׳ סוגה בשושנים. נזרה להעדר, כ"כ בספרינו;

שָׁלֵם מְהֵרָה תִּבָּנֶה׃ שְׁלָמֶיךָ בְּכֵן תַּעֲנֶה׃ תַּבֶּה קָמֶיךָ כְּמַכַּת בְּכוֹרִים וְתַעֲנֶה׃ תִּקְרָעֵם כִּקְרִיעַת יַם סוּף וְנִקְרָאֲךָ וְתַעֲנֶה׃

לְהַשְׁמֵן וּלְהֵעָדֵר. כְּבָקָרַת רוֹעֶה עֵדֶר׃ שַׁעַר בַּת רַבִּים. מְקוֹם תִּמּוֹרֹת וּכְרוּבִים. תְּחַטְּבוּ בְּחֲטֻבִים. בְּמִסְגְּרוֹת וּשְׁלַבִּים. תְּחַדֵּשׁ שִׁירִים עֲרֵבִים. כְּפֶה מַשְׁכִּימִים וּמַעֲרִיבִים. תְּפַדֵּנוּ בְּאֹמֶץ וְשִׂגּוּבִים. כְּאָז פְּדִיתָ גִּזֵי רְהָבִים׃

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר׃ בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ׃ אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ׃ אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם׃ אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ׃ מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ׃ כָּל בְּכוֹרֵיהֶם הָרַגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר׃ עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לַמֶּלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם׃ רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו׃ תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ׃ מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם׃ מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא׃ שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת

ובכ"י גרס הזהרת לְהֵעָדֵר. תחטבו, כנ"ל בפולס, וטעם תחטב ל' חטובות אטון מצרים. גזי רהבי', עוברי ימים.

הַיּוֹם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ. יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל
(גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים: אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן. אֶת־יוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה. זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ. וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ.

וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ· לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה· זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים· וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ· וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ: קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ· וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ·

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ· אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ· עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל

מוֹדִים דְּרַבָּנָן·

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָּל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלִיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ· בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

בקצת קהלות עולים הכהנים לדוכן וסדרו תמצא בסוף המחזור·

בש"ץ אֱ"אֱ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם · עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות.

וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות·

בלחש אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בקול. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים· וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים· אֶפְתְּחָה פִּי בְּשִׁיר וּרְנָנִים· לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל פְּנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים׃

אמן זאגנטאג ווירד דאז קרובות פאן געזטערן, אוימתי חז"ו, געזאגט.

ע"ס א"ב ואח"כ ע"ס תשר"ק ואח"כ ע"ס א"ת ב"ש ואח"כ חתום אלעזר בירבי קליר.

אֶרְחַץ בְּנִקָּיוֹן כַּפּוֹת· בְּלִי חָמָס קַחַת סַנְסִנּוֹת כַּפּוֹת· גְּמוּנֵי פָז לֶאֱגוֹד וְלִכְפּוֹת· דִּשְׁאֵי אֲשָׁלִים בָּם אַף לִכְפּוֹת׃ הֵן מִבֶּעָשׂוֹר חֲקָקִי לְחַיִּים· וְהוֹדִיעַנִי אֹרַח חַיִּים· זַעַם מֵאָז תַּרְשִׁישׁ וְאִיִּים· חָרָה אַפּוֹ בָם מִהְיוֹת חַיִּים׃ טְרָחִי נָשָׂא וְשָׁת לִי

ארחץ וכו', מבואר בקרובות דאתמול בפיוט אקחה וכו'. סנסין, סעיף, ל' אוחזה בסנסניו (שיר ז). גמוני פז, חוטין של זהב, כמבואר במס' סכה דף ל"ו ב'. לאגוד ולכפות, שניהם ל' אגודה וקשירה. דשאי אשלים, כן כתוב בכל כתבי יד, וטעמו, למחי אילנות, וירמוז אל ד' מינים של לולב, וכוללים בכלל דשא, אף שהם מיני אילנות, כמבואר בפרוש רש"י אצל תדשא הארץ דשא. אשלים, כאשר תאמר מן חֵלֶק חֲלָקִים כך תאמר מן אֵשֶׁל אֲשָׁלִים, ופרושו אילנות. מבעשור, מן יום הכפורים. חקקי, כתב אותי. והודיעני אורח חיים, לעסוק במצות סכה ולולב. זעם, דקה נועם. תרשיש ואיים, שם אומות עובדי עבודה זרה, ולקח החלק בעד הכל. טרחי כשא, כשא

ארחץ. איך וואשע מיינע הענדע אין אונשולד אונד ערגרייפע דיזען פאלמצווייג, דען איך אויך קיינע אונגערעכטע ווייזע האב איך געבראכט; דאראן בינדע אונד בעפעסטיגע איך מיט גאלדפאדען דיא דאזו געהאריגען געוואכזארטען אונד װעגדע דאמיט אונזיין פאן מיר האב. אם לעהנטען (יום הכפורים) טאט האט ער מיך אין דאז בוך דעז לעבענז איינגעשריעבען אונד מיר דען פפאד דעז לעבענז קונד געטהאן. פרעפלער אוסטען זייגען אונוויזען עמפפינדען, איבער זיא ליעס ער זיינען צארן וואלטען אונד שפראך איהנען דאז לעבען אב. געגען מיינע מיסטעטהאטען האטטע ער

סְלִיחָה· יָצְאָה בַּת קוֹל לֵךְ אֱכוֹל בְּשִׂמְחָה· בְּאַרְבַּעַת יוֹם שָׁת גְּבוּל שִׂיחָה· לְבַל לְעָרֵב שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה: מוֹעֵד רְאִיַּת חֲגִיגַת אֹסֶף· נִתְמַךְ בְּחֶלְשִׁי לְחוֹגְגִי בְּכֹסֶף· סֻכָּה וּפוּר נֶזֶל לְהַעֲדִיף לִי בְּתֹסֶף· עֲנָנִי קְחוּ מוּסָרִי וְאַל כָּסֶף: פְּרָחִים כְּנִטְעָם אֶעֶמְסָה לְאָיוֹם· צָחוֹת לְצַחְצֵחַ מְצוֹא בָם פִּדְיוֹם· י׳קִיחָתָם בְּדָמִים יָכְשָׁרוּ לְשֵׁם אָיוֹם· רְאוּיִים לְהִנָּטֵל בְּזֶה רִאשׁוֹן יוֹם:

עוני. יצאה בת קול אכול וכו', כדאיתא בקהלת רבה בפסוק לך אכול בשמחה לחמך, במוצאי יום הכפורים הקב"ה מוחל להם את הכל ואומר מה דאזל אזל ולהלן הוה חשבנא, יוצאת בת קול ואומרת להם, לך אכול בשמחה לחמך, כבר נשמעה תפלתכם! כארבעת יום, שבין יום הכפורים לסכות. שת גבול שיחה, שם גבול לעסוק במיני השיחים ואילנות לסכך הסכה ולקחת ד' מינים של לולב, וכלם ממיני השיחים. שיחה, שם כנוי בל"נ מן תחת אחד השיחים (בראשי' כא טו). חגיגת אוסף, חג האסיף. נתמך בחלשי, נפל בגורלי, ל' חולש על גוים (ישעי' יד יב), וכענין כי אתה תומיך גורלי (תהלי' טו ז). לחוגגי בכוסף, שאחוג אותו בחמודות. סכה ופור נזל, סכה ונסיך מים. להעדף, להוסיף. בתוסף, בתוספת שמחה. ענני, ענה ואמר לי, קחו מוסרי ואל כסף, והוא ל' הכתוב במשלי ח', ואמרו עליו בפסיקתא, הרבה קיחות לויתי אתכם, ולקחתם לכם ביום הראשון בנוקח לא בגזל. עכ"ל. פרחים, ענפים. כנטעם, כדרך גדילתם. אעמסה, אטול. צחות לצחצח, ל' ולשון עלגים תמהר לדבר צחות (ישעי' לב ד), שענינו אמרות נקיות וזכיות, וכן טעמו כאן להוציא בטהרה אמרות טהורות. בדמים, ולא בגזל. בזה ראשון יום, דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון, ואמרו ז"ל לכם משלכם, להוציא הגזול.

נאַצזיצט, זיכערטע מיר פערצייהונג צו אונד ליעס מיר דורך איין בת קול*) צורופען: געהע הין אונד געניעסע מיט פריידען! ער האַט איינע גרענצע פאָן פיער ווערקטאַגען צווישען יום כפור אונד סכות געזעטצט, דיא פריידענפייער פאָן פריידענפעזט צו טרעננען. איך ערטיינע צור בעשטיממטען צייט, דאַז פעזט דעז פרוכטאיינבריננגענז, דאַז ער מיר בעשיעדען, מיט וואָננע צו פייערן; דעם סכותפעזט האַט ער נאָך דאַז פעזט דעז וואַסערגיעסענז צוגעזעצט, מיינע פריידע צו פערמעהרען. ער שפראַך: נעהמט מיינע פערמאָהנונג אָן, ניא איזט בעסער אַלז זילבער! איך שווינגע דעם עהרפורכטווערטהען צו עהרען דיעזע בלוטהענצווייגען שטויידען אונד פינדע דאַדורך ערלאָזונג. איך האַבע זיא פיר געלד ערקויפט; זיא טויגען, דען עהרפורכטווערטהען דאַמיט צו פער-עהרען, אונד זינד טיכטיג, הייטע, אַן דיעזעם ערזטען, געשוואונגען צו ווערדען.

---

*) זיעהע איזן בלוד.

שִׁמְךָ מְשֻׁתָּף בִּשְׁמֵנוּ׃ שָׁקַדְתָּ מִכִּפּוּר מְחוֹת אֲשָׁמֵינוּ׃
ח׳תְּסוֹכְכֵנוּ וְאַל תַּאֲשִׁימֵנוּ׃ תְּגוֹנְנֵנוּ וּתְרוֹמְמֵנוּ
עַד מָרוֹם שִׂימֵנוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃

מיוסד ע״פ תשר״ק׃

תְּשׁוּרַת שַׁי אֲלָפִים שִׁבְעִים׃ שִׁלַּמְתִּי בְּזֶה רֶגֶל עֲלֵי אֹם שִׁבְעִים׃ רָצִיתִי שֵׂיִים שְׁמוֹנָה וְתִשְׁעִים׃ קָלוּעַ בָּם תּוֹכָחוֹת שְׁמוֹנָה וְתִשְׁעִים׃ צֵרַפְתִּי אֵלֶּה בְּאֵלֶּה בְּאָסִיף׃ פְּרוּת וְגִילָה לִי

שמך משתתף, ישראל מחובר מן ישר אל, וישר שם לבני ישראל, כדכתי׳ ויהי בישרון מלך, והנה נשתתף עמו שם אל, והכי איתא בבמדבר רבה פ׳ ה׳ דף ר״כ ג׳, או טעמו ע״ד שפי׳ רש״י על משפחת החנוכי במדבר כ״ו ה׳, ואמרו בויקרא רבה פ׳ כ״ג, שלשה ברחו מן העבירה ושתף הקב״ה שמו בשמן וכו׳, וכן אי׳ בילקוט שופטי׳ ברמז מ״ד. שקדת. מהרת.
תשורת שי, דורון, קרבן. אלפים שבעים, שבעים פרים, ל׳ שגר אלפיך (דברי׳ ז יג). עלי אום שבעים, לכפר על שבעי׳ אומות, כדאי׳ במס׳ סכ׳ דף נ״ה והובא בפירש״י פ׳ פינחס (במדב׳ כט כח). שיים, כבשי׳, והוא מקובץ מן שה, שלא כמנהג הל׳. קלוע בם תוכחות וכו׳, טעמו נ״ח כבשי׳ שהקרבתי הם לכלות נ״ח קללות שבמשנ׳ תורה, כמבואר בפירש״י הנ״ל. צרפתי אלה באלה, טעמו צרפתי אלה דברי הברית הכתוב בתוכחה

שמך. דיין נאמע איזט מיט דעם אונזריגען פערוואנדט; צו אונזערער ערהאלטונג האזט דוא דען פערזאהנונגסטאג אנגעאורדנעט. אה, זייא פערנער אונזער שוטץ אונד בעוואהרע אונז פאר זינדען! זייא אונזער שילד אונד העבע אונז היממעלאן! געלאבט זייזט דוא, עוויגער, שילד אברהאמ׳ז!
תשורת. זיעבציג שטיערע האבע איך איהם איינזט אן דיעזעם פעזטע דארגע־ בראכט, דאמיט דיא זיעבציג נאציאנען דער ערדע צו פערזאהנען. דאן אפפערטע איך אכטונדנייניג לאממער, דאמיט אכטונדנייניג קללות דער תוכחה אבגעווענדעט; דורך דיעזע אנשטאלט פאן אפפערן אם פעזטע דעז פרוכטאיינבריגגענז ווירד יענע

לְהוֹסִיף׃ עֹז וִישׁוּעָה לִי תּוֹסִיף׃ סִכּוּךְ נֶשֶׁק
זְרוֹעַ לְהַחְשִׂיף׃ נוֹצְרֵי כַּדָּת יְמֵי חֲגִיגָתוֹ׃ מְלוֹן
סֻכַּת עוֹר תְּהֵא הַשָּׂגָתוֹ׃ לִקְשׁוֹר לִוְיַת צִלְצֵל
דְּגָתוֹ׃ כְּגִבּוֹרֵי כֹחַ חֲזוֹת אֲפִיקֵי גַאֲוָתוֹ׃ יוֹשֵׁב
בַּסֻּכָּה תְּמוּר נְוֵה אָהֳלוֹ׃ טִלּוּל עֲצֵי עֵדֶן יַאֲהִילוֹ׃
חַם יוֹם הַבָּא בְּבוֹא לְהַבְהִילוֹ׃ זְכוּתוֹ תָּלִיץ
בַּסֻּכָּה לְנַהֲלוֹ׃ וְשֹׂבַע שְׂמָחוֹת מְרֻשָּׁנָה׃ הֲלֹא
בַּעֲדָהּ שֹׂבַע מְשַׁאֲנָנָה׃ ח׳ דָּגוּל לְהַגְזִיר

באלה תעשו לה׳ במועדיכם הכתוב בקרבנות החג לכפר אלה על אלה ולהוסיף לי פדות וכו׳. סכוך נשק זרוע להחשיף, שיגלה זרועו לסכותי ביום נשק לע״ל, והוא מיוסד ע״פ מאמרם ז״ל שהעתקתי לעיל בקרובות בפיוט המתחיל קושט שעינת עץ. ע״ש. זרוע להחשיף, עפ״ה חשף ה׳ את זרוע קדשו (ישעי׳ נב י). נוצרי וכו׳, כל השומר כדת ימי חגיגתה של סכה ישיג אל מלון סכת עור, והיינו עורו של לויתן, וכמו שאמרו ז״ל כל המקיים מצות סכה כהלכתה בעה״ז, הקב״ה מושיבו בסכה של לויתן לעה״ב, דכתיב תמשוך לויתן בחכה .... התמלא בשכות עורו ובצלצל דגים ראשו .... גאוה אפיקי מגנים וגו׳ (איוב מ ומא). לקשור לוית צלצל דגתו, טעמו שישיג לקשור לויתן בצלצל דגים שלו, ובכ״י גרס לקשור לויתן. כגבורי כח וכו׳, טעמו וישיג לחזות אפיקי גאותו של לויתן שהם חזקים כמלאכים גבורי כח, כדאיתא במדרש איוב ברמז תתק״כז, שלעתיד ילחמו המלאכים עם לויתן ולא יוכלו לו כי חזק הוא, עד שהקב״ה בעצמו יגיש חרבו להמיתו. יושב בסכה וכו׳, טעמו כל מי שיושב בסכה תמורת ישיבת אהלו יזכה שיהיה טלול של עצי עדן לאהל שלו. טלול, סכך ומכסה. חם יום וכו׳, ועוד שלעתיד לבוא כשיבוא היום אשר בוער כאש להבהילו זכותו תלין בעדו להושיבו בסכה ולהיותו דשן בשובע שמחות, וירמוז ליום הבורא הבא בנבואת מלאכי (ג יט), ואמרו עליו רז״ל במסכת נדרים דף ח׳, לע״ל הקב״ה מוציא חמה מנרתקה ורשעים נדונים בה וצדיקים מתרפאין בה ולא עוד אלא שמתעדנין בה וכו׳. הלא בעדה, בשכר ישיבת סכה. דגול, תאר לאל ית׳. להגזיר, פעל נגזר מן נזר, וטעמו להכתיר.

אַלְלַאהֶן קללות אויפגעהאָבען. מיינע הילפֿע אונד וואָננע שטייגט, איין זיינג אונד הייל וואָכֿזט אונטער דעם שוטצע דעז אַלְלמאָכֿטיגשטען אַרמז. וועד דאַז סכות פֿעזט געזעטצמאֶסיג פֿייערט, דעם אוזט יענע סכה, געדעקקט מיט דער הויט דעז לויתן, בעשיעדען; ער וויוד עז מיט פֿישערזיינן הערבייאציעהען זעהען, דאַז מיט ענגעלזקראַפֿט בעגאַבטע שטאָלצע מעעראונגעהייער. ווער זיינע בעהויזונג פֿערז לאָסט אונד דאַפֿיר דיא סכה צור וואָהנונג וואֶהלט, דען ווערדען אייגזט דיא בייאע עדן׳ג דעקקען, אונד קאָממט אייגזט דיא ברעננענדע היטצע דעז יינגשטען טאַגעז, איהן צו שטעלען, זאָ וויוד דער פֿראָממע שוטץ פֿינדען אין דער בעשיעדענען סכה, דאָ וויוד ער דער פֿריידען פֿיללע געניעסען אונד דעז גיסטען וואָננעגעפֿיהלז. דער

שִׁבְעָה שׁוֹשַׁנָּה· גָּזַר לְחוֹגְגָהּ שִׁבְעָה בַּשָּׁנָה:

ק׳הַמְּזֻבָּח בְּכַפּוֹת וּבַעֲרָבוֹת· בָּאתִי לְסוֹבְבֶנְהוּ בְּשִׂיחוֹת עֲרֵבוֹת· יזן אֲנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא בְּנִיב לְהַרְבּוֹת· אוֹרוֹת טַל לְהַחֲיוֹת יוֹנֵי אֲרֻבּוֹת: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

מיוסד ע״פ א״ת ב״ש.

אִוּוּי סֻכַּת דָּוִיד הַנּוֹפֶלֶת· תָּקִים לְבַל תְּהִי עוֹד מֻשְׁפֶּלֶת· בְּמִדּוֹתֶיהָ נוֹסֶבֶת וּמְכֻפֶּלֶת· שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה מִתְכַּפֶּלֶת: גֹּרֶן

שהיתה

שושנה, תאר לישראל, וטעם המאמר הקב״ה רצה להכתיר ישראל בשבע חפות לכן גזר שיחוגגו שבעה בשנה כדי שיזכו לשבע חופות לע״ל, וכדאי׳ במסכת ב״ב דף ע״ה, עתיד הקב״ה לעשות לכל צדיק וצדיק שבע חופות בג״ע וכו׳.

המזבח בכפות, בלולב. לסובבנהו בשיחות ערבות, כן כתוב בכתב יד. אני והו. כבר כתבתי בסדר ההושענות את הנראה לי לפשטו בדברי ר״י. ע״ש. בניב, בניב שפתים. אורות טל, גשם של טל, והוא עפ״ה כי טל אורות טליך (ישעי׳ כו יט). יוני ארובות, כנוי לישראל, על שם הכתוב כיונים אל ארבותיהם (שם ס ח).

אווי, חמדת. במדותיה וכו׳, טעמו תקים אותה מסובבת ומכופלת במדותיה עד שתתכפל ל״ו פעמים מכמות שהיתה. נוסבת, ל׳ ורחבה ונסבה (יחזק׳ מא ז). גורן שהיתה וכו׳, עתה יפרש הפייטן איך, ויאמר גורן שהיתה וכו׳, והחשבון הזה מבואר

אללגיטיגע וואללטע זיינע פֿערעהרער זיעבענפֿאך געקרעאנט האבען, דאראום בעפֿאהל ער איהנען, דיעזע זיעבען טאגע איין יאהר לאנג פֿייערן[1].

דאס לולב אונד דיא ערבות אין דער האנד, אומרינג׳ איך דען אל־טאר אונטער ליעבליכער ליעדער געזאנג. דאבט רופֿען איינע ליפפען: „אני והו הושיעה נא!“ אה, זענדע דען אללבעלעבענדען טהויא, לאס זיא וויעדער ערוואכען, דיא אין איהרען גרופֿטען שלומערנדען טויבען (ישראל)! געלאבט זייזט דוא, עוויגער, דער דיא טאדטען בעלעבט!

אווי איינסט ווירד דיא וואנקענסכה דויד׳ז[2], דיא יעטצט פֿערפֿאללען, וויעדער אויפֿגעריכטעט אונד נימעראעהר נערטטארט ווערדען; איהר אומקרייז ווירד פֿערפֿיעלפֿאלטיגט ווערדען אונד איהר פֿלאכענאינהאלט ווירד זעכזאונדדרייסיג

---

[1]) זיעהע אין באור. [2]) דאס בית המקדש.

שֶׁהָיְתָה בְּאֹרֶךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ רְחָבָה עַל חֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ דּוֹד יִנְטֶה קַו שְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אַמּוֹת׃ קְצוּבָה עַל שְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אַמּוֹת׃ הַסְּכוּכָה בֶּעָנָן צֵל יוֹמָם׃ צְלָלֶיהָ מְסֻכָּכִים כְּלֵיל צֵל יוֹמָם׃ וְעַם אֲשֶׁר עַתָּה סֻכָּה בְּקַיְּמָם׃ פְּרוּחַי יִפְרְחוּ בָהּ בְּסִיּוּמָם׃ זָרִים יֶאֱתָיוּ לְשַׁמָּה בְּחֹשֶׂף׃ עֲשׂוֹת חֲגִיגָה לְהִשְׁתַּחֲווֹת בְּכֹסֶף׃ חַרְבוֹנֵי קַיִץ יְלַהֲטֵם לְשַׁסֵּף׃ סְגוּרִים בְּמַסְגֵּר עַל חֲמִשִּׁים כָּסֶף׃

הטיב בפי' רש"י ביחזקאל סוף סי' מ"ג. ע"ש. דוד, הקב"ה. הסכוכה בענן וכו', פי' המפרש: „ישראל שהיו סכוכים בענן והענן היה להם לצל מפני חרב ושמש. צללים מסוככים וכו', אותם שיושבים עכשיו בצללי הסכה לעתיד יהיו מסוככים ונשמרים מלהט היום הבא וזהו כליל כמו שחמה אינה שולטת בלילה יהיה להם כל היום תחת עור לויתן." עכ"ל, ולא יכולתי ליישב הפי' הזה על הלשון. ובמחזורים כ"י מצאתי כאן ב' גירסות, צללים מְסוּכָּכִים בְּלֵיל׳ והשני מְסֻכָּבִים בְּלֵיל׳ יפרחו, יצמחו. בסיומם, ל' סיום וסוף, והיינו לע"ל. יאתיו. יבואו. לְשַׁמָּה׳ כ"כ בספרינו, וטעמו לשם סכה, ואולם בכ"י גרס לְשַׁמָּה׳ בחושף, בגלוי. עשות, לעשות. בכוסף, בתאוה ורצון. חרבוני קיץ, חמימות הקיץ כשהחמה בתקופת תמוז ילהטם לשסף אותם, וכמו שאמרו ז"ל במסכת ע"ז דף ג' א', לעתיד לבא מביא הקב"ה ספר תורה .... עד שאומר להם הקב"ה מצוה קלה יש לי וסכה שמה .... מיד הולך כל אחד ועושה סכה בראש גגו והקב"ה מוציא חמה מנרתקה ומלהט עליהם, מיד בועטים בסכתם וכו'. לשסף, להכרית, ל' וישסף שמואל (ש"א טו לג), ויותר מסתבר שטעמו כמו לשזף, בז', ע"ד עלז ועלס, ומלשון ששזפתני השמש (שיר א). סגורים במסגר, טעמו לכך יהיו סגורים ואסורים בגיהנם על שפשטו ידיהם במקדש שקנה דוד בחמשים כסף. מסגר, גיהנם, כפירש"י ישעי'

אהן זא פיעל בעטראגען אלז ער לאנג בעטרוג. יענע שטאדט*) וואר פינפ-הונדערט עללען לאנג אונד פינפהונדערט בריית; דעם צוקינפטיגען טעמפעל אבער וויארד דער אללגיטיגע איינע שטרעקקע פאן דרייטויזענד עללען לאנגע אונד דרייטויזענד עללען ברייטע צומעססען. דעז טאגעז וויארד איהן איינע וואלקענדעקקע בעשאטטען אונד געגען היטצע שיטצען וויא שאטטען דער נאכט. איין פאלק, דאז יעטצט דיא מצוה פאן סכה בעאבאכטעט, וויארד דאן אים זייען טעמפעל וויעדעראויפלעבען. — אויך בארבארען ווערדען דאהין איילען, אום דאזעלבסט דאז סכותפעסט צו פייערן אונד דען הערר׳ן הינפאלליג אנצו-לובעטען; אבער זיא ווערדען פאן דער פלאממע ערגריפפען אונד אין דיא העללע

---

*) דיא דוד פאן ארונה געקויפט אונד אן דערען שטעללע דער טעמפעל ערבויט ווארדען. זיעהע אים צווייטען בוך שמואל קאפיטעל 24.

טסים ועפים בקצות יקריה· נסככים בשבע
קרוא מקראיה· קין יאגדו ממרחק כל
קרואיה· כתורים למכון הר ציון ועל מקראה:
ימלך יי לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה:
ואתה קדוש יושב תהלות ישראל אל נא:
בל תהי מצות סכה בעיניך קלה· כי כנגד כל
מצות דת חקותיה שקולה· המעוזקה
והמסקלה· סלול מסלה· בסלסוליה מסקלה·

כ״ד כ״נ. טסים ועפים וכו׳, טעמו המיקרים ומכבדים מצות סכה יהיו טסים ועפים בקצות הארץ, כמו שאז״ל לעתיד יעשה הקב״ה לצדיקים אבר כנשרים וטסים על פני המים וכו׳ (סנהדרין דף צב). נסככים בשבע, ויהיו מסוככים בשבע קפות לעת קרוא מקראיה, וכמו שאז״ל במס׳ ב״ב דף ע״ה. יאגדו, ל׳ אגוד ואסיפה, וטעמו שיקובצו ממרחק כל הקרואים והמזומנים ויבואו כתורים ומוכתרים למכון הר ציון; וכן אמרו ז״ל (מגילה דף טו ב), עתיד הקב״ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק שנאמר ביום ההוא יהיה ה׳ צבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה וכו׳, וי״ג כתורים, בחולם, ור״ל שיפרחו כתירים ובני יונה למכון הר ציון, וכדכתיב בגאולה העתידה, מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארבותיהם (ישעיה ס ח), וזהו טעם טסים ועפים וכו׳. וגירסא זאת מסתברת.
המעוזקה והמסוקלה, המגודרת בדפנות ומפונה מדברים הפוסלים אותה, והוא ל״ה ויעזקהו ויסקלהו (ישעי׳ ה ב). סלול וכו׳, שעורו, סלול מסלה מסוקלה בסלסוליה,

---

איינגעקערקערט ווערדען, דער פונפליג ויזבערזיגנע האזבטן *). דיא פערעהרער דער סכה ווערדען אויז אוזלען ענדען הערבייאגעפלאגען קאמטען; דיא היעהערבערופנען ווערדען מיט זיעבען קראנען ערטייגען. פערזאיינט ווערדען דיא איינגעלאדענען אויז דער פערנע קאמטען אונד בעקראנט איינציעהען אין דען טעמפעל דעז בערגעז ציון צור פעזטליכען פערזאמלונג.
ימלך. דער הערר רעגיערט עוויגליך, דיין גאטט דורך אללע צייטען, ציון! הללויה.
ואתה. דוא אללערהייליגזטער, טהראנזט אונטער לאבגעזאנגען ישראל׳ז! אל נא.
בל תהי. לאס דיא מצוה פאן סכה ניכט גערינגגעאכטעט זיין אין דיי־נען אויגען, איהרע געזעטלאסיגען פעראררדנונגען זינד זא רייכהאלטיג אלז זאממטליכע מצות. האט דיא סכה איהרע געהאריגען וואנדע אונד געזעטלאסיגען בויא, זא קאננען אללע, דיא דארין זיטצען, געזיכערט זיין, דאס זיא איינזט נאך ירושלים היניפוואללען ווערדען אויף געבאהנטעסטען וועגע. ווער דיא מצוה פאן סכה גענויא בעאבאכטעט, דען ווירד זיא איין אינז

---

*) זיעהע אונן באור.

כִּי לְכָל שׁוֹמְרֶיהָ לֹא יְאֻנֶּה תַּקָּלָה· וְכָל בּוֹגְדֶיהָ לֶעָתִיד לָבוֹא לְקַח מֵהֶם קְלָלָה· בְּלַהַט הַיּוֹם הַבָּא קְלוֹנָם מַקְלָה: וְחוֹסֶיהָ לְצֶדֶק מַכְרִיעָה· וּבָם מִתְרוֹעֲעָה· לְסוֹכְכָם מֵרָעָה· אוֹתָם לְהַרְעָה· בְּסֻכַּת יְרִיעָה· לִהְיוֹת רוֹעָה· שְׁאֵתָהּ בְּטוֹב מִרְעָה· אֶתְנַנָּהּ לְפָרְעָה·

חו"ק בְּסֻכַּת

חַי וְקַיָּם נוֹרָא וּמָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

חתום שם המחבר אליעזר בירבי קליר·

אֵלִים כְּהִשְׁעִין אָב תַּחַת עֵץ סֻכָּה· וְנִצָּב לְהַאֲרִיחָם בְּנֶפֶשׁ

וטעמו בשלשולים של סכה תלוי לשלול להם מסילה סקולה. סלסול, ל' כבוד ויקר, כמו סלסליה ותרוממך (משלי ד ח), ומסלה מסוקלה היינו מסלה מפונה מכל מכשול, כמו סולו סולו המסלה סקלו מאבן (ישעי' סב י), כי בזכות הסכה נזכה לעלות לציון במסלול מסוקל מאבן ולא יארע לנו שום תקלה, כדאיתא בילקוט פ' אמור על פסוק בסכת תשבו. קלונם מקלה, ל' קלון וחרפה, כמו ארור מקלה אביו ואמו (דברי' כז יו), או שיהיה מקלה ל' שרפה, מגזרת קלוי באש (ויקרא ב יד). אותם להרעה, לרעות אותם בסכת יריעת עור לויתן. שאתה, לשאת אותה אל מרעה טוב ושמן. אתננה לפרעה, לפרוע ולשלם לישראל אתנן ושכר מצות סכה בסכת חי וקים וכו'.

אלים, מלאכים. אב, אברהם אבינו, כדכתיב והשענו תחת העץ (בראשית יח ד). ונצב, כדכתיב והוא עומד עליהם. להאריחם, לזמן להם הארוחה והסעודה. בנפש

געשיקק טרעפפען; ווער זיא פעראכטעט, דען טריפפט איינשט דער פלוך, אונד ער ווירד פאן דער פלאממע דעס יינגסטען טאגעס פערצעהרט. דיא פראממען אבער, דיא אונטער דער דעקקע דער סכה זיטצען אונד זיך דארין פערגניגען, טריפפט קיין איבעל; זיא ווערדען איינשט אונטער יענער מיט טעפפיכען גדעקקטען סכה אויפגענאממען ווערדען אונד פערגניגט דארין לעבען, וויא אויף אייגענען וואנגעגעפילדע. איהנען ווירד לאהן זאהן בעשיעדען ווערדען דיא סכה דעס

זעלבסטלעבענדען, זעלבסטשטאנדיגען,
פורכטבארען, ערהאבנען אונד הייליגען.

אלים. אלס איינשט פאטער אברהם דיא געטטליכען אונטער יענעם בוימע אויפ-נאהם, זיך מיט דעמיטהיגער זעעלע צו איהנען שטעללטע, אום זיא געהאריג צו

חֲשׁוּכָה׃ לְבַדָּיו שָׁמַר בְּלוּד קַו בְּקַו לְמָשְׁכָה׃ וְעָמַד וְגָז
וּפָסַח בְּעָדָם לְסוֹכְכָה׃ עַל כִּי תוֹעִים לִמֵּד תִּעוּב מַסֵּכָה׃
וּמָאַס רְהָבֵי גְוִיָּה וְנֶעֶמְתָה לוֹ יִסְכָּה׃ זָכָה בְּכֵן גִּזְעוֹ שְׁלוֹל
דַּת נְסוּכָה׃ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ סְכוֹת כְּמוֹ הוֹרָם סָכָה: רֶגֶל
גְּבִיר אַחִים וְסָע פַּעֲמַיִם סֻכּוֹתָה׃ וּמֵאֲרַמִּי וְשֵׂעִיר בַּעֲדוֹ
סַכּוֹתָה׃ בְּכֵן חֲנִיטָיו סָעוּ רֵאשִׁית סֻכּוֹתָה׃ וְשִׁבְעַת חֲזִיזֵי
מֶשִׁי עָלֵימוֹ סָכְתָה: יִדְאוּ חוֹרֵבָה עֲדָיִם מְקֻשָּׁרִים׃ עֲנָנִים

חשוכה, בנפש עלוב כעני ואביון. לבדיו, לבניו, כמו לא כן בדיו (ישעי' יו ו). בלוד, במצרים. קו בקו, מדה כנגד מדה, וכדאי' ברכות שהעתקתי בקרובות דאתמול בפיוט קושט. ועמד וגו', הקב"ה עמד ועבר ופסח בעד ישראל. על כי וכו', בעבור שאברהם למד התועים לתעב מסכה של אלילים. ומאס רהבי גויה, ומאס זרוע בשר שלא שם מבטחו באדם, וכענין ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו (ירמי' יז ה). ונעמתה לו יסכה, ונתחברה לו להיות לו לעמית אשתו שרה המכונה יסכה שגם היא היתה מואסת באלילים ולמדה תועות והיתה מגיירת נשים כמו שבא בקבלה, לכן זכה גזעו לשלול ולבוז לו התורה הנקראת דת הנסוכה מעולם, כדכתיב מעולם נסכתי (משלי ח כג); וזכה לראות ברוח הקדש כמו שראה הורם, היינו אברהם. סכות וסכה, ל' ראייה והבטה. רגל, הלך. גביר אחים, יעקב. וסע, ונסע. פעמים, עיין רש"י בראשית ל"ג י"ז. מארמי, מלבן הארמי. ושעיר, עשו. חניטיו, בניו. סעו, נסעו. ראשית סכותה, כדכתיב ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה (שמות יב לז), וזו היתה ראשית נסיעתם. ושבעת חזיזי משי, ז' ענני כבוד של משי, כמו שבארתי בקרובות דאתמול ד"ה קושט. ידאו חורבה, עפו לחורב מקושרים בעדי וקשוט שקשר הקב"ה לכל אחד ב' כתרים, כדאי' במס' שבת דף פ"ז. ידאו, ל' כאשר ידאה הנשר (דברים כח מט), ועי"ה ואשא אתכם על כנפי נשרים (שמות יט ד).

בעווירטהען, דאַ וואַרד בעשאָטטען, איינזט זיינע זאָהנע אין מצרים דיא פּריפֿטע
דיעזער פֿראָממען האַנדלונג געניעססען צו לאַססען. דער אַללמאַכטיגע זעלבסט
נאַהם זיא אין שוטץ, דעקקטע זיא, וואָהרענד ער וואָהערפֿוהר, מצרים צו שלאַ-
גען. יענער לעהרטע דיא אירזינניגען איהרע גאָטצענבילדער פֿעראַבשייען,
ער פֿעראַכטעטע דיא אירדישען פֿערגניגליכקייטען אונד נאַהם דיא פֿראָממע
יסכה*) צור געהילפֿין אַן; דאַרום וואורדע זיינען נאַכקאָממען דאַז געטטליכע
געזעטצבוך בעשיעדען, וואָדורך זיא טיכטיג וואורדען, אים גייזטע דער
היילינקייט צו שויען, וויא איהר פֿאַטער געשויט. דער פֿירזט דער ברידער
(יעקב) נאָג צווייםאַהל אונטער סכות. דאַ האַזט איהן פֿאָר לבן הארמי
אונד עשו געשיטצט, דאַהער וואַר אויך דער ערזטע צוג זיינער זאָהנע נאַך
סכות, וואָזעלבזט דיא מיט זיעבען וואָלקען, וויא מיט זיידנען טעפפּיכען,

---

*) דיא שויערין, בייאַנאַמע פֿאָן שרה, וויל זיא איינע פּראָפֿעטין וואַר-

סכוכים כעל כנפי נשרים · רגש שנאנים חזו מאשרים ·
שבע מחיצות סוככות ולחם מחשרים · בטלול ענניו
הרכיבן בין סכך לסכך · ויתיצבו תחתיו כבתחתית סכך ·
ידעם תבנית משכן איך יהי מסכך · ובתבניתו לבנון מוכן
לסכך · קצב בין קדש לקדש תת בדל ממסך · מחיצות
לסכך · בפרכת המסך : לכרובי סככים · כפרת סוככים ·
משם רוח סכים · וצור עמם מסכים : יקרו שמה סכות ·
שלש פעמים בסכות · רמז לשלש בכל סכות · דפנות

רגש שנאנים המון מלאכי השרת. חזו מאושרים, ישראל המאושרים חזו רגש שנאנים. שבע מחיצות, מבואר לעיל כמה פעמים. ולחם מחשרים, היו מורידים להם לחם מן השמים. ידעם, הודיעם. לבנון, בית המקדש. קצב, מדה. תת בודל, לתת מבדיל ממסך, כדכתיב והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים (שמות כו לג). לכרובי סככים וגו', כדכתיב והכרובים פורשי כנפים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפורת. משם וכו', מן הענינים הנזכרים במשכן ובבית עולמים היו רואים ומבינים גובה המחיצות, כמבואר במסכת סוכה דף ה'. רוח, צד ומחיצה. סכים, ל' סכיה והבטה. וצור עמם מסכים, מחיצין הלכה למשה מסיני. יקרו שמה סכות וכו', יקר וחשוב היה בעיניהם לראות את הכתוב שם בתורה ג' פעמים בסכות ולמדו מזה רמז לג' דפנות, כדאי' במס' סוכה דף ו', כתיב בסכת בסכת בסכות וכו'; וכן ענין רלוי דת השואבה, היינו נסוך המים בחג, שהוא לרצון, גם אותו שאבו מבאר התורה אחרי אשר מצאו בקרבנות החג מ' י' ם' רמז לנסוך המים מן התורה, כמאמרם ז"ל והובא בפי' רש"י פ' פינחס (במדבר כט כח), והנה ושאבו את החקיק בה דהיינו המרומז בתורה, כמו בסכות תשבו אשר שמעו וקשבו

דאס דאך בעדייטעט. וויא אדלערפליגעלן ווארדען זיא נאך חורב*) געטראגען אונד דאזעלבסט געקרענט. היער נאהען דיא גליקזעליגען איינען איינזאסען כאר, דער זיא אין זיעבען אבטהיילונגען טהיילטע אונד איהנען קאסט אויך איבערפלוס רייכ-טע. אללענטהאלבען ווארדען זיא מיט וואלקען בעדעקקט, וואָרונטער זיא וויא אונטער איינער בעדעקקטען היטטע שטאנדען. היער ווארדען זיא דיא געשטאלט דעס משכן'ס געוואהר, וויא זיא עס איינזט דעקקען אונד וויא זיא איינזט דאס בית המקדש איינריכטען זאללטען, וויא דיא היילינגען געלעזטע מיט שיידע-ווענדען, פֿאָרהאנגען אונד דעקקען אבגעטהיילט ווערדען זאללטען. היעפֿאן האבען זיא אויך אבגענאממען דיא העהע דער סכה, וועלכעס איהנען דער שעפפער אויך געהיים. וויכטיג וואר איהנען, אים געזעטצבוכע דאס ווארט בסכות דרייםאל ווידערהאלט צו זעהען; דיעס דייטעטען זיא דאהין, דאס יעדע סוכה דריי ווענדע האבען זאלל. אויך דיא געפאלליגע צערעמאניע דעס

*) אן דען בערג סיני, אום דיא תורה צו עמפפאנגען.

מְסֻבָּבוֹת: ‏י״ רְצוּי דַּת הַשּׁוּאָבָה שֶׁאָבוּ· חָקוּק בָּהּ חָשְׁבוּ· כְּמוֹ בְּסִין קָשְׁבוּ· בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ:

אֵל נָא, לְעוֹלָם תֻּעֲרָץ· וּלְעוֹלָם תֻּקְדָּשׁ· וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים תִּמְלוֹךְ וְתִתְנַשֵּׂא: הָאֵל מֶלֶךְ נוֹרָא מָרוֹם וְקָדוֹשׁ· כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים· מַלְכוּתוֹ נֶצַח· נוֹרְאוֹתָיו שִׂיחוּ· סַפְּרוּ עֻזּוֹ· פָּאֲרוּהוּ צְבָאָיו· קַדְּשׁוּהוּ רוֹמְמוּהוּ· רֹן שִׁיר וָשֶׁבַח תֹּקֶף תְּהִלּוֹת תִּפְאַרְתּוֹ:

חו״ק לְסוֹכְבַי לְמָסְכַי· לְנַסְּכִי בְּנָסְכִי·
בִּנְסִיכַת קָדוֹשׁ:
חו״ק לְחַדְּשֵׁי רִאשׁוֹן· כְּמֵרִאשׁוֹן· לִנְצוּרֵי כְּאִישׁוֹן·
אֲהַלֵּל בְּפֶה וְלָשׁוֹן· לְמָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

בסיני בפירוש. או טעמו שהיו מחשבין ומעיינין בה׳ בסכות תשבו, כמו שהוא חקוק וכתוב בתורה, והיינו יש אם למסורת, וכמו שקשבו ושמעו בסיני והיינו יש אם למקרא.

לסוכבי, לסוככי. למסכי, לעשות לי מסך להגן, והוא פעל נגזר מן מסך הפתח (שמות לה טו) כאלו המ׳ שרש. לנסכי בנסיכת קדוש, שלשתם ל׳ נסיכה ומלוכה, כמו ואני נסכתי מלכי (תהלי׳ ב ו), וכמו נסיכי סיחון (יהושע יג כא). וטעמו להמליכני במלוכה שלי במלכות קדוש, וכענין והיה ה׳ למלך על כל הארץ.

לחדשי ראשון, כ״כ בכל כ״י וד״י ועקר, וטעמו לחדשני עם אותם הנקראי׳ ראשון והם מקדש ומשיח, וכמאמרם ז״ל בב״ר פ׳ ס״ג, בזכות ולקחתם לכם ביום הראשון אני נגלה לכם ראשון ופורע לכם מן הראשון ובונה לכם ראשון ומביא לכם ראשון. נגלה ראשון זה הקב״ה שנאמר אני ראשון, ופורע מראשון ויצא הראשון אדמוני, ובונה ראשון כסא כבוד מרום מראשון, ומביא ראשון שנאמר ראשון לציון הנה הנם ולירושלים מבשר אתן. עכ״ל. וכן אי׳ בילקוט ירמי׳ ברמז רנ״ח. לנצורי כאישון, ישראל. אהלל לאל אחרון וראשון קדוש, כ״כ בכ״י וכן מסתבר לפי יסודו על לשון המדרש הנ״ל.

וואַסערשאָפּפֿענז*) האָבען זיא אויז דעם געזעטצבוכע געשאָפּפֿט, אונד איהנען וואַר דאַז, וואָרויף איך געזעטצע נור געדייטעט ווירד, עבענזאָ וויכטיג, אַלז יענעז אויף דעם בערג סיני פֿערנאָממענע געבאָט: „איהר זאָללט אין דער סכה וואָהנען!"

---

*) זיעהע אין באור.

ע"ס א"ב.

*)אָמְנָם מִצְוָה גּוֹרֶרֶת מִצְוֹת· בְּזֹאת אֲשֶׁר בְּאֶבְיָהּ תּוֹרוֹת קְצוּבוֹת· גְּזֵרוֹת חֻבְּרוּ לָהּ לְצַוּוֹת: דָּרַשׁ יוֹם זֶה לְיַחֲסוֹ רִאשׁוֹן· הוּא חֲמִשָּׁה עָשָׂר וְהֻנְקַב רִאשׁוֹן· וּכְדֵי לְבַשְּׂרֵנוּ כִּי מָחַל רִאשׁוֹן: זִכְרוֹן סוֹף שָׁנָה וְהוּא תְּחִלַּת שָׁנָה· חַג הָאָסִיף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה· טוֹב יָדִין בּוֹ גִּזְלֵי שָׁנָה: יִקְחוּ לִשְׁמוֹ אַרְבַּעַת מִינִים· כְּלוּלִים כְּתוּרִים וּמְזֻמָּנִים· לְהַלֵּל בָּם כְּבְעֻגָב וּבְמִנִּים: מְהוֹד הָדָר הַמְהֻדָּר· גֵּאָדֵר וְנֶהְדָּר בַּהֲדָרוֹ לְהַדָּר· סוֹד אֶדֶר יְקָר בְּכֶתֶם פָּז לְאַדֵּר: עֲנַף עֵץ עָבוֹת חֲפוּת מִבַּחוּץ· פּוֹנוֹת לְכַוֵּן לֵב מִבַּיִת וּמִחוּץ·

אמנם וכו', טעמו אין לך מצוה יחידה בתורה שלא יהיו נגררות אחריה מצות אחרות המשתתפות עמה. בזאת, במצוה זאת. באביה, בפרותיה, והיינו מעשה המצוה. קצובות, מפורשות בשעור וקצבה. גזרות חוברו וכו', הרצון שיתחברו אל כל מצוה ומצוה גזרות וחקים מלבד התורות הקצובות והמפורשות אצלה וכמו שמבאר הפייטן והולך. לצוות, להשתתף, ולשון תלמוד הוא. דורש, כדרש. והנקב, ונקרא, וכמו שאמרו ז"ל, וכי ראשון הוא והלא ט"ו הוא? אלא ראשון לחשבון עוונות. וכדי לבשרנו וכו', כלומר לכך נקרא ראשון לבשרנו כי כבר מחל הראשונים. זכרון סוף שנה, כדכתיב וחג האסיף בצאת השנה (שמות כג יו), והוא תחלת שנה שנאמר וחג האסיף תקופת השנה (שם לד כב), שטעמו בתחלת השנה הבאה, כמו שפי' עליו רש"י ז"ל וכדאי' במס' סנהדרין דף י"ג א'; ואולם רמזה התורה בזה שבחג נדונים על המים וא"כ הוא ר"ה. טוב, הקב"ה. גזלי שנה, גשמי שנה. כלולים, מקושטים. מהוד הדר המהודר כאדר ונהדר וכו', טעמו מהוד פרי עץ הדר המהודר והיינו אתרוג נאה ומהודר להדר ולשבח בהדרו הקב"ה הנאדר והנהדר. סוד אדר יקר, קשור של עץ יקר והיינו הלולב יהיה בכתם פז לאדרו ולהדקו; וכן אמר הפייטן בריש מערבית של אתמול גמוני פז אוגדין, ע"ש. סוד, ל' קשור וחבור, כמו רוזנים נוסדו יחד (תהלי' ב') דמתרגמינן יתקברו כחדא. אדר, עץ. חפות

*) דיעזער פיוט ענטהאלט דרשות אונד רמזים איבער סכה, לולב, אתרוג, הדסים אונד ערבות, דיא אַללע שאָן אין דען פֿאָרהערגעהענדען פיוטים פֿאָרגעקאָממען אונד איבערזעטצט וואָרדען זינד.

צָפוּי לְכַפֵּר בְּעַד לֵב שָׁחוּץ: קִיחַת לוּלָב וְעַרְבֵי
נְחָלִים. רְגִילִים עֲנוֹת בָּם שִׁיר הִלּוּלִים.
שְׁקוּלִים וְשָׁוִים כִּבְמָחוֹל חֲלִילִים: תְּפִישַׂת
שְׁלֹשָׁה הֲדַסִּים וּשְׁתֵּי עֲרָבוֹת. שִׁיר לְהַסְלִיל
בָּם לְרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת. אֶתְרוֹג וְכַף וּתְמֶר
יְחִידִים מִלְּהַמְעִיט וּמִלְּהַרְבּוֹת: (לחדשי וכו')

ברוב קהלות אומרים כאן אז היתה חנית סכו לאתמול כשחל יום ראשון בשבת.

וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וּמוֹשִׁיעַ:

סליק. כִּי אֶקַּח מוֹעֵד. לָבוֹא לְקֵץ וּלְמוֹעֵד. כְּמֵאָז לְדַבֵּר מֵאֹהֶל
מוֹעֵד. לֵישֵׁב בְּהַר הַמּוֹעֵד. בְּיַרְכְּתֵי צָפוֹן בְּקִרְיַת מוֹעֵד.
קְדוֹשִׁים בְּתוֹכָם לְוָעֵד. לְמוֹעֵד מוֹעֲדִים וָחֵצִי מוֹעֵד.
לְהִתְהַלֵּךְ בְּתוֹכָם וּלְהִוָּעֵד. לְהוֹשִׁיבָם בְּאָהֳלֵיהֶם כִּימֵי
מוֹעֵד. וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לָעֵד. וְסֻכָּה תִּהְיֶה
לְצֵל יוֹמָם לָעֵד. כְּמֵלִיץ מַגִּיד יֹשֶׁר טוֹב תָּעֵד. עַל כָּל
שֶׁקִּיֵּם מִצְוַת סֻכָּה לְהָעֵד. וְכָל שׁוֹמְרָהּ יָבֹא וְיָעֵד. וְאָנֹכִי
הַיּוֹדֵעַ וָעֵד: כִּי עַמִּי קִיְּמוּ מִצְוֹתֶיהָ. בְּמִדּוֹתֶיהָ וּבִקְצָבוֹתֶיהָ.
בְּאַמּוֹתֶיהָ וּבִמְחִיצוֹתֶיהָ. בִּדְפָנוֹתֶיהָ וּבְמַצְּבוֹתֶיהָ.

מבחוץ, שכנפיו חופין את עלו (סוכה לב ב). צפוי, ראוי, ולשון צפיה ול' ראייה ענין אחד להם, וכן וצפוי הוא אלי חרב (איוב טו כב). לב שחוץ, לב גסות, כמו בני שחץ (איוב מא כה). להסליל, לרומם. יחידים מלהמעיט ומלהרבות, שמניהם אין נוטלים אלא אחד ולא יקבלו גרעון ותוספת, משא"כ הדס וערבה שיוכל להוסיף על מנינם הקבוע.

כי אקח מועד וכו', דברי הפייטן בעבור הש' ית'. ולמועד, ולזמן. לישב בהר המועד, ציון. בירכתי צפון, עזרה, כדכתי' ואשב בהר מועד בירכתי צפון (ישעי' יד יג). קדושים, ישראל. לועד, לקבץ. למועד מועדים, מבואר בחזיון דניאל י"ב ז'. להושיבם וכו', עפ"ה עוד אושיבך באהלים כימי מועד (הושע יב י). השירה הזאת, התורה. טוב תעד, הסוכה תליץ טוב. יבוא ויעד, יבוא ויתועד בה. ועד, ל' עדות. ובקצבותיה, בגבולותיה, לשון מדה אחת וקצב אחד (מ"א ו' כ"ה). ובמצבותיה, במערכותיה.

בסכותיה ובצלותיה· בביאותיה וביציאותיה· בגדרותיה ובפרצותיה· בחגיגותיה ובעליצותיה· וזר לא יהיה במוצאותיה· ונכר לא יעבור בתוצאותיה· וערל לא ישתף במחיצותיה· וגוי לא ירמוס בחצרותיה· ולאם לא יערב בחוצותיה· כי אם עמוסיו נוצרי עדותיה· וגם לא יופרו מועצותיה· בלב שלם ישובו לקצותיה· ובנפש טובה יבאו בחצרותיה· עתה יבא עמי לקצותיה· כמו הם לבדם דגלו משבצותיה· כן בדד ישכנו ברביצותיה· לתת למו שכר מרוצותיה· לקץ סכת אל לרצותיה· לעת חלוק ארצותיה· בארך מפאת קדים לקצותיה· ועד ים אוקינוס למצותיה· ברחב שבעים וחמשה מיל חריצותיה· כשורות הכרם לחברם לתוצאותיה· גבול כל שבט ושבט כך יעלו בנפיצותיה: ואז בת קול תצא בארץ הזאת· על הר גבה לבשר בשרה זאת· כל שקים מצוה זאת· יבא בנעם צורו לחזות· לשקוד דלתות ולשמור מזוזות· להביט ולשור גם על זאת· ישועות עליזות· על כל כבוד חפות מזוזות· חפות בחפות בחליות אחוזות· עד כסא כבוד מאחזות· ויושב על כסא ביפיו לחזות במחזות· המצחצחות בתשע מחזות· וכל אשר תדיר

ובעליצותיה, בשמחותיה. דגלו משבצותיה, תקנו אותה במיני יופי. ברביצותיה, במנוחותיה. ים אוקינוס למצותיה, וי"ג לְמְצוּתֶיהָ, וי"ג למוצאותיה. ברוחב שבעים וחמשה וכו', כל זה מבואר בספרי והובא בילקוט סוף ס' יחזקאל. ע"ש ובפי' רש"י ליחזקאל מ"ח א' ובמס' יומא דף ס"ז א' — ומשם למדתי שהגירסא הנכונה ברוחב שבעים וחמשה מיל חריצותיה, וכ"ה בכ"י של י"ח. יבוא בנועם צורו לחזות, כדכתיב לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו (תהלים כ"ז). ולשור גם וכו', עש"ה כנשוא נס הרים תראו (ישעי' יח ג). על כל כבוד וכו', עש"ה שם ד' ה'. מזוזות, עמודים. חופות בחופות וכו', החופות יהיו כקשרות זו בזו. האצוקלאות, הבהירות. בתשע מחזות, בויקרא רבה סוף פ' א', כל הנביאים היו

לַעֲשׂוֹת זֹאת · יִזְכֶּה לְהֵאָמֵר לוֹ כָּזֹאת · אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת · יֵחָשֵׁב לוֹ כְּשָׁמַר כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת · וּמִי שָׁמַע כָּזֹאת · וּמֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת · וָאֲחַשְּׁבָה לָדַעַת זֹאת · וְהִיא נִפְלָאת בְּעֵינַי זֹאת · עַד אָבוֹא לְיוֹשְׁבֵי פְרָזוֹת · וְאֶשְׁאֲלָה לְזִקְנֵי מִי זֹאת · מָה אֶתְנַן עִם שׁוֹמְרֵי מִצְוַת סֻכָּה זֹאת · וְהֵם יְשִׁיבוּנִי תְּשׁוּבוֹת עַזּוֹת · וַיַּרְאוּנִי מַצְפּוּנוֹת גְּנוּזוֹת · רַב טוּב הַצָּפוּן בְּבֵית גְּנָזוֹת · לְבַעֲלֵי סֻכָּה יְהוּ גִבְזָזוֹת: וּמֵחַיִל אֶל חַיִל יִצְעָדוּ · וּמִסֻּכָּה לְסֻכָּה יִוָּעֲדוּ · וּמֵאֹהֶל לְאֹהֶל יוּעָדוּ · בְּסֻכָּה אֲשֶׁר יִצְמֵדוּ · בְּסֻכַּת שָׁלֵם יִצְמָדוּ · בְּסֻכַּת עֲמָקִים יָמְדָדוּ · בְּסֻכַּת צִלְצַל יְעֻדָּדוּ · בְּסֻכַּת סְבִיבָיו יְחֻדָּדוּ · בְּסֻכַּת מַלְכָּם יִתְוַעֲדוּ · בְּסֻכַּת צְפוּנוֹ יֵאָחֲדוּ · בְּסֻכַּת נְאוֹת דֶּשֶׁא יְבֻדָּדוּ · בְּסֻכַּת מֵי מְנוּחוֹת יְכֻבָּדוּ · בְּסֻכַּת עֵץ חַיִּים יִתְיַסְּדוּ · בְּסֻכַּת שְׁתַחְתָּיו יִסָּעֲדוּ · בְּסֻכַּת צְלָלוֹתָיו בְּחִיל יְסַלֵּדוּ · בְּמַעֲלוֹתָיו אֵל יְיַחֲדוּ · בְּמַעַרְבוֹתָיו זֵר יֵאָפֵדוּ · בִּרְחוֹבוֹתָיו יִתְרַפְּדוּ · וְשִׁעוּר תְּפִישׂוֹתָיו יִמְדָּדוּ: חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה הֲלִיכוֹתָיו עֲלוֹת · עוֹבִי עִקָּרוֹ בָּזֶה קַו לְהַעֲלוֹת · אֲבָל מִגֹּבַהּ עֲנָפָיו אֵין בְּמִדָּה לְהַעֲלוֹת · וְעַל יוּבַל שָׁרָשָׁיו פְּעוּלוֹת · וְכָל מֵי בְרֵאשִׁית מִמֶּנּוּ נִפְעָלוֹת · וּפְלָגִים נִפְלָגִים לְכָל תְּעָלוֹת ·

רואים מתוך תשע אספקלריות וכו', ע"ש, וכן פי' רש"י ביחזקאל מ"ג ג'. לעשות זאת, מצות סוכה. ליושבי פרזות, ליושבי ירושלים, עפ"ש פרזות תשב ירושלים (זכרי' ב ח). לזקני מי זאת, לזקני ישראל המכונים מי זאת בשיר ג' ו'. אתנן עם שומרי מצות, שכרם. יצעדו, ילכו. יועדו, יאספו. יצמדו, יתחברו. בסכת שלם, ירושלם. יצמדו יתחברו. עמקים, עמק שוה וכו'. צלצל, לויתן. יעודדו, יוחזקו. יחודדו, ישמחו. יבדדו, ישכנו לבדד לבטח. יוסעדו, יהיו נסעדים. יְסַלֵּדוּ, כ"כ נכ"י. זר יאפדו, יקשרו כתר. יתרפדו, יתקשטו ברפיד. הליכותיו, של עץ חיים הוא מהלך ה' מאות שנה וכן עוביו ת"ק שנה, כדאי' בב"ר פ' ט"ו סי' ו'. יובל, הנהר היוצא מעדן יובל שמו, כדאי' בויקרא רבה סוף פ' כ"ב ובמס' בכורות דף נ"ה א'. וכל מי בראשית וכו', שם בב"ר, כל מי בראשית מתפלגים מתחת עץ חיים. מנו, מן יובל, כדאי' שם במס' בכורות, כל הנהרות שבעולם

וְשֶׁבַע כִּתֵּי קֹדֶשׁ הַמְּעֻלּוֹת· תַּחַת סֻכַּת גּוּפוֹ מִתְעַלּוֹת·
וּמִתַּחְתֵּיהֶם שְׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת· (מִסְתּוֹפְפִים בְּצִלָּם בְּשִׁיר
הַמַּעֲלוֹת· וְעַל גַּבָּם שִׁשִּׁים מַעֲלוֹת·) זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ עוֹלוֹת·
וְעַד כִּסֵּא הַכָּבוֹד טָסוֹת וְעוֹלוֹת· בְּשִׂיחַ נְעִימוֹת שִׁיר
הַמַּעֲלוֹת: וְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי כְבוֹדוֹ· בְּכָבוֹד וְהָדָר יִתֵּן
הוֹדוֹ· בְּזִיו שְׁכִינָה יְיַחֲדוֹ· בְּמַרְאֵה פָנִים יְכַבְּדוֹ· בַּעֲשָׂרָה
לְבוּשִׁים לְאַפְּדוֹ· בְּרִקְמָה וְעַתִּיק לְרַפְּדוֹ· כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת
לְחַסְּדוֹ· כְּמַרְאֵה הַנֹּגַהּ לְנֶגְדּוֹ· כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּעוֹדוֹ·
אֲשֶׁר בּוֹ צִדְקוֹ יְעִידוֹ· וּלְפִי הָרָשׁוּם בִּכְתַב יָדוֹ· וּלְפִי מַעֲשָׂיו
וּמַעְבָּדוֹ· יְשַׁלֵּם לָמוֹ פְּעֻלָּה כְּמַעְבָּדוֹ: יֵשׁ מִמֵּאָה אַמָּה
קוֹמָתָם· כְּתַבְנִית הֵיכָל רִקְמָתָם· יֵשׁ מִמָּאתַיִם וּשְׁלֹשׁ
מֵאוֹת תְּקוּמָתָם· כֵּן וְעַד תְּשַׁע מֵאוֹת הֲקָמָתָם· וּלְפִי שִׁעוּר
תְּקוּמָתָם· כֵּן תְּהִי בָאָרֶץ מַמְלַכְתָּם· יֵשׁ מֵהֶם מְלֹא
הָעוֹלָם מַהֲלַכְתָּם· וּמִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ הֲלִיכָתָם· יֵשׁ
מִשִּׁשָּׁה עָשָׂר עוֹלָמוֹת מַלְכוּתָם· וְיֵשׁ מִשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת
וַעֲשָׂרָה מֶמְשַׁלְתָּם· וְיֵשׁ מִשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשָׁה

למטה מן ג' נהרות וכו'. ושבע כתי קודש וכו', שבע כתות של צדיקים, כדאי' בשוחר טוב סוף מזמור י"א. סוכות גופו, בכ"י שׂוֹכַת, מן שוכת עלים (שופטים ט מח), ל' סעיף. ומתחתיהם שלשים מעלות וכו', בספרי והובא בילקוט פ' עקב ברמז תתע"ב: שיר למעלות, רבי אומר שיר המעלות אין כתיב כאן אלא למעלות למי שעתיד לעשות ל' מעלות לצדיקים לעתיד לבוא זו למעלה מזו וזו למעלה מזו וכו'. עכ"ל. והובא המאמר הזה בפי' רש"י בתהלים קכ"א, ומשם נראה שיש לגרוס כאן בשיח נעימות שיר למעלות. אכן בכל כ"י הגירסא שיר המעלות. מסתופפים .... עד ששים מעלות, כ"כ בכל ספרינו גם בכ"י של י"א, אבל בכ"י אחר ליתא וגם רש"י ז"ל בפרושו במקום הנזכר לא גרס לי'. מסתופפים, ל' הסתופף בבית אלהי (תהלים פ"ד י"א). טסות, פורחות. לאפדו, לקשטו. לרפדו, לעשות לו רפיד. לחסדו, לנאותו ולייפהו, חסדא שמך וחסדאין מלך (גיטין ז א). כתבנית היכל, שהיה ק' אמה. כן ועד תשע מאות, מלת כֵן ליתא בכ"י. ולפי שעור תקומתם, כ"כ בכ"י. ויש משלש מאות ושלשים ושלשה שליחותם, כ"כ בכ"י כלם. שליחותם,

משלחתם

שליחותם· ושלום גדול יש בינותם· ושנאה אין
במחנותם· ותחרות אין במחיצתם· ואיבה אין בהליכתם·
ופלגות אין בחפתם· וקנאה אין במשכנותם· ושנה
אין ברפידתם· ותנומה אין ברביצתם· ואסון אין
במגורתם· ודמעה אין בעפעפותם· וצרה אין
במחשבותם· וצוקה אין בטוחותם· ויצר רע אין בלבותם·
ורע עין אין בדירתם· ומיתה אין במדורתם· ומחלה
אין בגויתם· ששים כל אחד ואחד בנחלתם· שמחים
במפעלותם· גלים בירשתם· רוננים בפור חלקתם·
עולצים בארחותם· חדים את אל בחדותם: והוא
יתהלך בתוכם· עמו לסבו למשכם· בעבותות אהבה
להמשיכם· באברתו לסוככם· תחת כנפיו לסככם·
בסתר אהלו למסכם· בינו לבין משרתיו לתוכם: ויניח
רוכב ערבות· ויחן בתוך מעלות ערבות· בצדק קיחת
שתי ערבות· ואתה מרבבת קדש אלפי רבבות· לעמוד בין
הדסי עבות· בצדק שלשת אבות: וירום כסא מיחד·
וישב עם זקני גוי אחד· אוגדי לולב אחד· ומעמיתים בם
אתרוג אחד: ויאתיו בני אבות שלשה· היחוסים אם
משלשה· יותר מקוראי קדוש שלשה: ויערב לו שיח
אמונים· המהללים בארבעת מינים· מארבע חיות

מרבעי

משלחתם. ותחרות, ותגרה. ופלגות, ומחלוקת. ברפידתם, במשכבם. ברביצתם, במושבם. בטיקותם, בקרבם. גלים, יגילו ישמחו. בפור, בגורל. חדים, ל' חדוה. למסכם, לעשות להם מסך ומחיצה. לתוכם, ל' תוך ואמצע. ויניח רוכב ערבו', הקב"ה יניח ויעזוב השמים וירד לחנות בתוך מעלות ערבות של ישראל. ואתה מרבבות קדש וכו', מהמון המלאכים. הדסי עבות, תאר לישראל. ומעמיתים, ומשתתפים. ויאתיו, ויבואו. חוט משולש, אומה המשולשת בכהנים לוים וישראלים. מקוראי

מַרְכְּבֵי פָנִים: וַיְחַפּוּץ בִּמְחוֹלְלֵי חֲמֵשֶׁת וְשֵׁשֶׁת· הַהוֹגִים
חֲמֵשֶׁת וְעוֹרְכִים שֵׁשֶׁת· מְהַלְלֵי חֲתוּלֵי כַּנְפֵי שֵׁשֶׁת:
וַיְעוֹרֵר אַהֲבַת אֵיתָנִים· וְכֹהוּן פְּאֵר חֲתוּנִים· הֱיוֹת
לְמַעְלָה מֵהֶם נְתוּנִים· וּמְחִיצָתָם תְּהֵא מִבִּפְנִים·
וּמִשְׁתַּעַשְׁעִים בִּיקָרָה מִפְּנִינִים· בְּצֵל שַׁדַּי לִפְנַי וְלִפְנִים·
וְאוֹתָם יִשְׁאֲלוּ שִׁנְאַנִּים· בְּסֻכַּת נָוֶה שַׁאֲנַנִּים· מַה פָּעַל
נוֹצֵר אֱמוּנִים· וּמָה הוֹרָה בִמְעוֹנִים· וּמַה גִּלָּה סוֹד
לְנֶאֱמָנִים· וּמָה חָשַׂף מִמַּצְפּוּנִים· וְהֵם יְבָאֲרוּ לָמוֹ חֵךְ
צְפוּנִים· קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה אֲשֶׁר בָּם מוֹנִים· כִּי הֵם הָיוּ
רִאשׁוֹנִים· חֶרֶב פִּיפִיּוֹת שְׁנוּנִים· הַלֵּל בְּמִשְׁנֶה שׁוֹנִים·
חֲדָשִׁים וְגַם יְשָׁנִים· שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת מְשַׁנְּנִים·
וְאַתְּרֵמוּ זֵעַ חַיּוֹת נוֹתְנִים· בְּקוֹל רַעַשׁ מְנַגְּנִים· קָדוֹשׁ
וּבָרוּךְ עוֹנִים· וְשַׂרְפֵי מַעַל עִם כְּנַף רְנָנִים· מִמַּעַל
לְכִסֵּא הֲגוּנִים· לְיוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רוֹנְנִים· לְנַעֲרָץ בְּסוֹד
קְדוֹשִׁים מְרַנְּנִים· פֶּה אֶחָד עוֹנִים· וְזֶה אֶת זֶה מְכַוְּנִים·

קדוש שלשה, ממלאכים הקוראים ג"פ קדוש. במחוללי חמשת וששת, החליל חמשה וששה (סכה מב ב). ההוגי', ה' חומשי תורה וששה ס"מ. חתולי כנפי ששת, חיות הקודש המעוטפי' בשש כנפי'. איתנים, אבות. פאר חתונים, בקבלת התורה שהיתה התחתנות בין הקב"ה כביכול ובין ישראל. היות למעלה מהם נתונים, ישראל יהיו במעלה יתרה ממלאכי השרת ומחיצתם תהיה לפנים ממלאכי השרת, וגם ישתעשעו עם הקב"ה בתורה היקרה מפנינים והמלאכים ישאלו לישראל מה הורה להם הקב"ה. וכל זה מבואר ממאמרם ז"ל, הובא בפי' רש"י על כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל (במדבר כג כג). ומה חשף ממצפונים, מה גלה מסתרי תורה. והם, ישראל. יבארו למו, יבארו למלאכים. חך צפונים, סתרי תורה, כענין חכו ממתקים (שיר ה יו), והרצון בחך הדבור, כמו שפי' שם רש"י ז"ל. מונים, מספרים. חרב פיפיות, התורה. הלל במשנה שונים, הלולים אחר הלולים. ושרפי מעל, ושרפי מעלה.

ושרפי מעל עם כנף רננים, ממעל לכסא הגונים,
ליושב על כסא רוננים, לנערץ בסוד קדושים מרננים
וכו'. וכן סדר החרוזים בכל כתבי יד המדויקים, ובדפוס
נשתבש, כי בקקום בוקקים — והדברים עתיקים.

וְזֶה לָזֶה מְצַיְּנִים · וְזֶה מִזֶּה מִתְבּוֹנְנִים · וְזֶה אֶל זֶה
קְרוֹא נְבוֹנִים · וְשִׁלּוּשׁ קְדֻשָּׁה לְקָדוֹשׁ נוֹתְנִים:

ח׳ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ · וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר

קו״ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ח׳ אָז בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל
מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

קו״ח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

ח׳
מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ
לָךְ מָתַי תִּמְלוֹךְ בְּצִיּוֹן בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד תִּשְׁכּוֹן:
תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ לְדוֹר וָדוֹר
וּלְנֵצַח נְצָחִים: וְעֵינֵינוּ תִרְאֶינָה מַלְכוּתֶךָ כַּדָּבָר הָאָמוּר
בְּשִׁירֵי עֻזֶּךָ עַל יְדֵי דָוִד מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ:

קו״ח יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ח׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ
נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל
מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אתה בחרתנו וכו׳, הלל וסדר הקריאה ווית געגטערן.

קודם קריאת ההפטרה ואחר שגמר הגולל יברך המפטיר ברכה זו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר
בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם
הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַבּוֹחֵר
בַּתּוֹרָה וּבְמשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי
הָאֱמֶת וָצֶדֶק:

במלכים א׳ סמן ח׳.

ב וַיִּקָּהֲלוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּיֶרַח
ג הָאֵתָנִים בֶּחָג הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי׃ וַיָּבֹאוּ כֹּל
ד זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־הָאָרוֹן׃ וַיַּעֲלוּ
אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־כָּל־כְּלֵי
הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר בָּאֹהֶל וַיַּעֲלוּ אֹתָם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם׃
ה וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְכָל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל הַנּוֹעָדִים עָלָיו
אִתּוֹ לִפְנֵי הָאָרוֹן מְזַבְּחִים צֹאן וּבָקָר אֲשֶׁר לֹא־
ו יִסָּפְרוּ וְלֹא יִמָּנוּ מֵרֹב׃ וַיָּבִאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־אֲרוֹן
בְּרִית־יְהוָה אֶל־מְקוֹמוֹ אֶל־דְּבִיר הַבַּיִת אֶל־קֹדֶשׁ

ב. כל איש ישראל, היינו הראשים והנשיאים הנזכרים בפסוק הקודם, וכן בכל מקום שיזכיר איש ישראל או כל איש ישראל הרצון בו האנשים הנכבדים במעלה מה. ולא כן ויקהל דוד את כל ישראל מן שיחור מצרים ועד לבא חמת (ד"ה א יג ה), שהרצון בזה כל עם ישראל, וכמוהו ויקרא משה אל כל ישראל (דברים כט א) והיינו הנשיאים והעם, ואחריו אתם נצבים היום כלכם לפני ה׳ אלהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל, והנה כל איש ישראל הוא כלל שאחר הפרט הראשים והנשיאים (ולא יפה תרגמו החכם רמב"מן ז"ל. ע"ש) טפכם נשיכם וגרך וגו׳, והיינו יתר העם. זאת חקרתי כן היא, וזכרהו כי תצטרך אליו במקומות רבים. בירח האיתנים, בחודש תשרי. ד. את ארון ה׳, מציון. ואת אוהל מועד, מגבעון, כי שם היה. ויעלו אותם הכהנים והלוים, הארון נשאו הכהנים ושאר הכלים שהיה נכון שישאום הלוים נשאו אותם הלוים. ה. אתו לפני הארון, ת"י קיימין עמיה קדם ארונא. ו. ויביאו, הכניסו.

ב. נון פערזאממעלטען זיך צום קעניג שלמה אללע מעננער ישראל׳ס אם פריידענפעסט אים מאנאטע איתנים, ד. ה. אים זיעבענטען מאנאטע. ג. דיא עלטעסטען ישראל׳ס טראטען הערבייא, דיא פריעסטער האבען דיא לאדע אויף ד. אונד טרוגען דיא לאדע דעס עוויגען הינויף, נעבסט דעם שטיפטסצעלטע אונד אללען היילינגען געפעססען, דיא דארין וואָרען; דיא פריעסטער אונד לויס טרוגען אללעס הינויף ה. דער קעניג שלמה אונד דיא גאנצע פערזאממלונג ישראל׳ס, דיא זיך צו איהם פערפיגט האטטע אונד היער מיט איהם פאר דער לאדע שטאנדען, אפפערטען שאאפע אונד רינדער, אייכע אונצאהליגע אונד אונערמעסליכע מענגע. ו. נון בראכטען דיא פריעסטער דיא לאדע דעס בונדעס דעס עוויגען אן איהרען אָרט, אין דאס כאָר דעס הויזעס, אין דאס

הַקֳּדָשִׁים אֶל־תַּחַת כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים׃ כִּי הַכְּרוּבִים ז
פֹּרְשִׂים כְּנָפַיִם אֶל־מְקוֹם הָאָרוֹן וַיָּסֹכּוּ הַכְּרֻבִים
עַל־הָאָרוֹן וְעַל־בַּדָּיו מִלְמָעְלָה׃ וַיַּאֲרִכוּ הַבַּדִּים ח
וַיֵּרָאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים מִן־הַקֹּדֶשׁ עַל־פְּנֵי הַדְּבִיר
וְלֹא יֵרָאוּ הַחוּצָה וַיִּהְיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ אֵין ט
בָּאָרוֹן רַק שְׁנֵי לֻחוֹת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר הִנִּחַ שָׁם
מֹשֶׁה בְּחֹרֵב אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיְהִי בְּצֵאת הַכֹּהֲנִים י
מִן־הַקֹּדֶשׁ וְהֶעָנָן מָלֵא אֶת־בֵּית יְהוָה׃ וְלֹא־ יא
יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמֹד לְשָׁרֵת מִפְּנֵי הֶעָנָן כִּי־
מָלֵא כְבוֹד־יְהוָה אֶת־בֵּית יְהוָה׃ ס

הכרובים, אותן שעשה שלמה העומדים על רגליהם בקרקע ואינם כרובי' של כפורת שעל הארון, כמבואר בד"ה ב' ג' י"ג. ז. כי הכרובים, דין גם הוא מ"ו. אל מקום הארון, אצל הארון, ובד"ה כתיב על וכן ת"י, והרצון כי הכרובים פורשי כנפים האלה היו עומדים על רגליהם בקרקע על מקום הארון, וכדאמרן. ח. החוצה, מחוץ לפרוכת, וכן תרגם המתרגם בד"ה, לברא מן פרגודא. י. ויהי וגו', לפי עקר פשוטו הכי פרושו: ויהי בצאת הכהנים מן הקדש אחר שמלא הענן את בית ה' ולא היו יכולים עוד לעמוד לשרת והוכרחו לצאת מפני כבוד ה' אשר בענן, אז אמר שלמה וגו'; ולכן הקדים הכתוב הנושא אל פעלו. ואלו כפי' המפרשים, היה לו להכתב וימלא הענן את בית ה'. וכבר בארתי הענין הזה בפרושי לספר בראשית ד' א' אצל והאדם ידע. ע"ש.

אַללערהייליגסטע, אונטער דיא פֿליגעל דער כרובים — ז. דען דיעזע כרובים מיט אויזגעברייטעטען פֿליגעלן שטאַנדען נעבען דער לאַדע אונד דעקקטען דיא לאַדע נעבזט דערען טראַגעשטאַנגען פֿאָן אָבען. ח. דיא טראַגעשטאַנגען וואורדען אונ זאָ פֿיעל פֿערלאָנגערט, דאַס מאַן דערען ענדען אויסערהאַלב דעס הייליגטהומס אַן איינגאַנג דעס כאָרז טאָן געוואַהר וואורדע, אַבער ניכט זעהען קאָננטע; דיא זעלבזט בליעבען זיא אויך ביז אויף דיעזען טאַג. ט. ניכטס וואַר אין דער לאַדע, אַלז דיא ביידען שטיינערנען טאַפֿעלן, דיא משה אַן בערגע חורב הינײַנגעלעגט, וואָבייא דער עוויגע איינען בונד געמאַכט מיט דען קינדערן ישראל'ז נאַך איהרעם אויזצוג אויז מצרים. י. אַלז דיא פריעסטער אויז דעם הייליגטהום גינגען — דען איינע וואָלקע האַטטע דען טעמפעל דעס עוויגען ערפֿיללט — יא. דיא פריעסטער קאָננטען דער וואָלקע האַלבען ניכט לאַנגער בייא איהרער אַמטספֿערריכטונג בלייבען, וויל דיא הערליכקייט דעס עוויגען דען טעמפעל דעס עוויגען ערפֿיללט האַטטע —

יב אָז אָמַר שְׁלֹמֹה יְהוָה אָמַר לִשְׁכֹּן בָּעֲרָפֶל: יג בָּנֹה בָנִיתִי בֵּית זְבֻל לָךְ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ עוֹלָמִים: יד וַיַּסֵּב הַמֶּלֶךְ אֶת־פָּנָיו וַיְבָרֶךְ אֵת כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל וְכָל־קְהַל יִשְׂרָאֵל עֹמֵד: טו וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּפִיו אֵת דָּוִד אָבִי וּבְיָדוֹ מִלֵּא לֵאמֹר: טז מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם לֹא־בָחַרְתִּי בְעִיר מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לִבְנוֹת בַּיִת לִהְיוֹת שְׁמִי שָׁם וָאֶבְחַר בְּדָוִד

יב. אָז, כשראה את הענן. יג. בית זבול, בית דירה. מכון, מקום נכון. לשבתך עולמים, שמשנבחרה לא שרתה שכינה במקום אחר. יד. ויסב, הסב פניו כלפי ישראל וברך אותם, ופתח תחלת ברכתו בדברי הודאה לאל יתברך, דוגמת ברכת מש"ר ע"ה, כמבואר שם בפי' רש"י (לכן אין צורך לדוחק של רד"ק), ובסיום ההודאה ויעמוד .... ויפרוש כפיו השמים ויאמר וגו', וזהו תחלת הברכה. טו. ובידו מלא, השלים בידו ובכחו מה שיעד בפיו. לאמר, מוסב על אשר דבר בפיו לאמר לו, מן היום וגו'. טז. ואבחר בדוד, לפי מה שהקדים לשונו לא בחרתי בעיר היה לו לאמר ואבחר בירושלים; אלא פרושו, כי לא הודעתי בחירתי בירושלים עד שבחרתי בדוד וכו'. כן פי' רד"ק. והאמת יורה דרכו שהכתוב קצר כאן ולא הזכיר כ"א תוכן האמירה, ואולם בד"ה ב' סי' ו' מבואר הדבור בשלמות, מן היום .... ולא בחרתי באיש להיות נגיד על עמי ישראל ואבחר בירושלם להיות שמי שם ואבחר בדויד להיות על עמי ישראל. להיות שמי שם, ת"י

יב. דא שפראך שלמה: „דער עוויגע האט'ס פערהייסען, היער אים דיס־טערן צו רעזידירען. יג. נון האבע איך איין הויס געבויעט דיר צור וואה־נונג, איינגעריכטעט צו דיינער עוויגען רעזידענץ!" יד. דאראויף ווענדעטע דער קעניג זיין אנגעזיכט, זעגנעטע זאממטליכע פערזאממלונג ישראל'ס — דיא גאנצע פערזאממלונג ישראל'ס שטאנד — טו. ער שפראך: „געלאבט זייא דער עוויגע, ישראל'ס גאטט, דעסען גאטטליכער מונד מיינעם פאטער דוד דיא פערהייסונג געטהאן, אונד דעסען אללמאכט זיא נון ערפיללט." ער שפראך נעמליך: טז „זייט דער צייט, דא איך מיין פאלק ישראל אויס מצרים געפיהרט, האבע איך קיינע שטאדט אין אירגענד איינעם שטאממע ישראל'ס אויסערוועהלט צור ערבויאונג איינעס טעמפעלס, אום דארין צו רעזידירען; איך האבע אבער דוד ערקאהרען צום רעגענטען איבער

לִהְיוֹת עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ יז וַיְהִי עִם־לְבַב דָּוִד אָבִי לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ יח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־דָּוִד אָבִי יַעַן אֲשֶׁר הָיָה עִם־לְבָבְךָ לִבְנוֹת בַּיִת לִשְׁמִי הֱטִיבֹתָ כִּי הָיָה עִם־לְבָבֶךָ׃ יט רַק אַתָּה לֹא תִבְנֶה הַבָּיִת כִּי אִם־בִּנְךָ הַיֹּצֵא מֵחֲלָצֶיךָ הוּא־יִבְנֶה הַבַּיִת לִשְׁמִי׃ כ וַיָּקֶם יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֵּר וָאָקֻם תַּחַת דָּוִד אָבִי וָאֵשֵׁב עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וָאֶבְנֶה הַבַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ כא וָאָשִׂם שָׁם מָקוֹם לָאָרוֹן אֲשֶׁר־שָׁם בְּרִית יְהוָה אֲשֶׁר כָּרַת עִם־אֲבֹתֵינוּ בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

המפטיר יברך ברכות אחרונות.

אשרי וכו' נעבזט הפלת מוסף, וויא געזעטערן.

למנחה אומרים אשרי ובא לציון ומתפללים כדאתמול.

לאשראה שכינתי תוך. כא. מקום לארון, הוא הדביר. ברית ה', לוחות הברית.

איין פאלק ישראל." יז. איין פאטער דוד פאסטע דען ענטשלוס, איינען טעמפעל צו עהרען דעז עוויגען, ישראל'ז גאטט, צו בויען. יח. דא שפראך דער עוויגע צו מיינעם פאטער דוד: „דוא האזט דען ענטשלוס געפאסט, מיר צו עהרען איינען טעמפעל צו בויען — איינען לאבליכען ענטשלוס! יט. אללײן ניכט דוא, זאנדערן דײן לײבליכער זאהן, ער זאלל דאז הויז מײנעז רוהמעז בויען." כ. דער עוויגע האט זײנע פערהײסונג ערפיללט; איך טרעטע דא שטאטט מײנעז פאטערז דוד, זיטצע אויף ישראל'ז טהראן, וויא דער עוויגע פערהײסען, האבע דען טעמפעל אויפגעפיהרט צום רוהמע דעז עוויגען, ישראל'ז גאטט כא. אונד האבע דאזעלבזט אײנען ארט פיר דיא לאדע בעשטיממט, אין וועלכער דער בונד דעז עוויגען אויפבעוואהרט ליעגט, דען ער מיט אונזערן פאטערן געמאכט, אלז ער זיא אויז דעם לאנדע מצרים פיהרטע."

לערבית במוצאי י"ט לחה"מ בימי החול אומרים והוא רחום וכו', ומתפללים ש"ע של חול ואומרים אתה חוננתנו במוכן הדעת ויעלה ויבוא בעבודה, ואחר התפלה אומר הש"ץ ק"ת, ומבדיל על הכוס המבדיל בין קדש לחול, אבל אין מברכים לא על הנר ולא על הבשמים, ואומרים עלינו וקדיש יתום.

ואם היום ערב שבת מתפללים מנחה של י"ט וערבית כבשארי ע"ש ואומרים ויכלו ומגן אבות ואין מזכירים בו של יום טוב ואין חותמים רק בשל שבת. (ובענין במה מדליקין נחלקים הקהלות במנהגיהם, יש שאומרים אותו ויש שאין אומרים אותו.) ואחר כך אומרים עלינו, קדיש יתום.

בחולו של מועד שחרית מתפללין ככל שאר ימות השנה ואומרין מזמור לתודה, ומדלגין מזמורים של שבת ומתפללין יהי כבוד כמו בחול, (חוץ מן הושענא רבא שבהרבה קהלות נוהגים לומר בו מזמורים של שבת), ומתפללין ש"ע ואומרין יעלה ויבוא בעבוד' ואם שבת מחזירין אותו, והש"ץ חוזר התפל', וחולצין התפילין, ונוטלין הלולב, וגומרין את ההלל, ומנענעים בהודו ובאנא. קדיש שלם, ומוציאין ס"ת אחד, (וא"ת על הכל חוץ מן הו"ר לפי מנהג ק"ק) וקורין בו ד' בקרבנות החג בפ' פינחס, ואחר הקריאה ח"ק, וגוללין ואומרין יהללו ומזמור ומחזירין הס"ת להיכל. אשרי, ובא לציון, ח"ק, ומתפללין מוסף של י"ט ואומרין פ' קרבנות ספיקא דיומא שהיו קורין לרביעי, והש"ץ חוזר התפלה ואומר קדושת נקדש, (ובה"ר נעריצך לפי מנהג ק"ק) ומוציאין ס"ת (ובה"ר ז' ס"ת) ומניחין על הבימה ואומרין הושענא של יומו לפי המנהג, ומקיפין הבימה פעם אחת (ובה"ר ז' פעמים), ומחזירין ס"ת להיכל, קדיש שלם, עלינו. (ובה"ר נוהגין לנגן קדיש בנגון ר"ה וי"כ, ובהרבה קהלות אומרין ג"כ אין כאלהינו.) ואומרין מזמור ל"א, ובה"ר מזמור ס"א.

וזהו חלוף הקריאה לימי חה"מ.

ביום א' דח"המ (י"ז תשרי) כהן וביום השני, לוי וביום השלישי, ישראל וביום הרביעי, רביעי חוזר וקורא וביום השני וביום השלישי.

ביום ב' דחה"מ (י"ח תשרי) כהן וביום השלישי, לוי וביום הרביעי, ישראל וביום החמישי, רביעי וביום השלישי וביום הרביעי.

ביום ג' דחה"מ (י"ט תשרי) כהן וביום הרביעי, לוי וביום החמישי, ישראל וביום הששי, רביעי וביום הרביעי וביום החמישי.

ביום ד' דחה"מ (כ' תשרי) כהן וביום החמישי, לוי וביום הששי, ישראל וביום השביעי, רביעי וביום החמישי וביום הששי.

ביום ה' דחה"מ (כ"א תשרי) הוא הושענא רבא כהן וביום החמישי, לוי וביום הששי, ישראל וביום השביעי, רביעי וביום הששי וביום השביעי.

מתפללים כבשאר שבתות עד הכל יודוך ואח"כ מתחילים כאן.

אור עולם באוצר חיים אורות מאפל אמר ויהי:

מיוסד ע"פ א"ב כפולות וכל חרוז מסיים על לשון הכתוב ובסוף גם באמצע חתום מאיר בר יצחק.

את השם הנכבד והנורא נאה לתהלותיו · אביע זכר רב טוב מפעלותיו · הבונה בשמים מעלותיו: בכותרת מלכים נתיעץ ונמלך בסודה · בחכמה אמריה תאמר נאה והסודה · ואגדתו על ארץ יסדה: גבה תקרה קרה במקראי אל · גבולות הדרים הצפין הציב מהררי אל · למספר בני ישראל:

מאהב יראיו ברר בסוס שעינתו · ידידות ציון חמד קדשת שכינתו · בשלם סכו ומעונתו · קדוש: דגלים סכות סביבותיו הקיף והתקיע · דמיון כקרח הנורא רדד והרקיע · והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע:

את השם. אביע, אספר עז"ה זכר רב טובך יביעו (תהלים קמה ז). הבונה וכו', ל"ס בעמוס ט' ו'. בכותרת מלכים, תאר לתורה עז"ה בי מלכים ימלוכו (משלי ח) ואמרו בפרקי דר"א עד שלא נברא העולם נתיעץ הקב"ה בתורה והשיבה אם אין עם מקלסין למלך איזהו כבוד של מלך? ואמרינן בגיטין דף ס"ב. מנלן דרבנן אקרי מלכים? דכתיב בי מלכים ימלוכו. ואגודתו וכו', הא סיפא דקרא הבונה בשמים, ואמרי עליו בספרי כשישראל עושין בעצה אחת מלמטה שמו הגדול משתבח מלמעלה וכו', והיינו תשובת התורה. גובה תקרה, השמים עז"ה המקרה במים עליותיו (תהלים קד ג) והיינו הרקיע כדכתיב ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים, וכן אמרו עליו במדרש. במקוראי אל, בשביל ישראל שנקראים מקוראיו כדכתיב וישראל מקוראי (ישעי' מח יב), ובשבילם נברא העולם כמו שפי' רש"י ז"ל על בראשית ברא אלהים. והציב מהררי אל למספר וכו', כדכתיב יצב גבולות עמים למספר בני ישראל (דברים לב ח). מאהב יראיו, בשביל אהבת יראיו. ברר, היה בורר. בסוס שעינתו, מכון שבתו. ידידות ציון, משכנו בציון כדכתיב מה ידידות משכנותיך (תהלים פד ב), וכתיב ויהי בשלם סכו ומעונתו בציון (שם עו ג). דגלים סכות וכו', רומז לשמים העליונים שהקיפם והתקיעם סביבותיו. דמיון קרח וכו', כדכתיב ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא נטוי על ראשיהם (יחזקאל א כב). רדד והרקיע, פרש ומתח עליהם, וירד על הכרובים (מ"א ו לב), וירקעו (שמות לט ג) ת"א

הֲרֵי בְשָׂמִים הִטְבִּיר וְכַבִּיר הִצְבִּיר· הִצְמִיחַ מְשַׂמֵּחַ וּמְסָעֵד וּפָנִים מַסְבִּיר· וּבְרָכָה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר: וְתָגֵי מְלָכִים בְּקַו מִשְׁקוֹלֶת עִלָּם· וְיִתְרוֹן הַכְשֵׁר בְּתֶשֶׁר אֲשֶׁר פְּעָלָם· כְּיָרֵחַ יִכּוֹן עוֹלָם:

מַעֲשֵׂי אֶצְבְּעוֹתֶיךָ פְּלָאִים תְּמֵהִים וְנָאוִים· יָרֵחַ וְכוֹכָבִים יְקַר כְּבוֹדְךָ מְחַוִּים· וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים· קָדוֹשׁ:

זָרִיז וּמְשֻׁבָּח לְהַשְׁפִּיעַ שֶׁפַע יַמִּים· זִיז וּבָרִיחַ לְהַאֲרִיחַ לְכֵרַת מַטְעַמִּים· חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים: חֶלֶד הוֹצִיאָה מִקְנֶה וּמְנַת שֶׂבֶר· חָבִיב נִבְרָא בְּצֶלֶם הוּרַד לְגַבֵּר· כִּי הוּא רוֹדֶה בְּכָל עֵבֶר: טִכְּסוֹ בְּקֶשֶׁב חֲבֵרִים

ורדידו. והמשכילים וכו', ל"ה בדניאל י"ב ג'. הרי בשמים, הר המוריה כמו שפי' רש"י סוף שיר השירים, והוא באמצע העולם ומשם הוצבר עפרו של אדם הראשון ולשם נגרש כדאי' בפרקי דר"א פ' כ'. הטביר, כמו בטבור ובאמצע. וכביר, תאר לאדם הראשון שהי' מסוף העולם ועד סופו כמו שאז"ל בחגיגה דף י"ב או יהי' תאר לארץ בכלל. משמח, יין. מסעד, לחם. ופנים מסביר, היינו השמן כדכתיב ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן ולחם לבב אנוש יסעד (תהלים קד טו). וברכה לראש משביר, ל"ה משלי י"א כ"ו, ודרשוהו על הקב"ה שזמן כל צרכי אדם. ותגי מלכים וכו', שני המאורות הגדולים שנבראו שוים וזהו בקו משקולת עלם ואח"כ קטרגה הלבנה ואמרה א"א לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד ונתמעטה הלבנה וכדי להפיס דעתה הרבה צבאי' והיינו הכוכבים כמבואר בפי' רש"י (בראשית א יו) וזהו טעם ויתרון הכשר בתשר וכו'. בתשר, לשון תשורה ומנחה. זריז ומשובח השפיע וכו', טעמו הקב"ה הזריז והמשובח השפיע שפע ימים וזיז ובריח כדי להאריח וכו', ל' כי שפע ימים יינקו. וי"ג השבית שפע ימים ויהיה מעמו כמו משביח שאון ימים (תהלים סה ח) וכטעם ושפעת מים (איוב כב יד). זיז, הוא זיז שדי (תהלים נ יא), והוא עוף גדול עד לשמים, כדאי' במס' ב"ב דף ע"ג ב' וע"ה א'. ובריח, לויתן נחש בריח (ישעי' כז א) וממנו יתוקן סעודה וארוחה לצדיקים לע"ל, וזהו טעם להאריח לכירת מטעמים, ל' וארחתו ארחת תמיד (מ"ב כה ל), ול' ויכרה להם כרה גדולה (שם ו כג). חלד, הארץ. מקנה, בהמה. ומנת שבר, והכנת מזון, שברם ותקותם של בני אדם, ל' עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם (תהלי' קמה). חביב, תאר לאדם. הורד לגבר, נתנה לו הממשלה לגבר על כל הברואים. הורד, לשון רדיה וממשלה כדכתיב וירדו בדגת הים ובעוף השמים וגו', וזהו כי הוא רודה בכל עבר. טכסו בקשב חברים וגו', כשהושיב אותו בגן עדן היה מקשטו בקשב חברים של מלאכים, כדאיתא בפרקי ר"א פרק י"ב, בערב שבת נכנס אדם הראשון בגן עדן והיו מלאכי השרת מקלסין אותו ומכניסין

גַּן יְשִׁיבַת· טְרָדוֹ בְּהַמְרָאָה וּבְמִזְרָחִית קוֹלֶטֶת שָׁבַת· מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת:

מֵאֵין כָּמוֹךָ לְךָ יָאֲתָה לְהֵאָמֵר· רַב מְחוֹלֵל כֹּל בְּתֶחֶל וּבְגֶמֶר· טוֹב לְהוֹדוֹת לַיְיָ וּלְזַמֵּר· קָדוֹשׁ:

יְדִיד אִתּוֹי בְּהַרְרֵי קֹדֶשׁ לְעֶשְׂרִים הִנְסַכְתָּ· יְחִידוֹ הִכְלִיל וְחוּט מְשֻׁלָּשׁוֹ סִכּוֹתָה· וְיַעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה: כְּאִילָן מְבֹרָךְ שְׁתִילֵי זֵיתִ הֶעֱטַר· כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר בְּשִׁעְבּוּדָם נָטַר· לְמַחְסֶה וּלְמִסְתּוֹר מִזֶּרֶם וּמִמָּטָר: לְקֵץ פְּדָאָם כְּדִבֵּר בֶּחָזוֹן לַחֲסִידוֹ· לֹא נָחָם בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ יְסוֹדוֹ· בָּרוּךְ יְיָ כִּי הִפְלִיא חַסְדּוֹ:

מֵאַהֲבָה יְתֵרָה רִצָּם וְהֶחֱלִיף הַשּׁוּרָה· בִּקְהַל רָב יְבַשֵּׂר צִדְקוֹ לְהַכְשִׁירָה· חַסְדֵי יְיָ לְעוֹלָם אָשִׁירָה· קָדוֹשׁ:

מִנְהַג עוֹלָם תַּלְמִיד טוֹעֵן פָּנָס· מַרְחִיץ וּמַנְעִיל

אותו לג"ע וכו'. טרדו, גרשו. בהמראה, בעבור המרי והמרד שמרד בצווי. ובמזרחית קולטת שבת, שבת וכן ברוח מזרחית הקולטת, כדאי' בב"ר פ' כ"א, רב אמר בכל מקום רוח מזרחית קולטת, אדם הראשון ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן, קין וישב בארץ נוד קדמת עדן, הרוצח אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרחה שמש. עכ"ל. מזמור שיר וכו', זה המאמר אדם הראשון אמרו כשבא יום השבת ונעשה סניגור (συνήγορος) לו, כמבואר במדרש ש"ט מזמור צ"ב ובפרקי דר"א פ' י"ט. מאין כמוך וכו', לך נאה לאמר מאין כמוך. מחולל, בורא, ל' רב מחולל כל (משלי כו י). בתחל ובגמר, בתחלה ובסוף. ידיד, אברהם אוהבך. בהררי קודש, הר המוריה. לעשרים, לעשרים דורות שמאדם עד אברהם. הנסכת, המלכת אותו. יחידו, יצחק. הכליל, העלה כליל לעולה. וחוט משלשו, יעקב שלישי לאברהם ועל ידו הכה החוט משולש. העטר, יעקב נתעטר בבנים שהיו כשתילי זיתים סביבו. כמעשה לבנת הספיר, עפ"ה ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר (שמות כד י) וכמו שפי' שם רש"י ז"ל. נטר, שמר. לקץ פדאם, פדה אותם לקץ שדבר במחזה לאברהם חסידו. לא נחם בדרך ארץ וכו', כן אי' בשמות רבה פ' כ' וז"ל, ולא נחם אלהים דרך ארץ שלא נהג עמם כדרך כל הארץ; דרך כל הארץ מי שקונה עבדים קונה אותה ע"מ שיהיו מרחיצין אותו וסכין ומלבישין וטוענין אותו ומאירין לפניו אבל הקב"ה לא עשה כן אלא ולא נחם אלהים כדרך כל הארץ אלא שהיה מרחיצן וסך אותן ומלבישן ומאיר להם שנא' וארחצך מים ואסוכך (יחזקאל טז ט) וכו'. ועוד שם פ' כ"ה דף קמ"ב א', בנוהג שבעולם תלמיד טוען פנס (φανὸς) לפני רבו והקב"ה אינו כן, וה' הולך לפניהם יומם וכו', וכן אי' בילקוט פ' בשלח ברמז רכ"ח, אמר

וּמַלְבִּישׁ מִשְׁמַר וּמִכְנָס. נָתַתָּ לִירֵאֶיךָ נֵס: נֵס וְדוּגְמָא לְהַרְאוֹת לְאֻמּוֹת נְשִׁי. נָתַתָּ לְכָבוֹד וַהֲרֵי שִׁעְבּוּד קוֹשִׁי. וְאַתָּה יְיָ מָגֵן בַּעֲדִי כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי: סַכּוֹתָה לְרֹאשִׁי לְךָ אֶדְרוֹשׁ תְּהִלּוֹת. סִלְסוּלְךָ לַהֲגוֹת בְּסוֹד חַכְמֵי קְהִלּוֹת. חַסְדֵי יְיָ אַזְכִּיר תְּהִלּוֹת:

מֵעֲנָם אַדֶּרֶת יָצְאָה אֶשְׁכְּלוֹתֶיהָ שִׁפֵּרוּ: רוֹב עָלֶיהָ בְּאֶגֶד דְּבוּקִים יִתְכַּפֵּרוּ. עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי תְּהִלָּתִי יְסַפֵּרוּ. קָדוֹשׁ:

עַנְנֵי כָבוֹד שִׁבַּע וְעִטֵּר אֲדָנַי. עָנִית הַלֵּל שֶׁבַע אֶעֱנֶה נוֹ בְּעִדָּנַי. כְּעַל כֹּל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ יְיָ: פָּקַד אֲבִי סוֹכוֹ בְּטוֹבוֹת כִּפְלוֹתָיו. פְּעֻלָּתוֹ לְהוֹדִיעַ לְרוֹמְמוֹ בְּבֵית תְּפִלּוֹתָיו. זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו: צֶדֶק אֶתֵּן לְפוֹעֲלִי וְשִׁבְחוֹ אַסְדִּיר. צוֹפֶה וְשׁוֹקֵד לְזַכּוֹת יִשְׂרָאֵל תָּדִיר. לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

מֶמְשֶׁלֶת אַדִּיר מִתְאַמֶּצֶת בִּישִׁיבַת מַמְלַכְתּוֹ.

הקב"ה אני נוטל את הפנס ומאיר לפני בני כדי להודיע חבתם וכו'. עכ"ל. וזהו טעם מאהבה יתרה להם והחליף השורה .... מנהג עולם וכו', ובלשון המדרש הנ"ל. להראות לאמות נשי, להראות לאוה"ע חבתן של ישראל ובלשון המדרש הנ"ל, הודיע הקב"ה חבתו אצל ישראל לפני אוה"ע שיהיו נוהגים עמהם בכבוד ולא דיין שאינן נוהגין עמהם בכבוד אלא שממיתין ומשתעבדים וכו', וזהו טעם והרי שעבוד וכו'. סלסולך להגות, לספר שבחך. וי"ג סלסולך להכוות. מענם, ממצרים הנקראים ענמים, והמ' שמוש. אדרת, ל' לגפן אדרת (יחזקאל יז ח) והוא כנוי לישראל כדכתיב גפן ממצרים תסיע (תהלים פ ט). רוב עליה באגד וכו', מבואר ע"פ מאמ"ס ז"ל שהעתקתי בסוף קרובות של סוכות יום א'. ענני כבוד שִׁבַּע, כ"כ בכ"י, והוא פעל נגזר ממספר שבע, ע"ד וְחִמֵּשׁ את ארץ מצרים (בראשי' מא לד), וְשִׁלַּשְׁתָּ את גבול ארצך (דברי' יט ג), וְשִׁשִּׁתֶם האיפה (יחזק' מה יג), וירמוז לשבעה ענני כבוד שפרס עליהם. אדני, ל' את עמודיו ואת אדניו (שמות לה יא). ענית הלל שבע, כל שבעת ימי חג הסכות גומרין בהן את ההלל מלבד שמיני עצרת שהוא רגל בפני עצמו. אבי סוכו, כנוי למשה רבנו. בטובת כפולותיו, מדה טובה מרובה על מדת פורענות שנאמר נוצר חסד לאלפים, ע"ש פי' רש"י ז"ל. פעלתו להודיע וכו', כמו שאז"ל במס' ר"ה דף י"ז שהראה לו סדר תפל'. זכר עשה לנפלאותיו, ל"ה בתהלי' קי"א ד'. צדק אתן לפועלי, ל"ה באיוב ל"ו ג'. צופה ושוקד, רואה וממהר לזכו' את ישרא', וכמאמר ר"ח ב"ע רצה הקב"ה לזכות את ישרא' לפיכך הרבה להם תורה ומצוות שנא' ה' חפץ וגו' (ישעי'

בהתאסף ראשים בישרון יצחצחו קדוש הליכתו·
נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו· קדוש:
קביעות הסדר תקן כי טוב· קרות ודרוש בענין
היום לחטוב· ודבר בעתו מה טוב: ראיה וזכות
מלקיחת אזוב נסכמים· ראה מעמדה וכמה בארבע
מחכמים· קטני ארץ והמה חכמים: שביעי חביב
לשבועת איתנים אחות· שבעה במצות ובכל טובות
נצמחות· ארח חיים שבע שמחות:

מכ כח). בהתאסף וכו', עש"ה ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם (דברי' לג ה), ואמרו עליו בפסיקתא והובא בילקוט כשישראל שוין בעצה אחת מלמטה שמו הגדול משתבח מלמעלה וכו'. עכ"ל. וזהו טעם יצחצחו קדוש הליכתו. נטעים וגדרה וכו', ל"ה בד"ה א' ד' כ"ג, ובב"ר פ' ח' למדו ממנו שנפשותם של צדיקים ישבו לפני הקב"ה בשעת בריאת העולם ובהם נמלך וברא את העולם. ע"ש. כי טוב, משה רבינו המכונה טוב (כמו שאמרו ז"ל על ותרא אותו כי טוב הוא) הוא תקן קביעת הסדר לדרוש ולקרוא בענין היום כמו שאז"ל (בסוף מס' מגיל') וידבר משה וגו', מצוותן שיהיו קורין כל אחד ואחד בזמנו. ת"ר משה תיקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות חג בחג. לחטוב, לאמור ולפרסם ברבים. ודבר בעתו וגו', ל"ה משלי ט"ו כ"ג, ועליו דרשו רז"ל כל הקורא פסוק בזמנו מביא טובה לעולם (סנהדרין קא א). ראי' וזכות וכו', המאמר הזה מבואר ע"פ מאמרם ז"ל במדרש חזית על פסוק כתפוח בעצי היער (דף י"ד סוף ע"ב), אמר משה לישרא' אם אתם מבקשין להגאל, בדבר קל אתם נגאלין, ולקחתם לכם אגודת אזוב וטבלתם בדם (שמו' יב כב), אמרו לו, משה רבנו, הדא מיסרתא (אגודה) בכמה היא שוה בארבע' מנה או בחמשה? אמר להון אפילו בחד, והיא גרמה לכון לירש בזת מצרים ובזת הים ובזת סיחון ועוג ובזת ל"א מלכים, לולב שהוא עומד על אדם בכמה דמים ויש בו כמה מצות על אחת כמה וכמה! לפיכך משה מזהיר לישרא' ולקחת' לכם ביום הראשון. עכ"ל. ואמרו עוד בויקרא רבה סוף פ' ל', ארבע' הם קטני ארץ והמה חכמי' מחכמים (משלי ל כד), אלו ד' מיני' שכל אחד ואחד מישרא' הולך ורץ ולוקח לו מהן להלל להקב"ה והם נראים קטני' בעיני אדם וגדולי' לפני הקב"ה, ומי פרש להם לישראל על ד' מיני' האלו שהן אתרוג לולב הדס וערבה? חכמי', שנאמ' והמה חכמים. עכ"ל, וע"פ שני המאמרי' האלו דברי הפייטן מבוארי'. מעמדה, שויה ויקרה מלשון לולב שהוא עומד על אדם הנזכר במאמר הנ"ל. שביעי חביב, החדש השביעי חביב, ואמרו בפסיקתא הובא בילקוט פ' אמור על פסוק בחדש השביעי ר' ברכי' הוי קרי לי' ירחא דשבועה שבו נשבע הקב"ה לאברהם וכו'. ד"א בחודש השביעי בחדש שהוא מושבע (נש"י, לשון שביעה) במצות, שופר בתוכו כפור בתוכו סוכ' בתוכו לולב בתוכו ערבה בתוכו. ד"א בחדש השביעי שהוא מושבע בכל, גרנות בתוכו גתות בתוכו כל מיני מגדים בתוכו. עכ"ל. וכנגד שלשתן הוסד החרוז הזה; כנגד הראשון לשבועות איתנים אחות וכמו שפירשו שלכך נקרא תשרי ירח האיתני' בעבור שנולדו בו האבו' מוסדי הארץ, וטעם

מלך במשפט יעמיד ארץ יסודו · אז ירננו אילנות בקלוסם בהוסדו · הודו ליי כי טוב כי לעולם חסדו · קדוש:

תכתב זאת לעם נברא להתכפר · מה עלינו לקח לולב ושפר · לשמיע בקול תודה ולספר: אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכפלת · ירושלם ברצותך תקים ותאיר מאפלת · סכת דוד הנופלת: בירושלם תהיה פלטה ובשרידי קרואיה · יקר צפירת חפת קדש קרואיה · מכון הר ציון ועל מקראיה:

מחיל אל חיל גטיל במחזה · יראה שכינתך באצבע נהנים מזיוך להחזה · ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה · קדוש:

הכל יודוך וכו', עד מלא כל הארץ כבודו, ואח"כ אומרים והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול מתנשאים לעמת שרפים לעמתם משבחים ואומרים וכו', ק"ש, ואח"כ מתחילים כאן.

אמת ויציב ונכון וקים וישר ונאמן וטוב ויפה

אחת חבור, וכנגד השני ייסד שבע במצות, וכנגד השלישי ובכל טובות כלעתות. תורת חיים וכו', בעבור המצות שבו. ושובע שמחות, בעבור כל טוב שבו. מלך במשפט וכו', כשהקב"ה יושב על כסא דין והעולם מתמוטט. אז ירננו וכו', כשיצאו ישראל זכאים. תכתב זאת וכו', מיוסד על מאמרם ז"ל בשוחר טוב מזמור ק"ב, תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל יה, אלו הדורות שהן כמתים במעשיהן ובאין ומתפללין לפניך בר"ה ויה"כ ואתה בורא אותן ברי' חדשה. ומה להם לעשות? ליקח לולב והדס ולהלל אותך שנאמר ועם נברא יהלל יה. עכ"ל. ושפר, אתרוג המכונה פרי עץ הדר, או טעמו אמרי שפר. ובכ"י גרס לולב וערבה לשפר' ומסתברת. אחת כמה וכמה, כ"כ בכ"י וכן עיקר שהרי לאות א' אנו צריכים כאן לחתימת שם המחבר מאיר ברבי יצחק. בירושלם וכו', עפ"ה כי בהר ציון ובירושלם תהיה פליטה כאשר אמר ה' ובשרידים אשר ה' קורא (יואל ג ה). יקר צפירת וכו', יסודו על הכתוב ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה לשאר עמו (ישעי' כ"ח ה'), ועפ"ה וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראה .... כי על כבוד חפה (שם ד ה). ובכ"י גרס צפירת חופה קד"ש, וגירסא זאת מסתברת. מחיל אל חיל וכו', כדכתיב ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון (תהלים פ"ד ח'), וכתיב ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו (ישעי' כ"ה ט'), ואמרו רז"ל שיהיו מראין עליו באצבע.

הַדָּבָר הַזֶּה עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל־דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:

עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים לְעוֹלָם וָעֶד חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר. אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ אָתָּה. לְמַעַן שִׁמְךָ מַהֵר לְגָאֳלֵנוּ כַּאֲשֶׁר גָּאַלְתָּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ: אֱמֶת מֵעוֹלָם שִׁמְךָ הַגָּדוֹל עָלֵינוּ נִקְרָא בְּאַהֲבָה אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ:

מיוסד ע"ס א"ב, אלא שבכל הספרי' גם בכ"י חסר מן אות כ' עד ת', ובסיף חתו' יצחק:

אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם פִּלְאֲךָ לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרְךָ תֶּשֶׁק.
בְּךָ גִּילָה שְׁלֵמָה מַחְמַד חֶפְצִי חֵשֶׁק.
גָּאַלְתָּ בִּזְרוֹעַ עַמְּךָ נֵהַלְתָּ בְּחֶסֶד מֶשֶׁק.
אֲדֹנָי עֹז יְשׁוּעָתִי סַכּוֹתָה לְרֹאשִׁי בְּיוֹם נָשֶׁק:

דֶּרֶךְ אֶרֶץ שְׂגִית סִדַּרְתָּ מִשַּׁחַק נִטְחָן.
הַטַּל עוֹלֶה וּמְחַסְפֵּס עֲלוּמוֹת מַלְבִּין וּבֹחַן.
וּמִדֵּי יוֹם בְּיוֹם פָּנֶיךָ לְהַקְבִּיל בְּתַחַן.

אזכרה. תשק, לשון תשוקה וחשק. נהלת בחסד וגו', נהלת אותם במזון. משק, ל' מזון כמו בן משק ביתי (בראשית טו ב), ולשון נהל נופל על המזון כדכתיב וינהלם בלחם (שם מז יז). עז ישועתי וכו', ל"ה בתהלי' ק"מ ח', ואמרו ז"ל ביום נשק ביום זיונם של ל"א מלכים, כמו שבארתי בקרובות קושט ליום א' דסוכות. דרך ארץ שגית וכו', בנוהג שבעולם הלחם יוצא מן הארץ והטל שוכב עליו מלמעלה וכאן נשתנה הסדר שהי' הטל עולה מן הארץ והלחם הי' יורד משמים ושוכב על הטל מלמעלה, כדכתיב ותעל שכבת הטל והנה על פני המדבר דק מחוספס (שמות יו יד) וכמו שפי' עליו רש"י ז"ל. עלומות מלבין ובוחן, כמו שאמרו ז"ל והמן כזרע גד לבן, שהיה מלבין עוונותיהם של ישראל, אמר ר"י כשם שהנביא מגיד להם לישראל מה שבחורין ובסדקים כך המן מגיד להם. הא כיצד? .... וכן איש ואשה שבאו לפני משה לדין הוא אומר היא סרחה עלי והיא אומרת הוא סרח עלי, א"ל משה דינו לבקר משפט! וכו' עכ"ל. וטעם עלומות הדברים הנעלמים היה מלבין ומחוור ובוחן, או' יהי' טעם עלומות העונות לשון שתה עוונותינו לנגדך עלומינו למאור פניך (תהלי' צ ח), או יהיה עלומות מגזרת על כן עלמות אהבוך (שיר א ג), ואפשר שלשלשתן כיון הפייטן כי ענין שלשתם נתגלה ע"י המן כדאמרן. ומדי יום ביום וכו', לא היה יורד מהיום למחר כדי שתמיד יהיו עיניהם

תלויות

דִּשַּׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי תַּעֲרוֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן:
זִיו עֲנַן כָּבוֹד צָרִיךְ אֶחָד לִכָּנֵס·
חֶדֶר לִפְנִים מֵחֶדֶר קָרַן עִמּוֹ כְּפַנֵּס·
טִהֵר וְגִהֵץ וּמַשְׁלִים רֶמֶז לַשַּׁבָּת בְּהִכָּנֵס·
מִפְּנֵי קֹשֶׁט סֶלָה נָתַתָּה לִירֵאֶיךָ נֵס:
יְחוֹקְקוּ נְדִיבֵי עָם שִׁירַת הַבְּאֵר לְחַסְּלָה·
כְּמִין כְּבָרָה קְטַנָּה מְחַזֶּקֶת וּמְעַנֶּגֶת בִּסְלְסוּלָהּ·
תּוֹקֶפֶת עֲבוּר בַּצִּיּוֹת שְׁנֵים עָשָׂר מְסִלָּה·
נְהָרוֹת תְּבַקַּע אֶרֶץ שְׁבֻעוֹת מַטּוֹת אֹמֶר סֶלָה:
יְדִידוּת קַדְמוֹנִיּוֹת כַּנֵּס פְּלִיאוֹת גְּמִילוּת חֲסָדֶיךָ·
צִיּוֹן סֻכַּת דָּוִיד הֵיטִיבָה כְּסוֹדְךָ לַחֲסִידֶיךָ·
חַדֵּשׁ עֹז מְיַחֲדֶיךָ כְּבַיָּם צוֹפִים כְּבוֹדֶךָ·
קוּמָה עֶזְרָתָה לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ:

עזרת

תלויות לשמים. בתחן, בתחנה. זיו ענן כבוד וכו', שאם הי' אחד צריך להכנס לחדר למקום אחר הי' זיו הענן קורן ומאיר לו כפנס וכעששית. טהר וגהץ וכו', ענני כבוד היו שפים בכסותם ומגהצים אותן, כמו שפי' רש"י על שמלתך לא בלתה (דברים ח' ד'). ומשלים, עמוד הענן הי' משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן כמו שפי' רש"י אבל לא ימיש (שמות יג כב) והכתוב הזה רמז להכנסת שבת שלא לאחר בהדלקה, כדאי' במס' שבת דף כ"ג ב', וזהו רמז לשבת בהכנס. וי"ג לַשַּׁבָּת בשש נקודות. מפני קשט וכו', ל"ה בתהלים ס' ו', וטעמו מפני קושט ואמת של יום השבת נתת ליראיך נס של עמוד ענן ואש שהיו משלימים זה את זה. יחוקקו נדיבי עם וכו', כדכתיב באר חפרוהו שרים כרוה נדיבי העם (במדבר כא יח). לחסלה, לגמור. כמין כברה קטנה וכו', הבאר הי' משוך מן הנחל המין כברה קטנה והיה מעלה אילנות ודשאים שהתענגו בם, כדאית' במדרש רבית על מקומו. תוקפת עבור בציות, הבאר היתה מתחזקת לעבור במדבר ושם דרך על כל אחד ואחד משנים עשר השבטים, כמבואר בפי' רש"י ז"ל על מקומו. בציות, במדבר, והוא עש"ה הלכו בציות נהר (תהלי' קה מא). נהרות תבקע ארץ וגו', ל"ה חבקוק ג' ט' וכמו שת"י על הבאר. כנס פליאות וכו' — יש גורסים זכור פליאה מדת חסדיך. חדש עוז מיחדיך וכו', חדש מלכותם של מיחדיך ישראל ויזכו לראות כבודך כמו שראו בים, וכמו שאז"ל, ראתה שפחה על הים מה שלא ראו הנביאים. קומה עזרתה לנו וגו', כ"ה בתהלים מ"ד כ"ז.

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ: אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ: אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ: מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ: כָּל בְּכוֹרֵיהֶם הָרָגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם: רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ· מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם·

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ· יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל (גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה·

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. בָּרוּךְ אַ״י הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

קדושה לש״ץ בחזרת התפלה.

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר ק״ו קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ס׳ אָז בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ: ק״ו בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ לָךְ מָתַי תִּמְלֹךְ בְּצִיּוֹן בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד תִּשְׁכּוֹן: תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ לְדוֹר וָדוֹר וּלְנֵצַח נְצָחִים: וְעֵינֵינוּ תִרְאֶינָה מַלְכוּתֶךָ כַּדָּבָר הָאָמוּר בְּשִׁירֵי עֻזֶּךָ עַל יְדֵי דָוִד מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ: ק״ו יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ס׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

יִשְׂמַח מֹשֶׁה בְּמַתְּנַת חֶלְקוֹ כִּי עֶבֶד נֶאֱמָן קָרָאתָ לּוֹ. כְּלִיל תִּפְאֶרֶת בְּרֹאשׁוֹ נָתַתָּ. בְּעָמְדוֹ לְפָנֶיךָ עַל הַר סִינַי. וּשְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים הוֹרִיד בְּיָדוֹ. וְכָתוּב בָּהֶם שְׁמִירַת שַׁבָּת. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ: וְלֹא נְתַתּוֹ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְגוֹיֵי

הָאֲרָצוֹת· וְלֹא הִנְחַלְתּוֹ מַלְכֵּנוּ לְעוֹבְדֵי פְסִילִים· וְגַם בִּמְנוּחָתוֹ לֹא יִשְׁכְּנוּ עֲרֵלִים· כִּי לְיִשְׂרָאֵל עַמְּךָ נְתַתּוֹ בְּאַהֲבָה· לְזֶרַע יַעֲקֹב אֲשֶׁר בָּם בָּחָרְתָּ· עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ· וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ· וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ·

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ· וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ· וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ· וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ· לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה· זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים· וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ· וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ

יְשְׁעֵנוּ · אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ :

עַל שֶׁהֶחֱיִתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ . בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת :

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד :

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת :

לש"ץ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר : יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ : יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ : יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם :

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם :

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם . עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי : יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי : עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן : יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ :

הש"ץ חוזר התפלה ואומר קדושת נקדש וגומר התפלה. הלל. ק"ת.

דִּבְרֵי קֹהֶלֶת בֶּן דָּוִד מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלָֽםִ: הֲבֵל הֲבָלִים אָמַר
קֹהֶלֶת הֲבֵל הֲבָלִים הַכֹּל הָֽבֶל: מַה יִּתְרוֹן לָֽאָדָם בְּכָל
עֲמָלוֹ שֶׁיַּֽעֲמֹל תַּחַת הַשָּֽׁמֶשׁ: דּוֹר הֹלֵךְ וְדוֹר בָּא וְהָאָרֶץ
לְעוֹלָם עֹמָֽדֶת: וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשָּׁמֶשׁ וְאֶל מְקוֹמוֹ
שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא שָֽׁם: הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן
סוֹבֵב סֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ וְעַל סְבִיבֹתָיו שָׁב הָרֽוּחַ: כָּל
הַנְּחָלִים הֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא אֶל מְקוֹם
שֶׁהַנְּחָלִים הֹלְכִים שָׁם הֵם שָׁבִים לָלָֽכֶת: כָּל הַדְּבָרִים
יְגֵעִים לֹא יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר לֹא תִשְׂבַּע עַיִן לִרְאוֹת וְלֹא
תִמָּלֵא אֹזֶן מִשְּׁמֹֽעַ: מַה שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה
הוּא שֶׁיֵּעָשֶׂה וְאֵין כָּל חָדָשׁ תַּחַת הַשָּֽׁמֶשׁ: יֵשׁ דָּבָר שֶׁיֹּאמַר
רְאֵה זֶה חָדָשׁ הוּא כְּבָר הָיָה לְעֹלָמִים אֲשֶׁר הָיָה מִלְּפָנֵֽנוּ:
אֵין זִכְרוֹן לָרִאשֹׁנִים וְגַם לָאַחֲרֹנִים שֶׁיִּהְיוּ לֹא יִהְיֶה לָהֶם
זִכָּרוֹן עִם שֶׁיִּהְיוּ לָאַחֲרֹנָֽה: אֲנִי קֹהֶלֶת הָיִיתִי מֶלֶךְ עַל
יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלָֽםִ: וְנָתַתִּי אֶת לִבִּי לִדְרוֹשׁ וְלָתוּר בַּחָכְמָה
עַל כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמָיִם הוּא עִנְיַן רָע נָתַן אֱלֹהִים

---

*) כתב הרב אבן הירחי בספרו המנהיג בהלכות סוכה סי' ל"ז וז"ל: „מנהג צרפת לקרות בשמיני עצרת לפני קריאת התורה ס' קהלת, ושמעתי טעם בדבר משום דכתיב בי' תן חלק לשבעה וגם לשמונה, אלו שבעת ימי החג ושמיני עצרת, רוצים לומר לפי שהוא חג האסיף להזהיר על התרומות והמעשרות והנדרים שלא לעבור עליהם בבל תאחר, ובפ' ב' דעירובין דרש לי' לקרא, לשבעה אלו שבעת ימי הפסח וגם לשמונה אלו שמונת ימי החג, יש לומר להזהיר בראשון הראשון והאחרון. ואני מצאתי טעם יפה כי שלמה המלך ע"ה בחג אמרו בקהל כמו שכתוב במועד שנת השמטה בחג הסכות בבוא כל ישראל לראות, והוא אמרו בחג בהקהל להוכיח את ישראל, על כן יתכן לאמרו בחג. וטוב ונכון לאמרו בבית הכנסת ולהוכיח את מי שאינו בקי לפי שאין הכל בקיאים בקריאתו ולא כמנהג פרובינצא (*Provence*) שאומרים אותה בסוכה." עכ"ל אבן הירחי ז"ל. ואנו נוהגים לאמר אותה בשבת שבתוכו של מועד; ואם אין שבת בתוכו אומרים אותה בשמיני עצרת שחל בשבת.

לִבְנֵי הָאָדָם לַעֲנוֹת בּוֹ: רָאִיתִי אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים שֶׁנַּעֲשׂוּ
תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ: מְעֻוָּת לֹא יוּכַל
לִתְקֹן וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִמָּנוֹת: דִּבַּרְתִּי אֲנִי עִם לִבִּי
לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה הִגְדַּלְתִּי וְהוֹסַפְתִּי חָכְמָה עַל כָּל אֲשֶׁר
הָיָה לְפָנַי עַל יְרוּשָׁלָ͏ִם וְלִבִּי רָאָה הַרְבֵּה חָכְמָה וָדָעַת:
וָאֶתְּנָה לִבִּי לָדַעַת חָכְמָה וְדַעַת הֹלֵלוֹת וְשִׂכְלוּת יָדַעְתִּי
שֶׁגַּם זֶה הוּא רַעְיוֹן רוּחַ: כִּי בְּרוֹב חָכְמָה רָב כָּעַס וְיוֹסִיף
דַּעַת יוֹסִיף מַכְאוֹב: אָמַרְתִּי אֲנִי בְּלִבִּי לְכָה נָּא אֲנַסְּכָה
בְשִׂמְחָה וּרְאֵה בְטוֹב וְהִנֵּה גַם הוּא הָבֶל: לִשְׂחוֹק אָמַרְתִּי
מְהוֹלָל וּלְשִׂמְחָה מַה זֹּה עֹשָׂה: תַּרְתִּי בְלִבִּי לִמְשׁוֹךְ בַּיַּיִן
אֶת בְּשָׂרִי וְלִבִּי נֹהֵג בַּחָכְמָה וְלֶאֱחֹז בְּסִכְלוּת עַד אֲשֶׁר
אֶרְאֶה אֵי זֶה טוֹב לִבְנֵי הָאָדָם אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמַיִם
מִסְפַּר יְמֵי חַיֵּיהֶם: הִגְדַּלְתִּי מַעֲשָׂי בָּנִיתִי לִי בָּתִּים נָטַעְתִּי
לִי כְּרָמִים: עָשִׂיתִי לִי גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים וְנָטַעְתִּי בָהֶם עֵץ כָּל
פֶּרִי: עָשִׂיתִי לִי בְּרֵכוֹת מָיִם לְהַשְׁקוֹת מֵהֶם יַעַר צוֹמֵחַ
עֵצִים: קָנִיתִי עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וּבְנֵי בַיִת הָיָה לִי גַּם מִקְנֶה
בָקָר וָצֹאן הַרְבֵּה הָיָה לִי מִכֹּל שֶׁהָיוּ לְפָנַי בִּירוּשָׁלָ͏ִם:
כָּנַסְתִּי לִי גַּם כֶּסֶף וְזָהָב וּסְגֻלַּת מְלָכִים וְהַמְּדִינוֹת עָשִׂיתִי
לִי שָׁרִים וְשָׁרוֹת וְתַעֲנוּגוֹת בְּנֵי הָאָדָם שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת: וְגָדַלְתִּי
וְהוֹסַפְתִּי מִכֹּל שֶׁהָיָה לְפָנַי בִּירוּשָׁלָ͏ִם אַף חָכְמָתִי עָמְדָה
לִּי: וְכֹל אֲשֶׁר שָׁאֲלוּ עֵינַי לֹא אָצַלְתִּי מֵהֶם לֹא מָנַעְתִּי אֶת
לִבִּי מִכָּל שִׂמְחָה כִּי לִבִּי שָׂמֵחַ מִכָּל עֲמָלִי וְזֶה הָיָה חֶלְקִי
מִכָּל עֲמָלִי: וּפָנִיתִי אֲנִי בְּכָל מַעֲשַׂי שֶׁעָשׂוּ יָדַי וּבֶעָמָל
שֶׁעָמַלְתִּי לַעֲשׂוֹת וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ וְאֵין יִתְרוֹן

תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ וּפָנִיתִי אֲנִי לִרְאוֹת חָכְמָה וְהוֹלֵלוֹת וְסִכְלוּת
כִּי מֶה הָאָדָם שֶׁיָּבוֹא אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֵת אֲשֶׁר כְּבָר עָשׂוּהוּ׃
וְרָאִיתִי אָנִי שֶׁיֵּשׁ יִתְרוֹן לַחָכְמָה מִן הַסִּכְלוּת כִּיתְרוֹן הָאוֹר
מִן הַחֹשֶׁךְ׃ הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ וְהַכְּסִיל בַּחֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ
וְיָדַעְתִּי גַם אָנִי שֶׁמִּקְרֶה אֶחָד יִקְרֶה אֶת כֻּלָּם׃ וְאָמַרְתִּי
אֲנִי בְּלִבִּי כְּמִקְרֵה הַכְּסִיל גַּם אֲנִי יִקְרֵנִי וְלָמָּה חָכַמְתִּי אֲנִי
אָז יֹתֵר וְדִבַּרְתִּי בְלִבִּי שֶׁגַּם זֶה הָבֶל׃ כִּי אֵין זִכְרוֹן לֶחָכָם
עִם הַכְּסִיל לְעוֹלָם בְּשֶׁכְּבָר הַיָּמִים הַבָּאִים הַכֹּל נִשְׁכָּח
וְאֵיךְ יָמוּת הֶחָכָם עִם הַכְּסִיל׃ וְשָׂנֵאתִי אֶת הַחַיִּים כִּי רַע
עָלַי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁנַּעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כִּי הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת
רוּחַ׃ וְשָׂנֵאתִי אֲנִי אֶת כָּל עֲמָלִי שֶׁאֲנִי עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ
שֶׁאַנִּיחֶנּוּ לָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה אַחֲרָי׃ וּמִי יוֹדֵעַ הֶחָכָם יִהְיֶה אוֹ
סָכָל וְיִשְׁלַט בְּכָל עֲמָלִי שֶׁעָמַלְתִּי וְשֶׁחָכַמְתִּי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ
גַּם זֶה הָבֶל׃ וְסַבּוֹתִי אֲנִי לְיַאֵשׁ אֶת לִבִּי עַל כָּל הֶעָמָל
שֶׁעָמַלְתִּי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ כִּי יֵשׁ אָדָם שֶׁעֲמָלוֹ בְּחָכְמָה
וּבְדַעַת וּבְכִשְׁרוֹן וּלְאָדָם שֶׁלֹּא עָמַל בּוֹ יִתְּנֶנּוּ חֶלְקוֹ גַּם זֶה
הֶבֶל וְרָעָה רַבָּה׃ כִּי מֶה הֹוֶה לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ וּבְרַעְיוֹן
לִבּוֹ שֶׁהוּא עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ כִּי כָל יָמָיו מַכְאֹבִים וָכַעַס
עִנְיָנוֹ גַּם בַּלַּיְלָה לֹא שָׁכַב לִבּוֹ גַּם זֶה הֶבֶל הוּא׃ אֵין טוֹב
בָּאָדָם שֶׁיֹּאכַל וְשָׁתָה וְהֶרְאָה אֶת נַפְשׁוֹ טוֹב בַּעֲמָלוֹ גַּם זֹה
רָאִיתִי אָנִי כִּי מִיַּד הָאֱלֹהִים הִיא׃ כִּי מִי יֹאכַל וּמִי יָחוּשׁ
חוּץ מִמֶּנִּי׃ כִּי לְאָדָם שֶׁטּוֹב לְפָנָיו נָתַן חָכְמָה וְדַעַת
וְשִׂמְחָה וְלַחוֹטֶא נָתַן עִנְיָן לֶאֱסֹף וְלִכְנוֹס לָתֵת לְטוֹב לִפְנֵי
הָאֱלֹהִים גַּם זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ׃ לַכֹּל זְמָן וְעֵת לְכָל חֵפֶץ

תַּחַת הַשָּׁמָיִם׃ עֵת לָלֶדֶת וְעֵת לָמוּת עֵת לָטַעַת וְעֵת
לַעֲקוֹר נָטוּעַ׃ עֵת לַהֲרוֹג וְעֵת לִרְפּוֹא עֵת לִפְרוֹץ וְעֵת לִבְנוֹת׃
עֵת לִבְכּוֹת וְעֵת לִשְׂחוֹק עֵת סְפוֹד וְעֵת רְקוֹד׃ עֵת לְהַשְׁלִיךְ
אֲבָנִים וְעֵת כְּנוֹס אֲבָנִים עֵת לַחֲבוֹק וְעֵת לִרְחֹק מֵחַבֵּק׃
עֵת לְבַקֵּשׁ וְעֵת לְאַבֵּד עֵת לִשְׁמוֹר וְעֵת לְהַשְׁלִיךְ׃ עֵת
לִקְרוֹעַ וְעֵת לִתְפּוֹר עֵת לַחֲשׁוֹת וְעֵת לְדַבֵּר׃ עֵת לֶאֱהֹב וְעֵת
לִשְׂנֹא עֵת מִלְחָמָה וְעֵת שָׁלוֹם׃ מַה יִּתְרוֹן הָעוֹשֶׂה בַּאֲשֶׁר
הוּא עָמֵל׃ רָאִיתִי אֶת הָעִנְיָן אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים לִבְנֵי הָאָדָם
לַעֲנוֹת בּוֹ׃ אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְעִתּוֹ גַּם אֶת הָעֹלָם נָתַן
בְּלִבָּם מִבְּלִי אֲשֶׁר לֹא יִמְצָא הָאָדָם אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר
עָשָׂה הָאֱלֹהִים מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף׃ יָדַעְתִּי כִּי אֵין טוֹב בָּם כִּי
אִם לִשְׂמוֹחַ וְלַעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו׃ וְגַם כָּל הָאָדָם שֶׁיֹּאכַל
וְשָׁתָה וְרָאָה טוֹב בְּכָל עֲמָלוֹ מַתַּת אֱלֹהִים הִיא׃ יָדַעְתִּי כִּי
כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף
וּמִמֶּנּוּ אֵין לִגְרֹעַ וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו׃ מַה
שֶּׁהָיָה כְּבָר הוּא וַאֲשֶׁר לִהְיוֹת כְּבָר הָיָה וְהָאֱלֹהִים יְבַקֵּשׁ
אֶת נִרְדָּף׃ וְעוֹד רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ מְקוֹם הַמִּשְׁפָּט
שָׁמָּה הָרֶשַׁע וּמְקוֹם הַצֶּדֶק שָׁמָּה הָרָשַׁע׃ אָמַרְתִּי אֲנִי
בְּלִבִּי אֶת הַצַּדִּיק וְאֶת הָרָשָׁע יִשְׁפֹּט הָאֱלֹהִים כִּי עֵת לְכָל
חֵפֶץ וְעַל כָּל הַמַּעֲשֶׂה שָׁם׃ אָמַרְתִּי אֲנִי בְּלִבִּי עַל דִּבְרַת
בְּנֵי הָאָדָם לְבָרָם הָאֱלֹהִים וְלִרְאוֹת שְׁהֶם בְּהֵמָה הֵמָּה
לָהֶם׃ כִּי מִקְרֶה בְנֵי הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה וּמִקְרֶה אֶחָד
לָהֶם כְּמוֹת זֶה כֵּן מוֹת זֶה וְרוּחַ אֶחָד לַכֹּל וּמוֹתַר הָאָדָם מִן
הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל׃ הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל מָקוֹם אֶחָד

הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הֶעָפָר׃ מִי יוֹדֵעַ רוּחַ
בְּנֵי הָאָדָם הָעֹלָה הִיא לְמָעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיֹּרֶדֶת הִיא
לְמַטָּה לָאָרֶץ׃ וְרָאִיתִי כִּי אֵין טוֹב מֵאֲשֶׁר יִשְׂמַח הָאָדָם
בְּמַעֲשָׂיו כִּי הוּא חֶלְקוֹ כִּי מִי יְבִיאֶנּוּ לִרְאוֹת בְּמֶה שֶׁיִּהְיֶה
אַחֲרָיו׃ וְשַׁבְתִּי אֲנִי וָאֶרְאֶה אֶת כָּל הָעֲשֻׁקִים אֲשֶׁר נַעֲשִׂים
תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְהִנֵּה דִּמְעַת הָעֲשֻׁקִים וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם
וּמִיַּד עֹשְׁקֵיהֶם כֹּחַ וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם׃ וְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת
הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים עֲדֶנָה׃
וְטוֹב מִשְּׁנֵיהֶם אֵת אֲשֶׁר עֲדֶן לֹא הָיָה אֲשֶׁר לֹא רָאָה אֶת
הַמַּעֲשֶׂה הָרָע אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ וְרָאִיתִי אֲנִי
אֶת כָּל עָמָל וְאֵת כָּל כִּשְׁרוֹן הַמַּעֲשֶׂה כִּי הִיא קִנְאַת אִישׁ
מֵרֵעֵהוּ גַּם זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ׃ הַכְּסִיל חֹבֵק אֶת יָדָיו
וְאֹכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ׃ טוֹב מְלֹא כַף נָחַת מִמְּלֹא חָפְנַיִם עָמָל
וּרְעוּת רוּחַ׃ וְשַׁבְתִּי אֲנִי וָאֶרְאֶה הֶבֶל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ יֵשׁ
אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי גַּם בֵּן וָאָח אֵין לוֹ וְאֵין קֵץ לְכָל עֲמָלוֹ גַּם
עֵינָיו* לֹא תִשְׂבַּע עֹשֶׁר וּלְמִי אֲנִי עָמֵל וּמְחַסֵּר אֶת נַפְשִׁי
מִטּוֹבָה גַּם זֶה הֶבֶל וְעִנְיַן רָע הוּא׃ טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד
אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם שָׂכָר טוֹב בַּעֲמָלָם׃ כִּי אִם יִפֹּלוּ הָאֶחָד
יָקִים אֶת חֲבֵרוֹ וְאִילוֹ הָאֶחָד שֶׁיִּפּוֹל וְאֵין שֵׁנִי לַהֲקִימוֹ׃ גַּם
אִם יִשְׁכְּבוּ שְׁנַיִם וְחַם לָהֶם וּלְאֶחָד אֵיךְ יֵחָם׃ וְאִם יִתְקְפוֹ
הָאֶחָד הַשְּׁנַיִם יַעַמְדוּ נֶגְדּוֹ וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה
יִנָּתֵק׃ טוֹב יֶלֶד מִסְכֵּן וְחָכָם מִמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל אֲשֶׁר לֹא
יָדַע לְהִזָּהֵר עוֹד׃ כִּי מִבֵּית הָסוּרִים יָצָא לִמְלֹךְ כִּי גַּם
בְּמַלְכוּתוֹ נוֹלַד רָשׁ׃ רָאִיתִי אֶת כָּל הַחַיִּים הַמְהַלְּכִים

*) עֵינוֹ ק׳.

תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ עִם הַיֶּלֶד הַשֵּׁנִי אֲשֶׁר־יַעֲמֹד תַּחְתָּיו׃ אֵין קֵץ
לְכָל הָעָם לְכֹל אֲשֶׁר הָיָה לִפְנֵיהֶם גַּם הָאַחֲרוֹנִים לֹא
יִשְׂמְחוּ בוֹ כִּי גַם זֶה הֶבֶל וְרַעְיוֹן רוּחַ׃ שְׁמֹר רַגְלְיךָ[1] כַּאֲשֶׁר
תֵּלֵךְ אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים וְקָרוֹב לִשְׁמֹעַ מִתֵּת הַכְּסִילִים זָבַח
כִּי אֵינָם יוֹדְעִים לַעֲשׂוֹת רָע׃ אַל תְּבַהֵל עַל פִּיךָ וְלִבְּךָ אַל
יְמַהֵר לְהוֹצִיא דָבָר לִפְנֵי הָאֱלֹהִים כִּי הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם
וְאַתָּה עַל הָאָרֶץ עַל כֵּן יִהְיוּ דְבָרֶיךָ מְעַטִּים׃ כִּי בָּא הַחֲלוֹם
בְּרֹב עִנְיָן וְקוֹל כְּסִיל בְּרֹב דְּבָרִים׃ כַּאֲשֶׁר תִּדֹּר נֶדֶר לֵאלֹהִים
אַל תְּאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ כִּי אֵין חֵפֶץ בַּכְּסִילִים אֵת אֲשֶׁר תִּדֹּר
שַׁלֵּם׃ טוֹב אֲשֶׁר לֹא תִדֹּר מִשֶּׁתִּדּוֹר וְלֹא תְשַׁלֵּם׃ אַל תִּתֵּן
אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ וְאַל תֹּאמַר לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ כִּי
שְׁגָגָה הִיא לָמָּה יִקְצֹף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלֶךָ וְחִבֵּל אֶת מַעֲשֵׂה
יָדֶיךָ׃ כִּי בְרֹב חֲלֹמוֹת וַהֲבָלִים וּדְבָרִים הַרְבֵּה כִּי אֶת
הָאֱלֹהִים יְרָא׃ אִם עֹשֶׁק רָשׁ וְגֵזֶל מִשְׁפָּט וָצֶדֶק תִּרְאֶה
בַמְּדִינָה אַל תִּתְמַהּ עַל הַחֵפֶץ כִּי גָבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שֹׁמֵר
וּגְבֹהִים עֲלֵיהֶם׃ וְיִתְרוֹן אֶרֶץ בַּכֹּל הִיא[2] מֶלֶךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבָד׃
אֹהֵב כֶּסֶף לֹא יִשְׂבַּע כֶּסֶף וּמִי אֹהֵב בֶּהָמוֹן לֹא תְבוּאָה גַּם
זֶה הָבֶל׃ בִּרְבוֹת הַטּוֹבָה רַבּוּ אוֹכְלֶיהָ וּמַה כִּשְׁרוֹן לִבְעָלֶיהָ
כִּי אִם רְאִית[3] עֵינָיו׃ מְתוּקָה שְׁנַת הָעֹבֵד אִם מְעַט וְאִם
הַרְבֵּה יֹאכֵל וְהַשָּׂבָע לֶעָשִׁיר אֵינֶנּוּ מַנִּיחַ לוֹ לִישׁוֹן׃ יֵשׁ
רָעָה חוֹלָה רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ עֹשֶׁר שָׁמוּר לִבְעָלָיו
לְרָעָתוֹ׃ וְאָבַד הָעֹשֶׁר הַהוּא בְּעִנְיַן רָע וְהוֹלִיד בֵּן וְאֵין בְּיָדוֹ
מְאוּמָה׃ כַּאֲשֶׁר יָצָא מִבֶּטֶן אִמּוֹ עָרוֹם יָשׁוּב לָלֶכֶת כְּשֶׁבָּא
וּמְאוּמָה לֹא יִשָּׂא בַעֲמָלוֹ שֶׁיֹּלֵךְ בְּיָדוֹ׃ וְגַם זֹה רָעָה חוֹלָה

1) יתיר ר'. 2) הוא ק'. 3) ראות ק'.

כָּל עֻמַּת שֶׁבָּא כֵּן יֵלֵךְ וּמַה יִּתְרוֹן לוֹ שֶׁיַּעֲמֹל לָרוּחַ׃ גַּם כָּל
יָמָיו בַּחֹשֶׁךְ יֹאכֵל וְכָעַס הַרְבֵּה וְחָלְיוֹ וָקָצֶף׃ הִנֵּה אֲשֶׁר
רָאִיתִי אָנִי טוֹב אֲשֶׁר יָפֶה לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִרְאוֹת טוֹבָה
בְּכָל עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמֹל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ מִסְפַּר יְמֵי חַיָּו אֲשֶׁר נָתַן
לוֹ הָאֱלֹהִים כִּי הוּא חֶלְקוֹ׃ גַּם כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר נָתַן לוֹ
הָאֱלֹהִים עֹשֶׁר וּנְכָסִים וְהִשְׁלִיטוֹ לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ וְלָשֵׂאת
אֶת חֶלְקוֹ וְלִשְׂמֹחַ בַּעֲמָלוֹ זֹה מַתַּת אֱלֹהִים הִיא׃ כִּי לֹא
הַרְבֵּה יִזְכֹּר אֶת יְמֵי חַיָּיו כִּי הָאֱלֹהִים מַעֲנֶה בְּשִׂמְחַת לִבּוֹ׃
יֵשׁ רָעָה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְרַבָּה הִיא עַל הָאָדָם׃
אִישׁ אֲשֶׁר יִתֶּן לוֹ הָאֱלֹהִים עֹשֶׁר וּנְכָסִים וְכָבוֹד וְאֵינֶנּוּ חָסֵר
לְנַפְשׁוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִתְאַוֶּה וְלֹא יַשְׁלִיטֶנּוּ הָאֱלֹהִים לֶאֱכֹל
מִמֶּנּוּ כִּי אִישׁ נָכְרִי יֹאכְלֶנּוּ זֶה הֶבֶל וָחֳלִי רָע הוּא׃ אִם
יוֹלִיד אִישׁ מֵאָה וְשָׁנִים רַבּוֹת יִחְיֶה וְרַב שֶׁיִּהְיוּ יְמֵי שָׁנָיו
וְנַפְשׁוֹ לֹא תִשְׂבַּע מִן הַטּוֹבָה וְגַם קְבוּרָה לֹא הָיְתָה לּוֹ
אָמַרְתִּי טוֹב מִמֶּנּוּ הַנָּפֶל׃ כִּי בַהֶבֶל בָּא וּבַחֹשֶׁךְ יֵלֵךְ
וּבַחֹשֶׁךְ שְׁמוֹ יְכֻסֶּה׃ גַּם שֶׁמֶשׁ לֹא רָאָה וְלֹא יָדָע נַחַת לָזֶה
מִזֶּה׃ וְאִלּוּ חָיָה אֶלֶף שָׁנִים פַּעֲמַיִם וְטוֹבָה לֹא רָאָה הֲלֹא
אֶל מָקוֹם אֶחָד הַכֹּל הוֹלֵךְ׃ כָּל עֲמַל הָאָדָם לְפִיהוּ וְגַם
הַנֶּפֶשׁ לֹא תִמָּלֵא׃ כִּי מַה יּוֹתֵר לֶחָכָם מִן הַכְּסִיל מַה לֶּעָנִי
יוֹדֵעַ לַהֲלֹךְ נֶגֶד הַחַיִּים׃ טוֹב מַרְאֵה עֵינַיִם מֵהֲלָךְ נָפֶשׁ
גַּם זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ׃ מַה שֶּׁהָיָה כְּבָר נִקְרָא שְׁמוֹ וְנוֹדָע
אֲשֶׁר הוּא אָדָם וְלֹא יוּכַל לָדִין עִם שֶׁהתַּקִּיף* מִמֶּנּוּ׃ כִּי יֵשׁ
דְּבָרִים הַרְבֵּה מַרְבִּים הָבֶל מַה יֹּתֵר לָאָדָם׃ כִּי מִי יוֹדֵעַ
מַה טּוֹב לָאָדָם בַּחַיִּים מִסְפַּר יְמֵי חַיֵּי הֶבְלוֹ וְיַעֲשֵׂם כַּצֵּל

*) יתיר ה'.

אֲשֶׁר מִי יַגִּיד לָאָדָם מַה יִּהְיֶה אַחֲרָיו תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃
טוֹב שֵׁם מִשֶּׁמֶן טוֹב וְיוֹם הַמָּוֶת
מִיּוֹם הִוָּלְדוֹ׃ טוֹב לָלֶכֶת אֶל בֵּית אֵבֶל מִלֶּכֶת אֶל בֵּית
מִשְׁתֶּה בַּאֲשֶׁר הוּא סוֹף כָּל הָאָדָם וְהַחַי יִתֵּן אֶל לִבּוֹ׃
טוֹב כַּעַס מִשְּׂחוֹק כִּי בְרֹעַ פָּנִים יִיטַב לֵב׃ לֵב חֲכָמִים
בְּבֵית אֵבֶל וְלֵב כְּסִילִים בְּבֵית שִׂמְחָה׃ טוֹב לִשְׁמֹעַ גַּעֲרַת
חָכָם מֵאִישׁ שֹׁמֵעַ שִׁיר כְּסִילִים׃ כִּי כְקוֹל הַסִּירִים תַּחַת
הַסִּיר כֵּן שְׂחֹק הַכְּסִיל וְגַם זֶה הָבֶל׃ כִּי הָעֹשֶׁק יְהוֹלֵל חָכָם
וִיאַבֵּד אֶת לֵב מַתָּנָה׃ טוֹב אַחֲרִית דָּבָר מֵרֵאשִׁיתוֹ טוֹב
אֶרֶךְ רוּחַ מִגְּבַהּ רוּחַ׃ אַל תְּבַהֵל בְּרוּחֲךָ לִכְעוֹס כִּי כַעַס
בְּחֵיק כְּסִילִים יָנוּחַ׃ אַל תֹּאמַר מֶה הָיָה שֶׁהַיָּמִים
הָרִאשֹׁנִים הָיוּ טוֹבִים מֵאֵלֶּה כִּי לֹא מֵחָכְמָה שָׁאַלְתָּ עַל
זֶה׃ טוֹבָה חָכְמָה עִם נַחֲלָה וְיֹתֵר לְרֹאֵי הַשָּׁמֶשׁ׃ כִּי בְּצֵל
הַחָכְמָה בְּצֵל הַכָּסֶף וְיִתְרוֹן דַּעַת הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְעָלֶיהָ׃
רְאֵה אֶת מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים כִּי מִי יוּכַל לְתַקֵּן אֵת אֲשֶׁר
עִוְּתוֹ׃ בְּיוֹם טוֹבָה הֱיֵה בְטוֹב וּבְיוֹם רָעָה רְאֵה גַּם אֶת זֶה
לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים עַל דִּבְרַת שֶׁלֹּא יִמְצָא הָאָדָם
אַחֲרָיו מְאוּמָה׃ אֶת הַכֹּל רָאִיתִי בִּימֵי הֶבְלִי יֵשׁ צַדִּיק אֹבֵד
בְּצִדְקוֹ וְיֵשׁ רָשָׁע מַאֲרִיךְ בְּרָעָתוֹ׃ אַל תְּהִי צַדִּיק הַרְבֵּה
וְאַל תִּתְחַכַּם יוֹתֵר לָמָּה תִּשּׁוֹמֵם׃ אַל תִּרְשַׁע הַרְבֵּה וְאַל
תְּהִי סָכָל לָמָּה תָמוּת בְּלֹא עִתֶּךָ׃ טוֹב אֲשֶׁר תֶּאֱחֹז בָּזֶה
וְגַם מִזֶּה אַל תַּנַּח אֶת יָדֶךָ כִּי יְרֵא אֱלֹהִים יֵצֵא אֶת כֻּלָּם׃
הַחָכְמָה תָּעֹז לֶחָכָם מֵעֲשָׂרָה שַׁלִּיטִים אֲשֶׁר הָיוּ בָּעִיר׃ כִּי
אָדָם אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טּוֹב וְלֹא יֶחֱטָא׃ גַּם לְכָל

ט׳ רבתי.

הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יְדַבֵּרוּ אַל תִּתֵּן לִבֶּךָ אֲשֶׁר לֹא תִשְׁמַע אֶת
עַבְדְּךָ מְקַלְלֶךָ׃ כִּי גַּם פְּעָמִים רַבּוֹת יָדַע לִבֶּךָ אֲשֶׁר גַּם אַתָּ
קִלַּלְתָּ אֲחֵרִים׃ כָּל זֹה נִסִּיתִי בַחָכְמָה אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה
וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי׃ רָחוֹק מַה שֶּׁהָיָה וְעָמוֹק עָמֹק מִי
יִמְצָאֶנּוּ׃ סַבּוֹתִי אֲנִי וְלִבִּי לָדַעַת וְלָתוּר וּלְבַקֵּשׁ חָכְמָה
וְחֶשְׁבּוֹן וְלָדַעַת רֶשַׁע כֶּסֶל וְהַסִּכְלוּת הוֹלֵלוֹת׃ וּמוֹצֶא אֲנִי
מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הִיא מְצוֹדִים וַחֲרָמִים לִבָּהּ
אֲסוּרִים יָדֶיהָ טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה וְחוֹטֵא
יִלָּכֶד בָּהּ׃ רְאֵה זֶה מָצָאתִי אָמְרָה קֹהֶלֶת אַחַת לְאַחַת
לִמְצֹא חֶשְׁבּוֹן׃ אֲשֶׁר עוֹד בִּקְשָׁה נַפְשִׁי וְלֹא מָצָאתִי אָדָם
אֶחָד מֵאֶלֶף מָצָאתִי וְאִשָּׁה בְכָל אֵלֶּה לֹא מָצָאתִי׃ לְבַד
רְאֵה זֶה מָצָאתִי אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יָשָׁר
וְהֵמָּה בִקְשׁוּ חִשְּׁבֹנוֹת רַבִּים׃ מִי כְּהֶחָכָם וּמִי יוֹדֵעַ פֵּשֶׁר
דָּבָר חָכְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו וְעֹז פָּנָיו יְשֻׁנֶּא׃ אֲנִי פִּי מֶלֶךְ
שְׁמוֹר וְעַל דִּבְרַת שְׁבוּעַת אֱלֹהִים׃ אַל תִּבָּהֵל מִפָּנָיו תֵּלֵךְ
אַל תַּעֲמוֹד בְּדָבָר רָע כִּי כָּל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יַעֲשֶׂה׃ בַּאֲשֶׁר דְּבַר
מֶלֶךְ שִׁלְטוֹן וּמִי יֹאמַר לוֹ מַה תַּעֲשֶׂה׃ שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא
יֵדַע דָּבָר רָע וְעֵת וּמִשְׁפָּט יֵדַע לֵב חָכָם׃ כִּי לְכָל חֵפֶץ יֵשׁ
עֵת וּמִשְׁפָּט כִּי רָעַת הָאָדָם רַבָּה עָלָיו׃ כִּי אֵינֶנּוּ יֹדֵעַ מַה
שֶׁיִּהְיֶה כִּי כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה מִי יַגִּיד לוֹ׃ אֵין אָדָם שַׁלִּיט בָּרוּחַ
לִכְלוֹא אֶת הָרוּחַ וְאֵין שִׁלְטוֹן בְּיוֹם הַמָּוֶת וְאֵין מִשְׁלַחַת
בַּמִּלְחָמָה וְלֹא יְמַלֵּט רֶשַׁע אֶת בְּעָלָיו׃ אֶת כָּל זֶה רָאִיתִי
וְנָתוֹן אֶת לִבִּי לְכָל מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ עֵת
אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לְרַע לוֹ׃ וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים

קְבֻרִים וָבָאוּ וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ וְיִשְׁתַּכְּחוּ בָעִיר אֲשֶׁר
כֵּן עָשׂוּ גַּם זֶה הָבֶל׃ אֲשֶׁר אֵין נַעֲשָׂה פִתְגָם מַעֲשֵׂה הָרָעָה
מְהֵרָה עַל כֵּן מָלֵא לֵב בְּנֵי הָאָדָם בָּהֶם לַעֲשׂוֹת רָע׃ אֲשֶׁר
חֹטֶא עֹשֶׂה רָע מְאַת וּמַאֲרִיךְ לוֹ כִּי גַּם יוֹדֵעַ אָנִי אֲשֶׁר יִהְיֶה
טּוֹב לְיִרְאֵי הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יִירְאוּ מִלְּפָנָיו׃ וְטוֹב לֹא יִהְיֶה
לָרָשָׁע וְלֹא יַאֲרִיךְ יָמִים כַּצֵּל אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ יָרֵא מִלִּפְנֵי
אֱלֹהִים׃ יֶשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים
אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵהֶם כְּמַעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים וְיֵשׁ רְשָׁעִים שֶׁמַּגִּיעַ
אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַצַּדִּיקִים אָמַרְתִּי שֶׁגַּם זֶה הָבֶל׃
וְשִׁבַּחְתִּי אֲנִי אֶת הַשִּׂמְחָה אֲשֶׁר אֵין טוֹב לָאָדָם תַּחַת
הַשֶּׁמֶשׁ כִּי אִם לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׂמוֹחַ וְהוּא יִלְוֶנּוּ בַעֲמָלוֹ
יְמֵי חַיָּיו אֲשֶׁר נָתַן לוֹ הָאֱלֹהִים תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ כַּאֲשֶׁר
נָתַתִּי אֶת לִבִּי לָדַעַת חָכְמָה וְלִרְאוֹת אֶת הָעִנְיָן אֲשֶׁר
נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ כִּי גַם בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה שֵׁנָה בְּעֵינָיו אֵינֶנּוּ
רֹאֶה׃ וְרָאִיתִי אֶת כָּל מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים כִּי לֹא יוּכַל הָאָדָם
לִמְצוֹא אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַחַת הַשֶּׁמֶשׁ בְּשֶׁל אֲשֶׁר
יַעֲמֹל הָאָדָם לְבַקֵּשׁ וְלֹא יִמְצָא וְגַם אִם יֹאמַר הֶחָכָם לָדַעַת
לֹא יוּכַל לִמְצֹא׃ כִּי אֶת כָּל זֶה נָתַתִּי אֶל לִבִּי וְלָבוּר אֶת
כָּל זֶה אֲשֶׁר הַצַּדִּיקִים וְהַחֲכָמִים וַעֲבָדֵיהֶם בְּיַד הָאֱלֹהִים
גַּם אַהֲבָה גַם שִׂנְאָה אֵין יוֹדֵעַ הָאָדָם הַכֹּל לִפְנֵיהֶם׃ הַכֹּל
כַּאֲשֶׁר לַכֹּל מִקְרֶה אֶחָד לַצַּדִּיק וְלָרָשָׁע לַטּוֹב וְלַטָּהוֹר
וְלַטָּמֵא וְלַזֹּבֵחַ וְלַאֲשֶׁר אֵינֶנּוּ זֹבֵחַ כַּטּוֹב כַּחֹטֶא הַנִּשְׁבָּע
כַּאֲשֶׁר שְׁבוּעָה יָרֵא׃ זֶה רָע בְּכֹל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ
כִּי מִקְרֶה אֶחָד לַכֹּל וְגַם לֵב בְּנֵי הָאָדָם מָלֵא רָע וְהוֹלֵלוֹת

בִּלְבָבָם בְּחַיֵּיהֶם וְאַחֲרָיו אֶל הַמֵּתִים׃ כִּי מִי אֲשֶׁר יְבֻחַר*
אֶל כָּל הַחַיִּים יֵשׁ בִּטָּחוֹן כִּי לְכֶלֶב חַי הוּא טוֹב מִן הָאַרְיֵה
הַמֵּת׃ כִּי הַחַיִּים יוֹדְעִים שֶׁיָּמֻתוּ וְהַמֵּתִים אֵינָם יוֹדְעִים
מְאוּמָה וְאֵין עוֹד לָהֶם שָׂכָר כִּי נִשְׁכַּח זִכְרָם׃ גַּם אַהֲבָתָם
גַּם שִׂנְאָתָם גַּם קִנְאָתָם כְּבָר אָבָדָה וְחֵלֶק אֵין לָהֶם עוֹד
לְעוֹלָם בְּכֹל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ לֵךְ אֱכֹל בְּשִׂמְחָה
לַחְמֶךָ וּשְׁתֵה בְלֶב טוֹב יֵינֶךָ כִּי כְבָר רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת
מַעֲשֶׂיךָ׃ בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים וְשֶׁמֶן עַל רֹאשְׁךָ אַל
יֶחְסָר׃ רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ כָּל יְמֵי חַיֵּי
הֶבְלֶךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ כֹּל יְמֵי הֶבְלֶךָ כִּי הוּא
חֶלְקְךָ בַּחַיִּים וּבַעֲמָלְךָ אֲשֶׁר אַתָּה עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃
כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה כִּי אֵין מַעֲשֶׂה
וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה בִּשְׁאוֹל אֲשֶׁר אַתָּה הֹלֵךְ שָׁמָּה׃
שַׁבְתִּי וְרָאֹה תַחַת הַשֶּׁמֶשׁ כִּי לֹא לַקַּלִּים הַמֵּרוֹץ וְלֹא
לַגִּבּוֹרִים הַמִּלְחָמָה וְגַם לֹא לַחֲכָמִים לֶחֶם וְגַם לֹא לַנְּבֹנִים
עֹשֶׁר וְגַם לֹא לַיֹּדְעִים חֵן כִּי עֵת וָפֶגַע יִקְרֶה אֶת כֻּלָּם׃ כִּי
גַּם לֹא יֵדַע הָאָדָם אֶת עִתּוֹ כַּדָּגִים שֶׁנֶּאֱחָזִים בִּמְצוֹדָה
רָעָה וְכַצִּפֳּרִים הָאֲחֻזוֹת בַּפָּח כָּהֵם יוּקָשִׁים בְּנֵי הָאָדָם
לְעֵת רָעָה כְּשֶׁתִּפּוֹל עֲלֵיהֶם פִּתְאֹם׃ גַּם זֹה רָאִיתִי חָכְמָה
תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וּגְדוֹלָה הִיא אֵלָי׃ עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ
מְעָט וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל אֹתָהּ וְסָבַב וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוֹדִים
גְּדוֹלִים׃ וּמָצָא בָהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכָם וּמִלַּט הוּא אֶת הָעִיר
בְּחָכְמָתוֹ וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמִּסְכֵּן הַהוּא׃ וְאָמַרְתִּי
אָנִי טוֹבָה חָכְמָה מִגְּבוּרָה וְחָכְמַת הַמִּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו

*) יחבר ק׳

אֵינָם נִשְׁמָעִים׃ דִּבְרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים מִזַּעֲקַת
מוֹשֵׁל בַּכְּסִילִים׃ טוֹבָה חָכְמָה מִכְּלֵי קְרָב וְחוֹטֶא אֶחָד
יְאַבֵּד טוֹבָה הַרְבֵּה׃ זְבוּבֵי מָוֶת יַבְאִישׁ יַבִּיעַ שֶׁמֶן רוֹקֵחַ
יָקָר מֵחָכְמָה מִכָּבוֹד סִכְלוּת מְעָט׃ לֵב חָכָם לִימִינוֹ וְלֵב
כְּסִיל לִשְׂמֹאלוֹ׃ וְגַם בַּדֶּרֶךְ כְּשֶׁ*הַסָּכָל הֹלֵךְ לִבּוֹ חָסֵר
וְאָמַר לַכֹּל סָכָל הוּא׃ אִם רוּחַ הַמּוֹשֵׁל תַּעֲלֶה עָלֶיךָ
מְקוֹמְךָ אַל תַּנַּח כִּי מַרְפֵּא יַנִּיחַ חֲטָאִים גְּדוֹלִים׃ יֵשׁ רָעָה
רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כִּשְׁגָגָה שֶׁיֹּצָא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט׃ נִתַּן
הַסֶּכֶל בַּמְּרוֹמִים רַבִּים וַעֲשִׁירִים בַּשֵּׁפֶל יֵשֵׁבוּ׃ רָאִיתִי
עֲבָדִים עַל סוּסִים וְשָׂרִים הֹלְכִים כַּעֲבָדִים עַל הָאָרֶץ׃
חֹפֵר גּוּמָּץ בּוֹ יִפֹּל וּפֹרֵץ גָּדֵר יִשְּׁכֶנּוּ נָחָשׁ׃ מַסִּיעַ אֲבָנִים
יֵעָצֵב בָּהֶם בּוֹקֵעַ עֵצִים יִסָּכֶן בָּם׃ אִם קֵהָה הַבַּרְזֶל וְהוּא
לֹא פָנִים קִלְקַל וַחֲיָלִים יְגַבֵּר וְיִתְרוֹן הַכְשֵׁיר חָכְמָה׃ אִם
יִשֹּׁךְ הַנָּחָשׁ בְּלוֹא לָחַשׁ וְאֵין יִתְרוֹן לְבַעַל הַלָּשׁוֹן׃ דִּבְרֵי פִי
חָכָם חֵן וְשִׂפְתוֹת כְּסִיל תְּבַלְּעֶנּוּ׃ תְּחִלַּת דִּבְרֵי פִיהוּ סִכְלוּת
וְאַחֲרִית פִּיהוּ הוֹלֵלוּת רָעָה׃ וְהַסָּכָל יַרְבֶּה דְבָרִים לֹא יֵדַע
הָאָדָם מַה שֶּׁיִּהְיֶה וַאֲשֶׁר יִהְיֶה מֵאַחֲרָיו מִי יַגִּיד לוֹ׃ עֲמַל
הַכְּסִילִים תְּיַגְּעֶנּוּ אֲשֶׁר לֹא יָדַע לָלֶכֶת אֶל עִיר׃ אִי לָךְ
אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נָעַר וְשָׂרַיִךְ בַּבֹּקֶר יֹאכֵלוּ׃ אַשְׁרֵיךְ אֶרֶץ
שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִים וְשָׂרַיִךְ בָּעֵת יֹאכֵלוּ בִּגְבוּרָה וְלֹא בַשְּׁתִי׃
בַּעֲצַלְתַּיִם יִמַּךְ הַמְּקָרֶה וּבְשִׁפְלוּת יָדַיִם יִדְלֹף הַבָּיִת׃
לִשְׂחוֹק עֹשִׂים לֶחֶם וְיַיִן יְשַׂמַּח חַיִּים וְהַכֶּסֶף יַעֲנֶה אֶת הַכֹּל׃
גַּם בְּמַדָּעֲךָ מֶלֶךְ אַל תְּקַלֵּל וּבְחַדְרֵי מִשְׁכָּבְךָ אַל תְּקַלֵּל
עָשִׁיר כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וּבַעַל הַכְּנָפַיִם יַגִּיד°

*) יתירה'. °) יגד ק'.

דבר

דָּבָר: שַׁלַּח לַחְמְךָ עַל פְּנֵי הַמָּיִם כִּי בְרֹב הַיָּמִים תִּמְצָאֶנּוּ:
תֶּן חֵלֶק לְשִׁבְעָה וְגַם לִשְׁמוֹנָה כִּי לֹא תֵדַע מַה יִּהְיֶה רָעָה
עַל הָאָרֶץ: אִם יִמָּלְאוּ הֶעָבִים גֶּשֶׁם עַל הָאָרֶץ יָרִיקוּ וְאִם
יִפּוֹל עֵץ בַּדָּרוֹם וְאִם בַּצָּפוֹן מְקוֹם שֶׁיִּפּוֹל הָעֵץ שָׁם יְהוּא:
שֹׁמֵר רוּחַ לֹא יִזְרָע וְרֹאֶה בֶעָבִים לֹא יִקְצוֹר: כַּאֲשֶׁר אֵינְךָ
יוֹדֵעַ מַה דֶּרֶךְ הָרוּחַ כַּעֲצָמִים בְּבֶטֶן הַמְּלֵאָה כָּכָה לֹא
תֵדַע אֶת מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת הַכֹּל: בַּבֹּקֶר
זְרַע אֶת זַרְעֶךָ וְלָעֶרֶב אַל תַּנַּח יָדֶךָ כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ אֵי זֶה
יִכְשַׁר הֲזֶה אוֹ זֶה וְאִם שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד טוֹבִים: וּמָתוֹק הָאוֹר
וְטוֹב לַעֵינַיִם לִרְאוֹת אֶת הַשָּׁמֶשׁ: כִּי אִם שָׁנִים הַרְבֵּה
יִחְיֶה הָאָדָם בְּכֻלָּם יִשְׂמָח וְיִזְכֹּר אֶת יְמֵי הַחֹשֶׁךְ כִּי הַרְבֵּה
יִהְיוּ כָּל שֶׁבָּא הָבֶל: שְׂמַח בָּחוּר בְּיַלְדוּתֶךָ וִיטִיבְךָ לִבְּךָ
בִּימֵי בְחוּרוֹתֶךָ וְהַלֵּךְ בְּדַרְכֵי לִבְּךָ וּבְמַרְאֵי עֵינֶיךָ וְדָע כִּי
עַל כָּל אֵלֶּה יְבִיאֲךָ הָאֱלֹהִים בַּמִּשְׁפָּט: וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבֶּךָ
וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרֶךָ כִּי הַיַּלְדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת הָבֶל: וּזְכֹר
אֶת בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְּחוּרֹתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הָרָעָה
וְהִגִּיעוּ שָׁנִים אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵין לִי בָהֶם חֵפֶץ: עַד אֲשֶׁר לֹא
תֶחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ וְהָאוֹר וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים וְשָׁבוּ הֶעָבִים אַחַר
הַגָּשֶׁם: בַּיּוֹם שֶׁיָּזֻעוּ שֹׁמְרֵי הַבַּיִת וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל
וּבָטְלוּ הַטֹּחֲנוֹת כִּי מִעֵטוּ וְחָשְׁכוּ הָרֹאוֹת בָּאֲרֻבּוֹת: וְסֻגְּרוּ
דְלָתַיִם בַּשּׁוּק בִּשְׁפַל קוֹל הַטַּחֲנָה וְיָקוּם לְקוֹל הַצִּפּוֹר
וְיִשַּׁחוּ כָּל בְּנוֹת הַשִּׁיר: גַּם מִגָּבֹהַּ יִרָאוּ וְחַתְחַתִּים בַּדֶּרֶךְ
וְיָנֵאץ הַשָּׁקֵד וְיִסְתַּבֵּל הֶחָגָב וְתָפֵר הָאֲבִיּוֹנָה כִּי הֹלֵךְ
הָאָדָם אֶל בֵּית עוֹלָמוֹ וְסָבְבוּ בַשּׁוּק הַסּוֹפְדִים: עַד אֲשֶׁר

לֹא־יֵרָחֵק חֶבֶל הַכֶּסֶף וְתָרֻץ גֻּלַּת הַזָּהָב וְתִשָּׁבֶר כַּד עַל הַמַּבּוּעַ וְנָרֹץ הַגַּלְגַּל אֶל הַבּוֹר׃ וְיָשֹׁב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ׃ הֲבֵל הֲבָלִים אָמַר הַקּוֹהֶלֶת הַכֹּל הָבֶל׃ וְיֹתֵר שֶׁהָיָה קֹהֶלֶת חָכָם עוֹד לִמַּד דַּעַת אֶת הָעָם וְאִזֵּן וְחִקֵּר תִּקֵּן מְשָׁלִים הַרְבֵּה׃ בִּקֵּשׁ קֹהֶלֶת לִמְצֹא דִּבְרֵי חֵפֶץ וְכָתוּב יֹשֶׁר דִּבְרֵי אֱמֶת׃ דִּבְרֵי חֲכָמִים כַּדָּרְבֹנוֹת וּכְמַשְׂמְרוֹת נְטוּעִים בַּעֲלֵי אֲסֻפּוֹת נִתְּנוּ מֵרֹעֶה אֶחָד׃ וְיֹתֵר מֵהֵמָּה בְּנִי הִזָּהֵר עֲשׂוֹת סְפָרִים הַרְבֵּה אֵין קֵץ וְלַהַג הַרְבֵּה יְגִעַת בָּשָׂר׃ סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹהִים יְרָא וְאֶת מִצְוֺתָיו שְׁמוֹר כִּי זֶה כָּל הָאָדָם׃ כִּי אֶת כָּל מַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים יָבִא בְמִשְׁפָּט עַל כָּל נֶעְלָם אִם טוֹב וְאִם רָע׃ סוף דבר וכו׳

קדיש יתום, ומוציאי׳ ב׳ ס״ת ופותחי׳ ס״ת א׳ וקור׳ ג׳ בפ׳ כי תשא ומתחלק לג׳ גברי.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה רְאֵה אַתָּה אֹמֵר אֵלַי הַעַל אֶת־הָעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתַּנִי אֵת אֲשֶׁר־תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אָמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְשֵׁם וְגַם־מָצָאתָ חֵן בְּעֵינָי׃ וְעַתָּה אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הוֹדִעֵנִי נָא אֶת־דְּרָכֶךָ וְאֵדָעֲךָ לְמַעַן אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךָ וּרְאֵה כִּי עַמְּךָ הַגּוֹי הַזֶּה׃ וַיֹּאמַר פָּנַי יֵלֵכוּ וַהֲנִחֹתִי לָךְ׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו אִם־אֵין פָּנֶיךָ הֹלְכִים אַל־תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה׃ וּבַמֶּה יִוָּדַע אֵפוֹא כִּי־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמֶּךָ הֲלוֹא בְּלֶכְתְּךָ עִמָּנוּ וְנִפְלֵינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ מִכָּל־הָעָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ פ לוי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה גַּם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶעֱשֶׂה כִּי־מָצָאתָ חֵן בְּעֵינַי וָאֵדָעֲךָ בְּשֵׁם׃ וַיֹּאמַר הַרְאֵנִי נָא אֶת־כְּבֹדֶךָ׃ וַיֹּאמֶר אֲנִי אַעֲבִיר כָּל־טוּבִי עַל־פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהוָה לְפָנֶיךָ וְחַנֹּתִי

אֶת־אֲשֶׁר אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת־אֲשֶׁר אֲרַחֵם׃ ג. וַיֹּאמֶר לֹא
תוּכַל לִרְאֹת אֶת־פָּנָי כִּי לֹא־יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה
הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי וְנִצַּבְתָּ עַל־הַצּוּר׃ וְהָיָה בַּעֲבֹר כְּבֹדִי
וְשַׂמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר וְשַׂכֹּתִי כַפִּי עָלֶיךָ עַד־עָבְרִי׃
וַהֲסִרֹתִי אֶת־כַּפִּי וְרָאִיתָ אֶת־אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ׃ ד.
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים
וְכָתַבְתִּי עַל־הַלֻּחֹת אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת
הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ׃ וֶהְיֵה נָכוֹן לַבֹּקֶר וְעָלִיתָ בַבֹּקֶר
אֶל־הַר סִינַי וְנִצַּבְתָּ לִי שָׁם עַל־רֹאשׁ הָהָר׃ וְאִישׁ לֹא־יַעֲלֶה
עִמָּךְ וְגַם־אִישׁ אַל־יֵרָא בְּכָל־הָהָר גַּם־הַצֹּאן וְהַבָּקָר אַל־יִרְעוּ
אֶל־מוּל הָהָר הַהוּא׃ ה. וַיִּפְסֹל שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים
וַיַּשְׁכֵּם מֹשֶׁה בַבֹּקֶר וַיַּעַל אֶל־הַר סִינַי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים׃ וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב
עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה׃ וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא
יְהוָה יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת׃
נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה
פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים וְעַל־בְּנֵי בָנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־
רִבֵּעִים׃ וַיְמַהֵר מֹשֶׁה וַיִּקֹּד אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ׃ וַיֹּאמֶר אִם־נָא
מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יֵלֶךְ־נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבֵּנוּ כִּי עַם־
קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ׃
וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי כֹּרֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל־עַמְּךָ אֶעֱשֶׂה נִפְלָאֹת
אֲשֶׁר לֹא־נִבְרְאוּ בְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הַגּוֹיִם וְרָאָה כָל־הָעָם
אֲשֶׁר־אַתָּה בְקִרְבּוֹ אֶת־מַעֲשֵׂה יְהוָה כִּי־נוֹרָא הוּא אֲשֶׁר
אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּךְ׃ ו. שְׁמָר־לְךָ אֵת אֲשֶׁר אָנֹכִי

*) נ׳ רתתי.

מְצַוְּךָ֖ הַיּ֑וֹם הִנְנִ֧י גֹרֵ֣שׁ מִפָּנֶ֗יךָ אֶת־הָֽאֱמֹרִי֙ וְהַכְּנַעֲנִ֔י וְהַחִתִּי֙
וְהַפְּרִזִּ֔י וְהַחִוִּ֖י וְהַיְבוּסִֽי׃ הִשָּׁ֣מֶר לְךָ֗ פֶּן־תִּכְרֹ֤ת בְּרִית֙ לְיוֹשֵׁ֣ב
הָאָ֔רֶץ אֲשֶׁ֥ר אַתָּ֖ה בָּ֣א עָלֶ֑יהָ פֶּן־יִהְיֶ֥ה לְמוֹקֵ֖שׁ בְּקִרְבֶּֽךָ׃ כִּ֤י
אֶת־מִזְבְּחֹתָם֙ תִּתֹּצ֔וּן וְאֶת־מַצֵּבֹתָ֖ם תְּשַׁבֵּר֑וּן וְאֶת־אֲשֵׁרָ֖יו
תִּכְרֹתֽוּן׃ כִּ֛י לֹ֥א תִֽשְׁתַּחֲוֶ֖ה לְאֵ֣ל אַחֵ֑ר כִּ֤י יְהוָה֙ קַנָּ֣א שְׁמ֔וֹ
אֵ֥ל קַנָּ֖א הֽוּא׃ פֶּן־תִּכְרֹ֥ת בְּרִ֖ית לְיוֹשֵׁ֣ב הָאָ֑רֶץ וְזָנ֣וּ ׀ אַחֲרֵ֣י
אֱלֹֽהֵיהֶ֗ם וְזָֽבְחוּ֙ לֵאלֹ֣הֵיהֶ֔ם וְקָרָ֣א לְךָ֔ וְאָכַלְתָּ֖ מִזִּבְחֽוֹ׃
וְלָקַחְתָּ֥ מִבְּנֹתָ֖יו לְבָנֶ֑יךָ וְזָנ֣וּ בְנֹתָ֗יו אַחֲרֵי֙ אֱלֹ֣הֵיהֶ֔ן וְהִזְנוּ֙
אֶת־בָּנֶ֔יךָ אַחֲרֵ֖י אֱלֹהֵיהֶֽן׃ אֱלֹהֵ֥י מַסֵּכָ֖ה לֹ֥א תַעֲשֶׂה־לָּֽךְ׃ ז׳
אֶת־חַ֣ג הַמַּצּוֹת֮ תִּשְׁמֹר֒ שִׁבְעַ֨ת יָמִ֜ים תֹּאכַ֤ל מַצּוֹת֙ אֲשֶׁ֣ר
צִוִּיתִ֔ךָ לְמוֹעֵ֖ד חֹ֣דֶשׁ הָֽאָבִ֑יב כִּ֚י בְּחֹ֣דֶשׁ הָֽאָבִ֔יב יָצָ֖אתָ
מִמִּצְרָֽיִם׃ כָּל־פֶּ֥טֶר רֶ֖חֶם לִ֑י וְכָֽל־מִקְנְךָ֙ תִּזָּכָ֔ר פֶּ֖טֶר שׁ֥וֹר
וָשֶֽׂה׃ וּפֶ֤טֶר חֲמוֹר֙ תִּפְדֶּ֣ה בְשֶׂ֔ה וְאִם־לֹ֥א תִפְדֶּ֖ה וַעֲרַפְתּ֑וֹ
כֹּ֣ל בְּכ֤וֹר בָּנֶ֙יךָ֙ תִּפְדֶּ֔ה וְלֹא־יֵרָא֥וּ פָנַ֖י רֵיקָֽם׃ שֵׁ֤שֶׁת יָמִים֙
תַּעֲבֹ֔ד וּבַיּ֥וֹם הַשְּׁבִיעִ֖י תִּשְׁבֹּ֑ת בֶּחָרִ֥ישׁ וּבַקָּצִ֖יר תִּשְׁבֹּֽת׃
וְחַ֤ג שָׁבֻעֹת֙ תַּעֲשֶׂ֣ה לְךָ֔ בִּכּוּרֵ֖י קְצִ֣יר חִטִּ֑ים וְחַג֙ הָֽאָסִ֔יף
תְּקוּפַ֖ת הַשָּׁנָֽה׃ שָׁלֹ֥שׁ פְּעָמִ֖ים בַּשָּׁנָ֑ה יֵרָאֶה֙ כָּל־זְכ֣וּרְךָ֔
אֶת־פְּנֵ֛י הָאָדֹ֥ן ׀ יְהוָ֖ה אֱלֹהֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ כִּֽי־אוֹרִ֤ישׁ גּוֹיִם֙ מִפָּנֶ֔יךָ
וְהִרְחַבְתִּ֖י אֶת־גְּבֻלֶ֑ךָ וְלֹא־יַחְמֹ֥ד אִישׁ֙ אֶֽת־אַרְצְךָ֔ בַּעֲלֹֽתְךָ֗
לֵרָאוֹת֙ אֶת־פְּנֵי֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ שָׁלֹ֥שׁ פְּעָמִ֖ים בַּשָּׁנָֽה׃ לֹֽא־
תִשְׁחַ֥ט עַל־חָמֵ֖ץ דַּם־זִבְחִ֑י וְלֹא־יָלִ֣ין לַבֹּ֔קֶר זֶ֖בַח חַ֥ג הַפָּֽסַח׃
רֵאשִׁ֗ית בִּכּוּרֵי֙ אַדְמָ֣תְךָ֔ תָּבִ֕יא בֵּ֖ית יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֑יךָ לֹֽא־
תְבַשֵּׁ֥ל גְּדִ֖י בַּחֲלֵ֥ב אִמּֽוֹ׃ *) ר' רבתי.

מכניסים ס"ת ב' אצל הראשון ואומרים חצי קדיש על שניהם, ומגביהים וגוללים ס"ת שקראו בו, ופותחים ס"ת ב' וקוראים בו למפטיר בפ' פינחס.

אם הוא ראשון של ח"המ קוראים וביו' השני וביו' השלישי, ואם הוא שלישי של ח"המ קוראים וביו' הרביעי וביו' החמישי, ואם הוא רביעי של ח"המ קוראים וביום החמישי וביום הששי.

וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנֵים עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃ וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם׃ וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עַשְׁתֵּי־עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃ וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃

וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃ וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃

וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃ וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃

וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמֹנָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃ וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וּנְסָכֶיהָ׃

מי שברך. ומגביהים וגוללים. כשמגביהים הס"ת מביטים כנגד הכתב של ס"ת ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה׃ עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר׃ דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ

שָׁלוֹם: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

קודם קריאת ההפטרה, אחר שגמר הגולל, יברך המפטיר ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק:

הפטרת שבת וחול המועד של סכות ביחזקאל סמן ל"ח.

יח וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא בְּיוֹם בּוֹא גוֹג עַל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל נְאֻם יט אֲדֹנָי יֱהֹוִה תַּעֲלֶה חֲמָתִי בְּאַפִּי: וּבְקִנְאָתִי בְאֵשׁ־עֶבְרָתִי דִּבַּרְתִּי אִם־לֹא ׀ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה רַעַשׁ גָּדוֹל עַל אַדְמַת כ יִשְׂרָאֵל: וְרָעֲשׁוּ מִפָּנַי דְּגֵי הַיָּם וְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְחַיַּת הַשָּׂדֶה וְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאֲדָמָה וְכֹל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וְנֶהֶרְסוּ הֶהָרִים וְנָפְלוּ הַמַּדְרֵגוֹת וְכָל־חוֹמָה כא לָאָרֶץ תִּפּוֹל: וְקָרָאתִי עָלָיו לְכָל־הָרַי חֶרֶב נְאֻם אֲדֹנָי

יח. והיה ביום ההוא, ת"י בעידנא ההוא. ביום בוא, ביום מיתי. על אדמת ישראל, למלחמה; וזהו שמוש לשון ביאת הארץ או ביאת העיר המקושר במלות על, אבל במלת אל ענינו הכניסה לבד. דוק ותמצא. יט. באש עברתי דברתי, לשון שבועה וקיום הוא, וכענין שהיה דבר בקדשו (תהלים ס' ח'). רעש גדול, ע"י קולות ורעמים כמו שהוא אומר. כ. ונהרסו ההרים, דוגמת נבואת זכרי', ונבקע הר הזיתים, ול' הריסה מבואר בפי' רש"י שמות י"ט כ"א. המדרגות, ת"י מגדליא. כא. וקראתי עליו, ת"י ואזמניה למיעל בחרבא על טוריא דישראל עמי. לכל הרי, על

יח. נורגעלבען ליוט ווירד'ז געשעהען, אַן טאַגע, דאַ גוג אין ישראל'ז רייך דרינגען ווירד — שפריכט גאָטט, דער הערר — ווירד שטייגען דיא היטצע מיינעז צאָרנז, יט. אונד, בייא מיינעם אייפער, בייא'ם פייער מיינעז גריממעז בעטהייערע איך, וואַהרליך, אַן דיעזעם טאַגע זאָלל זיין דאַז מאַכטיגע בעבען אויף דעם ערדרייכע ישראל'ז! כ. עז זאָללען בעבען פאָר מיינעם צאָרנבליקקע דיא פישע דעז מעערעז, דער פאָגעל דעז הימעלז, דעז פעלדעז געוויללד אונד אַללעז געווירם, וואַז אויף דער ערדע קריעכט, אונד זאַממטליכע מענשענגעשלעכט אויף דער וויטען ערדענז פלאַכע, בערגע זאָללען צוזאַממענשטירצען, איינפאַללען דיא טהירמע אונד יעדע מויער צור ערדע זינקען! כא. איבער איהן (גוג) רופ' איך, אויף אַללען מיינען

יְהוִה חֶרֶב אִישׁ בְּאָחִיו תִּהְיֶה׃ וְנִשְׁפַּטְתִּי אִתּוֹ בְּדֶבֶר וּבְדָם כב
וְגֶשֶׁם שׁוֹטֵף וְאַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ אֵשׁ וְגָפְרִית אַמְטִיר עָלָיו וְעַל־
אֲגַפָּיו וְעַל־עַמִּים רַבִּים אֲשֶׁר אִתּוֹ׃ וְהִתְגַּדִּלְתִּי כג
וְהִתְקַדִּשְׁתִּי וְנוֹדַעְתִּי לְעֵינֵי גּוֹיִם רַבִּים וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
לט
וְאַתָּה בֶן־אָדָם הִנָּבֵא עַל־גּוֹג וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה א
הִנְנִי אֵלֶיךָ גּוֹג נְשִׂיא רֹאשׁ מֶשֶׁךְ וְתֻבָל׃ וְשֹׁבַבְתִּיךָ ב
וְשִׁשֵּׁאתִיךָ וְהַעֲלִיתִיךָ מִיַּרְכְּתֵי צָפוֹן וַהֲבִאוֹתְךָ עַל־הָרֵי
יִשְׂרָאֵל׃ וְהִכֵּיתִי קַשְׁתְּךָ מִיַּד שְׂמֹאולֶךָ וְחִצֶּיךָ מִיַּד יְמִינְךָ ג
אַפִּיל׃ עַל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל תִּפּוֹל אַתָּה וְכָל־אֲגַפֶּיךָ וְעַמִּים ד
אֲשֶׁר אִתָּךְ לְעֵיט צִפּוֹר כָּל־כָּנָף וְחַיַּת הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךָ

כל הרי. כב. ואבני אלגביש, הוא מין ממיני הברד. ועל אגפיו, ת"י ועל משריתיה והייכו חילותיו הדומות לכנפים, וגף בלשון ארמי כמו כנף בלשון עברי. א. הנני אליך, ת"י הא אנא שלח רוגזי עלך. ב. ושובבתיך, אעשה אותך שובב, אכנוי"שיר (*invicier*) בלע"ז. כל ההולך בשרירות לבו נקרא שובב, כמו וילך שובב בדרך לבו, ל' רש"י; וי"ת ואשדלינך, ל' פתוי. ודע שיש הבדל בלשון בין הכתוב הזה ובין חברו שבפ' הקודמת, כי שם ידבר על זמן העתיד כמנהגו וכאן ידבר על זמן עתיד אחר היותו חלף ועבר. וכבר הרחבתי לדבר בזה בפרושי לס' בראשית (מג ט) אצל הביאותיו אליך ובמקומות זולתו. וששאתיך, פי' רש"י כמו והשאתיך על עמי, כמו לא ישיא אויב בו (תהלי' פט כג). עכ"ל. ולדעתי הוא לשון דחיקה וקרוב אל נשה, ושרשו ששא, וכן דדה ונדה ונוד כלם קרובי הענין. וכבר דברנו מזה בפרוש הכתוב ויהי כמשלש חדשים וגו' (בראשי' לח כד). עיין עליו. ד. לעיט צפור, אחר שאמרו רז"ל עוף טהור נקרא עוף ונקרא צפור, והטמא אינו נקרא אלא עוף בלבד, לא

בערגען, דאַז שווערט — זאָ שפּריכט גאָטט, דער הערר — אייכעז יעדען שווערט טריפֿפֿט דען וואַפֿפֿענברודער. כב. איבער איהן האַלט' איך שטראַפֿגעריכט מיט מאָרד אונד בלוט אונד פּלאַטצרעגען אונד אלגבישטיינע, אונד פֿייער אונד שוועפֿעל געס'איך אויף איהן, אויף זיינע פֿליגעל אונד פֿאָלקערמענגע, דיא מיט איהם האַלטען. כג. זאָ ווערד' איך מיך גראָס אונד הייליג אונד רוהמפֿאָלל צייגען פֿאָר דען אויגען פֿיעלער פֿאָלקער, אונד זיא ווערדען ערפֿאַהרען, דאַס איך בין דער עוויגע! א. אונד דוא, מענשענזאָהן, ווייסזאַגע איבער גוג אונד שפּריך: זאָ האַט גאָטט, דער הערר, געשפּראָכען: איך בין דיין געגנער, גוג, ערזטער פֿירזט פֿאָן משך אונד תובל! ב. איך האַבע דיך אויפֿגערעגט, אויפֿגערייצט אונד הערויפֿגעפֿיהרט אויז דען ווינקעלן דער מיטטערנאַכט, איך האַבע דיך היעהער געבראַכט אויף ישראל'ז געבירגע; ג. נון שלאַג' איך דען באָגען דיר אויז דיינער לינקען אונד ווערפֿע דיא פֿפֿיילע אויז דיינער רעכטען! ד. אויף ישראל'ז געבירגע מוסט דוא פֿאַללען, דוא נעבזט אַללען דיינען פֿליגעלן אונד פֿאָלקערן, דיא מיט דיר האַלטען! דען גייערן, פֿאָגעלן אַללער אַרט

ה לְאָכְלָה׃ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה תִּפּוֹל כִּי אֲנִי דִבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי
ו יֱהֹוִה׃ וְשִׁלַּחְתִּי־אֵשׁ בְּמָגוֹג וּבְיֹשְׁבֵי הָאִיִּים לָבֶטַח וְיָדְעוּ
ז כִּי־אֲנִי יְהֹוָה׃ וְאֶת־שֵׁם קָדְשִׁי אוֹדִיעַ בְּתוֹךְ עַמִּי יִשְׂרָאֵל
וְלֹא־אַחֵל אֶת־שֵׁם־קָדְשִׁי עוֹד וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי־אֲנִי יְהֹוָה
ח קָדוֹשׁ בְּיִשְׂרָאֵל׃ הִנֵּה בָאָה וְנִהְיָתָה נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה הוּא
ט הַיּוֹם אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי׃ וְיָצְאוּ יֹשְׁבֵי עָרֵי יִשְׂרָאֵל וּבִעֲרוּ
וְהִשִּׂיקוּ בְּנֶשֶׁק וּמָגֵן וְצִנָּה בְּקֶשֶׁת וּבְחִצִּים וּבְמַקֵּל יָד
י וּבְרֹמַח וּבִעֲרוּ בָהֶם אֵשׁ שֶׁבַע שָׁנִים׃ וְלֹא־יִשְׂאוּ עֵצִים מִן־
הַשָּׂדֶה וְלֹא יַחְטְבוּ מִן־הַיְּעָרִים כִּי בַנֶּשֶׁק יְבַעֲרוּ־אֵשׁ וְשָׁלְלוּ
יא אֶת־שֹׁלְלֵיהֶם וּבָזְזוּ אֶת־בֹּזְזֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה׃ וְהָיָה

יתכן להסמיך עיט אל צפור, כי העיט שם כלל לעופו' הדורסים, לכן פרושו לעיט וצפור כל כנף ושניהם סמוכים אל כל כנף, ודוגמתו שמש ירח עמד זבולה (חבקוק ג' י') וטעמו לעיט של כל מין כנף ולצפור של כל מין כנף. ז. ולא אַחל, הא' פתוח, כי התבה מבנין הפעיל מלשון חלול והוא יוצא לשלישי, וכל לשון חלול היוצא לשני יבוא בבנין הדגוש, כמ"ש אז הוחל (בראשי' ד כו). ח. באה, מלרע, ול' הוה הוא וירמז אל העת המיועדה. ט. ויצאו, הו' בגעיא. והשיקו, גם זה ל' הבערה והיסק, כמו ואש נשקה ביעקב (תהלי' עח כא), ובלשון משנה תנור שהסיקוהו. בנשק, שם כלל לכלי זין, וכן ת"י במני זינא, והפרט מגן וצנה וכו', והיינו בידותיהן של רמחים וחרבות הראוים להיסק. י. ולא יחטבו, ל' כריתת העץ. יא. והיה .... מקום שם קבר, אמרו

אונד דעם געווילדע דעס פעלדעס האבע איך דיך צום פראסע בעשטיממט. ה. אויף פלאכעם פעלדע זאללסט דוא פאללען; איך האבע געזאגט, דאס געהייס איך, דער אללמאכטיגע! ו. דאן זענדע איך פייער איבער מגוג אונד איבער דיא פריעדליכען איינוואהנער, אונד זיא ווערדען ערפאהרען, דאס איך בין דער עוויגע. ז. דאס דורך מאכ' איך מיינען היילליגען נאמען קונד אונטער מיינעם פאלקע ישראל; נימער ווערדע איך מיינען היילליגען נאמען ענטווייהען לאססען, דיא היידען זאללען איינזעהן, דאס איך בין דער עוויגע, היילליג אין ישראל! ח. זיעהע, עס טריפפט איין אונד ווירד פאללבראכט, שפריכט גאטט, דער הערר, עס איזט דער טאג, דען איך פערהייסען! — ט. דאן ווערדען זיא הערויסגעהען, דיא איינוואהנער דער שטאדטע ישראל'ס, אונד פייערן אונד היילצען מיט קריעגסצייג אונד שילד אונד טארטשע, מיט באגען, פפיילען, שטעקען אונד לאנצען; מיט דיעזען ווערדען זיא פייער אונטערהאלטען זיעבען יאהרע. — י. זיא ווערדען דאס האלץ ניכט מעהר פאם פעלדע האלען, ניכט מעהר אין וואלדע פאללען; מיט קריעגסצייג ווערדען זיא פייער אונטערהאלטען — זיא ווערדען איהרע פלינדערער פלינדערן אונד בערויבען איהרע רייבער! זא שפריכט גאטט, דער הערר. יא. אויך דיעס ווירד געשעהען צור־
צייבען

בַּיּוֹם הַהוּא אֶתֵּן לְגוֹג מְקוֹם־שָׁם קֶבֶר בְּיִשְׂרָאֵל גֵּי הָעֹבְרִים קִדְמַת הַיָּם וְחֹסֶמֶת הִיא אֶת־הָעֹבְרִים וְקָבְרוּ שָׁם אֶת־גּוֹג וְאֶת־כָּל־הֲמוֹנֹה וְקָרְאוּ גֵּיא הֲמוֹן גּוֹג׃ יב וּקְבָרוּם בֵּית יִשְׂרָאֵל לְמַעַן טַהֵר אֶת־הָאָרֶץ שִׁבְעָה חֳדָשִׁים׃ יג וְקָבְרוּ כָּל־עַם הָאָרֶץ וְהָיָה לָהֶם לְשֵׁם יוֹם הִכָּבְדִי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִֹה׃ יד וְאַנְשֵׁי תָמִיד יַבְדִּילוּ עֹבְרִים בָּאָרֶץ מְקַבְּרִים אֶת־הָעֹבְרִים אֶת־הַנּוֹתָרִים עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ לְטַהֲרָהּ מִקְצֵה שִׁבְעָה־חֳדָשִׁים יַחְקֹרוּ׃ טו וְעָבְרוּ הָעֹבְרִים בָּאָרֶץ

שהוא הפוך מקום קבר שם. גי, כתיב בה' לבד, גיא שבה עוברים את ים כנרת להביא משם פירות גינוסר תמיד. קדמת הים, במזרח ים גינוסר הוא ים כנרת, כן פי' רש"י ות"י. וחוסמת היא את העוברים, וסוגרת היא את העוברים מעבור, ומנחם פתרו וחסמו את אפם מלהריח ריח הפגרים ותהי' מלת חוסמת עוברת לשלישי. כן פי' רש"י ורד"ק והוא רחוק שירמוז הכתוב על ענין שלא נזכר עדיין. ועוד שלא מצאנו לשון חסימה בחוטם, ועוד שלא ימצאוהו בכל מקום כ"א יוצא לשני; וראיתי ליונתן שתרגם וסמכה היא לתרין טוריא וגם זה קשה כי לא יתיישב על לשון הכתוב. ונראה שהוא פירש וחוסמת כמו וחוסכת בחלוף המ' בכ', דוגמת התנים הגדול (יחזקאל כט), שהוא כמו התנין ולדעתי ירמוז הכתוב בהעוברים אל הרי העברים הנזכרים בתורה ויסעו מהרי העברים ויחנו בערבו' מואב על ירדן ירחו (במדבר לג מח) ובקעת ירחו הוא מקום המאורע כמו שאמרו ז"ל על ויראהו ה' את כל הארץ .... ואת הככר בקעת ירחו, (דברים ל"ד) שהראהו גוג וכל המוני, שעתידין לפול בבקעת יריחו. המונה, בה' בסוף מקום ו'. דוגמת אהלה ודומיהם. גיא המון, כתיב בה' וא'. יד. ואנשי תמיד, אנשים המתמידים לכך. יבדילו, בני ישראל. עוברים בארץ. היות עוברים בארץ תמיד ללקט המפוזרים ולקברם בגי המון גוג. את העוברים, עם העוברים יחקורו, ישלימו החקירה, כן פי' רד"ק. אבל יונתן תרגם ישרון למינדק, וכן דעת רש"י. טו. ועברו העוברים, הולכי

געלעבען לייט; איך ווערדע פיר גוג איין בעקוועמעס בעגרעבניס אין ישראל אנווייזען, דאס טהאל דער איבערפאהרט אויף דער מארגענזייטע דעס מעערעס, אן פוסע לוויער בערגע, דאס געלעבט זאל מאן גוג אונד דעסען זאמטליכע טרופפען בעגראבען אונד דען אָרט נעננען: „דאס טרופפענטהאל גוג'ס". יב. דאס הויז ישראל'ס ווירד זיך מיט בעגראבען בעשעפטיגען — אום דאס לאנד צו רייניגען — זיעבען מאנאטע. יג. עס ווירד זאמטליכעס פאלק בעגראבען אונד זיך איינען רוהם ערווערבען, אם טאגע, דא איך מיך הערליך געצייגט; זא שפריכט גאטט, דער הערר. יד. מאן ווירד נאך איגענדס מאננער ערנעננען, דיא בעשטענדיג דאס לאנד דורכשטרייפען אונד דען רייזענדען העלפען ווערדען, דען נאך אויף דער ערדע ליגענדען רעסט צו בעגראבען, אום זיא צו רייניגען; ביז נאך פערלויף פאן זיעבען מאנאטען ווערדען זיא שטרייפען. טו. ערבליקקט נון איינער דער איבער לאנדע רייזענדען אירגענד איין מענשענגעביין,

וְרָאָה֙ עֶ֣צֶם אָדָ֔ם וּבָנָ֥ה אֶצְל֖וֹ צִיּ֑וּן עַ֚ד קָבְר֣וּ אֹת֔וֹ הַֽמְקַבְּרִ֔ים אֶל־גֵּ֖יא הֲמ֥וֹן גּֽוֹג׃ וְגַ֥ם שֶׁם־עִ֛יר הֲמוֹנָ֖ה וְטִהֲר֥וּ הָאָֽרֶץ׃

המפטיר יברך ברכות אחרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק׃ נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה׃ בָּ״אַ יְיָ הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו׃

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ׃

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֶׁב זָר וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ׃ כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד׃

עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְעַל יוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה׃ שֶׁנָּתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃ עַל־הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

יקום פורקן, אשרי, יהללו תו״ו ווי חבען.

דרכים שיראו עצם אדם יבנו אצלו ציון, סימן שיש כאן עצם של מת, כדי שיפרשו ממנו הולכי דרכים ועושי טהרות, עד בוא אנשי תמיד המובדלים לחקור, וקברו אותו. טז. וגם שם עיר המונה, כמו שהגיא יקרא גי המון גוג, כך העיר הסמוכה לגיא תקרא המונה, על שם המון גוג הנהרגים סמוך לה. המונה, לא מפיק ה'.

זא לאָסט ער אויך דעסען שטעללע איין מערקמאַהל צוריקק, ביז עז דיא טאָדטענגראֶבער ווערדען בעערדיגט האַבען איין טרופפענטהאַל גוג'ז. טז. זעלבזט דיא שטאַדט ווירד אהן המוכה (טרופפענטשטאַדט) נעננען, נאַכדעם דאַז לאַנד געריינינגט זיין ווירד.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה·

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ·

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים: אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ· וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת· וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן· אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה· זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ בְּאַהֲבָה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפָנֶיךָ וְלַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד הַשְּׁלוּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ

מֶלֶךְ רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָל חָי וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת מוּסַף יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת מוּסַף יוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה· נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

(זה קרבן שבת וקרבן היום כאמור ליתא בכ"י וס"מ ואין לאמרו וכ"כ יעב"ץ.)

וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנֵים עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם וכו׳.

וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עַשְׁתֵּי־עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם וכו׳.

וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם וכו׳.

וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם וכו׳.

וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמֹנָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם:

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל· וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ· וְשָׂעִיר לְכַפֵּר· וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי · כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ טוֹב וּמֵטִיב הִדָּרֶשׁ לָנוּ שׁוּבָה אֵלֵינוּ בַּהֲמוֹן רַחֲמֶיךָ בִּגְלַל אָבוֹת שֶׁעָשׂוּ רְצוֹנֶךָ בְּנֵה בֵיתְךָ כְּבַתְּחִלָּה וְכוֹנֵן מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוֹנוֹ וְהַרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוֹ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּתִקּוּנוֹ וְהָשֵׁב כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדָתָם וּלְוִיִּם לְשִׁירָם לְזִמְרָם וְהָשֵׁב יִשְׂרָאֵל לִנְוֵיהֶם וְשָׁם נַעֲלֶה וְנֵרָאֶה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ בְּשָׁלֹשׁ פַּעֲמֵי רְגָלֵינוּ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְיָ רֵיקָם: אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שַׁבָּת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם · וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ. עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

ש"ץ אֱ"ו אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן

יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

הש"ץ חוזר התפלה ואומר קדושת נעריצך.

נַעֲרִיצְךָ וְנַקְדִּישְׁךָ כְּסוֹד (שכל) שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ הַמַּקְדִּישִׁים שִׁמְךָ בַּקֹּדֶשׁ. כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ. וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר

ק"ה קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ק' כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

ק"ה בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

ק' מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים:

ק"ה שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

ק' אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ. וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל חָי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים:

ק"ה אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

נרוב קהלות אין אומרים אלהיכם.

אֱלֹהֵיכֶם יָשִׁיב בְּשָׁלֵם סֻכּוֹ וּמְעוֹנָתוֹ. הָקֵם יָקִים דְּבִירוֹ וְחֵדֶר מִטָּתוֹ. וָעֶד סֶלָה יִשְׁכֵּן שָׁם הוֹד שְׁכִינָתוֹ. דִּירַת סֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל לְשׁוֹמְרֵי סֻכָּתוֹ. הָעֵת יַעֲמִיד עַל אֶרֶץ אֲגֻדָּתוֹ. יִמְלוֹךְ עַל כָּל הָאָרֶץ הַבּוֹנֶה בַשָּׁמַיִם מַעֲלָתוֹ: ובדברי קדשך.

ש' וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר.

ק"ה יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ש' לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ: אתה בחרתנו תמצא לעיל דף צ"ב.

סדר הושענות שטעהט גאנץ ענדע פאָן מחזור נאך שיר היחוד.

מתפללים אשרי, ובא לציון, חצי קדיש, ואני תפלתי, וקורין בתורה; תמצא לעיל דף ס"ט.

דיא פֿאָרברכות פֿאָן ש"ע ביז האל הקדוש זיעהע אָבען דף ע"ט.

אַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד. וּמִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ. תִּפְאֶרֶת גְּדֻלָּה. וַעֲטֶרֶת יְשׁוּעָה. (יוֹם) מְנוּחָה וּקְדֻשָּׁה לְעַמְּךָ נָתָתָּ: אַבְרָהָם יָגֵל. יִצְחָק יְרַנֵּן. יַעֲקֹב וּבָנָיו יָנוּחוּ בוֹ· מְנוּחַת אַהֲבָה וּנְדָבָה. מְנוּחַת אֱמֶת וֶאֱמוּנָה. מְנוּחַת שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה וְהַשְׁקֵט וָבֶטַח. מְנוּחָה שְׁלֵמָה שֶׁאַתָּה רוֹצֶה בָּהּ. יַכִּירוּ בָנֶיךָ וְיֵדְעוּ כִּי מֵאִתְּךָ הִיא מְנוּחָתָם וְעַל מְנוּחָתָם יַקְדִּישׁוּ אֶת שְׁמֶךָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

רצה. נעבזט יעלה ויבא ח"ז"ו זיעהע אָבען דף פ'.

הש"ץ חוזר התפלה ואומר קדושה נקדש, קדיש תתקבל. עלינו·

לערבית מתפללים ומבדילים כבמוצאי שבת, אלא שא"א ויהי נועם וא"ק.

לאחר שגמר הש"ץ תפלת מוסף מוליאין ס"ת ומעלין אותו על הבימה וכל שעובר לפניו צריך ללוותו, ונוטל כל אחד לולב ואתרוג בידו. הש"ץ מתחיל ואומר **הושענא** כל מקום לפי המנהג. מקיפין הבימה עם לולביהן ומנענעין קצת בנסבוס עלין אבל לא בהולכה והבאה. פונין דרך ימין, הופכין פניהם למערב והולכין דרך לפון ומסבבין, וכשמגיעין לפני התיבה מסיימין פיוט ההושענא ומכניסין ס"ת להיכל. וכדרך הזה עושין כל ימי החג חוץ משבת שאין מקיפין ואין מוליאין ס"ת אלא פותחין ארון הקודש ואומרין הושענא.

הוֹשַׁע נָא:

לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵינוּ, הוֹשַׁע נָא: לְמַעַנְךָ בּוֹרְאֵנוּ, הוֹשַׁע נָא:
לְמַעַנְךָ גּוֹאֲלֵנוּ, הוֹשַׁע נָא: לְמַעַנְךָ דּוֹרְשֵׁנוּ, הוֹשַׁע נָא:

ליום א' של סכות.
כשחל ביום ב' או ג' או ה' דשבוע.
אבל שבת זאגט מאן דאס הירחוגטען שטעהענדע אום נצורה.
פ"ס א"ב:

אֶעֱרוֹךְ שׁוּעִי· בְּבֵית שַׁוְעִי· גִּלִּיתִי בַצּוֹם פִּשְׁעִי· דְּרַשְׁתִּיךָ בּוֹ לְהוֹשִׁיעִי· הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעִי· וְקוּמָה וְהוֹשִׁיעִי· זְכוֹר וְרַחֵם מוֹשִׁיעִי· חַי כֵּן תְּשַׁעַשְׁעִי· טוֹב בְּאֶנֶק שְׁעִי· יָחִישׁ מוֹשִׁיעִי· כַּלֵּה מַרְשִׁיעִי· לבל

הוֹשַׁע נָא, כל"ל שני תיבות וכ"ה אעריך, אסדר. שועי, תפלתי. חי וטוב, שניהם תארים לאל יתברך. מושיעי, משיח. מרשיעי, יכה"ר.

ליום ב' של סכות.
כשחל ביום ג' או ד' או ו' דשבוע.
אבן זאננטאג זאגט מאן דאס הירי נעבען שטעהענדע אערוך שועי.
ע"ס א"ב

אֵל לְמוֹשָׁעוֹת· בְּאַרְבַּע שְׁבֻעוֹת· נָשִׁים בְּשַׁוְעוֹת· דְּפָקֵי עֶרֶךְ שׁוּעוֹת· הוֹגֵי שַׁעֲשֻׁעוֹת· וְחִידָתָם מִשְׁתַּעְשְׁעוֹת· זְעָקִים לְהַשְׁעוֹת· חַכֵּי יְשׁוּעוֹת· טְפוּלִים בָּךְ שְׁעוֹת· יוֹדְעֵי בִּין שָׁעוֹת· כּוֹרְעֶיךָ בְּשַׁוְעוֹת· להבין

בכל כתבי יד אשר ראיתי, וכן עיקר. אל למושעות, תאר לאל יתברך ומוסב על הושענא. בארבע שבועות, שנשבעת לגאלנו; והמפרשו ל' שבעה שבועות תספר לך טועה, שא"כ הל"ל בארבעה. שעשועו', דברי תור' המשמחי'. ותידותם, כ"כ נכ"י. להשעות, ל' הפעיל להפנות פניך אליהם. טופלים בך, ישרא. שעות, שעה אליהם. יודעי בין שעות, יודעי בינה לעתים.

ע"ס א"ב. אבן שבת זאגט מאן פאלגענדעו.

אוֹם נְצוּרָה כְּבָבַת· בּוֹנֶנֶת בְּדַת נֶפֶשׁ מְשִׁיבַת· גּוֹמֶרֶת הִלְכוֹת שַׁבָּת· דּוֹרֶשֶׁת מַשְׂאַת שַׁבָּת· הַקּוֹבַעַת אַלְפַּיִם

לְבַל עוֹד תַּרְשִׁיעִי · מַהֵר אֱלֹהֵי יִשְׁעִי · בְּצַח לְהוֹשִׁיעִי · שָׂא נָא עֲוֹן רִשְׁעִי · עֲבוֹר עַל פִּשְׁעִי · פְּנֵה נָא לְהוֹשִׁיעִי · צוּר צַדִּיק מוֹשִׁיעִי · קַבֵּל נָא שַׁוְעִי · רוֹמֵם קֶרֶן יִשְׁעִי · שַׁדַּי מוֹשִׁיעִי · הוֹשַׁעְנָא · תּוֹפִיעַ וְתוֹשִׁיעִי · הוֹשַׁעְנָא:

לְהָבִין שְׁמוּעוֹת · מַפִּיק נִשְׁמָעוֹת · נוֹתֵן תְּשׁוּעוֹת · סְפִירוֹת מַשְׁמָעוֹת · עֵדוֹת מַשְׁמִיעוֹת · פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת · צַדִּיק נוֹשָׁעוֹת · קִרְיַת תְּשׁוּעוֹת · רֶגֶשׁ תְּשׁוּאוֹת · שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת · הוֹשַׁעְנָא: תָּחִישׁ לִתְשׁוּעוֹת · הוֹשַׁעְנָא:

אֲנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא:

רגש תשואות, של מלחמות גוג שיהי' בג' שעות כלומר בשלש עתות כדאי' בילקוט זכריה סי' י"ב בפסוק ביום ההוא אשים וגו', ג' פעמים גוג ומגוג בא על ירושלים וכו'.

אני והו הושיעה נא, גרסינן במס' סוכה דף מ"ה א' בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת ואומרין אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליחה נא, ר"י אומר אני והו הושיעה נא וכו' עכ"ל, וכבר הרחיבו לגלות סתרי שני השמות האי, ולפי פשוטו נראה שכוון ר"י לשני השמות הקדושים אדני והויה ב"ה ובל' נוטריקון הזכירו ר"י, א' נ' י' מהשם הראשון, ה' ו' מהשם השני, ולדעת ר"י לא אמרו בהקפתם אנא ה' הושיעה נא אבל אמרו אנא א ני והו הושיעה נא בצרוף שני השמות יחד, כנ"ל לפי פשוטו. וכאשר הצעתי הדברים לפני רבינו הגדול אב"ד ור"מ דק"ק פפד"מ יע"א, ה"ה אמ"ו הגאון האמתי החסיד והעניו מוהר"ר פינחס הלוי איש הורוויץ זצ"ל, אמר סעד לדברי, שכן מצאנו בכמה מקומות בזוהר שהזכיר אני במקום השם הנכתב והנקרא בלשון אדנות, והנאני; ולדעתי זו כוונת הלל במס' סוכה נ"ג א' אם אני כאן הכל כאן, ואם אין אני כאן מי כאן? למקום שאני אוהב רגלי מוליכות אותי, ואף הקב"ה אומר וכו', וכן הגירסא בגמרות קדומות וכן העתיק בעל עין יעקב אלא שבספרינו הגיהו וכתבו ואם איני כאן במקום ואם אין אני, וחשבו לתקן הל' וקלקלו הענין; ונראה עוד שמה שאמר הלל בסוף פ"א דאבות אם אין אני לי מי לי וכו' תוכן כוונתו הענין הנכבד נוסף על המובן מפשטות המליצה, גם מלת מה בלשוננו תאומים במובן אם להקטין או להגדיל, והבן.

לשבת.

תְּחוּם שַׁבָּת · וּמְשִׁיבַת רֶגֶל מִשַּׁבָּת · זָכוֹר וְשָׁמוֹר מְקַיֶּמֶת בְּשַׁבָּת · חָשָׁה לְמַהֵר בִּיאַת שַׁבָּת · טוֹרַחַת כָּל מִשִּׁשָּׁה לַשַּׁבָּת · יוֹשֶׁבֶת וּמִתְמַתֶּנֶת עַד כְּלוֹת שַׁבָּת · כָּבוֹד וְעֹנֶג קוֹרְאָה לַשַּׁבָּת · לְבוּשׁ וּכְסוּת מַחֲלֶפֶת בַּשַּׁבָּת · מַאֲכָל

ע"ס א"ב וכסופו חתום שמואל.

כְּהוֹשַׁעְתָּ אֵלִים בְּלוּד עִמָּךְ · בְּצֵאתְךָ לְיֵשַׁע עַמָּךְ · כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ גּוֹי וֵאלֹהִים · דְּרוּשִׁים לְיֵשַׁע אֱלֹהִים · כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ הֲמוֹן צְבָאוֹת · וְעִמָּם מַלְאֲכֵי צְבָאוֹת · כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ זַכִּים מִבֵּית עֲבָדִים · חַנּוּן בְּיָדָם מַעֲבִידִים · כ"ה:

כְּהוֹשַׁעְתָּ טְבוּעִים בְּצוּל גְּזָרִים · יְקָרְךָ עִמָּם מַעֲבִירִים · כ"ה:

כְּהוֹשַׁעְתָּ כַּנָּה מְשׁוֹרֶרֶת וַיּוֹשַׁע · לְגוֹחָהּ מְצֻיֶּנֶת וַיִּוָּשַׁע · כ"ה:

כְּהוֹ' מַאֲמַר וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם · נָקוּב וְהוּצֵאתִי אִתְּכֶם · כ"ה:

כְּהוֹשַׁעְתָּ סוֹבְבֵי מִזְבֵּחַ · עוֹמְסֵי עֲרָבָה לְהַקִּיף מִזְבֵּחַ · כ"ה:

כהושעת

כהושעת אלים, מלאכים. גוי ואלהים, כדכתיב אשר פדית לך ממצרים גוים ואלהיו (ש"ב ז כג). ועיין מה שבארתי בסלוק ליום ב' דפסח. כנה, ישראל עס"פ וכנה אשר נטעה ימינך (תהלים פ). לגוחה מצוינת ויושע, טעמו בשביל גוחה דהיינו הקב"ה המוציא כתוב ומצוין ויושע, כדי שיוכל לקרות וַיִּוָּשַׁע, שהרי כביכול עצמו נגאל עמהן, כמו שבארתי בסלוק הנ"ל מטעם רז"ל. גוחה, מוציאה לשון כי אתה גוחי מבטן (תהלים כ"ב). נקוב, מפורש. וְהוּצֵאתִי, מאשר לא

לשבת.

וּמִשְׁתֶּה מְכִינָה לַשַּׁבָּת · נֹעַם מְגָדִים מַנְעֶמֶת לַשַּׁבָּת · סְעוּדוֹת שָׁלֹשׁ מְקַיֶּמֶת בַּשַּׁבָּת · עַל שְׁתֵּי כִכָּרוֹת בּוֹצַעַת בַּשַּׁבָּת · פּוֹרֶטֶת אַרְבַּע רְשׁוּיוֹת בַּשַּׁבָּת · צִוּוּי הַדְלָקַת נֵר מַדְלֶקֶת בַּשַּׁבָּת: קִדּוּשׁ הַיּוֹם מְקַדֶּשֶׁת בַּשַּׁבָּת · רֶגֶן שֶׁבַע מְפַלֶּלֶת בַּשַּׁבָּת · שִׁבְעָה בַּדָּת קוֹרְאָה בַּשַּׁבָּת · תַּנְחִילֶנָּה לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת · הוֹשַׁעְנָא:

אֲנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא:

ע"ס א"ב.

כְּהוֹשַׁעְתָּ אַב הֲמוֹן הִשְׁלִיךְ עָלֶיךָ יְהָב · בְּעַדוֹ רָדַתָּ וּמִלַּטְתּוֹ מִלַּהַב: כֵּן הוֹשַׁע נָא ·

אב המון, אברהם. מלהב, מאור כשדים. יחידתו, בנו יחידו, יצחק. לשלח, לחרב.

כְּהוֹשַׁעְתָּ פְּלָאֵי אָרוֹן כְּהֻפְשַׁע · צִעֵר פְּלֶשֶׁת בַּחֲרוֹן אַף וְנוֹשַׁע · כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹ' קְהִלּוֹת בָּבֶלָה שֻׁלַּחְתָּ · רַחוּם לְמַעֲנָם שֻׁלַּחְתָּ · כ"ה:

כְּהוֹשַׁעְתָּ שְׁבוּת שִׁבְטֵי יַעֲקֹב · תָּשׁוּב וְתָשִׁיב שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב · וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

כהושעת

נזכר שם פועלו לרמז על יציאת כביכול עצמו כנ"ל. כהושעת פלאי ארון וכו', רומז על לקיחת ארון אלהים ע"י פלשתים ויד ה' היתה בם להכותם, כמבואר בס' ש"א סי' ה'. בבלה שלחת וכו', עפ"ה למענכם שלחתי בבלה (ישעי' מ"ג י"ד), וע"ש מנחת שי.

לשבת

כְּהוֹשַׁעְתָּ גִּזְעוֹ מֵסֵר יְחִידָתוֹ לִשְׁלֹחַ · הִבְרַחְתָּ לְהוֹרוֹ יָרְדָה אַל תִּשְׁלַח · כ"ה:

כְּהוֹשַׁעְתָּ הַנֶּאֱבָק עִם מַלְאָךְ קָדוֹשׁ וָעִיר · וּמִלַּטְתּוֹ מִשֶּׁטֶם שָׂעִיר · כ"ה:

כְּהוֹשַׁעְתָּ זַרְעוֹ בְּבֹאָם עַל הָעִיר בֶּטַח · חָרַדְתָּ צָרֵימוֹ בְּנָסְעָם וְהָלְכוּ לָבֶטַח · כֵּן הוֹשַׁע נָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ טְהוֹרִים מִמְּפָרִיכֵימוֹ בְּמַלְבֵּן · יָרְדוּ בִמְצוּלֹת כְּמוֹ אָבֶן · כ"ה:

כְּהוֹשַׁעְתָּ כָּלִיל כְּנִתְעַלְּמָה בְּגֹמֶא צוֹרָתוֹ · לְוִיתוֹ אֶל חֵיק הוֹרָתוֹ · כ"ה:

כְּהוֹשַׁעְתָּ מְלֻבַּשׁ בַּד כְּנִתְעַבָּר · נֶאֱמָן חָל בַּעֲדוֹ וְנִתְגַּבָּר · כֵּן הוֹשַׁע נָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ סוֹגֵר בְּיַד יִשְׁבִּי בְּנֹב הַגִּתִּי · עֲזָרוֹ אֲבִישַׁי וַיַּךְ אֶת הַפְּלִשְׁתִּי · כ"ה:

כְּהוֹשַׁעְתָּ פָּקִיד כְּנֶגֶד שֶׁבַע מִמְּעוֹנוֹ · צִפִּיתָ לְיִשְׁעוֹ וְשׁוֹבַבְתּוֹ לִמְלוֹנוֹ · כ"ה:

כְּהוֹשַׁעְתָּ קָצַב פַּר וְשַׁוְעָתוֹ לְמַעְלָה · רִשְׁפֵּתוֹ הָאֵשׁ וְגַם הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּתְּעָלָה · כֵּן הוֹשַׁע נָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ שִׁוַּע לָךְ כִּי מֵת הַיֶּלֶד · תָּשֵׁב רוּחוֹ אֵלָיו וַיָּחָם בְּשַׂר הַיָּלֶד · כֵּן הוֹשַׁע נָא:

כהושעת

הנאבק וכו', זה יעקב. שעיר, עשו. זרעו, של יעקב במעשה שכם. טהורים, ישראל. ממפריכימו במלבן, ממררים המעבידים אותם בפרך בחומר ובלבנים. ירדו, המפריכים. כליל, משה. מולבש בד, אהרן הכהן. כנתעבר, כאשר התאנף בו ה'. נאמן חל בעדו, משה נאמן בית התפלל בעדו, כדכתיב ובאהרן התאנף ה' מאוד להשמידו ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההיא (דברים ט כ). סוגר ביד ישבי וכו', דוד כמבואר בס' שמואל ב' סמן כ"א י"ו. פקיד כנגד שבע וכו', ירמז על שלמה במעשה הנזכר במס' גיטין דף ס"ח ב', אבל לא נזכר שם כי שבע שנים נטרד, ולא ידעתי היכן מצא כן. קצב פר וכו', זה אלי' במעשה נביאי הבעל, כמבואר בס' מ"א סמן י"ח. שוע לך וכו', זה אלישע במעשה בן השונמית במלכים ב' סי' ד'.

ר״ת שמואל.

כְּהוֹשַׁעְתָּ שׁוֹמְרֵי מִצְוֹת · וְחוֹכֵי יְשׁוּעוֹת · אֵל לְמוֹשָׁעוֹת · וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֲנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא:

הוֹשִׁיעָה אֶת עַמֶּךָ · וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ · וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד הָעוֹלָם: וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְיָ קְרוֹבִים אֶל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ: לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד:

קדיש שלם, אין כאלהינו, עלינו ח״ג״ג.

ע״פ א״ב. ליום ג׳ של סכות (ואם חל ביו׳ ב׳ דשבוע אל למושעות, ובשב׳ אום נצורה).

אוֹם אֲנִי חוֹמָה · בָּרָה כַּחַמָּה · גּוֹלָה וְסוּרָה · דָּמְתָה לְתָמָר · הַהֲרוּגָה עָלֶיךָ · וְנֶחְשֶׁבֶת כְּצֹאן טִבְחָה · זְרוּיָה בֵּין מַכְעִיסֶיהָ · חֲבוּקָה וּדְבוּקָה בָּךְ · טוֹעֶנֶת עֻלָּךְ · יְחִידָה לְיַחֲדָךְ · כְּבוּשָׁה בַּגּוֹלָה · לוֹמֶדֶת יִרְאָתָךְ · מְרוּטַת לֶחִי · נְתוּנָה לְמַכִּים · סוֹבֶלֶת סִבְלָךְ · עֲנִיָּה סוֹעֲרָה · פְּדוּיַת טוֹבִיָּה · צֹאן קָדָשִׁים · קְהִלּוֹת יַעֲקֹב · רְשׁוּמִים בִּשְׁמֶךָ · שׁוֹאֲגִים הוֹשַׁעְנָא · תְּמוּכִים עָלֶיךָ · הוֹשַׁעְנָא:

כהושעת אלים ח״ג״ו וזיח חבען.

ע״פ א״ב. ליום ד׳ של סכות (ואם חל ביום א׳ או ג׳ דשבוע אום אני חומה).

אֶבֶן שְׁתִיָּה · בֵּית הַבְּחִירָה · גֹּרֶן אָרְנָן · דְּבִיר הַמֻּצְנָע · הַר

אום אני חומה, כנוי לישראל וכן כל הנך דקא חשיב ואזיל. טוביה, תאר כמ״ר.
אבן שתיה, כנוי לבה״מ, וכן כל הנך דקא חשיב בולם כנויים ותארים לבית המקדש ולירושלים.
גרן ארנן, בכ״ל בנ׳ קמלין, כדכתיב בד״ה א׳ כ״א י״ח.

[library stamp]

הַר הַמּוֹרִיָּה · וְהַר יֵרָאֶה · זְבוּל תִּפְאַרְתֶּךָ · חָנָה דָוִד · טוֹב הַלְּבָנוֹן · יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ · כְּלִילַת יוֹפִי · לִינַת הַצֶּדֶק · מָכוֹן לְשִׁבְתֶּךָ · נָוֶה שַׁאֲנָן · סֻכַּת שָׁלֵם · עֲלִיַּת שְׁבָטִים · פִּנַּת יִקְרַת · צִיּוֹן הַמְצֻיֶּנֶת · קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים · רָצוּף אַהֲבָה · שְׁכִינַת כְּבוֹדֶךָ · הוֹשַׁעְנָא · תֵּל תַּלְפִּיּוֹת · הוֹשַׁעְנָא:

כהושעת אלים ח"נ"ו ויח חבען.

ליום ה' של סכות. (ואם חל ביום ב' או ד' דשבוע אבן שתיה ובשבת אום נצורה). ע"ם א"ב.

אֲדָמָה מֵאֶרֶר · בְּהֵמָה מִמְּשַׁכֶּלֶת · גֹּרֶן מִגָּזָם · דָּגָן מִדַּלֶּקֶת · הוֹן מִמְּאֵרָה · וְאֹכֶל מִמְּהוּמָה · זַיִת מִנֶּשֶׁל · חִטָּה מֵחָגָב · טֶרֶף מִגּוֹבַי · יֶקֶב מִיֶּלֶק · כֶּרֶם מִתּוֹלַעַת · לֶקֶשׁ מֵאַרְבֶּה · מֶגֶד מִצְּלָצַל · נֶפֶשׁ מִבֶּהָלָה · שׂבַע מִסָּלְעָם · עֲדָרִים מִדַּלּוּת · פֵּרוֹת מִשִּׁדָּפוֹן · צֹאן מִצַּמִּיתוּת · קָצִיר מִקְּלָלָה · רוֹב מֵרָזוֹן · שִׁבֹּלֶת מִצִּנָּמוֹן · הוֹשַׁעְנָא · תְּבוּאָה מֵחָסִיל · הוֹשַׁעְנָא:

כהושעת אלים ח"נ"ו ויח חבען.

ליום ו' של סכות בשבת אום נצורה, ואם הוא יום א' או ג' בשבוע אדמה מארר.

אדמה. מארר, שלא תבוא מארה באדמה, לשון ארורה האדמה בעבורך. גורן מגזם, גזם וחגב וגובי וילק וארבה וצלצל וסלעם וחסיל כולם שמות למיני הארבה. מדלקת, מחמימה השורפת הדגן. זית מנשל, ל' כי ישל זיתך (דברים כח מ). מגובי, כל"ל ל' יוצר גובי (עמוס ז א ונחום ג יז). לקש, לשון צמח פרי, עיין פי' רש"י באיוב כ"ד ו'. רזון, צמח; לשון צמיתה מתורגם בלשון רביא, או שטעמו מיני קטניות, וכמו שאז"ל, כל מיני קטניות אין בהם משום רסוק איברים לבר מן רוביא (חולין כ"ב ח').

הושענא רבא לא יחול לעולם כי אם באחד מידי אוב"ד בכ"א לחדש.

שבעה הקפות שמקיפין בהושענא רבא, הם כסוד הקפות השמיטה. והם כנגד שבעה ספירות הבנין, וכל פינות ההקפות הן לימין, לעורר מדת החסד, ע"כ בכל הקפה יאמר פסוק המורה על אותה הספירה.

הוֹשַׁע נָא:

לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵינוּ· הוֹשַׁעְנָא: לְמַעַנְךָ בּוֹרְאֵנוּ· הוֹשַׁעְנָא:
לְמַעַנְךָ גּוֹאֲלֵנוּ· הוֹשַׁעְנָא: לְמַעַנְךָ דּוֹרְשֵׁנוּ· הוֹשַׁעְנָא:

ע"ס א"ב.

לְמַעַן אֲמִתָּךְ· לְמַעַן בְּרִיתָךְ· לְמַעַן גָּדְלָךְ וְתִפְאַרְתָּךְ· לְמַעַן דָּתָךְ· לְמַעַן הוֹדָךְ· לְמַעַן וִעוּדָךְ· לְמַעַן זִכְרָךְ· לְמַעַן חַסְדָּךְ· לְמַעַן טוּבָךְ· לְמַעַן יִחוּדָךְ· לְמַעַן כְּבוֹדָךְ· לְמַעַן לִמּוּדָךְ· לְמַעַן מַלְכוּתָךְ· לְמַעַן נִצְחָךְ· לְמַעַן סוֹדָךְ· לְמַעַן עֻזָּךְ· לְמַעַן פְּאֵרָךְ· לְמַעַן צִדְקָתָךְ· לְמַעַן קְדֻשָּׁתָךְ· לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים· לְמַעַן שְׁכִינָתָךְ· הוֹשַׁע נָא: לְמַעַן תְּהִלָּתָךְ· הוֹשַׁע נָא:

בהקפה ראשונה יאמר עולם חסד יבנה.

בק"ק אין אומרין אערוך שועי, ואומרים אל למושעות, תמצאהו לעיל.
ע"ס א"ב.

אֶעֱרוֹךְ שׁוּעִי· בְּבֵית שַׁוְעִי· גִּלִּיתִי בַצּוֹם פִּשְׁעִי· דְּרַשְׁתִּיךָ בּוֹ לְהוֹשִׁיעִי· הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעִי· וְקוּמָה וְהוֹשִׁיעִי

למען אֲמִתָּךְ, כן הנקוד בכל כ"י וד"י הכ' בשו"א וקמץ לפניה, וככה כל חבריו, בְּרִיתָךְ, גָּדְלָךְ וְתִפְאַרְתָּךְ וכו'; וכן מנהג הפייטנים בהרבה מקומות כשהדבור לנוכח הזכר וסמכו על הכתובים עד"ז בהרבה מקומות במקרא, ככתוב במכלול בפתוחי פְּקָדָךְ; ומצאנו כמה פיוטים שנתברר מתוכם שמייסדם הקפיד על כך לנקד הכ' בשו"א דוקא עם קמץ לפניה, כמו אותן הפיוטים שהוסדו על הקלב השירים במספר יתדות ותנועות, אכן במלות לָךְ בָּךְ אִתָּךְ עִמָּךְ אֵיתָךְ איננו נכון להשתמש בהם לנוכח הזכר אם לא בהפסק ענין שלא יתערב לשון זכר עם ל"נ. למען אמתך, מוסב על הושענא, וכן כולם. דתך, תורה שלך. ויעודך, הוא בה"כ. יחודך, שמך המיוחד.

וְהוֹשִׁיעִי· זְכוֹר וְרַחֵם מוֹשִׁיעִי· חַי כֵּן תְּשַׁעְשְׁעִי· טוֹב בְּאֶנֶק שְׁעִי· יָחִישׁ מוֹשִׁיעִי· כַּלֵּה מַרְשִׁיעִי· לְבַל עוֹד תַּרְשִׁיעִי· מַהֵר אֱלֹהֵי יִשְׁעִי· נֶצַח לְהוֹשִׁיעִי· שָׂא נָא עֲוֹן רִשְׁעִי· עֲבוֹר עַל פִּשְׁעִי· פְּנֵה נָא לְהוֹשִׁיעִי· צוּר צַדִּיק מוֹשִׁיעִי· קַבֵּל נָא שַׁוְעִי· רוֹמֵם קֶרֶן יִשְׁעִי· שַׁדַּי מוֹשִׁיעִי· הוֹשַׁעְנָא· תּוֹפִיעַ וְתוֹשִׁיעִי· הוֹשַׁעְנָא:

בהקפה שניה יאמר לך זרוע עם גבורה תעוז ידך תרום ימינך.
ע״ס א״ב.

אָדוֹן הַמּוֹשִׁיעַ· בִּלְתְּךָ אֵין לְהוֹשִׁיעַ· גִּבּוֹר וּמוֹשִׁיעַ· דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ· הָאֵל הַמּוֹשִׁיעַ· וּמַצִּיל וּמוֹשִׁיעַ· זוֹעֲקֶיךָ תּוֹשִׁיעַ· חוֹכֶיךָ הוֹשִׁיעַ· טְלָאֶיךָ תַּשְׂבִּיעַ· יְבוּל לְהַשְׁפִּיעַ· כָּל שִׂיחַ תַּדְשֵׁא וְתוֹשִׁיעַ· לְגֵיא בַּל תַּרְשִׁיעַ· מְגָדִים תַּמְתִּיק וְתוֹשִׁיעַ· נְשִׂיאִים לְהַסִּיעַ· שְׂעִירִים לְהָנִיעַ· עֲנָנִים מִלְּהַמְנִיעַ· פּוֹתֵחַ יָד וּמַשְׂבִּיעַ· צְמֵאֶיךָ תַּשְׂבִּיעַ· קוֹרְאֶיךָ תּוֹשִׁיעַ· רַב לְהוֹשִׁיעַ· שׁוֹחֲרֶיךָ הוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא· תְּמִימֶיךָ תּוֹשִׁיעַ· הוֹשַׁעְנָא:

בהקפה שלישית יאמר תתן אמת ליעקב חסד לאברהם.
ע״ם א״ב.

אוֹם אֲנִי חוֹמָה· בָּרָה כַּחַמָּה· גּוֹלָה וְסוּרָה· דָּמְתָה לְתָמָר· הַהֲרוּגָה עָלֶיךָ· וְנֶחְשֶׁבֶת כְּצֹאן טִבְחָה· זְרוּיָה בֵּין מַכְעִיסֶיהָ· חֲבוּקָה וּדְבוּקָה בָּךְ· טוֹעֶנֶת עֻלָּךְ· יְחִידָה לְיַחֲדָךְ· כְּבוּשָׁה בַּגּוֹלָה· לוֹמֶדֶת יִרְאָתָךְ· מְרוּטַת לֶחִי· נְתוּנָה לְמַכִּים· סוֹבֶלֶת סִבְלָךְ· עֲנִיָּה סוֹעֲרָה· פְּדוּיַת טוֹבִיָּה· צֹאן קָדָשִׁים· קְהִלּוֹת יַעֲקֹב· רְשׁוּמִים

בשמך

זועקיך, הזועקים אליך. חוכיך, המחכים לך. טלאיך, ישראל. מגדים, פירות. נשיאים עננים. שעירים, המטר הדק.

בְּשִׁמְךָ· שׁוֹאֲגִים הוֹשַׁעְנָא· תְּמוּכִים עָלֶיךָ· הוֹשַׁעְנָא:

בהקפה רביעית יאמר נעימות בימינך נצח.

ע"ס א"ב.

אָדָם וּבְהֵמָה· בָּשָׂר וְרוּחַ וּנְשָׁמָה· גִּיד וְעֶצֶם וְקָרְמָה· דְּמוּת וְצֶלֶם וְרִקְמָה· הוֹד לְהֶבֶל דָּמָה· וְנִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמָה· זִיו וְתֹאַר וְקוֹמָה· חִדּוּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה· טִיעַת עֲצֵי נְשַׁמָּה· יְקָבִים וְקָמָה· כְּרָמִים וְשִׁקְמָה· לְתֵבֵל הַמְסֻיָּמָה· מְטָרוֹת עֹז לְסַמְּמָה· נְשִׁיָּה לְקַיְּמָה· שִׂיחִים לְקוֹמְמָה· עֲדָנִים לְעָצְמָה· פְּרָחִים לְהַעֲצִימָה· צְמָחִים לְגָשְׁמָה· קָרִים לְזָרְמָה· רְבִיבִים לְשַׁלְּמָה· שְׁתִיָּה לְרוֹמְמָה· הוֹשַׁעְנָא· תְּלוּיָה עַל בְּלִימָה· הוֹשַׁעְנָא:

בהקפה חמישית יאמר יי אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים.

ע"ס א"ב.

לְמַעַן אֵיתָן הַנִּזְרָק בְּלַהַב אֵשׁ: לְמַעַן בֵּן הַנֶּעֱקַד עַל עֵצִים וָאֵשׁ: לְמַעַן גִּבּוֹר הַנֶּאֱבַק עִם שַׂר אֵשׁ: לְמַעַן דְּגָלִים הִנְחִיתָ בְּעָנָן וְאוֹר אֵשׁ: לְמַעַן הָעֲלָה לַמָּרוֹם וְנִתְעַלָּה כְּמַלְאֲכֵי אֵשׁ: לְמַעַן וְהוּא לְךָ כְּסֶגֶן בְּאֶרְאֶלֵּי אֵשׁ: לְמַעַן זֶבֶד דִּבְּרוֹת הַנִּתּוּנוֹת מֵאֵשׁ: לְמַעַן חִפּוּי

יריעות

אדם ובהמה, מוסב על הושענא. גיד ועצם וקרמה, כ"כ בכ"י והוא עקר, ל' וקרמתי עליכם עור (יחזק' לז ו) ובדברי רז"ל קרום שעלה מחמת המכה והוא כסוי העור על הבשר לכן הוא מתייחס עם גיד ועצם. ובדפוס השתבשו וכתבו וקומה אשר אין לו ענין לכאן. ורקמה, ל' רקמתי בתחתיות ארץ (תהלי' קלט) ל' יצירה וצורה. טיעת, כטיעת. נשמה, הארץ הנשמה. נשי', ארץ. שיחים. עצים. לגשמה ולזרמה, ל' גשם וזרם מים.

למען איתן, אברהם אבינו הנקרא איתן האזרחי. בן הנעקד, יצחק. גבור הנאבק, יעקב. נחית בענן ואור אש, כ"כ בכל כ"י מדויקים וכן עקר וכדכתיב וינחם בענן יומם וכל הלילה באור אש (תהלים עח יד). ובכ"י של י"ח גורס הנחית ל' הפעיל וגם זה עקר וכלישנא דקרא וינחם. העלה למרום, זה משה רבינו. והוא לך כסגן, זה אהרן הכהן. זבד דברות, מתן עשרת הדברות. חפוי יריעות, המשכן

יְרִיעוֹת וַעֲנַן אֵשׁ: לְמַעַן טֶכֶס הַר יָרַדְתָּ עָלָיו בָּאֵשׁ: לְמַעַן יְדִידוּת אֲשֶׁר אָהַבְתָּ מִשְּׁמֵי אֵשׁ: לְמַעַן כָּמַהּ עַד שָׁקְעָה הָאֵשׁ: לְמַעַן לָקַח מַחְתַּת אֵשׁ וְהֵסִיר חֲרוֹן אֵשׁ: לְמַעַן מְקַנֵּא קִנְאָה גְדוֹלָה בָּאֵשׁ: לְמַעַן נָף יָדוֹ וְיָרְדוּ אַבְנֵי אֵשׁ: לְמַעַן שָׂם טְלֵה חָלָב כְּלִיל אֵשׁ: לְמַעַן עָמַד בַּגֹּרֶן וְנִתְרַצָּה בָּאֵשׁ: לְמַעַן פִּלֵּל בָּעֲזָרָה וְיָרְדָה הָאֵשׁ: לְמַעַן צִיר עָלָה וְנִתְעַלָּה בְּרֶכֶב וְסוּסֵי אֵשׁ: לְמַעַן קְדוֹשִׁים מֻשְׁלָכִים בָּאֵשׁ: לְמַעַן רִבּוֹ רִבְבָן חָזָה וְנַהֲרֵי אֵשׁ: לְמַעַן שְׁמֵמוֹת עִירְךָ הַשְּׂרוּפָה בָאֵשׁ· הוֹשַׁעְנָא· לְמַעַן תּוֹלְדוֹת אַלּוּפֵי יְהוּדָה תָּשִׂים כְּכִיּוֹר אֵשׁ· הוֹשַׁעְנָא:

בהקפה ששית יאמר צדיק יי בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו.

ע״ס תשר״ק, וש״המח אלעזר חזק׳

תְּתְּנֵנוּ לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה· תְּשִׁיבֵנוּ אֶל הַחֶבֶל וְאֶל הַנַּחֲלָה· תְּרוֹמְמֵנוּ לְמַעְלָה לְמַעְלָה· תְּקוֹמְמֵנוּ לְכֶרֶם סְגֻלָּה· תַּצִּיבֵנוּ כְּעֵץ עַל פַּלְגֵי מַיִם שְׁתוּלָה· תִּפְדֵּנוּ מִכָּל נֶגַע וּמַחֲלָה· תְּעַטְּרֵנוּ בְּאַהֲבָה כְלוּלָה· תְּשַׂמְּחֵנוּ בְּבֵית

התפלה

המעופה ביריעות וענן אש. טכס הר, תקון הר סיני. ידידות, זה בהמ״ק, עש״ה מה ידידות משכנותיך (תהלים פד). כמה וכו׳, משה רבינו שהתפלל עד ששקעה האש. לקח מחתת אש, אהרן. מקנא, פינחס. באש, בחרון אש; והמפרשו על אלי׳ יהרוס סדר הדורות, ועוד שאמר אחריו למען ציר והיינו אלי׳. נף ידו, יהושע שהניף ידו בתפלה ונפלו אבני אש וברד, וירמוז אל הכתוב ביהושע י׳ י״א. שם טלה חלב, שמואל כמבואר בספר ש״א ז׳ ט׳. עמד בגורן, דוד כדכתי׳ הקם לה׳ מזבח בגורן ארונה וגו׳ ויעתר ה׳ לארץ (סוף שמואל). פלל בעזרה, שלמה כדכתיב ובכלות שלמה להתפלל והאש ירדה מהשמים (ד״הב ז א). ציר עלה, אלי׳ כדכתיב במלכים ב׳ ב׳ י״א. קדושים וכו׳, חנני׳ מישאל ועזרי׳. רבוא רבון חז, זה דניאל שראה רבו רבון ונהר דנור כדכתיב בדניאל ז׳ י׳. שְׁמֵמוֹת, כצ״ל בחירק, וי״ג שמשות עירך אשר תבנה באש; ויש מוסיפי׳ א׳ למען תבנה ותהי׳ לה חומות אש. תולדות אלופי וכו׳, כדכתיב אשים את אלופי יהודה ככיור אש (זכרי׳ יב ו).
תתננו וכו׳, כולו מבואר בעצמו. תשיבנו, כ״כ בב״י של י״א ועיקר.

תאמלכו

הַתְּפִלָּה· תְּנַהֲלֵנוּ עַל מֵי מְנוּחוֹת סֶלָה· תְּמַלְּאֵנוּ חָכְמָה וְשִׂכְלָה· תַּלְבִּישֵׁנוּ עֹז וּגְדֻלָּה· תְּכַתְּירֵנוּ בְּכֶתֶר כְּלוּלָה· תְּיַשְּׁרֵנוּ בְּאֹרַח סְלוּלָה· תִּטָּעֵנוּ בְּיֹשֶׁר מְסִלָּה· תְּחָנֵּנוּ בְּרַחֲמִים וּבְחֶמְלָה· תַּזְכִּירֵנוּ בְּמִי זֹאת עוֹלָה· תּוֹשִׁיעֵנוּ בְּיָדְךָ הַגְּדוֹלָה· תְּהַדְּרֵנוּ בְּזִיו הַמְּעוּלָה· תַּדְבִּיקֵנוּ כְּאֵזוֹר בְּתוּלָה· תַּגִּיעֵנוּ לְקֵץ הַגְּאֻלָּה· תְּבִיאֵנוּ לְבֵיתְךָ בְּרִנָּה וְצָהֳלָה· תְּאַדְּרֵנוּ בְּיֶשַׁע וְגִילָה· תְּאַמְּצֵנוּ בְּרֶוַח וְהַצָּלָה· תְּלַבְּבֵנוּ בְּבִנְיַן עִירְךָ כְּבַתְּחִלָּה· תַּעֲלֵנוּ עַל כָּל אֹם לִתְהִלָּה· תַּזְכִּירֵנוּ בְּשָׂשׂוֹן וְגִילָה· תַּרְבִּיצֵנוּ בְּמִרְעֶה שָׁמֵן לְהַצְהִלָּה· הוֹשַׁעְנָא· תְּחַזְּקֵנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה· הוֹשַׁעְנָא:

בהקפה שביעית יכללם כיחד ויאמר לך יי הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ לך יי הממלכה והמתנשא לכל לראש: והיה יי למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד: ובתורתך כתוב לאמר. שמע ישראל יי אלהינו יי אחד. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

ע"ס א"ב ובסופו חתום שמואל.

כְּהוֹשַׁעְתָּ אֵלִים בְּלוּד עִמָּךְ· בְּצֵאתְךָ לְיֶשַׁע עַמָּךְ·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ גּוֹי וֵאלֹהִים· דְּרוּשִׁים לְיֵשַׁע אֱלֹהִים· כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ הֲמוֹן צְבָאוֹת· וְעִמָּם מַלְאֲכֵי צְבָאוֹת· כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ זַכִּים מִבֵּית עֲבָדִים· חַנּוּן בְּיָדָם מַעֲבִידִים· כ"ה:

כְּהוֹשַׁעְתָּ טְבוּעִים בְּצוּל גְּזָרִים· יְקָרְךָ עִמָּם מַעֲבִירִים· כ"ה:

כְּהוֹשַׁעְתָּ כַּנָּה מְשׁוֹרֶרֶת וַיּוֹשַׁע· לְגוֹחָהּ מְצֻיֶּנֶת וַיִּוָּשַׁע· כ"ה:

כְּהוֹשַׁעְתָּ מַאֲמַר וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם· נָקוּב וְהוּצֵאתִי אִתְּכֶם· כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ סוֹבְבֵי מִזְבֵּחַ· עוֹמְסֵי עֲרָבָה לְהַקִּיף מִזְבֵּחַ· כ"ה:

כהושעת

תאמצנו ברוח והצלה, כ"כ בכ"י ועיקר, כי אין מדרך הפייטן להכפיל החרוזים.

כְּהוֹשַׁעְתָּ פִּלְאֵי אָרוֹן כְּהֻפְשַׁע. צִעֵר פְּלֶשֶׁת בַּחֲרוֹן אַף וְנוֹשַׁע. כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ קְהִלּוֹת בָּבֶלָה שִׁלַּחְתָּ. רַחוּם לְמַעֲנָם שֻׁלַּחְתָּ. כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ שְׁבוּת שִׁבְטֵי יַעֲקֹב. תָּשׁוּב וְתָשִׁיב שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

סה"מ שמואל.

כְּהוֹשַׁעְתָּ שׁוֹמְרֵי מִצְוֹת. וְחוֹכֵי יְשׁוּעוֹת. אֵל לְמוֹשָׁעוֹת. וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֲנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא הוֹשִׁיעָה נָּא:

ע"ס א"ב.

אָנָּא אֱזוֹן חִין תְּאֵבֵי יִשְׁעָךְ. בְּעַרְבֵי נַחַל לְשַׁעְשְׁעָךְ. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא גְּאוֹל כַּנַּת נִטְעָךְ. דּוּמָה בְּטַאְטְאָךְ. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא הַבֵּט לִבְרִית טִבְעָךְ. וּמַחֲשַׁכֵּי אֶרֶץ בְּהַטְבִּיעָךְ. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא זְכָר לָנוּ אָב יְדָעָךְ. חַסְדְּךָ לָמוֹ בְּהוֹדִיעָךְ. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא טְהוֹרֵי לֵב בְּהַפְלִיאָךְ. יִוָּדַע כִּי הוּא פִלְאָךְ. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא כַּבִּיר כֹּחַ תֶּן לָנוּ יִשְׁעָךְ. לַאֲבוֹתֵינוּ כְּהִשָּׁבְעָךְ. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת עַם מְשַׁוְּעָךְ.

אנא אזון, האזינה. חין, תחנה. לשעשעך, לשמחך. כנת נטעך, ישראל, עז"ה בתהלי' פ'. דומה, שם אומה, מגזרת דומה ישעי' כא א). בטאטאך, ל' וטאטאתיה (ישעי' יד כג). לברית טבעך, לברית מילה הטבוע ותתום בבשרנו. אב ידעך, אברהם

נעקד

נֶעֱקַד כְּמוֹ בְּהַר מוֹר שִׁוּוּעָךְ · וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא סַגֵּב אֶשְׁלֵי נִטְעָךְ ·

עֲרִיצִים בַּהֲנִיעָךְ · וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא פְּתַח לָנוּ אוֹצְרוֹת רִבְעָךְ ·

צִיָּה מֵהֶם בְּהַרְבִּיעָךְ · וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא קוֹרְאֶיךָ בְּרוֹעֲעָךְ ·

רְעֵם בְּטוּב מִרְעָךְ · וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא שְׁעָרֶיךָ תַּעַל מִמְּשׁוּאָךְ ·

תֵּל תַּלְפִּיּוֹת בְּהַשִּׂיאָךְ · וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא אֵל נָא הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

ע״פ תשר״ק.

אֵל נָא תָּעִינוּ כְּשֶׂה אוֹבֵד · שְׁמֵנוּ מִסִּפְרְךָ אַל תְּאַבֵּד ·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֵל נָא רְעֵה אֶת צֹאן הַהֲרֵגָה · קְצוּפָה וְעָלֶיךָ הֲרוּגָה ·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֵל נָא צֹאנְךָ וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ · פְּעֻלָּתְךָ וְרַעְיָתֶךָ ·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֵל נָא עֲנִיֵּי הַצֹּאן · שִׂיחָם עֲנֵה בְּעֵת רָצוֹן ·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֵל נָא נוֹשְׂאֵי לְךָ עַיִן · מִתְקוֹמְמֶיךָ יִהְיוּ כְּאַיִן ·
הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אל

נעקד וכו', וי"ג נעקד בהר מור שיעך. אשלי נטעך, אילנות נטע שלך והיינו ישראל נצר מטעך (ישעי' ס כא). רבעך, גשמך. ציה, אדמה. ברועעך, בהתחברך עמה, ל' אש רעים להתרועע (משלי יח). תעל, תעלה. ממשואך, ל' חורבן כמו שואה ומשואה (איוב ל ג). בהשיאך, בשו', ל' נשיאות והתרוממות. ונס"א גרס בהופיעך.

אל

אֵל נָא לִמְנַסְּכֵי לְךָ מַיִם · בְּמַמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה יִשְׁאֲבוּן מַיִם · הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֵל נָא יַעֲלוּ לְצִיּוֹן מוֹשִׁיעִים · טְפוּלִים בְּךָ וּבְשִׁמְךָ נוֹשָׁעִים · הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֵל נָא חֲמוּץ בְּגָדִים · זְעוֹם לְנַעֵר כָּל בּוֹגְדִים · הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֵל נָא וְזָכוֹר תִּזְכּוֹר · הַנְּכוּרֵי בְּלֶתֶךְ וָכוֹר · הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֵל נָא הוֹרְשֶׁיךָ בְּעַנְפֵי עֲרָבוֹת · גְּעָיִם שְׁעֵה מֵעֲרָבוֹת · הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֵל נָא בָּרֵךְ בְּעִטּוּר שָׁנָה · אֲמָרֵי בְּפִלּוּלֵי שְׁעֵה נָא · הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֲנָא אֵל נָא הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

ע"ס תשר"ק בדלת, וע"ס א"ב בסוגר.

לְמַעַן תָּמִים בְּדוֹרוֹתָיו · הַנִּמְלַט בְּרוֹב צִדְקוֹתָיו · מֻצָּל מִשֶּׁטֶף בְּבוֹא מַבּוּל מַיִם · לְאֹם אֲנִי חוֹמָה ·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן שָׁלֵם בְּכָל מַעֲשִׂים · הַמְנֻסֶּה בַּעֲשָׂרָה נִסִּים · כְּשֶׁר מַלְאָכִים נָם יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם · לְבָרָה כַּחַמָּה · הושענא

אל נא. הנכורי בלתך וכור, תאר לישראל, עה"כ ואכרה לי בחמשה עשר כסף ותומר שעורים ולתך שעורים (הושע ג ב) והיינו כור והיינו תומר. ולדעת הפייטן יהיה ואכרה מגזרת נכר בראיית דגשות הכ'. געים, שועתם. מערבות, שמים. אמרי בפלולי שעה נא, כ"כ בכ"י וכן מסתבר; ובספרינו אמרי רנה בפלולי ביום הושענא.

למען תמים וכו', נח. לאום אני חומה, תאר לישראל בשיר השירים, וכן לברה כחמה ולדמתה לתמר וחבריהם שבפיוט. שלם, אברה'. כשר, כאשר לאה, ל' אשורנו.

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן רַךְ וְיָחִיד נֶחֱנַט לְמֵאָה· וְעָקָר אַיֵּה הַשֶּׂה לְעוֹלָה·
בִּשְּׂרוּהוּ עֲבָדָיו מָצָאנוּ מַיִם· לְגוֹלָה וְסוּרָה·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן קִדֵּם שְׂאֵת בְּרָכָה· הַנִּשְׂטַם וּלְשִׁמְךָ חִכָּה· מְיַחֵם
בְּמַקְלוֹת בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם· לְדָמְתָה לְתָמָר·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן צֶדֶק הֱיוֹת לְךָ לְכֹהֵן· כְּחָתָן פְּאֵר יְכַהֵן· מְנֻסָּה
בְּמַסָּה בְּמֵי מְרִיבַת מַיִם· לְהָהָר הַטּוֹב·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן פֹּאַר הֱיוֹת גְּבִיר לְאֶחָיו· יְהוּדָה אֲשֶׁר גָּבַר בְּאֶחָיו·
מִסְפַּר רֹבַע מִדָּלְיָו יִזַּל מַיִם· לוּא לָנוּ כִּי אִם לְמַעַנְךָ·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן עָנָו מִכֹּל וְנֶאֱמָן· אֲשֶׁר בְּצִדְקוֹ כִּלְכֵּל הַמָּן·
מָשׁוּךְ לְגוֹאֵל וּמָשׁוּי מִמַּיִם· לְזֹאת הַנִּשְׁקָפָה·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן שַׂמְתּוֹ כְּמַלְאֲכֵי מְרוֹמִים· הַלּוֹבֵשׁ אוּרִים וְתֻמִּים·
מְצֻוֶּה לָבוֹא בַּמִּקְדָּשׁ בְּקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם

ורחיצת

רך ויחיד, יצחק. נחנט למאה, כ"כ בכ"י וד"י ובן עקר; וטעם נחנט נולד כי אברה' בן ק' שנה בהולד לו את יצחק בנו. בשרוהו עבדיו וכו', כדכתי' ויאמרו לו מצאנו מים (בראשי' כו לב). לגולה וסורה, גם זה תאר לישראל ככל תאריו שבפיוט, עש"ה ואני גולה וסור' (ישעי' מט כא). קדם שאת ברכ', יעקב. הנשטם, כד"א וישטום עשו את יעקב (בראשי' כז מא). צדק היות לך לכהן, אהרן הכהן. כחתן פאר יכהן, בבגדי כהונה. מנסה במסה וכו', כדכתיב אשר נסיתו במס' תריבהו על מי מריב' (דברי' לג ח). להרר הטוב, זו ירושלים. פואר, יהודה אשר נתפאר להיות גביר ונגיד לאחיו כדכתי' כי יהודה גבר באחיו ולנגיד ממנו (ד"הא ה' ב'). **לוא** לנו, כמ"ל מלא ו', דוגמת כי לוא אוכל לקום (בראשי' לא לה) אם לוא יגיד (ויקר' ה א) כי לאות ו' אנו צריכין כאן. ענו, משה רבנו. שמתו כמלאכי מרומים, זה פנחס שנתעלה

וּרְהִיטַת מַיִם · לְחוֹלַת אַהֲבָה ·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן נְבִיאָה מְחוֹלַת מַחֲנַיִם · לִכְמֵהֵי לֵב הוּשְׂמָה עֵינַיִם ·

לְרַגְלָהּ רָצָה עָלוֹת וְיָרֶדֶת בְּאֵר מַיִם · לְטוֹבוּ אֹהָלָיו ·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן מְשָׁרֵת לֹא מָשׁ מֵאֹהֶל · וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עָלָיו אָהֵל ·

בְּעָבְרוֹ בַּיַּרְדֵּן נִכְרְתוּ הַמַּיִם · לְיָפָה וּבָרָה ·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן לָמַד רְאוֹת לְטוֹבָה אוֹת · וָעַק אַיֵּה נִפְלָאוֹת ·

מִצָּה טַל מִגִּזָּה מְלֹא הַסֵּפֶל מַיִם · לְכַלַּת לְבָנוֹן ·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן כְּלוּלֵי עֲשׂוֹת מִלְחַמְתֶּךָ · אֲשֶׁר בְּיָדָם תַּתָּה יְשׁוּעָתֶךָ ·

צְרוּפֵי מִגּוֹי בְּלָקְקָם בְּיָדָם מַיִם · לְלֹא בָגְדוּ בָךְ ·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן יָחִיד צוֹרְרִים דָּשׁ · אֲשֶׁר מֵרֶחֶם לְנָזִיר הֻקְדָּשׁ ·

מִמַּכְתֵּשׁ לֶחִי הִבְקַעְתָּ לוֹ מַיִם · לְמַעַן שֵׁם קָדְשֶׁךָ ·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן טוֹב הוֹלֵךְ וְגָדֵל · מֵעִקְּשׁוּת לֵב עֵדָה חִדֵּל · בְּשׁוּב

עַם מֵחֵטְא צָו שָׁאַב מַיִם · לְנָאוָה כִּירוּשָׁלָיִם ·

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן חִיךְ מְכַרְכֵּר בְּשִׁיר · הַמְלַמֵּד תּוֹרָה בְּכָל כְּלֵי שִׁיר ·

מנסך

שנתעלה למלאך ועדיין הוא קיים כמפורש בדברי קבלה. נביא', מרים הנביאה. משרת, יהושע. למד וכו', גדעון כמבואר בשופטי' ו'. כלולי וכו', שלש מאות המלקקי' כמבואר שם. יחיד וכו', שמשון. טוב הלך וכו', שמואל הנביא כמבואר ש"א ב'. חיך מכרכר וכו', כן גרס בכ"י ונכון הוא כיתרגומו של משחק חיך, והוא תואר לדוד שהי' משחק ומכרכר לפני הארון כדכתי' דוד מרקד ומשחק (דה"א טו כט) וכתי' תמורתו. ודגד מפזז ומכרכר

מְנַסֵּךְ לְפָנָיו כְּתָאַב שְׁתוֹת מַיִם · לְשָׁמוֹ בְּקֹדֶשׁ סִבְּרָם · הו׳ והו׳ א״א.

לְמַעַן זַךְ עָלָה בִּסְעָרָה · הַמְקַנֵּא וּמֵשִׁיב עֶבְרָה · לְפִלּוּלוֹ יָרְדָה אֵשׁ וְלִחֲכָה עָפָר וּמַיִם · לְעֵינֶיהָ בְּרֵכוֹת · הו׳ והו׳ א״א.

לְמַעַן וְשֵׁרֵת בֶּאֱמֶת לְרַבּוֹ · פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחוֹ נֶאֱצַל בּוֹ · בְּקַחְתּוֹ מְנַגֵּן נִתְמַלְאוּ גֵבִים מַיִם · לְפָצוֹ מִי כָמֹכָה · הו׳ והו׳ א״א.

לְמַעַן הִרְהֵר עֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ · הַמַּכְרִיז תְּשׁוּבָה לְצֹאנְךָ · אָז בְּבוֹא מְחָרֵף סָתַם עֵינוֹת מַיִם · לְצִיּוֹן מִכְלַל יֹפִי · הו׳ והו׳ א״א.

לְמַעַן דְּרָשׁוּךָ בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה · וְסוֹדְךָ לָמוֹ נִגְלָה · בְּלִי לְהִתְגָּאֵל דָּרְשׁוּ זֵרְעוֹנִים וּמַיִם · לְקוֹרְאֶיךָ בַּצָּר · הו׳ והו׳ א״א.

לְמַעַן גְּמַר חָכְמָה וּבִינָה · סוֹפֵר מָהִיר מַפְלִיא אֲמָנָה · מַחְכִּמֵנוּ אֲמָרִים הַמְשׁוּלִים בְּרַחֲבֵי מַיִם · לְרַבָּתִי עָם · הו׳ ה א״א.

לְמַעַן בָּאֵי לְךָ הַיּוֹם בְּכָל לֵב · שׁוֹפְכִים לְךָ שִׂיחַ בְּלֹא לֵב וָלֵב · שׁוֹאֲלִים מִמְּךָ עוֹז מִטְרוֹת מַיִם · לְשׁוֹרְרוּ בַיָּם · הו׳ ה א״א.

לְמַעַן אוֹמְרֵי יִגְדַּל שְׁמֶךָ · וְהֵם נַחֲלָתְךָ וְעַמֶּךָ · צְמֵאִים לְיֶשְׁעֲךָ כְּאֶרֶץ עֲיֵפָה לַמַּיִם · לְהָרַת לָמוֹ מְנוּחָה · הוֹשַׁעְנָא · וְהוֹשִׁיעָה נָּא · אָבִינוּ אָתָּה:

ח׳ הוֹשַׁעְנָא אֵל נָא · אָנָּא הוֹשִׁיעָה נָּא: ק׳ מוזר.

הוֹשַׁעְנָא, סְלַח נָא · וְהַצְלִיחָה נָא, וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ:

היער לעגט מאן לולב אונד אתרוג אב אונד נימט דיא **הושענא** אין דיא האנד. ע״ס א״ב.

תַּעֲנֶה אֱמוּנִים שׁוֹפְכִים לְךָ לֵב כַּמַּיִם · וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

לְמַעַן בָּא בָאֵשׁ וּבַמַּיִם · וְהַצְלִיחָה נָא:

גָּזַר וְנָם יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם · וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ:

תַּעֲנֶה דְגָלִים גָּזוּ גּוֹזְרֵי מַיִם · וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

(ש״ב ו) וכתיב ויתאוה דוד ויאמר מי ישקני מים (ש״ב כג טו). זך עלה וכו׳, זה אלי׳. ושרת באמת וכו׳, זה אלישע כמבואר במ״ב ג׳. הרהר וכו׳, זה חזקי׳ כמבואר במ״ב י״ט. דרשוך וכו׳, אלו חנני׳ מישאל ועזרי׳ כמבואר בדניאל א׳. גמר חכמה וכו׳, זה עזרא.

תענה. בא באש ובמים, זה אברהם שהושלך לכבשן האש ובמעשה העקדה בא במים עד צוארו כמפורש בקבלה. דגלים, דגלי ישראל. גזו, עברו.

לְמַעַן הַנֶּעֱקַד בְּשַׁעַר הַשָּׁמָיִם. וְהַצְלִיחָה נָא:
וְשָׁב וְחָפַר בְּאֵרוֹת מָיִם. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ:
תַּעֲנֶה זַכִּים חוֹנִים עֲלֵי מָיִם. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:
לְמַעַן חָלָק מְפַצֵּל מַקְלוֹת בְּשִׁקְתוֹת הַמָּיִם. וְהַצְלִיחָה נָא:
טָעַן וְגָל אֶבֶן מִבְּאֵר מָיִם. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ:
תַּעֲנֶה יְדִידִים נוֹחֲלֵי דָת מְשׁוּלַת מָיִם. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:
לְמַעַן כָּרוּ בְּמִשְׁעֲנוֹתָם מָיִם. וְהַצְלִיחָה נָא:
לְהָכִין לָמוֹ וּלְצֶאֱצָאֵמוֹ מָיִם. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ:
תַּעֲנֶה מִתְחַנְּנִים כְּבִישִׁימוֹן עֲלֵי מָיִם. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:
לְמַעַן נֶאֱמַן בַּיִת מַסְפִּיק לָעָם מָיִם. וְהַצְלִיחָה נָא:
סֶלַע הָךְ וַיָּזוּבוּ מָיִם. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ:
תַּעֲנֶה עוֹנִים עֲלֵי בְּאֵר מָיִם. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:
לְמַעַן פָּקַד בְּמֵי מְרִיבַת מָיִם. וְהַצְלִיחָה נָא:
צְמֵאִים לְהַשְׁקוֹת מָיִם. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ:
תַּעֲנֶה קְדוֹשִׁים מְנַסְּכִים לְךָ מָיִם. וְהוֹשִׁיעָה נָא:
לְמַעַן רֹאשׁ מְשׁוֹרְרִים כְּתָאַב שְׁתוֹת מָיִם. וְהַצְלִיחָה נָא:
שָׁב וְנָסַךְ לְךָ מָיִם. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ:
תַּעֲנֶה שׁוֹאֲלִים בְּרִבּוּעַ אֶשְׁלֵי מָיִם. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:
לְמַעַן תֵּל תַּלְפִּיּוֹת בֵּית מוֹצָא מָיִם. וְהַצְלִיחָה נָא:
תִּפְתַּח אֶרֶץ וְתַרְעִיף שָׁמַיִם. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ:

קו"ח

רַחֵם נָא קְהַל עֲדַת יְשֻׁרוּן. סְלַח וּמְחַל עֲוֹנָם. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

ע"פ א"ב.

אָז כְּעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנִים. בָּאנוּ לְפָנֶיךָ נְדוֹנִים. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:
גֵּאֶה אֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים. נִתְגָּרוּ בָנוּ מְדָנִים. דְּשׁוּנוּ וּבְעָלוּנוּ זוּלָתְךָ אֲדֹנִים. והא"י:
הֵן גַּשְׁנוּ הַיּוֹם בְּתַחֲנוּן. עָדֶיךָ רַחוּם וְחַנּוּן. וְסִפַּרְנוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ בְּשִׁנּוּן. והא"י:

הנעקד, יצחק. חלק, יעקב. כרו במשענותם וכו', כמבואר בפ' חקת כ"א י"ח. תענה מתחננים וכו', פירושו, תענה לישראל המתחננים עלי מים כמו שהתחננו בישימון. נאמן בית, מרע"ה, סלע הך, כדכתיב והכית בצור (שמו' יז ו). פקד וכו', כמבואר בפ' חקת כ' ח'. ראש משוררים, דוד. כתאב וכו', מבואר בספר ש"ב כ"ג. שואלים וכו', ישראל השואלים ודורשים אותן בארבעה למיני מים והיינו ד' מינין של לולב. תל תלפיות, בהמ"ק.

זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ, נָא אַל תִּיבָשׁ. חַשְׁרַת מַיִם כְּאֵבֶה תֶּחְבָּשׁ. וה׳ א״י:
טָעֲנוּ בְּשַׁמְנָה, בְּיַד שִׁבְעָה וּשְׁמוֹנָה. יָשָׁר צַדִּיק אֵל אֱמוּנָה. והוש׳ א״י:
כָּרַתָּ בְּרִית לָאָרֶץ, עוֹד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ. לְבִלְתִּי פָרֶץ בְּהַפֶּרֶץ. וה׳ א״י:
מִתְחַנְּנִים עֲלֵי מַיִם, כְּעֲרָבִים עַל יִבְלֵי מָיִם. נָא זְכוֹר לָמוֹ נִסּוּךְ הַמַּיִם. והא״י:
שִׂיחִים בְּדֶרֶךְ מַטָּעָתָם, עוֹמְסִים בְּשַׁוְעָתָם. עֲנֵם בְּקוֹל פְּגִיעָתָם. והא״י:
פֹּעַל יְשׁוּעוֹת. פְּנֵה לְפִלּוּלָם שְׁעוֹת. צַדְּקֵם אֵל לְמוֹשָׁעוֹת. והא״י:
קוֹל רִגְשָׁם תִּישַׁע, תִּפְתַּח אֶרֶץ וְיִפְרוּ יֶשַׁע. רַב לְהוֹשִׁיעַ וְלֹא חָפֵץ רֶשַׁע.
והושיענו אלהי ישענו: שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם פְּתַח, וְאוֹצָרְךָ הַטּוֹב לָנוּ תִפְתַּח.
תּוֹשִׁיעֵנוּ וְרִיב אַל תִּמְתַּח. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

ס׳ קוֹל מְבַשֵּׂר מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: והקהל חוזר.

ע״ס א״ב.

אֹמֶן יֶשְׁעֲךָ בָּא. קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא. מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: קול.
בָּא בְּרִבְבוֹת כִּתִּים. לַעֲמוֹד עַל הַר הַזֵּיתִים. מ״ו: קול.
גִּשְׁתּוֹ בַּשּׁוֹפָר לִתְקַע. תַּחְתָּיו הַר יִבָּקַע. מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: קול.
דָּפַק וְהֵצִיץ וְזָרַח. וּמָשׁ חֲצִי הָהָר מִמִּזְרָח. מ״ו: קול.
הֵקִים מִלּוּל נְאֻמוֹ. וּבָא הוּא וְכָל קְדוֹשָׁיו עִמּוֹ. מ״ו: קול.
וּלְכָל בָּאֵי הָעוֹלָם. בַּת קוֹל יִשָּׁמַע בָּעוֹלָם. מ״ו: קול.
זֶרַע עֲמוּסֵי רַחְמוֹ. נוֹלְדוּ כְּיֶלֶד מִמְּעֵי אִמּוֹ. מ״ו: קול.
חָלָה וְיָלְדָה מִי זֹאת. מִי שָׁמַע כָּזֹאת. מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: קול.
טָהוֹר פָּעַל כָּל אֵלֶּה. מִי רָאָה כָּאֵלֶּה. מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: קול.
יֶשַׁע וּזְמַן הוּחַד. הֲיוּחַל אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד. מ״ו: קול.
כַּבִּיר רוּם וָתַחַת. אִם יִוָּלֵד גּוֹי פַּעַם אֶחָת. מ״ו: קול.
לְעֵת יִגְאַל עַמּוֹ נָאוֹר. וְהָיָה לְעֵת עֶרֶב יִהְיֶה אוֹר. מ״ו: קול.
מוֹשִׁיעִים יַעֲלוּ לְהַר צִיּוֹן. כִּי חָלָה גַּם יָלְדָה צִיּוֹן. מ״ו: קול.
נִשְׁמַע בְּכָל גְּבוּלֵךְ. הַרְחִיבִי מְקוֹם אָהֳלֵךְ. מ״ו: קול.

כְּאֵיבָה כ״כ בכ״י וטעמו כאיבה ולמאונה של א״י תחבש, ות׳ תחבש לנסתרת מוסב על חשרת. טענו בשמנה, נטע אותנו בארץ שמנה. שבע׳ ושמונ׳, מיכ׳ ה׳ ד׳. שיחי, ד׳ מיני׳.

קול מבשר וכו׳, עש״ה מה נאוו על ההרים רגלי מבשר וגו׳ קול צופיך נשאו קול וגו׳, (ישעי׳ נב ז) והפייטן קבץ הנה עניני הנבואות המבשרות תשועה ושוב ישראל לעתיד, ויאמר כי יבוא קול מבשר אשר יבשר ויאמר אומן ישעך וכו׳, אמן, כן וכ״ה בכל כ״י וד״י ומנהגים וה״ק. כתים, כתות של מלאכים. לעמוד וכו׳, עש״ה בזכריה י״ד.

שימי עד דמשק משכנותיך· קבלי בניך ובנותיך· מ"ו: קול.

עלזי חבצלת השרון· כי קמו ישני חברון· מ"ו: קול.

פנו אלי והושעו· היום אם בקולי תשמעו· מ"ו: קול.

צמח איש צמח שמו· הוא דויד בעצמו· מ"ו: קול.

קומו כפושי עפר· הקיצו ורננו שוכני עפר· מ"ו: קול.

רבתי עם בהמליכו· מגדיל ישועות מלכו· מ"ו: קול.

שם רשעים להאביד· עושה חסד למשיחו לדוד· מ"ו· קול.

תנה ישועות לעם עולם· לדוד ולזרעו עד עולם· מ"ו: קול.

חזן ג"פ **קול מבשר מבשר ואומר:** והקהל חוזר ג"פ.

ק' הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם: ויהיו דברי אלה אשר התחננתי לפני יי קרובים אל יי אלהינו יומם ולילה לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו: למען דעת כל עמי הארץ כי יי הוא האלהים אין עוד:

קדיש שלם, עלינו, ובהרבה קהלות אומרים אין כאלהינו.

תפלה לאמרה אחר חבוט הערבה.

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו הבוחר בנביאים טובים ובמנהגיהם הטובים שתקבל ברחמים וברצון את תפלתנו והקפתנו וזכר לנו זכות שבעת תמימיך ותסיר מחיצת הברזל המפסקת בינינו ובינך ותאזין שועתנו ותטיב לנו החתימה תולה ארץ על בלימה וחתמנו בספר חיים טובים והיום הזה תתן בשכינת עזך חמשה גבורות ממתקות על ידי חביטת ערבה מנהג נביאך הקדושים ותתעורר האהבה ביניהם (ותנשקה) מנשיקות פיהו ממתקת כל הגבורות וכל הדינין ותאיר לשכינת עזך בשם י' ה' ו' שהוא טל אורות טליך ומשם תשפיע לעבדך המתנפל לפניך מחילה שתאריך ימיו ותמחול חטאיו ועונותיו ופשעיו ותפשט ימינך וידך לקבלו בתשובה שלמה ואוצרך הטוב תפתח להשביע מים נפש שוקקה כמו שכתוב יפתח יי לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידך· אמן.

שימי עד דמשק, עפ"י משא דבר ה' בארץ חדרך ודמשק מנוחתו (זכרי' ט א) ע"ש פירש"י. כפושי עפר. הכפושים והקבורים בעפר. הקיצו וכו', כנבואת ישעי' כ"ו יחיו מתיך נבלתי יקומון הקיצו ורננו שוכני עפר! וגו'. רבתי עם, המשובה בעמים.

ספר

קרובות

הוא

מחזור

מסודר בשלמות הסדור ומדויק בתכלית הדיוק

מאת

וואלף בן שמשון ז״ל איש היידנהיים

רעדלהיים

בדפוס ובהוצאת המבאר והמתרגם·

מחזור

לשמיני עצרת ולשמחת תורה

לבני אשכנז והנוהגים מנהגם יצ"ו,

מדויק היטיב ומבואר יפה ומתורגם אשכנזית·

וכל הענינים הנהוגים בעת הזאת, וכל הדינים וכל התפלות, כלם נקבצו באו הנה איש איש על מקומו הראוי לו, ואין מוקדם ואין מאוחר, ואין בו תוספת אף לא מגרעת·

רעדעלהיים

שנת תקצ"ב לפ"ק.

(מהדורא עשיראה.)

נייע, דורכאויז פערבעסערטע אונד פערמעהרטע אָריגינאַלאויפלאַגע.

Roedelheim,

verlegt u. gedruckt in der privilegirten Buchdruckerey von W. Heidenheim. 1832.

הפיוטים והפייטנים.

נאום בנימין המכונה וואלף ב"ר שמשון איש היידנהיים.

בפתיחת באורי בחבור הזה בחלק ראשון הוא חלק פסח ידעתי לדבר דבר יקיר
כל הענייני' הכללי' לדעת הפיוטים כולם על אמתתם, ולהניח דעת השואל
אל ארבע סבותיהם שהם החומר והפועל והצורה והתכלית.

והנני להשיב על ארבעתן כיד ה' הטובה עלי, ואומר:

מחומר הפיוטים, כבר אמרתי גם בפתיחתי שהוא מורכב ממקראי קודש
וממאמרי רז"ל בהלכות ואגדות מדברי חכמה ומוסר ויראת ה'.

הפועל, הם הפייטנים בעלי הלשון.

הצורה, הוא החרוז והמשקל.

והתכלית, התחקות בלב האנשים חקי האלהים ותורותיו, לנטוע אהבתו וליסד
יראתו, והתכלית הזה יושג על יתר נקלה בדבור החרוז והשקול
כי הוא יערב לחיך ויכנס לאוזן וגם הנפש תתענג בו עד שיתחקקו הענינים
בקרב איש ולב עמוק ולא יסורו מהרה. ובעבור שכל אחת מאלה הסבות
הארבע מורכבת מענינים רבים לכן אחלקם למחלקותם ואבארם אחת לאחת
כאשר ישים אלהים בפי, ואתחיל לתשובה מן הפועל כי הוא החלק היותר גדול
והיותר עמוק ונעלם, ומתוכו יתבאר יום הולדת הפיוטים ומולידיהם החכמים נ"ע.

הפיוטי' הרבי' הנמצאי' אצלינו היו' והמקובלי' באומתינו, השירי' והמזמורי',
השבחות והסליחות, התחנות והקינות, הם המה אשר נתייסדו מאת חכמי
אומתנו הפייטני' הקדמוני' נ"ע, כולם אנשי' חכמי' וידועי' ראשי אלפי ישראל היו.

ואלה שמותם ע"ס א"ב.

ר' אביגדור קרא חבר איזה סליחות גם זמר המתחיל אחד יחיד ומיוחד.

ר' אברה' הכהן ב"ר יהודה הכהן חבר מעריב ליל ב' של שבועו' תחלתו אלהים בית
מושיב יחידי' וכו' מצאתיו במחזו' כ"י של שנת י"ח ובסידו' של בני ווירמש, גם הוא חבר אהב'
לפ' נשא אחר שבועו', גם הוא חבר ס' ארבע טורי' תמלאהו בש"י והי' בסוף האלף החמישי.

ר' אברהם ב"ר מאיר חתום בקינה המתחלת אשאג מנהמת לבי.

ר' אברהם ב"ר יעקב חבר קינה המתחלת ציון אשר יאמרו.

ר' אברהם ב"ר יצחק הכהן חבר יוצר וזולת לברי' מילה מנהג פולין גם הוא עשה
ברכת חתנים ונוסחת הרחמן הוא יברך אבי הילד ואמו וכו' בברכת המזון לברית מילה,
הוא החכם המפורסם בשם אב"ד מעיר מנפלייראה בעל ס' האשכול חתנו של הראב"ד
ואמרו עליו שהי' אליהו נראה בבית מדרשו, והי' בסוף המאה התשיעית אחר ד"א.

ר' אברהם ב"ר מאיר אבן עזרא, חבר פיוטי' רבי', ומהם בסדורי הספרדי', גם הוא
חבר הפיוט כי אשמרה שבת אל ישמרני, ועוד תחנה מתחל' לאמה נפשי לאלהי' לאל חי וכו'
תמצא' בסדר שומרי' לבקר, והי' בסו' המא' התשיעי' אחר ד"א, עיין לקמן ר"ש ב"ר יהוד'.

ר' אברהם ב"ר מנחם חבר סליחה ליו"ד בטבת, תחלתה אבן הראשה.

ר' אברהם, חתו' באופן של דחנוכה מ"פ ובאהב' פ' נשא אחר שבועות ובפיוט אעריך
שיר העברי' שאומרין בפולין בשמח' תור' קוד' הפטר' ואולי הוא אחד מן הארבע' הנזכרי'.

ר' אברהם חזן חזק חתום בפזמון אותות קטנה ובו' שאומרי' הספרדי' בערבית ר"ה.

ר' אלחנן חתום בסליחה המתחלת אשת נעורים.

ר' אלי' הזקן בעל אזות של רבינו האי גאון רבו של רבינו גרשום מ"ה אשר הי' בסוף
המא' השמיני' אחר ד' אלפי' הוא חבר האזהרות שאומרי' האשכנזים בחג שבועו'. כן מצאתי
בס' שם הגדולי' אות א' סי' א' וכ"כ בש"ק, ואיננו נכון, שהרי האזהרות שייסד ר' אלי' הזקן
תחלתן אמת יהגה חכי והן נעשו בחרוזי' כמבוא' בתוס' ממה שהעתיק מהם במס' סכה

דף מ"ט א' ד"ה שכל המזבח, גם במס' יומא דף ח' א' ד"ה דכולי עלמא ונדה דף כ' א' וכ"ב דף קמ"ה ב' גם בס' דעת זקני' ריש פ' ואלה העתיקו איזה חרוזים ממנו ואינם באזהרות שלנו, ואזהרות שלנו מתחילות אתה הנחלת גם לא נעשו בחרוזים, לכן הדין עם רש"ל בתשובה שלו שרבינו שמעון הגדול הוא שיסד אזהרות אתה הנחלת והוא היה בר סגולתו של ר' אלי' הזקן שייסד אזהרות אמת יהגה חכי.

ר' אלי' ב"ר יצחק חתו' במערבי' ב' של פסו' תחלתו איומתך סודר' וכו' מלאתיו בסדור כ"י.

ר' אלי' ב"ר מרדכי חתום בקרובות למנחה י"כ והוא אחד מן הקדמונים כי הוא. גם במחזור כ"י משנת י"ת ובכ"י קולוניא.

ר' אלי' ב"ר שמעי' חבר סליחות רבות כגון אויתך קויתיך, ואקרא בשמך, ואין תלויה לראש, וארכן וקלרן, ואבותי כרבת ריבס, ואליך לב ונפש, ואשמינו ועווכינו, ואת ה' בהמלאו, ועם ה' חזקו, ואריה ביער, ואבדו חכמי גזית, ואתה חלקי ולור לבבי, ואפס הוד, ואיככ' אפכה פה, ואחרים זולתם, ועוד לו סליחות שאומרי' בני ווירמש ביום ב' וביום ד' דתשובה. לא ידעתי בברור מי הוא.

ר' אלעזר (לא אליעזר) הקליר מקרית ספר רב הפייטנים וראשם בזמן, הוא הקליר אשר חבר הפיוטי' לכל י"ט ראשון של גליות וקרובו' ליום א' וליום ב' של פסו', עיין רש"י במס' יומ' דף ס"ז א', ותפלת גשם ותפלת טל ופיוטי' לארבע פרשיות וקרובות לפורים ולט' באב ולמוסף ר"ה א', וי"כ, גם הוא חבר מן ההושענות כמו שכתב רש"י ז"ל בפירושו לאיוב כ"ד ו', ומן הקינות והם הראשונים שאומרי' בט' באב. גם הוא חבר אז על כל חיתו יער בקרובו' ליו' ב' של פס' גם חב' קרובו' למנח' י"כ תחלתו אדר בתאר מוכן וגו' מלאתיו בכ"י ישן הבא מקלוניא ושמו חתו' בו משולש אלעזר ברבי קליר, הוא הקליר אשר עליו כתב הראב"ע בפירושו לס' קהלת שנמלאו בפיוטיו דברים קשים ע"ש ובכבר השגתי כבוד הקליר על מכונו והסירותי מעליו דברי חרפות הראב"ע בבאורי לפיוט אנסיכה מלכי במוסף ליו' א' של ר"ה. ובלוב פיוטיו חתום שמו אלעזר בירבי קליר ובתפלת טל וגשם חתו' אלעזר בירבי קליר מקרית ספר והוא מקו' בא"י והוא דביר ככתו' בס' יהושע ט"ו וש"ו ובס' שופטי' א' י"א ולמדנו ממנו שהי' מבני א"י התוגגי' רק י"ט ראשון של גליו' ולא י"ט שני.

גם הם נוהגי' לחתו' פלוני בירבי פלוני כידוע מתלמוד ירושלמי ר' אלעזר בירבי שמעון ר' יוסי בירבי יודה ובמקומות אחרים ר"א בן ר' שמעון ר' יוסי בן יודא בריש מס' סוט' בפ"ג דסוטה משנה ו' בגמרא תמלא הרבה פעמי' ר' אלעזר בירבי שמעון ור' יוסי בירבי בון, והוא כמו בר רבי כי בר וביר אחד הוא כמו דין גרמא דעשירא ביר ובן אם בן הוא (שמו' א טז) ת"י ביר, ובן כל הבן הילוד (שם א כב) ותלד בן (שם ב ב) ויהי לה לבן (שם ב י) כולם ת"י ביר, הוא הקליר אשר חתם שמו אלעזר בירבי קיליר בפיוט אדרת ממלכ' לר"ה ובבכה חתם בקרובו' לשחרי' ש"ע שאומרי' בק"ק ווירמייזא תחלתה אחות אשר לך בכפת (ומינה נסתייע רש"י ז"ל בספרו לקוטי הפרדס שקורין בש"ע עשר תעשר אף בחול), ובפיוט ליוצר פ' פרה תחלתו אצילי עם גולה הנדפס בקצת מחזורים ישנים חתום שמו, והוא הקליר והוא הקיליר. ומעתה נרדפה לדעת מי הוא הפייטן הזה ובאיזה זמן משכות הי' היה, כי ראינו בזה מבוכה גדולה ועצומה, יש מי שאמר שהיה תנא, והדעת הזאת הובא בתוס' במסכת חגיגה דף י"ג א' אחר שאמרו כי הקליר יסד פיוטו ע"פ דעת ר' לוי בירושלמי ובן דרכו שבכמ' מקומו' הי' מניח שיטת הש"ס שלנו כדי לאחוז שיטת הש"ס ירושלמי, אמרו שהוא הי' תנא והוא הי' ר"א בר"ש וכו' עכ"ל, וברור לי שטעו' נפל בדבור זה וכ"ל וי"א שהוא הי' תנא וכן העתיק הרא"ש בסוף פרק אין עומדין בשם י"א והוא תירוץ שני, שלפי תירוצו הראשון כבר היו נמצאים בימיו שכי התלמודי' והוא אחז בדעת ר' לוי ובשיטת הירושלמי א"כ וודאי שלא הי' תנא, ודעת הי"א שאין להקשות עליו משיטות התלמוד לפי שהוא הי' תנא ופליג, ואולם דעת רבינו תם

בתירוץ הראשון שכן אמר בתוס' דחולין דף ק"ט ב' שהקלי' ייסד ע"פ הירושלמי, גם בתוס'
במס' ר"ה דף כ"ז א' ד"ה כמאן מצלינן הקשה ר"ת דידי' אדידי', וכן בכמה מקומו' מצאנו
שיסד ע"פ דעות סותרות, עיין בפי' רש"י במס' יומא דף ס"ז א', ובעל ס' יוחסין דף כ"ג א'
מדפו' אמשטרד' הביא דעת מי שחשב שהוא ר"א בן ערך ויש מי שחשב שהוא ר"א בר"ש וכת'
עליו המגי' וז"ל אמר ש"ש זה אי אפשר שאני מצאתי במחזו' אשכנזי קרובו' יום ז' של פסח
ראשי תיבותיו אני אלעז' ברבי יעקב הקליר מקרית ספר והנן עכ"ל, ונשנה ההשגה הזאת
בדף ל"ג ב' אצל ר"א בר"ש, ואם נקבל עדותו זאת של רש"ש (כי איננו נמצא בפיוטי' שלנו)
יהי' ראי' שאיננו לא ר"א ב"ע ולא רא"ש אבל הי' יתכן שהוא ר"א בן יעק' שמשנתו קב ונקי
וגם הוא הי' תנא תלמי' ר"ע ונדו' שני אח' החורבן לולא שבכל התלמו' מצאנו כתו' ר'
אליעזר בן יעקב בי' ובעל הפייטן חתום לעולם אֶלְעָזָר לא אליעזר. הרי לך שלש
דעות שונות והצד השוה שבהן שהקליר תנא הי' ובדור ראשון או בדור שני אחר החורבן.
ואולם המעיין בפיוטי הקליר יראה כי דע' כולו' לא יתכנו והוא בעצמו מעיד על זמנו כי
אמ' בקרובות לט' באב כי כבר עברו תשע מאות שנה ועוד לחרבן הבית. ועוד שם
בפיוט ההוא כי כבר עברו כמה יובלות, וא"כ איך יעיד עדות שקר בעצמו והרי כל
התנאי' הנזכרי' לא עברו עליהם עדין שני יובלו' ואף גם תשע מאו' שנ' ועוד? וזה תברא
שאין עליו תשוב'. ועוד יתאמץ לבב כל אנוש לאמ' אם אמת הדב' שהקלי' תנא הי' היתכן
שהמון החכמי' האמוראי' אשר באו אחריו לא יעלו את שמו על שפת'? היתכן שמהמון
פיוטי הקלי' המלאי' להם דיני' והלכות והגדות לא יזכירו אף אחד? הלא המה אשר
עברו בכל דברי התנאי' מקצה' ועד קצה' וחפשו באמתחותיה' למצוא בה' דבר הלכ'
ודבר הגד' ומוס' ותפל' ותחינ', ואין את' מה' שם על לב כי כל אל' נקבצו באו להם בפיוטי
הקליר! היעלה על הדעת כי בעלי ההגדות והמדרשי' אשר אמרו כמה ענינ' הנמצאים
בפיוטי הקליר בכתבם ובלשונ' ממש כאשר יראה המעיין בביאורנו לפיוטיו, היתכן כי
האנשים השלמים האל' ידרשו הענינ' האל' בשמם ויבחידום תחת לשונם מבלי להזכי' שם
אומר' עליה'? היתכן כי כל פיוטי הקלי' נעלמו מעיני רבנן סבוראי ומעיני הגאונים
הבאים אחריה' אש' קבצו ואספו כל דברי התנאי' והאמוראי' ושקלו וטרו בהם להעמיד
הדין ולהישיר המסילה, ואת שם הקלי' לא יזכירו ולא יפקדו? הלא תראה כי הגאוני'
שקלו וטרו בכל הברכות ובכל נוסחאות התפלות שתקנו קדמוניהם ושקלו וטרו בברכות
הרב את ריבנו שאומרין בפורים ושקלו וטרו בפיו' אשר בגלל אבו' שאומרין בשמח' תור'
וכמו שהעתקנו דבריה' שם על מקומו, ולא מצאנו לאחד מה' אף פיו' אחד מפיוטי הקלי',
והראשוני' שהעלו את שמו על שפתותיה' הם רש"י ובעלי התוספ' ז"ל לא זולת' הקוד' להם;
ועוד הרי בכל התפלו' שייסדו לנו קדמונינו בעלי התלמוד והגאוני' כגון הי' עם פיפיו',
והיו' הרת עולם, ואוחיל' לאל' ודומיהם, כל בני הגול' הוגים בה' בספרד ובצרפת ובאשכנז
ולמה לא קבלו הספרדי' שום פיוט מפיוטי הקליר וקבלו תמורתם פיוטי' אחרי' מחכמי'
אחרוני' אשר באו אחריו אחר כמה מאו' שנים? אין זאת, חי אני! כי כל החכמים
הנזכרים לא ידעו את הקליר ולא ראו את כל מעשה תוקף פיוטיו כי לא היו ולא נבראו
עדיין בימיה', והקלי' לא הי' לא תנא ולא אמורא ולא סבוראי ולא גאון. וכי תשאלני א"כ
מי הוא ואיזה הוא האיש הקלי' אש הי' אחר תשע מאו' שנ' אחר החורבן? אשיבך, לך ובקש
באמתחו' החכמי' אש' היו אחריו ותמצאהו בחתימ' הגאוני' אחר רב האי גאון ז"ל. ואת זה
חזיתי עדו' כתוב להחכ' ר' משה בוטריל ז"ל בפירושו לס' יציר' פ"א סוף משנ' א' שאמר
בזה הל', והרב ר' אלעז' הקלי' ביאר בספרו הנקרא בכידה, ספר וספר וסיפור וכו' וזאת
הה"א שאמר היא שלש הויות כאשר פירש רבינו האי גאון ז"ל, ואב"ג מתחלף בא"ת ב"ש וכו'
עכ"ל ר' אלעזר הקליר ז"ל, ועכ"ל הרי לך שהקלי' הי' אח' רב האי גאון ז"ל ועת' לא ותשוב
ותמלא שהתשע מאו' שנ' ועוד שהזכי' הקלי' בקרובו' לט' באב הם מכוונים ומצומצמים.

שהרי בי' תפארתנו תוב"ב נחרב בשנ' ג' אלפים תתכ"ח לחשבון הרמב"ם בהקדמתו ליד החזק' שלו או תתכ"ח לפי דע' אחדי', והרב רב האי גאון ז"ל נסמך לגאון בשנת ד' אלפי' תשל"ו או תשכ"ו כמבוא' בתשוב' רש"ל סי' כ"ט וביוחסין ובל"ד והיינו בקרו' תשע מאו' שנה אחר החורבן, הוסף עליה' עוד שנים אחדי' או עשר ויעלו בידך תשע מאו' שנה ועוד, שהזכי' הקליר בקרובו' הנ"ל והוא סמוך אחר רב האי גאון ז"ל. אלה הדברי' אשר רציתי להעלות על ספר בחון בהם וחקור בהם והעמיד דבר על בוריו והשב הקליר על מכונו, ועיין עוד בפי' רש"י ז"ל שמו"ב ו ע"ו, מ"ב י"א ב', ישעי' סוף סי' כ"ד, יחזק' מ"ב כ' ומ"ג ג' ומ"ח א', זכרי' ה' י"א, תהלי' מ"ב ה' גם קכ"א א', איב' ג' י"א, דניא א' י"ד וי"ב י"ב, ד"ה א' כ"ה ג', ד"ה ב' כ' א' וכ"ב י"א ול"ה כ"ב ובמס' יומ' דף ס"ז א' שבע' ומחל' ריס, ועיין גם בתום' חגיג' דף י"ג א' בד"ה רגלי החיות ור"ה דף כ"ז א' כמאן מצלינן. וברכו' י"ג ב', ופסחי' דף ק"ט א' ובתום' ישני' יומ' דף י"ט ע"ב ובתום' מנחו' ל"ה ב' ועירובין כ"א א'.

ר' אלעזר ב"ר יהודה מגרמייזא בעל ס' הרקח אשר חבר בשנת ד' אלפים תתקל"ח ככתוב בס' שם הגדולי' אות א' סי' כ"ג, והי' נכדו של רבינו קלונימוס ותלמיד ר' יהודה החסיד וכן כתב בספרו הנזכר קבלתי ממורי רבנא יודא החסיד בן רבינו שמואל הקדוש בן רבינו קלונימו' הזקן וכו', ועיין ס' מערך לחכמ' דף י"ד כל שלשלת יחוסו, וכתו' בס' האמונו' של ר' ש"ט שיש קבל' ביד אחרוני' שזה הגאון ר"א הי' מקובל גדול ואלי' הי' מתגל' בבית מדרשו, הוא חבר פיוטים הרבה שאומרי' בק"ק ווירמייזא והם מעריב ליל א' דר"ה ופסו' וש"ע ואופן וזולת לשב' שוב' ולשב' שלפני ט' באב וזולת לשבת כ"ה סיון על גזירות ערפורט וזולת לפ' שופטים ואחרים זולתם.

ר' איעזר ברבי שלמה הא יגלה חסד, בן חתו' בסליחה המתחלת בין כסא לעשור.

ר' איעזר ברבי נתן האשכנזי הוא הראב"ן בעל ס' אבן העזר זקנו של הרא"ש והי' חי בעיר הגבלא כדאי' בפסקי הרא"ש שלהי ר"ה ופ' בתרא דמ"ק מעשה אירע במגבלא שנת תתק"ה בפני רבינו אליקים וראב"ן וכו' וכן בתשובו' מהר"ם מרוטנבורג סי' תר"כ והיו לו שו"ת עם רבינו תם ורשב"ם וריב"ם כמבוא' בספרו דף קמ"א גם בס' היש"ר לר"ת סי' תרע"ו ועיין בסמוך ר' אליקי', ועיין מה שכתבתי עליו בהקדמתי לס' מאמ' השכל ובבאורי למערבית ליל שני של שבועות מ"א אשר ייסד גם הוא, גם הוא ייסד מעריב ליל אחרון של פסח תחלתו אור לשביעי גם שאומרי' בק"ק, גם הוא ייסד יוצר ואופן וזולת לשבת ש"ב' לפי מ"א, ויוצר ואופן לברית מיל' וסליחה למוסף י"כ תחלת' אכפר' פני מלך רב, ואחרת תחלתה אריאל בהיותו על מכונו. והוא היה עדין חי בשנת חמשת אלפים ושבע.

ר' אליעזר ברבי יצחק חבר סליחה לי"כ קטן תחלתה אלהי בשר עמך מפחדך סמר, הוא הרב ראב"י שהזכיר רש"י במס' פסחים דף ע"ו ב'.

רבי אליעזר ב"ר שמעון התים במעריב ליל ב' של סכות לפי מ"א, וכתוב בס' יוחסין דף ק' א' שהוא ורבינו יואל העזרי נפטרו שנת ה' אלפי' וד' ליצירה.

ר' אליקים חתום בזולת לברית מילה מ"א, ומסתבר שהוא רבינו אליקים ב"ר יוסף שהזכרתי לעיל אצל ר' אליעזר ברבי נתן, ובמרדכי דבתובו' פ' האשה שאלו ראב"ן ור' אליקים את רשב"ם וכו', וכן בהגהה ברמב"ם ה' אישות פ"ג.

ר' אמנון. כתוב בלמא דוד בשם ש"ה בתחלת אלף הששי הי' ר' אמנון שקדש את השם ויסד ונתנה תוקף, התפלה שאומרים בר"ה וי"ה, גם הוא עשה סליחה לאשכנזי' המתחלת את שמע שאומרין יום אחד קודם יוה"כ עכ"ל. וטעה בזה משנה טעות שסרי בסליחה המתחלת את שמע חתום אפרים בר"י מבונא, ועוד והרי מעש' של ר' אמנון מלאו כתוב בתוך כתבי יד של ר' אפרים מבונא אשר מת בשנת תתק"ל או תתקל"ה ככתוב בסדר הדורות ועל כרחך שמעש' ר' אמנון קודם שנת תתק"ל הי', עיין בסמוך ר' אפרים בר"י. ודע כי במחזור כ"י

משנת י"ח אשר לי ובמחזור ישן כושן ממנו מקולוניא ככר כתוב הפיוט ונתנה תוקף וגם מזה ראי' שמעשה ר' אמנון ככר הי' בסוף האלף החמישי.

ר' אמנון ברבי שפטי' חתום באופן לש"ע גם באופן לש"ת מ"פ ושניהם מלאי' משמו' מלאכי' קדושי', גם הוא חבר יוצר לשבת ד' אחר פסח מ"כ, וסליחה ה' ה' אל רחום וחנון, וחבר תחנות שאומרין בק"ק ווארמש בתענית אסתר והם אפפוני מים עד נפש, עינינו לך תלינו, והתוס' במס' יבמות דף י"ו ב' הזכירו ע"ש. ובסדור כתב יד מצאתי לו זולת בין פסח לשבועות תחלתו אף לפי בגולה.

ר' אפרים ב"ר יעקב מעיר בונא (סמוך לקלוניא על נהר רינוס) כן חתום שמו בנוסחא אלהים כויתי לידידך שאומרי' בני אשכנז בבה"מ לברית מילה, גם בנוסחת הרחמן הוא אשר חנן את הילד, גם הוא חבר מערבית ליל שני של ר"ה לבני וירמש, ושמו חתום גם בסליחה אני עבדך בן אמתך ובסליחה תא שמע מלא דעלמא ובטעות יחסוה לר' אמנון, והי' חי בתחלת המאה העשירית אחר ד"א.

ר' אפרים ב"ר יצחק חתום במאורה לשבת ב' של חנוכה לבני פולין ובאהבה לשבת לפני שבועות וזולת לשבת ד' וה' אחר פסח מ"פ, וסליחה אוהל שכן אם רקן, ואלהים אדני חילי, וסליח' ה' שומרי לביתך נאו', וסליח' אני הוא המדבר, ובעדות מהרי"ל בדיני יוה"כ הנה הוא ר' אפרים מרעגנשבורג אשר מת בשנ' תתקל"ה, ובס' יוחסין דפוס אמשטרדם דף ק' א' משמע שר' אפרים ב"ר יעקב הנ"ל הוא ר' אפרים מרעגנשבורג ואיננו נכון. ודע שבס' חסידים סי' תשס"ד הובא אגרת שו"ת לזקני רעגנשבורג והתום תחתיו אפרי' ב"ר מאיר, ובתחלת הספר ברמז הסמנים אמר שזה האגרת לרבינו אפרים ואולם מתוכן האגרת משמע שזה ר"א לא הי' ברעגנשבורג ע"ש.

ר' בנימין (מלא י') חתום ביוצר לשבת לפני שבועות מ"פ המתחיל אהלל בללכי שמע, ובסליח' לא נא תייסר ואחרי' זולתו, גם הוא חבר למוסף י"כ הסליח' המפורסמ' המתהלת אבל אנחנו חטאי' ואשמים אשר הרעישה את כל העולם בעבור שבאו בה דברי' נראים כמתנגדי' לאוקו' התור' וקבלותי', אשר מטעם זה מחה הגאון מהרי"ל לאמרה, וכבר קראתי קנאת המחבר הגאון ז"ל בביאורי לדבריו והראיתי לדקתו ותומתו וגליתי ישרו לעיני השמש וכי תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בו.

ר' בנימין בר זרח הנודע בשם ר' בנימין בעל שם חבר עקדה לכל נדרי ואופן לשב' בראשית תחלתו לבעל התפארת היא האוכן לא' דפסח לפי מ"פ, ויוצר וזולת לשבת הגדול, ואופן בלולי אש שאומרין ק"ק בשבת הגדול, ויוצר לשבת ר"ח, וברוב פיוטיו תמלא שמות רבים משמות המלאכי' הקדושי', גם הוא חבר סליח' תחלת' אהבת עוזו, ואחרת תחלת' בתולת בת יהודה, ואחרת תחלת' אמונים בני מאמינים, ואחרת תחלת' אתה אל נורא אתה שאומרים בני ווירמש, ובמחזור כ"י קולוניא מצאתי לו סלית' תחלתה אנא ה' האל הגדול והנורא, ראשי חרוזיה מיוסדות על השמות היוצאים מברכת כהנים אנקתם פסתם וכו'. ובסוף חתום בנימן בר זרח.

ר' בנימן ב"ר שמואל חבר כמה פיוטים ולפעמים חתום שמו בנימן בר שמואל ולפעמים חתום בכתם בנימן, בזולת לשבת ב' אחר ר"ח אייר, ובסליחה אנוש כמה יצדק, ובסליחות אקרא ואתאפק, וא' קנאתך וגבורותיך לבני ווארמש, והי' בשנת תתס"ב לפי דעת בעל סדר הדורות, והתוספ' במס' חגיגה דף י"ב א' הזכירו דבר מפיוטיו, ע"ש גם בשו"ת רש"ל סי' כ"ע.

רביני ברוך טוב עלם חבר קרובות לשבת הגדול, כ"כ התוס' במס' ע"ז דף ע"ד ב' והעתיקו שם חרוז אחד והוא הנמצא בקרובות שאומרים קצת קהלות פולין ושם תחלתו אלהי הרוחות לכל בשר, ואולם אין הפיוט ההוא לרבינו ברוך ע"ע כ"א לרבינו יוסף ע"ע ושמו חתום בתוכו כמה פעמים יוסף ב"ר שמואל טוב עלם, לכן יש

להגי' בתוס' רבינו יוסף במקום רבינו ברוך, גם בתוס' במס' פסחים דף קי"ז ב' העתיקו איזה חרוזי' מפיוט זה בשם רבינו יוסף ע"ע, ועוד שם בתוס' ד"ה והדר אכל בדף קט"ו א' העתיקו חרוז אחד מסלוק של קרובות זה בשם ר' יוסף ע"ע והוא הנכון, והתימה על בעל ס"ה שהעתיק הדברים ככתבם ולא הרגיש בטעות שבהם.

רבינו ברוך ב"ר שמואל הנודע בשם רבינו ברוך מגרמייזא בעל ספר החכמה גם הוא חבר פיוטי' וסליח' ומהם זול' לפ' בהר וסליחה אני הוא השואל, ועוד בסדר סליחו' לבני ווארמש ליו' ה' דתשוב' את הרוא', ובכין המזב'. והי' בתחלת המא' העשירי' אחר ד"א.

רבינו גרשם ב"ר יהודה, הוא רבינו גרשם מאור הגולה תלמיד רבינו האי גאון ז"ל והי' חי בסוף המא' השמינית אחר ד"א, ובמרדכי פ"י דשבת נראה שהי' בעיר מגנצא, וכן כתב ר"א הלוי בנימוק לשרש קרם שקבל רבינו גרשם ע"ה אשכנזי הי', גם הוא חבר סליחות וחתם בהם שמו, ומהם אי' כל נפלאותיך, גדול עוני, איה מקדש אלהינו, ואליך נקרא איום, וזכור ברית אברהם, וגרוני נחר. ושם באות ז' אמר זעמת זה תשע מאות ועוד שנה, וכן מצאתי כתוב במחזור כ"י ישן נושן וידענו שהבית נחרב בשנת ג' אלפים תתכ"ח, הוסף עליו ע' מאות וכ"א שנה יעלה בידך ד' אלפים ושבע מאות ותשע והוא השנה שייסד ר"ג הסליחה הזאת.

ר' דוד ב"ר אלכסנדר חבר קינה תחלתה אזכרה נגינותי, לא ידעתי מי הוא.

ר' דוד ברבי משלם חתום בחרוזים האחרונים של סליחה שתחלתה אלהים אל דמי לדמי אל תחרש וכו', אלא שבספרי הדפוס שבשוה.

ר' דוד ב"ר שמואל הלוי חתום שמו בסוף סלית' המתחלת ה' אהי רבת צררוני מנעורי, גם בקינה המתחלת אמונים שוררו, ואולי הוא ר' דוד מינצבורג הנזכר בתוס' כתובו' דף ד' ב' ד"ה עד שיסתום. ודע כי הסלית' הנזכרת כבר היא כתובה במחזור כ"י משנת י"ח ונושן ממנו במחזור קולוניא.

דונש בן לברט, הוא רבי אדוני' הלוי, שהזכיר ראב"ע בפתיחתו לס' מאזנים, והוא חבר כמה שירים ומהם דרור יקרא לבן עם בת וכו' בזמירות לשבת.

ר' דניאל חתום במעריב ש"ע מ"פ ולא ידעתי מי הוא, ואולי הוא ר' דניאל בן או אחי בעל הערוך שהזכיר בס"ה בשנת ד"א תתס"ו ובערך נקד הד'.

רב האי גאון ב"ר שרירא גאון (עיין ר"א הקליר) גם הוא חבר בקשה תחלת' שמע קולי אשר ישמע בקולות, והוא בסדורי הספרדי', ולקבלת הראב"ד נפטר רב האי שנת תשל"ז כבן שבעים שנה, ועיין עוד לקמן אצ"ל ר"ש ב"ר יהודה.

ר' זבדי' חתום שמו בסליחה אלהים אין בלתך, ובסליחה אדון דין אם ידוקדק, ואפס זבח ועולה, ובסליחה לבני ווירמש תחלתה תפן בענוי ודוחק, ובאחרים זולתם. לא ידעתי מי הוא.

ר' יהודה ב"ר יצחק חתום בסלוק מעריב ליל א' דפסח, ויתכן שהוא הנודע בשם ר"י מפריש, עיין ש"ת רש"ל סי' כ"ט ובמרדכי פ"ק דמ"ק.

ר' יהודה ב"ר קלונימוס גם הוא חבר פיוטים, וכן מצאתי בס' הרקח לר"א בנו שאמר כמו שייסד אבא מורי הרב רבי יהוד' ב"ר קלונימוס הן מאכלו טוב ומשנה, שירו ומזמורו כפול ומשנה, עכ"ל.

ר' יהודה ב"ר שמואל הלוי מסדר של ס' הכוזרי אשר חובר בשנת ד"א תת"ק ככתוב שם מ"א סי' א' וסי' מ"ז, ראש המשוררים במשיבות ובמעלה ככתוב בתשובות הרשב"א סי' תי"ח, גם הראב"ד בס' הקבלה שלו הזכירו בכלל המשוררים החשובים, הוא חבר פיוטים רבים ורובם בסדורי הספרדים ואנו אין לנו מהם כ"א יום ליבשה נהפכו מצולים שאומרי' בני פולין לגאולה בז' של פסח ובפ' בשלח, וגאולה לשבת לפני שבועות המתחלת יונה נשאתה, ואהבה לפ' עקב תחלתה ידיד עליון, ואופן לשבת בין י"כ לסכות תחלתו ימוו לשין, ופיוט עת שערי רצון להפתח וכו' בסדר עומדים לבוקר,

והוא פזמון לתקיעת שופר לבני ספרד, והוא נבדל מן הפיוט המתחיל גם הוא עת שערי רצון וכו' אשר חבר הרמב"ם ובני ספרד אומרי' אותו במנח' י"כ, ועוד לו פיוט תחלתו אמרות השם טהורות וכו' ובני פולין אומרי' אותו בכל פעם שקורין אנכי, גם הוא חבר קינה תחלתה ציון הלא תשאלי לשלום אסיריך, והי' חי באמצע המא' התשיעית אח' ד' אלפים והי' חתנו של החכם ר"א אבן עזרא ובפרושו ליו"ד דברות בפרשת יתרו כתב שאלני ר' יהודה הלוי מ"כ (ואיננו ר' יהודה חיוג הקודם לו איזה מאות שנים כמבואר בהקדמת ר"א אבן עזרא לספרו מאזנים גם הראב"ד בסוף ס' הקבלה הזכיר שניהם זה בשם ר"י בר שמואל הלוי וזה בשם ר"י ב"ר דוד פאסי, לכן אין אמון בדברי בעל שו"ת חות יאיר סי' רל"ח שאמר שזה ר"י חיוג הוא ר"י הלוי) וכל פיוטיו עשויי' במקלע השירים המעולי', וכתוב בס' האמונות שבהיותו בן חמשים שנה עלה לירושלים ובהגיעו לשערי ירושלים קרע בגדיו והלך בקרסוליו על הארץ, לקיים כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפר' יחוננו, והיה מקונן ציון הלא תשאלי הנ"ל וישמעאלי אחד לבש קנאה עליו מרוב דבקותו והלך עליו בסוסו וירמסהו וימיתהו.

ר' יהודה ב"ר שמואל בן רבינו קלונימוס (עין לעיל ר' אלעזר ב"ר יהודה) ראיתי בסדר תפל' של ר' הירש ש"ץ טרויש שמיחס שיר הייחוד אל ר' יודא החסיד מרעגנשבורג בן ר' שמואל ז"ל, וזה לא יתכן שהרי הוא בעצמו בפרוש ברכו העתיק שם בשם מי ענין הברוך וכתוב שם בזה"ל, וכן פי' זקני ר"י חסיד בפי' שיר הייחוד עכ"ל, ש"מ שר"י פירשו אבל לא חברו, ונרא' שר' שמואל אביו חברו והוא ר' יודא בנו פירשו, וייחסו לו גם החיבור שלא כמשפט. ואחר כתבי זאת מצאתי וראיתי בסדר תפלה להגאון יעב"ץ שאמר בזה"ל, ואני מצאתי למהרי"ל בעל ס' הכנאון שכתב שרבינו שמואל החסיד חבר שיר הייחוד. עכ"ל.

יהודה, כן מצאתי חתום בפיוט אחד בקרובות לפרשת זכור תחלתו אלילי מרעי, ואיננו הלוי הנ"ל. ורש"י ז"ל בפי' איכה ג' פסוק זכור תזכיר הזכירו.

רבינו יואל ב"ר יצחק הלוי חבר סליחה תחלתה אל אלוה דלפו עיני, וקינה על חורבן קולוניא בתת"נו תחלתה יבכיון מר מלאכי שלום, הוא רבינו יואל הלוי מבונא חתנו של רבינו אליעזר ב"נ הנ"ל.

ר' יוסף ב"ר יעקב חתום במעריב ליל ז' של פסח מ"פ וראיתי ביוחסין דף כ"ו ב' וז"ל ר' יוסף הדיין ב"ר יעקב בן סהל חכם גדול ופייטן גדול וירא שמים נסמך בדיינו' קורטבא בשבט בשנת ד"א תתע"ג ונפטר בניסן שנת תתפ"ד ושפט את ישראל י"א שנה.

ר' יוסף ב"ר יצחק חבר סליחה אדון בתקח מועד, והראב"ד בסוף ספר קבלה שלו הזכירו, ובש"ק דף כ"ב א' אמר שהיה תלמיד ר"ת ורשב"ם.

ר' יוסף ב"ר נתן חתום במעריב לש"ע מ"א, גם הוא חבר סליח' תחלת' אפפו עלי רעית בקושי שאומרי' בק"ק וורמש בעשרה בטבת.

ר' יוסף ב"ר קלונימוס נקדן חתו' בקינה המתחל' אמרר בבכי והיא בסי' מ"ב וקינו' מ"א.

ר' יוסף ב"ר שלמה חתום ביוצר לשב' ראשון של חנוכה. והזכירו רש"י ביחזק' כ"א י"ח.

רבינו יוסף ב"ר שמואל טוב עלם חכם גדול ופייטן גדול חבר מעריב ליל א' של שבועות ושל סכות ויוצר לשבת ב' אחר פסח מ"פ וזולת לשבת ב' אחר י"ז בתמוז, ויוצר וזולת וקרובות לשבת הגדול שאומרי' ק"ק פולין וביהם ובתוס' במס' פסחים דף קט"ו א' בד"ה והדר אכל גם בדף קי"ז ב' העתיקו איזה חרוזי' מקרובו' זה, ובתוס' ע"ז דף ע"ד ב' יחסוהו לרבינו ברוך ט"ע והוא טעות כמבואר לעיל אצל רבינו ברוך ט"ע, ואומרי' שהי' מרבותיו של רש"י, והי' חי בתחלת המאה התשיעית אחר ד"א ורש"י במס' חולין דף קי"ד ב' גם התוס' שם דף כ"ז א' ופסחים דף כ' א' הזכירו תשובותיו, גם הראב"ן בספרו סי' ק' דף ל"ב. שוב מצאתי בסדור כ"י משנת ס"ד מערבי' לר"ה תחלתו מלך אמיץ כח ורב עלילה, ובסופו חתום יוסף הקטן בר שמואל.

ר' יחיאל ב"ר יעקב חתום בקינה המתחלת אסירים בשיר ילאו.

ר' יחיאל ב"ר יצחק חתום במעריב ליל ב' של סוכות מ"פ, ובסידור כתב יד מצאתי לו פיוט תחלתו אנוה אלי וארוממנהו בסודיה וכו' ושמו חתום בסופו, אלא שנראשו כתב הסופר שהמעריב מרבינו מיכלמן מגולפכא, ואומרי' אותו בליל ב' של סכו'.

ר יעקב ברבי יצחק הלוי חבר קינה על גזירת תתנ"ו תחלתה אוי לי על שברי וכו', הלא היא כתובה בסידור כ"י משנת ל"ח.

רבינו יעקב ברבי מאיר הוא רבינו תם מאורלייניש בן בתו של רש"י ז"ל חבר פיוטי' כנרא' מתוס' במס' ר"ה דף ד' ב', וסכה מ"ח א', וחגיגה י"ז א', ויומא ג' א', ומצאנו שמו במאורה לשבת ב' של חנוכה לפי מנהג ק"ק וואורמש, גם בסליחה אשמדה אליך עוזי, ובסלית' אדאג מחטאתי, גם באופן יהיד ערץ חתום בשם יעקב, ונפטר בשנת ד"א תתק"ל, ואיננו ריב"ם הלוי החתום בפיוט יציב פתגם שאומרי' בק"ק ביום ב' דשבועית קודם הפטר' כי רבינו תם לא הי' לוי שהרי עלה לתור' שלישי כדאי' ביור' דעה סי' א'.

ר' יצחק ב"ר אביגדור חתים בסליחה ירצה לום עבדיך.

ר' יצחק הכהן החבר חתום בסלית' אדון בפקדך והוא מיוסד ע"ס א"ב ואין בו שום חרוז, לכן נראין דברי ידידי התורני החכם הר"ר עשה בידינגן שי' שאמר שזה החבר הוא ר"י הסנגרי החבר בעל הויכוח של מלך כוזר והוא הדוחה החרוזים בשתי ידים כמבואר בסוף המאמר הזה.

ר' יצחק ב"ר יקר חתום בסליחה אריד בשיחי.

ר' יצחק ברבי מאיר חתום בסליחה המתחלת ישראל עמך ומשתבר שהוא הריב"ם הנזכר בתוס' אחי רבינו יעקב ברבי מאיר הנ"ל.

ר' יצחק ברבי משה הלוי חבר יוצר ואופן וזולת לשב' לפני ר"ה מ"פ ומעריב ליל ב' של שבועות מ"פ, ובמעריב לש"ת, ובזולת לשבת חה"מ סכות מ"א חתום שתם יצחק וביוחסין דף כ"ו ב' נזכר חכם אחד בשם זה ונאמר שהושב על כסא רב האי ז"ל, גם רש"י ז"ל במס' ביצה דף כ"ד ב' ובמשלי י"ט כ"ד גם בשמואל א' א' כ"ד הזכירו.

ר' יצחק ב"ר סעדיה חתום בסליחה איך אוכל לבוא עדיך.

ר' יצחק ב"ר יהודה אבן גיאות (אחד מרבותיו של רש"י ככתוב בשם הגדולים אות י' סי' א') אשר היה בשנת ד"א תתמ"ד גם הוא חבר פיוטים רבים ככתוב בקבלת הראב"ד וביוחסין דף כ"ו ב' גם הוא חבר שירה נעימה על פורים בלשון ארמי ופירשה הרב ר' נמת דורמן הלא היא כתובה בסוף ספר תפארת ישראל להגאב"ץ דורמן.

ר' יצחק ב"ר ראובן אל ברגלוני, גם הוא חכם גדול ופייטן וחבר פי' לפרקים ממס' כתובות, הזכירו הראב"ד, אבל מחבוריו לא בא לידינו.

רבינו יקר ב"ר שמואל הלוי חתום בזולת לשבת שלאחר כ' תמוז לבני וואורמש על גזירת פפורלין תחלתה אזכרה אלהים נגינתי בלילה, ובעל סדר הדורות דף כ"ב ד' אמר שהי' רבו של רבינו ברוך ב"ר שמואל הנ"ל, והי' בתחלת המאה העשירית אחר ד"א.

ר' יקותיאל ב"ר יוסף חתום במעריב אחרון של פסח מ"פ, ובפיוט לשבועו' מצאתיו במחזור כ"י של שנת י"ח תחלתו אלהא תקיפא רבא וגברא.

ר' ישעי' התום בפזמון יום ד' לשומרים לבקר תחלתה ילין כור מחרביו.

ר' יקותיאל ב"ר משה חתום בפיוע המתחיל יראתי בפצותי שיח להשתיל וכו', והוא רשות לש"ץ שאומרי' בני פולין ביום א' דר"ה.

רבי מאיר ברבי אלעזר חתום במערבית ליל א' של פסח מצאתיו בסידור כתב יד ישן ובראשו כתב הסופר חברו רבינו מאיר לומברט.

רבינו מאיר ב"ר יצחק ש"ץ הזכירו רש"י בתהלי' ע"ג חבר כמ' פיוטי' וסליתו' מהם מעריב ליל ב' דפס' והתו' במס' ר"ה דף י"א א' ד"ה שנולד בו אמר ר' מאי' ש"ץ יסד במערי' של פסח ומצות אפה ויאכלו בא"פ עכ"ל ואין הנוסחא כזו במעריב שלנו, גם הוא חבר

הסליחה

הסליח' תפל' תקח, שאומרין בער"ה, ויוצר לשבת ר"ח מ"פ, וזולת ע"א ומ"פ, וחתום בם מאיר שתם. (ובסדו' כ"י של שנ' כ"ע יש בראשו יוצר מיסוד ר"מ מרוטנבורג. עכ"ל. ובכל הוכיח הרב בעל שם הגדולי' באות מ' כי הר"מ מרוטנבורג הוא ר"מ ב"ר ברוך, וא"כ ב' פייטנים היו הנקראים בשם ר"מ, א' בר יצחק וא' בר ברוך. יצ"ע.) ויוצר לשבת א' אחר פסח מ"פ, ויוצר לשבת חה"מ סכות, ויוצר וזולת לאחרון דפסח וליום ב' דשבועות לבני ווירמש, ועוד להם תחנה לי' אדר ולכ"ג אייר, ויוצר לשבת נחמו וחתום בו כמה פעמים מאיר ברבי יצחק, לכן שבוש הוא במחזורים המיחסים אותו לר' מאיר ב"ר יחיאל, גם ביוצר לשבת אחר שבועות מ"פ חתום שמו מאיר ברבי יצחק מאיר וכל פיוטיו בלשון וסגנון אחד כאמרו, גם הוא חבר אקדמות לשבועות בלשון ארמי, ועוד פיוט בל' ארמי תחלתו אילו פומי כימי שאומרין בק"ק בשביעי של פסח קודם קה"ת, ועוד לשבועות תחלתו אבונן דבשמיא ובריין וכו', מצאתיו במחזור כ"י של י"ח, הוא היה בימי ר' בנימין ב"ש הפייטן הנ"ל ואמרו עליו שהיה אשכנזי ובעיר גרמייזא.

רבינו מאיר ב"ר ברוך חבר יוצר להפסקה שני' ע"א אורות מאופל וכו', ובסדור כ"י משנת ל"ח רשום עליו: „מיסוד הרב רבינו מאיר מרוטנבורג.“

ר' מיכאל ב"ר פרץ חבר קינה מ"פ תחלתה ציון מנת שלום.

ר' מנחם ב"ר מכיר חי' חתום ביוצר לשבת ב' דחנוכ', וזולת מ"פ תחלתו אין מושיע, וביוצר וזולת לשב' שוב' מ"פ, ויוצר להפסקה לאשוב', ויוצר לשבת נחמו מ"פ חתו' כמה פעמי' מנחם ברבי מכיר וכן בסליח' לצום גדלי' המתחל' את צום השביעי, גם הוא חבר כהושעת אד' יציר כפיך, ובמחזור כ"י משנ' קפ"ז מצאתי לו פיו' למעריב ליל ב' דסכו' תחלתו מה אהבתי מעון ביתך, ועוד לו קינה תחלת' אבל אעורר, ומקונן בו על גזרת תתכ"ו בי"ת למחזור רכ"ו, ועוד לו סליח' תחלתה אחל' את פני ה', ועוד לתענית אסתר תחלתה אדם בקום עלינו, והיא נזכרת בתוס' במס' חגיג' דף י"ח א' ד"ה אמה על אמה.

ר' מנחם ציון בן הרב ר' מאיר מלאדבר, ואולי הוא בעל ס' ציוני מצאנו חתו' בקינ' המתחלת ציון מעון חשקי, ולא דבר שם במקו' בא"י נזכר בס' ש"ב י"ז כ"ז מכיר מלא דבר.

ר' מנחם ברבי יעקב חבר מעריב לז' דפסח מ"א ואופן לשבת נחמו ויוצר לשבת שובה לבני ווירמש ואופן וזולת ה"ה כתובים בסדור כ"י, וקינה מעוני שמים, ואולי הוא מנחם בן סרוק הספרדי בעל ספר לשון למודים כנזכר ברשימת הספרים של מוהר"ר דוד אפפנהיים זצ"ל ובשפתי ישנים אות ל' (*Nro.* **61**).

ר' מרדכי ב"ר יצחק חתום בזמר לשבת תחלתו מה יפית ומה נעמת.

ר' מרדכי ב"ר שבתי חתום בסליחה תחלתה משאת כפי מנחת ערב, ובסליחה מאתך תהלתי חתום מרדכי הקטן ואולי הוא זה.

ר' מרדכי, החתום מרדכי הקטן הזכירו רש"י ז"ל בפרושו לשיר השירים, באמרו, הוא שיסד הבבלי מנוחה ושאר ויעודים, והוא בפיוטו ליוצר יום א' ש"פ תחלתו לאיכה וראיכה, ולמדנו שזה מרדכי האיש בבלי היה, גם הוא חבר הזולת לא' דפסח.

רבינו משלם ברבי קלונימוס, כן מצאנוהו בכ"מ חתום משלם ח"ו ביוצר וזולת וגאולה ליום ב' דפסח גם בקרובות לשחרית י"כ תחלתו מורה חטאים גם בסוף סדר עבודה למוסף י"כ, גם בזולת לשבת ראשון אחר ר"ח אייר תחלתו אזכרך דודי, ולשבת ג' תחלתו אתה אלהים, ובמחזור כ"י מצאתי לו כמה פיוטים לשבועו' בל' ארמי, גם הוא חבר סליחה לתענית אסתר במתי מספר חלינו פניך, (גם במקרא בעזר' ונחמי' וד"ה בכ"מ שהוא מצאנוהו משלם ח"ו ודגש הלמ"ד) וגזרנו אומר שהסליחה אודה עלי פשעי וחתום בתוכה משולם מ"ו איננה לרבינו משלם, הוא רבינו משלם הגדול בן רבינו קלונימוס בן רבינו משה הזקן אשר יבוא זכרו בסמוך. ועיין ברש"י במס' זבחי' דף ס"ה ב' ובתוס' במס' גיטין דף כ"ד ב' בד"ה אמר אביי, ואומרין שהי' מרבותיו של רש"י ז"ל והי' באמצע המא' התשיעית אחר ד"א.

ר' משה ב"ר מיימון הספרדי מעיר קורדבה הוא הרב הגדול הרמב"ם אשר עסק בחבורו הגדו' ס' היד החזק' בשנת ד"א תתקל"ו כמבוא' בהקדמת ספרו, והוא חבר פיוט לי"כ תחלתו עת שערי רצון להפתח, יום בו אחי כפי לא שטח, הלא הוא כתוב בסדור הספרדי, נולד בקורדבה ביום י"ד ניסן ד' אלפים תתנ"ג ליציר' ונפטר ביום ב' כ' טבת שנת תתקס"ג כמבואר בס' מאור עינים סוף פרק כ"ה ובשם הגדולים אות מ' סי' ח'. ומזה נתברר כי מה שכתוב בס' פאר הדור בסוף תשובה קנ"ב על ענין טבילת הנדה שהמעשה היה בשנת תתקע"ג הוא טעות סופר.

ר' משה ב"ר חסדאי חבר סליחה תחלתה אבינו מלך אנקת עמך מ"פ.

ר' משה ברבי יעקב חתום בקינה המתחלת ציון מעוז קרית, אפשר שהוא ר' משה בן יעקב בן עזרא שעליו כתב הראב"ד שהיה מזרע המשנה וחכם גדול בתורה ובחכמה יונית ובעל שירות ותשבחות, וביוחסין דף כ"ח אמר שנפטר בשנת ד"א תת"מ. ועיין בערוך בערך פרקד ובערך דד א' ובמס' סוטה דף מ' א' בתוס' בד"ה על שאנחנו.

ר' משה ב"ר קלונימוס, הוא רבינו משה הזקן בן רבינו קלונימוס בן רבינו משלם בן רבינו קלונימוס בן רבינו יהודה, חבר קרובות לאחרון דפסח, והיה בסוף המאה השמינית אחר ד"א. עיין שו"ת רש"ל סי' כ"ט ובס' מצרף לחכמה דף י"ד ב'.

ר' משה שמואל ב"ר אבשלום חבר יוצר וזולת לש"ת, וסליחה תחלתה אליך ה' שועתי, ואחרת המתחלת מלך מלכי', ועוד תעלה תפלתנו למעון שמיך, ועוד אל ימעט לפניך את כל התלאה.

ר' סעדי' ב"ר נחמני הקטן, חתום בפיוט, תחלתו, ספת שלם סלה יבוננה עליון, מצאתיו במחזור כ"י משנת קפ"ז במעריב ליל א' של סכות.

ר' קלונימוס ב"ר יהוד' חבר זולת לשב' ג' אחר פסח שאומרין בווירמש תחלתו זולתך אדוני' וכו', גם הוא חבר סליח' לי"ז בתמוז תחלת' אפפונו מצוקו', ואחרת המתחל' את הקול קול יעקב נוהם, וקינה על חורבן הקהלו' שפירא ווירמייז' ומגנצ' בתתנ"ו תחלת' מי יתן ראשי מים וגו', ומצאנו לרש"י ז"ל בתש' ביצ' דף כ"ד ב' שבא לו כתב מגרמייזא מרבינו קלונימוס איש רומי נראה שהוא זה וממנו קבלו בני גרמייזא יוצר שלהם. וראיתי בסדר הדורו' דף כ"ב ב' שכתב בשם ש"ק דף מ"ב א' כי רבינו קלונימו' בר"י הי' אחי אמו של רש"י כנראה בפי' ד"ה עכ"ל, עוד מצאתי בס' רוקח שכתב וז"ל פעם אחת שבא דודי רבינו קלונימוס בן רבינו יודא ולא אמר ויכלו בנה"כ וכו', ע"ש ובמצרף לחכמה דף י"ד ב'.

ר' שלום מצאנוהו חתום באופן להפסקה שניה מ"פ.

ר' שלמה ב"ר יהודה חתום ביוצר ליו' ו' דפסח (והפיוט הזה הזכירו רש"י בפרושו פ' תרומ' כ"ו ע"ו) גם באופן ליו' א' דפסח גם בחלק ב' מן הזולת המתחיל שחור' ונאוה תשוקתו, גם באהב' לשב' כתמו מ"פ, ובמאור' וזולת לשב' א' דחנוכ' (הזכירו התוס' במס' עירובין דף י"ט א' ד"ה והאיכא תפתה ובמס' ע"ז דף י"ז א') וביוצר וזולת לשב' בראשי', גם הוא חבר סליח' אך בך מקוה ישרא', ורש"י בפי' איכה א' ו' הזכיר, גם חבר גאול' לשב' ב' אחר פסח תחלתה שנותינו ספו ואמר בה וגם ישמעאל הרם וגרם הרי שש' ואחת וארבע מאות, והל' הזה הטע' לבעל סדר הדורו' בספרו דף מ"ז סוף ע"ג שאמר וז"ל, ר' שלמה שיסד יוצר (נ"ל גאולה) שבת ב' שלאחר פסח שנותנו ספו, הי' ד"א תס"א כנזכר בפיוט הנ"ל, עכ"ל, וא"כ הי' בתחלת הגאוני' אף שלא מצאנו זכרו בזמן ההוא. וזה טעו' גדול כי זה ר"ש הוא ר"ש בר"י הנ"ל וכל מי שיש לו עינים לראו' ואזנים לשמוע יעיד על אמתתו כי סגנון אחד ולשון אחד לכל פיוטיו, ואולם מה שאמר וגם ישמעאל הרם וגרם הרי ששים ואחת וארבע מאות הרצון בו תס"א שנה תחת מלכות ישמעאל והוא ד"א תתצ"ו או ת תל"ה ליצירה כי תחלת מלכות ישמעאל ד"א שנ"ד או שע"ד כמבואר בתשובת רב שרירא גאון. וזה ר"ש אשר חבר קינה על פטירת רב האי גאון ז"ל תחלתה נגדעה קרן עדינה, היא נגרת בכל מדינה, ורב האי נפטר בשנת ד' אלפים תשפ"ח לדעת יוחסין או תשצ"ז

לדעת אחרים ור' שלמה בכר היה גדול בשנים שהרי תת"ח חבר ס' תקון מדות הנפש כמבואר בתוכו, גם הוא חבר אהבה לפ' שלח מ"פ תחלת' שש מאות כקראות, והפיוט הזה פירשו התוס' במנחות דף מ"א ב' ד"ה בש"א ואמרו שיסדו ר' שלמה הספרדי, גם הראב"ע הזכירו בשם זה בכמה מקומות, ובפי' בראשית קראו בעל שירים השקולים ונספרו לאות שהשלים שנת ד"א תתק"ו כמבואר בסופו אמר והנה ר' שלמה הספרדי מ נ ו ח ת ו כ ב ו ד חבר שירים על שני המשקלים וכו', נשמע מיניה שכבר נפטר בזמן ההוא, הוא החכם המפורסם בשם ר' שלמה בן גבירול ממדינת מאלקה בעל כתר מלכות ואזהרות שבמחזור ספרדי ושירים רבים זולתם, גם בסדור סליחו' שלנו מלאנו סליחה תחלתה אז בהר מור דץ יוכת אלם ואתום בסופו שלמה בר יהודה גבירול, גם הקינה ציון קחי כל צרי גלעד וכו' לו היא, גם הפזמון שופט כל הארץ הוא לו, גם תוחלת ישראל שאומרי' בין ר"ה וי"כ הוא לו והזכירו התוס' במס' חולין ר"פ אלו טרפות, ובמחזור ספרדי במנחה די"כ פיוט תחלתו ה' מה אדם, וכן תחלת כל החרוזי' בשלש תיבו' שה, ואחריהם בראשי החרוזים חתום הגבירול, והיה בתחלת המאה התשיעית אחר ד"א, וכתב ביוחסין דף כ"ח ב' שהוא ורבינו גרשם מ"ה ור' יעקב בר יקר מרבותיו של רש"י וכולם נפטרו בשנה אחת. אכן מה שכתב שזה הי' בשנת תת"ל לא יתכן ובס' תחכמוני בשער י"ח כתב כי ר' שלמה הקטן נפטר בהיותו בן כ"ט שנה, וזה צ"ע. שוב מצאתי בס' יחוס הצדיקים כי בעיר באבול בא"י שם קבורת ר"ש בן גבירול ור"א בן עזרא.

ר' שלמה ב"ר יצחק חתום בסליח' אז טרם נמתחו, ובסליח' ה' אלהי הצבאו' נורא בעליונו' ואולי הוא רבינו רש"י ז"ל. ודע כי בכמה סליחו' חתו' בשם שלמה, מהם לר"ש ב"ר יהודה הנ"ל ומהם לר"ש ב"ר יצחק הזה ובקל תוכל להכירם כי לכל אחד משניהם סגנון ולשון מיוחד. וראיתי בס' שו"ת רשב"ש בסי' תכ"ו שאמר כי ר' שלמ' בר יצחק אחד מתלמידי רמב"ן חבר הקינה שכורת לא מיין וגו' וזולת של יום ב' של ר"ה שבזמן הפסילי', אבל ליל שמורי' שאומרי' בליל הפסח בביה"כ בתפלת ערבי' הם לרש"י ז"ל. המפרש.

ר' שמואל ב"ר אברהם הלוי חבר פיוט תחלתו אין לנו אלהים זולתך ויסדו על גזירת פ"פ דמיין והוא בסדור של בני ווירמש לזולת בשבת י"ג סיון, גם הוא חבר אהבה לפ' וארא וסליחה שחרנוך בקשנוך ואחרים.

ר' שמואל ב"ר יהודה הכהן חבר זולת לשבת לפני שבועות מ"פ שנתיסד על גזירת תתכ"ו, גם מאורה לשבת ב' אחר פסח מ"פ תחלתה איומתי שמתי, גם סליחה מלאכי רחמים וזולתם, גם בהושענות כהושעת אלים, כהושעת אב המון, חתום בשם שמואל ואולי זה הוא ר"ש בנו של ר"י חסיד בעל שיר היחוד.

רבינו שמחה ב"ר שמואל חברו של ר' אלעזר בר"י גרמייזא הנ"ל חבר פתיחה לעי"כ תחלתה כי על רחמיך הרבים אנו סמוכים.

רבינו שמעון ב"ר יצחק ב"ר אבון, כן חתו' בקרובות לז' דפסח תחלתו אמרו לאלהי' אדירי', ובאופן לשב' חה"ע דפסח, הוא רבינו שמעון הגדול תלמידו של רב שפם ואשכנזי הי' בעיר מגנצא בזמן תתכ"ו, גם הוא חבר הפיוטי' כולם ליו' ב' דר"ה, וקרובו' לנעיל', ויוצר ואופן וזולת לחתן, ויוצר ואופן וזולת לא' דשבועו' וקרובו' לשבועו' אורח חיי', אבל ארץ מטה חבר הקליר ולכן הרב' קהלו' אומרי' אותו בראשון, גם הוא יסד אזהרת אתה הנחלת כמו שכתבתי לעיל אצל ר' אלי' הזקן, גם הוא חבר סליח' לכל נדרי המתחלת אותך אדרוש, וזולתם, ומהם אתה האל עושה פלאו', אוילי' מדרך פשעם, תור' הקדוש', שבת הכסא, אוילי המתעה, אני קראתיך כי תענני אל והיא בסליחו' של בני ווירמש, ועוד זמר לשב' תחלתו ברוך ה' יום יום וכתוב בס"ה שמת בשנת תתכ"ו ובק"ק מיץ ג' ימי' קודם שבא האויב לעירו ע"ש. ועיין בס' מצרף לחכמה דף י"ד ב' כל שלשלת יחוסו.

ר' שפטיה חתום בסליחה לשני תחלתה ישראל נושע, ואפשר שהוא אביו של ר' אמתי הנ"ל.

אלה הפייטנים, אלה פיוטיהם אשר נתיסדו בסדורינו מורשה לנו, ונתבאר כי רובם נעלי ישיבות היו מהם בא״י ובבל ומהם בספרד גם בצרפת ואשכנז וכולם היו במשך שלש מאות שנה, והיינו מאמצע המא׳ הסמוכות לאחר ד״א עד תשלום חמשת אלפים, ולא מצאנו חרוזי׳ בכל התפלו׳ והתהלות שתקנו אנשי כ״ה, והרבה תפלות ושירים מצאנו לרבותינו חכמי התלמוד בפ׳ הרואה ובמקומות זולתו, וביצ״ו דף כ״ד ב׳ וגם בב״ר פ׳ כ״ד דף ס״ח א׳ ובס׳ אלי׳ רבא פ׳ י״א ובמדרש שמואל סוף פ׳ י״ב הובא שירת הפרות רני רני השיט׳ וכו׳ ע״ש ואין גם אחד בהם הנעשה בחרוזים, וכן בכל אותן הנוסחאות שנתיסדו קודם הזמן הנזכר כגון אשר בגלל אבות ואשר הניא וזולתם ופיוטים אתה מבין סרעפי לב ואל תבוא עמי׳ בתוכחות ואדון כל פעל הנמצאים בכתבי יד והזכירם רבינו סעדי׳ גאון ז״ל בספרו האמונות מאמר ה׳ ואמר שיסדום הקדמוני׳ כולם נתקנו ע״ס א״ב בלא חרוז ומשקל ובלא חתימת שמ״ח, ואנ״ל שאין חרוז ומשקל נמצא במקראי קדש. ואין ראיה ממה שמצאנו איזה פסוקים נראים כחרוזים כגון הסולח לכל עונכי, הרופא לכל תחלואיכי, כמוהם יהיו עושיהם, כל אשר בוטח בהם, הלא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוננך, ודומיהם מעטים, כי לא נחרזו בכוונה כ״א בהזדמן, ואילו יהיה החרוז קבוע בלשוננו הקדושה ראוי למצוא כמוהם לאלפים לרבבות ולא לבד בפסוק אחד כ״א במאמרים שלמים, ואילו היה החרוז מכוון בפסוק הסולח לכל עונכי, הרופא לכל תחלואיכי כדעת מקיימי החרוזים הלא הם החכם בן חביב והחכם אדקוולטי, מדוע אמר אחריו הגואל משחת חייכי, המעטרכי חסד ורחמים? היה לו להפוך הסדר ולאמר וחסד ורחמי׳ מעטרכי, ויהיה החרוז מדובק כחרוזי׳ המשובחים? אכן החרוז נכרי הוא בלשוננו ואיננו מילדי העברים כי מעלתו איננו כ״א לשמע אוזן והיא מפסדת המעל׳ היותר נכבדת המיוחדת אל לשון עברי והיא המעלה הענינית כמבואר כל זה בדלאי״ת בדברי החבר למלך כוזר מאמר ב׳ מסי׳ ע״ב והלאה, ואי אפשר לקיים שתיהן, וזה קם וזה נופל, וכן צרות זו בזו, ובדין הוא שתהא נדחת מעלה שמיעית בעבור מעלה ענינית המכוונת בל׳, ולכן כל עוד היות אבותינו על אדמתם לא השתמשו בחרוזים כל עיקר ומעלתו היתה נבזת בעיניהם להיותה קרוב להפסד ורחוק משכל, אמנם אחר זמן רב אשר נתישבו באדמת בני נכר ושמעו החרוזים היפים בשירי האומות התקנאו בם וילמדו ממעשיהם ויעשו גם המה כמוהם, וכן העיד הקדוש בספרו ס׳ חסידים סי׳ תשפ״ט, וכן דבר החבר שם בסוף סי׳ ע״ח. וכמה נעימים הדברים שיוצאים מפי החכם הר״ר שמואל אבן תבון ברחבית בפירו לס׳ קהלת, והעתיקם בעל קול יהודה בסוף סי׳ ע״ח וז״ל:

„יש למלאכת השיר תנאים אחרים כוללים לכל ומיוחדים לאומה אומה, וכבר הרסטו׳ בספרו בשיר, וכן זכר שקצת האומות לא הי׳ מכוונים בשיריהם השנות האותיות האחרונות אף שיהיו שוות בזמן קריאתם לבד, וכן אומר כי קצת האומות לא היו מתנאי שיריהם שיהי׳ המשקל אחד מדרך הנקוד כאומר המלכים והשואים שיהיו על דרך אחד ומספר אחד רק ימלאו החסרון בנגון, ואין ספק שהי׳ להם בזה סדר כי לא ימלאו בו כל חסרון, וכתבתי לך זה מפני שנראה שבדורות דוד ושלמה ע״ה היו שיריהם כן כי לא נמצא לא משקל ולא חרוז, ויש לומר שהיו לשירים ההם יתרון על אלו שיוצאים היום כי לא היה דרכם כך והיו יכולים להכניס בשירים הענין אשר ירצו לשומו בהם כרצונם על שלמותו, אך בדורות האלו קבלו על עצמם בשיריהם תנאים רבים הן לעשותם הן להזהר מהם וקבלו על עצמם מאוד הדרך עד שלא יוכלו לנטות ימין ושמאל, ויביאם זה לדחוק ולקצר ולחסר ולהתיר לעצמם כבלות, ועם כל זה יפסידו הענינים או לפחות ירחיקו הכונה, הארכתי בזה לכבוד שירי דוד ושלמה ולהפך בזכותם.״ עכ״ל.

ודי לנו בזה לעת כזאת אשר אין כוונתינו בעיקר הדרוש הזה, עוד אשוב לעת מועד אי״ה לדרוש על יתר הסבות הנזכרו׳, ולחקור על איכו׳ חבור הפיוטי׳, ושנוי שמותיה׳, ושנוי דרכיה׳, והלוך לשון איש ואיש.

ואתם מורי אלופי ומיודעי, אליכם אישים דברתי! שימו נא לבבכם לדברי אלה, ודעתכם תשיגו לדעת החכמים הנזכרים, הודיעוני מי שנתעלם ממני, ואם שגיתי בשם או בזמן אחד מהם הבינו לי, כי לאהבת האמת ולמען הרבות הדעת כתבתי כל זה, להסיר המכשולים, להישיר הנלבולים, ולבער הקלקולים. שהוא ודבר כזה מספרי זה יועתקו, ודבריכם הישרי׳ והנכוחים על ספר יוחקו, והיו לדורות, להבין ולהורות.

ואני [illegible]

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמה תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ
לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח
מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ
אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר
רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם
וּגְדָול־חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ
כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ
וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר
מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־
דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי
כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ
אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד
בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ
בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם:
שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת
יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּ״אַ יְיָ אֱ״וֵא״ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל
הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר
חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה·

מלך עוזר ומושיע ומגן: ברוך אתה יי מגן אברהם:

אתה גבור לעולם אדני מחיה מתים אתה רב להושיע. מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים ומקים אמונתו לישני עפר מי כמוך בעל גבורות ומי דומה לך מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה. ונאמן אתה להחיות מתים. ברוך אתה יי מחיה המתים:

אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל־יום יהללוך סלה. ברוך אתה יי האל הקדוש:

קדושה לש"ץ בחזרת התפלה

נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותו בשמי מרום ככתוב על יד נביאך וקרא זה אל זה ואמר ק"ה קדוש, קדוש קדוש יי צבאות מלא כל הארץ כבודו: ק' לעמתם ברוך יאמרו. ק"ה ברוך כבוד יי ממקומו: ק' ובדברי קדשך כתוב לאמר. ק"וק ימלך יי לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה: ק' לדור ודור נגיד גדלך ולנצח נצחים קדשתך נקדיש ושבחך אלהינו מפינו לא ימוש לעולם ועד כי אל מלך גדול וקדוש אתה. ב"א י' האל הקדוש:

אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה חננו מאתך דעה בינה והשכל. ברוך אתה יי חונן הדעת:

השיבנו אבינו לתורתך וקרבנו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה שלמה לפניך. ב"א י' הרוצה בתשובה:

סלח לנו אבינו כי חטאנו מחל לנו מלכנו כי פשענו כי מוחל וסולח אתה. ברוך אתה יי חנון המרבה לסלוח:

ראה בענינו וריבה ריבנו וגאלנו מהרה למען שמך כי גואל חזק אתה. ברוך אתה יי גואל ישראל:

רפאנו יי ונרפא הושיענו ונושעה כי תהלתנו אתה. והעלה רפואה שלמה לכל מכותינו כי אל מלך רופא נאמן ורחמן אתה. ברוך אתה יי רופא חולי עמו ישראל:

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת־כָּל־מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה וְתֵן בְּרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת׃ בָּ״אַ״יְ מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים׃
תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ׃ בָּ״אַ״יְ מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃
הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה וְהָסֵר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה יְיָ לְבַדְּךָ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְצַדְּקֵנוּ בְּמִשְׁפָּט׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט׃
וְלַמַּלְשִׁינִים אַל תְּהִי תִקְוָה וְכָל עוֹשֵׂי רִשְׁעָה כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ וְכֻלָּם מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ וְהַזֵּדִים מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר וְתַכְנִיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ׃ בָּ״אַ״יְ שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים׃
עַל הַצַּדִּיקִים וְעַל הַחֲסִידִים וְעַל זִקְנֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְעַל פְּלֵטַת סוֹפְרֵיהֶם וְעַל גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם לְעוֹלָם וְלֹא נֵבוֹשׁ כִּי בְךָ בָּטָחְנוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים׃
וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם וְכִסֵּא דָוִד מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם׃
אֶת צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם׃ בָּ״אַ״יְ מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה׃
שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אָתָּה׃ וּמִלְּפָנֶיךָ מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל תְּשִׁיבֵנוּ׃ כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה׃
רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם׃ וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה

תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ׃ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ׃ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ׃ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ׃ לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה׃ זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים׃ וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים׃ חוּס וְחָנֵּנוּ׃ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ׃ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׃

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ׃ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם׃ הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ׃ בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת׃

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃ וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

שָׁלוֹם רָב עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא

מלך אדון לכל השלום וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומך׃ ברוך אתה יי המברך את עמו ישראל בשלום׃

אלהי נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך ובמצותך תרדוף נפשי וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם. עשה למען שמך עשה למען ימינך עשה למען קדשתך עשה למען תורתך למען יחלצון ידידיך הושיעה ימינך ועננו׃ יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי׃ עשה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן׃ יהי רצון לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך׃

ערוב תבשילין·

ר"ה וכן חג הסכות לא יחול כ"ש באחד מימי בג"ה"ז. ואם חל ערב י"ט ביו' ד' או ו' צריכים לעשות ע"ת קודם י"ט, וכך מעשהו: לוקחין פת שלם וכזית תבשי' או בשר או ביצה צלוי' ומניחין אותם על הפת, ובעל הבית או מי שעשה העירוב בשבילו יתן העירוב לחבירו שאינו סומך על שולחנו מזכה בעירוב זה ג"כ לשאר ישראלים הדרים בעיר הזאת ששכחו ולא עשו עירוב, וצריך הזוכה להגביה העירוב טפח ממקום שהוא מונח עליו, וחוזר בעל הבית ונוטלו מיד הזוכה ומברך

ב"א יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות ערוב׃

בהדין ערובא יהא שרא לנא למפא ולבשלא ולאטמנא ולאדלקא שרגא ולמעבד כל צרכנא מיומא טבא לשבתא לנו ולכל הדרים בעיר הזאת׃

ווער קיין לה"ק פערשטעהט, דער מאג אויך אויף דייטש זאגען:
דורך דיזען ערוב זייא עס אונז ערלויבט, צו באקקען, צו קאכען, שפייזע ווארם צו ערהאלטען, ליכטע אנצוצינדען אונד איבערהויפט אללעס נאטהיגע פאן י"ט אויף שבת צו פעררישטען, זא וואהל אונז, אלז יעדעם, דער אין דיזער שטאדט וואהנט.

קבלת שבת·

צה ח' לכו נרננה ליי נריעה לצור ישענו׃
ק' נקדמה פניו בתודה בזמרות נריע לו׃
ח' כי אל גדול יי ומלך גדול על־כל־אלהים׃
ק' אשר בידו מחקרי־ארץ ותועפות הרים לו׃
ח' אשר־לו הים והוא עשהו ויבשת ידיו יצרו׃
ק' באו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני־יי עשנו׃

ח׳ כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ הַיּוֹם אִם־בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ׃ ק׳ אַל־תַּקְשׁוּ לְבַבְכֶם כִּמְרִיבָה כְּיוֹם מַסָּה בַּמִּדְבָּר׃ ח׳ אֲשֶׁר נִסּוּנִי אֲבוֹתֵיכֶם בְּחָנוּנִי גַּם־רָאוּ פָעֳלִי׃ ק׳ אַרְבָּעִים שָׁנָה׀ אָקוּט בְּדוֹר וָאֹמַר עַם תֹּעֵי לֵבָב הֵם וְהֵם לֹא־יָדְעוּ דְרָכָי׃ ק׳וח אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי אִם־יְבֹאוּן אֶל־מְנוּחָתִי׃

צו ח׳ שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ שִׁירוּ לַיְיָ כָּל־הָאָרֶץ׃ ק׳ שִׁירוּ לַיְיָ בָּרְכוּ שְׁמוֹ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ׃ ח׳ סַפְּרוּ בַגּוֹיִם כְּבוֹדוֹ בְּכָל־הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו׃ ק׳ כִּי גָדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃ ח׳ כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַיְיָ שָׁמַיִם עָשָׂה׃ ק׳ הוֹד־וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ׃ ח׳ הָבוּ לַיְיָ מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַיְיָ כָּבוֹד וָעֹז׃ ק׳ הָבוּ לַיְיָ כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ־מִנְחָה וּבֹאוּ לְחַצְרוֹתָיו׃ ח׳ הִשְׁתַּחֲווּ לַיְיָ בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ חִילוּ מִפָּנָיו כָּל־הָאָרֶץ׃ ק׳ אִמְרוּ בַגּוֹיִם׀ יְיָ מָלָךְ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט יָדִין עַמִּים בְּמֵישָׁרִים׃ ח׳ יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ׃ ק׳ יַעֲלֹז שָׂדַי וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ אָז יְרַנְּנוּ כָּל־עֲצֵי־יָעַר׃ ק׳וח לִפְנֵי יְיָ׀ כִּי בָא כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בֶּאֱמוּנָתוֹ׃

צז ה׳ יְיָ מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ יִשְׂמְחוּ אִיִּים רַבִּים: ק׳ עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאוֹ: ה׳ אֵשׁ לְפָנָיו תֵּלֵךְ וּתְלַהֵט סָבִיב צָרָיו: ק׳ הֵאִירוּ בְרָקָיו תֵּבֵל רָאֲתָה וַתָּחֵל הָאָרֶץ: ה׳ הָרִים כַּדּוֹנַג נָמַסּוּ מִלִּפְנֵי יְיָ מִלִּפְנֵי אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ: ק׳ הִגִּידוּ הַשָּׁמַיִם צִדְקוֹ וְרָאוּ כָל־הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ: ה׳ יֵבֹשׁוּ כָּל־עֹבְדֵי פֶסֶל הַמִּתְהַלְלִים בָּאֱלִילִים הִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ כָּל־אֱלֹהִים: ק׳ שָׁמְעָה וַתִּשְׂמַח צִיּוֹן וַתָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ יְיָ: ה׳ כִּי־אַתָּה יְיָ עֶלְיוֹן עַל־כָּל־הָאָרֶץ מְאֹד נַעֲלֵיתָ עַל־כָּל־אֱלֹהִים: ק׳ אֹהֲבֵי יְיָ שִׂנְאוּ* רָע שֹׁמֵר נַפְשׁוֹת חֲסִידָיו מִיַּד רְשָׁעִים יַצִּילֵם: ה׳ אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי־לֵב שִׂמְחָה: ק׳ וה׳ שִׂמְחוּ צַדִּיקִים בַּייָ וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ:

צח ה׳ מִזְמוֹר שִׁירוּ לַייָ שִׁיר חָדָשׁ כִּי־נִפְלָאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה־לוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ: ק׳ הוֹדִיעַ יְיָ יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גִּלָּה צִדְקָתוֹ: ה׳ זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָל־אַפְסֵי־אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ: ק׳ הָרִיעוּ לַייָ כָּל־הָאָרֶץ פִּצְחוּ וְרַנְּנוּ וְזַמֵּרוּ: ה׳ זַמְּרוּ לַייָ בְּכִנּוֹר בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה: ק׳ בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר

*) שִׂנְאוּ־רָע הר׳ בקמץ בס״מ וכ״י וכמשפט העול׳ ויורד ש״ס לו כח לשנות הנקוד כמו האתנח וס״פ, וכמו שכתבתי בספרי משפטי טעמי אמ״ת.

הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְיָ: ח' יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: ק' נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ־כָף יַחַד הָרִים יְרַנֵּנוּ: ק'וח' לִפְנֵי יְיָ כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים:

צט ח' יְיָ מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יֹשֵׁב כְּרוּבִים תָּנוּט הָאָרֶץ: ק' יְיָ בְּצִיּוֹן גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל־כָּל־הָעַמִּים: ח' יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: ק' וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב אַתָּה עָשִׂיתָ: ח' רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: ק' מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ קֹרְאִים אֶל־יְיָ וְהוּא יַעֲנֵם: ח' בְּעַמּוּד עָנָן יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם שָׁמְרוּ עֵדֹתָיו וְחֹק נָתַן־לָמוֹ: ק' יְיָ אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עֲנִיתָם אֵל נֹשֵׂא הָיִיתָ לָהֶם וְנֹקֵם עַל־עֲלִילוֹתָם: ק'וח' רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

כט ח' מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָֹה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָֹה כָּבוֹד וָעֹז: ק' הָבוּ לַיהוָֹה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָֹה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: ח' קוֹל יְהוָֹה עַל־הַמָּיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָֹה עַל־מַיִם רַבִּים: ק' קוֹל־יְהוָֹה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָֹה בֶּהָדָר: ח' קוֹל יְהוָֹה

---

*) קרָאִים, הר' נקראת בקיבץ והא' נעלם.

שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהֹוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: ק׳ וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים: ח׳ קוֹל־יְהֹוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: ק׳ קוֹל יְהֹוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהֹוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: ח׳ קוֹל יְהֹוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: ק׳ יְהֹוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהֹוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: ק׳ו״ח יְהֹוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהֹוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

סמ״ך מכנן בנעימה. ראשי החרוזים שלמה הלוי.

לְכָה דוֹדִי לִקְרַאת כַּלָּה · פְּנֵי שַׁבָּת נְקַבְּלָה: לכה

שָׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדִבּוּר אֶחָד · הִשְׁמִיעָנוּ אֵל הַמְּיֻחָד · יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד · לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת וְלִתְהִלָּה: לכה

לִקְרַאת שַׁבָּת לְכוּ וְנֵלְכָה · כִּי הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה · מֵרֹאשׁ מִקֶּדֶם נְסוּכָה · סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה: לכה

מִקְדַּשׁ מֶלֶךְ עִיר מְלוּכָה · קוּמִי צְאִי מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה · רַב לָךְ שֶׁבֶת בְּעֵמֶק הַבָּכָא · וְהוּא יַחֲמוֹל עָלַיִךְ חֶמְלָה: לכה

הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי · לִבְשִׁי בִּגְדֵי תִפְאַרְתֵּךְ עַמִּי · עַל־יַד בֶּן־יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי · קָרְבָה אֶל־נַפְשִׁי גְאָלָהּ: לכה

הִתְעוֹרְרִי הִתְעוֹרְרִי · כִּי בָא אוֹרֵךְ קוּמִי אוֹרִי · עוּרִי עוּרִי שִׁיר דַּבֵּרִי · כְּבוֹד יְיָ עָלַיִךְ נִגְלָה: לכה

לֹא תֵבֹשִׁי וְלֹא תִכָּלְמִי · מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי וּמַה תֶּהֱמִי · בָּךְ יֶחֱסוּ עֲנִיֵּי עַמִּי · וְנִבְנְתָה עִיר עַל־תִּלָּהּ: לכה

וְהָיוּ לִמְשִׁסָּה שֹׁאסָיִךְ · וְרָחֲקוּ כָּל־מְבַלְּעָיִךְ · יָשִׂישׂ עָלַיִךְ

אלהיך · כמשוש חתן על־כלה: לכה

ימין ושמאל תפרוצי · ואת־יי תעריצי · על יד־איש בן
פרצי · ונשמחה ונגילה: לכה

בואי בשלום עטרת בעלה · גם בשמחה ובצהלה ·
תוך אמוני עם סגלה · בואי כלה · בואי כלה: לכה

צב מזמור שיר ליום השבת: טוב להדות ליהוה ולזמר
לשמך עליון: להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות:
עלי עשור ועלי־נבל עלי הגיון בכנור: כי שמחתני
יהוה בפעלך במעשי ידיך ארנן: מה־גדלו מעשיך יהוה
מאד עמקו מחשבתיך: איש בער לא ידע וכסיל לא־
יבין את־זאת: בפרח רשעים כמו־עשב ויציצו כל־
פעלי און להשמדם עדי־עד: ואתה מרום לעלם יהוה:
כי הנה איביך יהוה כי־הנה איביך יאבדו יתפרדו כל־
פעלי און: ותרם כראים קרני בלתי בשמן רענן:
ותבט עיני בשורי בקמים עלי מרעים תשמענה אזני:
צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה: שתולים בבית
יהוה בחצרות אלהינו יפריחו: עוד ינובון בשיבה דשנים
ורעננים יהיו: להגיד כי־ישר יהוה צורי ולא־עלתה* בו:

צג יהוה מלך גאות לבש לבש יהוה עז התאזר אף־תכון
תבל בל־תמוט: נכון כסאך מאז מעולם אתה: נשאו
נהרות · יהוה נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים:
מקלות · מים רבים אדירים משברי־ים אדיר במרום
יהוה: עדתיך · נאמנו מאד לביתך נאוה־קדש יהוה
לארך ימים: *) מפיק א׳. קדיש יתום.

הש"ץ אומר ברכו בקול רם ובכריעה,

ס' בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ:

ק' וש' בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

והקהל עונים יתברך.

י' יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו· וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל־כָּל־בְּרָכָה וּתְהִלָּה: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת־הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת־הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי־חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי־אוֹר· וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה· וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ· אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד·

מיוסד ע"פ א"ב, אלא שבין אות ח' לט' התחלת הפיוט שמיני אחד ובהשלומו חזר למקום שפסק; ובסוף חתום יוסף.

שְׁמִינִי אוֹתוֹתָיו וּמַעֲשָׂיו בְּסֵפֶר כְּתוּבִים· בְּאָדָם וּבִבְהֵמָה שְׁמִינִית חֲבִיבִים· גַּם לְשִׂמְחָה

באור להתורני הרבני המופלא החכם השלם מוהר"ר יאקב נ"ב כר"ו בעל נחלת יעקב על מס' קטנות ומס' גרים. ואם הוספתי בו דבר מדעתי, במחוג' תארתיו.

שמיני. באדם ובבהמה וכו', בויקרא רבה פ' כ"ז, אדם ובהמה תושיע ה', א"ר יצחק, משפט אדם ומשפט בהמה שוים; משפט אדם, וביום השמיני ימול, משפט בהמה, ומיום השמיני והלאה ירצה וכו'. ומבואר יותר בילקוט פ' אמור דף קפ"ג ע"ד, משל למטרונה וכו' ע"ש. גם לשמחה ולמועדים טובים

תרגום אשכנזי.

שמיני. וועגען אונזר טוגענדען דעז אכטען טאגעז זינד איהם געזעטצבוכע אויפגעצייכנעט. ביא מענשען אונד פיעה זינד דיא אכטען בעליעבט*). אויך דעם

*) זיעהע אובן באור.

וּלְמוֹעֲדִים טוֹבִים · דְּבָקוּ מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ, תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ, עַל־כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ, וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה · וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים ·

שְׁמִינִי הוּא וּשְׁבִיעִי אֻתְּתִים בִּבְרִיתָם · וּבִשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה בְּרִיתוֹת נֶחְתָּם · זָכְרוֹ לְעוֹלָם

דבקו וכו'. הוא ע"פ מדרש ילקוט סוף פ' פנחס: "א"ר לוי, בכל חודש וחודש בקש הקב"ה ליתן לישראל מועד בניסן נתן להם, באייר נתן להם פסח קטן, בסיון נתן להם, בתמוז הי' בדעתו ליתן להם מועד גדול, ועשו העגל ובטל תמוז ואב ואלול ובא תשרי ופרע להם ר"ה וי"כ והחג. אמר להם הקב"ה, לאחרים הוא פורע, ושלו אינו נוטל! תן לו יומו."

שמיני הוא ושביעי וכו', ר"ל שמיני של מילה ויום השבת נרשמו בתורה, שנא' בהן ברית (בשבת ובמילה נאמר אות ברית, וזהו אותתים בבריתם), והשמיני נחתם בי"ג בריתות, כמבואר במס' שבת, שנכרתו עלי' י"ג בריתות. והנה ראיתי בזה דבר מתמי' במדרש רבה פ' נשא פ' י"ד דף רס"א ג', על הפסוק כף אחת עשרה זהב, שנא' ביום שנים עשר, כנגד עשרה בריתות שנאמרו בפ' מילה, ע"כ; והוא נגד גמרא ערוכה, ובפרושי על המדרש כתבתי דאלו ואלו דברי אלהים חיים, ובגמ' קחשיב כל הבריתות שנאמרו באותו הדבור, דהיינו מן פסוק ויהי אברהם בן תשעים שנה עד סוף פ' לך לך, והם י"ג בריתות, והמדרש לא קחשיב רק הבריתות שנאמרו בפ' מילה לבדה, והוא מן פסוק ויהי אברם, עד ויאמר אלהים אל אברהם שרי אשתך, שהיא פרשה בפני עצמה, ובאותה פ' ליכא רק עשרה בריתות, דוק בהן ותמצא נכון. אחרי כתבי זאת, מצאתי און לי בתי"ט פ"ג דנדרים משנה י"א. ע"ש.

דעם פריידע- אונד פייערפעסטע האט ער איינען אכטען טאג צוגע-זאגט, ער, דער דיא לאהן דער שטערנע בעשטיממט. געלאבט זייט דוא, עוויגער, דער דיא אבענדע דאממערן לאסט!

שמיני. דען אכטען זא וויא דען זיעבענטען טאג (שבת), בעלייבטען בונדעס-טאיסע; דורך דרייצעהען בינדניסע*) וואר זיין אנדענקען בייא דען פאטערן אונד געאהנען

*) זיעהע אובן באור.

לְאָבוֹת וּלְבֵיתָם. חָשַׁק יְיָ לְאַהֲבָה אוֹתָם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: יחיד אומר אל מלך נאמן.

דברים ו׳ ד׳ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה׀ אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

דברים י״א וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־

ידכם

זאָהנען פערעוויגט; גאָטט האַטטע וואָהלגעפאַללען אַן איהנען אונד ער לייגטע איהנען זיינע ליעבע. געלאָבט זייזט דוא, עוויגער, דער זיין פאָלק ישראל ליעבט!

יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־
בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃
לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃
במדבר ט״ו ל״ז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם
וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת
וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם
זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי
וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ יש לדבק אלהיכם לאמת, אכן יתן רוח מעט שלא יבולע הא'.

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵין
זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ
הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל־הֶעָרִיצִים הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ
וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ הָעוֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד אֵין
חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר, הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נָתַן
לַמּוֹט רַגְלֵנוּ הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל
שׂוֹנְאֵינוּ הָעֹשֶׂה לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים
בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם וַיּוֹצֵא
אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָ׳ מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם׃ הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין
גִּזְרֵי יַם־סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת

טבע: וראו בניו גבורתו שבחו והודו לשמו ומלכותו ברצון קבלו עליהם משה ובני ישראל לך ענו שירה:

מיוסד ע״פ א״ב וגם המחבר יוסף בר נתן חזק חתום בסוף.

שמיני אחד באחד בראשון נתעלה· באתי לגני אחתי כלה· ביום השמיני כלה: שמיני גני הפיחי סמי קטורה· דביר הקדש נעטר בעטרה· ביום השמיני קרא: שמיני המתקדשים והמטהרים איש בתורתו· וכל אחד ואחד יביא כפרתו· ביום השמיני לטהרתו: שמיני זכה בשביעי באי אפשר מאתמול· חקיו ומשפטיו לישראל לעמול·

ביום

שמיני אחד באחד בראשון וכו׳, כאן קחשיב כל הגדולות שהיו בשמיני, והראשון מהם הי׳ ביום הקמת המשכן, שהיה בר״ח ניסן, והוא היה שמיני למלואים, וזה שכתב, ביום השמיני כלה, שפסק משה מלעבוד עבודה והיתה עבודה ע״י אהרן. (ולי נראה, שמלת אחד תאר לאל ית׳, והכונה, כי בשמיני באחד לחודש הראשון נתעלה הקב״ה שהוא אחד.) שמיני גני וכו׳, עיין במ״ר פ׳ נשא, שדרש כל הפסוק הזה על המשכן. שמיני זכה וכו׳, אם אל יום שמיני של מילה בשבת, מותר לעשות כל מלאכה, שא״א לעשותה מע״ש, כמבואר בריש

שמיני. אַם אַכטען טאַגע דער איינזעטצונג*), אַם ערשטען דעס ערשטען מאָנאַטס, האַט ער זיך הערליך געצייגט, דער איינציגע! „איך קאָממע אין מיינען גאַרטען (משכן), שוועסטער, ליעבע ברויט!" זאָ שפראַך ער אַם אַכטען, בייא פאָללענדונג דער הייליגען וואָהנונג. אַם אַכטען דופטעטע איין גאַרטען רייכערפולפער; דער הייליגע קאָר ווארדע בעקרענצט אַם בעשטיממטען אַכטען טאַגע. דען אַכטען האַט דאַס געזעטץ פיר יעדען זור ענטזינדיגונג אונד רייניגונג בעשטיממט; יעדער בריגגט זיין ענטזינדיגונגס־אָפּפער אַם אַכטען טאַגע זיינער רייניגונג. פאָללט דער אַכטע טאַג דער געבורט אויף איינען שבת, זאָ ערלויבט דאַס געזעטץ, אַללע בעשניידונגסערפאָר־דערניסע, דיא ניכט געשטערן פֿערריכטעט ווערדען קאָננטען, אַם שבת צו פֿערריכטען — עס איזט איין אונאבענדערליכעס געזעטץ אין ישראל, אַם אַכטען טאַג דיא

---

*) זיעהע אים באור.

ביום השמיני ימול: שמיני טרם אפרים לפני מנשה· יגזור אמר ויקם להשיא· ביום השמיני נשיא: שמיני כי יולד בעדר מכלאה· לקרבן אשה ירצה בהעלאה· מיום השמיני והלאה: שמיני מזכירין גבורות גשמים בעתירה· נקרא בו הלל לגמרה· ביום השמיני מקרא: שמיני סעודת המלך בחבה מיתרת· עם בנו יחיד מקשרת· ביום השמיני עצרת: שמיני פונים מסכה לחצר ביתון· צריך שביתה ולינה

פרק ר"א דמילה, מקרא דביום השמיני ימול. שמיני טורם אפרים וכו', מבואר ע"פ מ"ר פ' נשא פ' י"ד דף רל"א ג', פסוק ביום השמיני נשיא לבני מנשה, כשהצדיקים גוזרים, הקב"ה מקיים דבריהם; תדע לך מיעקב, בשעה שברך מנשה ואפרים הקדים את הקטן לגדול, שנאמר וישם את אפרים לפני מנשה, וקיים הקב"ה גזרתו, ואמר, הואיל וגזר יעקב על אפרים שיהיה ראשון, אף אני אשימנו ראשון לכל דבר, בשופטים ובדגלים ובמלכים ובקרבנות, ביום השביעי נשיא לבני אפרים וביום השמיני נשיא לבני מנשה, ועליו הכתוב אומר, ותגזר אמר ויקם לך. עכ"ל. שמיני מזכירין גבורות גשמים, כדעת ר"י בריש מס' תענית, שהלכה כדבריו. שמיני סעודת וכו', ברבות וילקוט פ' פינחס, ביום השמיני עצרת, א"ר אלכסנדרי, משל למלך וכו' עד אמר המלך לבנו, יודע אני שכל ז' ימי המשתה הייתי טורח עם האוכלוסי', ועכשיו אני ואתה נשמח יום אחד וכו'. ע"ש ובפירש"י ובתוספ' ובמס' סוכה דף כ"ה ב'. שמיני פונים וכו', דאסור לישב שמיני בסוכה לבני א"י, דנראה

דיא בעשניידונג פֿאָרגעשריעבען. אַם אַכטען ערהיעלט אפרים איינען פֿאָרצוג איבער מנשה. דיא בעשטימונג דעס פֿאַטערס יעקב ווורדע בעשטעֶ־טיגט[1]), דאַרום בראַכטע דער פֿירסט דער קינדער מנשה זיינע גאַבע ערסט אַם אַכטען טאַגע[2]). אַם אַכטען ערסט ווירד דיא יונגע געבורט איינער הערדע צום פֿייעראָפּפֿער טיכטיג, פֿאָם אַכטען טאַגע אַן אונד ווייטער. אַם אַכטען פֿאָנגט מאַן אַן, דעס מאַכטיגען רעגענס איין געבעטע צו ערוואָהנען, אַן איהם ווירד דאַס גאַנצע הלל אַבגעזונגען, אַם אַכטען טאַגע איזט פֿייערליכע פֿעסטפֿערקינדיגונג, אַם אַכטען גיבט דער קאָניג פֿאָטער אונד זיינעם איינציגען זאָהן דאַס מאַהל, אַם אַכטען טאַגע ווירד דאַס שלוספֿעסט געפֿייערט. אַם אַכטען פֿערלאָסט מאַן דיא סוכה אונד קעהרט נאַך

---

[1]) זיעהע אין בראשית קאַפיטעל 48 פֿ' 14. [2]) אין במדבר קאַפיטעל 7.

מְבִיתוֹן· בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שַׁבָּתוֹן: שְׁמִינִי קָדוֹשׁ חֲנֻכַּת הַבַּיִת כְּהֻמְלַח· רוֹזְנִים בֵּרְכוּ לַמֶּלֶךְ לְהַצְלַח· בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁלַּח: שְׁמִינִי שָׁבֵי גוֹלָה פְּלֵיטָה הַנִּשְׁאֶרֶת· תָּקְפוּ שִׂמְחָה בְּעֹז וְתִפְאֶרֶת· בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת: ח׳שְׁמִינִי יוֹסֵף בְּעֵת רִצּוּי נְבוּאָה· תֹּכֶן חִזָּיוֹן קִרְבָה וְתָבוֹאָה· בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה:

כמוסיף על המצות, או שצריך לפחות ד' על ד' כדי שיהא ניכר שלא עשה כן לשם מצוה, כמבואר בא"ח סי' תרס"ח. (ולי נראה, שיסודו על ל' הפסיקתא והובא סוף פ' פנחס, אריב"ל, צריך אדם להפריש עצמו מסוכתו ביום השמיני, שכבר אמרה תורה, בסוכות תשבו שבעת ימים. ולמה הטריחה עליו התורה שיכנס בתוך ביתו? שרגל בפני עצמו הוא. עכ"ל. וזהו, צריך שביתה ולינה מביתון, לפי שביום השמיני שבתון בפני עצמו, וביתון תאר לסוכה, ופירוש מביתון מחוץ לביתון וכן לאכל הוא חוץ מביתון). שמיני קדוש חנוכת הבית כהמלח, ר"ל, שהוא מל' הכתוב, ממלח טהור קדש, שהיו מעורבין ימי החג סמוך לימי החנוכה, כמבואר במלכים א' ח' ובד"ה ב' ז', ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכו' שבעת ימים ושבעת ימים, דהיינו שבעת ימים קודם סוכות; ומזה ילפינן שאין מערבין שמחה בשמחה, כדאי' במס' מ"ק ע' ע"א. (ול"נ, שטעם כהומלח, כאשר עבר ונשלם, והוא מלשון שמים כעשן נמלחו (ישעי' נא ו), שת"י, כתננא יעידן.) רוזנים ברכו וכו', כדכתיב שם, ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך. שמיני שבי גולה וכו', כדכתיב, ויעשו כל הקהל השבים מן השבי סוכות וכו' ותהי שמחה גדולה מאד וביום השמיני עצרת כמשפט (נחמי' ח). שמיני יוסף וכו', עד ביום השמיני והלאה, עתה מתפלל הפייטן על העתיד, שתקוים בנו הנבוא' האמור' ביחזקאל על בנין הבית לעתיד, ושם נאמר (סי' מ"ג) בסוף הנבוא' העתיד', ויכלו את הימים, והי' ביום השמיני והלאה יעשו הכהנים על המזבח ורצאתי אתכם.

נאך הויז צוריק; מאן וואהנט אונד שלאפט אויסער דער סוכה אם אכטען פייערטאג. אם אכטען ווארד דיא היילגע איינווייהונג דעס טעמפעלס (שלמה'ס) פאללענדעט; דיא פירזטען זעגנעטען דען קעניג אונד ווינשטען איהם גליק אם אכטען טאגע, אלז ער זיא ענטליעס. דען אכטען פייערטאג דער אויז דעם עלענד ריקקעהרענדע רעזט; זיינע פריידע וואר ג ר א ס אונד מ א כ ט י ג אונד ג ל א נ צ ע נ ד, אם אכטען טאגע, עצרת. איינען אכטען ווירד גאטט הינצו-פיגען, ווען ער איינזט דיא פראפעצייהונג (יחזקאל'ס) בעוואלליגען ווירד. אה, ברינגע זיא הערבייא! לאס זיא נאך איהרען פאלליגען אינהאלט איינטרעפפען, יענע ווייזאגונג, וואריין עס הייסט: „אם אכטען טאגע אונד ווייטער —"*)

*) זיעהע אין יחזקאל קאפיטעל 43 פ' 27.

שְׁמִינִי טִבְעוֹ יָצָא מֵרֹאשׁ צוּרִים· יָם רָאָה וַיָּנָס בְּמִסְתָּרִים· כְּנֵד נִצְּבוּ מַיִם אַדִּירִים· לְגוֹזֵר יַם סוּף לִגְזָרִים·

בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם·

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא· מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה·

שְׁמִינִי מוֹעֵד קָרוּי זְמַן אֲסִיפָתֵנוּ· נַרְבֶּה לֵיל אַחֲרוֹן לְשִׂמְחָתֵנוּ· סִלְסוּל שִׁיר וְהַלֵּל קְרִיאָתֵנוּ· עֱנוּ לַיְיָ בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ:

זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ:

יְהֹוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

וְנֶאֱמַר כִּי־פָדָה יְיָ אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ·

שמיני

שמיני טבעו יצא מראש צורים, זה אברהם, שמל את יצחק בנו לשמונה. ים ראה וכו', בזכות מילה נקרע הים, כדאיתא בילקוט פ' בשלח, לגוזר ים סוף לגזרים, היינו למולים.

שמיני מועד קרוי וכו', שנקרא חג האסיף. נרבה ליל אחרון וכו', דכתיב, והיית אך שמח, לרבות י"ט אחרון; כדאיתא בסוכה דף מ"ח ע"א.

שמיני. אַם אַכטען עמפפֿאַנגען ווירד דאַס זיעגעל אונזרעס אורפֿאַטערס (דיא בעשניידונג). דיעזער נאַהמע אייגנעט דאַס מעער אונד וויך צוריק, אַכטיגעס געוואַסער שטאַנד אויפֿרעכט ווי איין וואַנד, אונד דאַס טיעפֿמעער טהיילטע זיך ביי'ם אַנבליק דער בעשניטטענען. דאַ שפּראַכען זיא אַללע פֿראָהלאָקקענד, יובעלנד אונד וואָננעפֿאָלל: „ווער איזט אונטער דען מאַכטען ווי דוא, אָ עוויגער?" א"ז"וו.

שמיני. אַם אַכטען פֿייערטאַגע איזט דאַס פֿעסט דעס פֿרוכטאיינבריננגענס; זאָ לאַסט אונס נאָך דיעזע לעצטע נאַכט דער פֿריידע ווייה'ן! לאַסט האָך ערטאָנען ליעד אונד פּזאַלם! שטיממע דעם עוויגען דאַנקגעזאַנגע! ריהרט זאַיטענשפּיעל אונזערם גאָטט! דיעזער איזט דער פֿעלז אונזרעס הייל! זאָ ריעפֿען זיא דאָרט אונד שפּראַכען: „דער אונענדליכע ווירד איממער אונד עוויג רעגיערען!"

שמיני

שְׁמִינִי פִּזַּר קָשַׁב בִּפְנֵי עַצְמוֹ. צוּר מִפְּנֵי הַחֹרֶף הִקְדִּימוֹ. קָשָׁב פִּזּוּר רַחֲמִים לְרַחֲמוֹ. גּוֹאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ

כי

שמיני פז"ר קש"ב, ר"ת פיוט זמן רגל קרבן שיר ברכה, כמבואר במס' סוכה מ"ח א' ובמקומות זולתו בש"ס. צור מפני החורף הקדימו, מבואר בילקוט פ' פנחס וז"ל, אתה מוצא, כשם שעצרת של פסח רחוקה חמשים יום, אף זאת היתה צריכ' להיות רחוקה נ' יום, ולמה היא סמוכה לחג? מפני שאחר ימות החג ימות הגשמים הם, לפיכך אמר הקב"ה, עד שהן כאן יעשו את העצרת. עכ"ל. וזהו, מפני החורף הקדימו. ובזה שמעתי ליישב מדרש רבה קהלת י"א, תן חלק לשבעה, ר"ל אמר, תן חלק לשבעה, אלו שבעה ימי הסוכה, וגם לשמונה, ביום השמיני עצרת. עכ"ל. וקשה, איך מקושר לדרוש זה סיפא דקרא, כי לא תדע מה יהיה רעה על הארץ? אכן לפי' הנ"ל מקושר היטב; כיון דכתיב, וגם לשמונה, זה שמיני עצרת, שהוא חלק מחג הסוכות, ע"ז קשה, מה נשתנה עצרת זה מעצרת של פסח, שהיא רחוקה נ' יום, וזו סמוכה ותכופה לחג? ע"ז אמר כי לא תדע וגו', וכתירוץ המדרש, מפני שאחריו ימי הגשמי'. ע"כ שמעתי. ויות' נ"ל מה שפי' רש"י בקהלת, אכן יש שם כמה דרשות על פסוק תן חלק לשבע', ולכל הדרשו' לא יתיישב סיפא דקרא ודרוש וקבל שכר. (קשב פזר, כ"כ בכ"י, וטעמו הקב"ה הקשיב אל העם הפזור לרחמו ולבלתי הצריכו בחורף וכדאמרן, וע"ד זה תרגמתיו; ועוד אפשר לפרשו ל' תפלה, שיקשיב פזורינו לרחמים.)

שמיני. דיעזער אכטע טאג איזט איין הייליגעט פֿאן פזר קשב*) איין אייגנעס פֿעסט; דעס איינטרעטענדען ווינטערס האלבען אבער האט עס דער גיטיגע שעפּפֿער פֿריהער צו פֿייערן אנגעאָרדנעט**), אום דאס צערשטרייטע אנדאכט צו טאגען. ער איזט אונזער ערלעזער, עוויגער צבאות איזט זיין נאמע. געלאבט זייזט דוא עוויגער, דער ישראל ערלעזט!

---

*) זיעהע אובען באור.

**) אייגענטליך זאללטע שמיני עצרת ערסט פֿונפֿציג טאגע נאך סכות געפֿייערט ווערדען; וויל מאן אבער געהאלטען וואר, יעדעס פֿעסט אין ירושלים צו פֿייערן אונד דיעזע רייזע אים ווינטער דען אנדאכטען אללצו בעשווערליך געפֿאללען ווערע, דארום האט גאטט דיעזעס פֿעסט דעם סכות איינפֿערלייבט, דאמיט מאן ביידע פֿעסטע צוגלייך פֿייערן קעננע.

כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם· וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ:

שְׁמִינִי שְׁתֵּי שְׂמָחוֹת תְּכֵפוֹת בִּכְפָלַיִם· תַּעַלְנוּ בְשִׂמְחָה וְתִטָּעֵנוּ בִּגְבוּלַיִם· יָפָה וּבָרָה סַפֵּף בִּזְבוּלַיִם· וְשַׁאֲלוּ אֶת שְׁלוֹם יְרוּשָׁלָיִם:

מיסד ע"ס א"ב ושם המחבר יוסף בר נתן הקטן חזק ואמץ.

אוֹדוֹת בְּאֵר הַמַּיִם אוֹת הִיא לְאֶזְרָחִיִּים· בַּעֲבוּר תִּהְיֶה לִּי לְעֵדָה בְּאֶרֶץ צִיִּים· גְּמוּל מַשְׂכֹּרֶת שְׁלֵמָה עֲלִי בְאֵר מִנַּחֲלַיִם· דְּגָלִים אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרוֹת חַיִּים· הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר מְצוּיִם· וַיִּמְצְאוּ שָׁם בְּאֵר מַיִם חַיִּים: וְהִנֵּה בְאֵר בַּשָּׂדֶה צִיּוֹן מְצֻיֶּנֶת בַּשְּׁעָרִים· זְמוּנִים שָׁם שְׁלֹשָׁה עֶדְרֵי צֹאן אַבִּירִים· חוֹגֵג

לדדם

שמיני שתי שמחות וכו', כחג כתובי' שתי שמחות בפ' ראה. (יפה וברה, תאר לישרא'. ספף, כ"כ בב"י ועיקר והוא ל' הסתופף בבית אהי (תהלי' פד יא). בזבולים, בנה"מ ל' בניתי בית זבול לך (מ"א ח יג). יפה וברה ספף, ר"ת יוסף, והוא שם המחבר.)

אודות באר המים אות היא לאזרחיים וכו'. לתועלת השלמת כוונת המחבר אקדים מ"ש היפ"ת בב"ר פ' מ"ח על הפסוק יוקח נא מעט מים. אמר הקב"ה לאברהם: אתה אמרת, יוקח נא מעט מים, חייך שאני פורעה לבניך, הה"ד, אז ישיר ישראל את השירה הזאת, עלי באר ענו לה. עכ"ל המדרש. וכתב היפ"ת וז"ל, דקשה לן, מ"ט להאריך בפרטים אלו, דהוי סגי דלכתוב, שזימנם והאכילם והשקם? וקאמר, דאשמעינן לדקות ה', שנתן שכר לאברהם כפי כל פרטי מעשיו בג"ח וכו'. ובב"ר פ' ס"ד, וישב יצחק ויחפור באר אחרת, כמה בארות חפר יצחק? ר' יהודה אמר, ארבע, כנגד כן נעשו בניו ד' דגלים במדבר. ורבנן אמרי, חמשה, כנגד חמשה ס"ת. וכתב שם היפ"ת, שמפני שכתיבת ענין אלו בארות בתורה נראה דבר בלי צורך, וכ"ש כי לא לכבוד גדול היה ליצחק. לזה כ"ל שיש בהן איזה רמז למה שיהיה לבניו אחריו וכו'. עוד בפרשה ס"ד בבארות של יעקב וז"ל, ד"א, והנה באר בשדה, זה ציון, והנה שם שלשה עדרי

צאן

לדדם בקול רנה בסך עוברים· טבסים מלכות יעלו לראות כל זכורים· יפו פעמיך בנעלים בת נדיבים וצורים· כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים: כל העדרים נאספו שמה לשמוע ולהקשיבה· לשאוב רוח הקדש בשמחת בית השואבה· מצוה נאה ויפה מימות בראשית חשובה· נכנסים לעזרת נשים תקון גדול להיטיבה· סודרים נשים מלמעלה ואנשים מלמטה מלהתערבה· השיבה לי ששון ישעך

לאן, אלו שלשה רגלים, כי מן הבאר ההיא ישקו, שמשם היו שואבין רוח הקדש וכו'. ע"כ. גם כזה כתב היפ"ת וז"ל, כי קשה בעיניהם, שהכתוב לא יבוא רק להודיע ספור הדברים שהיו ליעקב בענין הבאר עם בעלי העדרים ודרך מנהגם וכו'. וכבר הפליג בספר הזוהר בגנות החושב, שהתורה באה לספר לנו ספורים, אלא שיש בכולן רמזים וסודות גדולות וכו', ולכן פירש ענין באר זה, שרמז ג"כ למה שנראה ליעקב מהענינים העתידים, וראיית הבאר היא ראיה שכלית. עכ"ל. ומעתה כ"ל, שעל קוטב זה סובב והולך דברי הפייטן, וכ"ל שכ"ל „אודות בארות המים", ור"ל כל ענין הבארות של האבות לא לחנם האריכה התורה בהן ורק אות היא לאזרחיים (לבני אברהם הנקרא איתן האזרחי), ר"ל, בכולן יש בהן סמן ורמז לבני ישראל, ומתחיל מאברהם, שאמר, יוקח נא מעט מים, בעבור תהי' לי לעדה וכו', עלי באר מנחלים, וכדברי מדרש הנ"ל פ' מ"ח. וכן הבארות של יצחק היו רמז לרגלים ארבעה, לדעת ר' יהודה במדרש הנ"ל פ' ס"ד, או על חמשה חומשי תורה לדעת רבנן. (ס' מלויים, כנוי לס' בראשי', להיות ספוריו במליאות העולם וקורותיו, וכן כנוהו הזקנים לתלמי בל"י, „ספר המליאות" („*Genesis*") הוא ס' הבריאה והתולדות.) ואפשר שהפייטן תפס דעת ר"י ורבנן, לפי שמלינו בענין הבארות דיצחק ז"פ תיבת באר, מלבד באר שבע, שאינו בחשבון הזה, שהוא שם העיר, ומהן ג' פעמי' בארות, ל' רבים, והן שתים שהן ארבע, ויעלה בפרט ט' פעמים באר, והנהו תשעה ד' מהן רומזים לד' רגלים וה' מהן לה' חומשי תורה, כנ"ל, וסיים בבארות של יעקב, והנה באר בשדה כיון וכו' עד לשאוב רוח הקדש בשמחת בית השואבה, והן הן ממש דברי המדרש בפ' ס"ד. מלוה נאה ויפה מימות בראשית חשובה, בריש פ' החליל, איתמר, רבי יהודה ורב עינא. חד תני שואבה, וחד תני חשובה וכו', מאן דתני חשובה לא משתבש, דאמר רב נחמן, מלוה חשובה היא ובאה מששת ימי בראשית. ופירש"י, דאמרן לעיל, שיתין נבראו מששת ימי בראשית. נכנסין לעזרת נשים וכו', שם דף נ"א במתני', במוצאי י"ט ראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תקון גדול, ושם בגמרא, מאי תקון גדול? שתקינו שיהיו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה, שלא יבואו לידי קלות ראש. השיבה וכו', תהלים נ"א י"ד.

וְרוּחַ נְרִיבָה: עוֹמְדוֹת שָׁם מְנוֹרוֹת שֶׁל זָהָב עֲשׂוּיוֹת· פַּרְנוֹס רוֹם גָּבְהָן חֲמִשִּׁים אַמּוֹת מְנוּיוֹת· צָפוּ עַל רָאשֵׁיהֶם אַרְבָּעָה סְפָלִים זְהָבִיּוֹת· קְבוּעוֹת סֻלָּמוֹת אַרְבָּעָה לְכָל אַחַת אֲחוּיוֹת· רוֹבִים פִּרְחֵי כְהֻנָּה בָּהֶם עוֹלִים עֲלִיּוֹת· רָנּוּ שָׁמַיִם כִּי עָשָׂה יְיָ הָרִיעוּ תַּחְתִּיּוֹת: שֶׁמֶן מִלְּאוּ אַרְבָּעָה כַּדִּים וּבִידֵיהֶם מַעֲלִים· תּוֹךְ כָּל סֵפֶל שְׁלֹשִׁים לוֹג מַטִּילִים· יוֹתֵר מְשֻׁבָּחִים מִמַּהֲלָךְ עֲקֵב בְּצַד גְּדָלִים· סְמַרְטוּטֵי בִּגְדֵי כְהֻנָּה הָיוּ מַפְקִיעִים פְּתִילִים· פּוֹקְעִין וּבָהֶם מַדְלִיקִין לְהָאִיר נֵרוֹת בְּהִלִּים· לְעוֹשֵׂה אוֹרִים גְּדוֹלִים: בְּהַעֲלֹת בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת הַנֵּרוֹת אַרְבָּעָה· רוֹאִים בְּחַצְרוֹת יְרוּשָׁלַיִם וּבוֹרְרִים לְאוֹרָהּ זֶרַע· נְקִיִּים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה בָּאֲבוּקוֹת מְרַקְּדִין

לרקעה

עומדות שם וכו׳, במשנה הנ״ל. פרנוס רום וכו׳, בברייתא מפורש כן שם דף כ״ב ע״ב, תנא, גובהה של מנורה חמשים אמה, ותיבת פרנוס נ״ל שהוא לשון פרוס ומלא לשון זה במס׳ ב״ב י״ד ע״א פרכסת ארון לארכו כא ופרכס ארון לרחבו, ופרש״י ז״ל, פרשת לרבי מדתו. צפו על ראשיהם וכו׳, שם במשנה. קבועות סולמות וכו׳, שם. רובים וכו׳, שם. שמן מלאו וכו׳ עד שלשים לוגין מטילים, שם במשנה, וארבעה ילדים מפרחי כהונה ובידיהם כדים של ק״כ לוג, ומפרש בגמרא, שסך כל ארבעה ילדים היה ק״כ לוג שהוא שלשים לוג לכל אחד מארבעה הילדים. יותר משובחים ממהלך עקב וכו׳, שם כ״ב ע״ב, תנא, והן משובחין היא יותר מבנה של מרתא בת בייתוס שהיה כוטל ב׳ ירכות של שור הגדול ומהלך עקב בצד גודל וכו׳. מאי משובחים? התם כנס ומרובע ולא זקוף, הכא סולמות וזקוף טובא. סמרטוטי וכו׳, שם במשנה, מבלאי מכנסי כהנים ומהמייניהון היו מפקיעין ובהן היו מדליקין. בהעלות בני אהרן וכו׳, ר״ל, כשהיו הכהנים מדליקין הנרות, אז החסידים ואנשי מעשה מרקדין באבוקות ואומרים שירות ותשבחות והלויים בכנורות, כמבואר כל זה במשנה.

עד

לרקעה· תופפים לוים במחולות ומהללים בצלצלי תרועה· תקעו הכהנים בחצוצרות בקראת הגבר להריעה· ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה: נועדים למעלה העשירית תקעו והריעו כאחדים· הולכים ותוקעים עד שמגיעים לשער הקדים· קדימה אחוריהם ופניהם הופכים למערב ומתודים· טופפים עינינו ליה וליה אנו קודים· נעלות וזקנות מאשרים אנשי מעשה וחסידים· דבר המלך ודתו מגיע שמחה וששון ליהודים: חדות בית השואבה אבקות שמונה לנטלה· זורק אחת מידו ואחת מקבל מלמעלה· ואין אחת נוגעת בחברתה בזריקה ובקבלה· משחק

עד קרות הגבר להריעה, (בכ"י בקריאת כתיב ועקר), משמע שהיו תוקעין מתחלת הלילה עד קרות הגבר, וזה הפך משנה הנ"ל שם, ועמדו שני כהנים בשער העליון ושני חצוצרות בידיהן, קרא הגבר תקעו והריעו ותקעו; לכן נ"ל שצ"ל בפיוט, עם קרות הגבר להריעה. ועוד י"ל, שעד קרות הגבר היו תוקעין בחצוצרות לשיר כמו הלוים, אבל בקרות הגבר היו תוקעין תקיעה תרועה תקיעה, וזה הי' סימן לילך למלאות המים לנסוך. הולכים ותוקעים וכו' עד אנו קודים, שם במשנה, הגיעו למעלה עשירית, תקעו והריעו ותקעו, עד שמגיעין לשער היוצא ממזרח, הגיעו לשער המזרח, הפכו פניהם למערב ואמרו וכו' עד, היו שונין ואומרין, אנו ליה וליה עינינו. ומפרש בגמ' נ"ג, דה"ק, אנו ליה משתחוים, ועינינו ליה מיחלות; וזה שסיים הפייטן, עינינו ליה, ור"ל ליה מיחלים, וליה אנו קודים, כמסקנת הגמרא שם, שלא יהא כאומר שמע שמע, דמשתקין אותו. נערות וזקנות מאשרים וכו', ר"ל ימי הנערות וימי הזקנה, כדאי' בגמרא נ"ג א', יש מהן אומרים, אשרי ילדותינו, שלא ביישה את זקנתינו, אלו חסידים ואנשי מעשה; וזהו דקאמר, שאנשי מעשה היו מאשרים ימי נערותם שלא ביישה ימי זקנתם. חדות בית השואבה אבקות שמנה וכו', עד ובקבלה, שם נ"ג שרשב"ג הי' עושה כן בשמחת בית השואבה. משחק בכוסות שמנה, שם, שמואל קמיה דשבור מלכא בתמניא מוגא חמרא, פרש"י, כוסות זכוכית מלאות יין ואין היין נשפך.

בְּכוּסוֹת שְׁמוֹנֶה וְגַם בִּשְׁמוֹנֶה מַאֲכִילָה· נוֹעֵץ גְּדָלוֹ בָּאָרֶץ וְהָרִצְפָּה נוֹשֵׁק לָהּ· וְהָעָם מְחַלְּלִים בַּחֲלִילִים וּשְׂמֵחִים שִׂמְחָה גְּדוֹלָה: בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה הִלֵּל מְהַלֵּל בְּהִלּוּלִים· אֲנִי כֵּן הַכֹּל כֵּן לְנַחֵם אֲבֵלִים· תָּבֹא לְבֵיתִי אָבֹא לְבֵיתְךָ בְּלִי רְשׁוּלִים· בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי בְּסַלְסוּלִים· אָבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ לִנְטוֹת שָׁלוֹם כִּנְחָלִים· יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלָיִם:

ברוך

וגם בשמונה מאכילה, שם, לוי הוה מטייל קמי דרבי בתמני סכיני. נועץ גדלו וכו', שם גבי רשב"ג, וכשהוא משתחוה נועץ שני גודליו בארץ ושוחה ונושק את הרצפה. בשמחת בית השואבה הלל מהלל וכו', עד אבא אליך, שם, תניא, אמרו עליו על הלל הזקן, כשהיה שמח בשמחת בית השואבה, אמר כן, אם אני כאן הכל כאן ואם איני כאן (ובעל ע"י גרס: ואם אין אני וכו' וכ"ה בד"י) מי כאן? הוא היה אומר כן, למקום שאני אוהב, שם רגלי מוליכות אותי, אם תבא אל ביתי אני אבא אל ביתך, אם אתה לא תבוא אל ביתי, אני לא אבא אל ביתך, שנאמר, בכל המקום אשר אזכיר את שמי וכו'. ע"כ. ובעין יעקב גרס הכי: ואף הקב"ה אומר, אם אתה תבוא אל ביתי) ורש"י פי', שהלל הי' אומר כן בשמו של הקב"ה. ע"ש. והמהרש"א בח"א כתב וז"ל, ולולי פרש"י, נראה יותר לפרש כמשמעו, שאמר כן בשם ישראל, אם אני כאן שאבא למקדש, הכל שהוא הקב"ה, שבידו הכל, הוא ג"כ כאן, ואם ישראל אינם כאן, מי כאן? דגם שריית השכינה אינה כאן. והשתא ניחא, דקאמר, ואף הקב"ה אומר כן, אם אתה תבא לביתי וכו', ומייתי לה, שנא', בכל המקום אשר אזכיר וכו', דהיינו במקדש, דבגבולין אסור להזכיר שם המפורש, שם אבוא אליך. עכ"ל. ועיין עוד בס' יד יוסף פ' תרומה דרוש ג'.

גא"ה לכל הפירושים לא יתיישב ל' הפייטן, שנאמר לנחם אבלים, וצ"ל לפרשו בדרך דרש, ע"פ מה דאי' במס' יומא דף ט' ב', ר"ל הוה סחי בירדנא וכו', א"ל, אלהא סניתא לכו, דכתיב, אם חומה היא וכו', ופי' רש"י סניתא לכו, לכל בני בבל, שלא עלו בימי עזרא ומנעו שכינ' מלבוא ולשוב לשרות בבית שני וכו'. הכלל העולה ממאמר הזה, שלכן לא שרי' שכינה במקדש שני, לפי שלא עלו לשם כל ישראל. וזה שאמר הלל, לנחם אותם שהתאבלו על חסרון השכינ' וחשבו שסבת המניעה היא עון או חטא שיש בידיהם ומונע הטוב מהם, והוא ז"ל דבר על לבם לאמר, שאין סבת המניעה בעבור אותם שישנן כאן, כ"א בעבור אותם שאינן כאן, וזה שאמר בנחות לשונו, אם אני כאן, להשרו' שכינתי בבית הז', צריך שיהי' הכל כאן, ועכשו שאיני כאן, השנה, כי מי כאן? שהרי לא עלו הכל. ואם כפרש"י שהלל אמר כן בשם ישראל, וכדעת המהרש"א, יהי' הלשון יותר מדויק על דרך שכתבתי. וכן ואף הקב"ה אומר כן, מדויק שפיר, ודוק. ואפשר, שהפייטן לא גרס, למקו' שאני אוהב וכו'. וגם הרי"ף במ"ה שלו לא גרס לי'; אכן לפי מה שכתבתי בפי' ההושענות, שמלת אני נוטריקון והוא כנוי לאדנות, יתפרש כל המאמר הזה בטוב טעם, אם אני (ר"ל השכינה) כאן, הכל כאן, ואם אין אני (השכינה) כאן, מי כאן? וכו', וכנה בפרק א' דאבות מי"ד, הוא הי' אומר, אם אין אני לי וכו', וכבר ידענו, כי מלת מה גם לו פי שנים במובן, הפלגת המעלה והפלגת החסרון; לכן מה אני פונה לכאן ולכאן. והבן.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם:

לשבת. וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ: וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: חצי קדיש.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם: אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר· מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים · אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ · וְרָצִיתָ בָּנוּ · וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת · וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ · וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ · וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־ יוֹם השבת הזה ואת יום הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה · זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ באהבה מִקְרָא־קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

---

*) את יום שמיני חג העצרת הזה, כ"ה בטוא"ח וב"י ומנהג ואבודרהם ומפואר ותכי' בי"פ"א ושבלי הלקט ומנהגי רא"ק, והרב בעל ע"ז שקל וטרי להוכיח ע"פ רמ"א שש"ע נקר' חג ע"ש והרב בעל וי"יל כתב ש"ע נקרא חג מכלל ושמחת בחגך ונעלם זה מעיני האחרוני' הפוסקי' עכ"ל ולדעתי זה ראי' לסתור מדאיצטרך קרא לרבות י"ט האחרון לשמחה ש"מ שאיננו בכלל ושמחת בחגך וכי איתרבי לשמחה איתרבי, אמנם נראה להביא ראי' דאיקרא חג מן הירושלמי הובא בתוס' בחגיג' דף ט' א', וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים, לא מכן שבת שכבר למדנו שאין חגיג' דוח' שבת ומה ת"ל ת ח ג ו ה ו ? לרבות י"ט האחרון לתשלומין וכו' עכ"ל הרי לך שי"ט אחרון נקרא חג מן התורה, ונ"ל השמיני נה' בראש כמנהג הלשון אחר מלת את וכ"ה בפי' רש"י ברכה את יום השמיני, ולא תמצא בכל המקרא לא ביו' שמיני עצר' ולא ביום שמיני העצר' כ"א ביום השמיני עצרת, לעולה השמיני בה' בראש ועצרת בלא ה' כדין חיבור הכנוי עם נושאו, וזה ראי' ברורה שאין שמיני סמוך לעצרת אבל הם נפרדים וגם בעל הטעמים הפרידם לעולם, ועוד ראי' דכתיב עצרת היא בלשון נקבה ולא יחובר כלל עם שמיני שהוא זכר לכן נוסחת בעל ע"ז את יום שמיני העצרת חג הזה היא תמוהה ומוקשה בכל לדדים וכדאמרן ועוד שהמובן מנוסחא' זו היא שמיני של העצרת וכאלו יש לעצרת ימים שמונה וזה שקר, ואולם ע"פ דרכי יתכן ג"כ לומר את יום השמיני ע' החג הזה ויהיה טעמו היו' השמיני שהוא עצרת של חג הסוכות הזה וגירסא זו גם היא נכונה וברורה וקצת קהלות אוחזות בזאת וקצתן בגירסא הקמוני' ושתיהן נכונות ואין לאחת תפיסה על האחרת לכן אין לשנות המנהג.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה· זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה· וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה· וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים· וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים· חוּס וְחָנֵּנוּ· וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ· כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ:

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שַׁבַּת ו מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ· וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ·

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ

הַפְּקוּדוֹת לָךְ · וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ: וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה· מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבֹתָם· עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

בשבת אומרים ויכלו גם מגן אבות וקצת קהלות גם במה מדליקין.

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

ס׳ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

ק׳מָגֵן אָבוֹת בִּדְבָרוֹ מְחַיֵּה מֵתִים בְּמַאֲמָרוֹ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ הַמֵּנִיחַ לְעַמּוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קָדְשׁוֹ כִּי בָם רָצָה לְהָנִיחַ לָהֶם לְפָנָיו נַעֲבוֹד בְּיִרְאָה וָפַחַד וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מֵעֵין הַבְּרָכוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וּמְבָרֵךְ שְׁבִיעִי וּמֵנִיחַ בִּקְדֻשָּׁה לְעַם מְדֻשְּׁנֵי עֹנֶג זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ · וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

חין פיוטן קהלות ווירד במה מדליקין גיזאגט, פוק חזי מה עמה דכר.

פרק ב׳ בַּמֶּה מַדְלִיקִין וּבַמָּה אֵין מַדְלִיקִין, אֵין מַדְלִיקִין לֹא בְלֶכֶשׁ וְלֹא בְחֹסֶן וְלֹא בְכַלָּךְ, וְלֹא בִפְתִילַת הָאִידָן וְלֹא בִפְתִילַת הַמִּדְבָּר, וְלֹא בִירוֹקָה שֶׁעַל פְּנֵי הַמָּיִם, וְלֹא בְזֶפֶת וְלֹא בְשַׁעֲוָה, וְלֹא בְשֶׁמֶן קִיק וְלֹא בְשֶׁמֶן שְׂרֵפָה, וְלֹא בְאַלְיָה וְלֹא בְחֵלֶב· נַחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר מַדְלִיקִין בְּחֵלֶב מְבֻשָּׁל, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֶחָד מְבֻשָּׁל וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל אֵין מַדְלִיקִין בּוֹ: (ב) אֵין מַדְלִיקִין בְּשֶׁמֶן שְׂרֵפָה בְּיוֹם טוֹב· רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר אֵין מַדְלִיקִין בְּעִטְרָן מִפְּנֵי כְבוֹד הַשַּׁבָּת· וַחֲכָמִים מַתִּירִין בְּכָל הַשְּׁמָנִים בְּשֶׁמֶן שֻׁמְשְׁמִין בְּשֶׁמֶן אֱגוֹזִים בְּשֶׁמֶן צְנוֹנוֹת בְּשֶׁמֶן דָּגִים בְּשֶׁמֶן פַּקּוּעוֹת בְּעִטְרָן וּבְנֵפְט· רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר אֵין מַדְלִיקִין אֶלָּא בְשֶׁמֶן זַיִת בִּלְבָד: (ג) כָּל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אֵין מַדְלִיקִין בּוֹ אֶלָּא פִשְׁתָּן· וְכָל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אֵינוֹ מִטַּמֵּא טֻמְאַת אֹהָלִים אֶלָּא פִשְׁתָּן· פְּתִילַת הַבֶּגֶד שֶׁקִּפְּלָהּ וְלֹא הִבְהֲבָהּ, רַבִּי

אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר טְמֵאָה הִיא וְאֵין מַדְלִיקִין בָּהּ, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר טְהוֹרָה הִיא, וּמַדְלִיקִין בָּהּ: (ד) לֹא יִקּוֹב אָדָם שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁל בֵּיצָה וִימַלְּאֶנָּה שֶׁמֶן וְיִתְּנֶנָּה עַל פִּי הַנֵּר בִּשְׁבִיל שֶׁתְּהֵא מְנַטֶּפֶת וַאֲפִילוּ הִיא שֶׁל חֶרֶס, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. אֲבָל אִם חִבְּרָהּ הַיּוֹצֵר מִתְּחִלָּה מֻתָּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּלִי אֶחָד. לֹא יְמַלֵּא אָדָם קְעָרָה שֶׁמֶן וְיִתְּנֶנָּה בְּצַד הַנֵּר וְיִתֵּן רֹאשׁ הַפְּתִילָה בְּתוֹכָהּ בִּשְׁבִיל שֶׁתְּהֵא שׁוֹאֶבֶת, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר: (ה) הַמְכַבֶּה אֶת הַנֵּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְיָרֵא מִפְּנֵי גוֹיִם מִפְּנֵי לִסְטִים מִפְּנֵי רוּחַ רָעָה אוֹ בִשְׁבִיל הַחוֹלֶה שֶׁיִּישַׁן, פָּטוּר. כְּחָס עַל הַנֵּר כְּחָס עַל הַשֶּׁמֶן כְּחָס עַל הַפְּתִילָה, חַיָּב. רַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר בְּכֻלָּן חוּץ מִן הַפְּתִילָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשָׂהּ פֶּחָם: (ו) עַל שָׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת נָשִׁים מֵתוֹת בִּשְׁעַת לֵידָתָן, עַל שֶׁאֵינָן זְהִירוֹת, בְּנִדָּה בְּחַלָּה וּבְהַדְלָקַת הַנֵּר: (ז) שְׁלֹשָׁה דְבָרִים צָרִיךְ אָדָם לוֹמַר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה. עִשַּׂרְתֶּם עֵרַבְתֶּם הַדְלִיקוּ אֶת הַנֵּר. סָפֵק חֲשֵׁכָה סָפֵק אֵינָהּ חֲשֵׁכָה, אֵין מְעַשְּׂרִין אֶת הַוַּדָּאי, וְאֵין מַטְבִּילִין אֶת הַכֵּלִים, וְאֵין מַדְלִיקִין אֶת הַנֵּרוֹת, אֲבָל מְעַשְּׂרִין אֶת הַדְּמַאי, וּמְעָרְבִין וְטוֹמְנִין אֶת הַחַמִּין:

תניא אמר ר' חנינא חייב אדם למשמש בבגדיו בערב שבת עם חשיכה שמא ישכח ויצא, אמר רב יוסף הלכתא רבתא לשבתא:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם: שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל תִּקְרָא בָּנַיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

סדר קִדּוּשׁ׃

בקידוש שמקדשין על השולחן אומרין תחלה יום הששי כשחל בשבת.

סברי מרנן ורבנן ורבותי.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־עָם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל־לָשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם השבת הזה ואת יום הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה. זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם. כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים ושבת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ באהבה וברצון בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן הִנְחַלְתָּנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם. וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ (נ"א וכסא כבודו) בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים:

הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד (נ״א אַחֵר)׃ אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהֹוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד׃

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן׃ לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ׃ לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ׃ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן׃ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ׃ וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ׃ וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל מַלְכוּתֶךָ׃ וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד׃ כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד׃ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃

קדיש שלום, יגדל׃

תפלה כשיוצאים מן הסוכה.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ כְּשֵׁם שֶׁקִּיַּמְתִּי וְיָשַׁבְתִּי בַּסֻּכָּה זוֹ כֵּן אֶזְכֶּה לְשָׁנָה הַבָּאָה לֵישֵׁב בְּסֻכַּת עוֹר שֶׁל לִוְיָתָן׃

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ:

הַגָּדוֹל*

בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ: הַגִּבּוֹר לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ: הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא:

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ· וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:

בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְהַלָּל· וּבְדִבְרֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ· וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְרוֹמָם· וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְקַדָּשׁ:

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן־יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים: הש"ץ אומר ח"ק.

---

*) בפולין מתחילים האל ובאשכנז הגדול·

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר.
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ
אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

ווֶאהרענד דער חזן ברכו זאגט, זאגט קהל יתברך.

ח׳ בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

קו"ח

בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל:

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

*) אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

אום

*) אור עולם באוצר חיים, מאוצר אל מעלה יוצר אור וכו' ואמר שאור עולם הוא האור שנברא מששת ימי בראשית הוא נגנז באוצר חיים כמו שאמרו רז"ל שאין העולם כדאי להשתמש בו ונגנז לצדיקים לעתיד לבוא לעולם שכולו חיים, ועיין בב"ר פ' ג' וביפה תאר סי' א' וסי' ו' וז' ועוד שם בפ' ר"א, וכן פתח הפייטן ביוצר להפסקה שבי' אורות מאופל הזריח מהודו וכו', ואפשר כי אורות מאופל קאי על אור המאורות, וקרא לאור הגנוז אור עולם להיותו קיים לעולם כדאי' בסדר א"ז פרק כ"א ולאור המשמש אלליכו אורות בלשון רבים כמ"ש הכתוב יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ.

מיוסד ע"ס א"ב בראשי החרוזות:

אום כאישון ננצרת • חשוף אותה מבצורת • ביום השמיני עצרת: באה בתחנון לפניך • לחלות את פניך • ביטה ופקח עיניך • גלה לה יומך • וחמול על עמך • ושמחה ישיגו מעמך:

ביום השמיני • שמחות הזמיני • וסכות נא מעני • קדוש:

דורשים בתכלית מועדם • גשמי נדבות במעמדם • צפה נא לעודדם: השקיפה עליהם ממרומים • וזכור ברית שלשת קדומים • והמלא על צאצאימו רחמים: ואם עקלו ברשע • חוסה ועבור על פשע • והצמח למו ישע: זועקים אליך בכל לב • הרופא לשבורי לב

אום כאישון ננצרת, תאר לישראל, עפ"ה, יצרנהו כאישון עינו (דברים לב י). מבצורת, מעצירת גשמים, באה בתחנון, כ"כ בכ"י והוא עיקר כי לשון הפיוט הזה לנוכח הכנסיי' סוסד. ביטה, הביטה. יומך יום הישועה הנמים אתך. הזמיני, הזמן לי', והחרוז הזה הוא כ' הכנכי'. בתכלית מועדם, ביום אחרון של י"ט. במעמדם, בתפלתם. לעודדם, לחזקם. שלשת קדומים, האבות. צאצאימו, בניהם. עקלו, עקשו

א מיינע נאַציאָן, דיא דיך בעוואַהרעט וויא אויגענאַפּעל, נאַהעט זיך בעטענד דיר אַם שמיני עצרת. ב דיך פֿלעהט זיא אַן, דוא אַנגעבעטעט זיא פֿאָר וויסמאַהרען בעוואַהרען; אָ, שויע האָלדרייך אויף זיא הערנאָב, ג בעשיידע איהר גאָטגלענצענדע טאַגע! ערבאַרמע דיך דיינער פֿאָלקעס אונד געוואָהרע איהנען דער פֿריידען פֿילע!

ק'אַנן אַכטען טאַגע בעשטיממע פֿריידע מיר

אונד פֿערניכט מיין געבעט, אָ הייליגער!

ד אַנן שלוססע דעס פֿעסטעס פֿלעהט עס אום אידען רעגען; געוואָהרע וויהנן!

ה שויע האָלדרייך אויף דייגען הייממעלן הערנאָב, דענקע אַן דאַס בינדניס מיט דען אורפֿאָטערן אונד זייא דערען נאַכקאָממען ערבאַרמונגספֿאָלל! ו אונד זינד זיא אויך פֿאָן פֿפֿאַדע דער טוגענד אַבגעווינען—אָ, זאָ זייא איהנען גנאַדיג! פֿערלייהע איהרע פֿעהלטריטטע אונד לאַס איהנען הייל אויפֿבליהען. ז דיר פֿלעהען זיא מיט גאַנצעם

לב· כונן מקום עין ולב: חטאם תנאום
לכפר· ובריות אל תפר· בזכות אמרי שפר:
טוב השוכן רומה· קרב קץ נחמה· ועורר
ישני אדמה: יה שוכן עליות· ורב העליליות·
עתה כנס גליות: כל אויביך להאביד·
ואוהביך שמחות להרביד· במלכות משיח
בן דוד: למעלה למעלה לרומם· בירת
מקדשך השמם· צרים מנו להדמם:
מהללים לך בהגיגתם· שור קהל עדתם·
ושמע קול זעקתם: נגדך בתחן עומדים·
ועל דלתותיך שוקדים· ואתך בהתמד
מיחדים: שיחם לפניך יערב· וחשכם

מיום

ועוותו. מקום עין ולב, המקום שאמרת עליו והיו עיני ולבי שם כל הימי' (מ"א ט ג) והיינו המקדש. תנאום, תאמר. אמרי שפר, התורה. טוב, תאר לאל ית'. עליות, שמים. להרביד, לקשט. מנו להדמם, להכרית ממנו. מיום קרב, מיום מלחמה.

גאנצלעם אערלאן ; דאז הייליגט לערבראכענע הערצען! א, בויע איהן וויעדער
אויף, דען אָרט דיינעז אויגענמערקז אונד דיינער הערצענזלוסט (ירושלם)! ח פערז
לייהע איהרע זינדען, ערהאלטע דיינע בונדעזקינדער, דער פראָממען גע
בעטע האלבען! ט אללגיטיגער היממעלזטהראָנער, לאס זיא באלד איינז
טרעטען, דיא לייט איהרעז טראָזטעז! לאס ערוואכען, דיא אין דער ערדע
שלוממערן! י אללמאכטיגער היממעלבעוואָהנער, דער בעגעבענהייטען
אורהעבער, ניק זיא וויעדער אויף, דיינע פערשטאָסענען! כ לאס אויפ
הערען דיינע האמער! ערפרייע דיינע ליעבענדען אים רייכע משיח'ז, זאהנ
דוד'ז! ל פיהרע איהן וויעדער אויף, לאס איהן האך גלאנצען, דיינען
היילינען, נון פערפאללענען טעמפעל, אונד זיינע פיינדע פערשטוממען! מ זיעהע,
דיר פייערט לאָבזינגענד דיא געזאממטע געמיינדע; פערניס דיא שטיממע
איהרער ביטטע! נ דא שטעהט זיא פלעהענד, פאכט אן דיינע פפאָרטען
אונד האלדיגט אונאונטערבראָכען דיינער איינהייט. ס א, אָגרע עז מיט וואהל
געפאללען

E. Schiratzki

מיום קרב · וממחתה כי לא תקרב: עטרם רוב ברכות · וחיים ארוכות · עדי עד מאריכות: פתח למו אוצרך · וקים עלימו אמרך · ואל יבשו מסברך: צקון לחשם תשמע · וקול מבשר להשמע · טובות ונחמות במשמע: קולות ארבעה להחישה · ולעזרתנו חושה · ולצורריך תכחישה: רם על רמים · שמח נפש עגמים · בבנוי כמו רמים: שבחך בפימו מתנים · וגדלך בלבם משננים · ויחודך בכל יום עונים: תוקפים שבח והודיה רוחשים · רועשים ולא חשים · ואותך מעריצים ומקדישים · קדוש:

וממחיתה, מפורענות. עדי עד מאריכות, המאריכות לעדי עד והיינו חיים הנצחים. אמריך, שאמרת לפתוח להם אוצרך הטוב. צקון לחשם, שפיכת תפלתם. קולות ארבעה להחישה, הייננו קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה כנבואת ירמיה ל"ג י"א; או יתכן שירמוז על קול השופר לארבע כנפות הארץ בקבוץ הגליות. נפש עגומים, נפש הדואבים והמצירים, ל' עגמה נפשי (איוב ל כה). בבנוי כמו רמים, בבית המקדש, עש"ה ויבן כמו רמים מקדשו (תהלים ע"ח ס"ט). מתנים, מספרים. משננים, מדברים. והודי' רוחשים, רועשים וכו', כ"ה בכל כ"י והוא עיקר בענול התרוז.

געפאללען, איהר געבעט! ענטפערנע אונגליקזוואנגערע טאגע אונד לאס קיין אונהייל זיך נאהן! ע איבערהייפע זיא מיט זעגענזפיללע, געוואהרע איהרער לעבענזדויער אונענדליכע לאנגע! פ אפפנע איהנען דיין וואהל-טהאטיגעז בעהאלטניס, בעשטאטיגע דיין פערהייסען, לאס זיא ניכט בעשאמט ווערדען, אינדעם זיא לו דיר האפפען! צ פערנים דאז געבעט איהרער אינברונזט, לאס זיא דעז באטשאפטערז שטיממע פערנעהמען, דיא זעגען אונד טראזט פערקינדעט! קלאנג בהאלד ערשאללען יענע פיער פריידענשטיממען אונד בעשלייניגע אונזער הייל! ר ערקוויקקע, א אללערהאכזטער, דיא זעעלע דער בעטריבטען, אונד בויעדען טעמפעל וויעדער הייממעלהאך. ש איהר מונד פערקינדעט דיינען רוהם, איהר הערלען פערעהרען זיא דיינע האהייט אונד תוגליך טאגליך דיינער איינהייט, ת בריינגען דיר לויטער רוהם אונד דאנק, בעטען אונאונטערבראכען לו דיינער פערהערליכונג אונד היילינגונג! קדש!

hiratzki

בחול.

הַמֵּאִיר לָאָֽרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶֽיהָ בְּרַחֲמִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: מָה רַבּוּ מַעֲשֶֽׂיךָ יְיָ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִֽׂיתָ מָלְאָה הָאָֽרֶץ קִנְיָנֶֽךָ: הַמֶּֽלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶֽיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵֽינוּ אֲדוֹן עֻזֵּֽנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּֽנוּ מָגֵן יִשְׁעֵֽנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵֽנוּ: אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה הֵכִין

ופעל

בשבת.

הַכֹּל יוֹדֽוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחֽוּךָ. וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ: הַכֹּל יְרוֹמְמֽוּךָ סֶּֽלָה יוֹצֵר הַכֹּל. הָאֵל הַפּוֹתֵֽחַ בְּכָל יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח: וּבוֹקֵֽעַ חַלּוֹנֵי רָקִֽיעַ. מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ: וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו. שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת רַחֲמִים: הַמֵּאִיר לָאָֽרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶֽיהָ בְּרַחֲמִים. וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: הַמֶּֽלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז. הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶֽיךָ הָרַבִּים. רַחֵם עָלֵֽינוּ אֲדוֹן עֻזֵּֽנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּֽנוּ מָגֵן יִשְׁעֵֽנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵֽנוּ: אֵין כְּעֶרְכֶּֽךָ וְאֵין זוּלָתֶֽךָ. אֶֽפֶס בִּלְתֶּֽךָ וּמִי דּֽוֹמֶה לָּךְ: אֵין כְּעֶרְכְּךָ יְיָ אֱלֹהֵֽינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּֽנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: אֶֽפֶס בִּלְתְּךָ גּוֹאֲלֵֽנוּ לִימוֹת הַמָּשִֽׁיחַ. וְאֵין דּֽוֹמֶה לְךָ מוֹשִׁיעֵֽנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים:

אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים. בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל נְשָׁמָה: גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם. דַּֽעַת וּתְבוּנָה סֹבְבִים אוֹתוֹ: הַמִּתְגָּאֶה עַל חַיּוֹת הַקֹּֽדֶשׁ. וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל הַמֶּרְכָּבָה: זְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ. חֶֽסֶד וְרַחֲמִים לִפְנֵי כְבוֹדוֹ: טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵֽינוּ. יְצָרָם בְּדַֽעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל: כֹּֽחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם. לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶֽרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נֹֽגַהּ. נָאֶה זִיוָם בְּכָל הָעוֹלָם: שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבוֹאָם. עֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם: פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ. צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵֽכֶר מַלְכוּתוֹ: קָרָא לַשֶּֽׁמֶשׁ וַיִּֽזְרַח אוֹר. רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה: שֶֽׁבַח נוֹתְנִים

לו

בחול.

ופעל זהרי חמה טוב יצר כבוד לשמו: מאורות נתן סביבות עזו: פנות צבאיו קדשים רוממי שדי תמיד מספרים כבוד אל וקדשתו: תתברך יי אלהינו,

בשבת.

לו כל צבא מרום. תפארת וגדלה שרפים ואופנים וחיות הקדש:

לאל אשר שבת מכל המעשים ביום השביעי התעלה וישב על כסא כבודו: תפארת עטה ליום המנוחה ענג קרא ליום השבת: זה שבח שליום השביעי שבו שבת אל מכל מלאכתו: ויום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת טוב להודת ליי: לפיכך יפארו ויברכו לאל כל יצוריו. שבח יקר וגדלה יתנו לאל מלך יוצר כל. המנחיל מנוחה לעמו ישראל בקדשתו ביום שבת קדש: שמך יי אלהינו יתקדש. וזכרך מלכנו יתפאר. בשמים ממעל ועל הארץ מתחת: תתברך מושיענו,

על שבח מעשה ידיך ועל מאורי אור שעשית יפארוך סלה: תתברך צורנו מלכנו וגאלנו בורא קדושים ישתבח שמך לעד מלכנו יוצר משרתים ואשר משרתיו כלם עומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה יחד בקול דברי אלהים חיים ומלך עולם: כלם אהובים כלם ברורים כלם גבורים וכלם עשים באימה וביראה רצון קונם וכלם פותחים את פיהם בקדשה ובטהרה בשירה ובזמרה ומברכים ומשבחים ומפארים ומעריצים ומקדישים וממליכים

את שם האל המלך הגדול הגבור והנורא קדוש הוא: וכלם מקבלים עליהם על מלכות שמים זה מזה ונותנים רשות זה לזה להקדיש ליוצרם בנחת רוח בשפה ברורה ובנעימה קדשה כלם כאחד עונים ואומרים ביראה:

קדוש קדוש קדוש יי צבאות מלא כל הארץ כבודו:

בספר"מ וברוב אשכנז ווירד קיין אופן געזאגט, ווען פאלגט זאגלייך מן והאופנים.

ראשי החרוזים אמתי בירבי שפטיה. חזק.

אֶרְאֶלִּים וּמַלְאָכִים. מַקְדִּישִׁים וּמְבָרְכִים. לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים:
מוּכָנִים וַעֲרוּכִים. בְּכַנְפֵיהֶם סוֹכְכִים. יוֹם יוֹם מַמְלִיכִים. למ"מ"ה:
תַּקִּיפֵי שְׂרָפִים. תִּשְׁבָּחוֹת מְיַפִּים. לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים:
יְקָר אַלְפֵי אֲלָפִים. וְרִבֵּי רִבְבָן צְפוּפִים. רָאשֵׁיהֶם כּוֹפְפִים. למ"מ"ה:
בְּחוּרֵי מֶרְכָּבָה. מְרַנְּנִים בְּאַהֲבָה. לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים:
יְדוֹדוּן יִצְבָּא. בְּהוֹד שִׁירָה עֲרֵבָה. לְשׁוֹרֵר בְּחִבָּה. לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים:
רִגְיוֹן הַנָּהָר. מֵאוֹר חָשׁ וְיִמְהַר. לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים:
בּוֹ לְהִטָּהֵר. חַשְׁמַלֵּי זֹהַר. חִדּוּשׁ שִׁיר לְהַגְהַר. לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים:
יְשׁוֹרֵר מִיכָאֵל. וִיזַמֵּר גַּבְרִיאֵל. לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים:
שׁוֹאֵג קְמוּאֵל. וְגוֹעֶה רְפָאֵל. וּמְהַדֵּר הַדַרְנִיאֵל. לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים:
פּוֹחֵד סַנְדַּלְפוֹן. לְצַד דּוֹפֶן יִדְפוֹן. לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים:
טַעֲמֵי חִין יַחְפּוֹן. כֶּתֶר מֵהֶם לִצְפּוֹן. וּמַשְׁבִּיעַ לְאֶפּוֹן. עַל רֹאשׁ מ"מ"ה:
יְקַדֵּשׁ גַּלִּיצוּר. הַמְגַלֶּה טַעֲמֵי צוּר. מִפִּי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים:
הַמַּשְׁמִיעַ לְכָל יְצוּר. שְׁנַת שֹׂבַע וּבַצּוֹר. וְכָל דָּבָר הֶאָצוּר. בִּרְצוֹן מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים:
חַיּוֹת אַרְבַּעְתָּן. מְשַׁלְּשׁוֹת קְדֻשָּׁתָן. לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים:
זוֹעוֹת מֵאֵימָתָן. קוֹפְצוֹת בְּנַהֲמָתָן. קוֹרְאוֹת לְעֻמָּתָן. למ"מ"ה:

אראלים ומלאכים, עפ"י הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון (ישעי' לג ז). יקר אלפי אלפים וכו', כמו שיסד הפייט בהקדמות, חיל אלף אלפין ורבו רבון לשמשותיה. ידודון יוצבא, שכא' מלאכי צבאות ידודון ידודון (תהלי' סח יג). יוצבא, ל' ויצבאו על מדין (במדב' לא ז), ופירושו חיל מלאכי' יקבץ. רגיון הנהר, זה נהר דינור הנזכר בדניאל ז'. ואית' בפסיקת' רבת' בפ' מתן תור' דף ל"ה, רגיון נהר של אש שגחליו שורפות את המלאכי', ובס' היכלות כשבא עת לשורר שיר מתאספי' המלאכים וטובלים בנהר דינור ז' פעמים, וכנגד זה ייסד בו להטהר חשמלי זוהר וכו'. להגהר להתכפל, ל' ויגהר עליו (מ"ב ד לד). שואג קמואל וכו' ומהדר הדרניאל וכו'. שם בפסיקתא, קמואל ממונה על י"ב אלפי' מלאכי חבלה היושב בשער הרקיע, הדרניאל גבוה מחביריו ששים רבוא פרסאות וכל דבור שיוצא מפיו יוצאים שנים ברקים של אש, סנדלפון גבוה מחבירו מהלך ת"ק שנה ומשמש אחורי המרכבה ומקבל תפלתן של ישראל ועושה מהם כתר ומשביע הכתר ועולה ויושב בראש אדונו וכו', וזה טעם לצד דופן ידפון כלומר אחורי המרכבה. טעמי חין, דברי תחנונים. יחפון, יקבל בחפניו. ומשביע לאפון, משביע הכתר להיות אופן ועטרה. גליצור, גם זה שם בפסיקת', גליצור המלאך מגלה טעמי צור וכנפיו וכו' ואומר שנה זו חטין יכליתו ויין יזול וכו' ועל זה ייסד המשמיע לכל יצור שנת שובע ובצור. חיות ארבעתן משלשות קדושתן, כ"ע במס' חולין דף צ"א ב' ובפרקי דר"א פ"ד שמשם נראה שהשרפים משלשות קדוש והחיות אומרין ברוך. זועות, מזדעזעות, או שהם מזיעות מרוב האימה אשר להם, ובדאי' שם בפרקי דר"ס.

נוסח קהלו' אשכנז לומרי' והאופנים, בפולין וקצת קהלו' אשכנז לומרי' והחיות.

וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ בְּרַעַשׁ גָּדוֹל מִתְנַשְּׂאִים | וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרֻבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָל־חַיָּה וְאוֹפַן וּכְרוּב

לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים׃

בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ׃

לְאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ׃ לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ׃ כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃ כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ אוֹר חָדָשׁ עַל־צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ מְהֵרָה לְאוֹרוֹ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת׃

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ׃ אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה׃ וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא־נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד׃ כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ׃ וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ׃ כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ

הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת. לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה: יחיד אומר אל מלך נאמן.

דברים ו׳ ד׳.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

דברים י״א וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע

יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃
במדבר ט״ו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ יש לנרוף שהיכם לאמת, אכן יתן רוח מעט שלא יבולע הא׳.

אשכנז אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה׃ עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ׃

פולין אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְאָהוּב וְחָבִיב וְנֶחְמָד וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר׃ וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃ אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ׃ לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיָּמֶת׃ וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ׃

עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים לְעוֹלָם וָעֶד חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר. אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃ אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ אָתָּה. לְמַעַן שִׁמְךָ מַהֵר לְגָאֳלֵנוּ כַּאֲשֶׁר גָּאַלְתָּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ׃ אֱמֶת מֵעוֹלָם שִׁמְךָ הַגָּדוֹל עָלֵינוּ נִקְרָא בְּאַהֲבָה אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ׃

מיוסף ע"ס א"ב.

אֱמוּנִים אֲשֶׁר נֶאֶסְפוּ · בִּרְכוּת נִכְסָפוּ · גַּם
קוֹמָתָם כָּפָפוּ · דְּבַר חִנּוּנָם הֶעֱדִיפוּ: הוֹבִילֵם
לְאָהֳלֵיהֶם לְשָׁלוֹם · וְיִמְצְאוּ שָׁם שָׁלוֹם · זֶרַע
הַשָּׁלוֹם · חַסְּנֵם בְּצֶדֶק וְשָׁלוֹם: טוֹבוֹת לְכַלְלָם ·
יְקָר לְהַכְלִילָם · כָּבוֹד לְהַנְחִילָם · לְמַעְלָה
לְעַלָּם: מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתָם · נָהוֹג בְּשִׂמְחָתָם ·
שַׂמַּח עֲדָתָם · עוֹרֵר פְּדוּתָם: פְּנֵה לְחִנּוּנָם ·
צַמֵּת מְעַנָּם · קַבֵּל מַעֲנָם · רוֹמֵם הֲמוֹנָם:
שְׁמוֹר הֲדוּרִים · שַׁבַּח סְרוּרִים · תְּמוֹךְ
מְשַׁחֲרֶיךָ וְחַלְּצֵם מִמְּצָרִים · וּנְהַלֶּלְךָ בְּעַל
קְרִיעַת יַם סוּף לִגְזָרִים:

עזרת

אמונים, ישראל. כפפו, ל' כפיפה וכריעה. הובילם, הוליכם. חסנם, החזיקם. לכללם ולהכלילם, שניהם ל' כלילת יופי ענין הקיף עטרה, וטעם יקר להכלילם, לעטרם ביקר ותפארת, יְקָר' בלו קמוץ בכל כ"י. לעלם, לעלה ולנשא אותם. צמת, הכרת. המונם קהלם. הדורים, המעשים המהודרי' והנאים. סרורים, המעשים המכוערים והסרים מעל ה'. וגירסא זאת נראה עיקר. תמוך משחריך וחלצם ממצרים, כן נכון לגרוס.

אמונים עז זינד דיינע געטרייען, דיא היער פֿערזאממעלט זינד! זיא זעהנען זיך נאך זעגען אונד פֿלעהען דעמוטהפֿאָלל מיט געבייגטען קניעען. אָ, ברינגע זיא גליקקליך היין נאך איהרער הייזאַט! לאַס זיא דאָרט דען פֿריעדען פֿינדען, דיא קינדער דעז פֿריעדענז! שטיקקע זיא מיט גליקקזעליג־טעיט, קרעֶנע זיא מיט ווירדע, לאַס עהרע איהר ערבע זיין אונד העבע זיא האָך עמפאָר! ערפֿיללע איהרע וואונשע, לייטע פֿראָהלאָקקענד אונד פֿריי־דיג איהרע געמיינדען אונד ערוועקקע איהרע בעפֿרייאונג! ווענדע דיך צו איהרען געבעטע אונד ענדע איהר ליידען! פֿערנים איהר פֿלעהן אונד העבע זיא ווידער עמפאָר! מערקע נור איהרע גלויבענדען טהאַטען, אונד פֿערגיס איהרען אַבפֿאַלל. זייא דיינער אַנבעטער שטיטצע אונד רעטטע זיא אויז דער נאָטה! דאַן זאָללען דיר דאַנקליעדער ערטאָנען, וויא איינסט בייא שפאַלטען דעז שילפֿמעערז.

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ: אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ: אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ: מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ: כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם הָרַגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם: רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ· מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ· יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל· (גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל)· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים: אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים · אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ · וְרָצִיתָ בָּנוּ · וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת · וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ · וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ · וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן · אֶת־יוֹם השבת הזה ואת יום הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה · זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ

וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ׃ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ׃ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ׃ וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ׃ לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה׃ זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה׃ וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה׃ וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים׃ וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׃

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ׃ בשבת אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ באהבה וברצון בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שבת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ׃ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם׃ וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי

יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃ וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ׃ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃ וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃ וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

מודים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ׃ בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת׃

לש"ץ אֱ"וֵ אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר׃ יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ׃ יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ׃ יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם׃

שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל־ישראל עמך ברכנו אבינו כלנו כאחד באור פניך כי באור פניך נתת לנו יי אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום וטוב בעיניך לברך את־עמך ישראל בכל־עת ובכל־שעה בשלומך: ברוך אתה יי המברך את־עמו ישראל בשלום:

אלהי נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך ובמצותיך תרדוף נפשי וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם. עשה למען שמך עשה למען ימינך עשה למען קדשתך עשה למען תורתך למען יחלצון ידידיך הושיעה ימינך ועננִי: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי: עשה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן: יהי רצון לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך:

ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות.
וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות·

חזרת התפלה לשליח צבור·

בלחש אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך:

בקול ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקנה הכל וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה·

מלך עוזר ומושיע ומגן: ברוך אתה יי מגן אברהם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם· כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ· וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר

ק׳י קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ח׳ אָז בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:

ק׳י בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

ח׳ מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ לָךְ מָתַי תִּמְלוֹךְ בְּצִיּוֹן בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד תִּשְׁכּוֹן: תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ לְדוֹר וָדוֹר וּלְנֵצַח נְצָחִים: וְעֵינֵינוּ תִרְאֶינָה מַלְכוּתְךָ כַּדָּבָר הָאָמוּר בְּשִׁירֵי עֻזֶּךָ עַל יְדֵי דָוִד מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ:

ק׳י יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ח׳ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים· אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ· וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת· וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ· וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ· וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן׃ אֶת־יוֹם השבת הזה ואת יוֹם הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה׃ זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה׃ זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה׃ וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה׃ וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים׃ וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים׃ חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ׃ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׃

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ׃

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שַׁבַּת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ׃ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

רצה וכו׳ ואח״כ גומרים את ההלל.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לִקְרוֹא אֶת־הַהַלֵּל:

קי״ג הַלְלוּיָהּ׀ הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְיָ: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ: רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם׀ יְיָ עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי כַּייָ אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת: הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: מְקִימִי מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן: לְהוֹשִׁיבִי עִם־נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אֵם־הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ:

קי״ד בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז: הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו: הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר: הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן: מַה־לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר: הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן: מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב: הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מָיִם חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם:

קט״ו לֹא לָנוּ יְהוָֹה לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל־חַסְדְּךָ עַל־

---

*) ההלל כן עיקר בה' הידיעה בראש וכן הוא בתלמוד בכל מקום וכן ברמב"ם בי"ב מ"א לברכות וכן בס' המנהיג לאב"ן הירחי ובס' המפוא' בדיני ר"ח ובאבודרה' וכ"ה בכל סדורי הספרדים גם בכל סדורי האשכנזים הקדמונים וכ"י וכן בסדור של ר"ה ש"ן של שנת ש"ך גם במחזור מ"א דפוס וויניציא של שנת ש"ס ובאחרים זולת' אלא שהמדפיסי' האחרוני' השתבשו ונשתרבב השבוש בכל הסדורי' החדשי'.

אֲמִתֶּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם: וֵאלֹהֵינוּ בַשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ עָשָׂה: עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ: אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ אַף־לָהֶם וְלֹא יְרִיחוּן: יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן רַגְלֵיהֶם וְלֹא יְהַלֵּכוּ לֹא יֶהְגּוּ בִּגְרוֹנָם: כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם: יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיהוָֹה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַיהוָֹה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: יִרְאֵי יְהוָֹה בִּטְחוּ בַיהוָֹה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא:

יְיָ זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית אַהֲרֹן: יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְיָ הַקְּטַנִּים עִם־הַגְּדֹלִים: יֹסֵף יְיָ עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם: בְּרוּכִים אַתֶּם לַייָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַייָ וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם: לֹא־הַמֵּתִים יְהַלְלוּ־יָהּ וְלֹא כָּל־יֹרְדֵי דוּמָה: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

(*) אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע יְיָ אֶת־קוֹלִי תַּחֲנוּנָי: כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבְיָמַי אֶקְרָא: אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁאוֹל מְצָאוּנִי צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא: וּבְשֵׁם־יְיָ אֶקְרָא אָנָּה יְיָ מַלְּטָה נַפְשִׁי: חַנּוּן יְיָ וְצַדִּיק וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם: שֹׁמֵר פְּתָאיִם° יְיָ דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי כִּי־יְיָ גָּמַל עָלָיְכִי: כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת־עֵינִי מִן־דִּמְעָה אֶת־רַגְלִי מִדֶּחִי:

---

*) אף לפי עדו' רש"י ז"ל בתהלי' קל"ה ולפי מה שמסר שם בגליון המס"ק נ"ל כאן אָף בקמץ, אכן לפי עדות בן אשר וכמה מסרות העיקר בפתח.

°) פתאים, הא' נעלם והחירק נקראת תחת הת'.

אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים׃ הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד׃ אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב׃

מָה־אָשִׁיב לַייָ כָּל־תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי׃ כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא׃ נְדָרַי לַייָ אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ׃ יָקָר בְּעֵינֵי יְיָ הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו׃ אָנָּה יְיָ כִּי־אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן־אֲמָתֶךָ פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי׃ לְךָ אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא׃ נְדָרַי לַייָ אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ׃ בְּחַצְרוֹת בֵּית יְיָ בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלָםִ הַלְלוּיָהּ׃

יי הַלְלוּ אֶת־יְיָ כָּל־גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ כָּל־הָאֻמִּים׃ כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת־יְיָ לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

ק' הוֹדוּ לַייָ כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ ק' הודו

ק' יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ ק' הודו

ק' יֹאמְרוּ נָא בֵית אַהֲרֹן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ ק' הודו

ק' יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְיָ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ ק' הודו

מִן־הַמֵּצַר קָרָאתִי יָּהּ עָנָנִי בַמֶּרְחַבְיָהּ׃ יְיָ לִי לֹא

---

*) נגדה הד' רפה.

°) ה' של קראתי יה במפיק וה' של במרחב יה רפ', ורז"ה בס"ת שלו שקר ענה במסרת דסוף פ' בשלח וכבר ענה בו כתשו הגאון רמ"ד בקונטרס הסגות שלו, ולא הי' מן הצורך להשיבו שנית לולא שראיתי להקכם רא"ס בעל ויעתר יצחק שהעתיק שנית דברי רז"ה המומים כי לא ראה דברי רמ"ד ולא המסרת דסוף בשלח ובהדיא כמסר שם במרחב יה בהדי מילין דלא מפקין ה' וממילא שהיא מלה אחת וכדעת רבא ורב במס' פסחי' דף קי"ז א' דוגמת קבריו שלהבתיה, ואף מאפליה שהן תיבה אחת ובעדות רד"ק בשרשו, ועל שלהבתיה נמסר בהדי' מלה אחת לדעת בן אשר וא"כ מסרה דסוף בשלח אתיא כבן אשר דקיימא לן כוותי' לכן במרחביה מלה חדא והה' רפה וכן במקרא כ"י ישן ומדוייק כתיב במרחביה מלא חדא והח' בפתח והב' בשוא והה' רפ' וכן עיקר. ודע כי ענני בטעם גרש רביע לכן כדגש אחריו.

אירא מה־יעשה לי אדם: יי לי בעזרי ואני אראה בשנאי: טוב לחסות ביי מבטח באדם: טוב לחסות ביי מבטח בנדיבים: כל־גוים סבבוני בשם יי כי אמילם: סבוני גם־סבבוני בשם יי כי אמילם: סבוני כדברים דעכו כאש קוצים בשם יי כי אמילם: דחה דחיתני לנפל ויי עזרני: עזי וזמרת יה ויהי־לי לישועה: קול רנה וישועה באהלי צדיקים ימין יי עשה חיל: ימין יי רוממה ימין יי עשה חיל: לא־אמות כי־אחיה ואספר מעשי־יה: יסר יסרני יה* ולמות לא נתנני: פתחו־לי שערי־צדק אבא בם אודה יה: זה־השער ליי צדיקים יבאו בו:

אודך כי עניתני ותהי־לי לישועה: אודך
אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה: אבן
מאת יי היתה זאת היא נפלאת° בעינינו: מאת
זה היום עשה יי נגילה ונשמחה בו: זה

חזן מנגן אנא והקהל עונה.

אנא יי הושיעה נא
אנא יי הצליחה נא:

חזן חוזר ומנגן אנא והקהל עונה.

אנא יי הושיעה נא
אנא יי הצליחה נא:

ברוך הבא בשם יי ברכנוכם מבית יי: ברוך
אל יי ויאר לנו אסרו־חג בעבתים עד־קרנות

---

*) יסרני יה הנ' גם הי' של יה דגושין.

°) נפלאת הא' כעלם דוגמת וחטאת עמך (שמות ה טז) והדומים לו. וההמון קורא הא' בחולם ושגגה הוא.

הַמִּזְבֵּחַ: אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ: אֵי
הוֹדוּ לַיְיָ כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: הודו
יְהַלְלוּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ (עַל) כָּל מַעֲשֶׂיךָ ׃ וַחֲסִידֶיךָ צַדִּיקִים עוֹשֵׂי
רְצוֹנֶךָ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ
וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ כִּי לְךָ
טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשִׁמְךָ נָאֶה לְזַמֵּר כִּי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר.
זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ
וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל
בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ
אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יִתְבָּרַךְ
וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה
וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא
וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

ק' קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי
בִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן: ק' יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:
יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: ק' עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:
עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל
כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

אם חל שמיני עצרת בשבת אומרים קהלת.

---

*) בסדורי הספרדים גם בסידורי האשכנזים וכ"י ודפוסי' ישני' ליתא מלת על גם
הרב אבודרה' והרב רמ"ד וגאוני' אחרי' לא גרסו לה.

מגלת קהלת*)

דִּבְרֵי קֹהֶלֶת בֶּן דָּוִד מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלִָם: הֲבֵל הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת הֲבֵל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל: מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמֹל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: דּוֹר הֹלֵךְ וְדוֹר בָּא וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עֹמָדֶת: וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשָּׁמֶשׁ וְאֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא שָׁם: הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן סוֹבֵב סֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ וְעַל סְבִיבֹתָיו שָׁב הָרוּחַ: כָּל הַנְּחָלִים הֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא אֶל מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הֹלְכִים שָׁם הֵם שָׁבִים לָלָכֶת: כָּל הַדְּבָרִים יְגֵעִים לֹא יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר לֹא תִשְׂבַּע עַיִן לִרְאוֹת וְלֹא תִמָּלֵא אֹזֶן מִשְּׁמֹעַ: מַה שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה הוּא שֶׁיֵּעָשֶׂה וְאֵין כָּל חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: יֵשׁ דָּבָר שֶׁיֹּאמַר רְאֵה זֶה חָדָשׁ הוּא כְּבָר הָיָה לְעֹלָמִים אֲשֶׁר הָיָה מִלְּפָנֵנוּ: אֵין זִכְרוֹן לָרִאשֹׁנִים וְגַם לָאַחֲרֹנִים שֶׁיִּהְיוּ לֹא יִהְיֶה לָהֶם זִכָּרוֹן עִם שֶׁיִּהְיוּ לָאַחֲרֹנָה: אֲנִי קֹהֶלֶת הָיִיתִי מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלִָם: וְנָתַתִּי אֶת לִבִּי לִדְרוֹשׁ וְלָתוּר בַּחָכְמָה עַל כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמָיִם הוּא עִנְיַן רָע נָתַן אֱלֹהִים

*) כתב הרב אבן הירחי בספרו המנהיג בהלכות סוכה ס' נ"ז וז"ל: „מנהג צרפת לקרות בשמיני עצרת לפני קריאת התורה ס' קהלת, ושמעתי טעם בדבר משום דכתיב תן חלק לשבעה וגם לשמונה, אלו שבעת ימי החג ושמיני עצרת, רוצים לומר לפי שהוא חג האסיף להזהיר על התרומות והמעשרות והנדרים שלא לעבור עליהם בבל תאחר, ובפ' ב' דעירובין דרש לי' לקרא, לשבעה אלו שבעת ימי הפסח וגם לשמונה אלו שמונת ימי החג, יש לומר להזהיר בראשון והאחרון. ואני מצאתי טעם יפה כי שלמה המלך ע"ה בחג אמרו בקהל כמו שכתוב במועד שנת השמטה בחג הסכות בבוא כל ישראל לראות, והוא אמרו בחג בהקהל להוכיח את ישראל, על כן יתכן לאמרו בחג. וטוב ונכון לאמרו בבית הכנסת ולהוציא את מי שאינו בקי לפי שאין הכל בקיאים בקריאתו ולא כמנהג פרובינצא (*Provence*) שאומרים אותה בסוכה." עכ"ל אבן הירחי ז"ל. ואנו נוהגים לאמר אותה בשבת שבתוכו של מועד; ואם אין שבת בתוכו אומרים אותה בשמיני עצרת שחל בשבת.

לִבְנֵי הָאָדָם לַעֲנוֹת בּוֹ׃ רָאִיתִי אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים שֶׁנַּעֲשׂוּ
תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ׃ מְעֻוָּת לֹא יוּכַל
לִתְקֹן וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִמָּנוֹת׃ דִּבַּרְתִּי אֲנִי עִם לִבִּי
לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה הִגְדַּלְתִּי וְהוֹסַפְתִּי חָכְמָה עַל כָּל אֲשֶׁר
הָיָה לְפָנַי עַל יְרוּשָׁלִָם וְלִבִּי רָאָה הַרְבֵּה חָכְמָה וָדָעַת׃
וָאֶתְּנָה לִבִּי לָדַעַת חָכְמָה וְדַעַת הֹלֵלוֹת וְשִׂכְלוּת יָדַעְתִּי
שֶׁגַּם זֶה הוּא רַעְיוֹן רוּחַ׃ כִּי בְּרֹב חָכְמָה רָב כָּעַס וְיוֹסִיף
דַּעַת יוֹסִיף מַכְאוֹב׃ אָמַרְתִּי אֲנִי בְּלִבִּי לְכָה נָּא אֲנַסְּכָה
בְשִׂמְחָה וּרְאֵה בְטוֹב וְהִנֵּה גַם הוּא הָבֶל׃ לִשְׂחוֹק אָמַרְתִּי
מְהוֹלָל וּלְשִׂמְחָה מַה זֹּה עֹשָׂה׃ תַּרְתִּי בְלִבִּי לִמְשׁוֹךְ בַּיַּיִן
אֶת בְּשָׂרִי וְלִבִּי נֹהֵג בַּחָכְמָה וְלֶאֱחֹז בְּסִכְלוּת עַד אֲשֶׁר
אֶרְאֶה אֵי זֶה טוֹב לִבְנֵי הָאָדָם אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמַיִם
מִסְפַּר יְמֵי חַיֵּיהֶם׃ הִגְדַּלְתִּי מַעֲשָׂי בָּנִיתִי לִי בָּתִּים נָטַעְתִּי
לִי כְּרָמִים׃ עָשִׂיתִי לִי גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים וְנָטַעְתִּי בָהֶם עֵץ כָּל
פֶּרִי׃ עָשִׂיתִי לִי בְּרֵכוֹת מָיִם לְהַשְׁקוֹת מֵהֶם יַעַר צוֹמֵחַ
עֵצִים׃ קָנִיתִי עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וּבְנֵי בַיִת הָיָה לִי גַּם מִקְנֶה
בָקָר וָצֹאן הַרְבֵּה הָיָה לִי מִכֹּל שֶׁהָיוּ לְפָנַי בִּירוּשָׁלִָם׃
כָּנַסְתִּי לִי גַּם כֶּסֶף וְזָהָב וּסְגֻלַּת מְלָכִים וְהַמְּדִינוֹת עָשִׂיתִי
לִי שָׁרִים וְשָׁרוֹת וְתַעֲנוּגֹת בְּנֵי הָאָדָם שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת׃ וְגָדַלְתִּי
וְהוֹסַפְתִּי מִכֹּל שֶׁהָיָה לְפָנַי בִּירוּשָׁלִָם אַף חָכְמָתִי עָמְדָה
לִּי׃ וְכֹל אֲשֶׁר שָׁאֲלוּ עֵינַי לֹא אָצַלְתִּי מֵהֶם לֹא מָנַעְתִּי אֶת
לִבִּי מִכָּל שִׂמְחָה כִּי לִבִּי שָׂמֵחַ מִכָּל עֲמָלִי וְזֶה הָיָה חֶלְקִי
מִכָּל עֲמָלִי׃ וּפָנִיתִי אֲנִי בְּכָל מַעֲשַׂי שֶׁעָשׂוּ יָדַי וּבֶעָמָל
שֶׁעָמַלְתִּי לַעֲשׂוֹת וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ וְאֵין יִתְרוֹן

תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: וּפָנִיתִי אֲנִי לִרְאוֹת חָכְמָה וְהוֹלֵלוֹת וְסִכְלוּת
כִּי מֶה הָאָדָם שֶׁיָּבוֹא אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֵת אֲשֶׁר כְּבָר עָשׂוּהוּ:
וְרָאִיתִי אָנִי שֶׁיֵּשׁ יִתְרוֹן לַחָכְמָה מִן הַסִּכְלוּת כִּיתְרוֹן הָאוֹר
מִן הַחֹשֶׁךְ: הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ וְהַכְּסִיל בַּחֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ
וְיָדַעְתִּי גַם אָנִי שֶׁמִּקְרֶה אֶחָד יִקְרֶה אֶת כֻּלָּם: וְאָמַרְתִּי
אֲנִי בְּלִבִּי כְּמִקְרֵה הַכְּסִיל גַּם אֲנִי יִקְרֵנִי וְלָמָּה חָכַמְתִּי אֲנִי
אָז יֹתֵר וְדִבַּרְתִּי בְלִבִּי שֶׁגַּם זֶה הָבֶל: כִּי אֵין זִכְרוֹן לֶחָכָם
עִם הַכְּסִיל לְעוֹלָם בְּשֶׁכְּבָר הַיָּמִים הַבָּאִים הַכֹּל נִשְׁכָּח
וְאֵיךְ יָמוּת הֶחָכָם עִם הַכְּסִיל: וְשָׂנֵאתִי אֶת הַחַיִּים כִּי רַע
עָלַי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁנַּעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כִּי הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת
רוּחַ: וְשָׂנֵאתִי אֲנִי אֶת כָּל עֲמָלִי שֶׁאֲנִי עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ
שֶׁאַנִּיחֶנּוּ לָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה אַחֲרָי: וּמִי יוֹדֵעַ הֶחָכָם יִהְיֶה אוֹ
סָכָל וְיִשְׁלַט בְּכָל עֲמָלִי שֶׁעָמַלְתִּי וְשֶׁחָכַמְתִּי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ
גַּם זֶה הָבֶל: וְסַבּוֹתִי אֲנִי לְיַאֵשׁ אֶת לִבִּי עַל כָּל הֶעָמָל
שֶׁעָמַלְתִּי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: כִּי יֵשׁ אָדָם שֶׁעֲמָלוֹ בְּחָכְמָה
וּבְדַעַת וּבְכִשְׁרוֹן וּלְאָדָם שֶׁלֹּא עָמַל בּוֹ יִתְּנֶנּוּ חֶלְקוֹ גַּם זֶה
הֶבֶל וְרָעָה רַבָּה: כִּי מֶה הֹוֶה לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ וּבְרַעְיוֹן
לִבּוֹ שֶׁהוּא עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: כִּי כָל יָמָיו מַכְאֹבִים וָכַעַס
עִנְיָנוֹ גַּם בַּלַּיְלָה לֹא שָׁכַב לִבּוֹ גַּם זֶה הֶבֶל הוּא: אֵין טוֹב
בָּאָדָם שֶׁיֹּאכַל וְשָׁתָה וְהֶרְאָה אֶת נַפְשׁוֹ טוֹב בַּעֲמָלוֹ גַּם זֹה
רָאִיתִי אָנִי כִּי מִיַּד הָאֱלֹהִים הִיא: כִּי מִי יֹאכַל וּמִי יָחוּשׁ
חוּץ מִמֶּנִּי: כִּי לְאָדָם שֶׁטּוֹב לְפָנָיו נָתַן חָכְמָה וְדַעַת
וְשִׂמְחָה וְלַחוֹטֶא נָתַן עִנְיָן לֶאֱסוֹף וְלִכְנוֹס לָתֵת לְטוֹב לִפְנֵי
הָאֱלֹהִים גַּם זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ: לַכֹּל זְמָן וְעֵת לְכָל חֵפֶץ

תַּחַת הַשָּׁמָיִם׃ עֵת לָלֶדֶת וְעֵת לָמוּת עֵת לָטַעַת וְעֵת
לַעֲקוֹר נָטוּעַ׃ עֵת לַהֲרוֹג וְעֵת לִרְפּוֹא עֵת לִפְרוֹץ וְעֵת לִבְנוֹת׃
עֵת לִבְכּוֹת וְעֵת לִשְׂחוֹק עֵת סְפוֹד וְעֵת רְקוֹד׃ עֵת לְהַשְׁלִיךְ
אֲבָנִים וְעֵת כְּנוֹס אֲבָנִים עֵת לַחֲבוֹק וְעֵת לִרְחוֹק מֵחַבֵּק׃
עֵת לְבַקֵּשׁ וְעֵת לְאַבֵּד עֵת לִשְׁמוֹר וְעֵת לְהַשְׁלִיךְ׃ עֵת
לִקְרוֹעַ וְעֵת לִתְפּוֹר עֵת לַחֲשׁוֹת וְעֵת לְדַבֵּר׃ עֵת לֶאֱהֹב וְעֵת
לִשְׂנֹא עֵת מִלְחָמָה וְעֵת שָׁלוֹם׃ מַה יִּתְרוֹן הָעוֹשֶׂה בַּאֲשֶׁר
הוּא עָמֵל׃ רָאִיתִי אֶת הָעִנְיָן אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים לִבְנֵי הָאָדָם
לַעֲנוֹת בּוֹ׃ אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְעִתּוֹ גַּם אֶת הָעֹלָם נָתַן
בְּלִבָּם מִבְּלִי אֲשֶׁר לֹא יִמְצָא הָאָדָם אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר
עָשָׂה הָאֱלֹהִים מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף׃ יָדַעְתִּי כִּי אֵין טוֹב בָּם כִּי
אִם לִשְׂמוֹחַ וְלַעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו׃ וְגַם כָּל הָאָדָם שֶׁיֹּאכַל
וְשָׁתָה וְרָאָה טוֹב בְּכָל עֲמָלוֹ מַתַּת אֱלֹהִים הִיא׃ יָדַעְתִּי כִּי
כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף
וּמִמֶּנּוּ אֵין לִגְרֹעַ וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו׃ מַה
שֶּׁהָיָה כְּבָר הוּא וַאֲשֶׁר לִהְיוֹת כְּבָר הָיָה וְהָאֱלֹהִים יְבַקֵּשׁ
אֶת נִרְדָּף׃ וְעוֹד רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ מְקוֹם הַמִּשְׁפָּט
שָׁמָּה הָרֶשַׁע וּמְקוֹם הַצֶּדֶק שָׁמָּה הָרָשַׁע׃ אָמַרְתִּי אֲנִי
בְּלִבִּי אֶת הַצַּדִּיק וְאֶת הָרָשָׁע יִשְׁפֹּט הָאֱלֹהִים כִּי עֵת לְכָל
חֵפֶץ וְעַל כָּל הַמַּעֲשֶׂה שָׁם׃ אָמַרְתִּי אֲנִי בְּלִבִּי עַל דִּבְרַת
בְּנֵי הָאָדָם לְבָרָם הָאֱלֹהִים וְלִרְאוֹת שְׁהֶם בְּהֵמָה הֵמָּה
לָהֶם׃ כִּי מִקְרֶה בְנֵי הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה וּמִקְרֶה אֶחָד
לָהֶם כְּמוֹת זֶה כֵּן מוֹת זֶה וְרוּחַ אֶחָד לַכֹּל וּמוֹתַר הָאָדָם מִן
הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל׃ הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל מָקוֹם אֶחָד

הכל

הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הֶעָפָר׃ מִי יוֹדֵעַ רוּחַ
בְּנֵי הָאָדָם הָעֹלָה הִיא לְמָעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיֹּרֶדֶת הִיא
לְמַטָּה לָאָרֶץ׃ וְרָאִיתִי כִּי אֵין טוֹב מֵאֲשֶׁר יִשְׂמַח הָאָדָם
בְּמַעֲשָׂיו כִּי הוּא חֶלְקוֹ כִּי מִי יְבִיאֶנּוּ לִרְאוֹת בְּמֶה שֶׁיִּהְיֶה
אַחֲרָיו׃ וְשַׁבְתִּי אֲנִי וָאֶרְאֶה אֶת כָּל הָעֲשֻׁקִים אֲשֶׁר נַעֲשִׂים
תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְהִנֵּה דִּמְעַת הָעֲשֻׁקִים וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם
וּמִיַּד עֹשְׁקֵיהֶם כֹּחַ וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם׃ וְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת
הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים עֲדֶנָה׃
וְטוֹב מִשְּׁנֵיהֶם אֵת אֲשֶׁר עֲדֶן לֹא הָיָה אֲשֶׁר לֹא רָאָה אֶת
הַמַּעֲשֶׂה הָרָע אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ וְרָאִיתִי אֲנִי
אֶת כָּל עָמָל וְאֵת כָּל כִּשְׁרוֹן הַמַּעֲשֶׂה כִּי הִיא קִנְאַת אִישׁ
מֵרֵעֵהוּ גַּם זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ׃ הַכְּסִיל חֹבֵק אֶת יָדָיו
וְאֹכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ׃ טוֹב מְלֹא כַף נָחַת מִמְּלֹא חָפְנַיִם עָמָל
וּרְעוּת רוּחַ׃ וְשַׁבְתִּי אֲנִי וָאֶרְאֶה הֶבֶל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ יֵשׁ
אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי גַּם בֵּן וָאָח אֵין לוֹ וְאֵין קֵץ לְכָל עֲמָלוֹ גַּם
עֵינָיו*) לֹא תִשְׂבַּע עֹשֶׁר וּלְמִי אֲנִי עָמֵל וּמְחַסֵּר אֶת נַפְשִׁי
מִטּוֹבָה גַּם זֶה הֶבֶל וְעִנְיַן רָע הוּא׃ טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד
אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם שָׂכָר טוֹב בַּעֲמָלָם׃ כִּי אִם יִפֹּלוּ הָאֶחָד
יָקִים אֶת חֲבֵרוֹ וְאִילוֹ הָאֶחָד שֶׁיִּפּוֹל וְאֵין שֵׁנִי לַהֲקִימוֹ׃ גַּם
אִם יִשְׁכְּבוּ שְׁנַיִם וְחַם לָהֶם וּלְאֶחָד אֵיךְ יֵחָם׃ וְאִם יִתְקְפוֹ
הָאֶחָד הַשְּׁנַיִם יַעַמְדוּ נֶגְדּוֹ וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה
יִנָּתֵק׃ טוֹב יֶלֶד מִסְכֵּן וְחָכָם מִמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל אֲשֶׁר לֹא
יָדַע לְהִזָּהֵר עוֹד׃ כִּי מִבֵּית הָסוּרִים יָצָא לִמְלֹךְ כִּי גַּם
בְּמַלְכוּתוֹ נוֹלַד רָשׁ׃ רָאִיתִי אֶת כָּל הַחַיִּים הַמְהַלְּכִים

*) עֵינוֹ ק׳

תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ עִם הַיֶּלֶד הַשֵּׁנִי אֲשֶׁר יַעֲמֹד תַּחְתָּיו׃ אֵין קֵץ
לְכָל הָעָם לְכֹל אֲשֶׁר הָיָה לִפְנֵיהֶם גַּם הָאַחֲרוֹנִים לֹא
יִשְׂמְחוּ בוֹ כִּי גַם זֶה הֶבֶל וְרַעְיוֹן רוּחַ׃ שְׁמֹר רַגְלְיךָ[1] כַּאֲשֶׁר
תֵּלֵךְ אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים וְקָרוֹב לִשְׁמֹעַ מִתֵּת הַכְּסִילִים זָבַח
כִּי אֵינָם יוֹדְעִים לַעֲשׂוֹת רָע׃ אַל תְּבַהֵל עַל פִּיךָ וְלִבְּךָ אַל
יְמַהֵר לְהוֹצִיא דָבָר לִפְנֵי הָאֱלֹהִים כִּי הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם
וְאַתָּה עַל הָאָרֶץ עַל כֵּן יִהְיוּ דְבָרֶיךָ מְעַטִּים׃ כִּי בָּא הַחֲלוֹם
בְּרֹב עִנְיָן וְקוֹל כְּסִיל בְּרֹב דְּבָרִים׃ כַּאֲשֶׁר תִּדֹּר נֶדֶר לֵאלֹהִים
אַל תְּאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ כִּי אֵין חֵפֶץ בַּכְּסִילִים אֵת אֲשֶׁר תִּדֹּר
שַׁלֵּם׃ טוֹב אֲשֶׁר לֹא תִדֹּר מִשֶּׁתִּדּוֹר וְלֹא תְשַׁלֵּם׃ אַל תִּתֵּן
אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ וְאַל תֹּאמַר לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ כִּי
שְׁגָגָה הִיא לָמָּה יִקְצֹף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלֶךָ וְחִבֵּל אֶת מַעֲשֵׂה
יָדֶיךָ׃ כִּי בְרֹב חֲלֹמוֹת וַהֲבָלִים וּדְבָרִים הַרְבֵּה כִּי אֶת
הָאֱלֹהִים יְרָא׃ אִם עֹשֶׁק רָשׁ וְגֵזֶל מִשְׁפָּט וָצֶדֶק תִּרְאֶה
בַמְּדִינָה אַל תִּתְמַהּ עַל הַחֵפֶץ כִּי גָבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שֹׁמֵר
וּגְבֹהִים עֲלֵיהֶם׃ וְיִתְרוֹן אֶרֶץ בַּכֹּל הִיא[2] מֶלֶךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבָד׃
אֹהֵב כֶּסֶף לֹא יִשְׂבַּע כֶּסֶף וּמִי אֹהֵב בֶּהָמוֹן לֹא תְבוּאָה גַּם
זֶה הָבֶל׃ בִּרְבוֹת הַטּוֹבָה רַבּוּ אוֹכְלֶיהָ וּמַה כִּשְׁרוֹן לִבְעָלֶיהָ
כִּי אִם רְאִית[3] עֵינָיו׃ מְתוּקָה שְׁנַת הָעֹבֵד אִם מְעַט וְאִם
הַרְבֵּה יֹאכֵל וְהַשָּׂבָע לֶעָשִׁיר אֵינֶנּוּ מַנִּיחַ לוֹ לִישׁוֹן׃ יֵשׁ
רָעָה חוֹלָה רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ עֹשֶׁר שָׁמוּר לִבְעָלָיו
לְרָעָתוֹ׃ וְאָבַד הָעֹשֶׁר הַהוּא בְּעִנְיַן רָע וְהוֹלִיד בֵּן וְאֵין בְּיָדוֹ
מְאוּמָה׃ כַּאֲשֶׁר יָצָא מִבֶּטֶן אִמּוֹ עָרוֹם יָשׁוּב לָלֶכֶת כְּשֶׁבָּא
וּמְאוּמָה לֹא יִשָּׂא בַעֲמָלוֹ שֶׁיֹּלֵךְ בְּיָדוֹ׃ וְגַם זֹה רָעָה חוֹלָה

1) יתיר י׳. 2) הוּא ק׳. 3) ראות ק׳.

כל

כָּל עֻמַּת שֶׁבָּא כֵּן יֵלֵךְ וּמַה יִּתְרוֹן לוֹ שֶׁיַּעֲמֹל לָרוּחַ׃ גַּם כָּל יָמָיו בַּחֹשֶׁךְ יֹאכֵל וְכָעַס הַרְבֵּה וְחָלְיוֹ וָקָצֶף׃ הִנֵּה אֲשֶׁר רָאִיתִי אָנִי טוֹב אֲשֶׁר יָפֶה לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִרְאוֹת טוֹבָה בְּכָל עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמֹל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ מִסְפַּר יְמֵי חַיָּו אֲשֶׁר נָתַן לוֹ הָאֱלֹהִים כִּי הוּא חֶלְקוֹ׃ גַּם כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר נָתַן לוֹ הָאֱלֹהִים עֹשֶׁר וּנְכָסִים וְהִשְׁלִיטוֹ לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ וְלָשֵׂאת אֶת חֶלְקוֹ וְלִשְׂמֹחַ בַּעֲמָלוֹ זֹה מַתַּת אֱלֹהִים הִיא׃ כִּי לֹא הַרְבֵּה יִזְכֹּר אֶת יְמֵי חַיָּיו כִּי הָאֱלֹהִים מַעֲנֶה בְּשִׂמְחַת לִבּוֹ׃ יֵשׁ רָעָה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְרַבָּה הִיא עַל הָאָדָם׃ אִישׁ אֲשֶׁר יִתֶּן לוֹ הָאֱלֹהִים עֹשֶׁר וּנְכָסִים וְכָבוֹד וְאֵינֶנּוּ חָסֵר לְנַפְשׁוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִתְאַוֶּה וְלֹא יַשְׁלִיטֶנּוּ הָאֱלֹהִים לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ כִּי אִישׁ נָכְרִי יֹאכְלֶנּוּ זֶה הֶבֶל וָחֳלִי רָע הוּא׃ אִם יוֹלִיד אִישׁ מֵאָה וְשָׁנִים רַבּוֹת יִחְיֶה וְרַב שֶׁיִּהְיוּ יְמֵי שָׁנָיו וְנַפְשׁוֹ לֹא תִשְׂבַּע מִן הַטּוֹבָה וְגַם קְבוּרָה לֹא הָיְתָה לּוֹ אָמַרְתִּי טוֹב מִמֶּנּוּ הַנָּפֶל׃ כִּי בַהֶבֶל בָּא וּבַחֹשֶׁךְ יֵלֵךְ וּבַחֹשֶׁךְ שְׁמוֹ יְכֻסֶּה׃ גַּם שֶׁמֶשׁ לֹא רָאָה וְלֹא יָדָע נַחַת לָזֶה מִזֶּה׃ וְאִלּוּ חָיָה אֶלֶף שָׁנִים פַּעֲמַיִם וְטוֹבָה לֹא רָאָה הֲלֹא אֶל מָקוֹם אֶחָד הַכֹּל הוֹלֵךְ׃ כָּל עֲמַל הָאָדָם לְפִיהוּ וְגַם הַנֶּפֶשׁ לֹא תִמָּלֵא׃ כִּי מַה יּוֹתֵר לֶחָכָם מִן הַכְּסִיל מַה לֶּעָנִי יוֹדֵעַ לַהֲלֹךְ נֶגֶד הַחַיִּים׃ טוֹב מַרְאֵה עֵינַיִם מֵהֲלָךְ נָפֶשׁ גַּם זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ׃ מַה שֶּׁהָיָה כְּבָר נִקְרָא שְׁמוֹ וְנוֹדָע אֲשֶׁר הוּא אָדָם וְלֹא יוּכַל לָדִין עִם שֶׁהַתַּקִּיף מִמֶּנּוּ׃ כִּי יֵשׁ דְּבָרִים הַרְבֵּה מַרְבִּים הָבֶל מַה יֹּתֵר לָאָדָם׃ כִּי מִי יוֹדֵעַ מַה טּוֹב לָאָדָם בַּחַיִּים מִסְפַּר יְמֵי חַיֵּי הֶבְלוֹ וְיַעֲשֵׂם כַּצֵּל

*) יתיר ה'.

אֲשֶׁר מִי יַגִּיד לָאָדָם מַה יִּהְיֶה אַחֲרָיו תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃
טוֹב שֵׁם מִשֶּׁמֶן טוֹב וְיוֹם הַמָּוֶת
מִיּוֹם הִוָּלְדוֹ׃ טוֹב לָלֶכֶת אֶל בֵּית אֵבֶל מִלֶּכֶת אֶל בֵּית
מִשְׁתֶּה בַּאֲשֶׁר הוּא סוֹף כָּל הָאָדָם וְהַחַי יִתֵּן אֶל לִבּוֹ׃
טוֹב כַּעַס מִשְּׂחוֹק כִּי בְרֹעַ פָּנִים יִיטַב לֵב׃ לֵב חֲכָמִים
בְּבֵית אֵבֶל וְלֵב כְּסִילִים בְּבֵית שִׂמְחָה׃ טוֹב לִשְׁמֹעַ גַּעֲרַת
חָכָם מֵאִישׁ שֹׁמֵעַ שִׁיר כְּסִילִים׃ כִּי כְקוֹל הַסִּירִים תַּחַת
הַסִּיר כֵּן שְׂחֹק הַכְּסִיל וְגַם זֶה הָבֶל׃ כִּי הָעֹשֶׁק יְהוֹלֵל חָכָם
וִיאַבֵּד אֶת לֵב מַתָּנָה׃ טוֹב אַחֲרִית דָּבָר מֵרֵאשִׁיתוֹ טוֹב
אֶרֶךְ רוּחַ מִגְּבַהּ רוּחַ׃ אַל תְּבַהֵל בְּרוּחֲךָ לִכְעוֹס כִּי כַעַס
בְּחֵיק כְּסִילִים יָנוּחַ׃ אַל תֹּאמַר מֶה הָיָה שֶׁהַיָּמִים
הָרִאשֹׁנִים הָיוּ טוֹבִים מֵאֵלֶּה כִּי לֹא מֵחָכְמָה שָׁאַלְתָּ עַל
זֶה׃ טוֹבָה חָכְמָה עִם נַחֲלָה וְיֹתֵר לְרֹאֵי הַשָּׁמֶשׁ׃ כִּי בְּצֵל
הַחָכְמָה בְּצֵל הַכָּסֶף וְיִתְרוֹן דַּעַת הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְעָלֶיהָ׃
רְאֵה אֶת מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים כִּי מִי יוּכַל לְתַקֵּן אֵת אֲשֶׁר
עִוְּתוֹ׃ בְּיוֹם טוֹבָה הֱיֵה בְטוֹב וּבְיוֹם רָעָה רְאֵה גַּם אֶת זֶה
לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים עַל דִּבְרַת שֶׁלֹּא יִמְצָא הָאָדָם
אַחֲרָיו מְאוּמָה׃ אֶת הַכֹּל רָאִיתִי בִּימֵי הֶבְלִי יֵשׁ צַדִּיק אֹבֵד
בְּצִדְקוֹ וְיֵשׁ רָשָׁע מַאֲרִיךְ בְּרָעָתוֹ׃ אַל תְּהִי צַדִּיק הַרְבֵּה
וְאַל תִּתְחַכַּם יוֹתֵר לָמָּה תִּשּׁוֹמֵם׃ אַל תִּרְשַׁע הַרְבֵּה וְאַל
תְּהִי סָכָל לָמָּה תָמוּת בְּלֹא עִתֶּךָ׃ טוֹב אֲשֶׁר תֶּאֱחֹז בָּזֶה
וְגַם מִזֶּה אַל תַּנַּח אֶת יָדֶךָ כִּי יְרֵא אֱלֹהִים יֵצֵא אֶת כֻּלָּם׃
הַחָכְמָה תָּעֹז לֶחָכָם מֵעֲשָׂרָה שַׁלִּיטִים אֲשֶׁר הָיוּ בָּעִיר׃ כִּי
אָדָם אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יֶחֱטָא׃ גַּם לְכָל

*) ט׳ רבתי.

הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יְדַבֵּרוּ אַל תִּתֵּן לִבֶּךָ אֲשֶׁר לֹא תִשְׁמַע אֶת
עַבְדְּךָ מְקַלְלֶךָ׃ כִּי גַּם פְּעָמִים רַבּוֹת יָדַע לִבֶּךָ אֲשֶׁר גַּם אַתָּ
קִלַּלְתָּ אֲחֵרִים׃ כָּל זֹה נִסִּיתִי בַחָכְמָה אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה
וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי׃ רָחוֹק מַה שֶּׁהָיָה וְעָמֹק עָמֹק מִי
יִמְצָאֶנּוּ׃ סַבּוֹתִי אֲנִי וְלִבִּי לָדַעַת וְלָתוּר וּבַקֵּשׁ חָכְמָה
וְחֶשְׁבּוֹן וְלָדַעַת רֶשַׁע כֶּסֶל וְהַסִּכְלוּת הוֹלֵלוֹת׃ וּמוֹצֶא אֲנִי
מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הִיא מְצוֹדִים וַחֲרָמִים לִבָּהּ
אֲסוּרִים יָדֶיהָ טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה וְחוֹטֵא
יִלָּכֶד בָּהּ׃ רְאֵה זֶה מָצָאתִי אָמְרָה קֹהֶלֶת אַחַת לְאַחַת
לִמְצֹא חֶשְׁבּוֹן׃ אֲשֶׁר עוֹד בִּקְשָׁה נַפְשִׁי וְלֹא מָצָאתִי אָדָם
אֶחָד מֵאֶלֶף מָצָאתִי וְאִשָּׁה בְכָל אֵלֶּה לֹא מָצָאתִי׃ לְבַד
רְאֵה זֶה מָצָאתִי אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יָשָׁר
וְהֵמָּה בִקְשׁוּ חִשְּׁבֹנוֹת רַבִּים׃ ח מִי כְּהֶחָכָם וּמִי יוֹדֵעַ פֵּשֶׁר
דָּבָר חָכְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו וְעֹז פָּנָיו יְשֻׁנֶּא׃ אֲנִי פִּי מֶלֶךְ
שְׁמוֹר וְעַל דִּבְרַת שְׁבוּעַת אֱלֹהִים׃ אַל תִּבָּהֵל מִפָּנָיו תֵּלֵךְ
אַל תַּעֲמֹד בְּדָבָר רָע כִּי כָּל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יַעֲשֶׂה׃ בַּאֲשֶׁר דְּבַר
מֶלֶךְ שִׁלְטוֹן וּמִי יֹאמַר לוֹ מַה תַּעֲשֶׂה׃ שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא
יֵדַע דָּבָר רָע וְעֵת וּמִשְׁפָּט יֵדַע לֵב חָכָם׃ כִּי לְכָל חֵפֶץ יֵשׁ
עֵת וּמִשְׁפָּט כִּי רָעַת הָאָדָם רַבָּה עָלָיו׃ כִּי אֵינֶנּוּ יֹדֵעַ מַה
שֶּׁיִּהְיֶה כִּי כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה מִי יַגִּיד לוֹ׃ אֵין אָדָם שַׁלִּיט בָּרוּחַ
לִכְלוֹא אֶת הָרוּחַ וְאֵין שִׁלְטוֹן בְּיוֹם הַמָּוֶת וְאֵין מִשְׁלַחַת
בַּמִּלְחָמָה וְלֹא יְמַלֵּט רֶשַׁע אֶת בְּעָלָיו׃ אֶת כָּל זֶה רָאִיתִי
וְנָתוֹן אֶת לִבִּי לְכָל מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ עֵת
אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לְרַע לוֹ׃ וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים

קְבֻרִים וָבָאוּ וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ וְיִשְׁתַּכְּחוּ בָעִיר אֲשֶׁר
כֵּן עָשׂוּ גַּם זֶה הָבֶל׃ אֲשֶׁר אֵין נַעֲשָׂה פִתְגָם מַעֲשֵׂה הָרָעָה
מְהֵרָה עַל כֵּן מָלֵא לֵב בְּנֵי הָאָדָם בָּהֶם לַעֲשׂוֹת רָע׃ אֲשֶׁר
חֹטֶא עֹשֶׂה רָע מְאַת וּמַאֲרִיךְ לוֹ כִּי גַּם יוֹדֵעַ אָנִי אֲשֶׁר יִהְיֶה
טּוֹב לְיִרְאֵי הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יִירְאוּ מִלְּפָנָיו׃ וְטוֹב לֹא יִהְיֶה
לָרָשָׁע וְלֹא יַאֲרִיךְ יָמִים כַּצֵּל אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ יָרֵא מִלִּפְנֵי
אֱלֹהִים׃ יֶשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים
אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵהֶם כְּמַעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים וְיֵשׁ רְשָׁעִים שֶׁמַּגִּיעַ
אֲלֵהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַצַּדִּיקִים אָמַרְתִּי שֶׁגַּם זֶה הָבֶל׃
וְשִׁבַּחְתִּי אֲנִי אֶת הַשִּׂמְחָה אֲשֶׁר אֵין טוֹב לָאָדָם תַּחַת
הַשֶּׁמֶשׁ כִּי אִם לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׂמוֹחַ וְהוּא יִלְוֶנּוּ בַעֲמָלוֹ
יְמֵי חַיָּיו אֲשֶׁר נָתַן לוֹ הָאֱלֹהִים תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ כַּאֲשֶׁר
נָתַתִּי אֶת לִבִּי לָדַעַת חָכְמָה וְלִרְאוֹת אֶת הָעִנְיָן אֲשֶׁר
נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ כִּי גַם בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה שֵׁנָה בְּעֵינָיו אֵינֶנּוּ
רֹאֶה׃ וְרָאִיתִי אֶת כָּל מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים כִּי לֹא יוּכַל הָאָדָם
לִמְצוֹא אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַחַת הַשֶּׁמֶשׁ בְּשֶׁל אֲשֶׁר
יַעֲמֹל הָאָדָם לְבַקֵּשׁ וְלֹא יִמְצָא וְגַם אִם יֹאמַר הֶחָכָם לָדַעַת
לֹא יוּכַל לִמְצֹא׃ *כִּי אֶת כָּל זֶה נָתַתִּי אֶל לִבִּי וְלָבוּר אֶת ט
כָּל זֶה אֲשֶׁר הַצַּדִּיקִים וְהַחֲכָמִים וַעֲבָדֵיהֶם בְּיַד הָאֱלֹהִים
גַּם אַהֲבָה גַם שִׂנְאָה אֵין יוֹדֵעַ הָאָדָם הַכֹּל לִפְנֵיהֶם׃ הַכֹּל
כַּאֲשֶׁר לַכֹּל מִקְרֶה אֶחָד לַצַּדִּיק וְלָרָשָׁע לַטּוֹב וְלַטָּהוֹר
וְלַטָּמֵא וְלַזֹּבֵחַ וְלַאֲשֶׁר אֵינֶנּוּ זֹבֵחַ כַּטּוֹב כַּחֹטֶא הַנִּשְׁבָּע
כַּאֲשֶׁר שְׁבוּעָה יָרֵא׃ זֶה רָע בְּכֹל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ
כִּי מִקְרֶה אֶחָד לַכֹּל וְגַם לֵב בְּנֵי הָאָדָם מָלֵא רָע וְהוֹלֵלוֹת

בִּלְבָבָם בְּחַיֵּיהֶם וְאַחֲרָיו אֶל הַמֵּתִים: כִּי מִי אֲשֶׁר יְבֻחַר
אֶל כָּל הַחַיִּים יֵשׁ בִּטָּחוֹן כִּי לְכֶלֶב חַי הוּא טוֹב מִן הָאַרְיֵה
הַמֵּת: כִּי הַחַיִּים יוֹדְעִים שֶׁיָּמֻתוּ וְהַמֵּתִים אֵינָם יוֹדְעִים
מְאוּמָה וְאֵין עוֹד לָהֶם שָׂכָר כִּי נִשְׁכַּח זִכְרָם: גַּם אַהֲבָתָם
גַּם שִׂנְאָתָם גַּם קִנְאָתָם כְּבָר אָבָדָה וְחֵלֶק אֵין לָהֶם עוֹד
לְעוֹלָם בְּכֹל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: לֵךְ אֱכֹל בְּשִׂמְחָה
לַחְמֶךָ וּשְׁתֵה בְלֶב טוֹב יֵינֶךָ כִּי כְבָר רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת
מַעֲשֶׂיךָ: בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים וְשֶׁמֶן עַל רֹאשְׁךָ אַל
יֶחְסָר: רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ כָּל יְמֵי חַיֵּי
הֶבְלֶךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ כֹּל יְמֵי הֶבְלֶךָ כִּי הוּא
חֶלְקְךָ בַּחַיִּים וּבַעֲמָלְךָ אֲשֶׁר אַתָּה עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ:
כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה כִּי אֵין מַעֲשֶׂה
וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה בִּשְׁאוֹל אֲשֶׁר אַתָּה הֹלֵךְ שָׁמָּה:
שַׁבְתִּי וְרָאֹה תַחַת הַשֶּׁמֶשׁ כִּי לֹא לַקַּלִּים הַמֵּרוֹץ וְלֹא
לַגִּבּוֹרִים הַמִּלְחָמָה וְגַם לֹא לַחֲכָמִים לֶחֶם וְגַם לֹא לַנְּבֹנִים
עֹשֶׁר וְגַם לֹא לַיֹּדְעִים חֵן כִּי עֵת וָפֶגַע יִקְרֶה אֶת כֻּלָּם: כִּי
גַּם לֹא יֵדַע הָאָדָם אֶת עִתּוֹ כַּדָּגִים שֶׁנֶּאֱחָזִים בִּמְצוֹדָה
רָעָה וְכַצִּפֳּרִים הָאֲחֻזוֹת בַּפָּח כָּהֵם יוּקָשִׁים בְּנֵי הָאָדָם
לְעֵת רָעָה כְּשֶׁתִּפּוֹל עֲלֵיהֶם פִּתְאֹם: גַּם זֹה רָאִיתִי חָכְמָה
תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וּגְדוֹלָה הִיא אֵלָי: עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ
מְעָט וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב אֹתָהּ וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוֹדִים
גְּדֹלִים: וּמָצָא בָהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכָם וּמִלַּט הוּא אֶת הָעִיר
בְּחָכְמָתוֹ וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמִּסְכֵּן הַהוּא: וְאָמַרְתִּי
אָנִי טוֹבָה חָכְמָה מִגְּבוּרָה וְחָכְמַת הַמִּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו

יחבר ק'

אֵינָם נִשְׁמָעִים׃ דִּבְרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים מִזַּעֲקַת מוֹשֵׁל בַּכְּסִילִים׃ טוֹבָה חָכְמָה מִכְּלֵי קְרָב וְחוֹטֶא אֶחָד יְאַבֵּד טוֹבָה הַרְבֵּה׃ זְבוּבֵי מָוֶת יַבְאִישׁ יַבִּיעַ שֶׁמֶן רוֹקֵחַ יָקָר מֵחָכְמָה מִכָּבוֹד סִכְלוּת מְעָט׃ לֵב חָכָם לִימִינוֹ וְלֵב כְּסִיל לִשְׂמֹאלוֹ׃ וְגַם בַּדֶּרֶךְ כְּשֶׁהַסָּכָל הֹלֵךְ לִבּוֹ חָסֵר וְאָמַר לַכֹּל סָכָל הוּא׃ אִם רוּחַ הַמּוֹשֵׁל תַּעֲלֶה עָלֶיךָ מְקוֹמְךָ אַל תַּנַּח כִּי מַרְפֵּא יַנִּיחַ חֲטָאִים גְּדוֹלִים׃ יֵשׁ רָעָה רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כִּשְׁגָגָה שֶׁיֹּצָא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט׃ נִתַּן הַסֶּכֶל בַּמְּרוֹמִים רַבִּים וַעֲשִׁירִים בַּשֵּׁפֶל יֵשֵׁבוּ׃ רָאִיתִי עֲבָדִים עַל סוּסִים וְשָׂרִים הֹלְכִים כַּעֲבָדִים עַל הָאָרֶץ׃ חֹפֵר גּוּמָּץ בּוֹ יִפּוֹל וּפֹרֵץ גָּדֵר יִשְּׁכֶנּוּ נָחָשׁ׃ מַסִּיעַ אֲבָנִים יֵעָצֵב בָּהֶם בּוֹקֵעַ עֵצִים יִסָּכֶן בָּם׃ אִם קֵהָה הַבַּרְזֶל וְהוּא לֹא פָנִים קִלְקַל וַחֲיָלִים יְגַבֵּר וְיִתְרוֹן הַכְשֵׁיר חָכְמָה׃ אִם יִשֹּׁךְ הַנָּחָשׁ בְּלוֹא לָחַשׁ וְאֵין יִתְרוֹן לְבַעַל הַלָּשׁוֹן׃ דִּבְרֵי פִי חָכָם חֵן וְשִׂפְתוֹת כְּסִיל תְּבַלְּעֶנּוּ׃ תְּחִלַּת דִּבְרֵי פִיהוּ סִכְלוּת וְאַחֲרִית פִּיהוּ הוֹלֵלוּת רָעָה׃ וְהַסָּכָל יַרְבֶּה דְבָרִים לֹא יֵדַע הָאָדָם מַה שֶּׁיִּהְיֶה וַאֲשֶׁר יִהְיֶה מֵאַחֲרָיו מִי יַגִּיד לוֹ׃ עֲמַל הַכְּסִילִים תְּיַגְּעֶנּוּ אֲשֶׁר לֹא יָדַע לָלֶכֶת אֶל עִיר׃ אִי לָךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נָעַר וְשָׂרַיִךְ בַּבֹּקֶר יֹאכֵלוּ׃ אַשְׁרֵיךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִים וְשָׂרַיִךְ בָּעֵת יֹאכֵלוּ בִּגְבוּרָה וְלֹא בַשְּׁתִי׃ בַּעֲצַלְתַּיִם יִמַּךְ הַמְּקָרֶה וּבְשִׁפְלוּת יָדַיִם יִדְלֹף הַבָּיִת׃ לִשְׂחוֹק עֹשִׂים לֶחֶם וְיַיִן יְשַׂמַּח חַיִּים וְהַכֶּסֶף יַעֲנֶה אֶת הַכֹּל׃ גַּם בְּמַדָּעֲךָ מֶלֶךְ אַל תְּקַלֵּל וּבְחַדְרֵי מִשְׁכָּבְךָ אַל תְּקַלֵּל° עָשִׁיר כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וּבַעַל *הַכְּנָפַיִם יַגֵּיד

*) יתיר ה׳. °) יגר ק׳.

דָּבָר׃ שַׁלַּח לַחְמְךָ עַל פְּנֵי הַמָּיִם כִּי בְרֹב הַיָּמִים תִּמְצָאֶנּוּ׃ יא
תֶּן חֵלֶק לְשִׁבְעָה וְגַם לִשְׁמוֹנָה כִּי לֹא תֵדַע מַה יִּהְיֶה רָעָה
עַל הָאָרֶץ׃ אִם יִמָּלְאוּ הֶעָבִים גֶּשֶׁם עַל הָאָרֶץ יָרִיקוּ וְאִם
יִפּוֹל עֵץ בַּדָּרוֹם וְאִם בַּצָּפוֹן מְקוֹם שֶׁיִּפּוֹל הָעֵץ שָׁם יְהוּא׃
שֹׁמֵר רוּחַ לֹא יִזְרָע וְרֹאֶה בֶעָבִים לֹא יִקְצוֹר׃ כַּאֲשֶׁר אֵינְךָ
יוֹדֵעַ מַה דֶּרֶךְ הָרוּחַ כַּעֲצָמִים בְּבֶטֶן הַמְּלֵאָה כָּכָה לֹא
תֵדַע אֶת מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת הַכֹּל׃ בַּבֹּקֶר
זְרַע אֶת זַרְעֶךָ וְלָעֶרֶב אַל תַּנַּח יָדֶךָ כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ אֵי זֶה
יִכְשַׁר הֲזֶה אוֹ זֶה וְאִם שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד טוֹבִים׃ וּמָתוֹק הָאוֹר
וְטוֹב לַעֵינַיִם לִרְאוֹת אֶת הַשָּׁמֶשׁ׃ כִּי אִם שָׁנִים הַרְבֵּה
יִחְיֶה הָאָדָם בְּכֻלָּם יִשְׂמָח וְיִזְכֹּר אֶת יְמֵי הַחֹשֶׁךְ כִּי הַרְבֵּה
יִהְיוּ כָּל שֶׁבָּא הָבֶל׃ שְׂמַח בָּחוּר בְּיַלְדוּתֶךָ וִיטִיבְךָ לִבְּךָ
בִּימֵי בְחוּרוֹתֶךָ וְהַלֵּךְ בְּדַרְכֵי לִבְּךָ וּבְמַרְאֵי עֵינֶיךָ וְדָע כִּי
עַל כָּל אֵלֶּה יְבִיאֲךָ הָאֱלֹהִים בַּמִּשְׁפָּט׃ וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבֶּךָ
וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרֶךָ כִּי הַיַּלְדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת הָבֶל׃ וּזְכֹר יב
אֶת בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְּחוּרֹתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הָרָעָה
וְהִגִּיעוּ שָׁנִים אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵין לִי בָהֶם חֵפֶץ׃ עַד אֲשֶׁר לֹא
תֶחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ וְהָאוֹר וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים וְשָׁבוּ הֶעָבִים אַחַר
הַגָּשֶׁם׃ בַּיּוֹם שֶׁיָּזֻעוּ שֹׁמְרֵי הַבַּיִת וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל
וּבָטְלוּ הַטֹּחֲנוֹת כִּי מִעֵטוּ וְחָשְׁכוּ הָרֹאוֹת בָּאֲרֻבּוֹת׃ וְסֻגְּרוּ
דְלָתַיִם בַּשּׁוּק בִּשְׁפַל קוֹל הַטַּחֲנָה וְיָקוּם לְקוֹל הַצִּפּוֹר
וְיִשַּׁחוּ כָּל בְּנוֹת הַשִּׁיר׃ גַּם מִגָּבֹהַּ יִרָאוּ וְחַתְחַתִּים בַּדֶּרֶךְ
וְיָנֵאץ הַשָּׁקֵד וְיִסְתַּבֵּל הֶחָגָב וְתָפֵר הָאֲבִיּוֹנָה כִּי הֹלֵךְ
הָאָדָם אֶל בֵּית עוֹלָמוֹ וְסָבְבוּ בַשּׁוּק הַסֹּפְדִים׃ עַד אֲשֶׁר

עַד אֲשֶׁר לֹא יֵרָחֵק חֶבֶל הַכֶּסֶף וְתָרֻץ גֻּלַּת הַזָּהָב וְתִשָּׁבֶר כַּד עַל הַמַּבּוּעַ וְנָרֹץ הַגַּלְגַּל אֶל הַבּוֹר: וְיָשֹׁב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ: הֲבֵל הֲבָלִים אָמַר הַקּוֹהֶלֶת הַכֹּל הָבֶל: וְיֹתֵר שֶׁהָיָה קֹהֶלֶת חָכָם עוֹד לִמַּד דַּעַת אֶת הָעָם וְאִזֵּן וְחִקֵּר תִּקֵּן מְשָׁלִים הַרְבֵּה: בִּקֵּשׁ קֹהֶלֶת לִמְצֹא דִּבְרֵי חֵפֶץ וְכָתוּב יֹשֶׁר דִּבְרֵי אֱמֶת: דִּבְרֵי חֲכָמִים כַּדָּרְבֹנוֹת וּכְמַשְׂמְרוֹת נְטוּעִים בַּעֲלֵי אֲסֻפּוֹת נִתְּנוּ מֵרֹעֶה אֶחָד: וְיֹתֵר מֵהֵמָּה בְּנִי הִזָּהֵר עֲשׂוֹת סְפָרִים הַרְבֵּה אֵין קֵץ וְלַהַג הַרְבֵּה יְגִעַת בָּשָׂר: סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹהִים יְרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר כִּי זֶה כָּל הָאָדָם: כִּי אֶת כָּל מַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים יָבִא בְמִשְׁפָּט עַל כָּל נֶעְלָם אִם טוֹב וְאִם רָע:

סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי כל זה האדם.

קדיש יתום.

סדר הוצאת ספר התורה·

בקצת קהלות אומרים:

(אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר: יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

אַב הָרַחֲמִים הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם:
כִּי בְךָ לְבַד בָּטָחְנוּ מֶלֶךְ אֵל רָם וְנִשָּׂא אֲדוֹן עוֹלָמִים:)

פותחים ארון הקודש ומוציאים ס"ת ואומרים.

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְיָ מִירוּשָׁלָיִם:

בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ:

תפלה משערי ציון לומר בשעת הוצאת ס"ת.

יהוה יהוה אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת: נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה: ג"פ

רבונו של עולם מלא משאלות לבי לטובה והפק רצוני ותן שאלתי לי עבדך פ' בר פלונית אמתך וזכני (ואת אשתי ובני ובנותי) לעשות רצונך בלבב שלם. ומלטני מיצר הרע. ותן חלקנו בתורתך. וזכנו כדי שתשרה שכינתך עלינו. והופע עלינו רוח חכמה ובינה ויתקים בנו מקרא שכתוב ונחה עליו רוח יי. רוח חכמה ובינה. רוח עצה וגבורה. רוח דעת ויראת יי: וכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שאזכה לעשות מעשים טובים בעיניך. וללכת בדרכי ישרים לפניך. וקדשנו במצותיך. כדי שנזכה לחיים טובים וארוכים לחיי העולם הבא. ותשמרנו ממעשים רעים. ומשעות רעות המתרגשות לבא לעולם. והבוטח ביי חסד יסובבנהו אמן:

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי.

ואני תפלתי לך יי עת רצון אלהים ברב חסדך ענני באמת ישעך: ג"פ

דיא וויבער זאגען דיעזעז רבונו של עולם.

הערר דער וועלט! ערפיללע מיינע הערצענסוויגשע צום גוטען, וויללפאהרע מיר אונד געוואהרע מיינע ביטטע, מיר, דיינער מאגד[1] N. N. טאכטער[2] N. N. דיינער מאגד, פערלייהע פאהיגקייט מיר, מיינעם מאננע, מיינען זאהנען אונד טאכטערן, דיינען וויללען מיט אויפריכטיגעם הערצען צו טהון, אונד בעפרייע מיך פאן לייטענשאפטען בעגיערדען! לאס דיינע לעהרע אונזערן אנטהייל זיין; מאכע אונז צור אויפנאהמע דיינער שכינה עמפפאנגליך; בעשטראהלע אונז מיט דעם גייזט דער וויזהייט אונד איינזיכט; דאס אן אונז ערפיללט ווערדע יענע פערהייסונג: „אונד עז וויררד אויף איהם רוהען דער גייזט גאטטעס, דער גייזט דער וויזהייט אונד איינזיכט, דער גייזט דעז ראטהעז אונד דער שטארקע, דער גייזט דער ערקעננטניס אונד פורכט גאטטעז". זא זייא עז אויך דיין וויללע, עוויגער, אונזער גאטט אונד אונזערער פאטער, אונז פאהיגקייט צו פערלייהען, דיר וואהלגעפאלליגע האנדלונגען אויזצואיבען, אונד דען וועג דער טוגענד צו וואנדעלן! היילינע אונז דורך דיינע געבאטע, דאמיט אונז יענעז גליקזעליגע לאנגע לעבען, דאז לעבען דער קינפטיגען וועלט, צו טהייל ווערדע

---

1) היער נעננט מאן זיינען איינגענען נאמען. 2) היער דען נאמען זיינער מוטטער.

ווערדע. בעוויהרע אונז פֿאָר איבעלטהאַטען אונד פֿאָר אונגליקקפֿעלען געשיקט קען; דיא או... דן ערדבאָדען לו וויזען טרעפֿפֿען! וועהר גאָטט פֿערטרויט, דען חוו... אוס אונד אונ.

יהיו לרצון. וואָהלגעפֿאַללען מאָגען דיר דיא רעדען מיינעס מונדעס, דיא געדאַנקען מיינעס הערצענס דיר, עוויגער, מיין העלפֿער אונד מיין ערלעזער! אמן סלה.

היערויף ווירד ואני תפלתי דרייאמאַל געזאַגט.

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ: ג"פ.

אמר רבי שמעון כד מפקין ספר תורה בצבורא למקרי ביה מפתחי תרעי דשמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואבעי ליה לבר נש למימר הכי:

בְּרִיךְ שְׁמֵהּ דְּמָרֵא עָלְמָא בְּרִיךְ כִּתְרָךְ וְאַתְרָךְ. יְהֵא רְעוּתָךְ עִם עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְעָלַם. וּפוּרְקַן יְמִינָךְ אַחֲזֵי לְעַמָּךְ בְּבֵית מַקְדְּשָׁךְ וּלְאַמְטוּיֵא לָנָא מִטּוּב נְהוֹרָךְ וּלְקַבֵּל צְלוֹתָנָא בְּרַחֲמִין. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתוֹרִיךְ לָן חַיִּין בְּטִבוּתָא. וְלֶהֱוֵא אֲנָא פְּקִידָא בְּגוֹ צַדִּיקַיָּא. לְמִרְחַם עָלַי וּלְמִנְטַר יָתִי וְיַת כָּל דִּי לִי וְדִי לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. אַנְתְּ הוּא זָן לְכֹלָּא וּמְפַרְנֵס לְכֹלָּא. אַנְתְּ הוּא שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא. אַנְתְּ הוּא דְּשַׁלִּיט עַל מַלְכַיָּא וּמַלְכוּתָא דִּילָךְ הִיא. אֲנָא עַבְדָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּסָגִידְנָא קַמֵּהּ וּמִקַּמָּא דִּיקַר אוֹרַיְתֵהּ בְּכָל עִדָּן וְעִדָּן. לָא עַל אֱנָשׁ רָחִיצְנָא. וְלָא עַל בַּר אֱלָהִין סָמִיכְנָא. אֶלָּא בֶּאֱלָהָא דִשְׁמַיָּא. דְּהוּא אֱלָהָא קְשׁוֹט. וְאוֹרַיְתֵהּ קְשׁוֹט. וּנְבִיאוֹהִי קְשׁוֹט. וּמַסְגֵּא לְמֶעְבַּד טַבְוָן וּקְשׁוֹט. בֵּהּ אֲנָא רָחִיץ. וְלִשְׁמֵהּ קַדִּישָׁא יַקִּירָא אֲנָא אֵמַר תּוּשְׁבְּחָן. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתִפְתַּח לִבִּי בְּאוֹרַיְתָא וְתַשְׁלִים מִשְׁאֲלִין דְּלִבִּי. וְלִבָּא דְכָל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. לְטַב וּלְחַיִּין וְלִשְׁלָם:

(הש"ץ אומר בקול רם) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

אֶחָד אֱלֹהֵינוּ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ קָדוֹשׁ (וְנוֹרָא) שְׁמוֹ:

כשמוליא ס"ת כותלו ביד ימין וש"ץ מקבל בב' ידיו ומחזירו לימין ועומד לפני ההיכל.

הש"ץ לוקח ס"ת ואומר והקהל עונה גַּדְּלוּ לַייָ אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:

לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

ומצוה על כל אחד לחבק ולנשק הס"ת כשהיא עוברת לפניו, ואם יזדמן לו רוק בפיו ירוק ואח"כ ינשק אבל לא ינשק ולרוק אח"כ.

עַל הַכֹּל יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא:

שמו

שמו של־מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא: בעולמות שברא העולם הזה והעולם הבא: כרצונו וכרצון יראיו וכרצון כל־בית ישראל: צור העולמים אדון כל הבריות אלוה כל הנפשות: היושב במרחבי מרום השוכן בשמי שמי קדם: קדשתו על החיות וקדשתו על כסא הכבוד: ובכן יתקדש שמך בנו יי אלהינו לעיני כל־חי: ונאמר לפניו שיר חדש ככתוב: שירו לאלהים זמרו שמו סלו לרוכב בערבות ביה שמו ועלזו לפניו: ונראהו עין בעין בשובו אל נוהו ככתוב: כי־עין בעין יראו בשוב יי ציון: ונאמר ונגלה כבוד יי וראו כל בשר יחדו כי פי יי דבר:

כדרך סליכתו אומרים אב הרחמים.

אב הרחמים הוא ירחם עם עמוסים ויזכור ברית איתנים ויציל נפשותינו מן השעות הרעות ויגער ביצר הרע מן הנשואים ויחון אותנו לפליטת עולמים וימלא משאלותינו במדה טובה ישועה ורחמים:

כשגיע הש"ץ על הבימה מניח הס"ת על השולחן ופותח ואומר:

ויעזור ויגן ויושיע לכל החוסים בו ונאמר אמן: הכל הבו גודל לאלהינו ותנו כבוד לתורה כהן קרב. יעמוד (פלוני בר פלוני הכהן): ברוך שנתן תורה לעמו ישראל בקדשתו: תורת יי תמימה משיבת נפש עדות יי נאמנה מחכימת פתי: פקודי יי ישרים משמחי לב מצות יי ברה מאירת עינים: יי עז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום: האל תמים דרכו אמרת יי צרופה מגן הוא לכל החסים בו:

קהל ואתם הדבקים ביי אלהיכם חיים כלכם היום:

העולה לתורה יאחז בשתי ידיו בירועי התורה ע"י מפה של ס"ת, והעולה הנבחר פותח הספר ורואה הפסוק שצריך להתחיל בו וינשק הס"ת ויאמר בלחש עץ חיים היא למחזיקים בה.

והופך פניו לצד שמאל ומברך בקול **ברכו את־יי המברך:**

והעם עונים **ברוך יי המברך לעולם ועד:** וחוזר המברך ב"י ה"ל"ו.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר־בנו מכל העמים ונתן לנו את־תורתו ברוך אתה יי נותן התורה:

כשמתחיל הקורא לקרות בתורה יסיר ידו השמאלית מהס"ת וישאר יד ימינו לבדה אוחזת בס"ת כל זמן הקריאה, וגם הוא יקרא בלחש עם הקורא מלה במלה. ואחר הקריאה גולל ומברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

גרסינן בפ"ק דברכות, ועחני ה' יכלו, זה המניח ס"ת כשהיא פתוחה ויוצא, אבל בין גברא לגברא מותר לצאת ע"י דוחק ואונס, אבל בלאו הכי אין לצאת.

קוראים בס"ת א' בפ' ראה, בשבת מתחילי' עשר תעשר ומתחלקים לז' גברי, ובחול מתחילי' לקמן כל הבכור ומתחלקים לה' גברי, ונמי שברך שמברך הש"ץ אל הקרואים לתורה נודר לכבוד היום ולכבוד הרגל, ומסיים ויזכהו לעלות לרגל וכו'.

עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל־תְּבוּאַת זַרְעֶךָ הַיֹּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה: וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־הַיָּמִים: וְכִי־יִרְבֶּה מִמְּךָ הַדֶּרֶךְ כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ כִּי־יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם כִּי יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְנָתַתָּה בַּכָּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר־תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָּׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ: וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיךָ לֹא תַעַזְבֶנּוּ כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ: ס מִקְצֵה שָׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת־כָּל־מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַהִוא וְהִנַּחְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ: וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין־לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְאָכְלוּ וְשָׂבֵעוּ לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה: ס לוי. מִקֵּץ שֶׁבַע־שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה: וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט כָּל־בַּעַל מַשֵּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה

ברעהו לא־יגש את־רעהו ואת־אחיו כי־קרא שמטה
ליהוה: את־הנכרי תגש ואשר יהיה לך את־אחיך
תשמט ידך: אפס כי לא יהיה־בך אביון כי־ברך יברכך
יהוה בארץ אשר יהוה אלהיך נתן־לך נחלה לרשתה:
רק אם־שמוע תשמע בקול יהוה אלהיך לשמר לעשות
את־כל־המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום: כי־יהוה
אלהיך ברכך כאשר דבר־לך והעבטת גוים רבים ואתה
לא תעבט ומשלת בגוים רבים ובך לא ימשלו: ס כי־
יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך בארצך אשר־
יהוה אלהיך נתן לך לא תאמץ את־לבבך ולא תקפץ
את־ידך מאחיך האביון: כי־פתח תפתח את־ידך לו
והעבט תעביטנו די מחסרו אשר יחסר לו: השמר לך
פן־יהיה דבר עם־לבבך בליעל לאמר קרבה שנת־השבע
שנת השמטה ורעה עינך באחיך האביון ולא תתן לו
וקרא עליך אל־יהוה והיה בך חטא: נתון תתן לו ולא־
ירע לבבך בתתך לו כי בגלל ׀ הדבר הזה יברכך יהוה
אלהיך בכל־מעשך ובכל משלח ידך: כי לא־יחדל
אביון מקרב הארץ על־כן אנכי מצוך לאמר פתח תפתח
את־ידך לאחיך לעניך ולאבינך בארצך: ס כי־ימכר
לך אחיך העברי או העבריה ועבדך שש שנים ובשנה
השביעת תשלחנו חפשי מעמך: וכי־תשלחנו חפשי
מעמך לא תשלחנו ריקם: הענק תעניק לו מצאנך
ומגרנך ומיקבך אשר ברכך יהוה אלהיך תתן־לו: וזכרת
כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך יהוה אלהיך על־כן

אָנֹכִי מְצַוְּךָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה הַיּוֹם׃ וְהָיָה כִּי־יֹאמַר אֵלֶיךָ
לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי אֲהֵבְךָ וְאֶת־בֵּיתֶךָ כִּי־טוֹב לוֹ עִמָּךְ׃
וְלָקַחְתָּ אֶת־הַמַּרְצֵעַ וְנָתַתָּה בְאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת וְהָיָה לְךָ עֶבֶד
עוֹלָם וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה־כֵּן׃ לֹא־יִקְשֶׁה בְעֵינֶךָ בְּשַׁלֵּחֲךָ
אֹתוֹ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ כִּי מִשְׁנֶה שְׂכַר שָׂכִיר עֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים
וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה׃ פ ישראל.

כחול מתחילים כאן.

כָּל־הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ׃
לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְשָׁנָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר
יְהוָה אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃ וְכִי־יִהְיֶה בוֹ מוּם פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר כֹּל מוּם
רָע לֹא תִזְבָּחֶנּוּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ בִּשְׁעָרֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא
וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו כַּצְּבִי וְכָאַיָּל׃ רַק אֶת־דָּמוֹ לֹא תֹאכֵל עַל־
הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃ פ ב. (כשבת ד.)
שָׁמוֹר אֶת־חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי
בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה׃
וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר
יְהוָה לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם׃ לֹא־תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים
תֹּאכַל־עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃
ג. (כשבת ה.) וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלְךָ שִׁבְעַת
יָמִים וְלֹא־יָלִין מִן־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בָּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
לַבֹּקֶר׃ לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת־הַפָּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח בָּעָרֶב כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם׃ וּבִשַּׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפָנִיתָ בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאֹהָלֶיךָ׃ שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה׃ ס ד. (בשבת ו.) שִׁבְעָה שָׁבֻעֹת תִּסְפָּר־לָךְ מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת׃ וְעָשִׂיתָ חַג שָׁבֻעוֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִסַּת נִדְבַת יָדְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן כַּאֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם׃ וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרָיִם וְשָׁמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ אֶת־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה׃ פ ה (בשבת ז.)

חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים בְּאָסְפְּךָ מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ׃ וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ׃ שִׁבְעַת יָמִים תָּחֹג לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה כִּי יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל־תְּבוּאָתְךָ וּבְכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ׃ שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְהוָה רֵיקָם׃ אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ׃ ס

מניחים ס״ת ב׳ אצל הראשון ואומרים חצי קדיש על שניהם, ומגביהים וגוללים ס״ת שקראו בו, ופותחים ס״ת ב׳ וקוראים בו למפטיר בפ׳ פינחס.

בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּר לָאַיִל וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנִּדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְשַׁלְמֵיכֶם: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

מי שברך. ומגביהים וגוללים. כשמגביהים הס"ת מביטין נגד הכתב של ס"ת ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

קודם קריאת ההפטרה, אחר שנגמר הגולל, יברך המפטיר ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק:

הפטרה לשמיני עצרת במלכים א' סמן ח' פ' נ"ד.

נד וַיְהִי כְּכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה אֵת כָּל־הַתְּפִלָּה וְהַתְּחִנָּה הַזֹּאת קָם מִלִּפְנֵי מִזְבַּח יהוה

נד. ויהי. קם מלפני מזבח ה' מכרוע וגו', כי לפני מזבח ה' הי' כורע על ברכיו וכפיו פרושו' כתפל' ומזה המקו' למדו רז"ל שהמלך כיון שכורע שוב אינו זוקף עד כלותו תפלתו.

נד. נאַכדעם שלמה דיזעס פֿאָריגע געבעט אונד אַנפֿלעהען צום עוויגען פֿאָר דעם אַלטאַרע גאָטטעס קניענד אונד מיט אויסגעשטרעקקטען הענדען געגען הימעל פֿעררילכטעט

יְהוָה מִכְּרֹעַ עַל־בִּרְכָּיו וְכַפָּיו פְּרֻשׂוֹת הַשָּׁמָיִם׃ נה וַיַּעֲמֹד וַיְבָרֶךְ אֵת כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל קוֹל גָּדוֹל לֵאמֹר׃ נו בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֵּר לֹא־נָפַל דָּבָר אֶחָד מִכֹּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדּוֹ׃ נז יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבֹתֵינוּ אַל־יַעַזְבֵנוּ וְאַל־יִטְּשֵׁנוּ׃ נח לְהַטּוֹת לְבָבֵנוּ אֵלָיו לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבֹתֵינוּ׃ נט וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְהוָה קְרֹבִים אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה לַעֲשׂוֹת ׀ מִשְׁפַּט

נו אשר נתן מ נ ו ח ה ככל אשר דבר, והיכן דבר? והניח לכם מכל אויביכם מסביב וישבתם בטח (דברים יב י). נז. עמנו, בעזרתנו. אל יעזבנו, מלעזור לנו. ואל יטשנו, שלא יסלק השגחתו ממנו. נח. להטות לבבנו וגו', דבק עם יהי ה' אלהינו עמנו להטות לבבנו על יראתו· נט. קרובים אל ה' אלהינו. ת"י מתקבלין קדם ה' אלהנא. לעשות משפט עבדו ומשפט עמו, להציל עלבונם מיד האויב, או יהיה משפט במקום הזה דוגמת כמשפט הבנות יעשה לה והדומים לו כלומר לתת לנו דבר יום ביומו מה שאנו צריכים להשפיע לנו הטובה ולשמרנו מרעה ובזה ידעו כל עמי הארץ כי ה'

פֿערריכטעטע האַטטע, שטאַנד ער אויף, נה. אונד שטעהענד זעגנעטע ער ישראל'ס זאַממטליכע פֿערזאַממלונג מיט לויטער שטיממע. ער שפּראַך: נו. „גע־לאָבט זייא דער עוויגע, דער זיינעם פֿאָלקע ישראל רוהע פֿערשאַפֿפֿט, גאַנץ וויא ער פֿערהייסען; ניכט איין איינציגער אויסשפּרוך בליעב אונערפֿיללט פֿאָן זאַממטליכער גוטען פֿערהייסונג, דיא ער דורך זיינען קנעכט משה פֿער־הייסען. נז. דער עוויגע, אונזער גאָטט, זייא מיט אונז, וויא ער מיט אונ־זערן פֿאָטערן געוועזען; ער פֿערלאַססע אונז ניכט, ענטציעהע זיך אונז ניכט. נח. לענקע אונזער הערץ צו זיך, דאַס וויר אין זיינען וועגען וואַנדעלן אונד האַלטען מאָגען זיינע געבאָטע, געזעטצע אונד רעכטע, דיא ער אונזערן פֿאָטערן געבאָטען! נט. דיעזע מיינע אַנגעלעגענהייטען, דאַרינן איך דען עוויגען געפֿלעהט, מעָגען דעם עוויגען, אונזערם גאָטט, נאַהע זיין טאַג אונד נאַכט, אויף דאַס ער פֿיהרע דאַס רעכט זיינעס קנעכטעס אונד דאַס רעכט זיינעס־

פֿאָלקעס

עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ׃
ס לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְהֹוָה הוּא
סא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד׃ וְהָיָה לְבַבְכֶם שָׁלֵם עִם
יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ לָלֶכֶת בְּחֻקָּיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו
סב כַּיּוֹם הַזֶּה׃ וְהַמֶּלֶךְ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ זֹבְחִים
סג זֶבַח לִפְנֵי יְהֹוָה׃ וַיִּזְבַּח שְׁלֹמֹה אֵת זֶבַח
הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר זָבַח לַיהֹוָה בָּקָר עֶשְׂרִים
וּשְׁנַיִם אֶלֶף וְצֹאן מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וַיַּחְנְכוּ
סד אֶת־בֵּית יְהֹוָה הַמֶּלֶךְ וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ בַּיּוֹם
הַהוּא קִדַּשׁ הַמֶּלֶךְ אֶת־תּוֹךְ הֶחָצֵר אֲשֶׁר
לִפְנֵי בֵית־יְהֹוָה כִּי־עָשָׂה שָׁם אֶת־הָעֹלָה
וְאֶת־הַמִּנְחָה וְאֵת חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים כִּי־
מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהֹוָה קָטֹן מֵהָכִיל

וגו׳, סג. ויחנכו, ל׳ חנוך הוא ל׳ התחלת כניסת האדם או כלי לאומנות שהוא עתיד לעמוד בה, וכן חנוך לנער, חנוכת המזבח, חנוכת הבית, רש״י בראשית י״ד י״ד. סד. ביום ההוא קדש וגו׳, הוצרך שלמה לקדש רצפת החצר שיוכלו להקריב שם הקרבנות הרבים כי מזבח הנחשת הי׳ קטן מהחזיק כלם. ורבותינו ז״ל נחלקו בזה

פאלקעס ישראל, יעדע טאגעס אנגעלעגענהייט אן נאטיגען טאגע — ס. דאמיט אללע פאלקער דער ערדע איינזעהען מאגען, דאס דער עוויגע דער וואהרע גאטט זייא, זאנזט קיינער. סא. מאגע אייער הערץ דעם עוויגען, אונזערם גאטטע, טרייא זיין, זא וואנדעלן נאך זיינען געזעטצען אונד זיינע געבאטע האלטען, וויא היטע.״ ׃ סב. דער קעניג, אונד מיט איהם גאנץ ישראל, שלאכטעטען אפפער פאר דעם עוויגען. סג. שלמה שלאכטעטע — אלז פריידענאפפער, דיא ער דעם עוויגען צו ערה רען שלאכטען ליעס — צווייאונדצוואנציגטויזענד שטיקק רינדפיעה, אונד הונדערטאונדצוואנציגטויזענד שטיקק קליינעס פיעה. זא ווייהטען זיא דעס עוויגען טעמפעל איין, דער קעניג אונד זאממטליכע קינדער ישראל׳ס. סד. אן נעמליכען טאגע ווייהטע דער קעניג דיא מיטטע דעס האפעס פאר דעם טעמפעל דעס עוויגען, דאזעלבסט דיא ברענד- אונד מעהלאפפער אונד פעטטשטיקקע דער פריי דענאפפער צו בערייטען, וויל דער עהרנע אלטאר פאר דעם עוויגען צו קליין
וואר

אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה וְאֵת חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים׃ סה וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה בָעֵת־הַהִיא ׀ אֶת־הֶחָג וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ קָהָל גָּדוֹל מִלְּבוֹא חֲמָת ׀ עַד־נַחַל מִצְרַיִם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם׃ סו בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁלַּח אֶת־הָעָם וַיְבָרְכוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֵּלְכוּ לְאָהֳלֵיהֶם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב עַל כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְדָוִד עַבְדּוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ׃ ע"כ, ויש מוסיפים:

וַיְהִי כְּכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל־חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר חָפֵץ לַעֲשׂוֹת׃

עיין פי' רש"י ורד"ק. סה מלבוא חמת, שהיא בצפונה של א"י, עד נחל מצרי' שהוא כנגדו בדרומה כמפורש באלה מסעי. ור"י בתרגם ד"ה שלו תירגם מן מעלנא דאנטוכיא עד נילוס דמצרי'. חמת, ברוב המדויקי' המ' בקמץ וכן עקר, והמסרת סותרת, כל חמת ל' רוגז פתח וכל ל' קרי' קמוץ, כמ"ש, ולכו משם חמת רבה (עמוס ו ב) וכן כתב בן בלעם בטעמי המקרא שלו. שבעת ימי', של חנוך. ושבעת ימי', של חג הסכות כמלא שאכלו ושתו ביוה"כ ל' רש"י ועיין רד"ק. ארבעה עשר יו', דבוקי'. סו ביום השמיני שלח, הוא שמיני עצרת, ובד"ה כתיב וביום עשרים ושלשה לחדש השביעי שלח את העם! ואמרו רז"ל בשמיני שהוא כ"ב לחדש נטלו רשות ממנו ולא נסעו אותו יום לפי שהי' חג וביום כ"ג חזרו ונטלו רשות והלכו להם. לדוד עבדו, שמחל לו עוונותיו כדאי' במועד קטן דף ט' א', ולישראל עמו שמחל להם על עון יוה"כ. ויצאה בת קול ואמרה, כלכם מזומנים לחיי העוה"ב! — ויהי ככלות וגו', בד"ה כתיב ויכל שלמ' וגו' וא"כ הוא דבק עם הקודם, גם המפסיק עשה אחריו פ' סתומה.

וואר, דיא בראַנד, אונד מעהלאָפפער אונד פעטטשטיקקע דער פריעדענסאָפפער צו פאַססען. סה. דאַמאַלס ריעס שלמה דאס פריעדענספעסט — אונד מיט איהם גאַנץ ישראל, איינע פאָלקסמענגע פאָן דער גרענצע חמת'ס ביז אַן מצרים'ס שטראָם, פאָר דעם עוויגען, אונזערן גאָטט, פערזאַממעלט — זיעבען טאַגע אונד אַבערמאַלס זיעבען טאַגע* פייערן. פיערצעהן טאַגע הינדורך. סו. אַם אַכטען טאַגע ענטליעס ער דאס פאָלק, אונד עס זעגנעטע דען קעניג. דאַ לאָג יעדער נאַך זיינער בעהויזונג פראָה אונד גוטען מוטהעס וועגען אַלל דעס גוטען, זאָ דער עוויגע זיינעם קנעכטע דוד אונד זיינעם פאָלקע ישראל ערצייגט.

---

*) זיעבען טאַגע דאס איינווייהונגספעסט, דאַן נאָך זיעבען טאַגע דאס לויבהיטטענפעסט.

המפטיר יברך ברכות אחרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק: נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה· בָּא״י הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו:

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ:

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֵׁב זָר וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ · כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד:

עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם השבת הזה ועל יוֹם הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה· שֶׁנָּתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לקדשה ולמנוחה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת· עַל־הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

יְקוּם פּוּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא: זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא· זַרְעָא דִּי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְמָרָנָן וְרַבָּנָן חֲבוּרָתָא קַדִּישָׁתָא· דִּי בְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְדִי בְּבָבֶל· לְרֵישֵׁי

בָּבֶל וּלְרֵישֵׁי גַלְוָתָא וּלְרֵישֵׁי מְתִיבָתָא וּלְדַיָּנֵי דִי בָבָא: לְכָל־תַּלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל־תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל מָן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא· מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְהוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיהוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיהוֹן וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיהוֹן· וְיִתְפָּרְקוּן וְיִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְּסַעְדְּהוֹן כָּל־זְמַן וְעִדָּן וְנֹאמַר אָמֵן:

יְקוּם פּוּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא זַרְעָא דִי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְכָל קְהָלָא קַדִּישָׁא הָדֵין· רַבְרְבַיָּא עִם זְעֵרַיָּא טַפְלָא וּנְשַׁיָּא· מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְכוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיכוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיכוֹן וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיכוֹן· וְתִתְפָּרְקוּן וְתִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל־עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין· מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּכוֹן· כָּל זְמַן וְעִדָּן· וְנֹאמַר אָמֵן:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב הוּא יְבָרֵךְ אֶת־כָּל הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה· עִם כָּל־קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ· הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְכָל־אֲשֶׁר־לָהֶם· וּמִי שֶׁמְּיַחֲדִים בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת לִתְפִלָּה· וּמִי שֶׁבָּאִים בְּתוֹכָם לְהִתְפַּלֵּל· וּמִי שֶׁנּוֹתְנִים נֵר לַמָּאוֹר וְיַיִן לְקִדּוּשׁ וּלְהַבְדָּלָה וּפַת לָאוֹרְחִים וּצְדָקָה לָעֲנִיִּים וְכָל־מִי שֶׁעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר בֶּאֱמוּנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָם וְיָסִיר מֵהֶם כָּל־מַחֲלָה וְיִרְפָּא לְכָל־גּוּפָם וְיִסְלַח לְכָל־עֲוֹנָם וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם עִם כָּל־יִשְׂרָאֵל אֲחֵיהֶם וְנֹאמַר אָמֵן:

אחר שסיים המפטיר ברכה אחרונה (ואחר יקום פורקן בשבת) החזן שבקהל הולך אצל כל אחד ואחד וס"ת בידו ומברך לכל זכר ואומר:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה, הוּא יְבָרֵךְ אֶת (ר"פ בר"פ), בַּעֲבוּר שֶׁיִּתֵּן מַתְּנַת יָדוֹ לִכְבוֹד הַמָּקוֹם וְלִכְבוֹד הַתּוֹרָה וְלִכְבוֹד הָרֶגֶל, בִּשְׂכַר זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׁמְרֵהוּ וְיַצִּילֵהוּ מִכָּל צָרָה וְצוּקָה, וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדָיו וִיבָרְכֵהוּ וִיזַכֵּהוּ לַעֲלוֹת לָרֶגֶל עִם כָּל יִשְׂרָאֵל אָמֵן: אשרי

בפולין ופיהם ובהרבה קהלות אשכנז נוהגים להזכיר נשמות ואומרים.

בעבור נשמת האב.

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אַבָּא מוֹרִי (פלוני בר פלונית) שֶׁהָלַךְ לְעוֹלָמוֹ בַּעֲבוּר שֶׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בַּעֲדוֹ בִּשְׂכַר זֶה תְּהֵא נַפְשׁוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצַדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן:

בעבור נשמת האם.

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אִמִּי מוֹרָתִי (פלונית בת פלונית) שֶׁהָלְכָה לְעוֹלָמָהּ בַּעֲבוּר שֶׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בַּעֲדָהּ בִּשְׂכַר זֶה תְּהֵא נַפְשָׁהּ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצַדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן:

בעבור נשמת אב ואם הזקנים ויתר הקרובים.

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אָבִי וְאִמִּי זְקֵנַי וּזְקֵנוֹתַי דּוֹדַי וְדוֹדוֹתַי אַחַי וְאַחְיוֹתַי בֵּין מִצַּד אָבִי בֵּין מִצַּד אִמִּי שֶׁהָלְכוּ לְעוֹלָמָם בַּעֲבוּר שֶׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בַּעֲדָם בִּשְׂכַר זֶה תִּהְיֶינָה נַפְשׁוֹתָם צְרוּרוֹת בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצַדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן:

בעבור נשמת המומתים על קדושת הש"י.

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים נִשְׁמַת (פלוני בר פלונית) וְנִשְׁמַת כָּל קְרוֹבַי וּקְרוֹבוֹתַי הֵן מִצַּד אָבִי הֵן מִצַּד אִמִּי שֶׁהוּמְתוּ הֵן שֶׁנֶּהֶרְגוּ הֵן שֶׁנִּשְׁחֲטוּ וְשֶׁנִּשְׂרְפוּ וְשֶׁנִּטְבְּעוּ וְשֶׁנֶּחְנְקוּ עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם בַּעֲבוּר שֶׁאֶתֵּן צְדָקָה בְּעַד הַזְכָּרַת נִשְׁמוֹתֵיהֶם בִּשְׂכַר זֶה תִּהְיֶינָה נַפְשׁוֹתֵיהֶם צְרוּרוֹת בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצַדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן:

נק"ק אומר הש"ץ אל מלא רחמים ומזכירין נשמות הקדושי' ואומרי' אב הרחמים.

אַב הָרַחֲמִים שׁוֹכֵן מְרוֹמִים. בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים. הוּא יִפְקוֹד בְּרַחֲמִים. הַחֲסִידִים וְהַיְשָׁרִים וְהַתְּמִימִים. קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם. הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרָדוּ. מִנְּשָׁרִים קַלּוּ וּמֵאֲרָיוֹת גָּבֵרוּ. לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם וְחֵפֶץ צוּרָם: יִזְכְּרֵם אֱלֹהֵינוּ לְטוֹבָה. עִם שְׁאָר צַדִּיקֵי עוֹלָם. וְיִנְקוֹם מֵאוֹיְבֵנוּ (נ"י לעינינו) נִקְמַת דַּם עֲבָדָיו הַשָּׁפוּךְ: כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים. הַרְנִינוּ גוֹיִם עַמּוֹ כִּי דַם עֲבָדָיו יִקּוֹם. וְנָקָם יָשִׁיב לְצָרָיו וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ: וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר. וְנִקֵּיתִי דָּמָם לֹא נִקֵּיתִי. וַיי שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן: וּבְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמַר. לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם: יִוָּדַע בַּגּוֹיִם לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דַּם עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ: וְאוֹמֵר כִּי דֹרֵשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכָר לֹא שָׁכַח צַעֲקַת עֲנָוִים: וְאוֹמֵר יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת מָחַץ רֹאשׁ עַל אֶרֶץ רַבָּה: מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל כֵּן יָרִים רֹאשׁ:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיי אֱלֹהָיו:

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יי וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יי אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב־יי לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יי כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יי לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ

אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

הש"ץ לוקח ס"ת בידו להוליכו מן הבימה ולהכניעו בהיכל ואומר:

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ·

והקהל עונים הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

כ"ט בשבת.

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים: קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר: קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים: קוֹל־יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

כ"ד בי"ט כשחל בחול.

לְדָוִד מִזְמוֹר לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי־הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ: מִי־יַעֲלֶה בְהַר יְהוָה וּמִי־יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבַר־לֵבָב אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

כשמחזירין הספר תוך ההיכל אומרים:

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהֹוָה רִבֲבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: קוּמָה יְהֹוָה לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְהֹוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

תפלת מוסף·

כש"ץ אומר ח"ק ומכזירין משיב הרוח ומוריד הגשם כדי שגם הצבור יזכירהו בתפלתו.

בלחש אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵּי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ·

מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם·

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים: אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים · אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ · וְרָצִיתָ בָּנוּ · וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת · וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ · וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ · וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת־יוֹם השבת הזה ואת יום הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה · זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ באהבה מִקְרָא־קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפָנֶיךָ וְלַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד הַשְּׁלוּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ

וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת מוּסַף יוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת מוּסַף יוֹם) הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה· נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי משֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

לשבת וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

(זה קרבן שבת וקרבן היום כאמור ליתא בכ"י וס"מ ולין ללמרו וכ"כ יעב"ץ).

בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיָי פַּר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם:

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל· וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ· וְשָׂעִיר לְכַפֵּר· וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

לשב' יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי· כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ טוֹב וּמֵטִיב הִדָּרֶשׁ לָנוּ שׁוּבָה אֵלֵינוּ בַּהֲמוֹן רַחֲמֶיךָ בִּגְלַל אָבוֹת שֶׁעָשׂוּ רְצוֹנֶךָ בְּנֵה בֵיתְךָ כְּבַתְּחִלָּה וְכוֹנֵן מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוֹנוֹ וְהַרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוֹ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּתִקּוּנוֹ וְהָשֵׁב כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדָתָם וּלְוִיִּם לְשִׁירָם לְזִמְרָם וְהָשֵׁב יִשְׂרָאֵל לִנְוֵיהֶם וְשָׁם נַעֲלֶה וְנֵרָאֶה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ בְּשָׁלֹשׁ פַּעֲמֵי רְגָלֵינוּ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְיָ רֵיקָם: אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ:

לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן שַׁבַּת וּ מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ· וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ· וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן

מורים דרבנן.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ

יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכָל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

יש"ז אֱ"וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

בהרנה קהלות נוהגים לפתוח הארון והחזן מנגן אף ברי וכו׳ עד גבורות הגשם ואח״כ סוגרים הארון והקהל מתחיל אפיק מען וכו׳.

בלחש אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בקול בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן·

קו״ק אַף בְּרִי אֻתַּת שֵׁם שַׂר מָטָר· לְהַעֲבִיב וּלְהַעֲנִין לְהָרִיק לְהַמְטַר: קו״ק מַיִם אִבִּים בָּם גֵּיא לַעֲטַר· לְבַל יֵעָצְרוּ בְּנִשְׁיוֹן שְׁטַר· אֱמוּצִים (נ״א אֱמוּנִים) גְּנוֹן בָּם שׁוֹאֲלֵי מָטָר:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אף ברי אתת וכו׳, מיוסד על הכתוב באיוב ל״ז י״א, אף ברי יטריח עב יפיץ ענן אורו, ופי׳ רש״י אף ברי שם מלאך הממונה על העננים והוא יפיץ ענן מטרו של מקום, והוא הממונה מסיבות מתהפך וכו׳ ע״ש ובמס׳ תענית ז׳ ב׳. אתת פעל נגזר מן אות ומופת וטעמו מסומן כי שם שר של מטר מכונה אף ברי על שם שלפעמים יורד המטר באף ולפעמים ברויה כמבואר שם בפי׳ רש״י. להעביב, פעל נגזר מן יטריח עב, ע״מ להעיב מן ענן ובמקרא מלאכותו בבנין הדגש בְּעַנְנִי ענן (בראשי׳ ט יד)· אבים, למחים כמו באבי הנחל (שיר ו יא). גיא, אדמה, והוא אחד מן עשרה שמות שיש לארץ, כדאי׳ במדרש משלי סי׳ ח׳. לעטר, להעטיר כי הלמחים כדמות עטרה על ראש האדמה. בנשיון, שטר, בעבור שכחת החוב המוטל עלינו כלומר בעבור העוונות, כ׳ צור ילדך תשי (דברים לב יח), ול׳ שטר ידוע בדברי רז״ל שעניינו חוב. אמוצים, וי״ג אמונים, והוא תאר לאבות הקדושים האמוצים והאמונים. גנון בם, להגן בזכותם, והולך הפייטן לאחוז בלשון גנון בעבור ברכת מגן אברהם.

אף ברי, זא היישט דער פֿערוואלטער דעס רעגענס; ער טרייבט דיזעס אויף, בילדעט וואלקען, טרענקט זיא אונד לעסט רעגנען. וויטטעלסט דעס וואססערס שמיקקט דיזע ערדע זיך מיט פֿריכטען; וואללטעסט דו אונס דאך ניכט ענטצאגען ווערדען, וויל וויר אונזערע שולדען פֿערגעסען! געשטיטצט אויף דיא פֿראממיגקייט אונזערער אורפֿאטער, ביטטען וויר אום רעגען.

יטריח

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃

בספר"מ אומר הש"ץ מכלכל חיים עד ומצמיח ישועה,
וי"א עד להחיות מתים וכן המנהג בב"הכנ הנקרא קלויז.

יַטְרִיחַ לְפַלֵּג מִפֶּלֶג גֶּשֶׁם׃ לְמוֹגֵג פְּנֵי נֶשִׁי בְּצָחוֹת לֶשֶׁם׃ ה' מַיִם לְאַדְּרָךְ כִּנִּיתָה בְּרֶשֶׁם׃ לְהַרְגִּיעַ בְּרַעֲפָם לְנְפוּחֵי נֶשֶׁם׃ לְהַחֲיוֹת מַזְכִּירִים גְּבוּרוֹת הַגֶּשֶׁם׃ (סוגרין הארון.)

אפיק

יטריח וכו', הקב"ה יטריח הממונה לפלג פלגים יבלי מים, ל' מי פלג לשטף תעלה? (איוב לח כה) ול' פלג אלהים מלא מים (תהלי' סה י), ואמרינן עליו במס' תענית דף ח' ב', מאי פלג אלהים מלא מים? תנא כמין קובה יש ברקיע שממנה גשמים יוצאים. למוגג, ל' המסה מן ברביבים תמוגגנה (תהלי' סה יא). פני נשי, פני האדמה ל' בארץ נשיה (שם פח יג). בצחות לשם, בטפות צחות וטהורות באבן לשם שהוא אבן טוב זך וטהור, והוא כענין יזוקו מטר (איוב לו כז) ל' מזוקק שבעתים. לאדרך, לכחך ולגבורתך. כניתה, ל' קנוי שם. ברשם, בסמן, והטעם כנית המים בשם סמן לגבורה כי כניתה אותם בלשון חקר וילפינן חקר חקר מבריאתו של עולם אשר לזאת קראו גבורות גשמים כמו שיבואר בסמוך מטעם רז"ל. להרגיע, ל' מרגיע ונחת. ברעפם, ל' ירעפו עלי אדם רב (איוב לו כח). לנפוחי נשם, ל' ויפח באפיו נשמת חיים. להחיות, בטל של תחי' וגם עליו נופל שם גשם ומים כדאי' במס' חגיגה דף י"ב ב' טל שעתיד הקב"ה להחיות את המתים דכתיב גשם נדבות תניף. גבורות גשמים, בריש מס' תענית המדיכן מאימתי מזכירין גבורות גשמים (שאומרים משיב הרוח ומוריד הגשם)? ר"י אומר מי"ט האחרון של חג וכו'. מאי גבורות גשמים? אמר ר"י מפני שיורדין בגבור' שנא' עושה גדולות עד אין חקר וכו' וכתיב הנותן מטר וכו', וכתיב אלהי עולם ה' בורא קצות הארץ אין חקר לתבונתו וכו' ופי' רש"י, אלמא דכתיב חקר בגשמים וכתיב חקר בברייתו של עולם מה ברייתו של עולם כתיב בי' גבורה אף גשמים הוי כמאן דכתיב בי' גבורה עכ"ל וזהו רשם וסמן גבורה דכתיב במים, אשר עליו רמז הפייטן. ואמרינן בריש פ"ה דמנחות דף כ"ג א' יבוא אדיר ויפרע לאדירים מאדירים באדירים, יבוא אדיר זה הקב"ה דכתיב אדיר במרום ה', ויפרע לאדירים אלו ישראל שנאמר

יטריח. אויז דעם הימעל רעגענבעהעלטער בעשיידעט ער וואסער דער ערדע אונד ערווייכט דאס לעבענדע ערדרייך מיט קריסטאללען טראפפען. דען וואסערן האט דיא וואנדערקראפט פערליעהען; זיא ערקוויקקען אללעס, וואס לעבען האוכט, אונד בעלעבען וויגזט דיאיעניגען וויעדער, דיא דיא קראפט דעם רעגענס ערוואהנען.

מיוסד ע"ס א"ב כפול.

ק' אַפִּיק מַעַן מְעֻטָּר· בְּיוֹם הַמְעֻטָּר· אֶעֱרֹךְ שׁוּעַ וְלֹא אֶפְטַר· בְּנִיב הַמְפֻטָּר: בְּקֵץ הַמְנֻטָּר· שְׁאוֹנוֹ הֻנְטַר· בְּמוּסָפֵי לַעֲטַר· תְּפִלַּת מָטָר: גִּילַת פַּעֲמַיִם· שׁוֹשׁ יוֹם מְיֻמַּיִם· גַּלֵּי מִשָּׁמַיִם· בְּשַׁאֲלִי בוֹ מָיִם: דַּלְתֵי שָׁמַיִם· אֲשֶׁר מוּל שַׁעַר הַמַּיִם· הוֹדִי יִפְתַּח מִשָּׁמַיִם· בְּשָׁפְכִי לוֹ לֵב

כמים

אדירי כל תפלי בה, מאדירים אלו המלאכים דכתיב צללו כעופרת במים אדירים, ואדירים אלו מים שנאמר מקולות מים רבים אדירים משברי ים, עכ"ל. ואמרו עוד בבראשית רבה פרשה ה' מתחלת ברייתו של עולם לא הי' קלוסו של הקב"ה עולה אלא מן המים, הה"ד מקולות מים רבים אדירים משברי ים, ומה היו אומרין? אדיר במרום ה' וכו', וזהו מים לאדרך וכו'.

אפיק מען מעטר, אתפלל תפלה מפוארה. אפיק, ל' ואדם יפיק תבונה (משלי ג יג) ענין הוצאת הדבור. מען, מענה, ואע"פ שלא מצאנו הלשון הזה במקרא בחסרון הה' מ"מ אחרי שמצאנו דוגמתו בבעלי ל"ה כמו כמער איש ולויות, וממר ליולדתו, ממעל לרגליו, שכל אלה מבעלי ל"ה ונפלה הה' לכן התירו להם הפייטני' לעשות כן; גם באותם שלא נמצאו במקרא בחסרון, וכן אמרו מעש תמורת מעשה ומחס תמורת מחסה ועוד אחרים, ואין לתופשם על ככה. מעוטר, ל' עטרת תפארת. ביום המעוטר, ביום הנכבד הזה. שוע, תפלה ל' היערוך שועך (איוב לו יט). ולא אפטר, ולא אפסוק ואלך. בניב המפוטר, בשפה פתוחה ל' פוטר מים (משלי יז יד). בקץ המנוטר, למועד השמור והוא שמיני עצרת שהוא סוף המועד. שאונו הונטר, המון קהל ישראל נעצר ונאסף. גילת פעמים, שמחה כפולה. יום מיומים, ש"ע שנתוסף לשמחה על יתר ימי הסוכות. גל, גלה, ויתכן שירמוז על מאמרם ז"ל מ' י' מ' רמז לניסוך המים בחג מן התורה. דלתי שמים וכו', עש"ה אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה (מלאכי ג י) ועש"ה יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים (דברים כח יב), וכתיב ודלתי שמים פתח וימטר עליהם מן (תהלי' עח כד).

אפיק. געקרענקטע שפריכע וויל איך אן דיעזעם געקרענקטען טאגע שפרעכען; אן בעטען שיקק' איך מיך אן. וויגען איפפען זאללען הייטע. אם שלוס־פעסט, הערליכע געבעטע ענטשטראמען. היער, אונטער דיעזער פער־זאממלונג, וויל איך איהן אויסגעבעטע ביטטען אום רעגען. פער־דאפפעלטע וויגע פריידע איזט דיעזעם נור פריידע בעשטיממטען טאגע! אפפנע דען היממעל זיר, ווען איך אום וואסער ביטטע! דיזז היממעל־פפארטען אין דער ריכטונג נאך דעם וואססערטהארע אפפנע איר, א אללגעליעבטער, ווען איך דיר מיין הערץ ערגיעססט ווית וואססער! יא, מיין געבעטע

כַּמָּיִם: הֲגִיגִי בַּל יִדָּמִים · בְּצֶעַ אֲשֵׁמִים · הִלְבַּנְוּ
בְּכִפּוּר אֲשָׁמִים · וְשׂוֹטֵן מַה יַּשְׁמִים: וְאִמְרֵי
רְשׁוּמִים · בְּעֶרְכָּם נִרְשָׁמִים · וְדִיתִי עִם שָׁמִים ·
לְהַזְכִּיר גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים: זַעַק מִמֵּצַר · אֶקְרָא
בְּעֵת צַר · זֶה יַרְחִיב לִי בַּצַּר · שׁוּעַ אֲשֶׁר לֹא
בָּצָר: חֹזֶק יָד לֹא תִקְצָר · מִפְתּוֹחַ אוֹצָר · הֵטְא
אִם עָצַר · יִפֶּן בְּעַם נֶעֱצָר: טְעָמִים אֲחַבֵּר ·

הגיגי, תפלתי. בל ידמים בצע אשמים, בל ישתיק עון החוטאים. כי כבר הולבנו החטאים ביום כפור עוונות ואין מאומה לשטן לקטרג עלי וזהו ושוטן מה ישמים, לשון שממה והשחתה, ואמרינן במס' תענית דף ז' ב' אין הגשמים יורדין אלא א"כ נמחלו עוונותיהן של ישראל. ואמרי רשומים וכו', מיוסד על מאמרם ז"ל במס' תענית דף ח' א', אם ראית דור שהשמים משתכין כנחשת מלהוריד טל ומטר בשביל לוחשי לחישות שאין בדור (בשביל שאין מתפללין תפלה בלחש) מאי תקנתן? ילכו אצל מי שיודע ללחוש וכו' וזהו ואמרי רשומים בערכם נרשמים, כלומר סדר התפלה. ודיתי עם שמים, התפללתי בכוונה כדי להזכיר גבורות גשמים. עם שמים, עם המתפללים בכוונה וכמו שאמרו שם אין תפלתו של אדם נשמעת אא"כ משים נפשו בכפו ופי' רש"י שנפשו מכוונת בכפו. זה, הקב"ה. שוע אשר לא בצר, עפ"ה היערוך שועך לא בצר (איוב לו יט) וכמו שדרשו רז"ל בירושלמי בפרק סדר תעניות אלו אם סדרת תפלה לא תהא מצר פיך אלא הרחב פיך ואמלאהו, וזהו מטעם הפייטן הקב"ה ירחיב לי בצר כשאתפלל לפניו תפלה אשר לא בצר. חוזק יד, חטא הנעשה בחוזק יד והיינו גזל. חטא אם עצר וכו', כלומר אם יעצר הגשמים בעבור עון הגזל יפן בעם נעצר ונאסף בתפלה, ע"ד שאמרו שם (דף ז ב), אין הגשמים נעצרים אלא בעון גזל, מאי תקנתי'? ירבה בתפלה. טעמים אחבר מיילים לגבר וכו'. גם זה שם, אמר רב קטינא, אין הגשמים נעצרים אלא בשביל בטול תורה וכו', ואמר ר"א אם ראית רקיע שקיהה כברזל מלהוריד טל ומטר בשביל מעשה

געבעט ווירד איינגאַנג פינדען! עז הינדערן קיינע זינדען מעהר; זיא זינד פערשוואונדען אַם פערזאָהנונגסטאַג. האַט דער פעהלייאדער (שטן) עטוואַז נאָך ווידער איך פאָרצובריגגען? — איך האַבע אַללע געבעטע, נאַך אָרדנונג, ווא זיא פאָרגעלייכנעט זינד, דעמיטהיג פערריכטעט, אונד אַן שיקקע איך מיך אַן, דיא קראַפט דעס רעגענס צו ערוואָהנען. צו איהם רופ' איך אויז דער נאָטה, ער איזט'ז, דער מיר וויעדער רוהע פערשאַפפט, ווען איך איהם אַנדעכטיג בעטע. אויך יעטצט ווירד מיר זיינער אַללמאַכט האַנד ביישטעהן, ער ווירד מיר איהן אָפפנען, דען היממלישען בעהעלטער, אונד האַט ער איהן וועגען זינדע האַלבען פערשלאָססען, זאָ ווירד ער בעי ריקקזיכטען דיעזע פלעהענדע פערזאַממלונג. פיר זיא וויל איך דענקשפריכע צוזאַממענפיגען

חֲיָלִים לְגַבֵּר· טִפֵּי נְתוּרִים אֲדַבֵּר· וְלֹא כְמִתְגַּבֵּר: יוֹרוּנִי מָה אֲדַבֵּר· פְּנֵי תֵבָה כְּעוֹבֵר· יְרַשּׁוּנִי בַּעֲדָם לְהַסְבֵּר· כִּי עֵת לַחֲשׁוֹת וְעֵת לְדַבֵּר: כְּרוֹעַ בֶּרֶךְ לְהַבְרִיךְ· בְּמוֹת לְהַדְרִיךְ· כַּוֵּן חִין לְהַעֲרִיךְ· בְּעַד עַם מַעֲרִיךְ: לַחֲבוֹשׁ וּלְהַאֲרִיךְ· חַרְבוֹן חֹרֶב מַפְרִיךְ· לְדַבֵּר גְּבוּרוֹת אַאֲרִיךְ· כִּי עֵת לִקְצֹר וְעֵת לְהַאֲרִיךְ: מִמַּטַּע דָּרְבוֹנוֹת· אָבִינָה תְבוּנוֹת· מֵעַם בִּינוֹת· אֲדַבֵּר נְכוֹנוֹת: נַאֲקוֹת מְכֻוָּנוֹת· לְהַמְטִיר גֵּיא וְלִבְנוֹת·

הדור שהם מקולקלין. מאי תקנתן? יתגברו ברחמים שנאמר וחילים יגבר וכו' וכנגד זה ייסד טעמים אחבר והיינו טעמי תורה וחילים לגבר לקבץ חילים להתגבר ברחמים. טפי נתורים אדבר, אמרים טהורים אדבר ל' ועלימו תטוף מלתי (איוב כט כב) והנתור הוא הדבר המנוקה בנתר. ולא כמתגבר, ר"ל ולא כמתגאה וכמו שאמרו שם, אם לחש (התפלל) ועלתה בידו ומגיס דעתו עליו מביא אף לעולם שנאמר מקנה אף על עולה (איוב לו לג). יורוני, החילים שקבלתי להתגבר ברחמים הם יורוני מה לדבר. להסביר, להלין. כי עת לחשות ועת לדבר, ל"ה בקהלת ג' ז'. במות להדריך, להשפיל הקומה ולעשותה כקופה הנדרסת וכדאמרן בירושלמי דתענית פ"ב יערוף כמטר לקחי, כשהן ערפן לתשובה מיד הגשמים יורדין. כוון חין, כוונת התחנה. בעד עם מעריך, בעד ישראל המעריבים ומסדרים שבחו של מקום וכמו שאמרו ז"ל לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל. לחבוש ולהאריך. שניהם ל' רפואה וארוכה, חרבון חורב מפריך, לרפאות הארץ מחרבון ויובש המפריך ומבלה הצמחים, ל' בחרבוני קיץ (תהלי' לב ד). ממטע דרבנות, מנטיעות שנטעו החכמים והיינו לוויהם וחוקותיה', והוא עפ"ה דברי חכמים כדרבנות וכמסמרות נטועים (קהלת יב יא). אבינה תבונות, כדכתיב מזקנים אתבונן (תהלי' קיט ק). מעם בינות, מישראל עם חכם ונבון. נאקות, תפלות. להמטיר גיא ולבנו' ולכונן הערים הנשמות, בקבוץ

נוּאאוועגפֿיגען, קערנשפריכע נאאווען אונד בעטען אין טיעפֿסטער דעמוטה. קניעענד אונד מיט געבייגטעם הויפטע וויל איך פֿיר דיעזע געמיינדע ביטטען אונד אַבוועגדען פֿאָן איהר איין דיררעס יאַהר. בייא דיעזער געלעגענהייט ווערדע איך פֿיעלעס פֿאָן דער קראַפֿט דעס רעגענס שפרעכען, בעגריפֿפֿע אויס דער פֿפֿאַנצענוועלט דער וויזען ווערד' איך קונד מאַכען, אונד גרונדזעטצע איינער פֿערנינפֿטיגען נאַליאָן. טיקקליכע געבעטע, דעס רעגענס האַלבען, ווערד' איך הינויפֿשיקקען, דאַמיט דיא ערדע אַנגעבויט, ווזטעייען

• נשמות לכוננות· ברבות בנות: שעירים
להרביב· חזיזים להעביב· שיחים להאביב·
עד זמן אביב: עדנים להנביב· מקדיחת שביב·
עבים להלביב· לרוות עם חביב: פנים לי ישא·
בציגתי פני כניסה· פעל בעשר נסה· יזכר לי
לחוסה: צורם ונשא· אליו עין אשא· צבאיו
לו אגיסה· ולא ברוח גסה: קולי יערב· ורנתי
לפניו תקרב· קמתי כבקרב· חגור כלי קרב:

בתוכה רב בנות, והוא ע"ד שאמרו ז"ל בתענית דף ז' א', אמר ר"א גדול
יום הגשמים שאפילו ישועה פרה ורבה בו שנאמר תפתח ארץ ויפרו ישע, ואמרו
שם עוד (דף ח ב) אמר ר"י גדול יום הגשמים שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת בו,
ועוד שם גדול יום הגשמים כיום קבוץ גליות, ועוד שם, גדול יום הגשמים
שאפילו גייסות פוסקות בו. שעירים להרביב, לשון כשעירים עלי דשא
וכרביבים עלי עשב (דברים ל"ב ב'), והשעירים הם הטפות היורדות
בסערה ואינן לברכה והרביבים הם היורדים בנחת והם לברכה ואמר
שיסב השעירים לרביבים. חזיזים להעביב, לעשות החזיזים שהם העננים הדקים
לעבים שהם העננים הגסים והעבים. עד זמן אביב, עד אחרי ניסן שהוא
זמן האביב ואז יפסקו הגשמים. עדנים, פירות. להנביב, לעשותם תנובה
ולהצילם מקדיחת שביב החמה. עבים להלביב, שיגדלו העלים ויוציאו לולביהם.
עבים, ל' יציעות הבית והעובים (יחזק' מא), ואמרו רז"ל, העובים אלו
המרישות. פנים לי ישא, כענין ישא ה' פניו אליך. בציגתו פני כניסה,
בעמדי לפני הקהל הזה. פועל בעשר נוסה, פעולתו של אברהם שנתנסה
בעשר נסיונות, יזכר לי הקב"ה ויחום עלי. צבאיו, צבאות ה' היינו ישראל.
אגייסה, אקבץ. ולא ברוח גסה, כי המגיס דעתו מביא אף לעולם כדאמרן
לעיל. כבקרב, במלחמה. חגור כלי קרב, כמו שהגבור ההולך בקרב יחגור

ווישטענייען אורבאר געמאכט אונד דיא בעפאלקערונג בעפארדערט ווערדע;
לייטליכע פריה; אונד שפעטרעגען געבען דען פריכטען זאפט, מילדען
זיא פאר בראנד, מאכען דאס געוועקס וויגענרייך אונד זינד איינעם האלי;
דען פאלקע ערשפריעסליך. ער ווירד מיר זיין אנטליטץ צווענדען, וואהרענד
איך פיר דיעזע געמיינדע ביטטע, אונד געדענקען דיא טוגענדען דעס
צעהנפאכגעפריפטען (אברהם'ס). צום סאמפפער, דעם אויסערהאבענטען אונד
אויסערהאבענטען, העבע איך מיינע אויגען עמפאר, איהם האבע איך
דיעזע געמיינדע פערזאממעלט אין טיעפסטער דעמוטה; מאכט' איהן
מיינע שטיממע געפאללען! מאכטע מיין געבעט פאר איהן קאממען! —
מיט געבעטען בין איך אויסגערישטעט, וויא דער העלד מיט קריעגסריסטונג! —

רשות צעיר ורב· אטול טרם אקרב· רחש אבשר ויערב· צרך בקהל רב: שליח למסתופפים· ציר לאסופים· שבעת ימי חג אוספים· ונסוך המים חוספים: שמיני מוסיפים· ובו נאספים· שועת מים מחספים· בחין מוספים: תפוצנה עינות מים· ברחבות פלגי מים· תמשכנה בטוחות לפה מים· להתגבר כנחלי מים: יי תזכר לי אתוי נהרים· משוב אחורים· תענני עדי אפרים· בשפכי שיחות צהרים:

בלי קרב להיות בטוח הכנתון, כן המתפלל צריך להרבות תחנה ותחנונים שתקובל תפלתי. למסתופפים, לישראל העומדים בסיפי בית הכנסת, ל' הסתופף בבית אלהי (תהלים פד). ציר, שליח. לאסופים שבעת וכו', להנקהלים שבעת ימי חג האסיף. ונסוך מים חוספים, שואבים מן השלוח, כדאי' בסוכ' דף מ"ח א', ול' ולחשוף מים מגבא (ישעי' ל יד). שועת מים, תפלה למים. מחספים, מתפללים בגלוי ובקול בחין מוספים. תמשכנה בטוחות וכו', המים תמשכנה על פי הכנורות, ל' אשר מלאו את ירושלים פה לפה (מ"ב כא טו), והוא מיוסד על ל' ב"ר פ' י"ג, כמה גשמים יורדין ויהי' צריך לברך? עד שידאו פני-הקרמיד (κέραμις, בל"א ציעגעל). להתנגר, כ"ה בכ"י והוא ל' כמים הנגרים ארצה (ש"ב יד יד). ובספרינו הגירסא להתגבר. אתוי נהרים, תאר לאברהם שבא מעבר הנהר. משוב אחורים, שלא לסוג אחור מתפלתו. עדי אפרים, בשביל ישראל המכונה אפרים.

שטיממט איין מיט מיר, איהר געמיינען אונד גראָסען! לאַסט אונז בעטען אונד וואָהלטהאָטיגקייט פערקינדען איין גראָסער פֿאָלקספערזאַממלונג! אַלז אבגעאָרד־נעטער אייערער געמיינדע, אַלז פֿאָרזאָנגער דיעזער פֿראָממען פערזאַממלונג — דיא דיא פֿייער דער זיעבען טאָגע געהאַלטען אונד דיא לערואָכיע דעז וואַססער־גיעסענז פֿערריכטעט — טרעטע איך הייטע אַן מַכטען אין איירע מיטטע, פֿערהייכט זיט אייך אום רעגען צו ביטטען, אין דיעזען מוספגעבעטע. וואַססער־קוועללען ווערדען פֿליעסען אונד שטראָמען דיא באַכע אויף דען שטראַססען אונד קאַנאַלע איבערשטראָמען ווית מאַכטיגע פֿליסע. דוח, אַללגיטיגער, ווירסט איר דיא פֿראָממיגקייט דעז פֿאָן יענזייטז דעז פֿלוססעז הערגעקאָממענען (אברהם) געדענקען, אונד אונז ניכט אַבווייזען! דוא ווירסט איר דייכע פֿאָלקעז האַלבען געוואָהרען, וואַרום זיך איין הערץ ערגיעסט אין דיעזען ווימטאַגגעבעט!

ע"ס א"ב מרובע.

אַקְשְׁטָה כֶּסֶל וְקֶרֶב לְהַבִּיעַ בְּעַד מַיִם · אָזּוֹם לְפִי מְעַט גַּעַת בִּלְחֲלוּחַ מְלֶאכֶת מַיִם · אַחְסְפָה מֵעֵין מַעַשׂ מִפְעַל מַיִם · אֶת פְּנֵי מֵבִין לְהַשְׁמִיעַ גְּבוּרוֹת מָיִם: בְּגָבְהֵי שָׁמַיִם · אָצַר אָסְמֵי מַיִם · בְּתַחְתִּיּוֹת אֶרֶץ הֶחְבִּיא תְּהוֹמוֹת מַיִם · בָּם הֵחֵל וְכָל חוּג אֶרֶץ וְשָׁמַיִם · בָּם הִרְקִיעַ הֲדוֹם וְקֵרָה שָׁמָיִם: גַּם בְּמֶרֶם יוֹצְרוֹ פְּתוּכֵי אֵשׁ וּמַיִם · גָּמַר וְכִלֵּל כֹּל בִּמְשׁוּלַת מַיִם · גָּרָה אֶצְלוֹ אָמוֹן לְשַׁעְשְׁעוֹ יוֹמַיִם · גְּנוּזָה

אקשטה, אתקן. כסל וקרב, מחשבה ולב. להביע, לדבר ולספר מעשה שמים. אָזּוֹם, הא' בסגול והז' דגוש בב' כ"י וא"כ הוא ל' זממה ומחשבה מגזרת כל אשר יזמו לעשות (בראשי' יא ו). ושא' א' האית"ן ובא ע"מ אֶצּוֹק מים (ישעי' מד ג) ותכליתו שכשתכנו ממשפט פעלי פ"י נעבור את השריקה שביניהם, כמו שהעירותי במפורש לפ' וירא (בראשית כד כח) אבל ויבא אברהם ע"ש; וטעמו אחשבה לפי המעט האפשר לגעת בלחלות וכו'. אחספה, כ"כ בקצת ספרי' וטעמו אגלה, וי"ג אחשבה. מעין מעש, מעין מעשה, וי"ג מעין כל מעש. בגבהי שמים וכו', דכתיב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך (דברי' כח יב). בם החל וכל חוג וגו', במים החל גם כלה חוג ארץ ושמים כמו שיפרש בסמוך, וכל כ"כ בכ"י והוא כמו כלה וכן מדרך הפייטנים להפיל ה' ל' הפעל ויאמרו עש מקום עשה, בן מקום בנה וזולתם. חוג, עגול וכדור. בם הרקיע הדום וכו', דכתיב לרוקע הארץ על המים (תהלי' קלו ו) וכתיב המקרה במים עליותיו (שם קד ג). פתוכי אש ומים, ירמוז לשמים כמו שאמרו ז"ל שמים אש ומים ערבן הקב"ה ופתכן זו בזו ומהן נעשו שמים. במשולת מים, בתורה הנמשלת למים ובה ברא הקב"ה עולמו. גרה אצלו וכו', התורה היתה גרה אצלו שני אלפים שנה והיתה שעשוע שלו ית' כמו שאז"ל בב"ר פ' י"ח על ואהי' אצלו אמון ואהי' שעשועים יום יום (משלי ח ל) וכן פי' רש"י ז"ל. עולמות שנים,

---

אקשטה. מיט גייסט אונד הערץ שיקקע איך מיך אן, צו שפרעכען פאָן וואַססער. איך דענקע נאָך, אונד איינע קליינע קענטניס צו ערווערבען פאָן דער פליססיגען נאַטור דעס וואַססערס; נור עטוואַס פאָן דער בעוואַנדניס דעס וואַססערס וויל איך ענטדעקקען, אונד דען פאָרשער אויפמערקזאַם מאַכען אויף דיא טוגענדקראַפט דעס וואַססערס. אין דען האָהען הימעלן זינד אויפבעוואַהרט בעהעלטער דעס וואַססערס, אונד אים אינערן דער ערדע זינד פערבאָרגען וואַססערשלינדע. מיט וואַססער האַט גאָטט איינען צירקעל אום דיא ערדע אונד דען הימעל געצאָגען; אויף וואַססער האַט ער דיא ערדע אויסגעברייטעט אונד מיט הימעלן איבערוועלבט. בעפאָר ער נאָך דיזע צוזאַממענזעטצונג אויס פייער אונד וואַססער געבילדעט, האַטטע ער אין פּלאַנע שאָן אַללעס פאָללענדעט אונד פערפאָלקאָממנעט דורך דיא דעם וואַססער פערגלייכבאַרע שעפּפונגבאַרטע לעהרע. יאַהרטויזענדע צופאָר וואַר זיא זיינע אונטערהאַלטונג; ער האַטטע זיא אויפבעוואַהרט

פְּעוֹל אִתּוֹ עוֹלָמוֹת שְׁנַיִם: דָּרַךְ וְהִשְׁתָּה שְׁתוֹת בִּמְשְׁתִּיַּת מַיִם · דַּעַת כִּי כֹל הוּשְׁתָּה מִשְּׁתִיַּת מַיִם · דִּבֵּר וְהֶעֱרִיךְ תָּפְתֶּה מִשְׁלִיגַת מַיִם · דָּרַשׁ וְנָטַע שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם: הִצְפִּין לַיְשָׁרִים אֱמוּנַת יוֹמַיִם · הֶעֱבִיר תְּשַׁע מֵאוֹת וְשִׁבְעִים וְאַרְבָּעָה דוֹרוֹת כְּבְשֶׁטֶף מַיִם · הֵכִין שִׁבְעָה בְּרָאוֹת עַד לֹא אֶרֶץ וְשָׁמַיִם · הִשְׁרָה בָם שְׁכִינָה קֶדֶם דָּר שָׁמָיִם: וְנָכוֹן מֵאָז צָר כֵּס וַיְחַסּוֹ שָׁמַיִם · וּבְסָסוֹ עַל רוּחַ מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם · וּכְצָר מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית וּמָדַד בשעלו.

הע"ז והע"נ שניהם נבראו בתורה. והשתה שתות, וייסד יסודות. במשתית מים, ביסוד המים, ואמרינן במס' סוכה דף מ"ט א', שיתין משכת ימי בראשית נבראו, שיתין יורדין עד תהום. הושתה, הוסד. תפתה, גיהנם. שתול, גן עדן. אמונת יומים, התורה שהיתה אמונה אצלו יום יום כדאמרן. העביר וכו', בחגיגה (דף י"ג ב') תתקע"ד דורות העביר הקב"ה מן העולם קודם מתן תורה ולא בראן, ע"ש פי' רש"י ז"ל, ובמדרש אזית מזמור ק"ה נשנה הענין הזה בלשון אחר ע"ש. הכין שבעה וכו', בפרקי ר"א פ"ג שבעה דברים נבראו עד שלא נברא העולם ואלו הן, תורה וגיהנם וגן עדן וכסא כבוד ובית המקדש ותשובה ושמו של משיח וכו'. השרה בה שכינה וכו', גם נעים השרה שכינתו קודם שדר בשמים דכתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים. ונכון מאז וכו', אח"כ כל וברא כסאו הנכון מאז וייחסו לשמים, דכתיב ויקרא אלהים לרקיע שמים וכתיב נכון כסאך מאז וכתיב השמים כסאי. ובצר וכו', וכאשר יצר כל מעשה בראשית ומדד בשעלו מים, ויעדו וכו', הי' מייעד כסאו והיינו השמים בין המים העליונים המכונים חשרת מים ובין המים התחתונים הנקראים חשכת מים בדכתיב ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מעל לרקיע וגו' ויקרא אלהים לרקיע שמים, וענין חשרת מים וחשכת מים מבואר במס' תענית דף

אויפבעוואהרט, אום איינסט צוויא וועלטען דורך זיא צו בעגרינדען. ער האט פונדאמענטע אויז וואסער געבילדעט, אונד דאז וועלטאלל אויף דעז וואסער־גרונדלאגע אויפגעפיהרט. ער שפראך, דא ענטשטאנד איינע העללע אויז שנעע־וואסערן, אונד אויך זיין געהייס פפלאנצטע זיך איין פאראדיעז אן בייא וואסער־שטראָמען. זיינען לאנגינג זייט יאהרטויזענדען (דיא לעהרע) האט ער פיר איין פראָמעז געשטעלט אויפבעוואהרט, אונד ניינהונדערט אונד פיערונדזיעבצי־ציג געשלעכטער דאהינגעראפט וויא אין וואסערשטראָמען. זיעבען דינגע האט ער פאר ערשאפפונג דער הימעל געגרינדעט, דארויף רוהטע זיינע שכינה, עהע ער דען הימעל בעוואהנטע. ער שוף זיך דאן איינען טהראָן דען ער הימעל נאנטע, אונד גרינדעטע איהן אויף דען איבער דען וואסערן וועבענדען ווינד. יאַ ער דיא ווערקע דער שאפפונג געבילדעט אונד דיא וואסער אין האָהלער האנד געמעססען

בִּשְׁעָלוֹ מַיִם· וְעָדוּ בֵּין חַשְׁרַת מַיִם לְחֶשְׁכַת מָיִם: זִמֵּן לוֹ לַעֲמוּס גַּבּוֹת מְלֵאוֹת עֵינַיִם· זִיו מִסְפַּר רֹבַע פָּנִים חֲמִשִּׁים וְשֵׁשׁ וּמָאתַיִם· זוֹעוֹת מִמַּשָּׂא וְרוֹעֲשׁוֹת מִקּוֹלוֹת מַיִם· זְבוּדִים אִתָּם כְּרוּב וְאוֹפָן וְגַלְגַּל מָיִם: חֵיל שַׂרְפֵי מַעַל גְּוִיָּתָם כְּתַרְשִׁישׁ מַיִם· חֲקוּקִים וְנִשְׁעָרִים בְּאֹרֶךְ עִמְקֵי מַיִם· חֶצְיָם בְּרִיַּת אֵשׁ וְחֶצְיָם יְצִירַת מָיִם· חוֹצְצִים תַּת מְחִיצָה בֵּין אֵשׁ וּבֵין מָיִם: טָסִים וּמְעוֹפְפִים בְּכַנְפֵי אֵשׁ וּמַיִם· טוֹבְלִים בְּנָהָר נָגִיד כְּנַחֲלֵי מַיִם· טִכֵּם אוֹצְרוֹת שֶׁלֶג וָאֵשׁ וּבָרָד מַיִם· טְמוּנִים לְסַעֲרַת חֵימָה לְצַלְמוֹנַת מָיִם: יָזַם וְאָצַר לְחַיִּים פֶּלֶג מָלֵא מַיִם·

פ' ב' ובמדרש חזית מזמור י"ח ע"ש. זמן לו, לכסאו. לעמוס, להיותו עמוס על מלאכים שגבותם מלאות עינים כמבואר במראה יחזקאל. זיו מספר רובע פנים חמשים וכו', גם זה מבואר ביחזקאל כפי' רש"י. זועות, מודעזעים. זבודים אתם, עם אותן המלאכים מחוברים עוד כרוב וכו'. גויתם כתרשיש מים מקוקים ונשערים וכו', כמו שאז"ל שהם גבוהים כעומק ים שזמו תרשיש. טסים, פורחים. טובלים בנהר נגיד וכו', איתא בספר היכלות המלאכים טובלים בנהר דינור קודם שאומרים שירה, והוא הנהר הנזכר בדניאל (ז' י') נהר דינור נגד ונפק מן קדמוהי, ונגד הוא כ' המשכה והגרה. טכם, הכין. אוצרות שלג וכו', היינו בשמים הנקרא מכון שבו אוצרות שלג וברד ואש ומים והם טמונים לסערת חימה לגיהנם של מים כדאי' במס' חגיג' דף י"ד ב', והגיהנם משלג נקרא צלמון דכתיב תשלג בצלמון (תהלים סח טו). יזם, חשב. ואצר, וכנס. פלג מלא מים, דכתיב פלג אלהים מלא מים (שם סה י) ותכן, כמין קובה (*Alcova*, אוהל מלא מים)

געוויזען. שטעללטע ער איהן צווישען דיא אַעטהערישען אונד אירדישען וואַססערן אונד ריעף, איהן צו טראַגען, געשאַפפענע הערשאַאַר פאָן אונגעמעססליכער גרעססע, פאָללער אויגען, מיט איינער מַלְאָכָה שטראַהלענד געפיערטער געזיכטער אונד פליגעלן צווייהונדערט זעכסאונדפינפציג אַן דער צאַהל. בעבענד אונטער דיעזער בעלאַסטונג שמאַכטען זיא איין געטאָזע, אַכזעטיגער וויא דאַס רויששען אַכזעטיגער פלוטהען. איהנען האַט ער נאָך צוגעזעללט כרובים אונד אופנים אונד וואַססער־גלגלים, דאַן אַטהערי־ ריסע פייערהעערע, דערען לייבער וויא תרשיש׳ס זעע, גראָס וויא דיא טיעפע דעס וואַססערס זינד. זיא זינד צוזאַממענגעזעטצטע געשאַפפע פאָן פייער אונד וואַססער אונד אַטהמען איינע מיטטעלוואַנד צווישען דעם פייער אונד וואַססער; זיא שוועבען אונד פליעגען מיט פליגעלן אויס פייער אונד וואַססער אונד באַדען זיך אין איינעם וויא וואַססער שטראָמענדען פייערפלוס: היער האַט ער איינען פאָררַאַטה פאָן שנעע, פייער, האַגעל אונד וואַססער אויפ־ בעהאַלטען, אום דאַמיט דיא פרעפלער, דיא איהן ערצירנען, צו בעשטראַפען; דאָרט האַט ער נאָך איינען פאָללען טייכע פאָלל לעבענס־וואַססער אויפבעוואַהרט,

דאַפאָן

יַעַן לְפַלֵּג מֶנּוּ לִפְלַגּוֹת מַיִם׃ יָהּ כְּבָט בְּבַל פֹּעַל כִּי
אֵין חַיּוּת בְּלִי מַיִם׃ יִשֵּׁר תֵּת מַתְּנַת חִנָּם לְעוֹלָם
מָיִם׃ כְּפָץ תֵּת מֵאָז יִשּׁוּב דָּת לַמַּיִם׃ כָּל לְהַשְׁקוֹת
נֶשִׁי מִתַּחְתִּיּוֹת מַיִם׃ כָּשֵׁר בְּבַעֲלֵי זְרוּעַ כִּי יֶחְמְסוּ
מַיִם׃ כִּוֵּן וְשָׁב לְשׁוֹקְקָהּ מֵאוֹצַר שָׁמָיִם: לְמַעַל
לָרָקִיעַ עָשׂ כִּבְרֵכַת מַיִם׃ לִגְמוֹת עָלֶיהָ כִּפָּה מוּעַת

יש ברקיע שממנה גשמים יוצאין (תענית דף ח ב) ישם גשמי חיי' גשמי ברכ'. לפלג מנו, לחלק ממנו ההוא. לפלגות מים, לפלגי מים שבארץ. כבט, כאשר הביט. כפץ, כאשר אמר. יישוב דת, יישוב חק. כל, חפץ ורצה ל' ותכל דוד (ש"ב יג לט). וטעם המאמר כאשר אמר הקב"ה מאז לתת יישוב דת וחוק למים להקוים שם כדכתיב יקוו המים אל מקום אחד ותראה היבשה, אז חפץ להשקות האדמה מן המים התחתונים לבד ואולם כאשר ראה בבעלי זרוע כי יחמסו מים, כיון ושב וכו', וכן איתא בב"ר פ' י"ג, בתחלה הארץ שותה מלמטה ומפני ד' דברים חזר בו הקב"ה שלא תהא שותה אלא מלמעלה, מפני בעלי זרוע (שלא יגזלו את החלשים למשוך הנהר משדותיהם לשדותיהם) ובשביל להדיח עללים הרעים (כי המטר מטהר האויר לצורך בעלי החיים) ושיהי' הגבוה (מקום גבוה) שותה כנמוך, ועוד שיהיו הכל תולין עיניהם כלפי מעלה עכ"ל. כבריכת מים וכו', כל הלשון הזה לקוח ממאמרם ז"ל בב"ר פ' ד' וז"ל, ועוד שאל ואמר לו אפשר פלג אלהים מלא מים משעת ימי בראשית ולא חסר כולם, אתמהא! אמר לו הכנס ורחוץ ושקול עצמך עד שלא תכנס ומאחר שתכנס, הלך, כיון שיצא ושקל עצמו לא חזר כלום, אמר לו כל אותה הזיעה שיצאה לא ממך יצאה? א"ל הן, א"ל ומה אתה שאתה בשר ודם לא חסר מעייניך כלום, מעיינו של הקב"ה על אחת כמה וכמה! הוי פלג אלהים מלא מים משעת ימי בראשית ולא חסר כלום, אמר ר"י נטל הקב"ה כל מימי בראשית ונתנם חציים ברקיע וחציים באוקינוס הה"ד פלג אלהים מלא מי', פלגא דרקיע דומה לבריכה ולמעלה מן הבריכה כפה ומחמת הבריכה כפה מזעת עבים ערבות והם יורדים לתוך מים המלוחין ואינן מתערבין וכו', ריב"ש אמר שהוא מורידן במדה שנא' כי יגרע נטפי מים (איוב לו כז) היך מה דאת אומר ונגרע מערכך (ויקרא כז) עכ"ל. ומה שאמר, ומחמת הבריכה כפה מזעת, מפורש בפרקי דר"א, מחמתו

דאַפֿאָן דען סטראָמען וואַססער אויסצוטהיילען. דער אַללמאַכטיגע איבערשויטע זיינע געשאָפפֿע אַללע אונד זאַה, דאַס אָהנע וואַססער קיין לעבען בעשטעהען קאַן, דאַהער זאָרגטע זיינע גיטע אונד בעטענקטע דיא וועלט מיט איינער מילדען גאַבע, מיט וואַססער. אַלז איינזט זיין געהייס דען וואַססערן איין בעשטאַנדיגעז בעטט אַנגעוויעזען, האַטטע, נאַך דיעזעם פּלאַנע, דיא ערדע דורך אויפשטראָ־ מענדע וואַססער געטראַנקט ווערדען קאָננען; זיינע אַללוויסענהייט זאַה אַבער דאַז אונהייל איין, וועלכעז געוואַלטטהאַטיגע מענשען בייא איינער זאָלכען בעשאַפֿפענהייט אויזאיבען קאָננטען, דאַהער פֿאַנד ער גוט, עז זאָ צו לענ־ קען, אונד דיא ערדע דורך וואַססער אויז דעז היממעלז בעהעלטער צו בעפייכטען. ער האַט איבער דער פֿעסטע בעהעלטער וויא וואַססערטייכע געשאַפֿפען, איבער וועלכען זיך איין ערהיצטער, וואַססערדינסטענדער הימעל וועלבט, וואָפֿאָן נאַך וואַססערגאַבע

מֵחֲמַת מַיִם · לְהַטִּיף מִמֶּנָּה מִגְרַע נִטְפֵי מַיִם · לַהֲלוֹךְ
מַהֲלָךְ כַּמָּה בְּלִי עֵרוּב מָיִם: מַרְאֵה הַקֶּשֶׁת כַּעֲשָׁשִׁית
בַּמַּיִם · מֶנָּה כֹל יָבִינוּ כֹּחַ מוֹרִיד מַיִם · מַרְאָה כָּל מַרְאֶה
וּמַרְאָה כְּמַרְאִית מַיִם · מוֹדַעַת לְגַיְא אוֹת בְּרִית בְּלִי
טוֹבַעַת מָיִם: נוֹצֵץ בָּרָק בְּבֶהָל לְהַבְרִיק כְּמֵהַת מַיִם ·

של אש מזיעין מן המים שלמעלה טפין ויורדין עד מקום הכיפה וכו' וע"ש ב', וזה טעם הפייטן באמרו מזעת מחמת מים. מַחֲמַת הח' בפתח והמ' דגוש כ"כ בב"י ועיקר וכל' המדרש הנ"ל. להטיף ממנה מגרע וכו', להורידן במדה ובדאמרן, או להפרידן אלו מאלו כאשר בסמוך. בלי ערוב מים, כל טפה וטפה יורד מן הרקיע עד לארץ ואינו מתערב עם חבירו שאלמלא ב' טפין מתערבין היו משטשות את הארץ כדאי' במס' ב"ב דף ט"ז א', והענין יותר מבואר בש"ע וז"ל כתיב א' אומר חשרת מים (ש"ב כב) וכתיב א' אומר חשכת מים (תהלי' יח)? בשעה שהן טוענין מן המים הם מחשיכין מן השמי' ואח"כ קושרין (מאירין) אותן לעולם, אר"י מעשה כיסים יש בשמים, אדם נוטל כברה ותוחב ב' וג' אצבעות הם מתערבות אלו באלו ומהלך ת"ק שנה הגשמים יורדין ואין טפה מתערב' בחברתה שנאמר כי יגרע נטפי מים (איוב לו כז), מהו כי יגרע? שהוא ממכינן אלו מאלו כד"א ונגרע מערכך עכ"ל, ונראה שהדברים האלה בעצמן הם הם דברי ר' יהושע במס' תענית דף ט' ב' שאמר, ואין בין טפה לטפה אלא כמלא נימא ללמדך שגדול יום הגשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ, כלומר מעשה כיסים ובבר אמרו שם ר"י ור"ל בחד שיטא קיימי ע"ש. מראה הקשת כעששית במים, דבר זה מבואר בס' שער השמים מ"א פ"ו ובספרי חכמי הטבע, שאם תקח כדור חלול העשוי מזכוכית ותמלאנו מים ותתלנו נגד השמש בגובה משוער תראה מכנגדו כל המראות הנמצאות בקשת. מראה כל מראה ומראה כמראית מים, גם זה מבואר בספריהם כי עיקר כל המראות בקשת, אף כי אין לקשת שום מראה בעצמה והיא כמראית המים המשוללים גם הם מכל מראה. מראָה כל מראה ומראָה כ"כ בכל ב"י ועיקר כי הקשת שם בלשון נקבה גם הפייטן השתמש בה בלשון נקבה באמרו מודעת. מודעת לגיא אות וכו', כדכתיב את קשתי נתתי בענן והיתה לאות וגו' (בראשית ט יג). נוצץ ברק וכו', עתה ידבר על הברקים והרעמים והעננים והרוחות, ויאמר כי הברק נוצץ בבהלה ובמהירו' להבריק הארץ המתאוה למי'. כמהת

אַנשטאַטט דער טראָפּפען וואַססער טריעפען, דיא ווייטע אונערמעסליכע האָהע דורכ־
רייזען, אָהנע דאַס זיך איין טראָפּפען מיט דעם אַנדערן פֿערמענגט. דיא פֿאַרבען
דעס רעגענבאָגענס, דיא מאַן אויך מיטטעלסט איינער מיט וואַססער אָנגעפֿילטען גלאָז־
זערנען קוגעל פֿאָרשטעללען קאַן, צייגען יעדעם דיא אַללמאַכט דעס ווייזערס, דער
דיא וואַססער גיסט. אַללע פֿאַרבען צייגט דער רעגענבאָגען, אונד זיינע וועזענטליכע
פֿאַרבע איזט דיא פֿאַרבע דעס וואַססערס. ער איזט דער וועלט צום צייכען געגעבען
אונד זיכערט זיא פֿאָר פֿערנערן אונטערגאַנג דורך וואַססער. שנעלל שיעסט איין בליטץ
שטראַהלענד איבער דיא נאַך וואַססער דורסטענדע ערדע; נאַך איהם ברילט מיט
שרעקליכען

נוֹהֵם בְּרַעַשׁ וְקוֹל רַעַם מַרְעִים עַל הַמָּיִם · נְשִׂיאִים וְרוּחַ מַקְדִּימִים לַמָּיִם · נִרְאִים כְּעוֹלִים מִמַּיִם וְשָׁבִים אֶל הַמָּיִם: שָׂם מִשְׁקָל לָרוּחַ בּוֹ לְפַלֵּס מַיִם · סִיֵּם לְפִי כָל אֶרֶץ מַה לְהַגְדִּיל מַיִם · סִפֵּק וּמַד בְּמִדָּה תִּכֵּן מִדַּת מַיִם · סִדֵּר לְשֵׁבֶט לְאָרֶץ לְחֶסֶד לְהַמְצִיא מָיִם: עָב וְחָזִיז וְנָשִׂיא וְאֵד וַעֲנַן מַיִם · עָרַךְ בָּם שְׂאֵת מַשָּׂא מֵעַמּוּס מַיִם · עָפִים וְדָאִים עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם · עוֹמְדִים צְרוּרִים עַד יֻרְשׁוּ לְהָרִיק מָיִם: פַּחַד שְׂעִירִים מִשְׁתַּעֲרִים בְּהַרְעִיפָם מַיִם ·

ל' כמה לך בשרי (תהלי' סג ב) ענין תאוה. נשיאים, עננים ל' נשיאים ורוח וגשם אין (משלי כה יד) והם באים לעולם קודם הגשם. נראים כעולים ממי', העננים נראים שהן עולין מן הים מלאות מים וגם הם שבים ללכת. שם משקל לרוח וכו', כדכתיב לעשות לרוח משקל ומים תכן במדה (איוב כח כה), והאומר כי שם משקל לרוח לפלס ולשקול בו המים לתת לכל ארץ לפי מה שהיא צריכה להשקות וזה סיים לפי כל ארץ מה להגדיל מים, כלומר לתת לה גודל מי' מה לפי שהיא צריכה וכל זה באמצעית הרוח שמוליך העננים ממקום למקום. ומד, ומדד כדכתיב מי מדד בשעלו מים (ישעיה מ יב) וכתיב ומים תכן במדה (איוב כח כה). סדר לשבט וכו', דכתיב אם לשבט אם לארצו אם לחסד ימציאהו (שם לז יג) ואמרינן במס' תענית ח' ב', אם לשבט לאילנות, לארצו לזרעים, לחסד בורות שיחין ומערות. עב וחזיז ונשיא ואד וענן בב"ר פ' י"ג סי' י"א, חמשה שמות נקראו לו עב אד ענן נשיאים חזיז; עב שהוא מעבב את פני הרקיע, אד שהוא שובר אידן של בעלי שערי', ענן שהוא עושה את הבריות ענוים אלו לאלו, נשיאים שהוא עושה את הבריות נשיאי' אלו על אלו, חזיז שהוא עושה חזיונות ברקיע ומשרה רוח הקודש על הבריות. ערך בם, בהעננים הנזכרי' עמס משא מים כפי הערך שיוכלון שאת, ומטע' זה הם נבדלי' בשמות', וכדאמרינן במס' תעני' דף ט' ב', מאי חזיזי'? אר"י פורחות, מאי פורחות? אר"פ עיבא קלישא תותי עיבא סמיכתא. עפים ודאים, העננים עפים ופורחים על פני וכו'. עד ירשו, עד שיותן להם רשות מן המלוכה.

שרעקקליכען געטהענע דיא שטיממע דעז דאָננערז ראָללענד איבער דען וואַס-
סערן. וואָלקען אונד ווינדע געהען דעם וואַססער פֿאָראַן; זיכטבאַר שטייגען זיא
אויף אויז וואַססער, אונד קעהרן צוריק צום וואַססער. ער האָט דעם ווינדע איין גע-
וויכט אַנגעוויעזען, וואָדורך ער דיא וואַססער אַבוועגט אונד יעדעם לאַנדע זיינען
אַנטהייל וואַססער צוּוועגט. יעדען דינגע מיסט ער וואַססער צו נאָך דעססען בע-
דירפֿניס, פֿעראָרדנעט רעגען צום בעהוף דעז וואַלדעז אָדער דער ערדע-
פֿריכטע, אָדער דער בעכע האַלבען, אום זיא מיט וואַססער צו פֿערזעהען.
ער האָט דיא פֿערשיעדענען וואָלקען, עב אונד חזיז אונד נשיא אונד אד
אונד ענן אַנגעאָרדנעט, דיא לאַסט דער וואַססער אויף זיך צו טראַגען; זיא פֿליעגען
אונד שוועבען איבער דיא פֿלעכע דער אויזדעהנונג דעז וואַססערז. דאַ שטעהען
זיא געשלאָססען, אונד האַררען אויף דיא ערלויבניס, וואַססער אויסצוגיעסען; מיט

בעבענדער

פּוֹתְחִים פִּיהֶם כְּנוֹס כְּנֶגֶד שְׁתִיַּת מַיִם · פּוֹרְחִים לְהַמְתִּיק
בְּשַׁחַק תַּמְלוּחִית מַיִם · פּוֹנִים שׁוּב לָלֶכֶת אֶל מְקוֹם הַמָּיִם:
צְבָאוֹת רְבִיבִים הַמַּרְבִּיבִים מַיִם · צוֹמְחִים כַּעֲרָבִים עַל
יִבְלֵי מַיִם · צִיָּה מְמוֹגְגִים בְּנַחַת זִלַּת מַיִם · צִחְיוֹן חַרְבוֹן
קַיִץ לְהַשְׂבִּיעַ שֹׂבַע מָיִם: קַו מַבְדִּיל אֲשֶׁר הִבְדִּיל לַמַּיִם ·
קִצְבָם תָּלוּי בְּאֹמֶר לְהַפְרוֹת מְטַר מָיִם · קוֹל צִנּוֹרוֹת כִּי
יַזְחִילוּ מֵהֶם מַיִם · קוֹלוֹת יִתְּנוּ תְהוֹמוֹת שְׁעוֹת לְצִמָּאוֹן

פותחים פיהם וכו', העננים פותחים פיהם כנוד לכנוס מתחת המים מן המים העליונים כדי להמתיק המים אשר שאבו ממי אוקינוס שהם מלוחים, וכמו שאמרו ז"ל במס' תענית דף ט' ע"ב העננים מתגברין ועולין לרקיע ופותחין פיהם כנוד ומקבלין מי מטר וכו' ע"ש. ועיין פירש"י תהלי' ל"ג ז' ושמות ט"ו ח'. רביבים וכו', מימי המטר הדק הנקראים רביבים והם הבאים בנחת. ציה, תאר לארץ כשהיא צמאה למים. ממוגגים, מרככים וממססים כדכתי' ברביבי' תמוגגנה צמחה תברך (תהלי' ס"ה יא). צחיון, צמאון. חרבון קיץ, ל' בחרבוני קיץ (תהלי' לב ד) ענין חורב ויובש. קו מבדל, היינו הרקיע כדכתי' ויעש אלהים את הרקיע ויבדל וגו'. קצבם, אחריתם והיינו המים העליוני' תלוי באומר כמו שאמרו ז"ל במס' תענית דף י' א' מים העליוני' במאמר הם תלוים ומפירותיהן מי גשמים וכו' ע"ש פי' רש"י, וזהו להפרות מטר מים, ועיין מ"ש לעיל אות ל'. קול צנורות וכו', מבואר ע"פ מאמרם ז"ל במס' תענית דף כ"ה, תהום אל תהום קורא לקול צנוריך (תהלי' מב ח), אמר רבה לדידי חזי לי האי רידיא (מלאך הממונה על הגשמים) דמי לעיגלא ופירסא שפוותי' וקיימא בין תהומא תתאה לתהומא עלאה, לתהומא עלאה אמר לי' חשור מימך (ברקיע) לתהומא תתאה א"ל אבע מימך (הביע מימך למטה בקרקע). עכ"ל. ואי בפרקי דר"א פ"ה, העבים משמיעים את קול צנורותיהן לימים והימים משמיעין את קול צנורותיהן לתהומות ותהום קורא אל תהום להעלות מים ולתן לעבים שנאמר תהום אל תהום קורא לקול צנוריך והעבים שואבים וכו', וזהו טעם הפייטן, קולות יתנו וכו'. שעות,

---

בעבענדער פֿורכט ערווארטען זיא דאַז טריעפֿען דער אָבערן וואַססער; דאַן אָפֿפֿנען זיא איהרען שלונד, גלייך וויינען שלויכע, אונד דיא פֿייכטענדען וואַססער אויפֿצונעהמען, שווינגען זיך היכויף נאַך דעם שחק*, אונד דאַזעלבסט איהרע זאַלציגטען וואַססער צו פֿערזיסען; דאַן ווענדען זיא זיך אונד קעהרען צוריק נאַך דעם אָרטע דער וואַססער, בעפֿייכטען דיא לעכצענדע ערדע אונד ערקוויקקען דאַז נאַך וואַססער שמאַכטענדע לאַנד. ער האַט איינע שיידעוואַנד געלאַגען צווישען דען וואַססערן, אונד אויף זיינען געבאָטע אויסשפרוך רוהען דיא אָבערן וואַססער צור בעפֿרוכטונג דער רעגענוואַססער. זאָבאַלד דיא אָבערן וואַססער צו פֿליעסען בעגיננען, זאָבאַלד איהנען דיא אונטערן וואַססער

*) שחק, נאַמע דעז היממעלז, אין וועלכעם דיא מעהרזאַלז ערוואַהנטען וואַססערבעהעלטניר אייבעהאַלטען זינד.

מָיִם: רוֹעֲשִׁים וּמַרְעִישִׁים קוֹל מִקּוֹלוֹת מַיִם· רוֹגְשִׁים וְנוֹשְׂאִים קוֹל לְאַדִּיר קוֹלוֹ עַל הַמַּיִם· רֶנֶן מַרְעִימִים לְמַרְעִים עַל רוֹב מַיִם· רְדָתָם כָּל יָשִׁירוּ שִׁיר לְמוֹדֵד מָיִם: שֶׁבַח כִּנּוּי שֵׁם כִּנָּה בְּשֵׁם מַיִם· שִׁתֵּף בְּשֵׁם אַדִּיר אַדִּירִים לְמַיִם· שָׁת מַעֲטֶה לְבוּשׁוֹ כְּמַחֲזֶה שְׁלִיגַת מַיִם· שִׁוָּה קוֹל הוֹדוֹ כְּקוֹל רַבּוּי מָיִם: תִּכֵּן וְכָל וּמַד וְגָזַר וְדָלָה מַיִם· תֵּת לְכָל גַּיְא וְגַיְא מַעְיַן לִשְׁתּוֹת מַיִם· ס׳ תִּרְגֵּל מֵעֵדֶן נָהָר יוּבַל מַיִם· תּוֹכוֹ לְהִפָּרֵד לְרִבּוּעַ רָאשֵׁי מָיִם:

פנות, כי שתי התהומות יפגשו יחד. לאדיר קולו וכו', תאר לאל ית'. רנן, קול רנה מרעימי' להקב"ה המרעי' וכו'. רדת' כל ישירו שיר, בדרת המי' הכל ישירו שיר להקב"ה המודד מים כדכתי' יתרועעו אף ישירו (תהלי' סה). שבח כנוי שם וכו', בכינוי שם שבא כינה המים כדכתיב כקול שדי בלכתם (יחזקאל א כד). שתף בשם אדיר וכו', דכתיב מקולות מים רבים אדירי' משברי ים אדיר במרו' ה' (תהלי' צג) הרי ששיתף המי' בשם אדיר על שמו. כמחזה שליג' מי', דכתי' לבושי' כתלג חיור (דניאל ז ט). שוה קול הודו וכו', השוה קול הודו כקול מים רבי' דכתיב וקולו כקול מים רבי' (יחזקאל מג ב). וכל, ל' מדה כמו וכל בשליש (ישעי' מ יב) שתרגומו וימודד. ומד, ומדד. ודלה. ל' הגבהה. לכל גיא, לכל ארץ. תרגל מעדן נהר וכו', הרגיל והוליך מגן עדן נהר ששמו יובל מים, מתוכו להפרד לרבוע ראשי מי' כדכתי' ונהר יוצא מעדן להשקו' את הגן ומשם יפרד והי' לארבע' ראשים (בראשי' ב י), וכדאמרינן במס' בכורו' דף נ"ה סוף ע"א, כל הנהרות שבעולם למטה מן ג' נהרות וג' נהרות למטה מפרת, והוא כתיב והנהר הרביעי הוא פרת? הוא פרת דמעיקרא, תניא ר"מ אומר יובל שמו ולמ' נקרא פרת? וכו', ובויקר' רבה סוף פ' כ"ב, תני רשב"י נהר יוצא מעדן ושמו יובל עכ"ל. ונרא' שבעודו בתוך העדן נקרא יובל ומחוץ לעדן הוא מתפרד לד' ראשים והוא באמצע והוסב שמו לפרת, ובזה נתמעט בשיעורו בהכרח מכמות שהי' קודם התפרדו, לכן יתכן שגיחון גדול ממנו. וע"ש בתוס' וביפה מראה לירושלמי' ברכות פי' ד'.

ענטגעגען אונד געבען איהרען לויט איהרען דורשט נאך וואססער צו ערקעננען, שטראֶמען אויף, רויטען אין מאֶכטיגען פֿלוטהען אונד ערהעבען יובעלנד איהרע שטיממע צום רוהמע דעס, דער זיינע אללמאכט אויף דען וואססערן לייגט, זינגען מיט דאָננערנדער שטיממע איהם, דער מאֶכטיג איבער מאֶכטיגען וואססערן דאָננערט, אונד אללעס לאָבזינגט איהם, דער זאָ ווייזליך דיא וואססער געמעססען. דען וואססערן האט ער איינען ריהמליכען ביינאמען בייגעלעגט; ער נאננטע זיך דיא מאֶכטיגען; ער נאננטע דיא ווייסע זיינעס געוואנדעס נאך דער ווייסע דעס שנעעס אונד פֿערגליך זיינער אללמאכט שטיממע מיט דער שטיממע דער וואססערפֿלוטהען. ער האט נאך מאאס אונד געוויכט יעדעם לאנד וואססער־קוועללען בעשיעדען; ער האט דען שטראָם יובל אויס דעם פאראדיזע געלייטעט אונד איהן דאן געטהיילט אין פֿיער הויפטשטראֶמע.

תכנם

מיוסד ע"פ תשר"ק וחתום אלעזר ברבי קליר מקרית ספר חתום בראשי השמות השניות.

תִּכְּנָם לְאֶרֶץ וְחוּצוֹת לַחֲצוֹת מַיִם· אָמֵן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מַה יִּתְּנוּ מַיִם: שָׁקַל לְרֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל לְבַד פַּלְגֵי מַיִם· לִמְטַר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה מָּיִם: רְצוּת לָהּ שָׁלוֹם בִּירִידַת מַיִם· עָמוֹק וְתָלוּל גָּלוּי וְחָבוּי כְּאַחַת שָׁתוּת מַיִם· קֶרַח וּכְפוֹר וְשֶׁלֶג וְנֵזֶל מַיִם· זְמַנּוּ לָהּ לְשׁוּקְקָהּ בְּכָל

תכנם. האדמה הנבחרות הנזכרים תכן הקב"ה לארץ ישראל ואחרי אלכו' לחוצות ולחלק לשם מים. לארץ וחוצות, ל"ה עד לא עשה ארץ וחוצות וראש עפרות תבל (משלי ח כו) ואמרינן במס' תענית דף י"א א', ת"ר א"י נבראת תחלה וכל העולם כולו נברא לבסוף שנא' עד לא עשה ארץ וחוצות, א"י משקה אותה הקב"ה בעצמו וכל העולם כולו ע"י שליח שנא' הנותן מטר על פני ארץ ושולח מים ע"פ חוצות (איוב ה), א"י שותה מים וכל העולם כולו מתמצית (פירוש תמצית מה שנשאר בעבי' אחר שתייתה). ת"ר שותה תחלה וכל העולם כולו לבסוף. אמר ריב"ל כל העולם כולו מתמצית גן עדן היא שותה שנאמר ונהר יוצא מעדן וכו'. ועיין עוד שיר השירים רבה דף ל"ב ד' בפסוק אחת היא יונתי. אמן, גדל. לראש עפרות, לא"י שהוא ראש הארצות שקל לה לבד פלגי מים והיא לבדה תשתה מים למטר השמים וכל שאר ארצות מיאורי התמצית וכדאמרן ולשנא דקרא נקט דכתיב למטר השמים תשתה מים (דברים יא יא). רצות לה, לא"י. עמוק ותלול וכו', המקום העמוק והגבוה והגלוי והמכוסה כולהו ישתו מים ע"י ירידת הגשמים, וכדאית' בספרי והובא בילקוט פ' עקב ברמז תתנ"ז לא כארץ מצרים היא, ארץ מצרים שותה מי נהר, וא"י שותה מי גשמים, א"י שותה נמוך וגבוה ארץ מצרים נמוך שותה גבוה אינו שותה, א"מ גלוי שותה שאינו גלוי אינו שותה א"י שותה גלוי ושאינו גלוי וכו'. קרח וכפור וכו', גם זה בספרי ובילקוט ברמז תתנ"ט. או לפי ששותה מי גשמים אבל אינו שותה מי נחלים? ת"ל ארץ נחלי מים, או לפי ששותה מי נחלים אבל אינו שותה מי שלגים? ת"ל כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים, או לפי ששותה מי שלגי' אבל אינו שותה מי טללים? ת"ל למטר השמים תשתה מים בשעה אומר מים קף מי טללים שותה וכו'.

תכנם. דיזע שטרעמע האָט ער בעשטיממט פיר ארץ ישראל אונד אַנדערע לענדער, אייגען וואַסער צו ערטהיילען; ער האָט יעדען בעזאָנדערס אויפגעטראַגען, וויא פיעל ער דעם וואַססער צו פיהרען האָט. פיר דאַס פאָרציגליכסטע דער לענדער (א"י) האָט ער יענען וואַסערבעהעלטער פאָרציגליך בעשטיממט, עס וויט רעגען דעס הימעלס צו טרענקען, אונד דאַזעלבסט איינטראַכט צו שטיפטען דורך וואַססער דעס רעגענס אונד טיעפען אונד אַנהאָהען אונד בערג אונד טהאַל צוגלייך צו בעפייכטען; אייס אונד רייף אונד שנעע אונד פליסיגקייטען אַללער אַרט האָט ער איהם בעשיעדען,

וואָ

מִינֵי מָיִם: צוֹפֶה בָהּ עַיִן לְהִתְמִידָהּ בְּמַיִם· רֵאשִׁית וְעַד אַחֲרִית דְּרוּשָׁה רַוּוֹת מַיִם· פֶּשַׁע אִם הָעֶצֶם וְנִגְזַר עֲצִירַת מַיִם· בְּתַחַן וָפֶלֶל יַפַּתּוּ מִגָּרַע בְּנִטְפֵי מָיִם: עַיִן יִשְׂאוּ לָרוֹכֵב בְּעֶזְרָם שָׁמַיִם· יְשֵׁנִים הֱיוֹת בְּמַצַּע וְהוּא מַסְפִּיק לָמוֹ מַיִם· שִׂיחַ מֵהַיּוֹם נֶעֱצָרִים לְהַזְכִּיר בְּשִׂיחָם מַיִם· רוֹגְשִׁים בְּסוֹף שִׁבְעָה לְצַיֵּן בְּמוּסַף מָיִם: נִסּוּךְ מְנַסְּכִים שְׁלֹשֶׁת לוֹג מַיִם· בָּם לַעֲרוֹךְ בְּסֵדֶר שְׁלֹשָׁה רְבִיעִיּוֹת מַיִם· מִמַּעַל לְהַרְבִּיעַ

צופה בה עין וכו', דכתיב ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה (דברים יא יב). ישנים היות במצע וכו', כשהם ישנים על מטות ומצעות הקב"ה מספיק להם מים, וכדאי' בספרי הנ"ל א"מ אם אינו עמל בה בכשל וקרדם ונודד שינת עיניו עלי' אין לו בה כלום, וא"י אינה כן אלא הם ישינים על מטותיהם והקב"ה מוריד להם גשמים וכו'. שיח מהיום נעצרים וכו', טעמו בתפלת שחרית היום היו נעצרים ומונעים מלהזכיר בתפלתם מים אבל בתפלת מוסף רוגשים ומתאספים להזכיר מים. לציין, לסמן, להזכיר. נסוך מנסכים וכו', כדאי' בספרי והובא בילקוט פינחס, נסוך המים בחג כדי שיתברכו הגשמים, ואמרינן במס' סוכה דף מ"ח א', נסוך המים ג' לוגים שהוא רביעית ההין. ואומר הפייטן שהי' הנסוך ג' לוגין שבזכותם יערוך

אונד עס איזט מאַלען אָרטען געוואַססער צו ערקוויקקען. זיין אויגענמערק געהט בעשטאֶנדיג דאַהין, אונד עס פאָנגט אַנפאַנג דעס יאַהרעס ביז צו דעססען ענדע רייכליך מיט וואַססער צו פערזאָרגען; אונד ווען איינסט דער זינדען האַלבען איינע ענטהאַלטונג דעס רעגענס פערהאֶנגט ווירד, זאָ זינד געבעטע פערזאַממעלט, אום איהן ווידער טריעפענד צו מאַכען. העבט דאַס פאָלק זיינע אויגען עמפאָר אונד פלעהט דען היממעלסטהראָנער אום הילפע, דאַן קאַן עס רוהיג צו בעטטע געהען אונד ער פערזאָרגט עס דאַן מיט וואַססער. ביז היימע היעלטען זיא פראָמע פערזאַממלונג, אָהנע אין איהרען געבעטע דעס וואַססערס צו ערוואֶהנען, היימע, אַם ענדע דער זיעבען טאַגע, האַבען זיא זיך פערזאַממעלט, אום אין איהרעם מוסף געבעטע אום רעגען צו ביטטען. זיא האַבען דריי לוג[1] וואַססער אויף דען אַלטאַר געגאָססען, דאַדורך דיא דריי רביעיות[2] דער וואַססער נאַך אָרדנונג הערפאָר-

---

[1]) נאַמע איינעס מאַאַסעס. [2]) רביעיות הייסט אייגענטליך איינע בעגאַטטונג דער אָבערן אונד אונטערן וואַססער. זיעהע אויך בחול.

זְכָרוֹת רֶבַע מַיִם · יַעַל בְּכֶפֶל מִתַּחַת פְּרִיַּת
נְקֵבוֹת מָיִם: לְיִפְתַּח אֶרֶץ וְיִפְרוּ יֶשַׁע מְטַר מָיִם ·
קוֹרְאִים זֶה לָזֶה עַד יַשִּׁיקוּ מַיִם לְמַיִם · כַּאֲשֶׁר
יֵרֵד הַגֶּשֶׁם וְהַשֶּׁלֶג מִן הַשָּׁמַיִם · לְצִמָּאוֹן
יְשַׁעֲוּהוּ עֲיָנוֹת וּתְהוֹמוֹת מָיִם: יַחַד דְּגַת
וְקַשְׂקֶשֶׁת הַגְּדֹלִים בַּהֲמוֹן מַיִם · יִתְאַוּוּ לְרִדְתּוֹ
גְּמוּת מֶנּוּ מְעַט מַיִם · טְרוּחֵי שְׁחִין וּכְאֵב וְחוֹלִי

הקב"ה על סדר ג' רביעית המטר הנזכרים במס' תעני' דף ו', ואמרינן שם, מאי ל' רביעה? דבר שרובע את הקרקע, כדר"י, דאמר ר"י מיטרא בעלה דארעא הוא. להרביע, ל' בהמתך לא תרביע (ויקר' יט יט). והמאמר מיוסד על מאמרם ז"ל בב"ר פ' י"ג, כמה גשמים יורדין ויהי' בהם כדי רביעה? כמלא כלי מחרישה של ג' טפחים, דברי ר"מ, ר"י אומר בקשה טפח ובבינונית טפחים ובשבעה ג' טפחים, אמר רשב"א אין לך טפח שיורד מלמעלה שאין הארץ עולה כנגדו טפחים, מה טעם? תהום אל תהום קורא לקול צנורך, אמר ר"ל המים העליונים זכרים והתחתונים נקבות והן אומרים זו לזו קבלו אותנו אתם בריותיו של הקב"ה ואנו שלוחיו, מיד הם מקבלים אותן הה"ד תפתח ארץ ויפרו ישע (ישעי' מה) כנקבה זו שהיא פותחת לזכר, ויפרו ישע הן פרין ורבין, ולדקה תצמיח יחד זו ירידת גשמים, אני ה' בראתיו לכך בראתיו לתקונו של עולם עכ"ל, וזהו טעם יעל בכפל וכו' ליפתח ארץ וכו', קוראים זה לזה, קבלו אותנו כדאמרן. עד ישיקו, עד יתחברו המים התחתונים לעליונים, והוא ל' תשוקה או ל' נשיקה. לצמאון ישעוהו וכו', בעבור הצמאון יפנו אל המטר לקבל העיינות וכו'. גמות מנו, לטעום ולבלוע ממנו, ל' הגמיאיני (בראשית כ"ד י"ז) שתרגומו הטעימני וכבר השתמשו בו רז"ל במאמרם לגמות ובב"ר פ' י"ג אומרין הכל מתברך, מ"ט מתברך, והפרגמטוטין (πραγματευται) מרויחים, ריב"ל אמר אף מובי שחין מרויחין, רחב"א אמר אף החולין מרויחים ואיבריהם רפין עליהן, אף אבן טובה מרגשת, ואף הדגים מרגישין ועיבדא הוא וכו', וזהו מטעם הפייטן דגת וקשקשת

לובריגגען. געשיעהט איינע רביעה פאָן דען אָבערן אמאָנליבען וואַסערן, זאָ שטייגען דיא אונטערן ווייבליבען וואַסער אויף צור דאָפפעלטען בעפרוכטונג, ערווייכען דיא ערדע אונד לאַססען היין אויפבליהען איטטעלזט דעז רעגענז וואַסערז. ביידע וואַסער רופען זיך וועכזעלזייטיג צו, ביז זיא זיך געפּאַארט. נון פאָללט רעגען אונד טנעע פאָם הימאעל הערראב, אונד דורזטיג פערשלוקקען איהן דיא קוועללען אונד אַבגרינדע דער וואַסער. פישע אָללער אַרט אונד אָללעז, וואַז זיך אים וואַסער רעגט, זעהנט זיך נאַך רעגען אונד שלירפט פאָן זיינעם וואַסער איין. דיא איט אויזאַטץ געפּלאַגטען אונד איט ליבעשמערץ בעהאַפטעטען מענטען זעהנען זיך נאַך איהם אונד עמפפינדען לינדערונג

מעים • רוגעים ומתרוחים באוו קרת מים:
חיי כל גשי מסרת במזלות שמים • ממונים על
כל ארץ איך לפרנסה מים • זבת חלב ודבש
ארץ נחלי מים: קדשת אותה לשמך למוגגה
מים: ואתה בידך תתה מפתח מטר מים •
רשות אין להנתן בלעדיך לפתוח אוצרות
מים • הקם דברך הטוב תת בפשע מים • יחד
לנדב לרצון לטהר להניף מים: די ארבעים
סאה משער מקוה מים • תמימיך איך בו יטהרו:

וכו', ערוצי שחין וכו'. חיי כל גשי, חיי כל הארץ. מסרת במזלות שמים ממונים וכו', הטעם כי כל הארצות משקה הקב"ה ע"י שלוחיו והם המזלות הממונים עליהם חוץ מן א"י שאינה נתונה ביד המזלות וכדאי' בספרי, ונתתי מטר ארצכם, ונתתי אני ולא ע"י שליח ולא ע"י מלאך, מטר ארצכם ולא מטר כל הארצות וכה"א הנותן מטר ע"פ ארץ ושולח מים ע"פ חוצות (איוב ה) וזהו זבת חלב וכו' כלומר א"י קדשת אותה לשמך וכו', למוגגה, כ' ברביבים תמוגגה (תהלי' סה יא) ענין המסיסה. ואתה בידך וכו', כן אי' בריש מס' תענית, ג' מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח ואלו הן מפתח של גשמים ומפתח של חיה ומפתח של תחיית המתים וגו'. רשות אין להנתן וכו', בזה יתרץ הפייטן קושית התוס' שם ע"ש. בפשע, ברשע. יחד לרצון לנדב וכו', עפ"ה גשם נדבות תניף אלהים (תהלי' סח י). לנדב, גשמי נדבה וברכה. לטוהר, שיטהרו בו כמו שפירש. ארבעים סאה, הוא שעור מי מקוה. תמימיך, ישראל.

לינדערונג ביי'ם רעגען. דיא ערהאלטונג אללער לענדער האסט דוא דען פלאנע־טען דעז היממעלז איבערלאססען, זיא זינד דער לאנדע פערוואלטער אונד פערזארגען זיא מיט וואססער. דיא פערוואלטונג דעז פעטטרייכען לאנדעז אבער, וואָ מילך אונד האָניג פליעסט, האסט דוא דיר זעלבסט געהייליגט; דוא זעלבסט פערגניגסט עז מיט וואססער. אין דיינער האנד איזט דער שליססעל צום רעגענהיממעל אויפבעוואהרט, אונד קיין היממלישעז וועזען פערמאג אהנע דיינע ערלויבניס, יענען וואססערבעהעלטער צו עפפנען. אָ, בעשטעטיגע דיינע גוטע פערהייסונג! גיב איהן דעז וואססערז זעגען! לאסט איינען זאנפטען, מילדען, רייניגענדען רעגען הערַאבטריעפען! דיא רייניגונג ערפאָדערט איין מקוה פאָן פיערציג סאים* וואססער; קאָננען זיך דיינע פראָממען דארין רייניגען, ווען עז ניכט דאז ערפאָדערליכע וואססער ענטהאלט? —

*) נאמע איינעז מאאסעז.

אם אין בו שעור מים · גשמים שבעה משבעה רקיעי מים · שבע ארצות שבע ושבעת עמודי מים: בצור חוגגים שבעה ונעצרים עדי מים · פלולם קשוב בשפכם לך לב כמים · ארון השקיפה ממעון קדשך מן השמים · רעיך לנהל ברבץ בעל מבועי מים:

מיוסד ע"פ א"ב מרובע, אף שהקדים בראש כל אות ראשון תב' אחת מפסוק יפתח יי לך וגו' ולאות השני הקדים תבת כים ולאות השלישי תבה אחת מפסוק כי כאשר ירד וגו', (ישעי' נה י) ולאות הרביעי תבת מים, וע"ד זה הלוך ילכו החרוזים כלם.

יפתח ארץ לישע · לשבור מטה רשע · מים אם כזבו בפשע · זכור גם יקח נא מעט מים ותושע: כי

ארבות

שבעה וכו', בפרקי דר"א פי"ח, שבעה רקיעים ברא הקב"ה, שבע ארצות ברא הקב"ה וכו', וכן בויקרא רבה סוף פ' כ"ט ובמדרש משלי סי' ט' בפסוק חצבה עמודיה שבעה, ואמרינן במס' חגיגה דף י"ב ב' ובמדרש תהלי' סי' קל"ו הארץ עומדת על ז' עמודים ועמודים על המים והמים על ההרים וההרים על הרוח ורוח בסערה וסערה תלויה בזרוע של הקב"ה שנא' וכו'. ובכ"י גרס משבעת עמודי מים. בצור, ל' תפלה כדאי' בברכות רים פ' ואתחנן, עשר לשונות נקראת תפלה ואלו הן תפלה פגיעה בצור וכו', וטעם המאמר, החוגגים שבעה ברנה ותפל' ונעצרים בשביל המים פלולם קשוב וכו'. לנהל ברבץ וכו', ל' בנאות דשא ירביצני (תהלים כג ב), ועל מבועי מים ינהלם (ישעי' מט י).

יפתח, ע"ש תפתח ארץ ויפרו ישע (ישעי' מה ח), ואמר ר"א גדול יום הגשמים שאפי' ישועה פרה ורבה בו (תעני' דף ז ב). לשבור מטה רשע, לשבור זרועם של רשעים המפקיעי' השערים ומייקרים השערי'. ול"ה הוא שבר ה' מטה רשעים (ישעי' יד ה). אם כזבו בפשע, אם פסקו בעבור הפשעים, ל' אשר לא יכזבו מימיו (שם נח יא). זכור גם וכו', זכור צדקת א"א אשר אמר יוקח נא וכו'. ותושע, והפנה אלינו. ארובות

אָ זאָטטיגע דיינע זיעבען האָהדער מיט וואָלען זיעבען אַרטען רעגען אויז דען זיעבען וואַסערהימעלן! פערזינק דאַז געבעט דערער, דיא זיעבען-טאַגע געפייערט אונד זיך הייטע פערזאַמעלט, זאָ בעטען אום וואַסער! ערהאָרע איהר פֿלעהען! דיר ערגיעסט זיך איהר הערץ וויא וואַסער! שויע הערנידער, אָ, הערר, פֿאָן דיינער הייליגען וואָהנונג, פֿאָן הימעל, אונד לייטע דיינע געליעבטע (ישראל) אויף זיכערע אַנגערשטאַטטע, ביים וואַסערקוועללען!

אַרְבּוֹת שְׁמֵי עֶרֶץ. עַד אָבִיב יִפָּתְחוּ בְּלִי פֶרֶץ: קו״ח מַיִם
אֵד לְהַעֲלוֹת בִּמְרֶץ. טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָרֶץ:

ה' בְּיָדוֹ מַפְתֵּחַ. זוּלָתוֹ בְּלִי יִפָּתֵחַ. מַיִם
בְּצוּל יַרְתִּיחַ. חָגוּר בְּנֵי עָקוּד לְפַתֵּחַ: כַּאֲשֶׁר

בְּחַן וְשָׁפַךְ לֵב כַּמַּיִם. יִחְיוּ טְלָאָיו מִיּוֹמַיִם: קו״ח מַיִם
בְּאֵר חָפַר פַּעֲמַיִם. לְקוֹל תִּתּוֹ הֲמוֹן מַיִם בַּשָּׁמָיִם:

לְךָ גָּשִׁים וְשֶׁוַע מַרְהִיטִים. לְהָקֵר חֹרֶב לְהָטִים. מַיִם
גֶּבֶר כַּמַּרְהָטִים. בְּחִין פִּצֵּל בָּרְהָטִים: יֵרֵד

גֶּשֶׁם לְנִדְשָׁאִים. לְעַדֵּן זִיו עַיִן לְךָ נוֹשְׂאִים. קו״ח מַיִם
גְּנוּזִים וּנְשָׂאִים. לְשָׂאוֹתָם מַעֲלֶה נְשִׂיאִים:

אֶת דְּרוּשָׁה מֵרֹאשׁ. תָּמִיד אוֹתָהּ דְּרוֹשׁ. מַיִם
דָּגָן וְתִירוֹשׁ. יִרְווּ בְּשִׂיחַ בְּכוֹר רֹאשׁ: הַגֶּשֶׁם

שמי ערץ, אלוני השמים האדירים כלומר פתחי המטר. עד אביב, עד חודש האביב הוא ניסן. מים אד וכו', הטעם האד יעלה המים נמרוצה למעלה קודם שהיה בארץ כדי שימטיר מן המים העליונים שהם גשמי ברכה כמבואר לעיל. ה' בידו מפתח וכו', מבואר בסוף הפיוט הקודם לזה. מים בצול ירתיח, במצולה ירתיח המים שיעלו אבעבועות, ל' ירתיח כסיר מצולה (איוב מא כג). חגור וכו', לפתח ולהתיר החגורה של בני יצחק העקוד ע"ג המזבח, והרצון בפתיחת החגורה הסרת העצירה כי השמים הנעצרים ידמו לאדם החגור באזור. טלאיו, בניו של יצחק. מיומים, עפ"ה יחיינו מיומים (הושע ו ב) ע"ש פי' רש"י. מים באר, באר מים. חפר, יצחק פעמים כדכתיב וישב יצחק ויחפור את בארות המים (בראשית כו יח). לך גשים, אין גישה אלא תפלה. ושוע מרהיטים, ושועתם מריצים לך. להקר חורב להטים, לקרר יובש הבא מלהט האש והחמימה. כמרהטים, כצינורות המקלחים. בחין פצל וכו', בשביל חינו של יעקב אשר פצל ברהטים (בראשית ל לח). לנדשאים, לירקות שבשדה. לעדן זיו וכו', לענג זיו של ישראל הנושאים לך עין; או יהיה טעמו לעדן ולתת זיו בפירות עין לך נושאים כלומר מתפללים אליך על כך וירמוז למה שאמרו ז"ל מטר משקה מרוה ומזבל ומעדן (נותן עדנה וזיו בפירות כן פי' רש"י) וממשיך (כתובות י ב), ותפס הפייטן בלשון זיו, לרמוז על חדש אייר הנקרא חודש זיו במלכים א' ו' א'. מים גנוזים ונשאים, היינו מים העליונים הגנוזים באוצר ה'. לשאותם וכו', לתת עליהם משאת המים הוא מעלה נשיאי'. את דרושה מראש, א"י שאתה דורש בראשון, כמבואר לעיל בריש פיוט תכנס לארץ. מים דגן ותירוש וכו', המים ירוו דגן ותירוש בארץ של ראשון

הנקרא

דְּשָׁאִים יְרַעֲנֵן · וְשׁוֹר וּמְרִיא בוֹ יְחֻנַּן · קו"ח מַיִם
דְּלֵה לְעָב מְעֻנָּן · בְּאוֹת קֶשֶׁת עֲנִינַת עָנָן :

אוֹצָרוֹ הַמָּלֵא · מְזֻוַּעַת כִּפַּת דּוֹק מִתְמַלֵּא · מַיִם
הַמְמַצִּית מֵי מָלֵא · לְגֵיא מְעַקְּרֵי שׁוֹר תְּמַלֵּא : וְהַשֶּׁלֶג
הִקְפִּיא לְגַלְקֶשֶׁת · לְרָשׁוּ בַשְּׁלִישִׁי מִתְבַּקֶּשֶׁת · קו"ח מַיִם
הִזִּיל לְמִתְנַקֶּשֶׁת · בְּהוֹד נֹגַהּ מַרְאֵה הַקֶּשֶׁת :

הַטּוֹב וְהַנָּעִים · שְׁעֵה זֶמֶר נְעִימִים · מַיִם
וְקוֹל מְזַעְזְעִים · בְּמֵי מְרִיבָה לֹא תַזְעִים : מִן
וְדוּי תְּאוֹמִים וְרֵעִים · תִּתְרַצֶּה בְּשִׂיחַ הַנְּעִים · קו"ח מַיִם
וָעֵד לְזוֹרְעִים · בְּקוֹל גַּלְגַּל הַמַּרְעִים :

הנקרא בכור לאב, ומכאן ואילך מזכיר הפייטן י"ב ארצות של י"ב שבטים ויסודו בספרי הובא בילקוט פ' עקב ברמז תתכ"ט, רשב"א י"ב ארצות נתנו כנגד י"ב שבטים ולא שוו טעם פירות שבט זה לטעם פירות שבט זה ואלו הם כי הארץ אשר אתה עובר שמה לרשתה, והארץ אשר אתם עוברים שמה ארץ הרים וכו' הרי י"ב ארצות כנגד י"ב שבטים וכו'. ירענן, יעשה אותם דשנים ורעננים ושור ומריא יחנן בו כי יספיק להם דשאים, והזכיר שור בעבור שהוא מזלו של חודש אייר דקאי בי'. דלה, הגבה והעלה ל' דמידלי להתם (תעני' ט ב). לעב מענן, לעב הענן. באות קשת וכו', עש"ה והי' בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן. אוצרו המלא וכו', מבואר לעיל בפיוט אקשטה באות ל', לנטות עלי' כפה מוצעת וכו'. מים הממצית מי מלא, ל' ומי מלא ימצו למו (תהלי' עג י), וטעמו להמצות מים מפלג אלהים המלא מים לארצו של שבט שמעון ולוי המכונים מעקרי שור כדכתיב וברצונם עקרו שור (בראשית מט ו). והשלג הקפיא לגלקשת, לעשב המאוחר הקפיא שלג כי הוא טוב לו כדאמרי מעלי תלגא לטורא כחמשה מטרא לארעא (תענית ג ב). הקפיא, ל' קפאו תהומות והעשב המאוחר לצאת נקרא לקש (עמוס ז א). לרשו בשלישי מתבקשת, לישראל אשר ירשו בחדש השלישי הוא סיון התורה המתבקשת מאתם. ודע שבשני כ"י גרס לרשו, הו' בחלום ולא ידעתי לכוונו. למתנקשת, להארץ המתלבטת ל' ינקש נושה (תהלים קט יא). בהוד נוגה וכו', מוסב על מים הזיל ובאשר העידו חכמי הטבע הקדמונים, כגון אריסטאטעלעס ופליניוס וזולתם, כי מהוד נוגה מראה הקשת יזל לחלות מה כדמות תבלין על הארץ אשר תחתיו ויתן לפירות הארץ ההיא טעם וריח טוב ובפרט בארץ נגובה וחררה. הטוב והנעים וכו', תאר להקב"ה, והטעם, אתה הטוב והנעים שעה נא לזמר נעים של שבט לוי שמהם היו המזמרים והמשוררים בכל כלי שיר כידוע. מים וקול מזעזעים, מי מטר וקול הרעמים. במי מריבה לא תזעים, לעכרם בעבור חטא מי מריבה דכתיב גבי לוי תריבהו על מי מריבה (דברי' לג ח). תאומים ורעים, שמעון ולוי אחים (בראשית מט ה), ונקט ל' תאומים לרמז על מזל חדש סיון דקאים בי'. ועד, הכן

אֶת זְמַן חָבוּי גֹּפֶר · הָגְבָּלוּ גְבוּלוֹת בְּסֵפֶר · מַיִם
זְלַת שֶׁפֶר · לְמַדֵּד אַדְמַת גּוּר עֹפֶר: הַשָּׁמַיִם
תמוז זַעַק לְקַבֵּל · חֹם בְּתַמּוּז מִלְּחַבֵּל · קו"ח מַיִם
זָרְמוּ לְתַבֵּל · בְּשֵׁשֶׁת מִינֵי תֵבֵל:
הַשָּׁמַיִם חַשְׁרַת כְּבָרָה · חָשׁוּר לְרוּחַ נִשְׁבָּרָה · מַיִם
חֲוִיז בִּגְבוּרָה · לִמְבִינֵי עִתֵּי בָרָה: וְשַׁמָּה
סרטן חֶלְקָם בַּחַיִּים · כְּסַרְטָן גָּדֵל בְּמַיִם חַיִּים · קו"ח מַיִם
חֲשׂוּפִים וּבְקוֹ הַצּוּיִם · הוֹצֵא מִבֵּית מַיִם חַיִּים:

לזמן מועד. בקול וכו', ל' קול רעמך בגלגל (תהלים עז יט). את זמן חבוי גופר וכו', טעמו בזמן כת אשר הי' חבוי ונסתר בתבת עלי גופר אז בכל הוגבלו גבולות בספר כמו שאז"ל ויהיו בני נח וגו', זה שאמר הכתוב יצב גבולות עמים למספר בני ישראל (דברים לב ח) ע"ש פירש"י. מים זלת שפר, מים נוזלים משמים, שפר תאר לשמים, עש"ס ברוחו שמים שפרה (איוב כו יג). למדד, להמדיד באדמת יהודה שנתברך בגור, כדכתיב גור אריה יהודה (בראשית מט ט), וטעם עופר כטעם גור כי שניהם יורו על הבחרות. וי"ג שפר ל' נוי ופיוס, וגורסים לְמַדֵּד בששה נקודות ויהי' טעמו למדתו של אדמת וכו' כלומר מלוא רוחב ארצו. השמים, כנוי לאל ית', ע"ד רז"ל השמים ירחמו עליך, לעולם יהי אדם ירא שמים ודומיהן, והכוונה יושב שמים. מלחבל, שלא תהא חמימת תמוז מחבל' הארץ. מים זורמו, ל' זרמו מים עבות (תהלים עז יח). לתבל בששת מיני תבל, לעשות א"י שהיא השביעית בארצות מתובלת בכל מיני הפירות שיש ביתר ששת הארצות ובלשו' בספרי פ' עקב והובא בילקוט משלי א' ברמז תתקמ"ג, משחקת בתבל ארצו, רשב"י אומר תבל זו ארצו ולמה נקרא שמה תבל שהוא מתובלת מכל ארצות שבכל ארצות מה שיש בזו אין בזו אבל א"י אינה חסרה כולם, שנא' לא תחסר כל בה עכ"ל. השמים חשרת כברה וכו', במס' תענית דף ט' ב' העבים שבשמים מנוקבות הן ככברה ובאות ומחשרות (משירין) מים על גבי קרקע שנא' חשרת מים עבי שחקים (ש"ב כב) עכ"ל, ול' חשירה הוא ל' נזילה והטפה, וטעם המאמר השמים שנזילתם נזילת כברה הזיל והטף לרוח נשברה; וי"ס גורסי' כבברה. ועיין מה שכתבתי לעיל בפיוט אקשטה באות ל'. מים חוז, כ"כ בכ"י והוא פעל נגזר מן חזיזים וטעמו תן מים מן החזיזים לארץ שבט יששכר המבינים עתים לישראל, כדכתיב ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל (דה"א יב לג) ומלת ברה תאר לישראל בהרבה פסוקים בשיר השירי', ונקט הפייטן תבת חזיז שענינו חזיון ורוח הקודש כמבואר לעיל בפיוט אקשטה באות צ' בעבור שקאי בשבט יששכר שממנו תלא ההוראה כמו שאז"ל על הפסוק הנ"ל. ושמה, בארץ יששכר. חלקם בחיי', בחיי עד והיינו בתורה המביאה לחיי עד. כסרטן גדל וכו', טעמו כמו הסרטן שגדולו ויסודו במים חיים כן גידולו ויסודו של שבט יששכר בתורה הנקראת מים חיים, ונקט במלת סרטן לפי שהוא מזלו של תמוז דקאי בי'. מים חשופים וכו', ירמוז אל הכתוב ביום ההוא יצאו מים

לָתֵת טַעַם וָנֶפֶשׁ. לְהוֹצִיא אֲסִירִים לַחֹפֶשׁ. מַיִם
טְבִיעַת רֶפֶשׁ. בַּל יַבְעִיתוּ מְחָרֵף נֶפֶשׁ: לא
טַרְחוּת כְּמַבּוּלוֹת. וְלֹא כְּחֹרֶב אָב מַחְבִּילוֹת. קו"ח מַיִם
טְמוּנִים בְּתַחְבּוּלוֹת. חֲשׂוֹף מַצִּיב כָּל גְּבוּלוֹת:
מְטַר יוֹרֶה לִירוֹת. שָׂדוֹת וִיעָרוֹת. מַיִם
יְמַלְאוּ יְאוֹרוֹת. לִמְגוֹדְדֵי גְדוּד שְׁיָרוֹת: יָשׁוּב
יַפְרֶה הַר וְגִבְעָה. יְרַבֵּץ כְּאַרְיֵה הָעֲלֵי טְבוּעָה. קו"ח מַיִם
יְשַׁלְּשׁוּ רְבִיעָה. לְהִפָּרֵד לְרָאשִׁים אַרְבָּעָה:
אַרְצָךְ כִּוּוּן הֲדוֹם רֶגֶל. וְלֹא נִשְׁקֵית כְּגַן בָּרֶגֶל. מַיִם

חיים מירושלים חציים אל הים הקדמוני וחציים אל הים האחרון (זכרי' יד ח), והמים החיים האלה הם היוצאים לעתיד מתחת מפתן הבית כמבואר בס' יחזקאל ע"ז. וזה מטעם הפייטן המי' העתידים להגלות ולהאסף לשני חצאים היוצא מן שתיה. לתת טעם וכו', מחובר עם שלמעלה שיכנה בה"מ ויוציא מהם מים חיים לתת טעם וכו', כי מיום שחרב בה"מ ניטל טעם פירות וכזמן שאין ישראל שרויים על אדמתם אין הגשמים יורדין מאוצר טוב (ב"ב דף כה ב) וזה טעם להוציא אסירים לחופש. מים טביעת רפש בל יבעיתו וכו', מי הים הטבועים ברפש וטיט והמה מלוחים ובלתי טובים בל יבעיתו ארצו של זבולון המכונה מחרף נפש כדכתיב זבולון עם חרף נפשו למות (שופטים ה יח). לא טרחות וכו', כלומר גם לא טרחות ובגדות מים כמו שהיו במבול גם לא מים באורב המשכלת האבים והפירות והמה עליית אגלים הנזכרים במס' חגיג' דף י"ב ב' העומדים להלקות הפירות כמבואר שם. אָב, ל' אביב ואבים והיינו פירות, ותפש בל' אב לרמוז על החדש הנקרא כן, והעיקר שלא יהי' מימיו ממים התחתונים כי אם ממים העליונים וזהו מים טמונים בתחבולות חשוף וכו' שהם המים העליונים הטמונים ויורדים בתחבולות אותם חשוף וגלה אתה המציב כל גבולות. בתחבולות עש"ה והוא מסיבות מתהפך בתחבולותיו לפעלם וגו' (איוב לז יב) ע"ש פי' רש"י. מטר יורה, המטר הנקרא יורה והוא הרביעה הראשונה היורדת במרחשון. לירות, ל' ירוי' או ל' רווי'. עיין במס' תענית דף ו' א'. שדות ויערות ויאורות, הזכיר ג' אלה שהם אילנות וזרעים ובורות שיחין ומערות עש"ה אם לשבט אם לארצו אם לחסד כאשר יבואר בסמוך באות ל'. למגודדי גדוד שיירות, לארצו של שבט גד שנאמר עליו גד גדוד יגודנו (בראשי' מט יט), ושיירות גם הוא כ' גדוד וחבורה. ירבץ שבטו של גד ירבץ במנוחה על ארצו, כאריה, וזה מעין ברכתו של משה שאמר עליו כלביא שכן (דברי' לג כ). טבועה, תאר לארץ עש"ה על מה אדני' הטבעו (איוב לח ו). מים ישלשו רביעה, מי המטר ישלשו רביעה שלהן כלומר שירביעו הארץ ג' פעמים. עיין לעיל בפיוט תכנם באות נ', ד"ה נסוך מנסכים. להפרד לראשי' ארבעה, שמשם שותים כל העולם כמבואר לעיל בריש פיוט תכנם. ארצך, א"י. כוון הדום רגל, מכוון להדום רגלך; כדכתיב והארץ הדום רגלי

כְּזִנּוּק אֶגֶל · יְזַנְּקוּ בָשָׁן בִּמְנוֹת עֵגֶל: כִּי

אלול

כֹּל בַּשֶּׁקֶי יָשִׁישׁ · בְּאָסְפָּם בַּר בֶּאֱלוּל בְּטִלֵּל רְסִיסִים ·

קו"ח מַיִם כְּרָמִים לְהַעֲסִים · בְּנִטְפֵי חָלָב וַעֲסִיסִים:

בְּעִתּוֹ לְהַרְעִים רַעַם · בְּנַחַת וְלֹא בְזַעַם · מַיִם

לָתֵת טַעַם · בְּאַדְמַת מַשְׁפִּיר אִמְרֵי נֹעַם: אִם

תשרי מאזנים

לְשֵׁבֶט לְאֶרֶץ נִשְׁלָחִים · לְהַעֲלִיץ בְּתוּלָה בְּאִבֵּי שְׁלָחִים ·

קו"ח מַיִם לִפְלָגִים נִשְׁלָחִים · לְשַׂמֵּחַ עִיר אֱלֹהִים:

וּלְבָרֵךְ מִמֶּגֶד יְרָחִים · בְּעִדּוּן תְּנוּב פְּרָחִים · מַיִם

מֵעָבִים מַטְרִיחִים · וּמַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ מַאֲרִיחִים: הָרֶוֶה

מזונים

(ישעיה סו ח) זה נאמר על א"י שהיתה עיקר כוונת בריאת הארץ וקראת ארצו בפרט. ולא כשקת וכו', כדכתיב לא כארץ מצרים היא והשקית ברגלך כגן הירק (דברים יא י). מים כזנוק עגל, כ"כ בכ"י וי"ג אגל, והענין אחד, עיין פי' רש"י חגיגה דף י"ב ב' ד"ה עליית אגלים, והטעם בקילוח הצינורות, ועל ארצו של דן ייסד זה, דכתיב עליו דן גור אריה יזנק מן הבשן (דברי' לג כב) ע"ש פי' רש"י וזהו יזנקו בשן שיקלחו על הרי בשן. במנות עגל, שימלא העגל שם מנות ומרעה. או שירמוז על מלאך הממונה על הגשמים הדומה לעגל ומקום מנוחתו בין שתי התהומות כדאית' במס' תענית דף כ"ה ב'. בשקי, בהשמעת קול הקלוח יהי' של טל או של מטר, ל' והשיקו היקבי' (יואל ב' כ"ד) ע"ש פירש"י. באספם בר, באספם תבואה. בטילול רסים, בהיותו מוטלל ברסיסי טל, ל' רסיסי לילה (שיר ה ב) ענין זלוף. להעסים, שיוציאו הכרמים מיץ מתוק שלהם, והוא פעל נגזר מן יטפו ההרים עסים, והגבעות תלכנה חלב (יואל ד יח) ונופל השם הזה על כל מיץ מתוק הנוטף מן הפירות, וזהו בנטפי חלב ועסים. משפיר אמרי נועם, הוא שבט נפתלי דכתיב נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר (בראשית מט כא). אם לשבט לארץ, טעמו או לשבט והיינו לאילנות או לארץ והיינו לזרעי', כדאמרינן במס' תענית דף ח' ב', מאי דכתיב אם לשבט אם לארצו אם לחסד ימציאהו (איוב לז יג)? אם לשבט לאילנות אם בארצו לזרעי' אם לחסד ימציאהו בורות שיחים ומערות עכ"ל. בא בי שלחים, פירות הגנות ל' שלחיך פרדס רמונים (שיר ד). וכקע בתולה, עש"ה ותירוש ינובב בתולות (זכרי' ט יז), גם היא מזל חודש אלול. מים לפלגים וכו', עש"ה נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים (תהלי' מו ה). ממגד ירחים, עש"ה וממגד גרש ירחים, (דברי' לג יד), ושעור המאמר ולברך תנובת פרחים בעידון ממגד ירחים. מגד ועדון, שניהם ל' מתיקות וכ"כ רש"י ז"ל, מגד ל' עדון ומתק, ויש פירות שהלבנה מבשלתן והארץ מוציאן מחדש לחדש. מים מעבים מטריחים, עש"ה אף ברי יטריח עב (איוב לז יא). ומעדני מלך מאריחים, עש"ה מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך (בראשית מט כ), וירמוז לשבטו של אשר. מאריחים,

תשרי

מְזוֹנִים וְנָטַר · בְּיֶרַח אֵיתָנִים לְהַתִּיר קֶטֶר · קו"ח מַיִם
מֵעַתָּה בַּל יֶאְטַר · לְהַרְעִיף שְׂעִירֵי מָטָר:
אֶת נִיב מַזְכִּירֵי שֶׁוַע · שְׁעֵה בְּנִסּוּךְ שֶׁבַע · מַיִם
נַחַל לְשֹׂבַע · לְקַרְנֵי רְאֵם לְשַׁלֵּשׁ רֶבַע: אֶת

מאזנים

נִטְעֵי חֹמַת כֶּמֶשׁ · תַּטְרִיף לֶאֱסֹף בָּר בְּפִלּוּס גּוֹמֶשׁ ·
קו"ח מַיִם נַזֵּל בְּנִטְפֵי אֶמֶשׁ · וּכְאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח שֶׁמֶשׁ:
כָּל שִׂיחִים בּוֹ יְאֻשָּׁרוּ · יִתְרוֹעֲעוּ אַף יָשִׁירוּ · מַיִם
שְׂעִירִים יַחְשׁוֹרוּ · וְאַדְמַת רֹדֶם יַעֲשִׁירוּ: הָאָרֶץ

מרחשון

סוֹקְרִים כִּבְרַק אֵשׁ · פֶּן כְּמַבּוּל בּוּל תִּתְבַּיֵּשׁ · קו"ח מַיִם
סַפֵּק מְלַבַּיֵּשׁ · נוֹאֲמִים אָב לַמָּטָר הֲיֵשׁ:

מעשה

מתקנים ארוחה וסעודה. מזונים, מיני הזרעים ל' מפיקים מזן אל זן (תהלי' קמד). ונטר, ושמר. בירח איתנים, בחדש תשרי שהוא זמן הזריעה. קטר. קשר הזרעים שבארץ שיפרו וירבו, ובעבור שקשר בחדש תשרי שהוא ל' התרה כמו ומשרא קטרין (דניאל ה יב) לכן אמר להתיר קטר ל' נופל ע"ל. בל יאטר, בל יסתם, כ' ואל תאטר (תהלי' סט יו). שעירי מטר, ל' כשעירים עלי דשא. לקרני ראם, רומז לארצן של בני יוסף דכתיב וקרני ראם קרניו והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה (דברים לג יז). לשלש רבע, כמו מים ישלשו רביעה דלעיל. את נטעי חומת כמש, הנטעים הכמושים ע"י חמימות החמה והיינו בושלי כמרא דמס' ברכות דף ע' ב'. תטריף, תזמין לטרף ולמזון. בר, תבוא'. בפלוס גומש, בכף מאזנים כפוף והוכרע לצד אחד כלומר במדה גדושה ומלאה. פלוס הוא מאזנים וירמוז בו למזל חודש תשרי, וגומש הוא ל' כפיפה והכרעה לצד מטה כמו גמיש לי' לריש', במס' יומא ס"ז א'. בנטפי אמש, בנטפי לילה, כלומר שירד המטר בלילה בעת שהם ישנים וכאור בקר יזרח שמש (ש"ב כג ד). כל שיחים, כל שיח השדה. בו, בזריחת השמש. יאשרו, יברכו, ל' אושר. יתרועעו אף ישירו, ל"ה בתהלים ס"ה י"ד, ופי' רש"י ע"י המטר יהיו מעוטפים כעמקים בתבואה ואז ירועעו הבריות תרועת שמחה וישירו מרוב הברכה. מים שעירים, ל' כשעירים עלי דשא (דברים לב ב). יחשורו, יזלו. ואדמת רודם, אדמת בנימין שנאמר שם בנימין צעיר רודם (תהלים סח כח). יעשירו, בתבואה, והוא ל"ה פקדת הארץ ותשוקקה רבת תעשרנה (שם סה י). הארץ סוקרים כברק אש, השעירים הנזכרים הם סוקרים הארץ כברקים, וטעם סוקרים מביטים והיינו ע"י הברקים המתלוים עמהם והמה לאות כי לא יתמיד המטר כמו שהתמיד בשעת מבול, וזהו פן כמבול וכו', שלא תתבייש הארץ כמו במבול שהיה בירח מרחשון הנקרא ירח בול (מ"א ו לח). ספק, המלא די ספוקה. מלבייש, שלא לבייש האומרים היש למטר אב, והוא ל"ה באיוב ל"ח כ"ח.

מַעֲשֵׂה עִקּוּשׁ כָּל בְּרִיָּה׃ לֹא יַעַצְרוּ מְגִיא פוֹרִיָּה׃ מַיִם עֲמֻקִּים יַעַטְפוּ פִּרְיָה׃ בְּזֹכֶר עֲנִיַּת מוֹרִיָּה׃ וְהוֹלִידָה

עקרב

עָב תְּתוּל בָּשְׁתָּהּ׃ כְּבִמְקוֹם עַקְרָב בְּלִי לְשִׁיתָהּ׃ קו"ה מַיִם עֲרֹף רֵאשִׁיתָהּ׃ הַמְּטַר לְעוֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃

יָדְךָ פְּתַח בִּזְרוֹעַ חָשׂוּף׃ לִפְתּוֹחַ אוֹצָר אָסוּף׃ מַיִם פְּקוֹד לְצִיָּה כָסוּף׃ בְּזֹכֶר עֲנִיַּת יַם סוּף׃ וְהַצְמִיחָה

קשת

פֵּרוֹת בְּמֵי שֶׁלֶג׃ בִּימֵי חֲנֻכָּה לְהָצִין מֶלֶג׃ קו"ה מַיִם פַּנּוֹת אַרְצָה בְּלִי פֶלֶג׃ מִדּוֹק לְהוֹרִיד גֶּשֶׁם וָשֶׁלֶג׃

וְהַלְוִית צְבָאֶיךָ רְסִיסֵי אֶגֶל׃ בְּנַחַת נַהֵל מַעְגָּל׃ מַיִם

מעשה עקוש, המעשים המעוקשים כלומר העונות של הבריות לא יעצרו פוריה מן הארץ. מים עמקי וכו', עש"ה עמקים יעטפו בר (תהלים סה יד). בזכר עניית מוריה, שתזכור זכות אברהם כשענית לו על הר המוריה וכן תעננו, ובכל הני העניות שזכר הפייטן מכאן ואילך עניית ים סוף עניית גלגל עניית מצפה ועניית תשבי ובן אמתי וגור אגור כולם מבוארים בריש פרק סדר תעניות כיצד דף ט"ו א' ע"ש. והולידה עב וכו', העב יוליד לה לארץ איתול וכסות לבושתה שלא לשיתה כמדבר ציה מקום עקרב וצמאה, כי הדשאים לארץ ככסות לערום ובמניעת המטר הארץ ערומה כי לא תוליד דבר להתלבש בו וכשתמלא בדשאים הנה היא עטופה וע"ד שאמר דוד ועמקים יעטפו בר, וי"ג עב על אתול וכו', אתול ל' כסות ועטיפה כמו לשום חתול לחבשה (יחזקאל ל כא). מים ערף, ל' יערוף כמטר ויש מנקדים עֲרֵף ל' צווי בבנין הדגוש ויש עֲרֹף בקל והענין אחד. ראשיתה, ראשית הגזילה תמטיר לא"י, עיין מ"ש לעיל בריש פיוט תהגם. ידך פתח וכו' עש"ה יפתח ה' לך את אוצרו הטוב וגו'. חשוף, גלוי. אוצר אסוף, היינו הבריכה העליונה. לציה כסוף, לארץ הכוספת וחומדת למים. ומצמיח וכו', תצמיח לה פירות במי שלג. במי חנכה, כ"כ במקצת דפוסים וכ"י וכן היתה גירסת המפרש, ויהיה טעמו במי הגשמים של חנוכה, ובמקצתן כתיב בימי חנוכה. להצין מלג, כ"כ בכל כ"י והוא פעל נגזר מן כצנת שלג (משלי כה יג). ומלג הוא ל' רתיחה בעבור שהשליגה תעשה במים רותחין וטעמו לקרר ולצנן החמימה הנשארת מימות החום. מים פנות ארצה בלי פלג מדוק וכו', טעמו כדי לפנות המים על הארץ כולה מבלי הבדל בין חלק לחלק לזאת יוריד הגשם והשלג מן השמים, והוא דוגמת שאמר לעיל בריש פיוט הקודש עמוק ותלול וכו' ע"ש. מדוק, משמים. רסיסי אגל, זלוף היורד מאגן וספל שלך והיינו טל ומטר האצורים באוצר השמים, ל' רסיסי לילה (שיר ה) ול' אגלי טל (איוב לח כח) ע"ש פירש"י. בנחת נהל מעגל, הכהנ מטר השמים שיהיה לנחת, והוא עש"ה ומעגליך ירעפון דשן (תהלים סה יב) ע"ש רש"י.

צוק בְּקוֹל גַּלְגַּל · בְּזֵכֶר עֲנִיַּת גִּלְגָּל : וְנָתַן
צֹאנְךָ שֶׁבַח לְךָ בְּמֶרֶץ · קֶשֶׁת לְהַרְאוֹת לְחַיֵּל אֶרֶץ · קו״ח מַיִם
צְרוּרִים לְמִטְרוֹת עֶרֶץ · תַּתִּיר לֵאמֹר לַשֶּׁלֶג הֱוֵא אָרֶץ :

גּוֹיִם קָצְפוּ מִמֵּי הַקְּצָפָה · כְּנִפְתְּחוּ אֲרֻבּוֹת לְהָצִיפָה · מַיִם
קָרִים בְּלִי חֲצִיפָה · בְּזֵכֶר עֲנִיַּת מִצְפָּה : זֶרַע
קֹדֶשׁ מַטָּעָתוֹ · מְכֻפֶּלֶת לְהָכִין מַרְעִיתוֹ · קו״ח מַיִם
קַלִּים מִלְּהַבְעִיתוֹ · צַו לָתֵת מְטַר אַרְצְךָ בְּעִתּוֹ :

רַבִּים רְנָנוֹת בְּיָשְׁבִי · הִרְבֵּיתִי לְךָ לְהַקְשִׁיבִי · מַיִם
רַוֵּה לְהַשְׁאִיבִי · בְּזֵכֶר עֲנִיַּת תִּשְׁבִּי : לַזּוֹרֵעַ

ראה

צוק, שפוך, ל' יציקה ושפיכה. בקול גלגל, בקול הרעמים, וכדאמרינן, מאי רעמים? אמר שמואל ענני בגלגלא, שנאמר קול רעמך בגלגל (תהלים עז) ורבנן אמרי ענני דשפכי מיא להדדי וכו' (ברכות נט א). בזכר וכו', ע"י זכרון זכותו של יהושע שענית לו בשופרות בעוד שיהיה ישראל בגלגל. צאנך, תאר לישראל. שבח לך במרץ, וי"ג שואלך במרץ, וי"ג סועדך במרץ, ופרוש במרץ, בחוזק. לחייל ארץ, לתת חוזק וחיל לארץ כי הקשת אות ברית על תוקף עמידת הארץ כדכתיב עוד כל ימי הארץ וגו'. מים צרורים וכו', המים העליונים הצרורים וקשורים למטר השמים תתיר להמטירם על הארץ, ולישנא דקרא נקט כי לשלג יאמר הוא ארץ וגשם מטרות עזו (איוב לז ו) ועוז וערץ ענין אחד כי שניהם יורו על החוזק והם כנוי לשמים, ואמרינן במס' תענית דף ג' ב', מעלי תלגא לטורא כחמשה מטרא שנאמר כי כשלג יאמר היא ארץ וגו' ואמר רבי תלגא לטורי, מטרא כיחר לפירי, עורפלא אפילו לפרצידא דתותי קולא מהניא ליה וכו' ע"ש, ועל כל שינויי המטרות האלה רמז הפייטן בחרוזים מיוחדים צוק ותמצא. גוים קוצפו וכו', אנשי דור המבול כשחתו בקצף ממי המבול אשר באו בשצף קצף כאשר נפתחו ארבות השמים להציפן. מים קרים, הפך מי המבול שהיו רותחין כמו שאז"ל. בלי חציפה, בלי עזות כ"א בניחותא; קציפה הוא הפכו של ניחותא במס' גיטין דף ל"ו ב'. ענית מצפה, שמואל נענה במצפה (ש"א ז). זרע קודש מטעתו, ישראל שהם זרע קודש מטע ה' להתפאר (ישעיה סא ג). מכפלת להכין מרעיתו, להכין מרעה של זרע קודש בכפלים, וי"ג מכפלת. מים קלים מלהבעיתו, שלא יחרידוהו מים קלים שאנם מרוים הארץ, צו לתת מטר ארצך בעתו. רבים רננות וכו', הטעם בהיותי יושב על אדמתי הרביתי לך רננות רבים לעשותך מקשיב אלי. בישבי, וי"ג ביושבי. מים רוה להשאיבי, להשאב לי מים ברויים. תשבי, אליה התשבי נענה בהר הכרמל (מ"א יח). לזורע
ראה

ראה שיח נדכו· כגדי רובץ להשדיכו· קו"ח מים
רבה כנהר דכו· כקדרו עד כה ועד כה:

ואתה שעה ניב שפתי· המזכירים מאימתי· מים
שוקק עמותי· בזכר ענית בן אמתי: ולחם
שמן ודשן לרשם· בדלי שבט יצחצח כלשם· קו"ח מים
שפע לנפוחי נשם· וימלאו העבים גשם:
לא תלוה מלפתוח כל סגור·
לענות מצפצפים כעגור· מים
תריק לכל מגור· בזכר ענית גור ואגור: לאוכל
תלות לך עינים· לאדרו ולהדגו ממגד שמים·
קו"ח מים תן להחיות במוממים· ארץ נחלי מים:
אלהינו

ראה, שעורו רעה שיח נדכו של זורע להדיכו כגדי רובץ. שיח נדכו, תפלתו בלב נשבר ונדכה, וטעם להשדיכו להשקיטו, ורובץ ל' השקטה מתורגם בלשון השדכה. מים רבה, וי"ג מים רוה והענין אחד והוא תפלה שירבה או שירוה המים כמו שעשה לאליהו בעת שגהר ארצה בתפלה כדכתיב ואליהו עלה על ראש הכרמל ויגהר ארצה וגו' ויהי עד כה ועד כה והשמים התקדרו עבים ורוח ויהי גשם גדול וגו' (מ"א יח). ודכו, ל' דך ודכות. שעה ניב שפתי המזכירים וכו', קבל אמרי שפתי המזכירים גבורות גשמים מאומתי שראויים להזכיר כלומר בזמן המיועד. שוקק עמותי, וי"ג שקק, ושניהם ל' כווי ופיוס מלשון פקדת הארץ ותשוקקה (תהלי' סה י). עמותי, עדתי ורעי. בן אמיתי, יונה בן אמתי נענה במעי הדגה. לרשם לכתוב ולגזור. בדלי שבט יצוחצח וכו', במים הנדלים בעבים בשבט יצוחצח וינוקה הלחם עד שיהא כאבן לשם שהוא זך וטהור דוגמת שאמרו במדרש הרביבים יורדים על העשבים ומנקין אותן, ונקט בל' דלי לפי שהוא מזל שבט. שפע, הורד בשפע רב. לנפוחי נשם, לכל הנפוח באפו נשמת חיים. לא תלוה וכו', אינך צריך ללות המפתח לפתוח אוצר המטר הסגור ושערי שמים הנעולים שהרי המפתחות בידך ותוכל לפתוח האוצר גם לפתוח שער שמים לתפלת המצפצפים אליך כעגור. עגור, שם עוף המצפצף תמיד שנא' כסוס עגור כן אצפצף (ישעי' לח יד). לכל מגור, לכל מגורה ודירה ל' ימי שני מגורי (בראשית מז) ול' העוד הזרע במגורה (חגי ב י). גור ואגור, דוד ושלמה בנו ונקרא דוד גור כמו שפרש"י אצל גור אריה יהודה (בראשי' מט ט), ושלמה נקרא אגור, דברי אגור בן יקה (משלי ל א). לאוכל וכו' להמבקש פרנסה ותולה לך עיניו. לאדרו, להדרו ולהרבות לו ממגד שמים. להדגו, פעל נגזר מן דגים, כמו וידגו לרוב בקרב הארץ (בראשית מח יו). ארץ נחלי מים, ארץ ישראל.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ׃

פותחים הארון.

אָיוֹם זְכָר נָא לְשׁוֹאֲלֵי מָיִם׃ בְּרִית קָח לְהַרְחִיץ אֵלִים בְּמָיִם׃ גְּמוֹל לְשׁוֹפְכֵי שִׂיחַ עֲלֵי מָיִם׃ דְּרוֹשׁ לְנֶעֱקַד וְשָׁפַךְ לֵב כַּמָּיִם׃ הַזָּכֵר לְמַפְגִּיעִים הַיּוֹם עֲלֵי מָיִם׃ וְדוּי פֵּצַל בְּרְהָטִים בְּשִׁקְתוֹת הַמָּיִם׃ זְכוֹר לְנֶעֱצָרִים הַיּוֹם עֲלֵי מָיִם׃ הֶבֶר דָּלָה לְהַשְׁקוֹת צֹאן מָיִם׃ טוֹב זְכוֹר לְטוֹבָה מְיַחֲלֶיךָ עֲלֵי מָיִם׃ יוֹם אֲשֶׁר נִבְקְעוּ בְּמַטֶּה מָיִם׃ כְּרִיַּת נְדִיבִים מְחוֹקְקֵי בְּאֵר מָיִם׃

למחנניך

איום תאר לה׳ ית׳. זכר נא וכו׳, לישראל השואלים מים, זכר נא את ברית האיש אשר לקח מים להרחיץ בני אלי׳, והיינו א״א, כמבואר בריש פרשת וירא, וכמו שאז״ל, אמר הקב״ה לאברהם אתה אמרת יקח נא מעט מים ורחצו רגליכ׳ חייך שאני פורע לבניך במדבר ובישוב וכו׳, וזהו גמול לשופכי שיח וכו׳, לנעקד, ליצחק. למפגיעים. למתפללים, וכמו שאז״ל אין פגיעה אלא תפל׳. פלל וכו׳ זה יעקב. לנעצרים, למאספים. הבר, זה משה, כדאיתא במס׳ מגילה דף י״ג א׳. יום אשר נבקעו וכו׳, בקיעת מי הים ע״י המטה, שנאמר, ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו (שמות יד טז). כריית נדיבים וכו׳, שנאמר באר חפרוה שרים כרוה נדיבי עם במחוקק במשענותם (במדבר כא יח).

אלהינו. אונזער אונד אונזרער פֿאָטער גאָטט,

איום. אַללפֿורכטבאַרער, דענקע דען בעטערן אום וואַססער דען בונדעס-מאַן מיט פֿאָטער אַברהם, דער דען גאָטטליכען (ענגעלן) וואַססער צום וואַשען רייכטע, אונד פֿערגילט עס זיינען זאָהנען, דיא זא דיר פֿלעהען אום וואַססער! נאַם דעס געבונדענען (יצחק׳ס) טוגענד, דער דיר זיין הערץ אויס-געגאָססען וויא וואַססער, דענען אַנגעדייהען, דיא היטע אום וואַססער ביטטען! נאַם דיא פֿראָממיגקייט דעס שטאַמבעטהאַלטער (יעקב) בייא דען וואַססערטראָגען זיינע נאַכקאָממען געניעססען, דיא היטע פֿערזאַממעלונג האַלטען, דעס וואַססערס האַלבען! אבר (משה) שעפּפֿטע דען שאַפֿען וואַססער; אָ, דענקע, אַללגיטיגער, צום בעסטען דער אויף וואַססער האַררענדען, יענעס טאַגעס, אַן וועלכעם ער דיא וואַססער מיט דעם שטאַבע געשפּאַלטען! דאָרט גרובען דיא שטאַממפֿירסטען מיט איהרען שטאַבען איינען ברוננען לעבענדיגען וואַססערס — אָ, דענקע עס

למחנניך זכור בזכירת מים. מנסכי שבעה בנסוך המים. נהל בצדק פלאי ירדן מים: שגב כמהים למטר מים. עבור תאב ופץ מי ישקני מים. פקוד פקידים ונפקדים במים. צדקם בצדק נס מלאו ארבעה כדי מים: קבל ברצון שועת שואלי מים. רעם ונהלם על מבועי מים. שכנם בחצרות בית מוצא מים. תרוים מנחל עדניך מים:

שאתה

פלאי ירדן מים, דכתיב מחר יעשה ה' בקרבכם נפלאות וגו' (יהושע ג ה). שגב, החזק, ל' שגיא. כמהים, תאבים. עבור וכו', בעבור דוד אשר תאב ואמר מי ישקני מים ולבסוף הי' מנסך אותם לה', כמבואר בס' ש"ב כ"ג ט"ו. פקוד פקידים, ויש גורסים פקודים, והטעם אחד, כי שניהם פועלי', זה על מתכונת לשון ארמי וזה על מתכונת לשון עברי. צדקם בצדק נס מלאו וכו', כ"כ בכל כ"י, וירמוז לאליהו שהוליך הגשם בתפלתו, כדכתיב, ויאמר מלאו ארבעה כדים מים וגו' (מ"א יח לד), וטעמו צדקם בעבור צדקת האיש אשר נס ואמר מלאו וכו'. רעם ונהלם וכו', עפ"ה ועל מבועי מים ינהלם (ישעי' מט י). בחצרות בית מוצא מים, בירושלם בחצרות בית המקדש שעתיד להיות מוצא מים חיים כמבואר בנבואת זכרי' י"ד ויחזקאל מ"ז. תרוים מנחל וכו', עפ"ה ירוין מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם (תהלים לו ט).

זייענן אַבגעטערן אונד געוואָהרע איהנען וואַסער! גיעבען טהָגע האָבען זיא דיר דיא נערעטאָניע דעז וואַסערגיעסענז פֿעררינֿטעט; יאָ, זייטע זיא, דער טוגענד דעסען האָבען, פֿיר וועלכען דוא וואונדער געטהאַן בייא דען וואַסערן דעז ירדן! אַכטע דען נאַך רעגענוואַסער שמאַכטענדען דיא רעדליכקייט דוד'ז בייא יענער געטיפֿטע בייאטטעהען, וויא ער דורזטענד געשפּראָכען: „ווער גיבט איר וואַסער?" וואַפֿאַהרע איהנען, דער רעכטז שאַפֿפֿענהייט דעז (אליהו) האָבען, דער דאָרט געשפּראָכען: „פֿיללט פֿיער אייאמער וואַסער!" כיאַן עז איט וואָהלגעפֿאַללען אויף, דאַ: געבעט דער וואַטער; בעטער! זייא איהר הירט אונד זייטע זיא בייא וואַסערקוועללען! לאַגרע זיא אין דעז הויזעז פֿאָרהעפֿען, אַן אורשפּרונג דעז וואַסערז, אונד טראָנקע זיא פֿאַן טראָפּע דיינער וואָנגעוואַסער!

שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם:

פותחים הארון. חזן. קהל.

לִבְרָכָה וְלֹא לִקְלָלָה: אמן

לְחַיִּים וְלֹא לָמָוֶת: אמן

לְשֹׂבַע וְלֹא לְרָזוֹן: אמן

סוגרים הארון.

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה· וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

נַעֲרִיצְךָ וְנַקְדִּישְׁךָ כְּסוֹד (שכל) שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ הַמַּקְדִּישִׁים שִׁמְךָ בַּקֹּדֶשׁ· כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ· וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר

ק״י קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

ס׳ כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ. לְעֻמָּתָם

ברוך

„שאתה. הוא ה' אלהינו משיב הרוח ומוריד הגשם, לברכה ולא לקללה, לחיים ולא למות, לשובע ולא לרזון, ממית ומחיה ומצמיח ישועה ואין דומה לך בא"י מחיה המתים" — כן הגרסא בכל כתבי יד הקדמונים ואין באחד מהם „מכלכל חיים בחסד", לא בתחלת הפיוט ולא בסופו, כי בכלם אין בתחלת הפיוט כ"א „אתה גבור לעולם אדני מחיה מתים אתה רב להושיע", ותו לא מידי, ומיד מתחיל הפיוט „יטריח לפלג" וכו'; ועכשיו שמנהגים חלוקים, יש קהלות שהיו אומרים מתחלה עד „מכלכל חיים" ועכשו מתחילים „מכלכל חיים" ומסיימים על הסדר, ויש קהלות שאמרו בתחלה עד „להחיות מתים", ויש עד „ומצמיח ישועה", ומתחילים עכשו ממקום שפסקו ומסיימים, ויש נוהגים לאמר בתחלה עד „להחיות מתים" ועכשו חוזר הש"ץ ואומר „מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה ואין דומה לך בא"י מ"ה".

שאתה. דען ווינד, ערוועקער, אונזער גאָטט, ביזט דוּ, דער דעם ווינדע צו וועהען געבייט, אונד דעם רעגען צו פאַללען בעפיעהלט. —

לברכה. צום זעגען, ניכט צום פלוּך, אמן.

להיים. צור בעלעבונג, ניכט צום פערדערבען, אמן.

לשובע. צור ערזעטטיגקייט, ניכט צום שמאַכטען! אמן.

בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ: קו"ס בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: ח' מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים: קו"ס שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד: ח' אֶחָד הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ. וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל חַי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים: קו"ס אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

ח' אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: ח' וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר: קו"ס יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

ח' לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אתה בחרתנו וכו', תמצא לעיל, ואח"כ קדיש תתקבל.

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ. אֵין כַּאדוֹנֵינוּ. אֵין כְּמַלְכֵּנוּ. אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ: מִי כֵאלֹהֵינוּ. מִי כַאדוֹנֵינוּ. מִי כְמַלְכֵּנוּ. מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ: נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ. נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ. נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ. נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ: בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ. בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ. בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ. בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ. אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ. אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ. אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים:

פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת הַצֳּרִי וְהַצִּפֹּרֶן וְהַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה. מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה: מוֹר וּקְצִיעָה שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם מִשְׁקַל שִׁשָּׁה

עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה: הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר. וְקִלּוּפָה שְׁלשָׁה. וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה. בֹּרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין. יֵין קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָתָא וְקַבִּין תְּלָתָא. וְאִם אֵין לוֹ יֵין קַפְרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוַּרְיָן עַתִּיק: מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע (הַקָּב). מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל שֶׁהוּא: רַבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל שֶׁהוּא וְאִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ. אִם חִסַּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף: בֹּרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת הַצִּפֹּרֶן. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה: יֵין קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה: וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בָּעֲזָרָה מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

משנה סוף מס׳ תמיד, וסופרים פי״ח.

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים, לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ: (כ״ד)

בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים,

גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ: (מ״ח)

בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים,

אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט: (פ״ב)

בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים, אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: (צ״ד)

בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִ׳, הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: (פ״א)

בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים, יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: (צ״ג)

בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים, מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: (צ״ב)

מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבֹא. לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם: שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל תִּקְרָא בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם. וַאֲנַחְנוּ כֹּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ (נ״א וכסא כבודו) בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד (נ״א אַחֵר). אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן. לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ. לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ. יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ

וְיִפּוֹלוּ· וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ· וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל מַלְכוּתֶךָ· וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד· כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְהֹוָה׀ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

ואומרים מזמור של יום ואח"כ מזמור י"ב, למנצח על השמינית.
ובשמחת תורה אומרים אחר מזמור של יום מזמור צ', תפלה למשה.

בענין ישיבת הסוכה בשמיני כתב הגאון מוהר"ר יעב"ץ וז"ל: „כא"ל אוכלין בסוכה לילו ויומו ואין מברכין על ישיבתה, והמנהגים חלוקים בכאן, אך הותיקין יושבין בה בליל' וביו' רק שאין ישנים בה בלילה אבל כל סעודה שיש להם לאכול אוכלין בה".
ולעיל אחר תפלת ערבית תמצא יהי רצון שנוהגים לאמרו.

תפלת מנחה·

למנחה נכנסים לביהכ"נ ואומרין אשרי ואח"כ ובא לציון.

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְיָ: וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְיָ רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּפִיךָ לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְיָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ׀ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן דֵּין וְאָמְרִין קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ קַדִּישׁ עַל אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יְיָ צְבָאוֹת מַלְיָא כָל־אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: וּנְטָלַתְנִי רוּחָא וְשִׁמְעֵת בַּתְרַי קָל זִיעַ סַגִּיא דִּמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין: בְּרִיךְ יְקָרָא דַיְיָ מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ: יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ מַלְכוּתֵהּ קָאֵם לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם

יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבוֹתֵינוּ שָׁמְרָה זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: בָּרוּךְ (הוּא) אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְנָתַן־לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְיָ אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּייָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ: בִּטְחוּ בַייָ עֲדֵי עַד כִּי בְּיָהּ יְיָ צוּר עוֹלָמִים: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְיָ: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר: ח"ק.

לשבת וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ:

ומוציאים ס"ת וקוראים בפ' וזאת הברכה, תמצאהו לקמן דף 81, ומחזירין ס"ת להיכל ואומרים ח"ק.) ומתפללים תפלת מנחה דלחש, ומזכירין משיב הרוח, והש"ץ חוזר תפלה ואומר קדושת נקדש. קדיש תתקבל, עלינו, קדיש יתום.

הש"ץ אומר ברכו בקול רם ובנעימה.

ח׳ בָּרְכוּ אֶת־יְיָ הַמְבֹרָךְ:

קו"ח
בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

והקהל עונין יתברך.

י׳ יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל־כָּל־בְּרָכָה וּתְהִלָּה: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת־הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת־הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי־חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי־אוֹר· וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ· אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד·

אֶת יוֹם הַשְּׁמִינִי· בְּטוּב יְזַמִּינִי· רָנֵּי פַלֵּט יְסוֹבְבֵנִי· לְעֵת עֶרֶב בְּצִלּוֹ יְלוֹנְנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

את יום. יזמיני, יזמין ויכין לי. רני פלט יסובבני, רנה של הצלה יסובבני תמיד, והוא עפ"ה רני פלט תסובבני סלה (תהלי׳ לב ז). לעת ערב, לעת צרה הנמשלת לערב, והוא עפ"ה והי׳ לעת ערב יהי׳ אור (זכרי׳ יד ז) וירמוז למלחמת גוג. בצלו ילונני, עפ"ה בצל שדי יתלונן (תהלים צא א).

את יום. דען אכטען טאג ווירד ער מיר צור זעליגקייט בעשטיממען, ווירד טריומפֿ געזאנגע אום מיך הער ערשאללען לאססען אונד מיך אין זיינען שוטץ אויפֿנעהמען נור מיט דעם אבענדע*. געלאָבט זייסט דוא, עוויגער, דער דיא אבענדע דאממערן לאססט!

מיט

*) אונטער אבענד ווירד דיא אננאהרונג איינער פֿערהאנגניסשוואנגערן צייט פֿערשטאנדען.

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ, תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ, עַל־כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ, וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה• וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים:

אֲיֻמָּה אָהֵב בֵּרַךְ בְּכֹסֶף• בְּמִדָּה מְרֻבָּה מֵרֹאשׁ בְּתוֹסֶף• בְּזֶה עֲצֶרֶת חַג אָסֶף• אוֹהֲבָיו יְקָרֵב אֵלָיו לְהֵאָסֵף: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

דברים ו׳ ד׳.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה• אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

איומה אהב, האומה אשר אהב. בכוסף, בתאוה. בתוסף, בתוספת יום, וכמו שאז״ל קשה על פרידתכם עכבו עוד יום אחד וכו׳, כדאית׳ בפרוש רש״י סוף פ׳ פנחס.

איומה. מיט וואהלגעפאללען איסט ער זעגנען איהן איבערפאללען אמסע איינער כאליאן לו, דיא ער ליעבט. אן דיעזעם עצרת חג אסף ווירד ער זיינען ליעבענדען זיך נאהען אונד זיא אויפנעהמען. געלאבט זייסט דו, עוויגער, דער זיין פאלק ישראל ליעבט!

דברים י״א י״ג

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָֹה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָֹה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָֹה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

במדבר ט״ו ל״ז

וַיֹּאמֶר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָֹה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם: יש לנרך שכיכס לאמת, אכן יתן רוח מעט שלא יבולע הא׳.

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל־הֶעָרִיצִים הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ הָעוֹשֶׂה גְּדוֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר, הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ, הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל שׂוֹנְאֵינוּ, הָעוֹשֶׂה לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם וַיּוֹצֵא אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם: הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם־סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע: וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה:

מיוסד ע"פ א"ב וסם המחבר יצחק הקטן חזק אמן בסוף.

שְׁמִינִי אֱמַץ בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

בְּחוֹב קָבוּעַ לִשְׁמוֹ. בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי:

שְׁמִינִי גְּמָרוֹ בְּפִיִּים רֶגֶל וּזְמָן.

דָּבָר שִׁיר וְקָרְבָּן מְזֻמָּן. בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי:

שמיני

אמץ, נתחזק להיות רגל בפני עצמו והוא קובע חוב קבוע לשמו, והיינו פז"ר קש"ב כמו שיבואר. גמרו, הקב"ה גמר והשלים אותו בפיים ורגל וכו'. דבר, כ"כ בכ"י בנ' קמלין ובן עקר כי הוא רומז לברכה; ולולי כן יחסר הב' מפז"ר קש"ב, ודבר נופל על התפלה וברכת המזון ולדעתו יהי' טעם ברכה שאומרין בתפלה ובבה"מ את יום שמיני חג העצרת, ובדעת מקצת מפרשים; וכבר מבואר זה במערבית דאתמול.

א ח' שמיני[1]. דער אַכטע (שמיני עצרת) איזט איין איינגער פייערטאַג; פיר איהן ווורדען בעזאָנדערע געזעטצע פֿעראָרדנעט, ק' פיר דען אַכטען טאַג.

ג דער אַכטע (ש"ע) לייכנעט זיך אויז דורך פיוט, רגל אונד זמן אונד דבר אונד שיר אונד קרבן, אַן אַכטען טאַגע[2].

דען

---

[1]) זיעהע דאַז מעריבית פֿאָן געזטערן. [2]) זיעהע אים באור.

שְׁמִינִי הוֹסִיף לְגוֹי נִכְבָּד׃
וּבְמוּסָפֵי קֹדֶשׁ מְכֻבָּד׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃
שְׁמִינִי זְמָן וְהֻקְבַּע לְרַצּוֹת׃
חֹק נוֹלָד בּוֹ לְהֵרָצוֹת׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃
שְׁמִינִי טִבַּע חֲתוּמֵי חוֹתָם׃
יְדִידוּת נֶצֶר מִכְתָּם׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃
שְׁמִינִי כָּלוּל לְשִׂמְחָה גְדוֹלָה׃
לִמְכַהֵן בְּחִנּוּךְ עוֹלָה׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃
שְׁמִינִי מִלִּפְנֵי פְנֵי פָנָיו׃
נֶחֱלָק בְּכָל עִנְיָנָיו׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃
שְׁמִינִי סִכָּם לְשַׁלּוּחַ מֶלֶךְ׃
עֵת וַיְבָרְכוּ אֶת הַמֶּלֶךְ׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃

הוסיף לגוי וכו', מבואר ע"פ המדרש שהעתקנו שם, והוא עש"ה יספת לגוי נכבדת (ישעי' כו טו). שמיני זומן וכו', שור או כשב או עז כי יולד מיום השמיני והלאה ירצה לקרבן. טבע, הטביע וחתם את ברית קדש בבשרנו. ידידות נצר מכתם, ירמוז לאברהם ראש הנמולים, ומכתם טעמו מכה תם כלומר נימול כמו שאז"ל. כלול, ל' כלילת יופי ענין עטרה כי אותו היום נטל עשר עטרות, כדאית' במס' שבת דף פ"ז ב'. למכהן וכו', אהרן שנתחנך בשמיני למלואים. מלפני פני פניו נחלק וכו', שמיני עצרת נחלק מיום שלפניו ומיום שלפני פני פניו כדאית' בפ' החליל. שמיני סכם וכו', מבואר

ה דען אַכטען (ז"ע) האַט ער היכצוגעפיגט פיר איין פאָלק, דאַז ער האָכאַכטעטע, אונד בעפאָהלען, איהן דורך מוספים צו פערעהרען, דען אַכטען טאַג.
ז דער אַכטע טאַג איזט בעזאָנדערז וואָהלגעפאַלליג. דעס פיהעס געבורט ווירד צום וואָהלגעפאַלליגען אָפפער אַנגענאָממען אַם אַכטען טאַגע.
ט אַם אַכטען ווירד דעם קנאַבען דאַז היילינע זיעגעל אויפגעדריקקט; דאַז האָלדע קינד ווירד בעשניטטען אַם אַכטען טאַגע.
כ דען אַכטען קרעֶנטע גראָסע פריידע; אַן איהם געשאַה דיא פריעזטערווייהונג, אַם אַכטען טאַגע.
מ דער אַכטע (ז"ע) איזט פאָן פאָרהערגעהענדען טאַגען גאַנץ פערשיעדען; ער צייכנעט זיך אין יעדער היגזיכט בעזאָנדערז אויז, דער אַכטע טאַג.
ס אַם אַכטען ענטליעס דער קעֶניג דאַז פאָלק; זיא זעגנעטען אַב אונד זעגנעטען דען קעֶניג אַם אַכטען טאַגע.

אַם

שְׁמִינִי פְּנוֹת בֹּקֶר הֲלָנָתוֹ ·
צֶדֶק יָלִין מְעוֹנָתוֹ · בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי:
שְׁמִינִי קוֹל שֶׁמַע בְּאַהֲבָה ·
רִנַּת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה · בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי:
שְׁמִינִי שָׁלוֹם שׁוֹמֵר אָהֳלוֹ ·
תּוֹךְ יְמֵי עֲלִיַּת רַגְלוֹ · בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי:

שְׁמִינִי יְצַוֶּה חַסְדּוֹ קָדוֹשׁ לְעַמּוֹ · וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמּוֹ · מוֹשֵׁל הַשַּׁלִּיט בְּעוֹלָמוֹ · עָלֵינוּ כְּמֵאָז יְהִי נָעֳמוֹ: בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם ·

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה

במערבית דאתמול. שמיני פנות בקר וכו' דכתיב ופנית בבקר והלכת לאהליך (דברי' יו ז) מלמד שטעון לינה. מעונתו, ירושלים עש"ה צדק ילין בה (ישעי' א כא) ועש"ה ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון (תהלים עו ג), וע"ד שאז"ל לא לן אדם בירושלים ובידו עון וכו'. שמיני שלום שומר אהלו וכו', כמו שאז"ל במס' פסחים דף ק' ב' ופנית בבקר והלכת לאהלך מלמד שתלך ותמצא אהלך בשלום וכו'. יצוה חסדו וכו', עש"ה יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי (תהלים מב ט). וקדוש, תאר לאל יתברך.

פ מאן מאכטען איבערנאכטעטען זיא נאך איין דער רעזידענץ דער געראכטיגקייט (ירושלים), דעז מארגענז רייזטען זיא נאך הויזע, נאך דעם מאכטען טאגע.

ק מאן מאכטען ערטאָנטע איינע פריידענשטימע, איין לויטער יובעל בייא'ם וואסערשעפפען, מאן מאכטען טאגע*.

ש מאן מאכטען, בייא'ם צוריקקעהרען, פאנד יעדער, דאס דער פריעדע דער וואכטער זיינעז הויזעז געוועזען וועהרענד זיינער גאנצען אבוועזענהייט — מאן מאכטען טאגע.

שמיני. מאן מאכטען בעפֿעהלט דער היילינע זיינע גנאדע איבער זיין פאלק, דאז איהם ליעדער זינגט דעז נאכטז. אונזרעז קעניגז, דעז וועלטרעגענטען פריינדליכקייט ווירד אונז בעשטעהען ווערדען וויא דאמאלז (בייא'ם טעמפעל), דארט, וואו זיא אללע פראהלאקקענד, יובעלנד אונד איינשטימיג ריעפען: „ווער איזט אונטער דען מאכטען וויא דוא, א עוויגער! א"ג וו.

שמיני

*) מיט פייערליכער צערעמאָניע ווארדע וואסער געשעפפט אונד אויף דען אלטאר געגאססען.

נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה: שְׁמִינִי הֵיטִיבָה יְיָ לַטּוֹבִים· קוֹרְאֶיךָ בִּדְבָרִים עֲרֵבִים· טוֹבוֹת יַשְׁמִיעַ לַאֲהוּבִים· נֹעַם מַלְכוּתְךָ עָנוּ תְאֵבִים: זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ· יְהֹוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר כִּי פָדָה יְיָ אֶת יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ: שְׁמִינִי חֵלֶק לְשִׁבְעָה וְגַם לִשְׁמוֹנָה· מִצְוָה עָלֵינוּ לָתֵת מָנָה· זִכְרוֹן אָבוֹת יִזְכָּר בָּם שׁוֹכֵן מְעוֹנָה· קְנוֹת שֵׁנִית עֲדַת מִי מָנָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל: (נ"א מלך צור ישראל וגואלו:)

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ

שמיני היטיבה. כ' פיוט הוא. קוראיך, הקוראים לך. טובות שמע, כ"כ בכ"י. שמיני חלק לשבעה וכו', כ"ה בכ"י והוא עקר, כי לאות ח' אנו צריכים בראש החרוז; וטעמו מצוה עלינו לתת מנה וחלק לשבעת ימי החג וגם לשמיני עצרת. זכות אבות יזכור בם שוכן מעונה, קנות שנית עדת נאמנה, כ"כ בכ"י וכן מסתבר.

שמיני. אַן אַכטען בעגליקקע דיא גוטען, אָ גאָטט! דיך רופען זיא אַן מיט זיסען וואָרטען! אָ, פערקינדע דען געליעבטען גליקקליכע לייטען! דיא הולדע דיינעז רייכעז צו פערקינדען מיט איהר מונד.

שמיני. דען אַכטען זינד בעזאָנדערע געבאָטע אייגען. ווירהאָבען דען אַכטען זאָ וויא דיא זיעבען געזעטצמעסיג געפייערט; געדענקע אונז, אָ הימעלסבעהערשער, דיא טרייע אונזערער אורפעטער, אונד זאַמלע אָבערמאַלס דיא געמיינדע דיינער טרייען!

כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם· וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ:

שְׁמִינִי אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ· מִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ לְבָרְכֵנוּ· נֶאֱמוֹ יָקֵם מַלְכֵּנוּ· בִּפְרִיסַת שְׁלוֹמוֹ לְסוֹכְכֵנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְיָ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

חצי קדיש.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה· מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ· מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם:

מכלכל

שמיני. נאמו יקם מלכנו, הקב"ה יקיים נאמו לסוככנו בפריסת שלומו. ונכ"י גרס. נאמן יקים מלכנו.

שמיני. מאַן מַכטען ווירד אונז גנֶעדיג זיין אונד אונז זעגנען נעבען אויז דער וואָהנונג זיינער היילגקייט. אונזער קעֶניג ווירד זיינע פערהייסונג בעשטאֶטיגען אונד דעקקען איבער אונז דיא דעקקע זיינעז פריעדענז.

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר · מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה · וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים · אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ · וְרָצִיתָ בָּנוּ · וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת · וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ · וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ · וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

כמוצאי שבת אומרים זה . חג מוצאי שבת ונגט אמן דיעזעז.

וַתּוֹדִיעֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ וַתְּלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנֶךָ וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים וְתוֹרוֹת אֱמֶת חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים וַתַּנְחִילֵנוּ זְמַנֵּי שָׂשׂוֹן וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ וְחַגֵּי נְדָבָה · וַתּוֹרִישֵׁנוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת וּכְבוֹד מוֹעֵד וַחֲגִיגַת הָרֶגֶל · וַתַּבְדֵּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ וְאֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ · הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ:

וַתִּתֶּן־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן. אֶת־יוֹם הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה. זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ מִקְרָא־קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה. זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחָנֵּנוּ. וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ: קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ. וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ · וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ: וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה: פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם · עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ · לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות.

וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות:

קדיש תתקבל.

סברי מרנן ורבנן ורבותי·

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר־בנו מכל־עם ורוממנו מכל־לשון וקדשנו במצותיו· ותתן־לנו יי אלהינו באהבה מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום השמיני חג העצרת הזה זמן שמחתנו מקרא־קדש זכר ליציאת מצרים· כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים ומועדי קדשך בשמחה ובששון הנחלתנו· ברוך אתה יי מקדש ישראל והזמנים:

במוצאי שבת מוסיפין נר והבדלה. אם מוצאי שבת זאגט מאן אויך דיעזע·

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא מאורי האש:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם המבדיל בין קדש לחול בין אור לחשך בין ישראל לעמים. בין יום השביעי לששת ימי המעשה. בין קדשת שבת לקדשת יום טוב הבדלת. ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת. הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדשתך. ברוך אתה יי המבדיל בין קדש לקדש:

ואומרים שהחיינו בשני הלילות. מאן זאגט ביידע נאכטע שהחינו.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה:

עלינו, קדיש יתום, יגדל·

שמחת תורה לעולם כ"ג תשרי ואינו אלא רק בא' מימי אגד"ו. בק"ק מוציאין כל ס"ת שבהיכל ומקיפים עמהם הבימה בשירה וזמרה ברנה וגילה, בריקוד מחול מלילה (ואומרי' אתה הראת לדעת וכו' ואח"כ אנא ה' הושיעה נא, אלהי הרוחות, על הכל וכו' תמצאם על סדרם בשחרית לשמחת תורה), בכהאר"י קורא אותה שמחה גדולה וז"ל: ראיתי למורי שהי' הולך לפני הס"ת מרקד ומרנן ומסבב עמהם בשמחה גדולה בכל יכלתו, ואח"כ כשהיו הולכין לבה"כ אחר והיו עושין ג"כ הקפות עם הס' הי' סובב עמהם מרקד מנגן ומרנן בשמחה גדולה, וכן בבה"כ אחר עושים כן. וגוללים ג' ס"ת, מעמידין הראשונה על פ' וזאת הברכה, שני' לה על פ' בראשי', שלישית לה ע"פ קרבנות שבפנחס. פונים לבתיהם לשלום ואוכלים בבית. עכ"ל הגאון מהור"ד יעב"ץ.

יק"ן אומרים זה בשחרית קודם נשמת כל חי.

נִשְׁמַת מְלַמְּדֵי מוֹרָשָׁה נִקְרָאִים בְּנֵי חֹפֶשׁ.
נֶצַח נוֹטֵעַ לְחַיֵּי עוֹלָם וָנֶפֶשׁ.
תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ:

נִשְׁמַת חַכְמֵי חֶמְדָּה בִּגְבוּרָה וְלֹא בַשְּׁתִי.
תַּמְלִיךְ מוֹרֶה וְשִׁיכֶם רִפְאוּתִי.
עֵדוּת יְיָ נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי:

נִשְׁמַת בְּנֵי בִינָה מִתְעַנְּגִים מִטּוּב הַלֵּב.
הַרְגִּישׁ רָזֵי דָרֵי הַלֵּב.
פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב:

נִשְׁמַת בְּנֵי נְבוֹנִים בְּשִׁקּוּל וְתַכְרִיעַ מֹאזְנַיִם.
תְּיַשֵּׁר יוֹפִי חִקּוּר וְתִתְקוֹן אָזְנַיִם.
מִצְוַת יְיָ בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם:

נִשְׁמַת מַדַּע תּוֹרָה בְּלִבָּם לְמִסְעָד.
תְּכַבֵּד כּוֹנֵן אֲשׁוּרֵימוֹ לֹא תִמְעָד.
יִרְאַת יְיָ טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד:

נִשְׁמַת יְדִידִים יְדָם זַיִן פִּיפִיּוֹת חֲדָיו.
תָּרוֹן רוֹמְמוֹת סַלְסוּל עֹז מַחֲמַדָּיו.
מִשְׁפְּטֵי יְיָ אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו:

נִשְׁמַת וְעוֹרִים בְּאַרְצוֹת שְׁבָיָם. שְׂרִידֶיךָ פְּזוּרֶיךָ
יְרוֹמְמוּךָ בְּעֵת תְּשִׁיבֵם לִצְבִי עֲדָיִם.
בְּאוֹמְרִים אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם:

נשמת כל חי וכו'.

תתן תרם כסדר איה געוועסן, זַהֲגּט אור עולם חונד נאַכהער דיעזעו יוצר.

מיוסד ע"ס א"ב ובראשי תבות מן הבית הג' מן החרוזים
חתום משה בר שמואל בר אבשלום יגדל בתורה אמן.

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁלּוֹ כָּכָה· מֵאֱלֹהָיו וְגוֹאֲלוֹ יִשָּׂא בְרָכָה·
מִתְבָּרֵךְ בָּאָרֶץ וּבַשָּׁמַיִם נֶעֶרְכָה· וְזֹאת הַבְּרָכָה:

בִּפְנוֹת עָנָו לְנוֹחַ שְׁכִיבָה· הִזְהִיר אֲמָרָיו לְאַלְפֵי רְבָבָה·
שְׁמוֹר דַּת בִּזְרוֹעַ כְּתוּבָה· וַיֹּאמַר יְיָ מִסִּינַי בָּא:

גְּ וְאֻלָם חָזַר בְּכָל אֻמִּים· וּמְצָאָם כֻּלָּם בַּעֲלֵי מוּמִים·
הִפִּיל חֲבָלִים לוֹ בַּנְּעִימִים· אַף חֹבֵב עַמִּים:

דּ וֹדִים מַקְדִּימִים לְנִשְׁמַע נַעֲשֶׂה· הֵשִׁיבוּ זֹאת בַּל תְּמֻשֶּׁה·
בֹּקֶר וָעֶרֶב לֹא נִנְשֶׁה· תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה:

הפיוט הזה יוסד כולו על הברכה שברך משה את השבטי' לפני מותו והיא היתה מעין ברכתו של יעקב, ולכן תמצא בכל חרוז ענין מעין ברכתו של יעקב ומעין ברכתו של משה, וסוף החרוז יתום לעולם על לשון ראשי הכתובים מברכת משה. א. אשרי וכו', ע"ש אשרי העם שככה לו (תהלים קמד). מאלהיו וגואלו, מהקב"ה וממשה רבינו, כדאי' ברבות, וזאת הברכה אשר ברך משה, זה משה, איש האלהים זה הקב"ה וכו'. מתברך בארץ, ע"י משה. ובשמים נערכה, מאת השם ית'. ב. ענו, זה משה. לנוח שכיבה, למנוחת משכבו, והוא כינוי למיתה ע"ש ינוחו על משכבותם (ישעי' נז ב). ג. ואולם וכו', מבואר בפירש"י בפ' וזאת הברכה גם בילקוט שם ובפ' יתרו. הפיל חבליו בנעימי', כ"כ בכל כ"י והוא ע"ש חבלים נפלו לי בנעימים (תהלים יז), ואמר עליו ר"פ בשוחר טוב, הפלת גורלות על האומות ושלי נפלה בנעימים בהנחל עליון גוים כי חלק ה' עמו, כאינש דאמר, פלוניא נפלה לפלוני. ד. דודים, ישראל. מקדימי' וכו', שנאמר כל אשר דבר ה' נע"וכו' (שמו' כד), זאת, התורה. בל תמשה, בל תמוש מפינו. לא ננשה, לא נשכח.

א הייל דעם פֿאָלקע, דעם עס זאָ ערגעהעט, דאַס פֿאָן זיינעם גאָטט אונד ערי לעזער עמפּפֿאֶנגט דען זעגען! אויף דער ערדע ווארדע אויסגעשפּראָכען אונד אים הימעל אַנגעאָרדנעט דיעזער זעגען. ב אַלז דער זאַנפֿטמיטהיגע (משה) זיך אַני שיקקטע, נאַך דער בעהויזונג זיינער עוויגען רוהע צו קעהרען, עמפּפֿאַהל ער זיינע לעזערן דעם נאַכדריקליכען פֿאָלקע: היטעט דאַס געזעטץ, געשריעבען פֿאָן דער אַללי מאַכט האַנד! דער עוויגע קאַם פֿאָן סיני הינאַב! זאָ שפּראַך ער. ג דער ערי לעזער דורכוואַנדערטע אַללע היידען אונד פֿאַנד זיא אַללע מאַנגעלהאַפֿט; דאַרום וואַרף ער זיין ערבע דען האָלדען (ישראל) צו, אונד לייגטע זיינע ליעבע דיעזער נאַנימען. ד „וויר וואָללען פֿאָלגען אונד געהאָרכען!" אַנטוואָרטעטען דיא האָלדען, ניע זאָלל זיא פֿאָן אונז ווייכען, דיעזע לעהרע; דעז מאָרגענז אונד דעז אַבענדז זייא אונז איינגעדענק דיא לעהרע דיא משה אונז געבאָטען.

הָ כֶּתֶר אָדוֹן כֶּתֶר לְהִמָּלֵךְ · יַהֵב עָם עָלָיו בְּהִשְׁתַּלֵּךְ ·
רַנְּנוּ כָּל גּוֹי וָמֶלֶךְ · וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ :
ו מִיַּד מָחָה כָּעָב אֲשָׁמוֹת · כְּנָאֶה לְמֶלֶךְ בְּיוֹם רוֹמֵמוֹת ·
שְׂאֵת וְיֶתֶר יְהִי לִתְקוּמוֹת · יְחִי רְאוּבֵן וְאַל יָמוֹת :
ז בֶד טוֹב וְנָעִים כְּנֶאֱמַר · שֶׁבֶת אַחִים יַחַד כְּהִתְאַמַּר ·
מִצָּרֵימוֹ הֱיוֹת לָמוֹ לְמִשְׁמָר · וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמַר :
חֲ סִידְךָ אִישׁ נוֹצֵר מַאֲמָרֶךָ · נִסִּיתוֹ בְּמַסָּה וַיְּאַמֵּן דְּבָרֶךָ ·

ה האדון, הקב"ה. יהב עם וכו', עפ"ה השלך על ה' יהבך (תהלים נה כג). ויהי בישורון מלך, הקב"ה נקי' מלך בישורון. כן פי' רש"י. ו ומיד מחה וכו', כשנכנס המלכים ביום התנשאם למלכות. שאת ויתר יהי' לתקומות, כ"כ בספרי הדפוס; אבל בכ"י הגירסות חלוקות, בא' גרס, שאת יתר יהי לתקומות, ובאחרת גרס, שאת ויתר יהי למתקוממות, ובאחרת, שאת ויתר היא לתקוממות; והענין אחד לכל הגירסאות והטעם השאת והיתרון כלומר המלכות הוא לתקומות העם ולכן יחי ראובן וכו' כלומר שמחל לו על אותו עון, וכן אמרו ז"ל בילקוט, יחי ראובן ואל ימות, והאיך ידע משה שמחל לו הקב"ה? י"ב אבנים היו על לבו של אהרן והיו כולן מבהיקות ידע משה שמחל לו ועלה מן המנין עכ"ל, ולפי המאמר הזה יתכן לפרש שאת ל' נשא את ראש, כלומר שנשא ועלה בתוך המנין. ז זבד טוב וכו', מבואר ע"פ מאמרם בספרי והובא בפי' רש"י ז"ל, שמע ה' קול יהודה, כאן רמז ברכה לשמעון מתוך ברכותיו של יהודה ואף כשחלקו א"י נטל שמעון מתוך גורלו של יהודה שנאמר מחבל בני יהודה נחלת בני שמעון (יהושע יט), עכ"ל, ועוד שם בספרי, שמעון ולוי שתו בכוס אחד שנאמר שמעון ולוי אחים ארור אפם כי עז, משל לשנים שלוו מן המלך א' פרע למלך ואחד לא די שלא פרע אלא חזר ולוה, כך שמעון ולוי שניהם לוו בשכם לוי פרע מה שלוה במדבר שנא' ויעמוד משה וגו' ויאספו אליו כל בני לוי וכו' שמעון לא דיו שלא פרע אלא חזר ולוה שנא' ושם איש ישראל המוכה נשיא בית אב לשמעוני (במדב' כה יד). זבד טוב ונעים וכו', מוסב על וזאת ליהודה שהי' לו חלק טוב ונעים כמו שנאמר, גם שמעון אחיו ישב בנחלתו כמו שנאמר מחבל בני יהודה וכו' כמבואר. ח חסידך וכו', לוי, שנאמר וללוי אמר תמיך ואוריך לאיש חסידך אשר

ה כון ווארדע דעם הערין אַלז קעניג געהולדיגט, דאַז פאָלק אונטערוואַרף זיך איהם גאַנץ; דאַ ריעפען אַללע פאָלקער אונד רייכע: ער איזט קעניג איבער ישורון! ו כון איבערגאַב ער דער פערגעסענהייט איהרע ביזהעריגען פערגעהונגען, וויא עז איינעם קעניגע ליעגט אַם הולדיגונגז טאַג. יאַ, דאַס ער האָהייט אונד ווירדע ערהאַלטע, דאַס ער גליקליך לעבע, ראובן, אונד ניעמאַלז אונטערגעהע! ז איין גוטער אונד ליעבליכער אַנטהייל ווירד בעטיידען דען אין איינטראַכט בייזאַממען וואָהנענדען ברידערן (שמעון אונד יהודה), דיא וועכזעלזייטיג זיך פאָר פיינדען שיטצען; דיעזעז וואַר וואַז משה דעם יהודה פערהייסען. ח דיינעם פראָממען, איין מאַן, דער דיין וואָרט געהאַלטען, דען דאַ נו מסה פערזוכטעזט אונד דער

דיינעם

ו לעולם שרת בבית דביריך · וללוי אמר תמיך ואוריך:

ט טוב בשער המחנה בקומו · מי ליי אלי כנאמו ·

אספו חסידיו כאחד לעמו · האומר לאביו ולאמו:

י מלא פימו תהלתך לנקוב · שיריך באדמת נכר מקוב ·

להסליל ארח ולישר עקוב · יורו משפטיך ליעקב:

כ קדם מבן בכור בהבדלו · קדש הקדשים היות גורלו ·

בכפלים בן עוד לאילו · ברך יי חילו:

ל שכון בין כתפי גאוני · מקום שירות לויי וכהני ·

נסיתו במסה וכו' כי שמרו אמרתך ובריתך ינצורו וכו' ע"ש פי' רש"י ומשם זכה להיות משרת בבה"מק. ט טוב, משה. בשער המחנה וכו', דכתי' ויעמוד משה וכו' ויאספו אליו כל בני לוי (שמות לב כו). כאחד לאמו, כ"כ בכ"י, וי"ג לעמו, וי"ג לשמו, והראשון נראה עקר, והא כמו לעומתו, ולדעת הפייטן אין בה' שרש אכן הוא מגזרת עם ועמם וכן מסתבר. ימלא פימו וכו', יהי רצון שעוד ימלא פיהם לנקוב ולפרוש תהלתך בארץ הנבחרת כמאז. מקוב, שלפרוש שיריך באדמת נכר. להסליל אורח וכו', להורו' משפטי' ישרים וסלולים, והוא ע"ד והיה העקוב למישור (ישעי' מ' ד'). כ קדם מבן בכור וכו', טעמו כמו שהבדיל ה' את שבטו מאז להיות גורלו עבודת הקודש כדכתיב בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי לשאת את ארון ברית ה' לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו (דברים י"א) בן בכפלים וכו'. מבן בכור, מישראל כדכתיב בני בכורי ישראל (שמות ד' כ"ב), או יהיה בן בכור כפשוטו וכמו שנאמר ואני הנה לקחתי את הלוים מתוך בני ישראל תחת כל בכור פטר רחם בבני ישראל והיו לי הלוים (במדבר ג יב). לאילו, לחזקו, ל' איל וחוזק. ל גאוני, זה בה"מ גאון עוזכם. עיין פרש"י ויקרא כ"ו י"ט. וכל המזמור מיוסד

דיינען בעפֿעהלע געטרייא בליעב, דער עוויגע אין טרייער דיענער דיינעס הייליגטהומס וואַר, דעם לוי (זאָ שפּראַך ער), געליעהט דיינע תומים אונד אורים. ט אַלז זיך איינזט טוב (משה) אין דאַס טהאָר דעס לאַגערס געשטעללט אונד גערופֿען: ,,ווער דעם עוויגען טריי איזט, קאָממע צו מיר!" דאַ וואַר'ס דער פֿראָממע שטאַמם לוי דער זיך צו איהם פֿערזאַממעלטע אונד פֿאַטער אונד מוטטער ענטזאַגטע. י איממער וואַר דער מונד דער זאָהנע לוי'ס פֿאָלל דיינעס רוהמעס; נור אויף פֿרעמדען ערדרייכע זאַנגען זיא ניכט. — דיזע וועגע צו באַהנען אונד אַללעס הֹקקעריגע צו עבנען, אונטערוויזען זיא יעקב אין דיינען רעכטען. כ איינזט, אַלז דוא איהן (דען שטאַמם לוי) פֿאָן דיינען ערזטגעבאָרנען (ישראל) געזאָנדערט, דאַ בעשטיעדעזט דוא דאַס אַללערהייליגסטע פֿיר זיין לאָאָז. אָ, פֿערדאָפפעלע איממערדאַר זיינע קראַפֿט! זעגנע, אָ עוויגער, זיין פֿערמאָגען! ל לאַססען דען שולטערן מיינעס הויזעס, מיינעס שטאָלצעס, אַם אָרטע דעס דיענזטעס מיינער לויס אונד כהנים, אים רוהע איינעס לעלטעס אונד אונטער דען

טעמפּילען

רחב אהלי ויריעות משכני · לבנימן אמר ידיד יי׳ :

מברכת שמים ותחת נסמכת ·

ברכת שדים ורחם מתברכת :

ארצו מכל חיות נערכת · וליוסף אמר מבורכת :

נא חסדו לא ימיש · חשך עצמו בזרה מלשמש ·

בטוב כל גבולו יתגמש · וממגד תבואת שמש :

סמוך יצר מהחור והאדם · פזו זרועיו מזהב אדם ·

שלום יצור מרחמו מקדם · ומראש הררי קדם :

על קדקד גלגלת נאה · בברכת כל טוב תבואה ·

להשפיע שפע כל תבואה · וממגד ארץ ומלואה ·

ע״ה ולבנימין אמר וכו׳ ובין כתפיו שכן, ע״ש פי׳ רש״י ובמסכת יומא דף י״ב. **מ.** מברכות שמים וכו׳, כדכתיב, וליוסף אמר מברכת ה׳ ארצו ממגד שמים מטל וגו׳, ובברכת יעקב ברכת שדים ורחם וגו׳. **נ.** חסדו וגו׳, לא ימיש חסדו מיוסף אשר חשך ומנע עצמו מלשמש באשת זרה אשת אדוניו. יתגמש, ל׳ גמיש לי׳ לריש׳ (יומא סז א) והוא ל׳ כניעה וכבידות, וטעם שיהי׳ ארצו כבד מאוד בכל טוב כענין ואברם כבד מאוד במקנה (בראשית יג ב). **ס.** סמוך יצר וכו׳, טעמו בעבור שסמך יצרו על הקב״ה ונשען עליו בחזק׳ ולא זז מאמונתו בשביל שום אימת בושה לכן זכ׳ שניתן טבעת של פז וזהב אדום על זרועי ידיו, וכמו שפי׳ רש״י על ויפוזו זרועי ידיו (שמו׳ מט). סמוך יצר, עפ״ה יצר סמוך תצור שלום שלום כי בך בטוח (ישעי׳ כו ג), וע״ש פירש״י. מהחור, ל׳ לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו (שם כט כב). שלו׳ יצר וגו׳, הקב״ה שהוא מרחמו ואוהבו מקדם יצור לו שלו׳ בשבי׳ סמיכ׳ יצרו וכדאמרן. **ע.** על קדקד וכו׳, עפ״ה תבואתה לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו, ועפ״ה בן פרת יוסף.

טעמפּעלן מיינער הייליגען וואָהנונג צו רעזידירען, פֿערשפּראַך דער עוויגע זיינעם ליעבלינג בנימין. **מ.** מיט זעגען דער הימעל אונד דער אונטערן טיעפֿען, מיט זעגען אַן בריסטען אונד מוטטערלייבע אונד מיט מיינעם לאַנדע, רייך אַן ערצייגניסען אַללער אַרט, שפּראַך ער, זייא יוסף געזעגנעט. **נ.** אַ, דאַס ער דאָך זיינע גנאַדע ניא ענטציעהע דעם שטאַממע דעס קיישען (יוסף), זיין לאַנד זעגנע מיט גיטערן איהן איבערפֿלוססע אונד מיט פֿריכטען, דיא דיא זאָננע רייפֿט. **ס.** מאַכטיג ווידערשטאַנד ער (יוסף) דער בעגיערדע, הואָהנער דער שאַנדע אונד שמאַך; דאַרום ווורדען אַן ענדע זיינע אַרמע געציערט מיט גאָלדגעשמיידע, אונד זיין האַררטע דער פֿריעדע זיינעס גאָטטעס פֿערטרויטען (גאַטטעס), דעס אורהעבערס דער אורראַלטען בערגע. **ע.** אויף דיא שייטעל דעס ליעבלינגען היפּטעס קאָממע אַללעס גליקקעס זעגען; יוסף געדייהען אַללע ערדערצייגניסע אונד פֿריכטע איינעס זעגענפֿאָללען לאַנדעס.

פִּי שְׁנַיִם בְּנַחֲלַת חֶבְלוֹ· תַּחַת מְהַלֵּל יְצוּעַ מְחוֹלְלוֹ·
וּוַעַד נָחוֹל בְּחֶלֶשׁ גּוֹרָלוֹ· בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ:
צִידוֹן יַרְכָתוֹ לְהַרְבּוֹת צֶמַח· מְמַבִּין עִתִּים לַחוֹם קֶמַח·
מֵאֵת זֶה זֶה יִשְׂמַח· וְלִזְבוּלֻן אָמַר שְׂמַח:
קִנְיַן הַלָּזוֹן סָפוּן תְּבוּאוֹ· בַּל יוֹעִיל לְמִכְסֶה מַשָּׂאוֹ·
יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק וְיִירָאוּ· עַמִּים הַר יִקְרָאוּ·
רֵאשִׁית רָאָה לוֹ וַיֵּאָגֵד· שָׁשָׁם חֶלְקַת מְחוֹקֵק יְאָגֵד·

פ. פי שנים וכו׳, בני יוסף נטלו פי שנים בחבל נחלת הארץ כי נטלה הבכורה מראובן וניתנ׳ ליוסף, כדכתיב ובני ראובן בכור ישרא׳ כי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנ׳ בכורתו לבני יוסף בן ישראל (דה״א ה א). מחוללו, אביו ויולדו, ל׳ ותשכח אל מחוללך (דברים לב יב). וועד, נתיעד והוזמן. נחול, לנחול. חלש, חבל וחלק. צ. צידון וכו׳, זהו מברכתו של יששכר וזבולון בברכת יעקב, שנאמר זבולון לחוף ימים ישכון והוא לחוף אניות וירכתו על צידון. יששכר חמור גרם וכו׳ (בראשית מט יג), וכמו שפי׳ רש״י שהי׳ זבולון עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבט יששכר היושבים ועוסקי׳ בתור׳ כדכתיב ומבני יששכר יודעי בינה לעתים (דה״א יב לב), וזהו טעם ממבין עתים ללחום קמח. מאת זה זה ישמח, טעמו מאשר לזה ישמח זה לשתופם יחד. ק. קנין חלזון וכו׳, מבואר במס׳ מגילה דף ו׳ א׳, אמר זבולן לפני הקב״ה, רבש״ע לאחי נתת שדות וכרמים ואראות ולי נתת הרים וגבעות ימים ונהרות! אמרו לו כולן צריכין לך ע״י חלזון שנאמר ושפוני טמוני חול, תני ר״י שפוני זה חלזון, טמוני זו טרית, חול זו זכוכית לבנה, אמר לפניו רבש״ע מי מודיעני? א״ל שם יזבחו זבחי צדק, סמן זה יהא לך כל הנוטל ממך בלא דמים אינו מועיל בפרקמטיא שלו כלום. עכ״ל. וזהו טעם קנין חלזון וכו׳, בל יועיל למכסה משאו, כלומר מי שיסתיר ויכסה משא ומתן שלו ולוקח ממנו בגנבה לא יהיה לו תועלת ממנו לכן יזבחו זבחי צדק וייראו, ועיין פי׳ רש״י על עמים הר יקראו. ר. ראשית ראה לו, זהו מברכתו של גד שנא׳ וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון וכמו שפי׳ רש״י. ויאגד,

---

פ. איין צווייפאכער אנטהייל ווורדע איהם צום ערבגוט בעשיעדען, שטאטט דעם (ראובן), דער דאס עהעבעטט זיינעס פאטערס ענטווייהט; זא זייגטען יאצט פֿיעל אויך יענעס גוט, אונד דאס פֿאררעכט דער ערשטגעבורט ערהאלטע זיינע ווירדע.
צ. ביז גען צידון ערשטרעקקטע זיך זבולן׳ס גרענצע, וואזעלבסט ער גראסעס געווערבע טרייבט. אויך דער שטאמגענאססע (יששכר) פֿינדעט היער זיינען אונטערהאלט — זיא ביעטען פֿריידיג איינאנדער דיא האנד. פֿרייע דיך, אָ זבולן! ק דער חלזון׳ס האנדעל*) וואר איהם (זבולן) איין געהייער שאטץ, דעם טויבהאנדלער געלאנג ער ניא; דארום שלאכטען פֿאלקער פֿאָלער עהרפֿורכט אָפּפֿער דער אונשולד אונד פֿערזאמעלטען זיך בייא זיינעם בערגע. ר. דאס פֿאָרטרעפֿליכע לאנד, איין װעלכעם איינע גרופֿט פֿיר דען געזעטצגעבער (משה) בעשטימט וואר, האט דער שטאם

*) נאמע איינער מושעל, דערען בלוט שטאָנע היאצינטפּורפור פֿארבט.

גְּדוּד יְגוּדֶנּוּ בְּבוֹא גָד · וּלְגָד אָמַר בָּרוּךְ מַרְחִיב גָּד:
שָׁכֵן בַּמְּצָד בִּרְאוֹת חֵילוֹ · הַקָּטוֹן לְמֵאָה וְלָאֶלֶף גְּדוֹלוֹ ·
דָּלָם בְּרֹאשׁ גְּדוּדֵי חֲיָלוֹ · וַיַּרְא רֵאשִׁית לוֹ:
תַּכְּוִין עֲלֵי דֶרֶךְ הָיָה · שְׁפִיפוֹן עֲלֵי אֹרַח הָיָה ·
בְּצָרָיו נִלְחַם בְּשֵׁם אֶהְיֶה · וּלְדָן אָמַר דָּן גּוּר אַרְיֵה:
שָׂבֵעַ וְדָשֵׁן בִּפְנִימִי וְחִיצוֹן · יָם וְדָרוֹם יִירַשׁ בְּעֶלְצוֹן ·

כ' אגודה וקשר. יאגד, יהיה ספון ואסוף. גדוד יגודנו וכו', עפ"ה גד גדוד יגודנו, ופי' רש"י גדודים יגודו הימנו שיעברו הירדן עם אחיהם למלחמה כל חלוץ עד שנכבשה הארץ. עכ"ל. אמנם מלשון הפייטן נראה שמפרש יגודו יגודו עמו כלומר חיילות ישראל יתקבלו לבנות גד לעבור עמהם. ש. שכן במצד, זה דוד כאשר שכן במצד וראה חילו של גד גבורי' עד שהקטן שבכולם ירדוף מאה והגדול ירדוף אלף, דלה והגביה אותם בראש גדודי חיילותיו, והמאמר הזה הוסד על הכתוב, ומן הגדי נבדלו אל דוד למצד וגו' אלה מבני גד ראשי הצבא אחד למאה הקטן והגדול לאלף וגו' (ד"ה א יב), עיין פי' רש"י, ואולם מה שאמר הפייטן דלם בראש גדודי חילו, הוא תימה כי לא מצאנו שזה נזכר במקרא, כי מה שאמר אלה מבני גד ראשי הצבא, הכוונה בו כי אלה הבאים אל דוד היו ראשי הצבא מבני גד, לא שנתנם הוא לראשי הצבא, ואם סמך על מה שכתוב אחריו ויקבלם דוד ויתנם בראשי הגדוד, וכמשמעות לשונו בראש גדודי חיילו, יהי' זה יותר תימה שיסבל בהבנת משמעות המקרא, כי לא על בני גד כי אם על בני בנימין ויהודה אמר שנתנם בראשי הגדוד, וזה פשוט ומבואר בכתובי', לכן דברי הפייטן צריכין עיון ויבוא ומי יתן ואבוא עד תכונתם. ת. תכוין וכו', בברכתו של יעקב, יהי דן נחש עלי דרך שפיפון עלי אורח, לישועתך קויתי ה', ואמר רז"ל שנתנבא על שמשון בנקירת עיניו שהתפלל אל ה' ונלחם בצריו בשם ה' כמבואר בפירש"י. עלי אורח חיה, כ"ב נכ"י. ש. שבע וכו', עפ"ה נפתלי שבע רצון וכו'. בפנימי וחיצון, לחם לאכול ובגד ללבוש, דוגמת מאמז"ל על מה שאמר יעקב ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, לא בקש אותו צדיק כ"א על פנימי וחיצון, וזהו שאמר אחריו תלבושת כרי וכו', ואפשר שרמז הפייטן בפנימי וחיצון אל מה שאמרו ז"ל בכוס של ברכה שצריך הדחה מבפנים

גד נוכן ערבגוט זיך ערזעהען; דארוף ליעהט ער דעם העערע פאראן. געלאבט זייא, דער גד וויטע גרענצען גיעבט — זא שפראך ער (משה) פאן גד. ש. אלז דוד וואינט, דא ער נאך אויף יענער בורג אין דער וויסטע וואהנטע, דיא העלדען אויז דעם שטאממע גד זאה, וויא דער קליינערע הונדערט אונד דער גרעסטערע טויזענד פיינדע אין דיא פלוכט יאגטע, דא נאהם ער זיא אויף, שטעללטע אן דיא שפיטצע זיינעז העערעז זיא אונד ערקאננטע זיא פיר דיא ערזטען זיינער קריעגער.
ת. א, שטעהט' איהם בייא, דאס איהם וויא איינע שלאנגע אויף דעם וועגע זיין! ערהאלטע איהן, דען אבקאממלינג פאן דן (שמשון), דאס איהן זיין וויינע אטטער אויף דעם פוסשטייגע, דאס ער זיינע פיינדע בעזיעגע אים נאמען דעז הערן! — זא שפראך ער (משה) פאן דן. דן, זאגטע ער פערנער, איזט וויא איין יונגער לאווע!
ש. איבערפלוס אונד ערטפריעזליכקייט פאן אינגען אונד פאן אויזען, דער
בעזיטזן

תִּלְבֹּשֶׁת כָּרִים לְבוּשׁ הַצֹּאן׃

וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׂבַע רָצוֹן׃

מְטַבֵּל בַּשֶּׁמֶן רַגְלוֹ בְּאָשֵׁר׃ רָצוּי אֶחָיו הֱיוֹת בְּכַשֵּׁר׃

וּמַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ נוֹתֵן מֵעֹשֶׁר׃

וּלְאָשֵׁר אָמַר בָּרוּךְ מִבָּנִים אָשֵׁר׃

וּכְיָמֶיךָ דָּבְאֲךָ בְּחֹזֶק חֲיָלֶיךָ׃ תִּדְרוֹךְ עַל בָּמֳתֵי גוֹעֲלֶיךָ׃

רַגְלֶיךָ בַּל תִּגּוֹף לְהַכְשִׁילֶךָ׃ בַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת מִנְעָלֶךָ׃

אַדִּיר בּוֹרֵא שְׁחָקֵי שִׁפְרוֹן׃ רוֹקַע הָאָרֶץ בִּנְסֵי מֵחָרוֹן׃

הָעֵינַי כֹּל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּן׃ אֵין כָּאֵל יְשֻׁרוּן׃

לְהַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם וּלְבוֹדְדֵם׃ תּוֹךְ רָקִיעַ בֵּינָם וַיַּפְרִידֵם׃

ושעיפה מנחוז, ולמדו כך מפסוק נפתלי שבע רצון ומלא ברכת ה', כדאי' במס' ברכות דף כ"א א'. מ מטבל בשמן וכו', זה מברכתו של אשר בברכת משה וע"ש פי' רש"י. ו וכימיך דבאך וכו', גם זה מבואר שם כפי' רש"י. גועליך, הגועלים ומואסים בך. א אדיר בורא שחקי שפרון, עפ"י ברוחו שמים שפרה (איוב כו יג). בנסי מחרון, כאן הגירסות חלוקות, י"ג בִּנְסֵי וי"ג כְּנָסֵי ויש כִּנְסֵי וכולם קשים לפרש, והמפרש פירשו ל' כיסא והב' או הכ' לשימוש ואמר שירמוז על מאמרם ז"ל שבשעת בריאת השמי' והארץ היו מרתיתים והולכים עד שגער בהם הקב"ה ואמר להם די, דכתיב עמודי שמים ירופפו ויתמהו (איוב כו יא), ולפי מאמרם זה נראה יותר לפרש הכ' לשרש, ל' כניסה ואסיפה, ולספרים הגורסים בנסי הב' יהי' הב' שרש מלשון בנס בלשון ארמי שהוא ל' קצף וחרון כידוע בתרגום גם בדניאל ב' י"ב בנס וקצף שגיא שטעמו כעס וקצף הרבה. ל ולבודדם, להעמיד כל אחד ואחד לבדד ולבדו. תוך רקיע, ל' תוך וכן כדכתיב ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים וגו'.

בעזיטן איינע גוטע, דאז זיך פאָן אָבענד ביז מאָרגען ערשטרעקקט, ווירעגרייכע טריפֿטען, מיט שאַטטען בעקליידעט, ווערדען נפתלי צו טהייל — זאָ שפּראַך ער פאָן נפתלי: נפתלי, האַט דעז עוויגען גנאַדע. מ. אין אָל טונקט ער זיינען פֿוס מיט וואָנגע; מיט רעכט איזט ער ביים זיינען ברידערן בעליעבט; זיין רייכטהום בריינגט קעניגליכע וואָהלגעריכטע הערפֿאָר. זאָ שפּראַך ער פאָן אשר: פֿאָר וואָהנען זאָהנען ווירד אשר געזעגנעט. ו. וויא אין דיינער יוגענד, זאָ בלייבט דאָז אויך אין דיינעם אַלטער אין דער פֿילֿע דיינער קראַפֿט. דאָ טריטטעזט אויף דיא האָהען דיינער פֿעראָכטער, דיין פֿוס גלייטעט ניא, דיינע ריעגעל זינד אייזען אונד ערז! א. אָ שאָפֿפֿער, דיינע מאַכט האָט יענע אונגעמעסליכען האָהען בעגרענזט, דיין צורוף האָט דעם אויזברייטען דער ערדע איין ציעל געזעטצט. וואָ איזט נאך דיר הין! ניכטס גלייכט דיינעם גאָטט, ישורון. ל ער האָט וואַסער פאָן וואַסער געשיעדען, האָט דיא פֿעסטע אין דערען מיטטע אויזגערעהנט אונד דיא וואַסער געטרעננט, ער האָט דיא אונטערן וואַסער איצ׳: מעער

uatzki

אֶל מְקוֹמָם הִקְוָם וַיְמַדְּדֵם · מְעֹנָה אֱלֹהֵי קֶדֶם :

יְקַר שְׁנֵי מְאוֹרוֹת חִדֵּד · חַיַּת הַשֶּׁרֶץ וְצִפּוֹר נְבַדֵּד ·

מֻרְקָם בְּצֶלֶם צָר לְהִתְעוֹדֵד · וַיִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל בֶּטַח בָּדָד :

יָהּ שָׁבַת מִמִּפְעָל כְּהוֹצִיא · וַיְקַדֵּשׁ שְׁבִיעִי כִּבְכְתָב יְקוּתִיאֵל ·

נִשָּׂא וַיְאַשֵּׁר עַמּוֹ אֵל · אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל :

אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ ·

אֲשֶׁר כָּל סָתוּם לֹא עֲמָמוּךָ · בִּדְבַר יְיָ לְמַדּוּךָ וְהִתְמִימוּךָ ·

גִּלּוּי רָז מַלְאָכִים חִכְּמוּךָ · דַּעַת אֱלֹהִים הֶעֱרִימוּךָ וְהִסְכִּימוּךָ ·

הֱיוֹת כְּאַחַד מֵהֶם דִּמּוּךָ · וְכִמְעַט מֵאֱלֹהִים לְהַחְסִיר קִדְּמוּךָ ·

זֶבֶד טוֹב בְּקַבְּלָךְ הִשְׁלִימוּךָ · חֱיוּתָךְ בּוֹ עֲדֵי עַד הֶחֱלִימוּךָ ·

אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ · טַעַם עֵץ חַיִּים כִּי הִטְעִימוּךָ ·

יִרְאַת מָוֶת לְבַל יַרְעִימוּךָ · כִּי לֹא לָרִיק הֱקִימוּךָ · לֹא לְתֹהוּ

אל מקומם הקום, אלהים הקוה אותם כדכתיב יקוו המים אל מקום אחד וגו'. וימדדם, ל' מי מדד בשעלו מים (ישעי' מ יב). י. יקר שני מאורות, חמה ולבנה. חדד, לאלא ולעט להבריק אורם. וצפור כנדד, וי"ג ועוף הבדד, וענין אחד הוא. מ. מרוקם בצלם, זה האדם שנברא בצלם אלהים והית' כוונת בריאתו ישראל וזהו וישכון ישראל וכו'. להתעודד, להיו' עומד קוממיו'. כהוצא, כאשר חפץ. כבכתב, ככתיב בת"מ. אשריך ישראל וגו', כ"ה דברי' ל"ג כ"ט. אשר כל סתום וכו', עפ"ה ביחזקאל כ"ח ג', וטעמו שלא נסתר ונעלם ממך כל סתום שלא ידעת. גלוי רז מלאכי' חכמוך, כ"כ בכ"י וטעמו המלאכים חכמוך בגילוי רזי תור'. דעת אלהי' הערימוך, כ"כ בכ"י והוא ל' ערמה וחכמ'. היות כאחד מהם, כאחד ממלאכים. דמוך, ל' דמיון ושווי. וכמעט מאלהים וכו', עפ"ה ותחסרהו מעט מאלהי' (תהלי' ח ו). זבד טוב, התורה. השלימוך, כ"כ בכ"י והוא ל' שלמות כי בקבלת התור' נתרפאו כל בעלי מומי' כשאז"ל. החלימוך, החזיקוך והבריאוך, ל' ותחלימני (ישעי' לח יו), וכשאז"ל אלמלא חטאו לא הוי מיתי. טע' עץ חיי' וכו', עפ"ה עץ חיי' היא למחזיקי' בה (משלי ג יח) ועפ"ה טעמ' כי טוב סחר'

פערזאַמעלט אונד היניינגעמעסען, ער, דער ערהאַלטער דעס וועלטאַללס, דער אונענדליכקייט גאָטט, ‏י. ער האַט יענע ביידען פונקעלנדען הימעלס: ליכטער שטראַהלענד געמאַכט, ער האַט בעזעעלטע טהיערע אויפגערעגט אונד פלאַטטערנדעס געפליגעל, ער האַט איין וועזען אין זיינעם עבענבילדע געבילדעט אונד אויפרעכט געשטעללט, אונד ישראל לאַג זאַן (איק פלאַנע) זיכער אונד אונבגעזאָנדערט! ‏י. אַללעס דאַן דעם אַללמאַכטיגען געפיעל, זא רוהען פאָן זיינעם ווערקע, דאַ היילינטע ער דען זיעבענטען טאַג, נאַך דער שריפט יקותיאל: (משה'ן), שטאַלטע האָך אונד פריעס גליקקליך זיין פאָלק: „היל דיר ישראל!“

וְהֶבֶל בָּכֶם רְקָמוּךָ· מַעֲשֶׂיךָ לְקָרְבָךְ מֵאֲבוֹתֶיךָ הִגְרִימוּךָ· נַחֲלַת יְיָ הֱיוֹת בְּרֵאשִׁית הִטְרִימוּךָ· שְׂאוֹר בָּעִסָּה הֱרִימוּךָ· עָמוֹד לְחֶלְקוֹ לוֹ הִקְדִּישׁוּךָ וְהִתְרִימוּךָ:

אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ· פְּאֵר הִתְפָּאֵר בְּךָ סִימוּךָ· צַוּוּת לְיַחֶדְךָ בָּאָרֶץ קִיְּמוּךָ· קִשְּׁטְךָ וְתִקְּנְךָ לְפָנֶיךָ עַמּוּךָ· רִחַמְךָ וְלִבְּבְךָ לוֹ אִמּוּךָ· שְׁמָרְךָ מִכָּל רָע וּמִכָּל צַר סְתָמוּךָ· תָּמִיד עַל לִבּוֹ לְזִכָּרוֹן חֲתָמוּךָ:

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן

(שם לא יח). יראת מות וכו׳, כדאמרן. וכן אי׳ בפר״א פ׳ מ״ז, עד שלא עשו את העגל לא משל בהם מלאך המות וכו׳. ודע כי בהרב׳ מספרי הדפוס יש כאן בין אות י׳ לאות כ׳ חרוז אחד שלא מן המחבר ואיננו בכ״י גם לא בדפוס ישן של ווינציא, לכן הסירותיו גם אנכי שלא להרוס סדר הא״ב, כי לא לריק הקימוך. בכ״י הקדימוך. בכם רקמוך, צורת ישראל חקוק׳ בכס׳ הכבוד כידוע, ממאמר׳ ז״ל ופי׳ רש״י על אל תנבל כסא כבודך (ירמי׳ יד כא). הגרימוך, ל׳ סבה; וידוע הוא בל׳ רז״ל, הגורם לחברו, וזולתו הרב׳, נחלת ה׳ וכו׳, דכתיב והם עמך ונחלתך ובעבורם נברא העולם כמו שאז״ל בראשית ברא בשביל ישראל שנקראו ראשי׳, וזהו טעם הטרימוך ל׳ טרם וקודם. שאור בעסה, מרמז ליצר הרע. הרימוך. הרימו והפרישו ממך ע״י קבלת התורה כמו שאז״ל, ובכ״י גרס, שאור כמו בעסה לא הרימוך. לחלקו, של הקב״ה. הקדישוך והתרימוך, דכתיב קודש ישראל לה׳ ראשית תבואתה (ירמי׳ ב ג). התרימוך, ל׳ תרומה. פאר וכו׳, כדכתיב ישראל אשר בך אתפאר (ישעי׳ מט ג), ואמרו עליו במכילתא והובא בילקוט ישעי׳ ע״ע ברמז תס״ז, אמר הקב״ה אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם דכתיב את ה׳ האמרת היום אף אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, וה׳ האמירך היום, ישראל אומר שמע ישראל ה׳ אלהינו ה׳ אחד ורוח הקודש אומר׳ מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, ישראל אומ׳ מי כמכה באלי׳ ה׳ ורוח הקודש אומרת אשריך ישראל מי כמוך וכו׳ עכ״ל. וכתיב פארך חבוש עליך (יחזק׳ כד יז) והיינו תפילין וזה טעם סימוך שהוא ל׳ ציון וסימן בכ״ל פ׳ א׳, והרצון שהקב״ה הי׳ מסמן אותך בפאר, ואמרו במס׳ ברכות דף ו׳ תפילין דמרא עלמא מאי כתיב בהו? ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ; וזהו צוות ליחדך בארץ קיימוך. צוות, ל׳ צותא וחבורה הידוע בדברי רז״ל. קשטך ותקנך, קשטך ותקנך. עַמּוּךָ, הע׳ בפתח בכ״י, והוא פעל נגזר מן עם, וכן אִמּוּךָ פעל נגזר מן אום ואומה, וטעמו שמו אותך לעם ולאומה, ובדפוס ווינציא גרס אִימוּךָ, והי׳ בשו״א. תמיד על לבו וכו׳, עפ״ה שימני כחותם על לבך (שיר ח ז).

עזנו צור משגבנו מגן ישענו משגב בעדנו: אל ברוך גדול דעה הכין ופעל זהרי חמה טוב יצר כבוד לשמו: מאורות נתן סביבות עזו: פנות צבאיו קדושים רוממי שדי תמיד מספרים כבוד־אל וקדשתו: תתברך יי אלהינו על־שבח מעשה ידיך ועל־מאורי־אור שעשית יפארוך סלה: תתברך צורנו מלכנו וגאלנו בורא קדושים ישתבח שמך לעד מלכנו יוצר משרתים ואשר משרתיו כלם עומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה יחד בקול דברי אלהים חיים ומלך עולם: כלם אהובים כלם ברורים כלם גבורים וכלם עשים באימה וביראה רצון קונם וכלם פותחים את פיהם בקדשה ובטהרה בשירה ובזמרה ומברכים ומשבחים ומפארים ומעריצים ומקדישים וממליכים

את־שם האל המלך הגדול הגבור והנורא קדוש הוא: וכלם מקבלים עליהם על מלכות שמים זה מזה ונותנים רשות זה לזה להקדיש ליוצרם בנחת רוח בשפה ברורה ובנעימה קדשה כלם כאחד עונים ואומרים ביראה קו"ח קדוש קדוש קדוש יי צבאות מלא כל־הארץ כבודו:

ראשי הטורי׳ אני מנחם, אך שהקדים בראש כל טור תב׳ אחת מפסוק אשריך ישרא׳.

אשריך אם קדוש בהקדישך השם · ישראל נושק חתום בכסאו בלשם · מיחיד בלתך בהאריכך בנשם · כמוך

אשריך. ישראל נושק חתום בכסאו, מבואר בפיוט הקודם. וטעם נושק חתום, פתוח חותם כלומר הותם חקוק בכסא, ונשק הוא א׳ מכלי זיין שיוכל לחקוק בו, ובכ״י כתוב נושק ח ו ת ם וזה מסתבר. בלשם, היא אבן מאבני החשן, ועוד יתכן לפרש ישראל נושק, מנושק ומזויין בכלי זין, וכדאי׳ בפרקי ר״א פ׳ מ״ז שבשעה שקבלו התור׳

אשריך. הייל דיר, הייליגע נאציאן, הייליגערין דעז הייליגען נאמענז! ישראל, דיין ביאד איזט איינגעגראבען אים גאטטליכען טהראנע! וואָ גיבט עז איין איינ־ ציגעז פאָלק אויסער דיר, דאָז זאָ דער איינהייט דעז עוויגען געהולדיגט? דיר גלייכט

אויך

מֵאֵין בָּאָרֶץ מַאֲמִירְךָ בְּרֶשֶׁם: עַם נַחֲלָתוֹ קָשַׁר בִּתְפִלַּת זְרוֹעוֹ · נוֹשַׁע מוֹשִׁיעַ בְּהוֹשְׁעוֹ כְּאָב וְזַרְעוֹ · בָּךְ בָּטוּחַ חָקְקוֹ בְּכַפּוֹ לְהַפְרִיעוֹ · מָגֵן נֶצַח בַּעֲדוֹ שְׂכָרוֹ בְּפָרְעוֹ: עֹזְרְךָ אָבִיךָ גִּיל יָגִיל בָּךְ · וַאֲשֶׁר בְּתוֹרַת מֹשֶׁה שָׂמַח לִבֶּךָ · חֶרֶב בְּיָדְךָ פִּיפִיּוֹת רַבִּים בְּהַלְעִיבֶךָ · גַּאֲוָתְךָ לוֹיוֹת עֲבוֹתוֹת אַהֲבָה יַשְׁלִיכֶךָ: וְיִכָּחֲשׁוּ בְּרוֹב עֻזּוֹ אַנְשֵׁי רִיבוֹת · אוֹיְבֶיךָ יְבִיאוּךָ

כזדיינו בכלי זיינות, וכן איתא בשיר רבה על נשאו את רדידי מעלי, ועיין גם בתנחומא פ' תצוה (דף מב ד). מי יחיד באלך בהאריכך בכשם, כמוך מאין בארץ מאמירך ברשם, כ"כ בכל כ"י וכן עיקר כי אין מדרך הפייטן לחרוז בתבה אחת פעמים, וטעם בהאריכך בכשם, בהאריכך בנשימה של שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, וטעם מאמירך ברשם, מגביה אותך ברשם וכתב, והוא עש"ה וה' האמירך היום (דברים כו יח) והיינו ע"י תפילין דמרא עלמא שכרשם בו ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ כדאי' במס' ברכות דף ו' א' וכלשון המכילתא שהעתקנו בפיוט הקודש, וזהו טעם עם נחלתו קשור בתפלת זרועו. נושע מושיע בהושעו באב וזרעו, כ"כ בכ"י אחד, ובכ"י אחר, נושע בהושעו כאב וזרעו, וזה מסתבר וטעמו ישראל נושע בהושעו בה' כאברהם וזרעו או כערך האב וזרעו. בה' בטוח חקקו בכפו להפריעו, כ"כ בכל כ"י, והוא עש"ה על כפים חקותיך (ישעי' מט יו). ע"ש פי' רש"י, להפריעו, כדי שיהיה תמיד גלוי לפניו לזכרו, ל' ופרע את ראש האשה (במדבר ה). מגן נצח בעדו, הקב"ה מגן בעדו לנצח ויפרע לו שכרו. עוזרך אביך, הקב"ה. חרב בידך פיפיות רבים בהלעיבך, כ"כ בכ"י, וטעמו התור' הנה היא בידך חרב של פיפיות רבים נגד מלעיבך, וכדאמרן לעיל, ל' ויהיו מלעיבים במלאכי אלהי' (ד"ה ב' ל"ו י"ו), שהוא ענין בזיון ולעג, ועש"ה וחרב פיפיות בידם (תהלי' קמט). גאותך לויות וכו', הטעם בתורה שהיא גאותך בה השליכך בלויות עבותות אהבה, וכמו שאז"ל אל תקרא מורשה אלא מאורסה. לויות, ל' כמער איש ולויות (מ"א ז לו), והוא ענין חבור איש ואשה בעבותות האהבה כמו שפי' רש"י. ישליכך, ל' משלבות אשה אל אחותה (שמות כו יז). ויכחשו וכו', טעמו ברב עוז האלהי' יכחשו לך אנשי ריבותיך. אויביך יביאוך וכו', טעמו אויביך בעצמם יביאו אותך לתקרובות ולדורון להר קדשי, כדכתי' והביאו בניך בחוצן ובנותיך על כתף תנשאנה וגו' (ישעי' מ"ט כ"ב), ומבואר

אויף ערדען קיינער; נור דיין ערוואהלטעס פאלק טריפט ריהמליך! דוא ביזט דאס פאלק זיינעס ערבעס, דאס ער וויא תפלין אום זיינען ארם געשלונגען, דאס היילפע פינדעט אין זיינעם ביישטאנדע וויא דער זאהן אים פאטער, דאס ער, דער עוויגע, וויל עס איהם פערטרויט, אין זיינער האנד טראגט נון עוויגען אנדענ־קען; דער אונענדליכע איזט איהם שילד אונד פערגילט איהם נאך פערדיענסט! ער, דיין העלפער, דיין פאטער, פאנד אן דיר פערגניגען, דארום האט ער דיין הערץ ערפרייט דורך דיא לעהרע משה'ס; זיא איזט איין צווייאשניידיג שווערט אין דיינער האנד ווידער דיינע פעראכטער, זיא איזט דיינע האהייט, דאס באנד דער ליעבע, וואמיט ער דיך אומשלונגען. — אונטער זיינע אללמאכט שמיעגען זיך דיא ווידערזאכער; דיינע פיינדע ווערדען דיך איהם הינויפפיהרען נאך זיינעם

לְהַר קָדְשׁוֹ תִקְרוֹבוֹת· לְךָ יוֹסִיפוּ לְכַבֵּד בִּמְנָחוֹת עֲרֵבוֹת· וְאַתָּה הָחֵל לְסַלְסֵל לָרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת: ח׳ עַל כִּסֵּא מְנֻשָּׂא בִּשְׁמֵי מְתֻלָּל· בְּמוֹתֵימוֹ מִנָּה זִיו מַקְדִּישָׁיו נוֹצְצִים כְּקָלָל:

קו״ח.

תַּדְרִיךְ יֹשֶׁר אָרְחוֹתָיו בְּיוֹפִי מִכְלָל· וְאַתָּה תָּגִיל בַּיְיָ בִּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל תִּתְהַלָּל:

וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרוּבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָּל חַיָּה וְאוֹפָן וּכְרוּב לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים· בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

לְאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ· לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ· כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: אוֹר חָדָשׁ עַל־צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ מְהֵרָה לְאוֹרוֹ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ הָאָב

בנבוא׳ ישעי׳ סי׳ ס׳. לסלסל, לרומם. מותלל, ל׳ הר גבוה ותלול (יחזק׳ יז כב). במותימו מנה זיו מקדישיו, כ״כ בכ״י וטעמו על במותי שמי׳ מנה והזמין זיו מלאכים נוצצים כקלל, בדכתי׳, ונוצצי׳ כעין נחשת קלל (יחזק׳ א ז) מנה, ל׳ הזמנה ופקידות, כמו אשר מנה את הסריסים (דניא׳ א). תדרוך יושר ארחותיו וכו׳, טעמו עוד תזכה שתדרוך ביושר ארחותיו בציון מכלל יופי, (תהלי׳ נ ב). ואתה תגיל בה׳ וגו׳, ל״ה בישעי׳ מ״א י״ו.

זייענן הייליגען בערגע אונד דיך פֿערעהרען מיט אַנגענעהמליכען געשענקען. פֿערהערליכע דאַן דען בעשטייגער דעז ערבות*), דען ערהאַבענען טהראָנער אויף יענען אונגרמעסליכען האָהען, דיא ער אַנגעפֿילט מיט שטראַהלענדען פֿייערוועזען, וועלכע איהן הייליגען! דוא ווירשט הינויפֿוואַללען אויף גאָטס באַהנען וועגע נאַך יענער קראָנע דער שאָנהייט (ציון); דאַן ווירשט דוא דיך דעז עוויגען פֿרייען אונד דיך ריהמען דעז הייליגען ישראל׳ז.

*) ערבות, נאַמע דעז האָכשטען היממעלז.

הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל
לִשְׁמֹעַ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי
תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק
לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא־
נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד: כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ
נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ: וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע
כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: כִּי אֵל פּוֹעֵל
יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ
הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת· לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה: בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה: יחיד אומר אל מלך נאמן.

דברים ו׳ ד׳.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה׀ אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־
מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־
לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ
וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת
עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־
מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

דברים י״א וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־
לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה
וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב
בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה
לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם

לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהֹוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהֹוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהֹוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

במדבר טו וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהֹוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ יש לצרף אלהיכם לאמת, אכן יתן רוח מעט שלא יבולע הא׳.

אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל־דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ׃

עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים לְעוֹלָם וָעֶד חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר. אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃ אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ אָתָּה. לְמַעַן שְׁמֶךָ

מַהֵר לְגָאֳלֵנוּ כַּאֲשֶׁר גָּאַלְתָּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ׃ אֱמֶת מֵעוֹלָם שִׁמְךָ הַגָּדוֹל עָלֵינוּ נִקְרָא בְּאַהֲבָה אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ׃

זולת. ע"ס א"ב ובסוף חתום משה בר שמואל חזק.

אז בקשוב ענו עלה אל הר העברים · כדעתו חשב כעלית סין בהדורים · גזרת דת חדשה ופקודים ישרים · דוד יש לו לתן למשבעים בחורים׃ העת קשב ומת בהר אשר אתה עולה · וי וי צוח בפה מלא · זו עליה ירידה היא להתכלה · חנון אעברה נא ואראה ההר הטוב והמעלה׃ טהור ענהו רב לך אל תוסף דבר׃ יהושע משרתך הגיע זמן להיות חבר · כי המלכות כחברתה כמלא נימא לא תתחבר · להר נבו תעלה ושם תמות ובגי תקבר׃ משה כידע כי גזרה עליו נגזרה · נם לאדון כל הודע חובתי ליפה וברה · סגלים פן יאמרו בסתר עבר עברה · על כן

אז בקשוב וכו', אז כאשר שמע משה הענו שאמר לו הש"י עלה אל הר העברי' חשב בדעתו שעלי' זו תהי' ביופי והדור כעליתו על הר סיני וכו'. ובכ"י גרס כ ע ל י ת. וכל ענין הפיוט הזה מבואר בעצמו והוא לקוח ממדרש רבות פ' ואתחנן ופ' וזה"ב. ע"ש. סין, הר סיני. דוד, הקב"ה. למשבעים בחורים, לישראל הנבחרים משבעי' אומות. קשב, הקשיב ושמע. להתכלה, ל' כליון, וי"ג ל ה ת ב ל ה, ל' בליי' והשחתה. חנון, וי"ג הֵנֵן. טהור, הקב"ה. כמלא נימא, כמלא חוט השערה. נם, אמר. חובתי, חטאתי. ליפה וברה, תאר לישראל. סגולי', ישראל עם סגולה, שנא' והיית לי סגולה (שמות יט ה).

אז. אַלז דער זאַנפטמיטהיגע (משה) דען צורוף הערטע: „געהע היניויף אויף דען בערג עברים", דאַכטע ער אַן יענעז אויפשטייגען אויף דען בערג סיני, דאַז זאָ גלאָנצענד וואַר, אונד גלויבטע נון נייע געזעטצע אונד פֿראָממענדע פֿעראָרדנונגען פֿאָמען אַללגעליעבטען צו ערהאַלטען פיר זיין פֿאָלק, דאַז ער אויז זיעבציגען ערקאָרען. אַלז ער דאַן פֿערנאַהם: „אונד שטירב וואָ דו היניויף גיהסט, דען דוא בעשטייגזט", דאַ טריע ער אויז פֿאָללעם מונדע: „וועהע, וועהע, דיעזעז שטייגען הייסט זינקען אונ'ז פֿערדערבען! לאַס דאָך, אָ אַללגנאַ דיגער, לאַס מיך היניבערליעהען אונד זעהען יענען פֿאָרטרעפליכען אונד הערר ליכען בערג" — „לאַס גענוג זיין, ערוויעדערטע איהם דער אַללערהייליגסטע, „רעדע ניכט מעהר דאַפֿאָן! דער צייטפונקט אויסט דאַ, דאַס דיין דיענער „יהושע אינ'ז אַמט טרעטען זאָלל, אונד קיינע הערשאַפֿט דאַרף אין דיא אַנדערע „אום איין האַאַר איינגרייפֿען! דוא בעשטייגזט דען בערג נבו, דאָרט זאָללזט דוא „שטערבען אונד אים טהאַלע בעגראַבען ווערדען". אַלז משה נון דאַז אונאַבוענדערליכע פֿערהענגניס איבער זיך ערפֿאַהרען, באַט ער דען אַללבעהערשער אונד שפראַך: „מאַכע דאָך זיין פֿערשולדען דען האָלדען אונד פֿראָממען (ישראל) קונד! דיא געליעבטען מעכטען זאָנסט וואָהנען: „ער האַט וואָהל איינע געהיימע זינדע

לֹא עֲנָהוּ אָיוֹם וְנוֹרָא: פּוֹדֶה הֱשִׁיבוֹ עַל אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בִּי בְּמֵי מְרִיבָה. צַעֲקַת שַׁוְעַתְכֶם לְפָנַי לָכֵן לֹא בָא: קְנִיסָה זוּ עֲלֵיכֶם לָכֵן נִקְנְסָה וְנִקְצְבָה. רָשׁוּם יֵרָשֵׁם וְיִכָּתֵב בְּדַת נֶפֶשׁ מְשִׁיבָה: שִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן קִבֵּץ וְנִחַת. תְּמִימֵי תִפְדּוּנִי מֵרֶדֶת שַׁחַת. מַר צָרְחוּ כֻלָּם וְצָוְחוּ כְּאַחַת. שֶׁאֵין פִּדְיוֹן וְכֹפֶר בִּכְלוּם חֵפֶץ וּדְבַר תּוֹכַחַת: הִשְׁלִים נַפְשׁוֹ מִיַּד לְמִיתַת נְשִׁיקָה. בִּרְאוֹתוֹ כִּי אֵין הַצָּלָה בִּתְפִלָּה וּצְעָקָה. שְׁמָעוּנִי אַחַי וְרֵעַי עִסְקוּ בְּדַת חֲשׁוּקָה. וְלֹא תְהִי זֹאת לָכֶם לְמִכְשׁוֹל וּלְפוּקָה: חֲיָלָיו בְּכוּהוּ שְׁלֹשִׁים יָמִים. זוֹכְרִים צִדְקַת מִשְׁפָּטָיו אֲשֶׁר עִמָּם הִתְמִים. קָפַץ וְדִלֵּג כַּאֲרִי לִפְדוֹתָם מִבֵּין עֲנָמִים. וְהַיָּם בָּקַע לִפְנֵיהֶם וַיַּמְלִיכוּ מַלְכָּם לְעוֹלָמִים:

פודה, הקב"ה. מעלתם בי, אתה ואהרן אחיך. נקנסה, נגזר' ונחרצ'. בדת נפש משיבה, בתורה המשיבת נפש. ונחת, והקהיל למחנה. נחת, ל' חניית מחנה. בכלו' חפץ, בחפץ מאומ', וע"ד אח לא פדה יפד' איש (תהלי' מט). ודבר תוכחת, טעמו אף לא בדברי תוכחת, והוא ל' ויכוח שאין ברי' יוכל להתוכח עמו. חיליו, ישרא'. התמים, ל' תמימות. ענמי', מבני מצרי', כדכתי' ומצרי' ילד את לודים ואת ענמי' (בראשי' י יג).

בעגאנגען, דארום האט איהם דער אללפֿורכטבארע ניכט געוואָהרט״. דער ער-
לֶזער אנטוואָרטעטע איהם: „וויל איהר איך פֿערגאנגען בייא דעם שטרייט-
וואסער, דארום קאָממט איהר געבעט ניכט פֿאָר מיך; דיעזע אורזאכע דער
איבער איך פֿערהאָנגטען שטראפֿע זאָלל אויפֿגעצייכנעט אונד איינגעטראגען ווער-
דען אין דאס זעעלענערקוויקקענדע געזעטצבוך״. היערויף פֿערזאממעלטע משה דיא
שטאממע ישורון'ס אונד ריעף: „האָ, רעטטעט איך, איהר טרייען, איך זינקע צור
גרובע!״ — ביטטערליך יאממערטען זיא אללע: „אך, ניכטס קאן היער רעטטען,
וועדער שאטצע נאך בערעדזאמקייט! — זאָגלייך היעלט ער זיך בערייט צום נשיקה-
טאָד, דא ער זאה, דאס איהן וועדער בעטען נאך פֿלעהען מעהר רעטטען קאָננטע.
„האָרט, מיינע ברידער אונד פֿריינדע, ריעף ער נון, לאסט דיא בעפֿאָלגונג דעס
האָלדען געזעטצעס אייערע בעשעפֿטיגונג זיין, דאמיט עס איך ניכט צום היגדערניס
אונד אנשטאָס זייא!״ דרייסיג טאגע בעווייגטען איהן זיינע זאממטליכען העערע:
זיא ערינגערטען זיך דער פֿראָממען טהאטען, דיא ער פֿיר זיא אויזגע-
פֿיהרט, וויא ער איינעם לאָווען גלייך געשפרונגען אונד הינגעאיילט, זיא
פֿאָן דען ענמים (מצרים) צו בעפֿרייען, וויא ער איהנען דאס מעער געשפאל-
טען, וואָבייא זיא איהרען קאָניג (גאָטט) געהולדיגט אויף עוויגע צייטען.

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר׃ בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ׃ אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ׃ אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם׃ אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ׃ מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ׃ כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם הָרַגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר׃ עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם׃ רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו׃ תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ· מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם· מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא׃ שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ· יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל (גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל׃

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה·

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם: אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ·

מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם:

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים: אתה קדוש א"ג"ו וויא געשטערן.

והש"ץ חוזר התפלה ואומר קדושת נקדש וכו' וגומרים את ההלל וקדיש תתקבל ובברכה קהלות הכהנים עולים לדוכן. ואח"כ אומרים אתה הראת.

אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת·

כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ: אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי· וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: וְאִמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: יְהִי יְיָ אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם אֲבוֹתֵינוּ· אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ: מִי כָמֹכָה בָּאֵלִים יְיָ· מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ· נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:
יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן· יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:
וְיִהְיוּ נָא אֲמָרֵינוּ לְרָצוֹן לִפְנֵי אֲדוֹן כֹּל:

אתה הראת, דברים ד' ל"ה. לעושה, תהלי' קל"ו ד'. אין כמוך, שם פ"ו ח'. יהי כבוד, שם ק"ד ל"א. יהי שם, שם קי"ג ב'. יהי ה', מ"א ח' נ"ז. ואמרו, ד"ה א' י"ו ל"ה. ה' מלך וכו', אין זה מן הכתובים, אבל הוא שיר של מלאכים והובא בפרקי היכלו'. ה' עוז, תהלי' כ"ט י"א. ויהיו נא וכו', עש"ה, יהיו לרצון אמרי פי, שם י"ט ט'.

פותחים הארון. **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:**

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר משֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ. וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק. וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ. אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה. וּדְבַר יְיָ מִירוּשָׁלָיִם:

ומוציאי' כל ס"ת ונותני' כד דלוק בתוך ההיכל והש"ץ מחזיק בידו הס' שקוראי' בו וזאת הנכב' ואומר גדלו וכו', והקהל עונ' רוממו וכו', וזה כאומרי' אחר הפסוקי' עם החזן.

גַּדְּלוּ לַייָ אִתִּי. וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:

רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו. קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ. כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ: וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ. זֶה יְיָ קִוִּינוּ לוֹ. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ:

והחזן מרקד ואומר אָנָּא יְיָ, הוֹשִׁיעָה נָּא. אָנָּא יְיָ, הַצְלִיחָה נָא:

אָנָּא יְיָ, עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ:

אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת, הוֹשִׁיעָה נָּא: בּוֹחֵן לְבָבוֹת, הַצְלִיחָה נָא:

גּוֹאֵל חָזָק עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ:

ויש קהלות מוסיפים.

דּוֹבֵר צְדָקוֹת הוֹשִׁיעָה נָּא: הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ הַצְלִיחָה נָא: וָתִיק וְחָסִיד עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ: זַךְ וְיָשָׁר הוֹשִׁיעָה נָּא: חוֹמֵל דַּלִּים הַצְלִיחָה נָא: טוֹב וּמֵטִיב עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ: יוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת הוֹשִׁיעָה נָּא: כַּבִּיר וְנָאוֹר הַצְלִיחָה נָא: לוֹבֵשׁ צְדָקוֹת עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ: מֶלֶךְ עוֹלָמִים הוֹשִׁיעָה נָּא: נָאוֹר וְאַדִּיר הַצְלִיחָה נָא: סוֹמֵךְ נוֹפְלִים עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ: עוֹזֵר דַּלִּים הוֹשִׁיעָה נָּא: פּוֹדֶה וּמַצִּיל הַצְלִיחָה נָא: צוּר עוֹלָמִים עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ: קָדוֹשׁ וְנוֹרָא הוֹשִׁיעָה נָּא: רַחוּם וְחַנּוּן הַצְלִיחָה נָא: שׁוֹמֵר הַבְּרִית עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ: תּוֹמֵךְ תְּמִימִים הוֹשִׁיעָה נָּא: תַּקִּיף לָעַד הַצְלִיחָה נָא: תָּמִים בְּמַעֲשָׂיו עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ:

ויהי בנסוע, במדבר י' ל"ה. קומה, כהניך, בעבור, תהלי' קל"ב. ה' חפץ, ישעי' מ"ב כ"א. כי מציון, ישעי' ב ג'. גדלו, תהלים ל"ד ד'. רוממו, תהלים צ"ט. ואמר, ישעי' כ"ה ט'. אנא ה', תהלים קי"ח כ"ה.

על הכל יתגדל ויתקדש וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא: שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא: בעולמות שברא העולם הזה והעולם הבא: כרצונו וכרצון יראיו וכרצון כל בית ישראל: צור העולמים אדון כל הבריות אלוה כל הנפשות: היושב במרחבי מרום השוכן בשמי שמי קדם: קדשתו על החיות וקדשתו על כסא הכבוד: ובכן יתקדש שמך בנו יי אלהינו לעיני כל חי: ונאמר לפניו שיר חדש ככתוב: שירו לאלהים זמרו שמו סלו לרוכב בערבות ביה שמו ועלזו לפניו: ונראהו עין בעין בשובו אל נוהו ככתוב: כי עין בעין יראו בשוב יי ציון: ונאמר ונגלה כבוד יי וראו כל בשר יחדו כי פי יי דבר:

בדרך סליחתו לומרים אב הרחמים.

אב הרחמים הוא ירחם עם עמוסים ויזכור ברית איתנים ויציל נפשותינו מן השעות הרעות ויגער ביצר הרע מן הנשואים ויחון אותנו לפלטת עולמים וימלא משאלותינו במדה טובה ישועה ורחמים:

כהניע הש"ץ על הבימה מניח הס"ת על השולחן ופותח ואומר:

ויעזור ויגן ויושיע לכל החוסים בו ונאמר אמן: הכל הבו גודל לאלהינו ותנו כבוד לתורה כהן קרב. יעמוד (פלוני בר פלוני הכהן): ברוך שנתן תורה לעמו ישראל בקדשתו: תורת יי תמימה משיבת נפש עדות יי נאמנה מחכימת פתי: פקודי יי ישרים משמחי לב מצות יי ברה מאירת עינים: יי עז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום: האל תמים דרכו אמרת יי צרופה מגן הוא לכל החסים בו:

קהל ואתם הדבקים ביי אלהיכם חיים כלכם היום:

העולה לתורה יאחז בשתי ידיו בידיעות התורה ע"י מפה של ס"ת, ויקוד הברכה פותח הספר ורואה הפסוק שצריך להתחיל בו ויכסה הס"ת ויאמר בלחש עץ חיים היא למחזיקים בה. ויהפוך פניו לצד שמאל ומברך בקול ברכו את יי המבורך:

והעם עונים ברוך יי המבורך לעולם ועד: וחוזר המברך ב"יה"ל"ו.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו ברוך אתה יי נותן התורה:

כשמתחיל הקורא לקרות בתורה יסיר ידו השמאלית מהס"ת וישאר יד ימינו לבדה אוחזת בס"ת

כל זמן הקריאה, וגם הוא יקרא בלחש עם הקורא מלה במלה. ואחר הקריאה גולל ומברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה׃

וקוראים בש״ת לחזן כל הצבור נסדר וזאת הברכה וכופל ומשלש עד מעונה אלהי קדם, להספיק לכולם, ולבסוף קוראים המשלים עם כל הנערים, ואז תומר רשות לחתן תורה ומסיימי׳ אליו מעונה אלהי קדם אכן מהר״י סג״ל הי׳ נוהג לקרוא רק לששה אנשים, וזאת הברכה עד ועזר מצריו תהיה, א׳, כתפיו שכן, ב׳, אלפי מנשה, ג׳, עם ישראל, ד׳, ובגאותו שחקים, ה׳, ואז אמר רשות לחתן תורה וסיים עליו מעונה אלהי קדם — וכן מנהג ק״ק פפ״ד.

וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ׃ וַיֹּאמַר יְהֹוָה מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן וְאָתָה מֵרִבְבֹת קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אֵשְׁדָּת* לָמוֹ׃ אַף חֹבֵב עַמִּים כָּל־קְדֹשָׁיו בְּיָדֶךָ וְהֵם תֻּכּוּ לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ׃ תּוֹרָה צִוָּה־לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב׃ וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃ יְחִי רְאוּבֵן וְאַל־יָמֹת וִיהִי מְתָיו מִסְפָּר׃ ס וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמַר שְׁמַע יְהֹוָה קוֹל יְהוּדָה וְאֶל־עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ יָדָיו רָב לוֹ וְעֵזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה׃ שני· וּלְלֵוִי אָמַר תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ בְּמַסָּה תְּרִיבֵהוּ עַל־מֵי מְרִיבָה׃ הָאֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו וְאֶת־אֶחָיו לֹא הִכִּיר וְאֶת־בָּנָו° לֹא יָדָע כִּי שָׁמְרוּ אִמְרָתֶךָ וּבְרִיתְךָ יִנְצֹרוּ׃ יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ וְכָלִיל עַל־מִזְבְּחֶךָ׃ בָּרֵךְ יְהֹוָה חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה מְחַץ מָתְנַיִם קָמָיו וּמְשַׂנְאָיו מִן־יְקוּמוּן׃ ס לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד יְהֹוָה יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל־הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן׃ שלישי· ס וּלְיוֹסֵף אָמַר מְבֹרֶכֶת יְהֹוָה אַרְצוֹ מִמֶּגֶד שָׁמַיִם מִטָּל וּמִתְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת׃ וּמִמֶּגֶד תְּבוּאֹת שָׁמֶשׁ וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ יְרָחִים׃ וּמֵרֹאשׁ

*) אשדת, כתיב חד וקרי תרי מילין. °) בניו ק׳.

הררי־קדם וממגד גבעות עולם: וממגד ארץ ומלאה ורצון
שכני סנה תבואתה לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו: בכור
שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח יחדו
אפסי־ארץ והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה: ולזבולן
אמר שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך: עמים הר־
יקראו שם יזבחו זבחי־צדק כי שפע ימים יינקו ושפוני
טמוני חול: ס ולגד אמר ברוך מרחיב גד כלביא שכן
וטרף זרוע אף־קדקד: וירא ראשית לו כי־שם חלקת
מחקק ספון ויתא ראשי עם צדקת יהוה עשה ומשפטיו
עם־ישראל: ס ה׳ ולדן אמר דן גור אריה יזנק מן־הבשן:
ולנפתלי אמר נפתלי שבע רצון ומלא ברכת יהוה ים
ודרום ירשה: ס ולאשר אמר ברוך מבנים אשר יהי רצוי
אחיו וטבל בשמן רגלו: ברזל ונחשת מנעלך וכימיך
דבאך: אין כאל ישרון רכב שמים בעזרך ובגאותו שחקים:

רשות לחתן תורה. מרשות האל הגדול הגבור והנורא. ומרשות
מפז ומפנינים יקרה. ומרשות סנהדרין הקדושה
והברורה. ומרשות ראשי ישיבות ואלופי תורה. ומרשות
זקנים ונערים יושבי שורה. אפתח פי בשירה ובזמרה.
להודות להלל לדר בנהורא. שהחינו וקימנו ביראתו
הטהורה. והגיענו לשמוח בשמחת התורה. המשמחת
לב ועינים מאירה. הנותנת חיים ועשר וכבוד ותפארה.
המאשרת הולכיה בדרך הטוב והישרה. המארכת ימים
ומוספת גבורה. לאוהביה ולשומריה בצווי ואזהרה.
לעוסקיה ולנוצריה באהבה ובמורא. ובכן יהי רצון מלפני

הגבורה· לתת חיים וחסד ונזר ועטרה· לרבי פ"ב"פ הנבחר
להשלים התורה: ע"ס א"ב לאמצו לברכו לגדלו בתלמוד
תורה· לדרשו להדרו לועדו בחבורה· לזכותו לחיותו
לטכסו בטכס אורה· לישרו לכללו ללמדו לקח וסברה·
למלטו לנשאו לסעדו בסעד ברורה· לעדנו לפרנסו לצדקו
בעם נברא· לקרבו לרחמו לשמרו מכל צוקה וצרה·
לתקפו לתמכו לתוממו ברוח נשברה: עמוד עמוד עמוד
רבי פב"פ חתן התורה· ותן כבוד לאל גדול ונורא· ובשכר זה
תזכה מאל נורא· לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה·
ומקימי מצות בתוך עם יפה וברה· ותזכה לשמח בשמחת
בית הבחירה· ופניך להאיר בצדקה כאספקלריא המאירה
כנבא ישעיהו מלא רוח עצה וגבורה· שמחו את ירושלים
וגילו בה מהרה· שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה
באבלה וצרה: עמוד עמוד עמוד רבי פלוני ב"ר פלוני חתן
התורה· מרשות כל הקהל הקדוש הזה והשלם התורה:
יקוראי' לחתן תור' מענה אלהי קדם ומתחת זרעת עולם ויגרש
מפניך אויב ויאמר השמד: וישכן ישראל בטח בדד עין
יעקב אל־ארץ דגן ותירוש אף־שמיו יערפו־טל: אשריך ישראל
מי כמוך עם נושע ביהוה מגן עזרך ואשר־חרב גאותך
ויכחשו איביך לך ואתה על־במותימו תדרך: ס ויעל
משה מערבת מואב אל־הר נבו ראש הפסגה אשר על־פני
ירחו ויראהו יהוה את־כל־הארץ את־הגלעד עד־דן: ואת
כל־נפתלי ואת־ארץ אפרים ומנשה ואת כל־ארץ יהודה
עד הים האחרון: ואת־הנגב ואת־הככר בקעת ירחו עיר

הַתְּמָרִים עַד־צֹעַר׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ אֶתְּנֶנָּה הֶרְאִיתִיךָ בְעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר׃ וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל־פִּי יְהוָה׃ וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַגַּי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוּל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא־יָדַע אִישׁ אֶת־קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וּמֹשֶׁה בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בְּמֹתוֹ לֹא־כָהֲתָה עֵינוֹ וְלֹא־נָס לֵחֹה׃ וַיִּבְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּתְּמוּ יְמֵי בְכִי אֵבֶל מֹשֶׁה׃ וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה כִּי־סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וְלֹא־קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יְדָעוֹ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים׃ לְכָל־הָאֹתֹת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל־עֲבָדָיו וּלְכָל־אַרְצוֹ׃ וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ חזק.

מניחי' ס"ת שני ושלישי על העמוד ונותנים מ"ש לחתן תורה ומגביהים וגוללים ס"ת לראשון ואח"כ אומרים רשות לחתן בראשית. ובמקום שאין להם כ"א ב' ס"ת קוראים בראשון וזאת הברכה, ובשני בראשית וחוזרים ופותחים ס"ת ס' וקוראים בו למפטיר, וכן הדין בכל זמן שמוציאים ג' ואין להם כ"א שנים.

רשות לחתן בראשית. ראשי החרוזים מנחם ברבי מכיר חזק

מֵרְשׁוּת אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים· בַּשַּׁחַק אֵין זוּלָתוֹ וְאֵין בִּלְעָדוֹ בַּתַּחְתּוֹנִים· נוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ וְעָצְמָה מַרְבֶּה לְאֵין אוֹנִים· מַגִּיד מֵרֵאשִׁית מַה בָּא בְּאַחֲרִית שָׁנִים· יוֹעֵץ וְאֵין מִי יָפֵר לְדוֹרוֹת הֲמוֹנִים· וּמֵרְשׁוּת קְדוּמָה לָעוֹלָם אַלְפַּיִם שָׁנִים· שֶׁבָּהּ מְלָכִים נִמְלָכִים שָׂרִים וּסְגָנִים· אֲרוּכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּהּ וּרְחָבָה מִנִּי יָם וּשְׁאוֹנִים· טְהוֹרָה וּמְתוּקָה מִדְּבַשׁ וּשְׁמָנִים· כָּל חֲפָצִים לֹא יִשְׁווּ בָהּ יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים· אֹרֶךְ

יָמִים בִּימִינָהּ וּבִשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד חוֹגִים. מְאֻשֶּׁרֶת
וּמְגֻנֶּנֶת בְּעָלֶיהָ וְהוֹגֶיהָ כְּשַׁנּוּנִים. מְיַשֶּׁרֶת פְּעָמֵי בָהּ
נִשְׁעָנִים. נוֹצֶרֶת בְּאַהַב תּוֹמְכֶיהָ לְמַלְּטָם מֵאִשּׁוֹנִים.
וּמֵרְשׁוּת חֲכָמִים יְדוּעִים וּנְבוֹנִים. אַלּוּפִים בַּתּוֹרָה מְסֻבָּלִים
בְּמִצְוֹת מְלֵאִים חֻקִּים כָּרִמּוֹנִים. וּמֵרְשׁוּת בַּעֲלֵי יְשִׁיבָה
הֲגוּנִים וּזְקֵנִים. וּמֵרְשׁוּת כָּל הַקָּהָל גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים. עֲמוֹד
עֲמוֹד עֲמוֹד רבי פב"פ חֲתַן בְּרֵאשִׁית מִתּוֹךְ עֲדַת אֱמוּנִים.
וּקְרַב עַד הֵנָּה בְּגִיל וּרְנָנִים. וּפֹה עֲמוֹד עָמְדִי עַל מִגְדַּל עֵץ
הֶעָשׂוּי לְנוֹי כְּבִנְיָנִים. וּבָרֵךְ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב
בְּפִי כָּל בִּרְיוֹנִים. וְתֵן לוֹ בְרָכָה תְּחִלָּה וָסוֹף כְּהוֹרוֹ נְבוֹנִים.
וְתֵן לוֹ מֵעֵין בִּרְכוֹתָיו בְּתוֹךְ קְהַל אֱמוּנִים. שֶׁהִגִּיעֲךָ לַיּוֹם זֶה
לְהַתְחִיל הַתּוֹרָה וְלִשְׂמוֹחַ בְּיוֹם חֲתוּנִים. וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן
מִלִּפְנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים. לְיַסֵּד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מָרוֹם
מֵרִאשׁוֹנִים. לְשַׁכְלֵל הֵיכָל וְאוּלָם בְּכַדְכֹּד וַאֲבָנִים. שָׁם
לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹת אָבוֹת וּבָנִים. וְתִשְׂמַח בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה
בְּעִדּוּן מִגְדָּנִים. וְתִזְכֶּה לִרְאוֹת בָּנִים וּבְנֵי בָנִים. עוֹסְקִים
בַּתּוֹרָה וּמְקַיְּמֵי מִצְוֹת וְחֻקִּים נֶאֱמָנִים. וְתִזְכֶּה לִרְאוֹת
שִׁבְעָה רוֹעִים וּשְׁמֹנָה נְסִיכִים מְזֻמָּנִים. וְתִשְׂבַּע מִטּוּב
הַצָּפוּן וְתַנִּיחַ יִתְרְךָ לְבָנִים. וְיִהְיֶה מוֹשָׁבְךָ בֵּין צַדִּיקִים
הֲגוּנִים. וְתִרְדּוֹף צְדָקָה וְתִמְצָא כָּבוֹד וָחֶסֶד וְחַיִּים
הֲגוּנִים. וְיַעַטְרוּךָ חַיִּים וְשָׁלוֹם וְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים.
עֲמוֹד עֲמוֹד רבי פב"פ חֲתַן בְּרֵאשִׁית וְהַתְחֵל בִּקְדוּמָה
קֶדֶם לְכָל בִּנְיָנִים. וּקְרָא מִבְּרֵאשִׁית עַד בָּרָא אֱלֹהִים
לַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂיו שְׁלֵמִים הַמְתֻקָּנִים וְהַמְחֻנָּנִים:

פותחים ס"ת שני וקורים לחתן בראשית.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ׃ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי־אוֹר וַיְהִי־אוֹר׃ וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד׃ פ

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם׃ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ וַיְהִי־כֵן׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי׃ פ

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה וַיְהִי־כֵן׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן׃ וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה־פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי׃ פ

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלָּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים׃ וְהָיוּ לִמְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן׃ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת־הַמָּאוֹר הַגָּדֹל לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת־הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת

הַלַּיְלָה וְאֵת הַכּוֹכָבִים׃ וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ
הַשָּׁמָיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ׃ וְלִמְשֹׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה
וּלֲהַבְדִּיל בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃
וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי׃ פ

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף
עַל־הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם׃ וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־
הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים וְאֵת כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת אֲשֶׁר
שָׁרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם וְאֵת כָּל־עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ וַיַּרְא
אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ וּרְבוּ
וּמִלְאוּ אֶת־הַמַּיִם בַּיַּמִּים וְהָעוֹף יִרֶב בָּאָרֶץ׃ וַיְהִי־עֶרֶב
וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם חֲמִישִׁי׃ פ

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה
וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ־אֶרֶץ לְמִינָהּ וַיְהִי־כֵן׃ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־
חַיַּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ וְאֶת־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֵת כָּל־רֶמֶשׂ
הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף
הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־
הָאָרֶץ׃ וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים
בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם׃ וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים
וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְכִבְשֻׁהָ
וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת עַל־
הָאָרֶץ׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כָּל־עֵשֶׂב
זֹרֵעַ זֶרַע אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וְאֶת־כָּל־הָעֵץ אֲשֶׁר־
בּוֹ פְרִי־עֵץ זֹרֵעַ זָרַע לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה׃ וּלְכָל־חַיַּת הָאָרֶץ

וּלְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל רוֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת־כָּל־יֶרֶק עֵשֶׂב לְאָכְלָה וַיְהִי־כֵן׃ וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה־טוֹב מְאֹד וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי׃ פ

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם׃ וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת׃

מניחים ס"ת ג' על העמוד ואומרים חצי קדיש על שלשתם, ומגביהים וגוללים ס"ת שני, ופותחים ס"ת ג' וקוראים למפטיר בפ' פינחס:

בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם׃ מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּר לָאַיִל וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃ וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃ אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנִּדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְשַׁלְמֵיכֶם׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

מי שברך. ומגביהים וגוללים. כשמגביהים הס"ת מניחין נגד הכתב של ס"ת ואומרים:

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה׃ עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר׃ דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם׃ אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד׃ יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר׃

קודם קריאת ההפטרה ואחר שגמר הגולל יברך המפטיר ברכה זו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר

בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק׃

בק"ק אומרים קודם קריאת ההפטרה אשריך, והקהל עונה בסוף כל חרוז.

הפיוט הזה הוא שיר הללוי ומרובע ושקול על ח' תנועות ויתד ותנועה בכל טור וטור, והוא מסודר ונעלם כאחד השירים, וחתום בו אברהם.

אַשְׁרֶיךָ הַר הָעֲבָרִים
עַל הֶהָרִים הַגְּבֹהִים
יַעַן בְּךָ מִבְחַר קְבָרִים
הֶקְבַּר אִישׁ הָאֱלֹהִים׃
בִּלְבָבִי לַבָּה וְכַף אַף־
עַל מוֹת צִיר נֶאֱמָן אֲשֶׁר לֹא־
קָם עוֹד כָּמוֹהוּ וּמַלְאָךְ
נִרְאָה מִתּוֹךְ הַסְּנֶה לוֹ
בּוֹעֵר בָּאֵשׁ הַסְּנֶה, אַךְ־
לֹא אֻכַּל עַצְמוֹ וְחֵילוֹ
וַיּוֹאֶל עָנָו לְהָרִים
וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים
הִסְתִּיר פָּנָיו הַיְקָרִים
מֵהַבִּיט אֶל הָאֱלֹהִים. אשריך.
רַב מוֹפְתָיו אַךְ בֶּאֱמוּנָה
אֵל חַי עִצְּמוֹ בְּעָצְמָה
הוּא הִנְחִיל דָּת נֶאֱמָנָה
דָּת מָלֵא דַעַת וְחָכְמָה
כַּבֵּד מוֹרֶיךָ, וְאַל נָא
תִּשְׁאַל אֵיךְ הָיָה וְכַמָּה
הַנִּפְלָאִים הַזְּכוּרִים
לָמָּה יִקְצוֹף הָאֱלֹהִים
הַדּוֹבְרִים עָלָיו שְׁקָרִים
לֹא הֶאֱמִינוּ בֵּאלֹהִים. אשריך.
הוּא הוֹרִיד לוּחוֹת שְׁתַּיִם
וּבְעֵת תָּעִיתִי בְּמַעְלִי
אַרְבָּעִים יוֹם פַּעֲמַיִם
לֹא אָכַל לֶחֶם בְּשֶׁלִּי
אֵיךְ אֹכַל לֶחֶם וּמַיִם־
אֶשְׁתֶּה כִּי נֶאְסַף פְּלִילִי
שֶׁפֵּרַשׁ לִי סוֹד אֲמָרִים
שֶׁאָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים
וּבְמוֹתוֹ בֵּרַךְ יְשָׁרִים
וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אֱלֹהִים. אשריך
מָה נִּכְבָּר מִפְקָד וּמִדְרַשׁ
דַּת הָיְתָה אָמוֹן בְּשַׁחַק
הוֹרִישָׁהּ עָנָו וַיָּרַשׁ
דּוֹר מִדּוֹר קָרוֹב לְמֶרְחָק
וִיסוֹד הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ
עַל סֵפֶר אֵלֶּה שְׁמוֹת חֹק
וַיִּקְרָא סוֹד הַסְּפָרִים
וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים
דִּבֶּר אֵלֶּה הַדְּבָרִים
וּבְרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. אשריך.

ויהי

ביהושע סי' א'

א וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מְשָׁרֵת מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ ב מֹשֶׁה עַבְדִּי מֵת וְעַתָּה קוּם עֲבוֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה אַתָּה וְכָל־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ ג כָּל־מָקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כַּף־רַגְלְכֶם בּוֹ לָכֶם נְתַתִּיו כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־מֹשֶׁה׃ ד מֵהַמִּדְבָּר וְהַלְּבָנוֹן הַזֶּה וְעַד־הַנָּהָר הַגָּדוֹל נְהַר־פְּרָת כֹּל אֶרֶץ הַחִתִּים וְעַד־הַיָּם הַגָּדוֹל מְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ יִהְיֶה גְּבוּלְכֶם׃

לא

א ויהי אחרי מות משה, כל מקום שנא' אחרי מופלג, אחרי שתמו ימי בכי אבל משה כדכתיב ויבכו שלשים יום ויתמו ימי בכי אבל משה וגו' והי' זה בשבעה בניסן אז ויאמר ה' אל יהושע ולא קודם לכן כי אין השכינה שורה על אבל ועל עצב כמו שאז"ל, אבל שליחת המרגלים והלווי לבני גד ובני ראובן הי' בתוך ימי אבלו כמו שיובאר במה שיבוא. ודקדוק מלת ויהי ומלת אחרי מבואר היטיב בפי' רד"ק. בן נון, כל הושע ויהושע בן נון הב' בחירק, וכן אגור בן יקה (משלי ל א), אם בן הכות הרשע (דברי' כה ב) שבן לילה הי' ובן לילה אבד (יונה ד י) ארבעתם בחירק אבל בן אורי בן חור, בן פלת, בן זרח בן עבד, אבנר בן נר, וכל דומיהן הדבוקים דביקת ענין עד שיובן מבינם מלת של החסרה כולם בסגול. ב משה עבדי, שעליו נגזר שלא יעביר את הירדן מת ועתה קום וגו'. להם, לבני ישראל, תוספת באור כמו יביאו את תרומת ה' (שמו' לה ה) ותראהו את הילד (שם ב ו). ג כל מקום אשר תדרוך וגו', בדרככם בעלמא סגי שיהא קנוי לכם לאחוזה. ד מהמדבר וגו', העיקר כפי' רש"י כאן ולקמן סי' י"ג, ומלת הזה שנתקשו בו המפרשים אינו מחובר עם והלבנון שלפניו כ"א עם מהמדבר שלפני פניו, דוגמת ספר התורה הזה שבפסוק ח'.

א נאך דעם אבלעבען משה'ס, דעס קנעכטעס גאטטעס, שפראך גאטט צו יהושע זאהן נון'ס, דיענער משה'ס, וויא פאלגט: ב „מיין קנעכט משה איזט טאדט, מאכע דיך נון אויף אונד ציהע איבער דען ירדן היר, דוא אונד דיעזעס זאממטליכע פאלק, אין דאס לאנד, וועלכעס איך איהנען — דען קינדערן ישראל'ס — איינגעבע, ג יעדען ארט, דען דיא זאהלע איירעס פוסעס בעטרעטען ווירד, האבע איך אייך געשענקט, וויא איך משה פערשפראכען. ד פאן דער וויסטע היער אונד דעם לבנון, ביס צו יענעם גראסען שטראמע, דעם שטראמע פרת — דאס גאנצע לאנד דער חתים — אונד ביס צום גראסען מעערע, וואו דיא זאננע אונטערגעהט, זאללען איירע גרענצע זיין.

ניעמאנד

ה לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ לְפָנֶיךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם־מֹשֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ לֹא אַרְפְּךָ וְלֹא אֶעֶזְבֶךָּ׃ ו חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תַּנְחִיל אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבוֹתָם לָתֵת לָהֶם׃ ז רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוְּךָ מֹשֶׁה עַבְדִּי אַל־תָּסוּר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאול לְמַעַן תַּשְׂכִּיל בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ׃ ח לֹא־יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ

ה לא ארפך, לא אתן לך רפיון מלהחזיק בידך. עיין פי' רש"י ז"ל דברים ד' ל"א ושם פרשתיו. ו חזק, התחזק על משמרתך לבלתי היות ירא וחרד לשום מעיק. ואמץ, התאמץ והשתדל להשיג הברכה בכל מאמצי כחך, גם בשמירת המצוות והזהרות יצטרך חוזק ואומץ להיותו כלחם מלחמת היצר וכמו שאז"ל בפרק אין עומדין ד' צריכי' חזוק, תורה ומ"ע תפלה וד"א וכו', וזהו טעם חזק ואמץ הבא בפסוק הסמוך; ובתרגומי האשכנזי בחרתי במלות הכופלות גם כן על שני הענינים. ואמָץ, קמוץ בכ"י של כ"ד וכן עקר כי איננו מן פתחין דספרא לא במערכת ולא בטעמי המקרא לר"י בן בלעם, ומה שנמסר עליו בגליון ב' פתח ויאמר דוד, נכון הוא אלא שנהרס ממקומו שהוא חזק ואמץ שבפסוק הסמוך. ז רק חזק ואמץ וגו', מה שאמרתי לך כי אתה תביא הוא רק בתנאי שתתחזק ותתאמץ בתורה כי אז תצליח. ממנו, כתיב במסרה שזה חד מן שה דסבירין ממנה וכתיבין ממנו, ור"ל שהסברה גוזרת עליהם שיהיו כתובים ממנה לולי הקבלה האומרת בהדיא דכתיבין ממנו, ולכן אל עלינו חובת באור אמתת כוונת הנבואה הכותבת כן, ויאמר רד"ק שהכינוי שב על משה ופירושו מדרכו הטובה או פירושו ממנו מספר התורה ואע"פ שלא זכר הספר שנה זכר התורה עכ"ל; ושני הפירושים לא יניחו דעת המתקשה, והנראה נכון שהכינוי שב על מלת בכל התורה שטעמו כלל התורה כי מלת כל שם דבר הוא בל"ז, וכבר באַרתי זה בטוב בביאורי לס' מאזני לשון עברי כ"ב א' ע"ב. ח ספר התורה הזה, עיין מ"ש בהכנת המקרא לחומש מודע לבינה בס' דברים כ"ט כ'.

ה ניעמאַנד זאָלל דיר ווידערשטעהען קאָננען, זאָלאַנגע דוא לעבסט; ווי איך מיט משה וואַר, וויל איך אויך מיט דיר זיין, דיר ניט מיינע האַנד ענטציעהען, דיך ניט פערלאַססען. ו זייא שטאַנדהאַפט אונד בעהאַררליך! דען דוא זאָללסט דיעזעס פאָלק אין דאַס לאַנד איינזעטצען, וועלכעס איך איהרען פֿעטערן צוגעשוואָרען, איהנען איינצוגעבען. ז זייא נור שטאַנדהאַפט אונד בעהאַררליך, בעאָבאַכטע, גענויא צו האַנדלען נאַך דער לעהרע, דיא דיר מיין קנעכט משה עמפּפֿאָהלען! וויכע ניכט דאַפֿאָן וועדער רעכטס נאָך לינקס, דאַמיט דוא גליקליך זייסט אין דיינעם גאַנצען וואַנדעל. ח לאַס דיעס לעהרע דיעזעס בוכעס אויס דיינעם מונדע וויכען; לאַס זיא דיינע בעטראַכטונג

יוֹמָם וָלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַכָּתוּב בּוֹ כִּי־אָז תַּצְלִיחַ אֶת־דְּרָכֶךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל׃ ט הֲלוֹא צִוִּיתִיךָ חֲזַק וֶאֱמָץ אַל־תַּעֲרֹץ וְאַל־תֵּחָת כִּי עִמְּךָ יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ׃

כאן מסיימים הספרדים

י וַיְצַו יְהוֹשֻׁעַ אֶת־שֹׁטְרֵי הָעָם לֵאמֹר׃ יא עִבְרוּ בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה וְצַוּוּ אֶת־הָעָם לֵאמֹר הָכִינוּ לָכֶם צֵדָה כִּי בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה לָבוֹא לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָכֶם

תצליח את דרכך, פעל יוצא, מסבב שתהי' דרכך צלחה שתגיע בה למחוז חפצך מבלי היות מכשולים על הדרך המעכבים אותך והוא מל' וצלחו הירדן (ש"ב יט יח). ואז תשכיל, בהמצאות התורה המיישרת הנהגתך להשגת התכלית. ט הלא צויתיך, ל' זירוז כמו וצונו (דברי' לא יד) שפי' רש"י וזרזנו, וטעמו הלא הנני הוא המזרזך כי עמך אני לכן אל תערוץ ואל תחת. י שוטרי העם, הממונים על העם להכריחם למצות השופט ל' השוטים משטרו בארץ דאיוב ל"ח ל"ג, וי"א שהם כותבי השטרות מל' שטר חוב הידוע כדברי רז"ל שגם זה משמרת הממונים היה. יא צדה, כל דבר הצריך לדרך. כי בעוד שלשת ימי', אחרי שמצאנו בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך וכתיב גבי' ויהי ביום השלישי וישא פרעה את ראש (בראשית מ יט), ידענו כי טעם בעוד בטרם עוד שלא יעבור זמן כך עד שיהיה זה, לכן אין טעם לפי' שני של רלב"ג ולפי אברבנאל ובפרט לפי המסופר בס' הישר כי לא שבו המרגלים כי אם מקץ שבעת ימים, ועיקר כמו שפי' רש"י ורד"ק לקמן כי שלוח המרגלים בתוך ימי אבל משה הי', ומה שהוקשה להרי"א, שא"כ למה ספרה הנבואה ב' הענינים האלו שלא על סדר זמנים והקדימה המאוחר אל הקודם? איננה קושיא כלל לעקר מדקדק ל' עברי כמו

בעטראַכטונג זיין טאַג אונד נאַכט, דאַמיט דוא בעדאַכט זייעסט צו האַנדעלן נאַך דעם גאַנצען אינהאַלט איהרער פֿאָרשריפֿט; דאַן געלינגט דיר דיין האַנדעל, דאַן ביזט דוא גליקקליך. ט וואַהרליך, איך בעפֿעהלע דיר, זייא שטאַנדהאַפֿט אונד בעהאַררליך, פֿירכטע נין אונד אונערשראָקקען, דען מיט דיר איזט דער עוויגע, דיין גאָטט, אַללענטהאַלבען, וואָ דוא געהזט.״ י היערויף בעפֿאַהל יהושע דען פֿאָלקסאויפֿזעהערן, ווי פֿאָלגט: יא „געהט דורך דאַז לאַגער אונד ערטהיילט דעם פֿאָלקע פֿאָלגענדען בעפֿעהל: פֿערזעהעט אייך מיט מונדפֿאָררַאטה! דען נאָך דרייען טאַגען זאָללעט איהר איבער דען ירדן געהען, יענעז לאַנד אין בעזיטץ צו נעהמען, וועלכעז דער עוויגע, אייער גאָטט, אייך

לְרִשְׁתָּהּ׃ יב וְלָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה
אָמַר יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר׃ יג זָכוֹר אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר
צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם מֵנִיחַ לָכֶם וְנָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת׃
יד נְשֵׁיכֶם טַפְּכֶם וּמִקְנֵיכֶם יֵשְׁבוּ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן
לָכֶם מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם תַּעַבְרוּ חֲמֻשִׁים
לִפְנֵי

שיבואר בסמוך. יב ולראובני ולגדי וגו׳, לפי הילוך המליצה בסיפור הענינים הנפרדים כנושא והם סדורים בזמן הי׳ לו ליכתוב ויאמר יהושע לראובני ולגדי וגו׳, אבל ולראובני ולגדי אמר? שאמר להם כבר קודם המעשה המסופר לפניו, דוגמת ואל משה אמר, ואל הזקנים אמר (שמות כד) שאמר להם כבר (*plusquamperfectum*) כמו שפרש״י ז״ל, וזה עיקר פשוטו למדקדק ל״ע, והוא הסדר הנהוג בסיפורי הענינים בכל המקרא, וכבר הארכנו בבאור ענין זה בפירושנו אצל והאדם ידע את חוה אשתו (בראשית ד א) תראנו משם, ועל דרך זה תרגמנו, לכן פרשת בני גד וראובן ומעשה שלוח המרגלים נדבקים בהילוך הל׳ במשפט עד ויהי מקצה שלשת ימים וגו׳ שנשי׳ ג׳ שאז חזר למקום שפסק, והנה פתח הספר עם ויהי אחרי מות משה וגו׳ כי זה דבוק אל סיום התורה ויתמו ימי בכי אבל משה, והיינו בז׳ בניסן שהוא היום השלשים מן ז׳ אדר, והכי איתא בסדר עולם פ״י כי בסוף השלשים היה דבר ה׳ אל יהושע בכל ענין הפרשה וככלותו זה שב לספר מה שנעשה תוך ימי אבלו והיינו הציווי לבני גד וראובן שעליו נצטווה מפי משה כמבואר בסוף פ׳ מטות, ושלוח המרגלים, וכדי להעמיד אותנו על אמתת הענינים וסדר הזמנים שנה בלשונו לאמר ולראובני ולגדי וכדאמרן, ובזה נתישבו הפסוקים ונמלטו מספקות רבות שנסתפקו בהם המפרשים; עיין עליהם. יג זכור, שם הפועל שהפעל בנחו כמו זכור אזכור, וכל ל׳ זכירה עונה על ימים שעברו. אשר צוה אתכם משה וגו׳, רומז על הכתוב בסוף פ׳ דברים ואצו אתכם בעת ההיא לאמר ה׳ אלהיכם נתן לכם וגו׳, חלוצים תעברו וגו׳, רק נשיכם וטפכם וגו׳ עד אשר יניח ה׳ לאחיכם ככם וגו׳ והציווי הזאת בא לבני גד ובני ראובן כמו שפירשו גם רש״י וראב״ע. יד חמשים, ח״ו לכן הש׳ צריך להיות רפה וכ״ה בכ״י.

זום ערבטהייל איינגיבט״. יב צו דען שטאממען ראובן אונד גד אונד
דעם האלבען שטאממע מנשה האטטע יהושע פאלגענדעס געשפראכען:
יג „ערינּנערט אייך, וואס משה, דער קנעכט גאטטעס, אייך בעפאהלען
האט, נעמליך: דער עוויגע, איער גאטט, פערשאפפט אייך רוהע
אונד רייכט אייך דיעזעס לאנד איין. יד איערע ווייבער, געזינדע אונד
פיעה וועלען איים לאנדע, דאס אייך משה איינגעגעבען דיעזזייטס דעס ירדן׳ס;
איהר אבער מיסט בעוואפפנעט פאר איערען ברידערן ציעהן — אללע קריעגס־
העלדען

לִפְנֵי אֲחֵיכֶם כֹּל גִּבּוֹרֵי הַחַיִל וַעֲזַרְתֶּם אוֹתָם׃ טו עַד אֲשֶׁר־יָנִיחַ יְהוָה לַאֲחֵיכֶם כָּכֶם וְיָרְשׁוּ גַם־הֵמָּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָהֶם וְשַׁבְתֶּם לְאֶרֶץ יְרֻשַּׁתְכֶם וִירִשְׁתֶּם אוֹתָהּ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ׃ טז וַיַּעֲנוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר־צִוִּיתָנוּ נַעֲשֶׂה וְאֶל־כָּל־אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵנוּ נֵלֵךְ׃ יז כְּכֹל אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ אֶל־מֹשֶׁה כֵּן נִשְׁמַע אֵלֶיךָ רַק יִהְיֶה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־מֹשֶׁה׃ יח כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־יַמְרֶה אֶת־פִּיךָ וְלֹא־יִשְׁמַע אֶת־דְּבָרֶיךָ לְכֹל אֲשֶׁר־תְּצַוֶּנּוּ יוּמָת רַק חֲזַק וֶאֱמָץ׃

ברוך

טו אשר נתן, טעמו ככל אשר נתן. טז ויענו, בספרינו בז"ק, ובכ"י במרכא במקפט, ואם הדין עם ספרינו יתכן שלא ענו הם בעצמם אלא שמו המענה בפי שליח.

העלדען — אונד איהנען ביישטעהן, טו ביז דער עוויגע, זאָ וויא אייך, אויך איהרען ברידערן וויעדער רוהע פערשאַפפט האַבען, ביז אויך זיא אים בעזיטצע דעז לאַנדעז זיין ווערדען, דאַז דער עוויגע, אייער גאָטט, איהנען איינגיבט; דאַן קעהרט איהר נאַך דעם לאַנד אייערעז ערבעז צוריק אונד נעהמט עז אין בעזיטץ, וועלכעז אייך משה, דער קנעכט גאָטטעז, איינגעגעבען דיעזזייטז דעז ירדן'ז, געגען זאָננענאויפגאַנג". טז היערויף אַנטוואָרטעטען זיא דעם יהושע אונד שפראַכען: „אַללעז, וואַז דוא אונז בעפאָהלען, וואָללען וויר טהון אונד געהן, וואָהין דוא אונז שיקקען ווירזט! יז פאָלליג זאָ, וויא וויר דעם משה געהאָרכט, וואָללען וויר אויך דיר געהאָרכען — זייא נור דער עוויגע, דיין גאָטט, אויך זאָ מיט דיר, וויא ער מיט משה וואַר! — יח ווער זיך דיינעם מונדע ווידערזעטצטען אונד דיינען וואָרטען ביי אירגענד איינעם בעפעהלע ניכט געהאָרכען ווירד, דער זאָלל דעז טאָדעז זיין! נור שטאַנדהאַפט אונד בעהאַררליך!"

המפטיר יברך ברכות אחרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק: נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה· בָּ״אַ יְיָ הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו:

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ:

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֶׁב זָר וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ· כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד:

עַל־הַתּוֹרָה וְעַל־הָעֲבוֹדָה וְעַל־הַנְּבִיאִים וְעַל־יוֹם הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ־לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת· עַל הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:
אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמה

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ

אשיחה

אֲשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב־יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

ומעמידים ג' הס"ת על השולחן ואומרים אשר בגלל אבות וכו'.

ראיתי כתוב בס' המנהיג לאבן הירחי בסדר החג סי' ס"א וז"ל: „ואמר רב עמרם, ולאחר שמפטירים בנביא מברכין ב"א"י א"מ"ה אשר בגלל אבות בנים וכו' עד פתחו פיהם ואמרו ה' ימלוך לע"ו ב"א"י נותן התורה. וא"ב זו יש שמסיימים אותה, אך רבינו סעדיה אמר שאין נכון לגמרה, שיש בו תוספ' דברים שאינם ראויי' לאמרם, ולא יתכן לאמר ברכ' זו ולא הזכרת השם ומלכות שלא הוזכרה זו בתלמוד. ואין לקבוע ברכה זו אלא מה שקבעו הם, וכן מנהג בני ישראל לאמרו בלא ברכה כלל, אב"ן." עכ"ל. ואנן נוהגים לסיים הא"ב כול' ובלא ברכה תחל' וסוף.

אֲשֶׁר בִּגְלַל אָבוֹת בָּנִים גִּדֵּל, וּבַעֲבוּרָם תּוֹרָה נָתַן· בְּגַלְגַּלֵּי רוּחַ יְיָ נִגְלָה, בְּמַלְאֲכֵי צְבָאוֹת אַלְפֵי שִׁנְאָן· גִּבּוֹר עַל גֵּאִים אֱלֹהַּ אַדִּיר, קָרָא לְמשֶׁה לְקַבֵּל לוּחוֹת· דִּבְרֵי אֵל חַי שָׁמְעָה הָאָרֶץ, וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלָּצוּן· הִטָּה שָׁמַיִם

אשר בגלל אבות ובעבורם תורה נתן, כ"כ בכ"י ודפוסים ישנים בעזיבת מלת השם. במלאכי צבאות וכו', עפ"ה רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (תהלים סח יח). ועמודיה יתפלצון, איו' ט' ו'. הט' שמי' וכו', עפ"ה ויט שמי' וירד וערפל תחת רגליו.

וַיֵּרֶד, וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיֵּדֶא עַל כַּנְפֵי רוּחַ · וַיֵּצְאוּ דְּבָרִים
מִתּוֹךְ הָאֵשׁ, וַיִּתְחַקְקוּ עַל לוּחוֹת הָאֶבֶן · וּזְמִירוֹת אָמְרוּ
כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים, שׁוֹפָר תָּקְעוּ בִּשְׁמֵי מָרוֹם · חֲרָדָה לָבְשׁוּ
כָּל בְּנֵי עֵשָׂו, כִּי מִשֵּׂעִיר יְיָ זָרַח · טָפְחוּ כֻלָּם בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל,
כִּי מִפָּארָן יְיָ הוֹפִיעַ · יְמִין יְיָ טְפָחַיִם בַּלּוּחוֹת, וִימִין מֹשֶׁה
טְפָחַיִם בַּלּוּחֹת · כִּי אֹרֶךְ הַלּוּחוֹת שִׁשָּׁה טְפָחִים, וּטְפָחַיִם
מְפֹרָשׁ בֵּין יָד לְיָד: לֵךְ מֹשֶׁה וּשְׂמַח בִּגְדֻלָּתְךָ, כִּי אֵין
כָּמוֹךָ בְּכָל הַנְּבִיאִים · מִי עָלָה שָׁמַיִם לְתוֹךְ הֶעָנָן · וּמִי
רָאָה תְּמוּנַת אֱלֹהֵינוּ · מֹשֶׁה עָלָה לְתוֹךְ הֶעָנָן · גַּם הוּא רָאָה
תְּמוּנַת אֱלֹהֵינוּ · נְשִׂיא נְשִׂיאִים הָיָה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ · אָב
לַחֲכָמִים וְרֹאשׁ לַנְּבִיאִים · סָגַר הַיָּם בִּתְפִלָּתוֹ · וְעַל יַד
שְׁלוּחוֹ חֲרוֹן אַף הֵשִׁיב · עָנָה יְיָ וְאָמַר לְעַמּוֹ · אָנֹכִי יְיָ
אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם (וּפְדִיתִיךָ) מִבֵּית
עֲבָדִים · פָּתְחוּ כֻלָּם פִּיהֶם וְאָמְרוּ יְיָ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:
צָעַק מֹשֶׁה צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ
בָּרוּךְ הוּא עֲלֵה וּמֻת בָּהָר · קָרַע בְּגָדָיו וְהֵרִים קוֹלוֹ · יְהוֹשֻׁעַ
בִּן נוּן, שְׁמָר נָא צֹאנִי · רָאָה מֹשֶׁה מֵרֹאשׁ הַפִּסְגָּה, נַחֲלַת

וירכב על כרוב ויעוף וידא על כנפי רוח (תהלים יח). ויתחקקו, הדברים התחקקו עצמן על הלוחות. טפחי', הכו כף על כף. ימין ה' טפחים בלוחו'. דע כי בכל כתבי יד אשר לי גם בכל ספרי הדפוס הגירסא ימין ה' טפח בלוחות, וברור לי שהוא הטעות הזה משגגת הסופר הראשון ונשתרבב אח"כ בכל ההעתקות, והגירס' הנכונה טפחים, וכן אי' בהדי' בשמו' רבה פ' כ"ח ופ' מ"ז וז"ל, מהיכן נטל משה קרני ההוד? ר' ברכי' הכהן בשם ר' שמואל אמר הלוחות הי' ארכן ו' טפחי' ורחבן ששה טפחי' והי' משה אוחז בטפחים והשכינה בטפחים וטפחים באמצע וכו'. עכ"ל. וכן אי' בירושלמי דתענית פ"ד גם בתנחומא סוף פ' כי תשא גם בילקוט הלוחו' ארכן ששה ורחבן שלשה והי' משה מחזיק בשני טפחים והקב"ה בשני טפחים וטפחים רווח באמצע עכ"ל, ומה שגרס במקום אחד רחבן שלשה ובמקום אחר רחבן ששה, עיין בתוס' במס' מנחות דף צ"ט א', ונ"ל טְפָחַיִם בחירק כי הוא מן טֶפַח וכא ע"מ בִּרְכַּיִם מן בֶּרֶךְ בשש נקודות אבל טְפָחַיִם בשוא קמץ הוא מן טֹפַח בב' קמצין, כמבואר במכלול בשקל פֹּעַל. מי עלה וכו', כן הגירסא בכל כ"י ועקר. צעק משה וכו', כ"ה בתנחומא פ' ואתחנן.

שְׁבָטִים עוֹמְדִים לְפָנָיו· שָׁם מֵת מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ, מוּל בֵּית פְּעוֹר אֲסָפוֹ אֱלֹהֵינוּ: תְּפִלַּת מֹשֶׁה קָרַע רָקִיעַ, וְעָנָה צוּר לְעַמּוֹ בְּעֵת צָרוֹתָם· תְּפִלָּתוֹ לְעוֹלָם לֹא שָׁבָה רֵיקָם· כִּי רוֹעֶה נֶאֱמָן הָיָה מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל:

מֹשֶׁה מֵת מִי לֹא יָמוּת· עַל פִּי יְיָ מֵת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ:

והחזן מתחיל.

שִׂישׂוּ וְגִילוּ בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה· וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה· כִּי טוֹב סַחְרָהּ מִכָּל סְחוֹרָה· מִפָּז וּמִפְּנִינִים יְקָרָה:

נָגִיל וְנָשִׂישׂ בְּזֹאת הַתּוֹרָה· כִּי הִיא לָנוּ עֹז וְאוֹרָה:

אֲהַלְלָה אֱלֹהַי וְאֶשְׂמְחָה בּוֹ· וְאָשִׂימָה תִקְוָתִי בּוֹ· אֲהוֹדֶנּוּ בְּסוֹד עַם קְרוֹבוֹ· אֱלֹהֵי צוּרִי אֶחֱסֶה בּוֹ: נגיל.

בְּכָל לֵב אֲרַנֵּן צִדְקוֹתֶיךָ· וַאֲסַפְּרָה תְּהִלָּתֶךָ· בְּעוֹדִי אַגִּיד נִפְלְאוֹתֶיךָ· עַל חַסְדְּךָ עַל אֲמִתֶּךָ: נגיל.

גּוֹאֵל תָּחִישׁ מְבַשֵּׂר טוֹב· כִּי אַתָּה מִגְדַּל עֹז וָטוֹב· גְּאוּלִים יוֹדוּךָ בְּלֵב טוֹב· הוֹדוּ לַיְיָ כִּי טוֹב: נגיל.

דָּגוּל גְּאוֹל נָא הֲמוֹנִי· כִּי אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ· דְּגוּלִים יוֹדוּךָ יְיָ· מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ· נגיל.

הֲלֹא בְּאַהֲבָתוֹ בָּחַר בָּנוּ· בְּנִי בְכוֹרִי קְרָאָנוּ· הוֹד וְהָדָר הִנְחִילָנוּ· כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ עִמָּנוּ:

נָגִיל וְנָשִׂישׂ בְּזֹאת הַתּוֹרָה· כִּי הִיא לָנוּ עֹז וְאוֹרָה:

אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל· אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל· אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּחַר בָּכֶם אֵל· וְהִנְחִילְכֶם הַתּוֹרָה מִמִּדְבָּר (נ"א מסיני) מַתָּנָה·

בכ"י יש כאן תוספת והוא זה:

אשריכם אדירי אל, אשריכם ברוכי אל, אשריכם ישראל וכו'.
אשריכם גבורי אל, אשריכם דורשי אל, אשריכם וכו'.
אשריכם הדורי אל, אשריכם ותיקי אל, אשריכם וכו'.

הִתְקַבְּצוּ מַלְאָכִים זֶה אֶל זֶה · לְקַבֵּל זֶה · וְאָמַר זֶה לָזֶה:
מִי הוּא זֶה וְאֵי זֶה הוּא מְאַחֵז פְּנֵי כִסֵּא · פַּרְשֵׁז עָלָיו עֲנָנוֹ:
מִי עָלָה לַמָּרוֹם · מִי עָלָה לַמָּרוֹם · מִי עָלָה לַמָּרוֹם ·
וְהוֹרִיד עֹז מִבְטֶחָה: התקבצו.

מֹשֶׁה עָלָה לַמָּרוֹם · נְתַנְאֵל · שְׁמַעְיָה · אֲבִי־סוֹכוֹ ·
אֲבִי־זָנוֹחַ · חֶבֶר · יְקוּתִיאֵל · טוֹבִיָּה · יֶרֶד · אֲבִי־גְדוֹר
עָלָה לַמָּרוֹם · וְהוֹרִיד עֹז מִבְטֶחָה: התקבצו.

אָגִיל וְאֶשְׂמַח בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה ·
בָּא יָבוֹא צֶמַח בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה:

תּוֹרָה הִיא עֵץ הַחַיִּים · לְכֻלָּם חַיִּים · כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים:
אַבְרָהָם שָׂמַח בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה ·
בָּא יָבֹא צֶמַח בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה: תורה.

יִצְחָק · יַעֲקֹב · מֹשֶׁה · אַהֲרֹן · יְהוֹשֻׁעַ · שְׁמוּאֵל ·
דָּוִד · שְׁלֹמֹה · אֵלִיָּהוּ שָׂמַח בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה ·
בָּא יָבֹא צֶמַח בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה: תורה וכו'.

יהללו, תפלת מוסף חו"ן, ווית געזטערן.

למנחה מתפללים כדאתמול. לערבית במו"ט לחול מתחילים והוא רחום וכו' ואומרים אתה חוננתנו בחונן הדעת, ואחר התפלה ק"ת, ומבדילים על הכוס המבדיל ואין מברכים לא על הנר ולא על הבשמים. עלינו, ק"י.
ובמוצאי י"ט לשבת מקבלים שבת ומתפללים כבסדר ערבי שבתות.

התקבצו. לקבל, לנוכח. מאחז פני כסא וכו', פסוק הוא באיוב כ"ו ט', וקאי על משה, כדאי' במס' שבת דף פ"ח ובשמות רבה פ' מ"ב. מי עלה למרום וכו', עב"ה עיר גבורים עלה חכם וירד עז מבטחה (משלי כא כב), והוא משה כמו שפי' רש"י וכדאי' בויקרא רבה פ' ל"א. משה, אבי גדור, ירד וכו', כולם שמות אחרים למשה, כדאי' במס' מגילה דף י"ג א' וסוטה י"ב א'. ובויקרא רבה פ"א אמרו, עשר שמות היו לו.

אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי. הָאֱלֹהִים הָרוֹעֶה אוֹתִי מֵעוֹדִי:
עַד הַיּוֹם הַזֶּה הֶחֱזַקְתָּ בְּיָדִי· חַיִּים וָחֶסֶד עָשִׂיתָ עִמָּדִי:
בָּרוּךְ יְיָ וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ. כִּי עַל עַבְדּוֹ הִפְלִיא חַסְדּוֹ:
אֱלֹהֵי מָרוֹם בַּמָּה אֲקַדֵּם· וּבַמָּה אִכַּף לֵאלֹהֵי קֶדֶם:
אִלּוּ הָרִים לְמַעֲרָכָה. וְכָל עֲצֵי לְבָנוֹן כְּכָל עֲרוּכָה:
וְאִם כָּל בְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת קְרוּצִים· נְתָחִים עֲרוּכִים עַל הָעֵצִים:
וְאַף זָוִיּוֹת מִזְבֵּחַ מְבוּסִּים כְּמוֹ כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים:
וְכַחוֹל סֹלֶת דָּשֵׁן וְשָׁמֵן· בָּלוּל בְּרִבְבוֹת נַחֲלֵי שָׁמֶן:
וּלְאַזְכָּרָה לְבוֹנָה וְסַמִּים. וְלִקְטֹרֶת כָּל רָאשֵׁי בְשָׂמִים:
(וְאִלּוּ נֵרוֹת עַל הַמְּנוֹרוֹת· יְהִיוּ מְאִירוֹת כִּשְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת:)
(וּכְהַרְרֵי אֵל לֶחֶם הַפָּנִים. עַל שֻׁלְחָנוֹת עֲרוּכִים כִּפְנִינִים:)
וְיַיִן כְּמִטְרַ הַשָּׁמָיִם· וְשֵׁכָר לְנֶסֶךְ כְּעֵינוֹת מָיִם:
וְאִלּוּ כָּל בְּנֵי אָדָם כֹּהֲנִים. לְוִיִּם מְשׁוֹרְרִים בְּכָנָף רְנָנִים:
וְכָל עֲצֵי עֵדֶן וְכָל עֲצֵי יְעָרִים· כִּנּוֹרוֹת וּנְבָלִים לַשָּׁרִים:
וְכָל בְּנֵי אֱלֹהִים בְּקוֹל תְּרוּעָתָם. וְהַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם:
וְכָל הַלְּבָנוֹן וְחַיָּה כֻּלָּהּ· אֵין דֵּי בָּעֵר וְאֵין דֵּי עוֹלָה:
הֵן בְּכָל אֵלֶּה אֵין דֵּי לַעֲבוֹד. וְאֵין דֵּי לְקַדֵּם אֶל הַכָּבוֹד:
כִּי נִכְבַּדְתָּ מְאֹד מַלְכֵּנוּ· וּבַמֶּה נִכַּף לַאֲדוֹנֵנוּ:
אָמְנָם לֹא יוּכְלוּ כַּבְּדֶךָ. כָּל חַי אַף כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ:
וַאֲנִי נִבְזֶה וַחֲדַל אִישִׁים· נִמְאָס בְּעֵינַי וּשְׁפַל אֲנָשִׁים:
וְאֵין לְעַבְדְּךָ כֹּל לְכַבְּדֶךָ. לְהָשִׁיב לְךָ גְּמוּל עַל חֲסָדֶיךָ:
כִּי הִרְבֵּיתָ טוֹבוֹת אֵלַי· כִּי הִגְדַּלְתָּ חַסְדְּךָ עָלַי:
וְרַב שִׁלּוּמִים לְךָ חִיַּבְתַּנִי. כִּי עָשִׂיתָ טוֹבוֹת אִתִּי:
וְלֹא חִיַּבְתָּ לִי גְמוּלֶיךָ· כָּל טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ:
עַל הַטּוֹבוֹת לֹא עֲבַדְתִּיךָ. אַחַת לְרִבּוֹא לֹא גְמַלְתִּיךָ:
אִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה נָּא כְמוֹ· לֹא יָדַעְתִּי סְפוֹרוֹת לָמוֹ:
וּמָה אָשִׁיב לְךָ וְהַכֹּל שֶׁלָּךְ· לְךָ שָׁמַיִם אַף אֶרֶץ לָךְ:
יַמִּים וְכָל אֲשֶׁר בָּם בְּיָדֶךָ· וְכֻלָּם יִשְׂבְּעוּן מִיָּדֶךָ:
וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְצֹאנֶךָ. וַחֲפֵצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ:

וְאֵיךְ נַעֲבֹד וְאֵין לְאֵל יָדֵנוּ · וְלִשְׂרֵפַת אֵשׁ בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ:
וְאֵיךְ נַעֲבוֹד וְאֵין זֶבַח וּמִנְחָה. כִּי לֹא בָאנוּ אֶל הַמְּנוּחָה:
וּמַיִם אַיִן לְהַעֲבִיר טֻמְאָה · וַאֲנַחְנוּ עַל אֲדָמָה טְמֵאָה:
שָׂשׂ אָנֹכִי עַל אֲמָרֶיךָ. וַאֲנִי בָאתִי בִּדְבָרֶיךָ:
כִּי כָתוּב לֹא עַל זְבָחֶיךָ · וְעוֹלֹתֶיךָ אוֹכִיחֶךָ:
עַל דְּבַר זֶבַח וְעוֹלוֹתֵיכֶם. לֹא צִוִּיתִי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם:
מָה שָּׁאַלְתִּי וּמַה דָּרַשְׁתִּי · מִמְּךָ כִּי אִם לְיִרְאָה אוֹתִי:
לַעֲבוֹד בְּשִׂמְחָה וּבְלֵבָב טוֹב. הִנֵּה שְׁמוֹעַ מִזֶּבַח טוֹב:
וְלֵב נִשְׁבָּר מִמִּנְחָה טְהוֹרָה · זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה:
זֶבַח וּמִנְחָה לֹא חָפָצְתָּ. חַטָּאת וְעוֹלָה לֹא שָׁאָלְתָּ:
מִזְבֵּחַ אֶבְנֶה בְּשִׁבְרוֹן לִבִּי · וַאֲשַׁבְּרָה אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי:
רוּם לֵב אַשְׁפִּיל וְאֶת רוּם עֵינַי. וְאֶקְרַע לְבָבִי לְמַעַן אֲדֹנָי:
שִׁבְרֵי רוּחִי הֵם זְבָחֶיךָ · יַעֲלוּ לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחֶךָ:
וְאַשְׁמִיעַ בְּקוֹל הוֹדָיוֹתֶךָ. וַאֲסַפְּרָה כָּל נִפְלְאוֹתֶיךָ:
אֲשֶׁר יָדְעָה נַפְשִׁי אַחְבִּירָה · אֲמַלֵּל גְּבוּרוֹת וַאֲדַבֵּרָה:
וּמָה אֶעֱרוֹךְ וְלֹא יָדַעְתִּי מָה. הֲיָכוֹל אוּכַל דַּבֵּר מְאוּמָה:
כִּי אֵין חֵקֶר לִגְדֻלָּתוֹ · וְגַם אֵין מִסְפָּר לִתְבוּנָתוֹ:
חֲכַם לֵבָב הוּא מִי כָמוֹהוּ. שַׂגִּיא כֹחַ לֹא מְצָאנוּהוּ:
עוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת וְרַב נוֹרָאוֹת · גָּדוֹל אַתָּה וְעוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת:
עַד אֵין מִסְפָּר וְעַד אֵין חֵקֶר. וְלֹא נוֹדַע כִּי לֹא יֵחָקֵר:
אֵיזוֹ עַיִן אֲשֶׁר תְּעִידֶךָ · וְאֵיזֶה פֶּה אֲשֶׁר יַגִּידֶךָ:
חַי לֹא רָאֲךָ וְלֵב לֹא יְדָעֲךָ. וְאֵיזֶה שֶׁבַח אֲשֶׁר יַצִּיעֲךָ:
גַּם מְשָׁרְתֶיךָ לֹא רָאוּךָ · וְכָל חַכְמֵי לֵב לֹא מְצָאוּךָ:
אַתָּה לְבַדְּךָ מַכִּיר שִׁבְחֶךָ. וְאֵין זוּלָתְךָ יוֹדֵעַ כֹּחֶךָ:
וְאֵין יוֹדֵעַ בִּלְעָדֶיךָ · שְׁבָחוֹת רְאוּיוֹת לִכְבוֹדֶךָ:
עַל כֵּן תְּבֹרַךְ כָּרָאוּי לָךְ. כְּפִי קָדְשְׁךָ כְּבוֹדְךָ וְגָדְלָךְ:
וּמִפִּי הַכֹּל בְּכָל אֱיָלוּתָם · כְּפִי מַדָּע אֲשֶׁר אַתָּה חֲנַנְתָּם:
יוֹדוּ פִלְאֲךָ הַשָּׁמַיִם. וְיַאְדִּירוּךָ קוֹלוֹת מַיִם:
וְיַרְנִינוּ לְךָ כָּל הָאָרֶץ · יוֹדוּךָ כָּל מַלְכֵי אָרֶץ:

אַף יוֹדוּךָ כָּל הָעַמִּים. וִישַׁבְּחוּךָ כָּל הָאֻמִּים:
כָּל זֶרַע יַעֲקֹב עֲבָדֶיךָ. כִּי עֲלֵיהֶם גָּבְרוּ חֲסָדֶיךָ:
אֶת שֵׁם יְיָ יְהַלְלוּ כֻלָּם. אֵל אֱלֹהִים אֱמֶת וּמֶלֶךְ עוֹלָם:
ברוך אתה יחיד ומיוחד ה׳ אחד ושמו אחד:

ליום שני.

וַאֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן אֲמָתֶךָ. אֲדַבֵּר אֲמַלֵּל גְּבוּרוֹתֶיךָ:
דַּרְכֵי שִׁבְחֲךָ קְצָתָם אֲסַפְּרָה. מַעֲשֶׂיךָ מַה נּוֹרָא אוֹמְרָה:
אֵין אֵלֶיךָ עֲרוֹךְ כַּסֵּפֶר. אַגִּידָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר:
חֵקֶר אֱלוֹהַּ לֹא יִמָּצֵא. וְתַכְלִית שַׁדַּי לֹא תִקָּצֶה:
וְלִתְבוּנָתוֹ הֲלֹא אֵין חֵקֶר. וּמִסְפַּר שָׁנָיו לֹא יֵחָקֵר:
וְגַם אֵין מִסְפָּר לִגְדוּדֶיךָ. בְּצִבְאוֹתֶיךָ אוֹת כְּבוֹדֶךָ:
אֵיזוֹ עַיִן אֲשֶׁר תְּעִידֶךָ. וְחַי לֹא רָאָה פְּנֵי כְבוֹדֶךָ:
נָבוֹן וְחָכָם הֵן לֹא יֵדָע. וְאֵיךְ אֶעֱרוֹךְ עַל אֲשֶׁר לֹא אֵדָע:
וְאִם יֹאמַר אִישׁ עַד תַּכְלִיתוֹ. אֶעֱרוֹךְ אֵלָיו וּבְמַתְכֻּנְתּוֹ:
אָבֹא וְאֶמְצָא תַּכְלִית שִׁבְחוֹ. לֹא נֶאֶמְנָה אֶת אֵל רוּחוֹ:
יְבֻלָּע כִּי לֹא יָדַע עֶרְכּוֹ. אַחֲרִית פִּיהוּ רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ:
וְעִמָּדִי לֹא כֵן אָנֹכִי. וּפִי לֹא אֶתֵּן לַחֲטוֹא וְחִכִּי:
אֲסַפְּרָה לְאַחַי קְצוֹת דַּרְכֵי אֵל. וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל:
כַּכָּתוּב אִמְרוּ לֵאלֹהִים. מַה נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ אֱלֹהִים:
וְאָמַרְתָּ עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי יְסַפְּרוּ שְׁמִי וּתְהִלָּתִי:
בְּמִצְרַיִם שַׂמְתִּי עֲלִילוֹתַי. לְמַעַן תְּסַפֵּר אֶת אוֹתוֹתַי:
וַאֲנִי עַבְדְּךָ עַל כֵּן אֲסַפֵּר. כַּאֲשֶׁר אֶדְרוֹשׁ מֵעַל סֵפֶר:
תְּהַלֵּל נַפְשִׁי כֹּחַ מַעֲשֶׂיךָ. וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשֶׁךָ:
וַאֲבָרֶכְכָה בְּכָל עִנְיָנַי. וּבְכָל לִבִּי אוֹדֶה אֶת אֲדֹנָי:
גַּם בִּגְרוֹנִי רוֹמְמוֹתֶיךָ. וְאֶת פִּי אֲמַלֵּא תְּהִלָּתֶךָ:
כִּי פִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ. כָּל הַיּוֹם אֶת תִּפְאַרְתֶּךָ:
(וְאִמְרָה נָּא עֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ. וְאָשִׂיחָה דִּבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ:)
וְאַזְכִּיר טוּבְךָ וְצִדְקוֹתֶיךָ. חֲסָדֶיךָ וּגְבוּרוֹתֶיךָ:
יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל אַתָּה. עַל כָּל אֱלֹהִים מְאֹד גָּדַלְתָּ:

כִּי כָּל אֱלֹהֵי הָעַמִּים הֵם אֱלִילִים אִלְּמִים רוּחַ אֵין בָּהֶם:
הֵן לְעוֹבְדֵיהֶם גְּמוּל אֵין מְשִׁיבִים. וְלָמָּה לָהֶם הֵמָּה מְשִׁיבִים:
וּבְעֵת צָרָה אָז יִתְפַּלָּלוּ. וְלֹא יַעֲנוּם כִּי לֹא יוֹעִילוּ:
דּוֹרְשִׁים בְּכָל לֵב לְרוּחַ אֵין בּוֹ. וְקָרוֹב יְיָ אֶל עַם קְרוֹבוֹ:
הַיּוֹצֵר כֹּל הוּא אֱלֹהֵינוּ. הוּא עָשָׂנוּ וְלוֹ לְבַד אֲנָחְנוּ:
עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ. נְבָרֵךְ שְׁמוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
בְּצַר לָנוּ מְאֹד נִמְצֵאתָ. כִּי דוֹרְשֶׁיךָ לֹא עָזַבְתָּ:
וְתָמִיד בְּפִינוּ תְּהִלָּתֶךָ. וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ:
עַד אַתָּה כֹּהַּ וּבִכְבוֹדֶךָ. וּמְשָׁרְתֶיךָ אַף עֲבָדֶיךָ:
אֲשֶׁר כְּבוֹדְךָ מְלֹא כָל הָאָרֶץ. וּכְבוֹדְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ:
וַאֲבוֹתֵינוּ בָּחֲרוּ אוֹתְךָ. לְבַדְּךָ לַעֲבוֹד וְאֵין לְזָר אִתָּךְ:
גַּם אֲנַחְנוּ אוֹתְךָ לְבַדֶּךָ. נַעֲבוֹד כְּבֵן אָב וּנְכַבְּדֶךָ:
וְהִנְנוּ עַל יִחוּדֶךָ. יוֹמָם וָלַיְלָה עֵדֶיךָ:
בְּפִי כֻלָּנוּ וּבִלְבָבֵנוּ. שֶׁאַתָּה לְבַדְּךָ אֱלֹהֵינוּ:
אֱלֹהֵינוּ עַל יִחוּדֶךָ. עֵדִים אֲנַחְנוּ וַעֲבָדֶיךָ:
אֵין תְּחִלָּה אֶל רֵאשִׁיתֶךָ. וְאֵין קֵץ וְתִכְלָה לְאַחֲרִיתֶךָ:
רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מִבְּלִי רֵאשִׁית. וּמִבְּלִי אַחֲרִית וְאֵין לֵב לְהָשִׁית:
אֵין קֵצֶה אֶל גַּבְהוּתֶךָ. וְאֵין סוֹף לְעֹמֶק מִדּוֹתֶיךָ:
אֵין לְךָ סוֹבֵב וְאֵין לְךָ פֵּאָה. עַל כֵּן אוֹתְךָ חַי לֹא רָאָה:
אֵין צַד וְצֵלָע יַצְלִיעוּךָ. וְרוֹחַב וְאֹרֶךְ (נ״א ועומק) לֹא יְמַצְּעוּךָ:
(אֵין פֵּאָה לִסְבִיבוֹתֶיךָ. וְאֵין תּוֹךְ מַבְדִּיל בֵּינוֹתֶיךָ:)
אֵין חָכְמָה אֲשֶׁר תֵּדָעֶךָּ. וְאֵין מַדָּע אֲשֶׁר יַגִּיעֶךָּ:
וְלֹא יַשִּׂיג אוֹתְךָ כָּל מַדָּע. וְאֵין שֵׂכֶל אֲשֶׁר יָבִין וְיֵדַע
מִמְּךָ מְאוּמָה וְאֵיכָה אַתָּה. וְאֵיךְ בְּלִי מְאוּמָה כֹּל בָּרָאתָ:

ליום שלישי.

אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה. אֱלֹהֵי יַעֲקֹב כֹּל יָצַרְתָּ:
אַתָּה בוֹרֵא וְלֹא נִבְרֵאתָ. אַתָּה יוֹצֵר וְלֹא נוֹצַרְתָּ:
אַתָּה מֵמִית וְאֶת כֹּל תְּבַלֶּה. אַתָּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וְאַף תַּעֲלֶה:

וְנֶאֱמָן לְהַחֲיוֹת מֵתִים אָתָּה · וְעַל יְדֵי נְבִיאֲךָ כֵּן הוֹדַעְתָּ׃
וְלֹא תָמוּת אֵל חַי וְלֹא מֵתָה. מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אָתָּה׃
מַשְׁבִּיר וּמוֹלִיד וְלֹא נוֹלַדְתָּ · מוֹחֵץ וְרוֹפֵא וְלֹא חָלִיתָ׃
מָוֶת וּמַדְוֶה אֵין לְפָנֶיךָ. תְּנוּמָה וְשֵׁנָה אֵין לְעֵינֶיךָ׃
הֲלֹא מִקֶּדֶם אֵל חַי אָתָּה · מֵאֲשֶׁר בְּךָ לֹא נִשְׁתַּנֵּיתָ׃
וְעַד הָעוֹלָם לֹא תִשְׁתַּנֶּה. מֵאֱלָהוּתְךָ לֹא תִתְגַּנֶּה׃
חָדָשׁ וְנוֹשָׁן לֹא נִמְצֵאתָ · חִדַּשְׁתָּ כֹּל וְלֹא חֻדַּשְׁתָּ׃
לֹא יָחוּלוּ זִקְנָה וּבַחֲרוּת עָלֶיךָ גַּם שֵׂיבָה וְשַׁחֲרוּת׃
וְלֹא חָלוּ בְךָ שִׂמְחָה וְעֶצֶב · וְדִמְיוֹן נוֹצָר וְכָל דְּבַר קֶצֶב׃
כִּי לֹא יְסוֹבֵב אוֹתְךָ גֶּשֶׁם. אַף לֹא תִדְמֶה אֶל כָּל גֶּשֶׁם׃
כָּל הַיְצוּרִים גְּבוּל סִבַּבְתָּם · אֶל רֵאשִׁיתָם וּלְאַחֲרִיתָם׃
כִּי הַבְּרוּאִים בִּגְבוּל שַׂמְתָּם. וְלִימֵי צְבָאָם גְּבוּל הִקַּפְתָּם׃
וּלְךָ אֵין גְּבוּל וּלְיָמֶיךָ · וְלִשְׁנוֹתֶיךָ וּלְעָצְמֶךָ׃
עַל כֵּן אֵינְךָ צָרִיךְ לַכֹּל. לְיָדְךָ וּלְחַסְדְּךָ צְרִיכִים הַכֹּל׃
הַכֹּל צְרִיכִים לְצִדְקוֹתֶיךָ · וְאֵינְךָ צָרִיךְ לִבְרִיּוֹתֶיךָ׃
כִּי טֶרֶם כָּל יְצִיר הָיִיתָ. לְבַדְּךָ מְאוּמָה לֹא נִצְרַכְתָּ׃
רֵאשִׁית וְאַחֲרִית בְּיָדְךָ עֲרוּכִים · אַתָּה בָם וְהֵם בְּתוֹכְךָ שְׂרוּכִים׃
כָּל אֲשֶׁר הָיָה בָּרִאשׁוֹנָה. וַאֲשֶׁר יִהְיֶה בָּאַחֲרוֹנָה׃
כָּל הַיְצוּרִים וְכָל מַעֲשֵׂיהֶם · וְכָל דִּבְרֵיהֶם וּמַחְשְׁבוֹתֵיהֶם׃
מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף תֵּדַע כֻּלָּם. וְלֹא תִשְׁכַּח כִּי אַתָּה אֶצְלָם׃
אַתָּה בְּרָאתָם וְלִבְּךָ עֲרָכָם · לְבַדְּךָ תֵּדַע מְקוֹמָם וְדַרְכָּם׃
הֵן אֵין דָּבָר מִמְּךָ נֶעְלָם. כִּי לְפָנֶיךָ נְכוֹנִים כֻּלָּם׃
אֵין חֹשֶׁךְ וְאֵין מָנוֹס וְסֵתֶר · לָנוּס שָׁמָּה וּלְהִסָּתֵר׃
אֶת אֲשֶׁר תְּבַקֵּשׁ אַתָּה מוֹצֵא. בְּלִי נְטוֹת אֲלֵיהֶם בְּעֵת שֶׁתִּרְצֶה׃
כִּי אֶת הַכֹּל כְּאַחַת תִּרְאֶה · לְבַדְּךָ תַּעֲשֶׂה וְאֵינְךָ נִלְאֶה׃
כִּי עַל גּוֹי וְעַל אָדָם יָחַד. עַל כֹּל תְּדַבֵּר בְּרֶגַע אֶחָד׃
תִּשְׁמַע בְּרֶגַע כָּל הַקּוֹלוֹת · זַעַק וְלַחַשׁ וְכָל הַתְּפִלּוֹת׃
אַף תָּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם. בְּרֶגַע תַּחְקוֹר כָּל לְבָבֵיהֶם׃
וְלֹא תַאֲרִיךְ עַל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ · וְלֹא תִתְמַהְמַהּ עַל עֲצָתֶךָ׃

אצל עצתך גזרתה. לקץ ולמועד קריאתה:
וכלם באמת בתום ובישר. מבלי עודף ומבלי חוסר:
ממך דבר לא יאבד. ודבר ממך לא יכבד:
כל אשר תחפוץ תוכל לעשות. ואין מי מוחה בידך מעשות:
יכולת יי כחפצו קשורה. וברצות יי לא אחרה:
אין דבר סתר ממך נכחד. עתידות ועוברות לך הם יחד:
אשר מעולם ועד העולם. הם כלם בך ואתה בכלם:
חדשות תגיד וסוד דרכיך. אל עבדיך ומלאכיך:
ואינך צריך להשמיעך. דבר סוד וסתר להודיעך:
כי ממך כל סוד יגלה. בטרם על לב כל יציר יעלה:
בלב כל נברא לא תמצא. מפינו עתק לא יצא:
באין לו קצה ולא יחצה. לב לא יתור ואין פה פוצה:
באין לו רוחות ואין בו רוחות. אין לו שיחות בו מוכיחות:
למרחוק מי ישא דעו. ללא תחלה ולא סוף להגיע:
אגודים אחודים תוך וסוף וראש. פה ולב אבלום מדרוש ומחרוש:
גבה ועמק נעוצים כסובב. חכם לב ונבון לא ילבב:
סובב (כ"א סובל) הכל ומלא את כל. ובהיות הכל אתה בכל:
אין עליך ואין תחתיך. אין חוץ לך ואין בינותך:
אין מראה וגב לאחודך. ואין גוף לעוצם יחודך:
ואין בתוך ממך נבדל. ואין מקום דק ממך נחדל:
ואינך נאצל מכל ונבדל. ואין מקום רק ממך ונחדל:
מקרה ושנוי אין בך נמצא. ולא זמן ועֵרער ולא כל שמצא:
כל זמן וכל עת אתה מכינם. אתה עוקבם ואתה משנם:
כל מדע לא ישיג אותך. אין שכל אשר ימצא אותך:
כמדתך חכמתך. כגדלתך תבונתך:
חכם אתה מאליך. חי מעצמך ואין כגיליך:
זולת חכמתך אין חכמה. בלתי בינתך אין מזמה:
חלקת בלב חכמים שכל. ורוחך תמלאם ודעתם תשכל:
מבלעדי כחך אין גבורה. ומבלעדי עזך אין עזרה:

אין

אֵין מְכֻבָּד כִּי אִם כִּבַּדְתּוֹ׃ וְאֵין גָּדוֹל כִּי אִם גִּדַּלְתּוֹ׃
כָּל יְקָר וְכָל טוֹב מִיָּדְךָ. לַאֲשֶׁר תַּחְפּוֹץ עֲשׂוֹת חֲסָדֶיךָ׃
אֵין חֵקֶר לִגְדֻלָּתֶךָ׃ וְאֵין מִסְפָּר לִתְבוּנָתֶךָ׃
אֵין עוֹד זוּלַת הֲוַיָּתֶךָ. חַי וְכֹל תּוּכָל וְאֵין בִּלְתֶּךָ׃
וְלִפְנֵי הַכֹּל כֹּל הָיִיתָ׃ וּבִהְיוֹת הַכֹּל כֹּל מִלֵּאתָ׃
לֹא לְהָצוּךְ וְלֹא הִטּוּךְ יְצוּרֶיךָ אַף לֹא מִעֲטוּךְ׃
בַּעֲשׂוֹתְךָ כֹּל לֹא נִבְדַּלְתָּ׃ מִתּוֹךְ מְלַאכְתְּךָ לֹא נֶחְדַּלְתָּ׃
בַּעֲשׂוֹתְךָ אֶת הַשָּׁמַיִם. וְאֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַמָּיִם׃
לֹא קֵרְבוּךָ וְלֹא רִחֲקוּךָ׃ כִּי כָל קִירוֹת לֹא יְחַלְּקוּךָ׃
זֶרֶם מַיִם לֹא יִשְׁטְפֶךָ. וְרוּחַ כַּבִּיר לֹא יֶהְדְּפֶךָ׃
אַף כָּל טִנּוּפֶת לֹא תְטַנְּפֶךָ׃ אֵשׁ אוֹכְלָה אֵשׁ לֹא תִשְׂרְפֶךָ׃
לַהֲוָיָתְךָ אֵין חִסָּרוֹן. וּלְיִחוּדְךָ אֵין יִתָּרוֹן׃
כְּמוֹ הָיִיתָ לְעוֹלָם תִּהְיֶה׃ חוֹסֶר וְעוֹדֶף בְּךָ לֹא יִהְיֶה׃
וְשִׁמְךָ מְעִידְךָ כִּי הָיִיתָ. וְהֹוֶה וְתִהְיֶה וּבַכֹּל אָתָּה׃
הֹוֶה לְעוֹלָם וְכֵן נוֹדַעְתָּ׃ נְעִידְךָ וְכֵן בְּךָ הַעִידוֹתָ׃
שֶׁאַתָּה הוּא וְהֹוֶה בַּכֹּל. שֶׁלְּךָ הַכֹּל וּמִמְּךָ הַכֹּל׃
שְׁמוֹת יְקָרְךָ יַעֲנוּ וְיָעִידוּ׃ כְּתוֹקֶף יְקָרְךָ בְּךָ יַסְהִידוּ׃

ליום רביעי.

אֲרוֹמֵם אֱלֹהֵי אָבִי וְאֵלִי. אַנְוֵה אֱלֹהֵי צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃
אֲיַחֵד אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּכָל יוֹם פַּעֲמַיִם׃
אֵל חַי אֶחָד הוּא בְרָאָנוּ. אֲבִיר יִשְׂרָאֵל אָב לְכֻלָּנוּ׃
אֲדוֹנֵנוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ׃ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ׃
אֵין כָּאֵל אֵשׁ אוֹכְלָה וְקַנָּא. לְעוֹלָם יְיָ אֱמֶת אֵל אֱמוּנָה׃
אוֹרִי וְיִשְׁעִי מָעוֹז חַיַּי׃ עָלָיו תְּלוּיִם כָּל מַאֲוַיַּי׃
אֱלֹהִים אֱמֶת הוּא אֱלֹהִים חַיִּים. לֹא יָכִילוּ זַעֲמוֹ גוֹיִם (וְאִיִּים)׃
אַדִּיר וְאַמִּיץ כֹּחַ וְרַב אוֹנִים׃ אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדוֹנִים׃
אֱלוֹהַּ עוֹשִׂי אִישִׁי וּבוֹעֲלִי. אַלּוּף נְעוּרַי שׁוֹמְרִי וְצִלִּי׃
בּוֹרֵא כֹל וְיִשְׂרָאֵל גּוֹאֵל׃ בָּרוּךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃

בּוֹרֵא רוּחַ הָרִים יוֹצֵר. מִמְּךָ מְזִמָּה לֹא יִבָּצֵר:
גֵּאָה מֵשִׁיב גְּמוּל עַל גֵּאִים. עַל הָרָמִים וְעַל הַנִּשָּׂאִים:
גִּבּוֹר בְּקוּמוֹ לַעֲרוֹץ בְּעֶבְרָה. מֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ מִי לֹא יִירָא:
גָּבוֹהַּ כָּל אֲשֶׁר תַּחְתָּיו נוֹשֵׂא. וּגְדָל כֹּחַ גְּדוֹלוֹת עוֹשֶׂה:
גָּדוֹל הוּא וּשְׁמוֹ בִּגְבוּרָה. אַרְיֵה שָׁאַג מִי לֹא יִירָא:
דּוֹדִי דָּגוּל הוּא מֵרְבָבָה. אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים רַבָּה:
דַּיָּן יָתִיב כְּעַתִּיק יוֹמִין. וּצְבָאוֹ עַל שְׂמֹאל וְעַל יָמִין:
הֲדָרוֹ וְהוֹדוֹ עַל בְּנֵי עֲבָדָיו. הָדוּר הָדָר הוּא לְכָל חֲסִידָיו:
הוּא אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה מִכֹּל:
וַדַּאי וָתִיק יוֹדֵעַ וָעֵד. יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:
(וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֵנוּ. לְהִלָּחֵם מִלְחַמְתֵּנוּ:)
זוֹכֵר לְעוֹלָם בְּרִית רִאשׁוֹנִים. כְּיוֹם אֶתְמוֹל לוֹ אֶלֶף שָׁנִים:
זֶה אֱלֹהֵינוּ וְלוֹ קִוִּינוּ. וְזִמְרָת יָהּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ:
חֵלֶק יַעֲקֹב יוֹצֵר הַכֹּל. חַנּוּן יְיָ וְחָסִיד בַּכֹּל:
חַי הָעוֹלָם יְיָ חֶלְקִי. חֲכַם הָרָזִים יְיָ חִזְקִי:
טוֹב וּמֵטִיב הַמְלַמֵּד דֵּעָה. טְהוֹר עֵינַיִם מֵרְאוֹת בְּרָעָה:
יָשָׁר יְיָ וְיָשָׁר דְּבָרוֹ. יְדִידֵי יְדִידוּת מִשְׁכְּנוֹת דְּבִירוֹ:
יוֹעֵץ וְגוֹזֵר מִי יְפִירֶנָּה. וַיַּחְתּוֹךְ וְיִפְעַל מִי יְשִׁיבֶנָּה:
(יָפֶה דוֹדִי יָפְיוֹ וְטוּבוֹ. יִרְאוּ וְיֶחֱזוּ צִיּוֹן בְּשׁוּבוֹ:)
כְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת. יָעִיר קִנְאָה לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת:
(כְּנֶשֶׁר עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים. נָשָׂא עֲבָדָיו וְיַשֵּׁר הֲדוּרִים:)
(כְּדוֹב שַׁכּוּל וּכְנָמֵר שַׁחַל. כְּרָקָב וּכְעָשׁ וְרוּחוֹ כְּנָחַל:)
(כְּדוֹב שַׁכּוּל וּכְנָמֵר שׁוֹקֵד. דְּבָרוֹ לַעֲשׂוֹת כְּמַקֵּל שָׁקֵד:)
כַּבִּיר כֹּחַ לֵב כְּמוֹ שָׁחַל. כְּלָבִיא וְכַאֲרִי וְרוּחוֹ כְּנָחַל:
(כְּאֶרֶז בָּחוּר בִּגְדֻלָּתוֹ. כִּבְרוֹשׁ רַעֲנָן עַנְוְתָנוּתוֹ:)
(כְּתַפּוּחַ בְּרֵיחוֹ עוֹז אַהֲבָתוֹ. עַל יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ:)
(כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר. כֵּן דּוֹדִי עִם יוֹשְׁבֵי שָׁעַר:)
(כַּבִּיר כֹּחַ לְמַרְגִּיזֵי אֵל. נוֹקֵם וְכַטַּל הוּא לְיִשְׂרָאֵל:)
(כּוֹסִי מְנָת חֶלְקִי וְגוֹרָלִי. אֲנִי לְדוֹדִי נַחֲלָה וְדוֹדִי לִי:)

(כְּבוֹדִי יְיָ לֹא אֲמִירְנוּ. הֶאֱמַרְנוּהוּ וְהֶאֱמִירָנוּ:)

(כְּאַרְיֵה יִשְׁאַג וְכַכְּפִיר יִנְהָם. אַל יִהְיֶה כְּגֵר וּכְאִישׁ נִדְהָם:)

(כְּרוֹעֶה גִּבּוֹר אֲשֶׁר לֹא יוּכַל. צֹאנוֹ לְהַצִּיל וְהָיָה לְמַאֲכָל:)

(כְּגִבּוֹר אֵין אֱיָל וּכְאוֹרֵחַ. נָס וּבוֹרֵחַ מַר צוֹרֵחַ:)

(כְּאַרְיֵה מַשְׁחִית וְכַכְּפִיר לְעֹזְבָיו. כְּרָקָב גַּם כָּעָשׁ לְאוֹיְבָיו:)

(כַּבִּיר כֹּחַ כְּשָׁמִיר וָשַׁיִת. וְלֹא יַשְׁאִיר כְּנוֹקֶף זַיִת:)

(כְּשָׁמִיר וְשַׁיִת צָרִים יְמַגֵּן. כְּצִפֳּרִים עָפוֹת לְעִירוֹ יָגֵן:)

(כְּגִשְׁמֵי נְדָבָה לָנוּ יָבֹא. כְּמַלְקוֹשׁ וְכַטַּל לַדְּבֵקִים בּוֹ:)

(כְּנֶשֶׁר יְרַחֵף עַל גּוֹזָלָיו. וּבְצֵל כְּנָפָיו יֶחֱסוּ מְיַחֲלָיו:)

כְּצִפֳּרִים עַל עִירוֹ יָגֵן. וּבְצֵל כְּנָפָיו רְנָנוֹת נְגַגֵּן:

(לְבַדּוֹ (יְיָ) הוּא וְנִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת. עוֹשֶׂה אֵל נוֹרָא עֲלִילוֹת:)

לִצְבִי וְעוֹפֶר דּוֹמֶה דוֹדִי. כִּי יְקַדְּמֵנִי אֱלֹהֵי חַסְדִּי:

לִפְנֵי עַמּוֹ יְיַשֵּׁר הַדּוּרִים. וַיִּנַשְּׂאֵם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים:

לְעוֹלָם חֶלְקִי הוּא וְצוּר לְבָבִי. כָּלָה שְׁאֵרִי לְךָ וּלְבָבִי:

(לְבַדּוֹ יְיָ הוּא וְנִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת עוֹשֶׂה וְרַב נוֹרָאוֹת:)

מָקוֹם אַתָּה לְעוֹלָמֶךָ. וְאֵין יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמֶךָ:

מוֹרָאִי אֵל רוֹעִי וְיוֹצְרִי. צוּר יְלָדַנִי מְהוֹלְלִי וְצוּרִי:

מָרוֹם וּמָעוֹז הוּא לִי וּמַחְסִי. מִגְדַּל עוֹז שֵׁם יְיָ מְנוּסִי:

מֶלֶךְ יַעֲקֹב מִשְׂגָּב לָנוּ. הוּא מְחוֹקְקֵנוּ וּמוֹשִׁיעֵנוּ:

מִגְדּוֹל יְשׁוּעוֹת מִשְׁעָן יְהִי לִי. מִבְטַח אֱלֹהִים יְיָ חֵילִי:

מוֹשֵׁל עוֹלָם מַלְכוּתֶךָ. בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מֶמְשַׁלְתֶּךָ:

מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי לְצָרָה. הוֹשַׁע (יְיָ) כִּי יָדְךָ לֹא קָצְרָה:

מְקוֹר הַחַיִּים מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל. לֹא אֶעֱזוֹב כִּי מָעֻזִּי אֵל:

מָגֵן יִשְׁעִי וְחֶרֶב גַּאֲוָה. לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרְךָ נֶפֶשׁ תַּאֲוָה:

מָגֵן הוּא לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ. אַשְׁרֵי אָדָם אֲשֶׁר עוֹז לוֹ בּוֹ:

נָכָר וְנָעִים נָאוֹר וְנוֹרָא. נֶאְדָּר וְנֶאְזָר שְׁמוֹ בִּגְבוּרָה:

נֶאֱמָן נֵצַח יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ. לֹא יְשַׁקֵּר אַשְׁרֵי כָּל חוֹכֵי לוֹ:

נֵצַח יְשׁוּרוּן הָאֵל הַנֶּאֱמָן. מֵאֱלֹהָיו יְהוּדָה לֹא אַלְמָן:

נִפְלָא עַל כָּל הַנִּפְלָאִים. וּמִתְנַשֵּׂא עַל כָּל הַנִּשָּׂאִים:

נִקְדָּשׁ וְנַעֲרָץ אֱלֹהֵי קְדוֹשִׁי. נָכוֹן וְנִשְׂגָּב יְיָ נִסִּי:
נוֹקֵם וְנוֹטֵר וּבַעַל חֵימָה. לְצָרָיו לְאוֹיְבָיו אִישׁ מִלְחָמָה:
גָּרֵי יְיָ בְּהִלּוֹ נֵרוֹ עֲלֵי רֹאשִׁי וְנֵר לְרַגְלִי דְּבָרוֹ:
סוֹמֵךְ וְסוֹעֵד יְיָ סַלְעִי. סוֹבֵל וְסוֹלֵחַ וְנוֹשֵׂא פִּשְׁעִי:
סַהֲדִי יְיָ סַלְעִי וְסִתְרִי. סוֹלֵחַ וְסוֹבֵל סַעֲדִי וְסִבְרִי:
סַלְעֵנוּ (יְיָ) וּמְצוּדָתֵנוּ. עֶזְרָתֵנוּ וּמְפַלְטֵנוּ:
עִזּוּז וְגִבּוֹר עֻזִּי וְעֶזְרִי. עֶלְיוֹן עוֹז לִי אֵל יְהִי עָרִי:
עִיר וְקַדִּישׁ שָׁת סְבִיבָיו סֵתֶר. אָכֵן אַתָּה אֵל מִסְתַּתֵּר:
עַד מְמַהֵר לְשַׁלֵּם גְּמוּל לְאוֹיְבָיו. שׁוֹמֵר בְּרִית וְחֶסֶד לְאוֹהֲבָיו:
פָּדָה אֶת אַבְרָהָם יְדִידוֹ. הוּא יִפְדֶּה יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ:
פַּחַד יִצְחָק יִתֵּן פַּחְדּוֹ. עַל צָרֵי בְנֵי יַעֲקֹב עַבְדּוֹ:
פּוֹעֵל וְחוֹקֵר וְדוֹרֵשׁ וּבוֹדֵק. כָּל לְבָבוֹת לוֹ אֶתֵּן צֶדֶק:
צְרוֹר הַמּוֹר אֶשְׁכּוֹל הַכּוֹפֶר. נוֹתֵן לְעַמּוֹ צָרָיו כּוֹפֶר:
צַח וְאָדוֹם דּוֹד בִּצְבָאָיו אוֹת. עַל כֵּן נִקְרָא יְיָ צְבָאוֹת:
צַדִּיק יְיָ הַצּוּר תָּמִים. אֶבְטַח עֲדֵי עַד בְּצוּר עוֹלָמִים:
צְבָא הַשָּׁמַיִם מִשְׁתַּחֲוִים לוֹ. שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ:
קָדוֹשׁ הוּא בְּכָל מִינֵי קְדֻשּׁוֹת. כִּתּוֹת שָׁלֹשׁ קָדוֹשׁ מְשַׁלְּשׁוֹת:
קַיָּם לְעָלְמִין אֱלָהָא חַיָּא. מָרָא דְאַרְעָא וּמָרָא דִשְׁמַיָּא:
קוֹנִי מְרַחֵם מְקַנֵּא לְשׂוֹנְאָיו. קָרֵן יִשְׁעִי וְקָרוֹב לְקוֹרְאָיו:
רָחוֹק מִכֹּל וְאֶת כֹּל רוֹאֶה. כִּי רָם יְיָ וְשָׁפָל יִרְאֶה:
רוֹעִי יְיָ לֹא אֶחְסַר כֹּל. וְרַב כֹּחַ וְרַב חֶסֶד לַכֹּל:
רַחוּם יְיָ רוֹפֵא וּמְחַבֵּשׁ. לְשְׁבוּרֵי לֵב וְעָוֹן כּוֹבֵשׁ:
רֵעִי כֻּלּוֹ הוּא מַחֲמַדִּים. מִשְׁפָּטָיו אֱמֶת מְתוּקִים וְנֶחֱמָדִים:
רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל שׁוֹכֵן עַד:
שַׁלִּיט מֶלֶךְ שְׁמַיָּא בְּכָל דָּר וְדָר. לֵיהּ אֲנָא מְשַׁבַּח מְרוֹמֵם וּמְהַדֵּר:
שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְיָ אֱלֹהִים. שׁוֹפֵט צֶדֶק וּמַשְׁפִּיל גְּבוֹהִים:
שַׂגִּיא כֹחַ לֹא מְצָאנֻהוּ. יַשְׂגִּיב בְּכֹחוֹ וּמִי כָמֹהוּ:
שְׁלֹמֹה שְׁמוֹ כִּי שֶׁלּוֹ שָׁלוֹם. כִּי יְדַבֵּר אֶל חֲסִידָיו שָׁלוֹם:
שֵׁם יְיָ אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה. תוֹעֲפוֹת רְאֵם לוֹ כִּכְפִיר וּכְאַרְיֵה:

שַׁדַּי מְאוֹרִי מַלְכִּי וְאֵלִי. הַלְלוּיָהּ שְׁמוֹ נַפְשִׁי הַלְלִי:
תִּתַּמָּם עִם יוֹשְׁבֵי נְטָעִים. הַשָּׂרִיגִים שְׁלֹשֶׁת הָרוֹעִים (נ"א רֵעִים):
תִּתְחַסָּד תִּתַּבָּר עִמָּם. וְעִם עִקְּשִׁים תִּתַּפָּל לַהֲמָם:
תָּמִים דַּרְכְּךָ תַּקִּיף מִכֹּל. תּוּכַל לְבַדְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת כֹּל:
תּוֹחַלְתִּי וְסִבְרִי וְתִקְוָתִי. תַּאֲוַת נַפְשִׁי וּתְשׁוּקָתִי:
תְּהִלָּתִי וְתִפְאַרְתִּי וְעֻזִּי. מִמְּעֵי אִמִּי גּוֹחִי וְגוֹזִי:
תְּמִים דֵּעִים אֵל דֵּעוֹת אֶחָד. כָּל הַלְּבָבוֹת דּוֹרֵשׁ יָחַד:

ליום חמישי.

מִי כָמוֹךָ דֵּעָה מוֹרֶה. נִיב שְׂפָתַיִם אַתָּה בּוֹרֵא:
מַחְשְׁבוֹתֶיךָ עָמְקוּ וְרָמוּ. וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ:
לֹא לִמְדוּךָ חָכְמָתֶךָ. וְלֹא הֱבִינוּךָ תְּבוּנָתֶךָ:
לֹא קִבַּלְתָּ מַלְכוּתֶךָ. וְלֹא יָרַשְׁתָּ מֶמְשַׁלְתֶּךָ:
לְעוֹלָם יְהִי לְךָ לְבַדֶּךָ. וְלֹא לַאֲחֵרִים כְּבוֹד הוֹדֶךָ:
וְלֹא תִתֵּן לֵאלֹהִים אֲחֵרִים. תְּהִלָּתְךָ לַפְּסִילִים וְזָרִים:
וְכָבוֹד וְגַם כָּל יְקָר מֵאִתָּךְ. וּכְבוֹדְךָ לֹא לְזָרִים אִתָּךְ:
אַתָּה תָעִיד כִּיחוּדֶךָ. וְתוֹרָתְךָ וַעֲבָדֶיךָ:
אֱלֹהֵינוּ עַל יִחוּדֶךָ. אַתָּה עֵד אֱמֶת וַאֲנַחְנוּ עֲבָדֶיךָ:
לְפָנֶיךָ לֹא אֵל הִקְדִּימָךְ. וּבִמְלַאכְתֶּךָ אֵין זָר עִמָּךְ:
לֹא נוֹעַצְתָּ וְלֹא לָמַדְתָּ. בְּחָפְשְׁךָ בְּרִיאוֹת כִּי נְבוֹנוֹתָ:
מִמַּעֲמַקֵּי מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. וּמִלִּבְּךָ כָּל פְּעֻלּוֹתֶיךָ:
קְצוֹת דְּרָכֶיךָ הֲלֹא הִכַּרְנוּ. וּמִמַּעֲשֶׂיךָ הֵן יָדַעְנוּ.
שֶׁאַתָּה אֵל כֹּל יָצַרְתָּ. לְבַדְּךָ מְאוּמָה לֹא נִגְרַעְתָּ:
לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתְּךָ לֹא לְחַצְתָּ. וְגַם לְעֵזֶר לֹא נִצְרַכְתָּ:
כִּי הָיִיתָ לִפְנֵי הַכֹּל. וְאָז בְּאֵין כֹּל לֹא נִצְרַכְתָּ כֹּל:
כִּי מֵאַהֲבָתְךָ עֲבָדֶיךָ. כֹּל בָּרָאתָ לִכְבוֹדֶךָ:
וְלֹא נוֹדַע אֵל זוּלָתֶךָ. וְאֵין כָּמוֹךָ וְאֵין בִּלְתֶּךָ:
וְלֹא נִשְׁמַע מִן אָז וָהָלְאָה. וְלֹא קָם וְלֹא נִהְיָה וְלֹא נִרְאָה:
וְגַם אַחֲרֶיךָ לֹא יִהְיֶה אֵל. רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן אֵל יִשְׂרָאֵל:

בָּרוּךְ אַתָּה יָחִיד וּמְיוּחָד. יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:
אֲשֶׁר מִי יַעֲשֶׂה כִּמְלַאכְתֶּךָ. כְּמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרוֹתֶיךָ:
אֵין יְצִיר זוּלַת יְצִירָתֶךָ. וְאֵין בְּרִיאָה כִּי אִם בְּרִיאָתֶךָ (נ"א מלאכתך):
כָּל אֲשֶׁר תַּחְפּוֹץ תַּעֲשֶׂה בַּכֹּל. כִּי אַתָּה נַעֲלֵיתָ עַל כֹּל:
אֵין כָּמוֹךָ וְאֵין בִּלְתֶּךָ. כִּי אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ:
אַתָּה הָאֵל עוֹשֵׂה פֶלֶא. וְדָבָר מִמְּךָ לֹא יִפָּלֵא:
מִי כָמוֹךָ נוֹרָא תְהִלּוֹת. אֱלֹהִים לְבַדְּךָ עוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת:
אֵין אוֹתוֹת כְּמוֹ אוֹתוֹתֶיךָ. אַף אֵין מוֹפֵת כְּמוֹ מוֹפְתֶיךָ:
אֵין תְּבוּנָה כִּתְבוּנָתֶךָ. אֵין גְּדֻלָּה כִּגְדֻלָּתֶךָ:
כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. וְגָבְהוּ דַּרְכֵי אָרְחוֹתֶיךָ:
אֵין גַּאֲוָה כְּמוֹ גַּאֲוָתֶךָ. אַף אֵין עֲנָוָה כְּעַנְוָתֶךָ:
אֵין קְדֻשָּׁה כִּקְדֻשָּׁתֶךָ. אֵין קְרֵבוּת כְּמוֹ קְרֵבוּתֶךָ:
אֵין צְדָקָה כְּמוֹ צִדְקָתֶךָ. אֵין תְּשׁוּעָה כִּתְשׁוּעָתֶךָ:
אֵין זְרוֹעַ כִּזְרוֹעוֹתֶיךָ. אֵין קוֹל כְּרַעַם גְּבוּרוֹתֶיךָ:
אֵין רַחֲמִים כְּרַחֲמָנוּתֶיךָ. אֵין חֲנִינוּת כַּחֲנִינוּתֶךָ:
אֵין אֱלָהוּת כֵּאלָהוּתֶךָ. וְאֵין מַפְלִיא כְּשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ:
כִּי שְׁמוּתֶיךָ אֵלִים מְרוּצִים. כְּזָכְרֵךְ לְחוּצִים לְהַפְלִיא נְחוּצִים:
וְאַשָּׁף וְחַרְטוֹם לֹא יְלַחֲצוּךָ. וְכָל שֵׁם וְלַהַט לֹא יְנַצְּחוּךָ:
לֹא יְנַצְּחוּךָ כָּל הַחֲכָמִים. כָּל הַקּוֹסְמִים וְהַחַרְטֻמִּים:
אַתָּה מֵשִׁיב לְאָחוֹר חֲכָמִים. לֹא יוּכְלוּ לְךָ עֲרוּמִים וְקוֹסְמִים:
לְהָשִׁיב לְאָחוֹר מְזִמּוֹתֶיךָ. לְהָפֵר עֲצַת סוֹד גְּזֵרָתֶךָ:
מֵרְצוֹנְךָ לֹא יַעֲבִירוּךָ. לֹא יְמַהֲרוּךָ וְלֹא יְאַחֲרוּךָ:
עֲצָתְךָ תָּפֵר עֲצַת כָּל יוֹעֲצִים. וְעֻזְּךָ מַחֲלִישׁ לֵב אַמִּיצִים:
אַתָּה מְצַוֶּה וּפִקּוּדְךָ מַשְׁוֶה. וְאֵין עָלֶיךָ פָּקִיד מְצַוֶּה:
אַתָּה מִקְוֶה וְאֵינְךָ מְקַוֶּה. לְךָ כָּל מְקַוֶּה נֶפֶשׁ תִּרְוֶה:
וְכָל הַיְצוּרִים וְכָל עִנְיָנָם. וְכָל יְקָר אֲשֶׁר בְּךָ אֵין דִּמְיוֹנָם:
לֹא מַחְשְׁבוֹתָם מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. כִּי אֵין בּוֹרֵא זוּלָתֶךָ:
וְאֵין דִּמְיוֹן נִפְלָא אֱלֹהֵינוּ. וְאֵין חֵקֶר נִשְׂגָּב אֲדוֹנֵנוּ:
סָתוּר מִכָּל סָתוּר וְעָמוּם. מִכָּל עָמוּם וּמִכָּל כָּמוּס:

דַּק מִכָּל דַּק וְצָפוּן מִכֹּל. צָפוּן וְיָכוֹל מִכָּל יָכוֹל:
נִשְׂגָּב מִכָּל נִשְׂגָּב וְנֶעְלָם. מִכָּל נֶעְלָם וּשְׁמוֹ לְעוֹלָם:
גָּבוֹהַּ מִכָּל גָּבוֹהַּ וְעֶלְיוֹן. מִכָּל עֶלְיוֹן וּמִכָּל חֶבְיוֹן:
חָבוּי וְעָמוֹק מִכָּל עָמוֹק. לֵב כָּל דַּעַת עָלָיו תָּמוּהַּ:
שֶׁאֵין שֵׂכֶל וּמַדָּע וְחָכְמָה. יְכוֹלִים לְהַשְׁווֹת לוֹ כָּל מְאוּמָה:
לֹא מַשִּׂיגִים לוֹ אֵיךְ וְכַמָּה. לֹא מוֹצְאִים לוֹ דָּבָר דּוֹמֶה:
מִקְרֶה וְהַעְרָעֵר וְשִׁנּוּי וְטָפֵל. וְחֵבֶר וּמִסְמָךְ אוֹר וְגַם אוֹפֶל:
וְלֹא מוֹצְאִים לוֹ מַרְאֶה וְצֶבַע. וְלֹא כָּל טֶבַע אֲשֶׁר שֵׁשׁ וָשֶׁבַע:
לָכֵן נְבוּכוֹת כָּל עֶשְׁתּוֹנוֹת. וְנִבְהָלוֹת כָּל הַחֶשְׁבּוֹנוֹת:
וְכָל שְׂרְעַפִּים וְכָל הַרְהוֹרִים. נִלְאִים לָשׂוּם בּוֹ שִׁיעוּרִים:
מִלְּשַׁעֲרֵהוּ וּמִלְּהַגְבִּילֵהוּ. מִלְּתָאֲרֵהוּ וּמִלְּפַרְסְמֵהוּ:
בְּכָל שִׂכְלֵנוּ חִפַּשְׂנוּהוּ. בְּמַדָּעֵנוּ לִמְצוֹא מַה הוּא:
לֹא מְצָאנוּהוּ וְלֹא יְדַעֲנוּהוּ. אַךְ מִמַּעֲשָׂיו הִכַּרְנוּהוּ:
הוּא לְבַדּוֹ יוֹצֵר אֶחָד. חַי וְכֹל יוּכָל וְחָכָם מְיוּחָד:
כִּי הוּא הָיָה לַכֹּל קוֹדֵם. עַל כֵּן נִקְרָא אֱלֹהֵי קֶדֶם:
כַּעֲשׂוֹתוֹ בְּלִי כָל מְאוּם אֶת כֹּל. יָדַעְנוּ כִּי הוּא כֹּל יָכוֹל:
כַּאֲשֶׁר מַעֲשָׂיו בְּחָכְמָה כֻּלָּם. יָדַעְנוּ כִּי בְּבִינָה פְּעָלָם:
בְּכָל יוֹם וָיוֹם כְּחַדְּשׁוֹ כֻלָּם. יָדַעְנוּ כִּי הוּא אֱלֹהֵי עוֹלָם:
כַּאֲשֶׁר הָיָה קוֹדֵם לְכֻלָּם. יָדַעְנוּ כִּי הוּא חַי (וְקַיָּם) לְעוֹלָם:
וְאֵין לְהַרְהֵר אַחַר יוֹצְרֵנוּ. בְּלִבֵּנוּ וְלֹא בִסְפּוּרֵנוּ:
לְמַמָּשׁ וְגוֹרֶשׁ לֹא נִשְׁעֲרֵהוּ. לְטָפֵל וְתוֹאַר לֹא נְדַמֵּהוּ:
וְלֹא נַחְשְׁבֵהוּ לְעִקָּר וְנִצָּב. וְלֹא לְמִין וְכָל אוֹן וּלְכָל נִקְצָב:
כָּל* הַנִּרְאִים וְהַנִּשְׂכָּלִים. וְהַמַּדָּעִים בְּעֶשֶׂר כְּלוּלִים:
וְשֶׁבַע כַּמָּיוֹת וְשֵׁשֶׁת נָדוֹת. וְשָׁלֹשׁ גְּזֵרוֹת וְעִתּוֹת וּמִדּוֹת:
הֵן הַבּוֹרֵא אֵין גַּם אֶחָד. כִּי הוּא בְּרָאָם כֻּלָּם יַחַד:
כֻּלָּם יִבְלוּ אַף יַחֲלוֹפוּ. הֵם יֹאבֵדוּ וְאַף יָסוּפוּ:
וְאַתָּה תַעֲמוֹד וְתִבַלֶּה כֻּלָּם. כִּי חַי וְקַיָּם אַתָּה לְעוֹלָם:

---

*) כל הנראי׳ וכו׳ הל׳ הזה בעצמו הוא ל׳ ר׳ סעדי׳ גאון ז"ל במאמר שני מספרו האמונו׳, וגלאו המפרשים כולם לעמוד על סודו להעדר ידיעתם בחכמת ההגיון, לכן אנחנו: ידוע

אַתָּה לְבַדְּךָ יוֹצֵר כֹּל הוּא. וְלֹא יִדְמֶה מַעֲשֶׂה לְעוֹשֵׂהוּ׃
כָּל הָאֲרָצוֹת לֹא יְכִילוּךָ. וְאַף שָׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ׃
אָז (נ"א אַף) יְחִילוּ מַיִם חַיִּים. מִפָּנֶיךָ אֱלֹהִים חַיִּים׃
רָעֲשָׁה אֶרֶץ וְנָסוּ מָיִם. וְנָטְפוּ (מַיִם) מִן הַשָּׁמָיִם׃
נוֹטֶה לְבַדְּךָ הַשָּׁמַיִם. רוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם׃
עָשִׂיתָ כָּל חֶפְצְךָ לְבַדֶּךָ. וְלֹא נִצְרַכְתָּ עֵזֶר כְּנֶגְדֶּךָ׃
סוֹעֵד אֵין מִי יִסְעָדֶךָ. הַכֹּל מִמְּךָ וּמִיָּדֶךָ׃
בְּכֹחֲךָ אָז כֵּן עַתָּה וְדַעְתְּךָ. וּלְעוֹלָם כָּל כְּבוֹדְךָ אִתָּךְ׃
וְלֹא יָעַפְתָּ וְלֹא יָגַעְתָּ. כִּי בִמְלַאכְתְּךָ לֹא עָמַלְתָּ׃
כִּי בִדְבָרְךָ כָּל יְצוּרֶיךָ. וּמַעֲשֵׂה חֶפְצְךָ בְּמַאֲמָרֶיךָ׃
וְלֹא אֵחַרְתּוֹ וְלֹא מִהַרְתּוֹ. הַכֹּל עֲשִׂיתוֹ יָפֶה בְּעִתּוֹ׃
מִבְּלִי מְאוּמָה כֹּל חִדַּשְׁתָּ. וְאֶת הַכֹּל בְּלִי כֹל (נ"א כלי) פָּעַלְתָּ׃
וְעַל לֹא יְסוֹד הַכֹּל יָסַדְתָּ. בִּרְצוֹן רוּחֲךָ כֹּל תָּלִיתָ׃
זְרוֹעוֹת עוֹלָם אֶת כֹּל נוֹשְׂאוֹת. מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף וְאֵי[illegible]
בְּעֵינֶיךָ לֹא דָבָר הוּקְשָׁה. רְצוֹנְךָ כָּל דְּבַר רוּחֲךָ עוֹשָׂה׃
לִפְעֻלָּתְךָ לֹא דִמִּיתָ. אֶל כָּל תֹּאַר לֹא שִׁוִּיתָ׃
וְלֹא קָדְמָה לִמְלַאכְתְּךָ מְלָאכָה. חָכְמָתְךָ הִיא הַכֹּל עָרְכָה׃
לִרְצוֹנְךָ לֹא קִדְּמוּ וְאִחֲרוּ. וְעַל חֶפְצְךָ לֹא נוֹסְפוּ וְחָסְרוּ׃
מִכָּל חֶפְצְךָ לֹא שָׁכַחְתָּ. וְדָבָר אֶחָד לֹא חִסַּרְתָּ׃
לֹא הֶחֱסַרְתָּ וְלֹא הֶעֱדַפְתָּ. וְדָבָר רֵק בָּם לֹא פָעָלְתָּ׃
אַתָּה תִשְׁבָּחֵם וּמִי הִתְעִיבָם. וְשֶׁמֶץ דָּבָר לֹא נִמְצָא בָם׃
הַחִלּוֹתָ בְּחָכְמָה עֲשִׂיתָם. בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת כִּלִּיתָם׃
מֵרֵאשִׁית וְעַד אַחֲרִית עֲשׂוּיִם. בֶּאֱמֶת וּבְיוֹשֶׁר וְטוֹב רְאוּיִם׃

כי כל הנמצאים לא ימלטו מהיותם או עצם או מקרה, ומבואר בהגיון להרמב"ם ז"ל, וברוח חן לאבן תבון פ"י ובפירושו למלות זרות למורה כי הסוגים העליוני' לכל הנמצאי' הם י' מיני' אשר קראו עשר' מאמרות, והסוג העליון והראשון הוא העצם, והתשעה האחרים הם מקרים המשיגים לעצם והם הכמות והאיכות והמצטרף והאנה והמצב והמתי הוא הזמן והלו הוא הקנין והפועל והמתפעל; ויאמר בן רשד כי במאמר הכמות מצאו שבעה מיני' והם המספר, והגשם, והשטח, והקו, והמאמרים, והזמן, והמקום; ומספר מיני הפועל והמתפעל הם ששה כמספר מיני התנועות והנדידות המשיגים לעצם בהשתנותו, שנים מהם במאמר העצם והם ההווי' וההפסד שהם שנוי ימצאו בעצם

ועוד

[illegible library stamp]

הספריה הלאומית
S 2000 A 3050

מחזור לבני אשכנז :

Vol. 8-9 C.4
1951476-340
YOS